

131 d. 87 / 103

R. 4. 31⁶.

T. Pat. 1

= T. Text. Gr. 1.

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU

BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM, SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD ÆTATEM INNOCENTII III (ANN. 1216) PRO LATINIS
ET AD PHOTII TEMPORA (ANN. 891) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER DUODECIM PRIMA
ECCLESIE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS,
PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA;

DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA;
OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS
DETECTIS AUCTA;

INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUIUS MOMENTI
SUBSEQUENTIBUS, DONATA;

CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM
DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA;

OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM
ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DOCENTIS ET AMPLIUS INDICIBUS LOCUPLETATA; SED PRÆSENTIM DUOBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO
SCHOLÆ RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE

PATRUM, ABSQUE ULLA EXCEPTIONE, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR;

ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET
IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM SCRIPTURÆ VERSUS,

A PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT :

SENTIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS,

CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS

TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTER

SMILIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSENTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,

SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,

PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ÆTATES,

LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA,

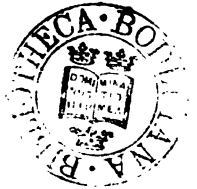
IN QUÆ PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE GRÆCÆ
A S. BARNABA AD PHOTIUM.

ACCURANTE J. - P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA. ALIA GRÆCO-LATINA. LATINA, JAM PENITUS EXARATA, VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT, MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE TIPS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPECTITUR, ET AD DUODECIM ET CENTUM VOLUMINA UNA CUM INDICIBUS PERVENIET; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA OCTO ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINEBITUR. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE NERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EMPTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM COMPARET NECESSE ERIT; SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLITUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA ÆQUABUNT. ATTAMEN, SI QVIS EMAT INTEGRÆ ET SERRIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEN VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS CIII.

PHOTIUS CONSTANTINOPOLITANUS PATRIARCHA.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUCE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIENSIS.

1860

SÆCULUM IX, ANNUS 891.

ΦΩΤΙΟΥ,

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ,

PHOTII,

CONSTANTINOPOLITANI PATRIARCHÆ,

OPERA OMNIA

IN CLASSES QUINQUE DISTRIBUTA :

EXEGETICA, DOGMATICA, PARENETICA, HISTORICA, CANONICA;

CURIS VARIORUM, NEMPE :

CHRISTOPHORI WOLFII, ANG. ANT. SCOTTI, FRANC. COMBEFISII, CARD. BARONII, STEWARTII, RICHARDI MONTACUTII, ANTIMII REMNICENSIS EPISCOPI, FR. SCORSI, JOANN. BAPT. COTELERII, JUSTELLI, VOELLI, FONTANI, CORDERII, ANDRÆ SCHOTTI, CRAMERI, CARD. ANG. MAII, JAGERI, EMMANUELIS BEKKERI, JOSEPHI HERGENROTHER,

JAM ANTEA LUCE DONATA, PARTIM NUNC PRIMUM EDITA;

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS TERTIUS.

VENEUNT 4 VOL. 42 FRANCIS GALLICIS.

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUCE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISINA.

1860

R. 4. 27

SÆCULUM IX, ANNUS 891.

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CIII CONTINENTUR.

PHOTIUS CONSTANTINOPOLITANUS PATRIARCHA.

Myriobiblon sive Bibliotheca (codd. 1-249).

col. 9

Parisiis. — Ex typis L. MIGNE.

ΦΩΤΙΟΥ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

—

PHOTII
MYRIOBIBLON SIVE BIBLIOTHECA.

—

NOBILISS. ET AMPLISS. VIRIS
QUIRINO RECHLINGERO, MARCO VELSERO,
AUGUSTÆ VINDELICORUM DUMVIRIS PRÆFECTIS
SEPTEMVIRUMQUE COLLEGIO,
DOMINIS AC PATRONIS PLURIMUM OBSERVANDIS S. P.

Photius ille, omnium eruditorum *tanto petitus ambitu, tanto datus (a)*, tandem e tenebris erutus exit. Etsi enim ea sunt nostra tempora, quibus non injuria dubites, plusne commodi an incommodi respubli- ca litteraria sibi habeat polliceri; propterea quod alibi bella, alibi eruditæ doctrinæ contemptus atque odium, ruinam aliquam minari videantur: tamen cum ab annis haud ita multis, præter expectationem, diversis e locis, et quidem nonnullis parum pacatis et tranquillis, complures, notæ optimæ, veterum sæctorum libri in lucem prodierint, atque etiam nunc quotidie proferantur; animum nequaquam despondendum duxerim. Verum id quidem est, sæculum illud aureum, quod aiunt, fuisse *ἡγεμονικόν*, alterum, *Θυμικόν* quibus et sapientiæ et fortitudinis laude homines in primis excelluerunt: sed neque hoc tempore, quod *ἐπιθυμητικόν* indignant, sapientum virorum exempla, virtuteque heroica præditorum desunt: Ἀρχαῖαι δ' ἀρεταὶ (ut Lyrici verbis utar) ἀμφέρονται, ἀλλασσόμεναι γενεαῖς ἀνδρῶν, σθένος. Nimirum omnibus sæculis aliqui divinitus excitantur, qui disciplinas liberales propagatum eunt, quæ solæ genus hominum salvum atque incolume conservant. Quo feliciorē hanc ætatem nostram judico, quam cum aliī scriptores antiqui revixerunt, tum inter cæteros ille ipse (quem dixi) in omni genere doctrinarum præstantissimus scriptor Photius. Cui ut a lumine nomen, ita luce tandiu carendum fuisse, demiror; auctori, cujus e Myriobiblo theologi, medici, historici, oratores, philologi denique uberrimum fructum et jucundissimum capere possunt. Id quod eulogia docent, quæ huic operi nunc primum a nobis edito præponenda curavimus. Nam Eclogas, cum censuris, non ex iis duntaxat libris, qui sunt in manibus fere omnium, Photius attulit: sed longe plura ex illorum monumentis ἀποσπασμάτια, qui vel temporum injuriâ prorsus amissi, vel quorundam βιβλιοτάφων invidia nonnisi blattis expositi sunt. Neque ex sacris tantum, sed et exteris scriptoribus. Tam enim horum prædest lectio, judicium si adhibeatur, quam Moysi non obfuit Ægyptiorum, Danieli Chaldæorum, D. Paulo Græcorum disciplinas cognovisse. Israelitis denique vasa ex Ægypto in Palestinam secum transtulisse. Ideo summa hic fide, qui delectus haberi, unde plus minusve expectari possit, Photius ostendit. Hoc opus varia et multiplici tam rerum quam verborum referum supellectile, viri nobilissimi, cur A. V. consecratum velim, multæ causæ sunt. In hac enim urbe illi renasci, characteris elegantia exornari, e vestra illustri Bibliotheca vulnera quædam sanari, accessiones denique fieri, contigit. In hac musæ et gratiæ domicilium nactæ creduntur, quod ii gubernacula reipublicæ teneant, qui ab ineunte ætate litteris omnibus dediti hoc genus laborum et probant, et eos adjuvare gestiunt, qui omnem in eodem operam ponunt. In hac, vestro auspicio, recutibus iisque pervenustis typis alia atque alia utriusque linguæ *πνημάτια*, brevi temporis spatio, excusa sunt. In hac denique nunquam defuerunt viri, quorum auctoritate codd. mss. et impressorum thesaurus augetur atque ornaretur. Inter quos huic quoque Photiano operi locum decerneret A. V. neque patrocinio, quo hactenus, clementer completi ut dignetur, oro etiam atque etiam. Bene valete, viri amplissimi, publicæ et privatim incolumes, ac perpetuo florentes.

Augustæ Viad. xii Kal. April. Ann. MDCI.

A. V. O.

DAVID HOESCHELIUS, Augustanus.

(a) Sen. Med. 39°.

NOBILISSIMO MARCO VELSERO, CÆSARIS CONSILIARIO,

REIPUB. AUGUSTANÆ DUMVIRO PRÆFECTO,

AND. SCHOTTUS ANTUERP. DE SOCIETATE JESU, LIB. MER. DD.

Si magnum illud militantis in terris Ecclesiæ columen B. Hieronymum presbyterum non piguit, Marce duumvir, catalogum ecclesiasticorum texere scriptorum, ex Eusebio Cæsariensi, ac scriptis cujusque, cur pudere me debeat, aut pœnitere laboris immensi, tædiique constanter absorpti in Photianæ *Bibliothecæ* interpretatione, quam tibi volens dedico consecroque, nondum equidem animadvertere possum. Ille jam inde ab initio nascentis Ecclesiæ telam orsus, altiusque a capite accersens, sacrorum Ecclesiæ scriptorum seriem ad sua usque tempora produxit, ut legitima et pura a spuris, et a palea triticum posteri segregarent. Hunc dein gloriosum, publiceque utilem laborem, variarum gentium auctores continenter pertexendum rati, de suæ quisque gentis scriptoribus catalogos conscripsit. In Iberia quidem Isidorus atque Ildefonsus sanctissimi viri; in Gallia Gennadius Massiliensis, et Honorius Augustodunensis; in Belgio nostro Sigebertus Gemblacensis; in Germaniæ nuper Trithemius abbas, excussis omnibus omnium bibliothecarum angulis, id præstiterunt. In Græcia vero primis illis, ut ætate, sic et eruditione fortasse æqualis Photius, hanc cum sacrorum, tum externorum *Bibliothecam* concinnavit librorum, quos a se lectos, Tarasii fratris rogatu recensuit, dum in Syria Constantinopolitani imperatoris orator versaretur, idque prius (ut ex opere quisque necum judicabit), quam aulica ambitione corruptus, præcipitavit. Verum hoc utilior quam reliquorum in Occidente post Hieronymum Photii hic labor exstitit, ut majus etiam longe quam cæterorum simul omnium volumen excrevit, quod non recenseat modo veterum, qui in manus inciderunt scripta, sed et eclogas inde permultas, seu excerpta, totidem verbis, enumeratione sola minime contentus, transcripsit: forte quod animo provideret, menteque præsagiret, fore ut temporum injuria plerique, ut accidit, interciderent funditusque perirent, quorum certe ne nomina quidem, nedum ingenii monumenta, absque Photio esset, nostram ad ætatem pervenissent. Quod opus seu thesaurum verius, pridem exoptatum, ac diu multumque frustra investigatum, cum Tarracone Procli Chrestomathia Latine à me reddita, velut ex ungue leonem, æstimare cœpissen, nactus tandem Romæ sum. Describendum enim arbitrato meo permisit, quem honoris causa libenter nomino, illustrissimus Ascanius Columna, purpuratorum patrum ornamentum. Post vero cum id diligenter ad variorum exemplarium fidem comparatum, typographus Augustanus elegantibus typis evulgasset, efflagitarunt pene convicio familiares, quibus multum et vellem et deberem, ut Latina donare civitate promptuarium eruditionis, quo ad plures emanaret utilitas, pro virili contenderem. Cessi ergo amicorum precibus victus, et periculosæ plenum opus alexæ aggressus, ad exitum tandem, Deo vires animumque suppeditante, constanter adduxi. Quid sim assecutus, secutus certe, tuum, vir doctissime, lectorisque non imperiti judicium esto. Num quid amplius? Etiam. Patrocinium adhæc laboris plane Herculei, more institutoque majorum, abs te potissimum justis de causis imploro. Quod enim Græce apud vos Photius lumen primum aspexerit, Latinam quoque interpretationem subjungendam jus fasque censui, tum quod Augustanæ bibliothecæ nomen commune invitarit: quæ bibliotheca Vindelicorum, civitatis Germaniæ vere Augustæ, cum alios alia ad spectandam urbis civiumque elegantiam moveant, me potissimum, ob librorum calamo in membranis exaratorum et copiam, et vetustatem, in sui admirationem rapuit detinuitque. Ad quam quidem ornandam respública vestra catalogum exemplarium quæ possideret, per Europam disseminasse non contenta, doctos etiam homines inusitata et prorsus singulari humanitate invitat quo eos ipsos libros invicem conferendo, ac veluti gladiatorum paria committendo, in hominum lucem aspectumque commodo publico producant. Quod utinam exemplum dynastæ ac reges secuti, in iisdem pedem vestigiis ponerent, ac libros sanctorum Patrum ineditos cognosci atque evulgari sinerent; næ plures longe Græcarum litterarum usum interpretando revocarent, nec amplius veluti muta tacerent, quæ in densis hodie tenebris, tineas pascendo, delitescunt. Sed id optare citius quam sperare liceat; nisi si Velsororum similes exoriantur, qui concordissimi fratres (vos enim bona venia appello Antoni, Matthææ, ac Paule) rem litterariam longe lateque provehitis, disciplinarum pœnœria profertis, doctisque hominibus doctissimi ipsi opem re consilioque ferre non cessatis: ut jam ubique gentium non sit Phœbo gratior ulla,

Quam quæ Velseri præscripsit pagina nomen.

Te, te igitur, Marce, quæso obtestorque, ut qua cœpisti benevolentia, nostra complecti ne graveris; exstetque apud posteros pace tua, mæx in te observantiæ memorisque animi hoc qualecunque monumentum; quod locum, si videbitur, in Bibliotheca vestra, ex qua cum tot aliis Græce typis prodit, Latine quoque reperiat. Si quis autem ex his vigiliis fructus ad alios legendo perveniet, quod studium quidem certe, ad interpretationem locis obscuris facem scholiis allucendo, tibi amice magne, gratia posteritas acceptum referat. Soles enim ἀκλειστους θύρας παρέχειν σοφοῖς ἀνδράσι, quod de se apud Philostratum Vespasianus Aug. profitetur, cum sis ipse spirans quædam Bibliotheca. Suscipe itaque adversus obtractatorum calumnias, operis vigiliarumque nostrarum libens volensque tutelam. Sic tibi illucescant, Deum venerans precor, inenitens anni MDCVI Kalendæ feliciter. Antuerpiæ.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΜΑΡΤΟΥΝΙΟΣ, ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΚΥΘΗΡΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ.

ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΕΡΑΣΤΑΙΣ, ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΑΛΟΙΣ ΕΠΙΔΟΣΙΝ.

Ἄλλοι μὲν ἄλλοι τῶν περι τὴν σοφίαν περιττῶν θαυμαζόντων, καὶ ἡ ἕκαστος ἔχει ἐπιτηδεϊότητα καὶ δυνάμει, ταύτῃ πλεκέτω τούτων ἕκαστου καὶ τὰ ἐγκώμια, εἴτε τὴν ἐν λόγοις ἐπαίρων δεινότητα, εἴτε τὸ ἀνθηρὸν καὶ κεκομφεμένον τῆς φράσεως, εἴτε τὸ περι τὴν φιλοσοφίαν ἐμβριθὲς τε καὶ ὄλως ἐξηκριβωμένον καὶ πάγιον· ἐμοὶ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις παντὶ; ἀξίος ἐγκωμίου καὶ μάλα ὁ σοφώτατος ἐκείνος καὶ ἱερὸς; πολλὰκις ἔδοξε Φώτιος. Οὐ μόνον οὐ τοὺς τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας ἐμπιστευθεὶς οἶακας, τὸ τοῦ Χριστοῦ λογικὴν ποιμνιον εἰς νομᾶς εἰσηγῆτε καὶ ἐξῆγε σωτηριώδεις εὐσεβεῖς τε τῇ πάνυ διατρέφων, καὶ βίου κατακαλλύων ὀρθότητι· ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶσαν μετελθὼν παιδείαν πάντας τοὺς ἐπ' αὐτοῦ πολλῶ τῷ μέσῳ ὑπερῆκόντισε. Μαρτυροῦσιν αὐτοῦ τὸ πολὺ τῆς σοφίας οἱ πανηγυρικοὶ τῶν λόγων, οἷς τηλικαύτην ἐνέθηκε τὴν χάριν καὶ τὴν γλυκύτητα, ὡς δεινὸν τίθεσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας τὴν ὀπωσοῦν ἀπὸ τούτων ἀπαλλαγῆν. Οὕτω τὰς τῶν ἀκουόντων καταθέλγει ψυχὰς ταῖς τῶν οἰκείων σειρήνων σωστικαῖς ἐπωδαῖς, καὶ τῶ τῶν πίστειων ἱερικυστικῶ τὸ τῆς πειθοῦς αὐταῖς ἐγγενῆσθαι καταναγκάζει θέλητρον. Τοιαῦται καὶ αἱ θαυμασταὶ τούτου πρὸς διαφόρους ἐπιστολαί. Τὸ δὲ πρὸς τὴν τῶν ἀποριῶν λύσεις ἔτοιμον, ἄλλως τε καὶ ὅσαι ἐπὶ τὴν ἱερὰν τείνουσι φιλοσοφίαν, καὶ τὸ τῆς θείας Γραφῆς, ἐν οἷς μάλιστα μυστικώτερόν τι ἐναποκέκρυπται, ἀγγίχουσι τε καὶ διερμηνευτικὴν, τίς τῶ τῶν Ἀμφιλοχίων αὐτῷ πεπονημένῳ συγγράμματι ἐντυχόν, οὐκ ἂν εὐκότως θαυμάσειεν; ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν περι τὴν ἱστορίαν ἀκρίβειαν, καὶ τὸ τῆς σοφίας ποικίλον, καὶ τὸ περι τὴν κρίσιν τῶν τοῖς ἄλλοις συντεθειμένων ἐντεχνόν τε ἅμα καὶ εὐκρινέστατον, ἢ μετὰ χειρὸς αὐτῆ βιβλίου, τοῖς τοῦτ' ἂν ἐλομένοις καταμαθεῖν, ἐπιδείξει τρανότατα· πολλὴν μὲν τοῖς περι τοὺς λόγους καὶ τὴν ἱερὰν φιλοσοφίαν καταγινομένοις τὴν ὠφέλειαν προξενούσα· τοσαύτην δὲ καὶ τοῖς τῆς ἱερᾶς ἀνευχομένοις θερησκείας χορηγοῦσα τὴν λυσιτέλειαν, ὡς πάμπορόν τινα οἶον ταύτην εἶναι χώραν, ποικίλοις μὲν κομῶσαν τὰς καρποῖς, καὶ τοῖς ἀνθεσιν, οὐχ ἦτοον δὲ τῇ γεύσει τῶν δρεπομένων τὴν ἀσθησιν κορηννύσαν, ἢ τῇ ἔφει καὶ τῇ ὀσμῇ καθηδύνοσάν τε καὶ κατατέρπουσαν. Ταύτην οὖν φιλοφρόνως δεξάμενοι, πολλὰς τῶν σοφιστικῶν Ἐσχολίῳ τὰς χάριτας ἔχοιτε, τοῦτο καὶ μόνον ἀεὶ διὰ μελέτης ἔχοντι, ὅπως χρήσιμόν τι καὶ τῶ κοινῶ τῶν λογίων ἐπωφελεῖς ἐκδιδῶται καὶ μάλιστα. Ἐβήρωσθε ἐν Χριστῷ Σωτήρι, κατὰ τὸ α, χ' ἔτος τὸ σωτήριον, Ἰουλλίου τρίτῃ φθίνοντος.

ERUDITORUM ALIQUOT

DE PHOTIO PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANO JUDICIA

ZONARAS *Annalium* Tom. III.

Προχειρίζεται δὲ πατριάρχην τὸν Φώτιον, ἄνδρα τῶν ἐπιστῆμων πρωτοασκηρῆτις τότε τυγχάνοντα, καὶ ἐν λόγοις ὀνομαστότατον. In ejus locum suffecit Photium, virum insignem, primum a secretis, et eruditio- nis nomine celeberrimum.

CEDRENS.

Ὁ Βάρδας Φώτιον, ἄνδρα ἐπὶ σοφίᾳ γνώριμον, πρωτοασκηρῆτην τηνικαῦτα ὑπάρχοντα, προχειρίζεται πατριάρχην. Bardas ergo Photium, celebrem sapientia virum, et secretariorum eo tempore principem, patriarcham creat.

FRANCISCUS TURRIANUS Proemio in *Apostolicis Constitutiones* Clementis Romani.

Photius Constantinopolitanus in *Bibliotheca* sua, sic enim appellat volumen ingens de libris a se lectis, etc.

Photius incredibilis lectionis et acris judicii auctor.

Ereditiissimus et incredibili lectione auctor, etc. In eo præsertim opere quod *Bibliothecam* de libris a se lectis nominavit, in quo tam accurate, tam acri ingenio, tam considerate, tam docte, tam distincte, tam libere de tanta multitudine et varietate librorum judicium facit, ut nihil animadversione dignum prætermisissae videatur.

Quam sit autem grave in hoc judicio et quantæ auctoritatis Photii testimonium, intelligere licet et existimare, etc. Tum in primis ex *Bibliotheca*, sic enim inscripsit, ut paulo ante dixi, ingens volumen de libris omnis generis a se lectis, in quo ita fere cujusque argumentum, et genus styli ac doctrinæ dis-

cernit et notat, ut qui summas illas legat, totos libros et ingenia auctorum nosse sibi videatur. Quis igitur nostræ ætatis se cum Photio conferre audeat, sive ingenium ejus spectemus, sive πολυμαθίαν et πολυπειρίαν;

Ex litteris Joannis Livineii ad D. H.

Photii scriptum urgeri, puto vehementer e re litteraria esse. Est enim varium, et omnibus ingeniis ac studiis valde serviens. Deinde quanti æstimas, scire nos saltem quot bonorum scriptorum in omni genere doctrinæ, qui viro illi φιλολογωτάτω visi lectique, naufragium fecerimus.

Ex litteris Jos. Scaligeri ad eundem.

Utinam, mi Hoescheli, in Photii editione exornanda te juvare possem. Librum quidem totum in duos tomos distinctum, manu Henrici Stephani scriptum olim legi, opus varium, ex cujus editione incertum, majorne redundatura sit in te gloria, an in alios utilitas. Certe tam egregium scriptum non alio editore dignum erat, quam te, qui tot bonorum auctorum editione et eruditionem tuam et propensum in literarum animum testari volueris. Neque ego, neque Vulcanius noster te juvare in hoc possumus, qui nulla exemplaria ejus libri habemus. Sed si habes, ut dieis, duo, puto te omnibus aliis æquo animo carere posse.

Ex litteris Isaaci Casauboni ad eundem.

Ain' tu autem? esse te in eo ut Photii *Bibliothecam* edas? o munus vere munificum! o te liberalem! facile est ex iis quæ sunt edita de illius libris tanquam ex unguibus leonem æstimare.

ISAACUS CASAUBONUS DAVIDI HÆSCHELIO S. P. D.

Photium tuum quanta poteram diligentia inter aulicos strepitus, avidissime certe percurri. Ostemi etiam munus tuum doctis magnisque viris: quorum in hac regia urbe numerus haudquaquam pœnitendus. Omnes tibi et præstantissimo Velsero gratias agere immortales, quorum auctoritate et industria utilissimum scriptorem proximo autumno se habituros sperant. Principem inter hujus ordinis viros locum obtinet præses Thuanus: quem ego virum divinitus datum censeo sæculo isti in exemplum pietatis, integritatis, probitatis, et ut uno verbo dicam πάσης ἀρετῆς καὶ καλλοῦ ψυχῆς. Sunt et multi alii quæ in aula, quæ in senatu Parisiensi λάμποντες ἀστέρας ὡς vestri studiosissimi, et purioris litteraturæ aman-tissimi. Omnes hi Photium vestrum cupidissime expectant, eximie autem Franciscus Pithœus, de quo nuper scripseram, esse in ejus manibus Photii exemplar, collaturum me tuum codicem cum illo: et excerptas inde γραφὰς διαφόρους isthuc missurum. Neque ab illo neque a me insuper habita ea cura, sed paucorum foliorum comparatione didicimus, nihil aut parum omnino auxilii ad ornandam tuam editionem a Pithœi libro esse expectandum. Quare aliud censeo agamus. Equidem si domi in Museo meo quæ sunt a te missa legissem, aut otii plusculum habuissem ad id negotium, plura et meliora in eo Scriptore observassem et tecum communicassem. Sed crede mihi serio affirmanti, nihil occupatius, nihil a studiis alienius ea vita, quam in hac aula hætenus viximus. Ut scires tamen etiam in summis hisce occupationibus Photium tuum nobis esse lectum, pauca quædam illevimus huic chartæ, quæ tum nobis in mentem venerunt. Nam gratius aliquid frustra nunc a me expectaveris: Vale, vir doctissime, et me constanter ama. Lutetiæ Parisiorum 5 Kalend. Junias mdc.

EX NOTIS ANDRÆ SCHOTTI,

AD CHRËSTOMATHIAM PROCLI.

Ἀνεγνώσθη, lectum est, vel Ἀνεγνώσθησαν, lecta sunt. Sic de singulis a se cum judicio lectis libris Photius patriarcha Constantinopolitanus ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν ἀνεγνωσμένων αὐτῷ βιβλίων loquitur, ut oculato testi fides habeatur. Nec enim ex aliorum sermone, vel obiter, et tanquam per transennam inspecto opere, ut fere hoc sæculo, de toto opere judicium sibi ferendum existimabat, sed a capite ad calcem perfectò, libere judicat censor et criticus gravissimus, summi et ingenii et judicii, de scriptoribus ducentis amplius et septuaginta, philologis, poetis, historicis, oratoribus, philosophis et theologis: qui maximam partem, temporumque injuria, aut majorum incuria, perierunt. Et quidem de styli caractere, scriptorum numero, et titulis, quæ γνήσια, quæ ψευδεπίγραφα, quid laude, et imitatione, quid contra vituperatione dignum in singulis deprehendisset, sine furo et odio, more majorum, pronuntiat. Denique qua quisque tempestate floruerit, cæteraque, longum esset enim ire per singula, audacter dijudicat.

J. LIPSIUS MARCO VELSERO S. M. D.

Senecam nostrum a te acceptum, et vere acceptum, id est, gratum fuisse, gaudeo. Annona esset, scriptor optimus viro optimo? Quod ais desiderare quosdam reliqua: pauca sunt, et hodie mos obtinet reliquatores esse, imò conturbatores. Detur venia, aut certe mora aliqua, valetudini: et fortiasse altera editio dabit. Sunt et in illis libris, quæ volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et sic

loqueris? judicio, dicere debebas: et ilco nihil debere. Mibi crede, ut si juratus in benatu sententiam dicerem, sic dixi. Amo te jamdudum, mi Velsere, sed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed, heus, est quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Aadræ Schotti, magni amici nostri, Photius, Latinus jamdiu apud vos est, et quando ipse lucem, nos eum videbimus? Corte inter paucos ille scriptor meretur: qui solus tot clarissimorum ingeniorum monumenta a fæto eripuit: toto dico fæto, et saltem nomina et scriptorum velut membra servavit. Quam multos ille legit, ex iis elegit, et, ut sic loquar, desloravit, quos nosse nobis aliter non esset? E sacris, profanis, tractatoribus, historicis, oratoribus, poetis, et nihil est in Græca omni litteratura, aut ut verius dicam, libraria, quod ille vir non libarit. Pulcherrimus mos in mensa legendi, vel audiendi: sed iste pulchrior utiliorque, annotandi, cœdendi, excerpenti. Photius fecit, et qui ad nos pervenerunt, solus. David Hœschelius vester, et vestris etiam auspiciis, Græcum primitus, et varie atque industrie castigatum, dedit: sed nosti quo ventum sit ignavia ævi, pauci hæc legunt aut capiunt, et nisi Latina addantur, pene dicam non dedisse. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaboravit, et Latinum totum dedit, et tibi commisit. Ecce jure te agitamus. Fac quod soles et natus es, rem publicam vel privatæ tuæ damno juva. Mi Velsere, da hanc operam, etsi quam trepidis et pene desperatis Europæ rebus! Pannonia, et jam Illyricum finitimum, sollicitos nos habent:

Quo pondus istud verget? ubi ponet minas?

Ubiunque, stemus, et in honesto firmi, omnem fati vim excipiamus, imo vincamus, id est, feramus.

Vale. Lovanii, postridie Natalis Dominici, anno MDCVI.

IN PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ INTERPRETATIONEM,

A R. P. ANDREA SCHOTTO DE SOCIETATE JESU LATINÆ EDITAM.

Feder. Jamotius, Med.

Σκότος ἀπὸ σκοτίου φερώνυμός ἐστιν ὁμίχλης
 Φῶτός ὡς λαμπροῦ κληθὸνα φωτὸς ἔχει.
 Τίνδ' ἰπατὴ καὶ Σκότος ἀπήγαγεν ἀχλύος ἀνῆς
 Φωτὰ καὶ λαμπρῶν γράμματα φωτὶ νέω.
 (Τοῖσι καλαιγενέων σφραγίσσαστο Φῶτιος ἀνδρῶν
 Μήματα, τιμῆσας στίγμασιν ἀμφοδίοις)
 Εἰ θέμις ἀτραπέσσοι πανατραπέσσο ὄνομα θείναι,
 Ὅς ποτὶ Σκότος ἔην, Φῶτιος ἄλλος ἔοι.

Franc. Schottus Jure consultus ac senator Antwerp.

*Photi scripta, prius qui cæco carcere clausus,
 Horridus, invisus, nocte latebat iuere,
 Exiit quoniam dias in luminis oras,
 Frater amande, animi dimidiumque mei,
 Gratulor et lætor, prisco dehinc more parentum
 Grates grata velit solvere posteritas.
 Læx tenebræ hic fausto conspirant omine, lucens
 Namque obscura prius Bibliotheca patet.
 Læx miscet e tenebris en motua: noxque vicissim
 Lamen, et atra dies a jubare accipiunt.
 Fallor an aspicient pulsa caligine ocelli
 Lucem, mente Deum justitiæque jubar?
 Photi munus erit tot lecta volumina Graium,
 Schotti erit hæc Latio reddita posse legi.*

Joannes Bochius S. P. Q. Antuerpiensi a Secretis.

Nil nisi nomen habens a lumine, luminis experts
Photius, et tenebris obrutus atque situ,
 Squallebat, tineasque diu pascebat inertes
 Abditus, et patriis sedibus exsul erat.
 Aspectus carens hominum, præcul orbe latebat
 Hesperio, clausus carcere, lucis inops.
 At *Schotus* obscuris nomen qui ducit ab umbris
 (Mira cano tenui carmine, vera tamen)
 Eruit in densa positam caligine lucem:

Schottus ab obscura ducit caligine nomen
Photius ut clari luminis omen habet.
 Cum tamen hunc *Schottus* tenebris eximat umbris,
 Lumine cum lustret *Photica* scripta novo:
 (Scripta quibus censor veterum monumenta virorum
Photius obsignat liberiore nota)
 Vera licet veris si ponere nomina rebus
 Qui modo *Schottus* erat, *Photius* alter erit.

Sic reparant tenebræ lumina, noxque diem.
 OEdipodionæ redeunt ænigmata Sphingis,
 Nec sua nostra minus sæcula monstra ferunt.
 Quisquis at umbrarum sub nomine clara tuetur,
 Quæ *Schotus* illustri lumina mente tegit,
 Insignisque viri raras examinat artes,
 Quas stupet et Latium, Græcia tota stupet:
 Non mirum est illam radios emittere, dicet,
 Lampada, lumen habet *Photius* unde suum.
 Nec rutilas præferre faces mirabitur umbram,
 Quæ lucem hanc aliis pluribus ante tulit.
 Salvete, o tenebræ, fulgenti luce coruscæ,
 Sit satis hoc vestris muneris esse decus:
Photius in medium quod purior exeat orbem,
 Lux e nube, redux carcere, nocte jubar.
Maximilianus Vriendius senatni Gandavensi a Secretis.

Res mira, at vera est, non claro lumine *Schottum*
 Clarem a nebulis spargere posse suis.
 Ducis et expertem decus et jubar addere luci,
 Scriptaque tot veterum detenebrare patrum.
 Mentior, at vetus ille novus modò *Photius*, olim
 Clarus, at inde ævo nubilus atque situ.
 Qui patria de nocte novas modo lucis in oras
 Emica, Ausoniæ illustris honore togæ:
 Ille suo solus dignam pro vindicæ causam

Dicet, et accepti luminis usque memor,
 Uni plus *Schotto* debere fatebitur, ipsi
 Quam sibi, quam soli, quam patrioque solo.
Jeremias Pierrsenæus jura-consultus.
 Quis credat *cæcas* progignere posse *tenebras*
Lumina, *Phosbeis* lucidiora oculis?
 Non ego, non *physica* quisquam de gente sacerdos,
 Ullaque non *Sophiæ* docta magisteria.
 Hoc nisi jam nobis jussisset credere *Schottus*,
Photius et cæcis lucidus a tenebris.
 Qui nunc *Schotti* opera (ante nitentia nubilus ora, et
 Multis dente ævi saucia vulneribus)
 Integrior patri prodit redimitus amictu.
 Nee minus *Ausonia* clarior in tunica.
 Non secus ac noctis nigra cum veste videmus
 Obnuptum *Solem*, vel pluvium nebillum,
 Veste tenebrarum scissa, et sudo æthere, tela
 Eficere hesterna lucidiora die.
 Quare dum roseo fulgebit lucifer ore,
 Et veniet fuscum nox adoperta caput,
Photi ab illustri radiabit lumine *Schottus*,
 Et *Schotti* cæcis *Photius a tenebris.*
Ἀδελφ.
 Ite pii manes, et *Photi* nobile lumen
 Judici, qua sol porgit utramque facem.
Schottus te *Hesperis*, *Schottus* te sacrat *Eois*,
Schottus et *Eois* gratus et *Hesperis*.
 Cuncta videns nimirum hæc mundo scita dabat mens
 Stare loco mundi prima elementa jubens,
 Ut cæco lux alma chaos viduata serenet

Omnia, tum lucem nox inimica premat :
 Inque vicem noctis nova lux superenatet æquor,
 Et niteat veteri grata parente magis.
 In veterum molem scriptorum *Photius* olim
 Indiderat lucem, judicii radio :
 At radium excipiens textit longinqua vetustas :
Schottus ab ingenio rettulit ecce diem.
 Nunc tandem portis mundi bipatentibus infer,
 Damnatum tenebris nobile *Photii* opus.
Photius ingenti potuit clarere nitela :
 Sed mage præsidii lumine *Schotte* tui.
 Ite pii manes *Schotto* duce, et auspice *Schotto*,
 Semiadaperta prius, nunc adaperta via est.

Ἀδελφ.

Nomen habes, *Scote*, a tenebris, a lumine nomen
Photius : ille librum, conficis ipse notas.
 Umbra sit interpretes lucis, quis crederet unquam?
 Hoc lucem est tenebris gignere, nocte diem.
 Quas non discutiet tua lux, o *Scote*, tenebras.
 Si lucem illustrat nominis umbra tui!

Ἀδελφ.

Dum tua præclaros auctores scripta recensent,
 Hos inter *Scotto* debuit esse locus.
 Quid facias, docte o *Photi*, cum tempora nostra
 Sint procul a vestris dissita temporibus?
 Ne dubita : *Scottus*, quo nunc interprete prodis,
 Quot celebras homines, tot subit ipse locos.
 Si te, *Scotte*, potes transacta in sæcula ferre,
 An taceant nomen secla futura tuum?

AND. SCHOTTI SOC. JESU. IN PHOTII BIBLIOTHECAM

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Qui sibi scriptores antiquos interpretandi partes olim sumpserunt, ut qui Platonem atque Aristotelem philosophorum principes illustrandos Græci consuerunt, Alexander Aphrodisiensis, Themistius, Simplicius, Proclus, Olympiodorus, Ammonius, et Philoponus, si fere præfari solent copiose, de auctore, scripto, argumento, modo ac methodo, ordine et tempore; tum de seipsis, suaque opera, et ita re flagitante, interdum de causis suscepti operis disserunt. Idem mihi more institutoque majorum in præsens, etsi *μετάφρασις*, non ut illi *παράφρασις* afferam, visum est faciendum. Equidem non ignorabam, simul atque arduam hanc *Photianæ Bibliothecæ* Latine interpretandæ provinciam efflagi tantibus amicis suscepti, fore plerosque qui id mihi vitio verterent, parumque me dignum existimarent, cæsa inter et porrecta, quod aiunt, alienis in vestigiis pedem ponere. Quorum autem in reprehensionem noster hic labor incurret, si fere duorum generum sunt. Alii enim me reprehendent; plures Photium infesti damnabunt: utrisque, si potero, faciam satis; certe si id non consequar, dabo pro

virili operam, ut a legendo minime deterreantur. Principio itaque de me, paucis tamen, et sine fuco ac modeste: mox de Photio videbimus. Inaudieram pridem, unum et item alterum in Iberia Græcarum litterarum peritissimum, Photii *Bibliothecam* e Græco in Latinum sermonem commodo publico convertere cœpisse, sed cœpisse tantum, ac vix dimidia operis parte supersedisisse, sive Græci exemplaris mendis deterritos, seu laboris fuga in tanta voluminis, cum mole, tum varietate, seu denique utraque de causa cessisse. Romæ quoque tertium perfecisse quidem narrabant, sed ad edendum adduci non potuisse. Græcum itaque codicem magno ære nactus, constantiam a Deo precatus, urgendum opus assidue ad extremum, si qua hinc ad alios utilitas rediret, existimaui. Neque me fugiebat, ex quo interiores hasce litteras tractavi, quam difficile sit bonum agere interpretem, alienique sensus metaphrasten, ut, nisi par sis in utriusque orationis facultate, justam reprehensionem non effugias; quoque major hac in re de bonis Græcis Latina bona efficiendum raritas, eo difficilior provincia doctis

hominibus, qui eam ipsi plerumque refugiunt, censetur, ut ad hanc diem usquequaque qui satisfacerint, vix singulos singulæ ætatis tulisse videantur: cum decem amplius Aristotelis Ethica Nicomachia, totidemque Rhetorica, nostra parentumque memoria interpretari sint conati, quod in singulis qui antecessissent, posteriores aliquid desiderarent. Quidni igitur posterorum de me iudicium reformidem? Elaboravi equidem, quoad ejus fieri potuit, ut non sensa modo verbis comprehensa sequerer (a-secutusne sim alii statuent), et non tam verba numerarem, quam sensum ex fide bona appenderem, sed etiam, ut res ipsas, fontesque auctorum a Photio lectorum studiose investigarem. Verum cum eorum plerique temporum injuria intercederint, eo molestior interdum labor interpretandi existit, ut hariolandum nonnunquam fuerit, dum, qui adhuc latent scriptores, Photii opera in apertum proferantur, quod ut coeptum aufer, ita futurum amplius doctorum hominum investigatione non diffido. Diversorum item scriptorum tanta varietas, quanta est in omni philologia, oratoria, historia cum sacra, tum profana, in philosophia, arte medica, ac denique scientiarum regina theologia, negotium quoque facessivit, quod Deo bene favente tandem superavimus. Auxit et rei difficultatem in singulis auctoribus *χρῆσις* idque Hermogenis potissimum de ideis methodo: quæ ut Aristotelea ac Tulliana longe subtilior est, ita admiratores quidem plurimos sed imitatores paucos hodie reperit. Præter Dionysium enim Halicarnasense in *Rhetoricis*, et Ulpianum Græcum Demosthenis explanatorem, quotus eam quisque hoc sæculo tractat? Trapezuntii olim talem *Rhetoricam* cum supere vidit Italia; duos fortasse Germania numerari, Sturmium et Erythræum; Gallia Julium Scaligerum libris *De poetica*; Hispania unum literis cognitum laudare potest Pet. Joannem Nunsium rhetorem ac philosophum, editis *Rhetoricorum* lib. IV, Hermogenis quidem præceptionibus, et Aphthonii ac Theonis, sed Tullianis exemplis. Sunt autem Hermogenis idearum genera septem *Σαφήνεια, Μέγεθος, Κάλλος, Γοργύτης, Ἥθος, Ἀλήθεια, Δεινότης*. Deinde *Σαφήνεια* dividit in *Καθαρότητα, καὶ Εὐκρίνειαν*; tandem τὸ μέγεθος in sex alias formas partitur: in *Συμνότητα, Τραχύτητα, Λαμπρότητα, Σφοδρότητα, Ἀκμήν καὶ περιβολήν*; post *moralitatem orationem* quantum metitur dicendi formis: τῆ *Ἀφελείῃ, Γλυκύτητι, Δριμύτητι καὶ Ἐπιεικειῃ*. Dici etiam vix potest quantum hic tædii absorbendum, cum quot quantisque mendorum monstris conficiendum fuerit, vix ut amplius Herculem fabulosum illum heroa in Augiæ stabulo perpurgando laborasse existimem.

Ad stylium quod attinet, qui in Photio pro re nata varius exsistit, equidem sic temperavi, ut terso castoque sermone Latino, hoc est Romano, si possem, dicerem, sensaque mentis perspicue representarem. Nam vel Tullii umbram, ob dicendi

perspicuitatem juxta ac suavitatem, libens amplector, præ horrido illo, hujus ævi atque obscuro, quale Heracliti *σχοτεινοῦ* fuit, orationis genere. Scholia rei illustrandæ ad oram καὶ ταυτολογούμενα identidem apposui, sumpto subsidio a memoria lectioneque scriptorum veterum: et in critico hoc genere similia invicem componendo, digitum ad fontem, quod aiunt, intendere potius, quam transcribere pretium operæ duxi. Interdum tamen longiora paulo scholia adhibui, cum aut antidoto opus fuit, lique erant refellendi, qui in alia omnia discedunt, aut plura ejusdem auctoris atulimus, ut eorum ex parte laborem minuerem, qui vel ecclesiasticis annales magno Ecclesiæ commodo moliuntur, vel auctores ipsos longe quam antea auctiores melioresque dabunt. Cum autem enumeratio ac censura Photio esset principio duntaxat proposita, post, quasi metanœa ductus, eidem placuit Excerpta atque adeo opuscula describere, et in tomum alterum conjicere, mentis augurio, quantum conjicio, fore ut pleraque scripta temporum longinquitate fatiscerent, aut funditus perirent. Nec sefellit augurium. Plerique enim auctores qua hominum incuria, qua vetustatis omnia vastantis injuria, intercederunt. Quamobrem in Excerpta illa longiora pauciores notas in extremo opere apponendas curavi, ut in Plutarchi, Aristidis, Memnonis, et Agatharchidæ ἀποσπασμάτια: quorum interpretes eruditos, ut non contempsi, sic et illorum observationes admisi. In Ctesisæ Persicis atque Indicis, ne sis nescius, diversam interpretationem adhibui et illustravi ab ea, quæ in extremo Herodoto typographorum *Στεφάνου* opera circumfertur. Et vero curis secundis, posterorumque industriæ aliquid hic fuit relinquendum. Nam quod verè togatorum ait doctissimus M. Varro in lege *Mœnia*: « Ut in bona segete neque nullum est spicum nequam, neque in mala non aliquod bonum; ita nemo est reprehensus (inquit, vi *De lingua Latina*), qui e segete ad spicilegium reliquit stipulam. » Si quid autem hic peccatum, homo enim sum, ne modicæ te

*Offendant maculæ, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura.*

Quæso quoque rogoque doctiores, quibus hæc non elaboravi, ut meliora proferant: quod tantum abest ut laturus sim moleste, ut gratiam sim etiam habiturus maximam; nosque doceant, maledictis modo et calumniis abstineant, studiis φιλανθρωπίας nedum Christiano homine indignis. Valeant vero qui tantum sibi falsæ laudis arrogant, quantum de aliis per nefas detrahunt: illis ego vetus illud accinam: Ἴδὸν ἴδου, καὶ τὸ πηδημα.

Habes de interpretatione; venio ad alterum, gravius tamen ac difficilium ad profligandum quæstionis caput, de Photio Constantinopolitano ejusque scriptis, ut hanc *Bibliothecam* erroris labe vacare demonstrarem. Ac primum de moribus videamus, hinc de ingenii monumentis, quæ, paucis

demptis, ad hanc diem in tenebris nimis diu delituerunt, nunc illustris juxta ac docti duumviri Marci Vetseri auspiciis utraque lingua exeunt, non levi proventu fructuque, ut spero et opto, bonarum artium ac disciplinarum, quo pauciores hoc sæculo, cætera felicitum ingeniorum feraci, interiores literas, Græcas præsertim, pertractant. Auctores ejus vitæ recensendæ laudamus, ne quid falso commenti videamur, de Græcis antiquis, ac pene æqualibus, Zonaram, Glycam, Manassem, Nicetam, Curopalatum, quique hunc magnam partem transcriptit Cedrenum, Metrophanis item et Styliani epistolas, acta denique synodi octavæ legitimæ. Exstaret Theophori Callisti liber *Annalium ecclesiasticarum* tertius et vicissimus, quo de Photio, ejusdem ævi rebus gestis diserite pertractat, non admodum laboraremus, sed extremi illi libri temporum calamitatem, cæteris salvis, minime effugerunt: irisi forte in Græciæ, quæ libertatem suam, studiorumque ardorem pridem decoxit, angulo aliquo, pulvere, situ, ac squalore obsiti, ut alia plurima veterum scripta, delitescant. Ab Ignatio igitur patriarcha narrationis initium paulo altius repetamus.

Nicephori Augusti, ejus qui Irenem Augustam imperio expulit, ex filia Entropia atque Michaelæ imperatore cognomento Rangabe, nepos fuit Ignatius. Hunc in minori ætate, et Theophylactum fratrem majorem natu, virilibus exsecuit; quo facto, repetendi imperii, quamvis paterni atque aviti, spe penitus arcebantur: præterea Ignatium monachi ritu tonsendum curavit. Timeat enim tyrannidis vis non minus quam metuetur necesse est, nec minus sit ipsa sollicita quam subditi. Omnino rebus commutatis, imperioque ad Theophilum Michaelis Tranli filium devoluto, Theodora Theophili uxor, cum viro defuncto imperium pro Michaelæ filio Porphyrogeneta procuraret, fama quæ de Ignatii virtutibus celeberrima erat, permota, et alioqui pro muliebri ingenio nobilissimi viri calamitatem miserata, nulla ipsius culpa, aliena tantum pravitate contractam, Methodio Constantinopolitano patriarcha vita functo, Ignatium salutis anno DCCCXLVII, magna honorum omnium gratulatione, substituendum curavit. Initia ac media læta fuerunt, par spei fructus. Secuta est major Porphyrogenetæ ætas, qua sui compos, vitis maucipatus, matre Theodora rerum procuratore amota, Bardæ seque et imperium regendum permisit, nulla famæ cura, pravo homini perditus juvenis: sed in reliqua nequitia eam tamen laudem meruit, quod litterarum professores stipendio de publico designato, Constantinopoli erudiendæ juventuti constituit, Leone scholis præfecto, magni nominis ea tempestate philosopho. Cæterum Bardam Cæsarem creatum, et acceptam potestatem non publica salute, sed scelerum licentia definentem, usque eo, ut uxore repudiata cum viri sua stupri consuetudinem haberet, piorum cætu Ignatius anathematis ignominia notatum ex-

pulit, ac veluti Baptistes alter Herodem increpavit. Magnus sane vir, sed meliore sæculo dignus. Perculit ea severitas impotentem hominis animum, ut quem revereri, atque ut medicum amare delinuerat, synodo facta episcopatu spoliatum in Mytilenem insulam relegavit. Substituitur per nefas Photius *πρωτοσκηπτικς*; Zonaræ, usitata sequiori sæculo voce, a Commentariis et Senator urbanus anno Christi DCCCLIX, hoc est, post undecimum patriarchatus Ignatii, de foro repente in Ecclesiæ præfecturam translatus. Raptim omnia et perturbata sunt facta, neque quid legibus sanctum est considerant, ira et ambitione pessimis consultoribus agitati. Nicolaus Romanus Pontifex eo nomine Rodoldum et Zachariam Constantinopolim mittit, cum potestate sacrarum imaginum hostes (quæ pestis late in Oriente grassabatur) novis edictis coercendi, atque in Ignatii causa ejus legati, ut cognitione instituta, visa modo explorataque, in re præsentis renuntiarent. Adjungit literas ad Augustum sigillatim, quæ exstant, in Photium gravissimas: contra fas æquumque, atque omnia vetustatis exempla in Ecclesiæ præfecturam irrupisse, ex profano repente Christi pastorem gregis prodidisse, vero præsertim pastore superstite. Legati fraude inducti, stultove principibus gratificandi, Ignatium jure damnatum videri prævaricanda prænuntiant. Nicolaus quidem atroci nuntio favaque percussus prævaricationis factum legatorum accusavit. Omnino ea temeritate pronuntiandi magis Ignatii causa confirmari visa est, prorsus ut Barda Cæsare deinceps, et Michaelæ Augusto insidias Basilii Macedonis sublatis, Adrianus II pontifex Romanus Nicolai defuncti vestigiis incedens, synodo Constantinopoli habita cum episcoporum, anno salutis DCCCLXXXVIII (quæ inter generales octava germana est, Græceque ac Latine studio Matthæi Raderi nostræ societatis presbyteri, post Anastasii Bibliothecarii versionem, lucem nuper asperxit), Photio amoto, Ignatius ut restitueretur perfecit. Pontifex sane magis animi neque minoris consilii, qui exacta senem ætate, rebus quamvis gerendis inutilem, maluit Ecclesiæ gubernaculis restitui, quam concedere, ut novo ac damnato exemplo disciplinæ labefactandæ aditus relinqueretur. Etsi Nectarius, Tarasius Photii patruus, ejusque successor Nicephorus, et in Occidente Ambrosius e laicis repente episcopi sint creati. Hæc ille præstitit. Ignatii vero subsequuta morte, nova Constantinopoli synodus *λειτουργική* Photium restituit anno DCCCLXXXVII, episcoporum cccclxxxiii, in pristinum locum, initio consensu Rom. Pont. Joannis VIII, uti ejus synodi sessio prima declarat, his verbis: *Quod Dominus noster Apostolicus admittit dominum Photium in patriarcham, testatur Pontificalis stola a summo Pont. domino nostro Joanne ad eum missa: quam propterea direxit, ut omnes intelligant, et certo se aut, dominum Photium recipi a*

summo pontifice in patriarcham. Cumque hoc dixisset, dedit Photio pontificalem stolam, humerale indumentum, penulam, et sandalia. Hæc synodus : argumento conciliatæ initio cum Joanne pontifice gratiæ : qui cum eo nomine, ut parum virilis, audivit male, re mature cognita, in ambonem publicum progressus, Photium, veteri anathemate repetito, diris iterum devovit. Quare Ecclesiam ille præpostere, primum quidem occupatam, diu tenere non potuit. A Leone Augusto, cognomento Philosopho, qui patri Basilio successit loco motus, in Armeniarum monasterium anno DCCCLXXXVI ad vitæ exitum (sic arbitror) sive a Catholicis coactus, seu sponte, incertum, recessit. Santabareni amicitia in primis fraudi illi damnoque fuit, venefici ac præstigiatoris, multaque scelera alia in ficta sanctitatis specie tegentis. Sic Augustus putabat ; alii, in his ipse Augusti pater, in sanctissimis monachis numerare soliti erant. Sic sunt hominum judicia cum temporibus alternantia. Tametsi aliæ causæ efficiæ sunt, ut jure pelli videretur, illa existit verissima : pænis scelerum agentibus divina vindicta, atque male occupati honoris conscientia dedere præcipitem, Stephano Augusti fratre in ejus locum subrogato. Is controversiæ inter Romanos et Constantinopolitanos pontifices, nobilis cum primis atque diuturnæ, exitus fuit. Is Photii pseudopatriarchæ casus. Adhuc, brevi tamen vitæ Photianæ scenam seu tragœdiam verius utcumque exhibui, qui his patriarchatum pernefas, repugnante pont. max., pulso Ignatio, invasit, his quoque abdicare coactus : privatus tandem et inglorius secedens periiit. Nunc elegium ejus, permistis tamen virtuti vitiiis, e Niceta Paphlagone in Vita B. Ignatii patriarchæ apponam : Ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγενῶν τε καὶ ἀνομήμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιανῶν, σοφία τε κοσμική, καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφομένων εὐδοκίμωτάτος πάντων ἐνομίζετο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας, καὶ δὴ καὶ λατρικῆς, καὶ πάσης, ὀλίγου δεῖν, ἐπιστήμης τῶν θύραθεν. Τοσοῦτον αὐτὸ τὸ περιῶν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φάναι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεῶν πάντων διενέχεσθαι, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιούς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. Πάντα γὰρ συνέτρεχον ἐπ' αὐτῶ ἡ ἐπιτηδείότης τῆς φύσεως, ἡ εὐνοδῆ, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἐβῆρει πάντα. Πλέον δὲ πάντων, ὁ τῆς δόξης ἕρως δι' ὃν αὐτοῦ καὶ νόστις αὐπνον περὶ τὴν ἀνέγνωσιν ἐμμελῶς περιλατόει. *Erat Photius homo minime obscurus aut ignobilis, sed claris et illustribus oriundus natalibus, rerumque civilium et politicarum usu prudentisque et sapientia clarissimus; grammaticæ quoque literaturæ et carminis pangendi, dicendique laude, quæ et philosophiæ et medicinæ, atque omnium præpe liberalium disciplinarum externarum studio, cognitioneque tantopere floruit, ut avi sui facile princeps haberetur : imo et cum veteribus jam posset componi. Omnia quippe confuzerant in illum : aptitudo, quædam, et naturæ vis et felicitas, opes, quibus*

sibi librorum omnium maximam copiam comparabat; et quod præ cunctis, gloriæ laudisque cupido, quæ flagrans, totas noctes, ut lectioni assidue vacaret, insomnes ducebat. Idemque Nicetas graphice eum vivisque coloribus depingit. Ex quo, scriptisque Græcorum omnium, ampliss. Cæsar card. Baronius, sacræ pater historiæ tomo *Annalium Ecclesiast.* X, sua est mutuatus. Equidem non sum adeo demens, mentisque inops, ut Photii vitæ defendenda aut flagitia excusanda suscipiam. Jam enim judicatus est. Gravis certe ira odiumque atque ambitio, hominem cætera sæculi sui doctissimum, egerunt tandem præcipitem. Hinc illæ lacrymæ. Aula nimirum quæ multis hodieque mentem eripit, et infatuat, Photium quoque excæcavit, ut non injuria vetus poeta, nescio quis, aula exire, qui pius esse volet, suadeat.

Illud mihi in præsentia de *Bibliotheca*, quæ in manibus est, pace piorum præfari testarique liceat, scriptam a Photio videri, ino effici, dum Cæsaris legatum in Assyria agens, nondum patriarchatus dignitatem per nefas ambiit. Argumenta sunt principio de sacrarum imaginum cultu passim illum catholico ritu et sentire et prædicare, ut in Evagrio codice 29; in synodo Siletana, cod. 52; in Clemente Alexandrino, cod. 110; in Lucio Charino, cod. 114; in Pierio, cod. 119; in Procopio Gazæo, cod. 160. Deinde, quod summos Rom. Ecclesiæ pontifices, sanctosque Occidentis Patres B. Leonem, Irenæum, Ambrosium, Augustinum, cæteros, hoc in opere honorifice semper appellet. Tertio quod initio septem enumeret synodos singularique tractatu, tom. I *Conciliorum*, octavam autem veram, qua restitutus in patriarchium Ignatius, Adriani II auctoritate, ac ne alteram quidem ληστρικὴν, cui ipse flagitiose præfuit, damnataque, ut diximus, est et explosa, nusquam hic nominet (citur tamen, etsi præpostere a Joanne Zonara, Theodoro Balsamone, et Gratiano in *Decretis*, c. 7, q. 1, c. *Non nequiquam* 45); jactaret hand dubie, prædicaretque, ut suo plerumque perire sores indicio consuevit, ac tegere odii flammam præcordis harentem quin evomeret nequisset. Quidam tamen homines cruditi, quibus ut assentiret nondum mihi Imperare potui, recessus opportunitate, cum iterum abdicare patriarchatu coactus esset, invitatum, ad scribendam accessisse arbitrantur, quo solatio litterarum animi curis gravem sustentaret, molestiasque omnes in librorum lectione et suavitate deponeret. Mihi vero, salva amicitia, verior sententia prior videatur. Tantum de descriptionis tempore, illud modo ἐν παρόδῳ adjiciam, centesimo amplius anno post Ignatii Photii ævum, in eadem Byzantina sede resedisse Joannem Xiphiniūm Trapezuntium, montis Olympi monachum, ænis xi, mens. vii, ejus exstant Augustorum Vitæ e Dione Cassio; qui Dion ea in parte epitomes opera mutilatus intercidit, quemadmodum et T. Livius multo maximam partem abbreviatoris culpa, ut Justinii compendio Pompeium

Trogum a stirpe amisimus. Post etiam Theodosio, cui Maximi cognomentum Nicetes tribuit, patriarcheum tenente, Eustathius Thessalonicensis episcopus, cum Manuele Constantinop. imperatore contentionem super Deo Mahometi habuit; cujus et in Homerum poetarum prope Deum, et Dionysii Afri περιήγησιν explicationes uberes, et multiplici doctrina refertas hodieque legimus, non autem Photius, ut ætate prior. Poetas cæteroquin, quos hoc in opere non attigit haud præterisset, nisi quod fabulosas narrationes, quæ ad historiam pertinere videantur, delibavit. Redeo a diverticulo domum. Demus scelestissimum mortalium Photium existisse, turbasse Orientis Ecclesiam, ad defectionemque in προσδριάζ contentionem Græcos primum sollicitasse, quandoquidem vero nullum in hoc opere ejus criminis vestigium appareat, contra plurima occurrant, quæ scriptorum nemo ne attigit quidem, nedum pertractavit, quæ, obsecro, invidia sit repudiare omnino, ac rejicere, et ne digito quidem tangere velle, cum acerrimos fidei Christianæ perduelles Porphyrium, Lucianum, Eunapium, et Zosimum legamus. Hic vero Ecclesiæ orthodoxæ capitulum Rom. pontificum encomia reperies, beatorum Cælestini, Leonis, ac Gregorii: ut et Latinorum Patres Ambrosios, Augustinos, alios, laudari diximus. Hæreses, sectariosque passim, ut diris devotos execrandosque, fugiendos Photius monet: Eunomios, Inquam, Novatianos, Basilium Cilicem, Philostorgium Arianum, ipsumque adeo scelesti Arii caput.

Offenditur quoque non nemo titulo *Bibliothecæ*, in speciem arrogantiore. Neque enim volumen unum bibliothecam, ut nec mortalium unum, collegium efficere de plano pronuntiat. Reprehendat alius Μυριόβιβλον, inscribi, ac veluti in limine quod alunt impingat. At meminerit, ut *sexcentos* Romane, sic et Græce mille pro infinitis dicis gratia adhiberi. Priori vero respondeo, si veterum exempla requirat (recentium enim bibliothecarum pleni sunt omnes omnium plutei, plena pulpita), Apollodori Atheniensis se Photius ac Diodori Siculi auctoritate, qui et sic inscribunt, tueatur. Cæterum justius titulum hunc foribus appendit: quod, cum fabulosas deorum hominumque narrationes venditent, hic sacros juxta ac profanos scriptores homo Christianus, jucunda quadam vicissitudine tedium omne levante, partim recenseat sigillatim, judiciumque ferat, partim Excerpta accurate exhibeat librorum, qui temporibus intercederunt: Βιβλιοθήκην jure indigitando, quod Ægypti reges librorum optimorum cumulum Ψυχῆς Ιατρειῶν, *Animi medicinas*, teste Diodoro, nominarint, et Asinii Pollio apud Plinium Romæ bibliothecam dedicando, ingenia hominum rem publicam fecerit. Hoc autem in genere titulorum sudatum antiquitas, ut, quod in mercibus vinoque solet, edera appensa labor commendaretur. Tironis Tullii vigiliæ, quæque exstant prudentum in jure responsa, pandectæ, inscripti. Omnigenam historiam, copiarque cornu Phavorinus,

Hesychius illustris atque Ælianus sua nuncupant. Cestum seu a deæ balteo, sive a pugilum armis, Julius Africanus et Celsus, in quem styli acumen Origenes strinxit, scripta nominarunt, qui et Origenes *Stromata* scripserat, ut *Stromatea* Clemens Alexandrinus ab argumento varie picto, stragulisque belluati operis, quibus Themistocles hominis sermonem comparare solitus. B. Cyrillus Alexandrinus, et ipse Glaphyra suum in Pentateuchum, et alterum περὶ ὁμοουσίου Commentarium librorum quatuordecim *Thesaurum* nominavit (quales esse libros omnes Domitius Piso ante exoptarat). Ut et novem Musarum nominibus Herodotus et Cephalion apud hunc ipsum Photium scripta distinxerunt. Taceo, prudens; sunt enim prope innumerabiles reliquos, qui titulis operi additis mira varietate inserunt, tantumque sibi indulgendum rati, quantum sua quisque miraretur ac prædicaret. Neque libris modo *Bibliothecæ* titulus datus, sed hoc amplius, et hominibus, ut Dionysium Longinum rhetorem Eunapius Sardinus Ἐμφύχων βιβλιοθήκην, *spirantem Bibliothecam vivumque adeo Musæum* appellare non dubitat.

Verum de veterum Græcorum Romanorumque bibliothecis non describo, scrinia compilans, otiose abutens, quæ nuper Belgii ocellus Lipsius noster diserte ad nobiliss. virum Carolum Croium disseruit; *Analecta* duntaxat cerollarii vice damus.

Missis itaque Paulo Æmilio, L. Corn. Sulla et L. Lucullo librorum servandorum (ut generosos maxime homines decuit, semperque decebit) studiosis, T. Pomponius Atticus elegans et ipse Romanos inter et splendidus bibliothecam instruens Hermathenis, aliisque statuis atque imaginibus ornavit. Quin et de imaginibus in bibliothecis collocari solitis, paucis est versibus commentatus. Ad quem et animo fratris loco conjunctissimus M. Tullius: « Libros, inquit, tuos conserva; et noli desperare eos meos facere posse: quod si assequor, supero Crassum divitiis, atque omnium vicos et prata contempno. » Quid? prætereo Asinii Pollionis illam e Dalmatarum manubiis publicatam Romæ bibliothecam, Cæsarum quoque a C. Julio inchoatam, perfectamque ab Augusto, Octaviam ac Palatinam silêo, Trajani præterea Ulpiam. Adrianus enim imp. Pompeiano et Commodò coss. cum insignes et plurimas ædes Athenis Atticis fecisset, et agonem instituisset, si fastis Cassiodori fides, bibliothecam miri operis exstruxit. Juliani adhæc, τοῦ παραβάτου, cætera eruditi, in libris colligendis studium extulit. Testis ipse locuples Epist. ad Ecdicium Ægypti præfectum: Ἄλλοι μὲν ἴππων, ἄλλοι δὲ ὄρνέων, ἄλλοι θηρίων ἐρώσιν. ἐμοὶ δὲ βιβλίων κτήσεως ἐκ παιδαρίου δεϊνὸς ἐντέτηκε πόθος. *Quidam equis, alii avibus, nonnulli feris voluptatem capiunt; ego jam inde a puero librorum cupiditate flagravi.* Hujus Augusti Bibliothecam vicissim Jovianus, hortante conjuge, et adjutante Theophilo eunucho, ringenti-

has interim Antiochenis, ut auctor est Suidas, removit. Externa quid commemorem, Ægyptios, et Attalicos reges colligendis libris magnificos? notum Ptolemæum Philadelphum septingentorum millium librorum cumulum contulisse, qui cumulus Alexandrino, prohi dolor! tumultu conflagravit. Equis adeo in litteris hospes, qui LXX interpretum sacras Litteras ex Hebræo ejusdem jussu vertentium historiam ignoret? Tacitus tamen sine legito præterire non possum, quantum studii in requirendis libris regio atque heroico animo idem Ptolemæus posuerit, ut est a Galeno medicorum principe lib. 1 *De natura hominis*, rursumque lib. 11 *Epidem.* Hippocratis memoriæ proditum, Atheniensibus nimirum, frumenti inopia annonæque caritate laborantibus, non prius frumentum concessisse (quod esset Ægyptus Græciæ, ut Sicilia Italiæ fertilitate sua horreum) quam tragicorum principum Æschyli, Sophoclis atque Euripidis describendorum copiam fecissent. In qua quidem re ea sibi versatum, ut præter vectigalium immunitatem, xv talenta iisdem pignori dederit, quam quidem pecuniam post libens volensque dono misit, et exempla descripta remisit. Nam de Aristotelis Peripateticæ scholæ principis ac Theophrasti bibliotheca a Neleo Corisci F. coempta, et hæreditibus, ne ab Attalicis regibus auferretur, humi defossa, quia nuper in Parallelis disseruimus, verbum non addam. Clearchi quoque Heracleæ Ponticæ primi tyranni, ejus qui Platonis et Isocratis auditor existit, bibliotheca a Memnone apud hunc ipsum Photium mire prædicatur, cujus laudis adorea cæteras omnes tyrannos longo post se reliquerit intervallo. Sed unde digressi paululum, eo redeamus. Tumultuarium quidem opus, ne quid taciturnitate prævaricari videar, Photianam hanc Bibliothecam existitisse hæc indicant; eadem sæpe repetita, hiatus interdum, atque hiulca loca, neglectus stylus, rejecta denique in alteram operis partem librorum, quos jam recensuerat, excerpta longiora. Ad oram quoque nonnulla collocata; et, quod mireris, eosdem libellos κατὰ πρόδας, pene repetitos, ut Dionysii Ægei *Dictyaca*, Hieroclis et Himerii aliorumque non pauca, prorsus ut credam Photium memoria sua juvanda potius quam ut

cæteris promiscue prodesset, hoc opus consarcinasse, aut certe postremam manum non adjecisse, lima nitidiori opere futuro. Aulicis nimirum negotiis, atque ambitione transversim raptum, mentem aliò, aliò aures divisisse.

Hactenus de Photii vita, et *Bibliotheca* lectorum librorum: restat ut cætera ejus scripta in vulgus edita, quo vel in hoste virtutem miremur, recenseam. Scripsit in B. Pauli Epistolas Commentarium: unde pleraque hausta in Catenam suam Oecumenius transtulit, ut non contemnendum theologum agnoscas: quod eo gratior doctis hominibus (qui eo se adjutos in Paulo explanando fateantur ingenue) labor hic existat, quo difficiliore in iis epistolis nodos occurrere B. Petrus apostolatus collega pronuntiavit. Exstant et Photii opera *Canones apostolorum, conciliorumque veterum leges sacrosanctæ* in volumen unum corpusque collecta, distinctaque capitibus, quod et *Nomocanona* nominavit, opus spissum et varium, multæque lectionis, visiturque Græce in Germanicæ bibliothecis; quod Theodorus Balsamon illustrandum censuit, verteruntque Latine Gentianus Hervetus, homo Gallus, itemque Belga Henricus Agylæus. Qualem inter Latinos diligentiam Burchardus Vormationsis, Ivo Carnotensis, ac Gratianus monachus imitati sunt longo intervallo, haud minore operæ pretio. Edidit et septem oecumenicorum conciliorum acta, visunturque principio conciliorum tomis digestorum, quæ Græce in Belgicis bibliothecis calamo exarata asservantur. Epistolæ ejus in Augustana bibliotheca habentur. Encyclicam ad patriarchales Orientis sedes, sive ejus est, seu Sisinnii, ut quidam putant, apostolica sedes, ut et predatoriam ejus synodum, merito damnat. Exstat item epistola ad Michaellem Bulgarorum principem, a Franc. Turriano Societatis nostræ eruta, Latineque reddita, ut et *sex dissertationes de divinitate et incarnatione*, legunturque tomo V *Lectionum Antiq.* Henrici Canisii jureconsulti clariss. Huc accedunt et ejusdem Photii *Tractatus de voluntatibus in Christo*, quæ dicuntur γνωμικά θελήματα eodem Turriano interprete. Sed jam vela contrahamus, et Photium scriptores varie recensentem audiamus; linguis animisque favete.

—

Facultas R. P. Provincialis Societatis Jesu, per superiorem Germaniam.

Hanc Photianæ Bibliothecæ ex Græco versionem, interprete P. Andrea Schotto, Societatis nostræ sacerdote, ab aliquot Patribus Græcarum litterarum peritis visam et probatam, ego Georgius Roseffius, Societatis Jesu per Germaniam superiorem provincialis, potestate mihi ab admodum R. P. N. generali Claudio Aquaviva concessa, typis mandari permitto: cui rei hoc testimonio manu mea subscripto, et sigillo munio, fidem facere volui. Augustæ, Kalendis Septembris. Anno MDCV:

GEORGIUS ROSEFFIUS.

INDEX AUCTORUM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ

ALPHABETI SERIE ET CODICUM NUMERO ASCRIPTO.

A

- Achilles Tattus. De rebus Leucippes et Clitophon-
tis libri viii, cod. LXXXVII.
- Acta disputationis hæreticorum, coram Joanne
patriarcha Constantinopolitano, cod. XXIV.
- Adriani Isagoge S. Scripturæ, cod. II.
- Adriani declamationes, cod. C.
- Ænesidemii Ægei de Pyrrhoniis libri viii, cod.
CCXII.
- Æschiois orationes iii et epistolæ xi, cod. LXI
et CCLXIV.
- Actii Amideni operis medici libri xvi, cod.
CCXXI.
- Agatharchidæ Histor., cod. CCXIII. Inde excerpta,
cod. CCL.
- Alexandri Admirabilium collectio, cod. CLXXXVIII.
- Amuntianus in Alexandrum M. et alia, cod. CXXXI.
- Andocidæ orationes, cod. CGLXI.
- Andronicianus contra Eunomiano., cod. XLV.
- Anonymus contra Judæos et Quartadecimanos,
cod. CXV.
- Anonymi testimoniorum de Christo e gentium
scriptis libri xv, cod. CLXX. — Pythagoræ Vita
cod. CCXLIX. — S. Gregorii Vita, cod. CCLII. —
Martyrium vii puerorum sub Decio, cod. CCLIII.
— Martyrium Timothei apostoli, cod. CCLIV. —
Martyrium S. Demetrii, cod. CCLV. — Acta SS. Me-
trophanis et Alexandri, cod. CCLVI. — Vita et
martyrium Pauli episc. Constantinop., cod. CCLVII.
— Vita et certamen magni Athanasii, cod. CCLVIII.
— Antiphontis Atheniensis rhetoris orationes, cod.
CCLIX.
- Antonii Diogenis Incredibilium de Thula insula
libri xxvi, cod. CLXVI.
- Aphthonii Sophistæ declamationes, cod. CXXXIII.
- Apologizæ de Origene et ejus dogmatibus libri v,
cod. CXVII.
- Apollinarius Hieropolita De pietate et veritate
adversus gentes, cod. XIV.
- Apollodori grammatici Bibliotheca, cod. CLXXXVI.
- Appiani Alexandrini Historiæ Romanæ libri xxv,
cod. LVII.
- Aristidis oratio Panathenaica, cod. CCLVI. —
Ejusdem orationes quatuor pro rhetorica, cod.
CCXLVII. — Ejusdem oratio pro Quatuorviris, cod.
CCXLVIII.
- Arriani Parthica et in Epictetum sermones, cod.
LVIII. — Ejusdem de Alexandri M. rebus gestis
libri vii, et Indica, cod. XCI. — De rebus post Ale-
xandrum gestis libri x, cod. XCII. — Ejusdem
Bithynica, cod. VIII et XCIII. — Ejusdem Gesta
Dionis ac Timoleontis in Sicilia, cod. XCIII.
- Asterii Amasiæ episc. homiliæ variz: 1. Sermo
de pœnitentia; 2. In Stephanum protomartyrem;

3. De eo qui in latrones incidit; 4. de Pharisæo
et Publicano; 5. De Zacchæo; 6. De filio prodigo;
7. De centurionis servo; 8. De jejuniis; De cæco a
nativitate; 10. De Jairo, et muliere sanguinis pro-
fluvio laborante, cod. CCLXXXI.

Athanasii (S.) epistolæ, cod. XXXII. — Ejusdem
in Ecclesiasten, et Cantica canticorum commenta-
rius, cod. CXXXIX. Ejusdem contra Arium libri v,
cod. CXL.

Auctoris incerti de sacro Paschæ festo volum. iii,
cod. CXVI.

B

Basilii Cilicis Eccles. Historiæ libri iii, cod. XLII.
— Ejusdem contra Joannem Scythopolitam libri xvi,
cod. CVII.

Basilii Magni confutationis Eunomii hæretici libri
iii, cod. CXXXIX. — Ejusdem Ascetica, cod. CXLIV
et CXCI. Ejusdem Hexameron, cod. CXXI. — Item
orationes ethicæ, cod. CXLII. — Epistolæ, cod.
CXLIII.

Basilii Selouchæ episc. orationes xv. Et Vita pri-
mæ martyris Thecæ, cod. CLXVIII.

Boothi vocum Platoniarum Collectanea, cod.
CLIV. — Ejusdem de dubiis apud Platonem vo-
cibus opusculum, cod. CLV.

C

Caius presbyter De universo, cod. XLVIII.

Cæsarii capita ecclesiastica, cod. CCXX, CCX.

Candidi Historiarum libri iii, cod. LXXXIX

Cassiani monachi Regulæ monachorum Ægypti,
De octo (vitiosis) cogitationibus, libellus trium colla-
tionum, cod. CXCVII.

Cephalæonis Musæ, sive historiæ epitomes libri ix,
cod. LXVIII.

Charini (L.) Periodi apostolorum, cod. CXIV.

Choricii Sophistæ declamationes variz, cod. CLX.

Christianorum liber, Octateuchi expositio li-
bris xii, cod. XXXVI.

Chrysippi Hierosolymorum presb. historia de
Gamaliel et Nicodemo, cod. CLXXI.

Chrysostomi. Vide Joannis.

Clementis Alexandrini presb. scripta, et Hypo-
typoseon sive disputationum libri viii, cod. CIX. —
Ejusdem liber contra gentes, et Pædagogi libri iii,
cod. CX. — Ejusdem Stromatei libri viii, cod.
CXI.

Clementis Rom. pontificis Constitutiones aposto-
lorum, Recognitiones et alia, cod. CXII et CXIII. —
Ejusdem Epistolæ ad Corinthios ii, cod. CXXXVII.

Cononis in Philoponum invectiva, cod. XXIII.

Cononis narrationes I, cod. CLXXXVI.

Ctesizæ Cnidii Persicarum rerum libri xxiii. —
Ejusdem fragmenta — Ejusdem Indicorum liber,
cod. LXXII.

Cyrilli (B.) Alexandr. contra Nestorium libri v, codd. XLIX, et CLXIX. Ejusdem Thesaurus, cod. CXXXVI. Epistolæ variae ac Scholion de incarnatione Unigeniti, cod. CLXIX.

D

Damasii Incredibilium libri iv, cod. CXXX. De Vita Isidori, cod. CCXLII.

Demosthenis orationes, cod. CCLXV.

Dexippi De rebus post Alexandrum gestis libri iv. — Epitome historica usque ad Claudii imperium et Scythica, cod. LXXXII

Diadochi Photica veteris Epiri episc. definitiones 1, et capita c, cod. CCI.

Dinarchi orationes, cod. CCLXVII.

Diodori Lexicon e decem oratoribus, cod. CL.

Diodori Siculi Historiarum libri xl, cod. LXX. Indeque excerpta, cod. CCXLIV.

Diodori Tarsensis episc. varia de Spiritu sancto argumenta, cod. CII. — Idem contra fatum, cod. CCXXXIII.

Diogenis Antonii. Vide Antonii.

Dionis Cassii Historiarum libri xxx, cod. LXXI.

Dionis Chrysostomi orationes LXXX, cod. CCIX.

Dionysii Aegi Dicyaca, codd. CLXXXV et CCXI.

Dionysii Halicarnassei Historiarum libri xx, cod. LXXXIII. Ejusdem historiarum synopseos libri v, cod. LXXXIV.

Ælii Dionysii Halicarnassei dictionum Atticarum libri x, cod. CLII.

Dorolbei de vocibus externorum more usurpatis libellus, cod. CLVI.

E

Ephraem (S.) patriarchæ Theopolitani orationes variae, cod. CCXXXVIII.

Ephraim Syri homiliae XLIX, cod. CXCVI.

Epiphani (S.) Panariorum libri vii, cod. CXXII. — Ejusdem Ancoratus, cod. CXXIII. — Ejusdem de mensuris et ponderibus liber, cod. CXXIV.

Evagrii Scholastici ecclesiast. Hist. libri vii, cod. XXIX.

Eudociae Augustae metaphrasis metrica in Octateuchum, cod. CLXXXIII. — Ejusdem metaphrasis metrica in Zachariam et Danielem prophetas, et in B. Cyprianum martyrem, lib. iii, cod. CLXXXIV.

Eugenii in Philoponum inectiva, cod. XXIII.

Eulogii Alexandrini archiepisc. contra Novatianos libri v, cod. CCVIII. — Indeque excerpta, cod. CCLXXX. — Ejusdem contra Severum et Timotheum hæreticos lib., cod. CCXXX. — Item contra Theodosium et Severum hæreticos Acephalos liber, cod. CCXXVI. — Ejusdem oratio inectiva in Theodosianos et Caietas cod. CCXXVII. — Ejusdem orationes xi, cod. CCXXX.

Eusepii Chronicorum post Dexippum libri xiv, cod. LXXXVII.

Eusepii hæretici libellus, cod. CXXXVII. — Ejusdem refutationis B. Basilii libri iii. Item epistolæ xi, cod. CXXXVIII.

Eusepii declamationes cod. CXXXIV.

Eusepii Cæsariensis episc. scripta pleraque, codd. IX, X, XI, XII, XIII. Ejusdem Ecclesiast. Historiæ libri x, cod. XXVII. — Item contra Hieroclem, cod. XXXIX. Ejusdem Apologiæ pro Origene libri vi, cod. CXVIII. — Ejusdem de Vita Constantini Magni libri iv, cod. CXXVII.

Eusepii episcopi Thessalonicae contra Andream quemdam inclusum libri x, cod. CLXII.

Eustratii Magnæ eccles. presb. de animis vita functorum tractatus iii, cod. CLXXI.

Exemplar actorum ab Occidentis episcopis contra Nestorianos et Pelagianos, cod. LIV.

G

Galenus de sectis medicorum, cod. CLXIV.

Gelasius Cyzicenus Cæsareæ Palestine episc., synodi primæ scriptor, cod. XV. — Ejusdem Hist. Ecclesiast. libri iii, cod. LXXXVIII. — Ejusdem proœmium in adiutamentum ad Ecclesiast. Historiam Eusepii Pamphili, cod. LXXXIX. — Ejusdem liber contra Anomæos, cod. CII.

Georgius episc. Alex. de Vita B. Chrysost. cod. XCVI.

Germani patriarchæ CP. Apologia pro Gregorio Nysseno, cod. CCXXXIII.

Gregorii Nysseni pro S. Basilio fratre contra Eusebium opera duo, codd. VI et VII.

H

Heliodori Æthiopicōv libri x, cod. LXXIII.

Helladii Besantini Chrestomathia, codice CCLXXXIX.

Helladii Lexicon, cod. CXLV; forte ejusdem.

Heracliani episc. Chalcedonis contra Manichæos libri xx, cod. LXXXV.

Hermias Sozomenus. Vide Sozomenus.

Herodian Historiarum libri viii, cod. XCIX.

Herodoti Halicarnassei Historiarum libri ix, cod. LX.

Hesyehi Illustris Milesii omnigenæ atque Romanæ historiæ libri vi. — Item res a Justino seniore imp. gestæ, cod. LXIX.

Hesyehii presb. Constant. in æneum serpentem sermones iv, cod. LI.

Hesyehii presb. Hierosolym. Encomium in S. Thomam apostolum, cod. CCLXIX. — Item in Jacobum et Davidem psalmographum, cod. CCLXXV.

Hieroclis de providentia et fato libri vii, cod. CCXIV. — Ejusdem de Providentia excerpta cod. CCLI.

Himerii Sophistæ declamationes, cod. CLXV. Indeque excerpta, cod. CCXLIII.

Hippolyti libellus contra hæreses, cod. CXXI.

Hippolyti episc. et mart. Interpretatio Danielis, et homilia de Christo et Antichristo, cod. CCH.

Hyperidis orationes, cod. CCLXVI.

I

Irenæi adversus hæreses libri v, cod. CXX.

Isæi orationes LXIV, cod. CCLXIII.

Isidori Vita *Vide* Damascius.

Isocratis orationes XXI indeque excerpta, cod. CCI.X. — Et epistolæ IX, cod. CLIX. Eiusdem ad Archidamum epistola nunc primum edita, *ibid.*

J

Jamblichi de rebus Rhodanis et Sinonidis libri XVI, cod. XCIV.

Joannis Carpathii consolatorius ad Indiæ monachos centum capitum, cod. CCI.

Joannis (S.) Chrysostomi in mortem et ascensionem Christi, itemque in Pentecosten orationes XXV. — Eiusdem epistolæ ad Olympiadem et alios, cod. LXXXVI. Eiusdem homiliarum in Genesim volumina tria, cod. CLXXXIII, CLXXXIII, CLXXXIV. Eiusdem oratio in S. Paulum, cod. CCLXX. — Et in XI martyres, cod. CCLXXIV. Homiliæ, de Spiritu sancto; in Natalem Christi; in dictum, *Sufficit tibi gratia mea*, et, *Si qua ergo in Christo nova creatura*; De penitentia, cod. CCLXXVII.

Joannis Moschi Pratum, sive Hortulus novus, cod. CXCI.

Joannes Philoponus de resurrectione, cod. XXI. — Idem in Hexaëmeron, cod. XLIII. — Indeque excerpta, cod. CCXL. — Et contra quartam synodum, LV. — Eiusdem libellus contra Joannem patriarcham CP., cognomento Scholasticum, cod. LXXV. Idem contra Jamblichi opus de simulacris, cod. CCXV.

Joannis presbyteri Ægeatæ Eccles. historię libri V, cod. XLI. — Idem contra quartam synodum, cod. LV.

Joannis Scythopolitæ contra Eutychianos libri XII, cod. XCV.

Joannis Stobæi Eclogarum, Apophthegmatum, et vitæ præceptionum libri IV, cod. CLXVII.

Jobii monachi Commentarii de Verbo incarnato libri IX, capita XLV, cod. CCXXII.

Josephus et Caius presbyter De universo, cod. XLVIII.

Josephi Judæi De bello Judaico libri VII, cod. XLVII. — Eiusdem Antiquitatum Judaicarum libri XX, cod. LXXVI. — Et excerpta cod. CCXXXVIII.

Juliani Lexicon e decem oratoribus, cod. CL.

Julii Africani historia et alia, cod. XXXIV.

Justi Tiberiensis Judæorum regum Chronicon, cod. XXXIII.

Justini martyris Apologia pro Christianis, quæstiones, et alia, cod. CXXV.

L

Leontii episc. Arabissi sermo de creatione et Lazaro redivo, cod. CCLXXII.

Lesbonactis orationes politicæ, cod. XVI; apud Themistium, cod. LXXVI.

Lexicon puræ Idææ, gravis styli, sermonis politici, cod. CXLVI, CXLVII, CXLVIII.

Lexica varia in decem Græc. oratores, a cod. CXLV usque ad CLIX.

Libanii sophistæ orationes et epistolæ, cod. XC.

Lucii Patrensis Metamorphoses, cod. CXXIX.

Luciani opera varia, cod. CXXIX.

Lycurgi orationes, cod. CCLXVIII.

Lysiae orationes, cod. CCLXII.

M

Malchi Sophistæ Byzantinæ historię libri VII, cod. LXXVIII.

Marci monachi Asceticorum libri VIII; et adversus Melchisedecitas lib. I, cod. CC.

Martyrium. *Vide* Anonymi.

Maximi declamationes, cod. CXXXV.

Maximi (B.) monachi et confessoris quæstionum e sacra Scriptura CLXIV. solutiones, cod. CXCH. — Eiusdem epistolæ XXVII, cod. CXCHII.

— Eiusdem liber asceticus, et centuriæ de dilectione, cod. CXCHII. — Eiusdem epistola ad Georgium Eparchum: Theologicorum Moraliumque capitum centuriæ sive libri II, et epistolæ V, cod. CXCV. — Eiusdem epistolæ ad Marianum et Dialogus cum Pyrrho de duabus in Christo voluntatibus, cod. CXCV.

Memnonis historica excerpta de Heracleæ Ponticæ tyrannis, cod. CCXXIV.

Methodii (S.) episc. et mart. liber de resurrectione, cod. CCXXXIV. — Eiusdem de creatis, cod. CCXXXV. — Item de libero arbitrio, cod. CCXXXVI. — De castitate, cod. CCXXXVII.

Metrodori calculus paschalis, cod. CXV.

Modestus archiepisc. Hierosolym. in Marias unguenta ferentes et Hypapantem, cod. CCLXXV.

Moeridis Atticista, cod. CLVII.

N

Nicephori (S.) patriarchæ Constant. Historica epitome, cod. LXVI.

Nicias monachus contra Philoponum. Severum, et contra gentes, cod. L.

Nicomachi Gerasini theologiæ arithmeticæ libri II, cod. CLXXXVII.

Nili monachi de oratione capita CLII, cod. CCI. — Eiusdem orationes in resurrectionem et ascensionem Domini, cod. CCLXXVI.

Nonnosi Historia legationum, cod. III.

O

Olympiodori Historiarum libri XIII, cod. LXXX. Oratores (in) decem Græciæ Lexica varia, a cod. CXLV usque ad CLIX.

Oribasii medici Galeni compendium ad Julianum imp., cod. CCXVI. — Eiusdem medicinalium collectorum ad Julianum imp. libri LXX, cod. CCXVII. — Eiusdem compendium ad Eustathium filium libri IV, cod. CCXVII. — Eiusdem ad Eunapium libri IV, cod. CCXIX.

Origenis De principiis libri IV, cod. VIII.

P

Palladii declamationes, cod. CXXXII.

Pamphili martyris Apologiæ pro Origene libri V, cod. CXVIII.

Pomphilitæ Historiæ miscellæ libri VIII, cod. CLXXV.
Pausaniæ Lexicon, cod. CLIII.
Philippi Sidetæ Christianæ historiæ libri XXIV, cod. XXXV.
Philonis Judæi legum sacrarum Allegoria et viri civilis vita, hoc est, de Joseph., cod. CIII. — Eiusdem Essenorum et Therapeutarum vivendi ratio, cod. CIV. — Eiusdem Caius imp. reprehensus et Flaccus reprehensus, aliaque scripta, cod. CV.
Philostrati Tyrii de vita Apollonii Tyanci libri VII, cod. XLIV. — Indeque excerpta, cod. CCXII.
 Eiusdem Lexicon e decem oratoribus, cod. CI.
Philostorgii Ecclesiasticæ Historiæ libri XII, cod. IX.
Phlegontis Tralliani Olympicorum et Chronicorum collectio, cod. XGVII.
Phrynichi Arabii apparatus oratorii libri XXXVI, cod. CLVIII.
Pierii presb. scriptorum libri XII, cod. CXIX.
Platarchi vitæ Parallelæ, cod. CCXLV. — Eiusdem vitæ decem Græciæ oratorum a cod. CCLIX ad CCLXIX.
Pollionis Lexicon, cod. CXLIX.
Polycarpi mart. Epistola ad Philippenses, cod. CXXVI.
Praxagoræ Atheniensis de rebus Constantini Magni libri duo Ionica dialecto, cod. LXII.
Procli Chrestomathia de Poetica, cod. CCXXXIX.
Procopii Cæsariensis rhetoris Historiarum libri VII, cod. LXIII.
Procopii Gazæi Homerorum versuum metaphrasæ, cod. CLX.
Procopii Sophistæ Scholæ commentariorum in Octateuchum, et in libros Regum ac Paralipomena, cod. CCVI. — Idem in Isaiam prophetam, cod. CCVII.
Provinciarum Imperii post Alexandri Magni obitum divisio a variis facta, ex Arriano, Dexippo, Justino et Q. Curtio cod. LXXXII.
Ptolemæi Hephæstionis Novarum historiarum libri VI, cod. CX.

R

De republ. libri VI, cod. XXXVII.

S

Sergii confessoris historia, cod. LXVII, CLXI.
Socratis Eccles. Historiæ libri VII, cod. XXVIII.
Sopatri excerptorum variorum libri XII, cod. CLXI.
Sophronii pro sancto Basilio adversus Eunuomum, cod. V.
Sophronii patriarchæ Hierosolym. synodica epist. cod. CCXXXI.
Sotlon De fluminibus, etc. cod. CLXXXIX.
Sozomeni Histor. Eccles. libri IX, cod. XXX.
Stephanii Gobari Tritheitæ hæretici Oppositarum questionum liber, cod. CCXXXII.
Synæsi Cyrenæi scripta, cod. XXVI.

Synodus III, IV, V, VI, VII; codd. XVI, XVII, XVIII, XIX, XX.
Synodus Sidetana, aliaque contra Messalianos, cod. LII.
Synodus ad Quereum illegitima contra B. Jo. n. Chrysostomum, cod. LIX.

T

Themistii in Philoponum invectiva, cod. LXXIII. — Eiusdem orationes civiles xxxvi, cod. LXXIV. — Eiusdem Apologia pro S. Theophobio, cod. CVIII.
Theodorus Tarsensis. Vide Diodorus.
Theodorus presb. de scriptis S. Dionysii Areopagitæ, cod. I.
Theodori Antiocheni pro S. Basilio adversus Eunuomium libri XXV, cod. IV. — Eiusdem interpretatio Geneseos, cod. XXXVII.
Theodori monachi Alexandrini adversus Themistium libri III, cod. CVIII.
Theodori Mopsuestiæ de Persarum magia libri III, cod. LXXXI.
Theodoret Histor. Eccles. libri V, cod. XXXI. — Eiusdem contra hæreticos libri XXVII, cod. XLVI. — Rursumque quinque, cod. LVI. — Et Eranistæ libri III, cod. XLVI. — Eiusdem interpretatio Danielis, Octateuchi expositio, et in libros Regum ac Paralipomenon, cod. CCLV. — In XII prophetas minores, cod. CCV. — Item in S. Joan. Chrysostomum libri V, cod. CCLXXII.
Theodosius monachus contra Joan. Philoponum, cod. XXII.
Theognosti Alexandr. et sacerorum librorum interpretis, Hypotyposeon libri VII, cod. CVI.
Theonis archiatri Alexandrini Homo, cod. CCXX.
Theophanis Byzantii Historiarum lib. X, cod. CCIII.
Theophrastus de animalibus quæ colores mutant. — De nervorum resolutione. — De animi defectione. — De vertigine. — Quare cruda ova converti non possint. — De lassitudine. — De animantibus quæ cum copia visuntur. — De animantibus quæ invidia laborare falso dicuntur. — De sudoribus. — De apibus, cod. CCLXXVIII.
Theophylacti Simocattæ Historiarum libri VIII, cod. LXV.
Theopompi Historiarum libri LIII, cod. CLXXVI.
Timæi Lexicon vocum Platonicarum, cod. CLI.

V

Victorini Lampadii F. orationes consulares, cod. CI.
Vindanii Anatolii Beryti Collectaneorum de agricultura disciplina libri XII, cod. CLXII.
 Vitæ SS. Patrum qui magni Antonii tempore floruerunt, cod. CXCVIII.

Z

Zosimi comitis Historiarum libri VI, cod. XCVIII.

AUCTORUM PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ SERIES

CLASSIBUS ET ALPHABETO DISTINCTA.

Philologi, Grammatici et Lezicographi.

Apollodorus Athen. cod. CLXXXVI. — Boethus, CLIV, CLV. — Diodorus, CL. — Ælius Dionysius Halicarnassensis, CLII. — Dorotheus, CLVI. — Helladius Besantinus, CXLV. — Julianus, CL. — Mærides, CLVII. — Pollio, CXLIX. — Pausanias, CLIII. — Phrynichus Arabs, CLVIII. — Sopater, CLXI. — Timæus, CLII.

Metrica

Eudociæ Centones Homerici, CLXXXIII, CLXXXIV, — Procli Chrestomathia, CCXXXIX. — Procopii Gazæi Homerica metaphrasis CLX.

Oratores.

Andocides, CCLXI. — Æschines, LXI, CCLXIV. — Dinarchus, CCLXVII. — Isocrates, CLIX, CCLX. Lysias, CCLXII. — Antiphon, CCLIX. — Demosthenes, CCLXV. — Hyperides, CCLXVI. — Isæus, CCLXIII. — Lycurgus, CCLXVIII. — Aphthonius sophista, CXXXIII. — Aristides CCLVI, CCXLVII, CCXLVIII. — Choricus sophista, CLX. — Dion Chrysostomus, CCXI. — Eusebius CXXXIV. — Adrianus imper. C. — Himerius, CLXV, CCXLIII. — Lesbonactes XVI. — Libanius sophista, XC. — Lucianus Samosatensis, CXXXIX. — L. Malchus Sophista, LXXVIII. — Palladius, CXXXII. — Victorinus Lampadius, CI.

Historici sacri

Basilius Cilix, XLII. — Charinus CXIV. — Chrysippus presb. CLXXI. — Evagrius, XXIX. — Eusebius XXVII, CXXVII. — Eustratius, CLXXI. — Georgius Alex. episc. XCVI. — Hermias Sozomenus, XXX. — Hesychius Illustris, LXIX. — Joan. presb. Ægeates XLI. — Joan. Moschus, CXCIX. — Fl. Josephus Judæus, XLVII, LXXVI, CCXXXVIII. — Metrodorus, CXV. — Nicephorus, LXVI. — Philippus Sideta, XXXV. — Philo Judæus, CIII. — Philostorgius, XL. — Sergius CLXI. — Theodoretus, XXXI. — Theophanes Byzantius, LXIV, CCIII.

Profani.

Agatharchides, CCXIII, CCL. — Alexander, CLXXXVIII. — Amyntianus, CXXXI. — Antonius Diogenes, CLXVI. — Appianus, LVII. — Arrianus, XCI, XCII, XCIII. — Candidus, LXXIX. — Cephalæon, LXVIII. — Conon, CLXXXVI. — Ctesias Cnidius, LXXII. — Dexippus, LXXXII. — Diodorus Siculus, LXX, CCXLIV. — Dion Cassius, LXXI. — Dionysius Halicarnassensis, LXXXIII, LXXXIV. — Euphrosus, LXXVII. — Heliodorus, LXXIII. — Herodianus, XCIX. — Herodotus Halicarnassensis, LX. — Julius Africanus, XXXIV. — Justus Tiberiensis, XXXIII. — Memnon, CCXXXIV. — Nonnosus, III. — Olympiodorus, LXXX. — Pamphilus, CLXXV. — Philostratus, XLIV, CCXLI. — Phlegon Trallianus, XCVII. — Plutarchus, CCLXV. — Praxagoras Athen. LXII. — Procopius Rhetor, LXIII. — Ptolemæus Ilephestio, CX. — Theophy-

lactus Simocatta LXV. — Theopompus, CLXXVI. *Medici et Philosophi.*

Ænesidemus Ægeus, CCXII. — Aetius Amidenus, CCXXI. — Caius presb. XLVIII. — Damascius, CXXX, CCXLII. — Dionysius Ægeus, CLXXXV, CCXI. — Galenus, CLXIV. — Hierocles, CCXIV, CCLI. — Joan. Philoponus, XXI, XLIII, CCXV. — Joan. Stobæus, CLXVII. — Nicomachus Gerasenus, CLXXXVII. — Oribasius, CCXVII. — Sotion, CLXXXIX. — Themistius, LXXIV. — Theon Archiaterus, CCXX. — Theophrastus, CCLXXVIII. — Vindalius Anatolius, CLXII.

Theologi.

Adriani, al. Andronichi Isagoge, II. — Andronicianus, XLV. — Apollinarius, XIV. — Athanasius, XXXII, CXXXIX, CXL. — Asterius Amasiæ episc. CCLXXI. — Basilus Magnus, CXXIX, CXLII. — Basilus Seleuciensis, CLXVIII. — Cassianus, CXC VII. — Cæsarius, CCX. — Jo. Chrysostomus CP. episc., LXXXVI, CLXXXIII, CLXXXIV, CCLXX, CCLXXIV, CCLXXVII. — Clemens Alexandr. CIX, CX, CXI. — Clemens Rom. CXII, CXIII, CXXVII. — Conon, CLXXXVI. — Cyrillus Alexandr. episc. XLIX, CXXXVI, CLXIX. — Diadochus Photiceus episc. CCIX. — Diodorus Tarsensis, al. Theodorus, CXI. — Ephræm Theopolita, CCXXVII. — Ephraim Syrus, CXCVI. — Epiphanius, CXXII. — Eugenius, XXIII. — Eulogius, CCVIII, CCXXV, CCXXVI, CCXXVII, CCXXX, CCLXXX. — Eusebius episc. Thessal. CLXII. — Gelasius, LXXXIX, CII. — Germanus patriarcha CP., CCXXXIII. — Gregorius Nyssonus, VI, VII. — Heraclæus, LXXXV. — Hesychii duo, LI, CCLXIX, CCLXXXV. — Hippolytus episc. CCII. — Hippolytus Irenæi discipulus, CXXI. — Jobius Monachus, CCXXII. — Joan. Carpathius, CCI. — Joan. Scythopolita, XCV. — Irenæus episc. Lugdun. CXX. — Justinus martyr, CXXV. — Leontius episc. CCLXXII. — Marcus monachus, CC. — Maximus monachus et confessor, CLXIV, CXCIII, CXCIV, CXC V. — Methodius episc., CCXXIV, CCXXXV, CCXXXVI, CCXXXVII. — Modestus episc. Hieros. CCLXXV. — Nicias monachus. L. — Nilus monachus, CLIII, CCLXXVI. — Origenes, VIII. — Pamphilus martyr, CXVIII. — Pierius presb. CXIX. — Polycarpus martyr, CXXVI. — Procopius, CCVII. — Saphronius patriarcha Hierosolym., CCXXXI. — Stephanus Gobarus, CCXXXII. — Synesius Cyrenæus episc. XXVI. — Synodi varizæ, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, LIJ. — Theodorus Antioch. IV, XXXVIII. — Theodorus monachus, CVIII. — Theodorus presb. I. — Theodosius monachus, XXII. — Theognostus, CVI.

Eroticōn Scriptores.

Achilles Tatius Alexandr. LXXXVII. — Antonius Diogenes, CLXVI. — Heliodorus, LXXIII. — Jamblichus, XCIV. — Lucius Patrensis, CXXIX.

INDEX CODICUM MSS.

AB EMMANUELE BEKKERO COLLATORUM IN RECENSIONE QUÆ PRODIIT BEROLINI AN. 1824.

A. Codex olim Bessarioneus, nunc inter Venetos sancti Marci 450, membranaceus, forma maxima, foliis 537, paginis bipartitis, versibus fere tricenis senis, iisque litterarum vicenarum senarum, vel tricenarum. Manus similis Aristophani Ravennati. In prima pagina post indicem (Φωτίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου) versus vacuum, deinde epistola ad Tarasium: in secunda pagina et deinceps foliis tribus summaria codicum, qui numerantur σση' vel post correctionem σοθ' (corrector enim sancti Chrysostomi cum ab initio unus codex esset, σος', duos fecit, σος' et σση'): folio quinto ἀπογραφή καὶ συναριθμήσεις, etc.

B. Codex Parisiensis Regius 1266, bombycinus, forma quadrata, paginis 434 versuum tricenorum quaternorum quinquorumve, non antiquus. Margo subinde madore corruptus. Incipit, post folia tria læera et inversa, ab illis in cod. 250 (p. ed. Rothom. 845, 40) καὶ ἔστι θεός ἀληθινός. Ejusdem codicis caret iis quæ sunt inter διασκο (p. 877, 24) et δυνάμενον εἶναι (p. 885, 51): quippe folia tria inter paginas 90 et 91 ita evulsa sunt, ut paucorum versuum pauca supersint litteræ. Deinde post Stephanum Germanum (p. 908) non Methodium ponit sed Proclum, idque exemplo Bessarionei. In Josepho ubi editur ἐνοχλήσας (p. 969, 12) — ἐπιστεύοντο (p. 980 ima), vacuum habet folium inter paginas 84 et 85. Himerium non ultra illud μερίζεται (p. 1125, 20) ponit, Aristidem ad χείρων ἐπί (p. 1245, 4): deinde paginas vacuas habet quinque inter p. 225 et 226. Hunc ego cum A ita comparavi, ut dissensum notarem, consensum omitterem.

C. Codex Parisiensis Regius 1226, chartaceus, forma maxima, foliis 369, paginis versuum tricenorum septenorum, manu Joanni Rhoso simili. Deest epistola ad Tarasium.

D. Codex Parisiensis Regius 1227, chartaceus, forma maxima, paginis versuum tricenorum, manu Angelo Vergocio simili. Incipit ab 'Απογραφῇ. desinit in illis (p. R. 53, 10) καὶ Σωσώστριδος.

ΦΩΤΙΟΥ ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

PHOTII MYRIOBIBLON SIVE BIBLIOTHECA

LIBRORUM QUOS PHOTIUS PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS
LEGIT ET CENSUIT.

EX RECENSIONE EMMANUELIS BEKKERI ET EX INTERPRETATIONE ANDRÆ SCOTTI

QUAM TYPIS MANDAVIT LAURENTIUS MAURRY, ROTHOMAGI AN. 1653.

[1-3] Ἀπογραφή καὶ συναριθμήσεις τῶν ἀνεγνω-
μένων ἡμῶν βιβλίων, ὧν εἰς κεφαλαιώδη δι-
ακρίσιν ὁ ἡρακλημέδης ἡμῶν ἀδελφός Ταράσιος
ἐκτίθησθε. Ἔστι δὲ ταῦτα, εἰκοσι δέσμεται ἐφ'
ἐπί, τριακόσια.

Φώτιος ἡρακλημέδης ἀδελφῷ Ταράσιῳ ἐν Κυρίῳ
χαίρειν.

Ἐπειδὴ τῷ τε κοινῷ τῆς πρεσβείας καὶ τῇ βα-
σιλείᾳ ψήφῳ πρεσβεύειν ἡμᾶς ἐκ' Ἀσσυρίου
ἀπεδόντας ἤθελας τὰς ὑποθέσεις ἐπιπέτων τῶν
βιβλίων, οἷς μὴ παρέτυχε ἀναγνωσκόμενοις,
πράξῃναί σοι, ἀδελφῶν φιλάτῃ μοι Ταράσιε, ἵν'
ἔχῃς ἅμα μὲν τῆς διαλύσεως ἢν βαρέως φέρεις

A 1 Descriptio atque enumeratio lectorum a nobis
codicum. Quorum per summa saltem capita, co-
gnitionem quæsitivi charissimus frater noster Tara-
sius. Sunt ii, viginti et uno demptis, trecenti.

Photius, (1) dilecto fratri suo Tarasio, in Domino
salutem.

Cum primum ab universo senatu, ipsoque adeo
imperatoris suffragio, legatus in Assyriam delectus
sum, eorum tibi codicum perivisi argumenta descri-
bi, amantissime frater, quorum recitationi non inter-
fuisses. Cupiebas enim habere tu, cum hujus molestæ
adeo tibi disjunctionis nostræ solatium aliquod, tum

NOTÆ.

* Pag. ed. Genev. et Rothomag.

(1) Hanc epist. habes ad calcem editionis August., p. Gr. 892.

PATROL. GR. CIII.

2

leviter saltem effictam ac generalem cognitionem eorum voluminum, quæ nondum apud nos præsentibus audientesque legisses. Ea sunt in universum, uno duntaxat supra decimam quintam partem dempto, trecenta (2), tot enim, nisi fallor, te absente legi contigit. Librarium igitur nacti, tuoque voto ac desiderio quasi debitum solventes, edimus aliquando, quotquot horum argumentorum memoria nostra conservarat: serius id quidem forsitan, quam ardens illud tuum desiderium flagransque cupiditas postulabat: attamen citius quam aliorum quispiam sperare poterat. Hoc autem ordine singula sibi argumenta succedent, quo eadem hæc memoria præoccuparit. Præsertim, cum difficile haudquaquam sit (si quis ita malit) seorsim omnia quæ ad historiam faciunt, et rursus quæ ad alium atque alium scopum, describere eaque juxta propriam speciem in unum conjicere. Verum superflua illud contentionis esse ratus, sequor promiscuam absque discrimine varietatem. Movet enim in plerisque identidem impetum desiderii atque ad memoriam nescit offerre fastidium. Quod si quandoque tibi, dum ipsamet studiosius tractabis volumina, brevior videbitur, aut minus accurata quorundam argumentorum hic esse facta mentio, ne id mireris velim: nam unum aliquem librum singulatim legenti, argumentum ejus animo complecti, illudque, memoriæ ac litteris mandare, non pœnitendum ei opus est, qui id modo velit; at complura simul, idque post temporis aliquod intervallum, accurate meminisse, hoc ego non adeo arbitror esse facile. Jam vero quæcumque in lectis illis libris obvia sunt, et neque tuas forsitan, ob insitam iis facilitatem fugerunt curas, his ne nos quidem tantum studii quantum cæteris adhibuimus: sed eorum major accurate de industria est prætermissa. An autem aliud quiddam non inutile una cum his argumentis supra tuam petitionem accedat, id tu melius intelliges. Utilia sane tibi hæc modo edita futura sunt, cum summam eorum tibi memoriam refricent, quæ tunc per te legendo percurristi: tu ut citius reperias si quid in iis quæras; quin etiam ut facilius assequaris ea quæ forte nondum intelligentia perceperis.

1.

Theodorus presbyter, de scriptis S. Dionysii Areopagite (3).

Lectus est Theodori presbyteri liber quo docet

VARIE LECTIONES.

¹ πλίσιν ζ. i. e. vulgata: quam ubi simpliciter pono, receptæ a me lectionis auctor est A. ² αναφ.] hinc in A altera incipit primæ paginæ columnæ: cujus versus primi, majore ex parte membrana recentiori cooperti, ultra principia legi non possunt. Iis igitur quot litteræ deesse videbantur, tot posui puncta. Nam quæ editor Rothomagensis suffecit, nec sententiam explent nec spatium. αναφ] αναγράφειν και κατ' ολιγόν Roth. εἶδος] εἶδος συνεμβάλλειν Roth. ³ τιμίας] φιλοτιμίας. Roth. ⁴ μάλλον] μάλλον εἶναι Roth. ⁵ ἀξι] ἀξίω τὸ ἀδιάφορον Roth. ⁶ δέ] τε Roth. ⁷ ἐν] ἐμποιεῖ γὰρ ἐν Roth. ⁸ ὄρμ.] ὄρμην τινα Roth. ⁹ μί] μνήμην Roth. ¹⁰ ἀξ.] ἀξιόλογον Roth. και τότε i. e. και ταῦτα. μεταξύ A: μὲν ζ. ¹¹ εἶτε] an legendum εἶτε?

* Numeri Romani codices representant. ** Pag. edit. Hoesch.

NOTÆ.

(2) Id est, 279. Quod autem in Indice Græco scilicet seu 280, notata reperiuntur, id ex eo fortassis accidit, quod ibi ut apparet πθ', s. 89, numerus omisus fuerit.

Α παραμύθιον, ἅμα δὲ και ὡν οὐπω εἰς ἀκοὰς ἡμῶν ἀνέγνως εἰ και διατυπωτικῆν τινα και κοινοτέρων τῆν ἐπίγνωσιν (ταῦτα δὲ εἶσι πεντεκαίδεκάτω μέρει τῶν τριακοσίων ἐφ' ἐπὶ και οὐ πλέον' ἀπολείποντα· τσαῦτα γὰρ, οἶμαι, τῆς σῆς οὐ τυχόντα παρουσίας ἀναγνωσθῆναι συνέπεσον), ὄψῃ μὲν ἴσως τοῦ σου διαπύρου πόθου και τῆς θερμῆς αἰτήσεως, θάττον δὲ ἢ ὅσα ἄν τις ἄλλος ἐλπῖσεις, τυχόντες ὑπογραφῶς, ὄσας αὐτῶν ἡ μνήμη διέσωζε, τὸν σὸν ὡσπερ ἀφοσιούμενοι πόθου και τῆν ἀξίωσιν, ἐκδεδώκαμεν. Οὕτω δὲ τάξως αἱ ὑποθέσεις ἐπιλήψονται, ὡς ἂν ἐκάστην αὐτῶν ἡ μνήμη προβάλοι, οὐ χαλεπὸν δὲ και εἰ τις ἐλοιτο ἰδίᾳ μὲν τούτων ὄσα τῆς ἱστορίας εἶσιν, ἰδίᾳ δὲ ὄσα πρὸς ἄλλον και ἄλλον σκοπὸν ἄναφ¹. . . εἶδος. . . ἀλλὰ περιττῆς. . . τιμίας μάλλον². . . νομίμων ἀξί³. . . δέ⁴ και τὸ ποιήλων. . . ἐν⁵ πολλοῖς και πολλαῖς ὄρμ⁶. . . και κόρον οὐκ οἶδε τικτεῖν εἰς μί⁷. . . εἰ δὲ σοι ποτε κατ' αὐτὰ γενομένην τὰ τεύχη και φιλοπονουμένην τινὰ ὑποθέσεις ἐλλπωῖς ἡ οὐκ εἰς τὸ ἀκριβὲς δόξουσιν ἀπομνημονεύσθαι, μηδὲν θαυμάσης. Μίαν γὰρ ἐκάστην βιβλίον ἀναλεγόμενῃ τῆν ὑπόθεσιν συλλαβεῖν και μνήμη και γραφῆ παραδοῦναι ἀξί⁸. . . ἔργον εἶσι τῷ βουλομένῳ· ὁμοῦ δὲ πλειόνων, και τότε χρόνου μεταξύ διαφύετος, εἰς ἀνάμνησιν μετὰ τοῦ ἀκριβοῦς ἐπιπέσθαι οὐκ οἶμαι ῥῆδιον εἶναι. Ἡμῖν δὲ [4 G. et R.] και ὄσον ἐπιπολάζει τῶν ἀνεγνωσμένων και οὐδὲ τὰς σὰς διὰ τὸ πρόχρηρον ἴσως διαπέφνης μελέτας, οὐδὲ τούτοις τῆν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίαν ἐθέμεθα φροντίδα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐκούσιον τὸ ἀκριβὲς αὐτῶν ὑπερώφθη. Εἰ δὲ τι και ἄλλο χρειώδες και τῆς σῆς αἰτήσεως ἐπὶ πλέον ταῖς ὑποθέσεσι συνεπιπίπτει, αὐτὸς μάλλον συνήσους. Χρησιμεῖσσι δὲ σοι δηλονότι τὰ ἐκδεδομένα εἰς τε κεφαλαῖωδῃ μνήμην και ἀνάμνησιν τῶν εἶτε¹¹ κατὰ σεαυτὸν ἀναλεξάμενος ἐπήλθε, και εἰς ἔτοιμον εὖρεσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιζητουμένων, οὐ μὴν ἀλλὰ και εἰς εὐχερστέραν ἀνάληψιν τῶν οὐπω τῆν ἀνάγνωσιν τῆς σῆς συνέσεως ὑπελθόντων.

A'.

Θεοδώρου πρεσβυτέρου, δεῖ γρηγορία, ἡ τοῦ ἀγίου Διονυσίου βιβλος.

D

[1 H''] Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου πρεσβυτέρου, ζε

γνησία ἢ τοῦ ἀγίου Διονυσίου βιβλος. Διελύοντο δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἐνοστάσεις τέσσαρες, μία μὲν οὕτως ἦν γνησία. πῶς οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν ἐν αὐτῇ ῥητῶν τε καὶ χρήσιων τινῶν τῶν μεταγενεστέρων Πατέρων; Δευτέρα δέ· οὗτος Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἀναγραφὴν ποιησάμενος τῶν συγγεγραμμένων τοῖς μακαρίοις Πατέραςιν ἡμῶν βιβλίῳ οὐδεμίαν ταύτης μνήμην ἐποίησεν; Τρίτη δέ· οὗτος πῶς τῶν κατὰ προκοπὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου αὐξηθέντων παραδόσεων ἡ βιβλος αὕτη λεπτομερῆ τὴν ἐξήγησιν ποιεῖται; Ὁ μὲν γὰρ μέγας Διονύσιος σύγχρονος ἦν, ὡς δὴλον ἐκ τῶν Πράξεων, τοῖς ἀποστόλοις· ἃ δὲ ἡ βιβλος περιέχει, τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ προκοπὴν καὶ ἐσπερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντων παραδόσεων ἐστὶν ἀναγραφὴ· ἀπίθανον οὖν, φησὶ¹², μᾶλλον δὲ κακόκλαστον, τὰ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευταίας τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντα Διονύσιον ὑπολαμβάνειν ἀναγράφαι. Τετάρτη δέ· πῶς μέμνηται τῆς τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου ἐπιστολῆς ἡ βιβλος; Ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος τοῖς τῶν ἀποστόλων ἐν ἡμέρας χρόνοις, Ἰγνάτιος δὲ ἐπὶ Τραϊανοῦ τὸν διὰ μαρτυρίου ἤθλησαν ἀγῶνα· ὅς καὶ πρὸ βραχῦ τῆς τελευταίας ταύτης τὴν¹³ ἐπιστολήν, ἧς ἡ βιβλος μνησκει, γράφει. Ταῦτα οὖν τὰς τέσσαρας ἀπορίας διαλύσαι ἐπαγωνισάμενος, βεβαίῳ τὸ γε ἐπ' αὐτῷ γνησίαν εἶναι τοῦ μεγάλου Διονυσίου τὴν βιβλον.

B.

Ἀδριανοῦ Εἰσαγωγή τῆς Γραφῆς.

Ἀνεγνώσθη Ἀδριανοῦ Εἰσαγωγή τῆς Γραφῆς. Χρήσιμος τοῖς εἰσαγομένοις ἡ βιβλος.

Γ.

Nonnosou Ἱστορία.

[5R.] Ἀνεγνώσθη Nonnosou Ἱστορία, ἐν ἧ διαλαμβάνεται πρεσβεία αὐτοῦ πρὸς τὴν Αἰθιοπίας καὶ Ἀμερῆτας¹⁴ καὶ Σαρακηνοῦς, τὰ ἰσχυρότερα τῶν τότε ἰθῶν, ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλα ἀνατολικά ἔθνη. Ἰουστινιανὸς δὲ τὸ¹⁵ τῆνικαῦτα τὴν Ῥωμαϊκὴν περιεῖπε πολιτείαν· φύλαρχος δὲ τῶν Σαρακηνῶν ἐχρημάτιζε Κάϊσος, ἀπόγονος Ἀρβθα, καὶ αὐτοῦ φυλάρχου γεγε-

VARIÆ LECTIONES.

¹² malim φασί. ¹³ τὴν add. A. ¹⁴ Ἀμερῆτας] γρ. καὶ Ὀμηρῆτας· οἱ γὰρ ἐξ ἀρχῆς βασιλεῖς δι' ὀμήρων ἐπισκοῦντο τὴν τούτων ὑποταγὴν mg. A. ¹⁵ τὸ add. A.

NOTÆ.

nostræ tempestatis sectarii eadem recipiendo iterant, ac veluti ab inferis revocant, quatuor hisce argumentis brevier respondebo. Copiosius alii, ut ad Hildevini, Caroli Magni æqualis, Areopagitica Mathæus Galenus, et ad Pachymeræ paraphrasim Godofr. Tilmannus; et denique tomo II Annalium ecclesiasticorum ad annum Christi 109, illustriss. Cæsar card. Baronius, sano de omni sacra antiquitate, atque adeo militante in terris Ecclesia, Dei sponsa, optime meritis. Primo igitur a SS. Patribus nunquam advocari B. Dionysium inficiamur. Laudat enim frequenter B. Cyrillus Alexandrinus, Origenes, Damascenus, Agatho et Gregorius I pontifices, aliique. Nam et Maximus martyr, Michael Syngelus, et Georgius Pachymerius non modo defendunt a calumniis, sed et scholiis eruditiss. illustrant. Adde quod infra quoque in non recenti opere, sanctis scriptoribus annumeratus legatur, cod. 251. B. Eusebii Pamphili silentium suspectum merito esse

germanum esse sancti Dionysii opus. Solvuntur autem quatuor potissimum argumenta. Primum quidem: Si genuinus est, cur sanctorum Patrum nemo, qui post seculi sunt, ex eo libro sententias aut testimonia citavit? Alterum vero: Quomodo Eusebius Pamphili, sanctorum Patrum scripta enumerans, hujus nullam fecerit mentionem? Tertium: Quomodo traditionum earum, quæ in Ecclesia per incrementa et diuturni temporis spatia creverunt, liber hic sigillatim texat narrationem? 2a Magnus enim Dionysius, ut ex Actis patet, apostolorum æqualis fuit; hic vero liber earum maxime traditionum descriptionem continet, quæ postea sensim in Ecclesia invaluerunt. Non igitur verisimile videri ait, imo falso confictum, quæ longo post tempore a morte magni Dionysii in Ecclesia orta sint atque excreverint, ea Dionysium describenda suscepisse. Quartum: Cur epistolam beati Ignatii hic liber citat? Dionysius enim [ut diximus] apostolorum temporibus floruit: Ignatius vero Trajano Augusto imperante martyrii certamen certavit, et paulo ante mortem eam epistolam, quam hic liber citat, conscripsit. Quatuor his igitur argumentis controversa dissolvere studet Theodorus, efficitque pro virili legitimum illum esse magni Dionysii partum.

II.

Adriani Isagoge S. Scripturæ.

Lecta est Adriani Introductio in sacram Scripturam. Utilis liber his qui ad eam primum aggre-diuntur.

III.

Nonnosii Historia legationum.

Lecta est Nonnosii Historia, qua legationem suam complectitur ad Æthiopas, et Homeritas, atque Saracenos susceptam, populos tum potentissimos: et ad alias item Orientis gentes. Justinianus Romanum tunc imperium tenebat: præfectus vero Saracenorum Kaisus erat (3'), Arethæ nepos: qui et ipse præfectus ille fuit, ad quem Nonnosii avus ab

D debet, quod Arianismo infectus ille, ejus scripta recensere idcirco cavit, quia vel uno S. Dionysio Arianismum jugulari posse videret. III. Cereemonias vero ritusque Ecclesiæ jam inde ab apostolorum temporibus exortas, ac veluti per manus traditas in Ecclesiam promanasse, atque in hæc usque tempora apud pios homines perdurasse, nemo negabit, nisi qui, ab Ecclesia Catholica Romana desciscuentes, in novatorum castra transfugerunt: docetque copiose Franc. Turrianus noster, itemque Baronius card. tomo I Annalium, de Essenis agens. IV. Quod vero B. Ignatii martyris epistolam citat, qui Trajano imperante martyr obiit, nomen mirum videbitur, qui ex eodem illo Baronio B. Dionysium ad ea usque tempora pervenisse, certo cognovit. Sed nos de his cum Θεῷ copiosius libro de scriptis sanctorum Patrum in dubium revocatis, ac vindicatis.

(3') De quo Procop. lib. I De bello Pers. inf. cod. LXIII paulo ante fin., et lib. II.

Anastasio imperatore legatus fuerat, ei pacis fœdera sanxerat. Quin et Nonnosi pater, cui (4) Abramo nomen, ad Alamundarum præfectum Saracenorum orator aliquando profectus, duos Romanorum duces, Timostratum atque Joannem, belli jure captos, una liberavit, Justino imperatori in ducibus his liberandis subserviens. Porro Kaisus, ad quem Nonnosus missus, duabus præerat gentibus apud Saracenos clarissimis, Chiudinis et Maadenis. Ad quem ipsum Kaisum Nonnosi quoque pater, antequam hæc Nonnoso legatio mandaretur, a Justiniano missus est: pacisque fœdera ita constituit, ut Kaisi filium, Maviam nomine, obsidem acceperit, et Byzantium ad Justinianum adduxerit. Post quæ duplici Nonnosus nomine legatus missus est: 2° Uti Kaisum, si posset, ad imperatorem adduceret: et ad (5) Auxumitarum regem (cui genti (6) Elesbaas tunc præerat), itemque ad (7) Homeritas proficisceretur. Auxumis permagna est civitas, et quasi Æthiopiæ totius metropolis, magis ad meridiem et orientem vergens, quam Romanum imperium. Nonnosus vero, multis gentium superatis insidiis ferarumque periculis (præter viæ incommoda, multaque discrimina, in quæ sæpenumero incidit), tamen quæ voluit perfecit, et saluus est patriæ redditus.

λὰς δὲ θηρίων χαλεπότητας παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ πολλὰς δυσχωρίας καὶ ἀπορίας πολλάκις περιπεσῶν, ὁμως καὶ τὰ δόξαντα ἐξετέλεσεν καὶ σώος τῇ πατρίδι ἀποδίδεται.

Kaisum refert, misso iterum Abramo ad illum legato, Byzantium profectum esse, suamque præfecturam Ambro et Jezido fratribus divisisse: ipsum vero Palæstinae præfecturam ab imperatore administrandam suscepisse, infinitamque hominum subditorum secum multitudinem duxisse.

Quæ nunc sandalia dicta, arbylas appellasse veteres ait: et (8) φακιλίον, φασώλιν.

Saracenorum, ait, plerique, tam qui (9) in Phœnicone, quam qui ultra Phœniconem et Tsurenos, quos vocant montes degunt (10), locum quemdam pro sacro habent, alicui deorum consecratum: quo bis quotannis conveniunt. Horum conventuum ipsorum alter mensem durat integrum, ad medium fere ver, quando Tauri signum sol in zodiaco tenet: alter vero in duos alteros menses extenditur agiturque post æstivum solstitium. In his, ait, conventibus summa viget tranquillitas, non solum inter ipsos, sed et cum omnibus advenis. Quin etiam feræ cum hominibus, non tantum inter se, pacate

νημένου, πρὸς ὃν ὁ Nonνόσου πάππος ἐπρεσβεύσατο παρὰ Ἀναστασίου τότε βασιλεύοντος ἀποσταλεῖς, καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην ἐσπέιατο. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ Nonνόσου (Ἀβράμης [2 Η.] δ' ἦν αὐτῷ ὄνομα) πρὸς Ἀλαμούνδαρον φύλαρχον Σαρακηνῶν ἐπρεσβεύσατο, καὶ δύο στρατηγοὺς Ῥωμαίων, Τιμόστρατον καὶ Ἰωάννην, νόμῳ πολέμου συλληφθέντας ἀνεσώσατο. Ἰουστίνῳ δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν τῶν στρατηγῶν διηκονεῖτο ἀνάβρῃσιν. Ὁ μέντοι Κάισος, πρὸς ὃν ἐστέλλετο Νόννος, δύο γένων ἤγειτο τῶν παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπισημοτάτων, Χινδῶνων¹⁶ καὶ Μααδηνῶν. Πρὸς τοῦτον δὴ τὸν Κάισον καὶ ὁ Nonνόσου πατήρ, πρὶν ἢ Νόννον πρεσβεύειν αἰρεθῆναι, Ἰουστινιανοῦ κέμποντος ἀπέσταλτο καὶ εἰρηνικὰς ἐθετο σπονδὰς, ὥστε καὶ τὸν υἱὸν Καΐσου (Μαυίας δὲ ἐκαλεῖτο) ὄμνηρα λαβεῖν καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν ἐς Βυζάντιον ἀποκομίσαι. Μεθ' ὃν χρόνον ἐπρεσβεύσατο Νόννος ἐπὶ δυσὶ τούτοις, Κάισον, εἰ δυνατὸν, πρὸς βασιλέα ἀγαγεῖν, καὶ πρὸς τὸν τῶν Αὐξουμιτῶν ἀφικέσθαι βσιλέα (Ἐλεσθαῶς¹⁷ δὲ τότε ἐκράτει τοῦ ἔθνους), καὶ πρὸς τοῦτοις καὶ εἰς τοὺς Ἀμερίτας παραγενέσθαι. Ἡ δὲ Αὐξουμία πόλις ἐστὶ μεγίστη καὶ οἷον μητρόπολις τῆς ὅλης Αἰθιοπίας, κείται δὲ μεσημβριωτέρα καὶ ἀνατολικωτέρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. Ὁ δὲ Νόννος πολλὰς μὲν ἐπιβουλὰς ἔθνῶν ὑποστὰς, πολ-

Ἵτι Κάισος Ἀβράμου πάλιν πρὸς αὐτὸν πρεσβεύσαντος πρὸς τὸ Βυζάντιον παραγίνεται, καὶ τὴν ἰδίαν φυλαρχίαν Ἀμβροῦ καὶ Ἰεζίδου τοῖς ἀδελφοῖς διαιεμάμενος αὐτὸς τὴν Παλαιστίνων ἡγεμονίαν παρὰ βασιλέως ἐδέξατο, πληθὸς πολὺ τῶν ὑποτεταγμένων αὐτῷ σὺν αὐτῷ ἐπαγόμενος.

Ἵτι τὰ σανδάλια, φησὶ, νυν λεγόμενα, ἀρβύλας ἔλεγον οἱ παλαιοὶ, καὶ τὸ φακιλίον φασώλιν¹⁸.

Ἵτι τῶν Σαρακηνῶν οἱ πλείστοι, οἱ τε ἐν τῷ Φοινικῶνι καὶ οἱ τοῦ Φοινικῶνος καὶ τῶν ὀνομαζομένων Ταυρηνῶν ὄρων ἐπέκεινα, ἱερὸν τι χωρίον νομίζουσιν, ὅτι τῆ θεῶν ἀνειμένον, καὶ ἐνταῦθα συλλέγονται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον δις. Ὡν τὴν μὲν τῶν πανηγύρεων αὐτῶν μὴν ὅλος¹⁹ μετρεῖ παρατείνων, σχεδὸν ποὺ τοῦ ἔαρος κατὰ τὸ μέσον τελουμένην, δεε τὸν Ταῦρον δ²⁰ ἥλιος ἐπιπορεύεται. Ἡ δὲ ἕτερα πανηγυρίς δυσὶ μῆσι παρατείνεται: μετὰ θερινὰς²¹ τροπὰς ἀγοῦσι ταύτην. Ἐν ταύταις, φησὶ, ταῖς πανηγύρεσιν πᾶσαν ἀγοῦσιν εἰρήνην, οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐνδημοῦντα, ἀνθρώπους.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ χινδῶνων ζ. ¹⁷ ἐλεσθαῶς vel ἐλεοθαῶς A: ἐλεθαῶς ζ. ¹⁸ φασώλιν] φακιλίον Suicer. Thes. II, p. 1411. ¹⁹ ὅλος ζ. ²⁰ ὁ οὐν. ζ. ²¹ post θερινὰς cum A omisi δέ.

NOTÆ.

(4) Hic Abrahamus (quinque syllabis) vir pins et presbyter nominatur in Actis S. Arethæ mærtiris apud Sur. tom. V, 24 Octob.

(5) De quibus Nicephor. lib. xvii, cap. 32.

(6) Cujus mentio in S. Arethæ Actis sup. citatis, et Niceph. lib. xvii, cap. 6.

(7) Niceph. lib. viii, cap. 35, et xvii, cap. 32: Theophan. Byzant. inf. cod. LXXIV.

(8) Vide Suidam et notas ad Curopalat, De offic. Constantinop.

(9) Phœniconis urbis Ægypti meminit inf. Olympiodorus cod. LXXX sub fin. Diod. Sicul. lib. iii locum esse maritimum ad sinum Arabicum scribit.

(10) Non omnino dissimile, quod narrat Ctesias in Indicis inf. cod. LXXII.

φασί δὲ ὅτι καὶ τὰ θηρία πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρὸς ἄλληλα. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ παράδοξα καὶ μύθων οὐδὲν διαλλάττοντα.

[8 R.] Ὅτι διαστηκέναι φησὶ τὴν Ἄδουλιν τῆς Αὐξουμέως²² ἐς ἡμερῶν ὁδόν. Ἀπιούσι δὲ εἰς τὴν Αὐξουμιν Νοννόσφ τε καὶ τοὺς μετ'²³ αὐτὸν μέγιστον ἐπέφη θέαμα περὶ χωρίων Αὐθην προσονομαζόμενον (καίται δὲ ἡ Αὐθὴ ἐν μέσῳ τῆς τε τῶν Αὐξουμιτῶν καὶ τῆς τῶν Ἀδουλιτῶν πόλεως), ἐλαφάντων πληθὸς οὐκ ἄλιγον, ἀλλὰ [3 H.] σχεδὸν ὡς²⁴ χιλιάδων πέντε. Ἐνέμοντο δὲ οὗτοι οἱ ἐλέφαντες ἐν πεδίῳ μεγάλῳ καὶ παλάξιν αὐτοῖς οὐδενὶ τῶν ἐγγωρίων ἦν εὐκολόν, οὐδὲ εἶργειν τῆς νομῆς. Τοῦτο μὲν οὖν μεταξὺ τῶν θέαμα αὐτοῖς προσεγεγόνει.

Ἐρῆ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς κράσεως τῶν ἀέρων εἶπεν, ὅσα ἀπὸ τῆς Αὐθῆς ἐπὶ τὴν Αὐξουμιν διαδέχεται. Ἐναντίως γὰρ περὶ τοῦ θέρος καὶ χειμῶνα διακίται. Τοῦ γὰρ ἡλίου τὸν Καρκίνον τε καὶ Λέοντα καὶ Παρθένον διερχομένου μέχρι μὲν τῆς Αὐθῆς, ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν, θέρος τε καὶ ξηρότης διακρατεῖ τὸν ἀέρα, ἀπὸ δὲ τῆς Αὐθῆς ἐπὶ τὴν ἑλλην Αἰθιοπίαν χειμῶν ἐπιτεταται σφοδρὸς, οὐ δὲ ὅλης ἡμέρας, ἀλλὰ γὰρ ἀπὸ μεσημβρίας ἀρχόμενος ἐκίσταται, συννεφῆ τε τὸν ἀέρα κοίμων καὶ θυμφοῖς ραγδαίοις τὴν χώραν ἐπικλύζων. Τηνικαῦτα δὲ ἄρα καὶ ὁ Νελλος πολὺς ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐρχόμενος πελαγίζει τε καὶ κατάρθει τὴν γῆν, ὅτε δὲ ὁ ἥλιος τὸν Αἰγυπτῶν²⁵ τε καὶ Ἰθροχόν καὶ Ἰχθύας ἐπιπορεύεται, ἀνάπαλιν ὁ ἀήρ τοῖς μὲν Ἀδουλιταῖς μέχρι τῆς Αὐθῆς θυμφοῖς ἐπικλύζει τὴν χώραν, τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς Αὐθῆς μέχρι Αὐξουμέως καὶ τῆς ἄλλης Αἰθιοπίας²⁶ θέρος τε καὶ τὰ ἑραῖα τηνικαῦτα τοῦτοις ἡ γῆ παραδίδωσιν.

Ὅτι ἀπὸ τῆς Φαρσάν πλέοντι τῷ Νοννόσφ, ἐπὶ τὴν ἐσχάτην τῶν νήσων κατηνηκῶσι, τοίνυν τε σπένθη, θαύμα καὶ ἀκούσαι. Ἐνέτυχε γὰρ τισι μορφήν μὲν καὶ ἰδέαν ἔχουσιν ἀνθρωπίνην, βραχυτάτοις δὲ τὸ²⁷ μέγεθος καὶ μέλασι²⁸ τὴν χροίαν, ὅπῃ δὲ τριχῶν δεδασυσμένοις διὰ παντὸς τοῦ σώματος· εἶποντο δὲ τοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖκες παρακλήσασθαι καὶ παιδάρια ἔτι βραχυτέρα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀνδρῶν. Γυμνοὶ δὲ ἦσαν ἅπαντες· πλὴν δέρματι τι μικρῶν τὴν αἰδῶ περιεκάλυπτον οἱ προσηκόντες ὁμοίως ἀνδρες τε καὶ γυναῖκες. Ἄγριον δὲ οὐδὲν ἐπιθεῖσκοντο οὐδὲ ἀνήμερον, ἀλλὰ καὶ φωνὴν εἶχον μὲν ἀνθρωπίνην, ἀγνωστον δὲ παντάπασι τὴν ἐλέκτον τοῖς τε περιοίκοις ἅπασι καὶ πολλῶν πλέον τοῖς περὶ τὸν Νόννοσον²⁹. Διέζον δὲ ἐκ θαλαττίων ὁστράων³⁰ καὶ ἰχθύων τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν νήσον ἀπορρίπτομένων. Θάρσος δὲ εἶχον οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ ὀρῶντες τοὺς καθ' ἡμέραν ἀνθρώπους ὀπέπτησον³¹, ὥσπερ ἡμεῖς τὰ μελιζῶ τῶν θηρίων.

VARIAE LECTIONES.

²² αὐξουμένης Α. ²³ μετ'] περὶ p. 3 a 34. ²⁴ ὡς Α : ὅσον ζ. ²⁵ αἰγυπτῶνα p. Α. ²⁶ τὸ om. Α. ²⁷ μέλασι] μελανῆν Α. ²⁸ Νόννοσον, ut scire, Α. ²⁹ ὁστράων ζ. ³⁰ ὀπέπτησαν ζ.

NOTÆ.

(11) Ctesiam fortassis imitatus, a quo nonnulla memineri videtur.

(12) Simile quid in *Indiis* refert Ctesias Cni-

tuus degere fabulantur. Narrat et alia multa inopinata, et (11) fabulis non absimilia.

Adulin scribit ab Auxami quadiocim itinere dicrum distare. Proficiendenti vero Auxumia Nonnosocum suis, maximum hoc objectum spectaculum, ad regionem Aven dictam, quæ media est inter Auxumin et Adulin urbes, elephantorum nimirum multitudo non modica, imò millia ferme quinque, Pascebant hi elephanti maximo in campo, propiusque accedere homini *3a* incolarum facile erat, neque pastu prohibere. Hoc illis interim spectaculum occurrit.

De cæli quoque constitutione dicere oportet, quæ est ab Ave ad Auxumin : contra enim æstas illic et hiems accidit. Nam, sole Cancrum, Leonem et Virginem obeunte, ad Aven usque (ubi et nobis) æstas est, summaque cæli siccitas. At ab Ave Auxumin versus, et reliquam Æthiopiã, hiems est vehementis, non integro quidem illa die, sed quæ (12) a meridie semper et ubique incipias, coactis nubibus aerem obducit, et horrendis imbribus oram illam inundet. Quo etiam tempore Nilus late Ægyptum pervadens, maris in modum terram irrigat. Cum autem sol Capricornum, Aquarium et Pisces perambulat, aer vice versa Adulitis in Aven usque imbribus regionem inundat, iis vero qui ab Ave Auxumin, cæteramque Æthiopiã versus jacent, æstas est, et maturos jam fructus terra præbet.

Naviganti a Pharsa Nonnosoc, et ad extremam usque insularum delato, tale quid occurrit, vel ipso auditu admirandum. Incidit enim in quosdam forma quidem et figura humana, sed brevissimos (13) et cutem nigros totumque pilosos corpus. Sequabantur viros æquales feminæ, et pueri adhuc hreviores. Nudi omnes agunt, pelle tantum brevi adultiores verenda lecti, viri pariter ac feminæ, agreste nihil neque efferum quid præ se ferentes. Quia et vox illis humana, sed omnibus, etiam accolis, prorsus ignota lingua, multoque amplius Nonnosoci sociis. Vivunt marinis ostreis, et piscibus e mari ad insulam projectis. Audaces minime sunt, ut, nostris conspectis hominibus, quemadmodum nos visa ingenti fera, metu percussus fuerint

dus inf. cod. LXXII.

(13) De Pygmæis inf. Ctesias in *Indicis* cod. LXXII. Juvenalis quoque, Plinius et Paulinus.

IV.

Theodori Antiocheni pro sancto Basilio (14) adversus Eunomium libri xxv.

Lecti sunt Theodori Antiocheni *pro Basilio adversus Eunomium libri viginti quinque* (15). Est illi phrasim non usquequaque perspicua; sensibus tamen **B** et argumentis nimium quantum densus, sacrae Scripturae testimoniis egregie abundat. Ad verbum fere Eunomii rationes refellit, imperitum enim valde externarum disciplinarum, multoque magis nostrae theologiae, pluribus ostendens. Hic vero Mopsuestiam, ut puto, episcopus fuit.

V.

Sophronii de eadem re liber.

Lectus similiter Sophronii *pro Basilio contra Eunomium liber*, Theodoro aperiior, et multo doctior ac brevior. Neque enim per omnia Eunomium persequitur, sed illa potissimum exagitat atque refellit, quae summa capita haeresis Eunomii continere videbantur. Charactere usus est distinguente ac definiente: et ut plurimum solutus illi minimeque vincius sermo, non ingratus tamen, imo et logicis argumentationibus perquam floridus est.

VI.

Gregorii Nysseni ejusdem argumenti opera duo.

Lectus est Gregorii Nyssae episcopi similiter *pro Basilio adversus Eunomium liber* (16). Stylus illi, si cui rhetorum, illustris, et jucunditatem auribus instillans. Sed nec ipse quidem ordine Eunomii scriptum reprehendit. Quamobrem et Theodoro concisior est, et Sophronio latior; abundat enim enthymematibus atque exemplis. Illud autem vere pronuntiaverim, quantum Gregorius venustate, splendore et mirifica jucunditate antecellit Theodoro, tantum etiam argumentorum copia et ubertate eundem vincere connititur.

VII.

Lectum est alterum ejusdem Gregorii Nysseni opus, de eadem ipsa re: in quo rationibus validioribus cum Eunomio manus conserens, eum vi expugnat, omnia impietatis firmamenta labefactans. Venustas vero orationis, et splendor jucunditate soltas, etiam in hoc opere decenter se ostendit.

VIII.

Origenis De Principiis libri iv.

Lecti sunt Origenis (17) *De Principiis libri iv.* Horum primus de Patre, et Filio, et Spiritu sancto agit. Quo in libro plurima blasphemiae scribit: ut,

VARIÆ LECTIONES.

³¹ μὲν om. A. ³² ante συντομώτερος; cum A omisi συνετώτερος καί. ³³ νύσης A. ³⁴ αὐτὸς] οὐ A. ³⁵ ἐπέλεγχει ζ. ³⁶ γάρ] δὲ γάρ ζ.

NOTÆ.

(14) Jam vita functo, ut doceris inf. cod. CXXXVIII.
(15) Infra cod. CLXXXVII, in fin., libros 28 scripsisse commemoratur.
(16) Exstant ejus libri XIII adversus Eunom. in

Δ'.

Θεοδώρου Ἀντιοχέως ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου, λόγοι κβ'.

Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου Ἀντιοχέως ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου ἐν λόγοις κβ'. Ἔστι δὲ τὴν μὲν ³¹ φράσιν οὐ πᾶν λαμπρὸς, ταῖς δὲ διανοίαις καὶ τοῖς ἐπιχειρήμασι λίαν πυκνὸς, καὶ ταῖς Γραφικαῖς ἄριστα πλουτῶν μαρτυρίαις. Κατὰ λέξιν δὲ σχεδὸν τῶν Εὐνομίου λόγων τὴν ἀνασκευὴν ποιεῖται, ἀμαθῆ τε λίαν τῶν τε θύραθεν μαθημάτων καὶ πολλῶ μᾶλλον τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσοφίας διὰ πολλῶν ἐπιδεικνύς. Ὁ δὲ Μοψουεστίας γεγωνὺς ἐπίσκοπος οὕτως ἐστίν, οἶμαι.

Ε'.

Σωφρονίου ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.

Ἀνεγνώσθη ὁμοίως Σωφρονίου ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου. Σαφέστερος μὲν Θεοδώρου καὶ πολλῶ συντομώτερος ³², καὶ οὐδὲ [4 H.] πᾶσι τοῖς Εὐνομίου ἐπεξῶν, [9 H.] ἀλλ' ἐκεῖνα γυμνάζων καὶ ἐλέγχω καθυποβάλλων, ἃ δοκεῖ συνεκτικὰ καὶ κεφάλαια τῆς Εὐνομίου αἰρέσεως εἶναι. Ἀφοριστικῶς δὲ κέχρηται χαρακτηρί, καὶ ὡς ἐπίπαν ἀπόλυτός ἐστιν αὐτῷ καὶ ἀσύνδετος ὁ λόγος, οὐκ ἄχαρις δὲ, ἀλλὰ καὶ λογικὸς ἐπιχειρήμασι περιηγησιμὸς.

Γ'.

Γρηγορίου Νύσσης ὁμοίως ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.

Ἀνεγνώσθη Γρηγορίου Νύσσης ³³ ὁμοίως ὑπὲρ Βασιλείου καὶ Εὐνομίου. Τὴν μὲν φράσιν, εἴτις ἄλλος ῥητόρων, λαμπρὸς καὶ ἡδονῆς ὡσὶν ἀποστάζων, οὐ μὲντοι καθεξῆς οὐδ' αὐτὸς ³⁴ τὴν Εὐνομίου γραφὴν ἀπελέγχει ³⁵. Διὸ καὶ συντομώτερός ἐστι Θεοδώρου, Σωφρονίου δὲ πλατύτερος. Πλεονάζει γὰρ ³⁶ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ τοῖς παραδείγμασιν. Ἔστι δὲ ἀδεκάστως εἰπεῖν ὡς ὅσον ὑπερβάλλει κάλλει τε καὶ λαμπρότητι καὶ τῷ ἡδυτάτῳ Θεόδωρον, τοσοῦτον ἐκείνου τοῦτον τὸ πλῆθος τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὸ γόνιμον εἰς τὸ προέχειν ἐκδιάζεται.

Ζ'.

Ἀνεγνώσθη ἕτερα γραμματεία τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου Νύσσης περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἐν ἣ λογικώτερον Εὐνομίῳ συμπλακεῖς κατὰ κράτος αἰρεῖ. πάντα σαθρῶσας τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα. Τὸ δὲ κάλλος τοῦ λόγου καὶ ἡ σύγκρατος λαμπρότης γλυκύτητι κἀνταῦθα διακρηπῶς ἐπιδαίκνυται.

Η'.

Ὀριγένους τὸ Περὶ Ἀρχῶν, λόγοι δ'.

Ἀνεγνώσθη Ὀριγένους τὸ Περὶ Ἀρχῶν, λόγοι δ', ὧν ὁ μὲν πρῶτος περὶ Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος· ἐν ᾧ πλεῖστα βλασφημίαι, τὸν μὲν Υἱὸν

biblioth. Vaticana, Bolca et alibi.

(17) Lege de his D. Baron. card. tom. V ad A. C. 397. Exstat elegans epistola B. Hieronymi ad Avitum de cavendis Origenis Περὶ Ἀρχῶν erroribus.

ὅτι τοῦ Πατρὸς πεποιθῆσθαι λέγουν, τὸ δὲ Πνεῦμα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ διήκειν μὲν τὸν Πατέρα διὰ πάντων τῶν ὄντων, τὸν δὲ Υἱὸν μέχρι τῶν λογικῶν μόνων ²⁷, τὸ δὲ Πνεῦμα μέχρι μόνων τῶν σεσωσμένων. Λέγει δὲ καὶ ἄλλα παραλογώτατα καὶ δυσσεβείας πλήρη. Μεταμφύχουσι τε γὰρ ληρωθεῖ, καὶ ἐμφύχους τοὺς ἀστέρας, καὶ ἕτερα τούτοις παραπλήσια. Ἔστι δ' ὁ μὲν πρῶτος αὐτῷ μεμυθολογημένος περὶ ²⁸ Πατρὸς καὶ (ὡς ἐκεῖνός φησι) περὶ Χριστοῦ καὶ περὶ ἁγίου Πνεύματος, ἔτι καὶ περὶ λογικῶν φύσεων· ὁ δὲ δευτέρος περὶ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κτισμάτων, καὶ ἔτι ὅτι εἰς Θεὸς νόμος καὶ προφητῶν, καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς Παλαιῆς καὶ Καινῆς Διαθήκης Θεός, καὶ περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐνανθρωπήσεως, καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ Πνεῦμα ἐν Μωϋσῇ ²⁹ καὶ τοῖς ἄλλοις προφήταις καὶ ἁγίοις ἀποστόλοις· ἔτι περὶ ψυχῆς, περὶ ἀναστάσεως, περὶ κολάσεως, περὶ ἐπαγγελιῶν. Ὁ δὲ τρίτος περὶ αὐτεξουσίου. Πῶς ὁ διάβολος καὶ αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις κατὰ τὰς Γραφὰς στρατεύονται τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει· ὅτι γενητὸς ὁ κόσμος καὶ φθαρτὸς ἀπὸ χρόνου ἀρχάμενος. Ὁ δὲ τέταρτος περὶ τέλους, ὅτι θεῖαι αἱ Γραφαί. Τίσις, ὅπως δεῖ ἀναγινώσκειν καὶ νοεῖν τὰς Γραφάς.

Θ.

Εὐσεβίου Καισαρείας ἐπισκόπου.

Ἀνεγνώσθη Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς Εὐσεβίου λόγοι ¹, ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν τὴν Ἑλλήνων ματαιολογίαν ἐλέγχει, καὶ ὡς ἀσύμφωνοι [12 R.] αὐτοὶ πρὸς ἐκινεὺς διετέλεσαν. Μένονται δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ πεντακαιδέκατου λόγου [5 H.] καὶ ἐν τῷ τέλει ἐτέρας πραγματείας, ἣν Εὐαγγελικὴν Ἀπόδειξιν ἐξονομάζει ², ἀκολουθοῦν ὅσαν τῇ Εὐαγγελικῇ Προπαρασκευῇ, ὅτι ἡ μὲν ἐλαγχός ἐστι σχεδὸν τῆς Ἑλλήνων κλήνης, ἡ δὲ βεβαίωσις τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελικοῦ.

Υ.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου ἢ Εὐαγγελικῆς Ἀπόδειξις ἐν βιβλίῳ κ'.

ΙΑ'.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευῆς ἐν βιβλίῳ..., ἐν οἷς ἐκλογαί.

ΙΒ'.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἀπόδειξις ἐν βιβλίῳ...

ΙΓ'.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου Ἐλέγχου καὶ Ἀπολογίας λόγοι δύο, καὶ ἕτεροι δύο, οἵτινες πρὸς τοὺς προτέρους δύο ἐν τισὶ ρητοῖς παραλάσσοντες ἐν τοῖς ἄλλοις τῇ τε λέξει καὶ τῇ διανοίᾳ οἱ αὐτοὶ εἰσιν. Εἰσάγει δὲ ὡς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τινὰς ἀπορίας κατὰ τῆς ἀμωμῆτου θεοσεβείας ἡμῶν, καὶ ταύτας καλῶς, εἰ καὶ μὴ ἐν πλείονι, ἐπιλύεται ³. Τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἐστὶν

VARIAE LECTIONES.

¹ μόνον ζ. ² αὐτῷ μυθολογούμενος λόγος περὶ ζ. ³ μωσεῖ ζ. ⁴ ὀνομάζει ζ. ⁵ ἀπολύεται ζ.

NOTÆ.

(17) Plura enumerat B. Hieron. in Catalogo cap. 84, et ex illo Sophron. ac Sulid.
(18) Hodie docemur duntaxat leguntur.

A Filium a Patre factum, Spiritum a Filio : et Patrem quidem per omnia quæ existunt pervadere : Filium vero ratione duntaxat prædita : Spiritum autem ea tantum quæ salva facta sunt. Tradit et alia nimium absurda, impietatisque plena : animarum ⁴ migrationes et animata sidera, pluraque id genus alia nugatus. Primo itaque libro fabulose disserit de Patre, et (ut ipse appellat) de Christo, et de sancto Spiritu : insuper et de naturis ratione præditis. Secundo vero, de mundo, rebusque in eo conditis : præterea unum eundemque esse Deum legis et prophetarum : unum item esse Veteris et Novi Testamenti Deum : de Salvatoris incarnatione : eundem spiritum in Moyse, et aliis prophetis, sanctisque apostolis fuisse. Ad hæc de anima, de resurrectione, de pœna, de præmiis. Tertio de arbitrii libertate : qua ratione diabolus, contrariarumque potestates, juxta Scripturarum doctrinam, cum humano genere pugnent : mundum item ortum habere, et corruptioni obnoxium esse, ut qui a tempore initium sumpserit. Quarto item libro de fine ultimo : divinas esse Scripturas : de ratione dentque legendi et intelligendi Scripturas.

IX.

Eusebii Cæsariensis episcopi (17) scripta pleraque.

Lecti sunt Evangelicæ præparationis Eusebii libri quindocim : quibus ut plurimum inanem gentium doctrinam vellicat, quamque dissoni ipsi inter se perpetuo fuerint. Meminit vero initio libri decimi quinti, et in eodem extremo, alterius operis, quod Evangelicam Demonstrationem nominat, quæ post Evangelicam Præparationem consequitur ; quod hæc quidem reprehensio fere sit erroris gentium, illa vero confirmatio præconii evangelici.

X.

Lecti sunt Eusebii Evangelicæ Demonstrationis libri viginti (18).

XI.

Lecti sunt et Eusebii (19) Ecclesiasticæ Præparationis libri.... In quibus excerpta sunt.

XII.

Lecti sunt item Eusebii Ecclesiasticæ Demonstrationis libri....

XIII.

Lecti sunt Eusebii Confutationis et Apologias libri duo. Alteri item duo, qui a prioribus duobus cum assertionibus quibusdam differant, in cæteris dicendi genere, ac sensu lidem sunt. Affert vero, ut ab ethnicis profecta, argumenta quædam adversus sinceram nostram religionem ; eademque recte, ⁴ licet non per omnia, refellit. Phrasi neque

jucundus uspiam neque perspicuus : homo tamen A
multæ doctrinæ est : tametsi mentis acumine, affectuumque constantia, quantum in dogmatum accurata tractatione est opus, indigeat. Etenim et hic eum pluribus locis blasphemum in Filium videas, eundemque secundam causam appellantem, ac summum imperatorem ; aliaque id genus Ariani furoris germina apparent. Constantini Magni temporibus floruisse clarum est, fuisseque sancti martyris Pamphili virtutis ardentem amatorem, unde et *Pamphili cognomentum adeptum esse quidam affirmant.*

XIV.

Apollinarius Hierapolita De Pietate et Veritate, adversus oentes.

Lectus est Apollinarius (20) *adversus gentes, De Pietate, itemque De Veritate.* Hierapolita est scriptor hic, ejus quæ in Asia Hierapoleos creatus episcopus : floruit vero Marci Antonini Veri Romæ Imperantis temporibus. Vir sane præstans, et phrasi usus non pœnitenda. Ferunt et (21) alia ipsius scripta commemoratu digna circumferri, sed quæ in meas nondum manus pervenerint.

XV.

Gelasius synodi primæ scriptor.

Lecta et (22) *primæ synodi actio*, tribus comprehensa libris. Gelasii titulum (23) opus profert : nec tam actio quam historia est. Sermo vilis et humilis, nisi quod minima quæque in synodo gesta narret.

XVI.

Synodus tertia.

Lecta est (24) *actio tertiæ synodi*, constans fere epistolis divi Cyrilli ad Nestorium, et impii hujus vicissim ad illum.

XVII.

Synodus quarta.

Lecta est *actio quartæ synodi*, varils quidem libris comprehensa, actionibus vero quindecim : quibus Dioscorus et Eutyches damnati, anathemate cum ipsis percusso et Nestorio ; sanctus vero Flavianus etiam post mortem innocens judicio declaratus est ; uti quoque Eusebius Dorylæi episcopus, et Theodoretus, et Ibas. Gesta sunt et alia quædam singularitum, et pietatis doctrina confirmata.

οὐδαμοῦ οὔτε ἡδὺς οὔτε λαμπρότητι χαίρων. Πολυμαθῆς δὲ ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὸ σταθῆρὸν τοῦ ἡθους, ὡς παρὰ τὴν ἀκρίβειαν τὴν ἐν τοῖς ὁγμᾶσιν, ἐνδεέστερος· καὶ γὰρ κἀν τούτοις ἐν πολλοῖς ἐστὶν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν υἱὸν βλασφημοῦντα, καὶ δεῦτερον αὐτὸν καλοῦντα καὶ ἀρχιστράτηγον καὶ ἄλλα τινὰ τῆς Ἀρειανικῆς λύσεως βλαστήματα. Δῆλον ὡς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου οὗτος ἦνθησε. Γέγονε δὲ καὶ τῆς Παμφιλίου τοῦ ἱερομάρτυρος ἀρετῆς διάπυρος ἔραστής, δι' ἣν αἰτίαν φασὶ τινες αὐτὸν καὶ τῆς τοῦ Παμφιλίου ἐπωνυμίας μετεσχηκέναι.

IA.

Ἀπολιναρίου ἐπισκόπου τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἱεροπόλεως πρὸς Ἑλλήνας, καὶ Περὶ Εὐσεβείας καὶ Ἀληθείας.

Ἀνεγνώσθη Ἀπολιναρίου πρὸς Ἑλλήνας καὶ Περὶ Εὐσεβείας καὶ Περὶ Ἀληθείας. Ἔστι δὲ Ἱεροπολίτης ὁ συγγραφεὺς, τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἱεροπόλεως ἐπίσκοπος· ἦνθησε δὲ ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίου ὡς Βῆρου βασιλέως Ῥωμαίων. Ἀξιόλογος δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ φράσει ἀξιολόγῳ κεχρημένος. Λέγεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερα συγγράμματα ἀξιωμακόμενα εἶναι, οἷς οὐπω ἡμεῖς ἐνετύχομεν.

IE.

Πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου ἐν τρισὶ τόμοις. Γελασίῳ δὲ ἔφερε τὸ βιβλίον ἐπιγραφῆν ὡς, οὐ μᾶλλον ὑπάρχον πρακτικὸν ἢ ιστορικόν. Εὐτέλης δὲ καὶ ταπεινὸς τὴν φράσιν, πλήν γε λεπτομερῶς διέξεισι τὰ ἐν τῇ συνόδῳ.

IG.

Πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου σχεδὸν τι δι' ἐπιστολῶν τοῦ τε θείου πρὸς Νεστόριον ὡς Κυρίλλου καὶ τοῦ δυσσεβοῦς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν συντεθειμένων.

IZ.

Πρακτικὸν τῆς τετάρτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Πρακτικὸν τῆς τετάρτης συνόδου, ἐν βιβλίοις μὲν διαφόροις, πράξει δὲ ἰε', [13 R.] ἐν αἷς Διόσκορος μὲν καθήρηται καὶ Εὐτυχῆς, ἀναθέματι δὲ σὺν αὐτοῖς ὑπεβλήθη καὶ Νεστόριος, Φλαβιανὸς δὲ ὁ ἐν ἁγίοις καὶ μετὰ θάνατον δεδικαιώται, Εὐσεβίος τε ὁ Δορυλαίου ὡς καὶ Θεοδώρητος καὶ Ἰβας. Ἐπράχθη δὲ καὶ ἕτερα τινὰ ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ τῆς εὐσεβείας ἐκρατύνατο ὡς φρόνημα.

VARIE LECTIONES.

²⁰ δῆλον δὲ ὡς ζ. ²¹ ἀντωνίου ζ. ²² Ἀνεγ. καὶ πρακτικὴν ζ. ²³ νεστόρειον Α. ²⁴ Δωρυλαίου καὶ Θεοδώρητος ζ. ²⁵ ἐκρατύνατο ζ. cf. p. 5 a 18. ἐβεβαίωσαν.

NOTÆ.

(20) Cujus et B. Hieron. meminit in Catalogo, cap. 26. Alius ab hoc et posterior multo fuit Laodicensis ille Syrus, de quo Suidas. Sozomen. lib. v, cap. 17; Socrat. lib. iii, cap. 15.

(21) Vide Niceph. lib. iv, cap. 44 et 52.

(22) De septem synodis œcumenicis Photii ex

stat Libellus tom. I Concil., qui et Græce alibi itemque anonymi duo.

(23) De quo infr. copiosius cod. LXXXVII.

(24) Quarum infr. quoque mentio cod. CLXIX pag. 196. Ipsam vero synodum habemus editam Græce et Latine Theod. Peltano interprete.

III.

Πρακτικὴν τῆς πέμπτης συνόδου.

[6 H.] Ἀνεγνώσθη Πρακτικὰ τῆς πέμπτης συνόδου, ἐν αἷς τὰ λεγόμενα τρία κεφάλαια ἐτρακταίσθη τὰ περὶ Ὀριγένους, καὶ ἀνεθεματίσθη αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τὰ περὶ Διοδώρου Ταρσοῦ καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἀνεθεματίσθησαν. Ἀνεθεματίσθη δὲ καὶ Θεοδωρήτου τὰ κατὰ τοῦ Κυρίλλου γραφέντα κεφάλαια ιβ'. Ἐγένοντο ⁴⁰ δὲ καὶ πρὸ ταύτης πράξεις τινὲς περὶ τὴ Ζωόρα καὶ Ἀνθίμου τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος τῶν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ὑπαλλήθοντος; ⁴⁰, ἄλλαι τέ τις, αἱ ταύτη συμπεριέχονται ⁴⁰.

IV.

Πρακτικὸν τῆς ἑκτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Πρακτικὰ τῆς ἑκτης συνόδου, ἐν πράξεσιν..., ἐν αἷς Σέργιος, Κύρος, Πύρρος Κωνσταντινουπόλεως ἀνεθεματίσθησαν, μεθ' ὧν Ὁνώριος Ῥώμης, Πολυχρόνιος καὶ ἑτεροὶ σὺν αὐτοῖς, ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ εἰπεῖν τολμήσαντες. Τὸ δὲ τῆς ἀληθείας δόγμα ἐθεδαίωσαν.

V.

Πρακτικὴν τῆς ἑβδομῆς συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Πρακτικὰ τῆς ἑβδομῆς συνόδου, ἐν πράξεσιν ..., ἐν αἷς ἡ τε τῶν Εἰκονομάχων αἵρεσις ἑθριαμβεύθη καὶ τῶν ὀρθοδόξων διελαμψεν ἡ πίστις.

KA.

Ἰωάννου Φιλοπόνου ὁ Περὶ Ἀραστάσεως λόγος. Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Φιλοπόνου ὁ Περὶ Ἀραστάσεως λόγος ἐν τόμοις ..., ἐν οἷς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν ἀναίρει πολλά τε ἀπερισκέπτως λέγει, ἐπιχλευάζων καὶ τοὺς μακαρίους καὶ ἁγίους Πατέρας; ἡμῶν.

A

XVIII.

5a Synodus quinta.

Lectæ quoque actiones quintæ synodi, quibus tractatam *De tribus*, ut vocant, *capitalis* (25) : de Origene, qui cum scriptis suis anathemate damnatus : de Diodoro Tarsensi, et Theodoro Mopsuestia, qui et ipsi similiter excommunicati. Anathemate quoque damnata, quæ Theodoretus adversus Cyrillum capita scripsit duodecim. Gesta sunt ante hanc quædam de Zoora, et Anthimo illo, qui ex Trapezuntina Constantinopolitanam sedem invasit : aliaque præterea, quæ hac ipsa synodo comprehenduntur.

XIX.

Synodus sexta

Lectæ sunt *acta sextæ synodi*, actionibus (26) . . quibus Sergius, Cyrus, Pyrrhus Constantinopolitanus damnati; Honorius (27) autem Romanus, Polychronius, aliique cum illis, unam voluntatem, unamque operationem in Christo asserere ausi : veritatis vero dogma confirmatum (28).

XX.

Synodus septima.

Lectæ sunt *gesta septimæ synodi*, actionibus (29) . . . quibus de Iconomachorum hæresi triumphus ductus, et orthodoxorum fides inclaruit.

XXI.

Joannes Philoponus De Resurrectione.

Lectus Joannis Philoponi *De Resurrectione* libris . . (30) quibus corporum resurrectionem rejicit, et multa inconsiderate jactat, SS. etiam Patrum auctoritatem risu insectari ausus.

VARIE LECTIONES.

⁴⁰ ἐγένοντο ς. ⁴⁰ ἐπαλλήθοντος ς. ⁴⁰ περιέχονται ς.

NOTÆ.

(25) De quibus legendus card. Baron. t. VII Annal. (26) Act. 18, ut D. Baron t. VIII, ad annum Chr. 681 et 681.

(27) Honorius autem Romanus. Antidotum huic calumniam veneno adhibendum. Neque enim Honorius pontifex, a sui sæculi scriptoribus laudatus, cum Monothelitis de una in Christo voluntate sensit, ut S. Maximus martyr, ex ore etiamnum superstitis scribæ pontificii, in Dialogo cum Pyrrho testatum reliquit : sed invidia quadam adlucii Græci quod suos patriarchas plurimos hac in synodo errorum convictos moleste ferrent, hanc notam Romanæ sedi (cujus nunquam fides, promittente Christo, defecit) per nefas inurere tentarunt. Igitur quod in plerisque aliis solemne iis fuit, ac manifesto sæpius deprehensum, fraude ac fide Græca etiam hanc synodum, addendo, curando et mutando inquinarent. Cujus rei idoneos laudare testes possumus, atque adeo plurimos omni exceptione majores. En tibi unum de multis exemplum. Theodorus, patriarcha CP., erroris in hac ipsa synodo convictus, et abdicare coactus, una cum Macario Antiocheno patriarcha, cum primum post Gregorii sibi suffecit mortem, edita fidei legitima professione, postliminio restitutus est, suo sublato nomine, Honorii Pont. R., ab omni hæresi alieni, nomen, parva litterarum mutatione subiecit, pluraque Harpyis unguibus contaminavit. Ejus rei auctorem habemus

Anastasium Bibliothecarium. Et quivis actiones legens facile deprehendat, cum alias sæpe interlocutum sit, hic re tam gravi non excussa, legatos nullum pro pontifice verbum fecisse. Imo et Agathonis epistolam synodus probando, et Honorium damnando, secum ipsa profecto stolide nimis pugnaret. Atque his nixa fundamentis fabula, ad hæreticos usque eo manavit, ut et catholicos quosdam in fraudem induxerit.

Plura te, lector, legere copiam, consultis ampliss. cardinale Roberto Bellarmino, t. I *Controv.* III, lib. IV, cap. 11, et Cæsare Baronio tom. VIII *Annalium Eccles.* ad annos Christi 680 et 681 ; et Stanislao Hostio, lib. III *Contra Brentium*. Mitto Franc. Turrianum, lib. de VI, VII et VIII synod. Albertum Pigium lib. IV *Hierarchiæ*, cap. 8, et Joan. Hoesel. lib. *De cathedræ Petri firmitate*, cap. 11, et Onuphrium Panvinium ad Honorium Platinae.

(28) Præsertim comperta Polychronii presbyt. ac monachi monothelism in mortuo excitando impostura, quam leges actione 15 apud Baron. card.

(29) Act. 7, uti Acta testantur, quæ legas apud card. Baron. t. IX. Octavam synodum hic non recenseri, argumentum est de multis, scriptam hanc a Photio Bibliothecam ante exortos de patriarchatu tumultus.

(30) Legendus Niceph. lib. XVIII, cap. 47.

XXII.

Theodosius monachus contra Philoponum.

Lectæ est Theodosii monachi esum, quæ a Joanne Philopono adductæ sunt citationum adversus corporum resurrectionem, elaborata *Confutatio*; in qua et loca sacræ Scripturæ sanctorumque Patrum adducit, quibus Joannis amentia refellitur.

XXIII.

Cononis, Eugenii, et Themistii in Philoponum invectivæ.

Lectæ sunt Cononis, Eugenii (31), et Themistii *Adversus Joannis Philoponi de carnis Resurrectione deliramenta Invectivæ*, quibus acriter adeo ipsum insectantur, ut etiam omnino a Christiana fide abhorre hominem affirmant, licet 5b in eo cum illo sentirent, quod nec ipsi reciperent Chalcedonensæ concilium.

XXIV.

Acta disputationis hæreticorum coram Joanne patriarcha CP.

Lectus liber *Acta* continens *disputationis* initæ coram (52) Joanne regiæ urbis episcopo, Justino imperante, *inter Cononem et* (53) *Eugenium Trithaitas* (34), *et Paulum ac Stephanum*, qui et ipsi *Hæsitantium* (35) de numero erant. Hic visuntur Conon, et Eugenius Philopono patrocinari. Cum enim Paulus et Stephanus ab ipsis postularent, ut Philopono anathema dicerent, recusarunt. Quin et proferunt testimonia, quod cum Severo et Theodosio ipsorum præceptoribus, eadem sentiret. Hi quidem multas in theologicis piis voces adhibent, ut Trinitatem consubstantialiorem esse, ejusdemque naturæ, et unum Deum, unamque divinitatem; blasphemant vero, dum aiunt Patrem et Filium et Spiritum sanctum partiales esse substantias, propriasque divinitates, et proprias naturas. Ita secum ipsi, et cum veritate pugnant, alia plura id genus deliramenta proferunt.

XXV.

S. Joannis Chrysostomi in mortem et ascensionem Christi, itemque in Pentecosten orationes.

Legimus Chrysostomi nomine inscriptum librum, *Notationes in mortem Christi*. Sunt autem breves orationes duæ et viginti. Habentur et in eodem volumine similes: *In ascensionem Domini* aliæ duæ et viginti; et *in Pentecosten* quoque orationes septemdecim.

A

ΚΒ'

Θεοδοσίου μονάζοντος κατά τοῦ Φιλοπόνου περί Ἀναστάσεως λόγος.

Ἀνεγνώσθη Θεοδοσίου μονάζοντος τῶν [16 R.] τῷ Φιλοπόνῳ Ἰωάννῃ παραληφθέντων χρήσεων κατὰ τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως ἐσπουδασμένη Ἀνατροπή, καὶ παράθεσις ῥητῶν Γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν εἰς ἐλεγχον τῆς Ἰωάννου ματαιοπονίας⁵¹.

ΚΓ'.

Κόνωνος, καὶ Εὐγενίου, καὶ Θεμιστίου κατά τῆς αὐτῆς τοῦ Ἰωάννου πραγματείας.

Ἀνεγνώσθη Κόνωνος καὶ Εὐγενίου καὶ Θεμιστίου Κατὰ Ἰωάννου, τὴν περί ἀναστάσεως αὐτοῦ ματαιοπονίαν⁵² στηλιτευόντων· ἐν οἷς πολλὴν αὐτοῦ καταδρομὴν ποιοῦνται, ὥστε καὶ ἄλλοτριον λέγειν αὐτὸν παντελῶς τοῦ δόγματος τῶν Χριστιανῶν. Καίτοι καὶ αὐτοὶ⁵³ τῆς αὐτῆς αὐτῷ δόξης ἐκινῶνουν, τὴν ἐν Χαλκηδόνι, ὡς ἐκεῖνος, οὐ παραδεχόμενοι σύνοδον.

ΚΔ'.

Πρακτικὰ ἐπὶ παρουσίᾳ Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ἔχον πεπραγμένα συστάτα παρὰ τῷ τῆς βασιλίδος ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ, Ἰουστίνου βασιλεύοντος· ἅτινα συνέστησαν μεταξύ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου τῶν Τριθεϊτῶν καὶ Παύλου καὶ Στεφάνου, καὶ αὐτῶν τῆς τῶν διακρινόμενων αἰρέσεως τυγχανόντων. Ἐν ᾧ φαίνονται⁵⁴ Κόνων καὶ Εὐγένιος ἀντιποιοῦμενοι τοῦ Φιλοπόνου· τῶν γὰρ παρὰ Παύλου καὶ Στεφάνου ἀπαιτούντων αὐτοὺς ἀναθεματίσαι τὸν Φιλόπονον⁵⁵, οὗτοι οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλὰ καὶ προεκκρίμζον μαρτυρίας ὡς συνψδὰ Σεβήρω καὶ Θεοδοσίῳ τοῖς ἐαυτῶν φρονεῖ διδασκάλοις. Οὗτοι δὲ τὰς μὲν ἄλλας περί τὴν θεολογίαν λέγουσι φωνὰς εὐσεβεῖς, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυῆ, καὶ Θεὸν ἕνα, καὶ μίαν θεότητα· βλασφημοῦσι δὲ λέγοντες μερικὰς οὐσίας καὶ ἰδικὰς θεότητας καὶ ἰδικὰς φύσεις [7 H.] τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἐαυτοῖς τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι. Καὶ ἄλλα ἅτα ληροῦσι παραπλήσια ταύτης τῆς ματαιότητος.

ΚΕ'.

Τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὸν θάνατον, καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν, καὶ εἰς τὴν Πεντηκοστήν.

Ἀνεγνώσθη τοῦ Χρυσοστόμου ἐπιγραφὴν ἔχον *Σχόλια*⁵⁶ εἰς τὸν θάνατον, λόγοι⁵⁷ μικροὶ εἰκοσι δύο. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ παραπλήσιοι *Εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου* κβ', καὶ ἔτι *Εἰς τὴν Πεντηκοστήν* ὡσαύτως λόγοι ιζ'.

VARLÆ LECTIONES.

⁵¹ ματαιότητος ζ. ⁵² ματαιολογίας ζ. ⁵³ αὐτοῖ] οὗτοι Α. ⁵⁴ φαίνεται Α. ⁵⁵ Φιλόπονον] Φιλιππον ργ. Α. ⁵⁶ σχόλιον ζ. ⁵⁷ λόγῳ ζ.

NOTÆ.

(31) Cujus non semel meminit Nicephor. Callist. Themistius autem idein videtur ille, adversus quem scripsit Theodorus monach. inf. cod. CVIII. Card. porro Baron. pro Eugenio Evagrimum habet, tom. VII, ad a. Ch. 535.

(32) Fuit hic Joannes III, cognomento Scholasticus, sub Justino minore, de quo etiam inf. cod. LXXV. Baron. card. t. VII, ad a. C. 564.

(33) Evagrimum nominat D. Baron. card. ad annum Christi 535, tom. VII.

(34) Ita Philoponi sectatores dicti, quod tres naturas in sacrosancta Trinitate profitendas censuerint. Leont. act. 5, extremo Nicaph. lib. xviii, cap. 49, lege.

(35) Quo nomine appellati Eutyechiani atque Severiani, qui neque palam Eutychetis errores profiteri ausi, neque ad Catholicos sese adjungere, nisi prius damnatis tribus capitulis, voluerunt. Card. Baron. sup. et Leont. act. 6 extrema.

ΚΓ'.

A

XXVI.

Synesii episcopi Cyrenensis perì βασιλείας, και perì άλλων τινῶν.

Synesii Cyrenæi scripta.

'Ανεγνώσθη ἐπισκόπου Κυρήνης (Συνέσιος αὐτῷ ὀνομα) *Perì Προνοίας, Perì βασιλείας και perì άλλων τινῶν* · τὴν μὲν φράσιν ὑψηλὴς και ἕρκον ἔχων, ἀποκλίνων δὲ και πρὸς τὸ ποιητικώτερον ³⁵.

Lectæ sunt episcopi Cyrenes, cui Synesio nomen, de *Providentia*, et *De regno* (36), aliisque nonnullis orationes. Stylus illi sublimis quidem et grandis, sed qui ad popularem (37) simul dictionem aliquantum inclinēt.

'Ανεγνώσθησαν ³⁸ δὲ αὐτοῦ και ἐπιστολαὶ διάφοροι, χάριτος και ἡθονῆς ἀποστάζουσαι μετὰ τῆς ἐν τοῖς νοήμασιν ἰσχύος και πυκνότητος.

Lectæ sunt et ejusdem epistolæ varix (38), venustate ac dulcedine fluentes, cum sententiarum robore ac densitate.

'Ἦν δ' οὗτος ἐξ Ἑλλήνων, φιλοσοφία σχολάζων · ἔν φασι πρὸς τὸν θιασμόν τοῦ Χριστιανισμοῦ νεύσαντα τὰ μὲν ἄλλα παραδέχασθαι εὐπειθῶς, τὸν [17 R.] δὲ perì ἀναστάσεως ³⁹ οὐκ ἐθέλειν προσεῖσθαι λόγον. 'Ἄλλ' οὖν και οὕτω διακείμενον ἐμύθησάν τε τὰ ἡμέτερα και ἔτι και ἀρχιεριούσης ἡξίωσαν, πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς καλοκαγαθίαν και τὸ καθαρὸν ἀφορῶντες τοῦ βίου, και ἔτι οὐκ ἂν οὕτω βιοῦς ἀνθρωπος τὸ τῆς ἀναστάσεως οὐκ ἠλλαμφοθεῖν φέγγος. Καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐψεύσθησαν · ἄξιστα γὰρ αὐτῷ, ἐπεὶ ἀρχιεράτευσε, και τὸ τῆς ἀναστάσεως εἰς πίστιν ἀπεκατέστη ⁴¹ δόγμα. Ἐπεκόσμη δὲ Κυρήνην, ὅτε Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ἐπιστάται. *etiam doctrinam credidit* (41). Cyrenem vero præsidebat.

B

XXVII.

ΚΖ'.

Eusebii Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν τόμοις ι'.

Eusebii Pamphili Ecclesiasticæ Historiæ libri x.

'Ανεγνώσθη Εὐσεβίου *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία* ἐν τόμοις δέκα. Ἀρχεται ἀπὸ παρουσίας Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, και διέρχεται τὰ κατὰ ⁴² τοὺς τυράννων ⁴³ χρόνους ἐπιμελέστερον, και καταλήγει μέχρι τῆς Κωνσταντινίου βασιλείας τοῦ Μεγάλου, λεπτότερον ὅσα τὰς Ἐκκλησιαστικαῖς ἐπὶ αὐτοῦ τε και ὑπ' αὐτοῦ ἐπρυτανεύθη ἀναγραφόμενος.

C

Lecti sunt Eusebii *Ecclesiasticæ Historiæ* libri decem. Auspicatur a nato Christo vero Deo nostro, et per tyrannorum tempora accurate progressus, ad Constantini Magni imperium pertingit, diligentius quæ in Ecclesiis sub illo et ab illo instituta decretaque sunt, pertractans.

ΚΗ'.

XXVIII.

Σωκράτους Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Socratis Ecclesiasticæ Historiæ libri vii.

'Ανεγνώσθη Σωκράτους *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, ἐφεξῆς οὖσα τῆς Εὐσεβίου · ἀρχεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Κωνσταντινίου βασιλείας, και κάτεισιν ἕως τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. Ὁ δὲ συγγραφεὺς παρὰ ⁴⁴ Ἀμμωνίῳ και Ἑλλαδίῳ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι γραμματικοῖς φοιτῶν ἔτι παις ὢν τὰ τῆς γραμματικῆς ἐδιδάσκειτο, Ἑλληνισταὶς οὖσι και διὰ στάσιν ἐκπεσοῦσι τῆς πατρίδος και ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβουσιν. Περιέχει δὲ ἡ βιβλος χρόνον ἑτῶν ρμ' · ἡ δὲ πᾶσα Ἱστορία ἐν τόμοις αὐτῷ συντίθεται ἐπτά. Ἡ

D

Lecta est Socratis *Ecclesiastica Historia*, Ensebium proximè excipiens: ducto quidem initio a Constantini imperio, et ad Theodosii minoris tempora perducendo.

Scriptor hic Ammonium et Helladium, Alexandrinos grammaticos frequentans, etiamnum puer grammaticam edoctus est ab ethnicis doctoribus, ob seditionem patria profugus, et Constantinopoli agentibus. Continet vero hoc opus centum quadraginta annorum res gestas, omnique adeo historia

VARLÆ LECTIONES.

³⁵ πολιτικώτερον ζ. ³⁸ ἀνεγνώσθη Α. ³⁹ post Ἀναστάσεως quæ vulgo tanquam Photii verba ponuntur (τοῦτο εἶ μὲν και ἄλλοθεν, οὐκ οἶδα, τῶς δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς Θεόφιλον αὐτοῦ ἐπιστολῆς ἀριθῶς καταλαμβάνεται), ea in mg re habet Α. ⁴¹ ἀποκατέστη ζ. ⁴² τὰ κατὰ Α: τὰ ἐν τοῖς κατὰ ζ. ⁴³ τυράννων] imo τῶν τυράννων. ⁴⁴ παρὰ] περὶ Α.

NOTÆ.

(36) Ut œ insomnia, calvitie, dono, constitutione, ætiorisque a Gul. Cant. una cum Hymnis Græce et Latine vulgatis. Vide Suid. et Niceph. lib. xiv, c. 55.

(37) *Al. poeticam.*

(38) CLX numerat Niceph. supr.

(39) *Epist. 105*, quæ est ad Eutropium fratrem, inter alias opiniones philosophicas Christianis dogmatibus adversantes, Theophilo non ignorandum

scribit, longe se ab eo abesse, ut vulgi opinionibus de resurrectione consentiat.

(40) Finisse hanc opinionem sanctissimum virum, ad effugiendum hac arte onus episcopale, demonstrat Baron. card. tom. V ad a. Ch. 410.

(41) Eam quam solerter Platónico philosopho cuiquam persuaserit, docebit te *Limonarii Joau. Moschi Evirat* cap. 195 lectu dignissimum.

septem est libris comprehensa. Stylus illi non admodum splendidus, sed nec in dogmatibus valde accuratus est.

XXIX.

Evagrii Scholastici Ecclesiasticæ Historiæ libri vii.

Lectæ Evagrii Scholastici, expræfecti, nati Eriphanæ, urbe Cœlesyriæ, *Ecclesiastica Historia libri sex* : inchoans a fine Socratis et Theodoretii historiæ, pertingensque ad Mauricii annum duodecimum (42-43) imperii. Stylus huic non ingratus : tametsi interdum redundare quodammodo videatur, certe in doctrinæ veritate cæteris historicis accuratior est. Habet autem et de imaginibus quædam exempla.

XXX.

Hermiæ Sozomeni Historiæ Ecclesiasticæ libri ix.

Lectæ Hermiæ Sozomeni Salaminii, scholastici, *Ecclesiastica Historia libri novem* : quam nuncupat Theodosio minori. Auspicatur a consulatu Crispi, ejusque patris Constantini, et perducit ad Theodosii minoris imperium. Hic Constantinopoli jus olim dicebat ; estque Socrate in stylo præstantior : a quo etiam in narrationibus quibusdam dissentit.

XXXI.

Theodoretii Historiæ Eccles. libri v.

Lectæ Theodoretii *Historia ecclesiastica*. Omnium quos proxime nominavi convenientem magis historiæ stylum adhibet. Clarus enim et grandis est, miulmeque redundans : nisi quod translationibus interdum audacius, pene inepte utatur. Hic etiam quam cæteri fusius secundæ synodi gesta commemorat : quæ alii tanquam in concursu, dicis gratia, et obiter fere narrant, quasi de ea loqui refugiant. Veruntamen ne ipse quidem omnia sigillatim refert. Historiam inchoavit ab hæresi Arii, pertexitque et ipse ad Theodosii minoris tempora, et usque ad Diodori (44) excessum, quando Constantinopoli (45) sacrorum antistes Sisinianus fuit.

XXXII.

S. Athanasii epistolæ,

Lectæ Athanasii *epistolæ variæ* (quas inter et de ejus recessu, tanquam Apologia, collocantur nonnullæ), eleganter simul et splendide, clareque compositæ : persuadendi insuper vi, ac venustate floridæ, ut jucundum sit, quam ibi Apologiam scribit, audire.

Α δὲ φράσεις οὐδὲν ἔχει ἀξιώλογον. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δόγμασιν οὐ λίαν ἐστὶν ἀκριβής.

ΚΘ.

Ἐθαγρίου Σχολαστικοῦ Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας.

Ἀνεγνώσθη Ἐθαγρίου Σχολαστικοῦ ἀπὸ ὑπάρχων, πόλεως δὲ ἐπιφανοῦς τῆς κατὰ τὴν Κοίλην Συρίαν, *Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας* ἐν τόμοις ἑξᾶρχῆν ποιούμενη τὸ τέλος τῆς Σωκράτους καὶ Θεοδορητοῦ ἱστορίας, καὶ κατιούσα μέχρι τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ἔτος δωδέκατον ἐν τῇ βασιλείᾳ διανούοντος. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὐκ ἀχαρὶς, εἰ καὶ πλεονεξέσθαι ἐνίοτε δοκεῖ· ἐν τῇ δὲ τῶν δογμάτων [8 H.] ὀρθότητι ἀκριβοῦς τῶν ἄλλων μᾶλλον ἱστορικῶν. Ἔχει δὲ καὶ χρήσεις περὶ εἰκόνων.

B

Α'.

Σαλαμάνου Ἐρμείου Σωζομένου Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας ἐν λόγοις θ'.

Ἀνεγνώσθη Σαλαμάνου Ἐρμείου Σωζομένου Σχολαστικοῦ *Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας ἐν λόγοις θ'.* Προσφωνεῖ δὲ τὴν ἱστορίαν πρὸς Θεοδοσίον τὸν νέον. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ὑπατείας Κρίστου καὶ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. Οὗτος δὲ δίκασι ἦν λέγων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἔστι δὲ Σωκράτους ἐν τῇ φράσει βελτίων, διαφωνεῖ δὲ αὐτῷ καὶ κατὰ τινὰς ἱστορίας.

ΔΑ'.

Θεοδορητοῦ Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας.

[20 R.] Ἀνεγνώσθη Θεοδορητοῦ *Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας*. Πάντων τῶν εἰρημένων κατάλληλον φράσιν τῇ ἱστορίᾳ μᾶλλον οὗτος ἐπέθηκε· σαφὴς τε γὰρ καὶ ὑψηλὸς καὶ ἀπέριττος, πλὴν ὅτι ἐνίοτε ταῖς μεταφοραῖς παραδόλως καὶ ὡσπερ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο. Οὗτος καὶ πλατύτερον τῶν εἰρημένων τὰ περὶ τῆς δευτέρας συνόδου διέλαβε, σχεδόν τι τῶν ἄλλων ὡσπερ μόνον διὰ τῆς ἐπιδρομῆς ἀφοσιουμένων, ἀλλ' οἱ βουλομένων τι περὶ αὐτῆς εἰπεῖν· πλὴν ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐ πάντα λεπτομερῶς λέγει. Ἀρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Ἀρείου αἰρέσεως, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλείας καὶ μέχρι τῆς Διοδώρου τελευταῆς, ἤνικα καὶ Κωνσταντινουπόλεως Σισίνιος ἤρχεν.

ΔΒ'.

Ἀθανασίου ἐπιστολαί.

Ἀνεγνώσθησαν Ἀθανασίου ἐπιστολαὶ διάφοροι, ἐν αἷς ἐμφέρονται καὶ αἱ τῆς γεγενημένης αὐτοῦ φυγῆς ὡσπερ Ἀπολογίαν περιέχουσαι, κομψῶς τε καὶ λαμπρῶς καὶ ἐπι σαφῶς συνθεσθεῖναι, καὶ τὸ πιθανὸν μετὰ τοῦ χαρίεντος ἀνοῦσαι· ἡδονὴ τῆς ἐκείθεν Ἀπολογίας ἀκούειν.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ σαλαμάνου Α. cf. Vales. de Vita et Scriptis Socratis et Sozomeni p. (ed. Amstel.) 5. ⁶⁶ ἀφρωσιμένων ζ.
⁶⁶ ἀνεγνώσθη Α. ⁶⁶ ἡδονὴν (omisso ἀκούειν) ζ.

NOTÆ.

(42-43) Card. Baron. δέκατον legit tom. III, ad annum 394.

(44) Θεοδώρου hic reponendum ex auctoritate

Theodoretii lib. v, cap. ult.

(45) Vide inf. cod. XXXV, in Phil. Sideta.

ΑΓ.

Ίούστου Τιβαριεύς Χρονικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἰούστου Τιβαριεύς Χρονικόν, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Ἰούστου Τιβαριεύς Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν. ὄθος ἀπὸ πόλεως τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ Τιβαριάδος ὠρμάτο. Ἀρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ Μωϋσέως, καταλήγει δὲ ἕως τελευταίης Ἀγρίππα τοῦ ἐβδόμου μὲν τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας Ἡρώδου, ὑστάτου ⁶⁶ δὲ ἐν τοῖς Ἰουδαίων βασιλεῦσιν, δεσπεύοντες μὲν τὴν ἀρχὴν ἐπὶ Κλαυδίου, ἠύβηθη δὲ ἐπὶ Νέρωνος καὶ ἐπιπέδον ὑπὸ Ὑέσπασιανού, τελευταίᾳ δὲ ἐπιπέδον Τραϊανού ⁷⁰, οὗ καὶ ἡ ἱστορία κατέληξεν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντομωτάτος τε, καὶ τὰ πλείστα τῶν ἀναγκασιότατων παρατρέχων. Ὡς δὲ τὰ Ἰουδαίων νοσῶν, Ἰουδαίος καὶ ⁷¹ αὐτὸς ὑπάρχων τὸ ⁷² γένος, τῆς Χριστοῦ παρουσίας καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τελεσθέντων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τερατουργηθέντων οὐδένος ⁷³ ὅπως μνήμην ἐποιήσατο. Ὅτος παρὶς μὲν ἦν Ἰουδαίου τινὸς ὄνομα Πίστου ⁷⁴, ἀνθρώπων δὲ, ὡς φησὶν Ἰωσήπου, κακούργωτάτος, χρημάτων τε καὶ ἡδονῶν ἤτιον. Ἀντεπολιτεύετο δὲ Ἰωσήπου, καὶ πολλὰς κατ' ἐκείνου λέγεται ἐπιβουλὰς φάσαι· ἀλλὰ τὸν γε Ἰωσήπου, καίτοι ὑπὸ χεῖρα πολλὰς λαβόντα τὸν ἐχθρὸν, λόγους μόνον ἐνειδίσαντα ἀπαθὴ κακῶν ἀφείναι. Καὶ τὴν ἱστορίαν δὲ, ἣν ἐκεῖνος [9 H.] ἔγραψε, πεπλασμένην ⁷⁵ τὰ πλείστα φασι τυγχάνειν, καὶ μάλιστα οἷς τὸν Ῥωμαίων πρὸς Ἰουδαίους διεξέεισι πόλεμον καὶ τὴν Ἱεροσολύμων ἔκασιν.

ΑΔ'.

Ἀφρικανού Ἱστορικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἀφρικανού Ἱστορικόν. ὄθος ἐστὶν ὁ καὶ τοὺς λεγομένους Κεστοὺς ἐν λόγοις συντάξας ⁷⁶ ἔστι δὲ σύντομος μὲν, ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μωσαϊκῆς κοσμογενείας ⁷⁷, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς Χριστοῦ παρουσίας. Ἐπιτροχάδην δὲ διαλαμβάνει καὶ τὰ ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς Μακρίνου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως βασιλείας, [21 R.] ὅτι αὐτῷ, ὡς φησὶ, καὶ ἔδε ἡ συγγραφή συνετελείτο, ἐτῶν οὐσα μψκγ'. Τεύχη δὲ τὸ βιβλίον ⁷⁸ πέντε.

Ὅτος καὶ πρὸς Ὀριγένην γράφει περὶ τοῦ κατὰ Σωσάνναν ⁷⁹ διηγήματος, ὡς οὐκ ⁸⁰ εἶη αὐτῷ ἐν τοῖς Ἑβραϊκοῖς ἀνεγνωσμένον, καὶ ὡς οὐδ' ⁸¹ ἀκόλουθον τῇ Ἑβραϊκῇ ἐτυμολογίᾳ οὕτε τὸ ἀπὸ τοῦ πρῖνου κρῖσαι οὕτε τὸ ἀπὸ τοῦ σκίνου σκῖσαι· ἃ καὶ ἐπιλύμενος ⁸² Ὀριγένης ἀντέγραψε.

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ ὑστάτου ζ. ⁷⁰ Τραϊανού] τοῦ αὐτοῦ Dodwellus ap. Spanhem. ad Joseph. de Vita sua 1 : Δομητιανὸς Aldrichi. ad Joseph. B. Jud. 2, 14, 4. ⁷¹ Ἰουδαίος τε καὶ ζ. ⁷² τὸ οἶν. Α. ⁷³ οὐδὲν Α : malim οὐδ'. ⁷⁴ πιστοῦ ζ. ⁷⁵ πεπλασμένην ante ἣν ponit A. Legendum ἰοτήσσε φησι. ⁷⁶ ἰδ' κθ' Suidas v. Ἀφρικανός. ⁷⁷ κοσμογενείας ζ. ⁷⁸ τοῦ βιβλίου ζ. cf. col. 56 : τοσοῦτοι δὲ ὄντες τὸ βιβλίον τυγχάνουσι. ⁷⁹ σωσάνναν Α. ⁸⁰ οὐκ ἦν αὐτὸ ζ. ⁸¹ οὐκ ζ. ⁸² ἐπιλύμενος mg editionum : ἐπιλαβόμενος Α.

NOTÆ.

(46) Meminit in Catalogo B. Hieron. cap. 14 ; Josephus item in Vita sua et Stephanus περὶ πόλεων, Suid. aliique.

(47) Vide Biblioth. Sixti Senens. hb. viii, hæres.

Α

XXXIII.

Justi Tiberiensis Judæorum regum Chronicon.

Lectum est Justi Tiberiensis (46) Chronicon, cuius inscriptio : *Justi Tiberiensis regum Judæorum qui coronati fuerunt*. Hic e Tiberiade Galilææ oppido ortum nomenque traxit. Auspicatur historiam a Moyse, perducitque ad exitum usque Agrippæ septimi e familia Herodis, et Judæorum regum postremi, qui regnum sub Claudio accepit : crevit sub Nerone, ampliusque dein sub Vespasiano : obiit autem tertio Trajani anno, quo et historiæ finis ducitur. Stylus huic maxime concisus, et pleraque relatu cum primis necessaria prætermittit. Communi autem Hebræorum vitio laborans, Judæus genere cum esset, de Christi adventu, deque iis quæ ipsi acciderunt, aut de miraculis ab illo peractis, nullam prorsus fecit mentionem. Parentem Hebræum quemdam habuit, cui Pisto nomen : mortalium ipse, ut Josephus ait, nequissimus, et pecuniæ cupiditati ac libidini serviens. Contendit idem in republica cum Josepho, cui multas struxisse insidias fertur : Josephus tamen, ^{7a} etsi sæpenumero hostem comprehendisset, verbis duntaxat castigatum, impune abire permisit. Historiam vero, quam texuit, magiam partem consistiam aium, eaque potissimum quibus Romanorum adversus Judæos bellum et Hierosolymorum excidium persequitur.

C

XXXIV.

Julii Africani historia, et alia.

Legimus Africani illius *Historiam*, qui *Cestus*, ut nominant, libris quatuordecim composuit. Concisus quidem est, nihil tamen cognitu necessarium omittit. Incipit a mundi creatione apud Moysen, pervenitque ad usque Christi adventum. Succincte quoque commemorat gesta jam inde a Christi ætate, usque ad Macrini imperatoris tempora : quo tempore, ut idem affirmat, hoc *Chronicon* absolutum est, annorum scilicet quinquies mille, septingentorum et viginti trium. Opus universum voluminibus quinque continetur.

Hic et ad Origenem scripsit de Susannæ historia (47), quod in Hebræorum libris non legatur, minimeque conveniens sit Hebræico veriloquio illud, Ἀπὸ τοῦ πρῖνου κρῖσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ σκίνου σκῖσαι. Quæ excipiens Origenes, scripto refellit.

NOTÆ.

6 ; Jac. Pamel. ad cap. 4 Tertull. *De corona militi*. et Bened. Perer. nostrum Præfat. lib. xvi *Comment. in Dan.* Africani epist. cum resp. Orig. exstat in editione operum Origenis.

Scriptis quoque Africanus ad Aristidem, ubi quæ de Salvatoris nostri genealogia Matthæum inter et Lucam dissensio putabatur, nullam esse demonstrat.

XXXV.

Philippi Sidææ Christianæ Historiæ libri xvii.

Lectum Philippi Sidææ opus, cujus titulus *Christiana Historia*, ducto inde initio : « In principio creavit Deus cælum et terram. » Et persequitur Mosaicæ historiæ quædam succincie, quædam copiose : multis ubique verbis usus. Primus autem liber tomos continet quatuor et viginti : similiter et reliqui tres et viginti libri, quos quidem hactenus vidimus (48-49). Multum admodum verborum, sine ulla tamen urbanitate aut gratia profundit : quin et satietatem affert, aut potius molestiam : atque ostentationis plus habet quam utilitatis. Inseruit et plurima historiam nihil attentia, ut non tam historiam esse, quam alienorum negotiorum tractationem (adeo inepte effunditur) dixeris. Æqualis fuit 7b Sisinnii, et Procli (50), episcoporum Constantinopolis. Atque in hac quidem historica descriptione sæpe Sisinnium perstringit (51); quod (ut ferunt) dum idem munus (52) uterque obiret, et eloquentia primas tenere Philippus videretur, Sisinnius tamen in patriarchalem sedem (53) prælatus fuerit (54).

XXXVI.

Christianorum liber, Octateuchi expositio libris xii.

Lectus liber est, qui inscribitur *Christianorum Liber, Octateuchi expositio*. Pamphilo cuidam dedicavit eum auctor, qui Justinii Romanorum im-

γράφει δὲ Ἀφρικανὸς καὶ πρὸς Ἀριστίδην, ἐν οἷς ἰκανῶς τὴν νομιζομένην διαφωνίαν παρὰ Ματθαίου καὶ Λουκᾶ περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίας σύμφωνον ἔδειξεν.

ΛΕ΄.

Φιλίππου Σιδέτου Χριστιανικῆ Ἱστορίας.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Φιλίππου Σιδέτου, οὗ ἡ ἐπιγραφή *Χριστιανικῆ Ἱστορία*. Ἀπάρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ, « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς [τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ⁵¹], » καὶ διέξεισι τὰ μὲν συντέμνων τὰ δὲ πλατύων τὴν Μωσαϊκὴν Ἱστορίαν, ὁμοίως οὖν πολλοὺς ἐν πᾶσι λόγους ἀναλίσκων. Ἡ πρώτη οὖν αὐτοῦ βιβλίου λόγους περιέχει ⁵² κθ' ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι αὐτοῦ κγ' βιβλοὶ ἀνά λόγων κθ', ἃς τέως ἡμεῖς εἶδομεν. Ἔστι δὲ πολὺς τὰς λέξεις, οὐκ ἀστέος δὲ οὐδὲ ἐπιχαρις, ἀλλὰ καὶ προσκορῆς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀηθῆς, καὶ ἐπιδεικτικὸς μᾶλλον ἢ ὠφέλιμος, καὶ παρεντιθεὶς ⁵³ ὡς πλεῖστα μὴδὲν πρὸς τὴν Ἱστορίαν συντίθοντα, ὡς οὐδὲν μᾶλλον Ἱστορίαν εἶναι ἢ πραγμάτων ἐτέρων τὴν πραγματείαν διάληψιν· οὕτως ἀπειροκάλως ἐκκέχυται. Σύγχρονος δὲ Σισινίου καὶ Πρίκλου, οἱ Κωνσταντινουπόλεως ἐπεσκόπησαν. Ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ τῆς Ἱστορίας συγγραφῇ πολλὴν καταδρομὴν Σισινίου ποιεῖται, ὅτι τὸν αὐτὸν κληρὸν ἄμφω πληρῶντων, κἀν λόγοις πρωτεύειν Φιλίππου δοκοῦντος, Σισινίου, φασίν, εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἐξελεῖται ⁵⁴.

ΛΓ΄.

Βιβλίον, οὗ ἐπιγραφή, Χριστιανῶν βιβλος, ἔρμηγεια εἰς τὴν Ὀκτάτευχον.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφή *Χριστιανῶν βιβλος, ἔρμηγεια εἰς τὴν Ὀκτάτευχον*. Παμφίλῳ δὲ τινὶ προσφώνει τὸ βιβλίον. Ἦν δὲ τὰς Ἰουστίνου

VARLÆ LECTIONES.

⁵¹ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν om. A. ⁵² περιέχει λόγους ζ. ⁵³ παρεντιθεὶς ζ. ⁵⁴ ἐξελέχθη A ⁵⁵ χριστιανῶν ζ. eum librum ab Allatio quoque Christiano cuidam s. Christino datum nunc inscribi Κοσμά χριστιανικὴν τοπογραφίαν, monet Fabricius B. Gr. t. 4, p. 343 ed. Harles.

NOTÆ.

(48-49) Nam 37 edidisse auctor est Socrates, et ex illo Niceph.

(50) Cum quibus, ut et cum Nestorio, de sede Constantinopolitana contendit. Auctores Socrates et Nicephorus.

(51) Imo et episcopus qui ordinasset, et populum qui elegisset. Socrat. lib. vii, cap. 29.

(52) Presbyterii.

(53) Defuncto Attico.

(54) Visum est inserere Socratis lib. vii *Eccles. Histor.* cap. 27, quod huic pene geminum sit, et ex comparatione operæ pretium fiat : « Philippus Sidææ ortus fuit. Hæc quidem est civitas Pamphylia, in qua etiam Trophilus (*Troitus* melius habet Niceph.) sophista natus dicitur, cui se Philippus cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cum esset diaconus, Joannis (Chrysoستي) episcopi consuetudine, qua multum usus est, impulsus, in studiis litterarum permultum operis et laboris collocavit, multosque et varios cujusque generis libros in unum collegit, atque Asiaticum dicendi genus studiose imitatus, multa conscripsit. Et quo Juliani imp. libros reselleret, opus etiam, quod *Historiam Christianam* inscribendo composuit, inque triginta sex libros distribuit. Singuli libri tomos complures continent, adeo ut omnes simul prope mille numero sint. Ar-

gumentum etiam cujusque tomi totum ipsum æquatur. (Nicephorus hic duo distinctisse opera, observo : *Opus, inquit, magnificum, in quo Juliani contra sacra Biblia scriptum evertit, reliquit. Aliud quoque volumen composuit, quod Christianam historiam nominavit.*) Hoc opus non *Historiam Ecclesiasticam, sed Christianam* inscripsit, multasque et varias in eo congregavit materias : eo quidem consilio, ut se doctrinæ philosophorum non expertem fuisse declararet. Quapropter præceptiones grammaticas, astronomicas, arithmeticas et musicas crebro citat. Quin etiam insulas, montes, et alias res non magis momenti describit; unde opus inflatum et plenum inanis ostentationis factum est. Quare si quid ego judico, neque doctis, neque indoctis prodesse poterit. Quippe indocti insolentem illam, et nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo est, animam advertore nequeunt; docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, quæ in illo usurpatur, condemnabunt. Cæterum quisque de libris illis pro arbitrato suo iudicium faciat. Ordinem vero temporum, quibus res gerebantur, ab eo confusum esse, adeo quidem affirmare. Nam temporibus Theodosii commemoratis, ad tempora *Magni*, addit Niceph.) Athenasii episcopi recurrit. Quod quidem ab illo expressius factum est. »

τοῦ Ῥωμαίων ⁶⁶ βασιλείας ἡμέραις ἐναυμάζων. Ἀπερχεται μὲν ⁶⁷ οὖν ⁶⁸ ὑπὲρ ⁶⁹ τινῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων Γραφικαῖς, ὡς ἐδόκει, μαρτυρίας ἀγωνίζεσθαι· ἔστι δὲ ταπεινὸς τὴν φράσιν καὶ συντάξεως οὐδὲ τῆς κοινῆς μετέχων. Ἀλλὰ καὶ τινα κατὰ τὴν ἱστορίαν [24 R.] ἀπίθανα συνειθῆσι· διὸ καὶ μυθικώτερον μᾶλλον ἢ ἀληθέστερον ἠγείσθαι τὸν ἀνθρώπου δίκαιον. Ὑπὲρ ὧν δὲ δόγματα ἐνίσταται, ἔστι ταῦτα, ὅτι ὁ οὐρανὸς οὐκ ἔστι ἡ γῆ, ἀλλ' ὁ μὲν ὡσεὶ καμάρα, ἡ δὲ ἑτερομήκης, καὶ κεκόλληται τὰ πέρατα [10 H.] τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ ὅτι πάντες οἱ ἀστέρες κινεῦνται ἀγγέλων αὐτοῖς τῇ κινήσει διακονούντων, καὶ ἕτερα ἅπαντα τοιαῦτα. Ποιεῖται καὶ ὡς ἐν παρεκβάσει μνήμην τῆς Γενέσεως ⁷⁰ καὶ τῆς Ἐξόδου, διατρίβει δὲ τῇ διηγήσει καὶ τῇ θεωρίᾳ ὡς ἐπίπαν τῆς σκηπῆς· ἐπιτρέχει δὲ καὶ τοὺς προφήτας, κάκειθεν τοὺς ἀποστόλους. Λέγει δὲ, ὅτι τὸ μέγεθος ἔχει ὁ ἥλιος δύο κλιμάτων, καὶ ὅτι οἱ ἀγγελοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ ⁷¹ τὸ στερέωμα καὶ μεθ' ἡμῶν, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ στερώματος εἰσῆλθε, καὶ ὅτι τοῦτό ἐστι καὶ μόνον ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Λέγει δὲ καὶ ἄλλα τινὰ ἀλλόκοτα. Προσφωνεῖ δὲ τοὺς μὲν ἐξ αὐτοῦ λόγους Παμφίλῳ τινί· τῶν δὲ λοιπῶν ἐξ (οἱ γὰρ πάντες αὐτοῦ δώδεκά εἰσι) τὸν μὲν ἔβδομον Ἀναστασίῳ, ἐν ᾧ ὅτι ἀκατάλυτοί εἰσιν οἱ οὐρανοὶ, τὸν ὄγδοον δὲ, ὅς ἐστιν εἰς τὴν ψόδην Ἐζεχίου καὶ εἰς τὸν ἀναποδισμὸν τοῦ ἡλίου, Πέτρῳ προσφωνεῖ, ἐν ᾧ ὅτι ὑπεμνημάτισε ⁷² τὰ ἄσματα τῶν ἡσμάτων λέγει. Οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες οὐ πρὸς τι πρόσωπον αὐτῷ συνστάτησαν.

AZ.

Περὶ πολιτικῆς.

Ἀνεγνώσθη Περὶ πολιτικῆς ⁷³ ὡς ἐν διαλόγῳ, Μηνῶν πατρίκιον καὶ Θωμᾶν ρεφερενδάριον ⁷⁴ τὰ διαλεγόμενα εἰσάγων πρόσωπα. Περιέχει δὲ ἡ πραγματεία λόγους ἐξ, ἐν οἷς καὶ ἕτερον εἶδος πολιτείας παρὰ τὰ τοῖς παλαιοῖς εἰρημένα εἰσάγει, ὃ καὶ καλεῖ δικαιοκρατικόν. Ἐπιμέμφεται δὲ τῆς Πλάτωνος δικαιοῦς πολιτείας. Ἦν δ' αὐτοὶ πολιτείας εἰσάγουσιν, ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς πολιτείας δέον αὐτὴν συγκεῖσθαι φασί, βασιλικῆ καὶ ἀριστοκρατικῆ καὶ δημοκρατικῆ, τὸ εἰλικρινὲς αὐτῇ ἐκάστης πολιτείας συνεισαγωγῆς, κάκειν τὴν ὡς ἀληθῶς ἀρίστην πολιτείαν ἀποτελοῦσης.

AH.

Θεοδώρου Ἀντιοχείως ἑρμηνεῖα τῆς Κτίσεως.

Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου Ἀντιοχείως, οὗ ἡ ἐπιγραφή, Ἐρμηνεῖα τῆς Κτίσεως· ἐν τόμοις ἑπτὰ ἡ πρώτη βιβλὸς ἐπεραίνετο. Τὴν δὲ φράσιν οὕτε ⁷⁵ λαμπρὸς

C

XXXVII.

De Republica libri vi.

Ἐκτα Ἰηκτὸς De Republica Liber, Menam patri-cium et Thomam referendarium per dialogum loquentes introducens. Continet opus hoc libros sex, quibus δικαιοκρατικόν, ut hic appellatur, novum poli-tiæ genus, diversum ab iis quæ (55) veteres pro-diderunt, introducitur : ac Platonis respublica non immerito reprehenditur. Quam vero personæ illæ politiam afferunt, ex tribus politiæ speciebus, regia nimirum, et optimatum, ac popularium, componi oportere aiunt : ut cum harum quælibet, quod pa-rum atque sincerum habet, huc contulerit, hæc tandem vere optima reipublicæ forma constituitur.

XXXVIII.

D

Theodori Antiocheni interpretatio Geneseos.

Lectus Theodori Antiocheni liber est cum hæc inscriptione : Interpretatio Geneseos ; libris septem tomus primus absolvitur. Stylus illi neque illustris,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ τοῦ τῶν Ῥωμαίων ζ. ⁶⁷ μὲν om. pr. A. ⁶⁸ οὖν om. A. ⁶⁹ ὑπὲρ] ἀπὸ A. ⁷⁰ μνήμην καὶ τῆς ζ. ⁷¹ ὑπὸ A : ὑπὲρ ζ. Cosmas, p. 286 : ἅμα ἡμῖν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ διάγουσι, καὶ οὕτω τις ἐξ αὐτῶν ἡξιώθη τῶν ἄνω τῶς τυχεῖν et p. 313 : τὰ ἄστρον πάντα κάτωθεν ἔστι τοῦ στερώματος — κενούμενα ὑπὸ D τῶν ἀστέρων δυνάμεων. Καὶ ἐκ τούτου διδασκόμεθα ἐπένεικα τῶν ἀστρῶν ἀγγελῶν μὴ ὑπερβαίνειν. ⁷² ὅτι καὶ ὑπεμν. ζ. ⁷³ Ang. Maius ad Cic. de republica p. xvi. ⁷⁴ ραιφερενδόσιον ζ. ⁷⁵ οὐδὲ ζ.

NOTÆ.

(54) Vide B. Basilii orat. 3 Hexaem. et D. Ambros. (55) Plato, Aristoteles, Polybius, lib. vi, et Plu-

tarchus singulari libello, Heraclides quoque Ponticus, et Nicol. Damascenus.

neque valde perspicuus. Fugiens vero, quantum in ipso est, allegorias, et historiarum duntaxat expositionem tractans, putide nimis eadem identidem repetit, et ingratus atque fastidiosus legenti accidit. Quin et Nestorii sententiam, quamvis illo prior fuerit, tacite vomit. Hic est Theodorus ille Mopsuestiæ, a quo sæpenumero constat, (56) Joannem Philoponum (ut ipsemet fatetur) rationem hujusmodi interpretationis bona fide ac serio exegisse, in suo De universi creatione opere.

XXXIX.

Eusebii contra Hieroclem.

LECTA EST EUSEBII PAMPHILI CONFUTATIO BREVIS (57) LIBRORUM HIEROCLIS DE APOLLONIO TYAneo.

XL.

Philostorgii Ecclesiasticæ Historiæ libri XII.

LECTA EST PHILOSTORGII (58) ARIANI VELUTI *Historia Ecclesiastica*. Narrat fere contraria omnibus ecclesiasticis historicis, laudibus extollens, quos novit Arianismis infectos, et conviciis orthodoxos perfundens: ut esse hoc ejus opus non tam historia videatur, quam hæreticorum laudatio, cum nulla et mera vituperatione atque accusatione Catholicorum. Stylus illi compluribus, et poeticis sine tædio, minimeque ingratibus vocibus utitur. Tropi quoque ac verba significantia, gratiam ipsi cum jucunditate conciliant: nisi quod interdum temere ipsis, vel nimium detortis utendo, in frigidum et importunum sermonem incidit. Ornatur ab eo **Sb** varie oratio, vel ad satietatem; ita ut in obscuritatem, nec eam semper gratam, occulte trahatur auditor: in multisque non incommodas loquitur sententias. Incipit autem ab Arii studio in hæresim ac primo incerto, usque ad Aetii (59) impiissimi hominis revocationem. Aetius hic ab ipsis juna sententibus hæreticis, quod illos impietate superaret (ut ipse Philostorgius vel invitus refert) ministerio subnotus, postea ab impiissimo Juliano imperatore (60) revocatus, humaniterque acceptus est. Et hæc quidem ipsius historia uno volumine sex libros complexa, ad hoc usque tempus progreditur. Ipse vero scriptor mendax est, et fabulis minime abstinens, prædicatque doctrinæ maxime causa Aetium et Eunomium, quasi soli repurgassent pietatis dogmata tempore contaminata, prodigiose hoc ipsum mentiundo: signorum autem, et vitæ gra-

A οὐτε λίαν σαφῆς, φεύγων δὲ τὸν δυνατὸν αὐτῷ τρόπον τὰς ἀλληγορίας, καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν τὴν ἐρμηνεῖαν ποιούμενος. Ταυτολογεῖ δὲ τὰ πλείστα. καὶ ἀχαρὶς πῶς καὶ ἀηδῆς εἶναι δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ Νεστορίου δόγμα, εἰ καὶ πρὸ Νεστορίου ὑπῆρχεν, ὑπερευγόμενος. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ Μοψουεστίας, ὃν καὶ πλείστας εὐθύνας Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος, ὡς αὐτὸς φησι, τῆς τοιαύτης ἐρμηνείας ἐν οἰκείῳ τῷ εἰς τὴν κτίσιν ποιήματι ἐδειχθῆ σπουδαίως εἰσπραττέμενος.

ΛΘ'.

Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέους λόγους.

Β *Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἀνασκευαστικῶν βιβλιδάρων πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Β Τυανέως Ἱεροκλέους⁹⁶ λόγους.*

Μ'.

Φιλοστοργίου Ἀρειανοῦ Ἱστορικῶν.

Ἀνεγνώσθη [25 R.] Φιλοστοργίου, Ἀρειανοῦ τὴν θρησκείαν, ὡς δῆθεν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. Ἱστορεῖ δὲ τὰναντία σχεδὸν ἅπασιν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς. Ἐξάγει τοὺς Ἀρειανίζοντας ἅπαντας, λοιδορίας πλύνει τοὺς ὀρθοδόξους, ὡς εἶναι τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ μὴ ἱστορίαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐγκώμιον μὲν τῶν αἰρετικῶν, φόβον δὲ γυμνὸν καὶ κατηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν [11 H.] κομψὴ καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ' οὐ κατακόρυφος οὐδ' ἀχαρίτοις⁹⁷ λέξεσι κεχηρμένος. Καὶ ἡ τροπὴ δὲ αὐτῷ τῷ ἐμφατικῷ⁹⁸ τὴν χάριν μετὰ τοῦ ἡδέος ἐφέλλεται· πλήν ἐνίσσε παραβόλως αὐταῖς καὶ πλείστον ἀποτετραμμένας χρώμενος εἰς ψυχολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. Περιδέβληται δὲ αὐτῷ ποικίλως ὁ λόγος καὶ ἐν κόρῳ, ὡς εἰς τὸ ἀσαφές καὶ οὐκ ἀεὶ χαρίεν τὸν ἀκροατὴν ὑποσύρσθαι. Ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ. Ἱστορεῖ δὲ τὰ ἀπὸ τῆς Ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ κατάρξεως μέχρι τῆς Ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. Οὗτος δὲ Ἀέτιος παρ' αὐτῶν μὲν τῶν συναρτισιωτῶν, διὰ τὸ κάκεινους ὑπερβάλλεσθαι⁹⁹ τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς οὕτως καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθηρέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη. Καὶ ἡ μὲν ἱστορία αὐτοῦ δι' ἐνὸς βιβλίου, τόμοις ἕξ συμπληρουμένη, μέχρι τοῦδε πρόεισι τοῦ χρόνου. Ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ ψευδολόγος τε καὶ οὐδὲ μυθολογίας ἀπεχόμενος. Ἐξάγει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθάραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα τερατευόμενος ἐν τεραστίοις

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁶ libri Iεροκλέως. ⁹⁷ malim ἀχαρίτως. ⁹⁸ ἐκφαντικῷ corr. A. ⁹⁹ ὑπερβάλλεσθαι ζ. ¹ ὁ libris deest.

NOTÆ.

(56) Inf. cod. XLIII.

(57) Septem eos fuisse colligere licet ex libello Eusebii, qui adhuc superest, hac inscriptione: « Eusebii Pamphili Cæsareæ episc confutatio scriptorum Hieroclis, Tyaneum Christo Servatori comparantis. »

(58) Meminit ejus Suidas in Leontio Tripolitano, allata et narratione quadam ex hac Philostorgii historia; rursumque in Phlegone Tralliano; Niceph.

Callist. lib. 1, c. init., Deo invisum nominat, recitatque ex eodem de Eunomio quædam libro XII, cap. 29 fin.

(59) De quo plurima scitu digna non uno loco scripta reliquit Nicephor. Callist. in Histor.

(60) Ejus hac de re ad Aetium ipsum scripta epistola hodie exstat, cum cæteris ejusdem imper. Græce et Latine edita Parisiis.

ὁ καὶ βίῳ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, ὃν καὶ Μέγαν ἀποκαλεῖ, καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν καὶ ἄλλους πλείονας. Κατηγορεῖ δὲ Ἀκακίου μάλιστα, τοῦ Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος, δεινότητά τε ἀνυπέβλητον καὶ πανουργίαν³ ἄμαχον, μετ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχύσαι τῶν τε ἑμοφροκῶν δοκούντων, εἰς ἐχθραν δὲ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τάναντία θρησκευόντων.

Καὶ ταῦτα μὲν μοι ἤδη ἀνέγνωστο, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ καὶ ἕτεροι αὐτοῦ λόγοι εἰς, ὡς συμπληροῦσθαι αὐτοῦ τὴν σύμπεσαν πραγματείαν ἐν λόγοις ἰβ' ὧν αἱ ἀπαρχαὶ συντιθέμεναι τὸ τοῦ συγγραφέως ἀπαρτίζουσι Φιλοστοργίου ὄνομα. Κάττισι δὲ μέχρι τῶν Θεοδοσίου τοῦ Νέου χρόνων, κατ' ἐκείνων τὸν χρόνον παυόμενος καθ' ὃν Οὐαλεντιανῶ τῷ Νέῳ, τῷ Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίνου³ υἱῷ, Ὀνωρίου τελευτήσαντος Θεοδοσίου τὰ τῆς Ῥώμης σκῆπτρα τῷ ἀδελφιδῷ ἐνεχείρισεν.

Οὗτος δὲ ὁ Φιλοστοργίος, καίτοι κατὰ τῶν ὀρθόδοξων λυσιῶν, Γρηγορίου μὲν τοῦ Θεολόγου καθάρασθαι οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν παιδείαν καὶ δόξαν συνομολογεῖ, Βασιλείου δὲ τοῦ Μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑβρῆσαι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον εἰδείξε. Τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῆς ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἑμιλλίας ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας ἐδείχθη συμφέγγεσθαι, θρασὺν δὲ αὐτὸν ὁ δειλασὸς ἀποκαλεῖ καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον, ἑ.ι., φησὶν, ἀπετόλμησεν ἑὸν νόμου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτέξασθαι.

MA'.

Ἰωάννου Ἐκκλησιαστικῆ ἱστορία.

[28 R.] Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Ἐκκλησιαστικῆ ἱστορία. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς Θεοδοσίου τοῦ Νέου βασιλείας, ἀπ' αὐτῆς που τῆς Νεστορίου βλασφημίας καὶ καθαιρέσεως, καὶ κάττισι μέχρι Ζήνωνος καὶ τῆς καθαιρέσεως Πέτρου τοῦ αἰρετικοῦ, ὃς τὸν Ἀντιοχικὸν ὑφῆρπασε θρόνον. Ἔστι δὲ οὗτος τὴν φράσιν σαφῆς καὶ ἀσθηρὸς. [12 H.] Διέρχεται δὲ τὴν τρίτην συνόδον τὴν ἐν Ἐφέσῳ λεπομερῶς. Ἀλλὰ καὶ τὴν μετὰ ταύτην ἐν αὐτῇ συναγελασθεῖσαν, τὴν ληστρικὴν λέγω· ἦν οὗτος θειάζει, καὶ τὸν ταύτης ἡγεμόνα Διάσκορον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Διέξεισι δὲ καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι⁴ σύνοδον, διασύρων ταύτην. Ἐξ ὧν ἐστὶ συμβαλεῖν Ἰωάννην εἶναι τὸν πατέρα τοῦ βιβλίου τὸν προσβύτερον τὸν Αἰγατῆν, ὃς καὶ ἰδίως ὡς αἰρετικὸς κατὰ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου βιβλίον συνέταξε. Τῆς μόνου γε ἱστορίας αὐτοῦ δέκα τυγχάνουσι τόμοι,

VARIAE LECTIONES.

³ κακουργίαν ζ. ³ Κωνσταντείου Schottus. ⁴ Καλχηδόνι ζ. sic et infra.

NOTÆ.

(61) Per ἀχροστιχίδα, ut Plautinarum argumenta comediarum, et Niceph. Callisti XVIII, *Hist. libri*, c. 19, et Ethica Basilii Maced.

(62) *Lege Olympiod. inf. cod. 80 in fine et Niceph. lib. xiv, c. 7.*

(63) *Constantii ex historicorum cæterorum fide leges, eundemque errorem etiam alibi in hoc Phatio corriges.*

(64) *Lege de his, et Apollinario Laodicensi,*

PATROL. GR. CIII.

tia laudat Eusebium Nicomediæ episcopum (quem etiam Magnum nominat) et Theophilum Indum, aliosque complures. Reprehendit ad hæc Acacii in primis Cæsareæ Palæstinæ episcopi severitatem intolerandam, et inexpugnabilem versutiam : quibus artibus ait eum omnibus prævaluisse, tam qui cum illo sentirent, licet mutuo flagrarent odio, quam qui contrariam de religione sententiam sequerentur.

Et hæc quidem in præsens legimus. Post non diu in alio volumine sex reliqui reperti, ut implevisse totum opus duodecim libris videatur : quorum (61) librorum principes litteræ si connectantur, scriptoris Philostorgii nomen consciunt. Pervenit ad Theodosii usque Minoris tempora : ac tunc desinit, cum mortuo Honorio, Theodosius (62) Romani imperii sceptra Valentiniano Minori, Placidia et Constantini (63) filio, patrueli suo tradidit.

Quantumvis autem Philostorgius hic in orthodoxos fureret, in Gregorium (64) tamen, Theologi cognomento, incurrere non est ausus, cujus doctrinam vel invitus prædicat : sed Basilio Magno calumniam texere conatus est ; qua tamen clarum magis reddidit. Vium enim et venustatem agendi in Panegyricis ipsa rerum evidentia coactus est confiteri : attamen tenerarium ipsum homo timidus appellare non veretur, quod contentiosarum orationum rudis, ut ait, Eunomium scriptis oppugnare sit ausus.

XLI.

Ἰωαννῆς Πρεσβυτέρου Ἐγεατῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας libri v

Lecta est Joannis *Ecclesiastica Historia* : quam a Theodosii Minoris Imperio inchoavit, atque ab ipsa Nestorii blasphemiam, et e sede deturbatione : perduxitque ad Zenonem usque et Petri hæretici (65), qui Antiochenam sedem per nefas occuparat depositionem. Hujus clarus est et floridus stylus. Refert vero, singula excutiendo, tertiam synodum, quæ in Epheso est habita : quin et alteram ibidem coactam, ληστρικὴν [id est, *prædatoriam ac latrocinantem*] appellatam, quam hic scriptor divinam facit, ut et ejus præsidem Dioscorum cum assecclis. Narrat item Chalcedonense concilium, sed non sine probris, atque calumniis. Unde colligere liceat Joannem presbyterum Ἐγεατῆς libri auctorem esse, qui, uti hæreticus (66), peculiare adversus Chalcedonensem synodum opus composuit.

Philostorgii hujus ἀποσπασμάτων apud Suid. in Basilio quid ad verbum reperies repetitum in Apollinario.

(65) Qui et *Gnaphæus*, seu *Fullo* dictus : itemque *impious*, apud Candidum historicum, inf. p. 103, diversus ab illo Mongo Alexandrinæ Eccles. perturbatore, de quo ad seq. vid. Niceph.

(66) De quo inf. cod. 55.

Hujus historiae libri decem sunt, ut ille ipse pollicetur, quorum quinque duntaxat legere mihi contigit, historiam continentes (ut jam dixi) a Nestorii blasphemiam, usque ad Petri hæretici e sede dejectionem.

XLII.

Basilii Cilicis Ecclesiasticæ historiae libri III.

Lecta est Basilii Cilicis *Historia ecclesiastica* (67). Incipit ab interitu Simplicii urbis Romæ episcopi, qui ad Acacium Constantinopolitanum scripsit ne cum Petro qui Mongus cognominatus est, et tunc Alexandriam corrumpere, communicaret. Hic enim Petrus sanctam Chalcedone habitam synodum publice atque in Ecclesia anathemate damnabat. Per quem et Acacius (recte quidem initio contra ipsum permotus) post, quod ab illo non abhorreret, hæretici opinionem apud multos non effugit, a Romanis vero etiam sede motus est, quæ res sub Zenone iterum regnante agitata (68). Auspicatur itaque ab his quidem temporibus, pervenitque ad Anastasii imp. excessum, qui septem et viginti annos, mensesque tres, ut hic scribit, imperavit cujus imperium excepit Justinus Thrax, ut ibidem refert. Verum ibi fere hic liber absolvitur, a Zenone usque ad Anastasii exitum, et Justini electionem pertinens. Refert item alios duos a se libros fuisse conscriptos, primum et tertium: et illum quidem ab imperio Marciani ducto initio, ad Zenonem usque perducere, unde et secundum sit auspicatus; tertium vero hujus alterius 9 libri finem excipere, a Justini temporibus incipiendo.

Est hic scriptor, ad stylum quod attinet, non valde accuratus, sed et sui interdum dissimilis. Afferit autem maxime episcoporum ultro citroque missas epistolas, quo narrationi suæ, ut affirmat, fidem conciliet: quæ cum immensum reddant volumen, in magno tamen verborum acervo vix modicam afferunt historiam, et narrationis insuper perspicuitas, vi atque copia eorum quæ interjiciuntur, rescinditur.

XLIII.

Joan. Philoponus in Hexaemeron.

Legimus Joannem Philoponum (69) in *Hexaemeron*, quo in libro purus est et clarus, seque ipse dicendi modo vincit, atque ut Basilio Magno plurimum fere consentit, sic per omnia Theodoro Mopsuestiæ repugnat, qui idem ipse argumentum aggressus, *Interpretationem Geneseos* (70), librum inscripsit, cujus opiniones Philoponus reprehendens, contra nisus est.

ὡς καὶ αὐτὸς ἐκείνος ἐπαγγέλλεται. Ὡν ἡμῖν τοῦ πέντε γέγονεν ἀναγνώσθαι, περιέχοντας (ὡς ἐφημεν) ἀπὸ τῆς Νεστορίου βλασφημίας μέχρι τῆς τοῦ αἰρετικοῦ Πέτρου καθαιρέσεως.

MB.

Βασιλείου Κίλικος Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Ἀνεγνώσθη Βασιλείου Κίλικος Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς τελευταίας Σιμπλικίου τοῦ Ῥώμης, ὃς πρὸς Ἀκάκιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν ἀποστῆναι τῆς πρὸς Πέτρον τὸν Ἀλεξάνδρειαν⁵ λυμαινόμενον κοινωνίας, ᾧ ἐπέκλην Μογγός· οὗτος γὰρ τὴν ἐν Καλχηδόνι ἁγίαν σύνοδον δημοσίᾳ καὶ ἐν Ἐκκλησίᾳ ἀνεθεμάτιζε. Δι' ὃν καὶ Ἀκάκιος καλῶς πρότερον κατ' αὐτοῦ κεινημένος, ὕστερον οὐκ ἀποστρεφόμενος; αἰρετικοῦ δόξαν παρὰ πολλοῖς ἐκτίσαστο, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις καὶ ὑπὸ καθαιρέσιν ἔπεσεν. Ἐπὶ Ζήνωνος δὲ τὸ δεύτερον ταῦτα ἐπράττετο. Ἀρχεται μὲν οὖν ἐκ τῶνδε τῶν χρόνων, καὶ κάτσει μέχρι τελευταίας Ἀναστασίου, ὃς εἰκοσιεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς, ὡς οὗτος φησιν, ἐν τῇ βασιλείᾳ διήρκεσεν· μεθ' ὃν Ἰουστίνον τὸν Θράκα ἀναβῆθῆναι γράφει βασιλεῖα. Ἄλλ' ἢ μὲν βιβλός· αὐτὴ ἐνταῦθά που τὴν Γραφὴν Ἰστησιν, ἀπὸ Ζήνωνος μέχρι τῆς τελευταίας Ἀναστασίου καὶ τῆς Ἰουστίνου ἀναβῆσεως κατοῦσα. Λέγει δὲ οὗτος ὡς εἴησαν αὐτῷ καὶ ἕτεροι δύο πεπονημένοι βιβλοὶ, πρώτη καὶ τρίτη· ὧν τὴν μὲν ἀπὸ Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως ἀρχεσθαι, καταλήγειν δὲ ἕως Ζήνωνος, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἢ δευτέρα ἐπεποιήτο, τὴν δὲ τρίτην ποιῆσθαι· προοίμιον τὸ τέλος τῆς δευτέρας καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου ἀρχεσθαι.

Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς οὐ λίαν τὴν φράσιν ἀπηκριθωμένος, ἀλλὰ καὶ ἀνωμάλως ἔχων πρὸς ἑαυτὸν. Κέχρηται δὲ μάλιστα ταῖς παρ' ἀλλήλων τῶν ἐπισκόπων στελλομέναις ἐπιστολαῖς, εἰς πίστιν (ὡς φησιν) ὧν αὐτὸς γράφει· α? καὶ πολὺστερον ποιοῦσι τὸ βιβλίον καὶ ἐν πλήθει λόγων ὀλίγην συνάγον ἱστορίαν· διὸ καὶ τὸ σαφὲς τῆς ἱστορίας τῷ πλήθει περικόπτεται τῶν παρεντιθεμένων.

MG.

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόπου εἰς τὴν ἕκτην ἡμέραν.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόπου εἰς τὴν Ἑξαήμερον. Ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καθαρός [29 R.] καὶ σαφής καὶ κρείττων τῇ λέξει ἑαυτοῦ, καὶ συμφωνῶν σχεδὸν ἐν τοῖς πλείστοις Βασιλείῳ τῷ Μεγάλῳ, ἀντιπίπτων δὲ δι' ὅλου τῷ Μοψουεστίας Θεοδώρῳ, ὃς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐνστήσάμενος Ἑρμηνείαν τῆς κτίσεως τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν· οὗ τὰς διζὰς διελέγων ὁ Φιλόποπος τὴν ἐναντίαν ἐπράττετο.

VARIE LECTIONES.

⁵ τὸν τὴν Ἀλεξάνδρειαν ζ. ⁶ πρὸς] καὶ πρὸς Α. ⁷ συνάγον Α : συναγαγεῖν ζ.

NOTÆ.

(67) Meminit hujus Niceph. Callist. lib. 1, cap. 484.

(68) Lege card. Baron. *Annal.* tom. VI, ad A. C.

(69) Hujus operis excerpta invenies inf. cod. 140.

(70) Sup. cod. 58.

ΜΔ'.

Α

XLIV.

Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὸν Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι η'.

Ἀνεγνώσθη Φιλοστράτου Τυρίου Εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως [13 Η.] βίον λόγος ὀκτώ. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς ἐπίχαρις ⁹ τε καὶ ἀφοριστικὴς, καὶ βρῦων γλυκύτητος, καὶ τῶ ἀρχαϊσμῶ καὶ ταῖς καινοπραπειστέραις τῶν συντάξεων ἐμφιλοτιμούμενος.

Ἱστορεῖ δὲ τὸν Ἀπολλώνιον πρὸς τε Ἴνδους, οὓς καλεῖ καὶ Βραχμῆνας, ἀπέναι, ἐξ ὧν καὶ πλείστα τῆς παρ' αὐτοῖς θεοσοφίας ἐκμαθεῖν, καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπων σοφοὺς, οὓς καὶ Γυμνοὺς ὀνομάζει, ὅτι ὁ γυμνοὶ τὸν βίον ἔλον διάγουσι, μηδὲ] τοῦ ἀέρος δι- οχιλοῦντος αὐτοῦ· εἰς περιβολὴν ἔλθειν. Πολλῶν δὲ φησι τοῖς Ἴνδῶν τῶν ἐν τῷ Αἰθιοπία σοφῶν πρόχειν, ὅτι ^Β τὴ φησι πρὸς ἀκτίνα οἰκοῦντες ἡλίου μάλλον εἰσι τὴν δέανον ἐξελίξαι καὶ καθαροὶ, καὶ ὅτι καὶ χρόνῳ προ- φικότες.

Τῶ μέντοι Ἀπολλωνίῳ οὐδὲν ὄλιγος φησὶ τελεσθῆ- ναι, οἷα ὁ μυθώδης αὐτῷ χαρίζεται λόγος· φιλόσοφον ὅτι τινὰ καὶ ἐγκρατῆ βίον ἀποσεμνύνει ¹⁰ αὐτὸν βιού- ντα, ἅτε καὶ Πυθαγορικὴν ἐπιδεικνύμενον φιλοσοφίαν ἐν τε ἡθεσι καὶ ἐν δόγμασι. Τὸν δὲ θάνατον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τε καὶ πολλοῖς διαφωνοῦμενον λέγει γενέσθαι, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦτο σπουδάσαντος· καὶ γὰρ καὶ ζῶντα ¹¹ εἰ λέγειν ὡς δεῖ τὸν σοφὸν τοὺς πολλοὺς λαθόντα βῆναι, εἰ δὲ μὴ, κἂν γοῦν ἀποβιῶναι λαθόντα· τάφον δὲ αὐτοῦ μηδαμῶ γῆς ἐγνώσθαι. Λέγει δὲ αὐτὸν μά- λιστα χρημάτων κρείττερον γενέσθαι, ὅς καὶ τὴν κτῆ- σιν αὐτοῦ τῷ τε ἰδίῳ ἀδελφῷ καὶ ἐτέρους καταλιπεῖν ¹² καὶ παρὰ μηδενὸς τῶν ἐπ' ¹³ ἐξουσίας, καὶ τοῖς πολλὰ ἐξοῦσαν, πεισθῆναι ¹⁴ λαθεῖν χρήματα. Φησὶν ¹⁵ αὐτὸν τὸν ἐν Ἐφέσῳ λοιμὸν ¹⁶ καὶ προῖδειν καὶ γεγο- νῶσα παῦσαι. Καὶ λέοντα δὲ ἰδεῖν, καὶ εἰπεῖν ὡς ἡ τοῦ Ἀμάσιδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως ψυχὴ ἐν τῷ θηρίῳ εἴη, ὑπέχουσα δίκην τῶν βεβιωμένων· καὶ Ἐρπύσαν ἐλέγχει ἐν ὑποκρίσει ἑταίρας ἐρῶν Με- νίππου προσποιουμένην· καὶ κόρην ἐν Ῥώμῃ ἄρτι τεθνήσκει δοκοῦσαν ἐπιναστρέφει τῷ βίῳ· καὶ λύσαι τὸ στέλος ἐν τῷ δεσμητηρίῳ ὄντα δεδεμένον· καὶ ἀπολογησασθαι μὲν πρὸς Δομιτιανὸν ¹⁷ ὑπὲρ τε αὐτοῦ καὶ Νερούα, δὲ μετὰ Δομιτιανὸν Ῥωμαίων ἐβασίλευ- σαι, ἀφανισθῆναι δὲ μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ δικα- στήριου καὶ πρὸς Δημήτριον καὶ Δάμιν, οὕτω καὶ ¹⁸ συνθέμενον αὐτοῖς, παραγενέσθαι, ὃ δὲ διὰ χρόνου, παρατίκτα δὲ, καίτοι ὀδὸν ἡμερῶν τινῶν ¹⁹ διεστηκό- τας. Ταῦτα μὲν περὶ αὐτοῦ ²⁰ ἀναπλάττει, οὐ μέν- ται γὰρ ὡς εἴη τελεσθῆς, εἰ τινὰ διετελέσατο τῶν ἐνίοις καθυλομένων ὅπ' αὐτοῦ πεποιθῆσθαι τελεσμάτων.

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἀσαφὴς ἐπίχαρις δὲ Hamaker. lect. Philostrati. fasc. 1. p. VI. ¹⁰ ὅτι] ὅτι καὶ ζ. ¹¹ ἀποσεμνύνει mg editorum : scripti ἀποσεμνύνειν. ¹² εἰ λέγειν mg : ἐπιλέγειν A. ¹³ ἐπ' mg : libri ὄπ'. ¹⁴ πεισθῆναι. ¹⁵ φησὶν add. A. ¹⁶ λιμὸν ζ. ¹⁷ Δομιτιανῶν ζ. ¹⁸ τινῶν] malim τριῶν. vid. Vit. Apollonii 7, 41. ¹⁹ ἐαυτοῦ ζ. εἰ] η A.

NOTÆ.

(71) Quæ Græce atque Lat. exstat cujus etiam excerpta leges infr. cod. 241.

(72) Philo, Laertius, et Lucianus *Gymnosophistas* nominant.

(73) Inf. in excerptis cod. 241. Λάθε βιώτας, εἰ

Philostrati Tyrii de vita Apollonii Tyanei libri VIII.

Legi Philostrati Tyrii *De vita Apollonii Tyanei* (71) libros octo. Stylo usus est aperto, gratioso, conciso, pleno etiam dulcedine, ac cum ex prisci loquendi formis, tum ex recentioribus elegantis laudem quaerit.

Narrat Apollonium ad Indos (quos et Brachmanas nominat) profectum esse, ex quibus plerique divinæ eorum sapientiæ didicerit. Profectum item ad Æthiopum sapientes, quos et Γυμνοὺς appellat (72), quod nudi ætatem perpetuo transigant, et ne cæli quidem tempestate atque inclementia vexati amictum induant. Indorum autem sapientes longe ait his antecellere, tum quod solis radiis propiores, mente sunt magis acuta, et pura, tum ex eo quoque, quod ætate sint priores.

Ab Apollonio porro eorum nihil omnino gestum refert, quæ fabulose de ipso narrantur: tantum philosophicam quamdam temperatamque ejus vita extollit, qua Pythagoream sectam, cum moribus tum doctrina expresserit. Mortem ipsius obscuram fuisse, et a multis varie narratam scribit, studiosè hoc ipsum Philostrato agente. Etenim et viventem (73) dicere solitum, sapientem oportere fallere omnes, ac latere in vita, id si nequeat, mori saltem latentem debere. Sepulcrum ejus nusquam ostendi.

¹⁰ Addit et divitiarum mirificum contemptorem fuisse, ut et suas ipsæ possessiones germano fratri aliisque sponte concesserit, et a nemine potentiorum pecunias acceperit, quantumvis illi multa merenti obtruderent. Famem Ephesi longe ante providisse, et ortam sustulisse. Leone forte viso, dixisse Amasydis Ægyptiorum regis animam, pœnas vitæ scelerum dantem, in feram illam commigrasse. Empusam (74) item deprehendisse, sub persona meretricis Menippi se amore captam fingentem. Puellam Romæ pridem exspirare visam, in vitam revocasse. Solvisse compedes sibi, dum in carcere constrictus teneretur. Apud Domitianum imp. causam dixisse, pro se et Nerva, qui Domitiano in imperio successit, causaque dicta e foro evanuisse, et ad Demetrium, ac Damin (sic cum iis pacto inito) nullo temporis spatio, sed momento, accessisse, licet dierum aliquot itinere distantes. Talia de ipso Philostratus comminiscitur. Negat tamen pro initiatore habendum, propterea quod eorum operum quædam effecerit, quæ ab illo cou-

δὲ μὴ, λάθε ἀποθανόν. In quod Epicuri dictum singularis exstat Plutar. libellus.

(74) De empusa fufius agit Lil. Gyraldus, *Hist. deo. Syntag.* 12, vide et Phavor. in *Lexico*.

fecta a quibusdam jactabantur : sed per philosophiam, ac vitæ puritatem hæc etiam, quæ ipse mox narraverit, ab illo profecta fingit. Quin potius exosum magis, ac veneficis, non vero magicæ arti deditum fuisse.

Jam de Indis omnia iste, maxima absurda, fideque indigna consuit. Dolia enim apud istos statuit, plena imbrum et ventorum, quibus datum sit regionem compluere in imbrum penuria, iterumque discussis imbribus siccare, dum alternis aquam ventumque e dolis suppeditant. His similia, dementiæ plena, et alia plurima prodigiose confingit, itaque libris octo omnis ab illo vanissimi laboris opera consumitur.

XLV.

Andronicianus contra Eunomianos.

Lecti sunt Androniciani *Adversus Eunomianos libelli duo*. Promittit quidem in proœmiis grandia, quæ tamen non præstitit, in altero præsertim libro. Philosophiæ hic perstudiosus est, cum moribus, tum mente, atque dicendi forma; religione vero Christianus.

XLVI.

Theodoretus Contra hæreticos libri xxvii; et Eraniæ libri iii.

Lecti Theodoretus episcopi Cyri *libri septem et viginti, Adversus varias propositiones*. **I** Ob Primus liber agit contra asserentes, unius fuisse naturæ Deum Verbum, et quod ex semine David sumpsit principium, itemque adversus eos, qui divinitati passiones attribuunt. — Secundus liber, cum eisdem e Scriptura manum validius conserit. — Tertius, de eadem re disputat. — Quartus, sanctorum Patrum continet doctrinam, de gloriosa incarnatione Domini nostri Jesu Christi Filii Dei. — Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Christo duas naturas minime agnoscunt, et ostendit magnam eos inter se affinitatem habere. — Sextus, ponit unum esse Filium Dominum nostrum Jesum Christum. — Septimus, epistolæ locum tenet, quibus volumen primum absolvitur. — Octavus vero, contra eos, qui multitudine duntaxat veritatem dijudicant. — Nonus, in eos, qui jactant non oportere e Scripturis aut loqui, aut querere, sed fidem suam sibi sufficere. — Decimus, in male objicientes illud : « Verbum caro factum est. » — Undecimus, adversus prohibentes duas capere in incarnatione naturas. — Duodecimus, in eos qui asserunt dicentem, aliud esse Verbum, aliud esse carnem, duos filios profiteri. — Decimus tertius, contra dicentes, quod idem sit Christum hominem agnoscere, atque in homine spem collocare. — Decimus quartus, adversus enuntiantes : « Passus est sine passione. » — Decimus quintus, in eos, qui dicunt : « Passus est uti

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ φαρμάκοις ζ. ²⁰ μάγωι, nisi fallor, A. ²¹ πάντων corr. A. ²² ἐξιμαίνειν A, vulgata pro γραφή appositā. ²³ ἐκ] ἴμο ἐκ τῶν. ²⁴ ἀνεγνώσθη A. ²⁵ ἐστὶν add. A. ²⁶ συμπληροῦται ζ. ²⁷ ὄψοος καὶ πρὸς ζ.

A φιλοσοφία δὲ καὶ βίου καθαρότητι, καὶ ἅπερ αὐτὸς ἐφησεν, ἐκείνῳ εἰσάγει διαπεπράχθαι· ἀπεχθάνεσθαι δὲ μᾶλλον μάγοις καὶ φαρμακοῖς¹⁹, μὴ ὅτι γε αὐτὸν τῇ μάγων²⁰ προσανακείσθαι τέχνη.

Περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν οὗτος τὰ πάντα²¹ παραλογώτατα καὶ ἀπιστότατα διαβραβύσει· πίθους γὰρ αὐτοῖς πλήρεις ὑμῶν καὶ ἀνέμων δούς ὕειν τὴν χώραν ἀνομβρίας ἐπεχούσης, [32 R.] ἐξιμαίνειν²² τε αὐτὸν καταβρῆγνυμένῳν ὑμῶν ταῖς ἐκ²³ πίθων ἀνά μέρος χορηγίας κυρτοῖς ἐκάθισε, παραπλήσια τοῦτοις ἀνοίας μετὰ καὶ ἕτερα πλείστα τερατευσάμενος. Ἐν ὅκτῳ δὲ λόγοις ἡ πᾶσα αὐτῷ τῆς ματαιοπορίας σπουδὴ κατηνάλωται.

ME.

B *Ἀνδρονικιανῷ πρὸς Εὐνομιανούς λόγοι βραχεῖς δύο.*

[14 H.] Ἀνεγνώσθησαν²⁴ Ἀνδρονικιανῷ *πρὸς Εὐνομιανούς λόγοι βραχεῖς δύο*. Ὑπισχεῖται μὲν οὖν ἐν προοίμοις μεγάλα, οὐ τοιαῦτα δὲ ἅ διεργεται, καὶ μάλιστα γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. Ἔστι δὲ οὗτος φιλοσοφίας ἐραστὴς τῷ τε ἤθει καὶ τῇ διανοίᾳ καὶ τοῦ λόγου τῷ σχήματι, Χριστιανὸς δὲ τῷ σεβάσματι.

MG.

Θεοδώρητου ἐπισκόπου Κύρου λόγοι κζ. Πρὸς διαφόρους θέσεις.

Ἀνεγνώσθη Θεοδώρητου ἐπισκόπου Κύρου *λόγοι κζ πρὸς διαφόρους θέσεις*. ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος πρὸς τοὺς λέγοντας μίαν φύσιν γεγενῆσθαι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ τὴν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ληφθεῖσαν ἀπαρχὴν καὶ προσάπτοντας τὰ πάθη τῇ θεότητι, ὁ δὲ δεύτερος πρὸς τοὺς αὐτοὺς γραφικώτερον συμπλεκόμενος, καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ὁ δὲ τέταρτος διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων περιέχει περὶ τῆς ἐνδόξου οἰκονομίας τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ μὲντοι πέμπτος αἰρετικῶν δόξας ἀθροίζει, καὶ παρατεθῆσιν αὐτὰς τῇ δόξῃ τῶν μὴ ὁμολογούντων ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις, καὶ δείκνυσι πολλὴν πρὸς ἀλλήλους διασῶζοντας τὴν συγγένειαν. Ὁ δὲ ἕκτος διαλαμβάνει ὅτι εἷς ἐστὶν²⁵ ὁ Υἱὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. Ὁ ἕβδομος ἐπιστολῆς ἐπέχει τόπον· ἐν οἷς τὸ πρῶτον συνεπληροῦτο²⁶ βιβλίον. Ὁ δὲ ὄγδοος²⁷ πρὸς τοὺς πλῆθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν. Ὁ ἕνατος πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ δεῖν ἀπὸ τῶν Γραφῶν ζητεῖν ἢ λαλεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ παρ' ἑαυτοῖς πίστει. Ὁ ι' πρὸς τοὺς προβάλλοντας κακοήθως τὸ εὐλόγος σὰρξ ἐγένετο. Ὁ ια' πρὸς τοὺς κωλύοντας δύο φύσεις ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐκλαμβάνειν. Ὁ ιβ' πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι ὁ λέγων ἄλλο μὲν τὸν λόγον ἄλλο δὲ τὴν σάρκα δύο υἱοὺς λέγει. Ὁ ιγ' πρὸς τοὺς λέγοντας δεῖ τὸ καὶ ἀνθρωπῶν γινώσκειν Χριστὸν ταῦτόν ἐστι τῷ καὶ εἰς ἀνθρώπων ἔχειν τὴν ἐπιτάδα. Ὁ ιδ' πρὸς τοὺς λέγοντας ἔπαθεν ἀπαθῶς. Ὁ ιε' πρὸς τοὺς λέγοντας ἔπαθεν ὡς ἠθέλησεν. Ὁ ις' πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι χρὴ δέχεσθαι τὰς φωνὰς καὶ μὴ σκοπεῖν τὰ δι' αὐτῶν σημαίνόμενα, ὡς

πάντας ὑπερβαίνοντα. Ὁ ιζ' πρὸς τοὺς λέγοντας «πα-
θεν ὁ Λόγος σαρκί. » Ὁ ιη' πρὸς τοὺς λέγοντας ποίαν
ἕσουςιν οἱ Ἰουδαῖοι δίχην, εἰ μὴ Θεὸν ἑσταύρωσαν ;
Ὁ ιθ' πρὸς τοὺς λέγοντας Ἰουδαῖός ἐστιν ὁ μὴ Θεὸν
ἑσταυρωθεὶς λέγων. Ὁ κ' πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι καὶ
ἔγγελοι ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ ἐσθίοντες οὐ πάντως σαρ-
κὸς φύσιν ἑπαφέροντο. Ὁ κα' πρὸς τοὺς μικρύνοντας
ἐκαστὸν θαῦμα τῷ ἀρνεῖσθαι τὴν σάρκα. [33 R.] Ὁ
κβ' πρὸς τοὺς ζημιούοντας ἡμῶν τὸ γένος τῷ μὴ λέ-
γειν ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἰληφθαι τὴν ἀπαρχήν. Ὁ
κγ' πρὸς τοὺς λέγοντας πιστεύειν ἀπλῶς οἷς λέγουσι
καὶ μὴ κατανοεῖν τί πρόπον ἢ ἀπρεπές. Ὁ κδ' πρὸς
τοὺς ἀναιροῦντας τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν μετὰ τὸ
πάθος καὶ τὴν ἀνάληψιν. Ὁ κε' ἀνακεφαλαίωσις τῶν
κατὰ μέρος ῥηθέντων. Ὁ κς' περὶ τῆς ὑστερον μη-
νοθεσίας συνθέσεως ἡτοι συνομοσιώσεως. Ὁ κς' περὶ
τοῦ κατὰ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον ὑποδείγματος. Δῆλον
ἔστι καὶ ἐκ μόνης αὐτῶν τῆς ὑποθέσεως, ποιοὶ τῶν εἰ-
ρημένων λόγων τὸ ὀρθόδοξον κρατύνουσι φρόνημα,
[15 H.] καὶ τίνες ἐκκλίνουσιν.

— **II A** Vicesimus sextus, de post-manifestata compositione seu consubstantiatione. — Vicesimus septimus, de eo quod secundum communem hominem est, exemplo. Clarum vero vel ex solo ar-
gumento quinam ex superscriptis libris orthodoxam corroborarent doctrinam, quique ab ea discedant.

Ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἀνεγνώσθησαν²⁰ τοῦ αὐτοῦ
λόγοι τρεῖς, μελλοῦς τῶν προειρημένων. Ἐραριστής ἢ
Πολύμορφος ἔφερον ἐπιγραφῆν. Ἄν ὁ μὲν πρῶτος, ὅτι
ἑτραπτος ὁ Θεὸς Λόγος· ὁ δεύτερος, ὅτι ἀσύγχυτος ἢ
ἑνωσις· ὁ τρίτος, ὅτι ἀπαθής ὁ Θεὸς Λόγος. Ἔτι καὶ
τέταρτος, ἐν ᾧ συλλογισμοὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως
ὑπεραγωνίζεταί. Οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς λόγοι ἐν διαλόγῳ
εἰσὶν αὐτῷ διεσκευασμένοι, οἱ δὲ ἄλλοι καταλογάδην.
Σαφὴς δὲ ἐστὶν ἐν ἅπασιν τὴν φράσιν, ὡς εὐκρινῆς καὶ
καθαρῆς, καὶ οὐκ ἀμοιρῶν τοῦ ἡδέος, καταλλήλως τε
ταῖς νοήμασιν ἐνευθηνούμενος²⁰.

MZ.

Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη,
καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλήμ ἄλωσις.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ κατὰ Ἰουδαίους
πάθη, ἐν οἷς ἢ τε τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τέλει τῶν λό-
γων ἄλωσις καὶ ἡ τῆς Μασάδας πολίχνης, πρὸ δὲ
τούτων ἢ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος
ἦλθε, ἐπὶ δὲ Γισχάλων²¹ ἄλωσις καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν
φρουρίων ἐρημία. Ἔστι δὲ αὐτῷ²² τὸ σύνταγμα ἐν
λόγοις ἑκτά. Καθαρῆς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου
μετὰ εὐκρινείας καὶ ἡθονῆς δευρὸς ἐκφῆναι, πιθανός
τε ταῖς θημηγορίαις καὶ ἐπίχαρις, κἀν ἐπὶ τάναντια
ὁ καιρὸς καλῆ χρῆσασθαι τῷ λόγῳ, δεξιὸς καὶ γόνιμος
ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα, καὶ γνωμολογικὸς δὲ ὡς

VARIAE LECTIONES.

²⁰ οὗς ς. ²¹ ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ. A, ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ ς. ²² εὐθηνούμενος ς. ²³ χισχάλων A.
²⁴ αὐτὸ ς.

NOTÆ.

(75) *F. mendicator* redditur a Gentiano Herveto ex ipsius Theodoretī Præfat. *Sodalem* ego voco, quasi
comp. sodalem, et ejusdem participem symbolice.

A voluit. » — Decimus sextus, in asserentes oportere voces ipsas accipere; non autem earum sensa, ut quæ omnium captum excedant, considerare. — Decimus septimus, adversus dicentes: « Verbum per carnem passum est. » — Decimus octavus, contra asserentes, quales Judæi pœnas daturī fuisset, si Deum cruci non afflissent. — Decimus nonus, in affirmantes Judæum illum esse, qui Deum minime crucifixum asserat. — Vicesimus, contra aientes, angelos eos, qui apud Abrahamum cibum sumperunt, non continuo etiam carnis naturam attulisse. — Vicesimus primus, adversus eos, qui miracula singulatim extenuant, dum carnem negant. — Vicesimus secundus, adversus eos, qui humano generi damnum irrogant, dum concedere nolunt ex nostra natura principium sumptum esse. — Vicesimus tertius, contra jactantes, credere simpliciter iis, quæ dicuntur; et non attendere, quid decens sit, aut indecens. — Vicesimus quartus, adversus tollentes naturarum differentiam, post passionem et ascensionem. — Vicesimus quintus, summam ea repetit, quæ per partes hactenus tradita sunt. — **II A** Vicesimus sextus, de post-manifestata compositione seu consubstantiatione. — Vicesimus septimus, de eo quod secundum communem hominem est, exemplo. Clarum vero vel ex solo ar-
gumento quinam ex superscriptis libris orthodoxam corroborarent doctrinam, quique ab ea discedant.

Adhuc in eodem ipso Volumine legi tres eisdem libros superioribus majores. Titulum præferunt *εραριστής* (75), ἢ *Πολύμορφος* (id est, *sodalis*, seu *multiformis*). Horum primus, Deum Verbum immutabile esse docet. Alter, inconfusam, minimeque mistam unionem esse. Tertius impassibilem sive imperturbabilem esse Deum Verbum. Accessit quartus, in quo syllogismis hæc eadem argumenta reitexit. Atque hi quidem libri per dialogum ab ipso conscripti sunt, reliqui vero continenti, ac perpetua serie. Stylus ei in omnibus perspicuus (est enim distinctus ac purus) neque jucunditatis expers: proportionis vero sensibus exuberat.

XLVII.

Josephi Judæi de libro Judaico libri vii.

Legi Josephum Judæum, *De Judaicæ gentis calamitate atque interitu*. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, et Masadæ oppidi: et ante hæc Jotapatorum, in quo et ipse Josephus captus; præterea Gischalorum eversionem, et aliorum Judaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem hujus operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum paritate ac jucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in con-

fecta a quibusdam jactabantur : sed per philosophiam, ac vitæ puritatem hæc etiam, quæ ipse mox narraverit, ab illo profecta singit. Quin potius exosum magis, ac veneficis, non vero magicæ arti deditum fuisse.

Jam de Indis omnia iste, maxima absurda, fideque indigna consuit. Dolia enim apud istos statuit, plena imbrium et ventorum, quibus datum sit regionem compluere in imbrium penuria, iterumque discussis imbribus siccare, dum alternis aquam ventumque e dotiis suppeditant. His similia, dementiæ plena, et alia plurima prodigiose consingit, itaque libris octo omnis ab illo vanissimi laboris opera consumitur.

XLV.

Andronicianus contra Eunomianos.

Lecti sunt Androniciani *Adversus Eunomianos libelli duo*. Promittit quidem in præcæmis grandia, quæ tamen non præstitit, in altero præsertim libro. Philosophiæ hic perstudiosus est, cum moribus, tum mente, atque dicendi forma; religione vero Christianus.

XLVI.

Theodoreti Contra hæreticos libri xxvii; et Eraniastæ libri iii.

Lecti Theodoreti episcopi Cyri *libri septem et viginti, Adversus varias propositiones*. **I** Primus liber agit contra asserentes, unius fuisse naturæ Deum Verbum, et quod ex semine David sumpsit principium, itemque adversus eos, qui divinitati passiones attribuunt. — **S**ecundus liber, cum eisdem e Scriptura manum validius consertit. — **T**ertius, de eadem re disputat. — **Q**uartus, sanctorum Patrum continet doctrinam, de gloriosa incarnatione Domini nostri Jesu Christi Filii Dei. — **Q**uintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Christo duas naturas minime agnoscunt, et ostendit magnam eos inter se affinitatem habere. — **S**extus, ponit unum esse Filium Dominum nostrum Jesum Christum. — **S**eptimus, epistolæ locum tenet, quibus volumen primum absolvitur. — **O**ctavus vero, contra eos, qui multitudine duntaxat veritatem dijudicant. — **N**onus, in eos, qui jactant non oportere e Scripturis aut loqui, aut querere, sed fidem suam sibi sufficere. — **D**ecimus, in male objicientes illud : « Verbum caro factum est. » — **U**ndecimus, adversus prohibentes duas capere in incarnatione naturas. — **D**uodecimus, in eos qui asserunt dicentem, aliud esse Verbum, aliud esse carnem, duos filios profiteri. — **D**ecimus tertius, contra dicentes, quod idem sit Christum hominem agnoscere, atque in homine spem collocare. — **D**ecimus quartus, adversus enuntiantes : « Passus est sine passione. » — **D**ecimus quintus, in eos, qui dicunt : « Passus est uti

A φιλοσοφία δὲ καὶ βίου καθαρότητι, καὶ ἄπερ αὐτὸς ἐφησεν, ἐκείνους εἰσάγει διαπεπράχθαι· ἀπεχθάνεσθαι δὲ μᾶλλον μάγους καὶ φαρμακοὺς¹⁹, μὴ ὅτι γε αὐτὸν τῇ μάγῳ²⁰ προσανακείσθαι τέχνη.

Περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν οὗτος τὰ πάντα²¹ παραλογώτατα καὶ ἀπιστότατα διαβραβύσει· πίθους γὰρ αὐτοῖς πλήρεις θμβρων καὶ ἀνέμων δοὺς ἕσιν τὴν χώραν ἀνομβρίας ἐπεχούσης, [32 R.] ἐξικμάζειν²² τε αὐτὰ καταβρήγγυμένων θμβρων ταῖς ἐκ²³ πίθων ἀνα μέρος χορηγίας κυρίους ἐκάθισα, παραπλήσια τοῖς ἀνοίας μετὰ καὶ ἕτερα πλείστα τερατευσάμενος. Ἐν ὅκτῳ δὲ λόγοις ἡ πᾶσα αὐτῷ τῆς ματαιοπορίας σπουδὴ κατηνάλωται.

ME'.

B *Ἀνδρονικιανοῦ πρὸς Εὐνομιανούς λόγοι βραχεῖς δύο.*

[14 H.] Ἀνεγνώσθησαν²⁴ Ἀνδρονικιανοῦ Πρὸς Εὐνομιανούς λόγοι βραχεῖς δύο. Ὑποσχεῖται μὲν οὖν ἐν προοίμιοις μεγάλα, οὗ τοιαῦτα δὲ ἂ διέρχεται, καὶ μάλιστα γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. Ἔστι δὲ οὗτος φιλοσοφίας ἐραστὴς τῷ τε ἡθεὶ καὶ τῇ διανοίᾳ καὶ τοῦ λόγου τῷ σχήματι, Χριστιανὸς δὲ τῷ σεβάσματι.

MG'.

Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου λόγοι κζ'. Πρὸς διαφόρους θέσεις.

Ἀνεγνώσθη Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου λόγοι κζ' πρὸς διαφόρους θέσεις· ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος πρὸς τοὺς λέγοντας μίαν φύσιν γεγενῆσθαι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ τὴν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ληφθεῖσαν ἀπαρχὴν καὶ προσακόκτας τὰ πάθη τῇ θεότητι, ὁ δὲ δεύτερος πρὸς τοὺς αὐτοὺς γραφικώτερον συμπλεκόμενος, καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ὁ δὲ τέταρτος διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων περιέχει περὶ τῆς ἐνδόξου οἰκονομίας τοῦ Δεσπότητος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ μὲντοι πέμπτος αἰρετικῶν δόξας ἀρθροῖζει, καὶ παρατίθεισιν αὐτάς τῇ δόξῃ τῶν μὴ ὁμολογούντων ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις, καὶ δεικνύσιν πολλὴν πρὸς ἀλλήλους διασώζοντας τὴν συγγένειαν. Ὁ δὲ ἕκτος διαλαμβάνει ὅτι εἷς ἐστίν²⁵ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. Ὁ ἕβδομος ἐπιστολῆς ἐπέχει τόπον· ἐν οἷς τὸ πρῶτον συνεπληροῦτο²⁶ βιβλίον. Ὁ δὲ ὄγδοος²⁷ πρὸς τοὺς πλήθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν. Ὁ ἕνατος πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ δεῖν ἀπὸ τῶν Γραφῶν ζητεῖν ἢ λαλεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ παρ' ἑαυτοῦ πίστει. Ὁ ε' πρὸς τοὺς προβάλλοντας κακοήθως τὸ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο.» Ὁ ια' πρὸς τοὺς κωλύοντας δύο φύσεις ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐκλαμβάνειν. Ὁ ιβ' πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι ὁ λέγων ἄλλο μὲν τὸν λόγον ἄλλο δὲ τὴν σὰρκα δύο υἱοὺς λέγει. Ὁ ιγ' πρὸς τοὺς λέγοντας ἅπαι τὸ καὶ ἀνθρωπῶν γινώσκειν Χριστὸν ταῦτόν ἐστι τῷ καὶ εἰς ἀνθρωπῶν ἔχειν τὴν φύσιν. Ὁ ιδ' πρὸς τοὺς λέγοντας ἔπαθεν ἀπαθῆς. Ὁ ιε' πρὸς τοὺς λέγοντας ἔπαθεν ὡς ἡθέλησεν. Ὁ ις' πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι χρὴ δέχεσθαι τὰς φωνὰς καὶ μὴ σκοπεῖν τὰ δι' αὐτῶν σημαίνόμενα, ὡς

VARIAE LECTIONES.

¹⁹ φαρμακοὺς ζ. ²⁰ μάγῳ, nisi fallor, A. ²¹ πάντα) πάντων corr. A. ²² ἐξικμάζειν A, vulgata pro γραφῆ ἀρροῦσιτα. ²³ ἐκ] ἴμο ἐκ τῶν. ²⁴ ἀνεγνώσθη A. ²⁵ ἐστίν add. A. ²⁶ συμπληροῦται ζ. ²⁷ ὄγδοος καὶ πρὸς ζ.

πάντας ὑπερβαίνοντα. Ὁ ιζ' πρὸς τοὺς λέγοντας «ἐπα-
θεν ὁ Λόγος σαρκί. » Ὁ ιη' πρὸς τοὺς λέγοντας ποίαν
ἔβουυσιν οἱ Ἰουδαῖοι δίκην, εἰ μὴ θεὸν ἑσταύρωσαν ;
Ὁ ιθ' πρὸς τοὺς λέγοντας Ἰουδαῖός ἐστιν ὁ μὴ θεὸν
ἑσταυρωσθαι λέγων. Ὁ κ' πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι καὶ
ἄγγελοι ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ ἐσθλόντες οὐ πάντως σαρ-
κὸς φύσιν ἑπέφεροντο. Ὁ κα' πρὸς τοὺς σμικρύνοντας
ἐκαστον θαῦμα τῶ ἀρνεῖσθαι τὴν σάρκα. [33 R.] Ὁ
κβ' πρὸς τοὺς ζημιούντας ἡμῶν τὸ γένος τῶ μὴ λέ-
γειν ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἰληφθαι τὴν ἀπαρχήν. Ὁ
κγ' πρὸς τοὺς λέγοντας πιστεύειν ἀπλῶς οἷς λέγουσι
καὶ μὴ κατανοεῖν τί πρότερον ἢ ἄκρετες. Ὁ κδ' πρὸς
τοὺς ἀναιρούοντας τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν μετὰ τὸ
πάθος καὶ τὴν ἀνάληψιν. Ὁ κε' ἀνακεφαλαίωσις τῶν
κατὰ μέρος ῥηθέντων. Ὁ κς' περὶ τῆς ὑστερον μη-
νοθεΐας συνθέσεως ἤτοι συνουσιώσεως. Ὁ κς' περὶ
τοῦ κατὰ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον ὑποδείγματος. Δῆλον
δὲ καὶ ἐκ μόνης αὐτῶν τῆς ὑποθέσεως, ποιοὶ τῶν εἰ-
ρημμένων λόγων τὸ ὀρθόδοξον κρατύνουσι φρόνημα,
[15 H.] καὶ τίνας ἐκκλίνουσιν.

A voluit. » — Decimus sextus, in asserentes opor-
tere voces ipsas accipere; non autem earum sensa,
ut quæ omnium captum excedant, considerare. —
Decimus septimus, adversus dicentes: « Verbum
per carnem passum est. » — Decimus octavus, con-
tra asserentes, quales Judæi poenas dari fuisseht,
si Deum cruci non affixissent. — Decimus nonus,
in affirmantes Judæum illum esse, qui Deum mi-
nime crucifixum asserat. — Vicesimus, contra aien-
tes, angelos eos, qui apud Abrahamum cibum sum-
pserunt, non continuo etiam carnis naturam attu-
lisse. — Vicesimus primus, adversus eos, qui mi-
racula singularim extenuant, dum carnem negant.
— Vicesimus secundus, adversus eos, qui humano
generi damnum irrogant, dum concedere nolunt
ex nostra natura principium sumptum esse. — Vi-
cesimus tertius, contra jactantes, credere simpli-
eiter iis, quæ dicuntur; et non attendere, quid de-
cens sit, aut indecens. — Vicesimus quartus, ad-
versus tollentes naturarum differentiam, post pas-
sionem et ascensionem. — Vicesimus quintus, summatim ea repetit, quæ per partes hactenus tradita
sunt. — **II a** Vicesimus sextus, de post-manifestata compositione seu consubstantiatione. -- Vice-
simus septimus, de eo quod secundum communem hominem est, exemplo. Clarum vero vel ex solo ar-
gumento quinam ex suprascriptis libris orthodoxam corroborent doctrinam, quique ab ea discedant.

Ἐτι ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἀνεγνώσθησαν²⁰ τοῦ αὐτοῦ
λόγοι τρεῖς, μείζους τῶν προειρημένων Ἐραριστοῦ ἢ
Πολύμορφος ἐφερονεπιγραφῆν. Ὅν δὲ μὲν πρῶτος, ὅτι
ἄκρετος ὁ θεὸς Λόγος· ὁ δεύτερος, ὅτι ἀσύγγυτος ἢ
ἑνωσις· ὁ τρίτος, ὅτι ἀπαθὴς ὁ θεὸς Λόγος. Ἐτι καὶ
τέταρτος, ἐν ᾧ συλλογισμοῖς τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως
ὑπεραγωνίζεται. Οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς λόγοι ἐν διαλόγῳ
εἰσὶν αὐτῷ διεσκευασμένοι, οἱ δὲ ἄλλοι καταλογαδῆν.
Σαφὴς δὲ ἐστὶν ἐν ἅπασιν τὴν φράσιν, ὡς εὐκρινῆς καὶ
καθαρῆς, καὶ οὐκ ἀμοιρῶν τοῦ ἡδέος, καταλλήλως τε
τοῖς νοήμασιν ἐνευθηνοῦμενος²⁰.

Adhuc in [eodem ipso Volumine legi tres ejus-
dem libros superioribus majores. Titulum præfe-
runt ἐραριστοῦ (75), ἢ Πολύμορφος (id est, *sodalis*,
sen *multiformis*). Horum primus, Deum Verbum
immutabile esse docet. Alter, inconfusam, minime-
que mistam unionem esse. Tertius impassibilem
sive imperturbabilem esse Deum Verbum. Accedit
quartus, in quo syllogismis hæc eadem argumenta
reiecit. Atque hi quidem libri per dialogum ab
ipso conscripti sunt, reliqui vero continent, ac
perpetua serie. Stylus ei in omnibus perspicuus
(est enim distinctus ac purus) neque jucunditatis
expers: proportione vero sensibus exuberat.

MZ'.

XLVII.

Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη,
καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλήμ ἄλωσις.

Josephi Judæi de libro Judaico libri vii.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ κατὰ Ἰουδαίους
πάθη, ἐν οἷς ἢ τε τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τέλει τῶν λό-
γων ἄλωσις καὶ ἡ τῆς Μασάδας πολίχνης, πρὸ δὲ
τούτων ἢ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος
ἦλθε, ἐτι δὲ Γισχάλων²¹ ἄλωσις καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν
φρουρίων ἐρημία. Ἐστὶ δὲ αὐτῷ²² τὸ σύνταγμα ἐν
λόγοις ἐπέτ. Καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου
μετὰ εὐκρινείας καὶ ἡθονῆς δεινὸς ἐκφῆναι, πιθανός
τε ταῖς δημηγορίαις καὶ ἐπίχαρις, κἀν ἐπὶ τάναντία
ὁ καιρὸς καλῆ χρῆσασθαι τῶ λόγῳ, δεξιὸς καὶ γόνιμος
ἐνθυμημάτων ἐφ' ἐκάτερα, καὶ γνωμολογικὸς δὲ ὡς

Legi Josephum Judæum, *De Judaica gentis calamitate atque interitu*. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, et Masada oppidi: et ante hæc Jotapatorum, in quo et ipse Josephus captus; præterea Gischalorum eversionem, et aliorum Judaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem hujus operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac jucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in con-

VARIE LECTIONES.

²⁰ οὗς ς. ²¹ ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ. A, ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ ς. ²² εὐθηνοῦμενος ς. ²³ χισχάλων A. ²⁴ αὐτὸ ς.

NOTÆ.

(75) *F. mendicator* redditur a Gentiano Herveto ex ipsius Theodoretii Præfat. *Sodalem* ego voco, quasi *simil odalem*, et ejusdem participem symbolæ.

trariam partem flectere. Dextere quoque et copiose entymematis in utramque partem utitur, sententiasque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, et concitandi motus, eosdemque mox leniendi, est peritissimus.

Multa vero signa atque prodigia Hierosolymæ excidium præcessisse commemorat. Bovem ad sacrificium ductam agnum peperisse. Lucem in templo splenduisse. Vocem exinde auditam: « Hinc abeamus. » Templi portas, quas ne viginti quidem viri aperire poterant, sponte patuisse. Exercitum vesperi visum armis indutum. Virum, cui nomen Jesus Anania, nihil aliud annis sex et mensibus tribus sonuisse, tanquam furore percitum, quam identidem: « Væ, væ, Jerusalem, » eundemque cum ea de causa verberibus quoque cæderetur, præter hanc unam vocem, nullam emisisse aliam. Hunc item urbis excidio cum interesset, eandemque apud se vocem ingeminarat, lapidis ictu **II** ab hoste occisum esse.

Atque hæc quidem ante urbem captam signa monstrata fuere, intestini vero belli seditio et hostes urbem everterunt. In zelotarum enim factionem et sicariorum divisi, se mutuo Judæi interfecerunt, ipsumque adeo reipublicæ corpus vulgus, ab utrisque acerbe est atque crudeliter dilaniatum. Fames item sic urbem invasit, ut et ad alia flagitia homines impulsivi fuerint, et mulier suum ipsa filium comederit. Pestis adhæc famem excipiens, satis omnibus clare ostendit, divinæ id iræ opus esse, ac Dominicæ denuntiationis minarumque, fore nimirum ut urbs funditus eversa periret.

XLVIII.

Josephus, vel Caius Presbyter. De universo.

Lectus est, Josephus *De universo*; qui liber a libi inscriptus legitur, *De universi causa*; in aliis vero libris, *De universi natura*. Suntque libelli duo, quibus secum pugnare Platonem docet. De anima quoque materia, et resurrectione (76) Alcinoium, ut absurde ac falso disserentem, reprehendit, suas vero ipse de his thesibus opiniones opponit; docetque Judæorum nationem longe esse, quam Græcorum antiquiorem. Putat compositum hominem ex igne, terra, aqua, ac præterea e spiritu, quem *animam* appellat. De quo spiritu hisce verbis usus est: Hujus principem partem apprehendens, una cum corpore formavit, et per omnia membra artusque viam ipsi patefecit. Qui spiritus corpori conformatus, totumque pervadens, eadem forma, qua corpus hoc spectatur, insignitus est: naturam vero frigidiorum habet, ad tria illa, per quæ corpus compactum est. Hæc ille, non satis apte ad Hebræorum de hominis natura doctrinam, neque satis e dignitate reliquorum a se diserte scriptorum elocutus. De mundi quoque generatione per compendium

Α εἰ τις ἄλλος, καὶ κἀθὲν τῷ λόγῳ παραστῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγείραι πάθος καὶ πρᾶξαι δοκιμώτατος.

Πολλὰ δὲ σύμβολα καὶ σημεῖα λέγει προυπάρχει τῆς Ἱερουσαλήμ ἀλώσεως· βούν τε γὰρ ἐπὶ θυσίαν ἀγομένην ἄρνα τεκεῖν, καὶ φῶς ἀναλάμψαι ἐν τῷ ναῷ, καὶ φωνῆς ἐκεῖθεν ἐπακούσαι· Μεταβαίνομεν ²² ἐντεῦθεν, καὶ τὰς τοῦ ἱεροῦ πύλας οὐδ' ὑπὸ ἀνδρῶν εἰκασιν ἀνοιγομένας αὐτομάτως ἀνεψῆχαι, καὶ στρατὸν ἐσπέρας ἐπιφαινεσθαι ὄπλοις περιπεφραγμένον, καὶ ἀνθρωπὸν τινα (ὄνομα αὐτῷ ὁ τοῦ Ἀνανίου Ἰησοῦς) μὴδὲν ἄλλο ἐπιφθέγγεσθαι ἐπὶ ἑτῆς γ' καὶ ²⁴ μῆνας γ', ὡς περ βεβαχθευμένον ὄντα ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ἢ τὸ αἰτῆ Ἱερουσαλήμ· ὅς καὶ ὑπὲρ τούτου αἰκισθεὶς πλήν ταύτης τῆς φωνῆς οὐδὲν ἄλλο ἀπεκρίνατο, ἐν αὐτῇ τε τῇ ἀλώσει· παρῶν καὶ ἑαυτῷ ²⁵ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπειπὼν, λίθῳ βληθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐτελεύτησε.

[36 R.] Τὰ μὲν οὖν προδειχθέντα τῆς ἀλώσεως σημεῖα ταῦτα· ἡ στάσις δὲ τῶν ἐμφυλίων ἢ οἱ πολέμοι τὴν πόλιν ἐπόρθησαν. Εἰς ζηλωτὰς γὰρ ἑαυτοὺς καὶ σικαρίους διαστήσαντες ἀλλήλους τε ἐφθειρον, καὶ τὸ κοινὸν σῶμα ὁ δῆμος ὑπ' ἀμφοῖν πικρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς ἐσπαράττετο. Λιμὸς τε οὕτω κατέσχευεν ὡς καὶ εἰς ἄλλα μὲν παράνομα τοὺς ἀνθρώπους ἐκδιαιτηθῆναι, καὶ γυναῖκα δὲ τὸ οἰκεῖον τέκνον θοινήσασθαι. Καὶ τῷ λιμῷ ὁ λοιμὸς συνεπιλαβόμενος ἐδείκνυ πᾶσιν ἐμφανῶς θεομηνίας ἔργον καὶ τῆς Δεσποτικῆς προβήσεως καὶ ἀπειλῆς τὴν τῆς πόλεως ὑπάρχει πανωλεθρίαν καὶ ἄλωσιν.

MH.

Τοῦ αὐτοῦ μᾶλλον δὲ Γαῖου Πρεσβυτέρου, περὶ τῆς τοῦ πατρός.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου Περὶ τοῦ πατρός, δὲν ἄλλοις ἀνέγνων ἐπιγραφόμενον Περὶ τῆς τοῦ πατρός αἰτίας, ἐν ἄλλοις δὲ Περὶ τῆς τοῦ πατρός οὐσίας. [16 H.] Ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδοῖς. Δείκνυσι δὲ ἐν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν στασιάζοντα Πλάτωνα, ἐλέγχει δὲ καὶ περὶ ψυχῆς καὶ ὕλης καὶ ἀναστάσεως Ἀλκίνοον ἀλόγως τε καὶ ψευδῶς εἰπόντα, ἀντεισάγει δὲ τὰς οἰκείας περὶ τούτων τῶν ὑποθέσεων δόξας, δείκνυσι τε πρεσβύτερον Ἑλλήνων πολλῶν τὸ Ἰουδαίων γένος. Δοξάζει δὲ συγκεῖσθαι τὸν ἀνθρώπων ἐκ πυρὸς καὶ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ εἶ ἐκ πνεύματος, ὃ καὶ ψυχὴν ὀνομάζει. Περὶ οὗ πνεύματος αὐταῖς λέξεσιν οὕτω φησί· Τούτου τὸ κυριώτερον ἀνελάμβανος ἅμα τῷ σώματι ἐπλασε, καὶ διὰ παντὸς μέλους καὶ ἄρθρου πορείαν αὐτῷ κατεσκεύασεν ²⁶· ὃ τῷ σώματι συμπλασθὲν καὶ διὰ παντὸς δικνούμενον τῷ αὐτῷ εἶδει τοῦ βλεπομένου σώματος τεσσέσσεται, τὴν οὐσίαν δὲ ψυχρότερον ὑπάρχει πρὸς τὰ τρία, δι' ὧν τὸ σῶμα συνήρμοσταί. Οὕτω μὲν οὖν ἀναξίως τῆς τε τῶν Ἰουδαίων περὶ ἀνθρώπου φυσιολογίας ταῦτα εἰπὼν καὶ τῆς ἑλλῆς αὐτοῦ περὶ τοὺς λόγους ἀσκήσεως, διέξεισι καὶ περὶ τῆς

VARIE LECTIONES.

²² μεταβαίνομεν γ. ²⁴ καὶ om. A. ²⁵ ἑαυτῷ] αὐτὸς esse videtur in A. ²⁶ παρεσκεύασεν A.

NOTÆ.

(76) Cujus de comparat. Platon. et Aristot. libellus Græce atque Latine in medio est.

κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς. Περὶ μέντοι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὡς ἔγγιστα θεολογεῖ, κλησὶν τε αὐτὴν ἀναφθεγγόμενος Χριστοῦ, καὶ τὴν ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. Ὁ τινὰς ἰσως καὶ ἀμφιβολεῖν, ὡς Ἰωσήπου εἴη τὸ συνταγματικόν, ἀναπαύσειεν. Οὐδὲν δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτῷ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεί.

Ἐβρον δὲ⁷⁷ ἐν παραγραφαῖς ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἰωσήπου, ἀλλὰ Γαίου πινδὸς πρεσβυτέρου ἐν Ῥώμῃ καταστρέβοντος, ὃν φασὶ συντάξει καὶ τὸν *Λαβύρινθον*⁷⁸ ὃ καὶ διάλογος φέρεται πρὸς Πρόκλον τινὰ ὑπέμπαχον τῆς τῶν Μοντανιστῶν αἰρέσεως. Ἀνεπιγράφου δὲ καταλακροθέντος τοῦ λόγου φασὶ τοὺς μὲν Ἰωσήπου ἐπιγράφαι, τοὺς δὲ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, ἄλλους δὲ Εἰρηναίου⁷⁹, ὡσπερ καὶ τὸν *Λαβύρινθον* τινες ἐπιγράφαν Ὀριγίνους. Ἐπεὶ Γαίου ἔστι πόνημα τῆς ἀληθείας τοῦ συνταχθέντος τὸν *Λαβύρινθον*, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ *Λαβύρινθου* διαμαρτύρατο ἑαυτῷ εἶναι τὸν *Περὶ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας* λόγον. Εἰ δ' ἕτερος καὶ οὐκ οὗτός ἐστιν, οὐπω μοι γέγονεν εὐδαλον. Τοῦτον τὸν Γάιον πρεσβύτερόν φασὶ γεγενῆσθαι τῆς κατὰ Ῥώμην [37 R.] Ἐκκλησίας ἐπὶ Οὐίκτορος καὶ Ζεφυρίνου τῶν ἀρχιερέων, χειροτονηθῆναι δὲ αὐτὸν καὶ ἰθὺν ἐπισκοπῶν. Συντάξει δὲ καὶ ἕτερον λόγον ἰδίως κατὰ τῆς Ἀρτέμωνος αἰρέσεως, καὶ κατὰ Πρόκλου δὲ σπουδαστοῦ Μοντανῶν σπουδαίαν διάλεξιν⁸⁰ συνταχέναι, ἐν ἧς τριακίδεκα μόνας ἐπιστολάς ἀριθμεῖται Παύλου, οὐκ ἐγκρίνων τὴν πρὸς Ἑβραίους.

M⁸.

Τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν λόγοι ε'.

Ἀνεγνώσθη τὸν ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας⁸¹ Κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν, ἐν λόγοις πέντε. Φυλάττει δὲ κἀν τούτοις τῶν οικειῶν λόγων τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ ἰδίωμα, σαφέστερος δὲ ἐστὶ τοῦ πρὸς Ἑρμείαν καὶ τοῦ *Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι λατρίας*. Ὁ δὲ λόγος αὐτῷ πεποιημένος καὶ εἰς κιάζουσαν ἰδέαν ἐκθεδιασμένος, καὶ οἷον λελυμένη καὶ τὸ μέτρον ὑπερορῶσα ποιήσις.

N⁹.

Νικίου μοναχοῦ κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόδου κεφαλαίων ζ'.

[17H.] Ἀνεγνώσθη Νικίου μοναχοῦ κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόδου κεφαλαίων ἑπτὰ, ὧν διεμνημόνευσεν ἐν τῷ θαλυμένῳ αὐτοῦ λόγῳ *Διαιτητής*. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπλοῦς καὶ σύντομος καὶ ταῖς ἀντιρήσεσιν ἱκανὸς καὶ ἀπείριτος.

Ἀνεγνώσθη δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σεβήρου, ἐτι δὲ καὶ κατὰ Ἑλλήνων λόγοι δύο.

VARIAE LECTIONES.

⁷⁷ δὲ om. A. ⁷⁸ εἰρηναίου ζ. ⁷⁹ τοῦ A : αὐτοῦ ζ. ⁸⁰ διάλεξιν] δὲ λέξιν A. ⁸¹ ἀλεξανδρείως A. ⁸² τοῦ om. A.

NOTÆ.

(77) Vide B. Hier. in *Catalogo*, c. 59, et Euseb. lib. vi, c. 14; et lib. ii, cap. 24.

(78) De qua lege Theodoret. atque Niceph.

(79) Quæ item sententia tribuitur Hippolyto inf.

A disserit. De Christo autem vero Deo aptissime loquitur, quando et ipsam Christi appellationem illi attribuit, et inenarrabilem ex Patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc Josephi opusculum: etsi nihil dicendi genere a reliquis ejusdem scriptis discedit.

Comperi adnotatum fuisse, non esse Josephi hoc opus, sed Cæii cujusdam presbyteri Romæ agentis, quem et auctorem faciunt *Labyrinthi*: cuius etiam dialogus est adversus Proclum quemdam, hæresis Montanistarum defensorem. Cum enim sine titulo opus relictum esset, alii quidem Josepho inscriptum referunt alii Justino martyri, nonnulli Irenæo, quemadmodum et *Labyrinthum* Origeni quidam tribuere. Alioqui Cæii est opus ejusdem revera, qui *Labyrinthum* composuit 12a, quando ille ipse in extremo *Labyrintho* testatum reliquit, esse se libri *De universi natura* auctorem. Verum hic ne liber ille sit, de quo agitur, an alius, nondum mihi liquet. Hunc Cæium (77) presbyterum Romanæ Ecclesiæ fuisse affirmant, sub Victore et Zephyrino pontificibus, ordinatumque et gentium episcopum, scripsisse quoque peculiarem alium librum contra Artemonis hæresim (78), et adversus Proclum, Montani studiosum, accuratam disputationem, in qua tredecim duntaxat B. Pauli epistolas enumeret (79), non recepta in censum ea, quæ est ad Hebræos.

XLIX

C Beati Cyrilli Alexandrini contra Nestorium libri v.

Lectus est B. Cyrillus Alexandriæ episcopus *Adversus blasphemias Nestorii, libris quinque*. Servat in his quoque suum dicendi characterem, et sermonis proprietatem. Clarior vero est quam ad Hermiam scribens, aut in libris *De adoratione in Spiritu* (80). Sermo illi confictus, et ad propriam dicendi formam contortus, ac veluti solutum numerosque negligens metrum.

L.

Nicias monachus contra Philoponum, Severum, ac gentes.

Lectus Nicias monachus, *Contra Philoponi capita septem*, quorum meminerat in libro quem inscripsit *Διαιτητήν* (hoc est, *arbitrium*, seu *cognitorem*), stylus ipsi simplex atque concisus, et responsionibus satisfaciens, minimeque redundans.

Legi ejusdem et *Contra impium Severum* adhuc etiam *Contra gentes libros duos*.

LI.

Hesychii presbyteri-Constant. In æneum serpentem libri iv.

LECTI sunt Hesychii presbyteri Constantinopolitani *In æneum serpentem libri quatuor*. Sermo illi ad ostentationem comparatus, et concitandis affectibus meditatus videbatur. Hic orationes finguntur Moysis ad populum; et hujus vicissim ad Moysen artificiosa alloquia. Dei quoque ad Moysen et populum, et horum utriusque rursus ad Deum, precatationis atque excusationis forma sermones compositi. **12^b** Quibus orationibus magnam libri partem consumit, ingens mole volumen efficiens. Porro Scriptor ipse, quantum ex hoc opere dijudicare licet, in orthodoxis est numerandus.

LII.

Synodus Sidetana, aliaque contra Messalianos.

LECTA synodus Sydæ habita adversus hæresim Messalianorum (81), hoc est, Euchetarum seu Adelpianorum. Præfuit synodo Amphilochius, Iconii episcopus, consentibus et aliis viginti quinque episcopis. In eodem ipso libro lecta est ipsius synodi ad magnum Flavianum, episcopum Antiochiæ, Synodica epistola, rerum gestarum rationem reddens.

Quapropter etiam ipse Flavianus synodum indixit adversus eosdem illos hæreticos, accedentibus tribus episcopis; Biza Seleuciæ (82), et Marutha (83) gentis Supharenorum, et Sami, ad quos se cum presbyteri, tum diaconi ad triginta junxerant. Noluit hæc synodus Adelpium pœnitentiam profitentem, hæresimque abjurantem admittere: quod neque ea hæreseos abjuratio, neque pœnitentia, vera atque ex animo facta probaretur. Hæresis hujus auctores fuere Adelpius, quem dixi, neque monachorum, neque sacerdotum in ordinem lectus, sed plebeius, ac privatus, et Sabbas, monachorum habitum præferens, quem ex rei eventu ἀπόκοπον (hoc est, *Resectum*) nominarunt: alter item Sabbas, et Eustathius venerandus; et Dadoes, et Semesones (85), dæmonis zizania, alique his ad hærentes. Condemnatus vero Adelpius, ejusque sectatores: neque pœnitentiæ locum (quamvis, ut diximus, quæsierint) propterea repererunt, quod, quos anathemate tanquam Messalianos condemnarant, cum his veluti consortibus scripto communicare reprehensi sunt.

Porro scripsit Flavianus ad Osroinenses epistolam, ea quæ gesta essent, edocentem, in qua etiam hæreticos punitos, et excommunicatos refert, responsumque est, acceptis ab episcopis litteris, et Flaviano pro his gratiæ actæ, atque assensum.

VARIE LECTIONES.

⁸² ὀρθοδόξων ζ. ⁸³ εἰκονίου Α. ἐπισκόπων κε' ἐν ζ. ⁸⁴ βύζου στ. ⁸⁵ Σάββας ζ. sic et infra. ⁸⁶ ἰδεσηὸς κυρ. Α, αἰδέσμδς pr: αἰδέσιμος ζ. ⁸⁷ δαδὸς καὶ σημεσώνης ζ. ⁸⁸ ροῖνη ζ.

NOTÆ.

(81) De qua Vide Theodoret. lib. iv, c. 10; et Niceph. lib. xi, cap. 15, S. Epiph.
(82) S. Basilio.

A NA.

Ἦσυχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄβρι, λόγοι δ'.

Ἀνεγνώσθη Ἦσυχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως *Εἰς τὸν χαλκοῦν ὄβρι λόγοι δ'*. Ἔστι δὲ ὁ λόγος εἰς ἐπίδειξιν δισκουασμένους καὶ ἐν ἡθοποιῆσι εἶδει μεμελετημένους, ἐν οἷς δημηγορίαι τε διατυπώνται τοῦ Μωϋσέως πρὸς τὸν λαόν, καὶ αὐτῶν πάλιν κατασχηματίζονται πρὸς τὸν Μωϋσέα διαλαλία, ἔτι δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς τε Μωϋσέα καὶ τὸν λαόν, καὶ τούτων ἐν τύπῳ δεήσεων καὶ ἀπολογίας ἐκπεποιημένοι λόγοι· ἐν οἷς καὶ ὁ πολὺς αὐτῶν κατηνάσθαι τοῦ βιβλίου λόγος, πολὺστιχον ὄγκον ἐμπειριελιφῶς. Ὁ δὲ γε ἀνήρ, ὡς ἔστιν ἐκ τοῦδε αὐτοῦ τεκμηριῶσαι τοῦ συντάγματος, τῶν ὀρθοδόξων ⁸⁸ ἔστιν.

B

NB.

Σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ κατὰ αἰρέσεως τῶν Μεσαλιανῶν, ἤγουν Εὐχιτῶν.

Ἀνεγνώσθη σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν Μεσαλιανῶν ἤγουν Εὐχιτῶν ἤτοι Ἀδελφιανῶν· ἐξηρχε δὲ τῆς συνόδου Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Ἰκονίου ⁸⁹, συνεδρευόντων αὐτῶν καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν πάντες καὶ εἴκοσιν. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ βίβλῳ ἀνεγνώσθη τῆς αὐτῆς συνόδου πρὸς τὸν μέγαν Φλαβιανὸν τὸν Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ συνοδική, τῶν πεπραγμένων ποιουμένη τὴν διδασκαλίαν.

Διόπερ καὶ αὐτὸς συναθροίζει σύνοδον κατὰ τῶν αὐτῶν αἰρετικῶν, συμπρόντων μὲν αὐτῶ ἐπισκόπων τριῶν, Βίζου ⁹⁰ τοῦ Σελευκίαι καὶ Μαρουθᾶ τοῦ Σουφρηγῶν ἔθνους καὶ Σάμου· πρεσβύτεροι δὲ καὶ διάκονοι συμπάρησαν μέχρι τριάκοντα. Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ μετάνοιαν ἐπαγγελλόμενον τὸν Ἀδελφιδὸν [40 R.] οὐκ ἰδέξαντο, οὐδὲ τὴν αἵρεσιν ἀπαρνούμενον προσήκοντο· οὐδὲ γὰρ ἐκ καρδίας, οὔτε ἡ τῆς αἰρέσεως ἄρνησις, οὔτε ἡ μετάνοια ἐπεδείκνυτο. Ἦσαν δὲ οἱ ταύτης γεννητοὶ τῆς αἰρέσεως Ἀδελφιδὸς τις ὁ ῥηθεις, οὔτε μοναστῶν οὔτε ἱερέων ἐγκατελιγμένος κληρῶν, ἀλλ' ἐν λαϊκοῖς ἐξεταζόμενος, καὶ Σάβας ⁹¹ τὸ τῶν μοναχῶν ὀκεισθὲς σῆμα, ὃν ἐκ τῆς πράξεως ἐκάλουν ἀπόκοπον, καὶ ἕτερος Σάβας, καὶ Εὐστάθιος Ἐδεσηνὸς ⁹² καὶ Δαδῶης καὶ Συμεώνης ⁹³, τῶν πονηροῦ τὰ ζιζάνια, καὶ ἕτεροι τούτοις συμπαρευόμενοι. Κατεκρίθη δὲ Ἀδελφιδὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῶ, καίτοι μετανόιας τόπον, ὡς ἐφημεν, ἐπιζητούντες· κλητὴν ταύτης οὐκ ἔτυχον, διότι ἐγγράφως, οὐδ' ἀνεθεμάτισαν ὡς Μεσαλιανούς, τούτοις ὡς ὀμόφροσιν ἐφωράθησαν κοινωθήσαντες.

Ἐγρᾶφη δὲ Φλαβιανῶν πρὸς τοὺς ἐν Ὀσροήνῃ ⁹⁴ ἐπιστολὴ τὰ περὶ αὐτοὺς πρᾶχθέντα ἐκδιδάσκουσα, ἐν ἣ ἐμφέρεται ὡς οἱ αἰρετικοὶ ἐτυπηθήσαν καὶ ἀνεθεματίσθησαν· καὶ ἀντεγρᾶφη παρὰ τῶν δεξαμένων ἐπισκόπων Φλαβιανῶ εὐχαριστία ὑπὲρ τούτων καὶ

συμφωνία. Ἐγραψε δὲ καὶ Διτώσιος ὁ Ἀρμενίας ἐπίσκοπος, διαπυθνόμενος τὰ περὶ τῶν Μεσσαλιανιτῶν· καὶ ἐγράφη αὐτῷ ἡ περὶ αὐτῶν συνοδικὴ ψήφος καὶ ἀπόφασις. Ἐγραψε δὲ ὁ μέγας Φλαβιανὸς καὶ Ἀρμενίῳ τινὶ ἐπισκόπῳ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως δεύτερον· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ [18 H.] καὶ ⁸⁰ Ἐγκλησιν προσάγει, ὅτι προστασίας τινὸς παρ' αὐτοῦ οἱ Μεσσαλιανταὶ τυγχάνουσιν. Ἐγραψε μὲντοι καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, ἵνα πανταχόθεν τοὺς Μεσσαλιανούς ὡς ἀγῆ καὶ μύση ἀπελαύνωσιν· ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἀμφιλόχιον τὸν Σίδης ὁμιλεῖ.

Ἐγραψε δὲ καὶ Σισίνιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεόδωτος ὁ Ἀντιοχείας κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς Βερρινιανὸν καὶ Ἀμφιλόχιον καὶ λοιποὺς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόπους, ἧς ἡ ἐπιγραφή, « Τοῖς θεοφιλεστάτοις συλλειτουργοῖς Βερρινιανῷ καὶ Ἀμφιλόχιῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, Σισίνιος καὶ Θεόδωτος καὶ πᾶσα ἡ ἀγία σύνοδος ἡ κατὰ θείαν ⁸¹ χάριν συγκροτηθεῖσα ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει τῆς χειροτονίας ἕνεκα τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ ἀγιωτάτου ⁸² ἐπισκόπου Σισινίου, θεσπίσματος τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Θεοδοσίου, ἐν Κυρίῳ χαίρειν. » Ἐν ταύτῃ τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ καὶ Νέων ἐπίσκοπος ἐξεφώνησεν, ὡς εἴ τι· μετὰ τὸν ἀναθεματισμὸν φωραθεῖ τῷ χρόνῳ ἢ διὰ ῥημάτων ἢ διὰ πραγμάτων εἰς τὴν ὑποψίαν τῆς νόσου ταύτης ἐμπίπτων, μηκέτι λοιπὸν αὐτὸν χωρᾶν ἔχειν, μηδ' ἂν μυριάκις ἐπαγγέλληται ⁸³, τὴν τάξιν ἀνακληροῦν τῶν μετανοούντων· συγκινδυνεύει ⁸⁴ δὲ αὐτῷ καὶ τὸν συγκροτοῦντα αὐτὸν, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε ἄλλος τις εἴη. Ἐγράφη δὲ καὶ ἐπιστολὴ Ἰωάννου Ἀντιοχείας ⁸⁵ πρὸς Νεστόριον περὶ τῶν Μεσσαλιανιτῶν. Ἐξήνεγκε δὲ καὶ ὄρον ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη συνόδος, ἡ ἐν Ἐφέσῳ τρίτη, ἀπογυμνώσασα αὐτῶν ⁸⁶ καὶ τὰ ἐν τῷ λεγομένῳ αὐτῶν βιβλίῳ ἀσκητικῷ βλάστημα καὶ αἰρετικὰ κεφάλαια, καὶ καθυποβαλοῦσα τῷ ἀναθέματι. Ἐγραψε δὲ καὶ Ἀρχέλαος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίᾳ ἐπίσκοπος ἀναθεματισμοὺς εἰκοσιτέσσαρας τῶν κεφαλαίων αὐτῶν. [41 R.] Συνέταξε δὲ κατ' αὐτῶν καὶ Ἡρακλείδης ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος ἐπιστολάς δύο, ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ χηρῆς φέρεται τῆς ἀρχαιότητος τῶν σεπτῶν εἰκόνων.

Ἐγραψε δὲ χρόνῳ ὕστερον καὶ Γερόντιος, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν ἐν Γλίτιδι μοναχῶν, πρὸς Ἀλύκιον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας, ἐγκλήματα κατὰ Λαμπετίου κινῶν, ὃς καὶ πρῶτος τῆς εἰρημένης αἰρέσεως Ἰσχυστὴν ἐκκλέψαι τὴν τῆς ἱερωσύνης καὶ ὑπαλθεῖν ἀξίωμα, βέβηλος ὧν καὶ ἀπατεῶν. Ἀλύκιος δὲ ⁸⁷ τὰ γραφήντα δεξάμε-

VARLÆ LECTIONES.

⁸⁰ καὶ om. A. ⁸¹ θε[αν] θεοῦ A. ⁸² καὶ ἀγιωτάτου add. A. ⁸³ ἐπαγγέλληται A. ⁸⁴ συγκινδυνεύει ζ.
⁸⁵ ἀντιοχείας A. ⁸⁶ αὐτῶν ζ. ⁸⁷ δὲ A: καὶ ζ.

NOTÆ.

(84) Litoius Ecclesiæ Melitiniensis episc. Theodoretus lib. iv Hist. cap. 10, Latolius, Niceph.
(85) Patriarchæ accipio, qui S. Theodoto suc-

scripsit et Litoius (84) Armeniæ episcopus, de Messalianis interrogans, missumque ad illum synodicum de illis decretum atque sententia. Scripsit quoque magnus Flavianus Armenio cuidam episcopo, 13a iterum de eadem ipsa re: qua quidem altera epistola, etiam queritur et expostulat, patrocini apud ipsum aliquid Messalianitas invenire. Scripsit et Atticus Constantinopolitanus episcopis in Pamphylia existentibus, ut undique Messalianos veluti sacros ac detestandos exturbarent. Quia et idem ad Amphiloichium Sidæ præsentem similiter scripsit.

Sisinnius item Constantinopolitanus, et Theodotus Antiochenus, communem epistolam ad Berinianum, et Amphiloichium, cæterosque in Pamphylia episcopos scripsere, cujus epistolæ hæc inscriptio est: « Deo charissimis sacrorum collegis, Beriniano, et Amphiloichio, omnibusque adeo in Pamphylia episcopis, Sisinnius, atque Theodotus et universa sancta synodus, quæ Dei gratia, in magna urbe Constantinopolitana conacta est, consecrandi gratia Deo amantissimi episcopi Sisinnii, jussu et auctoritate pientissimi, et Christo chari Imperatoris nostri Theodosii, salutem in Domino. » In ea ipsa synodica epistola Neon episcopus exclamavit, ut, si quis post anathematismum ullo tempore deprehensus fuerit, re aut verbo, in suspicionem malæ hujus sectæ incidisse, nunquam postea locum teneat, ne si millies quidem poenitentibus constitutas poenas laturum se polliceatur. Pari cum hoc periculo et eum subjicit, qui consentiat applaudatque, sive episcopus, sive quis alius ille fuerit. Missa quoque epistola Joannis (85) Antiocheni ad Nestorium, de Messalianitis. Fecit item decretum (de hoc ipso Adelphio hæretico) sacra et œcumenica synodus Ephesina tertia, quæ et illum cum blasphemis capitibusque hæreseos, quotquot in illorum libro Ascetico essent, detexit, et anathemati subjecit. Scripsit et Archelaus Cæsareæ Cappadociæ episcopus quatuor et viginti anathematismos capitum ipsorum. Composuit adversus illos et Heraolidas Nyssenus episcopus duas epistolas: quarum in altera etiam testimonium quoddam offertur pro antiquitate sacrarum imaginum.

Insequenti vero tempore Gerontius quoque presbyter et præfectus monachorum in Glitide, scripsit ad Alypium archiepiscopum Cæsareæ Cappadociæ querelas varias adversus Lampetium, qui primus ex dicta hæresi subripere furtim 13b sacerdotii dignitatem, ac subire potuit, - profanus ipse cum esset, atque impostor. Quare Alypius, acceptis lue-

cessit, atque ad Nestorium scripsisse legitur. Niceph. lib. xiv, cap. 33.

ris, ad Hormizam Comaues episcopum, quæ de Lampetio spargerentur, excutienda misit. Accusationis erant capita hæc : Pnellam ulnis amplexum atque exosculatum fuisse. Ipsum Lampetium narasse, Hierosolymis se cum diaconissa percasse; accedentibus dein nonnullis qui morbo medicinam quærerent, adducite, dixisse, pulchram mihi puellam, ostendamque tibi sanctimoniam : eos item, qui statis horis psallerent, fœde irrisisse, et convitiis insectatum, tanquam legi adhuc servientes ; aliaque multa id genus nefaria in illo accusata, quæ a Messalianis et sunt, et dicuntur. Quemadmodum et nos, inquit, dum pro virili conamur quosdam abducere ab hoc errore, qui nuper istinc pullulare cœpit, ingentem sone putredinem perturbationum, atque improbitatis, eorum depascere animos deprehendimus. Verum hic Lampetius, Hormiza episcopo iudice, et Gerontio presbytero actore, partim testibus convictus, partim sua ipse confessione reus, omnium calculis sacerdotii dignitate submovetur : assentiente etiam Alypio Cæsariensi, qui miserum illum (deceptus ipse) presbyterum ordinarat. Idem vero sceleratissimus Lampetius librum quemdam composuit, quem *Testamentum* nominavit, cui impietatis suæ dogmata quædam inspersit, eum librum Severus, qui Antiochenam invasit sedem, presbyter etiam existens refutavit. Alpheus tamen quidam, Rhinocorurorum episcopus, Lampetium *Apologia* defendit, quasi nihil eorum, de quibus accusaretur, aut dixisset, aut fecisset. Etsi autem in edito quodam a se libro Alpheus iste nihil, quantum cognoscere licet, calumniatur, abdicare nihilominus tanquam sentiens cum Lampetio, coactus est. Alter Alpheus, præceptor cognominis, a Timotheo Alexandrino presbyter ordinatus, ob eandem hæresim submovetur, ut Ptolomæi, Rhinocorurorum quoque episcopi, ad eundem ipsum Timotheum relatio testatur.

LIII.

Synodus Carthaginensis et Scripta quædam contra Pelagium, atque Celestium.

Lectus liber, seu *Synodus adversus Pelagium et Celestium* (86), Carthagine in summa æde habita, Honorio Felice Occidentis imperii clavum tenente. **14a** Præsedit in ea Aurelius episcopus, et Dotianus Pientesii primæ sedis Byzacenæ provinciæ : quibus adfuerunt variis e provinciis sacerdotio præstantes viri, numero ducenti quatuor et viginti.

Damnat hæc synodus anathemate eos, qui assererent (87) Adamum mortalem esse conditum, non autem prævaricationis causa, morte multatum. Similiter et eos qui recens natos infantes baptismo

nos, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κομάνης Ὅρμιζην ἐπιστέλλει τὰ περὶ Λαμπετίου ἐξετάσαι λεγόμενα. Καὶ ἦν τὰ ἐγκαλούμενα, ὅτι κόρην κατὰ στόμα φιλῶν ἐνηγκαλιζέτο, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ἔφη Λαμπέτιος ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ τινος διακονίσης ἐξαμαρτεῖν, καὶ ὅτι προσελθόντων ⁸⁶ τινῶν καὶ νοσήματος ἰασιν ἐξαιτουμένων ἔφη, « φέρε μίαν κόρην πρὸς ἐμὲ καλῆν, καὶ δεῖξω σοὶ ἄγιωσύνην, » καὶ ὅτι τοὺς τὰς ὥρας ψάλλοντας ἐξιμυκτῆριζε καὶ διέσυρεν ὡς ὑπὸ νόμον ἔτι τυγχάνοντας. Καὶ ἄλλα ἅτα ἀθέμιτα διεθέδλητο, ἃ τοῖς Μεσαλιανοῖς καὶ ποιεῖται καὶ λέγεται, καθὼς καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶδόν τε ἡμῖν, τινὰς τῆς τοιαύτης πλάνης ἀπάγοντες, [19 H.] ἄρτι βλαστάνειν ἐκεῖθεν ἀρξαμένης ⁸⁷, πολλὴν σηπεδῶνα παθῶν καὶ κακίας τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἐπιδοσκομένην ἐωράκαμεν. Ἄλλ' ὃ γε Λαμπέτιος Ὅρμιζου μὲν τοῦ ἐπισκόπου δικάζοντος, Γεροντίου δὲ τοῦ πρεσβυτέρου κατηγοροῦντος, καὶ τὰ μὲν διὰ μαρτύρων ἐξελεγχθεὶς, τὰ δὲ τῷ οἰκείῳ στόματι περιπαρεὶς, ἀπάσαις ψήφοις τῆς ἱερωσύνης καθήρηται, συμψήφου γεγεννημένου καὶ τοῦ Καισαρῆος Ἀλυπίου, ὃς καὶ τὸν δεῖλαιον ἐκεῖνον ἐξαπατηθεὶς εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτερίου ⁸⁸ βαθμὴν ἐτύγχανε προσηνοχῶς. Οὗτος δὲ ὁ τρισαλιτήριος Λαμπέτιος καὶ λόγον τινὰ συνήθηκεν, ὃν καὶ *Διωθήκη* ἐπεκάλεσεν, ἐν ἧ καὶ τινὰ ⁸⁹ τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ ἐνέσπαρται · ἦν καὶ Σεβῆρος ⁹⁰ ὁ τὸν Ἀντιοχικὸν θρόνον ὑπεισθῶς, ἔτι πρεσβυτέρων ἐπέχων τὰξιν ⁹¹, ἀνέτρεψεν. Ἀλφειὸς ⁹² μὲντοι τις ἐπίσκοπος Ῥινοκορούρων ⁹³ ὑπεραπολογεῖται Λαμπετίου ὡς μηδὲν ὧν ἐνεκλήθη ἢ εἰπόντος ἢ ποιήσαντος · ἐκθέμενος ἐὼ καὶ λόγον τινὰ οὐδὲν ἐν αὐτῷ, ὅσον ἔστι συνιδεῖν, βλασφημεῖ · καθήρηθη μὲντοι γε ὡς τὰ Λαμπετίου φρονῶν. Καὶ Ἀλφειὸς δὲ τις ἕλλος, ὁμώνυμος τῷ καθηγητῇ, χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος ὑπὸ Τιμοθέου τοῦ Ἀλεξανδρείας ⁹⁴, διὰ τὴν αὐτὴν καθήρηθη αἵρεσιν, ὡς ἡ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ῥινοκορούρων ἐπισκόπου πρὸς Τιμόθεον τὸν προσηρημένον ἐκδιδάσκει ἀναφορὰ.

NI.

Σύνοδος κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου ἐν Καρθαγένῃ συστάσα.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ἢ *Κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου* ⁹⁵ σύνοδος ἐν Καρθαγένῃ συστάσα ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Φαύστου Ὀνωρίου τῷ τῆς ἐσπερίου βασιλέως φρουροῦντος ἀξίωμα · ἐξῆρχε δὲ ταύτης τῆς συνόδου Αὐρήλιος ⁹⁶ ἐπίσκοπος καὶ Δοτιανὸς ⁹⁷ Τεπεντεσίου ⁹⁸ τοῦ πρώτου θρόνου ⁹⁹ ἐπαρχίας Βυζακηνῆς, οἷς συνῆθρευσεν ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ¹⁰⁰ ἄνδρες διαπρέποντες ἱερωσύνη, τὸν ἀριθμὸν σκε'.

Ἀυτῇ ἡ σύνοδος τοὺς θνητὸν κλασθῆναι τὸν Ἀδάμ λέγοντας [44 R.] ἀλλὰ μὴ ἐκ παραδόσεως τοῦτο ¹⁰¹ καταδικασθῆναι ἀναθεματίζει · ὡσαύτως τοὺς τὰ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ ἐλθόντων Α. ⁸⁷ ἀρξαμένους Α. ⁸⁸ πρεσβυτέρου ζ. ⁸⁹ τινὰ τῶν τῆς ζ. ⁹⁰ σευῆρος ζ. ⁹¹ τάξιν ἐπέχων ζ. ⁹² ἀλφειὸς Α. sic et infra. ⁹³ ρινοκορούρων Α. sic et infra. ⁹⁴ ἀλεξανδρέως Α. ⁹⁵ κελεστίου Α. ⁹⁶ αὐρήλιος Α : ἀβριλίου ζ. ⁹⁷ Δοτιανὸς] διὰ τινος Α. ⁹⁸ τεπεντεσίου Α : τοῦ τε πεντεσίου ζ. ⁹⁹ πρώτου θρόνου] πρωτοθρόνου corr. Α. ¹⁰⁰ ἐπαρχίας βυζακηνῆς Α : Βυζακηνῆς ἐπαρχίας ζ. ¹⁰¹ τοῦτον ζ.

NOTÆ.

(86) Cujus epistol. synodalem habes t. II Operum D. August. epist. 90.

(87) Quam sententiam quoque tenuisse dicitur Theodorus Antiochenus inf. cod. f77.

βρέφη τὰ ἀρτίτοκα μὴ χρεῖαν ἔχειν βαπτίσματος ἅ
διὰ τὸ μὴ ἔλαειν αὐτὰ προγονικὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐξ
Ἀδὰμ ἀναθεματίζει. Καὶ τοὺς λέγοντας μέσον τόπον
κολάσεως καὶ παραδείσου, εἰς ὃν καὶ τὰ ἀβάπτιστα
βρέφη μετατιθέμενα ζῆν μακαρίως, καὶ τούτους οὖν
ἀναθεματίζει. Ἔτι δὲ καὶ ἕτερα ἐξ ἀναθεματίζει πα-
ρακλήσια τούτοις κεφάλαια, ἃ τοῖς Πελαγיאνοῖς
καὶ Κελεστιανοῖς προσβεύεται.

Ἐγραψε δὲ καὶ Θεοδοσίος καὶ Ὁνώριος οἱ βασι-
λεῖς πρὸς Αὐρήλιον ⁷⁴ ἐπίσκοπον κατὰ τῶν αὐτῶν.
Ἐγραψε μετὰ ⁷⁵ ταῦτα καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πλακί-
διος ἀνὴρ, Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ μικροῦ πατὴρ, περὶ
τοῦ ἐξορισθῆναι Κελεσίον τὸν αἰρετικόν· Ἐγραψε δὲ
τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον πρὸς Οὐλοσιανὸν ⁷⁶ [20 H.]
ἐπαρχον πόλεως. Ἐγραψε δὲ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης
περὶ τῶν ἐπιστρέφόντων Πελαγיאνοῦν, ὅπως ὀφεί-
λουσιν ἐπιστρέφοντες δεχθῆναι, ὅτι ἐγγράφως αὐτῶν
τὸ φρόνημα ἀναθεματίζοντες. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς
Νεστόριον Κελεστίνου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἐπι-
στολῇ ἡ κατ' αὐτῶν ἔγκριται διαβολή. Ἐγραψε δὲ ὁ
αὐτὸς τοῖς ἐν Γαλλίαις ἐπισκόποις περὶ τῆς τοῦ
ἀγίου Αὐγουστίνου πίστεως καὶ κατὰ τῶν ἀλαζονευο-
μένων ἐπὶ τῇ τῆς αἰρέσεως ἐξουσίᾳ. Ἐγραψε δὲ καὶ
Ἰερώνυμος πρεσβύτερος πρὸς Κτησιφώντα κατὰ
τῶν λεγόντων ἀπάθειαν ἦτοι κατὰ Πελαγίου. Οὗτος
δὲ ὁ Πελάγιος μοναχὸς ἦν, μαθητὴν κτησάμενος τὸν
Κελεσίον.

hæresis licentia nimis elati insolescerent. Scripsit etiam Hieronymus presbyter ad Ctesiphontem con-
tra asserentes ἀπάθειαν (id est impassibilitatem (91) vel imperturbationem) seu contra Pela-
gium. Hic autem [Pelagius monachus fuit, Celestium discipulum nactus.

NAI.

C

LIV.

Ἐτέρα σύνδοδος κατὰ τῆς Πελαγיאτικῆς καὶ Κελε-
στιανικῆς αἰρέσεως.

Ἀνεγνώσθη κατὰ τῆς Πελαγיאτικῆς καὶ Κελεστια-
νικῆς αἰρέσεως, οὗ ἡ ἐπιγραφή, Ἰσα πεπραγμένων
ἐν τοῖς δυτικοῖς ἐπισκόποις κατὰ τῶν Νεστοριανῶν
σημάτων. Ἐν ᾧ γέγραπται ὡς ἡ Νεστοριανὴ καὶ
Κελεστιανὴ αἵρεσις ἡ αὐτὴ ἐστὶ. Φέρει δὲ καὶ μάρ-
τυρα Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, γράφοντα πρὸς
Θεοδοσίον τὸν βασιλέα ὡς ἡ αὐτὴ ἐστὶν αἵρεσις ἡ
Νεστοριανὴ τῇ Κελεστιανῇ. Δὴλον δὲ, φησὶν· οἱ
μὲν γὰρ Κελεστιανοὶ περὶ τοῦ σώματος ἦτοι τῶν
μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, ἀπο-
θρασύνονται ὅτι περ οὐχὶ ὁ Θεὸς, τουτέστι τὸ Πνεῦμα
τὸ ἅγιον, τὴν τε πίστιν αὐτοῖς καὶ πάντα τὰ πρὸς
ζωὴν καὶ εὐσέβειαν καὶ σωτηρίαν διαιρεῖ ἰδίᾳ ἐκά-
στῳ, καθὼς βούλεται, ἀλλ' ὅτι περ ἡ κατατεταγμένη
τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἡ διὰ τὴν παράδασιν καὶ τὴν

Exemplar Actorum ab Occidentis episcopis contra
Nestorianos, et Pelagianos.

Lectus est liber Contra Pelagianam et Celestia-
nam hæresim, cujus hæc inscriptio : Exemplar Ac-
torum (92) ab Occidentis episcopis adversus Nesto-
riana dogmata. Hic refert eandem esse Nestorianam
et Celestianam hæresim : testemque laudat Cyril-
lum Alexandrinum episcopum, 14b ad Theodo-
sium imp. Nestorianam et Celestianam hæreses
conspirare scribentem. Planum id est, inquit. Ce-
lestiani enim de corpore, seu membris Christi, hoc
est de Ecclesia petulantè ista jactant : non Deum
ipsum, id est Spiritum sanctum, fidem ipsis, omnia-
que ad vitam, pietatem et salutem necessaria ;
privatim dividere unicuique, prout velit, sed con-
stitutam hominis naturam (quæ per transgressionem,
et peccatum beatitudine excidit, atque a Deo separata,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ ἀβρήλιον ζ. ⁷⁵ Ἐγραψε δὲ μετὰ ζ. ⁷⁶ post Οὐλοσιανὸν vulgo hæc addunt : οὗτος ἦν θεῖος τῆς
ἀγίας Μελένης (με cod.) ἑλληνόφωνος, ἐν δὲ τῷ ἀποθνήσκειν μεταθέμενος πρὸς τὸ ὀρθόδοξον καὶ φωτισθεὶς
παρὰ τοῦ ἀγίου Πρόκλου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως· αὐτοῦ γὰρ εὐρέθη πρὸς ἐξ ἀποσταλείς, ὅτι καὶ τῇ
ἀγίᾳ ἐνέτυχεν ἐξ Ἱερουσολύμων καταλαβούσῃ τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων, quæ in mg. habet A, a rc. manū
adūta.

NOTÆ.

(88) Constantius, ut jam alias notatum.
(89) Quod apud D. Baron. legitur, tom. V *Annal.*
ad A. Ch. 4207, initio.
(90) Melanizæ, cujus Vita in *Metaphr.* ult. Janu.
ei Ser. tom. I.

(91) Ita hoc loco D. Hieron. reddidit tom. II.
(92) Ἰσαπεπραγμένων. Eadem forma, qua in ter-
tia generali synodo, quæ Ephesi habita passim oc-
currit. Ἰσον γράμματος. Ἰσον ἀποφορίας, Ἰσον ὑπο-
μνήματος, pro *exemplari*, aut *descriptio*.

morti tradita est) pro merito voluntatis uniuscujusque; Spiritum sanctum et appellare, et repellere. Nestoriani vero de ipso etiam corporis capite Christo, eadem sentire, et affirmare audent. Asserunt enim, quandoquidem nostræ Christus naturæ sit particeps factus, et Deus omnes homines similiter salvos fieri velit, unumquemlibet, etiam per arbitrii sui libertatem, proprium peccatum corrigere, et Deo dignum se facere. Quamobrem qui ex Maria sit editus, non esse Verbum, sed ex ea genitum, ob naturalis voluntatis dignitatem, habere verbum concomitans: cum sola ista nobilitate, et eadem appellatione communicet cum ratione filiationis.

Porro hæc quidem Pelagiana, seu Celestiana hæresis, non in Oriente duntaxat viguit, sed etiam Occidentem pervasit, et Carthagine in Africa ab Aurelio atque Augustino deprehensa, et convicta, variisque publice conciliis damnata. Ejecti vero qui cum his sentirent, tanquam hæretici, extra Ecclesiam, temporibus episcoporum Theophili Alexandriæ, et Innocentii urbis Romæ, tam a Romanis, quam Africanis, cæterisque Occidentis episcopis. Attamen Pelagius hic, in ea synodo quæ in Palæstina (93) convenit, euf quatuordecim præsules intererat, absolutus est, cum alia quidem objectorum capitum, ut stulta, omnino abnegasset, atque damnasset, alia vero a se quidem dicta confessus esset, non eo tamen sensu, quo accusatores illa interpretarentur: at prout cum Ecclesiæ catholicæ doctrina conspirarent. Accusatores erant Neporus, et Lazarus, Gallici episcopi, 15a qui quæstioni de illo habitæ non interfuere, ob alterius eorum in valetudinem veniam precati, ne se sisterent. Sic Augustinus (94) in iis quæ ad Aurelium Carthaginis episcopum scripsit, refert.

Post sancti Augustini mortem cœperunt quidam in clero impium illud dogma asserere; male etiam loqui de Augustino, atque adeo convitiis incessere, tanquam arbitrii libertatem tollendam docuisset. Veram Celestinus pontifex Romanus, de sancto viro, et contra eos qui hanc hæresim reuscitarent, ejus oræ episcopis scribens (95), errorem nuper revocatum cohibuit. Cum temporis delin progressu sectæ hujus homines per hæresis suæ abjurationem Ecclesiæ restituti essent, iterum malum ab illis principium sumpsit, ut Septimo episcopo renascens eadem lues, antequam longius serperet, fuerit reprimenda, datis ad Leonem (96); Romæ tum sedem apostolicam tenentem, litteris, qui Leo ferventi zelo

ἀμαρτίαν τῆς μὲν μακαριότητος ἐκπεσοῦσα καὶ τοῦ Θεοῦ χωρισθεῖσα, τῷ δὲ θανάτῳ παραδοθεῖσα, αὐτὴ κατὰ τὴν τῆς προαιρέσεως ἀξίαν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ προσκαλεῖται καὶ ἀπιθεῖται· οἱ δὲ Νεστοριανοὶ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν τοῦ σώματος κεφαλὴν, τὸν Χριστὸν, τὴν αὐτὴν διάνοιαν καὶ τόλμαν ἔχουσι. Λέγουσι γὰρ ὅτι ἐπεὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἴστιν ὁ Χριστὸς, ὁ δὲ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὁμοίως θέλει σωθῆναι καὶ οἰκεία προαιρέσει [45 R.] ἕκαστον τὸ ἑαυτοῦ πταίσμα ἐπιανορθώσασθαι καὶ ἀξιὸν ἑαυτὸν αὐτοῦ ποιῆσαι, διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁ Λόγος ὁ τεχθεῖς; ἀλλ' ὁ ἡ γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν εἶχεν ἐπόμενον τὸν λόγον, μόνη τῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ κεκοινωνηκώς λόγῳ τῆς υἱότητος.

Ἄυτη μέντοι ἡ Πελαγιανὴ ἦτο Κελεστιανὴ αἵρεσις ἤκμασεν ἐν τῇ ἀνατολῇ, διεδόθη δὲ καὶ ἐν τῇ δύσει. Καὶ ἐν μὲν τῇ Καρταγένῃ τῆς Ἀφρικῆς διηλέγθη καὶ ἐφωράθη ὑπὸ τε Ἀδρηλίου καὶ Ἀγούστίνου, ἀπεκηρύχθη δὲ διαφόροις συνόδοις. Ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ οἱ οὕτω φρονούντες τῆς Ἐκκλησίας ὡς αἰρετικοὶ ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἰνοκέντιου Ῥώμης ὑπὸ τε Ῥωμαίων καὶ Ἀφρων καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. Ὁ μέντοι Πελάγιος ἐν Παλαιστίνῃ συνόδῳ συστάσης (τεσσαρεσκαίδεκα ὅδε τὴν σύνοδον ἐπλήρουν ἀρχιερεῖς) ἠθωκώθη, τὰ μὲν τῶν κεφαλαίων παντελῶς ἐξαρνησάμενος ὡς μωρὰ καὶ ἀναθεματίσας, τὰ δὲ εἰρηκνεῖαι μὲν φήσας, οὐχὲ δὲ ὡς οἱ κατήγοροι ἐξειλήφασιν, συμφώνως δὲ μᾶλλον τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ μέντοι κατηγοροῦντες αὐτοῦ Νέπορος ἦν καὶ Λάζαρος οἱ Γάλλοι ἐπίσκοποι, οἱ οὐδὲ παρεγίνοντο ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ, διὰ τὴν κάκωσιν θατέρου αὐτῶν τὴν παρουσίαν παραιτησάμενοι. Οὕτως Ἀγούστίνος ἐν τοῖς πρὸς Ἀδρηλίον τὸν Καρταγένης πάππυ διέξεισιν.

[21 H] Μετὰ μέντοι γε θάνατον τοῦ ἐνάγιου Ἀγούστίνου ἤρξαντο τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὸ μὲν δυσσεβὲς κρατύνειν δόγμα, κακῶς δὲ λέγειν Ἀγούστίνον καὶ διασύρειν ὡς ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου εἰσηγησάμενον· ἀλλὰ καὶ Κελεστίνος ὁ Ῥώμης ὑπὲρ τε τοῦ θεοῦ ἀνθρώδου καὶ κατὰ τῶν ἀνακινούντων τὴν αἵρεσιν τοῖς ἐγγωρίοις γράφων ἐπισκόποις, τὴν κινουμένην πλάνην ἐστήσεν. Χρόνου δὲ παριόντος καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἵρέσεως διὰ τὸ ἀναθεματίσαι τὴν οἰκείαν αἵρεσιν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεχθέντων, πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀρχὴν ἐλάμβανε τὸ κακὸν· ἀλλὰ Σέπτιμος ἐπίσκοπος ἀρχομένης τῆς λύμης ἐπέσχε τὴν φορὰν, γράψας πρὸς Λέοντα τὸν Ῥώμης τῆνικαῦτα προσδρεύοντα, ὅς διαπύρῳ ζήλῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας ἠγωνίστατο. Μετ'

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ αὐτοῦ A : αὐτὸς ζ. ⁷⁸ ἀλλ' ὅτι ἀλλ' ὅτι A. ⁷⁹ καρταγένη A, qui et infra καρταγένης. ⁸⁰ δεκατέσσαρες ζ.

NOTÆ.

(93) Diospoli. V. D. Baron. tom. V, ad an. Ch. 415.

(94) Forte lib. *De gestis Pelagii*, cujus ipse meminit lib. II *Retract.* cap. 4. Verum is putatur

intercidisse.

(95) Quæ Epist. exstat tom. VII B. Augustin.

(96) Ejus nominis primum.

ὡ καὶ δὲ πάλιν ὡσπερ ἀναφύειν τῆς πικρᾶς ῥίζης ἀναισχύντουσας, ἐν τῇ Ῥώμῃ τινὲς ὑπὲρ τῆς αἵρεσεως ἐπαρρησιάζοντο· ἀλλὰ Πρόσπερος τις, ἄνθρωπος ὡς ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ, λιβέλλου κατ' αὐτῶν ἐπιθετικῶς ἀφανεῖς αὐτοὺς ἀπειργάσατο, ἐτι λέοντος τοῦ προειρημένου τὸν Ῥωμαίων θρόνον ἰθύοντος. Ἀναθεματίσθη δὲ αὕτη ἡ αἵρεσις καὶ ἐν τῇ Ἐφεσίων ἀγία συνόδῳ. Ἀναθεματίζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς Γελάσιον τὸν Ῥώμης ἀπολογίᾳ ὡ μόνον τὴν Πελαγιατὴν αἵρεσιν, ἀλλὰ καὶ Παλάγιον καὶ Κελέστιον, καὶ ἐτι Ἰουλιανὸν, ὃς καὶ αὐτῶν ἐγνώσθη διάδοχος.

NE'

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου κατὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, μᾶλλον δὲ Ματαιοπόνου, κατὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου. Ἐνοῖς ἐστὶ τὴν μὲν φράσιν ὁμοίως [48H.] ἐαυτῷ, ὡθεὶν δὲ πειρᾶται ἀναισχύντως τὴν σύνοδον εἰς τὸ Nestorίου φρόνημα, καὶ λέγει καταδέξασθαι τὴν σύνοδον τὸν ἀναθεματισμὸν Nestorίου ἄτε μὴδὲν ἡγουμένην εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτεῖν ἐπικυρώσει δόγματος, ὃ καὶ αὐτὸς ὁ βαλλόμενος τῷ ἀναθέματι πάντων ὑπερετίμα⁹¹ καὶ ἔσπεργε, πρᾶγμα κλέπτων καὶ τερατευόμενος, ὃ τῆς ἐκείνου φρενὸς καὶ τῆς ἀσθηρικοῦ γνώμης καθέστηκεν ἄξιον. Τοιαῦτα μὲν κατὰ ταύτης ματαιολογίᾳ καὶ θρασύνεται, ἐν τμήμασι δὲ τέσσαρσι ποιεῖται τὴν ἔλην κατ' αὐτῆς κωμῆσαν, οὐδὲν πιθανὸν ἢ διανοίας λέγων ἐχόμενον.

Ἀνεγνώσθη δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Ἰωάννου ἄλλου, τὴν θρησκείαν Nestorianou, κατὰ τῆς αὐτῆς ἀγίας τετάρτης συνόδου. Οὗτός ἐστι ὁ Διγαέτης, δυσσεβῆς μὲν, καλλιπειὰ δὲ καὶ τῷ ἡδὲ μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ λαμπρότητος κεχρημένος.

NG'.

Θεοδωρήτου Κύρου κατὰ τῶν αἵρέσεων.

Ἀνεγνώσθη Θεοδωρήτου Κύρου κατὰ τῶν αἵρέσεων τῶν ἀπὸ Σίμωνος ἀρξαμένων καὶ μέχρις ὧν ἐκείνος τὴν ἀκμὴν καταλήψε τὴν βλάστην προβαλλομένων⁹². Προσφανεῖ ταῦτα Σπορακίῳ εἰς αἰτησὶν τῆς τοιαύτης φιληκολίας καταστάντι. Κατέρχεται δὲ μέχρι Nestorίου καὶ τῆς αἵρεσεως αὐτοῦ, ἀκρατον [22 H.] αὐτοῦ καταλέων τὸν Ἐλεγχον. Πρόεισι δὲ καὶ μέχρι τῆς Eutychnianῆς αἵρεσεως. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ λόγῳ (τοσαῦτοι δὲ ἕντες τὸ βιβλίον τυγχάνουσι) τῶν θείων καὶ ἁγίων δογμάτων τὴν ἐπιτομὴν⁹³ ἐν παραθέσει ποιησάμενος πρὸς τὰς αἵρετικὰς ἀδολεσχίας, τὸ ἀσύγχυτον⁹⁴ αὐτῆς καὶ καθαρὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀμύμητον. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς καὶ ἀπέρριτος.

VARIAE LECTIONES.

⁹¹ περιετίμα ζ. πρᾶττων ζ. ⁹² malim προβαλλομένων, ⁹³ ἐπιστολῆν corr. A : δ' ἐπιτομὴν ζ. ⁹⁴ ἀσύγχυτον] ἀσύγκριτον A.

NOTÆ.

(97) Quatuor, quos habes extremo tom. VII B.

Ang.

(98) Consule D. Baron. tom. V *Annal.*

A contra impios depugnavit. Post non diu rursam veluti exsistere, atque onasci e mala radice impudenter cum cœpisset, Romæ etiam quidem pro hæresi libere locuti sunt; quos Prosper, homo sane divinus (97), libellis adversus eos in vulgus editis, facile dissipavit, exstinxitque, Leone etiamnum, quem diximus, Romanam sedem gubernante. Hæc eadem hæresis anathemate item damnata est in sacra Ephesina synodo. Damnavit et Joannes Alexandrinus episcopus, in Apologia ad Gelasium urbis episcopum, non solum Pelagianam hæresim, verum etiam Pelagium ipsum, atque Celestium, una cum Juliano, qui in hac ipsa sæcra successisse deprehensus est.

LV.

Joannes Philoponus et Joannes Ægeates contra quartam synodum.

Lectus est liber Joannis Philopónou (98), aut potius Mataioπόνου [id est, laboris amantis, seu potius amantis,] *Adversus sacram et œcumenicam quartam synodum*. Hic stylo sui similis est (99). Impingere vero impudenter conatur ei synodo Nestorii sectam, atque ab illa hujus anathematismum receptum esse, quod nihil se putaret in hominem peccare quando dogma [ejus] sanciat. Quod factum etiam ipse anathemati subjectus Nestorius omnibus rebus anteporat, adameique, hoc agendo, atque prodigiose fingendo, quod ejus ingenium mentisque instabilitatem deceat. Ac tales quidem hic scriptor nugæ audacter jactitans, quatuor partibus totam comœdiam adversus synodum absolvit, re nulla fide digna, neque adeo sanæ mentis allata.

15b Lectus est in eodem volumine et Joannis alterius de secta Nestorii (1), *Contra eandem sacram quartam synodum liber*. Cujus auctor Ægeatus ille est, impius quidem homo, cæterum verborum splendore ac suavitate, cum perspicuitate et claritate usus.

LVI.

Theodoretii contra hæreses libri v.

Lectus Theodoretii episcopi Cyri liber contra hæreses, quotquot a Simone Mago ad ipsius usque jam confirmatam ætatem egerminarant. Dedicat hunc Sporario postulanti talia audire: et pergit porro ad Nestorium, ejusque hæresim, cujus meram fundit reprehensionem; ad ipsam quoque Eutychnianam hæresim progrediens. In quinto vero libro (tot enim hocce consiciunt opus) divinorum rectorumque dogmatum epitome per comparisonem cum hæreticorum fabulis facta, quam non confusum præ illis, sed sincerum, atque irreprehensibile catholicum dogma sit, demonstrat. Stylus huic perspicuus, minimeque redundans.

(99) Consule D. Baron. tom. IV *Annal.*

(1) Meminit sup. cod. 41.

LVII.

A

NZ.

Appiani Alexandrini Historiæ Romanæ libri xiv.

Lecta est Appiani *Romana historia*, (2) tribus quidem voluminibus, libri vero quatuor et viginti. Quorum primus de septem Regibus, Romulo, Numa Pompilio (3), Anco Hostilio, et altero Anco Marcio, Numæ nepote, Tarquinio, Servio Tullio (4), et Lucio Tarquinio agens, eorum opera, resque gestas continet. Horum regum primus, auctor licet urbis Romæ, ac conditor fuerit, et paterno potius animo, quam tyrannice imperaverit; cæsus tamen est, vel (ut aliis placet) disparuit. Alter, nihilo præcedente in imperando inferior, ac forte præstantior, vitam exacta ætate finivit. Tertius fulmine ictus est. Quartus morbo vita decessit. Quintus a pastoribus jugulatus periit. Sextus similiter cæsus, vitam morte commutavit. Septimus et urbe et regno ob tyrannidem exactus est. Inde soluto regno, ad consules imperium translatus. Hæc quidem primus liber complectitur: unde inscriptio, *Romanorum Regalis*. Secundus liber habet, quæ in reliqua Italia, excepta ea, quæ ad mare Ionium est, gesta sunt: ejus titulus: *Romanorum Italica*. Sequens liber Romanorum bella cum Samnitibus refert (quæ gens copiosa, expugnataque difficilis, ut vix annis octoginta Romani bello subigere potuerint) quæque gentes cum illis bellum gesserint. Inscrubitur: *Romanorum Samnitica*. Quartus vero, quod cum Gallis Romanorum bella referat, inscribitur: *Romanorum Italica Celtica*. Sic et reliqui ordine libri. Quintus, *Romanorum Sicula, et Insularis*; quod cum Siculis et Insulanis gesta commemoret. Sextus, *Romanorum Iberica*. Septimus, *Romanorum Hannibatica*; quod cum Hannibale Punicum bellum referat. Octavus, *Libyca, Punica et Numidica*. Nonus, *Romanorum Macedonica*. Decimus, *Romanorum Græca et Ionica*. Undecimus, *Romanorum Syriaca et Parthica*. Duodecimus, *Romanorum Mithridatica*. Et hactenus quidem quæ adversus exterarum gentes Romanis edita facinora, bellaque gesta, narrantur; eademque hoc ordine per libros distributa sunt. Quæ vero inter se Romani tumultuantes bella gesserunt, deinceps libri commemorant, quorum inde titulus: *Civilium Bellorum primus, secundus, tertius*, et ordine ad nonum usque librum, qui in universum primus est et vicesimus. Liber autem vicesimus secundus, inscribitur *Ekatontaetia* (id est, annorum centuria.) Insequens liber, *Dacica*. Vicesimus quartus, *Arabica*. Atque ista universæ historiæ partitio est. Bellorum autem civilium libris ea primum continentur, quæ Marius et Sylla inter se

Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὰ ἐν βιβλίοις κδ.

Ἀνεγνώσθη Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, ἐν μὲν τεύχεσι τρισὶ, λόγοις δὲ κδ'. Ὅν ὁ μὲν πρῶτος τόμος τῶν ἑπτὰ βασιλέων, Ῥωμύλου, Νουμά Πομπιλίου, ἄγκου Ὀστιλίου, καὶ ἄγκου ἐτέρου τοῦ καὶ Μαρκίου, ἐπιγόνου Νουμά, Ταρκυνίου⁸⁸, Ἐρουίου Τυλλίου, καὶ Ταρκυνίου Λευκίου τοῦ Ταρκυνίου, τούτων τῶν ἑπτὰ ἔργα τε καὶ πράξεις περιέχει. Ὅν ὁ πρῶτος κτίστης τε Ῥώμης καὶ οἰκιστῆς γεγὼνός, ἄρξας τε πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς, ὁμῶς ἐσφάγη, ἢ ὡς ἄλλοι φασὶν, ἠφανίσθη. Ὁ δὲ δευτέρος οὐδὲν ἤττον βεβασιλευκῶς⁸⁹, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐτελεύτησε ζήσας⁹⁰. Ὁ δὲ τρίτος ἐκεραυνώθη· νόσφ δὲ τὸν βίον ὁ τέταρτος ὑπέξηλθεν· Ὁ δὲ πέμπτος ὑπὸ ποιμένων ἐσφάγη, καὶ ὁ ἕκτος ὁμοίως σφαγῇ κατέστρεψε⁹¹ τὸν βίον. Ὁ δὲ ἑξῆς ὁμοίως καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας παρανομῶν ἐξηλάθη· ἐξ οὗ τῆς βασιλείας καταλυθεῖσιν εἰς τοὺς ὑπάτους τὰ τῆς ἀρχῆς μετετέθη. Ἄ μὲν οὖν⁹² ὁ πρῶτος λόγος περιέχει, ταῦτά ἐστι· ἐπιγράφεται δὲ Ῥωμαϊκῶν βασιλικῇ· ὁ δὲ δευτέρος τὰ εἰς τὴν ἄλλην⁹³ Ἰταλίαν χωρὶς τῆς παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον⁹⁴· οὗ ἢ ἐπιγραφῇ Ῥωμαϊκῶν Ἰταλικῇ. Ὁ δὲ ἐφεξῆς περιέχει τὸν πρὸς τοὺς Σαννίτας Ῥωμαίων πόλεμον, ἔθνος μέγα τε καὶ χαλεπὸν πολέμοις γεγὼνός, ὅπερ ἐν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα Ῥωμαῖοι πολεμοῦντες μόλις ὑπηγάγοντο, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὅσα αὐτοῖς συνεμάχει ἔθνη· ἐπιγράφεται δὲ Ῥωμαϊκῶν Σαννιτικῇ. Ὁ δὲ τέταρτος, ἐπεὶ τὸν πρὸς Κελτοὺς⁹⁵ περιέχει Ῥωμαίων πόλεμον, ἐπιγράφεται Ῥωμαϊκῶν [49 κ.] Κελτικῇ. Καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὴν αὐτὸν λόγον, ὁ μὲν πέμπτος Ῥωμαϊκῶν Σικελικῇ καὶ νησιωτικῇ, ἐπεὶ πρὸς Σικελούς⁹⁶ καὶ νησιώτας· ὁ δὲ ἕκτος Ῥωμαϊκῶν Ἰβηρικῇ· ὁ δὲ ἑβδομος Ῥωμαϊκῶν Ἀγριβαϊκῇ, ἐπεὶ τὸν πρὸς Ἀννίβαν⁹⁷ τὸν Καρχηδόνιον περιέχει πόλεμον, ὁ ὄγδοος Ῥωμαϊκῶν Λιβυκῇ⁹⁸, Καρχηδονικῇ καὶ Νομηδικῇ· ὁ δὲ ἑνατος Ῥωμαϊκῶν Μακεδονικῇ· ὁ δὲ δέκατος Ῥωμαϊκῶν Ἑλληνικῇ καὶ Ἰωνικῇ· ὁ δὲ ἐνδέκατος Ῥωμαϊκῶν Συριακῇ καὶ Παρθικῇ· ὁ δὲ δωδέκατος Ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτειος. Καὶ τὰ μὲν πρὸς ἀλλοφύλους Ῥωμαῖοις ἐπιβεδειγμένα ἔργα τε καὶ οἱ πόλεμοι⁹⁹ ἐν τούτοις καὶ οὕτω τυγχάνει τοῖς λόγοις ἐνταῦθα διηρημένα· ὅσα δὲ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν καὶ ἐπολέμησαν, αἱ ἐφεξῆς βιβλῶν δηλοῦσιν, ἐπιγραφῆν δεξάμεναι ἐμφυλίων πρώτῃ¹⁰⁰, ἐμφυλίων δευτέρῃ, καὶ ἐξῆς μέχρι τῆς ἐμφυλίων μὲν ἐνάτης, τῆς δὲ ὅλης ἱστορίας εἰκοστῆς πρώτης. Ὁ δὲ εἰκοστὸς δευτέρος λόγος ἐπιγράφεται Ἐκατονταετία, ὁ δὲ ἐφεξῆς Δακικῇ, καὶ ὁ¹⁰¹ εἰκοστὸς τέταρτος Ἀράβιος¹⁰².

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ τοῦ Ταρκυνίου add. A. ⁸⁹ βεβασιλευκῶς εὐ εἰ Casaubonus. ⁹⁰ ζήσας, deest annorum numerus Poeschelius. ⁹¹ κατέστρεψε ζ. ⁹² οὖν om. A. ⁹³ τὰ εἰς τὴν] ταῦτά ἐστιν A: περιέχει τὰ εἰς τὴν ζ. ⁹⁴ ἰώνιον ζ. ⁹⁵ κελτοῦς A: τοὺς κόλπους ζ. ⁹⁶ πρὸς τοὺς σικελούς ζ. ⁹⁷ ἀνίβαν κ. A. ⁹⁸ λυδικῇ ζ. ⁹⁹ πολέμοι A. ¹⁰⁰ πρώτῃ — β A: πρώτος — δευτέρος ζ. ¹⁰¹ καὶ ὁ A: ὁ δὲ ζ. ¹⁰² ἀρράβιος ζ.

NOTÆ.

(2) De qua et Suidas: eademque ad verbum pene descriptam e Plut. Vitis observant docti.
(3) Lege Tullo, ex Livio, Dionys. Halicarn. et

aliis.

(4) Quod serva natus esset. Dionys. Halicarn lib. iv.

ὄτω μὲν τῆς ὅλης ἱστορίας ἢ διαίρεσις. Ἐμπερι- A
 ἔχεται [23 H] δὲ τοῖς ἐμφυλίοις πρῶτον μὲν τὰ περὶ
 Μάρκον καὶ Σύλλαν ἀλλήλοισιν ἐκπολεμησάντων, ἔπι-
 πτα τὰ¹ περὶ Πομπήσιον καὶ Ἰούλιον τὸν Καίσαρα,
 καὶ τοῦτοισιν ἐς ἀλλήλους στασιασάντων καὶ μεγάλαις
 μάχαις προραγέντων, ὅτε καὶ ἡ τύχη πλέον Ἰουλίῳ
 ῥοπήν παρασχούσα ἐς ὧσα καὶ φυγὴν Πομπήσιον
 ἔτραψεν· ἀφεξῆς δὲ τὰ περὶ Ἀντωνίων² καὶ Ὀκτάτου
 Καίσαρα, τὸν καὶ Αὐγουστον, πρὸς τοὺς ἀνδροφύ-
 νους τοῦ προτέρου Καίσαρος, καθ' ὃν καιρὸν καὶ
 πολλοὶ τῶν ἐπισήμων Ῥωμαίων δίκης ἀπάσης χωρὶς
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν· τελευτατὸν δὲ ἄ ἐς ἀλ-
 λήλους συνέπεσον³, Ἀντωνίων φημι⁴ καὶ Αὐγουστον,
 οἱ πολεμοῖς κρατεροῖς ἀλλήλους διεπολέμησαν, καὶ
 πολλῶν στρατοπέδων φθορὰν ἀνειργάσαντο, εἰ καὶ
 Αὐγουστῷ ὑστερον ἡ νίκη ἐμβλέψασα ἔρημον συμ- B
 μάχων εἰς Αἴγυπτον φυγάδα τὸν Ἀντωνίων ἤλασεν,
 ἐφ' ἧς καὶ αὐτοχειρῆς τὸν βίον κατέστρεψεν. Ἔτι
 τῶν ἐμφυλίων ὅντι λόγῳ⁵ τελευτατῶν καὶ Αἴγυπτος
 μάλιστα ἐς μοναρχίαν καὶ Αὐγουστον ἐπανέδραμεν.

Ἀρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ Αἰνείου τοῦ
 Ἀγχίσου τοῦ Κάπυος· ὃς ἐν τῷ Τρωϊκῷ ἤχμασε⁶
 πόλεμον, μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωίας ἔφυγε,
 καὶ μετὰ μακρὰν πλάνην καταπλεῖ⁷ ἐς τινὰ τῆς Ἰτα-
 λίας αἰγιαλὸν, Ἀώρετον ἐπικαλούμενον, ἐνθα καὶ
 στρατοπέδον αὐτοῦ δείκνυται, καὶ τὴν ἀκτὴν ἀπ' ἐκεῖ-
 νοῦ Τροίαν καλοῦσιν. Ἦρχε τότε Ἀβοριγίνων τῶν
 τῆδε Ἰταλῶν Φαῦνος ὁ τοῦ Ἄρεως, ὃς καὶ ζεύγνυσιν
 Αἰνεΐα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Λαουινίαν, καὶ γῆν δι-
 δωσιν ἐκ περιόδου σταδίων τετρακοσίων⁸. Ὁ δὲ πό-
 λιν ἔκτισε⁹, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς Λαουίνιον ἐπ-
 ὠνόμασε. Τρίτῳ δὲ ἔτει τοῦ Φαῦνος τελευτήσαντος,
 ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ Αἰνεΐας κατὰ τὸ κῆδος, καὶ
 τοὺς Ἀβοριγίνας ἀπὸ τοῦ κηδεστοῦ Λατίνου Φαῦνου
 Λατίνους ἐπώνομασε. Τρίτῳ δὲ ἔτει πάλιν διὰ Λαουι-
 νίαν τὴν γυναῖκα ὑπὸ Ῥουτούλων τῶν Τυρρήνων,
 προμνηστευθεῖσαν αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεῖται πο-
 λέμου νόμῳ ὁ Αἰνεΐας, καὶ τὴν ἀρχὴν διεδέξατο Εὐ-
 ρυλέων, Ἀσκάνιος μετονομασθεὶς, ὃς ἐγεννήθη τῷ
 Αἰνεΐᾳ ἐκ Κρεούσης [52 R.] τῆς Πριάμου, τῆς ἐν
 Ἰλίῳ γενομένης αὐτῷ γυναικὸς· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λαουι-
 νίας Ἀσκάνιον αὐτῷ γεννηθῆναι φασί, τὸν διάδοχον
 τῆς ἀρχῆς. Ἀσκάνιου δὲ τελευτήσαντος ἔτει τετάρτῳ
 μετὰ τὴν Ἄλθης οἰκισιν¹⁰ (καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἔκτισε
 πόλιν, Ἄλθην καλέσας, καὶ ἀπὸ Λαουινίας τὸν λαὸν
 μετόπισεν) ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν Σιλούιος¹¹. Καὶ D
 Σιλούου παῖδα Αἰνεΐαν Σιλούϊόν φασιν, Αἰνείου δὲ
 Λατίνον Σιλούιον, τοῦ δὲ Κάπυον, Κάπυος δὲ Κάπετον
 γενέσθαι, Καπέτου δὲ Τιβερίνον, τοῦ δὲ Ἀγρίππαν¹²,
 τοῦ δὲ Ῥωμύλον. Καὶ τόνδε¹³ μὲν βληθῆναι κεραυνῷ·
 οὐ γενέσθαι παῖδα Ἀθεντίνον, Ἀθεντίνου δὲ Πρόξαν·
 γενέσθαι. Καὶ πᾶσι δὲ τὸν Σιλούιον ἐπώνυμον εἶναι.
 Τῷ δὲ Πρόξῳ δύο ἐγενέσθη υἱοὶ¹⁴, πρεσβύτερος μὲν

A belligerentes patrarunt. Deinde quæ Pompeius et
 Julius Cæsar gesserunt, postquam etiam hi factio-
 nibus inter se contendere, præliisque ingentibus
 configere cœperunt; quando et fortuna Julio fa-
 vens, terga dare ac fugere Pompeium adegit. Post
 ab Antonio et Octavio Cæsare, qui et Augustus
 dictus, gesta cum Cæsaris Julii percussoribus, qua
 etiam tempestate plerique Romanorum illustres,
 indicta causa, ad mortem raptabantur. Denique et
 quæ inter ipsos acciderunt, Antonium, inquam et
 Augustum, horrendis invicem bellis cum multorum
 exercituum strage confligentes: et si ab Augusto
 tandem victoria stetit, qua etiam a sociis desertus
 Antonius, in Ægyptum profligatus, ubi manum sibi
 afferens, vitam abruptit. Quo item librorum belli
 civilis 16^b ultimo Ægyptus describitur, ut in Ro-
 manorum potestatem venerit: utque res Romana
 in unius Augusti imperium reciderit.

δηλοῦται, ὡς ὑπὸ Ῥωμαίοις⁵ ἐγένετο καὶ τὰ Ῥω-

Historiæ totius initium ducitur ab Ænea, filio
 Anchisæ, filii Capyis, qui Trojano bello interfuit,
 Ilioque capto atque everso fugit, et variis jactatus
 erroribus, ad Italiæ quoddam littus se applicuit,
 quod Laurentum dictum; ubi et castra illius osten-
 duntur, et ex ipso ora illa maritima Trojana nomi-
 natur. Imperabat tum ibi Aboriginibus Italiæ popu-
 lis Faunus, Martis filius: qui et Æneæ nuptum
 filiam suam Laviniam dedit, quadringentaque (5)
 circum circa terræ stadia attribuit, ubi Æneas op-
 pidum ædificavit, quod ab uxoris Laviniz nomine Lavi-
 nium vocavit. Tertio abhinc anno, extinctio
 Fauno, imperium nactus Æneas est, jure affinitatis;
 et Aborigenes ob affinitatem Latini Fauni Latinos
 nominavit. Tertio iterum anno a Rutulis populis
 Tyrrheniæ propter Laviniam, illorum Regi antea
 desponsam, bello tollitur Æneas; imperiumque
 Euryleon suscepit, Ascanius cognominatus. Hic
 Æneæ ex Creusa Priami filia, quam in Ilio uxorem
 habuerat, filius fuit, etsi alii ex Lavinia natum illi
 Ascanium ferunt, regni successorem. Mortuo dein
 Ascanio, quarto post anno quam Albam condiderat,
 (etenim et hic oppidum condidit, quod Albam nomi-
 navit, atque eo ex Lavinio coloniam deduxit) Syl-
 vium regni habenas accepit: hujus Sylvii filium
 Æneam Sylvium faciunt, Æneæ dein filium Lati-
 num Sylvium nominant: cujus filium Capyn, Cap-
 yis vero Capetum fuisse aiunt, et Capeti Tiberi-
 num, hujus rursum Agrippam, cujus Romulum
 filium ferunt, fulmine sublatum, relicto filio Aven-
 tino, ex quo Procas. Hisce omnibus Sylvii memo-
 rant additum cognomentum. Procæ duo erant liberi;
 nati major Nemetor (6), minor Amulius dictus.

VARIÆ LECTIONES.

¹ ἔπιπτα δὲ τὰ ζ. ² Ἀντωνίων καὶ ὅτι κατὰ Ἄθριον καλοῦ. ζ. ³ συνέπεσον ζ. ⁴ αὐτὸ φημι cum A
 omisi τέ. ⁵ λόγων ὅντι ζ. ⁶ Ῥωμαίους ζ. ⁷ ἤχμαζε Α. ⁸ κατέπλει Α. ⁹ δίδωσι γῆν—σταδίων τριῶν ζ.
¹⁰ πόλιν τε ἔκτισε — γυναικὸς λαουινίας λαουίνιον ζ. ¹¹ οἰκισιν Hæschelius: libri οἰκισιν. ¹² σιλούϊος
 ζ. ¹³ ἀγρόπαν Α. ¹⁴ τόνδε Α: τὸν ζ. ¹⁵ υἱὸ ζ.

NOTÆ.

(5) Lego τετρακοσίων.

(6) Vulgo Numitor.

Cum major natus patris morte regnum hæreditate suscepisset, junior vi et per nefas illi ademit, fratrisque filium Egestum sustulit, filium vero Rheam Sylviam sacerdotem, ne qua liberorum spes esset, fecit. Et Nemetorem quidem, **17a** licet frater vitæ insidiaretur, morum comitas, multaue modestia periculo exemit: at Rheam, quod contra sacerdotii legem peperisset, Amulius, ut puniret, comprehendit, duos vero filios ex ea natos in vicinum fluvium, cui Tiberis nomen est, præcipitandos pastoribus tradidit. Liberos nomen Romus, et Romulus (7), ab Ænea per matrem genus trahentes. Incertum enim parentem detestati, Æneæ magis nomine gloriabantur.

Auspiciatur ergo, uti diximus, historiam ab Ænea, obiter ad hos usque progressus, sed a Romulo urbis conditor accuratè singula persecutus, perducit ad Augustum, imo, sparsim saltem, et in transcurso, usque ad Trajanum.

Appianus hic genere Alexandrinus fuit, Romæque initio causas egit: mox dignus habitus qui imperatorum nomine provinciam administraret. Stylus illi tenuis, ac minime redundans: sed historiam quoad ejus fieri potest, veram texit, et militaris disciplinæ, si quis alius, enarrator est. Oratione dejectos militum animos erigere, et ardentiores mitigare, affectusque exprimere, ac si quid aliud imitari dicendo licet, optime novit. Floruit autem Trajani et Adriani temporibus.

LVIII.

Arriani Parthica, Bithynica, et alia.

LECTI sunt Arriani (8) *Parthiæ* libri septemdecim. Hic item omnium optime res gestas (9) Alexandri regis Macedonum conscripsit. Aliud item opus in gratiam Bithyniæ patriæ (hinc enim natus est) composuit, *Bithynicorum* titulo. Ediderat et ab Alanis gesta; quem librum *Alanicam* inscripsit. In primo illo opere bella a Parthis et Romanis gesta refert, ductu atque auspiciis Trajani imperatoris. Vult Parthos a Scythiis originem ducere: Macedonum autem imperium excussisse, cum pridem servitutem serviissent, Persis una rebellantibus, hac potissimum de causa. Arsaces et Teridates fratres erant Arsacidæ, ex filio Arsacæ Phriapita geniti. Hi Phereclæm ab Antiocho rege (quem deum cognomento appellabant) ejus oræ Satrapam constitutum, quod altero fratrum abuti per vim fœde conaretur, contumeliam non ferentes, necarunt; **17b** consciis etiam aliis quinque. Gentem itaque Macedonum pellentes, imperium ipsi abriperunt, magnamque

Νεμέτωρ, νεώτερος δὲ Ἀμούλιος. Λαβόντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου παρὰ τοῦ πατρὸς τελευτῶντος τὴν ἀρχὴν, ὁ νεώτερος ὕβρι καὶ βία κατέσχευ ἀφελόμενος. Καὶ τὸν μὲν [24 H.] παῖδα τοῦ ἀδελφοῦ Ἔγεστον κτείνει, τὴν θυγατέρα δὲ Ἦραν Σιλουίαν¹⁶ ἰέρειαν, ἵνα ἀπαις διαμείνη, καθίστησι¹⁷ τὸν μέντοι Νεμέτωρα τῆς εἰς τὸ σῶμα ἐπιβουλῆς¹⁸ ἢ τῶν ἡθῶν ἐξεῖλε¹⁹ πρᾶκτις καὶ ἡ πολλὴ ἐπεικεία. Ἀλλ' ἡ Σιλουία ἔκυε παρὰ τὸν νόμον, καὶ τὴν μὲν Ἀμούλιος ἐπὶ κολάσει συνελάμβανε, δύο δὲ παῖδας ἐκ τῆσδε γενομένους ποιμέσιν ἔδωκεν, εἰς τὸν πηλσιον ποταμὸν ἐμβαλεῖν τὰ βρέφη· Θύβρις ἦν ὄνομα τῷ ποταμῷ, Ῥώμος δὲ καὶ Ῥωμύλος οἱ παῖδες, ἐξ Αἰνείου ἔλκοντες μητρόθεν τὸ γένος· τὸ γὰρ τοῦ φύντος²⁰ ἄθλον²¹.

Ἀρχεται μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ ἱστορία ἐν ἐπιδρομῇ ἀπὸ Αἰνείου Ἀχρὶ τῶν παίδων ἀπὸ δὲ Ῥωμύλου τοῦ οἰκιστοῦ λεπτομερῶς ἅπαντα διεξιούσα²² κάτεισι μέχρι τοῦ Σεβαστοῦ, σκοράδην δὲ καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἕως Τραϊανοῦ.

Οὗτος δὲ ὁ Ἀππιανὸς τὸ μὲν γένος ἦν Ἀλεξανδρεὺς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὰ πρῶτα δίκαις συνηγόρει, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέων ἐπιτροπεύειν ἤξιώθη. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ ἰχνός, τὴν δὲ ἱστορίαν, ὡς ὁδὸν τ' ἐστὶ, φιλαλήθης, καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μεθόδων, εἰ καὶ²³ τις ἄλλος, ὑποφήτης, ἐπᾶραι τε λόγους τεταπεινωμένον φρόνημα στρατοῦ καὶ διαπραῦναι φλεγμαῖνον καὶ πάθος δηλώσαι καὶ εἰ τι ἄλλο λόγους ἐκμιμήσασθαι ἄριστος. Ἦκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ.

NH.

Ἀρριανοῦ Παρθικά.

Ἀνεγνώσθη Ἀρριανοῦ *Παρθικά* ἐν βιβλίοις ιζ'. οὗτος δὲ συντάττει πάντων ἄμεινον καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα, ἐτι δὲ καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς Βιθυνίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ἐπιγράφας τὸ βιβλίον *Βιθυριακά* συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατὰ Ἀλανοὺς, ἣν ἐπέγραψεν *Ἀλανικὴν*. Διέρχεται δὲ ἐν ταύτῃ²⁴ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέμους, οὓς ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι καὶ Πάρθοι Ῥωμαίων αυτοκράτορος ὄντος Τραϊανοῦ. Φησὶ δὲ τὸ Πάρθων γένος Σκυθικόν, ἀποστῆναι δὲ τῆς τῶν Μακεδόνων ἐπικρατείας, ἅμα Περσῶν καταστραφέντων πάλαι δουλωθῆν, δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἀρσάκης καὶ Τηριδάτης ἦσθη ἀδελφῶ Ἀρσакίδαι, τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φριαπίτου ἀπόγονοι. Οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ²⁵ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως (θεὸν αὐτὸν ἐπὶ κλην ὠνόμαζον), [53 R.] ἀλλ' οἳ γε Ἀρσакίδαι τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου σατράπην αὐτῶν²⁶ τῆς χώρας καταστάντα Φερεκλέα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν ἐπέσπασε βιασάμενος, οὐκ ἐνεγκόντες τὴν

VARIE LECTIONES.

¹⁶ σερούταν στ. ¹⁷ καθίστησι καὶ τὸν στ. ¹⁸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιβουλῆς στ. ¹⁹ ἐξεῖλε (orig. A. ²⁰ φύσαντος Schweighæuserus, sed et infra p. R 680, 31 τὸς φύντας εἰς τοὺς φουμένους εἰ p. 1052, 4 καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ φύς. cf. p. 165, 16. 173, 53. 613, 37. ²¹ post ἄθλον quæ adiebantur, βδελυττόμενον τούτῳ μᾶλλον ἐγκαυχώμενοι ἦσαν, om. ACE. ²² διεξιούσα καὶ κάτ. A. ²³ καὶ add. B. ²⁴ αὐτῇ A. ²⁵ ἀπὸ A. ²⁶ αὐτῶν A: αὐτῆς στ.

NOTÆ.

(7) Vulgo *Remus*.
(8) Nicomediensem facit hunc scriptorem Suidas in Arriano, quem lege.

(9) Libris VIII, qui hodieque exstant. Octavius tamen peculiari titulo *Indica* inscribitur. Vide inf. cod. 91.

ἴδρον ἀνεβλόν τε τὸν ὑβρίσαντα, καὶ ἑτέροις πέντε A sunt potentiam consecuti; ut et cum Romanis
τὴν πρᾶξιν ἀνακρινόμενοι καὶ τὸ ἔθνος Μακεδό-
νων ἄπιστησαν, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἤρξαν, καὶ ἐπι-
μέγα θανάμειος ἤλασαν, ὡς καὶ Ῥωμαίοις ἀντιβρό-
πως μάχας θέσθαι, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν
νίκην ἔχοντας τοῦ πολέμου ἀπελθεῖν. Πάρθους δὲ
φθσει ἐπὶ Σασώστριδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως καὶ
Ἰανδούου τοῦ Σκυθῶν ἀπὸ τῆς σφῶν χώρας Σκυθίας
εἰς τὴν γῆν μετοικῆσαι· οὗς ὁ Ῥωμαίων αυτοκράτωρ
Τραϊανὸς κατὰ κράτος ταπεινώσας ὑποσπόνδους
ἔφηκεν, αὐτοὺς αὐτοὺς τὸν βασιλεῖα καταστησάμενος.

Οὗτος ὁ Ἀρριανὸς φιλόσοφος [25 H.] μὲν ἦν τὴν
ἐπιστήμην, εἰς τῶν ὀμιλητῶν Ἐπικτήτου, κατὰ δὲ
τοὺς χρόνους Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου καὶ
Μάρκου τοῦ Ἀντωνίνου ἐγνωρίζετο· ἐκωνόμαζον δὲ B
αὐτὸν Ξενοφῶντα νέον. Διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπί-
σημον ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπισταύθη, καὶ εἰς
τὸ τῶν ὑπάτων ἀνάθη τέλος. Ἐγράψε δὲ βιβλία καὶ
ἑτερα, τῶν μὲν Διατριβῶν Ἐπικτήτου τοῦ διδασκάλου
ἑσα ἴσμεν βιβλία ὀκτώ, τῶν δὲ Ὀμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ
Ἐπικτήτου βιβλία δώδεκα. Ἰσχνὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ
καὶ μιμητὴς ὡς ἀληθῶς Ξενοφῶντος. Φασὶ δὲ αὐτὸν
καὶ ἑτερα γράψαι, ἃ οὐπω εἰς ἡμετέραν ἀφίκετο
γῶσιν. Δῆλον δὲ ὡς οὐδὲ βητορικῆς σοφίας τε καὶ
δυναμείας ἀπελείπετο 20.

NΘ'.

Σύνοδος ἡ κατὰ τοῦ ἐν ἀγίοις Ἰωάννου παρα-
νόμως συστάσα.

Ἀνεγνώσθη συνέδου τῆς παρανόμως κατὰ τοῦ ἐν
ἀγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου συγχροτηθείσης, C
ἐν ἧ ὑπῆρχον κατάρχοντες Θεοφίλος τε ὁ 20 Ἀλεξαν-
δρείας, Ἀκάκιος ὁ Βεροίας 20, Ἀντίοχος ὁ Πτολε-
μαίδος, καὶ ὁ Σεθριανὸς Γαβάλων, καὶ Κυρίνος ὁ
Καλιχθίδος 21, οἱ τὰ μάλιστα δυσμενῶς ἔχοντας πρὸς
τὸν ἄνδρα. Οἱ ἅμα πάντα, καὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι
καὶ μάρτυρες ἦσαν. Ἐν ὑπομνήμασι δὲ ταῦτα 22
ἐπράχθη γ' 22· ἀλλὰ τὰ μὲν δυοκαίδεκα κατὰ τοῦ
ἀγίου, τὸ δὲ τρισκαίδεκατον περιέχει τὰ κατὰ Ἡρα-
κλεῖδου τοῦ εἰς Ἐφέσον ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος,
ὡπερ οὐδὲ τὴν καθαιρεσὶν ἴσχυσαν τελειῶσαι, ἑτέρων
τετῶν κωλυσάντων. Ὁ δὲ κατήγορος Ἡρακλείδου
εἰς Μαγνήτων πόλεως ἐπίσκοπος ἦν ὀνόματι Μακά-
ριος. Ὁ δὲ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου προφανῆς ἐχθρὸς
καὶ πρῶτος κατήγορος Ἰωάννης ὁ διάκονος αὐτοῦ
ἦν. Κατηγόρει δὲ τοῦ Χρυσοστόμου ὅτι τε αὐτὸν D
ἔβλαπτον, ἀφορίσας αὐτὸν, εἶδει τὸν οἰκτεῖον παῖδα
Εὐλάλιον ἐτυφε· δεύτερον δὲ, ὅτι Ἰωάννης τις μονα-
χὸς ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ Χρυσοστόμου ἐτυπτήθη, ὡς
φησι, καὶ ἐσύρη καὶ μετὰ τῶν δαιμονώντων ἐσιδη-

VARÆ LECTIONES.

20 ἔθνος τῶν Μακεδ. ζ. 20 ἀπέλιπετο Α. 20 ὁ post τε add. Α. 20 βεβροίας ζ. 21 Καλιχθίδος ζ.
22 ταῦτα Α : αὐτὰ ζ. 22 γ' Α : δέκα πρὸς τοὺς τρεῖς ζ.

NOTÆ.

(10) Hodie quatuor duntaxat libros Arriani in
Epicteti Enchiridio legimus.

(11) Locus erat trans mare, sic vocatus, Ruffini
suburbium, inquit Pallad. Helenopolitanus episco-
pus, ἀπόστατος rerum B. Chrysostomi primusque
descripserit.

(12) Excitatum hujus in Joannem odium refert
Palladius, quod cum venisset in urbem, honesto
caveret hospitio.

PATROL. GR. CIII.

Hic Arrianus, professione philosophus, unus in
Epicteti familiaribus, Adriani, et Antonini Pii, et
Marci Antonini imperatorum temporibus vixit;
et ob singularem doctrinam (novi Xenophontis co-
gnomentum adeptus) cum aliis in republica magistra-
tus gessit, tum ad ipsum quoque consulatum aliquan-
do pervenit. Scripsit et alia volumina: *Dissertatio-
num Epicteti* præceptoris (10), quos novimus, li-
bros octo: *Sermonum* vero ipsius Epicteti libros
duodecim. Exillis illi dicendi character, et revera
Xenophontis imitator est. Alia item scripsisse fe-
runt; quæ tamen ad manus meas nondum perve-
nerunt. Certum sane illud, rhetoricæ nequaquam
sapientiæ ac facultatis imperitum fuisse.

LIX.

Synodus [ad Quercum (11)] illegitima, contra B.
Joannem Chrysostomum.

Lectum est illegitime coactum adversus sanctum
Joannem Chrysostomum conciliabulum: cui præsi-
des adfuerunt Theophilus Alexandriæ, Acacius
Berrhææ (12), Antiochus Ptolemaidis (13), Seve-
rianus Gabalorum, et Cyrinus Chalcedonis (14),
episcopi: qui, infesto in illum animo cum essent,
simul omnia et iudices, et accusatores, et testes
erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duode-
cim quidem contra sanctum Chrysostomum, ter-
tiadecima contra Heraclidem, quem Ephesiis ille
ordinarat episcopum: hujus tamen depositionem
validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus,
minime potuerunt. Heraclidæ accusator Macarius
quidam nomine fuit, Magnetum episcopus; beati
Joannis vero palam hostis, primusque accusator
Joannes, ejus diaconus. Accusat hic primo Chryso-
stomum actione illatæ sibi injuriæ; quod se ejecis-
set 13a ob domesticum puerum Eulalium pulsa-
tum. Alterum erat crimen quod Joannes (15) qui-
dam monachus jubente Chrysostomo verberatus
esset, ut ait, ac raptatus, ferreaque catena dæ-

Synodus [ad Quercum (11)] illegitima, contra B.
Joannem Chrysostomum.

Lectum est illegitime coactum adversus sanctum
Joannem Chrysostomum conciliabulum: cui præsi-
des adfuerunt Theophilus Alexandriæ, Acacius
Berrhææ (12), Antiochus Ptolemaidis (13), Seve-
rianus Gabalorum, et Cyrinus Chalcedonis (14),
episcopi: qui, infesto in illum animo cum essent,
simul omnia et iudices, et accusatores, et testes
erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duode-
cim quidem contra sanctum Chrysostomum, ter-
tiadecima contra Heraclidem, quem Ephesiis ille
ordinarat episcopum: hujus tamen depositionem
validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus,
minime potuerunt. Heraclidæ accusator Macarius
quidam nomine fuit, Magnetum episcopus; beati
Joannis vero palam hostis, primusque accusator
Joannes, ejus diaconus. Accusat hic primo Chryso-
stomum actione illatæ sibi injuriæ; quod se ejecis-
set 13a ob domesticum puerum Eulalium pulsa-
tum. Alterum erat crimen quod Joannes (15) qui-
dam monachus jubente Chrysostomo verberatus
esset, ut ait, ac raptatus, ferreaque catena dæ-

(13) *Quorum facinora* (inquit Chrysost. in sua ad
psendosynod. epist. apud Pallad.) *saeculi quoque
theatra canunt.* Vide Pallad. atque Niceph.

(14) Huic a Deo immisam postea poenam, lege
apud Niceph. c. 14, sub fin.

(15) De iis fortassis unus, qui Longos fratres
accusaturi, ab Theophilo submissi fuerant. De qui-
bus Pallad.

trariam partem flectere. Dextere quoque et copiose A
enthymematis in utramque partem utitur, senten-
tiasque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, et concitandi motus, eosdem-
que mox leniendi, est peritissimus.

Multa vero signa atque prodigia Hierosolymæ
excidium præcessisse commemorat. Bovem ad sac-
rificium ductam agnum peperisse. Lucem in tem-
plo splenduisse. Vocem exinde auditam : « Hinc
abeamus. » Templi portas, quas ne viginti quidem
viri aperire poterant, sponte patuisse. Exercitum
vesperi visum armis indutum. Virum, cui nomen
Jesus Ananiæ, nihil aliud annis sex et mensibus
tribus sonuisse, tanquam furore percitum, quam
identidem : « Væ, væ, Jerusalem, » eundemque
cum ea de causa verberibus quoque cæderetur, præ-
ter hanc unam vocem, nullam emisisse aliam. Hunc B
Item urbis excidio cum interesset, eandemque apud
se vocem ingeminaret, lapidis ictu ΙΙβ ab hoste
occisum esse.

Atque hæc quidem ante urbem captam signa
monstrata fuere, intestini vero belli seditio et ho-
stes urbem everterunt. In zelotarum enim factionem
et sicariorum divisi, se mutuo Judæi interfecerunt,
Ipsamque adeo reipublicæ corpus vulgus, ab utris-
que acerbe est atque crudeliter dilaniatum. Fames
item sic urbem invasit, ut et ad alia flagitia homi-
nes impulsus fuerint, et mulier suum ipsa filium co-
mederit. Pestis adhæc famem excipiens, satis omni-
bus clare ostendit, divinæ id iræ opus esse, ac
Dominicæ denuntiationis minarumque, fore nimi-
rum ut urbs funditus eversa periret.

XLVIII.

Josephus, vel Caius Presbyter. De universo.

Lectus est, Josephus De universo ; qui liber alibi
inscriptus legitur, De universi causa ; in aliis vero
libris, De universi natura. Suntque libelli duo, qui-
bus secum pugnare Platonem docet. De anima quo-
que materia, et resurrectione (76) Alcinoium, ut
absurde ac falso disserentem, reprehendit, suas
vero ipse de his thesibus opiniones opponit ; do-
cetque Judæorum nationem longe esse, quam Græ-
corum antiquiorem. Putat compositam hominem ex
igne, terra, aqua, ac præterea e spiritu, quem
animam appellat. De quo spiritu hisce verbis usus
est : Hujus principem partem apprehendens, una D
cum corpore formavit, et per omnia membra artus-
que viam ipsi patefecit. Qui spiritus corpori con-
formatus, totumque pervadens, eadem forma, qua
corpus hoc spectatur, insignitus est : naturam vero
frigidiorum habet, ad tria illa, per quæ corpus com-
pactum est. Hæc ille, non satis apte ad Hebræorum
de hominis natura doctrinam, neque satis e digni-
tate reliquorum a se diserte scriptorum elocutus.
De mundi quoque generatione per compendium

Α εἰ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ παραστῆσαι ἱκανώ-
τατος, καὶ ἐγείραι πάθος καὶ πρᾶξιναι δοκιμώτατος.

Πολλὰ δὲ σύμβολα καὶ σημεῖα λέγει προὑπάρξει
τῆς Ἱερουσαλήμ ἀλώσεως· βούν τε γὰρ ἐπὶ θυσίαν
ἀγομένην ἄρνα τεκεῖν, καὶ φῶς ἀναλάμψαι ἐν τῷ ναῷ,
καὶ φωνῆς ἐκείθεν ἐπακουσάσαι· Μεταβαίνομεν ²² ἐντεῦ-
θεν, καὶ τὰς τοῦ ἱεροῦ πύλας οὐδ' ὑπὸ ἀνδρῶν εἰκο-
σιν ἀνοιγομένας αὐτομάτως ἀνεῷχθαι, καὶ στρατὸν
ἐσπέρας ἐπιφαίνεσθαι ὅπλοις περιπεφραγμένον, καὶ
ἀνθρωπὸν τινα (ὄνομα αὐτῷ ὁ τοῦ Ἀνανίου Ἰησοῦς)
μηδὲν ἄλλο ἐπιφθέγγεσθαι ἐπὶ ἔτη ε' καὶ ²³ μῆνας γ',
ὥσπερ βεβαχθευμένον ὄντα ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ἢ τὸ α' γ'
τῆ Ἱερουσαλήμ· ὅς καὶ ὑπὲρ τούτου αἰκισθεὶς πλὴν
ταύτης τῆς φωνῆς οὐδὲν ἄλλο ἀπεκρίνατο, ἐν αὐτῇ
τε τῆ ἀλώσει παρὼν καὶ ἑαυτῷ ²⁴ τὴν τοιαύτην φω-
νὴν ἐπειπὼν, λίθῳ βληθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐτε-
λεύτησε.

[36 R.] Τὰ μὲν οὖν προδειχθέντα τῆς ἀλώσεως ση-
μεῖα ταῦτα· ἡ στάσις δὲ τῶν ἐμφυλίων ἢ οἱ πολέ-
μιοι τὴν πόλιν ἐπόρθησαν. Εἰς ζηλωτὰς γὰρ ἑαυτοὺς
καὶ σικαρίους διαστήσαντες ἀλλήλους τε ἐφθειρον,
καὶ τὸ κοινὸν σῶμα ὁ δῆμος ὅπ' ἀμφοῖν πικρῶς τε
καὶ ἀνηλεῶς ἐσπαράττετο. Λιμὸς τε οὕτω κατέσχευεν
ὥς καὶ εἰς ἄλλα μὲν παράνομα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ-
δαιτηθῆναι, καὶ γυναῖκα δὲ τὸ οἰκεῖον τέκνον θοινη-
σασθαι. Καὶ τῷ λιμῷ ὁ λοιμὸς συνεπιλαβόμενος ἐδει-
κνυ πᾶσιν ἐμφανῶς θεομηνιας ἔργον καὶ τῆς δεσπο-
τικῆς προρρήσεως καὶ ἀπειλῆς τὴν τῆς πόλεως ὑπ-
άρξει πανωλεθρίαν καὶ ἄλωσιν.

MH'.

Τοῦ αὐτοῦ μᾶλλον δὲ Γαίου Πρεσβυτέρου, περὶ
τῆς τοῦ παντός.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου Περὶ τοῦ παντός, ὃ ἐν ἄλλοις
ἀνεγνων ἐπιγραφόμενον Περὶ τῆς τοῦ παντός αἰτίας,
ἐν ἄλλοις δὲ Περὶ τῆς τοῦ παντός οὐσίας. [16 H.]
Ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδοῖς. Δείκνυσαι δὲ ἐν αὐτοῖς πρὸς
ἑαυτὸν στασιάζοντα Πλάτωνα, ἐλέγχει δὲ καὶ περὶ
ψυχῆς καὶ ὕλης καὶ ἀναστάσεως Ἀλκίνοῦν ἀλόγως τε
καὶ ψευδῶς εἰπόντα, ἀντεισάγει δὲ τὰς οἰκείας περὶ
τούτων τῶν ὑποθέσεων ὁδούς, δείκνυσαι τε πρεσβύτε-
ρον Ἑλλήνων πολλῶ ἐδ' Ἰουδαίων γένος. Δοξάζει δὲ
συγκρίσθαι τὸν ἀνθρώπον ἐκ πυρὸς καὶ γῆς καὶ ὕδα-
τος, καὶ ἔτι ἐκ πνεύματος, ὃ καὶ ψυχὴν ὀνομάζει.
Περὶ οὗ πνεύματος αὐταῖς λέξεσιν οὕτω φησὶ· Τούτου
τὸ κυριώτερον ἀνελόμενος ἅμα τῷ σώματι ἐπλάσε,
καὶ διὰ παντός μέλους καὶ ἄρθρου πορεύειν αὐτῷ κα-
τεσκεύασεν ²⁵· ὃ τῷ σώματι συμπλάσθην καὶ διὰ παν-
τός διεικνούμενον τῷ αὐτῷ εἶδει τοῦ βλεπομένου σώ-
ματος τετύπεται, τὴν οὐσίαν δὲ ψυχρότερον ὑπάρχει
πρὸς τὰ τρία, δι' ὧν τὸ σῶμα συνήρμοσται. Οὕτω
μὲν οὖν ἀναξίως τῆς τε τῶν Ἰουδαίων περὶ ἀνθρώ-
που φυσιολογίας ταῦτα εἰπὼν καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ
περὶ τοὺς λόγους ἀσκήσεως, διέξεισι καὶ περὶ τῆς

VARIÆ LECTIONES.

²² μεταβαίνωμεν ε'. ²³ καὶ om. A. ²⁴ ἑαυτῷ αὐτὸς esse videtur in A. ²⁵ παρεσκεύασεν A.

NOTÆ.

(76) Cujus de comparat. Platon. et Aristot. libellus Græce atque Latine in medio est.

κοσμογονίας, κεφαλαιωδῶς. Περὶ μέντοι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὡς ἔγγιστα θεολογεῖ, κλησὶν τε αὐτὴν ἀναφθεγγόμενος Χριστοῦ, καὶ τὴν ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. Ὁ τινὰς ἰσως καὶ ἀμφιδοξίῃν, ὡς Ἰωσήπου εἶη τὸ συνταγματικόν, ἀναπίπτειν. Οὐδὲν δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτῆς πρὸς τὰ ὁμοίωτα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεί.

Ἐβρον δὲ ⁸⁷ ἐν παραγραφαῖς ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἰωσήπου, ἀλλὰ Γαίου τινὸς πρεσβυτέρου ἐν Ῥώμῃ διατρίβοντος, ἐν φασὶ συντάξει καὶ τὸν *Λαβύρινθον* οὐ καὶ διάλογος φέρεται πρὸς Πρόκλον τινὰ ὑπέρμαχον τῆς τῶν Μοντανιστῶν αἵρέσεως. Ἀνεπιγράφου δὲ καταλαφθέντος τοῦ λόγου φασὶ τοὺς μὲν Ἰωσήπου ἐπιγράφαι, τοὺς δὲ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, ἄλλους δὲ Εἰρηναίου ⁸⁸, ὡς περ καὶ τὸν *Λαβύρινθον* τινες ἐπιγράφαν Ὀριγένους. Ἐπεὶ Γαίου ἐστὶ πόνημα τῆς *Β* ἀληθείας τοῦ ⁸⁹ συντεταχέντος τὸν *Λαβύρινθον*, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῆς τελείας τοῦ *Λαβύρινθου* διεμαρτύρατο ἑαυτοῦ εἶναι τὸν *Περὶ τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας* λόγον. Εἰ δ' ἕτερος καὶ οὐκ οὗτός ἐστιν, οὐπω μοι γέγονεν εὐδελον. Τοῦτον τὸν Γαίου πρεσβύτερον φασὶ γεγενῆσθαι τῆς κατὰ Ῥώμην [37 R.] Ἐκκλησίας ἐπὶ Οὐλκτορος καὶ Ζεφυρίνου τῶν ἀρχιερέων, χειροτονηθῆναι δὲ αὐτὸν καὶ ἰθὺν ἐπίσκοπον. Συντάξει δὲ καὶ ἕτερον λόγον ἰδίως κατὰ τῆς Ἀρτέμιωνος αἵρέσεως, καὶ κατὰ Πρόκλου δὲ σπουδαίου Μοντανίου σπουδαίαν διάλεξιν ⁹⁰ συντεταχέναι, ἐν ἧ τρισκαίδεκα μόνας ἐπιστολάς ἀριθμεῖται Παύλου, οὐκ ἐγκρίνων τὴν πρὸς Ἑβραίους.

MΘ.

Τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν *Νεστορίου βλασφημιῶν λόγοι ε'*.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας ⁹¹ κατὰ τῶν *Νεστορίου βλασφημιῶν*, ἐν λόγοις πέντε. Φυλάττει δὲ κἀν τούτοις τῶν οἰκείων λόγων τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ ἰδίωμα, σαφέστερος δὲ ἐστὶ τοῦ πρὸς Ἑρμείαν καὶ τοῦ *Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι λατρίας*. Ὁ δὲ λόγος αὐτῆς πεπονημένος καὶ εἰς ἰδιάζουσιν ἰδίαν ἐκθεδιασμένος, καὶ οἶον λελυμένη καὶ τὸ μέτρον ὑπερορῶσα ποιήσις.

N.

Νικίου μοναχοῦ κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ'.

[17H.] Ἀνεγνώσθη Νικίου μοναχοῦ κατὰ τῶν τοῦ ⁹² *Φιλοπόνου κεφαλαίων ἑπτὰ*, ὧν διεμνημόνευσεν ἐν τῆς γαλουμένης αὐτοῦ λόγῳ *Διαίτητής*. Ἐστὶ δὲ τὴν φράσιν ἀπλοῦς καὶ σύντομος καὶ ταῖς ἀντιρρήσεσιν ἱκανῶς καὶ ἀπείριτος.

Ἀνεγνώσθη δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ *δυσσεβοῦς Σεβήρου*, ἐτι δὲ καὶ κατὰ Ἑλλήνων λόγοι δύο.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁷ δὲ om. A. ⁸⁸ εἰρηναίου ζ. ⁸⁹ τοῦ A : αὐτοῦ ζ. ⁹⁰ διάλεξιν] δὲ λέξιν A. ⁹¹ ἀλεξανδρείως A. ⁹² τοῦ om. A.

NOTÆ.

(77) Vide B. Hier. in *Catalogo*, e. 59, et Euseb. lib. vi, c. 14; et lib. ii, cap. 24.

(78) De qua lege Theodoret. atque Niceph.

(79) Quæ item sententia tribuitur Hippolyto inf.

A disserit. De Christo autem vero Deo aptissime loquitur, quando et ipsam Christi appellationem illi attribuit, et inenarrabilem ex Patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuiquam causam præbeat, sine hoc Josephi opusculum : etsi nihil dicendi genere a reliquis ejusdem scriptis discedit.

Comperi annotatum fuisse, non esse Josephi hoc opus, sed Caii cujusdam presbyteri Romæ agentis, quem et auctorem faciunt *Labyrinthi* : cuius etiam dialogus est adversus Proclum quemdam, hæresis Montanistarum defensorem. Cum enim sine titulo opus relictum esset, alii quidem Josepho inscriptum referunt alii Justino martyri, nonnulli Irenæo, quemadmodum et *Labyrinthum* Origeni quidam tribuere. Alioqui Caii est opus ejusdem revera, qui *Labyrinthum* composuit **12a**, quando ille ipse in extremo *Labyrintho* testatum reliquit, esse se libri *De universi natura* auctorem. Verum hic ne liber ille sit, de quo agitur, au alius, nondum mihi liquet. Hunc Caium (77) presbyterum Romanæ Ecclesiæ fuisse affirmant, sub Victore et Zephyrino pontificibus, ordinatumque et gentium episcopum, scripsisse quoque peculiarem alium librum contra Artemoniam hæresim (78), et adversus Proclum, Montani studiosum, accuratam disputationem, in qua tredecim duntaxat B. Pauli epistolæ enumeret (79), non recepta in censum ea, quæ est ad Hebræos.

XLIX

C *Beati Cyrilli Alexandrini contra Nestorium libri v.*

Lectus est B. Cyrillus Alexandriæ episcopus *Adversus blasphemias Nestorii, libris quinque*. Servat in his quoque suum dicendi characterem, et sermonis proprietatem. Clarior vero est quam ad Hermitam scribens, aut in libris *De adoratione in Spiritu* (80). Sermo illi confictus, et ad propriam dicendi formam contortus, ac veluti solutum numerosque negligens metrum.

L.

Nicias monachus contra Philoponum, Severum, ac gentes.

Lectus Nicias monachus, *Contra Philoponi capita septem*, quorum memineral in libro quem inscripsit *Διαίτητην* (hoc est, *arbitrium*, seu *cognitorem*), stylus ipsi simplex atque concisus, et responsionibus satisfaciens, minimeque redundans.

Legi ejusdem et *Contra impium Severum* adhuc etiam *Contra gentes libros duos*.

LI.

Hesychii presbyteri Constant. In æneum serpentem libri iv.

LECTI sunt Hesychii presbyteri Constantinopolitani *In æneum serpentem libri quatuor*. Sermo illi ad ostentationem comparatus, et concitandis affectibus meditatum videbatur. Hic orationes fingunt Moysas ad populum, et hujus vicissim ad Moysen artificiosa allequia. Dei quoque ad Moysen et populum, et horum utriusque rursus ad Deum, precatationis atque excusationis forma sermones compositi. **126** Quibus orationibus magnam libri partem consumit, ingens mole volumen efficiens. Porro Scriptor ipse, quantum ex hoc opere dijudicare licet, in orthodoxis est numerandus.

LII.

Synodus Sidetana, aliaque contra Messalianos.

LECTA synodus Sydæ habita adversus hæresim Messalianorum (81), hoc est, Euchetarum seu Adelphianorum. Præfuit synodo Amphilochius, Leonii episcopus, consentibus et aliis viginti quinque episcopis. In eodem ipso libro lecta est ipsius synodi ad magnum Flavianum, episcopum Antiochiæ, Synodica epistola, rerum gestarum rationem reddens.

Quapropter etiam ipse Flavianus synodum indixit adversus eosdem illos hæreticos, accedentibus tribus episcopis; Biza Seleuciæ (82), et Marutha (83) gentis Supharenorum, et Sami, ad quos cum presbyteri, tum diaconi ad triginta conjunxerunt. Noluit hæc synodus Adelphium pœnitentiam profitentem, hæresimque abjurantem admittere: quod neque ea hæreseos abjuratio, neque pœnitentia, vera atque ex animo facta probaretur. Hæresis hujus auctores fuerunt Adelphius, quem dixi, neque monachorum, neque sacerdotum in ordinem lectus, sed plebeius, ac privatus, et Sabbas, monachorum habitum præferens, quem ex rei eventu ἀπόκοπον (hoc est, *Resectum*) nominarunt: alter item Sabbas, et Eustathius venerandus; et Dadoes, et Semesones (83'), dæmonis zizania, alique his adhærentes. Condemnati vero Adelphius, ejusque sectatores: neque pœnitentiæ locum (quamvis, ut diximus, quæsierint) propterea repererunt, quod, quos anathemate tanquam Messalianos condemnarant, cum his veluti consortibus scripto communicare deprehensi sunt.

Porro scripsit Flavianus ad Osroinenses epistolam, ea quæ gesta essent, edocentem, in qua etiam hæreticos punitos, et excommunicatos refert, responsumque est, acceptis ab episcopis litteris, et Flaviano pro his gratiæ actæ, atque assensum.

VARIÆ LECTIONES.

⁸³ ὀρθοδόξων ζ. ⁸⁴ εἰκονίου Α. ἐπισκόπων κα' ἐν ζ. ⁸⁵ βύζου στ. ⁸⁶ Σάββας ζ. sic et infra. ⁸⁷ ἔδωκ-
ηνός corr. Α, αἰδεσμός pr: αἰδέσιμος ζ. ⁸⁸ δαδός καὶ σημεσώνης ζ. ⁸⁹ ρόνη ζ.

NOTÆ.

(81) De qua Vide Theodoret. lib. iv, c. 10; et Niceph. lib. xi, cap. 15, S. Epiph.
(82) S. Basilio.

A

NA'.

'Ησυχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄβριον, λόγοι δ'.

'Ανεγνώσθη 'Ησυχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως *Εἰς τὸν χαλκοῦν ὄβριον λόγοι δ'*. Ἔστι δὲ ὁ λόγος εἰς ἐπίδειξιν διεσκευασμένος καὶ ἐν ἠθοποιῆσει μεμελετημένος, ἐν οἷς δημηγοροῦν τε διατυπύονται τοῦ Μωϋσεως πρὸς τὸν λαόν, καὶ αὐτῶν πάλιν κατασχηματίζονται πρὸς τὸν Μωϋσεά διαλαλῶν, ἔτι δὲ καὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τε Μωϋσεά καὶ τὸν λαόν, καὶ τούτων ἐν τύπῳ δεήσεων καὶ ἀπολογίας ἐκπεποιημένοι λόγοι: ἐν οἷς καὶ ὁ πολὺς αὐτῶν κατηνάλωται τοῦ βιβλίου λόγος, πολὺστιχον ὄγκον ἐμπεριειληφώς. Ὁ δὲ γε ἀνήρ, ὡς ἔστιν ἐκ τοῦδε αὐτοῦ τεκμηριῶσαι τοῦ συντάγματος, τῶν ὀρθοδόξων ⁸⁸ ἔστιν.

B

NB'.

Σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ κατὰ αἰρέσεως τῶν Μεσαλιανῶν, ἤγουν Εὐχiticῶν.

'Ανεγνώσθη σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν Μεσαλιανῶν ἤγουν Εὐχiticῶν ἦτοι 'Αδελφianῶν· ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου 'Αμφιλόχιος ὁ τοῦ 'Ικονίου ⁸⁴, συνεδρευόντων αὐτῶ καὶ ἐτέρων ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν πάντες καὶ εἰκοσιν. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ βίβλῳ ἀνεγνώσθη τῆς αὐτῆς συνόδου πρὸς τὸν μέγαν Φλαβιανὸν τὸν 'Αντιοχείας ἐπιστολὴ συνοδικῆ, τῶν πεπραγμένων ποιουμένη τὴν διδασκαλίαν.

Διόπερ καὶ αὐτὸς συναθροίζει σύνοδον κατὰ τῶν αὐτῶν αἰρετικῶν, συμπρόντων μὲν αὐτῶ ἐπισκόπων τριῶν, Βύζου ⁸⁵ τοῦ Σελευκειῆς καὶ Μαρουθᾶ τοῦ Σουφρηγιῶν ἔθνους καὶ Σάμου· πρεσβύτεροι δὲ καὶ διάκονοι συμπάρῃσαν μέχρι τριάκοντα. Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ μετανοίαν ἐπαγγελλόμενον τὸν 'Αδελφianὸν [40 R.] οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ τὴν αἵρεσιν ἀπαρνούμενον προσήκοντο· οὐδὲ γὰρ ἐκ καρδίας, οὔτε ἡ τῆς αἵρέσεως ἄρνησις, οὔτε ἡ μετάνοια ἐπέδεικνυτο. Ἦσαν δὲ οἱ ταύτης γεννήτορες τῆς αἵρέσεως 'Αδελφίους τινεὶ ὁ ῥηθεις, οὔτε μοναστῶν οὔτε ἱερῶν ἐγκατελειγμένους κλήρω, ἀλλ' ἐν λαϊκοῖς ἐξεταζόμενους, καὶ Σάββας ⁸⁶ τὸ τῶν μοναχῶν ὑπεισὸς σχῆμα, ὃν ἐκ τῆς πράξεως ἐκάλουν ἀπόκοπον, καὶ ἕτερος Σάββας, καὶ Εὐστάθιος 'Εδεσηνός ⁸⁷ καὶ Δαδῶης καὶ Συμεώνης ⁸⁸, τῶν πονηροῦ τὰ ζιζάνια, καὶ ἕτεροι τούτοις συμπαραφύμενοι. Κατεκρίθη δὲ 'Αδελφίους καὶ οἱ σὺν αὐτῶ, καίτοι μετανόιας τόπον, ὡς ἐφημεν, ἐπιζητούντες· πλην ταύτης οὐκ ἔτυχον, διότι ἐγγράφως, οὐκ ἀνεθεματίσθησαν ὡς Μεσαλιανούς, τούτοις ὡς ὁμόφροσιν ἐφωράθησαν κοινωνήσαντες.

'Εγγράφη δὲ Φλαβιανῶ πρὸς τοὺς ἐν 'Οσροήνῃ ⁸⁹ ἐπιστολὴ τὰ περὶ αὐτοὺς πραχθέντα ἐκδιδάσκουσα, ἐν ἣ ἐμφέρεται ὡς οἱ αἰρετικοὶ ἐτυπτήθησαν καὶ ἀνεθεματίσθησαν· καὶ ἀνεγγράφη παρὰ τῶν δεξαμένων ἐπισκόπων Φλαβιανῶ εὐχαριστία ὑπὲρ τούτων καὶ

(83) Ille forsitan Mesopotamiæ episc. in Hist. de rebus D. Chrysostr. valde celebratus.
(83') Symeones Theodoro etique Niceph.

συμφωνία. Ἐγραψε δὲ καὶ Λιτωῖος ὁ Ἀρμενίας ἐπί- A σκοπος, διαπυθνόμενος τὰ περὶ τῶν Μεσαλιανιτῶν· καὶ ἐγράφη αὐτῷ ἢ περὶ αὐτῶν συνοδικὴ ψῆφος καὶ ἀπόφασις. Ἐγραψε δὲ ὁ μέγας Φλαβιανὸς καὶ Ἀρμενίαν τινὲ ἐπισκόπων περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως δευτέρων· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ [48 H.] καὶ⁸⁰ ἐγκλησιν προσάγει, ὅτι προστασίας τινὸς παρ' αὐτοῦ οἱ Μεσαλιανῖται τυγχάνουσιν. Ἐγραψε μέντοι καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, ἵνα πανταχόθεν τοὺς Μεσαλιανούς ὡς ἀγῆ καὶ μύση ἀπελαύνουσιν· ἐτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἀμφιλόχιον τὸν Σίδης ὁμολῶς.

Ἐγραψε δὲ καὶ Σισίνιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεόδοτος ὁ Ἀντιοχείας κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς Βερνιανὸν καὶ Ἀμφιλόχιον καὶ λοιποὺς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόπους, ἧς ἡ ἐπιγραφή, « Τοῖς θεοφιλεστά- B τοις συλλειτουργοῖς Βερνιανῶ καὶ Ἀμφιλόχιω, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, Σισίνιος καὶ Θεόδοτος καὶ πᾶσα ἡ ἀγία σύνοδος ἢ κατὰ θεῖαν⁸¹ χάριν συγκροτηθεῖσα ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει τῆς χειροτονίας ἕνεκα τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ ἀγιωτάτου⁸² ἐπισκόπου Σισινίου, θεοπρίσματι τῷ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Θεοδοσίου, ἐν Κυρίῳ χαίρειν. » Ἐν ταύτῃ τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ καὶ Νέων ἐπίσκοπος ἐξεφώνησεν, ὡς εἴ τι μετὰ τὸν ἀναθεματισμὸν φωραθεῖ τῷ χρόνῳ ἢ διὰ βημάτων ἢ διὰ πραγμάτων εἰς τὴν ὑποψίαν τῆς νόσου ταύτης ἐμπίπτων, μηκέτι λοιπὸν αὐτὸν χάραν εἶναι, μηδ' ἂν μυριάκις ἐπαγγέλληται⁸³, τὴν τάξιν ἀνακληροῦν τῶν μετανοούντων· συγκινδυνεύει⁸⁴ δὲ αὐτῷ καὶ τὸν συγκροτοῦντα αὐτὸν, εἴτε ἐπίσκοπος, C εἴτε ἄλλος τις εἴη. Ἐγράφη δὲ καὶ ἐπιστολὴ Ἰωάννου Ἀντιοχείας⁸⁵ πρὸς Νεστόριον περὶ τῶν Μεσαλιανιτῶν. Ἐξήνεγκε δὲ καὶ ὄρον ἢ ἀγία καὶ οἰκουμένη συνόδος, ἢ ἐν Ἐφέσῳ τρίτη, ἀπογυμνώσασα αὐτῶν⁸⁶ καὶ τὰ ἐν τῷ λεγομένῳ αὐτῶν βεβλήν ασκητικῷ βλάσφημα καὶ αἰρετικά κεφάλαια, καὶ καθυποβαλοῦσα τῷ ἀναθέματι. Ἐγραψε δὲ καὶ Ἀρχέλαος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν ἐπίσκοπος ἀναθεματισμοὺς ἐκκοσιτέσσαρας τῶν κεφαλαίων αὐτῶν. [41 R.] Συνέταξε δὲ κατ' αὐτῶν καὶ Ἡρακλίδας ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος ἐπιστολάς δύο, ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ χρησις φέρεται τῆς ἀρχαιότητος τῶν σεπτῶν εἰκόνων.

Ἐγραψε δὲ χρόνῳ ὑστερον καὶ Γερόντιος, πρεσβύ- τερὸς καὶ ἡγούμενος τῶν ἐν Γλίτιδι μοναχῶν, πρὸς Ἀλύκιον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας, ἐγκλήματα κατὰ Λαμπετίου κινῶν, ὃς καὶ πρῶτος τῆς εἰρημίνης αἰρέσεως Ἰσχυοῦν ἐκκλέψαι τὴν τῆς ἱερωσύνης καὶ ὑπελαθεῖν ἀξίωμα, βέβηλος ὧν καὶ ἀπατεῶν. Ἀλύκιος δὲ⁸⁷ τὰ γραφήντα δεξάμε-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁰ καὶ om. A. ⁸¹ θε[αν] θεοῦ A. ⁸² καὶ ἀγιωτάτου add. A. ⁸³ ἐπαγγέλληται A. ⁸⁴ συγκινδυνεύει ζ. ⁸⁵ ἀντιοχείας A. ⁸⁶ αὐτῶν ζ. ⁸⁷ δὲ A : καὶ ζ.

NOTÆ.

(84) Litoius Ecclesias Melitinis episc. Theodoto lib. iv Hist. cap. 10, Latioius, Niceph. (85) Patriarchæ accipio, qui S. Theodoto suc-

Script et Litoius (84) Armeniæ episcopus, de Messalianis interrogans, missumque ad illum synodicum de illis decretum atque sententia. Scripsit quoque magnus Flavianus Armenio cuidam episcopo, 13a iterum de eadem ipsa re: qua quidem altera epistola, etiam queritur et expostulat, patrocini apud ipsum aliquid Messalianitas invenire. Scripsit et Atticus Constantinopolitanus episcopis in Pamphylia existentibus, ut undique Messalianos veluti sacros ac detestandos exturbarent. Quin et idem ad Amphiloichium Sidæ præsentem similiter scripsit.

Sisinnius item Constantinopolitanus, et Theodotus Antiochenus, communem epistolam ad Berinianum, et Amphiloichium, cæterosque in Pamphylia episcopos scripsere, cujus epistolæ hæc inscriptio est: « Deo charissimis sacrorum collegis, Beriniano, et Amphiloichio, omnibusque adeo in Pamphylia episcopis, Sisinnius, atque Theodotus et universa sancta synodus, quæ Dei gratia, in magna urbe Constantinopolitana coacta est, consecrandi gratia Deo amantissimi episcopi Sisinnii, jussu et auctoritate pientissimi, et Christo chari Imperatoris nostri Theodosii, salutem in Domino. » In ea ipsa synodica epistola Neon episcopus exclamavit, ut, si quis post anathematismum ullo tempore deprehensus fuerit, re aut verbo, in suspicionem malæ hujus sectæ incidisse, nunquam postea locum teneat, ne si millies quidem poenitentibus constitutas pœnas laturum se polliceatur. Pari cum hoc periculo et eum subjicit, qui consentiat applaudatque, sive episcopus, sive quis alius ille fuerit. Missa quoque epistola Joannis (85) Antiocheni ad Nestorium, de Messalianitis. Fecit item decretum (de hoc ipso Adelphio hæretico) sacra et œcumenica synodus Ephesina tertia, quæ et illum cum blasphemis capitibusque hæreseos, quotquot in illorum libro Ascetico essent, detexit, et anathemati subjecit. Scripsit et Archelaus Cæsareæ Cappadociæ episcopus quatuor et viginti anathematismos capitum ipsorum. Composuit adversus illos et Heraolidas Nyssenus episcopus duas epistolas: quarum in altera etiam testimonium quoddam offertur pro antiquitate sacrarum imaginum.

Insequenti vero tempore Gerontius quoque presbyter et præfectus monachorum in Glitide, scripsit ad Alypium archiepiscopum Cæsareæ Cappadociæ querelas varias adversus Lampetium, qui primus ex dicta hæresi subripere furtim 13b sacerdotii dignitatem, ac subire potuit, profanus ipse cum esset, atque impostor. Quare Alypius, acceptis litem-

cessit, atque ad Nestorium scripsisse legitur. Niceph. lib. xiv, cap. 33.

ris, ad Hormizam Comanes episcopum, quæ de Lampetio spargerentur, excutienda misit. Accusationis erant capita hæc: Puellam ulnis amplexum atque exosculatum fuisse. Ipsum Lampetium narasse, Hierosolymis se cum diaconissa percasse; accedentibus dein nonnullis qui morbo medicinam quærerent, adducite, dixisse, pulchram mihi puellam, ostendamque tibi sanctimoniam: eos item, qui statis horis psallerent, fœde irrisisse, et convitiis insectatum, tanquam legi adhuc servientes; aliaque multa id genus nefaria in illo accusata, quæ a Messalianis et sunt, et dicuntur. Quemadmodum et nos, inquit, dum pro virili conamur quosdam abducere ab hoc errore, qui nuper istinc pullulare cœpit, ingentem sane perturbationem perturbationum, atque improbitatis, eorum depascere animos deprehendimus. Verum hic Lampetius, Hormiza episcopo iudice, et Gerontio presbytero actore, partim testibus convictus, partim sua ipse confessione reus, omnium calculis sacerdotii dignitate submovetur: assentiente etiam Alypio Cæsariensi, qui miserum illum (deceptus ipse) presbyterum ordinarat. Idem vero sceleratissimus Lampetius librum quemdam composuit, quem *Testamentum* nominavit, cui impietatis suæ dogmata quædam inspersit, eum librum Severus, qui Antiochenam invasit sedem, presbyter etiam existens refutavit. Alpheus tamen quidam, Rhinocorurorum episcopus, Lampetium *Apologia* defendit, quasi nihil eorum, de quibus accusaretur, aut dixisset, aut fecisset. Etsi autem in edito quodam a se libro Alpheus iste nihil, quantum cognoscere licet, calumniatur, abdicare nihilominus tanquam sentiens cum Lampetio, coactus est. Alter Alpheus, præceptoris cognominis, a Timotheo Alexandrino presbyter ordinatus, ob eandem hæresim submovetur, ut Ptolomæi, Rhinocorurorum quoque episcopi, ad eundem ipsum Timotheum relatio testatur.

LIII.

Synodus Carthaginensis et Scripta quædam contra Pelagium, atque Celestium.

Lectus liber, seu *Synodus adversus Pelagium et Celestium* (86), Carthagine in summa æde habita, Honorio Felice Occidentis imperii clavum tenente. **14a** Præsedit in ea Aurelius episcopus, et Dotianus Pientesii primæ sedis Byzacenæ provinciæ: quibus adfuerunt variis e provinciis sacerdotio præstantes viri, numero ducenti quatuor et viginti.

Damnat hæc synodus anathemate eos, qui asserebant (87) Adamum mortalem esse conditum, non autem prævaricationis causa, morte multatum. Similiter et eos qui recens natos infantes baptismo

vos, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κομάνης Ὁρμίζην ἐπιστέλλει τὰ περὶ Λαμπετίου ἐξετάσαι λεγόμενα. Καὶ ἦν τὰ ἐγκαλούμενα, ὅτι κόρην κατὰ στόμα φίλων ἐνηγκαλίζετο, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ἐφ' Ἐλαμπέτιος ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ τινος διακονίσσης ἐξαμαρτεῖν, καὶ ὅτι προσελθόντων ⁸⁸ τινῶν καὶ νοσήματος ἰασιν ἐξαιτουμένων ἐφ' ἡ, ἐφέρει μίαν κόρην πρὸς ἐμὲ καλὴν, καὶ δεῖξω σοὶ ἀγνωσύνην, καὶ ὅτι τοὺς τὰς ὥρας ψάλλοντας ἐξεμυκτήριζε καὶ διέσυρεν ὡς ὑπὸ νόμον ἐπιτυγχάνοντας. Καὶ ἄλλα ἄλλα ἀθέμιτα διεβέβλητο, καὶ τοὺς Μεσσαλιανοὺς καὶ ποιεῖται καὶ λέγεται, καθὼς καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶόν τε ἡμῖν, τινὰς τῆς τοιαύτης πλάνης ἀπάγοντες, [19 H.] ἄρτι βλαστάνειν ἐκεῖθεν ἀρξαμένης ⁸⁹, πολλὴν σηπεδὸνα παθῶν καὶ κακίας τὰς ἐκεῖνων ψυχὰς ἐπιθοσκομένην ἐωράκαμεν. Ἄλλ' **B** ὁ γὰρ Ἐλαμπέτιος Ὁρμίζου μὲν τοῦ ἐπισκόπου δικάζοντος, Γεροντίου δὲ τοῦ πρεσβυτέρου κατηγοροῦντος, καὶ τὰ μὲν διὰ μαρτύρων ἐξελεγχθεὶς, τὰ δὲ τῶν οὐκ ἐν στόματι περιπαρεῖς, ἀπάσαις ψήφοις τῆς ἱερωσύνης καθήρηται, συμψήφου γεγεννημένου καὶ τοῦ Καισαρεῖα· Ἀλυπίου, ὃς καὶ τὸν δεῖλαιον ἐκεῖνον ἐξαπατηθεὶς εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου ⁹⁰ βαθμὸν ἐτύγχανε προενηνοχῶς. Οὗτος δὲ ὁ τρισαλιτήριος Ἐλαμπέτιος καὶ λόγον τινὰ συνέθηκεν, ὃν καὶ *Διαθήκη*ν ἐπεκάλεσεν, ἐν ἧ καὶ τινὰ ⁹¹ τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ ἐνέσπαρται· ἦν καὶ Σεβήρος ⁹² ὁ τὸν Ἀντιοχείκον θρόνον ὑπέσθδς, ἐτι πρεσβυτέρων ἐπέχων τάξιν ⁹³, ἀνέτρεψεν. Ἄλφειδς ⁹⁴ μένοι τις ἐπίσκοπος Ῥινοκορούρων ⁹⁵ ὑπεραπολογεῖται Ἐλαμπετίου ὡς μηδὲν ὧν ἐνεκλήθη ἢ εἰπόντος ἢ ποιήσαντος· ἐκθέμενος δὲ καὶ λόγον τινὰ οὐδὲν ἐν αὐτῷ, ὅσον ἐστι συνιδεῖν, βλασφημεῖ· καθήρηθη μένοι γὰρ ὡς τὰ Ἐλαμπετίου φρονῶν. Καὶ Ἄλφειδς δὲ τις ἄλλος, ὁμώνυμος τῷ καθηγῆτῃ, χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος ὑπὸ Τιμοθέου τοῦ Ἀλεξανδρείας ⁹⁶, διὰ τὴν αὐτὴν καθήρηθη αἰρεσιν, ὡς ἡ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ῥινοκορούρων ἐπισκόπου πρὸς Τιμόθεον τὸν προειρημένον ἐκδιδάσκει ἀναφορά.

NL.

Σύνοδος κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου ἐν Καρθαγίνῃ συστάσα.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ἢ *Κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου* ⁹⁷ σύνοδος ἐν Καρθαγίνῃ συστάσα ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Φαύστου Ὁνωρίου τὸ τῆς ἑσπερίου βασιλείας φρουροῦντος ἀξίωμα· ἐξῆρχε δὲ ταύτης τῆς συνόδου Ἀυρήλιος ⁹⁸ ἐπίσκοπος καὶ Δοτιανὸς ⁹⁹ Τεπτεντεσίου ¹⁰⁰ τοῦ πρώτου θρόνου ¹⁰¹ ἐπαρχίας Βυζακηνῆς, οἷς συνήδρευον ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ¹⁰² ἄνδρες διαπρέποντες ἱερωσύνη, τὸν ἀριθμὸν σκε'.

Αὕτη ἡ σύνοδος τοὺς θνητὸν πλασθῆναι τὸν Ἀδάμ λέγοντας [44 R.] ἀλλὰ μὴ ἐκ παραβάσεως τοῦτο ¹⁰³ καταδικασθῆναι ἀναθεματίζει· ὡσαύτως τοὺς τὰ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ἐλθόντων A. ⁸⁹ ἀρξαμένων A. ⁹⁰ πρεσβυτέρου ζ. ⁹¹ τινὰ τῶν τῆς ζ. ⁹² σευήρος ζ. ⁹³ τάξιν ἐπέχων ζ. ⁹⁴ ἀλφειδς A. sic et infra. ⁹⁵ ρινοκορούρων A. sic et infra. ⁹⁶ ἀλεξανδρείας A. ⁹⁷ κελεστίου A. ⁹⁸ αὐρήλιος A: ἀβρίλιος ζ. ⁹⁹ Δοτιανὸς] διὰ τινος A. ¹⁰⁰ τεπτεντεσίου A: τοῦ τε πτεντεσίου ζ. ¹⁰¹ πρώτου θρόνου] πρωτοθρόνου corr. A. ¹⁰² ἐπαρχίας βυζακηνῆς A: Βυζακηνῆς ἐπαρχίας ζ. ¹⁰³ τοῦτον ζ.

NOTÆ.

(86) Cujus epistol. synodalem habes t. II Operum D. August. epist. 90.

(87) Quam sententiam quoque tenuisse dicitur Theodorus Antiochenus inf. cod. 177.

βρέφη τὰ ἀρτίτοκα μὴ χρεῖαν ἔχειν βαπτίσματος ἅδιὰ τὸ μὴ ἔλαειν αὐτὰ προγονικὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐξ Ἀδὰμ ἀναθεματίζει. Καὶ τοὺς λέγοντας μέσον τόπον κολάσεως καὶ παραδείσου, εἰς ὃν καὶ τὰ ἀβάπτιστα βρέφη μετατιθέμενα ζῆν μακαρίως, καὶ τούτους οὖν ἀναθεματίζει. Ἐτι δὲ καὶ ἕτερα ἐξ ἀναθεματίζει παρακλήσια τούτους κεφάλαια, ἃ τοῖς Πελαγיאνοῖς καὶ Κελεστιανοῖς προσβεύεται.

Ἐγραψε δὲ καὶ Θεοδοσίος καὶ Ὁνώριος οἱ βασιλεῖς πρὸς Αὐρήλιον ⁷⁴ ἐπίσκοπον κατὰ τῶν αὐτῶν. Ἐγραψε μετὰ ⁷⁵ ταῦτα καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πλακιδίας ἀνὴρ, Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ μικροῦ πατὴρ, περὶ τοῦ ἐξορισθῆναι Κελεστιὸν τὸν αἰρετικόν· Ἐγραψε δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον πρὸς Οὐλοσιανὸν ⁷⁶ [20 H.] ἔπαρχον πόλεως. Ἐγραψε δὲ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης περὶ τῶν ἐπιστορεφόντων Πελαγיאνοῦν, ὅπως ὀφείλουσιν ἐπιστρέφοντας δεχθῆναι, ὅτι ἐγγράφως αὐτῶν τὸ φρόνημα ἀναθεματίζοντες. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Νεστορίου Κελεστινοῦ τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἐπιστολῇ ἡ κατ' αὐτῶν ἔγκριται διαβολή. Ἐγραψε δὲ ὁ αὐτὸς τοῖς ἐν Γαλλίαις ἐπισκόποις περὶ τῆς τοῦ ἀγίου Δύγουστίνου πίστεως καὶ κατὰ τῶν ἀλαζονεομένων ἐπὶ τῇ τῆς αἰρέσεως ἐξουσίᾳ. Ἐγραψε δὲ καὶ Ἰερώνυμος πρεσβύτερος πρὸς Κτησιφώντα κατὰ τῶν λεγόντων ἀπάθειαν ἦτοι κατὰ Πελαγίου. Οὗτος δὲ ὁ Πελάγιος μοναχὸς ἦν, μαθητὴν κτησάμενος τὸν Κελεστιόν.

hæresis licentia nimis elati insolescerent. Scripsit etiam Hieronymus presbyter ad Ctesiphontem contra asserentes ἀπάθειαν (id est impassibilitatem) (91) vel imperturbationem) seu contra Pelagium. Hic autem [Pelagius monachus fuit, Celestinum discipulum nactus.

NΔ.

C

LIV.

Ἐτέρα σύνοδος κατὰ τῆς Πελαγיאτικῆς καὶ Κελεστιανικῆς αἰρέσεως.

Ἀνεγνώσθη κατὰ τῆς Πελαγיאτικῆς καὶ Κελεστιανικῆς αἰρέσεως, οὗ ἡ ἐπιγραφή, Ἰσα πεπραγμένων ἐν τοῖς δυτικοῖς ἐπισκόποις κατὰ τῶν Νεστοριανῶν δογμάτων. Ἐν ᾧ γέγραπται ὡς ἡ Νεστοριανὴ καὶ Κελεστιανὴ αἵρεσις ἡ αὐτὴ ἐστὶ. Φέρει δὲ καὶ μάρτυρα Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, γράφοντα πρὸς Θεοδοσίον τὸν βασιλέα ὡς ἡ αὐτὴ ἐστὶν αἵρεσις ἡ Νεστοριανὴ τῇ Κελεστιανῇ. Ἀλλὰ δὲ, φησὶν· οἱ μὲν γὰρ Κελεστιανὸν περὶ τοῦ σώματος ἦτοι τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας, ἀποθρασύνονται ὅτι περ οὐχὶ ὁ Θεὸς, τουτέστι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν τε πίστιν αὐτοῖς καὶ πάντα τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέθειαν καὶ σωτηρίαν διαιρεῖ ἰδίᾳ ἐκάστω, καθὼς βούλεται, ἀλλ' ὅτι περ ἡ κατατεταγμένη τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἡ διὰ τὴν παράβασιν καὶ τὴν

Exemplar Actorum ab Occidentis episcopis contra Nestorianos, et Pelagianos.

Lectus est liber *Contra Pelagianam et Celestianam hæresim*, cujus hæc inscriptio : *Exemplar Actorum* (92) ab Occidentis episcopis adversus Nestoriana dogmata. Hic refert eandem esse Nestorianam et Celestianam hæresim : testemque laudat Cyrillum Alexandrinum episcopum, 14b ad Theodosium imp. Nestorianam et Celestianam hæreses conspire scribentem. Planum id est, inquit. Celestiani enim de corpore, seu membris Christi, hoc est de Ecclesia petulanter ista jactant : non Deum ipsum, id est Spiritum sanctum, fidem ipsis, omniaque ad vitam, pietatem et salutem necessaria ; privatim dividere unicuique, prout velit, sed constitutam hominis naturam (quæ per transgressionem, et peccatum beatitudine excidit, atque a Deo separata,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ ἀβρήλιον ζ. ⁷⁵ Ἐγραψε δὲ μετὰ ζ. ⁷⁶ post Οὐλοσιανὸν vulgo hæc addunt : οὗτος ἦν θεὸς τῆς ἁγίας Μελένης (με cod.) ἐλληνόφωνων, ἐν δὲ τῷ ἀποθνήσκειν μεταθέμενος πρὸς τὸ ὀρθόδοξον καὶ φωτισθεὶς παρὰ τοῦ ἀγίου Πρόκλου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως· αὐτοῦ γὰρ εὐρέθη πρέσβις ἀποσταλεῖς, ὅτι καὶ τῇ ἁγίᾳ ἐπέτυχεν ἐξ Ἱερουσόλυμων καταλαβούσῃ τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων, quæ in mg. habet A, a rc. manu aduina.

NOTÆ.

(88) Constantius, ut jam alias notatum.
(89) Quod apud D. Baron. legitur, tom. V *Annal.* ad A. Ch. 4207, initium.
(90) Melanise, cujus Vita in *Metaphr.* ult. Janu. et Sur. tom. I.

(91) Ita hoc loco D. Hieron. reddidit tom. II.
(92) Ἰσαπεπραγμένων. Eadem forma, qua in ter-tia generali synodo, quæ Ephesi habita passim occurrit. Ἰσον γράμματος. Ἰσον ἀποφορίας. Ἰσον ὑπομνήματος, pro *exemplari*, aut *descriptio*.

morti tradita est) pro merito voluntatis uniuscujusque; Spiritum sanctum et appellare, et repellere. Nestoriani vero de ipso etiam corporis capite Christo, eadem sentire, et affirmare audent. Asserunt enim, quandoquidem nostræ Christus naturæ sit particeps factus, et Deus omnes homines similiter salvos fieri velit, unumquemlibet, etiam per arbitrii sui libertatem, proprium peccatum corrigere, et Deo dignum se facere. Quamobrem qui ex Maria sit editus, non esse Verbum, sed ex ea genitum, ob naturalis voluntatis dignitatem, habere verbum concomitans: cum sola ista nobilitate, et eadem appellatione communicet cum ratione filiationis.

Porro hæc quidem Pelagiana, seu Celestiana hæresis, non in Oriente duntaxat viguit, sed etiam Occidentem pervasit, et Carthagine in Africa ab Aurelio atque Augustino deprehensa, et convicta, varisque publice conciliis damnata. Ejecti vero qui cum his sentirent, tanquam hæretici, extra Ecclesiam, temporibus episcoporum Theophili Alexandriæ, et Innocentii urbis Romæ, tam a Romanis, quam Africanis, cæterisque Occidentis episcopis. Attamen Pelagius hic, in ea synodo quæ in Palæstina (93) convenit, eui quatuordecim præsules intererant, absolutus est, cum alia quidem objectorum capitum, ut stulta, omnino abnegasset, atque damnaasset, alia vero a se quidem dicta confessus esset, non eo tamen sensu, quo accusatores illa interpretarentur: at prout cum Ecclesiæ catholicæ doctrina conspirarent. Accusatores erant Neporus, et Lazarus, Gallici episcopi, 15a qui quæstioni de illo habitæ non interfuere, ob alterius eorum invaletudinem veniam precati, ne se sisterent. Sic Augustinus (94) in iis quæ ad Aurelium Carthaginis episcopum scripsit, refert.

Post sancti Augustini mortem cœperunt quidam in clero impium illud dogma asserere; male etiam loqui de Augustino, atque adeo convitiis incessere, tanquam arbitrii libertatem tollendam docuisset. Verum Celestinus pontifex Romanus, de sancto viro, et contra eos qui hanc hæresim resuscitarent, ejus oræ episcopis scribens (95), errorem nuper revocatum cohibuit. Cum temporis delin progressu hæresis hujus homines per hæresis suæ abjurationem Ecclesiæ restituti essent, iterum malum ab illis principium sumpsit, ut Septimo episcopo renascens eadem lues, antequam longius serperet, fuerit reprimenda, datis ad Leonem (96); Romæ tum sedem apostolicam tenentem, litteris, qui Leo ferventi zelo

Α αμαρτιαν τῆς μὲν μακαριότητος ἐκπεσοῦσα καὶ τοῦ θεοῦ χωρισθεῖσα, τῷ δὲ θανάτῳ παραδοθεῖσα, αὕτη κατὰ τὴν τῆς προαιρέσεως ἀξίαν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ προσκαλεῖται καὶ ἀπωθεῖται· οἱ δὲ Νεστοριανοὶ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν τοῦ σώματος κεφαλὴν, τὸν Χριστὸν, τὴν αὐτὴν διάνοιαν καὶ τόλμαν ἔχουσι. Λέγουσι γὰρ ὅτι ἐπεὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ δὲ θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὁμοίως θέλει σωθῆναι καὶ οἰκεία προαιρέσει [45 R.] ἕκαστον τὸ ἑαυτοῦ πταίσμα ἐπιανορθώσασθαι καὶ ἀξίον ἑαυτὸν αὐτοῦ ποιῆσαι, διὰ τοῦτο οὐκ ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τεχνεὶς; ἀλλ' ὁ ἴδιος γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν εἶχεν ἐπόμενον τὸν λόγον, μόνῃ τῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ὁμονυμίᾳ κεκοινωνηκώς λόγῳ τῆς υἰότητος.

Β Αὕτη μέντοι ἡ Πελαγιακὴ ἦτο Κελεστιανὴ αἵρεσις ἤκμασεν ἐν τῇ ἀνατολῇ, διεδόθη δὲ καὶ ἐν τῇ δύσει. Καὶ ἐν μὲν τῇ Καρταγένῃ ἦτο τῆς Ἀφρικῆς διηλέγχθη καὶ ἐφωράθη ὑπὸ τοῦ Ἀδρηλίου καὶ Ἀγούστίνου, ἀπεκηρύχθη δὲ διαφόροις συνόδοις. Ἐξεδελήθησαν δὲ καὶ οἱ οὕτω φρονούντες τῆς Ἐκκλησίας ὡς αἰρετικοὶ ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἰνοκέντιου Ῥώμης ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίων καὶ Ἀφρων καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. Ὁ μέντοι Πελάγιος ἐν Παλαιστίνῃ συνόδου συστάσεως (τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη) δὲ τὴν σύνοδον ἐπλήρουν ἀρχιερεῖς) ἠθωώθη, τὰ μὲν τῶν κεφαλαίων παντελῶς ἐξαρησάμενος ὡς μωρὰ καὶ ἀναθεματίας, τὰ δὲ εἰρηκέναι μὲν φήσας, οὐχὶ δὲ ὡς οἱ κατήγοροι ἐξεληφρασι, συμφώνως δὲ μᾶλλον τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ μέντοι κατηγοροῦντες αὐτοῦ Νέπορος ἦν καὶ Ἀλάζαρος οἱ Γάλλοι ἐπίσκοποι, οἱ οὐδὲ παρεγένοντο ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ, διὰ τὴν κάκωσιν θατέρου αὐτῶν τὴν παρουσίαν παραιτησάμενοι. Οὕτως Ἀγούστίνος ἐν τοῖς πρὸς Ἀδρηλίον τὸν Καρταγένης πάπαν διέξεισιν.

[21 H] Μετὰ μέντοι γε θάνατον τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀγούστίνου ἤρξαντο τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὸ μὲν δυσσεβεῖς κρατύνειν δόγμα, κακῶς δὲ λέγειν Ἀγούστίνον καὶ διασύρειν ὡς ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου εἰσηγησάμενον· ἀλλὰ καὶ Κελεστίνος ὁ Ῥώμης ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἀνδρὸς καὶ κατὰ τῶν ἀνακινούντων τὴν αἵρεσιν τοῖς ἐγγυρλοῖς γράφων ἐπίσκοποις, τὴν κινουμένην πλάνην ἐστήσεν. Χρόνου δὲ παριόντος καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἵρέσεως διὰ τὸ ἀναθεματίσαι τὴν οἰκείαν αἵρεσιν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεχθέντων, πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀρχὴν ἐλάμβανε τὸ κακόν· ἀλλὰ Σέπτιμος ἐπίσκοπος ἀρχομένης τῆς λύμης ἐπέσχε τὴν φορὰν, γράψας πρὸς Λέοντα τὸν Ῥώμης τῆνικαῦτα προεδρεύοντα, ὅς διαπύρῳ ζήλῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας ἠγωνίσαστο. Μετ'

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ αὐτοῦ Α : αὐτὸς ζ. ⁷⁸ ἀλλ' εἰ ἀλλ' ὅτι Α. ⁷⁹ καρταγένῃ Α, qui et infra καρταγένης. ⁸⁰ δεκατέσσαρες ζ.

NOTÆ.

(93) Diospoli. V. D. Baron. tom. V, ad an. Ch. 415.

(94) Forte lib. *De gestis Pelagii*, cujus ipse meminuit lib. II *Retract.* cap. 4. Verum is putatur

Intercidissæ.

(95) Quæ Epist. exstat tom. VII B. Augustinæ.

(96) Ejus nominis primum.

ὡ καὶ δὲ πάλιν ὡσπερ ἀναφύειν τῆς πικρᾶς ῥίζης ἀναισχύντουσος, ἐν τῇ Ῥώμῃ τινὲς ὑπὲρ τῆς αἰρέσεως ἐπαρρησιάζοντο· ἀλλὰ Πρόσπερος τις, ἄνθρωπος ὡς ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ, λιβέλλου κατ' αὐτῶν ἐπιθετικῶς ἀφανεῖς αὐτοὺς ἀπειργάσατο, ἔτι Λέοντος τοῦ προειρημένου τὸν Ῥωμαίων θρόνον ἰθύνοντας. Ἀναθεματίσθη δὲ αὕτη ἡ αἵρεσις καὶ ἐν τῇ Ἐφεσίων ἁγία συνόδῳ. Ἀναθεματίζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς Γελάσιον τὸν Ῥώμης ἀπολογία ὡ μόνον τὴν Πελαγιαθὴν αἵρεσιν, ἀλλὰ καὶ Πελάγιον καὶ Κελέστιον, καὶ ἔτι Ἰουλιανὸν, ὃς καὶ αὐτῶν ἐγνώσθη διάδοχος.

NE'

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης τετάρτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, μάλλον δὲ Ματαιοπόνου, κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης τετάρτης συνόδου. Ἐνοῖς ἐστὶ τὴν μὲν φράσιν ὁμοίως [48R.] ἐαυτῷ, ὡθεὶν δὲ παρᾶται ἀναισχύντως τὴν σύνοδον εἰς τὸ Νεστορίου φρόνημα, καὶ λέγει καταδέξασθαι τὴν σύνοδον τὸν ἀναθεματισμὸν Νεστορίου ἄτε μηδὲν ἤγουμένην εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτεῖν ἐπιτυρώσει δόγματος, ὃ καὶ αὐτὸς ὁ βαλλόμενος τῷ ἀναθέματι πάντων ὑπερετίμα⁸¹ καὶ ἔστεργε, πρᾶγμα κλάττων καὶ τεραταυόμενος, ὃ τῆς ἐκείνου φρονῆς καὶ τῆς ἀσπληκτοῦ γνώμης καθέστηκεν ἄξιον. Τοιαῦτα μὲν κατὰ ταύτης ματαιολογεῖ καὶ θρασύνεται, ἐν τμήμασι δὲ τέσσαρσι ποιεῖται τὴν ὅλην κατ' αὐτῆς κωμῆσαν, οὐδὲν πιθανὸν ἢ διανοίας λέγων ἐχόμενον.

Ἀνεγνώσθη δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Ἰωάννου ἄλλου, τὴν θρησκίαν Νεστοριανοῦ, Κατὰ τῆς αὐτῆς ἁγίας τετάρτης συνόδου. Οὗτός ἐστι ὁ Αἰγαίτης, δυσσεθῆς μὲν, καλλιπαῖα δὲ καὶ τῷ ἡδέι μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ λαμπρότητος κεχρημένος.

NG'.

Θεοδωρήτου Κύρου κατὰ τῶν αἰρέσεων.

Ἀνεγνώσθη Θεοδωρήτου Κύρου κατὰ τῶν αἰρέσεων τῶν ἀπὸ Σίμωνος ἀρξαμένων καὶ μέχρις ὧν ἐκεῖνος τὴν ἀκμὴν καταλιπε τὴν βλάστην προβαλλομένων⁸². Προσφωνεῖ ταῦτα Σπορακίῳ εἰς αἴτησιν τῆς τοιαύτης φιληκολίας καταστάσει. Κατέρχεται δὲ μέχρι Νεστορίου καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ, ἄκρατον [22 H.] αὐτοῦ καταχέων τὸν ἔλεγχον. Πρόεισι δὲ καὶ μέχρι τῆς Εὐτυχιανῆς αἰρέσεως. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ λόγῳ (τοσαῦτοι δὲ ὄντες τὸ βιβλίον τυγχάνουσι) τῶν θεῶν καὶ ἐρῶν δογμάτων τὴν ἐπιτομὴν⁸³ ἐν παραθέσει ποιησάμενος πρὸς τὰς αἰρετικὰς ἀδολοσχίας, τὸ ἀσύγχυτον⁸⁴ αὐτῆς καὶ καθαρὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀμώμητον. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς καὶ ἀπέριττος.

VARIAE LECTIONES.

⁸¹ περιετίμα ζ. πρᾶττων ζ. ⁸² malim προβαλλομένων, ⁸³ ἐπιστολὴν corr. A : δ' ἐπιτομὴν ζ. ⁸⁴ ἀσύχυτον] ἀσύχριτον A.

NOTÆ.

(97) Quatuor, quos habes extremo tom. VII B.

Aug.

(98) Consule D. Baron. tom. V *Annal.*

A contra impios depugnavit. Post non diu rursum veluti exsistere, atque enasci e mala radice impudenter cum cœpisset, Romæ etiam quidem pro hæresi libere locuti sunt; quos Prosper, homo sane divinus (97), libellis adversus eos in vulgus editis, facile dissipavit, exstinxitque, Leone etiamnum, quem diximus, Romanam sedem gubernante. Hæc eadem hæresis anathemate item damnata est in sacra Ephesina synodo. Damnavit et Joannes Alexandrinus episcopus, in Apologia ad Gelasium urbis episcopum, non solum Pelagianam hæresim, verum etiam Pelagium ipsum, atque Celestium, una cum Juliano, qui in hac ipsa secta successisse deprehensus est.

LV.

Joannes Philoponus et Joannes Ægeates contra quartam synodum.

Lectus est liber Joannis Φιλοπόνου (98), aut potius Ματαιοπόνου [id est, *laboris amantis*, seu potius *amantis*,] *Adversus sacram et œcumenicam quartam synodum*. Hic stylo sui similis est (99). Impingere vero impudenter conatur ei synodo Nestorii sectam, atque ab illa hujus anathematismum receptum esse, quod nihil se putaret in hominem peccare quando dogma [ejus] sanciat. Quod factum etiam ipse anathemati subjectus Nestorius omnibus rebus anteponat, adametque, hoc agendo, atque prodigiose fingendo, quod ejus ingenium mentisque instabilitatem deceat. Ac tales quidem hic scriptor nugæ audacter jacitans, quatuor partibus totam comœdiam adversus synodum absolvit, re nulla fide digna, neque adeo sanæ mentis allata.

156 Lectus est in eodem volumine et Joannis alterius de secta Nestorii (1), *Contra eandem sacram quartam synodum liber*. Cujus auctor Ægeatus ille est, impius quidem homo, cæterum verborum splendore ac suavitate, cum perspicuitate et claritate usus.

LVI.

Theodoretus contra hæreses libri v.

Lectus Theodoretus *episcopi Cyri liber contra hæreses*, quotquot a Simone Mago ad ipsius usque jam confirmatam ætatem egerminarant. Dedicat hunc Sporacio postulanti talia audire: et pergit porro ad Nestorium, ejusque hæresim, cujus meram fundit reprehensionem; ad ipsam quoque Eutychiānam hæresim progrediens. In quinto vero libro (tot enim hocce faciunt opus) divinarum rectorumque dogmatum epitome per comparationem cum hæreticorum fabulis facta, quam non confusum præ illis, sed sincerum, atque irreprehensibile catholicum dogma sit, demonstrat. Stylus huic perspicuus, minimeque redundans.

LVII.

A

NZ.

Appiani Alexandrini Historiæ Romanæ libri xxiv.

LECTA EST Appiani Romana historia, (2) tribus quidem voluminibus, libri vero quatuor et viginti. Quorum primus de septem Regibus, Romulo, Numa Pompilio (3), Anco Hostilio, et altero Anco Marcio, Numæ nepote, Tarquinio, Servio Tullio (4), et Lucio Tarquinio agens, eorum opera, resque gestas continet. Horum regum primus, auctor licet urbis Romæ, ac conditor fuerit, et paterno potius animo, quam tyrannice imperaverit; cæsus tamen est, vel (ut aliis placet) disparuit. Alter, nihilo præcedente in imperando inferior, ac forte præstantior, vitam exacta ætate finivit. Tertius fulmine ictus est. Quartus morbo vita decessit. Quintus a pastoribus jugulatus periit. Sextus similiter cæsus, vitam morte commutavit. Septimus et urbe et regno ob tyrannidem exactus est. Inde soluto regno, ad consules imperium translatus. Hæc quidem primus liber complectitur: unde inscriptio, *Romanorum Regalis*. Secundus liber habet, quæ in reliqua Italia, excepta ea, quæ ad mare Ionium est, gesta sunt: ejus titulus: *Romanorum Italica*. Sequens liber Romanorum bella cum Samnitibus refert (quæ gens copiosa, expugnataque difficilis, ut vix annis octoginta Romani bello subigere potuerint) quæque gentes cum illis bellum gesserint. Inscritbitur: *Romanorum Samnitica*. Quartus vero, quod cum Gallis Romanorum bella referat, inseribitur: *Romanorum 16a Celtica*. Sic et reliqui ordine libri. Quintus, *Romanorum Sicula, et Insularis*; quod cum Siculis et Insularis gesta commemoret. Sextus, *Romanorum Iberica*. Septimus, *Romanorum Hannibatica*; quod cum Hannibale Punicum bellum referat. Octavus, *Libyca, Punica et Numidica*. Nonus, *Romanorum Macedonica*. Decimus, *Romanorum Græca et Ionica*. Undecimus, *Romanorum Syriaca et Parthica*. Duodecimus, *Romanorum Mithridatica*. Et hæc tenus quidem quæ adversus exterarum gentes Romanis edita facinora, bellaque gesta, narrantur; eademque hoc ordine per libros distributa sunt. Quæ vero inter se Romani tumultuantes bella gesserunt, deinceps libri commemorant, quorum inde titulus: *Civilium Bellorum primus, secundus, tertius*, et ordine ad nonum usque librum, qui in universum primus est et vicesimus. Liber autem vicesimus secundus, inscribitur *Ekatontaetia* (id est, annorum centuria.) Insequens liber, *Dacica*. Vicesimus quartus, *Arabica*. Atque ista universæ historiæ partitio est. Bellorum autem civilium libris ea primum continentur, quæ Marius et Sylla inter se

Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὰ ἐν βιβλίοις κδ'.

Ἀνεγνώσθη Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία, ἐν μὲν τοῦχεσι τρισὶ, λόγοις δὲ κδ'. Ἄν ὁ μὲν πρῶτος τόμος τῶν ἐπτὰ βασιλέων, Ῥωμύλου, Νουμᾶ Πομπιλίου, Ἄγκου Ὀστίλλου, καὶ Ἄγκου ἐτέρου τοῦ καὶ Μαρκίου, ἐπιγόνου Νουμᾶ, Ταρκυνίου⁸⁵, Ἐρουίου Τυλλίου, καὶ Ταρκυνίου Λευκίου τοῦ Ταρκυνίου, τούτων τῶν ἐπτὰ ἔργα τε καὶ πράξεις περιέχει. Ἄν ὁ πρῶτος κτίστης τε Ῥώμης καὶ οἰκιστὴς γεγονώς, ἄρξας τε πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς, ὁμῶς ἐσφάγη, ἢ ὡς ἄλλοι φασίν, ἤφανίσθη. Ὁ δὲ δευτέρος οὐδὲν ἤττον βεβασιλευκῶς⁸⁶, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐτελεῦτήσῃ ζήσας⁸⁷. Ὁ δὲ τρίτος ἐκεραυνώθη· νόσφ δὲ τὸν βίον ὁ τέταρτος ὑπεξῆλθεν· ὁ δὲ πέμπτος ὑπὸ ποιμένῳ ἐσφάγη, καὶ ὁ ἕκτος ὁμοίως σφαγῇ κατέστρεψε⁸⁸ τὸν βίον. Ὁ δὲ ἑβδομος καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας παρανομῶν ἐξηλάθη· ἐξ οὗ τῆς βασιλείας καταλυθείσης εἰς τοὺς ὑπάτους τὰ τῆς ἀρχῆς μετετέθη. Ἄ μὲν οὖν⁸⁹ ὁ πρῶτος λόγος περιέχει, ταῦτά ἐστι· ἐπιγράφεται δὲ Ῥωμαϊκῶν βασιλική· ὁ δὲ δευτέρος τὰ εἰς τὴν ἑλλην⁹⁰ Ἰταλίαν χωρὶς τῆς παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἴόνιον⁹¹· οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. Ὁ δὲ ἐφεξῆς περιέχει τὸν πρὸς τοὺς Σαυνίτας Ῥωμαίων πόλεμον, ἔθνος μέγα τε καὶ χυλεπὸν πολέμοις γεγονός, ὅπερ ἐν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα Ῥωμαῖοι πολεμοῦντες μόλις ὑπηγάγοντο, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὅσα αὐτοῖς συνεμάχει ἔθνη· ἐπιγράφεται δὲ Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτικὴ. Ὁ δὲ τέταρτος, ἐπεὶ τὸν πρὸς Κελτοῦς⁹² περιέχει· Ῥωμαίων πόλεμον, ἐπιγράφεται Ῥωμαϊκῶν [49 κ.] Κελτικὴ. Καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὁ μὲν πέμπτος Ῥωμαϊκῶν Σικελικὴ καὶ ρησιωτικὴ, ἐπεὶ πρὸς Σικελούς⁹³ καὶ νησιώτας· ὁ δὲ ἕκτος Ῥωμαϊκῶν Ἰθρηκική· ὁ δὲ ἑβδομος Ῥωμαϊκῶν Ἀγριβαϊκή, ἐπεὶ τὸν πρὸς Ἀννίβαν⁹⁴ τὸν Καρχηδόνιον περιέχει πόλεμον, ὀγδοὺς Ῥωμαϊκῶν Λιβυκὴ⁹⁵, Καρχηδορικὴ καὶ Νομαδική· ὁ δὲ ἕνατος Ῥωμαϊκῶν Μακεδονικὴ· ὁ δὲ δέκατος Ῥωμαϊκῶν Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνικὴ· ὁ δὲ ἐνδέκατος Ῥωμαϊκῶν Συριακὴ καὶ Παρθικὴ· ὁ δὲ δωδέκατος Ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτειος. Καὶ τὰ μὲν πρὸς ἀλλοφύλους Ῥωμαῖοις ἐπιδεδειγμένα ἔργα τε καὶ οἱ πόλεμοι⁹⁶ ἐν τούτοις καὶ οὕτω τυγχάνει τοῖς λόγοις ἐνταῦθα διηρημένα· ὅσα δὲ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν καὶ ἐπολέμησαν, αἱ ἐφεξῆς βιβλοὶ δηλοῦσιν, ἐπιγραφὴν δεξάμεναι ἐμφυλίων πρώτη⁹⁷, ἐμφυλίων δευτέρα, καὶ ἐξῆς μέχρι τῆς ἐμφυλίων μὲν ἐνάτης, τῆς δὲ ὅλης ἱστορίας εἰκοστῆς πρώτης. Ὁ δὲ εἰκοστὸς δευτέρος λόγος ἐπιγράφεται Ἐκατορταστία, ὁ δὲ ἐφεξῆς Δακικὴ, καὶ ὁ⁹⁸ εἰκοστὸς τέταρτος Ἀράβιος⁹⁹.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁵ τοῦ Ταρκυνίου add. A. ⁸⁶ βεβασιλευκῶς εὐ εἰ Casaubonus. ⁸⁷ ζήσας, deest annorum numerus Hoeschelius. ⁸⁸ κατέστρεψε ζ. ⁸⁹ οὖν om. A. ⁹⁰ τὰ εἰς τὴν] ταῦτά ἐστίν A· περιέχει τὰ εἰς τὴν ζ. ⁹¹ Ἴόνιον ζ. ⁹² κελτοῦς A· τοὺς κόλπους ζ. ⁹³ πρὸς τοὺς σικελούς ζ. ⁹⁴ ἀννίβαν κ. A. ⁹⁵ λυδικὴ ζ. ⁹⁶ πολέμοι A. ⁹⁷ πρώτη — β A· πρῶτος — δευτέρος ζ. ⁹⁸ καὶ ὁ A· ὁ δὲ ζ. ⁹⁹ ἀράβιος ζ.

NOTÆ.

(2) De qua et Suidas: eandemque ad verbum pene descriptam e Plut. Vitis observavit docti.
(3) Lege Tullio, ex Livio, Dionys. Halicarn. et

aliis.

(4) Quod serva natus esset. Dionys. Halicarn lib. iv.

ὄτω μὲν τῆς ὅλης ἱστορίας ἡ διαίρεσις. Ἐμπερι-
 ἔχεται [23 H] δὲ τοῖς ἐμφυλίοις πρῶτον μὲν τὰ περὶ
 Μάρκον καὶ Σύλλαν ἀλλήλοιν ἐκπολεμησάντων, ἔπει-
 τα τὰ, ¹ περὶ Πομπήϊον καὶ Ἰουλίον τὸν Καίσαρα,
 καὶ τούτοις ἐς ἀλλήλους στασιαζάντων καὶ μεγάλας
 μάχαις προραγέντων, ὅτε καὶ ἡ τύχη πλείον Ἰουλίῳ
 ῥοπήν παρασχούσα ἐς ὧσα καὶ φυγὴν Πομπήϊον
 ἔτριψεν ἑφεξῆς δὲ τὰ περὶ Ἀντωνίου ² καὶ Ὀκτάϊου
 Καίσαρα, τὸν καὶ Αὐγουστον, πρὸς τοὺς ἀνδροφύ-
 λους τοῦ προτέρου Καίσαρος, καθ' ὃν καιρὸν καὶ
 πολλοὶ τῶν ἐπισήμων Ῥωμαίων δίχης ἀπάσης χωρὶς
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν· τελευταῖον δὲ ἃ ἐς ἀλ-
 λήλους συνέπεσον ³, Ἀντωνίων φημι ⁴ καὶ Αὐγουστον,
 οἱ πολέμοις κρατεροῖς ἀλλήλους διεπολέμησαν, καὶ
 πολλῶν στρατοπέδων φθορὰν ἀνειργάσαντο, εἰ καὶ
 Αὐγούστῳ ὑστερον ἡ νίκη ἐμβλέψασα ἔρημον συμ-
 μάχων εἰς Αἴγυπτον φυγάδα τὸν Ἀντωνίον ἤλασεν,
 ἐφ' ἧς καὶ αὐτοχειρὶα τὸν βίον κατέστρεψεν. Ἔτινι
 τῶν ἐμφυλίων ὄντι λόγῳ ⁵ τελευταίῳ καὶ Αἴγυπτος
 μάλιν ἐς μοναρχίαν καὶ Αὐγουστον ἐπανέδραμεν.

Ἀρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ Αἰνείου τοῦ
 Ἀγχιίου τοῦ Κάπυος ⁶ ὃς ἐν τῷ Τρωϊκῷ ἤχμασε ⁷
 πολέμῳ, μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωίας ἔφυγε,
 καὶ μετὰ μακρὰν πλάνην καταπλεῖ ⁸ ἐς τινὰ τῆς Ἰτα-
 λίας αἰγιαλὸν, ἠώρετον ἐπικαλούμενον, ἐνθα καὶ
 στρατοπέδον αὐτοῦ δαίνυται, καὶ τὴν ἀκτὴν ἀπ' ἐκεί-
 νου Τροίαν καλοῦσιν. Ἦρχε τότε Ἀβοριγίνων τῶν
 τῆδε Ἰταλῶν Φαῦνος ὁ τοῦ Ἄρεως, ὃς καὶ Ζεύγυσι
 Αἰνεία τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Λαουινίαν, καὶ γῆν δι-
 δωσιν ἐκ περιόδου σταδίων τετρακοσίων ⁹. Ὁ δὲ πό-
 λιν ἔκτισε ¹⁰, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς Λαουινίον ἐπ-
 ὠνόμασε. Τρίτῳ δὲ ἔτει τοῦ Φαῦνου τελευτήσαντος,
 ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ Αἰνείας κατὰ τὸ κῆδος, καὶ
 τοὺς Ἀβοριγίνας ἀπὸ τοῦ κηδεστοῦ Λατίνου Φαῦνου
 Λατίνους ἐπώνομασε. Τρίτῳ δὲ ἔτει πάλιν διὰ Λαουι-
 νίαν τὴν γυναῖκα ὑπὸ Ῥουτούλων τῶν Τυρρῆνων,
 προμηστειθεῖσαν αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεῖται πο-
 λέμου νόμῳ ὁ Αἰνείας, καὶ τὴν ἀρχὴν διεδέξατο Εὐ-
 ρυλέων, Ἀσκάνιος μετονομασθεὶς, ὃς ἐγεννήθη τῷ
 Αἰνείᾳ ἐκ Κρεούσης [52 R.] τῆς Πριάμου, τῆς ἐν
 Ἰλίῳ γενομένης αὐτῷ γυναικὸς· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λαουι-
 νίας Ἀσκάνιον αὐτῷ γεννηθῆναι φασί, τὸν διάδοχον
 τῆς ἀρχῆς. Ἀσκάνιον δὲ τελευτήσαντος ἔτει τετάρτῳ
 μετὰ τὴν Ἀλθῆς οἰκισίαν ¹¹ (καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἔκτισε
 πόλιν, Ἀλθὴν καλέσας, καὶ ἀπὸ Λαουινίας τὸν λαὸν
 μετόπισεν) ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν Σιλοῦτος ¹². Καὶ
 Σιλοῦτος παῖδα Αἰνείαν Σιλοῦτίον φασί, Αἰνείου δὲ
 Λατίνου Σιλοῦτον, τοῦ δὲ Κάπυον, Κάπυος δὲ Κάπετον
 γενέσθαι, Καπέτου δὲ Τιβερίνον, τοῦ δὲ Ἀγρίππαν ¹³,
 τοῦ δὲ Ῥωμύλον. Καὶ τόνδε ¹⁴ μὲν βληθῆναι κεραυνῷ
 οὐ γενέσθαι παῖδα Ἀδεντίον, Ἀδεντίου δὲ Πρόξαν
 γενέσθαι. Καὶ πᾶσι δὲ τὸν Σιλοῦτον ἐπώνυμον εἶναι.
 Τῷ δὲ Πρόξᾳ δύο ἐγενέσθη υἱοὶ ¹⁵, πρεσβύτερος μὲν

A belligerantes patrarunt. Deinde quæ Pompeius et
 Julius Cæsar gesserunt, postquam etiam hi factio-
 nibus inter se contendere, præliisque ingentibus
 configere cœperunt; quando et fortuna Julio fa-
 vens, terga dare ac fugere Pompeium adegit. Post
 ab Antonio et Octavie Cæsare, qui et Augustus
 dictus, gesta cum Cæsaris Julii percussoribus, qua
 etiam tempestate plerique Romanorum illustres,
 indicta causa, ad mortem raptabantur. Denique et
 quæ inter ipsos acciderunt, Antonium, inquam et
 Augustum, horrendis invicem bellis cum multorum
 exercituum strage configentes: et si ab Augusto
 tandem victoria stetit, qua etiam a sociis desertus
 Antonius, in Ægyptum profligatus, ubi manum sibi
 afferens, vitam abrumpit. Quo item librorum belli
 civilis 16° ultimo Ægyptus describitur, ut in Ro-
 manorum potestatem venerit: utque res Romana
 in unius Augusti imperium reciderit.

δηλοῦται, ὡς ὑπὸ Ῥωμαίοις ⁶ ἐγένετο καὶ τὰ Ῥω-

Historiæ totius initium ducitur ab Ænea, filio
 Anchisæ, filii Capyis, qui Trojano bello interfuit,
 Illoque capto atque everso fugit, et variis jactatus
 erroribus, ad Italiæ quoddam littus se applicuit,
 quod Laurentum dictum; ubi et castra illius osten-
 duntur, et ex ipso ora illa maritima Trojana nomi-
 natur. Imperabat tum ibi Aboriginibus Italiæ popu-
 lis Faunus, Martis filius: qui et Æneæ nuptium
 filiam suam Laviniam dedit, quadringentaque (5)
 circum circa terræ stadia attribuit, ubi Æneæ oppi-
 dum œdificavit, quod ab uxoris Laviniz nomine Lavi-
 ninium vocavit. Tertio abhinc anno, exstincto
 Fanno, imperium nactus Æneas est, jure affinitatis;
 et Aborigenes ob affinitatem Latini Fauni Latinos
 nominavit. Tertio iterum anno a Rutulis populis
 Tyrrheniæ propter Laviniam, illorum Regi antea
 desponsam, bello tollitur Æneas; imperiumque
 Euryleon suscepit, Ascanius cognominatus. Hic
 Æneæ ex Creusa Priami filia, quam in Illo uxorem
 habuerat, filius fuit, etsi alii ex Lavinia natum illi
 Ascanium ferunt, regni successorem. Mortuo dein
 Ascanio, quarto post anno quam Albam condiderat,
 atque eo ex Lavinio coloniam deduxit) Syl-
 vium regni habenas accepit: hujus Sylvii filium
 Æneam Sylvium faciunt, Æneæ dein filium Lati-
 num Sylvium nominant: cujus filium Capyn, Ca-
 pyis vero Capetum fuisse aiunt, et Capeti Tiberi-
 num, hujus rursus Agrippam, cujus Romulum
 filium ferunt, fulmine sublatum, relicto filio Aven-
 tino, ex quo Procas. Hisce omnibus Sylvii memo-
 rant additum cognomentum. Procæ duo erant liberi;
 natu major Nemetor (6), minor Amulius dictus.

VARIÆ LECTIONES.

¹ ἔπειτα δὲ τὰ ζ. ² Ἀντωνίων καὶ ὅτι κατὰ Ἄβριον καλοῦ. ζ. ³ συνέπεσον ζ. ⁴ αὐτὸ φημι cum A
 omnia τέ. ⁵ λόγων ὄντι ζ. ⁶ Ῥωμαίους ζ. ⁷ ἤχμαζε A. ⁸ κατέπλεε A. ⁹ δίδωσι γῆν—σταδίων τριῶν ζ.
¹⁰ πόλιν τε ἔκτισε — γυναικὸς λαουινίας λαουινίον ζ. ¹¹ οἰκισίαν Hæschelius: libri οἰκισίαν. ¹² σιλοῦτος
 ζ. ¹³ ἀγρόπαν A. ¹⁴ τόνδε A: τὸν ζ. ¹⁵ υἱὸ ζ.

NOTÆ.

(5) Lego τετρακοσίων.

(6) Vulgo Nunitor.

Cum major natus patris morte regnum hæreditate suscepisset, junior vi et per nefas illi ademit, fratrisque filium Egestum sustulit, filiam vero Rheam Sylviam sacerdotem, ne qua liberorum spes esset, fecit. Et Nemetorem quidem, **17a** licet frater vitæ insidiaretur, morum comitas, multaque modestia periculo exemit: at Rheam, quod contra sacerdotii legem peperisset, Amulius, ut puniret, comprehendit, duos vero filios ex ea natos in vicinum fluvium, cui Tiberis nomen est, præcipitandos pastoribus tradidit. Liberos nomen Romus, et Romulus (7), ab Ænea per matrem genus trahentes. Incertum enim parentem detestati, Æneæ magis nomine gloriabantur.

Auspiciatur ergo, uti diximus, historiam ab Ænea, obiter ad hos usque progressus, sed a Romulo urbis conditore accurate singula persecutus, perducit ad Augustum, imo, sparsim saltem, et in transcurso, usque ad Trajanum.

Appianus hic genere Alexandrinus fuit, Romæque initio causas egit: mox dignus habitus qui imperatorum nomine provinciam administraret. Stylus illi tenuis, ac minime redundans: sed historiam quoad ejus fieri potest, veram textit, et militaris disciplinæ, si quis alius, enarrator est. Oratione dejectos militum animos erigere, et ardentiores mitigare, affectusque exprimere, ac si quid aliud imitari dicendo licet, optime novit. Floruit autem Trajani et Adriani temporibus.

LVIII.

Arriani Parthica, Bithynica, et alia.

LECTI sunt Arriani (8) *Parthiæ* libri septemdecim. Hic item omnium optime res gestas (9) Alexandri regis Macedonum conscripsit. Aliud item opus in gratiam Bithyniæ patriæ (hinc enim natus est) composuit, *Bithynicorum* titulo. Ediderat et ab Alanis gesta; quem librum *Alanicam* inscripsit. In primo illo opere bella a Parthis et Romanis gesta refert, ductu atque auspiciis Trajani imperatoris. Vult Parthos a Scythis originem ducere: Macedonum autem imperium excussisse, cum pridem servitutem serviissent, Persis una rebellantibus, hac potissimum de causa. Arsaces et Teridates fratres erant Arsacidæ, ex filio Arsacæ Phriapita geniti. Hi Phereclæ ab Antiocho rege (quem deum cognovenerunt appellabant) ejus oræ Satrapam constitutum, quod altero fratrum abuti per vim sæde conaretur, contumeliam non ferentes, necarunt; **17b** consociis etiam aliis quinque. Gentem itaque Macedonum pellentes, imperium ipsi abriperunt, magnamque

Νεμέτωρ, νεώτερος δὲ Ἀμούλιος. Λαβόντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου παρὰ τοῦ πατρὸς τελευτῶντος τὴν ἀρχὴν, ὁ νεώτερος ὕβρις καὶ βία κατέσχευ ἀφελόμενος. Καὶ τὸν μὲν [24 H.] παῖδα τοῦ ἀδελφοῦ Ἔγεστον κτείνει, τὴν θυγατέρα δὲ Ῥέαν Σιλουίαν¹⁶ ἱέρειαν, ἵνα ἄπαις διαμείνῃ, καθίστησι¹⁷ τὸν μέντοι Νεμέτορα τῆς εἰς τὸ σῶμα ἐπιβουλῆς¹⁸ ἢ τῶν ἡθῶν ἐξέλιξε¹⁹ πρᾶδος καὶ ἡ πολλὴ ἐπιείκεια. Ἀλλ' ἡ Σιλουία ἔκυε παρὰ τὸν νόμον, καὶ τὴν μὲν Ἀμούλιος ἐπὶ κολάσει συνελάμβανε, δύο δὲ παῖδας ἐκ τῆσδε γενομένους ποιμαίνσιν ἔδωκεν, εἰς τὸν πλησίον ποταμὸν ἐμβαλεῖν τὰ βρέφη· Θύβρις ἦν ὄνομα τῷ ποταμῷ, Ῥώμος δὲ καὶ Ῥωμύλος οἱ παῖδες, ἐξ Αἰνείου ἔλκοντες μητρόθεν τὸ γένος· τὸ γὰρ τοῦ φύντος²⁰ ἀδελφόν²¹.

Ἀρχεται μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ ἱστορία ἐν ἐπιδρομῇ ἀπὸ Αἰνείου ἄχρι τῶν παίδων ἀπὸ δὲ Ῥωμύλου τοῦ οἰκιστοῦ λεπτομερῶς ἅπαντα διεξιούσα²² κάτεισι μέχρι τοῦ Σεβαστοῦ, σκοραδὴν δὲ καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἕως Τραϊανοῦ.

Οὗτος δὲ ὁ Ἀππιανὸς τὸ μὲν γένος ἦν Ἀλεξανδρεὺς, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὰ πρῶτα δίκαις συνηγόρει, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέων ἐπιτροπεύειν ἤξιώθη. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπείριτος καὶ ἰχνός, τὴν δὲ ἱστορίαν, ὡς ὁδὸν τ' ἐστὶ, φιλαλήθης, καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μεθόδων, εἰ καὶ²³ τις ἄλλος, ὑποφήτης, ἐπᾶραι τε λόγοις τεταπεινωμένον φρόνημα στρατοῦ καὶ διαπραῦναι φλεγμαῖνον καὶ πάθος δηλώσαι καὶ εἰ τι ἄλλο λόγοις ἐκμιμήσασθαι ἄριστος. Ἦκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ.

NH.

Ἀρριανοῦ Παρθικά.

Ἀνεγνώσθη Ἀρριανοῦ *Παρθικά* ἐν βιβλίοις ιζ'. οὗτος δὲ συντάττει πάντων ἄμεινον καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα, ἐτι δὲ καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς Βιθυνίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ἐπιγράφας τὸ βιβλίον *Βιθυνιακά* συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατὰ Ἀλανοὺς, ἧν ἐπέγραψεν *Ἀλανικῆν*. Διέρχεται δὲ ἐν ταύτῃ²⁴ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέμους, οὓς ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι καὶ Πάρθοι Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ὄντος Τραϊανοῦ. Φησὶ δὲ τὸ Πάρθων γένος Σκυθικόν, ἀποστῆναι δὲ τῆς τῶν Μακεδόνων ἐπικρατείας, ἅμα Περσῶν καταστραφέντων πάλα δουλωθῆν, δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἀρσάκης καὶ Τηριδάτης ἦσθη ἀδελφῶ Ἀρσακίδαι, τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φριαπίτου ἀπόγονοι. Οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ²⁵ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως (θεὸν αὐτὸν ἐπὶ κλην ὀνόμαζον), [53 R.] ἀλλ' οἳ γε Ἀρσακίδαι τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου σατραπῆν αὐτῶν²⁶ τῆς χώρας καταστάντα Φερεκλέα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν ἐπαίρασε βιασάμενος, οὐκ ἐνεγκόντες τὴν

VARIE LECTIONES.

¹⁶ σερούλιαν στ. ¹⁷ καθίστησι καὶ τὸν στ. ¹⁸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιβουλῆς στ. ¹⁹ ἐξέλιξε (orig. A. ²⁰ φύσαντος Schweighæuserus, sed et infra p. R 680, 31 τοὺς φύντας εἰς τοὺς φουμένους et p. 1052, 4 καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ φύς. cf. p. 165, 16. 173, 53. 613, 37. ²¹ post ἀδελφον quæ adhibebantur, βδελυστόμενον τοῦτω μᾶλλον ἐγκαυχώμενοι ἦσαν, om. ACE. ²² διεξιούσα καὶ κάτ. A. ²³ καὶ add. B. ²⁴ αὐτῇ A. ²⁵ ἀπὸ A. ²⁶ αὐτῶν A: αὐτῆς στ.

NOTÆ.

(7) Vulgo *Remus*.
(8) Nicomediensem facit hunc scriptorem Suidas in Arriano, quem lege.

(9) Libris VIII, qui hodieque exstant. Octavius tamen peculiari titulo *Indica* inscribitur. Vide inf. cod. 91.

ὄβριον ἀνεβλόν τε τὸν ὄβρισαντα, καὶ ἑτέροις πέντε ἄ
τὴν πρᾶξιν ἀνακωινωσάμενοι καὶ τὸ ἔθνος Μακεδόνων ἠπίστησαν, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἤρξαν, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμειος ἤλασαν, ὡς καὶ Ῥωμαίοις ἀντιρρόπου; μάχας θάσθαι, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἔχοντες τοῦ πολέμου ἀπελθεῖν. Πάρθους δὲ φησὶν ἐπὶ Σασώστριδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως καὶ Πανθούσου τοῦ Σκυθῶν ἀπὸ τῆς σφῶν χώρας Σκυθίας εἰς τὴν γῆν μετακῆσαι· οὗς ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς κατὰ κράτος ταπεινώσας ὑποσπόνδους ἀφῆκεν, αὐτὸς αὐτοὺς τὸν βασιλεὺς καταστησάμενος.

Οὗτος ὁ Ἀρρίανος φιλόσοφος [25 H.] μὲν ἦν τὴν ἐπιστήμην, εἰς τῶν ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου καὶ Μάρκου τοῦ Ἀντωνίνου ἐγνωρίζετο ἑπωνόμαζον δὲ αὐτὸν Ξενοφῶντα νέον. Διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπισημον ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπισταύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. Ἐγραψε δὲ βιβλία καὶ ἕτερα, τῶν μὲν Διατριβῶν Ἐπικτήτου τοῦ διδασκάλου ὅσα ἴσμεν βιβλία ὅκτω, τῶν δὲ Ὀμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ Ἐπικτήτου βιβλία δώδεκα. Ἰσχυρὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ καὶ μιμητὴς ὡς ἀληθοῦς Ξενοφώντος. Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἱερα γράψαι, ἃ οὐπω εἰς ἡμετέραν ἀφίκετο γνῶσιν. Δῆλον δὲ ὡς οὐδὲ ῥητορικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμειος ἀπελείπετο²².

ΝΘ'.

Σύνοδος ἡ κατὰ τοῦ ἐν ἄγλοις Ἰωάννου παρανόμως συστάσα.

Ἀνεγνώσθη συνόδου τῆς παρανόμως κατὰ τοῦ ἐν ἄγλοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου συγχορηθείσης, ἐν ἧ ὑπῆρχον κατάρχοντες Θεοφίλος τε ὁ²³ Ἀλεξανδρείας, Ἀκάκιος ὁ Βεροίας²⁴, Ἀντιοχος ὁ Πτολεμαίδος, καὶ ὁ Σεθριανὸς Γαβάλων, καὶ Κυρίνος ὁ Καλαχίδος²⁵, οἱ τὰ μάλιστα δυσμενεῶς ἔχοντες πρὸς τὸν ἄνδρα. Οἱ ἅμα πάντα, καὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι καὶ μάρτυρες ἦσαν. Ἐν ὑπομνήμασι δὲ ταῦτα²⁶ ἐπράθη ἰγ'²⁷ ἄλλα τὰ μὲν δυοκαίδεκα κατὰ τοῦ ἄγιου, τὸ δὲ τρισκαίδεκατον περιέχει τὰ κατὰ Ἡρακλείδου τοῦ εἰς Ἐφέσον ὄν²⁸ αὐτοῦ χειροτονηθέντος, οὐκ οὐδὲ τὴν καθαιρέσιν ἰσχυσαν τελειῶσαι, ἐτέρων τινῶν κωλύσάντων. Ὁ δὲ κατήγορος Ἡρακλείδου τῆς Μαγνήτων πόλεως ἐπίσκοπος ἦν ὀνόματι Μακάριος. Ὁ δὲ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου προφανῆς ἐχθρὸς καὶ πρῶτος κατήγορος Ἰωάννης ὁ διάκονος αὐτοῦ ἦν. Κατήγοροι δὲ τοῦ Χρυσοστόμου ἔτι τε αὐτὸν ἔδικτασαν, ἀφορίσας αὐτὸν, εἰσὶ τὸν οἰκεῖον παῖδα Ἐλλάδιον ἔτυψε δεύτερον δὲ, ὅτι Ἰωάννης τις μοναχὸς ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ Χρυσοστόμου ἐτυπτήθη, ὡς φησι, καὶ ἐσύρη καὶ μετὰ τῶν δαιμονίωντων ἐσιδη-

sunt potentiam consecuti; ut et cum Romania æquo sæpe Marte contenderint, interdum etiam victoria bello potitū superiores discesserint. Narrat ad hæc Parthos Sesostridis Ægyptiorum regis tempore, et Jandusi Scytharum, ex Scythia in eum, quem nunc tenent, locum demigrasse: quibus Trajanus Romanorum imp: per vim fractis, sædere icto, regem constituit.

Hic Arrianus, professione philosophus, unas in Epicteti familiaribus, Adriani, et Antonini Pii, et Marci Antonini imperatorum temporibus viguit; et ob singularem doctrinam (novi Xenophontis cognomentum adeptus) cum aliis in republica magistratus gessit, tum ad ipsum quoque consulatum aliquando pervenit. Scripsit et alia volumina: *Dissertationum Epicteti præceptoris* (10), quos novimus, libros octo: *Sermonum* vero ipsius Epicteti libros duodecim. Exillis illi dicendi character, et revera Xenophontis imitator est. Alia item scripsisse ferunt; quæ tamen ad manus meas nondum pervenerunt. Certum sane illud, rhetoricæ nequaquam sapientiæ ac facultatis imperitum fuisse.

LIX.

Synodus [ad Quercum (11)] illegitima, contra B. Joannem Chrysostomum.

Lectum est illegitime coactum adversus sanctum Joannem Chrysostomum conciliabulum: cui præsidēs adfuerunt Theophilus Alexandriæ, Acacius Berrhœæ (12), Antiochus Ptolemaidis (13), Severianus Galalorum, et Cyrinus Chalcædous (14), episcopi: qui, infesto in illum animo cum essent, simul omnia et iudices, et accusatores, et testes erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duodecim quidem contra sanctum Chrysostomum, tertiadecima contra Heraclidem, quem Ephesius ille ordinavit episcopum: hujus tamen depositionem validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus, minime potuerunt. Heraclidæ accusator Macarius quidam nomine fuit, Magnetum episcopus; beati Joannis vero palam hostis, primusque accusator Joannes, ejus diaconus. Accusat hic primo Chrysostomum actione illatæ sibi injuriæ; quod se ejcisisset 13a ob domesticum puerum Eulalium pulsatum. Alterum erat crimen quod Joannes (15) quidam monachus jubente Chrysostomo verberatus esset, ut ait, ac raptatus, ferreaque catena dæ-

VARIE LECTIONES.

²² ἔθνος τῶν Μακεδ. ζ. ²³ ἀπέλιπετο Α. ²⁴ ὁ post τε add. Α. ²⁵ βεβροίας ζ. ²⁶ Καλαχίδος ζ. ²⁷ ταῦτα Α: αὐτὰ ζ. ²⁸ ἰγ' Α: δέκα πρὸς τοῖς τρισίν ζ.

NOTÆ.

(10) Hodie quatuor duntaxat libros Arriani in Epicteti *Enchiridio* legimus.
(11) Locus erat trans mare, sic vocatus, Ruslini suburbium, inquit Pallad. Helenopolitanus episcopus, αὐτόκλητος rerum B. Chrysostomi primusque descriptior.
(12) Excitatum hujus in Joannem odium refert Palladius, quod cum venisset in urbem, honesto careret hospitio.

(13) *Quorum facinora* (inquit Chrysost. in sua ad pseudosynod. epist. apud Pallad.) sæculi quoque *theatra canunt*. Vide Pallad. atque Nicrph.
(14) Huic a Deo immissam postea pœnam, lege apud Niceph. c. 14, sub fin.
(15) De iis fortassis unus, qui Longos fratres accusaturi, ab Theophilo submissi fuerant. De quibus Pallad.

moniacorum more astrictus. Tertium, quod pretiosarum rerum magnam vim dividendisset. Quartum crimen, quod marmora S. Anastasiæ, quæ Nectarius illi ecclesiæ marmoribus ornandæ reliquerat, ipse vendidisset. Quintum, quod per contumeliam appellet clericos viles, corruptos, suis usibus sponte paratos, triobolaresque. Sextum, quod sanctum Epiphanium delirum et parvulum dæmonium appellarit. Septimum, quod Severiano (16) calumniam struxisset, incitatis contra eum decanis (17). Octavum, quod sycophantiis plenum librum in cleurum conscripsit. Nonum, quod totius cleri habito conventu, tres diaconos citarit, Acacium, Edaphium, et Joannem, et quasi humerale ipsius furati essent, accusarit; quærens, utrum et ad alium illud usum aliquem cepissent. Decimum, quod Antonium sepulcrorum violatorem convictum, episcopum ordinarit. Undecimum, quod Joannem comitem in tumultu militari ipse prodiderit. Duodecimum, quod neque incedens ad templum, neque ingrediens, Deum precatus sit. Decimum tertium, quod sine altari diaconorum et presbyterorum ordinationes fecerit. Decimum quartum, quod una ordinatione quatuor simul episcopos crearit. Decimum quintum, quod mulieres suscipiat (18), solus cum solis, aliis omnibus foras emissis. Decimum sextum, quod hæreditatem a Thecla relictam, per Theodulum venderit. Decimum septimum, quod Ecclesiæ reditus nemo noverit quo abeant. Decimum octavum, quod Sarapionem (19) accusatum, causamque etiam tum dicentem, presbyterum ordinarit. Decimum novum, quod communicantes cum orbe universo (20), ipsius voluntate inclusos, et in custodia mortuos, contempserit, ut ne corpora quidem ipsorum sepulturæ mandanda curarit. Vicesimum, quod injuria sanctissimum Acacium affecerit, et ne ad colloquium quidem ipsum admiserit. Vicesimum primum, quod Porphyrium presbyterum Eutropio, ut in exsilium pelleret, tradiderit. Vicesimum secundum, quod item Berenium sacerdotem contumeliis multis male acceptum dederit (21). Vicesimum tertium, quod illi soli balneum succendatur, et ubi laverit, Sarapion claudat labrum, ita ut alius nemo lavet. Quartum et vicesimum, quod sine testibus **18b** multos ordinarit. Quintum et vicesimum, quod solus (22) eiat,

A ραφόρησε· τρίτον, ὅτι τὰ κειμήλια ²⁵ πλῆθος πολὺ διέπρασε· τέταρτον, ὅτι τὰ μάρμαρα τῆς ἀγίας Ἀναστασίας, ἃ ²⁶ Νεκτᾶριος εἰς μαρμάρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐναπέθετο, οὗτος διέπρασε· πέμπτον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ἀτίμους καὶ διεφθαρμένους καὶ αὐτοπαραχρήτους ²⁷ καὶ τριοβολιμαίους ὄβριζει· ἕκτον, ὅτι τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον λῆρον ἐκάλει ²⁸ καὶ δαιμονιάριον· ἕβδομον, ὅτι κατὰ Σεθριανοῦ συσκευῆν ἐποίησατο, [56 R.] κινήσας κατ' αὐτοῦ τοῦ δεκανοῦς· ὄγδοον, ὅτι καὶ κατὰ τοῦ κλήρου συκοφαντικὸν βιβλίον κατασκευάσεν· ἔνατον, ὅτι συγκροτήσας συνέδριον παντὸς τοῦ κλήρου ἔστησε τρεῖς διακόνους, Ἀκάκιον, Ἐδάφιον, Ἰωάννην, κατηγορήσας ὡς τὸ μαφόριον ²⁹ αὐτοῦ κλέψαντας, λέγων Μη καὶ εἰς ἄλλο τι αὐτὸ ἐλαβον; δέκατον, ὅτι Ἀντωνίου ἐλεγχθέντος τυμ-
B δωρύχον ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπον· ἑνδέκατον, ὅτι Ἰωάννην τὸν κόμητα ἐν τῇ στάσει τῶν στρατιωτῶν αὐτὸς κατεμήνυσεν· δωδέκατον, ὅτι οὐτε προῖων ἤρξατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὔτε εἰσιῶν· τρισκαίδέκατον, ὅτι ἀνευ θυσιαστηρίου χειροτονίας διακόνων καὶ πρεσβυτέρων ἐποίησε· τεσσαρεσκαίδέκατον, ὅτι ἐν μιᾷ χειροτονίᾳ [26 H.] τέσσαρας ἐπίσκοπους ἐποίησε· πεντεκαίδέκατον, ὅτι δέχεται γυναῖκας μωνοπρόσμονα ³⁰, πάντας ἐκβάλλων ³¹· ἕξω· ἕξκαίδέκατον, ὅτι τὴν κληρονομίαν τὴν ἀπὸ ³² Ἐέκλας καταλειφθεῖσαν πέπρακε διὰ Θεοδοῦλου· ἑπτακαίδέκατον, ὅτι τὰ προσόδια τῆς Ἐκκλησίας οὐδεὶς οἶδε ποῦ ἀπῆλθεν· ὀκτωκαίδέκατον ὅτι Σαραπίωνα ὑπὸ ἐγκλημαθῆντα πρεσβύτερον ἐχειροτόνησεν· ἑννεακαίδέκατον, ὅτι τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐγκλεισθέντας [καὶ τελευτήσαντας ἐν τῇ φυλακῇ ὑπερεῖδε, καὶ οὐδὲ προπέμψαι ³³ τὰ σηνώματα αὐτῶν κατηξίωσεν ³⁴· εἰκοστὸν, ὅτι τὸν ἀγιώτατον Ἀκάκιον ὕβρισε καὶ οὔτε λόγου μετέδωκεν αὐτῷ· εἰκοστὸν πρῶτον, ὅτι Πορφύριον τὸν πρεσβύτερον παρέδωκεν Εὐτροπίῳ ἐξορ·σθῆναι· εἰκοστὸν δεῦτερον, ὅτι καὶ Βενέριον ³⁵ πρεσβύτερον παρέδωκε μεθ' ὕβρειος πολλῆς· εἰκοστὸν τρίτον, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λουτρὸν ὑποκαίεται, καὶ μετὰ τὸ λούσασθαι αὐτὸν Σαραπίων ἀπολύει ³⁶ τὴν ἐμβασιν, ὥστε ἄλλον τινα μὴ λούεσθαι· εἰκοστὸν τέταρτον, ὅτι πολλοὺς ἀμαρτύρους ἐχειροτόνησεν· εἰκοστὸν πέμπτον, ὅτι ὁ μόνος ἐσθλὸς ἀσώτως, ζῶν Κυκλώπων βίον· εἰκοστὸν ἕκτον ὅτι αὐτὸς κατηγορεῖ, αὐτὸς μαρτυρεῖ, αὐτὸς ἀποφαίνεται (καὶ δῆλον ἐκ τῶν περὶ Μαρτύριον τὸν πρωτοδιάκονον, καὶ ἐκ τῶν περὶ Προαιρέσιον, φασί, τὸν Λυκίας ἐπίσκοπον)· εἰκο-

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ τῶν κειμηλίων A. ²⁶ ἃ ὁ δ. ²⁷ αὐτοπαρακλήτους ing. editorum. ²⁸ ἀπεκάλει γ. ²⁹ ὠμοφόριον γ. ³⁰ μόνος πρὸς μόνος γ. ³¹ ἐκβάλλων γ. ³² ἀπὸ] præsial ὑπὸ. ³³ προπέμψαι post αὐτῶν ponit γ. ³⁴ ἤξιωσεν γ. ³⁵ Βενέριον γ. ³⁶ ἀποκλείει ing. eisd.

NOTÆ.

(16) De quo vide Niceph. lib. xiii, cap. 9, sub fin, et Georg. Alexand. infr. cod. 96.

(17) Δεκανοί, S. Epiphani. lib. iii extremo contra hæres. f., οἱ τὰ σώματα περιστέλλοντες τῶν κοιμημένων. Et Novel. 69, qui cum ἀκολούθοις, καὶ ἀσκητρίαις, καὶ κανονικαῖς κάμνουσι περὶ τὴν τῶν λειψάνων ἐκφορὰν.

(18) Olympiadem atque Nicetam, et alias beato Joanni ministrantes intelligit.

(19) Vide Socratem lib. vii.

(20) Τοῦς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης, quos sequentis libelli c. 10, κοινωνικοὺς τῆς Ἐκκλησίας, id est, καθολικοὺς, Isaacius vocat. Illos nempe dicit a Theophilo submissos Catholicæ communionis monachos, Longorum fratrum, veluti Origenistarum accusatores. Certum id ex Palladio, et Georg. Alex. infr. cod. XCVI.

(21) Berthæensem episc.

(22) Causas affert Georg. Alexand. in vita inf. cod. XCI.

εὐδὸν ἰδὸρον, ὅτι γρόνθον ἔδωκε Μίμμωνι ἐν τοῖς Ἀπο- A
σταύλοις, καὶ βέροντος τοῦ αἵματος ἐκ τοῦ στόματος αὐ-
τοῦ προήγαγε τὰ μυστήρια· εἰκοστὸν ἠγόρευεν, ὅτι ἐν
θρόνῳ ἀποδύεται καὶ ἐνδύεται καὶ πάστιλον ²³ τρώγει·
εἰκοστὸν ἔνατον, ὅτι καὶ χεῖρα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
χειροτονουμένοις ἐπισκόποις δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτῶν
καταπονή τοῦ κλήρου.

ipsius manante, nihilominus eucharistiæ obtulerit
exiit et induitur, et pastillum (24) edit. Vicesimum nonum, quod episcopis a se ordinatis pecu-
nias largiatur, ut per illos laboribus clerum opprimat.

Τὰ μὲν κατὰ ²⁴ τοῦ ἁγίου κεφάλαια ταῦτα· ἐκεῖνος
δὲ τέταρτον προσκληθεὶς οὐ παρεγένετο, δηλοποιήσας
τοῖς προσκαλουμένοις, ὅτι « Εἰ τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς
ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κρινόντων παραστέλλετε ²⁵ ἔτοιμός
εἰμι καὶ παραγενέσθαι, καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἰ τίς τίμου
κατηγορεῖ· εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖσθε βούλεσθε, ὁσάκις ἀνάπο-
σταλήτε, οὐδὲν πλέον ἀνυσθήσεται. » Ἐξήτασαν δὲ, ὡς
ἐνόμισαν, ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τὸ πρῶτον καὶ
τὸ δεύτερον, εἶτα ἤρξαντο περὶ Ἡρακλείδου καὶ
Παλλιδίου τοῦ Ἐλενουπόλεως τῶν ἐπισκόπων ἐξ-
ετάειν· καὶ ἐπέδωκε ²⁶ λίβελλον πάλιν ὁ μοναχὸς
Ἰωάννης, οὗ ὁ διάκονος Ἰωάννης ἐν ταῖς κατὰ τοῦ
Χρυσοστόμου κατηγορίαις ἐμνήσθη, ἐγκαλῶν κατὰ
Ἡρακλείδου ὅτι Ὀριγενεῖαστὴς ἐστίν, [57 R.] καὶ
ὅτι κλέπτῃς ἐφωράθη ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης,
ἡμάτια τοῦ διακόνου Ἀκυλίνου κλέπτων, καὶ ὅτι
αὐτὸν, φησὶν, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης τοιοῦτον ὄντα
εἰς Ἔφεσον ἐχειροτόνησεν. Ἐνεκάλει ²⁷ δὲ καὶ κατ'
αὐτοῦ τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς πολλὰ κακὰ παθὼν
χάριν τῶν Ὀριγενεῖαστῶν διὰ Σαραπίωνος καὶ παρ'
αὐτοῦ ἐκείνου ²⁸. Εἶτα τούτων ἐξετασθέντων ἐξητάσθη
πάλιν τὸ ἕνατον κεφάλαιον τῶν ἐγκλημάτων, εἶτα
τὸ εἰκοστὸν ἰδὸρον.

Εἶτα πάλιν κατηγορήσεν Ἰσαάκιος ²⁹ ἐπίσκοπος
τοῦ Ἡρακλείδου ὡς Ὀριγενεῖαστῆ καὶ ὡς μὴ πα-
ραδεχθέντος [27 H.] Ἐπιφανίῳ τῷ ἀγιοτάτῳ μήτε
εἰς εὐχὴν μήτε εἰς συνεστίασιν. Ἐπέδωκε δὲ ὁ αὐτὸς
Ἰσαάκιος καὶ λίβελλον κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου, πε-
ρὶ τὰς ταῦτα· πρῶτον, περὶ τοῦ πολλὰκις μνημο-
νευθέντος· Ἰωάννου τοῦ μοναχοῦ, ὅτι ἐδάρη διὰ τοῦς
Ὀριγενεῖαστὰς καὶ ὅτι ἐσιδηροφόρησε· δεύτερον, ὅτι
ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος διὰ τοῦς Ὀριγενεῖαστὰς Ἀμ-
μύμιον, Εὐθύμιον, Εὐσέβιον, καὶ Ἡρακλείδην, καὶ
Παλλιδίον οὐκ ἠθέλησε κοινωνῆσαι· τρίτον, ὅτι τὴν
φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων· τέταρτον,
ὅτι ἐπ' ἐκκλησίας λέγει τράπεζαν Ἐρινύων κατὰ
D

VARIAE LECTIONES.

²³ παστιλον ζ. ²⁴ μὲν οὖν κατὰ ζ. ²⁵ παραστέλλετε Α. ²⁶ ἀπέδωκε ζ. ²⁷ ἐγκαλεῖ. ²⁸ post ἐκείνου cum
Δ ομοῖσι ἀπέστειλεν. ²⁹ Ἰσαάκιος Α, et p. 18 a 29 Ἰσαάκιον.

NOTÆ.

(23) Γρόνθον ἔδωκε, συγκαμποτόμων τῶν δα-
κτύλων, ut describit Theophylact. et vet. gloss. red-
diæ pugnum.

(24) Post divinatorum mysteriorum perceptionem
addit Niceph. lib. xiii, cap. 9, ex Palladio et aliis.
Propter spiritum nimirum. Idemque cæteris sua-
sive tradunt, qui B. Chrysost. res scripserunt.

(25) Discrepat nonnihil B. Joannis responsio,
quæ est apud Niceph. lib. xiii, cap. 15 ext.

(26) Cajus insignis ille Dialogus in manibus de
B. Chrysost. vita.

(27) Supra cap. 9.

(28) D. Baron. ad annum Christi 405, tom V.
legit hic *Acacius episcopus Heraclidem*, etc.
Fortassis Isaacius ille monachus, quem una cum
Theophilo Alexandriam venisse refert Niceph.
lib. xiii, c 17. Pallad. eundem *Syrulum circumfo-
ranæum*, falsorum monachorum ducem appellat.

(29) Omitit fortassis Dioscorum, quartum in Lon-
gis fratribus, ad censuram, quod is ante synodum
inchoatam mortuus esset, teste Niceph. lib. xiii,
c. 15. De quibus etiam inf. c. 96 circa med.

sam esse furiarum plenam. Quintum quod in Ecclesia se ita jactet : *Depereo, insanio* (30). Sextum, oportuisse illum interpretari, quænam illæ furiz essent ; et quid sit, *Depereo, insanio* ; has enim Ecclesia voces ignorat. Septimum, quod licentiam peccantibus præbeat, sic docens : « Si iterum peccasti, pœniteat iterum : et quoties peccaveris, veni ad me, ego te sanabo (31). » Octavum, quod in Ecclesia docens blasphemet, Christum orantem ideo non esse auditum, quod non ut oportet, orasset. Nonum, quod ad seditionem populum concitaret (32), etiam adversus synodum. Decimum, quod ex gentibus quosdam, qui Christianos valde amixissent, suscepisset, et in Ecclesia haberet, atque defenderet (33). Undecimum, quod aliorum invadat (34) provincias, ordinisque ibidem episcopus (35). Duodecimum, quod episcopos injuria afficiat et εκπιδγάτους (36), domo sua pelli jubeat. Decimum tertium, quod clericos inusitatis injuriis contumeliisque affecerit. Decimum quartum, quod aliorum deposita vi rapuerit. Decimum quintum, quod sine conventu, præterque cleri mentem, ordinet. Decimum sextum, quod (37) Origenistas receperit : communicantes (38) vero cum Ecclesia monachos, etsi commendatitias litteras afferrent, in carcerem coniectos non dimiserit : quin et in eo morientes, ne inviserit quidem. Decimum septimum, quod aliena mancipia nondum manumissa, imo et accusata, episcopus ordinarit. Decimum octavum, quod ipsum hunc Isaacium male sæpe multarit.

Harum accusationum primum caput, quod id antea (ut rebantur) examinatum esset, exequere noluerunt ; at in secundum et septimum inquisitum. Mox tertium quoque accusationis a Joanne diacono factæ caput examinatur. In eo capite Arsacius archipresbyter (38'), qui ipsi Chrysostomo successit, et Atticus presbyter (39), nescio quo modo testes adhibiti, contra beatum Chrysostomum testimonium dixerunt ; ut et Elpidius presbyter. Idem, et cum ipsis etiam Acacius presbyter, in quartum criminacionis caput testati sunt. Postquam ita excussa fuere hæc, prædicti presbyteri, ac præter eos Eudæmon et Onesimus, sententiam

ρωμένην πέμπτον, ὅτι καυχᾶται ἐπ' ἐκκλησίας λέγων Ἐρώ, μαίνομαι, καὶ ὅτι ὀφείλει ἐρμηνεύσαι τίνες εἰσὶν Ἐρινύες, καὶ τί ἐστὶ τὸ λέγειν, Ἐρώ, μαίνομαι· ἢ γὰρ Ἐκκλησία οὐκ οἶδε ταῦτα· ἔκτον ὅτι ἄδειαν παρέχει τοῖς ἀμαρτάνουσι διδάσκων, « Ἐάν πάλιν ἀμάρτης ὅτι πάλιν μετανήτον, καὶ ὁσάκις ἀν ἀμάρτης, ἐλθὲ πρὸς με, καὶ ἐγὼ σε θεραπεύσω » ἕβδομον ὅτι βλασφημεῖ ἐπ' ἐκκλησίας, λέγων ὅτι ὁ Χριστὸς προσευξάμενος οὐκ εἰσηκούσθη, ἐπεὶ μὴ θεόντως προσήξαστο ὑγδοον ὅτι τοῖς λαοῖς ὑποβάλλει στασιάζειν κατὰ τῆς συνόδου ἔννατον ὅτι Ἕλληνας πολλὰ κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς διαθεμένους ὑπεδέξατο καὶ ἔχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ προσισταται αὐτῶν· δέκατον ὅτι ἐπιβαίνει ἀλλοτριᾶς ἐπαρχίας καὶ χειροτονεῖ ἐπισκόπους· ἑνδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἐκπιγγάτους καλεῖ ἐκδηθῆναι τῆς οἰκίας αὐτοῦ· δωδέκατον, ὅτι τοὺς κληρικούς ξέναις ὑβρεσιν ὑβρίζει· τρισκαιδέκατον, ὅτι παραθήκας ἀλλοτριᾶς ἤρπασε βίβλ'· τεσσαρεσκαιδέκατον ὅτι ἀνευ συνεδρίου καὶ παρὰ γνώμην τοῦ κλήρου ποιεῖ τὰς χειροτονίας· πεντεκαιδέκατον, ὅτι τοὺς μὲν ἄριγενειαστὰς ἐδέξατο, τοὺς δὲ κοινωνικούς τῆς Ἐκκλησίας μετὰ συστατικῶν ἐλθόντας γραμμάτων καὶ ἐν τῇ φυλακῇ βλήθέντας οὐκ ἐξέλειτο, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντας ἐν αὐτῇ οὐδ' ὄλωσ' ἐπεσκέψατο· ἕξκαιδέκατον ὅτι δούλους ἀλλοτρίους μὴ πῶ ἐλευθερωθέντας, ἀλλὰ καὶ διαβεβλημένους ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους· ἑπτακαιδέκατον, ὅτι αὐτὸν τοῦτον Ἰσαάκιον πολλὰ παρ' αὐτοῦ συνέβη κακωθῆναι.

C

Τούτων οὖν τῶν κατηγοριῶν τὸ μὲν πρῶτον αἴτιον δὴ προεξετασθὲν, ὡς ἐνόμιζον, οὐκέτι ἐξητάσθη, τὸ δὲ δεύτερον ἐξητάσθη καὶ τὸ ἕβδομον. Ἐἴτα ἐξητάσθη πάλιν τὸ τρίτον ἐγκλημα τῶν ὑπὸ τοῦ διακόνου Ἰωάννου ἐπιδοθέντων. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἀρσάκιος ὁ πρωτοπρεσβύτερος, ὁ αὐτὸν τὸν Χρυσόστομον διαδεξάμενος, καὶ Ἀττικὸς ὁ πρεσβύτερος οὐκ εἶδ' ὅπως μάρτυρες ἐστήσαν καὶ τοῦ ἁγίου καταμαρτύρησαν· καὶ Ἐλπίδιος δὲ ὁ πρεσβύτερος. [60 R.] Οἱ αὐτοὶ δὲ καταμαρτύρησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἀκάκιος, ἐπὶ τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ. Τούτων οὖν ἐξετασθέντων αὐτοὶ τε οἱ προειρημένοι πρεσβύτεροι, καὶ Εὐδαίμων ἐτι καὶ Ὀνήσιμος, ἦτοῦν-

D

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ ἐκκλησίας ζ. ³¹ καὶ A : ἔκτον ζ. ³² ἔκτον A : ἕβδομον ζ. ³³ ἀμαρτάνης ζ. ³⁴ ἕβδομον A : ὑγδοον ζ. ³⁵ ὅτι εἰ ὁ A. ³⁶ ὑγδοον A : ἔννατον ζ. ³⁷ στασιάζειν καὶ κατὰ ζ. ³⁸ ἔννατον A : δέκατον ζ. ³⁹ ὅτι ὑβρίζει — δωδέκατον om. A. ⁴⁰ οὐδ' ὄλωσ' A : οὐκ ζ. ⁴¹ ἕξκαιδέκατον ζ.

NOTÆ.

(30) Quædam exempl. hæc verba superiori cap. 5, continenter adjungunt.

(31) Socrat. lib. vi. cap. 21. Vide B. Basil. *De pœnit.* et S. Epiphani. *Contra Novas.*

(32) Lege Niceph. lib. xiii, cap. 16 et 17.

(33) Ἐνδέκατον in Græco legendum.

(34) Niceph. lib. xiii, cap. 9.

(35) Hoc cap. in Baron. *Annales*. lib. desideratur.

(36) Represento vocem ignotam atque inauditam,

si quis forsitan aliquid ex ea recte exsculpat.

(37) Longos fratres intelligit.

(38) Ad accusandos Longos, a Theoph. Constantinop. missus, ut ex Palladio constat, et Georg. Alexand. inf. cod. XCVI.

(38') Nicophorus eum suis depingit coloribus, lib. xiii, cap. 28.

(39) Idem puto, qui Arsacio successit, de quo Niceph. supr. c. 29.

το επιταχύνει τῇ ἀποφάσει, καὶ πρῶτος τῆς συνόδου Α Παῦλος ὁ Ἡρακλείας ἤξιωσεν ἅπαντας ἀποφῆναισθαι. Καὶ ἀπεφῆναντο τὴν τοῦ ἁγίου, ὡς ἔδοξαν ὁ ἑαυτοῖς, καθαιρεῖν, ἀρξαμένου [28 H.] Γυμνασίου ἐπισκόπου καὶ τελευτήσαντος Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, οἱ πάντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα πέντε. Εἶτα ἐγράφη τῷ κλήρῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δῆθεν ἀπὸ συνόδου, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου καθαιρέσεως· ἀνηνέχθη καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ὁ. Ἐπεδόθησαν ἔτι καὶ λίβελλοὶ τρεῖς, παρὰ Γεροντίου, παρὰ Φαυστίνου, παρὰ Εὐγνωμονίου, οἱ ἔλεγον ἑαυτοὺς ἀδίκως ὑπὸ Ἰωάννου καθηρησθαι. Ἐγένετο καὶ ἀντιγραφὴ βασιλικὴ πρὸς τὴν σὺνδον· ἐν οἷ· καὶ ἡ ὁ δωδεκάτη πρᾶξις. Ἡ δὲ τρισκαίδεκάτη, ὡς ἐρρήθη ὁ, ἔχει τὰ περὶ Ἡρακλείου τὸν Ἐφέσου ἐπίσκοπον.

Ξ.

Ἡροδότου Ἱστορικοὶ λόγοι θ.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου Ἱστοριῶν λόγοι θ, κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν ἂν οὗτος ὁ εἶη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. Κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσει πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ διάνοιαν γλυκύτης διαβρῆι, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας κατὰληψιν καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον ἐνόησε ταῦτα ἐπιτιθεῖ, οὐκ ἐθειλοῦσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκριβείαν, οὐδὲ πλεόν τοῦ προσήκοντος ἀποκλανᾶσθαι ταῖς παρεκβάσεις.

Ἀρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος, ὅθεν τε ἔφυ καὶ ὅπως ἐτάφη τε καὶ ἠύξῃθη καὶ ἐβασίλευσε· καὶ χύταισι μέχρι τῆς Ξέρσου βασιλείας καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπελάσεως καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. Τέταρτος δὲ ἐστὶν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης· δεύτερος γὰρ Καμβύσης καὶ τρίτος Δαρείος. Ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ Μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος καὶ οὐ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλω καὶ ἀπάτη ὑπέλαθον. Δαρείου δὲ διάδοχος ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐξ ὃς ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλείας. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. Λέγεται δὲ ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τῆς ἱστορίας κομιδῇ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδίδην ἀκοῦσαι καὶ θαυροῦσαι· τὸν δὲ Ἡρόδοτον ἀποφῆναισθαι· Ὡς εἶη ὁ παῖς, ὧ Ὀλοῦρε, ὁ εὖ, ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

ΞΑ.

Ἀισχίνου λόγοι γ, ἐπιστολαὶ θ.

Ἀνεγνώσθη ὁ Αἰσχίνου οἱ τρεῖς λόγοι, ὁ Κατὰ Τι-

VARIÆ LECTIONES.

ἁ ἔδοξαν ζ. ὁ βασιλεύουσι ζ. ὁ ἡ post καὶ add. Α. ὁ ἐρρήθη ζ. ὁ οὗτος ἐν ζ. ὁ Σμέρδης. ὁ ἀνεγνώσθησαν ζ.

NOTÆ.

(40) Propterea, opinor, quod patriarcha soleret ab Heraclææ metropolitâ ep. manus impositionem acriter quia Byzantium in hujus episcopatu olim fuit, auctore Cuiopala. De offic. Constantinop.
 (41) De quo Niceph. lib. xiii, c. 9, initio.
 (42) In pugna ad Mycalen, et Sesti oppugnatione scribendi finem fecit, inquit Diod. lib. xi Biblioth.

accelerari postularunt. Itaque 19b synodi (40) præses Paulus Heraclææ episcopus, omnes sententiam dicere voluit, statutumque ut ipsis visum, beatum virum sede pellendum, incipiente Gymnasio episcopo, et siniente Theophilo Alexandrino, numero omnes quinque et quadraginta. Post missa est ad clerum Constantinopolitanum, tanquam e synodo, epistola de Chrysostomi e throno dejectione. Relatio quoque ad imperatores facta. Ad hæc tres oblati libelli, a Gerontio (41), Faustino, Eugnomio, qui se injuste a Joanne episcopatu motos querabantur. Imperatorum vicissim ad synodum missum est rescriptum. Atque in his fere duodecima actio consumitur. Nam decima tertia, ut diximus, ea continet quæ ad Heraclidem Ephesi episcopum pertinebant.

LX.

Herodoti Halicarnassei Historiarum libri ix.

Leguntur Historiarum Herodoti libri novem, numero et nomine totidem Musarum. Hic Ionice dialecti norma esse quæat, ut Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasque digressiones, per quas sensus ipsi atque sententiæ dulcedo fluit: quamquam pro historiæ modo, proprioque ipsius, et convenientie charactero, hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscarum accurationem, aut plus æquo a re proposita scriptorem digredi.

Auspiciatur historiam a Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit, unde natus, quomodoque educatus creverit, atque regnari: et pertingit ad usque Xerxis imperium, ejusque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus vero a Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, et tertius Darius. Qui enim interfectus est Smerdis Magus, his non annumeratur, quod tyrannus fuerit, sibi que minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occupavit. Darii successor, Xerxes filius fuit, in quem historia desinit (42), neque ad regni ejus finem usque progressa, quia his temporibus Herodotus ipse floruit, ut inter cæteros et Diodorus Siculus testatur. Thucydidem (43) ferunt cum adolescens admodum apud patrem astans, hunc suam Historiam recitantem audiret, illacrymasse, Herodotumque de illo subjecisse: « Quam est tuus filius, Oluce, ardenti ad discondum ingenio! »

LXI.

Æschinis orationes iii et epistolæ ix (44).

20a Leguntur Æschinis orationes tres, contra

Timarchum, quæ princeps est orationum ejus, et *Falsæ legationis*. Tertia vero et ultima *Contra Ctesiphontem*. Tres enim duntaxat legitimas esse hasce ferunt : epistolas vero novem (45). Quamobrem nonnulli orationes ejus *Gratias* nominarunt, cum ob orationis gratiam tum a numero Charitum; *Musas* vero epistolas dixerunt a numero novem Musarum. Circumfertur et ejus alia oratio, *Deliaca lex* inscripta; quam tamen Cicilius (46) non recipit, sed ad alterum Æschinem Atheniensem (47), ejus æqualem, hanc orationem, ut partum, refert.

Æschines hic unus est in decem Græciæ oratoribus : qui accusatus aliquando a Demosthene male obitæ legationis, damnatus ideo non est, quod Eubulus, homo popularis, cui subservierat aliquando Æschines, Demosthenem una oppugnans, tantum effecerit, ut antequam dicendi finem Demosthenes fecisset, judices exsurgerent. Post vero cum reprehendisset Æschines decretum (48), ac si contra legem scriptum esset, quod ex Ctesiphontis sententia (49), Demosthenis bono scriptum fuerat; et multam ipse sibi præfinitisset, ni contra legem scriptum esse ostenderet : hoc non ostenso, ut promiserat, patria cessit. Quare ad Alexandrum (50) Philippi filium in Asia belligerantem fugere animum induxit; sustinuit tamen, audito ejus obitu, et cognito plenos esse turbarum successores. Ad Rhodum igitur adnavigavit, in eaque diutius hærens insula, pueros docuit. Mirantibus vero auditoribus, hærentibusque, tantus orator cum esset, quomodo a Demosthene victus cessisset : « Si, iuquit, bestiam ipsam (Demosthenem nimirum feram appellans) audissetis, non utique hæsitaretis (51). » Fertur ibi primus et fictiones, et quas ferunt declamationes, illo in otio composuisse. Semex demum e Rhodo in Samum nigrauit, fatisque concessit. Obscuris uatus est parentibus; patre quidem Atrometo, matre vero Glaucothea sacerdote (52). Fratres duos habuit, Aphobetum et Philocharin. Initio, tertiarum (53) partium histrionem egit (54), ut erat vocalis : deinde tabellio senatui fuit; post vero non diu ad rempublicam se contulit : fuitque Athenis Atticis Philippicarum partium studiosus; qua etiam de causa a Demosthene

Παραπροσβελας, τρίτος δὲ καὶ ἑβδόμος ὁ Κατὰ Κτησιφῶντος. Τρεῖς γὰρ μόνους αὐτοῦ φασὶ ἑβδόμους εἶναι, καὶ ἐννέα ἐπιστολάς· διὰ τοὺς μὲν λόγους αὐτοῦ τινες Χάριτας ὀνόμασαν διὰ τε τὸ χαρὲν τοῦ λόγου καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Χαρίτων, Μούσας δὲ τὰς ἐπιστολάς [61 R.] διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλος λόγος, ὁ Δηλιακὸς νόμος· οὐκ ἐγχεῖται δὲ αὐτὸν ὁ Κακίλιος ἑβδόμος, ἀλλ' Αἰσχίνην ἄλλον σύγχρονον τοῦδε Ἀθηναίων τὸν πατέρα εἶναι τοῦ λόγου φησὶν.

Οὗτος ὁ Αἰσχίνης εἰς ἦν τῶν δέκα ῥητόρων. Κατηγορηθεὶς δὲ παραπροσβελίας ὑπὸ Δημοσθένους οὐκ ἔβλεπε, ἀλλ' ἔβλεπε τὸν δημομαγωγὸν, ὃν ὀπηρέτησε, συναγωνισαμένου αὐτῷ κατὰ Δηλιακῶς ἐν τῷ παρασκευασαί τοὺς δικαστὰς ἀναστῆναι ἐπι τοῦ Δημοσθένους λέγοντος. Ὑστερον δὲ κατηγορήσας τοῦ ψήφισματος ὡς παρανόμου, δὲ κατὰ Κτησιφῶντος· ἔγραψε Δημοσθένους, καὶ ὄρισας τὸ πρόστιμον [29 H.] αὐτὸς ἐαυτῷ, ἐὰν μὴ δεῖξῃ παράνομον, μὴ δεῖξας ἄλλως ἢ ὅτι ὑπέσχετο ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. Καὶ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου ἐν Ἀσίᾳ στρατεύοντα φεύγειν ὀρηθεὶς ἐπέσχεθη, τὸν ἐκείνου θάνατον ἀκούσας καὶ μεστὸς θορίδων τοὺς ἐκείνου μαθὼν διαδόχους, εἰς Ῥόδον δὲ πλεύσας κατέμεινε χρόνον, ἐν ᾧ τοὺς νέους ἐπαίδευε. Θαυμάζοντων δὲ τῶν ἀκροατῶν, καὶ ἀπορῶντων ὅπως τοσαύτην ἔχων δύναμιν τοῦ γράφειν ὑπὸ Δημοσθένους ἠτήθη, ἔφη· « Εἰ ἤκουσατε τοῦ θηρίου ἐκείνου (θηρίον καλῶν τὸν Δημοσθένην), οὐκ ἂν ὑμῖν τοῦτο ἠτόρητο. » Λέγεται δὲ οὗτος πρῶτος ἐκεῖσε σχολάζων τὰ πλάσματα καὶ τὰς λεγομένας μελέτας συνθεῖναι. Γηράσας δὲ ἀπὸ Ῥόδου εἰς Σάμον μετέστη, κακεὶ τελευτᾷ. Ἦν δὲ πατὴρ μὲν Ἀτρομήτου, μητὴρ δὲ Γλαυκοθέας τῆς ἱερέας, ἀσθήμου γένους· ἀδελφοὺς δὲ εἶχε δύο, Ἀφρόβητον καὶ Φιλόχαριν. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐτριταγωνίστατο μεγαλόφωνος ὢν, ἔπειτα ἐγραμμάτευε τῇ βουλῇ, καὶ κατ' ὀλίγον ἐπι τὸ δημομαγεῖν προήλασε. Τῆς δὲ τῶν Φιλιππιζόντων ἐν Ἀθήναις μοίρας ἦν· διὰ καὶ διεπολιτεύετο Δημοσθένης. Διακούσαι δὲ αὐτὸν Πλάτωνος καὶ Ἀνταλκίδα φασὶ μαθητεῦσαι, καὶ εἶναι ἑβδόμος τὸ καὶ ἐκατέρου δείγμα διὰ τῶν Αἰσχίνου λόγων ἑβδόμος, τὸ μέγεθος τῶν ὀνομάτων καὶ τὴν σεμνότητα ἑβδόμος τῶν πλασμάτων. Διονύσιος δὲ ποτε ὁ σοφιστὴς ἐντυχὼν τῷ κατὰ Τιμ-

VARIAE LECTIONES.

⁷¹ δὲ ὁ καὶ ζ. ⁷² φησὶ Α. ⁷³ Κακίλλος Α. Κακίλιος ζ. ⁷⁴ δεῖξαι ζ. ⁷⁵ δεῖξας δὲ ὡς ζ. ⁷⁶ εἶναι τι καὶ Α· ἦν ἔτι ζ. ⁷⁷ διὰ τῶν — λόγων Α· τὸν — λόγον ζ. ⁷⁸ ἡ σεμνότης Α.

NOTÆ.

(45) Nunc 12 leguntur.
 (46) Forte Cæcilius, ejus oratoris meminit Plut. in *Vita Demosth. et Dionys. Halicarn.* Epist. ad pop. Deliacam autem hanc etiam Plutarch. Æschini abjudicat lib. *De decem orat.*
 (47) *Socraticum* cognomento, de quo et hic seq. pag. et Snjd.
 (48) Refert idem ἀνώνομος vitæ Æschinis scriptor : « Ὅτι ἡδυνήθη κινήσαι τὴν κατηγορίαν Εὐδούλου συναγωνισαμένου, etc.
 (49) Emendo, δὲ κατὰ Κτησιφῶντα ἐγράφη Δημοσθένει, vel trajecta voce, δὲ ὑπὲρ Δημοσθένους ἔγραψε Κτησιφῶν.

D (50) Vide Plut. opuscul. 10, orat. in Æsch.
 (51) Vide Plin. *Histor.* lib. vii, c. 30; et Plin. *Secund.* lib. ii, epist. 3, et Auct. Vide Æsch. ἀνώνομον.
 (52) Ἱέρεια, alibi τελέστρια, quasi *initiatrix* : apud Suid.
 (53) Cic. *Divina* in Verr. sic reddit τὸν τριταγωνιστοῦντα, qui rarius ad agendum regrediebatur, quam quæ secundarum esset. Idem *Tertiaris* quoque dictus legitur.
 (54) Quod ei Demosth. improbravit. orat. *De falsa legat.*

ἀρχου λόγῳ, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναγνοῦς τοῦ προοιμίου⁷⁹, « Οὐδένα πώποτε οὔτε γραφὴν γραφάμενος οὔτε ἐν εὐθύνοις λυπήσας, » — « Εἶθε πολλοὺς ἐγράψω, ἔφη, εἶθε πολλοὺς ἐλύπησας, ἵνα πλείους καταλειποῦς ἐτύγχανες λόγους! » οὕτως ἦσθη τῷ χαρακτῆρι τοῦ ῥήτορος.

habuit, incidisset, lecto proemii ejus hoc principio, « Equidem nulli unquam aut in judicio periculum creavi, aut in rationibus exigendis molestus fui, » dixisse fertur : « Utinam multis sæpe periculum creasses ; utinam multis molestus fuisses, ut multas id genus orationes nobis reliquisses (57)! » Ad hoc est oratoris hujus caractere delectatus.

Ἔστι δὲ ὁ λόγος αὐτῷ ὡσπερ αὐτοφυῆς καὶ αὐτογενής, οὐ τοσοῦτον διδοὺς τὴν τέχνην ἀποθαυμάζειν⁸⁰ τοῦ ἀνδρὸς ὅσον τὴν φύσιν · καὶ γὰρ ὅσα δεινότητος ἔχεται, ταῦτα ἔστιν εὐρεῖν παρὰ τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ἡ φύσις μᾶλλον ἔστι δειγμάτα. Περὶ τὴν γὰρ τὴν ἑνομασίαν ἔστιν ἀφελῆς καὶ εὐσημος, καὶ περὶ τὴν τῶν λόγων σύνθεσιν οὔτε ἄγαν ἄσπονδος ὡσπερ Ἰσοκράτης, οὔτε πεπισμῆτος καὶ συνεσφιγμένους ὡσπερ ὁ Λυσίας · πνεύματι δὲ καὶ τόνῳ οὐδὲν Δημοσθένους ἀπολείπει. Σχήματι δὲ κέχρηται διανοίας τε καὶ λέξεως, οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τι σὺν τέχνῃ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀναγκαιότατον τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι. Διὸ καὶ ἀπάνουργός πως ὁ λόγος εἶναι δοκεῖ, καὶ ὡς τὰς ἐν πλήθει ῥητορίας καὶ τοὺς ἰδιωτικούς λόγους⁸¹ μάλιστα ἐμπρέπων · καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπιχειρήμασιν οὐδὲ ἐνθυμήμασι συνεχῆς τις καὶ λίαν [64 R.] ἐκδεδασμένος. Τὸν μόνον Λυσανίου Αἰσχίνην ἄλλοι τε καὶ Φρόνιχος μᾶλλον, ὃν καὶ Σωκρατικὸν καλοῦσιν, εἰς τοὺς ἀρίστους ἐγκρίνει, καὶ νῦν μετὰ γε τοὺς πρώτους Ἀττικῶν λόγου τοὺς ἐκείνου ἀποφανόμενος λόγους⁸².

ΣΒ.

Πραξαγόρου Ἀθηναίου τῆς κατὰ τὸν Μέγα Κωνσταντίνον ἱστορίας βιβλία β΄.

[30 H.] Ἀνεγνωσθῆ Πραξαγόρου⁸³ τοῦ Ἀθηναίου τῆς κατὰ τὸν Μέγα Κωνσταντίνον ἱστορίας βιβλία δύο. Ἐν οἷς λόγοις διέξεισιν ὅτι ὁ πατὴρ Κωνσταντίνου Κωνσταντῖος Βρετανίας ἐβασίλευσε⁸⁴, Μαξιμῖνος δὲ τῆς Ῥώμης καὶ τῆς ἄλλης Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ὁ δὲ ἕτερος Μαξιμῖνος τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς κίττω Ἀσίας καὶ Θράκης · Διοκλητιανὸς δὲ, ὁ καὶ τῶν ἑλλων πρεσβύτατος, τῆς τε Βιθυνίας ἤρχε καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅσῃν ὁ Νεῖλος ἐπερχόμενος ἄρει. Τὸν οὖν Κωνσταντίνον ὁ πατὴρ πέμπει παρὰ⁸⁵ Διοκλητιανὸν εἰς Νικομήδειαν παιδευθόμενον. Παρῶν δὲ, φησὶ, Μαξιμῖνος ὁ τῆς κίττω Ἀσίας βασιλεύων εἰς ἐπιβουλὰς ἔωρμισε τοῦ νέου, καὶ πρὸς μάχην λένοντι ἀγρίῳ

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ προοιμίου ὡς οὐδένα — γραφάμενος ὡφθην οὔτε σ. ⁸⁰ ἀποθαυμ. τὴν τέχνην σ. ⁸¹ ταῖς — ῥητορείαις καὶ τοῖς ἰδιωτικοῖς λόγοις σ. ⁸² post λόγους illa ἔτι οἱ μαργαρίζαι — πολὺ ἐν τῇ χρήσει ponit A quæ p. 22a leguntur. ⁸³ Πραξαγόρου] πραξαγόρου τοῦ πραξαγόρου Α. ⁸⁴ Βρετανίας καὶ Σικελίας ἐβασ. σ. ⁸⁵ παρὰ Α : πρὸς σ.

NOTÆ.

(55) Inf. cod. CCLXIV et in Plutarchi Decem oratoribus Leoniamantis auditor dicitur. Suidæ vero Αἰσχίαναντις Eleatae.

(56) Cujus vitam habes apud Laert. l. b. II.

(57) Inf. cod. CLVIII.

(58) Cujus vitam habes apud Laert. lib. II.

A civili contentione dissensit. Platonis quoque auditorum, et Anatalcidæ (55) discipulum fuisse ferunt : et sunt utriusque rei indicio 206 Æschinis orationes, cum verborum granditate, tum gravitate inventionis. Dionysius vero sophista (56), cum forte in ejus orationem, quam adversus Timarchum habuit, incidisset, lecto proemii ejus hoc principio, « Equidem nulli unquam aut in judicio periculum creavi, aut in rationibus exigendis molestus fui, » dixisse fertur : « Utinam multis sæpe periculum creasses ; utinam multis molestus fuisses, ut multas id genus orationes nobis reliquisses (57)! » Ad hoc est oratoris hujus caractere delectatus.

Est ejus oratio tanquam sponte nata et extemporanea ; non tantam artis, quantam ingenii ipsius admirationem concilians. Etenim cum grandia omnia in ejus orationibus reperias, tum quæ maxime naturæ præstantiam ostendant. In vocibus enim simplex et candidus, clarus tamen, et in orationum compositione, neque valde languidus ut Isocrates, neque contractus et astrictus ut Lysias : ipso insuper spiritu ac contentione nihil Demosthene inferior. Schematibus præterea cum sententiarum, tum verborum ita usus est, non tam ut arte, quam pro subjectæ rei ac negotii necessitate, dicere videatur. Quamobrem et simplex atque inelaborata ejus apparet dictio, ac veluti populari orationi, et privato sermoni maxime conveniens. Non enim vel in ratiocinationibus, vel in enthymematis multus, nimiumque coactus. Cæterum Æschinem (58), Lysaniæ filium, quem et Socraticum nominant, cum alii plures, tum Phrynichus (59) potissimum, in optimis oratoribus, ut regulam statuit, ejusque orationes post Attici sermonis principes collocat.

LXII.

Praxagoræ Atheniensis de rebus Constantini Magni libri II.

Lecti sunt Praxagoræ Atheniensis *De gestis Constantini Magni* historiarum libro duo : quibus narrat Constantini patrem Constantium Britannicæ et Hispaniæ (60) imperasse ; Maximinum Romæ (61), et cæteræ Italiæ, atque Siciliæ regnum tenuisse : alterum vero Maximinum Græciam, Macedoniam, minoremque Asiam, ac Thraciam occupasse : Diocletianum autem, qui cæteros ætate anteibat, Bithyniam habuisse ; Arabiam item, et Africam, atque Ægypti omnem oram quam Nilus alluit. Igitur Constantinum pater ad Diocletianum Nicomediam erudiendum misit. Aderat tum forte Maximinus ille, qui inferiori Asiæ imperitabat, et insidias adolescenti tendere animum inducens, ad pugnam

(59) Inf. cod. CLVIII.

(60) Ἰβηρίας hoc loco pro Σικελίας legendum, historiæ moneat.

(61) Maximianum, Maximinum et Licinium imp. videtur confunderi.

cum **21a** fero leone inenndam composuit. Ille vero feram superans, occidit, deprehensusque insidiis, ad patrem confugit : quo vita simul et imperio functo, regnum filius excepiit.

Et potitus, Gallos et Germanos, gentes finitimas ac barbaras, in potestatem redegit. Cognito dein impotenter ac tyrannice subditiis imperare Maxentium (hic post Maximinum Romæ dominabatur), expeditionem adversus eum suscepit, poenas tyrannidis in subditos exacturus. Mox prælio superior, in fugam tyrannum convertit. Ille vero fugiens, quem hostibus per dolum interitum machinatus est, ipse reperit, in foveam, quam aliis paraverat, delatus. Hujus caput Romani a corpore resectum, hastæque impositum, per urbem gestabant : et victori Constantino libentes se ac volentes etiam hujus regni incolæ dederunt.

Audito rursus Licinium quoque crudeliter et inhumane suis abuti, cui pars illa imperii obvenerat, quam Maximinus (is qui Constantino per lenem insidias struxerat) tenuerat, mortemque obiebat : non ferens intolerantiam civibus vim atque injuriam inferri, copias item contra hunc eduxit, quo tyrannidem legitimo commutaret imperio. Licinius vero, intellecta in se expeditione, metu percussus, immanitatem texit, humanitatisque speciem præferens, jurejurando etiam se obstrinxit, clementem deinceps subditis futurum, quæque fœdereicto promississet, integre servaturum. Quamobrem bello tunc imperator abstinuit. Post tamen (ut conquiescere improbitas nequit) violati jurjurandi reum, atque in omne flagitiorum genus delapsus, ingentibus præliis oppugnans, Nicomediæ inclusum, obsedit. Hinc supplicis habitu ad Constantinum fugiavit, ademptum imperium est, et Constantino Magno traditum. Sic, quæsito pridem digno imperatore, sibi tandem ille jam dicta imperia omnia vindicavit. Patrium enim regnum hæreditatis jure adiit, Romanum etiam, everso Maximino (62), Græciæ quoque ac Macedoniæ, minorisque Asiæ, exuto, ut diximus, regno Licinio. Verumtamen et alterius partis, cui Diocletianus præfuerat, imperium sibi adjunxit. Nam etiam hæc **21b** belli jure Maximino ademptam tenebat, qui Diocletiano successerat, Licinius. Victor itaque, et unum ex omnibus imperium confians, mox Byzantium cognominem sibi civitatem fecit. Refert autem Praxagoras, tametsi gentium sectæ adhærens, omni virtutum atque honestatis genere, omnique adeo felicitate, omnes omnino qui antecesserint imperatores, facile obscurasse Constantinum : quibus et duo ipsius Historiarum libri terminantur.

καθίσταται τὸν νεανίαν· ὁ δὲ τὸ μὲν θηρίον κρατήσας ἀνείλε, τῆς δὲ ἐπιβουλῆς αἰσθόμενος φεύγει πρὸς τὸν πατέρα. Οὗ τὸν βίον λιπόντος ὁ παῖς ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν.

Ταύτης δὲ ἐπιβᾶς Κελτοῦς καὶ Γερμανοῦς, ἔθνη πρόσοικα καὶ βάρβαρα, κατεστρέψατο. Ἀσελγῶς δὲ καὶ βαρέως τῶν ὀηκῶν ἄρχειν Μαξέντιον μαθὼν (οὗτος δ' ἄρ' ἦν μετὰ Μαξιμίνοι τῶν ἐν Ῥώμῃ καταστάς κύριος), ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, δίκας τῆς εἰς τοὺς ἀρχομένους παρνομίας πραττόμενος. Καὶ μάχῃ νικήσας ἐς φυγὴν ἔτρεψε. Φεύγων δὲ, ἦν τοῖς πολεμίοις αὐτοῦ ἀπωλείας ἰδολὸρράφει μηχανὴν ⁶⁶, ταύτην εὗρατο τοῦ βίου καταστροφὴν, τῇ παρ' αὐτοῦ κατασκευασθεῖσῃ διώρυγι περιπεσῶν. Τὴν μὲν τοῦτου κεφαλὴν τινες τῶν Ῥωμαίων ἀποτεμόντες καὶ ξύλῳ ἀρτήσαντες τὴν πόλιν περιπέδουσιν. Κωνσταντίνῳ δὲ καὶ ἴδε ἡ βασιλεία προθύμως καὶ χαίρουσα προσεχώρησεν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Λικίνιον ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως τοῖς ὑπηκόοις ἀποκεχρημένον ἐπυθάνετο (οὗτος δὲ τῆς μοίρας ἐκείνης ἔδρασελευσεν, ἡ Μαξιμίνοι ὁ τὴν ἐπιβουλὴν Κωνσταντίνῳ διὰ τοῦ λέοντος προσεγεγῶν ἐπιστάται, αὐτοῦ τὸν βίον λιπόντος), οὐκ ἐνεγκῶν ὁμοφύλων ὄβριον ἀφόρητον ἐστράτευεν ἐπ' αὐτὸν, τῆς τυραννίδος αὐτὸν εἰς τὴ βασιλικῶς ἄρχειν μεταστήσόμενος ⁶⁷. Λικίνιος δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιστρατείαν ἀκούσας καὶ δεῖσας, ἔκρυπτε τε τὴν ὠμότητα φιλανθρωπίας ⁶⁸ προσήματι, καὶ ὄρκους ὑπέτεινε ἀγαθὸν τε ἑαυτὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα παρασχέσθαι καὶ ἂς ἔθετο σπονδὰς συντηρεῖν ἀπαράβατους. Διὸ τότε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπέστη τοῦ πολεμεῖν· ὕστερον δὲ, ἐπεὶ κακία ἤρεμειν οὐχ ὅλα τέ ἐστι, καὶ τῶν ὄρκων ἠπειδηκότα καὶ ἐς πᾶν κακότητος ἐληλακίτα καταπολεμήσας· μάχαις καρτεραῖς ⁶⁹ καὶ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ συγκλείσας ἐπολιόρχει. Κάκεθεν ἐν ἰκτέου πρὸς βασιλέα καταφυγόντα σχήματι κατέλειπεν ⁷⁰ ἡ βασιλεία, καὶ συνέβη τὸν Μέγαν Κωνσταντίνον, τῆς μεγάλης ἀρχῆς τὸν ἄξιον ἐπιζητούσης, εἰς ἑαυτὸν τὰς εἰρημνίας βασιλείας ἐπισπάσασθαι τῆς τε γὰρ πατρῴας κληρονομίας ἐγένετο, καὶ τῆς Ῥωμαίων καταλύσας Μαξιμίνοι, Ἑλλάδος τε καὶ Μακεδονίας [65 R.] καὶ τῆς κάτω Ἀσίας παραλύσας τῆς ἀρχῆς τὸν βῆθέντα Λικίνιον. Οὗ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης μοίρας, ἡς ἤρχε Διοκλητιανός, αὐτὸς ⁷¹ ἀνεδήσατο [31 II.] τὸ κράτος· ὁ γὰρ Λικίνιος καὶ ταύτην εἶχεν ὄφ' ἑαυτὸν, Μαξιμίνοι ⁷² πολέμου νόμῳ ἀφελὼν, ὃς Διοκλητιανὸς διάδοχος ἐγεγόνει. Κρατυνόμενος ⁷³ οὖν καὶ μὴν δεῖξας τὴν σύμπασαν βασιλείαν, κτίζει τὸ Βυζάντιον ἐκώνομον ἑαυτῷ. Φησὶν οὖν ὁ Πραξαγόρας, καίτοι τὴν θρησκείαν Ἑλλήνων ὄν, ὅτι πάσῃ ἀρετῇ καὶ καλοκαγαθίᾳ καὶ παντὶ εὐτυχίᾳ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βεβασίλευκότας ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος ἀπεκρύψατο. Ἐν οἷς αὐτοῦ καὶ οἱ δύο συμπεραιούνται λόγοι.

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ τοῖς πολ. — μηχανὴν A : αὐτὸς τοῖς πολεμίοις ἰδολὸρράφει μηχανὴν τῆς ἀπωλείας ζ. ⁶⁷ μεταστησόμενος. ⁶⁸ ὠμότητα καὶ φιλανθρωπίας ζ. ⁶⁹ κρατεραῖς ζ. ⁷⁰ κατέλειπεν ζ. ⁷¹ αὐτὸς add. A. ⁷² Μαξιμίνοι Casaubonus. ⁷³ κρατυνόμενος A.

NOTÆ,

(62) Imo verus Maxentio, ex historia fide.

Ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας ἤγε δεύτερον καὶ εἰκοστὸν Ἀ Πραξαγόρας, ὡς αὐτὸς φησιν, ὅτε ταῦτα συνέγραψε. Συγκράτητο δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἕτερα βιβλία δύο Περὶ τῶν Ἀθηναίων βασιλευσάντων, ἔτος ἀνύων ἑνεακαιδέκαστον. Συνέταξε δὲ καὶ ἕτερα βιβλία ἕξ Εἰς τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα Ἀλέξανδρον, τριακοστὸν πρῶτον ἐλαύνων ἑναυτὸν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς καὶ ἰδῆς, ὀλίγον δὲ τοῦ δόοντος, ἀτονώτερος. Κίχρηται δὲ Ἰωνικῆ⁹³ διαλέκτῳ.

ΣΓ.

Προκοπίου ῥήτορος ἱστορικὰ βιβλία η'.

Ἀνεγκώσθη Προκοπίου τοῦ ῥήτορος Ἱστορικὸν ἐν βιβλίῳ ὀκτώ. Ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνειχθέντα πρὸς τε Πέρσας Ῥωμαίους καὶ πρὸς Βανδύλους⁹⁴ καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος⁹⁵ στρατηγῶν ἐπεκράτητο μάλιστα· ἧ καὶ τὰ πολλὰ ὁ ῥήτωρ^B συνὴν τὴν ἱστορίαν ἐξ ὧν ἔφει παρείληψε συνεγράψατο.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξεισιν ὡς ἀποδοῦς Ἀρχάκιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῷ παιδὶ Ἰσδιγέρῳ τὸν⁹⁶ Περσῶν βασιλέα κηδεμόνα κατέλιπεν ἐν ταῖς διαθήκαις· ὁ δὲ ταύτας δεξάμενος ἐπετρέψατο τοῦ παιδὸς σωφρόνως καὶ Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν διεδώσατο. Εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρῳ τιενύχρητα διαδεξάμενος ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους· Ἀνατολίῳ δὲ τοῦ τῆς Ἐφάσ στρατηγοῦ παρὰ Θεοδοσίῳ εἰς Πέρσας ἐπὶ πρεσβεία σταλέντος Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν πρεσβείαν δεξάμενος ὑπέστρεψε σπονδὰς θέμενος. Εἶτα Περδζης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, Ἰσδιγέρῳ ἄλλον τὸν Οὐαραράνου^C παῖδα διαδεξάμενος, ἐπολέμησε πρὸς Οὐίνους, ἔθνος ὅπως καλουμένους Ἐφθαλίτας, ὅς καὶ Λευκοὺς καλοῦσι· λευκοὶ γάρ εἰσι καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ἔφεις, ὡς ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὐίνους· οὐτε γὰρ νομαδικοὶ εἰν ὅτι ἀγροὶ, ἀλλὰ πολιτεία τε νομίμῳ χρώνται καὶ ὑπὸ σπῶν βασιλεία τάττονται. Προσοικοῦσιν δὲ⁹⁷ πρὸς βορρῆν ἄνεμον Πέρσαις· διὸ καὶ ὀροθεσίῳν ἵκει ἐπὶ τοῖς Ἐφθαλίταις Περδζης ἐστράτευσεν. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον δυσχωρίας περιπεσῶν ἐκ προνοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰσχυρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θέμενος ὑπέστρεψε· προσέκυνησε γὰρ ἄτε χυρίων τὴν βασιλείαν τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρατεύειν διεπρασάμενος ἀπηλλάγη. Παρασπονδήσας δὲ ὕστερον καὶ⁹⁸ ἐπιστρατεύσας ἀκλεῶς ἅμα τῷ παντί στρατῷ ἐπεβάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρυξι⁹⁹ περιπεσῶν δι-^Dεπρασάμενος, τέταρτον δὲ καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐλαύνων ἑναυτὸν· ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρήλητον¹ μάργαρον, ὅσπερ ἐξ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ Περδζης ἀπεκρέματο, συνέθη ἀφανισθῆναι.

[68 R.] ε' Ὅτι οἱ μαργαρίται καὶ μάργαροι λέγονται καὶ μαργαρίδαι. Εὐρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρὰ

VARIÆ LECTIONES.

⁹³ ἐ καὶ Ἰωνικῆς. ⁹⁴ Βανδύλους Α. ⁹⁵ Βελισάριος ζ. et hic et infra. ⁹⁶ τὸν τῶν Α. ⁹⁷ ὀροθετῶν Α. ⁹⁸ καὶ οὐκ Α. ⁹⁹ διωρύξεσι Α. ¹ πολυθρήλητον ζ.

NOTÆ.

(62) Suid. Illustrii cognomentum illi tribuit, patrisque Cæsaream Palatium. Lego ibi plura.

(63) Scribam suisae Belisar. testis Suid.

(64) Vide inf. cod. LXIV.

(65) Nomades dicuntur Plin. lib. v, cap. 5, a per-

Annos natus erat duos admodum et viginti Praxagoras, ut de se ipse testatur, cum hæc commentaretur. Scripserat et libris duobus *De regibus Athenarum*, annum agens undevicesimum. Composuit quoque Historiarum libros sex *De rebus gestis Alexandri Magni regis Macedonum*, primo et tricesimo ætatis anno. Stylus illi apertus est ac jucundus; nonnihil tamen æquo languidior. Ionica vero et ipse usus est dialecto.

LXIII.

Procopii rhetoris Historiarum libri viii.

Leguntur Procopii (62) rhetoris *Historiarum* libri octo. Narrat quæ sub Justiniano imperatore Romani cum Persis, Vandalis ac Gothis gesserunt, ductu potissimum Belisarii, belli imperatoris: cum quo rhetor (63) hic diu multumque familiariter versatus, quæ oculis spectaverat, memoriæ mandavit.

Primo itaque libro isthæc commemorat. Arcadius Romanorum imperator, vita functus, Theodosio filio tutorem Isdigerdam regem Persarum testamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter eduxit, regnumque illi sartum tectum servavit. Inde Vararanes, Isdigorda mortuo, succedens, contra Romanos bellum movit; verum Anatolio, duce Orientalis, ad Persas in legationem a Theodosio misso, Vararanes Persarum rex, legatione audita, donum icto fœdere revertit. Post hæc Perozes Persarum rex, Isdigerdam alterum, Vararanæ filium, excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui Ephthalitæ (64) et Candidi nominantur: sunt enim albi coloris: utque egregia specie, sic et cæteris Hunnis dissimiles. Neque Numidarum (65) ritu vagantur, vel agrestes sunt; sed civilem inter ipsos societatem legibus tumentur, regibusque suis subjiuntur. Ii ad boream Persis finitimi sunt; ²² a quamobrem etiam finium terminorumque causa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit; se i Ephthalitarum vastitie, ad iniqua primum loca delatus, ignominiose et vix salutem pactus, rediit. Adorans enim, tanquam dominum, Ephthalitarum regem, et nunquam postea bellum se moturum iurejurando confirmans, evasit. Rupto tamen ille postea fœdere, ductisque iterum copiis, fœde simul cum omni exercitu periit, fossis quibusdam ac puteis ab hoste comparatis baustus, cum quartum et vicesimum regnaret annum; quando et celebratus ille unio, quem dextera gestabat aure, periit.

i Margaritæ (66), et margari, et margaridæ dicuntur. Invenitur enim Margatus hic apud Proco-

mutandis pabulis.

(66) Hoc scholion, alieno loco in exempl. Græco prioris editionis collocatum, huc tanquam in suam sedem retraximus.

pium rhetorem, aliosque classicos scriptores. Margaritæ est apud Praxagoram, Ionicum scriptorem, libro secundo *Historiarum de vita Constantini Magni*, et alios item auctores. Margaritæ vero frequens est, et a multis usurpatum. »

Dehinc post Perozen Cabades, minimus natu filius, regnum excepit. Is violatarum legum reus factus, in custodiam, cui Lethes nomen, ab ipsis Persis missus, uxoris tandem fraude dilapsus, ad Euthalitis confugit : quarum cum ingentem collegisset exercitum, quem in Persas duxit, regnum sine pugna recuperavit : et Blasen Perozi fratrem jam tum pro se regnantem, desertum a suis captumque, oleo ferventi in oculos misso (sic enim Persis solemne est) excæcavit. Quæ insuper Pacurium inter Persarum regem et Arsacem Armeniorum contigerunt, deque magorum consilio Pacurio contra Arsacem dato, nisi fabulosa hæc sunt, scripsit auctor.

Idem ille Cabades Euthalitis ingenti ære obstructus, ab Anastasio imper. pecuniam mutuam postulavit. Quam ubi non impetravit, nulla alia de causa repentina incursione bonam Armeniæ partem vastavit, Amidamque obsedit. Dum vero ab ea, potiundæ spe amissa, recedit, sædum meretricularum spectaculum iterandæ obsidionis causam præbuit. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obsidione perdurans, urbem vi expugnat, civesque servos esse jubet. Postea tamen plerosque captivos gratis domum remisit, quos et Anastasius omni est benevolentiae genere complexus.

Cognito vero Amidam obsideri, ingentes admodum adversus Persas Anastasius 22 b copias misit, creatis ducibus Ateobindo Orientis duce, qui Olybrii, ejus qui paulo ante in Occidente imperaverat, gener erat : Celere item magistro, Patricio quoque Phryge, et Hypatio cognato patruale. Ad quatuor autem hosce duces accesserunt et Justinus, qui Anastasii imperium excepit, aliique plurimi bello præstantes viri. Exercitum tantum nunquam a Romanis in Persas missum ferunt. At dum moram cunctando nectunt, capta civitas est, neque simul omnes cum Cabade, conserta manu, conflixerunt ; sed seorsim singuli turpiter victi, multis suorum desideratis, discesserunt. Tandem tamen, ductis ad Amidam copiis, urbem cinxerunt, diuque hærentes Romani, Persas inclusos, et rerum inopia laborantes, ad septem annorum inducias compulerunt, auctoribus Celere Romano et Aspevede Persa.

Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum ; et Armenios sese extendit, ac terram, quos vocant, Persarmeniorum ; dehinc per Albanos porrigitur, et Iberos, et quascunque alias sui juris gentes, quæ Persis dicto audientes, iis in locis habitant. Præter-

Α τε Προκοπίω τῷ ῥήτορι καὶ ἄλλοις ἁ ἀξιολόγοις, τὸ δὲ μαργαρίται παρὰ τε Πραξαγόρα ἰωνίζονται ἐν τῇ Περὶ τὸν Μέγαρ Κωνσταντίνου δευτέρου Ἱστορίᾳ, καὶ παρ' ἄλλοις. Οἱ δὲ μαργαρίται σύνηθες καὶ πολὺ ἐν τῇ χρήσει. »

Εἶτα μετὰ Περόζην ὁ νεώτατος, [32 II.] υἱὸς Καθάδης ὡς ἐθασίλευσεν, ὅπως τε ἁ παρανομῶν εἰς τὸ τῆς Λήθης φρούριον ὑπ' αὐτῶν Περσῶν ἐνετέθη, ὅπως τε λαθῶν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς Ἐφθαλίτας ἀπέδρα, καὶ ὅπως ἐκεῖσε κηδεύσας, στρατῶν μεγάλῃ Ἐφθαλιτῶν ἐπὶ Πέρσας ἐλάσας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο, καὶ Βλάσιν ἁ τὸν Περόζου ἀδελφὸν ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύσαντα Ἐρημον λαθῶν τῶν ἀμυνομένων ἐξετύφλωσε, ζέον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἠνεφυγμένους ἁ ἐπαγγέας ἁ τρώπῃ γὰρ τῷδε Πέρσαι τυφλοῦσιν. Τὰ τε περὶ Πακουρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ Ἀρσάκου Ἀρμενίων τῆς τε τῶν ἐπακιδῶν ὑποθήκης κατὰ Ἀρσάκου τῷ Πακουρίῳ γεγεννημένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα συνέθετο.

Ἐπιλοφρονήσατο. Ὅτι Καθάδης ὁ προσηρμένους ὄφλων Ἐφθαλίταις χρήματα Ἀναστάσιον βασιλεῖα ἠπειτό οἱ δανείσαι, τοῦ δὲ μὴ δόντος ἄνευ ἄλλης αἰτίας ; ἀθρόον πολλὰ τῆς Ἀρμενίας κατέδραμε καὶ Ἀμιδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δὲ ἀνεχώρει, ἀναχωροῦντι δὲ ἡ τῶν ἑταιριδῶν γυναικῶν αἰσχροπραγμοσύνη αἰτία τῆς ὑποτροφῆς κατέστη, καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ Καθάδης τὴν τε πόλιν κατὰ κράτος ἔσχε καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠδραποδίσσατο. Ὑστερον δὲ πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων ἀφήκε προικα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσατο.

Ἐπιλοφρονήσατο. Ὅτι πολιορκουμένην Ἀμιδαν μαθὼν Ἀναστάσιος στρατεύματος πλῆθος λίαν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγούς ἐπιστήσας Ἀρεδίνδον τε τὸν Ἐφῶς στρατηγὸν, ὃς ἦν Ὀλυβρίου ἁ κηδεστής τοῦ μικρῷ πρόσθεν τῆς Ἐσπέρας βασιλεύσαντος, Κέλερά τε τὸν μάγιστρον, Πατρικίον τε τὸν Φρύγα, καὶ Ὑπάτιον τὸν οἰκείον ἀδελφιδού. Οὗτοι μὲν οὖν στρατηγοὶ τέσσαρες, συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος ὁ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεύσας ἁ, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια ἁ στρατεύματα γὰρ τοιοῦτον οὐποτε ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίους φασὶ ξυστήναι, ἀλλ' ὑστερησάντων ἡ πόλις ἐάλω, καὶ οὐχ ἅμα Καθάδῃ πολεμήσαντες, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντες. Ὑστερον δὲ ἐς Ἀμιδαν ἀφικόμενοι ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν ἁ χρονοτριβοῦντων δὲ, οἱ ἐντὸς Πέρσαι, ἦδη δὲ καὶ ἀπορούμενοι, ἐς σπονδὰς Ῥωμαίους ἔτεσιν ἑπτὰ συνέβησαν, Κέλερος μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, Ἀσπεύδου δὲ ἀντὶ Περσῶν αὐτὰς ποιησαμένων.

Ἐπιλοφρονήσατο. Ὅτι τὸ Κιλικίων ἁ ὄρος ὁ Ταῦρος ἀμείδει μὲν τὰ πρῶτα Καπαδόκας, καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, εἶτα Ἀλθανοὺς, καὶ Ἰθῆρας, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ Πέρσαι κατήκοα ταῖς ἁ ὄρηται. Ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰθῆρων ἁ ὄρους ἀτρα-

VARIE LECTIONES.

ἁ post ἄλλοις cum A omisi τε. ἁ τε A : δὲ ζ. ἁ βλάστην ζ. ἁ ἀνεφυγμένοις ζ. ἁ Ὀλυμβρίου ζ. ἁ βασιλεύς ζ. ἁ Κίλικιος A. ἁ Ἰθῆρους A.

πὺς ἐστὶν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἐπὶ σταδίου πεντήκοντα⁹ ἐξικνουμένη, αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς ἐς ἀπότομόν πνα καὶ ὄλως ἄδατον τελευταῖ χῶρον· δίοδος γὰρ οὐδέμια φαίνεται, πλὴν γε δὴ ὅτι ὡσπερ τινὰ χειροποίητον πυλῖδα ἐναυῦθα ἡ φύσις ἐξέσῳρεν, ἢ Κασπία ἐκ [69 R.] παλαιῦ ἐκλήθη. Τὸ δὲ ἐνθένδε πεδία τέστιν ἰσπῆλατα καὶ ὕδατων πολλῶν ἀτέχνως ἐμπλεα, καὶ χώρα πολλῇ ἰσπῆδοτός τε [35 H.] καὶ ἄλλως ὕπτια, ὃ ἐστὶ τὰ ὄντων ἔθνη σχεδόν τι πάντα ἴδρυται· ἀρχεῖς τὴν Μαιώτιν διήκοντα ἰμνην. Οὐ δὲ ἦν μὲν διὰ τῆς πυλῖδος, ἣς ἀρτί ἐμνήσθη, ἴωσιν ἐς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη, ἀκραιφνεῖς τοῖς ἰσποῖ, ἴσνται· μένοις γὰρ τοῖς εἰρημένους πεντήκοντα¹⁰ σταδίοις τῆς θυσχωρίας ταλαιπωροῦνται, ὡσπερ ἐς¹¹ τοῖς Ἰσθρίας ὄρους, ὡσπερ ἐβρήθη, διήκουσιν· ἐπ' ἄλλας¹² δὲ τινὰς ἐξέσῳρους ἴοντες πόνω τε πολλῷ καὶ μόλις εἰς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη παραγίνονται. Ὅσπερ ἐπιβῆ ὁ Φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ τῷ εἰρημένῳ ἐτεκτήνατο καὶ φυλακτικῶν κατεστήσατο. Τοῦτο ἐν ταῖς Ἀναστασίου ἡμέραις Ἀμβαζούκης κατεῖχεν, ὄννος μὲν τὸ¹³ γένος, Ῥωμαῖοι δὲ καὶ Ἀναστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνχειρίζεν Ἀναστασίῳ¹⁴ τὰς πύλας. Ὁ δὲ τῆς μὲν προτορίας ἀπαδέχετο, οὐκ ἀναδέχετο δὲ τὴν φροντίδα. Καθάδης δὲ τελευταῖσαντος Ἀμβαζούκου ἐδίασατο τοῖς παιδῶν καὶ τὰς πύλας ἔσχεν. Ἀναστάσιος δὲ, ἐπὶ αἰ πρὸς Καθάδην ἐγένοντο σπονδαί, πόλιν ἐδείματο ἐν χωρίῳ Δαρᾶς ἐχυρᾶν¹⁵ Περσῶν οὐκ ἐθέλοντων, καὶ ἐτέρων πόλιν ἐν Ἀρμενίοις, ἐγγυτάτω τῶν Περσαρμενίας ὄριων, ἣτις πρὶν ἔκαλετο Θεοδοσίου πόλις, ὅτε Θεοδοσίου πόλεως αὐτῆ ἀξίωμα ἀντὶ κώμης παρεβένου.

Ἐπι Ἀναστασίου τελευταῖσαντος, καίτοι πολλῶν ἔστων τῶν πρὸς γένους¹⁶ ἀξίων τῆς βασιλείας, πάντων ταύτης ἀπεληλαμένων Ἰουστίνος τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο. Πρὸς ὃν Καθάδης, Χοσρόη τῷ νεωτάτῳ πρὸ τὴν βασιλείαν μέλλον ἀσφαλῶς καταλιπεῖν¹⁷, γράμματα ἐγράψεν υἱοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν Χοσρόην αἰτούμενος. Ἰουστίνος δὲ περιχαρῆς¹⁸ ἐδέξατο τὴν αἰτήσιν, ἀλλὰ γε δὴ καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς, ἣδη ἐβδῳξ ἐν τὴν βασιλείαν ἐκδέξασθαι¹⁹. Ἀλλὰ Πρίσκω τοῦ κραιστορος²⁰ ταῖς συμβουλαῖς μετέμελε τὸ δέξαντα, καὶ Χοσρόης ἐσποιητὸς υἱὸς Ἰουστίνου²¹ εἰς ἐγένετο· τὸν γὰρ υἱὸν ἐρασσε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πατρῴας ἀρχῆς νόμιμον. Ἐπὶ δὲ τοῖς περὶ Χοσρόην λόγους καὶ τὴν εἰρήνην Περσῶν μὲν Σέστος ὁ Καθάδην σῶτας πάλαι καὶ Βεδῳξ²² ἐστάτησαν, Ῥωμαίων δὲ Ρουφίνος καὶ Ὑπάτιος. Καὶ Βεδῳξ μὲν Σέσθην Πέρσαις ἐνδιαβαλὼν ἀναιρεθῆναι ποιήσκει, Ρουφίνος δὲ Ὑπάτιον εἰς βασιλέα διαβαλὼν παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς παρεσκεῦασεν.

VARIÆ LECTIONES.

⁹ πεντήκοντα A : ζς. ¹⁰ ἐξήκοντα G. ¹¹ εἰς G. ¹² τὸ οὐκ. A. ¹³ Ἀναστασίῳ A. ¹⁴ Δαρᾶς ἐχυρᾶν A : Δαρᾶς καὶ Ἀγγου G. ¹⁵ γένος G. ¹⁶ καταλ. ἀσφ. G. ¹⁷ περιχαρῶς G. ¹⁸ ἀναδέξασθαι A. ¹⁹ κραιστορος G. ²⁰ Ἰουστίνου G. ²¹ Βεδῳξ G.

NOTÆ.

(157) J. quinquaginta.

(16) De Caspiis portis geographi videndi, et Quæsi. Curt., Arrianus, etc.

A gressu vero Iberorum fines, semita quædam occurrat angustissima, stadiis fere sexaginta (67) producta, quæ in abruptum quemdam penitusque invium desinit locum: ubi neque transitus apparet ullus, præterquam porta tanquam manu constructa, ibidem a natura constituta, quæ Caspia (68) antiquitus dicta. Ultra eam portam campi sunt equitationi accommodi, et nativis aquis referti, ac regio multa equis pascendis, et plana: ubi Hunnorum feregentes omnes habitant, usque ad Mæotidem pertinentes paludem. Hi si quando per Caspiam portam (cujus modo memini) in Persarum et Romanorum regionem tendunt, integris equis quam incitatissimo cursu feruntur. Nam sexaginta his duntaxat, quæ diximus, stadiis cum loci difficultate conflictantur, quotquot ad Iberiæ fines penetrare volunt: cum tamen per alios quosdam exitus profecti, magno labore ægre aliquando in Persarum ac Romanorum oram perveniant. Quod ubi Alexander Philippi filius animadvertit, portas in dicto loco exædificavit: præsidioque ibidem relicto, munivit. Id munimentum Anastasii imperatoris temporibus Ambazuces tenuit, domo Hunnus, Romanorum et Anastasii amicus, qui et portas illas eidem principi tradidit. **23a** Ille benevolentiam quidem suscepit, at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, dejectis per vim ejus liberis, portas occupavit. Anastasius, pactis cum Cabade induciis, urbem [de suo nomine.] Persis repugnantibus, ædificavit in regione Daras et Anchu: alteram item in Armenia, proxime ad Persarmeniæ fines, quæ prius Theodosiopolis dicta, quod Theodosius imp. urbis dignitatem ignobili vico attribuisset.

Anastasio vita functo, quamvis multi generis claritate imperio digni reperirentur, cæteris repulsam passis, Justinus succedit: ad quem Cabades, quo filio natu minimo Chosroæ regnum tuto relinqueret, litteras dedit, adoptari ab ipso Chosroen postulans. Justinus postulantis votum libenter accepit, ut et Justinianus sororis ejus filius, qui regni hæres sperabatur. Sed Procli quæstoris consiliis sententiam mutarunt, neque a Justino Chosroes est adoptatus. Legibus enim filios honorum patris successores, suosque hæredes existere aiebat. Hinc pro Chosroæ et pace, a Persis Seoses, qui Cabaden pridem servarat, et Beodes (69), a Romanis vero Rufinus, et Hypatius, legati missi. Et Beodes quidem Seosem apud Persas calumnians, vita privandum curavit. Rufinus vero Hypatium apud imperatorem insinulando, magistratu deiecit.

(69) Aliter *Mebodes*, in Procopio, Raphaelæ Volaterrano interprete.

Quod inter Bosporum et Chersonem dierum viginti medium interjacet spatium, Hunni incolunt : qui suis olim legibus degentes, in Justinii nuper potestatem venerunt : ut jam Cherson Romani terminus imperii esset. Accesserunt et Iberi Justino imper. una cum Gurgogene (70) eorum duce, a Persis male tractati. Qua de causa Romanos inter et Persas bellum exarsit.

Vivens etiamnum Justinus in societatem Imperii ascivit Justinianum, qui, mortuo avunculo, solus imperio potitus est. Belisarius et Sitas prætoriani milites fuerunt, quo tempore Justinianus copias ducebat : a Justino vero militibus in Daras præfectus Belisarius datus est : cum et Procopius hic scriptor a consiliis illi additus. Imperante post solo **23** Justiniano, dux Orientis creatus Belisarius in Persas movere jussus est. Cabades Perozen genere Persam, dignitate merorem, exercitui suo præfecit. Cum autem uterque exercitum circa Daras haberet, Belisarius Perozes denunciavit, paratum sibi in urbe balneum haberet : lavare enim postero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter se compararunt. In acie dein utriusque exercitum constituto, Andreas quidam Byzantius, gymnasticis (71) exercitationibus atque palæstræ Byzantii præfectus (qui et Buzæ, militum cum Belisario tribuno, domesticus hærebat, Buzæ corpus in balneo curare solitus), cum ad singulare certamen provocatum esset, ignotus omnibus, bis depugnando victor decessit, cæptumque prælium sinierunt. Post iterum commisso inter eos prælio, Romani longe superiores evaserunt, cum ingenti Persarum clade. Quo factum est, ut cum Romanis exinde justo prælio dimicare detrectarint, incursiones tamen utrinque factæ.

αὐτοῦ οὐκέτι ἤθελον ἐκ τοῦ εὐθέως μάχην διενεγκεῖν ἐξ ἐγίνοντο.

Cabades alterum in Armeniam Romanis subditam exercitum misit, qui ex Persarmenis, et Sauritis [*al.* Sauritis], et Saberis (72) constabat. His Mermeros copiis præfectus. Dorotheus vero Armeniæ dux, et Sittas, qui et toti huic Romano exercitui præfuit, manu cum hoste conserta, pauci majores longe copias superarunt : unde et domum Persæ fugerunt. Hac occasione Romani cum alia Persicæ regionis occuparunt loca, tum Pharaugium, quod vocant, ceperunt, unde aurum Persæ effodientes, regi pendunt. Zani vero, Sauni antiquitus appellati, liberi, et latronum ritu vicina popalantes loca, Sitta duce victi, in jus nostrum, ditionemque concedentes, Christiani facti sunt, et

Ἐπι μεταξὺ ὁ Βοσπόρου καὶ Χερσῶνος, αἱ διέχουσιν ἀλλήλων ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι τὰ ἐν μέσῳ Ὀδυνικῶν ἔθνη αὐτόνομα ὄντα πρότερον Ἰουστινίῳ κατήκουσιν γέγονεν· ἡ δὲ Χερσῶν ἐσχάτη τῆς Ῥωμαϊκῆς ὑπήρχε γῆς Προσεχώρησαν δὲ καὶ Ἰθῆρες Ἰουστινίῳ ἄμα Γουργεῖν τῷ σφῶν ἡγεμόνι, ὑπὸ Περσῶν ταλαίπωροῦμενοι. Καὶ ὑπὲρ αὐτῶν Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις ἠρέθη πόλεμος.

Ἐπι ἐτι ζῶν Ἰουστινίῳ Ἰουστινιανὸν κοινωὸν τῆς βασιλείας ἐποίησατο, τελευτήσαντος δὲ τοῦ θεοῦ ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ Σίττας δρομοφόρος ἦσθη Ἰουστινιανῶ ἐπι στρατηγούτος. [34 Η.] Ἐπὶ δὲ Ἰουστινίου τῶν ἐν Δαρᾶς καταλόγων Βελισάριος ἀρχὸν κατέστη, [72 R.] ὅτι καὶ Προκόπιος ὁ συγγραφεὺς συμβουλος αὐτῷ ἠρέθη. Μοναρχήσαντος δὲ Ἰουστινιανῶ Βελισάριος τῆς Ἐπι στρατηγῆς καταστάς ἐπὶ Πέρσας στρατεύειν ἐτέτακτο. Καθάδης δὲ Περσῶν ἀνδρα Πέρσην, μὴράνην δὲ τὴν ἀξιωμα, τοῦ οἴκειου στρατοῦ ἡγεμόνα κατεστήσατο· καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα περὶ Δαρᾶς ἐστρατοπέδεύσαντο. Καὶ Περσῆς Βελισαρίῳ ἐδήλου ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει βαλανεῖον ἔχειν· βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν λούσασθαι τῇ ὑστεραίᾳ. Δὴ δὴ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολὴν κρατερῶς ἐξηρτούντο. Παρατάξαι δὲ γενομένης ἐκατέρου στρατεύματος, Ἀνδρέας τις Βυζάντιος παιδοτρέτης καὶ παλαίστρας ἐν Βυζαντίῳ προσετηκώς, ὃς δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ στρατηγούτος Βελισαρίῳ οἰκεῖος ἐτύχχανεν, ἅτε τοῦ Βούζου σώματος ἐν βαλανεῖῳ ἐπιμαλούμενος, οὗτος προκλήσας ἐς μονομαχίαν γεγεννημένης λαθὼν ἀπαντας, δεύτερον μονομαχῆσας, ἐνίκησε, καὶ ἀρξασθῆναι τοῦ πολέμου διελύθησαν. Ὑστερον δὲ πάλιν συστάσας αὐτοῖς πολέμου πολλῶ καθυπέρτεροι Ῥωμαῖοι ἐγένοντο καὶ Περσῶν πολὺς ἐρρύθη φόρος, καὶ ἀπὸ Ῥωμαίων, Ἰφοδοὶ δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέρω

Ἐπι Καθάδης ἄλλο στρατεύμα ἐς Ἀρμενίαν τὴν Ῥωμαίοις κατήκουσιν ἐπιπέμφεν, ὃ δὴ στρατεύμα Περσαρμενίων καὶ Σαυιτιῶν καὶ Σαβίρων ἦν· τοῦτο τῷ στρατῷ Μερμερόης ἡγεῖτο. Δωρόθεος δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγός, καὶ Σίττας, ὃς παντὸς ἐφεστήκει τοῦδε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις ὀλίγοι πολὺ πλείονων ἐκράτησαν· ἐξ οὗ δὴ καλεῖται οἴκουσι τῆδε Πέρσαι ἀνεχώρησαν. Τότε καὶ ἄλλα μὲν Περσικὰ χωρία Ῥωμαῖοι κατέσχον, κατέσχον δὲ καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον, ὅθεν δὴ καὶ τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες βασιλεῖ φέρουσι. Καὶ Τζάνοι δὲ, οἱ πάλαι Σάνοι καλούμενοι, αὐτόνομοι ὄντες καὶ ληστρικώτερον τοῖς πλησιοχώροισι κατατρέχοντες, ὑπὸ Σίττα καταστρατηγῆ-

VARIAE LECTIONES.

²³ δτι τὰ μεταξὺ Α. ²⁴ Γουργογένειος. ²⁵ ἠρέθη Α. malim ἤρθη. ²⁶ Σίττας ζ. ²⁷ Δάρας Α, qui sic et infra. ²⁸ μὴράνην ζ. ²⁹ post ὑστεραίᾳ cum Α omisi ἔρη. ³⁰ libri συμβολὴν. ἐξηρτούντο ζ. ³¹ πολὺς Α ; πολλοὺς ζ. ³² ἐς Ῥωμαίους Α : Ῥωμαίους ζ. ³³ Σαβίρων ζ. ³⁴ oi add. Α. ³⁵ Σάνοι Α : Σαῦνοι ζ. *alibi legitur* Ἰσαυροί. Casaubonus. ³⁶ τοῖς πλησιοχώροισι ζ.

NOTÆ.

(70) *Gurgenes* est in Procopio Volaterrani.

(71) Παιδοτρέτης, magister exercitor, apud Plaut.

Trinum.

(72) Ita quoque Hunni vocati sunt.

θέντες εἰς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες Χριστιανοὶ Ἀ
 γέρουσι καὶ κατήκοι Ῥωμαίους, ὡς καὶ ἐς λόγους
 στρατοῦ Ῥωμαίου κατατάττεσθαι.

Ἵτι Καβάδης ἀμφὼ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ
 ἤττηθέντων ἐν ἀπορίᾳ ἦν, Ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τῶν
 παρὰ Πέρσαις Σαρακηνῶν βασιλεὺς, ἀνὴρ ὢν δεινὸς
 ἐν πολέμῳ καὶ δραστήριος, ὃς³⁰ ἐς γόνυ τὰ Ῥωμαίων
 ἐκλίνα πράγματα ἔτεσι πενήκοντα, οὕτως ὑπέθετο
 Καβάδῃ ἐς Ἀντιόχειαν τότε ἀφύλακτον οὔσαν καὶ
 τὰ ταύτη³⁷ χωρία ἐσθαλεῖν. Γνοὺς δὲ Βελισάριος
 κατὰ τάχος ὑπήνταξε, στρατεύμα Ἰσαύρων καὶ
 Ἀρέθαν τὸν³⁸ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις Σαρακηνῶν βασι-
 λείᾳ ἅμα τοῦ οἰκείου συνεπαγόμενος λαοῦ³⁹. Ἀλα-
 μούνδαρος δὲ καὶ Ἀζαρέθης ὀρβωδῆσας ἐπ' οἴκου
 ἀπεχώρει· καὶ Βελισάριος εἶπετο, οὔτι⁴⁰ ἐς χεῖρας
 ἔλθεῖν προαιρούμενος, τὴν δίωξιν δὲ σχηματίζόμενος.^B
 Ἀλλὰ τὸ γε πλῆθος ἐλοιδόρειτο αὐτῷ, [35 II.] πρῶ-
 τον μὲν οὐκ εἰς τὸ ἐμφανές· ἐπεὶ δὲ ἐμφανῶς⁴¹
 ἐκάρκισεν, ἄκων συγκροτεῖ τὸν πόλεμον. Καὶ τὰ μὲν
 πρῶτα κινιόντων ἐκατέρωθεν ἀγγύμαλος ἡ μάχη
 ἐγένετο, ἔπειτα δὲ τραπένοος τοῦ περὶ Ἀρέθαν λαοῦ
 καὶ τῶν Ἰσαύρων κατὰ κράτος ἐνίκων Πέρσαι⁴²·
 καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταβάς Βελισάριος τοῖς
 κατακλειμμένοις συνετάττετο καὶ ἡμύνητο, ἅπαντες
 ἂν διεφάρησαν. Ἀζαρέθης⁴³ μέντοι ὁ Περσῶν
 στρατηγός· ὑποστρέψας πρὸς⁴⁴ Καβάδην οὐκ ἀπ-
 ὤωατο τῆς [73 H.] νίκης· πολλοὺς γάρ ἦν καὶ αὐτὸς
 ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ πολὺ πλείους τῶν
 ἀντιπάλων διεφάρησαν· διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτί-
 ζει.

Ἵτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς ἐς⁴⁵ Βυζάντιον μετα-
 καλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδάλου⁴⁶ στρατεύσειε,
 Ἰστῆαν φυλάξοντα⁴⁷ τὴν Ἐφῶν ἀπέστειλεν· ἐν ᾧ καὶ
 Πέρσαι κατὰ Ῥωμαίων ἐσβάλλουσι, καὶ Καβάδου
 τελευταίου τοῦ πατρὸς Χοσρόης τὴν βασιλείαν ἐκδέ-
 χεται. Ρουφίνος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θωμᾶς σὺν
 Ἐρμογένει παρὰ Χοσρόην παραγίνονται ἐπὶ πρε-
 σβείαν· οἱς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον ἐφησε θέσθαι δέκα
 καὶ ἑκατὸν κεντηναρίοις. Ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι
 δευτέρωθεν, ὑστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην
 ἐσπείσαντο, ἔκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινι-
 ανοῦ ἔχοντος. Καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὰ τε χρήματα καὶ
 τὸ Φαράγγιον καὶ Βῶλον⁴⁸ τὸ φρούριον Πέρσαις
 παρέδωκαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις τὰ τε Λαζική⁴⁹
 ὄρεα καὶ Ἀγάρην⁵⁰, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμῳ, ἀνι-
 αὐτοῦ ἕτερον κεκομισμένοι⁵¹ οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. Εὐ-
 θὺς μέντοι ἐκατέρω βασιλεῖ ἐπιβουλὴν ξυνηγέθη
 γινέσθαι πρὸς τῶν ὑπῆκόων. Καὶ Χοσρόην μὲν ἄτε
 θορκοῦν καὶ ἄτακτον ὁ Περσῶν μισήσας λείως, Καβά-
 δην τὸν Ζάμον τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα βασιλείᾳ σφίσειν ἐβου-
 λέσσαντο στήσασθαι· ἀλλὰ γνοὺς ὁ Χοσρόης Ζάμην⁵²
 τε τῶν ἀδελφῶν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς ἅμα

Cabades, amisso utroque exercitu, animi pen-
 debat. Sed Alamundarus Persicorum Saracenorum
 rex, vir bello acer ac strenuus, res Romanorum
 valde infregit, annis quinquaginta. Hic Cabadi
 suggestit, **24 a** Antiochiam praesidio nudatam,
 sinuinaque invaderet. Belisarius, re cognita, quam
 maturrime occurrir, eductis Isaurorum copiis, et
 Aretha Romanarum partium Saracenorum rege,
 qui suam ipse gentem ductabat. Alamundarus
 vero, et Azarethes metu percussus, retro domum
 se recepit. Et Belisarius pone sequebatur, non
 tam cum hoste manus conserere cupidus, quam
 ut eum insequi se fingeret : donec multis vulgi
 convicis, primum quidem clam, deinde etiam
 palam lacessitus, invitus ad pugnam descendit.
 Cadentibus initio multis utrinque, ac caesis, anceps
 diu pugna fuit ; versis dehinc in fugam Arethae co-
 piis, atque Isauris, a Persis summa virtute pugnan-
 tibus, victoria stetit : ut nisi ex equo ad pedes
 Belisarius desillisset, ac reliquis sese adjungendo
 auxilium attulisset, debellatum eo die esset, caesi-
 que ad unum omnes internecone fuissent. Atta-
 men Azarethes Persarum dux, domum ad Cabaden
 reversus, victoriae fructum non tulit. Suorum enim
 multos in praelio amiserat, licet adversariorum
 plures cecidissent. Quamobrem inhonoratis adnu-
 meratus est.

C Evocat Constantinopolim Justinianus imperatorum
 Belisarium, ut iade in Vandalos expeditionem susci-
 piat : Orientique custodem Settam inposuit. Hise
 temporibus et Persæ cum Romanis concurrerunt,
 et, Cabade mortuo, filius Chosroes regni habenas
 suscepit. Missi ergo ad eum legati, Rufinus, Alexan-
 der, Thomas, et Hermogenes : quibus pacem velle
 se facere dixit perpetuam, centenariorum nimirum
 centum et decem, Verum re tum infecta discesse-
 runt : nec nisi postea constituta pactaque pax illa
 est perpetua, imperante sextum (73) jam annum
 Justiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium,
 et Bolium arcem Persis reddiderunt, etsi vicissim
 Romanis Laziorum in sinibus oppida, et Dagarem,
 D virum bello strenuum (tradito pro eo et altero non
 ignobili viro) remisissent. Mox utrique imperatori
 structæ insidiæ a subditis. Chosroen quidem, ut tur-
 bulenti inemperantisque ingenii virum, Persæ in-
 visum cum habent, Cabaden Zamæ fratris ejus fi-
 lium, regem sibi facere constituunt. Quo cognito,
 Chosroes Zamen **24 b** fratrem, reliquosque ger-
 manos, et conjurationis socios necat. Sic tranquil-

VARIAE LECTIONES.

³⁰ ἐς add. A. ³⁷ ταύτη apographum Stephani : ταύτης ζ. ³⁸ τὸν om. A. ³⁹ τῷ οἰκείῳ — λαῶ ζ.
⁴⁰ οὔτι ζ. ⁴¹ ἐπὶ ἀφανῶς ζ. ⁴² ἐνίκων Πέρσαι κατακράτος ζ. ⁴³ Ἀζαρίθης ζ. ⁴⁴ πρὸς A : εἰς ζ.
⁴⁵ εἰς ζ. ⁴⁶ Βανδίλους A. ⁴⁷ φυλάξαντα ζ. ⁴⁸ βόλων. ⁴⁹ Ἀγάρην ζ. ⁵⁰ αὐτοῦ δὲ καὶ ἕτερον κεκομη-
 μένον ζ. ⁵¹ Ζάμον ζ.

NOTÆ.

(73) Septimo imperii anno, inquit Procop.

Iata res est, quiesque data. Cabades tamen, Zamæ filius, admodum adolescens, prudentia Chanarangi Adergi-Dubantæ (74) cædem effugit, quo nomine hic postea a Chosroe est interfectus. Justiniano quoque imper. plebs Romæ insidias comparavit, creato imperatore (tametsi repugnaret) Hypatio Anastasii ejus, qui imperarat, patruele, nata seditione, ortoque tumultu e contentione ludorum circensium (75). Cæsar itaque Justinianus, Belisario et Mundo ducibus usus, Hypatium occidit, multosque conjurationis hujus socios sustulit, plane ut civium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori suppetias afferebant Boraides, et Justus Justiniani fratris filius.

In eo ipso libro narrat de Triboniano, qui e Pamphylia genus duxit, et quæstoris munus oblit, deque avaritia ejusdem, ac blandiloquentia. De Joanne item Cappadocum præfecto prætorio, ejusque vitii plurimis. Ut Antonina Belisarii conjux per Euphemiam filiam ejus callide Joannem circumvenerit, et insidias imperatori struere patefecerit: utque demum, Eusebio Cyzici episcopo ex insidiis occiso, impii sceleris consors habitus, corpore quæstionibus cruciatio, inclementer tandem ac severe proscriptus sit.

Libro secundo *Rerum Persicarum* ista refert. Chosroen invidia stimulatam, quod Africæ ditionem Romani tenerent, pacisque propterea fœdera solverent parantem, Vitiges, Gotthorum rex, per Ligures quosdam legatos, dein et per Basacum collocutus, magis inflammavit. Quo cum item tempore Armenii a Romanis defecissent, Sitta duce pugnando interempto, Persisque se permisissent, perpetua illa, ut vocant, pacis fœdera rumpere Chosroes, bellumque gerere animum induxit. Justinianus imperator, re cognita, Anastasium legatum misit hortatum ne pacem solveret. Eadem tempestate et Vitiges a Belisario captus, Constantinopolim est missus. Chosroes nihilominus Romanorum fines invadens Surorum oppidum cepit, Surinosque in servitutem abduxit. **25a** Sed tandem undecim captivorum millia ducentis aureis permutans, liberos omnes dimisit, Candido Sergiopolis episcopo pecuniam pollicito: qui cum promissis non staret, ad justam dissolutionem adactus est. Chosroes dein Hierapolim obsidere cœperat, cum illi Berhœæ episcopus (cui Magno nomen) pondo argenti duo millia promisit. Solvit itaque obsidionem rex,

των μετασχόντων ⁵⁵ τῆς βουλῆς ἀνελὼν τὴν στάσιν ἔπαυσε. Καβάδης δὲ ὁ Ζάμου ⁵⁶, κομιδῆ νέος ὢν, προνοία Χαναράγγου τοῦ Ἀδέργου Δουδάνου ⁵⁷ διέφυγε τὸν θάνατον· καὶ ὁ Χαναράγγης ὕστερον διὰ τοῦτο ⁵⁸ ὑπὸ Χοσρόου ἀνήρηται. Ἰουστινιανὸν ⁵⁹ δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλεύων Ἰπάτιον ἀκοντα, τὸν Ἀναστασίου τοῦ βασιλευκτοῦ ἀδελφιδού, βασιλέα σφῶν ἀνηγόρευσαν ⁶⁰, ἀρξάμενοι τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς στάσεως ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἵπποδρομοῖς ξηριδος· βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανός, Βελισσαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τὸν τε Ἰπάτιον καθείλε καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνείλεν, ἀχρι καὶ ἐς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντος. Συνέπραττον δὲ τῷ βασιλεῖ Βοραΐδης ⁶¹ καὶ Ἰούστος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί.

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ Τριβωνιανοῦ τοῦ ἐκ Παμφυλίας ἔλκοντος τὸ γένος διέξεισιν, ὃς τὴν κωαίστωρος ⁶² διεῖπεν ἀρχὴν, περὶ τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἰμυλίας, καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπάρχου τοῦ ἐκ Καππαδοκῶν, τῆς τε πανουργίας καὶ ἀπληστίας καὶ μέθης καὶ τῆς ἄλλης κακότητος· ὅπως τε Ἀντωνίνα ἡ τοῦ Βελισσαρίου γυνὴ δι' Εὐφημίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς φρεναπατήσασα Ἰωάννην [36 H.] ἐπιβουλον ἐδειξε βασιλέως, ὅπως τε ὕστερον, Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρεθέντος, συνεργὸς ὑπονοηθείς τοῦ μιάσματος ἠκίσθη τὸ σῶμα καὶ ἀκλιῶς ⁶³ ἐξορία πικρᾶ καὶ τελευταία παρεδόθη.

Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως τε Χοσρόην μελετώντα λύσαι τὰς σπονδὰς διὰ τὴν τῶν ⁶⁴ Ῥωμαίων κατὰ Λιδύην ⁶⁵ ἐπικράτειαν (φθὸν γὰρ ἐβάλλετο) Οὐτίγεις ⁶⁶ ὁ τῶν Γόθων βασιλεὺς διὰ τῶν Λιγούρων κοινολογησάμενος μάλλον ἐπώτρυνεν· εἶτα καὶ Βασάκου ⁶⁷ ἄμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν ⁶⁸ Ῥωμαίων καὶ Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, Πέρσαις δὲ προσχωρησάντων, τὰς ἀπεράντους σπονδὰς ⁶⁹ καλουμένας λύσας Χοσρόης πολεμῆν ἔγνω, [76 R.] Ἰουστινιανὸς δὲ μαθὼν παραίνεσιν αὐτῷ δι' Ἀναστασίου προσῆγε μὴ παρασπονδεῖν. Ἐν τούτῳ καὶ Οὐτίγεις αἰχμάλωτος παρὰ Βελισσαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὄρια καταδραμῶν τὴν Σούρων πόλιν εἶλε καὶ Σούρηνας ⁷⁰ ἠνδραποδίστατο. Ὑστερον μόντοι εἰς δισχιλίους ⁷¹ καὶ μυρίους ὄντας τοὺς αἰχμαλώτους δυοῖν ὁμολογία κεντηναρίων ἀφῆκεν ἄπαντας, Κανθίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως ἐκτίσαι τὸ χρέος ὑποσχόμενος ⁷²· ὁ δὲ τῆς ὑποσχέσεως ἀλογήσας τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἔκτισιν. Χοσρόης δὲ τὴν Ἱεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ ὁ Βεροίας ⁷³ αὐτῷ ἐπίσκοπος ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια ἔθετο, ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ὁμολογήσας καὶ

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ τοῖς μετασχούσις. ⁵⁶ Ζαμουῦ Α. ⁵⁷ Δουδάντους. ⁵⁸ διὰ τοῦτο ὕστερονς. ⁵⁹ Ἰουστινιανῶς. ⁶⁰ ἀνηγόρευσενς. ⁶¹ Βοραΐδηςς. ⁶² τὴν τοῦ κωαίστωροςς. ⁶³ ἀνηκλιῶςς. ⁶⁴ τῶν αἰθλ. Α. ⁶⁵ Λιδύων Α. ⁶⁶ ὁ Ἰτίγειςς. ⁶⁷ Βασάκου ὅτε ἄμας. ⁶⁸ μὲν] μὲν τῶνς. ⁶⁹ καλουμένας σπονδὰςς. ⁷⁰ Σούρον — Συρίνουςς. ⁷¹ χιλίουςς. ⁷² ὑποσχόμενους. ⁷³ Βερόλιαςς.

NOTÆ.

(74) « Adeo Quadubadi, » est in Procopio Latino.

(75) Populus ubique factione Veneta et Prasina divisus erat. (PROCOPIUS.)

πάτης ἀποστῆναι τῆς Ἐφάας, εἰ δέκα χρυσοῦ κεν-
τηνάρια λάβοι. Βούζης δὲ ὁ τῆς Ἐφάας στρατηγός,
ἐξιόμαχος ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὤδε κά-
κισα περιπλανᾶτο. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέροϊαν στρα-
τεύσας ἦει μὲν πολλὰ χρήματα, λαθῶν δὲ διασχίλια
σταθμὰ ἀργυρίου ἄλλα τσαυτά προσεπέζηται, μὴ
διδόντων ⁷¹ δὲ ἰσχυρῶς ἐπολιόρχει. Τοῦ δὲ σφῶν
ἐπισκόπου παραγενομένου ⁷² (Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ)
καὶ Χοσρόην λιπαροῦντος τοὺς μὲν Βεροιαίους κακῶν
ἀπαθεῖς ἀπῆκεν ἰέναι, ὅπῃ φίλον ἐκάστω εἶη· οἱ δὲ
στρατιώται οἱ πλείστοι ἐκόντες εἰποντο στρατευόμε-
νοι Χοσρόῃ, ὅτι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν συντάξων
ἐπιστέρει. Χοσρόης δὲ, ἐπὶ χρήματα Ἀντιοχεῖς
εἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐπολιόρχει τὴν Ἀντιοχείαν·
σφοδρῶς δὲ πολιορχουμένης Θεοκτιστος καὶ Μελάτζης,
ἕμα τῶν ἐπομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Λιβάνου στρατιω-
τῶν, ὑπεξελθόντες ἐφυγον, καὶ οὕτω Χοσρόης ἀτα-
λαιπῶρως Ἀντιοχείαν παρεστήσατο καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ
ἐνδραποδίστατο. Πρέσβων δὲ παρ' αὐτὸν ἡκόντων
Λωάννου τε τοῦ Ρουφίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμ-
ματέως τῶν ἀποβήτων, καὶ πολλῆς δικαιολογίας
ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγεννημένης, τέλος
ἄλλήλοις συνέθησαν ἐφ' ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παρα-
τείτα κεντηνάρια παντήκοντα παρὰ ⁷³ Ῥωμαίων λα-
θόντα, πέντε δὲ φερόμενον ἐπέτειον ἄλλον ⁷⁴ δασμὸν
εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι
παραίτερον κακόν· πρέσβεις τε πάλιν παρὰ βασιλέως
στελλομένους τὰς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ⁷⁵ σπονδὰς ἐμβε-
βαιωθήσεσθαι. Ἀλλὰ καίτοι ταῦτα [37 H.] θέμενος
Χοσρόης, ἐπὶ τε τὴν Ἀπάμειαν ἦει ⁷⁶, Θωμᾶ τότε
ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα εἰσπράττετο·
τέλος τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαθῶν
ἐκίων ἤγετο. Ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν τιμῶν καὶ ζω-
ποιῶν ξύλων τεθαυματούργηται. Εἰρηται καὶ ὅπως
Χοσρόης ἰπποδρόμιον ἐκεῖ ἐθέασατο. Ἀλλ' ἐκεῖθεν
Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα πάλιν ⁷⁷ ἐπορεύετο, ὑπὲρ ἧς
δύο λαθῶν κεντηνάρια ⁷⁸ παρὰ τῶν οἰκούντων ἀπο-
λιόρχειτον εἶασε. Καὶ ἐπὶ Ἐδεσσαν δὲ ⁷⁹ πορευθεὶς,
δύο λαθῶν κεντηνάρια, τισὶ δὲ καὶ θεοσημεῖαις ἀπει-
ληθεὶς, ἀπολιόρχειτον εἶασε κάκεινῃν. Αὕτη ἐστὶν
Ἐδεσσα, ἐν ἣ Ἀυγαρός τε καὶ τὰ περὶ Ἀυγαρον πάλαι
πρὸς Χριστοῦ ἐπράχθη. Οὗτος δὲ ὁ Αὐγαρος καὶ
παρ' Αὐγουστον τὸν τότε Ῥωμαίων αὐτοκράτορα
παραγεγονῶς φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε,
καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκία ἐπάνοδον σοφία κατεπράξατο. **D**
Ἀλλ' ὁ γε Χοσρόης ἐξ Ἐδέσσης ἀπάρας ἐπορεύετο.
Τότε καὶ [77 R.] Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέ-
σβειν, ἐπιτελέσειν τὰ συντεθέντα ὁμολογῶν. Χοσρόης

A pollicitus adhæc omni adeo Orientis Romanorum
ditione se excessurum, si mille auri pondo caperet.
Interea Buzes, dux Orientis, viribus suis diffusus,
cum Chosroe pugnare detrectans, circumcirca
oberrabat. Ergo Berhææ admoto exercitu, Chos-
roes pecuniarum nimium quantum postulavit, ac-
ceptisque pondo argenti millibus duobus, alterum
tantum exegit : quam quia cives summam non pen-
debant, valide urbem oppugnat. Verum accedente
Magno oppidi episcopo, et Chosroem deprecante,
Berhæenses imiunes liberosque abire permisit, quo
quidque vellet. Hinc plerique etiam militum ad
Chosroem sua sponte transierunt, quod stipendiis
eos imperator fraudasset. Ab Antiochenis similiter
pecuniam Chosroes postulans, nec impetrans, arcte
B Antiochiam cinxit. Cumque rex urgeret obsidium,
Theoctistus et Mulaizes, una cum iis militibus
quos a Libano secum duxerant, clam urbem egressi,
fugerunt. Ita Chosroes sine labore Antiochiam ad
deditionem compulit, civesque in servitutem rede-
git (76). Inde legati ad illum missi, Joannes Rufini
filius, et Julianus secretorum scriba : multisque
ultra citroque de æquis conditionibus habitis sermo-
nibus, tandem convenit : ut Chosroe (77) statim
Romani quinque aurcorum millia numerarent,
quingentos vero aureos quotannis, tributū alterius
nomine, perpetuo penderent, nihil se deinceps mo-
lestiæ allaturum promittenti : utque missi iterum
ab imperatore legati, pacis conventa firmarent. Ve-
rum etiam his ita compositis, Chosroes Apameam
C profectus, ubi Thomas episcopus præsidebat, mag-
nam ei pecuniarum vim impetravit, ac tandem sa-
cra vasa, templisque dedicata universa secum au-
ferens, discessit : inter quæ circa adorandæ ac vi-
visicæ crucis lignum miraculum contigit (78). Nar-
ratur etiam ludos equestres ibidem spectasse. Inde
ad Chalcidem urbem progressus est, et **25 b** ducentis
aureis ab incolis exactis, sine obsidione recessit.
Venit hinc Edessam, et tantundem abstulit : ac si-
gnis quibusdam divinis deterritus, hanc quoque ur-
bem non obsedit. (Hæc Edessa illa est in qua Au-
garus (79), quæque in illo antiquitus per Christum
patrata ; idemque hic Augarus, qui ad Augustum,
tunc Romanorum imperatorem profectus, amico eo
in primis usus, ut illi ad suos redire non nisi soler-
tia quadam sit datum). Sic igitur Chosroes Edessa
discessit. Ea etiam tempestate legatis suis Justinia-
nus rescripsit, paratum se pacta convenia pacis

VARIÆ LECTIONES.

⁷¹ διδόντων ζ. ⁷² παραγενομένου A. ⁷³ παρὰ] πρὸς A. ⁷⁴ ἄλλον A : ῥάλλον ζ. ⁷⁵ τὴν εἰρήνην ζ.
⁷⁶ ἕμα A : εἶη ζ. ⁷⁷ πάλιν ζ. ⁷⁸ κεντηνάρια λαθῶν ζ. ⁷⁹ δὲ add. A.

NOTÆ.

(76) Addit Procop. « Urbemque præter templa in-
cessit. »

(77) Ut Chosroes in præsens quinquaginta millia
aureorum ac totidem quotannis perpetuo
accipiat, neque eos ultra lacessat. (Sic Procop. Vo-
luer. lib. II.)

(78) Ζωοποιῶν ξύλων. Apparente desuper ignis

jubare.

(79) De quo D. Baron. tom. I, ad an. Chr. 31, ex
Damasceno lib. IV *Orthod. fidei*, cap. 17, ubi
Abagarus nominatur. Et lib. I *Contra Iconoma-
chos*. Euseb. lib. c. 13, *Agbarus*; aliis *Acbarus*.
Vide et Sur. 16 Aug.

perficere. Chosroes nihilominus Constantiæ pecuniam imperavit, et Daras delatus, urbem cinxit, quam tamen, Martiano duce hanc propugnante, de obsidionis successu diffidens, non oppugnavit, sed acceptis mille argenti pondo, in Persidem concessit. Antiochenos vero in recens a se condita urbe in Assyria (quæ diei itinere a Ctesiphonte distabat, et *Antiochia Chosroæ* appellabatur) una omnes habitare jussit, tanta benevolentia significatione ac gratia in eos usus, ut principum nemini, præterquam sibi, parere voluerit hippodromiis quoque, aliisque voluptatibus illorum animos ibi oblectans.

Belisarius ex Italia dux revocatus, adversus Chosroem et Persas ineunte : vere missus, et in Mesopotamia versans, nudum fere ab armis exercitum, et ad Persarum nomen trepidantem, accurate armavit, animavitque. Chosroes vero (Lazis eum invitantibus, qui cum suo duce Gunaze jam Persis sese adjunxerant, propterea quod sordidius (80) Joannes cauponaretur, atque tributa exigeret), adversus Petras urbem movit : quæ urbs Colchidis maritima est, ad Pontum Euxinum sita. Hanc dum obsidet, quandiu quidem Joannes superstes fuit, nihil profecit, cum vero jaculo Joannes jugulum trajectus periret, urbem occupavit. Inquilinos tamen ab injuria liberos dimisit. Sponsione enim illos in deditionem accepit, et solius Joannis bona plurima, quæ monopolis sibi frusterat, invasit omnia. Belisarius interim sibi frustra tentata, Sisanorum urbem (81) obsidens, vique oppugnans, pactis conditionibus cepit, et Bleschamen ducem **26a**, Persarumque viros gravissimos ibi captos, Constantinopolim misit. Arethas quoque cum exercitu contra Assyrios missus, eam oram deprædatus est : unde magna pecuniarum vi ab Arethæ sociis parata, ad Belisarium redire detrectarunt. Belisarius ipse, tentato morbis exercitu, et rebus ab Arethæ gestis nondum cognitis, Rhæcithango insuper et Theoctisto discedere parantibus, ad Phœnicum oram custodiendam, quam Alamandarus vastabat, sic e Persarum regione domum revertit, et Constantinopolim ad Justinianum Augustum accessit (82).

LXIV.

Theophanis Byzantii Historiarum libri x.

Lecti sunt Theophanis Constantinopolitani *Historiarum* libri decem, quorum primus initium ducit ab illo Persico bello, quod ruptis jam fœderibus iis exortum est, quæ Justinus (83) imperator et Cho-

δὲ ἐτι Κωνσταντιαίους χρήματα εἰσεπράττετο, καὶ ἐπὶ Δαρὰς ἐλθὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, Μαρτινίου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένου. Ἀπορήσας δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ χίλια σταθμὰ ἀργυρίου ὡς λαβῶν, ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἐχώρει, καὶ τοὺς Ἀντιοχείας ἀπαντας ὡς, πόλιν ἐν Ἀσσυρίοις ὡς δειμάμενος ὄδῳ ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσαν, Ἀντιόχειαν τε τὴν Χοσροῦ καλέσας, ἐν αὐτῇ συνήκισε ὡς, πολλῇ φιλοφροσύνῃ καὶ χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, καὶ οὐδενὸν ὑποκεισθαι αὐτοὺς ὡς τῶν ἀρχόντων πλὴν ἑαυτῷ θεσπίσας, ἱπποδρομίαις τε καὶ ταῖς ἄλλαις ἐψυχάγωγει τέρψεσιν.

Ὅτι Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας μετακληθεὶς στρατηγὸς ἐπὶ Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρ: ἀρχομένην ἐστάλη, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος ἀνοπλον ὄντα σχεδὸν τι τὸν στρατὸν καὶ κατεκτηγῶτα τὸ Περσῶν ὄνομα ὤπλιζε τε ἐπιμελῶς καὶ ἐπεθάρβυον. Χοσρόης δὲ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένου, ἄτε δὴ ὡς αὐτῶν τε καὶ Γουβάζου ὡς τοῦ σφῶν ἡγεμόνος Πέρσαις προσκεχωρηγῶτων διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε καὶ καπηλείαν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ἐπιθαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλχοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ Πόντῳ, ἤπειγετο, καὶ ταύτην πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιτῆν, οὐδὲν ἤνυεν, ἐπεὶ δὲ βέλει τρωθεὶς τὸν τράχηλον ἐτελεύτησε, τὴν πόλιν παρεστήσατο. Τοὺς μὲντοι ἐνοικούντας ἀπαθείς κακῶν ἀφήκεν ὁμολογίᾳ γὰρ αὐτοὺς προσελάθετο, καὶ μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἄπερ ἀπὸ τοῦ μονοπωλίου αὐτῷ συνελεκετο, ἐλήϊσατο πολὺ πλῆθος ὡς ὄντα. Βελισάριος δὲ Νισίβιδος μὲν ἀποπειράσας οὐδὲν ἰσχυρῶς, τὴν Σισαύρων δὲ πόλιν ὡς πολιορκήσας καὶ βιασάμενος ὁμολογίᾳ παρεστήσατο, Βλησχάμην τε ὡς τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς λογιωτάτους Περσῶν ἐν αὐτῷ λαβῶν ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπεμψε. Καὶ Ἀρέθαν ἅμα στρατῶν ἐν Ἀσσυρίοις ὡς πέμψας τὰ ἐκεῖνη ὡς χωρία ἐλήϊζετο ὡς ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαν περιβαλλόμενοι οὐκ ἤθελον ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ τοῦ σταυροῦ νοσοῦντος καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνοουμένων, καὶ Ῥεκιθάγγου καὶ Θεοκτίστου ἀποπορεύεσθαι ὡς μελλόντων ἐς φυλακὴν τῶν περὶ Φοινίκην [38 II.] ὡς χωρίων, ἃ ὑπὸ Ἀλαμουνδάρου κατετρέχετο ὡς, εἰς ταῦτα ἐξ ἡθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκεία ἐπανάησι, καὶ ἐς Βυζάντιον παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο ὡς.

D

ΕΥ.

Θεοφάνους Βυζαντίου Ἱστορικοὶ λόγοι ε'.

Ἀνεγνώσθη Θεοφάνους Βυζαντίου Ἱστορικῶν λόγους δέκα. Ἀρχεται δὲ ὡς ὁ πρῶτος λόγος ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ πολέμου τοῦ συστάντος μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν σπονδῶν, ὡς Ἰουστινιανὸς ὡς ὁ βασιλεὺς καὶ Χοσρόης

VARIAE LECTIONES.

ὡς ἀργύρου A. ὡς πάντας ζ. ὡς Ἀσσυρία ζ. ὡς συνήκισε Schottus: libri συνήκισε. ὡς αὐτοὺς post πλὴν ponit A. ὡς δὲ A : δὴ ζ. ὡς Γουβάζου ζ. ὡς πολυπληθῆ ζ. ὡς ante πόλιν in A lacuna quatuor litterarum. ὡς τε A : δὲ ζ. ὡς πρὸς Ἀσσυρίους ζ. ὡς ἐκεῖσε ζ. ὡς ἀποπορεύεσθαι ζ. ὡς Φοινίκων A. ὡς κατεστρέφετο ζ. ὡς post μετεπέμπετο in A lacuna trium columnarum. ὡς δὲ add. A. ὡς Ἰουστίνος ζ.

NOTÆ.

(87) Cognomento *Zibus*.

(82) Τὴν Σισαύρων πόλιν, Procop. Σισαυρώνων. Fortassis idem locus *Sisarbanum* inf. vocatur a

Theophil. Simocate lib. 111.

(82) *Betesmachæ* Procopio, et *Bleschamus*

(83) *Al. Justinianus* supr. Procop. 11 *De bello Pers.*

ὁ Περσῶν ἀλλήλοισι ἔθεντο, ἔλυσε δὲ Χοσρόης τε αὐ-
 τῆς καὶ Ἰουστίνου διάδοχος Ἰουστινιανὸς καταστάς,
 αὐτῆρου ἔτους τῆς ἀρχῆς αὐτῆ [80 R.] παραιουμέ-
 νου ⁸⁴. Ἀρχόμενος δὲ ἐνετύθεν τῆς ἱστορίας κάτεισι
 μέχρι δεκάτου ἔτους αὐτοῦ τοῦ πολέμου. Μένηται
 ἃ ἐν τῆδε τῆ πρώτῃ τοῦ βιβλίου λόγῳ καὶ τὰ κατὰ
 Ἰουστινιανὸν ἱστορησάσι· οὐ μὴν ἀλλὰ δηλὸς ἐστὶν ὡς
 καὶ ἐφεξῆς τῶν δέκα λόγων ἑτέρους συντάξα. Διέξ-
 υισι δὲ ἐν μὲν τῆδε τῆ λόγῳ ὅπως αἱ σπονδαὶ συν-
 εχῆθησαν, Ἰουστίνου μὲν διὰ Κομνητιόλου Σουα-
 νίαν παρὰ Χοσρόου ἀπαιτοῦντος, αὐτοῦ δὲ ὑποπιθε-
 μένου, οὐ μόντοι διδοῦντος ⁸⁵, ὅπως τε ἡ Μεσοποτα-
 μία πᾶσα ἐσεισθη, προοίμιον τῶν ἐπικλευσομένων
 κακῶν γενομένην.

Ἵτι τὰ ¹ πρὸς Εὐρον ἄνεμον τοῦ Τανάιδος Τούρ-
 κη νέμονται, οἱ πάλαι Μασσαγέται ² καλούμενοι, οὗς
 Πέρται εἰκαίῃ γλώσσῃ *Kermichionas* φασι. Καὶ αὐτοὶ
 ἃ ἐν τῇ τότε δῶρα καὶ πρόσβεις πρὸς βασιλεῖα Ἰου-
 στίνου ἔστασαν, δεόμενοι μὴ ὑποδέξασθαι αὐτὸν ³
 τοῦς Ἀδάρους· ὁ δὲ τὰ δῶρα λαθῶν καὶ ἀντιφιλοφρο-
 νιστάμενος ἀπέλυσε εἰς τὰ οἰκεία. Τοῖς δὲ Ἀδάρου
 ὑστερον ἔλθουσιν, καὶ Παννονίαν οἰκῆσαι καὶ εἰρήνης
 τυχεῖν δεομένοις, διὰ τὸν πρὸς τοῦς Τούρκους λόγον
 καὶ τὰς συνθήκας οὐκ ἐσπίεσται.

Ἵτι τὴν τῶν σκωλήκων γένεσιν ἀνὴρ Πέρσης βα-
 σιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ ἐν Βυζαντίῳ ὑπέδειξεν,
 ὅπως πρότερον ἐγνωσμένην Ῥωμαίοις. Οὗτος δὲ ἐκ
 Σηρῶν ὄρηθεις ὁ Πέρσης τὸ σπέρμα τῶν σκωλήκων
 ἐν κάρθκι λαθῶν μέχρι Βυζαντίου διεσώσατο, καὶ
 τοῦ ἔαρος ἀρξαμένου ἐπὶ τὴν τροφήν τῶν συκαμίνων
 φύλλων ἐπαφῆκε τὰ σπέρματα· τὰ δὲ τραφέντα τοῖς
 φύλλοις ἐπεροφύησέ τε καὶ ἄλλα εἰργάσατο. Ἵν
 τὴν τε γένεσιν καὶ τὴν ἐργασίαν ὁ βασιλεὺς Ἰουστι-
 νος ὑστερον τοῖς Τούρκοις ὑποδείξας ἐθάμβησεν· οἱ
 γὰρ Τούρκοι τότε τὰ τε Σηρῶν ἐμπορία καὶ τοὺς
 κρέμας κατεῖχον. Ταῦτα δὲ πρὶν μὲν Πέρσαι κατε-
 ἔχον, Ἐφθαλάνου δὲ τοῦ Ἐφθαλιτῶν βασιλέως, ἐξ
 ὧ καὶ τὸ γένος ἔσχε τὴν κλήσιν, Περδῆν καὶ Πέρσας
 κλησάντος ἀφηρέθησαν μὲν τούτων οἱ Πέρσαι, δεσπό-
 ται δὲ κατέστησαν Ἐφθαλίται· οὗς μικρῶ ὑστερον μάχῃ
 κήσαντες Τούρκοι ἀπέβλον ἐξ αὐτῶν καὶ ταῦτα.

Ἰουστίνος δὲ Ζήμαρχον εἰς τοὺς Τούρκους πρέ-
 σβην ἀπέστειλεν· ὃς καὶ λαμπρῶς ἐστίασας τε
 τοῖς Τούρκοις καὶ εἰς τὰ μάλιστα φιλοφρονηθεὶς εἰς
 τὸ Βυζάντιον ἐπανῆει. Διὸ καὶ ὁ Χοσρόης ἐπ' Αἰθιο-
 πίας, φίλου ὄντας Ῥωμαίους, τοὺς πάλαι μὲν Μακρο-
 βίους νῦν δὲ Ὀμηρίτας; καλουμένους, ἐστράτευσε,
 καὶ τὸν τε ⁴ βασιλεῖα τῶν Ὀμηριτῶν Σανατούρκην διὰ
 κήραντος τοῦ Περσῶν στρατηγοῦ ἐζώγησε, τὴν τε
 πάλιν αὐτῶν ἐξεπόρθησε, καὶ τὸ ἔθνος παρεστήσατο.
 Λίγισσι δὲ καὶ ὅπως Ἀρμένιοι [39 H.] ὑπὸ Σουρή-
 νου ⁵ κακούμενοι, καὶ μάλιστα παρὶ τὴν εὐστέθειαν,

A sroes Persarum rex invicem constituerant. Solve-
 rant ea Chosroes ipse, et Justinus (84), Justiniani
 jam successor, exeunte altero imperii anno.
 Hinc ergo narrationem auspicatus, pergit ad
 annum usque belli decimum. Meminit vero hoc ipso
 primo voluminis libro, scripsisse quoque se quæ
 sub Justiniano gesta sunt, imo et plures eum decem
 hisce subjunxisse libros, satis manifeste apparet.
 Narrat autem hoc libro, qua ratione pacta conventa
 sint dissoluta, cum Justinus per Comentiolum
 Suaniam a Chosroe repeteret, ipse vero verbo qui-
 dem promitteret, non tamen re præstaret. Refert
 et in tota Mesopotamia terram movisse, initium ni-
 mirum calamitatum, quæ subsequæ sunt.

B In Oriente ad Tanaim Turci degunt, qui Masa-
 getæ antiquitus dicti, a Persis sua lingua *Kermi-
 chiones* appellantur. Hi tempestate hac legatos cum
 muneribus ad Justinum imp. legarunt, ne Abaros
 reciperet obsecrantes. Ille munera libenter accepit,
 omnique adeo benevolentiæ atque humanitatis ge-
 nere complexus domum remisit. Cumque Abari
 mox accessissent (qui Pannoniam habitare, pace-
 que frui Romanorum precabantur) ob datam Tur-
 cis fidem, pactasque conditiones, repulsam tolerunt.

Bombycum (85) originem homo quidam Persa,
 Justiniano imperante, Constantinopoli ostendit, nun-
 quam antea Romanis cognitam. Illic Persa e Serum
 regione profectus, vermium semen ferula inclusum,
 Constantinopolim salvum deportavit ^{26b}, ac ve-
 ineunte in alimentum mori foliis semina imposuit·
 quæ foliis nutrita, et in alas se induerunt, et mire
 cœperunt operari. Ergo bombycum ortum, tendi-
 que artificium cum post Turcis Justinus imperator
 ostendisset, vehementer obstupuerunt; nam Serum
 illi tum emporia portusque tenebant, quæ Persæ
 prius tenebant. Ephthalanus enim Ephthalitarum
 rex (a quo et appellationem universum genus traxit)
 Perozen et Persas cum vicisset (86), submoti his
 locis Persæ, rerum vero potiti sunt Ephthalitæ,
 quos post paulo Turci prælio superantes, his etiam
 finibus pepulerunt.

D Justinus Zemarchum ad Turcos legatum misit:
 qui et publice eos epulis excipiens, omnique adeo
 officii genere exceptus, Constantinopolim remissus
 est. Quamobrem etiam Chosroes in Æthiopas, ami-
 cos populi Romani (olim Macrobios, nunc Homeritæ,
 tas appellatos) expeditionem suscepit, regemque
 Homeritarum Sanaturcen, opera Meranis Persarum
 ducis, vivum cepit, urbeque eorum direpta, incol-
 las subjugavit. Armenii a Surina male accepti (ma-
 xime in pietatis religionisque negotio) Surinam,
 conjuratione facta per Vardanum, (cujus fratrem

VARIE LECTIONES.

⁸⁴ αὐτοῦ A. ⁸⁵ διδόντος ζ. ¹ τὰ] libri et. ² μασσαγέται ζ. ³ αὐτῶν pr. A. ⁴ τε add. A. ⁵ Ζου-
 ρῆναι εἰ Σουρήναι ζ.

NOTÆ.

(84) *Justinus junior*.
 (85) De his et Theophyl. Simocates lib. vii, inf.
 cod. sec. et Procop. lib. iv; Niceph. quoque

lib. xvii, cap. 32.

(86) Vide supr. Procop. prine. cod. 63.

Manuelem ille interfecerat) et alium quemdam Ver-
dum occiderunt; et a Persis deficientes ad Roma-
nos transiere, relictoque oppido quod incolebant,
Dubii nomine, in Romanorum regionem commigra-
runt. Atque hæc ipsa potissimum causa Persis
fuit rumpendi fœderis, induciarumque cum Roma-
nis. Desciverunt post hos statim etiam Iberes, et
Gorgene ipsos ducente, ad Romanos transierunt.
Metropolis autem Iberorum Tiphilis tunc erat.

Marcianus Justinii imp. patruelis, Orientis dux
jam renuntiatus, in expeditionem adversus Chosroen,
octavo imp. Justinii ann. missus est. Joannes
vero Armeniæ dux et Meranes Persarum, qui et
Baramaanes, exercitum colligebant. Et Armeni-
is quidem socios se conjunxerunt, Colchi,
Abasgi, et Saroes rex Alanorum: Meranæ vero
Sabiri (87), et Dagaues et Dilmaina gens. Marcia-
nus ad Nisibenorum urbem, signis collatis, Mera-
nem in fugam convertit: eoque prælio mille et
ducentos cecidit, **27a** vivos cepit septuaginta,
Romanis septem duntaxat desideratis. Mox Nisibe-
norum mœnia obsidione cinxit. Chosroes, re mature
cognita, quadraginta equitum millia, peditum vero
amplius centum conducens, auxilium ferre, et cum
Romanis configere properavit. Interea loci apud
imperatorem Marcianus affectati imperii accusatur,
et calumniæ fidem adhibens Justinus, exercitus eum
imperio submovit, Theodorumque Justiniani filium
Tziron cognomento, suffecit. Hinc turbatis rebus,
Romani quoque obsidionem solverunt, et Chosroes
Iaras oppugnatam urbem vi cepit.

LXV.

Theophylacti Simocatte Historiarum libri viii.

Lecti sunt Theophylacti expræfecti, et Scribæ
octo libri *Historiarum*. Est hic Theophylactus domo
Ægyptius. Dictio illius Veneris aliquid habet, nisi
quod figuratis vocibus, et allegoricis sensibus putide
nimis ac frequenter ad satietatem usus, in frigiditatem
quandam ac juveniles ineptias dilabatur. Verumtamen
et sententiarum illa interjectio minus
opportuna, diligentiam arguit et curiosam, et super-
vacaneam. Cætera bonus, in reprehensionem non
incurrit. {Auspiciatur à Mauricii imperio, pergiture
dum Phocas creatus imperator est.

Libro primo hæc narrat (88): Manricius a Tibe-
rio tunc imperante renuntiatus imperator est (89),

VARIÆ LECTIONES.

⁶ τιφλις ζ. ⁷ Μηράνης ζ. ⁸ Σαρῶς ζ. ⁹ Δαθάνες καὶ τὸ Διλιμνιτῶν Labbeus. ¹⁰ πολεμίστας ζ.
¹¹ Νισιθινῶν Α. ¹² post ἄνδρες in A lacuna quinque vel sex litterarum. ¹³ Νισιθινῶν Α. ¹⁴ ἰππέας Α.
¹⁵ Ῥωμαίους ζ. ¹⁶ καὶ βασιλεὺς πεισθεὶς Α, καὶ πεισθεὶς ὁ βασιλεὺς ζ. ¹⁷ post παρεστήσατο in A ver-
sus quatuordecim vacui. ¹⁸ ἦχοι ζ.

NOTÆ.

(87) Idem forte, qui sup. Saberi a Procop. dicti.
(88) Nicephor. Callistus eadem narrat lib. xviii
eccles. Historiæ, c. 45.

Α τὸν τε Σουρήναν ὁμοφρονήσαντες διὰ Οὐαρδάνου, οὗ
τὸν ἀδελφὸν Μανουήλ ἐτύγγανεν ἀνελῶν, καὶ δι' ἐτέ-
ρου τινὸς Οὐάρδου ἀνεῖλον, καὶ Περσῶν ἀποστάντες
Ῥωμαίους προσεχώρησαν, τὸ Δούδιος τὸ πόλισμα,
ἐν ᾧ κατόκουν, ἀπολιπόντες καὶ πρὸς τὰ Ῥωμαίων
ἦθθ γενόμενοι· καὶ τοῦτο μάλιστα γέγονε τῆς τῶν
Περσῶν πρὸς Ῥωμαίους σπονδῶν καταλύσεως αἰτίον.
Ἀπέστησαν δὲ παρατίκα καὶ Ἰθῆρες, καὶ προσεχώ-
ρησαν Ῥωμαίους, Γοργένους αὐτῶν ἡγεμονεύοντος·
ἦν δὲ τῶν Ἰθῆρων τότε ἡ Τίφιλις ⁶ μητρόπολις.

⁷ Ὅτι Μαρκιανὸς ὁ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως ἐξ-
ἀδελφός, τῆς Ἐω χειροτονηθεὶς στρατηγός, εἰς τὸν
πρὸς Χοσρὸην πόλεμον ὀδόφῃ ἔπει τῆς Ἰουστίνου
βασιλείας ἐξαποστέλλεται. [81 R.] Ἰωάννης δὲ ὁ τῆς
Ἀρμενίας στρατηγός καὶ Μιράνης ⁷ ὁ τῶν Περσῶν,
ὁ καὶ Βαραμαάνης, τὴν στρατείαν συνέθροισον. Καὶ
τοῖς μὲν Ἀρμενίοις συνεμάχουσι Κόλχοι, Ἀδασγοὶ
καὶ Σαρῶς ⁸ ὁ Ἀλανῶν βασιλεὺς, τῷ δὲ Μιράνῃ
Σάβιροι καὶ Δαθάνες ⁹ καὶ τὸ Διλιμαῖνόν ἔθνος. Πολε-
μήσας ¹⁰ δὲ ὁ Μαρκιανὸς τὸν Μιράνην περὶ τὴν Νισι-
θινῶν ¹¹ πόλιν αὐτὸν μὲν εἰς φυγὴν ἔτρεψεν, ἀνείλε
δὲ ἐν τῇ μάχῃ χιλίους καὶ διακοσίους, καὶ ζῶντες
ἐλήφθησαν ὁ· Ῥωμαίων δὲ ἄνδρες ¹² ἀνῆρέθησαν
ζ· ἐπολιόρκει τε ἦθθ καὶ τὸν Νισιθινῶν ¹³ τεύ-
χος. Χοσρὸς δὲ ταῦτα μαθὼν τεσσαράκοντα μὲν
χιλιάδας ἰππέων ¹⁴, πεζῶν δὲ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν συν-
αγεῖρας ἠπειλεγτο βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν Ῥωμαίους ¹⁵.
Ἐν τούτῳ δὲ διαβάλλεται ὁ Μαρκιανὸς τῷ βασιλεὶ ὡς
ἐρῶν τυραννίδος, καὶ ὁ βασιλεὺς ¹⁶ πεισθεὶς αὐτὸν
μὲν παρέλυσεν τῆς ἀρχῆς, Θεόδωρον ἀντικαταστήσας
τὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ παῖδα, Τζῖρον ἐπίκλην. Ἀτα-
ξίας δὲ διὰ ταῦτα συμβάσης τῆς τε πολιορκίας Ῥω-
μαῖοι ἀπέσχοντο, καὶ Χοσρὸς τὸ Δαρὰς πολιορκήσας
παρεστήσατο ¹⁷.

ΞΕ'.

*Θεοφυλάκτου ἀπὸ ἐπάργων καὶ ἀντιγραφῆως,
λόγοι ὀκτώ.*

Ἀνεγνώσθη Θεοφυλάκτου ἀπὸ ἐπάργων καὶ ἀντι-
γραφῆως ἱστοριῶν λόγοι ὀκτώ. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ Θεο-
φύλακτος τῷ γένει Αἰγύπτιος. Ἡ μέντοι φράσις
αὐτῷ ἔχει μὲν τι χάριτος, πλὴν γε δὴ ἡ τῶν τρο-
πικῶν λέξεων καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας κατα-
κορῆς χρῆσις εἰς ψυχρολογίαν τινὰ καὶ νεανικὴν
ἀπειροκαλίαν ἀποτελεῖται. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς
γνωμολογίας οὐκ ἐν καιρῷ παρενθήκη φιλοτιμίας
ἐστὶ περιέργου καὶ περιττῆς. Τὰ δ' ἄλλα οὐ τι εἰς
μῶμον ἦκει ¹⁸. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαυ-
ρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Φωκᾶ ἀναβῆθη-
σεως.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως ὁ Μαυ-
ρικίος ὑπὸ Τιβερίου τοῦ βασιλέως ἀναγορεύεται

βασιλεύς, Ἰωάννου κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς Κωνσταν-
 τिनουπολιτῶν Ἐκκλησίας προεστηκότος· ὅσα τε εἰς
 νοθεσίαν εἶπε Μαυρικίου, Ἰωάννη τῷ κυάλιστα¹⁰
 χρώμενος ὑπουργῶν τῶν λόγων, ὃς πρὸς τε αὐτὸν
 Μαυρικίον καὶ τὸν δῆμον τὴν ἐν τῷ λόγῳ πρᾶξιν
 ἐτάχθη πληροῦν τοῦ βασιλέως· ὅπως τε αὐτῷ τὴν
 θυγατέρα κατενεγύθησεν¹⁰· ὅπως τε τῇ ὑστεραίᾳ τῆς
 Μαυρικίου ἀναβήσεως ἐτελεύθησεν, καὶ ὡς πρὶν ἢ
 τελευτῆσαι αὐτὸν εἶδεν ὄψιν λέγουσαν αὐτῷ, Τάδε σοι,
 Τιθέριε, τὸ τρισάγιον [40 H.] λέγει· Οἱ τύραννοι τῆς
 ἀσεθείας¹¹ ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐ φοιτήσουσι
 χρόνῳ. Ἦν δ' ἄρα ταῦτα¹² ἐκεῖνα τραγῳδίας τινὸς
 προαγορεύσεις τῆς ἀνὰ τὸν παλαμαῖον Φωκᾶν ἀνο-
 σουργῶν τυραννίδος· ἔτι δὲ καὶ ὡς πρὸς Ἀδάρους
 ἐξῆ μικρῶν πρόσθεν τὸ Σύριμιον πολιορκήσαντας Μαυ-
 ρικίως σπονδὰς ἔθετο, ἀν'¹³ ἔτος ἕκαστον τοῖς βαρ-
 βάρους συνθέμενος ἐγκαταβάλλεσθαι δι' ἐμπορείας¹⁴
 ἀργύρου τε καὶ ἐσθῆτος χρυσοῦ χιλιάδας π'. Αἱ μέχρις
 ἐκταυτῶν δύο διήρκεσαν, ὑπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἀπλη-
 στίας λυθεῖσαι· εἰκοσι γὰρ χιλιάδων χρυσοῦ ὁ βάρ-
 βαρος προσθήκη ἐζήτησε. Ἐξ οὗ λύσις γέγονε τῶν σπον-
 δῶν· καὶ ἀλίσκεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων Σιγγηδῶν ἢ
 πόλις καὶ Αὐγούστα καὶ τὸ Βιμινάκιον, πολιορκεῖται
 δὲ καὶ Ἀγγιῶλος πόλις. Καὶ πρὸςθεύονται Ἐλπίδιος
 καὶ Κομεντιόλος Ῥωμαίων πρέσβεις πρὸς τὸν τῶν
 Ἀδάρων Χαγάνον, [84 R.] καὶ ἀτιμούνται, ἅτε δὴ
 Κομεντιόλου παρῆρσιαισαμένου πρὸς τὸν βάρβαρον.
 Τοῦ δὲ ἐπιγενομένου ἔτους πάλιν Ἐλπίδιος πρὸς τὸν
 Χαγάνον διαπρὸςθεύεται ἐπὶ τῷ καὶ τὰς εἰκοσι
 χιλιάδας προστεθῆναι, καὶ λαβῶν Ταργίτιον¹⁵ τινα
 ἀπὸ τῶν Ἀδάρων ἐς Βυζάντιον ἦκεν. Ἐπεὶ δὲ οἱ
 βάρβαροι¹⁶ πολλὰ τῶν Ῥωμαίων ἐληίζοντο, Ταργί-
 τιος εἰς Χαλκίδα νῆσον ἐξορίζεται, μηνῶν ἕξ τῆ
 ἐξορίᾳ παραταθέντων. Στρατηγὸς δὲ αἰρεθείς¹⁷ Κο-
 μεντιόλος κατὰ Ἐκλαβήνων ἠνδραγάθησε. Καὶ ὅπως
 πάλιν ὁ Χαγάνος τὰς σπονδὰς συγγεί. Καὶ περὶ
 Βουγαλόβρα¹⁸ τοῦ μάγου· πόρθησις τε πλείστων
 πόλεων Ῥωμαϊκῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων.

Ἐἴτα τὸν πόλεμον διέξεισι τῶν Περσῶν καὶ Ῥωμαίων
 τὸν ἐπὶ τὸν Νύμφιον ποταμὸν τὸν τε γάμον Μαυρικίου
 καὶ Κωνσταντίνης τῆς Τιβερίου θυγατρὸς. Διαλαμβά-
 νει δὲ καὶ περὶ τοῦ γενομένου ἐμπρησμοῦ, ὃς¹⁹ ἐν τῷ
 φόρῳ κατὰ τὰ προοίμια τῆς βασιλείας Μαυρικίου²⁰
 συνέβη, καὶ περὶ τῆς ἀναίρεσεως Παυλίνου τοῦ περὶ
 τοῦ θαύματος τοῦ κατὰ τὴν κόγχην Γλυκερίας τῆς
 μάρτυρος, ὅπως τε Ἰωάννης ὁ πατριάρχης, φιλαν-
 θρωπότερον δοκῶντος ἔχειν τοῦ βασιλέως, αὐτὸς πυρὶ
 παραδοθῆναι τὸν γόητα δισχυρίζετο, παρυφαίνων τῷ
 λόγῳ καὶ τὴν ἀποστολικὴν ρῆσιν²¹. καὶ ὅτι Παυλίνος
 τε καὶ ὁ παῖς, κοινῶνδ' ὢν τῆς ἀσεθείας, τὴν ἐπὶ

A Joanne eadem tempestate Constantinopolitanæ Ec-
 clesię sedem tenente. Pręcepta quędam imperator
 Mauricio dedit, Joannis quęstoris ad eam rem ope-
 ra usus, qui ad Mauriciū ipsum, populūque
 verba facere, imperatoris loco jussus est. Filiam
 Mauricio Tiberius despondit, posteroque die quam
 creatus Mauricius est, hic vita decessit (90). Morti
 vicinus visum vidit, hac edita voce : Tibi, o Tibe-
 ri, Trinitas Deus nuntiat, impietatis tyrannica
 tempora, te imperante, minime ventura. Denucia-
 bat nimirum tragędiam nefarię tyrannidis a cru-
 deli Phoca sceleratoque occupandę. Cum Abaris,
 qui jam Sirmium obsidere cęperant, inducias Mau-
 ricius fecit, ea lege, ut Barbaris quotannis cum
 pecunia numerata, tum vestibus, **27b** auri pondo
 millia octoginta penderet. Quę, cum biennium in-
 ducię servatę fuissent, barbarica quadam et inex-
 plebili cupiditate solutę sunt : viginti enim millia
 amplius (ut centum essent) additiamenti vice postu-
 labant. Hinc postissimum ruptę inducię, captę-
 que a Barbaris Singedon oppidum, Augusta item,
 et Viminacium ; obsessa et Anchialos urbs. Missi
 Romanorum legati Elpidius, et Comentiolus ad
 Abarorum Chaganum, qui, quod liberius locutus
 apud Barbarum Comentiolus esset, contumeliose
 accepti. Vertente anno, Elpidius rursūm ad Chaga-
 num in legationem profectus, viginti se millia
 additurum quotannis pollicetur : et Targetium
 quemdam legatum ab Abaris accipiens, Constanti-
 nopolim misit. Postquam vero Abari Romanorum
 agros, prędas magnas agentes, diripiissent, in
 Chalcidem insulam Targetius deportatur, sex men-
 sium illi exsilio decreto. Comentiolus deinde ad-
 versus Sclavos dux creatus, rem pręclare fortiter-
 que gessit. Pacem iterum cum Romanis Chaganus
 turbat. Refer auctor de Boscolobra mago, et de
 multarum urbium Romanorum per Barbaros expu-
 gnatione.

Narrat porro Persarum Romanorumque pręlium
 ad Nymphium flumen (91). Nuptias item Mauricii,
 et Constantinę Tiberii filię. Refert et incendium
 in foro natum, sub initium imperii Mauricii Augu-
 sti (92). De Paulini venefici nece, et miraculo in
 pelvi Glycerię martyris. Quomodo et Joannes pa-
 triarcha, quod Cęsaris lenior esset sententia, igni-
 bus esse tradendum pręstigiatores pronuntiarit,
 Apostoli etiam verbis in testimonium adhibitis,
 (De veneficiis). Quare Paulinus cum filio, impietatis
 æque reo, ense percussi, capitis pœnas dederunt.
 Adhęc de pręsidio Aphonorum, et Acbę. In eodem

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ κυάλιστα ὁ. ¹¹ κατηγγύθησεν ὁ. ¹² εὐσεθείας pr. A. ¹³ ταῦτα add. A : in quę sit ultima sequentis
 vocabuli littera, non liquet. ¹⁴ ἀνά ὁ. ¹⁵ ἐμπορείας ὁ. ¹⁶ Ταργήτιον et infra Ταργήτιος ὁ. ¹⁷ βάρ-
 βαροι A : ἄδαροι ὁ. ¹⁸ προαιρεθείς ὁ. ¹⁹ Βοσκολόβρα ὁ. ²⁰ ὃς A : ὡς ὁ. ²¹ Μαυρικίου βασιλείας
 ὁ. ²² εἰ θέλεις μὴ φοβείσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ ἐκδικός ἐστι τῷ τὸ κακὸν
 πρᾶσσοντι· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ. (Rom. xiii, 3.) ταύτην, οἶμαι φησὶν ἀποστολικὴν ρῆσιν
 in A.

NOTÆ.

(90) Niceph. lib. xiii, c. 7.

(91) Niceph. lib. xviii, cap. 8.

(92) Ibid. cap. 31.

libro Persarum Romanorumque pugna commemoratur, utque Joannis filius Barbarorum astu oppressus fuerit (95). Magnus item ille terræ motus, qui sub initium quoque principatus Mauricii accidit : deque ejusdem consulatu (94). Ut Philippicus, Cæsaris ducta filia **28 a** Gordia gener, Orientis imperii dux renuntiatus : resque præclare ac fortiter gesserit : deque egressu Romani exercitus e Media, utque aquæ penuria vehementer Romani laborarint. Ut item Arzaninen regionem, Romanorum dux in prædam suis dederit, deque Romani exercitus fortitudine : et uti Persarum dux quidquid ad Martyropolim agrorum est vastavit. Legatio etiam Persarum una, et item altera ad Romanos. Et hæc quidem libro 1.

ἡγὼς καταπόρθησε, πρῆσβεία τε Περσῶν πρὸς Ῥωμαίους πρώτη καὶ δευτέρα. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

Libro secundo, de monte Izala agit : deque insultatione atque jactantia Persarum Cardarigæ, exercitus apud eos ducis. De pugna item Philippici, et Romanorum cum Cardariga, et Persis ad Arzamonem pugnata : utque Philippicus non manufactam imaginem gestans obierit, iustrarique exercitum, ac victoria perillustis pence Romanos fuerit : et uti imago illa non manufacta, ad Simeonem Amidæ episcopum cum veneratione missa sit : Barbarorum agrum Romani deprædati sunt, fugitque Cardagiras ad urbem Daras. Daren ab urbe ipsum profligarunt, viribus hostium jani fractum. De Romanis militibus e Quarto Partheorum legione vulneratis : ita vocant eos, qui Berrhææ urbe Syriæ, commorabantur. Romanorum expeditio in Arzaninem regionem, Maruthas et Jovius ejus oræ duces ad Philippicum, et Romanos defecerunt. Privatas copias Cardarigas, quibus Romanos ex insidiis adoriretur, collegit. Heraclius (ejus Heraclii, qui post imperator fuit, pater) a Philippico ad hostem speculatum emissus mirifice servatus est. De Zaberta homine Persa hic agitur, utque a Chlomarorum oppugnatione cessarint Romani. Adhuc de effusa turpique Philippici fuga, turbatoque ordine Romani exercitus. De morbo quo Philippicus correptus est, et de Heraclio, Heraclii post imperatoris patre, in exercitus curam advocato, utque in meridianos Medos Romanorum exercitum subimperator ille duxerit, et vere ineunte, **28 b** in Persarum agros Romani irruperint. Complectitur et hic liber, ut contra Abaros Comentio-
 D
 ius expeditionem susceperit, subimperatores natus Maximum et Casium, utque rebus ab iis præclare adversus Abaros gestis, vivus tandem Castus in hostium venerit potestatem : utque Ansimuth

θανάτῳ ἀπήχθησαν, ἔλθει τὸν βίον καταστρεφόμενοι ²⁵. Ἔτι τε περὶ τῶν Ἀφούρων καὶ Ἀχβᾶς τῶν φρουρίων ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ μάχῃ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν, καὶ ὅπως ὁ Ἰωάννης ²⁶ καταστρατηγεῖται ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ἔτι δὲ καὶ ὁ μέγας σεισμὸς ²⁷ ὁ γινόμενος κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναγορεύσεως Μαυρικίου, καὶ περὶ τῆς ὑπατείας αὐτοῦ. Ὅπως τε ²⁸ Φιλιππικὸς, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Γορδία γαμβρὸς, τῆς ἐξῆς δυνάμεως προχειρίζεται στρατηγός, καὶ ἀνδραγαθίαι ²⁹ αὐτοῦ, ἀναχώρησις τε ἐκ τῆς Μηδικῆς τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὅπως ἀνυδρίζ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκινδύνευσεν, ὅπως τε τὴν Ἀρζανηνὴν χώραν ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς προνομῆ παραδέδωκεν, ἀριστεία τε τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν ὁ Περσῶν στρα-

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ θρύου τοῦ Ἰζαλά ³⁰, περὶ τε τῆς κατὰ τὸν Καρδαρηγᾶν ³¹ τὸν τῶν Περσῶν στρατηγὸν ἀλαζονείας, ὅπως τε Φιλιππικῶν τε καὶ [41 H.] Ῥωμαίων πρὸς τὸν Καρδαρηγᾶν ³² καὶ Πέρσας μάχῃ περὶ τὸ Ἀρζάμων ³³ συνέστη, καὶ ὅπως ὁ Φιλιππικὸς τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα φέρων περιφέρει καθαγιαζῶν τὸ στράτευμα, καὶ ὡς νίκη ἐπιφανεστάτη τότε Ῥωμαίων ἐγένετο, ὅπως τε ἡ ἀχειροποίητος πρὸς Συμεώνην τὸν ἐπίσκοπον Ἀμίδης ³⁴ μετὰ σεβασμιότητος ἀποστέλλεται. Σκυλεύεται δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων τὸ βάρβαρον, καὶ φεύγει ὁ Καρδαρηγᾶν ³⁵ ἐπὶ τὸ Δαράς ³⁶ καὶ ὅπως οἱ Δαρηνοὶ ἀπὸ τοῦ ἄστεως αὐτὴν ἀποπέμπονται διὰ τὸ κατὰ κράτος ἡττηθῆναι. Ὅπως τε ὁ Ῥωμαίων στρατιώτης τὸ σῶμα κατετέτρωτο ἦν δὲ τῆς τῶν Κουαρτοπαρθῶν τάξεως, οὕτω καλουμένων τῶν ἐν Βεροῖζ πόλει τῆς Συρίας τὰς διατριβὰς ποιουμένων. Περὶ τε τῆς ἐπιστρατείας Ῥωμαίων ³⁷ κατὰ τῆς Ἀρζανηνῆς, καὶ ὅπως Μαρουθᾶς καὶ Ἰώδιος οἱ ἡγεμόνες αὐτῆς αὐτομολοῦσι πρὸς Φιλιππικὸν καὶ Ῥωμαίους. Καὶ περὶ τῆς ἰδιωτικῆς δυνάμεως τῆς συναθροισθείσης ὑπὸ τοῦ Καρδαρηγᾶν ³⁸ εἰς τὸ ἐξ-απατήσαι Ῥωμαίους. [45 R.] Καὶ ὅπως Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατὴρ ὑπὸ τοῦ Φιλιππικῶν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν πολεμίων ἀποσταλεὶς παραδόξως διασώζεται. Καὶ περὶ Ζαβέρτα τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως τῆς τῶν Χλομαρῶν ³⁹ πολιουρχίας Ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο. Ἔτι δὲ περὶ τῆς ἀθρόας καὶ ἀλόγου φυγῆς Φιλιππικῶν, καὶ τῆς γενομένης ἀταξίας τοῖς ⁴⁰ Ῥωμαϊκοῖς ἐκστρατεύμασι. Περὶ τε τῆς ἐνεχθείσης τῷ Φιλιππικῶ νόσου, καὶ ὅτι Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατὴρ τὰς φροντίδας τῆς ἡγεμονίας ἀναδέχεται ⁴¹. Ὅπως τε τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Μηδικῆς προσβάλλει ὁ τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως

VARIE LECTIONES.

²⁵ ποῦς καταστρεφόμενοι? ²⁶ Ἰωάννου ζ. ²⁷ ὁ post σεισμὸς add. A. ²⁸ τε ὁ Φιλ. ζ. ²⁹ καὶ αἱ ἀνδρ. ζ. ³⁰ Ἰζαλα ζ. ³¹ Καδαρίγαν ζ. ³² καὶ ante Ῥ. omi. A. ³³ Ἀρζάμων ζ. ³⁴ ἀμίδης ζ. ³⁵ Καρδαρίγας ζ. ³⁶ δάρας A. ³⁷ Ῥωμαίων καὶ κατὰ τῆς ἀρζανηνῆς ζ. ³⁸ Καρδαρίγα ζ. ³⁹ χλομαρῶν ζ. ⁴⁰ τοῖς omi. A. ⁴¹ ἀνεδέχεται ζ.

NOTÆ.

(93) Niceph. lib. xviii, cap. 13.

(94) Ibid. 10.

ὑποστράτηγος· καὶ ὡς ἱεροῦ ὄρα προσβάλλουσι Α Ῥωμαῖοι κατὰ τῆς Περσῶν πολιτείας· διαλαμβάνει τε ὡς Κομεντιόλος κατὰ τῶν Ἀδάρων ἐκστρατεύει, ἔχων ὑποστράτηγος Μαρίνον καὶ Κάστον, καὶ ὡς εὐδοκιμοῦσιν οὗτοι κατὰ τῶν Ἀδάρων, ὕστερον δὲ ζῶγρεῖται ὁ ὄ ὀ Κάστος. Καὶ ὅτι Ἀνσιμούθ τὸν ἔξαρχον τῆς περσικῆς Ῥωμαίων δυνάμεως οἱ Ἀδαροι ζῶγριαν ἔλαβον, καὶ κατέδραμον τὰ ἀνά τὴν Θράκην εἰ δυνάμεις αὐτῶν. Καὶ Κομεντιόλου διάσχεψις εἰ χρῆ ἐπιτίθεσθαι τοῖς ὄ ὀ Ἀδάρους, καὶ δημηγορία ἐπὶ τὸ δεῖν ἐπιτίθεσθαι, καὶ ἀντιδημηγορία. Ὅπως φωνῆ ἐμπεσοῦσα τῷ στρατῷ τῶν Ἀδάρων ἀπρακτον τὴν τοῦ ὄ ὀ Κομεντιόλου ἐπιθέσειν τὴν κατὰ τοῦ Χαγάνου εἰργάσατο. Καὶ περὶ Βουσαῖ τοῦ στρατιώτου, ὅπως τε ὄ ὀ κυνηγῶν ἔάλω ὑπὸ τῶν Ἀδάρων, καὶ ὅπως ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ὑπεροφθαίς πρῶτος διὰ Β τούτο τοὺς Ἀδάρους πολιορκητικὰ ὄργανα εἰδίδαζε κατασκευάζεσθαι. Ὅπως τε ὑπὸ τοῦ Χαγάνου πολιορκεῖται Βερρόη, καὶ ὅπως ἀποτυγχάνει τοῦ ἐγχειρήματος. Ὅπως τε Διοκλητιανοῦ πόλιν ὁ αὐτὸς πολιορκήσας ἀπρακτεῖ. Καὶ ὅπως ὁ βασιλεὺς Μαυρῆκίος ὑπὸ τοῦ ἀγελαίου πλήθους τῶν Βυζαντινῶν ἐλοδορεῖτο διὰ τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων συμβεδηκότα περὶ τὴν Εὐρώπην δυστυχήματα, ὅπως τε ἐκπέμπει στρατηγὸν τὸν Ἰωάννην, ὃν ἐπεκάλουν Μυστάκωνα ὄ ὀ, ὑποστράτηγον αὐτῷ καταστησάμενος Δρόκωνα, ὃς καὶ πολιορκουμένης ὑπὸ τῶν Ἀδάρων τῆς Ἀδριανουπόλεως ὄ ὀ συμμύξας τοῖς πολεμίοις τὴν πόλιν [43 H.] διεσώσατο. Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὅπως ὁ Ἡράκλειος φρούριον Περσικὸν ἐνεχρίρει τοῖς ὄλοις Ἐλεῖν, καὶ περὶ τοῦ Βεϊουδάε φρουρίου, καὶ ὅπως παραδόξῃ ἀριστερῇ Σάπηρος τοῦ στρατιώτου εἶλον τὸ φρούριον Ῥωμαῖοι. Καὶ τὴν ἐνδημίαν δὲ Φιλιππικῷ περὶ τὸ βασιλεῖον ἄστυ.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος διέξεισιν ὅπως χειροτονεῖται C ἀντὶ Φιλιππικῷ στρατηγὸς ὁ Πρίσκος τῆς ἐφ᾽ ἑαυτῶν δυνάμεως, ὅπως τε Φιλιππικὸς διαφθονούμενος Πρίσκῳ πρὸς Ἡράκλειον ἔγραψεν ἐμφανίσει τῷ στρατῷ τῶν σιτήσεων αὐτῶν τὴν μείωσιν, καὶ ὅτι Πρίσκος προσπαλάζων τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἀπέβη τοῦ ἔκπου κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος καὶ οὕτως ἠσπάζοτο τὸ στρατιωτικόν· διὸ τὸ ὄ ὀ στρατιωτικόν, ὅτι τε αἱ σιτήσεις ὑπετέμνοντο καὶ ὅτι ἠτιμούντο, ἐστασίαζον. Καὶ Πρίσκος ἐλιφρέδα ὄ ὀ δοῦς τὴν ἀχειροποίητον δὲ αὐτῆς ἐκλιπαρεῖν τὸ πλῆθος ἐτέχναζεν· εἰ δὲ καὶ ταύτην λίθοις ἔβαλον. Διὸ φεύγει μὲν ἐν Κωνσταντινῇ Πρίσκος, καὶ αἰρεῖται ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ὄ ὀ Γερμανὸς αὐτοῖς στρατηγὸς ἀκούσιος· καὶ ταύτης τῆς τυραννίδος κρατούσης πολλαὶ παρὰ Περσῶν συμφοραὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐναπετίχοντο. Διὸ καὶ βασιλεὺς παύει μὲν Πρίσκον, ἀναποστέλλει δὲ [88 B.] Φιλιππικὸν πάλιν στρατηγόν. Ἡ δὲ στρατιὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστασίαζε. Καὶ πολιορκεῖται μὲν Κωνσταντινα ὑπὸ Περσῶν, βύεται δὲ τῶν κινδύνων ἐπιπέτατος αὐτῇ Γερμανῷ. Καὶ πόλεμος Πέρσαις καὶ

pedestrium copiarum Romanarum tributum, Abarivum ceperit, et in Thraciam incursionem exercitus eorum fecerit, Comentiolo interim deliberante, an Abaris occurreret : habitaque est in eam sententiam concio, et altera item contra, ne se hosti objiceret. Quomodo ortus in castris Abarorum rumor, Comentioli adversus Chaganum irruptionem irritam fecerit. De Busa milite, qui in venatione ab Abaris captus, et a suis neglectus contempusque, Barbaros eam ob causam oppugnantium urbium machinas fabricare primus docuit. Ut Chaganus Beroen obsederit, sed nihil profecerit. Similiter et Diocletiani urbem oppugnarit, neque ceperit tamen. Mauricium imperatorem Constantinopoli ab incondita Byzantium plebe conviciis exceptum. quod ob res infeliciter eum Barbaris gestas, Enropa afflicta esset. Misisse itaque Joannem, cognomento Mystacona, belli ducem, Droctone ipsi subimperatore attributo : qui obsessam ab Abaris Adrianopolim, pugna cum hoste commissa praesens servavit. Complectitur etiam hic liber, ut arcem Persarum quamdam vi capere Heraclius sit aggressus : et de Bejudaes, sic dicto castello, utque incredibili Saperis militis fortitudine, Romani praesidium occuparint. Denique ut Philippicus in regia urbe Constantinopoli remanserit.

Tertio libro. In Philippici locum Orientalis militae dux suffectus Priscus : cui Philippicus invidens Heraclio scripsit, commeatum exercitui, cibariaque minueret. Priscus quoque in castra profectus, non (94) ad pedes veteri more, ex equo desiliens milites salutavit. Itaque exercitus, tum quod annona accisa esset atque angusta (95), tum quod sine honore esset ab illo habitus, militari seditione tumultuatus est. Priscus (96) eliphrepha non manu facta illa imagine ipsis tradita, placare per eam gregarium militem tentavit : sed illam etiam lapidibus petierunt. Igitur 29a Constantinam fugit. Invitus interim ab exercitu dux elegitur Germanus. Dum haec per vim atque tumultum geruntur, multis interim Romani a Persis calamitatibus afflicti.

Quare Prisco imperator dignitatem adimit, ejusque in locum Philippicum iterum ducem mittit. Sed et his rursus, turbato exercitu, tumultuatum. Constantina (97) a Persis obsessa periculisque, Germano supplicis ferente, eximitur. Praelium Romanos inter et Persas ad Martyropolim commissum. Victoria

VARIÆ LECTIONES.

ὄ ὀ add. A. ὄ ὀ τοῖς A : τότε ζ. ὄ ὀ τοῦ add. A. ὄ ὀ τε] τε καὶ ζ. ὄ ὀ μουστάκωνα ζ. ὄ ὀ Ἀνδριανουπόλεως ζ. ὄ ὀ διὸ καὶ τὸ ζ. ὄ ὀ ἐλιφρέφα ζ. ὄ ὀ στρατιᾶς mg : στρατείας ζ. ὄ ὀ Μαρτυρούπολιν A.

NOTÆ.

(94.) Vide cl. V. Justi Lipsii epistol. in notis ad exemplar. Græcum.

(95) Niceph. lib. 1, cap. 11, aliam tumultus hujus causam reddit.

(96) De aurea imagine accipiendam vocem barbaram ἐλφρέφα seu ἐλιφρέδα, quidam hic notarunt.

(97) Niceph. lib. xviii, cap. 14.

illustri eo die penes Romanos fuit, Maruza Persarum duce, cum tribus suorum millibus, ad internecionem cæso, captis vero mille. Reconciliato, Aristobuli opera, cum imperatore exercitu, ad arcem Giligerdorum virtus captivorum militum enituit: et Gregorius (98) Antiochiæ episcopus, suscepta legatione, Philippicum restituit exercitui. Martyropolis, Sittæ fraudibus a Persis capta (99). Philippicus officio dejicitur, suffectusque ab imperatore Mauricio in ejus locum Comentiolus, cui mandatum commissumque bellum est Persicum. Getæ sive Sclavi, ea tempestate, vicina Thrasie populabantur: Roma adversus Longibardos arma inducitur: Africa quoque Maurusios superavit (1). Comentiolo dnce, pugatum juxta Sisarbanum (2), prope Nisibin, a Persis atque Romanis. Romani (3) militari virtute superiores evasere, Heraclio hastam fortiter tum vibrante. Cecidit eo prælio Phraates ipse Persicarum copiarum dux, castrisque direptis opima spolia lecta. Baram (4), Turcis devictis, magnas ex eis opes Hormisdæ regi suppeditavit, et strictos gladio Suanizæ minatus est. Romani autem, ductante Romano quodam nomine, conserta manu cum exercitu Barami, collatisque inter se signis, viribus fortiores, illustrem retulere victoriam. Hormisdas ob cladem acceptam, per opprobrium contumeliamque, Baramo vestem misit muliebrem. Hic contumeliam vicissim et injuriam ulturus, datus ad eum litteris (5), inscripsit: Chosroes filizæ (non filio) Hormisdæ. Hoc bello et Armenii, Sabbatii persuasione adducti, Joannem (6) ducem suum sustulerunt, et ad Persas deficere parabant. Comentiolus interim ab imperatore missus, et militarem sedat tumultum, et Sabbatium Constantinopolim ducit, qui ad bestias ibi damnatus, Cæsaris tamen clementia morti eripitur. Hormisdas Saramen adversus Baramum mittit: pugnaque victum **29b** Saramen Baramus elephantis devorandum objecit, et palam contra Hormisdam arma tulit. Hic Baramus eo honoris ante defectionem fuerat eVectus, ut ei a rege secundo nemo omnium dignitate antecellaerit. Curopalatæ enim (7), ut Romanis dicitur, summo magistratu functus est. Recensentur hoc quoque libro obiter, quæ temporibus longe antiquioribus gesta fuerunt: breviterque narrantur ea, quæ sub Justino et Tiberio augustis evenerunt. Hormisdæ quoque Persarum regis crudelitas exponitur, et Persarum regum series a capite arcessitur. Atque hæc quidem libro tertio.

Ῥωμαίους κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν.⁹⁸ γίνεται, καὶ νικῶσι Ῥωμαῖοι λαμπρῶς, ἕτε τοῦ Περσῶν στρατηγού Μαρούζα καὶ τρισχιλίων πεσόντων, χιλίων δὲ ζωγρηθέντων. Καὶ διαλλάσσεται πρὸς τὴν αὐτοκράτορα δι' Ἀριστοβούλου τὸ στρατόπεδον· γίνεται τε κατὰ τὸ φρούριον Γιλιγερδῶν⁹⁹ τῶν δεσμωτῶν Ῥωμαίων ἀριστεία. Καὶ Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς Φιλιππικὸν διὰ πρεσβείας ἀποκαθίστησι τῷ στρατεύματι. Ἀλλίσκεται δὲ ὑπὸ Περσῶν ἡ Μαρτυρόπολις διὰ Σίττα δόλιω, καὶ ἀποχειροτονεῖται Φιλιππικὸς, καὶ Κομεντιόλος ἀντ' αὐτοῦ τὸν Περσικὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πιστεύεται πόλεμον. Οἱ δὲ Γέται ἦτοι Σκλάβοι τὰ περὶ τὴν Θράκην ἐλυμαίνοντο, ἡ Ῥώμη δὲ πρὸς τοὺς Λογγιβάροους¹⁰⁰ ἀνωκλιζέτο, καὶ Λιβύη τῶν Μαυρουσίων περιγιγνέτο. Κομεντιόλου δὲ στρατηγούτος συμπλέκονται περὶ τὸ Σισάρβανον πλησίον Νίσιδος Πέρσαι καὶ Ῥωμαῖοι, καὶ νικῶσι κατὰ κράτος Ῥωμαῖοι, Ἡρακλείου περιφανῶς ἐνευδοκιμούντος τῷ δόρατι· πίπτει γάρ καὶ αὐτὸς ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς Φραάτης, καὶ σκυλεύεται τὸ πολέμιον. Ἔτι δὲ διαλαμβάνει ὅπως ὁ Βαρὰμ Τούρκους καταπολεμήσας, καὶ πολλὸν πλοῦτον Ὀρμισδα τῷ βασιλεῖ ἐκείθεν χορηγήσας, ἤρε τὴν μάχαιραν καὶ κατὰ Σουανίας· Ῥωμαῖοι δὲ Ῥωμανοῦ στρατηγούτος συμπλέκονται Βαρὰμ καὶ τῷ ὑπ' αὐτῷ¹⁰¹ στρατῷ, καὶ κατὰ κράτος νικῶσι. Καὶ ὡς διὰ τὴν ἤταν Ὀρμισδὰς τῷ Βαρὰμ ἐπονειδίζων γυναικεῖαν ἐστελεῖν ἐσθῆτα· ὁ δὲ ἀνθύβριζε, θυγατέρα Χοσρόου, ἀλλ' οὐχ υἱὸν Ὀρμισδαν τοῖς γράμμασιν ἐπιγραφόμενος. Ἐν ᾧ καὶ Ἀρμένιοι ὑποθήκαις Σαββατίου τὸν¹⁰² μὲν σφῶν στρατηγὸν Ἰωάννην ἀναιροῦσι, [43 H.] προσχωρεῖν δὲ Πέρσαις ἐγγειροῦσι. Κομεντιόλος δὲ σταλείς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὴν τε στάσιον κατευνάζει καὶ Σαβδάτιον¹⁰³ ἐς Βυζάντιον ἀγει· ὁ δὲ θηρίους βορὰ γενέσθαι καταδικάζεται, φιλανθρωπία δὲ βασιλικῆ τοῦ θανάτου ἀπολύεται. Ὀρμισδὰς δὲ Σαρὰμην κατὰ Βαρὰμ ἀποστέλλει· Βαρὰμ δὲ μάχῃ νικήσας Σαρὰμην ἐλεφάντων βορὰν ἐποίησατο καὶ ἀναφρῆθῆν κατὰ Ὀρμισδα παρατάσεται. Ὁ δὲ Βαρὰμ ἐπὶ τοσοῦτο¹⁰⁴ δόξης ἦν κεχυρηκῶς πρὶν¹⁰⁵ ἢ μελετῆσαι τὰ τῆς ἀποστασίας ὡς μετὰ γε βασιλέα μηδένα τῶν πάντων μείζονα δόξαν εἶχειν αὐτοῦ· ὁ γὰρ κουροπαλάτην¹⁰⁶ Ῥωμαῖοι καλοῦσι, ταύτης ἀπῆλαυε τῆς τιμῆς. Ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἀναδρομῇ τῶν συγχυρησάντων περὶ τοὺς πρεσβυτέρους χρόνους, καὶ σύντομος ἀφήγησις τῶν κεινημένων ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ περὶ τῆς ὁμότητος Ὀρμισδοῦ τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ τῆς Περσικῆς γενεαρχίας ἀφήγησις. Ταῦτα μὲν καὶ ὁ γ'.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁸ γιλιγερδων ζ. ⁹⁹ λαγγιβάροους habere videtur A. ¹⁰⁰ ὑπ' αὐτὸν ζ. ¹⁰¹ τὸν καὶ τὸν ζ. ¹⁰² Σαβδάτιον mg: libri συμβάτιον. ¹⁰³ τοσοῦτω A, τοσοῦτον ζ. ¹⁰⁴ πρὶν τὸ πρὶν A. ¹⁰⁵ ἦν γὰρ κουροπαλάτου ζ. NOTÆ.

(98) Oratio Gregorii est apud Niceph. lib. xviii, cap. 15 et 16.

(99) De Sitta vero transfuga cap. 17, et hic inf.

(1) Qui a Græcis Maurusii appellantur, eos Romani et indigenæ Maurus vocant. Strabo lib. xvii.

(2) Sisaurorum urbem sup. nominare Procop. lib. ii videtur.

(3) Niceph. lib. xviii, cap. 18.

(4) Varamus hic est Niceph. lib. xviii, cap. 19.

(5) Niceph. *ibid*.

(6) Cujus et sup. mentio lib. i.

(7) Qui antea, prætorio præfectus. Latine dicitur. Tu lege Pet. Fabri Semost. lib. i, cap. 4, et duo seqq.

Ὁ δὲ τέταρτος διαλαμβάνει, ὅπως τε Πέρσαις ὁ ἄμφυλος ἐκρατύνητο πόλεμος, καὶ ὅσα συνεχύρησε⁶⁷ κατὰ τὴν τυραννίδα Βαρὰμ τρόποιὰ τε καὶ εὐτυχήματα· καὶ ἡ τοῦ Φερεχάνου ἀναίρεσις καὶ ἡ Ζαδέσπρα προσχώρησις⁶⁸· ὅπως τε ὑπὸ Βινδόου καθαιρεῖται τῆς βασιλείας Ὁρμισδάς· ὅπως τε ἦτησε ἔσμιος ὦν δημηγορῆσαι, καὶ ὡς δημηγορεῖ· ὅπως τε Βινδόης δημηγορεῖ, καὶ κατασφάζεται ἐνώπιον Ὁρμισδά⁶⁹ [89 R.] καὶ τεμαχίζεται ἡ βασιλις, καὶ τυφλοῦται καὶ αὐτὸς Ὁρμισδάς· ὅπως τε ὑστερον ὑπὸ τοῦ παιδὸς Χοσρόου, ὃν ἐστήσαντο Πέρσαι βασιλεῖα, ῥοπάλοις ἀναιρεῖται. Ἐπικράτειά τε τῆς τυραννίδος Βαρὰμ, καὶ φυγὴ Χοσρόου τοῦ Περσῶν βασιλέως, ὅπως τε ἐπὶ τὸ Κιρκήνσιον ὁ Περσῶν βασιλεὺς παραγίνεται, προσχωρήσας Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, ὅπως τε διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτόν. Περὶ Βαρὰμ δὲ πάλιν, ὅπως τεμαχίζεται ὑπ' αὐτῶν ἀναβηθῆναι βασιλεὺς καὶ μὴ τυχῶν ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε βασιλεῖα. Ὅπως ὁ βασιλεὺς Χοσρόην ἐπὶ τὴν ἱερὰν πᾶν μετὰγει, βασιλεῖον αὐτῷ θεράπειαν συστησάμενος. Καὶ περὶ τῶν συγκυρησάντων Βαρὰμ καὶ Χοσρόην πρὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς συμμαχίας, καὶ ὡς διαπρεσβευσάμενος Βαρὰμ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρικίῳ ἀποπέμπεται, διαπρεσβεύεται δὲ πάλιν Χοσρόης καὶ τυγχάνει. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν τῆς Μελιτηνῆς⁷⁰ ἱερὰ ἄμα⁷¹ Γρηγορίῳ τῷ Ἀντιοχείας ἀρχιερεῖ πρὸς Χοσρόην ἐξέπεμψε. Περὶ τῆς δολοφονίας Βαρὰμ, ἣν Ζαμέρδης καὶ Ζωανάμδης⁷² συνεσκευάσαντο, καὶ περὶ τοῦ φόνου τῶν εἰς τοῦτο συμπραξαμένων. Περὶ Βινδόου τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως δραπετεύει Περσίδα, τῆς κατὰ Βαρὰμ ἐπιβουλῆς κοινῶν γεγονώς. Ὅπως ἡ Μαρτυρόπολις ὑπὸ Χοσρόου ἀποδίδεται Ῥωμαίοις, καὶ περὶ τῆς⁷³ Σίττα διὰ πυρὸς ἀναιρέσεως, καὶ ἑορταστικῆ τοῦ ἐπισκόπου Μελιτηνῆς (Δομετιανὸς ὄνομα αὐτῷ) ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τοῦ ἄστους. Ὁ δὲ πέμπτος διέξεισιν, ὅπως Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἀπορίᾳ τὴν ψυχὴν κατατροχόμενος ἐπρέσβευε τὸν ἐν μάρτυσι Σέργιον, ὃν καὶ τὰ λοιπὰ [44 H.] βάρβαρα πρεσβεύουσιν ἔθνη, λύσιν τῶν δυστυχημάτων εὐρεῖν· καὶ ὡς σταυρῷ χρυσῷ λιθοκολλήτω ἐτίμησεν· ἐντεῦθεν τε Ζαδέσπρας διὰ Ῥοσά δολοφονεῖται Βλησχάνους ὑποθήκαις, καὶ τᾶλλα θυμῆρη Χοσρόην συναντᾷ. Περὶ τοῦ ἐκδανεισθέντος χρυσοῦ Χοσρόην τῷ Περσῶν βασιλεῖ ὑπὸ Μαυρικίῳ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὡς χειρογραφεῖ Χοσρόης τὸ δάκτυσμα. Πρεσβεία τε Χοσρόου ἐφ' ᾧ ἀποστήναι Κομεντιόλον τῆς ἡγεμονίας, καὶ χειροτονία Ναρσοῦ ἀντὶ Κομεντιόλου, καὶ συμμαχία Ῥωμαίων κατὰ τοῦ τυράννου Βαρὰμ. Καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν δώρων τῶν σταλέντων Χοσρόην ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ ὅπως τὰς κλεῖς τοῦ Δαρὰς ὁ Χοσρόης διὰ τοῦ πρέσβους

Quartus liber ista complectitur. Uti apud Persas bellum invaluerit intestinum, quæque in Barami tyrannide acciderint victoriæ, ac res secundæ. Cædem item Pherechiani, successumque Zadespræ. Quomodo a Bindoe (8) regno exutus Hormisdas, e vinculis causam dicere postularit, causaque dicta, concionatus sit et Bindoes. In Hormisdæ oculis jugulatus filius, regina (9) quoque in partes dissecta: ipse excæcatus Hormisdas: post etiam a Chosroe filio suo, quem Persæ regem sibi constituerant, fustibus necatus est. Tyrannidis Barami potentia, et Chosroe Persarum regis fuga, utque ad Circesium delatus, ad Mauricium imperatorem tendens, legationem ad eum miserit. Rursum de Baramo, uti dum astu ageret, ut rex ab illis crearetur, nec voti fieret compos, regem se ipse pronuntiavit. Quomodo Cæsar Hierapolim deduxerit Chosroem, addita etiam familia rege digna (10). De iis, quæ gesta Chosroem inter et Baramum, antequam cum Romanis sædus fieret: utque ad Mauricium imp. legatione missa, Baramus repulsam tulerit, Chosroes contra impetrarit. De legatione Domitiani (11), Meletinæ episcopi, et Gregorii præsulis Antiochiæ, ab imperatore ad Chosroem missa. De nece Baramo per fraudem a Zamerda et Zoanamba parata, eorumque cæde, qui rei conscii fuissent. De Bindoe, homine Persa, utque e Perside fugerit, quod percussor Barami socius esset; de Martyropoli a Chosroe Romanis reddita 30 a, deque Sitæ (12) flammis exusto. Oratio item solemnibus publice de recepta urbe habita a Domitiano Melitinensium præsule. Et de his quatuor liber.

Ἐν οἷς καὶ ὁ τέταρτος λόγος.

Quintus Liber continet, ut animi dubius, et æger Chosroes, Persarum rex, beatum Sergium martyrem veneratus sit, quem et Barbaræ nationes honore afficere consuevissent, quo malorum liberationem reperiant. Utque cruce aurea (13), margaritis distincta, eum honorarit: indeque Zadespræ fraudulenta per Rhosam cædes, consilio Bleschanis, aliaque, quæ ex animi sententia Chosroæ obvenerint. De auri pecunia mutua Chosroæ Persarum regi a Mauricio imper. data, ejusdemque regis chirographo acceptæ pecuniæ. Legatio item Chosroæ ut Comentiolo exercitus præfectura adimeretur. Narsen (14) ergo Comentiolus successorem habuit: fœderatumque Romanorum adversus Baram tyrannum bellum. De regiis Chosroæ ab imperatore missis muneribus, utque claves urbis Daras ille per Dolbam legatum

VARIE LECTIONES.

⁶⁷ συνεχύρωσε ζ. ⁶⁸ προσχώρησις ζ. ⁶⁹ Μελιτηνῆς ζ. ⁷⁰ ἄμα τῷ Γρηγ. ζ. ⁷¹ Ζωανάμδης ζ. ⁷² τῆς] τῆς τοῦ στ.

NOTÆ.

- (8) Niceph. lib. xviii, cap. 19.
 (9) Uti et Roxane apud Ctesiam in Persicis infr.
 (10) Cum multis muneribus regis, inquit Nicephor. lib. xviii, cap. 20.
 (11) Mauricii cognati Niceph. ibidem.
 (12) In crecom actum Sitam refert Niceph. lib.

- xviii, cap. 20, et prius etiam lapidibus obrutum Evagr. lib. vi, cap. 18.
 (13) Niceph. lib. xviii, cap. 21; et lib. xvii, cap. 17.
 (14) Ibid. cap. 20.

Cæsari remiserit. Oratio Domitiani Melitinæ epi- A
scopi, quia hortatur Romanos, ut belli societatem
fœdusque incant cum Chosroe contra Baram, quæ
item ante congressum ac prælium Romanorum cum
Persis felicia Chosroi secundaque evenerint, utque
thesauros regios cum regia ipsa Persica Chosroes
reperit per Bindoen. Conjunctio Romanorum cu-
piarum cum ex Armenia, tum ex Oriente. Pugna
cum Baram, victoriaque valde memoranda Roma-
norum. Quo in prælio, Narsis ductu, capti et Turci,
qui tum in fronte crucis signum gestabant (15), quod
sibi impresserant, ut ipsimet narrabant, depellendæ
sic olim luis pestilentis causa. Quæ item in Perside
a Golinduch acta, quamque illa vitam monasticam
egerit austere (16). Chosroæ in pristinam regiam
postliminii reditus, quæque dona Sergio martyri
iniserit. Ad eundem sanctum virum legatio ejusdem,
ut ex Hierem, quæ religione Christiana erat, liberos
suscipere, et quomodo voti compos redditus, dona
iterum egregia templo ejus martyris dedicarit.
Chosroes tyrannidis consortes, atque adeo Bindoen
ipsam, ut qui in regem manum armarat, mortis
pœna vindicavit. De his quæ prænuntiavit Chosro-
es, (16') fore, **30b** ut Romani tyrannide pressi tu-
multuarentur. Legatio Probi Chalcedonensis præ-
fecti : et de imagine Deiparæ Virginis, quæque in
ea legatione acciderint. Imperatoris ad Anchialum
Europæ urbem profectio (17), et quod ei in sue
oblatum portentum (18) ; utque domum ad pala-
tium revertit, cum Persica legatio, cui Zalamban
præerat, jam advenisset. Et in his liber quintus.
Ὅπως τε ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια ὁ αυτοκράτωρ,
οἷς καὶ ὁ πέμπτος λόγος.

Libro sexto hæc insunt : uti exeuntem ex urbe
Augustum, marina tempestas exceperit : utque ad
Heracleam (19), dum ibi commoratur, monstrosum
partus natus : infans manibus, et oculis carens,
adhæc et superciliis ac palpebris, ad femur piscis
cauda appendente : et quomodo sublatum hoc mon-
strum. De tribus illis Sclavis, citharas importanti-
bus, qui ex Oceani partibus ad Chaganum missi
ferebantur, et a Mauricio imperatore spectati sunt.
Legatio item Francorum ad Cæsarem, qua stipendio
se illi militaturos polliciti, repulsam tulerunt. Bos-
sus, et Bettus legationem hanc a Theodoricho missi
obibant. De grege cervorum ; utque ingens quidam
telo ictus in silvam se contulerit : insequente vero
hastifero, et altero item Gepædo (20), ut hic illum

Δόλβρα ⁷⁹ παραδίδωκε τῷ βασιλεῖ. Δημηγορία τοῦ
Δομετιανοῦ Μελιτινῆς, προτρέπουσα τὸ Ῥωμαϊκὸν
συμμαχεῖν Χοσρόη κατὰ Βαρὰμ· καὶ περὶ τῶν
συγκυρησάντων ⁷⁶ εὐτυχημάτων πρὸ τῆς ⁷⁸ συμπλο-
κῆς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν Χοσρόη, καὶ ὅπως οἱ
βασιλικοὶ θησαυροὶ τὰ τε Περσικὰ βασίλεια ἀποκαθ-
ίσταται Χοσρόη διὰ Βινδού. Ἐνωσις τῶν Ῥωμαϊ-
κῶν δυνάμεων Ἀρμενίας τε καὶ τῆς Ἐφάς, καὶ μάχη
κατὰ Βαρὰμ, καὶ νίκη Ῥωμαίων περιφανιστάτη· ἐν
ἧ μάχῃ, Ναρσοῦ στρατηγούντος, καὶ Τοῦρκοι συν-
εληφθῆσαν, οἱ ἐπὶ τῶν μετώπων τὸν τύπον ἔφερον
τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐπέθετο, ὡς ἐκεῖνοι διηγούντο, εἰς
ἀπαλλαγὴν ⁷⁶ τῆς ⁷⁷ πάλαι προσπεσούσης αὐτοῖς
λοιμικῆς νόσου. Τὰ κατὰ τὴν Γολινδούχ ἐν Περσίδι
γεγονότα, καὶ ὅσον ἐκείνη βίον ἀσκητικῶν ἠγωνίσαστο.
Ἐπανάξουσις τε Χοσρόου εἰς τὰ οἰκεία βασίλεια. Καὶ
περὶ τῶν σταλέντων δώρων παρὰ Χοσρόου Σεργίῳ
τῷ μάρτυρι. Πρεσβεία τε τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν
ἅγιον, ὥστε ἐκ τῆς Σεϊρέμ ⁷⁸ παιδοποιήσασθαι· Χρι-
στιανῆ δὲ ἐτύχχανεν αὐτῆ. [92 R.] Καὶ ⁷⁹ ἐπιτυχία
τε τῆς αἰτήσεως, καὶ δώρων πολυτελῶν ἀποστολή
παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν νεῶν τοῦ μάρτυρος. Ὅπως τε
Χοσρόης τοῦς κεκοινωνηκότας τῆ τυραννίδι καὶ Βιν-
δούην αὐτὸν, ὡς κατὰ βασιλείω· χεῖρας ἄρανα, θανάτῳ
διώλεσε. Περὶ τῶν προαγορευθέντων ὑπὸ Χοσρόου,
καὶ ὡς στασιάσει τὰ Ῥωμαίων πράγματα τυράννοις
δουλεύοντα. Πρεσβεία τε Πρόβου τοῦ Καλχηδόνης ⁸⁰
προέδρου, καὶ περὶ τῆς εἰκόνης τῆς Θεομήτορος, καὶ
ὅσα κατὰ τὴν πρεσβείαν ἀπήνησε. Ἐκδημία ⁸¹ τε
τοῦ αυτοκράτορος ἐπὶ τὴν τῆς Εὐρώπης Ἀγγιλίαν,
καὶ περὶ τοῦ συναντήσαντος αὐτῷ ἐν ὑτ φάσματος.
πρεσβείας Περσικῆς ἐπιστάτης διὰ Ζαλαμβάν ⁸². Ἐν

Ὁ δὲ ἕκτος λόγος περιέχει, ὅπως ἀπὸ τῆς πώλεως
ἐξίοντι τῷ βασιλεῖ ἐνέσκηψε κλύδων θαλάττιος. Ὅπως
τε περὶ Ἡράκλειαν, ἐκείσε τοῦ βασιλέως διατρίβον-
τος, τέρας ἐγεννήθη ⁸³, παιδίον μῆτε χεῖρας μῆτε
ὄμματα ἔχον μῆτε ὄφρυς μῆτε βλέφαρα, πρὸς δὲ τῷ
ισχίῳ ἰχθύος οὐρὰ ἀπεκρέματο· καὶ ὅπως τὸ τέρας
ἀνήρητο. Περὶ τῶν τριῶν Σκλαβητῶν τῶν κιθάρας
ἐπιφερομένων, οἱ ἐκ τῶν μερῶν τοῦ Ὄκειανου ἐλέ-
γοντο πρὸς τὸν Χαγάνον ἀπιστάλθαι· οἱ καὶ [45 H.]
ἐνεφανίσθησαν Μαυρικίῳ τῷ βασιλεῖ. Πρεσβεία τε
Φράγκων ⁸⁴ πρὸς τὸν βασιλεῖα ἐφ' ᾧ συμμαχεῖν ἐπὶ
δώροις, καὶ ἀποστροφή τῆς αἰτήσεως· Βόσσοις καὶ
Βέττος οἱ πρέσβεις, ὃ δὲ ἀποστείλας ὀνόματι Θεοδώ-
ριχος. Περὶ τῆς ἀγέλης τῶν ἐλάφων, καὶ ὅπως ἡ μεί-
ζων βάλλεται καὶ εἰς λόχμην τινὰ φεύγει, καὶ ὡς

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ δόλβα ς. ⁷⁶ συγκυρωσάντων ς. ⁷⁸ τῆς add. A. ⁷⁶ libri ἐπαλλαγὴν. ⁷⁷ τῆς add. A. ⁷⁸ Σεϊρέμ ς.
⁷⁹ καὶ add. A. ⁸⁰ Καλχηδόνης ς. ⁸¹ ἐκδημία τε A : καὶ ἐκδημίαν ς. ⁸² Ζαλαμβάν ς. ⁸³ ἐγενήθη ς.
⁸⁴ φράγγων A.

NOTÆ.

- (15) Narrat eadem Niceph. lib. xviii, cap. 20.
(16) *Legæ Vitam* apud Niceph. lib. xviii, cap. 25,
a quo tamen nonnihil recedit Gr. Menolog. 11 Jul.
(16') Niceph. lib. xviii, cap. 27.
(17) Niceph. ibid. cap. 28.
(18) Georg. Cedren. casini hic portus monstrosi
meminit. An ergo καὶ forte an hoc loco pro ὑτ

legas.

(19) Niceph. lib. xviii, cap. 35.

(20) Ὑπὸ Γέπαιδος infra Gepades populi nomi-
nantur, ab hoc auctore ut et Suid. Γήπαιδες, scribit
eimiol. οἱ λεγόμενοι Λογγίβαρδοι οἰοῦναι Γετίπαιδες, εἰ
Γετῶν παῖδες εἰ recentior quidam Græcus : Οἱ
Ὀύγγροι ἔλεγοντο τὸ παλαιὸν Γήπαιδες.

ἐκδιώκεται ὑπὸ τινος τῶν δορυφόρων ²⁶ καὶ ἐτέρου A ob aurea ornamenta ex insidiis interfecerit, et
 τινὸς Γήπειδος ²⁶, ὅπως τε ὁ δορυφόρος διὰ τὰ περι
 ᾠδὸν χρύσεια δολοφονεῖται, καὶ ὡς χρόνῳ μακρῷ
 ἕστερον ὁ Γήπειος δολοφονησάσι φωραθεὶς πυρὶ παρα-
 ἔθεται. Στρατεία Ἀβάρων κατὰ Ῥωμαίων καὶ πο-
 λιορκία Σιγγιδόνης τῆς πόλεως, χειροτονία τε Πρίσκου
 τοῦ στρατηγοῦ, καὶ ὅπως τοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην πο-
 λέμου τοῦτον προσετήζατο. Καὶ ὅπως ὁ Χαγάνος εἰς
 Ἀρξίσιπρα γενόμενος τὸν νεῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρ-
 τυροῦ ἐκυρπάλησε ²⁷, καὶ ὅπως ἐν Τζουρούλων ²⁸ τῇ
 πάλαι Ῥωμαῖοι συγκλεισθέντες ὑπὸ τοῦ Χαγάνου
 πολιορκουῖνται, ὅπως τε ὄλλω φανακίζει τὸν βάρβα-
 ρον ὁ Μαυρίκιος καὶ τῆς πολιορκίας ἀπάγει. Πρε-
 σβεῖα ²⁹ τε Ἀβάρων πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ὅσα τῷ
 Ἀρδαγάστῳ ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀπήντησε δυνάμει, B
 ἐπὶ δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Τατίμερ ³⁰. Ἀνδραγαθία τε
 τοῦ Ῥωμαίων ταξιάρχου Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀνδρ-
 αγαθία Ῥωμαίων, καὶ Σκλαθηῶν ἀναίρεσις, ἐφοδὸς
 τε Σκλαθηῶν κατὰ Ῥωμαίων. Περὶ τῶν τεχνήτων
 τεράτων πρὸ τοῦ ἄστεως ³¹ τῆς βασιλίδος, ὡς ³² τὸ
 μὲν ἦν ³³ τετράπουρον παιδίον, τὸ δὲ διζόρυφον.
 Ὅπως Πρίσκος ἀποχειροτονεῖται τῷ δοῦναι ³⁴ τῷ
 Λεγίνῳ ἀπὸ τῆς τῶν Σκλαθηῶν ³⁵ λείας, καὶ Πέ-
 τρου ἐντεχειροτονεῖται στρατηγὸς τῆς κατὰ τὴν Εὐρώπην μάχης· καὶ περὶ Θεοδώρου τοῦ πρέσβεως,
 ἐαλιέντος ³⁶ πρὸς τὸν Χαγάνον ὑπὸ τοῦ Πρίσκου, τῆς τε περὶ αὐτὸν παιδείας καὶ δεξιότητος. Ἐν οἷς
 καὶ ὁ ἕκτος λόγος.

Ὁ δὲ ἕβδομος λόγος διαλαμβάνει περὶ τῆς γεγενη-
 μένης ἀταξίας ταῖς Ῥωμαίων δυνάμει, ἀριστερίαν τε
 Ῥωμαίων κατὰ Σκλαθηῶν ἦτοι Γετών· Γέται γάρ
 τὸ παλαιὸν ἰκαδούοντο. Καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀσίμῳ ³⁷ τῇ
 Θρακίᾳ πόλει Πέτρου τε καὶ τῆς πολιταίας συμβεθε-
 κήτων. Καὶ ὡς Πιράγαστος ὁ τῆς τῶν Σκλαθηῶν C
 δυνάμει φύλαρχος ἀνήρηται· [93 R.] καὶ ἀνδραγα-
 θία Ῥωμαίων. Περὶ τῆς ἀνυδρίας τῆς παρακολουθη-
 σάσης ταῖς Ῥωμαίων δυνάμει. Καὶ ὅπως τοῦ Πέ-
 τρου καταπολεμηθέντος ὑπὸ Σκλαθηῶν ³⁸ Πρίσκος
 εἰδικὸς γίνεται στρατηγός. Θάνατος Ἰωάννου τοῦ Νη-
 σευτοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῶν ἐκδι-
 ωσθέντων ³⁹ αὐτῷ χρημάτων ὑπὸ Μαυρικίου, καὶ
 περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ χειρογραφήματος, καὶ ὅπως
 ἐπὶ τιμῆς ἦγεν ὁ φιλευσεθῆς ὡς ἀληθῶς αὐτοκράτωρ
 εἰ ἐβρεθέντα τῷ ἀρχιερεὶ μετὰ θάνατον βάρκια. Περὶ
 τῶν Μαυρουσίων τῶν συσεραφέντων κατὰ Καρχηδό-
 νος; τῆς πόλεως, καὶ ὅπως τῇ τοῦ Γενναδίου τόλμῃ ὁ
 πόλεμος ἐσβεστο ⁴⁰. Καὶ περὶ τοῦ κομήτου τοῦ φανέν-
 τος ἐπὶ ἡμέρας πολλάς. Περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ⁴¹
 τοῦ γενομένου τοῖς Τούρκοις, καὶ ἐν ἐκδόσει τὰ περὶ
 τῆς τῶν Τούσκων πολιτείας. Καὶ ὡς τὸν ἐθνάρχην τῶν

longo post intervallo cardis reus deprehensus, flam-
 nis traditus. Abarorum contra Romanos expeditio,
 urbisque Singidonis obsidium. Uti Priscus (21),
 belli dux delectus, et militiæ Europææ præfectus
 sit. Ut Chaganus Driziperam delatus beati Alexan-
 dri martyris templum obsederit: et quomodo
 Tzurulo oppido inclusos Romanos Chaganus cinxe-
 rit: utque Mauricius astu deceptum Barbarum ab
 obsidione averterit. Missa ab Abaris ad Romanos
 legatio, et quæ Ardagastus ab exercitu Romano
 acceperit incommoda, præterea quæ sub Tatimero
 acta. Alexandri Tribuni militum fortitudo, Roma-
 norumque res fortiter gestæ, et Sclavorum interitu-
 s, horumque vicissim in Romanos impetus. De
 monistris ad regiam urbem natis (22), infantes, unus
 biceps, alter quadrupes. Uti Prisco imperium fuerit
 abrogatum (23), quod partem prædæ e Sclavis
 abductæ 31a Chagano donasset, utique pro Mii
 Petrus Europæo bello dux præficiatur. De Theodoro
 item legato ad Chaganum a Prisco ire jusso, et de
 ejus doctrina, atque rerum gerendarum dexterita-
 te. Et in his liber sextus.

Libro septimo agitur de turbatis Romanorum
 ordinibus, eorumdemque rebus fortiter gestis contra
 Sclavos, sive Getas: hoc enim nomine antiquitus
 appellati sunt. De iis quæ in ignobili quodam Thra-
 ciciæ oppido Petro et incolis acciderunt: utque Scla-
 vorum præfectus Piragastus sit interfectus. De
 militum Romanorum virtute, licet aquarum ingenti
 penuria premerentur. Petro a Sclavis pugna supe-
 rato, Priscus iterum belli imperator delectus est.
 Obitus Joannis cognomento Jejunatoris (24), patri-
 archæ Constantinopolitani; deque mutuo a Mau-
 ricio imperatore accepta pecunia, datoque æris
 accepti confessisque chirographo; quantoque in
 pretio vere pius augustus ille relictas a præsule
 post mortem pannosas vestes (25) habuerit. De
 Maurusiorum adversus Charthaginem expeditione,
 utque Gennadii fortitudine bellum illud exstinctum
 sit. De cometa, qui dies complures visus est. De
 intestino apud Turcos, et civili bello: accessit de
 eorumdem republica narratio, ut Turcorum Cha-
 ganus (26), Ephthalitarum principe interfecto, to-
 tam eam gentem subegerit: ut Agarenorum adhæc

VARIE LECTIONES.

²⁶ τῶν δορυφόρων A: δορυφόρου ζ. ²⁷ Γήπειδος A. ²⁸ ἐπολιόρχησε ζ. ²⁹ πρέ-
 σβεῖς A. ³⁰ Τατίμερον ζ. ³¹ ἀστεως ζ. ³² ὡ;] καὶ pr. A. ³³ ἦν om. pr. A. ³⁴ τῷ δοῦναι — ἀν-
 χειροτονεῖται σιδ. A. ³⁵ Σκαυηνῶν A sic et infra. ³⁶ σταλ.] τοῦ σταλ. A. ³⁷ ἀσίμῳ στ. ³⁸ ὑπὸ
 Σκαυήνων A, ὑπὸ τῶν Σκλαθηῶν ζ. ³⁹ ἐνδανεισθέντων ζ. ⁴⁰ ἐσβετο ζ. ⁴¹ πολέμου om. A.

NOTÆ.

- (21) Niceph. hæc eadem lib. xviii, cap. 28.
 (22) Ibid. cap. 35.
 (23) Ibid. cap. 25.
 (24) Quartii hujus nominis, de quo legendus Ba-
 ron. card. tom. VII et VIII.
 (25) Niceph. lib. XIX, cap. 34, lectulum addit li-

gneum. Hic non recte a quibusdam cum Joanne Ele-
 mosynario Alexandrino confunditur. Minus etiam
 recte pro sancto habitus a suis, teste D. Baron.
 t. VIII Annal. ad an. Ch. 595, ex B. Gregorii Magui
 auctoritate.

- (26) Niceph. lib. xviii, cap. 30.

ei Colchorum gentem trecentarum millium strage ceciderit, utque insurgentem adversus se Turum interfecerit, quo nomine victoriae nuntiam epistolam Mauricio imp. scripserit. Idem Abaros quoque sub jugum victos misit. Refert et de gentibus, quæ Taugas incolunt, et de Nucri, in quas devicti Abari dispersi sunt (27). Item de Var, et Chuni, quorum pars magna jam inde a Justiniani temporibus, in Europa sedes habent, Abarosque sese nominarunt. Turcorum regionem terræ motui, ac pesti minime obnoxiam. De monte qui Aureus sit dictus, ac de ipsa urbe, Taugas. De bombycibus (28), qui ex se vestes gignunt sericas, et quod serici (29) ingens signatur ad Chubdam urbem, **31b** quam appellant, copia, quæque in illis vermibus glomerandis fieri solita. De Indis, qui candido sunt corpore. Disceptatio Chagani cum Prisco, de Singidonensibus in servitutem abducendis, Priscique contraria sententia, utque eam urbem Priscus servavit. Quæ per Dalmatiam Barbari gesserint quasque urbes everterint. Quomodo Gundoes a Prisco adversus Barbaros in Dalmatiam missus, res fortiter gesserit.

Undevicesimo imperii Mauricii anno Monachus quidam mortem illi, liberisque ejus (30) prædixit. Stricto enim gladio, a foro ad palatii vestibulum procurrans, Mauricius una cum liberis ferro occisum iri denuntiat. Quin et Herodianus quidam imperatori eventura prænuuntiavit (31): famem scilicet illam, quæ post in castris orta. Ut incredibili Chaganus humanitate esurienti exercitui quinque dierum inducias concesserit, quibus absque metu Barbarorum commeatu annonaque ferretur Romanis, utque vicissim a Prisco donis honoratus, in proxima Mysiæ loca discesserit. In Mysia Chaganus cum Comentiolo signis collatis conflixit, perfidiaque Comentioli Romanorum exercitus, clade accepta, cæsus a Barbaris est, fuga interim dilapso Comentiolo: quem ad Driziperam urbem (32) deletum cives, ut transfugam repellunt: quare inde ad Muros longos, quos vocant, ille se recepit. Barbari porro pone insequentes Driziperam capiunt, et Alexandri martyris templo incenso, corpus capsæ extrahentes contumeliis afficiunt (33). Verum divina mox ultio martyris est violatorum consecuta. Septem enim Chagani filii una die, inguini morbo correpti, perierunt. Comentiolus in his turbis Constantinopoli hæret. Barbaris interim ad Muros longos propius, accedentibus. Unde tantus

Ἐφθαλιτῶν ὁ Χαγάνος τῶν Τούρκων ἀνελῶν καὶ δουλῶσας τὸ ἔθνος⁴, ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ὀγωρ⁵ τὸ ἔθνος, καὶ δὴ καὶ τοὺς Κόλχους ἄχρι τριάκοντα μυριάδων διέφθειρεν. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπαναστάτα [46 H.] αὐτῷ Τουρούμ ἀνελῶν ἐπινίκιον ἐπιστολὴν Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι ἔστειλεν· ἐδουλώσατο δὲ καὶ Ἀβάρους. Διέξεισι δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ταυγὰς⁶ ἔθνων καὶ περὶ τοῦ Μουκρί⁷, ἐν οἷς οἱ Ἀβάροι ἠττηθέντες διεσπάρησαν. Καὶ περὶ τοῦ Οὐάρ καὶ Χουνί⁸ τῶν ἔθνων, ἐξ ὧν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀπόμοιρα τῶνδε τῶν ἔθνων ἐνδημεῖ τῇ Εὐρώπῃ, οἱ καὶ Ἀβάρους ἑαυτοὺς ἐπαφήμισαν. Καὶ ὡς ἡ Τούρκων χώρα σεισμοῦ καὶ λοιμοῦ ἀπειρατος⁹. Περὶ τε τοῦ χρυσοῦ λεγομένου θρους, καὶ περὶ τῆς Ταυγὰς, περὶ τε τῶν σκωλήκων τῶν τικτόντων τὴν ἐσθῆτα τὴν σηρικὴν, καὶ ὡς πολλή **B** ἐστὶ περὶ τὴν λεγομένην Κουδδάν ἡ τῆς μετάξῃ¹⁰ γένεσις, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νόμιμα. Καὶ περὶ¹¹ τῶν Ἰνδῶν τῶν λευκῶν τὸ σῶμα. Διάλεξις πρὸς τὸν Πρίσκον Χαγάνου περὶ ἀνδροποδισμοῦ τῆς¹² Σιγγιδόνας, καὶ ἀντιλογία Πρίσκου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅπως ὁ Πρίσκος Σιγγιδόνα σώζει τὴν πόλιν. Ὅσα τε κατὰ Δαλματίαν οἱ βάρβαροι διεπράξαντο καὶ πόλεις ἐπόρθησαν, ὅπως τε ὁ Γουνδοῦς¹³ παρὰ Πρίσκου σταλαίς κατὰ τῶν ἐν Δαλματία βαρβάρων ἤρριστευσεν.

Ὅτι τῷ ἕνεκακαδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μαυρικίου προαγορεύει μοναχὸς τις τὸν αὐτοῦ θάνατον καὶ τῶν τέκνων· ξίφος γὰρ γυμνώσας, ἀπὸ τοῦ φόρου μέχρι τῶν προαυλίων τῶν ἀνακτόρων διαδραμῶν αὐτὸν τε Μαυρικίον καὶ τὰ τέκνα ξίφει θεθνᾶναι προηγόρευσε. Ἀλλὰ καὶ Ἡρωδιανὸς τις ὀνόματι **C** τῷ βασιλεῖ διέειπε τὰ συμβησόμενα. Περὶ τοῦ συμβάντος λιμοῦ¹⁴ τοῖς στρατεύμασι, καὶ ὡς ὁ Χαγάνος παραδόξῃ φιλανθρωπίᾳ πενηθμέρους σπονδὰς τοῖς λιμώτουσιν ἔθετο, ὡς ἂν ὁ ἐπιτσιτισμὸς ἀπὸ τῶν βαρβάρων τοῖς Ῥωμαίοις ἀθετῆ ἔσοιτο· καὶ ὡς ἀρώμασιν¹⁵ ὑπὸ Πρίσκου φιλοτιμηθεὶς ἐπὶ τὰ κατὰ Μυσίαν ἐχώρησεν. Ὡς συνῆψεν ὁ Χαγάνος περὶ τὴν Μυσίαν πρὸς Κομεντιόλον μάχην, ἐπιθουλή δὲ Κομεντιόλου διαφθείρεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων τὸ Ῥωμαϊκόν. Καὶ φεύγει Κομεντιόλος, καὶ πρὸς Δριζίπερα¹⁷ τὴν πόλιν παραγίνεται, καὶ ἀποπέμπεται τῆς πόλεως ὡς φυγὰς, καὶ πρὸς τὰ μακρὰ παραγίνεται τειχῇ. Οἱ δὲ βάρβαροι κατόπιν ἰόντες πρῶτον τὰ Δριζίπερα αἰρούσι, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐμπρήσαντες νεῶν, καὶ τὸ σῶμα τῆς θήκης ἐκσύραντες ὕδρισαν. Θεία δὲ **D** δίκη μετέλλε τοὺς ὕδριστάς τοῦ μάρτυρος· [96 R.] ἐπὶ γὰρ παίδες τοῦ Χαγάνου ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βουδῶσι περιληφθόντες ἐτελεύτησαν. Κομεντιόλος δὲ μετὰ τῶν θορούδων ἐνδημεῖ τῇ Κωνσταντινουπόλει, οἱ δὲ βάρ-

VARIE LECTIONES.

⁴ τῶν Ἐφθαλιτῶν τῶν ἀβδελῶν ἦτοι τῶν Ἐφθαλιτῶν **A**. ⁵ καὶ δουλῶσας τὸ ἔθνος **A**: τὸ ἔθνος ἐδουλώσατο **ς**. ⁶ Ὀγωρ **A**: Ἀγάρ **ς**, Labbeus Ἀβασγῶν vel Ἀβάρων. ⁷ Ταυγὰς. ⁸ Νουκρί **στ**. ⁹ Χουνί τῶν χουνιτῶν **A**. ¹⁰ ἀπειρατος **ς**. ¹¹ μετάξῃς **ς**. ¹² καὶ τὰ περὶ **A**. ¹³ τῆς **A**: τοῦ **ς**. ¹⁴ Γουνδοῦς **ς**. ¹⁵ ὀνόματι **add. A**. ¹⁶ λιμοῦ **corr. A**: λοιμοῦς **ς**. ¹⁷ ὀνόματι **add. A**. ¹⁸ δωρημασιν Scaliger. ¹⁹ Δριζίπερα **ς**. sic et infra.

NOTÆ.

(27) Nicephor. lib. xviii, cap. 30.
(28) De his etiam supra in Theophane Byzantio, et Procop. lib. iv, et Nicephor. l. xviii, cap. 30.
(29) Τῆς μετάξῃς. Μεταξάνsericum esse crudum nondum lotum, neque tinctum, sed αὐτοφυές: ex qua vestimenta serica conficiantur docent lexicographi.

Vide Suidam voce Σῆρες et Συρικῇ.
(30) Niceph. lib. xviii, cap. 15.
(31) Ibid.
(32) Vide quæ notavimus sup. ad 6 hujus auctoris.
(33) Niceph. lib. xviii, cap. 28.

βαροι τοῖς μακροῖς πλησιάζουσι τείχεσι. Καὶ οἱ τοῦ Βοζαντίου ἐπὶ τοσούτων ἔδειξαν, ὡς καὶ καταλιπεῖν Εὐρώπην καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι διεμελέτησαν. Πρεσβεύεται δ' οὖν ὁμοῦ ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Χίγανον δι' Ἀρμάτωνος, καὶ δώροις λαμπροῖς καὶ προσθήκαις χρυσοῦ χιλιάδων εἰκοσι πείθει μόλις τὴν εἰρήνην δέξασθαι, λέγοντα· Κρίναι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον Χαγάνου καὶ Μαυρικίου καὶ ἀνὰ μέσον Ῥωμαίων καὶ Ἀδάρων¹⁸. Περὶ τῶν φανέντων ἀνθρωπομόρφων τεράτων ἐν τοῖς Νεϊλώφωσι ὕδασι, καὶ περὶ τῆς τοῦ Νεῖλου ἀναβάσεως δόξαι διάφοροι. Ὁ δὲ συγγραφεὺς Ἀγαθαρχίδου¹⁹ τοῦ Κνιδίου [47 H.] τῇ δόξῃ προστίθεται· φησὶ δὲ οὗτος· ἀν²⁰ ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν τῷ μετοπώρῳ γινομένης καθ' ἕκαστα· εὐλόγως οὖν ἐν Νεῖλῳ ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι, κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν ἑαυτοῦ πηγῶν, κατὰ δὲ τὸ θέρος διὰ τοὺς ἐκεῖθεν ἐκχεομένους εἰς αὐτὴν ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὐξήσιν. Ταῦτα μὲν²¹ καὶ ὁ ἔβδομος.

Ὁ δὲ ὄγδος λόγος διαλαμβάνει ὅπως ὁ Χοσρόης διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν τῶν ὑπὸ Ῥωμαίων ταττομένων λύσαι τὰς σπονδὰς ἐνεχείρησε, Γεωργίου δὲ πρὸς αὐτὸν σταλέντος· αἱ σπονδαὶ μεμενῆσαι· καὶ Γεώργιος ἀτιμάζεται ὡς εἰπόντος Χοσρόου διὰ Γεώργιον ἀλύτους²² τηρεῖν τὰς σπονδὰς, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν βασιλέα Μαυρικίον. Ὅπως τε Κομεντίου προδοσίας κρίνεται, καὶ διαλλαγὰς τῶν Ῥωμαίων στρατευμάτων πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅπως αὐθις ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος στρατηγὸς στέλλεται. Μάχη Ῥωμαίων καὶ Ἀδάρων, στρατηγούντος Πρίσκου καὶ²³ Κομεντιόλου, καὶ Κομεντιόλου μὲν ἀπομάχου διὰ τινας προσηκόντας ἔντος, Πρίσκου δὲ τῷ στρατοπέδῳ ἐπρόντος· Ἀριστεία Ῥωμαίων καὶ ἀναίρεσις τῶν Ἀδάρων μέχρι τεσσάρων χιλιάδων. Δευτέρα μάχη, καὶ ἀναίρεσις τῶν αὐτῶν ἄχρι χιλιάδων ἑνῆς. Τρίτη μάχη, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν διεθρος μέχρι πεντεκαίδεκα χιλιάδων. Τετάρτη μάχη, καὶ νίκη πάλιν Ῥωμαίων λαμπρὰ, καὶ ἀναίρεσις Ἀδάρων²⁴ ἅμα Γηπαίδων²⁵ χιλιάδων τριάκοντα. Πέμπτη μάχη, καὶ νίκη Ῥωμαίων, καὶ ἀναίρεσις Ἀδάρων, καὶ ἄλωσις τῶν μὲν ζωγρηθέντων Ἀδάρων τρισχιλίων, ἄλλων δὲ βαρβάρων τετρακισχιλίων, καὶ ἑτέρων διςχιλίων καὶ διακοσίων, καὶ Σαθῆνων²⁶ χιλιάδων ὀκτώ· ἐξ ὧν ὁ Χαγάνος ἀπατήσας τὸν αὐτοκράτορα τοὺς ζωγρηθέντας Ἀδάρους ἀνέλαβε. Περὶ τῆς Κομεντιόλου μελαγχολίας, καὶ ὅπως τῇ τοῦτου ἀβουλίᾳ πλήθος Ῥωμαίων, πρὸς Φιλιππούπολιν ἀπαίροντος²⁷, τῷ κρύει διώλοντο. Ὡς Πέτρος αὐθις στρατηγὸς τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ

Constantinopolitanos terror invasit, ut de Europa deserenda, et in Asiam transmittendo deliberarent. Legationem itaque extemplo imperator per Harmatonam ad Chaganum mittendam censuit, splendidisque muneribus, et viginti millium auri pondo accessione, pacem ægre redemit: dicente illo: «Judicet Deus Chaganum inter et Mauritium, romanos item inter 32^a ac Barbaros.» De monstris (35') humana forma in Nilo flumine visis, deque Nili incremento atque eluvione variæ discrepantesque sententiæ. Hic vero scriptor Agatharcidæ Gnidio assentitur (34'). Quotannis enim ille ait in Æthiopiæ locis magnos continentesque cæli imbres decidere ab æstivo solstitio, ad usque autumnii æquinoctium. Non sine causa itaque angustius hieme Nilum fluere, quod suas duntaxat e fontibus suapte natura natas vehat undas; at æstate, decurrentibus in Nilum ex Æthiopia imbribus, crescere nimium quantum, atque augeri. Et hæc quidem libro septimo.

Octavus hæc fere complectitur: Chosroen ob illorum Saracenorum (35), qui Romanis parebant, incursiones, rumpere inducias conatum, Georgii tamen legatione persuasum, fœdus sartum tectum servasse; Georgium (36) vero Cæsaris indignationem incurrisse, quod Chosroes dixisset se, Georgii potissimum gratia, non imperatoris Mauricii causa, ratam pacem fecisse, ut Comentiolus conditionis reus actus, mox Romanorum sibi militum animos, conciliarit; atque eam ob rem dux iterum exercitus ab imperatore creatus sit. Romanorum pugna commemoratur et Abarorum, Prisco et Comentiolo ducibus: Comentiolo tamen nescio quid causante, et a pugna abstinente, Prisco vero copias ducente. Militum Romanorum fortitudo, et Abarorum cædes quatuor millium. Prælium item alterum, eorumdemque Abarorum millium novem strages. Tertia pugna cum quindecim millium clade Abarorum. Quartum rursus prælium illustrem Romanis victoriam concessit, cæsis ad interfectionem Abarorum et Gepædum (37) triginta millibus. Quinta in pugna penes Romanos victoria quoque stetit: cæsi captique Abari, ac vivi quidem in potestatem venerunt ad tria millia, cæterorum Barbarorum quatuor; aliorum ad hæc duo millia et ducenti, et Sclavorum octo millia. Postea tamen Chaganus, decepto Mauricio imperatore, vivos Abaros recepit. De Comentioli præfracto mœrore (38); utique ejus temeritate Romanorum copiæ, quas ad Philippopolim proficisci jubebat, frigore sint extinctæ. Quo-

VARIAE LECTIONES.

¹⁸ Ἀδάρων A: βαρβάρων ζ. ¹⁹ Ἀγαθαρχίδου Schottus: libri ἀναρχίδου. ²⁰ ἀνὰ ζ. post Αἰθιοπίαν addiderim ὄρεσιν collato Diodoro Sic. 1, 41. ²¹ μὲν οὖν καὶ ζ. ²² ἀλύτους A: αὐτούς ζ. ²³ alterum καὶ Κομεντιόλου addit. A ²⁴ Ἀδάρων A: βαρβάρων ζ. ²⁵ γηπέδων A. ²⁶ Σαλαθῆνων mg. ²⁷ ἀπαίροντες apographam Stephani.

NOTÆ.

(35') Niceph. lib. xviii, c. 26. De Nilo vide Herodotum et Melam.
(34) Al. Anarchidæ.
(35) Duplicis generis Saracenos alios Persis, Ro-

manis alios junctos didicisti ex Procop. supra.
(36) Niceph. lib. xviii, cap. 37.
(37) Vide sup. ad 6 hujus auctoris.
(38) Niceph. lib. xviii, cap. 37.

modo Petrus iterum bellum ex totius Europæ, ab imperatore creatus sit. **32b** De nuptiis Theodosii filii Mauricii (39), et filiaz Germani. Urbem regiam fame ea tempestate laborasse; precesque in Ecclesia fundente Mauricio, plebem esse tumultuatam (40). De ejus mansuetudine ac lenitate, militumque ablegatione; utque eodem sint die revocati. Petrum ab Augusto missum, ut omni ope atque opere Thracicas copias ad oppositam Istri ripam distineret (41); deque divinitus Petrum appellante voce. Tumultuantem rursus in castris Romanorum, et contra Mauricium factio instituta, electo abincondita multitudinis Phoca (42). Petrus fuga interim salutem querit, et seditionis ad imperatorem rumor defertur. Plebs autem a Sergio atque Cosma tribunis plebis primum incitata, novis studere rebus incipit; reperitque Prasinorum M. D. Venetorum vero trecenti duntaxat. Hinc plebeis donativa Mauricius præbuit. Sequitur ad tumultuantes milites ejusdem legatio, et legationis repulsa; utque regiam urbem præsidio munierit. Exercitus ad Theodosium Mauricii F. legatio, ipsum, aut socerum illius germanum dari sibi imperatorem postulans. Ejus rei nuntius ad Mauricii aures accidit, indeque suspectio in Germanum, ut tyrannidis auctorem. Minæ, minarumque Augusti in Germanum per Theodosium generum delatio: et Germani in Delparæ templum, ut in asylum fuga (43). Hinc Cyros, et Stephanus eunuchus (qui Cæsaris liberis morum præfectus fuerat) ad Germanum missi, ut templo digrederetur; sed irrita legatio fuit. Fustibus cæsus Theodosius a parente Mauricio, quod socero suas minas indicasset. Germani e templo B. Virginis ad Sanctæ Sophiæ transitus, et iterata, ut inde digrediat, hortatio; sed qua nihil persuadetur, Andrea quodam egressum dissuadente, dum precandi gratia templum frequentat (44). Turbæ iterum, incendiumque Urbane domus Constantini, patricii, quem Lardyn vulgo cognominabant (45). Mauricii æstuatio ac fuga, utque exorta maris tempestas fugam ipsi intercederit (46). Theodosii filii ad Chosroem missio, reductioque Nicæa ex indicio annuli **33a**, quem filio parens Mauricius signi tesseraque loco tradiderat. Urbanorum ad tyrannum, in quibus et Hebdomites erat, concursus. Imperium Germanus affectans voto excidit, Prasinis se eum creaturos imperatorem negantibus, quod, ut ipsi affirmabant, factionis esset Venetorum (47). Ergo Phocas deinde in templo B. Joannis, quod est in Septimo, impera-

α αυτοκράτορος προχειρίζεται. Περὶ τε τοῦ γάμου [τοῦ παιδὸς] Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς Μαυρικίου ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Γερμανοῦ. Καὶ περὶ τῆς σιτοδείας τῆς γενομένης τῇ βασιλίδι τὴν πόλεω, καὶ τῆς συμβάσεως ἀταξίας τῶν δῆμων λιτανεύοντος τοῦ βασιλέως, καὶ περὶ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ, καὶ ἐξορίας τῶν στρατιωτῶν καὶ μονοήμερου ἐπανόδου. Ὅπως Μαυρίκιος ἐπέστειλε **32** Πέτρον παντὶ τρόπῳ τὰς Θρακίας [97 R.] δυνάμεις εἰς τὸ ἀντιπέρασ τοῦ Ἰστρου διατρίβειν, ὅπως τε θεῖα προσέπεσεν ὁμῆ τῷ Πέτρῳ. Καὶ ὅπως στάσις ταῖς Ῥωμαϊκαῖς εἰσῆρξῃ **33** δυνάμεισι, καὶ τυραννὶς συνέστη κατὰ τοῦ αυτοκράτορος, Φωκά τοῦ τυράννου ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀναβῆθῆντος. Ὅπως τε **33** φεύγει Πέτρος, καὶ ὅπως ἡ στάσις διαγγέλλεται τῷ βασιλεῖ. Καὶ ὅπως τὰ πρῶτα διὰ τῶν δημάρχων Σεργίου καὶ Κοσμά πολυπραγμονεῖ τὸ πλῆθος τῶν δῆμων, καὶ εὐρίσκειται Πρασίνων μὲν ἀφ', Βενέτων δὲ ἐννακωσίων **31**, καὶ ὅπως τοῖς δημοτικοῖς **32** φιλοτιμίας παρέσχετο. Πρεσβεία τε τοῦ αυτοκράτορος πρὸς τὰς στασιαζούσας δυνάμεις, καὶ [48 H.] ἀποστροφή τῆς πρεσβείας· ὅπως τε περιφρουρεῖ τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεω. Πρεσβεία τε τῶν στρατευμάτων πρὸς Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου υἱὸν, ἀξιούσα ἢ αὐτὸν ἢ τὸν πενθερὸν Γερμανὸν βασιλεῖα σφῶν ἀναβῆθῆναι. Γνώσις τε τούτων εἰς Μαυρίκιον ἀφιγμένη, καὶ ὑπόνοια εἰς Γερμανὸν ὡς αἴτιον τῆς τυραννίδος, καὶ ἀπειλή, καὶ μήνυσις τῆς βασιλικῆς ἀπειλῆς διὰ τοῦ γαμβροῦ Θεοδοσίου, καὶ καταφυγή Γερμανοῦ πρὸς τὸν νεῶν τῆς Θεομήτορος. Τῶν Κύρου καὶ Στεφάνου τοῦ εὐνούχου **32**, ὃς ἐπίτροπος ἐτέτακτο τοῖς βασιλέως παισὶ, πρὸς Γερμανὸν ἀποστολῆ εἰς τὸ ἐξελεῖν αὐτὸν τοῦ ναοῦ καὶ ἀπαρξίαι· καὶ ἡ διὰ βλάβδων μαστίγῳσις Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πενθερὸν καταμηνύσεως. Καὶ μεταφοίτησις Γερμανοῦ ἀπὸ τοῦ νεῶ τῆς Θεομήτορος ἐπὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ πάλιν πρόσκλησις ἐπὶ τὸ ἐξελεῖν, καὶ ἀπίθειαι, Ἀνδρέα **31** τινὸς συνεχῶς φοιτῶντος ταῖς λιτανείαις τὴν ἐξοδὸν κεκωλυκότος. Θόρυβοι τε καὶ ἐμπρησμοὶ τῆς κατὰ τὴν πόλιν οἰκίας Κωνσταντίνου τοῦ πατρικίου, ὃν Λαρδῶν **32** ἐπεκάλει τὰ πλῆθη· καὶ ἀπορία Μαυρικίου καὶ ἀπόδρασις. Ὅπως κλύδωνος γενοῦτος ἐγκοπήν πρὸς τὴν ἀπόδρασιν λαμβάνει. Καὶ ἀποστολῆ Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς πρὸς Χοσρόην, καὶ ὑποστροφή πάλιν ἀπὸ Νικαίας τῇ ἐπιδειξί τοῦ δακτυλλοῦ, ὃ ἦν εἰς σύνθημα τῷ παιδί παρὰ τοῦ πατρὸς ποιηθέν. Ὅπως τε πρὸς τὸν τύραννον οἱ τοῦ δεσπῆτος **33**, ἐν οἷς ἦν **37** καὶ ὁ Ἐδομίτης **32**, προσεχώρησαν. Ὅπως τε Γερμανὸς κατασκευάζων ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν ἀποτυγχάνει, τῶν Πρασίνων ἀπειπόντων

VARIE LECTIONES.

32 ἐστὲλλε ζ. **33** εἰσείρησε ζ. **30** τε add. A. **31** ἐννακωσίων τ'ς. **32** τοῖς δημοτικοῖς A : τῆς δημιουργικῆς ζ. **33** εὐνούχου A : ἡμιτάβηρος ζ. **34** Ἀνδρέου ζ. **35** Λάρδων ζ. vide Anecd. nostra, p. 4195. **36** δεσπῆτος ζ. **37** ἦν add. A. **38** Ἐδομίτης A : Ἐδομήτης ζ.

NOTÆ.

(39) Niceph. lib. xviii, cap. 57.

(40) Ibid. cap. 58.

(41) Niceph. Christum ipsum in somnis apparuisse, Mauriciumque appellasse narrat.

(42) Niceph. lib. xviii, cap. 59.

(43) Niceph. ibid.

(44) Ibid.

(45) Ibid. cap. 40.

(46) Podagra quoque dolores Nicephor. adjungit.

(47) Niceph. ibid.

τὴν ἀνάβρῃσιν διὰ τὸ τῆς αἰρέσεως αὐτὸν εἶναι, ὡς ἔπειτα ἀναγράφουσιν ἐν τῷ ναῦ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου ἐν τῷ Ἐβδόμεῳ τοῦ Φωκά· Κυριακὸς δὲ τηλικαῦτα τοὺς τῆς βασιλείδος ἀρχιερατικούς ἐγκεχειριστο νόμους. Εἰσοδὸς τε Φωκά πρὸς τὴ βασιλεία, καὶ ἀνάβρῃσις Λεοντίας τῆς γυναικὸς Φωκά. Καὶ περὶ τὴν⁴⁰ τόπων στάσιν τῶν δημάρχων ἱερί, καὶ ὠθησμός Κοσμά τοῦ δημάρχου τῶν Βενέτων ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὕβρις εἰς Ἀλέξανδρον⁴¹. Καὶ μνήμη Μαυρικίου, ὡς οὐκ ἀπέθανε, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ τυράννου πρὸς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως μᾶλλον⁴² ὀργμῆ. Ἀναίρεσις τε τῶν τοῦ βασιλέως παίδων ἐνώπιον τοῦ πατρὸς ἐν τοῖς Εὐτροπίου, καὶ φιλοσοφία καὶ εὐχαριστία τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτοῦ ἐκείνου διὰ Λιλίου ἀναίρεσις. Καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως εὐθεθείσης διαθήκης Μαυρικίου τοῦ αυτοκράτορος⁴³. Ὅπως τε τὰ σώματα τῶν βασιλέων τῷ θαλαττῷ ῥοθίῳ παρεδόθησαν. Ἐπιτάφιός τε εἰς Μαυρικίον· καὶ ὅπως τὰς ἀντιδόσεις τῶν παρανομηθέντων αὐτῶν εἰς Μαυρικίον αἱ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις κρίσει προνοίας θείας ἐλάβανον, ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μηδένα τῶν κοκωνησάντων τῆς τυραννίδος ἐκ τοσούτου πληθους ὑπολειφθῆναι, [100 R.] ἀλλ' οἱ μὲν λοιμῷ, οἱ δὲ περὶ οὐρανῷ, οἱ δὲ καὶ στόματι διεφθάρσαν μαχαίρας, ὥστε ἡνίκα Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς πρὸς Ῥαζέτην τὸν Πέρσην πολεμῆν ἔγνω, ἔκταξιν τῆς στρατίας ποιησάμενος δύο μόνους εὐρεν ὑπολειμμένους [49 H.] τῆς φιλοτυράννου πληθους, καὶ τότε ἤρξατο τὸ Ῥωμαϊκὸν κατὰ Περσῶν ἐνισχύειν· μέχρι γὰρ ἂν ἐκείνοι περιῆσαν, ἡ νίκη τοῖς Πέρσαις ἐνηυλίζετο. C Ἀναίρεσις ὑπὸ τοῦ τυράννου δι' ⁴⁴ Ἀλεξάνδρου Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως τοῦ αυτοκράτορος παιδὸς, καὶ Πέτρον καὶ Κομεντιόλου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λαρόν· πλάνη τε περὶ Θεοδοσίου, ὡς οὐ περόνευται. Καὶ ὅπως κατὰ τὴν⁴⁵ Ἀλεξάνδρειαν τὰ ἀγάλματα τῆς οἰκίας Ἰδρας ἀποφοιτῶντα προηγόρευον⁴⁶ τὰ γεγονότα καλλιγράφῃ τινι, κατὰ τὸ τυχαῖον οὕτω καλούμενον, ἐπὶ δέικνον πρὸς τὰ οἴκῃ διερχομένην⁴⁷. Ὅπως τε ὁ Μαυρίκιος λέγεται τρίτην μοῖραν τῶν φόρων συγχωρεῖται ⁴⁸ τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τριάκοντα δοῦναι τάλαντα τοῖς Βυζαντινοῖς εἰς νεουργίαν τοῦ τῶν ὕδατων ἔλκου. Καὶ ὅπως ἐφιλοτιμήσῃτο λαμπρῶς τοὺς τῶν μαθημάτων ἐραστάς. Καὶ περὶ τῶν γεγονότων παραδόξων τῆς τῶν αἱμάτων ῥύσεως Εὐφημίας τῆς μάρτυρος, καὶ ὡς Μαυρίκιος πειράσας μᾶλλον τὸ θαῦμα δι' ἀπιστίας ἐπίστωσε. Καὶ ὅπως ὁ τυράννος Κωνσταντίνος⁴⁹ τὴν τοῦ βασιλέως Μαυρικίου γυναῖκα ἅμα ταῖς θυγατέρας ἐν Ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ ἐπέκλεισε. Πρεσβεία τοῦ τυράννου πρὸς Κοσρόην τὸν Περσῶν βασιλέα,

for renuntiatur, Cyriaco regiae urbis patriarcha (48), Phocæ in regiam ingressus, et Leontiæ ejus uxoris, ut augustæ consalutatio. Tribunorum plebis ingens tum de locorum statione contentio atque altercatio. Cosmæ partis Venetæ tribuni plebis ab Alexandro propulsatio, et injecta mentio, nondum obiisse Mauricium. Quo factum, ut impetu quodam ad imperatoris cædem tyrannis se proripuerit. Hinc cædes liberorum Augusti in parentis oculis ad Eutropii (49). Animi sapientia Cæsaris, actis Deo gratiis; utque a Lilio percussus obierit. Legitur et testamentum Mauricii Heraclio imperante inventum. Quomodo regia corpora marinis commissa fluctibus; et funebri in Mauricium laudatio, utque divinæ judicio providentiæ (50), Romani milites, eorum, quæ in Mauricium flagitiose patrarunt, pœnas dederint, quod post non diu, cælis, tyrannidisque sociorum nemo, in tanta multitudine, superfuerit: peste enim alii, alii cœlesti igne, ferro cæteri ad unum omnes perierunt: atque adeo Heraclius post paulo rerum potitus, cum Rasate Persa bellum gesturus, delectu habito, vix duos ex illis partium studiosis relictos reperit. Actum demum Romani Persis superiores esse cœperunt, qui, dum illi nefarii superstites essent, a Persis victi semper discesserant. Cædes a tyranno per Alexandrum intentata Theodosio, Augusti filio; Petro item et Contentiolo; atque Constantino, Lardy cognomento (51). Falsus etiam rumor de Theodosio exortus est, quasi is tum non fuisset interfectus. Quomodo Alexandriæ statuæ suis sedibus sponte motæ, quæ Byzantii accidissent nuntiarint calligrapho cuidam per Tychæum transeunti cum a cœna domum reverteretur (52). Ut Mauricius tertiam vectigalium portionem subditis remisisse feratur: triginta quoque Byzantinis donasse talenta, reficiendis aquæductibus 33 b. Quo honore præmioque disciplinarum studiosos publice affecerit (53). Quæ in fluxu sanguinis Euphemie martyris admiranda acciderint: utque Mauricius, rei periculo facto, quod initio non credidisset, miraculum magis confirmarit (54). Uti Phocas tyrannus Constantiam, Mauricii augusti conjugem, cum filiabus, privatæ domui incluserit. Phocæ ad Chosroen Persarum regem missa D legatio: sed irrita. Ruptæ enim induciæ sunt, Chosroe prætexente, quod Mauricium juste vindicaret (55). Sic Lilius, qui legatus erat, re infecta domum retro revertit. Cædes Alexandri rerum novarum Phocæ socii, eo nomine suspecti,

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ τὴν] τὴν τῶν ζ. ⁴¹ καὶ ὕβρις εἰς Ἀλέξανδρον add A. ⁴² μᾶλλον A: πάλιν ζ. ⁴³ αυτοκράτορος ἀπέχρισται. ὅπως ζ. ⁴⁴ διὰ ζ. sed ejusmodi minutias ut nunquam sine codice mutavi, ita non amplius memorabo. ⁴⁵ τὴν ἀκί. A. ⁴⁶ προηγόρευε ζ. ⁴⁷ διερχομένου A. ⁴⁸ συγχωρεῖν ζ. ⁴⁹ Κωνσταντίνον ζ.

NOTÆ.

- (48) Ibid.
(49) Sabaudio Portum, qui erat Chalcedone ex Zonar. init. Phocæ.
(50) Niceph. l. xviii, cap. 41.
(51) Ibid. cap. 41.

- (52) Ex matutina vigilia, inquit Diae.
(53) Niceph. l. xviii, cap. 42.
(54) Ibid. cap. 41.
(55) Ibid. cap. 43.

quasi Theodosium, Mauricii filium, quem occidit, **A** καὶ ἀποτυχία, κατάλυσις τε τῶν σπονδῶν προφασίσσας. Atque hic universæ finis historiæ (56). ζομένου Κοστρού τὴν δόξαν διεκδικεῖν Μαυρικίου· καὶ οὕτως ὁ Ἀλιος (οὗτος γὰρ ὁ πρεσβεύων ἦν) ἀνεχώρησεν ἀπρακτος. Ἀναιρέσις Ἀλεξάνδρου τοῦ συννεωτερίσαντος τῷ Φωκᾷ, δι' ὑπόνοιαν ὅτι Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου παῖδα, ὃν ἀνείλε, περιποιήσατο. Ἐν οἷς καὶ τῆς ὅλης ιστορίας τὸ πέρασ.

LXVI.

S. Nicephori patriarchæ Constantinopolitani historica Epitome.

Lecta *Epitome historica* (57) Nicephori Constantinopolitanæ sedis antistitis. A Mauricii imp. interitu ducit initium, tenditque ad Leonis et Irenes conjugium. Nihil stylus habet supervacaneum aut obscurum: verborum delectu, orationisque compositione neque nimis dissoluta, neque contra nimis astricta, anxie est usus; sed qualia adhibere possit **B** rhetor quivis, vel perfectus revera orator. Vitat enim nove ficta, neque antiquitate usuque probata præterit. Jucunditas adhæc illi gratiam conciliat in dicendo. Denique, ut verbo expediam, pleosque, qui antecesserunt, historica scriptiōne transcendo obscurat, nisi quod nimia brevitate non videatur omnes venustatis partes explevisse.

LXVII.

Sergii Confessoris Historia.

Lecta est *Sergii* (58) *Confessoris Historia*. Incipit a Michaelis imp. rebus gestis, recurritque ad impia et nefaria Copronymi facinora: a quibus porro narrare ex ordine pergit ad octavum usque Michaelis **C** annum, res ab eo partim in republica, partim in Ecclesia gestas. Quin et quæ militiæ gessit, quidque de rebus divinis senserit, accurate recenset.

Dictio ejus imprimis perspicua, et non affectate exornata, cum verborum significatu atque compositione, tum cætera orationis dispositione, ut ex tempore fusus illi sermo quodammodo videatur. Oratio enim nativa venustate florida nullam formæ **34a** mutationem ex anxia nimis accuratione admisit. Qualis maxime dictio, quod et studio illi fuit, ecclesiasticam historiam decet.

LXVIII.

Cephalæonis Musæ, sive Historica Epitomes libri ix. D

Lecta et *Cephalæonis historica Epitome* (59): **D** **VARIÆ LECTIONES.**

⁴⁹ καὶ τὰς **A**: τὰς τε ζ. ⁵⁰ Κεφαλαῖωνος ζ. cf. p. R. 104, 43 et 344, 34. adde Allatum de patria Homeri c. 1, et Niebuhr. de Eusebio Armen. (in Actis academ. Berolin. a. 1820-21), p. 43.

(56) Exstant hi Theophylacti libri viii *De vita Mauricii imp.* Græce compositi: quot nuperrime Latinos fecit Augustæ Vindel. P. Jacobus Pontanus noster, de re litteraria pridem optime meritis. Circumferuntur et hæc ejusdem Simocattæ, a nobis reperta. *Physica problemata*, *Legationum excerpta* ex libris illis historiarum: item *Epistolæ mistæ*, ab Aldo majore olim epistolarum Græcarum volumini insertæ. Meminit hujus sophistiæ Snidas ac Cedrenus: et hinc Nicephorum Callistum pleraque vitæ Mauricii sublegisse observando ad oram notavi.

EΓ.

Νικηφόρου τοῦ ἐν ἀγίοις ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἱστορικὸν σύντομον.

Ἀνεγνώσθη Ἱστορικὸν Σύντομον Νικηφόρου τοῦ ἐν ἀγίοις Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερέως. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς εἰς γάμον κοινωνίας Λέοντος καὶ Εἰρήνης. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπερίττος τε καὶ σαφῆς, καλλιλεξία τε καὶ συνθήκη λόγου οὕτε λευμένη οὕτε αὖ πάλιν συμπεπιεσμένη περιέργως κεχηρμένος, ἀλλ' οἷα ἀνχρησαιοὶ ὁ βητορικὸς ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνὴρ· τὸ τε γὰρ νεωτεροποιῶν ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότερον καὶ ἐξησκημένον οὐ παρατρέχει. Ἔτι δὲ καὶ ἡβονὴ κέκραται αὐτοῦ σὺν χάριτι τοῖς λόγοις. Καὶ ὅπως πολλοὺς ἐστι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποκρυπτόμενος τῆδε τῆς ιστορίας τῆ συγγραφῆς, εἰ μὴ τῷ τὸ λίαν συντεταμημένον οὐχ ὀλόκληρον δόξει διαπεραίνειν τὴν χάριν.

EΔ.

Σεργίου τοῦ Ὁμολογητοῦ σθηλιτευτικὸν τῶν εἰκονομάχων.

Ἀνεγνώσθη Σεργίου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Ἀρχεται ἀπὸ τῶν τοῦ Μιχαὴλ πράξεων, [101 R.] καὶ ἀνατρέχει ἐπὶ τὰ τοῦ Κοπρωνύμου ἀθέμιτα καὶ ἐδδελυγμένα ἔργα, καὶ κάτεισιν ἐκεῖθεν ἐφεξῆς διεξιῶν μέχρι τοῦ ὀγδοῦ ἔτους αὐτοῦ Μιχαὴλ, τὰς ⁵⁰ τε κατὰ τὴν πολιτείαν καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀναγραφόμενος αὐτοῦ πράξεις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἅ κατὰ πόλεμον αὐτῷ ξυνηνέχθη, καὶ οἷος ἐτύγγανε τὴν δόξαν περὶ τοῦ Θεοῦ, πάντα λεπτομερῶς διεξιῶν.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἰπερ τις, σαφηνεῖα καὶ τῷ ἀπεριέργῳ κοσμούμενος ἐν τε τῷ εὐσήμῳ τῶν λέξεων καὶ τῇ συνθήκῃ καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ λόγου οἰκονομία, ὥστε δοκεῖν καὶ αὐτοσχεδία πως αὐτῷ συγγεγραφοῦναι· ἐμφύτῳ γὰρ ὁ λόγος ἀνθῶν χάριτι τὴν ἐκ περιεργίας οὐ τι προσήκατο μόρφωσιν. Διδὸν καὶ πρέπων ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῆς μάλιστα ιστορίας· ὃ καὶ βούλεται.

EΕ.

Κεφαλλῶνος Σύντομον Ἱστορικόν.

[50 H.] Ἀνεγνώσθη Κεφαλλῶνος ⁵⁰ Σύντομον Ἱστο-

NOTÆ.

(57) Hujus Chronologia Latine excusa, exstat Græce in Augustana bibliotheca.

(58) Ob defensum enim cultum sacrarum imaginum excruciatius, fortunis exutus, atque in exsilio ærumnis mortuus est, ut docet Græcorum *Menologium* ad 15 Maii, idque sub Leonis Isaurici tyrannide.

(59) Al. Cephalonius, ut infr. cod. 70 et 161, et apud Suid., qui Cephalonem quoque dictum scribit, ac de Cephalone etiam consentit Strabo, lib. xii.

μαίν. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμι-
 ράμωσ, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέωσ Ἀλε-
 ξάνδρου χρόνων. Συμπεραίνεται δὲ αὐτοῦ ἡ ἱστορία
 ἐν λόγωσ θ' κατ' ἐπωνυμίαν τῶν θ' Μουσῶν, Κλειούσ,
 Θαιείασ, Πολυμνίασ⁶¹, Μελοπομένησ, Τερψιχόρησ,
 Εὐτέρπησ, Καλλιόπησ, Ἐρατοῦσ, Οὐρανίησ· ἐν
 ζ' καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα διέξει-
 σιν.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν Ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντοσ
 κίον τῆ συντημίᾳ ἀποχρώμενοσ, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν
 εἶπον θαυμάσαι καὶ ζηλώσαι ἐνδεικνύμενοσ πλὴν τῆσ
 κατὰ τὴν ἱστορίαν μαθήσεωσ. Οὗτοσ τὸ μὲν γένωσ
 αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡσ αὐτοὺσ κεινὸσ φησιν, ὡσπερ
 Ὅμηροσ, ἀποσιωπᾷ, ὅτι δὲ διατρίθων ἐν Σικελίᾳ φυ-
 γῆσ ἐνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται, τὸ
 μὲν ἀναγκαῖον, πατρίδα εἰπεῖν καὶ γένωσ, παρὰ τὸ
 δὲ καὶ μικροψυχίαν ἐμφαίνον ἐν μνήμῃ πεποιηκῶσ.
 Καὶ τὸ ἐκ τόσων δὲ καὶ τόσων συνειλέχθαι αὐτῷ τὴν
 ἱστορίαν σεμνύνεσθαι οὐ πάνυ ψυχῆσ τὸ μικρολόγον
 τε καὶ τὴν παιδαριώδη φιλοτιμίαν ἀποσειομένησ⁶²
 ἀπειδείσ. Φησὶ δ' ὁμοωσ τὸν πρῶτον αὐτῷ⁶³ τῆσ ἱστο-
 ρίασ συνειλέχθαι ἐκ λόγων μὲν⁶⁴ φο', ὡν πατέρασ λ'
 καὶ τ' ἀπομνημονεύει· τὸν δὲ δεῦτερον ἐκ βιβλίων σγ',
 συγγραφέων δὲ κε'· καὶ τὸν τρίτον δὲ ἐκ βιβλίων
 μν' χ', συγγραφέων δὲ κς'· τὸν μὲντοι τέταρτον
 ἐκ βιβλίων μὲν ων', συγγραφέων δὲ λβ'⁶⁵· καὶ τὸν
 πέμπτον δὲ⁶⁷ ἐκ βιβλίων μὲν σ', συγγραφέων
 ἐκ κς'⁶⁸· τὸν δὲ ἕκτον ἐκ βιβλίων μὲν., συγγρα-
 φέων δὲ., τὸν δὲ ἕβδομον ἐκ βιβλίων μὲν., συγγρα-
 φέων δὲ... τὸν δὲ ὄγδοον ἐκ βιβλίων μὲν... συγγρα-
 φέων δὲ., καὶ τὸν ἔνατον δὲ⁶⁹ ἐκ βιβλίων μὲν., συγγραφέων δὲ τριάκοντα· ἐν οἷσ καὶ ἡ Κεφαλίωνοσ
 ἱστορία.

A jus arcessit initium a Nino, et Semiramide, pergit-
 que ad Alexandri Magni tempora. Libris novem uni-
 versa comprehensa est historia, inditis totidem Mu-
 sarum nominibus, Clius, Thalia, Polymnia, Mel-
 pomenes, Terpsichoræ, Euterpes, Calliopes,
 Eratus (60), et Urania, quo in opere et Alexandri
 regis Macedonum gesta refert.

Ionica dialecto est usus; tanta quoque citra deco-
 rum brevitate adhibita, ut præter nudam gestarum
 rerum narrationem, nihil mirandum, aut imitandum
 afferat. Genus et patriam, ut et ipse non inficia-
 tur, Homeri exemplo, premit silentio. In Sicilia ta-
 men exsilii causa degentem, historiam scripsisse
 apparet. Quod ergo necessarium erat, patriam et
 B genus profiteri id omisit (61), quod autem abjecti
 est animi indicium, [exsilium] memoriæ prodidit.
 Animi quoque nondum prorsus inanem puerilem-
 que gloriam repudiantis, magnum satis argumentum
 est, e quot quantisque scriptoribus historia collecta
 sit, jactare. Ait enim compositum librum primum e
 libris quingentis et septuaginta, quorum auctores
 unum et triginta commemorat. Librum vero secun-
 dum e libris ducentis et octo, scriptorum xxv. Ter-
 tium e libris dc, scriptoribus vero sex et viginti.
 Quartum e xxxvi scriptorum libris octingentis et
 quinquaginta. Quintum, e ducentis libris, quorum
 scriptores sex et viginti. Sic de reliquis (62). Nonum
 e libris . . . collectum affirmat, scriptoribus vero
 triginta. Atque hæc fere Cephælonis historia.

συγγραφέων δὲ τριάκοντα· ἐν οἷσ καὶ ἡ Κεφαλίωνοσ

Σθ'.

Ἡουλίου Ἰλλουστρίου καθολικὴ Ἱστορία.

Ἀνεγκόσθη μοι⁶⁶ βιβλίον ἱστορικὸν ὡσ ἐν συν-
 ὄξει κοσμηκῆσ ἱστορίασ· ὁ δὲ συγγραφεὺσ Ἡούλιοσ ὁ
 Ἰλλούστριοσ⁶⁷, Μιλήσιοσ μὲν ἐκ πατρίδοσ, παῖσ δὲ
 Ἡουλίου καὶ Φιλοσοφίασ⁶⁸, καθ' ὅ καὶ ἡ ἐπιγραφή
 τοῦ βιβλίου μετὰ τοῦ⁶⁹ ἱστορίασ Ῥωμαϊκῆσ τε καὶ
 ἐκδοσιπῆσ τυγχάνει. Ἀρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆσ
 πρὸ Βήλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέωσ βασιλείασ, κά-
 τεισι δὲ μέχρι τῆσ τελευταίησ Ἀναστασοῦ, ὅσ Ῥω-
 μαίων γέγονεν αυτοκράτωρ [104 R.]. Ἔστι δὲ σύντο-
 μεσ καὶ καλλιπῆσ· λέξει τε γὰρ⁷⁰ ἀθηροῶ καὶ εὐσήμω
 κέρηται, καὶ ἡ συνθήκη τοῦ λόγου κατὰ λόγον αὐ-
 τῷ ἤρμωσμένη· κυριολογία μὲν μάλιστα χαίρων·
 εἰ δὲ που καὶ τρέφοιτο⁷¹, τῷ τε εὐσήμω καὶ ἐμφα-
 τικώτερω τῆσ λέξεωσ ἤδωνε μὲν τῇ τροπῇ τὸν

C

LXIX.

Hesychii illustris Milesii historia omnigena, atque
 Romanæ libri vi et res a Justino seniore imp.
 gestæ.

Lectus et historicus liber (auctore Hesychio (63)
 illustri, patria Milesio, Hesychii et Sophiæ filio) qui
 veluti comprehensio quædam est totius de mundo
 historiæ, ut inde quo que titulus Romanæ simul, et
 omnigenæ historiæ inscriptionem præferat. Incipit
 a Belo 34b Assyriorum rege, et in Anastasii Ro-
 manorum imperatoris excessum desinit. Concisus
 est atque disertus. Nam et dictione usus florida
 ac significante, et ipsa orationis structura pari est
 ratione ab illo elaborata, dum verborum maxime
 gaudet proprietate. Sicubi vero dictionem signifi-
 cantem, etiam cum maxima emphasi, sectatur ita
 sua translatione auditorem oblectat, ut nihilo ob-
 scurarius, quin forte clarius, rem ob oculos ponat

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ Πολυμνείασ ζ. ⁶² ἀποσειομένησ Α. ⁶³ αὐτῷ add. Α. ⁶⁴ μὲν ἐκ λόγων ζ. ⁶⁵ μὲν add. Α. ⁶⁶ λς
 ζ. ⁶⁷ δὲ add. Α. ⁶⁸ μὲν οἰμ. Α. ⁶⁹ κς] κα' vel κδ' (incertum enim) Α. lacuæ eædem in ΑC.
⁷⁰ δὲ ante ἐκ add. Α. ⁷¹ μοι add. Α. ⁷² Ἰλλούστριοσ Α. ⁷³ Σοφίασ ζ. ⁷⁴ τοῦ add. Α. ⁷⁵ γὰρ οἰμ. pr. Α.
⁷⁶ τρέφοιτο ζ.

NOTÆ.

(61) Qui liber inf. advocatur cod. 161.
 (62) Strabo lib. xiiii, in Troade Gergethium fuisse
 hic Cephælonem docet ut et Suidas.
 (63) Quatuor hic librorum calculus auctorum

eorundem tomorum perit.
 (65) De quo legendus Suidas. Exstat Græco-latina
 hujus epitome Catalogi virorum doctrinæ laude cla-
 rorum alphabeti serie typis Plantinianis edita.

quam si nulla figura usus fuisset. Veritatis præterea se hic inprimis studiosum promittit.

Cæterum opus sex in partes divisum. Primus liber, quæ bellum Trojanum antecesserunt, refert. Secundus, ab illo capto ad Romam usque conditam, gesta. Tertius, quæ ab urbe condita sub regibus acciderunt, donec consulibus Romæ creatis regnum esse desiit, commemorat; Olympiade circiter sexagesima octava. Quartus, ex quo consules Romæ præfuerunt, hoc est, a sexagesima octava Olympiade usque ad cLxxii, cum consules, Julio Cæsare solum imperante, esse desierunt. Quinto libro ea narratur, quæ a Julii Cæsaris imperio usque dum Byzantinæ urbis gloria ac virtus ad summum perducta est, contingerunt, Olympiade cclxxvii inchoante. Sexto libro, ex quo Constantinum Constantinopolis magno suo bono nacta est imperatorem, usque ad Anastasii excessum gesta narrat; quem Cæsarem scriptor hic clementia, ac benignitate (64), nescio quomodo, multis antecelluisse prædicat: cujus obitus in undecimam indicit indictionem, Magno consule sine collega. Temporum vero periodus, qua historia illa absolvitur, annorum est cxc.

Legimus item ejusdem Hesyhii (65) alterum opus Justinii imperat. res gestas continens: quomodo Anastasio mortuo successit Justinus, et hujus vicissim imperium Justinianus exceperit, aliaque annis aliquot sub eo gesta. Ne cætera scriptor memoriæ mandaret, revocatus est morte Joannis filii, quæ mentem hominis adeo perculit, ut commentandi verbosiorumque conatum infregerit.

LXX.

35a Diodori Siculi Historiarum libri xl.

Legimus Diodori Siculi Historiarum libros quadraginta, qui universam quamdam mundi continent historiam. Est Cephaliæ longe uberius, saltem cum eadem refert, ut et Hesychio illustri. Stylo utitur perspicuo, nec affectato, sed qui historiam maxime deceat. Neque etiam, ut sic dixerim, nimium atticissat, aut antiquarius est supra modum, neque contra ad humile dicendi genus se demittit: sed mediocri forma sermonis delectatur, figuratam orationem, aliaque vitans; nisi quod de gentium diis, et heroibus, poetarum more, fabulatur. Ducit historiæ initium a Græcorum, Barbarorumque fabulosis temporibus, pergitque ad inchoatum bellum, quod cum Gallis Romani gessere: qua tempestate C. Julius Cæsar (cui ob res gestas Divi cognomen tum addidere Romani) plurimas, maximeque be-

VARIE LECTONES.

⁶⁶ ὅτου] ὅτε Α. ⁶⁷ ἰσχύος] malim καὶ ἰσχύος. ⁶⁸ ἠτύχησε ζ. ⁶⁹ τῆς] καὶ τῆς ζ. ⁷⁰ καὶ] τε καὶ ζ. ⁷¹ μόνον ζ. ⁷² τινῶν] fortasse legendum τριῶν. ⁷³ ἀνεγνώσθη βιβλίον διοδ. σικ. ζ. ⁷⁴ ἰλουστρίου Α. ⁷⁵ καθωμαλισμένην ζ. ⁷⁶ ἔθνος Stephanus et Cassiodorus.

NOTÆ.

(64) Fortasse ob Chrysargyron, tributis genus, sublatum, alioqui minime militaris.
(65) Cuius nulla est apud Suidam mentio.

ἄχροαθῆν, οὐδὲν δὲ ἤττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον σαφῶς τὸ πρᾶγμα, ἢ εἰ μὴ ἐτέτραπτο, παρεστήσατο. Ὑποσχεῖται δὲ καὶ ἀληθείας εἶναι φροντιστής.

Διαιρείται δὲ αὐτῷ τὸ σπούδασμα εἰς τμήματα ἑξ. ὧν τὸ μὲν πρῶτον τμήμα περιέχει τὰ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, τὸ δὲ δεύτερον τὰ ἀπὸ Ἰλίου ἀλώσεως ἕως τῆς κτίσεως Ῥώμης, τὸ δὲ τρίτον τὰ ἀπὸ τῆς κτίσεως Ῥώμης μέχρις ὅτου ⁶⁶ Ῥωμαίοις ἡ τῶν ὑπᾶτων εἰσῆλθη ἡγεμονία καταλύσαι τοὺς βασιλείας, κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ ἐξηκοστὴν Ὀλυμπιάδα· τὸ δὲ τέταρτον, ἐξ οὗπερ Ῥωμαίων ἡγήσαντο ὑπατοί, ἦτοι ἀπὸ τῆς ὀγδόης καὶ ἐξηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, μέχρι δευτέρας καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς [51 H.] Ὀλυμπιάδος, οὗ καὶ ἔληξεν ἡ τοιαύτη ἀρχὴ Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος μοναρχήσαντος. Τὸ δὲ πέμπτον τμήμα περιέχει τὰ ἀπὸ τῆς Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος μοναρχίας μέχρις ὅτου Βυζάντιον ἐπὶ μέγα δόξης ἰσχύος ⁶⁷ ἦρθη, Ὀλυμπιάδος ἐβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς καὶ διακοσιοστῆς Ἰσταμένης. Τὸ δὲ ἕκτον, ἐξ οὗ βασιλεῖα Κωνσταντινούπολις εὐτύχησε ⁶⁸ Κωνσταντίνου, μέχρι τῆς ⁶⁹ Ἀναστασίου τελευτῆς, ὃν οὗτος ὁ συγγραφεὺς πράττει καὶ ⁷⁰ ἡμερότητι, οὐκ οἶδ' ὅπως, πολλῶν ἀποσεμνύνει διενεγκεῖν· οὐ συνέπεσεν ἡ τελευτὴ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην Ἰνδικτιῶνα, Μάγνου μόνου ⁷¹ ὕπατεύοντος. Ἡ δὲ περιοχὴ τῶν χρόνων χιλίων καὶ ἐναήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐν οἷς καὶ ἡ συγγραφὴ.

Ἀνεγνώσθη δὲ μοι καὶ ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ βιβλίος, ἐν ἣ περιέχεται τὰ τε Ἰουστίνου πραχθέντα, ὅπως τε Ἀναστασίου τελευτήσαντος αὐτὸς ἀνεβρόθη. Ἐἶτα καὶ τὴν Ἰουστινιανου τοῦ μετὰ Ἰουστίνου ἐστὶν ἀνάβρῃσιν κατιδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας πράξεις μέχρις ἐτῶν τινῶν ⁷² τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Καὶ τὸ λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς ἐπεσχέθη, θανάτῳ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου τὴν ψυχὴν καιρίαν βληθεὶς καὶ τῆς πρὸς τὸ γράφειν ὀμῆς ἔκκοπεῖς.

Ο'.

Διοδώρου Σικελιώτου Ἱστορικῶν.

Ἀνεγνώσθη ⁷³ μοι Διοδώρου Σικελιώτου βιβλίον Ἱστορικῶν ἐν λόγοις μ', οἰκουμένην περιέχουσιν Ἱστορίαν. Ἐστὶ δὲ πολλῶ πλαιύτερος τοῦ τε Κεφαλίου, ἐν οἷς τοὺς αὐτοὺς χρόνους συμβαίνει αὐτοῖς ἀναγράφειν, καὶ τοῦ Ἰλουστρίου ⁷⁴. Κέχρηται δὲ φράσει σαφεῖ τε καὶ ἀκόμψῳ καὶ Ἱστορίᾳ μάλιστα πρεπούση, καὶ μῆτε τὰς (ὡς ἂν εἴποι τις) λίαν ὑπερητυκισμένας ἢ ἀρχαιοτρόπους διῶκων συντάξεις, μῆτε πρὸς τὴν καθωμλημένην ⁷⁵ νεύων παντελῶς, ἀλλὰ τῷ μέσῳ τῶν λόγων χαρακτῆρι χαίρων, φεύγων τε τροπὰς καὶ τᾶλλα, πλὴν τῶν παρ' Ἑλλήσι μυθολογουμένων θεῶν τε καὶ ἡρώων, ὅσα τὸ ποιητικὸν ἔθος ⁷⁶ νέμεται. Ἀρχεται μὲν οὖν τῆς Ἱστορίας ἀπὸ τῶν μυθολογουμένων παρ' Ἑλλήσι καὶ βαρβάρων, ἐξῆς διῶν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ συστάσαντος πολέμου Ῥωμαίοις τε καὶ Κελτοῖς, καθ' ὃν

χρόνον Γάιος Ίούλιος Καίσαρ, ὃ δὲ διὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ θεὸν ἐπέκλην ἔθεντο Ῥωμαῖοι, κατεπολέμησε τὰ κλειστότα καὶ μαχιμώτατα τῶν Κελτῶν ἔθνη· ἐν τριάντοισι δὲ ἔτεσιν, ὡς αὐτὸς φησὶ, παρὶ ταύτην ἐπόνησε τὴν ἱστορίαν, τόπου τε πολλοῦ ἀμείδων χάριν πολυμαθίας, καὶ ταλαιπωρίας ὅλα εἰκόσ ἐντυγχεύων. [105 R.] Σικελιώτης δὲ ὢν ἐξ Ἄγυριου τὸ γένος ἔσχε, καὶ διὰ τὴν ἐπιμησίαν τῶν Ῥωμαίων πολλὴν ἐμπειρίαν τῆς Ῥωμαίων εἰληφῶς διαλέκτου ἀκριβῶς ἀνελάβετο.

Ἐν μ' δὲ βιβλίοις τὴν ἑλὴν συμπαινούμενος πραγματείας ἐν μὲν ζ' ταῖς πρώταις πρὸς τῶν Τρωϊκῶν πράξεις τε καὶ μυθολογίας ἐκτίθεται, ἐν δὲ ταῖς ἐφεξῆς ια' τὰς ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν κοινὰς πράξεις εὐρήσεις ἀναγεγραμμένας ἕως τῆς τελευταίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνων βασιλείας. Ἐν δὲ ταῖς ὑπολοίποις κγ' βιβλίοις αἱ λοιπαὶ τυγχάνουσι πράξεις ἀναγεγραμμέναι, μέχρις οὗτο Ῥωμαῖοι πρὸς Κελτοὺς ὁ πόλεμος συνεχῆσθαι, καθ' ὃν ἡγεμόνος Γάιος Ίούλιος Καίσαρ [52 H.] ἐκράτησε μὲν τῶν πλείστων καὶ μαχιμῶν παρὰ Κελτοῖς ἔθνῶν τῷ πολέμῳ προσέβιασε δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ῥώμης μέχρι τῶν Βρετανικῶν νήσων· ἐν οἷς καὶ ἡ ἱστορία τελευτᾷ.

ΟΔ'.

Κασσιανοῦ Κοκκιανοῦ ἢ Κοκκίου Δίωτος Ἱστορικὸν λόγους κ'.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Κασσιανοῦ Κοκκιανοῦ ἢ Κοκκίου Δίωτος, ἐν λόγοις κ'. Ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Αἰτίου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ Τροίας καθόδου καὶ τῆς κτίσεως Ἀλμαπόλεως ἢ καὶ Ῥώμης, διέρχεται δὲ καθ' ἑξῆς, ἀποπαυόμενος εἰς τὴν τοῦ Ἀντωνίνου, ὃν Ἐλαγάβαλον ἀπεκάλουν, σφαγῆν· τοῦτον δὲ καὶ Τιβερίνον καὶ Σεβαντάλον καὶ Ψευδαντωνίνον καὶ Ἀσσύριον ἢ ἀπὸ τῶν αὐτῶν πραττομένων ἐπωνόμαζον. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν κάτεισιν Ἀλεξάνδρου, ὃς Ἀντωνίνου σφαγῆντος (σὺν αὐτῷ γὰρ τὸ κράτος εἶχεν, ἀναληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ) μόνος τὸν ἐπ' αὐτῷ μελετηθέντα κίνδυνον φυγῶν, τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται. Τοῦτόν φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ συναπαυῆσαι αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς τὸ δεύτερον ἢ, καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ προσήκον ἀνάλωμα φιλοτιμία τῇ ἐς τὸν συνύπατον αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα ἀναλώσει. Οὗτος δ' ὁ συγγραφεὺς Περγάμου καὶ Σμύρνης (Μακρίνος αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίζει) ἐπιστάτησεν, ἔπειτα τῆς Ἀφρικῆς ἡγεμόνευσεν, εἶτα Πανονίας ἢ ἤρξε, καὶ ὑπατεύσας τὸ δεύτερον, ὡς ἐβλήθη, οἰκαθε ἀπῆρε παρειμένος ἐπὶ τῇ τῶν ποδῶν ἀβρωστία, καὶ ἐτὸ λοιπὸν, ὡς καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτῷ, φησὶ, προσέπεν ἐν Βιθυνία διατρίβοντι, βιωσόμενος

Ἐκ τ' ἀνδροκτασίης ἢ Ἐκ θ' αἰμπετος ἐκ τῆς κύνδοι-
[μου].

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ Ἐβης πόλεως Schottus. ⁷⁸ ἀσύριον A. ⁷⁹ τὸ βιβλίον δεύτερον ζ. ⁸⁰ πανονίας A. ⁸¹ ἐκ τ' ἀνδρ.] Hom. H. II, 164.

NOTÆ.

(62-67) De quibus 25 modo exstant, et ultimorum 45, excerpta per Joannem Xiphiliuum.

(68) Herodiano, *Elagabalus*, *Eutrop*, *Heliogabalus*. Vide quæ notata in Indice Lat. ad Dionem.

PATROL. GR. CIII.

cosas Gallorum nationes debellavit. Triginta annos, ut de se fatetur, huic scribendæ historiæ impendit, variis interim regionibus discendi gratia peragratis, periculisque, ut sit, obitis ac superatis. Sicularum vero fait, Agyrio [arbe] genus repetens; qui longo Romanorum usu ac familiaritate, et linguam calluit, et præcipuas quasque res ab ea gente feliciter infeliciterve gestas accurate collegit.

Libris quadraginta historiam complexus est universam: quorum sex prioribus, quæ ante Trojani belli tempora acciderunt, fabulosaque commemorat. Undecim vero insequentibus, quæ a capto Ilio ubique gentium acciderunt, litteris consignata reperies, usque ad Alexandri Magni obitum. Reliquis tribus et viginti libris, quæ deinceps evenerunt, memoriæ prodita leges; dum exortum est Romanorum cum Gallis bellum, ducto Julii Cæsaris gestam; qui plerasque et fortissimas eorum gentes debellavit, Romanumque provexit imperium in Britanniam usque: in qua expeditione historia desinit.

LXXI.

Dionis Cassii Historiarum libri LXXX.

Legimus Dionis Cassiani Coccliani seu Cocclii Historiarum libros octoginta (66-67): Hic inchoando ab *Æneas* 356 in Italiam adventu, et Alba urbe, ac Roma condita, tendit continenter, filius in Antonini, ejus qui *Elagabalus* est cognominatus (68), eodem: quem et *Tiberinum*, et *Sardanapalem*, et *Pseudantoninum*, atque *Assyrium*, a *Magillis* nominarunt. Quin et ad Alexandri principatum pervenit, qui percusso Antonino quicum imperarat, ab illo in societatem ascitus solus, periculum sibi comparatum effugiendo, sceptrum suscepit. Hunc Alexandrum consulatum iterum secum gessisse scriptor refert, sumptusque, quos in magistratus (69) administrationem Dionem impendisse oportuit, imperatorem ipsum, collegam nimis honorandi cupidum, contulisse. Idem quoque historicus a *Marino* imperatore Pergamo ac *Smyrnæ* præfectus, post in *Africa* dux fuit. *Pannoniam* hinc administravit; consulque iterum, ut dictum est, creatus, revertit domum pedibus jam æger, vitæ reliquum ibi (quod in *Bithynia* agenti genius ille, ut ait, prædixerat) victurus

Extra hominum cædem, sine sanguine, et absque tumultu.

Patria illi Nicæa Bithyniæ : quam ex parte pa-
lus, Ascania dicta, circumluit. Grandis ejus sermo,
et tumidus, eo quod rerum ingentium sensa afferat.
Veteris item ipsi constructionis sermo plenus,
verborumque, quæ rerum magnitudini respondeant.
Periodi parenthesis tractatæ, et hyperbatorum
opportunos usus. Numeri porro, et intercisio,
etsi accurate adhibita, ob orationis tamen perspicuitatem,
obiter legentibus non sunt manifesta. In
narrationibus præterea et concionibus, Thucydides
maxime est æmulus; nisi quod ad perspicuitatem
magis tendit : cætera fere Thucydides illi norma
est ac regula.

LXXII.

Ctesia Gnidii Persicarum rerum libri xxiii.

Lectæ Ctesia Gnidii Persica, in libros distributa
tres supra viginti. Attamen prioribus sex libris
Assyriordm res, et quæcumque Persicum imperium
antecesserunt, complexus, non nisi a septimo
deinceps res Persicas narrare pergit. Ipso itaque
septimo libro, octavo item ac nono, decimo, undecimo
et duodecimo, ad tertium usque decimum, quæ
ad Cyrum, et Cambysen, ac Magum (70-71) illum,
itemque ad Darium et Xerxem pertinent, descripsit;
in omnibus propemodum Herodoto (72) adversatus,
366 quem (ut posterior illo scripsit) mendacem
in multis, et fabularum confectorem facit. De se
vero prædicat, eorum quæ scribit majorem par-
tem coram vidisse; cætera, quæ videre non li-
cuerit, ab ipsismet Persis accepisse, atque ite ad hi-
storiam scribeandam accessisse. At non ab Herodoti
tantummodo historia discedit, sed ab ipso etiam
Xenophonte Grylli filio alicubi dissentit. Floruit
illius Cyri temporibus, qui Dario (73) et Parisatide
genitus, frater fuit Artaxerxis (74), ejus ad quem
Persicum regnum devenit.

Mox ergo refert de Astygan (75), quem et Asty-
gan vocat, nulla Cyrum (76) ipsi generis propin-
quitate junctum fuisse. Fugisse autem Astygan a
Cyri conspectu in Ecbatana, ibique in ipsis regia-
rum ædium criscranis ab Amyti filia, et ejus viro
Spitama occultatum, latuisse. At supervenientem
Cyrum : non e Spitama soluni, atque Amyti, sed
ex eorum quoque liberis Spitace et Megaberne,
questiones de Astyga per tormenta exerceri im-
perasse. Ipsum igitur Astygan, ne pueri nepo-
tes ejus causa torquerentur, sese prodidisse, ca-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ μεγέθης. ⁸⁹ παρατετραμμένας. ⁹⁰ ἀνάπαυσις. ⁹¹ ἐμφανής Α. ⁹² ταῖς ἱστορίαις καὶ δημογρο-
ρίαις. ⁹³ καὶ μιμητῆς ἄριστος. ⁹⁴ ἀσύρια Α. ⁹⁵ ἀπελέγγων Α : ἀποκαλῶν. ⁹⁶ Ἀρταξέρξου. ⁹⁷
⁹⁸ Ἀστυγᾶν. sic et infra. ⁹⁹ αὐτὸ Ἐκβατάνοις cum pr. Α οἰσὶ ἐν. ¹⁰⁰ κρισκράνοις. ¹⁰¹ Ἀμύν-
τιος. ¹⁰² καὶ τὴν Ἀμύντιν.

NOTÆ.

(70-71) Sphendataten inf. nominat. Herodoti. Smer-
den.

(72) Qui de quatuor hisce duntaxat scripsit :
Ctesias vero his alios quinque adjecit.

(73) Dariæum hunc, non Darium, in iis quæ se-
quuntur vocat.

Ἐσχε δὲ πατρίδα τὴν ἐν Βιθυνίᾳ Νίκαιαν, ἣν κατὰ
μέρη ἢ καλουμένη λίμνη Ἀσκανία περιλιμνάζει.
Ἔστι δὲ τὴν φράσιν μεγαλοπρεπῶς τε καὶ ἐς ὄγκον
διεσκευασμένος, ὅτι καὶ μεγάλων ἔργων ἐννοίας
ἀπαγγέλλει. Ἀρχαϊκῶν τε αὐτῷ συντάξεων ὁ λόγος
μεστός καὶ λέξεων πρᾶπουσῶν μεγέθει ⁸⁸ περιοδοί
τε μετὰ παρενθέσεων παρατεταμέναι, ⁸⁹ καὶ ὑπερ-
βατῶν εὐκαιρὸς χρήσις. Ῥυθμὸς τε καὶ ἀναπαύ-
σεις ⁹⁰ εἰς ἐπιμέλειαν ἡσηκῆμενα διὰ τὸ σαφὲς οὐκ
ἔστι τοῖς ἀπλῶς ἀναγινώσκουσι ἐμφανῆ ⁹¹. Ἐν δὲ
γε ταῖς ⁹² δημογρορίαις ἄριστος καὶ μιμητῆς ⁹³ Θου-
κυδίδου, πλὴν εἴ τι πρὸς τὸ σαφέστερον ἀφορᾷ. Σχε-
δὸν δὲ κἂν τοῖς ἄλλοις Θουκυδίδης ἐστὶν αὐτῷ ὁ κα-
νὼν.

OB'.

Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικά.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Περ-
σικά, ἐν βιβλίοις κγ'. Ἄλλ' ἐν μὲν [108 R.] τοῖς πρῶ-
τοις ζ' τὰ τε Ἀσσύρια ⁹⁴ διαλαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ
τῶν Περσικῶν, ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ' τὰ Περσικά διεξέρ-
χεται. Καὶ ἐν μὲν τῷ ζ' καὶ η' καὶ ι' καὶ ιβ' καὶ ιγ'
καὶ ιγ' διέξεισι, τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ
τοῦ μάγου Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου, σχεδὸν ἐν
ἅπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ
ψεύστην αὐτὸν ἀπελέγγων ⁹⁵ ἐν πολλοῖς καὶ λογο-
ποιδῶν ἀποκαλῶν · καὶ γὰρ νεώτερος μὲν ἐστὶν αὐτοῦ,
φησὶ δὲ αὐτὸν τῶν πλειόνων, ἃ ἱστορεῖ, αὐτόπτην
γενόμενον ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν, ἔνθα τὸ ὄρᾶν μὴ
ἐιςχώρει, αὐτήκοον καταστάνα, οὕτω τὴν ἱστορίαν
συγγράψαι. Οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τῶναντία ἱστορεῖ,
[53 H.] ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ'
ἐνίων διαφωνεῖ. Ἠκμασε δὲ τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ
ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, δὲ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρ-
ξου ⁹⁶, εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν, ἐτύχαι-
νεν.

Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγου ὡς οὐδὲν
αὐτοῦ Κύρος πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν · οὗτος δὲ αὐ-
τὸν καὶ Ἀστυγαν ⁹⁷ καλεῖ. Φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου
Κύρου Ἀστυγαν Ἐκβατάνοις ⁹⁸, καὶ κρυφθῆναι
ἐν τοῖς κρισκράνοις ⁹⁹ τῶν βασιλείων οἰκημάτων,
κρυψάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς Ἀμύντιος ¹⁰⁰ καὶ
τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιτάμα. Ἐπιστάνα δὲ Κύρον
ἐπιτάξει ἀνακρίνειν διὰ στρεβλώσεων Σπιτάμαν τε
καὶ Ἀμύντιν ¹⁰¹, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτά-
κην τε καὶ Μεγαβέρην, περὶ Ἀστυγα · τὸν δὲ
ἑαυτὸν προσάγγειλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν στρεβλωθεῖ-

(74) De quo infra hic auctor.

(75) De Astyage, Amyti, OEbare et Petesacia
(ut ibi scribitur), vide ex Ctesia quæ breviter excer-
psit Joan. Tzetzes in Chiliadib. histor. lib. 1, in fine.

(76) Cyrus hic Major.

σαν οἱ παῖδες. Αἰσθέντα δὲ πέδαις παχylaίς ὑπὸ Οὐ-
 βάρα⁹⁹ δεθῆναι, λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ'
 οὐ πολὺ καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι, καὶ τὴν θυγατέρα
 Ἀμύτιν⁹⁹ πρότερον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς,
 ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ, Σπιτά-
 μα⁹⁹ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀνηρημένου, οὗ ἐφεύσατο
 ἀγνοεῖν εἰπὼν βρευνώμενον Ἀστυγαν. Ταῦτα λέγει
 Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. Καὶ
 οὗτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώματος ἡ
 μάχη ἐγένετο· ἐπειδὴ Βάκτριος Ἀστυγαν μὲν πατέρα
 Κύρου γεγεννημένον, Ἀμύτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα
 ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἐκόντες Ἀμύτι καὶ Κύρῳ παρέδο-
 σαν. Καὶ οὗτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κύρος, καὶ συν-
 ἔλαθεν Ἀμόργην τῶν⁹⁹ Σακῶν μὲν βασιλέα, ἀνδρα
 δὲ Σπαρέθρης, ἧτις καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ ἀνδρὸς
 στρατὸν συλλέξασα ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν
 στράτευμα τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναι-
 κῶν δὲ εἴκοσι, καὶ νικᾷ Κύρον, καὶ συλλαμβάνει
 ζωγρίαν μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων Παρμίσην τε τὸν
 Ἀμύτιος ἀδελφὸν καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας· δι' οὗς
 ὑπερον καὶ Ἀμόργης ἠφέθη⁹⁹, ἐπεὶ κάκεινοὶ ἠφ-
 ἴθησαν.

Καὶ οὗτι στρατεύει Κύρος ἐπὶ Κροισὸν καὶ πόλιν ἃ
 Σάρδεις, συνεργὸν ἔχων Ἀμόργην. Ὅπως τε⁹⁹ βουλῆ
 Οὐβάρα Περσῶν ἐβόλα ξύλινα ἀνά τὸ τεῖχος φανέντα
 εἰς δῖος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικούντας, ἤλω δὲ διὰ
 ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. Ὅπως τε πρὸ τῆς ἀλώσεως
 δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου
 φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροίσου· ὅπως τε δολοβ-
 ραφουῦντος Κροίσου ὁ παῖς κατ' ὄφθαλμοὺς ἀναιρεῖ-
 ται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα ἑαυτὴν τοῦ
 τεύχους ἀποκρημνίζει [109 R.] καὶ θνήσκει⁹⁹. Ὅπως
 τε ἀλούσης τῆς πόλεως πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ
 Ἀπόλλωνος καταφεύγει ὁ Κροῖσος,⁹⁹ καὶ ὡς τρεῖς ἐν τῷ
 ἱερῷ πεδῆθεις ὑπὸ Κύρου λύεται τρίτον ἀοράτως,
 καίτοι σφραγίδων τῷ ἱερῷ ἐπιχειμένων καὶ τούτων
 τὴν φυλακὴν Οὐβάρα ἐμπειπιστευμένου· ὅπως τε οἱ
 συνδύμενοι Κροίσῳ τὰς κεφαλὰς ἀπετέμοντο ὡς
 καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροίσου· καὶ οὗτι ἀναληφθεὶς
 ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον βροντῶν
 καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων λύεται πάλιν, καὶ τότε
 μάλισ ὑπὸ Κύρου ἀφίεται· Ἐξ οὗ καὶ περιέλιπετο,
 [54 H.] καὶ ἔδωκε Κύρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βα-
 ρήνην⁹⁹ ἐγγὺς Ἐκβατάνων, ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν
 παντακχιλοὶ, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ το-
 ζῆται μύριοι.
 cum aliis eum humanitatis officiis prosecutum esse,

primumque gravibus ab OEBARA compedibus oneratum)
 fuisse; solutum tamen non ita multo post ab ipso
 CYRO, parentisque loco habitum observatumque :
 quin et ASTYGIÆ ipsius filiam AMYTIN pro matre
 primum in honore a CYRO habitam, eidemque tandem
 nupsisse; post virum ejus SPITAMAN interfectum,
 propterea quod dum quaeretur ASTYGIAS, ignorare
 se illum mentitus fuisset. HÆC DE CYRO CTESIAS, ab
 iis diversa quæ HERODOTUS commemorat. ADDE, ad-
 versus BACTRIOS CYRUM bellum gessisse, et æquo
 Marte cum ipsis prælium commisisse. BACTRIOS
 dein, Intellecto ASTYIGAN CYRO patrem factum,
 AMYTIN vero matrem atque uxorem, ultro sese li-
 bentesque AMYTI ac CYRO deditisse. NARRAT ITEM
 CYRUM bellum SACIS intulisse (77), regemque ipso-
 rum AMORGEN, SPARETHRÆ reginæ inaritam cepisse.
 Hanc ergo, marito capto, exercitum collegisse, at-
 que adversus CYRUM bellum suscepisse, eductisque
 in aciem virorum recentis, mulierum ducentis
 millibus, CYRUM superasse, et vivum cum aliis
 plurimis, PARMYSEN AMYTIS fratrem, ac ternos ejus
 liberos, cepisse. Horum autem causa postea AMOR-
 GEN liberum dimissum, quod ipsi prius omnes
 liberati fuissent.

Scribit æque CYRUM, AMORGÆ adjutum ope CROE-
 SUM atque SARDEIS urbem bello petivisse. Quo-
 modo etiam OEBARÆ consilio (78) lignea Persarum
 simulacra 36^b per muros exhibita, et incolis ter-
 rorem incusserint, et urbis capiendæ causam dede-
 rint. Quo item pacto ante captam urbem, pro ob-
 side CROÏI filius datus fuerit, cum CROÏSUS ipse
 antea divino quodam spectro deceptus fuisset.
 Rursus quomodo dolos nectente CROÏO, in parentis
 oculis [obses] filius sit interfectus; utque mater
 filii cædem intuita, e muro sese præcipitem egerit,
 nec tamen occubuerit. Ut post captam urbem ad
 APOLLINIS, quæ ibi erat, ædem CROÏSUS confugerit,
 perieritque (79). Ut tertium in templo vincitus a
 CYRO CROÏSUS, tertium etiam fallente oculos
 fascino solutus sit, quamvis pluribus templum es-
 set sigillis obsignatum, OEBARA ipso ad horum cu-
 stodiam appposito. Uti et illis qui cum CROÏO vin-
 cti una fuerant, capita sint amputata, quod eorum
 proditione vinculis solutus esse CROÏSUS putaretur.
 CROÏSUS in regiam adductum, firmusque vincitum,
 cum fulmina atque tonitrua irruissent, iterum
 fuisse solutum, ac tum demum a CYRO ægre esse
 liberum dimissum. Ex eo itaque tempore CYRUM
 tum urbem ei magnam, BARENEN nomine (80),

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ Οὐβαρά ς. ⁹⁹ Ἀμυτιν πρῶτον ς. ⁹⁹ Σπιταμά ς. ⁹⁹ τῶν] malim τόν. ⁹⁹ ἀφείθη ἀφείθησαν ς.
¹ πόλιν] πόλις Δ. ² τε] τε τῆ ς. ³ καὶ οὐ θνήσκει ς. ⁴ Κροῖσος, καὶ θνήσκει, καὶ ὡς. ⁵ Βαρήνην Α

NOTÆ.

(77) De Sacis et hoc Cyri bello varia scripsit
 Strabo, lib. II.

(78) Joan. Tzet. Hist. lib. I.

(79) Negantem hinc particulam in præcedentem
 versum perperam translata plane mihi persua-
 deo. Alij omiſsa voce CROÏSUS, hæc ad ejus uxorem

referunt.

(80) Hinc forsitan Steph Byzant.: Βαρήνη, πόλις
 Μήδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. Qui et de hujus vocis
 scriptura : Κτησίας παντοχού τῶν Περσικῶν, τὰ
 παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ α γράφει· παρὰ δὲ
 τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ ε. Vide alibi plura.

prope Echatana dedisse, in qua quinque essent equitum, peltatorum vero jaculatorumque et sagittariorum ad decem millia.

Refert præterea, Petisacam eunuchum, magna apud Cyrum auctoritate pollentem, in Persas amandatum, qui Astygan a Barcaniis adduceret, quod cum ipse, tum Amytis filia parentem videre exoptaret. Oebaran autem consilium Petisacæ dedisse, ut in deserto loco aliquo Astygan relictum fame siti que conficeret; illudque etiam ita factum esse. Verum scelere per somnia patrefacto, Petisacam a Cyro, identidem illud exposcenti Amyti, ad supplicium deditum esse. Illam oculos primum semiviro exculpissæ, tum pellem detraxisse, ita denique in crucem egisse. Hinc Oebaran, ne idem aliquando pateretur veritum (etsi certo illi affirmaret Cyrus, nihil se ejusmodi unquam permissurum), decem nihilominus dierum inedia ipsum sibi mortem conscivisse. Jam ipsum Astygan splendide cum primis atque magnifice sepultum fuisse; intactum quippe feris ejus cadaver locis illis desertis permansisse, quod illud ibi leones, dum Petisacas reversus auferret, conservassent.

Cyrus in Derbices (81), quorum tum rex Amorceus, exercitum ducit; at illi ex insidiis productis elephantis, Cyri equitatum in fugam convertunt. Ipse ibi Cyrus ex equo decedit, et Indus quidam (Derbicibus enim Indi opem in bello ferebant, atque ab his illi, quos ducebant, elephantos acceperant). **37a** Indus igitur ille Cyrum delapsus jaculo sub coxa in femore vulneravit, quo ille ex vulnere postea moritur. Ipsum autem tum adhuc vivum familiares sui sustulerunt, atque in castra concesserunt. Occubere hoc in prælio Persarum multi, neque Derbicum pauciores. Decem enim etiam horum millia cecidere. Amorges ibi, accepto de Cyro nuntio, prope ad Persas accedit, Sacarum ducens equitum viginti millia. Prælio ergo Persas inter ac Derbices conserto, a Persis atque Sacis fortissime pugnantibus victoria stetit. Occumbit Derbicum rex ipse Amorceus cum duobus filiis. Ceciderunt et Derbicum triginta millia, Persarum novem.

Cyrus vero sub mortis tempus filium natu maximum Cambysen regem creat: juniorem dein (82), Tanyoxarcem nomine, Bactriorum (83) dominum ipsiusque regionis, necnon Choramniorum, Parthiorumque; et Carmaniorum constituit, immunesque suas sibi regiones a tributo habere jubet. **D** E Spitacæ vero liberis, Spitaden (84) Derbicibus præfecit, Megabernem Barcaniis, eosque Amyti matri in omnibus parere præcipit. Datis etiam dextris, et inter se, et cum Amorge amicitiam inire voluit, fausta illis omnia precatus, qui in mu-

VARIAE LECTIONES.

⁶ Ἐτι δὲ καὶ λαμβάνει ζ. ⁷ Πετισακῶν ζ. ⁸ εὐνοῦχον Α: ἡμιάρθρα ζ. ⁹ Πετισακῶν ζ. ¹⁰ δὶψη ζ. ¹¹ ὅ add. Α. ¹² πῆσται: Α. ¹³ μὲν] ἔμωζ ζ. ¹⁴ πετισάκα ζ. ¹⁵ γάρ] γὰρ καὶ ζ. ¹⁶ δερβικέσιν Α. ¹⁷ ὅ] οὐν ὁ ζ. ¹⁸ καὶ add. Α. ¹⁹ ἐννακισχίλιοι ζ. ²⁰ ἐπέστη ζ. ²¹ Σπιτάκην. vid. p. 36 a 16.

NOTÆ.

(81) Derbices, inquit Steph. Byzant., populus est Hircanis vicinus. Apollonius per duplex cc scribit Ctesias vero *Derbicus* vocat, aut *Terbissos*.

Ἐτι διαλαμβάνει ⁶ ὡς ἀποστέλλει Κύρος ἐν Περσίδι Πετησάκων ⁷ τὸν εὐνοῦχον ⁸, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον ἐνέγκαι ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυγαν· ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμύτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. Καὶ ὡς Οἰδάρως βουλεύει Πετισάκῃ ⁹ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυγαν λιμῷ καὶ δὶψῃ ¹⁰ ἀπολέσαι· ὁ ¹¹ καὶ γέγονε. Δι' ἐνουπίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος Πετισάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν παρὰ Κύρου ἐκδίδεται· ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα ἀνεσταύρωται. Οἰδάρως δὲ δεδιὼς μὴ τὰ θμῶα πείσεται ¹², καίτοι Κύρου μὴδὲν τοιοῦτον ἰσχυρίζομένου παραχωρήσασαι, αὐτὸς μὲν ¹³ ἀποκαρτερήσας δι' ἡμερῶν δέκα ἑαυτὸν ἐξήγαγεν, Ἀστυγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἀθρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός· λέοντες γὰρ αὐτοῦ, φησί, μέχρι Πετησάκων ¹⁴ πάλιν ἔλθειν καὶ ἀναλαβεῖν ἐρύλαττον τὴν νεκρόν.

Κύρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν. Καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἰσθῶσιν ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. Καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κύρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνὴρ (συνεμάχουσι γὰρ ¹⁵ Ἴνδοι τοῖς Δερβικέσιν ¹⁶, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον), οὗτος ¹⁷ ὁ Ἰνδὸς πεπτωκότα Κύρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον εἰς τὸν μηρόν· ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. Τότε δὲ ζῶντα ἀνελόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἦσαν. Ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβικῶν ἴσοι· μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δὲ περὶ Κύρου ἀκούσας σπουδῇ παραγίγνεται, ἔχων Σακῶν διαμυρίου ἱππέας. Καὶ πολέμου συβραγέντος Περσῶν καὶ Δερβικῶν νικᾷ κατὰ κράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός, ἀναίρειται δὲ καὶ ¹⁸ ὁ τῶν Δερβικῶν βασιλεὺς Ἀμοραῖος καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. Ἀπέθανον δὲ Δερβικῶν μὲν τρισημῖριοι, Περσῶν δὲ ἑνακισχίλιοι ¹⁹, καὶ προσέχρησεν ἡ χώρα Κύρω. Ita regio illa in Cyri dititionem concessit.

Κύρος δὲ μέλλων τελευτᾶν Καμβύσην μὲν τὸν πρῶτον υἱὸν βασιλέα καθίστη, Τανυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον ἐπέστησε ²⁰ δεσπότην Βακτρῶν καὶ τῆς χώρας καὶ Χοραμνίων καὶ Παρθίων καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διορισάμενος. Τῶν δὲ Σπιτάκα παιδῶν Σπιτάκην ²¹ μὲν Δερβικῶν ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ Βαρκανίων· τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταττε. Καὶ Ἀμόργην φίλον τοῦτοιοις τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοισ· [112 R.] καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους ἐνομοῖαι ἀγαθὰ ἠύχετο, ἐπὴρῶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἀρ-

(82) Smerden Cyri perpetuo Herodotus nominat. (83) Videndus de his Stephan. et Strabo. (84) Spitacem supra.

ξουσιν ἀδίκων. Ταῦτα εἰπας ²² ἐταλεύθησε τρίτην Ἀ
 ὑστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρα, βασιλεύσας ἔτη λ'.
 Ἐν οἷς ὁ ια' ²³ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἀρχεται δὲ ὁ ιβ' ²⁴ ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας.
 Οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν
 διὰ Βαγαπάτου τοῦ εὐνούχου ²⁵ εἰς Πέρσας ταφῆναι ²⁶,
 καὶ τάλλα, ὡς ὁ πατὴρ ὤρισεν ²⁷ διμυρήσατο. Μέγι-
 στον δὲ παρ' αὐτῶ ἠδύνατο [55 H.] Ἄρτασύρας
 Ὑρκάνιος, τῶν δὲ εὐνούχων ²⁸ Ἰζαδάτης ²⁹ τε καὶ
 Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ
 μέγιστος ἦν μετὰ ³⁰ τὸν Πετσηάκα θάνατον. Οὗτος
 στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον καὶ τῶν Αἴγυπτίων τὸν βα-
 σιλεῖα Ἀμυρταίων, καὶ νικᾷ Ἀμυρταίων, Κομβάφειω· ³¹
 τοῦ εὐνούχου ³², ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἴ-
 γυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τὰς τε γεφύρας
 καὶ τάλλα τῶν Αἴγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ γενέσθαι
 ὑπαρχος Αἴγυπτου. Καὶ γέγονε· ταῦτα γὰρ αὐτῷ
 Καμβύσης διὰ Ἰζαδάτου τοῦ Κομβάφειω ἀνεψιοῦ
 συνέθετο, καὶ αὐτὸς δὲ ³³ οἰκειοφώνως ὑστερον. Ζω-
 γρίαν δὲ λαθῶν τὸν Ἀμυρταίων οὐδὲν ἄλλο κακὸν
 εἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σούσα ἀνάσπαστον σὺν ἐξακισ-
 χιλίαις Αἴγυπτιοῖς, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐποιήσατο.
 Καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. Ἀπέθανον δὲ
 ἐν τῇ μέλλῃ Αἴγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν
 δὲ ἑπτακισχίλιοι ³⁴.

Μάγος δὲ τις Σφενδαδάτης ³⁵ ὄνομα, ἀμαρτήσας
 καὶ μαστιγωθείς ὑπὸ Τανυοζάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς
 Καμβύσῃν ἐνδιαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοζάρκην ὡς
 ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ· καὶ σημεῖον ἐίδιδου τῆς ἀπο-
 στάσεως, ὡς εἰ κληθεὶς ἔλθειν, οὐκ ἂν ἔλθοι. Δηλοῖ
 τοίνυν ὁ Καμβύσης ἔλθειν τὸν ἀδελφόν· ὁ δὲ, χρείας
 ἄλλῃ, ἀπατούσης μένειν, ἀνεβάλετο. Παρρησιάζε-
 ται ³⁶ ταῖς διαβολαῖς κλέων ὁ μάγος. Ἀμύτις δὲ ἡ
 μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἦν ὑπονοοῦσα, ἐνουθεῖται Καμ-
 βύσῃν τὸν υἱὸν μὴ παθεσθαι· ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ
 παθεσθαι, ἐπιθέτο δὲ μέλισσα. Διαπαμφαμένου δὲ
 τρίτον Καμβύσου πρὸς τὸν ἀδελφὸν παραγίνεται.
 Καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφός, οὐδὲν ³⁷ δὲ ἤ-
 σον ἀνελεῖν ἐμαλέτα· χρῆμα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρᾶξιν
 ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἔσπαυε. Καὶ λαμβάνει πέρας
 ἡ πρᾶξις· ὁ γὰρ τοῖς μάγος βουλῆς τῷ βασιλεῖ κοι-
 νωνῶν βουλεύει τοιοῦτον· Ὅμοιος ἦν αὐτὸς ὁ μάγος
 κάρτα τῷ Τανυοζάρκῃ ³⁸· βουλεύει τοιγαροῦν αὐτὸν
 μὲν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς δὴθεν ἀδελφοῦ βασιλέως κα-
 τιπόντα, τὴν κεφαλὴν προστάξει ἀποσηθῆναι, ἐν δὲ
 τῷ κρυπτῷ ἀναρεσθῆναι Τανυοζάρκην, καὶ τὴν ἐξελ-
 ῶσθαι ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον, ὥστε καὶ τῷ
 ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοζάρκην. Καὶ γίνεται
 ταῦτα· αἵματι γὰρ ταύρου, ὃ ἐξέπιεν, ἀναιρεῖται
 Τανυοζάρκης, ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος καὶ νομίζεται

VARIAE LECTIONES.

²² εἰπὼν ζ. ²³ ια'] πρῶτος Α. ²⁴ ιβ'] δεύτερος Α. ²⁵ εὐνούχου Α : ἡμιάρβενος ζ. ²⁶ ταφῆναι νεκρὸν.
 καὶ ζ. ²⁷ ὤρισετο ζ. ²⁸ εὐνούχων Α : ἡμιάρβενων ζ. ²⁹ Ἰζαδάτης Α. ³⁰ ἦν, καὶ μετὰ ζ. ³¹ Κομφα-
 θέως ζ. ³² ἡμιάρβενος ζ. ³³ δὲ αἰετὸς οἰκ. add. Α. ³⁴ post ἑπτακισχίλιοι cum Α omisi δύο. ³⁵ Σφενδα-
 δάτης ζ. ³⁶ παρρ. δὲ ταῖς ζ. ³⁷ ἀδελφὸς ἐπεὶ οὐδὲν ζ. ³⁸ τανυοζάρκει Α.

NOTÆ.

(85) *Smerden magum constantier Herodotus vocat.*

ctum est. Taurino (86) enim hausto sanguine Tanyoxarces interit, et illius indutus vestem magus, pro Tanyoxarce agnoscitur, diuque latet omnes, præter Artosyran, Bagapaten, atque Izabaten. His quippe solis rem aperire Cambyses ausus est. Rex inde Labyzum, qui inter Tanyoxarce eunuchos facile primus erat, et præter hunc alios ad se vocat: magum in illa veste sedentem exhibet, et numquid hunc Tanyoxarce agnoscerent, interrogat. Ad quæ Labyzus: Et quemnam, inquit, alium agnosceremus? adeo textit magum corporis habitusque similitudo. Mittitur ergo in Bactrios, omniaque haud aliter quam si ipsemet esset Tanyoxarces, administrat. Post quintum tandem annum res tota per Tybetheum eunuchum, **38a** quem magus pulsaverat, Amyti exponitur. Postulat hæc sibi Sphendadaten a Cambyse dedi. At rex dedere noluit: quamobrem diras illi imprecata, epotoque veneno, moritur. Accidit deinde ut, sacra operante Cambyse, cum victimæ jugularentur, sanguis non flueret; qua sane ex re animo concidere cœpit; ac magis etiam postea, quando ei Roxane carentem capite puerum peperit; et magi renuntiarunt, nullum ab eo regni successorem relictum iri, hisce monstris portendi. Quin et astans noctu in somnis mater, minasque ob perpetratam cædem intentans, longe maxime regem perculit. Cum itaque Babylonem venisset, atque ibi parvum lignum cultro poliens, quo tempus falleret, femoris musculum percussisset, undecimo post die mortem obiit, cum annos regnasset duodeviginti.

Bagapates autem et Artasyras consilium, antiquum Cambyses moreretur, inierunt, de regno ad magum deferendo; et vero post illius mortem deuilere. Corpus Cambysæ Izabates sumptum in Persidem avexit. Unde aliquando reversus, regnantem jam sub Tanyoxarce nomine magum prodere apud universum exercitum, atque infamare aggressus, in templum confugit, verum inde extractus, capite pœnas luit. Hinc septem inter Persas illustres viri una adversus magum conspirare, Onophas, Idermes, Norodabares, Mardonius, Barises, Ataphernes, et Darius Hystaspes filius. Hi cum primi inter se fidem dedissent, post etiam Artasyras assumitur, et Bagapates præterea, qui claves omnes regiarum ædium in potestate habebat. Septem ergo illi, Bagapates opora, in regias ædes ingressi, dormientem cum Babylonia pellice magum offendunt. Quos ille, ut vidit, subito prosiliit, et cum nullum esse telum bellicum offerret (clam enim omnia Bagapates subtraxerat), sedile forte aureum confregit, ejusque arrepto pede pugnare cœpit, dum tandem a se-

A Ταννοξάρκης. Καὶ λανθάνει πάντας ἐπὶ πολλὸν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου ⁸⁹ καὶ Ἰζαδάτου· τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάρρησε τὴν πρᾶξιν. Λάβυζον ⁹⁰ δὲ τῶν εὐνούχων ⁹¹ τὸν πρῶτον, οἱ ἦσαν Ταννοξάρκω, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης καὶ τοὺς ἄλλους, ὑποδείξας ⁹² τὸν μάγον ὡς ἐσχημάτιστο καθεζόμενον, Τούτον ἔφη νομίζετε Ταννοξάρκην; Ὁ δὲ Λάβυζος θαυμάσας Καὶ τίνα ἄλλον, ἔφη, νομιούμεν; [113 R.] τοσοῦτον ἐλάνθανε τῆ ὁμοιότητι ὁ μάγος. Ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ πράττει πάντα ὡς Ταννοξάρκης. Πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μνησεται ἡ Ἀμιτίς τὸ δρᾶμα διὰ Τιθέθεως τοῦ εὐνούχου ⁹³, ὃν ὁ μάγος τυπηθείας ἐτύγχανε· καὶ αἰτεῖ τὸν Σφενδαδάτην ⁹⁴ παρὰ Καμβύσου· ὃ δὲ οὐ δίδωσιν. Ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ πιούσα φάρμακον τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερῶν σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀπορροεῖ, [56 H.] καὶ ἀθυμεῖ. Καὶ τίκτει αὐτῷ ἡ Ῥωξήνη παιδίον ἀκέφαλον, καὶ πλέον ἀθυμεῖ· καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δῆλωσιν, ὅτι οὐ καταλείψει ⁹⁵ τῆς ἀρχῆς εἰσδοχόν. Καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτὶ ἀπειλούσα τῆς μαιφονίας, καὶ πλέον ἀθυμεῖ. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρα διατριβῆς χάριν, παῖει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μῦν, καὶ ἐνδεκαταλός τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα ἔκοσι.

C Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεύσαι τὸν μάγον· καὶ ἐβασίλευσεν ⁹⁶ ἐκείνου τελευτήσαντος. Λαβῶν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα Ἰζαδάτης ⁹⁷ ἦγεν εἰς Πέρσας. Τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὄνοματι τοῦ Ταννοξάρκου ἦκεν Ἰζαδάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατεπιπὼν τῆ στρατιᾷ πάντα ⁹⁸ καὶ θριαμβεύσας τὸν μάγον κατέφυγεν εἰς τὸ ἱερὸν, ἐκείθεν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη. Ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ἐπίσημοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρης, Νοροδαδάτης ⁹⁹, Μαρδόνιος, Βαρίσης ¹⁰⁰, Ἀταφέρης καὶ Δαρτεῖος Ὑστάσπεω. Τούτων ἀλλήλοις πίστει δύντων προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. Καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασιλῆα εὐρίσκουσι τὸν μάγον παλλακῆ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. Ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε, καὶ μὴδὲν εὐρῶν τῶν πολεμικῶν ὀργάνων (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε) διφρον χρύσειον συντριψας καὶ λαβῶν τὸν πόδα ἐμάχετο, καὶ τέλος κατακτενηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτὰ.

VARIE LECTIONES.

⁸⁹ Βαγαπάθου ζ. ⁹⁰ Λάβυζον—Λάβυζος ζ. ⁹¹ ἡμιαρρῶνων ζ. ⁹² ὑποδ.] καὶ ὑποδ. ζ. ⁹³ ἡμιαρρῶνος ζ. ⁹⁴ Σφενδαδάτης ζ. ⁹⁵ οὐκ ἐγκαταλείψει ζ. ⁹⁶ libri ἐβασίλευσαν. ⁹⁷ Ἰζαδάνης ζ. ⁹⁸ πάντα Δ: πάση ζ. ⁹⁹ Νοροδαδάτης ζ. ¹⁰⁰ Βαρίτης ζ.

NOTÆ

(86) Venenosum eum esse docent medici, et non alio veneno extincti Midas, Themistocles, alii. Vide infr. cod. 190, lib. III, Ptolem. Hephæst.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἐπὶ τὸ Δαρείου, τοῦ Ἰππου, καθὰ ἅριστην illis viris confossus occubuit, septimo regni συνέκειτο ἀλλήλοις, πρώτου ἢ μηχανῆ τινι καὶ τέχνῃ, aditu mense. ἐπειδὴ δὲ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐγένετο, χρεμετίσαντος. Ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφωνίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνήρηται.

Δαρείου προστάσει τάφον ἑαυτῷ κατασκευασθῆναι ἐν τῷ διασπῷ θρεῖ, καὶ κατασκευάζεται. Ἐπιθυμίας δὲ ἰδεῖν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ τῶν Καλδαίων καὶ τῶν γυναικῶν κωλύεται. Οἱ δὲ γονεῖς ἀνελεῖν βουληθέντες, ἐπεὶ οἱ ἱερεῖς εἶδον ὄφεις ἢ ὁ ἀνελεῖν αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφήκαν τὰ σχοινία, ἔπισσον καὶ ἐταλεύθησαν. Καὶ ἐλυπήθη Δαρείου ἴαν, καὶ ἀπετμήθησαν αἰ κεφαλὰι τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελεθέντων.

parentes ejus ascendere voluerunt 38b, sed in præceps acti mortui conciderunt, cum ad serpentium aspectum funes territi remisissent, qui eos Dario mœrorem attulit, et vero capita illis quadraginta viris amputata sunt, qui hos attraxerant.

Ὅτι ἐπιτάσει Δαρείου Ἀριαράμῃ ἢ τῷ σατράπῃ Β Καππαδοκίας ἐπὶ Σκύθας διαθῆναι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀιχμαλωτῆσαι· ὁ δὲ διαβάς πεντηκοντόρους ἢ ἡχιμάλωτῆσαι. Συνέλαβε δὲ καὶ ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τοῦ Σκυθῶν Μασαγέτην ἢ, ἐπὶ κακώσαι ἐρῶν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. [116 R.] Σκυθάρης ἢ δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρείου, καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. Στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρείου π' μυριάδας, καὶ ζεύγας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἰστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας, ὄδον ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. Καὶ ἀντίτεμνον ἀλλήλους τόξα. Ἐπικρατέστερον δ' ἦν ἢ τῶν [57 H.] Σκυθῶν· διὸ καὶ φεύγων Δαρείου διέβη τὰς γεφυρώσεις· καὶ ἔλυσε σπεύδων πρὶν ἢ τὸ ὅλον διαθῆναι στρατεύμα. Καὶ ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρειω ἢ οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ μυριάδες ὀκτώ. Δαρείου C. δὲ τὴν γέφυραν διαβάς Χαλκηδονίων ἢ οἰκίας καὶ ἐκρὰ ἐνέπηρσεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτοὺς γεφύρας ἐμελέτησαν λύσαι, καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν περῶν ἢ Δαρείου κατέθετο ἐπ' ὀνόματι διαβατηρίου Διὸς, ἠφάνισαν. Ἄδεις δὲ ἐπανίων ἐκ Πόντου καὶ τοῦ Μηδικοῦ ἢ στόλον ἠγοούμενος ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὀπανιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς ἄδεις· καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρείου δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας καὶ οὐσας καὶ ἡμέρας νοσήσας ἢ τελευτᾷ, ζήσας μὲν ἔτη οβ' ἢ, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα'. Ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας. Καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ τὸ σῆμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ' ἐτελεύτησε.

ginta morbum, vita functus est, cum annos vixisset LXXII, post regnum aditum triginta et

VARIÆ LECTIONES.

ἢ πρώτον ζ. ἢ ὄφεις om. pr. A. ἢ Ἀριαράμῃ ζ. ἢ Μασαγέτην ζ. ἢ Σκυθαρχῆς ζ. ἢ δ' ἦν om. pr. A. ἢ τὸ om. A. ἢ Σκυθάρων ζ. ἢ καρχηδονίων ζ. ἢ περῶν A : περῶν J ζ. ἢ Μηδικοῦ A : ποτικῶ ζ. ἢ οβ' A : ιβ' πρὸ τοῦ βασιλεύσαι ζ.

NOTÆ.

(87) Herodotus lib. III, et Agathias, lib. II.
(88) Lege Persepoleos arcis descriptionem apud Diodor. Sicul. lib. XVII Biblioth., ubi βασιλικὸν δρὸς hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multa veterum scriptorum testimonia docent.

(89) Ἰανόγρῳ nominal Justin. lib. XII.

(90) De arcu ab Æthiopum rege sic ad Cambysen

Regnat deinde ex septem illis viris Darius, cum ejus equus (sic inter illos convenerat) arte quadam adhibita, primus post ortum solem hinnisset. Cæterum quo die Sphendadates magus interfectus est, festum ex eo apud Persas, Magophonia dictum (87), celebratur. Darius hic sepulcrum sibi in bicipiti monte extraxi imperabat (88), et jam extruebatur; quod videre ipse cum desideraret, a Chaldæis atque parentibus prohibitus est. Eo tamen

Ariammen præterea Cappadociæ satrapam adversus Scythas proficisci, et viros inde ac feminas captivos abducere Darius imperat. Ille cum triginta navibus quinquaginta remorum trajiciens, mandata perfecit. Cepit inter alios regis Scytharum fratrem Masagetem, quem ob illata mala in vincula a rege fratre conjectum reperit. Ergo Scytharees (89), Scytharum rex, indignatus, contumeliis plenas ad Darium litteras scripsit; et simili ad ipsum modo rescriptum est. Darius tandem octingentorum milium coacto exercitu, et Bosphoro Istroque ponte constratis, adversus Scythas quindecim dierum itinere progressus est. Hi arcus (90) sibi mutuo miserunt. Sed cum Scythicus validior esse deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, festinanter eos, antequam totus transiisset exercitus, dissolvit. Qua re factum est, ut qui reliqui ad octoginta millia in Europa relicti erant, a Scytharce omnes interfecti fuerint. Darius autem, ponte transmissa, flammis Chalcedonensium domos atque templa combussit: tum quod eos qui apud ipsos pontes erant, rescindere tentasset: tum quod aram, quam ipse transmittens, in Jovis Diabaterii (91) honorem statuerat, illi evertissent. Datis vero ex Ponto revertens, ut Ponticæ præerat classi, insulas passim Græciamque vastabat. Huic apud Marathonem (92) Miltiades occurrens Barbaros vicit, ipso etiam occumbente Date, cujus vel cadaver petentibus Persis denegatum est. Darius quoque ad Persas reversus, post oblata sacrificia, et dierum tri-

D misso, lege Herod. lib. III, post Init.

(91) Solemne quippe gentibus fuit, transitus causa diis sacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.

(92) Marathonia pugna nihil unquam celebratum magis, 300 ad eam describendam occupatis doctiorum ingenii, Plutarcho teste.

uuum. Obiit item extremum vitæ diem Artasyras; Bagates etiam cum septem ad Darii sepulcrum resedisset annos.

Regnum excipit Xerxes filius, apud quem magnam obtinet auctoritatem Artapanus, Artasyræ filius, æque ut hujus pater apud regis patrem olim obtinuerat: itemque Mardonius ille priscus. De eunuchis autem potentia præstabat Natacas. Uxorem deinde ducit (93) Xerxes Amistrin, Onophæ filiam: ex qua illi filius nascitur Darixus, et post duos annos alter, Hystaspes nomine; itemque tertius, Artaxerxes: duæ quoque filiæ, quarum altera de aviæ nomine Amytis dicta; altera Rhodogune (94).

Xerxes adversus Græcos expeditionem suscepit, tum quod 39^a Chalcedonenses dissolvere pontem, ut modo dictum est, conati essent: tum quod aram, quam Darius excitarat, disturbassent; tum etiam quod Dacia Athenienses occidissent, ejusque cadaver tradere recusassent. Verum autea Babylonem proficisci, et Belitanæ (95) sepulcrum inspicere voluit; et inspexit, Mardonio adjuvante, sed urnam olei non potuit (quemadmodum scriptum fuerat) implere. Inde Ecbatana profecto Xerxæ nuntius affertur de Babyloniorum defectione, deque Zopyro, bellii apud illos duce, ab eisdem necato. Atque hunc quidem in modum de his loquitur Ctesias, aliter atque Herodotus. Quæ vero de Zopyro ille refert (hoc uno excepto quod mula ipsius pepererit), cætera saltem noster hic auctor confecta narrat per Megabyzum qui Xerxæ gener, ducta ejus filia Amyti, jam factus erat. Ita Babylon per Megabyzum capta, cui Xerxes, præter alia multa, molam donavit auream sex talentorum pondi: quod munus apud Persas omnium habetur regionum manerum præstantissimum. Xerxes itaque Persico exercitu coacto (constabat is, præter curras, millibus hominum octingentis, et trivimibus mille), cum Abydum ponte junxisset, in Græciam copias duxit. Ibi primum Demaratus Lacedæmonius ad eum accessit, atque una trajecit, et ne Lacedæmonia rex invaderet, impedivit. Inde per Artapanum, decem hominum millia ducentam, conflixit Xerxes ad Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce; quo in prælio cæsæ misere sunt Persarum copiarum, e Lacedæmoniis vix duobus aut tribus desideratis. Viginti postea millia in aciem educi jubet, qui et ipsi superantur. Cum autem verberibus in pugnam adacti, victi nihilominus etiam tunc fuissent, quinquaginta postredie millia educi præcepit. At cum ne hi quidem aliquid effecissent, pugnare ultra destitit. Thessalus et Tra-

Β Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς ⁹³, καὶ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιὸς εὐνούχων ⁹⁴ δὲ μέγιστον ἡδύνατο Νατάκας ⁹⁵. Γαμει δὲ Ξέρξης Ὀνόφα ⁹⁶ θυγατέρα Ἀμιστριν ⁹⁷, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρξιαὸς ⁹⁸, καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρτοξέρξης ⁹⁹, καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν Ἀμύτι κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμης, ἡ δὲ Ῥοδογούνη.

Ἄ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τε Καλχηδόνιοι ¹⁰⁰ λύσαι τὴν γέφυραν, ὡς ἤδη εἰρηται, ἐπειράθησαν, καὶ ὅτι τὸν βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρξιος καθέλιον, καὶ ὅτι Ἀδτιν Ἀθηναῖοι ἀνεβίον καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. Πρῶτον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκατο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὸν Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε διὰ Μαρδονίου, καὶ τὴν πύελον ἐλαίου ¹⁰¹ οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγγράπτω, πληρῶσαι. Ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγῶ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρασις. Οὕτω καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν, ἐπαι τὰ γε ἄλλα Μεγαθύζων οὗτος λέγει διαπράξισθαι, ὅς ἦν γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἀμύτι τοῦ Ξέρξου. Οὕτω μὲν ἦλω διὰ τοῦ Μεγαθύζου Βαβυλών. Δίδωσι δὲ ¹⁰² αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ καὶ μύλην χρυσῆν ἐξ ἑλκουσαν τάλαντα· ὃ τιμωτάτων τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ Πέρσαις ἐστὶ. Ξέρξης δὲ συναγεῖρας στρατιᾶν ¹⁰³ Περσικὴν, ἀνευ τῶν ἀρμάτων ὀδοθήκοντα μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζευγυὸς τὴν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ¹⁰⁴ ὁ Λακεδαιμόνιος παρεγένετο ἡδὴ πρῶτον, καὶ συνῆν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει, [117 H.] καὶ ἀπέριγε τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λαωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυριάδας· καὶ κατεκόπη τὸ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθίντων. Εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων, καὶ ἦττα γίνεται κακείνων. Εἶτα μαστιγοῦνται ἐπὶ τῷ ¹⁰⁵ πολέμῳ, καὶ μαστιγοῦμενοι ἔτι [58 H.] ἤττωντο. Τῇ δὲ ὀστεραῖα κελεύει μάχεσθαι μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπει οὐδὲν ἤνευεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. Θώραξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοί, Καλλιάρχης καὶ Τιμαφέρνης παρήσαν στρατιᾶν ἔχοντες. Καλέσας δὲ Ξέρξης τοὺς τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν Ἥγλιαν τὸν Ἐφέσιον, ἐμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἠττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι, εἰ

VARLÆ LECTIONES.

⁹³ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ζ. ⁹⁴ ἡμιαρρένων ζ. ⁹⁵ Ναθάκας ζ. ⁹⁶ ὀνοφᾶ Α. ⁹⁷ Ἀμιστριν ζ. ⁹⁸ δαρξιαὸς Α. ⁹⁹ Ἀρτοξέρξης ζ. ¹⁰⁰ καρχηδόνιοι ζ. ¹⁰¹ ἐλάτας Α. ¹⁰² δὲ οὐκ. Α. ¹⁰³ στρατιᾶν ἰνγ.: στρατεῖαν ζ. ¹⁰⁴ δὲ add. Α. ¹⁰⁵ τὸ ζ.

NOTÆ.

(93) Xerxes et Amistrin Scaliger Assuerum et Estherem interpretatur, quod Nic. Serarius censurat.

(94) Rhodogunes cujusdam Persicæ imaginem habes apud Pseudostratum, lib. 11, icon. 5.

(95) Legendus Ælian. lib. xiii Πουκίλης, cap. 3.

μή κυκλωθείσαν. Ἰγούμενων δὲ τῶν δύο Τραχηίνων ἄ χενιensiū principes Calliades atque Timaphornes, cum exercitu aderant. His Xerxes ad se vocatis, unaque Demarato, et Hegia Ephesio, nulla ratione vinci posse Lacedæmonios intellexit, nisi copiis cincti in orbem pugnare cogantur. Quadraginta ergo Persarum millia, ducibus Tracheniensibus illis duobus, per invia transgressi, a tergo Lacedæmonios adoriuntur, qui hoc pacto circumdati, fortiter pugnantes ad unum omnes occubuerunt. Mittit rursus exercitum Xerxes adversus Platæenses centum et 396 viginti millium, duce Mardonio. Thebani autem regem in Platæenses concitabant. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, Spartanos non nisi trecentos, accolas mille, et ex aliis urbibus ad sex millia secum ducens. Ibi Persico exercitu superato, Mardonius vulneratus aufugit. Idem hic Mardonius ad diripiendam Apollinis ædem a Xerxe missus, ingenti oppressus grandine interiit, magno admodum regis dolore. Xerxes deinde Athenas ipsas petit cum exercitu. Verum Athenienses, centum et decem triremibus instructis, ad Salaminam insulam fugerunt. Urbem itaque vacuum cum cepisset, incendit; præter solam arcem, quam aliquot adhuc ibi relicti propugnabant. Sed cum tandem et hi noctu fugissent, etiam illam exussit. Rex inde ad angustissimum Atticæ locum, quem Heracleum appellant, profectus, æggerem Salaminam versus ducere cœpit, eo consilio, ut pedestri ad insulam itinere transire aliquando possit. At ex Themistoclis Atheniensis et Aristidæ consilio sagittarii ex Creta accersuntur et veniunt; deinde et navali pugna Persæ cum Græcis congregiuntur. Ducebant illi naves supra mille, quibus Onophas præerat, hi septingentas. Vincunt tamen Græci, et quingentas Persæ naves amittunt. Ipse quoque Xerxes consilio rursus et arte Aristidis atque Themistoclis, fugam arripit, Interfectus de Persico exercitu, omnibus hisce præliis, non minus centum viginti millibus. Cum autem in Asiam rex trajecisset, et Sardes pergeret, Megabyzum designat, qui isaprium Delphicum diriperet; sed detractavit ille facinus; quare Matacas eunuchus injurias Apollini illatus, omniaque expilaturus mittitur: qui confectis ita rebus, ad regem reversus est.

Ἰέρξης ἄπὸ Βαβυλωνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, D καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς Ἰδίας Ἀμύτιος, ἢ θυγάτηρ, ὡς προαίρηται, Ἰέρξου ἐτύχανε, ὡς μεμοχουμένης λόγου ἐκίνει. Καὶ ἐπιτιμᾶται Ἀμύτιος λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπαχνεῖται σαρρακένιν.

Ἀρτάπανος ἄπὸ μέγα παρὰ Ἰέρξη δυνάμενος μετ' Ἀσπανίτρον τοῦ εὐνοῦχου, [120 R.] καὶ εἰσὼ μέγα δυναμένου, βουλευόμενος ἀναλεῖν Ἰέρξη, καὶ ἀναίρουσι, καὶ παίδουσι Ἀρτοξέρξη, ὅτι, ὡς δαρειάτιος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνελε.

A cheniensiū principes Calliades atque Timaphornes, cum exercitu aderant. His Xerxes ad se vocatis, unaque Demarato, et Hegia Ephesio, nulla ratione vinci posse Lacedæmonios intellexit, nisi copiis cincti in orbem pugnare cogantur. Quadraginta ergo Persarum millia, ducibus Tracheniensibus illis duobus, per invia transgressi, a tergo Lacedæmonios adoriuntur, qui hoc pacto circumdati, fortiter pugnantes ad unum omnes occubuerunt. Mittit rursus exercitum Xerxes adversus Platæenses centum et 396 viginti millium, duce Mardonio. Thebani autem regem in Platæenses concitabant. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, Spartanos non nisi trecentos, accolas mille, et ex aliis urbibus ad sex millia secum ducens. Ibi Persico exercitu superato, Mardonius vulneratus aufugit. Idem hic Mardonius ad diripiendam Apollinis ædem a Xerxe missus, ingenti oppressus grandine interiit, magno admodum regis dolore. Xerxes deinde Athenas ipsas petit cum exercitu. Verum Athenienses, centum et decem triremibus instructis, ad Salaminam insulam fugerunt. Urbem itaque vacuum cum cepisset, incendit; præter solam arcem, quam aliquot adhuc ibi relicti propugnabant. Sed cum tandem et hi noctu fugissent, etiam illam exussit. Rex inde ad angustissimum Atticæ locum, quem Heracleum appellant, profectus, æggerem Salaminam versus ducere cœpit, eo consilio, ut pedestri ad insulam itinere transire aliquando possit. At ex Themistoclis Atheniensis et Aristidæ consilio sagittarii ex Creta accersuntur et veniunt; deinde et navali pugna Persæ cum Græcis congregiuntur. Ducebant illi naves supra mille, quibus Onophas præerat, hi septingentas. Vincunt tamen Græci, et quingentas Persæ naves amittunt. Ipse quoque Xerxes consilio rursus et arte Aristidis atque Themistoclis, fugam arripit, Interfectus de Persico exercitu, omnibus hisce præliis, non minus centum viginti millibus. Cum autem in Asiam rex trajecisset, et Sardes pergeret, Megabyzum designat, qui isaprium Delphicum diriperet; sed detractavit ille facinus; quare Matacas eunuchus injurias Apollini illatus, omniaque expilaturus mittitur: qui confectis ita rebus, ad regem reversus est.

Artapanus item, qui plurimum apud Xerxen auctoritate valebat, et cum eo Aspanitres eunuchus (qui ipse quoque plurimum apud regem poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitant, eademque patrunt 40a. Artaxerxes interim filio persuas-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ ἰγούμενον δὲ αὐτοῖς ζ. ⁷⁷ χιλιάδας ἑξ.] ζ. Α. ⁷⁸ ἐπιτιμᾶται ζ. ⁷⁹ συνέφλεξεν ζ. ⁸⁰ στενωτάτων ζ. ⁸¹ Ἰέρξης δὲ ἀπὸ ζ. ⁸² Ἀρτάπανος ζ. ⁸³ ἡμετέρου ζ. ⁸⁴ ἀνελεῖν] ἀναρτεῖν Α. ⁸⁵ Ἀρτάπανος ζ. hic et infra. ⁸⁶ δαρειάτιος Α, qui sæpe ita.

⁷⁶ ἐπιτιμᾶται ζ. ⁷⁷ συνέφλεξεν ζ. ⁷⁸ στενωτάτων ζ. ⁷⁹ ἰγούμενον δὲ αὐτοῖς ζ. ⁸⁰ ἐπιτιμᾶται ζ. ⁸¹ ἰγούμενον δὲ αὐτοῖς ζ. ⁸² ἐπιτιμᾶται ζ. ⁸³ ἡμετέρου ζ. ⁸⁴ ἀνελεῖν] ἀναρτεῖν Α. ⁸⁵ Ἀρτάπανος ζ. hic et infra. ⁸⁶ δαρειάτιος Α, qui sæpe ita.

dent, a Dariæo altero filio patrem esse necatum. Adducitur ergo ab Artapano in Artaxerxæ domum Dariæus, multo cum clamore identidem pernegans se parricidam esse, is tamen capite plexus moritur nihilominus.

Artaxerxes (96) deinde Artapani opera regno potitur. Attamen etiam hujus vitæ Artapanus idem insidias tendit, et communicato cum Megabyso consilio (qui jam ob suspectam adulterii uxorem suam Amytin, magno in mœrore versabatur), jurejurando sibi mutuo cavent. Verum re tota Megabyzi indicio prodita, eodem mortis genere quod Artaxerxes tollendus fuerat, Artapanus ipse tollitur, atque adeo quæcunque in Xerxem ac Dariæum perpetrata fuerant, patet sunt omnia. Quare Aspamitres (97) quoque, qui Xerxis atque Dariæi cædis conscius fuerat, acerbo in primis ac duro (98) mortis genere, adhibitis per scapham tormentis, afficitur. Post Artapani mortem pugna exoritur inter conjurationis illius socios reliquosque Persas : qua in pugna Artapani filii cadunt, Megabyzo quoque graviter saucio. Quem hujus casum Artaxerxes, itaque Amytis et Rhodogune, ipsarumque mater Amistris vehementer luterunt. Tandem tamen, etsi ægre admodum, insigni diligentia Apolloniæ Coi medici servatus est.

Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, una cum satrapa Artapano altero et pugnatur æquo utrinque Marte. Sed cum jam altero inito prælio in Bactriorum faciem ventus spiraret, superior Artaxerxes efficitur, atque in ejus ditionem Bactria concedit universa.

Defecit et Ægyptus, Inaro Lydio, aliorumque Ægyptio quodam defectionis auctoribus, et omnia bello gerendo necessaria comparantur. Quin et Athenienses Inaro potenti quadraginta naves submitunt. Quamobrem Artaxerxes ipse in hanc expeditionem proficisci cogitabat. Verum id ei amicis dissuadentibus, Achæmenidem fratrem cum peditum millibus quadringentis, et navibus octoginta in Ægyptum mittit. Configit Inarus cum Achæmenide; superant Ægyptii; Achæmenides ipse ab Inaro percussus moritur, corpusque ad Artaxerxen mittitur. In mari quoque victoriam Inarus obtinuit, magnam ibi gloriam indepto Charitimido, qui quadraginta illarum navium, quæ ab Atheniensibus advenerant, præfectus erat. Nam ex quin-quaginta navibus Persicis, viginti cum ipsis hominibus captæ sunt, reliquæ triginta periere. **40b** Mittitur post hæc Megabyzus adversus Inarum, qui ad copias quæ reliquæ fuerant, alium ducebat exercitum ducentorum millium, cum navibus tre-

Καὶ παραγίνεται Δαρεΐαος ἄγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρτοξέρξου⁹⁶, πολλὰ [59 H.] βοῶν καὶ ἀπαρνούμενος⁹⁷ ὡς οὐκ εἶη φονεὺς τοῦ πατρὸς, καὶ ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης σπουδῇ Ἀρταπάνου. Καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάδουζον ἤδη λελυπημένον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ Ἀμύτι διὰ τὴν τῆς μοιχείας ὑπόληψιν· καὶ ὄρκους ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. Ἄλλὰ μὴνυῖ πάντα Μεγάδουζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος ὅ τρόσῳ ἐμελλεν ἀναιρεῖν Ἀρτοξέρξην. Καὶ γίνεται πάντα δὴ τὰ εἰρησμένα ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ Δαρεΐαῳ, καὶ ἀπόλλυται πικρῶ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς ἐπὶ τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρεΐαου· σκαφεύεται γὰρ καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. Μάχη δὲ γίνεται μετὰ τὸν θάνατον Ἀρταπάνου τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν, καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοὶ, τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάδουζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἀμύτις καὶ ἡ Ῥοδογούνη καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀμῆστρις, καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ περισώζεται Ἀπολλωνίδου⁹⁸ ἱατροῦ τοῦ Κίρου.

Ἀφίσταται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα καὶ ὁ σατράπης, ἄλλος Ἀρτάβανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοπαλῆς. Καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου, καὶ ἀνέμου κατὰ πρόσωπον Βακτριῶν πνεύσαντος νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία.

Ἀφίσταται Αἴγυπτος, Ἰνάρου Λυδίου⁹⁹ ἀνδρὸς καὶ ἐτέρου Αἴγυπτίου τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντος, καὶ εὐτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον· πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι αἰτησαμένου αὐτοῦ τεσσαράκοντα νῆας. Καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης ἐκστρατεῦσαι, καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφόν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικόν, νῆας δὲ π'. Συμβάλλει πόλεμον Ἰναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην, καὶ νικῶσιν Αἴγυπτιοὶ, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει, καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. Ἐνίκησεν Ἰναρος καὶ κατὰ θάλατταν¹⁰⁰, Χαριστιμίδου¹⁰¹ εὐδοκίμησαντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν μ' νηῶν ἐξηρημάτιζε¹⁰² ναύαρχος· καὶ ἅ Περσῶν νῆες, αἱ μὲν κ' αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐλήφθησαν, αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν, εἶτα πέμπεται κατὰ Ἰνάρου Μεγάδουζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολειφθέντι, μυριάδας κ', καὶ νῆας τ', καὶ ἐπιστάτην αὐταῖς¹⁰³ Ὀρίσκον¹⁰⁴, ὡς εἶναι χωρὶς τῶν νεῶν τὸ ἄλλο πλῆθος ἢ μυριάδας· Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἐπεσε, δέκα μυριάδας αὐτῷ,

VARIE LECTIONES.

⁹⁶ Ἀρτοξέρξης ζ. ⁹⁷ Ἀρτοξέρξου corr. A : Δαρεΐαίου ζ. ⁹⁸ ἀπαρνούμενος A : παραινούμενος ζ. ⁹⁹ Ἀπολλωνίδου Stephanus : libri Ἀπολλωνίου. ¹⁰⁰ Λυδίου] immo Λίδου. vid. Thucyd. I, 104. ¹⁰¹ θάλασσαν ζ. ¹⁰² χαριστιμίδου A. ¹⁰³ ἐξηρημάτισε ζ. ¹⁰⁴ libri αὐτοῖς. ¹⁰⁵ Ὀρίσκον ζ.

NOTÆ.

(96) Longimanus cognomento.
(97) Paulo aute Spamitres dictus.

(98) Habes id a Plutarcho descriptum in Vita Artaxerxæ, mox a principio.

ἔξ ὧν ἤγε μ', συνδιεφάρησαν. Γίνεται οὖν μάχη A κρατερὰ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ Αἰγύπτου, καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἰναρον¹, καὶ κρέσσεται, καὶ νικῶσι Πέρσαι κατὰ κράτος. Φεύγει δὲ πρὸς τὴν Βύβλον Ἰναρος (πόλις ἢ ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτῇ), καὶ οἱ Ἕλληνας δὲ μετ' αὐτοῦ. ὅσοι μὴ ἐν τῇ² μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου πέθανον. [124 R.] Προσχωρεῖ δὲ Αἰγύπτου πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. Ἐπει δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἵσκει, σπένδεται πρὸς Ἰναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἕκαστος ἑαυτοῦ ὄντας καὶ ἔτι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ὃ κρήν κακὸν παρὰ βασιλέως [60 H.] λαβεῖν, καὶ οὕτως Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεία ἐπανελθεῖν. Καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρτάμαν³. Καὶ λαβὼν Ἰναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας παρατίθειται πρὸς Ἑβρῆν, καὶ εὐρίσκει ἴλαν κατὰ Ἰνάρου τρυφωμένον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτόνωσεν. Δηγεῖται δὲ τὰ γεγονότα Μεγάβυζος⁴, καὶ ὡς πίπτει δούς Ἰνάρω καὶ τοῖς Ἕλλησι Βύβλον εἴρα· καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς εἰσῶν⁵ σωτηρίας, καὶ λαμβάνει, καὶ ἐξάγεται⁶ τῶς τῆ στρατιᾶς ὡς Ἰναρος καὶ οἱ Ἕλληνας οὐδὲν κακὸν πείσονται⁷.

Incipit, omnia narrat, et quomodo fide Inaro Græcisque data Byblum eeperit: precibus dein multis apud regem instando, ut salvos eos esse vellet, postulata impetrat: tandemque ad exercitum de-

fertur, Inarum ac Græcos nihil mali esse passuros.

Ἀρτίς δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου⁸ δεινὰ ἵκαστο, εἰ μὴ τιμωρήσαστο⁹ Ἰναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας¹⁰ καὶ αἰτεῖται ταῦτα βασιλεῖ, ὁ δὲ οὐκ ἐδέξατο· εἶτα Μεγάβυζος¹¹, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. Ἐπὶ ἐκεῖ διώχει τὸν υἱὸν, κατεργάσατο, καὶ πέντε περιελθόντων ἐτῶν λαμβάνει τὸν Ἰναρον παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. Καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ἐπὶ τρισὶν ἑταυροῖς¹² πεντήχοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβὼν ἴσχυσε, τούτων ἕτεμε τὰς κεφαλὰς. Καὶ ἐκρήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπέπνευσε, καὶ ἤρξαστο ἐπὶ Συρίαν τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπιέναι: ἐπέστειλε λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπειρε. Καὶ ἀπῆει, καὶ ἀπέστη βασιλέως, καὶ ἀπέριξε μεγάλην δύναμιν, ἀχρι εἰ¹³ μυριάδων χωρὶς τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν πεζῶν. Καὶ πέμπεται Οὐσίρις¹⁴, μετ' αὐτοῦ σὺν ἑξὶ μυριάσι, καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ Οὐσίρις, ὁ μὲν ἀκονεῖται, καὶ τυγχάνει Μεγάβυζου εἰς τὸν μηρὸν καὶ τετρώσκει ἀχρι δακτύλων δύο, ὁ δὲ ὡσαύτως ἐκονεῖται τὸν τοῦ Οὐσίριος μηρὸν· εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὕμνον, καὶ κείνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ περιερίων Μεγάβυζος προστάσσει ἀναλαθεῖν καὶ περιερίων. Ἐπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν, καὶ ἐμάχοντο ἐκείνους οἱ τοῦ Μεγάβυζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτίφους¹⁵, καὶ νίκη γίνεται Μεγάβυζῳ κραταία.

centis, quibus Oriscus præerat: ut præter naves, reliquæ eopix quingentorum millium numerum explerent. Nam cum Achæmenides cecidit, e quadringentis millibus quæ duxerat, centum una millia perierant. Pugnatur itaque modo acriter, ac multis utrinque cadentibus, plures tamen Ægyptii occumbunt. Inarum tandem Megabyzus in femore vulnerat, atque in fugam vertit: et viribus Persæ fortiores facti vincunt. Fugiens autem Inarus, Byblum se recepit (urbs hæc in Ægypto est admodum munita) et cum eo Græci omnes, quicumque vel in prælio, vel cum Charimitide cæsi non fuerant. Qua ex re præter Byblum, Ægyptus universa ad Megabazi partes se adjunxit. Et quoniam Byblus expugnari non posse videbatur, Megabyzus cum Inaro et Græcis, quorum erant supra sex millia, fide data paciscitur, nullum eos a rege incommodum accepturos, ac Græcos etiam, cum liberet, demum reversuros. Sartaman igitur cum Ægypto præficcisset, assumpto secum Inaro Græcisque ad Artaxerxen proficiscitur: quem invenit Inaro vehementer iratum, quod is Achæmenidem regis fratrem interfecerat. Porro Megabyzus, quæ gesta

Enimvero Amytis (99), præ dolore ex filii Achæmenidæ interitu, indignam rem fore arbitratur, nisi cum Græcis Inarus quoque pœnas sibi daret; quare ab rege sibi illos poposcit; verum ille non tradidit; deinde ab ipso Megabyso, sed æque repellitur: donec tandem, dum filio molesta esse non desinit, quod optabat confecit, quintumque post annum Inarum pariter et Græcos a rege accepit. Et crucibus quidem tribus (4) illum suffixit: de Græcis vero quinquaginta (tot enim capere potuit) capita curavit amputari. Magno ergo Megabyzus dolore luctuque oppressus, ut sibi in Syriam regionem suam proficisci liceret, petit, quo jam occulte cæteros Græcorum præmiserat, eoque aliquando profectus, a rege descivit, magnas omnino copias colligens, ad centum usque et quinquaginta millia, seorsum equitum peditumque. Adversos eum 41a Osiris mittitur cum ducentis millibus. Conserta dei manu, multo sese vulnerant Osiris ac Megabyzus: ille jaculo Megabyzi femur attingens, duos altum digitos vulnus inflixit; hic itidem jaculo Osiris primum femur, deinde et humerum ita percussit, ut etiam ex equo ceciderit; at complexus eum Megabyzus, sublatus servari jussit. Multi illic Persæ ceciderunt, Zopiro atque Artiphio

VARIÆ LECTIONES.

¹ Ἰνάρω A. ² πόλις δὲ ἰσχ. ζ. ³ τῇ αὐτῇ A. ⁴ Σαρτάμαν ζ. ⁵ γεγ. πάντα Μεγ. ζ. ⁶ αὐτοῦ ζ. ⁷ ἐξάγεται τέλος] infra (p. 41 a 30.) τέλος ἐπεμπε. ⁸ πῆσονται A. ⁹ ἀχαιμενίδους A. ¹⁰ τιμωρήσαστο Ἰναρον ζ. ¹¹ Μεγάβυζον ζ. ¹² Οὐσίρις ζ. sic et posthæc. ¹³ Ἀρτίφους ζ.

NOTÆ

(99) P. Amistris iHa Onophæ filia, Artaxerxæ mater.

(1) Ita Plut. in Artaxerxe refert Mesabatæ corpus transversum tribus fuisse fixum crucibus.

Megabyzi filiis strenue pugnantibus, ingentique Megabyzus potitur victoria. Osirin autem omni cura conservare studet, quem etiam ad Artaxerxen, ipsum repetentem, dimisit. Mittitur deinde et alter adversus Megabyzum exercitus, unaque Menostrates, Artarii filius: erat Artarius Babylonis satrapa, et Artaxerxæ ipsius frater. Concurrent iterum exercitus: sed Persæ fugiunt, et Menostates in humero a Megabyzo percutitur, post etiam in capite, at non lethali vulnere, sagittam excepit. Fugit tamen cum suis omnibus, et Megabyzo illustrem victoriam concedit. His rebus ita gestis, monet Megabyzum per legatos Artarius, cum rege ut paciscatur. Ille se pacisci quidem cum rege paratum ostendit, non tamen ad eum proficisci, sed in sua manere provincia velle. Hæc regi nuntiantur, quem Artoxares, e Paphlagonia eunuchus, ipsaque adeo Amistris hortantur, propere ut paciscatur. Ipse itaque Artarius, et Amytis uxor, unaque Artoxares, vicesimum jam agens annum, et Osioros filius Petisas, qui et Spitamæ pater, mittuntur. Hi multis sermonibus ac juramentis securum Megabyzum reddentes, ægre tamen persuadent, ut ad regem proficiscatur. Cui tandem reverso, rex significavit, veniam se illi eorum quæ admisisset, dare. Egressus post hæc aliquando ad venationem rex, a leone invaditur, quem in sublimi sese attollentem, jaculo percutiens Megabyzus interficit. Id factum graviter tulit Artaxerxes, quod antequam ipse feram nactus esset, eam Megabyzus confecisset; quare caput ei abscindi imperat. Sed Amistris, et Amytis, et aliorum precibus, mortis ei pœna condonata, ad urbem quamdam Cyræ nomine, circa mare Rubrum, relegatur. Artoxares quoque eunuchus, quod sæpius apud regem pro Megabyzo liberius locutus fuisset, in Armeniam mittitur exsulatum. At Megabyzus, quinque in exsilio transactis annis 416 pisagan sese simulando (pisagan autem Persis dicitur leprosus), aufugit, domumque ad Amytin reversus, ægre tandem agnitus est. Hinc per Amistrin atque Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, uti antea, suæ mensæ participem fecit. Verum cum sex jam et septu-

ginta vixisset annos, magno regis cum dolore mortuus est. Post Megabyzi mortem, cum multis admodum viris Amytis consuescebat, ut ante eam mater quoque Amistris. Appollonides ergo, Cous ille medicus, cum Amytis leviter ægrotaret, et ejus ipse amore captus esset, fore dixit ut ea in pristinam valetudinem restitueretur, si cum viris congregaretur, nam vulvæ vexari morbo. Quæ cum illi ars ex voto successisset, atque cum ea concubnisset, ubi feminam contabescere animadvertit, abstinuit a consuetudine. Igitur illa, morte accedente, matri indixit, Appollonidem ut ulcisceretur. Hæc regi ipsi Artaxerxi rem omnem exposuit, et quomodo

Α Περιποιείται Οβειριν επιμελῶς, και ἀποπέμπε τούτου αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην. Πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, και Μενοστάτης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς· ὁ δὲ Ἀρτάριος σατράπης μὲν ἢ Βαβυλωνός, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός. Καὶ συμβῶν λουσιν ἀλλήλοις, και φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά, και Μενοστάτης βλάττεται εἰς τὸν ὤμον ὑπὸ Μεγαβύζου· εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξυύεται οὐ καιριαν, φεύγει δὲ ὁμοῦ αὐτὸς και οἱ μετ' αὐτοῦ, και νίκη λαμπρὴ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγαβύζον, και παραινεί σπείσασθαι βασιλεῖ· ὁ δὲ δηλοῖ σπείσασθαι μὲν βούλεσθαι και αὐτὸν, οὐ μὲντι παραγενέσθαι πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μένειν ἐν ἑαυτοῦ¹⁴. Ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ, και σὺμ βουλευούσιν Ἀρτοξέρξης τε ὁ Παφλαγῶν εὐνοῦχος ἀλλὰ και ἡ Ἀμῆστρις, σπουδῆ σπείσασθαι. Πέμπεται οὖν Ἀρτάριος τε αὐτὸς και Ἀμύτις ἡ γυνὴ και Ἀρτοξέρξης ἐτῶν ἦδη ὧν εἴχεσι, και Πετεῖας¹⁵ Οὐσίριος και Σπιτάμα πατήρ. [124 R.] Πολλοὶ οὐ ὄρκοις και λόγοις πληροφορήσαντες Μεγαβύζο μῶλις ὁμοῦ πεῖθουσι πρὸς βασιλέα παραγενέσθαι και βασιλεὺς τέλος [61 H.] ἔπεμπε παραγενομένῳ συγγνώμην ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων. Ἐξέρχεται βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, και λέων ἐπέρχεται αὐτῷ μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου βάλλει ἀκονίῳ Μεγαβύζος και ἀναίρει¹⁶· και ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης δὲ πρὶν ἢ αὐτὸς τύχη Μεγαβύζου εἶδαι¹⁶, και πρὸς τάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγαβύζον ἀποτηθηῖν· Ἀμῆστριος δὲ και Ἀμύτιος και τῶν ἄλλων τῆ παρὰ τῆσει τοῦ μὲν θανάτου ρύεται, ἀνάσπαστος δὲ γίνεται εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἐν τινὶ πόλει, ὀνόματι Κύρτα ἔξορίζεται δὲ και Ἀρτοξέρξης ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμυνίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαβρῆσαισαστο. Ὁ δὲ Μεγαβύζος πέντε διατρίψας τῆ ἔξορίᾳ ἔτη ἀποδιιδράσκει, ὑποκριθεὶς τὸν¹⁸ πιάγα πιάγα· δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρός, και ἔστι πῖσιον ἀπρόσιτος. Ἀποδράς οὖν παραγίνετο πρὸς Ἀμύτιν και τὸν οἶκον, και μῶλις ἐπιγινώσκειτο Καὶ δι' Ἀμῆστριος και Ἀμύτιος¹⁹ καταλλάσσει ὁ βασιλεὺς, και ποιεῖ αὐτὸν ὡς τὸ πρόσθεν ὄμοτριπεῖον. Ζήσας δὲ εἴς και ἐβδομήκοντα ἔτη ἀπέθαν και κάρτα ἡχθέσθη βασιλεὺς.

Δ Τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου κάρτα ἦν Ἀμύτι ἀνδράσιν ὀμιλοῦσα, και πρὸ γε ταύτης και ἡ μήτηρ Ἀμῆστρις ὀμοίως. Ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἱατρὸς ὁ Κῆρος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἴχεν Ἀμύτις, εἰ κ βληχρῶς²⁰ και οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἡράς αὐτῆς, εἶπε εἰς τὴν ὑγίαν αὐτὴν ἐπανελεῖν, ἢ ἀνδράσιν ὀμιλήσῃ· τῆς γὰρ ὑστέρας εἶναι τὸ νόσημα. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ ἐπιτεθήδευμα κ ὀμιλεῖ αὐτῇ, ἡ δὲ ἀνθρωπος ἐμαραίνεται, ἀπὸ τῆς συνουσίας. Τελευτῶσα δὲ οὖν ἐπήγγειλε μητρὶ ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. Ἡ δὲ ἀπήγγει πάντα Ἀρτοξέρξη τῷ²¹ βασιλεῖ, ὅπως τε ὀμιλεῖ:

VARIE LECTIONES.

¹⁴ αὐτοῦ ζ. ¹⁵ Πετῖσας ζ. ¹⁶ Ἰδαλλεν Α. ¹⁷ τῆ] ἐν τῆ ζ. ¹⁸ τὸν] εἰς τὸν ζ. ¹⁹ Ἀμύτιος] δι' Ἀμύτιος ²⁰ ἀβληχρῶς ζ. ²¹ τῷ om. pr. Α.

ως ἀπέστη ὕβριδας, καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγ-
 γων, Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι· ἐκεῖνος δὲ τῇ
 μητρὶ τὸ παριστάμενον αὐτῇ πράττειν ἐπατρέπει.
 Ἡ δὲ λαβούσα ἔδωκε τὸν Ἀπολλωνίδην δυσὶ μησὶ
 κείνουσα, ἐπαίτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἀμύτις
 ἐτίθειεν.

Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαθύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ
 εὖ ὅτι πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη
 καλῶς καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τὴν τῆς ²²
 μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. Εἰς Καῦνον δὲ ἄμ-
 εἰὼν ἐπομένον ²³ εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παρα-
 ἔλθειν τὴν πόλιν. Καῦνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδίδοναι
 τὴν πόλιν ἔρασκον, Ἀθηναῖοι δὲ τοῖς συνεπομένοις
 εἰσπί. Εἰσιόντι δὲ Ζωπύρω εἰς τὸ τεῖχος λίθον
 Ἰαθῆς Κεῦνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ
 ὡς Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἀμῆστρις δὲ ἡ μάμμη
 τὸν Κεῦνον ἀνεσταύρωσεν. Ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ
 Ἀμῆστρις κάρτα γραῦς γενομένη. Καὶ Ἀρτοξέρις
 δὲ ²⁴ ἀποθνήσκει μ' καὶ β' ἔτεα βασιλεύσας. Τελευ-
 τῆ ²⁵ ἱστορία εἶ', ἀργεταί ιη'.

Ἀρτοξέρου ²⁶ τελευτήσαντος Σέρξης ὁ υἱὸς βασι-
 λεία, ἡ μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας, ἡ ἐν αὐτῇ
 τῇ ἡμέρᾳ ἐν ἣ καὶ Σέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπέβη.
 Βαγόραξ δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς
 ἐτήρησε εἰς Πέρσας. Ἐπτακαίδεκα δὲ νόθους υἱοὺς
 ἔτησε ὁ Ἀρτοξέρου, ἐξ ὧν ἔστι καὶ Σκυδιαν-
 ος ²⁷ [63 H.] ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ
 ἄλλοι, [125 R.] καὶ Ἀρσίτης ὁ ἐκ Κοσμαρτιδηνῆς ²⁸,
 καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας ὁ δὲ Ὀχὸς ὑστερον καὶ
 βασιλεία. Ἐστὶ δὲ παῖδες αὐτοῦ πρὸς τοὺς εἰρημέ-
 τας καὶ Βαγαταῖος καὶ Παρύσατις ἐξ Ἀνδρίας, καὶ
 αὐτῆς Βαβυλωνίας· αὐτῆ δὲ ²⁹ Παρύσατις Ἀρτο-
 ξέρου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. Τὸν δὲ Ὀχὸν
 ἦν ὁ πατήρ Ὑρακίων σατράπην ἐποίησε,
 ὡς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα, ἣτις ἦν
 Ζέρου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. Ὁ δὲ Σκυ-
 διανὸς κροσποισάμενος Φαρνακίαν τὸν εὐνοῦχον, ὃς
 ἦν μετὰ Βαγόραξον καὶ Μενωστάνην καὶ ἑτέρους τι-
 κῶν, μεθίστοντος ἐν ἑορτῇ τινὶ τοῦ Σέρξου καὶ καθ-
 εῖοντος ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσελθόντες ἀποκτείνου-
 σαι αὐτὸν, τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας δια-
 γρηγνῆς ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς. Συνέβη
 ἐν ἐπιπέτρῳ ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι· αἱ
 τῶν ἑταίρων τὴν ἀρμάμαξάν ἤμιονοι, ὡς περ ἀναμέ-
 νου καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον πο-
 ρεῖσθαι, ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν προθυμίᾳ ἀπή-
 κεν.

Βασιλεία δὲ Σκυδιανὸς, καὶ γίνεται Ἀζαβαρίτης
 ἐκ Μενωστάνης. Ἀπῶν δὲ Βαγόραξος καὶ ὑποστρέ-
 φος τῆς Σκυδιανῶν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς ἐχθρὰ ὕπετύ-
 πτα, ὡς εἶπεν ἀνευ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς τοῦ πατρὸς

filia velle de Appollonide supplicium sumi, sibi in-
 dicasset. Rex, quidquid matri visum agendi fecit
 potestatem: quæ cum vincitum Appollonidem inte-
 gro bimestri excruciasset, vivum postea defodi, eo-
 dem ipso tempore curavit, quo Amytis diem suum
 obit.

Zopyrus autem, Megabyzi et Amytis filius,
 utroque orbatus parente, a rege descendit, Athenas-
 que profectus est, propterea quod mater ejus
 Athenienses olim beneficiis affererat Caunum ergo
 ipse, navibus cum asseclis delatus, tradi sibi ur-
 bem postulat. Caunii tradere se ipsi quidem urbem
 paratos responderunt; qui vero ipsum sequebantur
 Atheniensibus, nequaquam. Quare in Zopyri mu-
 ros subeuntis caput, saxum Alcides Caunius conje-
 cit, ex quo ille ictu mortuus est. Caunium hunc
 Amistris avia cruci affixit: ac tandem ipsa quoque
 senio confecta decessit. Quin et Artaxerxes vita
 abiit, cum duos et quadraginta regnasset annos.
 Atque hic finis septimi decimi *Historiarum* libri,
 inchoaturque octavus decimus.

Regnum Artaxerxæ defuncti filius Xerxes exce-
 pit, solus legitimus e conjuge Damaspia, quæ
 ipso illo die quo Xerxes [postea] vita decessit.
 Bagorazus vero patris marisque corpus in Per-
 siam avexit. ^{42a} Septemdecim huic Artaxerxæ
 spurii filii fuerunt, in quibus Secyndianus, ex Alogone
 Babylonis: et Ochus, atque Arsites; ille ex
 muliere quadam Martilene nomine, etiam ipsa
 Babylonis; Ochus autem hic post etiam regno
 potitur. Porro præter jam dictos ipsius æque liberi
 fuere, Bagaræus et Parysatis ex Andia, item Ba-
 bylonia. Hæc Parysatis Artaxerxæ postea Cyrique
 mater fuit. Ochus pater, dum adhuc in vivis esset,
 Hyrcaniorum satrapam constituerat, data ei uxore
 cui Parysati nomen, quæ Xerxæ filia, ipsiusque
 Ochi soror erat. Secyndianus vero, ascito sibi
 Pharnacyo eunucho (qui Bagorazo et Menosta-
 ne (2), ac quibusdam aliis auctoritate inferior
 erat), cum Xerxes die quodam festo ebrius in
 regia dormiret, ingressi una eum interficiunt,
 quadragesimo quinto a patris morte die. Ita evenit,
 ut amborum simul corpora in Persiam avelerentur.
 Quæ enim antea mulæ currum [cum Arta-
 xerxæ cadavere] protracturæ, tanquam filii quoque
 cadaver exspectarent, progredi noluerant, eadem,
 postquam ista contigerunt, magna cum alacritate
 sunt iter ingressæ.

Ita regno potitus Secyndianus, Menostanem sibi
 creat Azabariten: reversumque deinde Bagorazum;
 quando vetus inter eos simulata ardebat, præ-
 textens quod absque suo consilio patris cadaver

VARIE LECTIONES.

²² τῆς om. A. ²³ ἅμα τῶν ἐπομένων A: ἅμα τοῖς ἐπομένοις ζ. ²⁴ δὲ om. A. ²⁵ τελευτῆ — ιη' τελ.
 ἱστ. εἶ'. ἀργεταί ιη' A: τέλος τῆς εἶ' ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ τῆς ιη' ζ. cf. p. 43 b 1. ²⁶ Ἀρτοξέρου δὲ
 ζικτ. ζ. ²⁷ Σκυδιανὸς ζ. hic et posthac. ²⁸ ἐκ γυναικὸς Μαρτιδηνῆς ζ. ²⁹ ἡ om. A.

NOTE.

(2) Supra Menostates.

ibi reliquisset, lapidibus obrui imperavit. Quod factum exercitus moleste admodum tulit : neque ullis largitionibus ille efficere potuit, ut non eum tum ob Xerxæ fratris, tum ob Bagorazi cædem, vehementer odissent. Dimittit postea Secyndianus qui Ochum accerseret. Qui se venturum sæpius pollicitus, non tamen venit, donec multis tandem munitis copiis, regnum occupaturus putaretur. Et vero Arbarius, equitum Secyndiani præfectus, ab eo ad Ochum deficit, post hunc Ægypti satrapa Arxanes : quin et Artoxares ab ipsa usque Armenia ad Ochum accessit : cui etiam invito citarium (3) hi imposuere. Ochus ergo regnum adit, mutatoque nomine Dariæus appellatur (4). Illic dolis mox juramentisque, Parysatidis monitu, Secyndianum aggreditur : ac mutuum licet Menostanes hortaretur, ne juramenti Secyndianus crederet, neve cum fallacibus hominibus pactum ullum iniret, credit tamen. Capitur itaque, et in cinerem 42b conjectus moritur, cum menses sex (5), et dies quindecim regnasset.

Solus inde regnat Ochus, qui et Dariæus, apud quem auctoritate valebant tres eunuchi : maxime quidem Artoxanes, post hunc Artibazanes, tertio loco Athous. Sed uxorem potissimum in consilium adhibebat : ex qua jam ante aditum regnum binos susceperat liberos, Amistria filiam, et filium Arscan, qui mutato post nomine Artaxerxes (6) dictus. Parit autem ipsi et alterum filium jam regnans uxor, cui a sole Cyri (7) nomen imponitur ; deinde Artosten, aliosque deinceps ad tredecim usque liberos. (hæc scriptor hic ex ipsamet se audisse Parysatide refert.) Verum cæteri quidem cito vivere desierunt, superstitionibus relictis iis, quos modo nominavimus, cum quarto insuper filio, cui Oxendræ nomen fecerunt.

Defecerunt a rege germanus ejus frater Arsites, eodem patre eademque matre prognatus, et Megabyzi filius Artyphius. Mittitur adversus hos Artaxerxes, belloque Artyphium invadens, duobus e præliis victus abiit : tertio deinde congressus, Artyphium superat, et quos ille secum habebat Græcos ita muneribus ad se pellexit, ut tandem eum tribus admodum Milesiis relictis fuerit. Quare jurejurando siveque ab Artasia data, regi sese dedit. Parysatis vero regi ad Artyphium interficiendum iacitato id consilii dedit, illo ut tempore non occideret : per eam enim fraudem etiam Arsiten ipsum sese dediturum ; ubi hic quoque deceptus captusque esset, tum demum tempus utriusque necandi. Et vero ita factum est, dum ei consilio

λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, προστάξει βασιλέως λιθόλευστος ἐγεγόνει· ἐφ' ᾧ ἢ στρατιὰ εἰς λύπην κατηνέχθη. Ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου· οἱ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ἐρέξην ἀπεκτόνει καὶ ὅτι Βαγόραζον. Διαπέμπεται Σεκυδιανὸς προσκαλούμενος Ὀχον· ὁ δὲ ὑπισχέεται μὲν, οὐ παραγίνεται δέ. Καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. Τέλος περιβάλλεται Ὀχος πολλὴν στρατιάν, καὶ ἐπίδοξος ἦν βασιλεύειν. Ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὀχον, εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ὁ εὐνοῦχος ἐξ Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὀχον. Καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τὴν κίταριν, ὅτι ἐκόντος. Βασιλεύει Ὀχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειῶς. Καὶ μετέρχεται ἀπάτη καὶ ὄρκιοις, ὑποθήκη Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυδιανὸν, πολλὰ Μενουστάνου παραινούντος Σεκυδιανὸν μὴ πιστεύειν τοῖς ὄρκιοις μηδὲ σπένδεσθαι τοῖς ἐξαπατώσει. Πειθεται δ' οὖν ὁμως, καὶ ἀλίσκεται, καὶ εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται βασιλεύσας ἑξήμισυ μηνῶν καὶ ἡμέρας δεκαπέντε.

Βασιλεύει οὖν μόνος Ὀχος ὁ καὶ Δαρειῶς. Εὐνοῦχοι δὲ τρεῖς ἠδύνατο παρ' αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ Ἀρτιδαρξάνης καὶ τρίτος Ἀθῶος. Ἐχρήτο δὲ συμβούλῳ μάλιστα τῇ γυναικί· ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἀμῆστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκαν υἱὸν, ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτοξέρξης. Τίττει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κύρον· εἶτα τίττει Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παιδῶν δεκατριῶν. Καὶ φησὶν ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς παρ' αὐτῆς ἐκεῖνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. Ἄλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπέθω, οἱ δὲ περιγεγονότες οἱ τε προῤῥηθέντες τυγχάνουσι καὶ ἔτι τέταρτος υἱὸς, Ὁξένδρας ὠνομασμένους.

Ἀφίστανται βασιλέως Ἀρσίτης ὁ οἰκεῖος ἀδελφός, ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαθύζου. Πέμπεται [63 H.] Ἀρτασούρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον, καὶ δυοὶ μάχαις Ἀρτασούρας ἠττάται. [128 R.] Εἶτα πάλιν συμβαλὼν νικᾷ Ἀρτύφιον, καὶ ὑπάγειται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δούροισι, καὶ καταλιμπάνονται αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. Τέλος ὄρκιοις καὶ πίστει λαβὼν παρὰ Ἀρτασούρας, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ. Παρυσάτις δὲ βουλευέται βασιλεῖ, ὀρμῶντι πρὸς τὸν Ἀρτύφιου θάνατον, μὴ ἀνελεῖν τέως· ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτην καὶ εἰς τὴν προσχώρησιν τοῦ Ἀρσίτου ἐπειδὴν δὲ κάκεινος ἀπατηθεὶς ἀλῶ, δεῖν τότε ἄμφω διαχρησασθαι. Καὶ γέγονεν οὕτως, εὐδοθηθείσης τῆς συμβουλῆς, καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὴν σποδὸν Ἀρτύφιος.

VARLÆ LECTIONES.

³⁰ ἢ add. A. ³¹ οἱ [αὐτοὶ A. ³² ὁ εὐνοῦχος add. A. ³³ ἐκόντις. ³⁴ δαρειῶς. ³⁵ πολλὰ μὲν Ὀστά· νοὺς. ³⁶ βασιλεύσας add. A : idem hoc loco reposuit quæ vulgo v. 3, πρὸς Δαρειῶς leguntur, μῆνας ἢ ἡμέρας ἐ. ³⁷ Ἀρτοξάρης. ³⁸ Ἀρτιδαρξάνης. ³⁹ μάλιστα τῇ γυναικί συμβούλῳ. ⁴⁰ δεῖ A.

NOTÆ.

(3) De citari, sive cidari, lege doct. Brissonium in Persicis, lib. 1.
(4) Alii Darius Nothus dictus.
(5) Sequor versionem editam, quæ locum hunc

ex historiæ ratione restituit.
(6) Cognomento Μνήμων.
(7) Cyrus hic minor est.

καὶ Ἀρσίτης· καίτοι Ἀρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβού-
λετο ἀπώλειαι. Ἄλλ' ἢ Παρύσατις τὰ μὲν πειθούσα τὰ
ἢ βιαζομένη ἀπώλεσε. Κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνα-
κίας ὁ συνανελὼν Σεκυδιανῶν Σέρξην. Ἀγηρέθη
ἢ καὶ Μενωστάνης ὄφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον
πυλαμθανόμενος.

Ἀρίσταται Πισοῦθνης, καὶ ἀποστέλλεται κατ'
ἐπιτοὺς Τισσαφέρνης καὶ Σπιθραδάτης ὅσ' καὶ Παρμίσης.
Ἀντιπέφκει δὲ Πισοῦθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν
Ἀθηναῖον ἅμα Ἑλλήνων ὃν ἐκαίνους ἤρχε. Λαμβά-
νωσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγὸι χρήμασι ὅσ' Λύκωνα
καὶ τοὺς Ἑλλήνας, καὶ ἀφιστάσθαι Πισοῦθνου· εἶτα δόν-
τας αὐτῶ πιστεύει καὶ λαβόντες ἄγουσι παρὰ βασιλέα.
Ὅτε εἰς τὴν σποδὸν ἐνέβαλε, Τισσαφέρνη ὅσ' δούς τὴν
Πισοῦθου σατραπείαν. Ἐλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις B
καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας.

Ἀρτοξέρξης ὁ εὐνούχος ὅσ', ὃς μέγα ἠδύνατο παρὰ
βασιλεῖ, ἐπιβουλεύει βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεῦ-
σαι· πάγωνα γὰρ καὶ ὑπόρρινα προσέταξεν αὐτῶ
γυμναστὰς κατασκευάζει, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. Δι' ἧς
καὶ καταμηνύεται καὶ συλλαμβάνεται. Καὶ παραδί-
κται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναίρειται.

Ἀρσάκης ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον
μισσημισθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμει τὴν Ἰδέρνειω
θυγάτρι Στάτειραν ὅσ', τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγα-
τρίδα τοῦ Ἰδέρνειω υἱός· Ἀμῆστρις ἦν ἡ θυγάτηρ,
ἢ ἢ ταύτης νομφίω θνομα ὅσ' Τεριτούχμης, ὃς καὶ
τὸ πατρὸς τελευτήσαντος ἀντ' αὐτοῦ σατράπης κα-
τέστη. Ἦν δὲ ὁμοπατρία αὐτῶ ἀδελφῆ Ῥωξάνη, C
καὶ τῶ εἴδει καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειρο-
τερ. Ἐρῶν δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συγγενό-
ρος ἑμίσει Ἀμῆστριν, καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν
εἰς σάκον ὅσ' καὶ κατακενηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων
ἐξῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπόστασιν ἐμελέτησεν ὅσ',
ἐπιβούλευσεν. Ἀλλὰ τὸ Οὐδίαστῆς ὅσ' θνομα, ἰσχυρὸν
ἦσαν παρὰ Τεριτούχμη, καὶ γράμματα παρὰ βασι-
λέως πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα, εἰ περισωθεῖται αὐτῶ
ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ἐπιτίθειται καὶ ἀναίρει Τερι-
τούχμην, γενναίως ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἀνδρυσάμενος
καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα ὅσ'· μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ'
ῤῥων αὐτὸν ἀποκτείνει. Ὅ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδίαστου
Μηράδατης ὅσ', ὕπασπισθης ὢν Τεριτούχμου καὶ μὴ

A optatus respondit exitus, et uterque in cinerem
conjicitur (8), etsi Arsitē rex perditum noluit,
quod tamen Parysatis partim precibus, partim vi,
aliquando effecit. Pharnaciyas quoque, qui cum Se-
cyndiano Xerzem occiderat, lapidibus obrutus : et
Menostanes ipse sibi mortem conscivit, cum jam
ad cædem comprehenderetur.

Desciscit Pisuthnes, in quem Tissaphernes mit-
titur, atque Spithradatas, et Parmises. Tenditque
adversus hos Pisuthnes, Lyconem Atheniensem, cum
Græcis quorum ille dux erat, secum educens ;
verum acceptis a regis ducibus pecuniis, Lycon
Græcicæ Pisuthnem deseruit, quem duces deinde,
fide data 43a acceptaque ad regem perducunt. Qui
ipsum in cinerem conjecit, ejusque satrapiam
Tissaphernæ tradidit. Lycon interim urbes inte-
gras ac regiones pro hujusce proditionis mercede
accepit.

Artoxares quoque, qui plurimum apud regem
poterat, regnandi cupiditate adactus, insidias regi
molitur. Hic eunuchus cum esset, barbam sibi
mystacasque ut conficeret, uxori imperavit, quo
vir esse putaretur, ab ea ipse proditus capitur, et
Parysati traditus necatur.

Regis autem filius Arsaces, qui Artaxerxæ postea
nomen tulit, Stateiram Idernæ filiam uxorem acci-
pit, et hujus vicissim filius regis filiam. Hæc Ami-
stris, ejus sponsus Terituchmes dicebatur, qui et
in patris demortui locum satrapa creatus est. Erat
huic soror eodem patre genita, Roxane nomine, C
quæ cum forma, tum sagittandi jaculandique peri-
tia præstabat : cujus amore captus Terituchmes,
ususque consuetudine, Amistrin scilicet oderat, ut
eam tandem in saccum conjicere statuerit, a tre-
centis ita viris, cum quibus ille defectionem medi-
tabatur, confodiendam. Verum Udiastes quidam,
qui auctoritate apud Terituchmen pollebat, et lit-
teras jam a rege acceperat promissis plenas, si sua
ipsi filia servaretur incolumis, Terituchmen inva-
dit atque interficit, cum prius ipse fortiter invaso-
ribus resistens, eorum multos stravisset, septem
enim supra triginta mactasse traditur. Ipsius au-
tem Udiastæ filius Mithridates, qui Terituchmæ
armiger erat, nec turbis hiis interfuerat, ubi

VARIE LECTIONES.

ἢ ἀπώλειαι ζ. ὅσ' φαρνακίας A. ὅσ' Σπιθραδάτης ζ. ὅσ' Ἑλλήνων ζ. ὅσ' χρήματα ζ. ὅσ' Τισσαφερνή-
τες τὴν ζ. ὅσ' ὁ εὐνούχος A : δὲ ζ, additis (μὴ βασιλεύσαι) ἐκτομίας ὑπάρχων. ὅσ' Ἀρσάκης δὲ ὁ ζ.
ἢ στάτειραν A. ὅσ' θνομα om. pr. A. ὅσ' σάκον A. ὅσ' μελέτησασα ζ. ὅσ' Οὐδίαστῆς ζ. ὅσ' ἀποκτεί-
νωρα ζ. ὅσ' μισσημισθῆς A.

NOTÆ.

(8) Eodem nec mortis genere sublatus quoque
Irydianus supra et infra Pisathæ. Brisson. in
Panicis, vivos exustos censet. Lycophronis sane
scythias φλέγουσαν σποδὸν exponit πυρκαϊάν
ἢ καῦσιν. Sed numquid vivos flammis tradere
ketal, saltem noxios, apud quos mortuum quid,
ἢ cæsum, in ignem conjiciens morte puniebatur,
ἢ refert Strabo, lib. xv inter? An forte in Pyræ-
æorum copioso cinere, ibidem descripto, extinctos
vivos suspicari liceat.—Præter mentem meam accidit,
ἢ hesitatio nostra prima de cinerum supplicio hoc
hoc expressa sit. Nam ecce tibi clarissime descri-

D psit Valerius Max. lib. ix, cap. 2, *Externorum histo-
ria sexta*, quo supplicii genere perierint qui hic
ἐμβάλλεσθαι εἰς τὴν σποδὸν dicuntur, quod etiam
Ovid. in lib. v. 321 in his versiculis indicat :

*Utque necatorum Darii fraude secundi,
Sic tua succensus devoret ossa cinis.*

Dixeris et beatum Hieronymum olim hanc ipsam
phrasin, alterius Machabæorum libri cap. xiii, n. 6,
legisse, cum de sacrilego illo Menelao eodem hoc
supplicii genere necato, vulgata ejus versio refert :
Inde in cinerem dejici jussit sacrilegum. SCHOTUS.

facinus intellexit, multas patri diras imprecatus est, A captamque Zarin urbem, Terituchmæ filio conservavit. At Parysatis matrem Terituchmæ, fratresque Metrosten atque Helicum, sorores item duas, quas præter Stateiram habebat, vivas defodi jussit (9-10); et ipsam Roxanen (11) vivam item secari. Tantumdem de Stateira, Arsacæ filii uxore, rex conjugii imperavit. At cum Arsaces multis matrem patremque lacrymis atque planciibus mitigasset, postquam ipsa 43b Parysatis flexa est, etiam rex pœnam illi condonavit, hoc addito ad uxorem, fore aliquando ut eam valde pœniteret.

εχώρησε καὶ Ὀρχος ὁ Δαρειαίος⁶⁶, εἰπὼν Παρυσάτιδι

Decimo nono deinde libro refert, ut Ochus Da- B rixus ex morbo mortuus sit Babylone, cum annos regnasset quinque supra triginta. Arsaces, idemque Artaxerxes (12) mutato nomine, regnum deinde suscipit; et exacta retro (per cervicem) lingua Udiastæ exsecatur, atque ita moritur, Mithridate ejus filio pro parente satrapa creato: quæ quidem Stateiræ studio non sine magnò Parysatidis dolore peracta sunt. Tissaphernes criminatur Cyrum apud Artaxerxem fratrem; mox ille ad matrem confugit, atque ab objecto crimine absolvitur. Hac ergo a fratre affectus ignominia Cyrus, ad satrapiam suam recedit, ac de rebellione cogitat. Criminatur Oronden Satibarzanes cum Parysatide consuetudinem habere, cum alioquin castissime viveret. Morte igitur multatur Orondes, et mater regi indignatur, venenoque Teriteuchmæ filium necat. De eo quoque sit hic mentio, qui parentem contra legem per ignem sepelivit (13). Unde etiam Hellenicus atque Herodotus mendacii arguuntur. Deficit a fratre Cyrus, Græco simul et barbarico collecto exercitu (14). Porro Clearchus Græcorum dux erat. Synnensis vero Cilicum rex utrumque, Cyrum dico et Artaxerxem, in bello adjuvabat. Cyrus suum, et Artaxerxes vicissim suum exercitum cohortatus est. Clearchus Lacedæmonius, idemque Græcorum dux, et Menon Thessalus, quorum uterque Cyrum sequebatur, assidue inter se dissidebant, propterea quod Cyrus in omnibus Clearchi consilio uteretur, nulla Menonis habita ratione. Cum multi ab Artaxerxe ad Cyrum transfugerent, nullus tamen ab hoc ad illum transibat. Quam etiam ob causam Artabarius, cum ad Cyrum sese adjungere statuisset, eoque nomine accusatus esset, in cinerem conjectus est.

παρῶν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τῷ πατρὶ κατηρέσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαθὼν ἐφύλασσε ταύτην τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτοῦχμου. Ἡ δὲ Παρυσάτις τὴν τε μητέρα τὴν Τεριτοῦχμου καὶ τοὺς ἀδελφούς Μιτρόστην⁶⁶ καὶ Ἡλικὸν καὶ τὰς ἀδελφάς, δύο οὖσας χωρὶς τῆς Στατειρας⁶⁷, ζώσας ἐκέλευσε καταχῶσαι, τὴν δὲ [64 H.] Ῥωξάνην ζώσαν κατατεμεῖν· καὶ ἐγένετο. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός· [129 R.] ἄλλ' ὅ γε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ ποπετοῖς ἐξέλειωσάμενος⁶⁸, ἐπεὶ⁶⁹ ἡ Παρυσάτις ἐπικάμφθη, συνπολλὰ μεταμελήσειν αὐτὴν⁷⁰. Τελευτῆ⁷¹ ἡ τῆ⁷².

Ἐν δὲ τῇ 10⁷³ ἱστορίᾳ διαλαμβάνει ὡς Ὀρχος ὁ Δαρειαίος⁶⁶ ἀπέθανεν ἀσθενήσας ἐν Βαβυλώνι, ἐτὶ βασιλεύσας τριάκοντα πέντε, βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης ὁ μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης. Καὶ ἐκτέμνεται ἡ Οὐδιάστις τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξελευεται ταύτην ἐξόπισθεν, καὶ θνήσκει· ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιτραδάτης ἀνεὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης. Ἐπράχθη δὲ ταῦτα σπουδῇ Στατειρας, καὶ ἠνιάτο Παρυσάτις. Διαβάλλεται Κύρος ὑπὸ Τισσαφέρνης πρὸς Ἀρτοξέρξη τὸν ἀδελφόν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπαλύεται τῆς διαβολῆς. Ἀπελαύνει Κύρος ἡτιμωμένος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκίαν στραταπέαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. Διαβάλλει Σατιδαρζάνης Ὀρόνδην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καὶ τοὶ λαν αὐτῆς σπυφρονούσης· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόνδης, καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρυσάτις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτοῦχμου υἱόν. Καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τοῦ πυρὸς παρὰ τὸν νόμον· ἐξ οὗ καὶ Ελεγχος Ἑλλητικῆς καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. Ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγῆ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. Ὅπως τε Συνένσεις⁶⁸ ὁ Κιλικίων βασιλεὺς ἀμφω συνεμάχει, Κύρῳ τε καὶ Ἀρτοξέρξει. Ὅπως τε Κύρος τῇ ἰδίᾳ στρατείᾳ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκίᾳ παρήνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἤρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλός, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἐτύγγανον, διότι τῷ μὲν Κλέαρχῳ ἀπαντὰ ὁ Κύρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. Ὑποτομῶν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξη ἀπὸ Κύρου οὐδεὶς· διὸ καὶ Ἀρταβάριος⁶⁶ προσχωρήσας Κύρῳ μελετήσας καὶ διαβληθεὶς εἰς τὴν σποδὸν ἐνεβλήθη.

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ Μητρόστην ζ. ⁶⁷ στρατειας Α. ⁶⁸ ἐξελειόμενος ζ. ⁶⁹ ἐπεὶ δὲ ἡ ζ. ⁷⁰ δαρειαίος Α. ⁷¹ αὐτὴν nonne αὐτῆ? ⁷² τελευτῆ] τέλος τῆς ζ. ⁷³ post 1η' cum Α omisi ἱστορίας. ⁷⁴ δαρειαίος Α. ⁷⁵ Συνένσεις ζ. ⁷⁶ Ἀρταβάριος| ὁ βάρβαρος Α.

NOTÆ.

(9-10) Usitato apud Persas supplicio, ut ex Herod. non uno loco discimus.

(11) Quod genus supplicii multis etiam post sæculis apud eam gentem usurpatum, ut quando rexina Hormiadæ regis uxor τετεμαχίσθαι dicitur supra

(12) Mnemon cognominatus cujus vitam accurate descriptam habemus apud Plut.

(13) Herodot. *Ἰαλία*, et Strabo lib. xv.

(14) Cyri hanc adversus fratrem rebellionem persecutus est diligentissime. Xenophon, lib. i et ii *Ἀραθῶσεως*.

Προσβλή Κύρου πρὸς τὴν βασιλείωσ στρατιάν, ἅ καὶ νίκη Κύρου· ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου ἀπειθοῦν-
 τας Κλεάρχῳ, καὶ αἰκισμὸς τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ
 τοῦ ἀδελφοῦ ⁶⁷ Ἄρτοξέρξου· τὴν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ
 τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἄρτοξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς
 ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. Ἀναχώρησεν Κλεάρχου
 τοῦ Λακεδαιμονίου ἅμα τὴν σὺν αὐτῷ ⁶⁸ Ἑλλήνων
 τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος· πόλεωσ ⁶⁹
 μὲν κατάληψις· εἶτα σπονδαὶ βασιλείωσ πρὸς τοὺς
 Ἕλληνας. Ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο
 κενθούσα Κύρον, καὶ μόλις ἐκομισάτο τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν
 εἰς Σοῦσα. Τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμνόντος
 κροσσάξει βασιλείωσ τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος
 Κύρου, ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλείωσ κύβοις ἐπέ-
 συνθήκαι παίζασα καὶ νικήσασα ἔλαβε Βαγαπάτην,
 καὶ ἐν τρόπον τὸ ἔδρημα περιαιρεθείς ἀνεσταυρίσθη ⁷⁰
 ἐπὶ [65 H.] Παρυσάτιδος, ὅτε καὶ τὸ πολὺ ἐπὶ Κύρω
 εἶπε ⁷¹ ἐπαύσατο διὰ τὴν πολλὴν τοῦ Ἄρτο-
 ξέρξου δίκησιν. [130 R.] Ὡς Ἄρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε
 τῷ ἐνέγκαντι τὸν Κύρον πῖλον, καὶ ὡς τὸν Κἄρα
 τὸν δοκίοντα Κύρον βαλεῖν ⁷² Ἄρτοξέρξης ἐτίμησε,
 καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κἄρα αἰκισαμένη
 ἐπέπεινε. Ὡς Ἄρτοξέρξης παρέδωκεν αἰνησαμένη
 Μηροδάτην ⁷³ Παρυσάτιδι, ἐπὶ τραπέζης μεγαλαυ-
 χήσαντα ἀποκτεῖναι Κύρον ⁷⁴, κάκεινη λαβοῦσα
 κενθῶσ ⁷⁵ ἀνέειλε. Ταῦτα ⁷⁶ ἡ εἰ' καὶ κ' ἱστορία.

Ἐν δὲ τῇ κα' καὶ β' καὶ γ', ἧτις καὶ τῆς ὄλης
 τήρωσ ἐστὶν ἱστορίας, τάδε περιελαμβάνεται, ⁷⁷ ὡς Τι-
 σαφέρνης ἐπιβουλεύει τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσεταιρι-
 σάμενος Μένωννα τὸν Θεσσαλὸν δι' αὐτοῦ Κλεάρχου
 καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούσ ἀπάτη καὶ ὄρκιοις ἐχει-
 ρισάτο, τοῦ Κλεάρχου καὶ προσιδομένου καὶ ἀπο-
 κρουομένου τὴν ἐπιβουλήν· ἀλλὰ τὸ τε πλῆθος διὰ
 Μένωννοσ ἀπατηθὲν κατηνέγκασε καὶ ἄκοντα Κλεάρ-
 χῳ πρὸς Τισσαφέρην παραγενέσθαι, καὶ Πρόξενοσ
 ἡ Βοιωτιοσ αὐτὸς ἤδη προαλοῦσ ἀπάτη συμπαρήνει.
 Ὡς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς Ἄρτοξέρξην Κλεάρχου
 καὶ τοὺς ἄλλοὺσ ἀπέστειλεν ἐν πέδαισ, καὶ ὡς ἐπὶ
 Μεν Κλεάρχου ἅπαντασ συνερρήθησαν. Ὡς Κτησίας
 αὐτὸσ ἰατρός ὢν Παρυσάτιδος· πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ
 δεσμωτηρίῳ ὄνει πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι'
 αὐτῆσ· ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἀν Παρύσατις ἔλυσε
 καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἀνδρα Ἄρτοξέρξην
 ἐνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. Καὶ ἀνῆρέθη Κλεάρ-
 χησ, καὶ τέρησ· ἐπὶ τῷ σώματι συνίστη· αὐτομάτωσ
 γὰρ ἐπ' αὐτῷ τάφοσ, μεγλυτον πνεύσαντοσ ἀνέμου,
 εἰ μὲν ἡρμένος ἐπισυνέστη. Ἀνῆρέθησαν δὲ καὶ
 αὐτὸν αὐτῷ ἀναπεμφθέντεσ Ἕλληνεσ πλὴν Μένων-
 νησ.

Λοδορία Παρυσάτιδοσ πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀνεί-
 κησ ἐκ φαρμάκου τοῦτον διασκευασθέντοσ τὸν
 ἄρπον· ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λαν μὴ παθεῖν δ

Cyrus in regium exercitum impressionem facit,
 victoriaque potitus, dum Clearchum audire non
 vult, deinde occumbit. Indignis modis a fratre Ar-
 taxerxe in Cyri corpus sævitum, nam et caput, et
 manum ipsam, qua regem hic percusserat, abscidit,
 eamque velut in triumpho circumtulit. Recedit **44**
 cum suis Græcis nocte Clearchus Lacedæmonius,
 unamque de Parysatidis urbibus occupat. Ita rex
 fœdus cum Græcis init. Parysatis Babylonem profecta
 est, Cyrum lugens, cujus vix tandem caput atque
 manum recuperare potuit; que illa functorum more
 curavit, et Susa misit. De Bagapate (pergit narrare
 auctor) qui regis jussu caput Cyri a trunco ampu-
 tarat: quomodo item regis mater, cum filium in
 talorum lusu vicisset, Bagapaten (15) ex pacto obti-
 nuert, et quomodo idem, detracta pelle (16), in cru-
 cem deinde a Parysatide sit actus, quo item tempore
 magnum illa suum e Cyri morte luctum compressit,
 multis ad id Artaxerxæ precibus adducta. Uti Arta-
 xerxes dona illi largitus sit, qui Cyri tiamam attule-
 rat: et Carem item illum honorifice exceperit, qui
 Cyrum a se vulneratum putabat, utque illum ipsum
 misere excruciatum Parysatis interfecerit. Ut rex
 petenti Parysatidi Mithridatem quoque condonarit,
 qui se interfecisse Cyrum gloriatus in mensa fuerat:
 utque hunc abreptum crudeliter necarit. Hæc libro
 XIX atque XX narrantur.

Vicesimo autem primo, itemque XXI et XXIII (qui
 totius etiam historię finis est) ista continentur. Quo-
 nam pacto Tissaphernes Græcis insidias struxerit,
 ascitoque in socium sibi Menone Thessalo, per eum
 dolo ac juramentis Clearchum cæterosque duces in
 suam redegerit potestatem; etsi Clearchus insidias
 prævideret, atque amoliri conaretur. Sed tum vulgus
 per Menonem deceptum, Clearchum vel invitum
 coegit ad Tissaphernem accedere: tum Proxenus
 quoque Bœotius, jam antea dolo circumventus, hoc
 eum facere hortabatur. Clearchum ille cum cæteris
 victos compedibus, Babylonem misit ad Artaxerxen,
 ubi omnes ad Clearchum conspiciendum accurre-
 runt. Ctesias ipse, medicus tum Parysatidis, multa
 per eam illi humanitatis officia exhibuit. Et vero
 vinculis virum Parysatis exemisset, dimisissetque,
 ni Stateira maritum Artaxerxen ad eum interficien-
 dum hortando complisisset. Necatus ergo Clearchus,
 ad cujus cadaver portentum hocce exstitit, quod,
 flante vento vehementissimo, magnæ altitudinis
 tumulus sponte sua supra illud colerit. Interfecti
 insuper quotquot cum eo missi fuerant Græci, solo
 Menone excepto.

Conviciis Parysatis Stateiram proscindit, quam et
 veneno sustulit, hunc in modum præparato. Cavebat
 sibi Stateira diligenter **44b** ab eo malo, quod tamen

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ τοῦ ἀδελφοῦ σ. ⁶⁸ τοὺς Ἕλλησι σ. ⁶⁹ πόλεισ A. ⁷⁰ ἀνεσταυρώθη σ. ⁷¹ αὐτῆ σ. ⁷² βαλεῖν Κύρον σ.
⁷³ Μηροδάτην σ. ⁷⁴ Κύρον] τὸν Κύρον σ. ⁷⁵ πικρῶσ ἀν ἀνέειλε σ. ⁷⁶ ταῦτα καὶ ἡ σ. ⁷⁷ διεληκται σ.

NOTÆ.

(15) Plat. in Artaxer. vocat Mca:aten.
 PATROL. GR. CIII.

(16) Pari supplicio affectus sup. Petisacæa.

ei aliquando contigit (17). Cultelli alterum latus veneno illinitur, cæteris eo partibus non contactis, hoc cultello parva adinstar ovi ovicula (*rhindacen* Persæ appellant) in duas secatur partes, et veneno intactam partem sibi assumptam Parysatis comedit, infectam alteram Stateira porrexit. Hæc igitur, ut illam ipsam quæ porregerat, suam vidit partem comedentem, neque ita quidquam potuisset mali suspicari, etiam ipsa cœpit una mortiferum venenum comedere. Hinc matri succenset rex, ministranteque ipsi eunuchi comprehensi torquentur atque necantur. Ginge præterea comprehenditur, quæ Parysatidi familiaris erat, iudicioque de ipsa instituto, iudicium quidem sententiis innocens absolvitur, sed tamen a rege damnatur; quare et hæc cruciatibus inflictiis necatur, qua de causa et Parysatis filio, et hic vicissim matri succenset. Post annos octo palmis obsitis Clearchi tumulus apparuit, quas ibi clam Parysatis, quo tempore ille mortuus est, per inservientes sibi eunuchos defoderat.

Causæ ob quas ab Evagora rege Salaminis Artaxerxes dissenserit Evagoræ nuntii ad Ctesiam, ut ab Abuleta epistolas acciperent: et Ctesia ad ipsum epistola de reconciliando ipsum cum Anaxagora Cypriorum rege. Nuntiorum Evagoræ adventus in Cyprum, redditaque Evagoræ, quas ad ipsum Ctesias dederat, litteræ Cononis ad Evagoram oratio de adeundo ad regem, et Evagoræ epistola de honoribus, quibus ab illo fuerat affectus. Cononis ad Ctesiam epistola, et tributum ab Evagora regi datum. Epistolas Ctesias accipit, qui de Conone cum rege collocutus, epistolam ad illum mittit. Traduntur Satibarzanæ munera ab Evagora missa, nuntiique in Cyprum perveniunt. Cononis epistola ad regem ac Ctesiam, Lacedæmoniorum nuntii ad regem missi ab eo retenti sunt. Regis ad Cononem ac Lacedæmonios epistola, quam Ctesias ipse tulit. Conon a Pharnabazo classi præfectus est. Ctesia in Cnidium patriam suam, deindeque Lacedæmonem adventus. Ejus disceptatio adversus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum, et **45a** ut Epheso dimissus fuerit Bactra. Indicæ regionis mansionum, dierum, atque parasangarum enumeratio, Catalogus item regum inde a Nino et Semiramide ad usque Artaxerxen: quibus et hoc opus absolvitur (18).

Scriptoris hujus Ctesia candidus est ac valde simplex sermo, quo etiam fit ut non injucundus accidat. Usus vero dialecto est Ionica, etsi non per omnia, ut Herodotus, sed in quibusdam tantummodo vocibus. Neque etiam in diverticula quæ-

πέπονθε. Μαχαίριον τὸ ἐν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. Τοῦτω τέμνεται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος ἴσον ⁷⁹ ὡσὺ· ρυνδάκην ⁸⁰ Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι. Τέμνεται δὲ δίχα, καὶ τὸ μὲν καθαρεύον τοῦ ἰοῦ ἤμισυ αὐτῆ ⁸⁰ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει, τὸ δὲ προσομιλήσαν τῷ φαρμάκῳ ὀρέγει Στατείρα· ἡ δὲ, ἐπειδὴ ⁸¹ ἐσθίουσαν τὴν ἐπιδοῦσαν ἑώρα τὸ ἤμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα καὶ αὐτὴ συνεσθίει τοῦ θανάτου τὸ φάρμακον· ὀργὴ διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν εὐνούχων αὐτῆς ⁸² καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. Καὶ ἔτι σύλληψις Γίγγης, ἣ ὀφείλωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσεις ἐπ' αὐτῇ, καὶ ἀθώωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, καταδίκη δὲ παρὰ βασιλέως, καὶ αἰκισμὸς Γίγγης καὶ ἀναίρεσις, καὶ ὀργὴ διὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς τὸν υἱὸν κάκεινον πρὸς τὴν μητέρα. Καὶ τὸ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτώ μεστὸν ἐφάνη φοινίκων, οὗς ἦν κρύφα Παρύσατις, καθ' ὅν καιρὸν ἐκείνος ἐτελεύτησε, διὰ εὐνούχων ⁸³ κατὰ χῶσασα.

Αἰτίαι δι' ἃς Εὐαγόρα βασιλεῖ Σαλαμίνοσ βασιλεὺς Ἄρτοξέρξης διηνήχθη. [66 H.] Καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρα πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλήτου τὰς ἐπιστολάς, καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρα τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. Τῶν παρὰ Εὐαγόρα ἀγγέλων εἰς Κύπρον [133 R.] ἀφίξις καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρα. Καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι, καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολὴ περὶ ὧν-ἡξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολὴ, καὶ βασιλεῖ παρὰ Εὐαγόρα φόρος, καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησία ἀποδόσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. Τῶν παρὰ Εὐαγόρου δῶρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνη, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἀφίξις, καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. Ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. Βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ ⁸⁴ Λακεδαιμονίους, ἃς ⁸⁵ Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. Ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρῖδα ἀφίξις καὶ εἰς Λακεδαίμονα, καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους ἐν Ῥόδῳ ⁸⁶, καὶ ἀφεις. Ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς **D** σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. Κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως μέχρι Ἄρτοξέρξου. Ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφὴς τε καὶ ἀφελὴς ἴαν, διὸ καὶ ἤδονῃ αὐτῷ σύγκρατός ἐστιν ὁ λόγος. Κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνιας τινὰς λέξεις. Οὐδὲ πρὸς ἔκτροπὰς δὲ τινὰς ἀκαίρους, ὡσπερ ἐκεῖ-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁹ ἴσον A : ἴσον ζ. ⁸⁰ ρυνδάκην ζ. ⁸¹ αὐτῆ ζ. ⁸² ἐπέλ ζ. ⁸³ τῶν ὑπηρετούντων εὐνούχων αὐτῆ ζ. ⁸⁴ ποσὶ εὐνούχων cum A omisi τῶν ὑπηρετούντων αὐτῆ. ⁸⁵ καὶ πρὸς Λακ. ⁸⁶ ἃς A : ἦν ζ. ⁸⁷ Ῥόδῳ A : λόγῳ ζ.

NOTÆ.

(17) Hoc ipso circumventum fuisse dolo a consanguineo suo L. Verum imp. sinxerunt quidam, ut refert Anrel. Victor. in *Hist. August.* in Anton. Philosopho.

(18) A Nino id et Semiramide inchoatum, ad magistratum usque Ithyclis, id est, Olym. xcn an. 3 deluxisse Ctesiam auctor est Diod. lib. xiv, pag 421, edit. Græc.

ως, ἀπάγει τὴν λόγον. Τῶν μόντοι γε μύθων, ἐν οἷς ἂν ἐκίρω λουδοροῦται, οὐδ' οὗτος ἀφίσταται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις αὐτῷ Ἰνδικά. Ἡ δὲ ἱστορία τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται διασκευῇ, τὸ παθητικὸν καὶ ἀπροσδόκητον ἐχούσῃ πολὺ καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους αὐτῆν διαποικίλλειν. Καὶ διαλελυμένοι δὲ ἐστὶ πλὴν τι τοῦ δέοντος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. Ὁ δὲ τοῦ Ἡροδότου λόγος ταύτης καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἔπους δυνάμει καὶ τέχνῃ κανὼν ἐστὶν Ἰωνικῆς διαλέκτου.

dam, ut ille importune sermonem avertit, quam a fabulis quas illi probrose objicere audent, ne ipse quidem abstinere, in eo praesertim libro, quem Indica inscripsit. Jucunditas vero historiae magnam illi partem in narrationem posita est apparatu, qui multum habet et vehementiae, et inexpectati; quamquam illa etiam rebus pene fabulosis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus aequo dissoluta, ut et in idiotismum trivialemque sermonem incidat. Herodoti autem stylus hac ipsa et simili orationis virtute atque artificio, Ionica dialecti norma est ac regula.

Sequuntur eclogæ variae Scholiorum loco.

REGUM PERSICORUM SERIES EX CTESIA.

<i>Res.</i>	<i>Uxor.</i>	<i>Liberi.</i>	<i>Regnavit.</i>	<i>Mortuus.</i>
I. Cyrus.	Amytis.	Cambyses et Tanyoxarces.	an. xxx.	Ex vulnere in praelio accepto.
II. Cambyses.	Roxane.		an. xviii.	Casu ictus suomet cultello.
III. Sphendadates Magus, aliis Smerdes.			mens. vii.	A VII conjuratis interfectus.
IV. Darius Hystaspæ F.		Xerxes.	an. xxxi.	Post XXX dierum morbum.
V. Xerxes.	Amistris.	Dariusus, Hystaspes, Artaxerxes, Achæmedides, Artarius, Amyctis et Rhodogune.	an. xxii.	Ab Artapano et Spamitre percussus.
Artapanus Xerxes percussor ab aliis hic inseritur, et dicitur regnum tenuisse mens. vii. Eadem morte, qua Artaxerem statuerat e medio tollere.				
VI. Artaxerxes, Longimanus appellatus.	Damaspia	Xerxes, solus legitimus; spurrii XVII, inter quos Secyndianus et Ochus postea in regnum successerunt.	an. xlii.	Morte naturali.
VII. Xerxes alter.			dies xlv.	Secyndiani et Pharnacis manu.
VIII. Secyndianus, aliis Sogdianus.			mens. vi.	In cinerem conjectus.
IX. Ochus, qui et Dariusus, Darius Nothus aliis.	Parysatis	Arsaces, Cyrus, Artostes, Oxendras, et alii XIII, qui cito vita abierunt. Amistris filia.	an. xxxv.	Ex morbo, Babylone.
X. Arsaces, idemque mutatonome Artaxerxes, aliis Mnesimon cognominatus.	Stateltra.	Adversus hunc Cyrus frater consurgens, in dabit Plutarch. in Artaxerxe.		in praelio occubuit. Reliqua hujus
Quandecim porro Persicorum regum brevem tibi Catalogum exhibebit noster P. Benedictus Pererius Comment. in Daniel, lib. xiii, initio.				

ECTESIAE PERSICIS VARIORUM AUCTORUM EXCERPTA.

Clemens Alexandrinus Stromateo I.

Assyriorum res multis annis Græcorum rebus antiquiores sunt, ut ex dictis Ctesiae constat.

Athenagoras Legatione pro Christianis.

Propter Dercetum [Semiramidis matrem] et columbas, et Semiramida venerantur Syri. Quod enim fieri aequit, in columbam versa est Semiramidis, ut habet fabula apud Ctesiam.

Apud Athenæum Dipnosoph. XII.

Ctesias libro Persicorum tertio scribit, omnes quidem quoque in Asia regnarint, luxui et voluptatibus deditos fuisse, sed præ cæteris Ninyam, Nini et Semiramidis filium. At certe hic quoque voluptatibus deditus indulgebat, ita ut a nemine conciperetur, præterquam ab eunuchis, et suis uxoribus. Talis autem erat et Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filium fuisse memorant. At cum Arbaces, gignere Medus, unus e ducibus qui illi suberant, egisset cum Parameize, etc.

Paulo post de eodem Sardanapalo.

Ctesias autem narrat ipsum ad bellum devenisse, et cum collecto numero exercitu ab Arbace regno ejectus esset, mortem obiisse, cum seipsum cremasset, exstructo rogo ad quatuor jugerum altitudinem: cui imposuerat lectos aureos centum, ac totidem mensas, et quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cæculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos straverat, in quibus cum uxore cubuit: pel-

lices autem in aliis. Filios enim tres, et duas filias, cum malum rerum suarum videret, antea miserat in urbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis et crassis, quin etiam multa ligna, et ea quidem crassa, circumposuerat, ita ut nullus pateret exitus: quin etiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: nec non vestes et purpuras, et omne genus eorum, quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ cum fecisset, accendere pyram iussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli vero eunuchi rem noverant. Sardanapalus igitur, qui prodigiose voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generosissime vitam finivit.

Non multo post.

Ctesias vero Annarum regis præfectum, et qui Babylonix regionis imperium obtinuerunt, veste et ornatu muliebri usum esse tradit, et ad eum cœnantem, cum regis servus esset, accedere solitas centum quinquaginta psallentes et cœnantes mulieres. Psallebant autem hæ, et cœnabant illo cœnante.

Apud Demetrium Phalereum in libro qui Περὶ ἐμπνεύσεως vocatur.

Stryaglus quidam Medus, cum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamque et formosam, et ætate florentem esse vidisset, salvam dimisit. At percusso postea sædere, cum illa, quam aliqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat: *Ego te servavi, et tu per me servata es. At ego per te perii.*

Stephanus Byzantius vocæ Δυρβατοῦ ex Ctesia Persicorum X.

Regio juxta eum adjacet Dyrbæorum, beata plane gens, dives atque justa; nam neque injuriam cuiquam inferunt, neque mortem. Quod si forte per viam aut aurum invenerint, aut aliud quidquam.....

Athenæus Dipnosophist. X.

Amyntas quoque in libro qui Σαθουῶν inscribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam esse tradidit, ut ne ad unguendum quidem alia re ulla quam vino utatur. Eadem autem et Ctesias commemorat in libro, quem de Asiaticis tributis scripsit: qui et justissimos esse illos tradit.

Apollonius Histor. mirab. XX.

Ctesias libro rerum Persicarum decimo, camelos esse in ea regione prodi, quarum pili mollitie lanas Milesias æquant. Sacerdotesque et alios præceteros vestes ex iis confectas gestare.

Ex Steph. Byzant.

Choramnæi, Persica agrestium hominum natio. (Ctesias Persicorum X). Tanta vero celeritate est genus illud hominum agrestium, ut cervos ipsos insequendo capiat; aliaque multa de his narrat.

Apud Athenæum, Dipnosophist. lib. II.

Rex Persarum, ut scribit libro I Herodotus, aquam in potum suum secum vehit a Choaspi fluvio, qui Susa superfluit: atque ex hoc solo bibit. Hujus autem aquæ decoctæ plena vasa argentea portantibus plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipsum sequuntur. At Ctesias Cnidius narrat etiam quomodo regia hæc Choaspis fluvii aqua coquatur, et quomodo vasis imposita, portetur ad regem; additque illam et levisimam et suavissimam esse.

Apud eundem, Dipnosoph. IV.

Rex autem Persarum (ut scribunt Ctesias, et Dinon in Persicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, et in cœnam quadraginta talenta insumebantur.

Apud eundem, libro II.

Ctesias autem Carmaniam oleum acanthinum producere, et eo regem uti, ait. Qui etiam in libro, quem *De Asiaticis tributis* scripsit, cœnæ regis apparatus describens, neque piperis, neque acetii meminit, quod unum inter condimenta est optimum.

Et libro XI.

Verum repudianda sunt nobis fictilia pocula. Apud Persas enim, ut testatur Ctesias, quemcunque rex inhonoratum esse voluerit, fictilibus poculis utitur.

Apud eundem, Dipnosoph. XIII.

Quin etiam Cambysi suscipiendæ in Ægyptum expeditionis (ut scribit Ctesias) causa fuit mulier. Nam cum Ægyptias mulieres in congressu præstare cæteris intellexisset, ad Amasim Ægypti regem misit unam ex ejus filiabus in uxorem poscens. At hic e suis quidem unam haud misit: suspicatus illi non habitum iri honorem uxori debitum, sed pallacæ: verum Apriæ filiam Neutetis. Exciderat autem regno Apries, propter cladem in pugna adversus Cyrenenses acceptam, et ab Amasi fuerat interfectus. Cambyses Neutetidis consuetudine delectatus, et valde in amorem ejus illectus, omnia ex illa discit; et cum orasset eum, ut cædem Apriæ patris ulcisceretur, persuadet ut bellum Ægyptiis inferat.

Ejusdem libro X.

Ctesias autem, apud Indos regi non licere inebriari tradit. At vero apud Persas regi conceditur inebriari die uno, in quo sacrificant Mithræ.

Libro XIV.

Berosus autem Babylonicorum lib. I, decima sexta die mensis Loi, festum Babylone quinque dierum spatio celebrari ait, Saceas dictum: per quod tempus solere dominos famulis parere: unumque ex his domui præesse, veste, quæ regis similitudinem referebat, indutum: quem et Zoganem appellari meminit istius festi Ctesias quoque libro *Persicorum* secundo.

Ex Xenophonte, lib. I De expeditione Cyri.

Cum Cyrus una cum his esset, regem et globum qui illum circumstabat conspexit. Ac statim contere se non potuit: sed hæc locutus, *Video hominem, in eum invadit, et infesta hasta per lorica pectus verberat: ut refert Ctesias medicus, qui et vulnus illud se curasse dicit. Dum autem regem ferit, in eum nescio quis tragulam magno impetu jaculatur, et sub oculo vulnerat. Hic pugnantibus rege et Cyro, illis-que qui circa illos erant, quam multi quidem ceciderint eorum qui regem circumstabant, Ctesias commemorat (apud illum enim erat): Cyrus autem et ipse occubuit, et octo fortissimi eorum qui latus ejus cingebant, super illo jacebant.*

Ex Plutarcho in Artaxerxis Vita.

Ctesias narratio, ut brevibus multa perstringam, hujusmodi est.

Cyrus, trucidato Artaxerxe, equum in regem permisit, et hic in illum, silentio uterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec sauciavit eum: rex missa lancea a Cyro aberravit, Tissaphernem autem fidum Cyro et fortem virum percussit atque interemit. Cyrus intorto per lorica regis jaculo, vulnus pectori illius ingressit, duos digitos altum. Unde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga et tumultu cohortis regis edito, rex assurgens, cum paucis (inter quos Ctesias) tumulum vicinum cepit, ubi tenuit se quietum. Cyrum inter hostes volitantem equus ferrox longe abstulit: nec tenebris jam cognoscebatur ab hostibus, et ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardorisque et fiducia plenus, per medios vehebatur hostes, clamans: « Ceditis, miseri. » Dum hoc identidem lingua Persica clamat, pars venerandi decedunt ei via. Ibi cum tiara capiti ejus defluxisset, prætercurrens adolescens Perses (Mithridati nomen erat) tempus Cyri jaculo secundum oculum ferit, inscius qui sit. Eructante vim sanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine et sopore collabitur. Equus fugiens oberrabat. Stratum equi prolapsus capit comes illius, qui Cyrum percussit, sanguine redundans. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem se assistentes eunuchi pauci alteri equo imposuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibusque comitentem ire, sustinentes ducebant: corpore quidem, ob vulnus in capite acceptum gravem cespitantemque; sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atque ut parceret ipsis orantes. Interea Cannii quidam homines, tenues inopesque, qui humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte ut amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. Hi ut tandem punicea sagula eorum advertere (cum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita ausus est, ignarus qui esset Cyrum jaculo a tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyri, tempus simul saucium ad saxum offendit: unde animam exhalavit.

Apud Demetrium Phalereum libro Περὶ ἐρηνησίας.

Oportet autem quæ facta sunt, non statim fieri facta esse; sed paulatim suspensum tenendo auditorum, et nobiscum angi cogendo. Quod Ctesias in allato de Cyri morte nuntio facit. Nec enim nuntius, simul atque ad Parysatin venit, et Cyrum mortuum esse dicit: hæc enim est, quæ Scythica oratio appellatur. Sed primum quidem, victoria potitum eum nuntiavit: quæ verba illi gaudium anxietati mistum attulerunt. Postea vero interrogat rex: At quomodo se nunc gerit? Tunc ille: Fugæ se dedit, inquit. Hic ille sermonem excipiens: Tissaphernes horum ei malorum est auctor, inquit. Rursumque interrogat: Cyrus vero ubi nunc est? Respondet nuntius: Ubi fortes viros diversari decet.

Ex Plutarcho in Vita Artaxerxis.

Eduxerat autem Artaxerxes (ut Ctesias auctor est) in aciem quadringena millia: Dinon et Xenophon multo plures fuisse, qui conflixere, memorant. Iuito cæsorum numero Ctesias novem millia capitum relata perhibet ad Artaxerxem; sibi vero non minus viginti millia visos, qui ceciderant. Verum hæc in controversia fuerit. Illud vero jam Ctesias nobile est mendacium, qui se eum Zacynthio Phayllo, et quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Si quidem meminuit ejus, et constat hosce libros eum voluisse. Quare nuntium eum, et tantæ legationis interpretem non præterisset tacitus, qui Phayli Zacynthii mentionem faciebat. Sed mire scilicet ambitiosus Ctesias. Nec secius Laconum et Clearchi studiosus, passim in historia aliquas etiam sibi ipse attribuit partes: in quibus cum est, multa et præclara de Clearcho commemorat, et de Lacedæmone.

Postquam autem Clearchum, aliosque duces interposito iurejurando circumvenit Tissaphernes, comprehensosque et vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se a Clearcho Ctesias, ut pectinis copiam sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis usu. Annum item suum, amicitia mutua ad necessarios et familiares Lacedæmone suos insigne, sibi dedisse. Insculptas in palastris Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, a captivis militibus interversa et consumpta, pauca vero ex illis relicta Clearcho. Cui etiam rei adhibuisse se remedium Ctesias narrat, effecisseque ut copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus separatim præberentur alia; atque hæc subministrasse, et suppeditasse ex beneficio et sententia Parysatidis. Cum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria, perna, orasse ipsum Clearchum ac subjecisse, modicum pugionem ut in carnem conditum clam sibi mitteret, neque sineret ut regis fata sua paterent atrocitati; cæterum abusu esse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incoluntate, iurejurando annuisse: verum impulsu inde Stateiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Stateiræ tetendisse Parysatidem insidias, virusque ei concinasse. Verum parum probabilia asert, et conjuncta cum absurda causa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitavisse Parysatidem Clearchi gratia, sustinentem justam regis conjugem, liberorumque consortium ad regnum educatorum, necare. Cæterum non obscure exaggerat hæc ad Clearchi commendandam memoriam. Etenim atexit hoc quoque, duces obruncatos cæteros fuisse a canibus et alitibus laniatos Clearchi cadaveri venti procellam cumulum terræ excitasse, atque injecisse corpori, idque contexisse: quo loco enato palmeto, brevi eximium nemus crevisse, ac locum eum inunibrasse: itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo (cum odium jam inde ab initio atque amulationem concepisset in Stateiram, quod cerneret potentiam suam, non nisi a rege se reverente et honorate proficisci, illius vero amore et fide stabilem firmamque esse) instruxit ei insidias, de summa, uti arbitrabatur, aleam jaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigin dictam: quam administram veneni Dinou tradit fuisse, consciam modo et quidem invitam Ctesias. Ilum qui venena dedit, hic Belitarum appellat, ille Melantam. Instituentes autem ex superioribus suspitionibus ac simultate, congregati deano, et una cenare, cum metu tamen et cautione

iisdem epulis atque ab iisdem utebantur paratis. Nascitur apud Persas exigua avis, quæ omni caret excremento habetque intestina omnia adipe differta : unde vento arbitrantur et rore hoc animal vivere : rynthaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quam altero latere illevertat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno, suam partem sinceram et puram ori ingestam ipsam mandisse, Stateiræ vero dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro, et Stateiræ apposuisse. Cum animam igitur magnis cum cruciatibus et doloribus ageret mulier, et ipsa offecit maleficium, et suspicionem regi adversus matrem attulit, feritatem illius, et animum implacabilem cognoscenti. Unde quæstioni exemplo intentus, ministros matris et structores corripuit, ac tormentis lacoravit : at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tennit, deposcentique denegavit regi. Verum cum postea orasset illa, ut domum nocte dimitteretur, certior factus rex, locatis insidiis comprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnavit.

Ælianus, de animalium natura, lib. vii, cap. 1.

Susidas hoves numerandi scientiam tenere Ctesias scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cados in hortos sicciore, et minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, sive quod eis sit certus et constitutus, sive etiam quia diu multumque in eo se exercuerunt, promptissime obeunt, nullam enim ad opus remollescere videres. At si supra quem diximus centenarium numerum, vel unum cadum institeris subvehere, nullis jam eas, inquit, vel blanditiis inducere, vel verberibus adigere ad id poteris.

Apud eundem, lib. xvi, cap. 46.

Porro Ctesias Gnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacen est, serpentes abunde gigni, capite albas, reliquo corpore nigras, quatuor cubitorum longitudinem habere, et quos percusserint interimere. Interdum eas haudquaquam videri solere, sub aqua natantes : noctu vero vel aquam haurientibus, vel lintea lavantibus, perniciem afferre. Multi enim huc alinguntur, aut propter aquæ deficientis necessitatem, aut quod negotiis impediti interdum vestes abluere non quiverint.

Apud Diodor. Siculum lib. ii Biblioth. aliquoties item citatum Ctesiam reperies : uti et apud Joan. Tzetsen in Chiliadib. et arprocratonem in Lexico.

Ctesias Cnidii Indicorum liber.

Legi et Indica Ctesias, magis etiam Ionice libro singulari descripta. Refert Indum fluvium (19), qua est angustissimus, quadraginta patere stadia, qua latissimus, ducenta. Indos solos, cæteros fere mortales universos multitudine superare. Scribit de verme quodam, qui in flumine est, et solum quidem hunc de cæteris animalibus, in eo nasci, Ultra Indos nullos habitare homines. Per Indicam præterea regionem nunquam pluere : sed flumen eam rigare. De *pantarda* (20) sigillari genima : atque inter cætera ut hæc lxxviii sigillares gemmas, lapidesque pretiosos in flumen conjectos (erant ea Bactrii cuiusdam insitioris) invicem sibi adherentes retraxerit. De elephantibus, qui muros dissolvunt (21) atque evertunt, De parvis simiis, quarum caudæ ad quatuor cubitos protenduntur. De maximis gallis gallinaceis (22). De bittaco ave (23), humano sermone ac voce prædita : accipitris eam esse magnitudine et fronte purpurea, barbæque gestare nigram : alioqui ad collum cærulei coloris est, ad modum cinnabaris. Hominis item in morem Indice hanc avem loqui : imo et Græce, si hunc quoque sermonem docta fuerit.

A *Κτησιου του Κριδιου τα Ινδικα.*

[144 R.] Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Ἰνδικά, ἐν ἐνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον Ἰωνίζει. Λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ μὲν στενὸν αὐτοῦ εὖρος μ' σταδίων εἶναι, τὸ δὲ πλατύτατον ⁸⁷ καὶ διακοσίων. Λέγει περὶ αὐτῶν ⁸⁸ τῶν Ἰνδῶν ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. Περὶ τοῦ σκώληκος ⁸⁹ τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ, ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. Περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπου. Ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. Περὶ παντάρθεας τῆς σφραγίδος, καὶ ὡς οὐζ' ⁹⁰ σφραγίδας ἀποβρίφεισας καὶ τιμολογίλους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅτινα ἦν τοῦ Βακτριῶν κατήλου, αὕτη ⁹¹ ἀνεῖλκυσεν ἐχομένης ἀλλήλων. Περὶ τῶν τετροκαταλῶν τῶν ἐλεφάντων. Περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐράς τετραπῆχεις, καὶ ⁹² περὶ τῶν ἀλεκρυόνων τῶν μεγίστων, καὶ περὶ τοῦ ὄρνέου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει [67 H.] καὶ φωνὴν, μέγεθος μὲν ὅσον ἰέραξ, πορφύρεον δὲ πρόσωπον, καὶ πύγωνα φέρει μέλανα, αὐτὸ δὲ ⁹³ κυάνεον ἐστίν ὡς ⁹⁴ τὸν τράχηλον ὡσπερ κιννάβαρι· διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὡσπερ ἀνθρώπου, Ἰνδιστὶ, ἀν δὲ Ἑλληνιστὶ μάθη, καὶ Ἑλληνιστὶ.

VARIAE LECTIOES.

⁸⁷ πλατύτατον Stephanus : πλατύτερον ζ. ⁸⁸ περὶ τῶν αὐτῶν ζ. ⁸⁹ τοῦ σκώληκος] cf. Schneiderus Aristotel. II, A. t. 4, p. 474. ⁹⁰ οὐζ' ζ. ⁹¹ αὕτη A. ⁹² καὶ add. A. ⁹³ δὲ] δὲ καὶ ζ. ad αὐτὸ cf. αὐτοῦ p 46 b 10. ⁹⁴ ὡς] ὡς . . . , ἐρυθρὸν δὲ ?

NOTÆ.

(19) Hic ipse locus ita citatus legitur ab Arriano lib. v *De expedit. Alexandri*. At Ctesias quidem asserit Indi, qua angustissimus iam est 40 stadiorum latitudine ripas inter se distare; qua vero latissimus etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse.

(20) Ignem etiam exstinxisse refert Heliod. infr. cap. 73. Vide et Philostrat. *De vita Apollonii*,

lib. iii.

(21) Pectore suo, cum rex Indicorum jubet, iam incumbendo. Lege cap. 29 *Æliani De animal. lib. xvii*, ubi plura de his.

(22) Hinc sumpsisse videtur quæ de iisdem refert *Ælian. De animal.*, lib. xvi, cap. 2.

(23) Psittacum vocant alij. Meminit inf. quoque Olympiodorus, cod. 80, et *Ælian.* non semel.

Περὶ τῆς κρήνης τῆς πληρουμένης ἀν' ἔτος ὑγροῦ Ἀ
χρυσίου, ἐξ ἧς ἑκατὸν πρόχοι ⁹⁰ ὄστρακίνοι ἀν' ἔτος
ἀφύονται· ὄστρακίνοι δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πηγνυται ὁ
χρυσὸς ἀπαρυόμενος, καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλῆν
καὶ οὕτως ἐξαγαγεῖν ⁹¹ αὐτόν. Ἡ δὲ κρήνη τετρά-
γωνὸς ἐστίν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος,
τὸ δὲ βάθος ὀργυιά· ἐκάστη δὲ προχοή τάλαντον
ἔχει. Καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς κρήνης σι-
δήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι,
ἐν παρὰ βασιλέως καὶ τὸ ἄλλο ⁹² παρὰ τῆς τοῦ βασι-
λέως μητρὸς Παρυσάτιδος. Φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι
πηγνύμενος ἐν τῇ γῆ νέφους καὶ χαλάζης καὶ πρη-
στήρων ἐστὶν ἀποτρόπαιος ⁹³· καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτά
φησὶ βασιλέως δις ποιήσαντος.

Περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσιν,
ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. Περὶ τῶν ὀρῶν τῶν μεγά-
λων, ἐξ ὧν ἡ τε σαρκὴν ὀρύσσεται καὶ οἱ ὄνυχες καὶ
αἱ ἄλλαι σφραγίδες. Ὅτι ἀλέα πολλή, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος
δεκακλασιῶν τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις
αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πνίγει
φθείρονται. Καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι οὐδὲν ἑλατ-
τῶν ⁹⁴ τῆς Ἑλληνικῆς· τὸ δὲ ἀνω αὐτῆς ἕως τεσσα-
ρων δακτύλων ὀσρῶν εἶναι, ὥστε μὴ ἰχθῦν ζῆν
προσπλάσαντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν δια-
τῆσθαι.

Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων καὶ δι'
ὄρειον ῥεῖ, ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος ^C
φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο ἄνδρες περιωργυιωμέ-
νοι περιλάβοιεν, τὸ δὲ ὕψος ὅσον μυριοφόρου ⁹⁵ νεῶς
ιστάς· εἰσὶ καὶ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἷους εἰκὸς
ἐν ὄρει μεγάλῳ. Εἶναι δὲ τῶν κάλαμων καὶ ἄρβενας καὶ
θαλασίας. Ὁ μὲν οὖν ἄρβην ἐντεριώνην οὐκ ἔχει καὶ ἐστὶ
κάρτα ἰσχυρὸς, ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ περὶ τοῦ μαρτιχόρα
τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου, ὡς τὸ πρόσωπον τοικῶς· ⁹⁶
ἀνθρώπων μέγεθος μὲν ἐστὶν ὡσπερ λέων, καὶ χροὰν
ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι, [145 R.] τριστιχοὶ δὲ ὀδόντες·
ὡτα δὲ ὡσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς
ὁμοίους ἀνθρώπων, τὴν δὲ κέρκον ἔχει οἷαν περ σκορ-
πίου, ὁ ἡπειρώτης, ἐν ἧ καὶ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω
ὡσπερ σκορπίου ⁹⁷ πῆχεος· ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς
κέρκου ἑνθα καὶ ἑνθα κέντρα, ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρων
ὡσπερ σκορπίου κέντρον. Καὶ τούτῳ μὲν, ἐὰν προσ-
έλθῃ τις, κεντρεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς
ἀποθνήσκει· ἐὰν δὲ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς
αὐτόν, καὶ ἐμπροσθεν ἰστάς τὴν οὐρὰν ὡσπερ ἀπὸ
τόξου βάλῃ· τοῖς κέντροις, καὶ ὀπισθεν ἐπ' εὐθείας

Agit de fonte (24), qui humido quotannis auro ita
impleatur, ut centum ex eo urcei fictiles anni spa-
tio hauriantur. Fictiles autem esse urceos propter-
ea oportere, quod haustum mox ^{45b} aurum con-
crescat, ut ad illud educendum vas ipsum con-
fringere necesse sit. Fontem ipsum quadratum esse
refert, sedecim cubitorum ambitu uniusque altitu-
dine: singulis porro urceis singula talenta auri ex-
trahi. De ferro, quod in hujus fontis fundo reperitur,
ex quo duos se habuisse aliquando gladios ipse Ctesias
commemorat, unum a rege (25), alterum a
Parysatide regis ipsius matre sibi donatum. Ferri
autem hujus eam esse vim, ut in terram depactum
nebulas, et grandines, turbinesque avertat, hoc
semel se iterumque vidisse, cum rex ipse ejus rei
B periculum faceret.

De canibus Indicis (26) tantæ magnitudinis, ut
cum ipsis quoque leonibus certamen ineant. De
magnis illis montibus, ex quibus cum sardo, tum
onychis etiam, atque aliæ gemmæ effodiuntur. In-
gentem illic sævire æstum, solemque ipsum decu-
plo quam in aliis regionibus majorem videri: ac
multos in ea regione mortales æstu præfocatos ex-
stingui. Mare ibi nihilominus quam Græcum flatu tu-
mere: vero id in summo, ad quatuor usque digitorum
altitudinem, fervidum esse; adeoque pisces juxta ca-
lorem illum vivere nullo modo posse, sed in imis degere.

Indum fluvium per campestria delatum, ipsos
quoque montes interlabi, in iisque locis nasci cala-
mium (27), quem vocant Indicum, tantæ crassitudi-
nis, quantam duo simul homines expansis ulnis
complecti possint, altitudinis vero, quanta est mali
ingentis onerariæ navis. Esse tamen inter hos cala-
mos majores minoresque, quemadmodum in ma-
gno aliquo monte accidere solet. In ma-
rem item feminamque eisdem distingui, et illum
quidem admodum esse validum ac firmum, sine
medulla, quam tamen habeat femina. De re-
gionis illius animalis scribit martichora (28) dicto:
humanum id referre vultum, leonis magnitudine,
colore cinnabaris in modum rubente. Triplicem illi
esse dentium ordinem, aures humanis similes, et
oculos æque nostro more glaucos, caudam item cu-
bitali majorem habere, qualem scorpius terrestris,
in qua et aculeus, etsi alioqui illa per transversum
etiam spinis aspera sit. Aculeum item in vertice ge-
rere, ut scorpius, eoque accedentes ita pungere, ut
nec mortem ullo pacto, quicumque percussus fue-
rit, evadere possit. Jam si quis eminus cum hoc

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁰ προχοαί ζ. ⁹¹ ἐξάγειν ζ. ⁹² τὸ ἄλλο A: ἐν ζ. ⁹³ ἀποτρόπαιος ζ. ⁹⁴ præstat ἐλάττονα ¹ δύο ζ.
⁹⁵ μυριαφόρου Lobbeck ad Phrynicum p. 602. ⁹⁶ τοικῶς ζ. ⁹⁷ ὑπάρξουσα ζ. ⁹⁸ πῆχεως ζ.

NOTÆ.

(24) Falsa hæc esse ait Philostrat. lib. III *De vita
Apollonii*.

(25) Artaxerxes τῷ Mnemone.

(26) Ælianum lege, lib. IV *De animal.* cap. 19,
qui sua hinc petivisse videtur.

(27) Ἀrundini indicæ arborea amplitudo, ὡ
ἰσχυίτ Plin. lib. XVI, cap. 36, quo te, lector, re-

mitto.

(28) Et hoc esse mendacium vult Philostr. Ælian.
lib. IV, *De animal.* cap. 21, postquam multis de Man-
tichora egit, penes Ctesiam fidem omnium esse vult.
Meminit et Pausan. hujus Ctesianæ narrationis in
Bœotic. Plin. item, lib. VIII, cap. 21, apud quæ
mantichora legitur.

animali pugnam ineat, **48a** non minus ab anteriori illud parte eandem prætendendo, inde velut ab arcu emissas sagittas, aculeos suos spargere atque ferire, quam a posteriore parte rectam illam pro-tendendo, ad Jugeri autem spatium jaculari, omnes-que quos attigerit certissimo interficere, uno dun-taxat excepto elephante, ipsos vero aculeos pedali esse longitudine, tenuissimique funis latitudine. Ad-dit martichora, Græcis ἀνθρωποφάγον (id est, ho-minivorum) significare, quod homines ut plurimum interimat, voretque, etsi aliis quoque animalibus vescatur. Unguibus etiam hoc animal, non tantum talem renasci. Magnam item esse horum animalium copiam in India, eaque telis ab hominibus confici, quæ elephantis vecti in illud contorqueant.

De summa Indorum justitia, itemque de moribus ac ritibus eorum. De (29) loco illo sacro, quem in tractu inhabitabili ejus regionis sub solis lunæque nomine venerantur : quo nonnisi quindecim dierum itinere a Sardus monte perveniri possit. Solem illic annis singulis per dies triginta quaque lentius urendo refrigerare. ne scilicet dum celebrant festum ac revertuntur, etiam adurantur. Nec tonitrua, nec fulgura, nec pluvias ullas in India esse, sed ventos bene frequentes ac turbines, qui etiam abripiant quidquid apprehenderit. Solem orientem in ple-risque Indiæ locis, alteri diei parti frigus, alteri vehementem æstum afferre (30). Non a sole, sed a natura Indos esse nigros : esse enim inter illos vi-rus quosdam ac mulieres, etsi pauciores, supra om-nes alios candidissimos. Atque adeo ejusmodi Indas **C** duas et Indos quinque a se visos auctor refert. In confirmationem porro ejus, quod supra de sole di-xerat, triginta eum et quinque dies in India frigi-diorem auram afferre, addit : ignem etiam illum, qui ex Ætina erumpit (31), medium regionis tra-ctum, quod is justorum hominum sit, nequaquam infestare, cum tamen alia circum loca infestet. Quin et apud Zacynthum piscosos inveniri fontes, ex quibus insuper pix educatur. In Naxo quoque fon-tem esse, e quo vinum, et quidem suavissimum ema-net [ita Phasidis fluvii aquam (32), si justum ipsa diem in vase aliquo conservetur, in suavissimum vinum commutari]. Ignem præterea esse in Lycia (33), non procul Phaselide, perpetuum, noctes atque dies sine intermissione ardentem, et eum aqua non exstingui, sed magis accendi : fimo tamen illum exstingui. [Hoc item modo assidue in Ætina atque Prusa ignem ascendere.]

Narrat præter ista, in media India homines repe- **D** riri nigros, qui Pygmæi appellantur (34). Eadem hos, qua Indi reliqui, lingua uti, sed valde esse par-vos, ut maximi quorum cubitorum, et perique unius

ἀποτείνων. Βάλλει δὲ ὄσον πλέθρον ε.ς μῆκος, καὶ πάντα, οἷς ἂν βάλῃ, πάντως ἀποκτείνεται, πλὴν ἐλέφαντος. Τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστὶ τὸ μὲν μῆκος ὄσον ποδίατα, τὸ δὲ πλάτος ὄσον σχοίνος λεπτότατος. Μαρτιχόρα δὲ Ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον, ὅτι πλεῖστα ἐσθίει ἀναιρῶν ἀνθρώπους· ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. Μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις· τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὴν ἐκτοξευθῆ, ἀναφύεσθαι. Ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχοῦμενοι ἄνθρωποι κάκειθεν βιάλλοντες.

aculeis pugnare, atque hos jaculando emissos idem copiam in India, eaque telis ab hominibus confici, quæ elephantis vecti in illud contorqueant.

Περὶ τῶν [68 H.] Ἰνδῶν, ὅτι δικαιοτάτοι, καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. Περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀσιχτήτῳ, ὃ ἐπ' ὀνόματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ διὰ 15 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς σαρδοῦς 8 τις παραγίνεται. Καὶ ὅτι 16 ἡμέραις ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ διὰ τὴν ἑσπέρην, 17 ἕνα 10 ἀφλεκτοὶ αὐτὴν τελέσωσι καὶ ὑποστρέψωσιν. Ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὕετοι οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἀνεμοὶ δὲ πολλοὶ καὶ πρησιτήρες πολλοὶ 11, καὶ ἀρπάξουσιν ὃ τὴν ἀλάθωσιν. Ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἡμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, τὸ δ' ἄλλο λιαν ἀλεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι οἱ 12 Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσι μέλανες, ἀλλὰ φύσει· εἶναι γὰρ φησὶν ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, εἰ 13 καὶ ἐπ' ἐλαττον ἴδεν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδᾶς δύο γυναῖκας καὶ πέντε ἄνδρας 14. Ὅτι πισῶσαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν 15 ἡμέραις ἐν Ἰνδία ψύχει, λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἰτνης βέον τὸν μέσον χώρον, ἀτε δικαίων ἀνδρῶν ὄντα 16, οὐ φθείρει φθειρον τὰ ἄλλα· καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶναι ἐξ ὧν αἴρεται πῖσσα, καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε βεῖ καὶ μάλα ἡδύς· καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγύς Φασήλιδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι αἰεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῶν δὲ σβέννυται.

Ἰgnem præterea esse in Lycia (33), non procul Phaselide, perpetuum, noctes atque dies sine intermissione ardentem, et eum aqua non exstingui, sed magis accendi : fimo tamen illum exstingui. [Hoc item modo assidue in Ætina atque Prusa ignem ascendere.]

Ὅτι ἐν 16 μέση τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποι εἰσι μέλανες, καλοῦνται 17 πυγμαῖοι, ὀμόγλωσσοι τοῖς ἄλλοις 18 Ἰνδοῖς· μικροὶ δὲ εἰσι· λιαν, οἱ μακρότατοι αὐτῶν πηχέων δύο, οἱ δὲ πλείστοι ἐνὸς ἡμίσεως πήχεος 19.

VARIÆ LECTIONES.

* πάντας οὓς ἂν βάλῃ ῥ. ἧ τιμῶσιν in nig. habet A. ἧ τῆς σαρδοῦς τὸ ὄρος A. ἧ ἡμέρας ῥ. 10 ἕνα ἕνα μῆ ῥ. 11 πολλοὶ ποικίλοι ῥ. 12 οἱ add. A. 13 εἰ A : ῥ ῥ. 14 ἄνδρας πάντες ῥ. 15 ὄντα ὄντων A. 16 ἐν ὄνω A. 17 καὶ καλ. ῥ. 18 τοῖς ἄλλοις ὀμόγλωσσοι ῥ. 19 ἡμίσεος πήχεος ῥ.

NOTÆ.

- (29) Simile quid habet Nonnosus sup. Cod. 3.
 (30) Nonnosus sup. idem fere narrat.
 (31) Illum forte quem εὐσεβῶν χώραν appellatum fuisse, docebit infr. Conon. narrat. 43.
 (32) E Bavarico codice ista uncis inclusa inscri-
 hic, atque alibi, non ingraturum fore putavi.

(33) « Flagrat in Phaselide mons Chimæra, » inquit Plin. dum hunc Ciesiæ locum affert lib. II, cap. 106.

(34) Similia Nonnosus sup. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus et Juvenalis.

Κόμην δὲ ἔχουσι μακροτέτην, μέχρις ²⁰ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πύγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὴν οὖν τὸν πύγωνα μέγαν ²¹ φύσωσιν, [148 R.] οὐκέτι ἀμφιέννυνται οὐδὲν ἱστίον, ἀλλὰ τὰς τρίχας τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἔκπροθεν καθίστανται πολὺ κάτω τῶν γονάτων, τὰς δὲ ἐκ τοῦ πύγωνος ἔκπροσθεν μέχρι ποδῶν ἐλκομένας, ἔπειτα περιπτυκασάμενοι τὰς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα ζώννυνται, χρώμενοι αὐτοῖς ἀντὶ ἱματίου. Αἰδοῦν δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ καχύ. Αὐτοὶ δὲ ²² σιμοὶ τε καὶ αἰσχροί. Τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν ὡς ἄρνες, καὶ οἱ ὄνοι καὶ αἱ βίαι ²³ σχεδὸν ὅσον χριοί, καὶ οἱ ἴπποι αὐτῶν καὶ ἡμίονοι ²⁴ καὶ τὰ ἄλλα κτήνη πάντα ²⁵ οὐδὲν μείζω κρῖων. Ἐπονται δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν τούτων τῶν πυγμαίων ἄνδρες τρισχιλιοί· σφόδρα γὰρ εἰσι ταῖστα. Δικαιοῦτατοι δὲ εἰσι καὶ νόμοιοι χρῶνται ὡσπερ ²⁶ καὶ οἱ Ἰνδοί. Λαγούς ²⁷ τε καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ ταῖς κυσίν, ἀλλὰ κόραξι καὶ ἰκτίσι καὶ κορώναις καὶ ἄετοισι. Ὅτι λίμνη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς (σταδίων ὀκτακοσίων ἢ περίμετρος), ἐν ἣ ἀνέμου μὴ πύοντος ἐπάνω τῆς λίμνης ἔλαιον ἐφίσταται· καὶ πωσαρίως πλέοντες δι' αὐτῆς ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίς τοῦ ἐλαίου ἀπαρῶνται καὶ χρῶνται. Χρῶνται ἔτι καὶ σησαμίνῳ ²⁸. Ἐχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. Καὶ τῷ καρυίνῳ δὲ χρῶνται· κρεῖσσον δὲ τὸ λιμαίων.

Ἐστὶ δὲ αὐτόθι ἀργυροῦ πολὺς καὶ ἀργύρα ²⁹ μέγιστη, οὐ βαθία· ἀλλὰ βαθύτερα εἶναι φασί. [69 H.] ³⁰ τὰ ἐν Βάκτροις. Ἐστὶ δὲ καὶ χρυσοῦς ἐν τῇ Ἰνδικῇ γῆρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς εὐρισκόμενος καὶ πλουτέμενος, ὡσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ, ἀλλ' ὄρη κοιλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρυῖπες, ὄρη τετραπόδα, μέγεθος ὅσον λύκος, σκέλη καὶ ὄνυχες εἰσπερ λέων· τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι περὰ μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει. Δι' αὐτοῦ δὲ ὁ ἐν τοῖς ἔρεσι χρυσοῦς πολὺς ὧν γίνεται δυσπόριστος.

Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν, καὶ αἱ αἰγῆς μείζους ἔσονται εἰσὶ, καὶ τίκτουσι ἀνὰ τεσσάρων ³¹ καὶ ἕξ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ἐχουσι δὲ οὐράς μεγάλας· διὸ τῶν κακίδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δύνωνται ὀχεύεσθαι. Ὅτι ³² ἡ οὐρα ἡμεροῦς οὐτε ἄγριος ἐστὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Οἱ ³³ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι τριζήσοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. Καὶ ποταμόν φησιν ἐκ τῆρας βέοντα μέλι.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ μέχρις A : μέχρι καὶ ζ. ²¹ μέγα ζ. ²² δὲ | τε ζ. ²³ αἱ βίαι καὶ οἱ ὄνοι ζ. ²⁴ καὶ οἱ ἡμίονοι ζ. ²⁵ κτήνη πάντα A : πάντα ζῶα. ²⁶ ὡσπερ | οἷσπερ γ. ²⁷ λαγούσ ζ. ²⁸ σησάμω ζ. ²⁹ ἀργύρια ζ. ³⁰ τέσσαρα ζ.

NOTE.

(35) *Ælian. lib. xvi, cap. 37, Hist. animal.* P. y. is Indicus totum illud punill pecoris genus attribuit.

(36) Quo autem modo hasce aves venari doceant loci, ex Ctesia tradit *Ælian. lib. iv, cap. 26, De nat. animal.*

(37) Meminit hujus loci Antigonus, *Mirabil. narrat.* 165.

A duntaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam ^{46b} alere longissimam, ad ipsa usque genua demissam, atque etiam infra, cum barba longiore, quam apud ullos hominum : quæ quidem ubi illis promissior esse cæperit, nulla deinceps veste uti ; sed capillos multo infra genua a tergo demissos, barbainque præter pectus ad pedes usque defluentem, per totum corpus in orbem constipare et cingere, atque ita pilos ipsis suos vestimenti loco esse. Veretrum illis esse crassum et longum, quod ad ipsos quoque pedum malleolos pertingat. Pygmæos hosce simis esse naribus et deformes. Ipsorum item oves agnorum (55) nostrorum instar esse ; boves et asinos arietum fere magnitudine, equos item mulosque et cætera jumenta omnia nihilo B esse nostris arietibus majora. Tria horum pygmæorum millia Indorum regem in suo comitatu habere, quod sagittarii sint peritissimi. Summos esse justitiæ cultores, iisdemque quibus Indi reliqui, legibus parere. Venari quoque lepores vulpesque, non canibus, sed corvis, milvis, cornicibus, aquilis adhibitis (36). Lacum apud eos esse octingentorum stadiorum ambitu (37) ; cui oleum [nostro simile] supernatet, quoties nullus aspirat ventus ; per hunc ergo lacum parvulis navigiis vectos, ex ejus meditullio scaphiis oleum ad usum haurire. Uti quidem et ex sesamo expresso oleo, ut et e nucibus : præstantius tamen esse illud e lacu haustum. Pisces nihilominus habere hunc lacum.

Abundare quoque scribit hanc regionem argento, neque profundas ejus esse fodinas, sed Bactrias ipsas venas altiores haberi. Quin et aurum habere Indiam : non quod in fluminibus reperiatur, laveturque, ut fit in Pactolo flumine ; sed quod multi vastique montes suppeditent, in quibus quod gryphes (38) habitent (aves quadrupedes, lupi magnitudine, leoninis cruribus atque unguibus, pennis toto corpore nigris, at in pectore rubris) hinc scilicet, quod ibi tanta copia sit aurum, difficulter adeo obtineri.

Indorum oves, caprasque asinis esse nostris majores, et plurimum quaternos, imo et senos parere. Caudas vero adeo habere magnas (39) ut fetis amputandæ sint, quo marem admittere possint. Porcum (40) item neque cicurem neque silvestrem tota India reperiri. Palmas Indicas, earumque fructus triplo esse quam apud Babulonios majores. Insuper et fluvium ibi quemdam e petra melle fluere.

(38) De gryphibus hæc, et auri colligendi modo lege cap. 27, lib. iv, *Æliani De animal.*

(39) Cubitum totum latus, ut hinc expressit *Ælian. lib. ii, De animal. cap. 3.*

(40) Addit *Ælian. lib. xvi, cap. 37*, ex hoc Ctesia loco, suilli generis usum Indos detestari, et tantopere ab eo vescendo, quam ab humanis carnibus abhorreere.

animali pugnam inerat, **48a** non minus ab anteriori illud parte eandem præteniendo, inde velut ab arcu emissas sagittas, aculeos suos spargere atque ferire, quam a posteriore parte rectam illam protendendo, ad iugeri autem spatium jaculari, omnesque quos attigerit certissimo interficere, uno duntaxat excepto elephante, ipsos vero aculeos pedali esse longitudine, tenuissimique funis latitudine. Auditi martichora, Græcis ἀνθρωποφάγον (id est, hominivororum) significare, quod homines ut plurimum interimat, voretque, etsi aliis quoque animalibus vescatur. Unguibz etiam hoc animal, non tantum tidentem renasci. Magnam item esse horum animalium quæ elephantis vecti in illud contorqueant.

De summa Indorum justitia, itemque de moribus ac ritibus eorum. De (29) loco illo sacro, quem in tractu inhabitabili ejus regionis sub solis lunæque nomine venerantur: quo nonnisi quindecim dierum itinere a Sardus monte perveniri possit. Solem illic annis singulis per dies triginta quinque lentius urendo refrigerare, ne scilicet dum celebrant festum ac revertuntur, etiam adurantur. Nec tonitrua, nec fulgura, nec pluvias ullas in India esse, sed ventos bene frequentes ac turbines, qui etiam abripiant quidquid apprehenderit. Solem orientem in plerisque Indiæ locis, alteri diei parti frigus, alteri vehementem æstum afferre (30). Non a sole, sed a natura Indos esse nigros: esse enim inter illos viros quosdam ac mulieres, etsi pauciores, supra omnes alios candidissimos. Atque adeo ejusmodi Indas duas et Indos quinque a se visos auctor refert. In confirmationem porro ejus, quod supra de sole dixerat, triginta eum et quatuordecim dies in India frigidiores auram afferre, addit: ignem etiam illum, qui ex Ætna erumpit (31), medium regionis tractum, quod is justorum hominum sit, nequaquam infestare, cum tamen alia circum loca infestet. Quin et apud Zacynthum piscosos inveniri fontes, ex quibus insuper pix educatur. In Naxo quoque fontem esse, e quo vinum, et quidem suavissimum emanet [ita Phasidis fluvii aquam (32), si justum ipsa diem in vase aliquo conservetur, in suavissimum vinum commutari]. Ignem præterea esse in Lycia (33), non procul Phaselide, perpetuum, noctes atque dies sine intermissione ardentem, et eum aqua non exstingui, sed magis accendi: sicut tamen illum exstingui. [Hoc item modo assidue in Ætna atque Prusa ignem ascendere.]

Narrat præter ista, in media India homines reperiri nigros, qui Pygmæi appellantur (34). Eadem hos, qua Indî reliqui, lingua uti, sed valde esse parvos, ut maximi duorum cubitorum, et plerique unius

ἀποτείνων. Βάλλει δὲ ὄσον πλεθρον ε.ς μῆκος, καὶ πάντα, οἷς ἂν βάλῃ⁶, πάντως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. Τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστὶ τὸ μὲν μῆκος ὄσον ποδιαία, τὸ δὲ πλάτος ὄσον σχοίνος λεπτότατος. Μαρτιχόρα δὲ Ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον, ὅτι πλείστα ἐσθίει ἀναιρῶν ἀνθρώπους· ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. Μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις· τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὴν ἐκτοξευθῆ, ἀναφύεσθαι. Ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχοῦμενοι ἀνθρώποι κάκειθεν βάλλοντες.

aculeis pugnare, atque hos jaculando emissos idem copiam in India, eaque telis ab hominibus confici,

Περὶ τῶν [68 H.] Ἰνδῶν, ὅτι δικαιοτάτοι, καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. Περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀσιικήτῳ, ὃ ἐπ' ὀνόματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ διὰ τὰς ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς σαροῦς⁸ τις παραγίνεται. Καὶ ὅτι ἐν ἡμέραις⁹ ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ διὰ τὴν ἑορτήν, ἵνα¹⁰ ἀφλεκτοὶ αὐτὴν τελέσωσι καὶ ὑποστρέψωσιν. Ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὕετοί οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἀνεμοὶ δὲ πολλοὶ καὶ πρησιήρες πολλοὶ¹¹, καὶ ἀρπάζουσιν ὅ τι ἂν λάθωσιν. Ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἡμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, τὸ δ' ἄλλο λαν ἀλεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι οἱ¹² Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσι μέλανες, ἀλλὰ φύσει· εἶναι γὰρ φησὶν ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, εἰ¹³ καὶ ἐπ' ἐλαττον· ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας καὶ πέντε ἄνδρας¹⁴. Ὅτι πιστῶσαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν ἐν ἡμέραις ἐν Ἰνδία ψύχει, λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἰτνης ῥέον ἐν μέσον χώρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν ὄντα¹⁵, οὐ φθείρει φθειρον τὰ ἄλλα· καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρηπίδας ἰχθυοφόρους εἶναι ἐξ ὧν αἴρεται πῖσσα, καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ρεῖ καὶ μάλα ἡδύς· καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι αἰεὶ καλεῖται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῶ δὲ σβέννυται.

Ἄτις ἐν¹⁶ μέση τῇ Ἰνδικῇ ἀνθρώποι εἰσι μέλανες, καλοῦνται¹⁷ πυγμαῖοι, ὁμόγλωσσοι τοῖς ἄλλοις¹⁸ Ἰνδοῖς· μικροὶ δὲ εἰσι λαν, οἱ μακρότατοι αὐτῶν πηχέων δύο, οἱ δὲ πλείστοι ἐνδὲς ἡμίσεως πήχους¹⁹.

VARIÆ LECTIONES.

⁶ πάντας οἷς ἂν βάλῃ ζ. ⁷ τιμῶσιν in nig. habet A. ⁸ τῆς σαροῦς τὸ ὄρος A. ⁹ ἡμέρας ζ. ¹⁰ ἵνα] ἵνα μὴ ζ. ¹¹ πολλοὶ] ποικίλοι? ¹² οἱ add. A. ¹³ εἰ A: ἦ ζ. ¹⁴ ἄνδρας πέντε ζ. ¹⁵ ὄντα] ὄντων A. ¹⁶ ἐν οὐ A. ¹⁷ καὶ καλ. ζ. ¹⁸ τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι ζ. ¹⁹ ἡμίσεος πήχους ζ.

NOTÆ.

(29) Simile quid habet Nonnosus supr. Cod. 3.

(30) Nonnosus supr. idem fere narrat.

(31) Illum forte quem εὐσεβῶν χώρον appellatum fuisse, docebit infr. Conon. narrat. 43.

(32) E Bavarico codice ista uncis inclusa inscribitur, atque alibi, non ingraturum fore putavi.

(33) Flagrat in Phaselide mons Chimæra; inquit Plin. dum hunc Ciesiæ locum affert lib. II, cap. 106.

(34) Similia Nonnosus supr. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus et Juvenalis.

Κόμην δὲ ἔχουσι μακροτέην, μέχρις ²⁰ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ εἰς κατώτερον, καὶ πύγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὴν οὖν τὸν πύγωνα μέγαν ²¹ φύσασιν, [148 R.] οὐκέτι ἀμφιέννυται οὐδὲν ἱμάτιον, ἀλλὰ τὰς τρίχας τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀπισθεν καθίστανται πολὺ κάτω τῶν γονάτων, τὰς δὲ ἐκ τοῦ πύγωνος ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἐλκομένας, ἕκαστα περιπυκασάμενοι τὰς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα ζώννυται, χρώμενοι αὐτοῖς ἀντὶ ἱματίου. Αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ καχύ. Αὐτοὶ δὲ ²² σιμοὶ τε καὶ αἰσχροὶ. Τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν ὡς ἄρνες, καὶ οἱ ὄνοι καὶ αἱ βόες ²³ σχεδὸν ὅσον χροὶ, καὶ οἱ ἔμποι αὐτῶν καὶ ἡμίονοι ²⁴ καὶ τὰ ἄλλα κτήνη πάντα ²⁵ οὐδὲν μεῖζω κρῶν. Ἔπονται δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν τούτων τῶν πυγμαίων ἄνδρες τρισχίλιοι· σφόδρα γὰρ εἰσι τούτοις. Δικαιοτάτοι δὲ εἰσι καὶ νόμοισι χρῶνται ὡς περ ²⁶ καὶ οἱ Ἰνδοί. Λαγούς ²⁷ τε καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ ταῖς κυσίν, ἀλλὰ κόραξι καὶ ἰκτίσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. Ὅτι λίμνη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς (σταβίων ὀκτακοσίων ἢ περιμέτρος), ἐν ἧ ἀνέμου μὴ πύσσης ἐπάνω τῆς λίμνης ἐλαιὸν ἐφίσταται· καὶ πλωαρίαις πλείοντες δι' αὐτῆς ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίαις τοῦ ἐλαίου ἀπαρύονται καὶ χρῶνται. Χρῶνται δὲ καὶ σησαμίῳ ²⁸. Ἐχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. Καὶ τῷ καρυίνῳ δὲ χρῶνται· κρεῖσσον δὲ τὸ λιμναίων.

Ἔστι δὲ αὐτόθι ἀργυροὶ πολὺς καὶ ἀργύρεα ²⁹ μέγιστα, οὐ βαθέα· ἀλλὰ βαθύτερα εἶναι φασὶ [69 H.] τὰ ἐν Βάκτροις. Ἔστι δὲ καὶ χρυσοὺς ἐν τῇ Ἰνδικῇ γῆρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς εὐρισκόμενος καὶ πλυόμενος, ὡς περ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ, ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρύπες, ὄρεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος, σκέλη καὶ θυγχεῖς ὡς περ λέων· τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι περὰ μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει. Δι' αὐτούς δὲ ὅ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσοὺς πολὺς ὧν γίνεται δυσπόριστος.

Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν, καὶ αἱ αἴγες μελίζους ὄντων εἰσὶ, καὶ τίκτουσι ἀνὰ τεσσάρων ³⁰ καὶ ἕξ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ἐχουσι δὲ οὐράς μεγάλας· διὸ τῶν τεκέδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δύνωνται ὀχεύεσθαι. Ὅτι δὲ ὅτε ἡμερὸς οὐτε ἄγριος ἐστὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Οἱ δὲ φερίαις οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι τριχλίστοις τῶν ἐν Βαβυλωνί. Καὶ ποταμὸν φησὶν ἐκ κίτρας ρέοντα μέλι.

VARIAE LECTIONES.

²⁰ μέχρις A : μέχρι καὶ ζ. ²¹ μέγα ζ. ²² δὲ τε ζ. ²³ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι ζ. ²⁴ καὶ οἱ ἡμίονοι ζ. ²⁵ κτήνη πάντα A : πάντα ζῶα. ²⁶ ὡς περ] οἷσπερ γ. ²⁷ λαγούσις ζ. ²⁸ σησάμω ζ. ²⁹ ἀργύρεα ζ. ³⁰ τεσσαράων ζ.

NOTÆ.

(35) *Ælian. lib. xvi, cap. 37, Hist. animal.* Pygms Indiarum totum illud pumilli pecoris genus attribuit.

(36) Quo autem modo hæc aves venari doceant huius, ex Ctesia tradit *Ælian. lib. iv, cap. 26, De nat. animal.*

(37) Meminit hujus loci Antigonus, *Mirabil. narrat. 165.*

duntaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam ^{46b} alere longissimam, ad ipsa usque genua demissam, atque etiam infra, cum barba longiore, quam apud illos hominum : quæ quidem ubi illis promissior esse cæperit, nulla deinceps veste uti ; sed capillos multo infra genua a tergo demissos, barbâque præter pectus ad pedes usque defluentem, per totum corpus in orbem constipare et cingere, atque ita pilos ipsis suos vestimenti loco esse. Veretrum illis esse crassum et longum, quod ad ipsos quoque pedum malleolos pertingat. Pygmæos hosce simis esse naribus et deformes. Ipsorum item oves agnorum (55) nostrorum instar esse ; boves et asinos arietum fere magnitudine, equos item mulcosque et cætera jumenta omnino nihilo esse nostris arietibus majora. Tria horum pygmæorum millia Indorum regem in suo comitatu habere, quod sagittarii sint peritissimi. Summos esse justitiæ cultores, iisdemque quibus Indi reliqui, legibus parere. Venari quoque lepores vulpesque, non canibus, sed corvis, milvis, cornicibus, aquilis adhibitis (36). Lacum apud eos esse octingentorum stadiorum ambitu (37) ; cui oleum [nostro simile] supernatet, quoties nullus aspirat ventus ; per hunc ergo lacum parvulis navigiis vectos, ex ejus medullis scaphis oleum ad usum haurire. Uti quidem et ex sesamo expresso oleo, ut et e nucibus : præstantius tamen esse illud e lacu haustum. Pisces nihilominus habere hunc lacum.

Abundare quoque scribit hanc regionem argento, neque profundas ejus esse fodinas, sed Bactrias ipsas venas altiores haberi. Quin et aurum habere Indiam : non quod in fluminibus reperitur, laveturque, ut fit in Pactolo flumine ; sed quod multi vastique montes suppeditent, in quibus quod gryphes (38) habitent (aves quadrupedes, lupi magnitudine, leoninis cruribus atque unguibus, pennis toto corpore nigris, at in pectore rubris) hinc scilicet, quod ibi tanta copia sit aurum, difficulter adeo obtineri.

Indorum oves, caprasque asinis esse nostris majores, et plurimum quaternos, imo et senos parere. Caudas vero adeo habere magnas (39) ut fetis amputandæ sint, quo marem admittere possint. Porcum (40) item neque cicurem neque silvestrem tota India reperiri. Palmas Indicas, earumque fructus triplo esse quam apud Babulonios majores. Insuper et fluvium ibi quemdam e petra melle fluere.

(38) De gryphibus hæc, et auri colligendi modo lege cap. 27, lib. iv, *Ælian. De animal.*

(39) Cubitum totum latas, ut hinc expressit *Ælian. lib. ii, De animal. cap. 3.*

(40) Addit *Ælian. lib. xvi, cap. 37*, ex hoc Ctesia loco, suilli generis usum Indos detestari, et tantopere ab eo vescendo, quam ab humanis carnibus abhorreere.

47a Multa refert de Indorum justitia, et in suum regem benevolentia, deque illorum mortis contemptu. Fontem quoque apud eos esse ait, cuius aqua, simul-
aque hausta fuerit, casei in morem coaguletur: Hujus autem coagulati si cui ad tres obolos contriveris, atque in vulgari aqua bibendos dederis, indicare mox illum quæcunque admisit (41). Eo enim die mente alienatum insanire. Uti ergo eo regem in accusatis, quoties certo cognoscere velit, an ob-
jectorum criminum affines sint. Et si quidem ediderint crimen, imperare ut inedia mortem accersant: si vero nihil deprehendatur, liberos dimitti.

Indorum neminem aut capitis, aut oculorum, aut dentium dolore vexari; neminem oris pustulas, aut penitus ullum putrescens ulcus pati.

[De Seris ferri aut, itemque de ulterioribus Indis (42), immania prorsus illis habere corpora, ut tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æque vita (43) ducentesimum excedat annum (43). Visos et in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami fere cute, quam ne tela quidem perforerent. In illa ipsa India (ut ferunt) ad intimas mariuæ infusæ partes, prælongas gestas caudas incolas (44), quales vel satyris appingi solerent.]

Serpentem apud Indos esse quendam memorat, spithamæ longitudine, pulcherrimæ purpuræ specie, capite candidissimo, nullisque omnino dentibus: quem in æstuosissimis illis montibus, ex quibus sardo [gemma] effoditur, venatores capiant. Hunc non mordere quidem, sed quemcunque locum vomitu suo consperserit, eum necessario putredine vitari. Eundem per caudam suspensum duplex emittere venenum electri specie prius, et alterum nigrum; illud vivo effluere, hoc mortuo. Prius item illud, si sesami tantum grani quantitate detur, confestim interimere; ejus qui illud sumpserit cerebro per nares effluente: alterum vero si detur, lentam conficiat.

Avem (45) describit δίκαιρον appellatum (δίκαιον, id est, *justum*), Græce dixeris, perdicis ovo non majorem: hanc sua effodere excrementa, ne inveniri possint. Quod si de inventis, quantum sesami grarum est, quispiam biberit, mane somno corripi, sensusque expertem dormire, quoad occidente sole moriatur.

Esse et ibi lignum *parebum* dictum (46), oleæ magnitudine, quod in regis duntaxat hortis reperitur, neque florem ullum, neque fructum produciens. Quindecim id tantum habere sub terra radices; sed eas ita crassas, ut tenuissima brachii crassitudinem exæquet. Hujus ergo radices si partem aliquam vel spithamam longam sumpseris, qui-

Πολλά δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν, καὶ τῆς περὶ τὸν σφῶν βασιλείας εὐνοίας, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. Λέγει δὲ ὅτι πηγὴ ἐστὶ, καὶ ἐπιθάν τις ἀρύση τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὡσερ τυρός. Τοῦτου οὖν τοῦ πηκτοῦ ὅσον τρεῖς ἔβολοὺς ἐάν τριψᾶς δῶς ἐν ὕδατι πιεῖν, ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἐπράξει· παραφρονεῖ γὰρ καὶ μαίνεται ταύτην τὴν ἡμέραν. Χρᾶται δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορουμένων τάληθες εὐρεῖν ἐθέλησαι· κἂν μὲν ἐξείπη, προστάσσεται ἀποκατερεθῆσαι, ἂν δὲ μηδὲν ἐλεγχθῆ, ἀφίεται.

Ἵτι, φησὶν, ὡς ²¹ Ἴνδῶν οὐδεὶς κεφαλαγεῖ οὐδὲ ὀφθαλμῖδ' οὐδὲ ὀδονταγεῖ, οὐδὲ ἐλκούται τὸ στόμα, οὐδὲ σηπεδῶνα οὐδεμίαν ἴσχει· ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν ῥ' B καὶ λ' καὶ ν καὶ σ' οἱ τὰ πλείστα βιοῦντες.

Ἵστιν ὄφις σπιθαμιαῖος ἐν αὐτοῖς, [149 R.] τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα, ἡ δὲ ²² κεφαλὴ λευκοτάτη ὀδόντας δὲ οὐδ' ὄλωσ' ἔχει. Θηρεύεται ἐκ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρκὸς ὀρύσσεται. Οὗτος δάκνει μὲν οὐ, ὅτου δ' ἂν κατεμέση, τοῦτο τὸ χωρίον πάντως σήπεται. Ποιεῖ δὲ φάρμακον διττὸν ἀπὸ τῆς οὐράς κρεμάμενος, ἠλεκτροσιδὲς καὶ μέλαν. Καὶ τὸ μὲν ζῶντος ἀπορρεῖ, τὸ δὲ μέλαν θανάτοντος· καὶ τὸ μὲν ὅσον σήσαμον, διδόμενον ὁ ζῶντος ἐβρύσειεν, αὐτίκα φερίει τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πόντος διὰ τῶν ρινῶν ἀπορρέουσαντος, τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον εἰς φθίσιν ἀπάγει καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις διόλλυσι.

tabem adducere, quæ vix anni spatio hominem

Καὶ ὄρνεον, φησὶν, ἐπικαλούμενον δίκαιρον ²³, ὅπερ Ἑλληνιστὶ δίκαιον σημαίνει, τὸ μέγεθος ὅσον πέρδικος ὦν, τοῦτο τὸν ἀπόπατον κατορύσσει, ἵνα μὴ εὐρεθῆ· εὐρισκόμενον δὲ ἂν ποθῆ αὐτοῦ ὅσον σησάμου ἑωθεν, ὕπνος ἐπιλαμβάνει, καὶ καθυδύει μηδὲν αἰσθανόμενος, καὶ δύοντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ.

Καὶ ξύλον ἐστὶ, πάρηθον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνοις ²⁴ εὐρίσκεται κήποις· οὔτε ἄνθος φέρει οὔτε καρπὸν, δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας κατὰ γῆς. Ἴστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. Αὕτη ἡ ῥίζα ὅσον σπιθαμὴ λαμβανομένη, οὐ ἂν προσαχθῆ, πάντα ἔλκει πρὸς αὐτὴν, χρυσὸν, ἄργυ-

VARIE LECTIONES.

²¹ φησὶν ὡς A : φησὶ τῶν C. ²² δὲ om. A. ²³ δίκαιρον C. ²⁴ μόνοις C.

NOTÆ.

(41) An huc forte facit Antigoni Narrat. mirab. 160 Ctesiam scribere, in Æthiopia fontem aquam habere instar cinnamonis rubentem, quæ pota vecordes reddat.

(42) Addita et hæc e Bavarico Cod. quæ prætermittenda non duxi.

(43) De Seris Lucian. quoque proditum refert ad

trecentesimo eos vitæ annum pertingere..

(44) Vide inf. p. seq.

(45) Plura excerptis de hac avicula Ælian. lib. iv. cap. 41. De animal.

(46) Apud Apollonium, cum hujus loci mentionem facit (*Hist. mirabil.*, 17), πάρυθον hodie legitur.

ρω, χαλκόν, λίθους, καὶ τὰλλα πάντα πλὴν ἡλέκτρον· εἰ δὲ ἕσον πῆξος ³⁵ ἢ ῥίζα ληθοῦσιν, ἔλκει καὶ ἄρνας καὶ ἄρνας· ταύτη γὰρ καὶ ³⁶ τὰ πλείστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι· καὶ ἐὰν [70 H.] βούλη καὶ ὕδωρ πῆξαι ἕσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβάλων ἕσον ὀβολὸν πῆξεις αἰτέ, καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως, καὶ ἔξεις τῇ χειρὶ αὐτὸ ὥσπερ κηρόν· τῇ δὲ ὀστεραία διαχεῖται. Δίδεται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα.

coagulare velis, obolum unum hujus radice in aquam conjectum, eam coacturam: idem et in vino eventurum, ut manu etiam velut certam tenere possis, postridie tamen solutum iri. Addit etiam celiacis auxiliari.

Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς διαρρέων διὰ τῆς Ἰνδικῆς, ὃ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δύο σταδίοις τὸ εὖρος· ἕνομα δὲ τῷ ποταμῷ Ἰνδοσί· μὲν Ἰπαρχος, Ἕλληνοσί δὲ φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ. Οὗτος τοῦ ἐνιαυτοῦ ^B ἡμέρας ἡλεκτρον καταρρέει. Φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ἔρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος· ὕδατι γὰρ βέβηται τὰ ἄρνα· εἰτα ὥρα ἐστὶν ὅτε δάκρυα φέρει, ὡσπερ ἐμυγαλῆ ἢ πίτυς ἢ ἄλλο τι δένδρον, μάλιστα δὲ εἰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ· εἰτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα αὐτὰ εἰς τὸν ποταμὸν καὶ πήγνυται. Τῷ δένδρῳ δὲ τοῦτο ἕνομά ἐστιν Ἰνδοσί σιπαχώρα ³⁷. Ἕλληνοσί στραφίνα· γλυκὺ ἡδύ. Κάκειθεν οἱ ³⁸ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἡλεκτρον. Φέρεται δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βέρος, ὡσπερ ἀμπέλος, ἔχειν ³⁹ δὲ τὰς ῥώγας ὡσπερ κέρνα τὰ Ποντικὰ.

Ἐν τοῖσδε τοῖς ἔρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοταεῖν ⁴⁰ κυνὸς ἔχοντας κεφαλὴν ἑσθῆτας δὲ φοροῦσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων, φωνὴν δὲ διαλέγονται οὐδεμίαν, ἀλλ' ὠρύονται ὡσπερ κύνας, καὶ οὕτω συνῶσιν αὐ- ^C τῶν τὴν φωνήν. Ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίους κυνὸς ⁴¹, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. Οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ἔρεσι μέγχα τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Μέλανες δὲ εἰσι καὶ ἑκαταεὶ πίνου, ὡσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ, οἷς καὶ ἐπιμέγνυται. Καὶ συνῶσι μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ ⁴² καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσι, ὡσπερ οἱ κωφοὶ ⁴³. Καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν [125 R.] Ἰνδῶν καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἕλληνοσί κυνοκέφαλα. Τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. Παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ τούτου ⁴⁴ ἐστὶ παφυκὸς ἄθος πορφυροῦν, ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἔξτων ⁴⁵ τῆς Ἕλληνοκῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐανθεστέρα. ^D

Ἵτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος ἕσον κύνθαρως, ἐρυθρὰ ⁴⁶ δὲ ὡσπερ κιννάβαρι· πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. Μαλακὸν δὲ ἐστὶν ὡσπερ

buscunque eam rebus admoveris, omnia mox ad se rapturam, aurum, argentum, res, lapides, caeteraque, praeter solum electrum. Sin cubitum longam partem resecuris, jam agnos etiam [et boves, ac caetera animalia] ipsasque adeo aves ad se pertracturam. Nam ⁴⁷ b hujus potissimum auxilio maximam, quas venentur, avium partem incolas capere. Quin etiam, si aquae vel congiam integram

Interlui quoque Indiam flumine non ita magno, lato videlicet duo fere stadia (47). Ἰπαρχος Indis esse fluvio nomen, quod Graece φέρων, φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ, [id est, afferens bona omnia]. Triginta diebus hunc per annos singulos succinum in undis vehere: narrari enim in montibus (qui et ipsi alluantur aqua), exstare ex aqua arbores, quae certo anni tempore, maximeque per triginta continuos dies, amygdalae, pinus, similisque arboris in morem, lacrymis emittant, quae in profluentem delapsae concrecant. Vocari eam arborem Indica lingua sipacora, quae vox Graece significat γλυκὺ, vel ἡδύ, [id est, dulce, suave]. Hinc itaque succinum suum Indos colligere. Vitis item instar racemos ferre arbores pro fructu: earumque acinos ponticae nucis magnitudine esse.

Degere iisdem hisce in montibus homines memorat canino capite (48), qui ferarum pellibus vestiantur. Sermone hos nullo uti, canum tantum more latratum edere, atque ita mutuo sese intelligere. Dentes illis esse quam canibus majores, et caninos similiter ungues, sed longiores ac rotundiores. Montes incolere ad ludum fluvium usque, et colore esse nigro, insignesque justitiae cultores, caeterorum Indorum more, inter quos versentur. Intelligere quoque quae ab Indis dicantur, licet ipsi loqui nimis possint, ut propterea latratu, manibus, atque digitis signa dent, quemadmodum fere surdi ac muti solent. Vocari hos ab Indis calystrios (49), quod Graeci dicerent κυνοκεφάλους, id est canicipites [carnibus eosdem vesci crudis], totiusque gentis capita numerari ad centum et viginti millia. Addit ad hujus fluminis, [jam proxime descripti] fontes, florem nasci purpureum, ex quo purpura tingatur, Graeca ipsa nibilo inferior, imo multo floridior.

Ibidem et animalia (50) nasci scarabaei magnitudine, instar cinnabaris rubentia, quae pedes habeant longissimos, et vermium instar mollia sint: nasci

Ibidem et animalia (50) nasci scarabaei magnitudine, instar cinnabaris rubentia, quae pedes habeant longissimos, et vermium instar mollia sint: nasci

VARIAE LECTIONES.

³⁵ πηξος ζ, ut solet. ³⁶ καὶ ne habeat A an aliud quid non liquet. ³⁷ σιπαχώρα ζ. ³⁸ οἱ om. A. ³⁹ ἔχει A. ⁴⁰ φασὶν — βιωταεῖν A. ⁴¹ ὁμοίως κυνῶν ζ. ⁴² ὀρυγῆ ζ. ⁴³ post κωφοὶ cum A omisi, quae verbo adduntur, καὶ ἀλαλοῖ. ⁴⁴ τούτου τοῦ ποταμοῦ ζ. ⁴⁵ ἦπτον A. ⁴⁶ δὲ post ἐρυθρὰ add. A.

NOTAE.

(47) Hypobarnus legitur apud Plin. lib. xxxvii, cap. 2 exte. ubi et universa ferre bona ex hoc Ctesiae loco reseruitas.
(48) Exscripsit haec (ut Indicorum Ctesiae aliaque pleraque) Aelianus lib. iv, cap. 46, Hist. anim.

(49) Pro mendacio haec habet Philostrat. Refert ea tamen ex Ctesia. Plin. lib. vii, cap. 2.
(50) Leges haec apud Aelianum quoque, lib. iv, cap. 46, De animal.

hæc in illis arboribus quæ succinum ferunt, earumque fructus ad eum modum depascere atque vitare, quo plinius apud Græcos vites perdere ac vastare solent. **48a** Indos itaque animalibus hisce contritis punicea sua saga tunicasque, et quidquid præterea velint, inducere, tinctura longe quam Persica præstantiore.

Narrat insuper hos cynocephalos in montibus habitantes nullum exercere opificium; sed de venatione vivere, ferasque quas occiderint ad solem torrere. Magnam nihilominus pecoris copiam alere, caprarumque et ovium: quarum quidem ovium lac atque oxygala pro potu illis sit. Vesci tamen etiam sipachoræ fructu; e qua [uti dictum est arbore], succinum emanat; dulcem enim illum esse. Hunc item illos fructum arefactum in corbes constipare, ad eum modum quo uvas passas Græci. Eisdem illos cynocephalos ratem quoque extemporariam construere, qua impositum huius fructus onus, ut et purpuræ (sed purgato prius ejus flore) itemque electri, ad ducenta et sexaginta talenta, quotannis avebant: additis talentis totidem illius pigmenti, quo infectiores puniceum colorem inducunt. Electri præterea mille talenta quotannis ad Indorum regem advehere. Imo et alia plura devehere ad Indos venalia, pro quibus vicissim panes, farinam et xylinas vestes accipiant. Habere quoque enses venales, quibus ipsi ad venatam utuntur, cum arcubus et jaculis; peritissimos enim esse jaculandi atque sagittandi, et præterea etiam, quod montes habitent altos atque inaccessos, bello insuperabiles. Regem ipsis pro munere quinto quoque anno præbere trecenta arcuum totidemque jaculorum millia; janæ peltarum centum viginti, et gladiatorum quinquaginta millia. Nullas item apud hos esse domos, sed in antris degere. In venatione jaculis potissimum feras, vel sagittis petere; easdemque persequendo, quod cursus velocitate præsent, etiam assequi. Horum uxores semel duntaxat per mensem, cum menstrua patiuntur, lavare; alias nunquam. Neque vires unquam omnino lavare, sed manus tantummodo abluere. Oleo tamen ex lacte confecto ter saltem mensibus singulis ungi, et pellibus deinde abstergi. Veste ad hæc uti, non villosa, sed e glabris maceratisque pellibus quam tenuissimis, ipsos æque atque uxores: exceptis forte ditissimis inter eos, et iis quidem paucis, qui lineos gestent amictus. Nec item lectorum novisse usum eos, qui extemporaneos sibi toros exstruunt. Hunc apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris, ac reliquas opes his propemodum esse similes. Caudam (5f) insuper habere omnes, tam viros quam mulieres, supra clunes, caninæ similem, nisi quod

σκόληξ. Καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων, καὶ τὸν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφείρει, ὡς περ ἐν τοῖς· Ἕλλησιν οἱ φειρες τὰς ἀμπέλους. Ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρίβοντες οἱ Ἰνδοὶ βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτώνας καὶ ἄλλο ὅ τι ἀν βούλονται. Καὶ εἰσὶ ⁴⁷ βελτίω τῶν παρὰ Πέρσαις βαμμάτων.

Ἵτι οἱ κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐργάζονται, ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὅπως πρὸς τὸν ἥλιον. Τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ καὶ αἴγας καὶ ὄρους ⁴⁸, πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀύγαλα τῶν προβάτων. Ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ σπιταχόρου, ἀφ' οὗ τὸν ἤλεκτρον (γλυκὺς γὰρ ἐστὶ)· καὶ ξηραίνοντες αὐτοὺς σπυρίδας συβράπτουσι, ὡς περ ἐν τοῖς· Ἕλλησι τὴν ἀσταφίδα ⁴⁹. Οἱ δὲ κυνοκέφαλοι σχεδὸν ποιησάμενοι καὶ ἐπιθέντες ἀπάγουσι ⁵⁰ φόρτον τοῦτο καὶ πῆς πορφύρας, τὸ ἀνθος καθαρὸν ποιήσαντες, [καὶ τοῦ ἤλεκτρου ⁵¹] ξ' καὶ σ' [91 H.] τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ὅτω ⁵² τὸ φοινικιον βάπτεται, τοῦ φαρμάκου ἕτερα τσαῦτα. Καὶ ἤλεκτρον χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. Καὶ ἕτερα δὲ καταγόντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. Πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἀγρὰν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια· πάνυ γὰρ καὶ δεινοὶ εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. Ἀπολέμητοι δ' εἰσὶ διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἀβατα καὶ ὑψηλά. Δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεὺς, ἧ μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τσαῦτα, πελτῶν δὲ ἑβ', καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. Τοῦτοις τοῖς κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διακονοῦνται. Θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι. Λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνός, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ⁵³ ἔλθῃ, ἄλλοτε δ' οὐ· οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μὲν, τὰς δὲ χεῖρας ἀπονίζονται. Ἐλαίω δὲ χρῶνται ⁵⁴ τρὶς τοῦ μηνός, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτρέβονται δέσμασι. Τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασεῖαν, ἀλλὰ ψιλῶν τῶν μασθλημάτων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. Οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν λιναῖ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. Κλίνας δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ στιβάδας ποιοῦνται. Οὗτος δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ἧ ἀν πλείστα πρόβατα ἢ ἢ δὲ ἄλλη οὐσία παραπληγία. Οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τῶν ἰσχιῶν, οἰανπερ κύων, μείζονα δὲ καὶ δασυτέραν. Καὶ μίσγονται ταῖς γυναῖξι τετραποδιστὶ, ὡς περ οἱ κύνες. [153 R.] Ἄλλως δὲ μιγῆναι αὐτοῖς ἐστὶν αἰσχυρὸν. Δίκαιοι δὲ εἰσὶ, καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων. Ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ σ', ἔτι δὲ αὐτῶν καὶ σ'.

VARIAE LECTIONES.

⁴⁷ καὶ εἰσὶ A : εἰσὶ δὲ καὶ ζ. ⁴⁸ ὄρους A : ὄις ζ. ⁴⁹ σταφίδα ζ. ⁵⁰ ἐπάγουσι A. ⁵¹ ἤλεκτρον om. pr. A. ⁵² ὅτω] οὕτω ζ. ⁵³ αὐτῆς η. ⁵⁴ χρῶνται ζ.

NOTÆ.

(5f) Caudatorum hominum meminit quoque Plin. lib. vii, cap. 2 in fine.

les, eorum more, cum **ἄλλοις** mulieribus congredi, aliumque congregandi molam omnem pro turpi habere. Iustissimos eosdem esse, vitæque reliquos inter homines longissimæ. Vivere namque ad centesimum usque et septuagesimum, nonnullosque ad ducentesimum quoque annum.

Ἰπὸρ δὲ τούτων ⁵⁵ ἐτέρους φασὶ βιοτεύειν, ⁵⁶ ἄνω **A** ὡν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ. Οὗτοι ⁵⁷ δὲ οἱ ⁵⁸ ἄνθρωποι μάλιστα μὲν εἰσιν ὡσπερ οἱ ἄλλοι Ἴνδοι, ἐργάζονται δὲ οὐδὲν, οὐδὲ ἐσθίουσι σίτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ, τριβάτα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς καὶ αἰγας καὶ ἑ- πίνουσι δὲ τὸ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. Ὅταν δὲ γένηται τινι αὐτῶν παιδίον, οὐ τέτρηται τὴν πυγὴν οὐδὲ ἀποπατεῖ, ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχυρά ἔχει, τὸ δὲ τρήμα σιμῆσθευκε. Αὐτὸ ἀποπατοῦσι μὲν αὐτὸ, οὐρεῖν δὲ ὡσπερ τὸν αὐτοῦ φασιν οὐ πάνυ παχύν ἀλλὰ θαλερόν. Ἐπὶ δὲ πρὸς πῖσι τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὔθις πιδόντες, ῥίξαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γυναικίαν, ἥτις οὐκ ἐξ τῶ γάλα πηγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ ταύτην οὖν τρώγοντες εἰς ἐσπέραν ἐμετον ποῖνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα εὐκόλως.

Ὅτι εἰσιν δύο ἀγριοὶ ἐν τοῖς Ἴνδοῖς, ἴσοι ἵπποις καὶ μέζους· λευκοὶ δὲ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν κερφυροί, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι ⁵⁹ κυανέους. Κέρατα δὲ ἔχει ἐν τῷ μετώπῳ, ἐνὸς πήχεος, τὸ μέγεθος. Καὶ ἐπὶ τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ἐπὶ δύο παλαιστάς τρεῖς τὸ μέτωπον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ ἐστι τὸ κέρατος. Τοῦτο δὲ φοινικεῖον ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ μέλαν. Ἐκ τούτων οἱ πιδόντες ⁶⁰ (πατασκευάζουσι [92 H.] γὰρ ἐκπώματα) σπαρῆν, φασίν, οὐ λαμβάνονται οὔτε τῇ ἰερᾷ νόσῳ, ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἀλλίσκονται, οὐτ' ἂν προπίωσιν οὐτ' ἂν τῷ φαρμάκῳ ⁶¹ ἐπιπίωσιν ἢ οἶνον ἢ ὕδωρ ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἵππομάτων. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι δύο καὶ ἡμεροὶ καὶ ἡγριοὶ καὶ τὰλλα μόνυχα θηρία πάντα ἀστραγάλους οἷα ἔχουσιν ⁶² οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος· οὗτοι ⁶³ δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος ἔχουσιν, ὡς δὲ ἀστράγαλον κέλλιστον ὧν ἐγὼ ἐώρακα, οἰόν- τερ βοῦς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μῦθος, τὴν δὲ χροάν ὡσπερ κιννάβαρι, καὶ διὰ μῦθος. Ταχύτατον δὲ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἀκί- ρωτάτων· οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππο· οὔτε ἄλλο τι διωκόμε- νον καταλαμβάνει. Ἀρχεται δὲ τρέχον βραδύτερον· ἴσον δ' ἂν πλέον ⁶⁴ χρόνον τρέχῃ, ἐντείνεται δαιμο- νίως καὶ μᾶλλον καὶ θάσσον τρέχει. Ἄλλως μὲν ὡν ⁶⁵ ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ πτερά μικρὰ ὄντα περιάγῳσιν ἐπὶ τὴν βοτάνην καὶ τὸ ἵππειας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πύλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κίραται ⁶⁶ καὶ λακτίσμασι καὶ δῆγμασι, καὶ πύλοις καὶ ἵππους καὶ ἀνδρας ἀπολλύουσιν, ἀλι- σπνται δὲ καὶ αὐτοὶ τοξασόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι· ὡς γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. Τὰ δὲ κρέα διὰ τὴν πι-

B Hos ultra scribit habitare alios supra fluvii fluvius fontes, reliquorum Indorum instar nigros, qui neque ipsi quidquam operentur. Quin nec cibo eis vesci ullo, aut aquam bibere; pecoris tantum magnam alere copiam, boum, caprarum, ovium; horum fac bibere, ac nihil præterea. Infantes præterea, qui apud hos nascantur, non habere perforatam corporis sui sedem, usque per eam excrementa ejicere; nam eisi clunes habeant, anus tamen ipso coaluit. Haque nihil ipsos quidem per annum excernere; sed caseosum quid, illudque non conspissatum, at feculentum tantummodo, per urine meatum ejicere. Quod si lacte mane poto, etiam in meridie adhiberint, dulcem apud eos inveniri radicem quamdam, quæ fac illud in eorum ventre coagulari non sinat. Hujus ergo esu vomitum sibi vesperi provocare, per quem omnia facile ejiciant.

Asinos (62), scribit, habet India silvestres, equis ipsis pares, et quandoque majores: qui totum albi corpus, caput solum habent purpureum, oculosque cæruleos. Cornu illis cubitale media procedit fronte [eujus scobs in potu datur, tueturque a mortiferis venenis.] Ejus inferior frontique proxima pars, ad duorum palmorum spatium egregie candida, suprema in acumen desinens, cum summo rubore punicea est; quæ vero inter has media intercedit, nigra. Jam qui ex his bibunt (nam et in pocula torrantur ea cornua) il neque spasmu, ut ferunt, corripuntur, nec morbo sacro. Imo nec veneno possunt lædi ullo, qui modo ante vel post illud haustum, vinum, aquam, aut aliud quidpiam ex hisce poculis bibant. Ac cum cæteri quidem sive mansueti, sive silvestres asini, atque quibus solida ungula est, animalia omnia, neque talos habeant, neque in jecore fel, hæc tamen utraque in his invenire est, et talum certe omnium, quos equidem viderim, pulcherrimum, bovis talo et specie, et magnitudine similem, sed instar plumbi gravem, et nini coloris ad intima usque rubentem. Velocissimum quoque est hoc animal ac robustissimum: ut nec equus, nec aliud ullum assequi hoc persequendo possit. Et remissius quidem initio currere solet: sed miro quodam modo, quo diutius currit, eo incitatur magis, ut plus atque velocius currat. Quod igitur alias nunquam per venationem capi posset, ubi suos pullos adhuc parvulos **49a** ad pascua circumducere cœpit, multo cingitur equitate: ac dum relictis pullis fuga sibi consulere non vult, sed cornu, calcibus, morsibus ita certat, ut multos cum equos,

VARLÆ LECTIONES.

⁵⁵ τούτου ζ. ⁵⁶ β: πωτεύειν Α. ⁵⁷ οὔτοι Α: αὐτοὶ ζ. ⁵⁸ οἱ| καὶ οἱ ζ. ⁵⁹ καὶ et ἔχουσι: om. Α. ⁶⁰ πιδόντες ζ. ⁶¹ τοῦ φαρμάκου Α. ⁶² οὐκ ἔχουσιν adul. rc. Α. ⁶³ οὔτοι| ἔχουσιν αὐτοὶ ζ. ⁶⁴ πλείονα Stephanae. ⁶⁵ οὖν om. Α. ⁶⁶ κέρασι ζ.

NOTÆ.

(52) Totam hanc narrationem, mutatis duntaxat aliquot vocabulis, retulit Ælian. in cap. 52, lib. IV, de animalibus.

tum viros interimat, sagittis tandem ac jaculis confossus (cum vivum nequeat) capitur. Carnes ob amaritatem edi non possunt. Neque vero ob aliud quidpiam, quam propter solum cornu et talos hoc animal venantur.

Indorum in flumine vermis nascitur (55), ait, specie quidem illi non absimilis, qui innasci ficui arbori solet : sed cubitos septem longus (etsi alius alio major, minorque) et ita crassus, ut eum decem annorum puer utroque vix brachio amplecti queat : duos tantummodo habet dentes, supra unum, alterum infra ; his quidquid prehenderit, devorat. Interdum in cæno fluminis commorans, noctu tantum egreditur. Quod si tum forte in bovem aut camelum incidit, morsu correptum in flumen trahit, totumque præter solum ventrem, vorat. Capitur grandi hamo cujus ferreis catenis hædum sive agnum alligaverint. Captum (54) per dies triginta suspensum tenent, suppositis vasis, distillatque interea temporis ex eo liquoris tantum, quantum decem cotylæ Atticæ capiant. Post diem tricesimum vermem ipsum abjiciunt, oleumque probe ac tuto reconditum ad solum Indorum regem afferunt ; nam aliorum nemini aliquid hujus olei apud se habere licet. Cui-cunque autem rei hocce oleum fuerit superfusum, eam accendit ; adeoque ligna ipsa atque animalia comburit : neque aliter extinguï potest, quam multi crassique luti injecto.

Sunt apud Indos arbores cedro aut cupresso proceritate pares, palmæ foliis ; paulo tamen latioribus et absque sinu sive axilla. Florem habent lauri vasculæ similem, sed fructum nullum ferunt. Nomen illis Indice Carpion, Græce μυροφόρα. Distillant ea hac non admodum frequenti arbore, olei cujusdam guttæ, quas lana de trunco abstersas in lapideos deinde alabastros exprimunt. Modice illud rubrum est, et crassiusculum suavissimi prorsus odoris, quem etiam ad quintum usque stadium dif-fundi aiunt. Soli autem regi, ejusque propinquis id habere conceditur. Ex eo cum Indorum rex ad Persarum regem aliquid misisset, vidisse 496 se nar-rat Ctesias, talemque odorem percepisse, qualis neque verbis exprimi, neque cum alio ullo conferri posset.

Caseum item ac vinum omnium suavissimum habere hos narrat, idque se gustando expertum didicisse.

Fons, ait, in Indiis est quadrata forma, quinque circiter ulnarum ambitu. Hujus aqua ita intra saxum continetur, ut a labro ad ipsam trium cubitorum spatium intercedat, aqua vero ipsa trium similiter ulnarum altitudinem teneat. Lavant in ea (cum

Α κρότητα ἄβρωτά ἐστι. Θηρεύεται δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. quidpiam, quam propter solum cornu et talos hoc

Ἐστὶ ἐν τῷ ποταμῷ τῶν Ἰνδῶν ὅτι σκώληξ γίνεταὶ τὸ μὲν εἶδος, οἰόνπερ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, τὸ δὲ μῆκος πῆχαις ἑπτὰ, καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάτους· τὸ δὲ πᾶχος δεκαετία παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χεραὶ περιλαβεῖν. Ἐχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἓνα ἄνω καὶ ἓνα κάτω· [156 R.] καὶ ὅτι ἂν λάβωσι τοῖς ἰδοῦσι, κατεσθίουσι. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ κλύτῳ τοῦ ποταμοῦ διαιτῶνται, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται, καὶ ἐάν τι ἐντύχη ἢ ἐν τῇ γῆ βοὶ ἢ καμήλῳ καὶ δάκρῳ, συλλαδῶν ἔλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πάντα κατεσθίει πλην τῆς κοιλίας. Ἀγρεύεται δὲ ἀγκίστρω μεγάλῳ, ἔριφον ἢ ἄρνα ἐνδησάντων ἢ καὶ ἀλύσει Β σιδηραῖς ἐναρμωσάντων. Ἀγρεύσαντες δὲ τριάκοντα ἡμέρας κρεμῶσιν αὐτὸν ἢ καὶ ἀγγεῖα ὑποτιθέασι, καὶ ρεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικᾶς τὸ πλήθος. Ὅταν δὲ παρέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀποβρίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλίσ-μενοι ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἄλλῳ δὲ οὐκ ἐξεστὶν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. Τοῦτο τὸ ἔλαιον, ἐφ' ὃ ἂν ἐπιχυθῆ, ἀνάπτει, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα, καὶ ἄλλως οὐ σβέννεται εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

Ἐστὶ ἐστὶ δένδρον ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὡσπερ κέδρος ἢ κυπάριστος ἢ, τὰ δὲ φύλλα ὡσπερ φοῖνιξ, ὀλίγον πλατύτερα· καὶ μασηχάιδας οὐκ ἔχει. Ἀνθεῖ δὲ ὡσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. Ὀνομάζεται δὲ C Ἰνδοιστὶ μὲν κάρπιον, Ἑλληνιστὶ δὲ μυροφόρα. Ἐστὶ δὲ σπάνια. Ρέουσι δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔλαιον σταγόνες, οὗς ἢ ἐρίφῳ ἀναψῶντες ἀπὸ τοῦ δένδρου ἀποπιέζουσι εἰς ἀλαβάστρους λίθινους. Ἐστὶ δὲ τὸ μὲν χρῶμα ἀπύρεμα· ὑπέρυθρον καὶ ὑπόπαχυ, ὄζει δὲ πάντων [93 H.] ἥδιστον· ὄζειν δὲ φασὶν αὐτὸ καὶ ἐπὶ πέντε σταδίοις. Μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητόν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. Καὶ ἐπεμψεν ἢ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ, καὶ φησὶν ἢ ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ σφραγισθῆναι δσμῆς οἴας οὔτε εἰπεῖν ἦν οὔτε εἰκόσαι.

Ἐστὶ τὸν τυρὸν καὶ τὸν οἶνον πάντων φησὶ γλυκύ-τατον, ὡς αὐτὸς, φησὶ, φαγὼν διὰ πείρας ἔμαθεν.

Ἐστὶ κρήνη ἢ ἐν Ἰνδοῖς φησὶν, ὅσον πάντε ὀργυιῶν ἢ περιμέτρος, τετράγωνος ἢ δέ. Ἐστὶ δὲ τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ· βάθος δὲ εἶναι μέχρι τοῦ ὕδατος τριῶν πηχῶν, τὸ δὲ καθ' ὕδατος τριῶν ὀργυιῶν. Λούοντα δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότατοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες

VARLÆ LECTIONES.

ἢ μάλιν τῷ Ἰνδῷ. ἢ πῆχεων ζ. ἢ ἐάν τι ἐντύχη Α : τούτων δε ἂν ἐντύχη τι ν ζ. ἢ ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ καὶ ζ. ἢ αὐτὸ Α. ἢ δ] ἢ Α. ἢ κυπάριστος ζ. ἢ οὗς] ποινε ἀς? ἀνάψαντες ζ. ἢ καὶ ἐπεμψεν Α : ἐπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ζ. ἢ φασὶν ζ. ἢ κρήνη ζ. ἢ τετράγωνος om. ζ.

NOTÆ.

(53) Hæc ipsa, atque alia de hoc verme plura, excerpit ex Ctesia Ælian. lib. v, cap. 3, *De animal.*
(54) Idem de eo et Philostratus refert.

καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες· κολουμῶσι δὲ ἐπὶ πόδας A
ρίπτοντες· ταυτοῦς. Ὅταν δὲ εἰσπιδῶσιν, ἐκβάλλει
αὐτοῦς τὸ ὕδωρ ἄνω. Οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρ-
ρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν ἦ ζῶον ἐκρίπτει εἰς τὸ
ἐξῆρον, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός, καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ
ἐμβαλλόμενα πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου ¹⁹ καὶ χρυ-
σοῦ καὶ χαλκοῦ· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. Ἔστι δὲ τὸ
ὑδωρ πάνυ ψυχρὸν καὶ ἴδῦ πειν· ψύφον δὲ παρέχει
μέγαν, ὡσπερ ζέον ἐκ λέβητος. Καθαίρει δὲ τὸ ὑδωρ
τοῦτο ἀλφούς καὶ ψωριῶντας. Καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ
Baλλάδη, Ἑλληνιστὶ δὲ ὠφέλιμη.
lobete bullientis. Sanat hæc vitiligine et scabie laborantes : vocaturque lingua Indica *Ballade*, Græca
ὠφέλιμη, id est, *utilis*.

Εἰσὶν ²⁰ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδοῖς, ὅπου ὁ κάλα- B
ρος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄχρι
καὶ τριῶν μυριάδων. Τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ
τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ τὰ τικτόμενα ὀδόντας· ἔχει καὶ
τὰ ἄνω καὶ τὰ ²¹ κάτω πάνυ καλοῦς· καὶ τὰς τρίχας ²²
τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰς ὀφρύσι πολιὰς ²³ ἔχει
πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα ²⁴, καὶ τὰ ἄρρενα. Μέ-
χρι μὲν οὖν ἅ ἐτῶν λευκάς ἔχει· ἕκαστος τῶν ἀνθρώ-
πων ἐπιπέμπει τὰς τρίχας καθ' ²⁵ ὅλου τοῦ σώματος,
ἄρχονται δὲ ἐκίθεν μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐτῶν
γενομένους ²⁶ ἔστιν ἰδεῖν αὐτοῦς πάσας ἔχοντας με-
λαίνας ²⁷, [157 R.] ἔχουσι δὲ οὗτοι· οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ
ἐκτὴν δεξιὰ καὶ ἐπὶ ἑκατέρῃ ²⁸ χεῖρι, ὡσαύτως ἀνὰ
ἐκτὴν καὶ τοῖς ποσὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύ-
τως. Εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμισταί, καὶ βασιλεῖ τῶν
Ἰνδῶν ἔπονται τοξόται τούτων πενταχιχίλιοι καὶ C
ἑκατονταῖα. Τὰ δὲ ὠτὰ φησι τριηκῆκαῦτα ἔχειν, ὥστε τοὺς
βραχίονας αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν
ἀγκυῶν, καὶ ὅπισθεν τὸν νῶτον ὑπὲρ αὐτὰ ²⁹ συγκα-
λύπτειν· τὸ δὲ οὐς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θιγγάνει.

Est autem in Æthiopia stupendi prorsus roboris animal quoddam *crocollas* (57) appellatum, vulgo
εμφολέαια. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines evocare, et accedentes
devorare, habere ideam leonis magnanimitatem, equi velocitatem, et tauri robur, ac ferro quidem ex-
pugnari. In Eubœa quoque Chalcidica felle carere illius loci oves, carnesque harum admodum esse
amaras, ut ne canes quidem iis vesci queant. Aiunt et ultra Maurusias fauces æstate complui regionem,
hieme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem esse quemdam, qui pro aqua oleum scaturiat, quo
etiam incolæ ad cibos omnium generis utuntur. In regione adhæc, cui Metatridæ nomen, non ita prope
mare, esse fontem, qui media nocte vehementissime exundans, magnam efficiat piscium copiam in
terram, ut nec colligendis iis incolæ sufficientes, maximam partem in sicco fetere sinant.

Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας λέγει τὰ D
ληθέστατα γράφειν, ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδῶν
γράφειν, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν ἰδόντων ³⁰,
πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν
διὰ τὸ μὴ δόξαι τοῖς μὴ τεθεσμένοις ³¹ ἀπιστὰ συγ-
γράφειν. Ἐν οἷς καὶ ταῦτα ³².

purgandi corporis causa, tum ut morborum omne
genus abarceant) ludorum spectatissimi quique,
cum uxoribus ac liberis : et natant in pedes sese
conjicientes. Nam quando insiliunt, ejaculatur eos
aqua sursum. Neque homines ita solummodo in su-
blime jact, sed quodvis etiam animal, vivum illud
sit sive mortuum, in siccam ejicit terram : imo et
quæcunque in eam injiciuntur (55) ; si ferrum, au-
rum, æs, atque ærgentum (quæ sola in fundum de-
miunt) excipias. Aqua ipsa perfrigida est, et potu
suavis ; quæ et strepitum edit magnum, qualis in

Versatur in illis Indiæ montibus (56), in quibus
calanius Indicus nascitur, genus hominum quoddam
ad triginta millia, quorum feminæ semel duntaxat
in vita pariunt setum, pulcherrime infra supraque
dentatum, omnibusque tam feminis quam masculis
jam inde a nativitate, et capitis et superciliorum
pili canent. Usque ad tricesimum ergo ætatis, an-
num, albos habet eorum quilibet totius corporis
pilos, qui deinceps nigrescere incipiunt, dum sexa-
gesimo demum anno omnes omnino nigri facti
conspiciantur. Octonos habent isti, viri æque ut
mulieres, in utraque manu digitos, ac totidem in
singulis quoque pedibus. Sunt etiam strenui ad-
modum milites, ut Indorum ex his regem sequan-
tur quinque sagittariorum jaculatorumque millia.

Aures vero illis tantæ ait esse magnitudinis, ut ad
cubitum usque dependentes brachia obtegant, et a
tergo invicem tangentes totos operiant humeros.

Hæc dum scribit Ctesias atque fabulatur, vult tam-
men verissimam scripsisse videri, additque, vel ipsum-
met suis spectasse oculis (58), quæ scribit ³³ 50a, vel
ab oculatis certe testibus accepisse : imo et his
longe magis admiranda prætermisisse, ne cui forte,
qui hæc nunquam viderit, indigna fide scripsisse
videatur. Hic igitur illa desinunt.

VARIE LECTIONES.

¹⁹ καὶ ἀργύρου post. χαλκοῦ ponit. ζ. ²⁰ ἔστιν A ²¹ τὰ add. A. ²² καὶ τρίχας ἐν τῇ ζ. ²³ πολιὰς
A : πεπολιωμένοις ζ. ²⁴ θήλεια ζ. ²⁵ καθ'] καὶ A : δι' ζ. ²⁶ γενομένους ζ. ²⁷ post μελαίνας cum A
omisi τρίχας. ²⁸ ἑκάστη ζ. ²⁹ ὑπὲρ αὐτὰ A : ἅπαντα ζ. ³⁰ ἰδόντων A : εἰδόντων ζ. ³¹ τεθεσμένοις A :
ταῦτα θεασαμένοις ζ. ³² ἐν οἷς καὶ ταῦτα om. C. addit ing. rc. A : ἐθέλω μὲν ψεῦδεσθαι λέγειν καὶ αὐ-

NOTÆ.

(55) Antigonus Hist. mirab. 165, hanc narratio-
nem attingit additque ἄν τι ἐμπέση πλάγιον, ὀρθὸν,
ἐκβαλεῖν. Vitiose autem ibi legi, τὰ εἰς αὐτὴν ἀφαιρέμενα
καταλείψασθαι, omissa negatione pro μὴ καταδέχ-
σθαι : ex hoc, puto, Ctesias loco intelliges.

(56) Vide supra in pr. h. cod. Plin. lib. vii, c. 2.

(57) Assutum hoc e cod. Bavarico, si forte hoc
pertineat.

(58) Hujus etiam Diodorus Sicul. meminit lib. iii
Bibl. cap. 3, legendum Æliani cap. 22, lib. vii De
natura animal.

LXXIII.

A

OΓ.

Heliodori Æthiopicon libri x.

Legimus Heliodori *Æthiopica*. Opus est dramaticum, ea phrasi, quæ argumentum conscriptum deceat; multa etenim est in eo sine affectatione simplicitas atque jucunditas. Affectibus præterea rerum partim præsentium, partim speratarum, aut insperatarum, temperata narratio est, salute sæpenumero præter opinionem in mediis calamitatibus allata. Verba quoque adhibentur significantia, et pura, quæ si interdum, ut par est, in figuram deflectantur, perspicua tamen sunt, evidentèrque propositam rem exhibent. Periodi etiam, pro subjecta re, aptæ, quippe aliquanto breviores contractioresque. Compositio denique, ut cætera omnia, narrationi ipsi accommodata, qua viri quidem feminæque refertur amor, sed qui castitatis præferat desiderium, custodiamque accuratam.

Dramatis hujus argumentum auctori præbuere Theagenes et Chariclea, caste inter se ac pudice amantes, cum ultro citroque jactati errarunt, et capti etiam identidem, fidem tamen conjugalem constantèr servarunt. Ergo nomina horum adducuntur, et summatim quidquid passi sunt egerunt. Atheniensium festus dies, quo, Chariclea sacerdote, Theagenes cursu certat. Ab oculis tunc natus invicem amor ortusque ex eo morbus in Chariclea, quæ ræpta, non invita, e domo Chariclis, qui parens habebatur. Raptor vero, opera Calasiridis, Theagenes. Abnavigatio atque appulsio in Zacynthum. Navarchus Charicleæ amore capitur, et ficta promissio facta a Calasiride conjugii. In littore Chariclea hospitio accepta, et indicium factum a piscatore, qui receperat, Trachinum quemdam, latronum præfectum, virginis raptum meditari. Hinc Calasiridis fuga et Charicleæ: quos Trachinus insectatus, navem capit, captusque amore est, et Chariclea nuptias velle fugit. Expostulatio Theagenis ut fratris, Calasiridis vero ut parentis, qui et voti compotes redditi. Maris hinc tempestate subortæ, et naufragium vitant 59b, et ad quamdam Ægypti oram navem appellant. Charicleæ nuptiarum a Trachino facta mentio, et Calasiridis ficti parentis promissa atque deceptio, nuptiali epulo instituto. Peloris amor, incitante Calasiride, et contentio D Trachini et Peloris super Chariclea. Strages hinc tandem nata, mutuaque latronum internecio, quam ipsa quoque Chariclea mittendis in illos telis multum promovit. Luctus Charicleæ super Theagene vulneribus strato. Aliorum iterum latronum incur-

Ηλιοδώρου Αἰθιοπικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἡλιοδώρου Αἰθιοπικόν 99. Ἔστι δὲ τὸ σύνταγμα δραματικόν, φράσει δὲ πρεπούση τῇ ὑποθέσει κέχρηται· καὶ γὰρ ἀφελεία καὶ γλυκύτης [94 H.] πλεονάζει. Καὶ πάθει δὲ τὰ μὲν παρούσι, τὰ δὲ ἐλπίζομενοι, τὰ δὲ καὶ 96 ἀναλίπτοις διαποικίλλεται ἡ διήγησις, καὶ παραδόξοις ἐκ 96 συμφορῶν σιτητραις, λέξεσι τε εὐσφημοῖς καὶ καθαραῖς. Καὶ εἰ που, ὡς εἶκός, καὶ ταῖς εἰς τροπὴν κλινούσαις ἀποχρήσαιτο, εὖσημοὶ τε εἰσι καὶ ἐναργῶς παριστώσαι τὸ προκειμένον. Περίοδοι σύμμετροι καὶ πρὸς 96 τὸ βραχύτερον ὅλα δὲ συσταλλόμεναι 97. Καὶ ἡ συνθήκη δὲ καὶ τὰλλα τῶ λόγῳ ἀνάλογα. Ἐρωτα μὲν ἀνδρὸς δὲ φαίνεται καὶ γυναικὸς, σωφροσύνης δὲ δείκνυσι πόθον καὶ φυλακὴν ἀκριβοῦ.

Καὶ ἔστιν αὐτῶ ἡ τοῦ δράματος ὑπόθεσις Χαρίκλεια καὶ Θεαγένης, σώφρονες ἀλλήλων ἔραστοι, καὶ πλάνη τοῦτων καὶ αἰχμαλωσία παντοδαπὴ καὶ φυλακὴ τῆς σωφροσύνης. Τὰ δὲ ἐμπερόμενα ὀνόματα καὶ ὡς ἐν κεφαλῶν τὰ πάθη καὶ αἱ πράξεις, ἐροτὴ Ἀθηναίων καὶ Χαρίκλεια ἱερατεύουσα καὶ Θεαγένης σταδιοδρόμος, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔρωσ ἀπὸ τῆς ἡφώς, καὶ νόσος Χαρικλείας ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, καὶ ἀρπαγὴ ταύτης ἔκουσης ἀπὸ Χαρικλέους, ὃς ἐνομιζέτο αὐτῇ πατήρ 98· Θεαγένης δ' ἦν ὁ ἡρακλεῖς διὰ Καλασίριδος. Ἀπόπλους καὶ κατάπλους ἐπὶ Ζάκυνθον, καὶ ἔρωσ τοῦ ναυάρχου πρὸς Χαρίκλειαν, καὶ πεπρασμένη παρὰ 99 Καλασίριδος τοῦ γάμου ὑπέσχεσις, καὶ κατάλυσις παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῶν περὶ Χαρίκλειαν, καὶ μήνυσις παρὰ τοῦ ὑποδεξαμένου ἀλιέως ὅτι Τραχινὸς ὁ λήσταρχος ἀρπαγὴν τῆς κόρης βουλεύεται, καὶ ἀπόπλους διὰ τοῦτο Καλασίριδος καὶ τῶν περὶ Χαρίκλειαν, [100 H.] καὶ ἐπιβίωξις Τραχινού, καὶ κατάληψις τῆς νεώς, καὶ ἔρωσ Τραχινού, καὶ ὑπόκρισις εἰς συγκατάθεσιν Χαρικλείας, καὶ ἐξάιτησις Θεαγένους ὡς ἀδελφοῦ, ὡς δὲ πατὴρ Καλασίριδος, καὶ ἐκπλήρωσις τῆς αἰτήσεως, καὶ τριχομῖα θαλάσσης, καὶ διαφυγὴ ναυαγίων, καὶ προσηρησις μέρεσι τισὶ τῆς Αἰγύπτου, καὶ Τραχινὸς τοῦ γάμου Χαρικλείας μνημονόχομος, καὶ Καλασίρις ὁ δῆθεν πατήρ ὑπισχυόμενος, καὶ ἀπάτη. καὶ γαμήλιος εὐωχία, καὶ Πέλωρος ἔρωσ Καλασίριος 1 παροτρύνοντος, καὶ ἔρις Τραχινού καὶ Πέλωρο; περὶ Χαρικλείας, καὶ τέλος σφαγὴ καὶ ἀπώλεια παρ' ἀλλήλων τῶν ληστῶν συνεργούσης καὶ Χαρικλείας τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ τοῖς τοξέμασι, καὶ θρήνος Χαρικλείας ἐπὶ Θεαγένην 2 τραύμασι κείμενον. Ἀηστῶν

VARIAE LECTIONES.

τὸς τὸν τοιοῦτον Κνίδιον συγγραφέα, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀπισχυρίζονται οἱ παρὰ τοῖς ἀνατολικωτέροις μερεσιν ἐμφιλοχωρήσαντες ἡμέτεροι ἑωραχέναι, καὶ τοῦ νεκροῦ δὲ σώματος, ὃ οὐ πρὸ πολλοῦ Ἰταλοὶ τινες διεκόμεσαν ἐνταυθοῖ, ἀνθέλωμαι φάναί ἴσως ἀληθεύειν αὐτόν. 96 αἰθιοπικὰς: cf. cod. 94. Ἰαμβλίχου δραματικόν. 97 καὶ ante ἐλπ. ponit. ζ. 98 ἐκ| δὲ ἐκ ζ. 99 πρὸς A: εἰς ζ. 97 συσταλλόμεναι add. A. 96 πατήρ. καὶ ἑσπ. ζ. 99 παρὰ A: περὶ ζ. 1 Καλασίριδος ζ. 2 malim Θεαγένει — κείμενον.

NOTÆ.

(58') Contra refert Lucian. lib. 1, *Veræ histor.* Ctesiam de Indis scripsisse & μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε.

εὐάν Ἑλλων ἔφοδος, καὶ τούτων ἐπὶ Χαρικλείῃ ἔκ-
 κληξ, εἶτα σύλληψις αὐτῆς καὶ Θεαγένους, καὶ
 ἀπεργωγῆ πρὸς Θύαμιν, ὃς ἐπῆρχε τῶν Βουκόλων
 ληστῶν· τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὄνομα, ὅσοι τὴν νῆσον
 ἔφουον. Ἐρᾷ πάλιν Θύαμις Χαρικλείας, καὶ ὁ Θεα-
 γένης εἰς ἀδελφὸν ὀνομάζεται. Ἐπιδρομὴ κατὰ τῶν
 Βουκόλων καὶ πόλεμος, καὶ σφαγὴ τῶν Βουκόλων, καὶ
 φυγὴ Θυάμιδος, καὶ φυγὴ Ἐρμούθιος. Κνήμων καὶ
 Θεαγένης³ καὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ Χαρικλεία, καὶ Θίσθη
 κατὰ τὰς εἰσόδους τοῦ σπηλαίου ἐσφαγμένη καὶ
 κειμένη νεκρά, καὶ Θεαγένους ὡς⁴ ἐπὶ Χαρικλείῃ
 κεινός· ἀφόρητον, ἕως ἔνδοθεν Χαρικλεία [95 Π.]
 ἀνεδόθη. Καὶ ἀπορία ἐπὶ τῆς Θίσθης τῆς σφαγῆς⁵,
 καὶ Ἐρμούθιος ἐπ' αὐτῆ ὀδυρόμενος. Καὶ ἀποπορεία⁶
 Κνήμωνος καὶ Ἐρμούθιος, καὶ δι' ἑτέρας Χαρικλείας⁷
 καὶ Θεαγένους, καὶ Κνήμων ἀπολιμπάνων Ἐρμου-
 θιν. Καὶ συνάντησις Καλασίριος καὶ Κνήμωνος, καὶ
 ἐκθήσις τῶν συμπεσοντων ἀλλήλοις, Κνήμων μὲν
 περὶ Θίσθης καὶ Δημαινίτης⁸ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ
 ἐξοστρακισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης δυστυχίας, Καλασίρις
 δὲ περὶ Χαρικλέους καὶ περὶ Χαρικλείας καὶ Θεα-
 γένους. Καὶ θρήνος ἐπὶ τούτοις. Εἶτα Κνήμων εὐαγ-
 γελίζομενος ὅτι σώζοιτο Χαρικλεία καὶ Θεαγένης,
 καὶ ὅτι Θύαμις αὐτὸν τε χάκεινους εἶχε. Ναυσικλῆς
 ἔγνω Χαρικλείαν, παρ' ᾧ καὶ Καλασίρις ἔκει, ἐν⁹
 ὄψεσσι Θίσθης¹⁰· καὶ ταραχὴ διὰ Θίσθην Κνήμω-
 νος (ἕξει γὰρ αὐτὴν τεθνηκυῖαν), καὶ χαρὰ ἐπὶ Χα-
 ρικλείαν¹¹. Ἐπιζήτησις πρώτη Θεαγένους, καὶ γάρ-
 ρος Κνήμωνος καὶ Ναυσικλέας. Καὶ ἀποδημία
 Καλασίριος σὺν Χαρικλείῃ ἐπὶ τὴν Θεαγένους ζήτη-
 σιν. Καὶ γραῦς καταλαμβανομένη ἐπὶ παιδί¹² κατὰ
 πόλεμον πεσόντι κωκύουσα καὶ μαγγανείαις¹³ τὸν
 τῷ παιδὸς ἐπιρωτώσα νεκρὸν καὶ Χαρικλεία καὶ
 Καλασίρις ὀρώντες τὰ¹⁴ ποιούμενα. Ἐρώτησις πάλ-
 λιν βιαία πρὸς τὸν νεκρὸν, εἰ περιτωθεὶ αὐτῆ¹⁵ ὁ
 ἔτερος υἱός· καὶ ἀρὰ κατὰ τῆς μητρὸς, ὅτι βιάζεται
 καὶ ὅτι πράττει ἀθέμιστα¹⁶, καὶ ὅτι καὶ¹⁶ ὁ ἕτε-
 ρος υἱὸς σφαγῆσται¹⁶, αὐτὴ δὲ πρὸ ἐκείνου ἀνθ' ὧν
 ἀθέμιτο εἰς τὸν νεκρὸν ἔδρασε. Καὶ σφαγὴ τῆς γραῦς,
 κλάτρυται βορατίου ἀκούσης περιπεσούσης.

Θύαμις καὶ Θεαγένης καὶ τὸ ἄλλο ληστρικὸν σύν-
 πημα ἐπὶ πόλιν Αἰγυπτίων Μέμφιν, ἐπὶ ἀναζητήσει
 τῆς ἱερωσύνης, ἣν αὐτὸν¹⁷ ἀφελὼν ὁ νεώτερος εἶχεν
 ἀδελφὸς Πετοσίρις· καὶ θόρυβος περὶ τὴν πόλιν.
 Καὶ Ἀρσάκη προκαθημένη καὶ παύειν ἐπιχειροῦσα
 τὸν πόλεμον, [161 R.] καὶ μονομαχεῖν ἀλλήλοισιν τοῖν
 ἀδελφοῖν ἐπιτρέπουσα, καὶ τῷ νικῶντι τὴν ἱερωσύ-
 νην ἀρμάζειν δικάζουσα. Μάχη τῶν ἀδελφῶν καὶ
 ἔκωντος Πετοσίριος· ἀπειρος γὰρ οὗτος ἦν πόλεμου,

VARIÆ LECTIONES.

³ Κνήμωνος καὶ Θεαγένους ζ. ⁴ καὶ add. A. ⁵ ὡς delet A. ⁶ τῆ σφαγῆ Hoeschelius : libri τῆς σφαγῆς.
⁷ ἀπορία ζ. ⁸ δημαινίτης ζ. ⁹ ἐν] ἐν τῷ ζ. ¹⁰ Θίσθης ζ. ¹¹ ἴμο Χαρικλεία ¹² παιδίω ζ. ¹³ μαγ-
 γανείαις ζ. ¹⁴ ὀρώντες καὶ τὰ ζ. ¹⁵ αὐτῆς ζ. ¹⁶ ἀθέμιτα ζ. ¹⁷ καὶ ante ὁ add. A. ¹⁸ σφαγίξεται ζ.
¹⁹ αὐτῶν ζ.

NOTÆ.

(59) Bucolorum in Ægypto meminit Strabo, lib.

viii.

(60) Thermonthis est in libris excussis.

PATR. GR. CIII.

sus, qui aspectu Charicleæ consternati animo, eam
 deinde rapiunt cum Theagene, et ad Thyamin ad-
 ducunt. Is erat latronum Bucolorum (59) (sic enim
 appellabantur, qui eam insulam tenebant) præfectus.
 Ardet et hic Charicleam, Theagenesque frater no-
 minatur. Impetus item in Bucolos fit, pugnaque
 excitata, horum oritur cædes : Thyamis fuga dila-
 psus, Hermuthis (60) quoque, et Cnemou, atque
 Theagenes. Chariclea interim illo in antro [ad
 quod abducta fuerat] remansit, ad cuius ostium cæca
 jacebat Thisbe, qua visa tanquam super Chariclea
 ingens Theagenis dolor exstitit, donec ex imo antro
 Chariclea acclamaret. De Thisbes cæde hæsitatio,
 et super ea Hermuthis luctus, ac fletus (61). Abitus
 Cnemonis atque Hermuthis, aliaque ex parte Cha-
 ricleæ atque Theagenis. Cnemou ab Hermuthi dis-
 cedens Calasiridi occurrit ; narrant utrinque, quæ-
 cunque acciderint ; Cnemou quidem de Thisbe,
 et Demænete (62) noverca, deque exsilio per testu-
 larum suffragia, præter alia adversa : Calasiris
 vero de Charicle et Chariclea, atque Theagene.
 Utrunque comploratio ob hæc ipsa mala. Mox Cne-
 mon lætum narrat nuntium, Theagenem et Char-
 cleam superstites etiamnum esse ; se enim cum il-
 lis in Thyami manibus fuisse. Nausicles autem,
 apud quem et Calasiris habitabat, Charicleam addu-
 cit, sub Thisbes nomine. Ad hujus ergo nomen tur-
 batur Cnemou, quod nosset eam mortem obiisse :
 verum mox gaudium oritur super Chariclea. Inve-
 stigatio primum Theagenis, nuptiaque Cnemonis,
 et Nausicleæ. Calasiridis item peregrinatio cum
 Chariclea, ut Theagenem inveniant. Anus depre-
 hensa, quæ filium bello extinctum lamentaretur,
 magicisque artibus ac superstitione filii cadaver
 consuleret : aspicientibus **51a** Calasiride et Cha-
 riclea quæ fierent. Interrogat illa iterum diris ad-
 hibitis cadaver, alterne filius viveret, et impreca-
 tur mortuæ matri, quod vi ageret, ac per nefas ; al-
 terum ergo filium occisum iri, sed illam prius, eo
 quod injuriam mortuo fecisset. Vetulæ interitus,
 per hastæ fragmentum invite morientis.

Thyamis et Theagenes cum reliqua latronum
 manu in Ægypti urbem Memphiin ibant, ut sacer-
 dotium ille a fratre Petosiri natu minore occupatum,
 repeteret. Hinc tumultus ad urbem excitatus. Ar-
 sace ad urbem sedens, ab armis discedere, duello
 vero fratres confligere jubet, victorem sacerdotio
 dignum idoneumque fore iudicans. Singulare de-
 hinc fratrum certamen, Petosiri invito, utpote ar-
 mis ferendis insueto, Thyamide contra belligerandi

(61) Lego ἀπὸ πορστὰς, uti exigit Heliodori narratio.
 (62) Libri editi secundam syllabam per diphthongum
 exprimunt Demænete.

periti-simo. Fratrem hic itaque tergum vertere, abjectisque armis se proripere cogit. Insectatur Thyamis, et urbem sæpius cursu ambiunt. Thyamin Theagenes sequitur, quem visum deperit Arsace, Oroondati conjux. Superveniunt Calasiris et Chariclea. Et ille quidem liberos cognito in mutuum cædem ruere (Calasiridis enim filii Thyamis ac Peto-siris erant) accurrit, et clamore sublato, ægre cædem inhibuit, quod vix parentem liberi agnoscerent. Chariclea ibi in Theagenem incidit, ac positus deinde armis, sacerdotium Thyamis adeptus a patre est, qui mox vita decessit.

En iterum insidiæ Arsaces in Theagenem adolescentem, et Charicleam. Cybeles quoque ancillæ promptum ad omnia obsequium, domum Arsaces eos evocantis, hujus quoque amor in Theagenem immodicus, machinis omnibus nequitiae adhibitis, viisque quæsitis omni delinimentorum genere. Prævium hæc accedit consilium Cybeles, quæ venenatum Charicleæ poculum miscuit, sospite tamen Chariclea, sibi necem attulit venefica. Cruciatius atque ærumna Theagenis et Charicleæ, quod Arsaces amorem Theagenes detrectaret. Chariclea ignis pœna condemnatur, sed is Pantarbes (63), lapidis beneficio exstinguitur. Sic evasit in præsentia Chariclea. Arsace interim furibunda necem in posterum diem machinatur Charicleæ. Oroondates, Arsaces maritus, mittit [Bogoan eunuchum] qui noctu hos juvenes secum sumpsit. 51^b Sic enim imperatum fuerat, postquam Cybelis illius, spe potiundi Charicleæ nuptiis frustratus, quæcunque ab Arsace parata essent, ad herum profectus nuntiasset omnia.

Æthiopum mox irruptio, raptusque Theagenis et Charicleæ, atque ad Hydaspem Æthiopum regem abductio narratur, et ut ille quidem Soli deo, Chariclea vero Lunæ consecratur victima. Hinc certamina et sacrificia, præsentibus Sisimithro, gymnosophistarum principe, cum suis gymnosophistis, atque Persina regis uxore. Postulat Chariclea sui defendendi potestatem fieri apud Hydaspem. Causa dicta est, judicante Sisimithro, testibusque superstitibus probantibus, Hydaspis ac Persinæ filiam esse Charicleam. Regi non satis persuadetur; qui etiam sic hostiam, patriæ legi moribusque obsecutus, cædere illos parat. Populus contradicit. Sic sursum libera abire jussa Chariclea, quæ quidem liberatio incredibilem omnibus peperit lætitiâ. Sed iterum Charicleæ discrimen creatum. Theagenes vincitus, ut hostia aris adhibetur. Variæ multæque eo nomine apud parentem preces, sed ille liberationem Theagenis, impunitatemque abnuit. Animo itaque externata Chariclea, omnia quæ sibi et Theageni adversa accidissent, matri enar-

A Θύαμις δὲ ἐγεγόνει ἐμπειρότατος. Διδὸς καὶ τρέπεται τὸν ἀδελφόν. Ὁ δὲ πάντα βίβας φεύγει, καὶ ἐπιδιώκει Θύαμις, καὶ κυκλοῦται πολλάκις ἢ πόλις ὑπὸ τοῦ δρόμου. Καὶ παρέπεται Θεαγένης Θυάμιδι, καὶ ἐρᾷ τοῦτον ἰδοῦσα Ἀρσάκη ἢ Ὀροονδάτου¹⁸ γυνή. Καὶ καταλαμβάνει Καλάσιρις καὶ Χαρίκλεια. Καὶ ὁ μὲν ἰδὼν τοὺς παῖδας κατ' ἀλλήλων φωνῶντας (παῖδες γὰρ Καλασίριδι Θύαμις καὶ Πετόσιρις) προστρέχει, ἀναβοᾷ, μὴ τις ἐπέσχε τὸν θάνατον μόλις τῶν παιδῶν αὐτῶν ἐπεγνώχοντος· ἢ δὲ Χαρίκλεια ἐπιπίπτει Θεαγένει. Καὶ τοῦ πολέμου συσταλέντος¹⁹ δέχεται Θύαμις τὴν ἱερωσύνην παρὰ²⁰ πατρός, αὐτὸς δὲ τελευτᾷ.

Ἄλλῃ πάλιν ἐπιβουλή Ἀρσάκης κατὰ τῶν νεανιῶν Θεαγένους καὶ Χαρίκλειας, καὶ Κυβέλης τῆς θεραπαινίδος αὐτῆς πρόθυμος εἰς πάντα ὑπουργία, καὶ πρόσκλησις αὐτῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Ἀρσάκης, καὶ ἔρωσ αὐτῆς πρὸς Θεαγένην ἀκατάσχετος, καὶ μηχαναὶ πᾶσαι καὶ μέθοδοι κακώσεων τε καὶ θεραπειῶν, καὶ ἐπιβουλή [96 H.] Κυβέλης διὰ φαρμάκου κατὰ Χαρίκλειας. Σωτηρία Χαρίκλειας· καὶ ἀναίρεσις, δι' ὧν ἀναίρειν ἐμελέτησε, Κυβέλης. Στρέβλωσις καὶ κάκωσις Χαρίκλειας καὶ Θεαγένους, ὅτι μὴ συντίθεται πρὸς τὸν Ἀρσάκη ἔρωτα ὁ Θεαγένης· καὶ Χαρίκλειας εἰς πῦρ καταδίχη, καὶ τοῦ πυρός διὰ τῆς παντάρθης τοῦ λίθου κατάσβεσις, καὶ τῆς Χαρίκλειας τέως ἄφρασις, καὶ Ἀρσάκη μαινομένη καὶ θάνατον ἐς αὐτῶν Χαρίκλεια εὐτρεπίζησασα. Ἀποστολή Ὀροονδάτου τοῦ²¹ τῆς Ἀρσάκης ἀνδρός, καὶ ἀνάληψις διὰ τῆς νυκτὸς τῶν νεανιῶν· τοῦτο γὰρ προσετέτακτο, ἐπεὶ ὁ παῖς τῆς Κυβέλης ἀποτυχῶν τοῦ πρὸς Χαρίκλειαν γαμοῦ, πάντα, ὅσα τῇ Ἀρσάκη διαπέπρακτο²², πρὸς τὸν δεσπότην ἀπάρας ἀπήγγειλεν.

Ἐπίθεσις τῶν Αἰθίοπων, καὶ ἀρπαγὴ Θεαγένους καὶ Χαρίκλειας, καὶ πρὸς Ὑδάσπην τὸν βασιλέα τῶν Αἰθίοπων ἀπαγωγὴ. Εἶτα ἀφιέρωσις τούτων εἰς τὸ τυθῆναι, τὴν μὲν τῇ Σελήνῃ, τὸν δὲ τῷ Ἥλιῳ. Εἶτα ἀγῶνες καὶ θυσίαι, καὶ Σισιμίθρου τοῦ πρώτου τῶν γυμνοσοφιστῶν καὶ αὐτῶν παρουσία, καὶ Περσίνης τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. Καὶ αἵτησις Χαρίκλειας ἵνα δικαιολογηθῇ Ὑδάσπῃ, καὶ δικαιολογία, καὶ κρίσις Σισιμίθρου καὶ μαρτυρία ὅτι Χαρίκλεια παῖς εἴη Ὑδάσπου καὶ Περσίνης. Πείθεται μάλιστα Ὑδάσπης. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀγειν ἔμελλεν εἰς θυσίαν τιμῶν τὸν πάτριον νόμον. Ὁ δὲ δῆμος ἀπηγόρευε, καὶ ἀφίεται Χαρίκλεια, καὶ χαρὰ πάντων ἐπὶ τῇ ἀφέσει. Ἄγων πάλιν ἄλλος Χαρίκλειας, Θεαγένης ἐτι δέσμιος ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, καὶ λόγοι περὶ αὐτοῦ²³ πρὸς τὸν πατέρα πολλοὶ καὶ ποικίλοι, τοῦ δὲ πατρὸς ἀπόνυσις ἐπὶ τῇ ἀθώσσει Θεαγένους, καὶ ἀδημονία Χαρίκλειας, καὶ πρὸς τὴν μητέρα ἐξαγόρευσις πάντων, ὅσα αὐτῇ συνηνέχθη καὶ Θεαγένει. Καὶ ἀριστεία Θεαγένους ἐπὶ τῷ ταύρω, καὶ τοῦ δήμου τέρψις. Ἐτι ἀριστεία ἐν τῇ πρὸς τὸν Αἰθίοπα τὸν μέ-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ Ὀροδάτου ζ. ¹⁹ συστάντος ζ. ²⁰ περὶ ζ. ²¹ τοῦ add. A. ²² διεπέπρακτο ζ. ²³ περὶ αὐτοῦ vulgo post matέρα ροιουut.

NOTÆ.

(63) De qua vide Ctesia Indica supr., et Philostr. lib. III de Vita Apollonii.

γιστον πάλη, καὶ νίκη λαμπρά, καὶ κρότος τοῦ δή-
μου· [164 R.] ἀλλ' ἔτι πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μετὰ τοὺς
σπαρφόρους Θεαγένης ἀγόμενος. Χαρικλῆς ἀπὸ Ἀθη-
νῶν πρὸς αὐτὸ τὸ στάδιον ἐπιστάμενος ²⁴, καὶ τὸν
βασιλέα τὴν νομιζομένην αὐτῷ θυγατέρα αἰτούμενος.
Καὶ συγκατάθεσις βασιλέως διδόναι, ἂν αὐτὸς εὐρή-
ε ἢ οὐχ ἠύρισκεν ²⁵. ἀρπαγὴ τε ὑπὸ αὐτοῦ καὶ
εὐρρὸς Θεαγένους, καὶ βοή, ὡς Οὐτός ἐστιν ὁ τὴν
ἐμὴν ἀρπάσας ἐξ Ἀθηνῶν θυγατέρα, καὶ κρίσις, καὶ
τῶς ἀθώωσις καὶ Θεαγένους Σισιμιθροῦ ἐπικρίναν-
τας καὶ μηκέτι τὴν ἐπ' ἀνθρώπων ὀλίθρην θυσίαν
γίνεσθαι διατυπώσαντος. Εὐφροσύνη ἀπάντων καὶ
θυμῆδια πολλή, καὶ Θεαγένης καὶ Χαρικλεία ²⁶ μετὰ
μυρίους κινδύνους ἀλλήλους ἀπολαμβάνοντες, καὶ τὰς
κινδύνους ἢ μὲν παρὰ τῆς μητρὸς, ὃ δὲ παρὰ τοῦ
κείνου ἐκδεχόμενοι, καὶ θύοντες, καὶ πρὸς τοὺς
γάρμους εὐτρεπίζόμενοι.

τῆσιν. Sacerdotiis itaque illa quidem matris, hic
adorant.

Ταῦτα δὲ συνέγραψε Φοίνιξ ἀνὴρ Ἀμινδηνός ²⁷
θεοσοῦ καὶ Ἡλιόδωρος· ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.
Τούτων δὲ καὶ ἐπισκοποῦ ²⁸ τυχεῖν ἀξιώματος ὑστε-
ρὸν φασιν.

ΟΔ'.

Θεμιστίου πολιτικοὶ λόγοι ²⁹ λζ'.

[97 H.] Ἀνεγνώσθησαν Θεμιστίου Ἄρθροι πολιτικο-
ὶ. ὧν εἰσι καὶ οἱ πρὸς Κωνσταντίνον τὸν βασιλέα
καὶ εἰς Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον, ἀλλὰ
καὶ εἰς Θεοδοσίον, τοὺς βασιλεῖς, ἐπαίνους αὐτῶν
καὶ ἐγκώμια περιέχοντες. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σα-
φῆς καὶ ἀπέριττος καὶ ἀνθηρὸς, καὶ λέξει πολιτι-
καῖς καὶ εἰς τὸ σημνόν τι ἐπικλινούσας χρώμενος.
Ἦπραξαι δὲ μάλιστα ἐν τοῖς Οὐάλεντος ³⁰ χρόνοις,
ὡς καὶ τῶν αὐτοῦ λόγων δῆλον· ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου
ἔτι νέος ἦν, ὅφ' οὐ καὶ ἐνετέγη τῇ τῶν Ῥωμαίων
γεροσσίᾳ, ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν Ῥώμῃ γερου-
σίαν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπιστολῇ ἀπο-
σταλείσα ³¹ ἠλοῖ. Πατὴρ δὲ ἦν Θεμιστίου Εὐγένιος,
καὶ αὐτὸς φιλοσοφῆσας.

Τούτου τοῦ Θεμιστίου εἰς πάντα τὰ Ἀριστοτελικὰ
φέρονται ὑπομνήματα· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ μετα-
φράσεις αὐτοῦ εἶδομεν, εἰς τὸ χρησίμους ἐπιτετη-
μένας, τῶν τε Ἀναλυτικῶν καὶ τῶν Περὶ ψυχῆς βι-
βίων καὶ τῶν Τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως καὶ ἐτέρων
ταύτων. Εἰσὶ δὲ καὶ εἰς τὰ Πλατωνικὰ αὐτοῦ ἐξ-
ηγητικὰ νόμοι, καὶ ἀπλῶς ἐραστῆς ἔστι καὶ σπου-
δαῖτης φιλοσοφίας.

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ ἐπιστάμενος ζ. ²⁵ εὐρίσκειν ζ. ²⁶ Θεαγένους καὶ Χαρικλείας ζ. ²⁷ Ἀμινδηνός] Εμμενός corr. A.
²⁸ ἐπισκόπου ζ. ²⁹ Οὐάλεντου ζ. ³⁰ ἀποσταλείσα ἐπιστολῇ ζ.

NOTÆ.

(64) Emisenus est in edito Heliodoro extremo.
(65) Tricez in Thessalia; auctores Socrat. lib. v,
cap. 21, et Niceph. lib. xii, cap. 34. Addit hic,
episcopatum deponere maluisse Heliodorum, quam
sua hæc Ἐρωτικά, olim in adolescentia conscripta,
superservierunt.

(66) Hujus Orationes Græce dedit H. St. Alias

(a) Orationem xxxvii^m edidit Ang. Mai. a. 1816.

rat. Theagenes interim taurum fortiter pugnando
superavit, ingenti spectantis plebis voluptate :
Æthiopum item maximum palestra vicit, illustrique
victoria parta, plausum etiam populi meruit. Du-
citur nihilominus ad aras coronatus, ut hostiæ instar
cadat Theagenes. Charicles tum sorte Athenis pro-
fectus, huic stadio astabat filiamque uti credebat
suam ab ipso rege postulat. Spondet rex daturum
si amissam reperisset. Verum illam non inveniebat.
Arripitur deinde, trahiturque Theagenes ab Charicle
clamante : Hic meam Athenis rapuit filiam. Lata
denique sententia, qua et Theagenes tandem in-
demnis est declaratus, ipso etiam adjudicante Sisi-
mithro, neve posthæc humanis victimis mortalium
damno litaretur statuente. Gaudium hinc cuncti atque
lætitia exsultare, Theagenes etiam et Chariclea,
quod tot tantisque defuncti periculis invicem pot-
soceri beneficio acceptis, et re divina facta, nuptiis

Hæc quidem Heliodorus Theodosii F. domo
Phœnix Amindenus (64), conscripsit, finivitque
historiam : quem etiam episcopi (65) post dignitate
auctum ferunt.

LXXIV.

52a Themistii orationes civiles xxxvi (a).

Loctæ sunt Civiles orationes (66), Themistii sex
et triginta. Harum aliæ ad Constantinum imper.
habitæ : in Valentem quoque, et Valentinianum mi-
niorem, sed et in Theodosium August. laudibus eos
encomiisque celebrantes. Sermo illi apertus, saper-
vacaneis carens, ac floridus. Verbis usus quidem
est vulgaribus, sed in gravitatem aliquantum flexis.
Floruit potissimum Valente rerum potito, ut vel
orationes ipsæ loquuntur. Constantio imperante,
juvenis etiamnum erat, a quo et in senatum
Romæ lectus est, quemadmodum Cæsaris de illo ad
senatum Rom. missa epistola fidei facit. Pater
Themistio Eugenius nōmine, qui et ipse philosophiæ
operam dedit.

Hujus Themistii in omnia fere Aristotelis scripta
feruntur, non solum Commentaria, sed etiam Me-
taphrases (67), utiliter et compendio scriptæ : ut
Analyticorum, ut librorum De anima, et Physicæ
auscultationis, similiumque operum. Platonis etiam
quædam exposuit : cætera philosophiæ amans in
primis, ac perstudiosus.

præterea ἀνεκδότους apud Petr. Pantinum, amicam
singularem, vidimus. Legendus et D. Baron. card.
tom. IV Annal. eccles.

(67) Exstat hodie Paraphrasis in Aristot. lib.
viii Φυσικῆς ἀκροάσεως Græce atque Latine. Item in
lib. De cælo, De anima, parvaque (ut vocant) Natura-
lia. Lege Suidam.

Lesbonactis orationes politicæ xvi.

Lectæ sunt et Lesbonactis *Orationes politicæ* sexdecim (68). Illic autem Lesbonax ... LXXV.

Joan. Philonomi *Libellus contra Joannem patriarch. CP. cognom. Scholasticam* (69).

Legi Joan. Philonomi *Libellum adversus ea, quæ pro certo dogmate, De sancta ac consubstantiali Trinitate* divine tradidit B. Joannes Scholasticus, archiepiscopus, Constantinopolitanus in oratione sua Catechetica, quam Justino [minore] imperante habuit prima indictione (70).

Dictionis genere sui similis est, perspicuus videlicet, nihilque intensum habens, aut grave; verum argumentationis forma, non impius modo, sed et putidus, atque imbecillus est, ut ne umbratili quidem veritatis specie, propria potuerit colorare adversus pios sophismata. Naturas etenim atque essentias, deosque commentus, nullas inde non ore infrenatò in Christianam (71) fidem blasphemias vomit istud identidem: « Unum quam multa significat (72) » anxie nimis, nimiumque minute connectans. Ita per suam artificiosam, ut illi quidem videtur, nugacitatem, vel pueriles potius ineptias, mystagogiam nostram theologiam nihili se facere, insolenter jactavit. At non 52b in hoc solum argumentandi genere infirmus est, ac demens, sed et in aliis omnibus suis, quorum quidem auctor est, scriptis. Excipio illa, quæ, aliorum inventa compilans, sibi vindicavit. Longissime enim infra eos auctores est, qui falsum norunt a vero dijudicare, et ad ipsa sensorum acumina pertingere. Quæ ergo sibi subdititia arrogat, servant illa quidem scriptorum characterem: attamen sunt in iis nonnulla, maligno improboque orationis veluti victu quodam atque apparatu ab ipso corrupta, id quod germanum erat in ipsis auctoribus, ac masculum, amiserunt: suntque iis similia compositis, quæ quidem natura optima, ob cibi tamen victusque rationem, illegitimum quid, et improbum præ se ferant. Verumtamen in hoc ipso libro sanctorum Patrum dicta colligit: ut Gregorii cognomento Theologi, et Basilii Magni, Athanasii item illius variis malis exerciti, quam habet propositam, minime promoveant.

LXXVI.

Fl. Josephi *Antiquitatum Judaicarum libri* xx.

Legimus Flavii Josephi *Judaicæ antiquitatis* libri VARIAE LECTIONES.

61 λόγω] αὐτοῦ λόγῳ ζ. 62 καὶ θεότητος add. A. 63 τούτοις ἐστὶ τοῖς ἐπιχειρήμασιν A: τούτων τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἐστὶν ζ. 64 ὑπεβάλλετο] ἠλλίθι αυίσιυμ. 65 λίαν δὲ ἐστὶν ζ. 66 ἐς ζ. 67 ἀπέβαλετο

A Λεσβώνακτος λόγοι πολιτικοὶ ις'. Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ Λεσβώνακτος Λόγοι πολιτικοὶ δεκαεξί. Οὗτος δὲ ὁ Λεσβώναξ... ΟΕ'.

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου βιβλιόδηρον κατὰ τῶν ἐνθέως δογματισθέντων Περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος ὑπὸ τοῦ ἐν ἀγίοις Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀπὸ Σχολαστικῶν, ἐν τῷ Κατηχητικῷ λόγῳ 21, ὃν εἶπεν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπιμεμήσεως βασιλευόντος Ἰουστινίου.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὁμοίως αὐτῷ· σαφὴς τε γὰρ καὶ οὐδὲν μετέχων τόνου ἢ σπινότητος. Τοῖς ἐπιχειρήμασι δὲ οὐ μόνον ἀσεβῆς, ἀλλὰ καὶ λίαν σαθρὸς καὶ ἀνίσχυρος [165 R.] καὶ μηδ' ἐπιπολαίω φαντασία τῆς ἀληθείας τὰ οἰκτα δυνηθεὶς ἐπιγρῶσαι κατὰ τῆς εὐσεβείας σοφίσματα· φύσεις γὰρ καὶ οὐσίας καὶ θεότητος 22 καὶ θεοῦ πλασάμενος, ἐντεῦθεν ἀθυροστομῶς πᾶσαν βλασφημίαν τῆς Χριστιανῶν καταχέει 23 πίστεως, τὸ ἐν πᾶσα σημαίνει ἰσχυρολογῶν· κάκ τῆς τεχνικῆς αὐτοῦ, ὡς οἶεται 24, ματαιολογίας, μᾶλλον δὲ παιδαριώδους ἀπειροκαλλίας, τὴν θεολογικὴν ἡμῶν ἐξουθενεῖν ἐφφράξατο μυσταγωγίαν. Οὐ μόνον δ' ἐν τούτοις 25 ἐστὶ τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἀσεβῆς καὶ ἀνόητος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτοῦ συντάγμασιν, ὧν ἐστὶν αὐτὸς πατήρ, ἀλλὰ μὴ ἀλλαχόθεν ἐκκλέψας τὰς εὐρέσεις ὑπεβάλλετο 26, λίαν ἐστὶν 27 ἀπρεκτισμένος τῶν συνιδεῖν ἐχόντων τὸ ψεῦδος ἢ τἀληθές καὶ τῶν εἰς 28 δριμύτητα τεινόντων νοημάτων ἐφάψασθαι. Ἄ δ' ἐστὶν αὐτῷ ὑποβολιμαία, σώζει μὲν τῶν φύσεων τὸν χαρακτήρα, πλὴν ἐστὶ καὶ ἂ τῇ μοχθηρᾷ παρ' αὐτοῦ διαίτη καὶ διεσκευῇ τοῦ λόγου τὸ γενναῖον καὶ ἀρβενωπῶν τῶν γεννησάμενων ἀπεβάλλετο 29, καὶ ἐστὶν ὡσπερ σύνθετα, φύην μὲν δριστα, τροφή δὲ καὶ διαίτη τὸ νόθον καὶ μοχθηρὸν ὑποφαίνοντα. Πλὴν ἀλλ' ἐν γε τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ Πατέρων ῥήσεις παραφέρει, τοῦ τε Θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου Ἀθανασίου τε τοῦ πολυάθλου καὶ τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρῶλου· ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ συντελοῦσιν οὐδ' αὐταὶ εἰς τὸν προκειμένον καὶ ἡσθεθμένον σκοπόν.

ac B. Cyrilli, quæ tamen causam ipsius ipsiam,

D ΟΥ'.

Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγοι κ'.

[98 H.] Ἀνεγνώσθη Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς LECTIONES.

68 κατὰχέεται ζ. 69 ὡς οἶεται A: προσοίεται ζ. 70 ἡντινὸν ἐστὶν ἐπιχειρήμασιν ἐστὶν ζ. 71 ὑπεβάλλετο] ἠλλίθι αυίσιυμ, nescio an recte.

NOTÆ.

(68) Lesbonactis duæ leguntur *Orationes*: politica una, de bello Corinthio; altera protreptica, ad pugnam cum Lacedæmoniis. Historiam refert Thucyd. lib. vii. Antiquior hic illo Lesbonacte est, quem sub Augnsto philosophum egisse scribit Suidas. (69) Hujus Joannis patriarchæ mentio est supr. cod. 24. Quem sanctum dictum puta ex formula tantum Græcorum. Vide D. Bar. tom. VII. (70) Ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπιμεμήσεως Glossarium

vetus indictionem interpretatur. Sup. in Hesychio ἐνδεκάτην ἰνδικτιῶνα extulit. (71) Hinc atque alium merito, ut a fide Christiana abhorrens traducitur a Conone et sociis sup. cod. 25. (72) Τὸ ἐν πᾶσα σημαίνει, ἰσχυρολογῶν. Quo fere modo apud Cassiod. in vita B. Chrysosti. legimus Arianos cecinisse. «Ubi sunt, qui dicunt tria virtute unum?»

ὑφαιολογίας. ἐν λόγοις κ'. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς Μωυ-
 αῖως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συνάδων τῇ Μωυσαίῳ
 συγγραφῇ ⁵⁰, ἔστι δὲ ἐνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμε-
 νος. Κάτεισι δὲ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πρὸς Ῥωμαίους
 Ἰουδαίων πολέμου· ἐβασίλευε δὲ τότε τῶν Ἰουδαίων
 Ἀγρίππας ὁ τοῦ Ἀγρίππα τοῦ μεγάλου παῖς, δ, Ἰη-
 σοῦν τὸν τοῦ Γαμαλιήλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος
 ἔβασί Ματθία τῷ ⁵¹ Θεοφίλου. Πρῶτος δὲ Ἀντιόχος
 καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, ἀφ' οὗ τοῖς Ἰουδαίοις
 ἀρχιερωσύνης ἐγνώσθη ἀξίωμα, εἰς ταύτην τὴν τολμη-
 ρὴν κατέστη ἐγχείρησιν· τὸν γὰρ Ὀνίαν, ᾧ Μενέλαος
 ἐπίκλην, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενοι καὶ ἀνελόντες,
 εἶτα καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες, καθ-
 ιστήσιν Ἰακίμον ⁵², γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος ⁵³, οὐκ
 ἔντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. Πρὸ δὲ τούτου διὰ βίου
 ἀρχιερατεύειν νενομίστο ⁵⁴ ἀπὸ Ἀαρῶνος ἀρξάμενος,
 καὶ καὶ παρὰ πατρὸς ⁵⁵ τὴν τιμὴν διεδέχετο. Τελευ-
 τήσαντος δὲ Ἰακίμου ⁵⁶, τρισὶν ἑνιαυτοῖς ἀρχιερα-
 τεύσαντος, ἔμεινεν ἡ πόλις ἑνιαυτοῦς ἑπτὰ χωρὶς
 ἀρχιερέως. Ὁ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου ἔγγονος ⁵⁷ Μα-
 θθίας ⁵⁸ καὶ οἱ τοῦτου παῖδες, τὴν προστασίαν τοῦ
 ἔθνους πιστευθέντες καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν,
 Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστῶσιν. Ἐξ ἧς γενεᾶς ἦν
 καὶ Ἰούδας ὁ ἐπικληθεὶς Ἀριστόβουλος, δς καὶ πρῶ-
 τος διάδημα περιέθετο, ἀρχιερεὺς δ' ⁵⁹ αὐτὸς ἄμα
 καὶ βασιλεὺς χρηματίσας. Καὶ ἐπιθιούς ἑνιαυτὸν
 ἐν, διδόχον ἔσχε καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ιερα-
 τείας ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν (Ἀλέξανδρος αὐτῷ ἔνομα),
 [168 B.] δς ἐπεθίω τῇ ἀρχῇ ἔτη κζ'. Καὶ διέδραμεν
 ἡ βασιλεία μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης τοῖς ἀπὸ Ἀσα-
 μοναίου σωζομένη μέχρις Ὑρκάνου, δν Πομπήτιος
 ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς, κορθήσας τὰ Ἱεροσόλυμα,
 τὴν μὲν βασιλείαν ἀφελίτο ⁶⁰, ἀρχιερατεύειν δὲ τοῦ
 ἔθνους κατέλιπεν· ἄρξας δὲ πάντα ἔτη ⁶¹ τριάκοντα
 καὶ τρία αἰχμάλωτος ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Πακῆρου
 τῶν τῆς Παρθυηνῆς δυναστῶν γίνεται, καὶ καθίστα-
 ται ὑπ' αὐτῶν ὁ τοῦ Ἀριστοβούλου ἀδελφοῦ υἱὸς Ἀν-
 τιγονος βασιλεὺς. Ὀν τρεῖς μῆνας καὶ τρία ἔτη
 ἄρξεντα Σόσιος ⁶² ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Ἡρώ-
 δης ὁ πρῶτος, ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίτου
 τοῦ ἱεροβούλου καὶ τῆς Κύπριδος τῆς Ἀραβίσης
 καίς, ἐξεπολιόρησαν, Ἀντώνιος δὲ εἰς Ἀντιόχειαν
 ἐναγθέντα ἀνεῖλε. Καὶ παύεται ἰδὸ Ἀσαμωναίων ⁶³
 γένος, καὶ λαμβάνει τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλείαν
 παρὰ Ῥωμαίων Ἡρώδης· δς τοῖς τυχοῦσι νέμων
 τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ τὸ αὐτὸ
 εὖτο ποιεῖν ἀρχὴ γέγονε καὶ παράδειγμα. Κά-
 τεισιν οὖν, ὡσπερ εἴρηται, ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς
 εἰσοῖς βιβλίοις, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κοσμογονίας,
 μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ τελευταίου πρὸς Ῥωμαίους
 Ἰουδαίων πολέμου, καθ' ὃν καιρὸν Ἰουδαίων μὲν
 ἐβασίλευεν ὑπὸ Ῥωμαίων καταστάς Ἀγρίππας ὁ τοῦ

brox XX. A mundi creatione apud Mosen initium
 ducit, qui cum etsi magnam partem concinit, in-
 terdum tamen diversus abit, pergitque usque ad
 bellum cum Romanis Judaicum. Judæis tum rex
 imperabat Agrippa, Agrippæ Magni F. qui Jesum
 Gamalielis F. pontificatu dejecit, suffecitque Mat-
 thiam Theophili F. Quo audaciæ post cognitam
 Hebræis sacerdotii dignitatem primus omnium An-
 tiochus ejusque dux Lysias conando progressus est.
 Oniam enim illi, cui Menelao cognomentum fuit,
 pontificio submoverunt necaruntque: quin et filium
 paternæ dignitatis successione privarunt, subrogato
 Jacimo (73) e genere quidem Aaronis, sed alterius
 familiæ. Olim vero per omnem vitam Pontificatum
 gèrere, jam inde ab Aaronis temporibus, et filium
 in demortui patris dignitatem succedere lex jube-
 bat. Mortuo autem post triennii pontificatum Jacimo,
 septennio deinde civitas pontifice caruit. Quare
 cum ex Asamonæi (74) stirpe Matthiæ (75) hujus-
 que filiis gentis Judaicæ esset credita præfectura,
 bellumque iidem cum Macedonibus gessissent, Jo-
 natham pontificem creant. Ex qua stirpe et Judas
 cognomento Aristobulus fuit, qui et 53a diadema
 capiti primus imposuit. Regis ergo idem hic jure
 simul, et sacerdotii usus, anno uno superstes, suc-
 cessorem reliquit regni simul et pontificatus fra-
 trem, cui Alexandro nomen. Gessit hic imperium
 annos septem et viginti. Ab hoc pervenit deinceps
 regnum cum sacerdotio, Asamonæi posteris serva-
 tum, ad Hyrcanum usque, quem Romanorum dux
 Pompeius, captis Hierosolymis, regno quidem spo-
 liavit, sacerdotium tamen summum Judaicæ gentis
 gerere permisit. Præfuit in universum annos tres
 et triginta, cum sub Pharnabazo et Pacoro Par-
 thorum præfectis captus est, suffectusque ab illis rex
 Aristobuli fratris filius Antigonus. Hunc ipsam, cum
 annos tres, totidemque menses imperasset, Sosius
 quidem Romanorum dux et Herodes primus (is qui
 Antipatri Ascalonitæ sacerdotis, et Cypridis Ara-
 bicæ filius fuit) debellarunt. Antonium autem Antio-
 chiam perductum necavit. Ita finem Asamonæa so-
 bohis habuit, et imperium Judæorum a Romanis.
 Herodes sumpsit. Ille cuius pontificatum præbens,
 successoribus, ut idem auderent, caput exstitit at-
 que exemplum. Pertingit itaque, ut supra diximus,
 hic scriptor libris viginti, ab orbe condito auspi-
 catus, ad initium usque belli ultimi Judæorum cum
 Romanis: qua tempestate in Judæa regnavit, auc-
 toritate Romanorum, Agrippa, Agrippæ F. Syriæ
 vero ac Judææ præfectus fuit Gesius Florus, is qui
 Albino successit; ejus impotentem dominatum,
 crudelitateque Judæorum natio non ferens, tu-

VARIAE LECTIONES.

⁵⁰ γραφῇ ζ. ⁵¹ τῷ τῷ τοῦ ζ. ⁵² καθιστῶσιν Ἰακίμον ζ. ⁵³ Ἀαρῶν, ζ. ⁵⁴ νενομίστο a. l. A.
⁵⁵ παρὰ τοῦ πατρὸς ζ. ⁵⁶ Ἰακίμου ζ. ⁵⁷ οἱ—ἔγγονοι C. ⁵⁸ ματθίας C. ⁵⁹ ὁ δὲ ὁ ζ. ⁶⁰ ἀφελίτο ζ.
⁶¹ ἔτη om. A. ⁶² Σούριος ζ. cf. Hulsan. ad Joseph. B. Jud. i proœm. 7. ⁶³ Ἀσαμωναίων ζ. ⁶⁴ τοῦτο.
 ποιεῖν ἀρχῇ) τοῦτο ἀρχῇ A, τοῦτο ποιεῖν καταλιπὼν ἀρχῇ ζ.

NOTÆ

(75) Al. Alcimo, vel Jacchimo.

(74) De his multa doctiss. Oriolanus episc. Jo-

seph. Stephanus in cap. Machabæor.

(75) Al. Matathæ.

mutuari cœpit, melius esse rata multos simul et in libertate, quam lente ac paulatim, et in servitute exstingui. Altero certe præfecturæ Flori, Neronis vero decimo anno, bellum agitari cœptum, finisque est Josephi Historiæ: de cuius stylo supra dicere memini.

τροπῆς, δωδέκατον δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς, ὅτε ὁ πόλεμος ἐλάμβανε κίνησιν· ἐν οἷς καὶ τῆς ἱστορίας τῆς πέρας. Οἷος δὲ τὴν φράσιν ἐστίν, ἔμπροσθεν εἰρηται.

Genus illi Judaicum, et sacerdos ipse, patris quoque stirpem e sacerdotibus longa majorum serie ducebat: nam mater regii sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissime inter contribules sacerdotio posita summo, et regno. Natus ergo Josephus ex illa matre, et Matthia, 53^b anno primo Caii Romani imperatoris, jam inde a teneris unguiculis philosophiæ studiis sese dedit. Annum B deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Judæorum sectas appulit (tres (76) autem numerantur) omnesque magno animi studio persecutus est, ut omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæc fere sectæ illæ: Pharisæi, Sadducæi et Esseni (77). Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique viro tres annos utitur (78), qui solitariam erat vitam austere pridem complexus, cui vestimentum arborum folia, alimentum vero herbæ sponte natæ præbebant: et frigida insuper sæpius interdum noctaque lavabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad undevicesimum ætatis annum urbem repeliit, Pharisæorum potissimum hæresim secutus, quam ei fere similem faciunt (79), quæ apud gentes Stoica est appellata. Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Jam enim turbati res cœperant Judæorum, multisque ipsi agitari tumultibus. Dein Galilæorum ductor creatus, rempublicam bene gessit, et multas variasque æmulorum (80) in republica administranda insidias evitavit. Cum inimicis etiam moderatius agendo, non raro eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod adversus Romanos invitus suscepit, fortiter Jolapitis sustinuit. Vivus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit: quem in se humanum sensit, ac perbenignum jam tum, et vero amplius postquam Romanum obtinuit imperium: neque solum illum talem expertus est, sed etiam liberos ejus Titum ac Domitianum, qui parentis

Ἀγρίππῃ, ἐπετρόπευε δὲ τῆς Συρίας καὶ Ἰουδαίας Γέσιος Φλώρος, Ἀλβίνου διάδοχος· οὐ τὴν κακουργίαν καὶ ὠμότητα τὸ Ἰουδαίων ἔθνος οὐ φέροντες· ἐστασίασαν, [99 H.] χρείστων ἠγησάμενοι ἀθρόον καὶ σὺν ἐλευθερίᾳ ἢ κατ' ὀλίγον καὶ σὺν δουλείᾳ ἀπολέσθαι. Δεύτερον δ' ἦν ἑξ ἑτοῦς Φλώρου ἐπι-

Ἔστι δὲ ὁ ἰώσηπος γένος μὲν Ἰουδαῖος ἱερεὺς καὶ ἐξ ἱερῶν τὰ πρὸς πατρὸς ἀνωθεν καταγόμενος, ἐκ βασιλείου δὲ ἑφελῆς ὑπὸ τῆς μητρὸς· τῶν γὰρ Ἀσαμωναίων παιδῶν, οἱ ἐπὶ μακρότατον τῶν ὁμοφύλων ἱεράτευσάν τε καὶ ἐβασίλευσαν, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. Γίνεται δὲ ἑξ αὐτῆς καὶ Μαθθίου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Γαίου Ῥωμαίων ἡγεμονίας Ἰώσηπος, ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν· περὶ δὲ τὸ ἔκκαιδέκατον ἔτος γεροντὸς ἐπέβαλε καὶ ταῖς παρὰ Ἰουδαίους αἰρέσεις (τρεῖς δ' εἰσὶ) καὶ πίσας εὐτόμως μετῆι ὑπὲρ τοῦ πασῶν πείραν ελληφτότα ἐλέσθαι τὴν ἀμείνω. Εἰσὶ δ' αἱ αἰρέσεις Φαρισαῖοι Σαδδουκαῖοι καὶ Ἑσσηνοί· ἃς διεθλῶν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν ἔρημον, κάκει συνδιατρίβει ἀνθρώπων τινὶ τὸν ἐρημικὸν ἀθλοῦντι βίον ἐπὶ ἔτη τρία. Ἦν δὲ τῶ ἀνθρώπων ἐσθῆς μὲν ἐκ δένδρων, καὶ τροφῆ τῶν αὐτοφυῶν αἱ βοτάναι, καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς πρὸς ἀγνείαν. Ἐκείθεν περὶ τὸ ἔννεακαίδεκατον ἔτος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν, τὴν Φαρισαίων αἰρέσιν στέργων, ἣν καὶ τῆ παρ' Ἑλλησὶ φασιν ἑοικέναι ἐπιλεγομένη Στωικῇ. Εἶτα περὶ τὸ τριακοστὸν ἔτος πέμπεται παρὰ τῶν Ἰεροσολυμιτῶν τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ προνοήσων ἄρχην γὰρ ταραχῆς ἐδέχετο τὰ Ἰουδαίων, πολλὰς ἀταξίας ἤδη συναλλοιούμενων. Εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς εὐ τε προῦστη τοῦ ἔθνους, καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ἐπιβουλὰς ὑποστάς [169 K.] πίσας ἐξέφυγε, καὶ μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων ὑπεξουσίους πολλάκις ἐχρήτατο. Καὶ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος καὶ ἀνδρείως διενεγκὼν, ἐν Ἰωταπάτοις ὅμως ζωγρεῖα Ὀυεσπασιανῶ Ῥωμαίων τότε στρατηγούντι ἀλίσκεται. Εἶτα τυγχάνει λίαν εὐμενοῦς αὐτοῦ τότε τε καὶ ἐπὶ πλέον Ῥωμαίων ἀρξάντος, οὐκ αὐτοῦ δὲ μόνου ἀλλὰ καὶ τῶν παιδῶν Τίτου καὶ Δομετιανοῦ ἐκ διαδοχῆς βεβασίλευσάντων, ὡς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταστῆναι. Ἀπηρτίσθη ἡ ἱστορία νς' ἀγροντι

VARIAE LECTIONES.

ἑξ ἦν A: δὴ C. ὁ add. A. ἑξ βασιλ. C. δὴ A: δὴ οὖν C. φασιν] malim φησιν. cf. Joseph. Vit. 2 extr. προνοησόμενος C. προῦστη C. μέτριον A. ὑπεξουσίως A, ὑπεξουσίους C. ἰωταπάτοις C. ζωγρεῖα corr. A: ζωγρίαν C. τότε τε A: τε τότε C. κατὰ διαδοχὴν C. τῆς ου. A. ἡ] δὲ ἢ C.

NOTÆ.

(76) De quibus copiose D. Baron. card. initio tom. 1. *Annal. eccles.* Et noster Nicol. Serrarius singulari suo Trihæresium opusculo.

(77) Vide Philonem Judæum lib. *Quod omnis probus liber*, in med. et lib. *De vita contemplativa*, toio. Suid. quoque vocibus Ἑσσαιῶν et Φαρισαίων.

(78) Cui nomen Bano, teste Josepho lib. *De vita sua*, initio.

(79) Hinc forte et illa Stoica dogmata a Philone tractata singulari libellis: Omnes probos esse liberos, et omnes improbos esse servos.

(80) In quibus Iustus Tibericensis de quo sup. cod. 33.

Ἰουλιανόν, Ῥωμαίων Δομετιανοῦ ἔτος τῆς ἀρχῆς ἄγον-
τα; 70 τρισκαίδεκατον.

ab eo historiarum scriptio sexto et quinquagesimo ætatis anno, imperii vero Domitiani Romani Au-
gusti tertio decimo.

OZ.

Εὐναπίου Χρονικῆς Ἱστορίας τῆς μετὰ Δέξιππον,
λόγοις.

Ἀνεγνώσθη Εὐναπίου Χρονικῆς Ἱστορίας τῆς
μετὰ Δέξιππον, νέας ἐκδόσεως, ἐν βιβλίοις τεσσα-
ρακαδέκα 71. Ἀρχεται μὲν τῆς Ἱστορίας ἀπὸ τῆς
Κλευδίου βασιλείας, ἐς δὲ Δεξιππῶ 72 ἡ Ἱστορία κα-
ταλήγει, ἀποτελευτᾷ δὲ εἰς τὴν Ὀνωρίου καὶ Ἀρ-
καδίου τῶν Θεοδοσίου παιδῶν βασιλείαν, ἐκείνων τὸν
χρόνον τέλος τῆς Ἱστορίας ποιησάμενος, δὲ Ἀρσάκιος
μὲν, τοῦ χρυσοῦ τῆς Ἐκκλησίας στόματος Ἰωάννου
ἀπελαθέντος, εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἀνηγμένος
ἐράττευσεν, ἡ δὲ τοῦ βασιλεύοντος Ἀρκαδίου γυνὴ
κατὰ γαστέρας ἔχουσα καὶ ἀμβλώσασα τὸν βίον ἀπ-
έβηκεν. Οὗτος ὁ Εὐνάπιος Σαρδιανὸς μὲν [100 H.] γέ-
νη; ἐστὶ (τὰς γὰρ ἐν Λυδίᾳ Σάρδεις ἔσχε πατρίδα),
δοσεβῆς δὲ τὴν θρησκείαν ὦν (τὰ Ἑλλήνων γὰρ
εἶρα), τοὺς μὲν εὐσεβεῖα τὴν βασιλείαν κοσμήσαν-
τα; κανεὶ τρόπον καὶ ἀνέστην κακίζων διασύρει, καὶ
καίμπα γὰρ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, ἐξαίρει δὲ τοὺς
ἀσεβεῖς, καὶ τῶν ἄλλων πλέον. Ἰουλιανὸν τὸν Παράβατον, καὶ σχεδὸν τι τὸ τῆς Ἱστορίας αὐτῷ εἰς τὸ
δαίνου ἐγκώμιον συντεθὲν ἐξεπονήθη.

Ἔστι δὲ καλλιπῆς τὴν φράσιν, εἰ περιέλοι τις
εἰσὼ τῶν λόγων τὸ ἀλεκτρονωδες καὶ ἐλαφωδέστε-
ρον καὶ σουδέστερον, καὶ δέκα 73 τοὺς ἱερακώδεις
καὶ κορακώδεις καὶ πιθηκώδεις, καὶ τὸ ποταμῶδες
δάκρυον, καὶ τὰ θμοια· τούτοις γὰρ καὶ τὴν ἄλλην
τῶν ὁνομάτων περιλυμαίνεται καὶ διανοθεύει εὐγέ-
μιαν. Καὶ τροπαὶς μὲν κέρηται παραδόλως, ὅπερ
ἔστι τῆς Ἱστορίας οὐκ ἐθέλει 74 νόμος· ἀφαιρεῖται δὲ τὸ
κατῶν ἢ τῆς λέξεως ἔμφρασις τὰ πολλὰ καὶ ἀστεϊό-
τη;. Τῆ συνθήκῃ δὲ καὶ τῷ σαφεὶ πρὸς Ἱστορίαν καὶ
ταῖς περιόδοις συμμέτρως καὶ οἰκειῶς ἔχει· πλὴν
ἐπαχῶς δικανικώτερον μᾶλλον ἢ ἱστορικώτερον με-
στοῖ καὶ περιβάλλει τὸν λόγον. Νεωτερίζει δ' οὐκ
αἴτια καὶ περὶ τὰς συντάξεις, πλὴν οὐκ εἰς τὸ ἀχαρι-
εῖ εἰς τὸ κατὰς μεθόδοις 75 λαβὴν ἐπιδοῦναι.

Δύο δὲ πραγματείας τὴν αὐτὴν περιεχοῦσας Ἱστο-
ρίαν συνεγράφατο, πρώτην καὶ δευτέραν, καὶ ἐν μὲν
τῇ πρώτῃ πολλὴν κατὰ τῆς καθαρᾶς ἡμῶν τῶν
Χριστιανῶν πίστεως κατασπαίρει βλασφημίαν, καὶ
τὴν Ἑλληνικὴν ἀποσεμνύει δεισιδαιμονίαν, πολλὰ
τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καθαρτόμενος· ἐν δὲ τῇ
εὐτέρῃ, ἣν καὶ Νέαν ἐκδοσιν ἐπιγράφει, τὴν μὲν
πολλὴν ὕβριν καὶ ἀσέλγειαν, ἣν κατὰ τῆς εὐσεβείας

LXXVII.

Eunapii Chronicorum post Dexippum libri xiv.

Lecti sunt Eunapii (81) novæ Chronicorum post
Dexippum editionis libri quatuordecim. Narrationis
initium a Claudii Cæsar. imperio ducit, in quem
Dexippi historia finitur, desinitque in Honorii et
Arcadii liberorum Theodosii tempora, ut tunc his-
toriarum suarum terminum ponat, quando Arsacius, 54a
Joann. Chrysostomo exterminato, solum episcopi
occupavit, Arcadiique imperatoris uxor gravida, et
mox abortiens, vita decessit. Eunapius hic Sardi-
anus genere (Sardibus enim Lydiæ natus) quod gen-
tium dogmata sequeretur, non parum impius fuit.
Qui ergo pietate singulari Imperium ornarunt, eos
omnino largiter vellicat, atque traducit, maximeque
omnium (82) Constantinum Magnum; impios con-
tra extollit, ac præ cæteris Julianum Apostatam, ut
fere ad hunc laudandum historicum hocce opus elab-
orasse videatur.

Pulchra ejus dictio, si quis ista exceperit :
Ἄλεκτρονωδες, καὶ ἐλαφωδέστερον, καὶ σουδέστε-
ρον, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις,
καὶ πιθηκώδεις, καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον. Id est :
Gallinaceosum, magis cervinum, magisque suillum,
accipitrosi, corvosi, simiosi, et lacryma fluminosa,
et id genus alia. His enim aliisque vocibus genero-
sum dicendi genus corrumpit, atque adeo adule-
rat. Tropos ad hæc præter modum adhibet, quod
historiarum lex vetat. Eximit autem molestiam ut
plurimum dicendi vis, et urbanitas. Compositione
vero, et perspicuitate, ac periodis ad historiam
accommodate ac proprie utitur, nisi quod interdum
juridice magis, quam historice implet, textique
orationem. Innovat non pauca in construendo, ve-
rum id non ingrate, neque ut periodis reprehend-
endis ansam præbeat.

Duos autem tomos, qui eandem Historiam com-
plectantur, scripsit, primum, et secundum. Ac
priori quidem, multis in sinceram Christianæ nos-
træ fidei doctrinam blasphemis conjectis, gentium
contra detestandum errorem magnifice commendat,
multa quoque piorum imperatorum facta mordens.
Altero vero tomo, quem et novam editionem vocat,
ingentem illam conviciorum turbam, quam in

VARIÆ LECTIONES.

70 ἔχοντος ζ. 71 τεσσαρακαδέκα ζ. cf. Boissonad. Eunap. p. κλ. 72 Δεξιππου ζ. 73 δέκα] δὴ καὶ Max.
Hirginius : Γ Α. 74 οὐ θέλει ζ. 75 περιόδοις ζ.

NOTÆ.

(81) Eunapii exstant Sophistarum vitæ Græcolat.,
την Παντινιαν, et in Germania, aduittis ejus
latini fragmentis. ex his Chronicorum libris,
quos ob maledicentiam in Christianam religionem

divina quadam providentia intercidisce arbitror.
(82) Ut et Zosimus de quo inf. cod. 98, Quera
D. Baron. t. II Annal. eccles. passim refellit.

Christianam pietatem petulantius antea sparserat, non nihil contrahit, ac reliquum deinde historię corpus utcumque connectens, *Novam*, ut dixi, *editionem* inscribit, quæ nihilominus furoris illius et rabiei, qua primum tomum compleverat, non exiguam etiam partem repræsentat. Equidem incidimus in antiquos utriusque editionis libros, seorsim ab invicem divisos et compactos, quibus lectis, utriusque discrimen deprehendimus. Accidit autem in nova editione locos plurimos, ob dictorum facta compendia, obscure truncatos esse, tamen perspicuitatis rationem auctor magnam habuerit, nihilo tamen minus 54b (quod id factum sit modo, nescio) non recte, qua compendia occurrunt, connexuit orationem in nova editione, sensum enim corrumpit eorum quæ ibi leguntur. Atque hic finis esto.

LXXVIII.

Malchi Sophistæ Byzantiæ Historiæ libri vii.

Lecti sunt Malchi (83) *Sophistæ Historiæ Byzantiæ* libri septem. Auspicatur ab eo tempore, quo morbus Leonem (84) imperatorem septimo decimo imperii anno exstinxit. Narrat igitur Zenonis inaugurationem, atque ut idem extorris imperio atque privatus vixerit, ut item Basiliscus, illi suffectus, purpuram deinde posuerit. Mox Zenonis ad imperium reditum, eademque ejus quem dixi Basilisci, uxore etiam ac liberis, iniqua lege, una trucidatis. Armatus (85) quoque, qui Zenonem reducerent, similem accepisse mercedem, cum is ab Onulpho (86) neci datus est. Refert item Theoderichi (87) Otrarii F. seditionem : Theoderichi Malamiri F. amicitiam, et cum illo altero Theudericho bellum : certamen etiam adversus Zenonem, et Marciani rebellionem, et ante hanc Berinæ socrus [in Zenonem] insidias, Marcianique perpetuum exsilium. Rursum Berinæ priores Hillo paratas insidias (88), utique Epidamnium Theoderichus Malamiri F. fraude occupavit. Hæc ubi retulit, res quoque Romanorum attingit : finisque septimi libri mors est nepotis, qui Glycerium Cæsarea potestate exiit, Romanorumque invasit imperium, et clericorum rita illum attonsum, pro imperatore episcopum constituit (89), a quo demum insidiis petitus, periiit. Hi septem historiarum libri, etiam præcedentes (90) plures ab eo libros fuisse conscriptos, indicant, et initium libri primi de septem idem ostendit. Quin et deinceps historiam persecutorum fuisse, si lon-

B

OH.

Mάλχου σοφιστοῦ Βυζαντιακά βιβλία ζ.

Ἀνεγύσθη Μάλχου σοφιστοῦ *Βυζαντιακά* ἐν βιβλίοις ἑπτὰ. Ἀρχεται μὲν ἐξ οὗ Λέοντα τὸν βασιλέα ἡ νόσος ἐπέβη, τοῦτ' ἐστὶ τῆς βασιλείας ἔτος ἑπτακαίδεκατον παρετεινετο· διέρχεται δὲ τὴν τε Ζήνωνος ἀνάβρῃσιν, καὶ τὴν ὑπερόριον τῆς βασιλείου δόξης διατριβὴν, καὶ τὴν Βασιλίσκου ἀνάβρῃσιν, καὶ τὴν τῆς ἀλουργίδος ἀπόθρῃσιν, καὶ τὴν ἐπὶ τῆ βασιλείᾳ πάλιν κάθοδον Ζήνωνος, τὴν τε τοῦ προειρημένου Βασιλίσκου διὰ ξίφους ἀνάβρῃσιν, ἧς καὶ γυνὴ καὶ τέκνα παρανόμῳ κρῖσει ἐκινώνησαν. Καὶ ὅτι Ἀρμάτος ὁ Ζήωνα κατάγων τοιαύτης ἀντιμισθίας ἀπάνωτο, δὲ Ὀνούλφου ὁ δεξιόμενος τὴν σφαγὴν. Διαλαμβάνει [101 H.] δὲ καὶ τὴν Θεουδερῖου τοῦ Ὀτριάριου στάσιν, καὶ τὴν Θεουδερῖου τοῦ Μαλαμείρου φιλίαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν τοῦ Ὀτριάριου Θεουδερῖου πόλεμον, καὶ τὴν κατὰ Ζήνωνος πάλιν στάσιν, καὶ τὴν Μαρκανοῦ ἐπανάστασιν, καὶ πρὸ γε τούτου τὴν τῆς πενθερᾶς Βηρίνης ἐπιβουλήν, καὶ τὴν διὰ τοῦτο φυγαδεύαν τὴν ἀίδιον, καὶ τὴν κατὰ Ἰλλοῦ πρότερον ἐπιβουλήν Βηρίνην συσκευασθεῖσαν, καὶ τὴν Ἐπιδάμνου ὑπὸ Θεουδερῖου τοῦ Μαλαμείρου ἐν δόλῳ κατάσχασιν. Ταῦτα διεξιὼν διέξεισι καὶ τὰ ἐπὶ Ῥώμῃς καὶ τέλος τοῦ ἐδδόμενου λόγου ποιεῖται τὸν Νέπωτος θάνατον, ὃς ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς Γλυκερίων τὴν τε Ῥωμαϊκὴν ἰσχὺν περιεβάλετο, καὶ εἰς σχῆμα κείρας κληρικῶν ἀντὶ βασιλείως ἀρχιερέα κατέστησεν· ὅψ' οὗ καὶ ἐπιβουληθεὶς ἀνήρηται. Οὗτοι οἱ ζ' τῆς ἰστορίας λόγοι καὶ προηγουμένους ὑποφαινουσιν αὐτῶν λόγους ἄλλους διασπονησθαι· καὶ ἡ ἀπαρχὴ δὲ τῶν

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ quidni ἑκατέρω — συντεταγμένη? ¹⁷ τὴν γὰρ νοῦν ἐκλαμβάνεται ζ. ¹⁸ ἐπὶ A : ἐν ζ. ¹⁹ ἀρμάτιος corr. A. ²⁰ οὐλύφου re A, ροιούλφου vel νοιούλφου pr. ²¹ τοῦ mid. A. ²² πάλιν στάσιν A : πάλιν ζ. ²³ διὰ τοῦτο A : τούτου ζ. ²⁴ ἐπιδαύνου ζ. ²⁵ τε. A : τότε ζ. ²⁶ προηγουμένους ζ.

NOTÆ.

(83) Malchus. Syrorum lingua designat regem, teste Eunapio *De vitis Sophistarum*, in Porphyria. De hoc porro Malcho lege Suidam, qui Byzantium eum sophistam facit.

(84) Seniore, de quo hujus Malchi xpian habes a Suida excerptam in Leone imp.

(85) Al. Harmatius dicitur. Ut apud Suid. ubi de ipso plura.

(86) In frustra dissectam refert ipfr. cod. seq

(87) Sic plerique vocant Græci codices, et scriptores, recte, ex etymo Gotthico, pro Virtutibus opulento.

(88) Quas refert infr. Candidus cod. seq.

(89) Episcopum Portuensem ordinavit, ait Paulus diaconus, lib. xvi *Histor. miscellæ*.

(90) Lego προηγουμένους Suid. a Constantino ad Anastasium usque produxisse historiarum testatur.

ἐπὶ τοῦ πρώτου λόγου τοῦτο παραδηλοῖ· οὐ μὴν ἄλλα καὶ ἱστομένους, εἰ τὸ ζῆν προσῆν τῷ συγγραφεῖ. ὡς τοῦ ἐβδόμου λόγου τὸ πέρασ ἐνδείκνυσιν.

Ἔστι δ' ὁ συγγραφεὺς Φιλαδέλφους, εἰ τις ἄλλος, κατὰ συγγραφὴν ἱστορίας ἄριστος, καθαρὸς, ἀπέριττος. εὐκρινής, λέξιν ταῖς ἀνηροτάταις καὶ εὐσημοῖς καὶ εἰς ὄγκον τινὰ ἀνηγμέναις χρώμενος· καὶ ὅτι οὐδὲ αἱ καινοπρεπεῖς αὐτῷ, ὅσαι τὸ ἐμφατικὸν καὶ εὐήγον καὶ μεγαλεῖον ἔχουσι, παραβλέπονται ὅτι καὶ ὅλως ὅτι κανὼν ἐστὶν ἱστορικῷ λόγου. Σοφιστῆς δ' ἦν τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ῥητορικῆς εἰς ἄκρον ἑλληνικῶς, καὶ τὴν θρησκείαν οὐκ ἔξω τοῦ Χριστιανικοῦ θιάσου ὅτι.

08.

Κανδίδου Ἱστορίας Λόγοι γ'.

[173 R.] Ἀνεγνώσθησαν Κανδίδου Ἱστορίας λόγοι τρεῖς. Ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Λέοντος ἀναφύσεως, ὅς ἦν ἐκ Δακίας μὲν τῆς ἐν Ἰλλυριοῖς, στρατιωτικῶ παραγγελίας τάγματι καὶ τελῶν ἀρχῆς τῶν ἐν Σηλυμβρία, τὴν βασιλείαν δὲ ὅτι σπουδῆ Ἀσπαρος ἐγχειρισθεῖς, ὅς ἦν Ἀλανὸς μὲν ὅτι γένος, ἐκ πατρὸς δὲ στρατευσάμενος ἡλικίας, καὶ παιδοποιησάμενος ἐκ τριῶν γάμων Ἀρδαβούριον, Πατρικίον, Ἑρμανάριχον, καὶ θηλείας δύο. Ποιεῖται μὲν ὁ συγγραφεὺς, ὡς εἴρηται, ἀρχὴν τῆς ἱστορίας τὴν ἀρχὴν τῆς Λέοντος βασιλείας, τελευτᾷ δ' εἰς τὴν ἀναγέννησιν Ἀναστασίου. Ἔστι δὲ πατρίδος μὲν Ἰσαυρίας, ὡς αὐτὸς φησι, τῆς τραχείας, ἐπιτήδευμα δὲ ἔσχεν ὑπογραφεὺς τῶν ἐν Ἰσαύροις πλεῖστον ἰσχυρόντων. Τὴν δὲ θρησκείαν Χριστιανὸς ἦν καὶ ὀρθόδοξος· τὴν τε γὰρ ταύτην σύνοδον ἑταίρους στέφει, καὶ τοὺς ὅτι κατ' αὐτῆς καινοτομοῦντας καθάπτειται ἑσπέρως. Τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔχει κρείσσουσαν λόγῳ ἱστορικῷ. Ταῖς τε γὰρ ποιητικαῖς λέξεσιν ἀπειροκάτως τε κέρηται καὶ μετράκιωδῶς, καὶ ἡ συνθήκη αὐτῷ εἰς τὸ τραχύτερον καὶ δύσχηον ἐκιδυραμβούται, ὥσπερ αὐτὸς πάλιν εἰς τὸ ἐκλελυμένον τε καὶ ἐκμηλὲς ὑπετίθει. Νεωτερίζει δὲ καὶ ταῖς συντάξεσιν, οὐκ εἰς τὸ γλαφυρὸν μᾶλλον καὶ ἐπαφρόδιτον, ὥσπερ ἕτερα, ἀλλ' ὥστε δυσχερὲς ἀκοῦσαι καὶ τοῦ ἡδέος ὑπερέρας. Πλὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ πολὺ βελτίων ἐναχοῦ πᾶς λόγος πάντας γινόμενος, συμμιγῆ τὴν ἱστορίαν καὶ ἐξ ἀνομοιοτάτων ἀρμόζων ἀλλοίσκεται. [102 H.] Ὅπως ἰσχυρίζεται τὴν Ἰσαυρίαν ἀπὸ τοῦ Ἡσαυλῶν τὴν ἑκωνομίαν.

Ἀίρεται δὲ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν Ἀσπαρος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ δυναστείαν, τὴν ἀνάδησιν δὲ τοῦ Ἀσπαρος Λέοντος, τὸν συμβάντα τῇ πόλει ἐμπρησμένον, καὶ ὅσα Ἀσπαρος περὶ τούτου ἐπὶ τὸ πικρὸν συμπερὸν διαπέπραται. Καὶ περὶ Τιτιανοῦ ὅτι

VARIAE LECTIONES.

ἅ καὶ om. A. ὅτι παραβλέπονται] παραβλέπονται ὥσπερ... τὸ... καὶ τοιαῦθενια A. ὅτι ὅλος ζ. ὅτι θεατομοῦ A. ὅτι om. A. ὅτι μὲν] μὲν τὸ ζ. ὅτι τῆς ἰστ.] τῆς ἰστ. A. ὅτι τῶν — καινοτομοῦντων A: ὅτι Τατιανοῦ Libbeus.

NOTÆ.

(91) Τελῶν ἀρχῆς τῶν ἐν Σηλυμβρία. Thraciæ regio est Selymbria, de qua Stephan. Strabo, et sibi.

(92) Qui cum parente Ardaburio Valentianum

gior vitæ usura contigiasset, extremo libro septimo significat.

Philadelphensis est hic scriptor, et si quis alius in historia scribenda præstantissimus, utpote purus, minime redundans, non confusus, verbis maxime floridis, ac significantibus usus, quæ ad magnitudinem ac pompam aliquam tendant, ne novatis quidem vocibus, quando ille vehemens quid et sonorum, aut granditatem aliquam habent, prætermittit. Itaque quantusquantus est, norma historici sermōnis est, 55a sophistam vero agens, ad rhetoricæ summum apicem pervenit, inter Christianos religionis cultu recensendus.

LXXIX.

Candidi Historiarum libri iii.

Lecti sunt Candidi historici libri tres. Inchoat historiam ab electione Leonis, qui e Dacia Illyrica oriundus, cum militari agminis (91) Selymbrianisque cohortibus præset, Asparis studio imperium adeptus est. Hic Aspar genere Alanus erat, a pueritia militiam secutus (92), qui ternis nuptiis totidem filios, Ardaburium, Patricium, Ermenarichum (93) duasque filias sustulit. Incipit ergo, ut diximus, historicus ab initio Leonis imperatoris desinit vero cum Anastasius imperator reuocatus est. Patria illi ea Isauria est, ut ipse fateatur, quæ Trachea [sive aspera] dicitur. Tabellio fuit vitæ instituto sub illis qui apud Isauros poterant plurimum: religione vero Christianus, et quidem orthodoxus. Quartam enim synodum laudibus ornata, meritoque perscringit eis, qui eam oppugnant. Sylum habet historicæ non satis accommodatam. Nam et poetarum phrasibus sine delectu, ac juveniliter abuitur, et compositio ejus durior et absorta, dithyramborum ritu, quæ alias iterum in dissolutum atque inconcinnum dilabitur. Constructiones innovat non ad ornatum majorem ac venustatem, ut reliqui solent, sed ita, ut auditu molestus fiat, omnisque adeo expertus suavitatis. Interdum autem se ipso verbis melior prorsus evadens, promiscuam historiam, etiam ex admodum dissimilibus, concinnare deprehenditur. Hic Isauriam ab Esau nomen mutuatam dicere audeat.

Primo libro narrat Asparis, liberorumque ejus potentiam, et Leonis per Asparem electionem. De urbis conflagratione exorta, quasque hic ab Aspare, reipublicæ commodo gesta sint. De Titiano et Viviano, utque de illis Aspar cum imperatore con-

imp. reduxit, testa Olympodoro infr. cod. 80 in fin.

(93) Hermonarichus, Armenarichus idem vocatur.

tenderit, et quæ ac qualia inter eos verba tum factata sint. Imperatorem ea ex causa cum Isaurorum genere societatem iniisse, per Tarasicodisam Rusumbladeoti F. quem etiam (Zenonem mutato nomine vocatum) generum sibi ascivit, cum is priorem conjugem, mortalium lege amisisset, Ardaburium item, 55b quo imperatori adversaretur, Isauros æque suarum partium facere constituisse: atque Martinum quemdam, Ardaburii familiarem, Tarasicodisæ indicasse, quæcunque in imperatorem machinaretur Ardaburium. Quomodo exinde asperius in dies crescente mutua suspicione, Leo imperator Asparem sustulit, ejusque liberos, Ardaburium et Patricium Cæsarem: et si Cæsar excepta plaga inopinatio salvus evasit, vixitque; et alius item de Asparis filiis Armenichus (94), quod abes et tum forte a patre, cædem perinde effugit. Tarasicodisam ergo sibi generum, datam Ariadna filia, imperator ascivit, Zenonemque nominatum (95), exercitus in Oriente ducem creavit. Refert deinde quæ in Africa secunda adversaque gesserit Basiliscus. Leonem quoque multa volentem molientemque, quo Zenonem generum imperatorem renuntiaret, plebe repugnante, minime id quidem efficere potuisset: sed paulo ante obitum, nepotem ex Ariadna et Zenone natum, creasse: ita post Leouis excessum a Leone filio Zenonem patrem, assentiente senatu, esse imperatorem coronatum. Hinc Isaurorum stemma per series descripsit auctor, atque illos esse Esau posteros ac sobolem studiosè persuadere conatur. Ut a Verina deceptus Zenon (96), fugerit cum uxore ac matre ex urbe, imperioque: utque Verina spe adjungendi sibi Patricium magistrum, foreque ut imperaret, generum suum [Zenonem] fugaverit per fraudem, quæ tamen spes eam fecellerit, cum ii, qui in magistratu erant, Basiliscum ejus fratrem imperatorem renuntiarent. De Isaurorum incredibili Constantinopolitana in urbe cæde, utque post nepotem Romanorum imperatorem, Orestes pater Augustulum Romano præfecerit imperio. Et hæc fere libro primo narrat Candidus.

Altero vero libro ista. Patricius magister, qui cum Verina consuetudinem habebat, indignante ipso Basilisco, periit. Eapropter in fratrem Verina odio concepto, ac Zenonem opibus ad recuperandum imperium adjuvans, extrema quæque a fratre pertulit, ac nisi e templo Armatus eam clam subduxisset, forte et ipsa e medio sublata fuisset. Cum Basilisci deinde uxore (97) adulteratus Armatus, ad summam pervenit potentiam, adeo ut tandem ei bellum, quod adversus Zenonem gerebatur,

καὶ Βιθιανῶ, καὶ ὡς περὶ αὐτῶν διηρέθη Ἄσπαρα καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὅτι εἰς ἀλλήλους ἀπεφθέγγοντο. Καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο ἤταιρῆσατο τὸ Ἰσαύρων γένος διὰ Ταρσικοδίσσα ἢ Ρουσουμβλαδεώτου, ὃν καὶ Ζήωνα μετονομάσας γαμβρὸν ἐποίησατο, τὴν προτέραν γυναῖκα θανάτου νόμῳ ἀποβαλόντα. Καὶ ὡς Ἀρδαβούριος εἰς τὸ ἐναντίον μελετῶν τῷ βασιλεὶ καὶ αὐτὸς οἰκειοποιήσασθαι τοὺς Ἰσαύρους διενεόθη· καὶ ὅτι Μαρτίνος, οἰκεῖος ὢν Ἀρδαβουρίου, μηνύει Ταρσικοδίσσα ἀπερ' Ἀρδαβουρίῳ κατὰ βασιλέως ἐτυρούετο· καὶ ὡς ἐπεύθεν ἐς τὸ τραχύτερον τῆς ἐς ἀλλήλους ὑπονοίας προοῦσης ἀναίρει Λέων ὁ βασιλεὺς Ἄσπαρα καὶ τοὺς παῖδας, Ἀρδαβούριον καὶ Πατρικίον τὸν Καίσαρα. Ἄλλ' ὁ μὲν Καίσαρ τῶν πληγῶν ἀνενεγκῶν παραδόξως διεσώθη καὶ διέζησεν. Ἄλλα καὶ ὁ ἕτερος τῶν παίδων Ἀρμενίχος οὐ συμπαρῶν τῷ φόντι τὸν φόνον τότε διέφυγε. Ταρσικοδίσσαν δὲ γαμβρὸν θυγατρὶ Ἀριάδῃ Λέων ὁ βασιλεὺς ποιεῖται, καὶ μετονομάζει Ζήωνα, στρατηγὸν τῆς Ἐω χειροτονήσας. Καὶ τὰ κατὰ Ἀφρικὴν Βασιλίσκου εὐτυχήματα τε καὶ δυστυχήματα. Καὶ ὡς Λέων πολλὰ βουλευθεὶς καὶ διαμηχανησάμενος Ζήωνα τὸν γαμβρὸν ἀνειπεῖν βασιλέα, τῶν ὑπηκόων μὴ παραδεχομένον, [176 R.] οὐκ ἴσχυσε. Καὶ ὡς πρὸς τελευταίης αὐτοῦ τὸν ἔγγονον μὲν αὐτοῦ ἐκ Ζήωνος φύντα τῇ Ἀριάδῃ· καὶ ὡς μετὰ τελευταίῃ Λέοντος ὁ παῖς Λέων Ζήωνα τὸν πατέρα, συναινέσει τῆς βουλῆς, βασιλέα ἔστω. Λεπτομερῆς τε τῆς Ἰσαύρων γενεαλογίας ἀφήγησις· καὶ ὡς εἴησαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαῦ, πολλῆς σπουδῆς καὶ διήγησις. Ὅπως τε Ζήων ὑπὸ Βηρήνη ἀπατηθεὶς φεύγει γυναῖκα ἅμα καὶ μητρί τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας· καὶ ὡς Βηρίνα, ἐλπιδί τοῦ συναφθῆναι Πατρικίῳ τῷ μαγίστρῳ καὶ βασιλεύειν αὐτὸν· τὸν γαμβρὸν αὐτῆς φυγαδεύσασα ἐξ ἀπάτης, καὶ αὐτῆς τῆς ἐλπίδος ἐσφάλῃ, τῶν ἐν τέλει Βασιλίσκων τὸν αὐτῆς ἀδελφῶν ἀειπόντων βασιλέα. Περὶ τε τῆς Ἰσαύρων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀμυθῆτου σφαγῆς. Καὶ ὡς μετὰ Νέπωτα βασιλέα Ῥώμης Αὐγούστουλον ὁ πατὴρ Ὀρέστις Ῥώμης κατεπράξατο βασιλεύειν. Ταῦτα ὁ πρῶτος λόγος.

Ὁ δὲ δεύτερος, ὅπως Πατρικίος ὁ μαγίστρος, ὁ Βηρήνη συμφθειρόμενος, ἐπαγανακτήσαντος αὐτῷ Βασιλίσκου ἀπέβη, καὶ διὰ τοῦτο Βηρίνα δι' ἔχθρας πρὸς τὸν ἀδελφὸν καταστάσα, καὶ Ζήωνι διὰ χρημάτων τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν συμπράττουσα, τὰ ἔσχατα ἔπασχεν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ εἰ μὴ διέκλεψεν αὐτὴν Ἀρμάτος ἐκ τοῦ ναοῦ, τάχα ἂν καὶ διεφθάρη. Ὡς [103 H.] Ἀρμάτος τῇ γαμετῇ συνδιαφθειρόμενος Βασιλίσκου ἐπὶ μέγα δυναστείας ἤρθη, καὶ ὡς ὕστερον τὸν κατὰ Ζήωνος πιστευθεὶς

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁶ τὸ] τὸ τῶν ζ. ⁹⁷ Τηρσικοδίσσα ζ. ⁹⁸ Ἀρδαβούριος ζ. ⁹⁹ ἐπινοίας Α. ¹ λέων λαβῶν ὁ Α. ² βασ.] καὶ βασ. ζ. ³ αὐτῶν ζ. ⁴ αὐτῆς ζ. ⁵ ὑπὲρ ζ. ⁶ ἀρμάτος pr. Α ἀρμάτιος corr. ⁷ καὶ ὡς ζ. ⁸ γαμετῇ Α: γυναῖκα sic et infra. ζ.

NOTÆ.

(94) *Al.* Ermenarichus.

(95) *Multis de hoc Suid.*

(96) *Duas ipsi Constantinopoli erectas columnas*

descripsit Suid. in Verina.

(97) *Zenonide. Leg. plura voce Ἀρμάτιος, Ἀρμάτος apud Suid.*

πολεμον ἀπέκλινεν ἐπὶ συνθήκαις δι' Ἰλλοῦ πρὸς αὐτόν, καὶ εὐδοκίμων ἐπὶ Ζήνωνος, ὡς καὶ τὸν υἱὸν Βασιλίσκου Καίσαρα ἰδεῖν, ὕστερον ἐκρουργήθη, καὶ ὁ καὶς ἐκ τοῦ Ὁ Καίσαρος εἰς τοὺς ἐν Βλαχέρναις ἀναγκύστας ἐτέλεισεν. Ὡς πρὸ τούτων Βασιλίσκος Νάρκων τὸν ἴδιον υἱὸν Καίσαρα ἀνεῖπεν ¹⁰, εἶτα καὶ βασιλέα. Καὶ ὡς Ἰλλοῦς συνέθη Ζήνωνι εἰς φιλίαν, καὶ πάλιν ἀναλαθεῖν παρεσκεύασε τὴν βασιλείαν. Καὶ ὡς καταστασιασθεὶς βασιλεὺς σὺν τῇ γυναικὶ Ζηωνίδι καὶ τέκνοις καταφεύγει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, χιλιεὶς ἀπάτη Ἀρμάτου ἐκδηθείς ἐξορίζεται εἰς Καππαδοκίαν, εἶτα παγγενεῖ ¹¹ κατασφάζεται. Ὡς Πέτρος τοῦ δυσσεβοῦς τὰς τῆς Ἀνατολῆς ταράσσοντος Ἐκκλησίας Καλανθίωνα Ζήνων ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ κρᾶσθαι Ἀντιοχείας ἀπέστειλε ¹², καὶ θεόμενος χρημάτων ἐκ μηνυμάτων ἐπέτυχε, καὶ πολλοὶ νεωτερίσαντες κατ' αὐτοῦ καὶ ἐαλωκότες δίκην ἔδοσαν. Ὡς Ἰλλοῦς καλλὰ τῇ Ῥωμαίων συνήνεγκε πολιτεῖα ταῖς τε κοτὰ πόλεμον ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς κατὰ πόλιν φιλοτιμίαις τε καὶ δικαιοπραγίαις. Ὡς μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βασιλέως Νέπωτος Ῥώμης καὶ τὸν διωγμὸν τοῦ μετ' αὐτὸν Αὐγουστούλου Ὀδοάκρος Ἰταλίας καὶ αὐτῆς ἐκράτησε Ῥώμης· καὶ στασιασάντων αὐτῶν δυσμικῶν Γαλατῶν, διαπρεσβευσαμένων τε αὐτῶν καὶ Ὀδοάκρου πρὸς Ζήνωνα, Ὀδοάκρου μᾶλλον ὁ Ζήνων ἀπέκλινεν. Ὡς Ἀλάνος τις Ἰλλοῦν ἀνελεῖν βουλόμενος καὶ πληξῆς Ἐπινίκιον εἶπεν, ὅς ἦν οἰκίστος Βερρίνη, τὴν ἀναίρεσιν ὑποθέσθαι· καὶ ὡς ἐξεδῶθη Ἐπινίκιος Ἰλλοῦ· καὶ ὡς ὑποσχέσει καὶ ἀμνηστίας ¹³ καὶ εὐεργεσιῶν ἐξείρεται πάντα Ἐπινίκιος, ὅσα ἐπεβούλευε Βηρίνα κατὰ Ἰλλοῦ· [177 R.] καὶ ὡς Ζήνων Βηρίναν διὰ τοῦτο ἐκδίδωσιν, ὁ δὲ αὐτὴν εἰς φρούρον Κιλικίας ὑπερορίσας ἠσφαλίσατο. Ὡς Παμπρεπίου τῷ δυσσεβεὶ διὰ Μάρσου Ἰλλοῦς φιλιωθείς ἅπαντα κατὰ μικρὸν συνέχευε τὰ αὐτοῦ. Ὡς ἐμφύλιος συνέστη Ζήνωνι ¹⁴ πόλεμος ἐξάρχοντος Μαρκιανοῦ καὶ Προκοπίου, υἱῶν τοῦ βασιλεύσαντος Ῥώμης Ἀνθεμίου· καὶ κρατήσαντος Ζήνωνος δι' Ἰλλοῦ πρεσβύτηρος μὲν Μαρκιανὸς ἐχειροτονήθη, ὁ δὲ Προκόπιος πρὸς Θεοδώριχον τὸν ἐν Θράκῃ διέφυγε. Καὶ ὡς ὑπερορίσθαις Μαρκιανὸς ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ διαφυγῶν ἐτάραξε τὴν κατ' Ἀγκυραν Γαλατίαν, εἶτα συλλήφθαις εἰς Ἰσαυρίαν διωκίσθη. Καὶ ὡς ἡ πρὸς Ἰλλοῦν ἔγγρα τῶν βασιλέων συνέστη καὶ ἠύξθη. Οὕτω μὲν ¹⁵ καὶ ὁ δεύτερος.

A creditum fuerit, ad quem tamen certis pactis **56a** Hilli (98) opera conditionibus, defecit. Sub Zenone igitur tanti cum esset nominis Armatus, ut et Illium Basiliscum Cæsarem viderit, post nihilominus in frustra discerptus est (99) et puer ipse ex Cæsare inter lectores in Blachernis profiteri cœpit. Basiliscus ante hæc Marcum filium Cæsarem crearat, ac post etiam imperatorem. Hillus cum Zenone conciliata amicitia imperium eidem recuperare studuit. Basiliscus itaque a seditiosis superatus, cum Zenonide conjuge, ac liberis in templum se recepit, unde Armati fraudibus extractus, et in Cappadociam relegatus, mox cum tota stirpe cæsus est. Cum Petrus (1) ille impius Orientis turbaret Ecclesias, misit Zeno imperator Calandionem, ut Antiochenæ sedis episcopus sacraretur. Cum item pecunia indigeret imperator, quærendæ illi pecuniæ rationes ostensæ sunt. Multi rebus novis contra illum studentes, capti pœnas dederunt. Multa Hillus Romanæ reipublicæ contulit, cum militiæ rebus fortiter gestis, tum domi honestis studiis, ac justitiæ cultu. Post interemptum Romanum Cæsarem nepotem, et ejus successorem Augustulum expulsam, Odoacer Italia, atque ipsa adeo urbe potitus est. Rebelantibus autem huic Occidentis Gallis, et legatione ab ipsis, aliaque ab Odoacro ad Zenonem missa, in Odoacrum magis Zenonis animus inclinavit. Alanus quidam occidere Hillum conatus, cum eum pereussisset, ab Epinicio, qui erat Verinæ domesticus, subornatum se ad eandem ait, itaque traditus Hillo Epinicius est, qui data fide et oblivionis, et præmiorum, ordine cuncta enarravit, quæ in Hillum Verina moliretur. Quare Zeno Verinam Hillo tradidit, qui eam in Ciliciæ castellum ablegavit, atque ita tutum sese reddidit. Hillus Pamprepio, homini impio, Marsi opera, factus carus, paulatim omnia ipsius negotia perturbavit. Civile Zenoni bellum fuit, atque intestinum insurgentibus Marciano et Procopio, filis ejus qui Romæ imperaverat Anthemii quos cum Hillus Zenonis auspiciis devicisset, Marcianus quidem natu grandior ordinatus est presbyter : Procopius vero ad Theuderichum in Thraciam confugit. Quin et extorris in Cappadocia Marcianus, fuga elapsus, quæ ad Ancyram pertinet Galatiam, turbavit, donec captus in hærium est relegatus. In Hillum quoque ab imperatore odium conceptum est, auctumque. Atque

ὁ δὲ τρίτος ἄλλα τε περιέχει, καὶ ὡς εἰς τὸ ἐμφύλιον Ἰλλοῦς ἐπαναστῆς Ζήνωνι βασιλέα Λεόντιον σὺν Βερρίνῃ ἀνεῖπεν, ὅπως τε δυσπραγήσαντες ἐπολιτορχήσαν καὶ ἀλόντες ἀπειμῆθησαν, καὶ τὰλλα ἕως τοῦ Ζήνωνος τελευταῖος.

56b Tertius deinde liber cum alia continet, tum quomodo palam in Zenonem Hillus insurrexerit, Leontiumque imperatorem Verina renuntiaverit, utque re infeliciter gesta, obsessi captique capite truncati sint, aliaque ad (2) exitum usque Zenonis.

VARIE LECTIONES.

¹⁰ ἐκ τοῦ Α: ἀπὸ ς. ¹¹ εἶπεν Α. ¹² παγγενῆ Α. ¹³ ἀπέσταλκε ς. ¹⁴ ἀμνηστίας ς. ¹⁵ Ζήνωνι] τῷ Ζήνωνι ς. ¹⁶ μὲν σὺν om. Α.

NOTÆ.

(98) Zenonis hunc Magnam fuisse scripsit Suid. (99) Malchus sep ab Onulpho interfectum est. (1) Hæreticus, supr. cognominatur. cod. 41: alibi *Fullo*, Antiochenæ sedis raptor. (2) Quem lege apud Suid. in Zenone.

LXXX.

A

Π.

Olympiodori historiarum libri XII.

Lecti sunt *Olympiodori Historiarum* libri duo et viginti, ducto initio ab Honorii Romani imperatoris consulari septimo, et Theodosii secundo: deducitque historiam ad id usque tempus, quo Valentinianus, Placidæ et Constantii filius, Romanus imperator declaratus est. Scriptor hic ortum ducti Ægyptiacis Thebis, professione poeta, ut de se fatetur, religione vero gentium imbutus. Dictio illi clara; remissa tamen ac dissoluta, et in protritiam devoluta verborum affluentiam. Oratio itaque indigna ut historię adnumeretur: cujus ipse fortasse conscius, non historiam hanc a se adornari, sed materiam duntaxat, seu Commentarium Historię suppeditari contendit. Adeo informis ac specie carens, etiã ipsemet dictionis suæ character visus est. Et vero nulla idea hic enitet, nisi quis eum alibi simplicitati accedere contendat; etsi neque hanc attingat, dum nimis humili ac vili dictionis genere usus, in idiotismum plebeiumque sermonem prorsus delabitur. Et licet *Sivam* suum ipse opus appellet, libris tamen distinguit, præfationibusque ornare nititur. Historiam inscribit Theodosio [Minor] imperatori qui Arcadii filius, Honorii ac Placidie patruelis fuit.

Narrat itaque Stelichonem ad magnam pervenisse potentiam, cum eum Theodosius Magnus parens ipse, suis liberis Arcadio atque Honorio tutorem imposuisset, ac præterea uxorem Sorenã duxisset, a Theodosio æque ipsi desponsam. Post etiã, filia sua Thermantia nuptui Honorio imperatori data, illum sibi generum ascivisse: indeque ad summam prorsus evectum potentiam. Multa pro Romanis cum variis gentibus bella gessisse feliciter, donec sanguinaria (3) immanique Olympii opera (qui per Stelichonem imperatori familiaris factus fuerat) ferro mortem exceperit (4).

Addit Alarichum Gothorum præfectum, 57a quem olim evocarat Stelicho, ut Honorio Illyricum armis teneret (hæc enim illi provincia a parente Theodosio in partitione regni obvenerat) tum ob Stelichonis cædem, tum quod promissum illi datum non esset, civixisse, et cepisse Romam, in eaque urbe incredibilem argentii viam præda avertisse. Quin et Honorii Placidiam (5), Romæ tum agentem, captivam habuisse. Ante captam vero urbem illustrem tum virum, cui Attalo (6)

Ὀλυμπιοδώρου ἱστορίας λόγοι κβ'.

Ἀνεγνώσθησαν Ὀλυμπιοδώρου ἱστορικοὶ λόγοι κβ'. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς Ὀνωρίου τοῦ βασιλέως Ῥώμης τῆς ὑπατείας τὸ ἔβδομον καὶ Θεοδοσίου τὸ δεύτερον ¹⁶, κατέρχεται δὲ μέχρις οὗτου Βαλεντινιανὸς ὁ Πλακιδίας ¹⁷ καὶ Κωνσταντῖου ¹⁸ πατρὸς εἰς τὴν βασιλείαν τῆς Ῥώμης ἀνεβῆθη [104 H.] ἀρχὴν. Οὗτος ὁ συγγραφεὺς Θηβαῖος μὲν ἐστίν, ἐκ τῶν πρὸς Αἴγυπτον Θηβῶν τὸ γένος ἔχων, ποιητῆς ¹⁹, ὡς αὐτὸς φησὶ, τὸ ἐπιτήδευμα, Ἕλληνας τὴν θρησκείαν, σαφῆς μὲν τὴν φράσιν, ἀτὸνος δὲ καὶ ἐκλελυμένος καὶ πρὸς τὴν πεπατημένην κατενηνεγμένος χυδαιολογίας, ὥστε μὴδ' ἄξιός ἐστι συγγραφῆν ἀναγράφεσθαι ὁ λόγος. Ὁ καὶ αὐτὸς ἰσως συνιδὼν οὐ συγγραφῆν αὐτῷ ταῦτα κατασκευασθῆναι, ἀλλὰ ὕλην συγγραφῆς ἐκπορισθῆναι διασθεβαίουται· οὕτως ἀμορφος καὶ ἀνίδεος ²⁰ καὶ αὐτῷ τοῦ λόγου ὁ χαρακτήρ καταφαίνεται. Καὶ γὰρ οὐδεμιᾶ τῶν ἰδεῶν καλλωπίζεται, πλὴν εἰ τις ἐν τισὶ τῇ ἀφέλειᾳ πλησιάζειν ἐκδιόσεται· τῷ γὰρ λίαν ταπεινῷ καὶ ἐξηυτελισμένῳ καὶ ταύτης ἐκπίπτων εἰς ἰδιωτισμὸν ὄλως ὑπενήνεκται. Ὑλὴν δὲ αὐτῶν ἱστορίας ταῦτα καλῶν, ὅμως καὶ λόγοις διαιρεῖ καὶ προομιῶν πειρᾶται κοσμεῖν, καὶ πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὃς ἀνεψιὸς ἐχρημάτιζεν Ὀνωρίου καὶ Πλακιδίας, Ἀρχαδίου δὲ πατρὸς, πρὸς τοῦτον τὴν ἱστορίαν ἀναφωνεῖ.

Διαλαμβάνει τοίνυν περὶ Στελίχωνος, ἔσθην τε περιεβέβλητο δύναμιν, καταστάς ἐπίτροπος ²¹ τῶν παιδῶν Ἀρχαδίου καὶ Ὀνωρίου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, καὶ ὡς Σερῆναν νόμω γάμου ἠγάγετο, Θεοδοσίου καὶ ταύτην αὐτῷ κατεγγυήσαντος. Ὅτι τε μετὰ ταῦτα Στελίχων εἰς τὴν ἑαυτοῦ Θερμαντίαν τὴν βασιλεία Ὀνώριον γαμῆρὸν ἐποίησατο, καὶ ὡς ἐπὶ πλείστον ἐτι μᾶλλον ἤρθη ἐυνάμεως, καὶ πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ Ῥωμαίων πρὸς πολλὰ τῶν ἐθνῶν κατώρθωσε· καὶ ὅτι μαιφόνῳ καὶ ἀπανθρώπῳ σπουδῇ Ὀλυμπίου, ὃν αὐτῶν τῷ βασιλεὶ προσωκείωσε, τὸν διὰ ξίφους ὑπέμεινε θάνατον.

[180 R.] Ὅτι Ἀλάριχος ὁ τῶν Γότθων φύλαρχος, ὃν Στελίχων μετεκαλέσατο ἐπὶ τῷ φυλάξαι Ὀνωρίῳ τὸ ²² Ἰλλυρικὸν (τῇ γὰρ αὐτοῦ ἦν παρὰ Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς ἐκνενημένον βασιλεία), οὗτος ὁ ²³ Ἀλάριχος διὰ τε τὸν φόνον Στελίχωνος, καὶ ὅτι ἂ συνέκειτο αὐτῷ οὐκ ἐλάμβανε, πολιορκεῖ καὶ ἐκπορβεῖ τὴν ²⁴ Ῥώμην· ἐξ ἧς χρήματά τε ἀπειρα ἐξακόμισα, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀνωρίου Πλακιδίαν ἐν Ῥώμῃ διάγουσαν ἠχμαλώτισε. Καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως δὲ ἕνα τινὰ τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐπιδόξων (Ἄττα-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ τοῦ δευτέρου ζ. ¹⁷ πλακιδίας pr. A. ¹⁸ Κωνσταντῖου Schottus, Syllburgius, Labbeus. ¹⁹ ποιητῆς i. e. operator chymicus. Vid. Fabric. Biblioth. Gr. t. VII. p. 541, ed. Harles. ²⁰ ἀνίδεος libri. ²¹ ἐπίτροπος ald. A. ²² τῷ τὸ A. ²³ ὁ οὖν ὁ ζ. ²⁴ τὴν πόλιν Ῥώμην A.

NOTÆ.

(3) Ita pietate insignem virum Christianum percutit homo ethnicus, ut et Zosimus, lib. v. Laudat tamen binis ad eum datis litteris B. Augustinus, epist. 124, 129.

(4) Mauu Heraciani, qui hujus facinoris prætorum

accepit Africæ præfecturam. Ejus et inf. mentio fit ab hoc auctore.

(5) Quæ Galla Placidia dieta.

(6) Priscus Attalus vocatus est, teste Sozomeno lib. ix, cap. 8.

ως ἢ ὄνομα αἰσῶ) τὴν ἐπαρχότητα τότε διέποντα ἄς βασιλεὶς ἀνηγόρευσεν. Ἐπράχθη δὲ αὐτῶ ταῦτα ὡς τι τὰς προειρημένας αἰτίας, καὶ ὅτι Σάρων, καὶ πῶν Γότθων ὄντα, καὶ πλῆθους μὲν ὀλίγου ἐπάργοντα (ἀρχὴ γὰρ σ' ἢ καὶ τ' αὐτῶ ὁ λαὸς ἐξετείνετο), ἄλλως δὲ ἡρωϊκὸν τινα καὶ ἐν μάχαις ἀκαταγώνιστον, τοῦτον ὅτι Ῥωμαῖοι ἤττειραντο δι' ἐχθρας Ἀλαρίχου ὄντα, ἀσπονδὸν ἐχθρὸν Ἀλάριχον ²⁵ ἐποίησαντο. Ὅτι ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ῥώμης ἀλληλοφονία τῶν ἐνοικούντων ἐγένετο. Ὅτι Ἀλάριχος ἐτιζώντος Στελίχωνος μ' κεντηνάρια μισθὸν ἔλαβε τῆς ἱερατείας. Ὅτι μετὰ θάνατον Στελίχωνος ἀναίρειται ἐναποπνεύσεια καὶ Σερήνα ²⁶ ἢ τοῦτου γυνή, εἰς νομισθεῖσα τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐφόδου Ἀλαρίχου ἀναίρεται δὲ πρότερον μετὰ τὴν [105 H.] ἀναίρεσιν Στελίχωνος ²⁷ ὁ ταύτης κάκιστος παῖς Εὐχέμας. Ὅτι τὸ Βουκελλάριος ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὀνώριου ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν οὐ μόνον Ῥωμαίων ἀλλὰ καὶ Γότθων τινῶν ὡς δ' αὐτῶς καὶ τὸ ροιδέρφτωρ κατὰ διαφόρου καὶ συμμιγῶς ἐφέρετο κίθους. Ὅτι Ὀλύμπιος ὁ ἐπιβουλεύσας Στελίχωνα μάγιστρος τῶν ὀφφικίων γέγονεν, εἴτα ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς, εἴτα πάλιν ἐπέβη ταύτης, ἐπειτα ἐξέπεσεν, εἴτα ἐκπεσὼν ῥοπάλοις ὑστερον ὑπὸ Κωνσταντίου ²⁸, ἢ ἡγάγετο Πλακιδίαν, παιδίμενος ἀναίρειται, τὰς ἀπὸς πρότερον ἐκκοπίς· καὶ ἡ δίκη τὸν ἀνοσιουργὸν εἰς τέλος οὐκ ἀφῆκεν ²⁹ ἀτιμώρητον. Ὅτι τῶν μετὰ Ῥοδογάισον Γότθων οἱ κεφαλιῶται ³⁰ ὅπτιμαται ἐκαλοῦντο, εἰς δώδεκα συντείνοντες χιλιάδας, οὐ καταπολεμήσας Στελίχων Ῥοδογάισον προσηταιρίετο. Ὅτι Ἀλαρίχου νόσφ τελευτήσαντος διάδοχος αὐτοῦ Ἀδαούλφος καθίσταται, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφός. Ὅτι τὸν ξηρὸν ἄρτον βουκελλάτον ὁ συγγραφεὺς κλιεῖσθαι φησι, καὶ χλευάζει τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐπισημίαν, ὡς ἐκ τοῦτου Βουκελλάρων ἐπικληθέντων.

Ὅτι Κωνσταντίνος εἰς τυραννίδα ἀρθεὶς πρεσβεύεται πρὸς Ὀνώριον, ἄκων βιασθεὶς ἀπολογούμενος ἄρξαι, συγγνώμην δὲ αἰτῶν καὶ τὴν τῆς βασιλείας εἰς αὐτὸν κοινωνίαν· καὶ βασιλεὺς διὰ τὰ ἐνεστηχότα ἰσχυρῆ τέως καταδέχεται τὴν τῆς βασιλείας κοινωνίαν. Κατὰ τὰς Βρεττανίας δὲ ὁ Κωνσταντίνος ἐτύγχευεν ἀνηγορευμένος, στάσει τῶν ἐκεῖσε στρατιωτῶν εἰς ταύτην ἀνηγμένος τὴν ἀρχήν. Καὶ ἄρ ἐν ταύταις ταῖς Βρεττανίαις, πρὶν ἢ Ὀνώριον τὸ ἔδδομον ὑπατεῦσαι, εἰς στάσιν ὀρμήσαν τὸ ἐν αἰταῖς στρατιωτικὸν Μάρχον τινὰ ἀνεῖπον αὐτο-

nomen, summam praefecturam gerentem, imperatorem renuntiasse. Actaque esse haec ob eas, quas diximus causas, et ob Sarum (7), Gotthum item genere, sed paucorum hominum praefectum (vix enim ducentos, aut summum, trecentos ductabat), caetera generosum virum, armisque invictum, quem quod socium sibi Romani adjunxissent, Alarichi infestum hostem, in perpetuum idcirco hunc renuntiasse Sari amicitiae. In hac urbis obsidione mutua carne pastos obsessos. Alarichum, vivente etiamnum Stelichone, militiae mercedem centenaria quadraginta accepisse. Post Stelichonis interitum, suffocatum perisise, et Serenam (8) ejus conjugem, quod Alarichi ad urbem adventus causa exstitisse putaretur. Interfectum antea, interempto jam Stelichone, filium ejus ex Serena Eucherium. Buccellarii (9) vocabulum Honorii imperatoris temporibus tributum militibus, non Romanis solum, sed et Gotthis quibusdam. Eodem modo et *fœderatorum* nomen attributum inconditae, et e diversis conflatae multitudini. Olympium illum, qui Stelichoni insidiatus erat, officiosum magistrum factum, ea post dignitate excidisse. Dehinc iterum positum, rursum privatum esse: tandem fustibus a Constantio, qui Placidiam uxorem duxerat, maclatum occubuisse, cum ei ante caedem auriculæ resectae fuissent. Ita impium (10) illum non impunitum obisse. Gotthorum, qui cum Rodogaiso erant, primarios viros, *optimatos* appellatos ait, duodecim fere millium numero (11), quibus omnibus debellatis, Stelichonem cum Rodogaiso societatem iniisse (12). Alaricho morbi vi extincto successorem datum Adaulphum, uxoris fratrem. **57^b** Panem siccum scriptor hic bucellatum (13) vocari tradit, illudique militum cognominari, ut qui hinc Buccellarii sint appellati.

Constantinus ad imperium tyrannice sublatus, ad Honorium legatos mittit excusantes, invitum illum, et a militibus coactum, imperium suscepisse; veniam igitur postulare, societatemque imperii. Imperator propter impendentes molestias tantisper suscepit in societatem. Constantinus hic in Britannia renuntiatum fuerat, militari tumultu ad imperium adactus. Etenim ante Honorii consulum septimum, in seditionem illic versus exercitus, Marcum quemdam imperatorem crearet: quo ab ipsis sublato, Gratianus suffectus est. Hic

VARIAE LECTIONES.

²⁵ Ἀλαρίχος ἐποίησατο ζ. ²⁶ καὶ Σερήνα A : καίσαρινα ζ. ²⁷ παῖς ὁ Εὐχ. ζ. ²⁸ Κωνσταντίνου ζ. ²⁹ ἀφῆκεν ζ. ³⁰ κεφαλιῶται ζ.

NOTÆ.

(7) Idem alias Asarus appellatur, ut apud Zosim. *inf. cml.* 98.

(8) Σερήναν lego.

(9) Buccellarii Suidæ Gallo-Græciæ milites. Phira Turneb. lib. xxix, cap. 16, et lib. xxvi, cap. 15. Vide etiam Constant. Porphyrogenetæ lib. *De Thematibus*, ubi sextum describit Buccellariorum fuisse, et præ cæteris Nicol. Rigaltii *Glossar. taxiticum*.

(10) Sic, homo impie, Christianum et laudatum virum appellare audes?

(11) Unde Zosimi calcatus de quadringentorum millium exercitu fidem non plane excedere videtur.

(12) Atqui a Stelichone captum atque necatum referunt, Prosper, Cassiodorus, Orosius, et S. Augustinus lib. v de civitate Dei, cap. 29.

(13) Vide supr. paulo Buccellarii, ex Turnebo.

adjungeret Adaulpho auctor fuit Attalus. Et vero hic cum copiis ad illum se confert. Jovinius tamen Adaulphi adventu offensus, obscene, et veluti per ænigmata Attalum accusat; quod adventum susisset. Sarrus (31) item ad Jovinium venturus erat; sed Adaulphus cognita re, collectus decem millibus militum, occurrit Saro, viros octodecim aut viginti apud se habenti quem gesta heroica, et stupore digna edentem (32), scutis adhibitis, vivum ægre capere potuerunt, tandemque occidunt. Desciverat autem ab Honorio Sarrus, audito Belleridem domesticum suum interfectum; nullam tamen cædis rationem duxisse imperatorem, nec in percussorem inquirendo vindicasse.

Refert item de Donato, et Hunnis, deque regum (33) eorum sagittandi peritiam. Seipsum ad illos et Donatum, oratorem missum scriptor ait; multisque maris erroribus, periculisque jactatum, tragice narrat. Donatum quoque jurejurando circumventum contra fas jugulatum esse: et Charatonem inter reges primum, ob cædem ira incensum, imperatoris donis rarsum mitigatum, placatumque fuisse. 59a Et hæc quidem prima operis decade continentur.

Alteram vero hinc auspiciatur. Jovinus fratrem suum Sebastianum, invito Adaulpho, imperatorem creans, in ejus odium incurrit. Adaulphus itaque per internuntios capita se tyrannorum missurum, pacemque futuram Honorio pollicetur. Hi demum ut redierunt, et jurejurandum præstitum est, Sebastiani mox caput imperatori mittitur. Jovinus etiam ipse ab Adaulpho obsessus se dedit, missusque ad imperatorem est: quem Dardanus præfectus sua manu percutiens, interimittit, utriusque caput extra Carthaginem (34) palis infixum: ubi et Constantini ac Juliani antea resectam; Maximini item et Eugenii, qui sub Theodosio magno tyrannidem affectantes, eundem sunt exitum sortiti. Postulatum est ab Adaulpho, studio maxime Constantii ejus qui itam postea uxorem duxit, Placidiam quam apud se Romæ captam habebat, Honorio fratri ut redderet. Sed quod Adaulpho promissa, præsertim de curanda annona, perfecta non fuissent, neque ipsam reddidit, et pacem bello commutaturus videbatur.

Adaulphus ergo, cum Placidia repeteretur, frumentum vicissim ipse promissum petiit. Cujus conferendi, etiam qui promiserant copiam nullam haberent, nihilo tamen secius consentiunt, si Placidiam reciperent, accepturum. Ad quæ similiter fere et ipse Barbarus simulatione utebatur. Massilianam interea, sic dictam urbem profectus, dolo eam

των⁵¹, τύραννος ἀνηγορεύθη. Πρὸς δὲ⁵² παραγενέσθαι Ἀττάλος Ἀδαούλφον παραινεί· καὶ παραγίνεται⁵³, ἄμα τοῦ πληθους. Καὶ Ἰοβίνος ἀνίσταται ἐπὶ τῇ Ἀδαούλφου παρουσίᾳ, καὶ μέμφεται δι' αἰνιγμάτων τῷ παραινέσαντι Ἀτάλῳ τὴν ἀφίξιν. Καὶ Σάρος δὲ ἐμελλε πρὸς Ἰοβίνον παραγενέσθαι· ἀλλ' Ἀδαούλφος τοῦτο μαθὼν προὔπαντιάζει, χιλιάδας δέκα συνεπαγόμενος στρατιώτην⁵⁴, ἔχοντι ἄνδρας περὶ αὐτὸν [Ἀσάρῳ⁵⁵] ὀκτωκαίδεκα ἢ καὶ εἰκοσιν. Ὅν ἔργα ἠρωϊκὰ καὶ θαυμάσια, ἄξια ἐπιδειξάμενον μόλις· σάκκοις⁵⁶ ἐξώ⁵⁷ ἦρσαν, καὶ ὕστερον ἀναιρούσι. Σάρος δ' ἦν ἀποστάς Ὀνωρίου, ὅτι Βελλερίδου, ὃς ἦν αὐτῷ δομέστικος, ἀναιρεθέντος οὐδεὶς λόγος τῷ βασιλεῖ τῆς ἀναίρεσως οὐδὲ τοῦ φόνου γίνεται⁵⁸ εἰσπραξις.

Ὅτι διαλαμβάνει περὶ Δονάτου καὶ περὶ τῶν Β Οὐννων, καὶ περὶ τῶν ῥηγῶν αὐτῶν τῆς εὐφυεστάτης τοξείας, καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς καὶ Δονάτον ὁ ἱστορικὸς ἐπέσβευσεν· καὶ τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῦ πλάνην ἐκτραγῶδει καὶ τὸν κίνδυνον. Καὶ ὅπως ὄρκῳ Δονάτος ἀπατηθεὶς ἐκθέσμως ἀποσφάζεται, καὶ ὅπως Χαράτων ὁ τῶν ῥηγῶν πρῶτος ἐπὶ τῷ φόνῳ εἰς θυμὸν ἀνάπτεται, ὅπως τε πάλιν βασιλικὸς· δώροις διαπραθίνεται καὶ ἡσυχάζει· ἐν οἷς καὶ ἡ πρώτη τῆς ἱστορίας δεκάλογος.

Ἀρχεται δὲ ἡ δευτέρα ὧδε, ὅτι Ἰοβίνος⁵⁹ παρὰ γνώμην Ἀδαούλφου τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Σεβαστιανὸν⁶⁰ βασίλειά χειροτονήσας εἰς ἔχθραν Ἀδαούλφῳ κατέστη. Καὶ πέμπει Ἀδαούλφος πρὸς Ὀνώριον [185 R.] πρέσβεις, ὑποσχόμενος τάς τε τῶν τυράννων κεφαλὰς καὶ εἰρήνην ἄγειν. Ὅν ὑποστρεφάντων καὶ ὄρκων μεστειουσάντων Σεβαστιανοῦ μὲν πέμπεται τῷ βασιλεῖ ἡ κεφαλὴ, Ἰοβίνος δὲ ὑπὸ Ἀδαούλφου πολιορκούμενος ἑαυτὸν ἐκδίδωσι. Καὶ πέμπεται κάκιστος τῷ βασιλεῖ, δὴ αὐθεντήσας Δάρδανος ὁ ἑπαρχὸς ἀναίρει· καὶ ἀποτίθενται ἄμφω αἱ κεφαλὰι Καρθαγένης⁶¹· ἔξωθεν, ἔνθα καὶ ἡ Κωνσταντίνου καὶ ἡ Ἰουλιανοῦ ἀπετημήθησαν πρότερον, ἣ τε Μαξιμίνου καὶ ἡ Εὐγενίου, οἳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου τυραννίδι ἐπιθέμενοι εἰς τοῦτο τέλους κατέστρεψαν. Ἀδαούλφος δὲ Πλακιδίαν ἀπητήτετο κατὰ σπουδὴν μάλιστα Κωνσταντίνου, ὃς⁶² ὕστερον αὐτῇ καὶ εἰς γάμους ἐξευξεν· ἀλλὰ τῶν πρὸς Ἀδαούλφον ὑποσχέσεων μὴ περαινμένων⁶³, καὶ μάλιστα τῆς σιτοπομπίας, οὕτε ταύτην ἀπέδιδου καὶ εἰς μάχην ἐμελέτα⁶⁴ τὰ τῆς εἰρήνης διαλύεσθαι.

Ὅτι Ἀδαούλφος ἀπαιτούμενος Πλακιδίαν ἀνταπῆται τὸν ὀρισθέντα [108 H.] σίτον. Ἀπόρων δ' ὄντων τῶν ὑποσχομένων εἰς τὸ δοῦναι, οὐδὲν δὲ ἦτον ὁμολογούντων, εἰ λάβοιεν Πλακιδίαν, παρασχεῖν, καὶ ὁ βάρβαρος τὰ ὅμοια ὑπεκρίνετο, καὶ πρὸς Μασσαλίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραγενόμενος δόλῳ ταύτην λαβεῖν ἤλπιζεν. Ἐνθα πληγείς Βοηφατίου

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ Βουργυντιῶνων ζ. ⁵² δὴ] οὗς γε. A : pr. enim om. ⁵³ τῷ πληθει ζ. ⁵⁴ στρατιώτη ζ. ⁵⁵ Ἀσάρῳ om fr. A. ⁵⁶ σάκκοις ζ. ⁵⁷ ἐγίνετο ζ. ⁵⁸ Ἰοβίνος A. ⁵⁹ σεβαστινὸν A. ⁶⁰ καρθαγένης ζ Schottius Παδένης; ⁶¹ δ;] δὴ A. ⁶² περαιουμένων A. ⁶³ ἐμελετάτο A : ἀπέδιδου ζ.

NOTÆ.

(31) Al. Asarus. inf. apud Zosimum col. 98.
(32) Pro σάκκοις lego σάκοις vel σάκτιν.

(33) Ῥηγῶν Latina voce dixit.
(34) Ravennam arbitror legendum.

τῷ γεννησιώτατου βαλόντος⁶⁴, καὶ μόλις τὸν θάνατον εἰσφυγὼν, εἰς τὰς οἰκείας ὑπεχώρησε σκηναίς, τὴν πλιν ἐν εὐθυμίᾳ λιπῶν καὶ δι' ἐπαίρων καὶ εὐφημίας ποιούμενην Βοηφάτιον. Ὅτι Ἀδραυλφὸς τὸν γάμον Πλακιδίας, Κωνσταντείου⁶⁵ ταύτην ἀπαιτοῦντος βρυστεράς προϋτεινεν αἰτήσεις, ἵνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν αἰτήσεων εὐλογον δόξῃ τὴν κατάσχεσιν αἰτῆς πεποιημένοι.

Ὅτι Κωνσταντίος διαίγνατος⁶⁶ πάλαι γεγονώς ἴσχυος κατὰ τὴν Ῥόθβενναν προέρχεται, μεθ' οὗ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπατεύει Κώνστας· καὶ χρυσίον μὲν σύμμετρον καὶ ἱκανὸν πρὸς τὸ τῆς ὑπατείας ἀνάλωμα εὐρηται ἐκ τῶν τοῦ Ἡρακλειανῶ⁶⁷, ὃς τυραννίδα μελετῶν ἀνῆρηται, οὐ μὴν γε ταυτοῦτον εὐρέθη ὅσον καὶ ἠλπίζετο. Χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲ μέχρι κεντηναρίων καὶ εὐρηται, ἢ δὲ ἀκίνητος αὐτοῦ οὐσία καὶ αὐτὴ εἰς δυσχιλίας λίτρος ἐνίεται. Καὶ ταύτην ἀπασαν τὴν ὑπόστασιν Κωνσταντίος ἐκ μιᾶς αἰτήσεως παρὰ Ὀνωρίου εἰλῆφει. Ἦν δὲ Κωνσταντίος ἐν μὲν ταῖς προδόσις κατηφῆς καὶ σκληρῶν, μεγαλόφθαλμὸς τε καὶ μεγαλαύχη καὶ εἰστωκέφαλος, νεύων δι' ἔλου ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ φροντος αὐτὸν ἴκπου, καὶ οὕτω⁶⁸ τῆδε κάκεισε λοξὸν ἐκπέμπων τὸ ὄμμα, ὡς, τὸ τοῦ λόγου, πᾶσι φαίνεσθαι εἶδος ὄξειον τυραννίδος. Ἐν δὲ δείπνοις καὶ συμπόσις τερπνὸς καὶ πολιτικὸς, ὡς καὶ ἐρίζειν ταῖς μίμοις πολλὰκις παίζουσι πρὸ τῆς τραπέζης.

Ὅτι Ἀδραυλφὸς σπουδῇ καὶ ὑποθήκῃ Κανδιδιανὸν ὃ πρὸς Πλακιδίαν συντελεῖται γάμος, μὴν ὃ Ἰανουάριος ἐνεστήκει, ἐπὶ δὲ τῆς πόλεως Νάρβωνος, ἐν οἰκίᾳ Ἰγγενίου τινὸς πρώτου τῶν ἐν τῇ πόλει. Ἐνθα προκαθεσθείσης Πλακιδίας ἐν παστάδι⁶⁹ τε Ῥωμαϊκῶς ἐσκευασμένη καὶ σχήματι βασιλικῷ συγκαθίσταται αὐτῇ καὶ Ἀδραυλφὸς ἐνδεδυμένος χλανίδα καὶ τὴν ἄλλην Ῥωμαίων ἐσθήτα. Ἐν οἷς μετὰ τῶν ἄλλων γαμικῶν δώρων [188 R.] δωρεῖται Ἀδραυλφὸς καὶ ἅ ἐπιτελεῖ νεανίας Σηρικὴν ἐνδεδυμένους ἐσθήτα, ζέροντος ἐκάστου ταῖς χερσὶν ἀνά δύο μεγίστων δίσκων⁷⁰, ὧν ὃ μὲν χρυσοῦ πλήρης, ὃ δὲ τιμίων λίθων, μᾶλλον δὲ ἀτιμῆτων ἀτούχανον· ἃ τῆς Ῥώμης ἐπέρχε κατὰ τὴν ἄλωσιν τοῖς Γότθοις ἀποσυληθέντα. Ἐτα λέγονται καὶ ἐπιθαλάμιοι, Ἀττάλου πρώτου εὐφρόντος, εἶτα Ρουστακίου⁷¹ καὶ Φοιβαδίου· καὶ συντελεῖται ὁ γάμος κλιζόντων καὶ χαϊρόντων ὁμοῦ πρὸς τὴν Βαρβάρων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς Ῥωμαίων.

Ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ Γότθων ἄλωσιν τῆς Ῥώμης Ἀλβίνος ὃ τῆς Ῥώμης ἐπαρχὸς, ἦδη ταύτης πάλιν ἀποκατατεταμένης, ἔγραψε μὴ ἐξαρκεῖν τὸ χορηγεῖν

A *intercipere tentavit, sed a Bonifacio, nobilissimo viro vulneratus, et vix salvo capite fugiens, in sua se tentoria recepit: urbe ommissa, quæ latitiæ plena, laudibus, ac bonis omnibus Bonifacium est* prosecuta. Adaulphus idem de Placidia nuptiis satagens, Constantio eam postulanti graviores prætexit postulationes: ut si compos illarum non fieret, illa juste reventa videretur.

Constantinus olim designatus, consul aliquando Ravennæ creatur, cum quo Constantinopolitanum consulatum Constans gerit. Auri vis justa, sufficiens ad consulatus sumptus (35) tolerandos reperta in Heracliani honis (36), qui tyrannidis (37) affectatæ nomine est interemptus; etsi tamen tantam pecuniæ repertum non est, quantum speratum erat. B 59b Auri enim nondum duo millia [denariorum] inventa, et immobilium insuper honorant ad his mille libras. Quas quidem facultates omnes una postulatione ab Honorio Constantinus accepit? Erat ipse Constantius, cum prodiret, subtristi vultu ac tetrico, ingentibus oculis sublataque eervice, ei plano capite, inclinans se omnino in equi, quo vehebatur, collum; et sic huc illuc oblique torquens oculos, ut, quod veteri verbo dicitur, « imperio digna forma (38) » omnibus appareret. In caenis tamen atque symposiis, jucundus adeo civilisque fuit, ut et eum mimis interdum ad mensam ludentibus contenderit.

Adaulpho, studio ac consilio Candidiani, nuptiæ cum Placidia conveniunt. Januario mense nuptiis dictus dies, Narbone (39) Galliæ urbe, in domo Ingenii cujusdam, primarii ejus urbis viri. Hic digniore loco residente Placidia in atrio Romano more adornato, habituque regio, assedit ipsi et Adaulphus læna indutus, omni que alio amictu Romano. Inter alia nuptiarum dona, donatur (40) Adaulphus etiam quinquaginta formosis pueris, serica veste indutis, ferentibus singulis utraque manu iugentes binos: quorum alter auri plenus, alter lapillis pretiosis, vel pretii potius inæstimabilis, quæ ex Romanæ urbis direptione Gotthi deprælati fuerant. Hinc versus canuntur epithalamii, Attalo præcinente, dein Rustacio (41) atque Phæbadio, nuptiisque finis datus, iustu gaudique ingenti Barbarorum simul, et Romanorum D qui cum iis erant.

Post Romam a Gotthis captam, Albinus Urbis præfectus, quod jam eadem ad pristinum rediret statum, scripsit non sufficere præbitam populo

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁴ βαλόντος γε. A, λαβόντος pr. : βάλλόντος ζ. ⁶⁵ Κωνσταντίου — ἀπαιτοῦντι ζ. ⁶⁶ διαίγματος Κωνσταντίος ζ. ⁶⁷ Ἡρακλειανῶ A. ⁶⁸ οὕτω nig. : libri οὕτω. ⁶⁹ παστάδι A. Ῥωμαίων A. ⁷⁰ μεγίστους δίσκους. ⁷¹ Ρουστακίου ζ.

NOTÆ.

(35) Quos et in Dionis Cassii consulu tolerasse Adaulphum Severum supr. retulit. cod. 71.

(36) In fsecum redactus, ut patet ex l. xxi De sen. Cod. Theod.

(37) Vide Oros. lib. vii, cap. 42.

(38) Eurip. in Phœnissis. Πρώτον μὲν εἶδος ὄξειον

τυραννίδος.

(39) Foro-Cornelii ait auctor *Miscellæ* Paul. Diaconus lib. xiii.

(40) Δωρεῖται ἅ ἐπιτελεῖ νεανίας. *Donat* etiam reddere pos-is.

(41) Al. *Rusacio*; malim tamen *Rusticio*.

partem (42), multitudine jam aucta civitate; additque uno die numerum initum esse civium quatuordecim millium.

Adaulphus, nato sibi e Placidia filio, cui Theodosio nomen dedit, Romanam amplius rempublicam amare videbatur. Verum Constantio, ejusque asseclis repugnantibus, ejus et uxoris Placidiae, [pacis ineundæ] conatus frustra fuerunt. Exstinctum autem postea infantem vehementer uterque parens luxit. **60a** argenteaque capsula conditum, juxta Barcinonem in templo quodam sepelierunt. Interficitur deinde et Adaulphus ipse (dum equos suos in stabulo, de more, contemplatur) a Gottho quodam ejus domestico, Dobbii nomine, cum hanc veteris odii vindicandi occasionem ille captasset; hujus enim prior dominus, Gotthice partis rex, fuerat ab Adaulpho e medio sublatus. Exinde Dobbium receptum Adaulphus in suam familiam asciverat: qui in ultionem prioris domini, alterum hunc, injecta manu violenta, sustulit. Moriens Adaulphus fratri suo injunxit, Placidia ut [Honorio] redderetur; utque, si quo modo possent, Romanæ sibi gentis concordiam [Gotthi] societatemque conciliarent. At qui successit Sari frater Singirichus (studio potius ac vi, quam successione, aut lege creatus) Adaulphi e priore conjuge liberos vi e sinu Sigasari episcopi abreptos, occidit; atque ipsam Placidiam reginam, in Adaulphi scilicet contumeliam, pedibus ante equum una cum cæteris captivis ambulare coegit, idque toto illo spatio quod est ab urbe ad duodecimum usque lapidem. Septem ille dies cum imperasset, interemptus est, et Gotthorum dux Valias (44) constituitur.

Refert hic scriptor audisse se e Valerio clarissimo viro, de argenteis statuæ ad Barbaros arceudos inauguratis (45). Nam Constantii, inquit, imperatoris temporibus, præfecto in Thracia Valerio, indicium factum thesauri reperiundi. Valerius vero ad locum accedens, sacrum illum esse religionem ex incolis cognovit, et antiquo ritu status ibidem consecratas. Retulit hæc ad imperatorem, rescriptumque accepit, quo jubebatur indicata illa bona tollere. Igitur effosso loco, tres solidæ ex argento fabricatæ repertæ sunt statuæ, specie barbarica sitæ, et utroque brachio ausato, veste præterea variegata barbarico ritu indutæ, et comam capite gestantea atque in septentrionem, quæ barbarorum regio est, obversæ. Quæ simul atque statuæ sublatae

Α μενον μέρος τῷ δήμῳ εἰς πλήθος ἤδη τῆς πόλεως ἐπιδοῦσης· Ἐγραψε γάρ ⁷² καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τετέχθαι ⁷³ ἀριθμὸν χιλιάδων δεκατεσσάρων.

[109 H.] Ὅτι Ἀδαοῦλφος τεχθέντος αὐτῷ ἐκ τῆς Πλακιδίας παιδός, ᾧ ἐπέθετο ⁷⁴ κλῆσιν Θεοδοσίον, πλέον ἠσπάζετο τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν· Κωνσταντίου δὲ καὶ τῶν περὶ Κωνσταντίον ἀντιπραττόντων ἔμενεν ἀπρακτός ἡ τούτου καὶ ⁷⁵ Πλακιδίας ὀρμῆ. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ παιδός, πένθος μέγα ποιούσιν ἐπ' αὐτῷ, καὶ θάπτουσιν ἐν λάρνακι καταθέντας ἀργυρᾶ πρὸ τῆς Βαρκελλωνος ἐν τινι εὐκτηρίῳ. Εἶτα ἀναρεῖται καὶ Ἀδαοῦλφος, εἰς ἐπιτήρησιν τῶν οἰκείων Ἰππῶν, ὡς εἴθιστο αὐτῷ, διατρίβων ἐν τῷ ἰππῶνι. Ἀναρεῖ δὲ αὐτὸν εἰς ⁷⁶ τῶν οἰκείων Γότθων Δούβιος ⁷⁷ τοῦνομα, ἔχθραν παλαιὰν καιροφυλακῆσας· **Β** πάλαι γὰρ ἦν ὁ ⁷⁷ τούτου δεσπότης, μοῖρας Γοθτικῆς βῆσῃ, ὑπὸ Ἀδαοῦλφου ἀνηρημένος, ἐξ οὗ καὶ τὸν Δούβιον λαθὼν Ἀδαοῦλφος, ὑπέκλειψατο· ὁ δὲ τῷ πρώτῳ δεσπότη ἁμύνων τὸν δεύτερον διεχρήσατο ⁷⁸. Τελευτῶν δὲ Ἀδαοῦλφος προσέτατε τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ ἀποδοῦναι τὴν Πλακιδίαν, καὶ, εἰ τι δύναιντο, τὴν Ῥωμαίων φιλίαν ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι. Διάδοχος δὲ ὁ τοῦ Σάρου ἀδελφός Σιγγέριχος, σπουδῆ μᾶλλον καὶ δυναστεία ἢ ἀκολουθία καὶ νόμιμ, γίνεται· ὃς τὰ τε παῖδια, ἃ ἐκ τῆς προτέρας γυναικὸς ἐτύγχανεν Ἀδαοῦλφῳ γεγεννημένα, ἀνεῖλε, βία τῶν τοῦ ἐπισκόπου Σιγγασάρου κόλπων ἀποσπάσας, καὶ τὴν βασιλίδα Πλακιδίαν εἰς ὕβριν Ἀδαοῦλφου ἐκ ποδός προσηγήσασθαι τοῦ Ἰπποῦ ἄμα λοιπῶν ⁷⁹ αἰχμαλώτων ἐπέταξε· καὶ τὸ διάστημα ἦν ⁸⁰ τῆς προπομπῆς ἐκ τῆς πόλεως μέχρι δωδεκάτου σημείου. Ἐπτά δὲ ἡμέρας ἄρξας ἀναρεῖται, ἡγεμῶν δὲ τῶν Γότθων Οὐαλίας καθίσταται.

Ἐπισημῶν ἀκούσας περὶ ἀνδριάντων ἀργυρῶν τετελεσμένων ⁸¹ εἰς βαρβάρων ἀποκόλυσιν. Ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις, φησὶ, Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως ἐν τῇ Θράκῃ Οὐαλερίου ἀρχόντος μῆνυσις γέγονεν ὡς θησαυρὸς εὐρεθείη. Οὐαλέριος δὲ παρὰ τὸν τόπον παραγενόμενος μανθάνει παρὰ ⁸² τῶν ἐπιχωρίων ἱερῶν εἶναι τὸν τόπον ⁸³, καὶ εἰς ἀρχαίας τελετῆς ἀνδριάντας ἐν αὐτῷ ἀφιερῶσθαι. Εἶτα ἀναφέρει ταῦτα τῷ βασιλεῖ, καὶ δέχεται γράμμα ἐπιτρέπον αὐτῷ ἀναλαβεῖν τὰ μνησθέντα. Ἀνορυθέντος τοίνυν τοῦ τόπου εὐρίσκονται τρεῖς ἀνδριάντες δι' ἔλου ἐξ ἀργύρου πεποιημένοι, ἐν ⁸⁴ σχήματι βαρβαρικῷ ⁸⁵ κατακειμένοι καὶ ἐξηγωνισμένοι κατ' ἀμφοῖν ταῖν χερσίν, [189 R.] ἐνδεδυμένοι δὲ βάρβαρον πεποικίλμηνην

VARIAE LECTIONES.

⁷² γὰρ A : δὲ ὁ. ⁷³ τετάχθαι ὁ. ⁷⁴ ἐπέθηκε ὁ. ⁷⁵ καὶ τῆς Πλ. ὁ. ⁷⁶ εἰς om. A. ⁷⁷ Δόβιος — Δόβιον ὁ. ⁷⁸ ὁ om. A. ⁷⁹ διεχειρίσατο ὁ. ⁸⁰ λοιποῖς αἰχμαλώτοις ὁ. ⁸¹ ἦν] δὲ ἦν ὁ. ⁸² τετελεσμένων] vid. Kuster. ad Suid. v. Μάλιος. ⁸³ παρὰ A : περὶ ὁ. ⁸⁴ τὸν τόπον εἶναι ὁ. ⁸⁵ ἐν om. A. ⁸⁶ βαρβαρικῷ ὁ.

NOTÆ.

(42) Subaudi *frumenti publici*, quod viritim publice populo Rom. distribuebatur, de quo multa in *impr. rescriptis*.

(43) Græce est *πρὸ τῆς Βαρκελλωνος*, ut hodie

dicitur: antiquius vero *Barcino*, Plinio et Paulino.

(44) Sigon. et alii *Vallia* ediderunt.

(45) Commendare conatur homo ethnicus suam superstitionem.

ἰσθητα, καὶ κομῶντες τὰς κεφαλὰς, νεύοντες ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος, ταυτέστι κατὰ τοῦ βαρβαρικοῦ χώρου. Ἐν ἀνδριάντων ἀναληφθέντων πάραυτα καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας πρῶτον μὲν τὸ ⁶⁶ Γότθων ἔθνος ⁶⁷ εἶσαν ἐπιτρέχει τὴν Θράκην, ἐμελλε δὲ μικρὸν ὕστερον καὶ τὸ τῶν Οὐννων καὶ τὸ τῶν Σαρματιῶν καταβραμίσθαι τὸ τε Ἰλλυρικὸν καὶ αὐτὴν τὴν Θράκην· ἐν μίσει γὰρ αὐτῆς τε Θράκης καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἰσθμίου ὁ ἀριθμὸς κατὰ παντὸς ἔθνους ⁶⁸ τετελεσθαι ⁶⁹ βαρβάρου.

[110 H.] Ὅτι ὁ ἱστορικὸς περὶ τοῦ οικείου διαλεμβάνων διάπλου πολλὰ παθεῖν καὶ δυστυχήσασθαι. Λέγει δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας καταβρῆαι, καὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ εἰς ⁷⁰ τὸν σοφιστικὸν ἔθρονον ἀναχθῆναι Λεόντιον οὕτω ἐθέλοντα. Λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ τρίβωνος, ὡς οὐκ ἔζη κατὰ τὰς Ἀθήνας περιβαλέσθαι αὐτὸν τινα, καὶ μάλιστα ξένον, ᾧ μὴ ⁷¹ τῶν σοφιστῶν ἢ γνώμη ἐπέτρεπε καὶ αἱ κατὰ τοῦ σοφιστικῶς νόμου τελεταὶ ἐθεβαλον τὸ ἀξίωμα. Ἦν δὲ ⁷² τὰ τελοῦμενα τοιαῦτα· Πρῶτον μὲν κατήγοντο ἐπὶ τὸ δημόσιον βαλανεῖον ὅσοι νεήλυδες, ἂν τε μικροὶ ἂν τε μεγάλοι. Ἐξ ὧν καὶ οἱ πρὸς τὸν τρίβωνα ἐπιτηδαιοί, ἡλικίας ἤδη καιροῦ γεγονότες οὗς εἰς μέσον ἐβαλλον οἱ κατάγοντες σχολαστικοί. Εἶτα τῶν μὲν ἐμπροσθεν τρεχόντων καὶ κωλύοντων, τῶν δὲ ὠθούντων καὶ ἐπεχόντων, πάντων δὲ τῶν κωλύοντων ταῦτα βοώντων « σταδ, σταδ, οὐ λούει, » κατακρατεῖν δῆθεν τοῦ ἀγῶνος ἐδδκουν οἱ ἀντιπλοῦντες εἰς τιμὴν τοῦ καταγομένου σχολαστικοῦ, ὅστις μετὰ πολλὴν ὥραν, στάσεως πολλῆς ἐπὶ τοῖς προαχθεῖσιν ἰθίμοις ῥήμασι προγενομένης, εἰσάγεται εἰς τὸν θερμὸν οἶκον καὶ ἀπολούεται· εἶτα ἰδυοσάμενος ἐδέχετο τὴν τοῦ τρίβωνος ἐξουσίαν ⁷³, καὶ αὐτόθεν μετὰ τοῦ τρίβωνος ἐκ τοῦ βαλανείου ἐντίμαρ καὶ περιδόξην δορυφορούμενος· πομπῇ ἀπῆει, καταπύνας ἐπιγυνοῦς φανεράς εἰς τοὺς τῶν διατριβῶν προστάτας τοὺς λεγομένους Ἀκρωμίτας

Ὅτι οἱ Οὐανδαλοὶ τοὺς Γότθους *Τρούλους* καλοῦσι ἐκ τὸ λιμῶν πιεζομένους αὐτοὺς τρούλαν σίτου παρὰ τῶν Οὐανδάλων ἀγοράζουσιν ἐνὸς χρυσίου ⁷⁴. ἢ δὲ τρούλα οὐδὲ τρίτον ξίστου χωρεῖ.

Ὅτι κατὰ τὰς Ἰσπανίας τῶν Οὐανδάλων καταβραμάντων, καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς τετειχισμένας πόλεις καταφυγόντων, τοσοῦτος αὐτῶν λιμὸς κατακράτησεν ὡς εἰς ἀλληλοφαγίαν ἐκδισσθῆναι. Καὶ γυνὴ τέσσαρα τέκνα ἔχουσα πάντα κατέφαγε, πρόφασιν ἐφ' ἑκάστου ποιουμένη τὴν τῶν ὑπολοίπων τροφήν καὶ σωτηρίαν, ἕως ἂν πάντα καταφαγοῦσα ἴθως ἐπέτρεπε τοῦ δήμου ἀνηρέθη.

Ὅτι Εὐκλείτιος ὁ μαγιστριανὸς πρὸς Οὐάλιον, δὲ τῶν Γότθων ἐρημηάτις φύλαρχος, ἀποστέλλεται:

A sunt paucos post dies, Gotthorum primum gens universam incurrit Thraciam; futuræque post 606 paulo erant Hunnorum ac Sarmatarum incursiones in Illyricum, et ipsam Thraciam: uti Thraciam inter et Illyricum sita sunt hæc consecrationis loca et trium statuarum numerus, adversus omnes gentes barbaras inauguratus videbatur.

κατέκειτο τὰ τῆς τελευταίας, καὶ ἐψέκει τῶν τριῶν ἀνδριάντων ὁ ἀριθμὸς κατὰ παντὸς ἔθνους ⁶⁸ τετελεσθαι ⁶⁹ βαρβάρου.

De sua scriptor hic navigatione refert multa se adversa pertulisse. Athenas quoque appulisse tradit, suoque studio et cura ad sophisticam etiam sedem evectum Leontium, tametsi id ille nequaquam vellet. Sed et de pallio sophistico (46) memoriam prodidit, nemini (præsertim vero extero homini). Athenis id gestare licuisse; nisi sophistarum suffragio ejus gestatio illi concessa, dignitasque ista sophistarum legum ritibus esset confirmata. Ritus autem, qui prægebantur, tales erant. Primum ad publicum balneum deducebantur qui novitii advenissent, sive parvi, sive grandiores: atque inter hos etiam il qui per ætatem ad pallium sumendum apti erant, quos in medium protrudebant scholastici, a quibus deducebantur, deinde aliis præcurrentibus atque prohibentibus, aliis protrudentibus, et contra tendentibus: quotquot autem prohibebant vociferantibus: « Sta, sta, non lava, » nihilominus tamen in certamine illo videbantur obtinere, qui in honorem scholastici, quem deducebant, obsistentes retrudebant. Tandem post longam moram, multamque ob illata ex more ultro citroque verba contentionem, is qui deducitur, in calidam cellam inducitur, ibique abluatur. At postquam se induit, pallii dignitatem accipit, atque exinde cum pallio e balneo, celebri et honorifica stipatus pompa, digreditur, decretis luculentis sumptibus in scholarum antistites, qui dicuntur Acromitæ (47).

Vandali Gotthos appellant *Trulos*, propterea quod hi enecti aliquando fame, tritici trulam a Vandalis aureo uno redimerent. Trula vero nondum tertiam sextarii partem capit.

Dum Vandali Hispanias vastassent, qui in muratas se urbes Romani receperant, eo inedia adacti sunt, ut invicem se laniando edere cogerentur. Ibi mulier una, quatuor liberorum mater, omnes devoravit; ad singulos prætexens, reliquos se alere, ac salvare velle, donec omnibus absuinptis lapidibus a plebe obruta est.

61e Euplatus magistrianus ad Valium (48) Gotthorum præfectum mittitur, qui pacis fœdera ini-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ τὸ τῶν ζ. ⁶⁷ ἔθνος A: μέρος ζ. ⁶⁸ ἔθνους om. A. ⁶⁹ τελεσθαι ζ. ⁷⁰ εἰς] καὶ εἰς ζ. ⁷¹ ἢ ante τῶν σοφιστῶν ζ. ⁷² ἦν δέ] cf. Wyttenbach. Eunap. 2. p. 280. ⁷³ ἐξουσίαν A: ἀξίαν ζ. ⁷⁴ χρυσίον ζ.

NOTÆ.

(46) Vide B. Gregor. Nazianz. orat. 20, quæ est de B. Basilio Magno, post init. Eunap. quoque initio Proheresii, et Jo. Gorop. Becanum lib. iv

Origin.

(47) Οἱ μετίζοντες Hesychio, et quasi superiores.

(48) Sup. *Valiam* vocavit.

ret, Placidiamque reciperet. Ille vero commode recepit, missaque frumentatione sexcentorum millium, Placidia Eupludio tradita, ad Honorium fratrem remittitur.

Cum Athenis inquiri cœptum esset, quonam modo conglutinari possent libri, discere quærentibus modum glutinis, Philtatius, scriptoris hujus socius, in re litteraria bene industrius, ostendit, quare et honoris gratia statuum illi cives collocant.

De Oasi auctor multa narrat incredibilia. De ejus primum temperie : et quod sacro ibi morbo non modo nulli laborent, sed etiam si qui aliunde adveniant, eo liberentur, ob benignam aeris temperiem. De copiosa deinde quæ ibidem est arena, deque puteis, qui fossione ad ducentos et trecentos, nonnunquam vero etiam ad quingentos cubitos facta, scaturiginis rivos per orificium effundunt : unde per vices ii, qui communi labore opus fecerunt, hauriunt, et arva sua rigant agricolæ. Arbores (49) perpetuo ibi poma ferre et frumentum illic natum omni frumento esse præstantius, niveque candidius. Interdum bis quotannis hordeum ibi seri, millium autem perpetuo ter. Rigare incolas ruscula sua, æstate tertio quoque die, hieme, sexto, atque hinc tantam terræ fertilitatem conciliari. Nunquam ibi cælum nubes contrahere. Ad hæc de horologiis, quæ ibidem conficiuntur. Oasim memorat insulam olim fuisse, atque a continente divulgatam, eandemque ab Herodoto vocari [Thalia] *Beatorum insulam*; ab Herodoto (50) autem eo qui Orphei ac Musæi conscripsit historiam nominari *Phœacidem* (51). Insulam ante fuisse ex eo conjecturas ducit, quod testæ marinæ, et ostrea lapidibus adhærescentia, iu eo monte inveniuntur, qui ex Thebaide in Oasim ducit. Duinde etiam, quod perpetuo copiosa ibi arena scatet, tresque Oases replet. Nam etiam ipse (52) tres Oases esse tradit. Duas magnas, exteriorem unam, alteram interiorem, e regione sibi invicem oppositas, centum miliarium **61** b spatio interjecto, cum tertia parva, longo interstitio ab alteris duabus separata. Insuper hoc etiam argumento insulam fuisse tradit, quod sæpe numero accidit, ut pisces ab avibus eo delati visantur, aut certe arrosorum piscium reliquiæ : ut huic conjectare liceat, non admodum longe abesse mare. Ait (53) autem et Homerum ex vicina huic Thebaide genus ducere.

Α ἐφ' ᾧ σπονδάς τε θέσθαι εἰρηνικάς καὶ ἀπολαβεῖν τὴν Πλακιδίαν · ὁ δὲ ἐτοίμως δέχεται. Καὶ ἀποσταλέντος αὐτῷ σίτου ἐν μυριάσιν ἐξήκοστα ἀπολύεται⁵⁵ Πλακιδία παραδοθεῖσα Εὐπλοῦτιῳ πρὸς Ὀνώριον τὸν οἰκεῖον αὐτῆς ἀδελφόν.

Ἔστι Ζητήματος ἐν ταῖς Ἀθήναις ἀνακύψαντος περὶ τῶν κεκολλημένων⁵⁶ βιβλίων μαθεῖν [192 R.] τοῖς ἐπιζητοῦσι τὸ μέτρον τοῦ κόλλου⁵⁷, Φιλτάτιος⁵⁸ ὁ τοῦ ἱστορικοῦ ἑταῖρος, εὐφρῶς περὶ γραμματικῆν ἔχων, τοῦτο ἐπέδειξε⁵⁹, καὶ εὐδοκιμήσας τυγχάνει παρὰ τῶν πολιτῶν εἰκόνας.

Ἔστι περὶ τῆς Ὀάσεως ὁ συγγραφεὺς πολλὰ παραδοξολογεῖ, περὶ τε [111 H.] τῆς εὐκρασίας αὐτῆς, καὶ ὅτι οἱ τὴν ἱερὰν νόσον ἔχοντες οὐ μόνον ἐκείσε οὐ γίνονται, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχόθεν παραγινόμενοι ἀπαλλάττονται τοῦ νοσήματος⁶⁰ διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν. Καὶ περὶ τῆς ψάμμου τῆς πολλῆς ἐκείνης καὶ τῶν ὄρουσσομένων φρεάτων, ὡς εἰς διακοσίους καὶ τριακοσίους, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ εἰς πεντακοσίους πῆχαις ὄρουσσομένα ἀναβλύζουσι τὸ βεῖθρον αὐτοῦ τοῦ στομίου προχέμενον · ἐξ οὗ κατὰ διαδοχὴν ἀρρῶμενοι, ὅσοις κοινὸν γέγονε τὸ ἔργον, τὰς¹ οἰκείας ἀρρῶρας ποτίζουσιν οἱ γεωργοί. Καὶ ὅτι αἱ ὄπωραι αἰετῶν δένδρεσι φέρονται, καὶ ὅτι ὁ σίτος παντὸς κρείττων² σίτου καὶ χιόνος λευκότερος, καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε δις τοῦ ἔτους σπεῖρεται ἡ κριθή, τρίς δὲ αἰετὶ ἡ κέγχρος. Ἀρρῶουσι δὲ τὰ γῆδια αὐτῶν ἐν θέρει μὲν διὰ τρίτης ἡμέρας, ἐν χειμῶνι δὲ διὰ ἑκτης, ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐφορία γίνεται. Καὶ ὅτι³ οὐδέποτε συννεφία γίνεται. Καὶ περὶ τῶν ποιουμένων αὐτοῦ ὠρολογίων⁴. Λέγει δὲ ὅτι νῆσος τὸ παλαιὸν ἦν καὶ ἀπεχερῶσθη, καὶ ὅτι ταύτην καλεῖ Ἡρόδοτος *Μακάρων νήσου*. Ἡρόδωρος δὲ, ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγραφέας ἱστορίαν, *Φαιακίδα* ταύτην καλεῖ. Τεκμηριοὶ δὲ νῆσον αὐτὴν γεγενῆσθαι ἐκ τε τοῦ ὄστρακα θαλάσσια καὶ ὄστρακα λίθοις τοῦ θροῦς προσπεπλασμένα⁵ εὐρίσκεισθαι τοῦ ἐπὶ τὴν Ὀασιν ἀπὸ τῆς Θηβαίδος φέροντος, δεύτερον ὅτι ψάμθος πολλὴ ἐπεκχεῖται αἰετῶν καὶ τὰς τρεῖς ἀναπηροὶ Ὀάσεις. Τρεῖς γὰρ φησὶν Ὀάσεις καὶ αὐτὸς εἶναι, δύο μεγάλας⁶, τὴν μὲν ἐξωτέρω, τὴν δὲ ἐσωτέρω, καταντικρὺ κειμένας ἀλλήλαις, συντείνοντες εἰς ἑκατὸν σημεῖα τοῦ μεταξὺ διαστήματος · ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τρίτη μικρὰ, πολλῶν διαστήματι τῶν δύο κεχωρισμένη. Λέγει δὲ εἰς πίστιν τοῦ νῆσον γενέσθαι ὅτι καὶ ὑπὸ ὀρνέων ὄρασθαι συμβαίνει πολλάκις ἰχθῦς φερομένους καὶ ἰχθύων ἄλλοτε λείψανα, ὡς ἐντεῦθεν εἰκάζεσθαι μὴ πολὺ πόρρω εἶναι τὴν θάλασσαν. Φησὶ⁷ δὲ καὶ Ὀμηρον ἐκ τῆς πρὸς ταύτῃ Θηβαίδος ἔλκειν τὸ γένος.

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ ἀπολύεται A : ἀποστέλλεται ζ. ⁵⁶ κεκωλωμένων A, altero ω correcto. ⁵⁷ κώλου A. ⁵⁸ Φιλλάτιος ζ. ⁵⁹ ἀπέδειξε ζ. ⁶⁰ τοῦ νοσήματος post εὐκρασίαν ponit A. ¹ τὰς καὶ τὰς ζ. ² κρείσσων παντὸς ζ. ³ καὶ ὅτι οὐ περὶ A. ⁴ αὐτοῖς ὠρολογίων A. ⁵ πεπλασμένα ζ. ⁶ μεγάλας καὶ τὴν ζ. ⁷ φαεὶ ζ.

NOTÆ.

(49) Al. Zosim lib. v nec arborem ibi ullam, nec domicilium esse. Vide Notas D. Baron. ad Martyrolog. 12 Junii.

(50) E cujus item libris τῶν κατὰ Ἡρακλέα, frequentia passim adducuntur testimonia.

(51) Alia est Homeri Φαιακία, quæ cæteris Cor-

cyra dicitur.

(52) Ut antea Strabo lib. xvii *Geograph.* ubi Ἀνάσεις, vel e miss. Αὐάσεις legitur : Stephano Αὐάσις.

(53) Ex Calasiris quoque sententia apud Heliod. in *Æthiopicis*, lib. iii.

Ὅτι ὑπατος ὁ βασιλεὺς Ὀνωριος προελθὼν τὸ Ἀ
 ἠέκαστον, καὶ εὖν αὐτῷ Κωνσταντίος τὸ δεύτερον
 ἐν Πλακιδίας γάμον ἐπιτελοῦσιν· ἐφ' ᾧ πολλὰ μὲν
 εἰσὶ ἀνευέουσα Κωνσταντίου παρεσκεύασε κατὰ
 τῶν αὐτῆς ὀργίζεσθαι θεραπόντων. Τέλος ἐν τῇ τῆς
 ὑπατείας ἡμέρᾳ ἀπὸ χειρὸς ταύτην ὁ βασιλεὺς καὶ
 ἀδελφὸς Ὀνωριος ἀκουσαν λαθῶν ἐγγειρίζει παρα-
 κλοκίς Κωνσταντίῳ, καὶ ἐπιτελεῖται εἰς τὸ λαμπρό-
 ταν ὁ γάμος. Ἔπειτα καὶ παῖς αὐτοῖ; τίχεται, ἣν
 ἠομάζουσιν Ὀνωριαν, καὶ ἕτερος πάλιν, ᾧ κλήσιν
 ἔθεντο Οὐαλεντινιανός· ὁ δὲ ζῶντος μὲν Ὀνωρίου
 Νοβιλίσσιμος γίνεται βιασαμένης τῆς Πλακιδίας
 τῶν ἀδελφῶν, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, καὶ
 ἐν μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυραννήσαντος Ἰωάννου,
 καὶ Πρώτης βασιλεὺς ἀποδείκνυται.¹⁰ Ὁ δὲ Κων-
 σταντίος συμβασιλεύει τῷ Ὀνωρίῳ, αὐτοῦ μὲν
 χειροτονούντος, ἀλλὰ σχεδὸν τι¹¹ ἄκοντος. [193 R.]
 Χειροτονεῖται δὲ καὶ ἡ Πλακιδία Ἀγούστα, τοῦ τε
 ἰδίου ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς χειροτονησάντων.
 Ἔπειτα πέμπεται πρὸς [112 H.] Θεοδόσιον, ὁ δὲ ἀδελ-
 φικός ὢν Ὀνωρίου τῶν πρὸς ἑω μερῶν ἐβασί-
 λευσεν¹², ἡ ἀνὰ βῆθις μηνυομένη τῆς τοῦ¹³ Κωνσταν-
 τίου βασιλείας, καὶ μένει ἀπαράδεκτος. Ἐφίσταται
 ἄνους Κωνσταντίῳ, καὶ μετέμελεν αὐτῷ ἡ βασιλεία,
 οὐκ οὐκίτι ἦν αὐτῷ ἐπ' ἀδελίας ὡσπερ πρότερον
 ἐξέναι τε καὶ ἀπιέναι ὅπῃ καὶ ὅπως βούλοιοτο, καὶ
 οὐκ οὐκ ἐξῆν χρῆσθαι¹⁴ βασιλεύοντι οἷς ἔθος εἶχε
 χρῆσθαι παιγνίοις. Τέλος ἑπτὰ βασιλεύσας μῆνας,
 ὡσπερ αὐτῷ καὶ ὁ θνερος εἶπεν, « Ἐξ ἤδη πεπλήρω-
 νται καὶ ἀρχονται ἑπτὰ, » πλεῦριτικῇ νόσῳ τελευτᾷ,
 συντελευτησάσης αὐτῷ καὶ τῆς κατὰ τὴν¹⁵ ἀνατολὴν
 ὀργῆς καὶ ὀρμῆς, ἣν ὄδινεν, οὐκ τὴν ἀναγόμευσιν
 αὐτοῦ τῆς βασιλείας¹⁶ οὐκ προσήκοντο. Ὅτι Οὐαλίῳ¹⁷
 ἐπαίχεται.

Ὅτι κατὰ θάλασσαν πολλὰ παθῶν ὁ συγγραφεὺς
 μῆτις διασώζεται. Ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀστέρος τινὸς
 περιτολογεῖ, ἐπιθροῦσαντος τῷ Ἰστίῳ τοῦ πλοίου μέ-
 λειν αὐτοῖς βυθίζεσθαι· οὐρανίαν δὲ τὸ φάνερν παρὰ
 τῶν ναυτῶν¹⁸ καλεῖσθαι. Λέγει δὲ περὶ ψιττακοῦ,
 ᾧ εἰκοσι ἑτεσιν συνδιήγεν, ὡς σχεδὸν τι οὐδὲν τῶν
 ἀθρώπων πραττομένων ἀμίμητον κατελίμπανεν¹⁹.
 Ὁρμητὸς τε²⁰ γὰρ καὶ ἦδε καὶ ἐκάλει ἐξ ὀνόματος
 καὶ τὰλλα ἔπραττεν.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι διάγοντος αὐτοῦ²¹ κατὰ
 τὰς²² Θήβας καὶ τὴν Σοῦνην²³ ἱστορίας ἕνεκα, ἐν
 ἐπιθυμίᾳ γενέσθαι τοὺς φυλάρχους καὶ προφήτας
 τῶν κατὰ τὴν Τάλμιν βαρβάρων, ἦτοι τῶν Βλεμμύων,
 τῆς ἑντυχίας· αὐτοῦ· ἐκίλει γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο ἡ

Honorius Augustus undecimum, et Constantius
 iterum consules creati, Placidia nuptias conciliant.
 Sed has ipsa nuptias cum vehementer detrectaret,
 effecit ut ipsius famulis indignaretur Constantius.
 Tandem nihilominus ipso quo consulatum iniiit
 die, manu ipsam arreptam Honorius imperator
 frater ejus invitam Constantio in manum tradit,
 nuptiarumque splendide celebrantur. Hinc nata filia,
 quam Honoriam nominarunt. Filius item, cui Va-
 lentiniano nomen datum, qui superstitie etiamnum
 Honorio, Nobilissimus dictus, impellente fratrem
 Placidia. Quin et mortuo Honorio, disjectaque
 Joannis tyrannide, Romanorum idem Augustus
 creatus est. Constantius vero Honorii in Augustali
 imperio collega fit, ab illo quidem ipso, sed pene
 B repugnante, constitutus. Placidia quoque Augusta
 a fratre et marito dicta est. Dein ad Theodosium,
 qui fratre Honorii genitus Orientis partibus Au-
 gustus imperabat, de Constantii imperatoris ele-
 ctione nuntius mittitur, minimeque receptus est.
 Hinc morbum Constantius contraxit, suscepti poeni-
 tens imperii, quod non jam (ut antea) eundi redeun-
 dique, quo et quando vellet, libertas esset, neque
 ludicris, ut moris ejus erat, operam dare jam im-
 peratori permitteretur. Igitur septimo imperii
 mense (quemadmodum et insomnium sic indicaverat :
 « Sextus abii; septimus inchoatur », pleuritide
 exstinctus est : exstincta simul cum ipso in Occi-
 dentem ira, atque expeditione, quam quod ad im-
 perii societatem admissus non esset, animo agita-
 C bat. Valia praefecto [Gotthorum] morte absumpto,
 imperium Teuderichus suscepit.

τοῦ φυλάρχου τελευτήσαντος Θεοδέρχου τὴν ἀρχὴν

Scriptor varia maritimo itinere passus vix salvus
 evasit. 62a Ubi et prodigiosa quadam de side-
 re (54) commemorat, in ipsum navigii malum ma-
 gno cum pondere ingruente, ut jam mergendi viderentur.
 Uraniam vero meteoron illud a nautis appellatum.
 Refert de psittaco, quocum annos ipse viginti vixerit,
 ut nullam fore humanarum actionum, quam non imitaretur,
 omiserit. Saltabat enim, et canebat, et suo quemque nomine
 compellabat, aliaque id genus exprimebat.

Refert item historicus, cum apud Thebas et Soenem (55)
 lustrandorum locorum, cognoscendique studio versaretur,
 fama excitatos praefectos ac vates eorum Barbarorum,
 qui ad Talmin incolunt, quos Blemmyas vocant, ipsius optasse congressum

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ imo Οὐαλεντινιανός : supra certe (p. 59 b 37) ᾧ ἐπέθετο κλήσιν Θεοδόσιον. cf. 64 b 17.
¹¹ τὸν post δὲ add. A : quancquam μετὰ θάνατον est p. 4 b 38 et 31 a 20 : μετὰ τελευτὴν p. 55.
¹² 119 : πρὸς τελευτῆς p. 55 b 17. ¹³ ἀναδείκνυται ὁ. ¹⁴ τι add. A. ¹⁵ ἐβασίλευσεν ὁ. ¹⁶ τοῦ add. A.
¹⁷ ἐξῆν αὐτῷ χρῆσθαι ὁ. ¹⁸ τῶν om. A. ¹⁹ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ. ²⁰ Οὐάλη ὁ. ²¹ ναυτῶν A :
 αἰσῶν ὁ. ²² καταλιμπάνας ὁ. ²³ τε add. A. ²⁴ αὐτοῦ om. A. ²⁵ τὰς add. A. ²⁶ Σοῦνην ὁ.

NOTE.

(54) Hispani nautæ Sant Telmo appellare solent.

(55) For. Syenem.

atque colloquium. Abruperunt itaque me, ait, ut A illas quoque regiones perlustrarem, in ipsam usque Talmin, a meis contribulibus quinque dierum intervallo distantem, ad urbem quæ dicitur Prima. I hæc olim prima Thebaidis urbs, proxime a Barbarico solo aberat, eamque ob causam a Romanis Latino vocabulo Prima nominata, quo etiam nunc nomine vocitatur, quamvis longo jam tempore Barbari eam sibi vindicarint, cum aliis quatuor oppidis Phœnicone, Chiride, Thapide et Tal-mide. In hac regione smaragdi se fodinas reperisse scribit: unde Ægyptiorum regibus olim smaragdi illa tanta copia suppeditabat. Et hæc quidem Barbarorum vates inspicere invitabant: verum id sine bona regis venia non licebat.

De Libanio quodam admiranda refert, Asianum B genere hunc Honorio et Constantio imperatoribus Ravennam venisse, summumque venedicum ac magum fuisse. Dicit enim professum esse, admiranda posse se absque armatis hominibus adversus Barbaros patrare. At cum deinde experimentum promissi dedisset, et fama longius manans ad ipsas usque Placidia aures rumore in detulisset, necatum illum esse, comminante Placidia conjugii Constantio divortium, nisi e vivis tolleretur Libanium præstigiator atque infidelis.

Constantius genere Illyrius fuit, e Panæso urbe Cadizæ, qui multis obitis jam inde a Theodosii Magni temporibus militiæ muneribus ad summum tandem, uti diximus, imperii apicem evectus est. Is cum cætera fuit laude dignus, tum quod auri nulla cupiditate flagraret, 62^b antequam quidem Placidia conjungeretur. Nam ea uxore ducta, pecuniarum avidus evasit. Ipso ergo mortuo, cum postulatim homines Ravennam undique confluerunt, quos bonis ille per injuriam exuisset. Verum Honorii, inquit, lenitas, et Placidia cum eo arcta nimis familiaritas, frustra ut essent hæc querimoniæ, omniaque adeo juris vis ac potentia, effecit.

Honorii erga sororem insita affectio tanta fuit, ex quo Constantius ejus maritus vita decessit, ut perditæ nimis amando, et assidue os ejus osculando, turpis apud multos consuetudinis suspicionem non effugerit. Sed hic amor in tantum brevi vertit odium, allaborantibus Spadusa (56), atque Elpidia, Placidia nutrice, quibus illa tribuebat plurimum; D adjurante item ipsas Leonteo illius curatore (57), ut et seditiones Ravennæ frequenter existerent (adhibebat enim ipsi adhuc Barbarorum turba, cum ex Adaulphi, tum ex Constantii imperatoris conjugii) et vulnera etiam utrinque inferrentur. Donec tandem ob eas ipsas inimicitias, et priori

φήμη. Καὶ Ἐλαδὸν με, φησὶ, μέχρι ²⁴ αὐτῆς τῆς Τάλμειως, ὥστε κάκεινους τοὺς χώρους ἱστορῆσαι, διέχοντας ²⁵ ἀπὸ τῶν Φιλῶν ²⁶ διάστημα ἡμερῶν πέντε, μέχρι πόλεως τῆς λεγομένης Πρίμα, ἥτις ἐὸ παλαιὸν πρώτη πόλις τῆς Θεβαϊδος ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ ἐτύγχανε ²⁷. διὸ παρὰ τῶν Ῥωμαίων Ῥωμαία φωνῆ Πρίμα ἤτοι πρώτη ὀνομάσθη, καὶ νῦν οὕτω καλεῖται καίτοι ἐκ πολλοῦ οικειωθεῖσα τοῖς βαρβάρους μεθ' ἐτέρων τεσσάρων πόλεων, Φοινικῶνος, Χίριδος, Θάπιδος, Τάλμειδος. Παρὰ τοὺς τοὺς χώρους φησὶ καὶ σμαράγδου μέταλλα εἶναι μαθεῖν, ἐξ ὧν τοῖς Ἀλυπταίων βασιλευσίν ἡ σμάρραδος ἐπλεόναζε. Καὶ ταῦτα, φησὶν, οἱ προφήται τῶν βαρβάρων προὔτρειπον με θεάσασθαι· ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτο δυνατόν γενέσθαι χωρὶς βασιλικῆς προσταξέως.

Ἔστι Λιβανίου τινὰ τερατολογεῖ, Ἀσιανὸν τὸ γένος, κατὰ τὴν βασιλείαν Ὀνωρίου καὶ Κωνσταντίου ἐπὶ Ῥάβενναν παραγενέσθαι. Ἄκρον δὲ τοῦτον εἶναι τελεστικόν. Καὶ δύνασθαι δὲ φησὶ καὶ ὑποσχέσθαι αὐτὸν χωρὶς ὀπιτῶν καὶ κατὰ Βαρβάρων ἐνεργεῖν. Εἶτα πείραν δούς, φησὶν, οὗτος τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς φήμης δραμούσης ὥστε καὶ Πλακιδίαν τὴν βασιλῖδα μαθεῖν, ἀναίρειται ὁ τελεστής· ἠπέλει γὰρ, φησὶν, ἡ Πλακιδία Κωνσταντίῳ χωρισμῶν τοῦ γάμου, εἰ τοῖς ζῶσι Λιβάνιος ²⁸ περιλείπειτο, ἀνὴρ γόης καὶ ἀπιστος.

Ἔστι Κωνσταντίου Ἰλλυριῶς ἦν τὸ γένος, ἀπὸ Παναίου ²⁹ πόλεως τῆς [113 H.] Καδίας, καὶ πολλὰς στρατείας ἀπὸ τῶν Θεοδοσίου χρόνων τοῦ μεγάλου διεληθὼν ὕστερον καὶ τὴν ³⁰ βασιλείαν ἀρχὴν, ὡς [196 R.] ἐβόηθη, ὑπέδω. Ἦν δὲ τὰλλα μὲν ἐπαίνετός, καὶ χρημάτων δὲ κρείττων πρὶν ἢ συναφθῆναι Πλακιδίᾳ· ἐπεὶ δὲ αὐτῇ ³¹ συνέξευκτο, εἰς φιλοχρηματίαν ἐξώκειλε. Μετὰ μέντοι τὸν αὐτοῦ θάνατον δεήσεις κατ' αὐτοῦ τῶν εἰς χρήματα ³² ἀδικηθέντων ἐπὶ Ῥάβενναν πανταχόθεν συνέβρβρον· ἀλλ' ἡ τοῦ Ὀνωρίου, φησὶ, κοφότης καὶ ἡ τῆς Πλακιδίας πρὸς αὐτὸν οικειότης ἀπράκτους αὐτῶν τὰς αἰτήσεις καὶ τὴν ἰσχὴν τοῦ δικαίου ἀπέφηνεν.

Ἔστι τοσαύτῃ διάθεσις Ὀνωρίῳ ³³ πρὸς τὴν οἰκίαν ἀδελφῆν, ἐξ οὐπερ ὁ ταύτης ἀνὴρ Κωνσταντίου ἀπεβίω, παρεμπεφύκει, ὡς τὴν ἀμετρον ἀγάπην αὐτῶν ³⁴ καὶ τὰ συνεχῆ κατὰ στόμα φιλήματα εἰς ὑπόληψιν αἰσχρὰν αὐτοῦ; ³⁵ τοῖς πολλοῖς ἐμβλαεῖν. Ἄλλὰ τοσαύτῃ πάλιν αὐτοῖς ἐναπετέχθη ἐχθρα σπουδῇ Σπαδοῦσης ³⁶ καὶ Ἐλπίδιος (τροφὸς δ' ἦν αὐτῆ Πλακιδίας), αἷς καὶ τὰ πολλὰ προσείχε, συμπράττοντος αὐταῖς καὶ Λεοντέως τοῦ ταύτης κουράτορος, ὥστε στάσεις μὲν πολλάκις ἐν τῇ Ῥαβέννῃ συστήναι (περιτὴν γὰρ κάκεινῃ πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς πρὸς Ἀδραυλίων συναφείας καὶ ἐκ τῆς πρὸς Κωνσταντίον συζυγίας) καὶ πληγὰς δὲ προελθεῖν ἐξ ἑκατέρου

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ μέχρις ε. ²⁵ διέχοντος ε. Ἰαβηὺς διέχοντα vel διεχούσης. ²⁶ φιλῶν ε. ²⁷ διετύγχανε ε. ²⁸ Λιβάνιος περιλείπειτο τοῖς ζῶσιν ε. ²⁹ ἀπὸ Ναίου Λαβηεύς. ³⁰ καὶ εἰς τὴν ε. ³¹ αὐτῇ add. Α. ³² χρημάτων ε. ³³ Ὀνωρίου ε. ³⁴ αὐτῶν ἀγάπην ε. ³⁵ αὐτοῦ; αὐτῶν Α. ³⁶ Σπαδοῦσης; καὶ Α: σπουδαζούσης ε.

NOTÆ.

(56) Lego Σπαδοῦσης, dum quid certius reperiam.

(57) Pulatit forsitan, qui Ciropatates quoque appellatus. Vide et Brisson. Lexicon.

μίρους. Τίλος ἐκ τῆς ἀναφθείσης ἐκείνης ἐχθρὸς Ἀ
καὶ τοῦ ἀντιρρόπου τῆς πρὶν φιλίας μίσους εἰς Βυ-
ζάντιον Πλακιδία, τοῦ ἀδελφοῦ ὑπερισχύσαντος, σὺν
τοῖς οὐκ αἰσίων ἐξορίζεται. Καὶ μόνος αὐτῇ
Βοηφάτιος τὰ πιστὰ φυλάττων ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς,
ξίτηται, καὶ χρήματα ὡς ἐδύνατο ἐπέμπε καὶ ποδῶ
τὴν ἄλλην αὐτὸς ἐσπευθε θεραπείαν, ὕστερον δὲ καὶ

amori per nunc odium, Constantinopolim Placidia,
fratre prævalente, cum liberis ablegatur. Solus Bo-
nifacius fidem illi servans, cum ex Africa, cui
præerat, pecuniam, ut poterat, submitit, tum ad
alia ei obsequia præsto fuit. Qui post etiam, ut ad
imperium hæc rediret, nihil non fecit, tulitque.

Ἐπιπτεῖ. Ὅτι Ὀνώριος ὑδερικῶ νοσήματι ἀλοῦς πρὸ ἐξ
καλαυδῶν Σεπτεμβρίου τελευτᾷ· καὶ πέμπονται
γράμματα πρὸς τὴν ἀνατολὴν τὴν βασιλέως θάνα-
τον μηνύοντα. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπέμποντο, Ἰωάννης
τις αὐθεντήσας τυραννεῖ. Ἐφ' οὗ καὶ τῆς ἀναρρήσεως
γενομένης ἐβρόθη ὡσπερ ἀπὸ τινος προβρόθησε;
προαχθέν· ἐπίπτει, οὐ στήκει. καὶ τὸ πᾶν ὡσπερ
ἀναλύοντες ἐπὶ τὸ βῆθην ἀναφωνοῦσι· ἐστήκει, οὐ
πίπτει.

Honorius aquæ intercutis morbo correptus, ante
diem vi Kal. Septemb. (58) vitam finit, missæque
in Occidentem litteræ, Augusti mortem nuntiantes.
Quædam ultro citroque mittuntur, Joannes qui-
dam tyrannidem occupavit, atque ejus inaugura-
tione imperii, tanquam ab aliquo futuræ rei ora-
culo, jactum est: « Cedit, non stat; » quod vulgus
dictum invertens exclamabat: « Stat, non ca-
dit. »

Ἐπιπτεῖ. Ὅτι Βοηφάτιος ἀνὴρ ἦν ἡρωϊκὸς, καὶ κατὰ πολ-
λῶν πολλὰς βαρβάρων ἠρίστευσεν, ἄλλοτε μὲν
σὺν ἀλίγοις ἐπερχόμενος, ἄλλοτε δὲ καὶ σὺν πλείοσιν,
ἐπίστα δὲ καὶ μονομαχῶν· καὶ ἀπῶς εἰπεῖν, παντὶ
τρόπῳ πολλῶν βαρβάρων καὶ διαφόρων ἐθνῶν ἀπήλα-
ξε τὴν Ἀφρικὴν. Ἦν δὲ καὶ δικαιοσύνης ἐραστής
καὶ χρημάτων κρείττων. Ἐπράχθη δὲ αὐτῷ καὶ τι
καυτὸν Ἀνὴρ τις ἄγροικος, ἔχων ἀνοῦσαν γυναῖκα
τῆς ὥρας, ὑπὸ τινος τῶν συμμάχων βαρβάρων
ἐραχέυετο. Δεῖται τοιγαροῦν Βοηφάτιου, τὴν
ὑβρίν ὀλοφυρῶμενος. Ὁ δὲ Βοηφάτιος μαθὼν τὸ
ἔλασθημα τοῦ τόπου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ τὰ
τῆς μοιχείας ἐπράττετο, τὸν μὲν ἰκέτην [114 H.]
τίσας ἀπέπεμπε, προστάξας πάλιν τῇ ἐξῆς αὐτῷ
προσελθεῖν, ὀφίαν δὲ λαθῶν ἀπαντας, καὶ ἐπὶ τὸν
ἀγρὸν ἰλάσας ἐβδομήκοντα διστάμενον σταδίοις,
καὶ εὐρὴν τὴν βάρβαρον τῇ μοιχευομένῃ συγκαθεύ-
δοντα, τίμνει τε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ δι' αὐτῆς
ὑπεστρέφει νυκτός. Προσελθόντι δὲ κατὰ τὸ πρόστα-
γμα εἰς τὴν αὐρίον τῷ ἀνδρὶ ἐπιδίδωσι τοῦ βαρβάρου
τὴν κεφαλὴν, διαπυθνομένου εἰ ἐπιγινώσκει αὐτὸν.
[107 R.] Ὁ δὲ τοῖς παρούσιν ἅμα κατα-
τάσσει καὶ ἀμχανήσας, ἔπειτα ἐπιγνοῦς καὶ πολλὰ
τῆς δικαιοσύνης εὐχαριστήσας, σὺν χαρᾷ ἀπῆει.

Bonifacius (59) vir erat heroicus, qui cum mul-
tis sæpe gentibus barbaris strenue pugnavit, pau-
cis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus,
nonnunquam vero et singulari certamine: et, ut
verbo dicam, barbaras multas, variasque gentes
Africa expulit. Idem justitiæ vel in primis studio-
sus, et abstlnens ac pecuniarum contemptor fuit,
a quo etiam hujusmodi aliquando patratum facin-
us. 63a Rusticus quidam præstanti forma uxo-
rem suam cum Barbaro quodam e confœderatis
milite consuescere cognovit, rogavit itaque Boni-
facium, dedecus illud familiæ deplorans, ut open
ferret. Ille, cognito loci intervallo, et agri nomine,
ubi adulterium patraretur, hominem tum quidem
dimisit, in posterum diem ad se redire jussum.
Noctu autem, insciis omnibus in agrum illum
septuaginta stadiis dissitum profectus, deprehensi
cum mœcha Barbari caput amputavit, eademque
domum nocte revertit. Redeunti dein, ut manda-
tum fuerat, postridie marito, Barbari caput obtu-
lit, percontatus an novisset. Ille spectaculo per-
cussus, et quasi sensu motus, mox ubi agnovit,
multis justitiæ causa actis gratis, domum lætus
rediit.

Ἐπιπτεῖ. Ὅτι ἕκαστος τῶν μεγάλων οἰκῶν τῆς Ἰώμης, ὡς
φρην, ἅπαντα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὅποσα πόλις σύμμε-
τρος ἰδύνατο εἶχειν, ἰππόδρομον καὶ φόρους καὶ ναοὺς
καὶ πηγὰς καὶ λουτρὰ διάφορα. Διὸ καὶ ὁ συγγρα-
φεὺς ἀπεφθίγγατο.

E magnis Romanæ urbis domibus (ut hic refert)
omnia intra se unaquæque habuit, quæcunque me-
diocris etiam urbs habere potuit; hippodromum,
fora, delubra, fontes, varia balnea. Hiuc et scriptor
sic exclamat:

Ἐκ ὁμοῦ ἄστου πόλις· πόλις ἄστρα μυρία κεῖθει.
Ἦσαν δὲ καὶ λουτρὰ δημόσια παμμεγέθη. Αἱ δὲ
Ἀπυωναὶ οὕτω καλούμεναι εἰς χρεῖαν τῶν λου-
ζήτων καθέδρας εἶχον παρακειμένας χιλίας ἑξακο-
σῶν, ἐκ μαρμάρου κατεσκευασμένας ἕξαστοῦ· αἱ δὲ

Est urbs una domus: mille oppida continet una urbs.
Sed et lavacra publica ingenti prorsus suere magni-
tudine, e quibus, quæ Antoninianæ nominantur
thermæ, ad commodiorem lavantium usum, mille
sexcenta habuerunt sedilia e marmore polito fabri-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ πρὸς Α : εἰς ζ. ⁷⁸ γενομένης ζ. ⁷⁹ προαχθέν ζ. ⁸⁰ ἀναλύοντες] fortasse leg. ἀλύοντες. ⁸¹ ἐπὶ τὸ βῆθην Α : τὸ βῆμα ζ. ⁸² ἐμοιχεύετο Α : ἐγνώ αὐτὴν μοιχευομένην ζ. ⁸³ οἰκίτην ζ. ⁸⁴ ἐπιγινώσκει ζ. ⁸⁵ ἀπευχαριστήσας ζ. ⁸⁶ κεῖθει Α : τεύχει ζ. ⁸⁷ εἶχε ζ.

NOTÆ.

(58) Discrepat hic calculus ab aliis, nam XVIII Kal. Septemb. obiisse Honorium tradunt Socrates, Prosper, Marcellinus et Cassiodorus. (59) Hic B. Augustino per familiaris fuit, ut crebræ utriusque litteræ ostendunt.

causa : Diocletianæ, duplo fere plura : Romanæ vero urbis moenia ex Arimmois geometriæ dimensione, quo tempore Gotthi illam priore incursione infestaverunt, viginti et unius milliaris spatium in circuitu habere comperita sunt.

Multas Romæ familias annuos reditus e bonis accepisse quadraginta circiter auri centenarios, absque frumento et vino, aliisque ejus generis, quæ tertiam æquabant auri partem, si venderentur. Alteras vero post has, decem aut quindecim centenarios in censu habuisse. Probum Alypii (60) filium in prætura, quam Joannis tyranni temporibus gessit, auri centenarios duodecim expendisse. Symmachum vero oratorem, mediocri censu senatorem, ante captam urbem (63^b) filio Symmacho præturam gerente, centenarios impendisse viginti. Maximum dein, ex opulentis ac beatis unum, in filii præturam quadraginta centenarios impendisse. Septem autem diebus solennes ludos prætores celebrabant.

Scriptor hic Ulyssem ait, non circa Siciliam, sed ad extremas Italiæ oras oberrasse : et trajecto Oceano (61) ad inferos descendisse, atque in eo mari variis illis erroribus jactatum fuisse. Quod multis confirmare nititur. Nos et alios plures legimus (62), in his cum illo consentire.

Remissa est Constantinopoli a Theodosio Placidia cum liberis, adversus Joannem tyrannum (63) : et illa quidem Augustæ nomen, Valentinianus vero Nobilissimi titulum suscepit. Submissus quoque exercitus, bellique imperator utriusque militiæ, Ardaburius nimirum cum Aspare filio, addito et tertio Candidiano. Ad Thessalonicam [cum ventum esset.] Helicon officiorum magister a Theodosio missus, Valentinianum in illa ipsa urbe Cæsaris veste induit, annos natum non amplius quinque. Cum autem ad Italiam pervenissent, Ardaburius a tyranni militibus capitur, missusque ad illum amicitiam cum eodem init. Ejus interim filius [Aspar] una cum Placidia in magna rerum desperatione luctuque versabantur. Sed Candidianus, multis occupatis urbibus, partaque rebus bene gestis nominis claritate, luctum dissipavit animosque reddidit. Caso dein Joanne tyranno, Placidia una cum Cæsare filio Ravennam iniiit. Helion vero magister et patricius Romam invasit omnibusque eo confluentibus, Valentinianum jam septennem veste induit imperatoria; ubi historiæ finis est.

Α Διοκλητιανὰ ἐγγὺς διπλάσιους. Τὸ τε τείχος τῆς Ἄ Ρώμης μετρήθην παρὰ Ἄμμωνος τοῦ γεωμέτρου, καθ' ὃν καιρὸν Γότθοι τὴν προτέραν κατ' αὐτῆς ἐπιδρομὴν ἔποιήσαντο, εἴκοσι καὶ ἐνὸς μίλλου διάστημα ἔχον ἀπεδείχθη.

Ἐτι πολλοὶ εἰκοὶ Ῥωμαίων προσόδους κατ' ἐνιαυτὸν ἐδέχοντο ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῶν ἀνά μ' χρυσοῦ κεντηνάρια⁶⁰, χωρὶς τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων εἰδῶν, ἃ εἰς τρίτον συνέτεινεν, εἰ ἐπιπράσκειτο, τοῦ εἰσφερομένου χρυσοῦ. Τῶν δὲ μετὰ τοὺς πρώτους δευτέρων οἰκῶν τῆς Ῥώμης πεντεκαίδεκα καὶ δέκα κεντηναρίων ἢ πρόσδοδος ἦν. Καὶ ὅτι Πρόβος ὁ παῖς Ὀλυμπίου⁶¹, τελέσας τὴν οἰκίαν πραιτοῦραν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Ἰωάννου τυραννίδος, δώδεκα κεντηνάρια χρυσοῦ ἀνήλωσε⁶².

Β Σύμμαχος δὲ ὁ λογογράφος, συγκλητικὸς ὢν τῶν μετρίων, πρὶν ἢ τὴν Ῥώμην ἄλῶναι, τοῦ παιδὸς Συμμάχου πραιτοῦραν τελούτος κ' κεντηνάρια ἔδωκεν ἄνηκε⁶³. Μάξιμος δὲ, εἰς τῶν εὐπόρων, εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ πραιτοῦραν μ' κατεβάλετο κεντηνάρια. Ἐπὶ δὲ ἡμέραις οἱ πραιτωρεῖς τὰς πανηγύρεις ἐτέλουν.

Ἐτι ὁ συγγραφεὺς τῷ Ὀδυσσεὶ τὴν πλάνην οὐ κατὰ Σικελίαν φησὶ γεγενησθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πέρατα τῆς Ἰταλίας⁶⁴, καὶ τὴν εἰς ἄβου κάθοδον παρὰ τὸν Ἄκεανδον γεγενῆσθαι, ἐν ᾧ καὶ ἡ πολλὴ πλάνη. Ἀγωνίζεται δὲ διὰ πολλῶν τοῦτο πειρασθῆσαι. Ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλους διαφόρους ἀτέγνωμεν ἐν τούτοις αὐτῷ συμφωνούντας⁶⁵.

Ἐτι ἀποστέλλεται ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως παρὰ Θεοδοσίου Πλακιδία ἅμα παισὶ κατὰ τοῦ τυράννου, καὶ ἐπαναλαμβάνει αὐτὴ μὲν τὸ τῆς Αὐγούστης, ὃ δὲ Οὐαλεντινιανὸς τὸ τοῦ Νωβελισσίου ἀξίωμα· συνεκπέμπεται δὲ αὐτοῖς καὶ στρατὸς καὶ στρατοπεδάρχης· ἑκατέρως δυνάμειος [115 H.] Ἀρδαβούριος ἅμα τῷ παιδί Ἀσπαρι, καὶ τρίτος, Κανδιδιανός. Κατὰ δὲ τῆς Θεσσαλονίκης Ἠλίον ὁ τῶν ὀφθαλμῶν μάγιστρος παρὶ Θεοδοσίου ἀποσταλεῖς ἐνδύει⁶⁶ Βαλεντινιανὸν ἐπ' αὐτῆς Θεσσαλονίκης τὴν τοῦ Καίσαρος ἐσθῆτα. πέμπτον ἔτος ἄγοντα τῆς ἡλικίας. Κατιόντων δὲ αὐτῶν Ἀρδαβούριος μὲν ἀλίσκεται παρὰ τῶν τοῦ τυράννου, καὶ ἀναπέμπεται πρὸς αὐτὸν, καὶ φιλιάζει αὐτῷ· ὃ δὲ τούτου παῖς ἅμα Πλακιδίᾳ ἐν ἀθυμίᾳ καὶ λύπῃ ἦσαν· Κανδιδιανὸς δὲ πολλὰς πόλεις αἰρώων καὶ εὐδοκιμῶν λαμπρῶς τὸ λυποῦν διεσκέδαζε καὶ ἐψυγάγωγει. Ἐἴτα σφάζεται ὁ τυράννος Ἰωάννης, καὶ Πλακιδία ἅμα Καίσαρι τῷ παιδί εἰσέρχεται εἰς τὴν Ῥάβενναν. Ἠλίον δὲ ὁ μάγιστρος καὶ πατριχίος καταλαβὼν τὴν Ῥώμην, [200 R.] καὶ πάντων ἐκεῖσε συνδραμόντων, τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα ἑπταετηρῶν ὄντα ἐνδύει Βαλεντινιανόν. Ἐν οἷς καὶ τὰ τῆς ἱστορίας.

VARIAE LECTIONES.

⁶⁰ τὸ δὲ τῆς Ῥώμης τείχος ζ. ⁶¹ καταδρομὴν ζ. ⁶² ἀνάλωσε ζ. ⁶³ Ῥώμην Α : πόλιν ζ. ⁶⁴ Ἰταλίας, «quid si Hispania leges?» Labbeus. ⁶⁵ συμφωνούντας ζ. ⁶⁶ ἐκδύει ζ.

⁶⁰ κεντηναρίων apographum Stephani. ⁶¹ Ἀλυπίου ζ. ⁶² ἀνάλωσε ζ. ⁶³ Ῥώμην Α : πόλιν ζ. ⁶⁴ Ἰταλίας, «quid si Hispania leges?» Labbeus.

NOTÆ.

(60) Al. *Olympii*.
(61) Ex Homeri ipsius sententia *Odys.* A, v. 156, ἢ δ' εἰς, πείραθ' ἔκτανε βαθυρρόδον Ἄκωνοιο.

(62) In quib. forte Strabo lib. 1.
(63) Cujus apud Suid. clementia, prudentia atque moderatio commendantur.

ΠΑ'.

A

LXXXI.

Θεόδωρου πρῶτον ἐπιτομὴν περὶ τῆς ἐν Περσίδι μαγικῆς, ἐν λόγοις γ'.

Ἀνεγνώσθη βιβλιόδηρον Θεοδώρου Περὶ τῆς ἐν Περσίδι μαγικῆς, καὶ τίς ἡ τῆς εὐσεβείας διαφορὰ, ἐν λόγοις τριῶν. Προσφωνεῖ δὲ αὐτοὺς πρὸς Μαστού-
 τω ἐξ Ἀρμενίας ὁμώμενον, χωρεπισκοπον δὲ
 κληθέντα. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ προστίθε-
 ται ὅτι μαρὸν Περσῶν ὄγμα, ὃ Ζαρράδης εἰσ-
 ῆρξαστο, ἦτοί περὶ τοῦ Ζουρούμ⁶⁰, ὃν ἀρχηγὸν
 εἶπεν εἰσάγει, ὃν καὶ Τύχην καλεῖ· καὶ ὅτι
 παῖδων, ἕνα τέρη τὸν Ὀρμισδαν, ἔτεκεν ἐκεῖνον
 πατρὸς Σατανῶν· καὶ περὶ τῆς αὐτῶν αἰμομιξίας.
 Καὶ ἐπιπλοῦς τὸ δυσσεβὲς καὶ ὑπέραισχρον ὄγμα κατὰ
 μὴν ἐκθεῖς ἀνασκευάζει ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ. Ἐν δὲ
 αἰς λοιποῖς δυοῖν λόγοις τὰ περὶ τῆς εὐσεβοῦς διέρ-
 ρηται πίστει, ἀπὸ τῆς κοσμογονίας ἀρξάμενος, καὶ
 περὶ αὐτῆς τῆς χάριτος ὁμοίως καὶ ἐπιτροχάδην
 ἐκείων.

Ὅπως ὁ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας εἶναι δοκεῖ·
 τὴν γὰρ Νεστορίου αἵρεσιν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ
 πρώτῳ λόγῳ, κρατύων⁶¹ προαναφωνεῖ⁶², ἀλλὰ καὶ
 τὴν τῶν ἀμαρτωλῶν ἀποκατάστασιν τερατεύεται.

ΠΒ'.

Δεξιππου τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, καὶ ἕτερον Σύγ-
 γομον ἱστορικῶν καὶ τὰ Σκυθικά.

Ἀνεγνώσθη Δεξιππου τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον ἐν
 ἰσθμῷ εἰσορῶν. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερον
 Σύγγομον ἱστορικῶν, μέχρι τῆς Κλαυδίου ἐπιτρέχον
 τῆς περὶ αὐτοῦ πράξεις βασιλείας. Ἀνεγνώσθη δὲ
 αὐτοῦ καὶ τὰ Σκυθικά, ἐν οἷς αἱ Ῥωμαίων αὐτῷ
 καὶ Σκυθῶν ἀναγράφονται πρὸς ἀλλήλους μάχαι
 αἱ καὶ ἀξιόλογοι πράξεις. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν
 ἐπιπλοῦς τε καὶ ὀγκω καὶ ἀξιωματι χαίρων, καὶ
 αἰς ἐν τῷ εἰκοτῷ, ἄλλος μετὰ τινος σαφηνείας θουκυ-
 δῆος, μάλιστα γὰρ ἐν ταῖς Σκυθικαῖς ἱστορίαις.

Ἀρχεται, δὲ ἐν ταῖς μετὰ Ἀλέξανδρον ἀπ' αὐτῆς
 τῆς τῷ βασιλείῳ τελευτήσῃ, καὶ διεξέειπεν ὅπως εἰς
 τὴν ἀδελφὸν Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀριδαῖον⁶⁷, ὃς ἦν ἐκ
 τῆς τῆς Λαρισσαίας⁶⁸ τῷ Φιλίππῳ γεγεννημένος,
 τῶν Μακεδόνων ἀρχὴ περιέστη, εἰς αὐτὸν τε καὶ
 εἰς τὸν μέλλοντα Ἀλεξάνδρου παῖδα τίχτεσθαι ἐκ
 Ρωβάνης (ἐν γαστρὶ γὰρ ἔχουσα καταλείπειτο) καὶ

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁹ ἐκτίθεται ζ. ⁶⁰ μ. τῶν Περσῶν ζ. ⁶¹ Ζαρράδης ζ. ⁶² Ζουρούμ ζ. ⁶³ τῆς αὐτῆς αὐτῶν ζ. ⁶⁴ οὗτος
 δ' ὅς. ⁶⁵ ἐπικρατύων ζ. ⁶⁶ προαναφωνεῖ ζ. ⁶⁷ αἱ αἱ τῶν ζ. ⁶⁸ τε add. A. ⁶⁹ Ἀριδαῖον A.
 Λαρισσαίας ζ.

NOTÆ.

(64) Quasi ὁ ἐν χώρᾳ ἐπισκόπου ὢν, episcopi vi-
 cina, qui etiam ipse episcopus esset ut ex Antioch.
 conc. constat. Eum hodie Suffraganeum vulgo ap-
 pellat.
 (65) Sarades hic legendum doceor ab Agathia
 in De bello Goth. ubi hoc item nomine Soroas-
 tram Persarum legislatorem vocatum monet. Gno-
 sticorum hæc omnia deliramenta, e confictio ab
 ipis revelationum Soroastris libro petita forsitan.
 (66) Ὀρομάζην, seu Ὀρομάσθην, et malum Ge-
 nium Ἀρεμάνιον puto indicari, de quib. Plutar-
 chus. De Iside et Osiride. Vide Brisson. Persic. II,

Theodori Mopsuestie de Persarum Magia libri III.

Lecti sunt Theodori De Persica magia et quid hæc
 a pio cultu differat, libelli tres : quos Mastubio Ar-
 meno, et chorepiscopus agenti (64), inseribit. Ac
 primo quidem libro exponit nefandum Persarum dog-
 ma, quod Zarrades (65) induxit, sive de Zarvam quem
 principem omnium facit, et Fortunam appellat. Hunc
 libatione oblata ut Hormisdam (66) gigneret, et il-
 lum, et Satanam præterea genuisse. De eorum insuper
 64 a sanguinis mistione (67). Denique ubi sim-
 pliciter impium ac perobscenum dogma ad verbum
 proposuit, priore illud libro refellit. Reliquis duobus
 de fidei pia doctrina tractat, ductoque a mundi
 B creatioe exordio, ad ipsam legem gratiæ pari modo
 cursim delabitur.

Hic Theodorus ille Mopsuestius esse creditur. Ne-
 storii enim hæresim, maxime libro tertio, confirmans
 citat. Quin et peccatorum in pristinum statum re-
 sstitutionem constringit.

LXXXII.

Dexippi de rebus post Alexandrum gestis libri IV ;
 Epitome historica usque ad Claudii imperium et
 Scythica.

Lecti sunt Dexippi (68) Rerum post Alexandrum Mu-
 gnium gestarum libri quatuor. Lecta et ejusdem altera
 Epitome historica, usque ad imperium Claudii Aug. (69)
 summa gestarum rerum capita attingens. Scy-
 thica quoque ejusdem legimus, quibus Romanorum
 et Scythiarum inter se prælia, resque memoratu dignas
 commemorat. Oratio ejus ut nihil habet redundans, ita
 pompam quamdam ac majestatem affectat. Unde quis
 eum jure dixerit alterum esse, sed cum perspicui-
 tate quadam, Thucydidem; potissimum vero in
 Scythicis illis historiis.

Rerum post Alexandrum gestarum narrationem ab
 ipso mox regis excessu inchoat, refertque porro ut
 ad Alexandri fratrem Aridaeum (70), qui ex Phi-
 line Larissæ Philippo natus fuerat, Macedonum re-
 gnum devenerit; ad illum, inquam, et Alexandri li-
 lium, nasciturum ex Roxana, quæ prægnans relicta
 fuerat; itemque ad Perdiccam (71) et socios, qui Ma-

et ibi laudatos.
 (67) Αἰμομιξία. Gnosticonum intelligo, Soroastris
 disciplinam sectantium. Vide nostri Mart. Delvii
 Magic. Disquisit. lib. III, p. I, q. 24, sect. 2^a aucto-
 resque ibi citatos.
 (68) Rhetoris Atheniensis, cui Suid. Herennii cog-
 nomen tribuit.
 (69) Chronicorum hujus scriptoris x ac xi librum
 citavit Stephan.
 (70) Arrianus inf. geminata rr littera, Arridaeum
 perpetuo profert, ut et Plut. in Alexandro.
 (71) Vide Arrian. inf. cod. 92.

cedonum iudicio, regum nomine imperium procurabant. Narrat deinceps, ut Alexandri sit divisum imperium. Asiæ quidem hoc modo. Ptolemæo Lagi filio totius Ægypti, et Libyæ, et omnis ultra hanc regionis Ægypto adjacentis, imperium datum. Cleomenes vero ab Alexandro rege huic Satrapiae impositus, vicariam Ptolemæo præstare operam iussus est. Laomedon Myriænæ Syria tenuit; Philotas, Ciliciam; Pithon vero, Mediam; Eumenes, Cappadociam et Paphlagoniam, gentesque ad Euxinum pontum sitas, ad usque Trapezunteum. Antigonus Pamphylis et Cilicibus (72) præfectus est, usque ad Phrygiam. Asandro Cares (73) obvenit; Lydi vero Menandro. Leonatus Phrygiam, quæ ad **64b** Hellespontum est, obtinuit. Atque ita quidem Asia distributa. In Europa, Thracia, quidem, et Cherronesus Lysimacho cessit (74). Antipater autem universæ Macedoniae, et Græciæ, Illyrii item, et Triballis, atque Agrianis, omnibusque adeo iis, quibus in continente [Europæa] fuerat ab Alexandro adhuc superstitie cum plena et summa potestate imperator præfectus. Curatoris porro officium, quæque ad regionem pertinerent tutelam, Cratero mandata. At quod summum est apud Macedonas dignitatis culmen, Perdiccas Hephæstionis chiliarchiam tenuit (75).

Indorum omnium præfecti Porus et Taxiles fuere. Ac Poro quidem, quæ Indum inter et Hydaspem flumina jacent; Taxili vero reliqua sunt attributa. Pithon (76) alter horum finitimis imperavit, exceptis Paramisadis (77). Qui vero Indis contermini sunt, sub Caucasie montibus incolentes, Oxyartes Bactrio, Roxanes patri, regem illi obtigerunt. Huic Roxanæ filius natus post Alexandri patris obitum, quem æque parentis nomine Alexandrum Macedones appellarunt. Arachosii et Gedrosii Sibyrtius præfuit. Stasanor [al. Stanosor] Soliensis apud Arcios et Drangus regnavit. Philippus Sogdianis imperavit, ut Radapharnes Hyrcaniis, et Neoptolemus Carnaniæ. Persæ Peucestæ paruerunt. Sogdianorum quippe regnum Oropius tenuerat, non a patre relictum, sed ab Alexandro acceptum. Qui postquam in eam calamitatem incidit, ut perduellionis reus regno exuendus esset, communicatum cum alio (78) horum [Sogdianorum] imperium tenuit. Babyloniorum vero, ejusque regionis quæ media Tigrim (79) inter et Euphratem fluvios sita est, ita distributum imperium, ut illis quidem Seleucus, Mesopotamiæ vero Archelaus imperaret. Hic itaque gentium, earumque præfectorum catalogus, postquam Perdiccas

A εἰς τοὺς ἀμφὶ Περδίκκων, οἱ χρίσει τῶν Μακεδόνων ἐπετρόπευον αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. Διέξεισι καὶ ὅπως ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου διενεμήθη ἀρχή. [116 H.] Τὰ μὲν οὖν τῆς Ἀσίας οὕτω. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου Αἰγύπτου πάσης καὶ Λιβύης καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς, ὅπως Αἰγύπτου συνάπτει, ἀρχεῖν ἐτάχθη· ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ ἐπὶ τῇ σατραπείᾳ ταύτῃ τεταγμένως Κλεομένης ὑπαρχος Πτολεμαίῳ ἀποκατέστη. Λαομέδων δὲ ὁ Μιτυληναῖος Σύρων ἡγεῖσθαι ἀπεφάνθη, καὶ Φιλώτας μὲν Κιλικίας, Πίθων ⁷² δὲ Μηδίας, Εὐμένης δὲ Καππαδοκίας τε καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον κατιόντων μέχρι καὶ ἐς Τραπεζοῦντα ⁷³, Ἀντίγονος δὲ Παμφυλίων καὶ Κιλικίων μέχρι Φρυγίας, Καρῶν δὲ Ἀσανδρος, [204 R.] Μένανδρος δὲ Λυδῶν, Λεωνάτος δὲ τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ ⁷⁴ Φρυγίας. Καὶ τῶν μὲν Ἀσιανῶν οὕτω, τῶν δ' Εὐρωπαϊῶν Θράκης μὲν καὶ Χερρόνησου Λυσίμαχος, Ἀντίπατρος δὲ ἐπὶ πᾶσι Μακεδόνι καὶ Ἑλλήσι καὶ Ἰλλυριοῖς καὶ Τριβαλλοῖς καὶ Ἀγριδοῖς καὶ ὅσα τῆς ἡπείρου ἐξέτι ⁷⁵ Ἀλεξάνδρου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ἐτέτακτο. Τὴν δὲ κηδεμονίαν καὶ ὅση προστασία τῆς βασιλείας, Κρατερὸς ἐπετρόπη, ὁ δὲ πρῶτιστον τιμῆς τέλος παρὰ Μακεδόνι· Περδίκκας δὲ τὴν Ἡφαιστίωνος χιλιάρχίαν.

Ἦσαν δὲ ἀρχόντες Ἰνδῶν μὲν ἀπάντων Πῶρος καὶ Ταξίλης· ἀλλ' ὁ μὲν Πῶρος οἱ ἐν μέσῳ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ Ἰθάσπου νέμονται, Ταξίλης δὲ τῶν λοιπῶν. Πίθων ⁷⁶ δὲ τις τῶν τούτοις ὁμόρων ἡγεῖτο, πλὴν Παραμισιάδων ⁷⁷. Οἱ δὲ συνάπτοντες Ἰνδοῖς, ὅσοι ὑπὸ τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι ⁷⁸ νέμονται, Ὁξυάρτη τῷ Βακτριῶ, ὃς ἦν Ῥωξάνης πατήρ, εἰς ἀρχὴν ἀπενεμήθησαν· ἥς ἐτάχθη παῖς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον, ᾧ τὸ Μακεδόνων πλῆθος τοῦ πατρὸς τὴν προσήγορίαν Ἀλεξάνδρον ἔθεντο. Ἀραχωσίων δὲ καὶ Γαδρωσίων ἐπήρχε Σιβύρτιος, καὶ Στασάνωρ ὁ Σόλιος Ἀρειῶν καὶ Δράγγων ἡγεῖτο. Φιλίππου δὲ ἦν ἀρχὴ Σογδιανῶν καὶ Ραδαφάρνωνος Ἰρκανίας καὶ Νεοπτολέμου Καρμανίας. Πέρσαι δὲ ὑπὸ Πευκίστη ἐτάχθησαν. Τὴν δὲ Σογδιανῶν βασιλείαν Ὀρώπιος εἶχεν, οὐ πάτριον ἔχων ἀρχὴν, ἀλλὰ δόντος αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου· ἐπεὶ δὲ τύχη τις αὐτῷ συνέπεσεν, ἐπαναστάσεως αἰτίαν φεύγοντι παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς, τότε κοινῶς αὐτῶν τὴν ἀρχὴν εἶχε. Βαβυλωνίων δὲ καὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, τῶν μὲν Σέλευκος, τῆς δὲ Μεσοποταμίας Ἀρχέλαος ἦρχε. Τοσόσδε ἀριθμὸς ἔθνῶν τε καὶ ἔθνεσιν ἀρχόντων ἦν, ὅτε Περδίκκας μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν τὰς ἀρχὰς ἐνεῖμε. Καὶ τὰ ἄλλα

VARIAE LECTIONES.

⁷² πείθων pr. A, πύθων corr. ⁷³ τραπεζοῦντος A. ⁷⁴ Ἑλλησπόντου corr. A : ⁷⁵ ἐξέτι A : ἐξέτη ζ. ⁷⁶ πύθων curr. A. ⁷⁷ παραμισιάδων A : verum est Παροπμισιάδων. ⁷⁸ τὰ Καυκάσια ὄρη ζ.

NOTÆ.

(72) Pro his habet inf. *Lyciis* Arrian. cod. 92.
 (73) Cassandrum apud Justin. et Curtium leges : ut et in prioris imperii Macedonici divisione apud Arrianum inf. cod. 92.
 (74) Horum triumviratum conferas licet cum Arriano infr. cod. 92.
 (75) Jungo hæc cum Perdiccæ dignitate, secutus Arrianum inf. et ita exigunt res de Perdiccæ scriptæ.

(76) Non ille, cui supr. Mediam obtentisse retulit, sed quem Agenoris filium facit Justinus, et Arrianus inf. cod. 92.
 (77) *Parapamisadas* leges infra apud Arrianum cod. 92.
 (78) Cum Philippo nimirum, cui jam mox Sogdiani attributi legebantur.
 (79) Unde *Mesopotamia* dicta est.

λέξειεν ἐν πολλοῖς, ὡς κἀν ταῦτοις, Ἀρριανῶ⁷⁶ Ἄ ab Alexandri excessu imperia distribuit. In cæteris
 ἀπὸ τὸ πλεῖστον σύμφωνα γράφων⁷⁷.

ab Alexandri excessu imperia distribuit. In cæteris
 autem plerisque narrationibus, æque ut in his, cum
 Arriano plurimum Dexippus consentit.

ΠΓ'.

Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς Ἱστορικοὶ Λόγοι κ'.
 Ἀγνωσθῆ Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς,⁷⁸ τοῦ Ἀλε-
 ξάνδρου βιβλία Ἱστορικῶν Λόγων εἴκοσιν. Ἀρχεται
 πρὸ τῆς Αἰθείου μετὰ⁷⁹ Τροίας ἄλωσιν ἐπὶ τὴν Ἰτα-
 λίαν ἀφίξειαι, καὶ διέξειεν ἐν πολλῇ λεπτολογίᾳ τὴν
 αὐτῆς Ῥώμης οἰκισιν⁸⁰ καὶ τὴν Ῥέμου⁸¹ καὶ
 Τομύλου γέννησιν καὶ ἀπλῶς ἐφεξῆς ἅπαντα, μέ-
 γρη ὅτου Ῥωμαῖοις ὁ πρὸς Πύρρον τὸν Ἡπειρώτην
 πόλεμος συνέστη. Διέρχεται δὲ καὶ αὐτὸν ἐκείνου,
 καὶ τελευτᾷ ἐς τὴν ρ' καὶ κη' Ὀλυμπιάδα, ἔτους
 [117 H.] αὐτῆς ἑνεστηκότος⁸² τρίτου· ἀφ' ἧς καὶ
 κεν ἀπέβησθαι τὸν Μεγαλοπολίτην Πολύβιον τῆς
 ἱστορίας. Ἦμασε δὲ οὕτως ἐπὶ τῶν Αὐγούστου
 ἡρώων, καταπλεύσας εἰς Ἰταλίαν ἀμα τῷ καταλυ-
 θῆναι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, δὲ αὐτῷ τε Αὐγούστῳ
 καὶ Ἀντωνίῳ ἐπολεμήθη· διατρίψας δὲ, ὡς φησιν,
 ἐπὶ δύο καὶ εἴκοσι, καὶ τὴν τε⁸³ Ῥωμαϊκὴν ἐξακρι-
 βῶτα διέλεκτον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀρχαῖα ἐκμα-
 θῶν, καὶ πάντα ὅσα πρὸς τὴν ἱστορίαν τείνει πα-
 ρασκευασάμενος, οὕτως ἀρχεται τῆς πραγματείας.
 Ἔστι δὲ τὴν φράσιν καὶ τὴν λέξιν καινοπραπῆς καὶ
 ἐς τὸ ἀνακχωρηκῆς τῶν πολλῶν [204 R.] τὸν
 ἰσπανικὸς ὀνόματι· ἡ δὲ κατὰ μέρος διήγησις μετ-
 ἔχων τε τῆς κατὰ διάνοιαν ἀφελείας ποιεῖ, καὶ
 αὐτῷ εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ σκληρὸν ἐπιτρέπει παρασυ-
 ρῆσαι. Κέχρηται δὲ καὶ παρεκβάσει οὐκ ὀλίγη, τὸν
 ἐκαστὴν ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν ἱστορίαν κόρου διαλαμ-
 βῶντα ταύτῃ καὶ ἀναπαύων καὶ ἀνακτώμενος. Εἰ-
 πὴν δὲ συντόμως, ὅτι καὶ τὸ κομψὸν τοῦ λόγου, τῆς τε
 ἀπὸ μέρος ἀφηγήσει καὶ τῆ παρεκβάσει κεκραμένον
 ἐπέκεινται.

ΠΔ'.

Τὸ αὐτοῦ Σύνοψις τῶν εἰρημένων ἢ Λόγων.
 Ἀγνωσθῆ τοῦ αὐτοῦ Σύνοψις τῶν τῆς ἱστορίας
 εἰς βιβλίον ἐν ε' βιβλίοις· ἐν ἧ μᾶλλον δοκεῖ ἑαυτοῦ
 κρημνιστὴς⁸⁴ μὲν, ἀφηρημένος δὲ τὸ ἡδύον, εἰ καὶ
 ὡς γρηγορῶς μᾶλλον διαπρέπει, ὅτε χωρὶς τῶν ἀν-
 ετιμῶν μὲν τῶν λόγων καταμιγνύμενος. Ἄλλ' εἶπεν
 ἐς τὴν, ὡς ἀν' ἀπὸ σκήπτρου θεμιστεύων, καὶ τῶ
 ἐκρίτων καὶ συντεταγμένων, καὶ ἐπὶ τῆς συνθήκης
 καὶ τῆς λέξεως, ἡχῶ τινὰ πέμπων, τραχύτερός πῶς
 ἐστὶ τοῖς ἀκροαταῖς προσφερόμενος. Πλὴν συνόψει
 καὶ ὁ λόγος οὐκ ἀνάρμοστος, τῶ δὲ τελείῳ καὶ ὀλο-
 κῆρῳ τῆς ἱστορίας οὐκ πρόσφορος. Δῆλον δ' ὡς οὐ-
 κ' ὁ συγγραφεὺς Διωνῆς τε τοῦ Κοκκίου καὶ Ἀπ-

⁷⁶ Ἀρριανῶς ζ. ⁷⁷ post γράφων in A versus viginti duo vacui. ⁷⁸ ἀλικαρνασσεῶς ζ. ⁷⁹ μετὰ τὴν τῆς
 Τροίας ζ. ⁸⁰ libri οἰκισιν. ⁸¹ Ῥέμου] Ῥώμου corr. A. ⁸² ἑνεστηκότος αὐτῆς ζ. ⁸³ τε add. A. ⁸⁴ κρη-
 μνιστὴς A. ⁸⁵ μὲν κομψότερος ζ.

NOTÆ.

(80) Uadecim hodie duntaxat leguntur. Vide quæ
 à hoc scriptore isto i libro operarum prodidit
 Hæ. Steph. in edit. Dionys. Lugdunensi. Vide et
 Francoford. edit. Græco-Lat.
 (81) Ut et Appian. Alexand. cod. 57, et Sex. Aure-
 bus Victor in origine gentis Rom. Dion. item Cas-

sius supra eod. 71.
 (82) Item de se Plut. testatur initio Vitæ Demosth.
 et de Diodoro Siculo Photius sup. cod. 70
 (83) De qua Henr. Steph. cap. 5 et 7 operæ
 suæ i in hunc Dionys.

veniat. Illud apparet scriptorem hunc Dione Cassio, A et Appiano Alexandrino, Romanarum quoque rerum historicis, priorem ætate fuisse.

LXXXV.

Heracliani (84) episcopi Chalceaoms contra Manichæos libri xx.

Lecti sunt Heracliani (84) Chalcedonensis episcopi *Adversus Manichæos* libri viginti. Oratio illi concisa, minime redundans, atque sublimis, non absque perspicuitate, quam (85) granditas temperat. Atticismum enim cum familiari sermone admiscet, ac **65 b** veluti puerorum præceptor, in certamine, plusquam Atticismo, ut sic loquar, contendit. Evertit vero id quod Manichæi appellant *Evangelium* (86), et *Giganteum librum*, atque *Thesaurus*. Recenset item eos, qui ante se in Manichæorum impietatem calamum struxerunt. Hegemonium nimirum, qui disputationem Archelai adversus ipsum [Maneten] perscripsit : et Titum (87), qui cum se putavit contra Manichæos scribere, in Addæ (88) magis libros scripsit. Ad hæc et Georgium (89) Laodicensem, qui eadem fere, quibus usus est Titus, argumenta pro veritate adhibet (90). Præterea Serapionem (91) episcopum Thmucos. Denique et Diodorum illum (92), qui libris quinque et viginti cum Manichæis certavit : quorum septem prioribus putat quidem rividum se Manichæorum *Evangelium* refellere; at non assequitur : dum non illud, sed quod ab Adda scriptum erat, et *modium* appellatur, evertit : reliquis deinde libris ea sacræ Scripturæ loca pure explanans atque declarans, quæ Manichæi ad ea quæ animo concepissent, accommodare solerent. Et hæc de Diodoro. Horum ergo Patrum, ut eos pientissimus Heraclianus nominat, facta mentione, quæcumque in ipsis non satis firmiter pronuntiata sunt, breviter confirmat, quæ prætermissa pie supplet, quæ satis accurate prodita integre citat, cum nominis honorifica appellatione, additis similiter quæ sibi in mentem venerint.

Spirat hic vir philosophicum robur, aliarum quoque artium opibus egregie instructus. Igitur quæ fabulose nugantur Manichæi, validissime evertit, atque ex ipsa etiam rerum, quæ existunt, consideratione, fabulosas ipsorum de Ente nugas refutat.

πιανού του Ἀλεξανδρέως, τῶν τὰς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συντεταχότων, χρόνῳ καθέστηκεν ἀρχαϊότηρος.

ΠΕ΄.

Ἡρακλειανοῦ ἐπισκόπου Χαλκηδόνος κατὰ Μανιχαίων βιβλία κ΄.

Ἀνεγνώσθη Ἡρακλειανοῦ ἐπισκόπου Χαλκηδόνος⁸⁴ *Κατὰ Μανιχαίων* ἐν βιβλίοις κ΄. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντεταγμένος καὶ ἀπέριττος καὶ ὑψηλὸς, οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἐκκλίνων· ἀλλὰ σύγκρατος αὐτοῦ τῷ μεγέθει ἡ σαφήνεια, ὅτε καὶ τῷ Ἀττικισμῷ τὸ καθωμιλημένον μιγνύντος καὶ παιδῶν ἡγουμένου εἰς ἀμίλλαν καθισταμένων⁸⁷ τὸν, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑπεραττικισμόν. Ἀνατρέπει δὲ τὸ παρὰ τοῖς Μανιχαίοις καλούμενον *Εὐαγγέλιον* καὶ τὴν *Γιγάντειον βιβλίον* καὶ τοὺς **B** *Θησαυρούς*. Καταλέγει καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ κατὰ τῆς τοῦ Μανιχαίου συνέγραφαν ἀθεότητος, Ἡγεμονίον τε τὸν τὰς Ἀρχελαίου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίας ἀναγράφαντα, καὶ Τίτον, ὃς ἔδοξε μὲν κατὰ Μανιχαίων γράφειν, ἔγραψε δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν Ἄδδα συγγραμμάτων, ἐτι δὲ καὶ τὸν Λαοδικέα Γεώργιον, τοῖς αὐτοῖς σχεδὸν οἷς ὁ Τίτος κατὰ τῆς ἀσεβείας⁸⁸ κεχρημένον ἐπιχειρήμασι⁸⁹, καὶ Σεραπίωνα τὸν τῆς θμούσεως ἐπίσκοπον, καὶ τὸν Διόδωρον, ἐν κ΄ καὶ ε΄ βιβλίοις τὸν κατὰ Μανιχαίων ἀγῶνα ἀγωνισάμενον, ὃς διὰ μὲν τῶν πρώτων [118 Π.] βιβλίων ἐπτὰ οἰεῖται μὲν τὸ τοῦ Μανιχαίου *Ζῶν Εὐαγγέλιον* ἀνατρέπειν, οὐ τυγχάνει δὲ ἐκείνου, ἀλλὰ ἀνατρέπει⁹⁰ τὸ ὑπὸ Ἄδδα γεγραμμένον, ὃ καλεῖται *Μόδιον*· διὰ δὲ τῶν ἐφεξῆς τὴν τῶν Γραφικῶν ῥητῶν, ἃ οἱ Μανιχαῖοι ἐξοικειοῦνται πρὸς τὸ σφίσι βεβουλημένον, ἀνακαθαίρει γρηῃσιν καὶ διασαφεῖ. Καὶ ὁ μὲν Διόδωρος οὕτως. Τοῦτων δὲ τῶν, ὡς αὐτὸς φησὶν ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς⁹¹, Πατέρων μνήμην πεποικώς, ὅσα μὲν ἀσθενῶς αὐτοῖς⁹² εἴρηται, ἐπισημαίνόμενος παρατρέχει, ὅσα δὲ ἑλλιπῶς, εὐλαβῶς ἀναπληροῖ, καὶ ὅσα ἀρκούντως, ἀδεκάστως ἀποδεχόμενος δι' εὐφημίας ποιεῖται, συντάττων αὐτοῖς καὶ ἅπαρ αὐτῷ διανοήσας.

Ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ πνεῖον καὶ τὴν⁹³ [205 R.] ἀπὸ φιλοσοφίας ἰσχύν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθημάτων πλουτῶν θεωρίαν· διὸ καὶ τὰ παραλόγως μυθολογηθέντα τῷ Μανιχαίῳ εἰς τὸ σφοδρότατον ἀνατρέπει, ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν ὄντων θεωρίας τὴν περὶ τοῦ Ὄντος

VARIAE LECTIOES.

⁸⁴ Χαλκήδονος ζ. ⁸⁷ καθισταμένων τῷ — ὑπεραττικισμῷ ζ. accusativos dedit G. ⁸⁸ ἀσεβείας A : ἀληθείας ζ. ⁸⁹ ἐπιχειρήματα ζ. ⁹⁰ ἐπὶ τὸ — ἀνατρέπει ζ. ⁹¹ ἐν Ἡρακλειανῷ A. sic infra ⁹² αὐτοῖς ἀσθενῶς ζ. ⁹³ τὴν add. A.

NOTÆ.

(84) Cujus inf. honorifica mentio inter Patres orthodoxos, cod. 231.

(85) Horum originem, principes et scripta refert B. Cyrillus Hierosol. catechesi vi; Suid. in *Manes*; et nuper editus Petr. Siculus copiosius in *Hist. de Manich. hæret.*

(86) Cujus specimen apud eund. Cyrill. sup. B. Hieron. cap. 72 *Catal.* legendum.

(87) Bostrenum episc. quem fortes adversum Manichæum scripsisse libros auctor B. Hieron. in *Catal.* cap. 102.

(88) Βουδδῶν Cyillus atque Suidas appellarunt.

Niceph. lib. vi, cap. 22, *Addam* cum hoc nostra nominat.

(89) De quo Nicephor. supr. et alibi.

(90) Κατὰ τῆς ἀληθείας. Sed forte Κατὰ τῆς ἀσεβείας, totidem elementis, « contra impietatem, » reponendum.

(91) Scholasticum cognomento, et B. Antonie charum, teste B. Hieron. *Catal.* cap. 99.

(92) Metropolis Ciliicæ episc. Niceph. lib. vi cap. 32, ubi Eusebius Phœnix etiam contra hunc scriptur scripsisse.

αὐτῶ μεμβολογημένην ἀπελέγχων φλυαρίαν. Ἐγρά-
 ρη δὲ αὐτῶ ἡ εἰκοσάβιβλος αὐτῆ ἡ κατὰ τῶν Μανι-
 ριῶν πρὸς Ἀχιλλίον⁹⁵ αἰτησάμενον, ὃν καὶ πιστὸν
 καὶ ποθεινότερον ἀποκαλεῖ τέκνον· ὁ γὰρ Ἀχιλλίος⁹⁶,
 ὡς τὴν τῶν Μανιχαίων εἰς πλάτος ἐπιδιδούσαν
 ἔδειξεν, ἤθελε τὴν κατ' αὐτῆς ἀναγραφῆναι στή-
 ρον, καὶ εἰς ἀπαράγραπτον ἀναγράφεται θράμβρον.
 Ἡ δ' οὗτος ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς κατὰ τοὺς
 χρόνους⁹⁷.

ΠΓ'

Ἐστὶ λαλῶν τοῦ ἐν ἀγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσσο-
 στόμου, ἃς ὑπερρρισθεὶς ἔγραψε.

Ἀγνωσθήσαν ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς
 Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου, ἃς μετὰ τὴν ἔδωκεν καὶ
 ἐπὶ ῥωπὸν ἔξοριαν πρὸς διαφόρους ἔγραψεν· ἐν
 εἰς αἰ: τὸ χρεῖαιδὲς μᾶλλον συντείνουσαι αἶ τε πρὸς
 τὴν εὐλαδιστάτην Ὀλυμπιάδα τὴν διάκονον αὐτῶ
 παραμμένα: δεκαεπτὰ, καὶ αἱ πρὸς Ἰννοκέντιον⁹⁷
 τὸν Ρώμης, ἐν αἷς καὶ ὅσα αὐτῶ συνηρέθη ὡς ἐν
 ἐπιτολῆς εἶδει ἐξιστορεῖ. Κέχηται δὲ κἀν ταύταις
 αἷς ἐπιστολαῖς τῶ συνήθει τοῦ λόγου χαρακτηρι-
 σμῶς: γὰρ ἐστὶ καὶ σαφὴς καὶ ἀνθῶν μετὰ τοῦ
 ἤκως τὴν πιθανότητα, πλὴν ὅσον ἐμμελέστερόν
 ὡς δοκῶσιν αἱ πρὸς Ὀλυμπιάδα αὐτῶ συγχεῖσθαι
 ἐπιτολαί, εἰ καὶ τοῦ ἐπιστολιμαίου τύπου, τῶν
 ἐπιγράμτων τότε εἰς τὴν ἑαυτῶν ἰσχὺν τοὺς τῶν
 ῥημάτων νόμους ἐκδισασμένον, οὐ λίαν ἐγράφησαν στοχαζόμεναι.

ΠΔ'

Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου τῶν περὶ Λευ-
 κίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι η'.

Ἀγνωσθήσαν Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου
 τῶν περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι η'. C
 Ἐστὶ δὲ δραματικὸν, ἔρωτάς τινας ἀπόπους ἐπεισο-
 ῖων. Καὶ λέξει μὲν καὶ συνθήκη δοκεῖ διαπρέπειν·
 ἰσχυρὸν γὰρ καὶ ἐπὶ τροπήν⁹⁸ οἰκειῶς τετραμμένη
 οὐ καὶ ταύτῃ χρῆται· ἀφοριστικαὶ τε καὶ σαφεῖς
 αἱ τῶ ἡδῶ⁹⁹ φέρουσαι αἱ κλειστοὶ περίοδοι, καὶ τὴν
 ἐπὶ τῶ ἤχη λεαίνουσαι. Ἀλλὰ τό γε λίαν ὑπέρ-
 ῥητον καὶ ἀκάθαρτον τῶν ἐνοπιῶν καὶ τὴν τοῦ γε-
 γνησῶς φαυλιζέει γνώμην¹ ἐν πᾶσι καὶ σπουδῆν,
 καὶ τῶς ἀναγινώσκειν ἐθέλουσι κατάπτυστον τὴν
 αἰγῶσιν ποιεῖται καὶ φευκτὴν. Πολλὴν δὲ μοιό-
 τησιν ἐν τῇ διασκευῇ καὶ πλάσει τῶν διηγημάτων²,
 ὡς σχεδόν τι τῶν προσώπων τῆς ὀνομασίας καὶ
 ὡς συστρεφῶς αἰσχροπότητος, πρὸς τὰ τοῦ Ἡλιοδώρου
 ἔργα φυλάττει.

ΠΕ'

Γελασίου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς κατὰ Πα-
 λαιστίνην Ἱστορίας Ἐκκλησιαστικῆς λό-
 γοι γ'.

[119 Π.] Ἀγνωσθῆ βιβλίον, ὡς ἐν Ἱστορίας

A Scriptum est autem hocce adversus Manichæos
 viginti librorum opus ad Achilium quemdam, qui
 id postulaverat, quem et fidum et charissimum
 filium appellat. Perspecto enim Manichæorum iu-
 pietatem longius serpere, publicis eam scriptis refu-
 tari Achillius flagitarat. Et certe ad æternum de
 hac impietate triumphum, scriptum est hoc opus.
 Claruit vero hic pientissimus Heraclianus temporibus.

LXXXVI.

B. Joannis Chrysostomi Epistolæ quas relegatus
 scripsit.

Lectæ sunt epistolæ sancti Patris Joannis
 Chrysostomi (95), quas iniuste atque inhumaniter
 relegatus ad varios misit: 66 a in quibus
 utilissimæ sunt, quas ad piissimam Olympiadem
 diaconissam decem et septem conscripsit, et ad
 Innocentium Pont. Roman., quibus etiam quæcum-
 que pertulit, quantum per epistolam licet, enarrat.
 Utitur in his usitata sibi dicendi forma. Clarus
 enim est, atque perspicuus, et persuadendi vi cum
 jucunditate floridus, nisi quod accuratius videantur
 scriptæ ad Olympiadem litteræ: neque enim ad epi-
 stolicum illæ stylum usquequaque accommodari
 potuerunt, quod rerum ista magnitudo scribendæ
 legibus vim afferret, easque ad se pertraheret.

LXXXVII.

Achilles Tatius De rebus Leucippes et Clitophontis
 libri viii.

Legimus Achillis Tatii Alexandrini De rebus Leu-
 cippes et Clitophontis (94) octo libros. Est vero
 dramaticum opus, amores quosdam continens in-
 tempestivos. Et dictione quidem ac compositione
 videtur excellere. Claritudinem enim, atque aptam
 translationem, quoties ea utitur, adhibet. Definitæ
 præterea (95), et perspicuæ, quæque delectationem
 afferant, pleræque sunt periodi, auditum quoque
 consonantia quadam lenientes. Verum obscenissimi
 ejus, et nimis impuri sensus, cum scriptoris sen-
 tentiam in omni re seria elevant, tum legere volen-
 tibus abominandam fugiendamque reddunt lectio-
 nem. Exceptis autem nominibus fere personarum,
 et detestanda illa obscenitate, magnam omninio
 similitudinem videtur in apparatu ac narrationum
 fictione cum Heliodori dramate habere.

LXXXVIII.

Gelasii [Cyziceni] Cæsareæ Palæst. episc. Historiæ
 ecclesiast. libri iii.

Legimus historiæ forma Res in Nicæna synodo

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁵ Ἀχιλλίον ζ. ⁹⁶ Ἀχιλλίος ζ. ⁹⁷ post χρόνους in A versus quatuor vacui. ⁹⁸ ἰσχυρὸν A. ⁹⁹ ἐπὶ
 τῶν A: ἐπιτροπή ζ. ¹ ἡδῶ οὐ φέρουσαι ζ. ² γνώμην] καὶ γνώμην A. πάση σπουδῇ ζ. ³ ante πλὴν
 om A omisi ἐμφαίνει.

NOTÆ.

(95) Exstant mss. in Biblioth. Aug.
 (94) Exstant inodie Græco-Lat. in Germania nuper
 reperi. Hæc ipsum scriptorem Christianis lau-
 dem sacris initialium episcoporum creatum esse me-

morat Suid.

(95) Ἀφοριστικαί. Quales fort. a M. Tullio vocan-
 tur, et certus et circumscriptus ambitus verborum.

gestas, libris (96) tribus. Refert auctor Hosium Cordubæ episc. et Bitonem (97) atque Viacentium Romanos sacerdotes, Silvestri Romani pontificis legatos, adfuisse, ipsum quoque Eustathium Antiochenum patriarcham, et Alexandrum presbyterum Metrophanis Constantinopolitani legatum; neque enim hic, ætate confectus (centesimum excedebat annum), adesse poterat. Adfuisse et Alexandrum (98) Alexandriae antistitem, una cum Athanasio, qui post etiam ei in episcopatu successit: et præter eos **69** b Macarium Hierosolymorum præsulem, cum magna præterea episcoporum ac sacerdotum multitudine. Indictam autem synodum memorat, anno decimo sexto (99) imperii Constantini; jurasseque actiones ejus ad usque ejusdem primum et vicesimum annum cum semestri, ut nimirum sex (1) ipsos annos [Patres] consederint.

Exturbatum ibi refert Arium, et anathematis fulmine confixum, sed inde iterum conatum impetrare admissionem, tentantibus id sæpenuero Eusebio Nicomediensi præsule, et Eutocio (2) Ariano presbytero ordinato, quem posteriorem, animam agens Constantia imperatoris soror, fratri commendarat. Verum etsi Arium isti in Ecclesiam reducere conati fuerint, non permisisse tamen divinam ultionem, hostem hunc Ecclesiæ suæ templo sanctiorique adyto insultare dum lata in eum sententia, in latrinis voluit vitam terminare eodem illo die quo ipse ejusque sectarii et assecæ statuerant illius reditu Dei Ecclesiam, et sacra profanare. Accidisse autem hunc [impii] e vita excessum loco publico, quod a foro proxime latrinæ illæ abessent. Constantinum Magnum gavisum scribit, quod integerimus iudex Deus controversiam omnem sententia lata diremisset, misisseque mox ad varios epistolas, quibus justam de Ario vindictam, velut cippo inscriptam omnibus promulgaret. Ita hujus scriptoris narratio consentit cum Athanasio Magno (3), cum Theodoro (4), aliisque plurimis (5). Nonnullis enim tradere visum (6), non Constantini Magni temporibus, sed Constantio filio imperante, tam sædulo Arium exitu hominem exuisse. Et hæc quidem

VARIÆ LECTIONES.

^a τοῦ βιβλίου ζ. ^b τότε A : τοῦ ζ. ^c τοῦ A : αὐτοῦ τοῦ ζ. ^d ἐξέτεινε ζ. ^e ἐκκαίδεκάτῃ ζ. ^f καὶ αὐτὸν A. ^g ἐξ] ἐξ ἡμῶν A. ^h ὥστε add. A. ⁱ τελείαν ζ. ^k ἀπαγαγεῖν ζ. ^l τὸν ἐχθρὸν οὐκ εἶσε ζ. ^m δημοσίως ζ. ⁿ στηλιτευούσας ζ. ^o Κωνσταντίου τοῦ παιδὸς ζ.

NOTÆ.

(96) Horum duos nobis Græce et Latine dedit Rob. Palforeus. Tertii enim loco tres admodum Constantini imp. epistolas exhibuit. Noster autem Alphons. Pisanus ex hoc opusculo et exemplari quodam Arabico, sanctorumque aliquot Patrum monumentis, quatuor suos de hac synodo libros contexit. Franc. Turrianus Canones edidit.

(97) Βιτώνα hunc video a Græcis appellari, quem in Latinis codicibus *Victorem* legimus.

(98) Idem ille qui in demortui Metrophanis locum subrogatus, primus est factus Constantinopolit. patriarch. impietatisque antistitem (Arium) oratione sua sustulit, BB. Athanas. et Greg. Nazianz. auctoribus.

(99) Balsorei aque ac Pisani edit. sex menses ad-

A τύπῳ, τὰ κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον πραχθέντα· τῶμοι δὲ τὸ βιβλίον^a τρεῖς. Λέγει δὲ τὸν μὲν Ὅσιον τὸν τοῦ Κουδρουῦδης [208 R.] καὶ Βιτώνα καὶ Βικέντιον, Ῥωμαίκοὺς ἱερέας, ἐκ προσώπου Σιλδέστρου τοῦ Ῥώμης παρῆναι, Εὐστάθιον δὲ τὸν Ἀντιοχείας αὐτὸν ἐκείνον, Ἀλέξανδρον, ὃς τότε^b πρεσβυτέρου ἀξίωμα εἶχεν, εἰς πρόσωπον τοῦ^c Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνους παρῆναι· ἐκεῖνος γὰρ ἐκωλύετο βαθυτάτῳ γήρᾳ, ἐπεὶ αὐτῷ ὁ χρόνος τοῦ βίου ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἐξετείνετο^d ἔτη. Συμπαρῆναι καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξανδρείας ἄμα Ἀθανασίῳ, ὃς ὑπερόν καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου κατέστη. Ἐτι δὲ παρῆναι καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Μακάριον καὶ ἄλλο πλῆθος ἀρχιερέων καὶ ἱερέων. Συγκροτηθῆναι δὲ φησι τὴν σύνοδον ἐκκαίδεκάτῃ^e ἔτει τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, παραταθῆναι δὲ ταύτης τὰς πράξεις μέχρι δευτέρου καὶ^f εἰκοστοῦ ἡμῶνος, ἐξ^g δηλονότι ἔπειτα ταύτης συγκροτουμένης.

Φησὶ δὲ καθαιρεθῆναι μὲν Ἀρειὸν καὶ ἀναθέματι καθυποβληθῆναι, εἶτα πάλιν πειρασθῆαι ὥστε^h παραδεχθῆναι· καὶ τοῦτο πολλάκις ἐπιτηδεύθηνα δι' Εὐσεβίου, ὃς ἤρχε Νικομηδείας, καὶ δι' Εὐτοκίου δὲ τοῦ Ἀρειανοῦ, πρεσβυτέρου ἔχοντος χειροθεσίαν, ὃν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ Κωνσταντίνα, τὴν τέλειονⁱ ἡμέραν ὑπερχομένη τοῦ βίου, παρέθετο τῷ ἀδελφῷ. Ἄλλ' οὗτοι μὲν ἔσπευδον τὸν Ἀρειὸν ἐπαγαγεῖν^k τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἡ δὲ θεία δίκη οὐκ εἶσε τὸν ἐχθρὸν^l κατορχήσασθαι αὐτῆς τοῦ νεῷ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ παστάδος, ἀλλ' ἐν ἀφεδρώσει τὸν βίον εἰκόσας καταστρεῖψαι, καθ' ἣν αὐτὸς καὶ οἱ σπουδασταὶ αὐτοῦ ὤρισαν ἡμέραν διὰ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ τὴν ἐκκλησίαν βεβηλώσαι τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἅγια. Καὶ ἡ καταστροφή δὲ δημοσίως^m γίνεται· πλησίον γὰρ οἱ ἀφεδρώνες ἐχρημάτιζον τοῦ φόρου. Ἐρ' ὅψ ἡσθῆναι τε τὸν μέγαν Κωνσταντίνον γράφει, ὡς τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ οἷς ἔκρινε λύσαντος ἀμφισβήτησιν πᾶσαν, γράψαι τε αὐτὸν πολλοῖς ἐπιστολάς, τὴν ἐνδίκην Ἀρειοῦ καταστροφήν στηλιτεύονταⁿ. Καὶ ὁ μὲν οὕτω φησὶ, συμφωνῶν ἐν τούτῳ Ἀθανασίῳ τε τῷ μεγάλῳ καὶ Θεοδωρήτῳ καὶ ἄλλοις πλείοσιν· ἐνίοις δὲ γράφειν ἔδοξεν οὐχὶ κατὰ τοὺς Κωνσταντίνου^o τοῦ Μεγάλου χρόνος, ἀλλὰ τοῦ παιδὸς Κωνσταντίου βασιλεύοντος οὕτως αἰσχροῶς τὸν Ἀρειὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι.

dit dimissamque synodum ipsis Constantini Aug. Vicennialibus.

(1) Alii tres cum semestri annos duntaxat numerant. D. Baron. card. tom. III Annal. ecclesiast. uno anno esse absolutam Nicænam pertendit.

(2) De cuius fraudibus plura Metaphrast. *De gestis Nicææ synodi*, I. iv, Surii.

(3) Disp. I. adversus Arianos sub fin. et *Epist. ad Serapionem* tota.

(4) Lib. iv *Epitom. contra hæret.* et lib. i *Hist. Eccles.* cap. 13 et 14.

(5) In quibus Epiphani. et auctor Vitæ Athanasii inf. col. 258.

(6) Metaphrastæ *Orat. De gestis Nicææ synodi*, tom. VI Surii.

Και ταῦτα μὲν τόδε τὸ βιβλίον· οὐ γὰρ ἐπεγέ-
γραπτο αὐτῷ ἢ κλησὶς τοῦ γράψαντος. Ἐν ἄλλω
μίσει ἔχοντι τὰ αὐτά· Γελασίω τοῦ ἐπισκόπου Και-
σαρείας τῆς Παλαιστίνης εὑρον τὸ βιβλίον ἐπιγρα-
φόμενον. Ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ ταπεινὸν καὶ χυδαῖον
πρὸ λόγου λίαν κατενηνεγμένη.

Τίς ποτε δὲ ἔστιν ὁ Γελάσιος οὗτος, οὐκ ἔχω σα-
φῶς ἐκμαθεῖν. Μέχρι γὰρ τῶν τριῶν, ὡς ἔστιν
εἰρηάζει, Γελασίω καὶ ἑπισκοπῶν Καισαρείας τῆς
κατὰ Παλαιστίνην βιβλίοις ἐνετύχουμεν, ἢ πάν-
τως γε δύο. Αἱ δὲ βιβλίοι αἷς ἐνετύχουμεν, ἢ μὲν
εἰσι· Κατὰ Ἀγομοίων συντεταγμένη, αἱ δὲ ἄλλαι
ὡς ἐκκλησιαστικὰς ἀναγράφουσι πράξεις, ὧν μιὰ
ἔστιν ὡς ἐν κεφαλαιῷ ἐπεμνησθῆμεν. Ἐχει δὲ
(190 Π.) αὕτη, ἐν οἷς αὕτη ἐπιγεγραμμένη ἐυ-
ρεται, ἐπιγραφὴν ὡσπερ εἶρηται, Γελασίω ἐπισκό-
που Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην Ἱστορίας
Ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ'.

[209 R.] Καὶ ἀπάρχεται δὲ οὕτω· Τὰ κατὰ τὴν ἀγίαν Β
καὶ μεγάλην καὶ οἰκουμένην τῶν ἐπισκόπων συν-
θροισθεῖσαν σύνοδον ἐκ πασῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
τῶν τοῦ Ῥωμαίου κόσμου ἐπαρχιῶν καὶ Περσίδος,
καὶ ἕξῃ. Καὶ τελευτᾷ δὲ εἰς τὴν τοῦ μεγάλου Κων-
σταντίνου τελευτήν, ἐν ἣ καὶ τὸ τῆς ἀφέσεως· ἐδέ-
ξτο θεῖον λουτρὸν, τὰς ἐν βίῳ κηλίδας, οἷα εἰκός
ἠθροῦσιν ἐνταυτάς ἐφέλκεσθαι¹¹, ἀπολουσάμε-
νος. Τυχεῖν δὲ φησι τοῦ βαπτίσματος ὀρθοδόξου
μυστηριώδησαντος καὶ τελέσαντος, ἀλλ' οὐχ ὡς τισὶν
ἔδει, τῶν αἱρετικῶν τινος χειραπτήσαντος. Ἡ δὲ
γε ἀναβολὴ αὐτῷ τοῦ βαπτίσματος παρετίνατο, ὅτι
ἐπιθυμίας πλειστοῦς ἦν αὐτῷ τοῖς Ἰορδάνου, βα-
πτισθῆναι. Φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐπὶ
Βασιλείου, ὃς ἐκβαλὼν Ζήνωνα ἐτυράνηνησεν, ἀκρά-
ζην, καὶ ἀνεγνωκέναι τὰς τῆς συνόδου πράξεις· ἐν
καλαιῖς μεμβράναις ἔτι κατὰ τὴν πατρῶαν οἰκίαν
ἑστῆσθαι· ὧν τὴν μνήμην ἔχοντα, καὶ ἐξ ἐτέρων
γραμμάτων δεσφάσιμα συναγεῖροντα¹², τὴν Ἱστορίαν
συντάξει. Μνημονεύει δ' οὗτος καὶ ρητῶν τινῶν Γε-
λασίου τινός, Γελασίω αὐτὸν καὶ Ῥουφίνου ἅμα κα-
λῶν¹³. Αἰεὶ δὲ αὐτοῦ καὶ πατριδα τὴν Κύζικον, καὶ
πατέρα τῶν κατ' αὐτὴν πρεσβυτέρων ἕνα τινά. Καὶ
εἰς¹⁴ μὲν ὁ τοῦδε τοῦ βιβλίου πατήρ, καὶ ταῦτα
εἴη ἢ βιβλίου.

ΠΘ'.

Γελασίω ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης
Προοίμιον εἰς τὰ μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν
Ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Πιμφίλου.

Ἡ δὲ λοιπὴ βιβλίου ἐπιγραφὴν μὲν ἔχει τοιαύτην·

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ ὡς πρὸς Α, οὐκ ζ. ¹² καὶ add. Α : ¹³ κατὰ Παλαιστίνην Α : ἐν Παλαιστίνῃ γενομένων ζ. ¹⁴ verbo
ἐπιπνευστον infra (v. 27) omissum, πθ', ἀρρηκτῶς mg. Α. ¹⁵ ἐφαλκόμενον ταύτας ζ. ¹⁶ συναγεῖ-
ροντα. ¹⁷ ἅμα καλῶν Α : ἀνακαλῶν ζ. ¹⁸ οὕτω ζ.

NOTÆ.

(7) Num forte condicem putat, quem supra loco i
recessit
(8) Illustries, certe Baron. l. VI, ad ann. Chr. 496,
not., eandem demonstrat Gelasium hujus Hist. et
libelli Adversus Anomæos, sive Eutychen. De duabus
mentis in Christo, auctorem esse. Vide inf. cod. 102.
(9) Eusebii errorem, a multis pridem Græcis La-
tinisque scriptoribus refutatam, sequitur hic Gela-
sius : et hæc forsitan causa omissi in ms. tertii hu-
jus Hist. libri. Vide Bar. card. l. III, ad an. Ch. 314.

A liber ille continebat. In alio tamen exemplari (7),
quo eadem prorsus continebantur, hunc titulum
libro inscriptum reperi : Gelasii Cæsareæ Pala-
æstinæ episcopi. Ipsa porro dictio ad hu-
mitem vilemque stylum plus æquo vergere anim-
advertitur.

Verum quis hic Gelasius sit, certo non potui
cognoscere. Trium enim hactenus Gelasiorum
(quos discernere nequeas) Cæsareæ Palæstinæ
episcoporum, vel certe (8) duorum libros legimus.
Quorum quidem librorum unus Adversus Anomæos
[hæreticos] conscriptus est : reliqui duo, res
continent ecclesiasticas, alteriusque horum jam
modo est a nobis obiter facta mentio : 67a cujus
sane titulus (ubi quidem illum ascriptum inven-
imus) is est, quem antea diximus : Gelasii Cæsa-
reæ Palæstinæ episcopi Ecclesiasticæ Historiæ libri
tres.

Operis autem ipsius principium ejusmodi est :
Quæ in sancta, magna, et universali episcoporum
synodo, ex omnibus, ut sic dicam, Romani orbis pro-
vinciis, ipsaque adeo Perside congregata, et reliqua.
Desinitque in Constantini Magni obitum, quando
divino remissionis [peccatorum] lavacro susce-
pto (9), vitæ hujus maculas, quas communi morta-
lium sorte contraxisse oportuerat, una eluit. Bap-
tistate vero tinctum refert ab orthodoxo sacerdote,
sacroque ritu, non, ut quidam prodiderunt, ab hære-
ticorum aliquo. Longiorem autem hanc baptismati
obvenisse moram, quod ipsis Jordaniis fluminis
aquis tingi vehementer optasset. Affirmat hic scri-
ptor sub Basilisco, qui, Zenone pulso, tyrannidem (10)
occupavit, vixisse se, ac legisse concilii acta in an-
tiquis membranarum conscripta (11), dum adhuc pa-
ternis in ædibus versaretur. Ex horum itaque me-
moris, et ex aliis præterea scriptis, utilia quæque
colligendo, historiam composuisset. Meminit insu-
per, laudatque dicta quædam Gelasii cuiusdam quem
ipse Gelasium (12), Rufinum quoque nominat (13).
Suam porro patriam esse ait Cyzicum : patrenique
unum de (14) presbyteris ibidem existisse. Sic libri
hujus loquitur scriptor, atque hæc liber ipse com-
memorat.

LXXXIX (15).

Gelasii Cæsareæ Palæstinæ episcopi. Prooimium in
additamentum ad Ecclesiast. Historiam Eusebii
Pamphili.

Jam alter [rerum ecclesiasticarum, de quo supra

(10) Ann. Christi 466.
(11) Quæ fuissent Dalmatii, Cyzicenorum quon-
dam archiepisc., cujus et Socrates meminisse videtur
lib. vii, cap. 28.
(12) Lib. i, cap. 7. init. Ὅγε μὴν Ῥουφίνου ζ,
ἦγον Γελάσιος.
(13) Initio Præfationis.
(14) Ante sacerdotium tamen in conjunctio nostrum
Gelasium esse genitum tibi certum sit.
(15) Quem ego numerum, primum omissum, de-

commemini] liber hunc titulum præfert : *Proæmium episcopi Cæsareæ Palæstinæ in ea quæ ad ecclesiasticam historiam Eusebii Pamphili adjiciuntur*. Incipit vero hoc modo : « Cæteros quidem, qui ad scribendum animum appulerunt, quique rerum gestarum historias memoriæ prodere statuerunt (16), » et quæ sequuntur.

Prædicat se avunculum habuisse Cyrillum Hierosolymorum episcopum, qui et sibi ad hæc ipsa scribenda auctor fuerit. Aliibi autem legendo hoc quidem comperi, Cyrillum ipsum cum hoc Gelasio (17) Rufini Romani historiam in Græcum vertisse sermonem, non vero propriam suam aliquam condidisse. Illud certum, Gelasium hunc, quando Cyrilli Hierosolymitani æqualis fuit, proximo illo esse ætate priorem. Et hic certe Gelasius diserta quoque dicendi forma ab illo discrepat **67 b** : quanquam uterque longe est eo, qui adversus Anomæos scripsit, inferior. Qui quidem episcopus et ipse ejusdem Palæstinæ inscribitur, sed dictione ac varia doctrina, logicisque rationibus (quibus tamen, nescio qui, non aptissime est usus) cæteros duos, qui inferiorem ordinem dicendo tenuisse visi sunt, multo intervallo reliquit. An vero horum aliquis hæc idem conscripserit, et opportune collegerit, addideritque reliqua, cognoscere nondum potui.

XC.

Libanii (18) sophistæ Orationes et Epistolæ.

Lecti sunt Libanii toni duo. Is in fletis suis, quasque exercitationis tantum causa scripsit, orationibus, se ipso est, quam in aliis præstantior. Nihil enim diligens ac curiosus dum esse vult, nativam effusamque sermonis (ut ita dixerim) gratiam ac venustatem in illis aliis corruptit, atque in obscuritatem delapsus est, multa quidem interpositionibus obscuriora reddendo, quædam etiam ablatiis necessariis. Regula est alioqui hoc in genere, ac norma sermonis Attici. Clarum item habet in epistolis (19) scribendis nomen : multaque et varia circumferuntur ab eo conscripta.

XCI.

Arriani De Alexandri Magni rebus gestis libri vii.

Legimus Arriani *De rebus gestis Alexandri Magni* (20) libros septem. Refert ipsum cum Athenien-

A Προόμιον ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης εἰς τὰ μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, ἀρχεται δὲ οὕτω : « Τῶν μὲν ἄλλου; ἐπὶ τὸ συγγράφειν ὠρμημένους καὶ τῶν γενομένων τὰς ἱστορίας τῆ μνήμῃ παραπέμπειν ἐγνωκότας, » καὶ ἐξῆς ²⁵.

Λέγει δὲ αὐτὸν ἀνεψιὸν πρὸς μητρὸς Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπ' ἐκείνου προ-ραπῆναι εἰς τὴνδε τὴν συγγραφὴν. Ἦμεῖς δὲ εὐρομεν ἀνεγνωκότες ἐν ἄλλοις ὅτι αὐτὸς τε Κύριλλος καὶ Γελάσιος οὕτως τὴν Ῥουφίνου τοῦ Ῥωμαίου ²⁶ μετέφρασαν ἱστορίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οὐ μέντοι ὅτι ²⁷ ἰδίαν συνετάξαντο ἱστορίαν. Δῆλον δ' ὡς ἀρχαιότερος ἦν οὗτος τοῦ προεξημένου, εἴ γε κατὰ Κύριλλον ἤκμασε τὴν ²⁸ Ἱεροσολύμων. Ἄλλ' οὕτως μὲν ὁ Γελάσιος ἐκείνου καὶ τῆ φράσει ἐπὶ τὸ λογιώτερον διαφέρει. Ἐκάτερος μὲντοι αὐτῶν πολὺ τοῦ κατὰ Ἀνομοίων συγγεγραφότος ἐνδεέστερος ὑπάρχει. Ἐπίσκοπος δ' ἄρα κάκεινος τῆς αὐτῆς ἐπιγράφεται Παλαιστίνης. Ἄλλ' ἐκεῖνός γε ὁ Γελάσιος τῆ τε ²⁹ φράσει καὶ τῆ πολυμαθίᾳ καὶ ταῖς λογικαῖς ἐφοδοῖς, αἷς οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπεῖν καὶ ἀπειροκάλως κατεχρήσατο, παρὰ πολὺ τούτους τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἐλάττονα τάξιν ἐπέχειν ἀπελαύνει ³⁰. Εἰ δὲ τις τούτων αὐτὸς ἐστὶν ὁ γράφας, καὶ ταῦτα χρόνῳ συλλέξας ³¹ καὶ συναυξήσας τὰ λείποντα, οὕτω μαθεῖν ἔσθω.

ἢ.

Λιβανίου ἐν τεύχεσι β' Λόγοι καὶ Ἐπιστολαί.

[121 H.] Ἀνεγνώσθη ὁ Λιβάνιος ἐν τεύχεσι δυσίν. **C** Οὗτος δὲ ἐν τοῖς πλασματικοῖς αὐτοῦ [212 R.] καὶ γυμναστικοῖς λόγοις μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ χρησιμώτερος : τῆ γὰρ πολλῇ περὶ τοῖς ἄλλοις φιλοπονίᾳ τε καὶ περιεργίᾳ τὴν τε ἐμφυτον τοῦ λόγου καὶ αὐτοσχέδιον, ὡς ἂν τις εἴποι, χάριν ἐλυμήνατο καὶ τέρψιν, καὶ εἰς τὸ ἀσαφέστερον περιέτρεψε, πολλὰ μὲν ἐπισκοπιζῶν παρενθήκαις, ἕνια δ' ἀφαιρέσει καὶ τοῦ ἀναγκαίου. Τὰ δ' ἄλλα ἐν τούτοις κανὼν ἐστὶ καὶ στάθμη λόγου Ἀττικοῦ. Ἔστι δὲ δόκιμος κἂν ταῖς ἐπιστολαῖς. Πολλὰ δὲ αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰ συγγράμματα φέρεται.

ἢ.

Ἀρριανοῦ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις γ'.

Ἀνεγνώσθη Ἀρριανοῦ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις ἑπτὰ, ἐν οἷς διεξέρχεται τὰς τε πρὸς Ἀθη-

VARIAE LECTIONES.

²⁵ καὶ τὰ ἐξῆς ζ. ²⁶ τῶν Ῥωμαίων Α. ²⁷ ὅτι om. Α. ²⁸ τὸν Α : τῶν ζ. ²⁹ τε et τῆ om. Α. ³⁰ ante ἀπελαύνει cum Α οὐκ ἰσὶ διαγνωσκόμενους. ³¹ Συγγράφας ζ.

NOTÆ.

inde ascriptum, loco non suo, huc traducendum **D** putavi.

(16) A Rufino, puta : qui ad hanc histor. Latinam a se factam, adjecisse libros decimum atque undecimum, legitur ap. Gennad. *De scriptoribus Eccles.* cap. 17 ; et ipsemet Rufin. proficitur ad hunc libr. ix. Eusebii enim x libros in novem contraxerat.

(17) Eundem hunc statuo Gelasium quem Niceph. lib. xii, cap. 41, inter laudatos episcopos numerat tertium ab Eusebio Pamphili, et Acacii successo-

rem. Quem item egregie laudat Theodoret. *Eronista* dial. 4, citata ejus concione apparitionis Domini. et B. Hieron. in Catal. cap. 15, ubi Eusebio successisse dicitur, quem Niceph. quod sede pulsus fuerit, non retulit in censum episcoporum.

(18) De quo Suid. legend.

(19) Lamlat et has Eusebii in Libanii Vita nosque trecentas fere ineditas reperimus.

(20) Exstant Græce et Latine ab H. S. excusæ, cum Indica historia, quam aliqui 8 hic librum faciunt.

νίους σπονδίας καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀνευ μὲν
 πικραταίων, καὶ τὴν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν περαιο-
 ῶν, ὅπως τε μάχαις τρισὶν²⁵ κατεστρέψατο Πέρσας,
 ἢ Γρανικῶ μὲν τοὺς σατράπας Δαρείου, στρατιᾶν
 ἕξοντας διαμυρίους μὲν ἰκπέεις, πεζοὺς δὲ παρὰ²⁶
 μαρῶν ἰσους, τοὺτους σύμπαντας καταπολεμήσας,
 ἢ Ἰσοῦ δὲ αὐτὸν τε Δαρεῖον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν
 κατὰ κράτος τρεφόμενος, καὶ συλλαβὸν ἀιχμαλώτους
 αἰδέε; τε καὶ αὐτὴν γυναῖκα, ἐν Ἀρβήλοις δὲ ἦτοι
 ἢ Γαυγαμήλοις εἰς τέλος αὐτὸν ἐκνήσας. Ὅπως τε
 αὐτὸν Δαρείος ὑπὸ τῶν οἰκειῶν ἀνηρέθη, ἀνερέθη-
 ῆ δὲ ἐντ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς βασιλεία
 ἤσους· ὅπως τε ὕστερον Βῆσσον Ἀλέξανδρος λαβὼν
 τῆς εἰς Δαρεῖον τάλης ἐλωθήσασθαι τε καὶ ἀνελεν.
 Ἐπὶ τε ὅπως ἐν μάχαις Ἀλέξανδρος ἐπτάκις ἐτρῶθη^B
 καὶ ὅπως εἴλε τὰ ἐν Παγᾶσαι;²⁷ βασιλεία χρημάτα·
 καὶ ὅτι πεισθεὶς ὡς Φιλώτας εἶη βουλήν κατ' αὐτοῦ
 μίσητον, ἀνελεν αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα Παρμενῶνα.
 Ἐγένετο δὲ καὶ τῶν Σογδιανῶν βασιλείων κύριος,
 καὶ Σούδας δὲ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ μάχῃ ἐκράτησεν.
 Ὅπως τε τὸ τοῦ Κλειτοῦ πάθημα τῶν²⁸ ποτῶν παρ-
 ασηνέως Ἀλεξάνδρου συνέθη, καὶ οἷον πένθος ἀνα-
 νῆσε; ἐκαθεὶς ἔλατο. Ἐστὶ δὲ καὶ ἡ ἐκ παιδῶν κατ'
 Ἰαμβόρου ἐπιβουλή, καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ κλάσις.
 Ὅπως τε ἡ ἐν τῇ Σογδιανῇ πέτρα ἐάλω καὶ ἡ γυνή
 ὑψέρτου, ὅς ταύτης τῆς χώρας ἐβασίλευεν· ἀλλὰ
 καὶ ἡ θυγάτηρ Ρωξάνη, ἣν ὕστερον Ἀλέξανδρος
 ἴσους νόμφ γυναῖκα ἠγάγετο. Καὶ ὡς Ἀλέξανδρος
 ἐξ ἑσπερίων ἐπὶ Ἰνδοῦς ἐλάσας μάχαις ἐκράτησε,
 καὶ πόλεις αὐτῶν πολιορκίᾳ πολλὰς εἴλεν· ἐν οἷς καὶ
 τὴν καλουμένην Ἀσκανοῦ παραλαβὼν εἰς τὴν Ἀσκά-
 νων²⁹ χώραν ἐμβάλλει. Ἐξεύχθη δὲ αὐτῆ καὶ ὁ Ἰνδὸς
 παρὰς κλοῖαις, καὶ διαβάς Πῶρῶν τε τὸν Ἰνδῶν
 βασιλεῖα ἐνίκησε μὲν μάχῃ καὶ εἴλε ζωγρίαν, εἶτα
 καὶ φιλοφρονησάμενος πλείονων ἄρχειν ἢ πρόσθεν
 ἑαυτοῦ. Λέγει δὲ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ποταμοὶ, καθάπερ καὶ
 ἡ Κελδικία, θέρους μὲν αὐξάνονται, χειμῶνος δὲ μειοῦν-
 ται. Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὅπως ἕλλον τινὰ Πῶρῶν,
 καὶ αὐτὸν Ἰνδῶν βασιλεύοντα, ὃν καὶ εἰς κακίαν
 ἕλκει λέγει, τοῦτον δυνάσκων Ἀλέξανδρος τὸν Ἰσραῶ-
 νων³⁰ ποταμὸν ἐπεραιοῦθη, καὶ τοὺς ταύτη οἰκοῦν-
 τας Ἰνδοῦς ἐχειρώσατο, καὶ [122 H.] πόλεις αὐτῶν
 μεγάλαις καὶ πολυανθρώπους ἐκπολιόρησας ἐπὶ τὸν
 Ἰσραῶν ποταμὸν ἐχώρει. Ἐπὶ δὲ διαβαίνειν καὶ
 τῶν Ἀλεξάνδρος [213 R.] ἐμελλεν, ἐς στάσιν
 ἰακίθη τὸ πλῆθος, οὐ φέροντας· ἐστὶ τοὺς πόρους καὶ
 τῆς ἀπέραντον ἐπιστρατιᾶν· καὶ τοῦτο αἰτιῶν Ἀλε-
 ξάνδρου τῆς ἀπ' Ἰνδῶν ὑποστροφῆς κατέστη. Ἐν ᾧ
 καὶ ὁ πέμπτος τοῦ συγγραφέως ἀποπερατοῦται³¹
 λόγος.

Ἐποστρέφονται δὲ Ἀλεξάνδρου, ὡς ὁ ἕκτος ὑπο-
 πρέθει λέγεται, μάχαις τε αὐτῶν καὶ νίκαις γίνονται

VARIAE LECTIONES.

²⁵ τρισὶν A : τισίς. ²⁶ παρὰ A : κατὰ C. ²⁷ Πασαγάδα; Schottus. ²⁸ τῶν A : τοῦ τῶν C. ²⁹ Ἀσκά-
 νων C. ³⁰ Ἰσραῶν A : Ἰσραῶν C. ³¹ libri ἀποπερατοῦται. cf. p. R. 600. ima. 704, 9. 905, 46.

NOTÆ.

(21) Emenda ex editis, et ex Strab., Stephano et
 aliis. Ptolemaei.

(22) Q. Curtius extremo lib. viii.

PATROL. GR. CIII.

(23) Al. Ascianorum.
 (24) Al. Hyphasis, ut Plin. et Solino. Item Ptolem.
 Hyphasis, et Strab. Hypanis.

partas victorias commemorat. Quibus in præliis fortiter dimicantem ad superiora quinque vulnera, alia iterum duo accepisse, ac licet e septimo moriturus videretur, commode tamen fuisse curatum. Ex India revertentem, terrestri ipsum itinere profectum esse, Nearcho (25) altera exercitus parte commissa, ac per mare redire jusso. Convenisse utrasque copias, cum maritimas, tum terrestres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Persidem Alexandrum progressum, imperato ut Nearchus in Suisianorum regionem cursum, et ad Tigridis fluminis ostia insitneret. Hanc autem Nearchi navigationem 68b Iónica describit dialecto Arrianus, eamque proprio titulo *Indica* indigitat.

Alexander post hæc neglectum Cyri sepulcrum (26) adornavit, et Calanum (27) gymnosophistam, qui flammis se committere vellet, quod morbo tentaretur, patrio (28) extinguere ritu permisit. Nuptias ad hæc cum suas, tum aliorum splendide celebravit. Ipse (29) quidem natu maximam Darii filiam, Arsinoen nomine, duxit, natuque minimam Siliam Ochi, quæ Parysatis dicta. Roxana enim jam antea ducta erat. Drupetia, Darii quoque filiam, Hephæstioni nuptui dedit: Cratæro Amastrinam, Ptolemæo vero et Eumeni, Artacanam et Artonem Artabazi filias tradidit; Nearcho Barsines et Melloris filiam uxorem dedit; Seleuco Spitamenis filiam. Cæteris quoque sociis clarissimas Persarum ac Medorum filias numero fere octoginta stabili connubio junxit, factis Persarum ritu ac jure nuptiis. Macedonum quoque veteranos exauctoratos in Macedoniam misit: et Antipatrum interim recens collectas copias sibi adducere jussit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapsus est. Hephæstionem item vita defungitur, cujus obitu ingenti mœrore consternatus Alexander est, atque incredibiles (30) in rogum ac justa faciendæ sumptus fecit. Quo item tempore legati ex Africa et Carthagine ad illum missi: imo ex Italia, ut hic refert. Cujus quidem Italiæ (31) incrementum, illos intuitus, denuntiando prædixit. In Babyloniam eundi cupidus ipsum incessit, et obitum vates (32) denuntiant: cumque inconsiderate quidam in throno ejus consedisset, ex eo jam certius mortem ejus augures prædixerunt. Classem nihilominus projectioni ad-

λαμπραὶ ἔν οἷς λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἐπὶ ταῖς προτέραις πέντε πληγαῖς δύο⁸⁹ ἔτι βάλλεται, ὧν ἐπὶ τῇ ἐβδόμῃ καὶ τελευταίῃ ἐδόκει, εἰ καὶ οὐ χαλεπῶς περιεγένετο. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐξ Ἰνδῶν ὑποστρέφων διὰ γῆς ἐποιεῖτο τὴν ἐπάνοδον, Νεάρχῳ δὲ στρατιᾶν⁹⁰ παρασχὼν ἐπέτρεψε τὴν διὰ θαλάσσης πορείαν· καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλους τὰ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης στρατόπεδα περὶ Καρμανίας. Ἀπὸ Καρμανίας δὲ Ἀλέξανδρος μὲν⁹¹ ἐν Περσίδι⁹², Νεάρχος δὲ ἐς τὴν Σουσιανῶν γῆν ἐπετράπη ἀποπλεῖν⁹³ καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς· καὶ διαλαμβάνει τὸν τοῦ Νεάρχου περίπλουον Ἰωνικῆ φράσει ἢ ἐπιγραφομένη αὐτῷ ἰδίως Ἰνδικῆ.

Ἀλέξανδρος δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον ἡμελημένον ἐπισκευάζει, καὶ Κάλανον τὸν γυμνοσοφιστὴν αἰτησάμενον εἰς πῦρ εἰσελθεῖν, ὅτι νόσος αὐτὸν ἠνώγει, παρέσχε κατὰ τὰ πάτρια τελευτῆσαι. Ἐπιτελεῖ δὲ καὶ γάμους αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων⁹⁴ λαμπροῦς, αὐτὸς μὲν τὴν προεδυάτην τῶν Δαρείου παίδων (Ἀρσινόῃ αὐτῇ⁹⁵ ὄνομα) ἀγόμενος, καὶ τὴν νεωτάτην δὲ τῶν Ὀχου θυγατέρων (Παρύσατις⁹⁶ ὀνομάζετο)· Ῥωξάνῃ γὰρ ἤδη προηγμένη ἐτύχανε. Τὴν μέντοι Δρυπέτιν, θυγατέρα καὶ αὐτῆν⁹⁷ οὖσαν Δαρίου, Ἡφαιστίωνι δίδωσι, Κρατερῶ δὲ Ἀμαστρίνην⁹⁸, Πτολεμαίῳ δὲ καὶ Εὐμένει τὰς Ἀρταβάζου παῖδας Ἀρτακάμαν⁹⁹ καὶ Ἀρτώνην, Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης καὶ Μέντορος¹⁰⁰ παῖδα, Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐταίροις τὰς δοκιμωτάτας τῶν Περσῶν καὶ Μήδων παῖδας, ἄχρι καὶ ἐς ὀγδοήκοντα. Πέμπει δὲ καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν Μακεδόνων εἰς Μακεδονίαν, ἄλλους ἀντ' αὐτῶν νεοσυλλέκτους ἀποφέρειν αὐτῷ προστάξας Ἀντίπατρον. Ἐν τούτῳ καὶ Ἀρπαλος βασιλικὰ¹⁰¹ λαθῶν ὕχετο φεύγων χρήματα. Τελευτᾷ καὶ Ἡφαιστίων, ἐφ' ᾧ μέγα πένθος Ἀλεξάνδρῳ ἐποιήθη, καὶ πολυδάπανος ἢ ἐπὶ τῷ σώματι πυρὰ καὶ κηδεῖα ἔν ᾧ καὶ πρέσβεις¹⁰² Λιβύων¹⁰³ τε καὶ Καρχηδονίων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο. Καὶ Ἰταλῶν δὲ παραγενέσθαι φησὶ, καὶ ὅτι τὴν ἀξίησιν τῶν Ἰταλῶν ἐς αὐτοὺς ἰδῶν προεῖπε καὶ ἀπεφήνατο. Ὅρμᾳ δὲ καὶ ἐπὶ Βαβυλώνα, καὶ προλέγουσιν αὐτῷ οἱ μάντιες τὴν τελευτὴν· καὶ ἐπικαθίζει τις αὐτοῦ τῷ θρόνῳ παραλόγως, ἐξ οὗ μᾶλλον ἐξοκίωσις τοῖς μάντεσιν αὐτοῦ ἢ τελευτῆ. Παρασκευάζετο δ' αὐτῷ¹⁰⁴ ὁμῶς τὸ ναυτικὸν ὡς ἐπὶ Ἀραβας¹⁰⁵ τοὺς πολλοὺς, οἱ δὲ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ δύο] libri δεύτερον. ⁹⁰ στρατιᾶν ζ. ⁹¹ μὲν add. A. ⁹² ἐς Περσίδι A. ⁹³ ἐτέρων ζ. ⁹⁴ αὐτῆς. ⁹⁵ Παρ.] ἢ Παρ. ζ. ⁹⁶ καὶ αὐτὴν θυγατέρα ζ. ⁹⁷ Ἀμαστρίνην ζ. ⁹⁸ Ἀρτακάναν ζ. ⁹⁹ Μέλτωρος ζ. ¹⁰⁰ βασιλ.] τὰ βασ. A. ¹⁰¹ ante πρέσβεις cum A omisi. ¹⁰² Λιβῶν — Καρχηδόνων ζ. ¹⁰³ αὐτῶν A. ¹⁰⁴ Ἀραβας ζ.

NOTÆ.

(25) De quo frequens apud Strab. mentio.
 (26) Aperuisse commemorat Q. Curtius lib. x. Vid. Strab. lib. xv, sub fin.
 (27) *Sphingen* dictum auctor est Plutarch. in Alexandro. A Græcis vero *Calanum* vocatum, quod indico sermone, *Kale*, id est, *salve*, accedentes salutasset. Plura in notis ad Græcum exemplar, quibus adde Philonis locum insignem libello, quod omnis probus liber, et Ælian. lib. v Var. hist. cap. 6, et Claud. Guichar. Funeral. lib. iii, p. 4.
 (28) *Patrio ait ritu*. Apud Indos enim sapientes, inquit Curtius lib. viii, occupare fati diem pulchram,

et vivos se cremari jubent. Quibus aut ægnis ætas, aut incommoda valetudo est, exspectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec ullus corporibus, quæ senectus solvit, honos habetur. Inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recipit.

(29) De nuptiis ista non nihil turbata, ex vii lib. inii. restituenda.

(30) Decies millium talentorum quidam referunt: duodecies vero Diod. lib. xvii; et Justinus lib. vii.

(31) T. Livius legendus lib. ix, ab V. C.

(32) Quamobrem deliberat apud Senecam rhetoricam Suasor. IV. an Babyloniam intret.

μόνον σέβουσι θεούς, Οὐρανὸν καὶ Διόνυσον. Καὶ ἅ
τα παρασκευαζόμενος, καὶ τῆς νόσου ἤδη ἐπι-
κρατούσης, καταλείπει τὸν βίον. Ἡ δὲ τελευταία [123 H.]
αὐτοῦ ἄλλοις ἄλλως ἀναγέγραπται, καὶ πολλαὶ περὶ
αὐτῆς⁵⁵ ἐξηγήθησαν διαφωνίαι. Ἐβίω δὲ β' καὶ λ'
ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαθεν ὀκτώ· ἐθαλί-
λευσε δὲ τούτων τοὺς τε ὀκτὼ μῆνας καὶ ἔτη ιβ'.
Ἐπαίνει δὲ αὐτὸν ἐπὶ πάσαις σχεδὸν τι ταῖς ἀρεταῖς
εἰς τὰ μάλιστα ὁ συγγραφεύς. Καὶ ὁ ἔσδομος ἀπαρ-
τίζεται λόγος, ὃν ἐκδέχεται βιβλίον ἐν, ἢ Ἰνδικῇ.

[214 R] L. P.

Τοῦ αὐτοῦ τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις ι'.

Συνηγρᾶφη δὲ αὐτῶ καὶ τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον ἐν
λόγοις δεκά, ἐν οἷς διαλαμβάνει τὴν τε στάσιν τῆς Β
στρατιᾶς καὶ τὴν ἀνάβρῃσιν Ἀρρίδαίου, ὃς ἐκ Φιλί-
νης τῆς Θεσσαλῆς Φιλίππῳ τῷ Ἀλεξάνδρου πατρὶ
ἔγγενητο, ἐφ' ᾧ καὶ Ἀλέξανδρον, ὃν ἐμελλεν εἶς
Ἀλεξάνδρου τίκειν Ῥωξάνῃ, συμβασιλεύειν αὐτῷ·
ὃ καὶ γέγονεν εἰς φῶς ἀχθέντος τοῦ παιδός. Τὸν Ἀρ-
ρίδιον δὲ ἀνειπόντες μετωνόμασαν Φιλίππον. Δι-
εφέρετο δὲ⁵⁷ εἰς ἀλλήλους τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἵππιον, ὧν
οἱ μέγιστοι τῶν ἵππιων καὶ τῶν ἡγεμόνων Περδίκκας
ὁ Ὀρόντου καὶ Λεονάτος ὁ Ἄνθους⁵⁸ καὶ Πτολεμαῖος
ὁ Λάγου, τῶν δὲ μετ' ἐκείνους Λυσίμαχος τε ὁ Ἀγα-
θαίου καὶ Ἀριστόνους ὁ Πεισαίου καὶ Πίθων ὁ
Κρατεῦα⁵⁹ καὶ Σέλευκος ὁ Ἀντιόχου καὶ Εὐμένης ὁ
Κερδανός. Οὗτοι μὲν ἡγεμόνες⁶⁰ τῶν ἵππιων⁶¹,
Μελέαγρος δὲ τῶν πεζῶν. Εἶτα διαπρεσβεύονται πρὸς
ἀλλήλους πολλάκις, καὶ τέλος συμβαίνουσιν οἱ τε τὸν
βασιλεῖα ἀνειπόντες πεζοὶ καὶ οἱ τῶν ἵππιων ἡγεμό-
να, ἐφ' ᾧ Ἀντίπατρον μὲν στρατηγὸν εἶναι τῶν κατὰ
τὴν Εὐρώπην, Κρατερὸν δὲ προστάτην τῆς Ἀρρίδαίου
βασιλείας, Περδίκκην δὲ χιλιάρχην χιλιάρχιας ἧς
ἔρχεν Ἡφαιστίων (τὸ δὲ ἦν ἐπιτροπὴ τῆς ξυμπά-
σης⁶² βασιλείας), Μελέαγρον δὲ ὑπαρχόν⁶³ Περδίκκου.
Περδίκκας δὲ τὸν στρατὸν καθάρα σιχησάμενος τοὺς
εἰσπρασιτάτους τῆς γενομένης συνέλαβε στάσεως,
καὶ συλλαβὸν ὡς ἐκ προστάξεως Ἀρρίδαίου αὐτοῦ
παρόντος ἀνέβη, ὅπως ἐμπούσας τῷ λοιπῷ πλήθει.
Ἄναιρεῖ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Μελέαγρον. Ἐξ ὧν
Περδίκκας ἔποπτος εἰς πάντας ἦν καὶ αὐτὸς ὑπ-
ώπτευσεν. Ὅμως εἰς σατραπείας⁶⁴ ἀναιτεῖν οὓς ὑπ-
ώπτευσεν, ὡς Ἀρρίδαίου κελύοντος, ἔγνω. Καὶ δὴ
Πτολεμαῖος μὲν ὁ Λάγου Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ
ἄρα τῆς Ἀράβων γῆς ξύνορα Αἰγύπτῳ⁶⁵, ἀρχεῖν
ἐπιτάχθη, Κλεομένης δὲ ὁ εἰς Ἀλεξάνδρου τῆς σα-
τραπείας ταύτης ἀρχεῖν τεταγμένος Πτολεμαίῳ ὑπ-

ornat, ut in Arabas moturus multitudine innumera-
biles, qui duos duntaxat deos, Caelum et Bacchum,
colerent. Hæc dum præparat, vi morbi superatus,
vita decessit. De ejus excessu varii varie scripserunt,
multaque etiam pugnantia prodiderunt (33).
Vixit annos duos supra triginta, et menses octo :
quibus octo mensibus, annisque duodecim regnavit.
Laudatur mirifice ab hęc scriptore Alexander, ob
singularem virtutum fere omnium præstantiam, in
quo septimus desinit liber, quem *Indica* excipit
Historia, libro singulari.

XCII.

Ejusdem Arriani De rebus post Alexandrum gestis
libri X.

63a Scripsit idem Respost Alexandrum gestas libris
decem, quibus militarem exercitus seditionem com-
plectitur, electionemque ea conditione factam Arridæi
(34) (quem Philippo patri Alexandri peperit
Philine mulier Thessala) ut et Alexander [infans],
quem Roxana Alexandro paritura erat, simul regnaret.
Quod etiam evenit, edito in lucem infante.
Igitur Arridæum regem renuntiantes, Philippum
cognominarunt. Tumultuati vero sunt, et invicem
dissentierunt pedites equitesque. In quibus et equi-
tam, et ducum principes erant Perdicas Oroni F.
et Leonnatus Anthæi et Ptolemæus Lagi F. post
hos Lysimachus Agathoclis F. et Aristonnis Pisæi F.
et Pithon Cratææ F. et Seleucus Antiochi F. et
Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores
fuere : peditum vero Meleager. Missæ deinceps variæ
C
utrinque legationes : tandemque convenit inter
pedites, qui jam antea regem nominarant, et equi-
tum duces, ut Antipater in Europa belli imperator
esset, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdicas
vero legionis, quam Hephæstion duxerat, Chiliar-
chus (quod quidem regni totius erat procuratorem
illi tutelamque committere), Meleager denique Per-
dicæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque
postea exercitum iustrare Perdicas similaret (35),
seditionis auctores præcipuos comprehendit, com-
prehensosque, tanquam jubente Arridæo, ipsoque
inspectante, occidit (36). Quo ex facto terror reli-
quos persuasit. Post paulo et Meleagrum interfecit.
Hinc suspectus omnibus Perdicas, cæteros quoque
D ipse suspectos habere cœpit : quos tamen ad præ-
fecturas nihilo secius, tanquam Arridæo jubente,
provelere statuit. Et vero Ptolemæus Lagi F. Ægy-
pto et Africæ, omnique illi Arabiæ parti quæ Ægypto
adjacet, imperare jussus est. Cleomenes autem, qui

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ αὐτὴν Α. ⁵⁷ δὲ Α : γὰρ ζ. ⁵⁸ Ἄντους ζ. ⁵⁹ ὁ τοῦ Κρατεῖα ζ. ⁶⁰ μὲν οὖν ἡ γ. ζ. ⁶¹ ἵππιων καὶ
Μελ. ζ. ⁶² ξυμπάσης Α : ὕλης ζ. ⁶³ ὑπαρχον] αἰδε εἶναι. ⁶⁴ σατραπείαν ζ. ⁶⁵ Αἰγύπτῳ om. pr. Α.

NOTÆ.

(33) Vide Vitas parallelas nostras Aristotelis, ac
Demosthenis, et Joseph. Stephanum episc. Oriol.
Commentario ad cap. x Machabeorum.

(34) Dexippus sup. cod. 82 uicæ tantum canina
Eumera Arridæum nominat.

(35) Καυδραὶ quasi expiare dicens. Cujus ritum

notatu dignum apud Curtium legas lib. v, sub
linem.

(36) Quando elephantis in conspectu exercitus
objecti trecenti, omnes belluarum pedibus protitii
sunt. Curt. lib. x.

ab Alexandro satrapa ibi constitutus fuerat, Ptolemaei vicarius praefectus fit. Syriae deinde quae huic satrapiae subiacet, Laomedon impositus. Philotas Ciliciae praefectus est, ut Pithon Mediae (37). Eumenes vero Cardianus Cappadociam et Paphlagoniam, quaeque Ponto adjacent Euxinio suscepit, ad usque Trapezuntem Sinopensium coloniam. Pamphylis, et Lyciis, magnaeque Phrygiae Antigonus datus. Cares **69** b Cassandro obvenerunt; Lydi Menandro: ut Leonnato illa Phrygia, quae pertinet ad Hellespontum (38), quam ab ipso Alexandro Calas quidam nomine obtinebat, etsi deinde Demarcho commissa fuerit (39). Ita tunc Asia est distributa.

Per Europam vero, Thraciae quidem et Cherroneso, gentibusque Thraciae finitimis, usque ad mare quod Salmysasum Ponti Euxini urbem attingit, B Lysimachus praefectus datur. At quae ultra Thraciam usque ad Illyricos, Triballos, et Agrianos pertinent, ipsaque adeo Macedonia, et Epirus ad Ceraunios usque montes pertingens, cum Graecia universa Cratero, et Antipatro obvenerunt. Ita haec divisio facta: nam plurima loca, ut ab Alexandro relicta erant, indigenis parentia praefectis, indivisa permanserunt.

Interea et Roxana praegrans parit filium, quem mox regem militaris turba renuntiavit: et seditio-nibus ad Alexandri excessu omnia replebantur. Eue-nim Antipater cum Atheniensibus, caeteraque Graecia, quam Leosthenes imperator defendebat, bellum gessit: primumque victus, et in angustias adductus, superior tandem evasit, amisso tamen Leonnato, qui suppetias Antipatro attulerat. Lysi-machus quoque cum Senta Thraece nimis audacter conflixit pro imperio. Cum paucis enim pugnaas, etsi strenue se gereret, tamen confectus est. Perdircas item cum Ariarathe Cappadociae praefecto conseruit, quod Eumeni ibi imperare iusso non cessisset. Uno itaque hic et altero praelio superior, captum illum suspendit, Eumeneumque in regnum restituit. Craterus vero Antipatro portans adversus Graeciam auxiliares copias, victoriae illius auctor, qua victi Graeci, existit. Quamobrem utriusque dicio audientes, imperata deinceps absque tergiversatione fecerunt. Et haec quidem libris quinque complectitur.

Sextus refert Demosthenem et Hyperidem Athenienses fugisse, Aristonicum item Marathonium, et Himeræum Demetrii Phalerei fratrem, Aeginæque primum venisse, ubi dum versarentur, orante Demade, capitis sententia ab Atheniensibus dam-

Α αρχος είναι · τῆς δὲ ἐπὶ ταύτῃ ⁶⁶ Συρίας Λαομέδων, Φιλώτας δὲ Κιλικίας καὶ Πίθων Μηδίας ⁶⁷, Εὐμένης δὲ ὁ Καρδιανὸς Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ ὅσα τοῦ Πόντου τοῦ Εὐξείνου σύνορα ἔστε ⁶⁸ ἐπὶ πόλιν Ἑλλάδα ⁶⁹ Τραπεζούντα, Σινωπέων ἀποικον · Παμφύλων δὲ καὶ Λυκίων καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης Ἀντίγονος, Καρῶν δὲ Κάσανδρος ⁷⁰, Λυδῶν δὲ Μένανδρος, τῆς δὲ ἐπ' Ἑλλησπόντων Φρυγίας Λεοννάτος, ἦν ⁷¹ ἐξ ⁷² Ἀλεξάνδρου μὲν Κάλας ὄνομα κατέχει ⁷³, ἔπειτα Δήμαρχος ἐπιτέτραπτο. Τὰ μὲν κατὰ ⁷⁴ τὴν Ἀσίαν ὧδε ἐνεμήθη.

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην Θράκης μὲν καὶ Χερσονήσου, καὶ ὅσα Θραξί σύνορα ἔθνη, ἔστε ἐπὶ θάλασσαν τὴν ⁷⁵ ἐπὶ Σαλμυθεσσὸν τοῦ Εὐξείνου Πόντου [124 H.] καθήκοντα, Λυσιμάχῳ ἢ ἀρχῇ ἐπιτεράπη ⁷⁶ τὰ δὲ ἐπέκεινα τῆς Θράκης ὡς ἐπὶ Ἰλλυριοῦς καὶ Τριβαλλοῦς καὶ Ἀγριῶνας, καὶ αὐτὴ Μακεδονία καὶ ἡ ⁷⁷ Ἠπειρος ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Κεραυνία ἀνήκουσα, καὶ οἱ Ἕλληνας σύμπαντες, Κρατερῶ καὶ Ἀντιπάτρῳ ἐνεμήθη. Καὶ ἡ μὲν νέμησις οὕτως· πολλὰ δὲ καὶ ἀδιανέμητα ἔμεινεν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων, ὡς ἐτάχθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἐχόμενα.

Ἐν τούτῳ Ῥωξάνῃ κύει καὶ τίκτει, καὶ εἰς βασιλέα τὸ τεχθὲν ἀνέπει τὸ πλῆθος. [217 R.] Στάσειων δὲ μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον πάντα ἐπληροῦτο. Καὶ πολεμεῖ Ἀντίπατρος πρὸς τὰ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Λεωσθένους ⁷⁸ αὐτοῖς στρατηγούντος· καὶ τὰ πρῶτα ἠττώμενος καὶ εἰς ἀπορίαν συγκλειόμενος ὑστερον ἐκράτει. Ἀλλὰ πίπτει καὶ Λεοννάτος ἐπιδοθεῖν δοκῶν Ἀντιπάρῳ. Καὶ Λυσιμάχος δὲ Σεύθῃ τῷ Θραξί πολεμῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς παραδόλως (σὺν ὀλίγοις γάρ) καὶ εὐδοκιμῶν ὁμῶς ἀνῆρέθη. Πολεμεῖ δὲ καὶ Περδίκκας Ἀριαράθῃ τῷ Καππαδοκίας, ὅτι Εὐμένηι ἀρχεῖν ἐπιτετραμμένῳ τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐξίστατο· καὶ δυσὶ νικήσας μάχαις καὶ συλλαδῶν ἐκρέμασεν, Εὐμένηι τὴν ἀρχὴν ἀποκαταστήσας. Κρατερὸς δὲ συμμαχῶν Ἀντιπάρῳ κατὰ τῶν Ἑλλήνων αἰτίας τῆς νίκης, ἤ; ἐνίκησαν αὐτοὺς, γέγονεν· ἐξ οὗ καὶ ἅπαντα, ἔπειρ ἂν αὐτοῖς Κρατερὸς ἐπάτατε καὶ Ἀντίπατρος, ἀπροφασίστως ἐπράττετο. Καὶ ταῦτα μέχρι τοῦ πέμπτου βιβλίου.

D Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ διαλαμβάνει ὅπως ⁷⁹ ἐξ Ἀθηναίων οἱ ἀμφὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπεριδὴν ⁸⁰ ἔφυγον, Ἀριστόνικος ⁸¹ τε ὁ Μαραθῶνος καὶ Ἱμεραῖος ⁸² ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφός, τὰ μὲν πρῶτα εἰς Αἰγίαν· καὶ δὲ διαγόντων θάνατον αὐτῶν κατέγραυ τὸ

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐπὶ ταύτῃ A: ἐπ' αὐτῇ ζ. ⁶⁷ Μηδίας ζ. ⁶⁸ ἔστε A: ἔσται ζ. ⁶⁹ Ἑλλάδα add. A. ⁷⁰ Καρῶν καὶ Κάσα. ζ. ⁷¹ ἦν A: ὄν ζ. ⁷² ἐξ om. A. ⁷³ κατέχειν A. ⁷⁴ μὲν οὖν κατὰ ζ. ⁷⁵ ἐπὶ τὴν θάλα. A. ⁷⁶ ἐπιτεράπητο ζ. ⁷⁷ ἢ add. A. ⁷⁸ Λεωσθένους A. ⁷⁹ ὅπως οἱ ἐξ ζ. ⁸⁰ Ὑπεριδὴν ζ. ⁸¹ Ἀριστόνικος A. ⁸² Ἱμεραῖος ζ.

NOTÆ

(37) Credo Cratevæ F. nam Agenoris F. Coloniam Macedoniam in Indiis praefuit.

(38) Quae et Phrygia minor Justino lib. XIII,

aliisque.

(39) Curtius, lib. III, initio, *Calam hunc Paphlagoniae, et Enectis ab Alexandro praepositum ait.*

Ἀθηναίων κληθὸς εἰπόντος Δημάδου, καὶ Ἀντίπατρος εἰς ἔργον ἤγαγε τὸ φήμισμα. Καὶ ὡς Ἀρχίας ὁ Θούριος εἰς τὸν θάνατον αὐτῶν ὑπουργήσας, ἐν ἐσχάτῃ κενίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ κατατρίψας ἐτελεύτησε τὸν βίον. Καὶ ὡς Δημάδης οὐ πολλῶ ὕστερον ἐς ἡ Μακεδονίαν ἀχθεὶς ὑπὸ Κασάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κώλικος προαποσφαγέντος· αἰτίαν δ' ἐπήγε ἡ Κασάνδρος, ὅτι τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξυβρίσκειν ἐν οἷς ἔγραψε Περδίκκᾳ σὺζειν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σαπρῶ καὶ παλαιῶ στήμονος ἠρητημένους, οὕτω τὸν Ἀντίπατρον ἐπιχλευάζων. Δαίναρχος δὲ ὁ Κορινθῖος ὁ κατηγορὸς ἦν. Ἀλλ' ὁ γε Δημάδης τῆς αὐτοῦ δωροδοκίας καὶ προδοσίας καὶ ἐς πάντα ἀπιστίας τὴν ἄξιαν ἀπέτισε ἑαίν.

Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος Ἀρκαλον τὸν τὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα ζώντος ἑκαί-νου ἀρπάσαντα καὶ φυγόντα πρὸς τὰς Ἀθήνας, τοῦτον ἑκαίνοσ ἀπικτείνας, καὶ ὅσα ὑπελείπετο ἡ λαδῶν χρήματα, πρῶτα μὲν ἐπὶ Κυδωνίας ἡ τῆς ἐς Κρήτην ἐστία, ἐνθεν δὲ ἐς ἡ Κυρήνην διέβαλε μετὰ στρατῶς εἰς ἑξακισχιλίους συντελοῦσης· ἐπήγον δὲ αὐτῶν τῶν ἐκ Κυρήνης καὶ Βαρκίων οἱ φυγάδες. Ἐν οἷς πολλαῖς μὲν μάχαις, πολλαῖς δὲ ἐπιβουλαῖς ἄλλοτε μὲν κρατῶν, ἐνίοτε δὲ ἡτῶμενος, τέλος φεύγων [125 H.] ὑπὸ Λιθῶν τινῶν συνωρίδας ἀγόντων συνελήφθη, καὶ παρ' Ἐπικίδην ἀγεται τὸν Ὀλύμπιον εἰς Τεύχειρα, ἣ τὴν πάλιν ἐκείνην Ὀφελλάς ἐπιτετρέφει, ἀνήρ Μακεδὼν, ὅς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Ἀδύτου ἐπὶ βοηθεία τῶν Κυρηναίων ἐτύχανε σταλεῖς. Οἱ δὲ Τευχεῖραι, Ὀφελλά τὴν ἐξουσίαν ἔδοντας, ἤκισαντο τε τὸν Θίβρωνα καὶ εἰς τὸν τῶν Κυρηναίων ἐπιμψαν κρεμασθῆναι λιμένα. Ἐτι δὲ τῶν περὶ Κυρήνην στασιαζόντων Πτολεμαῖος ἐπιβῶν καὶ πάντα κατασθηόμενος ὅπισθε ἀπέπλευσε.

Περδίκκας δὲ Ἀντιγόνου ἐπιβουλεύων εἰς δικαστήριον ἐκλήκει· ὁ δὲ εἰδὼς ἐπιβουλεύεσθαι [320 R.] οὕτως ἐπέκουσε, καὶ εἰς ἔχθραν ἀλλήλοισ κατέστησαν. Ἐν οὕτω δὲ παρὰ τὸν Περδίκκᾳ ἐκ Μακεδονίας ἦκον Ἰάλλας τε καὶ Ἀρχίας, ἀγοντες αὐτῶ τὴν Ἀντίπατρον παῖδα Νίκαιαν εἰς γυναῖκα. Ἀλλὰ γε καὶ Ἰουμπιάς ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ ἐπιμψε παρ' αὐτὸν κατεγγνωμένη τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν. Καὶ ὁ μὲν Εὐρίπιδης ὁ Καρδινῶς συνεβούλευεν ἔχειν Κλεοπάτραν, Ἀλκίτας δὲ τῶ ἀδελφῶ εἰς Νίκαιαν ἑταίρην ἡ συμβουλή· καὶ νικῶ τὸ Νίκαιαν μᾶλλον ἀγαγεῖν. Οὐ πολὺ δὲ ὕστερον καὶ τὸ περὶ Κυνάνην πάθος συνηγεύθη, ὁ Περδίκκας τε καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀλκίτας διεπρά-

A natos, quod decretum Antipater perficiendum curavit. Deinde ut Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam 70a redactus inopiam atque infamiam, vita decesserit : utque Demades non ita multo post in Macedoniam delatus, a Casandro interfectus sit, ejus primum filio in sinu et oculis parentis jugulato. Causam vero caedis Casandrum allegare, quod parentem suum Demades olim injuria affecisset, cum Perdiccae scripsit, ut Græcos e putrido ac vetere filo pendentibus servare vellet ; Antipatrum nimirum his verbis irridendo. Dinarchum (40) Corinthium horum indicium fecisse, atque ita Demadem aliquando avaritiæ ac prodigionis, et in re quaque perfidiæ, meritas dedisse pœnas.

B Refert etiam hæc. Thibro Lacedæmonius Harpulum (qui superstitie etiamnum Alexandro opes ejus furatus, Athenas se receperat) interemit (41), et sublato quidquid illi pecuniarum reliquum erat, primum quidem in Cydoniam Cretæ urbem venit : sed deinde in Cyrenem cum exercitu sex millium trajecit, accersitus ab Cyrenensium Barcensiumque (42) exsulis. Apud quos dum variis pugnis, variisque insidiis, interdum vincit, interdum vincitur, in fuga tandem ab Afris quibusdam bigas agentibus comprehensus, ad Epicydem Olynthium Teuchiram adducitur (43). Huic enim urbem illam curandam commiserat Ophellas, vir Macedo, qui a Ptolemæo Lagi F. Cyrenensis auxilio missus fuerat. Teucheritæ ergo, Ophella illis permittente, Thibronem flagellis cæsum, in Cyrenensium portum de cruce suspendendum mittunt. At cum Cyrenæi nihilominus in rebellionem perstarent, ipse denique Ptolemæus accessit, rebusque omnibus tranquillatis, retro domum adnavigavit.

Perdiccas insuper Antigonom insidiosè in jus vocabat, verum illo, ut peti se insidiis cognovit, parere recusavit : atque hinc ortæ invicem inimicitiae. Hoc item tempore e Macedonia Jollas (44) et Archias ad Perdiccam venerunt, adducta in uxorem illi Nicæa Antipatri filia. Quin et Olympias (45), magni Alexandri mater, mittit ad eundem, despondetque Cleopatram filiam. Ibi Eumenes Cardianus Cleopatram dicere suadebat : Alcetæ vero fratris consilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, ejus item sententia pervicit. Post non diu Cynanes (46) cædes accidit, quam Perdiccas, ejusque frater Alcetas intulerunt. Hæc Cynano

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ εἰς ζ. ⁷¹ ἐπήγαγε ζ. ⁷² ἀπέπλευτο ζ. ⁷³ Κυδωνίαν τὴν ἐν Κρήτῃ ζ. ⁷⁴ εἰς ζ. ⁷⁵ Τευχεῖραι Α. ⁷⁶ Ἀλκίτας et infra Ἀλκίτας ζ.

NOTÆ.

(40) Vide inf. cod. 377, et Plutarch. lib. decem Græciæ Oratorum.

(41) Pansanias tamen in Corinthiacis a servo interfectum scripsit.

(42) A Barca (quæ post Ptolemæis dicta geographis) Barcæ appellati Maroni, Barcitiæ Ptolemæo, Barcæni Synesio. Hinc etiam Barcæus derivatus. Vide Steph.

(43) Quæ Ptolemæo et Melæ Arsinos est Cyrenæicæ.

Hæc autem regio Plinio *Pentapolis Libyæ* dicitur.

(44) Antipatri filius, natu minimus, qui Alexandro venenum propinasse traditur ab Arriano ipso aliiisque.

(45) Justin. hæc aliter paulo, astu utramque quæsitam, neutram acquistam, lib. xii.

(46) In edito Arriano hæc *Cyna* vocatur, Athenæo *Cynna* lib. xii. Lege de ea Polyæn. sub An. lib. viii.

eundem cum Alexandro patrem **70** Philippum habuit, sed matrem Eurydicen (47), atque Amyntæ illius uxor fuit, quem Alexander e medio sustulit, cum in Asiam, expeditione suscepta, moveret. Idem autem ille interemptus Amyntas, Perdiccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. Nunc itaque Cynane filiam suam Adean, quæ post Eurydices cognomen tulit, Arridæo uxorem adducebat, quam et postea duxit, ipso transigente Perdicca, quo per illas nuptias Macedonum sedaretur seditio, quæ ob sublatam Cynanem accensa, abibat in deterius. Antigonus interim in Macedoniam ad Antipatrum et Craterum profugit, sibi que a Perdicca structas insidias exponit, ac tantumdem eum in omnes studiose meditari affirmat. Similiter et Cynanes infortunium tragice exaggerat. Quibus ita expositis, ad bellum ipsos contra Perdiccam gerendum inflammat.

Arridæus quoque Alexandri apud se corpus servans, repugnante Perdicca, ad Ptolemæum Lagi F. accepto corpore proficiscitur (48), a Babylone per Damascum in Ægyptum iter habens. Qui sæpe numero licet a Polemone Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi sui sententia gesta. Interea Eumenes Perdiccæ munera Sardeis ad Cleopatram attulit: decretumque jam esse Perdiccæ, Nicæa repudiata, ejus in locum Cleopatram ducere, quod ubi innotuit (Menander Lydiæ satrapa Antigono significavit, et per eum Antipatro quoque et Cratero res publicata), eo etiam vehementius illi ad Perdiccam bello persequendum incitati sunt. Antipater itaque et Craterus e Cherroneso Hellespontum trajiciunt, trajectus custodiibus clam per legatos deceptis. Mittuntur et ab his ad Eumenum ac Neoptoleum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem assentitur, Eumenes vero minime.

Hinc Eumeni suspectus esse cœpit Neoptolemus, et bellum inter se gerunt: Quo in bello viribus superante Eumene, fugit cum paucis Neoptolemus ad Antipatrum Craterumque, quibus et persuadet, ut sibi in bello adversus Eumenum socius Craterus daretur. Nec mora, prælio utrique cum Eumene configunt. Dedit vero operam omnem Eumenes, ut ignorarent sui Craterum adversus se belligerare: ne fama adducti, vel castris suis desertis, ad illum transirent, vel certe apud se manentes, **71** a audacioribus minus essent. Qui cum illi dolus atque astus processisset, prælio quoque victor evasit. Ergo Neoptolemus ipsius Eumenis scribæ manu cæsus

Α ξαντο. Ἡ δὲ Κυνάνη Φιλίππου μὲν εἶχε πατέρα, ὃν καὶ Ἀλέξανδρος, ἐκ δὲ μητρὸς Εὐρυδικῆς ἦν, γυνὴ δὲ Ἀμύντου, ὃν ἐφθη Ἀλέξανδρος κτείνει, ὅπῃτε εἰς τὴν Ἀσίαν διέβαιναν. Οὗτος δὲ Περδικκοῦ παῖς ἦν, ἀδελφὸς δὲ Φιλίππου Περδικκᾶς, ὡς εἶναι Ἀμύνταν τὸν ἀνηρημένον Ἀλεξάνδρου ἀνεψιόν. Ἦγε δὲ ἡ Κυνάνη Ἀδέαν τὴν αὐτῆς θυγατέρα, ἥτις ὑστερον Εὐρυδικῆ μετωνομάσθη, τῷ Ἀρρίδαῳ εἰς γυναῖκα ἦν καὶ ὑστερον ἡγάγετο Περδικκα διαπραξαμένου ἐφ' ᾧ παῦσαι τὴν Μακεδόνων στάσιν, ἥτις ἐπὶ τῷ Κυνάνης πάθει ἀναφθεῖσα ἐπὶ μέγα κακοῦ προεχώρει. Ἀντίγονος δὲ ἐς Μακεδονίαν παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν ἔφυγε, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλήν, ἣν Περδικκᾶς ἐβούλευε, διηγήσατο, καὶ ὡς κατὰ πάντων ἡ αὐτὴ αὐτῷ μελέτη σπουδάζεται ἀνεδίδαξέ τε καὶ τὸ τῆς Κυνάνης ἐκτραγηθῆσας πάθος. Καὶ ταῦτα διαθέμενος εἰς πόλεμον αὐτῷ τούτους κατέστησε.

Καὶ Ἀρρίδαῖος δὲ ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα φυλάσων, παρὰ γνῶμην αὐτὸ Περδικκοῦ λαδών, πρὸς Πτολεμαῖον παραγίνεται τὸν Λάγου, ἀπὸ Βαβυλώνης διὰ Δαμασκού ἐπ' Ἀίγυπτον ἰλαύων. Ἐς πολλὰ μὲν ὑπὸ Πολέμῳ τοῦ προσοικειουμένου Περδικκᾶ κωλυθεὶς ἐνίκησεν ὁμοῦ εἰς τὸ τὴν ἑαυτοῦ γνῶμην ἔργῳ ἐξενεγκεῖν. Ἐν τούτῳ καὶ Εὐμένης παρὰ Περδικκοῦ δῶρα πρὸς Κλεοπάτραν ἐς Σάρδεϊς ἐκόμισε, καὶ ὅτι ἐγνωσμένον εἴη Περδικκα Νικαίαν μὲν ἐκπέπειν, ἀντ' ἐκείνης δὲ ταύτην ἄγειν. Οὐ μνησθέντος (Μένανδρος δὲ ὁ Λυδίας σατράπης ἐμήνυσεν Ἀντιγόνῳ) καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν δημοσιωθέντος, ἐπὶ μάλλον αὐτοῖς τὰ πρὸς Περδικκᾶν ἐξεπιπολέμωτο. Περαιούττι δὴ Ἀντίπατρος καὶ Κρατερὸς ἀπὸ τῆς Χερρόνησου τὸν Ἑλλησπόντον, τοὺς τὸν πόρον φυλάσσοντας διὰ πρεσβείας ὑπαγόμενοι. Πρεσβεύονται δὲ καὶ πρὸς Εὐμένην καὶ πρὸς Νεοπτόλεμον, τοὺς ὑπὸ Περδικκᾶ καὶ [126 H.] Νεοπτόλεμος μὲν πείθεται, Εὐμένης δὲ οὐκ ἀνέχεται.

ὑποπέυεται Εὐμένης Νεοπτόλεμος, καὶ συγκροτεῖται πρὸς ἀλλήλους πόλεμος, καὶ νικᾷ κατὰ κρίτους Εὐμένης. Φεύγει δὲ Νεοπτόλεμος παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν σὺν ὀλίγοις, καὶ πείθει τούτους ἐπὶ συμμαχίαν κατὰ Εὐμένους ἔλθειν αὐτῷ Κρατερὸν καὶ πολεμοῦσιν ἀμφω Εὐμένης. Καὶ πάντα ποιήσας Εὐμένης ὥστε λαθεῖν τοὺς σὺν αὐτῷ Κρατερὸν αὐτῷ πολεμεῖν, ἵνα μὴ τῇ περὶ αὐτὸν ἄλότης φήμη ἢ προσχωρήσων αὐτῷ ἢ καὶ μένοντας ἀτολμώτεροι εἶεν, καὶ κρατήσας τοὺς τεχνάσμασι, κρατεῖ καὶ τῷ πολέμῳ καὶ πίπτει μὲν Νεοπτόλεμος τῇ αὐτοῦ Εὐμένους τοῦ γραμματέως δεξιᾷ, [221 R.] ἀνὴρ στρατιωτικὸς καὶ πολέμοις ἥριστευκῶς, Κρα-

VARIAE LECTIONES.

⁹⁰ γυνὴ A: γένει ζ. ⁹¹ ὅτε ζ. ⁹² θυγατέρα A. ⁹³ κακὸν ζ. ⁹⁴ τὸ add. A. ⁹⁵ ἔργῳ A: εἰς ἔργον ζ. ⁹⁶ καὶ A: δὲ καὶ ζ. ⁹⁷ εἰς ζ. ⁹⁸ ἐμήνυσεν A. ⁹⁹ δὴ A: δὲ ζ. ¹ φυλ. καὶ διὰ ζ. ² Περδικκᾶν ζ. ³ Εὐμενεῖ ζ.

NOTE.

(47) Athenæus lib. XIII, initio ex *Audata Illyrica* susceptam *Cynanem* scripsit.

(48) Moribundus enim amicis præceperat ut cor-

pus suum ad Ammonis ferri juberent. Memphim tamen a Ptolemæo translatum est, et inde paucis post annis Alexandriam. Curt. lib. x.

πρός δὲ ὑπὸ τινῶν Παφλαγόνων, ἀπειδῶς πρὸς πάντα μαχόμενος καὶ χωρῶν ὥστε γνωσθῆναι· ἀλλ' ἐφθη κείων μὴ γνωσθεῖς, καίτοι καὶ τὴν καυσίαν τῆς κριαλῆς ἀφελών. Ἡ μὲντοι περὶ στρατιὰ οὐα πρὸς Ἀντίπατρον ἐκ τοῦ πολέμου παρεγένετο, δ καὶ τὸ πάλῃ τῆς ἀθυμίας ἐπεκούφισε.

Παραγίνεται ἀπὸ Δαμασκοῦ Περδικίας ἐπ' Αἴγυπτον σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῇ δυνάμει Πτολεμαίῳ πολέμησαι. Κατηγορήσας δὲ Πτολεμαίου, κάκεινου ἐπὶ τοῦ πλήθους ἀπολουμένου τὰς Ζαίτιας, καὶ δόξας μὴ δίκαια ἐπικαλεῖν, ὁμῶς καὶ τοῦ πλήθους οὐχ ἐκόντος πολεμεῖ. Καὶ οἷς ἤτηθεῖς, καὶ τραχὺς πρὸς τοὺς Πτολεμαίῳ ἐθελοντας χωρήσαι λίαν καταστάς, καὶ τίλλα τῇ στρατιᾷ ὑπερογκότερον ἢ κατὰ στρατηγὸν προαφερόμενος, ὑπὸ τοῦ οικείου κλήθους τῶν ἱππέων ἀναίρεται, μαχόμενος καὶ αὐτός. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Περδικίου πρὸς τε τοὺς βασιλεῖς ἐπεραιώθη τὸν Νεῖλον, καὶ ὤρους φιλοφρονησάμενος καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄσοι ἐν τέλει Μακεδόνων. Ὁ δὲ καὶ τοὺς Περδικίου φίλοις συναχθόμενος τε δηλὸς ἐγένετο, καὶ ὄσοις τι κινδύνου ἐστὶ ἐκ Μακεδόνων ὑπάλειπετο, καὶ τούτους ἀπαλλάξαι τοῦ θένους παντὶ τρόπῳ διεσπούδασεν· ἐφ' οἷς παραυτίκα τε καὶ ἐς τὸ ἐπιτα εὐδοκιμῶν ἐγινώσκετο. Συνεδρίου δὲ κροτηθέντος ἄρχοντες μὲν τῆς πάσης δυνάμειος ἀντὶ Περδικίου Πύθων καὶ Ἀρριδαῖος ἐν τῷ τέως ἀνεβρόθησαν, τῶν δὲ περὶ Εὐμένη τε καὶ Ἀλκίταν ἐς πενήτηνοντα κατεγνώσθησαν, μάλιστα ἐπὶ τῇ Κρατεροῦ ἀναίρεσει τῶν Μακεδόνων πρὸς αὐτοὺς ἐκπολεμηθέντων. Μετακαλεῖτο δὲ καὶ Ἀντίγονος ἐκ Κύπρου, καὶ Ἀντίπατρος δὲ, ἐπιταχύναι πρὸς τοὺς βασιλεῖας. Οὐκ ἔπειτα καταλαβόντων ἡ Εὐρυδίκη Πύθωνα καὶ Ἀρριδαῖον μηδὲν ἀνευ αὐτῆς ἤξιον πράττειν. Οἱ δὲ τὰ πρῶτα μὲν οὐκ ἀντίειπον, ἔπειτα δὲ μηδὲν αὐτὴν ἐπικαινεῖν τοῖς δημοσίοις ἀντέλεγον πράγμασιν· αὐταῖς γάρ, ἕως Ἀντίγονος καὶ Ἀντίπατρος παραγίνονται, μελήσειν περὶ πάντων. Ὁν παραγεγονότων εἰς Ἀντίπατρον ἡ δυναστεία περιίσταται. Καὶ ὁ στρατός αἰτεῖ τὰ παρὰ Ἀλεξάνδρου ὑποσχεθέντα αὐτοῖς ἐπὶ τῇ συστρατείᾳ χρήματα, καὶ Ἀντίπατρος παραυτίκα μὲν μηδὲν ἔχειν ἀποκρίνεται [127 H] φράσιν ἀκριβῆς, ἐξετάσας δὲ τοὺς τε βασιλεῖους θησαυροὺς καὶ τοὺς ὄσοι ἀλλαχῶθι που καίμενοι ὄσοι, τῆν καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον μὴ ἀν' αὐτοῖς ἐπιμεμπτος νομισθῆναι· ἐφ' ᾧ οὐχ ἡδέως ἡ στρατιὰ ἤκουσεν. Εὐρυδίκης δὲ συλλαμβανούσης ταῖς κατὰ Ἀντίπατρον διαβολαῖς τῷ ἀπὸ τοῦ πλήθους ἀχθεῖ στάσις γίνεται. Καὶ δημηγορεῖ Εὐρυδίκη κατ' αὐτοῦ, τοῦ γραμ-

cessit, vir cætera militaris, et bello strenuus. Craterus autem in obvium quemque intrepide pugnavit, atque ita incedens ut cognosci potuerit, nihilo tamen secius a Paphlagonibus quibusdam incognitus occiditur, tametsi ille maxime causiam capite dejecisset. Attamen pedestres copiarum salvæ ad Antipatrum e proelio redierunt; quæ res animum reddidit, metumque minuit.

Perdiccas Damasco profectus, adversus Ptolemæum Lagi F. dimicaturus, in Ægyptum cum regibus (49) et copiis venit. Ptolemæum itaque cum accusasset, atque ille objecta crimina coram multitudine ita purgasset, ut injuste accusatus videretur, bellum tamen, repugnante licet militum vulgo, Perdiccas infert. Quo in bello jam iterum victus, iisque asperior factus qui ad Ptolemæum transire vellent, cætera etiam in castris superbior (50), quam imperatorem deceret, a suis ipse equitibus inter pugnandum occiditur. Ptolemæus vero, sublato Perdicca, ad reges, transmissio Nilo, proficiscitur, donisque alatis, et variis quoque obsequiis tam eos, quam cæteros Macedonum proceres, amanter complexus est. Imo et ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: et quibuscunque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni ope ac ratione metu liberare studuit. Quo factum est, ut jam tum, atque in posterum omnium ore laudaretur. Habito dein conventu, Pithon et Arridæus copiis universis, Perdiccæ loco, præfecti renuntiat in præsens sunt, et ex Eumenis atque Alcetæ sectoribus ad quinquaginta damnati, idque maxime ob Craterum interfectum, cum Mæcedones inter se nutuis præliis dissiderent. Antigonus adhuc e Cypro evocatus, quin et Antipater, ad reges festinare jubentur. Nondum vero adventantibus illis, Eurydice (51) Pithonem et Arridæum nihil se inconsulta volebat agere. Qui a primo quidem non repugnarunt: post tamen, nihil illi commune cum republica esse responderunt: sibi, dum Antigonus et Antipater veniant, curæ rem fore publicam. Illi igitur cum accessissent, Antipatro summa rei commissa: exercitusque ab Alexandro promissa militiæ præmia poscit. Antipater, cum in præsentia nihil haberet, æquum postulare respondit: at mox, ut nec justam eorum indignationem incurrere possit, quoad ejus fieri poterit exploraturum thesauros regios, quæque alibi recondita essent: quæ certe ipsius oratio jucunda parum fuit exercital. Quare cum Eurydice quoque criminationes adversus Antipatrum fove-

VARIÆ LECTIONES.

¹ τὸ αἰδ. Α. ² τὸ πλήθος ζ. ³ πρὸς τοὺς — ἐθελοντας Α : τοῖς — θελήσασι ζ. ⁴ τὰ ἄλλα ζ. ⁵ ἔτι Α : αἰτίον ζ. ⁶ Πείθων pr. Α. Πύθων corr. : καὶ Πύθων ζ. ⁷ Ἀλκιτέα ζ. ⁸ Κρατεροῦ ἀναίρεσει Α : τῷ Κρατεροῦ ζ. ⁹ ἐκπολεμηθέντων ζ. ¹⁰ καταλαβόντος Α. ¹¹ στρατεία. ¹² ὄν ζ.

NOTÆ.

(49) Arridæus, et Alexandro puero, Roxanes F. (50) Iamnia. lib. xiii : « Perdiccas plus odium arrogavit, quam vires hostium nocebant, quam cæci etiam socii ad Antipatrum gregatim profu-

giant. »

(51) Arridæi conjux, prius Adæa dicta, Cynanes filia, sup. Quæ viri valetudine abutens, ejus sibi officia vindicabat. Justin. lib. xiv.

drum cum parente congressum, ne a regibus longius discederet, sed Antigonum suspectum haberet, hortatum esse. Illum vero cum temperata sua prudentia, tum variis obsequiis atque virtutibus suspicionem pro virili sustulisse. Mitigatum itaque Antipatrum, de illis copiis, quas in Asiam secum transvexerat, peditum illi [Antigono] Macedonici generis octo millia et quingentos tradidisse, equitum vero externorum parem numerum: elephantorum quoque dimidiam partem, id est septuaginta; quo facilius bellum cum Eunene conficeret. Ita Antigoni bellum hoc administrare exorsum esse: Antipatrum vero, acceptis regibus, cæterisque copiis, tanquam in Macedoniam trajecturum abivisse. Addit iterum ibi tumultuantes milites pecuniam postulasse, Antipatrumque promississe, ubi Abydum pervenisset, illam sese curaturum præbiturumque fortasse donativum universum: sin vero, majorem certe partem accepturos. Hac ergo spe lactatos, absque seditione deinceps Abydum usque perduxisse; unde ipse noctu (deceptis astu militibus) una cum regibus Hellespontum, ad Lysymachum trajecerit: postridie ergo ejus diei, etiam ipsos transiisse, de pecunia poscenda in præsens quiescentes. Atque hoc libri decimi extremum est.

Est sane scriptor hic nemini eorum qui historiam optime contexuerunt postponendus. **73a** Nam et narrationum brevitate præstat, et importunis digressionibus, aut crebra parenthesi, continentem historiam tenorem minime lædit. Decori insuper observans, nova orationis compositione magis quam vocabulis usque eo est plane ut alio nullo modo neque clarior, neque dilucidior fieri narratio possit. Dum vero significantes sonantesque ac teretes adhibet dictiones, æqualitate non minus, quam granditate orationem temperat. Verborum item innovatio non est illi longius, sed e propinquo petita, et quæ lumen orationi vel maximum addat, ut sit vocabuli quasi habitus quidam ac gestus potius quam mutatio consuetiorum verborum. Quo fit, ut et perspicuitas exoriatur, non in hac solum parte, sed etiam in apparatu, ordine, et narrationis maxime compositione: quod ipsum est totum perspicuitatis artificium. Jam usus tractatioque simplicium ac reclarum periodorum, vel apud indoctos plerumque reperitur: et vero ad supinum atque humile dicendi genus orationem nimium demittit; præsertim si merus ille atque impermixtus sit usus. Quod hic noster (etsi ad perspicuitatem illud facere videatur) non admisit unquam. Tropis item ellipseos, non ambitum ipsum verborum concidendo, sed voces singulas supprimendo ita utitur, ut ne percipiendi quidem defectus vestigium ullum relinquat: idque adeo, ut si quis quod deest addere tentet, supervacaneum potius addidisse, quam defectum supplevisse, merito censeatur. Schematum etiam copia optime orationem suam

A ἐς τὴν Ἀσίαν δυνάμει πεζοῦς μὲν ἐπιτρέπει αὐτῷ Μακεδόνας ὀκτακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἱππέας τῶν ἑπέρων⁴⁰ ἴσους, ἐλέφαντας δὲ τῶν πάντων τοὺς ἡμίσεας ὅ, ὡς ῥῆθον διαπολεμήσειεν [129 H.] τὸν πρὸς Εὐμένη πόλεμον. Καὶ Ἀντίγονος μὲν τοῦ πολέμου ἤπτετο, Ἀντίπατρος δὲ ἀναλαβὼν τοὺς βασιλεῖς καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ἦει ὡς περαιωσόμενος ἐπὶ⁴¹ Μακεδονίαν. Καὶ στασιάζει πάλιν ὁ στρατὸς, αἰτῶν τὰ χρήματα. Ἀντίπατρος δὲ, ἐπειδὴν ἔβη εἰς Ἄβυδον, ὠμολόγησε⁴² ποιεῖν αὐτὰ, καὶ δώσειν τυχὸν μὲν πάντα, ὅση ἢ διωρεὰ, εἰ δὲ μὴ, τὴν γε⁴³ πλείστην. Καὶ ταύταις αὐτοὺς ταῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας, ἀστασιάζων⁴⁴ τὸ λοιπὸν καταλαμβάνει τὴν Ἄβυδον. Ἐκεῖ δὲ τέχνη τοῦτους⁴⁵ παρακρουσάμενος, νυκτὸς ἔμα τοῖς βασιλεῦσι περαιοῦται τὸν Ἑλλησπόντον παρὰ Αὐσίμαχον. Τῇ δὲ ὑστεραῖα καὶ αὐτοὶ ἐπερωώθησαν, ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν χρημάτων παραυτίκα ἡσχάσαντες. Ἐν οἷς καὶ τοῦ δεκάτου λόγου τὸ τέλος.

B Ἐστὶ μὲν οὖν ὁ⁴⁶ ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν ἀριστα συνταξαμένων ἱστορίας δεῦτερος· ἀπαγγεῖλαι τε γὰρ καὶ μετὰ συντομίας κράτιστος, καὶ παρεκτροπαῖς ἀκαίροις οὐδὲ παρενθήκαις τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμοῦ λυμαινόμενος, καινοπρεπῆς δὲ συνθήκη λόγου μᾶλλον ἢ λέξει, καὶ οὕτως ὥστε μὴ ἂν ἄλλως [228 R.] μῆτε σαφέστερον μῆτε ἐναργέστερον τὸ διήγημα δηλωθῆναι. Εὐσήμη δὲ καὶ εὐήχη καὶ τῷ τῶν λέξεων ἀποκεχρημένος στοργῶν, καὶ τὸ λεῖον ἔχει τῷ μεγέθει συγκρινόμενος. Καὶ ἡ κινότης τῶν λέξεων οὐχὶ εἰς τὸ πόρρω νεωτερίζεται, ἀλλ' ἔγγιστά τε καὶ εἰς τὸ ἐμφατικώτατον⁴⁷, ὡς σχηματισμὸν εἶναι λέξεως, ἀλλ' οὐχὶ ἐναλλαγὴν συνήθους ὀνόματος. Διὸ καὶ τὸ σαφὲς συμφέλλεται οὐκ ἔν τούτῳ μόνον, ἀλλὰ⁴⁸ κἀν τῇ διασκευῇ καὶ τάξει καὶ καταστάσει μάλιστα τοῦ διηγήματος· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῆς σαφηνείας τὸ ἐντεχνον· ἡ γὰρ τοι χρησις ἢ κατὰ τὰς εὐθείας τῶν περιόδων καὶ τοῖς ἰδιώταις πρόσσει μάλιστα, καὶ εἰς ὑπιτότητα καὶ ταπεινότητα λίαν καταβιβάζει τὸν λόγον, ἀκρατος μάλιστα γινομένη· ὅπερ οὗτος⁴⁹ εἰ καὶ τοῦ σαφοῦς εἶναι δοκεῖ, οὐ προσήκατο. Καὶ τῷ ἔλλειποντι δὲ τῶν τρόπων οὕτω κέχρηται, οὐ κατὰ τὰς περιοδικὰς ἁλλείψεις τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ κατὰ γε τὰς τῶν λέξεων, ὥστε μὴδ' ἔλλειπειν διδοῖν συναίσθησιν· καὶ εἰ τις τὸ λεῖπον ἐπιχειροῖ προσθεῖναι, εἰς τὸ παρῆλθον ἂν ἐπιτείνειν ὀφθαί, ἀλλὰ μὴ τὸ ἔλλειπου ἐξευρεῖν τὴν ἀναπλήρωσιν. Ἀριστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ πολυσχημάτιστον ἔχει, οὐκ ἄθρόον μεταβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αὐτοσχηματίστου χρήσεως, ἀλλ' ἡρέμα καὶ ἐξ ἀρχῆς συμπλεκόμενον, ὡς μῆτε τῷ προσκορεῖ ἀνιᾶν μῆτε τῷ ἄθρόῳ ποιεῖν ἐκταράσσεσθαι⁵⁰. Καὶ ἀπλῶς, εἰ τις κατ' αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἀναχθεῖ

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ ἑταίρων A. ⁴¹ ἐπὶ A : τὴν ζ. ⁴² ὠμολόγει ζ. ⁴³ γε A : τε ζ. ⁴⁴ ἀστασιάζων A. ⁴⁵ τοῦτους τῆς ζ. ⁴⁶ ὁ add. A. ⁴⁷ ἐμφατικώτατον ζ. ⁴⁸ ἀλλ' ἐν ζ. ⁴⁹ οὕτως A. ⁵⁰ ἐκταράττεσθαι ζ.

λόγους, πολλοὺς καὶ τῶν ἀρχαίων ἴδει εἴς αὐτοῦ τάξεως ἱσταμένους ταπεινότερον.

adornat. Non enim repente et simu. omnium ob-
vium ac nativum usum immutat, sed sensim atque
ab initio statim hæc commiscet. Ita neque satietate molestiam affert, neque repentina mutatione tur-
bat. Denique ut semel dicam, si quis post hunc [lectum] ad cæteros historicos sese contulerit, mul-
tas etiam antiquorum humiliores deprehendat.

*Libuit hic in τόπω subjicere regni Macedonici, extincto jam Alexandro, distributionem, ac pene dixerim
sectionem : cum ut uno aspectu sese offerat, tum ut Græcorum Arriani ac Dexippi, Latinorumque Ju-
stini, Curtii atque Orosii dissensio mellius appareat.*

DIVISIO PROVINCIARUM IMPERII ALEXANDRI MAGNI A PERDICCA FACTA.

Apud Arrianum hic in principio cod. XCII.

Cum prius, ex pacto pedites inter equitesque,

Antipater
Craterus
Perdiccas

Exercitus dux per Europam.
Tutor regni Arridæi.
Tribunus militaris pro Hephæstione constituti fuis-
sent :

Ptolemæus Lagi F.

Cleomenes
Laomedon
Philotas
Pithon
Eumenes Cardianus

imperare jussus

Egypto, Libyæ, et Arabiæ, quoad hæc Ægypti fines
attingit.
Loco Ptolemæi vicaria potestate.
Syriæ.
Ciliciæ.
Mediæ.
Cappadociæ, Paphlagoniæ, et Euxino Ponto finitimis,
Trapezuntem usque.
Pamphylis, Lyciis, et Phrygiæ majori.
Caribus.
Lydiis.
Phrygiæ, quæ est ad Hellespontum.

Antigonus
Casander
Menander
Leonnatus

Sic Asia partita.

IN EUROPA VERO.

Lysimachus

Craterus

imperare jussus

Thraciæ, Cherroneso, omnibusque Thracibus finiti-
mis gentibus, ad Salmydessum Euxini Ponti.
Omnibus quæ ultra Thraciam sunt locis usque ad
Illyrios Triballos et Agrianas, ipsi quoque Ma-
cedoniæ, et Epiro ad Ceraunios usque montes, et
omnibus Græcis.

ALTERA PROVINCIARUM DIVISIO PER ANTIPATRUM.

Ex eodem Arriano hic in epitome libri noni.

Ptolemæus

Laomedon Mitylenæus
Philoxenus
Amphimachus
Seleucus
Antigenes
Peucestes
Tlepolemus
Pithon
Philippus
Casander
Sasanos Soliensis
Sibyrtius
Oxyartes Roxanes P.
Pithon Agenoris F.
Porus Indus
Taxiles Indus
Nicanor
Antigonus

accepit

Ægyptum, Libyam, et vastam, quæ has ultra est,
regionem.
Syriam.
Ciliciam.
Mesopotamiam et Arbelom.
Babyloniæ.
Susianam satrapiam.
Persida.
Carmaniam.
Mediam usque ad Caspias portas.
Parthæorum regionem.
Aræorum et Drangenorum provinciam.
Bactrianen et Sogdianen.
Arachotos.
Parapamisadas.
Finitimos Parapamisadibus.
Quæ ad Indum fluvium sunt, et Patala orbem.
Provinciam ad Hydaspen fluvium.
Cappadocas.
Phrygiam majorem, Lycaonas, Pamphylis, Lycios,
ut prius.
Cariam.
Lydiam.
Phrygiam ad Hellespontum.

Asander
Clitus
Arridæus

commemini] liber hunc titulum præfert : *Proemium episcopi Casareæ Palæstinæ in ea quæ ad ecclesiasticam historiam Eusebii Pamphili adjiciuntur*. Incipit vero hoc modo : « Cæteros quidem, qui ad scribendum animum appulerunt, quique rerum gestarum historias memoriæ prodere statuerunt (16), » et quæ sequuntur.

Prædicat se avunculum habuisse Cyrillum Hierosolymorum episcopum, qui et sibi ad hæc ipsa scribenda auctor fuerit. Alibi autem legendo hoc quidem comperi, Cyrillum ipsum cum hoc Gelasio (17) Ruffini Romani historiam in Græcum vertisse sermonem, non vero propriam suam aliquam condidisse. Illud certum, Gelasium hunc, quando Cyrilli Hierosolymitani æqualis fuit, proximo illo esse ætate priorem. Et hic certe Gelasius disertus quoque dicendi forma ab illo discrepat **67 b** : quanquam uterque longe est eo, qui adversus Anomæos scripsit, inferior. Qui quidem episcopus et ipse ejusdem Palæstinæ inseribitur, sed dictione ac varia doctrina, logicisque rationibus (quibus tamen, nescio qui, non aptissime est usus) cæteros duos, qui inferiorem ordinem dicendo tenuisse visi sunt, multo intervallo reliquit. An vero horum aliquis hæc idem conscripserit, et opportune collegerit, addideritque reliqua, cognoscere nondum potui.

XC.

Libanii (18) sophistæ Orationes et Epistolæ.

Lecti sunt Libanii tomī duo. Is in fletis suis, quasque exercitationis tantum causa scripsit, orationibus, se ipso est, quam in aliis præstantior. Nihil enim diligens ac curiosus dum esse vult, nativam effusamque sermonis (ut ita dixerim) gratiam ac venustatem in illis aliis corruptit, atque in obscuritatem delapsus est, multa quidem interpositionibus obscuriora reddendo, quædam etiam ablatiis necessarias. Regula est alioqui hoc in genere, ac norma sermonis Attici. Clarum item habet in epistolis (19) scribendis nomen : multaque et varia circumferuntur ab eo conscripta.

XCI.

Arriani De Alexandri Magni rebus gestis libri VII.

Legimus Arriani *De rebus gestis Alexandri Magni* (20) libros septem. Refert ipsum cum Athenien-

A *Προοίμιον ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, ἀρχεται δὲ οὕτω* : « Τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ τῷ συγγράφειν ὠρημένους καὶ τῶν γενομένων τὰς ἱστορίας τῇ μνήμῃ παραπέμπειν ἐγνωκότας, » καὶ ἐξῆς ²⁵.

Λέγει δὲ αὐτὸν ἀνεψὶν πρὸς μητρὸς Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπήναι εἰς τὴνδε τὴν συγγραφὴν. Ἡμεῖς δὲ εὐρομεν ἀνεγνωκότας ἐν ἄλλοις ὅτι αὐτὸς τε Κύριλλος καὶ Γελάσιος οὗτος τὴν Ῥουφίνου τοῦ Ῥωμαίου ²⁶ μετέφρασαν ἱστορίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλώσσαν, οὐ μέντοι ὅτι ²⁷ ἰδίαν συνετάξαντο ἱστορίαν. Δῆλον δ' ὡς ἀρχαιότερος ἦν οὗτος τοῦ προειρημένου, εἰ γε κατὰ Κύριλλον ἤχμασε τὴν ²⁸ Ἱεροσολύμων. Ἄλλ' οὗτος μὲν ὁ Γελάσιος ἐκείνου καὶ τῇ φράσει ἐπὶ τῷ λογιώτερον διαφέρει. Ἐκείνος μὲντοι αὐτῶν πολὺ τοῦ κατὰ Ἀνομοίων συγγεγραφότος ἐνδεέστερος ὑπάρχει. Ἐπίσκοπος δ' ἄρα κακείνος τῆς αὐτῆς ἐπιγράφεται Παλαιστίνης. Ἄλλ' ἐκείνος γε ὁ Γελάσιος τῇ τε ²⁹ φράσει καὶ τῇ πολυμαθίᾳ καὶ ταῖς λογιχαῖς ἐφόδοις, αἷς οὐκ οἷδ' ὅπως εἰπεῖν καὶ ἀπειροκάλως κατεχρήσατο, παρὰ πολὺ τούτους τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἐλάττωνα τάξιν ἐπέχειν ἀπελαύνει ³⁰. Εἰ δὲ τις τούτων αὐτὸς ἐστὶν ὁ γράψας, καὶ ταῦτα χρόνῳ συλλέξας ³¹ καὶ συναυξήσας τὰ λείποντα, οὕτω μαθεῖν ἔσχον.

ἢ.

Λιβανίου ἐν τεύχεσι β' Λόγοι καὶ Ἐπιστολαί.

[121 H.] Ἀνεγνώσθη ὁ Λιβάνιος ἐν τεύχεσι δυσίν. **C** Οὗτος δὲ ἐν τοῖς πλασματικοῖς αὐτοῦ [212 R.] καὶ γυμναστικοῖς λόγοις μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ εἰς αὐτοῦ χρησιμώτερος· τῆ γὰρ πολλῇ περὶ τοὺς ἄλλους φιλοπονία τε καὶ περιεργία τὴν τε ἐμφυτον τοῦ λόγου καὶ αὐτοσχέδιον, ὡς ἂν τις εἴποι, χάριν ἐλυμήνατο καὶ τέρψιν, καὶ εἰς τὸ ἀσαφέστερον περιέτρεψε, πολλὰ μὲν ἐπισκοτιζῶν παρενθῆκαις, ἕνα δ' ἀφαίρειται καὶ τοῦ ἀναγκαίου. Τὰ δ' ἄλλα ἐν τούτοις κανὼν ἐστὶ καὶ στάθμη λόγου Ἀττικῶ. Ἔστι δὲ δόκιμος κἀν ταῖς ἐπιστολαῖς. Πολλὰ δὲ αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰ συγγράμματα φέρεται.

ἢΑ.

Ἀρρίανου τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις ζ'.

Ἀνεγνώσθη Ἀρρίανου τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις ἑπτὰ, ἐν οἷς διεξέρχεται τὰς τε πρὸς Ἀθη-

VARIAE LECTIONES.

²⁵ καὶ τὰ ἐξῆς ζ. ²⁶ τῶν Ῥωμαίων Α. ²⁷ ὅτι om. Α. ²⁸ τὸν Α : τῶν ζ. ²⁹ τε ἐτῆ om. Α. ³⁰ ante ἀπελαύνει cum Α omisi διαγνωσχομένους. ³¹ Συγγράψας ζ.

NOTÆ.

inde ascriptum, loco non suo, huc traducendum **D** rem. Quem item egregie laudat Theodoret. *Ερωσιστα dial. 4*, citata ejus concione apparitionis Domini. et B. Hieron. in *Catal. cap. 15*, ubi Eusebio successisse dicitur, quem Niceph. quod seculi pulsus fuerit, non retulit in censum episcoporum.

(16) A Ruffino, puta : qui ad hanc histor. Latinam a se factam, adjecisse libros decimum atque undecimum, legitur ap. Gemad. *De scriptoribus Eccles.* cap. 47 ; et ipsemet Ruffin. proficitur ad finem libr. ix. Eusebii enim x libros in novem contraxerat.

(17) Eundem hanc statuo Gelasium quem Niceph. lib. xii, cap. 41, inter laudatos episcopos numerat tertium ab Eusebio Pamphili, et Acacii successore

(18) De quo Suid. legend.

(19) Lamlat et has Eusebii in Libanii Vita nosque trecentas fere ineditas reperimus.

(20) Exstant Græce et Latine ab H. S. excusi, cum Indica historia, eorum aliqui 8 hic librum faciunt.

ναίους σπονδῆς καὶ τοὺς ἄλλους, Ἐλληνας, ἀνευ μὲν Α
 τοι Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν περαιο-
 σιν, ὅπως τε μάχαις τρισὶ²² κατεστρέψατο Πέρσας,
 ἐν Γρανικῷ μὲν τοὺς σατράπας Δαρείου, στρατιῶν
 ἔχοντας διςμυρίους μὲν ἱππεῖς, πεζοὺς δὲ παρὰ²³
 μικρὸν ἴσους, τοῦτους σύμπαντας καταπολέμησας,
 ἐν Ἴσῳ δὲ αὐτὸν τε Δαρείον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν
 κατὰ κράτος τρεψάμενος, καὶ συλλαβὸν αἰχμαλώτους
 παιδᾶς τε καὶ αὐτὴν γυναῖκα, ἐν Ἀρβήλοις δὲ ἦτοι
 ἐν Γαυγαμήλοις εἰς τέλος αὐτὸν ἐκνικήσας. Ὅπως τε
 ἐξήγων Δαρείος ὑπὸ τῶν οἰκειῶν ἀνηρέθη, ἀνεβρή-
 θη δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς βασιλεῖα
 Βῆσσοσ· ὅπως τε ὕστερον Βῆσσοσ Ἀλέξανδρος λαβὼν
 τῆς εἰς Δαρείον τέλεμος ἐλυθῆσεν τε καὶ ἀνεῖλεν.
 Ἔτι τε ὅπως ἐν μάχαις Ἀλέξανδρος ἐπιτάξις ἐτρώθη
 καὶ ὅπως εἴλε τὰ ἐν Παγάσαις²⁴ βασιλεία χρήματα·
 καὶ ὅτι πεισθεὶς ὡς Φιλώτας εἰη βουλὴν κατ' αὐτοῦ
 μελετῶν, ἀνεῖλεν αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα Παρμενίωνα.
 Ἐγένετο δὲ καὶ τῶν Σογδιανῶν βασιλείων κύριος,
 καὶ Σκύθας δὲ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ μάχῃ ἐκράτησεν.
 Ὅπως τε τὸ τοῦ Κλειτοῦ πάθημα τῷ²⁵ ποτῷ παρ-
 οντιχθέντος Ἀλεξάνδρου συνέβη, καὶ ὅλον πένθος ἀνα-
 νήσας ἐπαδειξάτο. Ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐκ παιδῶν κατ'
 Ἀλεξάνδρου ἐπιβουλὴ, καὶ ἡ ἐπὶ τοῦτω κόλασις.
 Ὅπως τε ἡ ἐν τῇ Σογδιανῇ πέτρα ἐάλω καὶ ἡ γυνή
 Ὑξιάροτος, δε ταύτης τῆς χώρας ἐδασίλευεν· ἀλλὰ
 καὶ ἡ θυγάτηρ Ρωξάνη, ἣν ὕστερον Ἀλέξανδρος
 γάμου νόμῳ γυναῖκα ἤγάγετο. Καὶ ὡς Ἀλέξανδρος
 ἐκ Βακτρῶν ἐπὶ Ἰνδοῦς ἐλάσας μάχαις ἐκράτησε,
 καὶ πόλεις αὐτῶν πολιορκίᾳ πολλὰς εἴλεν· ἐν οἷς καὶ
 τὴν καλουμένην Ἀορὸν παραλαβὼν εἰς τὴν Ἀσκά-
 νων²⁶ χώραν ἐμβάλλει. Ἐξεύχθη δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰνδὸς
 ποταμὸς κλοῖαις, καὶ διαβάς Πῦρὸν τε τὸν Ἰνδῶν
 βασιλεῖα ἐνίκησε μίᾳ μάχῃ καὶ εἴλε ζωγρίαν, εἶτα
 καὶ φιλοφρονησάμενος πλειόνων ἄρχων ἢ πρόσθεν
 ἔθηκε. Δέγει δὲ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ποταμοὶ, καθάπερ καὶ
 ὁ Νεῖλος, θέρους μὲν αἰθνοῦνται, χειμῶνος δὲ μειοῦν-
 ται. Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὅπως ἄλλον τινὰ Πῦρον,
 καὶ αὐτὸν Ἰνδῶν βασιλεύοντα, ὃν καὶ εἰς κακίαν
 ἐλάσαι λέγει, τοῦτον διώκων Ἀλέξανδρος τὸν Ἰδραῶ-
 τιν²⁷ ποταμὸν ἐπεραιώθη, καὶ τοὺς ταύτη οἰκοῦν-
 τας Ἰνδοῦς ἐχειρώσατο, καὶ [122 H.] πόλεις αὐτῶν
 μεγάλας καὶ πολυανθρώπους ἐκπολιορκήσας ἐπὶ τὸν
 Ἰφρασιν ποταμὸν ἐχώρει. Ἐπεί δὲ διαβαίνειν καὶ
 αὐτὸν Ἀλέξανδρος [213 H.] ἐμελλεν, ἐς στάσις
 ἐκικήθη τὸ πλῆθος, οὐ φέροντες ἔτι τοὺς πόνους καὶ
 τὴν ἀπέραντον ἐκστρατείαν· καὶ τοῦτο αἴτιον Ἀλε-
 ξάνδρῳ τῆς ἀπ' Ἰνδῶν ὑποστρωφῆς κατέστη. Ἐν ᾧ
 καὶ ὁ πέμπτος τοῦ συγγραφῆως ἀποπερατοῦται²⁸
 λόγος.

Ἐποστρέφονται δὲ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς ὁ ἔκτος ὑπο-
 λαμβάνει λόγος, μάχαις τε αὐτῷ καὶ νίκαις γίνονται

sibus caeterisque Graecis, Lacedaemoniis exceptis,
 foedus iniivisse, ac dehinc in Asiam trajecisse, proe-
 liisque Persas fregisse, et ad Granicum quidem Da-
 rii satrapas, copias ducentes equitum viginti millia,
 pedites pene totidem, omnes debellasse: ad Issum
 vero Darium cum exercitu fudisse fugasseque, et li-
 beros, atque adeo uxorem cepisse. In Arbelis, sive
 in Gaugamellis tandem et ipsum Darium superasse,
 et hunc fugientem a suis occisum esse. Suffectum
 deinde ab iisdem in Darii locum regem Bessum,
 aequo postmodum ab Alexandro captum, et ob auda-
 cem in Darium injuriam ludibrio affectum, vitaeque
 privatam. Adhaec septies Alexandrum inter pu-
 gnandum fuisse vulneratum, regiasque in Pagasis
 opes sustulisse (21). Cum item persuasum ei esset
 Philotam insidias moliri, cum parente Parmenione
 interficiendum ipsum curasse, Sogdianorum quo-
 que regnorum potitum esse, 68a et Asiae Scythias
 proelio vicisse. Clitum ab Alexandro potu correpto,
 interemptum, magnamque mox eum facti, ut ad sobri-
 etatem redierat, merorem ostendisse: ad haec
 et Alexandro a pueris structas fuisse insidias,
 poenasque Idcirco irrogatas. Petram illam (22),
 quae in Sogdiana regione est, occupatam esse, ca-
 pta Oxyarti, qui regioni illi imperitabat, conjuge,
 una cum Roxana filia, quam post Alexander uxo-
 rem rite duxerit. Alexandrum ex Bactris ad Indos
 profectum, pugna illos superasse, urbesque eorum
 plurimas obsidione cepisse: in his et Aorno (quae
 dicitur) occupata, in Asacanorum provinciam (23)
 pervenisse. Navibus praeterea Indo flumine con-
 strato, trajecisse, et Porum Indorum regem uno
 devictum proelio, vivum cepisse, humaniterque com-
 plexum, latius etiam quam antea regnare jussisse.
 Indos fluvios, non secus atque Nilum aestate augeri,
 hieme vero minui memorat. Refert item alium
 quemdam Porum, Indis quoque imperantem, quem
 et facinorosum fuisse ait. Alexandrum vero dum
 hunc persequitur, Hydaspem fluvium transivisse,
 ejusque accolae Indos bello superasse: horum quo-
 que oppida ingentia, et frequenter habitata armis
 cepisse, telendissequo porro ad Hyphasim (24)
 flumen: quod dum transmittere Alexander
 pararet, tumultuari militem coepisse, quod nec la-
 bores assiduos toleraret, nec belli quietem, finem-
 que expeditionis videret. Hac de causa, relicta In-
 dia, reverti coactum Alexandrum. Atque hic quin-
 tum librum scriptor clausit.

Sexto itaque libro, frequentes ab Alexandro ro-
 deunte pugnas cum hoste commissas, ingentesque

VARIÆ LECTIONES.

²² τρισὶν Α : τισίς. ²³ παρὰ Α : κατὰ ζ. ²⁴ Πασαγάρδαις Schottus. ²⁵ τῷ Α : τοῦ τῷ ζ. ²⁶ Ἀσκά-
 νων ζ. ²⁷ Ἰδραῶτην Α : Ἰδάσπην ζ. ²⁸ libri ἀποπερατοῦται. cf. p. R. 600. ima. 704, 9. 905, 46.

NOTÆ.

(21) Emenda ex editis, et ex Strab., Stephano et
 alia. Passagardis.

(22) Q. Curtius extremo lib. viii.

ΠΑΤΡΟΛ. GR. CIII.

(23) Al. Ascánonum.

(24) Al. Hyphasim, ut Plin. et Solino. Item Ptolem.
 Βυβασίς, et Strab. Hyphasim.

partas victorias commemorat. Quibus in præliis fortiter dimicantem ad superiora quinque vulnera, alia iterum duo accepisse, ac licet e septimo moriturus videretur, commode tamen fuisse curatum. Ex India revertentem, terrestri ipsam itinere profectum esse, Nearchus (25) altera exercitus parte commissa, ac per mare redire jussu. Convenisse utrasque copias, cum maritimas, tum terrestres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Persidem Alexandrum progressum, imperato ut Nearchus in Suisianorum regionem cursum, et ad Tigridis fluminis ostia insitueret. Hanc autem Nearchi navigationem **68b** Ionica describit dialecto Arrianus, eamque proprio titulo *Indica* indigitat.

Alexander post hæc neglectum Cyri sepulcrum (26) adornavit, et Calanum (27) gymnosophistam, qui flammis se committere vellet, quod morbo tentaretur, patrio (28) extinguere ritu permisit. Nuptias ad hæc cum suas, tum aliorum splendide celebravit. Ipse (29) quidem natu maximam Darii filiam, Arsinoen nomine, duxit, natuque minimam filiarum Ochi, quæ Parysatis dicta. Roxana enim jam antea ducta erat. Drupetin, Darii quoque filiam, Hephæstioni nuptui dedit: Cratero Amastrinam, Ptolæmæo vero et Eumeni, Artacanam et Artonem Artabazi filias tradidit; Nearcho Barsines et Meltoris filiam uxorem dedit; Seleuco Spitamenis filiam. Cæteris quoque sociis clarissimas Persarum ac Medorum filias numero fere octoginta stabili connubio junxit, factis Persarum ritu ac jure nuptiis. Macedonum quoque veteranos exauctoratos in Macedoniam misit: et Antipatrum interim recens collectas copias sibi adducere jussit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapsus est. Hephæstion item vita defungitur, cujus obitu ingenti mœnore consternatus Alexander est, atque incredibiles (30) in rogam ac justa faciendâ sumpus fecit. Quo item tempore legati ex Africa et Carthagine ad illum missi: imo ex Italia, ut hic refert. Cujus quidem Italix (31) incrementum, illos intuitus, denuntiando prædixit. In Babyloniam eundi cupido ipsum incessit, et obitum vates (32) denuntiant: cumque inconsiderate quidam in throno ejus conscississet, ex eo jam certius mortem ejus augures prædixerunt. Classem nihilominus profectio ad-

λαμπραὶ ἐν οἷς λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἐπὶ ταῖς προτέραις πέντε πληγαῖς δύο⁶⁹ ἔτι βάλλεται, ὧν ἐπὶ τῇ ἑβδόμῃ καὶ τελευτᾷ ἐδόκει, εἰ καὶ οὐ χαλεπῶς περιεγένετο. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐξ Ἰνδῶν ὑποστρέφων διὰ γῆς ἐποιεῖτο τὴν ἐπάνοδον, Νεάρχῳ δὲ στρατιῶν⁶⁹ παρασχὼν ἐπέτρεψε τὴν διὰ θαλάσσης πορείαν· καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις τὰ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης στρατόπεδα περὶ Καρμανίαν. Ἀπὸ Καρμανίας δὲ Ἀλέξανδρος μὲν⁶¹ ἐν Περσίδι⁶², Νεάρχος δὲ ἐς τὴν Σουσιανῶν γῆν ἐπετράπη ἀποπλεῖν⁶³ καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς· καὶ διαλαμβάνει τὸν τοῦ Νεάρχου περίπλον· Ἰωνικῇ φράσει ἢ ἐπιγραφομένη αὐτῷ ἰδίως Ἰνδικῇ.

Ἀλέξανδρος δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον ἡμελημένον ἐπισκευάζει, καὶ Κάλανον τὸν γυμνοσοφιστὴν αἰτησάμενον εἰς πῦρ εἰσελθεῖν, ὅτι νόσος αὐτὸν ἠνώγει, παρέσχε κατὰ τὰ πάτρια τελευτῆσαι. Ἐπιτελεῖ δὲ καὶ γάμους αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων⁶⁴ λαμπροῦς, αὐτὸς μὲν τὴν πρεσβυτάτην τῶν Δαρσίου παιδῶν (Ἀρσινόῃ αὐτῇ⁶⁵ ὄνομα) ἀγόμενος, καὶ τὴν νεωτάτην δὲ τῶν Ὠχοῦ θυγατέρων (Παρύσατις⁶⁶ ὀνομάζετο)· Ῥωξάνῃ γὰρ ἤδη προσηγμένη ἐτύγχανε. Τὴν μέντοι Δρυνετίν, θυγατέρα καὶ αὐτῆν⁶⁷ οὖσαν Δαρσίου, Ἡφαιστίωνι δίδωσι, Κρατερῶ δὲ Ἀμαστρίνην⁶⁸, Πτολεμαίῳ δὲ καὶ Εὐμένει τὰς Ἀρταβάζου παῖδας Ἀρτακάμαν⁶⁹ καὶ Ἀρτάνην, Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης καὶ Μέντορος⁷⁰ παῖδα, Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους, καὶ τοῖς ἄλλοις ἑταίροις τὰς δοκιμωτάτας τῶν Περσῶν καὶ Μήδων παῖδας, ἄχρι καὶ ἐς ὀγδοήκοντα. Πέμπει δὲ καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν Μακεδόνων εἰς Μακεδονίαν, ἄλλους ἀντ' αὐτῶν νεοσυλλέκτους ἀποφέρειν αὐτῷ προστάξας Ἀντίπατρον. Ἐν τούτῳ καὶ Ἄρραλος βασιλικὰ⁷¹ λαθῶν φηγετο φεύγων χρήματα. Τελευτᾷ καὶ Ἡφαιστίων, ἐφ' ᾧ μέγα πένθος Ἀλέξανδρον ἐποίηθη, καὶ πολυδάπανος ἢ ἐπὶ τῷ σώματι πυρὰ καὶ κηδεῖα· ἐν ᾧ καὶ πρέσβεις⁷² Λιβύων⁷³ τε καὶ Καρχηδονίων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο. Καὶ Ἰταλῶν δὲ παραγενέσθαι φησι, καὶ ὅτι τὴν ἀβήσιν τῶν Ἰταλῶν ἐς αὐτοῦς ἰδῶν προεῖπε καὶ ἀπέφηνατο. Ὅρμα δὲ καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα, καὶ προλέγουσιν αὐτῷ οὐ μάντις τὴν τελευτὴν· καὶ ἐπικαθίζεει τις αὐτοῦ τῷ θρόνῳ παραλόγως, ἐξ οὗ μᾶλλον ἐξοικῶνιστο τοῖς μάντεσιν αὐτοῦ ἢ τελευτῇ. Παρασκευάζετο δ' αὐτῷ⁷⁴ ὄμις τὸ ναυτικὸν ὡς ἐπὶ Ἄραβας⁷⁵ τοὺς πολλοὺς, οἱ δὲ

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁹ δύο] libri δεύτερον. ⁶⁹ στρατιῶν ζ. ⁶¹ μὲν add. A. ⁶² ἐς Περσίδα ζ. ⁶³ ἐπιπλεῖν A. ⁶⁴ ἐτέρων ζ. ⁶⁵ αὐτῆς. ⁶⁶ Παρ.] ἢ Παρ. ζ. ⁶⁷ καὶ αὐτὴν θυγατέρα ζ. ⁶⁸ Ἀμαστρίνην ζ. ⁶⁹ Ἀρτακάμαν ζ. ⁷⁰ Μέλτωρος ζ. ⁷¹ βασ.] τὰ βασ. A. ⁷² ante πρέσβεις cum A omisi oi. ⁷³ Λιβῶν — Καρχηδόνων ζ. ⁷⁴ αὐτῶν A. ⁷⁵ Ἀράβας ζ.

NOTÆ.

(25) De quo frequens apud Strab. mentio. (26) Aperuisse commemorat Q. Curtius lib. x. Vid. Strab. lib. xv, sub fin.

(27) *Sphingen* dictum auctor est Plutarch. in Alexandro. A Græcis vero *Calanum* vocatum, quod indico sermone, *Kale*, id est, *salve*, accedentes salutasset. Plura in notis ad Græcum exemplar, quibus adde Philonis locum insignem libello, quod omnis probus liber, et Ælian. lib. v Var. hist. cap. 6, et Claud. Guichar Funeral. lib. iii, p. 4.

(28) *Patrio* ait ritu. Apud Indos enim sapientes, inquit Curtius lib. viii, occupare fati diem pulchrum,

et vivos se cremari jubent. Quibus aut segnis ætas, aut incommoda valetudo est, expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec ullus corporibus, quæ senectus solvit, honos habetur. Inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recipit.

(29) De nuptiis ista non nihil turbata, ex vi lib. inii. restituenda.

(30) Decies millium talentorum quidam referunt: duodecies vero Diod. lib. xvii; et Justinus lib. viii.

(31) T. Livius legendus lib. ix, ab V. C.

(32) Quamohrem deliberat apud Senecam rhetoricam Suasor. IV. au Babyloniam intrare.

μῖνον σέβουσι θεοὺς, Οὐρανὸν καὶ Διόνυσον. Καὶ ἅ
ταῦτα παρασκευαζόμενος, καὶ τῆς νόσου ἤδη ἐπι-
κρατούσης, καταλύει τὸν βίον. Ἡ δὲ τελευταῖα [123 H.]
αὐτοῦ ἄλλοις ἄλλως ἀναγέγραπται, καὶ πολλαὶ περὶ
αὐτῆς⁸⁰ ἐξηγέθησαν διαφωνίαι. Ἐβίω δὲ β' καὶ λ'
ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαθεν ὀκτῶ· ἐθασί-
λευσε δὲ τούτων τοὺς τε ὀκτῶ μῆνας καὶ ἔτη ιβ'.
Ἐπαίνει δὲ αὐτὸν ἐπὶ πάσαις σχεδὸν τι ταῖς ἀρεταῖς
ἐς τὰ μέγιστα ὁ συγγραφεὺς. Καὶ ὁ ἔθδομος ἀπαρ-
τίθεται λόγος, ὃν ἐκδέχεται βιβλίον ἓν, ἡ Ἰνδική.

[214 R] L.F.

Τοῦ αὐτοῦ τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις ι'.

Συγγραφή δὲ αὐτῶ καὶ τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον ἐν
λόγοις δέκα, ἐν οἷς διαλαμβάνει τὴν τε στάσιν τῆς
στρατιᾶς καὶ τὴν ἀνάβρῃσιν Ἀρρίδαίου, ὃς ἐκ Φιλι-
νης τῆς Θεσσαλῆς Φιλίππῳ τῷ Ἀλεξάνδρου πατρὶ
ἐγεγέννητο, ἐφ' ᾧ καὶ Ἀλέξανδρον, ὃν ἐμελλεν ἐξ
Ἀλεξάνδρου τίθειν Ἐπιφάνη, συμβασιλεύειν αὐτῷ·
ὃ καὶ γέγονεν εἰς ζῶς ἀχθέντος τοῦ παιδός. Τὸν Ἀρ-
ρίδαϊον δὲ ἀνειπόντες μετονομάσαν Φιλίππον. Δι-
εφέρετο δὲ⁸¹ ἐς ἀλλήλους τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἵππικόν, ὧν
οἱ μέγιστοι τῶν ἵππέων καὶ τῶν ἡγεμόνων Περδίκκας
ὁ Ὀρόντου καὶ Λεοννάτος ὁ Ἄνθους⁸² καὶ Πτολεμαῖος
ὁ Λάγου, τῶν δὲ μετ' ἐκείνους Λυσίμαχος τε ὁ Ἀγα-
θαλόου καὶ Ἀριστόνους ὁ Πεισαίου καὶ Πίθων ὁ
Κρατεῖα⁸³ καὶ Σέλευκος ὁ Ἀντιόχου καὶ Εὐμένης ὁ
Καρδιανός. Οὗτοι μὲν ἡγεμόνες⁸⁴ τῶν ἵππέων⁸⁵,
Μελέαγρος δὲ τῶν πεζῶν. Εἶτα διαπροσθεύονται πρὸς
ἀλλήλους πολλάκις, καὶ τέλος συμβαλίνουσιν οἱ τε τὸν
βασιλεῖα ἀνειπόντες πεζοὶ καὶ οἱ τῶν ἵππέων ἡγεμό-
νες, ἐφ' ᾧ Ἀντίπατρον μὲν στρατηγὸν εἶναι τῶν κατὰ
τὴν Εὐρώπην, Κρατερόν δὲ προστάτην τῆς Ἀρρίδαίου
βασιλείας, Περδίκκην δὲ χιλιάρχειν χιλιάρχιας ἧς
ἔρχεν Ἡφαιστίων (τὸ δὲ ἦν ἐπιτροπὴ τῆς Συμπά-
σης⁸⁶ βασιλείας), Μελέαγρον δὲ ὑπαρχόν⁸⁷ Περδίκκου.
Περδίκκας δὲ τὸν στρατὸν καθάραι σκηψάμενος τοὺς
ἐπιφανεστάτους τῆς γενομένης συνέλαβε στάσεως,
καὶ συλλαβὸν ὡς ἐκ προστάξεως Ἀρρίδαίου αὐτοῦ
καρῶνος ἀνέλε, ὅσος ἐμπούησας τῷ λοιπῷ πλήθει.
Ἄναιραι δὲ οὐ πολλῶ ὑστερον καὶ Μελέαγρον. Ἐξ ὧν
Περδίκκας ἔκποτος ἐς πάντας ἦν καὶ αὐτὸς ὑπ-
ώπτευσεν. Ὅμως ἐς σατραπείας⁸⁸ ἀνειπεῖν οὐς ὑπ-
ώπτευσεν, ὡς Ἀρρίδαίου κελεύοντος, ἔγνω. Καὶ δὴ
Πτολεμαῖος μὲν ὁ Λάγου Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ
δοε τῆς Ἀράβων τῆς ἐξ ὄρα Αἰγύπτῳ⁸⁹, ἄρχην
ἐπετάχθη, Κλεομένης δὲ ὁ ἐξ Ἀλεξάνδρου τῆς σα-
τραπείας ταύτης ἄρχην τεταγμένος Πτολεμαῖο ὑπ-

ornat, ut in Arabas moturus multitudine innumera-
biles, qui duos duntaxat deos, Cœlum et Bacchum,
colerent. Hæc dum præparat, vi morbi superatus,
vita decessit. De ejus excessu varii varie scripse-
runt, multaque etiam pugnantia prodiderunt (33).
Vixit annos duos supra triginta, et menses octo :
quibus octo mensibus, annisque duodecim regnavit.
Laudatur mirifice ab hoc scriptore Alexander, ob
singularem virtutum fere omnium præstantiam, in
quo septimus desinit liber, quem *Indica* excipit
Historia, libro singulari.

XCII.

Ejusdem Arriani *De rebus post Alexandrum gestis*
libri X.

80a Scripsitidem *Respost Alexandrum gestas* libris
decem, quibus militarem exercitus seditionem com-
plectitur, electionemque ea conditione factam Arri-
dæi (34) (quem Philippo patri Alexandri peperit
Philine mulier Thessala) ut et Alexander [infans],
quem Roxana Alexandro paritura erat, simul re-
gnaret. Quod etiam evenit, edito in lucem infante.
Igitur Arridæum regem renuntiantes, Philippum
cognominarunt. Tumultuati vero sunt, et invicem
dissenserunt pedites equitesque. In quibus et equi-
tæm, et ducum principes erant Perdicas Oroni F.
et Leonnatus Anthæi et Ptolemæus Lagi F. post
hos Lysimachus Agathoclis F. et Aristonns Pisæi F.
et Pithon Cratææ F. et Seleucus Antiochi F. et
Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores
fuere: peditem vero Meleager. Missæ delinæ variæ
utrinque legationes: tandemque convenit inter
pedites, qui jam antea regem nominarant, et equi-
tum duces, ut Antipater in Europa belli imperator
esset, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdicas
vero legionis, quam Hephæstion duxerat, Chiliar-
chus (quod quidem regni totius erat procuratoriem
illi tutelamque committere), Meleager denique Per-
dicæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque
postea exercitum iustrare Perdicas simularet (35),
seditionis auctores præcipuos comprehendit, com-
prehensosque, tanquam jubente Arridæo, ipsoque
inspectante, occidit (36). Quo ex facto terror reli-
quos persuasit. Post paulo et Meleagram interfecit.
Hinc suspectus omnibus Perdicas, cæteros quoque
Ipse suspectos habere cœpit: quos tamen ad præ-
fecturas nihilo secius, tanquam Arridæo jubente,
provehere statuit. Et vero Ptolemæus Lagi F. Ægy-
pto et Africæ, omnique illi Arabiæ parti quæ Ægypto
adjacet, imperare jussus est. Cleomenes autem, qui

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ αὐτῆν Α. ⁸¹ δὲ Α: γὰρ ζ. ⁸² Ἄντους ζ. ⁸³ ὁ τοῦ Κρατεῖα ζ. ⁸⁴ μὲν οὖν ἡγ. ζ. ⁸⁵ ἵππέων καὶ
Μελ. ζ. ⁸⁶ Συμπάσης Α: ὄλης ζ. ⁸⁷ ὑπαρχον] αἰδε εἶναι. ⁸⁸ σατραπείαν ζ. ⁸⁹ Αἰγύπτῳ om. pr. Α.

NOTÆ.

(33) Vide *Vitas parallelas* nostras Aristotelis, ac
Demosthenis, et Joseph. Stephanum episc. Oriol.
Commentario ad cap. x Machabæorum.

(34) Dexippus sup. cod. 82 uicua tantum canina
littera Aridzum nominat.

(35) Καυδραὶ quasi exulare dicæ. Cujus ritum

notatu dignum apud Curtium legas lib. v, sub
lineam.

(36) Quando elephantis in conspectu exercitus
objecti trecenti, omnes belluarum pedibus prostrati
sunt. Curt. lib. x.

ab Alexandro satrapa ibi constitutus fuerat, Ptole-
mæi vicarius præfectus fit. Syriæ deinde quæ huic
satrapiaë subjacet, Laomedon impositus. Philotas
Ciliciæ præfectus est, ut Pithon Mediæ (37). Eumenes
vero Cardianus Cappadociam et Paphlagoniam, quæque
Ponto adjacent Euxinio suscepit, ad usque Trapezuntem
Sinopensium coloniam. Pamphylis, et Lyciis, magnæque
Phrygiæ Antigonus datus. Cares **69** b Cassandro ob-
venerunt; Lydi Menandro: ut Leonnato illa Phrygia,
quæ pertinet ad Hellespontum (38), quam ab ipso
Alexandro Calas quidam nomine obtinebat, etsi
deinde Demarcho commissa fuerit (39). Ita tunc Asia
est distributa.

Per Europam vero, Thraciæ quidem et Cherro-
neso, gentibusque Thraciæ finitimis, usque ad mare
quod Salmydessum Ponti Euxini urbem attingit,
Lysimachus præfectus datur. At quæ ultra Thraciam
usque ad Illyricos, Triballos, et Agriaeos pertinent,
ipsaque adeo Macedonia, et Epirus ad Ceraunios
usque montes pertingens, cum Græcia universa
Cratero, et Antipatro obvenerunt. Ita hæc divisio
facta: nam plurima loca, ut ab Alexandro relicta
erant, indigenis parentia præfectis, indivisa
permanserunt.

Interea et Roxana prægnans parit filium, quem
mox regem militaris turba renuntiavit: et seditio-
nibus ab Alexandri excessu omnia replebantur. E-
nimum Antipater cum Atheniensibus, cæteraque
Græcia, quam Leosthenes imperator defendebat,
bellum gessit: primumque victus, et in angustiis
adductus, superior tandem evasit, amisso tamen
Leonnato, qui suppetias Antipatro attulerat. Lysi-
machus quoque cum Senta Thracæ nimis audacter
conflixit pro imperio. Cum paucis enim pugnant,
etsi strenue se gereret, tamen confectus est. Per-
diccas item cum Ariarthe Cappadociæ præfecto
conseruit, quod Eumeni ibi imperare jussu non
cessisset. Uno itaque hic et altero prælio superior,
captum illum suspendit, Eumenumque in regnum
restituit. Craterus vero Antipatro portans adversus
Græciam auxiliares copias, victoriæ illius auctor,
qua victi Græci, exstitit. Quamobrem utrique dicio
adulentes, imperata deinceps absque tergiversatione
fecerunt. Et hæc quidem libris quinque comple-
citur.

Sextus refert Demosthenem et Hyperidem Athe-
nienses fugisse, Aristonicum item Marathonium,
et Himeraum Demetrii Phalerei fratrem, Æginem-
que primum venisse, ubi dum versarentur, orante
Demade, capitis sententia ab Atheniensibus dam-

αρχος ειναι· τῆς δὲ ἐπὶ ταύτῃ⁶⁶ Συρίας Λαομέδων,
Φιλωτάς δὲ Κιλικίας καὶ Πίθων Μηδίας⁶⁷, Εὐμένης
δὲ ὁ Καρβιανὸς Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ
ὅσα τοῦ Πόντου τοῦ Εὐξείνου σύνορα ἔστε⁶⁸ ἐπὶ πόλιν
Ἑλλάδα⁶⁹ Τραπεζοῦντα, Σινωπέων ἀποικον· Παμ-
φύλων δὲ καὶ Λυκίων καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης Ἀν-
τίγονος, Καρῶν δὲ Κάσανδρος⁷⁰, Λυδῶν δὲ Μίναν-
δρος, τῆς δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντων Φρυγίας Λεοννάτος,
ἦν⁷¹ ἐξ⁷² Ἀλεξάνδρου μὲν Κάλας ὄνομα κατέχει⁷³,
ἔπειτα Δήμαρχος ἐπιτέτραπτο. Τὰ μὲν κατὰ⁷⁴ τῆν
Ἀσίαν ὧδε ἐνεμήθη.

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην Θράκης μὲν καὶ Χερ-
ρόνησου, καὶ ὅσα θραξὶ σύνορα ἔθην, ἔστε ἐπὶ θά-
λασσαν τὴν⁷⁵ ἐπὶ Σαλμυδησῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου
[124 H.] καθήκοντα, Λυσιμάχῳ ἡ ἀρχὴ ἐπετέραπῃ⁷⁶.
τὰ δὲ ἐπέκεινα τῆς Θράκης ὡς ἐπὶ Ἰλλυριοῦς καὶ
Τριβαλλοῦς καὶ Ἀγριαῶνας, καὶ αὐτὴ Μακεδονία καὶ
ἡ⁷⁷ Ἡπειρος ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Κεραυνία ἀνήκουσα,
καὶ οἱ Ἕλληνες σύμπαντες, Κρατερῷ καὶ Ἀντιπά-
τρῳ ἐνεμήθη. Καὶ ἡ μὲν νέμησις οὕτως· πολλὰ δὲ καὶ
ἀδιανέμητα ἔμεινεν ὑπὸ τῶν ἐγγυρῶν ἀρχόντων, ὡς
ἐτάχθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἐχόμενα.

Ἐν τούτῳ Ῥωξάνῃ κύει καὶ τίκτει, καὶ εἰς βασι-
λεῖα τὸ τεχθὲν ἀνεῖπε τὸ πλῆθος. [217 R.] Στάσειων
δὲ μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον πάντα ἐπληροῦτο.
Καὶ πολεμεῖ Ἀντίπατρος πρὸς τὴν Ἀθηναίους καὶ
τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Λεωσθένους⁷⁸ αὐτοῖς στρα-
τηγούντος· καὶ τὰ πρῶτα ἠττώμενος καὶ εἰς ἀπορίαν
συγκλειόμενος ὑπεροπὴν ἐκράτει. Ἀλλὰ πίπτει καὶ
Λεοννάτος ἐπιβοηθεῖν δοκῶν Ἀντιπάτρῳ. Καὶ Λυσι-
μάχος δὲ Σούθῃ τῷ θραξὶ πολεμῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς
παράβδωλος (σὺν ὀλίγοις γάρ) καὶ εὐδοκίμων ὁμοῦ
ἀνῆρθη. Πολεμεῖ δὲ καὶ Παρδίκκας Ἀριαράθῃ τῷ
Καππαδοκίας, ὅτι Εὐμένει ἀρχεῖν ἐπιτετραμμένῳ
τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐξίστατο· καὶ δυσὶ νικήσας μάχαις
καὶ συλλαβῶν ἐκρέμασεν, Εὐμένει τὴν ἀρχὴν ἀπο-
καταστήσας. Κρατερὸς δὲ συμμαχῶν Ἀντιπάτρῳ
κατὰ τῶν Ἑλλήνων αἰτίως τῆς νίκης, ἤς ἐνίκησαν
αὐτοὺς, γέγονεν· ἐξ οὗ καὶ ἅπαντα, ἅπερ ἂν αὐ-
τοῖς Κρατερὸς ἐπέταττε καὶ Ἀντίπατρος, ἀπροφα-
σιστως ἐπράττετο. Καὶ ταῦτα μέχρι τοῦ πέμπτου
βιβλίου.

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ διαλαμβάνει ὅπως⁷⁹ ἐξ Ἀθηναίων
οἱ ἀμφὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπερίδην⁸⁰ ἔφυγον, Ἀρι-
στόνικος⁸¹ τε ὁ Μαραθῶνιος καὶ Ἰμεραῖος⁸² ὁ Διμη-
τρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφός, τὰ μὲν πρῶτα εἰς Αἴγι-
ναν· ἔκαστος δὲ διαγόντων θάνατον αὐτῶν κατέγνω τὸ

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐπὶ ταύτῃ A: ἐπ' αὐτῇ ζ. ⁶⁷ Μηδίας ζ. ⁶⁸ ἔστε A: ἔσται ζ. ⁶⁹ Ἑλλάδα add. A. ⁷⁰ Καρῶν καὶ
Κάσ. ζ. ⁷¹ ἦν] ἦν A: ὄν ζ. ⁷² ἐξ οἰν. A. ⁷³ κατέχειν A. ⁷⁴ μὲν οὖν κατὰ ζ. ⁷⁵ ἐπὶ τὴν θάλ. A.
⁷⁶ ἐπιτέτραπτο ζ. ⁷⁷ ἡ add. A. ⁷⁸ Λεωσθένους A. ⁷⁹ ὅπως οἱ ἐξ ζ. ⁸⁰ Ὑπερίδην ζ. ⁸¹ Ἀριστόνικος A.
⁸² Ἰμεραῖος ζ.

NOTÆ

(37) Credo Craterum F. nam Agenoris F. Coloniam
Macedonum in Indiis præfuit.

(38) Quæ et Phrygia minor Justinus lib. XIII,

aliisque.

(39) Curtius, lib. III, initio, *Calam* hanc Paphlagoniam, et Enetis ab Alexandro præpositum ait.

Ἀθηναίων κληθεὶς εἰπόντος Δημάδου, καὶ Ἀντίπατρος εἰς ἔργον ἤγαγε τὸ ψήφισμα. Καὶ ὡς Ἀρχίας ὁ Θούριος εἰς τὸν θάνατον αὐτῶν ὑπουργήσας, ἐν ἐσχάτῃ κενῆ καὶ ἀτιμίᾳ κατατρίψας ἀτελεύτησε τὸν βίον. Καὶ ὡς Δημάδης οὐ πολλῶ ὕστερον ἐς⁵³ Μακεδονίαν ἀχθεὶς ὑπὸ Κασάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κώλικαις προσηποραγέτος· αἰτίαν δ' ἐπήγε⁵⁴ Κασάνδρος, ὅτι τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξυβρίσσειεν ἐν οἷς ἔγραφε Περδικκᾶ σώζειν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σαπροῦ καὶ παλαιῦ στήμονος ἡρητημένους, οὕτω τὸν Ἀντίπατρον ἐπαχλεύων. Δείναρχος δὲ ὁ Κορινθίος ὁ κατηγορὸς ἦν. Ἄλλ' ὁ γε Δημάδης τῆς αὐτοῦ δωροδοκίας καὶ προδοσίας καὶ ἐς πάντα ἀπιστίας τὴν ἀξίαν ἀπέτισε ἕκην.

Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος Ἄρπυλον τὸν τὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα ζώντος ἐκείνου ἄρπάζοντα καὶ φυγόντα πρὸς τὰς Ἀθήνας, τοῦτον ἐκείνος ἀπυκτείνας, καὶ ὅσα ὑπελείπετο⁵⁵ λαβῶν χρήματα, πρῶτα μὲν ἐπὶ Κυδωνίας⁵⁶ τῆς ἐς Κρήτην ἐστάλη, ἔπειτα δὲ ἐς⁵⁷ Κυρήνην διέβαλε μετὰ στρατιᾶς εἰς ἑξακισχιλίους συντελευσῆς· ἐπήγον δὲ αὐτῶν τῶν ἐκ Κυρήνης καὶ Βαρκίων οἱ φυγάδες. Ἐν εἰς πολλαῖς μὲν μάχαις, πολλαῖς δὲ ἐπιβουλαῖς ἄλλοτε μὲν κρατῶν, ἐνίοτε δὲ ἡττώμενος, τέλος φεύγων [125 H.] ὑπὸ Λιθύων τῶν συνωρίδας ἀγόντων συνελήθη, καὶ παρ' Ἐπικύδην ἀγεται τὸν Ὀλύμπου εἰς Τεύχειρα, ἣ τὴν πόλιν ἐκείνην Ὀφελλάς ἐπιτερόφει, ἀνὴρ Μακεδὼν, ὃς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Δέμου ἐπὶ βοήθειᾳ τῶν Κυρηναίων ἐτύγγαντο σπείρας. Οἱ δὲ Τευχεῖριται⁵⁸, Ὀφελλά τὴν ἐξουσίαν ἄντος, ἤκισαντο τε τὸν Θίβρωνα καὶ εἰς τὸν τῶν Κυρηναίων ἐπεμψαν κρημασθῆναι λιμένα. Ἐτι δὲ τῶν περὶ Κυρήνην στασιαζόντων Πτολεμαῖος ἐπαλθὼν καὶ πάντα καταστησάμενος ὅπως ἀπέπλευσε.

Περδικκᾶς δὲ Ἀντιγόνῃ ἐπιβουλεύων εἰς δικαστήριον ἐπίλει· ὁ δὲ εἰδὼς ἐπιβουλεύεσθαι [220 R.] οὕτως ἀπέκρουσε, καὶ εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις κατέστησαν. Ἐν οὕτω δὲ παρὰ τὸν Περδικκᾶν ἐκ Μακεδονίας ἤκου Ἰάλλας τε καὶ Ἀρχίας, ἀγοντες αὐτῷ τὴν Ἀντίπατρον παῖδα Νίκαιαν εἰς γυναῖκα. Ἀλλὰ γε καὶ Ἰασκίονος ἢ Ἀλεξάνδρου μήτηρ Ἐπιμπε παρ' αὐτὸν κατεγγνωμένῃ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν. Καὶ ὁ μὲν Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς συνεβούλευεν ἄγειν Κλεοπάτραν, Ἀλκίτας⁵⁹ δὲ τῷ ἀδελφῷ εἰς Νίκαιαν ἔπειθεν ἢ συμβουλή· καὶ νικᾷ τὸ Νίκαιαν μᾶλλον ἀγαγεῖν. Οὐ μὲν δὲ ὕστερον καὶ τὸ περὶ Κυνάνην πάθος συνήχθη, ὃ Περδικκᾶς τε καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀλκίτας διεπρά-

A natos, quod decretum Antipater perficiendum curavit. Deinde ut Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam 70a redactus inopiam atque infamiam, vita decesserit : utque Demades non ita multo post in Macedoniam delatus, a Casandro interfectus sit, ejus primum filio in sinu et oculis parentis jugulato. Causam vero cædis Casandrum allegare, quod parentem suum Demades olim injuria affecisset, cum Perdiccæ scripsit, ut Græcos e putrido ac vetere filo pendentis servare vellet ; Antipatrum nimirum his verbis irridendo. Dinarchum (40) Corinthium horum indicium fecisse, atque ita Demadem aliquando avaritiæ ac proditionis, et in re quaque perfidia, meritas dedisse pœnas.

B Refert etiam hæc. Thibro Lacedæmonius Harpulum (qui superstitè etiamnum Alexandro opes ejus furatus, Athenas se receperat) interemit (41), et sublato quidquid illi pecuniarum reliquum erat, primum quidem in Cydoniam Græcæ urbem venit : sed deinde in Cyrenem cum exercitu sex millium trajecit, accersitus ab Cyrenensium Barcensiumque (42) exsilibus. Apud quos dum variis pugnis, variisque insidiis, interdum vincit, interdum vincitur, in fuga tandem ab Afris quibusdam bigas agentibus comprehensus, ad Epicydem Olynthium Teuchiram adducitur (43). Huic enim urbem illam curandam commiserat Ophellas, vir Macedo, qui a Ptolemæo Lagi F. Cyrenæis auxilio missus fuerat. Teucheritæ ergo, Ophella illis permittente, Thibronem flagellis cæsum, in Cyrenensium portum de cruce suspendendum mittunt. At cum Cyrenæi nihilominus in rebellionè perstarent, ipse denique Ptolemæus accessit, rebusque omnibus tranquillatis, retro domum adnavigavit.

C Perdiccas insuper Antigonom insidiosè in jus vocabat, verum ille, ut peti se insidiis cognovit, parere recusavit : atque hinc ortæ invicem inimicitia. Hoc item tempore e Macedonia Jollas (44) et Archias ad Perdiccam venerunt, adducta in uxorem illi Nicæa Antipatri filia. Quin et Olympias (45), magni Alexandri mater, mittit ad eumdem, despondetque Cleopatram filiam. Ibi Eumenes Cardianus Cleopatram ducere suadebat : Alcetæ vero fratris consilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, ejus item sententiâ pervicit. Post non diu Cynanes (46) cædes accidit, quam Perdiccas, ejusque frater Alcetas intulerunt. Hæc Cynano

VARIÆ LECTIONES.

⁵³ εἰς ζ. ⁵⁴ ἐπήγεγε ζ. ⁵⁵ ἀπελίπετο ζ. ⁵⁶ Κυδωνίαν τὴν ἐν Κρήτῃ ζ. ⁵⁷ εἰς ζ. ⁵⁸ Τευχεῖριται Α. ⁵⁹ Ἀλκίτας et infra Ἀλκίτας ζ.

NOTÆ.

(40) Vide inf. cod. 277, et Plutarch. lib. decem Græciæ Oratorum.

(41) Pausanias tamen in Corinthiacis a servo interceptum scripsit.

(42) A Barca (quæ post Ptolemæis dicta geographis) Barcæ appellatî Maroni, Barciæ Ptolemæo, Barceni Synesio. Hinc etiam Barcens derivatus. Vide Steph.

(43) Quæ Ptolemæo et Mela Arsinoe est Cyrenaica.

Hæc autem regio Plinio *Pentapolis Libyæ* dicitur.

(44) Antipatri filius, natu minimus, qui Alexandro venenum propinasse traditur ab Arriano ipso alisque.

(45) Justin. hæc aliter paulo, astu utramque quesitam, neutram acquisitam, lib. xii.

(46) In edito Arriano hæc *Cyna* vocatur, Athenæo *Cynna* lib. xii. Lege de ea Polyæn. sub fin. lib. viii.

eundem cum Alexandro patrem **70** Philippum habuit, sed matrem Eurydicen (47), atque Amyntæ illius uxor fuit, quem Alexander e medio sustulit, cum in Asiam, expeditione suscepta, moveret. Idem autem ille interemptus Amyntas, Perdiccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. Nunc itaque Cynane filiam suam Adean, quæ post Eurydices cognomen tulit, Arridæo uxorem adducebat, quam et postea duxit, ipso transigente Perdicca, quo per illas nuptias Macedonum sedaretur seditio, quæ ob sublatam Cynanem accensa, abibat in deterius. Antigonus interim in Macedoniam ad Antipatrum et Craterum profugit, sibi que a Perdicca structas insidias exponit, ac tantumdem cum in omnes studiose meditari affirmat. Similiter et Cynanes infortunium tragice exaggerat. Quibus ita expositis, ad bellum ipsos contra Perdiccam gerendum inflam-

mat. Arridæus quoque Alexandri apud se corpus servans, repugnante Perdicca, ad Ptolemæum Lagi F. accepto corpore proficiscitur (48), a Babylone per Damascum in Ægyptum iter habens. Qui sæpe numero licet a Polemone Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi sui sententia gesta. Interea Eumenes Perdiccæ munera Sardeis ad Cleopatram attulit: decretumque jam esse Perdiccæ, Nicæa repudiata, ejus in locum Cleopatram ducere, quod ubi innotuit (Menander Lydiæ satrapa Antigonum significavit, et per eum Antipatro quoque et Cratero res publicata), eo etiam vehementius illi ad Perdiccam bello persequendum incitati sunt. Antipater itaque et Craterus e Cherroneso Hellespontum trajiciunt, trajectus custodibus clam per legatos deceptis. Mittuntur et ab his ad Eumenum ac Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem assentitur, Eumenes vero minime.

Hinc Eumeni suspectus esse cœpit Neoptolemus, et bellum inter se gerunt: Quo in bello viribus superante Eumene, fugit cum paucis Neoptolemus ad Antipatrum Craterumque, quibus et persuadet, ut sibi in bello adversus Eumenem socius Craterus daretur. Nec mora, prælio utrique cum Eumene conflagunt. Dedit vero operam omnem Eumenes, ut ignorarent sui Craterum adversus se belligerare: ne fama adducti, vel castris suis desertis, ad illum transirent, vel certe apud se manentes, **71** a audaciores minus essent. Qui cum illi dolus atque astas processisset, prælio quoque victor evasit. Ergo Neoptolemus ipsius Eumenis scribæ manu cæsus

Αξαντο. Ἡ δὲ Κυράνη Φιλίππου μὲν εἶχε πατέρα, ὃν καὶ Ἀλέξανδρος, ἐκ δὲ μητρὸς Εὐρυδικῆς ἦν, γυνή⁹⁰ δὲ Ἀμύντου, ὃν ἐφθη Ἀλέξανδρος κτείνει, ὅπως εἰς τὴν Ἀσίαν διέβαιναν. Οὗτος⁹¹ δὲ Περδίκκου παῖς ἦν, ἀδελφὸς δὲ Φιλίππου Περδίκκας, ὡς εἶναι Ἀμύνταν τὸν ἀνηρημένον Ἀλεξάνδρου ἀνεψιόν. Ἦγε δὲ ἡ Κυράνη Ἀδέαν τὴν αὐτῆς θυγατέρα⁹², ἧτις ὕστερον Εὐρυδικῆ μετωνομάσθη, τῷ Ἀρρίδαῳ εἰς γυναῖκα ἦν ὃ παῦσαι τὴν Μακεδόνων στάσιν, ἧτις ἐπὶ τῷ Κυράνης πάθει ἀναφθεῖσα ἐπὶ μέγα κακοῦ⁹³ προεχώρει. Ἀντίγονος δὲ ἐς Μακεδονίαν παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν ἐφυγε, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλήν, ἣν Περδίκκας ἐβούλευε, διηγήσατο, καὶ ὡς κατὰ πάντων ἡ αὐτὴ αὐτῷ μελέτη σπουδάζεται· ἀνεδίδαξέ τε καὶ τὸ τῆς Κυράνης ἐπιτραγηδῆσας πάθος. Καὶ ταῦτα διαθέμενος εἰς πόλεμον αὐτῷ τούτους κατέστησε.

Καὶ Ἀρρίδατος δὲ ὁ τῷ⁹⁴ τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα φυλάσσω, παρὰ γνώμην αὐτὸν Περδίκκου λαδών, πρὸς Πτολεμαῖον παραγίνεται τὸν Λάγου, ἀπὸ Βαβυλώνος διὰ Δαμασκού ἐπ' Ἀίγυπτον ἐλαύνων· ἐς πολλὰ μὲν ὑπὸ Πολέμωνος τοῦ προσοικειουμένου Περδίκκα κωλυθεὶς ἐνίκησεν ὁμοῦς εἰς τὸ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἔργω⁹⁵ ἐξενεγκεῖν. Ἐν τούτῳ καὶ⁹⁶ Εὐμένης παρὰ Περδίκκου δῶρα πρὸς Κλεοπάτραν ἐς⁹⁷ Σάρδεϊς ἐκόμισε, καὶ ὅτι ἐγνωσμένον εἶη Περδίκκα Νικαίαν μὲν ἐκπέμπειν, ἀντ' ἐκείνης δὲ ταύτην ἀγεσθαι. Οὗ μνησθέντος (Μένανδρος δὲ ὁ Λυδίας σατράπης ἐμήνυσεν⁹⁸ Ἀντιγόνῳ) καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν δημοσιωθέντος, ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς τὰ πρὸς Περδίκκην ἐξέπεπολέμητο. Περαιούτη δὲ⁹⁹ Ἀντίπατρος καὶ Κρατερὸς ἀπὸ τῆς Χεβρόνηςου τὸν Ἑλλησπόντον, τοὺς τὸν πόρον φυλάσσοντας διὰ¹ πρᾶσθειας ὑπαγόμενοι. Πρᾶσθεύονται δὲ καὶ πρὸς Εὐμένην καὶ πρὸς Νεοπτόλεμον, τοὺς ὑπὸ Περδίκκα² καὶ [126 H.] Νεοπτόλεμος μὲν πείθεται, Εὐμένης δὲ οὐκ ἀνάχεται.

ὑποπτεύεται Εὐμένης Νεοπτόλεμος, καὶ συγκροτεῖται πρὸς ἀλλήλους πόλεμος, καὶ νικᾷ κατὰ κράτος Εὐμένης. Φεύγει δὲ Νεοπτόλεμος παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν σὺν ὀλίγοις, καὶ πείθει τούτους ἐπὶ συμμαχίαν κατὰ Εὐμένους ἐλθεῖν αὐτῷ Κρατερὸν· καὶ πολεμοῦσιν ἀμφω Εὐμένης³. Καὶ πάντα ποιήσας Εὐμένης ὥστε λαθεῖν τοὺς σὺν αὐτῷ Κρατερὸν αὐτῷ πολεμεῖν, ἵνα μὴ τῇ περὶ αὐτὸν ἀλόντες φήμη ἢ προσχωρήσωσιν αὐτῷ ἢ καὶ μένοντες ἀτολμότεροι εἶεν, καὶ κρατήσας τοῖς τεχνάσμασι, κρατεῖ καὶ τῷ πολέμῳ· καὶ τίπτει μὲν Νεοπτόλεμος τῇ αὐτοῦ Εὐμένους τοῦ γραμματέως δεξιᾷ, [221 R.] ἀνὴρ στρατιωτικὸς καὶ πολέμοις ἥριστευκώς, Κρα-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁰ γυνή A: γένει ζ. ⁹¹ ὅτε ζ. ⁹² θυγατέρα A. ⁹³ κακὸν ζ. ⁹⁴ τὸ add. A. ⁹⁵ ἔργω A: εἰς ἔργον ζ. ⁹⁶ καὶ A: δὲ καὶ ζ. ⁹⁷ εἰς ζ. ⁹⁸ ἐμήνυσεν A. ⁹⁹ δὴ A: δὲ ζ. ¹ φυλ. καὶ διὰ ζ. ² Περδίκκων ζ. ³ Εὐμένης ζ.

NOTE.

(47) Athenæus lib. xiii, initio ex *Audata Illyrica* susceptam *Cynanam* scripsit.

(48) Moribundus enim amicis præceperat ut cor-

pus suum ad Ammonis ferri juberent. Memphim tamen a Ptolemæo translatum est, et inde paucis post annis Alexandriam. Curt. lib. x:

εαυτὸς δὲ ὑπὸ τινῶν Παφλαγόνων, ἀπειθῶς πρὸς πάντα μαχόμενος καὶ χωρῶν ὥστε γνωσθῆναι· ἀλλ' ἔφθη πρὸς μὴ γνωσθεῖς, καίτοι καὶ τὴν καυσίαν τῆς κεφαλῆς ἀφελών. Ἡ μὲντοι περὶ στρατιὰ οὐα πρὸς Ἀντίπατρον ἐκ τοῦ πολέμου παρεγένετο, ὃ καὶ τὸ πάλυ τῆς ἀθυμίας ἐπεκούφισε.

Παραγίνεται ἀπὸ Δαμασκοῦ Περδίκκας ἐπ' Αἴγυπτον σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῇ δυνάμει Πτολεμαίῳ πολεμῆσαι. Κατηγορήσας δὲ Πτολεμαίον, κάκεινον ἐκ τοῦ πλήθους¹ ἀπολούμενος τάς Ζαίτας, καὶ δόξας μὴ δίκαια ἐπικαλεῖν, ὄμωσ καὶ τοῦ πλήθους οὐχ ἐκόντος πολεμῆ. Καὶ οἷς ἤτηθη, καὶ τραχὺς πρὸς τοὺς² παρὰ Πτολεμαίον ἐθέλοντας χωρῆσαι λίαν καταστάς, καὶ ἄλλα³ τ' ἐστρατιᾷ ὑπερογκότερον ἢ κατὰ στρατηγὸν προσαφερόμενος, ὑπὸ τοῦ οικείου πλήθους τῶν ἱππέων ἀναίρεται, μαχόμενος καὶ αὐτός. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Περδίκκου πρὸς τε τοὺς βασιλεῖς ἐπεραιώθη τὸν Νεῖλον, καὶ ἑώρας φιλοφρονησάμενος καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄσοι ἐν τέλει Μακεδόνων. Ὁ δὲ καὶ τοῖς Περδίκκου φίλοις συναχθόμενος τε δῆλος ἔγενετο, καὶ ὄσοις τι κινδύνου ἔτι⁴ ἐκ Μακεδόνων ὑπέλειπετο, καὶ τούτους ἀπαλλάξαι τοῦ δέους παντὶ τρόπῳ διασπούδασεν· ἐφ' οἷς παραυτίκα τε καὶ ἐς τὸ ἔπειτα εἰδικιμῶν ἐγινώσκετο. Συνεδρίου δὲ κροτηθέντος ἄρχοντες μὲν τῆς πάσης δυνάμεως ἀντὶ Περδίκκου Πύθων⁵ καὶ Ἀρρίδατος ἐν τῷ τέως ἀνεβρόθησαν, τῶν δὲ περὶ Εὐμένη τε καὶ Ἀλκίταν⁶ ἐς πενήκοντα κατεγνώσθησαν, μάλιστα ἐπὶ τῇ Κρατεροῦ⁷ ἀναίρεσει τῶν Μακεδόνων πρὸς αὐτοὺς ἐκπολεμηθέντων⁸. Μετεκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀντίγονος ἐκ Κύπρου, καὶ Ἀντίπατρος δὲ, ἐπιταχύναι πρὸς τοὺς βασιλεῖς. Οὐκ ὡς καταλαβόντων⁹ ἢ Εὐρυδίκη Πύθωνα καὶ Ἀρρίδατον μηδὲν ἀνευ αὐτῆς ἤξιον πράττειν. Οἱ δὲ ἐκ πρώτα μὲν οὐκ ἀντίπον, ἔπειτα δὲ μηδὲν αὐτῇ ἐπικαιωνεῖν τοῖς δημοσίοις ἀντέλεγον πράγμασιν· αὐτοῖς γὰρ, ἕως Ἀντίγονος καὶ Ἀντίπατρος παραγίνονται, μελήσειν περὶ πάντων. Ὡς παραγεγονότων εἰς Ἀντίπατρον ἡ δυναστεία περιίσταται. Καὶ ὁ στρατός αἰτεῖ τὰ παρὰ Ἀλεξάνδρου ὑποσχεθέντα αὐτοῖς ἐπὶ τῇ συστρατείᾳ¹⁰ χρήματα, καὶ Ἀντίπατρος παραυτίκα μὲν μηδὲν ἔχειν ἀποκοινοῦναι [127 Η] φράζειν ἀκριβῆς, ἐξετάσας δὲ τοὺς τε βασιλεῖς θησαυροὺς καὶ τοὺς ὄσοι ἀλλαχῶθι που κείμενοι ὧσι, τῆνικαὶ τὸν δυνατὸν τρόπον μὴ ἀν αὐτοῖς ἐπιμεμπτος νομισθῆναι· ἐφ' ᾧ¹¹ οὐχ ἡδέως ἢ στρατιὰ ἤκουσεν. Εὐρυδικῆς δὲ συλλαμβανούσης ταῖς κατὰ Ἀντίπατρον διαβολαῖς τῷ ἀπὸ τοῦ πλήθους ἄγχει στάσις γίνεται. Καὶ δημηγορεῖ Εὐρυδικῆ κατ' αὐτοῦ, τοῦ γραμ-

cēdit, vir cætera militaris, et bello strenuus. Craterus autem in obvium quemque intrepide pugnans, atque ita incedens ut cognosci potuerit, nihilo tamen secius a Paphlagonibus quibusdam incognitus occiditur, tametsi ille maxime causiam capite defecisset. Attamen pedestres copiæ salvæ ad Antipatrum e prælio redierunt; quæ res animum reddidit, metumque minuit.

Perdiccas Damasco profectus, adversus Ptolemæum Lagi F. dimicaturus, in Ægyptum cum regibus (49) et copiis venit. Ptolemæum itaque cum accusasset, atque ille objecta crimina coram multitudine ita purgasset, ut injuste accusatus videretur, bellum tamen, repugnante licet militum vulgo, Perdiccas inferit. Quo in bello jam iterum victus, lisque asperior factus qui ad Ptolemæum transire vellent, cætera etiam in castris superbior (50), quam imperatorem deceret, a suis ipse equitibus inter pugnandum occiditur. Ptolemæus vero, sublato Perdicca, ad reges, transmissio Nilo, proficiscitur, donisque alatis, et variis quoque obsequiis tam eos, quam cæteros Macedonum proceres, amanter complexus est. Imo et ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: et quibuscunque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eisdem ille omni ope ac ratione metu liberare studuit. Quo factum est, ut jam tum, atque in posterum omnium ore laudaretur. Habito dein conventu, Pithon et Arridæus copiis universis, Perdiccæ loco, præfecti renuntiati in præsens sunt, et ex Eumenis atque Alcetæ sectatoribus ad quinquaginta damnati, idque maxime ob Craterum interfectum, cum Macedones inter se mutuis præliis dissiderent. Antigonus adhuc e Cypro evocatus, quin et Antipater, ad reges festinare jubentur. Nondum vero adventantibus illis, Eurydice (51) Pithonem et Arridæum nihil se inconsulta volebat agere. Qui a primo quidem non repugnarunt: post tamen, nihil illi commune cum republica esse responderunt: sibi, dum Antigonus et Antipater veniant, curæ rem fore publicam. Illi igitur cum accessissent, Antipatro summa rei commissa: exercitusque ab Alexandro promissa militiæ 71 b præmia posciti. Antipater, cum in præsentia nihil haberet, æquum postulare respondit: at mox, ut nec justam eorum indignationem incurrere possit, quoad ejus fieri poterit exploraturum thesauros regio, quæque alibi recondita essent: quæ certe ipsius oratio jucunda parum fuit exercitui. Quare cum Eurydico quoque criminationes adversus Antipatrum fo-

VARIÆ LECTIONES.

¹ τὸ πλήθος. A. ² τὸ πλήθος. C. ³ πρὸς τοὺς — ἐθέλοντας A: τοῖς — θελήσας. C. ⁴ τὰ ἄλλα. C. ⁵ ἐπὶ A: αἰτίον. C. ⁶ Πύθων pr. A. Πύθων corr.: καὶ Πύθων. C. ⁷ Ἀλκίτα. C. ⁸ Κρατεροῦ ἀναίρεσει A: τῷ Κρατεροῦ. C. ⁹ ἐκπολεμηθέντων. C. ¹⁰ καταλαβόντος. A. ¹¹ στρατεία. ¹² ὧν. C.

NOTÆ.

(49) Arridæo, et Alexandro puero, Roxanes F.
(50) Justin. lib. xii: « Perdiccæ plus odium argenti, quam vires hostium nocebant, quam esset etiam socii ad Antipatrum gregatim profu-

giebant. »

(51) Arridæi conjux, prius Adea dicta, Cynanes filia, sup. Quæ viri valetudine abutens, ejus alicui officia vindicabat. Justin. lib. xiv.

rei, plebe indignante, seditio cooritur. Quo tempore et ipsa in eum concionatur, Asclepiodoro scriba sermonem ejus referente, et præter eam item Attalus. Plane ut vix cædi ereptus Antipater sit, patrociniatis apud inconditam plebem Antigono et Seleuco, quorum advocacionem Antipater postularat : qui et ipsi propterea non parum de vita periclitati sunt. Morti ergo ereptus Antipater ad suum se recepit exercitum, et equitum præfecti dein evocati convenerunt, vixque tandem seditio sine dato, Antipatrum rursus, ut antea, summæ præesse rei jubeat.

Ibi et ab ipso Asiæ facta divisio est, qua partem illam partim ratam habuit, partim, ubi temporum necessitas exigeret, innovavit. Nam Ægyptum quidem et Libyam, vastamque ultra Africam, et quidquid præterea bello partum ad occidentem solem jacet, Ptolemaei esse pronuntiat. Laomedoni vero Mitylenæ Syriam assignat. Philoxenus (52) Ciliciam, quam antea provinciam sortitus erat, retinuit. Jam inter superiores satrapias, Mesopotamiam et Arbelum Amphimacho regis fratri attribuit : Seleucus vero Babyloniam præcitur. Antigeni, qui primus Perdiccam invaserat, et Macedonum Argyraspidarum (53) ductor erat, præfectura totius Susianæ data. In Perside Pencesies confirmatur. Carmanix Tlepolemus præponitur, ut Mediæ usque ad Caspias portas Pithon. Philippus Parthis : Ariis vero et Drangeorum regioni, Stasander præfectus venit. Bactrianæ et Sogdianæ Stasamor Soliensis, Arachotarum vero Sibirytius evenit. Oxyartæ, Roxanes patri, Parapamisadæ dantur : Indorum autem ea ora, quæ Parapamisadæ adjacet, Pithoni Agenoris F. tributa. De proximis deinde satrapiis ea quæ ad Indum flumen est, et Patala urbs, quæ in illa India est maxima, 72a Porro regi cessit : at quæ ad Hydaspem flumen pertinet, Taxilæ item Indo, attribuitur, quando non facile esset ipsos dimovere, qui ab Alexandro ipso in Imperio constituti, magnam satis potentiam hæc essent. Adhæc qui a Tauro monte ad Boream vergebant, Cappadocæ Nicanori attribuit : Magnam vero Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam, et Lyciam, ut antea, Antigonus retinuit. Cariam Asander (54) accepit. Lydia Clito data, ut Arridæo ea, quæ ad Hellespontum jacet, Phrygia. Pecuniæ Susis colligendæ Antigones præcitur ; cui et e Macedonibus, qui maxime tumultuati fuerant, ad tria milia traditi. Corporis præterea regii custodes ac

ματέως Ἀσκληπιόδου ὑπηρετήσαντο τῷ λόγῳ· καὶ Ἄτταλος δέ. Καὶ ῥύεται μάλιστα Ἀντίπατρος τῆς σφαγῆς, Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου τῆ παρακλήσει Ἀντίπατρον ἀντιδημηγοροῦσάντων ἐν τῷ πλήθει· οὐ καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ κινδύνου. Ῥυσθαίς δὲ Ἀντίπατρος τοῦ θανάτου πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπαχώρησε στρατίετον. Καὶ οἱ Ἴππαρχοὶ Ἀντίπατρον καλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἦγον, καὶ μάλιστα τῆς στάσεως πεπαυμένης [224 R.] Ἀντίπατρον πάλιν, ὡς καὶ πρόσθεν, ἀρχεῖν ἐβόηον.

Καὶ ποιεῖται νέμησιν καὶ αὐτὸς τῆς Ἀσίας, τὰ μὲν τῆς προτέρας νεμήσεως ἐπικυρῶν, τὰ δὲ τοῦ καιροῦ βιαζομένου νεωτερίζων. Αἰγυπτὸν μὲν γὰρ καὶ Λιβύην καὶ τὴν ἐπέκεινα ταύτης τὴν πολλήν, καὶ δεῦπερ ἂν πρὸς τοῦτοις ὄροιον¹⁰ ἐπικτήσεται πρὸς δυομένου ἡλίου, Πτολεμαίου εἶναι, Λαομέδοντι δὲ τῷ Μετυληναίῳ Συρίαν ἐπιτετραφῆθαι. Φιλόξενον δὲ ἐπὶ Κιλικίας ἔταξεν, ἣν καὶ πρῶτον εἶχεν. Τῶν δὲ ἀνω σατραπειῶν¹¹ τὴν μὲν μέσην τῶν ποταμῶν γῆν καὶ τὴν Ἀρβηλίτιν Ἀμφιμάχῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀδελφῷ ἐνεῖμε, Σελεύκῳ δὲ τὴν Βαβυλωνίαν προσέθηκεν. Ἀντιγένει δὲ τῷ πρῶτῳ μὲν ἐπιθεμένῳ Περδικκᾷ, τῶν δὲ ἀργυρασιδῶν Μακεδόνων ἡγουμένῳ, τῆς Σουσιανῆς συμπάσης ἀρχεῖν· Πευκίστῳ δὲ Ἰεβδαίου τὴν Περσίδα· Καρμανίαν δὲ Τληπολέμῳ ἐνεῖμε, καὶ Μηθίαν Πίθωνι Ἰστ' ἐπὶ πύλας τὰς Κασπίους¹², Φιλίππῳ δὲ τὴν Παρθυαίων γῆν· Ἀριεῶν δὲ καὶ τῆς Δραγγηνῶν χώρας Στάσανδρον καθίστη ἡγεμόνα, τῆς δὲ Βακτριανῆς καὶ Σογδιανῆς Στασάνορα τὸν Σόλιον, Ἀραχωτίων δὲ Σιδύρτιον· καὶ Παραπαμισάδας¹³ Ὀξυάρτη τῷ Ῥωξάνης πατρὶ, τῆς δὲ Ἰνδῶν γῆς τὰ μὲν σύνορα Παραπαμισάδασι Πίθωνι τῷ Ἀγήνορος, τὰς δὲ ἐχομένας σατραπείας, τὴν μὲν παρὰ¹⁴ τὸν Ἰνδὸν¹⁵ ποταμὸν καὶ Πάταλα τῶν ἐκείνη¹⁶ Ἰνδῶν πόλεων τὴν μεγίστην Πύρωμ τῷ βασιλεὶ ἐπαχώρησε¹⁷, τὴν δὲ παρὰ τὸν Ἰνδῶν ποταμὸν Ταξιλήν, καὶ τούτῳ Ἰνδῷ, ἐπὶ μὲν δὲ βῆθιον μετακινήσασαι αὐτοὺς ἐξ Ἀλεξάνδρου τε ἐπιτετραμμένους τὴν ἀρχὴν καὶ δύναμιν ἰκανὴν ἔχοντας. Τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ Ταύρου ὄρους ὡς ἐπὶ τὴν ἀρκτον φερόντων Καππαδόκας μὲν Νικάνορι ἐπέτερεψεν, ἐπὶ δὲ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ ἐπὶ Λυκάσι τε καὶ Παμφύλοις¹⁸ καὶ Λυκίας, ὡς καὶ πρόσθεν, Ἀντίγονον· Κάρϊαν δὲ Ἀσάνδρῳ ἐνεῖμε, Λυδία δὲ Κλείτῳ ἐδόθη, καὶ Ἀρβηλίαν Φρυγίᾳ ἢ πρὸς Ἑλλησπόντῳ¹⁹. Τῇ δὲ κατακομιδῇ τῶν ἐν Σούσις χρημάτων Ἀντιγένην ἔταξε, καὶ τούτῳ τῶν σασιασάντων Μακεδόνων τοὺς μάλιστα τρισχιλίους παρέδωκε. Σωματοφύλακας

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ὄριον A : ὄρειον ζ. *maim oopl* : cf. Bast. comment. palæograph. p. 771. ¹¹ σατραπειῶν A. ¹² Κασπίας ζ. ¹³ ξύνορα Παραπαμισάδασι A. ¹⁴ παρὰ A : περὶ ζ. ¹⁵ Ἰνδῶν ζ. ¹⁶ ἐκεῖ ζ. ¹⁷ ἐπαχώρησε ζ. ¹⁸ Παμφύλοις ζ. ¹⁹ Ἑλλησπόντον ζ.

NOTÆ.

(52) Philotas eam quidem supra acceperat in pr. h. cod. et apud Dexippum sup. cod. 83, at orto duces inter dissidio, Philotæ adempta Philoxeno a Perdicca datur. Justin. ad extremum lib. xii. Eadem ergo provincia, sublato Perdicca, etiam ab Antipatō hic Philoxeno confirmatur.

(53) Ab argenteis ita clypeis appellati quidam Alexandri M. milites, ut refert Justinus lib. xii, et Athenæus lib. xii.

(54) Casander legendam suadent Latini, Justin. et Curt. ipseque Arrian. sup. in pr. hujus cod.

ἔ τὸ βασιλεύς Ἀυτολύκων τε τὸν Ἀγαθοκλέους [128 A παῖδα καὶ Ἀμόνταν τὸν Ἀλεξάνδρου παῖδα, Πευκίστου δὲ ἀδελφὸν²⁶, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Πτολεμαίου καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Πολυσπέρχοντος, Κάσανδρον δὲ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα χιλιάρχην τῆς ἵππου, τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρόσθεν ὑπὸ Περδίκκας τεταγμένης Ἀντίγονον ἡγεμίνα ἀπέφηνε, καὶ τούτῳ τοὺς βασιλέας φρουρεῖν τε καὶ θεραπεύειν προστάξας, τὸν πόλεμον ἅμα τὸν πρὸς Εὐμένη διακολεμησάι αὐτῷ αἰρουμένῳ ἐπέτροπεν. Ἀντίπατρος δὲ αὐτὸς πολλὰ ὄπδ' πάντων ἕνεκα κέντων ἐκαινούμενος ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε. Ἐν οἷς καὶ ὁ ἴσ' λόγος.

Ὁ δὲ δέκατος διαλαμβάνει ὡς Εὐμένης τὰ περὶ Περδίκκας μαθὼν, ὅτι καὶ ἡ πολέμιος ἐψηφίσθη Μακεδόσιν, ἐπὶ πόλεμον παρεσκευάζετο. Καὶ ὡς Ἀλκίτας ὁ Περδίκκου ἀδελφὸς διὰ ταῦτα ἐφυγε. Καὶ Ἄτταλος ὁ τῆς κατὰ Ἀντίπατρον στάσιος οὐδενὸς φέρων τὰ δευτέρα, καὶ αὐτὸς φυγὼν συνέμιξε τοῖς²⁸ ἄλλοις φυγάσι. Καὶ συνήχθη Ἄτταλῳ στρατὸς, περὶ μὲν μύριοι, ἵππεις δὲ ὀκτακόσιοι. [225 R.] Καὶ ὡς Ἄτταλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐπιθέσθαι Κνίδῳ καὶ Καύκῳ καὶ Ροδίοις ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ Ροδίων καρτερώς²⁹ ἀπικρούθησαν, Δημαράτου ναυαρχοῦντος αὐτοῖς. Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Εὐμένης Ἀντίπατρον εἰς³⁰ Σάρδεϊς ἰόντος εἰς χεῖρας ἰλεῖν ἑγγὺς ἦν, Κλεοπάτρα δὲ ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφὴ, ἵνα μὴ εἰς τὸ τῶν Μακεδόσων κλιθεὶς ἐν διαβολῇ³¹ γένηται ὡς αὐτὴ τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπάγουσα, παραινῆ καὶ πείθει Εὐμένη ἀποχωρῆσαι τῶν Σάρδεων. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲν ἤτηεν ὁ Ἀντίπατρος παραγινόμενος αὐτῇ ἐκωνείδιζε³² τῆς εἰς Εὐμένη καὶ Περδίκκας φιλίας. Ἡ δὲ πρὸς ταῦτα κρείσσον ἢ κατὰ γυναῖκα ἀπελογεῖτο, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνεπεκάλει³³. τέλος δὲ εἰρηνικῶς ἀλλήλων ἀπελλάγησαν. Ὅτι Εὐμένης ἐπελεθὼν ἀπροσδόκητος³⁴ τοῖς οὐχ ὄπ' αὐτῷ προσχώροις, καὶ λείων πολλῶν καὶ χρήματα συλλαβὼν, τὸν οἰκίον στρατὸν κατεκείλευσε. Διακρυσθεύεται δὲ καὶ πρὸς³⁵ Ἀλκίταν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, εἰς ταυτὸν τὰς δυνάμεις συναγαγεῖν³⁶ ἐξῆν, καὶ οὕτω τοῖς κοινοῖς ἔχθροις μάχεσθαι· οἱ δὲ, ἄλλων ἄλλα συμβουλευσαμένων³⁷, τέλος οὐ πείθονται. Ὅτι Ἀντίπατρος Εὐμένει μὲν πολεμεῖν τέως οὐκ ἐθάρρει, κατὰ δὲ Ἄτταλου καὶ Ἀλκίτα πέμπει πολεμήσοντα Ἀσάνδρον³⁸· καὶ ἀγγυμάλου τῆς μάχης γεγενημένης³⁹ ἤτροπται Ἀσάνδρος. Ὅτι διαφέρεται Κάσανδρος πρὸς Ἀντίγονον, καὶ καίεται Κάσανδρος τῆς κατὰ Ἀντιγόνου ἀταξίας· Ἀντίπατρον τοῦ πατρὸς διακωλύσαντος. Ὅμως οὖν ὁ Κάσανδρος, περὶ Φρυγίαν συμβαλὼν τῷ πατρὶ, ἀνακαίθει μῆτε πόρρω τῶν βασιλέων ἀποχωρεῖν καὶ Ἀντίγονον εἰ ὕπνοιας ἔχειν. Ὁ δὲ τῆς τε μετριοπροσύνης καὶ τῆς ἄλλης θεραπείας καὶ ἀρετῆς τὸν δυνατὸν τρόπον διεύλε τὴν ὕπνοϊαν. Καὶ Ἀντίπατρος ἐκικλασθεὶς τῆς τε συνδιαβάσεως αὐτῷ

stipatores nominavit Autolycom, Agathoclis F. et Amyntam Alexandri F. Peucestæ fratrem : Ptolemaum item Ptolemæi F. et Alexandrum Polysperchonitis F. Casandrum vero suum filium, equitum chiliarchum ; iisdemque copiis, quibus antea Perdiccas præfuerat, Antigonum præfectam constituit, cui etiam regum curam custodiamque mandans, bellum cum Eumene gerendum atque conficiendum volenti commisit. Antipater ipse, valde ab omnibus ob res bene gestas laudatus, demum revertit. Atque in his nonas clauditur liber.

Decimus porro narrat Eumenem, cognito quæ Perdiccæ accidissent, seque hostem a Macedonibus iudicatum, quæ ad bellum essent necessaria, comparasse, et Alcetam Perdiccæ fratrem, fuga salutem ob hæc ipsa quæsiisse. Attalam quoque, qui in civili ab Antipatro defectione nemini secundus fuerat, fugientem pariter cæteris sese exsulibus miscuisse, exercitumque tandem conflasse, pedum decem millium, equitum octingentorum ; ac cum his Cnidum, Cannum, et Rhodum invadere conantem, a Rhodiis fortiter, Demarato apud eos classis præfecto, repulsum fuisse. Refert etiam parum abfuisse, cum Sardeis peteret Antipater, quin ad manus cum eo Eumenes venerit. At Cleopatram Alexandri sororem (ne forte apud Macedonum vulgus, quasi belli ipsis causa foret, in crimen illa vocaretur) suavis ac persuasisse Eumeni, Sardibus ut abscederet. Antipatrum tamen eam 72b nihilominus cum advenisset, ob amicitiam, societatemque cum Eumene atque Perdicca, non sine probris atque conviciis increpuisse : illamque, supra quam ab eo sexu exspectari poterat, sese defendisse aliaque plurima vicissim objecisse, ac tandem pacatos eos discessisse. Eumenem nec opinato in vicinorum eorum agrum, qui ei non parerent, irrupentem cum prædam magnam egisse, tum pecuniæ magnam vim diripuisse, quibus ille suum exercitum magnopere ditavit. Nuntios insuper ad Alcetam ejusque socios misisse, qui copias omnes in unum adducere, atque ita junctis viribus communem hostem oppugnare rogarent. Illos vero aliis aliud suadentibus, tandem minime esse assensos. Antipatrum addit cum Eumene pugnare adhuc non ausum, misisse tamen Asandrum (55), qui cum Attalo atque Alceta dimicaret. Certatum esse hic æquo propemodum Marte : sic tamen, ut inferior Asander discesserit. Casandrum adhuc ab Antigono dissensisse, verum animi perturbationem, Antipatro patre inhibente deposuisse. Apud Phrygiam deinde Casan-

VARIE LECTIONES.

²⁶ δὲ τὸν ἀδελφὸν A. ²⁷ καὶ ὅτι A : ὅτι καὶ ζ. ²⁸ τοῖς] καὶ τοῖς ζ. ²⁹ καρτερώς ζ. ³⁰ εἰς ζ. sic et infra. ³¹ ἐν διαβολῇ A : διαβολῆ ζ. ³² ἐκωνείδιζε ζ. ³³ ἀνεπεκάλει ζ. ³⁴ ἀπροσδοκῆτως — ὄπ' αὐτῶν ζ. ³⁵ πρὸς om. A. ³⁶ ἀναγαγεῖν ζ. ³⁷ βουλευσαμένων ζ. ³⁸ Ἀσάνδρον et Ἀσσανδρός ζ. ³⁹ γενομένης ζ.

NOTÆ.

(55) Cui Caria provincia obvenerat, ut hic ait pag. 127, et Dexippus pag. 116

drum cum parente congressum, ne a regibus longius discederet, sed Antigoni suspectum haberet, hortatum esse. Illum vero cum temperata sua prudentia, tum variis obsequiis atque virtutibus suspicionem pro virili sustulisse. Mitigatum itaque Antipatrum, de illis copiis, quas in Asiam secum transvexerat, peditum illi [Antigono] Macedonici generis octo millia et quingentos tradidisse, equitum vero externorum parem numerum: elephantorum quoque dimidiam partem, id est septuaginta; quo facilius bellum cum Eunene conficeret. Ita Antigoni bellum hoc administrare exorsum esse: Antipatrum vero, acceptis regibus, cæterisque copiis, tanquam in Macedonia trajecturum abivisse. Addit iterum illi tumultuantes milites pecuniam postulasse, Antipatrumque promisisse, ubi Abydum pervenisset, illam sese curaturum præbiturumque fortasse donativum universum: sin vero, majorem certe partem accepturos. Hac ergo spe lactatos, absque seditione deinceps Abydum usque perduxisse; unde ipse noctu (deceptis astu militibus) una cum regibus Hellespontum, ad Lysymachum trajecerit: postridie ergo ejus diei, etiam ipsos transiisse, de pecunia poscenda in præsens quiescentes. Atque hoc libri decimi extremum est.

Est sane scriptor hic nemini eorum qui historiam optime contexuerunt postponendus. **73^a** Nam et narrationum brevitate præstat, et importunis digressionibus, aut crebra parenthesi, continentem historiam tenorem minime lædit. Decorum insuper observans, nova orationis compositione magis quam vocabulis usque eo est plane ut alio nullo modo neque clarior, neque dilucidior fieri narratio possit. Dum vero significantes sonantesque ac teretes adhibet dictiones, æqualitate non minus, quam granditate orationem temperat. Verborum item innovatio non est illi longius, sed e propinquo petita, et quæ lumen orationi vel maximum addat, ut sit vocabuli quasi habitus quidam ac gestus potius quam mutatio consuetorum verborum. Quo fit, ut et perspicuitas exoritur, non in hac solum parte, sed etiam in apparatu, ordine, et narrationis maxime compositione: quod ipsum est totum perspicuitatis artificium. Jam usus tractatioque simplicium ac rectorum periodorum, vel apud indoctos plerumque reperitur: et vero ad supinum atque humile dicendi genus orationem nimium demittit; præsertim si merus ille atque impermixtus sit usus. Quod hic noster (etsi ad perspicuitatem illud facere videatur) non admisit unquam. Tropis item ellipseos, non ambitam ipsum verborum concidendo, sed voces singulas supprimendo ita utitur, ut ne percipiendi quidem defectus vestigium ullum relinquat: idque adeo, ut si quis quod deest addere tentet, supervacaneum potius addidisse, quam defectum supplevisse, merito censeatur. Schematum etiam copia optime orationem suam

Α ες τὴν Ἀσίαν δυνάμειως πεζοὺς μὲν ἐπιτρέπει αὐτῷ Μακεδόνας ὀκτακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἱππέας τῶν ἐτέρων ⁴⁰ Ἴσους, ἐλέφαντας δὲ τῶν πάντων τοὺς ἡμίσεας ὅ, ὡς ῥῶον διαπολεμήσειεν [129 H.] τὸν πρὸς Εὐμένη πόλεμον. Καὶ Ἀντίγονος μὲν τοῦ πολέμου ἤπιετο, Ἀντίπατρος δὲ ἀναλαβὼν τοὺς βασιλεῖς καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ἦει ὡς περαιωσόμενος ἐπὶ ⁴¹ Μακεδονίαν. Καὶ στασιάζει πάλιν ὁ στρατὸς, αἰτῶν τὰ χρήματα. Ἀντίπατρος δὲ, ἐπειδὴν ἔβη εἰς Ἄβυδον, ὠμολόγησε ⁴² ποιεῖν αὐτὰ, καὶ δώσειν τυχὸν μὲν πάντα, ὅση ἡ δωρεὰ, εἰ δὲ μὴ, τὴν γε ⁴³ πλείστην. Καὶ ταύταις αὐτοῦς ταῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας, ἀστασιάζως ⁴⁴ τὸ λοιπὸν καταλαμβάνει τὴν Ἄβυδον. Ἐκεῖ δὲ τέχνη τοῦτους ⁴⁵ παρακρουσάμενος, νυκτὸς ἅμα τοῖς βασιλεῦσι περα:οὔται τὸν Ἑλλήσποντον παρὰ Λυσίμαχον. Τῇ δὲ ὑστεραῖα καὶ αὐτοὶ ἐπειρώθησαν, ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν χρημάτων παραυτίκα ἡσχάσαντες. Ἐν οἷς καὶ τοῦ δεκάτου λόγου τὸ τέλος.

Ἔστι μὲν οὖν ὁ ⁴⁶ ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν ἀριστα συνταξαμένων ἱστορίας δευτερός· ἀπαγγελία τε γὰρ καὶ μετὰ συντομίας κράτιστος, καὶ παρεκτροπαῖς ἀκαίροις οὐδὲ παρενθήκαις τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμῶς λυμινόμενος, καινοπρεπὴς δὲ συνθήκη λόγου μάλλον ἢ λέξει, καὶ οὕτως ὥστε μὴ ἂν ἄλλως [228 R.] μῆτε σαφέστερον μῆτε ἐναργέστερον τὸ διήγημα δηλωθῆναι. Εὐσήμη δὲ καὶ εὐήχη καὶ τῷ τῶν λέξεων ἀποκεχρημένος στοργῶν, καὶ τὸ λεῖον ἔχει τῷ μεγέθει συγκρινόμενος. Καὶ ἡ κινότης τῶν λέξεων οὐχὶ εἰς τὸ πῶρον νευτερίζεται, ἀλλ' ἐγγιστὰ τε καὶ εἰς τὸ ἐμφατικώτατον ⁴⁷, ὡς σχηματισμὸν εἶναι λέξεως, ἀλλ' οὐχὶ ἐναλλαγὴν συνήθους ὀνόματος. Διὸ καὶ τὸ σαφὲς συνεφέλκεται οὐκ ἐν τούτῳ μόνον, ἀλλὰ ⁴⁸ κἀν τῇ διασκευῇ καὶ τάξει καὶ καταστάσει μάλιστα τοῦ διηγήματος· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῆς σαφηνείας τὸ ἐντεχνον· ἡ γὰρ τοι χρήσις ἡ κατὰ τὰς εὐθείας τῶν περιόδων καὶ τοῖς ἰδιώταις πρόσεστι μάλιστα, καὶ εἰς ὑπιτιότητα καὶ ταπεινότητα ἵαν καταθιδάζει τὸν λόγον, ἀκρατος μάλιστα γινομένη· ὅπερ οὕτως ⁴⁹ εἰ καὶ τοῦ σαφοῦς εἶναι δοκεῖ, οὐ προσήκατο. Καὶ τῷ ἔλλειποντι δὲ τῶν τρόπων οὕτω κέρηται, οὐ κατὰ τὰς περιοδικὰς ἐλλείψεις τούτου ποιῶν, ἀλλὰ κατὰ γε τὰς τῶν λέξεων, ὥστε μὴδ' ἐλλείπειν δίδονα συναίσθησιν· καὶ εἰ τις τὸ λεῖπον ἐπιχειροῖ προσθεῖναι, εἰς τὸ παρέλκον ἂν ἐπιτεῖναι ὀφθαί, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐλλειποῦς ἐξευρεῖν τὴν ἀναπλήρωσιν. Ἄριστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ πολυσχημάτιστον ἔχει, οὐκ ἀθρόον μεταβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αὐτοσχηματίστου χρήσεως, ἀλλ' ἡρέμα καὶ ἐξ ἀρχῆς συμπλεκόμενον, ὡς μῆτε τῷ προσκορεῖ ἀνιᾶν μῆτε τῷ ἀθρόω ποιεῖν ἐκταράσσεσθαι ⁵⁰. Καὶ ἀπλῶς, εἰ τις κατ' αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἀναχθεῖη

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ ἑταίρων A. ⁴¹ ἐπὶ A : τὴν ζ. ⁴² ὠμολόγει ζ. ⁴³ γε A : τε ζ. ⁴⁴ ἀστασιάζων A. ⁴⁵ τοῦτους τῆς ζ. ⁴⁶ ὁ add. A. ⁴⁷ ἐμφαντικώτατον ζ. ⁴⁸ ἀλλ' ἐν ζ. ⁴⁹ οὕτως A. ⁵⁰ ἐκταράττεσθαι ζ.

λόγους, πολλοὺς καὶ τῶν ἀρχαίων ἴδει εἴς αὐτοῦ
τάξιν ἱσταμένους ταπεινότερον.

adornat. Non enim repente et simu. omnium ob-
vium ac nativum usum immutat, sed sensim atque
ab initio statim hæc commiscet. Ita neque satietate molestiam affert, neque repentina mutatione tur-
bat. Denique ut semel dicam, si quis post hunc [lectum] ad cæteros historicos sese contulerit, mul-
tas etiam antiquorum humilioresprehendat.

*Libuit hic ἐν τούτῳ subjicere regni Macedonici, extincto jam Alexandro, distributionem, ac pene dixerim
sectionem : cum ut uno aspectu sese offerat, tum ut Græcorum Arriani ac Dexippi, Latinorumque Ju-
stini, Curtii atque Orosii dissensio melius appareat.*

DIVISIO PROVINCiarUM IMPERII ALEXANDRI MAGNI A PERDICCA FACTA.

Apud Arrianum hic in principio cod. XCII.

Cum prius, ex pacto pedites inter equitesque,

Antipater
Craterus
Perdiccas

Exercitus dux per Europam.
Tutor regni Arridæi.
Tribunus militaris pro Hephæstione constituti fuis-
sent :

Ptolemæus Lagi F.

Cleomenes
Laomedon
Philotas
Pithon
Eumenes Cardianus

imperare jussus

Ægypto, Libyæ, et Arabiæ, quoad hæc Ægypti fines
attingit.
Loco Ptolemæi vicaria potestate.
Syriæ.
Ciliciæ.
Mediæ.
Cappadociæ, Paphlagoniæ, et Euxino Ponto finitimis,
Trapezuntem usque.
Pamphylis, Lyciis, et Phrygiæ majori.
Caribus.
Lydis.
Phrygiæ, quæ est ad Hellespontum.

Antigonus
Casander
Menander
Leonnatus

Sic Asia partita.

IN EUROPA VERO.

Lysimachus

Craterus

imperare jussus

Thraciæ, Cherroneso, omnibusque Thracibus finiti-
mis gentibus, ad Salmydessum Euxini Ponti.
Omnibus quæ ultra Thraciam sunt locis usque ad
Illyrios Triballos et Agrianas, ipsi quoque Ma-
cedoniæ, et Epiro ad Ceraunios usque montes, et
omnibus Græcis.

ALTERA PROVINCiarUM DIVISIO PER ANTIPATRUM.

Ex eodem Arriano hic in epitome libri noni.

Ptolemæus

Laomedon Mitylenæus
Philoxenus
Amphimachus
Seleucus
Antigenes
Peucestes
Tlepolemus
Pithon
Philippus
Sasander
Sasanos Soliensis
Sibyrtius
Oxyartes Roxanes P.
Pithon Agenoris F.
Porus Indus
Taxiles Indus
Nicanor
Antigonus

accepit

Ægyptum, Libyam, et vastam, quæ has ultra est,
regionem.
Syriam.
Ciliciam.
Mesopotamiam et Arbelelem.
Babyloniam.
Susianam satrapiam.
Persida.
Carmaniam.
Mediam usque ad Caspias portas.
Parthæorum regionem.
Aræorum et Drangæorum provinciam.
Bactrianen et Sogdianen,
Arachotos.
Parapamisadas.
Finitimos Parapamisadibus.
Quæ ad Indum fluvium sunt, et Patala urbem.
Provinciam ad Hydaspem fluvium.
Cappadocas.
Phrygiam majorem, Lyaonas, Pamphylis, Lycios,
ut prius.
Cariam.
Lydiam.
Phrygiam ad Hellespontum.

Asander
Clitus
Arridæus

Antigenes

Collectionem vectigalium Susianorum.

Autolycus Agathoclis F.
Amyntas Alexandri F.
 idemque Peucestæ frater
Ptolemæus Ptolemæi F.
Alexander Polysperchon-
tis F.

accepit

Regii corporis custodiam.

Casander Antipatri F.
Antigonus

Præturam equitum.
 Imperium in Perdiccæ olim copias, et regem præsidium.

DIVISIO IMPERII MACEDONICI

Perdicca distribuite.

Apud Desippum sup. cod. 82.

In ASIA.

Ptolemæo Lagi F.

Cleomeni
Laomedonti Mitylenæo
Philotæ
Pithoni
Eumeni.

obvenit

Ægyptus universa, et Libya, et quidquid ultra Ægyptum attingit.
 Ptolemæi vicarium præfectum agere.
 Syria
 Cilicia.
 Media.
 Cappadocia, Paphlagonia, et quidquid ad Pontum Euxinum vergit Trapezuntem usque.
 Pamphyli et Cilices usque ad Phrygiam.
 Cares.
 Lydi.
 Phrygia ad Hellespontum.

Antigono
Asandro
Menandro
Leonnato

In EUROPA.

Lysimacho
Antipatro

Cratero
Perdiccæ

obvenit

Thracia et Cherronesus.
 Omnes Macedones, Græci, Illyrii, Triballi, Agriani, et quæcumque in Epiro.
 Tutoris ac curatoris regii dignitas.
 Chiliarchia Hephæstionis.

Apud INDO.

Pero
Taxilæ
Pithoni alteri
Oxyarti Bactrio
Roxanes patri
Sibyrtio
Stasanori Soliensi
Philippo
Rhadapherno
Neoptolemo
Peucestæ
Oropio
Seleuco
Archelao

obvenerunt

Indum inter et Hydaspen populi.
 Indi reliqui.
 Indorum finitimi, exceptis Paramisadibus.
 Caucasels subjecti montibus populi, Indis proximi.
 Arachosii atque Gadrosii.
 Aræi et Drangi.
 Sogdiani.
 Hyrcania.
 Carmania.
 Persæ.
 Sogdianorum pars.
 Babylonii.
 Mesopotamia.

MAGEDONICARUM PROVINCIARUM PARTITIO.

Apud Justinum libro XIII.

Accipiunt a Perdicca

Ptolemæus
Laomedon Mitylenæus
Philotas cum filio
Acropatos
Alcetas Perdiccæ frater
Synus
Antigonus Philippi F.
Learchus
Casander
Menander
Leonnatus
Lysimachus
Eumenes
Seleucus Antiochi F.
Casander Antipatri F.
Taxiles
Pithon Agenoris F.

Ægyptum, et Africæ Arabique partem.
 Syriam.
 Ciliciam et Illyricos.
 Mediam Majorem.
 Mediam Minorem.
 Susianam gentem.
 Phrygiam Majorem.
 Lyciam et Pamphyliam.
 Cariam.
 Lydiam.
 Phrygiam Minorem.
 Thraciam, et regiones Pontici maris.
 Cappadociam cum Paphlagonia.
 Summum castrorum tribunatum.
 Præfecturam stipatorum regis satellitumque.
 Res Indum inter et Hydaspen flu.
 Colonias in Indiis conditas.

Accipiunt a Perdicca	}	Parapomenus	}	Fines Caucasi montis.
		Axiarches		Dracas.
		Statator		Argæos.
		Amyntas		Bactrianos.
		Seythæus		Sogdianos.
		Nicanor		Parthos.
		Philippus		Hyrcanos.
		Phratarnes		Armenios.
		Neoptolemus		Persas.
		Ponocrates		Babylonios.
Artous	Pelasgas.			
Archesilaus	Mesopotamiam.			

DIVISIO IMPERII MACEDONICI A PERDICCA FACTA.

Apud Q. Curtium lib. x.

Rex Ptolemæus Laomedon Philotas Antigonus Cassander Menander Laonnatus Eumenes Pithon Lysimachus Perdiccas	}	obtineret	}	Summam imperii.
				Ægyptum et Africæ gentes, quæ in ditione erant.
				Syriam cum Phœnicæ.
				Ciliciam.
				Lyciam cum Pamphylia, et majore Phrygia.
				Gariam.
				Lydiam.
				Phrygiam minorem Hellesponto adjunctam.
				Cappadociam cum Paphlagonia usque ad Trapezuntam.
				Mediam.
Thraciam, appositasque Thraciæ Ponticæ gentes.				
Præfecturam copiarum, quæ regem sequebantur.				

ΛΓ.

A

XCIII.

Ejusdem Arriani Bithynica.

Τοῦ αὐτοῦ *(Bithyniakâ êr βιβλίους η'.*
 [335 R.] Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ τὰ *Bithyniakâ*^α
 ἐν βιβλίοις αὐτῶν, ἐν οἷς τὰ τε μυθικὰ τὰ περὶ Βιθυ-
 νίας καὶ ἄλλα, ὅσα συνέστη περὶ αὐτήν, εἰς λεπτόν^β
 ἀναγράφει, τῇ πατρίδι δῶρον ἀναφέρων τὰ πάτρια·
 Ἡ κοινήθειον γὰρ τι τὸ γένος αὐτοῦ ἐν ταύτῃ τῇ συγ-
 γραφῇ διαρίξει, ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι [130 H.] καὶ
 τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι καὶ ἰσρία τῆς Δήμητρος
 καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς, αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνακτισθαι
 εἶποι, χρηματῖσαι. Μίμνηται δὲ ἐν ταύτῃ^γ τῇ συγ-
 γραφῇ καὶ ἑτέρων πραγμάτων, ὧν ἡ μὲν ὅσα Τι-
 μολεόντι τῷ Κορινθίῳ κατὰ Σικελίαν ἐπράχθη δια-
 λαμβάνει, [336 R.] ἡ δὲ τὰ Δίωνα τῷ Συρακουσίῳ
 ὅσα ἀξιοφύγητα ἔργα ἐπετελέσθη, ἡλικία τὰς Συρα-
 κουσίας καὶ πᾶσαν Σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διου-
 σίου, ὅς ἦν παῖς τοῦ προτέρου, ἡλευθέρου, καὶ τῶν
 βαρβάρων, οὗς ὑπὲρ τοῦ βαβαίως τυραννεῖν Διου-
 σίος ἐπηγάγετο. Φαίνεται δὲ τετάρτην γράφωσιν τὴν
 τῆς πατρὸς ἀφήγησιν· μετὰ^δ γὰρ^ε τὰ περὶ Ἀλέ-
 ξάνδρου καὶ Τιμολέοντα καὶ Δίωνα [μετὰ τὰς περὶ
 αὐτοῦ ἱστορίας] ἦδε αὐτῷ ἡ συγγραφή ἀξιοκνήθη,
 εἰς^ς ἀρχῆς μὲν ἀφ' οὗ γράφειν ἰσχυσε, ταύτην ἐν-
 οὔσασθαι καὶ συντάξαι τὴν ὑπόθεσιν βουλευθέντι,
 τῆς δὲ παρασκευῆς τῷ ἐνδεῶς αὐτὸν ἔχειν^ζ παρα-
 τήσεως τὸν χρόνον· ταύτην γὰρ αὐτὸς τῆς ἐπι-
 τούτου^η βραδυτήτος ἀποδίδωσιν αἰτίαν.

Ἄρχεται μὲν οὖν, ὥσπερ^θ εἴρηται, ἀπὸ τῶν μυ-
 θικῶν τῆς ἱστορίας, κάταται δὲ μέχρι τελευτῆς τοῦ

Legi *Bithynica* ejusdem libris octo : quibus de
 Bithynia fabulosas narrationes, cæteraque ad ea
 pertinentia, accurate perscribit : patriæ nimirum
 patriam historiam offerens. Nicomedia enim genus
 se ducere hoc opere ostendit ; 73^b eaque in urbe
 natum, alium litterisque imbutum, sacerdotium Ce-
 reris, ejusque filix Proserpinæ (quibus sacram esse
 urbem scribit) gessisse. Meminit vero hoc ipso in
 libro et aliorum operum : quorum alterum quidem
 (56) Timoleontis Corinthii res in Sicilia gestas con-
 tinet ; alterum vero res Dionis Syracusani, memo-
 ratu dignas refert, cum Syracusas hic omnemque
 adeo Siciliam a Dionysii secundi (qui primi filius
 fuit) tyrannide liberavit : insuperque et a barbaris,
 quos ut tyrannidem firmaret, Dionysius eo adduxer-
 rat. Apparet vero hoc opus, quo patriam descripsit
 post Alexandri magni, Timoleontis, et Dionis rerum
 gestarum historias, quarto loco confectum esse :
 et initio quidem certe, ex quo animum ad scriben-
 dum appulerit, hoc sibi consulto argumentum pro-
 posuisse et præfixisse ; verum quod rebus illis
 hujus apparatus indigeret, tardius absolvisse. Hanc
 enim ipsemet cessationis tardæque editionis cau-
 sam affert.

A fabulosis ergo, ut jam diximus, narrationibus
 ducendum putavit initium, pergitque porro ad ex-

VARIE LECTIONES.

^α Βιθυνιακά Α, Βιθυνιακά ζ. cf. p. 17 a 27. ^β εἰς λεπτόν Α : λεπτομερῶς ζ. ^γ ταύτῃ] ταύτῃ αὐτῇ Α.
^δ μετὰ] μετὰ τε ζ. ^ε γὰρ — μετὰ om. Α. ^ς εἰ] καὶ εἰς ζ. ^ζ αὐτὸν ἔχειν Α : ἔχειν αὐτῶν ζ. ^η τοῦτο ζ.
^θ ὥσπερ εἴρηται post ἱστορίας ponit ζ.

NOTÆ.

(56) Dionis, qui Timolcontem præcessit, ipsiusque etiam Timolcontis vitam habes apud Plut.

cessum Nicomedis ultimi, qui vita decedens, Romanis regnum testamento reliquit : qui quidem Romani jam inde regibus parere desierant, ex quo urbe Roma exactus est Tarquinius Superbus.

XCIV.

Jamblichi De rebus Rhodanis et Sinonidis libri xvi.

Lecta est Jamblichi (57) *Actio fictitia*, amores representans. Qui etsi honestius papylo Achille Tatío (58), furtorum arcana detegit, longe tamen impudentius Heliodoro illo Phœnice. Hi enim tres (59), eodem fere sibi proposito scopo, amatorium argumentum tractarunt; attamen Heliodorus gravior atque decentior : minus vero quam ille decenter hic Jamblichus; obscene vero atque inverecunde Achilles ille, qui Leucippes ac Clitophontis amores libris octo narravit. Cujus etiam fluxa et mollis dictio est, ac si quid in ea plausibile, non id ad firmitatem rigoremque, sed ad titillationem quamdam, ut sic loquar, atque lasciviam distortum est. Porro Jamblichus, quod ad verborum et compositionis 74a præstantiam ac narrationum ordinem attinet, dignus sane fuerat, qui rhetoricum suum artificium atque facultatem non in ludicris his fictisque, sed in vel maxime seriis rebus ostenderet.

Personæ ergo dramatis inducuntur Sinonidis et Rhodanis, pulchra uterque forma et conjugii lege ut copulati, sic etiam invicem amantes. Garmus Babylonis rex, amissa conjugē, Sinonidis captus amore, uxorem eam ducere maturabat : renuente vero Sinonide, aureo illa torque vineta est, et Rhodanes propterea (Damæ et Sacæ eunuchis regis commisso negotio) tollendus in crucem erat. Verum studio Sinonidis inde liberatus, effugit uterque hic crucem, illa nuptias. Idcirco Damæ et Sacæ aures naresque præciduntur, et ad fugitivos investigandos missi, duas in partes divisi, se comparant, propiusque factum est nihil, quam ut ab

Α εσχάτου Νικαμήδους, δε τελευταίων την βασιλείαν Ῥωμαίοις κατά διαθήκας ἀπέλιπεν, οὕτω βασιλευμένους μετὰ την τοῦ Ταρκυνίου ἐξέλασιν

74.

Ἰαμβλίκου δραματικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἰαμβλίκου ὁ Δραματικόν, ἔρωτας ὑποκρινόμενον. Ἔστι δὲ τῆ αἰσχρολογίᾳ τοῦ μὲν Ἀχιλλεύως τοῦ Τατίου ἤττον ἐκπομπεύων, ἀναιδέστερον δὲ μᾶλλον ἢ ὁ Φοῖνιξ Ἡλιόδωρος προσφερόμενος· οἱ γὰρ τρεῖς οὕτω σχεδόν τι τὴν αὐτὸν σκοπὸν προθέμενοι ἐρωτικῶν δραμάτων ὑποθέσεις ὑπεκρίθησαν, ἀλλ' ὁ μὲν Ἡλιόδωρος σεμνότερόν τε καὶ εὐφημότερον, ἤττον δὲ αὐτοῦ ὁ Ἰαμβλίκος, αἰσχροῦς δὲ καὶ ἀναιδῶς ὁ Ἀχιλλεύς ἁπαχρώμενος. Καὶ ἦ γε λέξις αὐτῷ βέουσα καὶ μαλακῆ· καὶ ὅσον αὐτῆς ὑπόκροτον, οὐ πρὸς τόνον τινὰ, ἀλλ' ἐπὶ τὸ γαργαλίζον, ὡς ἂν τις εἰποι, καὶ βλακώδες παρακεκίνηται. Ὁ μὲντοι Ἰαμβλίκος, ὅσα γε εἰς λέξεως ἀρετὴν καὶ συνθήκης καὶ τῆς ἐν τοῖς διηγήμασι τάξεως, καὶ τοῖς σπουδαίοις τῶν πραγμάτων, φῶν οὐχὶ παιγνίοις καὶ πλάσμασιν ἄξιός τὴν τῶν λόγων τέχνην καὶ ἰσχύϊν ἐπιδείκνυσθαι.

Εἰσὶ δὲ αὐτῷ πεποιημένα τοῦ δράματος πρόσωπα Σινωνίς ὁ καὶ Ῥοδάνης, καλῆ καὶ καλῶς τὴν εὐφιν, νόμῳ γάμου ἐρῶντες ἀλλήλιον καὶ δὴ καὶ ζευγνόμενοι, καὶ Γάρμος βασιλεὺς Βαβυλωνίως τῆς αὐτοῦ γυναικὸς θανούσης εἰς ἔρωτα ἀναπτόμενος Σινωνίδος, καὶ πρὸς γάμον ἄγειν ἐπειγόμενος. Ἀνάνειος Σινωνίδος καὶ δεσμὸν χρυσῷ τῆς ἀλύσεως διαπεπλεγμένης, καὶ Ῥοδάνης διὰ τοῦτο, Δάμα καὶ Σάκκα τῶν βασιλικῶν εὐνοῦχων τὴν πρᾶξιν ἐπιτραπέωντων, ἐπὶ σταυροῦ ἀναρτώμενος. Ἄλλ' ἐκεῖθεν καθαιρεῖται σπουδῆ Σινωνίδος, καὶ φεύγουσιν ἄμφω, ὁ μὲν τὸν σταυρὸν, ἡ δὲ τὸν γάμον. Καὶ περιτέμνεται διὰ τοῦτο Σάκκας καὶ Δάμας τὰ ὄτα καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐπὶ

VARIAE LECTIONES.

Ἰαμβλίκου] οὗτος ὁ Ἰαμβλίκος Σύρος ἦν γένος πατρῶθεν καὶ μητρῶθεν, Σύρος δὲ οὐχὶ τῶν ἐμπροκίτων τῆς Συρίας Ἑλλήνων, ἀλλὰ τῶν αὐτοχθόνων, γλώσσαν δὲ Σύραν εἰδὼς καὶ τοῖς ἐκείνων ἔθεσι ζῶν, ἕως αὐτὸν τροφεὺς, ὡς αὐτὸς φησι, Βαβυλωνίως λαβὼν Βαβυλωνίαν τε γλώσσαν καὶ ἤθη καὶ λόγους μεταδίδασκει, ὡν ἕνα τῶν λόγων εἶναι φησὶν καὶ ἂν νῦν ἀναγράφει. Αἰχμαλωτισθῆναι δὲ τὸν Βαβυλωνίον καθ' ὃν καιρὸν Τραϊανὸς εἰσέβαλεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ πρᾶξῆναι Σύρω ὑπὸ τῶν λαφυροπόλων. Εἶναι δὲ τοῦτον σοφὸν τὴν βάρβαρον σοφίαν, ὡς καὶ τῶν βασιλέως γραμματέων ἐν τῇ πατρίδι διάγοντα γεγενῆσθαι. Ὁ μὲν οὖν Ἰαμβλίκος οὗτος Σύραν τὴν πατριὸν γλώσσαν εἰδὼς, ἐπιμαθὼν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, μετὰ ταῦτα καὶ τὴν Ἑλληνίδα φησὶν ἀσκήσει καὶ χρήσει λαβεῖν ὡς ἀγαθὸς ῥήτωρ γένοιτο. *ing. A. Jamblichus hic utrumque patremque Syrum habuit, non de illis advenis Græcis, sed de ipsis Syriæ indigenis. Syrorum ergo et lingua est usus, et moribus vitæ, donec eum, qui educavit, Babylonius quidam (ut ipsemet narrat) ad se recepitum Babylonicam quoque lingua, moribusque, ac rhetoricis instruxit : quarum quidem rhetoricarum exercitationum una illa sit, quam hic modo tractat. Captum deinde refert hunc Babylonium, quo tempore Trajanus in Babylonia irrumpit, atque a prædatorum mercatoribus Syro cuidam esse venditum, barbarica sapientia imbuto, quique inter scythias regiones, cum in patria degeret, meruisset. Ipse itaque Jamblichus, cum Syram linguam, quod ei patria esset, bene calleret, ac præterea Babylonicam didicisset, etiam Græca post exercitatum se, rhetorisque non postremi nomen adeptum esse, prædicat.* Alius ergo Jamblichus hic sit necesse, ab illo Porphyrii auditore, et Juliani illius Iulij παραβάτου familiaris, item Syro, cujus liber de Pythagoræ Vita Græco-Latinus exstat, quique ab Eusebio Sardinio et Suida describitur. ἢ post Ἀχιλλεύς cum A omisi, quæ vulgo addunt : ὁ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλετοφῶντα ἐρωτικὰ ἐν βιβλίῳ ἡ γράφας. ἢ Σινωνίως Suid. v. Σίνων. ἢ εὐνοῦχων A : ἡμισυρέωνος. ἢ Δάμας καὶ Σάκκας.

NONÆ.

(57) Eam Βαβυλωνικὰ vocari solitam docet Suid.

(58) De quo sup. cod. 87 ut de Heliodoro, codice 73.

(59) Vidimus tamen et in Italicis bibliothecis Eustathium quemdam hujus argumenti.

τῆν τούτων ἀποστέλλονται ζήτησιν, καὶ διχα μερι-
σθέντες [131 H.] ἐπὶ τὴν ἔρευναν τρέπονται. Κατα-
λαμβάνονται ⁶⁶ σχεδόν τι παρὰ τινα λειμῶνα οἱ περὶ
Ῥοδάνην ὑπὸ τοῦ διώκοντος Δάμα· ἄλιεὺς δ' ἦν ὃς
αὐτὸς ποιμένας ἐμήνυσε, οἱ στρεβλοῦμενοι τὸν λει-
μῶνα μάλιστα δεικνύουσιν. Ἐν ᾧ καὶ χρυσὸν Ῥοδάνης
εἶρασε, τῆς στήλης τοῦ λέοντος ὑποδηλούμενον τῷ
ἐπιγράμματι.

[237 R.] Καὶ τράγου τι φάσμα ἐρᾷ Σινω-
νίδος· ἐξ ἧς αἰτίας καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τοῦ
ἱερῶνος ἀπαίρουσι. Δάμας δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ λειμῶνος
εἰς Σινωνίδος στέφανον εὐρών πέμπει Γάρμῳ παρα-
μύθιον. Φεύγοντες δὲ οἱ περὶ Ῥοδάνην ἐντυγχάνου-
σιν ἐπὶ καλύβης γραφῆναι γυναίκα, καὶ κρύπτονται
ἐν ἄντρῳ ⁶⁷, ὃ διαμπερές ⁶⁸ ἦν ὄρωρυγμένον ἐπὶ
σταδίου τριάκοντα· λόχη δὲ τὸ στόμα ἐδέυστο.
Καὶ οἱ περὶ τὸν Δάμαν ἐφίστανται, καὶ ἀνακρίνεται
ἡ γραφή, καὶ ξίφος γυμνὸν ἰδοῦσα ἐξέφυξεν. Οἱ δὲ
τοῦ Ῥοδάνους ἴσποι καὶ τῆς Σινωνίδος, οἷς ἐπωχούντο,
συλλαμβάνονται. Καὶ περικαθίσταται ⁶⁹ στρατὸς τὸ
χωρίον ἐν ᾧ Σινωνίς καὶ Ῥοδάνης ἀπεκρύπτετο,
καὶ καταρῆχνηται τινος τῶν περιπόλων ἀσπίς ἐκ
χαλκοῦ τοῦ ὀρύγματος ὑπερθεῖν, καὶ τῷ διακένῳ τοῦ
ἔξω τῶν κεκρυμμένων μήνυσις γίνεται, καὶ περι-
φύσσειται τὸ ὄρυγμα, καὶ πάντα Δάμας βοᾷ. Καὶ γί-
νεται τοῖς ἔνδοξον συναίσθησις, καὶ φεύγουσιν ὑπὸ τοῖς
αὐτοῦ ἄντροις ⁷⁰, καὶ διεκπίπτουσι πρὸς τὴν
ἐξέραν αὐτοῦ ὄπην. Καὶ μελιτιῶν ⁷¹ ἀγρίων σμήνη
ἐκίθη ἐπὶ τοὺς ὄρυσσοντας τρέπεται, καταρῆρει δὲ
τοῦ μέλιτος καὶ ἐπὶ τοὺς φεύγοντας· αἱ δὲ μέλισσαι
καὶ τὸ μέλι ἐξ ἐρπετῶν παφαρμακευμένα τροφῆς,
αἱ μὲν κρούσασαι ⁷² τοὺς ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἠκρωτηρία-
σαν, οὗς δὲ καὶ ἀπέκτειναν. Τῷ δὲ λιμῷ κρατούμενοι
οἱ περὶ Ῥοδάνην διαλιχησάμενοι ⁷³, καὶ τὰς γαστέ-
ρας καταρῆρύντες ⁷⁴, πίπτουσι παρὰ τὴν ὁδὸν ὡσεὶ
κεκοί. Φεύγουσιν ὁ στρατὸς τῷ τῶν μελισσῶν πο-
λίμῳ κενούμενοι, καὶ τοὺς περὶ Ῥοδάνην ὄμως
ἕλωσται, καὶ οὗς ἐδίωκον ὄρωντες ἐβρίμμενους
κατέτρεχον, νεκροὺς εἶνας ὡς ἀληθῶς ὑπολαμβά-
νοντες. Ἐν τούτῳ τῷ ἄντρῳ κείρεται τοὺς πλοκά-
μους ἡ Σινωνίς, δι' οὗ ὕδωρ αὐτοῖς ἀνιμῆσονται·
καὶ τοῦτο εὐρών ἐκαίσε Δάμας πέμπει τῷ Γάρμῳ,
εἰς βόλον τοῦ ἔγγυς εἶναι χιλεῖνους συλλαβεῖν. Ἐβ-
ρίμμενων δὲ παρὰ ⁷⁵ τὴν ὁδὸν τοῦ τε Ῥοδάνους καὶ
τῆς Σινωνίδος, ὁ στρατὸς παρερχόμενος ὡς ἐπὶ νε-
κροῖς κατὰ τὸ πάτριον ἔθος οἱ μὲν χιτωνίσκους βί-
κωντες ἐκάλυπτον, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι τῶν προσόντων,
καὶ κρεῶν δὲ μέρη καὶ ἄρτου, ἐπέβριπτον· καὶ
ὡτὼ παρῆλθεν ὁ στρατὸς. Οἱ δὲ τῷ μέλιτι καρ-
βήτες μάλιστα ἀνίστανται, κοράκιων μὲν τῶν περὶ τὰ
κρῆα διερχόντων Ῥοδάνην, ἐκείνου δὲ Σινωνίδα δια-
καστήσαντος. Ἀναστάντες οὖν πορεύονται τὴν ἐναν-

insequente Dama ad pratum quoddam Rhodanes
caperetur. Piscator enim quidam pastores indica-
vit, qui quæstionibus torti, pratum illud vix tan-
dem demonstrant. Quo in prato et aurum Rho-
danes repererat, ab inscriptione (60) columnæ, cui
leo insidebat, ostensum.

Hirci quoque spectrum quoddam Sinonica illic
amare cœpit : quæ causa fuit, ut Rhodanes ex eo
prato excederet. Damas vero, repertam ibi Sino-
nidis coronam solatio Garmo submitit. Ipsi fuga
dilapsi, inciderunt in vetulam quamdam in tugu-
rio habitantem, antrunque subeuntes latent, quod
antrum per stadia omnino triginta effossum, fauces
habebat densis ærbusis obstructas. Damas hic
instat, anusque altercatur, sed strictum ut vilit
gladium, exanimata est. Equi quibus vehebantur
Rhodanes atque Sinonide capiuntur, locumque exer-
citus cinxit, in quo se illi absconderant. Disrupto
tum forte unius, qui locum obibat, æreo clypeo, in
superiori defossi antri parte, et per vacuum reso-
nante echo, indicium fit latere nonnullos. Itaque
fossa circumfoditur : et Damas per omnes partes in-
ciamat, ut qui intus erant, audierint, atque ad ab-
ditos speluncæ recessus diffugerint, et ad alterum tan-
dem ejus foramen delaberentur. Illic apum agrestium
examen fodientes (milites) invadit, melle interea in
fugitivos defluente. Apes ipsæ ⁷⁴ ac mel, serpentum
esu, veneno infecta erant ; inde quos illæ ad fossam
pupugerunt, partim labefactarunt, partim etiam oc-
ciderunt. Fame ad hæc Rhodanes atque socia coacti,
cum (hujus quoque aliquid) linxissent, postquam
id in ventrem defluxit, ad viam veluti mortui af-
flicti sunt. Copiæ autem illæ obsidentes, cum ab
apibus illatum bellum sustinere non possent, terga
vertunt, Rhodanemque nihilominus persequuntur :
at dum prostratos quos insequerant vident,
cursu pertranseunt, cadavera revera esse putantes.
In hoc antro crines attonsa est Sinonide, ut iis aqua
ipsis hauriretur, quos reperiens inibi Damas Garmo
nisiit, signum, quo intelligeret, in proclivi esse ut
(fugitivi) capiantur. Stratis utique juxta viam Rho-
dane et Sinonide, tanquam ad mortuos accessit
exercitus : ac patrio more alii quidem vestes projici-
entes operiebant, alii vero aliud quid eorum, quæ
ad manum erant, carni ac panis partem objere-
runt, sicque abscesserunt. Neque vero hi ob mellis
esum veterno capti (61), nisi ægre expergisceban-
tur, dum corvi pro carne inter se pugnantes, Rho-
danem, et hic Sinonida assurgere cogunt. Jæm ita-
que excitata, aliam quam exercitus viam ingrediun-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ τρέπονται καὶ καταλαμβάνονται. ⁶⁷ ἄντρον ζ. ⁶⁸ διαμπερές] cf. Suidas li. v. ⁶⁹ περικαθίσταται ζ.
⁷⁰ τὸς — μυχοῦς ζ. ⁷¹ μελισσῶν ζ. ⁷² κρούσασαι ζ. ⁷³ διαλιχησάμενοι ζ. ⁷⁴ παραρῆρύντες ζ.
⁷⁵ παρὰ Α : περὶ ζ.

NOTÆ.

(60) De leone in cippo lege Inf. Ptolem. Hephest.
col. 190. Habes et in Æsopi Vita repertum ex cippi
inscriptione thesaurum.

(61) Negat tamen eam mellis esse vim Adrian.
Turneb. lib. xxviii, cap. 45.

tur, quo minus si esse, qui quærebantur, agnoscerentur. Inventis deinde asellis duobus, conscendunt ipsi, oneraque imponunt, quæ secum attulerant, ex iis rebus quas velut mortuis exercitus adjecerat. Hinc in diversorium se recipiunt, unde tamen fugientes, juxta plenum forum in aliud diversorium concedunt. Accidit interea fratrum ibi cædes, cujus accusati, post etiam liberantur. Fratrum enim natu major, qui minorem veneno sustulerat, hos quidem accusarat, sed sibi ipsi manus inferendo, omni rursus crimine liberarat. Rhodanes inscius venenum hinc secum aufert; subeuntque post hæc latronis domum, qui in viatores grassabatur, quos et sibi epulandos apponebat. Missi autem huc a Dama milites, postquam latronem comprehenderunt, ignem in ejus domum injecerunt; quo igne et illi comprehensi, ægre admodum mortem evaserunt, per jugulatos et in ignem confectos asinos transitu sibi parato. Visi igitur a militibus noctu, qui domum accenderant, et interrogati quinam essent, umbras se esse eorum, quos latro ille jugulasset, respondent: ita pallore macieque vultus, ac vocis remissione militibus satisfecerunt, terroremque incusserunt. Fugam rursus inde capessentes, 75a in puellam forte ad sepulcrum elatam inciderunt, atque ad spectandum affluenti se turbæ innuiscent. Hic senex Chaldæus propter asiaticas, sepeliri paeliam vetat; aspirare enim ac vivere etiamnum affirmans, ut res ipsa declaravit. Rhodani etiam vaticinans, prædixit aliquando regnatarum. Tumulus ergo puellæ inanis deseritur, multa ibi veste, quæ in sepulcro exurenda fuerat, relicta, cum osculentis ac poculis, quibus Rhodanes cum socia lautius epulati, rapis deinde indumentis quibusdam, sese in eodem sepulcro dormituri collocant. At qui latronis domo ignem injecerant, cum deceptos exorto jam sole se esse animadvertissent, vestigia Rhodanis ac Sinonidis sunt insecuti, rati socios esse latronis. Igitur ad sepulcrum per vestigia delati, cum eos jacere ibi viderent, nihilque moveri (quod somno vinoque sepulti essent) cadavera se videre credebant: neque attigerunt, incerti an eo ferrent vestigia. Discessit inde Rhodanes, fluviumque trajecit, cujus aqua dulcis ac limpida regi (62) quoque Babylonis potum præbebat: ac dum Sinonis ibi vestimenta vendit, quasi sepulcrum expilasset, comprehenditur, et ad Soræchum Soræchi publicani filium, Justi cognomento, pertrahitur, qui regi Garmum mittere eam ob pulchritudinem constituit. Qua de causa fratrum illud venenum Rhodanes atque Sinonis miscent. Mortem enim optabant potius, quam Garmum videre. Soræcho interim ancilla significat, quid Rhodanes et Sinonis molirentur. Clam igitur

A τῶν τραπόμενοι τῷ στρατῷ, ἵνα μᾶλλον λάθωεν μή θντες οἱ διωκόμενοι. Καὶ εὐρόντες θνους δύο ἐπέθυσάν τε καὶ τὰ φορτία ἐπέθεντο, ἔ συνεκεκρίμιστο αὐτοῖς ἀφ' ὧν ὡσεὶ νεκροῖς ἐπέβριψεν ὁ στρατός. Εἶτα καταίρυσιν εἰς πανδοχεῖον, καὶ φεύγουσιν ἐκείθεν, καὶ περὶ πλήθους ἀγορὰν εἰς ἄλλον σταθμὸν καταλύουσι. Καὶ γίνεται τὸ πάθος τῶν ἀδελφῶν, καὶ κατηγοροῦνται φόνου, καὶ [132 H.] ἀφίενται, τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὃς ἀνηρήκει φαρμάκων τὸν ὑστερον, κατηγορήσαντος μὲν, τῆ δὲ οἰκείᾳ ἀναιρέσει ἀθώωσαντος· καὶ λανθάνει Ῥοδάνης ἀνελόμηνος τὸ φάρμακον. Καταίρυσιν εἰς οἰκίαν ληστοῦ τοὺς παροδίτας ληστεύοντος καὶ τούτους ἐκρυπτοῦσι κρυπτομένους τράπεζαν. Καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τοῦ δάμασταλέντων, ἐπεὶ ὁ ληστής συνελήπτο, πῦρ ἐμβάλλεται εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ περιλαμβάνονται τῷ πυρὶ, [240 R.] καὶ διαφεύγουσι μολίς τὸν βλεθρον τῶν ὄνων σφαγέντων καὶ τῷ πυρὶ εἰς διόδον ἐπιταθέντων. Καθωρῶνται νύκτωρ ὑπὸ τῶν τὸ πῦρ ἐμβάλλοντων, καὶ ἀπαρωτηθέντες τίνες εἰεν, Εἰδῶλα τῶν ὑπὸ τοῦ ληστοῦ ἀναιρεθέντων, ἀποκρίνονται, καὶ τῆ ὄχρητητι καὶ λεπτότητι τῆς ὄψεως καὶ τῆ ἀτονίᾳ τῆς φωνῆς ἐπίσαν τε τοὺς στρατιώτας καὶ ἐδειμάτωσαν. Καὶ φεύγουσι πάλιν ἐκείθεν⁷⁵, καὶ καταλαμβάνουσι κόρην ἐπὶ ταφῆν ἀγομένην, καὶ συβρέουσιν ἐπὶ τὴν θείαν· καὶ Χαλδαῖος γέρων ἐπιστάς κωλύει τὴν ταφῆν, ἔμπουν εἶναι τὴν κόρην ἐπὶ λέγων· καὶ ἐδείχθη οὕτως. Χρησμοῦται δὲ καὶ τῷ Ῥοδάνει⁷⁶ ὡς βασιλεύσοι. Καταλιμπάνεται κενὸς ὁ τῆς κόρης τάφος, καὶ πολλὰ τῶν πέπλων, ἃ ἐμελλεν ἐπικαίεσθαι τῷ τάφῳ, εἶτε τε σιτία καὶ ποτά· καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τοῦτοις εὐωχοῦνται, καὶ λαμβάνουσι τινα καὶ τῶν ἀμφίων, καὶ καθεύδουσιν ἐν τῷ τῆς κόρης τάφῳ. Οἱ δὲ τὸ πῦρ τῆ τοῦ ληστοῦ οἰκίᾳ ἐμβάλλοντες, ἡμέρας ἐπιλαβοῦσης ἠπατημένουσ ἑαυτοῦσ ἐγνωκότεσ⁷⁷, ἰδίωκον κατ' Ἰχνη Ῥοδάνουσ καὶ Σινωνίδουσ, συνεργούσ αὐτοῦσ εἰκάζοντες εἶναι τοῦ ληστοῦ· Ἰχνηλατήσαντες δὲ μέχρι τοῦ τάφου, καὶ ἐνδόντες αὐτοῦσ ἐγκειμένους μὲν τῷ τάφῳ, ἀκινήτιζοντες δὲ ἀπὸ ὑπνῶν καὶ οἴων πεπεδημένους, ἔδοξαν νεκροῦσ ὄρεσιν καὶ κατέλιπον, ἀπορούμενοι ὅτι ἐκεῖ τὰ Ἰχνη ἔφεραν. Ἀπαίρυσιν ἐκείθεν οἱ περὶ Ῥοδάνην, καὶ πρώσι τὸν ποταμὸν, γλυκὺν τε θντα καὶ διαυγῆ καὶ βασιλεὶ Βαβυλωνίων εἰς πόσιν ἀνακαίμενον. Καὶ πιπράσκει Σινωνὶσ τὰ ἱμάτια, καὶ συλλαμβάνεται ὡσ τάφον συλήσασα, καὶ ἀναφέρεται εἰς Σόραιχον⁷⁸, ὃσ ἦν Σοραίχου τοῦ τελώνου υἱὸσ, ἐπὶ κλην δὲ αὐτῷ δίκαιου. Καὶ βουλευεται πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ βασιλέᾳ Γάρμον διὰ τὸ κάλλουσ, καὶ κερνάται διὰ τοῦτο τὸ τῶν ἀδελφῶν φαρμάκων Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδει· αἰρετώτερον γάρ αὐτοῖσ ὁ θάνατοσ ἢ Γάρμον ἰδεῖν. Μηνύεται Σοραίχῳ διὰ τῆσ θεραπευίδουσ ἀπερ⁷⁹ εἰς ἔργον ἐμελλε χωρεῖν Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδει· καὶ λαθῶν ὁ Σόραι-

VARIE LECTIONES.

⁷⁵ ἐκείθεν πάλιν ζ. ⁷⁶ Ῥοδάνη A. sic et infra. ⁷⁷ διεγνωκότες ζ. ⁷⁸ Σηραίχ. Suid. v. Ζίνων. ⁷⁹ περ add. A.

NOTÆ.

(62) E solo Choaspæ fluvio aquam libere solitum Persarum regem ex Herod. I, et Ctesia Cnidio notavit Atheæus Dipnoso II. Ex maximis autem et lon-

gnisq; fluminibus petitam cum thesauris recondere observatæ Dione Plut. in Alexand. Vide Brissou. Persic. lib. 1.

χος τὸ τοῦ θανάτου μὲν φάρμακον κενοί, πληροὶ δὲ ἄλλοις φάρμακον· καὶ πίνοντας καὶ ὑπνούντας λαβὼν ἐφ' ἄρμαμάξης ἤλαυνε πρὸς βασιλέα. Πλησιαζόντων δὲ Ῥοδάνης ἐνυπνίῳ⁸⁰ δειματοῦται καὶ βοᾷ καὶ ἐξανιστᾷ Σινωνίδα· ἡ δὲ εἴπει αὐτῆς τὸ στέφρον πλήττει. Καὶ ἀναπυθάνεται τὰ κατ' αὐτοὺς ἅπαντα Σάραχος, καὶ λαβόντας πίστεις ἀπαγγέλλουσι, καὶ λύει αὐτοὺς, καὶ ὑποδείκνυσι τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐν τῇ νησίδι, ἐν ᾧ ἔμαλλε καὶ τὸ τραῦμα ἢ Σινωνίδος θεραπευθῆσθαι.

Ἡ ἐν παρεκβολῇ δὲ διηγέται καὶ τὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς νησίδος, καὶ οὗτις ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις περιρρέοντες αὐτὴν ποιοῦσι νησίδα, καὶ [133 H.] οὗτις ἡ τῆς ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἱερεῖα τρεῖς ἔσχε παιδας, Εὐφράτην καὶ Τίγριν καὶ Μεσοποταμίαν, αἰσχρὰν τὴν ἔψιν ἀπὸ γενέσεως, ὑπὸ δὲ τῆς Ἀφροδίτης εἰς κάλλος μετασκευασθείσιν. Δι' ἣν καὶ ἱερεῖα τῶν ἱεραστῶν γίνεται, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτοῦς· Βόχορος⁸¹ ὁ κρίνων ἦν, κριτῶν κατ' ἐκείνουσιν καιροῦ ἄριστος. Ἐκρίνοντο δὲ καὶ ἡριζοῦν οἱ τρεῖς, οὗτις τῶν μὲν ἢ Μεσοποταμία τὴν φιλίαν ἐξ ἧς ἔπειν ἔβασκε, τῶν δὲ τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐξ ἀνθέων ἀπελομένη στέφανον περιέθηκε, [241 R.] τὸν δὲ ἐφίλησε. Καὶ τοῦ φιληθέντος κρίσει νικήσαντος οὐδὲν ἔλαττον αὐτῶν ἢ ἱερεῖα ἔκμαζεν, ἕως ἀλλήλους ἀνεῖλον ἐρίζοντες. Λέγει οὖν ὡς ἐν παρεκβολῇ περὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἱεροῦ, καὶ ὡς ἀνάγκη τὰς γυναῖκας ἐκείσε φοιτῶσας ἀπαγγέλλειν δημοσίᾳ τὰ ἐν τῷ ναῷ αὐτῶν ἄρματα ἐνεῖρα. Ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ Φαρνούχου καὶ Φαρσίριδος καὶ Ταναίδος, (ἀφ' οὗ καὶ Ταναῖς ὁ ποταμός), λεπτομερῶς διεξέρχεται, καὶ οὗτις τὰ περὶ τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τοῦ Ταναίδος τοῖς κατοικοῦσιν Ἀφροδίτης μυστήρια Ταναίδος καὶ Φαρσίριδος εἰσιν. Ἐν δὲ τῇ προειρημένῃ νησίδι ῥόδων ἐνεραγῶν ὁ Τίγρις τελευτᾷ· καθαρὸς γὰρ τοῖς τοῦ ῥόδου φύλλοις εἶσι συνεπυγμένους⁸² οὖσιν ὑπεκάρητο. Καὶ ἡ τοῦ παιδὸς⁸³ μήτηρ ἤρως παίδεται γενέσθαι τὸν υἱὸν ἐκτραγέυσασα. Καὶ διεξέρχεται ὁ Ἰάμβλιχος μαγικῆς εἰδή, μάγον ἀκρίδων καὶ μάγον λέόντων καὶ μάγον μῶν⁸⁴· ἐξ οὗ καλεῖσθαι καὶ τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μῶν (πρώτην γὰρ εἶναι τὴν τῶν μῶν μαγικὴν). Καὶ μάγον δὲ λέγει χαλᾶζης καὶ μάγον ὄρεων, καὶ νεκρομαντίας⁸⁵ καὶ ἐγγαστριμβουθ, ὃν καὶ, φησιν, ὡς Ἕλληνας μὲν Εὐρυκλέα λέγουσι, Βαβυλώνιοι δὲ Σαρχούραν ἀποκαλοῦσι. Λέγει δὲ καὶ ἐαυτὸν Βαβυλώνιον εἶναι ὁ⁸⁶ συγγραφεὺς, καὶ μαθεῖν τὴν μαγικὴν, μαθεῖν δὲ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἐκμάζειν ἐπὶ Σοσίμου τοῦ Ἀχαιμενίδου τοῦ Ἀρσακίδου, ὃς βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων βασιλέων, γέγονε δὲ ὁμοῦ καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τῆς ἐν Ῥώμῃ, καὶ ὑπατοῦ δὲ, εἶτα καὶ βασιλεὺς πάλιν τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. Ἐπὶ τούτου γοῦν ἐκμάσαι φησιν⁸⁷ ἐαυτὸν. Ῥωμαίων δὲ διαλαμβάνει βασιλεῦσιν Ἀντωνίων.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ἐν ὑπνῷ ζ. ⁸¹ Βόχορος] ἢ Βόρχορος A post erasam nescio quid. Βόρχορος ἢ Βόρχορος ζ. ⁸² συνεπυγμένους ζ. ⁸³ παῖδος δὴ μήτηρ ζ. ⁸⁴ νεκρομαντίας ζ. ⁸⁵ ὁ add. A. ⁸⁶ φησιν ἐκμάσαι ζ.

NOTÆ.

(63) Vide Photii epistol. 1, 2, inf. et Delrium *De magia*, lib. 4, cap. 2, quæst. 6.

PATROL. GR. CIII.

11

guisse affirmat, cum Romæ imperium Antoninus A
 (64) haberet. Qui cum Verum imperatorem fratrem simul et generum (suum) mitteret cum Vologæso Parthorum rege bellum gesturum, tum prædixisse et bellum hoc esse oriturum, et quando debellandum esset. Addit Vologæsum quidem ultra Euphratem ac Tigrim flumina victum fugisse, Parthorum vero regionem in Romanorum ditionem concessisse.

Tigris et Euphrates [sacerdotis illius] filii, 76 a
 persimiles invicem erant, et Rhodanes utrosque forma referebat. Post alterum igitur illum filium, per rosam, uti diximus, enectum, Rhodanes in insulam una cum Sinonide trajecit : et mater Rhodanem aspiciens, inelamat natum suum extinctum revixisse, filiamque pone subsequi eum jubet. Dissimulat hæc Rhodanes, insulanorum simplicitatem ludificans. Damas interea, quæ Rhodani accidissent, quæque Soræchus cum illo gessisset, iudicio cognovit. Index vero ac delator medicus ille fuit, quem Soræchus, ut Sinonidis vulnus curaret, clam submiserat. Capitur hoc nomine Soræchus, et ad Garmum adducitur. Mittitur et delator cum Damæ litteris, ad Veneris sacerdotem, quibus Sinonida comprehendere jubetur. Medicus ergo sacræ insulæ flumen permeans, seipsum de more camelo appendit, litterasque [jumentum] dextræ auri imponit. Verum delatore illo fluminis undis merso, camelus ad insulam adnatavit, ubi Rhodanes rem totam didicit, sublata e jumentum aure Damæ epistola. Quare fuga inde se proripiunt, occurruntque Soræcho ad Garmum regem ducto, et una in hospitium divertunt. Ibi noctu Rhodanes auri cupiditate injecta, facile persuadet, Soræchi ut custodes jugulentur. [Quo facinore perpetrato,] fugit cum his Soræchus, mutuum hanc prioris suæ beneficentiæ mercedem nactus. Porro Damas comprehendit Veneris sacerdotem, et de Sinonide quæstionem instituit : atque ubi tandem sententia condemnatus est senex, ut e sacerdote carnifex efficiatur, mores quoque carnificis ac consuetudines Euphrates discit. Pater, idemque sacerdos Euphratem pro Rhodane habet appellatque. Fugit et soror Euphratis Mesopotamia. Dein ad Sacan Euphrates ipse adducitur, interrogaturque de Sinonide : pro Rhodane enim habebatur, atque examinabatur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captum esse Rhodanem, captandam quoque propediem Sinonida. Euphrates enim quasi Rhodanes esset, in iudicio respondet, Sinonida, dum ipse eaperetur, fugisse. Coactus nimirum et ipse Sinonida appellare sororem suam Mesopotamiam.

Rhodanes iuterim et Sinonidis una cum Soræcho in fugam versi agricolæ tugurium subeunt, cui filia erat elegantis forma, nuper admodum viduata viro,

nov. Καὶ ὅτε Ἀντωνίνος, φησὶν, Οὐῆρον⁸⁷ τὸν αὐτοκράτωρα καὶ ἀδελφὸν καὶ κηδεστὴν ἔπεμψε Βολογαίσω τῷ Παρθυαίῳ πολεμήσοντα, ὡς αὐτὸς τε προεῖποι καὶ τὸν πόλεμον, ὅτι γενήσεται, καὶ ὅποι⁸⁸ τελευτήσοι⁸⁹. Καὶ ὅτι Βολόγαισος μὲν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν ἔφυγεν, ἡ δὲ Παρθυαίων γῆ Ῥωμαίοις ὑπήκοος κατέστη.

Ἄλλ' ὁ γὰρ Τίγρις καὶ Εὐφράτης οἱ παῖδες ἐμπερεῖς ἀλλήλοις ἦσαν, καὶ Ῥοδάνης ἀμφοτέροις. Τοῦ δὲ παιδὸς, ὡς περ ἔφημεν, τῷ ῥόδῳ τελειωθέντος, Ῥοδάνης πρὸς τὴν νησίδα ἅμα Σινωνίδι περαιούται, καὶ βοᾷ ἢ μήτηρ τὸν τεθνηκότα αὐτῆς υἱὸν ἀναβιῶναι, εἰς τὸν Ῥοδάνην ὁρῶσα, καὶ κόρην αὐτῷ ἐκείθεν⁹⁰ ἔπεσθαι· συνυποκρίνεται Ῥοδάνης ταῦτα, τῆς τῶν νησιωτῶν κατεντροφῶν εὐθείας. Μηνύεται Δάμας τὰ περὶ Ῥοδάνην, καὶ ὅσα Σόραιχος περὶ αὐτοῦ ἐπραξε· [244 R.] μηνυτῆς δ' ἦν αὐτὸς ὁ ἐατρὸς, ὃν ὁ Σόραιχος κρύφα πέμψας τὸ τῆς Σινωνίδος [134 H.] ἐθεράπευσε⁹¹ τραῦμα. Συλλαμβάνεται διὰ⁹² τοῦτο Σόραιχος, καὶ ἄγεται ἐπὶ Γάρμον. Ἀποστέλλεται καὶ αὐτὸς ὁ μηνυτῆς γράμμα Δάμα ἐπιφερόμενος πρὸς τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερεῖα, ἐφ' ᾧ συλλαβεῖν τοὺς περὶ Σινωνίδα. Διαθαίνει τὸν⁹³ ποταμὸν ὁ ἱατρὸς τῆς Ἰσραῆς ἑαυτὸν, ὡς ἔθος, ἐξαρτήσας καμήλου, τὸ δὲ γράμμα τῷ δεξιῷ παρενθεὶς τῶν ὠτων· καὶ τέλος ὁ μηνυτῆς ἐναποπνίγεται τῷ ποταμῷ, διαθαίνει δὲ πρὸς τὴν νησίδα ἢ κάμηλος, καὶ πάντα μαυθάνουσιν οἱ περὶ Ῥοδάνην, τὸ τοῦ Δάμα γράμμα τῶν ὠτων ἀνελόμενοι τῆς καμήλου. Θεύγουσιν ἐκεῖθεν διὰ τοῦτο, καὶ συναντῶσιν ἀγόμενον Σόραιχον ἐπὶ Γάρμον, καὶ καταλύουσιν ἅμα ἐν πανδοχείῳ. Καὶ τῇ τοῦ χρυσοῦ ἐπιθυμίᾳ νύκτωρ ἀναπέθει Ῥοδάνης, καὶ ἀναιροῦνται οἱ Σοραίχου φύλακες, καὶ φεύγει σὺν αὐτοῖς Σόραιχος, ἀμοιβὴν εὐρῶν τῆς προὑπαρξάσης εὐεργεσίας. Συλλαμβάνει Δάμας τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερεῖα, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος, καὶ τέλος κατακρίνεται δῆμιος γενέσθαι ἀντὶ ἱερέως ὁ πρεσβύτερος· καὶ τὰ περὶ τὸν δῆμιον ἔθη καὶ νόμιμα. Συλλαμβάνεται Εὐφράτης, ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἱερεὺς, ὡς Ῥοδάνην αὐτὸν ὑπολαβὼν, οὕτως ἐπεκάλει· καὶ φεύγει Μεσοποταμίᾳ ἢ ἀδελφῇ. Καὶ πρὸς τὸν Σάκαν ἀπάγεται Εὐφράτης, ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος· ὡς γὰρ Ῥοδάνης ἠτάζετο. Καὶ ἀποστέλλει Σάκας πρὸς Γάρμον ὅτι Ῥοδάνης συνελήφεται καὶ Σινωνὶς συλληφθήσεται· ὁ γὰρ Εὐφράτης, ὡς Ῥοδάνης κρινόμενος, ἔφη τὴν Σινωνίδα συλλαμβανομένου αὐτοῦ πεφευγένας⁹⁴, Σινωνίδα καλεῖν κάκεινος ἐκδιδασόμενος τὴν ἀδελφὴν Μεσοποταμίαν.

Ἵτι οἱ περὶ Ῥοδάνην καὶ Σινωνίδα φεύγοντες ἅμα Σοραίχῳ καταίρουσιν εἰς γεωργοῦ· τῷ δ' ἦν κόρη, θυγάτηρ καλῆ τῆν ἔβην, ἄρτι χηρωθεῖσα καὶ τῇ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ Οὐῆρον Casanbonnis : οὐκρον ζ. ⁸⁸ ὅποι A : ὅτι πολ ζ. ⁸⁹ τελευτήσει ζ. ⁹⁰ ἐκεῖθεν Δ : ἐθήκεν ζ. ⁹¹ ἐθεράπευε ζ. ⁹² διὰ A : δὲ ζ. ⁹³ τὸν] δὲ τὸν ζ. ⁹⁴ διάπεφευγένας ζ.

NOTÆ.

(64) M. Aurel. Antoninus Philosophus.

πρὸς τὸν ἄνδρα εὐνοία τὰς τρίχας περιχειραμένη. **A** Πέμπεται αὐτῆ τῆς ἀλύσεως τῆς χρυσοῦς ἀπεμπολη-
σαι, ἦν οἱ περὶ Ῥοδάνην ἐκ τῶν δεσμῶν ἐπεφέροντο·
καὶ ἀπεισι πρὸς τὸν χρυσοκόμον ἢ τοῦ γεωργοῦ θυγά-
τηρ. Καὶ ἰδὼν ἐκεῖνος τὴν τε θῆν τῆς κόρης καλὴν
καὶ τῆς ἀλύσεως τὸ μέρος, ἧς αὐτὸς ἐργάτης ἐτύγ-
χανε, καὶ τὴν κόρην περιηρημένην, ὑπονοεῖ Σιωνί-
δα εἶναι, καὶ πέμψας πρὸς Δάμαν καὶ λαδῶν⁶⁶
φύλακας ἀπερχομένην ἐφύλαττε κρύφα. Ἡ δὲ, ὑπο-
νήσασα τὸ πρατόμενον, φεύγει εἰς Ἐρμηον κατά-
λυμα· ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ τῆς κόρης τῆς ἐπικαλουμέ-
νη.⁶⁷ Τροφίμης καὶ τοῦ δούλου τοῦ ἔραστοῦ καὶ φε-
νώως, καὶ τοῦ κόσμου τοῦ χρυσοῦ, καὶ αἱ ἔχθεσμοι⁶⁸
τοῦ δούλου πράξεις, καὶ τὸ ἑαυτὸν ἐπισφάξαι, καὶ τὸ
αἱματωθῆναι τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα τοῖς τοῦ
ἑαυτῶν⁶⁹ διαχρησθέντων αἱμασι, καὶ ὁ τῆς κόρης διὰ
ταῦτα φόβος καὶ ἡ φυγῆ, καὶ ἡ ἔκστασις τῶν φυλά-
κων καὶ φυγῆ, καὶ ἡ πρὸς τὸν πατέρα τῆς κόρης
ἔριξις καὶ διήγησις τῶν συγκυρησάντων, καὶ φυγῆ
ἐκεῖθεν τῶν περὶ Ῥοδάνην, καὶ πρὸς τούτων⁷⁰ γράμμα
πρὸς Γάρμον τοῦ χρυσοκόμου ὅτι Σιωνίς εὐρηται·
καὶ ἦν πίστις ἡ ἐξωνηθείσα ἄλλοις πεμπομένη καὶ
τὰ ἄλλα, ἃ περὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα ὑπο-
ωστάετο. Ῥοδάνης [135 H.] ἀπὸ τῶν ἐφ' ᾧ φεύγειν
φύλαξ τὴν κόρην τοῦ γεωργοῦ, καὶ ἀνάπτεται εἰς ὄρ-
γην Σιωνίς διὰ τοῦτο, εἰς ὑπόνοιαν μὲν πρῶτον
ἐριγμένη τοῦ φιλήματος, [245 K.] ἔπειτα καὶ ἀπὸ
τῶν τοῦ Ῥοδάνου χειλέων ἀφελομένη τὸ αἷμα, ὃ
φιλήσας αὐτὴν περιεκέχριστο, εἰς ἰσχυρὰν πίστιν
καταστάσα⁷¹. Ζητεῖ διὰ τοῦτο Σιωνίς τὴν κόρην
ἀναλεῖν, καὶ ὑποστρέφειν πρὸς αὐτὴν ἠπειγέτω καθά-
περ τις ἐμμανθῆς· καὶ συνέπειτα Σόραιχος, ὅπει μὴ
κατασχεῖν τῆς μανιώδους ὁρμῆς ἰσχυε. Καὶ κατ-
αίρουσιν εἰς πλουσίον τινός, τὸ ἦθος δὲ ἀκολάστου,
Σήταπος αὐτῷ ὄνομα, ὃς ἐρᾷ τῆς Σιωνίδος καὶ
πειρᾷ· ἡ δὲ ἀντερᾶν ὑποκρίνεται, καὶ μεθυσθέντα
τὸν Σήταπον κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀρχὴν
τοῦ ἔρωτος ἀναίρει ξίφει. Καὶ ἀνοῖξαι καλεῖσασα τὴν
ἐβλίον, καὶ τὸν Σόραιχον ἀγνοοῦντα τὸ πρᾶχθὲν κα-
ταλειπούσα, ἐπὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ κόρην ἠλαύνετο.
Σόραιχος δὲ, τὴν ἐξοδὸν αὐτῆς μαθὼν, ἐδίωκεν ὀπίσω,
καὶ καταλαμβάνει ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν Σητά-
που ζούλων, ὡς ἦν μισθωσάμενος, ἵνα κωλύσῃ τὴν
σφαγὴν τῆς τοῦ γεωργοῦ κόρης· καταλαβὼν δὲ ἀνα-
λαμβάνει εἰς τὴν ἀρμάμαξαν (παρεσκευαστο γὰρ καὶ
τούτο) καὶ ἀπελαύνει ὀπίσω. Ὑποστρεφόντων δὲ αὐ-
τῶν οἱ τοῦ Σητάπου θεράποντες, ὅπει τὸν δεσπότην
ἀνηρημένον ἐθεάσαντο, ἀπήνησαν ὠργισμένοι, καὶ
ἐπιλαβόντες Σιωνίδα καὶ δῆσαντες, ἦγον ἐπὶ Γάρ-
μον ὡς ἀνδροφόνου κολασθησομένην. Καὶ Σόραιχος
ἦν ἄγγελος Ῥοδάνει τῶν κακῶν, κόνιν τε κατὰ τῆς
κεφαλῆς πασάμενος καὶ τὸν κἀνδυν περιεβρῆγγμέ-
νος⁷². Καὶ Ῥοδάνης ἀναίρειν ἑαυτὸν ὀρμᾷ⁷³· ἄλλ'

A 76 b ejusque desiderio crines attonsa. Nam torquem
illam auream vendere mittitur, quam e vinculis
Rhodanes atque Sinonidis attulerant. Verum ad au-
rifabrum agricolæ filia ut venit, puellæ hic venu-
stata, et torquis parte, quam ipse fabricasset, de-
tousaque coma conspecta, ipsam esse Sinonida
suspicitur. Mittit igitur ad Damam, assumptisque
custodibus, abscedentem puellam clam observat.
Illa, quid ageretur suspicata, in desertum se recipit
domicilium : ubi et illa, quæ de puella quadam
Trophima nomine, et de servo amante, atque homici-
cida, itemque de mundo muliebri aureo narrantur,
contigerunt : nefanda insuper illa servi facinora,
quando et manus ille sibi intulit, ut rustici filia san-
guine aspersa metuque percussa, fugerit, territis
æque, et in fugam versis custodibus. Ad patrem
itaque filia reversa, narrat ea quæ acciderant.
Quare fugam inde capessit Rhodanes. Litteræ autem
ante hæc ad Garmum ab aurifabro missæ fuerant
de reperta Sinonide : Ademque fecerat, cum tor-
ques empta, atque ad eum missa, tum cætera quæ
de rustici ille filia suspicando cogitaret. Rhodanes
hic, dum fuga sibi consulturus discedit, oculum
rustici filix offert. Quomobrem ira Sinonidis incanduit,
dum in suspicionem primum venit basii, quæ deinde
suspicio (quando ex Rhodanis labiis detersit san-
guinem, qui puellam osculando ei adhæserat) magis
etiam est confirmata. Hinc interimere vult rusti-
cam puellam Sinonidis, retroque ad illam sese con-
tulit, furenti similis. Soræchus, quia furibundum
ejus impetum refrenare non posset, insequitur;
succeduntque in domum divitis quidem hominis,
sed perditis moribus, cui Setapo nomen. Hic Sino-
nidis amore captus, pergat eam sollicitare, et illa,
redamare se ingens, ebrium Setapum noctu, et in
amoris initio, ferro conficit; domum deinde sibi
aperiri illa jubet, et rei gestæ ignarum Soræchum
ibi relinquens, ad rustici filiam properat. Verum
cognito Soræchus ejus discessu, pone sequitur, comi-
tesque secum ducit de Setapi servis aliquot, quos
ut agricolæ filix cædem prohiberet, mercede con-
duxerat. Assecutus igitur eam carpento imponit
(nam et hoc sibi paraverat) **77 a**, ac retro reverti-
tur. Redeuntibus autem illis, cæteri servi Setapi,
qui jam interfectum herum deprehenderant, furi-
bundi accurrunt, captamque Sinonida, et vinculis
colligatam, ad Garmum veluti homicidii ream,
pœnasque daturam ducunt. Soræchus ergo, pulvere
aspersus caput, et (65) Persiæ involutus tunicæ, ad
Rhodanem infortunium refert. Ad quæ certe Rho-
danes necem sibi conscivisset, ni Soræchus obsti-
tisset, Garmus interim, acceptis Sacæ litteris de
capto Rhodane, et ab aurifabro de Sinonide retenta,

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ λαδῶν A : ἀνελών C. ⁶⁷ καλουμένης C. ⁶⁸ αἱ ἔχθεσμοὶ τὰς ἐχθέσμους A. ⁶⁹ ἑαυτοῦ διαχειρισ-
μένου C. ⁷⁰ πρὸς τούτοις A. ⁷¹ πίστιν καὶ καταστ. C. ⁷² περιεβρῆγγμένος C. ⁷³ ὀρμᾷ A : τολμᾷ C.

NOTÆ.

(65) τὸν κἀνδυν περιεβρῆγγμένος Vide Polluc., Bayf. et ante alios doctiss. Brisson. Persicorum 1 et 111.

bellumque cum Carmi exercitu gesserit ac vicerit; **A** sed hæc post evenerunt. Verum quo tempore ad patibulum Soræchus ducebatur, eodem et Rhodanes ab ipso Garmo coronato atque saltante, ad priorem illam crucem iterum ductus est, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius se ingurgitat, et choream circa crucem una cum tibicinis mulieribus ducens, lætus sese oblectat, litteræ a Saca missæ Garmō redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adulescenti nuptui data. Quo nuntio Rhodanes pendens exhilaratus est: at Garmus ad inferendum sibi necem ruebat: sustinuit tamen, ac mox Rhodanem invitum a cruce, in qua mori maluisset, liberum dimisit, militaribusque ornatum insignibus, ejus belli quod adversus Syriæ regem movebat, imperatorem creat, tanquam amantem adversus rivalem. Sic blande, sed simulate, acceptus a Garmō est. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperavit, si forte victoria potuit, Sinonida vivam cepissent, Rhodanem ut interficerent. Vicit vero Rhodanes, et suam Sinonida recuperavit, ac Babyloniis imperavit. Quod et hirundinis augurium antea denuntiabat. Ipso enim præsentem Garmō, cum is **78b** Rhodanem mitteret, et aquila hanc insectatur, et milvus, at licet aquila unguis illa effugerit, a milvo tamen rapta est. Atque hic sedecim (69) librorum finis est.

XCV.

Joannis Scythopolitæ Contra Eutychianos libri XII.

Lectus est Joan. Scythopolita (70) scholasticus, **C** *Adversus Ecclesiæ desertores, sive, Contra Eutychem, et Dioscorum, ejusdemque sectæ asseclas*, qui in duabus naturis prædicare Christum recusabant. Rogaverat opus hoc conscribi patriarcha quidam, cui Juliano nomen (71): quod et libris duodecim absolutum est. Scriptoris autem oratio clara est ac pura, verbisque utitur historico stylo accommodatis. Contra hæresim præterea neque languide pugnat, neque sacræ Scripturæ abutitur testimoniis: ac ne logicas quidem, ubi illæ ad rem ipsam pertinent, disputationes prætermittit. Ipse vero auctor hujus sectariorum scripti, in quem Scythopolita scribit, nomen suum tegit, titulo duntaxat hoc operi callide (72) præfixo: *Adversus Nestorium*, ut ipsa nimirum libri inscriptione simpliciores furtim ad legendum alliciat. Fortasse Basilii Cilix est auctor, qui post etiam dramaticum, et dignum sua religione Dialogum contra Joannem composuit.

τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκδιδάσκοντο. Καὶ κατὰ μικρὸν ἐλκυσας ἐβίβουν ¹⁹ ὥστε σφῶν ἠγεῖσθαι βασιλέα, καὶ πολεμεῖ στρατὸν ²⁰ Γάρμου. καὶ νικᾷ, ἀλλ' ὕστερον ταῦτα· ὅτε δὲ Σόραχος ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐπέμπετο, τότε καὶ Ῥοδάνης ὑπ' αὐτοῦ Γάρμου ἐστεφανωμένου καὶ χορσύνοντος ἐπὶ τὸν πρότερον σταυρὸν πάλιν ἤγετο καὶ ἀνεσταυροῦτο, καὶ Γάρμος μεθύων ἅμα καὶ χορεύων περὶ τὸν σταυρὸν σὺν ταῖς αὐλητρίσιν ἔχαιρέ τε καὶ εὐφραίνεται. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Σάκας πρὸς Γάρμον γράμμα ²¹, πέμπει, ὡς Σινωνίδης τῷ Σύρων βασιλεῖ, μειρακίῳ ὄντι, γαμεῖται· καὶ Ῥοδάνης ἀνωθεν ἔχαιρε, Γάρμος δὲ ²² ἑαυτὸν ἀνελεῖν ὤρμησεν. Ἐπισχῶν δὲ κατὰγει Ῥοδάνην ἄκοντα τοῦ σταυροῦ (Θανεῖν γὰρ μᾶλλον ἤρεῖτο) καὶ κοσμεῖ στρατηγικῶς, καὶ πέμπει τοῦ πολέμου, ὃν πρὸς τὸν τῶν Σύρων ἀνεκίνει βασιλέα, στρατηγὸν ὡς ἔραστην κατὰ τοῦ ἀντεραστοῦ, καὶ φιλοφρονεῖται ὑπόουλως, καὶ γράμμα κρύφιον ²³ γράφει τοῖς ὑποστρατήγοις, εἰ νίκη γένηται καὶ συλληφθῆ Σινωνίδης, ἀναιρεθῆναι Ῥοδάνην· Ῥοδάνης δὲ καὶ νικᾷ καὶ τὴν Σινωνίδα ἀπολαμβάνει, καὶ βασιλεύει Βαβυλωνίων ²⁴. Καὶ τοῦτο χελιδὼν προμηνύει· ταύτην γὰρ, ὅτε παρῆν Γάρμος καὶ συνεξέπεμπε Ῥοδάνην, ἀετὸς ἐδίωκε καὶ ἰκτίνος· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀετὸν ἐξέφυγεν, ὁ δὲ ἰκτίνος ταύτην ἤρπασεν. Ἐν οἷς ὁ ²⁵ ις' λόγος ²⁶.

L'E.

Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ κατὰ Εὐτυχιανιστῶν.

C Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικῶ κατὰ τῶν ἀποσχιστῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἧτοι κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκοροῦ καὶ τῶν τὰ δμοία φρονοῦντων καὶ ἀθετούντων ἐν δύο φύσεσι τὸν Χριστὸν κηρύσσων. Ἀξιοὶ δὲ τὴν συγγραφὴν ἀρχιερεὺς τις ὄνομα Ἰουλιανὸς συνταγήναι ²⁷· ἐν τόμοις δὲ ἀπαρτίζεται δυοκαίδεκα. Ἔστι δὲ τὸν λόγον ὁ συγγραφεὺς σαφῆς τε καὶ καθαρὸς, καὶ λέξει λόγῳ συγγραφικῶν προπεύσαις χρώμενος, καὶ κατὰ τῆς αἰρέσεως οὐκ ἀσθενῶς ἐπαγωνιζόμενος, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἀποχρώμενος μαρτυρίαῖς μετὰ τοῦ μηδὲ τὰς λογικὰς, [138 H.] ὅσαι τείνουσι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, παρατρέχων ἐφόδους. Ὁ δὲ γε τοῦ τῶν ἀποσχιστῶν συγγράμματος ²⁸ πατήρ, καθ' οὗ καὶ ὁ Σκυθοπολίτης **D** αὐτὸς τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, τὸ οἰκεῖον ἀπέκρυψε ὄνομα, ἐπιγραφὴν κακοῦργον ἐπιθεῖς τῷ γράμματι: *Κατὰ Νεστορίου*, ἵνα τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ συγγράμματος κλέπτειν ἔχοι τοὺς ἀπλουστέρους εἰς ἀκρόασιν. Ἴσως δὲ Βασίλειός ἐστιν ὁ Κλιεξ, ὁ καὶ ὕστερον δραματικὸν καὶ τῆς αὐτοῦ θρησκείας ἐπάξιον κατὰ τοῦ Ἰωάννου Διάλογον συμπλάσας.

VARIAE LECTIONES.

¹⁹ ἐβίβουσαν ἐλκυσεν Α. ²⁰ στρατῶς. ²¹ γράμματα Α. ²² δὲ om. Α. ²³ κρυφῶ Α. ²⁴ Βαβυλωνίωνς. ²⁵ ὁ Α: καὶς. ²⁶ post λόγος in Α lacuna est versuum duodecim et columnarum, quam dicimus, totius. ²⁷ συγγραφήναις. ²⁸ γράμματος.

NOTÆ.

(69) Suidas, *lib. Babyloniorum*, hujus auctoris libros numerat.

(70) Idem ille hic videtur, quem Antiochenæ paræciæ ex Grammatico presbyterum nominat Marc'cellinus, et Gennad. *De script. eccles. cap. 93.*

(71) Antiochenum, putat, illum vult, quem in ipso Fulloni (Petro, inquam, Gnapheo) suffectum tradit Ouph. Panvin. in *Fastis* ad an. Cbr. 460, ex Theod. Lect. lib. i Collect.

(72) Cujus excerptum mox leges cod. 107.

47.

Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Εἰς τὸν Βίον τοῦ Χρυσόστομου.

[252 R.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον, τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἐπιγραφὴν ἔχον, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας· ὅστις δ' ἐστὶν οὗτος, οὐκ ἔχω σαφὲς τι παραστήσαι. Ἔστι μὲντοι τὴν φράσιν ἀπλοῦς καὶ εἰς τὴν ἀλλήν χυδαῖότητα κατενηγεμένος, μῆδὲ, τοῦτο δὴ τὸ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας, τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύνταξιν ἠκριθωμένος. Λέγει ἔτι ἐκ τοῦ Παλλαδίου (ἐπίσκοπος δὲ ὁ Παλλάδιος, καὶ ἐλογοικῶ τύπῳ καλῶς τε καὶ ἐσπουδασμένως τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο), ἐκ τοῦ ὄν τούτου φησὶ καὶ Σωκράτους καὶ διαφόρων ἄλλων τὴν ἱστορίαν ἀναλεξάμενον ²⁵ εἰς ἕν συναθροίσασθαι.

Φησὶν οὖν τὸν μέγαν Ἰωάννην παῖδα γενέσθαι Βασίλειου καὶ Ἀνθοῦσης· ἐπιφανεῖς δὲ οὗτοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ἕλληνας δὲ αὐτοὺς τὴν θρησκείαν ὄντας· ὁ δὲ Ἀρμενίας Μελέτιος, τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐγκαταστάς ²⁶ Ἐκκλησίᾳ, ἐμύσησέ τε καὶ τοῦ σωτηριώδους μετασχεῖν βαπτίσματος κατηξίωσε, τὸν υἱὸν πρότερον μυσταγωγῆσας καὶ βαπτισάμενος ²⁷. Παραδίδεται πάλιν ὁ μέγας Ἰωάννης φοιτῆν εἰς διδασκάλου. Εἰς ἄκρον δὲ ταπεινοφροσύνην ²⁸ ἐκ παιδὸς ἤσκει· διὸ οὐδὲ παῖδα, οὐδὲ εἰκὸς τοῦ πλούτου καὶ δόξης περιβραβεύμενος, μαλακίζεσθαι, οὐ μὲν οὖν οὕτε ²⁹ τούτους αὐτῷ παρέπεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἰππάζεσθαι ἠνείχστο. ἔτα ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰ μὲν γραμματικὰ καὶ ῥητορικὰ περὶ Λιδάκιον φοιτῶν ἐπαίδευστο, περὶ Ἀνδραγάθου δὲ τὰ φιλοσοφικά. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς οὗ πάνθους ἦν τῇ μητρὶ παραμύθιον, πάντων ἀπερχόμενος παιγνίων τε καὶ ἡδονῶν, μόνοις δὲ προσανακείμενος τοῖς μαθήμασι.

Ἀπαίρει γοῦν πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰ λείποντα προλαβεῖν καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντας ὑπερβαλλόμενος ³⁰ διεφθονήθη Ἀνθεμίῳ, ὃς τηλικῶδα ἱερεὺς Ἀθηναῖς ἐχρημάτιζε καὶ πρῶτος τῶν ἐκεῖ σοφῶν ἱεροῖς. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἑπαρχος ³¹ (Δημοσθένης ἱερὰ αὐτῷ) μετακαλεῖται πολυτελῶς τὸν σοφὸν Ἰωάννην· ὁ δὲ λίαν εὐτελῶς παραγίνεται. Καὶ λόγου βαγύντων μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ Ἀνθεμίου, κραταὶ ὁ Ἰωάννης τῇ τε σοφίᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ. Καὶ πρῶτον αὐτῷ ³² ἐπιτελεῖται τότε θαῦμα, τὸ ³³ τὸν Ἀνθέμιον δαιμονίῳ τε ἀλῶναι καὶ ἀπαλλάττειν γλώσση καὶ εὐχῇ Ἰωάννου· ὃς καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ ἐβαπτίστατο.

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ nonne ἀναλεξάμενος? ²⁶ συγκαταστάς ζ. ²⁷ malim βαπτίσας. ²⁸ ταπεινοφροσύνης ζ. ²⁹ οὐδὲ ζ. ³⁰ ὑπερβαλλόμενος cogg. A : ὑπερβαλλόμενος ζ. ³¹ ἑπαρχος ζ. ³² αὐτῷ om. A. ³³ τὸ add. A.

NOTÆ.

(73) Integras nobis Parisiis Latine dedit Godefrid. Tilmannus, an. 1557. Eisdem integro pæne libro ⁷⁴ xii diligenter persecutus etiam est Nicephorus Laëstus. Vide quoque Metaphrasten, et Theodoretum lib. v, cap. 27, cum seqq. atque inprimis Illustris. Baronii card. *Annal.* iv.

(74) Ego illum puto, qui S. Joan. Eleemosynario ⁷⁵ accessit circa an. Chr. 620. Et vero B. Joan. Damasceno priorem satis constat, cum is ex hac vita (non expresso scriptoris nomine) adducat historiam

A XCVI.
Georgius episc. Alexandriæ, De vita B. Chrysostomi.

Lectus liber Georgii episc. Alexandriæ hac inscriptione : *Res B. Chrysostomi* (73). Qui vero hic Georgius sit (74), non habeo certo affirmare. Dicitio certo simplex in humilem admodum stylen delabitur : neque saltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum verborumque accuratam adhibet constructionem. Refert autem ex Palladio episcopo (75), qui dialogi forma pulchre ac studiose Chrysostomi res conscripsit, itemque ex Socrate (76), aliisque nonnullis, historiam a se collectam.

B Magnus igitur Joannes (77), nobilissimus, apud Antiochiam, parentibus, Secundo atque Anthusa natus est. Meletius vero Armenus, qui Antiochenæ tunc Ecclesiæ præerat, salubri hos doctrina (cum gentium antea cultum sectarentur) informavit, et salutifero ^{79a} baptismatis lavacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius instituto atque baptizato. Joannes itaque ludum frequentare litterarium iussus. Jam inde a puero summam modestiam, animique demissionem præferebat. Quamobrem, neque pueros, ut solet, divitiis et gloria affluentibus, emolli, neque hos se consecrari sinebat, sed neque equo vehi sustinebat. Deinde Antiochiæ in grammaticis quidem et rhetoricis Libanio, Andragathio vero in philosophicis operam dedit. Mortuo vero parente, matri in luctu solatium alloquiis attulit, et a ludicris omnibus abstinens, ac voluptate prorsus sibi interdicens, disciplinarum duntaxat studio animum adjuungebat.

Quare Athenas ad uberiorem ingenii cultum profectus, brevi cæteris ita antecellit omnibus, ut et Anthemius, qui tum ibi Minervæ sacerdos erat, illi invideret, et sapientes inter princeps ipse haberetur. Ergo urbis quoque præfectus, Demosthenes nomine, sapientem hunc Joannem multo cum honore ad se vocabat : ad quem ille magna tamen cum animi demissione atque modestia accedebat. Ibi disputatione forte cum Anthemio instituta, superior Joannes evasit, non doctrina modo et intelligentia, sed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum est ibi patratum miraculum, quod Anthemius divina Joannis lingua, et precatioe convictus

de imagine S. Pauli apost. orat. 1, *De imagin.*, sub sine.

(75) Helenopolitano, quem Latine versum habes. tom. I operum B. Chrysost. edit. Paris. cum aliis qui hoc argumentum tractarunt.

(76) Lib. vi, ex quo Niceph. quoque sua, quæ de B. Chrysost. scripsit, hausisse constat.

(77) Niceph. lib. xiii, cap. 2; Socrat. lib. vi, cap. 3.

discesserit, ab ipsomet urbis episcopo postea cum omni familia baptismo tingendus. Præfectus autem, quod pridem baptizatus esset, catechesi instruitur iniquaque omnino hominum paganorum multitudo ad hos accessit. Jam ipse quoque urbis episcopus Joannem ordinare, et pro se episcopum relinquere in animo habebat.

Ea re cognita, clam ille, ac celeriter in patriam adnavigavit, ubi dum juris dicendi auctoritatem ei cives sui mandare vellent, solitariam vitam prætulit, octavum decimum, non amplius, ætatis annum agens. E condiscipulorum adhæso turba, qui eidem præceptor operam dederant, persuasit tunc Theodoro, qui post Mopsuestiæ episcopus fuit, et Maximo Seleuciæ quoque postea episcopo, rejecta vita quæstuarîa ac publica, privatam ac simplicem ut amplecterentur. Plurimum vero (78) Basilio usus est Magno, (non filio alieno, ut alii affirmant) quem et Meletius discipulum ordinavit, et Joannes cæteris in amicitia prætulit. Hic 79b ante Joannem mundo cum valedixisset, ad idem vitæ genus amicuni quoque accessit, quem matris hactenus cura impediabat. Zeno forte tam (79) episcopus Hierosolymis profectus lectorem nunc [nostrum] Antiochenæ Ecclesiæ constituit: cujus et mater post paulo moritur. Patriis ergo ille opibus in egenos distributis, urbeque relicta, in monasterium extra oppidum se dedit, sitque ibi speculum ac norma religiosorum omnium.

Hesychius quidam monachus e Syria, futurorum præcius, duos vidit viros candidis indutos vestibus, quorum alter librum quem tenebat, claves alter Joanni tradiderit. Ille (80) se Petrum apostolum esse dicebat, alter Joannem theologum. Hæc monachis Hesychius narravit, cavens tamen ne qua ad Joannem perferrentur. Ne summam, inquit, ob humilitatem, nostrum monasterium relinquat. Tunc quoque religionis eum exercitationibus vehementer exercitum ferunt, et asceticas præterea orationes conscripsisse.

Sed et miracula in hoc monasterio patravit. Civis enim cujusdam capitis partem alteram dolor usque eo invaserat, ut et dexter oculus deponderet; ille ergo, ad Joannem accedens, sanitatem extemplo recepit. Archelaus præterea quidam, divitiis et auctoritate pollens, lepram in facie nactus, jussus in laeu, unde fratres frigidam biberent, lavare, morbo liberatus est: qui, et facultatibus suis distributis, in eodem illo ubi restitutus erat cœnobio, rehus hujus mundi valedixit: ac præter hunc alii plurimi. Quidam Eucleus nomine, dæmonis improbitate altero amisso oculo, monachis aggregandus venit: qui et a san-

A Κατηχεῖται δὲ καὶ ὁ Ἐπαρχος· πάλαι γὰρ ἦν οὗτος βαπτισθεὶς. Καὶ ἄλλο δὲ πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων προσέδραμεν. Ὁ δὲ τῆς πόλεως [159 H.] ἐπίσκοπος ἔμελλε χειροτονεῖν τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀντ' αὐτοῦ καταλιμπάνειν ἐπίσκοπον. Ὅσαρ γνωὸς ἐκεῖνος, λάθρα καὶ σπουδῇ πρὸς τὴν κατοικίαν ἀπέπλευσε.

Τῆς δὲ πόλεως Ἀντιοχείας ἐπὶ δικανικὴν τάξιν ἀφόντων αὐτὸν, αὐτὸς μᾶλλον πρὸς τὸν μονήρη βίον ἀπέκλινε, δέκατον καὶ ὄγδοον τῆς ἡλικίας ἔτος ἀνῶν. Τῶν δὲ συμφοιτησάντων αὐτῷ εἰς διδασχάλου ³⁸ πείθει τότε ³⁹ Θεόδωρον, ὃς ὕστερον Μοψουεστίας κατέστη ἐπίσκοπος, καὶ Μάξιμον (Σελευκίας δὲ καὶ οὗτος ἐπεσκόπησε) τὸν χρηματιστικὸν βίον διαπτύσαντας ⁴⁰ [253 R.] ἐλεῖσθαι τὸν λιτόν. Τὰ δὲ πολλὰ Βασιλεῖφ συνῆν τῷ μεγάλῳ, ἀλλ' οὐχ, ὡς ἕτεροὶ φασιν, ἐτέρῳ· ὃν καὶ διάκονον ὁ Μελέτιος χειροτονεῖ, καὶ τῶν ἄλλων πλεόν ὁ Ἰωάννης εἰς φιλιαν προδύκρινεν. Οὗτος προαποπέσσειται Ἰωάννου, καὶ προσκαλεῖται ⁴¹ τὸν φίλον ἐφ' ᾧ τῆς αὐτῆς μετασχεῖν πολιτείας· ἡ δὲ μήτηρ τέως ἐκώλυε. Ζήνων δὲ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐλθὼν ὁ ἐπίσκοπος ἀναγνώστην Ἰωάννην τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίας καθίστησι. Τελευτῆ δὲ μετ' οὐ πολὺ ἡ ⁴² μήτηρ Ἰωάννου, καὶ οὗτος καλῶς τὸν πατρῶον σκερπίσας εἶχον ⁴³, καὶ τὴν πόλιν λιπῶν, τοῖς ἔξω ταύτης μοναστηρίοις ἑαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ γίνεται αὐτὸς τύπος καὶ κανὼν τῶν μοναζόντων.

Ἐπι ⁴⁴ Ὅτι Ἠσύχιος μοναχός, Σύρος τῷ γένει, προγνώσας ἀξιώσεις, θεωρεῖ ἀνδρας λευχαιμονούντας, ὃν ὁ μὲν κατεχε τόμον, ὁ δὲ ἄλλος κλειε· καὶ ἐπεδέξον ἑκάτερος αὐτῶν ταῦτα τῷ Ἰωάννῃ, ὁ μὲν ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὁ δὲ λέγων τὸν θεολόγον Ἰωάννην. Καὶ ταῦτα ἀναγγέλλει τοῖς ἐν τῇ μονῇ, ἀσφαλίσάμενος μὴ διαγνωσθῆναι τῷ Ἰωάννῃ, ἵνα μὴ, διὰ ταπεινοφροσύνην ἀκραν, ταύτης ἡμῶν, φησὶν, ἀναχωρήσῃ τῆς μονῆς. Τότε καὶ μεγάλους αὐτὸν ἀσκητικούς φασὶ διαπαλαῖσαι ἀγῶνας καὶ ἀσκητικούς συγγράφαι λόγους.

Γίνεται δὲ καὶ ⁴⁵ θαύματα ἐν τῷ μοναστηρίῳ παρ' αὐτοῦ. Τίς γὰρ τῶν τῆς πόλεως ἐδ ἡμίκρανον τῆς κεφαλῆς ὑπεραλγῶν, ὥστε καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ⁴⁶ ἐκκρέμασθαι ὀφθαλμῶν, προσελθὼν αὐτῷ, παρακρήμα τυγχάνει τῆς ἰάσεως. Καὶ Ἀρχελάος τις ⁴⁷ τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ πλοῦτῳ περίδλεπτος, λέπραν ἐν τῷ προσώπῳ ἔχων, κελύσαντος ἐκ τοῦ γάλλου, ὃς οἱ ἀδελφοὶ ἔκρινον, λούσασθαι, ὕγιης γέγονεν· ἐκ καὶ διαδοῦς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ ἰάθη μοναστηρίῳ ἀπετάξαιτο, καὶ πολλοὶ δ' ἕτεροι. Ἄλλος δὲ τις ὀνόματι Εὐκλεος ἐκ δαιμονικῆς ἐνεργείας ⁴⁸ τὸν δεξιὸν ἀπολέσας ὀφθαλμὸν, προσ-

VARIE LECTIONES.

³⁸ διδασχάλους ζ. ³⁹ τότε] πρᾶσταί τὸν τε. ⁴⁰ διαπτύσαντας βίον ζ. ⁴¹ προκαλεῖται Α. ⁴² ἡ καὶ ἡ ζ. ⁴³ εἶχον Α: πλοῦτον ζ. ⁴⁴ καὶ οἰν. Α. ⁴⁵ αὐτοῦ οἰν. Α. ⁴⁶ τις] τέ τις ζ. ⁴⁷ ἐνεργείας Α: ἐπιρείας ζ.

NOTÆ.

(78) De Basilii B. Chrysos. amicis remitto te ad Baron. card. *Annal.* tom. IV, ad an. Chr. 372 et Notas Claud. Dausqueii nostri in homil. B. Basil. Seleuciens. De Basilio autem Casareæ Cappadocum hic locutum Georgium, ex ipsius opere integro manifestissimum.

Vide etiam inf. cod. 168.

(79) Газе, sive Мажиуре episcop. Niceph. cap. 2.

(80) Eosdem iterum visos esse morienti, Niceph. lib. xiii, cap. 37, retulit.

ἴλεε μονάσαι, καὶ ἀποκειρόμενος⁸² τὰς τρίχας, ἅ
προσευχομένου τοῦ ἁγίου ἀπελήθη τὸν ὀφθαλμόν.
Γυνή⁸³ δὲ τις αἰμώδης ἐπὶ ἔτη ἐπὶ ἔτυχε τῆς
λάσεως. Καὶ λέοντα δὲ, ὡς⁸⁴ φησι, πολλοὺς ὀδοιπό-
ρους ἀρκάζοντα, τοὺς αἰτησαμένους θεοῦ εὐ τοῦ
σταυροῦ σύμβολον, νεκρὸν εἶδειεν⁸⁵ ὑπὸ τῷ σταυρῷ.

Ὅτι μετὰ τετραετίαν διὰ τὸν ὄχλον τῶν προσ-
όντων ἐξέρχεται τῆς μονῆς, καὶ ἔτι ἔτη δύο ἐν τινι
στρατείᾳ ἄδικος τὰ πολλὰ διετέλει, μὴ ἀναπεσῶν
[140 H.] ὧν τὸν χρόνον τῆς διατίνας· ἐν ᾧ καὶ νε-
κρωθεὶς ὑπὸ τοῦ κρίου τὰ περὶ τὴν⁸⁶ γαστέρα καὶ
πύλιν νεφροῦς, εἰσέρχεται διὰ τὴν νόσον ἐν τῇ πόλει·
ἐν ᾧ καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ Μελετίου διάκονος, καὶ
ἐπιρεταί τῷ θυσιαστηρίῳ ἔτη πέντε. Γράφει δὲ τότε
καὶ τοὺς πρὸς Σαταγίριον⁸⁷ ἐρεῖς λόγους καὶ τοὺς
Ἐπιτομῆς καὶ τοὺς Περι ἀναταλίπτου. Τε-
λευτήσαντος δὲ Μελετίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνα-
χωρεῖ πάλιν ἐθελῶς Ἰωάννης ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Φλα-
διανὸς δὲ ἀντὶ Μελετίου καταστάς ἐκ θείας ἀποκα-
λέψεως χειροτονεῖ πρεσβύτερον, ἀπὸ τοῦ μοναστη-
ρίου εἰς τὴν πόλιν αὐτὸν ἀγαγῶν, τῆς ἀποκαλύψεως
καὶ Ἰωάννην χειροτονηθῆναι καὶ Φλαδιανὸν χειρο-
τονῆσαι ἐπιτροπέου. Καὶ περιστέρᾳ δὲ ἐπιπέσασα
καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου στίβια ἐδήλου
ὅτι ἐπ' αὐτῷ θεῖαν χάριν, ὅση ἔσται. Καὶ διέτριψεν
ἐν τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἱερατείῳ ἔτη ἰβ'. [256 R.] Ἦν
δὲ διὰ ζῆλον σωρησύνης ἐκ νέας ἡλικίας πικρὸς,
καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοὶ χαριζόμενος. Πολλὰς δὲ ἐν
Ἀντιοχείᾳ ἐγγράφους ἐποίησατο ἐξηγήσεις, καὶ τοῦ
ἁγίου βίβλου βίβλου ἀποσχεθῆναι καθωμί-
λητος⁸⁸ τῷ λαῷ ἐπὶ τοῦ ἁγίου.

Ὅτι γυναικὸς τινος Εὐκλείας υἱὸς νόσῳ πυρετικῇ
βλαβείᾳ ἀπεγνώσθη, ἔτυχε δὲ παρὰ Ἰωάννου τῆς
λάσεως διὰ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐκεῖνος σφραγίσας περιβ-
ρῆσθῆναι εἶδωκε. Καὶ γυνὴ δὲ τις τῶν Μαρκεσιανῶν
(ἀρκῆς δὲ τινος τῶν ἐν τῇ πόλει ὁ ταύτης ἐχειρίσεν
ἀνήρ) δυσεντερικῇ περιπεσοῦσα νόσῳ ἀπέγνωστο,
τοχοῦσα δὲ τῆς λάσεως αὐτῇ τε καὶ ὁ ταύτης ἀνήρ
ὅτι παντὶ τῷ οἴκῳ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπέστρεψε,
καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν Μαρκεσιανῶν.

Ὅτι Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως τελευτή-
σαντος μετὰ πεπτος ἀπὸ Ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος
γίνεται, πολλὰ μὲν ἐναντιωθέντων τῶν Ἀντιοχείων
(τὸ γὰρ οἰκίον ἀγαθὸν αὐτοὶ καὶ ἔχουσιν⁸⁹ ἤξιον),
ἐπισημῶς δὲ ὁμοῦ τῆς βασιλικῆς μεταπέμφως⁹⁰.
Καὶ χειροτονεῖ τοῦτον ἄκων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας
θεόφιλος· ἐπιστοίοντο γὰρ αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς τὴν
χειροτονίαν κατανεύσει, οἱ τῶν ἐκκλησιῶν λίβελλοι.
Χειροτονεῖται γοῦν ψήφῳ κοινῇ, καὶ δαιμονῶν ἐξ
αὐτῶν⁹¹ τῆς παρ' αὐτοῦ τυγχάνει λάσεως.

VARIAE LECTIONES.

⁸² ἀποκειρόμενος τὰς τρίχας προσευχομένου A : ἀποκειρόμενος ζ. ⁸³ γυνὴ A : καὶ γυνὴ ζ. ⁸⁴ ὡς ἀκθ-
A. ⁸⁵ εἶδειεν ὑπὸ τοῦ σταυροῦ ζ. ⁸⁶ τὴν om. A. ⁸⁷ Σαταγίριον pr. A. ⁸⁸ καθωμ. l. καὶ καθωμ. ζ.
⁸⁹ καὶ ἔχουσιν] fortasse leg. κατέχειν. ⁹⁰ διαπέμφως ζ. ⁹¹ ἐξαυτῆς A : αὐτῶν ζ.

NOTÆ.

(84) Hinc mire prædicat Suidas.
(85) Addit Nicephorus, lib. xiii, cap. 2, in fine
H. re τῶν συνεισάκτων.
(86) Mire variant hic historici, teste Niceph. lib.
xiii, cap. 2 in fine. Simeon Metaphrastes nobiscum
loci.

(84) Suidas eodem, ut et Cassiod.
(85) Quod Isidoro presbyt. Alexandrino hunc epi-
scopatum tradere studeret, Niceph. lib. xiii, cap. 2.
(86) Quos adversus Theophilum oblatus examina-
tum iri minabatur Entropius præpositus palatii, ut
habet Cassiod. in Vita B. Chrysost.

tur, quo minus si esse, qui quærebantur, agnoscerentur. Inventis deinde asellis duobus, conscendunt ipsi, oneraque imponunt, quæ secum attulerant, ex iis rebus quas velut mortuis exercitus adjecerat. Hinc in diversorium se recipiunt, unde tamen fugientes, juxta plenum forum in aliud diversorium concedunt. Accidit interea fratrum ibi cædes, cujus accusati, post etiam liberantur. Fratrum enim natu major, qui minorem veneno sustulerat, hos quidem accusarat, sed sibi ipsi manus inferendo, omni rursus crimine liberarat. Rhodanes inscius venenum hinc secum aufert; subeuntque post hæc latronis domum, qui in viatores grassabatur, quos et sibi epulandos apponebat. Missi autem huc a Dama milites, postquam latronem comprehenderunt, ignem in ejus domum injecerunt; quo igne et illi comprehensi, ægre admodum mortem evaserunt, per jugulatos et in ignem coniectos asinos transitu sibi parato. Visi igitur a militibus noctu, qui domum accenderant, et interrogati quinam essent, umbras se esse eorum, quos latro ille jugulasset, respondent: ita pallore macieque vultus, ac vocis remissione militibus satisfecerunt, terroremque incusserunt. Fugam rursus inde capessentes, **75a** in puellam forte ad sepulcrum elatam inciderunt, atque ad spectandum affluentem se turbæ immiscent. Hic senex Chaldaeus propter astans, sepeliri puellam vetat; spirare enim ac vivere etiamnum affirmans, ut res ipsa declaravit. Rhodani etiam vaticinans, prædixit aliquando regnarum. Tumulus ergo puellæ inanis deseritur, multa ibi veste, quæ in sepulcro exurenda fuerat, relicta, cum esculentis ac poculis, quibus Rhodanes cum sociis lautius epulati, raptis deinde indumentis quibusdam, sese in eodem sepulcro dormituri collocant. At qui latronis domo ignem injecerant, cum deceptos exorto jam sole se esse animadvertissent, vestigia Rhodanis ac Sinonidis sunt insecuti, rati socios esse latronis. Igitur ad sepulcrum per vestigia delati, cum eos jacere ibi viderent, nihilque moveri (quod somno vinoque sepulti essent) cadavera se videre credebant: neque attigerunt, incerti an eo ferrent vestigia. Discessit inde Rhodanes, fluviumque trajecit, cujus aqua dulcis ac limpida regi (62) quoque Babylonis potum præbebat: ac dum Sinonidis ibi vestimenta vendit, quasi sepulcrum expilasset, comprehenditur, et ad Soræchum Soræchi publicani filium, Justii cognomento, pertrahitur, qui regi Garmo mittere eam ob pulchritudinem constituit. Qua de causa fratrum illud venenum Rhodanes atque Sinonidis miscuit. Mortem enim optabant potius, quam Garmum videre. Soræcho interim ancilla significat, quid Rhodanes et Sinonidis molirentur. Glam igitur

τίαν τραπόμενοι τῷ στρατῷ, ἵνα μᾶλλον λάθοιεν μή ὄντες οἱ διωκόμενοι. Καὶ εὐρόντες θύους δύο ἐπέβησαν τε καὶ τὰ φορτία ἐπέθεντο, ἃ συνεκεκόμεστο αὐτοῖς ἀφ' ὧν ὡσεὶ νεκροὶ ἐπέβριψεν ὁ στρατός. Εἶτα καταίρουσιν εἰς πανδοχεῖον, καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν, καὶ περὶ πλήθους ἀγορὰν εἰς ἄλλον σταθμὸν καταλύουσι. Καὶ γίνεται τὸ πάθος τῶν ἀδελφῶν, καὶ κατηγοροῦνται φόνου, καὶ [132 H.] ἀφίενται τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὃς ἀνηρήκει φαρμάκῳ τὸν ὑπερον, κατηγορησάντος μὲν, τῇ δὲ οἰκείᾳ ἀναίρεισι ἀθώωσαντος· καὶ λανθάνει Ῥοδάνης ἀνελόμενος τὸ φάρμακον. Καταίρουσιν εἰς οἶκημα ληστοῦ τοὺς παροδίτας ληστεύοντος καὶ τούτους ἑαυτῷ ποιούμενου τράπεζαν. Καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τοῦ Δάμα σταλέντων, ἐπεὶ ὁ ληστής συνελήπτο, πῦρ ἐμβάλλεται εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ περιλαμβάνονται τῷ πυρὶ, [240 R.] καὶ διαφεύγουσι μόλις τὸν θάλασσαν τῶν θύων σφαγέντων καὶ τῷ πυρὶ εἰς θάλασσαν ἐπιταθέντων. Καθορῶνται νύκτωρ ὑπὸ τῶν τὸ πῦρ ἐμβαλλόντων, καὶ ἐπερωτηθέντες τίνες εἶεν, εἶδωλα τῶν ὑπὸ τοῦ ληστοῦ ἀναίρειθέντων, ἀποκρίνονται, καὶ τῇ ὀχρότητι καὶ λεπτότητι τῆς ὕφους καὶ τῇ ἀτονίᾳ τῆς φωνῆς ἐπιστάν τε τοὺς στρατιώτας καὶ ἰδειμάτωσαν. Καὶ φεύγουσι πάλιν ἐκεῖθεν ⁷⁵, καὶ καταλαμβάνουσι κόρην ἐπὶ ταφὴν ἀγομένην, καὶ συβρέουσιν ἐπὶ τὴν θείαν· καὶ Καλδαῖος γέρον ἐπιστάς κωλύει τὴν ταφὴν, ἐμπνουν εἶναι τὴν κόρην ἐπὶ λέγων· καὶ ἰδειχθῆ οὕτως. Χρησιμῶς δὲ καὶ τῷ Ῥοδάνει ⁷⁶ ὡς βασιλεύσοι. Καταλαμβάνεται κενὸς ὁ τῆς κόρης τάφος, καὶ πολλὰ τῶν πέπλων, ἃ ἔμελλεν ἐπικαλεῖσθαι τῷ τάφῳ, εἴτε τε στίβια καὶ ποτὰ· καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τοῦτους εὐωχοῦνται, καὶ λαμβάνουσι τινα καὶ τῶν ἀμφίων, καὶ καθεύδουσιν ἐν τῷ τῆς κόρης τάφῳ. Οὗ δὲ τὸ πῦρ τῇ τοῦ ληστοῦ οἰκίᾳ ἐμβαλλόντες, ἡμέρας ἐπιλαβούσης ἠπατημένους ἑαυτοὺς ἐγνωκότες ⁷⁷, ἰδὼν κατ' ἰχνη Ῥοδάνους καὶ Σινωνίδος, συνεργοὺς αὐτοὺς εἰκάζοντες εἶναι τοῦ ληστοῦ· ἰχνηλατήσαντες δὲ μέχρι τοῦ τάφου, καὶ ἐνιδόντες αὐτοὺς ἐγκειμένους μὲν τῷ τάφῳ, ἀκινήτους δὲ ἄτα ὑπνῳ καὶ οἴῳ πεπεδημένους, ἔδοξαν νεκροὺς ὄραν καὶ κατέλιπον, ἀπορούμενοι ὅτι ἐκεῖ τὰ ἰχνη ἔφερον. Ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν οἱ περὶ Ῥοδάνην, καὶ περῶσι τὸν ποταμὸν, γλυκύν τε θύνα καὶ διαυγῆ καὶ βασιλεὶ Βαβυλωνίων εἰς πόσιν ἀνακείμενον. Καὶ πιπράσκει Σινωνὶς τὰ ἱμάτια, καὶ συλλαμβάνεται ὡς τάφον συλήσασα, καὶ ἀναφέρεται εἰς Σόραχον ⁷⁸, ὃς ἦν Σοραίχου τοῦ τελώνου υἱός, ἐπίκλην δὲ αὐτῷ δίκαιος. Καὶ βουλευέται πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ βασιλέα Γάρμον διὰ τὸ κάλλος, καὶ κερνάσαι διὰ τοῦτο τὸ τῶν ἀδελφῶν φάρμακον Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδι· αἰρετώτερον γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος ἢ Γάρμον ἰδεῖν. Μηνύεται Σοραίχῳ διὰ τῆς θεραπευτικῆς ἀπερ ⁷⁹ εἰς ἔργον ἐμμελεῶσαι Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδι· καὶ λαθὼν ὁ Σοραί-

VARIE LECTIONES.

⁷⁵ ἐκεῖθεν πάλιν ζ. ⁷⁶ Ῥοδάνη A. sic et infra. ⁷⁷ διεγνωκότες ζ. ⁷⁸ Σηραίχ. Suid. v. Ζίνων. ⁷⁹ περ add. A.

NOTÆ.

(62) E solo Choaspe fluvio aquam libere solitum Persarum regem ex Herod. I, et Ctesia Cnidio notavit Athenæus Dipnosio II. Ex maximis autem et lon-

glaquis fluminibus petitam cum thesauris recondere observat e Dione Plut. in Alexand. Vide Brisson. Persic. lib. I.

χος τὸ τοῦ θανάτου μὲν φάρμακον καιοί, πληροὶ δὲ τὴν κύλικα ὑπνωτικοῦ φαρμάκου· καὶ πίνοντας καὶ ὑπνούοντας λαβῶν ἐφ' ἀρμαμάξης ἤλαυνε πρὸς βασιλέα. Πλησιαζόντων δὲ Ῥοδάνης ἐνυπνίῳ⁸⁰ δειματοῦται καὶ βοῶ καὶ ἐξανιστᾷ Σινωνίδα· ἣ δὲ ξίφει αὐτῆς τὸ στέφρον πλήττει. Καὶ ἀνακνυθάνεται τὰ κατ' αὐτοὺς ἅπαντα Σόραιχος, καὶ λαβόντας πίστεις ἀπαγγέλλουσι, καὶ λύει αὐτοὺς, καὶ ὑποδεικνυσι τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐν τῇ νηοῖδι, ἐν ᾧ ἔμαλλε καὶ τὸ τραῦμα ἢ Σινωνίδος θεραπευθῆσθαι.

Ἡ ἐν παρεκβολῇ δὲ διηγείται καὶ τὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς νηοῖδος, καὶ ὅτι ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις περιβρέτοντες αὐτὴν ποιοῦσι νηοῖδα, καὶ [133 H.] ὅτι ἡ τῆς ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἱερεῖα τρεῖς ἴσχε παιδῶν, Εὐφράτην καὶ Τίγριν καὶ Μεσοποταμίαν, αἰσχροῦν τὴν ὕψιν ἀπὸ γενέσεως, ὑπὸ δὲ τῆς Ἀφροδίτης εἰς κάλλος μετασκευασθεῖσαν. Δι' ἣν καὶ ἔρις τρωῶν ἑραστῶν γίνεται, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτοῦς· Βόρχος⁸¹ ὁ κριτὴν ἦν, κριτῶν κατ' ἐκείνους καιροὺς ἄριστος. Ἐκρίνοντο δὲ καὶ ἤριζον οἱ τρεῖς, ὅτι τῷ μὲν ἡ Μεσοποταμία τὴν φάλην ἐξ ἧς ἴπινεν ἔδωκε, τῷ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐξ ἀνθέων ἀφελομένη στέφανον περιέθηκε, [241 R.] τὸν δὲ ἐφώλησε. Καὶ τοῦ φιληθέντος κρίσει νικήσαντος οὐδὲν ἔλαττον αὐτοῖς ἢ ἔρις ἤμαρξεν, ἕως ἀλλήλους ἀνεῖλον ἐρίζοντες. Λέγει οὖν ὡς ἐν παρεκβολῇ περὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἱεροῦ, καὶ ὡς ἀνάγκη τὰς γυναῖκας ἐκείσε φοιτῶσας ἀπαγγέλλειν δημοσίᾳ τὰ ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς ἐρωήματα ἔνειρα. Ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ Φαρνούχου καὶ Φαρσίριδος καὶ Ταναΐδος, (ἀφ' οὗ καὶ Τανάϊς ὁ ποταμὸς), λεπτομερῶς διεξέρχεται, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τοῦ Ταναΐδος τοῖς κατοικοῦσιν Ἀφροδίτης μυστήρια Ταναΐδος καὶ Φαρσίριδος εἰσιν. Ἐν δὲ τῇ προειρημένῃ νηοῖδι ῥόδων ἐντραγῶν ὁ Τίγρις τελευτεῖ· καθαρίε γὰρ τοῖς τοῦ ῥόδου φύλλοις ἔτι συνεπυγμένους⁸² οὖσιν ὑπακᾶθητο. Καὶ ἡ τοῦ παιδὸς⁸³ μήτηρ ἤρωα πείθεται γενέσθαι τὸν υἱὸν ἐκμαγεύσασα. Καὶ διεξέρχεται ὁ Ἰάμβλιχος μαγικῆς εἰδῆ, μάγον ἀκριδῶν καὶ μάγον λεόντων καὶ μάγον μῶν· ἐξ οὗ καλεῖσθαι καὶ τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μῶν (πρώτην γὰρ εἶναι τὴν τῶν μῶν μαγικὴν). Καὶ μάγον δὲ λέγει χαλάξης καὶ μάγον ὄρεων, καὶ νεκρομαντίας⁸⁴ καὶ ἐγγαστριμυθον, ὃν καὶ, φησιν, ὡς Ἐλληνες μὲν Εὐρυκλέα λέγουσι, Βαβυλώνιοι δὲ Σαρχούραν ἀποκαλοῦσι. Λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν Βαβυλώνιον εἶναι ὁ⁸⁵ συγγραφεὺς, καὶ μαθεῖν τὴν μαγικὴν, μαθεῖν δὲ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἀκμάσαι ἐπὶ Σοαίμου τοῦ Ἀγαίμενιδου τοῦ Ἀρσακίδου, ὃς βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων βασιλέων, γέγονε δὲ ὄμικρος καὶ τῆς συγχλήτου βουλῆς τῆς ἐν Ῥώμῃ, καὶ ὄπισθε δὲ, εἶτα καὶ βασιλεὺς πάλιν τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. Ἐπὶ τούτου γοῦν ἀκμάσαι φησιν⁸⁶ ἑαυτὸν. Ῥωμαίων δὲ διαλαμβάνει βασιλεύειν Ἀντωνί-

A ille mortiferum illud pharmacum abiecit, impletque somnifero potu calicem, quo hausto, ut somno capti sunt, vehiculis imponuntur ad regem deveniendi. Dum propius accedunt, ecce tibi Rhodanes, e somno experrectus, exclamat, excitatque Sinonida, ac mox illa gladio pectus suum vulnerat. Cuncta tibi, quæ ad eos spectarent, percunctatus Sorachus, fide data intellexit universa, vinculisque eos liberat: quæ in Veneris ostendit sanum in ea insula, ubi vulnus Sinonidis sanatur.

Narrat porro a re proposita non nihil digrediens, de delubro ille, atque insula, quam Euphrates et Tigris circumfluentes efficiant. Veneris tibi sacerdotis feminae tres fuisse liberos Euphratem, Tigridem et Mesopotamiam: vultu quidem hanc deformem genitam, sed a Venere post donatam venustate (tanta), ut de ipsa etiam lis exorta tres inter amantes fuerit, decretamque judicium Borocho, sive Borycho arbitro, qui suo saculo iudicium præstatissimum habebatur. Addit 75 b contentisse hos tres, iudiciumque subiisse, propterea quod hinc quidem Mesopotamia cyathum, unde bibere solita, præbuerat; alteri deinde direptum capiti suo floridum sertum circumposuerat; tertio vero osculam iulerat: qui sane tertius iudicio victor cum esset, sibilibonibus contentionem viguisse, dum certantes mutuis se vulneribus confecissent. Refert igitur veluti digrediens, de Veneris fano, atque necesse fuerit matronas eo accedentes publice enuntiare, quæ in eo delubro cubantibus insonnia visa essent. Ubi et de Pharnucho et Pharsiride, ac Tanaido (unde etiam nomen Tanais) accuratam instituit narrationem: mysteriaque Veneris circa Tanaidem habitantibus, huius esse Tanaidis, atque Pharsiridis. In insula vero supra scripta, rosas edentem Tigrim exinctum: quod cantharis rosæ foliis invicem adhuc implicatis subsederat; additque post adhibita incantamenta, matrem ipsius persuasum habuisse, Tigrim jam heroem esse factum. Ille Jamblichus magiæ species persequitur; magum enim esse locustarum; et magum leonum, et magum murium (atque inde etiam τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μῶν derivari, cum cæterarum prima murium magia sit), magum quoque grandinis, et magum serpentum, et divinationis e mortuis, ac ventriloquum, quem, inquit, ut Græci Euryclea (63), sic et Sacchuran Babylonii appellant. Se quoque Babylonium hic scriptor facit, ac magiam didicisse, et Græcorum ei disciplinas adjunctisse: floruisse vero temporibus Soæmi Achæmentidis filii, Arsacæ nepotis: quæ rex regibus oriundus, creatus tamen et Romæ senator, imo consul fuerit, ac deinde rex Herum majoris Armeniæ. Huius igitur se ætate vi-

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ ἐν ὑπνῳ ζ. ⁸¹ Βόρχος] ἢ Βόργος. A post erasum nescio quid. Βόρχος ἢ Βόργος ζ. ⁸² συνεπυγμένους ζ. ⁸³ παιδὸς δὴ μήτηρ ζ. ⁸⁴ νεκρομαντίας ζ. ⁸⁵ ὁ add. A. ⁸⁶ φησιν ἀκμάσαι ζ.

NOTE.

(63) Vide Photii epistol. 1, 2, inf. et Deltrium *De magia*, lib. 4, cap. 2, quæst. 6.

PATROL. GR. CIII.

11

gaisse affirmat, cum Romæ imperium Antoninus (64) haberet. Qui cum Verum imperatorem fratrem simul et generum (suum) mitteret cum Vologæso Parthorum rege bellum gesturum, tum prædixisse et bellum hoc esse orturum, et quando debellandum esset. Addit Vologæsum quidem ultra Euphratem ac Tigrim flumina victum fugisse, Parthorum vero regionem in Romanorum dittonem concessisse.

Tigris et Euphrates [sacerdotis illius] filii, 76 a persimiles invicem erant, et Rhodanes utrosque forma referebat. Post alterum igitur illum filium, per rosam, uti diximus, enectum, Rhodanes in insulam una cum Sinonide trajecit : et mater Rhodanem aspiciens, inclamat natum suum extinctum revivisse, filiamque pone subsequi eum jubet. Dissimulat hæc Rhodanes, insulanorum simplicitatem ludificans. Damas interea, quæ Rhodani accidissent, quæque Soræchus cum illo gessisset, indicio cognovit. Iudex vero ac delator medicus ille fuit, quem Soræchus, ut Sinonidis vulnus curaret, clam submisserat. Capitur hoc nomine Soræchus, et ad Garmum adducitur. Mittitur et delator cum Damæ litteris, ad Veneris sacerdotem, quibus Sinonida comprehendere jubetur. Medicus ergo sacræ insulæ flumen permeans, seipsum de more camelo appendit, litterasque [jumenti] dextræ auri imponit. Verum delatore illo fluminis undis inerso, camelus ad insulam adnatavit, ubi Rhodanes rem totam didicit, sublata e jumenti aure Damæ epistola. Quare fuga inde se proripiunt, occurruntque Soræchio ad Garmum regem ducto, et una in hospitium divertunt. Ibi noctu Rhodanes auri cupiditate injecta, facile persuadet, Soræchi ut custodes jugulentur. [Quo facinore perpetrato,] fugit cum his Soræchus, mutuoque hanc prioris suæ beneficentiæ mercedem nactus. Porro Damas comprehendit Veneris sacerdotem, et de Sinonide quæstionem instituit : atque ubi tandem sententia condemnatus est senex, ut e sacerdote carnifex efficiatur, mores quoque carnificis ac consuetudines Euphrates discit. Pater, idemque sacerdos Euphratem pro Rhodane habet appellatque. Fugit et soror Euphratis Mesopotamia. Dein ad Sacan Euphrates ipse adducitur, interrogaturque de Sinonide : pro Rhodane enim habebatur, atque examinabatur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captum esse Rhodanem, captandam quoque propediem Sinonida. Euphrates enim quasi Rhodanes esset, in judicio respondet, Sinonida, dum ipse caperetur, fugisse. Coactus nimirum et ipse Sinonida appellare sororem suam Mesopotamiam.

Rhodanes interim et Sinonidis una cum Soræchio in fugam versi agricolæ tugurium subeunt, cui filia erat elegantis forma, nuper admodum vidua viro,

nov. Καὶ ὅτε Ἀντωνίνος, φησίν, Οὐῆρον⁸⁷ τὸν αὐτοκράτωρα καὶ ἀδελφὸν καὶ κηδεστὴν ἔπεμψε Βολογάσιψ τῷ Παρθυαίῳ πολεμήσοντα, ὡς αὐτὸς τε προείποι καὶ τὸν πόλεμον, ὅτι γενήσεται, καὶ ὅποι⁸⁸ τελευτήσῃ⁸⁹. Καὶ ὅτι Βολόγαισος μὲν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν ἔφυγεν, ἡ δὲ Παρθυαίων γῆ Ῥωμαίοις ὑπήκοος κατέστη.

Ἄλλ' ὃ γε Τίγρις καὶ Εὐφράτης οἱ παῖδες ἐμφορεῖς ἀλλήλοισ ἦσαν, καὶ Ῥοδάνης ἀμφοτέροις. Τοῦ δὲ παιδὸς, ὡσπερ ἐφημεν, τῷ ῥόδῳ τελειωθέντος, Ῥοδάνης πρὸς τὴν νησίδα ἅμα Σινωνίδι περαιούται, καὶ βοᾷ ἡ μήτηρ τὸν τεθνηκότα αὐτῆς υἱὸν ἀναβιῶναι, εἰς τὸν Ῥοδάνην ὀρώσα, καὶ κόρην αὐτῷ ἐκείθεν⁹⁰ ἔπεισθαι· συνυποκρίνεται Ῥοδάνης ταῦτα, τῆς τῶν νησιωτῶν κατεντροφῶν εὐθελείας. Μηνύεται Δάμας τὰ περὶ Ῥοδάνην, καὶ ὅσα Σόραιχος περὶ αὐτοῦς ἔπραξε· [244 R.] μηνυτῆς δ' ἦν αὐτὸς ὁ ἱατρὸς, ὃν ὁ Σόραιχος κρύφα πέμψας τὸ τῆς Σινωνίδος [134 H.] ἑθεράπευσε⁹¹ τραῦμα. Συλλαμβάνεται διὰ⁹² τοῦτο Σόραιχος, καὶ ἄγεται ἐπὶ Γάρμον. Ἀποστέλλεται καὶ αὐτὸς ὁ μηνυτῆς γράμμα Δάμα ἐπιφορόμενος πρὸς τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, ἐφ' ᾧ συλλαβεῖν τοὺς περὶ Σινωνίδα. Διαβαίνει τὸν⁹³ ποταμὸν ὁ ἱατρὸς τῆς ἱερᾶς ἑαυτὸν, ὡς ἔθος, ἐξαρτήσας καμήλου, τὸ δὲ γράμμα τῷ δεξιῷ παρενθεῖς τῶν ὠτων· καὶ τέλος ὁ μηνυτῆς ἐναποπνίγεται τῷ ποταμῷ, διαβαίνει δὲ πρὸς τὴν νησίδα ἡ καμήλος, καὶ πάντα μαθηάνουσιν οἱ περὶ Ῥοδάνην, τὸ τοῦ Δάμα γράμμα τῶν ὠτων ἀνελόμενοι τῆς καμήλου. Φεύγουσιν ἐκείθεν διὰ τοῦτο, καὶ συναντῶσιν ἀγόμενον Σόραιχον ἐπὶ Γάρμον, καὶ καταλύουσιν ἅμα ἐν πανδοχείῳ. Καὶ τῇ τοῦ χρυσοῦ ἐπιθυμίᾳ νύκτωρ ἀναπίθει Ῥοδάνης, καὶ ἀναιροῦνται οἱ Σοραίχου φύλακας, καὶ φεύγει σὺν αὐταῖς Σόραιχος, ἀμοιβὴν ἐδῶν τῆς προυπαρξάσης εὐεργεσίας. Συλλαμβάνεται Δάμας τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος, καὶ τέλος κατακρίνεται δῆμιος γενέσθαι ἀντὶ ἱερέως ὁ πρεσβύτερος· καὶ τὰ περὶ τὸν δῆμιον εἶδη καὶ νόμιμα. Συλλαμβάνεται Εὐφράτης, ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἱερεὺς, ὡς Ῥοδάνην αὐτὸν ὑπολαβὼν, οὕτως ἐπεκάλει· καὶ φεύγει Μεσοποταμίᾳ ἡ ἀδελφῆ. Καὶ πρὸς τὸν Σάκαν ἀπάγεται Εὐφράτης, ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος· ὡς γὰρ Ῥοδάνης ἠτάζετο. Καὶ ἀποστέλλει Σάκας πρὸς Γάρμον ὅτι Ῥοδάνης συνελήπεται καὶ Σινωνίς συλληφθήσεται· ὁ γὰρ Εὐφράτης, ὡς Ῥοδάνης κρινόμενος, ἔφη τὴν Σινωνίδα συλλαμβανόμενον αὐτοῦ πεφευγῆναι⁹⁴, Σινωνίδα καλεῖν κάκεινος ἐκβιαζόμενος τὴν ἀδελφὴν Μεσοποταμίαν.

Ἦτι οἱ περὶ Ῥοδάνην καὶ Σινωνίδα φεύγοντες ἅμα Σοραίχῳ καταίρουσιν εἰς γεωργοῦ· τῷ δ' ἦν κόρη, θυγάτηρ καλὴ τὴν ὄψιν, ἄρτι χηρωθεῖσα καὶ τῇ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ Οὐῆρον Casaubonnis : οὐκρον ζ. ⁸⁸ ὅποι A : ὅτι πολ ζ. ⁸⁹ τελευτήσῃ ζ. ⁹⁰ ἐκείθεν A : ἐθῆκεν ζ. ⁹¹ ἑθεράπευε ζ. ⁹² διὰ A : δὲ ζ. ⁹³ τὸν] δὲ τὸν ζ. ⁹⁴ διαπεφευγῆναι ζ.

NOTÆ.

(64) M. Aurei Antoninus Philosophus.

πρὸς τὸν ἄνδρα εὐνοία τὰς τρίχας περιχειραμένη. **A 76** *b* ejusque desiderio crinos attonsa. Hæc tarqueum illam auream vendere mittitur, quam e vinculis Rhodanes atque Sinonidis attulerant. Verum ad aurifabrum agricolæ filia ut venit, puella hic venusta, et torquis parte, quam ipse fabricasset, detonsaque coma conspecta, ipsam esse Sinonida suspicatur. Mittit igitur ad Damam, assumptisque custodibus, abscedentem puellam clam observat. Illa, quid ageretur suspicata, in desertum se recipit domicilium: ubi et illa, quæ de puella quadam Trophima nomina, et de servo amanie, atque homicida, itemque de mundo muliebri aureo narrantur, contigerunt: nefanda insuper illa servi facinora, quando et manus ille sibi intulit, ut rustici filia sanguine aspersa metuque percussa, fugerit, territis æque, et in fugam versis custodibus. Ad patrem itaque filia reversa, narrat ea quæ acciderant. Quare fugam inde capessit Rhodanes. Litteræ autem ante hæc ad Garmum ab aurifabro missæ fuerant de reperta Sinonide: Ademque fecerat, cum torques empta, atque ad eum missa, tum cætera quæ de rustici filia suspicando cogitaret. Rhodanes hic, dum fuga sibi consullitur discedit, osculum rustici filia offerit. Quamobrem ira Sinonidis incanduit, dum in suspicionem primum venit basii, quæ deinde suspicio (quando ex Rhodanis labiis detersit sanguinem, qui puellam osculando ei adhæserat) magis etiam est confirmata. Hinc interimere vult rusticam puellam Sinonidis, retroque ad illam sese contulit, furenti similis. Soræchus, quia furibundum ejus impetum refrenare non posset, insequitur; succeduntque in domum divitis quidem hominis, sed perditis moribus, cui Setapo nomen. Hic Sinonidis amore captus, pergunt eam sollicitare, et illa, redamare se fingens, ebrium Setapum noctu, et in amoris initio, ferro conficit; domum deinde sibi aperiri illa jubet, et rei gestæ ignarum Soræchum ibi relinquens, ad rustici filiam properat. Verum cognito Soræchus ejus discessu, pone sequitur, comitesque secum ducit de Setapi servis aliquot, quos ut agricolæ filia eadem prohiberet, mercede conduxerat. Assecutus igitur eam carpento imponit (nam et hoc sibi paraverat) **77** *a*, ac retro revertitur. Redeuntibus autem illis, cæteri servi Setapi, qui jam interfectum herum deprehenderant, furibundi accurrunt, captamque Sinonida, et vinculis colligatam, ad Garmum veluti homicidii ream, poenasque daturam ducunt. Soræchus ergo, pulvere aspersus caput, et (65) Persicæ involutus tunicæ, ad Rhodanem infortunium refert. Ad quæ certe Rhodanes necem sibi conscivisset, ni Soræchus obstitisset, Garmum interim, acceptis Sacæ litteris de capto Rhodane, et ab aurifabro de Sinonide retenti,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ λαβών A : ἀνελών ζ. ⁶⁷ καλουμένης ζ. ⁶⁸ αἱ ἐκθεσμοὶ τὰς ἐκθέσλους A. ⁶⁹ ἑαυτοῦ διαχειρισμένου ζ. ⁷⁰ πρὸς τούτους A. ⁷¹ πίστιν καὶ καταστ. ζ. ⁷² περιεβρίμμενος ζ. ⁷³ ὄρμα A : τολμᾷ ζ.

NOTÆ.

(65) τὸν κανδὴν περιεβρίμμενος Vide Polluc., Bayf. et ante alios doctiss. Brisson. *Persicorum* 1 et III.

gaudio perfusus ad sacrificandum diis accedit, A
 impietasque parat. Praeconis item voce ubique de-
 nuntiari jubet, ut victi omnes solvantur atque di-
 mittantur. Ita Sinonis, quæ a Setapi servus in vin-
 cula ducebatur, publico decreto soluta, ac missa
 facta est. Damnam præterea occidi Garmus jubet,
 traditurque illi ipsi carnifici, quem ipsemet ex sac-
 erdote carnificem fecerat. Indignabatur etenim,
 quod apud alios Rhodanes, ut putabat, ac Sinonis
 constricti tenerentur. Damæ succedit frater ejus
 Monasus.

Narratio deinde instituitur de Berenice (66) Ægy-
 ptiorum regis filia, deque immani ejus et infando
 amore, utque ad hujus Mesopotamia colloquium ac
 familiaritatem pervenerit. Capta itaque post hæc
 Mesopotamia a Saca, cum fratre suo Euphrate ad
 Garmum adducitur, qui, litteris aurifabri certior
 factus aufugisse Sinonida, et illum interfici, et
 omnes ad hanc custodiendam, atque adduceendam
 lictores missos, una cum uxoribus ac liberis, defodi
 vivos jubet. Canis interim Rhodanis, Hyrcanus ap-
 pellatus, repertis in abominando illo diversorio mi-
 seræ puellæ, ac perditæ amanti illius atque sicarii
 servi corporibus, hunc primum devorat, mox etiam
 paulatim puellæ viscera mandebat, cum pater ipse
 Sinonidis ad eum quoque locum accessit. Agnito
 igitur Rhodanis cane, et puellam semesam anim-
 advertens, canem quasi Sinonida ulturus maclavit,
 seque ipse laqueo suspendit, tumulto tamen prius,
 compositoque reliquo puellæ corpore, inscripto e
 canis sanguine titulo, *Hic sita est pulchra Sinonis.*
 Accesserunt huc forte Soræchus et Rhodanes, viso
 que ad tumultum interfectum canem, et Sinonidis
 parentem laqueo suspensum; lecto adhuc sepul-
 cri titulo, Rhodanes quidem primum vulnus sibi
 inflixit, suoque 77b sanguine Sinonidis titulo
 ascripsit: *Et Rhodanes pulcher;* Soræchus laqueo
 caput inseruit. Dum autem ultimum Rhodanes vul-
 nus inferre sibi parat, ecce ibi agricolæ filia in-
 genti clamore occurrit: Non est, inquit, o Rhod-
 ane, Sinonis quæ hic jacet. Nec mora laqueum
 Soræchi discindit, Rhodanicum gladium eripit.
 Hinc narrando, quæ infelici puellæ accidissent, et
 de auro defosso, ad quod ipsa recipiendum venisset,
 vix tandem persuadet. Sinonis interea, vinculis ex-
 pedita, domum fugit agricolæ, furore etiam magnum
 in ejus filiam agitata; qua non reperta, parentem de
 ea percunctatur. Ille viam monstrat (67), et inse-
 quitur ipsa stricto gladio. Ut vero ad Rhodanem
 prostratum pervenit, illamque [rustici filiam] solam
 assidentem, et pectoris vulnus refrigerantem, (So-

ἐκώλυε^δ Σόραιχοι. Ὁ δὲ^ε Γάρμος Σάκα δεξάμενος
 γράμμα ἔστιπερ Ῥοδάνης συνεληπται, καὶ παρὰ^ε τοῦ
 χρυσοχοῦ ὅτι Σινωνὶς ἔχεται, ἔχαιρέ τε καὶ ἔθυσ καὶ
 τοὺς γάμους ἠτοίμαζε, καὶ κήρυγμα ἠπλωτο παν-
 ταχοῦ πάντας δεσμώτας λύεσθαι καὶ ἀφίεσθαι· καὶ
 Σινωνὶς ὑπὸ τῶν Σητάπου θεραπόντων δέσμιος ἀγο-
 μένη τῷ κοινῷ τοῦ κηρύγματος λύεται καὶ ἀφίεται.
 Δάμα δὲ κελεύει Γάρμος παραδοθῆναι θανάτῳ, καὶ
 παραδίδοται δημῷ ὃν αὐτὸς ἀπὸ ἱερέως εἰς τὸν δή-
 μιον μετέστησεν· ἰδυστρέαινε δὲ τῷ Δέμα ὁ Γάρ-
 μος, ὅτι παρ' ἄλλοις Ῥοδάνης, ὡς ἐνόμιζε, καὶ Σι-
 ωνὶς συνεσχέθησαν. Διάδοχος δὲ Δάμα ὁ ἀδελφὸς
 καθίσταται Μόνασος.

Διάληψις περὶ Βερενίκης, ἥτις ἦν θυγάτηρ τοῦ
 βασιλέως Αἰγυπτίων, καὶ τῶν ἀγρίων αὐτῆς καὶ ἐκ-
 θέσμων ἐρώτων· καὶ δπως Μεσοποταμίᾳ^δ συνεγε-
 νετο. Καὶ ὡς ὕστερον ὑπὸ Σάκα συνελήφθη Μεσοπο-
 ταμία, καὶ πρὸς Γάρμον ἔμα τῷ ἀδελφῷ Εὐφράτῃ
 ἀπάγεται. Γράμμα δεξάμενος Γάρμος παρὰ τοῦ χρυ-
 σοχοῦ ὡς Σινωνὶς διαπέφυγε, προστάσσει ἐκείνῳ τε
 ἀναιρεθῆναι καὶ τοὺς ἐπὶ φυλακῇ ταύτης καὶ ἀγωγῇ
 σταλέντας αὐτοῖς γυναῖξί καὶ τέκνοις ζῶντας; κατ-
 ορυχθῆναι. Ὑρκανὸς κύων ὁ τοῦ Ῥοδάνου, εὐρών ἐν
 ἐκείνῳ τῷ ἀποτροπαίῳ καταγωγῆ τὰ σώματα τῆς
 τε δυστυχοῦς κόρης καὶ τοῦ παλαμναίου καὶ δυσ-
 τρωτος δούλου, κατέφαγε πρῶτον τὸ τοῦ δούλου, ἔπειτα
 κατὰ μικρὸν καὶ τῆς κόρης· καὶ ἐπίσταται τῷ τόπῳ
 ὅ τῆς Σινωνίδος πατήρ, καὶ [136 H.] τὸν κύνα ὡς
 εἶη Ῥοδάνου εἰδῶς καὶ τὴν κόρην ἡμιδρωτον ἰδῶν,
 σφάζει μὲν ὡς ἐπὶ Σινωνίδι τὸν κύνα; ἀναρτᾷ δὲ καὶ
 ἐκείνῳ βρόχῳ, κατακώσας τὸ ὑπόλοιπον τῆς κόρης
 σῶμα καὶ ἐπιγράφας αἵματι τοῦ κυνός. Ἐνθάδε κα-
 τὰκεῖται Σινωνὶς ἢ καλλή. Παραγίνονται τῷ τόπῳ
 Σόραιχος καὶ Ῥοδάνης, καὶ τὸν τε κύνα ἐσφαγμένον
 τῷ τάφῳ ἰδόντες [248 R.] τὸν τε πατέρα τῆς Σινωνίδος
 ἀνηρητημένον τὸ τε τοῦ τάφου ἐπίγραμμα, ὃ μὲν Ῥο-
 δάνης πρώτην πληγὴν ἐαυτῷ ἐπινεγκῶν προσέγραφε^ε
 τῷ ἴδιῳ αἵματι ἐπὶ τῷ τῆς Σινωνίδος ἐπιγράμματι.
 Καὶ Ῥοδάνης ὁ καλός· ὃ δὲ Σόραιχος βρόχῳ ἐαυτὸν
 ἐξῆπτεν. Ἐν ᾧ δὲ καὶ τὴν τελευταίαν πληγὴν ὁ
 Ῥοδάνης ἐπάγειν ἤρχετο, ἢ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ
 ἐπιστάσα μέγα ἔδοα· Οὐκ ἔστι Σινωνὶς, ὦ Ῥοδάνη,
 ἢ κειμένη. Καὶ δραμούσα κόπτει τε τὸν βρόχον
 Σοραίχου καὶ τὸ ξίφος ἀφαιρεῖται Ῥοδάνου, καὶ
 πείθει μόλις, διηγησαμένη τὰ τε περὶ τὴν δυστυχῆ
 κόρην καὶ περὶ τοῦ χρυσοῦ τοῦ κατ'ορυγμένου·
 καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ἀναλαβεῖν τοῦτο ἦκοι. Ἡ δὲ Σινωνὶς
 ἀπολυθεῖσα τῶν δεσμῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἔβη^ε τοῦ
 γεωργοῦ, ἔτι κατὰ τῆς κόρης ἐπιματομένη. Μὴ εὐ-
 ρούσα δὲ αὐτὴν ἐπηρώτα τὸν πατέρα· ὃ δὲ τὴν ὅδον
 ἐφαρζε, καὶ αὐτὴ ἐδίωκεν ὀπίσω, γυμνώσασα τὸ ξί-
 φος. Ὡς δὲ κατέλαβεν ἐρβιμμένον μὲν τὸν Ῥοδάνην,
 ἐκείνην δὲ μόνην παρακαθημένην^ε καὶ τὸ τραῦμα

VARIÆ LECTIONES.

^δ ἐκώλυσε ζ. ^ε ὃ δὲ om. A. ^ε παρὰ A : περὶ ζ. ^ε μεσοπ. τε συνεγένετο A. ^ε προσέγραψε ζ.
^ε ἐβη. A : ἐφυγε ζ. ^ε παρακαθημένην A : παραμυθουμένην ζ.

NOTÆ

(66) Ob Berenicen illam, comægratia cantatam a
 Callimacho atque Catullo, videtur hic nomen illud

assumptum.

(67) Pro ἔφραξε, γερονό ἐφαρζε.

τοῦ στήθους παραψήχουσαν ¹¹ (ὁ Σόραιχος γὰρ ἐπὶ ζήτησιν ἰατροῦ ἐξήει), ὀργῆς τε καὶ ζηλοτυπίας μᾶλλον ἐμπέπλαται καὶ ὀρμητικῶς κατὰ τῆς κόρης. Ὁ δὲ Ῥοδάνης ὑπὸ τῆς βίας κρείττων τοῦ τραύματος γεγονώς ὑπήντα καὶ ἐκώλυε τὴν Σινωνίδα, τὸ ξίφος ἀρκάσας ἀπ' αὐτῆς. Ἡ δὲ ὑπ' ὀργῆς ἐκπηδήσασα τοῦ καταγωγίου, καὶ δρόμῳ χρωμένη μανιώδει, τοῦτο πρὸς Ῥοδάνην εἰπούσα ἀπέβριψε μόνον· «Καλῶ σε σήμερον εἰς τοὺς Γάρμου γάμους.» Σόραιχος δὲ παραγενόμενος, καὶ μαθὼν ἅπαντα, παρηγορεῖ μὲν Ῥοδάνην, καὶ ἰατροῦσαντες τὸ τραῦμα ἀπολύουσι μετὰ τῶν χρημάτων τὴν κόρην πρὸς τὸν πατέρα.

Ἀγεται πρὸς Γάρμον Εὐφράτης ὡς Ῥοδάνης, καὶ ὡς Σινωνίς Μεσοποταμία· ἀγεται καὶ Σόραιχος καὶ ὁ ἀληθὴς Ῥοδάνης. Καὶ διαγνοὺς ὁ Γάρμος μὴ εἶναι Σινωνίδα τὴν Μεσοποταμίαν, δίδουσι Ζοβάρᾳ παρὰ ποταμὸν Εὐφράτην καρατομῆσαι ¹², ἵνα μὴ, φησί, καὶ ἐτέρα τις τοῦ τῆς Σινωνίδος ἐπιβατεύσῃ ὀνόματις. Ὁ δὲ Ζοβάρης ἀπὸ πηγῆς ἔρωτικῆς πύων καὶ τῶν Μεσοποταμίας ἔρωτι σχεθεὶς ¹³, σώζει τε ταύτην ¹⁴, καὶ πρὸς Βερνίκην Αἰγυπτίων ἦδη, ἅτε τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, βασιλεύουσας, ἐξ ἧς ἦν καὶ ἀρελόμενος, ἀγει· καὶ γάμους Μεσοποταμίας ἢ Βερνίκην ποιεῖται, καὶ πόλεμος δὲ αὐτὴν Γάρμῳ καὶ Βερνίκῃ διαπειλεῖται. Εὐφράτης δὲ παραδίδεται τῷ πατρὶ ὡς δημίῳ, καὶ ἀναγνωσθεὶς σώζεται, καὶ πληρῶν μὲν αὐτὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ὁ δὲ πατὴρ οὐ μαινεταὶ τοῖς ἀνθρώπων αἵμασιν· ὕστερον δὲ, ὡς τῷ δημίῳ κόρη, ἐξέρχεται τοῦ οἰκήματος καὶ διασώζεται. Ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς συγκαθευδούσης τῷ δημίῳ, τὰ τε περὶ αὐτὴν εὐμίμᾳ τε καὶ νόμιμα, καὶ περὶ τῆς τοῦ γεωργοῦ θυγατρὸς, [157 H.] ὅπως ἀνάσπαστος γίνεται, ἐπεὶ Σινωνίς τῷ Συρίας βασιλεὺς γαμηθεῖσα ἔσχεν ἰσχὺν τὴν ὀργὴν ἐπ' αὐτῇ πληρῶσαι ¹⁵· καὶ ὡς δημίῳ ταύτην συγκαθεύδειν καταδικάζει· καὶ ὅτι συνεκαθεύθησεν ἐν τῷ τῶν δημίων περιβόλῳ ¹⁶ εἰσελθούσα τῷ Εὐφράτῃ, ὅς καὶ ἀν' αὐτῆς εἰς τὸ ἐκείνης πρόσωπον ὀποκρίθεις ἐξῆλθε τοῦ περιβόλου, καὶ ἐκεῖνη ἀντὶ τοῦ Εὐφράτου τὸ ἔργον ἔπραττε τοῦ δημίῳ. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς προὔβαινε, παραδίδεται δὲ καὶ ¹⁷ Σόραιχος ἐπὶ τῷ ἀνασταυρωθῆναι· ὁ δὲ τόπος ὠριστο, ἐνθα Ῥοδάνης καὶ Σινωνίς τὰ πρῶτα ἠύλισαντο, ἐν τῷ λειμῶνι [249 R.] καὶ ἐν τῇ πηγῇ, ἐν οἷς καὶ τῷ Ῥοδάνει τὸ κεκρυμμένον ἐκπεφώρατο χρυσίον, ὃ καὶ ἀπαγομένῳ ἐπὶ τὸν σταυρὸν Σοραίχῳ μηνύει. Καὶ Ἀλανῶν στρατὸς ἀπίστευτος Γάρμῳ γεγονώς καὶ ἀπεχθανόμενοι περὶ τῶν χῶρον, ἐν ᾧ Σόραιχος ἐμελλεν ἀνασταυροῦσθαι, διατρέθουσιν· οἱ καὶ ἀπαλάσαντες τοὺς Σόραιχον ἀγοντας ἔλωσαν. Ὁ δὲ τὸ μηνυθὲν χρυσίον εὐρών, καὶ τέχνην τινὴ καὶ σοφίαν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἀνιμώμενος, τοὺς ¹⁸ Ἀλανοὺς ἐπειθεν ὡς ὑπὸ θεῶν ταῦτα

A ræchus enim medicum accersitum ferat) furore et zelotypia magis incensa, in puellam cum impetu ruit. At Rhodanes, collectis ad eam violentiam nonnihil a vulnere viribus, accurrit, avertitque ab illa Sinonida, et ferrum eripuit. Illa igitur præ ira domicilio exsilens, et furibunda procurrens, Rhodani tantum hoc objiciens dixit: «Hodie te ad Garmii nuptias invito.» Soræchus dein reversus, et te omni cognita, Rhodanem consolatur; curataque plaga, cum pecunia puellam ad parentem remittunt.

Interea Euphrates ad Garmum ducitur, quasi Rhodanes esset, et pro Sinonide Mesopotamia. Ducitur et Soræchus, verusque Rhodanes. Verum cognito Garmus Mesopotamiam non esse veram Sinonida, Zobaræ eam tradidit, ad Euphratem fluvium capite aruocandam, ne qua, inquit, alia Sinonidis nomen, ejus exemplo, falso usurpet. Zobaras tamen Mesopotamiæ (68) possessus amore, servavit eam, et ad Berenicen Ægypti, jam patre extincto, reginam unde ipse olim abductus fuerat, adducit, et Mesopotamiæ nuptias Berenice facit. Qua etiam de causa bellum iavicem Garmus et Berenice minantur. Euphrates item parenti suo, ut carnifici, traditus atque agnitus, servatur: et parentis officio fungitur, ita se humano nullo sanguine pater contaminat. Post tamen, ut carnificis ille filia e carcere egressus, liber evasit. ^{78a} Ibidem et de carnificis concubina, ejusque legibus ac moribus, et ut rustici filia, posteaquam Sinonis, regi Syriæ nupta, iræ vindicandæ potestatem nacta est, vi abrepta fuerit, atque damnata ad concumbendum cum carnifice. Septum itaque carnificum introiens, cum Euphrate congressa est: qui ejus personam fugens pro ipsa e septo egreditur, et illa vicissim pro Euphrate lictoris munere functa est. Et hæc quidem ita gesta. Soræchus autem cruci affigendus damnatur, locusque definitur ubi Rhodanes et Sinonis hospitati primum fuerant, in prato illo, atque ad fontem, quibus etiam in locis antea Rhodanes auri thesaurum deprehenderat, quem nunc quoque Soræcho, ad patibulum ducto, indicavit. Alanorum tum forte exercitus, mercede a Garmis fraudatus, et hostiliter in eum animatus, eodem in loco, ubi cruci affigendus erat Soræchus, conseraderat. Hic Soræchum, pulsus iis qui eum ad mortem ducebant, liberavit. Ille vero, reperto quod monstratum erat, auro, atque arte quadam et astu e fossa deducto, Alanis persuasit, se a diis hæc atque alia edoctum scire. Paulatim autem eos deliniendo ita assuefecit, ut illum pro rege suo agnoscerent,

VARIE LECTIONES.

¹¹ παραψήχουσαν A. ¹² καρατ.] καρατ. αὐτὴν γ. ¹³ σχεθεὶς ἔρωτι γ. ¹⁴ αὐτὴν γ. ¹⁵ ἐπ' αὐτῇ πληρῶσαι A: ἀντιπληρῶσαι γ. ¹⁶ εἰς τὸν — περιβόλον γ. cf. p. 79, 39: εἰσέρχεται ἐν τῇ πόλει. ¹⁷ καὶ add. A. ¹⁸ τοὺς A: καὶ τοὺς γ.

NOTÆ.

(68) Ilinc Suidam corrigas, apud quem Μεσόπητης, nato, ut solet, ex compendio errore.

bellumque cum Carini exercitu gesserit ac vicerit; sed hæc post evenerunt. Verum quo tempore ad patibulum Sorachus ducebatur, eodem et Rhodanes ab ipso Garmo coronato atque saltante, ad priorem illam crucem iterum ductus est, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius se ingurgitat, et choream circa crucem una cum tibicinis mulieribus ducens, lætus sese oblectat, litteræ a Sacra missæ Garmo redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adulescenti nuptiæ data. Quo nuntio Rhodanes pendens exhilaratus est: at Garmus ad inferendum sibi necem ruebat: sustinuit tamen, ac mox Rhodanem invitum a cruce, in qua mori maluisset, liberum dimisit, militaribusque ornatum insignibus, ejus belli quod adversus Syriæ regem movebat, imperatorem creat, tanquam amantem adversus rivalem. Sic blande, sed simulate, acceptus a Garmo est. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperavit, si forte victoria potiti, Sinonida vivam cepissent, Rhodanem ut interficerent. Vicit vero Rhodanes, et suam Sinonida recuperavit, ac Babylonii imperavit. Quod et hirundinis augurium antea denuntiabat. Ipso enim præsentente Garmo, cum is 78^b Rhodanem mitteret, et aquila hanc insectatur, et milvus, at licet aquila unguis illa effugerit, a milvo tamen rapta est. Atque hic sedecim (69) librorum finis est.

XCV.

Joannis Scythopolitæ Contra Eutychanos libri XII.

Lectus est Joan. Scythopolita (70) scholasticus, Adversus Ecclesiæ desertores, sive, Contra Eutychem, et Dioscorum, ejusdemque sectæ assectas, qui in duabus naturis prædicare Christum recusabant. Rogaverat opus hoc conscribi patriarcha quidam, cui Juliano nomen (71): quod et libris duodecim absolutum est. Scriptoris autem oratio clara est ac pura, verbis que utitur historico stylo accommodatis. Contra hæresim præterea neque languide pugnat, neque sacræ Scripturæ abutitur testimoniis: ac ne logicas quidem, ubi illæ ad rem ipsam pertinent, disputationes prætermittit. Ipse vero auctor hujus sectariorum scripti, in quem Scythopolita scribit, nomen suum tegit, titulo duntaxat hoc operi callide (72) præfixo: Adversus Nestorium, ut ipsa nimirum libri inscriptione simpliciores furtim ad legendum alluciat. Fortasse Basilii Ciliz est auctor, qui post etiam dramaticum, et dignum sua religione Dialogum contra Joannem composuit.

τε και τὰ ἄλλα ἐκδιδάσκοντο. Καὶ κατὰ μικρὸν ἐλύσας ἐφίθεισεν ¹⁹ ὥστε σφῶν ἡγεῖσθαι βασιλέα, καὶ πολεμεῖ στρατὸν ²⁰ Γάρμου, καὶ νικᾷ, ἀλλ' ὕστερον ταῦτα· ὅτε δὲ Σόρραχος ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐπέμπετο, τότε καὶ Ῥοδάνης ὑπ' αὐτοῦ Γάρμου ἐστεφανωμένον καὶ χορεύοντος ἐπὶ τὸν πρότερον σταυρὸν πάλιν ἦγετο καὶ ἀνεσταυροῦτο, καὶ Γάρμος μεθύων ἄμα καὶ χορεύων περὶ τὸν σταυρὸν σὺν ταῖς αὐλητρίσιν ἔχαιρέ τε καὶ εὐφραίνεται. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Σάκας πρὸς Γάρμον γράμμα ²¹, πέμπει, ὡς Σινωνίδ τῷ Σύρων βασιλεῖ, μειρακίῳ ὄντι, γαμεῖται· καὶ Ῥοδάνης ἀνωθεν ἔχαιρε, Γάρμος δὲ ²² ἑαυτὸν ἀνελεῖν ὤρμησεν. Ἐπιστῶν δὲ κατὰγει Ῥοδάνην ἄκοντα τοῦ σταυροῦ (Θανεῖν γὰρ μάλλον ἤρετο) καὶ κοσμεῖ στρατηγικῶς, καὶ πέμπει τοῦ πολέμου, ὃν πρὸς τὸν τῶν Σύρων ἀνεκίει βασιλέα, στρατηγὸν ὡς ἐραστὴν κατὰ τοῦ ἀντεραστοῦ, καὶ φιλοφρονεῖται ὑποῦλως, καὶ γράμμα κρύφιον ²³ γράφει τοῖς ὑποστρατήγοις, εἰ νίκη γένηται καὶ συλληφθῆ Σινωνίς, ἀναρεθῆναι Ῥοδάνην· Ῥοδάνης δὲ καὶ νικᾷ καὶ τὴν Σινωνίδα ἀπολαμβάνει, καὶ βασιλεύει Βαβυλωνίων ²⁴. Καὶ τοῦτο χελιδὼν προμηνυῖ· ταύτην γὰρ, ὅτε παρῆν Γάρμος καὶ συνεξέπεμπε Ῥοδάνην, ἀετὸς ἐδίωκε καὶ ἰκτίνος· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀετὸν ἐξέφυγεν, ὃ δὲ ἰκτίνοσ ταύτην ἤρπασεν. Ἐν οἷς ὁ ²⁵ ἰς' λόγος ²⁶.

45.

Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ κατὰ Εὐτυχανιστῶν.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ Κατὰ τῶν ἀποσχιστῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἧτοι Κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου καὶ τῶν τὰ ὅμοια φρονοῦντων καὶ ἀθετούντων ἐν δύο φύσει τὸν Χριστὸν κηρύσσειν. Ἀξιοὶ δὲ τὴν συγγραφὴν ἀρχιερεῦς τις ὄνομα Ἰουλιανὸς συνταγῆναι ²⁷· ἐν τόμοις δὲ ἀπαρτίζεται δυοκαίδεκα. Ἔστι δὲ τὸν λόγον ὁ συγγραφεὺς σαφῆς τε καὶ καθαρὸς, καὶ λέξει λόγῳ συγγραφικῶν προποῦσαις χρώμενος, καὶ κατὰ τῆς αἰρέσεως οὐκ ἀσθενὸς ἐπαγωνιζόμενος, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἀποχρώμενος μαρτυρίαις μετὰ τοῦ μηδὲ τὰς λογικὰς. [138 H.] ὅσαι τείνουσι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, παρατρέχει ἐφόδους. Ὁ δὲ γε τοῦ τῶν ἀποσχιστῶν συγγράμματος ²⁸ πατὴρ, καὶ οὗ καὶ ὁ Σκυθοπολίτης οὗτος τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, τὸ οἰκεῖον ἀπέκρυψεν ὄνομα, ἐπιγραφὴν κακοῦργον ἐπιθεῖς τῷ γράμματι: Κατὰ Νεστορίου, ἵνα τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ συγράμματος κλέπτειν ἔχοι τοὺς ἀπλουστέρους εἰς ἀκράσιον. Ἰσως δὲ Βασιλείος ἔστιν ὁ Κλιξ, ὃ καὶ ὕστερον δραματικὸν καὶ τῆς αὐτοῦ θρησκείας ἐπάξιον κατὰ τοῦ Ἰωάννου Διάλογον συμπλάσας.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ ἐφίθεισας εἴλωσεν A. ²⁰ στρατῶν C. ²¹ γράμματα A. ²² δὲ om. A. ²³ κρυφὸν A. ²⁴ Βαβυλωνίων C. ²⁵ ὁ A: καὶ C. ²⁶ post λόγος in A lacuna est versuum duodecim et columnarum, quam dicimus, totius. ²⁷ συγγραφήναι C. ²⁸ γράμματος.

NOTÆ.

(69) Suidas, 20 *Babyloniorum*, hujus auctoris libros numerat.

(70) Idem ille hic videtur, quem Antiochenæ parocciæ ex Grammatico presbyterum nominat Marcellianus, et Gennad. *De script. eccles.* cap. 93.

(71) Antiochenum, puto, illum vult, quem impio Fulloni (Petro, inquam, Gnapheo) suffectum tradit Onuph. Panvin. in *Fastis* ad an. Cbr. 460, ex Theod. *Lect. lib. i* Collect.

(72) Cujus excerptum mox leges cod. 107.

44.

A

XCVI.

Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσόστομου.

Georgius episc. Alexandrianus, De vita B. Chrysostomi.

[252 R.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον, τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἐπιγραφὴν ἔχον, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας· ὅστις δ' ἐστὶν οὗτος, οὐκ ἔχω σαφὲς τι περὶ αὐτοῦ. Ἔστι μὲντοι τὴν φράσιν ἀπλοῦς καὶ εἰς τὴν καλλὴν χυδαῖότητα κατενηγεμένος, μηδὲ, τοῦτο δὴ τὸ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας, τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύνταξιν ἠκριτωμένος. Λέγει ἔτι ἐκ τοῦ Παλλαδίου (ἐπίσκοπος δὲ ὁ Παλλάδιος, καὶ ἐπιλογικῶς τύπων καλῶς τε καὶ ἐσπουδασμένος τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο), ἔκ τε οὖν τούτου φησὶ καὶ Σωκράτους καὶ διαφόρων ἄλλων τὴν ἱστορίαν ἀναλεξάμενον²⁰ εἰς ἐν συναθροίσεσθαι.

Φησὶν οὖν τὸν μέγαν Ἰωάννην παῖδα γενέσθαι Βασκύνδου καὶ Ἀνθοῦσης· ἐπιφανεῖς δὲ οὗτοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ἕλληνας δὲ αὐτοὺς τὴν θρησκείαν ὄντας ὁ ἐξ Ἀρμενίας Μελέτιος, τῆ Ἀντιοχείων ἐγκαταστάς²¹ Ἐκκλησίᾳ, ἐμύσῃ τε καὶ τοῦ σωτηριώδους μετασχεῖν βαπτίσματος κατηξίωσε, τὸν οὖν πρότερον μυσταγωγῆσας καὶ βαπτισάμενος²². Παραδίδοται τὸν οὖν μέγαν Ἰωάννην φοιτῆν εἰς διδασκάλου. Εἰς ἄκρον δὲ ταπεινοφροσύνην²³ ἐκ παιδὸς ἦσκει· διὸ οὐδὲ παῖδας, οὐδὲ εἰκόσ τοῦ πλούτου καὶ δόξης περιβραβεύμενος, μαλακίζεσθαι, οὐ μὲν οὖν οὕτως²⁴ τούτους αὐτῷ παρέσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἱππάζεσθαι ἠνεύχτο. Ἔτα ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰ μὲν γραμματικὰ καὶ ῥητορικὰ παρὰ Λιδάριον φοιτῶν ἐπαιδεύετο, παρὰ Ἀνδραγάθου δὲ τὰ φιλόσοφα. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς οὗ κίνητος ἦν τῆ μητρὶ παραμύθιον, πάντων ἀπεχόμενος παιγνίων τε καὶ ἡδονῶν, μόνους δὲ προσανακείμενος τοῖς μαθήμασιν.

Ἀπαίρει γοῦν πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰ λείποντα προσλαβεῖν καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντας ὑπερβαλλόμενος²⁵ διεφθονήθη Ἀνθεμίῳ, ὃς τῆνικαδὲ ἱερεὺς Ἀθηναῖς ἐχηματίζετο καὶ πρῶτος τῶν ἐκεῖ σοφῶν ἐνομιζέτο. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐπαρχος²⁶ (Δημοσθένης ὄνομα αὐτῷ) μετακαλεῖται πολυτελεῖς τὸν σοφὸν Ἰωάννην· ὁ δὲ λίαν εὐτελεῶς παραγίνεται. Καὶ λόγων βαγόντων μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ Ἀνθεμίου, κρατεῖ ὁ Ἰωάννης τῆ τε σοφίᾳ καὶ συνέσει καὶ τῆ εὐσεβείᾳ. Καὶ πρῶτον αὐτῷ²⁷ ἐπιτελεῖται τότε θαῦμα, τὸ²⁸ τὸν Ἀνθέμιον δαιμονίῳ τε ἀλῶναι καὶ ἀπαλλαγῆναι γλώσσει καὶ εὐχῇ Ἰωάννου· ὃς καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ ἐβαπτίσσατο.

Lectus liber Georgii episc. Alexandriæ hac inscriptione : Res B. Chrysostomi (73). Qui vero hic Georgius sit (74), non habeo certo affirmare. Dictio certo simplex in humilem admodum stylen delabitur : neque saltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum verborumque accuratam adhibet constructionem. Refert autem ex Palladio episcopo (75), qui dialogi forma pulchre ac studiose Chrysostomi res conscripsit, itemque ex Socrate (76), aliisque nonnullis, historiam a se collectam.

Magnus igitur Joannes (77), nobilibus, apud Antiochiam, parentibus, Secundo atque Anthemia natus est. Meletius vero Armenus, qui Antiochenæ tunc Ecclesiæ præerat, salubri hos doctrina (cum gentium antea cultum sectarentur) informavit, et salutifero^{79a} baptismatis lavacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius instituto atque baptizato. Joannes itaque ludum frequentare litterarium jussus. Jam inde a puero summam modestiam, animique demissionem præferebat. Quamobrem, neque pueros, ut solet, divitiis et gloria affluentes, emolliri, neque hos se consecrari sinebat, sed neque equo vehi sustinebat. Deinde Antiochiæ in grammaticis quidem et rhetoricis Libanio, Andragathio vero in philosophicis operam dedit. Mortuo vero parente, matri in luctu solatium alloquiis attulit, et a ludicris omnibus abstinens, ac voluptate prorsus sibi interdicens, disciplinarum duntaxat studio animum adjuungebat.

Quare Athenas ad uberiorem ingenii cultum profectus, brevi cæteris ita antecellit omnibus, ut et Anthemius, qui tum ibi Minervæ sacerdos erat, illi invideret, et sapientes inter princeps ipse haberetur. Ergo urbis quoque præfectus, Demosthenes nomine, sapientem hunc Joannem multo cum honore ad se vocabat : ad quem ille magna tamen cum animi demissione atque modestia accedebat. Ibi disputatione forte cum Anthemio instituta, superior Joannes evasit, non doctrina modo et intelligentia, sed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum est ibi patratum miraculum, quod Anthemius divina Joannis lingua, et precatione convictus

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ nonne ἀναλεξάμενος? ²¹ συγκαταστάς ζ. ²² malim βαπτίσας. ²³ ταπεινοφροσύνης ζ. ²⁴ οὐδὲ ζ. ²⁵ ὑπερβαλλόμενος corr. A : ὑπερβαλλόμενος ζ. ²⁶ ὑπάρχος ζ. ²⁷ αὐτῷ om. A. ²⁸ τὸ add. A.

NOTÆ.

(73) Integras nobis Parisiis Latine dedit Godefrid. Tillmannus, an. 1557. Eisdem integro pæne libro me xxi diligenter persecutus etiam est Nicephorus Callistus. Vide quoque Metaphrasten, et Thendoreti bk. v, cap. 27, cum seqq. atque inprimis Illustris. Baronii card. Annal. iv.

(74) Ego illum puto, qui S. Joan. Eleemosynario accessit circa an. Chr. 620. Et vero B. Joan. Dacenseno priorem satis constat, cum is ex hac vita (sua expresso scriptoris nomine) adducat historiam

de imagine S. Pauli apost. orat. 1, De imagin., sub fine.

(75) Helenopolitano, quem Latine versum habes. tom. I operum B. Chrysost. edit. Paris. cum aliis qui hoc argumentum tractarunt.

(76) Lib. vi, ex quo Niceph. quoque sua, quæ de B. Chrysost. scripsit, hausisse constat.

(77) Niceph. lib. xiii, cap. 2; Socrat. lib. vi, cap. 3.

discesserit, ab ipsomet urbis episcopo postea cum
omni familia baptismum tingendus. Præfectus autem,
quod pridem baptizatus esset, catechesi instruitur
in magnaque omnino hominum paganorum multitudo
ad hos accessit. Jam ipse quoque urbis episcopus
Joannem ordinare, et pro se episcopum relinquere
in animo habebat.

Haec re cognita, clam ille, ac celeriter in patriam
adnavigavit, ubi dum juris dicendi auctoritatem ei
cives sui mandare vellent, solitariam vitam prætulit,
oculorum decimum, non amplius, ætatis annum agens.
E condiscipulorum adhæc turba, qui eidem præcep-
tori operam dederant, persuasit tunc Theodoro,
qui post Mopsuestiæ episcopus fuit, et Maximo Se-
louciæ quoque postea episcopo, rejecta vita quæ-
stuaræ ac publicæ, privatam ac simplicem ut ample-
cerentur. Plurimum vero (78) Basilio usus est Magno,
(non illo alio, ut alii affirmant) quem et Melitius
diaconum ordinavit, et Joannes cæteris in amicitia
prætulit. Hic 79b ante Joannem mundo cum valedixisset,
ad idem vitæ genus amicium quoque accersivit,
quem matris hactenus cura impediēbat. Zeno
forte tam (79) episcopus Hierosolymis profectus lecto-
rem nunc [nostrum] Antiochiæ Ecclesiæ constitui-
t: cujus et mater post paulo moritur. Patrii ergo
ille opibus in egenos distributis, urbeque relicta, in
monasterium extra oppidum se dedit, sitque ibi spe-
culum ac norma religiosorum omnium.

Hesychius quidam monachus e Syria, futurorum
præcium, duos vidit viros candidis indutos vestibus,
quorum alter librum quem tenebat, claves alter
Joanni tradiderit. Ille (80) se Petrum apostolum esse
dicebat, alter Joannem theologum. Hæc monachis
Hesychius narravit, cavens tamen ne qua ad Joannem
perferrentur. Ne summam, inquit, ob humilitatem,
nostrum monasterium relinquat. Tunc quoque reli-
giosis cum exercitationibus vehementer exercitum
ferunt, et asceticas præterea orationes conscripsisse.

Sed et miracula in hoc monasterio patravit. Civis
enim cujusdam capitis partem alteram dolor usque eo
invaserat, ut ei dexter oculus deberet; ille ergo,
ad Joannem accedens, sanitatem extemplo recepit.
Archelaus præterea quidam, divitiis et auctoritate
pollens, lepram in facie nactus, jussus in laeu, unde
fratres frigidam biberent, lavare, morbo liberatus
est: qui, et facultatibus suis distributis, in eodem illo
ubi restitutus erat cœnobio, rebus hujus mundi
valedixit: ac præter hunc alii plurimi. Quidam Eu-
cleus nomine, dæmonis improbitate altero amisso
oculo, monachis aggregandus venit: qui et a san-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ didασκάλους ζ. ⁷⁹ τότε] præstat τὸν τε. ⁸⁰ διαπτύσαντας βίον ζ. ⁸¹ προκαλείται Α. ⁸² ἢ
καὶ ἡ ζ. ⁸³ οἶχον Α: πλοῦτον ζ. ⁸⁴ καὶ οὐν. Α. ⁸⁵ αὐτοῦ οὐν. Α. ⁸⁶ τις] τέ τις ζ. ⁸⁷ ἐνεργείας Α:
ἐπιγείας ζ.

NOTÆ.

(78) De Basilio B. Chrysos. amicis remitto te ad
Baron. card. *Annal.* tom. IV, ad an. Chr. 372 et Notas
Claud. Dausqueii nostri in homil. B. Basil. Seleuciens.
De Basilio autem Cæsareæ Cappadocum hic locutum
Georgium, ex ipsius opere integro manifestissimum.

Κατηχεῖται δὲ καὶ ὁ Ἐπαρχος· πάλαι γάρ ἦν οὗτος
βαπτισθεὶς. Καὶ ἄλλο δὲ πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων
προσέδραμεν. Ὁ δὲ τῆς πόλεως [159 Η.] ἐπίσκοπος
ἐμελλε χειροτονεῖν τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀντ' αὐτοῦ
καταλιμπάνειν ἐπίσκοπον. Ὅπαρ γνοῖς ἐκεῖνος, λάθρα
καὶ σκουβῆ πρὸς τὴν πατρίδα ἀπέπλευσε.

Τῆς δὲ πόλεως Ἀντιοχείας ἐπὶ δικανικὴν τάξιν
ἀγόντων αὐτὸν, αὐτὸς μᾶλλον πρὸς τὸν μονῆρην βίον
ἀπέκλινε, δέκατον καὶ ὄγδοον τῆς ἡλικίας ἔτος
ἀνύων. Τῶν δὲ συμφοιτησάντων αὐτῷ εἰς διδασκά-
λου ⁸² πείθει τότε ⁸³ Θεόδωρον, ὃς ὑστερον Μιθουε-
στίας κατέστη ἐπίσκοπος, καὶ Μάξιμον (Σελευκειας
δὲ καὶ οὗτος ἐπεσκόπησε) τὸν χρηματιστικὸν βίον
διαπτύσαντας ⁸⁴ [253 Η.] ἐλέσθαι τὸν λιτόν. Τὰ δὲ
B πολλὰ Βασιλείῳ συνῆν τῷ μεγάλῳ, ἀλλ' οὐχ, ὡς
ἕτεροὶ φασιν, ἐτέρῳ· ὃν καὶ διάκονον ὁ Μελέτιος
χειροτονεῖ, καὶ τῶν ἄλλων πλεόν ὁ Ἰωάννης εἰς φι-
λίαν προδύκρινεν. Οὗτος προαποστάσεται Ἰωάννου,
καὶ προσκαλεῖται ⁸⁵ τὸν φίλον ἐφ' ᾧ τῆς αὐτῆς μετα-
σχελὶν πολιτείας· ἡ δὲ μήτηρ τέως ἐκώλυε. Ζήνων δὲ
ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐλθὼν ὁ ἐπίσκοπος ἀναγνώστην
Ἰωάννην τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἑκκλησίας καθίστησι.
Τελευτᾷ δὲ μετ' οὐ πολὺ ἡ ⁸⁶ μήτηρ Ἰωάννου, καὶ
οὗτος καλῶς τὸν πατρῶον στερπήσις οἶχον ⁸⁷, καὶ
τὴν πόλιν λιπῶν, τοῖς ἔξω ταύτης μοναστηρίοις
ἐαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ γίνεται αὐτὸς τύπος καὶ κανὼν
τῶν μοναζόντων.

Ὅτι Ἡσύχιος μοναχός, Σύρος τῷ γένει, προγνώ-
στως ἀξιώθεις, θεωρεῖ ἄνδρας λευκαίμονουοντας, ὧν
C ὁ μὲν κατεῖχε τόμον, ὁ δὲ ἄλλος κλεις· καὶ ἐπιπέθου
ἐκάτερος αὐτῶν ταῦτα τῷ Ἰωάννῃ, ὁ μὲν ἐαυτὸν
εἶναι τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὁ δὲ λέγων τὸν θεολόγον
Ἰωάννην. Καὶ ταῦτα ἀναγγέλλει τοῖς ἐν τῇ μονῇ,
ἀσφαλισάμενος μὴ διαγνωσθῆναι τῷ Ἰωάννῃ, ἵνα
μὴ, διὰ ταπεινοφροσύνην ἄκραν, ταύτης ἡμῶν, φησὶν,
ἀναχωρήσῃ τῆς μονῆς. Τότε καὶ μεγάλους αὐτὸν
ἀσκητικὸς φασὶν διαπαλαῖσαι ἀγῶνας καὶ ἀσκητι-
κοὺς συγγράφαι λόγους.

Γίνεται δὲ καὶ ⁸⁸ θαύματα ἐν τῷ μοναστηρίῳ
παρ' αὐτοῦ. Τίς γάρ τῶν τῆς πόλεως ἐδ' ἡμίκρανον
τῆς κεφαλῆς ὑπεραλγῶν, ὥστε καὶ τὸν δεξιὸν αὐ-
τοῦ ⁸⁹ ἐκκρέμασθαι ὀφθαλμῶν, προσελθὼν αὐτῷ,
παραχρῆμα τυγχάνει τῆς ἰάσεως. Καὶ Ἀρχιλάος
τις ⁹⁰ τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ πλοῦτῳ περιδλεπτός,
λέκτραν ἐν τῷ προσώπῳ ἔχων, κλειέσασθαι ἐκ τοῦ
λάκκου, οὗ οἱ ἀδελφοὶ ἐκινον, λούσασθαι, ὕγιης γέ-
γονεν· ὃς καὶ διαδοὺς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἐν ᾧ
καὶ ἰάθη μοναστηρίῳ ἀπετάξτετο, καὶ πολλοὶ δ' ἕτε-
ροι. Ἄλλος δὲ τις ὀνόματι Εὐκλεος ἐκ δαιμονικῆς
ἐνεργείας ⁹¹ τὸν δεξιὸν ἀπολέσας ὀφθαλμῶν, προσ-

Vide etiam inf. cod. 168.

(79) Gazæ, sive Majunæ episcop. Niceph. cap. 2.

(80) Eodem iterum visos esse morienti, Niceph.
lib. xiii, cap. 57, retulit.

ἦλθε μονάσαι, καὶ ἀποκειρόμενος ⁸² τὰς τρίχας, ἀπρροσευχομένου τοῦ ἁγίου ἀπέληψε τὸν ὀφθαλμόν. Γυνή ⁸³ δὲ τις αἰμόρρους ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ ἔτυχε τῆς λίσσεως. Καὶ λόντα δὲ, ὡς ⁸⁴ φησι, πολλοὺς ὀδοιπόρους ἄρπάζοντα, τοὺς αἰτησαμένους δοῦς ἐδ τοῦ σταυροῦ σύμβολον, νεκρὸν ἔδειξεν ⁸⁵ ὑπὸ τῷ σταυρῷ.

Ὅτι μετὰ τετραετίαν διὰ τὸν ὄχλον τῶν προσόντων ἐξέρχεται τῆς μονῆς, καὶ ἔτι ἔτη δύο ἐν τινι σκληρᾷ αὔπνοια τὰ πολλὰ διετέλει, μὴ ἀναπεσῶν [140 H.] ὧλον τὸν χρόνον τῆς διαίτας· ἐν ᾧ καὶ νεκρωθεὶς ὑπὸ τοῦ κρούστος τὰ περι τὴν ⁸⁶ γαστέρα καὶ τοὺς νεφροὺς, εἰσέρχεται διὰ τὴν νόσον ἐν τῇ πόλει· ἐν ᾧ καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ Μελετίου διάκονος, καὶ ἐκηρατεῖ ἐπὶ θυσιαστηρίῳ ἔτη πέντε. Γράφει δὲ τότε καὶ τοὺς πρὸς Σταγειρίον ⁸⁷ τρεῖς λόγους καὶ τοὺς *Ἐπι Ιερουσαλήμ* καὶ τοὺς *Περὶ ἀκαταλήπτου*. Τελευτήσας δὲ Μελετίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναχωρεῖ πάλιν ὁ θεὸς Ἰωάννης ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Φλαβιανὸς δὲ ἀντὶ Μελετίου καταστὰς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως χειροτονεῖ πρεσβύτερον, ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου εἰς τὴν πόλιν αὐτὸν ἀγαγών, τῆς ἀποκαλύψεως καὶ Ἰωάννην χειροτονηθῆναι καὶ Φλαβιανὸν χειροτονεῖται ἐπιτροπέου. Καὶ περιστέρη δὲ ἐπιπέτῃσσι καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου σῖσσα ἐδήλου τὴν ἐπ' αὐτῷ θεῖαν χάριν, ὅση ἔσται. Καὶ διέτριψεν ἐν τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἱερατεῖῳ ἔτη ἰθ'. [256 R.] Ἦν δὲ διὰ ζῆλον σωπροσύνης ἐκ νέας ἡλικίας πικρὸς, καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοί χαριζόμενος. Πολλὰς δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐγγράφους ἐποίησατο ἐξηγήσεις, καὶ τοῦ βασιλέως βιασαμένου καὶ αὐτοσχεδῶς καθωμί- ⁸⁸ λησῆς τῷ λαῷ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος.

Ὅτι γυναικὸς τινος Εὐκλείας υἱὸς νόσω πυρετικῇ βλαβείᾳ ἀπεγνώσθη, ἔτυχε δὲ παρὰ Ἰωάννου τῆς λίσσεως διὰ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐκείνος σφραγίσας περιβραβεῖσθαι ἔδωκε. Καὶ γυνὴ δὲ τις τῶν Μαρκεσιανιστῶν (ἀρχὸς δὲ τινος τῶν ἐν τῇ πόλει ὁ ταύτης ἐχειρίσεν ἀνὴρ) δυσεντερικῇ περιπεσοῦσα νόσω ἀπέγνωστο, τωροῦσα δὲ τῆς λίσσεως αὐτῆ τῆ καὶ ὁ ταύτης ἀνὴρ σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπέστρεψε, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν Μαρκεσιανιστῶν.

Ὅτι Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσας μετὰ πικρῶν ἀπὸ Ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος γίνεσθαι, πολλὰ μὲν ἐναντιωθέντων τῶν Ἀντιοχείων (τὸ γὰρ οἰκεῖον ἀγαθὸν αὐτοὶ καὶ ἔχειν ⁸⁹ ἡξίου), ἐπισημασθῆσθαι δὲ ὁμοῦ τῆς βασιλικῆς μεταπέμψεως ⁹⁰. Καὶ χειροτονεῖ τοῦτον ἀκων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας θεόφιλος· ἐπιστέλλοντο γὰρ αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς τὴν χειροτονίαν κατανεύσει, οἱ τῶν ἐγκλημάτων ἄλλοι. Χειροτονεῖται γοῦν ψήφῳ κοινῇ, καὶ δαιμονῶν ἐξ αἰσῶν ⁹¹ τῆς παρ' αὐτοῦ τυγχάνει λίσσεως.

VARIAE LECTIONES.

⁸² ἀποκειρόμενος τὰς τρίχας προσευχομένου A : ἀποκειρόμενος ζ. ⁸³ γυνή A : καὶ γυνή ζ. ⁸⁴ ὡς αἰδ- A. ⁸⁵ ἀπέδειξεν ὑπὸ τοῦ σταυροῦ ζ. ⁸⁶ τὴν om. A. ⁸⁷ τὰ γίγοντο pr. A. ⁸⁸ καθωμ. l καὶ καθωμ. ζ. ⁸⁹ καὶ ἔχειν] iustissime leg. κατέχειν. ⁹⁰ διαπέμψεως ζ. ⁹¹ ἐξ αὐτῆς A : αὐτίκα ζ.

NOTÆ.

(81) Hinc nitre prædicat Suidas.
(82) Addit Nicephorus, lib. xiii, cap. 2, in fine Π: π τὸν συνεσάχτην.
(83) Mire variant hic historici, teste Niceph. lib. xiii, cap. 2 in fine. Siwem Metaphrastes nobiscum loci.

cto viro detonsus oculum recepit. Mulier quoque sanguinis fluxu annos septem afflicta, valetudinem recuperavit. Leo etiam, ut ferunt, viatores multos abripiebat; at cum rogatus Joannes crucis eis signum impressisset, hujus innox ille vi exanimatus est.

Post quadriennium deinde, ob frequentem accidentium turbam, monasterio excessit, et biennium adhuc in spelunca quadam, insomnis plerumque, nec unquam toto illo tempore humi stratus, delituit. Emortuis autem hic præ frigore iis corporis partibus, quæ ventrem ac renes attingunt, in urbem hoc malo coactus revertit, ubi a Meletio diaconus ordinatus, altari ^{80a} quinque per annos ministravit. Scripsit tum ad Stagirium libros tres, et *De sacerdotii dignitate* (81), et *De incomprehensibili* (82). Verum Meletio Constantinopoli extincto, in monasterium beatorum Joannes revertit: quem Flavianus, Meletii in sede Antiochena successor, apparitione divina monitus, in cœnobio in urbem reductum presbyterum creat (83). Quæ sane visio et Joannem ordinari, et Flavianum ordinare mandabat. Columba item illa advolans, quæ jam ordinandi capiti inserta, quanta Dei gratia replendus ille esset, satis ostendit. Antiochiæ itaque sacris operatus est ad annos duodecim. Erat autem ob ardens probitatis studium jam inde ab adolescentia severus atque asper (84), et iracundiæ potius, quam verecundiæ morem gerens. Varios rursus Antiochiæ conscripsit commentarios: et episcopo urgente ex tempore est de superiore loco ad populum concionatus.

Feminae Euclia nomine filius, febrî ad medicorum desperationem correptus, a Joanne curatus est aqua, quam ille cruce signatam ad aspergendum dederat. Mulier item quædam sectæ Marcionistarum (cujus conjux ea in urbe magistratum quemdam gerebat) dysenteria graviter laborans, desperata jacebat: sanitate vero perillum recepta, ipsa cum conjuge, omnique adeo familia, compluresque alii Marcionistæ, hæresi abjurata, ad orthodoxos redierunt.

Nectario deinde Constantinopolitano patriarcha vita functo, evocatur Antiochia Chrysostomus, multum repugnantibus Antiochenis, qui summi ipsi bonum amittere nolebant. Pervicit tamen Cæsaris jussum, ordinatque hunc (85) invitus Theophilus Alexandriæ præsul. Timendi enim erant ei accusationum libelli (86) nisi ordinationi annuisset. At dum ille comuni decreto ordinatur, a dæmonis obsessus quidam ejus ope liberabit.

(84) Suidas eodem, ut et Cassiod.
(85) Quod Isidoro presbyt. Alexandrino hunc episcopatum tradere studeat, Niceph. lib. xiii, cap. 2.
(86) Quos adversus Theophilum oblatos examinatum iri minabatur Eutropius præpositus palatii, ut habet Cassiod. in Vita B. Chrysosti.

Magnus itaque jam ordinatus Chrysostomus illum continuo morem sustulit, quo cœlibatum professi, diversi sexus (87) contubernales apud se alebant. In injustos item, ventrique ac libidini deditos, longis inunctus est orationibus. Erat adhæc pauperum ita studiosus, ut hinc a plerisque Eleemosynarius cognominatus sit. Uno dicam verbo, et virtutem omnem docebat, et ab omni vitio deterrebat. Misit autem et in Phœniciam monachos, qui idololatriæ illic etiam num deditos ab errore in viam reduceret: 80b per quos item imperatoris legibus armatos, idolorum fama subvertit, subversienis sumptibus piis aliquot feminis suppeditantibus. Celticam (88) adhæc [militum] turbam Arianismo infectam, ordinatis qui ejus gentis linguam callerent sacerdotibus, orthodoxorum gremio restituit. Ad Istrum insuper misit, qui Noniadas ibi Scythas ad Christianæ fidei veritatem volentes adduxerunt. Marcionis præterea hæresim (89), in Oriente tum repullulantem, funditus exstirpavit. Noturnos psalmodiarum hymnos auxit. Solus vero cibum capere solebat, (90) tum quod vino ob capitis calorem prorsus abstineret (nisi id forte ætate tantum cum rosaceum [91] biberet), tum etiam quod ægro stomacho esset, ut ea fere quæ ipsi apponebantur, non ederet, sed alia pro his appeteret: tertio denique quod frequenter negotiis vacans, absque cibo diem transigeret. Clero autem rigidus nimis atque asper videbatur. Et Serapion (92) ejus diaconus ingentem illi invidiam confluxit. Etsi multos etiam alias ob causas Joannes ab Ecclesiæ fidei relegavit. Conflictatus deinde Serapion etiam cum Severiano Gabalorum episcopo, ingens hujus excitavit in Joannem odium, quod ad extremum usque spiritum retinuit. Amabatur tamen Joannes singulari studio a populo, ob crebras in templo conciones: ut ipse vicissim sancti Pauli epistolas valde adamabat, quas et explanavit; visusque est a Proclo (93) tribus continuo noctibus Paulus apostolus, suarum illi suggerens epistolarum interpretationem.

Offendit insuper Augustam Joannes propter Theuderichum (94) patricium. Ab iniqua enim exactione, quam Augusta exigebat, cum ægre hominem liberasset, illeque post facultatum maximam partem, ut gratuitum Deo donum, Ecclesiæ pauperibus attribuisset, in iram hinc Eudoxia invidiamque incensa est. Eutropius (95) legem ferendam curarat, ne ad

Ἄ "Ὁτι ὁ μέγας Χρυσόστομος παραυτίκα τοὺς ἔχοντας συνεισάχτους τοῦ ἔθους ἐξέκοψε, καὶ κατὰ τῶν ἀδίκων γὰρ γαστριμάργων καὶ φιληδόνων λόγους μακροὺς κατέτεινεν. Ἦν δὲ καὶ ἐλεήμων σφόδρα, ἐξ οὗ παρὰ πολλοῖς ὁ τῆς ἐλεημοσύνης ἐπεκλήθη Ἰωάννης. Καὶ ἀπλῶς πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ἐδίδασκε, πάσης δὲ κακίας ἀπέτρεπεν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ εἰς Φοινίκην μοναχοὺς ἐφ' ᾧ τοὺς ἐτι τῇ εἰδωλολατρειᾷ κατεχομένους ἀπαλλάξαι τῆς πλάνης· οὗς καὶ νόμοις ὀπίσθας βασιλικοῖς τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων κατέστρεψε, τῶν ἀναλωμάτων τῶν ἐπὶ καταστροφῇ ἐκ τῶν εὐλαβῶν γυναικῶν παρεχομένων. Καὶ τὸν Κελτικὸν δὲ ὄμιλον ἀρειανίζοντα, ὁμογλώσσους χειροτονήσας, μετέστρεψεν ⁸⁰ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. Καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρὸν πέμψας τοὺς νομάδας Σκῆθας ἐπὶ τὸν [141 H.] Χριστιανισμὸν ἔχοντας εἰλκύσατο. Καὶ τὴν Μαρκελιανῶς αἵρεσιν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν φουομένην ἐξένευε. Καὶ τὰς νυκτερινὰς ψαλμωδίας ἐπηύξησε. Μόνος δὲ ἦσθη, ὅτι τε οἶνον διὰ τὴν τῆς κεφαλῆς θερμὴν οὐκ ἔπινε, εἰ μὴ που ἐν τῷ θέρει τὸν ⁸⁰ διὰ ῥόδου ⁸⁰, καὶ ὅτι κακόστοις ὢν οὐκ ἐχρήτη τοῖς παρακειμένοις αὐτῷ πολλάκις, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν ἄλλα ἐπέζητει, καὶ τρίτον ὅτι πολλάκις σχολάζων αἴτιος δι' ἡμέρας ἔμενε. Ἐδόκει δὲ τῷ κλήρῳ μάλιστα σκληρὸς εἶναι καὶ τραχὺς. Καὶ Σεραπίων δὲ ὁ διάκονος αὐτοῦ πολλοῦ μίσους αὐτῷ γέγονεν αἴτιος. Πολλοὺς δὲ καὶ ὁ ⁸¹ Ἰωάννης ἄλλους δι' ἄλλας αἰτίας τῆς Ἐκκλησίας ἐξέβαλε. Προσκρούει δὲ Σεραπίων ⁸² καὶ Σεθεριανῶ τῷ Γαδάλων, καὶ τίκεται μεγάλη αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἔχθρα, ἣν καὶ μέχρι τέλους συνετήρει. Ὁ δὲ λαὸς διὰ τοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λόγους σφόδρα ἠγάπα τὸν Ἰωάννην. Ἠγάπα δὲ οὗτος τὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπιστολάς ἴσταν, καὶ ἡρμήνευεν αὐτάς· ἐμφανίζεται δὲ Πρόκλιος ἐπὶ τρεῖς [257 R.] νύκτας ἐμπνεόμενος ὁ μέγας Ἰωάννης ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ⁸³ εἰς τὴν τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ⁸³ ἔρμηνειαν.

Ἄ "Ὅτι προσκρούει τῇ Βασιλίδι διὰ Θεοδώριχον ⁸⁴ τὸν πατρίκιον. Τῆς μὲν γὰρ παραλόγου εἰσπράξεως, ἣν ἐποίει ἡ βασις, μόλις ἀπαλλάσσει τὸν ἄνδρα· ὁ δὲ δίδωσι τῷ τῆς Ἐκκλησίας πτωχεῖν εὐχαριστήριον τῷ Θεῷ τὸ πολὺ μέρος αὐτοῦ τῆς ὑπάρξεως, ὅφ' οὗ πρὸς κακίαν καὶ διαβολὴν ἀναφλέγεται ἡ Εὐδοξία. Ὅτι Εὐτρόπιος νόμον εἰσάγει τοὺς πρόσφυγας τῆς Ἐκκλησίας μὴ τυγχάνειν τοῦ τῆς ἀσυλίας προνομίου, καὶ

VARLÆ LECTIONES.

⁸⁰ κατέστρεψεν ζ. ⁸¹ τὸν pr. A : τὸ ζ. ⁸² ῥόδου ζ. ⁸³ ὁ om. A. ⁸⁴ Σεραπίων A. ⁸⁵ post ἀποστόλου cum A omisi Παύλου. ⁸⁶ αὐτοῦ add. A. ⁸⁷ Θεοδώριχον corr. A.

NOTÆ.

(87) συνεισάχτους, sive subintroductas, et ἀγάπτὰς vocabant, de quibus D. Baron. t. V, ann. Chr. 398, et B. Greg. Nazianz., *Carm. ad Virgin.* vers. 96; *Gnomisque distic.* vers. 13. Ejusd. item Comment. Nicetas in orat. 43.

(88) *Scythiam* Theodoret. et Niceph. cap. 2, itemque Cassiod.

(89) Apud *Osroænos* Niceph.

(90) Quo vero consilio id ille fecerit, nemo clare dixit, inquit Niceph. Plures rationes vide apud Pallad. et *Metaphr.*

(91) διὰ ῥόδου, quod ῥοδίτην vocavit Diosc. lib. v,

(92) De quo Niceph. cap. 9, et Cassiod. init. *Vitæ B. Chrysost.* Quem etiam acerbius incusat Leo imp. orat. in B. Chrysost. quam hujus Georgii vestigia proximo insectandos, tantum non ad verbum hinc videtur transcripsisse.

(93) Chrysost. hic primum scriba, ac multo post tempore in episcopatu etiam successor. Niceph. lib. xiv, cap. 48.

(94) Theodericum al. vide *Metaphor.* hic post causam Antonini, Pallad., etc.

(95) Niceph. hæc referi, cap. 4.

μετ' οὐ πολὺ καταφυγῶν αὐτὸς τῆς οἰκίας ἀπο-
 λυεῖ νομοθεσίας. Οὐ ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον ἐβρίμ-
 μένου λόγον ἐλεγκτικὸν διεξήλθεν ὁ μέγας Ἰωάννης,
 καὶ πολλοὺς εἰς μῖσος ἐκίνησεν· ἐδόκει γὰρ ἀφίλαν-
 θρώπως λίαν ἐπιπλήττειν τὸν δυστυχοῦντα. Ὅτι τῶν
 Ἀρειανῶν τὰς ἐκκλησίας ἀφείλετο, καὶ τὸν βασιλεῖα
 αἰτησάμενος τῆς πόλεως ἐξέβαλε. Καὶ ἀντίφωνα
 ἐκείνων ἐπιτηδευσάντων εἰς ἐξαπάτην τῶν ἀπλου-
 στέρων αὐτὸς ὑπερέβαλε, συναραμένης τῆς βασι-
 λίδος, ὡς καὶ σταυροὺς ἀργυροῦς τοῖς ἀντιφώνοις
 παραπέμψασθαι. Ἀρχὴν δὲ φασὶ τῶν ἀντιφώνων
 Ἰγνάτιον γενέσθαι τὸν θεοφόρον, ἀγγέλου τὸ θεῖον
 ὑμνοῦντας τοῦτον τὸν τρόπον ἐκμιμησάμενον. Ὅτι
 Γαϊνᾶς ὁ Ἀρειανὸς δυνατὸς ὢν ἤησε τῷ βασιλεῖ
 ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Ἰωάννης παρῶν μετὰ πολλῆς
 ἐπιτιμῆσε τῆς παύσεως καὶ τὴν αἰτησὶν ἀπικρού-
 σιτο. Χρόνῳ δὲ ὑστερον χειρὰς ἀντάραντος βασιλεῖ
 μηδὲν μελλήσας ὁ Ἰωάννης, ἀξιοῦντων τοῦτο πάν-
 των, πρὸς αὐτὸν παρχίγεται διαπρεθεύσασθαι,
 καὶ καύει τότε τὴν ἐπανάστασιν.

igitur cum copias idem, contra imperatorem insurgens, collegisset, Joannes, nihil veritus, reliquis omni-
bus id postulavitibus, ad barbarum legationem instituit, ac rebellionem compressit.

Ὅτι Εὐσέβιος ἀπὸ τοῦ Κελδιανῶ ⁶⁷ ἐπίσκοπος
 Οὐαλεντινουπόλεως ⁶⁸ κατὰ Ἀντωνίνου ⁶⁹ τοῦ Ἐφε-
 σίων λιβέλλους ἐπίδιδωσι. Περιείχεται δὲ τοῖς βι-
 βλίοις [142 H.] ἐγκλήματα ἑπτὰ, ἱεροσυλίας τρία·
 καὶ ὅτι παιδα φονεῖα γεγονότα ἀνεπιτιμήτων ἔχει
 ἑαυτοῦ· καὶ ὅτι τὸ διαφέρον τῇ Ἐκκλησίᾳ τό-
 τῳ ⁷⁰, ὅπερ Βασιλίνα ἡ τοῦ Ἰουλιανοῦ μήτηρ κατέ-
 λαιπε, πωλήσας ἐσφτερίσατο· καὶ ὅτι τῇ γυναικὶ
 ἀποταξάμενος συνήπτειτο καὶ ἐπαιδοποίησεν ἐξ αὐ-
 τῆς· ἔβδομον δὲ ὅτι ἐπὶ χρήμασι ⁷¹ χειροτονεῖ.
 Ἐξιστάζεται ὡς ⁷² βαρύτερον τὸ ἔβδομον, καὶ τῆς
 εἰρησῆς ἐπὶ πολὺ παρατεινομένης (ἐχρηματίζετο γὰρ
 ἐθελωκαχεῖν καὶ ὁ κατήγορος), ὁ μὲν Ἀντωνίνος τε-
 λευτεῖ, ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης πρὸς τὴν Ἐφεσον παρα-
 γίγεται, καὶ τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθέντας συγ-
 καταθεμένους, ἐξ ὄντας τὸν ἀριθμὸν, καθαιρεῖ. Καθ-
 αιρεῖ δὲ καὶ ἑτέρους ἐξ ἐν τῇ Ἀσίᾳ διὰ τὴν αὐτὴν
 νόσον. Καὶ χειροτονεῖ ἀντὶ μὲν Ἀντωνίνου Ἡρακλεί-
 ῃν τὸν οἰκεῖον διάκονον, ἐφ' ᾧ καὶ στάσις συμβαί-
 νει, καὶ ἀντὶ τῶν λοιπῶν ἑτέρους εὐλαβεῖα καὶ τῇ
 εἰλῇ ἀρετῇ πολὺ διαφέροντας. Ἄλλ' οὗτοι πάντες
 ἐξορισθέντες τοῦ Χρυσοστόμου τῶν ἐπισκοπῶν ἀπ-
 ηλύθησαν, τῶν κατεγνωσμένων καὶ ἐκβεβλημένων πά-
 λιν τοῖς θρόνοις ἐγκαταστάτων.

omnes, pulso post in exilium Chrysostomo, episcopatu privati sunt, receptique suis rursus sedibus, qui iudicio ejecti erant.

Ὅτι Σεβηριανὸς ὁ Γαβάλων μαθὼν Ἀντίοχον ἐν
 Κωνσταντινουπόλει παραγεγονότα καὶ [260 R.] χηφ-

ecclesiam confugientibus sacri immunitas loci va-
leret. Sed post non diu cum Eutropius ipse ad ec-
clesiam perfugisset, legis suæ fructum tulit. Eo
igitur ad aram prostrato, reprehensionis plenam
orationem adhibuit Joannes, qua plurimorum in se
odium concitavit. Nimis enim inhumane afflictum
hominem accipere visus est. Arianis sacras eccle-
sias ademitt, et, imperatoris implorata ope, Constan-
tinopoli exegit. Antiphonis (96) item [alternis
cantandis,] quibus illi compositis plebem circum-
*veniebant, **S**ia eosdem superavit: ita adjuvante*
Augusta, ut et argenteæ cruces ad antiphonarum
cantum decorandum adhiberentur. Cæterum anti-
phonorum originem ad Ignatium illum divinum
hominem referunt, laudes Dei concinentes angelos
hæc in re imitantem. Gainas (97) Arianus, cum poten-
tia valerit plurimum, templum Arianis suis in urbe
ab imperatore postulabat. Sed Joannes ibi tum præ-
sens, ingenti cum libertate rem penitus improbat, et
obstititque ne postulata ille obtineret sua. Post

Eusebius Valentianopolis post Celbianum episco-
 pus, contra Antoninum (98) Ephesiorum antisti-
 tem libellos obtulit, quibus ille septem accusationis
 capita (99) complexus est; sacrilegia tria; deinde
 quod puerum homicidam, quem idcirco ne repre-
 hendisset quidem, apud se haberet: tum quod quid-
 quid ad Ecclesiæ utilitatem a Basilina Juliani matre
 relictum esset, ipse vendidisset, sibi que vindicasset:
 quod uxore præterea, quam pietatis antea studio
 deservierat, rursus familiariter uteretur, ac sollemnem
 etiam ex ea sustulisset: septimum denique, quod
 pecunia corruptus ordinaret. In septimum autem
 crimen, cum id omnium gravissimum videretur,
 inquisitum est. At dum iudicium hoc in longum pro-
 tenderetur (de industria enim improbe agere etiam
 ipse accusator dicebatur), Antoninus interim diem
 clausit extremum. Quare magnus Joannes Ephesum
 ipse profectiscitur, pecuniaque ordinatos, et crimen
 alius in ea ipsa Asia ob idem crimen episcopatum
 expulit. In Antonini vero locum Heraclidem diaco-
 num suum suffecit, unde et seditio exorta est. Pro
 submotis item illis aliis, pietate, cæterisque virtuti-
 bus longe meliores episcopos creavit. Qui tamen

Severianus (1) quidam Gabalorum episcopus,
cognito Antiochum Constantinopolim venisse (2),

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ libri μελλήσας. ⁶⁷ τὸ κελδιανὸν Α. ⁶⁸ Οὐαλεντινουπόλεως ζ. ⁶⁹ Ἀντωνίου ζ. ⁷⁰ τόπιον C ζ, τὸ
 κεν Α. ⁷¹ χρήματα ζ. ⁷² ante ὡς cum A omisi δέ.

NOTÆ.

(96) Ἀντίφωνα describit Niceph. « Carmina, quæ
 aiegnis per responsionem concinuntur. » Vide to-
 tum cap. 8.

(97) De Gaina, lege Niceph. cap. 5 et 6.

(98) Qui apud Nicephor. cap. 9, et semel hic non
 recte Anicius appellatur.

(99) Quæ leges apud Pallad. et Metaphr.

(1) Ptolemaidis Syriæ episcop. Niceph.

(2) Niceph. hæc cap. 5, sub fin. Habes autem ex
 hoc ipso producta testimonia apud Theodoret. in
Eranista, meminitque Gennad. in *Catal.* cap. 21.

atque per dicendi gratiam rem auxisse familiarem, A eodem et ipse accessit. Huic igitur Joannes Ephesum proficiscens, suas, dum abesset, docendi in Ecclesia vices commendavit. Hinc ergo imperatori Severianus omnibusque adeo innotuit.

A Callitropa (3), pronaucleri ejusdam vidua, ini- quæ exigebantur multæ. Paulacius vero **§1** b Alexandriæ Augustalis his exprimendis, quæ nummorum quingentorum summam conficiebant, miseram exercebat. Confugit hæc ad Augustam, quæ a Paulacio auri libras centum multæ nomine exegit : e quibus tamen misere huic afflictæ mulierculæ sex tantum et triginta nummi cesserunt. Illa igitur velut ih communem tempestate jactatorum portum, ad magnum se recepit Joannem : qui mox dicam Paulacio scripsit de quingentis viduæ aureis persolvendis. Eudoxia hinc simulatam cum Joanne suscepit, liberum dimitti Paulacium satagens ; neque tamen ei mos geritur, sed justa nihilominus postulans justus præsul, quod per nefas ille retinuerat, injuria affectæ mulieri restituit. Qua in re et miraculum accidit. Extrahere enim Paulacium dum studet Eudoxia, vel invito Joanne, ecce tibi hastam ferens angelus apparuit, qui missos ab Augusta satellites terrore percellens (4), ne mandata illi persequerentur, effecit. Ex his ergo atque similibus [præclaris beati Joannis facinoribus] Acacius Berrhææ, Theophilus, Antiochus, et Severianus, adjuvante maxime atque præeunte Eudoxia, improba illa in Joannem consilia moliri cœperunt : subsecutis confestim et aliis multis, quibus ille

Theophilus (5) Petrum Alexandriæ archipresbyterum hoc nomine accusavit, quod Manichææ mulieri eucharistiam tradidisset. Hic vero pro sui defensione assererat, et conversam illam esse, et nunnisi ejus jussu mysteriorum participem factam. Qua in re fidei testem laudavit Isidorum presbyterum, advenis Alexandriæ recipiendis præfectum. Hic ille est, quem ob virtutem Theophilus antea ad Damasum miserat, quique Flaviano (6) amicitiam Roma societatenique attulerat, cum jam vicesimum annum utraque Ecclesia ab altera dissideret. Hic, inquam, Isidorus secundum Petrum testimonium dixit. Quare Theophilus ira incensus, Petrum ex templo Ecclesia submovit, in Isidorum vero illum admirandum virum, quas impudicitia plenas annexerat tabulas, protulit, et puerum accusatorem pretio subornavit. Quod ubi facinus deprehensum est, magis etiam iracundia Theophilus excaudit : etsi illa quoque alia ex causa accensa est. Mille enim nummos, quos inopibus distribuendos Theodota tribuerat, Isidorus acceperat et distribuerat, nihil

ματα διὰ τὴν ῥητορείαν αὐτοῦ συλλεξίμενον καὶ αὐτὸς παραγίνεται, διδάσκειν δὲ αὐτὸν ἀπαίρων εἰς Ἐφεσον ὁ μέγας Ἰωάννης ἀντ' αὐτοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας ⁷³ ἐπιτρέπει, ἐξ οὗ καὶ τῷ βασιλεὶ καὶ παντὶ γνῶριμος γίνεται.

Ἐπιτρέπει ὁ μέγας Ἰωάννης ἀντ' αὐτοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας ⁷³ ἐπιτρέπει, ἐξ οὗ καὶ τῷ βασιλεὶ καὶ παντὶ γνῶριμος γίνεται. Ὅτι Καλλιτροπή ἡ χήρα γυνὴ τινος προναυκλήρου ζημίας εἰσπράττεται παραλόγους. Παυλάκιος δ' ἦν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας αὐγουστάλιος ὁ ταῖς ζημίας ἐκτρέβων τὸ γύναιον, εἰς πενταχόσια δὲ νομισματα ἐκεφαλαιούτο ἡ ζημία. Καὶ καταφεύγει αὐτῇ πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ Παυλάκιος χρυσοῦ λίτρας ἑκατόν· τὸ δὲ ἐκτερωχόμενον γύναιον, λαμβάνει μόνα λς' νομισματα. Προστρέχει τοῖνον τῷ κοινῷ τῶν χειμαζομένων λιμένι, τῷ μεγάλῳ Ἰωάννῃ. Ἀγεται παρ' αὐτοῦ ὁ Παυλάκιος ἀπαιτούμενος τὰ πενταχόσια τῆς χήρας νομισματα. Γίνεται πρὸς αὐτὸν ἡ Εὐδοξία δι' ἑχθρας, ἀνεθῆναι τὸν Παυλάκιον σπεύδουσα καὶ οὐχ ὑπακούουμένη. Ὅμως ἀπαιτήσας ὁ δίκαιος δίδωσι τὸ ἀδίκημα τῇ ἡδίκημένῃ. Ἐν ᾧ καὶ θαῦμα γίνεται· ἀποσπάσαι γὰρ πέμπει ⁷⁴ ἡ Εὐδοξία τὸν Παυλάκιον καὶ ἀκοντος Ἰωάννου, ἄγγελος δὲ λογχοφόρος φανεῖς καὶ φοβήσας τοὺς ἀποσταλέντας ἀπράκτους ἐποίησεν ⁷⁵. Ἐκ δὲ τούτων καὶ τοιοῦτων Ἀκάκιος ὁ Βερόλιας ⁷⁶ καὶ Θεόφιλος καὶ Ἀντίοχος καὶ Σεθηριανὸς συλλαμβανόμενης Εὐδοξίας καὶ προκαταρχομένης σκευωροῦσι ⁷⁷ τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην, πολλῶν καὶ ἄλλων συνεπομένων, οὓς ἐλέγχων ἐλύπει.

οὓς ἐλέγχων ἐλύπει. suis increpationibus molestus fuerat.

Ἐπιτρέπει ὁ μέγας Ἰωάννης ἀντ' αὐτοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας ⁷³ ἐπιτρέπει, ἐξ οὗ καὶ τῷ βασιλεὶ καὶ παντὶ γνῶριμος γίνεται. Ὅτι Θεόφιλος Πέτρον τὸν πρωτοπρεσβύτερον Ἀλεξανδρείας ἐν αἰτία ἐποίητο ὡς γυναικὶ Μανιχαῖς ⁷⁸ τῶν μυστηρίων μεταδόντα· ὁ δὲ ἀπελογεῖτο [143 H.] καὶ μετατεθείσθαι αὐτὴν καὶ τῇ ἐκείνου ἐπιτροπῇ τῶν μυστηρίων αὐτὴν ἀξιώσασθαι, καὶ παρήγε τοῦ λόγου μάρτυρα Ἰσίδωρον τὸν πρεσβύτερον καὶ ξενοδόχον τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὑβρός ἐστὶν ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν παρὰ Θεοφίλου [πάλαι ⁷⁹] πρὸς Δαμασκὸν σταλεῖς, καὶ κομισίας ἀπὸ Ῥώμης Φλαβιανῶν τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν, ἐπὶ ἕτερον εἰκοσι διαφερομένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας. Ὁ δὲ Ἰσίδωρος ἐμαρτύρει Πέτρῳ, καὶ ὠργίζετο ὁ Θεόφιλος. Καὶ τὸν μὲν Πέτρον αὐτίκα τῆς Ἐκκλησίας διώκει, κατὰ Ἰσιδώρου δὲ τοῦ θαυμαστοῦ χάρτην ἀπελθείας συμπλάσας προκομίζει καὶ παῖδα κατήγορον μισθούται. Καὶ τοῦ δράματος ἐλεγχθέντος εἰς πλείονα κακίαν ἐκκαίεται ὁ Θεόφιλος. Συνῆπτε ⁸⁰ δὲ αὐτοῦ τὸ πάθος, ὅτι χρήματα ⁸¹ λαβὼν μέχρι χιλίων νομισμάτων πτωχοῖς διανεῖμαι (θεοδότη δ' ἦν ἡ παρασχομένη) οὕτω καὶ ἐποίησε, μηδὲν τούτων Θεοφίλῳ προσαναθέμενος. Φεύγει οὖν διὰ τῆν

VARÆ LECTIONES.

⁷³ Ἐκκλησίαν ζ. ⁷⁴ πέμπει Α : σπεύδει ζ. ⁷⁵ ἐποίησε ζ. ⁷⁶ Βερόλιας ζ. ⁷⁷ σκαιοροῦσι ζ ⁷⁸ γυναίκα μανιχαίαν Α. ⁷⁹ παλαι οἰμ. Α, habet C. ⁸⁰ συνανῆπται ζ. ⁸¹ ὅτι καὶ χρήματα ζ.

NOTÆ.

(3) Hoc nomine Theognosti vidua, de qua hic inf., sed contra Palladii et Metaphr. auctoritatem, cum quibus Noster quoque sentit.

(4) Duos centariones cum suis cohortibus addit

L'no August. in Vita B. Chrysost

(5) Narrat hæc Nicephor. cap. 9 et 10.

(6) Antiocheo patriarchæ.

ταπειμένην ἔργην ἐπὶ τὸ τῆς Νιτρίας ὄρος, ἐν ᾧ καὶ πρὶν κελίῳ ἡσύχαζε. Τῶν δὲ τῆς Αἰγύπτου μοναχῶν Διδόχορος ἡγούνητο καὶ Ἀμμώνιος καὶ Εὐθύμιος καὶ Εὐσέβιος ἀδελφοί, οὓς ἀπὸ τῆς τοῦ ὀνόματος ἀναδρομῆς Μακρῶς ἐκάλουν. Συνέβη δὲ τότε κατὰ τῶν Ἀνθρωπομορφιτῶν ἐκραγῆναι φιλονεικίαν⁸². Καὶ στασιαζόντων τῶν κατὰ τὴν Αἰγύπτου [ΜΙ R.] μοναχῶν, ἀγραμμάτων ὄντων καὶ ἀγροῦν τῶν πολλῶν, ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ ἐπέστησαν αὐτῷ, κίουκώς, ὡς ἰδοῦμαι, κατασοφίζεται, καὶ φησι πρὸς εἰσούς· *Εἶδον τὰ πρόσωπα ὑμῶν ὡς πρόσωπον θεοῦ*. Τῶν δὲ καὶ Ἀριγένην, ὡς ἀσχημάτιστον τὸ κίον λέγοντα, ἀναθεματισθῆναι προσπειζήτουτων ἰσχυροῦ ποιεῖται⁸³ καὶ τοῦτο, καὶ διέφυγε τὸν θάνατον. Ταύτης δραξάμενος κατὰ τῶν μακρῶν τῆς προφίσεως (οὐ γὰρ ἐβούλοντο εἶναι, ὡσπερ πρότερον, ἀπὸ συνδιαίτασθαι· οὗτοι δὲ τὸ θεῖον ἀσχημάτιστον, ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος, ἐπὶρσευον) διαβέλλει τούτους πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ μοναχοὺς, καὶ κινεῖ κατ' αὐτῶν τὸ ἀγελαῖον ἐκεῖνο⁸⁴ πλῆθος, ἐπὶ δὲ καὶ κατὰ τοῦ κραιρημένου Ἰσιδώρου, δι' ὃν μᾶλλον καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξυπεπολέμητο. Τέλος μετὰ πολλὰς κακώσεις καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ μετὰ τὸν ἐμπρησμὸν τὸν ἐκατέντα κατὰ τῶν κελίων αὐτῶν, φεύγουσιν ἐκείθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δὲ συμπαθίστατος Ἰωάννης ὑποδέχεται μὲν αὐτοὺς καὶ ἄλλως φιλοφρονεῖται, οὐ μεταδίδωσι δὲ διὰ Θεόφιλον κοινωνίας. Γράφει δὲ αὐτῷ καὶ ἐπιστολήν, πρὸς εἰρήνην συμβεβέβησεν· ὁ δὲ παρακρούεται· Ἐπιτιδοῦσιν οἱ⁸⁵ μακροὶ κατὰ Θεοφίλου λιβέλλους. Πείθει καὶ ἐκεῖνος τινας κατ' αὐτῶν ἐπιτιδοῦναι· ἀλλ' ὕστερον μὲν οὗτοι μὲν ἀπεδεικνύοντες ἐφυλακίσθησαν, καὶ μαστιγωθέντες⁸⁶ ἰκανῶς οἱ μὲν τῇ φυλακῇ ἐναπέθανον, οἱ δὲ τῆν Προκόννησον⁸⁷ οἰκεῖν ἐξορίᾳ καταδικάσθησαν. Ὁ δὲ Ἰωάννης δηλοῖ Θεοφίλῳ περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ λιβέλλων· καὶ γράφει Θεόφιλος ὀργιζόμενος· « Οἶμαι μὴ ἀγνοεῖν σε τὸ διάταγμα τῶν ἐν Νίκαιᾳ κανόνων, ἐπεὶ Θεοπίδουσιν ἐπίσκοπον [144 H.] ὑπερόριον μὴ κρῖναι δίκην. Εἰ δὲ ἀγνοεῖς, μαθὼν ἀπόσχου τῶν κατ' ἡμῶν λιβέλλων. » Ἀλλὰ τότε ταῦτα⁸⁸ γράφον Θεόφιλος· « ὕστερον αὐτὸς ὑπερόριον τὴν κατ' ἐκείνου ἔκρινε δίκην. Οἱ δὲ μοναχοὶ τῶν κατὰ Θεοφίλου λιβέλλων οὐκ ἀφίσταντο, καὶ ὀρίζεται παρὰ βασιλέως Θεόφιλος ἐπὶ τὴν δίκην ἐλθεῖν. Ὁ δὲ φθόνος κρατήσας ἐπὶ τὴν δίκην αὐτῆν Ἰωάννου καθίζει παραγεγόνστα.

horum Theophilo conscio. Cecesant igitur devitandæ iracundiæ in montem Nitriæ, quietemque inibi in solita cella quæsiuit : cum eo tempore monasteriorum per Ægyptum præfeci essent Dioscorus, 82a Ammonius, Euthymius, et Eusebius germani fratres, quos a corporum proceritate Longos appellabant. Gliscebat ea tempestate contentio cum Anthropomorphitis hæreticis. Versis autem ex eo in seditionem, turbasque per Ægyptum concitantibus monachis aliquot indoctis et agrestibus, Theophilus, ab his circumsessus, præ metu, ut apparet, huiusmodi eos sophismate delinquit : *Sic vestras, inquit, facies vidi, ut faciem Dei*. At cum hi præterea ab ipso postularent, ut Origenes quoque, quod is humana Deum forma carere assereret, anathemate damnaretur; facturum se recepit, sicque mortem devitavit. Hac igitur ille arrepta occasione adversus Longos fratres (qui jam recusabant divitiis ejus uti contubernio, quod Deo, ut res est, formam esse humanam tribuendam negarent), apud Ægypti monachos, per calumniam eos traduxit, et imperitam illam multitudinem cum in illos conelavit, tum in Isidorum, quem diximus : cujus etiam nomine cum illis libentius certare cœperat. Post multas ergo illatas injurias structasque insidias, post ignem quoque injectum ipsorum cellis, fuga sibi denique consulentes, Constantinopolim veniunt. Ibi Joannes ille benignissimus excepit quidem illos fratres, humaniterque complexus est; propter Theophilum tamen in communionem minime admisit, sed eum per epistolam ad concordiam invitavit. Ille nihil audit. Longi interim fratres Theophilum oblati libellis accusabant : et suasit hic vicissim quibusdam (7), ut illos acusarent. Tandem cum nihil hi probare adversus Longos possent, in custodiam missi, flagellisque graviter cæsi, partim in vinculis mortui sunt, partim in insulam Præconesum deportari jubentur. Joannes hinc Theophilum de oblati adversus eum accusationis libellis certiore facit. Ad quæ bile accensus ille : « Arbitror, inquit, non ignorare te Nicæni concilii canones, iisque prohiberi, ne episcopus de peregrino, alteriusque diocesis judicium exercent. Si ignoras, disce, atque ab accusationis meæ libellis abstineto. » Verum qui hæc tunc Theophilus scripsit, post ipsemet alienæ diocesis hunc ipsum Joannem, suo judicio committens, minime cessantibus, decrevit imperator, ut de Joanne sententiam ferret, judicem constituit.

Ὅτι Θεογνώστου συγκλητικῷ δημευθέντος καὶ κατὰ τὴν ἐξορίαν τελευτήσαντος ἡ γυνὴ τὸν ὑπολειφθέντα⁸⁹ αὐτῇ ἀγρόν ὑπὸ τῆς βασιλίδος ἀραιρεῖται. Ἡ δὲ ἐπὶ τὸν τῶν χηρῶν καταφεύγει πρόμα-

Theognosti senatoris proscripti et in exilium mortui uxor (8), agrum sibi 82b relictum habebat, quem Eudoxia iuvitæ eripuit. Illa igitur ad viduarum propugnatores Joannem se recepit : qui pro

VARIÆ LECTIONES.

⁸² φιλονεικίαν ζ. ⁸³ ποιῆσαι ζ. ⁸⁴ ἐκεῖνος ζ. ⁸⁵ οἱ] δὲ οἱ ζ. ⁸⁶ μαστιγωθέντες ζ. ⁸⁷ Προκόννησον ζ. ⁸⁸ ταῦτα] μετὰ ταῦτα ζ. ⁸⁹ Θεόφ. ὁ Θεόφ. ζ. ⁹⁰ ὑποληφθέντα ζ.

NOTÆ.

(7) Monachis ex Pallad.

(8) Callitropam vocat Niceph. cap. 14, non recte,

ut indicatum supr. pag. præced.

vidua libere multa perorans, adeo nihil profecit, A ut etiam Augustam in sui odium concitavit. Quare mandatum dedit, ut cum festo die Exaltationis [sanctæ crucis], qui in decimum quartum Septembris incidit, in templum iniqua imperatrix ventura esset, portæ illi clauderentur. Conficitur præsulis mandatum, et pudore suffusa, ira que incensa Augusta, domum revertit; exiudeque hæc saucti viri e sede depulsionem, exsilium, aliaque adversa, quæ indignatio suggerebat, machinari cœpit. At vero dum ad templum illa progressa fores sibi obseratas offendit, de comitatu ejus quidam gladium in claudentes stringens, manum sibi subito exaruisse sensit, qui tamen post sancti viri genibus accedens, sanitatem recuperavit.

Magnus quoque Epiphanius (9), quem Theophilus callide deceptum in Joannem incitavit, Constantinopolim veniens, ecclesiasticum quibusdam suis factis ordinem turbavit. Diaconum namque in Septimo (sic enim locus templi Sancti Joannis appellatur) contra canonem ordinavit, deindeque sine bona Chrysostomi venia rem divinam fecerat, et Origenis scripta ab eo damnari postularat. Refert vero hunc scriptor noster (quod et in Epiphaniæ Vita legitur), minime consensisse, ut quibusdam placuit, in Chrysostomi expulsiōnem, licet ab ipsa Augusta eo adigeretur. Meminit idem de pronuntiatas invicem vaticiniis (10) : quibus significabatur neutrum ipsorum visurum aliquando thronum suum. Accidit præterea, priusquam condemnaretur Joannes, ut cognito indignari sibi Eudoxiam, bene longam haberet in malas feminas orationem. Hanc plebs rapiens, in Augustam pronuntiatam interpretabatur. Mox igitur ut Theophilus Constantinopolim advenit, apparatus in magnam athletam Joannem machinationes procedunt. Cumque synodo nunquam interfuisset, Theophilus tamen cum suis decretum in eum tulit, frustra inclamante ipso, ac publice testificante, paratum esse, et ad synodum venire, et ad objecta respondere, modo manifestos ipsius hostes concilio subducerent. Aderant tum Joanni quadraginta adhuc episcopi, adversus Theophilum parati pro ipso pugnare : quos ille quiritantes, cum lacrymis obtestando sedabat, atque hortabatur Ecclesias ne discinderent. Sede ita pulsus, in Bosphori Hieron (11) ablegatur. At cum deinde terra divinitus concuteretur **83a** (12) Constantinopolim iterum reducit, sedique restituitur invitus. Pasto-

ρον. Ὁ δὲ πολλὰ παρρησιασάμενος ὑπὲρ τῆς χήρας οὐδὲν ἤνυσεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔχθραν ἐκίνησε τὴν βασιλῆα. Προστάσει δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψώσεως (τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἐστὶν αὕτη ⁹¹ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός), ἐπειδὴν ἡ ἀδίκος βασιλεὺς προσέρχεται μέλλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποκλεισθῆναι κατ' αὐτῆς τὰς πύλας. Καὶ πληροῦται τὸ πρόσταγμα, καὶ κατησχυμένη καὶ περιωργισμένη ἀποπέμπεται ἡ βασιλεὺς· καὶ ἦδη ἡ κατὰ τοῦ ἁγίου καθαιρέσεις συνεκροτεῖτο παρ' αὐτῆς καὶ ἡ ἐξορία, καὶ εἰ τι ἄλλο δεινὸν ὁ θυμὸς ἐπέτρεπεν. Ὅτε δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ προσιοῦσα τὰς πύλας κατ' αὐτῆς ἀποκλεισθεῖσα· ⁹² ἐδέξατο, τότε τις τῶν σὺν αὐτῇ ξίφος κατὰ τῶν ἀποκλειόντων ἐνέτεινε, καὶ ἐξηράνθη τὴν χεῖρα· ὕστερον δὲ προσεσῶν τῷ θαυμασίῳ Ἰωάννῃ ὕγιής **B** γέγονεν.

[264 R.] Ὅτι ὁ Ἐπιφάνιος ὁ μέγας, ὃν ὁ Θεόφιλος κατὰ Ἰωάννου ἐξηπάτησε, παραγενόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀταξίας ἐποίησε· διάκονον γὰρ ἐν τῷ ἐδόδμῳ ⁹³ (οὗτω καλεῖται ὁ τόπος) τῇ ⁹⁴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκκλησίᾳ παρὰ τὸν κανόνα ἐχειροτόνησεν, καὶ χωρὶς τῆς ⁹⁵ τοῦ Χρυσοστόμου γνώμης ἐλειτούργει, καὶ ἀπήγει· ⁹⁶ αὐτὸν τὰ Ἄριγένους ἀναθεματίσαι. Φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς (ὡς περ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ λέγει), μὴ συνευδοκῆσαι, καθὼς ἑτέροις ἔδοξε λέγειν, ἐπὶ τῇ τοῦ Χρυσοστόμου καθαιρέσει, καίτοι τῆς βασιλῆδος ἐκβιασόμενης. Μνημονεύει δ' οὖν ὁ μὲν καὶ οὗτος τῶν ἀμοιβαίων ἀλλήλοισι προφητειῶν, ἐν αἷς ἐδηλοῦτο μὴδέτερον εἶναι ⁹⁷ τὸν οἰκεῖον ὄψεσθαι θρόνον. Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ καταδικῆς πυθανόμενος ὄργῃ τὴν Εὐδοξίαν, λόγον διεξέρχεται μακρὸν κατὰ γυναικῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἤρπασε τὸ ῥηθὲν ἐκλαμβάνοντες εἰς τὴν βασιλῆα. Καὶ τοῦ Θεοφίλου παραγεγονότος ἀρτύεται τὰ κατὰ τοῦ μεγάλου ἀθλητοῦ. Καὶ μὴ παρουσιάσαντος αὐτοῦ τῇ συνόδῳ τὴν ψῆφον οἱ περὶ Θεόφιλον ἤνεγκαν, καίτοι βούωντος αὐτοῦ καὶ διαμαρτυρομένου ἔτοιμον ⁹⁸ εἶναι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἰ τοὺς προφανεῖς ἔχθρους τοῦ συνεδρίου ἐκστήσῃσι ⁹⁹. Συνῆσαν δὲ αὐτῷ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι οἱ ¹ καὶ τοὶ περὶ Θεόφιλον ἀπεμάχοντο· ὁ δὲ τούτους ποτινωμένους παρεμυθεῖτο, καὶ παρήγει τῆς [145 H.] Ἐκκλησίας μὴ σχίζεσθαι. Καθαιρέθεις δὲ ἐκπέμπεται εἰς τὸ τοῦ Βοσπόρου ἱερὸν. Καὶ σεισμοῦ θεηλάτου γενομένου πάλιν ἐπὶ τὴν πόλιν κατάγεται, καὶ ἄκων εἰς τὸν θρόνον ἀνάγεται· οὐ γὰρ ἐφασκεν ἐθέλειν τῆς ποιμαντικῆς ἀρχῆς ἀπάργεσθαι πρὶν ἂν εἰς ἐξέτασιν αὐτοῦ τὴν ἀδίκον προτεθῆναι κρίσιν. Τῆς δὲ Εὐδοξίας μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀναφλεχθεῖσης, οὗ ἐπέτιμα αὐτῇ μετὰ

VARIAE LECTIONES.

⁹¹ αὕτη om. A. ⁹² ἀποκλειούσας A. ⁹³ ἐδόδμῳ ζ. post οὗτω cum A omisi γάρ. ⁹⁴ τῆς — ἐκκλησίας ζ. ⁹⁵ τῆς add. A. ⁹⁶ ἀπήγει ζ. ⁹⁷ εἶτι A: αὐτῶν ζ. ⁹⁸ ἐτοίμου corr. A. ⁹⁹ ἐκστήσουσι ζ. ¹ οἱ uhl. A.

NOTÆ.

(9) Niceph. *De Epiphania*, cap. 13.
(10) Quæ et Sozomenus commemorat lib. vii, cap. 15.
(11) Ἰερὸν στόμα, quasi *sacrum os* sive *ostium*, ut Cassiod. vertit. Oppidum ei, statio navium in ostio

Ponti Theodoro, lib. v, cap. 34; et Niceph. cap. 16. Unde profectus, ut Pallad. ait, ἑ ἀγελlos ad Bithyniæ Prænetum occupat.
(12) Et cubilis ex eo imperatorii pars corruisset, ut est auctor Leo imper. in *Vita Chrysost.*

πολλῆς ἡ παρρησίας διὰ τὸν ἀνδριάντα, ὃς πλησίον ἂν τῆς ἐκκλησίας αὐτῆ ἀνεγήγερτο (θόρυβος γὰρ ἐκεῖθεν πολλὴ τῆ ἐκκλησία ἐτίκτετο), πάλιν τὰ κατὰ τὸν μέγαν Ἰωάννην συσκευάζεται. Ὁ δὲ Θεόφιλος ταύτῃ ἱεραλεῖ τῆ πράξει περιτυχῶν, αὐτὸς μὲν τὸ τῆς πόλεως μίσος δεδιὼς ἂ οὐ παραγίνεται· ἐμισθῆ γὰρ λίαν, ὅτι μετὰ τὴν Ἰωάννου καθαρῆσιν καὶ τοῖς μακροῖς, δι' οὓς ἐκεῖνον ἐπεδούλευεν, ἐκινώνησε, καὶ τῶν Ὀριγενείων ἀναγνωσμάτων, ἐν οἷς ἐκεῖνον ἐβάλλεν, οὐκ ἀπέχετο. Οὐ παραγίνεται οὖν διὰ τὸ μίσος, πέμπει δ' αὐτ' αὐτοῦ, μηδ' εἰς κρίσιν ἐτι κλείει ἀποθεσιζῶν Ἰωάννην, ὡς μετὰ τὴν καθάρσιν τολμήσαντα ἱεράσασθαι, τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου τῆ μετὰ καθαρῆσιν αὐτῶ τὴν ἱερωσύνην ἐδικήσαντι ἢ οὐδὲ τόπον ὑπολιπούσης ἀπολογίας. Οἱ δὲ γὰρ περὶ Ἰωάννην Ἀρειανῶν ἔλεγον εἶναι καὶ τὸν κινῶνα καὶ τὴν σύνοδον, ἐπὶ συσκευῇ Ἀθανασίου ἐπιθετιμένου, ἦν οἱ ἐν Σαρδικίᾳ ἀπεφῆναντο ἄκυρον, Ἀθανάσιον οὐκ εἰς ἀπολογία μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωσύνην ἅμα Μαρκελλῶ δεξάμενοι.

reliquerit. Ad quæ Joannis studiosi, Arianorum illum esse canonem consensumque excipiebant, ad insidias dantissat Athanasio striendas comparatum. Hinc eam ipsam synodum Patres Sardicensis concilii nullam esse censuisse, et Athanasio non solum defendendi sui potestatem fecisse, verum etiam sacerdotiam una cum Marcello administrare permisisse.

Κωλύεται μὲν οὖν τότε ὁ Χρυσόστομος ἱεραθεῖαι καὶ ὄλωσ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κατέρχεσθαι· ἡ δὲ τῶν Χριστοῦ Γενεθλίων ἐορτὴ ἐνειστήκει, [265 R.] καὶ ἔβαινε μέχρι τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, καὶ ἐτι πρὸς ἡμέρας πέντε σχολάζων καὶ μηδὲν ὄλωσ ἐκκλησιαστικῶν διαπραττόμενος. Τότε δὲ τελειῶσ καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως ἐξεβλήθη, καὶ ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν, ὅτε καὶ τὸ πῦρ ἀναφθὲν τῆς ἐκκλησίας αὐτῷ ἔβρανος πολλὰ τῶν περὶ ἐκατενεμήσατο. Καὶ πολλοὶ δὲ τῶν κατὰ τοῦ ἁγίου παραδειγματίσθησαν, ἢ νόσους ἐξαισίου ἢ συμφοραῖς θεηλάτοις τὸν βίον ἀπαρβήξαντες. Ἐφορισθεὶς δὲ εἰς Κουκουσὸν, ὡς οὐτὸς φησι, καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐχειροτόνει πολλοὺς μὲν ἐπισκόπους, κλείους δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. Ἐπιτελεῖ δὲ καὶ πολλὰ σημεῖα ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ὧν τε καὶ μετὰ θάνατον. Τελευτᾷ δὲ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, τοῦ ἐπισκόπου Κομάνων καὶ μάρτυρος Βασιλίσκου τὴν τελευτὴν αὐτῷ προμηθύσαντος, καὶ ἔπιπτεται ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ μάρτυρος λάρνακι.

Κατέρχοντο δὲ οἱ περὶ Θεόφιλον καὶ Ἡρακλεῖδην τὸν Ἐφέσου, ἀπόντα. Καὶ Σεραπίωνα δὲ ποικιλίας ἢ ὑποβαλλόντες τιμωρίας καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἡρακλείας, ἐν ἧ αὐτὸν μετὰ τὴν πρώτην τῆς ἐξορίας ἐκπόδον ἐτύγχανεν ὁ μέγας Ἰωάννης χειροτονήσας,

VARIAE LECTIONES.

* πολλῆς add. A. ἢ ἱεραλεῖ ζ. ἢ δεδοικῶς ζ. ἢ τὸν — ἐδικήσαντα A. ἢ ποικιλίας A : πολλὰς ζ.

NOTÆ.

(13) Niceph. cap. 18; Socrat. lib. vi, cap. 18; Sozom. lib. viii, cap. 20.

(14) Prudie Paschæ ipso magno Sabbato, hæc cum summa perturbatione confecta esse Pallad. tradit, et ipse Georg. editus a Tillmanno.

(15) Cassiod. Iuanis studiosos ecclesiam, intendens refert, et plures, quos refellit Illustriss. Baro.

ralis enim præfecturæ curam recipere se velle negabat, priusquam iniquum illud iudicium, propositum excussumque foret. Eudoxia post non diu furore rursus incensa, quod liberius perstricta fuisset, propter statuam, quæ juxta templum posita illi fuerat (magnus enim inde strepitus in templo excitabatur), iterum in beatum hominem calumniæ adornantur (13). Quæ sane res, etsi præter spem Theophilo accidit optatissima, veritus tamen ille civium odium, ipse quidem non accessit (valde enim jam invisus esse cœperat, tum quod pulso Joanne, cum Longis tamen fratribus, per quos illi antea insidiabatur, communicasset, tum quod legere ipse Origenis scripta, quo nomine Joannem criminabatur, non desineret) non accessit, inquam, odii metu; sed

pro se alium submisit, pronuntiatum, ne in iudicium quidem vocandum Joannem, ut qui post ejectionem sacra obire munia non dubitasset, cum Antiochena synodus post expulsionem sacerdotii munus ad hunc obeunti, nullum defensionis locum

Igitur prohibent, Chrysostomus sacris ne operetur, neve omnino ad ecclesiam veniat. Christi tum Natalium festus dies instabat (14), mansitque ad festum Pentecostes et dies insuper quinque cessans, et ab omni ecclesiastico abstinens officio. Tum enim omnino et ecclesia pulsus et urbe, Cucusum exsulatum missus est. Quo item tempore et ignis templi primum suggestum corripiens (15), multa quoque circumcirca flammis absumpsit. Plerique etiam inimicorum Joannis exempla dederunt, partim fœdis morbis, partim divinitus immissa clade vita exuti (16). Cucusum (17) ergo deportatus Joannes (ut hic quidem perhibet scriptor) et docuit ibi pro concione, et ordinavit multos episcopos, ac plures etiam sacerdotes, atque diaconos. Multa item miracula in eo exsilio cum vivus, tum mortuus edidit. Obiit vero non multo post (18), cum episcopus Comanorum (19) Basiliscus, idemque martyr, suum ei secundum quietem prædixisset: conditusque est

D in ejusdem martyris tumulo.

Theophilus autem cum suis condemnarunt Heraclidem 83^b Ephesi episcopum absentem, et Serapionem, multa affectum injuria, Heraclææ episcopatu, in quo ipsum magnus Joannes post prius exsiliu reversus ordinarat, eijciunt. Heraclidæ-de-

Annal. V. ad an. Chr. 404.

(16) Niceph. cap. 22, et Pallad.

(17) Niceph. cap. 26.

(18) Niceph. 37 post med. Sozom. lib. viii, cap. ult.

(19) Leo. imper. etiam S. Lucianum martyrii olium ibi B. Basilisco socium, apparuisse una tradit.

inde sufficienti Victoris (20) tribuni eunuchum, hominem foedissimum. Alios item episcopos numero fere viginti vexatos sedibus submoverunt suis; presbyteros quoque ac diaconos plurimos, et plures etiam laicos, quotquot Joanni addicti esse deferebantur; imo pias etiam matronas, quarum fama celebres fuere Olympias (21) Pentadia, Procla et Sylvana.

Innocentius interim urbis Romæ episcopus valde pro beato Joanne (22) laboravit, etsi frustra consumptus labor est. Misit enim hoc nomine apocriarios, quos hi contumeliose remiserunt. Litteras item scripsit, quibus tamen nihil eorum quæ studiose conabatur perfecit; vix ut tandem Arsacius (23) Joannis nomen in diptycha retulerit. Donec Proclus multo post ejus in urbem corpus attulit. Hæc hactenus.

Scriptor ipse quidem præter historię fidem narrasse quædam vius est. Verum quid prohibet utilia lectorem seligere, cætera præterire?

XCVII.

Phlegontis Tralliani Olympicorum et Chronicorum collectio.

Lecta mihi Phlegontis Tralliani, ejus qui Adriani Augusti libertus fuit, *Olympicorum et Chronicorum Collectio*. Opus inscribitur Alcibiadi cuidam, qui unus e corporis custodibus Adriani imperatoris fuit. Anspicitur vero a prima Olympiade (24): quod priora, ut et alii fere omnes affirmant, nullum hactenus accuratum verumque scriptorem sint nacta, sed aliter (25) atque aliter ea, in quæ forte inciderunt? Neque inter se convenientia scripserint, etiam ii qui ex hac descriptione gloriam quæsiissent. Initium igitur operis a prima, uti diximus, ducit Olympiade, perrexitque, ut ipse ait, ad Adriani usque tempora (26).

Equidem legi usque ad clxxvii Olympiada, qua victor fuit Hecatommus Milesius, stadii cursu et recursu (27), armato vero cursu ter vicit Hypsicles Sicyonius dolicho, Caius Romanus, et Aritynomias Cous, pentathlo Isidorus Alexandrinus, lucta Aptotus, periodo Atyanas Hippocratis Atramittei F. pugillatu Sphodrias Sicyonius, pancratio Sosigenes Asianus. Jam puerorum stadio vicit Apollophanes Cyparissius, lucta Soterichus Eleus **84** pugillatu Calas Eleus, uti pan-

καθειλον. Χιροτονοῦσι δὲ ἀντὶ Ἡρακλείδου τὸν τοῦ τριδούρου Βίκτορος εὐγούχον, ἄνδρα ὑπέραισχρον. Καὶ ἄλλους δὲ ἐπισκόπους, ἔγγυς τῶν ἑικοσι, κακώσαντες ἀπήλασαν καὶ τῶν ἐπισκοπῶν ἑ, πρεσβυτέρους δὲ καὶ διακόνους πολλοὺς, καὶ λαϊκοὺς πλείους, ὅσοι προσκείμεθα [146 H.]. Ἰωάννη διεβάλλοντο· καὶ γυναίκα δὲ τῶν εὐλαδῶν, ὣν αἱ ἐπίσημοι Ὀλυμπιάς καὶ Πενταδία καὶ Πρόκλη καὶ Σιλβανή.

Ὁ δὲ Ῥώμης Ἰνοκέντιος ἑ πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ἠγωνίαστο, εἰ καὶ ἀπρακτος αὐτοῦ γέγονεν ἡ σπουδή· καὶ γὰρ καὶ ἀποκρισιαρίου ἐπαμφεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κακῶς ἀπεπέμφθησαν, καὶ γράμματα ἔγραψεν, ἀλλ' οὐδὲν ὧν ἐπευθεν ἤνουν. Ὑστερον δὲ Νεκτάριος ἑ μολὶς ἐντάσσει αὐτοῦ τοῖς διπτύχοις τὸ ὄνομα. Καὶ Πρόκλος δὲ χρόνῳ ὕστερον εἰσάγει αὐτοῦ τῇ πόλει τὸ λείψανον. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε.

Ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐκ ὀλίγα φαίνεται παραιστορῶν· ἀλλ' οὐδὲν καλύπτει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρορᾶν.

ΛΖ'.

Φλέγοντος Τραλλιανοῦ Ὀλυμπιακῶν καὶ Χρονικῶν συναγωγῆ.

Ἀνεγνώσθη Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, ἀπαλευθέρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, Ὀλυμπιακῶν καὶ Χρονικῶν Συναγωγῆ. Προσφωνεῖ τὸ σύνταγμα πρὸς Ἀλκιβιάδην τινὰ, ὃς εἰς ἦν τῶν εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανοῦ. Ἀρχεται δὲ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, διότι τὰ πρότερα, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι σχεδόν τι πάντες φασίν, οὐκ ἔτυχεν ἑ ὑπὸ τινος ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀναγραφῆς, ἀλλὰ ἄλλο τι ἄλλος ἑ τῶν ἐπιτυχόντων καὶ οὐ συμφώνως ἔγραψαν, ὅσοις καὶ γράψαι τε φιλοτίμηται. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ ἔφημεν, ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ποιῆται· κάτεισι δὲ, ὡς αὐτὸς φησι, μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων.

Ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ροζ' Ὀλυμπιάδος, ἐν ἣ ἐνίκη Ἐκατόμμους ἑ Μιλήσιος στάδιον καὶ διαύλον καὶ ὀπλίτην, τρις, Ἰφικλῆς Σικυώνιος; δόλιχον, Γάιος Ῥωμαῖος [268 R.] δόλιχον, Ἀριστωνυμίδας ἑ Κῶς πένταθλον, Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεὺς πάλην, Ἀπτωτος περίοδον, Ἀτυάνας Ἰπποκράτους Ἀδραμυτείου ἑ καὶς πύξ, Σφοδρίας Σικυώνιος παγκράτιον, Σωσιγένης Ἀσιανὸς παιδῶν στάδιον, Ἀπολλοφάνης Κυπαρισσιεὺς παιδῶν πάλην, Σωτήριος

VARIAE LECTIONES.

⁷ τῶν· post ἔγγυς· οἰν. A. ⁸ ἐπισκοπῶν ζ. cf. v, 2, et p. 81 a, 32. ⁹ Ἰνοκέντιος ζ. ¹⁰ Νεκτάριος A: Ἀρσάκιος C ζ. ¹¹ ἔτυχεν ὑπὸ] ἔτυγέ πῶ Scaliger. ¹² ἄλλοτε ἄλλως ζ. ¹³ Ἐκατόμμους ζ. ¹⁴ Ἀριτωνυμίδας A: Ἀριτωνυμίας ζ. ¹⁵ Ἀδραμυτείου ζ.

NOTÆ.

(20) Niceph. cap. 29, extr. Monstri autem illius flagitia indicabit Pallad.

(21) De quo Niceph. cap. 24. Nebridii quondam præfecti sponsa Pallad., apud quem de eadem plura.

(22) Nicephor. cap. 33 et 34.

(23) Niceph. lib. xiv, cap. extr. Zonar. tom. III, et ipsa Georgii edit. Latina, non Arsacio, sed Artico relatum nomen D. Joan. in diptycha tribuunt. Casiod. item et reliqui.

(24) Suid. Ἐτέθη δὲ πρώτη Ὀλυμπιάς ἐπὶ Σολομώντος εἰς ἑορτὴν κοσμητικὴν τοῦ Διός.

(25) Unde merito ierimus illud μυθητικὸν Varro, Censorin. Euseb. August. et alii appellarunt.

(26) Et Olymp. 229. Suid. auct., cuius anno 2, mortuus Adrian. imp.

(27) Olympica ἀγωνίσματα e Pausan. Eliac. priore libro colligere licet, et descripsit Bud. prioribus in Pandect. Comment.

Ἡλείος παίδων πύξ, Κάλας Ἡλείος παίδων παγ-
φρέτιον, Ἐκατόμνωσ Μιλήσιος καὶ ὀπλίτην¹⁶ (οὗτος
ἐν τῇ αὐτῇ τὰ τρία ἑσπεφανώθη, στάδιον, δίαυλον,
τάκτην). Ἀριστολόγος ὁ Ἡλείος τέθριππον, Ἀγῆ-
ρωνος Ἡλείου κέλης, Ἑλλανίκου Ἡλείου συνωρίς,
πρὸ αὐτοῦ πωλικὸν τέθριππον, Κλητεία¹⁷ Ἡλείου¹⁸
παικτὴ συνωρίς, Καλλίππου Πηλίου πωλικὸς κέλης.

Λεύκολλος δὲ Ἀμισὸν¹⁹ ἐπολιόρκει, καὶ Μουρή-
ων ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν μετὰ θυοῖν ταγμα-
των αὐτὸς μετὰ τριῶν ἄλλων προῆγεν ἐπὶ Καβείρων,
ὅπου διαχειμάζει. Καὶ Ἀδριανὸν ἐπέταξε πολεμήσαι
Μιθριδάτη καὶ πολεμήσας ἐνίκησε. Καὶ σεισμοῦ
ἐν Ῥώμῃ γενομένου πολλὰ ταύτης συνέπασε. Καὶ
ἄλλα δὲ πλεῖστα ἐν ταύτῃ ξυνηνέχθη τῇ Ὀλυμπιάδι.
Καὶ Ῥωμαίων τῷ τρίτῳ αὐτῆς ἔτει ἀπετιμήθησαν
μυριάδες ἐνενήκοντα καὶ μία. Καὶ Σινατρούκην τὸν
Πάρθων βασιλεῖα τελευτήσαντα διεδέξατο Φραάτης²⁰
ὁ ἐπικληθεὶς Θεός. Καὶ Φαίδρον τὸν Ἐπιούρειον
ἐπέδειξετο Πάτρων. Καὶ Οὐεργίλιος²¹ Μάρων ὁ
πατρὸς ἐγεννήθη τούτου τοῦ ἔτους, εἰδὸς Ὀκτω-
βρίου. [147 H.] Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει Τυγράνης καὶ
Μιθριδάτης ἀθροισαντες πεζοὺς μὲν τέσσαρας μυριά-
δας, ἱππέας²² δὲ τρεῖς, καὶ τὸν Ἰταλικὸν αὐτοὺς
τάξαντας τρόπον, ἐπολέμησαν Λευκόλλῳ²³· καὶ νικῆ
Λεύκολλος, καὶ πενταχισθλιοὶ μὲν τῶν μετὰ Τι-
γράνου ἐπεσον, πλείους δὲ τούτων ἠχμαλωτίσθησαν,
χωρὶς τοῦ ἄλλου σύγκλυδος²⁴ ὄχλου. Καὶ τὸ Καπι-
τώλιον ἐν Ῥώμῃ Κάτλος καθιέρωσε. Καὶ Μέτελλος
ἐπὶ τὸν Κρητικὸν πόλεμον ὀρημάσας, τρία τάγματα
ἔλασεν, ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον, καὶ μάχῃ νικήσας τὸν
Λασθένη²⁵ αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη, καὶ τοιχῆρεις
κατέστησε τοὺς Κρήτας. Καὶ Ἀθηνόδωρος πειρατῆς
ἐξπύρραποδισάμηνος Δηλίου τὰ τῶν λεγομένων θεῶν
ἔλασεν δεσλευμένω· Γάιος δὲ Τριάριος τὰ λελωθη-
μένα τῆς πόλεως ἐπισκευάσας ἐτείχευσε τὴν Δῆλον.

Μέχρι μὲν οὖν ταύτης μοι τῆς Ὀλυμπιάδος ἐν
ἰστοῖς πένητε ἡ ἀνάγνωσις γέγονεν. Ἔστω δὲ τὴν φρά-
σιν οὕτω λαὸν χαμαιπετῆς οὕτω τὸν Ἀττικὸν ἐς τὸ
καρπεδὸς διασώζων χαρακτήρα. Ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ
περὶ τὰς Ὀλυμπιάδας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τῶν ἀγωνι-
στῶν ὀνόματα καὶ πράξεις²⁶ καὶ ἡ περὶ τοῦς
γρηγοροῦς ἀκαιροῦ φιλοπονία τε καὶ φιλοτιμία, εἰς
ἄφρον ἀπάγουσα τὴν ἀκροατὴν καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν
ἐν τῷ λόγῳ προκύπτειν συγχωροῦσα, ἀπὸ τῆς²⁷ τὸν
ἀφρον δεικνύει καὶ χάριτος οὐδὲν ἔχειν παρατίθησι.
Ἰρησμοῖς δὲ παντοίους εἰς ὑπερβολὴν ἔστι κεχηρ-
μένως.

A cratio et armato cursu Hecatomnus Milesius. Ter
hic eodem ipso die coronatus est, stadio ejusque
recursu, et armato cursu, Aristolochus Eleus qua-
driga victor, equo vero singulari Agemon Eleus. Hel-
lanico Eleo biga cessit, et equuleorum quadriga. Cle-
tiæ Elei equuleorum biga fuit, et Callippi Pelæi sin-
gularis equuleus.

Lucullus eo tempore Amisum obsidebat; sed
Murena in obsidione cum duabus legionibus relicto,
ipse cum tribus aliis adversus Cabeiros duxit, et in
hibernis ibidem castra locavit. Idem Adrianum cum
Mithridate confingere jubet, quo etiam prælio supe-
rior fuit. Romæ quoque terra movit, multaque affli-
xit, et alia præterea plurima hæc ipsa Olympiade
contigerunt. Nam anno tertio cense sunt Romæ
myriades (29) nonaginta et una. Sinatruce Parthorum
rege extincto (30), successit Phraates cognomento
Deus; et Phædrum Epicureum mortuum, Patron
excepit. Virgilius item Maro (31) hoc ipso anno Idi-
bus Octobris natus est. Quarto vero hujus Olym-
piadis anno Tigranes et Mithridates, collectis (32)
peditem quadraginta milibus, equitum triginta, in-
structaque Romanorum more acie, cum Lucullo di-
micantes victi sunt: cæsis e Tigranis copiis quin-
que millibus, et his pluribus captis, præter cæteram
hominum colluviem (33), Capitolium Romæ Catu-
lus dedicavit: et ad Creticum (34) bellum profectus
cum triginta legionibus Metellus, insulam eam te-
nuit: ubi et manu cum Laosthene consorta, victor
imperator est appellatus, Cretensibus intra oppida
murosque compulsis. Athenodorus pirata Deli inco-
las captivos abducens, deorum, qui vocantur, signa
destruxit; at Cajus quidam Triarius urbis ruta cæsa
instaurans, Delum muro cinxit.

Ad hanc itaque Olympiadem usque libros quin-
que perlegimus. Auctoris stylus neque omnino humi
serpit, neque Atticum usquequaque characterem
servat. Alioquin illa nimis putida ipsius accuratio
atque diligentia in Olympiadibus perconsensendis, sin-
gularumque certaminum nominibus, et rebus gestis,
atque ipsis etiam oraculis referendis, non lædium
modo lectori affert, dum per eam reliqua omnia in
hoc libro obteguntur, neque apparere sinuntur:
D verum etiam injucundum propemodum reddit ser-
monem, qui que 34b gratiæ nihil habere indicetur
et vero omnia generis deorum responsa sine modo
inculcat.

VARIAE LECTIÖNES.

¹⁶ Μιλ. καὶ ὀπλίτην ζ. ¹⁷ Κλητεία ζ. ¹⁸ Πηλείου ζ. ¹⁹ Λεύκολλος δὲ ἄμισσον ζ. ²⁰ Φράτης ζ.
²¹ Οὐεργίλιος ζ. ²² ἱππέων ζ. ²³ Λευκούλλῳ — Λεύκολλος ζ. ²⁴ συγκλυδοῦς ζ. ²⁵ Λασθένη ζ.
²⁶ καὶ τὰς πράξεις C ζ. ²⁷ τε σχεδὸν τὸν ζ.

NOTÆ.

(28-29) Id est, decem millia supra nongenta millia.
(30) *Sanatruces*, huic, ut videtur, cognominem.
Armeniorum quemdam regem citat *Suid*.

(31) *Cn. Pompeio et M. Crasso* coss., ut ait *Donatus* in *ejus Vita*, anno U. C. 684.

(32) *Errorem* hic irrepsisse in calculum ex cæte-

ris historicis, negantibus parem usquam a sole
visam pugnam, manifestissime constat. Vide vel
Plut. Lucullum.

(33) Συγκλυδῆ ὄχλον ad ministeria destinatos (quo-
rum ad 35 millia fuisse refert *Plut.*) calones accipio.

(34) De quo *L. Florus*, lib. III, cap. 7.

Scholion. Suidas hujus Phlegonis (ut quidem ille infectit) catalogum texit, librosque Olympiadum sedecim attribuit. E quorum primo libro, hoc quod datus fragmentum, in Germania Græco-Lat. evulgatum, excerptum videtur. Ex XIV vero libro illustre affert testimonium Eusebius in *Chronico*, quod hic etiam apponere placuit.

Exponenda mihi videtur causa, ob quam Olympia institui contigit. Est autem hæc. Post Pisum, Pelopem, atque Herculem, qui primi solemnem conventum ac certamen Olympicum instituerant, cum Peloponnesii eam festivitatem aliquandiu intermisissent, per id scilicet tempus quod ab Iphito ad Corœphum usque Eleum, duodetriginta Olympiadum numeratur, certamenque neglexissent, seditio in Peloponneso fuit coorta. Ibi Lycurgus Spartanus, Prytaei filius, Europi nepos Sosii pronepos (qui Sosus patrem habuit Prodeum, avum Aristodemum, proavum Aristomachum : fuit autem hic Cledoi filius, cujus pater Hylus, Hercule et Dejanira fuit natus) et Iphytus Hæmonis, aut (ut alii perhibent) Praxonidæ F. ab Hercule prognati, Eleus domo, ac Cleosthenes Cleonici F. Pisæus, ut populum ad concordiam pacemque reducerent, cum Olympicam festivitatem statuerunt ad pristinam formam redigere, tum certamen gymnicum edere. Itaque Delphos miserunt, qui Deum percunctarentur, an hoc eorum probet consilium. Is respondit, bona eventura, si id exsequantur : jussitque ferias indici urbibus, quæ certaminis esse vellent participes. Quo oraculo in Græcia renuntiato, discus ejus conscriptus est a Græcorum iudicibus, quos ipsi Hellenodicas vocant, formam agendorum Olympiorum indicans. Cæterum Peloponnesios non admodum id certamen gratum habentes, molesteque id ferentes, pestis invasit, frugumque pernicies afflixit. Itaque ii qui ante a societate istorum ludorum desciverant, denuo Lycurgum pestis amolitionem ac remedium poposcerunt. Pythia vero sic respondit :

*O qui telluris famosam totius arcem
Mortales inter natuque et laude supremi
Incolitis, quæ fata Dei cano discite jussi.
Neglecta altitonans irascitur ob sacra vobis
Juppiter, immenso qui maximus imperat orbi.
Cujus Olympia vos cultu spoliastis avito :
Quæ princeps Jovis ut Pisis celebraret honorem
Instituit : post huncque Pelops, quo Græcia rege
Floruit, unanimesque habuerunt mænia cives,
Œnomao instituit certamina lumine casso.
Tertius hæc Pelopi satus Amphitrone dicavit.
Tantalidæ, grati servans pia jura nepotis.
Hæc sacra, et ludos abolere hos Juppiter ausis
Iratu pestem immisit diramque, Janemque ;
Verum instauratis cessabunt hæc mala sacris.*

« Peloponnesii, ubi hoc eis renuntiatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuo communi de sententia miserunt ipsi, qui accuratius deum de oraculo interrogarent. Pythia autem hæc retulit :

*O Peloponnesi cives, altaria circum
Ite, sacris factisque animis advertite dicta
Vatum, qui reges et jura paterna sequuntur,
Vatum Eleidam monitis parate volentes.*

« Hoc oraculo accepto, Peloponnesii concesserunt Eleis, ut certamen Olympicum instituerent, et ferias urbibus denuntiarent. Porro autem postea temporis Elei cum opitulari vellent Lacedæmonis, Elos urbem oppugnantibus, Delphos consultum miserunt : et respondit Pythia in hæc sententiam :

*Exsortes belli, patriam defendite vestram,
Et pacis Græcos communia jura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.*

« Hoc oraculo dato, Elei bello abstinuerunt, et Olympia curaverunt. Quinque Olympiades ita sunt exactæ, ut coronaretur nemo. Selectum placuit oraculum scitari, an victoribus coronæ essent imponendæ, eamque ob rem missus ad fanum dei rex Iphitus : deus sic est fatus :

*Iphite, victorem malo donare caveto.
Verum, sylvestris fructu redimitor olivæ,
Quem circum teneris inclusit aranea filis.*

« Cum ergo venisset Olympiam, inque loco multi essent oleastri, unum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit : atque ex ea arbore corona data est victoribus. Primus coronatus est Daicles Messenius, Olympiade VII stadio victor. »

Eusebius porro ista refert : « Bitunia terræ motu concussa, et in urbe Nicæna ædes plurimæ corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in passione Salvatoris acciderunt. Scripsit super his et Phegon [*Phlegon emenda*] qui Olympiadarum egregius supputator est, in XIV libro ita dicens : « Quarto autem anno CCII Olympiadis, magna et excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio solis est facta : dies hora sexta ita in tenebras noctem versus, ut stellæ cælo visæ sint, terræque motus in Bitunia Nicænae urbis multas ædes subvertit. » Hæc supradictus vir.

Exstat ejusdem Phlegontis libellus ἀντίφαλος *De mirabilibus et longævis*, cum Anton. Liberalis *Melamorphosis* et aliis libellis in Germania vulgatus.

XCVIII.

LH'.

Zosimi Comitis Historiarum libri VI.

Ζωσίμου Κόμητος Ἱστορικῶν βιβλίον ς'.

Legitur *Historicum opus* libris sex Zosimi comitis, et ex advocato fisci. Impiam hic paganorum

ἀνεγνώσθη Ἱστορικῶν βιβλίον εἰς Ζωσίμου κόμητος ἀπὸ φισκοσυνηγῶρου 28. Ἔστι τὴν θρησκείαν ἀσ-

VARIÆ LECTIONES.

28 φησκοσυνηγῶρου Α.

ἢ; καὶ πολλὰκις ἐν πολλοῖς ὑλακτῶν κατὰ τῶν εὐ-
 αίων, σύντομος δὲ τὴν φράσιν, [272 R.] εὐκρινής
 α καὶ καθαρὸς, οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπικρισμένος. Ἄρ-
 χται μὲν τῆς ²⁰ ἱστορίας, ὡς ἂν τις εἴποι, ἀπὸ Αὐ-
 γούστου, ἐπιτρέχει δὲ πάντας τοὺς μέχρι Διοκλη-
 ασοῦ, φελὴν ὡσπερ τὴν ἀνάρρησιν καὶ τὴν διαδο-
 χῆν αὐτῶν ἀφηγοούμενος. Ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ πλα-
 τίστρον περὶ τῶν βεβασιλευκότων διαλαμβάνει ἐν
 βιβλίοις πέντε· τὸ γὰρ πρῶτον τοὺς μέχρι Διοκλη-
 ασοῦ ἀπὸ Αὐγούστου ἀριθμεῖται. Καὶ πληροὶ τὴν
 ἑτην βίβλον ἐν ἐκείνοις ἀπαρτιζομένην τοῖς χρόνοις,
 ἐν εἰς Ἀλαρίχου τὴν Ῥώμην τὸ δεύτερον πολιορκῶν,
 καὶ τῶν ἐνοικουμένων ἀπορουμένων, λύει τὴν πο-
 λιρκίαν, βασιλεῖα τοῦτοις Ἀτταλον ἀνειπών. Ἔστα
 ἢ καὶ τῆς βασιλείας τοῦτον παραλύσας διὰ τὸ μὴ
 ἰσχυρὸν εὐ διατίθεσθαι τὰ τῆς ἐγκειρισμένης αὐτῷ
 βασιλείας, πρὸς Ὀνώριον τὸν βασιλεῖα κατὰ τὴν Ῥά-
 βονναν διατρέθοντα ἐφ' ᾧ σπείσασθαι ²⁰ ἴετο. Ἀλλὰ
 Σάρος, Γόθοι καὶ αὐτὸς, διάφορος ὢν Ἀλαρίχου,
 ἔχων τε ὑπ' αὐτὸν ἄχρι τριακοσίων καὶ προστεθεὶς
 Ὀνωρίῳ καὶ συμπολεμῆν αὐτῷ κατὰ Ἀλαρίχου
 ἡστυνόμενος, ἐμποδῶν ἔστη. Καὶ ἡ μὲν ἕκτη αὐτῷ
 ἱστορία ὡς τελευτᾷ.

Ἔπει οὐδ' ἂν τις οὐ γράφαι αὐτὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ
 μεταγράψαι τὴν Εὐναπίου, τῷ συντόμῳ μόνον δια-
 φέρουσαν, καὶ ὅτι οὐχ, ὡσπερ ἐκεῖνος, οὕτω καὶ
 οὗτος Στελλίωνα διασύρει· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὴν
 ἱστορίαν [148 H.] σχεδόν τι ὁ αὐτὸς, καὶ μάλιστα ἐν
 ταῖς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων διαβολαῖς. Δοκεῖ δὲ μοι
 καὶ οὗτος δύο ἐκδόσεις, ὡσπερ κακείνος, πεποιημέ-
 ναι. Ἀλλὰ τοῦτου μὲν τὴν προτέραν οὐκ εἶδον· ἐξ
 ὧν δὲ ἦν ἀνέγνωμεν, ἐπέγραφε Νέας ἐκδόσεως συμ-
 βαλεῖν ἦν καὶ ἑτέραν αὐτῷ, ὡσπερ καὶ τῷ Εὐναπίῳ,
 ἐπεδόσθαι. Σαφῆς δὲ μᾶλλον οὗτος καὶ συντομώτε-
 ρος, ὡσπερ ἐφημεν, Εὐναπίου, καὶ ταῖς τροπαῖς, εἰ
 καὶ σπάνιον, οὐ κεχρημένος.

40'.

Ἡρωδιανοῦ ἱστορικοὶ λόγοι η'.

Ἀνεγνώσθησαν Ἡρωδιανοῦ ἱστορικοὶ λόγοι ὀκτώ.
 Ἄρχεται ἐξ οὗ Μάρκος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐτε-
 λεύησεν, καὶ διέβησεν ὅπως τὸ Κρόμοδος ὁ Μάρκου
 οὐκ ἐδασλευσεν, ὅπως τε τῶν πατέρων ἡθῶν ὑπὸ
 τῶν κολάκων ἐκδιατηθεὶς ὑστερον ὑπὸ Μαρτίας τῆς
 εἰσοῦ παλλακῆς καὶ λαίτου καὶ Ἐκλέκτου συσκευα-
 σθεὶς ἀνῆρέθη. Καὶ βασιλεύει Περτιναξ πρὸς οὐτῆς
 καὶ καλὸς τὰ ἡθῆ· ὃν οἱ στρατιῶται, ἀπεχθανόμενοι
 τὸ σῶφρον, εἰσδραμόντες ἐν τῇ βασιλικῇ κτείνουσιν
 αὐτὸν ²¹. Καὶ ὅπως Ἰουλιανὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν
 χεῖρα λαβὼν τὴν ἀρχήν, μετ' οὐ πολὺ ταῖς αὐτῶν
 ἀπερῆθη χερσίν. Ὅπως τε Νίγρος, ἀνὴρ ἐπιεικῆς
 εἶναι δοκῶν, ζῶντος ἐτι Ἰουλιανοῦ εἰς μοναρχίαν
 ἤβη. Καὶ Σεθῆρος ²² δὲ, ἀνὴρ ἀγχινοῦς τε καὶ πό-

secutus religionem, in pluribus adversus pios saevius
 latrat. Alioqui brevis est, dictione perspicuus ac
 purus, nec suavitatis expertus. Incipiens autem his-
 toriam jam inde, ferme dixerim, ab Augusto, et
 imperatores omnes ad Diocletianum usque percur-
 rens, nudam quasi designationem successionemque
 eorum commemorat : dum latius tandem a Diocle-
 tiano, de iis qui imperio potiti sint, libris quinque
 tractare pergit. Primus enim liber imperatores ab
 Augusto ad Diocletianum usque recenset, sextique
 finis in iis desinit temporibus, quibus Alarichus (56)
 Romam iterum obsidens, civibus ad inopiam reda-
 ctis obsidionem solvit, eisque imperatorem dedit
 Attalum, quem tamen deinde rursus abdicavit im-
 perio, quod regnum sibi traditum minus recte vi-
 deretur administrare : atque ad Honorium Augustum
 Ravennae tum agentem foedus cum eo initurum
 misit. Asarus (57) vero, Gothus et ipse, simultates
 adversus Alarichum exerces, cum trecentis quibus
 praerat, Honorianis partibus adjunctus, bellique
 societatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum
 objecit. Atque hunc sexti Historiarum libri finem
 facit.

Dixerit autem aliquis hunc non suam Historiam
 scripsisse, sed Eunapianam descripsisse, et partim
 brevitate duntaxat ab illa differre, partim etiam
 quod Zosimus non, ut ille, Stelliconem conviciis
 prosciadat. Caetera propemodum idem est in histo-
 ria, pios praesertim imperatores criminando. Arbi-
 tror autem duas hunc quoque, sicut et illum, edi-
 tiones instituisse, etsi priorem hujus editionem non
 vidi, conjicere tamen ex editionis novae (38), quam
 nos legimus, inscriptione licet, etiam alteram hunc,
 sicut et Eunapium, publicasse. Verum magis hic
 planus est, et brevior, uti diximus, quam Eunapius,
 figurisque nonnisi raro utitur.

XCIX.

Herodiani historiarum libri viii.

Legimus Herodiani historiarum libros octo. In-
 cipit a Marci [Aurelii Antonini philosophi] Romae
 imperatoris excessu, pergitque porro narrare, ut
 Commodus Marci filius ^{35a} imperium adeptus, a
 paternis moribus, assentantium opera, degeneravit;
 tandemque a Marcia pellice, et Laeto atque Electo,
 paratis insidiis extinctus sit. [Lib. ii.] Pertinax hinc
 imperium tenuit, grandaevis jam, honestisque mo-
 ribus. Quem milites, modestiae nomine exosum, in
 curiam ejus irrumpentes obruncant. Hinc Julianus
 a militibus non diu post emptum pecunia imperium,
 ipsorum jugulatus manibus, amisit. [Lib. 3.] Niger
 autem, mitis quantum apparebat vir, superstite
 etiamnum Juliano ad imperium evectus est. Huic

VARIAE LECTIONES.

²⁰ τῆς A : τίς ζ. ²¹ πείσασθαι εἴετο. Ἄλλ' Ἄσαρος ζ. ²² οἰκεία ζ. ²³ Σευῆρος ζ.

NOTAE.

(36) De his lege Olympiodorum. supra cod. 80,
 in princ.
 (37) Olympiod. supra cod. 80, in princ. Sarum
 perpetuo nominat.

(38) Aliam hujus epigraphes hanc rationem no-
 tavit quidam ad Zosimum : quasi veterum Dionis et
 Herodiani historia attexuisset.

Severus, vir solers tolerandisque laboribus exercitus, et alioquin astutus, Imperii nactus habenas, pugna victum sustulit, et obstantia quæque partim validis prællis, partim callidis artibus superavit. Verum in subditos insolentior redditus est, et morbo exstinctus, dum Britannos bello aggreditur. [Lib. iv.] Antoninus inde filiorum ejus natu major, fœdere cum his inito revertit, sociumque imperii, vel invitus sumpsit Getam fratrem : quem post paulo in Julix utriusque matris sinu interemit. Hic crudelitate, omnique turpitudine vincere omnes contendens, dum circa Syriam versatur, insidiis petitur, quas illi Macrinus cædem veritus, et prævertere conatus, comparavit. [Lib. v.] Sublato igitur Antonino, regnat Macrinus, vir ætate quoque grandævus, ignavus minimeque continens, cætera vero lenis ac mitis. Jam Mesa, quæ Julix soror erat, duas habebat filias, Socæmida, et Mammæam : quarum majori quidem Illius erat Bassiani nomine : alteri vero Alexinus : furtivo uterque concubitu ex Antonino, ut ferebatur, geniti. Exercitus autem, minima capta occasione, Bassianum in castris imperatorem renuntiat, addito Antonini (39) cognomento, victusque dein prælio Macrinus, ac fugiens e Phœnicix atque Syriæ finitibus, Chalcedonem se recepit, Romam inde petere cogitans. Sed qui ex Antonini studiosis ad hoc missi fuerant, autvertunt, caputque resectum revertentes asportarunt. [Lib. vi.] Atque ipse quidem Antoninus dum matri parer, modeste satis imperavit, et Alexinum (40) in filium adoptatum Cæsarem creavit, imposito ei Alexandri nomine. Verum postquam adulatoribus se commisit, **85b** nullum turpitudinis atque intemperantiæ genus prætermisit. Quin et Alexandro insidiari cum cœpisset, a militari manu prohibetur, quos ipse punire propterea meditatus, ab iisdem interficitur. Alexander ergo, Mammææ filius, annos imperavit quatuordecim; recte sane atque clementer, quantum quidem in ipso fuit, et sine ullo omnino sanguine. Sed matris Mammææ, ut hic refert, pecuniarum cupiditate, ac sordibus factum est, ut uterque, Maximo electo, militari seditione necatus sit.

[Lib. vii.] Maximinus post hunc annos fere tres **D** ferociter ac tyrannice imperavit, homo fastuosus, moribusque sævus. Quamobrem Africæ præfectum a se constitutum, moribus similem, milites ibi tumultuantes, atque in imperatorem insurgentes, Gordianum olim proconsulem, jam octogenarium, imperatorem creant, vel invitum; cujus mox Romæ libentibus electionem animis accepit, honores

Α νοις δεινὸς ἐγκαρτερεῖν καὶ βαθυγνώμων ἄλλως, ἀνῆλθέ τε εἰς τὴν βασιλείον ἀρχὴν, καὶ Νίγηρον μάχη νικᾷ καὶ ἀναίρει, καὶ πᾶν τὸ ἀντιστατοῦν ἢ μάχαις βίαιοις ἢ τέχναις δυσδιαφύκτοις ὑπηγάγετο, καὶ τῶν ὑπηκῶν ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον ἤρξε προῖων, καὶ τελευτᾷ νόσῳ τὸν πρὸς Βρεττανούς ³⁸ διαχειρίζων πόλεμον. Καὶ Ἀντωνίνος ὁ τῶν αὐτοῦ παιδῶν πρεσβύτερος σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς θέμενος ἀναχωρεῖ, καὶ συμβασιλεύοντα καὶ ἄκων λαμβάνει τὸν ἀδελφὸν Γέταν, [275 R.] καὶ μετ' οὐ πολὺ Ἰουλίαν τῆς αὐτῶν μητρὸς πρὸς τοὺς κόλποις τοῦτον ἀναίρει, καὶ εἰς ὠμότητα καὶ αἰσχρότητα ὑπερβαλέσθαι πάντας φιλονεικῆσας περὶ Συρίαν διάγων ἐπιβουλεύεται· Μακρίνος δ' ἦν ὁ τὴν ἐπιβουλήν συσκευάζων ³⁹, δεδιὼς καὶ αὐτὸς θάνατον καὶ προλαμβάνειν ἀγωνισάμενος. **B** Ἐπεὶ δὲ ἀνήρητο Ἀντωνίνος, βασιλεύει Μακρίνος, ἀνὴρ πρεσβύτης καὶ μελλητής καὶ οὐδ' ἐγκράτειαν ἀσκήτων, τὴ δὲ ἄλλα δοκῶν ἐπεικῆς. Τῆς δὲ Μέσης, ἧτις ἦν Ἰουλίαν ἀδελφή, δύο θυγατέρας ἔχουσης, Σοαιμίδα καὶ Μαμαίαν, καὶ τῆς μὲν ἔχουσης παῖδα ὄνομα Βασσιανὸν ⁴⁰, τῆς δὲ Ἀλεξίνον, οἱ ἐξ Ἀντωνίνου λαθραῖαις μίξεσιν ἐλέγοντο γεγεννησθαι, τὸ στρατιωτικὸν, μικρὰς λαβόμενοι προφάσεως, ἐν τῷ σφῶν ἀναγορεύουσι στρατοπέδῳ τὸν Βασσιανόν, μετονομάσαντες ⁴¹ Ἀντωνίνον· καὶ μάχαις ἠττηθεὶς Μακρίνος καὶ φεύγων ἐκ τῶν μεθορίων Φοινίκης τε καὶ Συρίας τὴν Χαλκηδόνα κατέλαβε, πρὸς τὴν Ῥώμην ἐκείθεν ἀφικέσθαι διανοοῦμενος· ἀλλ' ἐπικαταλαβόντες αὐτὸν ⁴² οἱ τοῦ Ἀντωνίνου ἐπὶ τοῦτο ⁴³ ἀπεσταλμένοι τέμνουσι τε τὴν κεφαλὴν καὶ ὀπίσω ἀποκομίζουσιν. Ἀντωνίνος δὲ, ἕως μὲν ἐπιθετο τῇ μάμμη, ἐσωφρόνει, καὶ ποιεῖται καὶ τὸν [149 H.] Ἀλεξίνον ⁴⁴ υἱὸν τε ἄμα καὶ Καίσαρα, εἰς Ἀλέξανδρον μετακληθέντα· ἐπεὶ δὲ τοῖς κόλαξιν ἑαυτὸν ἐξέδωκεν, οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ⁴⁵ αἰσχρότητος καὶ ἀκρασίας ἀπέλειπεν. Ἐπιβουλεύειν δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ ἐπιχειρήσας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεκδέχη· ὁ δὲ τούτους τιμωρήσασθαι διανοηθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀνηρέθη. Ἐδρασιλευσέ τε Ἀλέξανδρος ὁ Μάμμιαν ⁴⁶ ἔτη ἰδ', καὶ τό γε ἐπ' αὐτῷ καλῶς τε καὶ ἐπεικῶς ἄρξας, καὶ χωρὶς αἰμάτων ὄλωσ· τῆς δὲ μητρὸς Μαμαίας, ὡς φησιν, ἢ τε φιλοχρηματία καὶ τὸ μικρολόγον εἰς σφαγὴν αὐτὸν τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν σὺν αὐτῇ, Μαξιμίνου ἀναβρῆθέντος, ἀπήνεγκεν.

D Ἦρχε δὲ Μαξιμίνος ἐπὶ ἔτη τρία ἐμβριθῶς τε ⁴⁷ καὶ τυραννικῶς, ἀνὴρ ὑπερμεγέθης καὶ τὸ ἦθος ὠμός. Διόπερ τὸν Λιβύης ὑπάρχοντα ὑπ' αὐτοῦ καταστάντα καὶ ὅμοιον ὄντα τοῖς τρόποις οἱ ἐκείσε στασιάσαντες καὶ ἀνελόντες ⁴⁸, Γορδιανὸν ἀνθύπατον γεγονότα καὶ ὀδοηχοστὸν ἄγοντα ἔτος χειροτονοῦσι καὶ ἄκωντα βασιλεία. Καὶ ἡ Ῥώμη περιχαρῶς αὐτοῦ τὴν ἀνάβρῆσιν δεξαμένην, πάσας τοῦ Μαξιμίνου τιμὰς καθ-

VARIÆ LECTIONES.

³⁸ Βρεττανούς ζ. ³⁹ παρασκευάζων ζ. ⁴⁰ ὀνόματι Βασσιανόν ζ. ⁴¹ μετονομ. αὐτὸν Ἀντ. ζ. ⁴² αὐτὸν add. A. ⁴³ τοῦτω ζ. ⁴⁴ Ἀλεξιανόν A. ⁴⁵ ὑπερβολὴν post ἀκρασίας punit ζ. ⁴⁶ Μαμμαίας ζ. ⁴⁷ τε add. A. ⁴⁸ ἀνελόντες ζ.

NOTÆ.

(39) Quem Elagabalum, a novo quem colendum suscepit deo, agnominarunt.
(40) Melius *Alexianum*.

εἶλε. Συναναίπον δὲ αὐτῷ καὶ υἱὸν Γορδιανοῦ Γορδιανὸν βασιλέα. Μαξιμίνου δὲ παρασκευαζομένου πρὸς πόλεμον, καὶ Γορδιανὸς ἅμα τῷ υἱῷ τὴν Καρχηδόνα ⁴¹ καταλαβὼν καὶ ἐν ἀπογνώσει τῶν ὄλων γεγωνὼς βρόχῳ ἀνεπαύσατο τοῦ βίου· ὁ δὲ παῖς τῆς πρὸς Μαξιμίνου μάχης κρατουμένης ἀναιρεθεὶς ἠφρανόθη. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῷ πάθει τούτων ὑπερλήγησαντες, καὶ δεδιότες καὶ μισοῦντες Μαξιμίνου, ἀναγορεύουσιν ἐν Ῥώμῃ Βαλδίνον τε καὶ Μάξιμον· καθ' ὧν στάσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεγειρομένης συμβασιλεύει τούτοις καὶ Γορδιανὸς, ἀπὸγονος Γορδιανοῦ τοῦ πρώτου, κομισθὴ παῖς, θυγατρὸς υἱός. Καὶ Μαξιμὸν ἐξόντος κατὰ Μαξιμίνου ἀναιρεῖται Μαξιμίνος ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ κομίζεται πρὸς Μάξιμον ἢ κεφαλῇ, εἶτα καὶ πρὸς αὐτὴν Ῥώμην. Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ οἱ στρατιῶται στασιάζσαντες ἐξάγουσι τῶν βασιλείων Βαλδίνον καὶ Μάξιμον. [276 R.] καὶ πᾶσαν αὐτοὺς αἰκίαν αἰκισάμενοι ἀναιροῦσι, μόνον ἀνειπόντες βασιλέα Γορδιανόν, περὶ ἑτῆ τρισκαίδεκα γεγονότα· ἐν οἷς καὶ ὁ Ἔγδοος τελειοῦται λόγος.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ λαμπρὸς καὶ ἥδύς, καὶ λέξει χρώμενος σῶφρονι, μήτε ὑπεραττικίζουση καὶ τὴν ἔμφυτον ἐξυδριζούση χάριν τοῦ συνήθους, μήτε πρὸς τὸ ταπεινὸν ἐκλελυμένη καὶ τὴν ἐντεχον ὑπερορώση γῶσιν. Οὕτε δὲ περιττολογίαις ἐστὶ σεμνυόμενος, οὕτε τι τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνων, καὶ ἀπλῶς ⁴² ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀρεταῖς οὐ πολλῶν ἐστὶ δευτέρως.

P'.

Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως μελέται διάφοροι.

Ἀνεγνώσθη Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως μελέται διάφορα, εἰς τὸ μέτριον τοῦ λόγου ἀνηγμένα καὶ οὐκ ἀπείδεις.

PA'.

Βικτωρίου τοῦ Λαμπαδίου ὀπατικοὶ λόγοι.

Ἀνεγνώσθησαν Βικτωρίνου τοῦ Λαμπαδίου (Ἀντιοχεύς δὲ οὗτος) ὀπατικοὶ λόγοι διάφοροι, καὶ βασιλικαὶ δὲ εἰς Ζήνωνα τὸν βασιλέα, ἐφ' οὗ καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἦν [150 H.] ἑλλητικῶς. Τὴν δὲ φράσιν τό τε εὐφρῆ καὶ τὸ ἀπέρριτον καὶ τὸ σύνηθες ἐπικοσμεῖ.

PB.

Γελασίον ἐπισκοπὸν Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης κατὰ Ἀνομοίων. Καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα.

Ἀνεγνώσθη ἐν μονοβίβλῳ Γελασίου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, κατὰ Ἀνομοίων. Ἔστι

VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ Καρχηδόνα ζ. ⁴² ἀπλῶς] ἀπλῶς ἱστορικῶν A.

NOTÆ.

(41) Male Καρχηδόνα legebatur in textu Græco. EDIT. (42) Lege plura apud Suid. et Xiphilinum. Exstant ejus et sententiæ quedam, sive δικαστικὰ γενόμενα in *Ved. Glossar.*

(43) Existat hodieque titulus *De duabus naturis in Christo*, sed falso Gelasio pontif. Rom. ascriptus, ut docet illustriss. Baron. card. tom. IV, ad ann. Chr. 498 init.

A que omnes Maximino admittit: Gordiano insuper Gordiani filio in Cæsarem illi allecto. At dum Maximinus bellum adornat, videns Gordianus, (qui jam una cum filio Carthaginem (41) occuparat) in summam rerum omnium desperationem se adductum, laqueo vitam abruptit. Filius vero, commissa delin cum Maximo pugna, interfectus perit. Romani hic incredibili dolore ex horum interitu percussi, simul metuentes, atque odio Maximinum prosequentes, imperatores Romæ renuntiant Balbinum, et Maximum. In quos ut rursum militaris excitata seditio est, imperavit una cum eis et Gordianus, Gordiani majoris ex filia nepos, admodum adhuc puer. [Lib. viii.] Maximo post adversus Maximinum profecto, interfectus a suis militibus Maximinus est, allatumque caput ejus ad Maximum, et inde Romam. Nec longo interjecto tempore, tumultuantes denuo milites, palatio educebant Balbinum, et Maximum, omnibus contumeliis cruciatibusque affectos interimunt, et uni Gordiano tredecim circiter annos nato imperium mandant. Hoc librt octavi extremum est.

Scriptoris hujus dictio clara est, atque perspicua, quin et jucunda: vocibus autem utitur temperatis, neque supra modum Atticis, quibus nativa illa communis sermonis gratia quodammodo violetur: nec rursus in humilitatem quendam ita demissis, ut artem omnem illæ fugisse videantur. Ad hæc nec supervacaneis tumet, nec necessarium quid omitit: sed, ut uno verbo absolvam, ^{86a} omnia historię virtutibus paucis sane cedit.

C.

Adriani Declamationes.

Lectæ sunt Adriani (42) Augusti varię Declamationes, dicendi moderatione temperatæ, nec injucundæ.

CI.

Victorini Lampadii filii Orationes consulares.

Lectæ sunt Victorini Lampadii filii Antiocheni Orationes consulares varię, simul et imperatoris in Zenonis Augusti laudem: quo imperante, ad extremam hic pervenerat senectutem. Dictionem ejus, in qua nihil redundans, perspicuitas, usitatusque loquendi modus exornant.

CII.

Gelasii Cæsareæ Palæstinæ episcopi, liber (43) contra Anomæos.

Et Diodori Tarsensis de Spiritu sancto argumenta.

Lectus est liber singularis Gelasii Cæsareæ Palæstinæ episcopi adversus Anomæos (44). Hujus

oratio minime superflua, sed gravis ac vehemens, Atticis permista vocibus, et axiomatis accuratius instructa, ne ratiocinationibus quidem indigens, per omnia denique insignis est: tantum putide nimis ac pueriliter, quasi nuper dialecticorum libros inspexisset, logicæ artis regulis, ipsisque adeo vocibus abulitur: etsi excusationem intempestivi hujus sermonis scripto suo adnectat. Verum id, quod excusatione post noverat indigere, nec iam inde a principio suscipiendum illi fuerat. Quanquam neque ipse libri ordo reprehensione caret.

Continebantur autem hoc eodem libello varia etiam argumenta (45) Diodori Tarsensis *De sancto Spiritu*: quibus et Nestorii labe se jam inde contaminatum ostendit.

CIII.

Philonis Judæi legum sacrarum allegoria, et viri civilis vita.

Lectus est Philonis Judæi *sacrarum legum Allegoria, et De vita viri civilis.*

CIV.

Ejusdem Essenorum et Therapeutarum vivendi ratio.

Lecta et eorum vivendi ratio, qui philosophicum vitæ genus apud Judæos sive contemplando, sive agendo sectati sunt. Hi Esseni (46), illi Therapeutæ appellabantur. Ac proximi quidem non monasteria tantum, atque σεμνεία (has ipsas ille voces adhibet) ædificaverunt, sed etiam vivendi normam iis, qui nunc solitariam degunt vitam præscripserunt.

CV.

Ejusdem Caius (imp.) reprehensio, et Flaccus reprehensio.

Legitur ejusdem liber, cui titulus *Caius repre-*

δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σύντονος⁴⁴ καὶ ἐξητικισμέναις λέξεσι κεχρημένος, καὶ ἀξιόμασιν ἀπικριβωμένους, καὶ οὐδὲ τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἄπορος, καὶ πάντα καλῶς εἰ μὴ ὅτι κατακόρυως καὶ μεираκιωδῶς⁴⁷, ὡς ἄρτι παρακλύπτων εἰς τοὺς διαλεκτικούς λόγους, τοῖς τῆς λογικῆς τέχνης καὶ κανόσι καὶ αὐταῖς ἀπαχρήσατο λέξεσιν, εἰ καὶ ἀπολογία τῆς τοιαύτης ἀκαιρολογίας ἐνυφαίνει τῷ συγγράμματι· ὅπερ γὰρ εἰς ἀπολογία αὐτὸν⁴⁸ καθιστάνειν ἔγωω, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐχρῆν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι. Καὶ ἡ τάξις δὲ τοῦ λόγου οὐκ ἀνεπίμωμος.

Ἐμπεριείχετο δὲ τῇ δέλτιν καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ *Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος* διάφορα ἐπιχειρήματα, ἐν οἷς καὶ τὴν Νεστορίου νόσον αὐτὸς ἐπιδείκνυται προηβρώσθηκώς.

ΠΓ.

Φίλωνος Ἰουδαίου νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαι, καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ.

Ἀνεγνώσθη Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαι⁴⁹ καὶ περὶ βίου πολιτικοῦ.

ΠΔ.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν παρὰ Ἰουδαίους φιλοσοφησάντων.

Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ⁵⁰ τῶν παρὰ Ἰουδαίους φιλοσοφησάντων τὴν τε θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν βίοι· ὧν οἱ μὲν Ἑσσηνοί, οἱ δὲ θεραπευταὶ ἐκαλοῦντο, οἱ καὶ μοναστήρια καὶ σεμνεῖα, ὡς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ἐπήγγυντο, καὶ τῶν νῦν μεναζόντων τὴν πολιτείαν προὑπέγραφον.

ΠΕ.

Τοῦ αὐτοῦ Γάτος ψευδόμενος, καὶ Φιλίππος ψευδόμενος.

[277 R.] Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ λόγος οὗ ἡ

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ σύντονος] malim σύντομος. cf. p. 91 a 15. ⁴⁷ μεираκιωδῶς ε. ⁴⁸ αὐτῶν corr. A. ⁴⁹ ἀλληγορία ε. ⁵⁰ καὶ add. A.

NOTÆ.

(45) Quorum mireris nullam fieri mentionem apud Suidam, in accurato illo hujus viri *Operum Catalogo*.

(46) *Esseni*. Hos Philo ipse *Essæos* appellat, a sanctitate, ut ait, (Suid. Ἀπὸ τῆς θεωρίας vocare vult Ἑσσαίους, hoc est, θεωρητικούς, quam recte, ipse viderit. Cætera de Essenis diligentissime nuper posuit omnia Nic. Serarius noster, tertio suo *Trihæresium libro*, nomine derivato, lib. *Quod omnis probus liber*. Quo medio libello totam Essæorum vivendi rationem exponit. Et Chrysostomus, hom. XLIV in Act.: Esseni, qui etiam ὅσιοι dicuntur (Latine *sancti*); hoc enim vult nomen Essæorum a vitæ honestate.

Therapeutæ autem distinctum Essæorum genus, (contra atque alii sentiunt) ut aperte constat Philonis illum locum attentius cum libello de vita theoretica comparanti. Et vero ne longius abeam, in limine statim disjungi videas inf. Ἑσσαίων περὶ διαλεχθεῖς, οἱ τὸν πρακτικὸν ἐξήλωσαν καὶ διεπρόνησαν βίον, etc. αὐτίχα καὶ περὶ τῶν θεωρίαν ἀσπασμένων, ἀκολουθία τῆς πραγματείας ἐπόμενος τὰ προσήχοντα λέξω. Subdit post paulo nominis etymon, quod ita Latine redditur: Vocantur enim Therapeutæ Therapeutidesque (hoc est, curatores et cu-

ratrices, sive cultores et cultrices) vero nomine: vel quia profitentur medicinam præstantiorem ista, per omnia oppida vulgata. Nam hæc medetur solis corporibus: illa et animas liberat morbis gravibus, et adversus medelas contumacibus, quos indixerunt voluptates, concupiscentiæ, dolores, timores, aviritiæ, insipientiæ, injustitiæ, et cæteræ perturbationes, vitiorumque agmen innumerabile; vel quia didicerunt a natura, et a sacris legibus, illud Ens colere, quod et bono melius, et uvo sincerius, et unitate in generando antiquius est.

Σεμνεῖον quoque quid fuerit, ex eodem accipe Philone inf., Ἐκάστη δὲ [τῶν θεραπευτῶν] ἔστιν οἴκημα ἱερὸν ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελούνται, etc. Latine veritas: Therapeutarum vero quilibet ædiculam habet sacram, quam Semneion atque monasterium vocant: in qua solitarii ipsi severioris vitæ mysteriis navant operam: nihil huc inferentes, non potum, non cibum, non aliud ad necessarium corporis sustentationem spectans: sed legem solam, et divinitus edita prophetarum oracula, cum hymnis, cæterisque quibus tum scientia, tum pietas augeri ac perfici possit.

ἐπιγραφή « Γένος φερόμενος » καὶ « Φλάκκος ἢ Ἀλεξανδρῶς » ἐν οἷς λόγοις μᾶλλον τῶν ἄλλων ἢ τε κατὰ τὴν ῥητορείαν ῥώμῃ καὶ τὸ κάλλος ἐπιφαίνεται ⁵¹ αὐτοῦ τῶν λόγων. Ἄμαρτάνει δὲ ἐν πολλοῖς, ἰδέας τε ὑπεριθέμενος ⁵², καὶ ἄλλ' ἅτα τῆς Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας ἀλλότρια συγγραφόμενος. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἤκμασε Γαίτου τοῦ Καίσαρος, πρὸς ὃν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔθνους γράφει πρεσβεῦσαι Ἄγρικκα τῆς Ἰουδαίας βασιλεύοντος. Φέρεται δὲ αὐτοῦ πολλὰ καὶ ποικίλα συντάγματα, ἠθικούς λόγους περιέχοντα καὶ τῆς Παλαιᾶς ὑπομνήματα, τὰ πλεῖστα πρὸς ἀλληγορίαν τοῦ γράμματος ἐκβιαζόμενα· ἐξού, οἶμαι, καὶ πᾶς ὁ ⁵³ ἀλληγορικὸς τῆς Γραφῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λόγος ἀρχὴν ἔσχεν ⁵⁴ εἰσρῆναι. Δέχεται δὲ αὐτὸν καὶ τὰ Χριστιανῶν μνηθέντα ὑστέρων τούτων διὰ τινὰ λύπην καὶ ὀργὴν ἐκπαιεῖν. Ἄλλ' ἄπρότερον γε αὐτὸν φασιν, ἐπὶ Κλαυδίου τὴν Ῥώμην καταλαβόντα, Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων ἐντυχεῖν καὶ φίλιως διατεθῆναι, ἐξ οὗ καὶ τοὺς μαθητὰς ⁵⁵ Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ (ἀκροατῆς δ' ὁ Μάρκος Πέτρου) μνήμης καὶ εὐφημίας ἐξῆρσαι· ἐκείνους γὰρ λέγειν αὐτὸν ⁵⁶ φασὶ ⁵⁷ παρὰ Ἰουδαίους περιλοσοφηκέναι. Ὅν καὶ τὰς διατριβὰς ρουαστήριά τε καλεῖ, καὶ τὸν ἀσκητικὸν διανύειν αὐτοῦ ἀνακηρύττει βίον, νηστειὰ καὶ προσευχῇ καὶ ἀκτησίᾳ προσανέχοντα.

[151 H.] Ἔστι δὲ τὸ γένος ἐξ ἱερῶν καταγόμενος, Ἀλεξανδρῶς δὲ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δ' αὐτὸν τοῖς Ἑλληνοταῖς παρασχεῖν θαῦμα τῆς ἐν τοῖς λόγοις συνέσεως, ὡς καὶ λέγειν αὐτοῦ· « Ἡ Πλάτων ⁵⁸ φιλοσοφῶν, ἢ Φίλων πλατωνίζει. »

PC.

Θεογνώστου Ἀλεξανδρῶς λόγος ζ'.

[280 R.] Ἀνεγνώσθησαν Θεογνώστου Ἀλεξανδρῶς λόγος ἑπτὰ· οὗ ἡ ἐπιγραφή, « Τοῦ μακαρίου Θεογνώστου Ἀλεξανδρῶς καὶ ἐξηγητοῦ ὑποτυπώσεως. » Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅτι ἐστὶ δημιουργὸς ἐπιχειρῶν θεικνύναι, καὶ κατὰ τῶν ὑποτιθέντων συναθίδιον ὕλην τῷ Θεῷ. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα δι' ὧν εἶν φησι τὸν Πατέρα ἔχειν Υἱόν, Υἱὸν δὲ λέγων κτίσμα αὐτὸν ἀποφαίνει, καὶ τῶν λογικῶν μόνον ἐπιστατεῖν, καὶ ἄλλ' ἅτα, ὡς περ' Ὀριγένους, ἐπι-

hensus, aliosque Flaccus reprehensus. Quibus in libris magis, quam in aliis, 36b dicendi vis ejus ac venustas apparet. Peccat tamen non raro ideis transmutandis, cæterisque a Judaica secta alienis describendis. Floruit Cæsaris temporibus, ad quem et pro sua gente (Hebræa) legationem se suscepisse scribit, regnante in Judæa Agrippa. Circumferuntur ejusdem alia quoque varia opuscula (47), quibus disputationes fere de moribus continentur, Veterisque Testamenti explanationes, ad allegoriam ut plurimum ipsa littera aptata. Et vero ab hoc arbitror (48) omnem allegoricam sacræ Scripturæ sermonem in Ecclesiam promanasse. Ferunt eundem Christianis etiam saceris initiatum, ab his tandem dolore quodam atque iracundia descivisse. Verum antea Claudio Augusto imperante adita Roma, in beatum Petrum apostolorum principem incidisse, eoque usum familiariter; atque hinc etiam factum esse, ut et discipulorum beati Marci evangelistæ, sancti Petri auditoris, mentionem laudationemque posuerit. Hos enim (aiunt) apud Judæos philosophicam duxisse vitam, iste commemorat: horum domicilia, monasteria appellat, eosdemque meditationi deditam vitam jejuni, atque preceatione degere, nihil interim opum possidendo, prædicat.

Duxit autem Philo genus a sacerdotibus, patria Alexandrinus, tantamque sibi apud Græcos artis dicendi peritia celebritatem peperit, ut vulgo etiam sermone illud usurparetur: Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat (49).

CVI.

Theognosti Alexandrini Hypotyposeon libri vii.

Lecti sunt Theognosti Alexandrini libri septem, hac inscriptione: « Beati Theognosti Alexandrini, et sacrorum Librorum interpretis Hypotyposes. » Primo libro de Patre agit, eumque esse rerum opificem ostendere nititur: etiam contra eos, qui materiam (50) Deo coæternam faciunt. Libro vero secundo argumenta quidem ponit, quibus effici ait necessario Patrem habere Filium. At cum Filium dicit, creaturam esse ipsum demonstrat, et ratione præditis tantum præesse. Ac plura id genus

VARIE LECTIONES.

⁵¹ φαίνεται ζ. ⁵² ὑπεριθέμενος, ⁵³ ὁ οἰμ. Α. ⁵⁴ ἔσχεν ἀρχὴν ζ. ⁵⁵ τοὺς μαθητὰς corr. Α, τῶν μαθητῶν ζ. ⁵⁶ αὐτόν add. Α. ⁵⁷ φασὶ mg.: φησι ζ. ⁵⁸ cf. Suid. vol. 1, p. 11, 10.

NOTÆ.

(47) Innumera, inquit B. Hieronym. Suidas, ἀπείρα.
 (48) Per Origenem et Cyrillum Alexandr. ut inter Latinos B. Ambrosius pleraque a Philone mutuatus est.
 (49) Beatum Petrum apostolum innotuisse Philoni Eusebius lib. II Hist. eccl. narrat: Φίλωνα λόγος ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς οὐμίαν ἔλθειν Πέτρῳ τοῖς ἐκείσε τότε κηρύττοντι. Tum beatus quoque Hieronymus in Catalogo: Aiunt hunc, cum secunda vice venisset ad Claudium in eadem urbe [Romæ] locutum esse cum apostolo Petro, ejusque

habuisse amicitiam: et ob hanc causam etiam Marci, discipuli Petri, apud Alexandriam sectatores ornasse laudibus. Quæ totidem verbis Suidas, ex Hieronymi uetaphraste Sophronio fortasse, descripsit: Λέγουσι τοῦτον, ὅτε τὸ δεύτερον ἦλθε πρὸς Κλαύδιον ἐν τῇ αὐτῇ πόλει [Ῥώμῃ], διαλεχθῆναι τῷ ἀγίῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ τούτου ἐσχηκέναι φίλιαν, καὶ διὰ τοῦτο τοῦς σπουδαστὰς Μάρκου, μαθητοῦ Πέτρου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπεσε κηροσηκέναι.
 (50) Ut philosophi quidam veteres, et post Senlenciani sive Hermiani, de quibus August. De hæresib. cap. 59.

alia, una cum Origene Filio ascribit (51), sive eadem impietate ductus; sive, ut quis dixerit, illius defendendi studio, exercitationis isthæc gratia, et non ex sua sententia proponens, sive a veritate non nihil abduci sinens, ob imbecillitatem captumque auditoris, qui nulla fortasse fidei Christianæ cognitione imbutus, **87^a** minus poterat accuratiora de religione cognitionem admittere, ut Filii propterea qualemcunque cognitionem auditori utiliore existimarit esse, quam si omnino nec agnitus ille sit, nec auditus. Verum ut maxime in disputatione hoc pacto rectam sententiam declinare, ab eaque recedere non omnino absurdum, aut reprehensione dignum videatur: (nam ibi pleraque ejus, qui contra disputat, sententia et opinione, ac quasi vi sunt). In scripta tamen oratione, quæ legis instar omnibus in communi proponenda sit, si quis hanc sui purgandi causa, blasphemix conscriptæ defensionem afferat, is sane ad imbecillum configiet patrociniū. Jam ut secundo libro, ita et tertio, de Spiritu sancto tractans. argumenta quidem adhibet, quibus Spiritum sanctum esse conatur ostendere; verum cætera, ad modum Origenis libro *De principiis*, etiam hic nugando delirat. Quarto dein libro *de angelis et dæmonibus* inania: que, ut ille, jactitans, exilia ipsa corpora inducit. Quinto vero et sexto pertractat ut Deus hominem induerit, tentatque suo more demonstrare incarnationem Filii fieri potuisse. Multa et hic nugatur, maximeque dum illud asserere audet, imaginatione quidem nostra Filium aliis atque aliis locis circumscribi, re tamen atque actu ipso non esse circumscriptum. Septimo denique libro, quem *De Dei creatione* inscripsit, aliquanto pie magis cum de aliis tractat, tum præsertim de Filio in extrema operis parte.

Dictio ejus plena est, et nihil habet redundans. Vocibus item ut in Attica, minimeque affectata oratione, ita utitur venuste, ut nec in compositione quidem a consueto loquendi modo recedat: imo nec perspicuitatis, et accuratioris causa a magnitudine deflectat. Floruit vero ***

CVII.

Basilii Cilicis contra Joannem Scythopolitam (53) libri xvi.

Lectus est liber Basilii presbyteri Cilicis, adversus Joannem Scythopolitam, cui et Causidici nomen,

φέρει⁸⁸ τῷ Γιώ, εἴτε ὁμοίως ἐκεῖνῳ δυσσεβεῖς ἐταλωκώς, εἴτε (ὡς ἂν⁸⁹ τις εἴποι) ἐκδισσάμενος τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογία, ἐν γυμνασίας λόγῳ καὶ οὐ δόξης ταῦτα προσιθεῖς, ἢ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀκρατοῦ ἔξιν καὶ ἀσθένειαν, ἀμυήτου παντελῶς, εἰ εὐχοί, ὄντος τοῦ τῶν Χριστιανῶν θειασμοῦ καὶ μὴ δυναμένου δέξασθαι τὴν τῆς θρησκείας ἀκρίθειαν, ὑποκατασπώμενος τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν ὁπωσδήποτε γνῶσιν Υἱοῦ τῆς παντελοῦς ἀνηκολίας καὶ ἀγνωσίας λυσιτελεστέραν νομίζων εἶναι⁹⁰ τῷ⁹¹ ἀκρατῇ. Ἀλλὰ διαλέξει μὲν ἡ τοιαύτη καταφυγὴ τοῦ μὴ λέγειν ὀρθῶς καὶ ἀναχώρησις οὐκ ἂν ἀπίθανος οὐδὲ ψόγου ἐχομένη δόξη⁹². τὰ πολλὰ γὰρ τῆ τοῦ προσδιαλεγόμενου γνῶμη καὶ δόξη καὶ ἰσχύϊ διαπράττεται· ἐγγράφου δὲ λόγου καὶ κοινοῦ προκείσθαι μέλλοντος ἅπανσι νόμου⁹³, εἰ τις τῆς ἐν αὐτῷ βλασφημίας τὴν προειρημένην εἰς ἀθώωσιν ἐπιφέρει ἀπολογία, εἰς ἀσθενῆ κατέδραμε συνηγορία. Ὡς περ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διαλαμβάνων τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα, τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος ὑπαρξίν δεικνύει⁹⁴ ἀποπειρώμενος, τὰ δ' ἄλλα, ὡς περ Ὀριγένης ἐν τῷ *Περὶ ἀρχῶν*, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐν ταῦθα παραληρεῖ. Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ περὶ ἀγγέλων καὶ δαιμόνων ὁμοίως ἐκεῖνῳ κενολογεῖ⁹⁵, καὶ σώματα αὐτοῖς λεπτὰ ἀμφιένυσσι. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος διαλαμβάνων⁹⁶ ἐπιχειρεῖ μὲν, ὡς ἔθος αὐτῷ, δυνατὴν εἶναι δεικνύει⁹⁷ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Υἱοῦ, πολλὰ δὲ ἐν αὐτοῖς κενοφωνεῖ, καὶ μάλιστα ὅταν ἀποτολμᾷ λέγειν ὅτι τὸν Υἱὸν φανταζόμεθα ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τόποις περιγραφόμενον, μόνῃ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ μὴ περιγραφόμενον. Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ, ὃ καὶ περὶ Θεοῦ δημιουργίας ἐπιγράφει, εὐσεβέστερόν πως περὶ τε τῶν ἄλλων διαλαμβάνει, καὶ μάλιστα πρὸς τῷ τέλει τοῦ λόγου περὶ τοῦ Υἱοῦ.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ βαθύς, καλλιλεξία τε ὡς ἐν Ἀττικῇ καὶ συνήθει χρώμενος λόγῳ καὶ τοῦ συνήθους οὐδ' ἐν ταῖς συντάξεσιν ἀνακχωρηκῶς. Τοῦ μέντοι μεγέθους δι' ἐνάργειαν καὶ ἀκρίθειαν τῶν ῥημάτων οὐ καταφέρεται. Ἠκμασε⁹⁸ δὲ (52)...

PZ.

Βασιλείου πρεσβυτέρου Κιλικίας κατὰ Ἰωάννου Σκυθοπολίτου ις'.

[281 R., 152 H.] Ἀνεγνώσθη Βασιλείου, πρεσβυτέρου Κιλικίας, κατὰ Ἰωάννου τοῦ Σκυθοπολίτου, ὃν

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ἐπιφορεῖ Α. ⁸⁹ ἂν om. Α. ⁹⁰ εἶναι νομίζων λυσιτελεστέραν ζ. ⁹¹ τῷ add. Α. ⁹² δόξη οὐδὲ ἐχομένη ψόγου. ⁹³ ἅπανσι νόμου Α : νόμου τοῖς πᾶσιν ζ. ⁹⁴ δεικνύειν ὑπαρξίν ζ. ⁹⁵ κενολογεῖ ζ. ⁹⁶ διαλαμβάνει Α. ⁹⁷ δυνατὴν εἶναι δεικνύει post οὐὸ ponit ζ. ⁹⁸ ἡκμασε δὲ om. Α, habet C.

NOTE.

(51) Supr. cod. 8.
(52) Post Origenem, ut hic indicat Photius, et ex beato Athanasio colligas, qui utriusque adhibens testimonium, liber in illud Evang.: *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis*, etc. Origeni hunc continenter subjungit, et præsum, admirandum, perquam studiosum appellat, allatis duobus ex eo fragmentis. Alibi etiam disertum virum, quando ejus librum in Hypotyposeou in Arianos advocat. Ita que non absimile vero fuerit his ipsis libris, quod Clementis item Hypotyposibus accipisse auctor est in Origenis Apologia Iuffinus, ut ab hæreticis interpolati, contaminati fuerint. Dolo certe malo præteritam ab Eusebio maximi hujus viri mentionem, docet illustris Baron. t. II *Annal. ad ann. C. 109.* (53) De Joanne Scythopolita sup. cod. 95. De Basilio cod 96 et 42.

καὶ ἀγρόλογον λέγει καὶ μυρία ἄλλα αὐτοῦ καταγρά-
 ρει. οἱ τε ἐν ὑπονοίᾳ γέγονεν Μανιχαϊσμοῦ, καὶ οἱ
 εἰν ἄγίαν Τεσσαρακοστὴν εἰς τρεῖς ἑβδομάδας συγ-
 κλάσιον οὐδὲ ἐν ταύταις τῆς ἐκ⁷⁰ τῶν πτηνῶν κρο-
 σφαγίας ἀπαίγετο, καὶ ὡς Ἑλληνικαῖς τελεταῖς συν-
 ἔγχετο, καὶ οἱ ὡς ἐπέπαν ὑπὸ γαστριμαργίας ἐλαυ-
 ῳμένος οὐδέποτε ἐκοινωνεῖ τῆς ἱερουργίας τελειου-
 μένης, ἀλλὰ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον παισὶν ἅμα τῶν
 ποστηρίων μεταλάμβανε, καὶ παραυτίκα πρὸς τὴν
 τρέψαν ἀπέτρεχε. Ταῦτα κατὰ τοῦ ἀνδρὸς σχεδόν
 τι οἱ ἄλλοι αὐτοῦ τῆς βίβλου κατασπειρών ἑνασπλά-
 κει. Τὸ δὲ σύγγραμμα δραματικὸν ποιεῖται⁷¹. Προ-
 φωνεῖ δὲ αὐτὸ πρὸς τινὰ Δεόντιον αἰτησάμενον. Τὰ
 δὲ τοῦ δράματος εἰσάγει πρόσωπα Λαμπάδιον μὲν
 ὑπερμαχοῦντα αὐτοῦ, Μαρῖνον δὲ τινὰ ὡς⁷² δῆθεν
 ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου ἀγωνιζόμενον, ὃς καὶ μετὰ τινὰς
 διαλέξεις εἰσάγεται αὐτῷ καταγωνίσκων μὲν οὐ ἐδό-
 κει προσώπου ὑπερασπίζεσθαι, Λαμπάδιον δὲ προσ-
 τιθέμενος· μεθ' ὃν Ταράσιον τινὰ τὸν ἀγῶνα ὑπαισ-
 τλάθειν ὑποκρίνεται, ἐκεῖνα δὲ τούτους καὶ ἐρωτᾷ
 κατασηματίζων καὶ ἀποκρίνεσθαι, ἃ συνοίσειν μὲν
 αὐτῷ, μῶμον δὲ καὶ ἀπορίαν τῷ συνηγορομένῳ
 εἶθην ἑώρα κατασκευάζοντα. Ἐξκαίδεκα δὲ λόγοις
 τὸ σύγγραμμα διαιρεῖ, καὶ ἐν μὲν τοῖς τρισὶ καὶ
 ἑξέκα τὸν διαλογικὸν εἰσάγει τύπον, κατὰ τοῦ πρῶ-
 του μόνου τῶν Ἰωάννου λόγων τοσαύτην σπουδὴν καὶ
 κίνον εἰσενεγκάμενος, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς τρισὶ καταδρομὴν ποιεῖται τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ λόγῳ
 ῥηθέντων τῷ Ἰωάννῃ.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὸν πρόλογον ἀπαρτί-
 σαι, κατὰ δύο κεφαλαίων ἱσταται, καθ' ἑνὸς μὲν τοῦ
 οἱ δὲ⁷³ Λόγος ἔπαθε σαρκί, καθ' ἑτέρου δὲ τοῦ οἱ
 ταυτὸν ἐστὶ τὸ⁷⁴ λέγειν Χριστὸν τῷ λέγειν Θεόν. Ἐν
 δὲ τῷ β' λόγῳ οἱ τε μάρτυρ ἐλοιδορήθη πειρᾶται
 διεκνῦναι, καὶ οἱ τὸ, « Ἀναθήσεται⁷⁵ ῥάβδος ἐκ τῆς
 ῥίζης Ἰεσσαί, » κακῶς ὁ Σκυθοπολίτης Ἰωάννης ἐξ-
 ἑλάβετο. Ἐν δὲ τῷ γ' ὡς δῆθεν συζητεῖ ὅπως δεῖ
 νοεῖν τό· « Νῦν⁷⁶ ἰδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ
 ὁ Θεὸς ἰδοξάσθη ἐν αὐτῷ, » καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ῥητοῦ.
 Ἐν δὲ τῷ δ', πῶς ἴδιον λέγεται⁷⁷ τοῦ Θεοῦ τὸ σῶμα,
 καὶ περὶ ἐνώσεως, καὶ περὶ τοῦ, « Ἐχριστέ σε ὁ Θεός,
 ὁ Θεός⁷⁸ σου, » καὶ περὶ τοῦ, « Ἐγὼ ἀγιάζω ἐμαυ-
 τόν· » ἐν τῷ λόγῳ καὶ ὁ⁷⁹ Μαρῖνος τῆς ὡς δῆθεν ἀπο-
 στᾶς ἀντιλογίας τῷ Λαμπάδιον⁸⁰ συντίθεται. Ἐν δὲ
 τῷ ε', ἔθθα καὶ ὁ Ταράσιος ἀναδέχεσθαι τὸν ἀγῶνα
 ἀντὶ Μαρῖνου ὑποκρίνεται, τὰς κατὰ τοῦ Ἰωάννου
 κατηγορίας ἀναλαμβάνει πικρότερον, καὶ ὁ λόγος
 αὐτῷ σχεδόν τι ἐν ταύταις καταναλισκεται. Ἐν δὲ
 τῷ ζ' δριμύτερον πως κατατρέχει τῆς κατὰ Χριστὸν
 τὸν Σωτήρα ἡμῶν ἐνώσεως· καὶ περὶ τοῦ, « Ἐχριστέ
 εἰ ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, » καὶ ὅπως ἢ κατ' αὐτὸν
 Ἐκκλησία περὶ τοῦ, « ἑσαρκώθη, » δοξάζει. Ἐν δὲ τῷ
 η' περὶ τοῦ· « Ὁ Λόγος⁸¹ σὰρξ ἐγένετο, » εἰς ἀτοπίας

et alia sexcenta impingit : ut, in suspicionem Mani-
 chææ seciæ venisse : sacrum Quadragesinæ tempus
 ad tres tantum hebdomadas revocasse, iisdemque
 nec ab avium carnibus abstinuisse : ad gentium sacra
 accessisse : ut plurimum præterea **87b** ventri
 plus satis deditam, non absoluto jam sacro commu-
 nicasse, sed post Evangelium una cum pueris mys-
 teria sumpsisse, statimque ad mensam advolasse.
 Talia fere toto libro sparsa ac disseminata, petu-
 lantur in virum illum jactat. Opus ipsum dramati-
 cum est, Leontio cuidam id efflagitanti Inscriptum.
 Personas fingit hic Lampadium quemdam, qui pro
 Basilio certet, cum Marino, qui Joannis partes
 tuendas suscepit. Hunc post dissertationes aliquot
 damnato eo, quem defendendum suscepit, ad
 Lampadium sese adjungentem inducit, ac post enni-
 victum Tarasium quemdam iterum certamen redin-
 tegrantem. Ubi illa hos et interrogare, et respondere
 comminiscitur, quæ cum sibi conductura, tum pa-
 trocinanti adversario reprehensionem ac perplexi-
 tatem paritura viderentur. In sedecim autem libro-
 rum opus universum divisit : quorum tredecim priores
 dialogi forma sunt ab eo, contra primum duntaxat
 Joannis librum, tanto cum studio ac diligentia
 conscripti : reliquis vero tribus ea oppugnat, quæ
 in secundo suo et tertio libro Joannes asseruerat.

Primo igitur libro post præfationem absolutam,
 duobus capitibus oppugnandis insistit. Primum qui-
 dem illud : « Verbum passum est in carne¹. » Alte-
 rum vero : « Idem est dicere Christum, atque dicere
 Deum. » Jam secundo libro temere se affectum inju-
 ria ostendere conatur : et illud : « Egredivit virga
 de radice Jessæ². » Male a Scythopolita Joanne in-
 tellectum esse. Tertio deinde libro, de illo scilicet
 quærit loco, quomodo intelligendus : « Nunc clari-
 ficatus est Filius hominis, et Deus clarificatus est in
 illo³, » et quæ ibi sequuntur. Quarto libro, quomo-
 do dicatur proprium esse Dei corpus, tum de uai-
 tate, et de illo : « Unxit te Deus tuus⁴ ; et de illo :
 « Ego sanctifico meipsum⁵. » Quo in libro Marinus
 contradicendi partes reliquens scilicet, cum Lam-
 padio consentit. Quinto vero libro, ubi et Tarasius
 certamen subire Marini loco fingitur, accusationes
 Joannis acerbius suscipit, totusque adeo liber in
 iis fere consumitur. Sexto tum libro vehementius
 etiam invehitur in unionem Christi Servatoris
 nostri. **88a** De illo quoque disputat : « Unxit
 te Deus, Deus tuus ; » docetque quid ipsius Ec-
 clesia censeat de illo : « Caro factum est⁶. » Libro
 octavo in varias absurditates præcipitat, dum de illo

¹ I Petr. iv, 1. ² Isa. ii, 1. ³ Joan. xii, 31. ⁴ Psal. xxxiv, 8. ⁵ Joan. xvii, 19. ⁶ Joan. i, 14.

VARLÆ LECTIONES.

⁷⁰ Ex add. A. ⁷¹ δραμ. ῥῆθ ποιεῖται ζ. ⁷² ὡς A : φήσας ὡς ζ. ⁷³ ὁ add. A. vid. I Petr. iv, 1. ⁷⁴ τὸ
 om. A. ⁷⁵ ἀναθήσεται : [Isa xi, 1. ⁷⁶ νῦν] Joan. xiii, 31. ⁷⁷ λέγεται εἶναι ἴδιον ζ. ⁷⁸ ὁ Θεός semel ponit ζ.
 vid. Psal. lxxv, 8. ⁷⁹ ὁ add. A. ⁸⁰ Λαμπάδιον add. rc. A. ⁸¹ ὁ Λόγος] Joan. i, 14.

agit : « Verbum caro factum est », itemque de illo : A « Nervo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, Filius hominis, qui est in cœlo ». Nono libro de illo agit : « Petra autem erat Christus » ; et de illo : « Ecce vita vestra suspensa est in oculis vestris ». Rursum de illo : « Porta hæc clausa erit » ; quæ omnia impie interpretatur. Decimo vero libro de illo : « Vobis verbum salutis inmissum est » ; deque eo : « Qui Filio suo non pepercit ». Et : « De Verbo vitæ, quod manus vestræ contrectaverunt ». Iterum de illo : « Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret », et quæ sequuntur. In undecimo libro de illo tractat loco : « Hic Deus noster : non reputabitur alius coram ipso. Deinde in terra visus est, et cum hominibus conversatus est ». Rursum super illo : « Exsurge, Deus, judica terram ». Deque altero loco : « Qui videt me, videt et Patrem ». Tum adversus eos, qui dicerent non posse apostolos propter imbecillitatem audientium verum docere. Duodecimo libro docet unum e Trinitate passum. Et de illo item : « Si enim cognovissent, non ipsum Dominum gloriæ crucifixissent ». Ubi et quod non dicamus duos Christos, infirma malaque ratione defendit : ad suam ipse voluntatem nimirum sensumque defensionem accommodans. Tertio decimo denique libro quærit : Quomodo non sint duo Filii. Et vero ex iis quibus defensionem instituit, duos esse Filios dicere necesse sit. Qua in re Tarasius veluti jam victus silentium tenet. Desinit et Basilus, sive Lampadius studiose interrogare ac respondere. Libri porro tres, quartus decimus, quintus decimus, et sextus decimus, perpetua contexti oratione, in secundum et tertium librum assertionum Joannis Scythopolitæ incurrunt.

Fuit hic Basilus presbyter, ut de se ipse affirmat, Antiochenæ Ecclesiæ, quo tempore thronum ibi tenebat Flavianus (54), Romanique clavum imperii moderabatur Anastasius. Dictio ejus in dialogis potissimum humilis est, ut nec a vocibus e trivio sumptis sibi temperet. Sed et in compositione parum accuratus, peccare non raro, atque solæcismum facere deprehenditur. Verum uti perspicuus in his esse laboravit, ita quoque in suis adversus pios argumentis vehemens sane est, atque

visu tritus, ut omnem plane vitam in hoc vano contra pietatem studio consumpsisse videatur. Etsi vero Nestoriana (55) hæresi infectus est, Nesto-

Joan. i, 14. ⁶ Joan. iii, 13. ⁶⁶ I Cor. x, 4. ⁶⁷ Deut. xxviii, 66. ⁶⁸ Ezech. xxxiv, 2. ⁶⁹ Act. xiii, 26. ⁷⁰ Rom. iii, 32. ⁷¹ Joan i, 1. ⁷² Joan iii, 16. ⁷³ Baruch. iii, 36-38. ⁷⁴ Psal. lxxi, 8. ⁷⁵ Joan, xiv, 9. ⁷⁶ I Cor. ii, 8.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ οὐδεὶς] Joan. iii, 13. ⁶⁷ ἡ δέ] I Cor. x, 4. ⁶⁸ Deut. xxviii, 6. ⁶⁹ ἡ πύλη] Ezech. xlvi, 1. ⁷⁰ ὁμν δ] Act. xiii, 26. ⁷¹ ὅς τοῦ] Rom. viii, 32. ⁷² ὅτι om. A. ⁷³ αἱ χεῖρες] I Joan. i, 1. ⁷⁴ περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς] hæc cum ante ὅτι legerentur transposui cum A. ⁷⁵ οὕτως] Joan. iii, 16. ⁷⁶ καὶ τὰ ἐξῆς ζ. ⁷⁷ εἶτα] Baruch. iii, 30. ⁷⁸ ἀνάστα] Psal. xxviii, 8. ⁷⁹ ὁ ἔωρακώς] Joan. xiv, 9. ⁸⁰ αἱ γὰρ] I Cor. ii, 18. ⁸¹ ὅπως ζ. ⁸² αὐτοῦ add. A. ⁸³ σαφὲς ἐν τούτοις ζ.

NOTÆ.

(54) Ejus nominis secundus circa ann. Christi 500.

(55) Nestorianum hic dici mireris sane cum sup.

πολλὰς ἐκτραχηλίζεται, καὶ περὶ τοῦ· « Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ [153 H.] οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. » [284 R.] Ἐν δὲ τῷ θ' περὶ τοῦ· « Ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός, » καὶ περὶ τοῦ, « Ὁφείσθαι τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμασμένην πρὸς ὀφθαλμῶν ὑμῶν, » καὶ περὶ τοῦ, « Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, » πάντα ταῦτα δυσσεβῶς ἐκλαμβάνεται. Ἐν δὲ τῷ ι' περὶ τοῦ, « Ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπεστάλη, » καὶ περὶ τοῦ, « Ὅς τοῦ ἰβίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, » καὶ, ὅτι « Αἱ χεῖρες ὑμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς, » καὶ περὶ τοῦ, « Οὕτως ἡγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, » καὶ ἐξῆς. Ἐν δὲ τῷ ια' περὶ τοῦ, « Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. » — Εἶτα ἐπὶ τῆς γῆς ὥρθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, καὶ περὶ τοῦ « Ἀνάστα, ὁ Θεὸς, κρίνων τὴν γῆν, » καὶ περὶ τοῦ, « Ὁ ἔωρακώς ἐμὲ ἔωρακε τὸν Πατέρα, » καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ δύνασθαι τοὺς ἀποστόλους διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀκούοντων διδάσκειν τάληθές. Ἐν δὲ τῷ ιβ', ὅτι εἰς τῆς Τριάδος ὁ παθὼν, καὶ περὶ τοῦ, « Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν, » καὶ πῶς οὐ λέγομεν δύο Χριστοὺς ἀσθενῶς καὶ κακοτρόπως ἀπολογεῖται, πρὸς τὸ οἰκεῖον μέντοι συμβαίνουσαν βούλημα τὴν ἀπολογίαν προάγει. Ἐν δὲ τῷ ιγ' περὶ τοῦ πῶς οὐ δύο Υἱοὶ καίτοι ἐξ ἑνὸς δοκεῖ ἀπολογεῖσθαι, ἀνάγκη λέγειν δύο Υἱοὺς. Ἐν ᾧ καὶ ὁ Ταρσῖος ὡς δῆθεν ἐκνεκικημένος σωπαῖ, καὶ παύει καὶ ὁ Βασιλεὺς ἦτοι ὁ Λαμπάδιος τῆς κατὰ πρῶτον καὶ ἀπόκρισιν σπουδῆς τὴν σχολὴν, καὶ ποιεῖται τὸν ιδ', ιε' τε καί ις' λόγον διεξοδικωτέρῳ λόγῳ, καὶ κατατρέχει τῶν ἐν τῷ β' καὶ γ' βιβλίῳ εἰρημένων τῷ Ἰωάννῃ.

Ἦν δ' οὗτος ὁ Βασιλεὺς πρεσβύτερος, ὡς αὐτὸς φησι, τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν Ἐκκλησίας, ἀρχιερατεύοντος μὲν τῶν ἐκείσε Φλαβιανοῦ, Ῥωμαίων δὲ Ἀναστασίου βασιλεύοντος. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν χυδαῖος, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς διαλογικοῖς αὐτοῦ οὐδὲ τῶν ἐκ τριῶν ῥημάτων ἀπέχεται· ἀλλ' οὐδὲ τὴν σύνταξιν ἀκριβῶς, ὥστε καὶ μέχρι τοῦ σφάλλου καὶ σοικισμοῦς καχρῆσθαι πολλάκις ἐξάγεται· καὶ τὸ σαφὲς δὲ, ὡς ἐν τούτοις, ἐπετήδευσε. Τοῖς μέντοι

κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐπιχειρήμασι δριμύς τέ ἐστιν καὶ ἐντριβής, καὶ τὸν ἄλλον βίον τούτοις, ὡς εἶποι, τοῖς ματαίοις κατὰ τῆς εὐσεβείας πόνοις ἐγκατασπαεῖς. Καὶ τὴν αἵρεσιν δὲ Νεστορίου νοσῶν Νεστορίου

cod. 9, pro Eutychianis scripsisse hunc adversus Nestorium videatur, ipsumque Scythopolitam contra illos scripsisse constet.

μὲν οὐκ οικειοῦται, Διδώρων δὲ καὶ Θεόδωρον ἐπι-
γράφεται Πατέρας. Καὶ κατὰ μὲν τοῦ θεοσεπίου
Κυριλλοῦ εἰς πρόσωπον οὕτως ἀναισχύντως οὐ βλασ-
φημαί· τὸν μόνου γε Ἰωάννην, καθ' οὗ τὴν γραφὴν
ἰερατεῖσθεο, μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ τοῖς Κυριλλοῦ φησὶν
ἰερατεῖσθεο· ἐφ' κεφαλαίοις, καὶ τῷ δωδεκάτῳ, φησὶ,
μέγιστα, ὃ παρεισάγει τὴν θεοπάθειαν· ἐν οἷς αὐτῷ
καὶ ὁ τῆς ματαιοπονίας τὸ τέλος. Τὸ δὲ σύνταγμα
αὐτῷ πρὸς Λεόντιον, ὡς ἐφημεν, ἐποιήθη, ὃν οὐσί-
ωτον καὶ θεοφιλέστατον καὶ Πατέρα ἀποσεμνύνει.

PH'.

**Θεοδώρου μονάζοντος Ἀλεξανδρέως κατὰ Θεμι-
στιοῦ λόγος. Καὶ Θεμιστιοῦ ἀπολογία ὑπὲρ
τοῦ ἐν ἀγίοις Θεοφοβίου.**

Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου μονάζοντος Ἀλεξανδρέως
κατὰ Θεμιστιοῦ, οὗ ἡ ἐπιγραφή, «Ἐλεγχος ὡς ἐν
συντόμῳ τῆς ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς Θεμιστιοῦ κατὰ
τῶν ἡμῶν Πατέρων προπετοῦς καὶ ἀλογωτάτης
ἐνστάσεως, ἐκ προφάσεως νῦν ἡμῖν παπονημένος
[285 R.] τῶν προβεβλημένων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τῆς
ἀληθείας ζητημάτων τε καὶ [154 H.] προτάσεων,
καὶ σαφῆς διευκρίνησις τῆς προκειμένης ὑποθέσεως.»
Ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφή τοιαύτη βιβλίον μᾶλλον ἢ ἐπι-
γραφή βιβλίου τυγχάνουσα· ἀμφω δὲ, ὃ τε Θεόδωρος
καὶ Θεμιστιος, αἰρετικοὶ καὶ τῆς τῶν Θεοπασχιστῶν
μαρτίδος ὑπάρχουσι, Σεδῆρω³ προσανακείμενοι. Ὁ
μόναι Θεμιστιος ἢ Καλώνυμος (ἐξονομάζει γὰρ καὶ
ὅπως αὐτὸς ἐαυτὸν) καὶ τῆς τῶν Ἀγνοϊτῶν⁴ προ-
σεπάτης ἐστὶν αἰρέσεως, καὶ λόγον ὑπὲρ τῆς τοιαύ-
της νόσου συνέγραψεν, ὃν ἐπέγραψε «Καλώνυμου τοῦ
καὶ Θεοφολλοῦ ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἀγίοις Θεοφο-
βίου, ἐν ᾧ καὶ Σεδῆρου, ᾧ προσανακείται (τοιοῦτον
γὰρ τὸ ψεῦδος καὶ οἱ ἐρασταὶ τοῦ ψεύδους), καθ-
έκτεται. Εὐθύνας δὲ ἐν τῷδε τῷ λόγῳ παρὰ Θεοδώρου
εἰσπράττεται· τὰ γὰρ τοῦ Θεμιστιοῦ ἐπιχειρή-
ματα τίσασα μὲν ὄντα, τὴν ἀγνοϊαν δὲ, ὡς φητο,
ἐπὶ Χριστοῦ κατασκευάζοντα, καθ' ἐν ὃ Θεόδωρος
κατέμνητος, ἕκαστος μυρίαὶ ἀποπαιεῖς ἐχόμενον⁵ δε-
κνῶσιν. Εἶτα πάλιν ὁ Θεμιστιος, ὡσπερ τὴν ἥταν
επιχαλούμενος, κατὰ Θεοδώρου μονόβιβλον ἔγραψε.
Καὶ ὁ Θεόδωρος πάλιν ἐν τρισὶ τόμοις τοῖς κατ' αὐ-
τῷ ἐλέγχους ἀποσκευασάμενος, τὴν οικεῖαν ἐπι-
τόμῳ ἔδωκεν ἀληθῆ παρεστήσατο. Ἔστι δὲ τούτων
ἐπιτερος τοῦ τε συγγράφειν οὐκ ἀπείρωσ ἔχων, καὶ
τὸ σαφὲς μετὰ τοῦ συντόμου καὶ τοῦ καθιστηκότος
ἐν λόγοις διώκων⁶.

PΘ'.

**Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας πρεσβυτέρου βιβλία.
Ἀνεγνώσθη Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως πρεσβυ-
VARIAE LECTIONES.**

³ καὶ om. pr. A. ⁴ ἡμῶν add. A. ⁵ post Σεδῆρω cum A omisi δέ. ⁶ ἀγνοϊτῶν A. ⁷ παρὰ A.
κατὰ ζ. ⁸ ἐχόμενα A. ⁹ ἐπὶ A : ἐν ζ. ¹⁰ διώκων ἐν λόγοις ζ.

NOTÆ.

(56) Hic Tarsensis, sequens Mopsuestiæ episco-
pus fuit.
(57) Theopaschitæ a Græcis appellati. Vide Ni-
ceph. lib. xviii *Historiæ Ecclesiast.* cap. 51.
(58) Nicoph. lib. xviii *Eccles. hist.* cap. 50, non
Themistius hic sub Valente philosophus, sed potius
Cæcænis ille in oppugnando Philopono socius vide-

A rium tamen sibi nequaquam vindicat, sed Diodo-
rum (56) atque Theodorum patres laudat. Et con-
tra divinum quidem Cyrillum non tam impudenter
in eos blasphemal. Attamen Joannem hunc, in
quem stylum strinxit, alii præterea nulli rei, præ-
terquam Cyrilli duodecim capitibus inniti referi,
ac duodecimo, ait, maxime, quo Deum ille pas-
sum subintroducitur. Atque in his finem accipit
frustra ille ab eo susceptus labor. Opus vero, ut
supra dicere memini, Leontio dedicat cuidam,
quem sanctissimum, Deoque charissimum, et
Patrem magnifice prædicat.

CVIII.

**Theodori Monachi Alexandrini Adversus Themistium
liber.**

Themistii Apologia pro sancto Theophobio.

Lectus est Theodori Alexandrini monachi ad-
versus Themistium liber, cujus hæc inscriptio :
Confutatio brevis, qua superioris temporis de-
nuo repetita illa Themistii contra Patres temeraria
maximeque absurda contentio refellitur : a nobis
nunc elaborata, occasione objectarum ab ipso con-
tra veritatem quæstionum, atque enuntiationum,
cum dilucida explicatione objecti argumenti. » Talis
hic igitur libri titulus, ut liber potius, quam
titulus libri videatur. Uterque vero Theodorus æque
ac Themistius, hæretici et partium studiosi fue-
runt, eorum qui divinitatem (57) passam esse
asseverant, Severo nimirum addicti. Cæterum
Themistius, sive Calonymus (hoc enim sibi cogno-
mentum quoque addidit) etiam Agnoetarum (58)
sectæ caput fuit : de qua et librum conscripsit,
affixo titulo : *Colonymi seu Themistii apologia pro
sancto Theophobio* (59). Quo in libro ipsum quoque
Severum, cui tamen addictus erat (tanta est vis
falsitatis, tale et mendacii amantes) perstringens,
dicatorum a Theodoro rationes exigit. Themistii
enim quatuor argumenta illa, quibus se incitiam
in Christo probasse arbitrabatur, Theodorus sin-
gulatim expendens atque æstimans, singula sex-
centa continere absurda ostendit. Hinc rursus
Themistius : acceptam veluti cladem reparans, sin-
gularem librum in Theodorum conscripsit. Theo-
dorus autem tribus vicissim libris, et 89 a quæ
ille reprehenderat, refutat, et suam de hac re ve-
ram opinionem exponit. Uterque scribendi non
imperitus, perspicuitatem solida cum vehementia
in dicendo sectatus est.

CIX.

Clementis Alexandrini presbyteri Scripta.

Lecta sunt Clementis (59) Alexandrini presbyteri

VARIAE LECTIONES.

tur, cujus sup. mentio cod. 23. A quo Agnoetæ
primum, post Themistianum dicti, ut ait beatus Da-
masce. lib. *De hæresibus*.
(59) Lege Baron. card. *Annal.* tom. II, et edit.
Lat. Genèvoj. Herveti, Notasque in Germanicam
edit.

tria librorum volumina, quorum unius inscriptio est, *Hypotyposes*; alterius, *Stromateus*; tertii vero *Pædagogus*.

Hypotyposeon, sive Dispositionum libri viii.

Hypotyposes quidem disceptationem continent locorum aliquot Veteris Novique Testamenti, quæ etiam summatim explicat, et interpretatur. Etsi autem recte in quibusdam sentire visus est, in aliis rursus impie omnino fabuloseque disserit. Assertit enim materiam æternam esse, et ideas veluti certis decretis induci fingit. Filium quoque in rebus creatis numerat. Adhæc animarum migrationes, multosque ante Adamum mundos prodigiose comminiscitur. Evam præterea, ex Adamo, non ut sacri libri tradunt, sed obscene atque impie educit. Angelos quoque, cum feminis congressos, liberos inde sustulisse somniat. Quin et Verbum carnem non esse factum, sed ita visum duntaxat. Duo ad hæc Patris Verba finxisse deprehenditur, quorum minus mortalibus sit visum. Imo ne hoc quidem; sic enim scribit: « Dicitur quidem et Filius Verbum æquivoce cum Patrio Verbo. Verum (60) neque hoc illud Verbum est, quod caro factum est, neque etiam Patrium illud Verbum: sed vis quedam ac potestas Dei, tanquam a Verbo ipso profluens, mens effecta, hominum animos pervasit. » Quæ quidem omnia sacræ Scripturæ testimoniis aliquot astruere nititur. Quanquam et alia id genus sexcenta blasphemia voce nugatur, seu ipse, sive quis alius (61), ejus personam indutus; plane ut octo ipsos libros hisce blasphemiarum portentis, de iisdem identidem disse-
rendo, ac sparsim atque confuse, veluti stupore percussus Scripturas producendo, repleverit. Universi autem operis scopus fuisse videtur Geneseos, Exodi, Psalmorum, Epistolarum beati Pauli, et catholicarum, ac denique Ecclesiasticum interpretatio. Hoc interim fatetur ipse discipulum se fuisse Patris. Sed de *Hypotyposibus* hactenus.

CX.

Ejusdem Pædagogi libri iii.

Jam *Pædagogus* tribus libris 89^b conscriptus, vitam moresque informat; quibus et alium quemdam præmittit, adjungitque singularem librum, quo gentium refellit impietatem (62). Nihil autem simile habent hi omnes cum *Hypotyposibus*, quando et
stolidis illis ac blasphemis opinionibus omnino vacent, et dictio ipsa in his floridior ad temperatam quamdam gravitatem non sine jucunditate assurgit, et varia illa, quæ in iis est, rerum cognitio, nihil

τέρου τεύχη βιβλίων τρία, ὧν τὸ μὲν ἐπιγραφῆν ἔλαχεν Ὑποτυπώσεις, τὸ δὲ Στρωματεὺς, τὸ δὲ Παιδαγωγός *.

Ὑποτυπώσεων τόμοι ὀκτώ.

Αἱ μὲν οὖν Ὑποτυπώσεις διαλαμβάνουσι περὶ ῥητῶν τινῶν τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, ὧν καὶ κεφαλαιωδῶς ὡς δῆθεν ἐξηγήσιν τε καὶ ἐρμηνεῖαν ποιεῖται. Καὶ ἐν τισὶ μὲν αὐτῶν ὀρθῶς δοκεῖ λέγειν, ἐν τισὶ δὲ παντελῶς εἰς ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους ἐκφέρεται. Ὑλην τε γὰρ ἄχρονον καὶ ἰδέας ὡς ἀπὸ τινῶν ῥητῶν εἰσαγομένας δοξάζει, καὶ τὸν ὕλον εἰς κτίσμα κατάγει. Ἔτι δὲ μετεμψυχώσει καὶ πολλοὺς πρὸ τοῦ Ἀδάμ κόσμους τερατεύεται· καὶ ἐκ τοῦ Ἀδάμ τὴν Ἐβαν, οὐχ ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος βούλεται, ἀλλ' αἰσχροῦς τε καὶ ἀθέως ἀποφαίνεται· μίγνυσθαί τε τοὺς ἀγγέλους γυναιξὶ καὶ παιδοποιεῖν ἐξ αὐτῶν ὄνειροπολεῖ, καὶ μὴ σαρκωθῆναι τὸν Λόγον, ἀλλὰ δόξαι. Λόγους τε τοῦ Πατρὸς δύο τερατολογῶν ἀπελέγχεται, ὧν τὸν ἥτονα τοῖς ἰσχυροῦσι ἐπιφανῆναι, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκείνων· φησὶ γάρ· « λέγεται μὲν καὶ ὁ ὕψος Λόγος, ὁμωνύμως τῷ Πατρικῷ Λόγῳ, ἀλλ' οὐχ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ σὰρξ γενόμενος· οὐδὲ μὴν ὁ Πατὴρ Λόγος, ἀλλὰ δύναμις τις τοῦ Θεοῦ, ὅλον ἀπόβροτα τοῦ Λόγου αὐτοῦ, νοῦς γενόμενος τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας διασπορήθη. » Καὶ ταῦτα πάντα πειράται ἂν ἀπὸ ῥητῶν τινῶν κατασκευάζειν τῆς Γραφῆς. Καὶ ἄλλα δὲ μυρία φλυαρεῖ καὶ βλασφημεῖ¹², εἴτε αὐτὸς, εἴτε τις ἕτερος τὸ αὐτοῦ προσωπον ὑποκριθεὶς. Ἐποιήθησαν δὲ αὐτῷ αἱ βλάσφημοι αὐταὶ τερατολογίαι ἐν τόμοις ὀκτώ. Λέγει δὲ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, καὶ σποράδην καὶ συγκεχυμένως [288 R.] ὡς περὶ ἐμπληκτοῦ παράγει τὰ ῥητά. Ὁ δὲ ὅλος σκοπὸς ὡσανεὶ ἐρμηνεῖαι τυγχάνουσι τῆς Γενέσεως, τῆς Ἐξόδου, τῶν Ψαλμῶν, τοῦ Θεοῦ¹³ Παύλου τῶν Ἐπιστολῶν, καὶ τῶν Καθολικῶν, καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ¹⁴. Μαθητῆς δὲ, ὡς καὶ αὐτὸς φησὶ, γέγονε Πανταίου. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν αἱ Ὑποτυπώσεις.

PI.

Τοῦ αὐτοῦ ὁ Παιδαγωγός ἐν τόμοις γ'.

Ὁ δὲ Παιδαγωγός ἐν τρισὶ τόμοις ἐστὶν αὐτῷ διαπεπονημένος, ἥθους καὶ βίου κατορθωτικός. Ἔχει δὲ τούτων καὶ προηγούμενον καὶ συνταττόμενον λόγον ἕτερον, ἐν ᾧ τὴν Ἑλλήνων διελέγχει ἀθεότητα. Οὐδὲν δὲ ὁμοίον ἔχουσι πρὸς τὰς Ὑποτυπώσεις οὗτοι οἱ λόγοι· τῶν τε γὰρ ματαίων καὶ βλασφημῶν ἀπηλλαγμένοι δοξῶν καθεστῆχασιν, καὶ ἡ φράσις ἀνθηρὰ καὶ [155 H.] εἰς ὄγκον ἡρμένη σύμμετρον μετὰ τοῦ ἡδέος, καὶ ἡ πολυμάθεια ἐμπρέ-

VARIAE LECTIONES.

* δὲ ὁ παιδ. A ὁ τοῖς] αὐτοῖς A. ὅτι οὐχ] οὐ νῦν A. ἡ πειράται post τινῶν ponit C. ἡ βλασφημεῖ καὶ φλυαρεῖ C. ἡ τοῦ Θεοῦ — ἐπιστολῶν om. pr. A. ἡ ἐκκλησιαστικῶ C.

NOTÆ.

(60) Pro οὐχ lege οὐδέ, eo quod hic præcesserint: μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκείνον.

(61) Quod vero similis videatur: Arianos enim plerisque (ut hæretici solent) Clementis scripta in-quinasse docet Rufinus Apologia pro Origene. Adde

et reliqua ejus scripta sanæ esse doctrinæ ac purioris styli.

(62) Qui hodie nomine *Protreptici ad gentes*, notior exstat.

αυσα. Μνημονεύει δὲ πρὸς τῷ τέλει καὶ περὶ εἰ-
κόνων.

A habet minus conveniens. Extremo vero libro etiam
de imaginibus commemorat (63).

PIA'.

Τοῦ αὐτοῦ ὁ Στρωματεὺς ἐν τόμοις η'.

Ejusdem Stromatei libri VIII.

Οἱ δὲ Στρωματεῖς εἰσι μὲν καὶ αὐτοὶ ἐν ὀκτώ λό-
γος καθ' Ἑλλήνων καὶ ἀρέσεων τὸν ἀγῶνα εἰσενη-
γμένοι, σποράδην δὲ καὶ ὡς περ οὐκ ἐν τάξει τὴν
αὐτῶν κεφαλαίων παράθεσιν κἀνταῦθα ποιεῖται, καὶ
τῶν αἰτίων ὡς περ ἀποδιδοῦς ἐν τῷ τέλει τοῦ ἑβδόμου
λόγου αὐταῖς λέξεσιν οὕτως λέγει· «Τούτων ἡμῶν
προδεδωσμένων, καὶ τοῦ ἠθικοῦ τύπου ὡς ἐν κε-
φαλαίῳς ὑπογραφέντος¹⁵, σποράδην τε, ὡς¹⁶ ὑπε-
ρήμηθα, καὶ διεβριμμένως τὰ ζῶπυρα τῆς ἀληθοῦς
γνώσεως ἐγκατασπειράντων μαθήματα, ὅς μὴ βλά-
ψεν εἶναι τῷ περιτυχόντι τῶν ἀμυήτων τὴν τῶν
ἁγίων εὐρεσιν,» καὶ ἐξῆς¹⁷. Ἡ μὲν οὖν τοῦ¹⁸ διεβ-
ριμμένως αὐτὰ κατατάξει αὐτῶν αἰτία αὕτη, ὡς
εἴποι, γέγονεν. Εὖρον μέντοι γε ἐν τινι παλαιῷ βι-
βλίῳ τὴν αὐτὴν πραγματείαν οὐχὶ Στρωματεῖς μόνον
ἐπιγραφομένην, ἀλλ' ὀλοκλήρως οὕτως, Τιτοῦ Φλα-
κίου¹⁹ Κλήμεντος πρῶτον Ἀλεξάνδρου, αὐτῶν κατὰ
τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν ἰσχυρῶν ἰσχυρῶν ἐπονομασθέντων
Στρωματέων α', β', γ', δ', ε', ζ', η', καὶ θ'. Ἄλλ' ὁ μὲν
πρῶτος²⁰ μέχρι τοῦ ἑβδόμου τὴν αἰτίαν ἔχουσιν ἐπιγραφήν
καὶ ἐνιαῖοι τυγχάνουσιν ἐν ἑκάστῳ τοῖς βιβλίοις· ὁ
μὲντοι ἕξδος διάφορός τέ ἐστι καὶ τῆς ἐπιγραφῆς
καὶ τῆς ἐδάφους. Ἐν τισὶ μὲν γάρ· Τίς ὁ σωζόμενος
πλούσιος ἐπιγράφεται, καὶ ἔρχεται οὕτως· «Οἱ μὲν
τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς λόγους,» καὶ ἐξῆς²¹ ἐν τισὶ δὲ
Στρωματεὺς ὁδοῦς ὡς περ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ
ἑπτὰ, ἐπιγράφεται, καὶ ἀπάρχεται· Ἄλλ' οὐδὲ οἱ
παλαιῶν τῶν φιλοσόφων,» καὶ ἐξῆς. Αὕτη δὲ ἡ τῶν
Στρωματέων βιβλὸς ἐνιαχοῦ οὐχ ὑγιᾶς διαλαμ-
βάνει, οὐ μέντοι γε ὡς περ αἱ Ἰσχυροποιήσεις,
ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἐκεῖ διαμάχεται.

Stromateon autem libri quoque octo sunt, adver-
sus paganos atque hæreses pugnam instituentes :
in quibus item sparsim, et non ordine capita recen-
sentur. Cujus quasi rationem reddere in extremo
libro septimo hisce fere verbis videtur : « Hæc cum
a nobis jam antea pertractata sint, et morum illa
rudior formula per summa velut capita, quantum
polliciti sumus, sparsim descripta : iis, quæ ad ve-
ram excitant cognitionem, dogmatibus ita hic illic
inspersis, ut res illas sacras nactus quispiam, qui
mysteriis nostris initiatus non sit, haud facile com-
periat (64) » et quæ sequuntur. Hæc igitur, ut ipse
fatetur, causa fuit, cur ista sine ordine congresserit.
Reperi autem in pervetere exemplari hoc opus non
solum Stromateon nomine inscriptum, sed integre
ad hunc modum : *Titi Flavii* (65) *Clementis pres-
byteri Alexandrini Gnosticarum* (66) *secundum ve-
tam philosophiam commentationum Stromateus* I,
II, III, IV, V, VI, VII, VIII. Ac primi quidem septem
eundem præferunt titulum, iidemque prorsus sunt
in omnibus codicibus. Verum octavus, cum inscrip-
tione, tum rei subjectæ materia, variat. In quibus-
dam enim inscribitur : *Quis dives salvetur* (67),
ejusque principium est : « Qui laudatorias orationes, »
et reliqua. In aliis vero, *Stromateus octavus*, ut et
reliqui septem libri, inscribitur, et incipit : « Sed
neque philosophi antiquissimi, » quæque sequuntur.
Stromateon autem liber hic alicubi non sana tradit ;
non tamen ut *Hypotyposes*. Nam multa etiam quæ
ibi dicta fuerunt, oppugnat.

Ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα πεποιθῆσθαι αὐτῷ συγ-
γράμματα οὐκ ὀλίγα, καὶ γε καὶ ὑφ' ἐτέρων πεποι-
γῆναι μεμαρτύρηται *Περὶ τε τοῦ Πάσχα καὶ Περὶ
πρωτείας*, καὶ *Περὶ κακολογίας*, *Περὶ κανόνων ἐκ-
κλησιαστικῶν κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν
Ἰουδαίων κλήρῳ*, ὃν Ἀλεξάνδρῳ Ἱεροσολύμων ἐπι-
σκόπῳ προσεῖπεν²¹. Ἡκμασε δὲ Σεβήρου καὶ Ἀν-
τωνίου πατρὸς αὐτοῦ Ῥώμης βασιλευόντων.

Feruntur autem ab eodem alia non pauca con-
scripta. Et vero etiam alii (68) composuisse testan-
tur *De paschate*, *De jejunio*, *De obtreccatione*, *De
canonibus ecclesiasticis*, et *Adversus eos qui Judæo-
rum errorem sequuntur*, 90a, quem Alexandrō
Hierosolymorum episcopo nuncupasse videtur. Cla-
ruit vero Severo et Antonino (69) ejus filio Romæ
imperantibus.

PIB', PIΓ'.

CXII, CXIII.

Κλήμεντος τοῦ Ῥώμης διαταγαὶ τῶν ἀγίων ἀπο-
στόλων, Ἀναγνωριστὰς, καὶ τὰ ἄλλα.

D *Clementis Romani pont. Constitutiones apostolorum,
Recognitiones et alia.*

[289 R.] Ἀνεγνώσθη Κλήμεντος τοῦ Ῥώμης
VARIÆ LECTIONES.

Legimus Clementis Romani pont. librorum volu-

¹⁵ ὑπογράφοντος ζ. ¹⁶ τε, ὡς A : τῶς ζ. ¹⁷ καὶ τὰ ἐξῆς ζ. [sic et infra. ¹⁸ τοῦ αὐτῆ add. rc A.
¹⁹ Φλαυίου A. ²⁰ πρῶτος] ἄ A : ὁδοῦς ζ. ²¹ post προσεῖπεν cum A omisi ἔδοξεν.

NOTÆ.

(65) Facit libenter Photius, ut quæ in piis repe-
ri scriptoribus pro imaginum cultu annotet, quod
vixisset tunc, cum hæc scriberet, Leonomachorum
hæresis. Vide s. cod. 29, et infr. in Pierio cod. 119.
(64) Τοῦ ἠθικοῦ τύπου, pro quo alii τόπου le-
gunt.
(65) Quem titulum totidem elementis apud Euseb.
lego *Ecclæs. Histor. lib. vi, c. 7.* ex ipsius Clemen-
tis lib. I, III, et V, extremis verbis, alibi non semel
repetitis.
(66) Cognitione referarum, sive etiam cognitio-

non facientium pro me dixeris.
(67) Euseb. supr. singularem hunc libellum facit :
et in editis omnibus illud alterum de antiquissimis
philosophis initium legitur.
(68) Divus Hieronymus lib. *De ecclesiasticis scrip-
toribus* cap. 38. Quibus adde ab ipsomet citata *De
resurrectione*, *De nuptiis*, *De continentia*, et ab
Euseb. *Hist. Eccles. lib. vi, cap. 11*, *De patientia
ad recens baptizatos*.
(69) Cognomento Caracalla.

mina duo. Horum alteri hic est titulus : *Constitutiones apostolorum per Clementem* (70) continetque synodicos canones illos qui apostolorum cœtui ascribuntur. Alterum autem volumen epistolæ forma Jacobo fratri Domini dedicatur. Habet hoc *Acta*, quæ dicuntur, *Petri apostoli, et cum Simone Mago dissertationes : Recognitionem adhæc Clementis, ejusque parentis, tum aliorum fratrum*. Quamobrem etiam in quibusdam codicibus hæc ei inscriptio tribuitur : *Clementis Romani Recognitio*, in aliis tamen, uti diximus, epistola præfigitur tanquam ad fratrem Domini Jacobum; et hæc neque eadem, neque ut ab eodem profecta, sed in libris nonnullis, veluti a Petro apostolo ad Jacobum missa, in aliis rursus tanquam a Clemente ad Jacobum, alia atque alia ut modo diximus. Harum prior ostendit ipsummet Petrum res a se gestas conscripsisse, et Jacobo eas postulanti misisse : altera vero refert Clementem Petri jussu easdem res gestas litteris proditas, postquam ille jam ad immortalem commigrasset vitam Jacobo transmisisse. Ex quo conjectura capitur bis fuisse res gestas sancti Petri editas (71), ac cum temporis longinquitate periisset altera, illam Clementis tandem solam perdurasse. In omnibus eni in libris, quos quidem videre mihi contigit (non paucos illos certe) post diversas illas epistolas atque inscriptiones, idem omnino sine variatione hoc operis initium reperi : *Ego Clemens*, et quæ ordine deinceps sequuntur. Refertur autem hoc opus absurdis nugis, non sine plurimis ex Arii opinione in Filium blasphemias. Constitutiones porro (72) tribus ex capitibus duntaxat reprehensionem videntur obnoxie. Ex mala nimirum fictione, quam depellere non est admodum difficile : deinde quod contra Deuteronomium criminationes quasdam adducant, quæ et ipsæ dilui facillime possunt : denique ex Arianismo, quem item acarus paulo instando, refellere quæsit. Liber attamen Actorum Petri (qui de Recognitionibus inscriptus est) perspicuitate ac gravitate, ad hæc puritate 90^b et vehementia, aliisque orationis dotibus, rerum item variarum doctrina, tantum Constitutiones ipsas superat, nulla ut hos inter comparatio, ad sermonem quod attinet, fieri debeat.

Hic Clemens (73) ille est, de quo beatus Paulus D in ea quæ est ad Philippenses epistola : « Cum Clemente et reliquis cooperatores meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ. » Scripsit idem magni faciendam ad Corinthios epistolam (74), quæ

A τεύχη βιβλίων δύο, ὧν τὸ μὲν ἐπιγράφεται, *Διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος*, ἐν ᾧ καὶ οἱ τῶν συνοδικῶν κανόνων τῷ ἀθροίσματι τῶν ἀποστόλων κανόνες ἐπιγραφόμενοι περιέχονται· τὸ δὲ τὴν προσφώνησιν ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἶδει πρὸς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸθεον ποιεῖται, ἐν ᾧ αἱ τε λεγόμεναι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου *Πράξεις* καὶ αἱ *πρὸς Σίμωνα τὸν Μάγον διαλέξεις*, καὶ ἐτι ὁ *Ἀναγνωρισμὸς Κλήμεντος καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν*, διὰ καὶ ἐν τισὶ τῶν βιβλίων ἢ ἐπιγραφῇ, *Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου ἀναγνωρισμὸς* ἐπιγράφεται. ἐν τισὶ δὲ, ὡς ἔφημεν, ἐπιστολὴ προτάσσεται ὡς πρὸς τὸν ἀδελφὸθεον Ἰάκωβον, καὶ αὕτη δὲ οὐχ ἡ αὐτῆ, οὐδὲ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προσηνεγμένη, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τινῶν βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπεσταλμένη, ἐφ' ἑτέρων δὲ ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, [156 H.] ἄλλη καὶ ἄλλη, καθὼς προείπομεν. Καὶ ἡ μὲν δηλοῖ Πέτρον τὰς οικίας συγγράφασθαι²² πράξεις καὶ πρὸς Ἰάκωβον αἰτησάμενον ταύτας ἀποστέλλαι· ἡ δὲ διαλαμβάνει ὡς Κλήμης ταύτας κατὰ πρόσταγμα Πέτρου συγγράψαι, ἀκείνου πρὸς τὴν ἀγῆρω μεταναστάντος²³ ἀποστέλλει Κλήμης πρὸς Ἰάκωβον. Ἔστι νοῦν εἰκασμῶ διαλαβεῖν ὡς δύο μὲν εἴησαν τῶν Πέτρου Πράξεων ἐκδόσεις γεγενημέναι, τῷ δὲ χρόνῳ τῆς ἐτέρας διαρρύσεως ἐπεκράτησεν ἡ τοῦ Κλήμεντος· ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς βιβλίοις ἃ εἴδομεν, καίτοι οὐκ ὀλίγων ὄντων, μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολάς καὶ ἐπιγραφὰς τὴν αὐτὴν εὐρομεν ἀπαρραλλάτως πραγματεῖαν, C ἀρχομένην· *Ἐγὼ Κλήμης*, καὶ τὰ ἐξῆς ἐνταυτοῖς. Μυρίων δὲ ἀτοπημάτων ἢ πραγματεῖα γέμει αὕτη, καὶ τῆς εἰς τὸν Ἰῶν βλασφημίας κατὰ τὴν Ἀρείου δόξαν ἐστὶν ἀνάπλευς. Αἱ δὲ γε *Διαταγαὶ* τρισὶ μόνοις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι, κακοπλάστῃ, ἣν οὐ χαλεπὸν ἀποσκευάσασθαι, καὶ ὅτι κατὰ τοῦ Δευτερονομίου ὕβρεις τινὰς ἐπαφῆσιν, ἃ καὶ ῥῆστον διαλύσασθαι, καὶ ἐτι Ἀρειανισμῶ, ὅπερ ἂν τις καὶ βιαίως διακρούσαιτο. Ἡ μὲντοι γε τῶν τοῦ Πέτρου *Πράξεων* βίβλος τῷ τε λαμπρῷ καὶ τῇ σεμνότητι καὶ ἐτι τῷ καθαρῷ καὶ συντόνῳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ τοῦ λόγου καὶ πολυμαθεῖα τοσοῦτον ἔχει πρὸς τὰς *Διαταγὰς* τὸ παραλλάττον, ὡς μὴδὲ συγκράσει τῇ κατὰ τοὺς λόγους πρὸς ἀλλήλας παραβάλλεσθαι τὰς βίβλους.

Οὗτος ἐστὶν ὁ Κλήμης περὶ οὗ φησὶν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολῇ²⁴, « Μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζῶης. » Οὗτος καὶ ἐπιστολὴν ἀξιόλογον πρὸς Κορινθίους γράφει, ἥτις παρὰ πολ-

VARIÆ LECTIONES.

²² συγγράψαι ζ. ²³ μεναστάντος ζ. ²⁴ ἐπιστολῇ] iv, 3.

NOTÆ.

(70) Earum octo libros Græce primum deinde et Latine doctissime explanatos, firmissimeque defensos edidit Franc. Turrianus noster. Eosdem item cum X Recognitionum libris ex Ruffini interpretatione, additis et cæteris quæ tum reperiri potuerunt B. Clement. Operib. dederunt Latine Coloniae. an. 1599.

(71) Recognitionum duo fuisse volumina, in ali-

quibus inter se diversa, testatur etiam Ruffinus. Præf. ad Gaudent.

(72) Franciscus Turrianus, Soc. Jesu, in Clementis Constitutionibus apost. Prolegomenis hæc eandem solvit.

(73) Lege B. Hieron. cœp. 15, Cxtal.

(74) Vide Hieronymum De scriptor. ecclesiast. cap. 15, et inf. cod. 126.

λοῖς ἀποδοχῆς ἤξιωθη ὡς καὶ δημοσίᾳ ἀναγινώσκει-
σθαι. Ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς ὡς
νόθος ἀποδοκιμάζεται, ὡς περ ὁ ²⁰ ἐπιγραφόμενος
ἐκ ὀνόματι αὐτοῦ Πέτρου καὶ Ἀππιωνος πολυστιχος
διόλογος. Τοῦτόν φασι οἱ μὲν δεύτερον μετὰ Πέτρον
Ῥώμης ἐπισκοπῆσαι ²¹, οἱ δὲ τέταρτον Ἀλῖον γὰρ
καὶ Ἀνάκλητον ²² μεταξύ αὐτοῦ καὶ Πέτρου Ῥώμης
ἐπισκόπους διαγεγονέναι· τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν τρίτῳ
καὶ Τραϊανοῦ.

PIA.

Λουκίου Χαρίνου αἱ τῶν ἀποστόλων Περίοδοι.

[292 R.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον, αἱ λεγόμεναι τῶν
ἀποστόλων Περίοδοι, ἐν αἷς περιεχοῦντο πράξεις
Πέτρου, Ἰωάννου, Ἀνδρέου, Θωμᾶ, Παύλου. Γράφει
ἔν αὐταῖς, ὡς δηλοῖ τὸ αὐτὸ βιβλίον, Λεύκιος Χαρίνος.
Ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ παντελὲς ἀνωμαλὸς τε καὶ παρ-
ηλλαγμένη· καὶ συντάξις γὰρ καὶ λέξεις κέχρηται
ἐνίσταται μὲν οὐκ ἡμελημέναις, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον
ἐπιρροαίαις καὶ παπατημέναις, καὶ οὐδὲν τῆς ὁμαλῆς
καὶ αὐτοσχεδίου φράσεως καὶ τῆς ἐκείθεν ἐμφύτου
χέρτος, καθ' ἣν ὁ εὐαγγελικὸς τε καὶ ἀποστολικὸς
ἑκαμεμύρωται λόγος, οὐδ' ἔγχος ἐμφαίνων. Γέμει
ἔτι καὶ μωρίας πολλῆς καὶ τῆς πρὸς ἑαυτὸν ²³ μάχης
καὶ ἐναντιώσεως. Φησὶ γὰρ ἄλλον εἶναι τὸν τῶν
Ἰουδαίων θεὸν καὶ κακὸν, οὐ καὶ Σίμωνα τὸν Μάγον
ὑπερέτην καθεστάναι, ἄλλον δὲ τὸν Χριστὸν, ὃν φη-
σιν ἀγαθὸν· καὶ φύρων ²⁴ ἅπαντα καὶ συγγένων καλεῖ
αὐτὸν καὶ Πατέρα καὶ Υἱόν. Λέγει δὲ μὴδ' ἐνανθρω-
πῆσαι ἀληθῶς, ἀλλὰ δόξαι, καὶ πολλὰ πολλὰκις φα-
νῆναι· ²⁵ τοῖς μαθηταῖς, νέον καὶ προσεῦστην πάλιν,
καὶ πάλιν παῖδα, καὶ μεῖζονα καὶ [157 H.] ἐλάτ-
τονα καὶ μέγιστον, ὥστε τὴν κορυφὴν διήκειν ἔσθ'
ὅτι μέχρις οὐρανοῦ. Πολλὰς δὲ καὶ περὶ τοῦ σταυροῦ
κινολογίας καὶ ἀτοπίας ἀναπλάττει, καὶ τὸν Χριστὸν
μὴ σταυρωθῆναι, ἀλλ' ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ, καὶ κατα-
γελᾶν διὰ τοῦτο τῶν σταυρούντων. Γάμους τε ²⁶ νομί-
μους ἀθετεῖ, καὶ πᾶσαν γένεσιν πονηρὰν τε καὶ τοῦ
πονηροῦ λέγει. Καὶ πλάστην τῶν δαιμόνων ἄλλον
ἐκάλει ²⁷. Νεκρῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ βοῶν καὶ κτη-
νῶν ἄλλων ²⁸ παραλογιστάτας καὶ μεираκιώδεις τερα-
τεῖται ἀναστάσεις. Δοκεῖ δὲ καὶ κατ' εἰκόνων
τοῖς εἰκονομάχοις ἐν ταῖς Ἰωάννου Πράξεσι δογμα-
τίζειν. Καὶ ἀπλῶς αὕτη ἡ βίβλος μυρία παιδαριώδη
καὶ ἀπίθανα καὶ κακόπλαστα καὶ ψευδῆ καὶ μωρὰ
καὶ ἄλλοις ²⁹ μαχόμενα καὶ ἀσεβῆ καὶ ἀθετα πε-
ριέχει· ἦν εἰπῶν τις πάσης αἰρέσεως πηγὴν καὶ
πηρτέρα οὐκ ἂν ἀποσφαλεῖ τοῦ εἰκότος.

PIE.

*Ἀγνωστὸν κατὰ Ἰουδαίων καὶ Τεσσαρσεκαίδε-
κατιῶν λόγος. Καὶ Μητροδώρου περὶ τῆς τοῦ
ἀγίου Πάσχα ἑορτῆς.*

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ἀνώνυμον, οὗ ἡ ἐπιγραφή Ἀδ-

VARIAE LECTIONES.

²⁰ ὁ add. A. ²¹ ἐπισκοπῆσαι Ῥώμης ζ. ²² ἀνεγελητον A. ²³ libri ἑαυτὴν. ²⁴ φύρων ζ. ²⁵ φανῆναι
εὐλλάκις A. ²⁶ δέ ζ. ²⁷ ἐκκληροί ζ. ²⁸ ἄλλων add. A. ²⁹ ἄλλοις] ἰμμο ἀλλήλοισ.

NOTÆ.

(75) Vide D. Baron. tom. I, ad annum Christi 96.

(76) Martyrio coronatum ut docet D. card. Baron. t. II, ad annum Christi 102.

A a plerisque tanto in pretio est habita, adeoque
laudata, ut etiam publice legi soleret. At quæ se-
cunda dicitur ad eosdem, ut spuria rejicitur. Quem-
admodum et longa illa disputatio, beati Petri et
Appionis nomen falso præferens. Hunc Clemen-
tem (75) alterum a Petro urbis Romæ episcopum
fuisse quidam autinant, alii vero quartum. Linum
enim et Anacleum inter utrumque pontifices inter-
cessisse, ac tertio demum Trajani imperatoris anno
vitam finisse (76).

CXIV.

Lucii Charini Periodi apostolorum,

Lectus liber est hoc titulo: *Apostolorum Periodi.*
Complectitur Acta Petri, Joannis, Andreæ, Thomæ,
et Pauli, auctore, ut liber ipse ostendit, Lucio Cha-
rino. Dictio ejus omnino inæqualis ac varia:
constructione vero ac vocibus utitur interdum qui-
dem non abjectis, ut plurimum tamen forensibus,
ac protritris: nec ullum in eo æqualis, et subitariæ
dictionis, ac nativæ, quæ hinc exsistere solet gra-
tiæ (quomodo evangelicus et apostolicus sermo
conformatus est) vestigium apparet. Scatet item
stultis, et secum pugnantibus narrationibus. Alium
enim Judæorum Deum, eumque malum esse asse-
rit, cujus Simon Magus miqister fuerit, alium rur-
sus esse Christum, quem bonum facit. Omnia ergo
inquinans atque confundens, eundem illum et Pa-
trem vocat et Filium. Jactat vero, neque revera
hominem factum, sed tantum apparuisse. Varia
item forma sæpe discipulis visum, nunc juvenem,
mox iterum senem, rursumque puerum; nunc ma-
jorem, nunc minorem, interdum et maximum, ver-
tice etiam cœlum attingentem. Multas etiam super
cruce nugas fingit atque ineptias, neque Christum
fuisse cruci affixum, sed alium pro eo, et hinc illum
eos, qui in crucem egerant, irridentem facit. Con-
jugia insuper legitima rejicit, omnemque adeo ge-
nerationem malum esse, **91a** et a malo asserit,
aliamque dæmonum formationem comminiscitur.
Mortuorum adhæc hominum, boum, ac jumentorum
absurdas puerilesque resurrectiones prodigiose
fingit. In Actis quoque beati Joannis imaginum
usum cum Iconomachis vituperare videtur. Vis
verbo dicam? quantus est liber, puerilia continet
sine numero, et inopinata, maligneque conficta, ac
falsa, imo stulta, et inter se pugnantia, impia deni-
que et detestanda tot, ut qui eum omnis hæresis
fontem atque auctorem dixerit, non ille a veritate
vel minimum discesserit.

CXV.

*Liber anonymus contra Judæos et Quartadecimanos,
itemque Metrodori Calculus Paschalis.*

Legi incerti auctoris librum, qui titulum præfert:

Disputatio adversus Judæos, unaque sentientes hæreticos (77), et Quartadecimanos, ut vocant, qui primo Hebræorum mense sanctum Paschæ festum non celebrant (78). Hujus oratio vehemens est, neque redundans, fastu jactantiaque non vacans. Asserit vero sacra quinta (die) legale non edisse Pascha Dominum Jesum Christum (neque enim illum ejus edenti statutum fuisse diem), sed sequenti. Ac neque tum, quæ ederit, ex legis præscripto edisse. Nam neque agnum, neque azyma, neque aliud quidpiam eorum fecisse, quæ legale servantes Pascha, more rituum majorum observant. Itaque privatam tantum, mysticam illam tamen, vult cœnam edisse, atque ex ea discipulis panem, et calicem porrexisse.

Alius item liber conjunctus erat Metrodori cujusdam, *Calculus nimirum de sacro Paschæ festo celebrando novem decennialium cyclorum viginti octo in seipsum quasi in orbem redactus. Hic autem Metrodorus, quicumque tandem est (nihil enim aliud de illo dicere statui) a Diocletiano, inchoando quingentorum triginta trium annorum dies festos collegit, idque (quantum videtur) secundum accuratam illam, quam vocant, quartæ-decimæ lunæ computationem. Etenim neque nunc Ecclesia, neque vetus traditio dies illos servasse videntur.*

CXVI.

Auctoris incerti de sacro Paschæ festo volumen III.

Lectus quoque liber est, qui scriptoris non expresso nomine inscribitur: *De sacro Paschæ festo volumen tertium libris octo.*

Simplici dictione, styloque apertissimo scriptum opus, multa sane atque præclara sensa continet. Scriptor hic libro quarto Metrodorum sæpe reprehendit, ac dum sacris sese Scripturæ testimoniis communit, non pauca, explanatoris fere methodo, **91** in sex dierum opus utilia hisce de Paschate libris intexit. Dedicat vero Theodoro, quem dilectum fratremque appellat. Scripsit eadem de re alios quoque libros, verum hic uberior est atque utilior; ut qui in re tenui utilia quæque ad rem pertinentia afferat. Nam de bissexto, et mense intercalari, solisque ac lunæ epactis, et enneacædecaeteridibus (79), et de ratione ac viâ hæc investigandi, singula excutiendo dilucide tradit. De mensibus item, et neomenia, et hebdomade, ejusque diebus, et quinam communes anni appellantur, quique interjecti anni. De curriculo præterea solis octo et viginti annorum, et novemdecim annorum lunæ, ac quarto decimo ejusdem die. Rursum de mensibus lunaribus

ρος πρὸς Ἰουδαίους καὶ τοὺς μετὰ τούτων ἀρετικῶς καὶ τοὺς καλουμένους Τεσσαρεσκαίδεκαίτητας, μὴ τῷ πρώτῳ καθ' Ἑβραίους μηνὶ ἐπιτελοῦντας τοῦ ἁγίου Πάσχα τὴν ἑορτήν. Οὗτος μὲν ὁ λόγος σύντομος⁸⁷ καὶ ἀπέρिटτος καὶ κόμπου μετέχων. Λέγει μὲντοι τῇ ἁγίᾳ Πέμπτῃ μὴ τὸ νομικὸν φαγεῖν Πάσχα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν· μηδὲ γὰρ εἶναι τότε τὸν καιρὸν, ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ. Καὶ ὅτι οὐδὲ νομικῶς τελῶν ἔφαγεν, ἄπερ⁸⁸ ἔφαγεν, εἰς τὴν ἐπιούσαν· οὔτε γὰρ ἀρνὸν οὔτε ἄζυμα οὔτε ἄλλο τι πράττων, ὅσα οἱ τὸ νομικὸν τελοῦντες Πάσχα ἔθουσι παραφυλάττειν· ἀλλ' ἴδιον μυστικὸν φησι δεῖπνον φαγεῖν, ἐξ οὗ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἄρτου καὶ ποτηρίου μεταδοῦναι.

[293 R.] Ἐνεφέρετο δὲ λόγος ἕτερος Μητροδώρου τινὸς, ψῆφος ἐνεαεκαίδεκαετηρίδων κη' εἰς ἐαυτὴν ἀνακυκλουμένη περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἑορτῆς. Οὗτος ὁ Μητροδώρος, ὅστις ποτὲ ἐστὶ (οὐ γὰρ ἄλλο τι ἔγνων εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ), ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἀρξάμενος φλγ' ἐτῶν συνήγαγε κατὰ τὴν λεγομένην ἀκριθεῖ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ψηφοφορίαν⁸⁷ ἡμέρας, ὅσα τῷ δοκεῖν, ἑορταστικὰς· καὶ γὰρ οὔτε νῦν ἡ Ἐκκλησία οὔτε ἡ παλαιὰ παράδοσις ταύταις φαίνεται κεχρημένη.

PIΓ'.

Ἀνωρύμου περὶ τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς λόγοι γ'.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ὅσον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ συντεταχότος, ἀνεπίγραφον· ἐπὶ τῇ γε βίβλῳ ἐπεγέγραπτο· « Περὶ τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς λόγος τρίτος, ἐν τόμοις ὀκτώ. » Αὕτη ἡ βίβλος ἀπλῆ μὲν καὶ σαφειστάτη συγγέγραπται φράσει, πολλὰ δὲ καὶ καλὰ νοήματα περιέχει⁸⁸. Οὗτος ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ καὶ κατὰ Μητροδώρου ποιεῖται ἐλέγχους, καὶ ταῖς Γραφικαῖς δὲ μαρτυραῖς ὠχύρωται, καὶ πολλὰ τῶν εἰς τὴν Ἐξάμερον χρησίμων, ὡς ἐν ἐρμηνείας τύπῳ, κατὰ τοῦσδε τοὺς περὶ τοῦ Πάσχα λόγους συναφαίνει. Προσφωνεῖ δὲ Θεοδώρῳ τὸν λόγον, ὃν ἀγαπητόν τε καὶ ἀδελφὸν ὑπαγορεύει. Πεποίηκε δὲ καὶ ἐτέρας περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως πρότερον⁸⁹ βιβλούς· ἀλλ' αὕτη πλατυτέρα τε καὶ χρησιμωτάτη, ὡς ἐπὶ [158 H.] λεπτῷ πάντα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν χρήσιμα διεξιούσα. Περὶ τε γὰρ βισέξτου⁹⁰ καὶ ἐμβολίου μηνὸς καὶ ἐπακτῶν ἡλίου καὶ ἐπακτῶν σελήνης καὶ ἐνεαεκαίδεκαετηρίδων καὶ μεθόδου τῆς εὐρέσεως αὐτῶν λεπτομερῶς καὶ σαφῶς διαλαμβάνει, καὶ περὶ μηνῶν καὶ νεομηνίας καὶ ἑβδομάδος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἡμερῶν, τίνες τε κύκλοι⁹¹ ἐνιαυτοὶ προσαγορεύονται καὶ τίνες ἐμβολιοὶ ἐνιαυτοὶ, περὶ τε⁹²

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ σύντομος ζ. ⁸⁸ ἄπερ ἔφαγεν add. A. ⁸⁹ ψηφοφορίαν ζ. ⁹⁰ περιέχει νοήματα ζ. ⁹¹ πρότερον et mox τε add. A. ⁹² βισέξτου A. ⁹³ κύκλοι Rothomag., κοῖνοι Scaliger. ⁹⁴ τε add. A.

NOTÆ.

(77) Montanistas, Novatianos, Blasium et similes. (78) Τεσσαρεσκαίδεκαίτητας: qui non lunæ cursum, more Judaico, sed solis sequebantur, texte Sozom. lib. vii, cap. 18, 19, et a Victore Papa damnati sunt. Legendus D. Baron. tom. II, ad ann. Chr.

198, et Theodoret. atque Epiphani., Euseb. quoque lib. v, sub fin.

(79) Ἐνεαεκαίδεκαετηρίδων: quarum auctorem Eusebium facit S. Hieronym. in Hippolyto, lib. De script. ecclesiast., et Beda, De tempore, cap. 42.

ἐκ τῆς αἰσεως αὐτῆς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ἡμέρας αὐτῆς καὶ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης αὐτῆς, καὶ περὶ μηνῶν σεληνιακῶν καὶ μηνῶν ἡλιακῶν, καὶ κομηνίας σεληνιακοῦ μηνός⁴³ καὶ ἡλιακοῦ, μηνός τε ὁμαλοῦ τῆς σελήνης καὶ μηνός ἀκριβοῦς, καὶ ἀπειθιμῆσεως τῶν ἐτῶν τοῦ⁴⁴ κόσμου. Φησὶ δὲ οὗτος ὅτι κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνιαυτοὺς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ὁ Χριστὸς τὸ νομικὸν ἐπιτελεῖ Πάσχα, καθ' ὃν δὲ παρεδόθη οὐκέτι· καὶ σκοπεῖν χρῆ. Ὁ γὰρ Χρυσόστομος καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ τότε φησὶν αὐτὸν ἐπιτελεῖσαι τὸ νομικὸν πρὸ τοῦ μυστικοῦ δείπνου.

PIZ.

Ἐπεὶ Ὀριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων, τόμοι πέντε.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ὑπὲρ Ὀριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ θεοστυγῶν δογμάτων, ἐν τόμοις ε'. Ἀνεπίγραφον δὲ τὴν ὀνομασίαν ἐτύγγανε τοῦ συντεταχότος, τὴν δὲ φράσιν οὕτε σαφὲς οὕτε καθαρὸν, οὕτε εἰς ἄλλο τι ἀξιόλογον ἀνηγγένην⁴⁵ ἔχον. Ὁ δὲ τοῦ συγγράμματος πατὴρ μάρτυρας ὑπὲρ Ὀριγένους τε καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων Διονύσιον προκομίζει τὸν Ἀλεξανδρείας, Δημήτριον τε καὶ Κλήμεντα καὶ ἑτέρους πλείους· μᾶλλον⁴⁶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων Παμφίλῳ τε τῷ μάρτυρι ἐπεισέεται καὶ τῷ Εὐσεβίῳ, ὃς τῆς κατὰ Παλαιστίνην Καισαρείας ἐπεσκόπησεν. [296 R.] Ἡ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιλογία οὐκ ἔστι λύσις τῶν ἐπικλημάτων ὡς ἐπὶ πλείστον⁴⁷, ἀλλὰ συνηγορία τῆς κατηγορίας· οὕτως εἶδ' οὗτο· ἀπήλλακτο τῶν ἐκείνου βλασφημιῶν δοξῶν τελείας. Ψυχῶν τε γὰρ προὑπαρξίν συνομολογεῖ, Γραφικαῖς καὶ Πατρικαῖς φωναῖς, ὡς οἴεται, τὸν λῆρον τοῦτον ἐπισυγκροτῶν, καὶ σωμάτων ἄλλων εἰσάγει ἀνάληψιν. Περὶ μέντοι τῆς ἁγίας Τριάδος οὐδὲν οἷως τῶν ἐσφαλμένων λέγει· φησὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ Ὀριγένους μηδὲν αὐτὸν κατὰ δόξαν ἐσφάθαι περὶ τῆς Τριάδος, ἀντιφερόμενον δὲ τῇ αἰρέσει Σαβελλίου εἰς μέγα κακοῦ ἡμένην τότε, καὶ τὴν τῶν προσώπων Τριάδα ἐναργεστάτην καὶ πολλοὺς τρόποις διαφέρουσαν ἀγωνιζόμενον παραστήσαι, πέρα τοῦ⁴⁸ προσέκοντος· καὶ εἰς τούναντίον ἀπενεχθῆναι, εἰς οὗ δόξαν καὶ τῷ Ἀρειανῷ ἀρβύστηματι προσαλωκένας⁴⁹. Ἐπεὶ μέντοι γε τῶν ἄλλων αὐτοῦ δογμάτων, ὅσοις ῥῆτε συγκαταθέσθαι⁵⁰ τοῦ θαρρεῖν πρόφασιν ἔχει ῥῆτε τὴν προειρημένην αἰτίαν πορρῆσθαι δυνατόν εἶδε, πολλὴν εἰσάγει σπουδὴν ἀποφθῆναι, ἢ γυμνασίας ἐστὲν χάριν εἰρηθεῖν, ἢ ὑπὸ τινῶν ἑτεροδόξων τοῖς αἰτοῦ συγγράμμασι παρεμβεβληθῆναι. Καὶ προάγει καὶ αὐτὸν ἐκείνου τοῦτο βωῶντα καὶ διατεινόμενον· φησάσαι γὰρ αὐτὸν φησὶ καὶ ἐπὶ ζῶντα ταύτην κατ' αἰτοῦ τὴν βλάβουρίαν. Ἔστι δὲ, ἃ λέγει μάρτην αἰτοῦ κατηγορηθῆναι, κεφάλαια πεντεκαίδεκα, [150 H.] ἅτινα καὶ διελέγχει διαβολὰς εἶναι, ἐκ

ac solaribus, et neomenia mensis cum lunaria tum solaris, qui lunari sit par, deque mense exacto ac justo : de annorum denique mundi supputatione. Refert idem secundum illos alios adventus sui annos, Christum Dominum ac Deum nostrum lege præscriptum Pascha celebrasse, non item eo, quo proditum est. Quod consideratione sane dignum, cum Chrysostomus et Ecclesia tunc ipsum doceant legitimum Pascha perfecisse, antequam mysticam institueret cœnam.

CXVII.

Apologiæ de Origene, et ejus dogmatibus libri v.

Legimus librum pro Origene, ejusque Deo invisus dogmatibus. Libris quinque opus absolvitur, quod nec scriptoris nomen in titulo exhibet. Dictio neque clara est, neque pura, nec laudandum quid præfrens. Scriptor autem ipse pro Origene ejusque sententiis hos fere testes laudat, Dionysium Alexandrinum, Demetrium quoque et Clementem (80), aliosque plurimos. Præ cæteris vero Pamphilo martyri innititur, atque Eusebio Cæsareæ Palæstinæ episcopo. Cæterum hæc Apologia non solutio est ut plurimum eorum quæ Origeni obijciuntur, sed accusationis potius astipulatio. Adeo hic a blasphemii illius opintonibus liber omnino non est. Itaque et animas ante corpora existere fatetur, sacræ quoque Scripturæ ac sanctorum Patrum testimoniis ad hunc errorem stabiliendum, ut putat, adhibitis : et corporum quoque aliam fingit resurrectionem. Verum de sancta Trinitate nihil erratorum affert. Quin etiam hoc asserit de Origene, nihil eum, quod quidem ad dogma de Trinitate attinet, errasse : pugnantem tantum cum Sabellii (81) hæresi, cujus tum improbitas magnopere sese efferebat, et personarum Triadem, manifestam maxime multisque modis differentem, demonstrare conantem, a recto atque officio etiam in contrariam partem abreptum fuisse videretur. Enimvero pro aliis ejus dogmatibus, quibus neque satis speciose assentiri audeat, neque putat posse prædictam causam aptari, pro hujusmodi, inquam, dogmatibus, multam adhibet operam, ut demonstrat, vel excitationis duntaxat causa hæc ab eo esse dicta, vel certe ab aliis, qui diversa sentirent, ejus scriptis inserta fuisse. Testem hujus laudat eum ipsum (82) hoc clamantem atque contendentem, cum viventem etiamnum ipsum talem deprehendisse fallaciam refert. Ipsa dein capita, ob quæ falso illum accusari asserit, quindecim in universum numerat ; eadem-

VARIÆ LECTIONES.

⁴³ σεληνιακοῦ μηνός] σεληνιακῆς Α. ⁴⁴ τοῦ et infra καὶ post Ἐκκλ. add. Α ⁴⁵ ἀνεγγένην ζ. ⁴⁶ μᾶλλον] μέγιστα Α. ⁴⁷ ἐπὶ τὸ πλείστον ζ. ⁴⁸ πέρα Α : παρά ζ. ⁴⁹ ἐαλωκένας ζ. ⁵⁰ libri συγκαθέσθαι.

NOTÆ.

(80) Utrumque etiam Alexandrinum.

(81) Quæ personarum in Trinitate numerum ac differentiam confundebat.

(82) Epistola quam affert B. Hieron. *Apolog.* lib. II.

que meras esse calumnias, ex ipsiusmet scriptis allatis argumentis, libro quarto convincit : ad quæ item refellenda ubi ad quintum venit librum, cæterorum quoque pro ipso affert testimonia. Ipsa vero capita hæc sunt : aiunt illum docere : 1. Filiam non esse invocandum. 2. Neque esse ipsum absolute bonum. 3. Neque Patrem cognoscere, ut seipsum. 4. Rationales naturas in brutorum corpora ingredi. 5. Esse in diversas corporum species migrationem. 6. Christi Servatoris animam non aliam quam ipsiusmet Adami fuisse. 7. Non esse pœnam delictorum sempiternam. 8. Neque carnis resurrectionem. 9. Ad hæc magiam malam non esse. 10. Astro-nomiam eorum quæ sunt causam esse. 11. Unigenitum præterea regnum nullum obtinere. 12. Sanctos [angelos] delapsos in mundum venisse, non ad aliorum obsequium. 13. Deum Patrem ne a Filio quidem videri posse. 14. Cherubim Filii esse cognita. 15. Rursum, quod Dei imago, relata ad illum cuius est imago, quatenus est imago, veritas non est. Hæc fere depellit, uti diximus, quasi falso Origeni objecta, omni-que ope ecclesiasticum esse virum et orthodoxum ostendere nititur. At non, bone vir, si quis ostensus est haud omnibus omnino modis impius esse, mox etiam in quibus manifestæ blasphemix tenetur, pœnam effugiet.

CXVIII.

Pamphili martyris, simul et Eusebii, Apologiæ pro Origene libri iv.

Lecti sunt Pamphili martyris, et 92b Eusebii pro Origene libri sex : quorum quinque sunt a Pamphilo in carcere (83), præsentem etiam Eusebio, elaborati : sextus vero, postquam jam martyr ferro privatus vita, ad unice desideratum Deum migrarat, ab Eusebio est absolutus. Quanquam alii quoque plurimi eo ipso tempore magni nominis viri apologiis Origenem defendendum susceperunt. Aiunt igitur Origenem Severi imperatoris persecutione Leonidæ patri scriptum misisse, quo ad martyrii curriculum eum exaceret : et sane stadium fortiter decurrens ille bravium accepit (84). Addunt ipsummet Origenem summo studio idem certamen suscipere conatum fuisse (85), sed matrem impetum vel ipso invito refrenasse : quod ipsum item epistola quadam sua testatum reliquit. Quin Pamphilus martyr, et alii cum eo plurimi, res Origenis ex illis ipsis, qui hominem viderant, accuratius perscrutati, narrant, eum celebri martyrio tum vita decessisse, cum Cæsareæ Decius suam in Christianos crudelitatem effunderet (85*). Alii tamen volunt ad Galli ac Volusiani usque tempora perdurasse, et sexagesimum nonum ætatis

A τῶν αὐτοῦ ἐκείνου συγγραμμάτων ποιούμενος τοῦ ἐλέγχου ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ, κατὰ δὲ τὸν πέμπτον γενόμενος καὶ ἐτέρων ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίας ἀπορραπίζων ταῦτα. Τὰ δὲ κεφάλαιά ἐστι ταῦτα · Φασὶν αὐτὸν παραγγέλλειν μὴ προσεύχεσθαι ⁸¹ τῷ Υἱῷ, καὶ μὴ εἶναι αὐτὸν ἀπλῶς ἀγαθὸν, καὶ μὴ γινώσκειν τὸν Πατέρα ὡς αὐτὸν ἑαυτὸν, καὶ τὰς λογικὰς φύσεις εἰς ἀλόγων εἰσπρίνεσθαι σώματα, καὶ εἶναι μετενσωμάτωσιν, καὶ ὅτι ἡ τοῦ Σωτῆρος ψυχὴ ἡ τοῦ Ἀδὰμ ἦν, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν αἰώνιος κόλασις οὐδὲ σαρκὸς ἀνάστασις, καὶ ὅτι οὐ κακὸν ἡ μαγεία ⁸², καὶ ὅτι ποιητικὴ τῶν πραττομένων ἡ ἀστρονομία, καὶ ὅτι παύεται ὁ Μονογενὴς τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι ἐκ καταπτώσεως ἦλθον οἱ ἄγιοι εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐ δὲ ἐτέρων θεραπέλιαν, καὶ ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ τῷ Υἱῷ ἀβρατος, καὶ ὅτι τὰ Χερουβὶμ ἐπίνοιοι τοῦ Υἱοῦ εἰσιν, καὶ ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς ἐκεῖνον οὐ ἔστιν εἰκὼν, καθ' ὅ εἰκὼν, οὐκ ἔστιν ἀλήθεια. Ταῦτα ἀπελέγχει, ὡς προκρίεται, ψευδῶς εἰρηθεῖν κατὰ Ὀριγένους, καὶ τὸ γε ἐπὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ ἐκκλησιαστικὸν καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἀποφαίνεται τὸν ἄνδρα. Ἄλλ' οὐκ εἴ τις, ὧ βέλτιστε, μὴ πάντας τοῦ; τρόπου; ἐδείχθη δυσσεβῶν, οὐδ' ἐν ⁸³ οἷς προφανῶς βλασφημῆ τὴν δίκην διαδιδράσκων ὀφθήσεται.

PIII.

Παμφίλου τοῦ μάρτυρος καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὀριγένους τόμοι ζ'.

Ἀνεγνώσθη Παμφίλου τοῦ μάρτυρος καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὀριγένους. Τόμοι δὲ τὸ βιβλίον ζ', ὧν οἱ μὲν ε' Παμφίλου τὸ δεσμοωτήριον οἰκοῦντι συμπρόντος Εὐσεβίου ⁸⁴ ἐξεπονήθησαν, ὁ δὲ ἕκτος, ἐπεὶ ὁ μάρτυς ξίφει ⁸⁵ τοῦ ζῆν ἀπαχθεὶς ἀνέλυσε πρὸς δὴ ἐπόθει Θεόν, Εὐσεβίῳ λοιπὸν ἀπαρτίζεται. [297 R.] Καὶ ἄλλοι δὲ πλείστοι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ καὶ ἀξιολογῶνται ἀπολογίας ὑπὲρ αὐτοῦ συνετάξαντο. Φασὶ δὲ τὸν Ὀριγένην ἐν τοῖς κατὰ Σεβήρον διωγμοῖς γράψαι Λεωνίδῃ τῷ ⁸⁶ πατρὶ ἐπαλείφοντα πρὸς τὸν τοῦ μάρτυρος δρόμον, δὴ καὶ καλῶς δραμόντι τῶν βραδείων τυχεῖν ἐξεγένετο, καὶ αὐτὸν δὲ ἀποδύσασθαι σπεύδειν πρὸς τὸ τῶν ἀγωνισμάτων στάδιον, τὴν δὲ μητέρα καὶ ἄκοντα δυνηθῆναι τῆς ὀρμῆς ἐπισχεῖν · καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ οἰκείᾳ ἐπισημαίνεται. Φασὶ δὲ αὐτὸν ὅτε Πάμφιλος μάρτυς καὶ ἕτεροι πλείστοι, οἵτινες ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐωρακότεων Ὀριγένην τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἠκριβώσαντο, διαβοήτημα μαρτυρίῳ τοῦ βίου ἐξηληθῆναι ἐπ' αὐτῆς τῆς Καισαρείας Δεκίου τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὠμότητα πνέοντος. Οἱ δὲ φασὶν αὐτὸν ἕως Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ διαρκέσαντα καὶ ἐξηκοστὸν ἔνατον ἔτος ⁸⁷ τῆς ἡλικίας ἄγοντα, ἐν Τύρῳ καὶ τελευτήσασα καὶ ταφῇ παραδοθῆναι. Ἔστι

VARIÆ LECTIONES

⁸¹ εὐχεσθαι ζ. ⁸² μαγία ζ. ⁸³ ἐν add. A. ⁸⁴ συμπ. καὶ Εὐσεβ. ζ. ⁸⁵ ξίφει om. pr. A. ⁸⁶ τῷ add. A. ⁸⁷ ἔτος om. A.

NOTÆ.

(83) Communi opera elucubratam hanc Apologiam asserit ipse Euseb. lib. vi Eccles. Hist. cap. 20. Vide card. Baron. Annal. t. II, ad ann. Chr. 256.

(84) Capite truncatus, ut refert Euseb. lib. vi, c. 1. (85) Ibid. Euseb. cap. 3. (85*) S. Hieron. De Script. eccles. cap. 54.

ἃ μᾶλλον οὗτος ὁ λόγος ἀληθής, εἰ γε αἱ φερόμεναι αὐτοῦ μετὰ τὸν Δεκίου διωγμὸν⁸⁸ ἐπιστολαὶ οὐκ ἔχουσι τὸ πλαστόν. Παντὸς δὲ μαθήματος ἰδέαν φασὶν αὐτὸν⁸⁹ καὶ μετελθεῖν⁹⁰ καὶ διδάσκειν. Τοῦτον τοίνυν τὸν Ὀριγένην, ὃν καὶ Ἀδαμάντιον ἐπονομάζεσθαι φασιν, ὅτι ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐφόρεσαν οὓς ἂν ἴσθαιε λόγους, ἀκροατὴν καὶ διάδοχον λέγουσι γενέσθαι Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως καὶ τοῦ κατὰ [160 H.] τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιαστικοῦ διδασκαλείου. Κλήμεντα δὲ Πανταίνου γενέσθαι λέγουσι καὶ ἀκροατὴν καὶ τοῦ διδασκαλείου διάδοχον, Πάνταινον δὲ τῶν τε τοῦ ἀποστόλου ἑωρακῶτων ἀκροάσασθαι, οὐ μὲν ἄλλὰ καὶ τινῶν αὐτῶν ἐκείνων διακούσαι.

Pantænium rursum iis usum magistris, qui apostolos

Τὰς δὲ κατὰ Ὀριγένους κινήσεις ἐκείθεν λέγουσιν ἐκρουῆναι Δημήτριος Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπος, ὃς Ὀριγένην δι' ἐπαίνων ἔχε καὶ ἐς τοὺς φιλότατους συνέσταττεν. Ἄλλ' Ὀριγένους μέλλων⁹¹ ἀπαίρειν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς τῆς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου, εἰς κρείστωτερον οὐ δέον⁹² ἀναδιδάσκειται. Θεότεκνος δ' ἦν ὁ κατὰ Καισάρειαν τὴν ἐν Παλαιστίνῃ τὸν ἀρχιερατικὸν χειρίζων νόμον ὁ τῆς Ὀριγένους αὐτοῦργῆς χειροτονίας, ἔχων συνευδοκοῦντα καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρον. Τρέπεται διὰ τοῦτο Δημήτριος εἰς μίσην τὸ φίλον καὶ οἱ ἐπαῖνοι πρὸς τοὺς φύγους, καὶ σύνοδος ἀθροίζεται κατὰ Ὀριγένους⁹³ ἐπισκόπων καὶ τινῶν κρείστωτέρων. Ἡ δὲ, ὡς ὁ Πάμφιλος φησι, φερίζεται μεταστῆναι μὲν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τὸν Ὀριγένην, καὶ μήτε διατρέβειν ἐν αὐτῇ μήτε διδάσκειν, τῆς μέντοι τοῦ πρεσβυτέρου τιμῆς οὐδαμῶς ἐποκακηνῆσθαι. Ἄλλ' ὃ γε Δημήτριος ἅμα τισὶν ἐπισκόποις Αἰγυπτίου καὶ τῆς Ἱερουσλήνης ἀπσκήρυξες, συνεπογραφήντων καὶ τῇ ἀποφάσει τῶν συμφύφων αὐτῶν γεγενημένων. Φυγαδευθέντα δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸν Ὀριγένην⁹⁴ Θεότεκνος ὁ Παλαιστίνης ἑσπόμενος τε διάγειν ἐν Καισαρείᾳ ὑπεδέξατο, καὶ τοῦ ἰδέσκειν πᾶσαν ἐξουσίαν ἐνεχείρισεν. Καὶ τὰς μὲν εἰτίας, ἐξ ὧν συνέβη τὰς διαβολὰς ἐπραγῆναι τῷ Ὀριγένει, ταύτας φησίν.

Τὴν δὲ ὑπὲρ Ὀριγένους ἀπολογίαν, ὡς ἔφημεν, ὁ Πάμφιλος σὺν Εὐσεβίῳ καθειργμένος τῷ οἰκηματι συνεγράφατο, καὶ ταύτην πρὸς τοὺς ἐν μετάλλοις διὰ Χριστὸν ταλαιπωρουμένους [300 R.] διεπέμψατο, ὧν ἦν τὸ ἀκροθίνιον Πατερμούθιος, ὁ μετὰ βραχὺ τῆς Πατρῴου ἀναλύσεως διὰ πυρὸς καὶ αὐτὸς σὺν ἐτέροις τὸν βίον τελειωθείς. Ἦν δὲ Παμφίλου διδασκαλίας ὁ Πιέριος, τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ αὐτὸς προεστῆτος διδασκαλείου· μάρτυς δὲ καὶ ὁ Πιέριος ἅμα τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τῶν ἀθλητικῶν ἀξιωθέντες σπαράνων, οἷς, ὡς φασί, καὶ νεῶς καὶ οἶκοι ὑπὸ

annum agentein Tyri mortuum, in eademque urbe sepulitum. Quæ quidem verior narratio est : si modo germanæ sunt, quæ feruntur, epistolæ illius post Decii persecutionem conscriptæ. Omnes autem omnia disciplinas ipsum et percepisse et docuisse ferunt. Hunc item Origenem (quem etiam Adamantium cognominatum ex eo tradunt, quod (86) rationes, quas colligaret, adamantinis quibusdam quasi vinculis non absimiles viderentur) auditorem fuisse Clementis ejus qui *Stromateus* dictus est, ejusdemque in catechetica schola quæ Alexandriæ erat, successorem. Clementem porro Pantæni fuisse discipulum scholæque successorem : et

Cæterum hinc in Origenem excitatam omnem tempestatem commemorant. Demetrius Alexandriæ præsul Origenem multum laudans, in paucis charissimum habebat. At cum hic absque bona episcopi venia Athenas profecturus esset, Theotecnus (87) Cæsareæ Palæstinæ tum archiepiscopus, secus eum quam oporteret, presbyterum ordinavit, non improbane factum hoc Alexandro Hierosolymorum episcopo. **93a** Hinc Demetrio amor in odium vertit, laudesque mox cum vituperatione commutatæ. Synodus insuper episcoporum coacta et presbyterorum quorundam contra Origenem : quæ, ut Pamphilus refert, decretum fecit Alexandria quidem pellendum Origenem, neque in ea versari aut docere permittendum ; sacerdoti tamen dignitate nequaquam subinovendum. Verum Demetrius una cum Ægyptii episcopis aliquot, sacerdotio quoque illum abjudicat, subscribentibus etiam edicto huic, quotquot antea suffragati ei fuissent. Ita igitur Alexandria in exilium pulsum Origenem, Theotecnus Palæstinæ episcopus libenter Cæsareæ et degere jussit, et de superiore loco docendi potestatem fecit. Has ille causas æfert, ex quibus omnes illæ calumniæ in Origenem eruperint.

Ejus porro Apologiam, ut diximus, Pamphilus una cum Eusebio, communi carcere inclusi, conscripserunt, eademque ad eos, qui pro Christi nomine ad metalla damnati exercebantur, consolationi miserunt, quorum princeps erat Paternuthius (88), qui post Pamphili per martyrium emigrationem, brevi interjecto tempore, flammis et ipse cum aliis vita pulsus est. Pamphili præceptor Pierius fuit, ipse quoque scholæ Alexandrinæ magister, martyrique idem, una cum fratre Isidoro certaminis coronam adeptus est : quibus etiam

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ διωγμὸν Δεκίου ζ. ⁸⁹ αὐτὸν φασί ζ. ⁹⁰ καὶ ante μετελθεῖν om. pr. A. ⁹¹ μέλλων adl. A. ⁹² μὴ οὐκ ἔστιν cum A omisi δν. ⁹³ κατὰ Ὀριγένους post πρεσβυτέρων pouit ζ. ⁹⁴ τὸν Ὀριγ. τῆς Ἀλεξ. ζ.

NOTÆ.

(86) S. Epiphani. et alii.
(87) Theoclitium vocat S. Hieron. lib. *De script. eccl.* cap. 54 ; et Euseb. lib. vi, *Hist. eccl.* c. 7.

(88) Alius hic videtur. Paternuthius ab eo, qui in Græcorum *Menologio* et *Rom. Martyrologio* Julii sub Juliano Apostata passus dicitur.

templum, domusque a piis hominibus constructa referunt (89). Beatus autem Pamphilus presbyter erat, et Origenis eum pleraque, quibus sacram explanavit Scripturam, sua manu exarasse scribunt (90).

CXIX.

Pierii presbyteri scriptorum libri XII.

Lectum est Pierii presbyteri (quem una cum Isidoro fratre germano martyrii pro Christi nomine certamen subiisse, Pamphili quoque martyris in sacrarum Litterarum studio doctorem, atque Alexandrinæ scholæ præfectum fuisse ferunt) volumen librorum duodecim. Stylus illi clarus, ac perspicuus, et quasi sponte fluens, nihil exquisitum præ se fert, sed velut ex tempore susus, placide ac leniter, sensinque decurrit. Enthymematis autem, si quis alius, maxime abundat. Plurima quoque præter ea quæ in Ecclesia hodie obtinent, veteri fortassis more, tradit. De Patre tamen et Filio pie **93^b** credit, nisi quod substantias duas, totidemque naturas esse dicit: substantiæ et naturæ nomine (quantum ex iis quæ hunc locum antecedunt et consequuntur, colligitur) pro hypostasi usus; non ita vero, ut qui Ario adherent. Verumtamen de Spiritu sancto periculose nimis, atque parum pie docet, dum hunc inferioris esse gloriæ, quam sit Pater et Filius, affirmat. Habet item testimonium quoddam in eo libro qui inscribitur « in Evangelium Lucae, » ex quo demonstrare licet, imaginis honorem et irreverentiam, prototypi esse honorem sive irreverentiam. Obscurius deinde etiam hic, secundum Origenis nugas, indicat animas præexistere. In eo vero libro, quem in Pascha, et Oseam prophetam (91) scripsit, agit quoque de Cherubim (92) a Mose factis, et de Jacobi lapide, ubi factos quidem illos fatetur, at divinæ tantum providentiæ ratione fuisse concessos rugatur: quasi aut nihil fuerint, aut aliud quidpiam fuerint, aut aliud [saltem illa fuerint] quæ facta sunt. Neque enim [inquit] vestigium aliud præferebant alicujus formæ, sed alarum duntaxat speciem fabulatur illos ferre.

Hic Pierius (93) presbyter fuit Ecclesiæ Alexandrinæ, cum Theonas illi patriarcha præesset, Carusque ac Diocletianus Romanum tenerent imperium. Quæ in eo assiduus labor atque ingenii felicitas provexit, cum magnam insuper non absque utilitate voluptatem in suis ad plebem concionibus

A τῶν εὐσεβούντων ἰδρῦθησαν ⁸⁹. Ὁ δὲ θεὸς Πάμφιλος πρεσβύτερος ἦν· καὶ πολλὰ δὲ τῶν Ὀριγένους εἰς τὴν θείαν Γραφὴν ἐξηγήσεων ἰδίᾳ χειρὶ λέγουσιν αὐτὸν γεγραφεῖναι.

PIΘ'.

Pierion presbyteri λόγοι διάφοροι.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Πιερίου πρεσβυτέρου, ἐν καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνισασθαί φασιν ἀγῶνα, Παμφίλου τε τοῦ μάρτυρος ὑφηγητῆν τῶν ἐκκλησιαστικῶν γενέσθαι μαθημάτων καὶ τοῦ κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἠγήσασθαι παιδευτηρίου. Λόγους δὲ τὸ βιβλίον περιεῖχε β'. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς τε καὶ λαμπρὸς καὶ ⁸⁹ ὡς περ βέων τῷ λόγῳ, μηδὲν τε ἐπιμελὲς ἐνδεικνύμενος, ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοσχεδίου ὁμαλῶς τε καὶ λειῶς καὶ ἡρέμα φερόμενος, τοῖς δὲ ἐνθυμήμασιν, εἴπερ τις ἄλλος, γονιμώτατος. [161 H.] Πολλὰ δὲ ἐξω τῶν νῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθεστηκότων, ἀρχαιοτρόπως ἴσως, ἀποφαίνεται: ἀλλὰ περὶ μὲν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ εὐσεβῶς πρεσβεύει, πλὴν ὅτι οὐσίας δύο καὶ φύσεις δύο λέγει τῷ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ὀνόματι, ὡς δῆλον ἐκ τε τῶν ἐπομένων καὶ προηγουμένων τοῦ χωρίου, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, καὶ οὐχ ὡς οἱ ⁸⁷ Ἀρείῳ προσανακείμενοι, χρώμενος. Περὶ μέντοι τοῦ Πνεύματος ἐπισημῶς λαν καὶ δυσσεβῶς δογματίζει: ὑποδοχέειν γὰρ αὐτὸ τῆς τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἀποφάσκει δόξης. Ἔχει δὲ χρῆσιν εἰς τὸν λόγον οὗ ⁸⁸ ἐπιγραφῆ « εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν, » δι' ἧς ἐστὶ παριστᾶν ὅτι ἡ τῆς εἰκόνης τιμὴ καὶ ἡ ⁸⁹ ἀτιμία τοῦ πρωτοτύπου ἐστὶ τιμὴ ἢ ἅλιον ἀτιμία. Ὑπαινέται δὲ οὕτως, κατὰ τὸν Ὀριγένους ὄθλον, καὶ προὑπαρξιν ψυχῶν. Ἔχει δὲ καὶ ἐν τῷ εἰς τὸ Πάσχα καὶ τὸν Ἰσθιὸν λόγῳ περὶ τε τῶν ποιηθέντων Χερουδιμ τῷ Μωϋσεῖ ⁹⁰ καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακώβ στήλης, ἐν οἷς τὴν μὲν ποιήσιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι ματαιολογεῖ, ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς ἕτερον ἦσαν ⁹¹, ὡς ἕτερον τὰ ⁹² γεγενημένα, οὐδὲ ⁹³ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον περὶ τῶν κενολογεῖ ⁹⁴ φέρειν αὐτὰ σχῆμα.

Οὗτος ὁ Πιέριος πρεσβύτερος ἦν τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν Ἐκκλησίας Θεωνᾶ τῆνικαῦτα ταύτης ἀρχιερατεύοντος, ἡνίκα Κἄρος καὶ Διοκλητιανὸς τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἔφερον. Καὶ ἐπὶ τοσούτου ὁ αὐτὸν ἐλάσαι λέγουσι φιλοπονίας καὶ εὐφυίας καὶ τῆς ἐν πλῆθειν ὀμιλίας τέρψιν παρέχειν σὺν ὡφ-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ ἰδρῦθησαν ζ. ⁸⁸ καὶ add. A. ⁸⁷ οἱ add. A. ⁸⁶ οὐ] οὐ ἡ ζ. ⁸⁵ ἡ post καὶ add. A. ⁸⁴ post Μωϋσεῖ cum Roth. omisi ὡς οὐδὲν ἦσαν. ⁸³ ὡς ἕτερον ἦσαν add. A. ⁸² ἕτερα τὰ ζ. ⁸¹ οὐδέ A: ὡς οὐδέ ζ. ⁸⁰ καινολογεῖ A.

NOTÆ.

(89) Epiphan. inter cæteros, hæres. 69.
(90) In his et S. Hieronymi. *De eccles. scriptor.* cap. 75 ubi hæc addit: « Sed et in duodecim prophetas xxv Ἐξηγήσεων Origenis volumina manu ejus exarata reperi, quæ tanto amplector et servo gaudio, ut Cæsi opes habere me credam. »
(91) Hujus, inquit B. Hieron., est longissimus

Tractatus de propheta Osee, quem in pervigilio Paschæ habitum sermo ipse demonstrat.

(92) Quæ autem deinceps sequuntur, ex supplemento, quod in Græci exemplaris Notationibus exstabat, translata sunt.

(93) Laudatur et a Niceph. lib. vi, cap. 35 *Hist. eccl.*

λείψ, ὥστε καὶ νέον ὀνομασθῆναι Ὀριγένην· ἦν γάρ A
 ὅτι ἐν τοῖς ἀξιολογωτάτοις Ὀριγένους. Διαλεκτικὴν
 δὲ καὶ ῥητορικὴν αὐτὸν φασὶν ἀσκηθῆναι, καὶ ἐγ-
 κρητεία; δὲ καὶ ἔκουσίου πτωχείας ἐραστὴν γενέ-
 σθαι. Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν καὶ μαρτυρίῳ τὸν βίον τε-
 λειῶσαι, οἱ ⁷⁸ δὲ μετὰ τὸν διωγμὸν τὸν ὑπόλοιπον τοῦ
 ἵεν χρόνον ἐν Ῥώμῃ διαγεγονέναι ^{76,77}.

PK'.

Εἰρηναίου κατὰ αἱρέσεων λόγοι πέντε.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγ-
 δούνων (ἐν Καλοῖς δὲ τὰ Λουγδούνα), λόγοι ε'· οὗ ἡ
 ἐπιγραφή Ἑλέγχου καὶ ἀνατροπῆς τῆς ψευδωνύ-
 μου γνώσεως, τοῦτο δὲ ἐστὶ κατὰ αἱρέσεων. Ἐν ὁ
 πρώτος, διαλαμβάνων περὶ Οὐαλεντίνου [301 R.] καὶ
 τῆς κατ' αὐτὸν ἀθέου πλάνης, ἀπάργεται ὡσπερ ἀνα-
 ποδίζων καὶ ἀνωθεν διεξιὼν ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου B
 μέχρι ⁷⁸ Τατιανοῦ, ὃς τὰ πρώτα μαθητῆς Ἰουστίνου
 τοῦ μάρτυρος χρηματίσας ὕστερον εἰς πλάνην ἐξ-
 εκυλίσθη ⁷⁹ αἱρέσεως. Ἐτι δὲ διαλαμβάνει περὶ τῶν
 ἰδίως γνωστικῶν καλουμένων ⁸⁰ καὶ τῶν Καϊνῶν, τὰ
 βέλαιρα αὐτῶν ἐκτιθεὶς δόγματα· ἐν οἷς καὶ ὁ ⁸¹
 πρώτος λόγος. Ὁ δὲ δεύτερος ἀνατροπὴν περιέχει
 τῶν τοῖς αἱρεστικαῖς ἀσεβῶς δογματιζομένων. Ὁ
 δὲ τρίτος καὶ Γραφικὰς κατ' αὐτῶν προκομίζει παν-
 τοδαπὰς μαρτυρίας. Ὁ δὲ τέταρτος τὰς παρὰ τῶν
 αἱρετικῶν προτεινομένας ἀπορίας διαλύει. Καὶ ὁ
 πέμπτος δὲ, ὅσα διὰ παραβολῶν ἐλέχθη τε καὶ ἐπρά-
 χθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἐκ τῶν ὑπολοίπων τῆς σωτη-
 ριῶδους αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν C
 ἐπιστολῶν ταῖς αἰρετικαῖς τερβρειαῖς εἰς Ἑλέγχον
 ἐρμῶζειν καρίστησι.

Πολλὰ δὲ τοῦ θεσπεσίου Εἰρηναίου καὶ παντοδαπὰ
 καὶ ἕτερα συγγράμματα καὶ ἐπιστολαὶ φέρονται,
 εἰ καὶ ἐν τισιν αὐτῶν ἡ τῆς κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ
 δόγματα ἀληθείας ἀκρίβεια νόθοις λογισμοῖς κινδη-
 λούεται, ἃ χρὴ παρασημαίνεισθαι.

Τοῦτέον φασὶ γενέσθαι Πολυκάρπου μὲν τοῦ ἱερο-
 μάρτυρος Σμύρνης ἐπισκόπου μαθητῆν, πρεσβύτε-
 ρον δὲ Ποθεινοῦ, οὗ καὶ τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Λουγ-
 δούνων διάδοχος κατέστη. Βίκτωρ δὲ ἄρα κατ' ἐκεῖνο
 καιροῦ Ῥώμης ἐπισκόπει, πρὸς ὃν καὶ πολλαῖς
 γράφει, παραινῶν μὴ ἔνεκεν ⁸² τῆς περὶ τοῦ Πάσχα
 ἑαυωνίας τινὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀποκηρύττειν.

PKA'.

Ἰππολύτου κατὰ αἱρέσεων βιβλιόδιον

Ἀνεγνώσθη βιβλιόδιον Ἰππολύτου· μαθητῆς δὲ D

VARIE LECTIONES.

⁷⁸ ὁ A. ^{76,77} Οὗτος... διαγεγονέναι add. A. eadem C habet in mg. posita : ἐν ἄλλῳ ἀντιγράφῳ οὕτως ἔχον
 εὔρηται. ⁷⁹ ἄχρι ζ. ⁷⁹ μετεκυλίσθη ζ. ⁸⁰ λεγομένων ζ. ⁸¹ ὁ post καὶ add. A. ⁸² ἔνεκα ζ.

NOTÆ.

(94) B. Hieron. cap. 76 *Catalogi*, ex quo etiam
 hic locus conformatus videtur. Et *Rom. Martyrolo-*
gium 4 Novem.

(95) Quem Græce scripsisse allatis ex Eusebio,
 Theodoro et Epiphonio fragmentis, evincit do-
 ctus. Brisson. ad l. *Dominicam Cod. Theodos.*
 Eoque longe uberius Franc. Feuardentius : cujus
Irenæum vide.

(96) Hujus libri primi magnam partem invenies
 apud Epiphani. hæres. 31.

asserret, ut Origenes alter cognominaretur ; erat qui-
 pe tunc eorum in numero, qui maximo in pretio habe-
 rentur, Origenes. Addunt in dialecticis atque rheto-
 ricis versatum, temperantiæ quoque et ulro susceptæ
 paupertatis amatorem fuisse. Nec desunt, qui eum
 martyrio vitam finisse tradant, etsi alii (94) post per-
 secutionem reliquum vite Romæ transegisse malint.
 CXX.

Irenæi adversus hæreses libri iv.

Legimus scriptorum (95) Irenæi episcopi Lugdu-
 nensis (est autem Galliæ Celticæ urbs Lugdu-
 num) libros quinque sic inscriptos : *Elenchus atque*
Consultatio falsæ doctrinæ sive contra hæreses. Quo-
 rum primus (96) de Valentino agens atque ab impio
 ejus errore ducens initium, rursum quasi relato
 pede, altiusque origine repetita, narrat porro a
 Simone Mago usque ad Tatianum, qui Justinii
 Martyris primum discipulus, in errorem tandem
 hæresis præcipitavit. Disserit præterea de iis, qui
 proprie Gnostici appellantur, itemque de Cainis
 (97), execranda illorum ^{94a} dogmata exponens.
 Et hæc quidem libro primo. Nam secundo ea re-
 fellit quæ ab hæreticis impie asseruntur. Tertius
 varia adversus illos affert sacræ Scripturæ testi-
 monia. Quartus autem ab hæreticis objectas qua-
 stiones diluit. Quintus tandem, quæcunque per
 parabolas a Christo dicta factave fuerint, cum ex
 reliqua ejusdem salutifera doctrina, tum ex apo-
 stolorum epistolis, hæreticorum imposturis refel-
 lendis aptissima esse demonstrat.

Plura (98) vero ejusdem sancti Irenæi ac varia
 scripta et epistolæ circumferuntur ; etsi in aliqui-
 bus ecclesiasticorum dogmatum certa veritas spuris
 rationibus fucari videtur, quæ observassæ convenit.

Aiunt (98^a) hunc Polycarpi ejus qui sanctus martyr
 et Smyrnæ episcopus fuit, discipulum fuisse, pre-
 sbyterum vero Pothini, cui et in Lugdunensi epi-
 scopatu successit. Victor ea tempestate Romæ pon-
 tificium tenuit : quem crebris litteris hortatus est
 Irenæus, ne ob Paschatis dissensionem ab Ecclesia
 aliquos abdicaret (99).

CXXI.

Hippolyti libellus contra hæreses.

Legi libellum Hippolyti (1) (qui Irenæi discipulus

fuit) contra duas et triginta hæreses. Auspicatus a Dositheanis (2) usque ad Noeti (3) et Noetianorum hæreses : quas refert, Irenæo disserente, argumentis prodigatas : horumque argumentorum summam colligentem se, libellum hunc conscripsisse. Oratio ejus clara est, ac nonnihil gravis, minimeque redundans, etsi ad Atticum sermonem non tendat. Refert autem cum alia non omnino proba, tum epistolam ad Hebræos non esse Pauli apostoli (4). Ferunt item hunc conciones ad populum, Origenis imitatione, habuisse, illoque familiarissime utentem, tantum esse factum scriptorum ejusdem admiratorem, ut ad divinam Scripturam commentario illustrandam hortando impulerit (5) : additis etiam illi suo sumptu septem notariis, qui dictata celeriter exciperent, totidemque librariis, qui accurate describerent. Hæc igitur subministrantem Hippolytum, sine remissione solitum exigere opus, quod elaborasset Origenes : atque hinc etiam operis exactorem epistola quadam ab eo nominari. Commemorant autem (6) et hunc alia præterea plurima scripsisse.

CXXII.

Sancti Epiphani Panariorum libri vii.

94b Legimus sanctissimi episcopi Epiphani adversus octoginta hæreses *Panaria*, voluminibus tribus in libros septem distributa. Ducto igitur a barbarismo initio, tendit inde usque ad Messalianos (7) : cæteris, qui ante ipsum contra hæreses scripserunt (8), copiosior atque utilior : propterea quod quæ reliqui utilia continebant, hic nequaquam prætermisit ; sed quæcumque præter illa studiose reperire potuit, adjunxit. Dictio ejus humilis, ac plane talis, qualem ejus esse oportuit, qui Atticæ elegantie rationem nullam duceret. Infirmitas vero ut plurimum est in conflictibus adversus impias hæreses susceptis. Est tamen ubi fortiter aggreditur atque irruit, quamvis neque verborum ipsius, neque constructionis proprietates ulla ex parte præstantior efficiatur.

CXXIII.

Ejusdem Ancoratum.

Legimus ejusdem *Ancoratum* (9) quæ quasi comprehensio quædam brevior est *Panariorum*.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁵ διαλαβανόμενον ζ. ⁹⁶ οὗτος καὶ A : καὶ οὗτος ζ.

Εἰρηναίου ὁ Ἰππόλυτος. Ἦν δὲ τὸ σύνταγμα κατὰ αἰρέσεων λβ', ἀρχὴν ποιούμενον [162 H.] Δοσιθεανούς, καὶ μέχρι Νοητοῦ καὶ Νοητιανῶν διαλαμβάνον ⁹⁵. Ταύτας δὲ φησὶν ἐλέγχοις ὑποβληθῆναι ὁμιλοῦντος Εἰρηναίου, ὧν καὶ σύνοψιν ὁ Ἰππόλυτος ποιούμενος τὸδε τὸ βιβλίον φησὶ συντεταχέναι. Τὴν δὲ φράσιν σαφῆς ἔστι καὶ ὑπόσεμνος καὶ ἀπέριττος, εἰ καὶ πρὸς τὸν Ἀττικὸν οὐκ ἐπιστρέφεται λόγον. Λέγει δὲ ἄλλα τέ τινα τῆς ἀκριβείας λειπόμμενα, καὶ ὅτι ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ οὐκ ἔστι τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Λέγεται δὲ οὗτος καὶ ⁹⁶ προσομιλεῖν τῷ λαῷ κατὰ μίμησιν Ὀριγένους, οὗ καὶ συνήθης μάλιστα καὶ ἐραστῆς τῶν λόγων ὑπῆρχεν, ὡς καὶ προτρέψασθαι αὐτὸν τὴν θεῖαν ὑπομνηματισαὶ Γραφὴν, ἐγκαταστήσας αὐτῷ καὶ ὑπογραφέας, ἐπὶ ταχυγράφου καὶ ἐτέρους τοσοῦτους γράφοντας εἰς κάλλος, ὧν ἦν καὶ τῆς δαπάνης αὐτὸς χορηγός· καὶ ταῦτα ὑπηρετούμενος αὐτῷ ἀπαιτεῖν αὐτὸν ἀραιτήτως τὸ ἔργον, ἐξ οὗ καὶ ἐργωδιώκτην ἐν μὴ τῶν ἐπιστολῶν παρὰ Ὀριγένους κληθῆναι. Πλείστα δὲ καὶ οὗτος λέγεται συγγεγραφέναι.

PKB.

Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κύπρου τὰ Πανάρια, λόγος ζ'.

Ἀνεγνώσθη Ἐπιφανίου τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου τὰ Πανάρια, ἐν τεύχεσι μὲν γ', τόμοις δὲ ζ', κατὰ αἰρέσεων δὲ π'. Ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ βαρβαρισμοῦ, [304 R.] κατεῖσι δὲ μέχρι τῶν Μεσσαλιανῶν. Πάντων δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ κατὰ αἰρέσεων καταβεβληκότων πόνους πλατύτερός τε καὶ χρησιμώτερος, ὅτι ἅπαν τὰ ἐκείνοις ἐβρήθη τὸ χρησιμὸν ἔχοντα, οὗτος οὐ παραλείπει, καὶ εἰ τι προσεξευρεῖν ἠδυνήθη, προσέθηκε. Τὴν δὲ φράσιν ταπεινὸς τε καὶ οἷα εἰκὸς Ἀττικῆς παιδείας ἀμελέτητον τυγχάνειν. Ἀσθενῆς δὲ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐν ταῖς κατὰ τῶν δυσσεδῶν αἰρέσεων συμπλοκαῖς· ἐνιαχοῦ μέντοι ἀριστεύει ταῖς ἐπιβολαῖς, εἰ καὶ τῶν ῥημάτων αὐτῷ καὶ τῆς συντάξεως οὐδὲν τὸ ἴδιωμα συμβελτιοῦται.

PKΓ.

Τοῦ αὐτοῦ ὁ Ἀγκυρωτός.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ὁ Ἀγκυρωτός, σύνοψις ὡς περ τῶν *Παναρίων* ὑπάρχουσα.

NOTÆ.

unaque martyrio coronati : de quo D. Baron. tom. II, ad annum Chr. 129 ; et Nicephor. Callist. lib. iv, cap. 31.

(2) De Dositheo Samaritanorum principe meminit B. Hieron contra Luciferian. et Philastr. in Catalogo hæreseon. Hegesippum quoque vide, et Epiphani. lib. i *Panar.*

(3) Præceptoris Sabellii, de quo vide Epiphani. hæres. 57 ; et Theodoret. lib. II *Contra hæres.* Noetianos autem eosdem videri cum Sabellianis, auctor est B. August. *De hæres.* cap. 4.

(4) Discussam hanc controversiam leges apud duos illustriss. cardd. Bellarm. tom. I, cont. 1, lib. 1,

c. 17 ; et Baron. tom. I *Annal.*, ad annum Ch. 69.

(5) Ensebius tamen lib. vi, et ex eo B. Hieron. cap. 61 *De Script. eccles.* et Suidas Ambrosio tribuunt illi quem de Marcionis hæresi Origenes converterat : idque potissimum æmulatione hujus Hippolyti factum.

(6) Euseb. lib. vi, cap. 16 *Histor. eccles.* et plura B. Hieron. in Hippolyto, itemque Niceph. Callist. lib. iv, cap. 31.

(7) De quibus sup. cod. 52.

(8) Justino Martyre, Irenæo, Hippolyto, Theodoro quoque.

(9) *Al.* Ancyrotum.

PKA'.

Τοῦ αὐτοῦ [περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν].
Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ⁸⁸.

PKE.

Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν, ἀπορίαι καὶ ἑσπρά τινα.

Ἀνεγνώσθη Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος Ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν καὶ κατὰ Ἑλλήνων καὶ κατὰ Ἰουδαίων, καὶ ἔτι ἑτέρα αὐτοῦ πραγματεία κατὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, ἔστι κατὰ εἴδους καὶ ὕλης καὶ στερήσεως, ἐπιχειρηματικοὶ καὶ βίαιοι καὶ χρειώδεις λόγοι, καὶ κατὰ τοῦ πέμπτου σώματος ὁμοίως, καὶ κατὰ τῆς αἰθέριου κινήσεως, ἣν Ἀριστοτέλης δεινότητι λογισμῶν ἠναπέτεκεν, ἔτι τε Ἀποριῶν κατὰ τῆς εὐσεβείας κεφαλαιώδεις ἐπιλύσεις.

Ἔστι δὲ φιλοσοφίας μὲν ὁ ἀνὴρ τῆς τε καθ' ἡμᾶς καὶ μάλιστα γὰρ τῆς θύραθεν εἰς ἄκρον ἀνηγγέμενος, πολυμαθὴς ⁸⁶ τε καὶ ἱστοριῶν περιβρέμενος πλούτῳ βῆτορικαῖς δὲ τέχναις οὐκ ἔσχε σπουδὴν ἐπιχρῶσαι τὸ ἐμφυτον αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας κάλλος. Διὸ καὶ αἱ λόγοι αὐτοῦ ἄλλως ὄντες δυνατοὶ καὶ τὸ ἐπισημονικὸν διασφύζοντες, τῶν ἐκείθεν οὐκ εἰσὶν ἀποστάζοντες [163 H.] ἡδυσμάτων, οὐδὲ τῷ ἐπαγωγῷ καὶ θελητηρίῳ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκραστῶν ἐφελκόμενοι. Τέσσαρας δὲ πραγματείας κατὰ τῶν ἐθνῶν συνέταξεν, ὧν τὴν μὲν πρώτην Ἀντωνίνῳ τῷ ἐπίκλῳ Πίῳ καὶ τοῖς υἱοῖσι τῆς τε συγκλήτῃ ἐπέδωκε ⁸⁷, τὴν δὲ δευτέραν ὁμοίως τοῖς ἐκείνου διαδόχοις. Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ περὶ φύσεως δαιμόνων διελεχται. Ὁ δὲ τέταρτος αὐτῷ λόγος, ὁμοίως κατὰ τῶν ἐθνῶν συγχεόμενος, Ἐλεγχος ἐπιγραφῆν ἔχει. Ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ ὁ περὶ Θεοῦ μοναρχίας, καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος Ψάλλτης, καὶ μὴν ⁸⁸ καὶ Κατὰ Μαρκίωνος, ἀναγκαῖοι λόγοι, καὶ ἡ κατὰ πασῶν αἱρέσεων χρῆσιμος πραγματεία.

Οὗτος υἱὸς μὲν ἔφυ Πρίσκου Βακχείου, πατρίδα δὲ εἶχε Νεάπολιν τὴν ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τελοῦσαν Παλαιστίνης, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὰς διατριβὰς ἔσχε, φιλοσοφῶν καὶ τοῖς λόγοις καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ σχήματι. Διάκτορος δὲ τῆς εὐσεβείας ὧν ἐραστῆς [305 R.] ἔσχε Κρίσκη ⁸⁹ ἕνα τινὰ τῶν καλουμένων κυνικῶν ἀντιπολιτευόμενον αὐτῷ καὶ τῷ βίῳ καὶ τῇ θρησκείᾳ. Ὑφ' αὐτοῦ καὶ συσκευασθεὶς ἀξίως τῆς ὄλης τοῦ βίου προαιρέσεως καὶ τὴν ἐπιβουλὴν συνδέθηκε ⁹⁰ μαρτυρίου γὰρ ταύτην ὑπόθεσιν ἐνοσησάμενος, λαμπρῶς καὶ χαίρων τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ἀνεδέξατο.

PKΓ'.

Κλήμεντος ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους Β', καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους.

Ἀνεγνώσθη βιβλιόδιον ἐν ᾧ Κλήμεντος Ἐπιστο-

VARLÆ LECTIONES.

⁸⁶ τοῦ αὐτοῦ om. pr. A. deinde lacuna in A versuum 3 1/2, in C 1 1/2. Ed. Roth. [ἄλλοι ἴσως περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.] ⁸⁸ πολυμαθὴς ζ. ⁸⁷ ἐπέδωκε ζ. ⁸⁹ καὶ post μὴν om. A. ⁹⁰ Κρίσκη corr. A. ⁹¹ συνέθηκε ζ.

NOTÆ.

(10) Cujus quædam illustrat Georg. Agricola in suo *De mensuris* opere.

(11) De quo vide B. Hieron. cap. 24 *De scri-*

A

CXXIV.

Ejusdem de mensuris et ponderibus liber.

Legimus ejusdem *De mensuris et ponderibus libellum* (10).

CXXV.

Justini Martyris Apologia pro Christianis, Quæstiones et alia.

LECTA EST (11) JUSTINI MARTYRIS APOLOGIA PRO CHRISTIANIS, CUM ADVERSUS GENTES, TUM ADVERSUS JUDÆOS. ET PRÆTEREA ALTER EJUS TRACTATUS CONTRA PRIMUM ET SECUNDUM LIBRUM PHYSICÆ AUSCULTATIONIS, SIVE CONTRA FORNAM, MATERIAM ET PRIVATIONEM, RATIONIBUS EPICHEREMATIS AC VIOLENTIS, QUOD EX USU EST INFERENS: ITIDEMQUE CONTRA QUINTUM ILLUD CORPUS, MOTUMQUE SEMPIETERNUM, QUEM RATIONUM SUARUM VI ARISTOTELES PEPERIT, QUÆSTIONUM DENIQUE CONTRA [CHRISTIANAM] RELIGIONEM SUMMARIÆ SOLUTIONES.

Est autem vir ille ad philosophiæ tum nostræ, tum potissimum profanæ summum evectus fastigium, multiplicisque eruditionis et historiarum copia circumfluens. Sed rhetorico artificio nativam philosophiæ suæ pulchritudinem colorare haud studio habuit. Quamobrem etiam oratio ejus, polens alioqui ac valida, scientificumque servans stylum, rhetoriæ illa condimenta non spirat, nec illecebris et blandimentis vulgus auditorum attrahit. Porro quatuor adversus gentes composuit tractatus: quorum primum Antonino cognomento Pio, filiiisque ipsius, ac senatui obtulit. Alterum similiter ipsius successoribus (12): in tertio autem de dæmonum natura disseruit. Quartus denique liber, 95a et ipse contra gentes, *Elenchus* [sive *Refutatio*] inscribitur. *De Dei insuper monarchia* conscriptus ab eo liber est, et alius, cui titulus *Psalmes*; tum etiam *Contra Marcionem* libri sunt lectu necessarii, et *Contra omnes hæreses* utile opus.

Fuit ipse Prisci Bacchii filius: patriamque habuit Neapolim, Palæstinæ provinciæ. Romæ autem commoratus, sermonibus ibidem ac vita, pariter ut habitu philosophum egit. Itaque ferventi cum esset pietatis amore ac studio incensus, Crescentem quemdam ex iis qui Cynici vocitantur, adversarium habuit, cum ipsi, tum vitæ cultuque ac religioni ejus obnitentem: a quo tandem insidiose accusatus, Ita ut toto ipsius vitæ instituto dignum erat, insidias istas pertulit. Martyrii namque hac ansa captata, splendide lactoque animo pro Christo mortem oppetiit.

CXXVI.

Clementis Epistolæ ad Corinthios II, et sancti Polycarpi Epistola ad Philippenses.

Legi libellum, quo Clementis *Epistolæ duæ ad*

ptoribus eccles., et D. Baron. card. t. I *Annal.*

(12) Hoc est M. Antonino Vero et L. Aurelio Commodo, ait B. Hieronymus in *Catalog.*

Corinthios continebantur (13). Quarum prima ipsos accusat, quod seditionibus, turbis ac schismatibus violarent, quam inter eos servari oportuerat, pacem concordiamque : hortaturque ab hoc malo temperare. Simplex ejus oratio est ac perspicua, ad ecclesiasticam et inelaboratam accedens dicendi formam. Reprehendat vero hoc in illis quispiam, quod extra Oceanum mundos aliquos collocet. Deinde forte et illud, quod phœnicem avem unicam tanquam pro verissimo adhibet argumento (14). Tertio, quod summum sacerdotem præsidemque Dominum nostrum Jesum Christum appellans, ne illas quidem Deo convenientes et sublimiores de eo voces pronuntiet, tametsi nec aperte ipsum ullibi in his blasphemet. Altera vero epistola et ipsa institutionem admonitionemque vitæ continet melioris : atque ipso mox initio Christum Deum prædicat, etsi dicta quædam peregrina velut e sacra Scriptura subinducit, quibus ne prima quidem epistola omnino vacat. Interpretationes præterea locorum quorundam alieniores profert. Alioquin ipsa quæ in his epistolis insunt sensa, nonnihil abjecta, continentem quoque seriem ac consequentiam non servant.

Legebatur autem in eodem libello et Polycarpi (15) Epistola ad Philippenses, multis referta admonitionibus, cum perspicuitate ac simplicitate, ecclesiastici more interpretis. Refert quoque 95^b divini Ignatii litteras ad illos se misisse, postulatque certior vicissim fieri, si quid forte de eo inaudierint.

CXXVII.

Eusebii Pamphili De vita Constantini M. libri iv.

Leguntur Eusebii Pamphili *De vita Constantini Magni August. laudatorii libri quatuor*. Continent autem hujus viri cum cæteram vivendi formam,

Α λαί πρὸς Κορινθίους β' ἐνεφέροντο, ὧν ἡ πρώτη δι' αἰτίας αὐτοῦς ἀγει, στάσει καὶ ταραχαῖς καὶ σχίσμασι τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ὁμοιοίαν ἐμπολιτεύεσθαι λύσαντας, καὶ παραινεί παύσασθαι τοῦ κακοῦ. Ἀπλοῦς δὲ κατὰ τὴν φράσιν καὶ σαφὴς ἐστὶ καὶ ἑγγύς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἀπειρέργου χαρακτήρος. Αἰτιάσεται δ' ἂν τις αὐτὸν ἐν ταύταις ὅτι τε τοῦ Ὀκεανοῦ ἔξω κόσμους τινὰς ὑπαίθεται εἶναι, καὶ δεύτερον ἴσως ὅτι ὡς παλαιθεστάτῳ τῷ κατὰ τὸν φοίνικα τὸ θρνεον ὑποδείγματι κέχρηται, καὶ τρίτον ὅτι ἀρχιερέα καὶ προστάτην τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπροπέτις καὶ ὑψηλοτέρας ἀφῆκε περὶ αὐτοῦ φωνάς· οὐ μὴν οὐδ' ἀπαρακαλύπτως αὐτὸν οὐδαμῆ ἐν τούτοις βλασφημεῖ. Ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτὴ νοθεσίαν καὶ παραινέσιν κρείττονος εἰσάγει· βίου, καὶ ἐν ἀρχῇ Θεὸν τὸν Χριστὸν κηρύσσει, πλὴν ὅτι βητέ τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς ξενίζοντα παραιοῖται· ὧν οὐδ' ἡ πρώτη ἀπῆλλαχτο παντελῶς. Καὶ ἐρμηνείας δὲ βητέων τινῶν ἀλλοκότους ἔχει. Ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ ἐν αὐταῖς νοήματα ἐρβημένα πως καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν ὑπῆρχε φυλάττοντα.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ βιβλιαρίῳ ἀνεγνώσθη καὶ Πολυκάρπου Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, γέμουσα πολλῆς νοθεσίας μετὰ σαφηνείας καὶ ἀπλότητος κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἐρμηνείας τύπον. Λέγει δὲ καὶ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου ἀπεσταλκένας, καὶ αἰτεῖται ἀναδιδοῦσθαι παρ' αὐτῶν εἰ τι περὶ ἐκεῖνου διακούσαιεν.

PKZ'.

Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἡ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλεῖα τετραβιβλίος.

Ἐνεγνώσθη Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἡ *Εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλεῖα* [308 R.] ἐγκωμιαστικὴ τετραβιβλίος, ἐν ἣ περιέχεται ἡ τε τοῦ ἀνδρός

VARIAE LECTIONES.

⁹¹ Χριστὸν τὸν Θεὸν ζ. ⁹² λέγεται Α.

NOTÆ.

(13) De quibus sup. quoque Photius. cap. 113. et B. Hieron. cap. 14.

(14) Adhibent tamen pro carnis resurrectione Patrum plurimi: Tertull. lib. *De resurrect.* cap. 13, ubi etiam illud Psal. xci, *δίκαιος ὡς Φοῖνιξ ἀνθήσει*, reddere ausus est, *Velut Phœnix florebit*. B. Ambros. lib. vi in *Hexaemer.* cap. 23, iterumque lib. *De fide resurrect.* S. Greg. Nazianz. *Carm. ad Virgin. S. Epiphani.* Ancorato : atque ex ipsius B. Clem. *Constit.* lib. v, c. 6; B. Cyrill. *Catechesi* 18, meminitque hujus avis Euseb. lib. iv *De Constant. vita*; cui adde gentium scriptorum turbam : Lucian. in *Sectis*, Plin. lib. x, cap. 11; Tacitum, *Annal.* v; Aurel. Victor. *Histor. Augusta*; Pomp. Melam, lib. iii, cap. 9; Solin. cap. 36; Claudian. et Auct. *Carm. de Phœnice*, apud Lactant.; et de Græcis Xiphilin. in *Tiberio*; Herodot. lib. ii; Horapol. lib. i, cap. 35 et alibi; *Ælian. De animal. nat.* lib. vi, cap. 58. Etsi ante Photium dubitando de hac ave locuti sint, B. Clem. supra, cum B. Greg. Naz. orat. de Spiritu sancto quæ est 37; B. vero Maximus martyr etiam logica dissertatione eandem planissime negavit, ibi ad Petrum illustrem contra Severi dogmata, quem ipsum hic tibi locum e Notis Græcis, sed Latine, appendere placuit. Quod si, ait, avis est

phœnix, etiam animal sit, omnino necesse est. Quod si animal eam esse concedis, primum, non omnino potest illud esse singulare, quantum saltem animal est, nullum enim solum animal. Deinde, si animal est, utique corpus, animatum simul et sensu præditum. Jam si corpus est animatum et sensu præditum, certe etiam generationi atque corruptioni obnoxium erit. Ipsos, si libet, sapientes consule, rerum quæ existunt inspectores, fierine possit, ut generationi quod obnoxium est atque corruptioni corpus, animatum item ac sensu præditum, singularis esse naturæ (ad existentiam quod attinet) possit : cum aliorum in his ex aliis successio, evidentissimum sit existendi indicium, certissimumque terminus. Quemadmodum in Scriptura ipsa sacra testatur justo illi Noemo hujus rei certitudinem exhibens, ubi Gen. vii, ait : *Ingredere tu et omnis, etc.* Itemque *ex omnibus volatilibus, etc.*, in quibus si phœnix, quod alatum ille sit animal, numerandus est, sane singularis, quoad existentiam, naturæ non est, ut Deus ipse pronuntiavit.

(15) Exstat ea hodie, vel ex hic indicatis signis nobilis, Latine cum operibus B. Clementis Rom. Coloniz excusa.

Ἠλικ πολιτεία ἐξ αὐτῆς πρώτης ἡλικίας ἀρχομένη, καὶ δευτέρα πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν [164 H.] ἱστορίαν συντελοῦσι πράξεις, μέχρις οὗ τὸν βίον ἀπέλιπεν, εἰς ἑξήκοστον καὶ τέταρτον παραταθέντα χρόνον. Ἔστι μὲν οὖν κἀνταῦθα τὴν φράσιν ὁμοίος ἑαυτῷ, εἰς μικρὸν τε πρὸς τὸ λαμπρότερον ἐκδεδίασται αὐτῷ ὁ λόγος, καὶ λέξεις εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἐνιαχοῦ ἐπιλήφθησαν· τῆς μὲντοι κατὰ τὴν ἔρμηνησαν ἡθῆς καὶ χάριτος οὐδὲν μέγα, ὡσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς βίοις, ἐμφαίνεται. Καταστρώννυσι δὲ ἐν ταύτῃ αὐτῷ τῇ τετραβίβλῳ πάμπολλα χωρία ἐξ ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ δεκαλόγου ἱστορίας.

Αἰγί μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐν Νικομηδείᾳ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον βαπτίσασθαι, μέχρι τότε τὸν λουτρὸν ἀπαλλόμενον, ἅτε δὴ ἐν ἐπιθυμία ποιούμενον τοῖς Ἰωρδάνου τὸ λουτρὸν ὑποδέξασθαι· τίς δὲ ὁ βαπτί-
 σαι, οὐδὲν διασαφεί. Περὶ μὲντοι γε τῆς Ἀρειανῆς αἰρέσεως οὐδὲν σαφές· ἀπαγγέλλει, οὐδ' εἰ τῆς δόξης ἐκείνης εἶχετο, οὐδ' ὅτι μεταβέβληται, ἀλλ' οὐδ' ὅτι σαφῶς ἢ ὀρθῶς ἐδίδασκεν Ἀρειος, καίπερ ἀνάγκη ἔχων ἐν μνήμῃ ταῦτα ποιήσασθαι, ἅτε δὴ μέγα μέ-
 ρος ἐπεχούσης τῆς συνόδου τῶν τοῦ μεγάλου πρά-
 ξων Κωνσταντίνου, κακείνης πάλιν ἐξαπατιούσης τὴν περὶ τούτων λεπτομερεστάτην ἱστορίαν. Ἀλλὰ
 στάσι μὲν ἐμπεσεῖν μεταξὺ Ἀρείου καὶ Ἀλεξάν-
 δρου, τὴν αἵρεσιν οὕτω ὡς λέγων καὶ ὑποκρυπτόμε-
 νος, ἀποφαίνεται, ἐπὶ τε τῇ στάσει λίαν ἀλγήσαι τὸν
 θεοφιλεῖ βασιλέα, καὶ ἀγωνίσασθαι διὰ τε ἐπιστολῶν, καὶ
 τε τοῦ Ὀυσιου, δε Κουδρόβης ἐπισκόπου, εἰς φι-
 λαν καὶ ὁμόνοιαν συζυῖσαι τὸ στασιάζον τῆς πρὸς
 ἀλλήλους ἔριδος ἀφεμένους καὶ τῶν τοιούτων ζητή-
 σων ὡς δ' οὐκ ἐπειθε, σύνοδον πανταχόθεν ἀθροί-
 σαι καὶ τὴν ἐμπεσοῦσαν ἔριν εἰς εἰρήνην διαλύσα-
 σθαι· οὐ μὴν εἰς τὸ ἀκριβές καὶ ἐπιθῆλον ἀναγρά-
 φεται. Οὗτος οὖν ὡσπερ αἰσχυνομένην ἰοικώς καὶ μὴ
 βουλομένην δημοσιεύειν Ἀρειον ὡς τὴν τε τῆς συνόδου
 ἔξηντηγμένην κατ' αὐτοῦ ψῆφον καὶ τῶν συνασθε-
 σάντων αὐτῷ καὶ συνεξωσθέντων τὴν δικαίαν ἐστ-
 ραξιν, οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ἦν θεόθεν πᾶς ὀφθαλμὸς
 εἶδεν ἐνδεῖον Ἀρείου καταστροφῆν, οὐδὲν τούτων
 ἔχων εἰς φῶς, τὴν τε περὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ἐν
 αὐτῇ πραχθέντων καὶ περὶ αὐτῆν ἱστορίαν παρ-
 ἔγραψε. Διὸ καὶ περὶ τοῦ θεσπεσίου Εὐσταθίου δι-
 ηγεῖσθαι μέλλων οὐτε τοῦ ὀνόματος μέμνηται,
 εἰδ' ὅσα περὶ αὐτὸν ἐτολήθη καὶ εἰς ἔργον ἀποδέ-
 θεσαν· ἀλλ' εἰς στάσι καὶ ταραχὴν ἀνάγων καὶ
 ταῦτα, γαληνίας καὶ πάλιν ἐπιλέγει, ἐπισκόπων
 κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν συνδραμηκότων σπουδῇ βα-
 σιλέως καὶ συνεργῶν, καὶ τὸ στασιάζον καὶ ταραττό-
 μενον εἰς τὸ εἰρηναῖον μεταβεβληκότων. Ὑπομῶς δὲ
 καὶ ἐν οἷς ὁ πολυάθλος ἰσχυρωρῆθη Ἀθανάσιος, εἰς
 ταῦτα τὴν ἱστορίαν ὀρμήσας ἐπαφείναι, στάσεως μὲν

A jam inde a pueritia inchoando, tam quæcumque ad ecclesiasticam (pertinentia historiam ille gessit, ad extremum usque finem, hoc est, quatuor et sexaginta annorum spatio. Est porro etiam in hoc opere sui satis in dictione similis, nisi quod non nihil ad splendorem magis trahitur oratio, vocesque ad floridum alicubi genus tendunt: etsi jucunditatis et gratiæ in explicando modicum adhibere, ut in aliis quoque libris, videtur. Afferuntur vero loca plurima in his quatuor libris ex universa ejus decem librorum *Ecclesiastica Historia*.

Refert ergo hic Nicomediæ baptizatum magnum Constantinum (16), hactenusque lavacrum distulisse, quod in votis haberet in Jordane baptismo tingi: quis vero baptizavit, silentio præterit. De Ariani insuper hæresi prorsus nihil manifeste commemorat, neque an Constantinus illi aliquando adhæserit, neque an eam abjecerit, sed neque an recte, aut secus senserit Arius: tametsi necessitas eum compelleret horum meminisse, quando et magna pars fuit synodus rerum a magno Constantino gestarum, et alioquin illa ipsa vicissim postulare exactissimam his de rebus historiam. Itaque dissensionem quidem ortam Arium inter et Alexandrum commemorat (sic nimirum hæresim appellare ac tegere videtur), ac dissidium hujus gratia valde indolentem pietissimum imperatorem allaborasse, cum per epistolam, tum per Hosium Cordubensis Ecclesiæ episcopum, ut, missa contentione illa mutua, et hujusmodi quæstionibus, ad amicitiam concordiamque dissidentes adigeret: atque ubi non persuasit synodum undique convocasse et natam contentionem pace permutasse. Quæ tamen neque accurate neque perspicue ab eo scribuntur. Quare præ pudore videtur hic Arium, et a synodo factum contra illum decretum, publicare non voluisse, ut nec ejus erroris socios, aut simul expulsorum justam ultionem, quin neque illam, quam divinitus sumptam omnis oculus vidit, justam Arii vindictam (17): quando horum nihil in lucem proferens, synodi ipsius rerumque in ea gestarum historiam obiter tantum percurrit Quo etiam fit, ut de divino Eustathio (18) narraturus, ne nominis quidem meminerit; tantum abest ut quæ in ipsum audacissime machinati sunt (19), neque ipsa præstiterunt, recensuerit. Igitur ad dissensionem duntaxat atque tumultum ea referens, tranquillitatem rursus commemorat episcoporum eorum, qui cum Antiochiam imperatoris studio atque opera convenissent, seditionem turbamque pace commutarunt. Similiter ubi narrationem instituit de

VARIE LECTIONES.

ἢ οὕτω A: δ' οὕτω ζ. ἢ Ἀρείου A. ἢ καὶ περὶ αὐτὴν add. A. ἢ μέλλων διηγεῖσθαι ζ.

NOTÆ.

(16) Supr. cod. 88, et ibi Scholion in fine.

(17) Eam legas supr. cod. 88, circa medium.

(18) Anuiceno episc. quo de Baron. card. tom.

III ad ann. Chr. 340.

(19) Theodoretus ea refert lib. 1 *Hist. eccles.*, cap. 21.

iis quæ in magnum illum athletam Athanasium A (20) improbe comparata fuerunt, seditione quidem ac tumultu impletam iterum Alexandriam refert, sed eam episcoporum, qui imperatoris auctoritate niterentur, præsentia placatam fuisse. Neque interim quis seditionem concitarit, aut quænam illa fuerit, neque quo pacto contentionem alii sedarint, omnino manifeste ostendit. Quin fere quotiescunque episcoporum inter ipsos de fidei captibus contentiones, vel aliæ denique dissensiones fuerunt, eundem servat in narrando celandi modum.

CXXVIII.

Luciani Opera varia.

Leguntur Luciani (27) *Pro Phalaride* [orationes duæ], et *mortuorum amantiumque dialogi varii*; alii item diversis de rebus libelli, in quibus fere singulis gentium res comice irridet: ut in diis fingendis errorum illorum atque amentiam; in libidinem præterea immoderatum impetum atque intemperantiam; poetarum item apud ipsos prodigiosas opiniones ac fictiones, indeque natum in republica errorem; reliquæ etiam vitæ inconstantem cursum atque casus: philosophorum ad hæc ipsorum fastu plenos mores, qui nonnisi fictarum inanumque opinionum referti sint; denique gentes tanquam per comædiam, uti diximus, pedestri numerisque soluta oratione irridere studio illi fuit. Ex eorum autem numero esse videtur, qui nihil omnino certi pronuntiant (22). Aliorum enim perstringens atque irridens opiniones, ipse quid sentiat tacet: nisi quis hanc illius fuisse certam opinionem contendat, nihil esse certo de rebus ullis statuendum. Ad stylum quod attinet, longe optimus: dictione usus significante ac propria, quæque efficax dicendi genus deceat. Distinctionis adhæc atque puritatis, æque ut perspicuitatis et aptæ magnitudinis, si quis alius perstudiosus est. Compositionem quoque adeo commode connecat, ut lector credat non se orationes legere, 96b sed jucundum aliquod carmen, siue manifesto cantu, audientium auribus instillari. Uno verbo, ut repetitam, venustissima ejus oratio est, nec satis subjectæ rei decens, quam ille voluit ridendo ludere. Quod autem de iis unus ipse fuerit, qui nihil certo assererent,

Scripsi hæc Lucianus prisci stultique peritus:
Stulta etenim, vulgo credita docta tamen.
Ergo nil hominum certo mens concipit unquam;
Ast quod miraris, ridiculum est aliis.

CXXIX.

Lucii Patrensis Metamorphoses.

Lectæ sunt Lucii Patrensis *Transformationum narrationes variae*. Dictio ejus clara, pura et dulcedine delectans: fugiens vero orationis novitatem, supra modum prodigiosas consecratur narrationes,

PKH'.

Λουκιανού διάφοροι λόγοι.

Ἀνεγνώσθη Λουκιανού Ὑπὲρ Φαλαρίδος, καὶ Νεκρικοὶ καὶ Ἐταιρικοὶ διάλογοι διάφοροι, καὶ ἕτεροι διάφορων ὑποθέσεων λόγοι, ἐν οἷς σχεδὸν ἅπασι τὰ Ἑλλήνων κωμῶδες, τὴν τε τῆς θεοπλαστίας αὐτῶν πλάνην καὶ μωρίαν καὶ τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἀσχετον ὀρμὴν καὶ ἀκρασίαν, καὶ τῶν ποιητῶν αὐτῶν τὰς τερατώδεις δόξας καὶ ἀναπλάσεις, καὶ τὸν ἐντεῦθεν πλάνον τῆς πολιτείας, καὶ τοῦ ἀλλοῦ βίου τὴν ἀνώμαλον περιφορὰν καὶ τὰς περιπτώσεις, καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τὴν φιλόκομπον ἥθος καὶ μὴδὲν ἄλλο πλὴν ὑποκρίσεως καὶ κενῶν δοξασμάτων μεστόν· καὶ ἀπλῶς, ὡς ἐφημεν, κωμῶδία τῶν Ἑλλήνων ἐστὶν αὐτῶ ἢ σπουδῆ ἐν λόγῳ περὶ τῶν αὐτῶν μὴδὲν ὄλως πρεσβευόντων εἶναι· τὰς γὰρ ἄλλων κωμῶδῶν καὶ διαπαίζων δόξας, αὐτὸς ἦν θειάζει οὐ τίθησι, πλὴν εἰ τις αὐτοῦ δόξαν ἔρει τὸ μὴδὲν δοξάζειν. Τὴν μέντοι φράσιν ἐστὶν ἄριστος, λέξει εὐσήμῳ τε καὶ κυρίῳ καὶ τῷ ἐμφατικῷ διαπρεπούση καχρημένος, εὐκρινείας τε καὶ καθαρότητος μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ συμμετροῦ μεγέθους, εἰ τις ἄλλος, ἔραστής. Συνθήκη τε αὐτῷ οὕτως ἤρμοσται, ὥστε δοκεῖν τὸν ἀναγινώσκοντα μὴ λόγους λέγειν, ἀλλὰ μέλος 96 τὴν τερπνὸν χωρὶς ἐμφανούς ὄψης τοῖς ὡσὶν ἐναποστάζειν τῶν ἀκροατῶν. Καὶ ὄλως, ὡσπερ ἐφημεν, ἄριστος ὁ λόγος αὐτῷ καὶ οὐ πρέπων ὑποθέσειν, ἃς αὐτὸς ἔγνω σὺν τῷ γελῶν διαπαίζει. Ὅτι δὲ αὐτὸς τῶν μὴδὲν ἦν ὄλως δοξαζόντων, καὶ τὸ τῆς βίβλου ἐπίγραμμα δίδωσιν ὑπολαμβάνειν· ἔχει γὰρ ὧδε

Λουκιανὸς τὰδ' ἔγραψα, παλαιὰ τε μωρὰ τε εἰδώς·
 Μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
 Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστὶ νόημα·
 Ἄλλ' ὃ σὺ θανμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

PKΘ

Λουκίου Πατρέως Μεταμορφώσεων λόγοι.

Ἀνεγνώσθη Λουκίου Πατρέως Μεταμορφώσεων 96 λόγοι διάφοροι. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς τε καὶ καθαρὸς καὶ φίλος γλυκύτητος· φεύγων δὲ τὴν ἐν λόγοις καινοτομίαν, εἰς ὑπερβολὴν διώκει τὴν ἐν

VARIÆ LECTIONES.

96 libri λέγεται. 97 ὁ et infra οὐδὲν add. A. 98 μέρος ζ. 99 μεταμορφώσεως ζ.

NOTÆ.

(20) Cujus vitam infr. lege cod. 258.

(21) Videndus de hoc scriptore Suidas aliique.

(22) Quales Pyrrhonii et Academici, utriusque hinc

εκεπτικοὶ καὶ ἀπορητικοὶ appellati Videndus Agellius lib. II, cap. 5, et Diog. Laer. in Pyrrhone. Sex quoque Empiricus in Hypotyposibus Pyrrhonianis.

αἷς διηγήμασι τερατείαν, καὶ ὡς ἂν τις εἴποι, ἄλλος ἂν ἦεν Δουκιανός. Οἱ δὲ γε ἑκαστὸν αὐτοῦ δύο λόγοι μόνον οὐ μεταγράφησαν Λουκίῳ ἐκ τοῦ Δουκιανοῦ λόγου ὡς ἐπιγράφεται Δουκίς ἢ θνος, ἢ ἐκ τῶν Λουκίῳ λόγων Δουκιανῶ. Ἔοικε δὲ μάλλον ὁ Δουκιανὸς μεταγράφοντι, ὅσον εἰκάζειν ἑκάστῳ χρόνῳ πρῶτος, οὕτω ἔχομεν γινῶναι. Καὶ γὰρ ὡς περ ἐπὶ κλάτους τῶν Λουκίου λόγων ὁ Δουκιανὸς ἀποκρίνας, καὶ περιελὼν ὅσα μὴ ἔδοκει αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκεῖον χρῆσιμα σκοπεῖν, αὐταῖς τε λέξεισι καὶ συντάξεσιν εἰς ἓνα τὰ λοιπὰ συναρμόσας λόγον, Δουκίς ἢ θνος ἐπέγραψε τὸ ἐκείθεν ὑποσηληθέν. [312 R.] Γέμει δὲ ὁ ἑκατέρου λόγος πλασματῶν μὲν μυθικῶν, ἀρρήτοποιίας δὲ αἰσχροῦ. Πλὴν ὁ μὲν Δουκιανὸς [166 H.] σώπτων καὶ διασύρων τὴν Ἑλληνικὴν δευσιδαιμονίαν, ὡς περ κἂν τοῖς ἄλλοις, καὶ τούτων συντάττειν ὁ δὲ Δουκίος σπουδάζων τε καὶ πιστῶς νομίζων τὰς ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀλλήλους μεταμορφώσεις τὰς τε ἐξ ἀλόγων εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιπέλας καὶ τὸν ἄλλον τῶν παλαιῶν μύθων ὕλην καὶ φληναφον, γραφῇ παρεδίδου ταῦτα καὶ συνίκανεν.

ΠΑ'.

Δαμασκίου Περὶ παραδόξων λόγοι δ'.

Ἀνεγνώσθησαν Δαμασκίου λόγοι δ', ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπιγραφὴν ἔχει: Περὶ παραδόξων ποιημάτων κεφάλαια τρῖβ', ὁ δὲ δεύτερος Παραδόξων περὶ δαιμονίων διηγημάτων κεφάλαια τρῖβ', ὁ δὲ τρίτος Περὶ τῶν μετὰ θάνατον ἐπιφανομένων ψυχῶν παραδόξων διηγημάτων κεφάλαια ἑγ', ὁ δὲ τέταρτος καὶ παραδόξων φύσεων κεφάλαια ρε' ἐν οἷς ἅπασιν εἰς κατὰ τε καὶ ἀπίθανα καὶ κακόπλαστα τερατολογήματα καὶ μωρὰ καὶ ὡς ἀληθῶς ἄξια τῆς ἀθεότητος καὶ ἰσοσεβείας Δαμασκίου, ὅς καὶ τοῦ φωτὸς τῆς εὐσεβείας τὸν κόσμον πληρώσαντος αὐτὸς ὑπὸ βαθεῖ σκότῳ τῆς αἰσθητικῆς ἐκάθευθε. Κεφαλαίωδης δὲ αὐτῷ ἐν τούτοις ὁ λόγος, καὶ οὔτε ἀκομφοῦς οὔτε τὸ σαφὲς ὑπεροπῶν, ὡς ἐν διηγήμασι τοιούτοις.

ΠΑΑ'.

Ἀμυντιανοῦ εἰς Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα, καὶ ἕτερά τισιν.

Ἀνεγνώσθη Ἀμυντιανοῦ εἰς Ἀλέξανδρον προσφωνεῖ δὲ τὸν λόγον τῷ αὐτοκράτορι Ῥωμαίων Μάρκῳ, καὶ ἐπαγγέλλεται μὲν ἀξίως εἰπεῖν τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεων, εἰδείχθη δὲ προῦν ὡς ἐπαγγέλλεται ἡ μὲν ἐστὶν ἐνθερμος καὶ τολμητῆς, πληρῶσαι δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ψυχρὸς καὶ δεῖλος· πολὺ γὰρ καταλείσκει καὶ τῶν ἐμπροσθεν εἰρηκότων λέγει

VARIAE LECTIONES.

¹ ἢ γε an habeat A non liquet. ² Δουκίς ζ, sic et infra. ³ περὶ om. A. ⁴ ἐπαγγέλλαι rectius scripseris ἐπαγγεῖλαι.

NOTÆ.

(23) Ut ex Luciano vicissim D. Apuleius Madaurensis, fabulæ Milesiæ *Asinum aureum*. Vide ejus interpretetæ.

(24) Damascii sive hujus, sive alterius, philosophica quedam existant Ἀνέκδοτα in Vaticana Pontificis bibliotheca. Habes item ex ejus Isidori Vita ex-

ut jure dixeris alterum enim esse Lucianum. Priores certe duo ipsius libri, tantum non descripti sunt a Lucio ex Luciani libro, qui inscriptus est *Lucius*, vel *Asinus*, nisi contra ex Lucii libris a Luciano ille transcriptus est. Ac si conjectare licet (neque enim uter tempore prior fuerit, cognoscere hactenus potui) Lucianus potius transcripsisse videtur. Nam quasi copiosiores Lucii libros, resectatis quæ ad proprium pertinere scopum minime videbantur, Lucianus accidisset, lisdemque verbis et compositionibus cætera uni aptasset narrationi, *Lucium*, seu *Asinum*, quem inde furto compilavit, librum inscripsit. Fabulosarum autem fictionum (23) ac nefandæ turpitudinis pleni sunt utriusque libri, hoc solo discrimine, quod Lucianus, ut cæteros suos libros omnes, ad irridendum atque perstringendum gentium superstitionum deorum cultum, hunc quoque composuerit; Lucius vero serio agens, et certas ratus hominum in alios transformationes, et brutorum rationis expertum in homines, ac vice versa, aliasque antiquarum fabularum ineptias ac nugas his litteris prodiderit atque contexuerit.

CXXX.

Damascii *Incredibilium libri iv.*

Lecti sunt Damascii (24) libri quatuor, quorum quidem primus sic inscribitur: *De incredibilibus fictionibus capita CCCLII*. Alter deinde: *Incredibilium de dæmoniis narrationum capita LII*. Tertius porro: *De animis a morte apparentibus incredibilium narrationum capita LXIII*. Quartus (25) denique: *Naturarum etiam incredibilium capita CV*. In quibus omnibus plurima reperies, quæ neque fieri ^{97a} neque credi possint, male conflictæ et stulta mendaciorum portenta, impio atque atheo Damascio vere digna: qui dum Evangelii lumen orbem terrarum illustraret universum, ipse in densissima idololatriæ caligine immersus jacuit. Brevis ac velut compendiaria hic ejus est oratio, non incompta tamen, neque perspicuitatem, ut in talibus narrationibus solet, negligens.

CXXXI.

Amyntianus in *Alexandrum Magnum, et alia.*

Lectus est Amyntiani *de Alexandri laudibus liber*. Dedicat eum Marco Antonino Romanorum imperatori: prædicatque se stylo res Alexandri gestas æquaturum. At deprehensus est in orationis progressu calidus quidem et audax promissor, in promisso vero implendo, frigidus atque imbecillus. Multo enim in dicendo iis etiam inferior est, qui

cerpta infra capita 142, et de eadem κρίσει; cap. 181. Plura Suidas.

(25) In Græco leg. παραδόξ. διηγημ. κεφάλαια ἑγ'. Ὁ δὲ τέταρτος, καὶ παραδόξων φύσεων κεφάλαια ρε'.

ante ipsum de Alexandro scripserunt. Tenui atque elumbi usus est dicendi genere. Etsi autem perspicuitate non caret, plurima tamen necessaria præmittit.

Scriptis idem, cum alios non unius generis libros, tum *vitas* invicem comparatas; ut Dionysii et Domitiani, libris duobus; Philippi quoque Macedonum regis et Augusti, libris totidem. Fertur ejusdem et de *Olympiadis*, Alexandri matris *Vita* liber singularis.

CXXXII-CXXXV.

Palladii, Aphthonii, Eusebii, et Maximi Declamationes.

Lectæ sunt Palladii (26) *Sophistæ Declamationes variæ*, Aphthonii (27) quoque et Eusebii (28) *Sophistarum*, item Maximi *sophistæ Alexandrini*. Verum cæteros Palladius omni dicendi artificio multis partibus superavit.

CXXXVI.

Cyrilli Thesauri.

Leguntur *Cyrilli Thesauri*. Epicherematis refertur est liber, pugnatque valide ac varie cum Arii et Eunomii furibunda rabie. Etenim et logicis argumentis sapienter illorum destruit amentiam, quibus dum sacræ Scripturæ annectit attextitque testimonia, quam sit illa doctrina futilis omni ex parte divulgat. Adhibet idem nuda quoque sacræ Scripturæ testimonia, ut quo se fastuosi vertant, obsepti undique atque conclusi, non habeant. Est autem inter omnia ejus scripta liber hic maxime perspicuus, iis potissimum, qui logicorum argumentorum sensum capere possunt.

CXXXVII.

Eunomii hæretici libellus.

Legi libellum Eunomii (29), quo **97b** suam ipse prodit impietatem, cujus hic titulus: ... Libellum hunc, quod Eunomianis in admiratione esset, de industria, ne ad alios perveniret, occultatum vix tandem nactus Basilius magnus, fortiter eum ac splendide, omnemque adeo dicendo vim ac facultatem pervadens, evertit ac jugulavit. Diceret eum *Babylonicum infantem ad firmam fidei petram allidendo contudisse, ac putidi cadaveris instar risu dignum ostendisse, quod tantam antea sui admirationem concitaret.*

CXXXVIII.

Ejusdem Eunomii Refutationis B. Basilii magni libri III. Item Epistolæ XL.

Lectum ejusdem impii hominis tres libros continens volumen, quod velut confutatio est illarum ineptiarum, quas in ipsius reperiri blasphemias sanctus Basilius demonstrat. Hoc in opere partu-

Α περι αὐτοῦ, ἀτόνω δὲ καὶ ἐκλύτω χαρακτηρισί χρηταί. Τοῦ μέντοι σαφοῦς οὐ διαπίπτει, πολλὰ δὲ τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνει.

Ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἐτέρους λόγους ἔγραψε διαφόρους, καὶ *παρὰλλήλους* συνέθηκε βίους, ὡσπερ Διονυσίου καὶ Δομητιανοῦ ὃ ἐν δυσὶ λόγοις, Φιλίππου τε Μακεδόνων καὶ Αὐγούστου ἐν ἐτέροις δυσὶν. Ἐτι δὲ καὶ *Περὶ Ὀλυμπιάδος* τῆς Ἀλεξάνδρου μητρὸς λόγον ἔγραψεν

PAB'-PAE'.

Παλλαδίου σοφιστοῦ, Ἀφθονίου, Εὐσεβίου, καὶ Μαξιμίου Μελέται.

Ἀνεγνώσθησαν Παλλαδίου σοφιστοῦ *Μελέται διάφοροι*, καὶ Ἀφθονίου καὶ Εὐσεβίου σοφιστοῦ καὶ Μαξιμίου σοφιστοῦ Ἀλεξανδρέως. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων ὁ Παλλάδιος κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν τὴν ἐν λόγοις ἐπιπλείστον διενήνοχεν.

PAG'.

Κυρίλλου οἱ Θησαυροί.

Ἀνεγνώσθησαν Κυρίλλου οἱ *θησαυροί*. Ἐπιχειρηματικὸν ἔστι ἢ τὸ βιβλίον, καὶ [513 R.] κατὰ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λύσεως γενναίως καὶ πολυτρόπως ἀγωνιζόμενον· καὶ γὰρ καὶ λογικαῖς ἐφόδοις ἐπιστημόνως αὐτῶν ἀπελέγχει τὴν ἀνοίαν, καὶ Γραφικὰς αὐταῖς συμπλέκων καὶ συνοφαίνων χρήσεις πανταχόθεν τὸ σαθρὸν αὐτῶν στηλιτεύει τοῦ δόγματος. Τίθησι δὲ καὶ μαρτυρίας ἀπλῶς τῆς Γραφῆς ὁ θεσπέσιος Κύριλλος, εἰς ἀμηχανίαν αὐτῶν διὰ πάντων συγκλείων τὸ φρύαγμα. Ἔστι δὲ τῶν αὐτοῦ λόγων ἐνταῦθα, καὶ μάλιστα τοῖς ἔννοϊον λαβοῦσι τῶν λογικῶν ἐφόδων, σαφέστατος.

PALZ'.

Εὐνομίου τοῦ δυσσεβοῦς βιβλιδάριον.

[167 H.] Ἀνεγνώσθη βιβλιδάριον Εὐνομίου, τῆς οικείας δυσσεβείας ἐκθεσις, οὗ ἡ ἐπιγραφή ὁ... Τοῦτο τὸ βιβλιδάριον ἐπεὶ τοῖς συναϊρεσιώταις Εὐνομίου διὰ θαύματος μὲν ἤγετο, κρύφιον δὲ καὶ ἀνέκφορον τοῖς ἄλλοις εἶναι διεσπούδαστο, μόλις ποτὲ ὁ μέγας Βασίλειος ἐπὶ χεῖρας λαβεῖν δυναθεῖς, γενναίως τε καὶ λαμπρῶς, καὶ εἰ τις ἀρετὴ λόγων καὶ ἰσχύς, διὰ πασῶν ἐλθῶν, ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀνεσκεύασεν, ὡσπερ ὃ τι νήπιον Βαβυλώνιον τῇ στερήσῃ τῆς ἀληθείας ὁ προσαρξίας πέτρα, καὶ θνησιμαῖον καὶ γέλωτα δείξας τὸ ποτε θαυμαζόμενον.

PAH'.

Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τῆς πραγματείας τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐν ᾗ δυσσεβὲς αὐτοῦ ἀνέτρεπε δόγμα καὶ Ἐπιστολαί μ'.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ δυσσεβοῦς Εὐνομίου βιβλίον, ἐν λόγοις τρισὶν, ὡς δῆθεν τῶν ἀποδοδειγμένων κατὰ τῆς βλασφημίας αὐτοῦ τῷ θεῷ Βασιλεῖ ἀτόπων ἔλεγχος. Ταύτην τὴν βίβλον ὠδίνοντα πολλὰς φασιν

VARIÆ LECTIONES.

ἡ χρῆται AC: κέρχρηται ζ. ὁ Δομητιανοῦ ζ. ἴ ἐστι A: δὲ ἐστι ζ. ὁ post ἐπιγραφή lacuna in A versum 2 1/2, in C litterarum 13 vel 14. ὁ ὡσπερ] Ps. cxxvii, 9. ὁ ἀληθείας A: πίστειως ζ

NOTÆ.

(26) Suidas inspiciendus.
(27) Cujus exstant *Progymnas*, et *Fabulæ Græcolat*. in Germana edit. ubi plura.

(28) An hic ille Arab. quem ἀντιστοιχεσεῦσαι ultimo legitimus apud Suidam?
(29) Vide Suid.

εἶπὸν ἐτῶν Ὀλυμπιάδας κατατρήσαι, ἐν οἰκίσκῳ
 ἐκτὸν καθαιρῆντα, καὶ λαθραῖαις μίξεσι τὸ πονη-
 ρὸν ἐκτείνοντα τέρας κλοντα μόλις εἰς φῶς δι' ἐτῶν ἀμ-
 κωθρίδιον ἐκτρῶσαι, θάλλειν τε ἐκεῖθεν, καὶ μόλις
 καὶ αὐτοῖς τοῖς συμμύσταις ἐπιδεικνύουσι τὸ κῆρυμα,
 ἰσώτα μάλιστα μὴ πως καὶ αὐτὸ ταῖς Βασιλείου
 χροῖ περιπεσόν ¹¹ πρὶν ἢ πῆξιν λαβεῖν διασπασθῆ
 καὶ τὸ τοῦ ἀνθῆσαι ξηρανθῆ ἄωρον ἀποφθαρέν.
 ἴσπερ ἐπιμαλῶς καὶ ὡσπερ ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος τὸ
 γέννημα καταπιὼν ἐκρυπτεῖ τε καὶ συνεχάλυπτε,
 μέχρις ἂν ἡ Βασιλείου ζωὴ τῷ ἐπικήρῳ παρατεινο-
 μένῃ βίῳ τὸν φόβον ἐπέσειεν. Ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς ἐκεῖ-
 νος ἀνήρ τὴν παροικίαν λιπῶν εἰς τὸν οἰκεῖον καὶ
 εἰρῆνον κλῆρον ἀνέδραμε, τοῦ πολλοῦ λυθέντος δέους
 ἐκ ¹² τοῦ καιροῦ, δημοσιεύειν ¹³ οὐδὲ τότε πᾶσιν,
 ἀλλὰ τοῖς φίλοις ἐθάβρησεν. Ἡ περιτυχόντες Θεόδω-
 ρος καὶ Γρηγόριος Νύσσης καὶ Σωφρόνιος, ὧν ἐμνη-
 σθημεν ἀνωθεν, πολλὰς αἰκίας λόγων λωθησάμενοι
 εἰπὸν ἤττον τοῦ προτέρου νεκρὸν καὶ πάσης ἀπόζον
 ἐκπαρσείας τῷ γεγεννηκότι ἀπέβρησαν. Τὰ μὲν
 ἐν τῆς ἀσσελείας οὕτως ἔδωκε δίκην, ὁ δὲ τοῦ λόγου
 χαρακτήρ χάριτος μὲν καὶ ἡδονῆς οὐδ' εἰ τις ἔστιν
 εἰδ' ¹⁴ ἔγγυς γέγονε τοῦ εἰδέναί, κόμπον δὲ τινα τε-
 ρατώδη καὶ δύστηνον ἔχον φιλοτιμεῖται φορεῖν τῶν
 αὐτῶν συμφάνων τῆ ἐπαλληλίᾳ [316 R.] καὶ τῶν λέξεων
 αἰς δυσσεφράστοις καὶ πολυσυμφάνοις καὶ τοῦ ποιη-
 τῶσ τύπου, ἢ μᾶλλον ἀκριθέστερον εἰπεῖν, τοῦ
 ἑσπεραμεικτοῦ εἶδους τυγχανούσαις. Συνθήκη τε αὐτῷ
 ἐπεδασαμένη καὶ συμπεπιεσμένη καὶ ἐκκροτος, ὡς
 ἐλέγχευ εἶναι τῷ ἀναγιγνώσκοντι τὰ ἐκείνου τύπτειν
 ἀπερὶ τὸν ἄερα τοῖς χεῖρασι, εἰ μέλλοι τρανώσ
 ἀπεργάλλειν δ περιτραγύων ¹⁵ καὶ συστρέζων συν-
 εἶδων τε καὶ παρεμβάλλων καὶ ἀκρωτηριάζων
 ἐκείνος μόλις συνέταττε. Μακρὰ τε ἐνόησε εἰς ἀμε-
 τρίας περιδοῖ ἐκτεινόμεναι, καὶ τὸ σκοτεινόν τε
 καὶ ἀβύλον δι' ὅλου κεχυμένον τοῦ συγγράμματος,
 ἔα δοκῆ τε τοῖς πολλοῖς δυνάμει δεινότητος ἐκφεύ-
 γειν αὐτῶν τὴν κατάληψιν, καὶ ὅσον ἀσθενὲς τῶν
 κερθέντων (καὶ γὰρ ἔστι πολλὸ) τῷ ἀσφαεῖ καὶ δυσ-
 καταλήκτῳ ἐπισκιάζειν ἔχη [468 H.] καὶ κρύπτειν
 εἰς διανοίας τὰ ἀβρῶστηματα. Δοκεῖ δὲ καὶ ταῖς λο-
 γαῖς ἐπερῆσθαι μεθόδοις, ἄλλους τε διασύρων
 ἐπὶ τούτῳ, καὶ αὐτὸς προθυμώμενος μὲν ἀποκεχρη-
 σθαι τούτοις ὅτι μάλιστα, ὀψιμαθῆς δὲ κἂν τούτοις
 καὶ οὐδ' εἰς τὸ βῆθος αὐτῶν ἐλθῶν ἐν πολλοῖς πολ-
 λῶς ἐλεγγόμενος.

ipsa obscuritate, et intelligendi difficultate obtegere, sententiæque celare vitium possit. Videtur vero et
 legicis inani argumentis, dum partim alios hoc nomine insectatur, partim ipse libentissime iis utitur,
 utque frequenter (cum sero hoc studium arripuerit. neque ad ejus intima penetrarit) in multis sæpe
 pariter erroris notatur.

Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ Ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρός
 Σωφρόνιον, μέχρι τεσσαράκοντα. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῦταις
 τὸ αὐτὸ τῶν λόγων εἶδος λεπουργῶν, παντελῶς τοῦ
 αὐτῶν ἐπιστολῶν χαρακτήρος οὐδὲ τοὺς νόμους ἀκού-

A riendo, multas eum annorum Olympiadas ædiculam
 inclusum suæ absumpsisse ferunt; ac vix tandem
 post multorum annorum intervallum, abortiendo
 improbum illum ac prodigiosum, quem furtivis con-
 gressibus conceperat, setum in lucem ejecisse.
 Quin tunc etiam miserum illic fovendo partum,
 ipsis quoque sectæ asseclis non temere exhibuisse,
 veritum nimirum maxime, nequando et hoc opus
 in Basilii manus prius veniens, quam coalesceret,
 dissiparetur, et antequam floreret, præmature
 corruptum marcesceret. Igitur studiose, velut alter
 in fabulis Saturnus, natum devorando texit atque
 abscondit, quandiu quidem Basilius in fluxa ista
 vita degens metum incuteret. Postquam vero vir
 ille divinus, peregrina habitatione relicta, in suam,
 hoc est, in cœlestem commigravit hæreditatem, et
 ingenti illo metu discusso, vix tandem sero edendæ
 adventit occasio, ne tunc quidem omnibus, sed ami-
 cis duntaxat [evulgare] ausus est. In quem inciden-
 tes Theodorus (30) et Gregorius Nyssenus, atque
 Sophronius (quorum supra (31) est a me habita-
 mentio), multis verborum plagis, non secus quam
 priorem [illum ejusdem libellum] Basilius, confu-
 scientes, jugulatam jam et præ imparitate oldum,
 in auctorem suum conjecerunt. Has itaque tum im-
 pietas pœnas dedit. Ad stylum quod attinet, tan-
 tum is ab omni et gratis et jucunditate remotus
 est, ut ne cognovisse quidem, an tale quid exsta-
 ret, videatur. Jactantiam tantummodo quamdam
 prodigiose ostentat, sonumque dissonum stridendo
 edere affectat, tum consonantium alterna vicissitu-
 dine, tum vocibus pronuntiatu difficilibus, et quæ
 multis abundant consonantibus; idque poetico
 more, vel, ut verius dicam, dithyrambico potius
 ritu. Compositio ipsius coacta est, et vi compressa,
 30a atque extensa, ut necesse habeat illius scripta
 legens, aerem vehementer labiis verbereare, si modo
 aperte pronuntiare velit, quæ forte nanciscens atque
 contorquens, aut collidens etiam, ac temere inter-
 jiciens, imo et truncans, vix tandem ille conjunxit.
 Longas quoque interdum et inmodico productas
 periodos facit: obscuritatem insuper atque incer-
 titudinem per omne opus offundens, cum ut vulgo
 videtur ipsa suæ eloquentiæ vi eorum longe ca-
 pium excedere; tum ut, quod in ejus sensis atque
 cogitatis imbecillum est (ut est sane plurimum) hæc

Ejusdem quoque *Epistolæ ad varios* lectæ numero
 quadraginta. At dum in his item eandem dicendi
 formam subtiliter affectat, qui omnino epistolice dic-
 tionis nec leges audiverat unquam, nec in iisdem

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ ἐμπειόν ζ. ¹² ὄψι A: ὄψι ζ. ¹³ δημοσιεύειν A: τὸ δημοσιεύειν ὑπῆρχεν ζ. ¹⁴ alterum οὐδ' add. A.
¹⁵ περιτυγχανῶν ζ.

NOTÆ.

(30) Antiochenus idemque Mopsuestiæ episc.

(31) Cod. 4, 5, 6.

se exercuerat, publicam per ea infamiae notam incurrit.

CXXXIX.

Beati Athanasii in Ecclesiasten et Cantica canticorum Commentarius.

Legi magni Athanasii in *Ecclesiasten et Cantica canticorum Commentarium*. Dilucide dicit, ut in omnibus suis scriptis. Ad earum tamen (32) epistolarum gratiam et venustatem, quibus secessum excusat suum, quæque ad exsilium pertinent exponit, neque hic liber, neque alius ejus (qui quidem in meas inciderit manus) attingit.

CXL.

Ejusdem contra Arium libri v.

Lecti sunt ejusdem sancti viri contra Arium *ejusque dogmata libri quinque*.

Hujus dictio perspicua, ut et in cæteris ejus omnibus, sobria item et candida, vehemensque ac profunda, et argumenta valide torquens: ejus vero ubertas in his ac fecunditas admodum sane fuit mirabilis. Dialecticis adhæc usus est argumentis, non illis nude propositis, et ipsismet ex ea arte petitis vocibus (quod pueri recentioresque discipuli, juveniliter sese ac gloriose ostentantes, solent), verum philosophorum more, magnificeque prolatis, ac per nudas duntaxat notiones, et has quidem bene ornatas. Sacræ quoque Scripturæ testimoniis ac 98b demonstrationibus valide communitur: et ut uno verbo absolvam, solus hic liber ad Arianismum universum refellendum sufficere queat. Imo qui Gregorium Theologum, sanctumque Basilium dixerit ex hoc tanquam fonte haustos egregios illos et limpidos librorum suorum rivos contra eundem errorem profudisse, sane a scopo minime aberravit.

CXLI.

Basilium Magni in Hexæmeron.

Legimus B. Basilium in *opus sex dierum* (33), [seu de mundi fabrica]. Præstantissimus est in libris omnibus. Pura enim dictione, significante, propria, et omnino civili ac panegyrica, si quis alius, uti novit: sensuumque ordine ac puritate primus, et nemini secundus apparet. Jam persuadendi quoque vim, ac jucunditatem cum perspicuitate amat, atque ea ejus fuit oratio, quasi ultro, tanquam e fonte rivulus, scaturiret. Verisimilitudine autem usque eo est usus, ut si quis ejus sermones pro civilis orationis exemplo sibi proposuerit, in iisque sese exercuerit (modo ne eorum, quæ huc conferunt,

σας¹⁶, μή τί γε τριβέλις ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ στηλιτευθῆναι διέπεσον.

PA8'.

Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν καὶ εἰς τὰ ἄσματα τῶν ἁσμάτων.

Ἀνεγνώσθη τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν καὶ εἰς τὰ ἄσματα τῶν ἁσμάτων. Σαφής¹⁷ μὲν ἐστίν, ὡσπερ πανταχοῦ τῶν λόγων αὐτοῦ, εἰς μέντοι τὴν χάριν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐπιστολῶν, αἱ τὴν ἀπολογία αὐτῷ τῆς φυγῆς καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐξεργάζονται¹⁸, οὔτε τότε τὸ βιβλίον, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο τι, ὅσα ἐμὲ τῶν αὐτοῦ εἰδέναι, οὐδὲν ἀναφέρεται¹⁹.

PM'.

B Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τῶν τοῦ Ἀρείου δογμάτων ἢ πεντάβιβλος.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ἀγίου ἢ κατὰ Ἀρείου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων πεντάβιβλος. Τὴν μὲν²⁰ φράσιν σαφής τε ἐστίν, ὡς καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἀπέριττος καὶ ἀφελής, δριμύς δὲ²¹ καὶ βαθύς καὶ λίαν τοῖς ἐπιχειρήμασιν εὐτονος. Καὶ τὸ γόνιμον δὲ αὐτοῖς ἡλικόν ὄσον καὶ θαυμάσιον. Δογματικὰς τε μεθόδους οὐτι²² γυμνῶς καὶ ἀπὸ τῶν²³ ἐκεῖθεν λήξων, ὡσπερ οἱ παῖδες καὶ ἀρτιμαθεῖς μετρακιδῶδη φιλοτιμίαν ἐπιδεικνύμενοι πράττουσιν, ἀλλ' ἐμφιλοσόφως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς καὶ ταῖς ἐννοίαις μόναις, καὶ ταύταις διεσηματισμέναις, ἀποκρίχεται, Γραφικαῖς τε μαρτυρίαις καὶ ἀποδείξεσιν εἰς τὸ καρτερόν καταχωρῶναι. Καὶ ἀπλῶς ἀρκεῖ τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ πάσης Ἀρειανῆς παρατάξεως. Καὶ εἰ τις τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν θεῖον Βασίλειον ἐκ ταύτης ὡσπερ ἀπὸ²⁴ πηγῆς ἀρυσσάμενους φαίη τῆς βίβλου τοῦς καλοὺς ἐκείνους [317 R.] καὶ διειδέης τῶν οὐκ εἰδῶν λόγων κατὰ τῆς πλάνης βεῦσαι ποταμούς, οὐκ ἂν, οἶμαι, σφαλῆται τοῦ παραδείγματος.

PMA'.

Βασιλείου τοῦ μεγάλου εἰς τὴν Ἑξαήμερον.

Ἀνεγνώσθη Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου τὰ εἰς τὴν Ἑξαήμερον. Ἀριστος μὲν²⁵ ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ μέγας Βασίλειος· λέξει τε γὰρ καθαρᾷ καὶ εὐσήμῳ καὶ κυρίῳ καὶ ὀλιγῶς πολιτικῇ καὶ πανηγυρικῇ δεινός, εἰ τις ἄλλος, χρῆσασθαι, νοημάτων τε τάξει καὶ καθαρότητι πρῶτος, ἀλλ' οὐδενὸς δευτέρος ἔδεται²⁶. πιθανότητος δὲ καὶ γλυκύτητος καὶ γελαμπρότητος ἔραστῆς, καὶ βέων τῷ λόγῳ, καὶ ὡσπερ ἐξ αὐτοσχεδίου πηγάζων τὸ βεῖθρον. Καὶ τῷ πιθανῷ δὲ²⁷ ἐπὶ τοσοῦτον ἦκεν ἀποκρίχμενος, ὡς εἰ τις πολιτικοῦ λόγου τοῦς αὐτοῦ λόγους παραδείγματα αὐτῷ θεῖη, ἔπειτα τούτους ἐκμελετήσῃ, μηδὲ τῶν

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ ἀκούσαι A. ¹⁷ σαφής A: καὶ σαφής C. ¹⁸ αἱ — ἐξεργάζονται A: αἱς — ἐξεργάζεται C. ¹⁹ ἀναφέρεται C. ²⁰ μὲν A: μὲν οὖν C. ²¹ δὲ add. A. ²² οὔτε C. ²³ τῶν add. A. ²⁴ ἀπὸ add. A. ²⁵ μὲν A: δὲ C. ²⁶ ἔδεται an εἶδεται habeat A non liquet: εἶδεται C: om. C. ²⁷ δὲ oin. A.

NOTÆ.

(32) Lectæ sunt sup. codic. 32.
(33) Plutarchi libellum, *De animantium natura*, magnam partem æmulum. Sicut vicissim B. Ambro-

sus, *De opere sex dierum*, tractatum ab hoc Basilio est mutuatum.

εις τούτο συντελούντων δηλονότι νόμων ἀπειρος ἄπειρος A (præceptionum rudis sit), nullum alium præterea, quantum quidem existimo, desideraturus esse videatur; non ipsum quoque Platonem, sive Demosthenem, quos tamen versandos antiqui præcipiunt iis, qui in oratores civiles ac panegyricos evadere cupiant.

PMB.

Τοῦ αὐτοῦ Ἔθικοι λόγοι.

[169 H.] Ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ καὶ οἱ λεγόμενοι Ἔθικοι λόγοι, ἐν οἷς ἅπασιν ἡ προσηρημένη ἀρετὴ τῶν λόγων μάλιστα διαφαίνεται.

PMΓ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολαί.

Ἀνεγνώσθησαν δὲ αὐτοῦ καὶ Ἐπιστολαί, αἵ τε κανονικαὶ καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος, ὃς διαφοροῖς ἐπέστειλεν· ἐξ ὧν τὸ τε ἥθος ἐστὶ τοῦ ἀνδρός, ὅποιον ἦν ἀξιόγαστον, χαρακτηρίσαι, καὶ κανόνα λαβεῖν ἂν ἄλλως B τὴ μὴ ἐχθρῆ, ἐπιστολιμαίως χαρακτηρῆσθαι.

PMΔ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀσκητικά.

Ἀνεγνώσθη καὶ τὰ Ἀσκητικά, ἧγουν ἄσκητικῆς καλλιτείας ὑποθήκαι, καθ' ἃς τις βίου τὴν οὐράνιον οἰκίαν βασιλεύειν. Ἐν μέντοι παραλλαγμένον ἐστὶν ἡμεῖν, τὸ κεχρησθαι αὐτὸν ἐμφάσειν ἐν πολλοῖς κεραιαίως.

PME.

Ἑλλαδίου Λεξικόν.

Ἀνεγνώσθη Λεξικόν κατὰ στοιχείων Ἑλλαδίου, ὧν ἴσταν λεξικῶν πολυστιχώτατον. Οὐ λέξεων δὲ μόνον ἢ συναγωγῆ, ἀλλ' ἐνίστα καὶ κομματικῶν τινῶν χαρακτηριστῶν λόγων καὶ εἰς κώλυοι πολλὰς σύνθεσιν ἐκπεριζομένων. Πεζοῦ δὲ λόγου ἐστὶ τὸ πλείστον λέξεων, ἀλλ' οὐχὶ ποιητικῶν, ὡς περὶ ἡ Διογενεῖα· ἢ ἐκπονηθεῖσα συλλογῆ· οὐδὲ κατὰ πάσας τὰς συλλεξίας τὴν τοῦ στοιχείου τάξιν φυλάττει, ἀλλὰ κατὰ ῥήνην τὴν ἀρχουσαν. Πολύστιχος δὲ οὕτως ἡ συλλογῆ, ὥστε μὴ εἰς πάντα σύμμετρα τεύχη τὴν ὅλην πραγμασίαν ἀπαρτίζεσθαι· ἡμεῖς δ' ἐν ἑπτὰ τεύχεσιν αὐτῆ ἐνετύχομεν. [320 R.] Χρησίμων δὲ τὸ βιβλίον τὸς τε συγγράφουσι καὶ τοῖς ἄλλοις πολυμαθίαν κινήσιν· ἔχει γὰρ καὶ μαρτυρίας ῥητόρων τε καὶ τῶν εἰς ποιητικὴν μέγα κλέος ἔχοντων.

PMΓ.

Λεξικόν τῆς καθαρῆς ἰδέας.

Ἀνεγνώσθη Λεξικόν κατὰ στοιχείων καθαρῆς ἰδέας. Μία καὶ πολύστιχον τὸ βιβλίον, μᾶλλον δὲ πολυδίβλος ἢ πραγματεία. Καὶ χρησίμων, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς τὸν χαρακτήρα μεταχειριζομένοις τῆς κατῆς ἰδέας.

A præceptionum rudis sit), nullum alium præterea, quantum quidem existimo, desideraturus esse videatur; non ipsum quoque Platonem, sive Demosthenem, quos tamen versandos antiqui præcipiunt iis, qui in oratores civiles ac panegyricos evadere cupiant.

CXLII.

Ejusdem Orationes ethicae.

Legimus ejusdem et morales orationes: in quibus omnibus supradicta dicendi virtus maxime elucescit.

CXLIII.

Ejusdem Epistolæ.

Leguntur ejusdem Epistolæ cum canonicæ, tum reliquæ, sane multæ, ad varios missæ. Ex his et viri mores, quam admirandi fuerint, facile apparet, et norma esse queant (si alia nulla suppetat) conscribendarum epistolarum.

CXLIV.

Ejusdem Ascetica.

Legimus et Ascetica (34), hoc est monasticæ vitæ præceptiones: ex quarum quidem præcepto qui vixerit, cœlesti certe regno aliquando potiatur. Hic unum illud insolitum videas, quod in plerisque capitibus indicationibus (55) sit usus.

CXLV.

Helladii Lexicon.

Legi Lexicon (35) Helladii alphabeti serie conscriptum, maximum eorum quæ novimus Lexicorum, non verborum duntaxat in eo 99a facta collectione, sed interdum etiam incisorum quam elegantissimorum, quæ et perfecta cola non raro adæquent. Voces autem ipsæ maximam partem e soluta sunt oratione, non evincta numeris, quales habet Diogeniani (36) collectio. Nec item hic ordinem alphabeti per singulas servavit syllabas, sed in ipso duntaxat vocabuli principio. In immensum plane crevit hæc congeries, ut nec quinque justis voluminibus opus integrum contineri queat; nos illud in septem divisum partes nacti sumus. Scribentibus sane perutilis liber, qui que variam rerum cognitionem consecantur. Nam et oratorum adhibet testimonia, et eorum præterea, qui in poetica magnam sunt laudem consecuti.

CXLVI.

Lexicon puræ ideæ.

Legi Lexicon legi ideæ puræ litterarum ordine. Magna et hic liber, ut multi potius, quam unus esse videatur. Utilis autem, si quis alius, iis est, qui hanc ideam tractant.

VARIE LECTIONES.

οὐδενός A: καὶ οὐδενός ζ. ἄλλως] ἄλλο Casaubonus. ἐπιστολιμαίους χαρακτηρῆσθαι ζ. ἧγουν om. A. ἐν μέντοι] ἐν μέν τοῖς A. τε et infra ἐστὶν add. A.

NOTÆ.

(34) Quæ a multis Eustathio Sebastienſi episcopo tribui refert Niceph. lib. ix, cap. 10, et rursus lib. xii, cap. 29.

(35) Ἐμφάσει, quæ summa quædam capita sunt quæ brevius aut fustius tractandarum.

(35) Ejusdem Helladii Χρηστομαθειῶν librorum

quatuor excerpta habes infr. cod. 279, quem scriptorem forsitan indicatum voluit Stephan. in Βηρυτόσ. Plura de eo Suidas.

(36) Libros huic 5, redactis in compendium 400 et 5, Pamphili cujusdam de vocabulis opere, tribuit Suid.

CXLVII.

Lexicon gravis styli.

Legi *idea gravioris Lexicon*, quod ipsum quoque in immensum crevit, ut legentibus aptius fore arbitrer, si in duos opus illud aut tres tomos distribuat. Digestum item est literarum ordine, patetque utile esse iis qui sublimi tumidoque dicendi genere excellere studio habent.

CXLVIII.

Lexicon sermonis politici.

Vidimus *Lexicon civilis sermonis* seorsim, tribus voluminibus, ingens plane opus ac vastum. Utilissimum, si quod aliud, ad præclare rem suam agendam, et ex quo facillime objectiones suppetant. Non enim nunc ediscere, sed adnotare tantum hic **B** voces, quibus indigeat, legentem oportet: qui quidem non omnino in antiquis scriptoribus legendis hospes sit. Alphabeti ordine hoc item opus contextum est.

CXLIX.

Pollionis Lexicon.

Legimus et Pollionis (37) *Lexicon* alphabeticum. Plurimas quidem voces poeticas continet: pauciores tamen quam Diogenianus, cujus duplo majus opus.

CL.

Juliani, Philostrati Tyrii, et Diodori Lexicon e decem oratoribus.

Legi Juliani *Lexicon*, vocum e decem Græciæ **C** oratoribus alphabeti serie collectarum. Immensus vero hic item liber, qui cum voces omnium, quæ apud Athenienses (38) **99** certa atque constituta habebantur, explicat, tum quidquid ad privatam ipsorum historiam pertinens rhetores hi adhibuerunt, sive patrio aliquo more usurparunt. Illud certe manifestum, ad oratorias conciones legendas hoc opus plurimum conferre posse.

Invidimus autem, et in Philostrati Tyrii (39) ejusdem argumenti non ignobile opus: etsi præstantior tamen hic Juliani labor.

Juliano præterea in nullo inferior Diodorus quoque idem argumentum tractavit, nisi quod testimonia plerumque Julianus advocat. Uter vero tempore prior sit (alter enim alterum descripsisse, et non ab utroque separatim collectum opus videtur), uter, inquam, ab altero mutuatus sit non habeo dicere.

CLI.

Timæi Lexicon vocum Platoniarum.

Lectum est Timæi ad Gentianum *De vocibus*

A

PMZ.

Λεξικὸν σεμνῆς ιδέας.

Ἀνεγνώσθη *Λεξικὸν σεμνῆς ιδέας*. Εἰς μέγεθος ἐξετάσθη τὸ τεύχος, ὡς ἄμεινον εἶναι δυσὶ μάλιστον τεύχεσιν ἢ τρισὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι τὸ φιλοπόνημα περιέχεσθαι. Κατὰ στοιχεῖον δὲ ἡ πραγματεία, καὶ δῆλον ὡς χρησίμη τοῖς εἰς μέγεθος καὶ ὄγκον ἐπιβαίνει τοὺς λόγους αὐτῶν ἐν τῷ συγγράφειν ἐθέλουσιν.

PMH.

Λεξικὸν τοῦ πολιτικοῦ λόγου.

Ἀνεγνώσθη *Λεξικὸν ἰδίου λόγου πολιτικοῦ*, ἐν τρισὶ τεύχεσι πολυστίχοις. Αὕτη ἡ πραγματεία πλήθει μὲν ἐστὶ πολλῆ, κατορθωθῆναι δὲ χρησιμότητι, καὶ ῥάστη δὲ εἰς ἀντίληψιν, εἰ τις ἄλλη· οὐ γὰρ νῦν μαθάνειν, ἀλλὰ μόνον ἀποσημειώσασθαι τὰς ἐν αὐτῇ λέξεις τὸν ἀναγινώσκοντα δεήσει, εἴπερ μὴ παντάσῃ ἐστὶν ἀνήκοος παλαιῶν ἀναγνωσμάτων. Κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ ὁ πόνος οὗτος.

PMΘ.

Λεξικὸν Πολλίωνος.

Ἀνεγνώσθη *Πολλίωνος* ³⁴ *Λεξικὸν* κατὰ στοιχεῖον. Ἔχει πλεῖστα· μὲν ³⁵ ποιητικὰς λέξεις, ἦττον δὲ Διογενιανῶ· εἰς τὸ διπλάσιον δὲ αὐτῷ τῆς ἐκείνου πραγματείας τὸ φιλοπόνημα παρατίθεται.

PN.

Λεξικὸν τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορι κεχρημένων, τοῦ Ἰουλιανοῦ, καὶ Φιλοστράτου Τυρίου, καὶ Διόδωρου.

[170 H.] Ἀνεγνώσθη *λεξικὸν Ἰουλιανοῦ* τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορι λέξεων κατὰ στοιχεῖον. Πολύστιχον δὲ καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον, καὶ τῶν τε παρ' Ἀθηναίους δικῶν ³⁶ ἐρμηνεύον τὰ ὀνόματα, καὶ εἰ τι καθ' ἱστορίαν ἰδιάζουσιν αὐτοῖς οἱ ῥήτορες παρελήφασιν ἢ κατὰ τι πάτριον ἔθος ἐπεχρήσαντο. Δῆλον δ' ὅτι εἰς τὰς τῶν ῥητορικῶν λόγων συναγνώσεις τὰ μέγιστα ἡ πραγματεία συμβάλλοιτ' ἄν.

Ἐνετύχον δὲ καὶ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν οὐκ εὐδοκίμῳ σπουδάσασθαι· ἀλλ' ἄμεινον ὁ Ἰουλιανὸς διεπόνησεν.

Οὐδὲν δὲ ἦττον Ἰουλιανοῦ καὶ Διόδωρος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διεπραγματεύσατο· πλὴν Ἰουλιανῶ ἢ τῶν μαρτυριῶν χρήσις ἐπὶ πλείον παρατίθεται. **D** Ὅστις δὲ χρόνῳ τῶν δύο πρεσβύτερος (δοκεῖ γὰρ ὥσπερ μεταγραφῆ θατέρῳ τὸ σπούδασμα, ἀλλ' οὐχὶ ἰδίᾳ ἐκατέρῳ αὐτῶν ³⁷ συνειλέχθαι), ἀλλὰ τίς ἐξ ἄλλου μετέγραψε, τῶς οὐκ ἔχω λέγειν.

PNA.

Τιμαίου Λεξικὸν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων. [321 R.] Ἀνεγνώσθη Τιμαίου πρὸς Γαϊτιανὸν ³⁸

VARIAE LECTIONES.

³⁴ Πολλίωνος AC, A, quidem ante lacunam litterarum 12 Ἀλεξανδρέως inserit Hoeschelius. ³⁵ μὲν om. A. ³⁶ δικῶν A · ῥητῶν C. ³⁷ αὐτῶν add. A. ³⁸ Γεντιανὸν.

NOTÆ.

(37) Alexandrini illius philosophi, cujus nientio apud Suidam suo loco, et in Diodoro Valerio.

(38) Hujus etiam historiam de Vita Apollonii Tyauei habes supr. cod. 44, et excerpta infr. cod. 241;

Suidas tamen τὰ ζητούμενα παρὰ τοῖς ῥήτορι Philostrati Lemnio tribuit.

(39) Cognomento Valerius, Pollionis F., de quibus videndus Suidas.

περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων κατὰ στοιχείων A *apud Platonem alphabeti serie, breve opusculum libri unius.*

PNB.

Ἄλλου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς Ἀττικῶν Ὀνομάτων Λόγοι.

Περιεχτο ³⁹ δὲ τῷ τεύχει καὶ Αἰλλου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς Ἀττικῶν Ὀνομάτων τῆς πρώτης ἐκδόσεως λόγοι πέντε, ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω τὰς Ἀττικὰς λέξεις κατὰ στοιχείων ἀναγράφοντες. Σχόμα δὲ τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ. Χρησιμώτατος δ' ὁ πῶς οὗτος τοῖς τε ἀττικίζειν ἔχουσι φροντίδα καὶ πῶς τῶν Ἀττικῶν συγγράμμασιν ἐνομιλεῖν προαιρουμένοις. Ὅσαι τε γὰρ ἐπιχωριάζουσι λέξεις τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τε τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς δίκας, ἐντεῦθεν ἔστιν ἐκμαθεῖν· καὶ εἰ τι ἄλλο ἰδιοτρόπως αὐτοῖς λέγεται, οὐ χαλεπὸν εὐρεῖν, μάλιστα εἰ τις μὴ τοῖς τῆς πρώτης ἐκδόσεως μόνον τόμους διερευνήσῃ ἀλλὰ καὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως, καὶ αὐτοὺς πέντε τόμους ὄντας, καὶ ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω τὰς Ἀττικὰς λέξεις περιέχοντας, ὅσαι γε ⁴⁰ τῇ προτέρᾳ ⁴¹ οὐ συμπιεσθῆσαν ἢ περιεσθῆσαν μὲν, μαρτυρίαις ἢ ταῖς οὐσίαις οὐκ ἐβεβαιώθησαν· ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει πλατύτερον τε ⁴² καὶ ἀφθονώτερον ⁴³ αἱ μαρτυρίαι παρατίθενται. Ὅν εἰ τις τὰς δύο πραγματείας εἰς ἓν συναγαγεῖν σύνταγμα ⁴⁴ βουληθείη, χρησιμώτερον τε τὸ φιλοτέχνημα ἐπιδείξει καὶ μετὰ ἀσφάλειας ἐκτελέσει.

PNP.

Πανσανίου Λεξικόν.

Ἀγνωσθὴ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει Πανσανίου Λεξικόν κατὰ στοιχείων, οὐδὲν ἑλαττον τῶν προσηρμῆσιν εἰς τὰς Ἀττικὰς συναγωνώσεις χρησίμων, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον. Εἰ γὰρ καὶ ταῖς μαρτυρίαις ἐνλείστερον ἔχει, ἀλλ' οὐκ ἐν τισὶ τῶν στοιχείων πολὺ ταῖς λέξεσι πλεονάζει, ὡς ἀμφοτέροις ἅμα ταῖς Αἰλλου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς πραγματεῖαις τὴν ἑμὴν ταύτην, (καίτοι τῶν χρήσεων ἐπ' ἑλαττον ὡς ἴσην ἀπομένην,) ἐξισάζεσθαι τῷ τῆς γραφῆς ἔτη. Εἰ δὲ τις ἐκείναις ταῖς δυσὶν ἐκδόσεσιν καὶ τὴν Πανσανίου ἐγκατατάξας ἐν ἀπεργάσαστο ⁴⁵ σύνταγμα (ἄπτον δὲ τῷ βουλομένῳ), οὗτος ἀν εἴη τὸ κάλλιστον καὶ χρησιμώτατον τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰς Ἀττικὰς λέξεις σπούδασμα εἰσηνεγμένος ⁴⁶.

PNA.

Βοηθοῦ Ἀλέξανδρου Πλατωνικῶν Συναγωγῆ.

[171 H.] Ἀνεγνώσθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει καὶ Βοηθοῦ Ἀλέξανδρου Πλατωνικῶν Συναγωγῆ κατὰ στοιχείων, πολλῶν τῆς ⁴⁷ Τιμαίου συναγωγῆς χρησιμώτερον. Προσφωνεῖ δὲ Μελάντα τινὶ τὸ σύνταγματίον.

PNE.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορομένων λέξεων.

Συντάγη δὲ αὐτῷ καὶ ἑτερόν τι Ἀθηναγόρα

VARIÆ LECTIONES.

³⁹ περιέχοντο ζ. ⁴⁰ γε libri τε. ⁴¹ προτεραια ζ. ⁴² τε add. A. ⁴³ ἀφθονώτερον ἀπογραφὴν Στεφάνου. ⁴⁴ σύνταγμα συναγαγεῖν. ⁴⁵ ἀπεργάσαστο A. ⁴⁶ εἰσηνεγμένος ζ. supra (p. 89 b 10) εἰς τὸν ἐπίπιν εἰσηνεγμένοι. ⁴⁷ τῆς add. A.

NOTÆ.

(40) Quem sæpius advocat Eustath. in Hom.

PATROL. GR. CIII.

(41) Citatur identidem ab Eustath.

14

CLH.

Ἐλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῖς Δictionum Atticarum libri x.

Continebat idem volumen et Ἐλίου (40) Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῖς Atticorum Verborum primæ editionis libros quinque : in quibus a prima littera ad ultimam usque Atticas voces elementorum serie collegit. Dedicat opus illud Scymno, laborque hic iis perutilis existit, qui Atticæ linguæ studio tenentur, et in Atticis versantur scriptoribus. Quæcumque enim Atheniensibus patrio more vocabula cum in festis, tum in foro usitata sunt, hinc haurire licet; imo et si quid aliud proprie illi usurpant, facile hic reperias. Idque adeo maxime, si quis non primæ editionis tantum tomos scrutetur, sed et secundæ, quæ et ipsa libros quinque continet, et ab A usque ad Ω Attica nomina complectitur, quæ prima editio non continebat quidem : sed aptis ea scriptorum testimoniis non confirmabat. Copiosius enim in secunda editione, uberiusque veterem loca laudata adhibentur. Quare si quis ex utraque editione unam fabrefecerit, hæc ille utilissimum opus nullo negotio exhibuerit.

CLIII.

Pausaniæ Lexicon.

Legi in hoc ipso volumine **100a** Lexicon Pausaniæ (41), litterarum serie concinnatum, nihilo illis prioribus minus Atticæ linguæ studiosis utile futurum, imo et magis. Etsi enim testimoniorum minus afferat, in quibusdam tamen alphabeti litteris plures habet voces, ut cum utroque Ἐλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῖς opere unum hoc (etsi testimoniorum minus, ut diximus, adhibeat) mole saltem ipsa æquare liceat. Si vero quis Ἐλίου duabus illis editionibus Pausaniæ quoque librum adiciens unum corpus effecerit (et facile conanti fuerit) pulcherrimum hic opus, et utilissimum scriptores Atticos versanti, elaboraverit.

CLIV.

Boethi Vocum Platoniarum Collectanea.

Legimus in eo ipso codice, et Boethi Vocum Platoniarum Collectanea, serie litterarum. Utilius longe hoc opus Timæi Collectione, Melaniæ cuidam inscriptum.

CLV.

Ejusdem opusculum de dubiis apud Platonem vocibus.

Conscripsit et alterum Opusculum Athenagoræ:

nuncupatam, cui titulus : *De dubiis apud Platonem vocibus*. Horum libellorum si quis vocabula in unum conferens componat, compositasque Titulo addiderit, is sane magnam Platonis lectoribus utilitatem attulerit.

CLVI.

Dorothei de vocibus externorum more usurpatis libellus.

Lectus ibidem Dorotheus *De externorum more usurpatis vocibus*, alphabeti ordine; quod item utilissimum esse studiosis opus apparet.

CLVII.

Mæridis Atticista.

Lectus ad hæc etiam Mæridis (42) *Atticista* : B qui libellus et ipse litterarum serie decurrit.

CLVIII.

Phrynichi Arabi Apparatus oratorii libri xxxvi.

Legi Phrynichi (43) *Arabi Oratorii apparatus* libros sex et triginta. Collectio est vocum atque incisorum, etsi ex his aliqua, quæ nimirum venuste, et cum novitate non indecenter dicta atque composita fuere, ad membra etiam integra extendantur. Horum pleraque et in Helladii Collectaneis reperias licet : sed ea passim ibi in vasta illa congerie dispersa jacent, hic vero simul id genus collecta. Quando et Phrynicho talia congerere propositum fuit, et Helladius, si quid hujusmodi, dum vocabula simpliciter accumulat, 100^b in communem vocabulorum librum retulit, id tantum cum cæteris una inclusum, ibique relictum voluit. Alphabeti autem hæc etiam ordine digeruntur.

Floruit hic scriptor, imperante Romæ Marco Antonino Augusto ejusque filio Commodo, cui etiam operis initium ita inscribit : « Commodo Cæsari Phrynichus Salutem. » Commodo itaque librum dedicans, dum in sua ad eum Præfatione ad discendi studium hortatur, et opus hoc verbis extollit, septem sese sit supra triginta in illum usque diem composuisse libros, quos et imperatori obtulerit, seque alios totidem præter hos editurum promittit, si longior vitæ usura daretur. Horum nos sex tantum et triginta (44), uti dictum est, legimus, a prima littera ad extremam usque deductos.

Etsi vero imperatori eos libros se offerre ait, variis tamen eisdem nuncupasse constat. Confestim enim primum illorum Aristoeli cuidam mittit, eumque velut ludum quemdam natali Aristo-

Α προσφωνούμενον σπουδασμάτιον, ἢ *Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων* ἐπιγράφει. Ὡν εἴ τις τὰς λέξεις εἰς ἓν συναγάγοι, συνεντάσων καὶ τὰς συνηγμένας Τιμαίῳ, ἀπρητισμένην τὴν ὠφέλειαν παράσχοι⁴² τοῖς τὰ Πλάτωνος ἀναγινώσκουσιν ἐθέλουσιν.

PNΓ.

Δωροθέου περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων.

[324 R.] Ἀνεγνώσθη δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Δωροθέου *Περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων* κατὰ στοιχεῖον. Δῆλον δὲ ὡς οὐκ ἀχρηστον τοῖς φιλοπόνοις τὸ σύνταγμα.

PNZ

Μοίριδος ἀττικιστής.

Ἔτι δὲ καὶ Μοίριδος Ἀττικιστής· κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ τοῦτο τὸ πονημάτιον.

PNH.

Φρυνίχου Ἀραβίου σοφιστικῆς Παρασκευῆς λόγοι λς'.

Ἀνεγνώσθησαν Φρυνίχου Ἀραβίου⁴³ σοφιστικῆς Παρασκευῆς λόγοι λς'· ἔστι δὲ τὸ βιβλίον λέξεων τε συναγωγῆ καὶ λόγων κομματικῶν, ἐνίων δὲ καὶ εἰς κῶλα παρατεινομένων τῶν χαριέντως τε καὶ καινοπρεπῶς εἰρημένων τε καὶ συντεταγμένων. Πολλὰ δὲ αὐτῶν ἔστι καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδου τῶν λέξεων εὐρεῖν συλλογῇ, ἀλλ' ἔκει μὲν διεσπαρμένα ἐν τῷ πλήθει τῆς συναγωγῆς, ἐνταῦθα δὲ ὁμοῦ τὰ τοιαῦτα συνηγμένα, ἐπεὶ καὶ Φρυνίχῳ μὲν τὰ τοιαῦτα συναγαγεῖν γέγονε σκοπὸς, Ἑλλάδιος δὲ λέξεις ἀθροίζων ἀπλῶς, καὶ εἴ τι τῶν τοιούτων συνέταξε, τῷ κοινῷ λόγῳ τῶν λέξεων καὶ ταῦτα συμπεριελθῶς ἐναπέθετο. Κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ αὕτη ἡ συναγωγῆ.

Ἦκμασε δὲ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου βασιλέως Ῥωμαίων καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Κομμόδου, πρὸς ὃν καὶ τὴν ἀπαρχὴν⁴⁴ τοῦ συντάγματος ποιεῖται ἐπιγράφων· « Κομμόδῳ Καίσαρι Φρυνίχος χαίρειν. » Ἀλλὰ Κομμόδῳ τὸ βιβλίον προσφωνῶν, χεῖρην προοιμαζόμενος, καὶ παραίνεσιν φιλομαθείας⁴⁵ κατατιθέμενος, καὶ ἐξαιρῶν τῷ λόγῳ τὸ βιβλίον, ἐν οἷς λέγει λς' αὐτῷ μέχρι τοῦ⁴⁶ τότε καιροῦ συντετάχθαι λόγους, οὓς καὶ ἀναθέσθαι λέγει τῷ βασιλεῖ, ἐπαγγέλλεται καὶ ἄλλους τοσούτους φησὶ πονήσθαι τῆς ζωῆς αὐτὸν οὐκ⁴⁷ ἀπολιμπανούσης. Ἡμεῖς δὲ, ὡς ἐφημεν, ἕξ καὶ τριάκοντα μόνους ἀνέγνωμεν, ἀπὸ τοῦ α περιλαμβανοντας μέχρι τοῦ ω.

Ἄλλ' εἰ καὶ τῷ βασιλεῖ φησι τοὺς λόγους ἀναθεῖναι, ὅμως διαφόροις αὐτοὺς φαίνεται προσπεφωνηκώς. Αὐτίκα⁴⁸ τὸν πρῶτον αὐτὸν τοῦτον⁴⁹ λόγον Ἀριστοκλεῖ τινα γράφει, παιδιάν τινα τῇ γενεθλίῳ

VARIÆ LECTIONES.

⁴² παράσχοιτο τὴν ὠφέλειαν ζ. ⁴³ ἀρραβίου ζ. ⁴⁴ ἀρχὴν ζ. ⁴⁵ φιλομαθείας ζ. ⁴⁶ τοῦ om. A. οὐ καταλιμπανούσης ζ. ⁴⁷ αὐτίκα] καὶ αὐτίκα ζ. ⁴⁸ αὐτῶν τούτων ζ.

NOTÆ.

(42) Exstare fertur in Vaticana pontificis Bibliotheca.

(43) Lego Petri Nunnesei Præfat. ad Phrynici At-

ticistæ Epitomen, et Suid.

(44) Suidas septem et quadraginta numerat.

ἡμέρᾳ τοῦ Ἀριστοκλέους ἀρμόττουςαν φιλοτιμούμενος γενέσθαι τὴν γραφὴν καὶ συμπαίστην ὡς ὑπάρχειν αὐτόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν δεύτερον λόγον αὐτῷ προσφωνεῖ, καὶ δὴ καὶ τὸν τρίτον. Τὸν δὲ τέταρτον Ἰουλιανῷ τινι συμπολίτῃ καὶ φίλῳ προσφωνεῖ, καὶ φησιν ὅτι Ἀριστοκλείῃ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὤριστο ἢ πραγματεία προσειρηθῆσαι, ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος βασιλικῶ ἔργματι τῆς ἐν Ῥώμῃ μεγάλῃς βουλῆς ἐγένετο ὡς κοινωνῶνς, τοῦτον ἀντ' ἐκεῖνου καὶ φίλον καὶ συνουσιαστὴν τῶν καλῶν λαβεῖν, καὶ αὐτῷ καὶ κριτῇ καὶ ἐπιγνώμονι χρῆσθαι τῶν συγγραφομένων. [172 II.] Ἄλλ' οὕτως εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος τὸν πέμπτον ὁμῶς λόγον Μηνοδώρῳ τινὶ φίλῳ τε καὶ πεπαιδευμένῳ ἀνδρὶ προσφωνεῖ, ὃς καὶ αἰτίαν ἐπήνεγκεν αὐτῷ τοῦ ἐνδεῶς εἰρηθῆσαι τὸ πρὸς τοῦτου περὶ κρίσεως ὡς ὀνομάτων πρόβλημα. [325 R.] ἐπιτάξαντος δὲ Μηνοδώρου λέγει τὸν λόγον συντάττειν, ὑστερησῆσαι δὲ, ὅτι τρία νοσήματα αὐτῷ συμπεσεῖν συνέδη, τὴν σύντροφον τῇ γῆρᾳ στραγγουρίαν, καὶ διωλύγιόν τινα καὶ μακρὰν φρενίτιν, καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ῥύσιν, καὶ ἐτι δὲ καὶ ἕτερα πλείστα τῶν ἀρρώστημάτων. ἂν μόντοι τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγεῖς ἐπιβῆσθαι, καὶ τὸ νῦν ἐπιταγῶς ἐς πέρας ἀγαγεῖν ὑπαιχθεῖται, καὶ εἰ τι ἄλλο προστάττοι φιλοκαλας τε καὶ πολυμαθείας καὶ καινότητος ἐχόμενον. Ἄλλὰ καὶ τὸν ἕκτον λόγον τῆς σοφιστικῆς ταύτης παρασκευῆς ἄλλῳ τινὶ πάλιν Τιβερίνῳ προσφωνεῖ.

Καὶ δὴ καὶ τὸν ἕβδομον ἐτέρῳ Μηνοφίλῳ, ὃν καὶ φησι παιδείας εἰς ἄκρον ἤκοντα καὶ ῥήσεις ὀλοκλήρως πρὸς τὰς ἀποδείξεις συντελούσας τοῦ ἕκτου λόγου τῆς Σοφιστικῆς Παρασκευῆς παραθεῖναι, καὶ προτρέπειν καὶ αὐτὸν ἐπὶ πλείστον ταύτας ἀρροίσειν τοῖς συγγράμμασι. Τὸν μόντοι ὑδοῶν πάλιν Ἰουλιανῷ ἀνατίθει, καὶ αἰτεῖται αὐτόν, εἰ τι ἀτελῶς εἴρηται, ἅτε δὴ καὶ μετὰ νόσον γράφοντι, ταῦτα διαθεῖναι πρὸς διόρθωσιν. Τὸν δὲ ἕνατον Ρουφίνῳ, ῥάβδων αἰτίων μὴ τῷ ἂν ἀπάρξασθαι τῆς συγγραφῆς Ἀριστοκλείᾳ γενέσθαι, τοῦ δὲ ἐπὶ πέρας ἔλθειν αὐτὸν αἰτίων ὡς εἶσθαι, ὅτι ἐντυχὼν τοῖς γεγραμμένοις τὸ τε χρῆσιμον συνιδεῖν ἔσχε καὶ ἐπαινώσειε τὸν πόνον. Τὸν δὲ δέκατον πάλιν ἐπαναστραφεῖς πρὸς Ἀριστοκλείαν συντάττει. Ὁ δὲ ἐφεξῆς Μηνοδώρῳ προσφωνῆται πάλιν, ἐν ᾧ καὶ Ἀριστείδου τοῖς λόγοις (ὡς φησιν) ἐντυχὼν ἄρτι, τότε ἀκμάζοντος, πάλιν τοῦ ἀνδρὸς Ἰπαινον ποιεῖται, καὶ Μαρκιανόν φησι τὸν κριτικὸν ὡς συγγραφεῖ ὑπερορῆν μὲν Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, τὰς δὲ Βρούτου τοῦ Ἰταλοῦ ἐπιστολὰς προκρίνειν καὶ κανόνα τῆς ἐν λόγῳ ἀρετῆς ἀποφαίνειν. Ταῦτα δὲ οὕτως φησιν οὐχὶ τὴν τοιαύτην κρίσιν ἀποδεχόμενος, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ θαυμάζειν ἂν τις καὶ τῆς Ἀριστείδου δόξης ἐλάττωνα τὸν ἀν-

A elis (45) die accommodum fieri exoptat, quo ille se oblectet. Similiter et alterum librum, imo et tertium eidem inscribit. Quartum dein Juliano cuidam civi suo, atque amico: addens id eo factum, quod Aristocli quidem ab initio opus exhibere destinasset; at postquam Cæsaris decreto Romæ in intimum consilium ascitus esset, hunc sibi pro illo amicum sociumque honesti laboris adoptasse, quo et iudice, et cognitore suorum scriptorum esset usus. Verum ista locutus, atque pollicitus, quintum tamen subinde librum Menodoro cuidam amico, et erudito viro exhibet: qui et reprehenderat, quod parcius antea illam de nominum inflexione quæstionem agitasset. Jubente ergo Menodoro sententiam dicere, hunc se ait librum conscripsisse. Serius autem id præstitisse, quod in tria morborum genera incidisset, in urinæ nimirum stillicidium, senectutis comitem, in diurnum graveque mentis delirium; et sanguinis e ventre fluxum, morbosque alios quamplurimos. Si quidem autem his aliquando liberatus superasset, et hoc opus ad exitum adducturum se pollicetur, et si quid forte aliud ipse jubeat ab honesta doctaque novitate non alienum. **101a** At sextum nihilominus librum rhetorici hujus apparatus, iterum alii cuidam Tiberino dedicat.

Ut et septimum alteri Menophilo, quem ad summum eruditionis culmen pervenisse ait, et integras etiam loquendi formulas suppeditasse, non parum profuturas ad ea comprobanda, quæ sexto hujus *Oratorii Apparatus* libro traduntur. Exhortari ergo etiam hunc ad voces hujusmodi quamplurimas scriptis amplificandas. Octavum rursus Juliano dedicat, rogatque si quid minus perfectum exciderit morbo laboranti, corrigere ne gravetur. Nonum Rufinio inscribens, Aristoclem ait huic causam scriptioni dedisse; quod autem ad finem eadem deducta sit, ipsum auctorem futurum; propterea quod nactus ea quæ hactenus erant edita, et utilitatem eorum agnovit, et laborem probaverit. Decimum porro, gradu iterum reducto, ad Aristoclem refert. Sequens quoque Menodoro rursus offertur: ubi et in Aristidæ etiam tum vigentis orationes (46) sese incidisse affirmat, ac virum laudibus in cælum tollit. Refert et Marcianum eum qui *Critica* conscripsit, Platone atque Demosthene despecto, Bruti Romani epistolas (47) cæteris antepone, atque hunc pro norma omnis in dicendo virtutis statuere. Quæ quidem a Phrynico allata sunt, non quod hoc iudicium ipse probaret; at ne quis miretur, si quidam Aristidis

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ συμπαίκτης ζ. ⁶⁷ ἐγένετο ζ. καὶ ante φίλον add. A. ⁶⁸ κρίσεως AC: κινήσεως ζ. ⁶⁹ τοῦ — συγγραφεῖς A: τῷ — γραφῆς ζ. ⁷⁰ αἰτίων Scaliger: libri ἄξιον. ⁷¹ κριτικὸν corr. A. κριτικῶν Schottus, κριτικῶν Fabricius.

NOTÆ.

(45) Quo de mittendorum munerum natali die Alexand. ab Alex. lib. II *Genial.* cap. 22; et ibi *Tiraguet.* *Genl.* Sturkius, lib. I *Conrrial.* cap. 16, *opusc.* Mart. de Roa Cord. singulari libello.

(46) De quibus infr. cod. 246. et seq.

(47) Quas a brevitate commendatas refert Plutarch. in ejus *Vita* init. exstantque 70 a Mithridate olim collectæ et nuper Græce ac Latine evulgatæ in Germania.

gloria supercratum existiment hunc virum, qui ad summum in orationibus gloriae decus pervenisset. Læsit enim nonnullorum invidia ipsum quoque Aristidem, ut et alios plurimos doctrina excellentes viros. Undecimus quoque idem dicatur Menodoro. Sequentium vero (ne et nos hic loquacitatis nimiae cum illo incusemur) alius quidem liber Rhigino, alius Aristocli, rursum alius Basididi Milesio Sophistæ nuncupatur: in quo ait, simul ut a morbo recreatus esset, hunc se ad illum scripsisse: postulatque errata, quæ morbi vitio, ut sit, accidissent, lima sua emendet. Reliquos omnes libros, quos quidem nos vidimus, Menophilo rursum usque ad Ω obtulit.

Utile sane hoc opus esse constat, cum scribendum bene dicendi studiosis. Collectas autem a se voces **IOI** b ad hunc modum discernere se ait, ut aliæ oratoribus tribuantur, aliæ historicis addicantur, aliæ familiaribus aptentur sermoni; nonnulla etiam vocabula convitiis subserviant, ad hæc et in auctoribus adhibeantur. Sincerius deinde et puri et Attici sermonis regulam, normam atque exemplum esse præstantissimum vult, Platonem atque Demosthenem, cum reliquo novem Græciæ oratorum choro, Thucydidem quoque et Xenophontem, et Æschinem (48) illum Lysanii filium Socraticum appellatum. Critiam item Calæschri filium et Antisthenem cum germanis ejus orationibus duabus de Cyri et Ulyssis laudibus, E comiciis, Aristophanem cum suis (49), ubi quidem Atticos imitentur. De tragicis, Æschylum illum maxime grandiloquum ac Sophoclem suavem, et usquequaque sapientem Euripidem. Hos cæteris omnibus antepōnit sive oratoribus, sive historicis sive poetis. Ex his tamen rursum cæteris præfert, quos, ait, ne ipse quidem Momus reprehenderit, aut omnino accesserit; non etiam si maxime deus ille, quem Corycæum (50) fabulæ indignant, illis inbiasset. Platonem indicat, Demosthenem, et Lysanii filium Æschinem, propter hujus septem Dialogorum (51) excellentiam: quos etiam quidam scriptis ejus eximientes, ad Socratem referunt. Sed hæc hæc-

Scriptor hic, si quis alius, varia tinctus est doctri-
na, verbosus alioqui, et modum excedendo redondans. Enimvero ipsum hoc opus, nihil necessarium omittendo, quinta totius parte potuit absolvisse, cum interim ipse, intempestiva sua verborum profusione, inutilem extenderit in vastitatem. Ita dum elegantis ac venustæ orationis silvam aliis

δρα νομίζουσιν, οὕτω κλέους τοῦ ἐν λόγοις εἰς ἄκρον ἐλάσαντα· ἤφατο γὰρ ὁ φθόνος ὅτι ἐνίων πεμπόμενος καὶ Ἀριστείδου, ὥσπερ καὶ ἄλλων πολλῶν παιδεία διενεγκόντων. Ἄλλ' ὁ μὲν ἐνδέκατος Μηνοδώρου ἐπιπερώνηται· τῶν δὲ ἐφεξῆς, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς κατ' ἐκείνον πολυλογίας αἰτίαν λάβοιμεν, ὁ μὲν Ῥηγιῶν⁶⁴, ὁ δὲ πάλιν Ἀριστοκλεῖ, ὁ δὲ Βασιλείδῃ τῷ Μηλιῶτι σοφιστῇ προσεφωνήθη⁶⁵, ἐν ᾧ φησιν αὐτίκα τοῦ ἀνακύψαι τῆς νόσου ποιήσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν γραφὴν, καὶ αἰτεῖται τῶν διὰ τὴν νόσον (ὡς εἰκός) αὐτῶν ἐν τῷ γράμματι παρασφαλέντων ἐπιθεῖναι τὴν διόρθωσιν. Οἱ δὲ λοιποὶ σύμπαντες λόγοι, οὓς ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, τῷ Μηνοφίλῳ πάλιν μέχρι τοῦ ἀνετέθησαν.

Χρήσιμον δὲ δηλονότι τὸ βιβλίον τοῖς τε συγγραφεῖν καὶ ῥητορεύειν θέλουσιν. [173 H.] Αὐτὸς δὲ διακρίνεσθαι φησὶ τὰς συνειλεγμένας αὐτῷ φωνὰς τοῦτον τὸν τρόπον· τὰς μὲν γὰρ αὐτῶν ῥητορσιν ἀποδεδόσθαι, τὰς δὲ τοῖς συγγραφεῖσι⁶⁶, τὰς δὲ συνουσίαις ἐφαρμόζειν, ἐνιας δὲ καὶ εἰς τὰς σωματικὰς θάπασθαι λαλίαις, ἧ καὶ εἰς τοὺς⁶⁷ ἑρωτικῶς ἐκφέρεσθαι τρόπου. Εἰλικρινοῦς δὲ καὶ καθαρῶν καὶ Ἀττικῶν λόγων κανόνας καὶ στάθμας καὶ παράδειγμά φησιν Ἀριστον Πλάτωνά τε καὶ Δημοσθένην μετὰ τοῦ ῥητορικῶν τῶν ἐννέα χοροῦ, Θουκυδίδην τε καὶ Ξενοφῶντα καὶ Αἰσχίνην τὸν Λυσανίου τὸν Σωκρατικόν, [328 R.] Κριτίαν τε τὸν Καλλίστου⁶⁸ καὶ Ἀντισθένην μετὰ τῶν γνησίων αὐτοῦ δύο λόγων, τοῦ περὶ Κύρου καὶ τοῦ περὶ Ὀδυσσεύς⁶⁹. τῶν μάλιστα κωμωδῶν Ἀριστοφάνην μετὰ τοῦ οἰκείου, ἐν οἷς Ἀττικίζουσι, χοροῦ, καὶ τῶν τραγικῶν Αἰσχύλον τὸν μεγαλοφωνότατον καὶ Σοφοκλέα τὸν γλυκύν καὶ τὸν πάνσοφον Εὐριπίδην. Τούτους προκρίνων τῶν ἄλλων ἀπάντων καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφεῶν καὶ ποιητῶν, ἐξ αὐτῶν πάλιν προτάττει, οὓς ἂν, φησὶν, οὐδ' αὐτὸς ὁ Μῶμος καταμήμψαιτο, οὐδ' εἰ τις δαίμων ὁ μυθολογούμενος Κωρυκαῖος εἰ ἐπεγγάνοι, χαίρεισιν⁷⁰. οὗτοι δ' εἰσὶ Πλάτων καὶ Δημοσθένης καὶ ὁ τοῦ Λυσανίου Αἰσχίνης δι' ἀρετῆν τῶν ἑπτὰ Διαλόγων, ἃ καὶ ἀφαιρούμενοι τινες τῶν συγγραμμάτων Σωκράτει προσνέμουσιν. Ἄλλ' ἐν τοσούτῳ περὶ τούτων.

Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς, εἰ τις, πολυμαθέστατος, ἄλλως δὲ λόλος καὶ περιττός· καὶ γὰρ καὶ ταύτην τὴν πραγματείαν, μετὰ τοῦ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων παραλιπεῖν, ἐνὸν μὴδ' εἰς πέμπτου⁷¹ μέρος τοῦ ὅλου συγγράμματος ἀπαρτίσαι, αὐτὸς ἀχαιρολογῶν εἰς πλῆθος ἐξέτεινε δύσχηστον, καὶ καλοῦ καὶ ὠραίου λόγου ὕλην ἄλλοις συναθροίζων αὐτὸς

VARIÆ LECTIONES .

⁶⁴ Ῥηγιῶν ζ. cf. Vales. add. in annot. ad Socrat. p. 44. C. ed. Amst. ⁶⁵ προσεφωνήθη ζ. ⁶⁶ συγγραφεῖσι Scaliger. ⁶⁷ πῶς add. A. ⁶⁸ Καλλίστου ζ. ⁶⁹ Ὀδυσσῆ τὴν -- κωμωδῶν ζ. ⁷⁰ χαίρεισιν A et corr. C. qui pr. χαρήσειεν: χωρήσειεν ζ. Leichius χωρήσειεν, omisso (ante ἐπεγγάνοι) εἰ. ⁷¹ πέμπτου ἐν corr. A, qui quid pr. habuerit, non liquet.

NOTÆ.

(48) De quo item supr. col. 61.

(49) Veteris comediæ scriptoribus.

(50) Vide Suidam et Adagia.

(51) Quos in ejus Vita Laert. Diogenes enumerat.

In quibus et Axiochus, seu De morte, ab Harpocratione quoque eidem tributus: eisi hodie, sed falso, Platoni adscribitur. Vide et Suidam in Æschine.

ὡς ἴαν τοιαύτη περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλων ἐχρή-
σατο⁷⁰.

PNΘ'.

Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος λόγοι κα', καὶ ἐπιστο-
λαὶ θ'.

'Ανεγνώσθη⁷¹ Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος Λόγοι κα' καὶ
Ἐπιστολαὶ θ'. Συμβουλευτικοὶ μὲν τῶν αὐτοῦ λόγων
εἰσὶν ὁ τε πρὸς Δημόνικον καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα,
χρησίμους παραινέσεις περιέχοντες, καὶ ἔτι ὁ δεύ-
τερος πρὸς Νικοκλέα καὶ ὁ⁷² *Περὶ τῆς εἰρήνης*. Καὶ
ὁ *Παναθηναϊκός* δὲ σκοπὸν ἔχειν ὁποῖσθαι τὴν συμ-
βουλήν, δι' ἧς ὁμόνοιά τε πρὸς ἀλλήλους τοῖς Ἕλλησι
καὶ κοινὸς ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους καταπραχθεῖ
πλεμος· τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λόγου εἰς τὰ τῶν
'Αθηναίων ἐγκώμια κατατρίβεται. Καὶ ὁ *Ἀρσοπα-
γυρικός* δὲ τῶν συμβουλευτικῶν ἐστὶ, προτρέπων
τὸς Ἀθηναίους ἐπ' ἀρετὴν ἐξ ἐπαίνου μὲν τῶν προ-
γόνων, καταδρομῆς δὲ τῶν ἔτι τῷ βίῳ⁷³ περιόν-
των. Καὶ ὁ *Πλαταϊκός* δὲ συμβουλευτικός ἐστι. Καὶ ὁ
ἐπιγραφόμενος δὲ *Ἀρχίδαμος* συμβουλευτικός ἐστι·
παρακαλεῖ⁷⁴ Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὸν κατ' Ἀθηναίων
πόλεμον ὑπὲρ Μεσσηνίων⁷⁵. Ὁ δὲ *Κατὰ τῶν Σοφι-
στῶν* ἐπιγραφόμενος κατηγορία τῶν ἀντιπολιτευο-
μένων αὐτῷ ἐστὶ σοφιστῶν. Ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος Βου-
σίριδος αὐτῷ ἐστὶν ἐγκώμιον, ὡσπερ καὶ ἐπιγέγρα-
ται. Ὁ δὲ ἐνδέκατος *Ἐλένης ἐγκώμιον*. Καὶ ὁ δω-
δέκατος *Εὐαγόρου ἐγκώμιον*, δὲ *Εὐαγόρας* ἐπιγρά-
φεται, προσπεφωνημένος Νικοκλεῖ τῷ υἱεῖ. Ὁ δὲ
ἐπιγραφόμενος *Φίλιππος* συμβουλευτικός ἐστι, Φι-
λίππῳ συμβουλεύων τῆς τε τῶν Ἑλλήνων φροντί-
δων ὁμόνοιας [174 H.] καὶ τῆς κατὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ C
βαρβάρων συστρατείας. Ὁ δὲ *Παναθηναϊκός* ἐγκώ-
μιον ἐστὶ τῆς Ἀθηναίων πόλεως καὶ τῶν προγόνων,
ὅτι ἀπέρξασθαι μὲν φησὶ συγγράφειν ἐνενήκοντα καὶ
τεττάρων ἐτῶν ἀγων ἡλικίαν, νόσου δὲ χαλεπῆς τρι-
ετίας κατασχούσης ἐν τῷ ἐνενηκοστῷ ἑβδόμῳ εἰς πέ-
ρας ἀγαγεῖν τὸν λόγον. Ὁ δὲ *Περὶ τῆς ἀντιδόσεως*
ἐπιγραφόμενος λόγος δικανικός τις εἶναι δοκεῖ, καὶ
ἐπιλογίαν ἔχων ὧν Δυσίμαχος κακῶς εἶπεν Ἰσοκρά-
την. [329 R.] Δύο δὲ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ὄντι οὗτος
αὐτῷ⁷⁶ μέγιστος ὢν τῶν ἄλλων ὁ λόγος συνετάγη,
ἔστι δ' ὁ λόγος⁷⁷ σύμμικτος καὶ ποικίλος. μᾶλλον ἢ
εἰ ἄλλοι· παρατίθεται δὲ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ λό-
γων περικοπὰς τινάς, ἐξ ὧν οὐ φησὶν τοὺς νέους
ἀλλ' ὠφελεῖν τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυσθαι ἑαυτῶν. Δικανι-
κὸς δὲ καὶ ὁ πρὸς *Καλλιμάχου*· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ *Δι-
γορητικός*⁷⁸ ὑπὲρ κλήρου ἀγωνιζόμενος. Τῶν δικα-
κῶν δὲ καὶ ὁ πρὸς *Εὐθύρου* ὑπὲρ *Νικίου*, καὶ ὁ
Τραπεζιτικός, καὶ ὁ πρὸς *Λοχίτην*, ὕβρειος καὶ πλη-
γῶν δίκην ἀπαιτῶν. Οὕτω μὲν καὶ τοσοῦτους ἔγνω-

A accumulatur, ne illa quidem ipsa, de qua cæteris
præcepta tradit, recte satis Phrynichus est usus.

CLIX.

Isocratis Orationes XXI. et Epistolæ IX.

Legimus Isocratis oratoris unam supra viginti
Orationes, et Epistolas novem. Deliberativi quidem
generis orationes habet ad Demonicum et ad Nico-
clem, quæ admonitiones continent peritiles; et
alteram item ad Nicoclem, unamque (52) *De pace*.
Panegyrica autem etsi illa proposita deliberatio videat-
ur, qua Græcis, concordia inter ipsos inita, sociali
bello Barbaros esse oppugnandos persuadeatur,
102a longe tamen maxima illius orationis pars in
Atheniensium laudibus recensendis consumpta est.
Areopagiticus quoque in suasoriarum numero,
Athenienses ad virtutem incitat, cum a majorum
laudibus, tum eorum reprehensione, qui adhuc
superstites essent. *Plataicus* item deliberatio est,
uti et *Archidamus* qui inscribitur, Lacedæmonios
ad bellum cum Atheniensibus (53) super Messeniis
gerendum hortatur. At oratio illa *Contra Sophistas*
inscripta, eosdem a se dissidentes accusat. Sequens
deinde, quod titulus ipse præfert, *Busiriden* (54)
laudat. Undecima *encomium* est *Helenæ*. Duodeci-
ma vero *Evagoræ* laus, unde et *Evagoras* inscribitur,
Nicocli ejusdem filio dedicata. Oratio sequens,
cui *Philippi* titulus est, suasorii rursus generis,
Philippum adhortatur, ut et Græcorum studeat con-
cordiæ, et de communi adversus barbaras Asiæ
gentes expeditione adjuvanda cogitet. *Panathenæicus*
laudatio est urbis Athenarum, majorumque ejus
illustrium: quam se scribere (55) cepisse ait,
annos jam natum quatuor et nonaginta; morbo
autem gravi triennium vexante, tertio demum ante
centesimum ætatis ætatis angum ad exitum eam adduxisse.
Oratio vero, cui *De permutatione* titulus, judicialis
esse videtur, continetque purgationem eorum, qui-
bus Isocratem Lysimachus esset calumniatus. Hanc
anno ætatis octogesimo secundo, orationum (56)
cæterarum maximam conscripsit, et mistam qui-
dem eam magisque variam, quam e reliquis ullam,
insertis insuper allarum ejus orationum segmentis
(57), quibus non corrumpere se juventutem, sed
rem juvare publicam ostendit. Forensis atque est
et illa *Contra Callimachum*; similiter et *Æginetica*
de hæreditate contendens. Judiciorum quoque sunt,
oratio (58) *Adversus Euthymum pro Nicia* et *Trape-
zitica*, et *Adversus Lochitem*, injuriarum plagarum-
que pœnam reposcens. Has quidem Isocratis ora-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ ἐχρήσατο] adil. ζ. ὁ Φρύνιχος. ⁷¹ Ἀνεγνώσθησαν Coras Isocrat. 2, p. μζ'. ⁷² ὁ ante περὶ add. A.
⁷³ βίῳ A: βιβλίῳ ζ. ⁷⁴ παρακαλεῖ AC: καὶ παρακαλεῖ ζ. ⁷⁵ μεσσηνίων A. ⁷⁶ αὐτῷ A: αὐτὸς ζ. ὁ
add. A. ⁷⁷ λόγος καὶ σύμμ. καὶ A. ⁷⁸ αἰγινικός A.

NOTÆ.

(52) Hujus non esse hanc Parænesin, sed alterius
cujusdam Isocratis, disputat M. Ant. Muretus lib.
lect. et alii.

(53) Imo Thebanis, pene nulla Græcorum elemen-
torum mutatione, κατὰ Θυβαίων, hic resituendo.

(54) De quo videndus Diod. Siculus lib. 1, cap.

2 extremo.

(55) Cic. De senectute, et Luc. ἐν *Μακροβίο*.

(56) Intellige judicialium. Alioquin omnium lon-
gissima Panathenæica, et hinc Panegyrica.

(57) Præsertim Panegyrica, et de pace.

(58) Quæ et Ἀμάρτυρος; vulgo inscribitur.

tiones unam et viginti legimus (59). Jam e novem ipsius epistolis, una est ad Dionysium Siciliæ tyrannum, altera ad Archidamum, duæ ad Philippum, una ad Alexandrum, alia ad Antipatrum. Quin et ad Timotheum, et ad Mitylenæorum magistratus nona.

Cæterum orator iste rhetoricæ artis præceptiones 102^b discipulis tradere maluit, quam ut reliqui novem Græciæ oratores, quos inter et Demosthenes, rempublicam gerere: tametsi ut ante horum tempora dicendi laude clarebat, ita nec eorum temporibus ulli gloria cederet. Maxima est in eo, ut culvis legenti statim patet, orationis distinctio ac puritas; tantamque in eadem elaboranda accuratorem præfert (60), ut in supervacaneum quoque incidat ornatum diligentiamque. Quin operosus nimis hic ejus conatus, non tam argumentis secundum, quam decoris servandi parum studiosum eum declarat. Jam neque lenior saltem affectus ullus, neque simulatione carens sinceritas, neque incitator paulo dicendi ulla vis in eo deprehenditur. Granditatis duntaxat tantum, quantum ad civilem orationem satis est, non male, et pari fere cum perspicuitate ab eo adhibetur. Etsi justo languidior ejus sit oratio, nec parum illa membrorum æqualium ad fastidium usque copia, minutam ejus anxiamque diligentiam arguat. Verum hæc adversus ejus in dicendo præstantiam dicta sint, ad ea tantummodo indicanda, in quibus lapsa, sibi que dissimilis ejus virtus fuit. Nam cum quibusdam certe, qui orationes scribere instituunt, comparatus, etiam vitia ipsius in virtutibus numerari queant.

Habes syllabum Isocratis Orationum, et Epistolarum. Intercidisse autem quedam, idoneos teste habeo. Orationes enim quatuor desiderat Dionysius Halicarnassæus, Cæcilius Romanus septem, undecim Suidas. Epistolarum vero unam ad Antipatrum legit Photius, nos quaerimus. Nam ad Archidamum, quæ hactenus latuit e Cod. Ful. Ursini Rom. hominis doctissimi descriptam, et jam Latine utcumque loquentem, volentes damus. Duas autem ad Philippum, et ad Jasonis liberos alteram, invisas Photio, vulgatas observo.

Isocrates Archidamo Lacedæmoniorum regi.

Cognito, Archidame, quam multi te, parentemque tuum (61), cum vestro genere universo (62) laudibus ornare aggressi essent, eam ipsis dicendi materiam, cum facilis jammodum esset et obvia, relinquendam putavi. Illud enim mihi in animo est, hortari te, non ad ejusmodi expeditionem aliquam quales hoc tempore suscipiuntur: sed ad ea, ex quibus civitati non minus tuæ, quam Græciæ plane universæ commodorum maximorum auctor futurus sis. Neque vero istud scribendi argumentum delegi, quod nescirem, quidnam esset ad pertractandum facilius: sed ex eo potius, quod certo scirem, quam arduum foret parumque obvium adinvenire tibi, quas geras res, præclaras, magnas, utiles,

ἄ μὲν Ἰσοκράτους ἑνὸς λόγους, ἕνα καὶ εἰκοσὶν ὄντας. Τῶν δ' ἐννέα ἐπιστολῶν αὐτοῦ μία μὲν ἐστὶ πρὸς Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον, ἑτέρα δὲ πρὸς Ἀρχίδαμον, καὶ πρὸς Φίλιππον δύο, μία δὲ πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς Ἀντίπατρον ἄλλη, καὶ δὴ καὶ πρὸς Τιμόθεον, καὶ πρὸς τοὺς Μιτυληναίων ἀρχοντας ἡ ἐνάτη.

Οὗτος μὲν οὖν ὁ ῥήτωρ σοφιστεύειν μᾶλλον ἢ τῶν κοινῶν προστάττειν, ὡς περ οἱ ἄλλοι ἐννέα ῥήτορες, ὧν καὶ Δημοσθένης ἦν, εἴλετο, καίτοι καὶ πρὸ ἐκείνων τοῖς τῆς ῥητορικῆς ἀκμᾶζων λόγοις, καὶ κατ' ἐκείνους τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν οὐκ ἐλαττούμενος. Κέχρηται δὲ μάλιστα μὲν, ὡς αὐτίκα τοῖς ἀναγνώσκουσι δῆλον, εὐκρινείᾳ καὶ καθαρότητι, πολλήν τε ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐργασίαν τῶν λόγων ἐπιδεικνύεται, ὥστε καὶ εἰς περιττὸν αὐτῷ⁸⁰ διεκπίπτειν τὸν κόσμον καὶ τὸ ἐπιμελές. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τῆς ἐργασίας πλεονάζον παρ' αὐτῷ οὐ τὸ γόνιμον μᾶλλον τῶν ἐπιχειρημάτων ἢ τὸ ἀπειρόχαλον παριστά. Ἦθος δὲ καὶ ἀλήθεια καὶ γοργότης οὐδὲ μέτεστιν αὐτῷ⁸¹, μεγέθους δὲ αὐτῷ ὅσον εἰς τὸν πολιτικὸν ἐναρμόζει λόγον, ἄριστα καὶ παραπλησίως κέκρηται τῇ σαφηνείᾳ. Ἄτονος δὲ πλέον τοῦ δέοντος ὁ λόγος. Οὐχ ἥκιστα δὲ αὐτοῦ σμικρολογίαν καὶ τὸ προσκορὸς τῶν παρισώσεων αἰτιάται. Ἄλλὰ ταῦτά φημεν πρὸς τὴν ἐν λόγοις αὐτοῦ ἀρετὴν τὸ ἐκπίπτον⁸² ἐκείνης καὶ ἀνόμιον ἐνδεικνύμενοι, ἐπεὶ πρὸς γε ἐνίους τῶν⁸³ γράφειν λόγους ἐπαιρομένων ἀρεταὶ ἂν δέξωσι καὶ τὰ ἐκείνου ἐλαττώματα.

Ἰσοκράτης Ἀρχιδάμῳ, Λακεδαιμονίων βασιλεῖ.

Εἰδὼς, ὦ Ἀρχίδαμε, πολλοὺς ὄρημένους ἐγκωμιάζειν σε, καὶ τὸν πατέρα, καὶ τὸ γένος ὁμῶν· ἐιλόμην τοῦτον μὲν τὸν λόγον, ἐπειδὴ λίαν ῥάβδιος ἦν, ἐκείνοις παραλίπειν· αὐτὸς δὲ σε διανοοῦμαι παρακαλεῖν ἐπὶ στρατηγίας καὶ στρατείας οὐδὲν ὁμοίας ταῖς νῦν ἐνεστηκυίας· ἀλλ' ἐξ ὧν μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιος γενήσῃ καὶ τῇ πόλει τῇ σουτοῦ, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασιν ταύτην δὲ ἐποιήσασθαι τὴν αἴρεσιν, οὐκ ἀγνοῶν τὸν λόγον τὸν εὐμεταχειριστότερον· ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς, ὅτι πράξεις μὲν εὐδρῆν καλῆς καὶ μεγάλας καὶ συμφερούσας χαλεπὸν καὶ σπάνιον ἐστίν· ἐπαινέσαι δὲ τὰς ἀρετὰς τὰς ὑμετέρας ῥάβδιος ὀλος τ' ἂν ἐγενόμην. Οὐ γὰρ εἶδε με παρ' ἐμαυτοῦ πορίζεσθαι τὰ λεχθησόμενα περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν

VARIÆ LECTIONES

⁷⁹ Ἰσοκράτου Α. ⁸⁰ αὐτῷ Α : τῷ ζ. ⁸¹ μετ. παρ' αὐτῷ ζ. ⁸² ἐκπίπτον ζ. ⁸³ ἐνίους τῶν Α : ἐνίων ζ.

NOTÆ.

(59) Una tamen hic sive auctori sive librario excedit, Περὶ ζεύγους, De bigis, et una item epistola.
(60) In compositione adeo diligens, ait Quintil.

lib. x, ut cura ejus reprehendatur.
(61) Agesilaum de cujus vita Xenoph. et Plutarc.
(62) Heraclidarum.

ὄμιν πεπραγμένων τοσαύτας ἂν καὶ τοιαύτας ἀφορ-
 μὰς ἔλαβον, ὥστε τὰς περὶ τῶν ἄλλων εὐλογίας μὴδὲ
 κατὰ μικρὸν ἐναμιλλοῦς γενέσθαι τῇ περὶ ὁμᾶς ῥη-
 τείῃ. Πῶς γὰρ ἂν τις ἦ τὴν εὐγένειαν ὑπερεβάλλετο
 τῶν γεγονότων ἀφ' Ἡρακλέους καὶ Διὸς, ἦν πάντες
 ἴσασιν μόνους ὄμιν ὁμολογουμένως ὑπάρχουσιν· ἢ τὴν
 ἀρετὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τὰς δωρικὰς πόλεις κτι-
 είντων, καὶ τὴν χώραν ταύτην κατασχόντων·
 ἢ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων καὶ τῶν τροπαίων,
 τῶν διὰ τὴν ὑμετέραν ἡγεμονίαν καὶ βασι-
 λείαν σταθέντων; τίς δ' ἂν ἠπόρησε διεξιέναι βου-
 ληθεὶς τὴν ἀνδρείαν ὄλην τῆς πόλεως καὶ σωφροσύ-
 νην καὶ πολιτείαν τὴν ὑπὸ προγόνων τῶν ὑμετέρων
 συνταχθεῖσαν; πρὸς οἷς δ' ἂν λόγοις ἐξεγένετο χρή-
 σασθαι περὶ τὴν φρόνησιν τοῦ σοῦ πατρὸς, καὶ τὴν
 ἐν ταῖς συμφοραῖς διοίκησιν, καὶ τὴν μάχην τὴν ἐν
 τῇ πόλει γενομένην; Ἦς καὶ ἡγεμὼν σὺ καταστάς,
 καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς κινδυνεύσας, καὶ πάν-
 των διενεγκῶν, αἴτιος ἐγένου τῇ πόλει τῆς σωτη-
 ρίας, οὗ κάλλιον ἔργον οὐδεὶς ἂν ἐπιδείξειεν. Οὐτε
 γὰρ πόλεις ἔλειν, οὐτε πολλοὺς ἀποκτείναι τῶν πολε-
 μίων, οὕτω μέγα καὶ σεμνὸν ἔστιν, ὡς εἶη, τῶν τοιού-
 των κινδύνων σώσαι τὴν πατρίδα μὴ τὴν τοχούσαν,
 ἀλλὰ τὴν τοσοῦτον ἐπ' ἀρετῇ διενεγκούσαν. Περὶ ὧν
 μὴ κομφῶς, ἀλλ' ἀπλῶς διελθὼν· μὴδὲ τῇ λέξει
 κομψήσας μόνον, ἀλλ' ἐξαριθμήσας καὶ χυδῆρ ἐπιπῶν,
 εἶδεις ὅστις οὐκ ἂν εὐδοκίμησαιεν.

magnum adeo est, aut honorificum, ut fuit e tantis
 rebus, sed quæ tantopere virtutis causa emereret.
 De quibus nemo non dico cum ostentatione, sed
 plane narrando disseruerit, nec cum verborum
 ornate quidvis effundendo dixerit, qui non ex eo
 magnam sibi laudem paraverit.

Εγὼ τοίνυν δυνηθεὶς ἂν καὶ περὶ τούτων ἐξαρκούν-
 τας διαλεχθῆναι, κάκεινο γινώσκω· πρῶτον μὲν, ὅτι
 βῆν ἔστι περὶ τῶν γεγενημένων εὐπόρως ἐπιδραμεῖν,
 ἢ περὶ τῶν μελλόντων νουνεχούσας, εἰπεῖν. Ἐπειθ',
 ὅτι πάντες ἀνθρώποι πλείω χάριν ἔχουσι τοῖς ἐπαι-
 νῶσιν, ἢ τοῖς συμβουλευούσιν. Τοὺς μὲν γὰρ ὡς
 εἴνας ἀποδέχονται· τοὺς δ' ἂν μὴ καλεουσθέντες
 παραινῶσιν, ἐνοχλεῖν νομίζουσιν.

Ἄλλ' ὁμῶς ἅπαντα ταῦτα προειδὼς, τῶν μὲν πρὸς
 χάριν ἂν ῥηθησομένων ἀπεσχόμην· περὶ δὲ τοιούτων
 βέβηλω λέγειν, περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν ἄλλος τολμήσειεν·
 ἠγούμενος δεῖν τοὺς [περὶ] ἐπιεικείας καὶ φρονή-
 σως ἀμψισθητοῦντας, μὴ τοὺς ῥήστους προαιρεῖσθαι
 τῶν λόγων, ἀλλὰ τοὺς ἐργωδεστάτους· μὴδὲ τοὺς ἢ
 εἰστούς τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλ' ἐξ ὧν ὠφελήσουσι καὶ
 τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας,
 ἐφ' οἷσπερ ἐγὼ τυγχάνω νῦν ἐφαστηκῶς.

Θαυμάζω δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν πράττειν ἢ
 λέγειν δυναμένων, εἰ μὴδὲ πῶποτε· αὐτοῖς ἐπ-
 ἔλθεν ἐνθυμηθῆναι, περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων,
 καὶ εἰλεῖσθαι τὰς τῆς ἐλλάδος δυσπραξίας οὕτως
 εἰσχωρῶς καὶ δεινῶς διατιθεμένης. Ἦς οὐδεὶς παρ-
 λειπταὶ τόπος, ὅς οὐ γέμει καὶ μεστός ἐστι πολέ-
 μου καὶ στάσεων καὶ σφαγῶν καὶ κακῶν ἀνάριθμῶ-
 των. Ἄν κλειστόν μέρος μετελήφασιν οἱ τῆς Ἀσίας
 τὴν παραλίαν οἰκοῦντες. Οὗς ἐν ταῖς συνθήκαις

cum tamen virtutes vestras laudare non ita magna
 cum difficultate potuissem. Neque enim de meo af-
 ferre, quæ de his dicerentur, opus fuisset: quando
 ex ipsis per vos gestis rebus, talis mihi ac tanta
 dabatur laudandi facultas, ut quæ de aliis prædicantur
 laudes, ne vel tantillum cum ea conferri possint,
 qua vos celebrati estis. Quisnam enim aliquando
 vel ab Hercule Joveque ipso genus ducentium
 nobilitatem superet, quam omnes æque consentiunt
 in vobis solis inveniri: vel virtutem eorum, qui
 Doricas in Peloponneso urbes condiderunt, atque
 hanc regionem universam tenuerunt: vel illam præ-
 liorum tropæorumque multitudinem, quæ vestro
 ductu atque auspiciis facta statutaque sunt?

Quisnam etiam dicendi materia deesse possit ei,
 qui velit cum fortitudinem ac temperantiam totius
 civitatis, tum a vestris majoribus institutum repu-
 blicæ statum percensere? Quam item non licuisset
 adhibere orationem ad explicandam cum parentis
 tui prudentiam, tum ejus in adversis rei gerendæ
 rationem, tum illud, quod eo regnante in ipsa urbe
 commissum est prælium? In quo tunc quidem præ-
 lio, postquam dux tu ipse creatus cum paucis ad-
 versus multos pugnando omnibus antecelluisti, ur-
 bem simul ipsam servasti. Quo quid præclarior ab
 ullo afferri possit? Neque enim vel urbes expugnare,
 vel hostium magnum numerum interimere
 periculis liberare patriam, non illam vulgarem ali-
 De quibus nemo non dico cum ostentatione, sed
 ornate, sed enumerando duntaxat, et sine discrimi-

Ego itaque, qui vel de his poteram satis multa
 dicere, illud quoque sentio, facilius in primis esse
 de præteritis copiose disserere, quam de futuris
 admonendo, verba facere. Omnes deinde homines
 majorem habere gratiam suis laudatoribus, quam
 consilia suggerentibus, quando illos ut sui stu-
 diosos libenter excipiunt, hos vero, si forte injussi
 admonent, pro turbatoribus habent.

Quæ etsi omnia satis providi antea, nihilo ta-
 men secius ab his, quæ ad gratiam ineundam di-
 cenda essent, abstinere volui; de his tantummodo
 dicturus, quæ nemo alius ausit: ratus decere eos,
 qui de æquitate atque prudentia cum æqualibus
 certant, nequaquam illa sibi deligere, quæ ipsi fa-
 cillime oratione persequi possint, sed quæ difficil-
 me persuaderi queant: neque rursus ea quæ au-
 ditu sint jucundissima, sed ex quibus emolumentum
 plurimum afferant, cum civitatibus suis, tum Græcis
 omnibus, quorum ego modo causa ad te accessi.

Magnam autem hic mihi admirationem concitant
 cæteri, quibus vel agendi est, vel dicendi aliqua
 facultas, quod nulla unquam de communibus rebus
 illorum animos cogitatio subeat, neque infelicis
 Græciæ commiseratione ducantur, cujus jam sta-
 tus miserandum in modum adeo deformatus est ut
 angulus in ea nullus reperiatur, qui non bellorum,
 seditionum, cardium, et infuitorum malorum ple-
 nus sit. Quorum quidem partem longe maximam

sustinent ii qui Asiæ maritima incolunt, et a nobis omnibus fœderibus exclusi, non barbaris tantummodo gentibus permisi sunt, sed iis item Græcis, qui etsi lingua nobiscum utantur eadem, a moribus certe Barbarorum nihil discrepant. Quos equidem, si quidquam in nobis esset mentis reliquum, nequaquam sineremus per tantam nostram negligentiam coire, a quibusvis in expeditionem educi, majoraque et validiora colligi agmina e vagis, quam legitimo imperio gubernatis hominibus. Qui cum exiguam admodum regionis ejus partem, quæ regi parer, damno afficiant, Græcas potius, ad quas-cumque accesserint civitates, devastant, dum in his alias interficiunt, alios suis sedibus pellunt, alios bonis exuunt. Taceo puerorum ac mulierum injurias; et forma in his maxime præstantes violari, cæteras etiam iis quibus corpora sua tegunt, exui, ut nudæ jam a multis conspiciantur, quas in peregrina veste antea nunquam ne ornatus quidem gratia vidisses, præterquam quod aliqua in vilibus præ iœopia pannis pereuntes obeant. Quæ cum tanto hactenus tempore mala durent; nulla tamen hæc vel civitas ex iis quæ Græcos inter principatum obtinet, vel vir de principibus aliquis molestius tulit: unum excipio parentem tuum. Solus enim Agesilaus, quod noverimus, in magno semper vixit desiderio, tum Græcos in libertatem vindicandi, tum belli Barbaris inferendi. Qui tamen et ipse una saltem adhuc in re aberrasse visus est. Neque mireris velim, si tecum ego disserens, mentionem faciam eorum, quæ minus ille recte sensit. Nam et libere semper animi sensa proferre soleo, et malim ob justam reprehensionem invidiam sustinere, quam per immeritam laudem gratificari.

Verum ille, qui in cæteris alios superabat omnes, cum esset maxime temperans, idemque justissimus, ac reipublicæ studiosissimus, duplicem præ se tulit cupiditatem, præclaram illam quidem utramque per se, ut apparebat; sed ita invicem dissidentes, nunquam ut simul amhæ confici possent. Cupiebat itaque et cum rege [Persarum] bellum gerere, et amicos, qui ad se confugissent, in civitates suas reducere, ac negotiis ibi publicis summa cum potestate præficere. Ergo illud inde sequebatur, ut et ob studium erga alios, in bellis ac calamitatibus Græci versarentur, et propter exortam inde rerum perturbationem, neque otii satis, neque virium ad lacesendos bello Barbaros invenirent. Quare vel ex iis quæ tunc temporis contigerunt, non est difficile intelligere, non expedire (ubi recta saltem obtineant consilia) bellum inferre regi prius, quam Græcos quispiam inter se conciliatos ab hoc contendendi furore abduxerit. Qua de re, ut alias disserui, ita neque modo supersedebo. Tametsi maxime quidam ex iis qui allos docere se posse pollicentur, cum sint ipsi doctrinæ omnis expertes, et mea carpere audent, quæ tamen imitari desiderant, amentis forsitan esse dicant, quod Græciæ me calamitatum cura tangat aliqua, quasi mea oratione meius cum illa agi deinceps possit aut dete-

Α ἅπαντες ἐκδεδούκειμεν οὐ μόνον τοὺς βαρβάρους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλλήνων τοὺς τῆς μὲν φωνῆς τῆς ἡμετέρας κοινωνοῦσι, τῷ δὲ τρόπῳ τῷ τῶν βαρβάρων χρωμένους. Οὐς, εἰ νοῦν εἶχομεν, οὐκ ἂν περιορώμεν ἀροῖζομένους, οὐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων στρατηγουμένου·, οὐδὲ μείζους καὶ κρείττους συντάξεις στρατοπέδων γιγνομένας ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ πολιτευομένων. Οἱ τῆς μὲν βασιλείας χώρας μικρὸν μέρος λυμάλινται, τὰς δὲ πόλεις τὰς ἐλληνίδας εἰς ἣν ἂν εἰσέλθωσιν, ἀναστάτους ποιοῦσιν, τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δὲ φυγαδεύοντες, τῶν δὲ τὰς εὐστίας διαρπάζοντες. Ἔτι δὲ παῖδας καὶ γυναῖκας ὑβρίζοντες· καὶ τὰς μὲν εὐπρεπεστάτας καταισχύνοντες, τῶν δ' ἄλλων, ἃ περὶ τοῖς σώμασιν ἔχουσι περισπῶντες, ὥστε, ἂς πρότερον οὐδὲ κεκορημένας ἦν ἰδεῖν τοῖς ἄλλοις· Β ταύτας ὑπὸ πολλῶν ὀρθοῦσαι γυμνάς· ἐνίας δ' αὐτῶν ἐν βράκει περιφθειρομένας, δι' ἐνόειαν τῶν ἀναγκαίων. Ἰπὲρ ὧν πολὺν ἤδη χρόνον γιγνομένων οὔτε πόλις οὐδεμία τῶν προστῆναι τῶν ἐλλήνων ἀξιουσῶν ἠγανάκτησεν· οὐτ' ἀνὴρ τῶν πρωτεύοντων οὐδεὶς βαρέως ἤνεγκε. Πλὴν ὁ σὸς πατήρ. Μόνος γὰρ Ἀγησίλαος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπιθυμῶν ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσε τοὺς μὲν Ἕλληνας ἐλευθερῶσαι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους πόλεμον ἐξενεγκεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ κάκεινος ἐνδὲς πράγματα διήμαρτε· καὶ μὴ θαυμάσειας, εἰ πρὸς σε διαλεγόμενος μνησθήσομαι τῶν οὐκ ὀρθῶς ὑπ' αὐτοῦ γνωσθέντων· εἴθισμαι τε γὰρ μετὰ παρρησίας ἀεὶ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. Καὶ δεξαίμην ἂν δικαίως ἐπιτιμῆσας ἀπέχθεσθαι μᾶλλον, ἢ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπαινέσας χαρίσασθαι. Τὸ μὲν οὖν ἐμὴν οὕτως ἔχον ἐστίν.

et malim ob justam reprehensionem invidiam sustinere, quam per immeritam laudem gratificari.

Γ Ἐκεῖνος δ' ἐν ἅπασιν τοῖς ἄλλοις διενεγκῶν, καὶ γινόμενος ἐγγρατέστατος, καὶ δικαιοτάτος, καὶ πολεμικώτατος, διττὰς ἔσχεν ἐπιθυμίας. Χωρὶς μὲν ἑκατέραν καλὴν εἶναι δοκοῦσαν, οὐ συμφωνοῦσας δ' ἀλλήλαις, οὐδ' ἅμα πράττεσθαι δυναμένας· ἠθούλετο γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν, καὶ τῶν φίλων τοὺς φεύγοντας εἰς τὰς πόλεις καταγαγεῖν, καὶ κυρίως καταστῆσαι τῶν πραγμάτων. Συνέβαιεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας, τῆς ὑπὲρ τῶν ἐτέρων, ἐν κακοῖς καὶ κινδύοις εἶναι τοὺς Ἕλληνας· διὰ δὲ τὴν ταραχὴν, τὴν ἐνόειε γιγνομένην, μὴ σχολὴν ἄγειν, μὴδὲ δύνασθαι πολεμεῖν τοῖς βαρβάροις. Ἦστ' ἐκ τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ῥάδιον καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ πρότερον ἐκφέρειν πρὸς βασιλεῖα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τις τοὺς Ἕλληνας, καὶ παύσῃ τῆς μάχης καὶ τῆς φιλονεικίας ἡμᾶς. Περὶ ἧς ἐγὼ καὶ πρότερον εἶρηκα, καὶ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους. Καὶ τοῖς τινες τῶν μηδεμιᾶς μὲν παιδείας μετεσχηκότων, δύνασθαι δὲ παιδεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνουμένων, καὶ ψέγειν μὲν τὰ ἐμὰ τολμῶντων, μίμεισθαι δὲ γλιχομένων· τάχα ἂν μανίαν εἶναι φῆσαιεν τὸ μέλειν ἐμοὶ τῶν τῆς ἐλλάδος συμφορῶν, ὥστε παρὰ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἢ βέλτιον ἢ χειρὸν αὐτὴν πράξουσιν· ὧν δικαίως ἂν ἅπαντες πολλὴν ἀνανδρίαν καὶ μικροψυχίαν καταγοῖεν ὅτι προσποιούμενοι φιλοσοφεῖν, αὐτοὶ μὲν ἐπὶ μικροῖς φιλο-

τιροῦνται · τοὺς δὲ δυναμένους περὶ τῶν μεγίστων συμβουλευέειν φθονοῦντες διατελοῦσιν. Οὗτοι μὲν οὖν βοηθοῦντες ταῖς αὐτῶν ἀσθενείαις, καὶ ῥηθυμίαις ἰσως τοιαῦτ' ἐροῦσιν. Ἐγὼ δὲ οὕτως ἐπ' ἑμαυτῷ μέγα φρονῶ, καίπερ ἔτη γεγωνῶς ὀγδοήκοντα, καὶ παντάπασιν ἀπειρηκῶς, ὥστε οἶμαι καὶ λέγειν ἰσὺ προσηκεῖν μάλιστα περὶ τούτων, καὶ καλῶς βουλευέσθαι πρὸς σὲ ποιούμενον τοὺς λόγους · καὶ τυχὸν ὑπ' αὐτῶν γενήσεσθαι τι τῶν δεόντων. Ἡγοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, εἰ δεήσειεν αὐτοὺς εἰς ἀπάντων ἐκλέξασθαι τὸν τε τῷ λόγῳ κάλλιστα βουηθέντα παρακαλέσαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν, καὶ τὸν τάχιστα μέλλοντα τὰς πρῆξεις ἐπιτελεῖν τὰς συμμέρειν δοξάσας, οὐκ ἂν ἄλλους ἀνθ' ἡμῶν προκριθῆναι. Καὶ τοι πῶς οὐκ ἂν αἰσχρὸν ποιήσαιμεν, οὕτως ἐντίμων ὄντων, ὧν ἅπαντες ἂν ἡμᾶς ἀξιώσειαν; τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ἔλαττόν ἐστιν · ἀπορήσασθαι γὰρ ἂ γινώσκει τις, οὐ πάντων τῶν χαλεπῶν πέφυκε. Σοὶ δὲ προσήκει προσέχοντι τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις βουλευέσασθαι πρότερον ὀλιγορρητόν ἐστὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, γεγονότι μὲν ὡσπερ ὀλίγῳ πρότερον ἐγὼ διηγήθην · ἤγεμόνι δὲ λακεδαιμονίων ὄντι · βασιλεῖ δὲ προσαγορευομένῳ · μεγίστην δὲ τῶν ἑλλήνων ἔχοντι δύσιν · ἣ τῶν μὲν ἐνεστώτων πραγμάτων ὑπερσπίου, μελίσσοι δ' ἐπιχειρητόν. Ἐγὼ μὲν γὰρ φημι χρῆναι σε πάντων ἀφήμενον τῶν ἄλλων, δυοῖν τούτοις προσέχοντι τὸν νοῦν · ὅπως τοὺς μὲν Ἕλληνας ἀπαλλάξῃς τῶν πολέμων, καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, τῶν νῦν αὐτοῖς παρόντων · τοὺς δὲ βαρβάρους παύσης ἐβρίζοντας, πλείω κεκτημένους ἀγαθὰ τοῦ προσήκοντος. Ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα δυνατὰ, ἐμὸν ἔργον διδάξαι περὶ αὐτῶν ἐστίν.

bellis, ac miseris, quibuscum hodie conflictantur, qui jam pluribus, quam par sit, bouis abundant. Id facere.

PΞ.

Χορικίου Σοφιστοῦ λόγοι διάφοροι, καὶ Προκοπίου σοφιστοῦ Γάζης στίχων Ὀμηρικῶν Μεταφράσεις.

[536 R.] Ἀνεγνώσθη Χορικίου σοφιστοῦ Γάζης Μελέται καὶ Συντάξεις λόγων διάφοροι. Οὗτος χαίρει μὲν εὐκρινεῖα καὶ καθαρότητι, εἰς τὸ χρησίμον δὲ καὶ τῆ περιβολῇ κεχρημένος τῷ τε εὐκαίρῳ καὶ τῷ μὴ εἰς μῆκος περιόδου ταύτην παρατείνειν οὐκ ἂν τῆ σαφηνεῖα λυμαίνεται, ἤθει τε καὶ ἀληθεία συγκέκρται, οὐδὲ τῆς γνωμολογικῆς σπουδῆς ἀποκῶν. Ἡ δὲ γε λέξις αὐτῷ τῶν λογῶν [175 H.] εἴσα ἐν πολλοῖς οὐκ ἀεὶ τὸ γνήσιον διώκει · ἐστ' ὅτε γὰρ διὰ τὴν ἀκρατον τῆς τροπῆς ἐκτροπῆν εἰς ψυχρολογίαν ἐκπίπτει. Καὶ πρὸς τὸ ποιητικώτερον δὲ ἐστὶν οὐ παρασύρεται. Χρήσιμος δὲ ἐστὶν αὐτὸς ἑαυτοῦ μᾶλλον ἐκφράσεις καὶ ἐγκώμια διερχόμενος. Ἐστὶ δὲ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐραστῆς, τὰ Χριστιανῶν ἔργα καὶ τιμῶν τιμῶν · πλὴν οὐκ οἶδ'

rius. Quos merito sane pusilli nimis, ac parum virilis animi omnes æque censeant; quod se philosophos jactitantes, non solum ipsi parvis e rebus gloriolam aliquam venentur, sed aliis quoque, qui de majoribus consilia suggerere possint, non desinant invidere. Atque illi quidem, imbecillitati et ignavia obsequentes suæ talia forsitan dicturi sunt: ego vero, quanquam octogesimum jam natus annum penitus defeci, magnifice tamen adeo de me adhuc sentio, ut putem non tantum mei vel in primis fuisse muneris de his dicere, sed etiam tecum agendo præclara suggestisse consilia, ac fortasse per hæc aliqua recte esse gerenda. Quin et cæteros ego Græcos existimo, si ex omni suorum numero deligendi ipsis essent, cum qui Græcos posset optime oratione sua incitare ad invadendos bello Barbaros, tum qui celerrime conficere posset, quæ utiliter gerenda viderentur, nullos omnino alios nobis præposituros. Et vero quomodo non alioqui turpenti prorsus rem committeremus, cum honorifica forent adeo illa, quibus nos omnium iudicio ornaremur? Etsi a me quod proficisci potest, minoris id sane momenti est; cum non ita soleat esse arduum, suam de re quæpiam sententiam proferre. Cum tuum sit ad ea animum, quæ modo indicavimus, advertentem dispicere, Græciæ res negligendæ tibi sint, eo quod paulo ante dixi genere nato, Lacedæmoniorum duci, regi quoque declarato, et maximum inter Græcos nomen sustinenti, an potius præsentia sint omittenda negotia, quo his majora suspicias. De quibus sane ego illud sentio, in hæc duo potissimum, cæteris omnibus prætermisissis, esse tibi incumbendam, ut Græcos hæc liberes: utque barbarorum coerceas insolentiam, id autem confieri posse, meas partes duxi commone-

CLX.

Choricî Sophistæ declamationes variæ, et Procopii Gazæi Homericorum versuum Metaphrases.

Lectæ sunt Choricî Sophistæ Gazæi *Declamationes Orationumque classes variæ* (63). Gaudet hic accurata distinctione atque puritate: ac si quando utilitatis alicujus gratia etiam circumductione utitur, tam eam opportune adhibet, in periodi longitudinem nequaquam excurrendo, nihil ut perspicuitatem lædat. Mitior item affectus apud ipsum egregio candore temperatur, neque tamen ideo a docta recedit diligentia. Selectis utitur plerumque vocibus, etsi non semper genuinum illæ suum servant usum. Interdum enim ob nudam figurarum deflexionem in frigidam incidit dictionem: et est ubi ad poeticum potius stylum delabitur. Viacit autem seipsum, præstantiorque est, dum in descriptionibus ac laudationibus versatur. Religionis item

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ τῷ post καὶ om. A. ⁶⁷ γνωμονικῆς C ζ. ⁶⁸ προτροπῆς ζ. ⁶⁹ διερχόμενος ζ.

NOTÆ.

(63) Συντάξεις quales mox quinque numerantur.

amans, Christianorum sacra ritusque veneratur : A ὁπῶς ὀλιγώρως καὶ λόγῳ ὄν οὐδενὶ μύθους καὶ ἱστορίας Ἑλληνικὰς, οὐ δέον ⁸⁸, ἐγκαταμίγνυσαι τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασιν [337 R.] ἔστιν ὅτι καὶ ἱερολογῶν. Ποικίλα δὲ αὐτοῦ καὶ πολλὰ συγγράμματα φέρεται· πλασματικοὺς τε γὰρ καὶ πανηγυρικοὺς καὶ μονωθῆναι καὶ ἐπιθαλαμικοὺς καὶ ἀντιβῆρτικοὺς ἔστιν αὐτοῦ λόγοις ἐντυχῆν καὶ τοιοῦτοις ἑτέροις. Ἦκμασε δὲ ἐν τοῖς Ἰουστινιανοῦ χρόνοις. Γέγονε δὲ μαθητῆς Προκοπίου ῥήτορος, ἐνὸς τῶν ἀρίστων, οὐ τοῦ Καισαρέως δὲ, ὃς εἰς μέγα κτῆμα καὶ ὄφελος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰς ἱστορικὰς ⁸⁹ γραφὰς συντάξας ἀειμνηστον αὐτοῦ κλέος τοῖς σπουδαιότεροις καταλείπειν· ἐτέρῳ δὲ τινι προσωμίλησεν ἐν τῇ αὐτῇ πατρίδι καὶ αὐτῷ λαχόντι σοφιστεύειν, ὃς καὶ εἰς γῆρας ἐλάσας ἡδέως εἶχεν ὄρᾶν ἀνθ' ἑαυτοῦ τὸν ὀμιλητὴν τῆς σχολῆς ἐξηγούμενον. Τούτου λόγοι πολλοὶ ⁹⁰ τε καὶ παντοδαποὶ φέρονται, ἄξιον ζήλου καὶ μιμήσεως χρῆμα, καὶ δὴ καὶ βιβλίον ὄλον, *στίχων Ὀμηρικῶν Μεταφράσεις* εἰς πολλὰς λόγων ἰδέας ἐκμεμορφωμέναι αἱ μάλιστα τὴν τοῦ ἀνδρὸς περὶ ῥητορικῆν δύναμιν καὶ μελέτην ἱκανὰ πεφύκασιν ἀπαγγέλλειν· οὐ τινος, ὡς ἔστι δυνατόν μαθητῆ, Χορίκιος μιμητῆς κατὰ τοὺς λόγους γέγονεν. Ἄμφω δὲ ἦσθη εὐσεβέες ⁹¹, καὶ πολλαχοῦ τοῖς λόγοις αὐτῶν, οὐδὲ παρέργως, περὶ τῆς ἱερᾶς εἰκονουργίας διαλαμβάνουσιν. Γέγονε δὲ Χορικίῳ καὶ ἡ τοῦ διδασκάλου τελευτῆ ἐπιταφίῳ ὑπόθεσις.

CLXI.

Sopatri Excerptorum variorum libri xii.

Lectæ sunt *Eclogæ variæ doctrinæ* libris duodecim Sopatri sophistæ (70). Collegit autem hoc opus e multis et diversis historicis, atque scriptoribus. Primus itaque liber de fabulosis gentium diis agit. Electa hæc ex Apollodori (71) libro tertio *De diis*, qui patria Atheniensis grammaticam docuit. Nec vero e tertio duntaxat libro hæc selegit; sed et e quarto, quinto, ac nono. Item e primo, duodecimo, decimo quinto, et decimo sexto, usque ad quartum et vicesimum. Quibus collectaneis, quæ de diis fabulose ficta sunt, quæque historicearrantur, complectitur universa, ut et de heroibus, ac Dioscuris (72), de iis item, qui apud inferos degunt, aliaque id genus plurima. Colligit hæc quoque e secundo libro Jubæ (73) *De pictura*, et

PEA.

Σωπάτρου Ἐκλογὰ διὰφοροὶ ἐν βιβλίοις ιβ'.

Ἀνεγνώσθησαν Ἐκλογὰ διὰφοροὶ ἐν βιβλίοις ⁹² ιβ' Σωπάτρου σοφιστοῦ. Συνελεχταὶ δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἱστοριῶν καὶ γραμμάτων. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον περὶ τῶν παρ' Ἑλλησι μυθολογουμένων Θεῶν διαλαμβάνει· ὃ συνελεχταὶ ἐκ τῶν Ἀπολλοδώρου *Περὶ Θεῶν* γ' λόγου (Ἀθηναῖος δὲ ὁ Ἀπολλοδώρος, καὶ γραμματικὸς τὴν τέχνην). Οὐκ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ μόνον ἡ διαλογὴ αὐτῷ πεποιήται, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ δ' καὶ ε' καὶ θ', τοῦ τε ⁹³ α' πάλιν καὶ ιβ' ιε' ⁹⁴ τε καὶ ις' ⁹⁵ καὶ μέχρι τοῦ κδ'. Ἐν ἧ συλλογῇ τὰ τε μυθικῶς περὶ Θεῶν ⁹⁶ διαπεπλάσμενα, καὶ εἰ τι καθ' ἱστορίαν εἴρηται, περιελήψε, περὶ τε τῶν παρ' αὐτοῖς ἡρώων καὶ Διοσκουδρων, καὶ περὶ τῶν ἐν αἵθρου, καὶ ὅσα παραπλήσια. Ἐτι δὲ καὶ συνελεχταὶ αὐτῷ ἡ βίβλος καὶ ἐκ τοῦ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ δέον ὄν ἐγκ. ζ. ⁸⁹ ἱστορικὰς πῆδ. Α. ⁹⁰ λόγοι πολλοί] vid. Boissonad. ad Marin. p. 76. ⁹¹ εε in εὐσεβέε corr. Α. ⁹² βίβλοισ Α. ⁹³ τε post τοῦ om. Α. ⁹⁴ vs Α : καὶ ιε' ζ. ⁹⁵ καὶ ante μέχρι add. Α. ⁹⁶ Θεῶν] αὐτῶν. Α.

NOTÆ.

- (64) Μονωθῆναι, quas describit Suidas, alii que.
 (65) Quem *Illustrem* Suidas nominat.
 (66) Ut *Historiarum* libros, de quibus supr. cod. 63.
 (67) Procopio Gazæo, ex Max. Margunii scholio.
 (68) Quos habes infr. cod. 206 et 207.
 (69) Qualem scripsisse Dorionem meminit Seneca rhetor Suasor. i, ad quem locum plures notavimus.
 (70) Quem Suid. Apameensem, sive Alexandrinum potius putat.
 (71) Est hujus mentio infr. cod. 186, in fine, et in Prolegomenis Bened. Ægii ad ejusdem Apollodori Bibliothecam.
 (72) Castore, et Polluce.
 (73) Legæ Suidam de hoc regum doctissimo et multis eruditissime scriptis libris clarissimo.

δεύτερου λόγου τῶν ⁹⁷ *Περὶ γραμμικῆς Ἰόδα*, καὶ μὴν **A** καὶ ⁹⁸ ἐκ τῶν Ἀθηναίου τοῦ Ναυκρατίτου *Δειπνοσοφιστῶν*. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος λόγος ἐκ τούτων ἠθροίσθη καὶ τάδε περιλαμβάνει.

Ὁ δὲ δεύτερος ἐκ τε τῶν *Σωτηρίδα Παμφίλης Ἐπιτομῶν* πρώτου λόγου καὶ καθεξῆς μέχρι τοῦ ἐκείνου, καὶ [176 H] ἐκ τῶν Ἀρτέμιωνος τοῦ Μάγνητος *Τῶν κατ' ἀρετὴν γυναιξὶ πεπραγματουμένων δεηγημάτων*, ἐτι δὲ καὶ ἐκ τῶν Διογένους τοῦ Κυνικοῦ *Ἀποφθεγμάτων*, καὶ μὴν καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων, ἀλλὰ γε καὶ ἀπὸ οὐδέου λόγου ⁹⁹ τῆς Σαπφούς· ἐν οἷς καὶ ἡ δευτέρα βιβλος τῶν συλλόγων.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος συλλέγεται αὐτῷ ἐκ τῆς Φαβρίνου *Παρτοδοαπῆς Ὑλῆς* ¹, ἐκ τε τοῦ ν καὶ τοῦ ² ξ καὶ καθεξῆς, πλὴν τοῦ τ, μέχρι τοῦ ω, ἐν οἷς **B** ³ *ἐφόροι* ἱστορίαὶ καὶ τῶν κατὰ τὰ ὀνόματα θέσεων αἰτιολογίαι καὶ τοιαῦτα ἕτερα· εἰς α καὶ ὁ τρίτος αὐτῷ συμπραίνεται λόγος.

Ὁ δὲ τέταρτος αὐτῷ λόγος ἐκ τε ἀνεπιγράφου αὐτῷ βιβλίου συνηθροίσθη (*Θαυμάτων* δὲ μόνον ἐπιγράφεται *Συναγωγὴ* τὸ [340 R.] βιβλίον) καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοξένου *Συμμικτῶν ὑπομνημάτων*, οὐκ ἐκ πάντων δὲ, ἀλλ' ἐκ γε τοῦ ἑκκαίδεκάτου λόγου μόνου, καὶ ἐκ τοῦ οὐδέου λόγου τῆς ⁴ *Ρούφου Δραματικῆς ἱστορίας*· οἷς παράδεξά τε καὶ ἀπίθανα μάλιστα ἔνεστιν ⁵ εὐρεῖν, καὶ τραγηδῶν καὶ κωμῶν διαφόρους ⁶ πράξεις τε καὶ λόγους καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ τέταρτος.

Ὁ δὲ πέμπτος σύγκειται αὐτῷ ἐκ τε τῆς *Ρούφου Μουσικῆς ἱστορίας* πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου ἢ τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν ποικίλην ἱστορίαν εὐρήσεις· οὐ μόνον ⁷ δὲ, ἀλλὰ καὶ διθυραμβοποιῶν τε καὶ αὐλητῶν καὶ κιθαρωδῶν, ἐπιθαλαμίων τε ᾠδῶν καὶ ὑμεναίων καὶ ὀπορημάτων ἀφήγησιν, περὶ τε ὄρχηστῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς θεάτροις ἀγωνιζομένων, ὅθεν τε καὶ ὅπως οἱ τούτων ἐπὶ μέγα κλέος παρ' αὐτοῖς ἀναδραμῶντες γεγόνασιν, εἴτε ἀβρένας εἴτε καὶ τῆν θηλιασὴν φύσιν διεκλήρωσαν· τίνες τε τίνων ἐπιτηδεύματων ἀρχὴ διεκνήσθησαν, καὶ τούτων δὲ τίνας τυράννων ἢ βασιλέων ἐρασταὶ καὶ φίλοι γεγόνασιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τίνες τε οἱ ἀγῶνες καὶ ὅθεν, ἐν οἷς ἕκαστος τὰ τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο. Καὶ περὶ **D** ⁸ *θορτῶν* δὲ, ὅσαι πάνδημοι τοῖς Ἀθηναίοις. Ταῦτα δὴ πάντα, καὶ εἰ τι ὅμοιον, ὁ πέμπτος ἀναγινώσκοντι σοὶ παραστήσει λόγος.

Ὁ δὲ ἕκτος αὐτῷ συνελήγη λόγος ἐκ τε αὐτῆς ⁹ *Ρούφου Μουσικῆς βιβλίου* πέμπτης καὶ τετάρτης, αὐλητῶν δὲ καὶ αὐλημάτων ἀφήγησιν ἔχει, ἀνδρες τε ὅσοι ἠύλησαν καὶ δὴ καὶ γυναῖκες. Καὶ Ὀμηρος

vero etiam ex Athenæi Naucratis filii *Dipnosophistis*. Et ex his quidem primus liber compositus, tantumdemque comprehendit.

Aliter deinde liber e Pamphiles (74) *Soteridæ filii Epitomarum* libro primo, ac deinceps ad decimum usque, et ex Artemonis Magneti filii *Narrationibus de recte factis mulierum*. Ad hæc etiam e Diogenis Cynici *Apophthegmatis*, aliisque diversis. Quin et ex octavo libro Sapphus. Quæ secundi libri collectanea sunt.

103b Tertius tum liber legitur ex *Omnigena Favorini Silva* (75), ex ejus, inquam, N, E, et ordine sequentibus, uno excepto T, usque ad Ω. Variæ hic afferuntur historiæ, et impositorum nominum rationes, atque id genus alia, in quæ tertius desinit liber.

Quartus autem ex incerti auctoris libro concinnatus, cujus titulus est : *Admirandorum Collectanea*, et ex Aristoxeni (76) *Miscellaneous commentariis*, ac ne iis quidem omnibus, sed a decimo sexto duntaxat libro, atque ex octavo libro Ruffi, *Dramaticæ Historiæ*. Hic incredibilia atque inopinata maxime reperias, et cum tragædorum, tum comædorum varia gesta, sermones, vitæque instituta, et similia, ex quibus quartus liber conficitur.

C Quintus vero collectus e Ruffi *Musicæ historiæ* libris primo, secundo, et tertio, ubi tragicorum, ac comicorum variam invenies historiam. Quin et dithyrambos scribentium, et aulædorum ac citharædorum, epithalamiorumque carminum, et hymnæorum, atque cantilenarum in chorea enumerationem. Item de saltatoribus, aliisque in Græcorum theatris usitatis certaminibus. Unde item, et quo genere nati fuerint, qui apud ipsos viri sive feminae, ad summum in his decus pervenerunt. Quinam etiam singulorum auctores ac principes studiorum extiterint : et qui horum regibus aut imperatoribus in deliciis, et amici fuerint. Hoc amplius, qui ludi, et unde, in quibus artem quisque suam ostendit. De festis quoque diebus, qui a toto Atheniensi populo celebrantur. Hæc igitur omnia, et si quid his forte simile, legentibus quintus liber, exhibet.

Sextus ab illo collectus liber, ex ejusdem Ruffi *Musicæ historiæ* libro quarto, et quinto. Tibicinum vero, et carminum, quæ vel a viris, vel a feminis ad tibiam cantata fuerit, narratio instituitur. Home-

VARIÆ LECTIONES .

⁹⁷ τῶν] τοῦ A. ⁹⁸ καὶ ante ἐκ om. A. ⁹⁹ λόγου AC : βιβλίου ζ. ¹ πύλης C. ² τοῦ ante ξ add. A. ³ τῆς τοῦ P. ζ. ⁴ μάλιστα ἔνεστιν A : ἔστιν ζ. ⁵ διαφόρους add. A. ⁶ μόνον A : μὴν π. ⁷ αὐτῆς] αὐτοῦ A.

NOTÆ.

(74) De quo etiam infr. cod. 75, et Suid.

(75) Videandus de hoc Suidas, et frequens ejus

apud Agel. mentio.

(76) Quem vel ex Suida noveris.

rus item, Hesiodus, et Antimachus ποιητῶν, aliique plurimi ex hoc poetarum genere, magnam hujus narrationis partem efficiunt. Addit vero et de feminis vaticinandi arte claris. Quæ item, et unde dictæ Sibyllæ. Atque hæc quidem a Rufo mutuatur. Sumit et e secundo libro 104a *Halienticon* Damostrati (77). Quin et ex Diogenis Laertii *De philosophorum vita*, libro primo, quinto, nono, et decimo, ubi philosophorum res exponit. Unde nimirum nata primum divina illa res philosophia, utque vignerit: qui quarum sectarum auctores ac principes exstiterint, quos quisque sui studiosos, aut artis forsitan annulos habuerit, quos singuli mores præ se tulerint, unde genus duxerint; quale ab initio vitæ genus sectati sint, quibusque temporibus floruerint. Hinc de rhetoribus, rebusque ad artem dicendi pertinentibus, ex hoc cognoscas libro licet. Idem etiam ex Ælii Dionysii (78) scriptis *De Alexandria urbe* decerptus liber, et ex Hellanici *Ægyptiacis*. E quibus ubi fabulosa et fictitia multa cum aliorum item magna varietate collegeris, in sexti tandem libri extremum incidēs.

Septimus postea liber ex Herodoti *Historia* velut e floribus eleganter ac varie contextus est.

Octavus autem liber excerpta continet e veteri quodam codice (79), qui ille ipse, cui colligentis haud est ascriptum nomen. Feminas hic recenset, quarum illustris gloria famaque esset: virorum item quorundam præclare gesta, et ab his instituta dicendi artis gratia colloquia. Amicitiae quoque vim, et proborum hominum apophthegmata refert. Sublegit hæc Plutarchi opuscula (80): *Quomodo adolescentem audire deceat poetas; De natura et laboribus*. Ut nimirum multi sæpenumero labore vitiosam naturam correxerint; alii contra bonam ignavia corruerint: utque in multis, qui in pueritia tardi omnibus videbantur, atque inepti, florente post ætate acrius ingenium ac perspicacius emicuerit. Librum item, *De inutili verecundia; De garrulitate; De iracundia; Quomodo quis ex inimicis utilitatem capiat; De animi tranquillitate; Politicas ipsius præceptiones; De divitiis; Quomodo se quis in virtute proficere sentiat*. Rursum *Valeudinis tuendæ*, et *Conjugales ejusdem præceptiones*. In quibus plurima reperias cum gesta prædicatione digna, tum ad multa tibi perutilia. Hæc fere octavus liber complectitur.

Jam nonus ex ejusdem similiter Plutarchi libellis compendio factus. Ut ex opusculo *De sera Numinis*

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τῶν Δαμ. ἀλ. ζ. ¹⁰ τὸ om. pr. A. ¹¹ μὲν ζ. ¹² Δίου A: δι' οὗ ζ. Hoescheli Διονυσίου. ¹³ ἑλληνίχου A. ¹⁴ λόγους καὶ A ἐν λόγοις ζ. ¹⁵ καὶ ante ὁ add. A. ¹⁶ οἱ add. A.

NOTÆ.

(77) Qui et a Suida referuntur. Meminit item Ælian. *Hist. animal.* lib. xii, cap. 21.

(78) Αἰλλίου Διονουσίου ἐμεινδο κυjus supr. Lexicon Atticarum vocum legas 252.

(79) Superiore pag. forsitan indicatus.

δὲ αὐτῶν καὶ Ἡσίοδος καὶ Ἀντίμαχος οἱ ποιητῶν τῆς διηγήσεως μέρος, καὶ τῶν ἄλλων πλείστοι τῶν εἰς τοῦτο τὸ γένος τῶν ποιητῶν ἀναγομένων. Ἐτι δὲ καὶ περὶ γυναικῶν μαντικῶν ἀναγράφει, τίνες τε καὶ ὅθεν αἱ καλούμεναι Σίβυλλαι, καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἀπὸ τῶν Ρούφου, σύγκριται δὲ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν Δαμοστράτου Ἀλιευτικῶν δευτέρου λόγου⁹, καὶ ἐκ τῶν Λαερτίου Διογένης Φιλοσόφων βίωσιν βιβλίου πρώτου καὶ πέμπτου ἐνάτου τε¹⁰ καὶ δεκάτου, ἐν οἷς τὰ περὶ τῶν φιλοσόφων διέξεισιν, ὅθεν τε τὸ φιλοσοφίας ἱερὸν χρῆμα τὴν ἀρχὴν ἔφυ, καὶ ὅπως ἤκμασε, τίνες τε τίνων αἰρέσεων ἀρχηγοὶ καὶ προστάται κατέστησαν, τίνες τε ἔσχον ἔραστὰς καὶ τίνες ἀντιτέχνους τίνες, πόλιν τε ἕκαστος [177 H.] αὐτῶν ἐπέδεικνυτο ἦθος, καὶ πόθεν εἴλαε τὸ γένος, καὶ οἷον τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπιτήδευμα, καὶ πότε καιροῦ ἤκμασε. Καὶ περὶ ῥητόρων δὲ καὶ ἡτορικῆς τὰ παραπλήσιά σοι ἔστιν ἐκείθεν ἀναλαμβάνειν. Ἐτι μὴν¹¹ σύγκριται ὁ αὐτῶν λόγος καὶ ἐκ τῶν Αἰλλίου Δίου¹² Περὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐκ τῶν Διγυπτιᾶκῶν Ἑλληνίχου¹³, δι' ὧν μυθικὰ τε καὶ πλασματικὰ πολλὰ συλλέξας καὶ διάφορα ἕτερα εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔκτου λόγου κατανήσεις.

¹⁰ ὁ δὲ ἕβδομος αὐτῶν λόγος διηθισται ἐκ τῆς Ἡροδότου Ἱστορίας.

¹¹ Ὁ δὲ ὕψους ἐκ τόμου τινὸς ἀρχαίου ἐκλογαὶ καὶ αὐτὸ τυγχάνει τὸ βιβλίον, οὐκ ἔχον ἐπιγραφόμενον τὸν συνηθροικῶτα ἐν οἷς τὰς εἰς μέγα δόξης καὶ ὄνομα λαμπρὸν ἀρθείσας γυναῖκας καταλέγει, καὶ ἀνδρῶν ἐνίων ἔργα, καὶ ἐπὶ παιδείᾳ λόγων συνουσίας, ἀρετὴν τε αὐτῶν φιλίας, καὶ τῶν σπουδαίων ἀποφθέγματα [341 R]. Σύγκριται δὲ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν Πλουτάρχου Περὶ τοῦ πῶς δεῖ τὸν νέον ἀκούειν ποιημάτων. Περὶ τῆς φύσεως καὶ πόρων, ὅπως τε πολλοὶ πολλὰκις πόνην τὴν φύσιν οὐκ εὖ φερομένην ὠρθωσαν, ἔσπεροι δὲ καλῶς ἔχουσαν ἐξ ἀμελείας διέψθειραν, ὅπως τε ἔνοιον ἐν μὲν νέοις βραδείας ἐνωρῶντο πᾶσι ἀσύνετοι, ἀκμασάντων δὲ εἰς τὸ ταχὺ καὶ συνετὸν αὐτοῖς ἡ φύσις ἐξέλαμψε καὶ ἐκ τοῦ Περὶ δυσωπίας δὲ λόγου, καὶ Περὶ ἀδολεσχίας, καὶ Περὶ ὀργῆς, καὶ ἐκ τοῦ Πῶς ἂν τις ὑπὸ ἐχθρῶν ὠφελῶιτο, καὶ Περὶ εὐθυμίας δὲ, καὶ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ παραγγελμάτων, Περὶ τῆς πλοῦτου, καὶ Ὅπως ἂν τις συναίσθοιτο ἑαυτοῦ ἀρῆς ἀρετῆς ἐπιδιδότος, ἐκ τε τῶν Ὑγισιῶν αὐτοῦ καὶ γαμικῶν παραγγελμάτων. Ἐν οἷς ἔστιν εὐρεῖν πλείστα καὶ ἀξιωμακόμενα, λόγους καὶ¹² ἔργα, καὶ πρὸς πολλὰ σοι χρησιμεύοντα. Ταῦτα μὲν καὶ ἐκ τούτων καὶ¹³ ὁ ἕβδομος λόγος.

Καὶ δὴ καὶ ὁ ἑνατος αὐτῶν ὁμοίως ἐκ τῶν Πλουτάρχου συνετημένη, ἐκ τε τοῦ Ὅτι βράδιον οἱ¹⁴

(80) Quorum omnium Catalogum tenuit Lamprias a Suida laudatus et nuper evulgatus. — Quæ ante¹⁵ ex his interciderunt, ea tibi asterisco indicanda putavi.

βολ τιμωροῦνται, καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βίου Δημη-
τρίου καὶ Βρούτου τοῦ Ῥωμαίου, καὶ ἐκ τοῦ λόγου
ἐπιγράφεται αὐτῷ, Ἄνδρῶν ἐνδόξων Ἀπο-
φθέγματα, ἐκ τε τοῦ *Περὶ ποταμῶν*¹⁵⁻¹⁶, καὶ
ὡς ἂν τις διακρίνει τὸν κόλακα τοῦ φίλου, καὶ
μὴ καὶ ἐκ τοῦ Κράτητος βίου, *Δαιμόντου τε*¹⁶
καὶ *Πυρράου*, καὶ ἐκ τοῦ βιβλίου δὲ ὁ ἐπιγράφα-
ται αὐτῷ *Βασιλέων καὶ στρατηγῶν Ἀποφθέγμα-
τα*, σὺν οἷς καὶ ἐκ τῶν *Συμποσιακῶν* αὐτοῦ ἀπὸ τε
πρῶτου καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ ὀγδόου. Καὶ ἀπὸ
μὴ τῶν Πλουτάρχου ἐκ τούτων· συνελκεται δὲ καὶ
ἐκ τῆς Ῥώμου Ῥωμαϊκῆς *Ἱστορίας* πρῶτου καὶ δευ-
τέρου καὶ τρίτου βιβλίου καὶ τετάρτου, ἐν οἷς ἔστι
περιτυχεῖν πολλοῖς ἀξιολόγοις, εἰ καὶ ἕνια αὐτῶν
εἰς μύθους καὶ μακρὸν ἐκπίπτουσι¹⁷ λῆρον. Ἄλλ' ὧδε μὲν καὶ ὁ ἕννατος.

Ὁ δέκατος δὲ συνηθροίσθη ἐκ τε τῆς Κεφαλήωνος
Ἐρατοῦς, διαλαβανούσης τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον,
καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου τοῦ Στωϊκοῦ, ὅσαι
γυναικῆς ἐπιλοσόφησαν ἢ καὶ ἄλλως ἐκ τῆς ἐπίδο-
ξου διαπράξαντο, καὶ δι' ἧς οἰκίαι¹⁸ εἰς εὐνοίαν
συναράτησαν, καὶ ἐκ τῶν Θεαγένους δὲ *Μακεδονι-
κῶν πατριῶν*, ἐκ τε τῶν Πλουτάρχου περὶ βίων *Νι-
κίου* καὶ Ἀλκιβιάδου [178 H], Θεμιστοκλέους τε καὶ
Θησέως καὶ Λουκούργου Σώλωνός τε καὶ Ἀλεξάν-
δρου τοῦ Φιλίππου, ἐκ τε τῶν βίων Κίμωνος καὶ
Περικλέους καὶ Πελοπίδου καὶ Φωκίωνος καὶ Ἀρι-
στίδου, ὧν τὰ κλειστά ἀξιοφύγητά τε καὶ ἀξιωμα-
κίματα. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ δέκατος.

Ὁ δὲ ἐνδέκατος ἔσχε τὴν συναγωγὴν ὁμοίως ἐξ
ὧν Πλουτάρχου συνέταξε βίον, Ἐπαμινώνδου²¹ καὶ
Ἰάνου καὶ Ἀγχιλαίου καὶ Ἀγχιδος καὶ Κλεομένους,
Ἐρμόλου τε τοῦ Καρδιανοῦ καὶ Φιλοπολίμενος καὶ
Ἰπάλαντος· καὶ Ἀράτου, ὃς δημαγωγὸς καταστάς
τῶν Ἀχαιῶν ἐπτακαίδεκάκις ἐν αὐτοῖς ἐστρατήγη-
ται, μεγάλα πράξας στρατηγῶν ἔργα· καὶ δὴ καὶ ἐκ
τοῦ βίου Πύρρου τοῦ Ἡπειρώτου, ἀλλὰ μὴ καὶ ἐκ
τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ γραμματικοῦ *Περὶ ζῶων*
βιβλίου πρῶτου καὶ δευτέρου, καὶ ἐκ τῆς²² Ἰόδα
τοῦ βασιλέως *Θεατρικῆς Ἱστορίας* ἐπτακαίδεκάτου
λόγου. Οὕτως μὲν καὶ ὁ ἐνδέκατος.

Ὁ δὲ δωδέκατος αὐτῷ λόγος συνηθροίσθη ἐξ ἄλ-
λων τε διαφόρων, καὶ ἐκ τῆς Καλλιξένου *Ζωγρά-
φου* τε²³ καὶ *ἀνδριαντοποιῶν Ἀναγραφῆς*, καὶ
ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους²⁴ *Περὶ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ*
μουσείου, καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους *Πολιτικῶν*,
θεταλῶν τέ φημι καὶ Ἀχαιῶν καὶ Παρίων [344
R.] *Λυκίων* τε καὶ Κίτων, καὶ ὧν ἐκείνος ἀπλῶς ἐν
ταῖς πολιτικαῖς αὐτοῦ διαλαμβάνει· ὧν τὸ χρησί-
μον οὐκ ἀδρῆλον. Ἄλλ' ἐν τούτοις· μὲν Σωπάτρω καὶ ὁ δωδέκατος τῶν συλλογῶν πόνος.

VARIE LECTIONES.

¹⁵ ποταμοῦ A. ¹⁷ τε αὐτὸ A. ¹⁸ ἐκπίπτουσι ζ. ¹⁹ καὶ post ἢ om. pr. A. ²⁰ οἰκίαι AC: οἰκίας ζ.
²¹ Ἐπαμινώνδου ζ. ²² τῆς] τῆς τοῦ ζ. ²³ ζωγράφ. καὶ ζωγράφ. ζ. ²⁴ ἀριστοτέλικον A.

NOTÆ.

(81) Ex montibus; exstatque hodie, sed alterius esse Plutarchi critici iudicant.

(82) Quædam novem Musarum appellatione historicam Epitomen scripsisse supra retulit Photius cod. 65. Unum autem hinc elementum a fugisse suspicatum κεφαλήων ibi dictus sit, nisi apud Suid. κε

vindicta, e Vita Demetrii ac Bruti Romani; ex libro
cujus index est 104b *Clarorum virorum Apophthe-
gmata*. Ex libello *De fluminibus* (81); *Quomodo as-
sentatore ab amico discernas*. Rursum ex Crate-
tis Vita, Daiphantique, et Pindari: et ex opusculo,
quod *Regum atque imperatorum Apophthegmata*
inscripsit; atque ex *Convivialium ejus Sermonum*
libris, a primo ad octavum usque. Hæc fere Plu-
tarchus suppeditavit. Allata vero nonnulla e *Rufi*
Historiæ Romanæ libris, primo, secundo, tertio et
quarto: in quibus occurrent pleraque memorata
non indigna, tametsi horum quædam in fabulas in-
cidant, et prolixiores nugæ. Ita se novus habet
liber.

Decimus vero coaluit e Cephalionis (82) Erato,
quo libro Alexandri gesta referuntur. Item ex Apol-
lonii Stoici libris, quæ sint unquam mulieres philo-
sophatæ, quidve aliud præclare gesserint, et per
quas familiæ aliquando in concordiam redactæ, ex
Theagenis quoque *Macedonicis patriis*. Rursum e Plu-
tarchi Vitæ Nicæ, Alcibiadis, Themistoclis, The-
sei, Lycurgi, Solonis et Alexandri; Philippi filii. Item
e Vitæ Cymonis, ac Lysandri, Demosthenis, Peri-
clis, Pelopidæ, Phocionis, et Aristidæ: quorum ple-
raque memoranda, admirationeque digna. Atque hic
decimus liber est.

Undecimus perinde e Plutarchi Vitæ selecta con-
tinet, puta Epaminondæ, Dionis Ageilai, Agidis,
Cleomenis, Eumenis Cardiaui, Philopomenis, Timo-
leontis, et Arati, qui Achæorum creatus tribunus
plebis decies septies copias eorum duxit, multa in eo
imperio præclare gerens. Rursum e Vita Pyrrhi Epi-
rotarum regis. Quin et ex Aristophanis (83) gram-
matici, *De animalibus* libro primo, et secundo, at-
que ex *Historiæ theatricæ* (84) Jubbæ regis libro
decimo septimo. Atque his quidem undecimus liber
constat.

Duodecimus denique conservatus est e variis: ut e
Callixeni *Pictorum ac statuariorum Relatione*; ex
Aristonico, *De Museo Alexandrino*; ex Aristotelis,
Politiciis; Thessalorum, inquam, Achæorum, 105a
Pariorum, Lyciorum; Chiorum, atque adeo omnium
(85) quos ille suis in *Politiciis* commemorat, quorum
non vulgarem esse usum constat. Qua in re Sopatri
labor hoc duodecimo ejus libro consumitur.

φαλίων ἢ κεφάλων legeretur.

(85) Cujus apud Suidam mentio.

(84) Hujus operis librum iv ab Athenæo lauda-
tum reperies lib. iv.

(85) Quorum nomina aliquot collegit diligenter Is.
Cas. cod. Laertii lib. v.

Magnam sane utilitatem hæc legentibus lucubratio affert. Etsi enim fabulis, prodigiis, mendaciis, atque incredibilibus, ut sæpius a me dictum, non caret, ex his ipsis tamen, quæ ad variam veluti e peno aliquo promendam doctrinam faciunt, etiam ad virtutem atque honestatem facientia decerpere quam plurima licet. Ad bene dicendi vero facultatem, ut ipsemet ad amicos præfatur, non modicum eadem afferunt emolumentum, insignemque utilitatem legenti pariunt. Dictio ejus varia, neque unius formæ, tametsi perspicuitatem in omnibus servavit.

CLXII.

Eusebii episcopi (Thessaloniciæ) contra Andream quemdam libri x.

Lecti sunt Eusebii cujusdam, ut dignitate episcopi (86), sic et fide orthodoxi, decem libri adversus Andream quemdam inclusum (87), qui horum illi scribendorum causam dedit. Scripserat enim hic ad Eusebium epistolam, quam παραναγνωστικὸν nominarat (88), jurejurando ipsi ad eam legendam adigens. Qua lecta, Eusebius primum quidem hominem increpat, imperitiam iuxta ejus (89), atque audaciam reprehendens, ostendendo in ipsis etiam syllabis lapsu; et cum versum nullum potuerit siue solœcismo facere, ad scribendum tamen sese extulisse, instituti sui, simul et quietis oblitum. Hæreticam dein illius sententiam pluribus refellere aggreditur. Erat enim ille ex eorum numero, qui ab improba quam tenebant opinione, *Aphthartodocetæ* (90) sunt dicti. Primum itaque ostendit illi rationem esse reddendam, cur in una duntaxat significatione *corruptionis* vocabulo accepto, de solo id peccato dici arbitretur: cum suo vocabulorum usu sancti Patres tradiderint, ad varias omnino res hanc vocem extendi. Secundo, quod immortale, et impatibile, et incorruptibile ex ipsa unitione corpus Christi Domini dixerit, quemadmodum et Julianus ausus (91) est asserere, cum tamen in eadem hac affirmet epistola contra Severum et Julianum, hunc a se susceptum esse laborem, ut qui duas naturas, vel substantias duas in Christo dicere non sustineant, neque duas proprietates, neque actiones duas. Tercio quod Adami corpus asserat ante lapsum, neque **105 b** mortale esse conditum, neque suasie natura corruptibile, ut nimirum ex hoc, pro ipsius opinione, illud item sequeretur, Christum Dominum ex ipsa conjunctione incorruptibile corpus, atque im-

Α Πολλὴν δὲ τὴν χρεῖαν τοῦτο δὴ τὸ φιλοπόνημα τοῖς ἀναγινώσκουσι παρέχεται· εἰ γὰρ καὶ μύθων καὶ τεράτων ψευδῶν τε καὶ ἀπιθάνων, ὡς μοι πολλάκις εἴρηται, οὐ καθαρῶς, ἀλλ' οὖν ἐν οἷς τε εἰς πολυμάθειαν ἐκ τοῦ ἐτόλμου συντελεῖ, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ καλοκάγαθον πλεῖστα ἔστιν αὐτῶν ἀπανθίσασθαι, πρὸς τε τὸ βήτορεύειν καὶ σοφιστεῦειν (ὡς καὶ αὐτὸς τοῖς ἐταίροις²⁵ γράφων προοιμιάζεται) οὐκ ἐλαχίστην φέρει βροπὴν²⁶, ἱκανὸν εἰς χρεῖαν καθέστηκεν. Ἡ δὲ φράσις αὐτῷ ποικίλη καὶ οὐ μίαν τὴν ἰδέαν, εἰ καὶ διὰ πάσης τὸ σαφὲς ὤδευεν.

PXB,

Eusebii episcopi contra Andream quendam libri x.

Β Ἀνεγνώσθησαν Εὐσεβίου τινὸς (ἐπίσκοπος ἦν²⁷ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν πίστιν ὀρθόδοξος)· τοῦτω λόγοι εἰ κατὰ Ἀνδρέου τινὸς ἐγκλειστοῦ συνεγράφησαν, τὴν αἰτίαν λαθόντας ἐκ τοῦ εἰρημένου ἐγκλειστοῦ. Οὗτος γὰρ ἔγραψεν ἐπιστολὴν Εὐσεβίῳ (παραναγνωστικὸν δὲ καλεῖ τὴν ἐπιστολὴν), ὅρκους αὐτὸν εἰς τὴν ταύτης ἀνάγνωσιν ἐκκαλοῦμενος· ἦν Εὐσεβίος ἀναγνούς πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐπιτιμᾶ, ἀμαθίαν ἅμα καὶ θράσος ἐπικαλῶν, καὶ δεικνύς καὶ περὶ αὐτὰς πταίοντα τὰς συλλαβάς, καὶ ὅτι μηδένα στίχον ἀσολοικον εἰπεῖν δεδυνημένος, ὃ δὲ καὶ ἐπὶ τὸ συγγράφειν ἤρθη, τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἐν ἀσκήσει ἡσυχίας ἐπιλησημένος· εἶτα τὸ αἰρετικὸν αὐτοῦ φρόνημα διὰ πολλῶν ἀπελέγχει. Ἦν δὲ ἄρα τῶν λεγομένων ἀπὸ τῆς φαύλης δόξης τῶν ἐχόντων Ἀσφαρτοδοκητῶν. Καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσιν αὐτὸν εὐθύνως ὑπέχοντα, ὅτι μονοσημῆσαντο τὸ τῆς φθορᾶς ἐξεληφῶς ὄνομα ἐπὶ μόνῃς ἀμαρτίας οἰεται τάττεσθαι, τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, δι' ὧν ταῖς φωναῖς ἀπεχρήσαντο, κατὰ διαφόρων πραγμάτων [179 H.] τοῦτο τὸ ὄνομα φέρεσθαι παραδεδωκότων. Β' ὅτι²⁸ ἀθάνατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ὡσπερ²⁹ ὁ Ἰουλιανὸς, ἐτόλμησεν ἀποφῆνασθαι, καίτοι³⁰ διατεινόμενος ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι κατὰ Σεθῆρου³¹ καὶ Ἰουλιανῶ τὸν τοιοῦτον αὐτῷ διαπεπονησθαι πόνον, ἅτε δύο φύσεις ἢ δύο οὐσίας ἐπὶ Χριστοῦ εἰπεῖν ἐκεῖνων οὐκ ἀνεχόμενων, οὐδὲ δύο ιδιότητος, οὐδὲ δύο ἐνεργείας. Γ' ὅτι πρὸ τῆς παραβάσεως τὸ τοῦ Ἀδάμ σῶμα οὕτε θνητὸν λέγει διατεπλάσθαι οὕτε φθαρτὸν φύσει, ἢ' **D** ἐκ τούτου καθ' ὅδον αὐτῶ³² χωρήσῃ τὸ καὶ τὸν Χριστὸν ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως σῶμα ἀφθαρτον ἀνεληφέναι καὶ ἀπαθὲς, δέον καὶ νοεῖν καὶ λέγειν ὡς τὸ τοῦ

VARIE LECTIONES.

²⁵ ἐταίροις ζ. ²⁶ βροπὴν καὶ ἱκανὸν ζ. ²⁷ ἦν Α: οὗτος ἦν ζ. ²⁸ ὅτι] cf. Suidas v. Ἰουλιανὸς Ἀλικαρνασσοῦ. ²⁹ κυρίου ἐξεῖπεν ὡσπερ ζ. ³⁰ καίτοι add. Α. ³¹ Σεθῆρου ζ. ³² αὐτοῦ ζ.

NOTÆ.

(86) Thessaloniciæ, ut te docebit B. Gregor. Mag. epist. 69, lib. 9.

(87) Monachum ad. S. Paulum Romæ, ut ibi B. Greg.

(88) Quasi juxta legendum scriptum dicas, quod ex diverso et alitrius cum aliorum scriptis legatur, ut ea inter se componantur.

(89) Imperitum litterarum, et divinæ Scripturæ

nescimam appellat B. Greg. sup.

(90) Quasi dicas *incorruptionis assertores*. De quibus legendus Niceph. lib. xvii, cap. 29.

(91) Episc. Halicarnassensis, qui cum Severo Chalcedonense concilium prædicere abnuens, a Justiniano imp. sede pulsus est, ut ait Liberatus in Breviario, cap. 19.

Ἄδμ σῶμα θνητὸν ἦν φύσει καὶ παθητὸν, θεῖα δὲ ἅριτι ἀθάνατον διεφυλάττετο καὶ ἀπαθὲς, μέχρις ἂν αὐτὸ ἡ παράβασις τῆς φυλακῆς ἀπεγύμνωσεν· ὡσαύτως γὰρ καὶ ὁ τῶν ἁγίων χορὸς ἀποφαίνεται. Ἄσκει τὸν παρόντα κόσμον ἀφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον λέγει, θεὸν εἰδέναι ὅτι φθαρτὸς ἐστὶ καὶ ἀλλοιωτὸς. Καὶ ²² ἕτερα δὲ σὺν τούτοις κεφάλαια κατὰ τὴν εἰρηθεύσαν ἀντιγραφὴν ὁ ἐπίσκοπος, τὰ μὲν ἀσαφῶς, τὰ δὲ ²³ βλασφημῶς ἀπελέγξας ἔχοντα, διορθωθῆναι κετηγγύησατο ²⁴ τὸν Ἀνδρέαν.

[345 R.] Ὁ δὲ δεξάμενος τὴν ἐπὶ τῇ διορθώσει παραίνεσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀπέκλινε, καὶ βιβλίον δεύτερον συνέταξεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ προγεγραμμένα εἰπεῖν ²⁵ πλατύτερον καὶ (ὡς οἴεται) δι' ἀποδείξεων ²⁶ συγκροταῖ. Καθ' οὗ δὲ καὶ τὴν εἰρημένην δεκάλογον ὁ εὐσεβὴς Εὐσέβιος συντάττει, δι' ἧς ἐλέγχει ²⁷ μὲν εἰδὼν ὡς μὴ ἀρεσθέντα τῷ τῆς πίστεως ὄρω, ὃν αἱ ἐργαὶ ἐξέθεντο σύνοδοι, ἰδίαν δὲ τινα τολμηρῶς συνταξάμενον ἔχθεσιν πίστεως· εἶτα δὲ καὶ ὅτι πολλὰ τῶν ἁγίων ²⁸ ἀποσπαράξας βήτὰ καὶ παραπειράμενος εἰς τὴν ἰδίαν ὑπόληψιν ἐξεβιάσατο ²⁹, καὶ ὅτι ἐναντιοῦται τῇ τε νέᾳ καὶ παλαιᾷ ³⁰ Γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις ἡμῶν Πατράσιν ἀφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον τὸν κόσμον δοξάζων. Ἐτι δὲ καὶ ὅτι τὴν ἀλλοιωσιν καὶ μεταστοιχείωσιν καὶ βεῦσιν εὐδιάδητα εἶναι λέγει ὡσπερ τὰ ἀπὸ κακίας πάθη, καὶ δὴ καὶ ἐκ τούτου τὸν ³¹ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀνυπόστατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον καὶ ἀβύβυστον ἐναλαθεῖν σῶμα. Καὶ πάλιν εἰπόντα διελέγει ἀίδιον καὶ ἀφθαρτον καὶ ἀγέννητον τὸν κόσμον, τὴν δὲ λεγόμενην πρὸς τὸ ἀίδιον αὐτοῦ μεταστοιχείωσιν μὴ παραδεχόμενον, ἅτε καὶ αὐτῆς τῶν εὐδιαδημάτων ³² ταῦτον παρ' αὐτῷ δογματιζομένην. Καὶ ὅτι τοῦ Ἀδάμ ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον κατὰ φύσιν καὶ ἀπαθὲς θεοπλασθῆναι λέγει τὸ σῶμα, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ χοῦς ἀφθαρτος ἦν, ἐξ οὗ τὸ σῶμα διεπλασθῆ. Πάλιν ἐλέγχει αὐτὸν μονοσήμαντον τὸ τῆς φθορᾶς ὄνομα ἐξεληφότα, ἐν ᾧ καὶ δείκνυσιν ὅτι οὔτε φθορᾶς οὔτε θανάτου οὔτε τοῦ κατὰ κτίαν πάθους, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀμαρτητικῶν λογισμῶν οὐδενὸς τούτων δημιουργῆς ὑπάρχει ὁ θεός, εἰ καὶ τῶν φθαρτῶν καὶ τῶν ³³ θνητῶν οὐσιῶν καθέστηκε δημιουργός· ἐκεῖνα γὰρ [180 H.] τῶν ἀνωτέρων ³⁴ ἐστὶ καὶ καθ' ἑαυτὰ μὴ ἔχοντων ὑπόστασιν. Ἐτι δὲ διελέγει αὐτὸν τὸ κυριακὸν σῶμα ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον ἀποφαίνόμενον· ὅπερ ἵνα συστήσῃ, ὡς ἐνόμιζε, δείκνυσιν αὐτὸν καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἀδάμ ἀποφθέγγεσθαι. Δείκνυσιν δὲ ἐν ταῦτῳ ὁ Εὐσέβιος καὶ τὸ τῆς φθορᾶς καὶ

patibile assumpsisse. Ubi sentiendum ipsi fuerat, atque dicendum Adami corpus mortale quidem natura sua fuisse, ac patibile, verum divina gratia immortale atque impatibile custoditum, donec eum prævaricatio custodia illa p̄rivaravit. Hæc enim concors est sanctorum Patrum sententia. Quarto, quod hunc mundum incorruptibilem, interitusque expertem asserat, cum tenendum sit corruptibilem eum esse, atque mutabilem. Plura id genus alia capita, prima hac responsione episcopus, partim obscure, partim blaspheme dicta reprehendens, corrigere hæc eadem Andreæ cohortatus est.

Verum ille, accepta de emendandis suis admonitione, in sinistram inclinavit, et deteriora arripuit (92). Alterum enim mox librum scripsit, quo planius ea quæ prius asseruerat, et (ut arbitratur) demonstratione quadam astruit. In quem librum decem hos, uti diximus, pius ille Eusebius conscripsit: quibus probat ipsum non contentum illis fidei terminis, quos sacra concilia statuissent, peculiarem quamdam fidei expositionem audacter composuisse: inulta quoque sanctorum Patrum dicta decerta atque adulterata, vi in suam detorsisse sententiam. Veteri ad hæc, et Novo Testamento, sanctis Patribus eum adversari, dum incorruptibilem et expertem interitus mundum asserit. Mutationem præterea illum, transformationem, ac fluxum, reprehendenda esse dicere, non minus quam illæ quæ ex vitiositate ærtum habent perpressiones; ac Christum propterea Dominum nostrum immutabile corpus, atque impatibile, et incorruptum, minimeque fluxum assumpsisse. Rursum autem cum reprehendit, dum affirmat mundum hunc æternum esse, et ingenerabilem atque incorruptibilem; neque tamen elementorum illam transmutationem recipit, quæ ad æternitatem illius constituentiam affertur, utpote quod hæc etiam inter illas passiones sit, quas reprehensibiles illæ esse certo docet. Deinde quod Adamum incorrupto et immortali suapte vi, et impatibili corpore effectum dicat: hoc amplius addito, ipsum quoque terræ lutum, ex quo formatum corpus erat, corruptionis expertus fuisse. Reprehendit eundem iterum quod corruptionis vocabulo, unicam duntaxat subesse notionem asseruerit. Ubi etiam illud demonstrat, neque corruptionis, **106** a neque mortis neque vitiosæ alicujus passionis, sed neque culpandarum quidem cogitationum auctorem esse Deum, tametsi corruptibilem ac mortalium substantiarum auctor existat: quod illa de non existentium numero sint, et per se ipsa subsistentiam nullam habeant. Carpit item Andreæ, quod Christi Domini corpus ex ipsa Verbi unitione impatibile, incorru-

VARIÆ LECTIONES:

²² καὶ om. A. ²³ δὲ] δὲ καὶ ζ. ²⁴ παρεγγύησατο A. ²⁵ αὐτῷ om. pr. A. ²⁶ ἀποδείξεως ζ. ²⁷ ἐλέγχει A: λέγει ζ. ²⁸ ἁγίων A: ἰδίων ζ. ²⁹ παρεβιάσατο ζ. ³⁰ παλαιᾷ καὶ νέᾳ ζ. ³¹ εὐδιάδητα Casaubonus: libri εὐδιάδητα. ³² τὸν] καὶ τὸν A. ³³ τῶν add. A. ³⁴ an. forte ἐνυπάρχων?

NOTÆ.

(92) Quare nec multo post damnatus in concil. Rom., ut refert card. Baron. ad ann. Chr. 601, sub **h.**

pitabile, et incommutabile dixerit; ostenditque ipsum ad hoc stabiliendum, ut quidem putabat, reliqua illa de mundo, et Adamo absurde tradidisse. Demonstrat autem eodem in opere Eusebius, quot quantisque notionibus corruptionis vocabula in sacris Litteris usurpentur. Etenim dici ait de naturalibus minimeque reprehendendis affectionibus, et de labore, morbo, atque senectute usurpari. Nam et adolescentiæ corruptio senectus est, ut et labores fatigationesque robur corporis destruunt. Dicitur insuper de corporis afflictione in Asceticis, ac spiritali certamine. Sic enim loqui Apostolum: « Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem: » et quæ sequuntur. Adhiberi quoque affirmat in illata corpori afflictione, sive in tabe et plagis, atque punitione. Dici vero et de noxa sive partis sive totius in animalibus, semine ac stirpibus: imo et de morte ipsa. Adhæc de dissolutione usurpari, ac de fluxu corporum, quæ humi conditiis accidere solet. Præterea de vitiosa quoque in malum affectione, sive de peccatis. Tot igitur modis corruptionis nomen adhiberi cum possit, lapsum esse merito Andream ostendit, qui unam duntaxat his vocibus subesse significationem tradiderit.

Confirmat deinde hasce suas Reprehensiones elibris sacræ Scripturæ, veteris juxta, ac novi instrumenti: Patrum item lectissimorum sententiis, Athanasii, et trium Gregoriorum, admirandorum, inquam, illius patratoris, et Gregorii Theologi, ac beati Nysæni episcopi. Basilii similiter Cæsareæ antistitis, et Joannis Chrysostomi, Cyrilli Alexandriæ, et Constantinopolitanæ sedis præsulis Procli (93), sancti adhæc martyris Methodii (94), et Condrati (95). Quoruundam enim ex his dicta quædam Andreas avulserat, ac perverterat, simulque malitiose, aut imperite interpretando, errorem suum ex illis, ut sibi quidem persuasit, confirmarat. Verum ob hæc omnia, quæ modo dixi, justas Eusebio pœnas dedit, **106b** ob adulterationem (96), inquam, sanctorum Patrum, et improbitatem, atque inscitiam: quodque hæreticorum dicta quædam compilaus, sanctis ea Patribus attribuere sit ausus.

Ostendit postea ex iis, quæ ineptiendo proferebat, statuere illum certo, nihil Christum Dominum resurgendo mutatum de corruptione in incorruptionem, æque esse impatibilem in humanitate, ut in divinitate: assumque blasphemus appellare cæteros, qui sentirent et dicerent, mortali ac patibile corpore

A καταφθορᾶς καὶ δὴ καὶ ⁹⁶ τῆς διαφθορᾶς ὄνομα ἐπὶ τῶν καὶ πόσων σημαυνομένων ἢ θείᾳ Γραφῇ ἀποδέχεται, καὶ φησιν ὅτι φέρεται μὲν ἐπὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν, καὶ ἐπὶ τε τῶν ἀπὸ λόγου καὶ καμάτων καὶ γήρων ⁹⁷. καὶ γὰρ φθορὰ μὲν τὸ γῆρας νεότητος καὶ οἱ κόποι καὶ κάματοι τοῦ σωματικοῦ τόνου. Ἐπι δὲ ἐπὶ ⁹⁸ τῆς τοῦ σώματος ἐν ἀσκήσει καὶ πνευματικοῖς ἀγῶσι ταπεινώσεως· καὶ γὰρ φησιν ὁ Ἀπόστολος· « Ἐπι ⁹⁹ καὶ ὁ ἐξω ἡμῶν ἄνθρωπος φθείρεται, ἀλλ' ὁ ἐσω ἀνακαινοῦνται, » καὶ ἐξῆς ¹⁰⁰. Φέρεσθαι δὲ φησι καὶ ἐπὶ τῆς ἐγγυνομένης τῷ σώματι ταπεινώσεως ἧτοι τηκεδόνος ἀπὸ τινῶν αἰκιῶν καὶ κολάσεων· Ἐπι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βλάβης τῆς ἐγγυνομένης τοῖς ζώοις καὶ σπέρμασι καὶ φυτοῖς, τῆς τε μερικῆς καὶ τῆς καθόλου. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸ ὄνομα φέρεσθαι, καὶ ἔτι χωρὶς τῶν εἰρημένων ἐπὶ ¹⁰¹ τῆς διαλύσεως καὶ βεύσεως τῶν σωμάτων τῆς ἐν τοῖς τάφοις συμβαινούσης· ἀλλὰ καὶ παρὰ ¹⁰² ταῦτα ἐπὶ τοῦ κατὰ κακίαν πάθους ἧτοι τῶν ἀμαρτημάτων. Τοσαυταχῶς οὖν ¹⁰³ τῆς φθορᾶς καὶ καταφθορᾶς καὶ διαφθορᾶς λαμβάνεσθαι δυναμένης [348 R.] εἰκότως διεσπάλθαι δεικνύει τὸν Ἀνδρέαν ὡς μονοσήμοις ἀποκεχρημένον ταῖς λέξεσι.

Παρατίθησι δὲ τὰς κατὰ τοὺς ἐλέγχους ἀποδείξεις ἐκ τε τῆς θείας ¹⁰⁴ Γραφῆς, Παλαιᾶς τε καὶ Νέας, καὶ ἐκ τῶν λογῶν Πατέρων, Ἀθανασίου καὶ τῶν τριῶν Γρηγορίων, τοῦ τε ¹⁰⁵ θαυματουργοῦ λέγω καὶ τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ θεσπεσιοῦ Νύσσης, Βασιλείου τε τοῦ Καισαρείας καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Κυρίλλου τε ¹⁰⁶ τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλου, ἀλλὰ δὴ καὶ Μεθοδίου τοῦ ἱερομάρτυρος καὶ Κοδράτου· ὧν ἐνίων καὶ ῥήσεις τινὰς ὁ Ἀνδρέας ἀποσπαράξας καὶ παραπλασάμενος, ἃ δὲ καὶ κακούργως ἢ καὶ ἀνοήτως ἐξείληφώς, ἐκείθεν (ὡς φετο) τὴν οἰκείνν πλάνην ἐκράτυεν. Ἀλλὰ πάντων ἐνεκεν τῶν εἰρημένων Εὐσεβίῳ δίδωσι δίκας, τῆς τε παραποιήσεώς φημι καὶ κακούργίας ἢ καὶ ἀνοίας, καὶ ὅτι αἰρετικῶν ῥητὰ τινὰ παραλαβόμενος τοῖς ἁγίοις ἡμῶν Πατέρισιν ἐτόλμησεν ἀναθεῖναι ταῦτα.

Ἐπὶ τούτοις δείκνυσιν αὐτὸν, ἐξ ὧν ἐματαιολόγηι, **D** δοξάζοντα ὅτι μὴ ἄλλοιωθεὶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς ἀναστάσεως ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθορίαν ὡσαύτως ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ ¹⁰⁷ τὴν ἀνθρωπότητα, ὡσπερ ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὅτι ἐτόλμησε βλασφήμους ἀποκαλέσαι τοὺς φρονούν-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁶ καὶ an. τῆς om. A. ⁹⁷ γήρωνς ζ. ⁹⁸ δὲ καὶ ἐπὶ ζ. ⁹⁹ εἰ] II Cor. iv, 16. ¹⁰⁰ καὶ τὰ ἐξῆς ζ. ¹⁰¹ ἐπὶ A: καὶ ἐπὶ ζ. ¹⁰² παρὰ A: περὶ ζ. ¹⁰³ οὖν add. A. ¹⁰⁴ θείας add. A. ¹⁰⁵ τε om. A. ¹⁰⁶ τε add. A. ¹⁰⁷ κατὰ] καὶ κατὰ A.

NOTÆ.

(93) De quo Baron. card. V, et Notis ad Martyrol. 24 Octobr.

(94) Cujus meminit B. Hieron. in Catalogo sancti Eriphan. hæres. 64; Suidas Tabulæ sacræ martyrum, 18 Septembr. et infr. Phot.

(95) Pro Quadrati, ut Latini. V. B. Hier. in Catal. Euseb. lib. iv Hist. eccles. cap. 3 et alibi, et Mar-

tyrol. Rom. 26 Mail. De his omnibus lege Niceph.

(96) Sicut et Eusebii hujus apud se depositam ad B. Greg. epistolam corrupit et sermones errorum plenos ejusdem pontif. nomine falso inscripsit, ut propterea damnatum in synodo Rowana Greg. anno 12 e superiore discas epist.

ως και λεγοντας θνητῶ και παθητῶ σώματι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ κόσμῳ πολιτεύσασθαι, αὐτὸς οὐκ ἐρυθριῶν μετὰ νίκην παθῶν και θανάτου και φθορᾶς ἀναίρεισιν παθητὸν τὸ κυριακὸν τερατεύσασθαι σῶμα, και ὁ φαρτολάτρας ἐνυβρίζων τοὺς ὀρθοδόξους ἀληθην αὐτὸν [181 H.] δι' ἃν λέγει παθητολάτρας ἀληθῶς ἀπελεγγόμενος. Ἐνταῦθέν τε παρατίθησι πάλιν φωνᾶς πατρικᾶς, και περιστάσει παθητὸν και θνητὸν και κατὰ τοῦτο φερτὸν τὸ κυριακὸν σῶμα ἕως τῆς αὐτοῦ ἐνδόξου ἐκαστάσεως, ἐκείθεν δὲ δι' αὐτῆς μεταβληθὲν εἰς ἀθανασίαν και ἀπάθειαν. Λέγει δὲ ὡς ματαιολογεῖ φαρτολάτρας ὁ Ἀνδρέας ἐπιφημιζων τοὺς ὀρθοδόξους. Ἀραίω γὰρ και Ἀετίω και Εὐνομίω, Ἀπολλινάριω τε και Νεστορίω, ἀλλ' οὐ τοῖς εὐσεβέσι κατέλληλος και οἰκεία ἡ τοιαύτη κλήσις. Δογματίζει δὲ και τοῦτο, ὡς ὁ Κύριος και Θεὸς ἡμῶν τὰ φυσικὰ μὲν και ἀδιάβλητα πάθη ὡς τῆς φύσεως Δημιουργὸς ἀπέβλεπετο (ἃ οὐδὲ κυρίως πάθη, ἀλλ' ἔργα ἂν εἰκείωτερον καλοῦτο τῆς φύσεως), τῶν δὲ κυρίως παθῶν, ἦτοι τῶν ἀπὸ κακίας, παντελῶς ἀνεπίδεκτος ἦν· και ἔτι οὐχ, ὡς πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἦσθε και ἔπινεν, οὔτε και μετὰ τὴν ἀνάστασιν· συνέφαγε και συνέπιε τοῖς μαθηταῖς, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔπραττε νόμῳ φύσεως, τὴν βίουσαν σάρκα βρώσει και πόσει ὡς ἀληθῶς ἀναστῶμενος και περιχρησάμενος, τὸ δὲ ἐτέλειεν ὑπερφωκῶς δι' οἰκονομίαν, ἵνα τοῖς μαθηταῖς πιστώσεται, και δι' αὐτῶν πᾶσι πιστοῖς, ὡς αὐτὸ τὸ πεπονηδὸς και στυρωθὲν ἀνίστη σῶμα, ἀλλ' οὐχ ἕτερον παρ' ἐκείνο, εἰ και πρὸς ἀφθορίαν και ἀπάθειαν μετασυναχαιώθη. Ταῦτα φιλοθέως ἐπιδογματισόμενος τέλος ἐπιτίθησι τῇ δεκαλόγῳ. Ἔστι δὲ σαφῆς και ἀκλιῶς τὴν φράσιν, καθαρότητι χρώμενος, και εἰ που ἔσται, και εὐκρανεῖα.

Hæc ubi Eusebius divine docuit, decimum tandem libroque dicendi genere dicitur, atque, ubi opus est, etiam bene distincto.

ΠΕΓ'.

Ὁδοδανίου Ἀνατολίου Βηρύτου Συναγωγῆ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων ἐν τόμοις ιβ'.

[349 R.] Ἀνεγνώσθη Οὐιδανίου Ἀνατολίου Βηρύτου Συναγωγῆ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων· συνίφροισται δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐκ τε τῶν Δημοκρίτου Ἀφρικανοῦ τε και Ταραντίνου και Ἀπουληίου και Πλαρεντίου και Οὐάλεντος και Λέοντος και Παμφίλου, και δὴ και ἐκ τῶν Διοφάνους Παραδοξῶν· τόμοι δὲ εἰσι τὸ βιβλίον ιβ'. Χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον, ὡς και ἐκ πίστεως αὐτῆς ἐπὶ πολλῶν εἰδομεν, πρὸς τὰς κατὰ γῆν ἐργασίας και τοὺς γεωργικοὺς πόνους, και σχεδὸν τε χρησιμώτερον τῶν ἄλλων, ὅσοι τῆς αὐτῆς αὐτῶν πραγματείας ἦσαντο. Ἐχει δ' ὁμοίως ἐνια και τοῦτο τὸ βιβλίον τερατώδη και ἄπιστα και τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ὑπόπλεα, ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γεωπόνον ἐκτρεπόμενον τῶν λοιπῶν, συλλέγειν τὰ χρῆ-

A versatum in terris Christum Dominum, cum ipse non erubesceret, etiam post superatos cruciatus, et mortem ac corruptionem sublatam, patibile esse Domini corpus prodigioso mendacio asserere, nihil interim advertens, dum orthodoxos Phthartolatrias (97) per injuriam appellat, suis ipsum verbis Pathetolatriam (98) se revera probare. Addit dein iterum sanctorum Patrum sententias, ostenditque patibile ac mortale, et quod hinc sequitur, corruptibile Christi corpus fuisse, usque ad gloriosam ejus resurrectionem: inde vero immortale atque impatibile per ipsam esse redditum. Vanum item esse Andream indicat, qui orthodoxis probrosam Phthartolatriam objiciat cognomentum; in Arium enim, Aelium, Eunomium, Apollinarium atque Nestorium, non in pios, hanc quadrare appellationem. Illud quoque docet Eusebius, Dominum Denique nostrum, ut naturales, minimeque reprehendendas perpassiones, tanquam naturæ opifex atque architectus assumpsit (quæ non passiones (99) proprie, sed opera naturæ magis proprie appellentur), sic proprie dictas passiones, sive a vitiositate profectas, omnino suscipere non potuisse: non item quo ante resurrectionem ederat ac hiberat modo, etiam post resurrectionem cum discipulis una edisse ac bibisse; sed prius illud quidem ex naturæ legibus fecisse, fluxam carnem cibo ac potu revera reparandam atque corroborando, hoc vero supra naturæ ordinem procurandæ salutis nostræ gratia gessisse, ut discipuli crederent, et per illos fideles omnes, idem omnino corpus, quod cruciatibus excarnificatum, atque in crucem actum fuisset, a mortuis surrexisse: neque aliud esse ab illo, quantumvis jam ad incorruptionem et indolentiam transformatum esset.

librum absolvit. Stylus ei clarus est, et simplex etiam bene distincto.

CLXIII.

Vindanii Anatoliæ Beryti Collectaneorum de agriculturæ disciplina libri xii.

Legi Vindanii Anatolii Beryti De agriculturæ disciplina collectanea. 107a Constatum autem hic ab eo liber est e Democriti et Africani atque Tarantini scriptis, Apuleii quoque et Florentii, Valentis, Leonis Pamphili (1); tum vel maxime ex Diophanis Paradoxia. Opus duodecim absolvitur libris, utile sane, ut ipsa nos experientia in multis docuit, ad terram excolendam, laboresque rusticos; quin fere cæteris utilior hic liber, quotquot in ea ipsa re elaborarunt. Continet tamen nonnulla prodigiis similia, fidemque excedentia, et Græcis referta fabulis, quæ præterire pium docet agricolam, cætera quæ usui futura sint, arripientem. Et vero alii omnes, qui de re rustica scripserunt, eadem fere de iisdem, quan-

VARIÆ LECTIONES.

ο δ add. AC. οο πάλιν παρατίθησι ζ. οο Βηρύτου Α.

NOTÆ.

- (97) Quasi dicas Corruptibilicolas.
- (98) Pari forma Patibilicolas dixeris.
- (99) Theologi nostri in scholis hodie Propassiones

nominant.
(1) Tres huic Georgicorum libros tribuit Suidas.

tum videre potui, prodiderunt, neque in multis adeo dissentiunt. Quibus autem inter se dissident, in his Leonis experimenta cæteris anteponuntur omnibus.

CLXIV.

Galenus De sectis medicorum.

Legimus Galeni librum *De sectis*. Dissertit autem de sectis quæ in arte medica inter se conspirarunt. Eas tres ait esse potissimas. Unam *logicam* appellatam, quam et *dogmaticam* agnominat, et *analogisticam*. Alteram vero *empiricam* dictam: hanc *observatricem* quoque ac *memorialem* nominat. Tertiam denique *methodicam*. Differunt autem inter se cum aliis rebus, tum inventionis modo. Dogmaticus enim medicus, ex eo quod ratiocinando curandi methodos reperiat, artem suam constituit. Empiricus vero non ratiocinatione, sed experimento atque observatione artem colligit. Jam methodicus, qui et ratione usum se, et experimento proficitur, etsi horum neutro satis accurate utatur, ab utrisque illis merito distinctus censebitur.

Liber hic tres in partes secatur: quarum in prima quidem empiricam atque dogmaticam graphice describit: ubi etiam, qualis utriusque natura sit, ostendit. Altera vero parte duas invicem sectas valde contendentes, et de principatu certantes componit. Tertia denique methodicam producit, et quidem cum aliis superscriptis duabus pugnantem, qualibet e tribus sectis sua jura proferente, et reliquas vincere satagente. Atque hic tertii libri finis est. Illud clarum, opus hoc inter cætera artis medicæ scripta omnibus præferri oportere. Siquidem discere convenit, quæ secta inter omnes optima sit, ut eam deinde secteris. Videtur autem non proprie medicus habendus liber hic, sed proæmii vicem præbere, atque ad philosophiam potius pertinere. **107b** Certum item illud, ad dictionem quod attinet, atque compositionem, purum eum esse, ac venustum. Harum enim ubique formarum studiosus imprimis Galenus existit, tametsi in plerisque scriptis intempestivis suis sermonibus ac digressionibus, prælongisque periodis non sine molestia libros commisecat, dictorum sensum obscuret, et orationis seriem quodammodo abruptat, lectorem etiam ipsum longioribus hisce deliramentis in negligentiam abducens: quibus saltem vitis vacat hoc de sectis opus.

CLXV.

Himerii sophistæ Declamationes.

Lectæ sunt Himerii (2) *sophistæ Declamationes* (3) seu *Orationes variæ*. Suasoriæ duæ, judiciales tres: quarum etiam edit argumenta (4). Et suasoriarum

VARIÆ LECTIONES.

¹ καὶ τῶν AC: καὶ περὶ τῶν ζ. ² χάκειν ζ. ³ φρονιζῶν ζ. ⁴ ὧν add. A.

NOTÆ.

(2) Vide Suidam.

(3) Earum excerpta quædam inf. reperies cod.

σιμα. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγραψαμένων σχεδὸν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι, ἀποφαίνονται, οὐκ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν. Ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασιν, ἡ τοῦ Λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πείρα.

PΞΔ'.

Γαληνοῦ περὶ αἰρέσεων.

Ἀνεγνώσθη Γαληνοῦ *Περὶ αἰρέσεων*. Περὶ αἰρέσεων δὲ τῶν κατὰ τὴν ἱατρικὴν τὴν σύστασιν ἰσχυριῶν διαλαμβάνει, καὶ φησὶ τρεῖς κατ' ἱατρικὴν καθολικὰς αἰρέσεις συστήναι, τὴν τε καλουμένην *λογικὴν*, ἣν καὶ *δογματικὴν* ἐπνομαζέει, ἔτι δὲ καὶ *ἀναλογιστικὴν*: δευτέραν δὲ τὴν καλουμένην *ἐμπειρικὴν*, ἥτις καὶ *τηρητικὴ* καὶ *μημημονευτικὴ* ἐπικαλεῖται: τρίτην [182 H.] δὲ τὴν *μεθοδικὴν*. Διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων αὐταὶ ἄλλοις τε καὶ τῷ τρόπῳ τῆς εὐρέσεως: ὁ μὲν γὰρ δογματικὸς λόγῳ κεκρημένος καὶ τὰς μεθόδους τῆς ἱατρείας εὐρίσκων τὴν τέχνην συνίστησιν, ὁ δὲ ἐμπειρικὸς οὐκέτι τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῇ πείρᾳ καὶ τῇ τηρήσει: ὁ δὲ μεθοδικὸς ἐπαγγελλόμενος καὶ λόγῳ καὶ πείρᾳ κεκρημένος, ἀκριβῶς δὲ μηδετέρω χρώμενος, εἰκότως ἄμποδιν διοίσει.

Εἰς γ' δὲ τμήματα διαίρεται τὸ παρὸν βιβλίον. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὴν σύστασιν τῆς ἐμπειρικῆς καὶ δογματικῆς ἀναγράφει, ἐν ᾧ καὶ ὅποια ἡ ἐκάστης οὐσία διδάσκει: ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ εἰσάγει τὰς δι' οὐ διαφιλονεικούσας αἰρέσεις ἀλλήλαις καὶ τῶν ¹ πρωτείων ἀμφισθητούσας: ἐν δὲ τῷ γ' τμήματι τὴν καλουμένην εἰσάγει μεθοδικὴν ταῖς προειρημέναις δυοῖν μαχομένην, χάκεινας ² πρὸς ταύτην, ἐκάστης τῶν τριῶν τὰ οἰκεία προβαλλομένης δίκατα καὶ σπουδύσης εἰς τὴν κατὰ τῶν ὑπολοίπων νίκην. Ἐν οἷς καὶ τὸ τρίτον ἀπαρτίζεται τμήμα. Δῆλον δ' ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο τῶν κατὰ τὴν ἱατρικὴν ἀναγνωσμάτων πάντων προτάττεσθαι ὀφείλει, εἴπερ δεῖ μαθεῖν ποῖα πασῶν ἀρίστη ἀρεσις, εἰθ' οὕτω ταύτην κεκρηθῆσθαι. Εἴη δ' ἂν οὐδὲ κυριώς ἱατρικῶν τῶν βιβλίων, ἀλλὰ προοιμίον τόπον ἐπέχον καὶ φιλοσοφίᾳ μᾶλλον ἀνακείμενον. Δῆλον δὲ ὅτι, ὅσα γε ἐπὶ τε λέξει καὶ συντάξει, καθαρὸν ἔστι καὶ εὐκρινές: τούτων γὰρ ἔστιν ἐν πᾶσιν ὁ Γαληνὸς φροντιστής, εἰ καὶ ἐν πολλοῖς αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων ἀκαιρολογίαις καὶ παρεκτροπαῖς [352 R.] καὶ τῷ τῶν περιόδων σχινονεναῖ φορτιζῶν ³ τὰ βιβλία συγγεῖ καὶ σκοτοῖ τῶν γεγραμμένων τὸν νοῦν, τὴν τε σύμφρασιν οἰοεὶ διακόπτων, καὶ εἰς ἀκηδῖαν ἄγων διὰ τοῦ μακροῦ λήρου τὸν ἀκροατὴν: ὧν τῶς τὸ παρὸν βιβλίον ἀπήλλαται.

PΞΕ'.

Ἱμερίου σοφιστοῦ Λόγοι διάφοροι.

Ἀνεγνώσθησαν Ἱμερίου σοφιστοῦ *Μελέται*, καὶ ἄλλως *Λόγοι διάφοροι*, ὧν ⁴ συμβουλευτικαὶ μὲν δύο, δικανικαὶ δὲ μελέται τρεῖς: τούτων δὲ καὶ προ-

θεωρίας ἐκτίθεται. Καὶ τῶν συμβουλευτικῶν μὲν ἅ
την πρώτην εἰς Ὑπερίδην διατυποῖ⁶⁶ ᾗθεν ὑπὲρ
Δημοσθένους συμβουλεύουσιν, τὴν δὲ εἰς Δημοσθέ-
νην αὐτὸν ὑπὲρ Αἰσχίνου τὴν συμβουλὴν σχηματί-
ζοντα. Οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς, ὁ μὲν κατ' Ἐπικούρου
ἀπαλλάττεται ἀσεβείας γραφῆν ὡσανεὶ φεύγοντος, ὁ
δὲ κατὰ πλουσίου, πέντητος ἀνδρὸς οἰκίαν ὄλην μυ-
σαροῦς κενώσαντος δράμασι, καὶ αὐτὸν εἰσάγει τὸν
πάντα διαγωνιζόμενον· ὁ δὲ τρίτος Θεμιστοκλέα
παράγει βασιλεῖ Περσῶν ἀντιλέγοντα, ἐπειδὴν ὑπο-
σχίσεις ἐκεῖνος προὔτεινεν⁶⁶ ὑπὲρ τῆς τοῦ πολέμου
καταλύσεως.

Οὗτοι δὲ αὐτῶ οἱ λόγοι τὴν τε ἐν λόγοις ἀρετὴν
αὐτοῦ καὶ τῶν νοημάτων τὸ ἀνθηρὸν καὶ ἤχον εἰς
δύναμιν μᾶλλον τῶν ἄλλων δεικνύειν πως ἐμελε-
τήθησαν· περιβολαῖς τε γὰρ κατὰ ζῆλον Δημοσθέ-
ως πλεονάζει, καὶ τῶ πολυσχηματιστῶ ποικιλλε-
ται· καὶ ταῖς ἰδέαις καλῶς τοὺς λόγους κεράννυσι,
τῷ μεγάλῳ⁶⁷ μᾶλλον ὑψούμενος· καὶ λέξει δὲ χρῆ-
ται, ὅσον μὲν εἰς τύπον [183 H.] καὶ τῆ καθ' ἑαυτὴν
σημασίᾳ καὶ ἐμφάσει, οὐδὲν⁶⁸ τοῦ σαφοῦς λειπομέ-
νη· τὸ δὲ λύσεις· αὐτὰς ὀνομάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
εἶναι ξενίζει μὲν μετὰ τοῦ ἡδέος τὴν ἀκοήν, οὐ μὲν-
τοι τοῖς πολλοῖς ἐπ' ἴσης παρέχεται τὴν κατάληψιν.
Σαφῆς δὲ καὶ τοῖς τῆς εὐκρινείας ἰδιώμασι. Χρῶμε-
νος δ', ὡς ἔφη, περιβολῆ τῆ τε κατ' αἰτιολογίαν καὶ
ἄλλως [κεχρημένος⁶⁹] φαίνεται· γοργοῖς μέντοι
τοῖς σχήμασιν ἀποδιδούς τὴν⁷⁰ ἐντεῦθεν ἀσάφειαν
ἐκκαθαίρει. Καὶ ὑπερβατῶ δὲ καὶ τροπῆ, εἰ καὶ τῆς
περιβολῆς ἐπ' Ἐλαττον, ὅμως ἐνταῦθα πολλῆ καὶ εὐ-
φρῶς χρῆται. Καὶ σύντονος ἐν τούτοις καὶ γοργός,
ἔπου δεήσοι. Ἄλλ' ἐν μὲν τοῖς εἰρημμένοις λόγοις τοι-
ούτοις.

frequenter tamen hic et scite adhibet, non sine contentione atque velocitate, cum quidem ita opus est. Talem igitur se in iis, quas enumeravi, orationibus exhibet.

Ἐφεξῆς δὲ τούτων τάττει τὸν Πολεμαρχικόν, ὃς
ἐγκωμιῶν ἔστι τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας πρὸς Πέρσας ἐν
μάχῃ πετόντων καὶ πολέμου ἔπαινος. Μεθ' ὃν ἔστιν ὁ
Ἄρεοπαγιτικός ἢ καὶ ἐλευθερωτικός Ῥουφίνου τοῦ
οἰκίου υἱοῦ. Οὗτος οὐ⁷¹ πλασματικός, οὐδ' ὁ ἐφεξῆς,
ἢ εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν τελευτήσαντα μονοῦδία. Ἐἴτα
ἐπιθαλάμιος εἰς ἑταῖρον Σεβήρον· οὐδ' ὁ⁷² οὗτος δὲ δη-
λωστικὸς τῶν⁷³ πλασματικῶν. Τούτου δὲ πάλιν καὶ
θεωρίαν προκαθίστησιν. Ἐφ' οἷς Διογένης ἢ προ-
πειμπτικός· σεμνύνεται δὲ καὶ οὗτος προθεωρίᾳ, καὶ
τε καὶ ὡς διαλόγῳ τυποῦται πλαττόμενος. Ἐἴτα πρὸς
τοὺς ἑταίρους συντακτήριος, ὅτε ἐξῆι εἰς Κόρινθον.
Ἐἴτα εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτήριος, προαχθέντα

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐκτυποῖ ζ. ⁶⁶ προτείνειεν ζ. ⁶⁷ μεγαλειῶ ζ. ⁶⁸ οὐδὲ ζ. ⁶⁹ κεχρημένος om. pr. C. ⁷⁰ τὴν A: τὴν τε ζ. Stephanus: libri δ. ⁷¹ οὐδ' add. A. ⁷² τῶν om. A.

NOTÆ.

(5) περιβολαῖς. De quibus Hermogenes, lib. 1 *Idearum*.

(6) Λύσεις ὀνομάτων, quas Demetrius Phalaricus *seripit* λυθέντων ὀνόματος εἰς λόγον ὅσον σίτου κομπῆ, ἀντὶ σιτουκομπίας. Vide ibi doctiss. P. Victorii *Comment.* et Aristot. *Rhetor.* lib. III.

(7) Qui fausti omnium causa ad hominem mox profecturum habetur.

quidem primam Hyperidi affingit, quasi super Demosthene deliberatio sit. Alteram vero ipsi Demostheni, consultationem super Æschine efformanti. Trium reliquarum prima contra Epicurum, velut impietatis reum instituitur. Altera adversus divitem, qui pauperis integram domum scelestis suis facinoribus exhauserat, ipsaque adeo pauperem inducit causam hanc perorantem. Tertia Themistoclem facit adversus Persarum regem sententiam dicentem, quando hic ad amolendum bellum promissa pacis afferebat.

Hæ autem ab eo sunt orationes conscriptæ, ut in iis quodammodo, plus quam in cæteris, dicendi vim suam, sententiarumque florem pro viribus exhiberet. Ad imitationem enim Demosthenis circumductionibus (5) abundat, ac multis schematibus vario distinguitur. Ideis item pulchre orationes temperat, sublimi se dicendi genere magis effrens. Verbis ad hæc utitur, quæ (ad formam saltem quod attinet) neque ob propriam suam notionem, neque ob emphasim a perspicuitate recedunt: etsi, quia nominum dissolutiones (6) ut plurimum sunt, aures quidem cum jucunditate peregrino suo sono feriunt: sed non æque a vulgo inteiliguntur. Clarus quoque est earum rerum observatione, quæ ad distinctam orationem proprie pertinent. Utitur etiam, ut diximus, complexionem cum alibi, tum ubi rei alicujus rationem reddit.

Dum vero incitatis schematibus suam redditionem apponit, simul etiam omnem, quæ ex illis orta fuerat, obscuritatem tollit. Hyperbatum præterea, ac tropum, **108a** etsi rarius quam complexionem,

Subjicit iis Polemarchicum [ut vocat]: quæ quidem oratio eorum qui pro patriæ libertate cum Persis fortiter pugnando ceciderunt, laudatio est, et belli simul brevem laudem continet. Hanc excipit Areopagiticæ, sive pro libertate Rufini filii, quæ fictitia non est, ut neque sequens in eundem filium recens vita functum monodia. Dehinc epithalamius sermo in Severum socium, qui nec ipse fictitius est, et iterum argumentum præfixum habet. Deinceps Diogenes, seu Propempticus (7). Hæc quoque argumento ornatur ac dialogorum more fictis personis conformata est. Hinc ad socios Syntacteriorum (8), quando Corinthum proficiscebatur. Pro-

(8) Idem qui ἀποτακτήριος, ut docet doctiss. Billius ad S. Joan. Damasceni orat. *De fidelib. defunct.* schol. 48, et S. Greg. Nazian. orat. 32 describitur: Ὁ ἐν ἐξόδοις τῶν πόλεων ἐπὶ τῶν ἀρχόντων ἀποχαρτισμός. Vide de hoc, aliisque apud Himerium orationum generibus, Menandrum sophistam in *Epidicticis*.

promptius iter ad Flavianum Asiæ consulem A factum. Deinde in Pisonem advenam (9). Rursum *Proreptica*, quæ et *Diogenes* inscribitur. Hinc *Schedium* (10), ob contentionem in schola exortam. In Cyprorum adventum. In primum suum e Cappadocia auditorem. Mox ingenii quoddam specimen, quando ut diceret rogatus recusavit primum: de quo tamen ipso postea disseruit, Pulchra omnia etiam esse rara. In Musonium (11) Græciæ proconsulem; in Severum quoque advenam, Symplegadæ præfectum. Hinc sermocinatio (12); in Ursacium comitem; in Severum sodalem; in Scylacium Græciæ proconsulem; in Ephesios hospites, ac Mysos, Leonisque cives; in sodales e patria; in Athenæum comitem; in Privatum Romanum, qui Ampelii proconsulis filium instituebat; in reditum Corintho; B in Phæbum Alexandri proconsulis filium: in Arcadium medicum et comitem. Oratio quoque propemptica in amicos, qui nuper venerant; altera item in Flavianum; Epithalamium quoque dictum in Panathenæum. Hinc sermocinatio una, et item altera. Disputatio habita Philippis, cum evocatus a Juliano imperatore iter illac haberet. Post oratio habita in urbe, in ipsius Constantinopolis laudem, ac Juliani Cæsaris. In sacrificium Mythræ (13). Dissertatio in Sallustium præfectum, cui et argumentum annexum; iterum in Flavianum proconsulem; in sodalis sui natalem diem. Sermocinatio quoque in sanitatem socii; in insidiantes; 108 b in Basilium proconsulem; in eundem rursum; in Hermogenem pariter, qui Græciæ proconsulatum gerebat; in Plotianum itidem proconsulem; iterumque in Ampelium (14) proconsulem; in Græciæ proconsulem prætextatum, atque sodales. Hinc ad Julianum imperatorem discessum adornans. Deinde Nicomediæ habita oratio hortatu prætoris Pompeiani. Mox in advenas; rursum in advenam; deinde in Zenonem socium; et in Aphobinum advenam; in eum qui a Neptuni oraculo reverterat; in eos pariter qui ex Ionia adventassent; in Ionas hospites. Ex tempore quoque in sociorum laudem recitatum. Oratio, quam amico Constantinopolitano tradidit. Sermo quoque inter amicos post reditum e patria. De suo docendi munere extemporalis disputatio. Objurgatio eorum qui negligenter orationes audirent. Schedium in quosdam ad se ventilantes discipulos, qui respuere frenos videbantur. In Cytianum cum sociis, qui cum petulantia eum audierant, dum schedium suum recitaret. Adhorta-

της Ἀσίας ὑπατον. Ἐφεξῆς εἰς τοὺς περὶ Πείσωνα νεφλυδας. Πάλιν προπεμπτικός ἢ Διογένης. Καὶ σχέδιον ἐφεξῆς ἐπὶ τῇ γενομένῃ στάσει ἐν [353 R.] τῇ διατριβῇ, εἰς τε τὴν τῶν Κυπρίων ἐπιδημίαν, καὶ εἰς τὸν πρῶτον ἐκ Καππαδοκίας αὐτοῦ ἀκροασάμενον. Ἐἶτα ἐπιδειξίς, ὅστε ἀναβαλλόμενος εἰπεῖν ἀξιούμενος εἰς αὐτὸ τοῦτο διελεχταί, ὅτι Σπάνια τὰ κτλ. Καὶ εἰς Μουσώνιον δὲ τὸν ἀνθύπατον Ἑλλάδος, καὶ εἰς Σεβῆρον νήλυν ἐπιστάνατα συμπληγάδι. Ἐἶτα λαλιὰ, καὶ εἰς τὸν κόμητα Οὐρσάκιον, καὶ εἰς Σεβῆρον ἕτερον ἦ, καὶ εἰς Σκυλάκιον ἀνθύπατον Ἑλλάδος, καὶ εἰς νεφλυδας Ἐφεσίους καὶ Μυσούς καὶ πολίτας τοῦ Λέοντος. Ἐἶτα εἰς τοὺς ἐκ πατρίδος ἑταίρους, καὶ εἰς Ἀθηναίον κόμητα, καὶ εἰς Πριβῆτον Ῥωμαίων παιδεύοντα τὸν παῖδα Ἀμπελίου τοῦ ἀνθυπάτου, καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀνθυπάτου παῖδα Φοῖβον, καὶ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἱατρὸν καὶ κόμητα. Καὶ προπεμπτήριος εἰς τοὺς προσελθόντας ἑταίρους, προπεμπτικός τε εἰς Φλαβιανὸν, καὶ ἐπιθαλάμιος ῥηθεις εἰς Παν-αθηναίον. Ἐἶτα λαλιὰ, ἑτέρα λαλιὰ, καὶ διάλεξις ἐν Φιλίπποις, ὅτε ἀπῆει παρὰ Ἰουλιανοῦ βασιλέως καλούμενος, εἶτα ῥηθεις ἐν Κωνσταντινουπόλει ἦ εἰς αὐτὴν τε τὴν πόλιν ἦ καὶ ἦ Ἰουλιανὸν τὸν βασιλέα, καὶ εἰς τὴν Μίθρου τελετήν. Διάλεξις εἰς Σαλούστιον ἑπαρχον, ἧς ἐστὶ καὶ θεωρία. Εἰς Φλαβιανὸν πάλιν τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὴν γενέθλιον τοῦ ἑταίρου. Καὶ λαλιὰ εἰς τὸ ὑγαίνειν τὸν ἑταῖρον. Ἐτι δὲ εἰς τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον Βασίλειον, καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν Βασίλειον. Εἰς Ἐρμολογίην τε τὸν τῆς Ἑλλάδος ἀνθύπατον, καὶ εἰς Πλοκιανὸν τὸν ἀνθύπατον. Πάλιν εἰς Ἀμπελίον τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον τῆς Ἑλλάδος [184 H.] Πραιτεκστάτον καὶ τοὺς ἑταίρους ἦ. Ἐἶτα πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν ἀπαίρειν μέλλων. Ἐἶτα ἐν Νικομηδείᾳ, προτραπεῖς ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε ἄρχοντος Περμπητιανοῦ. Μεθ' οὗ δὲ εἰς νεφλυδας. Ἐἶτα εἰς νήλυν. Ἐπὶ τούτοις δὲ εἰς Ζήνωνα τὸν ἑταῖρον, καὶ μετ' αὐτὸν ἦ εἰς Ἀφοβίνον νήλυν, καὶ εἰς τὸν ἐκ τοῦ χρησμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος φοιτήσαντα, εἰς τε τοὺς ἀπὸ Ἰωνίας ἐπιδημήσαντας, καὶ εἰς τοὺς Ἰωνας ξένους ἦ. Καὶ εἰς τοὺς ἑταίρους σχέδιον ῥηθέν. Καὶ ἦν ἐξέδωκεν ἑταίρω Κωνσταντινουπόλιτη. Διάλεξις τε ἐν τοῖς ἑταίροις μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς πατρίδος ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ διατριβὴν ἐξ αὐτοσχεδίου διάλεξις. Καὶ ἐπίκληξις τοῖς ῥαθύμως ἀκροαμένοις τῶν λόγων, καὶ σχέδιον εἰς τινὰς τῶν φοιτῶντων δόξαντας ἀφηνιάζειν, καὶ εἰς τοὺς περὶ Κυτιανοῦ ἀτάκτως ἀκούσαντας, ὅτε τὸ σχέδιον εἶπε. Καὶ προτροπὴ πρὸς τὸ

VARIAE LECTIONES.

⁷⁴ προπεμπτικός ζ. ⁷⁵ ἑταῖρον ζ. ⁷⁶ Κωνσταντινοῦ Α : τῆ ζ. ⁷⁷ πόλιν Α : Κωνσταντινουπόλιν ζ. ⁷⁸ τὸν ante Ἰουλιανὸν ponit Α. ⁷⁹ ἑτέρους ζ. ⁸⁰ μετὰ τούτων ζ. ⁸¹ ξένους Ἰωνας ζ.

NOTÆ.

(9) Hæc illa forsitan est, quæ inter excerpta, *In advenam Ægyptium* inscribitur inf. cod. 243.

(10) *Ex tempore dictum* reddit Glossar. votus, inf. αὐτοσχέδιον vocat.

(11) De quo Suidas.

(12) λαλιὰ, de qua multa legas apud Menandrum

Sophist in *Epidicticis*.

(13) Quem Persæ solem putant. Lege Suid., Brisson, et alios: qui hanc vocem per ἰῶτα fere scripserunt.

(14) Propemptica ad Ampelium inf.

γράφει τὴν ἐν τοῖς ⁸⁰ λόγοις ποικίλλαν ἀσπάζεσθαι. Α Καὶ ἡ μετὰ τὴν τοῦ τραύματος θεραπείαν διάλεξις. Ἔτα ὁ μετὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἐπάνοδον, εἰς τε τὸ γραφεῖον καὶ τοὺς ἐταίρους, καὶ εἰς τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν, ὅτε ἐνείρατι παιδόμενος τῷ Ἀμυκλιῷ θεῷ ἐφοίτησεν εὐξασθαι. Καὶ οὕτως οὐδεὶς πάντως ἐφησὶν τὰς ἀκροάσεις ἀπαγγέλλειν. Καὶ λαλιὰ ὅτι ἐστὶ ἐν γυμνασίοις εἶναι. Καὶ λαλιὰ ἐν Κορίνθῳ ἐκδεύμενη.

Τούτους οἶμαι τοὺς λόγους μόνους ⁸¹ τοῦ σοφιστοῦ Ἱμερίου, περὶ τοῦ ὄντας, κατὰ πρόσωπον ἡμῶν τὴν σὴν φιλοπονίαν ἀνεγνωκέναι. Ἐν οἷς ἐστὶ πᾶσι τὸν μὲν τῆς λέξεως τύπον καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα φυλάττων, τῇ τε περιβολῇ καὶ τῇ τροπῇ χρώμενος, εἰ καὶ τὸν κόρον οὐκ ἔτεκεν ἢ μετ' εὐφύτας χρήσις καὶ οὐκ αἰκίας τῆς τροπῆς· καὶ κατὰ γὰρ ἐμὴν [356 R.] ^B εἴησιν οὐδαμῶς οὕτως ⁸² (οἶμαι) χρῆσάμενος τῇ τροπῇ καλῶς οὕτω καὶ ἡδέως ἀπῆλλαξε. Παραδείγμασι δὲ ἐξ ἱστορίας τε καὶ ἐκ μύθων παντοδαπῶν μετὰ αὐτῷ τυγχάνει τὰ γράμματα, ἢ πρὸς ἀπόδειξιν ἢ πρὸς ἐρασιπλοίαν ἢ πρὸς ἡδονὴν καὶ κάλλος ὧν λέγει, τούτους ἀπευθύων τὸν λόγον καὶ ποικιλλόμενος. Καὶ ἀκροάματα δὲ καὶ οἱ ἐπιλόγοι, ἐστὶ δὲ οὐ καὶ οἱ ὁλον ἐγῶνες ἀπὸ τούτων αὐτῷ διασκευάζονται. Πολλῇ δὲ κίχρηται καὶ τῇ προδιατυπώσει. Ἄλλὰ τοιούτους ὧν ἐν τοῖς λόγοις ἀσπάζεσθαι (ὡς δὴλον) ἐστὶ τὴν θρησκείαν, εἰ καὶ τοὺς λαθραίους μιμνῆται τῶν κυνῶν καθ' ἡμῶν ὁλοπῶν. Ἦκμασε δὲ ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ, καὶ τοῦ ἐν Ἀθήνῃσι κατὰ ῥητορίαν προῦσθι διδασκαλείου.

ΡΕΖ'.

Ἀντωνίου Διογένητος τῶν ὑπὲρ Θεούλην Ἀπίστων λόγοι δ' καὶ κ'.

Ἀνεγνώσθησαν Ἀντωνίου Διογένητος τῶν ὑπὲρ Θεούλην Ἀπίστων λόγοι κ'. Δραματικῶν οἱ λόγοι, σαφῆς ἡ φράσις, καὶ οὕτω καθαρὰ ὡς ἐπ' ἑλαττον εὐκρινείας δεῖσθαι, καὶ τότε κατὰ τὰς ἐκτροπὰς τῶν ἐπιτημάτων. Ταῖς δὲ ⁸³ διανοίαις κλειστόν ἔχει τοῦ ἡδέως, ὅτε μύθων ἐγγύς καὶ ἀπίστων ἐν πιθανωτάτῃ κλίσει καὶ διασκευῇ ἔλην ἐαυτῇ διηγημάτων ποιούμενη.

Εἰσάγεται τοίνυν ὄνομα Δεινίας κατὰ ζήτησιν ἱστορίας ἕκτα τῷ παιδί Δημοχάρῃ [185 H.] ἀπεκλινηθεὶς τῆς πατρίδος, καὶ διὰ τοῦ Πόντου καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ Κασπίαν καὶ Ὑγκρανίαν θαλάσσης πρὸς τὰ Ῥηκαῖα καλούμενα ὄρη καὶ τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς ἀφίγμενος, εἶτα διὰ τὸ πολὺ τοῦ ψύχους ἐπὶ τὸν Σκυθικὸν ἐπιστραφέντας ὠκεανὸν, καὶ δὴ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ τοῖς add. A. ⁸¹ μόνους om. C. ⁸² οὕτως ζ. ⁸³ δὲ add. A.

NOTÆ.

(15) Apollinem qui Amyclis Laonicis colebatur. Nam quæ proverbio celebrantur Amyclæ, in Latio fuerunt.

(16) Unam supra septuaginta hic numero. Excerpta vero duarum, hoc loco præteritarum, inf. em. 245, colligo, ex Propemptico, et ex oratione in Anaximandrum cons.

tio quoque ad rerum varietatem in dicendo sectandam. Dissertatio post vulneris medelam. Dein oratio post reditum Corintho. In Stylum ac socios. In urbem Lacedæmoniorum, quando somnio obsequens, Amiclæum (15) deum precaturus accessit: et non oportere [recitationes omnes publice pronuntiare. Sermocinat, oportere in gymnasio versari. Altera Corinthi edita.

Has, puto, nec plures orationes Himerii sophistæ fere septuaginta (16), me præsentē, studiose legisti (17). In quibus omnibus eadem dictionis forma, eademque figura servata; circumductionem ita ac tropum adhibet, tædium ut nullum pariat ingeniosus et quasi familiaris redditus troporum usus. Imo nemo hactenus, mea quidem sententiâ, aut venustius, aut jucundius tropis usus est. Exemplis porro ex historia, fabulisque omnigenis scripta ejus referta sunt, vel ad demonstrationem, vel similitudinem, vel voluptatem, et pulchritudinem rei, de qua agitur: quibus orationem suam et emendatiorem efficit, et vario exornat. Quin et exordia interdum ipsa, atque epilogi, et quæ quasi contentiones (18) (vocat,) his ab eo rebus exornantur: non raro insuper his antea delineatis quæ post tractaturus est. Verum in dicendo talis tantumque cum esset ^{109a}, impie tamen de religione sensisse perspicuum est, latenterque mordentes imitatus canes, Christianos allatrat. Vixit Constantio et impiissimo Juliano imperatoribus, atque Athenis eloquentiæ ludodocor præfuit.

CLXVI.

Antonii Diogenis *Incredibilium de Thule insula libri xxiv.*

Lecti sunt Antonii Diogenis *Incredibilium de Thule* (19) *insula libri quatuor et viginti*. Drammatici sunt, et dictio ipsa ita clara, ita pura, ut minus egeat perspicuitate. Per narrationum quoque diverticula jucunditatis plurimum sensus inest: quando et ad fabulas propius accedit elocutio, et incredibilium narrationum silvam, cum verisimili tamen actione atque apparatu sibi suppeditat.

Inducitur itaque Dinias quidam nomine, ut exigebat historia, una cum filio Demochare patria profugus, qui per Pontum, et a Caspio atque Hyrcanio mari ad Riphæos, ut vocantur, montes, et Tanais fluminis ostia primum delati: ingentibus deinde adacti rigoribus ad Scythicum conversi Oceanum, atque hinc ad Orientalem tendentes, ad

(17) Tarasium fratrem alloquitur.

(18) Vulgo *Confirmaciones*.

(19) Adi geographos de hac veriora narraturos, et in primis Procop. *Gothicorum* II; Ortelii *Insulæ Indiam* in *Theatro*; Petrarch. lib. III, epist. I; Gul. Camden, *De insulis Britan.* et alios.

solis orientis partes venerunt; unde circulo facto, A exteriorius mare longo tempore, variisque erroribus circumiere. Errorum socii sunt Carinanes, Meniscus et Azullis: atque in Thule denique insula stationem interim errorum quamdam constituerunt. In hac ipsa insula cum Dercyllide quadam Diniis consuetudinem habuit: quæ genere Tyria, et claris in ea urbe natalibus orta, cum fratre (20) Mantinia hoc in loco versabatur. Cum illa igitur Diniis consuescens, ejus audit fratrisque jactationes, et quanta mala Paastius (21) quidam, Ægyptius sacrificulus, intulerit. Hic enim cum vastata ejus patria, Tyrum migrasset, et hospitio acceptus a parentibus horum fratrum, Mantiniæ atque Dercyllidis, benevolus primum in bene de se meritis, familiamque adeo universam esse videretur: in-

gentibus postea malis domum, hosque et eorum parentes affecit. Refert deinde quomodo in Rhodum, post tantas familiæ calamitates, cum fratre abducta sit, indeque in Cretam errore delata fuerit, mox ad Tyrrenhos et rursum inde ad Cimmericos, quos nominant, utque apud hos inferos spectarit, et eorum multa, quæ ibidem sunt, didicerit: Myrto magistra usa, 109b sua quadam pedisequa, quæ olim vita abierat, et a morte dominam docebat.

Hæc itaque narrare incipit Diniis Cymbæ cuidam nomine, domo Arcadia, quem commune Arcadam legatum miserat Tyrum, Diniam ibi rogantes, ut ad ipsos in patriam suam rediret. At quoniam ipsum jam gravis senii ætas prohibebat, fingitur hic referre, tum ea quæ ipsemet erroribus jactatus viderat, tum quæ ab aliis conspecta acceperat, quæque a Dercyllide in Thule narrata didicerat: supradictum, inquam, ejus errorem, utque post suum illa reditum ab inferis, cum Ceryllo et Astræo (jam enim a fratre segregata erat) ad Sirenes venerit sepulcrum; et quæ rursum ipsa ex Astræi sermone cognoverit de Pythagora, et Mnesarcho: qualia vicissim Astræus ex Philotide didicerit, et in oculis ipsius spectrum, visumque plane fabulosum: et quascunque rursum Dercyllis ad suos reversa errores retulit, ut in hominum civitatem inciderit in Iberia, qui noctu quidem viderent: interdium autem quotidie cæcutirent. Quæ item ibi Astræus tibia D

καὶ εἰς τὸν ἕψον ἐμβαλόντες καὶ πρὸς ταῖς τοῦ ἡλίου ἀνατολαῖς γεγόνωτες, ἐντεῦθεν τε κύκλῳ τὴν ἐκτὸς περιελθόντες θάλασσαν ἐν χρόνοις μακροῖς καὶ ποικίλαις πλάναις ὅς συνεφάπτονται τῆς πλάνης Καρμάνης καὶ Μηνίσκος καὶ Ἄζουλις. Γίνονται δὲ καὶ ἐν Θούλῃ τῇ ἡψῳ, ἐνταῦθα τέως καὶ σταθμὸν⁸⁸ ὡσπερ τῆς πλάνης τινὰ ποιοῦμενοι. Ἐν ταύτῃ τῇ Θούλῃ Δεινίας κατ' ἔρωτος νόμον ὀμιλεῖ Δερκυλλίδι τινὶ καλουμένῃ, ἥτις γένει μὲν ὑπήρχε Τυρία τῶν κατὰ τὴν πόλιν εὐπατριδῶν, ἀδελφῶ⁸⁷ δὲ συνὴν ὄνομα Μαντινία. Ταύτῃ Δεινίας ὀμιλῶν ἀναμανθάνει τὴν τε τῶν ἀδελφῶν πλάνην, καὶ ὅσα Παάπις⁸⁹ τις Ἰερεὺς Αἰγύπτου, τῆς πατρίδος αὐτοῦ λεηλατηθείσης καὶ παροικήσας Τύρον καὶ φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τῶν τεκόντων τοὺς ἀδελφοὺς Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν, B καὶ ὄξας τὰ πρῶτα εὐνοῦς εἶναι τοῖς εὐεργέταις καὶ ὅλῳ τῷ οἴκῳ, μετὰ ταῦτα ὅσα κακὰ τὸν τε οἶκον καὶ αὐτοὺς καὶ αὐτῶν γονεῖας εἰργάσατο ὅπως εἰς Ῥόδον ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν οἶκον συμφορᾶς σὺν τῷ ἀδελφῷ ἀπήχθη, κίκειθεν εἰς Κρήτην ἐπλανήθη, εἶτα εἰς Τυρρῆνους, κάντεῦθεν εἰς Κιμμερίους ὅτω καλουμένους ἰ. καὶ ὅς τὰ ἐν Ἄβου παρ' αὐτοῖς ἔβου καὶ πολλὰ τῶν ἐκεῖσε μάθοι, διδασκάλῳ χρωμένη Μύρτω⁹⁰ θεραπευαίνιδι οἰκείᾳ, πάλαι τὸν βίον ἀπολιπούση καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν τὴν δέσποιναν ἀναδιδασκούση.

[357 R.] Ταῦτα τοίνυν ἀπάρχεται Δεινίας διηγεῖσθαι Κύμβα τινὶ ὀνόματι ἐξ Ἀρκαδίας πατρίδος, ὃν στελλεῖε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκαδῶν ἐς Τύρον, αἰτούμενοι Δεινίαν πρὸς αὐτοὺς τε καὶ πατρίδα ἐπαναζεῦξαι. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸν τὸ βῆρος τοῦ γήρωος ἐκώλυεν, εἰσάγεται διηγούμενος ἄπερ τε αὐτὸς κατὰ τὴν πλάνην θεάσατο ἢ καὶ ἄλλων θεασαμένων ἀκήκοε, καὶ ἃ Δερκυλλίδος ἐν Θούλῃ διηγουμένης ἀνέμαθε, λέγω δὴ τὴν τε⁹⁰ προειρημένην πλάνην αὐτῆς, καὶ ὅπως μετὰ τὴν ἐξ Ἄβου αὐτῆς ἀναχώρησιν σὺν Κηρύλλῳ καὶ Ἀστραίῳ, ἦθη τοῦ⁹¹ ἀδελφοῦ διασπασθεῖσα, ἐπὶ τὸν Σειρήνης ἀφίκοντο⁹² τάφον ἰ. καὶ ὅσα πάλιν αὐτῇ ἐξ Ἀστραίου λέγοντος ἤκουσε, περὶ τὰ Πυθαγόρου φημί καὶ Μνησάρχου ὅτι τε Φιλώτιδος αὐτὸς Ἀστραῖος ἤκουσε, καὶ τὸ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς⁹³ αὐτοῦ μυθῶδες θέαμα ἰ. καὶ ὅσα αὐτῆς Δερκυλλίς ἐπὶ τὴν οἰκειαν ἐπανιούσα πλάνην ἀπήγγελεν, ὡς περιπέσοι ἀνθρώπων πόλει κατὰ τὴν Ἰθρηλίαν, οἱ ἐύρωον μὲν ἐν νυκτὶ, τυφλοὶ δὲ ὑπὸ ἡμέρᾳ ἐκάστη⁹⁴ ἐτύχανον ἰ. καὶ ὅσα ἐκεῖ Ἀστραῖος αὐλῶν τοῖς πολεμίοις ἐκείνων εἰργάσατο. Καὶ ὡς ἀφεθέντες εὐμενῶς ἐκείθεν περιπετώκασιν τοῖς Κελτοῖς⁹⁵, εἶθινη ὠμῶ καὶ ἡλιθίῳ, ἵππων τε αὐτοῦς ἐξέφυγον, καὶ ὅσα αὐτοῖς περὶ τῆς κατὰ τὴν χρόαν τῶν ἵππων ἐναλλαγῆς ἐγεγόνει. Ὅπως τε κατὰ τοὺς Ἀκυτανούς ἐγένοντο, καὶ οἷας ἐκεῖ τιμῆς [186 H.] ἀπῆλασαν

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ καὶ σταθμὸν — ποιοῦμενοι A : σταθμῶν — ποιοῦμενα ζ. ⁸⁷ ἀδελφῆ ζ. ⁸⁹ Παάπις] Παάπιδς A : παάστιδς ζ. ⁹⁰ Μύρτω ζ : Scaliger Μυρτοί. ⁹⁰ τε adf. A. ⁹¹ τοῦ om. A. ⁹² ἀφίκοντο apographum Stephani : ἀφίκοντο ζ. ⁹³ ὀφθαλμοὺς A : ἀδελφοὺς C ζ. ⁹⁴ ἡμέραν ἐκάστην ζ. ⁹⁵ βελτοῖς A.

NOTÆ.

(20) ἀδελφῶν legendum docent sequentia.

(21) Qui Paapis deinceps perpetuo nominatur,

Δερκυλλίς τε καὶ Κήρυλλος, καὶ ἔτι μᾶλλον Ἀστράτος ἅ que decremento, lunæ quoque designaret alternationes, quodque contentionem dirimeret, duos inter reges de principatu contententes, qui juxta tales lunæ vicissitudines invicem succedebant in imperio, ut ob ista etiam populo illi Astræus charus acceptusque fuerit.

Α que decremento, lunæ quoque designaret alternationes, quodque contentionem dirimeret, duos inter reges de principatu contententes, qui juxta tales lunæ vicissitudines invicem succedebant in imperio, ut ob ista etiam populo illi Astræus charus acceptusque fuerit.

Ἐντεῦθεν ἐπιμυθεύεται ὅπως τὰ τε ἄλλα Δερκυλλίς εἶδε τε καὶ ὑπήνεγκε, καὶ ὡς ἐν Ἀρτάδροις ἤχηθ, εὐ γυναικας μὲν πολεμοῦσιν, ἄνδρες δὲ οἰκουροῦσι καὶ τὰ γυναικῶν ἐπιμελοῦνται. Ἐπὶ τούτοις οἷα κατὰ τοῦς Ἀστύρους τὸ ἔθνος αὐτῆ τε καὶ Κηρύλλῳ συνεπίρησα, καὶ ἔτι ὅσα ἰδίως Ἀστρατῶ συνηνέχθη, καὶ ὡς περ' ἐλπίδας πάσας τοῦς ἐν Ἀστύροις συγχῶς κινδύνους ἐκπεφυγότες Κήρυλλος σὺν Δερκυλλίδι τὴν δίκην ἔμωας, ἣν ἀδικήματος παλαίου ὦφληκῶς ἐτύγγανεν, οὐκ ἀπέφυγεν, ἀλλὰ παρὰ δόξαν ἔβησαν ὡς ἐσώθη τῶν κινδύνων, οὕτω καὶ ἐκρουρηγήθη. Μετὰ ταῦτα οἷα κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν κλανωμένη ἐθεάσατο, καὶ ὡς ἐν Ἐρυκί γενομένη πάλαι Σικελίας συλλαμβάνεται καὶ πρὸς Αἰνησιδημον ἔτυράννει δὲ τότε Λεοντινῶν οὗτος) ἐπάγεται. Ἐν ᾧ πάλιν Παάπιδι τῷ τρισαλιτηρίῳ περιπίπτει τῷ τυραννοῦντι συνόντι, καὶ τῆς ἀπροσεκτικῆς συμφορᾶς ἀνέλπιτον εὕρισκει παραμυθίαν εἰν ἀδελφὸν Μαντινίαν, ὃς πολλὰ κλανηθεῖς, καὶ πάλων ἀπιστοτάτων θεαμάτων περὶ τε ἀνθρώπους καὶ ἕτερα ζῶα περὶ τε αὐτὸν ἤλιον καὶ σελήνην καὶ φυτὰ καὶ νῆσους μάλιστα ἐξηγητῆς αὐτῆ καταστάς, ἵαην ἀφθονον παρῆσχε μυθοποιίας παραγγέλλειν ὕστερον τῷ Δεινίᾳ ἄπερ αὐτὸς συνείρων εἰσάγεται ἐξηγούμενος τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ.

Ἐπειτα ὡς λαβόντες Μαντινίας καὶ Δερκυλλίς ἐκ Λεοντινῶν τὸ Παάπιδος πηρίδιον μετὰ τῶν ἐν εἰσῶ βιβλίων, καὶ τῶν βοτανῶν [360 R.] τὸ κιδῶτων, ἀπαίρουσιν εἰς Ἡγήιον κίκεθιν εἰς Μεταπόντων, ἐν ᾧ αὐτοῦς Ἀστράτος ἐπικαταλαβὼν μηνύει κατὰ πόδας διώκειν Παάπιν. Καὶ ὡς συναπαίρουσιν αὐτῶ ἐπὶ Θρακίας καὶ Μασσαγέτας, πρὸς Ζάμουλιν τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ ἀπίοντι. Ὅσα τε κατὰ ταύτην ἦν ὁδοπορίαν ἴδοιεν καὶ ὅπως ἐντύχοι Ἀστράτος Ζαρδλίξει πρὸς Γέταις ἤδη Θεῶ νομιζόμενῳ καὶ ἔσα εἰπεῖν αὐτῷ καὶ δεηθῆναι Δερκυλλίς τε καὶ Μαντινίας Ἀστρατῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἠξίωσαν καὶ ὡς προσημῶς αὐτοῖς ἐκαίθεν ἐξέπεσαν ἐπὶ Θούλην εἶναι κερρωμένον ἔλθειν, καὶ ὡς ἐς ὕστερον καὶ πατρίδα ἔχοντες, πρότερον ἄλλα τε ἐνταλαιπωροῦντες, καὶ ἄκην τῆς ἐς τοὺς τοκίας ἀνοσιότητος (εἰ καὶ ἄκοντες ἔμαρτον) τινύντες τῷ τὸν βλον αὐτοῖς εἰς ζωὴν καὶ θάνατον διαμερισθῆναι, καὶ ἔην μὲν ἐν νυκτὶ, νε-

Narrat præter hæc Dinias, Dercyllida cum alia vidisse atque pertulisse, tum ut ad Artabros (22) pervenerit, ubi feminæ bella gerunt, viri autem domum custodiunt, ac muliebria quæque obeunt officia : quæ item apud Asturum gentem ipsi Cerylloque contigerint, et quæ Astræo quoque privatim acciderint : utque præter omnem spem frequentia apud Asturos pericula cum effugissent Ceryllus cum Dercyllide, pænana tamen ille, 110æ quam improbitatis olim causa commeritus esset, non effugerit, sed ut inopinato pericula hæc evaserit, ita etiam tandem excarnificatam fuisse. Refert postea quænam per Italiam Siciliamque oberrans illa viderit. Ut in Eryce Sicilia civitate comprehensa, ad Sænisidemum, qui tunc Leontinis imperabat, adducta fuerit : ubi rursus in Paapidem, sceleratissimum illum hominem, apud regem agentem incidit, reperitque nec opinato calamitatis ingentis solatium, Mantiniam fratrem, qui diu multumque jactatus, varia quoque et incredibilia, quæ cum in hominibus ac cæteris animantibus, tum circa solem ipsum et lunam, plantasque, et insulas potissimum spectarat, sorori commemoravit, uberemque admodum præbuit fabularum materiam, quas Dinias postmodum illa referret, quæ hic omnia ipse connexuisse, et Cymbæ Arcadi retulisse fingitur.

Addit dehinc, ut Mantinias cum Dercyllide (Paapidis pera cum libris, herbarumque arcula sublata) Rhegium e Leontinis trajecerint, indeque Metapontium, ubi eos Astræus assecutus, Paapin vestigia eorum subsequi significarit, utque Astræum hi in Thraciam, et Massagetas ad Zamolxjn (23) socium proficiscentem secuti sint. Quid item ille hac in profecione conspexerit, ac quomodo in Zamolxida, incidere, apud Getas jam tum pro deo cultum : quæque dicere, ac postulare pro se Astræum jussurint Dercyllis atque Mantinias ; ut ibi oraculum illis datum sit, in Thulen insulam deferri satis esse destinatum : tandem tamen in patriam redituros, sed cum alia prius adversa passuros, tum impietatis in parentes (tametsi deliquissent inviti) pœnas daturos : vitam nimirum ipsis cum morte alternis vicibus commutatam iri, et noctu quidem victuros (25), interdiu vero semper mortuos fu-

VARIÆ LECTIONES.

²² περὶ ζ. ²³ Αἰνησιδημον Leichius p. ix : αἰνισιδημον A : σαμισιδημον C ζ. ²⁴ Λεοντινῶν ζ. ²⁵ Μασσαγέτας ζ. ¹ ἴδοι ζ. ² Γέτας ζ.

NOTÆ.

(22) Hodie Cabo de Finisterra, nautarum vulgo Ortel. in *Thesauro*. Meminere Plin., Strabo, Mela et alii.
(25) Plura de hoc apud Strab. lib. vii, Suidan. et Herodot. *Méromene*.

(24) De qua seq. pag.
(25) Qua ratione noctes vixisse 60 supra septingentas sepulcrales docebunt inscriptiones. inf. in fine hujus codicis.

tueros. Refert insuper, ut hoc audito vaticinio, inde A discesserint, Astræo cum Zamolxide summa apud Getas in existimatione relictis: quæ item ad Boream videre admiranda atque audire ipsis contigerit.

Hæc cum omnia Dinias in Thule Dercyllide nar- rante audisset, eadem nunc referre pergit Cymbæ Arcadi. Ad hæc etiam, ut Paapis, Dercyllidis vestigia insecutus, in ea 110b insula ipsis supervenerit, et arte sua magica hoc effecerit, ut interdiu more- rentur, nocte vero accedente reviviscerent, hoc tantum ritu ad illud efficiendum usus, quod publice in illorum faciem conspueret. Thruscanum item quemdam, Thule oriundum, Dercyllidis amore captum, viso amatam suam Paapidis malis artibus in eum morbum incidisse, ingentem adeo ex eo cepisse dolorem, ut subito Paapida invadens gladio percussisset, atque interfecisset. Hunc vix tandem Tyrios malorum reperisse exitum. Thruscanum ta- men postquam Dercyllida mortuæ similem jacere conspexit, mortem sibi quoque conscivisse. Hæc igitur omnia, et alia id genus plurima, ut eorum sepulturam, et e tumulo reditum, amores Mantiniæ, quæque hinc illis acciderunt, et ejus farinae multa cum Dinias in Thule insula, Dercyllide referente, cognovisset, inducitur nunc eadem Cymbæ Arcadi commemorans. Atque hic tandem finis est tertii et vicesimi libri, Antonii Diogenis *Incredibilem de Thule* inscripti, cum nihil pene, ac nisi pauca tan- tum ab initio hujus operis de hac insula memoriæ prodiderit.

Quartus vero et vicesimus liber inducit Azulin narrantem, atque inde etiam Diniam ad ea quæ antea Cymbæ retulisset, Azulidis gesta cumulantem. Quomodo nimirum præstigiarum illarum rationem deprehenderit, quibus Paapis Dercyllida et Man- tiniam ludificarat, nocte quidem ut viventes appa- rerent, interdiu vero mortui: utque malum illud depulerit, cum modum ac rationem hujus crucia- tus, ejusque curandi viam didicisset ex perula Pa- apidis, quam secum Mantinias atque Dercyllis attu- lerant. Neque hoc solum, sed et illud reperit, quomodo Dercyllis et Mantinias parentes jacentes ingenti malo liberare possent. Hos enim illi ex Paapidis præscripto, quasi hoc sibi profuturum esset, gravi affecerant incommodo, cum longo eos tempore mortuorum instar jacere fecissent. Accedit huc, uti Dercyllis, et Mantinias in patriam pro- perarint, parentibus ut vitam salutemque red- derent.

Dinias interim una cum Carmane et Menisco, se- parato ab ipsis Azulide, ultra ipsam Thulen etiam oberravit; quo quidem in errore quæ supra Thulen incredibilia viderit, nunc inducitur referre Cymbæ: ea nimirum a se conspecta esse dicens, quæ et

χρούς δὲ ἐν ἐκάστῃ εἶναι ἡμέρᾳ· εἶτα ὡς τοιοῦτους χρησμούς λαβόντες ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν, τὸν Ἀστραῖον σὺν Ζαμόλξει λείποντες· ὑπὸ Γετῶν δοξαζόμενον καὶ ὅσα περὶ Βορρᾶν αὐτοῖς τεράστια ἰδεῖν καὶ ἀκούσαι συνηέχθη.

Ταῦτα πάντα Δεινίας κατὰ [187 H.] Θούλην ἀκού- σας διηγουμένης Δερκυλλίδος εἰσάγεται νῦν ἀπαγ- γέλλων τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ. Ἐπὶ τούτοις καὶ ὡς Παάπις διώκων μετ' ἔχκα τοὺς περὶ Δερκυλλίδα ἐπέστη αὐτοῖς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ τὸ πάθος ἐκεῖνος τέχνη μαγικῇ ἐπέθηκε, θνήσκειν μὲν ἡμέρας, ἀνα- βιώσκειν δὲ νυκτὸς ἐπιγινομένης. Καὶ τὸ πάθος αὐτοῖς ἐπέθηκεν ἐμπύσας αὐτῶν κατὰ τὸ ἐμφανὲς τοῖν προσώποιν· Καὶ ὡς Θρουσκανὸς τις Θουλίτης, ἐραστὴς διάπυρος Δερκυλλίδος, ἰδὼν πεσοῦσαν τῷ ἐκ Παάπιδος πάθει τὴν ἐρωμένην καὶ ὑπεραλγῆσας, ἀθρόον τε· ἐπιστάς, παῖσι ξίφει ἐκ τοῦ αἰφνίδιου τὸν Παάπιν καὶ ἀναίρει, τοῦτο μάλιστα τῶν μυρίων κακῶν· τέλος εὐράμενον. Καὶ ὡς Θρουσκανὸς, ἐπεὶ Δερκυλλίς ἐκεῖτο δοκοῦσα νεκρά, ἑαυτὸν ἐπικατα- σφάττει. Ταῦτα πάντα καὶ τούτων ἕτερα πολλὰ πα- ραπλήσια, τὴν τε ταφὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκεῖθεν ὑπαναχώρησιν καὶ τοὺς ἔρωτας Μαντινίου, καὶ ὅσα διὰ τοῦτο συνέβη, καὶ ἕτερα ὅμοια κατὰ Θούλην τὴν νήσον Δεινίας μαθὼν μυθολογούσης Δερκυλλίδος εἰσάγεται νῦν συνοφαίων τῇ Ἀρκάδι Κύμβᾳ· καὶ συμπληροῦται Ἀντωνίῳ Διογένει ὁ εἰκοστὸς τρί- τος λόγος τῶν ὑπὲρ Θούλην ἐπιγραφόμενων Ἀπίστων, καίτοι μηδὲν ἢ βραχέα κατ' ἀρχὰς περὶ Θούλης τῆς συγγραφῆς ὑποδηλώσασθαι.

Ὁ δὲ εἰκοστὸς τέταρτος λόγος εἰσάγει Ἀζουλιν διηγούμενον, ἀκαίθην Δεινίαν τοῖς ἐμπροσθεν αὐτῷ μυθολογηθεῖσι πρὸς Κύμβαν συνείροντα τὰ Ἀζού- λιδος, ὡς κατανοήσοι τῆς γοητείας τὸν τρόπον, καθ' ὃν Παάπις ἐγοητεύσε Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν νυ- κτὶ μὲν ζῶντας ἐν ἡμέρᾳ· δὲ νεκροὺς εἶναι, καὶ ὡς ἀπῆλλαξεν αὐτοὺς τοῦ πάθους, τὸν τε τρόπον τῆς τι- μωρίας ταύτης καὶ δὴ καὶ τῆς ἰάσεως ἐκ τοῦ πηριδίου ἀνευρών τοῦ Παάπιδος, ὃ συνεπέφεροντο Μαντινίας καὶ Δερκυλλίς. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλ' εὖρε καὶ ὅπως· Δερ- κυλλίς καὶ Μαντινίας ἀπαλλάξαιαν μεγάλου κακοῦ τοὺς τοκίας κειμένους, οὗς ὑποθήκαις Παάπιδος. [561 R.] ὡς ἂν ἐπὶ τῷ ἐχέειν συμφέροντι, αὐτοὶ ἐλυμήναντο, ἴσα κείσθαι νεκροῖς μακρὸν χρόνον κατε- ργασάμενοι. Εἶτα ὡς ἐκεῖθεν Δερκυλλίς ἄμα Μαν- τινίᾳ ἐπὶ τὴν πατρίδα ἔσπευδον ἐπὶ τῇ τῶν τεκόντων ἀναβιώσει καὶ σωτηρίᾳ.

Δεινίας δὲ ἄμα Καρμάνη καὶ Μηνίσκῳ, ἀποχωρι- σθέντος αὐτοῖς Ἀζούλιδος, πρὸς τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην τὴν πλάνην ἐξέτεινον· καθ' ἣν πλάνην τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην ἄπιστα θεάσασθαι νῦν ἀπαγγέλλων εἰσάγεται Κύμβᾳ, ἐκεῖνα λέγων ἰδεῖν ἃ καὶ οἱ τῆς ἀτροθεά-

VARIAE LECTIONES.

· λαβόντες A. · τὸ πρόσωπον C. · τε add. A. · τούτων μόνων τῶν τυρίων κακῶν — εὐραμένων C, ἢ Μαντινίου C. · ἐν ἡμέρᾳ A: ἡμέρας C. · ὅπως A: πῶς C.

μονες εἰχνης σπουδασταὶ ὑποτίθενται, ὡς ὡς ἐστὶν ἄ
 τινος δυνατὸν κατὰ κορυφὴν τὴν ἀρκτον εἶναι, καὶ
 τὴν νύκτα μηνιαίαν, καὶ ἑλαττον δὲ καὶ πλέον, καὶ
 ἑξαμηνιαίαν δὲ, καὶ τὸ ἑσχατον ἐνιαυσιαίαν· οὐ μόνον
 δὲ τὴν νύκτα ἐπὶ τοσοῦτον παρατείνεσθαι, ἀλλὰ
 καὶ τὴν ἡμέραν ταύταις συμβαίνειν ἀνάλογον· καὶ
 ἑκαστὴ δὲ ἀπαγγέλλει ἰδεῖν ὄμοια. [188 H.] Καὶ ἀν-
 θρώπου· δὲ ἰδεῖν καὶ ἑτέρά τινα τερατεύεται, ἃ μη-
 εὖς μήτε ἰδεῖν ἔφη μήτε ἀκούσαι, ἀλλὰ μηθὲ φαν-
 τασίας ἀνετυπώσατο. Καὶ τὸ πάντων ἀπιστότατον,
 ὅτι παρευόμενοι πρὸς Βορρᾶν ἐπὶ σελήνην, ὡς ἐπὶ
 τινε γῆν καθαρωτάτην, πλησίον ἐγένοντο, ἐκαὶ τε
 γινόμενοι ἔβουεν ἃ εἰκὸς ἦν ἰδεῖν τὸν τοιαύτην ὑπερ-
 βολὴν πλάσματων προαναπλάσαντα. Ἔστα καὶ ὡς ἡ
 Σιβύλλα τὴν μαντικὴν ἀπὸ Καρμάνου ἀνέλαθε. Μετὰ
 ἃ ταῦτα ὅτι εὐχὰς ἰδίας ἑκάστος ἠῆξαστο, καὶ τοῖς
 μὲν ἄλλοις ἐκάστῳ συνέπεσον ὡσπερ ἠῆξαστο, αὐτὸν
 δὲ φησὶν ἐκείθεν ἀρτυπώσαντα εἰς Τύρον εἰς τὸν τοῦ
 Ἡρακλέους νεῶν εὐρεθῆναι, ἐκείθεν τε ἀναστάντα τὴν
 τε Δερκυλλίδα καὶ τὸν Μαντινίαν ἀνευρεῖν εὐ πεπρα-
 χίας καὶ τοὺς τε γονεῖς τοῦ μακροῦ ἀπαλλάξαντας
 ἔκτου, μᾶλλον δὲ ὀλέθρου, καὶ τᾶλλα εὐδαιμονούν-
 τας.

aus e longo illo sive somno, sive interitu potius,
 has vitam ducere.

Ταῦτα Κύμβῃ Δεινίας διεμυθολόγησε, καὶ κυπαρι-
 τίας δέλτους· προνεγκῶν ἐγγράφαι ταύτας τὸν
 Ἄθηναίων Ἐρασινίδην ¹⁰ συνεπέμενον τῷ Κύμβῃ
 (ἦν γὰρ ταχύντης λόγων) παρακαλεῦσατο. Ἐπέδειξε
 δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν Δερκυλλίδα· αὐτὴ γὰρ καὶ τὰς
 κυπαριττίας δέλτους ἤνεγκε. Προσέταξε τε τῷ
 Κύμβῃ εἶχε ταῦτα τὰ διαμυθολογηθέντα ἀναγράψα-
 σθαι, καὶ θατέραν μὲν τῶν δέλτων αὐτὸν εἶχειν, τὴν
 ἑτέραν δὲ, καθ' ὃν ἀποδιώψῃ καιρὸν, τὴν Δερκυλλίδα
 εὐρεῖν τοῦ τάφου κιβωτίῳ ἐμβολούσαν καταθεῖναι.

Ὁ γοῦν ¹¹ Διογένης, ὁ καὶ Ἀντωνίου, ταῦτα πάντα
 ἀντίον εἰσαγαγὼν πρὸς Κύμβαν τερατεύσάμενον,
 ἑκαστὴ γράφει Θεωσίτῳ ὅτι τε συντάττει ¹² περὶ τῶν
 ὑπερ Θεούλην ἀπίστων, καὶ ὅτι τῇ ἀδελφῇ Τσιδώρα
 φιλομαθῶς ἐχούσῃ τὰ δράματα προσφώνει. Λέγει δὲ
 ἑαυτὸν ὅτι ποιητὴς ἐστὶ κομμῶδης παλαιᾶς, καὶ ὅτι
 αἱ καὶ ἀπίστα καὶ ψευδῆ πλάττει, ἀλλ' οὖν ἔχει ¹³
 περὶ τῶν κλειστων αὐτῷ μυθολογηθέντων ¹⁴ ἀρχαιο-
 τέρων μαρτυρίας, ἐξ ὧν σὺν καμᾶτω ταῦτα συνα-
 κτάσσει· προτάττει δὲ καὶ ἐκάστου βιβλίου τοὺς ἀν-
 ἑκαστὸν εἰ τὰ τοιαῦτα προαπεφάναντο, ὡς μὴ δοκεῖν
 μαρτυρίας χρῆσθαι τὰ ἀπίστα. Ἐπιστολὴν μὲν οὖν
 περὶ ἀρχᾶς τοῦ βιβλίου γράφει πρὸς τὴν ἀδελφὴν
 Τσιδώραν, ἐᾶ ἢ εἰ ¹⁵ καὶ τὴν προσφώνησιν αὐτῇ τῶν
 συγγραμμάτων δέκνυται πεποιημένος, ἀλλ' οὖν εἰς-

astrorum studiosi docere solent. Qualia sunt ista :
 habitare quosdam posse sub polo arctico, et noctem
 inveniri unius mensis, aliamque qua breviorē,
 IIIa qua longiorē, ut sex etiam mensium, et
 summam anni unius spatium teneat. Neque vero
 noctem solum eo usque produci, sed diem etiam
 ipsam noctibus his proportione respondere : aliaque
 id genus a se visa nuntiat. Homines item conspexisse,
 se, et quædam alia fabulatur, qualia mortaliūm
 nemo vidit, nec audivit, sed ne mente quidem
 effinxit. Hoc autem omnium maxime omnem excedit
 fidem, quod Boream versus profecti ad lunam
 propius, tanquam ad purissimam quamdam tellu-
 rem (26), accesserint, indidemque cernere potue-
 rint ea quæ vidisse par est eum: qui nugæ hujus-
 modi supra fidem confinxerit. Ad hæc et Sibyllam
 vaticinandi artem a Carmane didicisse tradit, ac
 vota post ista quemque sua et preces concepisse,
 atque ut optarant, res dein singulis cecidisse : hinc
 enim e somno sit excitatum se Tyri in templo
 Herculis (27) repertum : unde cum surrexisset,
 ipsam quoque Dercyllida et Mantiniam reperisset,
 cum cætera belle hactenus egisse, tum parente,
 feliciter excitasse (28) beatamque modo in omni-

Hæc Cymbæ Diniæ fabulose retulit, prolatisque
 cupressinis tabulis, inscribere eas jubet Erasi-
 nidem Atheniensem, Cymbæ comitem, litterarum
 non imperitum. Ostendit etiam ipsis Dercyllida (hæc
 enim cupressinas illas tabulas attulit) Cymbæque
 negotium dedit, ut duplici exemplo eis hactenus
 narrata inscriberentur : et alteram quidem tabella-
 rum ille penes se haberet : alteram vero Dercyl-
 lida cum e vita decessisset, suo in tumulto capsulæ
 impositam collocaturam.

Diogenes igitur, idemque Antonius, qui hasce
 omnes prodigiis similes fabulas Diniam facit Cymbæ
 narrantem, Faustino tamen scribit : *De incredibi-*
libus se, quæ ultra Thalen essent, scribere, et Isi-
 doræ sorori, litteris cum primis deditæ, hæc ipsa
 dedicare. Veteris præterea comædiæ poetam se
 profiteretur : ac licet falsa, eaque incredibilia fluxerit,
 habere tamen de his ipsis fabulis testes longe anti-
 quiores, e quorum scriptis summo hæc labore con-
 tulerit. Singulis deinde libris auctores laudat, qui
 eadem antea in litteras miserint, ne teste scilicet
 idoneo carere etiam incredibilia illa viderentur.
 Ipso igitur operis initio epistolam ad Isidoram
 sororem scribit, qua licet hoc IIIb illi volumen
 inscriptum esse ostendat, Balagram nihil secius

VARIE LECTIONES.

¹⁰ Ἐρασινίδην ἄθηναλον Α. ¹¹ γοῦν| γὰρ Α; malim δ' οὖν. ¹² συντάττω Α. ¹³ ἔχει ς. ¹⁴ μυθολ. αὐτῷ ς.
 ἀπίστων autē pronomen τῶν. ¹⁵ εἰ om. Α.

NOTÆ.

(26) Habitari in luna, eamque esse terram mul-
 tatum urbium et montium dixit olim Xenophanes,
 ut videtur Cic., *Acad. Quæst.*, quæst. 4.

(27) Vide Arrian., Curt., Greg., Cyrald, de hoc
 Hercule.

(28) Herbis etiam homines ad vitam revocatos
 fabulatur Plin. lib. xxv, cap. 2, et Apollod. lib. III
Biblioth. Glancum Minois filium sic quoque vitæ re-
 stitutum refert.

quemdam ibi uxori suæ, Philæ nomine, Antipatri A
 filiæ, scribentem narrantemque facit, cum ab
 Alexandro Macedonum rege Tyrus caperetur, et
 ignis plurima devastaret, venisse ad Alexandrum
 militem, qui se peregrinum quid, præterque opi-
 nionem indicandum habere diceret. Esse enim quid
 extra oppidum spectatu dignum. Regem itaque
 assumptis una secum Hephæstione et Parmenione
 sociis, militem secutum ad tumulos e lapide subter-
 raneos quosdam pervenisse, quorum alius sic esset
 inscriptus: *Lysilla vixit annos xxxv.* Alter vero sic:
*Mnason Mantiniæ filius vixit annos lxxvi (29), post
 lxxi.* Alius vero titulus erat: *Aristion Philoclis fi-
 lius vixit annos xlvi, post lxi (29).* Alius rursus sic
 inscriptus lapis: *Mantiniæ Mnasonis filius annos
 vixit xlii, noctesque lx et idcc.* Item alius: *Dercyl-
 lis Mnasonis filia annos vixit xxxix noctesque lx. et
 idcc.* Sextus vero tumulus hoc epigrammate: *Di-
 nias Arcas vixit annos c et xxv.* His lectis dum
 animi pendent (præterquam in primo tumulo, cuius
 clarior erat titulus), ad parietem inciderunt in arcu-
 lam e cupresso fabricatam, cui sic inscriptum: *Hospes
 quisquis es, aperi ut discas quæ admiraris.*

Aperto igitur ab Alexandri sociis scriniolo, cypa-
 rissinas inveniant tabellas, quas, ut apparet, Der-
 cyllis ibi Diniaæ mandato collocarat. Hæc fere uxori
 scribentem Balagram inducit, quodque cyparissinas
 istas tabulas transcribens, eidem conjugi transmi-
 serit. Ab hac occasione fertur deinceps oratio ad
 cupressinarum lectionem, scriptionemque tabu-
 larum, et Dinias quoque adest narrans, quæ præ-
 diximus Cymbæ. Ad hunc ergo modum, ac de his
 fere rebus dramatis est fictio ab Antonio Diogene
 composita.

Videtur autem ipse tempore prior esse iis qui
 talia studiose confixerunt (30), ut Luciano, Lu-
 cio (31), Jamblichō (32), Achille Tatio (33), Helio-
 doro (34), atque Damascio (35). Nam et *Verarum
 Luciani narrationum et transformationum* Lucii fon-
 tem hunc et radicem dixeris. Quin et eorum quæ
 de Sinonide ac Rodane, de Leucippe ac Clitophonte,
 de Chariclea ac Theagene, deque fictis eorum rebus,
 erroribus, amoribus quoque et raptu atque periculis
 composita sunt, Dercyllis, Ceryllus, Thruscanus ac
 Dinias exemplum præbuisse merito censeri queant.
 Qua vero tempestate **112a** fabularum hic auctor,
 Diogenes ille Antonius vixerit, non habeo certo
 affirmare. Illud tantum conjicere liceat, non ita diu
 post Alexandri Magni tempora floruisse. Meminit
 item Antiphani cujusdam se antiquioris, quem id

ἀγει Βάλαγρον [364 R.] πρὸς τὴν οὐκ αἰσθητὴν
 Φίλαν τοῦνομα, γράφοντα (θυγάτηρ δὲ ἦν Ἀντιπά-
 τρου αὐτῆ) ὅτι τῆς Τύρου ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ βα-
 σιλέως Μακεδόνων εἰς ἄλωσιν ἐλθούσης καὶ πυρὶ τὰ
 πλεῖστα δαπανηθείσης στρατιώτης ἦκεν ὡς ¹⁶ Ἀλέξ-
 ἀνδρον, ξένον τι καὶ παράδοξον λέγων μηνύειν,
 εἶναι δὲ τὸ θέαμα τῆς πόλεως ἔξω. Ὁ δὲ βασιλεὺς
 Ἡφαιστίωνα καὶ Παρμενίωνα συμπαραλαβὼν εἴ-
 ποντο τῷ στρατιώτῃ, καὶ καταλαμβάνουσιν ὑπογείου
 λιθίνους ¹⁷ σορούς, ὧν ἡ μὲν ἐπεγέγραπτο Ἐυσίλλα
 ἐβίω ἔτη πέντε καὶ τριήκοντα ¹⁸, ἡ δὲ Ἐμνάσων
 Μαντινίου ἐβίω ἔτη ζ' καὶ ε' ἀπὸ ἐνὸς καὶ ο', [189 H.]
 ἡ δὲ ἘΑριστίων Φιλοκλέους ἐβίω ἔτη ζ' καὶ μ' ἀπὸ β'
 καὶ ν', ἡ ἄλλη δὲ Ἐμαντινίας Μνάσωνος ἔτη ἐβίω β'
 καὶ μ' καὶ νύκτας ε' καὶ ψ'. ἡ ἑτέρα δὲ Ἐερκυλλίς
 Μνάσωνος ἐβίω ¹⁹ ἔτη θ' καὶ λ' καὶ νύκτας ε' καὶ ψ',
 ἡ δὲ ἔκτη σορὸς Ἐδινίας Ἀρκᾶς ἐβίω ἔτη ε' καὶ κ'
 καὶ ρ'. Τούτοις διαπιροῦντες πλήρη τῆς πρώτης σοροῦ
 (σαφὲς γάρ τὸ ἐκεῖνης ἐπίγραμμα ²⁰) ἐντυγχάνουσι
 παρὰ τοίχῳ ²¹ κεισὼν μικρῶ κυπαρίττου πεποη-
 μένῳ, ᾧ ἐνεγέγραπτο ἘΑξένε, ὅστις εἶ, ἀνοιξον, ἵνα
 μάθῃς ἃ θαυμάζεις. »

Ἀνοίξαντες οὖν οἱ περὶ Ἀλέξανδρον τὸ κεισὼν,
 εὐρίσκουσι τὰς κυπαριττίνας δέλτους, ἃς (ὡς εἶπεν)
 κατέθηκε Ἐερκυλλίς κατὰ τὰς ἐντολάς Δεινίου. Ταῦτα
 Βάλαγρον εἰσάγει τῇ γυναικὶ γράφοντα, καὶ ὅτι τὰς
 κυπαριττίνας δέλτους μεταγραφάμενος διαπέμφει
 τῇ γυναικί. Καὶ λοιπὸν εἰσβάλλει ²² ἐντεῦθεν ὁ λόγος
 εἰς τὴν τῶν κυπαριττίων δέλτων ἀνάγνωσιν καὶ γρα-
 φὴν, καὶ πάρεστι Δεινίας Κύμβα διηγουόμενος ἕκασ-
 τὴν προεῖρηται. Οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ τῶν
 δραμάτων πλάσις τῷ Ἀντωνίῳ Διογένει ἐσχημά-
 τισται.

Ἔστι δ', ὡς εἶπεν, οὗτος χρόνος πρεσβύτερος τῶν
 τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακῶτων διαπλάσαι, οἷον Λουκί-
 ανοῦ, Λουκίου, Ἰαμβλίχου, Ἀχιλλέως Τατίου, Ἡλιο-
 δώρου τε καὶ Δαμασκίου· καὶ γὰρ τοῦ περὶ ἀληθῶν
 διηγημάτων Λουκιανοῦ καὶ τοῦ περὶ μεταμορφώσεων
 Λουκίου πηγὴ καὶ ῥίζα εἶπεν εἶναι τοῦτο. Οὐ μόνον
 δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ Σινωνίδα καὶ Ῥοδίνην, Λευ-
 κίπτην τε καὶ Κλειτοφῶντα, καὶ Χαρίκλειαν καὶ
 Θεαγένην, τῶν τε περὶ αὐτοῦ πλάσμάτων καὶ τῆς
 πλάνης ἐρώτων τε καὶ ἀρπαγῆς καὶ κινδύνων, ἡ
 Ἐερκυλλίς καὶ Κήρυλλος καὶ Θρουσκᾶνδρος καὶ Δεινίας
 εἰκόσι παράδειγμα γεγονέναι. Τὸν χρόνον δὲ, καθ'
 ὃν ἤμασαν ὁ τῶν τηλικούτων πλάσμάτων πατὴρ
 Διογένης ²³ ὁ Ἀντωνίος, οὕτω τι σαφὲς ἔχομεν λέ-
 γειν, πλὴν ἔστιν ὑπολογισασθαι, ὡς οὐ λίαν πόρρω
 τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου. Μνημονεύει

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ ὡς] πρὸς Α. ¹⁷ λιθίνους] quidni λιθίνας? et infr. κυπαριττίνας. ¹⁸ τριάκοντα ζ. ¹⁹ ἐβίω Μνά-
 σωρος ζ. ²⁰ ἐκεῖνης ἦν ἐπίγρ. ζ. ²¹ τοίχον ζ. ²² ἐμβάλλει ζ. ²³ ὁ ante Διογένης ponit Α.

NOTÆ.

(29) Jacuerunt enim mortui toto eo tempore quo
 Mantinias atque Dercyllis in Thulen usque aberrarunt,
 donec post ad horum reditum revixerant, ut
 fabulatur supra.
 (50) De quibus supra.

(31) Cod. 325.
 (32) Cod. 94.
 (33) Cod. 82.
 (34) Cod. 73.
 (35) Cod. 130.

Ἔστος ἀρχαιοτέρου τινὸς Ἀντιφάνους, ὃν φησι περὶ τῶν αὐτῶν τινα τερατολογήματα κατεσχολακέναι. Ἔστι δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ μάλιστα, ὡς ἐν τηλικούταις πλάσμασι τε καὶ μυθεύμασι. δύο τινὰ θηρᾶσαι χρησιμώτατα, ἐν μὲν ὅτι τὸν ἀδικήσαντά τι, κἄν μυριάκις ἐκφυγεῖν δόξη, εἰσάγει πάντως δίκην δεδωκέναι, καὶ ἕτερον ὅτι πολλοὺς ἀναιτίους, ἐγγὺς μεγάλου γενοτάτος κινδύνου, παρ' ἐλπίδας δὲ δείκνυσι πολλὰκις ἐκσωθέντας.

PEZ.

Ἰωάννου Στωβαίου Ἐκλογαί, Ἀποφθεγμάτων Ἰσοθετικῶν βιβλία δ'.

[365 R.] Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Στωβαίου Ἐκλογῶν³⁶, Ἀποφθεγμάτων, Ἰσοθετικῶν, βιβλία τέσσαρα ἐν ταύταις ὁσί. Προσφωνεῖ δὲ ταῦτα, δι' ὃν καὶ τὴν συνάρεσιν φιλοπονήσας· λέγει, Σεπτίμιω³⁷ Ἰδίω υἱῷ. Ἡ δὲ συναγωγὴ αὐτῶν ἐκ τε ποιητῶν καὶ ῥητόρων καὶ ἄλλων κατὰ τὰς πολιτείας [190 H] λαμπρῶς βεβαιώσαν ἐγένετο, ὧν (ὡς καὶ αὐτὸς φησι) τῶν μὲν τὰς ἐκλογὰς³⁸ τῶν δὲ τὰ ἀποφθέγματα καὶ τινῶν ὑποθήκας συλλεξάμενος, ἐπὶ τῷ ῥυθμίσει καὶ βελτιώσει τῷ παιδί τὴν φύσιν, ἀμαυρότερον ἔχουσαν πρὸς τῶν ἀναγνωσμάτων μνήμην³⁹, στελλεῖεν.

Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ μὲν α' βιβλίον φυσικόν, τοῦ δὲ β' τὸ μὲν τι κατ' ἀρχὰς μέρος λογικόν, τὸ γ' δὲ λοιπὸν καὶ πλείστον⁴⁰ ἠθικόν· καὶ τὸ γ' δὲ καὶ τὸ δ', εἰς τὴν ἀλιγίστων, ἠθικὰ καὶ πολιτικά. Καὶ γὰρ τὸ μὲν α' ἔχει μὲν κεφάλαια β', οἷς καὶ τὰς τῶν παιστῶν ἀρμόζει χρήσεις καὶ χρεῖας· ταῦτα δὲ εἰσι μετὰ τὸ περὶ Θεοῦ διαλαβεῖν, ὅτι Δημιουργὸς τῶν ἕστων καὶ διέπει τὸ ἅπαν τῆς προνοίας λόγῳ, δεῦρον περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν καὶ ἐπορένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῆ τοῦ παντὸς διοικήσει ἰσάμεναι, εἶτα περὶ δίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τεταγμένης, ἐποπιτεύειν τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τριτὸν οἶσαν τῶν ἀμαρτανόντων, καὶ περὶ ἀνάγκης τείας, καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γίνονται βούλησιν· περὶ τε εἰμαρμένης καὶ τῆς τῶν πορμένων εὐταξίας· περὶ τε τύχης ἢ ταυτομάτου, τε· ὅτι ἀλόγιστος ἢ φορὰ τῆς τύχης· περὶ τε⁴¹ χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν, καὶ πόσων εἴη αἰτίος· καὶ περὶ Ἀφροδίτης οὐρανίας καὶ Ἐρωτος θείου· δέκατον περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων καὶ τοῦ παντός. Εἶτα περὶ ἑλπίδος, περὶ ἰδέας, περὶ αἰτίων, περὶ σωματικῶν καὶ περὶ τῆς⁴² τούτων τομῆς καὶ περὶ ἐλαχίστου, περὶ σχημάτων, περὶ χρωμάτων, περὶ μίξεως καὶ κρέσεως, περὶ κενού⁴³ καὶ τόπου καὶ χώρας, περὶ

genus prodigiosis narrationibus simillima conscripsisse ait. Ex ipsis vero potissimum, ut et e cæteris hujus farinae fictis narrationibus duplex parari, eaque non modica utilitas potest. Primum quidem, quod hinc, etsi qui injuste quiddam admisserunt, effugere sæpius videantur, tandem tamen meritas dare poenas, discas. Insontes deinde multos, ingentibus vicinis periculis, præter spem omnem sæpenumero servari.

CLXVII.

Joannis Stobæi *Eclogarum, Apophthegmatum, et vitæ Præceptionum libri iv.*

Legimus Joannis Stobæi *Eclogarum, Apophthegmatum, et Præceptionum vitæ* libros quatuor, voluminibus duobus. Dedicat eas, cujus maxime gratia collectos affirmat, Sestinio (36) filio suo. Collegit autem (ut ipsemet indicat) e [philosophis,] poetis, oratoribus, atque ex iis qui in omni republica rebus gestis claruerunt, partim eclogas, partim apophthegmata, partim denique instituendæ vitæ præcepta, quæ instar columnæ alicujus erigere voluit, quo ad hanc rerum lectarum stelen dubium non nihil filii ingenium componeret, meliusque redderet.

Primus autem liber totus est physicus : alter deinde (37) aliqua sui parte ad sermonem ab initio pertinet : cætera vero, et longe maxime, ethicus est. Tertius denique et quartus, pauca si demus, ethica rursus et politica continent (38). Primus itaque liber capita complectitur LX, ad quæ veterum sententias (39) celebrius dicta redegit. Sunt autem ista : Postquam de Deo disseruit (40), cunctiorum eum Opificem esse, et providentia sua gubernare universum. Secundum caput de iis agit, qui providentiam tollunt, divinasque facultates eas, quæ illam ipsam ad universum administrandum consequuntur. 3. Deinde de constituta a Deo justitia ad hominum facta inspicienda, et peccata punienda. 4. De divina necessitate, qua necessario cuncta quæ ex Dei voluntate sunt, fiunt. 5. De fato, et apto eorum quæ fiunt ordine. 6. De fortuna sive casu. 7. Temere huc illuc fortunam ferri. 8. De temporis natura ac partibus, et quot quantarumque rerum causa sit (41). 9. De venere cælesti et divino amore. 10. De principis, et elementis, atque universo. 11. Hinc ¶ 12b De materia. 12. De idea. 13. De causis. 14. De corporibus, eorumque sectione, et de minimo. 15. De figuris. 16. De co-

VARIÆ LECTIONES.

³⁶ ἰλιθία ζ. ³⁷ ἐκλογαί ζ. ³⁸ Ἐσοτιμῶ ζ. ³⁹ ἐκλογὰς] Ἰσ. γνώμας Stephanus. ⁴⁰ μνήμην A : στή-
λην ζ. ⁴¹ τὸ ante μὲν om. pr. A. ⁴² πλείστον A : πολιτικόν καὶ ζ. ⁴³ τε add. A. ⁴⁴ περὶ τῆς] τῆς
εἰρη A.

NOTÆ.

(36) Suidas (Ἐπίμωνον vocat) pato legend. utrobique Ἐπίμωνον qui et ipse quatuor Stobæi libros numerat, quorum vix tres hodie integri circumferuntur.

(37) Sex prima capita, quæ et intercederunt.

(38) Quin et œconomica quædam.

(39) Habes ea omnia, aut pene omnia, Græce et Latine a Gul. Cantero pridem edita, sed aliter alicubi distincta, et nonnunquam perturbata, aut varie

sine titulis dispersa, præterquam quod multis in locis corrupta sint ac mutila.

(40) Quod hic intercedit in Canteri editione. *De numeris caput, e Prolegomenis huc male trajectorym docet Phot. pag. seq. et nostra fragmenta ἀνέχοντα. Constat idem ex cod. ms. Bibliothecæ Augustanæ.*

(41) Emenda hinc in Canteri edit. καὶ πόσων εἴη αἰτίος.

loribus. 17. De mistione et temperamento. 18. De vacuo, loco, et spatio. 19. De motu. 20. De ortu atque interitu. 21. De mundo; et, Animatusne sit ac Providentia regatur, atque ubi principatum habeat, et unde nutriatur. 22. De mundi ordine; et An unum sit universum. 23. De cœli natura ac divisione. 24. De siderum natura, figura, motu, significatione. 25. De solis natura, magnitudine, figura, conversionibus, defectu, signis et motu. 26. De lunæ natura, magnitudine, figura et illustratione, deque eclipsi, ejusdem intervallo (42), ac signis. 27. De lactea via. 28. De cometis, transvolantibus stellis, ac similibus. 29. De tonitruis, fulguribus, fulminibus, igneis turbinibus, et typhonibus (43). 30. De iride, de corona, parelio, ac virgis. 31. Item de nubibus, nebula, pluviis, rore, nive, pruina, et grandine. 32. De ventis. 33. De terra: sitne una, et finita. 34. Quantæ magnitudinis terra sit, deque ejus situ. 35. De figura ipsius terræ. 36. Fixæne terra sit atque immobilis. 37. De terræ motu. 38. De mari; quoniam pacto æstus ejus modo recedat, modo accedat. 39. De aquis. 40. De universo. 41. De natura, cœsisque ex ea ortis. 42. De animantium generatione, cæterisque (44). 43. Quot sint animantium genera: et, An omnia ratione sensuque prædita? 44. De somno et morte. 45. De stirpibus (45). 46. De animantium nutrimento, edendique appetitu. 47. De natura hominis. 48. De mente. 49. De anima (46). 50. De sensibus, et sensuum objectis: et, An etiam veræ sint sensationes? 51. Quot sint sensus, cujusque naturæ singuli, atque efficacis. 52. De visu, et speciebus visibilibus. 53. De auditu. 54. De odoratu. 55. De gustatu. 56. De tactu. 57. De voce; et, An corporis expers, ac quid sit in ea præcipuum. 58. De imaginatione, ac dijudicandi facultate. Nominum vero et quinquagesimum: De opinione. Sexagesimum denique: De respiratione atque [ejus] affectionibus. Et hæc quidem libri primi capita sunt, taliaque continent, ad naturam naturam pertinentia, pauci dumtaxat initio exceptis, quæ ad metaphysica quispiam rectius retulerit. Per hæc ergo capita, ut diximus, veterum sententias, sive consentientes, sive repugnantes legendas Stobæus apposuit. Hoc ipso tamen libro, antequam ea, quæ modo recensui, aggrediatur capita, **113a** de aliis duobus disserit. Quorum primum philosophiæ laudatio est, et ea quidem ex variis congesta scriptoribus. Alterum vero de sectis, quæ in ea conspirarunt. Ubi pariter veterum op-

κινησεως. Εικοστὸν δὲ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, περὶ κόσμου, καὶ εἰ ἐμφυγὸς καὶ προνοία διοικουμένου, καὶ τοῦ ἔχει τὸ ἡγεμονικόν, καὶ πόθεν τρέφεται· περὶ τάξεως τοῦ κόσμου· εἰ ἐν τῷ πᾶν· περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως· περὶ οὐσίας ἄστρων καὶ σχημάτων κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας· περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους σχήματός τε καὶ τροπῶν καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων καὶ κινήσεως· περὶ σελήνης οὐσίας μεγέθους καὶ σχήματος φωτισμῶν τε, καὶ περὶ ἐκλείψεως καὶ ἐμφάσεως ²⁴, καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων· περὶ γάλακτος· περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων καὶ τῶν τοιούτων· περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφῶνων. Τριακοστὸν δὲ περὶ ἔριδος, περὶ ἄλλω καὶ παρηλίου καὶ ῥάβδων, καὶ δὴ καὶ περὶ νεφῶν, ὀμβρίας, δειψῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης· περὶ ἀνέμων· περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη· καὶ [περὶ ²⁵] ποίου μεγέθους, καὶ περὶ θέσεως αὐτῆς, καὶ περὶ σχήματος γῆς ²⁶. καὶ πότερα μένει ἢ γῆ ἢ κινεῖται· περὶ τε σεισμῶν ²⁷ γῆς· καὶ περὶ θαλάσσης, πῶς ἀμπωτικῶν καὶ πλημμυρίων γίνονται· περὶ ὑδάτων, περὶ τοῦ παντός, περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων, περὶ τῆς τῶν ζώων γενέσεως, καὶ τὰ ἐξῆς· [368 R.] πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα λογικὰ καὶ αἰσθητὰ· περὶ ὕπνου καὶ θανάτου· περὶ φυτῶν, περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζώων, περὶ φύσεως ἀνθρώπων, περὶ [191 H.] νοῦ, περὶ ψυχῆς, περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν, καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις· πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἐκάστη· περὶ δράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων, περὶ ἀκοῆς, περὶ ὀσφρήσεως, περὶ γεύσεως, περὶ ἀφῆς· περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἢ φωνῆς, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν· περὶ φαντασίας καὶ κριτηρίου· νοῦ· περὶ δόξης, καὶ ἕ· περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ αβιβλίου κεφάλαια τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων, καὶ δηλονότι φυσικὰ, πλὴν ἐνίων τῶν ἐν ἀρχῇ, ἃ μᾶλλον ἂν τις εἰς τὰ ²⁸ μετὰ τὰ φυσικὰ ἀνάξιοι. Τούτοις δὲ, ὡς ἔφημεν, τὰς τῶν παλαιῶν δόξας, εἴτε συμφώνους οὐσας εἴτε καὶ ²⁹ διαφώνους, παρατίθησιν. Ἐν μάλιστα τούτῳ τῷ βιβλίῳ, πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει, ὧν τὸ μὲν ἑπιανός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ οὗτος ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρανισμένο, τὸ δὲ περὶ τῶν κατ' αὐτὴν ³⁰ συνεστηκυῶν αἰρέσεων. Ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας καὶ μουσικῆς καὶ ἀριθμητικῆς δόξας παλαιὰς συναναγράφει.

VARIÆ LECTIONES.

²³ καινοῦ Α. ²⁴ καὶ ἐμφάσεως add. Α. ²⁵ περὶ ante ποίου expungit Α. ²⁶ γῆς Α: αὐτῆς τῆς γῆς Σ ²⁷ σεισμῶ Σ: θαλάσσης Σ. ²⁸ τὰ post μετὰ om. pr. Α. ²⁹ καὶ om. Α. ³⁰ κατὰ ταύτην Σ.

NOTÆ.

(42) Addit Cant. liber *Faciem*: de qua Plutarchi in opusculis libellus.

(45) περὶ πρηστήρων. Vide Plin. lib. II, cap. 48 et seq.

(44) Cujusmodi illa, quæ apud Gul. Canterum

inscribuntur, *De causis similitudinis parentum, etc* (45) Iluc refero Canteri illud: *Quomodo stirpes animalium et animalia.*

(46) De qua duodecim tractasse Stobæum indicat Cant. codex.

Τὸ δὲ β' βιβλίον συμπληροῦται μὲν κεφαλαίοις Γ' καὶ Α' Μ' διαλαμβάνει δὲ πρῶτον μὲν περὶ τῶν τὰ θεῖα ἔρμη-
 κούντων, καὶ ὡς εἶη ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν
 νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια, εἶτα περὶ διαλεκτι-
 κῆς, καὶ περὶ βητορικῆς, καὶ περὶ λόγου καὶ γραμ-
 μάτων, περὶ ποιητικῆς, περὶ χαρακτῆρος τῶν πα-
 λαιῶν⁴¹, περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἶδους τῆς φιλοσοφίας,
 περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἔτι οὐδεὶς ἐκὼν πονηρὸς, ὅποιον
 χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον, ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον, ὅτι
 τὰς εὐσεβείαι καὶ δικαίαις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον· περὶ
 παντικῆς· ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν
 ἐσφῶν συνοουσίας, ἐκκλίνειν δὲ⁴² τοὺς φαύλους καὶ
 ἀπαιδεύτους· περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι, καὶ ὅτι
 ὡ τῷ λόγῳ χρὴ κρῖνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῷ
 τρόπῳ· ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλεύοντες ἑαυτοὺς λανθά-
 νουσα καταβλάπτουσι· περὶ εὐδοξίας· περὶ φήμης·
 ὅτι μέτρον ἄριστον· ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετὴ,
 εὐμεταχειρίστον δὲ ἡ κακία· ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖ-
 σθαι τῆς⁴³ τῶν ἀσυνέτων δοκιμασίας· ὅτι τὴν ὑπό-
 κρισιν, τοὺς κεχρημένους ἐπιπλαθῆ οὐσαν καὶ πρὸς
 οὐδὲ γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκδηλητέον· ὅτι οὐ χρὴ πο-
 λεπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολικῆς αἰτίας γί-
 νεται τὸ τοιοῦτον· ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις τὸ μετα-
 μελεῖσθαι κάλλιστον· περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθὸν
 εἶναι τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν μὴ τοῖς αὐτοῖς
 παρεπιπτόκαμεν ἐλαττώμασι· περὶ ἀνάγκης τῆς
 βλάττειν τὸν βίον· ὅτι εὐκαιρίας δεῖ πράττειν· περὶ τοῦ
 βουλεύεσθαι· ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι· ὅτι
 τὸ δυστυχῆσαι πολλὰκις ἐπιωφελέει· γίνεται, καὶ μά-
 λιστα τοῖς ἄφροσι· περὶ ἀγωγῆς καὶ⁴⁴ παιδείας· ὅτι
 κέλλιστον ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν· [369 R.] ὅτι ἡ ὁμοιό-
 τας τῶν τρόπων τὴν⁴⁵ φιλίαν ἀπεργάζεται· [192 H.]
 ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ πε-
 ρορῆν τοὺς φίλους· ὅτι οὐ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις·
 περὶ γνησίων⁴⁶ καὶ ἀθεταίων φίλων· ὅτι χρὴ ταχέως
 καλεῖσθαι τὰς πρὸς τοὺς φίλους διαλλαγὰς, τὰ ἀμαρ-
 τήματα αὐτῶν ῥῆθον φέροντας μετὰ τῆς ἀμνηστίας⁴⁷·
 ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τοὺς γνησίους τῶν φίλων διαγι-
 νώσκομεν· φιλικὰ παραγγέλματα· περὶ ἔχθρας καὶ
 τοῦ ὅποιον τινα χρὴ εἶναι·⁴⁸ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· περὶ
 τοῦ πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφελῆθῆναι· περὶ τοῦ εὐ-
 εργετεῖν· ὅτι μελίων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα· περὶ
 τοῦ ἀντεπεργετεῖν· ὅτι τοὺς πονηροὺς οὐ χρὴ εὖ ποιεῖν
 εἰδὲ παρ' αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι, καὶ τὸ τελευταῖον περὶ
 ἐχαριστίας⁴⁹· Ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ β' κεφάλαια.

Alter dein liber XLVI absolvitur capitibus (47). Pri-
 mum quidem de sacrorum interpretibus, et quod a
 mortalibus spiritualium vera natura comprehendī
 nequeat. 2. Hinc de arte disserendi. 3. De bene
 dicendi facultate. 4. De Oratione, ac litteris (48).
 5. De arte poetica. 6. De caractere, seu forma
 orationis. 7. De morum philosophia (49) 8. De iis
 quæ in nostra sunt potestate. 9. Neminem sponte
 esse improbum. 10. Qualem deceat esse philoso-
 phum. 11. Pietatem erga Deum colendam esse.
 12. Piis ac justis Numen auxilio esse. 13. De vaticinio.
 14. Sapientum consuetudinem magni esse faci-
 endam : fugiendos vero, ac declinandos improbos
 atque imperitos. 15. De eo quod videtur tantum, et
 de eo quod vere est. 16. Non e verbis, sed mori-
 bus de homine esse judicandum. 17. Eos qui aliis
 insidientur, seipsos potius imprudentes lædere.
 18. De nominis gloria. 19. De fama. 20. Modum esse
 optimum. 21. Virtutem ægre parari : vitium con-
 tra facile acquiri. 22. Non oportere stultorum iudicii
 rationem habere. 23. Fictionem sive hypocrisin,
 quæ non iis tantum apud quos exercetur, sed ipsis
 quoque fingentibus nocet, ex animo esse pellendam.
 24. Curiositatem esse vitandam (50) : præbere
 enim ansam invidiæ, atque calumniæ (51). 25. Opti-
 mum esse respiscere, in quibus ipse deliqueris.
 26. Convicium minime esse bonum. 27. In convi-
 cando considerandum, ne in eadem ipsi quandoque
 errata inciderimus. 28. De vitæ necessitate. 29. Op-
 portune res agi debere. 30. De voluntate : non esse
 eam temere differendam. 31. Adversis affligi
 summæ sæpenumero utilitati esse : maxime vero
 imprudentibus. 32. De educatione atque institu-
 tione. 33. Optimum bonorum omnium esse amicitiam.
 34. Morum similitudinem amicitiam concili-
 are. 35. In adversis suis atque periculis non esse
 negligendos amicos. 36. Non esse amicos juvandos,
 cum quid injuste faciendum suscipiunt. 37. De fids
 atque infidis amicis. 38. Cito esse cum amicis in
 gratiam redeundum, eorumque vitia ferenda, cum
 erratorum oblivione. 39. In adversis fidos explorari
 amicos. 40. Præcepta amicitia. 41. De inimicitis,
 et, 113b quo se quis modo cum hoste gerat. 42.
 Qua ratione ex inimicis (52) capi possit utilitas.
 43. De benemerendi studio. 44. Majus esse bene-

VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ τῶν παλαιῶν add. A. ⁴² δὲ om. A. ⁴³ τῆς A : περὶ τῆς C. ⁴⁴ καὶ] περὶ A. ⁴⁵ τὴν add. A. ⁴⁶ περὶ
 καὶ γν. A. ⁴⁷ ἀμνηστίας C. ⁴⁸ εἶναι χρὴ C. ⁴⁹ εὐχαριστίας C. cf. Gaisford. Stob. 4, append. p. 30 u.

NOTÆ.

(47) De quibus vix tria hæc, primum, septimum
 et octavum : utcumque integra posteriore *Egloga-*
rum libro a Cant. edito legas : quique inter hæc
 mediis capitibus, partim turbatis, partim alio re-
 pectis. Reliqua porro 38 hujus libri alterius capita,
 magno sane damno publico periisse, vel solæ in-
 scriptiones hæc testantur.

(48) Hæc plane pertinent quæ serui. 80, 81 et 82,

in Conradi edit. bodieque leguntur.

(50) Cui rursus capita quinque subijcit Cant.
 codex, quorum tamen ultimum illud est, quod octa-
 vum hic locum obtinet.

(51) Vide Plutarchum libello *De curiositate*.

(52) Lege Luciani libell. *Non esse calumniæ cre-*
dendum.

(52) De quo et Plutarchi libellus.

improbis, neque ab iis beneficium ullum accipiendum. Denique de gratitudine (53). Atque hæc summa capitum secundi libri.

Tertius dehinc capita continet XLII (54). Primum A de virtute. Alterum de vitio. 3. De prudentia. 4. De imprudentia. 5. De temperantia. 6. De intemperantia. 7. De fortitudine. 8. De timiditate. 9. De iustitia. 10. De habendi cupiditate atque iniustitia. 11. De veritate. 12. De mendacio. 13. De loquendi libertate. 14. De assentatione. 15. De prodigalitate. 16. De parcimonia [seu tenacitate]. 17. De continentia. 18. De incontinentia. 19. De patientia [seu malorum tolerantia]. 20. De iracundia. 21. De cognoscendo seipsum. 22. De fastu. 23. De cæco sui amore. 24. De conscientia. 25. De memoria. 26. De oblivione. 27. De iurejurando. 28. De perjurio. 29. De laboris studio. 30. De ignavia. 31. De pudore. 32. De impudentia. 33. De silentio. 34. De tempe-
stiva oratione. 35. De dicendi brevitate. 36. De garrulitate (55). 37. De benignitate. 38. De invidia. 39. De patria. 40. De peregrina terra. 41. De arcanis, et 42. De calumnia.

Quarti denique libri capita hæc sunt. Primum de B republica (56), alterum de legibus et consuetudinibus. 3. De plebe (57). 4. De potentibus in civitate. 5. De principatu; et Qualem esse principem ac magistratum deceat. 6. Optimum esse unius imperium. 7. Regni administrandi præceptiones. 8. Vituperatio tyrannidis. 9. De bello. 10. De audacia (58). 11. De juventute (59). 12. De belli imperatoribus; et, De iis quæ militiæ usui esse possint præcepta (60). 13. De pace. 14. De agricultura. 15. De tranquillitate. 16. De navigatione (et naufragio). 17. De artibus. 18. De dominis et servis. 19. De Venere vulgari (quæ generationis humanæ (61) causam fo-
vet). 20. De amore voluptatum corporis (62). 21. De pulchritudine. 22. De nuptiis, et ejus capituli cætera (63). 23. Connubialia præcepta. 24. De liberis, et ejus generis reliqua (63). 25. Debito parentes honore a liberis esse afficiendos [et, An per omnia eis obedire conveniat]. 26. Quales deceat esse parentes erga liberos (64), [et quod utrinque naturali quadam necessitate inutuo afficiantur]. 27. Fraternalium amorem, et animi affectum, erga cognatos esse honestissimum [quodque hi necessarii sint.] 28. De rei familiaris tuendæ ratione. 29. De nobilitate [nobiles illos esse, qui ex virtutis præscripto vivant, tametsi nec bonis moribus præditis parentibus orti sint] et reliqua ejusdem ar-

Ἐν δὲ τῷ γ' περιέχεται κεφάλαια MB', πρῶτον περὶ ἀρετῆς, εἶτα περὶ κακίας, περὶ φρονήσεως, περὶ ἀφροσύνης, περὶ σωφροσύνης, περὶ ἀκολασίας, περὶ ἀνδρείας, περὶ δειλίας, περὶ δικαιοσύνης, περὶ πλεονεξίας καὶ ἀδικίας, περὶ ἀληθείας, περὶ ψεύδους, περὶ παρρησίας, περὶ κολακείας, περὶ ἀσωτίας⁵⁵, περὶ φειδωλίας, περὶ ἐγκρατείας, περὶ ἀκρασίας, περὶ ἀνεξικακίας, περὶ ὀργῆς, περὶ τοῦ γινῶθαι σαυτὸν, περὶ ὑπεροφίας, περὶ φιλαυτίας, περὶ τοῦ συνειδό-
τος, περὶ μνήμης, περὶ λήθης, περὶ ὄρκου, περὶ ἐπιτορίας, περὶ φιλοπονίας, περὶ ἀργίας, περὶ αἰδοῦς, περὶ ἀναιδεύας, περὶ σιγῆς, περὶ τοῦ εὐκαίρως λέγειν, περὶ βραχυλογίας, περὶ ἀδόλοσχίας, περὶ χρηστότητος, περὶ φθόνου, περὶ πατρῶος, περὶ ξένης, περὶ ἀπορρήτων, καὶ μβ' περὶ διαβολῆς.

Τὰ δὲ τοῦ δ' βιβλίου ἐστὶ ταῦτα, πρῶτον περὶ πολιτείας, δεύτερον περὶ νόμων καὶ ἐθῶν, περὶ δήμου, περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν⁵⁶, περὶ ἀρχῆς; καὶ περὶ τοῦ ὅποιον χρῆ εἶναι τὸν ἀρχοντα, ὅτι κάλλιστον ἢ μοναρχία, ὑποθῆκαι περὶ βασιλείας, ψόγος τυραννίδος, περὶ πολέμου, περὶ τόλμης, περὶ νεότητος, περὶ στρατηγῶν, καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρεῖων ὑποθῆκαι, περὶ εἰρήνης, περὶ γεωργίας, περὶ ἡσυχίας, περὶ ναυτιλίας, περὶ τεχνῶν, περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων, περὶ Ἀφροδίτης πανδῆμου καὶ⁵⁷ περὶ ἔρωτος τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἡδονῶν, περὶ κάλλους, περὶ γάμου, καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. Γαμικά παραγγέλματα, καὶ περὶ παιδῶν, καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. Καὶ ὅτι χρῆ τοὺς γονεῖς τῆς καθηκούσης τιμῆς καταξιόσθαι παρὰ τῶν τέκνων. C ὅποιους χρῆ εἶναι τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα. Ὅτι κάλλιστον ἢ φιλαδελφία καὶ ἢ περὶ τοὺς συγγενεῖς διάθεσις. Οἰκονομικός. Περὶ εὐγενείας, καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ δυσγενείας. Περὶ πλοῦ-
του, καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ πενίας. σύγκρισις πενίας καὶ πλοῦτου. Ὅτι ὁ βίος [193 H.] βραχὺς καὶ φρονεῖνων ἀνάμεστος. [372 R.] Περὶ λύπης, ὅτι λίαν μοχθηρά. Περὶ νόσου καὶ ἰάσεως⁵⁸, περὶ ὑγείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς, περὶ ἰατρῶν. Περὶ εὐδαιμονίας, περὶ κακοδαιμονίας. ὅτι ἀδέβαιος ἢ τῶν ἀνθρώπων εὐπραξία. περὶ τῶν παρ' ἀξίαν εὐτυχοῦντων. περὶ τῶν παρ' ἀξίαν δυστυχοῦντων. ὅτι δι-

VARIE LECTIONES:

⁵⁵ ἀσωτίας ζ. ⁵⁶ δυνατῶν AC: δυναστῶν ζ. ⁵⁷ καὶ add. A. ⁵⁸ ἰάσεων ζ.

NOTÆ.

(53) Unica in monade a superiore calculo aberravimus. Quem facile errorem corriget, qui olim hunc librum nobis integrum in lucem dabit.

(54) Quæ totidem et iisdem inscriptionibus *Sermonum* nomine, una cum quarto libro edita fuere sæpius, Græce Venetiis, Græco-Lat. Tiguri non semel ac denique Francofurti cum Ant. Melissa, alii sive gnomologis.

(55) De qua Plutarch. etiam.

(56) Hodie in Stobæo vulgato sermo est 43.

(57) Qui sermo in libris editis non exstat.

(58) Hoc signo notavimus, quæ in editis distincta

D in laudem ac vituperationem reperimus.

(59) In Stobæo est hic, *De Militia et viribus corporis*.

(60) Evulgatis libris hoc additum.

(61) In editis legitur præcedenti capite et subauditur, *Vituperatio Veneris, et quod malus sit amor. ac multorum malorum auctor*.

(62) De quibus sex habent capita libri editi.

(63) Quæ libri editi per tria distributa capitula exhibent.

(64) Tres hic insertos sermones 80, 81, 82, in libris aliunde irrepsisse, jam sup. iudicavimus.

γενεῶς φέρειν τὰ προσπίπτοντα · ὅτι δὲ τὰς εὐτυχίας προφαίνειν, τὰς δ' ἀτυχίας κρύπτειν. Περὶ ἐπιπέδου · περὶ τῶν παρ' ἐπιπέδου. Ὅτι οὐ χρὴ ἐπιχειρεῖν τοῖς ἀτυχουμένοις · ὅτι οἱ ἀτυχουμένοις χρῆζουσιν τῶν συμπασχόντων. Περὶ γήρωσ, καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. Περὶ θανάτου, περὶ ζωῆς · σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου. Περὶ πένθους, περὶ ταφῆς. Παρηγορητικά · ὅτι οὐ χρὴ παροινεῖν εἰς τοὺς τετελευτηέντας · ὅτι τῶν πλείστων μετὰ θάνατον ἡ μνήμη ἐπιφέρει ταχέως.

44. Quæcunq; accidunt, constanter esse ferenda [hominibus, quorum est ex virtute vitam institueret]. 45. Secundas res ostendi (67), adversas contra legi oportere, [et rebus præstantibus recte utendum]. 46. De spe. 47. De insperatis eventibus. 48. De aliorum infortunio gaudendum non esse. 49. Infelices indigere condolentibus. 50. De senectute (68), etiamque huc spectantia (69). 51. De morte, [et eam vitari non posse]. 52. De Vita. 33. Vita (70) et mors invicem comparata. 54. De luctu. 55. De sepultura. 56. Consolatoria. 57. In vita functos non esse exercendam contumeliam. 58. Plurimorum a morte memoriam cito evanescere.

Ἵμῶν τὰ κεφάλαια τοῦ τετάρτου ΝΗ', τῶν δὲ τεσσάρων βιβλίων σΗ'. Οἷς παρατίθησιν, ὡς ἐφημεν, ὁ Ἰωάννης ἐκ τε τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ τῶν ὑποθηκῶν δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρήσις.

Ἄγειραι δὲ ταύτας ἀπὸ μὲν φιλοσόφων, ἀπὸ τε Αἰγίνου τοῦ Σωκρατικοῦ καὶ Ἀναξάρχου καὶ Ἀναχάρτιδος, Ἀριστωνύμου καὶ Ἀπολλωνίου, Ἀντισθέ- νους καὶ Ἀριστίππου, Ἀριστωνος καὶ Ἀριστοξένου καὶ Ἀρχύτου, Ἀριστοτέλους, Ἀναξίμανδρου, Ἀναξί- ρίνου, Ἀρχελαίου, Ἀναξαγόρα, Ἀρχαινέτου, Ἀρχεσι- λίου, Ἀρβιανῶ⁶⁵, Ἀντιπάτρου Ἰστιαίου, Ἀντιφάνους, Ἀπολλοδώρου, Ἀριστάρχου, Ἀσκληπιάδου, Ἀρισταίου, Ἀρχεδήμου Ἐκαταίου⁶⁶, Ἀπολλοφάνους, Αἰγιμίου, Αἰσαρος, Ἀττικῶ⁶⁷, Ἀμελίου, Ἀλθίνου, Ἀριστάνδρου, Ἀποκαρτιῶ⁶⁸, Ἀπελλοῦς, Ἀρισταγόρου, Ἀρι- σταμδρότου, Ἀρχιμήδους, Βοηθοῦ, Βίαντος, Βηρώ- νου⁶⁹, Βερωνίχης, Βροτίνου, Βίωνος, Γλαύγωνος⁷⁰, Δερμωναχτος, Δημητρίου, Δαμπίππου, Διογένους, Διο- κλέου, Δημοκρίτου⁷¹, Διοτίμου, Διοκλέους, Δαμαρμέ- νους, Διδύμου, Δίωνα, Δίου, Εὐκλείδου, Εὐφράτου, Ἐπιέρμου, Ἐπανδρίδου, Ἐρασιστράτου, Ἐκπώλου, Ἐκασίου Γαργητίου, Ἐπικτήτου, Ἐρμού, Ἐμπεδο- κλείου, Ἐπικούρου Ἀθηναίου, Εὐσεβίου, Εὐρύσου⁷², Ἐρατοσθένους, Εὐρυστράτου, Ἐκφάντου, Ἐπιδίκου, Εὐκλέου, Ἐπιγένους, Εὐηνίου, Εὐρυφάμου, Ζαλεύκου,

A gumenti (65). 30. De ignobilitate. 31. De divitiis ; et hujus generis cæteris (66). 32. De inopia. 33. Divitiarum paupertatisque comparatio. 34. Vitam esse perbreve, curarumque plenam. 35. De tristitia, ejusque molestia. 36. De morbo 114a et medelis. 37. De valetudine, ejusque permansione. 38. De medicis, et medicina. 39. De felicitate. 40. De infelicitate. 41. Instabilem esse mortalium prosperitatem. 42. De his qui præter meritum felices sunt. 43. De his qui præter meritum infelices

B Hæc quarti libri LVIII capita sunt : cum quatuor ipsorum librorum in universum octo sint supra ducenta (71), quibus, uti diximus, sententias, testimonia, et chreias ex eclogis et apophthegmatis, ac vitæ præceptis Stobæus proponit.

Philosophi autem, ex quibus ista collegit, hi fere sunt : Ægimæus (72), Æschines Socraticus, Albinus, Amelius, Anacharsis, Anaxagoras, Anaxarchus, Anaximander, Anaximenes, Antipater Istiæus, Antisthenes, Apelles, Apollodorus, Apollonius, Apol- lophanes, Arcesilaus, Archænetus, Archodenus, Hecataeus, Archelaus, Archimedes, Archytas, Ari- anus, Aristagoras, Aristander, Aristarchus, Aristip- pus, Aristobrotus, Ariston, Aristonymus, Aristote- les, Aristoxenus, Asclepiades Aristæi, Ilius ; Atticus ; Beronice, Berosus, Bias, Bion, Boethus, Brotinus ; Callicratides, Callimachus, Carneades, Cebes, Cha- ronidas, Chilon, Chion, Chrysippus, Cleanthes, Cleobulus, Clineas, Clitomachus, Coriscus, Crantor, Critias, Critolaus, Criton, Damarmenes, Damippus, Demetrius, [Democritus,] Demonax, Didymus, Diocles, Diodorus, Diogenes, [Dion,] Diotimus, Dios, Ecphantus, Ecpolus, Empedocles, Epandrides, Epicharmus, Epictetus, Epicurus Gargitius (73), Epicurus Atheniensis, Epidicus, Epigenes, Erasi- stratus, Eratosthenes, Erysus (74), Euclides, Eu-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁵ ὁ adl. A. ⁶⁶ Ἀρειανῶ C ῥ : Αἰστιαίου A. Ἀντιφάνους, Ἀρχεδήμου Ἐκαταίου, Ἀπολλοφάνους Αἰγι- μίου, omisiss infra illis Ἀρχεδ. — Αἰσαρος, ῥ cum C, nisi quoad Αἰγιμίου est in C. ⁶⁷ αἰκαταίου pr. A. ⁶⁸ Ἀποκαρτιῶνος pr. C. Ἀπέλλου A. Ἀριστοβρότου ῥ. ⁶⁹ Βηρόσου ῥ. ⁷⁰ Γλαύγωνος A : Γλαύ- τωνος superaddito γ τῷ τ C. Γλαύττωνος ; ῥ. ⁷¹ Δημοκρίτου et mox Δίωνα add. A. ⁷² Ἐρύσου ῥ.

NOTÆ.

(65) Tribus explicata capitibus in libris editis.

(66) Quæ in duo capita distraxerunt alii.

(67) Inserunt hoc loco vulgati libri caput *De pu- millanimitate*.

(68) Divulsa hinc videntur, quæ in editis libris distinctum cap. faciunt : *Facilius esse alium admo- nere, quam seipsum*.

(69) Libri editi singulari cap. proponunt : *Quod senectutis molestiam prudentia tollat, ipsamque multa reverentia dignam effici*.

(70) Addunt hic typis excisi caput, *De laude mortis*.

(71) Aiqui sex tantum supra ducenta singulorum

D librorum calculi collecti consuecunt. Erroris ansa fortassis ex numerorum notis objecta. Cæterum ex his 28 secundi libri, quæ interciderunt, capita desideramus.

(72) Commodum tibi fore, lector, arbitratus sum, si neglectum alicubi elementorum ordinem accurate restituerem.

(73) 2. C. II. St.

(74) Nimis sane liberaliter Photius duos nobis offert Epicuros, cum unus idemque ab urbe Athe- niensis dicatur, qui a pago Gargetius est, ut docet Laert. lib. x, init.

doxus, Evenius, Euphrates, Euryphamus, Euristratus, Eusebius, Glauton, Harpocration, Heraclides, Heraclitus, Herme, **114b** Herophilus, Hierax, Hierocles, Hieronymus, Hippalus, Hippias, Hippodamus, Hippounus, Hypsæus, Ion, Jamblicus, Junctus, Leophanes, Leucippus, Longinus, Lucius, Lyus, Lyncon, Lysis (Epaminondæ præceptor), Maximus, Melissa, Melon, Menechmus, Mendemus, Metopus, Metrocles, Metrodorus, Moderatus, Mnesarchus, Musonius, Nauceratus, Naumachius, Nicolaus Nicostratus, Nictis, Numenius, Ocellus, Onatus, Onetor, Panacæus, Panætius, Parmenides, Pempelus, Periander, Perictiones, Phavorinus, Pherecydes, Philoxenus, Phintis, Pittacus, Plato, Platinus, Plutarchus, Polemon, Polybius, Porphyrius, Porus, Posidonius, Protagoras, Pyrrhon, Pythagoras, Pytheas, Pythiades, Reginus, Rufus, Scythinus, Seleucus, Serenus, Severus, Socrates, Solon, Sosiaes, Sotion, Speusippus, Sphærus, Stilpon, Straton, Taurus, Teles, Timæus, Timagoras, Timon, Thales (76), Theagenes, Theages, Themistius, Theobulus, Theocritus, Theodorus, Theophrastus, Thrasillus, Xenocrates, Xenophanes, Zaleucus, Zeno, Zoroaster. **H** vero ex Cynicorum secta, Antisthenes, Crates, Diogenes, Hegesianaax, Menander, Monimus, Onesicritus, Polyzetus, Theomnestus, Xanthippus. Igitur philosophi, ex quibus hanc collectionem fecit, isti sunt.

Μένειμος, Πολυζήλου, Ξανθίππου, Θεομνήστου, καὶ τῶν μὲν φιλοσόφων, ἐξ ὧν⁷⁴ τὴν συλλογὴν ἐποίησατο, οὗτοι.

Poetæ autem hi : Achæus, Æschylus, Agathon, Alcæus, Alcidas, Alexander, Alexis, Amphis, Anacreon, Anaxandrides, Anaxilles, Andronicus, Antimachus, Antiphanes, Apollodorus, Apollonides, Aralochus, Aratus, Archilochus, Archippus, Aristæus, Aristarchus, Aristocrates, Aristophanes, Aristophon, Asydamas, Athenodorus, Axinicus, Bacchylides, Bathon, Bion, Bion, Callimachus, Callinicus, Carcinus, Cercidas, Chæremou, Chares, Chærius, Cleanthes, Clebnetus, Cleobulus, Clinias, Clitias, Clitomachus, Crantor, Cratinus, Demetrius, Dicaeogenes, Dictys, Diodorus, Dionysius, Diphylus, Epicharmus, Eratosthenes, Euenus, **115 a** Euphorion, Euphron, Eupolis, Euripides, Euthydamus, Heliodorus, Heniochus, Hermolochus, Herodes, Hesiodus, Hipponax, Hippothoon, Hippothous, Homerus, Hypobolimæus, Hypsæus, Ion, Iophon, Isidorus, Julius, Laon, Leonides, Licymnius, Linus, Lycophron, Melino, Menander, Menip-

Α Ζήνωνος, Ζωροάστρου, Ἡρακλεῖθου, Ἡρακλείτου, Ἡροφίλου, Θεμιστίου, Θεοδοῦλου⁶⁴, Θεανῶς, Θεάγους, Θεοφράστου, Θεοδώρου, Θάλητος, Θεοχρίτου, Θρασύλλου, Τερωνύμου, Ἰππίου, Ἰαμβλίχου, Ἱεροκλέους, Ἰπτάλου, Ἰωνος, Ἰεράκος, Ἰπποδάμου, Ἰπτάτου, Ἰούγκου, Κρίτωνος, Κλεοδούλου, Κέδητος, Κορίσκου, Κλειτομάχου, Κριτολάου, Κλινέου, Καρνεάδου, Κλεάνθου, Καλλιμάχου, Κριτίου, Κράντορος, Καλλικρατίδου, Λευκίππου, Λουκίου, Λύσιδος, Λύκου⁶⁵, Λύκωνος, Λεωφάνους, Λογγίνου, Μεναιχμου, Μητροκλέους, Μετώπου, Μενεδήμου, Μουσωνίου, Μησαργίου, Μελίσσου, Μητροδώρου, Μίλωνος⁶⁶, [194 H.] Μοδεράτου, Μαξίμου, Νικολάου, Νουμηνίου, Ναυμαχίου, Ναυκράτους, Νικίου⁶⁷, Νικοστράτου, Ξενοκράτους, Ξενοφάνους, Ὀνάτου, Ὀκέλλου⁶⁸, Ὀνήτορος, Παναχαίου, Πιττακοῦ, Περιάνδρου, [373 R.] Πυθαγόρου, Πλουτάρχου, Πεμπέλου, Πλάτωνος, Παναιτίου, Ποσειδωνίου, Περικτιόνης⁶⁹, Πορφυρίου, Παρμενίδου, Πολέμωνος, Πυθίου⁷⁰, Πύρου, Πολυβίου, Πλωτίνου, Πρωταγόρου, Πυθιάδος⁷¹, Πύρρωνος, Ρούφου, Ρηγίνου, Σόλωνος, Σωτίωνος⁷², Σωσιάδου, Σερήνου, Σωκράτους, Στίλπωνος, Σπυσαίππου, Στράτωνος, Σκυθίου, Σφαίρου, Σελεύκου, Σεβήρου⁷³, Τιμῶνος, Τιμαίου, Ταύρου, Τιμαγόρου, Τέλητος, Ὑψάλου⁷⁴, Φιλοξένου, Φιλολάου, Φερεκύδου, Φαβωρίνου, Φίντιος⁷⁵, Χίλωνος, Χρυσίππου, Χαρίωνδου, Χίλωνος, καὶ Κυνηκῶν δὲ Ἀντισθένης, Διογένους, Κράτητος, Ἡγησιάνακτος, Ὀνησιχρίτου, Μενάνδρου, καὶ τῶν μὲν φιλοσόφων, ἐξ ὧν⁷⁴ τὴν συλλογὴν

Ποιηταὶ δὲ Ἀθηνόδορος, Ἀναξίλλης, Ἀρχίππος, Ἀπολλωνίδης, Ἀλκιδάμας⁷⁶, Ἀρισταῖος, Ἀντίμαχος, Ἀντιφάνης, Ἀρισταρχος, Ἀρχιλόχος, Ἀχαιὶς, Αἰσχύλος, Ἀγάθων, Ἀλέξιος, Ἀριστοκράτης, Ἀμφίς, Ἀλκαῖος, Ἀρατος, Ἀστυδάμας, Ἀνδρόνικος, Ἀναξανδρίδης, Ἀριστοφάνης, Ἀράλοχος⁷⁷, Ἀπολλόδωρος, Ἀλέξανδρος, Ἀνακρέων, Ἀξίνικος, Ἀριστοφῶν, Βραχυλλίδης⁷⁸, Βίων, Βίοτος⁷⁹, Βάθων, Δίφιλος, Διονύσιος, Δημήτριος, Δικαιογένης, Διόδωρος, Δίκτυς⁸⁰, Εὐθύδαμος, Εὐπολις, Εὐφρων, Ἐρατοσθένης, Ἐπίχαρμος, Εὐηνος, Εὐφορίων, Ἐρμόδοχος, Εὐριπίδης, Ζήνων, Ζηνόδοτος, Ζώπυρος, Ἡσιόδος, Ἡρώδης, Ἡνίοχος, Ἡλιόδωρος, Θεόδοχος⁸¹, Θέσπις, Θέογις, Θεόκριτος, Θελέροφος, Ἰοφῶν, Ἰππόθοος, Ἰππῶνας, Ἰσίδωρος, Ἰπποθῶν, Ἰούλιος, Ἴων, Κλεάνθης, Κλεάνετος⁸², D Καλλιμάχος, Κριτίας⁸³, Κλεόδοσος, Κρατῖνος, Καρκίνος, Καρκιδῆς, Καλλίνικος⁸⁴, Κλείνιος, Κράντωρ, Κλειτόμαχος, Λίνος, Λικύμνος⁸⁵, Λυκόφρων, Λεωνίδης, Λάων, Μενάνδρος, Μύρων⁸⁶, Μοσχίων, Μένιπ-

VARIAE LECTIONES.

⁶⁴ Θεοδῶλου C ζ. Θεανῶς A : Θεαγένης C ζ. ⁶⁵ Λύκου A. Λύκωνος C ζ. : Λεοφάνους A. ⁶⁶ Μήλωνος C ζ. ⁶⁷ Νικίου A : Νικότου C ζ. ⁶⁸ Ὀκέλλου A : Ὀνήτορος C ζ. Παναχίου A. ⁶⁹ Περικτιόνης A. ⁷⁰ Πυθίου] vid. Gaisford. Stob. 3, p. 363 (55 a). ⁷¹ Σεβήρου] Σεβήρου Σερένου C ζ. : Σεβήρου Σερήνου Σωκράτους A. ⁷² Ὑψάλου A. ⁷³ Φίντιος ζ. : Χίλωνος C ζ. ⁷⁴ ἐξ ὧν add. A. ⁷⁵ Ἀλκιδάμας] vid. Gaisford. 3, p. 459 (3 b). ⁷⁶ Ἀράλοχος] vid. Ruhnken. ad Vellei. 1, 8. ⁷⁷ Βραχυλλίδης ζ. ⁷⁸ Βίοτος] vid. Gaisford. 3, p. 104 (3 a). ⁷⁹ Δίκτυς] vid. Valckenar. diatrib. Euripid. p. 18. ⁸⁰ Θεόδοχος A : Θεοδοτος C ζ. : Θελέροφος ζ. ⁸¹ Κλαίνοσ μγ. A : Κλεάνιος corr. : Κλεβίνετος C ζ. ⁸² Κριτίας A : Κλειτίας C ζ. ⁸³ Καλλίνικος] Καλλίνικος Κρατίας A. ⁸⁴ Λικύμνος] vid. Valckenar. l. l. p. 17 ⁸⁵ Μύρων om. C, post Μοσχίων posit ζ. Μελινῶ A.

NOTÆ.

(76) al. Theano.

πος, Μόσχος, Μίμνερμος, Μελιῶν, Μητροδώρος, Μη-
νόφιλος, Νικόστρατος, Νικόλαος, Νεόφρων, Νικόμα-
χος⁸⁰, Ναυμάχος, Νεοπτόλεμος, Ξενοφάνης, Ξέναρ-
χος, Όμυρος, Όρφεύς, Όλυμπιάς, Πίνδαρος, Παρμε-
νίδης⁸¹, Ποσειδίππος, Πausανίας, Πολυείδης, Πατρο-
κλεύς⁸², Πάισανδρος, Πανύσιος, Πετριδους, Πομ-
πίσιος, Ριανός, Σοφοκλής, Σωτάτης, Σιμωνίδης, Σω-
σιφάνης⁸³, Σιμίλος, Σωσίθεος, Σκληρίος, Σαπφώ,
Σαραπίων, Σωσικράτης, Σταγίμος⁸⁴, Σώπατρος,
Σθενίδης, Σουσάρων, Σησίχορος, Τιμόστρατος, Τι-
μοκλής, Τυρταίος, Τελεσίλλα, Όποβολιμαίος⁸⁵,
Όψάσιος⁸⁶, Φιλίτας, Φιλόξενος, Φιλιππίδης, Φρύνι-
χος, Φιλωνίδης, Φιλήμων, Φωκυλλίδης, Φίλιππος,
Φεινικίδης, Φιλίσκος, Φερεκράτης, Φανοκλής, Φίντος,
Φλακίος⁸⁷, Χαίρημων, Χοίριος, Χάρης. [195 H.]
Όλλά και ποιηταί, ὧν χρήσεις⁸⁸ τοῖς κεφαλαίοις

κατέθηκεν, οἷτοι.
Ρήτορες δὲ και ιστοριογράφοι βασιλεῖς τε και
στρατηγοί (και γὰρ και ἐκ τούτων μαρτυρίας συν-
θήθροισεν) οἷδε Ἄριστειδης, Ἄριστοκλῆς, Ἀλιανός,
Ἀισχίνης, Ἀγάθων, Ἀντιφών, Ἀρχέλαος, Γάτος,
Γοργίας, Δημοσθένης, Δημάδης, Δημάρατος, Ἐφ-
ερος, Ζώπυρος, Ἡρόδοτος⁸⁹, Ἠγησιάδης, Ἠγήσιος,
Θουκυδίδης, Θητεύς, Θεόδωρος, Θράσυλλος⁹⁰, Θεό-
πομπος, Ἰσοκράτης, Ἰσαίος, Κορνηλιανός, Καλλι-
σθένης, Κλειτοφών, Κτησίας, Λυσίας, Νικίας, Ξενο-
φών, Ὀβριμος⁹¹, [376 R.] Πολύαινος, Πρόδικος,
Πρωταγόρας, Σώστρατος, Τιμαγόρας, Τρόφιμος,
Όπεριδης⁹², Φιλόστρατος, Χρύσερμος. Ἀλέξαν-
δρος, Ἀγησίλαος, Ἀγαθοκλής, Ἀντίγονος. Ἄγις,
Ἄγριππίνος⁹³, Ἀναξίλαος, Ἀρχίδαμος, Διονύσιος,
Ἀπρίσιος, Ἐπαμεινώνδας, Εὐδαμίδης, Θεμιστοκλῆς,
Τρικράτης, Ἰππαρχος, Κότυς, Κλειταρχος, Λυκ-
εύργος, Λεωνίδης, Λάμαχος, Μαλλίας, Περικλῆς,
Πύρρος, Πτολεμαίος, Σεμύραιμος, Σκηπίων, Σκίλλου-
ρος⁹⁴, Τιμόθεος, Φίλιππος, Φωκίων, Φάλαρις, Χά-
ριλος, Χαρίης⁹⁵, Χάρης. Ἄριστοφάνης, Ἀίσωπος,
Ἀντιγενίδης, Ἄριστοτέλης, Ἄριστειδης ὁ Δίκαιος,
Ἄλκιμων ἱατρός, Ἄντυλλος ἱατρός, Ἄριμνηστος,
Ἄκιλλῆς, Βρύσιων⁹⁶, Γλαύκων, Γαλιηνός ἱατρός, Δι-
κίταρχος, Δίων, Διονύσιος, Διοκλῆς ἱατρός, Εὐξί-
θεος, Ἐρμαρχος, Ἐρμιππος, Ἐρυξίμαχος⁹⁷, Εὐ-
φρανίας, Ἐρασίπτρατος ἱατρός, Εὐρυφών⁹⁸ ἱατρός,
Ἐρατοσθένης, Εὐβούλος, Θεόπομπος, Θεόκριτος,
Θυμαρίδης⁹⁹, Θύνων, Ἰπποκράτης ἱατρός, Κάτων,
Κτησιόδωρος¹⁰⁰, Κλειόστρατος, Κλειτόμαχος, Λικύ-
μνος, Μύσιων¹⁰¹, Μητροδώρος, Μητροκλῆς, Νικόστρα-
τος, Πραῦσιων, Σιμωνίδης, Σερπίσιος, Σωτίων, Σώ-
στρατος, Σπεύσιππος.

Όλλά τὰ μὲν κεφάλαια, οἷς τὰς τῶν παλαιότερων
ῥήσεις ἔκρυπτον Ἰωάννης ὁ Στοβαίος, και ἐξ ὧν ἀν-
θρώπων, φιλοσόφων τε και ποιητῶν, ῥητόρων τε και

pus, Menophilus, Metrodorus, Mimnermus, Mo-
schion, Moschus, Myron, Naumachus, Neophon,
Neoptolemus, Nicolaus, Nicomachus, Nicostratus,
Olympias, Orpheus, Panyasis, Parmenides, Patro-
cles, Pausanias, Phanocles, Pherecrates, Philæus,
Philetas, Philemon, Philippides, Philippus, Philis-
cus, Philonides, Philoxenus, Phintys, Phocylides,
Phœnicides, Phrynichus, Pindarus, Pisander, Po-
lyides, Pompeius, Posidippus, Rhianus, Sappho,
Serapion, Sclerius, Simonides, Simylus, Sopater,
Sophocles, Sosicrates, Sosiphanes, Sositheus, So-
tades, Staginus, Stesichorus, Stehenides, Susaron,
Telessilla, Therelephus, Theocritus, Theognis, The-
sips, Timocles, Timostratus, Tyrtaeus. Xenarchus,
Xenophanes, Zenon, Zenodotus, Zopyrus. Verum
poetæ, quorum sententias his capitibus est persecu-
tas, isti fuerunt.

Rhetores deinde et historici, regesque ac duces:
quando horum quoque testimonia collegit, ii sunt:
Ælianus, Æschines, Agathon, Antiphon, Archelaus,
Aristides, Aristocles, Caius, Callisthenes, Chryser-
mus, Clitophon, Cornelianus, Ctesias, Demades,
Demaratus, Demosthenes, Ephorus, Gorgias, Heges-
iades, Hegesius [Herodotus], Hyperides, Isæus, Iso-
crates, Lysias, Nicias, Ombrinus [at. Obrimus], Phi-
lostratus, Polyænus [Prodicus], Protagoras, So-
stratus, Theodoros, Theopompus, Theseus, Thra-
sillus, Thucydides, Timagoras, Trophimus, Xeno-
phon, Zopyrus. [Reges et imp.] Agathocles, Agesi-
laus, Agis, Agrippinus, Alexander, Anaxilaus,
Antigonus, Archidamus, Chares, Charias [at. Cha-
brius], Charillus, Clitarchus, Cotys, Darius, Diony-
sius, 115b Epaminondas, Eudamidas, Hipparchus,
Iphicrates, Lamachus, Leonides, Lycurgus, Mallius,
Pericles, Phalaris, Philippus, Phocion, Ptolemæus,
Pyrrhus, Scipio, Scyllurus, Semiranius, Themis-
tocles, Timotheus. [Medici, philosophi, et alii.]
Æsopus, Alcæon medicus, Antigenidas, Antyllus
medicus, Apelles, Arimnestus, Aristides Justus,
Aristophanes, Aristoteles, Brasson, Cato, Cephisid-
orus, Cleostratus, Clitomachus, Dicæarchus, Dio-
cles medicus, Dion, Dionysius, Erasistratus medi-
cus, Eratosthenes, Eubulus, Euphranias, Euryphron
medicus, Euryximachus, Euxitheus, Galenus me-
dicus, Glaucon, Hermarchus, Hermippus, Hippo-
crates medicus, Licymnius, Metrocles, Metrodorus,
Mysson, Nicostratus, Prausion, Seriphus, Simo-
nides, Sostratus, Sotion, Speusippus, Theocritus
Theopompus, Tymarides, Thynon.

Tot illa capita, in quæ veterum dicta Joannes
contulit Stobæus, et ex his potissimum philosophis,
poetis, oratoribus, regibus atque imperatoribus,

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ Νικόμαχος, Νεόφρων ζ. ⁸¹ Παρμενίδης Ποσειδίππος ζ. ⁸² Πατροκλεύς AC: Πατροκλῆς ζ. Πετρίν-
θεος ζ. ⁸³ Σωσιφάνης] Σωτάτης Σωσιφάνης Σιμωνίδης AC. Σκληρίος C. ⁸⁴ Σταγίμος A, Σταγίνος C:
Στάγιμος ζ. ⁸⁵ Όποβολιμαίος] vid. Guisford. 3, p. 60 (56 a). ⁸⁶ Όψάσιος A. Φιλίτας] inimo Φιλητάς. ⁸⁷ Φί-
λακίος A. ⁸⁸ χρήσεις A ei corr. C: ῥήσεις Genew. παρ. τ. κεφ. ζ. ⁸⁹ Ἡρόδοτος add. A. ⁹⁰ Θράσυλλος A.
⁹¹ Ὀβριμος ζ. Πρόδικος add. A. ⁹² Όπεριδης ζ. ⁹³ Ἄγριππίνος C. ⁹⁴ Σκίλλουρος ζ. ⁹⁵ Χαρίης αρ-
γραφαίη Stobæi. ⁹⁶ Βρύσιων ζ. ⁹⁷ Εὐρυξίμαχος A: Εὐρυξίμαρχος ζ. ⁹⁸ Εὐρυφών AC: Εὐρύφρων ζ.
⁹⁹ Θυμαρίδης C. ¹⁰⁰ libri. Κτησιόδωρος. ¹⁰¹ Μύσιων ζ.

hæc eadem collegit. Cæterum utile hoc opus, cum iis, qui horum scripta operaque legerunt (77), ut eorum per hæc memoria renovetur, tum iis in primis, qui non legerunt, quod assiduo sese in his exercendo, brevi admodum tempore pulchra multa et varia, summatim comprehensa, mente recondere cum fructu queant. Communis autem utrisque hæc utilitas accedet, quod quæ investigabunt absque labore, et brevi, ut apparet, inventuri sint, qui se a capitibus his ad fusio rem pertractationem conferre volent. Imo et quibusvis dicere, et scribere volentibus perutile hoc opus futurum sit (78).

CLXVIII.

Beati Basilii Seleuciæ episcopi Orationes xv.

Lectæ sunt sancti Basilii episcopi Seleuciæ Orationes quindecim (79). Prima in illud : « In principio fecit Deus cœlum et terram. » Post hanc in Joseph, in Adamum, in Cain et Abel, in Abrahamum, in Moysen, Eliam **116a** et Jonam. Item nona in Centurionem. Decima in illud : « Navigabant discipuli cum Jesu », et quæ sequuntur. Deinde in illud : « Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos », etc. Tum in Publicanum et Phariseum. Itemque in illud : « Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram, et alter ad sinistram ». Et in illud : « Quem dicunt homines esse Filium hominis ? » Decima quinta in illud : « Tu es qui venturus es, an alium expectamus ? »

In quibus quidem ejus orationibus hoc observare licet, magnum eum esse, si quis unquam alius fuit, figuratæ atque incitatæ orationis, pariumque artificem. Perspicuitatem nihilominus ac suavitatem retinet. Verum quia nimis in tropis et schematis incitatis, satietatem parit, sive potius, quia tam assiduus in his est ac totus, nihil ut aliud sine modo occurrat, auditori fastidium et calumniandi ansam præbet, atque ad scriptoris ipsius vituperationem incitat, quasi neque naturam arte moderari, neque regula, quod inordinatum erat, digerere possit

¹¹ Luc. viii, 23. ¹² Matth. xi, 28. ¹³ Matth. xx, 21. ¹⁴ Matth. xvi, 13. ¹⁵ Matth. xi, 3.

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἀναγινώσκουσιν ζ. ¹⁰ τὰ συγγράμματα τῶν ἀνδρῶν καὶ συντάγματα ζ. ¹¹ εἰ καὶ A : εἰς ζ. ¹² ὁ om. A. ¹³ συνέπλεον] Luc. viii, 23. καὶ τὰ ἐξῆς ζ. ¹⁴ δεῦτε] Matth. xi, 28. πρὸς με εἰ 5, τὸν om. A. ¹⁵ εἰπέ] Matth. xx, 21. ¹⁶ σου add. A. ¹⁷ τίνα] Matth. xvi, 13. εἶναι om. A. ¹⁸ πεντεκατιδέκατος corr. A. οὐ] Matth. xi, 3. ¹⁹ καὶ τὸ πάρισον ζ. ²⁰ διατρέφει ζ. ²¹ γοργίων A.

NOTÆ.

(77) Sequor τὸ ἀνεγνώσκωσι.

(78) Præ sagit animus (quid enim vetat omninari?) fore ut ope Photianæ Bibliothecæ, quæ latent, eruantur non pauca, et quemadmodum nunc exiverunt Adrianus, Gelasius, Theophylactus, Simocatta, ac quædam etiam Diodori Siculi, sic quoque spes est, Stobæi Eclogas omnes, capite truncas, alibi vitiosas, turbatas, mutilas, primo maxime et secundo libro, philosophi alicujus opera atque philologi in integrum restitutum iri, ut apto illo colligentis ordine servato, majore cum republicæ commodo appareant. Et tibi, quod omnium primum, œconomiam librorum, ac singulorum cujus-

A βασιλέων καὶ στρατηγῶν, ταύτας συνήθροισε, τοσαῦτα καὶ ἐκ τοσούτων. Χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς μὲν ἀνεγνώσκουσιν ⁹ αὐτὰ τὰ συντάγματα τῶν ἀνδρῶν ¹⁰ πρὸς ἀνάμνησιν, τοῖς δ' οὐκ εἰληφόσι πείραν ἐκείνων, οἷ διὰ συνεχοῦς αὐτῶν μελέτης οὐκ ἐν πολλῶ χρόνῳ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ ποικίλων νοημάτων, εἰ καὶ ¹¹ κεφαλαϊώδη, μνημῆν καρπώσονται. Κοινὸν δ' ¹² ἀμφοτέροισι ἢ τῶν ζητουμένων, ὡς εἰκός, ἀταλαίπωρος καὶ σύντομος εὔρεσις, ἐπειδὴν τις ἀπὸ τῶν κεφαλαίων εἰς αὐτὰ τὰ πλάτη ἀναδραμεῖν ἐθελέσειε. Καὶ πρὸς ἄλλα δὲ τοῖς ῥητορεύειν καὶ γράφειν σπουδάζουσιν οὐκ ἀχρηστον τὸ βιβλίον.

ΠΕΗ'.

Τοῦ μακαρίου Βασιλείου Σελευκίας ἐπισκόπου λόγοι ιε'.

B Ἀνεγνώσθησαν τοῦ μακαρίου Βασιλείου ἐπισκόπου Σελευκίας λόγοι ιε', πρῶτος μὲν εἰς τό· « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν »· εἶτα εἰς τὸν Ἰωσήφ, εἰς τὸν Ἀδὰμ, εἰς τὸν Κάϊν καὶ Ἀβελ, εἰς τὸν Ἀβραὰμ, εἰς τὸν Μωϋσῆν, εἰς τὸν Ἡλῖαν, εἰς τὸν Ἰωνᾶν· ἔννατος εἰς τὸν ἑκατοντάρχη, δέκατος εἰς τό· « Συνέπλεον ¹³ οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ » καὶ ἐξῆς· [377 R. 196 H.] εἶτα εἰς τὸ, « Δεῦτε ¹⁴ πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι » καὶ ἐξῆς· « κάπειτα εἰς τὸν Τελώνην καὶ τὸν Φαρισαῖον, καὶ εἰς τό· « Εἰπέ ¹⁵ ἵνα οἱ δύο μου υἱοὶ καθίσωσιν, εἷς ἐκ δεξιῶν σου ¹⁶ καὶ εἷς ἐξ ἀντιπώμων, » καὶ εἰς τό· « Τίνα ¹⁷ με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; » ἐκκατιδέκατος ¹⁸ δὲ εἰς τό· « Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον C προσδοκῶμεν; »

Ἐν τούτοις οὖν αὐτοῦ τοῖς λόγοις τὸ μὲν τροπικὸν καὶ γοργὸν καὶ πάρισον ¹⁹, εἴτερ ποτέ τινα καὶ ἄλλω, ἔστιν ἰδεῖν αὐτῷ δημιουργοῦμενον, καὶ τὸ σαφὲς ἐκ καὶ ἡδὺ διατρέχει ²⁰· τὸ δὲ λίαν προσκορὸς τῆς τροπῆς καὶ τῶν γοργίων ²¹· σχημάτων, μᾶλλον δὲ τὸ συνεχὲς καὶ ἀκρατον καὶ ἀδιάπαστον εἰς ἀγδίαν καὶ διαβολὴν τὸν ἀκροατὴν διεγείρει, καὶ ψόγον κινεῖ τοῦ συγγραφέως οὐκ ἔχοντος, ὡς εἶκοι, τέχνη τὴν φύσιν ρυθμίσει καὶ κανόνι τὸ ἀτακτον διατάξει. Πλεονάζων δ' ὅμως ταῖς τροπαῖς, καὶ αὐτὸ τῆς τροπολογίας πηγάζων τὸ εἶδος, οὔτε εἰς ψυχολογίαν, εἰ

D que capitum seriem, et argumentum Photius accurate designet : dein Augustanæ bibliothecæ (cujus multa jam exstant in rem litterariam beneficia) codex calamo exaratus, ut et nostræ neque pauca, neque contemenda fragmenta, quæ ex Ant. Augustini V. C. libro descripsimus, magna sane ad id, quod suggerimus, afferent adjumenta. Nunc quoniam in medio palma est, huc Græcæ ac politæ philosophiæ studiosos invito.

(79) Longe plures exstant hodie Græcæ in Germania vulgata, quas nuper Latinas fecit noster Claudius Dausqueius.

μη ὡς ²² ἐλάχιστον, ἐκφέρεται, οὕτε ἀσφαλεία σκο-
τίζει τὸ νόημα, ἀλλὰ τῇ βραχύτητι ²³ τῶν κώλων
καὶ τῶν περιόδων καὶ τῇ ἐμφάσει τῶν λέξεων τῆς
τροπολογίας περιαιρείται τὸ δύσληπτον. Ἄλλ' οὖν,
ἔπειρ ἔφην, ὁ κόρος τὴν χάριν ἀμβλύει, καὶ τὸ ἀκρα-
τον τῆς τροπῆς τοὺς νόμους τῆς τέχνης οὐκ ἐξ παρ-
ρησιάζασθαι.

significancia facile tollit. Cæterum, ut jam dixi, A
trogorum affluentia artificii legibus nullam dicendi

Ἔοικε δὲ οὗτος μᾶλλον εἶναι ἢ ὁ Καισαρείας μέ-
γας Βασιλείος, ὁ τῷ τρισμακαρίστῳ Ἰωάννῃ τῷ
Χρυσοστόμῳ φίλος γεγονώς καὶ ὁμωρόφιος, πρὸς ὃν
καὶ ὁ περὶ ²⁴ ἱερωσύνης λόγος συντέτακται · πολλὰ
γὰρ ἔχνη τῶν ἐκείνου καὶ λόγων ²⁵ καὶ νοημάτων,
καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν θεϊαν Γραφήν, ἐν τοῖς
τῷ Βασιλείου λόγοις ἐπιφαίνεται, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς
αὐτῆς πηγῆς τῶν μαθημάτων ἀρυσασμένων ²⁶ ἀμφω
τὴ πρόσοφορα. Καὶ τῆς τροπῆς δὲ ἡ κατ' ἐμφασιν
καὶ οἰκειωσιν μεταχειρίσας τῆς Ἰωάννου συνοουσίας
καὶ συναναγνώσεως οὐκ ἐλάχιστον ὑπάρχει τεκμη-
ριον · κέχρηται γὰρ ταύτῃ καὶ ὁ θεὸς ἐκεῖνος ἀνήρ,
εἰ καὶ κεκραμένη καὶ λιαν ἐπικαίρως, καὶ τῇ ἀφε-
λιεί τὸν ἐκαίθεν ὄγκον μιγνύς ²⁷ τε καὶ διαλατίνων
εἰσφύς, καὶ τὸν ὅλον λόγον πολιτικοῦ λόγου εἰκόνα
ποιούμενος ²⁸.

Ἔστι δὲ Βασιλείος οὗτος ὁ καὶ μέτροις ἐντείνας
τὴ πρῶτομάρτυρος θεόκλης ἔργα καὶ ἄθλα καὶ
νικητήρια · καὶ ἄλλα δὲ αὐτοῦ συγγράμματα φέ-
ρονται ²⁹.

ΠΕΘ'.

Τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου Κατὰ τῶν Νεστορίου
δυσφημιῶν τόμοι ε'. Ἐπιστολαὶ καὶ Σχόλιον
περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονοϊσοῦς.

Ἀνεγνώσθησαν τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου κατὰ τῶν
Νεστορίου δυσφημιῶν τόμοι ε', ὧν ὁ μὲν πρῶτος
ἀνατρέπει τῆς Νεστορίου βλασφημίας κεφάλαια δέκα,
ὁ δὲ δεύτερος κεφάλαια ἑβδ', ὁ δὲ τρίτος ζ', ὁ δὲ τέ-
ταρτος ζ', ὁ δὲ πέμπτος καὶ αὐτὸς ζ'. Ἔστι δὲ τὸ
τῆς ἐρμηνείας αὐτῷ εἶδος κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῦ
τῶν λόγων ἰδέαν ἐκμεμορφωμένον, βραχὺ δὲ τι πρὸς
τὸ ταπεινότερον ὑπενηγυμένον ³⁰.

[380 R.] Ἐμπεριείχετο δὲ τῇ βίβλῳ καὶ πρὸς αὐ-
τὸν Νεστόριον ἐπιστολή, ἐπιχειροῦσα δῆθεν αὐτὸν
μεταπειθεῖν καὶ φιλικῶς διορθοῦσθαι. Ἄλλὰ καὶ
Νεστορίου πρὸς Κύριλλον [197 H.] ἀντίγραφον, τὰ
ἐν τῇ ἐπιστολῇ κεφάλαια ἐμφερόμενα ποιούμενον ἐν

VARIAE LECTIONES.

²² ὡς A : εἰς ζ. ²³ τραχύτητι ζ. ²⁴ ὁ περὶ A : περὶ τῆς ζ. ²⁵ καὶ ante λόγων add. A. ²⁶ ἀρυσά-
μενος ζ. ²⁷ μιγνύς τε καὶ A : μιγνύσται ζ. ²⁸ ποιούμενος λόγου εἰκόνα ζ. ²⁹ φέρεται ζ. ³⁰ nullum
επισημαζόμενον . cf. p. 119 a 28.

NOTÆ.

(79) Quod putavit Georg. Alexand. cod. 96 ex So-
crati. lib. vi, cap. 3, et alii. Cum Photio tamen sen-
sit Seidas calamo exaratus Bibliothecæ nostræ so-
ciat. Antwerp. Verum D. Baron. card. t. IV. *Annal.*
Ecll. ad ann. Christi 382 tertium quemdam Basili-
um querit. Vide quæ notavit noster Claud. Daus-
queius ad beati Basilii Seleuc. quas vertit Oratio-
nes, initio.

(80) Quamobrem etiamnum hodie Orationes quæ-

A Etsi autem tropis hoc modo abundet, ipsumque
adeo tropologicum dicendi genus fontis in morem
effundat, nunquam tamen ideo vel in frigidum ser-
monem, nisi perraro delabitur, vel obscuritate ali-
qua sensum obumbrat : sed si quid ob tropologiam
intelligi minus commode poterat, id cum accelerata
membra atque periodi, tum dictionum ipsarum
satietas gratiam omnem hebetat, et purorum illa
libertatem concedit.

Hic autem potius Basilius, quam Magnus ille Cæ-
sareæ episcopus (79), videtur beatissimi Chrysostomi
amicus ille, et contubernalis fuisse, ad quem etiam
librum De sacerdotio scriptum miserit. Multa enim
in hujus Basilii orationibus vestigia apparent ora-
tionum ac sensuum illius (80), eorum præsertim,
quibus sacram explanat Scripturam ; ut uterque
sibi utilia ex eodem fonte hausisse videatur. Et
vero figurarum ille cum significantia tum familiaris
usus, permagnum est singularis cum Joanne consu-
tudinis, lectorumque librorum ejus argumen-
tum. Utitur enim iisdem et divinus ille vir, licet
moderate et opportune, atque ita, ut et tumorem,
qui ex illis nascitur, simplicitate temperet ingenio-
seque molliat, et orationem suam universam civili
sermoni persimilem efficiat.

116^b Idem vero hic Basilius ille est, qui
primæ martyris Theclæ præclare gesta (81), et cer-
tamina, atque victorias meis persequitur : ejus
item alia scripta [præter ista] circumferuntur.

CLXIX.

Beati Cyrilli Contra Nestorii blasphemias libri v.
Epistolæ variæ, et Scholion de incarnatione Uni-
geniti.

LECTI sunt sancti Cyrilli *Adversus Nestorii blas-
phemias* libri quinque, quorum primus quidem ca-
lumniarum Nestorii capita decem refellit. Alter
deinde quatuordecim. Tertius vero sex. Quartus
denique ac quintus singuli septem. Elocutionem au-
tem ipsam hic ad peculiarem illum suum, quem in
orationibus sequitur, dicendi modum ita conform-
avit, paululum ut magis ad humile dicendi genus
tendat.

Erat in eodem volumine ad ipsum quoque Nesto-
rium epistola, qua in viam illum reducere, et amice
D corrigere nititur. Quin et Nestorii ad Cyrillum re-
sponsio, qua capita illa, quæ sua hic epistola com-
plexus fuerat, damnanda esse censet. Altera item

dam promiscue utrique tribuuntur, ut 39 ac tres
seqq. in libris editis.

(81) Est in Bibliothecis hæc Vita Græce Basilio
inscripta, sed soluta oratione non metro : et etque
in lucem Petr. Pantinus V. Cl. Porro B. Theclam
templum habuisse celebre anmodum Selouciæ te-
statur beatus Gregor. Naz. in *Carm. de vita sua* et
Nicephor. lib. xvi, cap. 8.

Cyrilli epistola [ibi legebatur] ex Alexandria synodo ad Nestorium missa, quæ duodecim eum capitum errores abjurare jubebat. Tertia quoque ad Valerium episcopum adversus Nestorium, ejusque dogmata. Item ad Acacium Melitinae episcopum dogmatica epistola, vel apologia potius unionis atque concordiae cum Joanne Antiochiæ patriarcha: aliæque variae ejusdem argumenti litteræ, quarum binæ divinam quoque Nicenæ synodi doctrinam explanant. In quibus quidem omnibus, contentiusne agat, an remissius, propriam ubique dicendi formam tenet.

Erat et hic epistola ad Acacium episcopum Scythopolitanum, De emissario (82) capro. Alter item liber sic inscriptus: *Scholion de Unigeniti incarnatione*, quo hæc fere exponuntur: Quid est Christus? Qua ratione intelligendus Emmanuel? Quid est Jesus Christus? Juxta quid Dei Verbum dictum est homo? Juxta quid evacuatum esse Dei Verbum dicitur? Quomodo item Christus unus est? Quomodo etiam unus est Emmanuel? Quamnam dicimus esse exinanitionem (83)? Item de ignito carbone viso ab Isaia⁸⁵, aliæque præterea, his tamen affinia, capita decem. Permagnum vero legentibus utilitatem liber hic afferre potest.

CLXX.

Anonymi Testimoniorum de Christo e gentium scriptis libri xv.

117a Legi opus multorum versuum, vel librorum potius (libros enim quindecim quinque voluminibus continebat), in quibus testimonia, locaque integrorum etiam librorum, non modo Græca verum etiam Persica, Thracica, Ægyptia, Babylonica, Chaldaica, quin et Italica, ex iis qui apud singulas harum gentium doctrina clari haberentur: quæ quidem hic scriptor sanctæ, coelesti atque divinæ Christianorum religioni non inutilia esse conatur ostendere. Cujusmodi affert, de ipsa quoque sanctissima et consubstantiali Trinitate; quomodo nimirum per eosdem illos prædicetur atque enuntietur. Item de Verbi in carne adventu, signisque divinis, et de cruce, cruciatibus ac sepultura, de resurrectione, atque ascensione, et de sanctissimi Spiritus ignitis linguis in discipulos inexplicabili modo superveniente gratia nec non de tremendo Christi Domini nostri secundo adventu, mortuorumque resurrectione ac judicio, et remuneratione eorum quæ in vita quisque gesserit. Ad hæc de universi fabrica, de providentia, de paradiso, deque similibus. Quin et de virtute Christianorum propria et si quid huic finitimum est. De his omnibus⁸⁶ Isa. vi, 6.

VARIE LECTIONES.

⁸⁵ ἕτεροι ἀπογραφὴν Stephani. ⁸⁶ σχολία A, σχολ· C, superscripto λ: σχολιον ζ. ⁸⁷ διασαφίζεται ζ. ⁸⁸ τε] δέ ζ. τό A: τόν ζ. ⁸⁹ δ add. pr. A. ⁹⁰ ἔνωσιν A: κένωσιν C ζ. Ἡσαίας] cap. VI, 6. ⁹¹ Βαβυλωνικαί ζ. ⁹² περὶ add. A.

NOTÆ.

(82) Cujus emissio atque cæremoniae Levit. xvi præscripta.
(83) Af. Unionem.

εὐθύναις. Καὶ δὴ ἕτερα ἐπιστολὴ Κυρίλλου, ὡς ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνόδου πρὸς Νεστόριον ἀποσταλεῖσα, ἤτις ἀναθεματίζει αὐτὸν ἡξίου ἀναθεματισμοῦς ἰβ' κεφαλαίων. Ἔτι δὲ καὶ ἕτερα⁸⁵ πρὸς Οὐαλέριον ἐπίσκοπον κατὰ Νεστορίου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων· καὶ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς δογματικῆ, μᾶλλον δὲ ἀπολογία περιέχουσα τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας ἐνώσεως καὶ ὁμολοίας. Καὶ ἕτεροι διάφοροι περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ὧν ἐν δυοὶ καὶ τὸ ἐν Νικαίᾳ διερμηνεύει θεόσοφον μᾶθημα. Ἐν οἷς ἅπανι τῶν οικειῶν λόγων τὸν χαρακτῆρα ἐπιτείνων ἢ ἀνιείς ὄμως διαφυλάττει.

Συμπεριερίχτο δὲ καὶ ἡ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως περὶ τοῦ ἀποπομπαίου. Καὶ ἐτι ἕτερος λόγος, ἐπιγραφόμενος· ἐ Σχόλια⁸⁶ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς, ἐ ἐν ᾧ διασαφῶνται⁸⁷ ταῦτα· Τί ἐστι Χριστός; τίνα τε⁸⁸ τρόπον προσήκει νοεῖσθαι τὸ Ἐμμανουήλ; Καὶ τί ἐστὶν Ἰησοῦς⁸⁹ ὁ Χριστός; καὶ κατὰ τί εἰρηται ἀνθρώπος ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος; Εἶτα κατὰ τί κεκηνῶσθαι λέγεται ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος; Καὶ πῶς εἶς ὁ Χριστός, καὶ πῶς εἶς ὁ Ἐμμανουήλ; Καὶ τίνα λέγομεν εἶναι τὴν ἔνωσιν⁹⁰; καὶ περὶ τοῦ ἀνθρακος ὃν εἶδεν Ἡσαίας, καὶ ἕτερα παραπλήσια τούτοις ἰ κεφάλαια. Πολὺ δὲ τὸ χρησίμου οὗτος ὁ λόγος ἔχει.

PO.

Ἀνεπίγραφον βιβλίον ἐν ᾧ χρήσεις Ἑλληνικαὶ καὶ βάρβαροι τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως, ἐν λόγοις ἰε'.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον πολὺστιχον, μᾶλλον δὲ πολὺδιθλον, ἐν λόγοις μὲν ἰε', τεύχεσι δὲ ε', ἐν οἷς μαρτυραὶ δῆθεν καὶ χρήσεις ὀλοκλήρων λόγων, οὐχ Ἑλληνικαὶ μόναι, ἀλλὰ καὶ Περσικαὶ καὶ Θράκιοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Βαβυλωνιακαὶ⁹¹ καὶ Χαλδαϊκαὶ καὶ δὴ καὶ Ἰταλοὶ ἐκ τῶν παρ' ἐκάστοις δοκοῦντων λόγων κατεστρώθησαν, ἃς ὁ συγγραφεὺς συμπερομένας πειρᾶται δεικνύειν τῇ τῶν Χριστιανῶν ἀχράντη καὶ ὑπερφυσί καὶ θειοτάτη θρησκείᾳ, περὶ τῆς αὐτῆς τῆς ὑπερουσίου καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, ὡς καὶ ὑπ' ἐκείνων κηρύττεται καὶ καταγγέλλεται, περὶ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ Λόγου παρουσίας, τῶν τε θεοσημιῶν καὶ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς τε ἀναλήψεως καὶ τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος πυρίναις γλώσσαις ἐπιχορηγηθείσης τοῖς μαθηταῖς ὑπὲρ λόγον χάριτος, καὶ δὴ καὶ τῆς φοβερᾶς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν δευτέρας παρουσίας καὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως καὶ κρίσεως καὶ ἀμοιβῆς ὧν ἕκαστος ἐν βίῳ διεπράξατο. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ περὶ⁹² τῆς τοῦ παντός δημιουργίας καὶ προνοίας, παραδείσου τε καὶ τῶν συστοίχων τούτοις, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς τῆς παρὰ Χριστιανοῖς ἀσκουμένης, καὶ εἰ τι ταύτης παραπλήσιον, περὶ τού-

των ἀπάντων ³⁹ Ἐλλήσι τε καὶ Αἰγυπτίοις καὶ Χαλδαίοις καὶ τοῖς προσηρημένοις [381 R.] πεφιλοσοφῆσθαι τε καὶ διακεκηρῦχθαι ἐν ἰδίοις αὐτῶν πειρῆται δεικνύουσι συγγραμμάσιν. Οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τῶν εἰρημένων ⁴⁰ ἀγέρει καὶ συντίθησι τὰς μαρτυρίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν χειμευτικῶν ⁴¹ Ζωσιμου λόγων (Θηβαῖος δ' ἦν οὗτος Πανοπολίτης) οὐκ ⁴² ἐφέσαστο τὰ [198 H.] αὐτὰ κατασκευάζειν· ἐν οἷς καὶ Ἑβραϊκῶν λέξεων ⁴³ ἐκτίθεται σημασίας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἕκαστος ἐνθα τε ⁴⁴ τὸ σωτήριον ἐκήρυξε μάθημα, καὶ ἐν ᾧ τόπω τῶν ἀνθρωπίνων πόνων ἀνεπαύσατο. Ἐπὶ τέλει δὲ τῶν λόγων καὶ παραίνεσιν ἰδίαν κατατίθεται, γνωμολογίας τε τῶν ἕξω καὶ Γραφικῶν λογίους ταύτην συνοφαίνων καὶ διαπιστούμενος· ἐν ἧ μάλιστα τὸ φιλάρετον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ εἰς εὐσέβειαν ἀδιάβλητον ἔστιν ἐπιγνώσει.

Ἡ δὲ τῶν λόγων αὐτοῦ ⁴⁵ ἰδέα οὐκ ἀφέστηκε τοῦ μηδὲ ἰδέα εἶναι· ἥ τε γὰρ συνθήκη ἐν πολλοῖς οὕτως ἀπημέληται, καὶ ἡ λέξις ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μηδὲ τῶν ἐκ τριόδου βημάτων ἐνλοτε φειδῆσθαι. Καὶ ὁ νῦν δὲ τῶν γραφομένων αὐτῷ πολλάκις οὐδὲν ἀμείνων. Καὶ τὸν μὲν τοῦ ἀνδρὸς πόνον καὶ τὸν σκοπὸν οὐκ ἂν τις εὐγνωμονῶν ἐπιμέμφοιτο, οὐκέτι δ' ὁμοίως καὶ τὸ ἔργον. Οὐ ρητὰ γὰρ μόνον ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀνάρμοστα τοῖς ἡμετέροις θεοῖς δόγμασιν ἐφαρμόζειν ἐκδιάζεται, ἀλλὰ καὶ μύθους καὶ ὀνειρούμενους ἀν, εἶγε σωφρονεῖν ἐμελλον. Ὁ δὲ οὐδὲ τούτους λέγειν παραιτεῖται τῇ ἡμετέρῃ θεοσοφίᾳ συμφέρεσθαι, ἀλλὰ καὶ σπεύδει τὴν ἐν τοῖς μύθοις καὶ ὀνειροῖς ἀλλόκοτον ἐννοιαν εἰς τὰς ἀληθεῖς καὶ θεοκρεπίεις καὶ ἀπαραγράφτους καὶ καθαρὰς ἐννοίας τοῦ θεοῦ δόγματος ἀνατίθεσθαι· ἐξ ὧν κέρδος μὲν οὐδ' ὅτι οὖν τῇ εὐσεβείᾳ, ἀφορμὰς δὲ λαβῆς κατ' αὐτῆς τοῖς φιλαίτοις οὐκ ἂν ἀλόγως δόξη πορίζεσθαι, εἶγε καὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα, ἀλλὰ καὶ ὡς πλείστον ἀπεμφαίνοντα, ἐπιχειροῦντάς τινας τῶν ἡμετέρων ἕξουσι δεικνύειν εἰς σύστασιν τῆς ἀπροσδεοῦς καὶ μόνης καθαρᾶς καὶ ἀληθοῦς λατρείας ἡμῶν, τὰ ἐκείνων ἐκδιαζομένους καὶ ἐπιχειροῦντας εἰς συμφωνίαν ἀγειν, ἃ πλέον πρὸς τὰ ἡμέτερα ἢ τὸ σκότος πρὸς τὸ φῶς διέστηκεν· ὑπέδω δὲ τὸν πολύμοχθον τούτον ὁ ἀνθρώπος πόνον, ὡς αὐτὸς πολλάκις ἐδήλωσεν, ἵνα δείξας τὸ Χριστιανῶν δόγμα ἐν πᾶσιν ἔθνεσι προκαταγγελοῦν παρὰ τῶν ἐν ἐκάστοις λογίων καὶ προκηρυττόμενον, ἀναπολογήτους ἐλέγη τούτους ἕξ ἔθνων, ὅσοι μὴ τῷ θεῷ προσήλθον κηρύγματι. Καὶ ὁ μὲν σκοπὸς ἐπαινετὸς, οὐκ ἔδει δὲ δι' ὧν ἦν ἀπρόβρον τε καὶ ἀπίθανον, ἀλλὰ δι' ὧν ἐνεχώρει καὶ ἡ πίστις συνείπετο, τούτων περαινέσθαι.

per dubia et incredibilia confici, sed per ea tantum quorum et facultas ejusmodi esset, et quæ fidem invenerint.

Τὸ μέντοι ὄνομα τοῦ συντεταχότος τὰ τεύχη μέχρι νῦν οὐκ ἔσχομεν εἰδέναι· οὐ γὰρ ἐνεφέρετο τοῖς βί-

Græcos, Ægyptios, Chaldaeos, et quos nominavi cæteros philosophatos, eademque suis ipsorum scriptis divulgasse, ostendere nititur. Neque vero horum tantummodo testimonia congesta laudat, atque advocat, sed et e frigidis (84) Zosimi libris petita. Thebanus fuit hic Panopolita, qui neque argumentis eadem probare neglexit, in quibus et Hebraicarum vocum significationes exponit, et singulubinam locorum apostoli salutarem doctrinam prædicarint, quaque ratione humanis curis ac laboribus sint defuncti. Donec ad finem tandem horum librorum, suam quoque affert admonitionem, quam gentium sententiis, ac Scripturæ locis contextit atque confirmat : in qua potissimum hominis illius cum virtutis studium, tum nulli obnoxiam calumniæ pietatem licet agnoscere.

Ad orationis vero ejus ideam quod attinet, ea nulla esse posse videtur. Nam et compositio ita in plerisque neglecta est, ipsæque adeo dictiones, ut nec a trivialibus interdum verbis absteinet : et eorum item quæ scribit sententia nihilo his aliquando melior evadit. Quare etsi laborem viri, **117b** ac scopum cordatus nemo merito reprehendat, ipsum tamen opus non perinde se habet. Non solum enim dissidentanea sæpe in multis dicta divinæ nostræ fidei accommodare nititur; verum etiam fabulas ac somnia, quæ vel ab ipsismet, qui prodiderunt scriptoribus, si quid saperent, irrideantur : quæ tamen ille Christianæ nostræ fidei conducere adeo affirmare non veretur, ut studiosè quoque fabularum et somniorum alienum sensum in veros, pios, purosque ac sinceros divini dogmatis sensus traducat : unde ut emolumentum omnino nullum veræ religioni attulisse, ita criminandi occasionem cavillanti- bus præbuisse, non injuria videatur. Ostendere siquidem deinceps gentes poterunt e nostris quosdam, qui ad commendandam religionem nostram (quæ sola pura est ac vera, neque ulla præterea re opus habet) ejusmodi adhi beant, quæ nihil ad rem pertinent, quin maxillam potius partem prorsus aliena sint, quia res illorum conciliare cum nostris conentur, a quibus tamen nihilominus, quam a lumine tenebræ, disjunctæ sint. Subiit vero ille ingentem hunc laborem, quod ipse identidem testatur, ut ostenso, Christianorum doctrinam in omnibus gentibus prænuntiatam fuisse, et ab eloquentissimis quibusque in singulis nationibus prædicatam, inexcusabiles eos omnes inter gentes esse convinceret, qui divinæ non sint assensi doctrinæ. Qui quidem scopus laudandus sane est, etsi non oportebat eum quorum et facultas ejusmodi esset, et quæ fidem

Ejus autem qui hæc volumina collegit, nomen cognoscere ad hanc diem non potui (nec enim libri,

VARIÆ LECTIONES.

³⁹ πάντων ζ. ⁴⁰ προσηρημένων ζ. ⁴¹ χειμευτικῶν corr. A. ⁴² οὐκ A : ὅς οὐκ ζ. ⁴³ λέξεων A : λόγων ⁴⁴ τε add. A. ⁴⁵ αὐτῷ ζ.

NOTÆ.

(84) De cuius historia Phot. sup. cod. 88.

quos vidimus, id præferebant); illud tantum, Constantinopoli se cum uxore ac liberis ex ea susceptis habitare, atque post Heraclii tempora vixisse ostendit.

CLXXI.

Eustratii Magnæ eccles. presb., De vita functorum quibus tractatus III. — Chryssippi Hierosolymorum presb. Historia de Gamaliele et Nicodemo.

Legimus librum Eustratii Magnæ ecclesiæ presbyteri, qui oratione quidem usus est minime laudabili, sed argumentis non admodum culpandis: et dictio ipsa perspicua est. Tria potissimum illi proposita. Primum quidem, beatorum animas, mox ut corpore solutæ sint, operari: nec beatorum duntaxat, sed et omnino, prout quisque meritis sit, omnium hominum. Animas illas, quæ multis sæpe numero sese, variisque modis conspiciendas offerunt, in sua quamque natura apparere, nequaquam vero divinam virtutem in formas sanctarum animarum traductam. **118a** operationes illas exhibere. Quid enim fingere attinet seu formas, seu figuras, cum promptius ea possint [a] sanctis illis animis, quæ numini visa sunt, perfici? Quod quidem utrumque caput cum Veteris ac Novi Testamenti locis, tum vero diversorum Patrum testimoniis confirmare nititur. Tertium denique caput hoc studiose persequitur, oblata pro iis (85), qui in fide obierant a sacerdotibus sacrificia, atque donaria, vel preces æquoquin, supplicationesque, et eleemosynas, pro iisdem factas ad fidelium salutem, ac delictorum remissionem iis valere omnino, pro quibus hæc offerantur. In his autem tertia offerre sacra refert, qui Dominicæ ac triduanæ resurrectionis mysterium in precectionis subsidium atque auxilium assument. Novemdialia similiter, quod post octavum a resurrectione diem visus iterum est a discipulis Christus. Præterea quadraginta, quod post dies totidem a discipulis postremum visus, in cælos cum humana nostra natura ascendit.

Reperi quoque in eodem illo codice, Pauli in lege **D** magistrum Gamaliele, et credidisse, et baptizatum fuisse. Nicodemum item nocturnum (quondam) amicum, diurnum etiam redditum, martyrioque coronatum, quem et Gamalielis patruem hæc testatur historia. Baptizatum vero utrumque a Joanne, et Petro, una cum Gamalielis filio, cui Abibo nomen. Beatum igitur Nicodemum a Judæis, cum

ἄλλοις, ὅσα εἶδομεν, πλὴν γε δὴ ὅτι Κωνσταντινουπόλιν ἔχει, γυναικί τε νόμῳ γάμου συνῆκει καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ παῖσι, καὶ ὅτι μετὰ τοὺς Ἡρακλείου χρόνους τὸν βίον διήνυσεν.⁴⁶

POA'.

Eustratio presbytero Magnæ Ἐκκλησίας Περὶ τριῶν τιῶν κεφαλίων διδασκῶν. — Χρύσιππος πρεσβύτερος Ἱεροσολύμων Περὶ τοῦ Γαμαλιήλ καὶ Νικοδήμου.

[384 R.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον Εὐστρατίου πρεσβυτέρου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, φράσει μὲν συγκείμενον οὐκ ἐπαινετῆ, λογισμοῖς δὲ οὐ λίαν ψεκτοῖς· σαφῆς δ' ὁ λόγος. Ἡ δὲ πρόθεσις τῷ ἀνδρὶ τρία ταῦτα συστήσαι, ἐν μὲν ὅτι μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ σώματος αὐτίκα ἐνεργούσιν αἱ τῶν [199 H.] ἁγίων ψυχῶν, οὐ μόνον δὲ τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς, κατὰ τὴν οὐρανὴν ἐκάστη ἀξίωσιν, πᾶσα ἀνθρωπίνη ψυχή. Καὶ ὅτι ἐπιφαινόμεναι πολλοῖς πολλαῖς καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους⁴⁷ αἱ ψυχῶν αὐτῶν κατ' ἴδιαν ὑπαρξιν ἐπιφαινόμεναι, ἀλλ' οὐχὶ δύναμις τις⁴⁸ θεία εἰς τύπους σχηματιζομένη τῶν ἁγίων ψυχῶν τὰς ἐνεργείας ἐπιδείκνυσαι· τί γὰρ ὑποκρίσεως δεῖ καὶ σχημάτων καὶ τύπων, ἐνδὸν ἐτοιμότερον δι' αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἁγίων ψυχῶν τὰ δεδομένα τῷ κρείττονι ἐπιτελεῖσθαι⁴⁹; Πειρᾶται δὲ ἐκάτερον τῶν εἰρημένων κατασκευάζειν ἐκ τε χρήσεων τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς καὶ τῆς Νέας, καὶ δὴ καὶ μαρτυρίαι, διαφόρων Πατέρων. Τρίτον δὲ αὐτῷ κεφάλιον σπουδάζεται, ὅτι πάντως αἱ ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει τελευτούντων τοῖς ἱερῶσιν ἐπιτελούμεναι⁵⁰ θυσίαι καὶ προσφοραὶ, ἢ ἄλλως δεήσεις καὶ ἱκεσίαι καὶ ἐλεημοσύναι ὑπὲρ αὐτῶν παρὰ⁵¹ τῶν πιστῶν, ἐλευθερίαν καὶ πταισμάτων ἄφεσιν καταπράττονται τοῖς ὑπὲρ ὧν ἐπιτελεῖται ταῦτα· ἐν οἷς καὶ τὰ τρίτα μὲν ἐπιτελεῖσθαι φησι, λαμβάνοντας τὸ μυστήριον τῆς δεσποτικῆς καὶ τριημέρου ἐγέρσεως εἰς συνεργίαν καὶ ἐπιδοθήθειαν τῆς ἱκεσίας· τὰ δὲ ἔννοια ὡσαύτως (μεθ' ἡμέρας⁵² γὰρ ἡ' τῆς ἐγέρσεως ὤφθη⁵³ τὸ δεύτερον τοῖς μαθηταῖς ὁ δεσπότης)· τὰ δὲ τεσσαρακοστὰ⁵⁴ ὁμοίως, ὅτι μετὰ τοσαύτας ἡμέρας τὸ τελευταῖον τοῖς μαθηταῖς ὄραθεις μετὰ τοῦ ἡμετέρου φουράματος ἀνελήφθη.

Εὐρον δὲ ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ καὶ τὸν τοῦ Παύλου κατὰ τὸν νόμον διδάσκαλον Γαμαλιήλ καὶ πιστεύσαντα καὶ βαπτισθέντα, καὶ Νικοδήμον τὸν νυκτερινὸν φίλον καὶ ἡμερινὸν γεγονότα καὶ μαρτυρίῳ τελειωθέντα, ὃν καὶ ἀνεψιὸν γενέσθαι τοῦ Γαμαλιήλ ἢ ἱστορία διδάσκει· βαπτισσάσθαι δὲ ἐκάτερον ὑπὸ Ἰωάννου καὶ Πέτρου, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τὸν Γαμαλιήλ παῖδα ("Ἀδελφὸς ὄνομα αὐτῷ). Τὸν γοῦν μα-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁶ διήνυσεν ζ. ⁴⁷ malim τόπους. ⁴⁸ τις, et paulo post δι' αὐτῶν add. A. ⁴⁹ ἐπιμελεῖσθαι A. ⁵⁰ ἐπιμελούμεναι pr. A. ⁵¹ παρὰ A: περὶ ζ. ⁵² μεθ' ἡμέρας γὰρ A: καθ' ἡμέρας ζ. ⁵³ ὤφθη ὡφθη Χριστός A. τὸ δεύτερον post δεσπότης ponit ζ. ⁵⁴ τεσσαράκοντα ζ.

NOTÆ.

(85) Antiquum hic mihi morem nota, vita funtorum sacrificiis, precibus, atque eleemosynis iuvandi. De quo et S. Joannis Damasceni exstat oratio in qua etiam tria hæc sacrificandi intervalla observari olim solita videbis.

κίριον Νικόδημον, ἐπεὶ ἐπόθοντο οἱ ⁵⁵ Ἰουδαῖοι βαπτισασθαι, διὰ τοῦτο πληγαῖς πολλαῖς ὑπέβαλον, αἷς σφόδρως ἐναθλήσας μετ' ὀλίγον ἐτελειώθη. Ταύτην τὴν ἱστορίαν περιεῖχε μὲν τὸ βιβλίον, Χρυσίππῳ δὲ αὐτὴν ἀνετίθει. Πραεσύτερος δ' ὁ Χρυσίππος Ἱεροσολύμων, ὃς γράφων ἐγκώμιον εἰς τὸν μάρτυρα Θεόδωρον ὡς ἐν παρεκδόσει Λουκιανοῦ τινος μέμνηται, καὶ αὐτοῦ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων χρηματίσαντος πρεσβυτέρου, ὅτε ὁ Ἰωάννης τῆς ἐκείσε ἀρχιερωσύνης προσετήκει. Οὗτος δ' ὁ Λουκιανὸς ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν, περὶ τρίτην ὥραν, καθ' ἕκαστον ἄλλ' οὐκ ἕναρ, λέγεται τὰ προσηρημένα μνηθῆναι· ἐπιστάνατα γὰρ αὐτῷ τὸν Γαμαλιήλ ταῦτα ἐμφανίσαι, ὡς εἴη μὲν αὐτὸς Γαμαλιήλ, καὶ ὡς ἐβαπτίσαστο, καὶ ὑφ' ὧν, εἴη δὲ καὶ Ἄθιδος ὁ παῖς, καὶ ὡς θήκη μὲν μιᾷ αὐτοῦ ἐναποτέθειται, [385 R.] ἐστὶ δὲ καὶ Στέφανος ὁ πρῶτος μαρτύρων κατὰ τὴν ἀνατολικὴν τεθησαυρισμένος θήκη· οὐ παρὰ τοὺς πόδας ἐν ἐτέρᾳ θήκῃ Νικηδήμος, ὅσα τε πάθοι [200 H.] καὶ ὑφ' οἷς καὶ ὑπὸ τίνων· ἡ δὲ μετὰ ταῦτα θήκη αὐτοῦ τε καὶ τοῦ παιδὸς ἐστὶ. Ταῦτα εἰπόντα τὸν Γαμαλιήλ ἐπισκῆψαι τῷ Λουκιανῷ μὴ ἀμελεῖν ἐστὶ τῶν λειψάνων, μηδὲ εἶν ἡλίω καὶ θυβροῖς διαφθεῖρεσθαι. Σεισμόν τε γενέσθαι σύνοδρομον τῇ ὀπτασίᾳ, καὶ πολλὰς πολλῶν νοσημάτων ἰάσεις ἐπιτελεσθῆναι, τοῦ πρωτομάρτυρος μάλιστα τῆς θήκης τὰ ἰάματα προχεούσης ⁵⁶.

POB'-POΔ'.

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν ξα', ἐν τεύχεσι τρισίν.

Ἀνεγνώσθησαν τοῦ Χρυσοστόμου ὁμιλίαι εἰς τὴν γένεσιν ξ' καὶ μία, ἐν τεύχεσι τρισίν, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ὁμιλίας περιεῖχεν κ', τὸ δεῦτερον δὲ δεκαεξ' ⁵⁷, καὶ ⁵⁸ τὸ τρίτον κε'. Ἐμφαίνεται δὲ ἐν τῷ πρώτῳ ὡς ἀπ' ἀρχῆς τῆς τεσσαρακοστῆς ἀρξάμενος ὁμιλεῖν μὴ πῶ συναπαρτισθείσης αὐτῆς τοῦς τε κ' λόγους τούτους καὶ ἄλλους τινὰς γ' ἢ δ', μεταξὺ τῶν εἰς τὴν Γένεσιν λόγων, χρείας, ὡς εἰκὸς, παρεμπεσοῦσης τῷ λαῷ προσωμνησεν. Ἐνεσσι δὲ συνιδεῖν ὡς εἰ καὶ, Ἀδῶροι, ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν τὸ βιβλίον (οὕτω γὰρ εὔρονον ἐν οἷς ἀνεγνων), ἀλλὰ μᾶλλον τοῖσιν ὁμιλίαις, τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι ἐν πολλοῖς πολλακίς ὡς παρόντας [καὶ] ⁵⁹ ὁρῶν τοὺς ἀκροατάς, οὕτω πρὸς αὐτοὺς ἀπαίνεταται καὶ ἔρωτᾷ καὶ ἀποκρίνεται καὶ ὑπισχνεῖται, ὕναμένου μὲν καὶ ἄλλως ἔχοντος τοῦ λόγου καὶ οὐ καθ' ὁμιλίαν τὰ τοιαῦτα σχηματίζειν καὶ ἐνδείκνυσθαι, οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ συνεχῶς καὶ ἐπιμόνως τοῦτο ποιεῖν, καὶ οὐχὶ σὺν οικονομίᾳ τινι, κατ' ἰσότησιν ὁμιλίας αὐτοῦς ⁶⁰ εἶναι. Ὁμιλίαι δὲ ταύτας τῷ πλήθει, ὡς ἐστὶ μαθεῖν ἐξ αὐτῶν τούτων, πολλακίς μὲν καθ' ἑκάστην, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ὑπὲρ ἡμέραν. Οὕτω μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον, ἐν ᾧ αἱ ⁶¹ κ' ὁμιλίαι. Τὸ δ' ἕτερον

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ οἱ, et infra μὲν ante τὸ, τῶν ante Ἱεροσολύμων, ὁ ante Ἰωάννης, αὐτοὶ post μιᾷ adl. A. ⁵⁶ προχεούσης A, προσχεούσης C : προσχεούσης ζ. infra (p. R. 513, 32.) σωτηρία καὶ ὠφέλεια τοῖς προσέχουσι προχέεται. ⁵⁷ δεκαεξ' A : ἐκκαίδεκα ζ. ⁵⁸ καὶ om. A. ⁵⁹ καὶ om. C. ⁶⁰ αὐτοῦς AC : αὐτάς ζ. ⁶¹ αἱ AC : καὶ ζ.

NOTÆ.

(86) Cujus et de hac ipsa re epistola exstat encyclica. Vide Sur. tom. IV, et D. Baron. tom. V ad annum Christi 415 et Not. Martyr. 5 Augusti.

A baptizatum eum inaudissent, plagis multis percussus ; quas cum fortiter ipse tolerasset, e vita post non diu decessisse. Hanc codex iste continebat historiam, eamque Chrysippo ascribebat, Hierosolymorum presbytero, qui in laudatione Theodori martyris, quasi aliud agens, Luciani cujusdam meminuit, ejusdem æque Ecclesiæ presbyteri, quo tempore Joannes præsul eam sedem tenuit. Hic Lucianus (86) nocte quadam, hora fere tertia, revera, non in somnis, dicitur ea quæ diximus, didicisse. Hæc enim astantem ipsi Gamalielelem omnia revelasse : **118b** verum nimirum esse se Gamalielelem, a supradictis apostolis, una cum Abibo filio baptizatum, et in eadem capsâ collocatum. Esse et Stephanum protomartyrem in theca orientem versus conditum, atque ad ejus pedes in altero scrinio Nicodemum jacere, quæ item per quos, et sub quibus passus esset, indicavit : thecamque post hæc proximam suam ac filii corpus continere. His dictis Gamalielelem præcepisse Luciano, ne posthac reliquias illas in sole, et pluvia corrumpi per negligentiam sine-ret. Terræ motum insuper ad hoc visum exortum, multaque plurimorum genera morborum hic curata esse, protomartyris maxime theca medelam afferente.

CLXXII-CLXXIV.

Beati Joannis Chrysostomi Homiliarum in Genesim volumina III.

C Legimus Chrysostomi Homilias in Genesim unam et sexaginta, in tria distributas volumina : quorum primum quidem viginti, alterum deinde sexdecim, tertium quinque et viginti continebat. Significat autem in horum primo, Quadragesimæ statim initio concionari cœpisse, atque ante jejunii tempus illud decursum, viginti hos sermones una cum aliis item tribus quatuorve, in medio concionum in Genesim (usu ita, ut apparet, veniente) interjectis, ad populum declamitasse. Animadvertas quoque, etsi Oratorum nomen præferant hi libri (sic enim in iis reperi exemplaribus, quæ legi), homilias tamen similes magis esse, cum cæteris rebus, tum quod sæpenumero tanquam præsentibus respiciens D auditores, sermonem ad eos convertit, interrogat, respondet, ac pollicitationibus utitur. Et ut possit maxime alio in dicendi genere, quam homiliarum isto, similia formare atque exhibere, quia tamen illud assidue constanterque sine ullo dispositionis ordine servat, homilias illas esse satis superque declarat. Habuit autem eas ad populum, ut ex singulis deprehendas, sæpè quotidie, interdum alternis.

Ita se primum hoc viginti homiliarum volumen habet. Alterum deinde sedecim orationes complectitur, quarum priores septem durante adhuc Quadragesima habitas, apparet, ut totius Quadragesimæ tempore usque ad hebdomadis sanctæ feriam quartam, viginti septem in Genesim orationes habuisse constet. Neque vero secundi voluminis sermones reliqui noyem, et tertii viginti quinque, statim atque continenter 119a post Pascha habiti. Nam post homiliam feria quarta majoris hebdomadis habitam, quæ in Genesim septima est atque vicesimæ, concionatus est deinceps de sancta cruce, hinc de prodicione Judæ: atque ita ordine prout festi dies, siue argumenta inciderunt, homiliæ quoque aptatæ sunt. Jam post resurrectionis homilias in apostolorum Acta continenter verba fecit, quemadmodum ipse octavam supra vicesimam, quæ sequitur in Genesim orationem auspicatus ostendit, quam, ut apparet, cum reliquis [hujus argumenti] longo post tempore habuit. Quinquaginta enim illis in Acta homiliis recitandis unum ferme annum insumpsit, cum non quotidie unam, sed quinto tantum aut septimo die, et aliquando rarius etiam eas recitarit: et quidam, ut ipsemet tradit, cum tertium jam annum præsul esset. Quas vero in Genesim scripsit, quo sint tempore habitæ, non potui cognoscere. Tantum si illas a se habitas homilias sermone illo xxviii meminit, quas tertio episcopatus anno composuit: neque de aliis quam in Acta scriptis, ibi mentionem facit (quod equidem hæc tenes non potui deprehendere), præsul nimirum cum

triginta quatuor, anno quarto. Dictio hic illius de more perspicua et pura, splendida insuper ac fluens apparet, multam interim cum sensuum varietatem, tum gratissimorum exemplorum copiam exhibens. In humile tamen hic dicendi genus dictio prouior tanto est ea, qua in homiliis in Acta apostolorum utitur, inferior, quanto hæc a Commentariis in Apostolum ac Psalmos superatur. Cum enim ubique orationem puram, illustrem ac bene dispositam non sine voluptate artificiose contextat: in his maxime scriptis virtutibus illis, exemplorumque ubertate, atque enthymematum copia, et cum ita opus est, etiam gravitate excellit. Quin, ut semel dicam, verbis hæc monumenta, compositione, methodo, sensibus, et id genus apparatu, præstantissime exornata edidit. Cæterum quænam in Apostoli Epistolas Antiochiæ dum

βιβλίον, ἔχον ἑς λόγους, τοὺς μὲν πρώτους ζ' ἔτι τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνισταμένης ὑπεβήλου καθομιληθῆναι, ὡς εἶναι τοὺς δι' ἄλης αὐτῷ τῆς τεσσαρακοστῆς μέχρι τῆς μεγάλης τετραδὸς τῶν εἰς τὴν Γένεσιν λόγους κζ'. Οἱ δὲ ὑπόλοιποι λόγοι ἑννέα τοῦ ἑτέρου βιβλίου καὶ οἱ λοιποὶ κε' τοῦ τρίτου οὐκ εὐθὺς ὁμιλήθησαν, οὐδὲ συνεχῶς μετὰ τὸ Πάσχα. Μετὰ γὰρ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ τετραδὶ ὁμιλίαν, ἧτις ἦν τῶν εἰς τὴν Γένεσιν κζ', ὁμιλιῆται αὐτῷ ἑξήκοντα ἑφῆξῆς εἰς τὸν σταυρὸν, εἶτα εἰς τὴν προδοσίαν, καὶ λοιπὸν ἐφεξῆς κατὰ τὰς ἀνακυπτούσας τῶν ἡμερῶν πενήγυρες· τε καὶ ὑποθέσεις ἀναλόγως αἱ ὁμιλίαι ἐγίνοντο. Καὶ μετὰ τὰς περὶ ἀναστάσεως ὁμιλίας ὁμιλήσεν εἰς τὰς Πράξεις συνεχῶς, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ἀρχόμενος τοῦ κη' λόγου τῶν εἰς τὴν Γένεσιν ἐπισημαίνεται· ὅν, ὡς δη-

λον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλὸν χρόνον προσωμιλήσεν. Αἱ γὰρ εἰς τὰς Πράξεις ὁμιλίαι νε' μὲν εἰσι, σχεδὸν δὲ δι' ὄλου αὐτῷ τοῦ ἐνἑαυτοῦ ἐβῆθησαν· οὐ γὰρ καθ' ἡμέραν ταύτας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ε' καὶ ὑπὲρ ζ' [388 R.] καὶ πλείω καθωμιλεῖ. Ἄς δὲ ὅλον αὐτὸς ποιεῖ ὅτι ἀρχιερατέων κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ὁμιλήσῃ. Τὰς [201 H.] δ' εἰς τὴν Γένεσιν οὐκ ἐσχόμεν γινῶναι ὅποτε ὁμιλήσειε· πλην εἰ ἐκείνων μέμνηται τῶν ὁμιλιῶν ἐν τῷ κη' λόγῳ ὁμιλήσαι. Ἄς διὰ τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ ἐξεργάσατο, ἀλλὰ μὴ ἑτέρων τινῶν παρὰ ταύτας (οὐπω γὰρ τοῦτο ἔγνω), δηλονότι καὶ ταύτας ἀρχιερατέων κατεσκεύασε, τὰς μὲν κζ' τῆς τεσσαρακοστῆ τοῦ δευτέρου ἔτους, τὰς δὲ λοιπὰς λδ' ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει.

Ἡ δὲ φράσις αὐτῷ μετὰ τῆς συνήθους σαφηνείας καὶ καθαρότητος καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ εὐρύον ἐνδείκνυται, τὸ πολὺχουν τῶν νοημάτων καὶ τὴν τῶν παραδειγμάτων προσφουεστάτην εὐπορίαν συνυποφαίνουσα. Ἠλάττωται δὲ ὁμοίως τῆς ἐν ταῖς Πράξεσι φράσεως ἐπὶ τὸ ταπεινότερον ἀπενηνεγμένη, ὅσον τῶν εἰς τὸν Ἀπόστολον ἐρμηνειῶν καὶ ἔτι τῶν εἰς τὸν Ψαλτῆρα ὑπομνημάτων ἢ ἐν ταῖς Πράξεσιν ὑπολείπεται. Πανταχοῦ γὰρ τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ καθαρὸν καὶ λαμπρὸν καὶ ἐκρινὲς μετὰ τοῦ ἡδέως τεχνουργῶν, τοῦτοις τε ἐναυθὰ μάλιστα διαπρέπει καὶ τῆ τῶν παραδειγμάτων εὐπορία καὶ τῆ τῶν ἐνθυμημάτων ἀφθονία καὶ, εἰ ποῦ δεοί, καὶ δεινότητι, καὶ ἀπλῶς ἐν τε λέξει καὶ συνθήκῃ καὶ μεθόδῳ καὶ νοήμασι καὶ τῇ δῆλῃ κατασκευῇ ἄριστα τάσδε τὰς συγγραφὰς ὑπεστήσατο. Ἀλλὰ τὰς μὲν εἰς τὸν Ἀπόστολον ἔστιν ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἐπιγινῶναι, ποῖαι τε αὐτῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρέποντι ἐξεπονήθησαν, αἱ καὶ μᾶλλον διηκρίβωνται, καὶ ποῖαι ἀρχιερατεύοντι ἐποικήθησαν· τὰς δὲ εἰς τοὺς Ψαλμοὺς οὐπω ἔχομεν ὅσον καθ' ἰστορίαν γινῶναι, πλην εἰ τις τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν τοῦ λόγου θαυμάζων σχολάζοντα αὐτὸν μᾶλλον ἀλλ' οὐ πράγμασι κοινοῖς ἐν-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁵ ἑτέρου A : δευτέρου ζ. ⁴⁶ αὐτῷ add. A. ⁴⁷ ὅν om. pr. A. ⁴⁸ ε' add. A. ⁴⁹ ὁμιλήσεν corr. A. ⁵⁰ παρὰ A : περὶ ζ. ⁵¹ ὅλη A : ἄλλη ζ. ⁵² ὅσον om. C.

περὶ τὰς αὐτὰς φάσι ξεραγασσῶσαι. Εἰ δὲ τινα τῶν βροτῶν ἢ ἐρμηνεύειας ἢ βαθυτέρας θεωρίας δέδομεν ὡς ἐπιμελῶς ἐπεξήλθεν, οὐ δεῖ θαυμάζειν ὅσα γὰρ ἢ τῶν ἀκροατῶν ἐχώρει δύναμις καὶ εἰς τὴν ἰστέον συνέτεινε σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν, οὐδὲν οὐκ ἐμῶ παρήκε. Διὸ μοι καὶ δεῖ θαυμάζειν ἔπεισι τὸν τραμαχάριστον ἀνθρώπον ἐκείνον, ὅτι δεῖ καὶ ἐν εἰπῶν αὐτοῦ τοῖς ἰσο λόγοις τοῦτο σκοπὸν ἐποιεῖτο, τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀκροατῶν, τῶν δ' ἄλλων ἢ οὐδ' ὅπως ἐρόντιεν ἢ ὡς ἐλάχιστον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δόξαι λαθεῖν αὐτὸν ἐνία τῶν νοημάτων καὶ τοῦ πρὸς τὰ βαθέτερα μὴ πειραῖσθαι παρεισδύνειν, καὶ εἰ τι τοιοῦτον, ἐπὶ τῆς τῶν ἀκροατῶν ὠφελείας παντάπασι ὠλίγωρει.

A rum aliqua, 119b seu interpretationis, seu profundioris indagatōnis indigebant, neque tamen diligenter satis eas explanavit mirum id minime videri debet. Quæcunque enim auditorum captui accommodata essent, atque ad eorum salutem et utilitatem pertinerent, ea neutiquam ille prætermittebat. Quamobrem neque admirari sanctissimum virum satis unquam possum, quod perpetuo in omnibus suis scriptis auditorum ita utilitatem, tanquam scopum præfixisse sibi videatur, ut cætera vel omnino neglexerit, vel levissime attigerit. Sed et illud penitus præ auditorum utilitate contempsit, quod alicui vel sensus aliquos ignorasse, vel ad profundiora quædam penetrare refugisse, vel id genus alia præterierit, videri posset.

POE'.

B

CLXXV.

Παμφίλης Συμμίκτων Ιστορικῶν ὑπομνημάτων Λόγοι η'.

Pamphilæ historiæ Miscellæ libri VIII.

Ἀνεγνώσθησαν Παμφίλης Συμμίκτων Ιστορικῶν ὑπομνημάτων Λόγοι η'. Αὕτη ἀνδρὶ μὲν συνήκει, ὡς καὶ αὐτῇ ἑβδ' τῶν ὑπομνημάτων προοιμιαζομένη ἐπισημαίνεται ὅτι καὶ ἐγ' ἔτη ἐκ παιδὸς συμβιωῦσα ἔβη τῆς ὑπομνηματικῆς ταύτης συγγραφῆς λέγει ἐπιβεβαιῶσαι, [389 R.] συγγράφαι δὲ ἂν τε παρὰ τοῦ ἐκείνου μέθοι, τὰ ἐγ' ἔτη συνεχῶς αὐτῶ συνοῦσα, καὶ πρὸς ἡμέραν μὴ δ' ὥραν ἀπολειπομένη, καὶ ἂν παρ' ἐμοῦ τὸς ἀκούσαι [202 H.] συνέβη τῶν παρ' αὐτὸν ἐπινοουμένων (πολλοὺς δὲ φοιτᾶν ὄνομα καὶ ἔξιν ἔχοντας ἐπὶ παιδείᾳ), καὶ δὴ καὶ ὅσα βιβλίων ἐπὶ ἐκτέλεσται. Ταῦτα δὲ πάντα, ὅσα λόγου ἰστέον καὶ ῥήτης αὐτῆς ἄξια ἰδοῦμαι, εἰς ὑπομνήματα συμμικτῶν καὶ οὐ πρὸς τὰς ἰδίας ὑποθέσεις διακεκριμένον ἔκαστον εἰσελεῖν, ἀλλ' οὕτως εἰκῆ καὶ ὡς ἕκαστον ἐπὶ τὸν ἀναγράφαι, ὡς οὐχὶ χαλεπὸν ἔχουσα, φησὶ, τὸ κατ' εἶδος αὐτὰ διελεῖν, ἐπιτερεπότερον δὲ καὶ πρῶτον τὸ ἀναμειγμένον καὶ τὴν ποικιλίαν τοῦ προοιμίου νομίζουσα. Χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον εἰς πνευματικὴν ἐύροι γὰρ ἂν τις καὶ τῶν ἱστορικῶν εἰς ἄλλα ἀναγκαῖα, καὶ δὴ καὶ ἀποφθεγμάτων καὶ ῥητικῆς διατριβῆς ἐνία καὶ φιλοσόφου θεωρίας περικτῆς ἰδέας, καὶ εἰ τι τοιοῦτον ἐμπέσοι.

Lecti sunt Pamphilæ (87) *Mistarum historiarum libri commentarii octo* (88). Vixit hæc viro nuptui data (89), ut ipsa operis initio præfatur: cum quo conjuge annos ipsos tredecim a pubertate conjuncta fuit, et hoc opus meditari cœpit atque conscribere. Scripsit autem, tum quæ ex viro didicit cum quo tredecim, ut diximus, annos conjunctissimè vixit, nullo interim die aut horâ otiose transacta: tum ea quæ ab aliis accepisset, qui mariti domum plurimè frequentarent, nomine et doctrinæ gloria claris: tum denique quidquid legendo ipsa observasset. Hæc omnia, et quæcunque memoria digna visa sunt, in Commentarium per saturam retulit, et non per proprios singula locos distribuit, sed ut quodque visum est, utque occurreret, congescit, non quod difficile futurum ipsi esset in suas quæque classes dividere, sed quod jucundius longeque gratius Miscellaneum hoc scriptum, varietatemque, quam generis unius opus existimaret. Utilis sane liber hic omnigenæ doctrinæ. Reperias enim in eo historica non pauca bene necessaria, imo et scite dicta. Rhetorica etiam ac philosophicæ contemplationis quædam, et poeticæ facultatis formas, et si quid hujusmodi forte se offerat.

Ἀγνοεῖται δὲ τὸ γένος ἢ Παμφίλη, ἤμας δὲ καθ' ἑαυτὸν χρόνους ἑβδ' Νέρων ὁ Ῥωμαίων ἤμας ἐν αὐτοῦ πρῶτον. Ἡ δὲ φράσις, ὡς ἔστιν ἐκ τῶν προοιμίων ἐπισημαίνεται καὶ ἐν οἷς ἄλλοιθι που ἰδιόν τι λέγει, καὶ ῥητικῶν κατὰ τὴν διάνοιαν, οἷα δὴ καὶ ἑβδ' γυναικὸς ἐπινοουσα, τῆς ἀφελούς ἐστιν ἰδέας, οὐδὲ τῆς λέξει τῆς τὴν ἰδέαν ἄλλοτριουμένη. Ἐν οἷς δὲ τὰ τῶν ῥητικῶν ἀπομνημονεύουσα λέγει, ποικιλότερον ἔκαστον καὶ οὐ καθ' ἑαυτὸν εἶδος σύγκειται ὁ λόγος.

Ægyptia genere Pamphila hæc fuit, floruitque ea tempestate, cum Nero Romanorum imperium Cæsar tenuit. Dicitio vero (quantum ex proœmia colligere licet, cumque proprium quid affert, et maxime in sensu) 120a ut mulieris propria, simplicis est formæ, ac ne verbis quidem ipsis ab idea sit alienior. At quoties veterum dicta commemoranda colligit, varia ejus oratio est, neque uni formæ accommodata.

VARIÆ LECTIONES.

ἑβδ' om. A. ἑβδ' αὐτῆς ῥ. ἑβδ' πολλοὺς δὲ φοιτᾶν — ἔχοντας A: πολλῶν ὄντων καὶ — ἐχόντων C ῥ. ἑβδ' ἑβδ' add. A. ἑβδ' ὡς πρὸς A. ἑβδ' πολυμαθειαν ῥ. ἑβδ' ῥητ. καὶ διατρ. ῥ. ἑβδ' χρόνους ὁ Νέρων ῥ. ἑβδ' ἑβδ' καὶ add. A.

NOTE.

(87) Pamphilus hujus (sed eam Epidauriam dicens) ῥητικῶν refert Suidas, et Agell. lib. xv, cap. 171 *commentarium Pamphilæ*, 29, laudat. Supraque cod. ἑβδ', *Epitomarum* ejus libri decem referuntur. (88) Suidas 33 numerat. (89) Socratiidæ ut testatur Suid. in Pamphilo sive Soteridæ, ut idem in hac voce scripsit,

CLXXVI.]

A

ΡΟΓ'.

Theopompi Historiarum libri LIII.

Legimus Theopompi (90) *Opus historicum* librorum trium et quinquaginta, qui reliqui sunt (91). Intercidisse vero sextum, septimum, et nonum, vicesimum atque tricesimum, etiam veteres quidam affirmarunt: neque sane mihi videre hosce contigit. Menophanes autem, vetus et ipse, minimeque contemnendus auctor, ubi de Theopompo disserit, duodecimum quoque periisse scribit, quem tamen nos cum aliis legimus. Narrat duodecimus hic liber res gestas Pacoridis Ægyptiorum regis (92), ut cum Barcæis fœdus inierit, et pro Evagora Cyprio adversus Persas steterit. Qua ratione inopinato Cypriorum imperio potitus sit Evagoras, Andymone Citieo (93), qui eam tenebat, capto. Qua arte Græci Agamemnonem secuti Cyprium occuparint, Cinyra cum suis ejecto, quorum posteri reliqui sunt Amathusii. Ut rex cum Evagora bellum gerere animum induxerit, imperatore creato Autophradate Lydiæ satrapa, Navarcho vero Hecatomno (94): et de pace quam palmarii vice Græcis donavit, utque acrius cum Evagora dimicarit, ac de navali ad Cyprium pugna (95). Ut Atheniensium civitas in fœdere cum rege inito perseverare studuerit. Lacedæmonii vero, secundis rebus elati, pacta conventa ruperint. Quomodo item sub Antalcida pacis fœdus percusserint. Ut Teribazus bellum gesserit, et Evagoræ insidias struxerit, utque apud regem (96) Evagoras illum accusarit, ac cum Oronte transegerit. Ut a Nectenibi (97) occupato Ægyptiorum regno, ad Lacedæmonius Evagoras legatos miserit, quaque ratione Cyprium bellum confecerit. De Nicocreonte (98), qui insidias locarat, quomodo nec opinato deprehensus sit effugeritque. Quomodo cum ejus filia virgine relicta, et Evagoras et hujus filius Prytagoras (99), clam alterutro concubuerint, Thrasidæo eunucho (qui genere Eleus erat) **120** vicissim illis subserviente ad puellæ amorem: utque hæc ipsis interitus causa fuerit, Thrasydæo necem illis procurante. Refert dein, qua ratione Acoris Ægyptius cum Pisidis bellum societatem inierit, deque ipsorum regione, et de Aspendiis. De medicis quoque Cois, et Cnidiis, quod Ascle-

Θεοπόμπου Λόγοι Ιστορικοί γ' και ρ'.

Ἀνεγνωσθήσαν Θεοπόμπου Λόγοι Ιστορικοί · ὃ ἐκαι γ' εἰσὶν οἱ σωζόμενοι αὐτοῦ τῶν ἱστορικῶν λόγων · διαπεπτωκέναι δὲ καὶ τῶν παλαιῶν τινες ἔφησαν τὴν τε ἕκτην καὶ ἑβδόμην, καὶ δὴ καὶ ⁹⁰ τὴν ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν καὶ τὴν τριακοστὴν. Ἀλλὰ ταύτας μὲν οὐδ' ἡμεῖς εἶδομεν, Μηνοφάνης δὲ τις τὴ περὶ Θεοπόμπου διεξιῶν (ἀρχαῖος δὲ καὶ οὐκ εὐκαταφρόνητος ὁ ἀνήρ) καὶ τὴν δωδεκάτην συνδιαπετωκέναι λέγει · καίτοι αὐτὴν ἡμεῖς ταῖς ἄλλαις συνανέγνωμεν. ⁹¹ Καὶ περιέχει ὁ δωδέκατος λόγος περὶ τοῦ Πακώριου ⁹² τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως, ὡς πρὸς τε τοὺς Βαρκαίους ⁹³ ἐπέλαστο, καὶ ὑπὲρ Εὐαγόρου ἔπραττε τοῦ Κυπρίου, ἐναντία πράττων τῷ Πέρσῃ · ὃν τε τρόπον παρὰ δόξαν ⁹⁴ Εὐαγόρας τῆς Κυπρίου ἀρχῆς ἐπέβη, Ἀδύμονα ⁹⁵ κατασχὼν τὸν Κιτία, ταύτης ἐπάρχοντα · τίνα τε ⁹⁶ τρόπον Ἕλληες οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι τὴν Κύπρον κατέσχον, ἀπελάσαντες τοὺς μετὰ Κινύρου, ὧν εἰσὶν ὑπολιτεῖς Ἀμαθούσιοι · ὅπως τε ὁ βασιλεὺς Εὐαγόρα συνεπεισθή πολεμῆσαι, στρατηγὸν ἐπιστήσας Αὐτοφραδάτην τὸν Λυδίας σατράπην ⁹⁷, ναύαρχον δὲ Ἐκατόμων · καὶ περὶ τῆς εἰρήνης ἦν αὐτὸς τοῖς Ἕλλησιν ἐθράβευσεν · ὅπως τε πρὸς Εὐαγόραν ἐπικρατέστερον ἐπολέμει, καὶ περὶ τῆς ἐν Κύπρῳ ναυμαχίας · καὶ ὡς Ἀθηναιῶν ἡ πόλις ταῖς πρὸς βασιλέα συνθήκαις ἐπειράτο ἐμμένειν, Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑπέρογκα φρονούντες παρέδαινον τὰς συνθήκας · τίνα τε τρόπον τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου ἔθεντο εἰρήνην · καὶ ὡς Τιρίθαξ ἐπολέμησεν, ὅπως τε ⁹⁸ Εὐαγόρα ἐπεδοῦλευσεν, ὅπως τε αὐτὸν Εὐαγόρας πρὸς βασιλέα διαβαλὼν συνέβαλε ⁹⁹ μετ' Ὀρόντου · [392 R.] καὶ ὡς Νεκτανίδιος παρεληφότος τὴν Αἰγύπτου ⁹⁹ βασιλείαν πρὸς Λακεδαιμονίους πρέσβεις ἀπέστειλεν Εὐαγόρας · τίνα τε τρόπον ὁ περὶ Κύπρον αὐτῷ πόλεμος διελύθη · καὶ περὶ [203 II.] Νικοκρέοντος, ὡς ἐπεδοῦλευσεν, ὡς παραδόξως ἐφωράθη, ὡς ἐφυγε · καὶ ὡς τῆ ἐκείνου παιδί καταλειψθήσῃ κόρη Εὐαγόρας τε καὶ ὁ τούτου παῖς Πνυταγόρας, λανθάνοντες ἀλλήλους, συνεχάθειον, Θρασυδαίου τοῦ εὐνούχου ⁹⁹, ὃς ἦν Ἥλειος τὸ γένος, αὐτοῖς παρὰ μέρος ὑπηρετούμενου τῇ πρὸς τὴν κόρην ἀκολασίᾳ · καὶ ὡς τοῦτο αὐτοῖς Δατειῶν ὀλέθρου γέγονε, Θρασυδαίου τὴν ἐκείνων ἀναί-

VARIAE LECTIONES.

⁹⁰ καὶ post δὴ om. A. ⁹¹ Πακώριος] Ἄχωρις Diodoro lib. 15, ut item hic mox Ἄχωρις. Schottus. ⁹¹ Βαρκαίους] βαρβάρους corr. A. ⁹² παρὰ δόξαν A. παράδοξον ζ. ⁹³ Ἀδύμονα ζ. ⁹⁴ τε A : δὲ ζ. ⁹⁵ σατράπην A : ἑξατράπην C ζ. ⁹⁶ priorem τε om. A. ⁹⁷ συνέβαλλεν A. at legendum συνέλαβε collato Diodoro Siculo 15, 8. ⁹⁸ Αἰγυπτίων ζ. ⁹⁹ εὐνούχου A : ἡμιάρβενος C ζ.

NOTÆ.

(90) De Theopompo legendus Halicarnass. in *Criticis*, et Suidas.

(91) Suidas 72 recenset.

(92) Ἄχωρις Diodor, lib. xv, ut item hic mox Ἄχωρις.

(93) Ἀδύμονα Θύρσιον vocat Diodorus liber xiv *Biblioth.* ubi etiam plura de Evagora; et in Isocratum *Evagora*.

(94) Cariae præfecto apud Diodorum sup. qui et

solus ibi bello præfuisse dicitur.

(95) Quam refert Diodor. lib. xv initio.

(96) Ab Oronte accusatum refert Diodorus sup.

(97) Νεκτανεβός. Diodoro lib. xv extremo.

(98) Ab hoc Cypri tyranno memorat Laert. lib. ix Anaxarchum philosophum necatum.

(99) *Pythagoras*, Diodoro sup. Isocrati vero *Protogoras*.

μειν καταρρασαμένου · εἶτα τίνα τρόπον Ἄκωρις ὁ Α λιγύπτιος πρὸς τοὺς Περίδας ἐποίησατο συμμαχίαν, πρὶ τε τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τῶν Ἀσπενδίων · πρὶ τε τῶν ἐν Κύπρῳ καὶ Κνίδῳ ἱατρῶν, ὡς Ἀσκληπιῶσαι **, καὶ ὡς ἐκ Σύρνου οἱ πρῶτοι ἀφίκοντο ἀπόγυνο Ποδαλεῖριου · καὶ περὶ Μόψου τοῦ μάντεως καὶ τῶν θυγατέρων Ῥόδης καὶ Μηλιάδος καὶ Παμφυλίας, ἐξ ὧν ἦ τε Μοφουεστία καὶ ἦ ἐν Λυκίᾳ Ῥοδία καὶ ἡ Παμφυλία χώρα τὰς ἐπωνυμίας ἔλαβον· τίνα αἰτρόπον ὕφ' Ἑλλήνων ἡ Παμφυλία κατοικήθη · καὶ ὁ πρὸς ἀλλήλους πόλεμος ** · καὶ ὡς Λύκιοι πρὸς Περεκίλους, ἐπολέμησαν, καὶ οὐκ ἀνήκον πολемоῦντες ἕως αὐτοὺς τειχήρεις ποιήσαντες καθ' ὁμολογίαν παρεστήσαντο. *Α μὲν οὖν ὁ ἑφανισμένος ** Μηνοψάνει δωδέκατος λόγος περιέχει, ταῦτά ἐστιν.

*Ἔστι δὲ Θεόπομπος Χίος μὲν τὸ γένος, υἱὸς Δημοσθένου, φυγεῖν δὲ λέγεται τῆς πατρίδος ἅμα τῷ Περτρῷ, ἐπὶ Λακωνισμῷ τοῦ πατρὸς ἀλόγτος, ἀνασωθῆναι δὲ τῆ πατρίδι τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς, τὴν δὲ κάθοδον Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνου βασιλέως ὁ ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τοὺς Χίους καταπραξαμένου· ἐπὶ δὲ εἶναι τότε τὸν Θεόπομπον ε' καὶ μ'. Μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον πανταχόθεν ἐκπεσόντα εἰς Αἴγυπτον ἀφικέσθαι, Πτολεμαῖον δὲ τὸν ταύτης βασιλέα οὐ προσέειπαι τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ ὡς πολυεργάμονα ἀναλεῖν ἐθέλῃσαι, εἰ μὴ τινες τῶν φίλων παραιτησάμενοι δεισιώσαντο. Συναγκάσαι δὲ λέγει αὐτὸς ἑαυτὴν ** Ἰσοκράτει τε τῷ Ἀθηναίῳ καὶ Θεοδέκτῃ τῷ Φασηλίτῃ καὶ Ναυκράτει ** τῷ Ἐρυθραίῳ, καὶ τοὺτους ἅμα αὐτῷ τὰ πρωτεύσια τῆς ἐν λόγος παιδείας ἔχειν ἐν τοῖς Ἑλλήσιν · ἀλλὰ Ἰσοκράτην μὲν δι' ἀπορίας βίου καὶ Θεοδέκτην μισθοῦ λόγου γράφειν καὶ σοφιστεῖσιν, ἐκπαιδεύοντας τοὺς πόους χάκεῖθεν καρπουμένους τὰς ὠφελείας, αὐτὸν δὲ καὶ Ναυκράτην αὐτάρκως ἔχοντα ἐν τούτοις ἀεὶ τὴν διατριβὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν καὶ φιλομαθεῖν ποιεῖσθαι. Καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ παράλογον ἀντιποιοῦμένη τῶν πρωτεύσιων, οὐκ ἐλαττώων μὲν ἢ δισχυρίων ἐπὶ τοὺς ἐπιδεικτικῶς τῶν λόγων συγγραψάμενον, πλείους δὲ ἢ ἑ' μυριάδας, ἐν οἷς τὰς τε τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων πράξεις μέχρι νῦν ἀπαγγελλόμενες ἔστι λαβεῖν · ἔτι δὲ καὶ διότι οὐδεὶς ἐστι τόπος πρὸς τῶν Ἑλλήνων οὐδὲ πόλις ἀξιοχρεώσ, εἰς οὓς αὐτὸς οὐκ ἐπιδημῶν καὶ τὰς τῶν λόγων ἐπιδείξεις ποιούμενος· οὐχὶ [204 H.] μέγα κλέος καὶ ὑπέμνημα τῆς ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέλιπεν ἀρετῆς. [395 R.] Ταῦτα αὐτὸς περὶ αὐτοῦ ** λέγων, τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔχοντα ἐν λόγοις τὸ πρωτεύειν πολὺ κατὰ δεισιτέρους ἀποφαίνεται τῶν καθ' ἑαυτὸν οὐδὲ τῆς δευτέρας τάξεως ἀξιουμένων **, καὶ τοῦτο δὴ λοιπὸν φησι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν παρ' ἑκατέρους ἐκπεποιημένων καὶ καταλειπτῶν λόγων · πολλὴν *

piadae sicut quodque e Syro. posteri Podalirii primi accesserint. De Mopso (1) vate, ejusque filiabus Rhode, Meliade ac Pamphylia. Ab his Mopsuestiam, et in Lycia Rhodiam, Pamphyliaque regionem nomen accepisse. Ut a Graecis habitari Pamphylia coepta, mutuo bello arserit: et quomodo Lycii cum Telmissiis, belli duce Pericle eorum rege, pugnarint: nec manus conserere desierint, donec ipsos intra muros compulsos ad concordiam adegerunt. Hæc duodecimo illo libro, quem Menophanes non vidit, continentur.

Theopompus hic Chius genere fuit, genitus patre Damostrate (2). Patria vero cum parente excessisse fertur, cum Laconum ille rebus studere convictus fuisset, quo mortuo patriæ restitutum aiunt, Alexandro Macedonum rege per epistolam ad Chienses reditum ipsi impetrante, ætatis Theopompi anno quinto et quadragesimo. Verum mortuo dein Alexandro, undique exsulantem in Ægyptum venisse narrant, ibique regem Ptolemæum non solum hominem non excepisse, sed etiam velut nimis curiosum tollere de medio voluisse, nisi amicorum precibus servatus fuisset. Æquales (3) suos ipsemet nominat: Isocratem (4) Atheniensem, Theodectem Phaselitem, et Naucratem Erythræum, quos et secum in dicendi facultate principatum in Græcia tenuisse refert. Sed Isocratem quidem rei familiaris angustia, uti et Theodecten, pretio orationes conscripsisse, ac ludo aperto adolescentes informasse, indeque lucrum reportasse: se vero cum Naucræte, quod vitam tueri honeste possent, assidue in his, in philosophia, inquam, ac dicendi facultate exercitum. Neque vero temere se, aut præter rationem primas sibi vindicare, cum demonstrativi generis orationes non pauciores, quam viginum millium versuum conscripserit: quin et 121a supra quindecim versuum myriadas, in quibus Græcorum ac Barbarorum res gestas hactenus narratas legere liceat. Ad hæc vero nullam esse ait Græciæ alicujus pretii locum urbemve, quo non ipse pervenerit, publicæque perorans magnum decus, ac virtutis in dicendo suæ monumentum reliquerit. Hæc de se ipsis pronuntians, eos qui apud sæculum prius dicendo claruerunt, ætatis (5) suæ oratoribus longe postponit, ac ne in secundis quidem subsistere posse affirmat, clarumque id esse vel e scriptis utrorumque, et orationibus ad posteros transmissis. Crevisse namque immensum quantum sua ætate hanc

VARIAE LECTIONES.

** Ἀσκληπιῶσαι ς. ** ἀλλ. συνέστη πῶλ. C ς. ** ἑφανισμένος post λόγος ponit ς. ** αὐτὸς ἑαυτὸν λέγει ς. ** Ναυκράτῃ ς. ** ἑαυτοῦ ς. ** καὶ οὐδὲ — ἀξιουμένους ς. ** πολλήν] πάλιν Α.

NOTÆ.

(1) De quo et Strabo lib. xiv. ad Colophonem Ionie, aliiqve æpe.
(2) *Damasistratum* Suidas nominat.
(3) De quibus vide Dionys. Halicarn.

(4) Quo et præceptore usus teste Cicer. Dionys. atque Plutarchi. Legendus autem de his Suidas.
(5) Simile tractat argumentum sive Fabius, sive Tacitus: *Cur ævi sui oratores veteribus concedant.*

ipsam dicendi facultatem. Verum quos ætate prioribus nominet, equidem aperte non capio. Non enim credo perstringere audeat Herodotum atque Thucydidem, quibus ille viris longe facundia inferior est. Nisi fortasse Hellenicum (6), aut Philistum historicos innuit, vel Gorgiam, et Lysiam, cæterosque ætati suæ viciniores, obscure significat : quanquam ne hi quidem adeo dicendi inopes fuerunt. Ita Theopompus iudicat.

Ferunt eum una cum Ephoro Isocratis fuisse auditorem, ut et libri ipsi satis declarant. Frequens enim est in Theopompi scriptis Isocraticæ formæ imitatio, tametsi in operis accuracione longe a tergo hæreat. Et vero narrandi argumenta præceptorem utrique præbuisse volunt, superioris (7) quidem ætatis Ephoro, Theopompo autem post Thucydidem (8) res Græcorum, pro utriusque scilicet captu, etiam re ipsa accommodata. Hinc et Historiarum præmia utrisque cum sensibus tum aliis rebus esse simillima, velut ab iisdem stadii carceribus, ad calcem usque historia decurrente. Digressionibus itaque variæ historiæ quamplurimis, historicos suos implet libros Theopompus. Quamobrem et Philippus (9), ille qui cum Romanis bellum gessit, digressionibus hæc sublatis, et Philippi (10) rebus gestis, quas Theopompus (11) scribendas potissimum susceperat, collectis, in sedecim eas duntaxat libros (nihil de suo addens, aut præter digressiones, ut diximus, detrahens) redegit.

Duris autem Samius libro primo Historiarum sic de illo scribit : Ephorus et **121b** Theopompus superioribus longe sunt inferiores. Imitationis enim gratia destituuntur, carentque dicendi venustate, describendo tantum solliciti. Etsi Duris ipse in eadem illa dispositione longe post hos, quos carpit viros, intervallo relinquitur. Verum an huic arrogantis Theopompi censuræ (qua veteribus secundas quidem tribuebat) hoc objecerit, non habeo dicere. Hoc tantum vel maxime contenderim, neutrum ipsorum juste satis reprehendendum fuisse. Clearches vero Smyrleanus de Isocraticis, opinor, omnibus loquens (hoc enim illi est, in comparatione cum Demosthene non postremas illis dare), ait : **D** *Demosthenis quidem orationes militum corpori similes maxime videri, Isocratis vero athletarum* (12).

A γὰρ τὴν τοιαύτην παιδείου ἐπίδοσιν λαβεῖν κατὰ τὴν αὐτοῦ ἡλικίαν. Ἀλλὰ τίνας λέγει τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐκ ἔχω σαφῶς συμβαλεῖν· οὐ γὰρ δὴ γε τολμήσαι αὐτὸν ὑπολαμβάνω εἰς Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην ἀποταίνεσθαι, πολὺ καὶ αὐτοῦ ἐν πολλοῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἐλαττουμένου. Ἡ τάχα πρὸς Ἑλληνικὸν καὶ Φιλίστον ἀφορᾷ τοὺς ἱστορικοὺς, ἢ Γοργίαν καὶ Λυσίαν καὶ τοὺς τοιοῦτους, ἔγγυς τῆς αὐτοῦ ἡλικίας προγεγονότας, ἀνίττεται, οὐδ' ἐκείνων τοσοῦτον ἐνδεέστερον ἔχόντων πρὸς τοὺς λόγους. Ἀλλὰ Θεόπομπος μὲν ταῦτα.

Φασι δὲ αὐτὸν τε καὶ Ἐφωρον Ἰσοκράτους γενέσθαι μαθητάς. Δῆλον δὲ τοῦτο ποιοῦσι καὶ οἱ λόγοι· πολὺ γὰρ ἐν τοῖς Θεοπόμπου ἢ κατὰ μίμησιν ἰδέα τῶν παρ' Ἰσοκράτει, εἰ καὶ λείπεται τῆς κατὰ τὴν ἐργασίαν ἀκριβείας. Καὶ τὰς ἱστορικοὺς δὲ ὑποθέσει τὸν διδάσκαλον¹ αὐτοῖς προβαλεῖν, τὰς μὲν ἄνω τῶν χρόνων Ἐφόρῳ, Θεοπόμπῳ δὲ τὰς μετὰ Θουκυδίδην Ἑλληνικὰς, πρὸς τὴν ἑκατέρου φύσιν καὶ τὸ ἔργον ἀρμολογούμενον. Διὸ καὶ τὰ προοίμια αὐτοῖς τῶν ἱστορικῶν τῇ τε διανοίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ὁμοίωτα, ὡς ἀνὰ τῆς αὐτῆς ἀφαιτηρίας ἐκδραμόντων² ἑκατέρου πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἱστορίας. Πλείσταις μὲν οὖν παρεχάσσει παντοδαπῆς ἱστορίας τοὺς ἱστορικοὺς αὐτοῦ λόγους Θεόπομπος παρατείνει. Διὸ καὶ Φιλίππος ὁ πρὸς Ῥωμαίους πολεμήσας, ἐξελὼν ταύτας καὶ τὰς Φιλίππου συνταξάμενος πράξεις, αἰ σκοπὸς εἰσι Θεοπόμπῳ, εἰς ἑς³ βίβλους μόνως, μηδὲν παρ' ἑαυτοῦ προσθεῖς ἢ ἀφελὼν, πλὴν ὡς εἰρηται, τῶν παρετροπῶν, τὰς πάσας ἀπήρτισε.

Δούρις μὲν οὖν ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν αὐτοῦ Ἱστορικῶν οὕτω φησὶν· Ἐφωρος δὲ καὶ Θεόπομπος τῶν γενομένων³ πλείστον ἀπελείφθησαν· οὐτε γὰρ μιμήσεως μετέλαβον οὐδεμιᾶς οὐτε ἡδονῆς ἐν τῷ φράσαι, αὐτοῦ δὲ τοῦ γράφειν μόνον ἐπεμελήθησαν. Καίτοι Δούρις καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς τούτοις οἰκονομίας, οἷς αἰτιᾶται, πολλὰ τῶν ἀνδρῶν λειπομένους· ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς τὸν ὑπερήφανον ἐκείνον Θεοπόμπου λόγον, ὃς τοὺς ἀρχαιοτέρους οὐδὲ τῶν δευτερείων ἤξιον, τοῦτο ἀπέβριψεν, οὐκ ἔχω λέγειν· πλὴν ὅτι οὐδέτερος αὐτῶν προσχρόντως ἐπελάβετο, καὶ μάλιστα ἂν δισχυρισάμενη. Κλεοχάρης δὲ ὁ Συμυρλεανός, ὑπὲρ τῶν Ἰσοκρατικῶν ἀπάντων, οἶμαι, λέγων (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν τῇ⁴ πρὸς τὸν Δημοσθένην συγχεῖται μὴ τὰ πόρρω αὐτοῖς παρασχεῖν) φησὶ τοὺς μὲν Δημοσθευτικοὺς λόγους τοῖς τῶν στρατιω-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ λαβεῖν φησὶ κατὰ ζ. ⁹⁹ ἀν. πολλή? ¹ διδάσκοντα ζ. ² ἐκδραμόντων ζ. ³ προγεγονότων Casaubonus. ⁴ τῇ add. A.

NOTÆ.

(6) Vide Dionys. Halicarn. *Critica* et Cicer.

(7) Cumanus Ephorus (inquit Diodorus lib. xvi *Biblioth.* ad annum Philippi xx) Historiam suam, cum ad Perinthii oppugnationem pervenisset, desinit. Is in scribenda ea ab Heraclidarum reditu exorsus, Græcorum et Barbarorum res gestas annorum ferme 101 libris 30 describit.

(8) Scriptor illo (de Theopompo refert Diod. lib. xiv *Biblioth.*) a prælio ad Cynossema exorsus ad

quod Thucydides negotium destituerat, sedecim annorum tempus perscripsit.

(9) Demetrii filius, et Macedonicorum regum penultimus.

(10) Amyntæ filii patris Alexandri Magni.

(11) Quod et Diodorus testatur lib. xvi *Biblioth.* ad annum Philippi xviii.

(12) Philippo regi Macedonum hoc dictum tribuit Plutarchus.

τῶν εὐκέναι μάλιστα σώμασι, τοὺς δὲ Ἰσοκρα-
 τικούς τοῖς τῶν ἀθλητῶν. Ἀπὸν δὲ ὡς Θεόπομπος
 εἰδενὸς τῶν Ἰσοκρατικῶν εἰς τοὺς λόγους ἀτιμώ-
 τος.

Τὸ μὲν οὖν Θεοπόμπου γένος καὶ ἡ παιδείσιν καὶ
 ἡ εὐδαιμονία [205 H.] καὶ οἱ συνακμασάντες καὶ οἱ
 λόγοι καὶ ἡ πολιτεία καὶ ἡ ἐν τοῖς λόγοις ἰδέα καὶ
 προαίρεσις, κατὰ κεφαλαιώδη ἀπαριθμησιν, καὶ ὁ
 καὶ ὅν ἤκμασε χρόνος, καὶ ὅσα αὐτῷ συνεχύρησε
 κατὰ τὸν βίον, ἐπι τοσοῦτον.

POZ'.

θεοδώρου Ἀντιοχέως πρὸς τοὺς λέγοντας φύσει,
 καὶ οὐ γνῶμη, πταίνει τοὺς ἀνθρώπους.

[396 R.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Θεο-
 δώρου Ἀντιοχέως πρὸς τοὺς λέγοντας φύσει, καὶ
 οὐ γνῶμη, πταίνει τοὺς ἀνθρώπους. Διαπεραίνεται
 μὲν αὐτῷ ὁ πρὸς αὐτοὺς ἀγὼν ἐν λόγοις ε', πρὸς δὲ
 τοὺς ἀπὸ τῆς Δύσεως τοῦτο τὸ νόημα νεοσοχότας
 γράφει τὸ βιβλίον ὡν καὶ τῆς αἰρέσεως ἀρχηγὸν
 λέγει γενέσθαι, ἐκείθεν μὲν ὀρμώμενον, τοῖς δὲ τῆς
 Ἀσπασίας ἐπιχωριάζοντα τόποις, καὶ συντάττοντα
 λόγους ὑπὲρ τῆς καινοποιηθείσης αὐτῷ αἰρέσεως
 ἀπέμεινεν τοῖς τὸ πατρῶον ἔδαφος οἰκοῦσιν, ὅφ' ὧν
 καὶ πολλοὺς τῶν ἐκείσε πρὸς τὸ οἰκεῖον φρόνημα
 εὐκῆσαι, ὡς καὶ Ἐκκλησίας ὅλας τοῦ ἀποτήματος
 κληρωθῆναι. Ἀρὰ δὲ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν (οὐ γὰρ
 ἴσο σαφῶς εἶπειν) εἶτε ὀνομάζει εἶτε ἐπονομάζει.
 Ἰούτων δὲ πέμπτου Ἐυαγγελίου προσαναπλάσαι λέγει,
 ἐν ταῖς Ἐβραίων τοῦ Παλαιστινοῦ βιβλιοθήκαις ὑπο-
 κειμένον εὐρεῖν καὶ ἀπόσασθαι μὲν τῆς θείας
 καὶ Παλαιᾶς Γραφῆς ἣν οἱ Ἐβδομήκοντα συνεληλυ-
 θότες ἐκδεδώκασι μετὰ φρασί, καὶ δὴ καὶ τὴν Συμ-
 μάχου καὶ Ἀκύλα καὶ τῶν ἄλλων, ἰδίαν δὲ τινὰ καὶ
 κεινὴν ἐκπαρθῆναι συντάξει μήτε τὴν Ἑβραίων
 ὡς περὶ εἰκόνι ἐκ παιδὸς ἀσηθῆντα μήτε τὸν τῆς θείας
 Γραφῆς νοῦν ἐκδιδαχθέντα, Ἑβραίων δὲ τισι τῶν
 γραμματικῶν ἑαυτὸν ἐκδεδωκότα ἐκείθεν θαρρῆσαι
 ἰδίαν ἐκδοῦν ἀναγράψαι. Ἔστι δὲ τὰ τῆς αἰρέσεως
 εἰσῆς, ὡς ἐν κεφαλαιῷ φάναι, ταῦτα· Φύσει, καὶ οὐ
 γνῶμη, πταίνει φασί τοὺς ἀνθρώπους, φύσει δὲ οὐ
 καὶ ἐκείνην ἐν ἣ κατὰ πρώτης δημιουργηθείς ὑπ-
 ἔστη ὁ Ἀδάμ (ἐκείνην γὰρ ἀγαθὴν ἀγαθοῦ Θεοῦ ποίη-
 σε εὐσάν φασιν), ἀλλὰ κατ' ἐκείνην ἣν ὕστερον ἀμαρ-
 τίας ἐκλήρωσατο, τῇ περὶ τὸ κακὸν πράξει καὶ
 ἀμαρτίᾳ κακὴν τε ἀντ' ἀγαθῆς ἑαυτῷ καὶ θνητῇ
 ἐπὶ τῆς ἀθανάτου ἀλλαξάμενος· ταῦτη τοι καὶ φύσει
 γιγνώσκεις κακοὺς ἐκ τοῦ ὑποστῆναι φύσει πρότερον
 ἀγαθούς, ἐν τῇ φύσει, καὶ οὐκ ἐν τῇ προαιρέσει, κε-
 κῆσθαι τὴν ἀμαρτίαν. Δεύτερον ἀκόλουθον αὐτοῖς
 ἴσταν μὴδὲ τὰ παιδιά, κὰν ἀρτιγέννητα ἦ, μὴ ἀπηλ-
 ῆσθαι ἀμαρτίας, ἀτε ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδάμ παραδά-
 σως τῆς φύσεως ἐν ἀμαρτίαις ὑποστάσης, καὶ εἰς
 τὴν τὸ ἐξ ἐκείνου γένος τῆς ἀμαρτωλῆς (ὡς ἂν εἴ-
 πων ἐκείνοι) φύσεως παρατεινομένης. Φέρεται τε

Illud clarum, Theopompum nemine esse Isocratis
 discipulorum in dicendo inferiorem.

Cæterum Theopompi genus, institutionem, præce-
 ptorem, æquales, libros, civilem vitam, orationum
 formam, atque institutum singulatim adnumerando,
 quibus denique temporibus vigerit, quæ item illi
 in vita contigerint, hactenus exposuerimus.

CLXXVII.

Theodori Antiocheni Contra asserentes peccare homi-
 nes natura, non voluntate, libri v.

Lectum est opus Theodori Antiocheni (qui Mo-
 puestus ille episcopus est, ut ex ejus quibusdam
 B epistolis colligimus) hoc titulo : *Contra asserentes
 peccare homines natura, non voluntate.* Ea disputatio
 quinque libris absolvitur, quos adversus Occiden-
 tales hac labe infectos scripsit. Inde enim oriundum
 hæresis hujus auctorem in Orientis modo regionibus
 versari, librosque de recens ab se excogitata hæresi
 compositos ad populares suos in patriam transmi-
 ttere narrat, ut jam ibi multos per hanc artem in
 suam pertraxerit sententiam, integrasque adeo
 Ecclesias absurdis illis imbuerit opinionibus. *Aram*
 vero illorum librorum auctorem sive nomine, sive
 cognomine (13), incertum appellat. Hunc etiam
 quintum Evangelium confluisse, illudque se in
 Eusebii Palæstini Bibliothecis reperisse ait. Rejected
 præterea divini ac Veteris Testamenti versione ;
 quam Septuaginta interpretes simul convenientes
 ediderunt, ut et Symmachi, et Aquilæ, aliorumque
 interpretatione, propriam quamdam suam novamque
 122a conficere ausum : cum neque Hebraicæ lin-
 guæ, ut illi, a puero assuevisset, neque mentem sacræ
 Scripturæ didicisset : Hebræis tantummodo quibus-
 dam abjectæ sortis in disciplinam se tradidisse, at-
 que hinc propriam sibi editionem conscribere ag-
 gressum. Sectæ vero illius summa capita hæc fere
 sunt Homines natura, non voluntate peccare.
 Natura, inquam, non ea qua præditus ab initio
 conditusque est Adam (illam enim bonam, et boni
 Dei opus esse asserunt), sed ea quam post peccatum
 adeptus sit ; quando per prævaricationem atque
 peccatum malam pro bona, mortalemque pro im-
 mortali commutavit. Hac quippe ratione natura
 quoque improbos effectos, qui antea natura boni
 fuissent, in natura jam, et non in voluntate pec-
 catum sibi acquisivisse. Alterum deinde caput ex
 illo deductum. Infantes, tametsi recens natos, pec-
 cati immunes non esse, cum ob Adæ prævaricationem,
 natura in peccatis constituta, ad omnes ejus
 posteros peccatrix (ut ipsi loquuntur) natura pro-
 pagetur. Afferre autem ipsos et illud ait : « Ecce in

VARIE LECTIONES.

* Ἀντιοχέως ὁ Μοφουεστίας ἐστίν, ὡς ἀπὸ τινῶν ἐπιστολῶν ἐμάθομεν mg. A : om. C. * τῶν add. A.
 * φασὶ add. A. * εἰποιεν ἂν σ.

NOTÆ.

(15) Ab infesta forsitan τοῦ, ἀρὰ significatione.

iniquitatibus conceptus sum ²⁷, » et si quæ sunt A generis ejusdem, sanctum ad hæc baptismum, sacrilege corporis communionem in peccatorum remissionem. Quin etiam ipsis infantibus allata hæc præbere, ad propriæ opinionis confirmationem. Neminem præterea mortaliū esse justum. Quod ipsum item ex eo, quod initio posuerunt, consequitur : « Non enim justificabitur, inquit Propheta, in conspectu tuo omnis caro ²⁸, » et his similia (14). Quartum (o blasphemias voces et impias!), ne Christum quidem Deum, assumpta nimirum peccatis infecta natura, sceleris purum esse. Quanquam et in aliis ipsorum blasphemias observare licet, inquit ille, non vere hos et natura, sed figura duntaxat humanam ipsi naturam attribuere. Quintum, matrimonium, vel certe congregandi cupiditatem, et seminis missionem, omniaque similia, quibus successione genus humanum propagatur, perversæ naturæ opera esse asserunt : in quam quidem per peccatum lapsus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in se suscepit. Hæc sectariorum dogmata sunt.

Porro Theodorus hic recte quidem facit, quod hæc ipsa detestetur ac rejiciat, interdumque optime ac valide **122b** ipsorum absurdas et blasphemias opiniones refellat, nec non sacræ Scripturæ locis, quibus illi abusi sunt, proprios sensus adaptando, ut omnino imperitos redarguat. Verum hoc ei perpetuum non est : nam et Nestorii sectam in multis parturire nobis visus est, et Origenis, saltem de fine suppliciorum, mussitare sententiam. Quod autem asserit præterea (jam inde ab initio quidem formatum esse mortalem Adam, sed Deum, ut scilicet peccatum odissemus, ita tantum simulasse, quasi pro peccato pœnæ loco mors imposita fuerit), mihi sane rectam sententiam nullam afferre, sed multis potius objectum esse criminationibus, si quis rationes exigere velit, videtur : quantumvis, ut ipse dixerit, satis acriter hujusmodi opinio adversus hæreticos pugnet. Non enim, si quid cum deteriori pugnet, continuo bonum est : etenim malum quoque secum ipsum pugnat : sed si quid rectæ rationi consentaneum, manifestumque sit sacris Litteris, illud deum recipiendum, tametsi nulla hæresis ei sententiæ resistere audeat.

Nec illud item ego curiose dictum, et Ecclesiæ Dei inauditum, in veritatis dogmatibus numeraverim, cum duas esse peccatorum remissiones asserit. Alteram quidem de commissis : alteram vero (quam nescio qui remissionem quispiam, ut ille loquitur, appellare possit) impeccantiam (15) ipsam

²⁷ Psal. l. 7. ²⁸ Psal. cxxlii, 2

VARIE LECTIONES.

⁹ ἐν ἀμαρτίαις] Psal. l. 7. ¹⁰ βεβαιώσει φησί A : βεβαιώσιν ζ. ¹¹ οὐ δικ.] Psal. cxxlii, 2. ¹² μόνη ζ. διαδόντας A. ¹³ ἀπομάχεται A. ¹⁴ τῆς add. A. ¹⁵ τῶν τε πετρ. ζ.

NOTÆ.

(14) Πᾶσα σὰρξ. In vulgata edit. πᾶς ζῶν, *omnis vivens*.

(15) Ita cum B. Hieron. προαίτιο comment. in Jerem. reddε ἀναμαρτησίαν.

αὐτοὺς τὸ, « Ἐν ἀμαρτίαις ⁹ ἐγεννήθην, » καὶ εἶ τι τοιοῦτον, καὶ αὐτὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ τὴν τοῦ ἀχράντου σώματος κοινωνίαν εἰς ἀφῆσιν ἀμαρτιῶν · καὶ τοῖς βρέφεσιν ἐπιφερόμενα ταῦτα προκομίζεῖν ἐπὶ βεβαιώσει, φησί ¹⁰, τῆς οἰκείας νομίσεως. Ἐτι δὲ καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις ἐστὶ δίκαιος. Ἀκλόουθον δὲ καὶ τοῦτο δηλονότι τῆς ἀπ' ἀρχῆς αὐτῶν θέσεως · « Οὐ δικαιοθήσεται ¹¹ γὰρ [206 H.] ἐνώπιόν σου, φησί, πᾶσα σὰρξ, » καὶ τὰ τοιαῦτα. Τέταρτον (ὡ βλασφημῶν καὶ δυσσεδῶν στομάτων!) ὅτι οὐδ' ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἅτε τὴν ἡμαρτημένην φύσιν προσειληφώς, οὐδ' αὐτὸς ἐκαθάρευεν ἀπὸ ἀμαρτίας. Καίτοι ἀλλαχοῦ τῆς βλασφημίας αὐτῶν ἐστὶν αὐτοὺς ἰδεῖν, ὡς φησιν, οὐδ' ἀληθεῖς καὶ φύσει, σχήματι δὲ μόνον ¹² διδόντας αὐτῷ τὴν ἐνανθρώπησιν. [597 R.] Πέμπτον, ὅτι τὸν γάμον, ἦτοι τὴν τῆς μίξεως δρεξίν καὶ τὴν τοῦ σπέρματος καταβολήν καὶ πάντα δὴ τὰ τοιαῦτα, ἀφ' ὧν περ κατὰ διαδοχὴν τὸ ἡμέτερον γένος αὐξεται, τῆς μοχθηρᾶς ἔργα φασί· φύσεως, εἰς ἣν διὰ τῆς ἀμαρτίας πεσὼν ὁ Ἀδὰμ τῆ τῆς φύσεως κακίᾳ τὸν ἐσμὸν ἐδέξατο τῶν κακῶν. Ἄλλὰ τὰ μὲν τῶν αἰρετικῶν τοιαῦτα.

Ὁ δὲ Θεόδωρος οὗτος εὖ μὲν ποιεῖ ἀποπεμπόμενος αὐτὰ, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἄριστα αὐτῶν καὶ σὺν ἰσχυρῷ τὸ ἀλλόκοτον καὶ βλάσφημον τῶν ὑπολήψεων ἐπιρροπίζει, καὶ ταῖς Γραφικαῖς φωναῖς, ὅς ἐκεῖνοι κακῶς ἐξελάμβανον, τὰς καταλλήλους ἐννοίας ἀρμόζων ἀμαθεῖς αὐτοὺς τελειῶς ἐξελέγγει. Οὐκ ἀεὶ δὲ, ἀλλὰ τὴν τε Νεστορίου αἵρεσιν ὠδίνων ἡμῖν ἐν πολλοῖς ὥπται, καὶ τὴν Ὀριγένους κατὰ γὰρ τὸ τέλος ὀποφωμεῖν τῆς κόλασεως. Ἐτι δὲ οὐδὲ τὸ λέγειν αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς μὲν θνητὸν πεπλάσθαι τὸν Ἀδὰμ, ἐνέειξε δὲ μόνον, ἵνα μισθώμεν τὴν ἀμαρτίαν, σηματοῖσαι οὕτω τὸν Θεόν, ὡς διὰ τὴν ἀμαρτίαν ἀντι τιμωρίας ἐπιτίθεται ὁ θάνατος, οὐ μὲν σὺν οὐδὲ τούτῳ μοι δοκοῦν εἰς ὀρθοὺς ἀναφέρειν λογισμοὺς, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑπέχειν τὰς εὐθύνας, εἰ τις ἀπατεῖν ἐθέλοι, κἄν, ὡς ἐκεῖνος εἶποι, ἱκανῶς ἡ τοιαῦτη βία πρὸς τοὺς αἵρεσιώτας ἀπομάχεται ¹³. Οὐ γὰρ εἰ τι διαμάχεται τῷ χεῖρονι, ἀγαθόν · καὶ γὰρ καὶ ἐαυτῷ μάχεται τὸ κακόν · ἀλλ' εἰ τι σύμφωνον ὀρθῶ λογισμῷ καὶ γνώριμον ταῖς θεαλαῖς Γραφαῖς, τοῦτο ἀποδεκτὸν, κἄν οὐδεμίᾳ αἵρεσις μάχεσθαι τολμᾷ πρὸς αὐτό.

Ἐτι δὲ κακῆϊον οὐκ ἐγκρίνω ἔγωγε τοῖς τῆς ¹⁴ ἀληθείας δόγμασι, περιέργως τε εἰρημένον καὶ οὐδὲ γνώριμον τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, τὸ δύο ἀφῆσιν ἀμαρτιῶν εἶναι λέγειν, τὴν μὲν τῶν πεπραγμένων ¹⁵, τὴν δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως εἶποι τις ἂν καὶ ἀφῆσιν, ὡς ἐκεῖνος λέγει, αὐτὴν τὴν ἀναμαρτησίαν ἦτοι τὸ μη-

ἵτι ἀμαρτάνειν · δεῖ γὰρ ἡμῖν, ὡς ἔοικε, καὶ πλειόνων σαφηνιστικῶν λέξεων, ἵνα τὴν καινὴν ἐκείνην ὑποηλώσωμεν τῶν ἀμαρτιῶν ἀφεσιν · ὅπερ ὁ μὲν ἑβραῖος λόγος ἀναμαρτησίαν οἶδεν, οὗτος δὲ ἀφεσιν ἀμαρτιῶν τελείαν καὶ κυριωτάτην καὶ ἀναίρεσιν παιδὶ ἀμαρτίας παντελῆ. Τίς οὖν ἡ τοιαύτη ἀμαρτιῶν ἀφεσις, καὶ τοῦ διδομένου, καὶ πόθεν ἀρξάμεν; Ἡρξαστο μὲν, φησὶν ¹⁶, ἐμφανίζεσθαι ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Δεσπότην Χριστὸν οἰκονομίας καὶ ἐν ἀρραβῶν ἡμῖν δίδοσθαι τάξει, δίδοται δὲ τελείως καὶ ἐν αὐτοῖς ἔργοις ¹⁷ ἐν τῇ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποκτασάσει, ὑπὲρ ἧς, ἵνα τύχωμεν, καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη βαπτίζομεθα. Ἀλλὰ τὰ μὲν μέχρι τούτου ὡς κενὰ, καὶ κεχηγμένα μόνον οὐχὶ πρὸς τὸ πέρας ἐκείνας παρασκευάζοντα. Εἰπέ δὲ λοιπὸν Καὶ τί τοῦτο; Ὅρθά γάρ σοι παρεχόμεθα τὰ ὅσα. Τίς ἡ τῶν ἀμαρτιῶν ἀφεσις [207 H.] ἡ παντελής ἐκείνη; Οὐκέτι, φησὶ, μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀμαρτησόμεθα. Ἀλλὰ γὰρ ὡς ἐξ οἶων ἡμᾶς κατέσπασας τῶν ἐλπίων! Ἴνα γὰρ νῦν ἐάσω ζητεῖν ὅπως ἔστι λέγειν ἀφεσιν ἀμαρτιῶν τοῦτο, ἐκεῖνο συντόμως ἐρῶ · Τί οὖν; Διὰ τοῦτο σοι Χριστὸς ἐσαρκώθη καὶ ἐσταυρώθη, ἵνα μὴ ἐκείθεν ἀναστὰς ἀμαρτησῆς; [400 R.] ἡμάρτανον δὲ ἄρα ἐκείθεν οἱ προκαταλύσαντες τὸν βίον, πρὶν ἢ Χριστὸς ἐπιδημήσειεν; Ἄν δὲ μὴ βαπτίζομεθα, ἀμαρτίας ἐτι διαπραξόμεθά σοι ἐκεῖ καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη; τί δέ; οἱ ἄπιστοι πάντες πάλιν κεν τῶν μέλλοντι αἰῶνι καὶ κλέψουσι καὶ πορνεύσουσι καὶ εὐσεβήσουσι καὶ ληστεύσουσι καὶ πᾶσαν αὐτῶν μαχοτήρην ἐπιθυμίαν πληρώσουσιν; Οὐ γὰρ δικαίως ¹⁸ αὐτοῖς τῶν ἐνταῦθα πεπλημμελημένων καὶ βαρυτάτας ἐξευρεῖς τὰς τιμωρίας. ¹⁹ **hæc?** Non enim iustas satis vel eorum, quæ hic perias.

Ἄλλ' ἐξ ὧν ²⁰ μοι οὐκ ἐγχερίτεον αὐτοῦ τὴν τῶν ἀμαρτιῶν ἀφεσιν, ἐνεδειξάμην. Τάχα δ' οὐδ' αὐτὸς ἐπὶν ἐπὶ τοῦτο ἦλθεν, ἀλλ' ἵνα λύσῃ τὴν ἀπορίαν τῶν λεγόντων, διὰ τί τὰ βρέφη κοινωνεῖ τῶν ἀγράντων μυστηρίων; διὰ τί τοῦ βαπτίσματος ἀξιοῦται, εἰ μὴ καὶ αὐτὰ γέμει ἀμαρτιῶν, ἐν τῇ φύσει τῆς ἀμαρτίας κατεσπαρμένης; καὶ γὰρ εἰς ἀφεσιν ²¹ ταῦτα δίδοται ἀμαρτιῶν. Ἄλλ' ἐχρῆν καὶ τὴν ἀπορίαν, πολλὰς ἔχουσαν λύσεων ἀφορμὰς, ἐτέρωθεν ἐκλύσασθαι, καὶ τὰ ἐπόμενα τῇ ἀφέσει τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ ἄτοπα ἐπισκοπήσαντα μηδὲν τερατεύσασθαι τοιοῦτον.

Ἔστι μὲν οὗτος ὁ Θεόδωρος ὁ καὶ κατ' Εὐνομίου ἐν κ' καὶ ἡ' λόγοις οὐκ ἀγεννῶς ἀγωνισάμενος, τὴν ²² βασιλείου τοῦ θεοπεσίου, μᾶλλον δὲ τῆς ἀληθείας, κρατύων δόξαν · ἡ τε γὰρ λέξις καὶ τῶν λέξεων ἡ συνθήκη καὶ ὁ νοῦς τῶν δογμάτων καὶ τὸ πολῦχον τῆς ἀνατροπῆς καὶ ἄλλα κατ' οὐδὲν διαλλάσσεται. Ἀσαφῆς δὲ ἐστὶ, καίτοι λέξει οὐ ξενιζούση

A sive non amplius peccare. Oportet enim nos, ut appareat, pluribus explanantibus vocabulis uti, ut novam illam peccatorum remissionem declaremus. Quod enim recta loquendi ratio *impeccantiam* nominat, ille peccatorum veniam perfectam, et maxime ratam, integrumque appellat peccati interitum. Equænam igitur hæc peccatorum remissio, et ubi facta, undeque originem duxit? Cœpit quidem illa manifestare se, ait, ex quo Christus Dominus carnem induit, et arrhabonis nobis loco tradi: perfecte vero datur, cum pro bonis operibus, tum in illa instauratione, quæ post carnis resurrectionem futura est, qua ut potiamur, tam nos, quam recens nati infantes baptizamus. Satis quidem illa, quæ dicta sunt hactenus, præclara, et quæ tantum non inhiare fini omnes jubeant. Dic ergo deinceps: Et quid hoc rei: aures enim tibi arrectas præbent. Quænam, inquam, hæc est peccatorum perfecta remissio? Non amplius, inquis, post resurrectionem peccabimus. Quam sane ab ingenti spe nos deturbasti! ut enim nunc quærere omittam; quonam modo dicere liceat, peccatorum remissionem; **123a** illud tantum breviter rogabo: Quid ais? Propterea Christus tibi homo factus est, et cruci affixus, ne tu ibi post resurrectionem iterum pecces? Peccabantne igitur illic, qui vita prius abierunt, quam in mundum Christus veniret? Et si forte non baptizemur, peccabimus ibi adhuc [tuo iudicio] et nos, et infantes? Quid? Infideles omnes, rursumne futuro sæculo, et surabuntur, et fornicabuntur, impieque agent, ac latrocinabuntur, omnemque adeo sui desiderii nequitiam adimple-

En tibi ex quibus istam ipsius peccatorum remissionem probare non possim, jam ostendi. Sed fortasse ne ipse quidem volens huc deductus est, tantumque ut dubios sie quærentium nodos dissolvat: Quare pueri sanctissimis mysteriis communicant? Cur baptismate digni judicantur? nisi quia et ipsi peccatis abundant, insito jam in naturam ipsam peccato? In peccatorum enim hæc remissionem conferuntur. Verum oportebat et illam dubitationem, multas alioqui habentem dissolvendi vias, alio modo dissolvere, absurdisque illis, quæ ad ipsius peccatorum remissionem consequuntur, consideratis, nihil ejusmodi prodigiose confingere.

Idem hic Theodorus ille est, qui adversus Eunomium libris octo et viginti (16) non segniter depugnavit, et sancti Basilii, vel ipsiusmet potius veritatis, sententiam confirmavit. Etenim neque voces, neque vocum compositio, neque dogmatum mens, neque varia illa et fusa refutandi ratio, nec id genus alia quidpiam differunt. Etsi autem dictionibus

VARIE LECTIONES.

¹⁶ φησὶν add. A. ¹⁷ ἔργοις καὶ ἐν ζ. ¹⁸ ἐξ ὧν A: ἐξῆς ζ. ¹⁹ καὶ γὰρ καὶ εἰς ζ. ²⁰ τὴν] καὶ τὴν ζ.

NOTE.

(16) Sup. cod. xxv duntaxat referuntur.

utatur non inusitatis, obscurus tamen est. Quia enim catenatas ut plurimum adhibet periodos, et interpositiones crebras, per quas etiam sensus quam longissime a re proposita recedit: rursus quia nominum obliquis ac participiis redundat, et res easdem frequenter (neque id satis ornate) revolvit ac repetit: quia denique repetitiones illius pluribus, quam narrationes ipsæ (quod omnino sine methodo fit) circumstantiis refertæ sunt, similibusque ex causis non parum obscuritatis scriptis suis aspergit. Apparet autem studiosius versatum fuisse in sacra nostra divina Scriptura, etsi in plerisque a veritate aberrat.

CLXXVIII.

Dioscoridis De materia medica libri vii.

Legimus Dioscoridis *De materia [medica]* volumen **123^b** septem distinctum libris. Quorum in prioribus quinque agit de herbis, stirpibus, aromatis, confectioneque olei et unguenti. Item de animantibus, et de partium illorum utilitate. De arboribus quoque, et succis, ac lacrymis. Præterea de melle, et lacte, atque adipe: deque iis, quæ frumentacea et oleracea vocantur. Ad hæc de radicibus, plantis, arbustis, herbis, et quæcumque ex his vel liquorem vel fructum ad medicam facultatem utilem habent. Quin et de vini generibus, ac de metallicis quæ nominantur, abunde tractat et plurimum, de quibus dicere instituerat, figuram, naturam, ortus locum, quo investigata citius cognoscantur, accurate describit. Parcius duntaxat usum rei cujusque, minusque accurate historiam ascribit. Vinorum item varium in his prodit apparatus. Sexto autem libro de iis medicamentis disserit, quæ aut noxia sunt, aut salutaria. Septimo denique et hujus operis (18) ultimo, venenatorum animantium historiam scribit, ac per quænam qui in horum aliquod inciderint, aut perfectam medicinam, aut quiddam saltem solatii afferri possit, reperiant. Atque hic operi huic scopus præfigitur. Quod utilissimum sane est, non medicæ tantum facultati deditis, verum etiam philosophicæ ac physicæ speculationi intentis. Jam quotquot post illum de simplicibus medicamentis scripsisse visusunt, alii librum hunc duntaxat transcripserunt, aliis ne in ipsa quidem sua scriptione accuratio curæ fuit; sed universam de singulis doctrinam discerpserunt, dum formam, naturam et ortum simplicium seorsim colligunt; seorsimque rursus ac divisim usum et utilitatem perscribunt. Alexander [Aphrodisiensis] vero, Paulus [Ægineta], Aetius, similesque ne formæ quidem rationem habuerunt: sed solius usus summa duntaxat veluti ca-

χρώμενος· ἀλλὰ τῷ σχοινοτενεσί χρησθαι ἐκ τοῦ ἐπι πλείστον περιόδους καὶ παρεμβολαῖς ἀλλεπαλλήλους, δι' ὧν καὶ εἰς μήχιστον ὁ νοῦς ἀποτείνεται τῶν προκειμένων, ταῖς τε τῶν ὀνομάτων πλαγαῖς καὶ ταῖς μετοχικαῖς λέξεσι πλεονάζειν, τὰ αὐτὰ τε πολλάκις καὶ οὐδὲ σὺν κόσμῳ ἐπανακυκλεῖν, καὶ τὰς ἐπαναλήψεις πλεόν τῶν διηγήσεων (ὑπερ ἀμέθοδον παντελῶς) ταῖς περιστάσεσι μεμεστώσθαι, καὶ τοῖς τοιούτοις οὐκ ὀλίγον ζόφον τῶν αὐτοῦ γραμμάτων κατασκεδάξει. Ἔοικε δὲ φιλοπονώτερον περὶ τὴν ἱερὴν ἡμῶν καὶ θεῖαν Γραφὴν διατεθῆναι, εἰ καὶ ἐν πολλοῖς παρασύρεται τῆς ἀληθείας.

ΡΟΗ.

Διοσχορίδου Περὶ ὕλης λόγοι ζ'.

B Ἀνεγνώσθη Διοσχορίδου Περὶ ὕλης βιβλίον ζ' λόγοις διηρημένον. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ε' περὶ τε βοτανῶν καὶ φυτῶν διαλαμβάνει ἀρωμάτων τε καὶ σκευασίας ἐλαίων καὶ μύρων, καὶ δὴ καὶ ζῶων καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων ὠφελείας, ἀλλὰ καὶ δένδρων καὶ ὀπῶν καὶ δακρύων, ἔτι δὲ μέλιτος καὶ γάλακτος καὶ στέατος, καὶ τῶν καλουμένων σιτηρῶν καὶ λαχανικῶν, βίζων τε ²¹, φυτῶν καὶ θάμνων καὶ βοτανῶν, ὅσα τε αὐτῶν τὸ χύλισμα εἰς ἱατρικὴν χρεῖαν συντελοῦν ἔχει ἢ τὸν καρπὸν · [208 H.] οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ οἴνων καὶ τῶν καλουμένων μεταλλικῶν ἐφ' ἱκανὸν διαλαμβάνει. Καὶ τῶν γε πλείστον, ὧν προὔθετο λέγειν, εἰδὸς τε καὶ φύσιν καὶ τόπον γενέσεως εἰς τὸ ἀκριβὲς πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ ζητουμένου ἀναγράφει· ἐπ' ἕλαττον δὲ τὴν χρεῖαν μόνην **C** ἢ οὐκ ἀκριβῆ τὴν ἱστορίαν ὑπογράφει. Οἴων δὲ διαφόρους παραδίδωσιν ἐν τούτοις σκευασίας ²². [401 R.] Ἐν μέντοι τῷ ζ' περὶ φαρμάκων διέξεισιν, ὅσα τέ ἐστι τῶν δηλητηριῶν καὶ ὅσα τῶν ἀλεξιχάκων· ἐν δὲ τῷ ζ' καὶ τῆς ὄλης προσθέσεως τελευταίῃ περὶ τῶν ἰοδόλων ζῶων τὴν ἱστορίαν ποιεῖται, οἷς τε οἱ περιπεπωκότες τινὲς τούτων τὴν δυνατὴν παραμυθίαν ἢ καὶ τελείαν εὐρήσουσι θεραπείαν. Ὁ μὲν οὖν σύμπας τοῦ βιβλίου σκοπὸς οὗτος, χρησίμων δὲ τὸ βιβλίον οὐ πρὸς ἱατρικὴν φιλοπονίαν ²³ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐμφιλόσοφον καὶ φυσικὴν θεωρίαν. Καὶ ὅσοι δὲ μετ' αὐτὸν περὶ ἀπλῶν φαρμάκων εἶδοσαν γράφειν, οἱ μὲν μετέγραψαν μόνον τὸ βιβλίον, οἱ δὲ οὐδὲ κἂν τῇ μεταγραφῇ ²⁴ τὸ ἀκριβὲς διασωῶσαι πεφροντίκασιν, ἀλλὰ καὶ ²⁵ κατέτεμον τὸ ὀλόκληρον τῆς περὶ ἐκάστου διδασκαλίας, χωρὶς μὲν εἶδος καὶ φύσιν καὶ γένεσιν τῶν ἀπλῶν συναγεῖροντες, χωρὶς δὲ καὶ μεμερισμένους τὴν χρεῖαν καὶ ὠφέλειαν διαγράφοντες. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Παῦλος καὶ Ἄετιος καὶ οἱ τοιοῦτοι οὐδὲ τοῦ εἶδους λόγον ἔθεντο, μόνην δὲ τὴν χρεῖαν ἀκρωτηριάσαντες τοῖς ἰδίοις συντάγμασιν ἐναπέθεντο, εἰ καὶ Παῦλος οὐ μόνον οὐδὲν ὧν

VARIAE LECTIONES.

²¹ τε φ.] τε καὶ φ. ζ. ²² διασκευασίας ζ. ²³ φιλοπονίαν A: φιλοσοφίαν ζ. ²⁴ τῇ γραφῇ A: διασωῶσαι τὸ ἀκριβὲς πεφροντήκασιν ζ. ²⁵ καὶ add. A.

NOTÆ.

(17) Ut libri editi representant.
(19) Ipse Dioscorides libri vi Proœmio sextum ipsum diserte statuit τῆς ὄλης πραγματείας τελευ-

ταίων. Septimum autem hunc in duos modo distractum libros in vulgatis exemplaribus videmus.

Διοσκουρίδης εἶπε τῆς χρείας παρῆται, ἀλλὰ καὶ ἄπιτα libantes, suis ea scriptis inseruerunt. Quamquam Paulus non solum eorum, quæ Dioscorides tradidit, usum minime omisit, sed et multorum, quorum ille non meminit, usum utilitatemque accumulatur. Aetius vero præterquam quod nihil ipse addat, multa insuper, quæ Dioscorides scripserat, nescio quo consilio prætermisit. At neque Orisbasius, qui his omnibus uberius esse videatur, omnia quorum Dioscorides meminit, in sua retulit collectanea; sed usum a forma naturaque disjunctit. Galenus 124a item cum herbarum multa genera omiserit, facultatem duntaxat, aut usum earum, quarum quidem meminit, descripsit, frigida sane causa, cur harum et figuram, et naturam prætermiserit, allata. Etsi de metallicis curiosius sane quam Dioscorides egit, non minima ex parte, et quidem utili, virum illum superans, non adeo tamen, quantum herbarum ab illo causa vinci vicissim videtur. Quamobrem mea quidem sententia, ad figuræ, naturæ, atque ortus intelligentiam, Dioscoride nemo facile utilior inventiatur.

Ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ Γαληνὸς ἐπιμαρτύρεται, Ἀναζαρβεὺς · ἐγὼ δὲ ἐνέτυχόν τισιν οἱ Πεδάκιον ἕμα καὶ Ἀναζαρβεά ταις ἐπιγραφαῖς ἐπεκάλουν. Ἰλλῶν δὲ καὶ πρὸ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν συγγραφέων, ἀκριβέστερος ἀπάντων καὶ χρεωώτερος κείρα γινώσκειται.

POΘ.

Ἄγαπιου λόγοι γ' καὶ κ'.

[209 H.] Ἀνεγνώσθη τοῦ μισητοῦ καὶ δυσσεβοῦς Ἄγαπιου βιβλίον, λογίδια περιέχον γ' καὶ κ', καὶ ἑκά τινα κεφάλαια δῆθεν β' καὶ ρ', ἐν οἷς ἅπασαι κρίνεται μὲν ἑαυτὸν ὑποκρινόμενον ὄνομα τὸ Χριστιανῶν, οὐδεὶς δ' οὕτω δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐλέγχεται μαχηριστος ὢν. Προσφωνεῖ δὲ ταῦτα Οὐρανίᾳ τινὶ ψήνομα γυναικί, συμφιλόσοφον ἀποσεμνύων αὐτήν. Πάντα γοῦν τάναντία δογματίζων καὶ κρατύνων Χριστιανούς, [404 R.] ἀρχὴν πονηρὰν αὐθυπόστατον ὀπτανίστησιν ἐξ αἰθίου τῷ Θεῷ, ἣν ποτὲ μὲν φύσιν, ὡς οἱ δ' ἕλληρ, καὶ ἄλλοτε δὲ Σατανᾶν καὶ διάβολον κληρόχοντα τοῦ κόσμου καὶ θεὸν τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ μυρίους ἄλλοις ἀποκαλεῖ. Ἀνάγκη τε καὶ ἕως τῶν ἀνθρώπων πταίειν διατείνεσθαι, καὶ τὸ σῶμα τῆς φαύλης μοίρας εἶναι, τῆς θείας δὲ τὴν ψυχῆς, καὶ ὁμοούσιον (φεῦ τῆς μανίας!) τῷ Θεῷ. Τὴν ἰερατικὴν Γραφὴν κομψοῖ, Μωϋσέα τε αὐτὸν, καὶ πῆς, προφήτας, καὶ ὅη καὶ τὸν πρόδρομον ὁ τρισάλλως δυσφημῶν· ἀνάπτει τε τούτους καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ καλαιᾷ λελεγμένα τε καὶ πεπραγμένα (ὡ τῆς ἀθείτητος!) τῇ χείρῳ καὶ ἀντικειμένη τῷ Θεῷ ἀρῆ. Καὶ τὸ ἐν παραδείσῳ φυτὸν τὸν Χριστὸν εἶναι υπερτολογεῖ, ὃν καὶ χεῖλεσι μὲν τιμῶν ὁμολογεῖ, ἔργῳ δὲ καὶ ὀξείας οὐδ' ἔστι λόγῳ παραστήσαι

Scriptor hic, ut et Galenus (19) testificatur, Anazarbensis est. Incidi tamen aliquando in eos libros, qui Pedacii (20) simul et Anazarbei nomen in titulo præferrent. Omnibus autem, qui ante illum multi ea de re scripserunt, accuracione atque utilitate antecellere videri (21) studet.

CLXXIX.

Agapii libri xxiii.

Legi Agapii, odio digni atque impii hominis, opus trium et viginti libellorum, et alia præterea capita duo supra centum. Quibus omnibus satis ostendit, falso eum sibi Christiani nomen vindicare, cum tantus nemo omnium Christi osor quantus Agapius vel ex his ipsis libellis, deprehendatur: quos Uraniae cuidam feminae sectae suae studiique sociæ, uti jactat, inscribit. Cum igitur nullum dogma introducat atque confirmet, quod non Christianæ doctrinae adversetur, principium quoddam malum per se subsistens, ab æterno esse Deo oppositum vult, quod interdum naturam, materiam nonnunquam, alias etiam Satanam, diabolum, mundi principem, sæculi hujus deum, aliisque sexcentis appellat nominibus. Tradit adhæc, necessario atque inevitabile peccare homines: et corpus deterioris esse partis, divina vero aure particulam esse animam, atque (o ingentem amentiam!) ejusdem cum Deo naturæ. Vetus dein Testamentum irridet, ac Moysen ipsum cum prophetis; quin et Domini præcursores miserimus ille subsannat. Hos autem ipsos, et Veteris Testamenti dicta factaque omnia (o impietatem summam!) malo illi et cum Deo pugnantibus principio ascribit. Paradisi quo-

VARIÆ LECTIONES.

20 ἄλιγη corr. A. 21 συνηθροίσθη ζ. 22 πλατυκώτερος ζ. 23 οὐκ] τῶν cod. suprascript. τοῦ, οὐκ A. 24 Πεδάκιον καὶ Ἀναζαρβεά ζ. 25 ἀπάντων] ἀπ' αὐτῶν A. 26 τινα add. A. 27 μυρίους ἄλλους ζ. 28 Μωϋσέα ζ.

NOTÆ.

(19) Lib. vi Simplic. medicam. Proœmio.
(20) Quo modo in vulgatis hodie legitimus Ηδα-

κίου Διοσκορίδου Ἀναζαρβεῶς περὶ ἕλης Ιατρικῆς.
(21) Libri primi Proœmio.

que arborem illam Christum esse fabulatur, quem A
etsi ore quidem venerari se fingit, factis tamen
ipsis et opinionibus, quantum exprimi verbis laud
potest, blasphemiat. Trinitatem insuper consubstan-
tialem fateri se dicere audet execrandus ille, sed
hoc impie ac malitiose, tantumque ut pietatis his-
ce vocabulis decipiat, simplicius ac 124b mi-
nus circumspicere ad eum accedentes, utque pesti-
lente dogmatis veneno, ac quasi dulcedine quadam
temperata atque commista, hujus illos noxæ con-
festim adimpleat. Sic et corpus se Christi honorare
ac prædicare ait, et Christum cruci affixum, imo
ipsam crucem, baptismum, sepulturam, atque re-
surrectionem ejus, mortuorumque adeo omnium re-
surrectionem ac iudicium; et ut semel dicam, om-
nia fere pietatis ac Christianæ religionis vocabula B
ad alios, vel absurdos atque abominandos, vel
alienos ac stultos, vel ineptos et incongruos sensus
transferens atque traducens, suam ita nititur con-
firmare impietatem. Tantam vero dolo mistam
impietatem meditatus est, ut cum intolerabile
odium, bellumque implacabile, cooperante illi dia-
bolo, cum semper Virgine Maria ac matre Christi
Dei nostri gerat, Mariæ tamen nomen per simula-
tionem usurpare, eamque matrem Christi menda-
citer appellare, nec Dei, nec ullius omnino pudoris
metu vereatur. Quamobrem et venerandam saluti-
feramque Christi crucem mille conviciis lacerans,
atque ad Judæos propulsandos telum per blasphemiam
appellans, dicere nihilominus impudenter
audet, honore dignam se ac veneratione Christi
Dei crucem ducere, aliis nimirum appellationibus
res perverse enuntians. Sic et corpus et sanguinem
Christi fabulatur, non illud, quod Christiani
agnoscimus, sed quod rabida ipsius ac furiosa
mens confinxit: voces quidem piorum admittendo,
res vero ipsas allatrando. De sole præterea et luna
sine pudore veluti de diis diasserit, ejusdemque
cum Deo esse naturæ prædicat: neque sensu ho-
rum lucem percipi, sed sola mente posse intelligi,
mentitur homo sensu carens communi. Hinc et in-
corporea formæque ac coloris expertia hymnis
celebrans, cultum illis majestatemque attribuit.
Abstinentiam vero a carnibus atque a re uxoria,
tanquam a rebus detestandis, maxime ipse dete-
standus, simulat. Vinum quoque velut ebrietatis
causam aversatur, non considerans vino id vitium
minime, sed immoderato indecentique usui tribuen-
dum, ut et ciborum omnium, imo et ipsius aquæ
immodicus usus nocet. De aere item infelix ille
tanquam de deo quopiam disputat, ut columnam
eum et hominem hymnis celebrans. Ignem tamen
aspernatur terramque, et pejori hæc parte collo-
cat. Sic aliis quoque deliramentis nugisque multis,
cum e Græcorum superstitione emendicatis, tum

δὸν βλασφημαί. Καὶ Τριάδα δὲ ³³ ὁμοούσιον ὁ κα-
τάρατος λέγει μὲν ὁμολογεῖν, ἀλλὰ δυσσεβῶς καὶ
κακούργως, ἵνα μόνον κλέψῃ τῆς εὐσεβείας τοῖς
ῥήμασι τοὺς ἀπλούστερον αὐτῷ ἢ ἀμαθέστερον προ-
ιόντας, καὶ τὸν ὀλέθριον τοῦ δόγματος ἴδν τοῦτοις
οἶον γλυκάνας καὶ κερασάμενος ἀθρόον τῆς αὐτοῦ
πληρώσῃ λύμης. Οὕτω δὲ καὶ σῶμα λέγει τιμῆν καὶ
κηρύσσειν Χριστοῦ, καὶ Χριστὸν ἑσταυρωμένον, καὶ
σταυρὸν καὶ βάπτισμα, καὶ ταφήν Χριστοῦ, καὶ ἀνά-
στασιν, καὶ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ κρίσιν· καὶ ἀπλῶς
σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς εὐσεβείας καὶ παρὰ Χριστιανοῦς
ὀνόματα ἐπ' ἄλλαις ἢ ἐκτόποις καὶ βδελυκταῖς, ἢ ἄλ-
λοκότοις καὶ μωραῖς, ἢ ἀναρμόστοις καὶ ἀνακοιούθοις
ἐνομοῖς μεταφέρων καὶ περιτιθεῖς, οὕτω τὴν οικίαν
ἀσέθειαν παρᾶται κρατύνειν. Καὶ τοσοῦτον αὐτῷ
τὸ θεὸν μετὰ τοῦ δολίου μεμελέτηται, ὥστε μῖσος
ἀσχετον καὶ πόλεμον ἀσπονδον ἔχοντι κατὰ τῆς Ἀει-
παρθένου Μαρίας καὶ μητρὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ
ἡμῶν ³⁴· ὁμοῦ συμπλάττεται αὐτῷ καὶ Μαρίας
ὄνομα, καὶ μητέρα Χριστοῦ τερατολογεῖν αὐτὸ ³⁵ οὐκ
ἔστι φόβος Θεοῦ, οὐδέ τις ὄλως αἰσχύνῃ. Διὸ καὶ τὸν
τίμιον καὶ σωτήριον τοῦ Χριστοῦ σταυρὸν μυρίαὶς
ὑβρεσι βάλλων, καὶ ἀμυντήριον Ἰουδαίων δυσφημιῶν,
ὁμοῦ ἀναισχυντεῖ λέγων τιμῆς ἀξιοῦν καὶ σεβασ-
μιότητος τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ³⁶, ἀλλὰ πράγ-
ματα ἐτέροις ὀνόμασι κακούργως ὑποδηλών. Οὕτω
καὶ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ οὐχ ὁ ἴσμεν οἱ ³⁷ Χρι-
στιανοὶ, ἀλλ' ὁ ἡ λυσσώδης αὐτοῦ καὶ μαγικῆ διάνοια
ἀνεπλάσατο, μυθολογεῖ, τὰς μὲν τῶν εὐσεβῶν λέξεις
συνομολογῶν, κατὰ δὲ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑλα-
κτῶν. Ἠλίον δὲ καὶ σελήνην ἀναισχύντως θεολογεῖ καὶ
ὁμοούσια κηρύττει Θεῷ, οὐκ αἰσθητὴν αὐτῶν τὸ φῶς,
[210 H.] ἀλλὰ νοητὸν ὁ ἀναλόγητος τερατευόμενος·
διὸ καὶ ἀσώματα καὶ ἀσχημάτιστα καὶ ἀχρωμάτιστα
αὐτὰ ἐξυμνῶν, τὸ σεβᾶσθαι αὐτοῖς ἀνάπτει. Νηστεϊαν δὲ
κρεῶν καὶ γάμων ἀποχὴν ὡς βδελυρῶν ὁ βδελυρώ-
τατος ὑποκρίνεται, καὶ τὸν οἶνον δὲ οἶα δὲ μεθυστι-
κὸν ἀποστρέφεται, οὐ συνορῶν ὡς οὐχ ὁ οἶνός ἐστι
μεθυστικός· ἀλλ' ἡ ἀμετρος καὶ παρὰ τὸ πρόπον
χρήσις, ὡς περὶ καὶ τροφῆς ἀπάσης καὶ ὕδατος ἡ παρὰ
τὸ μέτρον χρήσις βλαβερὸν. [405 R.] Θεολογεῖ δὲ ὁ
δύστηνος καὶ τὸν ἀέρα, κίονα αὐτὸν καὶ ἀνθρώπων
ἐξυμνῶν. Τὸ πῦρ δὲ μυσάττεται καὶ τὴν γῆν, εἰς
τὴν χεῖρονα μοῖραν συντάττων αὐτά. Καὶ ἄλλους
λήρους καὶ φληνάφους πολλοὺς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς
ἐρανισάμενος δεισδαίμονιας καὶ ἐκ τῆς ἰδίας ἀνα-
πλασάμενος τερατείας, φορητὸν κακῶν καὶ ἀσεβείας
ἔσχατον τὸ οικεῖον παρίστησι δόγμα. Ἀποσπαράτ-
των δὲ ρητὰ τινα τοῦ Θεοῦ ³⁸ Εὐαγγελίου καὶ τῶν
ἐπιστολῶν τοῦ θεσπεσίου Παύλου, παρᾶται στρε-
βλοῦν αὐτά καὶ πρὸς τὴν οικίαν ³⁹ δυσσεβείαν ἑλ-
κεῖν· καὶ ταῖς λεγομέναις δὲ Πράξεις· τῶν δώδεκα
ἀποστόλων, καὶ μάλιστα Ἀνδρέου πεποιεῖώς ⁴⁰ δει-
κνυται, κάθειπεν ἔχων τὸ φρόνημα ἡρμένον. Κρατύ-
νει δὲ καὶ τὰς μετεμψυχώσεις, τοὺς μὲν εἰς ἄκρον

VARIÆ LECTIONES.

³³ δὲ om. A. ³⁴ post ἡμῶν cum A omisi, quæ vulgo adduntur, συνεργεῖν αὐτῷ τὸν διάβολον. ³⁵ αὐτοῦ
ς. ³⁶ τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ ς. ³⁷ οἱ et 31, δὲ add. A. ³⁸ θεσπεσίου A : θείου ς. ³⁹ οικίαν] ἰδίαν A. ⁴⁰ πε-
ποιεῖώς — ἔχων A· οὐ μόνον οὐ συντίθεται, ἀλλὰ κάθειπεν ἔχει ς.

ἀρετῆς ἐληλακότας εἰς Θεὸν ἀναλύων, τοὺς δ' εἰς ἴσχατον ⁴¹ κακίας πυρὶ διδοὺς καὶ σκότῳ, τοὺς δὲ μίως πως πολιτευσαμένους πάλιν εἰς σώματα κατὰ γων. Κέχρηται δὲ μάρτυσιν ἀπρηυθριασμένως καὶ τοῖς τὴν Ἑλληνα θρησκείαν ἡγαπηκόσι, μάλιστα δὲ Πλάτωνι, πρὸς σύστασιν τῆς ἰδίας θεομαχίας, θεοῦς αὐτοῦς καὶ ἱεροῦς, ὡσπερ καὶ τὸν παρ' αὐτῷ Χριστὸν καὶ Σωτῆρα, ἀποκαλῶν. Καὶ ἄλλα δὲ πολλῆς ἐνοίας καὶ δόλου καὶ ἀθεότητος ἔμπλεα. Μάχεσθαι δὲ δοκεῖ πρὸς τὴν Εὐνομίου κακοδοξίαν, αὐτὸς οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν ὅσον ἐκείνου ἀθεώτερον βλασφημῶν. *bitatis attigerunt, igni tradendo ac tenebris; alios*

A prodigiose e suo conflictis cerebro, malorum collu-
viam, atque impietatis apicem, suam stabilit æ-
ctam. Divellit et dicta quædam **125a** a sacro
Evangelio, epistolisque B. Pauli, quæ et ipsa de-
torquere molitur, atque ad suum trahere impium
dogma. Actis item illis, quæ duodecim aposto-
lorum (22) vocantur, et Andrea maxime, non solum
assentitur, sed etiam inde superbia extollitur. Pro-
bat insuper animarum migrationes: alios quidem,
qui ad summum virtutis culmen pervenerunt, in
Deum resolvendo: alios vero, qui summum impro-
bitatis attigerunt, igni tradendo ac tenebris; alios
denique, qui medio quodam modo vitam institue-
runt, in corpora iterum revocando. Testibus præterea sine verecundia, etiam iis ad suam stabilien-
dam impietatem utitur, qui gentium religionem fuerunt amplexi, maximeque Platone, divinos illos
ac sacros (quibus æque nominibus Christum Servatorem afficit) appellans. Alia quoque affert, ingen-
iis amentie, fraudis, atque impietatis plenissima. In Eunomii item errorem invehi videtur, cum ipse
quantum vix credi potest, impie magis quam ille blasphemet.

Ἔστι δὲ τὴν λέξιν καὶ φράσιν ἐνιαχοῦ μὲν οὐκ ἔ-
δόκιμος, καὶ μάλιστα ἔκφρασιν τινος εἴ που μελε-
τήσῃ, ἐν δὲ τισιν εὐτελής καὶ οὐδὲν διενηνοχῶς τῶν
ἐκ τριόδου. Μετέτρεξε δὲ καὶ ⁴² φιλοσόφων τινῶν ὁ
ἄλλος μαθημάτων, οὐδ' ἐκείνους τὸ ἀνθευτον καὶ
γνήσιον διασώζων, ἀλλὰ πάντα κυκῶν καὶ συμφύ-
ρων. Καὶ κακορρητῆσαι μὲν τάληθες καὶ εὐθές ⁴³ οὐ
πέφρε τοῦ δραστηρίου καὶ δεινότητος ⁴⁴, ἐξευρεῖν δὲ
καὶ κατανοῆσαι παντελῶς εὐήθης καὶ ἡλίθιος. Χρη-
σιμεῖ δὲ τὸ ἀθεώτατον αὐτοῦ καὶ ἀχρηστότατον
σύνταγμα εἰς ἔλεγχον μόνον καὶ αἰσχύνῃ τῶν τῆ
ὑπερθεστέτη καὶ ἀθέω δόξῃ τῶν Μανιχαίων καὶ
ἀπὸ ἐκείνῳ προσανακειμένων.

B Dictio ejus et phrasis interdum quidem non con-
temnenda, præsertim si quid aut describere, aut
explicare satagit; in quibusdam rursus vilis, nihil-
que a trivialibus differens. Attingit et philosophica
quædam dogmata miser ille, in quibus tamen ger-
manum nihil aut genuinum retinet, sed omnia mis-
cet atque confundit. Ad depravandum etenim
verum rectumque non parum in agendo strenuus,
vel in dicendo solers, ad inveniendum atque exco-
gitandum simplex omnino ac stolidus deprehenditur.
Prodest autem impium illius atque ineptissimum
opus ad reprehendum duntaxat, pudoremque
incutiendum, cum Manichæorum impiissimam doc-
trinam, tum hunc ipsum sectantibus.

PII.

Ἰωάννου Λαυρεντίου Φιλαδελφέως τοῦ Λυδοῦ **C**
πραγματεῖαι γ'.

CLXXX.

Joannis Laurentii Philadelphensis Lydi tractatus tres.

Ἀνεγνώσθησαν Ἰωάννου Λαυρεντίου Φιλαδελφέως
τοῦ Λυδοῦ πραγματεῖαι τρεῖς, *περὶ διοσημειῶν*,
περὶ μηνῶν, *περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν*. Ἄλλ' ἢ μὲν
περὶ διοσημειῶν, ὅσα γε κατ' ἐμὴν κρίσιν καὶ περὶ
μηνῶν, οὐδὲν ἢ ἐκ' ὀλίγον διενήνοχε μύθων ἢ δὲ περὶ
μηνῶν, εἰ καὶ πολλὸ τὸ ἀχρηστον ἔχει, ἀλλ' οὖν πρὸς
τὴν τῆς ἀρχαιότητος μάθεισιν ἐπιχαρὶ τε καὶ λίαν
γραιψίδες ἢ δὲ περὶ πολιτικῶν ἀρχῶν τοῖς: περὶ τὰ
καὶ αὐτὰ μάλιστα φιλοτιμουμένοις οὐκ [211 H.] ἀκομ-
φοὶ παρέχεται ⁴⁵ τὴν ἱστορίαν.

Legi Joannis Laurentii Philadelphensis Lydi tract-
atus tres: *De prodigiis; de mensibus, et de politicis*
magistratibus. At ille *De prodigiis*, mea quidem sen-
tentia atque judicio, parum aut nihil a fabulis
differt. Alter vero *De mensibus*, etsi inutilia multa
continet, ad antiquitatis tamen gratiam atque jucun-
dam cognitionem vehementer prodesse potest. De-
nique *De magistratibus politicis* liber, iis potissimum,
qui ejusmodi ambiunt, non inelegantem affert histo-
riam.

Κέχρηται δ' οὗτος ὁ συγγραφεὺς τροπαῖς κατακό-
ρος, καὶ πολλαχοῦ μὲν ψυχρῶς ἄγαν καὶ παραδόξως,
ἔστι δ' ἐνθα οικειῶς καὶ ἐπαφροδίτως. Κάν ⁴⁶ τοῖς
ἄλλοις δὲ πολλὴν νοσεῖ τὴν ἀνωμαλίαν, ὑπερόπτης ἐν
εἰς οὐ δεῖ, καὶ κατεπτηχῶς πάλιν ἐν οἷς μὴ δεῖ, κόλαξ
κτῶν περιόντων ἀπροφάσιτος, [408 R.] καὶ τῶν ἀποι-
χομένων, καὶ παρ' ὧν οὐ νομίζει δίκην ὑβρεως πράτ-
τεσθαι, εἰς τὸ φορτικώτατον τοὺς μύθους καταχέων.
καὶ λέγει μὲν ἔστιν οὐ κέχρηται λογάδι τε καὶ ἐς τὸ
ἰτακισμένον ἀνηγγεμένη, ἔστι δ' ὅπου χαμαιπετεῖ τε

Utitur autem hic scriptor verborum immutatio-
nibus ad satietatem, et plerumque frigide nimis
atque audacter, etsi interdum quoque proprie ac
venuste. **125b** In aliis item inæqualitate laborat,
dum fastuosum agit, ubi non oportet; et contra
abjectus est, ubi et hoc minime decet. Adulator
adhæc superstitem inexcusabilis, in mortuorum vero
et a quibus vindictam non timeret, reprehensiones,
immodice effusus. Dictione præterea utitur inter-
dum quidem selecta, atque Atticorum more sublimi:

VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ ἴσχατον A: ἄκρον ζ. ⁴² καὶ add. A. ⁴³ εὐθές; AC: Rothomag. εὐθύ. ⁴⁴ δεινότητος corr. A: δεινό-
τητος ζ. ⁴⁵ περιέχεται A. ⁴⁶ κάν A: κα' ζ.

NOTÆ.

(22) De quibus copiose D. Baron. t. I, ad annum Christ. 44.

et est rursum, ubi ea repat humi, atque neglecta sit, nihilque supra trivialem asserat. Verum in libris *De prodigiis*, ac *De mensibus* nemo fortassis idcirco ipsum admodum reprehenderit: quando tamen de politicis agens magistratibus, et historicis referens narrationes, aut aliquos laudandos suscipiens, eandem retinet dicendi inæquabilitatem, cum in dictionibus atque sensibus, tum in compositione scriptiorum, nullam ego veniam deinceps ejusmodi vitia mereri video.

Militavit hic vir sub præfectis annum agens vicissimum primum. Ætatis vero quadragesimo causas egit, deinde et matricularius (23) fuit, post quæ tempora et tractatus illos se conscripsisse refert, et imperatoris judicio palatio dignum esse habitum. De tempore quo vixit: Anastasii imperium attigit, et Justinii transegit, gubernantis insuper post illum Justiniani emetiens. Religione vero supersticiosior videtur. Gentilium enim sectam colit simul et fidem nostram, sic tamen, ut lector non facile colligat, ultrum sic vere sentiat, an potius veluti in scena ludat.

CLXXXI.

Damascii Damasceni liber, De Isidori philosophi vita.

Lectus est Damascius Damascenus *De Isidori philosophi vita* (24). Liber est multorum versuum, in capita (25) fere sexaginta divisus. Isidori autem vitam scribere instituit, Theodoræ cuidam feminæ opus inscribit, ethnicorum æque cultum sectanti, et philosophicæ doctrinæ, omniumque sive ad poeticam, sive ad grammaticam facultatem spectantium non imperitæ, imo et ad geometricam atque arithmetica speculationem evectæ; quam una cum junioribus sororibus Isidorus ipse atque Damascius variis docuerant temporibus. Filia hæc fuit **126** a Cyrinæ, atque Diogenis, Eusebii F. Flaviani Nep. qui genus duxit a Sampsigeramō, et Monimo, a quibus et Jamblichus originem repetit, viris qui primas in idololatria superstitione tulerunt. Igitur Damascius Isidori vitam huic dedicat, cujus etiam petitiō, accedentibus et aliis quibusdam causis, auctorem ad scribendum impulit, ut testatum ipse reliquit. Neque tamen Isidori magis vitam, quam multorum aliorum, qui vel eadem cum eo, vel præcedente ætate floruerunt, una describit: actis quoque eorum ac narrationibus cum digressionibus plurimis ad satietatem adjunctis. Ad religionem porro quod attinet, summe is impius fuit, et novis atque anilibus fabellis animum (26) simul ac sermonem refertum gerens. Quare et sanctam fidem nostram,

καὶ παρεωραμένη καὶ μηδὲν ἐχούση τῶν ἐκ τριῶν πλέον. Ἄλλ' ἐν μὲν τῇ *περὶ διοσημειῶν* καὶ *περὶ μηνῶν* συγγραφῇ τούτου γε ἕνεκα οὐ μάλα ⁴⁷ ἂν τις ἴσως αὐτὸν νεμεσήσῃ· ὅτε δὲ καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ἀναγράφων, καὶ δὴ καὶ ἱστορικοὺς διεξιῶν λόγους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐνῶν ἐγκώμια καθιέει· ἑαυτὸν, τῆς αὐτῆς ἐστὶ φίλος ἀνωμαλίας *περὶ* τε τὴν λέξιν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν σύνταξιν τῶν γεγραμμένων, εἰς οὐδεμίαν λοιπὸν συγγνώμην ὁρῶ τὴν τοιαύτην πλημμέλειαν ἀναφερομένην.

Ἐστρατεύσατο δ' οὗτος ὁ ἀνὴρ ὑπὸ τοῖς ὑπάρχουσιν ἄγων ἡλικίας κα', ἔτη δὲ μ' δικολόγος ὢν, εἶτα καὶ ματρικουλάριος ⁴⁸· μεθ' ἧν χρόνον καὶ τὰς εἰρημύνας συγγράφαι λέγει ⁴⁹ πραγματείας, καὶ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ψήφῳ βασιλέως ἀξιώθηται. Χρόνος δὲ, καθ' ὃν οὗτος ἐβίου ⁵⁰, Ἀναστασίου ἤπτετο τῆς βασιλείας καὶ τὴν Ἰουστίνου ἐπεραίου, μετρῶν καὶ τοῦ μετ' ἐκείνου Ἰουστινιανοῦ. Τὴν δὲ θρησκείαν ὁ ἀνὴρ εἰκοε δεισιδαίμων εἶναι· σέβεται μὲν γὰρ ⁵¹ τὰ Ἑλληνικὰ καὶ θειάζει, θειάζει δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα, μὴ διδοὺς τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐκ τοῦ βίου συμβαλεῖν ὀότερον οὕτω νομίζων θειάζει, ἢ ὡς ἐπὶ σκηνηῶ.

ΠΠΑ'.

Δαμασκίου Δαμασκηνοῦ εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον.

Ἀνεγνώσθη Δαμασκίου Δαμασκηνοῦ *εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον*· ἐστὶ μὲν οὖν το βιβλίον πολύστιχον, οἶονε δὲ κεφαλαίαις ε' ἀπαρτίζεται. Γράφει δὲ τὸν Ἰσιδώρου βίον προθέμενος, Θεοδώρῳ τιλὸ τὸ σύνταγμα προσπεφώνηκεν, Ἐλλήγε μὲν καὶ αὐτῇ θρησκείαν τιμῶση, μαθημάτων δὲ τῶν τε κατὰ φιλοσοφίαν, καὶ ὅσα *περὶ ποιητὰς* τε καὶ γραμματικὴν στρέφεται ἐμπειρίαν, οὐκ ἀπειρώς ἐχούση, ἀλλὰ γε καὶ πρὸς γεωμετρικὴν τε καὶ ἀριθμητικὴν ἀνηγγμένη θεωρίαν, αὐτοῦ τε Δαμασκίου καὶ Ἰσιδώρου ⁵² τὴν διδασκαλίαν αὐτῇ τε καὶ ταῖς νεωτέραις ἀδελφαῖς κατὰ διαφόρους χρόνους πεποιημένων. Αὕτη θυγάτηρ ἐγεγονε Κυρίνας καὶ Διογένους τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Φλαβιανοῦ, ὃς εἶλκε τὸ γένος ἀπὸ Σαμφιγεράμου ⁵³ τε καὶ Μονίμου, εἰς οὓς ἀνάγεται καὶ Ἰάμβλιχος, ἀνδρας τὰ πρῶτα τῆς εἰδωλολατρύσεως ἀσθείας ἀπενεγκαμένους. Τὴν μὲν οὖν βιογραφίαν Ἰσιδώρου ὁ ⁵⁴ Δαμάσκιος ταύτη προσφωνεῖ, ἧς καὶ ἡ ἀξίωσις, καὶ ἄλλων τινῶν συνατιῶν γεγεννημένων τῆς προτροπῆς, αἰτία κατέστη τῷ συγγραφεῖ, [212 H.] καθάπερ αὐτὸς ἐπιμαρτύρεται, τῆς σπουδῆς. Οὐ μὴν γε μάλλον Ἰσιδώρου βίον ἢ πολλῶν ἄλλων, τῶν μὲν συνηκμαχῶτων τάνδρῳ, τῶν δὲ καὶ προγεγονότων, συναναγράφει, πράξεις τε καὶ διηγήματα τούτων συνδιατιθεῖς καὶ πλείεστην χρώμενος καὶ κατὰ κόρον τῇ παρεκδρομῇ. Ἐστὶ δὲ τὴν μὲν *περὶ τὰ θεῖα δόξαν*

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷ μάλα A: μάλιστα ζ. αὐτῷ corr. A. ⁴⁸ ματρικουλάριος] κορινκουλάριος Hasius commentar. de Joanne Lydo p. XXII. ⁴⁹ λέγει συγγράφαι ζ. ⁵⁰ ἐβίου ζ. ⁵¹ γὰρ add. A. ⁵² Ἰσιδώρου καὶ Δαμασκίου ζ. ⁵³ Σαμφιγεράμου AC: Σαμφιγεράμου ζ. ⁵⁴ ὁ add. A.

NOTÆ.

(23) Fisci, fori, an militiæ tabulis hic præfuit? Indices enim et catalogos jurisperiti *matrices*, ac per diminutionem, *matriculas* appellare soliti.

(24) Excerpta inde inf. reperias cap. 242.

(25) Qua etiam distinctione usus dicitur sup. cap. 150.

(26) Quem apparuisse videtur quatuor illis *Paradoxon* libris sup. cap. 150.

εις άκρον δυσσεβής, καινών⁵⁵ δὲ καὶ γραοπρεπῶν Α μωθαρῶν αὐτόν τε τὸν νοῦν καὶ τοὺς λόγους πεπληρωμένους· διὸ καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν, εἰ καὶ δειλιώση καὶ λαθραιστέρῃ κακοφροσύνῃ, ὅμως οὐκ ὀλιγάκις φαίνεται⁵⁶ καθυλακτῶν εὐσεβείας. [409 R.] Πάντων ὁ ἕσους ἐξείρει τοὺς λόγους, καὶ κρείττους ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν θειάζει γεγονέναι ταῖς τε⁵⁷ τῶν ἐπιστημῶν τελεωτάταις θεωρίαις, καὶ τῷ τάχει τῆς διανοίας, τούτων ἐκάστου κριτὴν ἑαυτὸν ἐπικαθιστῶν⁵⁸ ὡς ἔστιν ὅτου μὴ καθήψατο, ἐφ' ἐκάστου τῶν θαυμαζομένων μὴ ἐνδεέστερον ἔχειν, τοῦ μὲν εἰς ἀγγίνοιαν ἐξηρμένου⁵⁹, ὅτι μὴ πάντα ἀγγίλους, τοῦ δ' εἰς ἐπιστήμας ἀπαραβλήτου, ὅτι μὴ πάντα ἐπιστήμων, καὶ ἔη καὶ τοῦ εἰς ἀρετὴν ἐγγίζοντος Θεοῦ, ὅτι πολλῶν ἰκείης. Οὕτως ἐκείνων ἕκαστον, οὐς ἄνω φέρων ἐξῆρε, κατασῶρων καὶ ῥίπτων χαμαί, τὸ κράτος ἑαυτῷ κατὰ πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσι λεληθότως ἀναρτᾷ. Διὸ καὶ Ἰσίδωρον οὐχ ἤττον ἐπαινῶν ἢ ψόγοις περιβίων διατελεῖ. Καίτοι γε ἐξ ὧν ἄλλοτρίως τε λογικὴς ἀπορίας καὶ λύσεις ὡς δὴ θαυμασίως προκομίξει, καὶ ἄς αὐτὸς ἐπὶ τάχει νοῦ καὶ ἀκριβεῖα ἐπιστήμης μέγα φρονῶν εἰς μέσον προάγει, οὐτε τι τῶν περὶ φιλοσοφίαν συνήθων ὑψηλότερον ἔστιν εὐρεῖν τὸν ἀνθρώπου κατωρθωκότα, οὐτε μὴν εἰς δεινότητα καὶ ἀγγίστροφον διανοίας τάχος, ὅση γε ἀνθρώπινη, μὴ ὅτι⁶⁰ γε δαιμονία, ἀνηγμένον, ἀλλ' οὐδέ τινα τῶν μετρίως πωσ περὶ φιλοσοφίαν ἐχόντων, μὴ τί γε δι' ἀκριβεῖας ἐντελοῦς ἡγμένων, οἷς ἰκίνοις ἔλλαμπρύνεται, σεμνυνόμενον.

Τὴν μέντοι φράσιν ὁ ἀνὴρ κατὰ γε τὸ πλεῖστον αὐτοῦ τῶν λέξεων οὐ πόρρω τείνει τοῦ σαφοῦς. Ἐγὼ δὲ εἰ καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν, ὅσαι χαρακτηριστικαὶ λέξεις, τὴν τε τραχελῆν φημί, δι' ἧς τραχύνεται ἢ ἡχῶ, καὶ δὴ καὶ ὅση πλατύνει τὴν φωνὴν, καὶ τὴν εἰς τὸ ποιητικώτερον, εἰ καὶ σπανιάκις, ἐλευθεριάζουσαν. Καὶ αἱ τροπικαὶ δὲ διαμορφοῦσιν αὐτοῦ τοὺς λόγους, οὐκ εἰς ἄμουσον ψυχρολογίαν ἢ τροπὰς ἐκπομπῶν ἐκπερόμεναι, ἀλλ' ἐκ γε τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐγλυκύ τε καὶ χαρίεν τὸ καθ' ἑαυτὰς παρεχόμεναι. Ἀλλὰ σαφῆς ὡν τῷ πλείστῳ μέρει τῶν λέξεων⁶¹, ὡς καὶ κατὰ τῆ ὅλην τοῦ λόγου οἰκονομίᾳ τοιοῦτος καθέστηκεν· ἢ τε γὰρ συνθήκη οὐ συνθήκη μᾶλλον ἢ κυριότητα, καὶ ἡ περιβολὴ κόρον ἐμποιοῦσα συχρὸν τὸ τε εἰς σαφήνειαν ἐπιβλαβεῖ προσφαινόμενον καὶ τὴν ἄλλην ἄπατάν τοῦ λόγου σπουδῆν. Διὸ καὶ χαρίεις ἀν' ἄλλων ὁ λόγος εἶναι δυνάμενος, τὴν ὅσην ἀν' ἑαυτοῦ ἦν κεκολασμένων τούτων χάριν παρῶσιν τοῖς εἰρημένοις ἀφήρηται. Καὶ αἱ περιβολαὶ δὲ ὡς γε δριμυείας διανοίας, [213 H.] οὐδ' ἐπαφρόδιτοι, οὐδέ τὸ γοργὸν ὑποτρέχουσαι, αἷς ἀν' τις κατὰ τρέπον καὶ καλλωπίσαιτο, ἀλλὰ τούτων δὴ τῶν κοινῶν καὶ ἐπιπολαίων καὶ οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆ ἡρήσει καὶ ταῖς περιστάσεσιν ἀναφαινόντων⁶² βλαστήματα. Τὰ δὲ σχήματα εἰ μὴ κατὰ τὸ πλεονάζον ἐπὶ μήκιστον ταῖς περιόδους ἐξετείνετο, οὐτ' ἀν' αὐτὰ τὸ [μὴ]⁶³

tametsi timide, tectaque malevolentia, non raro tamen allatrat. Quotquot autem verbis extollit, et qua ob doctrinæ excellentiam, qua ob ingenii solertiam supra humanam conditionem, ut divinos celebrat, horum cujusque judicem seipsum constituens, nullum non perstringit, in singulis etiam quos laudarat, aliquid desiderans : in acri ingenio prædito, quod non per omnia æque solers sit : in eo qui incomparabili est scientia, quod non omnia sciat ; imo et in eo, qui virtute Deo proximus videatur, quod adhuc multa ei desint. Ita singulos eorum, quos in cælum antea sustulerat, rursus detrahendo humoque allidendo, imperium sibi in omnes et de omnibus latenter arrogat. Quamobrem Isidorum quoque assidue non magis laudat, quam vituperiis onerat. Neque vero ex logicis cum quæstionibus, tum solutionibus, quas vel ex aliis ille pro admirandis, vel de suo pectore (ob celerem mentis agitationem et accuratiorē scientiam arroganter sese efferens) in medium producit, quidquam supra eos, qui in philosophia versari vulgo solent, ab hoc homine paulo felicius confectum reperias ; aut rursum ad acumen eum, et volubilem mentis agitationem, quantum saltem homini fas est, nedum quantum Deo, pervenisse, sed neque alia ostentare, quæ vel mediocria in rebus philosophicis sint. Mitto quæ per summam accuratorem deducantur, quibus tamen ille nominibus clarus illustrisque habetur.

Ad stylum quod attinet, pleraque ejus verba non procul a perspicuitate discedunt. Habet item aliquid 126 b aliarum formarum, quæ verbis designantur : asperitatem, inquam, qua pronuntiatio asperior, ac vox quasi planior redditur ; et in poeticum præterea usum, raram quidem, sed liberiozem evagationem. Tropi vero ita ejus efformant orationem ut in imperitam quamdam ac frigidam elocutionem, aut duriozem aliquam immutationem nequaquam deferantur, sed suavitatem ut plurimum et gratiam ex seipsis saltem concilient. Verum ut perspicuus sit, maximam vocum partem, universa tamen orationis serie, non item. Nam et compositio ejus non tam compositio, quam innovatio quædam est : et ipsa porro circumductio assiduam afferens satiæatem, non perspicuitatis modo factam spem, verum etiam omne omnino in oratione positum studium obscurat. Quare cum jucunda posset alias oratio esse, omni illa gratia, quam his expolitis habere poterat, per ea quæ diximus spoliata est. Circumductiones adhæc, neque acriorē sensum aliquem, neque venustatem, neque velocitatem vel obiter attingunt ; quibus tamen rebus non inepte quispiam gloriætur : verum communiam horum atque levium ornamentorum ne ea quidem hic apparent germia, quæ ad necessarium usum atque circumstantias per-

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ καινῶν) aptius videtur κενῶν. ⁵⁶ φαίνεται add. A. ⁵⁷ τε add. A. ⁵⁸ ἀποκαθιστῶν ζ. ⁵⁹ ἐξηρμένου ei 28. ἐξῆρεν Scaliger : libri ἐξηρημένου — ἐξήρει. ⁶⁰ μὴ ὅτι] imo μὴ τί. ⁶¹ τῶν λέξεων μέρει ζ. ⁶² ἀποφαινόντων Α : ἀποφαινόνται ζ. ⁶³ μὴ ante κατὰ em. A.

tineant. Jam figuræ, nisi longissime cum redundantia per ambitus extenderentur, nunquam eas vires haberent, quibus a medio decorumque servante temperamento abducerent. Vehementia item atque amarities abunde his inest scriptis: quanquam et illa sæpenumero languescit, non mistione ac temperamento idearum, quod foret optimum, sed defectione dictionum et earum partium quæ eam vim habent, ut phrasium valentiorum reddant ac turgidiorem; quod multis quidem, ejusmodi peculiarem aliquam loquendi formam consecrantibus, contingit: non tamen hoc cum laude iis saltem evenit, qui sustinere supra vires susceptum onus non potuerunt. Hoc igitur esto, ut simpliciter dicam, de ejus dictione iudicium: nam in eo, qui vitam conscribit, fuerint et alia fortasse plura advertenda. Quid enim opus ipsi erat granditatis uti forma? legislatoris enim ac præscriptoris orationi hoc proprium. Quid dein contentio, tantaque circumductio, et compositionis inusitata ratio? Sed hæc hactenus.

Damascius autem in dicendi arte tres ipsos annos Theoni operam dedit, præfuitque rhetoricis exercitationibus annos fere novem. Geometriæ et arithmeticæ 127a cæterarumque artium doctorem habuit Marinum (27) Athenis Procli successorem. In philosophicis disciplinis, Zenodoro Athenis usus est magistro, qui ei ipse post Marinum Proclo successit; Aminonio vero Hermiæ filio (28) Alexandriæ, quem non parum cæteris suæ ætatis philosophis antecellere scribit, et maxime in mathematicis. Cujus in Platonicis se auditorem fuisse Damascius scribit, ut et Ptolemæi magnæ astronomicorum syntaxeos. Dialecticæ tamen exercitationis vimjusu se ac familiaritate Isidori consecutum contendit, quem et in hac ipsa disserendi facultate omnes quotquot illud sæculum tulit, doctos homines obscurasse commemorat.

CLXXXII.

B. Eulogii, archiepisc. Alexandrini, Contra Navatum libri vi.

Lecti sunt B. Eulogii Alexandrini archiepiscopi Contra Navatum (29) et De administratione (30) [ecclesiastica] libri quinque (31). Hominis dictio ad verba quod atinet, fere mediocriter est accurata: D) verum constructione non procul sæpe a solœcismo abscedit. Divinarum adhæc Scripturarum non est imperitus, quarum testimonia feliciter atque appo-

VARLÆ LECTIONES.

⁶⁴ ποικίλλον A. ⁶⁵ έντονον ζ. τῶν λόγων ζ. ⁶⁶ κατά τὸ βιαζόμενον ζ. ⁶⁷ κρίσιν A. ⁶⁸ τε add. A.

NOTÆ.

(27) Cujus libellus De Procli Diadochi vita in manibus est; lege Suid.

(28) Ad distinctionem hujus ab altero antiquiore Aminonio Sacca, de quo Suidas.

(29) Novatianum hunc fuisse, sed a Novato quodam B. Cypriani presb. seductum (quæ Græcis forte ansa confundendi horum nomina), discas ex BB. Cornelii, Cypri. Hieron. et aliorum Latinorum scriptis. Vide Epiphanius hæresi 59; Theodor. Hæret. fab. lib. iii, et Annal. ii Baron. card., Ni-

κατὰ τὸ μᾶλλον μεγεθύνεσθαι οὔτε τὸ μὴ τὸ ποικίλον ⁶⁴ ἀπενέγκασθαι οὐκ ἂν αὐτὰ τῆς συμμετροῦ κράσεως καὶ τὸ πρέπον ἐχούσης ἰσχύον εἶχεν ἀπάγειν. Τὸ μέντοι εὔτονον ⁶⁵ καὶ πικρὸν περίεστι τῷ λόγῳ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολλάκις ἐκλύεται, οὐ μίξει καὶ κρᾶσει τῶν ἰδεῶν, ὅπερ ἄριστον, ἀλλ' ἐπιλείψει καταβιαζόμενον ⁶⁶ τῶν τεινόντων τὴν φράσιν καὶ διογκούντων λέξεων τε καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς τοιαύτης ἰσχύος· [412 R.] ὁ πολλοῖς μὲν τῶν γε τὴν τοιαύτην ἰδιοτροπίαν ἐπιτετηθευκότων συνέθη, οὐ μὴν πρὸς εἶπαίνοι γε τοῖς μὴ διασεσωκόσι τὸν ὅπερ ἰσχύον ἠρμένον φόρτον ἀποβαίνει. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν κρίσις ⁶⁷, ὡς εἶπεν ἀπλῶς γε λόγῳ· τοῦ δὲ βίον γράφοντος τάχα ἂν εἴη καὶ ἕτερα πλείονα. Τί γὰρ αὐτῷ δεήσει μορφή διὰ μεγέθους ἤκουσα; νομοθέτου γὰρ καὶ προστάττοντος τοῦτο λόγου. Τί δὲ τόπος καὶ περιβολὴ τοσαύτη καὶ τῆς συνθήκης τὸ ἀηθές; Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσούτων.

Ὁ δὲ Δαμάσκιος τὴν τε ῥητορεύουσαν τέχνην ὑπὸ θέωνι τρία ἔτη ὅλα διεπόνθησε, καὶ προσοτη διατριβῶν ῥητορικῶν ἐπὶ ἔτη θ', γεωμετρίας δὲ καὶ ἀριθμητικῆς καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων Μαρῖνον τὸν διάδοχον Πρόκλου ἐν Ἀθήναις ἔσχε διδάσκαλον. Τῆς δὲ φιλοσόφου θεωρίας ὁ τε Ζηνόδοτος αὐτῷ καθηγμένων Ἀθήνησι καὶ αὐτὸς ἐγεγόνει (διάδοχος δὲ καὶ οὗτος Πρόκλου, τὰ δεύτερα Μαρῖνου φέρων), καὶ Ἀμμώνιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ Ἐρμεῖου, ὃν οὐ μικρῷ μέτρῳ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ φησὶ διαφέρειν, καὶ μάλιστα τοῖς μαθήμασι. Τοῦτον καὶ τῶν Πλατωνικῶν ἐξηγητῆν αὐτῷ γεγενῆσθαι Δαμάσκιος ἀναγράφει, καὶ τῆς συντάξεως τῶν ἀστρονομικῶν Πτολεμαίου βιβλίων. Τῆς μέντοι διαλεκτικῆς τριβῆς τὰς Ἰσιδώρου συνουσίας τὴν ἰσχύον αὐτῷ διατείνεται παρασχέειν, ὃν καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τῶν λόγων δυνάμει πάντας ἀνθρώπους, ὅσους ὁ κατ' ἐκείνην τὴν γενεὰν ἤνεγκε χρόνος, ἀποκρύψασθαι φησιν.

PIIB.

Εὐλογίου, ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρίας, κατὰ Ναυάτου λόγοι ζ'.

Ἀνεγνώσθη Εὐλογίου τοῦ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρίας κατὰ Ναυάτου καὶ περὶ οἰκονομίας λόγοι ε'. Ἔστι τὴν φράσιν ὁ ἀνὴρ, ὅσα μὲν εἰς λέξιν ἤκει, τοῦ μετροῦ πως ἐπ' ἑλαττον ἠκριδωμένος, ὅσα δὲ εἰς συντάξεις, ἐγγὺς πολλάκις τῶν σολοικιζόντων ἀφιγμένος, τῶν δὲ θείων οὐκ ἀμελέτητος Γραφῶν, ἀλλὰ καὶ εὐστόχως αὐταῖς κατὰ τε ⁶⁸ Ναυ-

cephornm, item Callist. et Suid.

(30) Περὶ οἰκονομίας. Intelligo potestatem Ecclesiæ in recipiendis lapsis. De οἰκονομίᾳ idem inf. quoque cod. 227.

(31) De quibus iterum, sed brevius, inf. cod. 218. Eorum porro excerpta, quæ quidem ad sacrarum Scripturarum expositionem facerent, habes inf. cod. 230. Sextus autem qui fictas de Navatio fabulas confutat, contra ipsos potius ejus sectatores scriptus videtur.

απανῶν καὶ ἐπ' ἄλλων τινῶν κεκρημένους, πιθανὸς ἂν ὡς ἐν τῷ αὐτῇ φράσει, διδασκαλικὸς τε καὶ οὐδ' ἄραρις.

Ἄγει δὲ τὸν Ναυάτον ὑπὸ Κορνηλίου παπα Ῥώμης ἀρχιεδιάκονον τῆς Ῥωμαίων καθεστάναι Ἐκκλησίας, εἰς δὲ τὴν τιμὴν τὸν τύπος κρατῶν τελευτῶντος τοῦ πάπα τὸν ἀρχιερατικὸν κλῆρον ἔφερε· τὸν γὰρ ἀρχιεδιάκονον ἐνενόμιστο [214 H] διάδοχον τοῦ ἀρχιερατεύοντος καθίστασθαι. Ἄλλὰ τύπον ⁶⁰ τε νοθεύοντα Κορνήλιος (φησὶ) καὶ τῷ οἰκελίῳ ἐφεδρευόντα θανάτῳ μαθὼν, πρεσβύτερον χειροτονεῖ, πάσας τὰς εἰς τὸν ⁷⁰ ἀρχιερατικὸν θρόνον φεροῦσας αὐτοῦ περὶ τῆς ἐλπίδας. Ὁ δὲ καιροφυλακῶν, ἐπεὶ Κορνήλιος ἐπὶ διαφόροις πταίσμασι τινὰς δεξάμενος εἰς μετένοιαν καὶ τοῖς ἀνήκουσιν ἐπιτιμίαις ὑποβαλὼν τῆς τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίας ἤξλωσε, ^B τοῦτο πρόφασις ἀρπασάμενος βήγγυται τε τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιτελικῶν Κορνηλίῳ τὴν τῶν ἡμαρτηκῶτων παραδοχὴν, καὶ ἰδίας αἰρέσεως ἀρχηγὸν ἀναδεικνύουσιν αὐτὸν, Καθαροὺς μὲν τοὺς συναποστάτας ἐπονομάσας, Κορνηλιανοὺς δὲ τὸ σύμπαν τῆς Ἐκκλησίας κλήρωμα.

[413 R] Ἐν μὲν οὖν τοῖς τέσσαρσι λόγοις κατὰ τῆς αἰρέσεως κοινῶς ⁷¹ τοῦ Ναυάτου ἄγωνίζεται ὁ συγγραφεὺς, γραφικοὶς αὐτὸν αἰκίζόμενος βήμασιν. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἰδίως περὶ τοῦ δεῖν τιμᾶν τὰ τῶν μαρτύρων λείψανα ἐπαγωνίζεται, ὃ μὴ ἀνεχέσθαι πράττειν φησὶ τοὺς ἀνά τὴν Ἀλεξάνδρειαν διασπαρέντας Ναυατιανοὺς, εἴτε τούτων μόνων ⁷² καὶ τὴν τοιαύτην νόσον προσνενοσηκῶτων, εἴτε κοινῶς τῆς ^C αἰρέσεως τοῦτο διαπρεσβευούσης. Ἐν δὲ ἕκτῳ ἀνατρέπει τὰ παρὰ τοῖς Ναυατιανοῖς λεγόμενα ὑπομνήματα καὶ τὴν ψευδεπίγραφον ἄθλησιν Ναυάτου ἐπισκόπου· ἐπίσκοπον γὰρ Ῥώμης τὸν αἰρεσιάρχην ἐπομνύουσιν. Ἔστι δὲ τὰ ὑπομνήματα ταῦτα εἰς ἱερατικὴν χυδαίωσιν λέξει τε καὶ διανοίᾳ καὶ συνθήκῃ καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὸν λόγον θεωρουμένοις ἐλαττώσει. Ὑπόθεσιν δ' ἔχει, ὅτι βασιλεύοντος Ῥωμαίων Δεκίου καὶ Οὐαλεριανοῦ Περέννιος ⁷³ δουκηνάριος, πρόσταγμα λαθὼν παρ' αὐτῶν, πάντας τοὺς ἀνά τὴν Ῥώμην καὶ τὰς περὶ τὴν ἐπαρχίαν Χριστιανοὺς βερεντάτας βασάνοις καὶ πικραῖς τιμωρίαις εἰδωλωλατρεῖν ἐβιάζετο. Καὶ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐνεβίβουν τῇ βίᾳ, καὶ δὴ καὶ Μακεδόνιος ἐπίσκοπος ^D ἐν τῇ τιμῇ τῆς Ῥώμης, ἔχων ὑφ' αὐτὸν πρεσβυτέρους θ, ὧν εἰς Ναυάτος ἦν· ἀλλ' ὁ γε Μακεδόνιος εὖν τοῖς ἡ' ἐπιτέθυκε, μόνου Ναυάτου τὸν ἐλεθρον τὸν φυγικῶν διαφυγόντος. Τὰ μὲν ὑπομνήματα τοῦτο

A site cum adversus Navatianos, tum in aliis quibusdam rebus adhibet. Persuadet item, ut ejus dicendi genius est, docetque ac placet.

Refert autem Navatum (32), Cornelio pontifice, Romanæ esse Ecclesiæ archidiaconum creatum, ad quem ipsum pontificium, pro ejus temporis more. decedente e vita pontifice, deferebatur. Archidiaconum enim succedere summo sacerdoti statutum erat. Verum hunc (ait Eulogius) superbia laborantem Cornelius, et in suam mortem imminentem cum cognovisset, presbyterum ordinat, omnes sic illi ad supremam cathedram perveniendi spes præcidens. Ille vero intentus in occasionem, postquam Cornelius e variis peccatis ad poenitentiam quosdam recepit, et qua par erat poena multatos ad immaculatum mysterium communionem admisit; hac ansa [miser] arrepta, divisus est ab Ecclesia, exprobrans Cornelio quod peccatorum esset receptator, seque ipsum hæresis propriæ declaravit auctorem: *Catharos* quidem sectæ socios nominans, *Cornelianos* autem universæ coetum Ecclesiæ.

In his igitur libris quatuor **127b** cum Navati secta in genere scriptor hic pugnans, sacræ Scripturæ locis ipsum misere flagellat: dum quinto singulatim libro martyrum esse reliquias venerandas contendit, quod detrectare per Alexandriam dispersos Navatianos ait: sive hi soli eo morbo laborarint, sive communiter illud hæresis tota profiteretur. At in sexto evertit, qui de Navatiana secta feruntur commentarios, et falso inscriptum *Navati episcopi certamen*; episcopum (33) enim urbis Romæ fuisse hæresiarcham hunc arroganter jactitant. Sunt autem hi commentarii extremæ utilitatis, tum dictionibus ac sensu, tum etiam compositione, omnibusque adeo quæ in sermone spectantur. Eorum illud est argumentum: Imperantibus Romæ Decio et Valeriano, Perennium duccenarium (34), accepto ab ipsis mandato, omnes Romanæ urbis, et circumcirca dittonis Christianos, exquisitis cruciatibus poenisque acerbis ad idolorum cultum per vim compulsisse: et multos quidem alios tormentis cecidisse; in his autem et Macedonium (35), qui tum urbis Romæ episcopus novem sibi subditos presbyteros (36) habebat, in quibus Navatus unus erat. Macedonium ergo hunc cum illis octo sacrificasse, uno Navato animæ mortem effugiente. Hæc commentarii illi referunt,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ τάφον ζ. ⁷⁰ τὸν add. A. ⁷¹ κοινῶς τοῦ Ναυάτου A: Ναυάτου κοινῶς ζ. ⁷² μόνων — προσνενοσηκῶτων ζ. ⁷³ Περέννιος; A.

NOTÆ.

(32) Vide inf. cod. 280.

(33) Per schisma, cujus hic in Rom. Ecclesia primus auctor adversus Cornelium Pontificem insurrexit.

(34) Ita dicti, instituti ab Augusto judices (Suet. Aug. cap. 32), quod ducenta sestertia possiderent. Vide Cl. V. Lævinii Torrentii *Comment. in Sueton. Claud. cap. 24*, et Jac. Pamel. in B. Cypr. epist. 68. Brisson. item in Lexico. Est et militiæ nomen

apud Veget. lib. II, cap. 8.

(35) At nullus hoc nomine unquam Rom. episcopus. Quare suspicetur quispiam Macedonii Constantinop. odiose hic ab imperito mendaciorum sigulo nomen esse usurpatum, quod crudelitatis illius in Navatianos recentior esset memoria.

(36) Al. *Episcopos*, non recte. Docent quæ jam pag. ult. et ipsa hujus fabulæ series.

pugnamque Navati per ineptas Perennii interrogationes, stultioresque Navati responsiones describunt. Addunt cum Navato Marcellum, et Alexandrum Aquileiæ episcopos, Agamemnonem quoque Tiberis episcopum (57), cæterorumque Christianorum quosdam, fide inviolata servata, una habitasse ædiculam ab ipsis exstructam; quod iis, qui idolis immolassent, uti simulque sacris operari recusarent. Refertur et Alexandrinus episcopus (38) ea tempestate summum urbis Romæ præsulatum Navato attribuisse. Atque id quidem commentariorum de certamine Navati est argumentum. Refellit autem hæc libro quinto Eulogius (39), ut diximus, mendacia esse eadem illa falsoque conficta, atque incredibilia ex ipsismet quæ scripta essent, ostendens.

Librorum igitur quinque beati Eulogii hic scopus est. Qui in confutanda illa secta per sacræ Scripturæ loca progressus, explanationes quasdam peritiles attexit, quanquam neque cætera ipsius cum aliorum pia sententia pugnent, 128^a sed accommodate ad sectæ illius refutationem assumpta sint.

CLXXXIII.

Eudociæ Augustæ Metaphrasis metrica in Octateuchum.

Lecta est *Metaphrasis Octateuchi*, heroico carmine condita libris octo, pro translatorum scilicet numero ac divisione librorum. Inscriptio autem codicis ab Eudocia Augusta (40) elaboratum hoc carmen affirmabat, quod, tum quia mulieris, et quidem in imperio deliciis affluentis, tum quia præclarum adeo est, admiratione sane dignum judicatur. Etenim illustris est hic labor, ut in heroico carmine, si quis unquam alius. At dum artis legibus altius immergitur, in hoc uno (maximè tamen illo ad eorum laudem, qui propius libros vertendos censent) ab arte deficit, quod neque poetice libertate, veritatem in fabulas commutando, adolescentum aures demulcere studeat, neque rursum digressionibus auditorem a re proposita abducatur, sed ad verbum adeo veteribus illis scriptis suum metrum adaptet, ut iis nihil, qui hæc verset, indigere videatur. Nam et sensuum, nihil quidquam aut diffundendo, aut contrahendo, proprietatem servat assidue; et in verbis, quoad ejus fieri potest, proxima quæque atque simillima confirmat. Quando porro liber hic eam, quæ ex arte versibus orationem struxisset, indicabat, sic fere loquebatur:

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ Τιθούραως Scaliger. ⁷⁹ δειμάμενοι A: δομησάμενοι ζ. ⁷⁶ η] και η ζ. ⁷⁷ δε μετὰ ταῦτα ζ. ⁷⁸ και add. A. ⁷⁹ δ'] libri δι'. ⁸⁰ τῆς add. A. ⁸¹ μεράκια ζ.

NOTÆ.

(37) Minus recte pro *Tibyris*.
(38) Inf. pag. ult. tres hic nominatos manus Navato inposuisse, summique Pontif. dignitatem in eum contulisse, refert Phot. Et exstat Dionys. tunc Alexandr. archiepisc. Navatum reprehendentis epist. apud Euseb. lib. vi, cap. 37, et alios.
(39) Imo sexto. Ex præcedenti proxime enume-

A λέγει, και τὴν ἀθληαίν Ναυατοῦ ἐν ἀλλόκοτοις ἐρωτήσεσι Περεννίου και μωροτέρας ἀποκρίσεσι Ναυατοῦ περιγράφει. Φησι δὲ ὅτι σὺν Ναυατῷ Μάρκελλος τε και Ἀλέξανδρος ἐπίσκοποι Ἀκυληίας και Ἀγαμέμνων ἐπίσκοπος Τιθέρας ⁷⁶ και ἕτεροί τινες τῶν Χριστιανῶν, ἀπρόδοτον τὴν πίστιν διασωσάμενοι ἅμα συνήκουν, οἰκίσκον τινα ἑαυτοῖς δειμάμενοι ⁷⁸ · οἷ και τοῖς ἐπιτεθυκόσι συνιέναι και συνιεράσθαι οὐκ ἠνέσχοντο. Τοὺς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρειαν ἐπισκόπους τῆνικαυτὰ φησι και τὴν ἀρχιερωσύνην τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας Ναυατῷ περιθεῖναι. Ἡ ⁷⁶ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπόθεσις τῆς ἀθλήσεως Ναυατοῦ τοιαυτῆ· ἐλέγχει δὲ ταῦτα ⁷⁷ ἐν τῷ πέμπτῳ, ὡς εἴρηται, λόγῳ, κακόπλαστα και ψευδῆ και ἀπίθανα ἐξ αὐτῶν δεικνύων τῶν γεγραμμένων.

B

Ὁ μὲν τῶν ε' λόγων τοῦ ἐν ἀγίοις Εὐλογίου σκοπὸς οὗτος · ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὴν ἀφρεσιν ἐλέγχου διὰ τῶν [215 II.] Γραφικῶν ῥητῶν προῶν και ἐρμηνείας αὐτοῖς συνοφαινει, ἐνίας αὐτῶν πολὺ τὸ χρεῖως παρεχομένας, οὐδὲ τῶν ἄλλων τῆ εὐσεβεί ὁξὴ μαχομένων, ἀλλὰ και ⁷⁸ προσφόρως πρὸς τὸν αἰρέσεως ἐλεγχον παρελημμένων.

ΠΠΓ.

Εὐδοκίας τῆς βασιλίδος μετὰφρασις τῆς Ὀκτατεύχου.

Ἀνεγνώσθη *Μετὰφρασις* τῆς Ὀκτατεύχου· ἡρῶν δ' ⁷⁹ αὐτὴν μέτρον μετεποίηι. Λόγοι δ' ἦσαν ἡ κατὰ ἀριθμὸν και τομὴν τῶν ἀμειφθέντων, Εὐδοκίας δὲ τῆς βασιλίδος ἐν ἐπιγραφαῖς πόνον ἐλεγεν ἡ βίβλος τὸ μέτρον. Ὅπερ ὅτι και γυναικὸς και βασιλεῖα τρυφώσης και οὕτω καλὸν, ἀξιον θαυμάσαι. Σαφῆς μὲν γὰρ ὁ πόνος ὡς ἐν ἡρῳῳ μέτρῳ, εἰ ποῦ τις ἄλλος [416 R.], και νόμοις δὲ τῆς ⁸⁰ τέχνης βαθύνεται, ἐκεῖνο μόνον ταύτης ἐλλείπων, ὃ μέγιστόν ἐστιν εἰς ἐπαινον τῶν ἐγγύς ἀμείβειν λόγους ἀξιούτων · οὐτε γὰρ ἐξουσία ποιητικῆ μῦθοις τὴν ἀληθειαν τρέπων ἡδύνει σπουδάσει μεираκίων ⁸¹ ὧτα, οὐτε ταῖς ἐκβολαῖς τὸν ἀκροατὴν διαπλανᾷ τοῦ προκειμένου, ἀλλ' οὕτω περὶ πόδα τὸ μέτρον ἔθετο τοῖς ἀρχαίοις ὡς μηδὲν ἐκείνων δεῖσθαι τὸν τούτοις ἐνομιλοῦντα. Τὰς μὲν γὰρ διανοίας οὐτε παρατείνων οὐτε συστέλλων ἀεὶ φυλάσσει κυρίας · και ταῖς λέξεις δὲ, ὅπου δυνατόν, τὴν ἐγγύτητα και ὁμοιότητα συνδιαφυλάσσει. Οἷς δ' ἐλεγεν ἡ βίβλος τὴν τὰ μέτρα τοῖς λόγοις τεχνησαμένην, ἐλεγεν ὧδε·

Δ Τρα τοῖς λόγοις τεχνησαμένην, ἐλεγεν ὧδε·

ratione et manifestissime ex pag. ult.

(40) De qua multa Niceph. Callist. lib. xiv, cap. 23, et alibi. Zonaras etiam centones Homericos Patricii cujusdam opus imperfectum, ab eadem absolutum scribit: et hodie Græce plerique exstant, ut et Latine redditi, tom. VIII *Bibliothecæ S. Patrum*.

δευτέρην ^α και τήνδε Θεοῦ θέμιδος κάμη Δ [βιβλίον

Ἐδοκίη βασίλισσα Λεοντιάς εὐπατρία.
 Ἐν τῷ Ἰησοῦ δὲ τοῦ Ναυῆ και τῶν Κριτῶν αἱ
 ἐπιγραφαὶ συνεπιμαρτύρονται τοῖς εἰρημένους.

ΡΗΔ'.

Ἰς αὐτῆς μετάφρασις τοῦ τε θεσπεσίου Ζαχα-
 ρίου και τοῦ προφήτου Δαυιδ· και λόγοι γ'
 ἐς τὸν ἄγιον Κυπριανόν.

Ἄγνωσθη τῷ αὐτῷ μέτρῳ και τῆς αὐτῆς γλώσ-
 ης Μετάφρασις προφητικῶν λόγων, τοῦ τε θεσπε-
 σίου Ζαχαρίου και τοῦ κλεινοῦ Δαυιδ· ἡ αὐτὴ
 ἄχαρις τοῦ τεχνίτου διέπρεπε κἀν τούτοις.

Ἐπιμαρτυροῦντο δὲ τῷ τεύχει, τῷ αὐτῷ τοῦ μέτρου
 μακρόν, λόγοι γ' εἰς μάρτυρα τὸν Κυπριανόν·
 ἰδίῳ δὲ ἔρα τὰ σπουδάσματα, ὡς παῖδες μητέρα,
 αἰ τῆς βασιλίδος και ταῦτα ὀδίνων ἔχονα εἶναι.
 Ὅ μὲν πρῶτος λόγος τὰ τε περὶ τῆς μάρτυρος
 ἕξιν Ἰουστίνης, ὅπως τε αὐτὴ εἰς Χριστιανούς
 ἀπέβητο, και οἱ τεκόντες δι' αὐτῆς ἠλλάξαντο εὐ-
 δόξῃσι εἰδωλολατρίας· ὅπως τέ τις ἔραστῆς πει-
 ρισαί και κακῶς ἀπαλλάξας, Ἀγλαΐδας ὄνομα ^α,
 ἀρῶνται Κυπριανῷ μάγον τέχνην ἠσκηκότι,
 ἐπιμαρτυροῦνται δὲ τῷ αὐτῷ μέτρῳ και τὴν κόρην αὐτῷ
 πειρήσαντο παρασκευάσαι· και ὡς Κυπριανὸς πάσας
 α' ^β μεθόδους μάγου τέχνης κινήσας, τοὺς τε βιαιο-
 ῦσιν και χαλεπωτάτους τῶν δαιμόνων πέμψας
 ἐπὶ τὴν παρθένον, και ἠσχυμένους και νεικημέ-
 νους τοῦ σταυροῦ τῷ τύπῳ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἀνα-
 ρῆθη, ἀρίσταται τε τῆς πρὸς ἐκείνους εὐνοίας, και
 α' ^γ μαγικὰς ἀπάσας βίβλους κατακαίει, και τέλος
 α' ^δ Χριστιανῶν μυσταί και βαπτίζεται, και θύρας
 α' ^ε ἐκκλησίας πιστεύεται, και ἀξιοθεῖς χαρισμάτων
 πλοῦσι μὲν νόσων, πολλοὺς δὲ δαιμόνων ἐκάθηρε,
 και ἰακόν και τοῦ [216 H.] ἀρχιερατικοῦ ἀξιώμα-
 τος ἀξιοῦται. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος τοιαῦτα.

Quibus aliis, alios daemonibus liberasse, donec tandem archiepiscopi quoque dignitate ornaretur. Et hæc
 eodem liber habet primus.

Ὁ δὲ δεύτερος ἀρῶνται μὲν τὴν ἐκ νέας ἡλι-
 κίας Κυπριανοῦ περὶ τὰ εἰδωλα σπουδῆν και τὴν
 αἰ δαιμόνων θεραπείαν διηγεῖσθαι, τὸν τε περὶ τῆς
 μαγικῆς τέχνης και τὴν μελέτην, αὐτὸν ἐκείνων εἰσ-
 τῶν ἐξηγητήν· και ὅσα ἄλλα μάθαι περὶ τε βο-
 τῶν και φυτῶν και ζώων φύσεως παντοδαπῶν·
 και ὅσα ποικίλων δαιμονίων φασμάτων θεατῆς γένοιτο
 α' ^δ ὅπως ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἄργος, κακείθεν εἰς Φρυγίαν
 ἔβητο ^α, ἱεροουργός τε τῶν δαιμονίων ἀπανταχοῦ
 εὐσεβέστατος [417 R.] και πολλὴν συνάσκησιν τῆς
 μαγικῆς ἀρῶντος· εἶτα προῖον ὡς Αἰγύπτου
 α' ^ε ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπέβη και Ἰνδοῦς ἐπήλθεν, ὅσα

Scriptis divina deductum hoc lege volumen

Eudocia, illustri regina e stirpe Leonti.

Et vero Jesu Nave, Judiciumque libri inscriptio-
 nes iis, quæ jam dicta sunt, testimonium præ-
 bent.

CLXXXIV.

Ejusdem Eudociæ Metaphrasis metrica, in Zacha-
 riam et Danielelem prophetas, et in B. Cyprianum
 martyrem libri iii.

Legi eodem carminis genere atque idioma,
 Metaphrasim prophetarum librorum beati Zacha-
 riæ et inclyti Danielis. Eadem autem artificii ve-
 nustas hæc quoque exornabat.

Hoc ipso item volumine continebantur, simili
 versuum forma conscripti, libri tres in laudem
 B. Cypriani martyris (41) : ostendebantque vel
 ipsa carmina, ut liberi matrem solent, hunc quoque
 Augustæ partum esse legitimum. Primus horum
 liber res beatæ Justinæ martyris persequitur, ut
 in Christianorum illa numerum adoptata, parentes
 quoque suos ab idolorum ad veri Dei cultum tran-
 stulerit : utque amore quidam ejus captus, fru-
 stra illa sollicitata, ad Cyprianum magicis dedi-
 tum artibus se contulerit, rogans perditæ amanti
 succurrat, ac puellam sibi obsequentem reddat.
 Addit 128^b Cyprianum omnes magicæ artis rati-
 ones incassum tentantem, violentissimos quosque
 ac perniciosissimos dæmones oppugnandæ virginis
 castitati immisisse : hos vero pudore suffusos,
 victosque sacrosanctæ crucis signo, rejectos fuisse,
 ut ex illis ipsis cognorit. Quare propensum suum
 in improbos illos spiritus animum deposuisse,
 omnesque adeo magicos libros flammis tradidisse.
 Christiana denique fide imbutum, mox etiam bap-
 tizatum esse, ac templi janitorem (42) constitutum.
 Quin et charismatum dona a Deo accepisse, itaque

Secundus deinde, dum a capite paulo alius res
 Cypriani arcessit, ipsummet narrantem inducit
 suum jam inde a pueritia in idola studium, cultum-
 que dæmonum, et discendæ magicæ artis cupidita-
 tem atque conatum. Quænam dehinc alia de her-
 barum variarum, stirpium, atque animan-
 D tium natura didicerit, utque varia etiam dæ-
 monum ludibria viderit. Quomodo item Athenis
 Argos, indeque in Phrygiam profectus, dæmonibus
 ubique sacrificus constitutus fuerit, ac multam
 magicæ artis exercitationem collegerit. Pergit
 adhæc narrare, ut in Ægyptum eorundem causa

VARLÆ LECTIONES.

^α δευτέρην Casaubonus : libri δευτέρην. ^β Ἀγλαΐδας ὄνομα add. A. ^γ π. τε και μεθ. ζ. ^δ ἀφί-
 κτω, ἱεροουργός δὲ ζ.

NOTÆ

(41) De utrisque his martyribus *Martyrolog. Rom.* 26
 Septemb. et *Græc. Menolog.* 2 Octob. Item D. Grego-
 rus Nazianz. *Orat. in B. Cyprian.* qui duos Cypria-
 nos confundere videtur, ut et Prudentius *Hymn.*

xiii Περὶ στεφάν. ac Metaphrastes.

(42) B. Gregor. Naz. *Orat. in B. Cyprianum* N-ο-
 κόρον facit.

venerit, atque ad Indos accesserit, quæque ibi inopinata et valde absurda, cum alia, tum simulacra viderit atque observarit. Addit se, cum tricesimum jam ætatis annum attingeret, ad Chaldæos venisse, eorumque litteris institutum, astrologiam accurate perdidicisse, quæque alia cognitu digna apud illos viderentur. Omnia tandem hæc vidisse refutata, quando stulto seu potius animis pernicioso labore hisce artibus impenso, a Justina martyre repulsus est. Commemorat item hic nonnulla, quibus alium se ipse interdum magicis artibus exhibuit, aliosque interdum transformavit: utque a dæmonum cultu discedens, cacodæmonem imitantem, et ad desperationem usque territantem senserit, ac quomodo horum sit metu liberatus, cum in pium virum incidisset, cui Timotheo nomen. Quomodo præterea Antiochiæ apud frequens auditorium narraverit, nefanda multa se ac prodigiosa effecisse, quibus homines ita decipiebat, ut pro deo ipsum haberent. Lacrymis itaque ac luctu genas ob hæc humectantem, ex memoria improborum facinorum in salutis desperationem iterum delapsurum fuisse, nisi Eusebius quidam optimus ad pietatem et pœnitentiam dux, sacræ Scripturæ alloquii, sacrisque narrationibus, desperationis nebulam dissipans, 129a claræ spei radiis eum illustrasset, et in domum suam deductum cibum capere jussisset, trium dierum inedia jam maceratum. Refert item, ut in sacrum ab illo templum fuerit adductus, et sua ipse manu coram multitudine magicæ artis suæ libros allatos flammis tradiderit, ac bona insuper sua pauperibus distribuerit, atque ad Christianorum inde cœtum aggregatus sit: Eusebius autem hic, ait, sacerdotii dignitate exornatus erat. Accedit quomodo compos factus non esset, bona quoque fortunæ quam deceptoribus nuntio remisso, Christianis est.

Tertius denique martyrium complectitur beati Cypriani, et claræ virginis Justinæ, qui Diocletiano et Maximino Romæ imperantibus, morte testimonium dixerunt fidei. Una enim ad martyrii lauream abrepti sunt; Cyprianus quidem ex patria et urbe Antiochia, cujus etiam archiepiscopatum post Anthimum administrarat; Justina vero Damasco; ibi enim illa, postquam Antiochia migrarat (quæ et ipsa virginis patria erat) palam Christum professæ est. His ita captis, cum impii ille hominis sermonibus nihil moveretur, vinculis in sublime rapti latera raduntur, hæc autem boum nervis cæditur. Verum ubi nihil illi de constantia remittere tyranno videntur, in custodiam eos seorsum reductos compingit. Unde post evocatos, cum verbis frustra tentasset, in æream sartagine (pice, adipe, ac cera in eadem simul mistis, multoque igne accenso)

τ' ἐκεῖ παράδοξα καὶ δεινῶς ἄτοπα ἄλλα τε καὶ εἰδωλα εἶδ' τε καὶ ἐξέμαθε· καὶ εἰς τριακονταετίαν αὐτῶ τῆς ἡλικίας τελοῦσης ἐπὶ Χαλδαίους ἦλθε, καὶ ἐὰ ἐκείνων πάντα μνηθεὶς ἀστρολογίαν τε ἠκριβώσατο, καὶ εἰ τὸ ἄλλο σοφὸν ⁸⁶ νομίζεται παρ' αὐτοῖς. Καὶ ὅτι ταῦτα πάντα εἶδεν ἐληλεγμένα καὶ μάταιον, μᾶλλον δὲ ⁸⁷ ψυχώλεθρον πόνον, προσβαλὼν ταῖς τέχναις τῆς μάρτυρι 'Ιουστίνης ⁸⁸. Διέξεισι δὲ ἐν τούτοις ἕνια ὦν αὐτὸς τε αὐτὸν ταῖς μαγείαις ἄλλοις ἄλλον ἐφάντασεν ἄλλοτε, καὶ ὦν ἐτέρους ἐμόρφωσεν· ὅπως τε τῆς δαιμονίων πλάνης ἀποστάς τὸν πονηρὸν ἀπειλοῦντα ἔσχε καὶ εἰς ἀπόγνωσιν ἐκδειμαίνοντα, καὶ ὡς ἐλύθη τούτων τῆς δειλίας ἐντυχὼν ἀνθρὶ θεοσεβεί, ὄνομα Τιμοθέω. Ἐπ' Ἀντιοχείας τε εἰς ἐπήκοον ⁸⁹ πολλῶν ὡς ἐξήγγειλεν ἔργα πολλὰ ἀθέμιτα ⁹⁰ καὶ τεράστια διαπραξάσθαι, οἷς ἐδουκλεῖ τὸ ἀνθρώπινον καὶ θεὸν αὐτὸν τίθεσθαι· ὅπως τε δάκρυσι καὶ θρήνοις ἐρράινετο, καὶ ἡ μνήμη τῶν ἀθεμίτων ἔργων εἰς ἀνεπιστίαν σωτηρίας αὐτὸν πάλιν ἐρρίπτεν, εἰ μὴ τις Εὐσέβιος, εὐσεβείας ἀριστος καὶ μετανοίας ὑψηγῆτης, τοῖς τε θείοις λόγοις ⁹¹ καὶ ταῖς ἱεραῖς ἱστορίαις λύσας τὸ τῆς ἀπογνώσεως νέφος, ἠύγασε λαμπρῶν ἐπιπέδων ἀκτίσι, καὶ τροφῆς ἔπεισε μετασχεῖν, εἰς οἶκον ἀγαγὼν ὄλας τρεῖς ἡμέρας ἀπόσιτον διαγεγονότα· ὅπως τε εἰς τὸν θεῖον ἀγει νεῶν, καὶ ὅπως αὐτὸς ὁ τεχνίτης τὰς μάγους ἐνώπιον πολλῶν βίβλους πυρὶ δίδωσι φέρων, τὸν τε πλοῦτον πένησι νέμει, καὶ τῆς Χριστιανῶν ἀγέλης ἀξιούται· ἱερωσύνης δ' ὁ Εὐσέβιος ἀξίωμα περιέχειτο. Καὶ ὡς Ἀγλαΐδας ὁ τῆς 'Ιουστίνης δεινὸς ἔραστης, ἀποτυχὼν ὦν ἐσπούδαζε, τότε δὴ καὶ αὐτὸς τὸν τε ⁹² πλοῦτον πένησι διανέμει, καὶ τῶν δαιμόνων ὡς ἀπατηλῶν ἀλογήσας τὰ Χριστιανῶν ἀνηλλάξατο. Οὕτω καὶ ὁ δεῦτερος λόγος.

Aglaïdas, gravis ille Justinæ proci, cum voti pauperibus omnia erogaverit, et dæmonibus tantese sacris addixerit: in quo secundi libri finis

Ὁ δὲ τρίτος τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ καὶ 'Ιουστίνης τῆς καλλιπαρθένου μετρεῖ, οἱ ἑμαρτήρησαν Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐχόντων. Συνελήφθησαν δ' ἐπὶ τὸ μαρτύριον ὁ μὲν ἐξ Ἀντιοχείας, ἧς καὶ μετὰ Ἀνθιμον τὸν ἀρχιερατικὸν ἴθυσε θεσμὸν, τὴν αὐτὴν καὶ πατριδα λαχὼν, ἡ δὲ ἐκ Δαμασκοῦ· ἐκεῖ γὰρ τῆς Ἀντιόχου μεταστάσα (αὕτη δὲ καὶ τῆς παρθένου [217 H.] ἐχηρημάτιζε πατρὶς) τὸν Χριστὸν ἐκήρυσσε λαμπρῶς. Συλληφθέντες δὲ, ὁ μὲν μὴ πειθόμενος τοῖς τοῦ δευσεβοῦντος λόγοις μετέωρος δεσμοῖς αἴρεται καὶ τὰς πλευρὰς ζύεται ⁹³, ἡ δὲ βουνεύροις τύπτεται. Ὡς δὲ οὐδεμίᾳ ἐνδοσίς ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τυραννοῦντος ἐνωρᾶτο, φυλακαῖς μὲν τότε κεχωρισμένους καθειργνύει, εἶτα μετακαλεσάμενος, ἐπεὶ λόγοις πειρῶν πάλιν ἀπετύγχανεν, ἐν χαλκῷ τηγάνῳ πίσεως ⁹⁴ καὶ στέατος καὶ κηροῦ βληθέντων καὶ πολλῆς φλογὸς

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ σοφόν A: φιλόσοφος ζ. ⁸⁷ δὲ A: καὶ ζ. ⁸⁸ post 'Ιουστίνην cum A omisi ἀπεκρούσθη. δὲ A: τέ ζ. ⁸⁹ ὑπήκοον A. ⁹⁰ ἀθέμιτα A. ⁹¹ λόγοις ζ. ⁹² τε add. A. ⁹³ ζέεται ζ. ⁹⁴ πίσεως A: μετὰ πίσεως ζ.

ἰσφεισθῆς ἐμβάλλει τοὺς μάρτυρας Κυρίου. Ἐγ-
 μπερούτων δὲ τῶν ἀθλητῶν τῇ βασάνῳ, μᾶλλον δ'
 ἢ ἐν ἑρῶσιν φαειρῶς θεὸν ὑπὲρ ὧν⁹⁵ κρείσσους
 ἴστων ἐγίνοντο δοξαζόντων, [420 R.] Ἀθανάσιός τις
 βίως δαιμόνων ἱερεὺς καὶ τοῦ θεοῦ πρότερον
 ἐπίσης Κυπριανοῦ, συνέδρός τε⁹⁶ τηνικάδε τοῦ
 κλιζόντος χρηματίζων, ἀπονοία ληφθεὶς ἐτόλμα
 λείπειν ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τοὺς οικείους ἐπιχαλούμενος
 ἰσός⁹⁷. σμικρύνειν τὸ θαῦμα ἐν τῷ μηδ' αὐτόν τι
 πᾶσιν διατεινόμενος. Τὸ δὲ πλεον ἠῤῥετο· αὐτίκα
 γὰρ οὗτος πυρὸς δαπάνη καὶ τέφρα ἐδείκνυτο. Ἐξ-
 εσπῆσας δὲ ὁ κολάζων ἀναπέμπειν ἔγνω τοὺς μάρ-
 τυρας πρὸς Διοκλητιανὸν, γράψας καὶ ἃ τε πάθειεν
 καὶ ὡς κρείττους πασῶν⁹⁸ εἰσι βασάνων. Ὁ δὲ
 τῶν ἐν τῇ Νικομήδους διαγωγῶν προστάσσει πρὸς
 τῷ παρακειμένῳ τῇ πόλει ποταμῷ (Γάλλος δ' ὠνό-
 μεστο) τὰς κεφαλὰς τοὺς μάρτυρας ἀπομηθῆναι.
 Ἐν οἷς καὶ Θεόκτιστος αὐθωρὸν ὤφθη μάρτυς,
 ἔρχων εὐρῶν τῆς εὐσεβείας τὸ προσφθέγγασθαι
 τῷ μάρτυρι Κυρίου. Τὰ δὲ λείψανα τῶν ἁγίων ναῦ-
 τὰ πινεσ ἀπὸ Ῥώμης ἐπιδηδήμηκότες ἄρτι, ὧν ἦν
 ταίφης καὶ ὁ μάρτυς Θεόκτιστος, οὗτοι λαθόντες τοὺς
 φιλίας ἀνεβίοντο καὶ εἰς Ῥώμην ἀπεκρίμασαν, ἐν
 ᾧ καὶ κατὰ αὐτοὺς περικαλλῆς, ἐγγίζων τῷ Κλαυδίου
 φόρῳ, ἀνηγέρθη, ἔργον Ῥουφίνης εὐσεβόφρονος, ἧς
 αἰ γένος εἰς τὸ Κλαυδίου διέβαιναν αἷμα. Ταῦτα καὶ
 ἰ⁹⁹ τρίτος λόγος.

A martyres Dei coniecit. Ibi cum athletæ illi fortiter
 in cruciatibus perdurarent, ac potius velut in rore
 Deum, quod tormentis superiores evasissent, læti
 laudarent, Athanasius quidam miser, dæmonum sa-
 cerdos, beato Cypriano antea perfamiliaris, et assessor
 tum forte iudicis tormenta inferentis, mentis cæci-
 tate correptus, ausus est, deos suos familiares invo-
 cans, in ignem quoque ingredi, sed dum miraculum
 extenuare nititur, si et ipse sine noxa ibidem per-
 duraret, magis illud auxit. Confestim enim ab igne
 absumptus in cinerem versus est. Hæsitans ergo
 iudex, decrevit martyres ad Diocletianum mittere,
 et ad eum, tum quæ pertulissent tormenta, tum quem-
 admodum pœnis essent omnibus superiores, per-
 scribere. Quæ cum imperator Nicomediæ intellexis-
 set, præcepit martyres ad vicinum urbi flumen,
 cui 1296 Gallo nomen, capite truncari. Cum his,
 et eadem ipsa hora Theocistus (43) martyrii pal-
 man accepit, pietatis suæ hoc solo dato indicio,
 quod martyrem Christi salutasset. Reliquias istorum
 sanctorum nautæ quidam Roma eo nuper delatio
 quibus et Theocistus martyr usus fuerat familia-
 riter, clam custodibus abstulerunt, Romanque ve-
 xerunt, ubi et pulchrum ipsis templum Claudii
 foro proximum excitatum, opera Rufinæ piæ ma-
 tronæ, quæ generis stirpem a Claudio imperatore
 repetebat. Et hæc quidem libro tertio.

ΡΘΕ΄.

CLXXXV.

Διονυσίου Αἰγῆως Δικτυακῶν κεφάλαιον ρ΄.

Dionysii Ægei Dictyaca.

Ἀνεγνώσθη βιβλιόδιον Διονυσίου Αἰγῆως,
 Δικτυακῶν ἐπιγραφὴν ἔχον, ἐν ᾧ κεφάλαια περιε-
 ληπτὸ τῶν ἀριθμῶν ρ΄. Πρῶτον ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἢ
 τῷ σπέρματος καταβολὴ καὶ ζωογονία, δεύτερον ὅτι
 εἰς ἐξ ἀμφοτέρων· τρίτον ὅτι ἀπ' ὅλου τοῦ σώματος
 ἢ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις γίνεται, τέταρτον ὅτι οὐκ
 ἀπ' ὅλου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διδύμων· ε΄ ὅτι ἡ πέψις
 θερμασία γίνεται, ς΄ ὅτι καὶ ἡ πέψις οὐ γίνεται
 θερμασία· ζ΄ ὅτι τρέφει ἢ πέψις, ἠ΄ καὶ ὅτι οὐ τρέφει
 ἢ πέψις· θ΄ ὅτι ἰδιότης πνεύματος ἢ πέψις, ι΄ καὶ ὅτι
 εἰς ἰδιότητα πνεύματος ἢ πέψις· ια΄ ὅτι σήψις ἢ πέ-
 ψις, ιβ΄ καὶ ὅτι οὐ σήψις ἢ πέψις· ιγ΄ ὅτι θερμασίας
 ἑσότης ἢ πέψις, ιδ΄ καὶ ὅτι οὐ χυμῶν ἰδιότης ἢ πέ-
 ψις· ιε΄ ὅτι διαφέρει τὸ θερμὸν ποιότητα, ις΄ ὅτι οὐ
 ἐκφέρει τὸ θερμὸν ποιότητα· ιζ΄ ὅτι θερμασία ἢ
 ἐνάδοσις, ιη΄ καὶ ὅτι οὐ θερμασία· ιδ΄ ὅτι ἡ ἀνάδοσις
 αἰ τῆν θερμασίαν [218 H.] ἐφ' ἑαυτὴν ἔλκειν, κ΄ καὶ
 ὅτι οὐκ ἐφίλκεται τὸ θερμὸν κα' ὅτι τῷ πνεύματι
 ἢ ἐνάδοσις, κβ΄ καὶ ὅτι οὐ τῷ πνεύματι ἢ ἀνάδοσις·
 κγ΄ ὅτι τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις, κδ΄
 καὶ ὅτι οὐ τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις.

C Legi bellum Dionysii Ægei, cui Dictyaca titu-
 lus est, capita (44) centum comprehendentem. Pri-
 mum est ab utroque parente semen emitti, gigni-
 que animal. 2. Secundum, id non ab utroque fieri.
 3. E toto corpore seminis fieri excretionem. 4.
 Non e toto corpore, sed e testibus. 5. Concoctio-
 nem per calorem fieri. 6. Concoctionem non fieri
 per calorem. 7. Per attritum sive subactionem [ali-
 menti] concoctionem fieri. 8. Non fieri. 9. Proprio
 spiritus [calore] concoctio fit. 10. Id negat. 11.
 Putrefactione concoctionem fieri. 12. Negat hoc.
 13. Caloris (45) proprietate concoctionem esse.
 14. Non succorum proprietate concoctionem fieri.
 15. Calorem nativum ad qualitatem pertinere. 16.
 Calorem illum ad hanc non pertinere. 17. Per ca-
 lorem fieri ciborum digestionem. 18. Idem negat.
 19. Digestionem ex eo fieri (46), quod calor ad se
 trahat. 20. Non attrahere calorem. 21. Spiritu fieri
 digestionem. 22. Idem negat. 23. Arteriarum ap-
 plicatione digestionem fieri. 24. Id negat. 25. Quod
 per defectum, qui cum vacuitate est, digestio fiat.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁵ ὧν A: οὗ ς. ⁹⁶ τα] malim δέ. ⁹⁷ θεούς A· θεούς καὶ ς. ⁹⁸ πασῶν] ἀπάντων A. ⁹⁹ ὁ add. Ἰ' Ἀν-
 γεγνώσθη — 130 b. 23. ἀνεύθυνον om. A. quippe quæ infra (cod. 211) recurrent. ἢ ὅτι καὶ] imino καὶ
 ὅτι.

NOTÆ.

(43) Cuius neque in Rom. Martyrol. aut Græco
 Menolog. neque apud D. Nazianz. ulla mentio. Eu-
 dorianum tamen secutus est Sim. Metaphrast.
 (44) Omnia hæc capita totidem pene verbis, addita
 duntaxat censura brevissima, repetuntur infr.

cod. 211.
 (45) Cod. 211, inf. utriusque horum capitum ad-
 versa disputatio indicatur.
 (46) Ex cod. 211, lego hic τῷ... ἔλκειν.

26. Non per defectum incertum sive quemcumque digestionem fieri. 27. Glaucedinem ex eo oriri, quod meatus visualis alimento destituatur. 28. Negat id. 29. Per sanguinis illapsus in visualem meatus, glaucedinem fieri. 30. Negat id. 31. Crassitie humorum atque exhalatione glaucedinem fieri. **130^a** 32. Idem inficiatur. 33. Phrenitidem per meningis distensionem, sanguinisque corruptionem fieri. 34. Phrenitidem ita fieri negatur. 35. E caloris nimia abundantia phrenitidem accidere. 36. Quod sequitur caput idem negat. 37. Contingere phrenitidem ex inflammatione. 38. Negatur. 39. Lethargum inflammatione gigni. 40. Mox idem negat. 41. Lethargicum morbum distentione fieri et corruptione. 42. Lethargicum non ob multitudinem, sed ob qualitatem eorum, quæ exhalantur accidere. 43. Edendi bibendique appetitum toto corpore diffundi. 44. Non in toto corpore hunc esse appetitum, sed in stomacho. 45. Edendi bibendique appetitum in imaginatione esse. 46. Sitim nasci ex humorum indigentia. 47. Non in humorum defectu sitim esse. 48. Duplicem quamdam esse in stomacho operationem. 49. Hoc negat. 50. Exteriorem illam cerebri pelliculam, quæ in cavo est, principium esse nervorum. 51. Hoc idem negatur. 52. Pharmaca cum per corpus sparguntur, purgare. 53. Non cum diffunduntur, sed ipso alapsu suo purgare asserit. 54. Pharmacis utendum esse purgativis. 55. Deinde id negat. 56. Venam (47) esse incidendam. 57. Non esse ait. 58. Febricitantibus non utiliter porrigi vinum asserit. 59. Recte iis præheri vinum. 60. Febricitantibus esse balneum adbibendum. 61. Idem negat. 62. Oportere in morborum incrementis clystere uti. 63. Negat id. 64. Utendum esse inunctionibus in principiis. 65. Idem negat. 66. Non esse caput cataplasmatis curandum, sed olfactoria duntaxat adhibenda. 67. Utendum esse in capite cataplasmatis. 68. Quæ vomitum provocent juvare. 69. Non esse utendum iis quæ vomitum cient. 70. Cor sanguinem non emittere. 71. Tamen id asserit. 72. Cor spiritum non emittere, sed arterias illum attrahere. 73. Cor spiritum emittere, neque ab arteriis attrahi. 74. Cor per se moveri. 75. Idem inficiatur. 76. Arterias ex natura sanguinem continere. 77. Arterias non esse sanguinis receptaculum. 78. Omnia vasa ubi prominent ac turgent, simpla esse. 79. Receptacula esse texta involucre. 80. Per nervos sensum ac **130^b** motum perfici. 81. Id ita fieri negat. 82. Venarum principium cor esse. 83. Idem statim negat. 84. Jecur esse venarum principium. 85. Mox id inficiatur. 86. Venarum principium esse ventriculum. 87. Id mox inficias ire non dubitat. 88. Receptaculorum omnium originem esse

κε' ὅτι τῆ κατὰ τὸ κενὸν ἀπουσία ἢ ἀνάδοσις, κς' καὶ ὅτι οὐ τῆ κατὰ τὸ ἄδηλον ἀπουσία ἢ ἀνάδοσις· κς' ὅτι δι' ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἢ ἀπογλαύκωσις γίνεται, κη' καὶ ὅτι οὐ δι' ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἢ ἀπογλαύκωσις γίνεται· κθ' ὅτι κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον ἢ ἀπογλαύκωσις γίνεται, λ' καὶ ὅτι οὐ κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον ἢ ἀπογλαύκωσις γίνεται· λα' ὅτι καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἢ ἀπογλαύκωσις γίνεται, λβ' καὶ ὅτι οὐ καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἢ ἀπογλαύκωσις γίνεται· [421 K.] λγ' ὅτι ἡ φρενίτις κατὰ διάστασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορὰν τοῦ αἵματος γίνεται, λδ' καὶ ὅτι οὐ διὰ ταύτην ἡ φρενίτις γίνεται· λε' ὅτι κατὰ θερμασίας πλεονασμὸν ἢ φρενίτις συμβαίνει, λς' καὶ ὅτι οὐ διὰ τοῦτο· λς' ὅτι διὰ φλεγμονὴν ἢ φρενίτις συμβαίνει, λη' καὶ ὅτι οὐ διὰ φλεγμονὴν· λθ' ὅτι ὁ λήθαργος κατὰ φλεγμονὴν γίνεται, μ' καὶ ὅτι ὁ λήθαργος οὐ γίνεται κατὰ φλεγμονὴν· μα' ὅτι κατὰ διάστασιν οἱ ληθαργικοὶ καὶ φθορὰν· μβ' ὅτι ληθαργικὸς οὐ παρὰ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τὴν ποιότητα τῶν διαπνεομένων συμβαίνει· μγ' ὅτι περὶ ὅλον τὸ σῶμα ἢ ὄρεξις τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὑπάρχει, μδ' καὶ ὅτι οὐ περὶ ὅλον, ἀλλὰ περὶ τὸν στόμαχον· μς' ὅτι ἡ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις περὶ διάνοιάν ἐστι· μς' ὅτι καθ' ὑγρῶν ἔνδειαν γίνεται τὸ δίψος, μζ' καὶ ὅτι οὐκ ὑγρῶν ἔλλειψις γίνεται τὸ δίψος· μη' ὅτι περὶ τὸν στόμαχόν ἐστι τις διπλῆ ἐνέργεια, μθ' καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ διπλῆ τις ἐνέργεια περὶ τὸν στόμαχον· ν' ὅτι ἡ ἐκτὸς μήνιγγος ἢ ἐν τῷ κοιλώματι ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστὶ· να' ὅτι οὐκ ἡ ἐκτὸς μήνιγγος ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστὶ· νβ' ὅτι ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα καθαίρει, νγ' ὅτι οὐκ ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρόσπτωσιν καθαίρει· νδ' ὅτι χρηστὸν τοῖς καθαρτικοῖς, νε' καὶ ὅτι οὐ χρηστὸν· νς' ὅτι φλεβοτομῆς χρηστὸν, νζ' καὶ ὅτι οὐ χρηστὸν· νη' ὅτι οἴνου δόσις οὐ χρησίμη ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων, νθ' καὶ ὅτι οἴνος δοσιῶς τοῖς πυρεσσούσι· ξ' ὅτι τὸ λουτρὸν τοῖς πυρεσσούσι ἐπακτέον, ξα' καὶ ὅτι οὐκ ἐπακτέον· ξβ' ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἐπιτάσεσι κλύζειν, ξγ' καὶ ὅτι οὐ δεῖ· ξδ' ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐπαλείψει χρῆσθαι, ξε' καὶ ὅτι οὐ δεῖ· ξς' ὅτι οὐ δεῖ καταπλάσσειν τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ τοῖς ὑσφραντοῖς μόνοις χρῆσθαι, ξζ' καὶ ὅτι δεῖ^a χρῆσθαι καταπλάσμασιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· ξη' ὅτι ἐμετοποιεῖα συμφέρει, ξθ' καὶ ὅτι οὐ χρηστὸν ἐμετοποιεῖα· σ' ὅτι οὐκ ἐπιπέμπει ἡ καρδία αἷμα, σα' καὶ ὅτι ἐπιπέμπει· σβ' ὅτι οὐκ ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, ἀλλ' αἱ ἀρτηρίαι ἔλκουσιν, σγ' καὶ ὅτι ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, καὶ οὐχὶ αἱ ἀρτηρίαι ἔλκουσιν· σδ' ὅτι ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται, σε' καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται· σς' ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ταῖς ἀρτηριαῖς ὑπάρχει, σς' [219 H.] ὅτι οὐκ αἷματος ἀγγεῖον αἱ ἀρτηρίαι· ση' ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ἕκτῳ ἀπλά ἐστίν, σθ' καὶ ὅτι ἐστὶ τὰ ἀγγεῖα πλέγματα· π' ὅτι

^a δεῖ] libri οὐ δεῖ.

VARIÆ LECTIONES.

NOTÆ.

(47) Absunt hæc duo capita cod. 211, quorum loco 15 et 14 capitulis adversa sententia illis proponitur. Ita capitulum utrobique numerus idem ellicitur.

αἱ τῶν νεύρων αἰσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται, καὶ ὅτι οὐ διὰ τῶν νεύρων ἡ αἰσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται· πρῶτον οὖν ἀρχὴ φλεβῶν ἢ καρδία, πῦρ καὶ ἰα εὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἢ καρδία· πῶ δὲ ὅτι ἦπαρ ἀρχὴ φλεβῶν, πῦρ καὶ ὅτι οὐκ ἦπαρ ἀρχὴ φλεβῶν· πῦρ δὲ ἐστὶ καὶ κεία φλεβῶν ἀρχὴ, πῦρ καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἢ κεία· πῦρ δὲ πάντων τῶν ἀγγείων ἀρχὴ μῆνιγξ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ πάντων τῶν ἀγγείων ἢ μῆνιγξ· ἔπειτα πνεύμων ἀρτηριῶν ἀρχὴ, ἢ καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶν ἀρτηριῶν ὁ πνεύμων ἀρχὴ· ἢ δὲ ὅτι ἡ παρὰ τὴν ῥαχιδάρτηρια ἀρτηριῶν ἀρχὴ, ἢ γὰρ καὶ ὅτι οὐκ ἡ παρὰ τὴν ῥαχιν ἀρτηρια ἀρτηριῶν ἀρχὴ· ἢ δὲ ὅτι καρδία ἀρτηριῶν ἀρχὴ, ἢ εὖ καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶν ἀρχὴ ἀρτηριῶν αὐτὴ ἢ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ, ἢ ζῶ καὶ ὅτι ἢ ἔστι οὐ περι καρδία τὸ διανοητικόν, ἀλλὰ περι καρδία τὸ διανοητικόν· ἢ δὲ ὅτι τὸ διανοητικόν ἐστὶν ἐπιτελεῖται· τὰτα μὲν τὸ βιβλιόδαριον τῶν Διονυσίου Δικτυακοῦ διαλέγετο. Οὐκ ἄχρηστον δὲ πρὸς τε γυμνασίαν καὶ κατὰ τὴν αἰσθησίαν καὶ διδασκαλίαν ἐστὶν ἐπιτελεῖται, περιέχεται δὲ αὐτῶν ἐκ πολλῶν ἀρχαίων συγγεγραμμένα ὁ διηγήματα.

A meningia. 89. Negat hoc. 90. Arteriarum principium esse pulmonem. 91. Sequens mox caput id inspicitur. 92. Arteriam illam, quæ juxta dorsi spinam est, arteriarum esse originem. 93. Statim id refellit. 94. Cor arteriarum esse principium. 95. Id negat. 96. Non cor esse principium nervorum, sed membranulam, qua cerebrum continetur. 97. Membranulam illam non esse principium nervorum. 98. Non in corde, sed capite intelligendi vim sitam esse. 99. Insequens vero contra, non capite nos, sed corde intelligere vult. 100. Intelligendi vim in cerebri ventriculo sedem habere.

ἢ [424 R.] καρδία· ἢ εὖ ὅτι οὐκ ἡ καρδία ἀρχὴ νεύρων, οὐκ ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ ἀρχὴ νεύρων· περι κεφαλῆν, ἢ θ᾽ καὶ ὅτι οὐ περι κεφαλῆν, ἀλλὰ ἐστὶν ἐπιτελεῖται περι κοιλίαν ἐγκεφάλου.

B Hæc quidem omnia Dionysius libello *Dictyacorum* disseruit : neque is sane infructuosus est labor dialecticæ exercitationi, neque ad opinionum quarundam intelligentiam, quæ medicæ sunt speculationis propriæ. Videtur autem et judicium de his opinionibus ferre, non per omnia tamen sancte incorrupteque judicat.

ΠΙΣΤΩ.

Κόνωνος διηγήσεις 7, καὶ Ἀπολλοδώρου γραμματικῶν ἢ λογομένῃ Βιβλιοθήκῃ.

CLXXXVI.

Cononis Narrationes 1, et Apollodori Grammatici Bibliotheca

Ἀνεγνώσθη βιβλιόδαριον, Κόνωνος διηγήσεις. Προσφρονεῖ μὲν τὸ πονημάτιον Ἀρχελαῦ Φιλοπᾶτορι βασιλεῖ, περιέχεται δὲ αὐτῶν ἐκ πολλῶν ἀρχαίων συγγεγραμμένα ὁ διηγήματα.

Lectus est libellus *Narrationum Cononis*, quod quidem opusculum Archelao Philopatori regi inscriptum, e variis veterum scriptis collectas continet narrationes quinquaginta.

Ἐν πρώτῳ τὰ περι Μίδα καὶ Βριγῶν, ὅπως τε θεσπευῶν περιτυχῶν ἀθρόον τε εἰς πλοῦτον ἦρθη, καὶ Ὀρφέως κατὰ Πιέρειαν τὸ ὄρος ἀκροατῆς γενόμενος πολλὰς τέχνας Βριγῶν βασιλεύει. Καὶ ὡς Σιληνὸς περι τὸν Βρέμιον ὄρος Μίδου βασιλεύοντος ἕρθη, ὑφ' ἧ καὶ τὸ ἔθνος ὕκει πολυανθρωπότηατον ἐν καὶ ὡς ἦρθη τὸ ζῶον ἐξηλλαγμένον τὴν ἰδέαν ὡς ἐν ἀνθρώπου φύσει. Καὶ ὅπως αὐτῷ χρυσὸς ἰγνέτο καὶ τὰ εἰς τροφὴν παρατιθέμενα ἅπαντα καὶ ὡς διὰ τοῦτο πείσας τὸ ὑπήκοον ἀπ' Εὐρώπης ἕβδηται τὸν Ἑλλησποντον ὑπὲρ Μυσίαν ὕκεισε, Φρύγας ἀντὶ Βριγῶν βραχὺ τι παραλλαγείσης τῆς ἰδέας μετονομασθέντας. Μίδας δὲ πολλοὺς ἔχων ἐπικυρίωντας αὐτῷ τὰ ὅσα ἐλέγετο τε καὶ ἐπράττετο τὸς ὑπήκοοις, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀνεπιβουλεύτῳ τὴν βασιλείαν ἔχων καὶ εἰς γῆρας ἔλθων, μακρὰ ὄτα ἔχειν ἐλέγη, καὶ κατ' ὀλίγον ἢ φῆμη θου ὄτα τὰ μακρὰ μεταποιεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ σκῶψαι τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος ἔργον εἶναι ἐπιστεύθη.

Prima est de Mida et Brigibus, ut in thesaurum ille incidens, ingentes subito sit nactus opes, ut post Orpheum in Pieria monte auditum, variis artibus Brigibus imperarit. Quomodo item Silenus juxta Brimium montem Mida regnante, sit visus, ad quem montem gens illa frequenter habitabat, et quomodo (48) adductum sit illud animans peregrina et inusitata forma, cum tamen humanam naturam atque indolem referret. Quomodo etiam omnia, quæ pro cibis apponebantur, in aurum illi sint conversa (49), utque per hoc persuasis subditis ex Europa in Hellespontum trajicere, ultra Mysiam incoluerit, Phrygibus pro Brigibus (50) parva vocis immutatione suis appellatis. Porro Midas, quod multos (51) haberet internuntios eorum quæ et dicerentur a subditis et gererentur, atque ita tutus ab insidiis usque in extremam ætatem imperium administraret, longas (52) habere aures dictus est : quas etiam paulatim fama in asininas commutavit. Ita e joco initio sumpto, verum esse tandem, quod dicebatur, creditum est.

VARIÆ LECTIONES.

* κατὰ libri περί. * δικάζειν C. * πάγιον C: πανάγιον ζ. * Σιληνὸς κατὰ ζ. βρέμιον A: Βριμίλου ζ. * κατὰ — παρατιθέμενα A: τὰ — παραθέμενα ζ. * ὕκεισε Kannius: libri ὕκηνσε.

NOTÆ.

(48) Colloquium quoddam Sileni cum Mida, concetium a Theopompo exscripsit *Ælian.* lib. III *Var. Hist. cap. 18.* Capti Sileni meminit et *Tuscul.* I, ext. (49) *Max. Tyrius orat. 31.* *Lucian. in Votis. Philocal. lib. I Imag. adagia;* Ovid. *Metamor.* lib. II. (50) *Herod. lib. VII;* Strabo, lib. LXXVII; *Cic. De orat.* Stephan. (51) Vide *Suid.* voce *Midas*, et ibi multas hujus de auribus famæ opiniones. (52) *Lucian. De non cred. calumn.*

Altera narratio de Byblide instituitur. Filia (53) hæc fuit Mileti, fratrem habens Caunum. Habitarunt vero Miletum (54) Asiæ (55), quem post quidem Iones illi, qui Athenis cum Neleo (56) profecti erant, tenuerunt, tunc autem Cares (57) eam incolebant, populus frequens, ac vicatim habitans. Caunus (58) hic impotenti correptus amore Byblidis sororis, cum ea potiri non posset, multa licet movisset, terram illam deseruit. Qui ubi non comparuit, doloribus plurimis affecta Byblis, paternam et ipsam domum reliquit, et per deserta diu oberrans, atque ob frustatos amores animo fracta, nexæ de zona laqueo, ex nuce seipsam suspendit. Inde flente illa lacrymæ fluxerunt, fonsque hinc enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Caunus ipse vagus interim oberans, in Lyciam tandem pervenit. Huic ipsi Pronoe, una et Naiadibus, flumine emergens, quæ Byblidi accidissent narrat, utque amore sit coacta mori. Suadet insuper sibi ut connubio jungatur, quo ejus oræ regnum occupet, quod in eam jam collatum fuerat. Ita Caunus et Pronoe Ægialium sustulit, qui et ipse regnum, patre defuncto, tenuit: collectoque populo sparsim habitante, urbem flumini impositam exædificavit magnam atque opulentam, quam de patris nomine Caunum (59) appellavit.

Tertia: Ad Ionium mare Scheria insula non procul ab Epiro et Cerauniis montibus sita dicitur. Hæc Phæacas incolas tenuit, qui initio quidem indigenæ fuerunt, imposito huic nationi nomine a quodam ejus regionis rege, donec post Corinthiorum (60) pars eo commigravit nomenque exinde commutavit ut Corcyra (61) diceretur, quæ (62) et maris ibidem imperium habuit. Phæace autem insulæ rege mortuo, liberi ejus Alcinous et Locrus inter se dissidentes, ita tandem convenerunt, ut Alcinous quidem Phæacidi imperaret, Locrus vero pretiosas opes mobiles, partemque populi auferens, regione excederet. In Italiam igitur hic adnavigans, a Latino Itolorum rege hospitio acceptus est, qui filiam quoque suam Laurinam eidem nuptui dedit. **131b** Qua etiam ex causa Phæaces Italicos hosce Locrenses in cognatos asciverunt. Accidit deinde ut Hercules eadem tempestate elegantes Geryonis boves ex Erythia abigens, in Italiam adveniret, atque a Loero humaniter hospitio exciperetur. Has itaque Latinus boves

Δεύτερον τὰ περὶ Βυβλίδος, ὡς παῖς ἦν Μιλήτου, ἔχουσα ¹⁰ ἐξ αὐτῆς ἀδελφὸν Καῦνον. Ἔκουν δὲ Μιλήτων τῆς Ἀσίας, ἣν ὕστερον μὲν Ἴωνες καὶ ¹¹ οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν μετὰ Νηλέως ὀρμηθέντες ὤκησαν, τότε ¹² δ' ἐνέμοντο Κἄρες, ἔθνος [220 H.] μέγα, κωμῆδὸν οἰκοῦντες. Καῦνῳ δ' ἔρω, ἐγείρεται ἀμύχανος τῆς ἀδελφῆς Βυβλίδος· ὡς δ' ἀπετύγχανε πολλὰ κινήσας, ἔξεισι τῆς γῆς ἐκείνης. Καὶ ἀφανισθέντος, μύριον ἄχει κατεχόμενη ἡ Βυβλίς ἐκλείπει· καὶ αὐτὴ τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ πολλὴν ἐρημίαν πλανηθεῖσα, καὶ πρὸς τοὺς ἀτελεῖς ἡμέρους ἀπαγορεύουσα, βρῆχον τὴν ζώνην τινὸς καρύας καθάψασα ἑαυτὴν ἀνήρτησεν· ἔνθα δὴ ¹³ κλαιούσης αὐτῆς ἐβρύη τὰ δάκρυα καὶ κρήνην ἀνήκε, Βυβλίδα τοῖς ἐπιχωρίοις ἔνομα. Καῦνος δὲ ¹⁴ πλανώμενος εἰς Λυκίαν φθάσει, καὶ τούτῳ Προνόῃ (Ναῖς δ' ἦν αὐτὴ) ἀναδύσα τοῦ ποταμοῦ τὰ τε συνενεχθέντα τῇ Βυβλίδι λέγει, ὡς ἐχρήσατο ¹⁵ ἔρωτι δικαστῆ, καὶ πείθει αὐτὸν αὐτῇ ἐπὶ τῷ ¹⁶ τῆς χώρας λαθεῖν τὴν βασιλείαν (καὶ γὰρ εἰς αὐτὴν ἀνήπτο) συνοικῆσαι. [425 R.] Ὁ δὲ Καῦνος ἐκ τῆς Προνόης τίκειται Αἰγιάδων, ὃς καὶ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ ὁ πατὴρ τετελεύτησεν, ἡθροισέ τε τὴν λαὸν σποράδην οἰκοῦντα καὶ πόλιν ἔκτισεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ μεγάλῃ καὶ εὐδαίμονα, Καῦνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐπονομάσας.

Τρίτον ¹⁷, ἡ παρὰ τὴν Ἰόνιον πόντον Σχερία νῆσος, οὐχ ἐκὰς οὔσα τῆς ἠπείρου καὶ τῶν Κεραυνίων ¹⁸ ὄρων. Αὕτη Φαίακας ἔσχεν οἰκητορας τὸ πρότερον, αὐτόχθονας, ἔθνος λαχὼν τὴν ἰππωνυμίαν ἀπὸ τινος τῶν ἐπιχωρίων βασιλέως· ὕστερον δ' ἐπέκησεν ¹⁹ αὐτὴν μοῖρα Κορινθίων, καὶ τό τε ἔνομα εἰς Κέρκυραν μετέβαλε καὶ τῆς περὶ ἐκεῖνα θαλάσσης ἤρξε. Φαίακος δὲ τοῦ τῆς νήσου βασιλεύοντος τελευτήσαντος οἱ υἱεῖς Ἀλκίνοος καὶ Λοκρὸς στασιάζσαντες συνέδησαν πάλιν ἐφ' ὧ βασιλεύειν μὲν Ἀλκίνοον ²⁰ τῆς Φαιακίδος, Λοκρὸν δὲ κειμήλια καὶ μοῖραν λαβόντα τοῦ ἔθνους ἀποικίζεσθαι τῆς χώρας· ὃς καὶ ἐπὶ Ἰταλίας πλεύσας ξενίζεται παρὰ Λατίνῳ ²¹ Ἰταλῶν βασιλεῖ, δόντι πρὸς γάμον τὴν ²² θυγατέρα Λαυρίνην. Διὰ ταῦτα ὡς συγγενεῖς ²³ Φαίακες Λοκροὺς τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ προσεποιοῦντο. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς κατ' ἐκείνο καιροῦ τὰς τοῦ Γηρυόνου περικαλλεῖς ὄσαι βόας ²⁴ οὖσας ἐξ Ἐρυθραίας ἐλαύνων εἰς ²⁵ Ἰταλίαν ἀφικνεῖται, καὶ ξενίζεται φιλοφρόνως παρὰ τῷ Λοκρῷ· ὃ δὲ Λατίνος πρὸς τὴν θυγατέρα ἐλθὼν καὶ τὰς βούς

VARIE LECTIONES.

¹⁰ ἔχουσα corr. A : ἔχων ζ. ¹¹ καὶ add. A. ¹² τότε corr. A : τό ζ. ¹³ δὴ add. A. ¹⁴ δὲ A : καί ζ. ¹⁵ ὡς ἐχρήσατο ἔρωτι A : καὶ ὡς ἐχρήσατο τῷ ἔρωτι ζ. ¹⁶ τῷ A : τό ζ. ¹⁷ τρίτον om. A. παρὰ] κατὰ Heynius, cf. νήσους τὰς περὶ τὸ Αἰγαῖον p. R. 457, 2. ¹⁸ Κεραυνίων ὄρων λέγεται αὕτη ζ. ¹⁹ ἐπέκησεν pr. A : ἐπέκησαν ζ. ²⁰ ἀλκίνοον μὲν ζ. ²¹ Λακίνῳ Dukerus ad Thucyd. 3, 70. ²² τὴν A : καὶ τὴν ζ. ²³ ὡς συγγενεῖς] μὲν ὡς συγγενῶν A. ²⁴ ὄσαι βόας] βούς corr. A. cf. p. R. 968, 42. πάντας ὄσαι τῶν βοῶν ὑπερβαλέσθαι ἰστέρηται. ²⁵ εἰς — φιλοφρόνως] ἦκε A.

NOTÆ.

(53) Ita quoque Steph. Byzant. *De urbibus*, in voce βύβλος.

(54) De quo Strab. lib. xiv. initio.

(55) Nam et alia Cretica fuit, e qua in hanc cum colonis traductum nomen. Strabo, ibid.

(56) Vide Ælian. lib. viii. cap. 5.

(57) Lego hic τότε δέ.

(58) Vide *Caunius amor*, apud Suid. et in *Adag. Parthen.* quoque ἔρωτικῶν cap. ii.

(59) Ita quoque Stephanus de urb. simulque observa ibi dici refugientem Caunum a Byblide fuisse adamatum. Quod et Ovidius testari videtur.

(60) Lege Strab. lib. vi.

(61) Ab Asopi filia hujus ejusdem nominis. Pausan. *Corinth.*

(62) Ita quoque Thucyd. lib. i, et in Excerpti. ex lib. vii Strab.

ἄν ἡράσθη τε καὶ ἤλαυνεν. Ὅσαρ ἀναμαθῶν Ἑρα-
κλῆς ἔκπεινον τόξῳ βαλὼν ἀνέβλε, τὰς δὲ βούς ἀνεκό-
ματ. Λοκρὸς δὲ δεδιὼς περὶ τῷ Ἑρακλεῖ, μὴ τι δεῖ-
ν ὑπὸ Λατίνου πάθῃ (ἦν γὰρ Λατίνος σώματι γεν-
νῆς καὶ ψυχῆ), ἐξελαύνει ἐπὶ βοσθείᾳ τοῦ ξενισθέν-
τος, ἀμειψόμενος καὶ στολὴν. Ἑρακλῆς δ' ἰδὼν αὐτὸν
ἴστανε, καὶ νομίσας τινὰ εἶναι ἄλλον πρὸς ἐπικου-
ρίαν σπείδοντα Λατίνου, βαλὼν ἀτρακτον κτείνει.
Ἐπιπυρὸν δὲ μαθῶν ἀπολωφύρατο μὲν καὶ τὰ ὄσια
ἐνῷ ἐπετέλεσε· καὶ μεταστὰς δ' ἐξ ἀνθρώπων
ἵχθησε, φάσμα τι φανεῖς τῷ λαῷ, πόλιν οἰκίζεῖν ἐπ'
Ἰταλίας, ἐν ᾗ ἦν τὸ σῆμα τοῦ Λοκροῦ. Καὶ διαμέ-
νει τῇ πόλει τούνομα, τιμῶσῃ τῇ κίχσει τὸν Λοκρόν.
Ὅσα μὲν [221 H.] καὶ ἡ τρίτη διήγησις. Ἀλλὰ τί μοι
εἰ μικροῦ μεταγράφειν ταύτας, δέον πολλῶν κεφα-
λαϊώτερον ἐπαθεῖν;

Ἡ τοίνυν δ' διήγησις τὰ περὶ Ὀλύνθου τῆς πόλεως
καὶ Στρυμόνος τοῦ Θρακῶν βασιλεύσαντος ἀπαγγέλλ-
ει, ὃ καὶ ὁ πάλαι Ἥσιος²⁶ ποταμὸς ἐπώνυμος·
καὶ ὅτι παῖδες αὐτῷ τρεῖς γέγονασιν²⁷, Βράγγας καὶ
Ῥῆσος καὶ Ὀλύνθος, καὶ Ῥῆσος μὲν ἐπὶ Τροίαν
Πριάμῳ συστρατεύσας ἀναιρεῖται χειρὶ Διομήδους,
Ὀλύνθος δὲ λέοντι συστάς ἐκουσίως²⁸ ἐν τινι κυνη-
γητῆρ θνήσκει· καὶ Βράγγας ὁ ἀδελφὸς πολλὰ κατ-
ωφελέμενος τὴν συμφορὰν, Ὀλύνθον ὥσπερ ἐταλεύ-
την τόσῳ θάπτει· εἰς Σιθωνίαν δὲ ἀφικόμενος πόλιν
ἔτασεν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην, Ὀλύνθον αὐτὴν ἀπὸ
τῶν παίδος ὀνομάσας.

Ἡ δ' [τὰ] περὶ Ῥηγίνου²⁹ καὶ Εὐνόμου τοῦ Λο-
κροῦ τῶν καθαρωδῶν τὴν ἱστορίαν ποιεῖται, καὶ ὡς
εἰς ἀελφοὺς ἀφίκοντο· καὶ ὅτι ποταμῷ διοριζόμενοι
Ῥηγῖνοι τε καὶ Λοκροὶ (Ἄλῃς ὄνομα τῷ ποταμῷ) οἱ
μὲν ἀφόνους, ἡ δὲ Λοκρὶς ἄδοντας ἔχει τοὺς τέττι-
γας· καὶ ὡς ἐρίζων Εὐνόμος τῷ Ῥηγῖνῳ [428 R.]
τίττιγος ἠδῆ κρατεῖ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ. Ἐπταχόρδου
γὰρ τότε τῆς ἀρμονίας οὐσης, καὶ μιᾶς ῥαγείσης τῶν
χορδῶν, τέττιξ ἐπιπτάς τῇ κιθάρα τὸ λεῖπον ἀνεπλή-
ρωσε τῆς ψῆθς.

VARIAE LECTIONES.

²⁶ Ἰσσιός ς. ²⁷ γέγονεν Α. ²⁸ ἐκουσίως ς. ²⁹ Ῥηγῖνου] Ἀρίστωνος τοῦ Ῥηγῖνου Heynius.

NOTÆ

(65) Olynthus Thraciæ urbs apud Sithoniam Mace-
doniæ ab Olyntho Herculis filio condita. Steph. Byz.

(64) Aristonem hunc Rheginum citharædum fuisse
appellatum, leges cum fabula hac tota apud Strabon.
lib. vi, sub finem Italiæ. Et apud Antigoum Mirab.
narrat. i. Vide et Clem. Alexand. ipso mox initio
Protrep. et lib. iv, Epigr. Græc. Pausan. Eliac.
poster. atque Adagia.

(65) Certamen apud Delphos antiquitus fuisse
citharædorum, testis Strabo, lib. ix, in Phocidæ.

(66) Usus est hac fabula Photius in quadam sua
epistola ad Joannem patricium, exercitum in Græcia
ducentem, quam si hic tibi apposuero, non ingratum
tibi putavi. Εὐνόμος ἄδων ἐσεμνύοντο, φασίν, ὁ Λο-
κρὸς καὶ ἦδε γὰρ θέλων καὶ κηλοῦμενος τοὺς ἀχροα-
τάς. Μιᾶς δὲ ποτε ῥαγείσης αὐτῷ χορδῶν, τέττιξ ἐπὶ τὸν
πῆχυν καθίσας τὸν φθόγγον ἀνεπλήρου τῆς ῥαγείσης
χορδῆς, καὶ ἦν Εὐνόμῳ πάλιν ἄδειν, ὡς τὸ πρότερον,
ἡμιμῆς· εἰ δὲ γε ἡμῖν ἀντὶ τέττιγος καὶ ζήτης
ψῆθς, τῆς οὐς φίλιας, οὐκ οἷδ' ὅθεν περιῤῥαγείσης,
ὑποκαταστήσας πάλιν ἐντείνεις τὴν νευρὰν, ἴσως
ὅτι εἰς τὴν προτέραν ἡμῶν ὀλοκληρίαν ὁ βλος ἐπ-

cum filiam invisens forte aspexisset, cupiditate du-
ctus et ipse abegit. Qua re cognita, Hercules telo
ipsum trajectum occidit, bovesque recepit. Locrus
ibi Herculi metuens, ne quid gravius forsitan a
Latino pateretur (qui excellenti erat et animo et
corpore), mutata veste in hospitii auxilium egressus
est. Hercules vero currentem ipsum intuitus, alium-
que esse ratus, qui subsidium ferre Latino matura-
ret, misso jaculo interimit. Ubi tamen postea rem
cognovit, amicum luxit, ac justa illi persolvit, vita-
que cum decessisset, populo apparens, urbem in
Italia condere eodem loco jussit, ubi Locri sepul-
chrum fuit. Hinc nomen urbi manet, quæ vel ipso
sui nominis vocabulo Locrum honorat. Sic quidem
tertia refert narratio. Sed quid ego has ad verbum
pene transcribo, cum multo sint illæ brevius mihi
percurrendæ?

Quarta narrat de Olyntho (65) oppido, et Stry-
mone Thracum rege: quo item nomine fluvius ille
appellatus, qui olim Eoneus dicebatur. Huic tres
referuntur nati esse filii, Brangas, Rhesus, et Olyn-
thus. In his Rhesus, pro Priamo ad Ilium militans,
Diomedis manu cæsus occubuit. Olynthus ultro cum
leone in venatione congressus periiit, quem Brangas
frater infelicem casum vehementer deplorans, eo-
dem, quo cecidit loco sepeliendum curavit. In Si-
thoniam vero delatus ipse, urbem ibi condidit, felici-
cem sane ac magnam quam Olynthum pueri de
nomine nuncupavit.

Quinta de Rhegino (64) quodam, et Eunomo Lo-
crensi citharædis. Refert hos venisse Delphos (65)
Rheginos autem atque Locrenses flumine,
cui nomen Alex, separari: et illos quidem mutas,
Locrenses vero vocales habere cicadas. Cum Rhe-
gino item contendente Eunomium, cicadæ cantan-
tis auxilio vicisse adversarium. Cum enim septem
fidibus cithara esset instructa, unaque chordarum
rupta dissilisset, citharæ advolans cicada reliquum
cantus supplavit (66).

ανεπλήρων, καὶ συμφωνίαν ἀρίστην ἀναλαβὼν, ἥσται
τι μέλος εὐδαιμονίας, ἀντὶ τῆς νῦν τραγῳδίας,
ἡδὺ καὶ τερπνόν· καὶ τοὺς ἔπειτα τῶν ἀνθρώπων,
οὐχὶ Εὐνόμος κιθαρωδὸς καὶ τέττιξ μουσουργὸς,
μύθου πλάσμα παλαιῶν, ἀλλ' ἀρχιτερεῖς Θεοῦ, καὶ
φίλος ἐνθεὸς καὶ καλὸς, εἰς παράδειγμα καὶ πα-
ρορμίαν ἐξαρξίσει ἀληθινήν. Eunomus, ut aiunt,
Locrius de cantu gloriabatur. Et mulcebat sane
oblectabatque audientem. Accidit autem, ut chorda-
rum ejus una [inter canendum] fracta, cicada mox
citharæ jugo insidens, ruptæ chordæ sonum suppleret.
Quare potuit Eunomus iterum, ut antea, suaviter
canere. At vero tu, si jam nobis pro cicada et peregrino
cantu, abruptum quo nescio pacto, amicitia tua ner-
vum denuo restitutum intendis, fortassis ad pristinam
integritatem vita nostra revocata, optimoque concen-
tu repetiit, suavitè aliquod atque jucundum melos de
hac iragædia in felicitatem versa, concinet. Quin et
pro citharædo Eunomo cum cicada cantatrice, veteris
fabulæ figmento, Dei patriarcha, divinusque ejus ac
laudandus amicus, magnum salis exemplum cele-
breque dictum posteris dabunt.

132 a Sexta narratio de Mopso. Mantus (67) hic A atque Apollinis filius matre extincta, pro sorte velut hæreditaria Clarium Apollinis oraculum obtinet. Eadem autem tempestate Calchas Colophonem venit, qua Mopsus oraculum tenens vaticinabatur, post Trojæ excidium errando jactatus. Cum igitur diu multumque inter se contenderent, Amphimachus tandem Lyciorum rex litem diremit. Mopsus enim ad bellum exeuntem prohibuit, victum iri denuntians; Calchas contra victoriam pollicens, ad exeundum hortabatur. At victo deinde Amphimacho, Mopsus majori est honore affectus, Calchas seipsum occidit.

Septima refert Philammonem Philonidis filium, ejus quæ ex Eosphoro et Cleobæa in Atticæ Thorico nata est, excellenti corporis pulchritudine fuisse. B Nympharum itaque unam adolescentis amore captam (68), uterum etiam ex illo gestasse, ac præ verecundia e Peloponneso digressam, et littori [adverso] appulsam Thamyrin (69) peperisse. Qui cum ex ephēbis excessit, eam est fidibus canendo laudem consecutus, ut regem eum sibi, tametsi peregrinus esset, Scythæ crearent. Cantu vero cum ipsis Musis contendens, præmiisque victori propositis, illi quidem Musarum conjugium; Musis vero, quod ejus cumque delegissent; canendo superatus, uulorum (70) luminibus orbatus est.

Octava de Proteo Ægyptio vate narrat, cujus filia Theonoe Canobi (is (71) Menelai illius Trojani nauclerus erat) amore capta, voto frustratur. Addit quomodo Canobus formosus adolescens, abeundus ex Ægypto, qui ad eam appulerant, Menelao atque Helena, a vipera morsus (72), iijia tabefacta, post non diu interierit, et a Menelao atque Helena in Ægypto sepultus sit: ubi nunc quoque cognominis ei civitas condita est. Quin et ultimum Nili fluminis ostiorum *Canobus*, vel *Canobicum* a nauclero illo nomen trahit.

Nona de Semiramide (73) narratio est. Hanc non uxorem, ut alii prodiderunt, sed filiam fuisse Nini tradit: et ut breviter dicam, quæcunque alii (74) Atossæ Assyriæ attribuunt, hic ad Semiramidem omnia retulit: haud scio, an quia duobus eam nominibus appellatam censuit: an eorum quæ de Semiramide narrantur, peritior non fuerit. Refert D

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ Μάντης A: μάντης ζ. Heynius Mantouς. ⁶⁷ ἔχρα τὸ μαντεῖον A: μαντεῖον ἔχρατο. cf. p. 156 b 33. ⁶⁸ ἐκώλυσε — προαπαγγέλλων ζ. ⁶⁹ ἐπὶ μάλλον] vid. Boeckh. in Platon. Min. p. 153 et Schaefer. ad Bosii Ellips. p. 557. ⁷⁰ Θωρικῶν A. ⁷¹ ἐπηλύτων ζ. ⁷² καὶ ante ταῖς add. A. ⁷³ τοῦ M. γάμου Heynius. ⁷⁴ ἢ A. Καὶ ἢ ζ. ⁷⁵ Τρώου A: Τρώος ζ. unde fuit qui faceret Ἀτρώος. ⁷⁶ καὶ ὡς ὀρμισαμένω A. ⁷⁷ τοῦ add. τό A: τόν ζ. ⁷⁸ Ἀτόσσης Kaunius, Αἰγύσσης A: Ἀτόσσης ζ. ⁷⁹ τῆς add. A. ⁸⁰ post ἔχω cum A omisi δέ. ⁸¹ νομίζεν A.

NOTÆ.

(67) Emendo Μάντους. Strab. lib. xiv Cilic. extrem. Vide quoque ejusdem Ioniam extrem. lib. xiii, et Hesiodum. Lycoph. aliosque.

(68) Argiopam quidam dixere cum Apollon. lib. 1.

(69) Vide Eustat. in Hom. 2. B. Lil. Gyrard. Dial. 2. Natal. comit. Mythol. et Sicul. lib. iii, cap. 5.

(70) Apud Eustath. etiam loquendi facultate privatus legitur.

(71) Strabo lib. xvii de Ægypto.

Ἡ ζ' ὡς Μόφος ὁ Μάντης⁶⁶ καὶ Ἀπόλλωνος τῆς μητρὸς τελευτησάσης ἐκδέχεται κληρὸν τὸ ἐν Κλάρω Ἀπόλλωνος μαντεῖον. Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ ἀφικνεῖται Κάλχας εἰς Κολοφῶνα, ἐν ᾧ Μόφος ἔχων ἔχρα τὸ μαντεῖον⁶⁷, μετὰ Τροίας πλανώμενος ἄλωσιν. Ἡρίζον οὖν ἐπὶ πολὺ ἀλλήλοις, καὶ Ἀμφίμαχος ὁ Λυκίων βασιλεὺς λύει τὴν ἔριν· ἐπὶ πόλεμον γὰρ ἐξίοντα Μόφος μὲν ἐκώλυεν⁶⁸ ἤρταν προαγγέλλων, Κάλχας δὲ ἐπέτρπε νίκην σημαίνων, καὶ ἤττάται, καὶ Μόφος μὲν ἐπὶ μάλλον⁶⁹ ἐτιμήθη, Κάλχας δ' ἐαυτὸν διεχρήσατο.

Ἡ ζ' διηγεῖται ὡς Φιλάμμων παῖς Φιλωνίδος, ἢ γέγονεν ἐξ Ἐωσφόρου καὶ Κλεοβοίας ἐν Θωρικῶν⁷⁰ τῆς Ἀττικῆς, οὗτος ὁ Φιλάμμων ὀπερφυῆς τὸ κάλλος ἐγένετο. Μία δὲ τῶν νυμφῶν ἐρᾷ τοῦ νεανίου, καὶ ἐγκύμων γίνεται. Αἰδουμένη δ' ἀπαίρει Πελοποννήσου, καὶ εἰς τὴν ἀκτὴν παραγενομένη τίκει κούρον Θάμυριν, δε ἡδῆσας ἐπὶ τοσοῦτον ἦκε κιθαρωδίας ὡς καὶ βασιλεῖα σφῶν, καίπερ ἐπηλύτην⁷¹ ὄντα, Σκύθας ποιήσασθαι. Ἐρίσας δὲ καὶ⁷² ταῖς Μούσαις ὑπὲρ ὀψῆς, καὶ ἄθλων τῶν νικήσαντι τεθέντων, ἐκείνῳ μὲν τοὺς⁷³ Μουσῶν γάμους, ἐκείναις δὲ ὁ ἔλοινο τῶν αὐτῶν, ἐξεκόπη τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡττηθείς.

Ἡ η'⁷⁴ διηγεῖται τὰ περὶ Πρωτεύως τοῦ Αἰγυπτίου μάντεως, οὗ ἡ θυγάτηρ Θεονοῆ ἐρασθεῖσα Κανόβου (ἦν δ' οὗτος κυβερνήτης Μενελάου τοῦ Τρώου⁷⁵) ἀποτογχανεῖ· καὶ ὡς ὁ Κάνωδος καλῶς καὶ νέος ἀπαίροντος Μενελάου [222 H.] ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Ἑλένης, καὶ προσορμισαμένον⁷⁶ τῇ γῆ, ὑπὸ ἐχίδνης δηγθεῖς καὶ σαπεῖς τὸ σκέλος μετ' οὐ πολὺ θνήσκει· καὶ Μενελάος καὶ Ἑλένη θάπτουσιν αὐτὸν ἐπ' Αἰγύπτου, οὗ νῦν ἐπώνυμος φησιστὰ πόλις. Καὶ τῶν τοῦ⁷⁷ Νείλου στομάτων τὸ τελευταῖον ὁ Κάνωδος ἢ Κανωδικὸν ἐκ τοῦ κυβερνήτου τὴν ὀνομασίαν ἔλκει.

Ἡ θ' τὰ περὶ Σεμιράμειως λέγει, καὶ Σεμιράμιν οὐχὶ γυναῖκα κατὰ τοὺς ἄλλους φησὶ Νίνου γενέσθαι, ἀλλὰ θυγατέρα· καὶ λόγῳ ἐνὶ, ὅσα οἱ ἄλλοι περὶ Ἀτόσσης⁷⁸ τῆς⁷⁹ Ἀσσυρίου ἀναγράφουσι, ταῦθ' οὗτος εἰς Σεμιράμιν ἀναφέρει, οὐκ ἔχω⁸⁰ λέγειν εἴτε δυσὶν ὀνόμασι τὴν αὐτὴν νομίζω⁸¹ καλεῖσθαι, ἢ τὴν D

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ Μάντης A: μάντης ζ. Heynius Mantouς. ⁶⁷ ἔχρα τὸ μαντεῖον A: μαντεῖον ἔχρατο. cf. p. 156 b 33. ⁶⁸ ἐκώλυσε — προαπαγγέλλων ζ. ⁶⁹ ἐπὶ μάλλον] vid. Boeckh. in Platon. Min. p. 153 et Schaefer. ad Bosii Ellips. p. 557. ⁷⁰ Θωρικῶν A. ⁷¹ ἐπηλύτων ζ. ⁷² καὶ ante ταῖς add. A. ⁷³ τοῦ M. γάμου Heynius. ⁷⁴ ἢ A. Καὶ ἢ ζ. ⁷⁵ Τρώου A: Τρώος ζ. unde fuit qui faceret Ἀτρώος. ⁷⁶ καὶ ὡς ὀρμισαμένω A. ⁷⁷ τοῦ add. τό A: τόν ζ. ⁷⁸ Ἀτόσσης Kaunius, Αἰγύσσης A: Ἀτόσσης ζ. ⁷⁹ τῆς add. A. ⁸⁰ post ἔχω cum A omisi δέ. ⁸¹ νομίζεν A.

NOTÆ.

(72) Lege Nicand. Theriac. in Hæmorrhoo; a quo ipse percussus Canobum refert. Helenamque propterea huic serpenti lumbos fregisse. Nicandri narrationem exhibet Ælian. lib. xiv de Animal. cap. 13.

(73) Justinus, lib. 1, Diod. Sicul. lib. ii; Herod. Ælianus aliique de eo pluribus.

(74) Herodotus forte et Ælianus, multique historici.

Σεμίραμις αὐτὴ τῶν υἱῶν λάθρα καὶ ἀγνωοῦσα μιγεῖσα, Α
 [132 B.] εἶτα γνοῦσα, ἀνδρα ἐν τῷ φανερῷ ἔσχε, καὶ
 ἐκ τῆς αὐτοῦ, πρότερον βδελυκτὸν ὄν, Μήδους καὶ Πέρ-
 σης καλὸν καὶ νόμιμον ἔδοξε μητράσι 46 μίγνυ-
 σθαι.

Ἡ γ' δὲ ὡς Σίθων 47 ὁ Ποσειδῶνος καὶ Ὅσσης, ὁ
 τῆς Θρακίας Κερρώνησος βασιλεὺς, γεννᾷ θυγατέρα
 Παλλήνην ἐκ Μενδηίδος νύμφης ἣν πολλῶν μνη-
 στωμένων, ἀθλον ἔπειτο τῷ μάχῃ κρατήσαντι Σί-
 θωσι καὶ τὴν κόρην ἔχειν καὶ τὴν βασιλείαν. Ἀναι-
 ρίται αὖν ὑπὲρ τοῦ γάμου διαβλῶν 48 Μέροψ ὁ Ἀνθε-
 μωσίας βασιλεὺς καὶ Περιφήτης ὁ Μυγδονίας. Ἐπι-
 στα Σίθων ὀρίζει μὴ πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους
 ἀμάχεσθαι τοὺς μνηστῆρας, καὶ τῷ νικήσαντι τὸ
 αὐτὸ ἀθλον εἶναι. Διαγωνίζεται τοίνυν Δρύας καὶ Β
 Κλίτας 49, καὶ πίπτει Δρύας δόλῳ Παλλήνης. Οὗ δια-
 γνωσθέντος Σίθωνι, ἐμάλτε δίκην θάνατον Παλλήνη
 ἰδόναι, εἰ μὴ Ἀφροδίτῃ νυκτὸς ἐπιφαιήσασα πᾶσι
 τὰς πόλεις τὴν κόρην ἔρπασε θανάτου. Καὶ τε-
 λεστήσαντος τοῦ πατρὸς Παλλήνη καὶ Κλίτας τὴν
 βασιλείαν ἐκδέχονται 50, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἡ χώρα Παλ-
 λήνη ἐλεθεν ὄνομα.

Ἡ δ' α' τὰ περὶ τῆς Ἑρακλῆος 51 θυσιάς, ἣν Ἀινείοι
 μετὰ ἀρὰς θύουσιν αὐτῷ, διέξισι, καὶ ὡς τὴν ἀρχὴν
 ἔχον ἀπὸ τίνος ἀροτῆρος Ἀινείου, δς, ἐπεὶ τροφὰς
 ἦν Ἑρακλῆος ὑπὲρ Ἰλλίου τοῦ παιδὸς, ὄν κομιδῆ
 ἴκον κατὰ τὴν ὁδὸν συνεπήγετο, ἀντι τοῦ 52 παρασχεῖν
 καὶ προσύδρισεν. Ἑρακλῆς δὲ χαλεπήνας, ἕνα τῶν
 βῶν κατασφάξας, αὐτὸς τε θοινᾶται καὶ τῷ παιδί C
 ἔδωκεν. Ἡρᾶτο δὲ πόρρωθεν ὁ ἀροτῆρ. Καὶ ὁ Ἑρα-
 κλῆς γέλωτι δεδούς τὰς ἀρὰς, οὐδέποτε ἀπεφθέγγετο
 ὄντης φέρονος ἀπολαύσαι ἢ τῆς μετὰ τῶν ἀρῶν.

Ἡ ε' τὰ περὶ Τρωῶς τοῦ Ἐριχθονίου τοῦ Δαρδά-
 νου διαλαμβάνει, δς ἐβασίλευσε τῶν περὶ τὴν Ἴδην
 χωρίων, καὶ γεννᾷ ἐκ Καλλιρρόης 53 τῆς Σκαμάνδρου
 Πῶν (ἔς οὗ τὸ Ἰλίον) καὶ Ἀσάρακον καὶ Γανυμήδην,
 ὃν ἔρπασε Ζεὺς. Ἀσάρακος δὲ 54 αὖν τῷ πατρὶ Δαρ-
 δανίτις ἐβασίλευσε, καὶ [221 H.] ἦν τοῦτο τῶν
 Τρώων βασιλεῖον. Πῶς δὲ, δς 55 κτεῖται τὸ Ἰλίον, κρα-
 τεῖ μάχῃ Βεβρύκων βασιλέως Βύζου ὄνομα, καὶ ἐπι-
 μάτῃ τὸ Ἰλίον αἶρει.

item Semiramidem clam primum, et 132b igna-
 ram eum filio suo concubuisse : sed deinde cognita
 re, viri etiam loco publice habuisse. Ex eo itaque
 tempore, quod prius execrandum habebatur, Me-
 dis ac Persis jus fasque visum, matribus (74*) com-
 miseeri.

Decima narratio : Œtho (75) Neptuni et Oseæ filius,
 Cherronesi Thraciæ rex, filiam ex Mendeide nympha
 sustulit Pallenen : quam cum multi ambirent, præ-
 mium ei positum est, qui Œthonem pugnando
 superasset, ut et filia et regno potiretur. Igitur in-
 terfecti pro nuptiis hisce certantes, Merops Anthe-
 nusisæ, et Periphetes Mygdoniæ reges. Hinc decre-
 tum ab Œthone, ne secum amplius, sed inter se
 proci dimicarent, idemque victori præmium fore.
 Depugnarunt ergo Dryas et Clitus, cæsusque Pallenes
 fraude Dryas. Id ubi rescivit Œtho, pœnas Pallene
 morte dedisset, nisi Venus nocte cives omnes ap-
 pellans, puellam morti eripuisset. Parente vero
 fatis exstincto, Pallene et Clitus regnum adepti, et a
 Pallene (76) regio nomen est mutuata.

Undecima de Herculis sacrificio commemorat, quod
 Lindii (77) cum execratione ipsi immolant, utque
 originem hoc ab aratore quodam Lindio duxerit :
 qui, cum Hercules alimenta pro Hyllo puero postu-
 laret (quem admodum adhuc juvenem in via sibi
 adjunxerat), non tantum cibum non præbuerit, sed
 etiam conviciis incesserit. Qua Hercules indignatus
 re, alterum boum ejus mactans, cœpit ipse epulari,
 et puero porrigere : agricola interim eminus ei im-
 precante. Verum Hercules imprecationes irridens,
 nunquam se suaviores affirmabat gustasse epulas,
 quam quæ imprecationibus conditæ fuissent.

Duodecima quædam continet de Troe (78) Erichtho-
 nii filio et Dardani nepote, qui in regione Idæ [monti]
 vicina regnavit : genuitque ex Callirrhoe Scamandri
 filia Ilium (a quo Ilium nominatum) et Assaracum,
 et Ganymedem, quem Jupiter rapuit. Assaracus
 hic una cum patre Dardaniæ imperavit, quæ erat
 Troium regia. Ilius autem Ilium exædificavit, vi-
 citque pugna regem Bebrycum, cui Byzæ nomen, et
 Ilium in immensum auxit.

VARIÆ LECTIONES.

46 μητράσι] ὅτι οὐ τὰς μητέρας γαμοῦσιν, ἀλλὰ τὰς μητρειαῖς μίγνυνται οἱ Πέρσαι ἕως τοῦ νῦν, ἐπίχονται δὲ τῶν γεννησαμένων, ὡς λέγεται παρὰ τῶν εἰδότην τὰ κατ' αὐτοὺς nig. A. 47 Σίθων Heynius : libri Οἰθων. 48 διαβλεύων corr. A. 49 Κλίτος ζ, præstat Κλειτος. 50 ἐκδέχεται A. 51 Ἑρακλέως A. 52 τῷ A : τοῦ μή ζ, et tuetur negationem Schæferus, Coriath. p. 102. 53 Καλλιρρόης A. 54 δὲ om. A. 55 ἐ:] ὡς A. κρατεῖ] καὶ κρατεῖ A.

NOTÆ.

(74*) Non matres quidem uxores ducunt Persæ, D Parthen. Σόβνα, cap. 6 Ἑρωτικῶν, ubi hanc fabul. fu-
 sed a genitricibus abstinentes, cum povercis etiani-
 sum consuetudinem habent, ut narrant Persicarum
 ferum periti. Cod. ms. hic ad marg. Clemens
 tamen lib. iii Stromat. e Xantho in Magicis, inagos
 matribus, filiabus, sororibus commisceri solitos esse
 sceleri Catull. Nam inagos ex matre et gnato na-
 scatur oportet. Sic vera est Persarum impia religio.
 Pura colligit Cælius Rhodiginus, cap. 48, lib. x.
 (75) Stephan. Byzan. voce Pallene Σόβνα vocat,
 PATROL. GR. CIII.

133a Decima tertia refert de Æthilla, quæ filia A Laomedontis, et Priami soror fuit. Hanc Prote-silaus cum aliis captivis ex Ilio navibus avehens, Mendem inter et Scionein post varias tempestates vix naves appellit : cumque aequatum Prote-silaus cum suis omnibus longius a littore ad interiora regionis loca procurreret, tum inter cætera Æthilla reliquas allocuta captivas, Si, inquit, cum Græcis in Græciam abducimur, aurea vobis, quæ ad Tro-jam pertulimus adversa, videantur. Persuasit ita-que navibus ignes immittere (79). Hinc vel inviti cum ipsis Græci in eadem illa regione remanent, urbemque Scionein ibi conditam una habuerunt.

Quarta decima est de Endymione, qui Aethno (80) Jovis filio, et Protogeneia Deucalionis filia natus, binos suscepit liberos, Eurypylen (81) et Ætolum. Hic e Peloponneso patria ditioe excedens (82) in oppositam regionem cum sequentium turba, pulsus Curetibus (83), commigravit : et pro Curetide, Ætolida nominari fecit. Eurypytes vero et Neptu-ni filius (84) Elis, mortuo avo materno Endy-mione (85), regnum suscepit, conditamque ab Endymione urbem Elim nominavit.

Quinta decima de Pheneatensibus (86), et Cerere atque Proserpina, quam Pluto raptam matre inscia ad infera regna abduxit, utque Pheneatensibus Ceres, quod ipsi locum ostendissent, qua descen-deretur (erat is hiatus in Cylina) (87), cum alia bona sit largita, tum quod nunquam permissura esset, ut centum Pheneatenses in bello caderent.

Sexta decima de Promacho (88) et Leucocoma Gnoossii : urbs autem Cretæ Gnoossus (89) est. Quomodo Promachus pulchrum Leucocomam ad-olescentem adamavit ; et quomodo labores atque certamina illi magna et periculorum plena propo-suerit, quæ omnia Promachus potiundi spe superavit. Qui ubi ne per hæc quidem voti compos evasit, Leucocomam vicissim molestia affecit, quando ultimum suum præmium (galea autem erzt fama celebrata) alteri cuidam pulchro juveni, Leucocoma spectante, imposuit. Hinc enim zelotypia victus hic, ferro se ipse interemit.

Septima decima. Dicæus et Syleus fratres, Neptuni filii, ad Peleum Thessaliæ montem habita-

Ἡ δὲ γ' τὰ περὶ Αἰθίλλας διέξεισιν, ἥτις ἦν θυ-γάτηρ μὲν Λαομέδοντος, ἀδελφὴ δὲ Πριάμου. Ταύ-την Πρωτεσίλαος ⁸⁶ ἐξ Ἰλίου μετὰ καὶ ἄλλων νηυσὶν ἄγων αἰχμάλωτον ⁸⁷, εἰς τὸν μεταξὺ Μένδης καὶ Σκιώνης μετὰ πολλοὺς χειμῶνας μόλις ὀρμίζονται. Καὶ πρὸς ὕδρην τῶν περὶ Πρωτεσίλαον ἀπάντων τοῦ αἰγιαλοῦ ἄνωθεν πρὸς τὴν χώραν ἀναδραμόν-των, ἄλλα τε ἡ Αἰθίλλα ταῖς συναἰχμαλώτισιν εἰπού-σα, καὶ ὡς, εἰ ἀφίκοιντο σὺν τοῖς Ἑλλήσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, χρυσὸς ἂν αὐταῖς δόξειε τὰ τῆς Τροίας κακὰ, παθεῖ πῦρ ἐνεῖναι ταῖς ναοί. Καὶ καταμέ-νουσι σὺν αὐταῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἄκοντες οἱ Ἑλλη-νες, καὶ πόλιν κτιζοῦσι Σκιώνην, καὶ συνοικίζουσι.

Ἡ δ' τὰ περὶ Ἐνδυμίωνος ἱστορεῖ, ὅτι τε καὶ ἦν Ἀεθλοῦ ⁸⁸ τοῦ Διὸς καὶ Πρωτογενείας τῆς Δευ-καλλίωνος, καὶ ὡς δύο τέκνοι, παῖδας Εὐρυπύλην καὶ Αἰτωλὸν, ὃς ἐκ Πελοποννήσου τὴν πατρῶαν λιπὼν ἀρχὴν εἰς τὴν ἀντίπερα ταύτης γῆν μετὰ τῆς ἐπο-μένης μοίρας, Κουρήτας ἐκβαλὼν, ῥηκσε, καὶ ἀντὶ Κουρήτιδος Αἰτωλίδα ⁸⁹ καλεῖσθαι δίδωσιν. [432 R.] Ὁ δ' Εὐρυπύλης καὶ Ποσειδῶνος παῖς Ἦλις ⁹⁰ τε-λευτήσαντος τοῦ μητροπάτορος Ἐνδυμίωνος τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται, καὶ τῇ κτεσθεῖσιν πόλει ὑπὸ Ἐνδυμίωνος Ἦλιον ἐπάνωμον ἔθετο.

Ἡ ε' περὶ Φενατῶν καὶ Δήμητρος καὶ Κόρης, ἦν Πλούτων ἀρπάσας καὶ λαθὼν τὴν μητέρα εἰς τὰ κάτω βασίλεια ἤγαγε· καὶ ὡς Φενατάταις μηνύσασι Δήμητρι τὸ χωρίον δι' οὗ ἡ κάθοδος (ἦν δὲ τι χά-σμα ἐν Κυλλήνῃ ⁹¹) ἄλλα τε ἀγαθὰ ἐχαρίσατο, καὶ μηδέποτε ὑπεριδεῖν ἑκατὸν ἄνδρας ⁹² Φενατῶν ἐν πολέμῳ πεσεῖν.

Ἡ ις' τὰ περὶ Προμάχου καὶ Λευκοκόμα τῶν Κνωσίων (πόλις δὲ Κρήτης ἡ Κνωσός) διέξεισιν, ὡς ἦρα Πρόμαχος νεανίου καλοῦ τοῦ Λευκοκόμα, ὡς ἄθλα αὐτῷ μεγάλα προὔτεινε καὶ κινδύων μεστὰ, ὡς πάντα ὑπέστη Πρόμαχος ἐλπίδι τοῦ τυ-χεῖν, ὡς οὐδ' οὕτω ⁹³ τυγχάνει, καὶ ἀντιλυπεῖ Λευ-κοκόμαν, τὸ τελευταῖον τῶν ἄθλων (κράνος δ' ἦν πε-ριδότητον) [ἐν] ἐτέρῳ καλῶ νεανία ὀρῶντος περιθελὶς τοῦ Λευκοκόμα· καὶ ὃς ⁹⁴ οὐκ ἐνεγκῶν τὴν ζηλοτυ-πίαν ξίφει ἑαυτὸν διεχρήσατο.

Ἡ ιζ', Δίκαιος καὶ Συλεὺς ἀδελφοί, Ποσειδῶνος υἱοί, περὶ τὸ Πήλιον ὄρος τῆς Θεσσαλίας ⁹⁵ ὄκουν.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁶ Πρωτεσίλαος] Cononem non Πρωτεσίλαος, sed οἱ περὶ Πρωτεσίλαον scripsisse videri monet Kannius. καὶ A : τῶν ζ. ⁸⁷ αἰχμαλώτων ζ. Σκιώνης ζ. ⁸⁸ Ἀεθλοῦ Kannius : libri Ἀέθλου. ⁸⁹ malim Αἰτωλίαν ζ. ⁹⁰ Ἦλιος Heynius. ⁹¹ Κυλλήνη A : Κυλίνη ζ. ⁹² ἄνδρας ἑκατόν ζ. ⁹³ οὐδ' A : δ' οὐδ' ζ. ⁹⁴ ὃς A : ὡς ζ. ⁹⁵ τῆς Θεσσαλίας A : Θεσσαλίαν ζ.

NOTÆ.

- (79) Stephan. Byzant. eadem in Σκιώνη.
 (80) Pausan. lib. 1 Eliac. et Apollodor. in Biblioth. Aetlinum vocant.
 (81) Pausan. Eurycyden.
 (82) Steph. a Salmoneo Pissa pulsum refert in Ætol. Lege et Pausan. sup.
 (83) Strabo lib. x.
 (84) Pausan. Eletu.
 (85) Pausan. Eustrath.
 (86) Steph. Pheneum in Arcadia ponit, et quidem

- sub Cyllene monte.
 (87) Cyllenem Arcadiæ montem ex Strab. et Steph. intelligo : apud quem Stygis aquæ, Eustat. et alii.
 (88) Attingere videntur hanc fabulam Strabo lib. x, ex Theophrasto De amore, et Plut. Ἐρωτικῶν : apud quos Euxiathetus pro hoc Promacho inducitur.
 (89) Minois regia. Hom. et alii. Vide Strab. supr.

καὶ ἦν ὁ μὲν δίκαιος, καὶ ὡς ὠνομάζετο, οὕτω καὶ ἦν· Συλέα δὲ ὕβριστήν ὄντα Ἡρακλῆς ἀναιρεῖ, ἐκτιζέται δ' ὑπὸ Δικαίου, καὶ ἐρᾷ τῆς Συλέως θυγατρὸς, ἰδὼν αὐτὴν παρ' αὐτῷ τρεφομένην, καὶ ἄγεται εἰς γυναίκα. Ἡ δὲ ἀποδημήσαντος Ἡρακλέους ἔσπευσε παρὶ αὐτὸν ἔρωτι καὶ πόθῳ βαλλομένη θήσκει· καὶ ἐπὶ προσφάτῳ τῇ κηδεῖα ἐπανιών [222 H.] Ἡρακλῆς ἐμὲλλον αὐτὸν τῇ πυρᾷ συγκατακαίειν, εἰ μὴ οἱ παρόντες λόγοις παρηγοροῦσι μόλις ἐκώλυσαν. Καὶ ἀπελθόντος Ἡρακλέους ἔσπευσε τὸ σῆμα τῆς κόρης οἱ πρόσοικοι περιεδείμαντο, καὶ ἀντι μνήματας ἱερὸν Ἡρακλέους ἀπέφηναν.

Ἡ ιγ', Λοκροὶ μαχόμενοι, ἐπεὶ συγγενὴς αὐτοῖς Ἄϊας ἦν, ἐν τῇ παρατάξει χώραν κενὴν ἔωσιν, ὡς ἔβηεν Ἄϊας ἐν ἧ παρατάττοτο. Παρατεταγμένων ὡν ἐν τῇ πρὸς Κροτωνιάτας μάχῃ, Αὐτολέων Κροτωνιάτης ἠβουλήθη διὰ τοῦ διαλαίποντος διακπεσῖν ἑαυτοῦ μέρους καὶ κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους. Τρωβίς δ' ὑπὸ φάσματος τὸν μηρὸν ἀπετράπη, καὶ ἐσφακέλιζεν, ἕως ἂν κατὰ χρησμὸν εἰς τὴν ἐν Πόντῳ Ἀχλιδεῖον νῆσον (ἔστι δ' αὕτη παραπλεύσαντι τὸν Ἰστρὸν ὑπὲρ τῆς Ταυρικῆς) ἐκείσε παραγεγὼως, καὶ τοὺς τε ἄλλους ἥρωας ἐκμίλιξάμενος, μάλα δὲ τὴν Ἄλαντος τοῦ Λοκροῦ ψυχὴν, ἰάθη. Κάλλιπεν ἐξίοντα ἄπαγγέλλειν αὐτὸν Στησιχόρῳ Ἐλένην κελύσει τὴν εἰς αὐτὴν ἕδειν, εἰ φιλεῖ τὰς ὕψεις, κλινομένην. Στησιχόρος δ' αὐτίκα ὕμνος Ἐλένης συντάττει καὶ τὴν ὕψιν ἀνακομίζεται.

Ἡ ιδ' ὡς Ψαμάθη ἡ Κροτόπου ἔξ Ἀπόλλωνος κίει, καὶ τεκούσα, ἐπεὶ τὸν πατέρα ἰδεδοικει, ἐκτίθεται, Αἴνον ὀνομάσασα. Καὶ ὁ δεξιόμενος ποιμὴν ὡς Ἴων ἀνέτρεφε, καὶ ποτε οἱ τῆς ποιμνῆς κύνες ἐίσπασαν αὐτόν. Ἡ δὲ ὑπερπαθήσασα κατάφωρος γίνεται τῷ πατρὶ, καὶ δικάζει αὐτῇ θάνατον, πεπορεύσθαι καὶ καταψεύδεσθαι αὐτὴν Ἀπόλλωνος οἰηθεῖς. Ἀπόλλων δὲ τῷ τῆς ἐρωμένης φόνῳ χολωθείς [133 R.] λοιμῶν κολάζει τοὺς Ἀργείους. Καὶ χρωμῆνος ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς Ψαμάθην ἀνεῖλε καὶ Αἴνον Πάσασθαι. Οἱ δὲ τὰ τε ἄλλα ἐτίμησαν αὐτοὺς, καὶ γίνετα ἅμα κόραις ἐπεμπον θρηνεῖν Αἴνον· αἱ δὲ θρήνους ἀντιβολαίαις μιγνῦσαι τὰς τε ἐκείνων καὶ τὰς σφετέρας ἀνέκλαιον τύχας. Καὶ οὕτως ἦν ἐκτραπέης ὁ ἐπὶ Αἴνω θρήνος, ὡς ἀπ' ἐκείνων καὶ τοῖς ἑσπεύσασα ποιηταῖς παντὸς πάθους παρενθήκη Αἴνος

bant. In his Dicæus (90) quidem erat, quod nomen quoque præfert, justus : Syleum 133b vero injuriam (91) aliis inferentem Hercules interfecit. A Dicæo deinde hospitio exceptus, et amore filie Sylei (92), quam apud illum educari viderat, captus, uxorem eam duxit. Illa interim peregre agentis Herculis desiderio amoreque saucia, interitit. Ibi Hercules cum recens mortuæ funeri forte rediens intervenisset, in ignem una cremandum se coniecisset, nisi qui aderant exsequiis, ægre tandem dissuadendo, prohibuissent. Vicini porro, Hercules jam profecto, puellæ sepulcrum ædificio cinxerunt, ac pro monumento fanum Herculis effecerunt.

Octava decima : Locri pugnantes, quod gentis ejusdem Ajax fuerit, in acie instructa vacuum illi locum relinquere solent, perinde ac si in eo ordine constitisset. Ita ergo cum ordinati starent in eo proelio quod ipsis cum Crotoniatis fuit, voluit Autoleon Crotoniates per vacuum illam partem erumpere, hostesque cingere. Verum a spectro vulneratus in femore, fugit atque contabescere cœpit, donec ex oraculo in insulam Ponti Achilleum (quæ Istrum præternaviganti supra Tauricam sita est), delatus, cum aliis ibi heroas, tum vero maxime Ajacis Locrensis manes placando, sanatus est. Decedent autem inde Helena negotium dedit, Stesichoro (95) ut nuntiaret, si oculos aspectumque amaret, palinodiam eorum caneret, quæ in se conspexisset. Stesichorus igitur confestim hymnos in Helenæ laudem composuit, oculorumque lumen recuperavit.

Nona decima : Psamathe (94) Crotopi filia ex Apolline gravida peperit, patremque verita infantem exposuit, Ilini nomine indito. Pastor repertum pro suo educavit, sed gregis canes infantem forte lacerarunt. Illa vero cum dolore ex eo valde commoveretur, deprehenditur a patre, qui corruptam eam, et falso in Apollinem vitium referre arbitratus, capitis damnat. Quare Apollo, ob amatæ cædem ira commotus, peste Argivos vexavit, consultusque de averruncando malo, Psamathen et Linum placandos respondit. Illi vero præter cæteros honores illis exhibitos, feminas etiam cum virginibus ad Linum deplorandum miserunt : quæ cum deplorationes obtestationibus miscerent, non illorum solum, sed sua etiam infortunia deplorabant. Adeo autem decenter Linum illæ luxerunt, ut ex eo a poetis (95),

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ Ἡρακλέως A : Ἡρακλέος ζ. ⁹¹ Ἡρακλέος ζ. ⁹² ἐκπεσῖν ζ. ⁹⁵ ἀπεσάπη Pierson. Moer. add. et corrig. ad p. 342. ¹⁰ ἐξίονα A. ¹¹ Ψαμήθη ἡ Κροτόπου A. ¹² τῷ] καὶ τῷ A.

NOTÆ

(90) Dicæam Thracia urbem ab hoc nomen traxisse Steph. tradit in ea voce.

(91) Peregrinus per Aulidem iter facientes, terram lodere compulsi refert Apollod. lib. II *Biblioth.*

(92) Xenodice tamen Sylei filiam una cum patre occisam scribit Apollod. supr.

(95) Vide Isocratis *Encomion Helenæ* ; Suid. et *Cyrald. Hist. poet.* Dion. Chrysost. orat. 11, et alios. Falso autem hanc narrationem referre vult Ptolem.

Hephæst. inf. cod. 190.

(94) Narrationem hanc cum Pausan. in *Attic.* comparare pretium operæ fuerit.

(95) Quod præter Homerum etiam Hesiodus docet apud Eustath. ad vers. 570, *Iliad.* Σ. Ubi plura de Lino, deque appellato ab eo carmine, quod et Αἴλιον est nominatum. Hesychnus quoque Αἴνον ὀδῆς ὄνομα κατὰ μὲν τινὰς ἀπὸ τοῦ κλωστοῦ λίνο, νοτάvit. Vide et *Thesaur. ling. Græcæ* H. St.

qui deinceps secuti sunt, in omni pæne lamentationum genere Linus decantatus inseratur. Quin et mensem **134 a** Arneum (96) appellarunt, quod inter agnos Linus educatus fuisset. Imo sacrificium eidem, festumque diem, Arnida utrunque nominatum, iustituerunt, mactantes eo die, quotquot uspiam reperire canes potuissent. At ne sic quidem cessavit malum, donec Crotopus (97) ipse Argos ex oraculo

Vicesima : Theoclus Chalcidensis captus a Bisaltis (Thraciæ hi populi sunt, ex adversum Pallenes habentes) Chalcidenses (98) occulte accersens, Bisaltas prodidit. Turbarunt itaque primum illi subita sua irruptione Bisaltas, post etiam intra moenia compulsos, et Bucoli ac Doli apud eos captivorum opera urbem capientes, Bisaltas ejiciunt. Bucolum tamen proditorem rupta fide jam data cum occidissent, divina propterea in eos ira irruit, donec ex oraculo pulchrum Bucolo illi monumentum ponentes, et tanquam heroi sacrificantes, malum tandem averterunt.

Vicesima prima : Dardanus et Jason Jovis erant filii ex Electra Atlantis filia, habitabantque Samothraciam insulam. Verum Jason (99) apparens Cereris spectrum scdare stupro conatus, fulmine ictus interiit. Dardanus autem fratris exemplo conterritus in oppositam terram, ubi agri multi, monsque Ida fuit, ratibus (nondum enim navigiorum usus erat) profectus est. Ea vero tempestate regionem illam tenebat Teucer, Scamandri fluminis et nymphæ [Idææ (1)] filius : a quo Teucris incolæ dicti, et Teucria regio. Cum illo Dardanus sermone habito dimidiâ regionis partem accipit : urbemque, ubi ratibus appulsus exscenderat, Dardaniam nomine, ædificavit. Teucro deinde vita functo, omnis ea ora in Dardani ditionem concessit.

Vicesima secunda (2) : Cretensi puero tanquam pro amasio datus est draconis fetus. Hunc eo usque educavit ille, studioseque curavit, dum grandior factus metum etiam incolis injiceret. Coegerunt itaque puerum in solitudinem draconem deferre. Et paruit ille, multum plorans. Tandem vero cum ad venationem aliquando adolescens egressus in latrones incidisset, opemque inclinasset : agnita voce draco, et corporibus sese implicans, prædones occidit, atque adolescentem, veteris signa necessitudinis ostendens, periculo eripuit.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ ἐν add. A. ⁷⁹ Χαλκίδης μεταπεμφόμενος λάθρα ζ. ⁸⁰ libri βουκόλῳ καὶ δόλῳ αἰχμαλιώτῳ — γεγεννημένῳ. correxerunt Kannius et Heynius. ⁸¹ ἐπέσκηψε ζ. ⁸² Ἰάσων Heynius : cf. Car. Otrf. Müller. Orchomen. p. 265. ⁸³ ἐπολεῖ A. ⁸⁴ κλαίον ζ. ⁸⁵ περιπέσ. καὶ ἀνακαλ. ζ. ⁸⁶ βοηθήσαντας Heynius : libri βοηθήσαντας.

A ἄβεται. Μὴ γὰρ τε ὠνόμασαν ἀρνεῖον, ὅτι ἀρνάσι Ἄνω συνανετράφη· καὶ θυσίαν ἄγρουσι καὶ ἑορτὴν ἀρνίδα, κτείνοντες ἐν⁷⁸ ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ καὶ κυνῶν ὄσους ἀνέβρωσι. Καὶ οὐδ' οὕτως ἐλείφα τὸ κακὸν, ἕως Κρότωπος κατὰ χρησμὸν ἔλιπε τὸ ἄργος, καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Μεγαρίδι καὶ Τριποδίσκιον ἐπικάλισας κατώκησεν.

reliquit, conditamque urbem in Megaride Tripodiscium

Ἡ κ' ὡς Θέοκλος ὁ Χαλκιδεὺς αἰχμαλώτος ὄψθαι Βισαλτῶν γεγωνῶς (οἱ δὲ Βισάλται Ἰθακικὸν ἔθνος, ἀντίπερα Παλλήνης οἰκοῦντες), οὗτος Χαλκιδεὺς λάθρα⁷⁸ μεταπεμφόμενος προδίδωσι Βισάλτας· καὶ αὐτοὶ πρῶτον μὲν τῷ αἰγνιδίῳ ἐτάραξαν Βισάλτας, εἶτα τειχῆρεις ποιήσαντες βουκόλου δόλῳ αἰχμαλιώτου⁷⁹ παρ' αὐτῶν γεγεννημένου αἰρούσι τὴν πόλιν, ἐκδιώξαντες τοὺς Βισάλτας. Τὴν δὲ προδότην βουκόλον, παραβάντες τὰς συνθήκας, κτείνουσι. Καὶ μῆνις αὐτοῖς διὰ τοῦτο θεόθεν [223 H.] ἐπέσκηψε⁸⁰. Καὶ κατὰ χρησμὸν τάφον περικαλλῆ χῶσαντες τῷ βουκόλῳ καὶ ὡς ἦρωϊ θύοντες τοῦ κακοῦ ἀπηλλάγησαν.

Ἡ κα', Δάρδανος καὶ Ἰάσων ἑστὴν παῖδες ἦσθη Διὸς ἐξ Ἡλέκτρας τῆς Ἀτλαντίδος, καὶ ἔκβουον Σαμοθράκην τὴν νῆσον. Ἄλλ' ὁ μὲν Ἰάσων φάσμα Δήμητρος αἰσχύνει βουληθεὶς, ἐκεραυνώθη, Δάρδανος δὲ ἐπὶ τὰ δέλεφῳ συγχυθεὶς εἰς τὴν ἀντίπερα γῆν, ἐν ἣ καὶ πεδίαις πολλῇ καὶ τὸ ὄρος ἡ Ἰδα, σχεδίαις (πλοίων γὰρ χρῆσις οὐδέπω ἦν) διαβαίνει. Εἶχε δὲ τὸ κράτος τότε τῆς χώρας ὁ Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ καὶ νύμφης Τεύκρος, ἐξ οὗ Τεύκροί τε οἱ οἰκήτορες καὶ Τευκρία ἡ γῆ ᾗ κατὰ λόγους συνεληθὼν Δάρδανος λαμβάνει τὴν ἡμίσειαν, καὶ πόλιν, ἐν ᾗ τῆς σχεδίας ἀπέβη, κτίζει Δαρδανίαν. Ὑστερον δὲ τελευταίαντος Τεύκρου ἡ πᾶσα τῆς χώρας εἰς αὐτὸν ἀρχὴ περιήλθεν.

Ἡ κβ' μειρακίῳ Κρητὶ γέννημα δράκοντος ἐραστής θωρεῖται. Ὁ δὲ ἐτρεφέ τε καὶ ἐπεμελεῖτο, ἕως ἠϋέθη καὶ φόβον ἐνεποίη⁸¹ ὁ δράκων τοῖς ἐπιχωρίοις· οὗτοι γὰρ τότε ἠνάγκασαν τὸ μειρακίον ἐκθεῖναι τὸ θηρίον ἐπὶ τῆς ἐρημίας, καὶ πολλὰ κλαίων⁸² ἐξέθετο. Ὑστερον δ' ἐπὶ θῆραν ἐξεληθέντος τοῦ μειρακίου καὶ λησταῖς περιπεσόντος⁸³, ἀνακαλουμένῳ τοὺς βοηθήσαντας⁸⁴, ἀναγνωρίσας ὁ δράκων τὴν φωνὴν τοὺς μὲν ληστὰς διέφθειρεν, ἐκάστω περιεληθεὶς, σημεῖα δὲ τῷ παιδί παλαιᾶς αἰσθήσεως ἐνδείξάμενος ἀπαλλάσσει τῆς ἐπιβουλῆς.

NOTÆ.

et Jason legi observandum puto.

(1) Id. nymphæ nomen, quod hinc forte fugerat, ex Apollodoro et Diod. Siculo lib. iv revocare visum.

(2) Refert hanc etiam Ælianus *Variar. Histor. lib. xiii, cap. 46.*

(96) Eustath. quoque teste.

(97) Pausan. Coræbo hæc tribuit.

(98) Lege Χαλκιδεὺς.

(99) Lege Steph. voce *Dardan.* et Strab. lib. vii extremo *De Samothrace*; Apollod. quoque lib. iii ex quo hæc pæne ad verbum descripta narratio; ubi

Ἦ γὰρ ὡς Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος⁵⁵ καὶ Οἰνώ-
νης, ἦν ἐγγίματο πρὶν ἢ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαι, παῖς
Κόρυθος· γίνεται, κάλλει νικῶν τὸν πατέρα. Τοῦτον
ἢ μήτηρ Ἑλένη προσέπεμπε, ζηλοτυπίαν τε κινου-
σα Ἀλεξάνδρῳ καὶ καχὸν τι διαμηχανωμένη Ἑλέ-
νη. Ὡς δὲ συνήθης⁵⁶ ὁ Κόρυθος πρὸς Ἑλένην ἐγά-
νιτο, Ἀλέξανδρός ποτε παρελθὼν εἰς τὸν θάλαμον
[156 R.] καὶ θεασάμενος τὸν Κόρυθον τῆς Ἑλένης
καρτεζόμενον καὶ ἀναφλεχθεὶς ἐξ ὑποψίας εὐθὺς
ἀναιρεῖ. Καὶ Οἰνώνη τῆς τε εἰς αὐτὴν ὕβρεως καὶ
τῆς τοῦ παιδὸς ἀναιρέσεως πολλὰ Ἀλέξανδρον ἀρα-
σιμῆν, καὶ ἐπειποῦσα (καὶ γὰρ ἦν ἐπίπλους μαν-
τείαις καὶ τομῆς φαρμάκων ἐπιστήμων) ὡς τρωθεὶς
ποτε ὑπ' Ἀχαιῶν καὶ μὴ τυγχάνων θεραπείας δεή-
σεται αὐτῆς, οἴκαδε ἔει. Ὑστερον δ' Ἀλέξανδρος ἐν
τῇ πρὸς Ἀχαιοὺς ὑπὲρ Τροίας μάχῃ τρωθεὶς ὑπὸ
Φιλοκτήτου καὶ δεινῶς ἔχων δι' ἀπήνης ἐκομιζέτο
πρὸς τὴν Ἴδην, καὶ προσκείμενός κήρυκα ἐδεῖτο
Οἰνώνης· ἢ δὲ ὑβριστικῶς μάλα τὸν κήρυκα διωσα-
μένη πρὸς Ἑλένην λέγει Ἀλέξανδρον ἐξωνείδιζε⁵⁷.
Καὶ Ἀλέξανδρος μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ τραυ-
ματος τελευτᾷ, τὴν δὲ μήπω πετυσμένην τὴν τελευ-
τὴν μετὰ μὲλος ὁμοῦς δεινός⁵⁸ εἶχε, καὶ δρεψαμένη
τῆς πῶας εἶθι φθάσαι ἐπειγομένη. Ὡς δ' ἔμαθε παρὰ
τοῦ κήρυκος ὅτι τεθνήκει καὶ ὅτι αὐτὴ αὐτὸν ἀνή-
ρηκεν, ἐκείνον μὲν [224 H.] τῆς⁵⁹ ὕβρεως, λίθῳ τὴν
κεφαλὴν πατάξασα, ἀναιρεῖ, τῷ δ' Ἀλεξάνδρου νε-
κρῷ περιχυθεῖσα, καὶ πολλὰ τὸν κοινὸν ἀμφοῖν κα-
ταμεψάμενη δαίμονα, αὐτὴν ἀνήρητσε τῇ ζώνῃ.

Ἦ καὶ ἐν Θεσπείᾳ τῆς Βοιωτίας (ἔστι δ' ἡ πόλις
ἐν ἑκὰς τοῦς Ἑλικῶνος) παῖς ἔφυ Νάρκισσος πάνυ
καλὸς καὶ ὑπερόπτης Ἑρωτός τε καὶ ἑραστῶν. Καὶ
εἰ μὲν ἄλλοι τῶν ἑραστῶν ἐρῶντες ἀπηγόρευσαν,
Ἀμινίας⁶⁰ δὲ πολὺς ἦν ἐπιμέμων καὶ δέόμενος· ὡς
δ' οὐ προσέετο ἀλλὰ καὶ ξίφος προσέπεμψεν, αὐτὸν
πρὸ τῶν θυρῶν Ναρκίσσου διαχειρίζεται, πολλὰ
καθικετεύσας τιμωρόν οἱ γενέσθαι τὸν θεόν. Ὁ δὲ
Ναρκίσσος ἰδὼν αὐτοῦ τὴν ὄψιν καὶ τὴν μορφήν ἐπὶ
κρήνης ἐμβαλλομένην τῷ ὕδατι, καὶ μόνος καὶ πρῶ-
τος αὐτοῦ γίνεται ἄτοπος ἑραστής. Τέλος ἀμη-
χανῶν, καὶ δίκαια πάσχειν οἴηθεὶς ἀνθ' ὧν Ἀμιν-
ίου ἐξύθρισε τοὺς ἑρωτας, αὐτὸν διαχράται. Καὶ
εἰς ἐκεῖνον Θεσπείας⁶¹ μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν
ἢ Ἑρωτα καὶ πρὸς⁶² ταῖς κοιναῖς θεραπείαις καὶ
ἰδία θύειν ἔγνωσαν. Δοκοῦσι δ' οἱ ἐπιχώριοι τὸν νάρ-
κισσῶν τὸ ἄνθος εἰς ἐκείνης πρῶτον τῆς γῆς ἀνα-
χεῖν, εἰς ἣν ἐξήρθη τὸ τοῦ Ναρκίσσου αἶμα.

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ Πάριδος] καὶ Πάριδος Scaliger. ⁵⁶ συνήθης] συνηθῆς A. ⁵⁷ ἐξωνείδιζε A. ⁵⁸ δεινός
corr. A. ⁵⁹ τῆς A. ⁶⁰ ἀντὶ τῆς C. ⁶¹ ἀπηγορεύθησαν C. Ἀμινίας A, et infra Ἀμινίου. ⁶² θεσπείας
A. θεσπείας C. ⁶³ καὶ αὐτὴ πρὸς αὐτὸν A.

NOTÆ.

(3) Lege Parthen. Ἑρωτικῶν cap. 4 et 34, et Ly-
cophron Cassan. ejusque interpr.

(4) A Rheæ edocia, ut vult Apollod. lib. iii, ubi
et plura de his.

(5) Dono Apollinuis, ut ipsa sua docet epistola ad
Faridem apud Ovid. in lin.

(6) Hæc Q. Calaber posteriore parte libri sui x,

134^b Vicesima tertia : Alexandri seu Paridis et
Œnones (3) (quam uxorem priusquam Helenam rape-
ret, domum duxerat) filius fuit Corythus, pulchri-
tudine patrem superans. Hunc mater ad Helenam
nisiit, cum ut Alexandrum ad zelotypiam provoca-
ret, tum ut Helenæ malum machinaretur. Ut ergo
Corythus Helenæ familiarior esse cœpit, superveni-
ens aliquando in thalamum Alexander, et cum
Helena filium sedentem conspiciatus, ira incensus,
suspectum gnatum occidit. Œnone, et ob hanc in-
juriam, et ob filii interitum, multa Alexandro im-
precata, hoc insuper adjecit (ut erat vaticinandi
perita (4), legendarumque herbarum (5) gnara) vul-
neratum eum aliquando ab Achivis, neque medelam
reperientem, se etiam obsecraturum ; atque ita do-
mum discessit. Post igitur Paris (6) in pugna pro
Troja adversus Achivos a Philoctete vulneratus,
graviterque saucius, ad Idam curru vehebatur,
præmissoque nuntio, Œnonem deprecatus est.
Hæc contumellose valde nuntio rejecto, ad Helenam
ire Paridem per convicium jussit. Ille interim per
viam ex vulnere dieni clausit extremum. Antequam
tamen de illius interitu quidquam Œnone inaudis-
set, pœnitentia gravi ducta est, herbisque lectis, cur-
riculo festinabat prævertere. At ubi mortuum esse
jam, et quidem ab ea necatum, nuntius retulit,
hunc primum, lapide in caput impacto, ob illatam
[exprobrando] injuriam occidit, cadaver vero Pari-
dis amplexa, et communem utriusque fortunam diu
C questa, zona seipsam strangulavit.

Vicesima quarta : In Bœoticiæ civitate Thespeia
quæ non longe ab Helicone sita est, puer natus Nar-
cissus, pulcher admodum, sed amoris amatorum-
que contemptor. Quare alii quidem despondere (7)
animum amantes coeperunt : Aminiasque tantum
assiduus erat et pertinax precator. At cum neque
hunc audiret ille, sed gladium insuper mitteret, se
ipse pro Narcissi foribus occidit, deum vehementer
precatus, ultor sibi ut fieret. Narcissus (8) igitur
vultum aliquando suum contemplatus, formæque
simulacrum in aqua fontis apparens, et solus et
primus incipit cæco sui amore flagrare. Ergo con-
sillii tandem inops, et justas sese dare pœnas arbi-
tratus, quod Aminiam amatorem injuria læsisset,
mortem sibi conscivit. Kx eo, responso dato, ut
amor magis honoraretur colereturque, præter com-
munem **135^a** cultum, privatim quoque sacrificare
decreverunt. Ea autem incolarum opinio est (9),
primum ex illa terra exstitisse narcissum florem,
in quam effusus Narcissi sanguis fuisset.

paulo aliter describit. Vult enim fato decretum
fuisse ut non nisi ab Œnone Paris curari posset, et
ipsam se in rogam mariti conjecisse, etc.

(7) Sequor τὸ ἀπηγόρευσαν.

(8) Pausan. Bœotic. legendus, et Ovid. Metam.

iii. (9) Sed vana, ut docet Pausan. Bœotic.

Vicesima quinta. Minos Jovis et Europæ filius A Cretam rex tenuit, Dædalumque (10) quæsiturus classe instructa navigavit in Sicaniam (quæ hodie Sicilia dicitur), ubi a Cocali oræ illius regis filius est interfectus. Natio hinc Cretensium, regis sui cædem ultura, bellum adversus Siculos suscepit. Sed victi Cretes cum domum redeunt, ad Iapygas (11) sunt tempestate delati : ibique tum sedes fixerunt, Iapyges pro Cretensibus facti. Post horum pars quædam per seditionem inde expulsa, oraculi responsum illud consulentes acceperunt, ubi quis ipsis terram et aquam præberet, ibi ut habitarent. Atque ita Bottæorum terram incoluerunt. Ibi enim puæri, panis cæterorumque condimentorum varia genera per ludum et jocum ex luto fingentes, petentibus ipsis panis loco distribuerunt luteos panes : et illi impletum esse oraculum interpretati, sedem a Macedonum rege postulantes, Bottæorum oram habitandam acceperunt, et Cretensium nomen jam tertio cum Bottæorum commutantes, portio nunc sunt Macedonum.

Vicesima sexta narrat Apollinis spectrum, cui Carno (12) nomen, Dorienses sequi solitum, ab Hippota (13) quodam e stirpe Herculis tum esse interfectum, cum in Peloponnesum Heraclidæ redirent. Cum ergo propterea peste graviter laborarent, oraculo accepto e castris Hippoten expulerunt. Erat autem spectrum hoc Doriensibus vatis loco. Et Heraclidæ quidem tum in Peloponnesum trajecerunt : Hippotes vero ille oberrans, filium genuit cui ex re Aletæ (14) nomen dedit. Hic ubi ad ætatem virilem pervenit, Dorici populi parte collecta, pulsisque Sisyphidis, qui tum Corinthi reges erant, cum ipsorum sociis Ionibus, urbem illam denuo incolis replet, pergebatque adversus Atticam, cum oraculi responsum eidem datum, victorem fore, si ab Atheniensium rege abstineret (15). Hoc oraculo ab Atheniensibus cognito, Codro septuagenario persuadent, libens se pro patria ut devoveat. Ille veste mutata, quasi lignatorum unus esset, a Doriensi quodam interficitur. Dorienses re postea cognita, de victoria desperantes, cum Atheniensibus pacis fœdera inierunt.

Vicesima septima refert de rebus Dencalionis, qui in Phthiotide regnavit, deque Græciæ inundatione ejus temporibus : ac de Hellene filio ejus **135b** (quidam Jovis esse dicunt) qui et Dencalione mortuo, in regno successit, habuitque filios tres. Ex his Æolum natu maximum, merito voluit ejus regionis sceptrum tenere, cui ipsemet antea impe-

Ἡ κε' ὡς Μίνως υἱὸς Διὸς καὶ Εὐρώπης, ὁ βασιλέων Κρήτης, κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου στόλῳ πλεῖσας εἰς Σικανίαν (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ νῦν Σικελία) ὑπὸ τῶν Κωκάλου θυγατέρων (ἑδασίλευε δ' οὗτος Σικελῶν ¹⁰) ἀναίρειται. Καὶ τὸ Κρητικὸν πολεμεῖ Σικελοῖς ὑπὲρ τοῦ βασιλείου, καὶ ἡττᾶται. Καὶ ἐπανιόντας ὑπὸ χειμῶνος ἐξέπεσον εἰς Ἰάπυγας, καὶ αὐτόθι τότε ἰδρύσαντο, ἀντὶ Κρητῶν γεγονότες Ἰάπυγες. Χρόνῳ δὲ ὕστερον μοῖρᾳ τις κατὰ στάσιν ἐκπεσόντες τῆς χώρας χρησμὸν ἔλαβον, ἐνθα ἀντις αὐτοῖς γῆν καὶ ὕδωρ ὀρέξῃ ¹¹, ἐνταῦθα οἰκίεσθαι. Καὶ ἔκησαν ¹² τὴν Βοττιαίων· ἐκεῖ γὰρ παῖδες ἄρτων εἶδη καὶ ἄλλων ὄσων παίζοντες ἀπὸ σπῆλου καὶ πλάττοντες, αἰτουμένοις ἐπέδωκαν αὐτοῖς ἀντὶ ἄρτων τοὺς πηλίνους ἄρτους· καὶ οἱ γε τὸν χρησμὸν τετελεσθαι νομίσαντες ἤτησαν τὸν βασιλεῖα Μακεδόνων, καὶ ἔλαβον οἰκεῖν τὴν Βοττιαίων, [437 R.] καὶ Βοττιαῖοι μὲν τρίτον γένος ἀπὸ Κρητῶν ἀμείψαντες μοῖρα νῦν εἰσὶ Μακεδόνων.

Ἡ κς' διέξεισιν ὡς φάσμα Ἀπόλλωνος, ὄνομα Κάρνος, Δωριεῦσιν ἐπόμηνον, Ἰππότης τις τῶν ἀφ' Ἡρακλέους ἀναίρει, ὅτε κατήεσαν εἰς Πελοπόννησον Ἡρακλεῖδαι. Καὶ λοιμοῦ τούτοις προσπεσόντος, χρησμὸν ¹³ λαβόντες ἤλασαν τὸν Ἰππότην τοῦ στρατοπέδου, Μάντις δ' ἦν τὸ φάσμα ¹⁴ τοῖς Δωριεῦσιν. Ἡρακλεῖδαις μὲν κάθοδος εἰς Πελοπόννησον ἐγένετο· ὁ δ' Ἰππότης ἀλώμενος ¹⁵ τίκειται παῖδα, ἐκ τοῦ πράγματος Ἀλήτην καλέσας, ὃς ἀνδρωθεὶς καὶ μοῖραν τοῦ Δωρικοῦ συλλέξας, καὶ Σισυφίδας ἐκβαλὼν Κορίνθου βασιλεὺς ὄντας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Ἰωνας, ἀνοικίζει τὴν πόλιν καὶ ἐπῆει κατὰ τῆς Ἀττικῆς, [225 H.] ὅτε καὶ χρησμὸν λαμβάνει νικήσειν, εἰ ἀπόσχοιντο τοῦ βασιλείου Ἀθηναίων. Καὶ τοῦ χρησμοῦ γνωσθέντος Ἀθηναῖοις, πείθουσι Κόδρον ἐβδομηκοντούτην ὄντα ἐκόντα δοῦναι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Καὶ ἀμειψάμενος τὴν στολήν, ὡς εἶς τῶν ξυλοφόρων ὑφ' ἐνὸς τῶν Δωριέων ἀναίρειται. Καὶ γνόντες ὕστερον Δωριεῖς, καὶ ἀπογνόντες τὴν νίκην, ἐσπείσαντο Ἀθηναίους.

Ἡ κς' τὰ περὶ Δευκαλίωνος ἀπαγγέλλει, ὃς ἑδασίλευε ¹⁶ τῆς Φθιώτιδος, καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν τῆς **D** Ἑλλάδος κατακλυσμοῦ· καὶ περὶ Ἑλληνοῦ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, ὃν ἔνοιον τοῦ Διὸς παῖδα εἶναι φασιν, ὃς καὶ διεδέξατο τὴν βασιλείαν τελευτήσαντος Δευκαλίωνος, καὶ τίκειται παῖδας ¹⁷ τρεῖς. Ὦν Ἀἰόλον μὲν τὸν πρῶτον βασιλεύειν ἐδικαίωσεν ἥς ἤρχε γῆς.

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ Σικελῶν mg. : libri Σικελῶν. ¹¹ ὀρέξει ζ. ¹² ἔκησαν ζ. ¹³ χρησμὸν] καὶ χρησμὸν A. ¹⁴ φάντασμα ζ. ¹⁵ ἀλώμενος] cf. Ruhnken. ad Vellej. p. 12. ¹⁶ ἑδασίλευσε ζ. ¹⁷ παῖδας om. A.

NOTÆ.

(10) Lege Pausan. *Achaic*. init.

(11) Vide Strab. lib. vi.

(12) Hæc de Carno aliter aliquanto refert Pausan. in *Læonic*.

(13) Quem Phylantii filium facit Pausan. cum

Apollod. lib. ii *Biblioth.*, qui hanc ad Naupactum patratam cædem tradit.

(14) Quasi *Erronem* a parentis erroribus dixerit.

(15) Pausan. init. *Corinthiac*.

Ἄσωπῳ καὶ Ἐνιπέϊ δυοὶ ποταμοὶς τὴν ἀρχὴν διορι-
σάμενος, ἐξ οὗ τὸ Αἰολικὸν καταγέται γένος· Δῶρος
δ' ὁ δεύτερος μοῖραν τοῦ λαοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ πα-
τρὸς ἀποικίζεται, καὶ ὑπὸ τὸν Παρνασσὸν τὸν ὄρος
κτίζει πόλεις, Βοῖδν, Κυτίνιον¹⁶, Ἐρινέον, ἐξ οὗ
Δωριεὶς· ὁ δὲ νεώτατος Ἀθηναῖς¹⁷ ἀφικόμενος
κτίζει τετράπολιν καλουμένην τῆς Ἀττικῆς, καὶ
γαμῆϊ Κρέουσαν τὴν Ἐρεχθέως, καὶ τίχτει ἐξ αὐτῆς
Ἀχαιὸν καὶ Ἴωνα. Καὶ ὁ μὲν Ἀχαιὸς ἀκούσιον φέ-
ρον ἐργασάμενος ἠλάθη, καὶ εἰς Πελοπόννησον ἐλθὼν
Ἀχαίαν κτίζει τετράπολιν, ἐξ οὗ Ἀχαιοί· Ἴων δὲ,
θανόντος τοῦ μητροπάτορος, διὰ τε τὴν ἀρετὴν καὶ
τὴν ἑλλην ἀξιώσιον αἰρεθεὶς βασιλεύει Ἀθηναίων, ἐξ
οὗ Ἴωνες οἱ τε Ἀθηναῖοι ἤρξαντο καλεῖσθαι καὶ τὸ
ἕλλο πᾶν Ἴωνικόν.

Ἡ κτ' ὡς Τέννης καὶ Ἡμιθέα παῖδες ἦσθη Κύνωφ
βασιλεὶ Τρωάδος, καὶ Κύνος¹ ἀποθανούσης αὐτῷ
τῆς γυναικὸς ἐτέραν ἐπεισάγεται· ἡ δ' ἐπιμανεῖσα
Τέννη καὶ μὴ τυγχάνουσα καταφεύδεται τοῦ πατρὸς
τῆ ἐαυτῆς· καὶ ὁ πατὴρ ἀκρίτως εἰς λάρνακα² Τέν-
νης κατακλείει, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἡμιθέαν περιαλοῦ-
σαν τὰ ἀδελφοῦ³, καὶ ἀφίησι τῇ θαλάσῃ. Ἡ δ' εἰς
νῆσον ἐκφέρεται, καὶ οἱ ἐπιχώριοι τὴν λάρνακα ἀνα-
κομιζόνται, καὶ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐκείνης Ἰσχυοῖς⁴
Τέννης καὶ Ἡμιθέα, καὶ ἡ νῆσος Τένεδος ἀντὶ Λευ-
κόφρυος ὠνομάσθη. Ὁ δὲ Κύνος μεταγνοὺς καὶ
ἐρμιασάμενος πρὸς τὴν νῆσον, ἐδίετο τοῦ παιδὸς ἀπὸ
τῆς νεῶς ἀμνηστῖαν ἔχων. Ὁ δὲ, ὡς μὴ ἐπιδαίη τῆς
νῆσου, πέλεκυν ἀράμενος τὰ πείσματα τῆς νεῶς
καταπόπτει· [440 R.] καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ
παντὸς ἀποτόμου πράγματος τὸν Τέννου πέλεκυν
ἐπιλέγουσιν.

Ἡ κθ' ὡς Μάγνητες οἱ Μαγνησίαν τὴν ἐν Ἀσίᾳ
τῇ οἰκοῦντες τὸ πρότερον περὶ Πηνειὸν ποταμὸν καὶ
τὸ Πηλῖον ὄρος ἔφησαν, καὶ συνεστράτευσαν⁵
Ἀχαιοὶς κατὰ Τροίαν ἡγουμένου αὐτῶν Προθόου,
καὶ ἐκαλοῦντο Μάγνητες. Εἶτα δεκάτη⁶ Μαγνητῶν
ἀνακομιζομένων αὐτῶν ἀπὸ Τροίας οἰκίζει κατ' εὐ-
χῆς εἰς Δελφούς. Μετὰ χρόνον δὲ ἀναστάντες τοῦ
Κροῦ καὶ κατιόντες ἐπὶ θάλασσαν ἐπεραιώθησαν εἰς
Κρήτην⁷. Ὑστερον [226 H.] δὲ βιασθέντες ἀνάστη-
σαν ἐκ Κρήτης, καὶ πλεύσαντες εἰς τὴν Ἀσίαν ἐβ-
ρίοντο κακῶν νεώκτιστον οὔσαν τὴν Ἴωνίαν καὶ τὴν
Αἰολίδα, συμμαχοῦντες αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐπιτιθεμέ-

A raverat, quamque Asopo et Enipeo fluviiis dister-
minaverat. Atque hinc Æolicum genus derivatur.
Alter deinde Dorus, accepta a parente populi parte,
coloniam alio traduxit, condiditque has ad Parnassi
montis radicem urbes, Bœum, Cytinium et Erineum.
Ab hoc Dores dicti. Natu denique minimus cum
Athenas pervenit (16), Atticæ quam vocant tetra-
polim (17) ædificavit, duxitque uxorem Creusam
Erechthei filiam, e qua Achæum et Iona (18) sus-
tulit. Achæus hic, cum cædem imprudens patrasset,
pulsus, in Peloponnesum venit, condiditque Achaiam
tetrapolim. A quo etiam Achæi originem ducunt.
Ion vero, mortuo avo materno Erechtheo, cum vir-
tutis, tum reliquæ dignitatis ergo creatus rex, Athe-
niensibus imperavit. Unde et Iones appellari cœ-
perunt Athenienses, omnisque adeo regio Ionia
dicta.

Vicesima octava : Tennes et Hemithea liberi erant
Cycni regis Troadis (19). Cycnus autem mortua
conjugè duxit alteram (20), quæ insano Tennæ pri-
vigni amore capta, cum potiri non posset, suum cri-
men falso illi imponens accusavit. Parens igitur
indicta causa Tennem filium arculæ inclusit, quin
et una Hemitheat, fratris infortunio immodice do-
lentem, atque ita mari commisit. Hæc arcula in
insulam quamdam delata, atque ab incolis sub-
lata est, et totius regionis imperio potiuntur Ten-
nes atque Hemithea : ipsa vero insula Tenedos
pro Leucophry dici cœpta. Cycnus postea facti pœ-
nitens, et ad insulam profectus, filium precabatur
et navi, præteritarum rerum ut oblivisceretur. Ille
autem, ne ad insulam appelleret parens, securim
arripiens navis retinacula dissecuit. Unde dici cœ-
ptum in omni abrupto atque præciso negotio, Ten-
næ (21) bipennem fuisse adhibitam.

Vicesima nona : Magnes, qui Magnesium Asia
nunc incolunt, antea ad Peneum flumen montemque
Pelium habitavit, et adversus Trojam ductu at-
que auspiciis Prothoi militantes, Magnes item
dicti sunt. Ille postea hos, decimam Troja repor-
tantes, Delphis ex voto collocavit. Post tamen re-
ficto fano, navibusque conscensis, in Cretam trans-
miserunt. Inde quoque vi repulsi Cretam deserunt,
et in 136^a Asiam adnavigantes, malis afflictam
D nuper conditam Ioniam atque Æolidem liberant,
pugnantes una cum his adversus eos, qui mala illa
inferebant. Hinc denique eodem quo nunc sunt

VARIE LECTIONES.

¹⁶ Κτίνιον ζ. ¹⁷ Ἀθηναῖον ζ. ¹ καὶ Κύνος Α : Κύνος δὲ ζ. ² εἰς λάρνακα Α : λάρνακι ζ. ³ ἀδελ-
φοῦ ζ. ⁴ ἀνίσχυοῖσι Α : ⁵ καὶ συνεστρ. Α : συνεστρ. δὲ ζ. ⁶ δεκάτην ζ. ⁷ εἰς Κρήτην] cf. Ruhnk. ad Vellei. p. 15.

NOTÆ.

(16) Strabo lib. viii, initio Achaia Xuthum no-
minat, ubi hanc leges historiam.

(17) OEnoen, Probaliathum, Tricorithum, et Ma-
raithona, ut refert Steph. et Strabo supr.

(18) Steph. in Ionia facit eum ex Atheniens.
opinionem Apollinis et Creissæ filium.

(19) Strabo lib. xiii Colonarum hunc regem facit,

in Troadè tamen. Vide Lycophr. interp. et Ser-
vium, æc Pausan. in Phocicis. Diodor. quoque
Sicul. extremo lib. v.

(20) Philonomen vocat Steph. in Tenedos : quem
fusius hæc tractantem lege, et Adag. opus.

(21) Suidas etiam Τενέδιος ἄνθρωπος et Τινέδιος
ζυνήγορος παροιμιωδῶς dici refert.

loco perveniunt, urbemque condunt, quam veteri A
de nomine patriæ Magnesium item nuncuparunt.

Tricesima de Pithenio (22) Apolloniate, qui, oves Soli sacræ pascens, cum sua incuria sexaginta de grege oves lupi discerpissent, oculis a civibus est orbatus, quare tellus, irato Deo, fructus Apolloniae non protulit, donec astu et suburbanis prædiis duobus Pithenium placantes et una insuper domo, quam ipsemet elegisset, sterilitatem effugerunt. Erat autem Pithenius illustris genere, sicut et quotquot alii ejus successores sacrarum curam ovium gesserunt. Ipsa vero Apollonia (23) Græca civitas est in Illyrica regione mari adjacens, quam Lous fluvius (24), qui in Ionium mare exit, mediam dividit.

Tricesima prima: Tereus (25), Thracum rex, eorum qui ad Dauliam cæteramque Phocida pertinent, uxorem duxit Procne, Pandionis Athenarum regis filiam. Hic postquam insano captus amore, per vim constupravit invitam Philomelam, Procnes sororem, linguam quoque ejus exsecuit, veritus nimirum ne factum proderet. At illa peplum texens, dolorem ei suum filis inscripsit. Procne, re cognita, et facinus ulcisci cupiens, filium [Ityn] marito suum epulandum in cæna apposuit. Tum Tereus, ubi vel ex ipsa Procne execrandum convivium didicit, et hanc et sororem veluti facti consciam gladio percussurus insequitur. Illis vero per fabulam inde sublatis, Procne quidem in lusciniam (26), Philomela vero in hirundinem vertitur, canuntque perpetuo suas illas calamitates. Sed et Tereus in urupam avem, ut fabulæ referunt, mutatus: ajuntque hos, ne aves quidem factos, iram deposuisse, quædam insectantur.

Tricesima secunda: De Europa (27) Phœnicis (28) filia e conspectu sublata, utque filios pater ad sororem investigandam dimiserit. In his etiam Cadmus fuit, quicum una et Proteus, Busiridis tyrannidem veritus, ex Ægypto trajicit. Addit quomodo post varios errores nihil invenientes, in Pallenam venerint, utque Proteus, hospitalibus muneribus Clito oblatis, amicitiaque inita **136b** (erat Clitus hic rex prudens et justus Sithonum Thraciæ populorum) filiam ejus Chrysonoen uxorem duxerit. Bisaltis deinde patria sua eo bello pulsus, quod ipsis a Clito et Proteo illatum est, regionis illi Proteus imperavit, genuitque patris longe dissimiles liberos,

VARIE LECTIONES.

ἡλίου A: τοῦ ἡλίου ζ. αὐτῶν (vel αὐτοῦ) ἐξήκ. λ. διεσπ. ἀμελ. A: ἀμελ. τούτου αὐτῶν ἐξήκ. λ. διεσπ. ζ. ὦν) ἦν corr. A. ¹⁰ αὐτὸς] ultimæ litteræ correctæ in A. ἐπιφ. δ' A: δ' ἐπιφ. ζ. ¹¹ Ἄωος Kappius. ¹² εἰς τὸ Ἴόνιον ἐκβ. πέλ. A: καὶ οὗτος ἐκβ. εἰς τὸ Ἴόνιον πέλ. ζ. ¹³ τέμνοι ζ. ¹⁴ δὲ ὡς μῦθος ζ. ¹⁵ εἰς ἔποπα] vid. Wyttenbach. Eunap. 2, p. 186. ¹⁶ αὐτὰς ζ. ¹⁷ χελιδόνας καὶ ἀηδόνας ζ.

NOTÆ.

(22) Evenium nominat Herodot. Calliope, sub fin. ubi integra hæc narratio legitur.

(23) De quo Strabo, lib. vii in Illyride.

(24) Abus. Strab. et Liv.

(25) Pausan. in Atticis, et mythologi omnes. Vide quoque Ælian. Variar. hist. lib. xii, cap. 20.

ων. Ἐκείθεν ἀφικνοῦνται ἐν ᾧ νῦν εἰσι, καὶ κτίζουσι πόλιν, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος Μαγνησίαν αὐτὴν ἐπικαλέσαντες.

Ἡ λ' τὰ περὶ Πειθηνίου τοῦ Ἀπολλωνιάτου, ὅς τὰ ἱερὰ Ἡλίου ἢ νέμων πρόβατα, ἐπεὶ αὐτῶν ἐξήκοντα λύκοι διεσπάραξαν, ἀμελήσαντος, τὰς θύεις ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐκκόπτεται. Καὶ ἡ γῆ καρπῶν Ἀπολλωνιάταις μὴνίσαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ οὐκ ἐβόδου, ἕως τέχνη καὶ προαστεῖοις δυσὶν ἱλασάμενοι Πειθηνίον καὶ οἰκίᾳ μιᾷ. ὦν ἢ αὐτὸς ¹⁰ ἤρετίσαστο, τὴν ἀκαρπίαν διέφυγον. Τῶν ἐπιφανῶν δ' ἦν ὁ Πειθηνίος, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ διαδοχῆς τῶν ἱερῶν εἶχον προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν. Καὶ ἡ Ἀπολλωνία πόλις Ἑλλάς ἐστίν ἐν τῇ Ἰλλυριῶν γῆ, κεῖται δ' ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ποταμὸς Ἄωος ¹¹ διὰ μέσης αὐτῆς βέων εἰς τὸ Ἴόνιον ἐκβάλλει πέλαγος ¹².

Ἡ λα' ὡς Τηρεὺς, βασιλεὺς Θρακῶν τῶν περὶ Δαυλίαν καὶ τὴν ἄλλην Φωκίδα, ἄγεται Πρόκνην γυναῖκα τὴν Πανδίωνος βασιλεύοντος Ἀθηνῶν, καὶ ὡς ἐπεμάνη καὶ ἐμίγη ἀκούσῃ Φιλομήλῃ τῇ ἀδελφῇ Πρόκνης, καὶ τέμνει ¹³ τὴν αὐτῆς γλῶσσαν, δεδιὼς τὸν ἐκ λόγων θρίαμβον. Ἡ δὲ πέπλον ὑφαίνουσα γράφει τὰ πάθη τοῖς νήμασι. Καὶ ἡ Πρόκνη μαθούσα καὶ ἀμυνομένη παρατίθειν αὐτῷ δείκνον τὰ αὐτοῦ γεννήματα. Ὁ δὲ Τηρεὺς, μαθὼν τοῦ δείπνου τὸ μῦθος ὑπ' αὐτῆς Πρόκνης, ἐδίωκεν αὐτὴν τε καὶ τὴν ἀδελφὴν ὡς συνεργὸν ξίφει ἀνελεῖν. Τὰς δὲ μῦθος ¹⁴ λαβὼν ἐντεῦθεν Πρόκνην μὲν ἀηδόνα ποιεῖ, Φιλομήλαν δὲ χελιδόνα· καὶ ἄδουσι διὰ παντὸς τὰς τότε συμφοράς. Ἀλλὰ καὶ ὁ Τηρεὺς εἰς ἔποπα ¹⁵ ἔπη τῶ μῦθῳ. Καὶ οὐδ' ἐν θρονίαις αὐτοῦ ¹⁶ φασὶ πεπαῦσθαι τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἔποπας ἀεὶ ἀηδόνας καὶ χελιδόνας ¹⁷ διώκουσιν.

quædam urupæ perpetuo hirundines atque luscini-
Ἡ λβ' τὰ περὶ Εὐρώπης τῆς Φοίνικος θυγατρὸς ἀφανοῦς γεγενημένης, καὶ ὡς πέμψειε τοὺς υἱεὶς ὁ πατὴρ κατὰ ζήτησιν τῆς ἀδελφῆς, ὦν ἦν καὶ Κάδμος, μεθ' οὗ συναπαίρειται Πρωτεύς ἐξ Αἰγύπτου, τὴν Βουσίριδος δεδιὼς βασιλείαν. Καὶ ὡς μετὰ πολλὴν πλάνην μὴδὲν εὐρόντες κατέσχον εἰς Παλλήνην, καὶ ὡς Πρωτεύς ξένια δοὺς Κλίτῳ καὶ λαβὼν φιλίαν (βασιλεὺς δ' ἦν ὁ Κλίτος σῶφρων καὶ δίκαιος Σιθῶνων Θρακίου ἔθνους) ἄγεται Πρωτεύς γυναῖκα τὴν θυγατέρα Χρυσονοῦν. [441 R.] Καὶ Βισαλτῶν [227 H.] ἀπελαθόντων τῆς οἰκείας γῆς τῷ πρὸς αὐτοῦς πολέμῳ, δὴ ἐπολέμησε Κλίτος καὶ Πρωτεύς, βασιλεύει τῆς χώρας Πρωτεύς, καὶ τίχεται παῖδας οὐχ ὁμοίους

εἶπε, ἀλλ' ὦμούς· καὶ παρανόμους, οὓς Ἡρακλῆς ἄ
μισθόνηρος ὦν ἀναιρεῖ. Καὶ αὐτοῖς μὲν ¹⁸ ὁ πατήρ
ῥῆμα ἔχουσα, Ἡρακλέα δὲ (ἦν γὰρ ἑναγής) καθήρε
πῶ φόνου.

Ἦ γ' ὡς Δήμοκλος ὁ Δελφὸς γεννᾷ παῖδα ἐκ-
πρῆπῃ Σμίκρον ¹⁹ ὄνομα· καὶ ὡς πλεῖ κατά χρησμὸν
ἐπὶ Μιλήτου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν παῖδα ἐν
ἤλικί· καὶ ὡς καταλιμπάνει τοῦτον σπουδῆ τοῦ
ἐπιλέσαι καὶ ἀγνοίᾳ, τρισχαιδέκατον ἔχοντα ἔτος·
καὶ ὡς παῖς Ἐριθάρσου αἰπόλος καταλαμβάνει τὸν
Σμίκρον ἀθυμοῦντα, καὶ ἄγει πρὸς τὸν πατέρα· καὶ
ὁ Ἐριθάρσης οὐκ ἔλαττον τοῦ ἰδίου παιδός, μαθὼν
εἰς τύχας καὶ τὸ ²⁰ γένος τοῦ Σμίκρου, τοῦτον πε-
ρῆκε. Καὶ περὶ τοῦ Κύκνου τοῦ συλληφθέντος ἀμφω-
πῆ· καὶ αἰοῖ, καὶ τῆς ἔριδος, καὶ τοῦ τῆς Λευκοθέας
φάσματος, ὡς ²¹ εἶποι τε τοῖς παισὶ πρὸς Μιλησίους
φῆσαι τιμᾶν αὐτήν καὶ παιδῶν ἀγῶνα γυμνικὸν τε-
λεῖν αὐτῇ· ἡσθῆναι γὰρ αὐτὴν τῇ ἐριδι τῶν παιδῶν.
Καὶ ὡς ὁ Σμίκρός τινας τῶν ἐν Μιλησίοις ἐνδόξων
ἠγεῖρα γαμεῖ, καὶ αὐτὴ τίκτουσα ὄρᾳ ἔψιν τὸν
ἦσαν αὐτῇ ²² διὰ τοῦ στόματος εισδύντα διὰ τῆς
γαστρὸς ²³ καὶ τῶν αἰδῶλων διεξελθεῖν· καὶ ἦν τὸ
ἴσασμα τοῖς μάντεσιν ἀγαθόν. Καὶ ἔτεκε κόρον, Βράγ-
χην ἐκ τοῦ ὄνειρου καλέσασα, ὅτι ὁ ἥλιος αὐτῆς διὰ
τῆς βράγχου διεξῆλθε ²⁴. Καὶ ἦν ὁ παῖς κάλλιτος
ἀθρόπων, καὶ αὐτὸν ἐφιλήσεν ἐρασθεῖς Ἀπόλλων,
ἄριον ποιμαίνοντα, ἐνθα βρωμὴς Ἀπόλλωνος φιλοῦ
ἔρται. Ὁ δὲ Βράγχος ἐξ Ἀπόλλωνος ἐπιπνοῦς μαν-
τικῆς γεγονώς ἐν Διδύμοις τῷ χωρίῳ ἔχρα. Καὶ μέ-
χρι ²⁵ νῦν χρηστηρίων Ἑλληνικῶν ὦν ἴσμεν, μετὰ
δαίμονος κράτιστον ὁμολογεῖται τὸ τῶν Βραγχιδῶν.

Ἦ δ' ὡς μετὰ τελευτὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος
ἢ Πριάμου παῖδες Ἐλένος καὶ Δηϊφοβὸς ἤριζον ὑπὲρ
τῶν Ἑλένης γάμων, καὶ κρατεῖ βίᾳ καὶ θεραπείᾳ
τῶν ἰνατῶν Δηϊφοβὸς, νεώτερος ὦν Ἐλένου. Ἐλε-
νος δὲ, τὴν ὕβριν οὐ φέρων, εἰς τὴν Ἰδὴν ἀποχωρή-
σας ἰσχυρά. Καὶ κατὰ συμβουλάς ²⁶ Κάλχαντος οἱ
παροικούντες Τροίαν Ἑλληνες λόγῳ τὸν Ἐλένον
ἐπιλαμβάνουσι· καὶ τὰ μὲν ἀπειλαῖς τὰ δὲ δώροις,
οἷον δὲ τῇ πρὸς Τρώας ὄργῃ, ἀποκαλύπτει αὐτοῖς
Ἐλένος ὡς ξυλίνῳ Ἰππῶ πεπρωμένον ἐστὶν Ἴλιον
ἔσθαι, καὶ τὸ τελευταῖον, ἐπειδὴν Ἀχαιοὶ λάθωσι
τὸ ἱερόν· Ἀθηναῖς Παλλᾶδιον, πολλῶν ὄντων τὸ
σημειώτατον. Στέλλονται οὖν ἐπὶ τῇ κλοπῇ τοῦ Πα-
λλᾶδιου Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς, καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ
τὸ τείχος ²⁷ Διομήδης, ἐπιβὰς τῶν ὤμων Ὀδυσσεύς·
ὁ δὲ οὐκ ἀνελεύσας Ὀδυσσεῖα, καίτοι τὰς χεῖρας ὀρέ-
γωντα, ἔειπεν ἐπὶ τὸ Παλλᾶδιον, καὶ ἀπελόμενος
εἰς πρὸς Ὀδυσσεῖα ἔχων ὑπέστρεψε. Καὶ διὰ τοῦ
παιδὸς κατιόντων πυθανομένῳ [228 H.] ἕκαστα τῶν
Ὀδυσσεῖ Διομήδης, τὸ δόλον τάνδρος ²⁸ εἰδώς, οὐκ

crudeles admodum atque injustos, qui post ab Her-
cule, quod improbos valde odisset, occisi sunt. Et
parens ipse tumulum suis effodit, Herculemque
cæde pollutum expiavit.

Tricesima tertia : Democlus Delphus filium genuit
insigni forma, cui *Smicro* (29) nomen, navigavitque
Miletum ad consulendum oraculum, ducto secum filio
annorum tredecim : quem, nimis festinato navigan-
di studio, atque imprudens, ibi reliquit. Inventum
itaque tristem *Smicrum*, caprarius quidam, *Eri-*
tharsi filius, ad patrem adducit : qui non secus at-
que suum filium, cognita pueri et conditione et stir-
pe, honeste eum apud se habuit. Narrat et de *Cycno*
cum duobus filiis capto, deque contentione, ac de
Leucotheæ spectro. Quomodo hæc pueris dixerit,
Milesios ut admonerent, ipsam honorandam, et pue-
rorum certamen gymnicum ipsi exhibendum : lætari
enim se puerorum contentione. Addit etiam, ut *Smic-*
rus, clari cujusdam apud *Milesios* viri filiam uxo-
rem duxerit, quæ pariens secundum quietem videre
visa sit, solem per os ipsam subire, et per ventrem
atque verenda egredi. Quod visum bonum esse omen
vales interpretati, peperit illa filium, *Branchum*que
a somnio nominavit, eo quod per fauces ex ipsa sol
egressus esset (30). Hic mortalium formosissimus puer,
ab *Apolline* est adamatus, cum oves pascentem repe-
risset. Ubi et ara *Apollinis* amantis consecrata. *Branch-*
us vero, *Apollinis* dono vaticinandi arte donatus,
Didymis oracula reddidit, hodieque, inter omnia
quæ novimus, Græca oracula, *Branchidarum* ora-
culum (31) post *Delphicum* maximum prædicatur.

Tricesima quarta. Paride mortuo, *Helenus* et *Dei-*
phobus *Priami* filii super *Helena* nuptiis contende-
runt, vicitque per vim et potentium opem *Deiphobus*,
ætate licet minor. *Helenus* ergo, injuriæ impatiens,
in *Idam* 137a secedens etiam egit : ubi *Calchantis*
spasus, qui *Trojam* obsidebant Græci ex insidiis eum
capiunt : ille partim minis, partim donis, vel potius
odio *Troja*, Græcis indicavit, ligneo equo *Trojam*
capiendam, fato esse designatum. Imo et hoc deni-
que, cum *Achivi* cepissent cælo delapsus (32) illud
Mnervæ *Palladium* (33), quod inter multa erat mini-
mum. Igitur missi ad *Palladium* furto auferendum,
Diomedes et *Ulysses* : evaditque in murum per *Ulys-*
sis humeros conscendens *Diomedes*, neque tamen
manus tendentem socium attraxit, sed ad *Palladium*
abiit, eoque ablato, ad *Ulysses* revertit. Ita cum per
plana redirent, interroganti singulatim omnia *Ulys-*
si, hominis astutiam non ignorans, respondit, non
quod *Helenus* *Palladium* indicasset se accepisse, sed
pro eo aliud quoddam. Verum moto forte fortuna

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ μὲν εἰπὴν. A. ¹⁹ Σμικρός ζ. ²⁰ τὸ οἶον. A. ²¹ ὡς; καὶ ὡς ζ. εἶποι A : εἰ τοι ζ. ²² αὐτῇ τὸν ἥλιον ζ.
²³ γαστρὸς δὲ καὶ ζ. ²⁴ ἐξῆλθε ζ. ²⁵ μέχρι τοῦ νῦν ζ. ²⁶ συμβουλήν ζ. ²⁷ ἐπὶ τὸ τείχος] τοῦ τεί-
χος A. ²⁸ τοῦ ἀνδρός ζ.

NOTÆ.

(29) *Simerum* vocat *Lactantius* ad vers. 198, lib.

(30) *Theaid.* Stat. *Papin.* Ubi plura ex *Varrone*.

(31) Εἰσῆλθε potius legendum videtur.

(32) De quo *Sirabo* et *Pausan.* non semel.

(32) Διοπατέας. De qua voce lege *Suidam*.

(33) Vide *Suid.* et *interpr. Virg. Apollod.* item lib.

111 *Biblioth.*, ac *Dictyn Cretens.* lib. v init.

Palladio, agnovit Ulysses illud ipsum esse. Quare a tergo se statuens Diomedis, interfecturus illum, gladium strinxit, quo ipsemet Achivis Palladium afferret. At dum plagam inflicturns esset, vidit Diomedes, splendente tum forte luna, ensis vibrati lucem. Ita Ulysses a cæde abstinuit, stringente vicissim gladium Diomede, qui et timiditatem illi exprobrans, et gladii lamina, quod antecedere nollet, humeros verberans, eundem ante se egit. Unde proverbium (33') natum : *Diomedeia necessitas*, adhiberi solitum in eo, qui aliquid faciat invitus.

Tricesima quinta duos inducit pastores ad Lysum Ephesini agri montem pascentes : qui apum examen in profundo quodam atque ad descendendam perdifficili antro cum vidissent, alter sportulam ad descendendum ingressus est, alter eam e fune suspensam demittebat. Cum autem qui descenderat, mellis atque auri ingentem copiam reperisset, impositum sportulæ onus tertio attrahere sursum jussit. Auro dein deficiente, seipsum deinceps sportam ingredi acclamavit. At postquam insidiarum ipsi suspicio cum verbo illo in mentem venit, lapidem pro se sportæ imposuit, jussitque attrahere. Alter itaque, ut jam pæne ad oram usque speluncæ onus attraxit, ratus se socium occidere, confestim per præcipitium quoddam sportam præcipitavit, auroque humi defosso, verisimiles de pastore qui desiderabatur, causas interrogantibus commentus est. Hinc cum alter ille in spelunca 137b pastor nullam salutis viam reperiret, Apollo in somnis jussit, ut acuto lapide sibi corpore lacerato, quietus jaceret. Paruit ille monenti, et vultures tanquam ad cadaver advolantes, unguesque alii comæ, alii vestibibus infligentes, in sublime hominem sustulerunt, avexeruntque illæsum in subjectam vallem. Inde profectus in curiam, cuncta magistratui exposuit. Quare Ephesii insidiatorem illum convictum, aurumque defossum vel invitum ostendere coactum [pro meritis] multarunt : injuria vero affecto auri dimidium attribuentes, alterum dimidium Apollini ac Dianæ obtulerunt. Servatus ergo pastor ille, auroque donatus, ad summas pervenit divitias, et aram in summo montis vertice Apollini, Vulturii nomine, in rei gestæ memoriam sempiternam, dedicavit.

Tricesima sexta. Philonomus Lacedæmonius (34), Sparta Doriensibus prodita, Amyclas mercedis loco accepit, in eamque ex Imbro atque Lemno incolas coegit. Qui cum tertia dein ætate seditionem adversus Dorienses excitassent, Amyclis pulsi sunt. Assumptis itaque secum e Spartiatis quibusdam, ducibusque usi Polide et Delpho, in Cretam adna-

ἄπερ ἐφησεν Ἐλενος Παλλάδιον λαβεῖν αὐτόν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου ἕτερον, ἀποκρίνεται. Κινηθέντος δὲ τοῦ Παλλάδιου κατὰ τινα δαίμονα, γνοὺς Ὀδυσσεὺς αὐτὸ ἐκεῖνο εἶναι καὶ κατόπιν γεγωνῶς σπάται τὸ ξίφος, ἐκείνον μὲν ἀνελεῖν βουληθεὶς, [444 R.] αὐτὸς δ' Ἀχαιοὺς τὸ Παλλάδιον κομίζειν. Καὶ αὐτοῦ μέλλοντος πληγῆν ἐμβαλεῖν (ἦν γὰρ σελήνη), ὄρα δ' Διομήδης τὴν αὐγὴν τοῦ ξίφους. Ὀδυσσεὺς δ' ἀναιρεῖν μὲν ἀπέσχετο ἀντισπασαμένου κάκεινου ξίφος, δειλίαν δ' ὀνειδίσας πλατεῖ τῷ ξίφει οὐκ ἐθέλοντα προΐναι τύπτων τὰ ὤτα ἤλαυνεν. Ἐξ οὗ ἡ παροιμία ἡ Διομήδειος ἡ ἀνάγκη, ἢ ἐπὶ παντὸς ἀκουσίου λεγομένη.

Ἡ λ' δύο ποιμένας ὑπὸ Λυσσὸν τὸ ὄρος τῆς Ἐφεσίας γῆς εἰσάγει νέμοντας, οἱ μελισσῶν ἐσθλὸν ἢ τινα βαθεῖ καὶ δυσκαθόδῳ θεασάμενοι σπηλαίῳ, ὃ μὲν ³⁰ εἰς φορμιθα κατιέναι ἐνέβη, ὃ δὲ καθίει κἀλῶ ἀρτησάμενος, Ὁ κατελιθὼν δὲ καὶ τὸ ³¹ μέλι καὶ χρυσὸν πολὺν εὐρών καὶ τῇ φορμιθῇ ἕως τριῶν ἐμβαλῶν ³² ἀνιμῶν ἐκέλευσεν, ἐπιλειψαντος δὲ ³³ τοῦ χρυσοῦ ἑαυτὸν ἐμβαλεῖν λοιπὸν προσδοήσας, ἐπὶ ἐπιβουλήσῃ ἔννοια αὐτῷ ἅμα τῷ βήματι συνεισθῆι, λίθον ἀντ' αὐτοῦ τῇ φορμιθῇ βαλὼν ἐκέλευσεν ³⁴ ἀνιμῶν. Ὡς δ' ἐγγὺς τῆς στεφάνης ὁ ἀνιμῶν ἀπηρωρῆσατο, αὐτίκα ὡς διασφαιρῶν ³⁵ τὸν ἕτερον ³⁶ ἀφήσει κατὰ τινος φάραγγος, καὶ τὸ χρυσίον κατορύξας πιθανὰς ὑπὲρ τοῦ ἀφανοῦς ποιμένος ἐπλάττετο τοῖς πυθανομένοις τὰς προφάσεις. Ὡς δ' ἦν ἀπορα πανταχόθεν τῷ ἐν τῷ σπηλαίῳ ποιμένι τὰ τῆς σωτηρίας, Ἀπόλλων ὄναρ κελεύει ὄξει λίθῳ τὸ σῶμα ἀμύξαντα κείσθαι ἡρέμα. Τοῦ δὲ πράξαντος τὸ προσταχθῆν γῦπες ὡς ἐπὶ νεκρὸν ἐφιπτάμενοι, καὶ τοὺς θνυχας οἱ μὲν εἰς τὴν χαίτην, οἱ δ' εἰς τὴν ἐσθῆτα πηξάμενοι, ἐκουφίζον καὶ κατέφερον αὐτὸν κακῶν ἀπαθῆ ἐπὶ τὸν ὑποκειμενον αὐλῶνα. Ἐλθὼν δ' ἐπὶ τὸ ἀρχεῖον ἅπαντα φράζει. Καὶ τὸν μὲν ἐπιβουλεύσαντα οἱ Ἐφέσιοι, ἐλεγχθέντα καὶ τὸν χρυσὸν κατορωρυγμένον καὶ ἄκοντα ἐπιδείξαντα, τιμωρῶνται, τῷ δ' ἡδικομένῳ τὴν ἡμίσειαν τοῦ χρυσοῦ νέμειντες, τὴν ἑτέραν ἡμίσειαν ἱερὰν ἀπέφηναν Ἀρτέμιδι καὶ Ἀπόλλωνι. Ὁ δὲ διασωθεὶς καὶ τῷ χρυσῷ τιμηθεὶς ποιμὴν τῶν τε πάντων πλουσίων ἐγένετο καὶ βωμῶν ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἀπόλλωνος εἴσατο ³⁷, Γυπαιῶς εἰς μνημεῖον τῶν συνεχεθέντων ὀνομάσας.

Ἡ λς' ὡς Φιλόνομος ὁ Σπαρτιατῆς ³⁸ προδοὺς Λακεδαίμονα Δωριεῦσι δῶρον ἔχει Ἀμύκλας, καὶ συνοικίζει ταύτην ἐξ Ἴμβρου καὶ Λήμνου. Τρίτη δὲ γενεὰ στασιάζαντες πρὸς Δωριέας μετανίστανται [229 H.] Ἀμυκλῶν, συμπαραλαβόντες δὲ καὶ τινὰς Σπαρτιατῶν, ἡγουμένων αὐτοῖς Πόλιδος καὶ Δελφοῦ, ἐπλεον ἐπὶ τῆς Κρήτης. Ἐν τῷ παράπλῳ δὲ τοῦδε ³⁹

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ ἡ Διομ. cf. Schol. Platon. p. m. 408. ³¹ ὃ μὲν] ὁ μὲν A. ³² καὶ τὸ add. A. ³³ ἐμβάλλων A. ³⁴ δὲ A : καὶ ζ. ³⁵ ἐκέλευεν A. ³⁶ διασφαιρῶν ζ. ³⁷ ἑταῖρον corr. A. τινος] τῆς Kannius. ³⁸ εἴσατο] ἐδωμήσατο corr. A. ³⁹ cf. Müller. Orchom. p. 316. ⁴⁰ τοῦδε add. A.

NOTÆ.

(33') Quod ipsum alia etiam ratione affert Suidas.

(34) Meminit Strabo lib. viii, initio *Læconice*.

οὐ στέλλου Μήλον Ἀποδάσμος οἰκίζει, καὶ τὸ τῶν Α
 Ἡλιάων ἄ γένος ἐνθὲνδε οἰκεῖται Σπαρτιάτας ἄ.
 οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες Γόρτυναν μηδενὸς εἰργοντος
 ἰδόντες, ταύτην ἄμα τῶν περιοίκων ἄ Κρητῶν
 οἰκοκίψουσι.

Ἡ λ' ὡς ἀπὸ Θάσου τοῦ Κάδμου ἀδελφοῦ Θάσος ἡ
 ἄφες ἄνωμάσθη· ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ ἀδελφός, δοὺς τοῦ
 κρατοῦ μοῖραν, ἀπολείπει. Καὶ ὡς Κάδμος ὑπὸ τοῦ
 ἡσίων βασιλέως, μέγα καὶ αὐτὸς δυνάμενος παρὰ
 φίνειν, ἐπὶ τὴν Εὐρώπην σταλεῖ. Οἱ δὲ Φοίνικες
 ἄ [445 R.] μέγα τε (ὡς λόγος) ἰσχυροὶ, καὶ πολλὴν
 τῆς Ἀσίας καταστρεφάμενοι τὸ βασιλείον ἐν Θήβαις
 καὶ Αἰγυπτίαις εἶχον. Σταλῆναι δὲ Κάδμον οὐχ ὡς
 Ἑλλήνας φασί, κατὰ ζήτησιν Εὐρώπης, ἣν παῖδα
 φοίνικος οὔσαν ἤρπασε Ζεὺς ἐν σχήματι ταύρου,
 ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ἰδίαν ἐν Εὐρώπῃ μηχανώμενον ἄ
 κλάττωσθαι ἀδελφῆς ἤρπασμένης ποιεῖσθαι ζήτησιν,
 εἰς ὃ καὶ ὁ τῆς Εὐρώπης μῦθος ἦκεν εἰς Ἑλλάδας.
 Ἐπεκλίον δὲ τὴν Εὐρώπην τὸν μὲν ἀδελφὸν Θάσον,
 ὡς εἴρηται, τῆ νήσῳ λείπει, αὐτὸς δ' εἰς Βοιωτίαν
 πλοῦσας ἀνεισι πρὸς ἄ τὰς νῦν καλουμένας Θήδας,
 καὶ οὖν τῆ δυνάμει περιτειχίσας τὸ χωρίον Θήδας
 ἐπὶ τῆς οἰκίας ἐπωνόμασε πατρίδος. Τῶν δὲ Βοιω-
 τῶν εἰς μάχην αὐτοῖς συμπλακέντων ἤστῶνται Φοί-
 νικες, εἶτα κρατοῦσιν ἐνέδραις καὶ προλογισμοῖς καὶ
 τῆ ἀέθει τῶν ὄπλων ἔφει· κράνος γὰρ ἄ καὶ ἀσπίς
 ἄπω τοῖς Ἑλλήσιν ἔγνωστο. Καὶ κρατεῖ Κάδμος τῆς
 Βοιωτῶν γῆς, καὶ φυγόντων τῶν διασωθέντων ἐπὶ
 τῆς οἰκίας πόλεις οἰκίζει Φοίνικας ἐν Θήβαις, καὶ
 τὴν Ἀρεῶς ἄ καὶ Ἀφροδίτης Ἀρμονίαν γαμῶν ἄ
 Βοιωτοῖς δὲ πρὸς τὴν ἐκπλήξιν τῶν ὄπλων καὶ τῶν
 προλογισμῶν καὶ τῆς ἐνέδρας δόξα παρέστη αὐτοῖς
 ἔπαιος ἀνεῖναι τῆς γῆς ἄ τοὺς ἀνδρας, καὶ Σπαρτοῦς
 ὡς ἐκ τοῦ χωρίου φύνας αὐτοῖς ἐκάλεσαν. Περὶ
 μὲν ἄ Κάδμου καὶ Θηδῶν οἰκίσσεως ἄ οὗτος ὁ ἀληθῆς
 λόγος, τὸ δ' ἄλλο μῦθος καὶ γοητεία ἀκοῆς.

velut ex eo ipso loco satos, nominarint. Igitur de
 ratio est : altera illa, fabula auriumque præstigia.

Ἡ λη' ὡς Μιλήσιος τις ἀνὴρ, τῆς πατρίδος αὐτῆ
 ἐπὶ Ἀρπάγου τοῦ Κύρου ἐν κινδύνῳ οὖσης, εἰς τὸ
 ἐν Σαλαμίᾳ Ταυρομένιον ἀπαίρει ἄ, κάκει φιλῶ τιλ
 τραπεζίτη παραθέμενος τὸ χρυσίον οἰκᾷ ἔπλει.
 Ἐκτα δεδούλωτο μὲν Μίλητος Κύρω, δεινὸν δ' οὐδὲν
 ἄλλο ἐν ὄρωρᾷ ἄ ἐπεπόνθει· καὶ ὁ Μιλήσιος ἦκεν
 ἐκ Ταυρομένιον ἀνακομισόμενος ἄ τὴν παρακατα-
 θέτην. Ὅ δὲ λαβὼν ὁμολογῆ μὲν λαβεῖν, διετίεινε
 ἄ ἀποδοσκέμεναι. Ὅς δὲ μετὰ πολλὴν ἐριν καὶ λογο-
 μαχίαν ὁ Μιλήσιος εἰς ὄρκον τὸν ἀδικοῦντα [250 H.]
 τραπέζιται, ὁ τραπεζίτης μηχανᾷται τοῖονδε· Νάρ-
 κης κοιλίαν καθάπερ αὐλὸν καὶ συντήξας τὴν
 παραθέτην ἄ τῷ νάρθηκι ἐγγεῖ καὶ ἀσφαλίζεται·

VARIÆ LECTIONES.

ἄ Πηλιάων ζ. ἐνθὲνδε Heynius : libri ἐνθάδε. ἄ Σπαρτιάται ζ. ἄ τοῖς περιοίκους Κρησί ζ. ἄ μη-
 χηνοῦμενος ζ. ἄ πρὸς Α : καί ζ. ἄ γὰρ Α : δέ ζ. τοῖς Ἑλλήσιν Α : αὐτοῖς ζ. cf. Müller. Orchom.
 p. 317. ἄ Ἀρεῶς ζ. ἄ τὴν γῆν Heynius, recte, nisi legendum ἀνεῖναι, i. e. prodire. ἄ μὲν οὖν Κ. ζ.
 ἄ οἰκίσσεως Α. ἄ ἀπφει ζ. ἄ ὄρωρᾷ ζ. ἄ ἀνακομισόμενος ζ. ἄ παρακαταθέτην ζ. τῷ] τῆ Α.

NOTÆ.

(35) Cycladum una Steph. cum ejusdem nominis. init. Stephan. Thassus geminato sibilo profert.

(37) De Cadmo Pausan. legendus in Bœotic.

(38) Pausan. init. Bœotic. et alibi.

vigarunt. Sed dum classis præternavigat, Apodasmus
 Melum (35), habitatoribus instruit, indeque Pelie-
 orum genus Spartanos sibi conciliat. Cæteri omnes,
 Gortynam, repugnante nemine, occupantes, una
 cum Cretensium accolis eam incoluerunt.

Tricesima septima. A Thaso (36) Cadmi fratre
 Thasum insulam appellatam refert. Ibi enim illum
 frater, data exercitus parte, reliquit. Cadmus (37)
 hic a Phœnicum rege, magnæ alioquin et ipse apud
 Phœnicas auctoritatis, in Europam missus est.
 Quippe Phœnices eo tempore viribus pluri-
 mum ac potentia, ut ferunt, valebant, magna-
 que Asiæ parte in potestatem redacta, regiam
 sedem Thebis Ægyptiis constituerunt. Missus ergo
 Cadmus, non (ut Græci fabulantur) Europam quæ-
 siturus, quam Phœnicis filiam, tauri mentitus formam
 Jupiter rapuisset, sed proprium sibi in Europa im-
 perium constituere molitus, raptæ sororis investi-
 gationem prætexuit. Atque hinc illa de Europa fa-
 bula ad Græcos prodiit. Europam igitur circumna-
 vigans ille, Thasum fratrem, ut diximus, in ea
 insula reliquit, ipse in Bœotiam tendens, 138^a
 Thebas illas, quæ nunc appellantur, ædificavit,
 muroque comitum opera cinctum locum a patriis
 ita Thebis appellavit. Bœotis autem pugna concur-
 rentibus, victi primùm Phœnices, per insidias mox,
 ac stratagemata, et inusitatum armorum aspectum,
 superiores evaserunt : neque enim galea et scutum
 fuerunt unquam Græcis ad eam diem cognita. Ita
 Cadmus, Bœotorum potitus regione, fugientibus qui
 cladi supererant in suas quisque urbes, Thebis
 Phœnicas, qui incolerent, collocat, ipse Harmoniam
 Martis ac Veneris filiam uxorem ducit. Bœotorum
 interim animis, ob armorum illum atque insidia-
 rum metum, hæc opinio insedit, cum armis ipsis viros
 illos e terra exstitisse, ut inde etiam Spartas (38),
 Cadmo Thebarumque inhabitatione vera hæc nar-

Tricesima octava : Milesius quidam, periclitante
 sub Harpago Cyri filio patria, Tauromenium, Si-
 ciliæ urbem adnavigavit, ibidemque apud notum
 quemdam trapezitam auro deposito, domum rediit.
 Cyrus post hæc Miletum in potestatem redegit,
 nihilque in eam gravius, ut metuerant constituit.
 Rediit itaque Milesius Tauromenium, ut depositum
 illud suum reciperet. Ibi mensarius quidem depo-
 situm accepisse non abnegabat, sed reddidisse
 contendeat. Ut vero Milesius, post multas tandem
 rixas atque contentiones, ad jusjurandum hominem
 adegit, trapezita tale quid machinatus est : Ferulam
 tibis instar excavans, in eaque depositum lique-

factum infundens, probe obturat. Accedens igitur ad jurandum, ferensque pro scipione ferulam, quasi pedibus æger ea fulciobatur. Antequam iamen iuraret, Milesio sibi astanti, veluti mox repetiturus arundinem tradidit. Ita dum manibus sublati dejerat, se depositum eidem, a quo accepisset, reddidisse, Milesius indignans arundinem projectit, simul etiam hominum fidem defecisse clamans. Tum fracta arundine oculis etiam patuit compositum illud auri causa perjurium. Milesius itaque aurum sibi suum vindicavit : trapezita vero præ verecundia, et quod improbus coram omnibus deprehenderetur, laqueo vitam sibi abrupit.

Tricesima nona. Melanthus ex genere fuit Elidarum, **138b** qui Pylo et Messanæ jam inde a Neriuno imperarunt. Hunc cum Heraclidæ expulissent, armis regione potiti sunt. Ille Athenas versus ex oraculo discessit, civitateque donatus, claruit ibi in paucis. Accidit autem ut Athenienses cum Bœotis super OEnoe (39) bellum gererent, placuitque singulari regum certamine litem dirimi. Ibi Thymœtes (40), qui tum Athenis regnabat, duellum formidans, regno etiam cessit ei, quicumque cum Xantho Bœotorum rege dimicare vellet. Melanthus itaque regni præmio invitatus, pugnandi conditionem accipit, et pacta conficiuntur. Ubi ad manus ventum est, vidit Melanthus visum quoddam imberbis viri specie Xanthum sequi. Ut vero injuste fieri ille exclamavit, quod contra pacta auxiliatorem adduxisset, Xanthus falso sermone turbatus, vertit se : atque ita illico Melanthus lancea trajectum transfodit. Sic uno certamine OEnoen Atheniensibus, sibi regnum acquisivit. Certe Erechthidarum genus ad Melanthidas, quò in numero et Codrus erat, ab hoc traductum est. Athenienses vero postea Baccho Melanthidæ (41) ex oraculo fanum dedicarunt, et quotannis rem divinam fecerunt : Jovi insuper deceptoris sacras litantes victimas, quod in pugna dolo fuisset usi.

Quadragésima historia (42) de Andromeda secus narrat, quam Græci fabulantur. Duos fratres fuisse refert, Cephea et Phinea : ac Cephei quidem regnum, Phœnices postea nomea induisse, cum ad eum diem Joppe (43) a maritima civitate appellatum fuisset, habuisseque imperii terminos a mari nostro ad eam usque Arabian, quæ ad Erythræum mare pertinet. Fuisse item Cepheo insigni pulchri-

Α ἐπὶ δὲ τὸν ὄρκον ἰὼν⁵⁴, κατέχων ὡς βακτηρίαν προφάσει ποδῶν⁵⁵ ἀσθενελας, τῷ νάρθηκι ἐπηρεϊθετο· μέλλον δ' ὀμνύειν πλησίον ἐστῶτι τῷ Μιλήσιῳ, ὡς αὐτίκα πάλιν ἀναληφόμενος, τὸν νάρθηκα ἐπιπέψωσιν. Ὡς δὲ τὰς χεῖρας ἀνασχῶν κατώμυτο τὴν παρακαταθήκην ἀποδοῦναι τῷ παραθεμένῳ⁵⁶, περιπαθήσας ὁ Μιλήσιος ῥίπτει τὸν νάρθηκα, ἔρρειν ἅμα ἀνακραγῶν τὴν ἐν ἀνθρώποις πίστιν. Καὶ ὁ νάρθηξ ἐρρήγγυτο, καὶ περιφανὲς ἦν πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ χρυσοῦ τοῦ σφίσιμα τῆς ψευδοκρίας. Καὶ ὁ μὲν Μιλήσιος τὸ ἴδιον εἶχεν, ὁ δὲ τραπεζίτης ὑπ' αἰδοῦς καὶ τοῦ κακίσεσθαι πρὸς ἀπάντων βρόχῳ τοῦ ζῆν ἑαυτὸν ἐξάγει.

Ἡ λδ' ὡς⁵⁷ Μέλανθος γένος μὲν ἦν τῶν Νηλεϊδῶν, οἱ Πύλοιοι καὶ Μεσσηνίαι ἀπὸ Ποσειδῶνος ἐβασίλευον. Β Τοῦτον ἀναστήσαντες Ἑρακλεῖδαι πολέμῳ τὴν γῆν ἔσχον· ὁ δὲ κατὰ χρησμοῦς Ἀθηναῖς ἀφικνεῖται, καὶ πολίτης γίνεσθαι, καὶ ἦν τῶν τιμωμένων. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Βοιωτοῖς πόλεμος ὑπὲρ Οἰνῆς συνίστατο, [448 R.] καὶ ἐδόκει ἐν τῇ τῶν βασιλέων μονομαχίᾳ τὴν κρίσιν εἶναι. Θυμοῖτης μὲν οὖν βασιλεῦον Ἀθηναίων ἐδεδοίκεν τὸν ἀγῶνα, καὶ ἐξίστατο τῆς βασιλείας τῷ βουλομένῳ διακινδυνεύουσαι πρὸς Ξάνθον, ὃς ἐβασίλευσε Βοιωτῶν. Καὶ Μέλανθος ἐπ' ἀθλῶ τῆς βασιλείας⁵⁸ ὑπέρχεται τὸν ἀγῶνα, καὶ προβαίνουσιν αἱ συνθήκαι. Ἐπεὶ δ' ὁ⁵⁹ εἰς μάχην ἦγον, καθορᾶ ὁ Μέλανθος φάσμα τι τῷ Ξάνθῳ ἄνθρωπος ἐπόμενον ἀγέειον. Ὡς δ' ἀνεδόθησε μὴ δίκαια ποιεῖν παρὰ τὰς συνθήκας ἐπαγόμενον⁶⁰ βοηθῶν, μεταστράφη ὁ Ξάνθος, πρὸς τὸ ἀπιστοῦν τοῦ λόγου ἐκπλαγείς· καὶ αὐτὸν εὐθύς ὁ Μέλανθος τῷ ὀράτι βαλὼν κτείνει, καὶ τὴν τε Οἰνῆν Ἀθηναῖοι καὶ ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν ἐνὶ περιποίησάτο ἀγωνίσματι. Τὸ μὲν δὴ τῶν Ἐρεχθιδῶν⁶¹ γένος εἰς τοὺς Μελαυνθιδῶν, ὧν ἦν καὶ Κόδρος, ἀπὸ τούτου μετέστη· Ἀθηναῖοι δ' ὕστερον Διονύσιῳ Μελαυνθιδῶν⁶² κατὰ χρησμὸν ἱερὸν ἰδρυσάμενοι θύουσιν ἀνά πᾶν ἔτος, καὶ τῷ ἀπατορίῳ Διὶ ἱερὰ ἀνάπτοντες, ὅτι αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀπάτης ἀγωνίσμα ἐγένετο.

Ἡ μ' ἱστορία τὰ περὶ Ἀνδρομέδας ἱστορεῖ ἐτέρως ἢ⁶³ ὡς ὁ Ἑλλήνων μῦθος. Ἀδελφοὺς μὲν γὰρ δύο γενέσθαι, Κηφέα καὶ Φινέα, καὶ εἶναι τὴν τοῦ Κηφέως βασιλείαν τότε ἐν τῇ μετονομασθείσῃ μὲν ὕστερον Φοινίκῃ, τῆνικαῦτα δ' Ἰώππᾳ⁶⁴ ἀπὸ Ἰώππης τῆς ἐπιθαλασσιδίου πόλεως τοῦνομα λαβούσῃ⁶⁵ καὶ ἦν τὰ τῆς ἀρχῆς ὄρια ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάσσης μέχρι Ἀράβων⁶⁶ τῶν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θά-

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁴ τὸν καὶ κατ. ζ. ⁵⁵ προφ. τῆς τῶν ποδῶν ζ. ⁵⁶ περιθεμένῳ ζ. ⁵⁷ ὡς om. A. Νηλεϊδῶν Leichius p. 1x : libri ἡλίδων. ⁵⁸ malim τῆ βασιλείᾳ. ⁵⁹ ἐπειδὴ ζ. ⁶⁰ ἐπαγόμενος A. ⁶¹ Ἐρεχθιδῶν A : Ἐρεχθούτων ζ. ⁶² Μελαυνθιδῶν A. ⁶³ ἢ] ἢ καὶ A. post γενέσθαι cum A omisi φασί. ⁶⁴ δ' Ἰώππᾳ A : δι' ὅσα ζ. Heynius δ' Ἰοπίᾳ. ἀπὸ] ὁ ἀπό A. ⁶⁵ λαβούσης A. ⁶⁶ Ἀράβων ζ.

NOTÆ.

(39) Περὶ Κελαιῶν Suid. et Polyæn.

(40) Oxinthæ filius qui postremus de Thesidis regnavit. Pausan. *Corinth*. Attingit quoque hanc historiam Strabo lib. ix init. et maxime Suid. Ἀπατορία. Interp. Aristoph. Polyæn. lib 1, *Stratagem*. Frontin. lib. 11, cap. 3.

(41) Suidas voce ἀπατορία Dionysium hunc μελαυνθίδα vocat ex eo quod τραγῆν ἐνημμένος μέλαιναν

visus ille post Xanthum apparuerit. Hujus tamen Bacchi ædem Pausan. in *Corinthiac*. apud Træzenios statuit.

(42) Vide Hyginum Apollodorum, et interpret. Apollon. Arati, atque Lycophr. Ovid. v *Metamorph*.

(43) Strabo hanc item sententiam affert lib. 1, et iterum xvi; Plinius quoque, Pausan. ac plerique omnes.

ἴσταν φησὶ κρήνων. Ἐἶναι δὲ τῷ Κηφείῳ καὶ θυγατέρα Ἀ
 τὴν καλὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ αὐτὴν μνάσθαι Φοίνικά
 καὶ τὸν ἀδελφὸν Κηφείω Φινέα. Κηφείω δὲ μετὰ
 πέντε τοὺς ἔφ' ἑκατέρω [231 H.] λογισμοὺς ἔγνω
 ἴσταν μὲν Φοίνικα, ἀρπαγῇ δὲ τοῦ μνηστῆρος τὸ
 ἐπὶ ἐκούσιον ἀποκρῦπτειν· καὶ ἀρπάζεται ἀπὸ
 τῆς νηϊδὸς ἐρήμου ἢ Ἀνδρομέδα, ἐν ᾧ εἰώθει ἀπ-
 αῖσι θυσίας τῇ Ἀφροδίτῃ θυεῖν. Φοίνικος δ' ἀρπά-
 στας νηὶ (Κητός δ' αὕτη ἐκαλεῖτο, ἢ μίμησιν
 ἕσπε τοῦ ζώου ἢ καὶ ὅτι κατὰ τύχην) ἢ Ἀνδρομέδα,
 ἢ κατὰ ἔργον τοῦ πατρὸς ἀρπαζομένη, ἀνωλο-
 γησάτω καὶ μετ' οἰμωγῆς τοὺς βοηθήσοντας ἀν-
 αλεῖται. Περσεὺς δ' ὁ Δανάης κατὰ δαίμονα παρα-
 κλήσειν περὶ τῆς, καὶ πρὸς τὴν πρῶτην ἔψιν τῆς κό-
 ρης ἀκούσας καὶ ἔρωτι συσχεθεὶς τὸ τε πλοῖον, τὸ Κη-
 τὸς ἀεφθεῖται, καὶ τοὺς ἐμπλέοντας ὅτι ἐκπλή-
 ρους μόνον οὐχὶ λιθωθέντας ἀναίρει. Καὶ τοῦτο
 ἔλεγε τὸ τοῦ μύθου Κητός καὶ οἱ παγέντες εἰς λι-
 θὸς ἐθροῦκοι τῆς ὀργάνου τῇ κεφαλῇ. Ἄγεται
 ἰὼν γυναῖκα τὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ οἰχεται αὐτὴ
 παρακλῆσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ Περσεῖ, καὶ βασι-
 λείας τὸ Ἄργος οἰκείται.

Ἦμαρ ὡς Ἀντανδρον ἐκρησαν Πελαγοί, ἀλλ' ὡς
 μὴ ἐπὶ φασί, ὄντος αὐτοῖς Ἀσκανίου λύθρον ἀνθ'
 ἀπὸ, ἐκὼ ἐνέδρα συνελήθη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπο-
 κλήσας· διὸ καὶ Ἀντανδρος, ὅτι ἀντὶ ἐνὸς ἀνδρὸς
 ἐσθὲν πόλιν. Ὁ ἴσ δ' Ἀσκάσιος υἱὸς μὲν ἦν Αἰνείου,
 καὶ ἔκ Τροίας ἄλωσιν ἐδασίλευσεν Ἰδης. Οἱ δὲ φα-
 τὸ ἰναῦθεν οἰκῆσαι Ἰδης Πελαγοῦς Ἀντανδρον. Ἀπόλ-
 λωνος καὶ Κρεούσης Ἄνιος γίνεται παῖς ἴσ, τοῦ δὲ
 Ἄνιος, ὃς μίαν οἰκίαν τῶν νήσων τὸ ὄνομα λείπει
 ἐν τῇ, [449 R.] κατὰ στάσιν δ' ἐκείθεν ἐκπεσόντων,
 καὶ χωρίον ἴδων ὑπὸ τὴν Ἰδην παρακλήσιον Ἀν-
 τανδρον, καὶ τὸ χωρίον καὶ Ἀντανδρον πρὸς τὴν
 ἐκρησαν ὄνομάζει. Τὴν δ' Ἀνδρον ἐρημον οὖσαν
 ἴσ Πελαγῶν ἐσπεκίσατο ἴσ. Καὶ ἢ Κύζικος δὲ Πε-
 λαγοῖς ἔσχεν οἰκίαν· καὶ γὰρ Κύζικος ὁ Ἀπόλ-
 λωνος, Πελαγῶν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ βασιλεύων, ὑπὸ
 Αἰθίων μετὰ Πελαγῶν ἐκπεσόντων τὴν χερσόνησον
 εἰς Ἀσίαν κατέστη, δοὺς αὐτῇ καὶ τὸ ὄνομα. Καὶ
 γὰρ ἐκ ταπεινῆς Κυζίκου εἰς μέγα ἢ ἀρχή, ἀφ'
 ὧ Κιαιτῆν τὴν Μέρπος, ὃς τῶν περὶ Ῥυνδακὸν
 χωρίων ἐδασίλευε, γυναῖκα ἠγάγετο. Οἱ δὲ μετὰ ἴσ
 ἴσωνος ἐπὶ τὸ δέρας ἰόντες κατέσχεον πρὸς τὴν
 Κιαιτῆν τῇ Ἄργω, καὶ μαθόντες οἱ Πελαγοὶ Θεσ-
 σαλίαν τὴν ναῦν, κατὰ μῆνην τῆς ἐκβολῆς νυκτὸς
 ἐμάχοντο τῇ Ἄργω. Κύζικον δὲ λῦσαι τὴν μάχην

tudine filiam Andromedam, quam precii ambirent,
 Phoenix quidam, et ipse. Cephei frater Phi-
 neus. At Cepheum postquam varia de utroque
 secum ipse considerasset, Phœnici tandem despon-
 dere filiam statuisse, ac per filię raptum consentien-
 tem suam voluntatem obtegere. Abreptam igitur
 fuisse ex deserta quadam insula Andromedam, in
 quam soleret Veneri sacrificia oblatura secedere.
 Ita cum Phœnicis hujus rapientis navi (quę Cetus
 dicta est, sive a piscia illius similitudine, sive casu
 aliquo) Andromeda 139a tanquam inscientem
 patri aveheretur, misere eam ejulasse, operamque
 cum lacrymis invocasse. Ad eam Perseum (44) Danaes
 filium forte fortuna præternavigantem, cursum
 inhibuisse : primoque mox puellę aspectu, pietate
 simul, et amore captum : tum navigium illud Ceti
 nomine expugnavisse, et vectores tantum non in
 lapides præ metu versos, occidisse. Atque hunc
 illum esse Gręcæ fabulę Cetum, hos homines,
 Gorgonis (45) viso capite, in saxa mutatos. Perseum
 igitur Andromedam uxorem accepisse, secumque in
 Gręciam navigio vexisse, atque Argos sub illius im-
 perio habitari cęptum.

Quadragesima prima : Antandrum habitavit
 Pelasgi. Verum (ut quidam narrant) ex eo, quod hanc
 ipsi Ascanius pro redemptionis suę pretio donasset,
 cum ex insidiis captus ab his dimissusque fuisset :
 hinc enim Antandri nomine urbem dixisse, quam ἀντὶ
 ἐνὸς ἀνδρὸς [pro uno viro] accepissent. Ascanius
 autem hic Æneę filius, fuit, qui capta jam Troja in
 Ida regnavit. Alii hinc potius referunt Pelasgos
 Antandrum incoluisse. Ex Apolline, aiunt, atque
 Creusa gignitur Anius, et ex hoc Andrus, qui unam
 insularum inhabitans, nomen (46) quoque suum
 insulę reliquit. Sed exortis deinde seditionibus
 hinc exactus, locum quemdam contemplatus est
 sub Ida, Andro vicinum, in quo urbem ædificavit,
 quam ob similitudinem Antandrum nominavit. An-
 drum interium desertum Pelasgorum gens inhabita-
 vit. Ita Cyzięus quoque incolos habuit Pelasgos.
 Etenim Cyzicus Apollinis filius, Pelasgis, qui in
 Thessalia erant, imperans, ab Æolensibus cum suis
 Pelasgis ejectus, in Cherroneso Asię (47) urbem
 de suo nomine extruxit, ibique ex humili magnam
 in potentiam crevit, postquam Cliten filiam Mero-
 pis, qui vicina Ryndaco (48) loca rex tenuit, con-
 nubio sibi junxit. Jasonis (49) postea comites, qui
 cum illo ad vellus aureum proficiscebantur, Argo

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ καὶ om. A. ¹⁰⁰ ἐμπλέοντας A : ἐμπεσόντας ζ. ¹⁰¹ τῆς add. A. ¹⁰² ὁ A : ὡς ζ. ¹⁰³ οἰκίαι A. ¹⁰⁴ παῖς
 A : παρὰ ζ. ¹⁰⁵ καὶ τὸ χωρίον A. ¹⁰⁶ ἐσοικίσατο A : εἰσπεκίσατο ζ. ¹⁰⁷ μετὰ add. A.

NOTÆ.

(44) Persei hujus imaginem inspice apud Philostr.
 lib. i Icon. antepenult.

(45) Strabo, lib. x extrem. Vide Ovid. et my-
 tholog.

(46) Antandrus, inquit Stephan. ab Antandro
 Eolensium stratego.

(47) Strabo lib. xii extrem. Cyzicum facit insu-
 lam, et Apollon. Argonautic. i. Vide scholiastas.

Plin. vult olim insulam ab Alexandro continenti
 junctam.

(48) Ryndacus, Strab. lib. xii extr. in Cyzico,
 fluvius est in Propontidem exiens. Stephano etiam
 urbis Phrygiam inter et Hellespontum.

(49) De quibus Apollon. lib. i Argonaut. et Val-
 ler. Flacc.

navi ad Cyzicum appulerunt, quam ut Pelasgi A Thessalicam esse navim didicerunt, ex veteri illo odio, quod ab his olim expulsi fuissent, noctu Argo oppugnant. Cyzicum ibi pugnam dirimere conantem Jason occidit imprudens, cæsis cum illo et aliis aliquot Pelasgis: ipsa vero Argo in Colehida vela fecit. Itaque Pelasgi de regis sui interitu admodum mæsti, tunc quidem optimatibus suis, quod Cyzicus hæredem nullum reliquisset, rempublicam commiserunt: donec postmodum Cyzico pulsus a Tyrrenis, qui, Cherroneso 139^b occupatis, et his qui Milesiorum pars erant, pugna superatis, ipsimet Cyzicum incoluerunt.

Quadragesima secunda. Gelon Siculus tyrannidem invadere studens, Himeræorum (50) popululum colebat, ac pro eo adversus potentiores pugnabat. Unde ipsum plebs adeo adamabat, ut petenti sibi dari corporis custodes, promptissime eos concesserit (51). Stesichorus tamen Himeræus poeta, suspicatus regnum affectare illum velle, apologum hunc populo recitavit, imaginem eorum, quæ post acciderent malorum. Equus (52), inquit, forte pascens ad fontem libiturus accedebat, cum cervam interim per agrum illum transiens, et herbam proculcavit, et aquam turbavit. Equus itaque vindictæ admodum cupidus, sed pedum celeritate inferior, venatoris opem imploravit. Ille, si frenum ore acciperet, et tergo sedere pateretur, facillime se huius injuriam ulturum pollicetur. Quod ubi sic factum est, cervam quidem telis confossa jacuit, sed equus etiam a venatore subjugatum se sensit. Idem, inquit, ego vereor, o Himeræi, ne nunc cum in populari statu sitis, hostilibus quidem per Gelonem superiores redamini, sed tandem adhuc eidem Geloni serviatis. Grata enim omnis potentia, adversus eum qui dederit, accipienti est, quando hanc ille non amplius tam facile auferre potest, quam antea contulit.

Quadragesima tertia. Ignis Ætnæi crateres (53) tantas aliquando, fluminis instar, flammam per eam regionem effuderunt, ut Catanæis (urbs autem Græca Siciliae Catana est) extremum urbis interitum certissimo allaturæ viderentur. Ex ea igitur cives quam citissime fugientes, aurum alii, alii argentum efferebant, alii vero quæcunque subsidium in exsilio allatura videbantur. Anapias (54) tantum et Amphinomus, præ omnibus parentes senio confectos, humeris impositos fugientes extulerunt. Cæteros interim flamma adurens exstinxit, quæ in horum circuitu ita diffundi visa est, ut insulæ in modum circumcirca locus igne liber fieret. Quare Siculi

VARIAE LECTIONES.

⁷⁶ ὄρωτο corr. A. ⁷⁷ διελοῦσα ζ. ⁷⁸ κυναγέτην A. ⁷⁹ καὶ add. A. ⁸⁰ φιλεῖν Kannius: libri φιλῆν. ⁸¹ ἔχοι A. ⁸² ante ταύτης cum A omisi ἀπό. cf. p. 55 b 23 φεύγει τῆς πόλεως et p. 128 b 20 φυγῆν τῆς πατριδος. item p. R. 4169, 23. ⁸³ χώραν] malim χώρον cum Lycurgo § 96 ed. Berolin.

NOTÆ.

(50) Polyæn. lib. x *Strateg.* Syracusan. tyrannum hunc factum scribit, aliaque usum fraude.

(51) Aristot. ii *Rhetor.* refert hæc Stesichorum in Phalaridem recitasse.

(52) Eadem usus fabula Horat. lib. i, epist. 10.

(53) Ita vocant Ætnæ montis fauces illas et ora (ut vertit Lucret. lib. vi), per quæ ignis cinisque evomitur. Vide Arist. *De mundo*, Pausan. in *Phocicis*, Plin. lib. iii, cap. 8; Strab. vi *Sicil.* extr.

Ἡ μὲν ὡς Γέλων ὁ Σικελιώτης τυραννίδα ἐπιθέσθαι διανοούμενος Ἱμεραίων ἐθεράπευε τὸν δῆμον, καὶ κατὰ τῶν δυνατῶν ὑπερεμάχει, καὶ αὐτὸν ἡγάγα τὸ πλῆθος, καὶ φυλακὴν τοῦ σώματος αἰτοῦντι ὤρματό⁷⁶ δίδοιαι. Στησίχορος δ' ὁ Ἱμεραῖος ποιητής, ὑποτοπήσας ἐπιχειρεῖν αὐτὸν τυραννίδα, στὰς αἰὼν [232 H.] ἔλεξεν εἰς τὸ πλῆθος, εἰκόνα τοῦ μέλλοντος πάθους. Ἴππος, φησί, νεμόμενος ἐφοῖτα πηροῦμενος ἐπὶ κρήνην, ἔλαφος δὲ τὸ πεδίον διαθέουσα⁷⁷ τὴν τι πᾶν κατέστειβε καὶ τὸ νᾶμα ἐτάραττε. Καὶ ὁ ἵππος ποθῶν τὴν ἀδικουσαν τιμωρῆσαι, τάχει δὲ ποθῶν λειπόμενος, ἀνδρὰ κυνηγέτην⁷⁸ βοηθὸν ἐκάλε· ὁ δὲ εἰ χαλινὸν δέξοιτο καὶ ἀναβάτην, ῥᾶστα ἀμύνειν αὐτῷ ὑπισχεσάτο. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἡ μὲν ἔλαφος ἀκοντιοῖς ἔκειτο βληθείσα, ὁ δ' ἵππος ἤσθετο δεινῶς λωμένος τῷ κυνηγέτῃ. Τοῦτ', ἔφη, δέδοικα καὶ⁷⁹ αὐτὸς, ὃ Ἱμεραῖοι, μὴ νῦν δῆμος ὄντας τῶν ἐχθρῶν μὲν διὰ Γέλωνος περιγένησθε, αὐτοὶ δ' ὑστερον Γέλων δουλεύετε· φιλεῖτε⁸⁰ γὰρ ἅπασαν τὴν δύναμιν τῷ λαβόντι ἐπὶ τὸν δόντα εἶναι, ὅταν ὥσπερ δοῦναι αὐτῆν μηκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου κομισασθαι· ἔχη⁸¹.

Ἡ μὲν, οἱ τῆς Αἰτνῆς τοῦ πυρὸς κρατῆρες ἀνέβλυσαν ποτε ποταμοῦ δίκην φλόγα κατὰ τῆς χώρας, καὶ Καταναίους (πόλις δ' Ἑλλάδος ἐν Σικελίᾳ ἡ Κατάνη) ἔδοξε παντελῆς ἔσσεσθαι φθορὰ τῆς πόλεως, καὶ ταύτης⁸² φεύγοντες ὡς εἶχον τάχους οἱ μὲν χρωσόν, οἱ δὲ ἀργυρον ἔφερον, οἱ δὲ ὅτι ἂν τις βούλοιο ἐπικουρήμα τῆς φυγῆς. Ἀναπίας δὲ καὶ Ἀμφινόμος ἀνεὶ πάντων τοὺς γονεῖς γηραιούς ὄντας ἐπὶ τοὺς ὤμους ἀναθέμενοι ἔφευγον. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἡ φλόξ ἐπικαταλαβούσα ἐφθειρεν, αὐτοὺς δὲ περιεσλήσθη τὸ πῦρ, καὶ ὥσπερ νῆσος ἐν τῇ φλογὶ πᾶς ὁ περὶ αὐτοῦς χώρος ἐγένετο. Διὰ ταῦτα οἱ Σικελιώται τὸν τε χώρον ἐκεῖνον Εὐσεβῶν χώραν⁸³ ἐκάλεσαν, [452 R.]

αι λιθίνας εικόννας ἐν αὐτῷ τῶν ἀνδρῶν, μνημεία τῶν τε ἔμα καὶ ἀνθρωπίνων ἔργων, ἀνάθε-

A Piorum regionem locum eum appellarunt, et lapideas in horum virorum monumento statuas, divinorum simul illorum atque humanorum factorum testes, collocarunt.

Ἡ μὲ ἱστορία φησὶν ὡς Λεωδάμας καὶ Φίτρης ἄκων ὑπὲρ τῆς Μιλησίων βασιλείας, γένους ἄμφω ἰσικ βασιλείου. Τὸ κοινὸν δὲ τῆ ἐκείνων κακούμενοι αἰσι τῆς μὲν φιλονεικίας μετὰ πολλὰ πάθη ἐξίσταναν, ἐκρινον δ' ἐκείνον βασιλεύειν, ὃς Μιλησίους πλείων ἐργάσειτο. Ἦσαν δ' αὐτοῖς τότε δύο πόλεμοι ἱεροστικῶς καὶ Μηλιαῦσι. Καὶ πρὸς μὲν Μῆλον (αὐτῷ τῆρ ὁ κληρὸς τοῦτον ἐδίδου τὸν πόλεμον) Φίτρης στρατεύσας ἀπρακτὸς ἀναστρέφει. Λεωδάμας δὲ ἰακρῶς κατὰ Χαρυστίων ἀνδραγαθήσας, καὶ ἀπαρτίτος ἑλλῶν τὴν πόλιν καὶ ἀνδραποδισάμενος, Μιλήτου ἐπανῶν κατὰ τὰ συγκείμενα βασιλείει. Αἰχμάλωτον δὲ κατὰ χρησμὸν γυναῖκα ἱεροστικὴν, παῖδα φέρουσαν ὑπομάσθιον, μετὰ πλείων καὶ ἄλλων ἀναθημάτων, ἃ δεκάτῃ τῶν λατρῶν ἐτύγγανον, ἀνέπεμψεν ἐν Βραγχίδασι. Αὐτὸς δὲ ὡς Βράγχος προστίθει τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τοῦ παιδίου, ὃς τῆν τε αἰχμάλωτον γυναῖκα ἐνόμισε καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς ἔθετο. Ἡῤῥεσαν δ' ὁ παῖς οὐ κατὰ ἴσιν, ἀλλὰ θεῖα τινὶ τύχη, καὶ πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡμῶν ἀπήντα τὸ εὐσύνετον. Ποιεῖται δ' αὐτὸν ὁ Φίτρης καὶ ἀγγελοῦ τῶν μαντευμάτων, Εὐάγγελον ἰακρῶς. [233 H.] Οὗτος ἡβήσας τὸ Βράγχου μαντεῖον ἐξέδέξατο, καὶ ἀρχὴ γένους Εὐαγγελιδῶν παρὰ Μιλησίους ἐγένετο.

Ἡ μὲ ὡς Ὀρφεὺς, ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης μετὰ τῶν Μουσῶν, ἑδασίλευε Μακεδόνων καὶ τῆς Ὀδρυσίδος, ἐπετήδευε δὲ μουσικὴν, καὶ μάλιστα κιθαρῖαν. Καὶ (φιλόμουσον γὰρ τὸ Θρακῶν καὶ Μακεδόνων γένος) ἤρασκεν ἐν τούτοις διαφερόντως τῷ εἶθε. Κατέσχε δὲ δόξα ὡς εἰς Ἄδου κατάδοι ἱερὰ τῆς γυναικὸς Εὐρυδικῆς, καὶ ὡς τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Κόρην ψδαῖς γοητεύσας δῶρον λαβοῖ τὴν γυναῖκα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐνασθαι τῆς χάριτος ἀναδιωκμένης, λαθόμενον τῶν περὶ αὐτῆς ἐντολῶν. Οὕτω δὲ ἔβλεπεν καὶ κατακηλεῖν αὐτὸν ψδαῖς εἶναι σοφόν, ἵς καὶ θηρία καὶ οἰωνοὺς καὶ δὴ καὶ ξύλα καὶ λίθους ἀπεκρινόσταιν ὑφ' ἡδονῆς. Τελευτᾷ δὲ διασπασαμένων χρόν τῶν Θρακίων καὶ Μακεδόνων γυναικῶν, ὅτι ἡ μετέδιδου αὐταῖς τῶν ὀργίων, τάχα μὲν καὶ κατ' αἰας προφάσεις, φασὶ δ' οὐδ' αὐτὸν δυστυχῆσαντα περὶ γυναῖκα πᾶν ἐχθῆραι τὸ γένος. Ἐφοῖτα μὲν ὡς ἀτακταῖς καὶ ἡμέραις ὡπλισμένον πλῆθος Θρακῶν καὶ Μακεδόνων ἐν Λιθήθοις, εἰς οἶκον ἐν συνερχανον μέγα τε καὶ πρὸς τελετὰς εὐ πεποιημένον· αἰσὶ δ' ὀργιάζειν εἰσίσαι, πρὸ τῶν πυλῶν ἀπετίθεσαντὰ ὄπλα. Ὅ αἱ γυναῖκες ἐπιτηρήσασαι, καὶ τὰ

Quadragesima quarta historia refert quomodo Leodamas et Phitres de Milesiorum regno contenderint, regia uterque stirpe oriundi. Plebs ergo cum per horum contentionem malis vexaretur, post multa tandem incommoda finem rixæ imposuit, facto decreto, ut qui de Milesiis melius mereretur, is demum regnaret. Erant ipsis duo tunc hostes Carystii et Melenses. Adversus Melum, Phitres (huic enim sorte bellum illud obvenerat) expeditione suscepta, re infecta rediit. Leodamas vero, re contra Carystios naviter ac præclare gesta, urbeque eorum vi expugnata, atque in servitutem redacta, Miletum victor reversus, secundum pacta conventa regnavit. Quare ex oraculi præscripto Carystiam feminam captivam infantem uberibus lactantem, cum aliis plurimis donariis, manubiarum decimis, ad Branchidas misit. Ipse vero tunc Branchus (55) et templo et oraculo præerat, qui captivam mulierem magna cura nutritiv (56), ejusque filium adoptavit. Puer ipse non tam hominum usitato modo, quam divina quadam fortuna crevit, et supra ætatem prudens evasit. Fit igitur a Brancho oraculorum nuntius, Evangelus appellatus. Hic jam adulta ætate in oraculo Brancho successit, principiumque fuit et caput Evangelidarum apud Milesios.

Quadragesima quinta. Orpheus (Æagri (57) filius atque Calliopes, quæ una in novem Musis numeratur, Macedonum rex fuit et Odrysidis (58). Musicam hic artem exercuit, maximeque citharisticam (etenim Thracum illud et Macedonum genus musicæ studiosum est vel imprimis), plebi per eam supra modum gratus. Fama autem fuit, ad inferos ipsum amore Eurydices conjugis adductum, descendisse, ibique Plutonem ac Proserpinam cantu sic conciliasse, ut dono uxorem caperet. Verum hac gratia frui, qua ad vitam illa revocata est, non potuit, quod quæ de ipsa mandata essent, non servasset (59). Adeo autem oblectare cantibusque demulcere peritus erat, ut et feræ et aves, atque adeo ligna ac lapides, cum ipso una præ jucunditate oberrarent. Interfectus autem est lacerantibus ipsum Thressis ac Macedonicis feminis, quod orgia cum illis non communicaret: ac forsitan etiam aliis de causis. Aiunt enim illum de uxore infelicem, muliebrem omnem sexum odisse. Igitur cum statis diebus Thracum ac Macedonum vulgus armis tectum Libethris conveniret in domum magnifice exstructam, et ad

VARIÆ LECTIONES.

^α ἀνδρῶν τῷ μνημείῳ ζ. ^β δὲ om. A. ^γ ὑπομάστιον ζ. ^δ οὐ om. pr. A. ^ε ἐν add. A.

NOTÆ.

(35) De quo supra narrat. 53.

(36) Lego ἐνόμισε.

(37) De Orpheu leges multa præter hæc apud Pausan. in Bæotic. et apud mythologos, ac Suidam.

(58) Quam ad Thraciam referunt Strabo, et eo Stephan.

(59) Virgil. iv Georg.; Apollodor. lib. i init.; Diod. Sicul., lib. iv.

rem divinam comparatam, ibique orgia celebraturi domum ingressi ad portam arma deponerent, observasse hoc mulieres, correptisque armis illis magna ira inflammatas, quod contempnerentur, cum ceteros ibi procumbentes interfecisse, tum 140^b Orpheam ipsum membratim dissectum, in mare passim projecisse. Pestilentia deinde regionem illam vastante, eo quod de feminis minime sumptum esset supplicium, rogantes incolas lucem depelli, responsum e tripode accepisse: Si Orphei (60) caput repertum humi conderent, fore ut contagio desineret. Ita vix tandem illud ad ostia Meletis fluminis a piscatore quodam esse inventum, etiam tunc canens, nihilque a marinis fluctibus deformatum, nec quidquam eorum passum, quæ solita sint per mortale fatum in hominum cadaveribus fœda exoriri: sed elegans potius ipsum, nativoque sanguine imbutum tanto post tempore viguisse. Caput ergo istud acceptum ingenti tumulo maudasse, monumentumque ipsi modum obtinuit, ut pro divino fano haberetur. honorari solent, etiam ipse colitur. Feminis interim

Quadragesima sexta: Dum Troja expugnaretur, emisit Priamus in Lydiam duos Hectoris filios, Oxynium et Scamandrum. Capto dein Ilio, Æneas, Anchisæ ac Veneris filius, Græcos fugiens, Idam primo incoluit: sed cum reversi e Lydia Oxynius et Scamander omnia circum Ilium loca ex paterna velut hæreditate relicta, sibi vindicarent: assumpto Æneas patre Anchise, et quotquot potuit e profugis solem versus orientem (61) de Veneris matris mandato tetendit. Trajecto igitur Hellesponto, venit ad sinum, qui Thermsus est nominatus, ubi Anchisæen vita functum sepelit, ipseque oblatum ab incolis regnum recusat. Hinc in Brusiadem (62) regionem profectus est, ubi omnibus, quibuscunque uteretur, expetitus gratusque fuit, ob morum nimirum a Venere inditam suavitatem. Ibi mugiente, quæ ipsum ex Ida sequebatur, bove (sic enim Venus antea mandarat), ejus oræ imperium domantibus incolis suscepti, bovemque matri maclavit. Ad hæc urbem condidit, quæ tunc quidem a conditore Ænea (63), post inflexo nonnihil nomine Ænus (64) dicta. Hæc igitur una narratio, præter alia multa, refertur a Græcis. Altera tamen illa, quæ Romanæ gentis originem ab ipso repetit, et Albæ conditorem facit, simul etiam oraculum, qua incolere jubebatur, ubi ipse cum sociis sacris operatus, mensam (65) quoque absumpsisset, hæc, inquam, narratio valde jam trita est.

ἄπλα ἀρπασάμεναι, ὅπ' ὄργῆς τῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν τοὺς τε προσπίπτοντας κατεργάσαντο, καὶ τὴν Ὀρφέα κατὰ μέλη ἐρρίψαν εἰς τὴν θάλασσαν σποράδην. Λοιμὴ δὲ τῆς χώρας, ὅτι μὴ ἀπητήθησαν δίστην αἱ γυναῖκες, κακούμενης, δεόμενοι λωφῆσαι τὸ δεινόν, ἔλαθον χρησμόν, τὴν κεφαλὴν τὴν Ὀρφέως ἀνευρόντες θάψωσι, τυχεῖν ἀπαλλαγῆς. Καὶ μόλις αὐτὴν περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέλῆτος δι' αἰετῶς ἀνεύρου ποταμοῦ, καὶ τότε ἔδουσαν, [453 R.] καὶ μηδὲν παθοῦσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μηδὲ τι ἄλλο τῶν ὅσα κήρες ἀνθρώπιναι νεκρῶν ἀσχη φέρουσι, ἀλλ' ἐπακμάζουσαν αὐτὴν καὶ ζωϊκῶ καὶ τότε αἵματι μετὰ πολλὸν χρόνον ἐπανθοῦσαν. Λαβόντες οὖν ὑπὸ σήματι μεγάλῳ θάπτουσι, τέμενος αὐτῷ περιερίζαντες, ὅ τῶς μὲν ἠρῶν ἦν, ὕστερον δ' ἐξενίκησεν ἱερὸν εἶναι· θυσίαις τε γὰρ καὶ ἄλλοις ἄλλοις θεοὶ τιμῶνται, γεραιρέται. Ἔστι δὲ γυναῖξί παντελῶς ἄδατον.

heroicum ab initio circumdedit, donec id post-Sacrificiis enim, aliisque rebus quibuscunque dii omnino Inaccessum templum illud est.

Ἡ μὲς ὡς Τροίας πορθουμένης ὕπεκτιθεταί· Πρίαμος εἰς Λυδίαν δύο παῖδας Ἐκτορος, Ὀξύνιον καὶ Σκάμανδρον. Ἐπεὶ δὲ τὸ Ἴλιον ἦλω, Αἰνείας ὁ Ἀγχίσιου καὶ Ἀφροδίτης, διαφυγὼν τοὺς Ἀχαιοὺς, τὸ μὲν πρῶτον ὤκει τὴν Ἴδην· Ὀξυνίου δὲ καὶ Σκάμανδρου ἐκπελάθοντων ἀπὸ Λυδίας καὶ ὡς πατρῴας λήξεως μεταποιουμένων τῶν περὶ τὸ Ἴλιον τόπων, ἀναλαβὼν Ἀγχίσην τὸν πατέρα καὶ ἄλλους δύναιτο τῶν συμφυγάδων, πρὸς ἧλιον ἀνίσχοντα ὤχετο κατὰ Ἀφροδίτης ἐπίσκοψιν. Διαβάς οὖν [234 H.] τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀφικόμενος εἰς Θερμὸν καλούμενον κόλπον, Ἀγχίσην μὲν ἀποθανόντα θάπτει, αὐτὸς δὲ τῶν ἐπιχωρίων δεομένων ὥστε βασιλεύειν αὐτῶν οὐκ ἐδέξατο. Ἔτα εἰς τὴν Βρουσιάδα γῆν ἔρχεται· πᾶσι δ' ἦν ἐφιμερός, οἷς ἐτυγχάνοι, κατὰ χάριν τῆς Ἀφροδίτης. Ἐνταῦθα μυκησαμένης τῆς συνεπομένης αὐτῷ βοῦς ἐξ Ἴδης (τοῦτο γὰρ Ἀφροδίτη ἐπέσκοψε) λαμβάνει τὸ κράτος τῆς γῆς διδόντων τῶν ἐπιχωρίων, καὶ τὴν βοῦν θύει Ἀφροδίτῃ, καὶ κτίζει πόλιν, ἣ τότε μὲν Αἰνεία ἀπὸ τοῦ κτίσαντος, ὕστερον δὲ παρενεγκόντος τοῦ ὀνόματος Αἴως ἐκλήθη. Λόγος μὲν οὖν εἰς οὗτος ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις λέγεται· ὁ δὲ τὸ Ῥωμαῖον γένος εἰς αὐτὸν ἀναφέρων καὶ οἰκιστὴν ποιῶν Ἄλβας, καὶ τὸ χρηστήριον δὲ κατοικεῖν ἐπέτρεπεν ὅπως ἂν ἀπὸ τῆς ἄμα τῶν οὖν αὐτῷ θύσας μετὰ τῶν σιτίων καταφάγοι καὶ τὰς τραπέζας, οὗτος κατημάζευται.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ κεφ. τοῦ O. ἦν ἂν εὐρόντης ζ. ⁶¹ καὶ τότε add. A. ⁶² ἄλλους om. pr. A. ⁶³ ni forte πολιορκουμένης malis. cf. p. R. 988, 43 et 989, 22. ⁶⁴ ἐλθόντων A. ⁶⁵ ἀφικόμενος ζ. ⁶⁶ τοῦ μὲν κτ. ζ. ⁶⁷ ἔπρεπε ζ. ⁶⁸ τῶν] τῷ A: τοῖς ζ.

NOTÆ.

(60) Lucian. *Adversus indoct.*

(61) Ἀνίσχοντα errore geographico pro καταδύντα

(62) An *Brusis* forte an hæc, ἢ Μακεδονίας pars? Eam ab Emathii filio Brusæ nomen habere docet Steph. Byzant.

(63) Apud Steph. etiam Æneada dictam observo,

ibique sepultum Anchisen. Lege Virg. in *Æneid.* init. et ibi Servium cæterosque interpretes.

(64) Ita Plinius et Pomp. Mela, lib. 11, eam quoque appellant: et Pausan. *Eliacis.* Aur. Victor etiam in *Orig. gent. Rom.*

(65) Aur. Victor, *De orig. gent. Rom.*

Ἡ μζ' ὡς Ἀλθαϊμένης, τοῦ Ἡρακλειδῶν γένους Ἀ τρίτη γενεὰ ἀπὸ Τεμένους⁶⁶, στασιάζει πρὸς τοὺς ἀδελφούς (νεώτατος δ' ἦν) καὶ μετανίσταται Πελοποννήσου, στρατὸν Δωριέων ἔχων καὶ τινὰς Ἡελαστῶν. Ἐστὲλλον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τότε τὴν σὺν Νεϊλῆφ⁶⁷ τε καὶ τοῖς Κοδριβαῖς ἀποικίαν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐαυτοὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν Φιλονόμου λαὸν ἐπέφυζον, ὃν ἤγειτο Δελφός, ὄνομα καὶ Πόλις. Ἐκότεροι οὖν παρεκάλουν Ἀλθαϊμένην συμμετέχειν αὐτοῖς τοῦ ἔργου, οἱ τε Δωριεῖς τοῦ ἐπὶ Κρήτην πλοῦ. ἄτα καὶ αὐτὸν Δωριεῖα ἔντα, οἱ τε Ἴωνες εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ σφῶν παραωθῆναι. Τῷ δ' οὐδέτεροις ἔδωκε συμπλεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὸν δοθέντα αὐτῷ χρησμὸν ἐπὶ Δία καὶ Ἥλιον κομιζέσθαι, καὶ παρ' αὐτῶν αἰτεῖν εἰς κατοικίην γῆν· εἶναι δὲ Διὸς μὲν Κρήτην, Ἥλιου δὲ Ῥόδον. Ἀναγόμενος οὖν ἐκ Πελοποννήσου προσίχει πρὸς τὴν Κρήτην, καὶ μέρος τοῦ λαοῦ τοῖς βουλομένοις αὐτόθι οἰκεῖν καταλείπει· αὐτὰς δὲ τοὺς πλείους ἔχων Δωρικὸν ἔπειλε ἐπὶ Ῥόδον. Τὴν δὲ Ῥόδον τὸ μὲν ἀρχαῖον λαὸς αὐτόχθων ἐνέμοντο, ὃν ἤρχε τὸ Ἡλιαδῶν⁶⁸ γένος, οὗς Φοίνικες ἐνέστησαν καὶ τὴν νῆσον ἔσχον· [456 R.] Φοινίκων δ' ἐκπισόντων Κἄρας ἔσχον, ὅτε καὶ τὰς ἄλλας νήσους τὰς περὶ τὸ Διγαῖον⁶⁹ ἔφυκσαν. Οὐς ἐπιπλεύσαντες οἱ Δωριεῖς, πολέμῳ τὸ Καρικὸν καταστρεφάμενοι, τρεῖς πόλεις ἔκτισαν, Λίνδον, Ἰήλυσον καὶ Κάμαιρον⁷⁰. Οἱ μὲν οὖν Δωριεῖς ἀπὸ Ἀλθαϊμένους ἀρξάμενοι μέχρι καὶ δεῦρο καταβεδήκασιν· αἱ δὲ τρεῖς πόλεις εἰς μίαν ἀποκλεισθεῖσα μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ταῦτ' ὄνομα τῇ νήσῳ Ῥόδον ἔδωσαν καλεῖσθαι.

Ἡ μη' τὰ περὶ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου διηγείται, παραλλάσσουσα πρὸς τοὺς ἄλλους ἐν τισι. Φησὶ δὲ ὡς Ἀμόλιος ἐπιβουλεύσας Νεμέτορα⁷¹ τὸν ἀδελφὸν κτείνει, καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἰλιαν, ἵνα μὴ τίνα μνηδ' ἀνδρωθεῖη, τῆς Ἐστίας ἱερείαν ἀπέφηνε. Ταύτη μνηθεὶς Ἄρης, ἀπολυόμενος τῆς [235 H.] ἑμίλιας, ὅστις τε ἦν ἐδήλωσε, καὶ ὅτε δύο κόρους εἴξεται ἐξ αὐτοῦ καὶ γρῆ θάρρειν. Ἄλλα τεκοῦσαν αὐτὴν μὲν Ἀμόλιος εἰς δεσποτήριον ἔτρυχε βαλὼν, τινὲ δὲ πομένει τῶν αὐτῷ πιστῶν τὰ τεχθέντα⁷² διαφθεῖραι δίδωσιν. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ μὲν μίasma χερσὶν ἕλαις πρᾶξαι οὐ προσίετο, εἰς σκάφην δὲ μεθέηκε κατὰ τοῦ θύδρεως⁷³ φέρεσθαι. Αὕτη δὲ μετὰ πολλὴν φορὰν περὶ προβήσαν ἦνα κατίσχεται ῥίζαις ἐρικῶ, δὲ μέγας ἐκείσε ἐπεφύκει⁷⁴. Καὶ ἡ σκάφη ἐκείθεν τὰ παῖδια πρὸς τὴν ἦνα ἐκβάλλει ἐπὶ μαλακῆς καὶ ζαμμύδους γῆς. Λύκος δὲ νεοτόκος ἐπιτυγχάνει τοῖς

Quadragesima septima: Althæmenes (66), Heraclidarum generis soboles (67) 141a a Temene tertia, fratribus dissentiens tumultuabatur. Natu ergo minimis cum esset, Peloponneso discedit, Doriensium secum copias, et Pelasgorum quosdam ducens. Miserunt tum quoque Athenienses coloniam cum Neleo (68), et Codri posteris. Similiter vero et Lacedæmonii eo ipso tempore Philonomi (69) populum alio habitatam miserunt, quem duxit Delphus quidam nomine, et Polis. Utrique Althæmenem in operis societatem vocarunt. Dores quidem, ut in Cretam una navigaret, quod et ipse Doriensis esset. Iones vero, ut in Asiam secum trajiceret, invitabant. Verum Althæmeni cum neutris sese conjungere placuit, maluitque ex oraculi responso quod acceperat, ad Jovem et Solem proficisci, atque ab his habitandi locum postulare. Cretam autem esse Jovis, Solis Rhodum. Evectus igitur a Peloponneso, in Cretam appulit, populique partem, quæ residere ibi vellet, reliquit. Ipse plurimos secum habens Dorienses in Rhodum adnavigavit: quam quidem insulam antiquitus incolæ ibidem nati tenerant, Iliadum ipsis gente præposita, quos tamen Phœnices post everterant, et insulam occuparant, Phœnicibus quoque aliquando ejectis, Cares successerant: qua tempestate et alias maris Ægæi insulas incoluerunt. Ad hos ergo adnavigantes Dorienses, armis Cares populerunt, tresque urbes condiderunt, Lindum, Ielysam et Camirum. Igitur Dorienses, ducta ab Althæmene origine, ad hanc usque ætatem descenderunt. Tria vero illa oppida in unam magnam, opibusque potentem urbem coaluerunt, cui et insulæ Rhodi nomen indiderunt.

Quadragesima octava de Romo (70) et Romulo narrat, nonnihil a reliquis diversa. Amulius, inquit, Numitori fratri necem ex insidiis intulit, filiamque ejus Iliam, ne pareret, neve cum viro consuesceret, Vestæ sacerdotem fecit. Hæc tamen a Marte compressa est, qui post congressum, et quis esset declaravit, et geminos parituram prædixit, bono eam animo esse jubens. Verum partu liberatam Amulius patruus in vincula missam compegit: fetum autem sîdo cuidam pastori necandum tradidit. Quem ut accepit, patrare ille suis manibus scelus noluit, sed alveo per Tiberim deportandos imposuit. 141b Alveus autem post multam jactationem tandem circa prominentem ripam caprisisci cujusdam, quæ ingens ibi excreverat, radicibus inhæsit, atque inde pueros in ripam, molli et arenoso solo, ejecit. Ibi lupa, quæ recens pepererat,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ Τημένου Καννίου. ⁶⁷ Νηλέφς. ⁶⁸ ἑκότεροι οὖν A: καὶ ἑκότεροις. ⁶⁹ Ἡλιαδῶν Jackson. apud Kanoniu: libri Ἡλιαδῶν. ⁷⁰ ἀγέων A. ⁷¹ Ἰήλυσον καὶ ἄμιρον A. ⁷² Νουμέτορα ζ. ⁷³ τὰ τεχθέντα add. mg. A. ⁷⁴ θύμβρεως ζ. ⁷⁵ πεφύκει ζ.

NOTÆ.

(66) Meminit Steph. Byzant. voce χρητηνία, et Strabo, lib. xiv, in Rhodo.

(67) De quo multa Pausan.

(68) Vide Ælian. lib. viii, cap. 5, Var. Hist.

PATROL. GR. CIII.

(69) Vide supr. narrat. 36.

(70) Sic quoque Appianus supr. cod. 57 hunc nominat, quem Latini Remum.

in pueros forte incidit, et circumgressa, vagientibus, manusque tendentibus mammas præbuit. Ita illi alebantur solo suo casu indignantem lupam compescentes. Hoc ubi vidit Faustus pastor, divinum quid latere ratus, pueros tollit, et pro suis educat. Longo post tempore in eum forte Faustus pastorem incidit, qui exposuerat, reque omni de pueris cognita, narrat jam adultis, regio illos esse steinmate natos, Martisque sobolem, quæque cum matri, tum avo materno acciderant. Erant autem egregia forma, et corporis robore invicti, insignitaque audacia. Extemplo igitur pugiones arreptos vestibus tegunt, Albamque accedunt. Hic quod inexpectatum esset eorum inceptum, Amulium sine corporis custodibus reperiunt, pœnasque exigentes ferro confodiunt, et matrem e custodia educunt. Plebs quoque dextras jungit, regnantque Albæ, et finitimis in locis. Ingenti deinde hominum multitudine ad eos confluyente, relicta Alba, urbem novam ædificant, Romanique appellant, quæ nunc, ut sic dicam, mortalium tenet imperium. In eorum porro, quæ tunc acciderunt, fidem ostenditur in Romano foro sacra caprificus, æneis curiæ cancellis circumdata. Tugurium item in Jovis templo (argumentum illius vivendi formæ, quam Faustus tenuit) e quisquiliis et tenerioribus virgultis structum, conservant.

Quadragesima nona : In Anaphe (71) insula, quæ supra Theram jacet non procul Lacedæmone, templum erat Apollini Ægletæ sacrum (72), in quo sacrificabant insulani cum irrisione, tali fere de causa : Jasonem, e Colchide rapta Medea domum redeuntem, valida oppressit tempestas, reque omni desperata, Argivi in navi ad preces vota que confugiunt. Apollo igitur arcum ipsis obtendens, mala omnia avertit, et fulgure e cœlo erumpente, insulam subito terra ex imo maris gurgite emisit, in quam desilientes, quod primum eam sol tunc aspexisset, Anaphen ab eventu nominarunt, et tanquam sacram ædem Apollini Ægletæ statuerunt, festumque diem hilare egerunt cum epulis, eo quod incredibile effugissent malum. Medea interim cum suis ancillis, quas ad contractas 142a cum Jasone nuptias dono (73) acceperat, post vini potum ludens, scomianatis heroas pervigilio excipiebat. Illi vero convicia vicissim mulieribus regerebant. Unde nata consuetudo, ut insulani isti (habitata enim post Anaphe est) anniversario ritu Apollini Ægletæ invicem conviciantes, festum diem ad illorum imitationem celebrarent.

Α παιδοίς, και ἀμφιδάσα κλαυθμυριζομένοις και χειρας ὀρέγουσι παρείχε τὰς θηλάς· τὰ δ' ἐτρέφετο βαρυνομένην ἀναπαύοντα ἐκ τῆς συντυχίας τὴν λύκον. Φαιστύλος δὲ τις ποιμαίνων⁹ τοῦτο ἰδὼν και θεῖον νομίσας, ἀναλαμβάνεται και ὡς ἑαυτοῦ τρέφει τὰ παιδιά. Χρόνῳ δ' ὕστερον περιτυγχάνει τῷ ἐκθήμενῳ ποιμένι, και ἅπαντα παρ' αὐτοῦ μαθὼν τὰ περι τῶν παιδῶν, ἀπαγγέλλει τούτοις ἠδῆσασιν ἡδη ὡς εἶησαν βασιλείου τε γένους και Ἄρεως γοναί, και ὅσα ἡ μήτηρ και ὁ μητροπάτωρ πάθοι. Οἱ δὲ (ἦστην γὰρ¹⁰ καλοὶ τε ὄφει και ῥώμην ἀμαχοι και τόλμη γενναῖοι) αὐτίκα ἐχειρίδια ἀναλαβόμενοι¹¹ και κρύψαντες ἐπὶ τὴν Ἄλβαν ἐχώρου, και ἐπιτυχόντες Ἀμουλίῳ¹² διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐπιβουλῆς ἀφυλάκτου ἐπάγουσι τὴν τιμωρίαν, ἔιφρουν ἀνελόντες, και τὴν μητέρα λύσοι τῶν δεσμῶν, τὸ τε πλῆθος δεξιούται¹³, και βασιλεύουσιν Ἄλβας και τῶν περι αὐτήν. Πολλοῦ δὲ αὐτοῖς προσεβήρυκτος¹⁴ πλήθους μεταστάντες Ἄλβας κτίζουσι πόλιν, Ῥώμην ἐπονομάσαντες, ἡ νῦν ὡς εἰπεῖν τὸ ἀνθρώπων ἔχει κράτος. Δείκνυται δὲ μαρτυρία¹⁵ τῶν τότε παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐρινεὲς ἱερὰ, τοῦ βουλευτηρίου κυχλίσι χαλκαῖς περιειργομένη, και καλύθει τις ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ γνώρισμα τῆς Φαιστύλου διαίτης¹⁶, ἣν ἐκ φορυτῶν και νέων φρυγᾶνων συνιστῶντες διασώζουσιν.

Ἡ μὲν, ὡς ἐν Ἀνάφῃ τῇ νήσῳ (αὕτη δ' ἐστὶν ὑπὲρ νήσου Θήρας, οὐχ ἐκὰς τῆς Λακεδαιμονίων) ἱερὸν Ἀπόλλωνος αἰγλήτου ἱδρύεται, ἐν ᾧ σὺν τωθασμῷ οἱ ἐπιχώριοι θύουσι δι' αἰτίαν τοιαύτην· Ὅτε Ἰάσων ἐκ Κόλχων Μῆδειαν ἀρπάσας οἰκᾷ ἐπλεῖ, χειμῶν αὐτοὺς ἀφατος περιέσχε και ἀμηχανία πᾶσα· εὐχομένων δὲ και πολλὰ τῶν ἐν τῇ Ἄργῳ δεομένων, Ἀπόλλων, τόξον αὐτῶν ὑπερνασχῶν, τὰ δεινὰ διέλυσεν ἅπαντα, [457 R.] και σέλατος ἐξ οὐρανοῦ διαίσσοντος νήσον ἀνέσχεν ἡ γῆ ἐκ τοῦ βυθοῦ, εἰς ἣν ὀρμισάμενοι, ὡς πρῶτον ὀφθείσαν ὑφ' ἡλίου τότε, Ἀνάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας ἐκάλεισαν, και ἱερὸν¹⁷ Ἀπόλλωνος Αἰγλήτου ἱδρύσαντο, και εὐφραίνοντο τῆς ἀνελπιστου τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς και¹⁸ ταῖς ἄλλαις εὐχαῖαις. Μῆδετα δὲ σὺν ταῖς ἀμφ' αὐτήν γυναιξίν, αἱ δῶρον ἦσαν γάμων τῶν Ἰάσωνος, παίζουσαι μετὰ μέθην ἐσκωπτον τοὺς ἡρώας ἐν τῇ παννυχίδι· οἱ δὲ ἀντετώθαζον τὰς γυναῖκα. Ἐκ τούτου τοιγαροῦν και Ἀνάφης¹⁹ [236 H.] ὁ λαὸς (ὥκίσθη γὰρ ἡ νῆσος) ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἀπόλλωνι αἰγλήτῃ κερτομοῦντες ἀλλήλους, ἐορτὴν²⁰ κατὰ μέμνησιν ἐκείνων ἀγορουν.

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ποιμένων Α : τῶν ποιμένων Σ. ¹⁰ γὰρ add. Α : idem. om. τε. ¹¹ τόλμαν γενν. και αὐτ. Σ. ἀναλαμβάνόμενοι Α. ¹² Ἀμουλίῳ Α. ¹³ δεξιούται Σ. ¹⁴ προσρμέντος Σ. ¹⁵ μαρτυρία Heynius : qui non πρὸ τοῦ βουλ. ¹⁶ διαίτητος Α. ¹⁷ και ὡς ἱερὸν Σ. ¹⁸ και] θυσίαις και Heynius. ¹⁹ ἀναφῆς Α. an leg. Ἀναφαιῶν ? ²⁰ ἀλλ. και ἐορτὴν Σ.

NOTÆ.

(71) De qua Steph. Byzant. Totam porro fabulam leges apud Apoll. Rhodum extremo lib. iv *Argonaut.*
(72) *Ægletæ* scribit Apollod. lib. 1, qui tibi legen-

dus hic.

(73) Ab Arete Alcinoi Phæacensium regis uxore, duodecim numero, ut narrat Apollod. lib. 1.

Ἦν ὡς Ἀλέξανδρον τὸν τύραννον Θήβη ἀναίρει ἢ Ἀ
εἰσοῦ γυνή. Αὐτὴ δ' ἦν Ἰάσονος μὲν θυγάτηρ, τοῦ
πατρὸς Θεσσαλίας²¹ τυραννήσαντος, ἀδελφοῦς δ' εἶχε
τρεις, Τισίφωνα καὶ Λυκόφωνα καὶ Πυθόλαον²².
Ἐπιμήτριος δ' ἦσαν, πατὴρ δ' αὐτῶν Εὐάλκῃς²³ ἦν.
Τούτους Ἀλέξανδρος οὗτος ὁ Φερῶνδι ὑποφίας ἔχων
ἐπιλέτα ἀναλεῖν· εἰδὼς δ' ὡς οὐκ ἀνάσχοιτο Θήβη
περιεῖν τοὺς ὁμομητρίους ἀναιρουμένους ἀδελφοῦς,
καὶ αὐτὴν ἐπεινὸς συνανελείν. Καὶ νήφων μὲν ἔκρυψε
τὸ βούλευμα, μεθύων δὲ (ἦν γὰρ ἤττων οἴνου) παρ-
εγγύμου τε καὶ ἀπεκάλυπτε. Θήβη δὲ τὸ βούλευμα
μαθεῖσα, τοῖς μὲν ἀδελφοῖς ἐγχειρίδια δοῦσα παρα-
συστάσθαι πρὸς τὴν σφαγὴν παρεκάλει, οἴνω δὲ
πολλῷ Ἀλέξανδρον βαπτίσασα καὶ κατευνάσασα
ἐπέμπει τοὺς τοῦ θαλάμου φύλακας, προφάσει ὡς
λατρίως χρησομένη, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ ἔργον
ἐπέμπει. Οἱ δὲ ἀπεδειλίωσαν, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὁ νεώ-
τατος²⁴. Ἦ δὲ ἄλλα τε διαπειλισαμένη, καὶ ὡς τὸν
Ἀλέξανδρον αὐτίκα²⁵ ἀνεγείρει καὶ καταγορεύσει
αὐτῶν τὸν φόνον, θαρρῆν αὐτοὺς ἐδίασατο· καὶ
παύουσι κοιμώμενον τὸν Ἀλέξανδρον. Θήβη δὲ τοὺς
ἔμπενας τῶν φυλάκων εἰσκαλεσαμένη, καὶ τὰ μὲν
ἀπειλάς τὰ δ' ἐπαγγελίας ὑπέλυσε²⁶, πείθει
συγκατασκευάζειν αὐτῇ τὴν τυραννίδα. Καὶ οἱ μὲν
ἰπέρηπον. Καὶ αὐτὴ τὴν μὲν ἰσχὺν δέχεται, τοῦνομα
δὲ καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος Τισιφῶνι τῷ πρε-
σβυτέρῳ²⁷ τῶν ἀδελφῶν δίδωσι.

Ταῦτα μὲν τῶν Κόνωνος ὡς διηγήσων. Ἀττικὸς
δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ, ταῖς τε συνθήκαις καὶ ταῖς λέ-
ξιν χαρίεις τε καὶ ἐπαφρόδιτος, ἔχων τε καὶ τοῦ
σπουδαίου καὶ ἀνακεχωρηχότος τοῖς πολλοῖς.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τεύχει καὶ Ἀπολλοδώρου γραμμα-
τικοῦ βιβλιόδιον ἀνεγνώσθη μοι· Βιβλιοθήκη αὐτῷ
ἢ ἐπιγραφῇ. Περιεῖχε δὲ²⁸ τὰ παλαιάτα τῶν Ἑλλή-
νων, ὅσα τε περὶ θεῶν καὶ ἡρώων ὁ χρόνος αὐτῶν
ἐπέδειξε ἰδῶκεν, ὀνομασίας τε ποταμῶν καὶ χωρῶν
καὶ ἰθῶν καὶ πόλεων, ὅθεν, καὶ τὰ ἄλλα²⁹ ὅσα εἰς
τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέπει, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν Τρωϊ-
κῶν, καὶ ἀνδρῶν τινων πρὸς ἀλλήλους μάχας καὶ
ἔργα ἐπιτρέχων καὶ τῶν ἀπὸ Τροίας πλάνας τινὰς,
μάλιστα δ' Ὀδυσσεῶς, εἰς ὃν αὐτῷ καὶ ἡ ἀρχαιολο-
γία καταλήγει. Σύνοψις δ' ἐστὶ τὰ πολλὰ τοῦ βιβλίου,
καὶ ὡς ἀχρηστος τοῖς τὰ παλαιὰ ἐπὶ μνήμης ἔχειν
ἴσων³⁰ ποιοῦμένους. Ἐχει δὲ καὶ ἐπιγράμμα τὸ
βιβλιόδιον οὐκ ἀκομῶν τότε,

[160 R.] Αἰῶνος σπειρήμα³¹ ἀφυσσόμενος ἀπ'
ἐμείο]

Παιδείης, μύθους γυνῶτι σαλαγυρῆας,

Antiqua hinc fiet fabula nota tibi.

VARIÆ LECTIONES.

²¹ Θεσσαλίας ζ. ²² Πυθόλαον Hæschelius : libri θάλαον. ²³ Εὐάλκῃς A : Εὐλαθῃς ζ ²⁴ νεώτατος ζ.
²⁵ post αὐτίκα cum A omisi τε. ἀνεγείρει A. ²⁶ μετελυσε A. ²⁷ πρεσβυτέρῳ A. ²⁸ δὲ et mox τε
add. A. ²⁹ ἄλλα A : πολλά ζ. ³⁰ λόγων μεταποιουμένους ζ. ³¹ πείρημα A.

NOTÆ.

(74) Videndus Cicero *Offic.* II, init.; Valer. Max.
lib. II, cap. 13; Plutarch., *Pelopida*, extremo.
(75) Al. *Evalce*.
(76) Ejus partem in tres divisam libros Beneo.

Quinquagesima narratio: Alexander (74) tyrannus
a Thebe conjuge interfectus est. Hæc Jasonis
ejus, qui in Thessalia quondam regnavat, filia fuit,
fratresque uterinos tres, patre Eulabe (75) genitos,
habuit, Tisiphonum, Lycophrona et Pytholaum. Hæc
Alexander ille Phææorum suspectos habens, e
medio tollere studebat. Cognito autem Theben
nequaquam æquo laturam animo uterinorum suo-
rum fratrum cædem, ipsam quoque interimere de-
crevit. Sobrius igitur facile consilium tegebat:
at vino captus (ebrius enim erat) rem aperiebat.
Ut ergo Thebe consilium illud intellexit, dato
singulis fratribus pugione, ad cædem faciendam,
ut se comparent, hortatur. Ipsa Alexandrum mero
implens et sopiens, dimissis e conclavi custodibus,
quæsito colore, quasi in balneo lavare vellet,
fratres innox ad facinus incitat. Qui cum timi-
dius agerent; et maxime natu minimus, inter
aliâ comminata est, se et Alexandrum confestim
excitaturam, et ut cædis reos accusaturam. Sic vi illi
ad audendum adacti, dormientem Alexandrum
jugulant. Nec mora Thebe, corporis custodum
præfectis ad se accersitis, et qua minis, qua
pollicitationibus usa, persuadet, sibi ut in ac-
quirendo regno adsint. Illi postulata concedunt,
atque ipsa imperium quidem sibi sumpsit, nomen
vero titulumque regni Tisiphono fratrum natu
maximo concessit.

Hactenus ex quinquaginta illis Cononis narra-
tionibus. Attico utitur sermone; compositione
vero ac vocibus graciosus est et venustus: ha-
bet tamen alicubi contortum quid, atque a vulgi
cognitione remotum.

In eodem item volumine legi Apollodori gram-
matici libellum cui *Bibliothecæ* (76) titulus erat.
Continebat antiquissimas quasque Græcorum hi-
storias, et quæ sive de diis, sive de heroibus tem-
poris ratio dedit opinanda, cum appellationibus
fluminum, 142b regionum, gentium et urbium.
Hinc et pleraque antiqua, ad ipsa usque Trojana
tempora descendens refert. Virorum quoque non-
nullorum inter se pugnas, resque gestas commemo-
rat, et capta jam Troja, errores quorundam,
præcipue Ulyssis, in quem ejus prisearum rerum
narratio terminatur. Compendiosa quedam nar-
ratio est maxima hujus libelli pars, iis non in-
utilis, qui vetera complecti memoria volunt. Ascri-
ptum item erat lepidum istud epigramma:

Sæclorum seriem nostra si legeris arte,

Antiqua hinc fiet fabula nota tibi.

Ægius, Græco-Lat. ed. Romæ, ubi et de variis
Apollodori disseritur a Scip. Tertio. Porro lib.
xxiv Apollod. hujus περὶ Θεῶν citat tibi Sopater
supr. cod. 161 in princ.

Mæonidæ ne volve volumina, neve elegiam.

*Ne tragici Musam, ne melicos numeros.
Multisonos Cyclicum versus ne quære: quod in me*

Invenias quidquid maximus orbis habet.

CLXXXVII.

Nicomachi Geraseni Arithmeticonum theologiconum libri II.

Legi Nicomachi Geraseni *De arithmetica ad res divinas applicata* libros duos. Quæ quidem inscriptio magnam admirationem, vehementemque anorem concitare queat: cum opus tamen ipsum (ne id ratiocinationes vanas, perditique otii occupationem esse dicam) longe a titulo suo recesserit. Neque enim hic de numeris ab unitate usque ad denarium disserens (quod in arithmetica (77) sua, eique præmissa isagoge præstitit) illa pertractat, quæ numeris suapte natura insunt, utilemque habent contemplationem: sed ea plurimum, quæ noxii sunt ingenii fragmenta; et ejus quidem ingenii, quod res ipsas ad suam potius speculationem contentiose aptare studeat, quam quod ad rerum naturam mentis suæ cogitata dirigere conetur. Cæterum quod vir ille rerum, quæ subsistunt, naturam ad numerorum essentiam referre, et huic pariter includere aggressus sit, resecando, addendo, permutando, ac divellendo, interdum quidem res ipsas, nonnunquam etiam illos amicos adeo sibi numeros ac deos, idque vel alteram tantummodo partem, vel certe utramque obeundo: etsi hujus rei multæ essent ipsi reddendæ rationes, in medio tamen id relinquatur. De eo tantum [loquor] quod deos et deas videre numeros exoptans, idque ipsis solum attribuens, secundum propriam cujusque definitamque quantitatem: hanc tamen ipsam non servet integram, dum in deorum ordinem numeros refert, sed (ut antea jam diximus) secando, augendo, vel omnino etiam dissipando, sic tandem ipsos ut plurimum pro diis adoret; destruens interim eam quæ ab initio aderat quantitatem, ut per hanc Deus [aliquis] fiat, 143^a et hac [ipsa rursus] eundem illum spolians. Neque vero aut ineffabilis, aut operta hujusmodi theologia est. Sed hæc ejus sapientior, et amari dignior pars videtur, quod oporteat ingressurum in hanc admirabilem theologiam, altiusque in abscondita ejus penetraturum, geometriæ imprimis rudem non esse, sed numerandi quoque rationem accurate tenere: neque item astrorum inspectionem obiter didicisse, quin potius et in musicis speculationibus, atque adeo illius instrumentis esse exercitatum. Ut enim e numeris deos efficiat, eosdemque omnis essen-

*A Μηδ' ἐς Ὀμηρεῖν σελεύδ' ἔμβλεπε, μηδ' ἐλεγεῖν,
Μὴ τραγικὴν Μοῦσαν, μηδὲ μελογραφίην,
Μὴ κυκλιῶν ζήτει πολὺθρον στίχον· εἰς ἐμὲ δ' ἀθρῶν^{11*} }
Εὐρήσεις ἐν ἐμοὶ πάνθ' ὅσα κόσμος ἔχει.*

PIIΖ.

Νικομάχου Γερασηνοῦ Ἀριθμητικῶν θεολογούμενων βιβλία β'.

[237 H.] Ἀνεγνώσθη Νικομάχου Γερασηνοῦ Ἀριθμητικῶν θεολογούμενων βιβλία β'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφή οὕτω θαυμάσαι καὶ δριμύν ἔρωτα κινήσαι ἄξια, ὃ δὲ πόνος, ἵνα καὶ λέγω λογισμῶν κενεματούντων καὶ ματαιοσχόλων ἔργον, πόρῳ τῆς ἐπιγραφῆς διεβήμιμνος. Διαλαμβάνει μὲν γὰρ περὶ τῶν ἀπὸ μονάδος μέχρι δεκάδος ἀριθμῶν, οὐχ ὡσπερ ἐν τῇ ἀριθμητικῇ αὐτοῦ καὶ περὶ ταύτης εἰσαγωγῆς, ὅσα τοῖς ἀριθμοῖς φύσει πρόσεστι καὶ θεωρίας ἔχειται σπουδαίας, διεξιῶν, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα διανοίας οὐ καθαιρεούσης βλάβης ἀναπλάσματα, καὶ οὐχὶ περὶ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν τοὺς λογισμοὺς ἰθουούσης, τὰ δὲ πράγματα περὶ τὰς ἰδίας φαντασίας μεταμείθειν φιλονεικούσης. Ἄλλ' ὅσα μὲν ὁ ἀνήρ τῶν ὄντων φύσιν εἰς τὴν τῶν ἀριθμῶν ὑπόστασιν ἀναφέρειν τε καὶ συγκατακλείειν διανέστη, περικόπτων, περιτιθεὶς, ἀμείβων, διασπῶν ποτὲ μὲν τὰ πράγματα ποτὲ δὲ τοὺς φίλους ἀριθμοὺς καὶ θεοὺς, καὶ τοῦτο ἢ παρὰ¹² μέρος ἐκάτερον ἢ καὶ δι' ἀμφοῖν ἰῶν, καίτοι μεγάλας ὑπέχων εὐθύνας, ὅμως ἐάσθω τοῦτο. Ἄλλ' ὅτι θεοὺς τε καὶ θεὰς ἐπιθυμήσας ἰδεῖν τοὺς ἀριθμοὺς, καὶ τοῦτο διδοὺς αὐτοῖς διὰ μόνην τὴν ἰδιάζουσαν καὶ ὀρισμένην ἐκάστου ποσότητα, οὐ φυλάττει ταύτην ἀκέραιον ἀναφέρειν¹³ εἰς τὸ θεῶν γένος αὐτοὺς, ἀλλ' ὡς καὶ προείπομεν, τέμνων, ἀξῶν, παντοίως κερατῶν, οὕτως αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον θεοὺς προσκυνεῖ, τὴν μὲν ἐξ ἀρχῆς φθείρων ποσότητα, ἵνα θεὸς ἢ διὰ ταύτην, ταύτης δ' αὐτὸν ἀποστερῶν· οὐ γὰρ ἀπόρρητος καὶ σεπτή¹⁴ ἢ τηλικαύτη θεολογία. Τὸ δὲ σοφώτερον καὶ στέργεσθαι δίκαιον, δεῖ τῷ μέλλοντι τῇ θαυμασίᾳ ταύτῃ ἐμβαθῦναι θεολογίᾳ καὶ τῆς κρυφιδότητος εἴσω διεισδύναι γεωμετρίας μὲν οὐκ ἀμαθῶς ἔχειν, ἐλάττει δὲ καὶ περὶ ἀριθμητικὴν ἀκριβολογίαν, οὐδὲ τῆς ἀστροθεάμονος σοφίας ἐν τῷ παρέργῳ τὴν μάθησιν πεποιθῆσθαι, καὶ μὴ¹⁵ καὶ τοῖς μουσικοῖς θεωρήμασι καὶ δὴ καὶ ὀργάνοις ἐγγεγυμνάσθαι. Ἴνα γὰρ τοὺς ἀριθμοὺς θεοποιήσῃ καὶ τῶν ὄντων τῆς οὐσιώσεως αἰτίους¹⁶ ἀναπλάσῃ, ἀφ' ἐκάστης τῶν εἰρημένων ἐπιστημῶν ἐνὶ ἑνὶ τινῶν θεωρημάτων τῇ περὶ¹⁷ τοὺς ἀριθμῶν ἐνυφαίνει θεοπλάστῃ, ὣν ἡ ἄγνοια ἐμποδῶν ἂν σατὰ περὶ τὴν τῶν τηλικούτων μουσαγωγίαν, καὶ μάτην τὸ πρόθυμον ἐπιδείξεται¹⁸ ὁ ταῖς εἰρημέναις μὴ προτελεσθεὶς ἐπιστήμῃς. Καὶ δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, βίον ἀνθρώπου κατατρίψαι καὶ

VARIÆ LECTIONES.

^{11*} ἐς με γὰρ ἀθρῶν ζ. ¹² παρὰ A: περὶ ζ. ¹³ ἀναφέρειν post γένος ponit ζ. ¹⁴ σεπτή ζ. ¹⁵ μὴ καὶ A: μὴν ἐν ζ. ¹⁶ αἰτίας ζ. ¹⁷ περὶ A: περὶ ζ. ¹⁸ ἐπιδείξεται ζ.

NOTÆ.

(77) Cuius libri duo Græce editi Parisiis an. 1558.

επιναλώσαι τῆς θεολόγου ταύτης τῶν ἀριθμῶν Α
πραΐας, καὶ φιλοσοφῆσαι τοὺς ⁸⁰ μαθήμασι σπου-
δαίως, ἢ ἐξῆ καὶ καταλογησαὶ τελεῖως. Ὡς μὲν
ὦν ἐν κεφαλαίῳ, μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν
ῥάσι, τοιούτων ἢ τοῦ Γερασίου Νικομάχου θεο-
λογία.

utque supradictis disciplinis jam antea imbutus
utramque iis disciplinis diligenter incumbendo
theologica circa numeros, et prodigiosa commenta
cedatur. Tale quid igitur summatim, vel de solo potius titulo loquendo, Nicomachi Geraseni
theologia est.

[461 R.] Λέγει δὲ τὴν μονάδα ἄλλα τε οὐκ ἕλιγα
ὧν κλασμάτων τῇ περὶ αὐτὴν ἀληθείᾳ καὶ τοῖς
προσούσι ⁸⁰ φυσικοῖς ἰδιώμασι καταμιγνύς, καὶ ὡς
ὡς [238 H.] τε εἶη, εἶτα καὶ ἀρσενόθηλος, καὶ
θεὸς, καὶ ὕλη δὲ πῶς, πάντα χρήματα μιγνύς ὡς
διτθῶς, καὶ πανδογεὺς λοιπῶν καὶ χωρητικὴ καὶ
γῆς, σύγχυσις, σύγκρασις, ἀλαμπία, σκοτωδία,
χάσμα, Τάρταρος. Καὶ Στύγα δὲ αὐτὴν τερατολο-
γίαι, καὶ φρικωδίαν καὶ ἀμιξίαν καὶ βάρβαρον
ἕκαστον, καὶ Ἀθήνην, καὶ στυφρὰν παρθένον, καὶ
Ἄλκοντα· ἄξων τέ ἐστιν αὐτοῖς καὶ ἥλιος καὶ πυρά-
λας, καὶ μορφῶν δὲ καὶ Ζανθὸς πύργος, καὶ σπερ-
ματικῆς λόγος, Ἀπόλλων τε καὶ προφήτης καὶ λό-
γος. Ἡ δὲ τῶν ὀνομάτων αἰτία ἢ μὲν φρενὸς ἀστά-
τω καὶ δευσιδαιμονούσης, ἢ δὲ οὐδὲ τῆς παιδαριώ-
τικῆς ἀνατυπώσεως ἀπηλλαγμένη. Ἄλλ' ἢ μὲν μονάς
ὧν Νικομάχῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ διδασκάλοις θεολο-
γείται τε ἕνα καὶ βάλλεται ὕβρι.

Ἡ ἑξὺς τὸμα τέ ἐστιν αὐτοῖς, καὶ ὕλη, καὶ
τῶν ὀνομάτων αἰτία, καὶ μεταμίχτων πλήθους καὶ
μῆδος. Ἐκ συνθέσεως τε καὶ κατακράσεως μόνῃ
ἴσῳ καὶ, διὸ καὶ ἴση. Ἄλλὰ καὶ ἄνισος, καὶ ἔλλει-
ψις, καὶ πλεονασμὸς, καὶ μόνῃ ἀσηματίστος καὶ
ἀρτιος καὶ ἀπειρος, ἀρχὴ τε ἀρτίου μόνῃ, καὶ οὐκ
ἔρως, οὐ μὴν οὐδ' ἀρτιάκις ἀρτία, οὐδὲ περισάρ-
της, οὐδ' ἀρτιοπέριτος. Ἄλλὰ τούτων μὲν τὰ πλείω
ἔργα ἐστὶ τῇ δυάδος φυσικῇ ἰδιότητι· ἃ δὲ τῆς
πραΐας, πηγὴ ἐστὶ πάσης συμφωνίας, καὶ Μουσῶν
ἢ Ἑρατώ, καὶ ἁρμονία ⁸¹, καὶ τλημοσύνη, καὶ
μῦσα, οὐ κατ' ἐνέργειάν πῶς, καὶ δύναμις, καὶ πόδες
πολυπίδακος ⁸² Ἰθῆς, καὶ κορυφαί, καὶ Φάνης. Ἄλλὰ
καὶ ἴση Δία ⁸³ τὴν δυάδα ἢ μυθοπλαστία θεολογεῖ,
καὶ ἕκην ⁸⁴, καὶ Ἴσιν, καὶ φύσιν, καὶ Πέαν, καὶ
ἑσπέρα, καὶ πηγὴν διανομῆς· ἐστὶ δ' αὐτοῖς ὡς
ῥεῖα καὶ Φρυγία καὶ Λυδία καὶ Διονδυμήνη, καὶ Δῆ-
ρτρα καὶ Ἐλευσινία, καὶ Ἄρτεμις, καὶ Ἴμερος,
καὶ Δίκτυνα, καὶ Ἀερία, καὶ Ἀστερία, καὶ Δίσα-

tia rerum subsistentium auctores ac causas efflin-
gat, e singulis jam nominatis disciplinis theore-
mata quaedam huic deorum effictioni intexit;
quorum scilicet ignoratio tanto sit ad hujusmodi
mystagogiam impedimento futura, ut frustra suam
ad discendum alacritatem præ se ferat ille, qui
non fuerit. Quare oporteat, ut apparet, ætatem
contrivisse, atque consumpsisse, antequam ad hæc
veniat, quo delirare tandem penitus tibi con-
cedatur. Tale quid igitur summatim, vel de solo potius titulo loquendo, Nicomachi Geraseni
theologia est.

De unitate ergo (præter alia signa non pauca,
quæ rebus de ea veris, naturalibusque proprieta-
tibus in eam quadrantibus admiscet) etiam illud
refert: Mentem hanc esse, deinde et viro femi-
nam (78), ac Deum, et materiam quodammodo.
Eandem res omnes revera miscere, et deinceps
omnium receptoricem esse atque capacem, chaos,
confusionem, contemperacionem, obscuritatem,
tenebras, hiatus, Tartarum insuper hanc, imo
Styga esse nugantur, et horrorem, atque imper-
missionem: barathrum quoque subterraneum,
Lethen, rigidam virginem (79), et Atlantem. Axis
præterea ipsis est, et Sol, et Pyralios, Morpho (80),
Jovis arx, ac seminalis ratio. Apollo ad hæc et
propheta, et fatidicus. Nominum vero horum ratio,
partim a mente est instabili, ac superstitiosa, partim
ne a puerili quidem recessit imaginatione. Cæterum
unitas hoc pacto a Nicomacho, ejusque præcepto-
ribus simul in deos refertur, et contumelia affi-
citur.

Dyas deinde, seu binarius, audacia ipsis est ac
materia, dissimiliumque causa, et unitatem inter
ac multitudinem interstitium. Ex compositione
atque permitione solus hic æqualitatem efficit:
quare etiam æqualis est, sed et inæqualis est, de-
fectusque et **143b** abundantia: solus item infor-
mis, et indefinitus, carensque termino. Solus pari-
tatis principium: nec tamen par, neque rursum
pariter par, neque impariter par, neque pariter
impar. Verum horum plurima affinia sunt naturali
binarii ipsius proprietati. Quæ vero ad prodigiosa
commenta pertinent, hæc fere sunt. Fons est omnis
concentus, et inter Musas Erato, itemque Har-
monia. Tolerantia adhæc, radixque, etsi non actu
quodammodo, potestas præterea, et pedes fontibus
(81) abundantis Idæ, ac vertex, et Phanes (82).
Quin et a binario æquum esse Jovem, fabularum
hæc figlina theologice disputat: Justitiam (83) ad
hæc esse Dyada, et Isin, Naturam, ac Rheam, et

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ τοῖς περὶ τοῖς Α. ⁸¹ προσουσίς ζ. ⁸² ἁρμονία] ἁρμονία ὠδῶν οἶον ὑπομονή Α. ⁸³ πολυπίδακος ζ.
⁸⁴ Δία δὲ τὴν ζ. ⁸⁵ ἴσην γρ. Α.

NOTÆ.

(78) Ἀρσενόθηλος. Quod de Minerva Orpheus
quoque hymno cecinit Ἄρσην μὲν καὶ θεῖλος ἔφυ.
(79) Στυφρὰν παρθένον. Ita Seneca, *Mædea*, Dia-
kae dixit *asperam virginem*.
(80) Veneris id apud Lacedæmonios cognomen-
tum, de qua Pausan. *Laconic*.

(81) Homero quoque nota πολυπίδαξ Ἰθῆ.
(82) Sol hic quibusdam, aliis Amor. Vide Suidam
et Gyrald. De Phane Thebæo quodam meminit
Pausan. in *Corinthiac*.
(83) Δίκη de qua mythologi.

Jovis matrem, fontemque distributionis. Est insuper ipsa tanquam Rhea tam Phrygia, quam Lydia atque Dindymene (84). Demetra (85) quoque et Eleusinia, Diana, Appetitus, Dictynna (86), Aeria, Asteria, Disamus, et Vesta (87). Quin etiam Venus, Dione (88), Michæa (89), Cythereia. Ignorantia item atque imprudentia, falsum, permistio (90), similitas, contentio, dissidium, fatum denique et mors. Sic

Ternarius vero primus omnium actu impar est, primusque perfectus numerus, et medietas, ac proportio : qui unitatis vim in actum atque exporrectionem procedere facit. Idem prima est omnium, et quidem propria unitatum coagmentatio. Hinc porro ad physiologiam numerum hunc traducunt. Causa enim est rei tripliciter separabilis, et infinitatem numerorum definiens : simile quoque, et idem, et ejusdem proportionis, ac determinatum. Verum hæc nondum adeo stolidi, quibus isthæc nequaquam similia. Mens quædam ternarius est, et sapientia atque intelligentia causa : cognitio ad hæc, quæ numeri est pars maxime propria, musicæ quoque universæ potestas, ac compositio : et vero geometriæ vel maxime. Quin etiam hic rerum ad astronomiam, sive ad cœlestium naturam ac scientiam pertinentium vim omnem habet ac continet, eamque ad substantiæ productionem impellit. Virtutes quoque omnes ab hoc numero dependent, atque ab eo proficiunt. Deinceps quæ ad fabulas spectant refert. Hinc trias ipsis Saturnia est, et Latona, Amaltheiæ cornu. Ophionia (91) item eam esse nungantur ac Thetin, et Harmonia. Hecaten quoque, et Eranac (92) et Charitiam, atque e Musarium choro Polymniam, Plutonemque et Loxiam, Ursam præterea, et Helicen, atque eam (93), quæ æquore non mergitur, Damatramen, Dioscoriam (94), Metin (95), Trigeminam, Tritona, Maris præsidem, Tritogeneiam, Acheloam, Habitatricem, Truncipedem Curetida (96), Crataeida (97), ~~144a~~ Harmoniam, Symbeniam, Gamum, Gorgoniam, Phorciam, Trisium, et Lydium (98). Talis ipsis ternarius est, atque in tam multos eorum deos refingitur.

Quaternarius item magno ipsis miraculo est, novus deus, et quidem multiplex, vel potius omnideus. Fons enim ipsis est naturalium effectuum, atque naturæ claviger. Sed et suam hic disciplinis constitutionem ac permansionem affert, atque conciliat; imo natura ipsa est et varietas. Idem quoque

Α μος καὶ Ἐστὼ, καὶ μὴν καὶ Ἀφροδίτη καὶ Διώνη, καὶ Μυχαία καὶ Κυθέρεια, καὶ ἄγνοια καὶ ἀγνωσία, καὶ ψεῦδος καὶ ἀδιοριστία, καὶ ἑτερότης καὶ νεῖκος, καὶ διχοστασία, καὶ μέρος καὶ θάνατος. Τοιαῦτα μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ δὴ δὴ θεολογεῖται.

Ἡ δὲ τριάς ἐστι μὲν πρῶτος, περισσὸς κατ' ἐνέργειαν, καὶ τέλειος πρῶτος καὶ μεσότης, καὶ ἀναλογιατὴν τε τῆς μονάδος δύναμιν εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐπέκτασιν προχωρεῖν ποιεῖ. Ἄλλὰ καὶ πρωτίστη, καὶ κυρίως μονάδων σύστημα. Εἶτα λοιπὸν ἐνετῶθεν αὐτοῖς πρὸς τὸ φυσιολογικὸν αἴρεται ὁ ἀριθμὸς· αἰτία τε γὰρ τοῦ τριῆ διαστατοῦ, καὶ περατωτικῆ τῆς ἀπειρίας τῆς ἐν ἀριθμῷ, καὶ ὁμοιον, καὶ ταῦτόν, καὶ ὁμόλογον, καὶ ὠρισμένον. Ἄλλ' οὕτω ταῦτα φορετικά. Τὰ δ' οὐχ ὅμοια. Καὶ νοῦς τις ἡ τριάς, καὶ ἐθεοῦλα καὶ συνέσεως αἰτία, καὶ γνῶσις, ἀριθμοῦ τὸ κυριώτατον, μουσικῆς τε πάσης κυρία καὶ σύστασις, καὶ γε καὶ γεωμετρίας ὅτι μάλιστα. Καὶ μὴν καὶ τῶν κατὰ ἀστρονομίαν καὶ οὐρανίων φύσιν τε καὶ γνῶσιν αὐτὴ τὸ κράτος ἔχει καὶ συνέχει καὶ εἰς οὐσίωσιν ἀγει. Καὶ ἡ ἀρετὴ δὲ πᾶσα ταύτης ἐξηπται καὶ ἐκ ταύτης πρόεισιν. [239 H.] Εἶτα λοιπὸν τὰ μυθώδη. [464 R.] Διὰ ταῦτα αὐτοῖς ἡ τριάς Κρονία καὶ Λατὼ καὶ Ἀμαλθείας κέρασ, Ὀφιόνια τε αὐτὴν τερατολογοῦσι καὶ Θέτιν καὶ Ἀρμονίαν, Ἐκάταν τε καὶ Ἐράναν καὶ Χαριτίαν καὶ Μουσῶν Πολύμνιαν, Ἄϊδαν τε καὶ Λοξίαν, Ἄρκτον, Ἐλικα, καὶ ποτὶ βυθὸν οὐ δυσμέναν, Δαματράμην τε καὶ Διοσχορίαν, καὶ Μητίν, καὶ Τριδύμην, Τρίτωνια, Ταλασσοῦχον, Τριτογένειαν, Ἀγελῶν, νάστιν ⁴⁵, καὶ ἀγυιόπεζαν Κουρητίδα, Κραταίδα, Ἀρμονίαν, Συμβηνίαν, Γάμον, Γοργονίαν, Φορκίαν, Τρίσαμον καὶ Λύδιον. Οὕτω ⁴⁶ μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τριάς καὶ εἰς τοσοῦτους αὐτῶν θεοὺς ἀναπλάττεται.

Ἡ δὲ τετράς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιστον, ἄλλη θεὸς πολύθεος, μᾶλλον δὲ πάνθεος· ἐστὶ γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως. Ἄλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὰ μαθήματα συστάσεως τε καὶ διαμονῆς αὐτῆ προαγωγὸς καὶ αἰτία. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις καὶ αἰόλα ἐστὶν αὐτοῖς καὶ

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁵ νάστιν A : νάστιν ζ. κράταινίδα ζ. ⁴⁶ οὕτω A : ὅση ζ.

NOTÆ.

- (84) De Dindymene matre Pausan. et Gyrald. D. apud Pausan. in *Messen*.
 Syntagn. iv.
 (85) Suida quoque *δομα θεᾶς*.
 (86) Vide Pausan. et Gyrald. Syntagn. xii, et reliquos mytholog.
 (87) Ἐστὼ. Nisi hic *Ἐθεστὼ* legendum malis. De qua Diogen. Laert. in *Democrit.*, Clemens Alexand., in *Strom.*, Hesych. et Suid.
 (88) Διώνεια, inquit Suid., ἡ Ἀφροδίτη, καὶ Διώνη ἡ αὐτὴ.
 (89) Μυχαία, ἡ Ἀφροδίτη. Suidæ, a μύχῳ forsitan.
 (90) Ἀδιοριστία, ἀδιόριστον, Suida, ἀδιαχώριστον, Hesych. etiam ἀναμύχῳ.
 (91) Ophioneus Messeniorum vates celebratur

- (92) *Erganam* forte legendum. De hac enim Minerva multa Pausan. et illius etiam hic mentio seq. p.
 (93) F. vers. major, de qua Pom. *Iliad.* Σ. Οἶα δ' ἔμμορός ἐστι λοερῶν ὠκεανοῖα. D. H.
 (94) Minerva poetis dicitur *Διὸς κόρη*.
 (95) Minervæ matrem eam facit Hesiod. *Theog.* Vile et Apollod. et Gyrald. Syntagn. xi.
 (96) Empusam forsitan intelligit. Porro de Curetibus θεολογούμενα multa Strabo, lib. x et Pausan. Lege et Gyrald. Syntagn. iii, de Junone Cureti.
 (97) Κραταίς Scyllis mater Hesychio.
 (98) Quis nomine Bacclium Nonnus ornat.

Ἡρακλῆς· καὶ ἔξαγμα καὶ ἀλκιμωτάτη καὶ ἀρβενική A καὶ ἀθήλυντος, Ἐρμῆς τε καὶ Ἥφαιστος καὶ Διώνυ-
ος· καὶ Σωρίτας, καὶ Μαιαδεὺς ἢ Μαιαδῆς (τῆς γὰρ
Μαίης· υἱὸς ἦτοί τῆς θυάδος ἢ τετραῆς) καὶ Ἐριούνιος
καὶ Σώκος καὶ Διάκτορος ⁴⁷, καὶ Βασσαρεὺς καὶ
ἐμάτωρ, μητρός τετευχῆς θυάδος, θηλυμόρφος τε
καὶ ἐκπνός καὶ ἀρβενουργὸς καὶ βαχχασμὸν ἀν-
ερίων ⁴⁸, καὶ Ἀρμονία, καὶ τῶν Μουσῶν ἢ Οὐρανία.
Ἡδ' οὕτω μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τετραῆς τερατολογου-
μένη θεολογεῖται, καὶ τὸ α' τῶν θεολογουμένων ἀρι-
θμῶν Νικομάχῳ συναπαρτίζεται βιβλίον.

Ἐν δὲ τῷ β' μετὰ τὸ προοίμιον ἢ πεντὰς αὐτῶν
εἰρηρὰ τὸν ἀγῶνα. Ἡ γὰρ πεντὰς πρώτη μεσότητος
εἶς ἀρίστης καὶ φυσικωτάτης ἐμφατικῆ, κατὰ διά-
κριν ἀμφοτέρους πέρασι τοῦ φυσικοῦ ἀριθμοῦ, μο-
νὰ μὲν ὡς ἀρχῆ, δεκάδι δὲ ὡς τέλος συνεζευμένη, B
καὶ συλληπτικῆ τῶν ἐν τῇ κοσμικῇ φύσει φαινομέ-
νων· καὶ γὰρ κατὰ μὲν τὴν μονάδα ὁ κόσμος ἐρρί-
ζεται, ἡυσταὶ δὲ καὶ πέφανται ⁴⁹ κατὰ τὴν δεκάδα.
Ἰλλὲ καὶ ὅτι προσεχέστατον καὶ μόνον μέρος τῆς
ἐκδόδος. Καὶ τὰ στοιχεῖα δὲ τοῦ παντὸς κατὰ τὴν
παντάδα· προστεθῆσι γὰρ τοῖς τέσσαρσι καὶ τὴν αἰθέ-
ρα, ὁ οὐκ ἀν ἀνέξοιτο ὁμῶν τὴν τετραῆδα. Καὶ πολλὰ
ταῦτα. Ἄλλ' οὕτω ταῦτα κομψά καὶ σοφά, τὰ δ'
ἐπέης σόφει. Ἀνεκία γὰρ ἢ πεντὰς καὶ ἀλλοίωσις
καὶ φῶς καὶ δικαιοσύνη, καὶ ἐλαχίστη ἀκρότης τῆς
ζωότητος, καὶ Νέμεσις, καὶ Βουδάστια, καὶ δίκησις
καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Γαμηλία, καὶ Ἀνδρογυνία ⁵⁰, καὶ
Κυθήρια, καὶ Ζωνάια, καὶ κυκλιωῦχος, καὶ Ἀμφίθεος, C
καὶ Ζανὸς πύργος, καὶ Διδυμαία, καὶ ἄξων ἔδραια,
Ἄφροσόν τε αὐτὴν ⁵¹ ὑψηλολογουσι καὶ Παλλάδα,
καὶ Κρεδάτιν ⁵² καὶ Ἀγεμονίαν, καὶ Ἀκρεῶτιν, καὶ
ἀέλιαντον, καὶ ἄξωγα, καὶ Ὀρθιᾶτιν, καὶ Μουσῶν
Μεταπομένην, καὶ ἀμειδομένην ὅπῃ καλῆ, καὶ μέσων
μίσην καὶ ἀκρότητα γονίμων. Ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν
πρὶν εἶναι καὶ τὴν πεντάδα.

Orthiatin (9), atque inter Musas Melpomenem, pul-
chraque voce respondentem (10), mediiorumque
quinarium extollit.

[210 H.] Ἡ δὲ ἐξῆς εἶδος εἶδους αὐτῶν αἰτιολογεῖ-
ται, καὶ τῆ ψυχῆ μόνος ἀριθμῶν ἀρμόζων, καὶ
ἐκάρθρωσις τοῦ παντὸς ψυχοποιῆς καὶ τῆς ζωτικῆς
ἐξῆς ⁵³ ἐμπροσθητικῆ (παρὸ καὶ ἐξῆς) καὶ Ἀρμονία D

is Hercules, et impetus ac maximum robur, virilis
potentia, nihilque habens semineum. Mercurius
item et Vulcanus, Bacchus, Soritas, Maiadeus, vel
Maiades. Est enim Maiæ filius, hoc est binarii,
quaternarius. Erlunius (99) adhæc, et Soens, atque
Dioscorus (1). Bassareus (2) insuper, et Bimater
(matrem nactus binarium) feminea forma, virilis
virilisque patrans, bacchari faciens. Item Harmonita
seu Harmonia, et in Musis Urania. Ad hunc fere
modum de quaternario nugando philosophantur,
ubi et primi libri theologice expositorum a Nico-
macho numerorum terminus est.

Altero igitur libro mox a proœmio res illi cum
quinario numero est. Hic enim primus medietatem
optimam, maximeque naturalem designat per dis-
junctionem ab utraque extremitate numeri natu-
ralis : cum interim unitati quidem tanquam prin-
cipio, denario vero tanquam fini coagmentetur :
comprehendere simul potens ea omnia, quæ in
mundi natura apparent. Per unitatem etenim mun-
dus tanquam fixis radicibus stabilitus est ; per de-
narium vero perfectus, atque in lucem productus.
Sed id non nisi ad extremam denarii partem [con-
fiscitur] cum universi elementa per quinarium [per-
ficiantur, atque in lucem producantur]. Nam etiam
æthera ad quatuor illa adjicit : etsi hanc additio-
nem nunquam admitteret, si vel in quaternarii, vel
multorum similium laude versaretur. Sed nondum
hæc elegantia, aut scita, quæ consequuntur, consi-
deranda sunt. Quinarium enim sive pentas (5) quies
est a rixis, et alteratio, juhar quoque ac justitia,
minimaque extremitas facultatis vivendi. Nemesi
adhæc, et Bubastia (4), jurisdictionio, Venus, Game-
lia (5), Androgynia (6), Cythereia : Zonæa (7), cir-
culorum præses, Semidea, arx Jovis, Didymæa, et
axis stabilis. Hanc etiam divinam esse sublimibus
verbis prædicant, et Pallada, et Credeaten, Duc-
tricem (8), Acreotin, æquilibrem, expertem jugi.

144b Senarius ab illo formæ forma, ratione red-
dita dicitur, et solus inter numeros animæ accom-
modus, atque universi articulatio, animi effector, et
qui vitalem appetitum indere solet. Unde etiam

VARLE LECTIONES.

⁴⁷ Δίσχορος ζ. ⁴⁸ post ἀνεγ. καὶ cum Roth. omisi ἀρμονία ἢ. ⁴⁹ πέφ.] πέφανται Astius, προσ-
εχέστατον A : πρὸς ἔσχατον ζ. ⁵⁰ Ἀνδρογυνία καὶ Ζανὸς πύργος καὶ ζ. ⁵¹ αὐτὴν add. A. ⁵² Κρεδάτιν ζ.
⁵³ ἐξῆς A : ὀρέξῆς ζ.

NOTÆ.

- (99) Mercurii epitheta. Lege Notas exemplaris
Græci, et Eustath. in Hom.
(1) Quasi Jovis filius dicas, quo modo Apollo,
Antholog. εὐόπαις dicitur.
(2) Bacchi cognomenta.
(3) Ἀνεκία, quæ vox etiam alias admisit expo-
sitiones.
(4) Bubastin ab Ægyptiis dictam esse Dianam
docet Herod. Euterpe, et alii.
(5) De Junone Gamelia sive Nuptiali vide Gyrard.
Syntax. III.
(6) An biforem barbatamque illam Vencrem

indicat, quam a Roman. mulieribus erectam de-
scribit Suid. ?

(7) Ἐπατοῦσαν forsitan illam Minervam innuit,
cui Træzentorum virgines zonas ante nuptias dicere
solitas scripsit Pausan. Corinthiac. Est et Λυσιζώνη
Diana apud Apollon. et alios ut Cinzia Juno apud
Festum.

(8) Unde Ἡγεμότης nomine Diana coli crepta,
docet Pausan. Arcadic.

(9) De Orthia Diana multa Pausan.

(10) Periphrasis est Calliopes, quam hic, alibi
nusquam nominat.

senarius Harmonia atque universa natura, et magis proprie ipsamet Venus, cum Iuga, tum nuptialis, et androgynea theologice ab eo constituitur. Jugalibus adhæc et illecebra: [pax quoque, amicitia, sanitas, et Acmon (10'), ac veritas. Hexada insuper volunt hi Pareas inter Lachesin esse, principiumque ac dimidium totius, et longe jaculantem (11), ac Triviam, Dichroniam (11'), Perseiam (12), Triformem, Amphitriten, Anchidica (13), et de Musarum numero Thaleiam, ac Panaceiam. Ita neque senarius ab ipsis præteritus est, quin demum deamque esse omni studio probaretur.

Jam hebdomas (quid dicas?) confestim fit (14) σεπτὰς ubi si consuetudo (15) Σ forte extera, trahit hoc facile ex duplici littera Ξ, quam ipsa natura ad præcedentis (16) numeri finem veluti sorte attribuit, ut hæc adminiculo adversus vulgi insidias Augusto illi numero esset. Atque hæc admiranda illa demonstratio est, qua ita existere docet [vocem] σεπτὰς, et cultu dignum numerum ἐπτὰ. At rursus etiam (17) hic unitatis est ac denarii medietas. Fortuna item, et Occasio, Minerva, Mars, Acreotis, Agelia (18), Atrytone, et Capta (19) eademque valido (20) patre nata, Tritogeneia, cæsius habens oculos, Alalcomeneia (21), Panteuchia (22), Ergana (23) et multis precibus expetita, integritas naturæ, Amaltheiæ stirps, Ægis, Osiris, somnus, vox, sonus, et de Musarum numero Clio. Si libet, etiam iudicium, et Adrasteia, et ejusmodi Ἰηπετιᾶ multæ. Sic plane ille adorandus septenarius, ingenti longoque labore, ut inagnus multiplexque deus ab ipsis laudibus celebratur.

Octonarius deinde, etsi nequaquam tantam laudem (ne octava quidem ex parte) obtinuit: quando tamen pro deo etiam hic ipsis est, e sede sua non excidit. Adorant enim ipsum quasi summam Harmoniam et Cadmeiam (24) matrem, ac Rheam mulierificam (25), Cybelen, Cybeben Dindymen, urbisque custodem, velut amorem item, atque amicitiam, prudentiam, intelligentiam, Oreiam (26), Themis (27), legem, natum (28) ante exactos menses, et Musarum Euterpen.

Novenarius item posthabetur, et in deitate, et in longa descriptione, qua septenarius in altum

A [465 R.] καὶ οὐλομέλεια ⁸⁶, καὶ κυρίως αὕτη ⁸⁸ μᾶλλον Ἀφροδίτη ζυγία τε καὶ γαμηλία καὶ ἀνδρογυνία ⁸⁶ θεολογεῖται. Ἀλλὰ καὶ ζυγίτις καὶ φιλοτησία καὶ εἰρήνη καὶ φιλία καὶ ὑγεία, Ἄκμων τε καὶ ἀλήθεια. Καὶ μοιρῶν δὲ Λάχεσιν αὐτὴν ποιοῦσι, καὶ ἀρχὴν καὶ ἡμισυ παντός, καὶ ἐκατηβελέτιν, καὶ Τριοῦτιν, καὶ Διχρονίαν, καὶ Περσείαν, καὶ Τρίμορφον, καὶ Ἀμφιτρίτην, καὶ Ἀγγιόδικαν, καὶ Μουσῶν Θάλειαν, καὶ Πανάκειαν. Οὕτω μὲν οὐδ' ἢ ἐξὰς αὐτοῖς θεοὺς εἶναι καὶ θεοῖς ⁸⁷ διέφυγε φιλοτιμείσθαι.

Ἡ δὲ ἑβδομάς, τί ἂν τις καὶ εἶποι; εὐθύς μὲν γὰρ ἔστι σεπτὰς· κἄν τὸ σ' φθειροῖ ἢ συνήθειαι, ἔλκει τοῦτο ῥᾶστα ἐκ διπλοῦ τοῦ ξ', ὅπερ τῷ πρὸ αὐτοῦ ἀριθμῷ ἢ φύσει πρὸς τῷ τέλει ἀπεκλήρωσεν, ἢ ἢ τοῦτο ἐπικούρημα τῷ σεβαστῷ ἀριθμῷ πρὸς τὴν ἐπιβουλήν τὴν ἀπὸ τῶν πολλῶν. Τοιαύτη μὲν ἢ ἀπόδειξις θαυμαστὴ, ὅς ἔστι πάντως ⁸⁷ σεπτὰς καὶ σεβασμῷ ἄξιός ἐστι. Πάλιν δὲ καὶ αὕτη μεσότης μονάδος καὶ δεκάδος, τύχη καὶ καιρὸς, Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρης, καὶ Ἀκρεῶτις, καὶ Ἀγελέια ⁸⁸, καὶ Ἀτυτώνη, φυλακίτις, ὄβριμοπάτρα, Τριτογένεια, γλαυκῶπις, Ἀλαλκομένεια, Παντευχία, Ἐργάνη, πολυαρήτη, οὐλομέλεια, Ἀμαλθείας γένος, Αἴγλις, Ὅσιρις, δειρερός, φωνὴ, αὐδὴ, καὶ Μουσῶν ἢ Κλειώ, εἰ βούλει δὲ, καὶ χρίσις καὶ Ἀδράστεια καὶ πολλὸς φύλαρος ⁸⁹ τοιούτος. Οὕτω μὲν ἢ πάνσεπτος αὐτοῖς ἐπτὰς μακροτέρω πόνῳ μέγας καὶ πολλὸς θεὸς ἀνομιεῖται.

Ἡ δὲ ὀκτάς, εἰ καὶ μὴ τοῖς ἴσοις μὴδ' ὀγδώμει, ἀλλ' οὖν τῷ θεοῦ αὐτοῖς εἶναι οὐδ' αὕτη τοῦ θρόνου ἀπερρίφη· Παναρμονίαν γὰρ αὐτὴν προσκυνοῦσι, καὶ Καδμείαν ⁹⁰ μητέρα τε καὶ Πέαν καὶ θηλυποῖδν καὶ Κυθελὴν, Κυθήθην τε καὶ Δινδύμην καὶ πολιοῦχον, ἔρωτά τε καὶ φιλίαν, μήτιν, ἐπίνοιαν, Ὀρείαν, Θέμιν, νόμον, ἡλιτομήναν, καὶ τῶν Μουσῶν τὴν Εὐτέρπην.

Καὶ ἡ ἑννάς δὲ ὑστερεῖ μὲν καὶ τῆς θεοῦ ἰότητος καὶ τῆς μακρᾶς συγγραφῆς, οἷς ⁹¹ ἢ ἑβδομάς ὑπερῆτο·

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ οὐλομέλεια A. ⁸⁸ αὕτη ζ. ⁸⁶ ἀνδρογυνία ζ. καὶ post ζυγίτις add. A. ⁸⁷ θεὰ ζ. ⁸⁷ πάντως A: οὔτω ζ. ⁸⁸ ἀγελέια libri ἀκρεῶσις ζ. ⁸⁹ καὶ πολυφύλαρος ζ. ⁹⁰ Καδμείας ζ. τε add. A. ⁹¹ οἷς A: ἧς ζ.

NOTÆ.

- (10') Eustathio Oceanus, et Saturni pater. Cons. et Varini Lexicon.
 (11) ἐκατηβελέτιν Dianæ epith.
 (11') *Bitemporcam* Latina forma dicas.
 (12) Hecates a patre Perseo, epith. apud Valer. Flac. lib. vi, ex Apol. lib. iii, et Orphæo.
 (13) Quasi vicina justitia, et quæ ad manum sit.
 (14) *Septentio* Latina formatione. De septenario autem multa quoque Philo scripsit lib. *De creatione mundi*, in quibus aliqua his non absimilia M. Varron. *Hebdomadam* libri interciderunt, quales nuper Fabius Paulinus Venetiis dedit.
 (15) ἐπτὰ enim vulgo dicimus.
 (16) τὸ ἕξ intelligit.

- (17) Ut supra quinarius.
 (18) Lege Eustat. in Hom. et Gyrald. Syntag. xi, voce ἀλαλκομένης Ἀθηνᾶ.
 (19) Φυλακίτις. Ovid. inspiclendus, xxxv *Fast*.
 (20) ὄβριμοπάτρα rationem nominis docet Eustat.
 (21) Gyrald. supr.
 (22) Quod omni armorum genere instructa esset.
 (23) Multis a Pausan. celebrata.
 (24) Semelen, puto, vult.
 (25) θηλυποῖδν, ob emasculatos gallos.
 (26) Suid. ἐν ὄρει ἀναστρεφομένην.
 (27) De qua copiose Steph. Pighius libello singulari.
 (28) Ἡλιτόμηνα. Bacchum accipio.

αὐτὴ τῆς δεκάδος ἐγγύς θεολογεῖται. Ὀκεανὸς γὰρ αὐτοῖς αὕτη περιβρέεται⁶⁵, καὶ ὀρίζων ἀνομιλεῖται· Ἐρομηθεά τε αὐτὴν καὶ ὁμόνοϊαν καὶ Περσεΐαν⁶⁶ καὶ Ἄλιον ἱερολογουσίην, ἀνεικλιν, ὁμοιωσίν, Ἡφαιστον, Ἦραν, Διὸς ἀδελφὴν καὶ σύνηνον, ἑκάεργον, Παιθῶνα, Νυσηΐδα, Ἀγυΐα, Ἐνυάλιον, Ἀγελείαν, Τριτογένειαν, Ὀμόνοϊαν, Πειθῶ, Κουρήτιδά τε καὶ Κόρην, Ὑπερίονα⁶⁷, καὶ Μουσῶν Τερψιχόρην.

et conjugem, eminus operantem (29) Pæana, Nysseida, Agyrea (30), Enyalium (31), Ageliam, Tritogeniam, Concordiam, Suadam, Curetidem, Proserpinam, et Hyperionem, Musarum denique Terpsichoren.

Ἡ μάντι δεκάς αὕτη ἐστὶν αὐτοῖς τὸ πᾶν, θεὸς ὑπερθεός καὶ θεὸς θεῶν, ὅτι δέκα χειρῶν καὶ δέκα ποδῶν ὀδύνητοι, καὶ δέκα κατηγορίαι, καὶ τοῦ λόγου δέκα μέρη· ἵνα γὰρ ἡ αὐτοῖς πάντα ἡ δεκάς, προστάθῃσι τοῖς τοῦ λόγου [241 H.] μέρεσι προσηγορίαν καὶ παραπλήρωμα. Τί δεῖ λέγειν ὡς ἐν αὐτῇ περιλαβάνουσι τὰ τε⁶⁸ στερεὰ καὶ τὰ ἐπίπεδα, ἄρτια, περιετὰ καὶ ἀνισότησα, τέλεια⁶⁹, πρῶτα καὶ ἀσύνθετα, ἐσθητὰ καὶ ἀνισότησα, τὰς δέκα σχέσεις, τὰ σφαιρικὰ, τὰ κυκλικὰ, γεννητικὰ, τελεστικὰ, ἑναρμόνια, τὰ τοιαῦτα; ἀλλ' ὅπως αὐτοῖς κόσμος ἡ δεκάς καὶ οὐρανός, εἰρημένη, αἰὼν, κράτος, πίστις, ἀνάγκη, [408 R.] Ἄτλας, ἀκάμας θεός, Φάνης, Ἥλιος, Οὐρανία, Μνήμη, Μνημοσύνη; καὶ πάντα ἀν' οἶμαι τὰ προειρημένα τῶν θεῶν αὐτῶν ὀνόματα τῇ δεκάδι ἀνήψαντο ἀν', εἰ μὴ προλαβόντες;⁷⁰ ἐκείνοι ταῦτα ἰδιοποιήσαντο καὶ σπαργῶς τὰ αὐτὰ κατὰ πλεονῶν λέγειν οὕτω ἀπώκνησαν, ἐπεὶ ὑπερθεός γε αὐτοῖς ἡ δεκάς, καὶ τὸ κράτος τῆς ἐν ἀριθμοῖς ἔγχευσα θεότητος. Διὰ τοῦτο Νικομάχῳ καὶ πολύστιχος ὁ περὶ αὐτὴν πόνος. Εἰ γὰρ καὶ πολλῶν⁷¹ μακροστιχύτερος ὁ τε τῆς μονάδος καὶ ἑβδομάδος, ἀλλ' ὁ μὲν τῆς μονάδος, ὅτι καὶ περὶ τῶν ἐξῆς ἀριθμῶν οὐκ ὀλίγα διεξέρχεται καὶ προσηγορίας κλατύνεται. Πλὴν ἐν⁷² ἀμφοῖν πολλὰ καὶ περὶ τῆς δεκάδος ἐμφιλοχευεῖ, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς πεντάδος λόγῳ μικροῦ πρὸς τὸν τῆς ἑβδομάδος παρασηγορίαν κατὰ μῆκος.

Ubi numero disputat, inhærare : quod idem in quinario facit, de quo æque pene multis atque de septenario disserit.

Ἄλλὰ γὰρ αὕτη σοι, ὦ φίλτατε ἀδελφῶν, καὶ τῶν Νικομάχῳ ἀριθμῶν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἡ πολυβρύλητος καὶ δυσώρετος θεολογία, οὐ (μὰ τὴν⁷³ ὕμῶν ἀγγίκεαν καὶ φιλοπονίαν) διὰ τὸ ἐν αὐτῇ δυσέμβρατόν τε καὶ δυσκατάληπτον μικροῦ τῶν ἀνθρώπων ἀναχευομενικὰ, ἐπεὶ νῦν τὰ τε γεωμετρικὰ καὶ ἀριθμητικὰ καὶ τέλλα τῶν μαθημάτων, ὡς καὶ σὺ συνεπίστασαι, πολλοὶ τῶν ἡμᾶς ἔγνωκτων οὐκ ἔλαττον οἶμαι τοῦ τοιαύτου Ἐρμείου (οἷός⁷⁴ πάντως τῆς περὶ ταῦτα ἐσθήτητος τοῦ Ἀμμωνίου) διακριδοῦσι, καὶ οὐδὲν

VARIE LECTIONES.

⁶⁵ περιβρέται A : περιεβρέται ζ. Fortasse legendum περιβρέει τε. ⁶⁶ Περσεΐαν A. ⁶⁷ Ὑπερίονα A : καὶ Ὑπερίονα ζ. ⁶⁸ τε add. A. ⁶⁹ τέλεια ζ. καὶ ante ἀνισ. et mox τὰ add. A. ⁷⁰ προδόντες ζ. ⁷¹ πολλῶν A. ⁷² ἐν A : οὔτε ζ. ⁷³ ἐν A : ἐν ἐν ζ. ⁷⁴ οὐ μὰ τὴν] ἢ μὰ τὴν corr. A. οὐ μάτην ζ. ⁷⁵ οἷός γὰρ π. ζ.

NOTÆ.

(29) Ἐκάεργον, id est, Apollinem.
(30) Apollinis epitheton apud Macrob. lib. 1 Saturnal. Vide Pausan. et Gyrald. Syntag. vii.
(31) Vide H. St. Thesaur. lingua Græc.
(32) Ἀκάμας θεός. Quomodo ἀκάμαντα ἦλιον

nimum quantum evectus fuerat : at proximum saltem in divinitate gradum cum octonario obtinet. Circumfunditur enim ab ipsis tanquam Oceanus, atque ut visum hñiens circulus [Horizonta Græci vocant] celebratur. Prometheus quoque ipsum faciunt, et Concordiam. Perseiam, et Solem indigitant. Quietem quoque a rixis, et similitudinem, Vulcanum, Junonem, Jovis 145a sororem et conjugem, eminus operantem (29) Pæana, Nysseida, Agyrea (30), Enyalium (31), Ageliam, Tritogeniam, Concordiam, Suadam, Curetidem, Proserpinam, et Hyperionem, Musarum denique Terpsichoren.

Denarius denique ipsis est universum, Deus summus, et deorum Deus, quod manuum pedumque decem sint digiti, decemque [ut logici vocant] prædicamenta, et orationis partes decem. Omnia enim ipsis decas ut sit, allocutionem cæteris orationis partibus apponunt et supplementum. Quid attinet dicere, complecti illos hic solida, plana, paria, imparia, pariter imparia, perfecta, prima et simplicia, æqualia, inæqualia, decem ipsas habitudines, spherica, circularia, ad genituras atque imitationes spectantia, et his consentientia. Ut itidem ipsis decas sit mundus, cælum, fatum, ævum, potentia, fides, necessitas, Atlas, indefessus deus (32), Phanes, Sol, Urania, Memoria, Mnemosyne. Et vero omnia, opinor, prædicta deorum nomina decadi attribuissent : nisi his ipsis antea occupatis, propria jam illa aliis fecissent, et continenter eadem de singulis dicere dignisset. Quando enim superdeus (33) ipsis denarius est, qui etiam omnem ejus divinitatis vim, quæ in numeris invenitur, obtineat : propterea quoque susus adeo Nicomachus in hoc describendo esse voluit, quanquam multo adhuc longior sit in monade atque septenario. Verum id ita in monade accidit, quod de reliquis item numeris non modica ibi disputat, et præfationibus insuper exteaditur. Ubi et hoc observo, libentius eum sermoni de decade, dum de utroque

En tibi, charissime frater, per summa capita recensitam Nicomachi illam celebrem, reperturque difficilem in numeris theologiam, quæ tamen hercle ob inaccessa pene sua, præceptuque difficilia sensa, nequaquam perspicax vestrum ingenium atque diligentiam extra humanam propemodum conditionem removere potuit : quandoquidem jam geometrica, arithmetica, cæterasque mathematicas disciplinas (ut et tu scis) plerique nobis non ignoti nihilo negligentius, opinor, tractant,

nou semel dixit Homerus.

(33) Ὑπερθεός. Quemadmodum ὅφ' ἐν legendum censet Servius illud Virg. *semperdeus*, aliasque alii.

quam Hermeiæ [quondam] filius (neque enim igno-
ras Ammōnii in his artibus dexteritatem); plane ut
nullum ipsos latere possit eorum theorematum,
quæ numerorum huic studio Nicomachus innexuit.
145b Verum unde hæc defecerunt? Tempus
opinor, et quod ne utilis quidem parcat, dum
inutilia quæque facillime labefactantur, validam
invexit consuetudinem invictamque vim, per quam
etiam id commodi acceperit illud Nicomachi stu-
dium, quod pene cum multis utilibus censeretur
acclsum ut est, non exignam (quemadmodum et
gloriam parit.

CLXXXVIII.

*Alexandri Admirabilium Collectio, et Protagoræ
Geometriae universi orbis libri vi.*

Lecta est *Admirabilium Alexandri* (34) *Collectio*.
Qui multa quidem prodigiosa hoc volumine atque
incredibilia commemorat, sed alios non incelebres
laudat auctores, qui eadem prius narrarint. Scribit
autem de animalibus, de plantis, de regionibus
nonnullis, de fluminibus, de fontibus et herbis, atque
id genus aliis. Clara ejus est dictio, summaticque
cum narret, non omnino jucunditatis expers est.

In hoc eodem volumine Protagoræ quoque *Geo-
metriæ*, quæ *Universi orbis* titulum præ se ferebat,
libri sex continebantur. Horum quinque, etsi non
studiosam, neque (ut postea fecit) accuratam,
Asiæ tamen, et Africa, quin et Europæ situs descri-
ptionem complectuntur. Sextus vero liber Alexan-
dri quodammodo Collectioni respondet. Describit
enim, quæ in mundo universo paradoxa referuntur:
quorum pleraque veteribus accepta refert
scriptoribus: plurima etiam a se visa narrat, non
minus omnium opinionem, quam superiora illa ex-
superantia. Perspicua et hujus dictio est, ac brevis
narratio, hoc sexto libro maxime.

CLXXXIX.

*Sotion De fluminibus, fontibus, ac lacubus. — Ni-
colai Damasceni Morum incredibilium Collectanea.
— Acestoridæ Mythologiæ politicæ libri iv.*

Legi quæ Sotion (35) sparsim inopinata de fluviis,
fontibus ac lacubus referri scripsit. Respondet et
hic libellus, convenitque cum Protagoræ sexto, et
Alexandri Collectaneis, nisi quod hic de fontibus
tantum et lacubus incredibilia commemoret, cum
illi ejusmodi de aliis etiam plurimis scribant.
Sermo autem non longe ab illorum dictione re-
cessit.

In hoc item volumine lectus est Nicolai liber,
Herodi (36) Judæorum regi inscriptus, quo *Incredi-
bilium morum Collectio* continebatur. Incidit au-

VARIÆ LECTIONES.

⁷³ καὶ ἀπὸ ποταμῶν ὀμ. A. ⁷⁴ δὲ A : γὰρ δὲ ζ. ⁷⁵ οἱ add. A : cum eodem
post Ἀσία; omisi τε. ⁷⁶ σύστοιχον] στοιχείον A. ⁷⁷ μόνων ζ. ⁷⁸ συνανέγνω — λόγον A. ⁷⁹ συμβαίνει
μὲν εἰς ταύτων A : καὶ συμβαίνει μὲν ζ.

NOTÆ.

(34) Polyhistoris illius Milesii, de quo Suid. et
Athenæus.

(35) An hic ille forsitan Alexandrinus, qui ab
Athenæo laudatur?

αὐτοῦς λάθοι ἂν τῶν θεωρημάτων, ἀ συνεπισκυκλεῖ
Νικόμαχος τῷ περὶ ἀριθμῶν πόνῳ. Ἄλλὰ πῶθεν;
Ἐσπάνισεν ὁ χρόνος, οἶμαι, καὶ τὸ μὴ φεῖσεσθαι
τῶν χρησίμων ἐκ τοῦ βῆσται τὰ ἀχρηστα φεῖρειν
ἔθος ἐλαθε μέγα καὶ ἄμαχον κράτος, καὶ ἐκέρθανεν
ἂν καὶ ἡ Νικομάχου σπουδὴ τὸ μετὰ πολλῶν χρησί-
μων μικροῦ νομιζέσθαι διεφθάρθαι. Ἄλλ' ἐστὶ καὶ
πράττεται, οὐκ ὀλίγην δόξαν, ὡς ὀρθῆ καὶ οἶδα βίβει
σαφέστερον, ἀποκειραμένη.

perisse. Quanquam hodieque attonsum atque
modo vides, et post etiam, scio, clarius videbis)

B

PIH'.

*Ἀλεξάνδρου Θαυμασιῶν Συναγωγῆ, καὶ Πρωτα-
γόρου Γεωμετρίας τῆς οἰκουμένης λόγοι ἐξ.*

Ἀγεγνώσθη Ἀλεξάνδρου Θαυμασιῶν Συναγωγῆ.
Λέγει μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ πολλὰ τερατώδη καὶ ἄπιστα,
πλὴν ἄλλους τῶν οὐκ ἀφανῶν εἰσάγει ταῦτα προ-
ϊστορήσαντας. Λέγει δὲ περὶ τε ζῶων καὶ φυτῶν καὶ
χωρῶν τιῶν καὶ ⁷³ ποταμῶν, καὶ κρηνῶν, καὶ βλα-
νῶν, καὶ τῶν τοιούτων. Σαφῆς δὲ τὴν φράσιν καὶ
κεφαλαιώδης ἐστὶ, καὶ οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπιστερη-
μένος.

Ἐν ταύτῳ δὲ καὶ Πρωταγόρου Γεωμετρίας τῆς
Οἰκουμένης ἐπιγραφὴν ἔχον, λόγοι ζ', ὧν τὰ μὲν ε',
εἰ καὶ μὴ σπουδαίως καὶ ὡς οἱ ⁷⁴ ὕστερον ἀκριβῶς,
ἀλλ' οὖν τὴν τῆς Ἀσίας καὶ Λιβύης, ἀλλὰ καὶ Εὐ-
ρώπης περιήγησιν ποιεῖται. Τὸ δὲ ἕκτον σύστοιχόν ⁷⁵
πῶς ἐστὶ τῆ Ἀλεξάνδρου Συναγωγῆ · τῶν γὰρ κατὰ
τὴν οἰκουμένην παραδοξολογούμενων ἀναγράφει τὴν
ἱστορίαν, ὧν τὰ μὲν εἰς ἀρχαιότερους ἀναφέρει,
πολλὰ δὲ καὶ εἰς αὐτοφύαν [242 H.] ἔλκει, οὐκ ἐλαττον
τῶν ἄλλων προβαλλόμενα τὸ παράδοξον. Σαφῆς δὲ
καὶ οὗτος καὶ κεφαλαιώδης κατὰ τὸ ἕκτον τὴν φρά-
σιν μάλιστα.

C

PIH'.

*Σωτίωνος τῶν σποράδην περὶ ποταμῶν καὶ κρη-
νῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογούμενων. — Ni-
κολάου Παραδόξων ἐθῶν Συναγωγῆ. — Ἀλεστο-
ρίδου τῶν κατὰ πόλιν μυθικῶν λόγοι δ'.*

[469 R.] Ἀγεγνώσθη Σωτίωνος τῶν σποράδην

D

περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξο-
λογούμενων. Σύστοιχον καὶ τοῦτο τὸ βιβλιδίριον τῷ
ἕκτῳ τε τῶν Πρωταγόρου καὶ τῆ Ἀλεξάνδρου Συνα-
γωγῆ, πλὴν ὅτι ἐν ταῦθα τὰ περὶ κρηνῶν μόνον ⁷⁶ καὶ
λιμνῶν παραδοξολογούμενα ἱστορεῖται, ἐν ἐκείνοις δὲ
καὶ πλείονων ἄλλων. Ἡ δὲ φράσις παραπλήσιος
ἐκείνοις.

Ἐν ταύτῳ δὲ συναγεγνώσθη ⁷⁷ καὶ Νικολάου λόγος
Ἡρώδῃ τῷ Ἰουδαίων βασιλεῖ προσπεφωνημένος, ἐν
ᾧ Παραδόξων ἐθῶν ἐστὶ Συναγωγῆ. Συμβαίνει ⁷⁸

μεις ταύτων ἐνίοις τῶν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου παρα-
 τῶν συνελεγμένων, καὶ περὶ τῶν δὲ Κόνων συν-
 ταξεν, οὐκ ὀλίγα προσέγραψε⁷⁹· πλὴν ἐν τισὶ
 παραλλάσει ταῖς ἱστορίαις, ἑτεροτρόπως αὐτὰ δι-
 εῖων. Τὴν δὲ φράσιν ἐστὶ⁸⁰ μὲν καὶ αὐτὸς κεφα-
 λαιώδης, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀνακεχωρηκῶς,
 μέγιστον δὲ παῶς καὶ τῶν προειρημένων μᾶλλον συ-
 στροφῆς τινος⁸¹ καὶ δεινότητος. Λέγει δ' Ἔνια μὲν
 πολλοῖς, εἰ καὶ ξενίζοντα εἶη, ὅμως ὁμολογούμενα,
 πᾶ δ' ἀγνοούμενα μὲν, οὐ μὴν ἐκ τοῦ ἔμφαντος
 ἐπὶ μάχην τῷ πιθανῷ καθιστάμενα· εἴθι γὰρ ἐθνῶν
 κείροισι τὰ πολλὰ περιαιγγέλλει· εὐρεῖν δ' ἔστιν ἐν
 αἰσῶς καὶ τὰ ἀπίθανον προισχόμενα. Ὁ ἐκ Δαμα-
 σκῶ δ' ἔστιν οὗτος, οἶμαι, Νικόλαος, ὁ ἐπὶ τῶν Αὐ-
 γουστου χρόνων ἀκμάσας καὶ φίλος αὐτῷ χρηματίσας·
 ἐξ οὗ καὶ πλακοῦντων τι εἶδος, ἃ διέπειπε Καίσαρι,
 εἰς τιμὴν τοῦ δεξιουμένου⁸² νικολόους ὁ Καίσαρ
 ἐπέλεον. Οὗτος καὶ Ἀσυριακῆν⁸³ Ἱστορίαν ἐν πο-
 λυτάτῳ βιβλίῳ, ὅσα παλαιὰν μνήμην⁸⁴ ἀναγνωσμά-
 των ἔχομεν, καταλέλοιπεν.

Ἐν ταύτῳ δὲ τεύχει συνανεγνώσθη ἐν λόγοις δ'
 Ἀκαστορίδου *Τῶν Κατὰ πόλιν Μυθικῶν*⁸⁵. Ἔοικε
 μὲν οὖν οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐκ ὀλίγων εὐστοχώτερον τῇ
 ἐπιγραφῇ καυχῆσθαι· ἃ γὰρ ἕτεροι ἢ οἱ γε μετριώ-
 ται μὴδὲν ἐπισημηνάμενοι, ἢ ἐνίοι καὶ ὡς ἀληθῆ
 σπουδαιολογήσαντες⁸⁶ ἀνεγράφαντο, ταῦθ' οὗτος σὺν
 τῷ φιλαλήθει μύθους καλέσας τὴν περὶ αὐτῶν Ἱστο-
 ρίαν ἢ μυθολογίαν, ὡς καὶ αὐτὸς χαίρει λέγων, συν-
 ταξάτω. Πολλὰ μὲν οὖν ἔστιν ἐν τούτοις εὐρεῖν, ἃ
 αὐτοὶ συνδέονται Κόνωνι, καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ αὐτοῦ
 ἐκτὸς Βιβλιοθήκῃ καὶ Ἀλέξανδρος ἡθροισε καὶ Νικό-
 λαιος προσεφώνησε καὶ Πρωταγόρας προδιέλαθεν·
 ἐπὶ δ' Ἀκαστορίδῃ τούτῳ καὶ πολλὰ μὲν τῶν ἐκείνοις
 ἐπιμένων ἀναγεγραμμένα, πλὴν καὶ ἐν πολλοῖς,
 περὶ τῶν οὗτος τε κάκεινοι διεξέρχονται, ἀσύμβατον
 ἔστιν αὐτῶν θεάσασθαι τὴν ἀφήγησιν. Πολλὰ μὲν
 οὖν ὁ ἀνὴρ καὶ ἱστορίαις ἐπιδόξοις μαρτυρούμενα
 ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἀναγράφει, ἔστι δ' ἃ καὶ ταῖς
 ἱστορίαις τὸ πιστὸν⁸⁷ ἐνδείκνυσθαι δεδυνημένα. Καὶ
 ἔτι μᾶλλον τὸ μυθικὸν οὐκ ἐπὶ διαβολῇ τῶν συν-
 ταγμένων αὐτῷ ἐπιρῆσθαι, ἀλλὰ τὸ χάριεν καὶ
 φιλοφρονῶν αὐτῶν ἐνδείκνυσθαι, [472 R.] πλὴν ἀλλ'
 ἔργου χριστῇ εὐγνώμονος ἀν' ἀπενέγκοι [243 H.] δό-
 ξου, οὐκ ὀλίκα ψευδῆ τοῖς γεγενημένοις συναναγράφειν
 μᾶλλον ἀμφιδόλω βήματι τῆς ἐπιγραφῆς ἀφοσιούται
 τὴν μέμνην. Παραπλήσιος δὲ τὴν φράσιν καὶ οὗτος.

VARIAE LECTIONES.

⁷⁹ προσανέγραψε ζ. ⁸⁰ ἐστὶ αὐτὸ A. ⁸¹ τινὸς A : τς ζ. ⁸² ἐξιουμένου ζ. ⁸³ Ἀσυριακῆν A. ⁸⁴ παλαιᾶς
 μνήμης — ἐχόμενα Scaliger. ⁸⁵ Σκυθικῶν ζ. ⁸⁶ δικαιολογήσαντες ζ. ⁸⁷ πιστὸν A : κλειστόν ζ.

NOTÆ.

(37) De quo supra Col. 187.

(37) Ἐταίρος habet Athenæns lib. xiv qui pal-
 lante misisse Nicolaum refert : ut et Plutarch. Con-
 solat. lib. viii, cap. 4.

(38) Teste Hesychio illustri in *Nicolao*, et Suida,
 qui de hoc multa meminit ; ejusdem non semel et
 Pl. Joseph.

(39) Monet Suidas, aliique ἱστορίας sed καθο-

tem interdum in eadem inopinata, quæ ab Alexan-
 dro collecta fuerunt, ascriptis etiam non paucis ex
 Cononis (37) narrationibus. Attamen in quibusdam
 historiis, aliter instituta narratione, dissentit. Hu-
 jus quoque oratio **146a** summis quasi capitibus
 absolvitur, nec a perspicuitate unquam discedit :
 adhibita interim frequentiore, quam prædicti, inver-
 sione ac gravitate. Refert item nonnulla, quæ licet
 sua novitate turbent, multis tamen in confesso
 sunt : et rursus incognita multa, sed quæ manifesto
 tamen cum veritate non pugnent. Gentium enim
 mores unicuique proprios, ut plurimum commemo-
 rat. Quanquam et in his reperias, quæ mox nullam
 mereri fidem indicent. Damascenus autem hic, uti
 ego existimo, Nicolaus ille est, qui Augusti tempo-
 ribus floruit, eoque est usus familiari (37). A quo (38)
 et placentarum genus nicolaos Cæsar nominabat,
 quas ideo ad hunc ille honoris gratia mittere sole-
 bat, quod parem sibi familiaritate reddidisset. Ille
 idem ingenti volumine Assyriam (39) Historiam,
 quantum potuit ex antiqua memoria legendo asse-
 qui, reliquit.

Eo ipso in codice legimus Acestoridæ *Politicalum
 Fabularum* (40) libros quatuor. Videtur autem hic
 scriptor majore solertia in libri sui titulo usus esse,
 quam plerique alii. Quæ enim cæteri in suis scri-
 ptis, partim moderatiores cum essent, ne indica-
 runt quidem, partim pro veris etiam venditare vo-
 luerunt, eadem hic veritatis studio Fabulas nomina-
 vit, et earum rerum historiam, seu mythologiam
 (quomodo libenter ipse appellat) composuit. Multa
 igitur in his reperias, quæ et Conon collegit, et
 Apollodorus in suam retulit Bibliothecam, congressit-
 que Alexander, et Nicolaus (41) dedicavit, occupa-
 vitque Protagoras. Acestorides porro plurima quo-
 que ab illis præterita memoriæ mandavit ; etsi in
 plerisque, quæ et hic et illi narrant, discrepantem
 videas ipsorum historiam. Plurima igitur hic scri-
 ptor, certis confirmata historiis, suos in libros
 retulit : et vero nonnulla, quæ evidenter ut pluri-
 mum demonstrari queant, ut fabularum vocabulum
 non tam ad calumnianda ejus scripta, quam ad
 eorum gratiam jucunditatemque indicandam addi-
 tum esse videatur. At vero, me judice, æquus hic
 rerum æstimator haberi mereatur, quod falsa multa
 rebus vere gestis additurus, ambiguo tamen titulo
 reprehensioni satisfecerit. Ad stylum vero quod
 attinet, etiam hic similis est præcedentium.

λεξῆς, octogesimum explesse librum. Josephus
 vero etiam ad 124 nos ablegat.

(40) Pro Σκυθικῶν hic, cum mss. aliquot μυθικῶν
 lego : et infra cod. seq. lib. v. Ptolom. Hephest.
 Antiochi cujusdam τὰ κατὰ πόλιν μυθικά laudata
 video.

(41) Herodi suo.

CXC.

Ptolemæi Hephæstionis Novæ ad variam parandam eruditionem historiarum libri vi.

Legi Ptolemæi Hephæstionis (42) *Novæ ad variam parandam eruditionem* 146b *historiæ libros sex. Operæ pretium sane hoc opus iis attulerit, qui in multijugæ lectione historiæ horas collocare satagunt. Brevi enim tempore ejusmodi collecta simul cognoscenda suppeditat, quæ nonnisi longo temporis intervallo quispiam per libros passim dispersa laboriose comportare possit. Continent autem prodigiosa multa, et falso conficta : quodque absurdum magis, quarundam etiam fabellarum causas, ob quas vere evenisse putandæ sint, reddere conatur. Ipse tamen earum collector subinanis est, et in arrogantiâ proclivis, neque satis urbanus ejus sermo. Dedicat suum opus Tertullæ cuidam; quam non dominam solum nominat, sed eam insuper literis variæque doctrinæ deditam prædicat. Nonnullos interim reprehendit eorum, qui ante se hoc argumentum non recte tractassent. Etsi pleraque ab ipso enarrata (illa maxime, quæ nec improbabilia sint, nec fide indigna) variam, et cognitu non ingratam scientiam suggerunt.*

Primo igitur libro, Sophoclis mortem enarrat, præmissa etiam Protesilai. Dein quoque de Hercule scribit, ut igne vitam sibi abstulerit, quod arcum suum intendere non posset, annos jam natus quinquaginta. De Cræso servato in rogo : de Achillis interitu, de Laide meretrice ossis (43) olivæ haustu extincta. Quæ ubi singulatim retulit, eadem non recte ab aliis antea fuisse tractata docet. Deinceps vero de Alexandro rege commemorat, dum Ephesi Palamedem (44) per dolum occisum in tabula spectaret, turbatum animo fuisse, quod illi per fraudem interempto similis esset Aristoneicus Alexandri in pilæ lusu socius. Tanta nimirum erat Alexandri animi mansuetudo, tantumque amicorum studium. Illud deinde apud Euphorionem (45) in Hyacintho ignoratum :

Solus Cocytus sua vulnera lavit Adonim (46); hoc [ait] significat : Cocytus quidam nomine, Chironis in re medica discipulus, Adonim curavit ab apro sauciatum. Refert item illum, qui apud Herodotum, libro 1 *Historiarum*, ab Adrasto Gordii filio interfectus dicitur, Agathonem fuisse appellatum, et de coturnice quidem contententem occubuisse. Cadmum quoque et Harmoniam in leones esse transformatos (47). Tiresiam ad hæc formam suam se-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ πολυμάθειαν ζ. ⁸⁹ συνειλεγμένα post χρόνω ponit ζ. ⁹⁰ βίον A : χρόνον ζ. ⁹¹ δ' om. A. ⁹² Κωκυτός] Κωκυτός τοι Scaliger. ἀφέλκεα A. cf. Meinek. de Euphorion. p. 92. ⁹³ θεραπεύσαι A.

NOTÆ.

(42) Suidas etiam γέννον agnominatum tradit. Lege apud eum plura : observa hic latissimum τοῖς φιλεμύθοις ματαιόπονοις campum aperiri, dum e tot falsis mendaciores fabulæ proceduntur.

(43) Ut acino uvæ passæ Anacreon teste Plinio, lib. ix, cap. 7.

(44) De quo plurima Philost. *Heroic.* Suid. et

A

Pl'.

Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος Περὶ τῆς εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας λόγοι ζ'.

Ἀνεγνωσθησαν Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος Περὶ τῆς εἰς πολυμαθίαν ⁸⁸ καινῆς ἱστορίας λόγοι ζ'. Χρήσιμον ὡς ἀληθῶς τὸ βιβλίον τοῖς περὶ τὴν ἱστορικὴν πολυμαθίαν πονεῖν ὄρημημένοις. ἔχει γὰρ δοῦναι συνειλεγμένα ⁸⁹ βραχεῖ χρόνω εἰδέναί, ἃ σποράδην τις τῶν βιβλίων ἀναλέγειν πόνον δεδεδυμένος μακρὸν κατατρίψει βίον ⁹⁰. Ἔχει δὲ πολλὰ καὶ τερατώδη καὶ κακόπλαστα, καὶ τὸ ἀλογώτερον, ὅτι καὶ ἐνίων μυθαρίων αἰτίας, δι' ἃς ὑπέστησαν, ἀποδιδόναι πειράται. Ὁ μῆντοι τούτων συναγωγεὺς ὑπόκονός τε ἐστὶ καὶ πρὸς ἀλαζονεῖαν ἐπτοημένος, καὶ οὐδ' ἀστεῖος τὴν λέξιν. Προσφωνεῖ δὲ τὸ σύνταγμα Τερτύλλα τινί, ἣν καὶ δέσποιναν ἀνυμεῖ καὶ τὸ φιλόλογον αὐτῇ καὶ πολυμαθὲς ἐπιφημίζει. Διαβάλλει δ' ⁹¹ ἐνίου καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ οὐχ ὑγιῶς ἐπιβαλόντας τῇ ὑποθέσει. Τὰ γε μὴν πλεῖστα τῶν ἱστορουμένων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα τοῦ ἀπίθανου καὶ ἀπίστου καθαρσεί, παρηλλαγμένη ὁμῶς καὶ οὐκ ἄχαριν εἰδέναί τὴν μάθησιν ἐμπαρῆχει.

Περιέχει μὲν οὖν τὸ α' βιβλίον περὶ Σοφοκλέους τῆς τελευτῆς, καὶ πρὸ αὐτοῦ περὶ τῆς Πρωτεσιλάου, εἶτα καὶ περὶ τῆς Ἡρακλέους, ὡς πυρὶ αὐτὸν ἀνεῖλε μὴ δυνηθεὶς τὸ οἰκεῖον ἐντείνειν τόξον πεντηκοντούτης γενόμενος, περὶ τε τῆς Κροίσου ἐν τῇ πυρᾷ σωτηρίας, περὶ τε τῆς Ἀχιλλέως τελευτῆς, καὶ περὶ Λαίδος τῆς ἑταίρας, ὡς τελευτήσοι ὄστον ἐλάλας καταπιούσα. Τούτων ἕκαστον διεξιὼν ἀποφαίνεται τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐσφαλμένως τὰ περὶ τούτων ὑπολαβεῖν τε καὶ ἀναγράψαι. Ἐφεξῆς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως φησιν, ὡς ἐν Ἐφέσῳ θεασάμενος Παλαμῆδην δολοφονούμενον ἐν πίνακι ἔθορυβήθη, διότι ἐψέκει τῷ δολοφονουμένῳ Ἀριστόνεικος ὁ σφαιριστῆς Ἀλεξάνδρου· τοιοῦτος γὰρ ἦν Ἀλέξανδρος τὸ ἦθος, ἐπεικῆς καὶ φιλέταιρος. Εἶτα ὅτι τὸ παρ' Εὐφορίου ἐν Ἰακίνθῳ ἀπορούμενον,

Κωκυτός ⁹² μόνος ἀφ' ἑλκεα νίψεν Ἄδωνιν· τοιοῦτόν ἐστι· Κωκυτός ὄνομα, Χείρωνος ἐπὶ τῇ λατρικῇ μαθητῆς, ἐθεράπευσε ⁹³ τὸν Ἄδωνιν ὑπὸ τοῦ σὸς τρωθέντα. Λέγει δ' ὅτι ὁ παρ' Ἡροδότῳ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν *Ἱστοριῶν* ὑπὸ Ἀδράστου τοῦ Γορδίου ἀνηρημένος Ἀγάθων ἐκαλεῖτο, καὶ ἀναίρεθῆναι αὐτὸν περὶ ἔρτυγος φιλονεκούντα. Καὶ ὡς Κάδμος καὶ Ἄρμονία εἰς λέοντας μετεμορφώθησαν, καὶ ὡς Τειρεσίας ἐπτάκις μετεμορφώθη, διὰ τί τε ὑπὸ Κρητῶν

Paus. *Phocic.*

(45) Ab Athenæo iste adductus non semel.

(46) Sic et Propert. Eleg. ult. lib. 1, *mortuus interna vulnera lavit aqua.*

(47) In angues conversos fingit Ovid. *Metamorphos.* iv.

ἄτος Φόρβαντος κόρη ἐκαλεῖτο. Ὅτι Ἐρύμανθος ὁ Ἀπίης mutasse (48), et cur apud Cretas ipse Phorbantis sit filia dictus. Erymanthum Apollinis filium excæcatum, quod post congressum cum Adonide lavantem 147a Venerem vidisset, et Apollinem indignatum, apri forma induta, dentibus vulneratum necasse Adonim. Quare poeta columbas (49) cibi deorum ministras fecerit, et quid Alexander rex, atque adeo Aristoteles super hac re censuerit: et de Homero ipso atque columbis. Epicharmum poetam ab Achille Pelei filio genus ducere. Patroclum per excellentiam Equitem ab Homero nominari (50), quasi a Neptuno aurigandi artem didicerit, cum illius hic amator fuit. Ulysses, quod magnas aures haberet, Outin initio appellatum. At quia pluvia aliquando exorta, cum amplius partum gestare mater gravidam non posset, in via pepererat, Odyssea inde esse nominatum. Arcas quidam Peritaneus nomine Helenam apud Paridem in Arcadia agentem adulterat: quare Paris adulterii poenam irrogans, genitalia illi exsecuit. Unde factum, ut Arcades sic affectos atque exsectos περιτάνους vocent. Achillem Aristonicus Tarentinus cum virginibus apud Lycomedem versantem: Cercyseram appellatum esse scribit. Issan quoque Pyrrham Aspetum, atque Promethea. Botryas item Myndius Niobes liberos omnes ab Apolline interemptos tradit. Ulyssi [ait] monitorem (51) parens addidit Myiscum nomine, ex insula Cephalenia. Sequebatur et Achillem monitor [Phœnix (52)] nomine, prudens, Calydonius (53) genere: ut et Patroclum Eudorus. Cæterum Antipater Acanthius refert Daretem (54), qui ante Homerum *Iliadem* conscripsit, monitorem fuisse Hectoris, auctoremque ne Achillis socium interimeret. Sic Protesilao docet Dardanum affuisse, origine Thessalum: et Antilocho Chalconem Armingerum simul, et monitorem a Nestore patre datum. Hæc primi libri capita.

ἄτος Φόρβαντος κόρη ἐκαλεῖτο. Ὅτι Ἐρύμανθος ὁ Ἀπίης mutasse (48), et cur apud Cretas ipse Phorbantis sit filia dictus. Erymanthum Apollinis filium excæcatum, quod post congressum cum Adonide lavantem 147a Venerem vidisset, et Apollinem indignatum, apri forma induta, dentibus vulneratum necasse Adonim. Quare poeta columbas (49) cibi deorum ministras fecerit, et quid Alexander rex, atque adeo Aristoteles super hac re censuerit: et de Homero ipso atque columbis. Epicharmum poetam ab Achille Pelei filio genus ducere. Patroclum per excellentiam Equitem ab Homero nominari (50), quasi a Neptuno aurigandi artem didicerit, cum illius hic amator fuit. Ulysses, quod magnas aures haberet, Outin initio appellatum. At quia pluvia aliquando exorta, cum amplius partum gestare mater gravidam non posset, in via pepererat, Odyssea inde esse nominatum. Arcas quidam Peritaneus nomine Helenam apud Paridem in Arcadia agentem adulterat: quare Paris adulterii poenam irrogans, genitalia illi exsecuit. Unde factum, ut Arcades sic affectos atque exsectos περιτάνους vocent. Achillem Aristonicus Tarentinus cum virginibus apud Lycomedem versantem: Cercyseram appellatum esse scribit. Issan quoque Pyrrham Aspetum, atque Promethea. Botryas item Myndius Niobes liberos omnes ab Apolline interemptos tradit. Ulyssi [ait] monitorem (51) parens addidit Myiscum nomine, ex insula Cephalenia. Sequebatur et Achillem monitor [Phœnix (52)] nomine, prudens, Calydonius (53) genere: ut et Patroclum Eudorus. Cæterum Antipater Acanthius refert Daretem (54), qui ante Homerum *Iliadem* conscripsit, monitorem fuisse Hectoris, auctoremque ne Achillis socium interimeret. Sic Protesilao docet Dardanum affuisse, origine Thessalum: et Antilocho Chalconem Armingerum simul, et monitorem a Nestore patre datum. Hæc primi libri capita.

Ἡ δὲ β' περὶ Ἡρακλέους, ὡς μετὰ τὴν μανίαν ἐπιβόρην καθαρθεῖν ὑπὸ Ἀντικυρέως τοῦ καὶ τὸ φάρμακον εὐρόντος· τὸ ἐν Ἀντικυρῆ τῆς Φωκίδος νομίμων, κῆν ἄλλοι ἄλλως αὐτόν φασι καθαρθῆναι. Ὅτι Νέστορά φασιν ἔρωμενον Ἡρακλέους γενέσθαι. Ὅτι οὐ Φιλοκτήτης, φησὶν, ἀλλὰ Μήρσιμος ὁ Τρα-

D narrat. Item non Philoctetem, sed Morsimum Gra-

VARIÆ LECTIONES.

^α λουμένην pr. A : λουμένην ζ. ^β ὡς παρὰ] libri ὡσπερ. ^γ Περιτάνους ζ. ^δ Ἀρκαδία corr. A : Ἀρκαδία ζ. ^ε ἐξευνούχισα A : τὰ παιδογόνα ἀπέτεμε ζ. ^ς εὐνούχους A : οὕτω παθόντας καὶ ἐκτετηγμένους ζ. ^ζ Ἄσπετος] Plutarchi locum (Pyrhro 1.) apponit Leichius p. x. ^η τοὺς A : τῆς ζ. ^θ μῆμόσυνα ζ. ^ι Κεφαλήνα ζ. ^κ κατὰ ζ. ^λ φησὶν A. οὐ] ὁ A.

NOTÆ.

(48) Lege Eustath. ad *Odyss.* K.
(49) Πελειάδας. Vide Eustath. ad versum 639 *Odyss.* M.

(50) Vide Eustath. ad versum 63 *Odyss.* M.
(51) Μνήμονα. Pædagogorum id, sive potius consiliatorum intimorum genus, heroibus addi solitum maxime junioribus. Quales fere hodie gubernatores majoris potestatis significativos appellamus. Quomodo etiam dixit Stat.:

Indomiti Phœnix moderator alumni.

(Syl. v. Epiced. in patrem.)

Similem huic pædagogorum catalogum (in quo et Phœnix Achilli tributus) lege apud Clem. Alexan.

lib. i. *Pædagogi*, c. 8. Cf. Plutarch. in *Præcept. politiciæ*.

(52) Ausus sum celebratissimum apud omnes nomen hic inserere: nihil dubitans quin τὸ νοήμων prudentissimi viri epitheton fuerit.

(53) Sic enim hic malo legere quam Καρχηδώνιος: etsi non ignorem, Scepsium apud Strab. lib. XII, *Thessal.* Ormenium Phœnicis patriam facere.

(54) Dares etiam quidam sacerdos Trojanus ab Homero laudatus *Iliad.* E. At quod in manibus jam de bello Trojano Poema, Daretis falso suppositum censent eruditi.

(55) Vide Proverbia.

chinium pyram Herculi incendisse. Herculem præterea, devorato a Nemeæo leone 147b digito uno, novem duntaxat digitos habuisse, exstareque tumulum digiti avulsi. Alii tamen pastinacæ (56) piscis aculeo digitum amissum ferunt. Leonem vero ex lapide Lacedæmone videre est digiti tumulo impositum, symbolum nimirum Herculei roboris. Unde mos inolevit in reliquorum quoque sepulcris, lapideos statuere leones. Verum alii aliter de leone in cippo monumentis imposito tradunt. Ex Herculis rogo magnam locustarum vim enatam, quæ regionem veluti peste vastavit, et quo modo ea lues extincta fuerit. Ut Venus propter Adonidem, suum et Herculis amasium, Nessum Centaurum, quas Herculi insidias strueret, educnerit. Ut Nireus, Symæus Herculis amasius, contra Heliconium leonem una pugnarit: quidam tamen Herculis filium Nirea faciunt. Quænam sint illæ apud poetam gratiæ, cum quibus Euphorbi crines componit (57). Herculem a natali Nilum fuisse appellatum asserit: at post servatam Junonem, interfectis qui illam invadebant Anonymo et Peripnoo gigantibus, exinde (quod bellum a Junone profligasset) nomen mutasse. Auderus Herculis amasius, cum de hujus rogo Theseo nuntiasset, ab eodem est interemptus. Dimidium Hydræ caput aureum fuisse, auctor est Aristonicus Tarentinus. Alexander vero Myndius refert, draconem terra genitum una cum Hercule pugnasse, adversus Nemeæum leonem: quem et enutritum (58) ab Hercule, Thebasque ductum in hujus tentorio mansisse, eundemque illum esse, qui pullos (59) passeris cum devorasset, in lapidem conversus fuerit. Argo navem in Ossa Thessaliæ monte Hercules quidem exædificavit: nomen vero ipsi inditum ab Argo, Jasonis filio, qui ipsi in deliciis erat, propter quem etiam ille una cum Jasono ad Scythias adnavigavit. Junonem cum Geryone pugnantem ab Hercule vulnus accepisse secundum dexterum uber, et quæ inde consecuta sint. Coryllus, genere Iberus atque Herculis amasius, galeam primus fabricavit. Hinc et his armis nomen id primum datum. Sepulcrum illud in Creta, quod Jovis appellatur, Olympi illius Cretensis esse, qui ereptum Saturno Jovem educauit, religionemque edocuit. Verum enim vero nutritorem doctoremque suum Jupiter fulmine, inquit, percussit, quod 148a gigantes regnum ejus invadere velle suspicaretur. At cum Jovem postea icti cadaver jam habentem facti pœnituisset, neque posset aliter dolorem lenire, suum saltem nomen

χίνιος ὄψῃεν Ἡρακλεῖ τὴν πυράν. Ὅτι Ἡρακλῆς ἀποβρωθέντος αὐτῷ ὁ τῶν δακτύλων ἑνὸς ὑπὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος ἔνεαδάκτυλος γέγονε, καὶ ἔστι τάφος τοῦ ἐκκεκομμένου δακτύλου· οἱ δὲ κέντροι τρυγόνος ἀποβαλεῖν τὸν δάκτυλον ἔφασαν. Λέοντα δ' ἔστιν ἰδεῖν τῷ τοῦ δακτύλου τάφῳ ἐφεστῶτα λίθινον ἐν Λακεδαίμονι, σὺμβολον τῆς τοῦ Ἡρωος ἄλκῆς. Ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ τοῖς ἄλλων τάφοις λιθίνους ἐφιστῶσι ἰλέοντας. Ἄλλοι δ' ἄλλως περὶ τῆς τοῦ λέοντος ἀναστρωλώσεως φασιν. Ὡς ἐκ τῆς Ἡρακλέους πυρᾶς ἀκρίδων ὁ πλῆθος ἀνήρθησαν καὶ λοιμοῦ δίχην τὴν χώραν εἴσονται, καὶ ὡς ἀνηρέθησαν. Ὡς Ἀφροδίτη δὲ Ἄδωνιν τὸν αὐτῆς τε καὶ Ἡρακλέους ἐρώμενον Νέσον τὸν Κένταυρον διδάξειε τὴν κατὰ Ἡρακλέους ἐνέδραν. Ὡς Νιρεὺς ὁ Συμαῖος Ἡρακλέους ἦν ἐρώμενος, [245 H.] καὶ συγκατειργάσατο τὸν Ἐλικώνιον λέοντα· οἱ δὲ οὖν Ἡρακλέους τὸν Νιρέα φασί. Τίνες αἱ παρὰ τῷ ποιητῇ χάριτες, αἷς παραβάλλει τὰς Εὐφόρου κόμας. Ὅτι Νεῖλος ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ γενέσεώς φησιν ἰὸ ἐκαλεῖτο, ἐπεὶ δ' ἦραν ἔωσεν ἐπερχόμενον αὐτῇ ἀνελὼν τὸν ἀνώνυμον καὶ πυρίπνοον Γίγαντα, [476 R.] ἐκείθεν διὰ τὸ ἀπαλακτεῖν ἰὸ τῆς Ἡρας τὸν πόλεμον μετέβαλε τὴν κλῆσιν. Ὅτι Ἀδδῆρος ἰὸ Ἡρακλέους ἐρώμενος τὰ περὶ τῆς πυρᾶς αὐτοῦ Θησαῖ ἀναγγελίας ὑπ' αὐτοῦ ἀναιρεῖται. Ὅτι τὴν μέσην κεφαλὴν τῆς ὕδρας Ἀριστόνικος ἰὸ φησὶν ὁ Ταραντίως χρυσῆν εἶναι. Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος φησὶ δράκοντα γηγενῆ συμμαχησαὶ Ἡρακλεῖ πρὸς τὸν Νεμεαῖον λέοντα, ὃν καὶ ἀνατραφῆναι ὑπὸ Ἡρακλέους, καὶ συνακολουθήσαντα αὐτῷ ἐς Θῆβας ἐν ἀβλίδι μείναι· καὶ τοῦτον εἶναι τὸν τοὺς νεοσοῦς καταφαγόντα τῆς στρουθοῦ καὶ ἀπολιθωθέντα. Ὡς τὴν Ἀργῶ ἐν Ὀσση τῆς Θεσσαλίας Ἡρακλῆς ἰὸ μὲν κατασκευάζει, δυομα δ' αὐτῇ τίθησιν ἀπὸ Ἀργου τοῦ Ἰάσονος, ὃς ἦν ἐρώμενος αὐτῷ, δι' ὃν καὶ Ἰάσονι τὸν ἐπὶ Σκυθίας συνήρατο πλοῦν. Ὡς Ἡρα συμμαχοῦσα τῇ Γηρυόνη ἰὸ τιτρώσκειται ὑπ' Ἡρακλέους κατὰ τὸν δεξιὸν μαζόν, καὶ ὅσα ἐξ ἐκείνου τελεῖται. Ὡς Κόρυθος, ἰὸ Ἡρ τὸ γένος ὢν καὶ Ἡρακλέους ἐρώμενος, πρῶτος κόρυθα κατεσκεύασεν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν λαβεῖν φησὶ τὸ ὄπλον. Ὡς ὁ ἰὸ ἐν Κρήτῃ τάφος λεγόμενος τοῦ Διὸς Ὀλύμπου τοῦ Κρητὸς ἔστιν, ὃς παρὰ τοῦ Κρόνου λαβὼν τὸν Δία ἔτρεφε τε καὶ ἐπαίδευε τὰ θεῖα. Ἀλλὰ γὰρ βάλλει (φησὶν) ὁ Ζεὺς τὸν τροφέα καὶ διδάσκαλον κεραυνῷ, ὅτι δὴ τοὺς Γίγαντας αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ ἐπιθέσθαι ὑπέτιθετο. Ἀλλὰ βαλὼν καὶ νεκρὸν ἔχων μετεμελεῖτο· μὴ ἔχων δ' ἄλλως τὸ πάθος ἐκκλίνει, δίδωσι τὸ ἴδιον δυομα τῷ τάφῳ

VARIAE LECTIONES.

⁶ αὐτοῦ A. ⁷ Ἡρωος A : Ἡρακλέους ζ. ⁸ ἐφεστῶσι ζ. ⁹ ἀκρίδος A. ἀνήρθησαν] ἰμο ἀνέπτησαν. ¹⁰ φασιν ζ. ¹¹ ἀπαλακτεῖν] παλακτεῖν A. ¹² ἀδδῆρος ζ. ¹³ Ἀριστόνικος A. ¹⁴ Ἡρακλέως A. ¹⁵ Γηρυόνη A. ¹⁶ ὁ add. A : λεγόμενος τάφος ζ.

NOTÆ

(56) De pastinacæ incurabili morsu, Ælian. variorum loci, et alii multi.

(57) *Iliad.* P. vers. 51. De Euphorbo multa Philostr. *Heroic.*

(58) De χερπέχθαι dracone Atacis Locrii legendus

Philostratus *Heroic.* in Ajace Locr. De aliorum draconibus, alii. Heroibus enim sacros fuisse dracones a multis observatur

(59) De quibus Homer. *Iliad.* B, v. 531 et seqq. Tu ibi Eustath. lge.

τῷ ἀνηρημένον. Τίνος ἴ ἐστὶ τὸ ὑπ' Ἀλεξάνδρου Α

interempti sepulcro indidit. Cujus sūt hoc dictum ab Alexandro Philippi filio usurpatum :

Πρωτῆα, τῆ, πλε οἶνον ἐπέε φάγες ἀνδρόμεια, κρέα.

Protea, cupe, bibas vinum humana carne refectus (60).

καὶ πάλιν ¹⁸ Πρωτέου, « Ποῖαν ᾠδὴν εἶχεν ἐν συν-
ρηθῆς Ἀλέξανδρος ; » καὶ τίνος ἦν ποίημα· εἰς τίνα
ἔγραψεν ἐπιγράθειον ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.
Ταῦτα καὶ τὰ τοῦ β' κεφάλαια βιβλίου.

Et rursum Proteæ : « Quali consuevit cantione uti Alexander ? » et « Cujus id fuit poema ? In quemnam epicedium idem ille Philippi filius Alexander conscripsit ? » Atque hæc secundi libri capita.

Τὸ δὲ γ' περὶ τοῦ Ἰλλου τοῦ Ἡρακλέους υἱοῦ,
ὡς χέρας εἶχε περὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος· τῆς κεφαλῆς
ἰκτερυκὸς μικρὸν, καὶ τοῦτο λάθοι ὁ Σικυώνιος
Ἐσωπεύς, ἐκ μονομαχίας ἀνελὼν αὐτὸν, καὶ κομι-
κὴν τῷ χέρατι τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ βασιλεύσοι τῆς
χώρας. Ὅτι περὶ τοῦ ἐν Ἀρχαδίᾳ Στυγὸς ὕδατος
ὄρω φαεῖν, ὡς Δημήτηρ πενθοῦσα τὴν θυγατέρα,
ἐπὶ Ποσειδῶν αὐτὴν ¹⁹ ἐν κατηφέλᾳ οὖσαν ἐπέτρα, **B**
εἰς ἵππον ἐαυτὴν μετεμόρφωσε χαλεπήνασα, ἐλθοῦσα
δ' ἐπὶ τὴν πηγὴν ²⁰ καὶ θεασαμένη τὴν μορφὴν
ἰσχυρῶς τε καὶ τὸ ὕδωρ μέλαν ἐποίησε. Περὶ Ἐκά-
λης, καὶ πόσαις ²¹ γέγονεν ἐπώνυμον τοῦνομα. Ὅτι
Ἀλεξάνδρου πατὴρ οὐχ ὁ Φίλιππος γένοιτο, ἀλλὰ τις
πόνομα ἀράκων, γένος Ἀρχὰς, ἐξ οὗ καὶ τὸν περὶ τοῦ
φάκοντος μῦθον βυθῆται. Περὶ τοῦ Πτολεμαίου κυνὸς,
καὶ ὡς συνεμάχει τῷ δεσπότῃ, [246 H.] καὶ ὡς μετὰ τε-
λευτῆν ²² ἀνασχισθεὶς τὴν καρδίαν εὐρέθη ἔχων τετρι-
χωμένην ἦν δὲ ²³ γένος Μολοσσῶν, ὄνομα Βριάρεως.
Περὶ Πολυδάμαντος ²⁴. Τί ἐστὶ τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ·

Tertio vero libro de Hyllo Herculis filio commemo-
rat, cornu eum parvum ad lævam capitis partem
adnatum habuisse, quod Epopeus Sicyonius, cum
in pugna illum occidisset, acceperit, tulitque in eo
Stygis (61) aquam, et regnum ὄρω illius occupaverit.
De Stygis aqua in Arcadia ita narrari, cum
Cererem filia raptum lugentem eo ipso mæroris
tempore Neptunus sollicitaret, in equam illa sese
præ indignatione transformavit. Delata itaque ad
fontem, ubi formam hanc suam conspexit, exhor-
ruit, ipsamque aquam nigram reddidit. De Hecale
(62), et quam multis illud nomen commune fuerit.
Alexandri patrem non Philipppum fuisse, sed Arca-
dem quemdam genere, cui Draconi nomen. Atque
hinc illam de dracone fabulam mansisse. De Ptole-
mæi cane, qui pro hero depugnarit, utque a
morte sectus habere inventus sit cor pilis obsitum
(63). Erat autem genere Molossus, Briarei nomine.
De Polydamante. Quid sit apud poetam :

Ὦς δ' ὄρε Πανδαρέου ²⁵ κούρη χλωρητῆς ἀηδῶν ;

Ut cum Pandarei soboles Chloreis aedon (64) ?

καὶ ἐξῆς. Περὶ τοῦ Παλλάδιου, ὅτι δύο κλέφειαν
λαμπήθης καὶ Ὀδυσσεύς. Περὶ τοῦ καλάμου τοῦ **C**
εἰπόντος ὅτι *Midas οἶνον ἔχει ὄρω*. Περὶ τῶν
ἐπιρ ²⁶ Σησιχόρω ζητουμένων Ἀκεσταλίων ὀρνι-
θων. Περὶ τῆς παρὰ τὸν ὠκεανὸν Γιγωνίας πέ-
τρας, καὶ ὅτι μόνῳ ἀσφοδελῷ κινεῖται, πρὸς πᾶ-
σαν βίαν ἀμετακίνητος οὖσα. [477 R.] Ὅτι Ῥόπαλος
ὡς Ἡρακλέους ἦν, ὃς ²⁷ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ ὡς
ἔρατ τῷ πατρὶ ἐνήγησε καὶ ὡς θεῶν θύσιεν. Ὅτι
Ἀρριάρως ἐκλήθη, ἐπεὶ ἀμφὸς οἱ τῆς μητρὸς γο-
νῆς ἤρασεν αὐτὴν ἀνευ τεκεῖν μόγου. Τίνος ἐστὶν
ὁ ὕμνος ὁ φερόμενος ἐν Θηβαίοις ²⁸ εἰς Ἡρακλέα, ἐν
ὃ λέγει *Διὸς καὶ Ἡρας υἱός*. Ἐνθα περὶ τῶν κατὰ
παλαιὰς τοὺς ὕμνους ποιητῶντων, καὶ ὡς Φιλοστέφα-
νος ὁ Μαντινεὺς ὁ ποιητῆς ἐκ γενετῆς ἱματιῶ οὐκ
ἠγρήσατο, καὶ ὡς Μάτρις ὁ Θηβαῖος ὕμνογράφος
μορφίνας παρ' ὄλον τὸν βίον ἐστειλετο. Καὶ ὡς Εὐπόμ- **D**
ου τοῦ Σαμίου, ὃς δράκοντα θηρίον τέρας ἔστρεφεν
ἐπιστον καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκούσαι, τούτου τοῦ Εὐπόμ-
ου παῖδα Δράκοντα τοῦνομα ὀξωπέστατον γενέσθαι

et quæ sequuntur. De Palladio (65) a duobus, id est,
Diomede et Ulysse, furto fuisse sublatum. De cal-
lamo (66) sic sonante : *Auriculas asini Midas habet.*
De avibus Akestalliis apud Stesichorum quæsitis. De
lapide Gigonio juxta oceanum, quodque solo aspho-
delo moveatur, cum vi nulla alia cieri aut moveri
queat. Ropalum Herculis filium fuisse, et hunc una
eademque die patri ut heroi parentasse, et ut deo
sacrificasse. Amphiarum sic appellatum, quod
uterque matris parens precatus sit, ut filia sine
labore parere concederetur. Cujus sit hymnus, qui
apud Thebanos in Herculis honorem canebatur, di-
cebatque ei : *Jovis ac Junonis filii* ; ibidemque de iis
qui hymnos per singulas urbes cani solitos compo-
suerunt. Philostephanum **148b** vatem ac poetam
jam inde a natali die veste nunquam esse usum.
Matrim quoque Thebanum (67) hymnorum scripto-
rem per omnem vitam myrti baccis assidue victi-
tasse. Eupompum Samium (qui, quod visu auditu-
que incredibile est, serum admodum monstrum [id

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ τίνος] fortasse legendum τί. ¹⁹ πάλιν] πολλάκι Α : ut cum Stephano legendum videatur πολλά
περὶ. ²⁰ αὐτὴν — οὖσαν ἐπέτρα Α : αὐτῆς οὖσης ἐπέτρα ζ. ²¹ πηγῆν uig. libri γῆν. ²² πόσαις] πόσις Α,
i. e. πόσις. ²³ μετὰ τὴν τελ. ζ. ²⁴ δὲ τὸ γ. ζ. ²⁵ Πολυδάμαντος ζ. ²⁶ Πανδαρή ζ. καὶ τὰ ἐξῆς ζ.
²⁷ παρὰ Α : περὶ ζ. ²⁸ ὃς add. Α. ²⁹ malim Θήβας.

NOTÆ.

(60) *Odys.* ix, vers. 347.

(61) Quo vero vase teneri posset aqua stygia docui-
mus Vitis comparatis ad *Olymp.* 114, an. 1.

(62) Ovidius, lib. ii, *De remed.* Hecalen feminam
pæpæteia adducit. Suidæ ἡ ἡρωὶς ἡ παρὰ Καλλι-
μαχῶν, ἡ πρὸς ἐαυτὴν καλοῦσα, etc. Politiani *Mis-
cellan.* cap. 24, lege.

(63) Vide inf. in excerptis ex lib. vii Hephæst.

(64) *Hom. Odys.* T, v. 518.

(65) Vide supr. Canon. narrat. 34.

(66) Vide Ovid. *Metamorph.* xi ; Persii *Sat.* i ;
et Scholiast. Aristoph. in *Plutum.*

(67) Athen. *Dipnosophist.* ii, Atheniensem facit :
is ergo videndus.

est] draconem alebat) filium habuisse Draconem A nomine, acutissimi visus, plane ut per viginti (68) stadia commodè cerneret. Hunc igitur mille talentis conductum, et Xerxi sub aurea platano assidentem, narraſſe quam videret Græcorum ac Barbarorum navalem pugnam, et Artemisiæ (69) fortitudinem. Plesirrhoun Thessalun hymnorum scriptorem ab Herodoto adamatum, honorumque hæredem institutum fuisse et eundem etiam exordium libri primi *Historiarum* Herodoti Halicarnassei fecisse: principium enim *Historiarum* Herodoti proprium hoc fuisse: « Persarum doctiores memorant, dissensio- num auctores exstitisse Phœnicas. Polyzelum Cyrenæum risisse (70) nunquam: indeque Agelasti cognomentum illi datum. Deorum cultu cæteros omnes superasse ferunt, alii quidem Antigonum Ephesium, alii Lucium Hermionium, cujus et Theophrastus in epistolis meminit. Achilli atque Deidameiæ natos filios duos, Neoptolemum et Oneirum: occisumque ab imprudente Oreste Oneirum in Phocide, cum hic de figendis tentoriis adversus illum

Disserit deinde et de historicis quibusdam casibus. Amyci sepulcro rhododaphnem (71) innatam ait, quam qui gustassent, pugilatus studio capi solitos. Antodorum itaque, cum ex ea lauro edisset, victorem tredecies coronam retulisse: eundem tamen a Dioscoro Theræo in quarto decimo certamine victum, quemadmodum et ipse Amyceus dicitur ab altero Dioscurorum lucta superatus. Cræsum quoque festo Veneris die natum: quo item die Lydi omnes divitias pompæ nomine illi deæ apponunt. Taurum aliquando sacrificanti patri nuntiatum, natum ipsi esse Themistoclem, et vero hausto (72) idem taurino sanguine perit. Darius Hystaspis filius a matre expositus, equæ uberibus lactatus est, ab Spargapiza equorum pastore: idemque postea hinnitu equi rex creatur. Ibyci poetæ melici servus Hercules (73) nomine, vivus exustus, quod cum latronibus in dominum conspirasset. Orestes Cereris illius festo die, 149^a quæ Erinnyis dicta, natus est. Philippus puer etiamnum illas quasi stellas, quas suo decursu desilire advertēbat, vesperi sagittis petere conabatur: et Diognetum vatem prædixisse ferunt, dominaturum multis adolescentem. Et sane Aster (74) illi nomen fuit, qui eidem oculi sagitta eruit. Mærsyas tibicen, ille qui pelle (75) exutus

φασίν, ὡς διὰ σταδίων κ' θεωρεῖν βράδιος· ὃν καὶ Ἐρέξη ἐπὶ χιλιῶσι συγγενόμενον ταλάντοις καὶ συγκαθόμενον ὑπὸ τῇ χρυσῇ πλατάνῳ διηγεῖσθαι βλέποντα τὴν ²⁰ Ἑλληνῶν καὶ βαρβάρων ναυμαχίαν καὶ τὴν Ἀρτεμισίας ἀνδρίαν. Καὶ ὡς Πηλοῖδρος ὁ Θεσσαλὸς ὁ ὑμνογράφος, ἐρώμενος γεγωνὸς Ἡροδότου καὶ κληρονόμος τῶν αὐτοῦ, οὗτος ποιήσει τὸ προοίμιον τῆς πρώτης ἱστορίας Ἡροδότου Ἀλικαρνασσεῶς ²⁰. τὴν γὰρ κατὰ φύσιν εἶναι τῶν Ἡροδότου Ἱστοριῶν ἀρχὴν « Περσέων οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους γενέσθαι φασὶ τῆς διαφορῆς. » Καὶ ὡς Κυρηναῖος ὁ Πολύζηλος οὐδέποτε γελάσειεν· ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπώνυμον αὐτῷ ὁ ἀγέλαστος. Καὶ ὡς ἐπὶ θεοσεβείᾳ πάντων διενεγκεῖν οἱ μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἐφέσιον, οἱ δὲ Λυκίαν ²¹ τὸν Ἑρμιονέα, οὗ καὶ Θεόφραστος ἐν

B ἐπιστολαῖς μνημονεύει, φασίν ²². Καὶ ὡς Ἀχιλλεύς καὶ Διδομένης δύο ἐγενέσθην παῖδες, Νεοπτόλεμος καὶ Ὀνειρός· καὶ ἀναίρειται κατ' ἀγνοίαν ὑπὸ Ὀρέστου ἐν Φωκίᾳ ὁ Ὀνειρός, περὶ σκηνοπηγίας αὐτῷ μαχασάμενος.

certare cœpisset. Εἶτα διαλαμβάνει περὶ συνεμπτώσεως ²³ ἱστορικῆς, ὡς Ἀμύκου τῷ τάφῳ ροδόδaphνῃ ἔφυ, καὶ οἱ φαγόντες αὐτῆς ἐπεθύμουν πυκτικὴν, καὶ ὡς Ἀντόδωρος φαγὼν αὐτῆς δεκατρεῖς στεφάνους ἀνεῖλετο, πλὴν ὑπὸ Διοσκόρου τοῦ Θηραίου ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἀγωνία ἠττήθη, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄμυκος λέγεται ὑφ' ἐνὸς τῶν Διοσκούρων καταπλαισθῆναι. Καὶ τὸν Κροίσον φασὶ ²⁴ γεννηθῆναι ἐν ἑορτῇ Ἀφροδίτης, καθ' ἣν Λυδοὶ τὸν ἅπαντα πλοῦτον περιτιθέντες αὐτῇ πομπέουσι. Καὶ ταύρον θύοντι τῷ πατρὶ ἀπήγγελλαι τεχθῆναι Θεμιστοκλῆς, καὶ ταύρου πῖον αἷμα ἀπέβλεψεν [247 H]. Ὡς ὁ Ὑστάσπου Δαρεῖος ἐκτεθαῖς ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἰππου θηλαῖς ἀνετρέφη ὑπὸ Σπαργαπίσῃ τῷ ἵπποφορβῷ, καὶ ἵππου χρεμετισμῷ βασιλεύει. Καὶ ὡς Ἰδύκου τοῦ μελοποιοῦ θεράπων, τοῦνομα Ἡρακλῆς, ζῶν ἐκαύθη, συναράμενος τοῖς λησταῖς κατὰ τοῦ δεσπότη. Ὡς Ὀρέστης κατὰ τὴν ἑορτὴν τεχθεὶς τῆς Δήμητρος τῆς καλουμένης Ἑριννύος. Ὡς Φίλιππος ἐτι ²⁵ καὶ ὦν τοὺς ἀφαλλομένους τῆς κινήσεως [ὡς] ἀστέρας ἐπειράτο καθ' ἐσπέραν τοξεύειν, καὶ Διόγνητον μὲν εἰπεῖν τὸν μάντιν ἐγκρατῆ πολλῶν τὸ παιδάριον ἔσεσθαι. Ἄσστηρ δ' ἦν ὄνομα καὶ τῷ ἐκκόφαντι αὐτοῦ ²⁶ βέλει τὸν ὀφθαλμόν. Ὡς Μαρσύας ὁ αὐλητῆς, D ὃς ἐξεδάρη, ἐν ἑορτῇ Ἀπόλλωνος ἐτέχθη, ἐν ἣ πάν-

VARIE LECTIONES.

²⁰ τὴν] τῶν A. ²¹ Ἀλικαρνασσεῶς ζ. ²² Λύκιον ζ. ²³ φασίν om. A. Διδομένης ζ: συνεμπτώσεως ἀρογραφίον Stephani: συνεμπτώσεως ζ. cf. p. 149 a 14. ²⁴ φασὶ add. A. ²⁵ ἐτι] ἑταίρος A. ²⁶ αὐτῷ ζ.

NOTÆ.

(68) Ita ex Strab. quidam Lynceus per 155 millia passuum perspexit, ut ex Varrone narrant Plin. lib. vii, cap. 21; Val. Max. lib. i, cap. 8; Solin. cap. 6. Vide et quæ narrantur inf. de Candaui conjugē in excerptis ex lib. v Hephæstionis.

(69) Quam habes descriptam apud Herodot.

(70) Idem de Anaxagora Clazomenio refert Ælian. τῆς Ποικίλης viii, cap. 13, et de M. Crasso Solin. cap. 4. Cicero semel duntaxat risisse, *De finibus* v. et Plin. lib. vii, cap. 19.

(71) Describit eam Plin. lib. xvi, cap. 20. Apul. *rosea laurea* dicitur.

(72) Vide Ctes. *Persic.* supr. in Excerpt. ex lib. xii *Persic.*

(73) Hercules.

(74) Lege Suid. in Κάρανος: et Vitas a nobis comparatas Arist. et Demosth.

(75) Ab ipso Apolline, ut refert Xenoph. lib. i, De expedit. Cyri.

ων τῶν θυομένων ζῶων τὰ δέρματα αὐτῶ ἐκδερό-
μα ἀνατίθεται. Περὶ Τιτυοῦ ³⁷ τοῦ ἐπιβουλεύσαν-
τος Ἀλέξανδρον ³⁸ [480 R.]. Ὡς Κλαύδιον κύουσα ἡ
μήτηρ βωλητῶν πύξας μύκητας ἐπιθυμήσασα ³⁹ φάγοι,
καὶ Κλαύδιος μύκητας πεφαρμακευμένους φαγῶν
ἐπέστη. Περὶ Κενταύρου τοῦ Λαμίου, ὡς μοιχεύων
ἰφθίς, οἱ μὲν ὑπὸ Πειρίθου τοῦ εὐνούχου ⁴⁰, οἱ
δὲ ὑπὸ Θησείως ἀναίρεθῆναι. Οὕτω πολλὰ ταῖς ἱστο-
ρίαις τῶν συνεμπτώσεων ἑπεται. Ἄλλα καὶ τὸ γ' ἐν
πῶτοις βιβλίον.

Τὸ δὲ δ' διεξίρχεται ὡς Ἑλένη πρώτη ἐπενόησε
ἐν δαδ δακτύλων κλῆρον, καὶ Ἀλεξάνδρω λαχοῦσα
ἐτίχησε· καὶ ὡς Ἀφροδίτης εἴη θυγάτηρ. Καὶ ὡς
Ἑλένης καὶ Ἀχιλλέως ἐν μακάρων νῆσοις παῖς
ἐπερωτῆς γεγόνει, ἦν διὰ τὸ τῆς χώρας εὐφορον
Ἀφροδίτη ἀνόμασαν· καὶ ὡς ἐρεῖ τοῦτου Ζεῦς, καὶ
ἐπιτυχῶν κεραυνοῖ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ καταλαβῶν
ἑκασμένον, καὶ τὰς νύμφας, οἱ θάψεται αὐτὸν, εἰς
βασιλέως μετέβαλε. Καὶ ὡς κυνηγοῦσαν Ἑλένην
ἐνοὶ φασὶν ἐν τῷ Παρθενίῳ ⁴¹ ἔρει ἀρπασθῆναι ὑπ'
Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐκπλαγεῖσαν τὸ κάλλος ἀκολουθεῖ-
σαι ἕως θεῶν. Περὶ τοῦ κροτοῦ ἱμάντος, ὡς λάθοι μὲν
ἐστὶν Ἡρα ⁴² παρὰ Ἀφροδίτης δοίη δ' Ἑλένη, κλέψοι
δ' εἰσὲν ἡ Ἑλένης θεράπεινα Ἀστυάνασσα, ἀφέλοι δ'
εἰσὲν ἐξ αὐτῆς πάλιν Ἀφροδίτη. Τί ἐστὶ τὸ παρ'
Ὀμήρου ⁴³ περὶ τῆς Ἑλένης εἰρημένον·

Πᾶσι τῶν Ἀργείων φωνῆν Ἰσκουσι ⁴⁴ ἀλόχοισιν.

Ἐξ Ἡλίου θυγάτηρ καὶ Ἀθήας Ἑλένη, ἐκαλεῖτο δὲ
Λεοντή. Καὶ ὡς κατ' ὄργην Ἀφροδίτης τὴν πρὸς
Μενέλαον τὴν ἀρπαγὴν λέγουσιν Ἑλένης γενέσθαι,
καὶ ὑποσχόμενος Ἀφροδίτῃ ἑκατόμβην ὑπὲρ τοῦ
γέμου οὐκ ἀπέδωκε. Περὶ τῆς Ἑλενεῖου βοτάνης,
ἣ ἐν Ρόδῳ φέρεται, ὅτι τε ⁴⁵ ἀπὸ τῆς Ἑλένης ἐπωνο-
μάσθη (παρὰ γὰρ τὴν θρῦν ὠφθη φεῖσα, ἀφ' ἧς
ἐκτὴν ἀπέγχετο Ἑλένη) καὶ ὡς οἱ φαγόντες αὐτῆς
ἐκπύως ἐκ ἐριπ καθίστανται. Ὡς Μενέλαου ἠράσθη
Ἑλένη, καὶ οὕτως ⁴⁶ ἔγημεν αὐτήν. Ὡς ἔνιοι τὴν
Ἑλένην φασὶ ⁴⁷ παραγενομένην εἰς Ταύρους τῆς
Σκυθίας σὺν Μενέλαῳ ἐπὶ τὴν Ὀρέστου ζήτησιν
σπριασθῆναι ὑπὸ Ἰφιγενείας τῇ Ἀρτέμιδι σὺν
Μενέλαῳ· [248 H.] οἱ δὲ φασὶν ὡς θέτις αὐτὴν ἀν-
εῖα ἐν τῷ ἀπόπλω τῶν Ἑλλήνων, ἀπεικασθεῖσα φώκη.
φασὶ δ' Ἠχώ μὲν τὴν Ἑλένην τὸ κύριον κληθῆναι
καὶ τὸ φωνόμενον αὐτὴν γενέσθαι, Ἑλένην δὲ ἀπὸ
τοῦ ἐν ἔλαι ὑπὸ Ἀθήας τεχθῆναι. Ὅτι δ' ⁴⁸ ἐν Λακε-
δαίμονι τόπος τὸ Σανδάλιον ἀπὸ τοῦ τῆς Ἑλένης
συνδάλιου, ἐκπεσόντος αὐτῆς ἐν αὐτῷ διωκομένης
ἐκ' Ἀλεξάνδρου, ἔλαει τὴν κλῆσιν. Ὡς γένοιτο παῖς

³⁷ Τίτυος γ. ³⁸ Ἀλεξάνδρω γ. ³⁹ ἐπιθυμήσασα γ. ⁴⁰ εὐνούχου A : ἡμιάρβρεος γ. ⁴¹ παρθενίῳ A.
⁴² ἐστὶν ἡ Ἡρα. ⁴³ Ὀμήρου γ. ⁴⁴ Ἰσκουσαν A. ⁴⁵ τε οἰμ. A. ⁴⁶ καὶ οὐ ἔγημεν αὐτὸν pg. A. ⁴⁷ φασὶ
τῆν Ἑλ. γ. ⁴⁸ δ' add. A.

NOTÆ.

(76) Narrat et Dion. lib. LX, extremo, addens
propterea Senecam libellum De hujus morte ἀποκο-
μικῶς ἰσχυρισσῆσθε.

PATROL. GR. CIII.

A est, auram vitalem haurire coepit eo festo Apollinis,
quo die omnium quæ sacrificarentur animantium
pelles dereptæ illi dedicabantur. De Tityo, qui
Alexander struxit insidias. Claudium imperatorem
gravidam gestans mater, boletum fungorum desiderio
capta comedit (76), et Clandius fungos venenæ in-
sectos devorans periiit. De Centauro Lamie filio ut
adulterans captus sit, quem alii a Peirithoo eunu-
cho, alii a Theseo interfectum aiunt. Tales varii
in istis historiis casus atque eventa referuntur, qui-
bus etiam liber tertius tandem absolvitur.

Libro autem quarto hæc narratur : Helenam
primum excogitasse digitis micando sortitionem, et
cum Alexandro sortientem vicisse, fuisseque Vene-
ris filiam. Helena adhæc et Achille filium in Beato-
rum insulis cum alis natam, quem ob regionis fer-
tilitatem Euphorionem appellarint : ejus aetate
amore captum Jovem, et minime potentem, fulmi-
ne in Melo insula percussisse fugitantem, nymphas-
que, quod cum terræ mandassent, in ranas com-
mutasse. Helenam quosdam referre ait venantem
in virginali monte raptam a Paride, et hujus pul-
chritudine captam tanquam deum esse secutam :
De zona (77) acu picta quam a Venere acceptam
Juno dederit Helenæ, a qua rursus ancilla Astya-
nassa furto sustulerit, donec eam Venus et huic abs-
tulit. Quid sit illud ab Homero de Helena sic
dictum :

Argivum uxores imitata est vocibus omnes (78).

Dictum Solis et Ledæ filiam fuisse Helenam, voca-
tamque Leontem : raptam autem fuisse ob iratam
Menelao Venerem, quod hecatombem pro nuptiis
pollicitus, voti reus deæ non solvisset. De Hele-
neio (79) herba, quæ in Rhodo nascitur, ab Helena
nomen hanc sumpsisse. Visam enim ad eamdem
nasci quercum, ex qua se Helena strangularit ; quin
et eam qui ederint ad rixam omnino concitari. Ada-
matum prius ab Helena Menelaum, sic tandem eam
uxorem duxisse. Addit narrare quosdam, in Tauris
Scythiæ profectam cum Menelao Helenam ad in-
vestigandum Orestem, immolatam ibi hanc **149b**
Dianæ una cum Menelao fuisse ab Iphigenia. Velle
tamen alios a Theti, marini forma vituli induta,
sublatam illam, dum Græci navibus domum redi-
rent. Ferunt, ait, Echo proprium Helenæ nomen
inditum, quod aliorum illa vocem imitari egregie
posset : Helenam vero dictam, quod eam Leda ἐν
ἐλαι [in palude] ediderit. Lacedæmone locum quem-
dam Sandalium appellatum ab Helenæ sandalio,
quod illic exciderit, dum illam Alexander perse-

(77) Legendus Homer. *Iliad.* E. et ejus interpretes.
(78) Homerus *Odysse.* Δ, vers. 279.
(79) Describit Plinius, lib. XXI, cap. 10 et 21.

20

quitar. Sustulisse Alexandrum ex Helena filiam, A
 orlaque de nomine contentione, illum quidem
 Alexandram, hanc autem Helenam nominari vo-
 luisse. Vicisse tandem Helenam talorum jactu su-
 periorem, atque ita filiam matri cognominem fac-
 tam . quam ab Hecuba, capto jam Ilio, interem-
 ptam ferunt. Ab Iliacis usque temporibus, ait,
 Helenæ multæ nomen sunt mutuatæ : ut Ægisti et
 Clytemnestræ filia, ab Oreste interfecta; Veneris
 item in congressu cum Adonide ministra, Epidam-
 nii filia, et ab Epidauniis Veneris figura culta, di-
 vitiis inhiantibus largiens; Faustuli præterea illius
 filia, qui Romum et Romulum educandum curavit:
 ut et illa est Helena appellata, quæ ternos edebat
 quotidie hædos. Dicæarchi quoque Telesini soror,
 alixque octodecim, in quibus et ea Homero anti-
 quior Helena est, quæ bellum Trojanum conscripsit,
 Musæi Atheniensis filia : a qua et Homerus (80) ac-
 cepisse argumentum creditur, et bilinguem agnum
 possedisse. Tityri insuper Ætoli filia, quæ singulari
 Achillem certamine provocans, læsit quidem illum,
 inflicto mortali pene secundum caput vulnere, sed
 ipsa occubuit. Helena quoque in hunc censum re-
 fertur illa pingendi perita, Timonis Ægyptii filia,
 quæ suis temporibus gestum Issicum bellum peni-
 cillo pinxit, et in Pacis templo a Vespasiano impe-
 ratore collocata pictura est. Archelaus porro Cy-
 prius, Stesichori poetæ amicam unice dilectam
 fuisse ait Helenam quamdam, Micythi filiam : et
 discessisse hanc a Stesichoro, atque ad Bupalum se
 contulisse : iratum ergo hinc sui contemptu poetam
 scripsisse [carmen] : *Helena volens discessit*. Falsam
 autem esse vult narrationem illam de Stesichoro
 excæcato (81). De moly (82) deinde herba apud
 Homerum agit, quam e sanguine interfecti in Circes
 insula gigantibus enatam ferunt, habereque candidum
 florem; Circes autem in pugna socium Solem, etiam
 150a gigantem interemisse, atque inde, quod
 mōλος pugnam significet, inditum herbæ nomen.
 Refert quoque Dionysium fuisse Chironis amasium,
 et ab eodem comessationes, bacchationesque ac sa-
 crificia didicisse. De Myrtillorum (83) patris ac filii
 Taraxippo in Olympia. Solum item Neoptolemium
 Maciotem (84) oraculum Phemonoes ab Ætho, uno
 e fratribus audivisse aiunt, ac de hoc Ætho libro
 primo *Historiarum* Herodotum dicere : *Εἰσι ὄνομα
 εἰς μὴ μοι ἄγνωστον, ἀλλὰ μὴ μνησθῆναι*. De duplici
 apud Homerum appellatione, altera apud deos,
 altera homines quodque Xanthus solus inter sumina
 fuerit Jovis filius. De aliis item duplici præditis no-

θηλεία ἐξ Ἀλεξάνδρου Ἑλένη, διαφιλονεικῶντων
 δὲ περὶ τῆς κλησεως (ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξάνδρον, ἡ δ'
 Ἑλένην ὀνομάζειν ἕξιου), νικᾷ Ἑλένη, ἀστραγάλους
 λαβοῦσα τὸ κῦρος, καὶ ἡ παῖς τῇ μητρὶ ὀμώνυμος
 ἐγεγόνει· ταύτην ἀναιρεθῆναι φασὶν ὑπὸ Ἐκάδης
 ἐν τῇ Ἰλίου ἀλώσει. Ὅτι ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ὀνομα-
 σταὶ γέγονασιν Ἑλένη· ἡ Αἰγίσθου καὶ Κλυταιμνή-
 στρας θυγάτηρ, ἣν ἀνείλεν Ὀρέστης, καὶ ἡ διακο-
 νήσασα Ἀφροδίτῃ ἐν τῇ πρὸς Ἀδωνιν ὀμιλίᾳ, ἡ
 Ἐπιδάμνιοι⁶⁹ θυγάτηρ, ἣν Ἐπιδάμνιοι ἐν Ἀφρο-
 δίτης σχήματι τιμῶσι, χρήματα λιμώττουσιν ἐπιδοῦ-
 σαν⁷⁰, καὶ ἡ Φαιστόλου θυγάτηρ τοῦ ἀναθροφισμέ-
 νου Ῥῶμον καὶ Ῥωμόλον. Καὶ ἡ τρεῖς ἐρίφους
 ἐσθίουσα καθ' ἡμέραν Ἑλένη ἐκαλεῖτο, καὶ ἡ⁷¹ δι-
 καιάρχου τοῦ Τελεσίμου⁷² ἀδελφῆ, [481 R.] καὶ
 B ἑτεραι ὀκτωκαίδεκα, ὧν καὶ ἡ πρὸ Ὀμήρου Ἑλένη,
 ἡ τὸν Ἰλιακὸν συγγραφεμένη πόλεμον, Μουσαίου τοῦ
 Ἀθηναίου θυγάτηρ γενομένη· παρ' ἧς καὶ Ὀμη-
 ρον λέγεται λαθεῖν τὴν⁷³ ὑπόθεσιν· ἣν καὶ κτήσα-
 σθαι τὸ δίγλωσσον ἀρνίον· καὶ ἡ Τιτύρου τοῦ Αἰτω-
 λῶ θυγάτηρ, ἥτις εἰς μονομαχίαν Ἀχιλλεῖα προκα-
 λεσαμένη⁷⁴ ἐκείνον μὲν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐγγὺς
 θανατοῦ τραύματι⁷⁵ ἔτρωσεν, αὐτὴ δ' ὑπ' αὐτοῦ
 ἀνήρτηται. Καὶ ἡ ζωγράφος Ἑλένη τοῦ καταλόγου
 ἐστὶ τοῦτου, Τίμωνος τοῦ Αἰγυπτίου θυγάτηρ, ἥτις
 τὴν ἐν⁷⁶ Ἰσοῦ μάχην, ἐν ἐκείνοις ἀκμάζουσα⁷⁷
 τοῖς χρόνοις, ἔγραψε· καὶ ἐν τῷ τῆς Εἰρήνης τεμ-
 νει ἐπὶ Οὐσεπασσιανῶ ἀνέκειτο ἡ γραφή. Ἀρχέλαος
 δὲ ὁ Κύπριος Σησιγύρου φησὶ τοῦ ποιητοῦ Ἑλένην
 C Ἰμραϊαν ἐρωμένην γενέσθαι, Μικύθου θυγατέρα·
 ἀποστᾶσαν δὲ Σησιγύρου καὶ πρὸς Βούβαλον πο-
 ρευθεῖσαν ἀμυνομένην τῆς ὑπεροψίας τὸν ποιητὴν
 γράψαι ὡς⁷⁸ Ἑλένην ἐκοῦσα ἀπ' ἧρε· ψευδῆ δὲ τὸν
 περὶ τῆς πηρώσεως εἶναι λόγον. Περὶ τοῦ παρ'
 Ὀμήρου μῶλος τῆς Βοτάνης, ἣν ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ
 ἀναιρεθέντος ἐν τῇ Κίρκης νήσῳ Γίγαντος λέγουσι
 φῦναι, ἡ καὶ τὸ ἄνθος ἔχει λευκόν· ὅτι ὁ συμμαχῶν
 τῇ Κίρκῃ καὶ ἀνελὼν τὸν Γίγαντα ὁ Ἥλιος ἦν· μῶ-
 λος δ' ἡ μάχη, ἐξ οὗ καὶ ἡ βοτάνη. Ὡς Διόνυσος⁷⁹
 ἐρώμενος Χείρωνος, ἐξ οὗ καὶ μάθοι τοὺς τε κόμους
 καὶ τὰς βαρχείας καὶ τὰς τελετάς. Περὶ τοῦ ἐν
 Ὀλυμπίᾳ Ταραξίππου καὶ⁸⁰ τῶν Μυρτιλλῶν πατρὸς
 καὶ παιδός. Ὅτι τὸν ὑπὸ Φημονόης χρησμὸν μόνον
 D Νεοπτόλεμον τὸν Μακιάτην παρὰ Αἰθου τινὸς τῶν
 Δελφῶν⁸¹ ἀκοῦσαι φασὶ· περὶ τοῦτου δὲ τοῦ
 Αἰθου καὶ Ἡρόδοτός φησιν⁸²⁻⁸³ [249 H.] ἐν πρώτῃ
 ἱστοριῶν ὅτι Εἰδῶς αὐτοῦ τὸ ὄνομα, οὐκ ἐπιμη-
 σθήσομαι. Περὶ τῆς παρ' Ὀμήρου διωνυμίας παρ'
 θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, καὶ ὅτι Ξάνθος μόνος ποταμῶν
 Διὸς υἱός, καὶ περὶ ἄλλων διωνύμων. Καὶ ὡς ἐν

VARIAE LECTIONES.

⁶⁹ Ἐπιδαῦνιοι ζ. ⁷⁰ ἐπιδοῦσαν ζ. ⁷¹ ἡ add. A. ⁷² τελεσίμου ζ. ⁷³ τὴν et ἣν add. A. ⁷⁴ μετα-
 καλεσαμένη ζ. ⁷⁵ τραυματίαν ζ. ⁷⁶ ἐν add. A. ⁷⁷ libri ἀκμάζουσαν. ⁷⁸ ὡς add. A. ⁷⁹ διόνυσος A.
⁸⁰ καὶ add. A. ⁸¹ ἀδελφῶν ζ. ⁸²⁻⁸³ φασὶν A.

NOTÆ.

(80) Similem leges narrat. infr. in Excerptis ex
 lib. v Hephæst.

(81) Supr. narrat. 18, Conon. Plato in *Phædro*,
 et alii.

(82) Hom. *Odys.* K. v. 304, et ejus interpret.

(83) Lege Pausan. *Eliac.* II, pag. 199 edit.
 Germani.

(84) De hac vate Pausan. *Phocias* non semel.

Τυρρηνία φασίν εἶναι Ἄλδς πύργον καλούμενον, ἃ ἰσομασθῆναι δὲ ἀπὸ Ἄλδς Τυρρηνῆς φαρμακίδος, ἃ Κίρκης θεράπαινα γενομένη διέδρα τῆς δεσποίνης. Πρὸς ταύτην δὲ, φησί, παραγενομένου τὸν Ὀδυσσεά εἰς ἱκνον μετέβαλε τοὺς φαρμάκους, καὶ ἔτρεφε παρ' ἐαυτῆ⁵⁴, ἕως γηράσας ἐτελεύτησεν. Ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας λύεται καὶ τὸ παρ' Ὀμήρῳ ἀπορούμενον

..... Θάνατος δὲ τοι ἐξ ἄλδς αὐτῷ.

Ἐν τούτοις μὲν καὶ τὸ δ' βιβλίον.

Ἡ δὲ ε' βιβλίος, ὡς μετὰ Ἀμύκου φασίν Ἰάσων, εἰλ' οὐχὶ Πολυδεύκης ἐμαχέσατο. Καὶ ὁ χῶρος μαρτυρεῖ, Ἰησονίος αἰχμῆ⁵⁵ καλούμενος· καὶ πηγὴ ἀνατέλλει ἀγχοῦ Ἑλένη καλουμένη⁵⁶. Ἐκ τούτου λύεται καὶ τὸ Κριναγόρου ἐπίγραμμα.

Ἵτι τὸ,

καὶ⁵⁷ Προκλέους ἱκποι χλωρὰν ψαλάκανθῶν
[ἔδουσιν,

ἐγνωθὲν Καλλιμάχῳ, Εὐβούλου ἐστὶ τοῦ κωμικοῦ εἰς Διονύσιον⁵⁸ κωμῳδία· καὶ περὶ τῆς παρῳδήσεως τῷ στίχῳ. Ἡ δὲ ψαλάκανθα βοτάνη ἐστὶν Αἰγυπτία, ἥς ἱκποις περιαιπομένη νίκην παρέχει καὶ εὐδαιμονίαν. Φασὶ δὲ ὡς ἡ Ψαλάκανθα νύμφη ἐγένετο ἐν Ἰκαρίᾳ τῇ νήσῳ, ἣτις ἔρασθεισα Διονύσου συνέπραξεν εὐτῷ τὴν πρὸς Ἀριάδην ὀμιλίαν, ἐφ' ᾗ καὶ ἐστὴ συγγένοιτο· καὶ ὡς Διδύσσοι μὲν οὐκ ἔβουλήθη⁵⁹, [484 R.] Ψαλάκανθα δ' ἐπεβούλευσεν Ἀριάδην, ὁ δ' ὀργισθεὶς μετεμόρφωσεν αὐτὴν εἰς τὴν κλην· μεταγνοῦς δὲ ἐπὶ τιμῆ⁶⁰ τοῦ φυτοῦ τῷ Ἀριάδης αὐτὸ περιέθηκε στεφάνῳ τῷ κατηστερισμένῳ ἐν οὐρανῷ. Τὴν δὲ πόαν οἱ μὲν ἀρτεμισία⁶¹ ἰστέναι, οἱ δὲ μελιλώτῳ.

Ὡς Ἀθηνόδωρος ὁ Ἐρετριεὺς ἐν ὀγδόῳ Ὑπομνημάτων φησὶ Θετίν καὶ Μήδειαν ἐρίσαι περὶ κάλλους ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ κριτὴν γενέσθαι Ἰδομενεά, καὶ προνοεῖται Θετίδι τὴν νίκην, Μήδειαν δ' ὀργισθεῖσαν εἰπεῖν, Κρήτας δὲ ψεύσται, καὶ ἐπαράσασθαι εὐτῷ μηδέποτε ἀλήθειαν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κρίσεως ἐποίησε· καὶ ἐκ τούτου φησὶ τοὺς Κρήτας ψεύστας νομισθῆναι. Παρατίθεται δὲ ἱστοροῦντα τούτῳ ὁ Ἀθηνόδωρος Ἄντιοχον ἐν δευτέρῳ Τῶν κατὰ πόλιν Μυθικῶν. Ὅτι Ἰλος, φησὶν⁶², ὁ Λαομέδοντος πατὴρ ἱκποῦριν εἶχε, καὶ τῶν Πριάμου πατρῶν Μελάντιπος καὶ Ἰδαῖος. Ὡς Σάνθος καὶ Βαίλος οἱ Ἀχιλλέως ἱκποι πρότερον Γίγαντες ἦσαν, καὶ μόνου Γίγαντων συνεμάχησαν τοῖς θεοῖς κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Ὡς περὶ⁶³ τὰς Θύλας⁶⁴ τῆς Σικελίας νεωγῆσαντος Ὀδυσσεώς ἡ Ἀχιλλέως ἀσπίς ἐξεβράσθη περὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Αἰάντος, καὶ ἀνατεθεῖσα

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁴ αὐτῆς ζ. ⁵⁵ αἰχμῆ] cf. Muller. Orchom. p. 267. ⁵⁶ Ἑλένη καλουμένη ζ. ⁵⁷ καὶ — ψαλάκανθῶν ἔδουσιν Α : καὶ ψαλακάνθαν ἔχουσιν ζ. ⁵⁸ Διδύσσοι ζ. ⁵⁹ ἐβουλήθη ζ. ⁶⁰ ἐπὶ τῇ τιμῆ ζ. ⁶¹ ἰστίν ἀριστογραφικῶν Stephani : φασίν ζ. ⁶² ὡς περὶ] ὥσπερ Α. ⁶³ Θύλας] μύλας Scaliger, στήλας Casaubonus πλαγκτάς Lennepius Phalar. p. 53.

NOTÆ.

(85) *Odyss.* Α, v. 453.
(86) Ἀδίσκοτον hoc quibusdam videri vocabulum voluit Hesych.

(87) De quo multa Cyrald. *Dialog.* vii, *Hist. poet.* Herminit et Suid.

(88) Vide Proverb. cujus aliam alii causam com-

mine. Esse adhæc in Tyrrenia Halis turrim, quæ vocatur, sumpto nomine ab Hali, Tyrrenia venefica, quæ Circes famula cum esset, ex heræ ædibus aufugit. Ad hanc autem delatum Ulyssem, in equum incantationibus commutatam, atque apud eam educatum, donec senio confectus obiit. Ex hac igitur historia etiam nodum illum apud Homerum dissolvi, cum (85) ait :

..... Mors illius ex mari.

Qui finis quarti libri est.

Quintus post hæc liber ista commemorat. Pugnavit, aiunt, Jason cum Amyco, non autem Pollux. Testatur id regio Jasonia ensis dicta, et fons juxta manans Helena appellatus. Ex hoc etiam illud Crinagoræ solvitur ἐπι-ramma :

Et Procli equi viridem psalacantham (86) habent.

Quod ignoravit Callimachus, cum sit (87) Eubuli comici in Bacchum comædia. Agit et de parodia versus Illius. Psalacantha autem herba est Ægyptia, quæ equis circumligata victoriam præbet et felicitatem. Ferunt, addit, alii Psalacantham nympham fuisse in Icaria insula, quæ Bacchum adamans allaborarit ipsi ad potiendum Ariadna, quod et, cum ipsa postea congrederetur, quod ubi Bacchus recusasset. Ariadna hæc esse insidiatam, atque illum indignatum, convertisse eam in herbam : pœnitentiam tamen postea ductum, honoris ergo plantam illam Ariadna coronæ, quæ cœlestia jam inter sidera translata erat, circumposuisse. Herbam ipsam alios Artemisiæ, Meliloto alios similem facere.

Athenodorus [inquit] Eretriensis, octavo libro *Memorabilium* refert, Thetin et Medeam de pulchritudine in Thessalia certasse, arbitrumque adhibitum Idomeneam Thetidi victoriam adjudicasse. Medeam ergo indignabundam, illud protulisse : *Cretenses semper 150b mendaces* (88) : eidemque imprecatam, ne veram unquam diceret, ut ne in hac quidem sententia dixisset. Hinc factum scribit, ut mendaces habeantur Cretenses : adducitque hoc idem narrantem Antiochum (89) lib. ii *Civilium Fabularum*. Nus, ut narrant, Laomedontis pater, equinis setis comante galea utebatur, ut et e Priani liberis Melanippus et Idæus. Achilles item equi, Xanthus et Balius appellati, gigantes primum fuere, solique gigantum pro diis pugnarunt adversus fratres. Ad Thylas (90) Siciliæ naufragium passo Ulysse, Achilles (91) scutum ad Ajacis monumentum

menti sunt.

(89) Vide supr. notas ad cod. 189, Acestoridâ Τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ lecta videmus.

(90) *Mylas* repouam ego, ex geographorum sententia.

(91) Vide Alciati emblemata 29.

emersit, et sepulcro appositum postridie fulmine est ictum. Herculem non Nemeæi leonis pellem gestasse ait, sed Leonis cujusdam e gigantum numero: ob provocatum ad singulare certamen Herculem ab eodem interemptum: et aurea mala custodiens draco, ait, fratrem habuit leonem illum Nemeæum. Irus apud Homerum Bœotius fuit. Candaule conjugem, cuius Herodotus (92) nomen reticet, dictam esse Nyssiam. Eam et duplici pupilla, et acutissimi (93) visus fuisse, quod draconitem lapidem gestaret: ut per ipsas etiam fores Gygen, ad inquirendum egressum, viderit. Quidam tamen ipsam Tudum dictam volunt, alii Clytiani. Ahas autem Abro nuncupatam tradit. Ideo vero ejus feminæ nomen ab Herodoto silentio pressum aiunt, quod cum ejus amasius Plesirrhous Nyssiam nomine amicam haberet, Halicarnasseam genere, nec ea potiri, repulsam passus, potuisset, de superiori loco vitam sibi laqueo abruperit. Hinc velut odiosum, ejus ubique nomen refugisse Herodotum. Centauros Herculem fugientes per Tyrseiam fame periisse, suavi Sirenarum (94) cantu deceptos. Abderum Herculis amasium, Patrocli fratrem fuisse. Epipolim Carystiam, Trachionis filiam, muliebrem sexum dissimulantem cum Græcis militasse, sed per Palamedem tandem detectam, a Græcis obrutam esse lapidibus. Quo tempore Alexander Helenam rapiebat, Menelaum Gortynæ, quod Cretensium oppidum est, Jovi hecatomben immolasse. Palamedem pro Agamemnone Græcis imperasse. Cum enim in Aulidem delatus Agamemnon agrestem capram, Dianæ sacram, telq. confixisset, atque hinc **151** a Græcis navigatione prohibitis Calchas vates respondisset, placari numen, expiarique malum posse, si Iphigeneiam (95) filiam Neptuno immolaret Agamemnon: detrectanti id scelere indignati Græci imperium ademerunt, et Palamedem regem crearunt. Addit Philocteten a serpente percussum periisse: et Paridem a Menelao femur hasta ictum, interemptum. Demetrio [inquit] Scepsio mortuo, Tellidis librum ad caput ejus repertum ferunt: ut et Alcmanis natantes (96) [feminas] ad cervical Titonychi Chalcidensis: et Eupolidis (97) Hybristodicas (98) ad Ephialti caput. Cratinique Eunidas (99) apud Alexandrum Maccedonum regem. Ita Hesiodi opera et dies Seleucus Nicatoris filius ad caput semper admovit. Quin et

Α τῷ τάφῳ τῇ ἐπαύριον ἔκεραυνώθη. Ὡς ὁ Ἡρακλῆς οὐχὶ τὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος ἕραρας ἤμπισχετο, ἀλλὰ Λέοντός τινος ἐνδὸς τῶν Γιγάντων, ἐπὶ μονομαχίας προκλήσει ⁷⁶ ὑφ' Ἡρακλέους ἀνηρημένου. [250 H.] Ὡς ἀδελφὸς ἦν ὁ δράκων ὁ τὰ χρυσὰ μῆλα φυλάσσω ⁷⁷ τοῦ Νεμεαίου λέοντος. Ὡς ὁ παρ' Ὀμήρῳ Ἴρος Βοιωτὸς ἦν. Ὡς ἡ Κανδαυλοῦ γυνὴ, ἥς Ἡρόδοτος οὐ λέγει τοῦνομα, Νυσσία ⁷⁸ ἔκαλεῖτο· ἦν καὶ δικορον καὶ ὀξυωπιστάτην φασὶ γενέσθαι, τὸν δρακοντίτην κτησαμένην λίθον, διὸ καὶ αἰσθέσθαι τὸν Γύγην ἐξίοντα ⁷⁹ διὰ τῶν θυρῶν· ἄλλοι Τουδοῦν αὐτὴν καλεῖσθαι, οἱ δὲ Κλυτῖαν, Ἄβας δὲ Ἀβρῶ ταύτην καλεῖσθαι. Σιγῆσαι δὲ τοῦνομά φασὶ τῆς γυναικὸς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεὶ ὁ ἐρώμενος Ἡροδότου Πλησίρροος Νυσσίας ⁷⁸ ὀνόματι ἐρασθεῖς, Ἀλικαρνασσίας τὸ γένος, ἐπεὶ μὴ τύχοι τῆς ἐταίρας, οὐκ ἀνεχόμενος ⁸⁰ βρόχῳ ἑαυτὸν ἀνήρτησε· διὸ ⁸⁰ φυλάξασθαι ὡς ἀπεχθὲς ⁸¹ εἶπειν τὸ τῆς Νυσσίας ὄνομα Ἡρόδοτον. Ὡς οἱ Κένταυροι φεύγοντες Ἡρακλέα διὰ Τυρσηνίας λιμῷ διεφθάρσαν, θελγθέντες ὑπὸ τῆς Σειρῆων ἠδυσφωνίας. Ὡς Ἀδῶθρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος ἀδελφὸς ἦν Πατρόκλου. Ὡς Ἐπιπόλη ἡ Καρυστίς, ἡ Τραχίωνος θυγάτηρ, κρύπτουσα τὴν γυναικείαν φύσιν συνεστρατεύετο τοῖς Ἕλλησι, μνηυθεῖσα δ' ὑπὸ Παλαμήδους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατελεύσθη. Ὡς Ἀλεξάνδρου ἀρπάζοντος Ἑλένην ⁸² Μενέλαος ἐν Γορτύνη τῆς Κρήτης ἐκατόμβην εἶθε τῷ Διί. Ὡς Παλαμήδης ἀντ' Ἀγαμέμνονος Ἑλλήνων βασιλεῖοι· ἐν Αὐλίδι γὰρ παραγενόμενος Ἀγαμέμνων αἶγα ἀγρίαν ἱερὰν Ἀρτέμιδος κατατοξέουσι, ἀπιοῖσι δὲ γενομένης τοῖς Ἕλλησι χρᾶ ⁸³ Κάλχας λυθῆναι τὸ δεινὸν, εἰ θύσειε τὴν θυγατέρα Ἰφιγένειαν Ἀγαμέμνων Ποσειδῶνι· τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου, ὀργισθέντες οἱ Ἕλληνες ἀφείλοντο αὐτοῦ τὸ κράτος, καὶ κατέστησαν βασιλεῖα Παλαμήδην. [485 R.] Ὡς Φιλοκτῆτης ὑπὸ θφειωσ πληγῆς ἀνηρέθη, καὶ Ἀλεξάνδρος ὑπὸ Μενελάου δόρατι τὸν μὲρὸν πληγῆς πίπτει. Ὅτι τελευτήσαντος Δημητρίου τοῦ Σκηψίου τὸ βιβλίον Τέλλιδος πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ εὐρέθη· τὰς δὲ Κολυμβώσας Ἀλκμάνους ⁸⁴ πρὸς τῇ κεφαλῇ Τυρονίχου ⁸⁵ τοῦ Χαλκιδιέως εὐρεθῆναι φασιν ⁸⁶, τοὺς δ' Ὑβριστοδικὰς Εὐπόλιδος πρὸς τῇ Ἐφιάλτου, τοὺς δὲ Εὐνείδας ⁸⁷ Κρατίνου πρὸς τῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων ⁸⁸, τὰ δ' Ἔργα καὶ τὰς ἡμέρας Ἡσιόδου πρὸς τῇ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικατοῦρος κεφαλῇ. Ὁ μέντοι νομοθέτης Ἀρχάδων Κερκιδῶς

VARIAE LECTIONES.

⁷⁶ προσκλήσεις ζ. ⁷⁷ ὁ φυλ. τὰ χρ. μῆλα δράκων ἀδελφὸς ἦν ζ. ⁷⁸ Νυσσία ζ. ⁷⁹ ἐξίοντα εἰς ζήτησιν διὰ ζ. ⁸⁰ Νυσσίας ζ. sic infra. ⁸¹ ἀνεσχομένου ὑφῶθεν βρόχῳ ζ. ⁸² διὸ καὶ φυλ. ζ. ⁸³ ἀπεχθέον ζ. ⁸⁴ Ἑλ. ἀρπ. ζ. ⁸⁵ κίχρᾶ ζ. ⁸⁶ Ἀλκμάνος Casaubonus. ⁸⁷ τυρονίχου Α: Τιτωνίχου ζ. Τυννίχου Henr. Valesius (apud nos Commentar. crit. in Platonem p. XI) et Naekius (Chœril. Sam. p. 39). non offendit Kusterus Suid. v. Ἀλκμάν. ⁸⁸ εὐρ. φησιν Α: φασιν εὐρ. ζ. τοὺς Valesius: libri τὰς. ⁸⁹ libri εὐνείδας: cf. Muller. Orchom. p. 304. ⁹⁰ μακεδόνας Α.

NOTÆ.

(92) Lib. i, ubi omnem pene de Gyge historiam legas.

(93) Vide supr. in excerpt. ex lib. iii.

(94) Vide et seq. pag.

(95) Tragœdiam hanc docuit Eurip.

(96) Τὰς κολυμβώσας: quarum etiam Suidas meminit voce Alcman.

(97) Ejus vitam collegit Lil. Gyraldus *Dial.* vi, ut et Cratini.

(98) Ὑβριστοδικαί, οἱ μὴ βουλόμενοι τὰς δίκας εἰσαγαγεῖν, apud Polluc. et Hesych. vide Sigon. *De magist. Athen.*

(99) Εὐνείδας γένος τι Ἀθηνησὶ καθαριστῶν. Vide Hesych. ac Suid. et citantur ab Athen.

ενταφῆναι αὐτῶν τὸ Α καὶ Β⁹⁹ τῆς Ἰλιάδος καλεῖται Α Arcadum legislator Cercidas tumulo suo primum et secundum Iliados librum inferri jussit. Pompeius quoque Magnus non prius in expeditiones tendebat, quam primum Iliados librum perlegisset, quod æmulus esset, imitatorque Agamemnonis. Cicero item Romanus Euripidis Medeam evolvens, in lectica, qua gestabatur, capite truncatus est. Diognetus Cretensis [ait] pugilatu victor, coronam non solum non accepit, sed etiam ab Eleensibus pulsus fuit, propterea quod victus, cæsusque ab illo, communium heroe nomine Hercules appellatus est. Hunc autem Diognetum ut heroea Cretenses colunt. Homerium illum versum de janijam vulnerando [Menelao]:

Nec, Menelae, tui duxere obliviam Divi;

hunc [inquam] versum per parodiam Pythius, mutato Menelai nomine in Menedemi, usurpavit. Posita autem fuit quæstio in cœna Augusti imperatoris qualem versum oraculum per parodiam enuntiasset, et quis oraculo referretur. Menedemum Eleensem Binnæ filium ferunt Herculi ostendisse expurgandi stabuli Augæi rationem, atque adeo flumen avertisse. Eundem una cum Hercule bello Augæam oppugnasse, interfectum humo esse conditum in Lepreo, propter piceam arborem. Instituto autem ejus causa certamine, Herculem ibi cum Theseo certasse, cumque viribus pares essent, jactatum a spectatatoribus de Theseo: *Alter hic Hercules* (1). Phantasiam aiunt quamdam Memphitida, Nicarchi filiam ante Homerum 151^b Iliacum bellum et narrationem de Ulysse composuisse (2), depositumque opus Memphide. Homerum ergo profectum eo, a Phante sacro scriba commodato illud accepisse, ejusque esse ordinem insecutum. Adonis [narrant] androgynus cum esset, ut vir cum Venere, ut mulier cum Apolline congressus est.

Οἱδὲ σέθεν, Μενέλας, θεοὶ μάκαρες λαλάθοροντο, τούτων τὸν στίχον παρήδησεν ὁ Πύθιος Μενέδημος ἐπὶ τοῦ⁹⁹ Μενέλας. Προστάθη δὲ τὸ ζήτημα παρὰ Β Δείκων Αὐγούστου τοῦ βασιλέως, ποῖον στίχον Ὀμήρου⁹⁹ παρήδησεν ὁ χρησμός, καὶ τίς ἐστὶν ὁ [251 H.] ἐν τῷ χρησμῷ ιστορούμενος. Καὶ ὡς Μενέδημος Πύθιος Βουνέα υἱὸν ὑπέδειξεν Ἑρακλεῖ περὶ τῆς καθάρσεως τοῦ Αὐγέου⁹⁹ κόπρου, ὥστε ἀποστρέψαι τὸν ποταμόν· ὃν καὶ συμμαχῆσαι Ἑρακλεῖ. Ἐν τῷ πρὸς Αὐγέαυ πολέμῳ φασί, καὶ⁹⁹ ἀναιρεθέντα ταφῆναι ἐν Λεπρέῳ⁹⁷ παρὰ πεύκης⁹⁷ δένδρῳ. Ἀγῶνα δὲ θεῖς ἐπ' αὐτῷ Ἑρακλῆς ἐπάλατοε Θησεῖ· ἰσοπαλοῦς δὲ τοῦ ἀγῶνος γενομένου ἐβρήθη⁹⁹ παρὰ τὸν θεατῶν περὶ τοῦ Θησεῖος· Ἄλλος οὗτος Ἑρακλῆς. Ὅτι Φαντασία τις Μεμφίτις Νικάρχου θυγάτηρ συνέταξε πρὸ Ὀμήρου τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον καὶ τὴν περὶ Ὀδυσσεΐας διήγησιν· καὶ ἀποκαίεσθαι φασὶ τὰς βίβλους ἐν Μίμφιδι, Ὀμηρον δὲ παραγεγῆμνον, καὶ τὰ ἀντίγραφα λαβόντα παρὰ Φανίτου τοῦ ἱερογραμματέως, συντάξαι ἐκεῖνοις ἀκολούθως. Ἡ⁹⁹ Ἀδωνίς ἀνδρόγυνος γενομένη τὰ μὲν ἀνδρεῖα⁹⁹ πρὸς Ἀφροδίτην πράσσειν ἐλέγετο, τὰ θηλυκά¹ δὲ πρὸς Ἀπόλλωνα.

Ἡ⁹⁹ Ἀλφειῶ τῷ παραμῶ γέρας δωρούμενος Ἑρακλῆς, νικῆσας ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἀπ' αὐτοῦ² ἐκάλεσε τὸ εἶρα καὶ προέταξε τῶν στοιχείων. Ὅτι φλυαρῶν ὡς καὶ μυθογράφος, Μωσῆς, φησὶν³, ὁ τῶν Ἑβραίων νομοθέτης ἄλφα ἐκαλεῖτο διὰ τὸ ἀλφούς ἔχειν ἐπὶ τῷ σώματι. Γαλέριος δὲ Κράσσος ὁ χιλιάρχος, ὁ ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος, [χιλιάρχος] βῆτα ἐκαλεῖτο ἕως τεύλειμ χρώμενος, ὃ δὴ βητάκιον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Καὶ Ὀρπυλλίς δὲ ἡ Κυζικηνῆ ἑταῖρα D γάμμα. Ἀντήνωρ δὲ ὁ τῆς Κρητικῆς γράψας ἱστορίας δέλτα διὰ τὸ ἀγαθὸς εἶναι καὶ φιλόπολις· τοὺς γὰρ Κρήτας τὸ ἀγαθὸν δέλτον καλεῖν⁴. Ἀπολλώνιος δ' ὁ⁵ ἐν τοῖς τοῦ Φιλοπάτορος χρόνοις ἐπ' ἀστρονομίᾳ περιβόητος γεγωνῶς⁶ ἐκαλεῖτο, διότι τὸ σχῆμα

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον ζ. ⁹⁹ libri προφει. πρὶν Α : ἢ πρὶν ζ. ⁹¹ τὸ λ. Α : τὸ πρῶτον ζ. ⁹⁹ ἦρωα οἱ Κρήτες ζ. ⁹⁹ ἀντὶ Α : καὶ Θεοῦ ἀντὶ ζ. Casaubonus θεῖς ἀντὶ. ⁹⁹ Ὀμήρου add. Α. ⁹⁹ libri Αὐγαίου, et innox Αὐγαίαν. ⁹⁹ καὶ om. Α. ⁹⁷ ἐν Λεπρέῳ] cf. Muller. p. 373. ⁹⁷ πεύκης Α : λεύκη ζ. ⁹⁹ ἐβρήθη ζ. ⁹⁹ ἀνδρεῖα ζ. ¹ θῆλεα ζ. ² ἀπ' αὐτοῦ Casaubonus, ἔπαν Α, ἔπαν ceteri. ³ φασὶν Α. ⁴ καλεῖν φασὶν Ἀπολλ. ζ. ⁵ ὁ add. Α. ⁶ ε Α : ἐψιδν ζ.

NOTÆ.

(1) Vide proverb. et Plut. *Thesum* init.

(2) Supr. in excerpt. ex lib. iv, siuilem narrat. titulu.

(3) Ut ceteri quoque gentium historici.

(4) Lege quæ ad Philon. Περὶ τῶν μετονομαζομένων notata exstant.

chinium pyram Herculi incendisse. Herculem præterea, devorato a Nemeæo leone 147b digito uno, novem duntaxat digitos habuisse, exstareque tumulum digiti avulsi. Alii tamen pastinacæ (56) piscis aculeo digitum amissum ferunt. Leonem vero ex lapide Lacedæmone videre est digiti tumulo impositum, symbolum nimirum Herculei roboris. Unde mos inolevit in reliquorum quoque sepulcris, lapideos statuere leones. Verum alii aliter de leone in cippo monumentis imposito tradunt. Ex Herculis rogo magnam locustarum vim enatam, quæ regionem veluti peste vastavit, et quo modo ea lues extincta fuerit. Ut Venus propter Adonidem, suum et Herculis amasium, Nessum Centaurum, quas Herculi insidias strueret, edocuerit. Ut Nireus, Symæus Herculis amasius, contra Heliconium leonem una pugnarit: quidam tamen Herculis filium Nirea faciunt. Quænam sint illæ apud poetam gratiæ, cum quibus Euphorbi crines componit (57). Herculem a natali Nilum fuisse appellatum asserit: at post servatam Junonem, interfectis qui illam invadebant Anonymo et Peripnoo gigantibus, exinde (quod bellum a Junone profligasset) nomen mutasse. Auderus Herculis amasius, cum de hujus rogo Theseo nuntiasset, ab eodem est interemptus. Dimidium Hydræ caput aureum fuisse, auctor est Aristonicus Tarentinus. Alexander vero Myndius refert, draconem terra genitum una cum Hercule pugnasse, adversus Nemeæum leonem: quem et enutritum (58) ab Hercule, Thebasque ductum in hujus tentorio mansisse, eundemque illum esse, qui pullos (59) passeris cum devorasset, in lapidem conversus fuerit. Argo navem in Ossa Thessaliæ monte Hercules quidem exædificavit: nomen vero ipsi inditum ab Argo, Jasonis filio, qui ipsi in deliciis erat, propter quem etiam ille una cum Jasono ad Scythas adnavigavit. Junonem cum Geryone pugnantiem ab Hercule vulnus accepisse secundum dexterum uber, et que inde consecuta sint. Corythum, genere Iberus atque Herculis amasius, galeam primus fabricavit. Hinc et his armis nomen id primum datum. Sepulcrum illud in Creta, quod Jovis appellatur, Olympi illius Cretensis esse, qui ereptum Saturno Jovem edueavit, religionemque edocuit. Verum enim vero nutritorem doctoremque suum Jupiter fulmine, inquit, percussit, quod 148a gigantes regnum ejus invadere velle suspicaretur. At cum Jovem postea icti cadaver jam habentem facti pœnituisset, neque posset aliter dolorem lenire, suum saltem nomen

χίνιος ὑψῆσεν Ἑρακλεῖ τὴν πυράν. Ὅτι Ἑρακλῆς ἀποδρωθέντος αὐτῷ * τῶν δακτύλων ἐνὸς ὑπὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος ἐνεναοδάκτυλος γέγονε, καὶ ἐστὶ τάφος τοῦ ἐκκεκομμένου δακτύλου· οἱ δὲ κέντρον τρυγόνος ἀποβαλεῖν τὸν δάκτυλον ἔφασαν. Λέοντα δ' ἐστὶν ἰδεῖν τῷ τοῦ δακτύλου τάφῳ ἐφεστῶτα λίθινον ἐν Λακεδαίμονι, σύμβολον τῆς τοῦ ἥρωος ἄλλης. Ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ τοῖς ἄλλων τάφοις λιθίνους ἐφιστῶσι * λέοντας. Ἄλλοι δ' ἄλλως περὶ τῆς τοῦ λέοντος ἀναστηλώσεώς φασιν. Ὡς ἐκ τῆς Ἑρακλέους πυρᾶς ἀκρίδων * πλῆθος ἀνήφθησαν καὶ λοιμοῦ διέκην τὴν χώραν ἐσίοντο, καὶ ὡς ἀνηρέθησαν. Ὡς Ἐφροδίτη δι' Ἀδωνιν τὸν αὐτῆς τε καὶ Ἑρακλέους ἐρώμενον Νέστον τὸν Κένταυρον διδάσκει τὴν κατὰ Ἑρακλέους ἐνέδραν. Ὡς Νιρεὺς ὁ Συμαῖος Ἑρακλέους ἦν ἐρώμενος, [245 H.] καὶ συγκατεργάσατο τὸν Ἐλικιώνιον λέοντα· οἱ δὲ υἱὸν Ἑρακλέους τὸν Νιρέα φασί. Τίνας αἱ παρὰ τῷ ποιητῇ χάριτες, αἷς παραβάλλει τὰς Εὐφύροβου κόμας. Ὅτι Νεῖλος ὁ Ἑρακλῆς ἀπὸ γενέσεώς φησιν ¹⁰ ἐκαλεῖτο, ἐπεὶ δ' ἤραν ἔσωσεν ἐπερχόμενον αὐτῇ ἀνελῶν τὸν ἀνώνυμον καὶ πυρίπνοον Γίγαντα, [476 R.] ἐκείθεν διὰ τὸ ἀπαλακτεῖν ¹¹ τῆς Ἥρας τὸν πόλεμον μετέβαλε τὴν κλῆσιν. Ὅτι Ἀδῆρος ¹² ὁ Ἑρακλέους ἐρώμενος τὰ περὶ τῆς πυρᾶς αὐτοῦ Θησαῖ ἀναγγελίας ὑπ' αὐτοῦ ἀναιρεῖται. Ὅτι τὴν μέσην κεφαλὴν τῆς ὕδρας Ἀριστόνικος ¹³ φησὶν ὁ Ταραντίνος χρυσὴν εἶναι. Ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος φησὶ δράκοντα γηγενῆ συμμαχῆσαι Ἑρακλεῖ πρὸς τὸν Νεμαῖον λέοντα, ὃν καὶ ἀνατραφῆναι ὑπὸ Ἑρακλέους, καὶ συνακολουθήσαντα αὐτῷ ἐς Θῆβας ἐν ἀβίδι μείναι· καὶ τοῦτον εἶναι τὸν τοὺς νεοσοὺς καταφαγόντα τῆς στρουθοῦ καὶ ἀπολιθωθέντα. Ὡς τὴν Ἀργῶ ἐν Ὀσση τῆς Θεσσαλίας Ἑρακλῆς ¹⁴ μὲν κατασκευάζει, ὄνομα δ' αὐτῇ τίθησιν ἀπὸ Ἀργου τοῦ Ἰάσονος, ὃς ἦν ἐρώμενος αὐτῷ, δι' ὃν καὶ Ἰάσονι τὸν ἐπὶ Σκυθίας συνήρατο πλοῦν. Ὡς Ἥρα συμμαχοῦσα τῷ Γηρυόνη ¹⁵ τιτρώσκειται ὑφ' Ἑρακλέους κατὰ τὸν δεξιὸν μαζόν, καὶ ὅσα ἐν ἐκείνῳ τελεῖται. Ὡς Κόρυθος, Ἰθέρ τὸ γένος ὢν καὶ Ἑρακλέους ἐρώμενος, πρῶτος κόρυθα κατεσκεύασεν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν λαβεῖν φησὶ τὸ ὄπλον. Ὡς ὁ ¹⁶ ἐν Κρήτῃ τάφος λεγόμενος τοῦ Διὸς Ὀλύμπου τοῦ Κρητῆος ἐστὶν, ὃς παρὰ τοῦ Κρόνου λαβὼν τὸν Δία ἔτρεφε τε καὶ ἐπαίδευε τὰ θεῖα. Ἀλλὰ γὰρ βάλλει (φησὶν) ὁ Ζεὺς τὸν τροφέα καὶ διδάσκαλον κεραυνῷ, ὅτι δὴ τοὺς Γίγαντας αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ ἐπιθέσθαι ὑπετίθετο. Ἀλλὰ βαλὼν καὶ νεκρὸν ἔχων μεταμελεῖτο· μὴ ἔχων δ' ἄλλως τὸ πάθος ἐκκλίνει, δίδωσι τὸ ἴδιον ὄνομα τῷ τάφῳ

VARIAE LECTIONES.

* αὐτοῦ A. ἥρωος A: Ἑρακλέους ζ. * ἐφεστῶσι ζ. * ἀκρίδος A. ἀνήφθησαν] imo ἀνέπτησαν. ¹⁰ φασιν ζ. ¹¹ ἀπαλακτεῖν] παλακτῆν A. ¹² ἀδῆρος ζ. ¹³ Ἀριστόνικος A. ¹⁴ Ἑρακλέως A. ¹⁵ Γηρυόνη A. ¹⁶ ὁ add. A: λεγόμενος τάφος ζ.

NOTÆ

(56) De pastinacæ incurabili morsu, Ælian. variis locis, et alii multi.

(57) *Iliad.* P. vers. 51. De Euphorbo multa Philostr. *Heroic.*

(58) De χειπέχθει dracone Atacis Locrii legendus

Philostratus *Heroic.* in Ajace Locr. De aliorum draconibus, alii. Heroibus enim sacros fuisse dracones a multis observantur

(59) De quibus Homer. *Iliad.* B, v. 531 et seqq. Tu ibi Eustath. lge.

τοῦ ἀνηρημένου. Τίνος ἴ' ἐστὶ τὸ ὑπ' Ἀλεξάνδρου Α τοῦ Φιλίππου εἰρημένον.

Πρωτεύα, τῆ, πλε οἶνον ἐπέε φάγας ἀνδρόμα, κρέα.

Καὶ πάλιν ¹⁰ Πρωτεύου, ε Ποῖαν ψῆδην εἶχεν ἐν συντηθείᾳ Ἀλέξανδρος; καὶ τίνος ἦν ποίημα· εἰς τίνα ἔγραψεν ἐπικηθεῖον ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου. Ταῦτα καὶ τὰ τοῦ β' κεφάλαια βιβλίου.

Τὸ δὲ γ' περὶ τοῦ Ἰλλου τοῦ Ἡρακλέους υἱοῦ, ὡς κέρας εἶχε περὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς κεφαλῆς ἐκπεφυκὸς μικρὸν, καὶ τοῦτο λάθοι ὁ Σικυώνιος Ἐπωπεύς, ἐκ μονομαχίας ἀνελών αὐτὸν, καὶ κομίσσῃ ἐν τῷ κέρατι τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ βασιλεύσει τῆς χώρας. Ὅτι περὶ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Στυγὸς ὕδατος οὕτω φασίν, ὡς Δημήτηρ πενοῦσα τὴν θυγατέρα, ἐπέε Ποσειδῶν αὐτὴν ἴ' ἐν κατηφεῖα οὔσαν ἐπέερα, εἰς ἵππον ἑαυτὴν μετεμόρφωσε χαλεπήνατα, ἐλθοῦσα δ' ἐπὶ τὴν πηγὴν ²⁰ καὶ θεασαμένη τὴν μορφήν ἐστύγησέ τε καὶ τὸ ὕδωρ μέλαν ἐποίησε. Περὶ Ἐκάλης, καὶ πόσαις ³¹ γέγονεν ἐπώνυμον τούνομα. Ὅτι Ἀλεξάνδρου πατὴρ οὐχ ὁ Φίλιππος γένοιτο, ἀλλὰ τις τούνομα Δράκων, γένος Ἀρκάς, ἐξ οὗ καὶ τὸν περὶ τοῦ δράκοντος μῦθον ῥυθναί. Περὶ τοῦ Πτολεμαίου κυνὸς, καὶ ὡς συνεμάχει τῷ δεσποτῇ, [246H.], καὶ ὡς μετὰ τελευτῆν ³³ ἀνδοσχισθείς τὴν καρδίαν εὐρέθει ἔχων τετριχωμένην ἦν δὲ ³⁵ γένος Μολοττὸς, ὄνομα Βριάρεως. Περὶ Πολυδάμαντος ³⁴. Τί ἐστὶ τὸ παρὰ τῷ ποιητῇ·

Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου ³⁵ κούρη χλωρηῆς ἀηδῶν;

καὶ ἐξῆς. Περὶ τοῦ Παλλάδιου, ὅτι δύο κλέψαιαν Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς. Περὶ τοῦ καλάμου τοῦ αἰσῆτος ὅτι *Μίδαξ θρου ἔχει ὄσα*. Περὶ τῶν παρὰ ³⁶ Στησιχόρῳ ζητουμένων Ἀκεσταλίων ὀρνίθων. Περὶ τῆς παρὰ τὸν ὠκεανὸν Γιγωνίας πέτρας, καὶ ὅτι μόνῳ ἀσφοδελῷ κινεῖται, πρὸς πᾶσαν βίαν ἀμετακίνητος οὔσα. [477 R.] Ὅτι Ῥόπαλος υἱὸς Ἡρακλέους ἦν, ὃς ³⁷ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ ὡς ἔρωε τῷ πατρὶ ἐτήγησε καὶ ὡς θεῷ θύσειεν. Ὅτι Ἀμφιάρεος ἐκλήθη, ἐπεὶ ἀμφῶ οἱ τῆς μητρὸς γονεὶς ἤρασσαν αὐτὴν ἀνευ τεκεῖν μόγου. Τίνος ἐστὶν ὁ ὕμνος ὁ φθόμενος ἐν Θηβαίοις ³⁸ εἰς Ἡρακλέα, ἐν ᾧ λέγει *Διὸς καὶ Ἡρας υἱὸς*. Ἐνθα περὶ τῶν κατὰ πᾶσι τοῦς ὕμνους ποιητῶντων, καὶ ὡς Φιλοστράφανος ὁ Μαντινεὺς ὁ ποιητὴς ἐκ γενετῆς ἱματίῳ οὐκ ἐχρήσατο, καὶ ὡς Μάτρις ὁ Θηβαῖος ὕμνογράφος μωρεΐνας παρ' ὄλον τὸν βίον ἐστειτετο. Καὶ ὡς Εὐπόμπου τοῦ Σαμίου, ὃς δράκοντα θηρίον τέρας ἔτρεφεν ἀπιστον καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκούσαι, τούτου τοῦ Εὐπόμπου *καῖθα* Δράκοντα τούνομα ὄξωπῆστατον γενέσθαι

interempti sepulcro indidit. Cujus sst hoc dictum ab Alexandro Philippi filio usurpatum :

Protea, cape, bibas vinum humana carne refectus (60).

Et rursum Proteæ : « Quali consuevit cantione uti Alexander? » et « Cujus id fuit poema? In quemnam epicedium idem ille Philippi filius Alexander conscripsit? » Atque hæc secundi libri capita.

Tertio vero libro de Hyllō Herculis filio commemorat, cornu eum parvum ad lævam capitis partem adnatum habuisse, quod Eropæus Sicyonius, cum in pugna illum occidisset, acceperit, intulitque in eo Stygis (61) aquam, et regnum ὄραε illius occupaverit. De Stygis aqua in Arcadia ita narrari, cum Cererem filiaæ raptum lugentem eo ipso mæroris tempore Neptunus sollicitaret, in equam illa sese præ indignatione transformavit. Delata itaque ad fontem, ubi formam hanc suam conspexit, exhorruit, ipsamque aquam nigram reddidit. De Hecale (62), et quam multis illud nomen commune fuerit. Alexandri patrem non Philipppum fuisse, sed Arcadem quemdam genere, cui Draconi nomen. Atque hinc illam de dracone fabulam manasse. De Ptolemæi cane, qui pro hero depugnaret, utque a morte sectus habere inventus sit cor pillis obsitum (63). Erat autem genere Molossus, Briarei nomine. De Polydamante. Quid sit apud poetam :

Ut cum Pandarei soboles Chloreis aedon (64)?

et quæ sequuntur. De Palladio (65) a duobus, id est, Diomede et Ulysse, furto fuisse sublatum. De calamo (66) sic sonante : *Auriculas asini Midas habet*. De avibus Akestaliis apud Stesichorum quæsitis. De lapide Gigionio juxta oceanum, quodque solo asphodelo moveatur, cum vi nulla alia cieri aut moveri queat. Ropalum Herculis filium fuisse, et hunc una eademque die patri ut heroi parentasse, et ut deo sacrificasse. Amphiaraum sic appellatum, quod uterque matris parens precatus sit, ut filiaæ sine labore parere concederetur. Cujus sit hymnus, qui apud Thebanos in Herculis honorem canebatur, dicebatque ei : *Jovis ac Junonis filii*; ibidemque de iis qui hymnos per singulas urbes cani solitos composuerunt. Philostephanum **148b** vatem ac poetam jam inde a natali die veste nunquam esse usum. **D** Matrim quoque Thebanum (67) hymnorum scriptorem per omnem vitam myrti baccis assidue victitasse. Eupompum Samium (qui, quod visu audituque incredibile est, serum admodum monstrum [id

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ τίνος] fortasse legendum τί. ¹⁸ πάλιν] πολλάκις Α : ut cum Stephano legendum videatur πολλά περὶ. ¹⁹ αὐτὴν — οὔσαν ἐπέερα Α : αὐτῆς οὔσης ἐπέερα ζ. ²⁰ πηγῆν] πηγ. ²¹ πόσαις] πόσαι Α, i. e. πόσαις. ²² μετὰ τὴν τελ. ζ. ²³ δὲ τὸ γ. ζ. ²⁴ Πολυδάμαντος ζ. ²⁵ Πανδαρέη ζ. καὶ τὰ ἐξῆς ζ. ²⁶ παρὰ Α : περὶ ζ. ²⁷ ὃς add. Α. ²⁸ malim Θῆβαις.

NOTÆ.

(60) *Odys.* ix, vers. 347. (61) Quo vero vase teneri posset aqua stygia docuimus Vitis comparatis ad *Olymp.* 114, an. 1. (62) Ovidius, lib. ii, *De remed.* Hecalen feminam raperem adducit. Suidas ἡ ἡρωῖς ἡ παρὰ Καλλιμάχῳ, ἡ πρὸς ἑαυτὴν χαλοῦσα, etc. Politiani *Miscellana.* cap. 24, lege. (63) Vide inf. in excerptis ex lib. vii Hephæst. (64) Hom. *Odys.* T, v. 518. (65) Vide supr. Conon. narrat. 34. (66) Vide Ovid. *Metamorph.* xi; Persii *Sat.* 1; et Scholiast. Aristoph. in *Plutum.* (67) Athen. *Dipnosophist.* ii, Atheniensem facit : is ergo videndus.

est] draconem alebat) filium habuisse Draconem A nomine, acutissimi visus, plane ut per viginti (68) stadia commodè cerneret. Hunc igitur mille talentis conductum, et Xerxi sub aurea platano assidentem, narrasse quam videret Græcorum ac Barbarorum navalem pugnam, et Artemisiæ (69) fortitudinem. Plesirrhoun Thessalum hymnorum scriptorem ab Herodoto adamatum, honorumque hæredem institutum fuisse et eundem etiam exordium libri primi *Historiarum* Herodoti Halicarnassei fecisse: principium enim *Historiarum* Herodoti proprium hoc fuisse: « Persarum doctiores memorant, dissensionum auctores existitisse Phœnicas. Polyzelum Cyrenæum risisse (70) nunquam: indeque Agelasti cognomentum illi datum. Deorum cultu cæteros omnes superasse ferunt, alii quidem Antigonum Ephesium, alii Lucium Hermionium, cujus et Theophrastus in epistolis meminit. Achilli atque Deidameiæ natos filios duos, Neoptolemum et Oneirum: occisumque ab imprudente Oreste Oneirum in Phocide, cum hic de figendis tentoriis adversus illum

Disserit deinde et de historicis quibusdam casibus. Amyci sepulcro rhododaphnem (71) innatam ait, quam qui gustassent, pugilatus studio capis solitos. Andodorum itaque, cum ex ea lauro edisset, victorem tredecies coronam retulisse: eundem tamen a Dioscuro Theræo in quarto decimo certamine victum, quemadmodum et ipse Amycus dicitur ab altero Dioscurorum lucta superatus. Cræsum quoque festo Veneris die natum: quo item die Lydi omnes divitias pompæ nomine illi decem apponunt. C Taurum aliquando sacrificanti patri nuntiatum, natum ipsi esse Themistoclem, et vero hausto (72) idem taurino sanguine perit. Darius Hystaspis filius a matre expositus, equæ uberibus lactatus est, ab Spargapiza equorum pastore: idemque postea hinnitus equi rex creatur. Ibyci poetæ melici servus Hercules (73) nomine, vivus exustus, quod cum latronibus in dominum conspirasset. Orestes Cereris illius festo die, 149a quæ Erinnyis dicta, natus est. Philippus puer etiamnum illas quasi stellas, quas suo decursu desilire advertēbat, vesperi sagittis petere conabatur: et Diognetum vatem prædixisse ferunt, dominaturum multis adolescentem. Et sane Aster (74) illi nomen fuit, qui eidem oculum sagittata eruit. Marsyas tibicen, ille qui pelle (75) exutus

φασίν, ὡς ἐπὶ σταδίων κ' θεωρεῖν ῥάβδους· ὃν καὶ Ἐέρξη ἐπὶ χιλιῶσι συγγενόμενον ταλάντοις καὶ συγκαθ-
εζόμενον ὑπὸ τῇ χρυσῇ πλατάνῳ διηγεῖσθαι βλέ-
ποντα τὴν ὁ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ναυμαχίαν
καὶ τὴν Ἀρτεμισίας ἀνδρίαν. Καὶ ὡς Πλησίρροος ὁ
Θεσσαλὸς ὁ ὑμνογράφος, ἐρώμενος γεγονώς Ἡρο-
δότου καὶ κληρονόμος τῶν αὐτοῦ, οὗτος ποιήσῃ τὸ
προοίμιον τῆς πρώτης ἱστορίας Ἡροδότου Ἀλικαρ-
νασσέως ὁ τὴν γὰρ κατὰ φύσιν εἶναι τῶν Ἡροδότου
Ἱστοριῶν ἀρχὴν «Περσέων οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους
γενέσθαι φασὶ τῆς διαφορῆς. » Καὶ ὡς Κυρηναῖος ὁ
Πολύζηλος οὐδέποτε γελάσειεν· ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπώνυ-
μον αὐτῷ ὁ ἀγέλαστος. Καὶ ὡς ἐπὶ θεοσεβείᾳ πάν-
των διενεργεῖν οἱ μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἐφέσιον, οἱ
δὲ Λυκίαν ὁ τὸν Ἑρμιονέα, οὗ καὶ Θεόφραστος ἐν
ἐπιστολαῖς μνημονεύει, φασίν ὁ. Καὶ ὡς Ἀχιλλεύς
καὶ Διδάμελλας δύο ἐγενέσθησαν παῖδες, Νεοπτόλεμος
καὶ Ὀνειρος· καὶ ἀναίρεται κατ' ἀγνοίαν ὑπὸ Ὀρέ-
στου ἐν Φωκίᾳ ὁ Ὀνειρος, περὶ σκηνοπηγίας αὐτῷ
μαχισάμενος. .
certare cœpisset.

Εἶτα διαλαμβάνει περὶ συνεμπτώσεως ὁ ἱστορι-
κῆς, ὡς Ἀμύκου τῷ τάφῳ ῥοδοδάφνη ἐφυ, καὶ οἱ
φαγόντες αὐτῆς ἐπεθύμουν πυκτικῆν, καὶ ὡς Ἀντό-
δωρος φαγὼν αὐτῆς δεκατρεῖς στεφάνους ἀνελετο,
πλὴν ὑπὸ Διοσκόρου τοῦ Θηραίου ἐν τῇ τεσσαρεσ-
καίδεκάτῃ ἀγωνία ἠττήθη, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ὁ
Ἄμυκος λέγεται ὑφ' ἐνὸς τῶν Διοσκουρίων καταπα-
λαισθῆναι. Καὶ τὸν Κροῖσόν φασὶ ὁ γεννηθῆναι ἐν
ἐορτῇ Ἀφροδίτης, καθ' ἣν Λυδοὶ τὸν ἅπαντα πλού-
τον περιτιθέντες αὐτῇ πομπεύουσι. Καὶ ταύρον
θύοντι τῷ πατρὶ ἀπήγγελλαι τεχθῆναι Θεμιστοκλῆς,
καὶ ταύρου πῖον αἷμα ἀπέβω [247 H]. Ὡς ὁ Ὑστά-
σπου Δαρεῖος ἐκτεθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἰππου θηλαῖς
ἀνετρέφη ὑπὸ Σπαργαπίση τῷ ἵπποφορῶν, καὶ
ἵππου χρεμετισμῷ βασιλεύει. Καὶ ὡς Ἰδύκου τοῦ
μηλοποιοῦ θράπων, τὸνομα Ἡρακλῆς, ζῶν ἐκαύ-
θη, συναράμενος τοῖς λησταῖς κατὰ τοῦ δεσπότου.
Ὡς Ὀρέστης κατὰ τὴν ἐορτὴν τεχθεὶς τῆς Δήμητρος
τῆς καλουμένης Ἐριννύος. Ὡς Φίλιππος ἐτι ὁ παῖς
ὦν τοὺς ἀφαλλομένους τῆς κινήσεως [ὡς] ἀστέρας
ἐπειράτο καθ' ἐσπέραν τοξεύειν, καὶ Διὸν ἄγνητον μὲν
εἰπεῖν τὸν μάντιν ἐγκρατῆ πολλῶν τὸ παιδάριον
ἔσεσθαι. Ἰ Ἀστὴρ δ' ἦν ὄνομα καὶ τῷ ἐκκόβαντι αὐ-
τοῦ ὁ βέλει τὸν ὀφθαλμόν. Ὡς Μαρσύας ὁ αὐλητῆς,
ὃς ἐφεδάρη, ἐν ἐορτῇ Ἀπόλλωνος ἐτέχθη, ἐν ἣ πάν-

VARIÆ LECTIONES.

ἴ τῶν Α. ὁ Ἀλικαρνασσέως ζ. ὁ Λύκιον ζ. ὁ φασίν οἱ Α. Διδάμελλας ζ: συνεμπτώσεως ἀρο-
graphum Stephani: συνεκπτώσεως ζ. cf. p. 149 a 14. ὁ φασὶ add. Α. ὁ ἐτι] ἔταιρος Α. ὁ αὐτῷ ζ.

NOTÆ.

(68) Ita ex Strab. quidam Lyncerus per 135 millia passuum perspexit, ut ex Varrone narrant Plin. lib. vii, cap. 21; Val. Max. lib. i, cap. 8; Solin. cap. 6. V. de et quæ narrantur inf. de Candauli conjugē in excerptis ex lib. v Hephæstionis.

(69) Quam habes descriptam apud Herodot.

(70) Idem de Anaxagora Clazomenio refert Ælian. τῆς Ποικίλης viii, cap. 13, et de M. Crasso Solin. cap. 4. Cicero semel duntaxat risisse, *De finibus* v. et Plin. lib. vii, cap. 19.

(71) Describit eam Plin. lib. xvi, cap. 20. Apul. *rosen laurae* dicitur.

(72) Vide Ctes. *Persic.* supr. in Excerpt. ex lib. xii *Persic.*

(73) Heracles.

(74) Lege Suid. in Κάρανος: et Vitas a nobis comparatas Arist. et Demosth.

(75) Ab ipso Apolline, ut refert Xenoph. lib. i, De expedit. Cyri.

των τῶν θυομένων ζώων τὰ δέρματα αὐτῶ ἐκπερό-
 μενα ἀνατίθεται. Περὶ Τιτυοῦ ³⁷ τοῦ ἐπιβουλεύσαν-
 τος Ἀλεξάνδρου ³⁸ [480 R.]. Ὡς Κλαύδιον κύουσα ἡ
 μήτηρ βωλητῶν τοὺς μύκητας ἐπιθυμήσασα ³⁹ φάγοι,
 καὶ Κλαύδιος μύκητας πεφάρμακευμένους φαγῶν
 ἀποθνήσκει. Περὶ Κενταύρου τοῦ Λαμίου, ὡς μοιχεύων
 ἰγρῶν, οἱ μὲν ὑπὸ Πειρίθου τοῦ εὐνούχου ⁴⁰, οἱ
 δ' ὑπὸ Θησείως ἀναιρεθῆναι. Οὕτω πολλὰ ταῖς ἱστο-
 ρίαις τῶν συνεμπτώσεων ἱεταται. Ἀλλὰ καὶ τὸ γ' ἐν
 τούτοις βιβλίον.

Τὸ δὲ δ' διεξέρχεται ὡς Ἑλένη πρώτη ἐπενόησε
 οὐκ ἐὰν δακτύλων κλῆρον, καὶ Ἀλεξάνδρῳ λαχοῦσα
 ἐτάχθη· καὶ ὡς Ἀφροδίτης εἴη θυγάτηρ. Καὶ ὡς
 Ἑλένης καὶ Ἀχιλλεύου ἐν μακάρων νήσοις παῖς
 κτερωτὸς γεγῆνοι, ἔν δὲ τῆς χώρας εὐφορον
 ἑξορῆσινα ὠνόμασαν· καὶ ὡς ἐρᾷ τούτου Ζεὺς, καὶ
 σποτυχῶν κερανοὶ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ καταλαβὼν
 διακρίναντες, καὶ τὰς νύμφας, ὅτι θάψεται αὐτὸν, εἰς
 βατράχους μετέβαλε. Καὶ ὡς κνηγοῦσαν Ἑλένην
 ἐνοεῖ φασὶν ἐν τῷ Παρθενίῳ ⁴¹ ὄρει ἀρπασθῆναι ὑπ'
 Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐκπλαγεῖσαν τὸ κάλλος ἀκολουθῆ-
 σαι ὡς θεῶ. Περὶ τοῦ κεστοῦ ἱμάντος, ὡς λάβοι μὲν
 αὐτὸν Ἥρα ⁴² παρὰ Ἀφροδίτης δοίῃ δ' Ἑλένη, κλέψοι
 δ' αὐτὸν ἡ Ἑλένης θεράπαινα Ἀστυάνασσα, ἀφέλοι δ'
 αὐτὸν ἐξ αὐτῆς πάλιν Ἀφροδίτη. Τί ἐστι τὸ παρ'
 Ὁμήρου ⁴³ περὶ τῆς Ἑλένης εἰρημένον·

Πάντων Ἀργείων φωνῆν Ἰσκουοῦ ⁴⁴ ἀλόχοισιν.
 Ὡς Ἡλίου θυγάτηρ καὶ Ἀθήας Ἑλένη, ἐκαλεῖτο δὲ
 Λεοντή. Καὶ ὡς κατ' ὄργην Ἀφροδίτης τὴν πρὸς
 Μενελάου τὴν ἀρπαγὴν λέγουσιν Ἑλένης γενέσθαι,
 ἐπεὶ ὑποσχόμενος Ἀφροδίτῃ ἑκατόμβην ὑπὲρ τοῦ
 γάμου οὐκ ἀπέδωκε. Περὶ τῆς Ἑλενείου βοτάνης,
 ἣ ἐν Ἑβῶν φύεται, ὅτι τε ⁴⁵ ἀπὸ τῆς Ἑλένης ἐπωνο-
 μασθῆ (παρὰ γὰρ τὴν δρῦν ὤψθη φουέσα, ἀφ' ἧς
 ἐαυτὴν ἀπήγγειν Ἑλένη) καὶ ὡς οἱ φαγόντες αὐτῆς
 πένθος εἰς ἔριν καθίστανται. Ὡς Μενελάου ἡράσθη
 Ἑλένη, καὶ οὕτως ⁴⁶ ἐγγημεν αὐτὴν. Ὡς ἐνιοὶ τὴν
 Ἑλένην φασὶ ⁴⁷ παραγενομένην εἰς Ταύρους τῆς
 Σκυθίας σὺν Μενελάῳ ἐπὶ τὴν Ὀρέστου ζήτησιν
 σφραγισθῆναι ὑπὸ Ἰφιγενείας τῇ Ἀρτέμιδι σὺν
 Μενελάῳ· [248 H.] οἱ δὲ φασὶν ὡς θέτις αὐτὴν ἀν-
 ελεῖ ἐν τῷ ἀπόκλιψ τῶν Ἑλλήνων, ἀπεικασθεῖσα φώκῃ.
 Φασὶ δ' Ἥχῳ μὲν τὴν Ἑλένην τὸ κύριον κληθῆναι
 εἰς τὸ φωνόμενον αὐτὴν γενέσθαι, Ἑλένην δὲ ἀπὸ
 τοῦ ἐν Ἑλαί ὑπὸ Λήδας τεχθῆναι. Ὅτι ὁ ⁴⁸ ἐν Λακε-
 δαιμόνι τόπος τὸ Σανδάλιον ἀπὸ τοῦ τῆς Ἑλένης
 σανδαλίου, ἐκπεσόντος αὐτῆς ἐν αὐτῷ διωκομένης
 ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἔλακε τὴν κλῆσιν. Ὡς γένοιτο παῖς

est, auram vitalem haurire coepit eo festo Apollinis,
 quo die omnium quæ sacrificanter animantium
 pelles dereptæ illi dedicabantur. De Tityo, qui
 Alexandro struxit insidias. Claudium imperatorem
 grvida gestans mater, boletum fungorum desiderio
 capta comedit (76), et Clandius fungos veneno in-
 fectos devorans periit. De Centauro Lamiae filio ut
 adulterans captus sit, quem alii a Peirithoo eunu-
 cho, alii a Theseo interfectum aiunt. Tales varii
 in istis historiis casus atque eventa referuntur, qui-
 bus etiam liber tertius tandem absolvitur.

Libro autem quarto hæc narrantur : Helenam
 primum excogitasse digitis micando sortitionem, et
 cum Alexandro sortientem vicisse, fuisseque Veneris
 filiam. Helena adhæc et Achille filium in Beato-
 rum insulis cum alis natum, quem ob regionis fer-
 tilitatem Euphorionem appellarint : ejus autem
 amore captum Jovem, et minime potientem, fulmi-
 ne in Melo insula percussisse fugitantem, nymphas-
 que, quod eum terræ manlassent, in ranas com-
 mntasse. Helenam quosdam referre ait venantem
 in virginali monte raptam a Paride, et hujus pul-
 chritudine captam tanquam deum esse secutam :
 De zona (77) acu picta quam a Venere acceptam
 Juno dederit Helenæ, a qua rursus ancilla Astya-
 nassa furto sustulerit, donec eam Venus et huic abs-
 tulit. Quid sit illud ab Homero de Helena sic
 dictum :

Argivum uxores imitata est vocibus omnes (78).

Dictum Solis et Ledæ filiam fuisse Helenam, voca-
 tamque Leontem : raptam autem fuisse ob iratam
 Menelao Venerem, quod hecatomben pro nuptiis
 pollicitus, voti reus deæ non solvisset. De Hele-
 neio (79) herba, quæ in Rhodo nascitur, ab Helena
 nomen hanc sumpsisse. Visam enim ad eandem
 nasci quercum, ex qua se Helena strangularit ; quin
 et eam qui ederint ad rixam omnino concitari. Ada-
 matum prius ab Helena Menelaum, sic tandem eam
 uxorem duxisse. Addit narrare quosdam, in Tauris
 Scythiæ profectam cum Menelao Helenam ad inve-
 stigandum Orestem, immolatam ibi hanc **149b**
 Dianæ una cum Menelao fuisse ab Iphigenia. Vellet
 tamen alios a Theti, marini fornica vituli induta,
 sublatam illam, dum Græci navibus donum redi-
 rent. Ferunt, ait, Echo proprium Helenæ nomen
 inditum, quod aliorum illa vocem imitari egregie
 posset : Helenam vero dictam, quod eam Leda ἐν
 Ἑλαί [in palude] ediderit. Lacedæmone locum quem-
 dam Sandalium appellatum ab Helenæ sandalio,
 quod illic exciderit, dum illam Alexander perse-

VARIÆ LECTIONES.

³⁷ Τιτυος ζ. ³⁸ Ἀλεξάνδρου ζ. ³⁹ ἐπιθυμήσουσα ζ. ⁴⁰ εὐνούχου A : ἡμιάρβρος ζ. ⁴¹ παρθενίῳ A.
⁴² αὐτὸν ἡ Ἥρα. ⁴³ Ὁμήρου ζ. ⁴⁴ Ἰσκουσαν A. ⁴⁵ τε οὐ. A. ⁴⁶ καὶ οὗ ἐγγημεν αὐτὸν pr. A. ⁴⁷ φασὶ
 τῇ Ἑλ. ζ. ⁴⁸ ὁ add. A.

NOTÆ.

(76) Narrat et Dion. lib. lx, extremo, addens
 propterea Senecam libellum De hujus morte ἀποκο-
 λουσιωνσιν inscripsisse.

(77) Legendus Homor. *Iliad.* E. et ejus interpretes.

(78) Homerus *Odysa.* Δ, vers. 279.

(79) Describit Plinius, lib. xxi, cap. 10 et 21.

quitar. Sustulisse Alexandrum ex Helena filiam, A ortaque de nomine contentione, illum quidem Alexandram, hanc autem Helenam nominari voluisse. Vicisse tandem Heleuam talorum jactu superiorem, atque ita filiam matri cognominem factam. quam ab Hecuba, capto jam Ilio, interemptam ferunt. Ab Iliacis usque temporibus, ait, Helenæ multæ nomen sunt mutuatæ: ut Ægistii et Clytemnestræ filia, ab Oreste interfecta; Veneris item in congressu cum Adonide ministra, Epidamni filia, et ab Epidauniis Veneris figura culta, diuitias inhiantibus largiens; Faustuli præterea illius filia, qui Romum et Romulum educandum curavit: ut et illa est Helena appellata, quæ ternos edebat quotidie hædos. Dicæarchi quoque Telesini soror, aliæque octodecim, in quibus et ea Homero antiquior Helena est, quæ bellum Trojanum conscripsit, Musæi Atheniensis filia: a qua et Homerus (80) accepisse argumentum creditur, et bilinguem agnum possedisse. Tityri insuper Ætoli filia, quæ singulari Achillem certamine provocans, læsit quidem illum, inflicto mortali pene secundum caput vulnere, sed ipsa occubuit. Helena quoque in hunc censem refertur illa pingendi perita, Timonis Ægyptii filia, quæ suis temporibus gestum Issicum bellum penicillo pinxit, et in Pacis templo a Vespasiano imperatore collocata pictura est. Archelaus porro Cyprius, Stesichori poetæ amicam unice dilectam fuisse ait Helenam quamdam, Micythi filiam: et discessisse hanc a Stesichoro, atque ad Bupalum se contulisse: iratum ergo hinc sui contemptu poetam scripsisse [carmen]: *Helena volens discessit*. Falsam autem esse vult narrationem illam de Stesichoro excæcato (81). De moly (82) deinde herba apud Homerum agit, quam e sanguine interfecti in Circes insula gigantis enatam ferunt, habereque candidum florem; Circes autem in pugna socium Solem, etiam **150a** gigantem interemisse, atque inde, quod mōlos pugnam significet, inditum herbæ nomen. Refert quoque Dionysium fuisse Chironis amasium, et ab eodem comessationes, bacchationesque ac sacrificia didicisse. De Myrtillorum (83) patris ac filii Taraxippo in Olympia. Solum item Neoptolemum Maciotem (84) oraculum Phemonoes ab Ætho, uno e fratribus audivisse aiunt, ac de hoc Ætho libro

Θήλεια ἐξ Ἀλεξάνδρου Ἑλένη, διαφιλονεικησάντων δὲ περὶ τῆς κλήσεως (ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξάνδραν, ἡ δ' Ἑλένην ὀνομάζειν ἤξίου), νικᾷ Ἑλένη, ἀστραγάλους λαβοῦσα τὸ κύρος, καὶ ἡ παῖς τῇ μητρὶ ὁμώνυμος ἐγεγόνει· ταύτην ἀναιρεθῆναι φασὶν ὑπὸ Ἐκάβης ἐν τῇ Ἰλίου ἀλώσει. Ὅτι ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ὀνομασταὶ γεγόνασιν Ἑλέναι· ἡ Αἰγίσθου καὶ Κλυταιμνήστρας θυγάτηρ, ἣν ἀνείλεν Ὀρέστης, καὶ ἡ διακονήσασα Ἀφροδίτῃ ἐν τῇ πρὸς Ἀδωνιν ὁμίλῳ, ἡ Ἐπιδαμνίου ⁶⁹ θυγάτηρ, ἣν Ἐπιδάμνιον ἐν Ἀφροδίτης σχήματι τιμῶσι, χρήματα λιμώττουσιν ἐπιδοῦσαν ⁷⁰, καὶ ἡ Φαιστύλου θυγάτηρ τοῦ ἀναθρηφεμένου Ρῶμον καὶ Ρωμύλον. Καὶ ἡ τρεῖς ἑρίφους ἐσθίουσα καθ' ἡμέραν Ἑλένη ἐκαλεῖτο, καὶ ἡ ⁷¹ Δικαιάρχου τοῦ Τελεσίνου ⁷² ἀδελφῆ, [481 R.] καὶ ^B ἑτεραι ὀκτωκαίδεκα, ὧν καὶ ἡ πρὸ Ὀμήρου Ἑλένη, ἡ τὸν Ἰλιακὸν συγγραφεμένη πόλεμον, Μουσαίου τοῦ Ἀθηναίου θυγάτηρ γενομένη· παρ' ἧς καὶ Ὀμηρον λέγεται λαβεῖν τὴν ⁷³ ὑπόθεσιν· ἣν καὶ κτήσασθαι τὸ διγλωσσον ἄρνιον· καὶ ἡ Τιτύρου τοῦ Αἰτωλοῦ θυγάτηρ, ἣτις εἰς μονομαχίαν Ἀχιλλεῖα προκαλεσαμένη ⁷⁴ ἐκείνον μὲν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐγγὺς θανάτου τραύματι ⁷⁵ ἔτρωσεν, αὐτῆ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀνήρηται. Καὶ ἡ ζωγράφος Ἑλένη τοῦ καταλόγου ἐστὶ τοῦτου, Τίμωνος τοῦ Αἰγυπτίου θυγάτηρ, ἣτις τὴν ἐν ⁷⁶ Ἰσῶν μάχην, ἐν ἐκείνοισ ἀκμάζουσα ⁷⁷ τοῖς χρόνοις, ἔγραψε· καὶ ἐν τῷ τῆς Εἰρήνης τεμένει ἐπὶ Οὐδεσπασιανῶ ἀνέκειτο ἡ γραφή. Ἀρχέλαος δὲ ὁ Κύπριος Σητησιχόρου φησὶ τοῦ ποιητοῦ Ἑλένην ^C Ἰμραλίαν ἐρωμένην γενέσθαι, Μικύθου θυγατέρα· ἀποστᾶσαν δὲ Σητησιχόρου καὶ πρὸς Βούβαλον πορευθεῖσαν ἀμυνομένη τῆς ὑπεροφίας τὸν ποιητὴν γράψαι ὡς ⁷⁸ Ἑλένην ἐκούσα ἀπ' ἧρας· φευδῆ δὲ τὸν περὶ τῆς πηρώσεως εἶναι λόγον. Περὶ τοῦ παρ' Ὀμήρου μῶλος τῆς βοτάνης, ἣν ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν τῇ Κίρκης νήσῳ Γίγαντος λέγουσι φῦναι, ἡ καὶ τὸ ἄθος ἔχει λευκόν· ὅτι ὁ συμμαχῶν τῇ Κίρκῃ καὶ ἀνελὼν τὸν Γίγαντα ὁ Ἥλιος ἦν· μῶλος δ' ἡ μάχη, ἐξ οὗ καὶ ἡ βοτάνη. Ὡς Διόνυσος ⁷⁹ ἐρώμενος Χείρωνος, ἐξ οὗ καὶ μάθοι τοὺς τε κώμους καὶ τὰς βακχείας καὶ τὰς τελετάς. Περὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ταραξίππου καὶ ⁸⁰ τῶν Μυρτιλλῶν πατρὸς ^D καὶ παιδός. Ὅτι τὸν ὑπὸ Φημονόης χρησμὸν μόνον Νεοπτόλεμον τὸν Μακιάτην παρὰ Ἀθῶν τινὸς τῶν Δελφῶν ⁸¹ ἀκοῦσαι φασὶ· περὶ τοῦτου δὲ τοῦ Αἰθῶ καὶ Ἡρόδοτός φησιν ⁸²⁻⁸³ [249 H.] ἐν πρώτῃ ἱστοριῶν ὅτι Εἰδῶς αὐτοῦ τὸ ὄνομα, οὐκ ἐπιμησθήσομαι. Περὶ τῆς παρ' Ὀμήρου διωνυμίας παρὰ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, καὶ ὅτι Σάνθος μόνος ποταμῶν Διδῶς υἱός, καὶ περὶ ἄλλων διωνύμων. Καὶ ὡς ἐν

VARIAE LECTIONES.

⁶⁹ Ἐπιδαῦνιοι ζ. ⁷⁰ ἐπιδοῦσαν ζ. ⁷¹ ἡ add. A. ⁷² τελεσίνου ζ. ⁷³ τὴν εἴη add. A. ⁷⁴ μετακαλεσαμένη ζ. ⁷⁵ τραυματίαν ζ. ⁷⁶ ἐν add. A. ⁷⁷ libri ἀκμάζουσαν. ⁷⁸ ὡς add. A. ⁷⁹ διόνυσος; A. ⁸⁰ καὶ add. A. ⁸¹ ἀδελφῶν ζ. ⁸²⁻⁸³ φασιν A.

NOTÆ.

(80) Similem leges narrat. infr. in Excerptis ex lib. v Hephæst.

(81) Supr. narrat. 18, Conon. Plato in *Phædro*, et alii.

(82) Hom. *Odys.* K. v. 304, et ejus interpret.

(83) Lege Pausan. *Eliac.* 11, pag. 199 edit. German.

(84) De hac vate Pausan. *Phocias* non semel

Τυρρηνία φασίν εἶναι Ἄλδος πύργον καλούμενον, ἃ ἰνομασθῆναι δὲ ἀπὸ Ἄλδος Τυρρηνίης φαρμακίδος, ἔ Κίρκης θεράπεινα γενομένη διέδρα τῆς δεσποίνης. Πρὸς ταύτην δὲ, φησί, παραγενόμενον τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς Ἴκπων μετέβαλε τοῖς φαρμάκοις, καὶ ἔτρεφε παρ' αὐτῆς⁶⁴, ἕως γηράσας ἐτελεύτησεν. Ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας λύεται καὶ τὸ παρ' Ὀμήρῳ ἀπορούμενον·

..... Θάνατος δὲ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.

Ἐν τούτοις μὲν καὶ τὸ ὄ βιβλίον.

Ἡ δὲ ε' βίβλος, ὡς μετὰ Ἀμύκου φασίν ἴασων, ἀλλ' οὐχὶ Πολυδεύκης ἐμαχέσατο. Καὶ ὁ χώρος μαρτυρεῖ, Ἰησονίος αἰχμῆ⁶⁵ καλούμενος· καὶ πηγὴ ἀνατρέπει ἀγγοῦ Ἐλένη καλουμένη⁶⁶. Ἐκ τούτου λύεται καὶ τὸ Κριναγόρου ἐπίγραμμα. Ὅτι τὸ,

Καὶ⁶⁷ Προκλέους Ἴκποι χλωρὰν ψαλάκανθαν ἔδουσιν,

ἀγνοῦσθαι Καλλιμάχῳ, Εὐβούλου ἐστὶ τοῦ κωμικοῦ εἰς Διονύσιον⁶⁸ κωμῳδία· καὶ περὶ τῆς παρωδήσεως τῷ στίχῳ. Ἡ δὲ ψαλάκανθα βοτάνη ἐστὶν Αἴγυπτια, ἣτις Ἴκποις περιηπτομένη νίκην παρέχει καὶ εὐδαιμονίαν. Φασὶ δὲ ὡς ἡ Ψαλάκανθα νύμφη ἐγένετο ἐν Ἰκαρίᾳ τῇ νήσῳ, ἣτις ἐρασθεῖσα Διονύσου συνέπραξεν αὐτῷ τὴν πρὸς Ἀριάδην ὀμιλίαν, ἐφ' ᾗ καὶ αὐτῇ συγγένοιτο· καὶ ὡς Διόνυσος μὲν οὐκ ἤβουλήθη⁶⁹, [484 R.] Ψαλάκανθα δ' ἐπεβούλευσεν Ἀριάδην, ὁ δ' ὄργισθεὶς μετεμόρφωσεν αὐτὴν εἰς τὴν πόαν· μεταγνοῦς δὲ ἐπὶ τιμῇ⁷⁰ τοῦ φυτοῦ τῷ Ἀριάδην αὐτὸ περιέθηκε στεφάνῳ τῷ κατηστερισμένῳ ἐν οὐρανῷ. Τὴν δὲ πόαν οἱ μὲν ἀρτεμισία⁷¹ ἐκαλεῖται, οἱ δὲ μελιλότῳ.

Ὡς Ἀθηνόδωρος ὁ Ἐρετριεὺς ἐν ὀγδόῳ Ἰστορικῶν φησὶ Θέτιν καὶ Μήδειαν ἐρίσαι περὶ κάλλους ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ κριτὴν γενέσθαι Ἰδομενεά, καὶ προσνεῖμαι Θέτιδι τὴν νίκην, Μήδειαν δ' ὀργισθεῖσαν εἰπεῖν, Κρήτας ἀεὶ ψεύσται, καὶ ἐπαράσασθαι αὐτῷ μηδέποτε ἀλήθειαν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κρίσεως ἐποίησε· καὶ ἐκ τούτου φησὶ τοὺς Κρήτας ψεύστας νομισθῆναι. Παρατίθεται δὲ ἱστοροῦντα τούτῳ ὁ Ἀθηνόδωρος Ἄντιοχον ἐν δευτέρῳ τῶν κατὰ πόλιν μυθικῶν. Ὅτι Ἰλος, φησὶν⁷², ὁ Λαομέδοντος πατὴρ Ἴκπουριν εἶχε, καὶ τῶν Πριάμου καίθεον Μελάνιππος καὶ Ἰδαῖος. Ὡς Σάνθος καὶ Βαλλίος οἱ Ἀχιλλεύς Ἴκποι πρότερον Γίγαντες ἦσαν, καὶ μόνοι Γιγάντων συνεμάχησαν τοῖς θεοῖς κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Ὡς περὶ⁷³ τὰς Θύλας⁷⁴ τῆς Σικελίας ναυαγήσαντος Ὀδυσσεῶς ἡ Ἀχιλλεύς ἀσπίς ἐξεβράσθη περὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Αἴαντος, καὶ ἀνατεθεῖσα

mine. Esse adhæc in Tyrrenia Halis turrim, quæ vocatur, sumpto nomine ab Hali, Tyrrenia venefica, quæ Circes famula cum esset, ex heræ ædibus aufugit. Ad hanc autem delatum Ulysssem, in equum incantationibus commutatam, atque apud eam educatum, donec senio confectus obiit. Ex hac igitur historia etiam nodum illum apud Homerum dissolvi, cum (85) ait :

..... Mors illius ex mari.

Qui finis quarti libri est.

Quintus post hæc liber ista commemorat. Pugnavit, aiunt, Jason cum Amyco, non autem Pollux. Testatur id regio Jasonia cuspis dicta, et fons juxta manans Helena appellatus. Ex hoc etiam illud Crinagoræ solvitur eni γαμμα :

Et Procli equi viridem psalacantham (86) habent.

Quod ignoravit Callimachus, cum sit (87) Eubuli comici in Bacchum comædia. Agit et de parodia versus Illius. Psalacantha autem herba est Ægyptia, quæ equis circumligata victoriam præbet et felicitatem. Ferunt, addit, alii Psalacantham nympham fuisse in Icaria insula, quæ Bacchum adamans allaboravit ipsi ad potiendum Ariadna, quod et cum ipsa postea congrederetur, quod ubi Bacchus recusasset, Ariadnæ hanc esse insidiatam, atque illum indignatum, convertisse eam in herbam : pœnitentia tamen postea ductum, honoris ergo plantam illam Ariadnæ coronæ, quæ cœlestia jam inter sidera translata erat, circumposuisse. Herbam ipsam alios Artemisizæ, Meliloto alios similem facere.

Athenodorus [inquit] Eretriensis, octavo libro Memorabilium refert, Thetin et Medeam de pulchritudine in Thessalia certasse, arbitrumque adhibitum Idomenea Thetidi victoriam adjudicasse. Medeam ergo indignabundam, illud protulisse : Cretekes semper 150b mendaces (88) : eidemque imprecatam, ne verum unquam diceret, ut ne in hac quidem sententia dixisset. Hinc factum scribit, ut mendaces habeantur Cretenses : adducitque hoc idem narrantem Antiochum (89) lib. II Civilium Fabularum. Nus, ut narrant, Laomedontis pater, equinis setis comante galea utebatur, ut et e Priami liberis Melanippus et Idæus. Achillis item equi, Xanthus et Balius appellati, gigantes primum fuere, solique gigantum pro diis pugnarunt adversus fratres. Ad Thylas (90) Siciliæ naufragium passo Ulysse, Achillis (91) scutum ad Ajacis monumentum

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁴ αὐτῆς ζ. ⁶⁵ αἰχμῆ] cf. Muller. Orchom. p. 267. ⁶⁶ Ἐλένην καλουμένην ζ. ⁶⁷ καὶ — ψαλάκανθαν ἔδουσιν A : καὶ ψαλακάνθαν ἔχουσιν ζ. ⁶⁸ Διόνυσον ζ. ⁶⁹ ἐβουλήθη ζ. ⁷⁰ ἐπὶ τῇ τιμῇ ζ. ⁷¹ φησὶν ἀρογραφῶν Stephani : φασὶν ζ. ⁷² ὡς περὶ] ὥσπερ A. ⁷³ Θύλας] μύλας Scaliger, στήλας Casaubonus πλαγκτάς Lennepius Phalar. p. 53.

NOTÆ.

(85) Odys. A, v. 453.
 (86) Ἀδίσποτον hoc quibusdam videri vocabulum voluit Hesych.
 (87) De quo inulta Cyrald. Dialog. VII, Hist. poet. Meminit et Suid.
 (88) Vide Pruterb. cujus aliani alii causam com-

menti sunt.
 (89) Vide supr. notas ad cod. 189, Acestoridâ τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ lecta videmus.
 (90) Mylas repouam ego, ex geographorum sententia.
 (91) Vide Alciati emblema 29.

emersit, et sepulcro appositum postridie fulmine est ictum. Herculem non Nemeæ leonis pellem gestasse ait, sed Leonis cujusdam e gigantum numero: ob provocatam ad singulare certamen Herculem ab eodem interemptum: et aurea mala custodiens draco, ait, fratrem habuit leonem illum Nemeæum. Irus apud Homerum Bœotius fuit. Candaula conjugem, cujus Herodotus (92) nomen reticet, dictam esse Nyssiam. Eam et duplici pupilla, et acutissimi (93) visus fuisse, quod dracontitem lapidem gestaret: ut per ipsas etiam fores Gygen, ad inquirendum egressum, viderit. Quidam tamen ipsam Tudum dictam volunt, alii Clytiam. Ahas autem Abro nuncupatam tradit. Ideo vero ejus feminæ nomen ab Herodoto silentio pressum aiunt, quod cum ejus amasius Plesirrhous Nyssiam nomine amicam haberet, Halicarnasseam genere, nec ea potiri, repulsam passus, potuisset, de superiori loco vitam sibi laqueo abruperit. Hinc velut odiosum, ejus ubique nomen refugisse Herodotum. Centauros Herculem fugientes per Tyrseniam fame periisse, suavi Sirenarum (94) cantu deceptos. Abderum Herculis amasium, Patrocli fratrem fuisse. Epipolim Carystiam, Trachionis filiam, muliebrem sexum dissimulantem cum Græcis militasse, sed per Palamedem tandem detectam, a Græcis obrutam esse lapidibus. Quo tempore Alexander Helenam rapiebat, Menelaum Gortynæ, quod Cretensium oppidum est, Jovi hecatomben immolasse. Palamedem pro Agamemnone Græcis imperasse. Cum enim in Aulidem delatus Agamemnon agrestem capram, Dianæ sacram, C

τῷ τάφῳ τῇ ἐπαύριον ἐκεραυνώθη. Ὡς ὁ Ἡρακλῆς οὐκ τὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος ἐέρας ἤμπισχετο, ἀλλὰ Λέοντός τινος ἐνδὸς τῶν Γιγάντων, ἐπὶ μονομαχίας προκλήσει ⁷⁶ ὑφ' Ἡρακλέους ἀνηρημένου. [250 H.] Ὡς ἀδελφὸς ἦν ὁ δράκων ὁ τὰ χρυσὰ μῆλα φυλάσων ⁷⁸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος. Ὡς ὁ παρ' Ὀμήρῳ Ἴρος Βοιωτὸς ἦν. Ὡς ἡ Κανθαύλου γυνή, ἥς Ἡρόδοτος οὐ λέγει τοῦνομα, Νυσία ⁷⁸ ἐκαλεῖτο· ἦν καὶ δικορον καὶ ὄξυωπεστάτην φασὶ γενέσθαι, τὸν δρακοντίτην κτησαμένην λίθον, διδὸν καὶ αἰσθέσθαι τὸν Γύγην ἐξιδόντα ⁷⁷ διὰ τῶν θυρῶν· ἄλλοι Τουδοῦν αὐτὴν καλεῖσθαι, οἱ δὲ Κλυτίαν, Ἄδας δὲ Ἀδρῶ ταύτην καλεῖσθαι. Σιγῆσαι δὲ τοῦνομά φασὶ τῆς γυναικὸς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεὶ ὁ ἐρώμενος Ἡροδότου Πλησίρρως Νυσίας ⁷⁸ ὀνόματι ἐρασθεῖς, Ἀλικαρνασσίας τὸ γένος, ἐπεὶ μὴ τύχοι τῆς ἐταίρας, οὐκ ἀνεχόμενος ⁷⁹ βρόχῳ ἑαυτὸν ἀνήρτησε· διδὸν ⁸⁰ φυλάξασθαι ὡς ἀπαχθὲς ⁸¹ εἰπεῖν τὸ τῆς Νυσίας ὄνομα Ἡρόδοτον. Ὡς οἱ Κένταυροι φεύγοντες Ἡρακλέα διὰ Τυρσηνίας λιμῶν διεφθάρσαν, θελαχθέντες ὑπὸ τῆς Σειρήνων ἠδύφωνίας. Ὡς Ἀδθηρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος ἀδελφὸς ἦν Πατρόκλου. Ὡς Ἐπιπόλη ἡ Καρυστία, ἡ Τραχίωνος θυγάτηρ, κρύπτουσα τὴν γυναικίαν φύσιν συνεστρατεύετο τοῖς Ἕλλησι, μηνυθεῖσα δ' ὑπὸ Παλαμῆδους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατελεύσθη. Ὡς Ἀλεξάνδρου ἀρπάζοντος Ἑλένην ⁸² Μενέλαος ἐν Γορτύνη τῆς Κρήτης ἐκατόμβην ἔθηκε τῷ Διὶ. Ὡς Παλαμῆδης ἀντ' Ἀγαμέμνονος Ἑλλήνων βασιλεῦσι· ἐν Αὐλίδι γὰρ παραγενόμενος Ἀγαμέμνων αἶγα ἀγρίαν ἱερὰν Ἀρτέμιδος κατατοξέουσι, ἀπλοῖας δὲ γενομένης τοῖς Ἕλλησι χρᾶ ⁸³ Κάλχας λυθῆναι τὸ δεινὸν, εἰ θύσειε τὴν θυγάτρα Ἰφιγένειαν Ἀγαμέμνων Ποσειδῶνι· τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου, ὀργισθέντες οἱ Ἕλληνες ἀφείλοντο αὐτοῦ τὸ κράτος, καὶ κατέστησαν βασιλεῖα Παλαμῆδην. [485 R.] Ὡς Φιλοκτήτης ὑπὸ θφειας πληγῆς ἀνηρέθη, καὶ Ἀλέξανδρος ὑπὸ Μενελάου δόρατι τὸν μηρὸν πληγῆς πίπτει. Ὅτι τελευτήσαντος Δημητρίου τοῦ Σκηψίου τὸ βιβλίον Τέλλιδος πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ εὐρέθη· τὰς δὲ Κολυμβώσας Ἀλκμάνους ⁸⁴ πρὸς τῇ κεφαλῇ Τυρονίχου ⁸⁵ τοῦ Χαλκιδικῆος εὐρέθηναί φασιν ⁸⁶, τοὺς δ' Ἰθριστοδίκας Εὐπόλιδος πρὸς τῇ Ἐφιάλτου, τοὺς δὲ Εὐνείδας ⁸⁷ Κρατίωνος πρὸς τῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων ⁸⁸, τὰ δ' Ἔργα καὶ τὰς ἡμέρας Ἡσιόδου πρὸς τῇ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικατοριῶος κεφαλῇ. Ὁ μέντοι νομοθέτης Ἀρχάδων Κερκιδίας

VARIE LECTIONES.

⁷⁶ προσκλήσεις ζ. ⁷⁸ ὁ φυλ. τὰ χρ. μῆλα δράκων ἀδελφὸς ἦν ζ. ⁷⁸ Νυσία ζ. ⁷⁷ ἐξιδόντα εἰς ζητησὶν διὰ ζ. ⁷⁸ Νυσίας ζ. sic infra. ⁷⁹ ἀνεσχομένης ὑφ' ὅθεν βρόχῳ ζ. ⁸⁰ διδὸν καὶ φυλ. ζ. ⁸¹ ἀπαχθὲς ζ. ⁸² Ἑλ. ἀρπ. ζ. ⁸³ κίχρᾶ ζ. ⁸⁴ Ἀλκμάνος, Casaubonus. ⁸⁵ τυρονίχου A: Τιτωνύχου ζ. Τυννίχου Henr. Valesius (apud nos Commentar. crit. in Platonem p. XI) et Naekius (Chœril. Sam. p. 39). non offendit Kusterus Suid. v. Ἀλκμάν. ⁸⁶ εὐρ. φησὶν A: φασὶν εὐρ. ζ. τοὺς Valesius: libri τὰς. ⁸⁷ libri εὐνείδας: cf. Muller. Orchom. p. 304. ⁸⁸ μακεδόνος A.

NOTÆ.

(92) Lib. 1, ubi omnem pene de Gyge historiam legas.

(93) Vide supr. in excerpt. ex lib. III.

(94) Vide et seq. pag.

(95) Tragœdiam hanc docuit Eurip.

(96) Τὰς κολυμβώσας· quarum etiam Suidas meminit voce *Alcman*.

(97) Ejus vitam collegit Lil. Gyraldus *Dial.* vi, ut et Cratini.

(98) Ἰθριστοδίκαί, οἱ μὴ βουλόμενοι τὰς δικὰς εἰσαγαγεῖν, apud Polluc. et Hesych. vide Sigon. *De magis. Athen.*

(99) Εὐνείδας γένος τι Ἀθήνησι κισθαριστῶν. Vide Hesych. ac Suid. et citantur ab Athen.

συναρπῆσαι αὐτῷ τὸ Α καὶ Β ὅ τῆς Ἰλιάδος κελεύ- A
σειν· ὁ δὲ Πομπήϊος ὁ Μάγνος οὐδ' εἰς πόλεμον
προῖοι ὅ πρὶν ἂν τὸ Λ ὅ τῆς Ἰλιάδος ἀναγνώσειε,
ζηλωτῆς ὢν Ἀγαμέμνονος· ὁ δὲ Ῥωμαῖος Κικέρων
Μήδειαν Εὐριπίδου ἀναγινώσκων, ἐν φορεῖν φερόμε-
νος, ἀποτραμθεῖ τὴν κεφαλὴν ὡς Διόγνητος ὁ
Κρήτης, ὁ πύκτης, νικήσας οὐ λάβοι τὸν στέφανον,
ἀλλὰ καὶ ἐλαθεῖ ὑπὸ Ἡλείων, διότι ὁ νικηθεὶς καὶ
ἀναιρεθεὶς ὑπ' αὐτοῦ Ἡρακλῆς ἐκαλεῖτο ὁμωνυμῶν
τῷ Ἡρώϊ· τοῦτον τὸν Διόγνητον ὡς ἦρωα Κρήτης ὅ
τιμῶσιν. Ὅτι τὸ Ὀμηρικόν, τιτρώσκεισθαι μέλλον-
τος,

Οὐδὲ σέθεν, Μενέλας, θεοὶ μάκαρες λαλάθοστο,
τοῦτον τὸν στίχον παρῴδησεν ὁ Πύθιος Μενέδημος
ἀντὶ τοῦ ὅ Μενέλας. Προστάθη δὲ τὸ ζήτημα παρὰ B
δείπνον Αὐγούστου τοῦ βασιλέως, ποῖον στίχον Ὀμή-
ρου ὅ παρῴδησεν ὁ χρησμὸς, καὶ τίς ἐστιν ὁ [251 H.]
ἐν τῷ χρησμῷ ἱστορούμενος. Καὶ ὡς Μενέδημος
Ἡλείος Βουνέα υἱὸν ὑπέδειξεν Ἡρακλεῖ περὶ τῆς
καθάρσεως τοῦ Αὐγέου ὅ κόπρου, ὥστε ἀποστρέ-
φαι τὸν ποταμόν· ὃν καὶ συμμαχησαὶ Ἡρακλεῖ. Ἐν
τῷ πρὸς Αὐγείαν πολέμῳ φασὶ, καὶ ὅ ἀναιρεθέντα
ταρπῆσαι ἐν Λεπρέῳ ὅ παρὰ πύκτης ὅ δένδρῳ.
Ἀγῶνα δὲ θεὸς ἐπ' αὐτῷ Ἡρακλῆς ἐπάλασε Θησεῖ·
ἰσοπαλοῦς δὲ τοῦ ἀγῶνος γενομένου ἐβρήθη ὅ παρὰ
τῶν θεατῶν περὶ τοῦ Θησεῦς· Ἄλλος οὗτος Ἡρα-
κλῆς. Ὅτι Φαντασία τις Μεμφίτις Νικάρχου θυ-
γάτηρ συντάξαι πρὸ Ὀμήρου τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον
καὶ τὴν περὶ Ὀδυσσεύος διήγησιν· καὶ ἀποκατεσθαι C
φασὶ τὰς βίβλους ἐν Μέμφιδι, Ὀμηρον δὲ παραγε-
νόμενον, καὶ τὰ ἀντίγραφα λαβόντα παρὰ Φανίτου
τοῦ ἱερογραμματέως, συντάξαι ἐκεῖνοις ἀκολουθῶς.
Ἦ· Ἀδωνίς ἀνδρόγυνος γενομένη τὰ μὲν ἀνδρεία ὅ
πρὸς Ἀφροδίτῃν πράσσειν ἐλέγετο, τὰ θηλυκὰ ὅ
πρὸς Ἀπόλλωνα.

Ἦ· Ἀλφειῷ τῷ παραμῶ γέρας δωρούμενος Ἡρα-
κλῆς, νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἀπ' αὐτοῦ ὅ ἐκάλεσε τὸ
ἄλφα καὶ προέταξε τῶν στοιχείων. Ὅτι φλυαρῶν
εὖτος ὁ μυθογράφος, Μωσῆς, φησὶν ὅ, ὁ τῶν Ἑβραίων
νομοθέτης ἄλφα ἐκαλεῖτο διὰ τὸ ἀλφούς ἔχειν ἐπὶ
τῷ σώματι. Γαλέριος δὲ Κράσσος ὁ χιλιάρχος, ὁ
ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος, [χιλιάρχος] βῆτα ἐκαλεῖτο
ἦδεις τεύτλῳ χρώμενος, ὁ δὲ βητάκιον καλοῦσι D
Ῥωμαῖοι. Καὶ Ὀρπυλλίς δὲ ἡ Κυζικηνῆ ἑταῖρα γάμμα.
Ἀντήνωρ δὲ ὁ τὰς Κρητικὰς γράφας ἱστο-
ρίας δέλτα διὰ τὸ ἀγαθὸς εἶναι καὶ φιλόπολις· τοὺς
γὰρ Κρήτας τὸ ἀγαθὸν δέλτον καλεῖν ὅ. Ἀπολλώνιος
δ' ὅ ἐν τοῖς τοῦ Φιλοπάτορος χρόνοις ἐπ' ἀστρονο-
μίᾳ περιβόητος γεγονώς ὅ ἐκαλεῖτο, διότι τὸ σχῆμα

VARIÆ LECTIONES.

ὅ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον ζ. ὅ libri προφαι. πρὶν Α : ἡ πρὶν ζ. ὅ τὸ λ. Α : τὸ πρῶ-
τον ζ. ὅ ἦρωα οἱ Κρήτες ζ. ὅ ἀντὶ Α : καὶ Θεοῦ ἀντὶ ζ. Casaubonus θεὸς ἀντὶ. ὅ Ὀμήρου
add. Α. ὅ libri Αὐγαίου, εἰ ἰnox Αὐγαίαν. ὅ καὶ om. Α. ὅ ἐν Λεπρέῳ] cf. Muller. p. 373. ὅ πύ-
κτης Α : λεύκη ζ. ὅ ἐβρήθη ζ. ὅ ἀνδρεία ζ. ὅ θῆλεα ζ. ὅ ἀπ' αὐτοῦ Casaubonus, ἔπαν Α, ἔπαν
caeteri. ὅ φασὶν Α. ὅ καλεῖν φασὶν Ἀπολλ. ζ. ὅ ὁ add. Α. ὅ ε Α : ἐφιδὸν ζ.

NOTÆ.

(1) Vide proverb. et Plut. *Thesum* init.
(2) Supr. in excerpt. ex lib. iv, similem narrat.
titulū.

(3) Ut ceteri quoque gentium historici.
(4) Lege quæ ad Philon. Περὶ τῶν μετονομαζο-
μένων notata exstant.

Philopatoris temporibus astronomia clarus, Ἐψιλὸν A τοῦ ε * συμπεριφέρεται [488 R.] τῇ τῆς σελήνης, dictus est a figura litteræ E, quæ circumagitur cum luna, in quam ille multum studii contulerat. Sapyrus item Aristarchi familiaris Ζῆτα est nuncupatus, ab investigandi rerum causas studio. Narrant et Æsopum ab Idmone hero suo Θῆτα appellatum, quod servili esset indole ac versipellis. Nam θῆτες servos significat. Cupseli adhæc mater, quod pedibus valga esset, Λάμβδα vocata Apollini Pythio. Pythagoram insuper eum, qui numeros omnes descripsit, refert Democydes a tertia cognominatum esse littera. Et hæc quidem quintus continet liber.

Sextus postea liber capita hæc complectitur. Occisum Penthesilea Achillem, Thetidis matris precibus in vitam revocatum, et Penthesilea interempta, rursus ad Orcum rediisse. Lycophronem in Alexandra poemate dicentem :

Qualis Lucinia sterilis centauricida

Sirenas (5) ibi centauricidas significasse. Helenum Priami filium, dilectum ab Apolline, muneri que accepisse arcum eburneum, quo Achillem secundum manum feriret; Priamum cum Andromacha, suisque liberis supplicem accessisse 152a ad Achillem pro Hectoris ossibus (6); Thetin sex numero liberos e Peleo susceptos latenti igne sustulisse, tandemque Achillem esse aggressam. Peleum ergo re cognita, vi hunc eripuisse, talo tantum dexteri pedis adusto, et apud Chironem collocasse, qui effosso Damysi gigantis corpore, in Palene sito (hic gigantum omnium velocissimus fuerat) C sublatoque ejus talo, Achillis aptavit pedi, et medicamentis firmavit. Hunc postea talum excidisse refert, insequente ipsum Apolline, et collapsum sic esse interemptum. Ferunt autem et ab Homero ποδάρχην (7) appellari, quod Arces alas infanti nato Thetis addiderit : ut sit ποδάρχης, quasi in pedibus Arces alas tenens. Arce hæc, aiunt, Thaumantis erat filia, et Iridis soror, quæ utraq;e alas habuerunt. Bello vero deorum cum Titanibus, desciscens a diis Arce ad Titanas transfugit : quare profligato jam bello, partaque victoria, Jupiter ei in Tartarum detrusæ alas ademit. Ad Pelei deinde et Thetidis nuptias accedens, muneri alas istas Thetidi obtulit, sicut Peleo in nuptiis donasse aiunt Vulcanum ensem; Venerem scyphum aureum, qui D insculptum habebat Cupidinem; Neptunum equos duos, Xanthum et Balius, Junonem pallium, Minervum tibias, Nerea denique Salem, quem vocant divinum in arcula, qui sal incredibilem habeat virtutem ad juvandam edacitatem, edendique appe-

περι ἦν ἐκεῖνος μάλιστα ἠκροῖωτο. Σάτυρος δ' ὁ Ἀριστάρχου γνώριμος ζῆτα ἐκαλεῖτο διὰ τὸ ζῆτητικὴν αὐτοῦ. Καὶ Ἀἰσωπὸν φασιν *, ὡς ὑπὸ Ἰδμόνου τοῦ δεσπότου θῆτα ἐκαλεῖτο διὰ τὸ δουλικὸς τις εἶναι καὶ πολύτροπος * θῆτες γὰρ οἱ δοῦλοι. Καὶ ἡ Κυψέλου δὲ μήτηρ **, χολὴ οὖσα, Λάμβδα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Πυθίου. Δημοκίδης δὲ Πυθαγόραν φησὶ *, καταγράψαντα πάντας τοὺς ἀριθμοὺς, τῷ γ' * στοιχείῳ κληθῆναι. Τοσαῦτα καὶ τὸ ε' βιβλίων.

Τὸ δὲ ε' βιβλίων κεφάλαια περιέχει τάδε, ὡς Ἀχιλλεὺς ὑπὸ Πενθεσίλειας ἀναιρεθεὶς, δεηθείσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς Θέτιδος, ἀναβίῃ καὶ ἀνελὼν Πενθεσίλειαν εἰς ἕδου πάλιν ὑποστρέψει. Ὡς ἐν τῇ Ἀλεξάνδρου Λυκόφρων εἰπὼν **,

Ποῖα δ' ἀηδῶν στείρα ¹⁰⁰ *κενταυροκτόνος,*
τὰς Σειρήνας κενταυροκτόνους εἶπεν. Ὡς Ἐλενος ὁ Πριάμου Ἀπόλλωνος ἐρώμενος ¹¹ γένοιτο, καὶ ἔλαβε παρ αὐτοῦ δῶρον τόξον ἑλεφάντινον, ᾧ Ἀχιλλεὺς τοξέυσειε κατὰ τῆς χειρὸς. Ὅτι μετὰ Ἀνδρομάχης καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Πριάμου ὑπὲρ τῶν Ἑκτορος ὄστων ἰκέτης ἀφίκετο ὡς Ἀχιλλεὺς ¹². Ὡς Θέτις τοὺς ἐκ Πηλέως αὐτῇ γινομένους παῖδας πυρὶ λαθραῖω κατηνάου, ἐξ γεγονότας * ὡς δὲ [252 H.] καὶ Ἀχιλλεὺς ἐπεχείρησε, γνοὺς Πηλεὺς ἐξείλετο τὸν ἀστράγαλον μόνον τοῦ δεξιοῦ ποδὸς κεκαυμένον, καὶ Χείρωνι παρατίθησιν * ὁ δὲ ἀνορύξας τὸ Δαμῖσου τοῦ Γίγαντος σῶμα ἐν Παλλήνῃ κείμενον (ταχύτατος δ' ἦν ὁ Δάμυσος πάντων γιγάντων) καὶ ἀνελόμενος αὐταῦ τὸν ἀστράγαλον ἐναρμόζει τῷ Ἀχιλλεὺς ποδί, καὶ φαρμάκοις αὐτὸν σωματοποιεῖ. Τοῦτον δὲ τὸν ἀστράγαλον ἀποπεσεῖν διωκομένου αὐτοῦ ὑπὸ Ἀπόλλωνος, καὶ οὕτως αὐτὸν ἀναιρεθῆναι καταπεσόντα. Φασὶ δὲ ποδάρχην αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λέγεσθαι, ὅτι φασὶ τῆς Ἀρχῆς τὰ πτερὰ τὴν Θέτιν περιθεῖναι ¹³ τῷ παιδί γεννηθέντι, καὶ εἶναι τὸ ποδάρχη ο' ¹⁴ ἐν τοῖς ποσὶ τὰ τῆς Ἀρχῆς πτερὰ ἔχων. Ἡ δὲ Ἀρχὴ Θαύμαντος ἦν θυγάτηρ, ἧς ἡ ἀδελφὴ Ἴρις πτερὰ δ' εἶχεν ἑκατέρω. Ἐν δὲ τῷ πρὸς Τιτάνας τῶν θεῶν πολέμῳ ἀποπτῶσα τῶν θεῶν ἡ Ἀρχὴ πρὸς τοὺς Τιτάνας ἦλθε * μετὰ δὲ τὴν νίκην ὁ Ζεὺς τὰ μὲν πτερὰ αὐτῆς ἀφείλετο, αὐτὴν ταρταρώσας, παραγενόμενος δὲ ¹⁵ ἐπὶ τῷ Πηλέως καὶ Θέτιδος γάμῳ δῶρον τὰ πτερὰ τῇ Θέτιδι προσάγει. Ὡς Πηλεὶ ἐπὶ τῷ γάμῳ φασὶ δωρηθῆσθαι Ἡφαιστον μὲν μάχαιραν, Ἀφροδίτην δὲ φιάλην ἐγγεγλυμμένην Ἐρωτα χρυσῆν, Ποσειδῶνα δὲ ἵππους Ξάνθον καὶ Βαλίον, Ἡραὺ δὲ χλαμύδα καὶ Ἀθηναῖν αὐλοῦς, Νηρέα δὲ τοὺς

VARIE LECTIONES.

* malim συμφέρεται. † φασιν A : δὲ φασιν C. ‡ καὶ add. A. § μήτηρ] μηρὼ A. ¶ φασὶ A. †† γ] τρίτῳ C. ††† εἶπε C. †††† στείρα] ἦρα A. est v. 670. ††††† ἐρώμενος Ἀπόλλωνος C.] †††††† ὡς Ἀχ. A : πρὸς Ἀχ. C. ††††††† παραθεῖναι C. †††††††† ὁ A : ἀντὶ τοῦ ὁ C. ††††††††† δὲ A : δὲ καὶ C.

NOTÆ.

(5) Idem indicatum superiore pag.
(6) Vide quæ hic referantur aliter pleraque narrativa apud Apollod. lib. III Bibliothec.

(7) Ὡς ἐξαρκούντα τοῖς ποσὶ, καὶ ἐπιπολὺ θέειν δυνάμενον, νοίαντι Eustathii.

θεῖος εἶας καλουμένους ἐν κοίτιδι· τούτους δὲ δύ-
ναμιν ἔχειν ἀμήχανον πρὸς πολυφαγίαν καὶ βρεξιν
καὶ πέψιν, ἐξ οὗ λύεται σοὶ καὶ τό-

Páσσε δ' ἄλλος θεῖοιο.

Περὶ Ἀχιλλεύου τοῦ γηγενοῦς, καὶ ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν
ἔσα ¹⁶ ἐγένοντο Ἀχιλλεῖς περιώνυμοι. Καὶ ὡς οὗτος
ὁ γηγενὴς φεύγουσαν τὴν Ἥραν ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς
μίστικας ὑπέδειξε ἐν τῷ αὐτοῦ ἄνθρωπῳ, καὶ ἀνέπεισε
συνελθεῖν τῷ Διὶ· καὶ πρώτην μίξιν Ἥρας καὶ Διὸς
ταύτην γενέσθαι φασίν. Ὁ δὲ Ζεὺς ἐπηγγέλατο
Ἀχιλλεῖ πάντας τοὺς τῷ [489 R.] ὄνοματι αὐτοῦ
κληθῆσθαι συμμένους περιωνύμιος ποιήσιν. Διὰ τοῦτο καὶ
Ἀχιλλεὺς περιώνυμος ὁ τῆς Θέτιδος. Καὶ ὁ Χείρωνος
δὲ διδάσκαλος Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο, ἀφ' οὗ καὶ ὁ
Πηλεὺς ¹⁷ ἐκλήθη ὑπὸ Χείρωνος. Καὶ ὁ τὸν ὄστρα-
κισμὸν ἐπινοήσας Ἀθήνησιν Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο,
ὡς Λύσωνος. Καὶ Διὸς καὶ Λαμίας Ἀχιλλεῖα φασὶ
γενέσθαι ¹⁸ τὸ κάλλος ἀμήχανον, ὃν καὶ ἐρίσαντα
περὶ κάλλους νικῆσαι, τοῦ Πανὸς κρίναντος· καὶ διὰ
τοῦτο Ἀφροδίτη ¹⁹ νεμεσήσασα ἐμβάλλει Πανὶ τὸν
ἦγος ἔρωτα, καὶ μὴν καὶ κατεργάσατο καὶ εἰς
τὴν Ἰδέαν αὐτὸν, ὅπως ἐκ τῆς μορφῆς αἰσχρὸς καὶ
ἐνέραστος φαίνοιτο. Καὶ Γαλάτου τινὸς υἱὸς Ἀχιλλεὺς
ἐκλήθη, ὃν ἐκ γενετῆς πολλὸν γενέσθαι φησί. Καὶ
ἔταροι Ἀχιλλεῖς ἐπιφανεῖς γέγοναι ²⁰ ἰδ'· ὧν οἱ
δύο κύνας ἦσαν καὶ θαυμασίους τὰ κυνῶν ἔργα. Ὅτι
Ἠρίσμος Διὸς ἐρώμενος γένοιτο, καὶ λάβοι παρ'
αὐτοῦ τὴν χρυσοῦν ἀμπελον, ἣν δῶρον Εὐρυπύλῳ τῷ
Τυλέφῳ ὑπὲρ συμμαχίας δίδωσιν. Ὡς Ἀίσωπος
ἀναίρεθεις ὑπὸ Δελφῶν ἀνεβίωσε, καὶ συνεμάχησε ²¹
τοῖς Ἑλλήσι περὶ Θερμοπύλας. Ὡς Φιλοκτήτην ἐν
Ἀθήνῃσι Πύλιος [253 H.] ²² ἰάτρευσε υἱὸς Ἥφαιστου,
καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ τὴν τοξικὴν. Ὡς Σκαμάνδρου
τοῦ ποταμοῦ υἱὸς Μήλος γένοιτο καλὸς τὴν ὕβριν,
περὶ οὗ ἐρίσαι φασίν Ἥραν τε καὶ Ἀθηνᾶν καὶ
Ἀφροδίτην τίνος γένοιτο ἱερεὺς, Ἀλέξανδρον δὲ
κρίναι νικῆν Ἀφροδίτην· ἐκ ταύτης γοῦν τῆς ἱστο-
ρίας ὁ περὶ τοῦ μήλου λόγος διεδόθη. Ὑπερμένης
ἐν τῷ περὶ Χίου Ὀμήρου φησὶ θεράπωντα γενέσθαι ²³
Σκινδαφῶν ὄνοματι· τοῦτον ζημωθῆναι ὑπὸ Χίων
χιλίας δραχμᾶς διὰ τὸ μὴ καύσαι τελευτήσαντα τὸν
δεσπότην. Ὁ δὲ τὸ δργανον εὐρὺν τὸ οὕτω καλούμε-
νον σκινδαφῶν Ἐρετριεὺς ²⁴ ἦν, Ποικιλῆς τῆς αὐλη-
τρίδος υἱός. Ταῦτα καὶ τὸ ζ' βιβλίον.

Instrumentum (10) lyricum reperit, Eretrius fuit, et

Ἐν δὲ τῷ ζ' περιέχεται ὡς Θεόδωρος ὁ Σαμοθράξ
ἐν Διὶ φησὶ γεννηθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἀκατά-
κυστον γαλάται, καὶ διὰ τοῦτο τέλειος ἐνομήθη ὁ

titum, et ciborum concoctionem. Atque hinc locum
illum clarum evadere :

Sale aspersit sacro.

Agit tum de Achille terra genito, et quot post Iliaca
tempora fama clari Achilles fuerint. Hic terræ
filius Junonem, Jovis congressum fugientem, antro
suo recepit, persuasitque ad Jovem redire ; et hæc
prima fuit, ut ferunt, Jovis et Junonis coitio. Quam-
obrem Jupiter quoque Achilli pollicitus est fa-
clurum se, ut quotquot ejus nomen sortirentur, clari
existerent. Propterea et Achilles ille Thetidis filius,
illustris existit. Chironis quoque præceptor Achil-
les nominatus : unde Pelei filius per Chironem sic
appellatus. Adhæc, qui primus ostracismum (8)
Athenis excogitavit, Achilles dictus, filius Lysonis.
Jovi quoque et Lamie Achilles quidam natus,
aiunt, ^{152b} præstantissima plane forma, ut etiam
de pulchritudine contendens, Pane deo judice, vic-
cerit. Ea ergo de causa Venerem indignatam, Pani
Echus amorem immisisse : et certe sic deformasse,
ut ipsa duntaxat specie turpis et amabilis ne-
mini videretur. Insuper et Galati cujusdam filius
Achilles vocatus, quem ab ipsa nativitate canum
fuisse refert. Fuere et alii fama illustres quinquaginta
quatuor Achilles : quorum duo canum instar
impudentes, nefandis quoque operibus admirandi.
Priamus, inquit, Jovis amasius factus, auream ab
eo accepit vitem, quam ille post Eurypylo Telephi filio
quod bello auxilium portasset, muneri dedit. Æso-
pus quoque Delphis interfectus vitam recepit, et
ad Thermopylas una cum Græcis militavit. Philo-
ctetem in Lemno insula Pylius, Vulcani filius, me-
dendo sanavit, jaculandi artem vicissim ab eo edo-
ctus. Scamandro flumini natum aiunt filium Melum,
insigni corporis forma ejusque causa contendisse
aiunt Junonem, Palladem, et Venerem, cujus pot-
tissimum sacerdos esset. Paridem ergo judicando
secundum Venerem sententiam dixisse, atque ex ea
historia (9) fabulam esse de malo ortam. Hypermenes
adhæc in sua de Chio narratione, Homeri famulum
fuisse refert Scindapsum nomine, huncque mille
dragmis a Chiis multatum, quod herum mortuum
non exussisset. At qui σκινδαφῶν ab eo nominatum
non exussisset. At qui σκινδαφῶν ab eo nominatum
Pæciles tibicinæ filius. Hæc fere libri sexti summa
Septimo denique libro de his agit : Theodorus
Samothrax narrat Jovem natum septem continuos
dies risisse (11), indeque septenarium numerum

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ ὅσοι ἀπὸ ροιιὲ ζ. — ὡς add. A. ¹⁷ πηλεὺς A. ¹⁸ γενέσθαι φασὶ ζ. ¹⁹ Ἀφροδίτην μισή-
σαντα ἐμβάλλειν ζ. ²⁰ γέγοναι νδ' ζ. ²¹ συνεμάχει — Θερμοπύλης ζ. ²² Πήλιος ζ. ²³ γεν. θερ. ζ.
τοῦτον A : καὶ τοῦτον ζ. ²⁴ Ἐρέτριος ζ.

NOTÆ.

(8) Quem explicat Diod. Sicul. lib xi, et Suid.
apud Plut.

(9) Præter vulgarem sententiam Hygini Fab. 92,
aiunt.

(10) Athen. describit, lib. iv., et Eustath.

(11) Unum Zoroastrem eodem quo genitus esset
die, risisse pro valde insolito adfert Phin. lib. vi.,
cau. 16.

pro perfecto æstinatum. Achillem, quod ex igne servatus sit, cum illum mater adureret, Pyrrisoum [quasi *ab igne servatum*] prius esse dictum. At quia labrum ipsius alterum adustum erat, propterea eum pater Achillem appellavit. Sirènes Telemachum, cum eum Ulyssis filium esse didicissent, interfecerunt. Ulysses in Tyrrenia tibia certavit, ac vicit. Cecinit autem Demodoci (12) poema de Trojæ exeidio. Iuventus est Stichius Ætolus, Herculis amasius, cum secaretur, hirsutum (13) cor habere. Interfectus vero est ab ipso Hercule, dum furore correptus hic, suos quoque liberos occidit; adduntque propter solum hunc heroem illum luxisse. Mercurius Pollucis, unius gemellorum, amore captus, **153a** Thessalico eum equo muneris loco donavit. Cum Apollo funebres ederet ludos Pythoni, certavit ibi Mercurius ac Venus, et victrix illa, præmii loco citharam accepit, qua post donavit Paridem, cuius et Homerus sic meminit:

Non tibi profuerit cithara

et quæ sequuntur.

Apud Bacchylidem quid sit, quod tanquam a Sileno dictum refert, et cui hoc carmen pronuntiatum. Leucas (14) petra, inquit, a Leuco Ulyssis socio nomen sumpsit, qui genere Zacynthius, interfectus est (ut refert (15) Homerus) ab Antipho. Hunc quoque dedicasse ferunt templum Apollini Leucatæ. Eos igitur, qui hoc saliant saxo amore liberari, etque hanc esse causam. Post interfectum Adonidem, obambulasse narrant, atque eum investigasse Venerem, repertumque Argi, Cypri civitate, in Apollinis Erithii fano, corpus secum avexisse, sermone etiam cum Apolline de Adonidis amore collato. Hunc ergo eam in Leucada petram adduxisse, et præcipitem inde dare sese jussisse: et vero saxo salientem, amoris æstu liberatam. Interrogante porro dea causam, respondisse ferunt Apollinem, quod vates cum esset, sciverit Jovem quoque semper Junonis amore captum, ad sexum hoc accessisse, atque ei insidendo amoris impotentiam sedasse, complaresque alios utriusque sexus mortales amore ardentem, eodem liberatos, ex hoc saxo desilientes. Sic Artemisiam illam Lygdamidis filiam, quæ Persæ militavit, amore captam Dardani Abydeni, dormientis oculos, cum is eam contempnisset, eruisse: amore vero illius deorum ita crescente, ex oraculo ad Leucadem profectam seipsam præcipitasse, et interfectam ibidem esse sepultam, Hippomedonta quoque Epidamnium, adolescentis

ἔβδομος ²⁵ ἀρ. μός. Ὡς Ἀχιλλεύς διὰ μὲν ἐκ πυρὸς αὐτὸν σωθῆναι καόμενον ²⁶ ὑπὸ τῆς μητρὸς Πυρρῖσσοος ἐκαλεῖτο, διότι ²⁷ δὲ ἐν τῶν χειλῶν αὐτοῦ κατακαυθεῖη, Ἀχιλλεύς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὠνομάσθη. Ὅτι Τηλέμαχον Ὀδυσσεύς υἱὸν μαθοῦσαι εἶναι ἀνεῖλον αἱ Σεῖρῆες. Ὡς Ὀδυσσεύς ἐν Τυρρηνίᾳ ἠγωνίσαστο αὐλητικῆν, καὶ ἐνίκησεν· ἠδύλησε δὲ Ἰλίου ἄλωσιν, Δημόδοκον ποιήμα ²⁸· ὡς Στίχιοις ὁ Αἰτωλὸς, ἐράμενος ὦν Ἡρακλέους, ἐυρέθη ἀνασχισθεὶς τετριχωμένην ἔχων τὴν καρδίαν· ἀνηρέθη δ' ὑπ' αὐτοῦ Ἡρακλέους, ὅτε μανεὶς καὶ τοὺς ἰδίους ἀνεῖλε παῖδας· καὶ ἐπὶ τούτῳ μόνῳ φασὶ θρηνησάμενον τὸν ἦρωα. Ὡς ²⁹ Ἑρμῆς Παλυδεύκου ἐνὸς τῶν Διοσκουήρων ³⁰ γεγωνὶς ἐραστής ἐδωρήσατο αὐτῷ Δώτορα ³¹ τὸν Θεσσαλὸν ἵππον. Ὅτι Ἀπόλλωνος ἐπιτελοῦντός ἐπιτάφιον Πύθωνι παλαίει ³² Ἑρμῆς καὶ Ἀφροδίτη, καὶ κρατήσασα ³³ ἄθλον ἔλαβε κιθάραν, ἣν καὶ ἐδωρήσατο Ἀλεξάνδρῳ· περὶ ἧς καὶ Ὅμηρος·

*Ὅκ ἄν τοι χραίσμῃ κιθαρῆς,
καὶ ἐξῆς ³⁴.*

[492 R.] Τί ἐστι τὸ παρὰ Βακχυλίδῃ ὡς ἀπὸ Σεληνώϊ εἰρημένον, καὶ πρὸς τίνα εἶπε τὸ ἔπος. Ὡς ἡ Λευκὰ πέτρα ἀπὸ Λεύκου τοῦ Ὀδυσσεύς ἐταίρου τὴν κλησίν ἔλαθεν, ὃς Ζακύνθιος μὲν γένος ἦν, ἀνηρέθη δ', ὡς φησὶν ὁ ποιητής, ὑπ' Ἀντίφου· τοῦτον ἰδρύσασθαι φασὶ καὶ ἱερὸν Λευκάτου Ἀπόλλωνος. Τοῦς μὲν οὖν καθαλλομένους ἀπὸ τῆς πέτρας παύεσθαι φασὶ τοῦ ἔρωτος. Καὶ ἡ αἰτία· μετὰ τὸν Ἀδωνίδος, φασὶ ³⁵, θάνατον περιερχομένη καὶ ζητοῦσα ἡ Ἀφροδίτη εἶδεν αὐτὸν ἐν Ἀργεὶ πόλει τῆς Κύπρου, ἐν τῷ τοῦ ³⁶ ἐριθίου Ἀπόλλωνος ἱερῷ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἀνακοινωσαμένη Ἀπόλλωνι καὶ τὸν περὶ Ἀδωνίδος ἔρωτα. Ὁ δ' Ἀπόλλων ἀγαγὼν αὐτὴν ἐπὶ τὴν Λευκάδα πέτραν προσέταξε ῥίψαι κατὰ τῆς πέτρας· ἡ δὲ αὐτὴν ῥίψασα ἐπαύσατο τοῦ ἔρωτος. Ζητούσης δὲ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν λέγεται τὸν Ἀπόλλωνα, ὡς μάντις ὦν ἐγνώκει διότι ὁ Ζεὺς ἀεὶ ἐρῶν ἦρας ἐρχόμενος ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ἐκαθέζετο ³⁷ καὶ ἀνεπαύετο τοῦ ἔρωτος. Καὶ πολλοὶ δὲ ἄλλοι καὶ πολλοὶ [254 H.] ἔρωτι κάμνουσαι ἀππλάγησαν τοῦ ἔρωτος, ἐπὶ τῆς πέτρας καθήλαντο. Ὡς καὶ Ἀρτεμισία ἡ Λυγδάμιδος, ἡ τῷ Πέρσῃ συστρατεύσασα, ἐρασθεῖσα Δαρδάνου Ἀβυδηνοῦ καὶ ὑπερορωμένη ἐκκόψει τοὺς ὀφθαλμοὺς κοιμωμένου, τῆς δ' ἐπιθυμίας κατὰ θεῶν μῆνιν ἐπιταθείσης πορευθεῖσα κατὰ χρῆσμον εἰς Λευκάδα ἐρῶψεν αὐτὴν κατὰ τῆς πέτρας καὶ ἀναίρθεῖσα ἐτάφη. Καὶ Ἴππομέδοντά φησιν ³⁸ Ἐπιδάμνιον, παιδὸς ἐγγωρίου ἐρασθέντα καὶ μὴ τυγχά-

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ ὁ ἔβδομος] ἴμο ὁ ἑπτὰ. ²⁶ καόμενον ζ. ²⁷ διότι δὲ — cf. Meinekh. Euphorion. p. 128. αὐτοῦ χειλ. ζ. ²⁸ Δημοδόκου ποιήμα Ἰλίου ἄλωσιν ζ. ²⁹ ὡς Α : καὶ ὡς ζ. ³⁰ ἱήρι Διοσκουριδῶν ζ. ³¹ Δώτορα Α : δῶρα ζ. ³² παλαίει ζ. ³³ κρατήσας ζ. ³⁴ ἐξῆς Α : τὰ ἐξῆς ζ. ³⁵ φησὶ ζ. ³⁶ τοῦ add. ³⁷ ἐκαθέζετο ζ. ³⁸ φασὶν ζ. de Hippomedonte cf. Meinek. Euphorion, p. 33 iina.

NOTÆ.

(12) Vide Suidam, in Ἀοιδῶς.

(13) Idem de Aristomene Messenio Plin. lib. II, cap. 37; et Valer. Max. lib. I, cap. ult. aliiq̄ue de Hermogene rhet. Leonida, Lysandro, cane Alexan-

dri. Vide Rhodiginum, lib. IV, cap. 16.

(14) De qua Strabo, lib. X, et Gytad. Dial. II Poet.

(15) *Iliad*. Δ, v 491.

νοντα, ὅτι πρὸς ἕτερον κλίνειεν, ἀνελεῖν, εἰς δὲ τὴν Α
 Λευκάδα παραγενόμενον καὶ ῥήξαντα αὐτὸν ⁵⁰ ἀπο-
 θανεῖν. Καὶ Νικόστρατον δὲ τὸν χωμικὸν Τεττιγι-
 δαίας ⁵¹ τῆς Μυρνιαίας ⁵² ἐρασθέντα ῥῆσαι αὐτὸν
 καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ ἔρωτος. Μάχητα δὲ φασὶ τὸν
 Βουθρῶτιον Λευκοπέτραν ἐπικληθῆναι, διότι τετρά-
 κτις αὐτὸν καταβαλὼν τῶν ἔρωτικῶν κακώσεων ἀκαλ-
 λάττοτο. Καὶ πλῆθος ἄλλο οὕτως ἀπαλλαγῆναι λέγε-
 ται. Καὶ Βουλαγόραν δὲ τὸν Φαναγορίτην ⁵³, ἐρα-
 σθέντα Διοδώρου τοῦ αὐλητοῦ, καταβαλὼντα αὐτὸν
 ἀναιρεθῆναι γηραῖον ἦδη ὄντα. Ἀναιρεθῆναι δὲ ⁵⁴
 καὶ Ῥοδότην ⁵⁵ Ἀμισσην καταβαλοῦσαν ἑαυτήν,
 δούμην παῖδων σωματοφυλάκων Ἀντιόχου τοῦ βα-
 σιλέως ἐρασθεῖσαν, οἷς ὀνόματα Ἀντιφῶν καὶ Κύρος.
 Χαρίνος δὲ ἰαμβογράφος ἠράσθη Ἐρωτος εὐνού-
 χου ⁵⁶ τοῦ Εὐπάτορος οἰνοχόου καὶ πιστεύσας τῷ
 παρὲ τῆς πέτρας λόγῳ κατέβαλεν ἑαυτὸν· ἐπεὶ δὲ
 καταβαλὼν τὸ σκέλος κατέαγγε καὶ ὑπὸ ὀδύνης ἐτε-
 λείνα, ἀπέβριψε τότε τὰ ἰαμβεία,

*Ἐρβόις, πλαγήτι καὶ κακῇ πέτρῃ Λευκάς.
 Χαρίνον, αἰ αἰ, τὴν ἰαμβικὴν Μούσαν,
 Κατηθάλλωσας ἐλπίδος κενούς ⁵⁷ μύθοις.
 Τοιαύτ' Ἐρωτος Εὐπάτωρ ἐρασθείη.*

Νιρεὺς ⁵⁸ δὲ Καταναῖος ἠράσθη τῆς Ἀττικῆς
 Ἀθηναίας, καὶ ἐλθὼν κατέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ ⁵⁹ τῆς
 πέτρας, καὶ ἀπελύθη τοῦ διοχλοῦντος, πεσὼν δ' οὖν
 εἰς δίπτυον ἐπέπεσεν ἀλιέως, ἐν ᾧ ἀνειλικύσθη σὺν
 κωσῶφ χρυσοῦ. Ἐπειδικάζετο δὲ πρὸς τὸν ἀλιέα
 παρὲ τοῦ χρυσοῦ· ἀλλ' ὁ Ἀπὸλλων νυκτερινῇ ὄψει
 ἀπέστησεν αὐτὸν τοῦ ἐπειδικάζεσθαι, δέον εὐχαριστεῖν
 ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἀπειλησάμενος, ἀλλὰ μὴ καὶ ⁶⁰
 ἄλλοτριον περιεργάζεσθαι χρυσοῦ. [493 R.] Πᾶνά ⁶¹
 φασὶν ⁶² ἰχθὺν εἶναι θαλάσσιον κητώδη, ὁμοιον τῷ
 Πανὶ κατὰ τὴν ὄψιν· ἐν τούτῳ λίθον εὐρίσκεισθαι
 τὸν ἀσπερίτην, ὃν εἰς ἥλιον τεθέντα ἀνάπτεισθαι,
 ποιεῖν δὲ καὶ πρὸς φίλτρον ⁶³. Τοῦτον δὲ τὸν λίθον
 εἶχεν Ἑλένη, γλυφὴν ἔχοντα αὐτὸν τὸν ἰχθὺν τὸν
 Πᾶνα, καὶ ταύτη ἐκέχρητο τῇ σφραγίδι. Ἐν οἷς καὶ
 τοῦ ζ' ⁶⁴ τῆς Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίου εἰς πο-
 λυμαθίαν καινῆς ἱστορίας τὰ κεφάλαια.

Ρ4Α'.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου τὰ Ἀσκητικά.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἁγίοις Βασιλείου, ἐπισκόπου
 Καισαρείας Καππαδοκίας, τὰ λεγόμενα Ἀσκητικά, **D**
 ἐν δυοῖς λόγοις. Χρησιμὸν μὲν τὸ βιβλίον, εἴπερ τε
 ἄλλο, ἐκάστη τῶν εὐσεβείων αἰρουμένων καὶ τυχεῖν
 τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· [255 H.] μάλιστα δὲ τοῖς ἐν
 κοινῶν τὸν ἀσκητικὸν διαθλοῦσιν ἀγῶνα. Ἔχει δὲ
 καὶ πολλῶν ἀπορημάτων ⁶⁵ Γραφικῶν, ὅσα συν-
 επικωμεῖ τὸ ἦθος, ἐν συνόψει λύσεις τε καὶ σαφ-

cujusdam oræ illius amore possessum : cumque re-
 pulsam pateretur, quod alteri ille se applicaret,
 eundem occidisse. Verum ad Leucadem profectum,
 sese ex alto præcipitentem periisse. Nicostratum
 item comicum Tettigidæam Myrrhinæam amantein,
 indeque se dejicientem, amore solutum ferunt. Ma-
 ceta autem Buthrotium aiunt Leucopetram co-
 gnominatum esse, quod quater inde se demittens,
 amoris sit impotentia liberatus. Magnam quoque
 hominum copiam ita liberatam prædicant. Sic enim
 Bulagoram Pharagoritem, **153b** Diodorum Aule-
 tien perditam amantein, indeque se præcipitentem, in
 senecta periisse. Periisse quoque Rhodopen Amis-
 senam, dum se inde præcipitat, geminorum duo-
 rum, qui Antiochi regis corporis custodes erant,
 amore captam, quibus nomina erant Cyri et Anti-
 phontis. Charinus quoque iamborum scriptor, eu-
 nochum quemdem Erotæ, Eupatoris pincernam, per-
 dite amavit, fabulæque de petra illa fidem habens, præ-
 cipitavit et ille. At cum ex lapsu crure fracto, dol-
 oris jam vi exspiraret, hos versus iambicos effudit :

*Fallax peri, peri, mala o Leucas petra :
 Charinon, heu, heu, me poetam iambicum
 Spei adussisti inunibus que fabulis.
 In tantum Erotæ, o! Eupator si diligit.*

Nereus insuper Catanæus Palladis Atticæ amore
 possessus, saxo accedens se præcipitavit, et libe-
 ratus est molestia. Igitur illapsus in piscatoris rete
 subjectum, quo una cum auri plena cystula extra-
 ctus est, piscatori etiam de auri capsula litem in-
 tendit. Verum Apollo secundum quietem visus, a
 litigando minis deterruit. Oportere enim ob solu-
 tum amorem gratum esse, non autem alienum au-
 rum appetere.

Paua piscem ait esse marinum, Balenæ magnitu-
 dine, forma Pani non absimilem. In hoc pisce lapi-
 dem reperiri asteriten, quem soli oppositum in-
 cendi ferant, valere etiam ad philtrum : adeoque
 hunc Helenam lapidem habuisse, insculpta Panis
 piscis imagine, quo et in obsignando sit usa. Hæc
 sunt ergo capita libri septimi novæ Ptolemæi He-
 phæstionis ad variam eruditionem Historiæ

CXCI.

Sancti Basilii Magni Ascetica.

Legimus beati Basilii episcopi Cæsareæ Cappado-
 ciæ, qui vocantur Asceticorum (15°) libros duos.
 Utile sane hoc opus, si quod aliud, pietatis studio-
 sis, quique æterna illa bona consecantur : maxime
 vero iis, qui in monasteriis ad pietatem veram
 exercentur. Continet autem cum e sacra Scriptura,
 variarum quæstionum, quæ ad mores componen-
 dos faciant, breviarium : tum his solutiones additas

VARIE LECTIONES.

⁵⁰ ἑαυτὸν ζ. ⁵¹ τεττιγδαίας Α. ⁵² Μυρβνιαίας ζ. ⁵³ φαραγορίτην ζ. ⁵⁴ δὲ add. Α. ⁵⁵ Ῥόπιν ἀμι-
 σσην ζ. ⁵⁶ εὐνούχου Α : ἡμιάρρηος ζ. ⁵⁷ καινοῖς Α. ⁵⁸ Νηρεὺς ζ. ⁵⁹ ὑπὸ ζ. ⁶⁰ μὴ καὶ Α : καὶ
 μὴ ζ. ⁶¹ Πᾶνά Α : Πᾶνα δὲ ζ. de re cf. Suid. v. Αἰσωπος Μιθριδ. ibique Kuster. ⁶² φησὶν ζ. ⁶³ φίλτρα
 Suidas et l. l. et v. Ἰχθύς. ⁶⁴ καὶ τὰ τοῦ ζ. ⁶⁵ ἀπορημάτων πολλῶν ζ.

NOTÆ.

(15°) Similia iterum lecta referuntur supr. cod. 144.

αιτιαι explanationes. Eminet (16) porro hujus in A libris egregie, non ille modo solemniter adeo ipsi affectus lenior, sed pura etiam perspicuitas: nisi quod in 154a quæstionibus quibusdam emphasicos aliquid ab eo aspersum appareat, non id adeo vocabulis minus usitatis juveniliter adhibitis, neque compositione per circumductiones obscurata: quin neque aliqua peregrina, et a privato usu civilique sermone remotiore curiositate, aut acrimonia, sed quod hisce de more servatis, emphasim veluti interjicit; nullo interim [lector] indito instituti sui sensu, quanquam ea quæ breviter proposuit, plurimum non pertractat, eo quod summa capita duntaxat oratione persequi propositum habens, clarioris explicationis opportunitatem nullam reperiat. Et adhibet ille quidem suum ad persuadendum accommodatum acumen multis quæstionum solutionibus, sed animæ salus atque utilitas plane ubique spectatur. Quanquam non sola brevitate violetur apud eum perspicuitas: verum et ex eo, quod solutionis indigentem orationem claudat, nulla concludendi forma adhibita: ut inter disjectas propositiones, et inferendi et concludendi vi destitutas probationes, mens aberret.

Harum autem rerum causa in variam providentiæ methodum dissecatur, quam sapientiæ tuæ (17) considerandam permitto. In his [tamen] duobus libris non semper ad emphasim recurrit. Statim enim primus liber nihil præ se fert tale, nisi quod semel alicubi per reticentiam malum omen avertat. Nam ad cætera quod attinet, valde ibi est firmus, et æque purus atque dilucidus, perque duos hosce libros accurrit simplicior quidam et per familiaris sermo ac compositio, ad vulgi aures comparata atque demissa, et ad solam demum auditorum salutem intenta. Igitur primus ejus liber (18) continet. Quæ sit causa, quantumque periculum hujusmodi cum Ecclesiarum Dei, tum singulorum hominum inter ipsos dissensionis atque dissidii. Deinde, quod omnis præcepti divini transgressio vehementer ac terribiliter punitur, idque e Scripturis sacris demonstratum. Tertio, de fide nostra catholica, sive de pura nostra et sincera confessione sanctissimæ Trinitatis. Liber vero secundus, Christiani hominis quamdam veluti descriptionem (19) per summa capita breviterque proponit; similemque rursum descriptionem eorum, qui docendo Evangelio præfati sunt. Deinde quasi regulas quasdam asceticas

νισμόν. Ἐν μὲν οὖν τοῖς λόγοις τὸ σύνθετος αὐτοῦ ἦθος ⁵⁴ διαπρέπει καὶ τῆς σαφηνείας τὸ καθαρόν· πλὴν ἐπ' ἐνίοις τῶν ζητημάτων ἐστὶ πως αὐτῷ παρεσπαρμένον καὶ τὸ ἐμφατικόν, οὐ τῆς λέξεως εἰς γλῶτταν νεανειουούσης, οὐδὲ τῆς συνθήκης περιβολαῖς ἐπιπυλαζομένης, οὐ μὴν οὐδ' ἄλλη τινὶ ξενίζουσῃ καὶ ἀνακεχωρηκυῖα ἢ τοῦ ἰδίου τρόπου ἢ τοῦ πολιτικοῦ λόγου περιεργία καὶ δεινότητι· ἀλλὰ ταῦτα φυλάττων ὡς ἔθος, τὸ ἐμφατικὸν ὡσπερ ἐναπορρίπτει, μηδεμίαν ἐναφειὸς ἐπιτηδεύματος ἔνοιαν, πλὴν ὅσα γε τῇ συντομίᾳ προβάλλει αὐτό. Τὸ μὲντοι ⁵⁷ εὐκρινὲς, ἅτε δὴ κεφαλαιώδη προβεδλημένος τὸν λόγον, καιρὸν οὐχ ὀρῶν εὐρίσκειν, οὐδ' ἐχρήσατο τὰ πολλά. Διήκει δ' αὐτοῦ καὶ τὸ δριμύ μετὰ τοῦ πιθανοῦ πολλαχοῦ τῶν ζητημάτων ταῖς λύσεσι, πανταχοῦ δὲ τὸ ψυχωφελὲς καὶ σωτήριον. Οὐ μέντοι τῇ συντομίᾳ μόνῃ περιθραύεται τὸ σαφές, οὐδὲν δ' ἔλαττον καὶ τῷ ⁵⁸ μὴ τοὺς τῆν λύσιν ἐπιτελοῦντας λόγους εἰς τὸ συμπεραντικὸν ἀπαρτίζεσθαι σχῆμα, ἀλλ' ἐν τῷ διεβριμμένῳ μὲν τῶν προτάσεων ἀνεπιφόρῳ δὲ καὶ οὐ συνελληγμένῳ τῶν ἀποδείξεων τῆν διάνοιαν περιπλανᾶσθαι.

Ἡ δὲ τούτων αἰτία εἰς ποικίλην περισχιζέται μέθοδον προνοίας, ἣν ἀφίημι σοῦ τὸ συνετὸν ἐπισκοπεῖν ⁵⁹. Οὐκ ἐν τοῖς δυοῖν δὲ λόγοις τὸ ἐμφατικὸν ἐπιτρέχει. Αὐτίκα ὁ πρῶτος οὐδὲν ἐπιδείκνυσσι τοιοῦτον, πλὴν ἀπᾶς που τῇ ἀποσιωπῇσι τὸ δύσφημον οἰκονομῶν, ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα πολὺς μὲν ἐστὶ τὸ ἀσφαλὲς ⁶⁰, ἴσος δὲ τὸ καθαρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐκρινὲς. Διὰ μέντοι τῶν δύο αὐτῷ διήκει τὸ ἀπλούστερον καὶ καθωμυλημένον τῶν τε λέξεων καὶ τῆς συνθήκης, πρὸς τῆν τῶν πολλῶν ἀκοῆν διατυπούμενόν τε καὶ ταπεινούμενον, καὶ μόνῃς τῆς τῶν ἀκροατῶν σωτηρίας καταστοχαζόμενον. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος αὐτῷ λόγος διεξέρχεται τίς ἡ αἰτία καὶ ὁ κίνδυνος τῆς τοσαύτης τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκάστου πρὸς τὸν ἕτερον διαφωνίας τε καὶ διαστάσεως. Δεύτερον δὲ πάσης ἐντολῆς Θεοῦ παράβασις σφοδρῶς καὶ φοβερῶς ἐκδικεῖται· καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐκ τῶν Γραφῶν. [496 R.] Τρίτον περὶ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως ἡμῶν, ἣτοι τῆς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Τριάδα καθαρῶς ἡμῶν καὶ εἰλικρινοῦς ὁμολογίας. Ὁ δὲ ⁶¹ δεύτερος οἷον χαρακτηῖρα Χριστιανοῦ κεφαλαιώδη καὶ σύντομον παρατίθεται, καὶ χαρακτηῖρα πάλιν παραπλήσιον τῶν προσηγοριῶν τοῦ λόγου. Εἶτα οἷον ὄρους τινὰς ἀσκητικῶς, ὡς ἐν ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσει προηγημέ-

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁴ ἦθος] τοῦ ἦθους A. ⁵⁷ μέντοι A: μὲν τε ζ. ⁵⁸ τῷ — ἐπιτελ. A: μὴ τῷ τοὺς λύσιν ἐπιζητοῦντας ζ. ⁵⁹ τὸ συνετὸν σου περισκοπεῖν ζ. ⁶⁰ ἀσφαλὲς] ἀφελὲς apographum Stephani. ⁶¹ δὲ add. A.

NOTÆ.

(16) Iterum de B. Basilii stylo iudicium tulit supr. cod. 141.

(17) Tarasium fratrem compellat.

(18) Loguntur hæc hodie aliter distributæ. Nam necque in libros dividuntur Ascetica, et septem saltem Lemmatæ tres hæc i libri partes autece-

dunt prima etiam hic et secunda parte in unum ibi caput *De iudicio Dei* compacta.

(19) Utraque hæc descriptio nunc *Ethicarum fide Moralium* nomine vulgo notior, continenturque Regulæ 80.

ους, ἐκτίθεται, τὸν ἀριθμὸν νε', καὶ πάλιν συντο- Α
μώτερον ἐτέρους ὄρους τιγ'.

ΡΛΒ'.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ, Ἀπορη-
ματικῶν Γραφικῶν κεφάλαια ρξδ'.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου μοναχοῦ, τοῦ
καὶ ὁμολογητοῦ, πρὸς Θαλάσσιον ὁσιώτατον πρεσβύ-
τερον καὶ ἡγούμενον προσπεφωνημένον [256 H.]
βιδάλιον, ἐν ᾧ Γραφικῶν Ἀπορημάτων ρξδ' ἀνα-
γράφει Ἀδύσεις. Ἐν μέντοι τῷ προσημίῳ διαλαμβάνει
περὶ τῆς γενέσεως τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, καὶ φησιν ὡς
τὸ κακὸν μηδὲν μηδ' ὄλιος τῶν ὄντων ὑπάρχον, μὴ
ποιότης, μὴ ποσότης, μὴ σχέσις, ἀλλὰ μηδὲ πάθος ⁶²
φυσικῶς τινι τῶν ὄντων ἐνθεωρούμενον, εἴη ⁶³ ἂν
Ὀλιψίς τῆς πρὸς τὸ τέλος ἐνεργείας τῶν ἐγκειμένων
τῇ φύσει δυνάμεων, ἢ ⁶⁴ καὶ οὕτω, τῶν φυσικῶν
δυνάμεων κατ' ἐσφαλμένην κρίσιν ἐπ' ἄλλο παρὰ τὸ
τέλος ἀλόγιστος κίνησις. Αἰτίαν δὲ φημι νῦν, ἧς
πάντα φυσικῶς ἐφέεται, ἦν ὁ Ἀδάμ, ἀπάτην τοῦ
πονηροῦ νοσήσας, ἠγνόησε, πρὸς ὅλην δὲ κατεσύρη
τὴν αἰσθησιν, παρασυμβληθεὶς τοῖς γήνεσι, καὶ
ὄσον τῆς πρὸς αἰσθησιν ἐπεμελεῖτο ⁶⁵ γνώσεως, τοσ-
ούτων τῆς θείας ἐξέπιπτε· ὄσον ⁶⁶ δ' ἐκπίπτων δι-
έμενε, τοσούτων τῇ ἀπολαύσει τῶν γνωσθέντων αἰ-
σθητῶν ⁶⁷ προσηλοῦτο καὶ συγκατεφέρετο· ὄσον δὲ
τούτοις ἐνέκειτο, τοσούτων τῆς ἐπιθλαβοῦς φιλαυτίας
ἐξῆπτε ⁶⁸ τὸν ἔρωτα· ὄσον δ' εἶχετο τῆς φιλαυτίας,
τοσούτων ἐπένδει τῆς ἡδονῆς ποικιλίους καὶ πολλοὺς
τρόπους· γεννήματα γὰρ τῆς φιλαυτίας ταῦτα. ⁶⁹
Καὶ ἐπειδὴ πᾶσα κακία τοῖς συνιστώσιν αὐτὴν συν-
διαφθείρεται, εὐρίσκων ἐξ αὐτῆς πείρας τῆς ἡδονῆς
πάντως διάφορον τὴν ὀδύνην, τῆς μὲν ὑπὲρ δύναμιν
ἀντείχετο, τῆς ὀδύνης δὲ σφοδρῶς κατηγωνίζετο,
ἐθέμενος ὅπερ ἦν ἀμήχανον, διαστήσας ταύτας ἀλλή-
λων καὶ μόνη τῇ ἡδονῇ ἐντροφᾶν καὶ τὴν φιλαυτίαν
ταύτην συνημμένην ἔχειν. Ἐντεῦθεν ὁ πᾶς ὄχλος τῶν
παθῶν· ἡδονῆς γὰρ διὰ τὴν φιλαυτίαν ἀντιποιούμενοι
καὶ ὀδύνην ἀποφεύγοντες τὰς ἀμυθήτους τῶν φθο-
ροποιῶν παθῶν ἐπινοοῦμεν γενέσεις. Οἶον ⁷⁰ εἰ μὲν
τῆς ἐν φιλαυτίᾳ ἡδονῆς ἀντιποιούμεθα, γεννώμεν
τὴν γαστριμαργίαν, τὴν ὑπερρηφανίαν, τὴν φιλαρ-
γυρίαν, καὶ ὅσα τὸν τυχόντα τρόπον πορίζει ἡδονήν·
εἰ δὲ τὴν ἐν φιλαυτίᾳ φεύγομεν ⁷¹ ὀδύνην, γεννώμεν
τὸν θυμὸν, τὸν φθόνον, τὸ μῖσος, τὴν ἀπόγνωσιν,
καὶ ὅσα ἄλλα τῆς ἡδονούσης ⁷² ἐστέργεται διαθέ-
σεως. Ἐκ δὲ τῆς ἀμφοῶν μίξεως τίκτεται ἡ ὑπό-
κρισις, ἡ χολακεία, ὁ ὄδλος, καὶ ἀπλῶς ὅσα ἄλλα
μοχθηρίας εἶδη τῆς μεκτῆς ἐστὶ πανουργίας ἐπινοή-
ματα ⁷³ [497 R.]. Ἄλλ' ὁ καὶ προέφημεν, τῆς θείας

interrogando ac respondendo propositas exponit,
numero quinquaginta quinque : iterumque brevior-
es (20) alias trecentas tredecim.

CXCH.

B. Maximi monachi et confessoris *Quæstionum e sa-
cra Scriptura solutiones* CLXIV.

154b Legimus B. Maximi monachi (20') simi et
confessoris Thalassio presbytero sanctissimo atque
præfæcto inscriptum *Opus, quo Quæstionum e sa-
cra Scriptura solutiones* CLXIV continentur (21).
Cæterum in præfatione disputat de ortu humanarum
perturbationum : asseritque peccatum cum nihil sit
omnino subsistens (non qualitas, non quantitas, non
habitus, non perturbatio denique ipsa naturaliter
saltem in existentium aliquo considerata) ; tantum
insitarum nobis a natura facultatum esse defectio-
nem suæ actionis a fine, ut sit hoc modo natura-
lium facultatum ex errante iudicio inconsideratus
quidam motus, ad aliud quam ad suum finem ten-
dens. Finem vero illum modo dico, quem natura-
liter quidem omnia appetunt, sed quem jam dece-
ptus a serpente Adamus non agnovit, totum in
sensusum promus, jumentisque similis factus. Imo
quantum studii ponebat in cognitione, quæ per
sensus adducitur, tantum a diviua cognitione re-
cedebat. Rursum quantum in hac recessione per-
severabat, tantum etiam rerum cognitarum frui-
tioni quasi assidebatur, unaque cum iis præceps
ferebatur. Quantum item his inhærebat, tantum
quoque in eo noxius ille amor sui accendebatur.
Quam denique firmiter amori adhærebat sui, tam
etiam studiosè multas variasque voluptatis ratio-
nes comminiscēbatur. Hæc enim amoris sui soboles
est. Quoniam vero malitia omnis cum iis una re-
bus pinterit, quæ illam crearant, ipseque experi-
mento discebat voluptatis omnino comitem esse do-
lorem, illam vel supra vires retinere conatus, cum
dolore acriter pugnabat, fieri posse arbitraris
(quod nullo modo poterat) ut ab invicem hisce di-
vulsis, et sola voluptate perfrueretur, et sui amo-
rem huic voluptati permistum retineret. Hinc [er-
go ait] omnis perturbationum multitudo. Nam vo-
luptatem præ amore nostri consecrantes, dolorem-
que fugientes, inexplicabiles illos perniciosarum
passionum ortus mente concepimus. Et quatenus
quidem in amore proprio voluptateum consecramur,
ex eo gulam gignimus, superbiam, avaritiam et
quæcunque pro re nata voluptatem pariunt : siq̃
ex amore proprio dolorem fugimus, iram mox,
invidiam, odium, desperationem parimus, et alias

VARIAE LECTIONES.

⁶² μηδὲ τὸ πάθος ζ. ⁶³ εἴη A : καὶ εἴη ζ. ⁶⁴ ἢ add. A. ⁶⁵ ἐπετελεῖτο ζ. ⁶⁶ ὄσον δ' A : καὶ ὄσον ζ.
⁶⁷ αἰσθητῶν εἰ 20. τῆς add. A. ⁶⁸ ἐξῆπται ζ. ⁶⁹ οἶον A : καὶ οἶον ζ. ⁷⁰ φεύγωμεν A. ⁷¹ ἡδονούσης ζ.
⁷² ἐπινοήματα ζ.

NOTÆ.

(20) His etiam ἐπιτιμίας, sive transgredientium
penas pro virginibus in libris editis subiunctas
ἔγρα.

(20') Lege res ab eo gestas sive scriptas apud
Heron. card. i. VIII.

(21) Irropeisse hic motum ρ constat cum non-
nisi 64 Quæstiones post enuumeret Phot. Exstat
Opus hoc cum aliis pluribus ejusdem sancti Maxi-
mi cum in Vaticana, tum in August. illa nobiliss-
sima biblioth.

id genus, quæ carent affectione dolorem concitante. Ex utriusque porro mistione nascitur simulatio, assentatio, dolus, et si quæ omnino alia improbitatis genera, mistæ sunt versutiæ ægritudines.

155^a At postquam (ut jam paulo ante diximus) per deceptionem homo a divina excidit cognitione, et ad sensum sese penitus convertit, creaturam, quæ sub aspectum cadit, pro Deo cœpit perverse agnoscere, ob utilitatem scilicet, creaturæ potius quam Creatori serviens *. Quo quidem corpore perniciosum illud præstando obsequium, voluptatem assidue sentiebat, vehementemque dolorem, reipsa semper inobedientiæ illud lignum boni et mali comedens, et sensibilem sibi cognitionem afferens. Quare fortasse, qui lignum boni et mali dixerit, creaturam esse visibilem, a vero non aberrabit. Natura enim ipsa ita comparatum est, ut usus ejus voluptatis dolorisque afflicendi vim habeat. Vel rursum : Quia et spirituales habet rationes aspectabilis creatura, quæ mentem nutriunt : et iterum (22) vim quamdam naturalem, quæ sensum quidem delectat, sed mentem pervertit, propterea lignum scientiæ boni et mali hæc est appellata. Passionum enim magistra fit iis qui ejus partem aliquam corporeo modo accipiunt. Hinc forte et homini Deus, ne hujus fieret particeps antea interdixit : ut prius (quod par erat) per gratiæ participationem proprio ipse cognito auctore una cum gratis impartita immortalitate, per hanc participationem ad indolentiam et immutabilitatem firmatus, ac velut Deus jam per deificationem factus, cum Deo contempleretur Dei creaturas, nulloque ab iis accepto detrimento earum cognitionem consequeretur; quasi Deus nimirum aliquis per gratiam, non homo affectus.

Hæc et alia consimilia in proœmio philosophatus C atque pollicitus (quasi esset alibi perfectius accuratiusque de iis acturus, ac proprium ei negotio tractatum destinaturus). Interrogationes deinceps Responsionesque aggreditur : quarum prima quæstio est : Quid illud significet : *Pater meus modo operatur* b. Altera de illo, qui in Evangelio amphoram aquæ bajulat c. Tertia de illo : *Nolite possidere duas tunicas* d. IV. De maledicta terra in operibus Adam e. V. De illo : *Qui natus est ex Deo, peccatum non fecit* f. VI. De illo : *Hoc enim et mortuis evangelizatum est* g. **155^b** VII. De illo : *Deus lux est* h. VIII. De illo : *Quomodo [Nunc] sumus filii Dei*, et quomodo post hæc erimus i. IX. De illo : *Qui timet, non est perfectus in dilectione* j. Et : *Non est inopia timentibus eum* k. X. Quis illi prin-

δ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἀπάτης καταπεσὼν γνώσεως καὶ πρὸς τὴν αἰσθησιν ὄλος ⁷³ ἐπιστραφεὶς τὴν φαινομένην κτίσιν εἰς Θεὸν παρεγνώρισε, διὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς τοῦ σώματος χρεῖαν τῇ κτίσει λατρευῶν παρὰ τὸν Κτίσαντα, καθ' ὃ σῶμα τὴν φθοροποιὸν ἐπιτελῶν λατρεῖαν ἤδονην εἶχεν ἀεὶ καὶ δδύνην ἐνεργουμένην, ἐσθίων ἀεὶ τὸ ⁷⁴ ξύλον τῆς παρακοῆς τοῦ ⁷⁵ καλοῦ καὶ κακοῦ διὰ τῆς πείρας ⁷⁶ αὐτῆς, καὶ κατὰ τὴν αἰσθησιν παρέχων τὴν ⁷⁷ γνῶσιν. Καὶ τάχα ξύλον εἶναι καλοῦ καὶ πονηροῦ τὴν φαινομένην εἰπὼν κτίσιν τι; οὐκ ἂν ἀμάρτοι τῆς ἀληθείας· ἡδονῆς γὰρ καὶ λύπης ποιητικὴν ἔχει φυσικῶς τὴν μετέληψιν. Ἡ πάλιν, ἐπειδὴ καὶ λόγους ἔχει πνευματικούς ἢ ὀρωμένη κτίσις νοῦν [257 H.] τρέφοντας, καὶ δύναμιν πάλιν φυσικὴν τὴν μὲν αἰσθησιν τέρπουσαν τὸν δὲ νοῦν διαστρέφουσαν, διὰ τοῦτο ξύλον γνωστὸν καλοῦ τε καὶ κακοῦ προσηγορεύθη· παθῶν γὰρ γίνεται διδάσκαλος τοῖς σωματικῶς αὐτῆς μεταλαμβάνουσι. Διὸ τυχὸν καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὴν μετέληψιν αὐτῆς ὁ Θεὸς ἀπηγόρευσε τέως, ἵνα πρότερον, ὡσπερ ἦν δίκαιον, διὰ τῆς ἐν χάριτι μετοχῆς τὴν οἰκείαν ἐπιγνοῦς αἰτίαν καὶ τὴν χάριτι δοθεῖσαν ἀθανασίαν, διὰ τῆς τοιαύτης μεταλήψεως πρὸς ἀπάθειαν καὶ ἀτρεψίαν στομῶσας, ὡς Θεὸς ἦδη τῇ θεώσει γενόμενος μετὰ Θεοῦ τὰ τοῦ Θεοῦ διασκέψῃται κτίσματα, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν παραβλαπτόμενος καὶ τὴν αὐτῶν ἀναλήψῃται γνῶσιν ὡς χάριτι Θεὸς καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ⁷⁷ ἐν προοιμίῳ φιλοσοφῆσας, καὶ ἐπαγγεῖλάμενος ὡς ἐν ἑτέροις τελειότερον τε καὶ ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν ἐπισκέψοιτο καὶ ἰδὲ πραγαματεῖα τὴν περὶ αὐτῶν ἀφοριεῖ πραγαματεῖαν, ἐφεξῆς τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων ἕπτεται. Ὁν πρῶτων ζήτημα περὶ τοῦ τί σημαίνει· Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται. Β' περὶ ⁷⁸⁻⁷⁹ τοῦ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τὸ κεράμιον τοῦ ὕδατος βαστάζοντος. Γ' περὶ τοῦ, *Μὴ κτήσησθε* ⁸⁰ δύο χιτῶνας. Δ' περὶ τῆς καταραθείσης γῆς ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀδάμ. Ε' περὶ τοῦ, Ὁ γεννητὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ. Στ' περὶ τοῦ, *Εἰς* ⁸¹ τοῦτο γὰρ καὶ νεκροὶς ἐδηγγελλοῦθη. Ζ' περὶ τοῦ, Ὁ Θεὸς φῶς ἐστίν. Η' περὶ τοῦ πῶς ἐσμεν τέκνα Θεοῦ καὶ πῶς ⁸² μετὰ ταῦτα ἐδόμεθα. Θ' περὶ τοῦ πῶς, Ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῷ

^a Rom. 1, 25. ^b Joan. v, 47. ^c Marc. xiv, 13; Luc. xx, 40. ^d Matth. x, 40; Luc. ix, 3. ^e Gen. iii, 17. ^f I Joan. iii, 9. ^g I Petr. iv, 6. ^h I Joan. 1, 5. ⁱ I Joan. iii, 2. ^j I Joan. iv, 18. ^k Psal. xxxiii, 9.

VARLÆ LECTIONES

⁷³ ὄλος ζ. ⁷⁴ τὸ add. A. ⁷⁵ τοῦ] τὸ A. ⁷⁶ πείρας A : πορείας ζ. ⁷⁷ τὴν et 19. τε adil. A. ⁷⁸ καὶ τὰ τοιαῦτα ζ. ⁷⁹⁻⁷⁹ ante περὶ cum A omisi δέ. ⁸⁰ κτήσασθαι A. ⁸¹ εἰς add. A. cf. I Petr. iv, 6. ⁸² πῶς add. A.

NOTE.

(22) Expungo quæ hoc loco in textu Græco vitiose repetantur, voces pauculas.

ἀράκη, καὶ, Οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμέ-
 τοις αὐτόν. Γ' περὶ τοῦ τίς ἡ ἀρχὴ τῶν μὴ τηρη-
 σάντων αὐτὴν ἀγγέλων, καὶ ὅσα αὐτοῖς ἀπόκειται.
 ΙΑ' τίς ὁ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐπιλωμένος χιτῶν. ΙΒ
 τί ἐστι, Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσ-
 μου τοῖς ποιήμασι ⁸³ νοούμενα καθορᾶται. ΙΓ' τί
 ἐστι, Καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτί-
 σαρτα. ΙΔ' περὶ τοῦ, Τὸ γὰρ ἀφθαρτον πνεῦμά
 σοῦ ἔστιν ἐν κᾶσι. ΙΕ' περὶ τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ χω-
 κωθέντος μόσχου. ΙΖ' περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἀπει-
 λήσαντος θάνατον τῷ Μωσεί ἐν τῇ ὁδῷ Αἰγύπτου.
 ΙΖ' περὶ τοῦ, εἰ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιοθήσου-
 νται, πῶς οἱ ἐν νόμῳ δικαιοῦμενοι τῆς χάριτος
 ἐκπίπτουσιν; [500 R.] ΙΗ' τί ἐστιν, Ὅσοι ἀνό-
 μως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται. ΙΘ' τί ἐστιν
 ἡ ξηρανθεῖσα ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ συκὴ, καὶ ὅσα
 περὶ αὐτήν; Κ' περὶ τοῦ τί ἐστιν, Ἐκδυόμενος
 τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ ἐξῆς ⁸⁴, καὶ πῶς ὁ
 πρὸς ἑλῶς ἐκδυόμενος ἐκδύεται; ΚΑ' εἰ ἐν τοῖς
 αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις ὁ Θεὸς δεῖξει τὸν πλοῦτον
 τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, πῶς εἰς ἡμᾶς τὰ τέλη τῶν
 αἰώνων κατήντησεν; ΚΒ' περὶ τοῦ, Δώσει αὐτῷ ὁ
 Θεὸς τὸν ὄικον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πῶς
 δῶσει, τῆς βασιλείας Δαβὶδ εἰς τὰ ἐπιγόντα ἔθνη
 ἐν ἐξ αὐτοῦ μεταπεσοῦσης; ΚΓ' τί ἐστι, Διελθόντες
 πρῶτην καὶ δευτέραν φυλακὴν, καὶ, τίς ἡ σιδηρὰ
 πύλη; ΚΔ' περὶ τοῦ, [258 H.] Παντὸς ἀνδρὸς τῆ
 κεραιῆ ὁ Χριστὸς ἐστι, καὶ ἐξῆς. ΚΕ' περὶ τοῦ
 βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ Ἰούδα καὶ τῶν ἐθνῶν. ΚΖ'
 περὶ τῆς ἀποκαλύψεως Πέτρου τῆς ἐπὶ τῷ Κορνη-
 λίῳ, καὶ πῶς διεκρίνοντό τινες πρὸς Πέτρον διὰ
 τὸν Κορνήλιον. ΚΖ' τὸ, Δεῦτε καὶ καταβάντες
 κυνηγέμεν αὐτῶν τὰς γλώσσας, πρὸς τίνας ἐρη-
 ται. ΚΗ' τί ἐστι τὸ ἐν ταῖς Πράξεσιν, Ολίγους διὰ
 τοῦ Πνεύματος ἔλεγον τῷ Παύλῳ μὴ ἀναθῆναι
 εἰς Ἱεροσόλυμα; ΚΘ' τίς ἡ διαφορά ποτηρίου καὶ
 βαπτίσματος; Δ' περὶ τοῦ, εἰ Οὐκ ἐν χειρο-
 ποιητοῖς ναοῖς ὁ Θεὸς κατοικεῖ, πῶς ἐν τῷ τῶν
 Ἰουδαίων ναῷ ἐλέγετο οἰκεῖν; ΛΑ' περὶ τοῦ, Εἰ ἄρα
 φηλαστήσειαν καὶ εὔρουν Θεόν. ΛΒ' περὶ τοῦ,
 Ἄμην λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ,
 καὶ ἐξῆς ⁸⁵. ΛΓ' περὶ τοῦ, Ὅσα ἂν προσευχόμε-
 νοι αἰτῆσθε ⁸⁶, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ ἐξῆς.
 ΛΔ' περὶ τοῦ ὅτι ⁸⁷ κελεύμεθα τρώγειν τὴν σάρκα
 καὶ πίνειν τὸ αἷμα, μὴ συντριβεῖν δὲ τὰ ὀστά.
 ΛΕ' περὶ τοῦ ἵνα ἐσὶ τὰ τῶν θυομένων ζώων σῶ-
 μματα τοῖς Ἰσραηλῖταις. ΛΖ' περὶ τῆς ἐχθρῆς ἡ

cipatus fuerit, quem non seruariint angeli, et quæ
 illis reservantur ¹. XI. Quæ sit illa per carnem
 commaculata tunica ². XII. Quid illud : *Inuisibilia*
enim ipsius a creatura mundi, per ea quæ creata
sunt intellecta conspiciuntur ³. XIII. Quid illud
 ibidem : *Coluerunt et seruiertunt creature potius,*
quam Creatori ^{o.p.} XIV. De illo : *Nam incorrupti-*
bilis spiritus tuus est in (33) omnibus. XV. De
 vitulo quem in deserto conflagrant ^{q.r.} XVI. De an-
 gelo mortem minitantem Mosi in itinere Ægypti ^a.
 XVII. De illo : *Si factores legis justificabuntur* ¹.
 Quomodo qui (34) in lege justificantur, gratia ex-
 cidunt. XVIII. Quid est : *Quicumque sine lege pec-*
caverunt, sine lege etiam peribunt ^{v.} XIX. Quid in
 Evangelio sit sicut arefacta; et quæ ad eam spe-
 ctant ^{v.} XX. De illo : *Exspolians principatus et po-*
testates ^x, et reliqua. Et quomodo exiit, qui
 nequaquam induit? XXI. Si [demum] sæculis ven-
 turis Deus ostendet divitias bonitatis suæ ^γ, quo-
 modo in nos sæculorum fines pervenerunt ^z?
 XXII. De illo dicto : *Dabit illi Deus domum David*
patris sui ^a. Quomodo dare potest, cum regnum
 David ad eas devenerit gentes, quæ natam ex eo
 non cognoverunt? XXIII. Quid est : *Transeuntes*
primam et secundam custodiam ^b? et quæ illa
 porta ferrea? XXIV. De illo : *Omnis viri caput*
Christus est, et quæ sequuntur ^c. XXV. De rege Ba-
 bylonis, et Juda, et gentium. XXVI. De revelatione
 Petro super Cornelio facta, utque Cornelii causa
 quidam adversus Petram disceptarint ^d. XXVII.
 Ad quos dictum sit : *Venite, et descendamus, et con-*
fundamus ipsorum linguas ^e. XXVIII. Quid sit in
 Actis apostolorum : *Qui per spiritum Paulo dixe-*
runt, ne ascenderet Hierosolymam ^f? XXIIX. Quod
 nam sit poculi et baptismatis discrimen ^g? XXX. De
 illo : *Si non in manufactis templis habitat Deus* ^h?
 quomodo in Judæorum templo habitare dictus?
 XXXI. De illo : *Si forte 156a attracent, aut in-*
veniant Deum ⁱ. XXXII. De illo dicto : *Amen dico*
vobis, quicumque dixerit huic monti ^j, et reliqua.
 XXXIII. De illo : *Quæcunque orantes petitis, cre-*
dite quod accipietis ^k; et quæ sequuntur. XXXIV.
 De illo, quod jubemur comedere carnem, et bibere
 sanguinem; non tamen comminere ossa ^l.
 XXXV. Quæ fuerint Israelitis animantium, quæ
 immolabantur, corpora? XXXVI. De vipera, quæ
 Pauli manum comprehendit. XXXVII. De Saddu-

¹ Judæ, 6. ² Judæ, 23. ³ Rom. 1 20. ^{o.p.} Exod. xxiij, 4. ^{q.r.} Exod. iv, 24. ^a Rom. 11, 13. ¹ Rom. 11, 12. ^v Matth. xxi, 19; Marc. xi, 20. ^v Coloss. 11, 15. ^x Rom. 11, 3. ^γ 1 Cor. x, 41. ^z Lucæ 1, 32. ^a Act. xii, 10. ^b 1 Cor. xi, 3. ^c Act. x, 4 seqq. ^d Gen. 11, 7. ^e Gen. xxi, 4. ^f Marc. x, 38. ^g Act. xvii, 24. ^h Act. xvii, 27. ⁱ Marc. xi, 23; Matth. xvii, 20. ^j Marc. xi, 24; Matth. xxi, 22. ^k Joan. vi, et xix, 33; Ezech. xii, 9; Num. ix, 9. ^l Act. xxviii, 3.

VARIÆ LECTIONES.

⁸³ ποιήμασι A : κτίσμασι ζ. ⁸⁴ ἐξῆς A : τὰ ἐξῆς ζ. ⁸⁵ ἐξῆς A : τὰ ἐξῆς ζ. item γ. 4 et 25. et 28. et 29pe postea. ⁸⁶ αἰτῆσθε A. ⁸⁷ ὅτι om. A.

NOTÆ.

(33) S.p. xii, 1 : Secundum τῶν LXX vers. nam vulg. *O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus.* (34) Galat. v, 41 : *Evacuati estis a Christo, quæ in lege justificamini.*

cæorum quæstione, qua septem viros uni mulieri junctos fingebant ^m. XXXVIII. Quid tres dies illi significant, quibus in deserto turba mansit cum Christo ⁿ? XXXIX. Quid sibi vult numerus sex hydriarum in nuptiis Canæ Galilææ ^o. XL. Quid sibi vult numerus quinque virorum Samaritanæ, et sexti qui vir ejus non erat ^p? XLI. Quomodo dicimus: Nos peccatum et facere, et scire; Christum autem factum esse peccatum, non scire tamen ^q? XLII. De ligno vitæ ac ligno inobedientiæ ^r. XLIII. Ad quemnam dixit [Deus]: *Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis* ^s? Si enim ad filium, quomodo Adam cum filio comparatur? Si vero ad angelos, quomodo rursus angelum, secum componit? XLIV. Quid designet peccusculum oblationis (35), et armus separationis ^t? XLV. Quid differat ab ænigmate speculum ^u? XLVI. Quid est illud: *Vox clamantis in deserto* ^v, et reliqua? XLVII. De cisternis et turribus ab Ozia rege Juda ædificatis ^x. XLVIII. Quid sit rursus in eodem Paralipomenon libro: *Et vidit Ezechias, quod venerat Sennacherib* ^y, et reliqua. XLIX. Quid iterum in eodem Ipso libro: *Et oravit Ezechias rex, et Isaias filius Amos* ^z, et quæ sequuntur? L. Quid est: *Et multi offerebant munera Domino, et dona Ezechie regi Juda* ^b? LI. De illo: *Et non justa retributionem, quam reddidit (36) ipsi Deus, reddidit Ezechias* ^c, et reliqua. LII. De Ezechia iterum: *Sepe- tierunt eum supra sepulcra filiorum David* ^d, et quæ sequuntur. LIII. De eo, quod libro primo Esdræ de Zorobabel scriptum est: *Sustulit faciem in cæ- lum contra Israel* ^e; et de **156b** oratione ejus. LIV. De illo: *Omnes (37) erant ex Israel ab anno duodecimo (exceptis pueris ac senibus) myriades quatuor, tria millia, trecenti et sexaginta* ^f, et quæ sequuntur. (Qui est in Græco primus.) LV. De illo, quod libro secundo Esdræ scriptum: *Et audierunt inimici tribus Juda et Benjamin, et venerunt scire, quæ esset vox tabularum* ^g, et quæ sequuntur. (In Græco item non habentur hæc libro secundo, sed primo, cap. 5, sub fin.) LVI. Quid est: *Multum valet deprecatio justis efficax* ^h? LVII. De illo: *In quo exsultatis modicum nunc, si opus est contristatos vos* ⁱ et reliqua. Quomodo contra-

καθήψατο τῆς χειρὸς Παύλου. ΑΖ' περι τῆς ἔρωτήσεως τῶν Σαδδουκαίων, ἧτις ἐπὶ ἀνδρας ἀνέπλαττε τῇ μιᾷ συνεζευχθαι ⁹⁹ γυναίκι. ΑΗ' τί εἰσιν αἱ τρεῖς ἡμέραι ἃς προσμένουσιν οἱ δχλοὶ τῷ Χριστῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ; ΑΘ' τί σημαίνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξ ὕδριων τῶν ἐν τῷ γάμῳ τῷ ἐν τῷ Κανᾷ ⁹⁸ τῆς Γαλιλαίας; Μ' τίς ὁ λόγος τῶν πέντε ἀνδρῶν τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τοῦ ἔκτου μὴ ὄντος ἀνδρός; ΜΑ' πῶς ἡμεῖς μὲν λεγόμεθα ⁹¹ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ποιεῖν καὶ εἰδέναι, ὁ δὲ Κύριος γενέσθαι μὲν ἁμαρτία, μὴ γνῶναι δ' αὐτήν; ΜΒ' περὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς. ΜΓ' πρὸς τίνα εἶπεν, Ἰδοὺ γέγονεν Ἀδάμ ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν; Εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν Υἱὸν, καὶ πῶς συγκρίνεται ⁹⁹ Ἀδὰμ τῷ Υἱῷ; εἰ δὲ πρὸς ἀγγέλους, πῶς πάλιν τὸν ἀγγελὸν ἑαυτῷ συγκρίνει; ΜΔ' τί σημαίνει τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος καὶ ὁ βραχίον τοῦ ἀφαιρέματος ΜΕ' τίς ἡ διαφορὰ τοῦ ἐσόπτρου πρὸς τὸ αἰνίγμα; ΜΖ' τί ἐστὶ, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐξῆς; ΜΖ' περὶ τῶν Ὀζίου τοῦ βασιλέως Ἰουδα λάκκων καὶ πύργων ἃ φησὶ κοδόμησε ⁹⁹. ΜΗ' τί ἐστὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ τῶν Παραλειπομένων, Καὶ εἶδεν Ἐζεκιὰς ὅτι ἦκει Σαναχρηίμ ⁹⁹, καὶ ἐξῆς; [501 R.] ΜΘ' τί ἐστὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ Καὶ προσηύδατο Ἐζεκιὰς ὁ βασιλεὺς καὶ Ἡσαίας νιδὸς Ἀμώς, καὶ ἐξῆς; Ν' τί ἐστὶ, Καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ Κυρίῳ καὶ δέματα Ἐζεκιᾷ τῷ βασιλεῖ Ἰουδα; ΝΑ' περὶ τοῦ, ὅτι Οὐ κατὰ ⁹⁹ τὸ ἀνταπόδομα, ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἀνταπέδωκεν Ἐζεκιὰς, καὶ ἐξῆς. ΝΒ' περὶ Ἐζεκιᾶ πάλιν, ὅτι Ἐθαύρα αὐτὸν ἐν ἀναβάσει υἱῶν Δαβὶδ, καὶ ἐξῆς. ΝΓ' περὶ τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ Ἐσδρα, ὅτι γέγραπται περὶ Ζοροβάβελ· Ἦρε τὸ πρόσωπον εἰς τὸν οὐρανὸν ἑναντίον Ἰσραὴλ, καὶ περὶ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ. ΝΔ' περὶ τοῦ, Οἱ δὲ πάντες ἦσαν ἐξ Ἰσραὴλ ἀπὸ δωδεκαστοῦς χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν, μυριάδες [259 H.] δ' ἧξ', καὶ ἐξῆς. ΝΕ' περὶ τοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ Ἐσδρα γεγραμμένου, Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἔχθροὶ τῆς φυλῆς Ἰουδα καὶ Βενιαμὴν ἐληλύθασιν ἐπιγινῶναι τίς ἡ φωνὴ τῶν σαλλιγγῶν, καὶ ἐξῆς. ΝΖ' τί ἐστὶ, Πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη; ΝΖ' περὶ τοῦ, Ἐν ᾧ ἀγαλλιῶσθε ὄλλγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ λυπηθέντας ἡμᾶς, καὶ

^m Matth. xxii, 25; Marc. xii, 20; Luc. xi, 29. ⁿ Matth. xv, 32; Marc. viii, 2. ^o Joan. ii, 6. ^p Joan. iv, 18. ^q II Cor. v, 21. ^r Gen. ii, 6. ^s Gen. iii, 22. ^t Levit. x, 14. ^u I Cor. xiii, 2. ^v Isa. xl, 3; Matth. iii, 3. ^x II Paral. xxvi 40. ^y II Paral. xxii, 2. ^z Ibid. 20. ^b II Paral. v, 25. ^c Ibid. 25. ^d Ibid. 35. ^e I Esdræ ix, 6. ^f III Esd. v, 41. ^g Ibid. 66. ^h Jac. v, 16. ⁱ I Petr. i, 6.

VARÆ LECTIONES

⁹⁸ τῆς om. A. ⁹⁹ συνεζευχθαι τη, absque μιᾷ, ζ. ⁹⁹ τῷ κανᾷ A: τῇ Κανᾷ. ⁹¹ λέγομεν ζ. τυγκρ. ὁ Ἀδάμ ζ. ⁹⁹ τοῦ om. A. ⁹⁹ Σαναχρηίμ ζ. ⁹⁹ οὐ κατὰ add. A.

NOTÆ.

(35) Pro ἐπιθέματος legitur hodie in textu τῶν LXX ἀφορρίσματος. Vulg. tamen edit. cum B. Maximi lectione consentit.

(36) Melius hic τῶν LXX Interp. Rom. edit.

ἔδωκεν.

(37) Hæc paulo aliter cum in Græca, tum in Lat. edit. leguntur.

ἐξῆς, πῶς τις λυπούμενος ἐν πειρασμοῖς δύναται ἀγαλλιάσθαι; NH' *Περὶ ἥς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύθησαν προφήται*. NΘ' *περὶ τοῦ Ὁς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ προσγνωσμένου, ὑπὸ τίνος προεγνωσμένου; Τι ἐστὶν Ὅτι καιρὸς τοῦ ἀρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξῆς; EA' περὶ τοῦ δρεπάνου δεῖδε πετόμενον ὁ Ζαχαρίας. EB' περὶ τῆς χρυσῆς λυχνίας ἣν εἶδεν αὐτὸς προφήτης. EG' τί ἐστὶν, Ἐν ἧ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν ἢ ἀριστεράν; Tίνες οἱ ἄνδρες, καὶ τίς ἡ δεξιὰ καὶ ἀριστερά; ED' διὰ τί μετὰ τὸν ὁ θάνατον Σαοὺλ τοῦ ἀδικήσαντος τοὺς Γαβαωνίτας ὁ μὴδὲν ἀδικήσας Δαβὶδ ἀπρητήθη δίκας, λιμῶ τῆς χώρας αὐτοῦ καχομένης, ἔω; ἔδωκε τοὺς ἐκ τοῦ σπέρματος Σαοὺλ ἑπτὰ ἄνδρας τοῖς Γαβαωνίταις;*

Τούτων οὖν τὰς λύσεις ὁ θεὸς οὗτος ἀνὴρ καὶ γενναῖος ὁμολογητὴς ἀποδιδόναί ὑπέρχεται πόνον. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σχινοτενῆς τε ταῖς περιόδους, καὶ χαίρων ὑπερβατοῖς, ἐνακμάζων τε ταῖς περιβολαῖς, καὶ κυριολογεῖν οὐκ ἐσπουδασμένος· ἐξ ὧν αὐτῷ τῆ συγγραφῆ καὶ τὸ ἀσαφές καὶ δυσεπισκόπητον ὡς διατρέχει. Τῷ τραχεῖ δὲ τοῦ ὄγκου, ὅσα περὶ συνθήκην καὶ ἀναπαύσεις, τὸν λόγον ὑποβάλλων οὐδ' ἠδὺς εἶναι σπουδάζει τῆ ἀκοῆ. Καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτῷ τῶν λέξεων οὐκ εἰς τὸ χαρλεν καὶ γεγοητευμένον περιήνθισται, ἀλλ' οὕτως ἀπλῶς καὶ ἀπεριμερίμως παραλαμβάνεται. Ὁ δ' ἐγγὺς καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐσπουδαχότας ἀποκναίει ὡς, πόρρω τοῦ γράμματος καὶ τῆς ἐγνωσμένης ἱστορίας, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἠπορημένου, αἱ λύσεις αὐτῷ περινοῦνται. Πλὴν εἰ τινα φίλον ἀναγωγαῖς καὶ θεωρίαις τὴν νοῦν ἀνελλίσσειν, οὐκ ἂν ποικιλωτέραις οὐδ' ἐσπουδασμέναις μᾶλλον ἢ ταῦταις περιτύχοι. Συλλέγει μὲν γὰρ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ εἰς ἔνια τῶν ἠπορημένων εἰρημένα. ἐπισυνάπτει δὲ καὶ τῆς οἰκοθεν φιλοπονίας οὐδὲν ἕλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸ γλαφυρόν τε καὶ περινενοημένον προβεβλημένα. [504 R.] Πανταχοῦ δὲ τὸ εὐσεβὲς αὐτοῦ καὶ τοῦ εἰς Χριστὸν πύθου τὸ καθαρόν καὶ γνήσιον διαλάμπει.

PH'.

Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ κζ'.

Ἔτι ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ καὶ Ἐπιστολαὶ περὶ διαφόρων ὑποθέσεων ψυχωφελῶν ὡς τε καὶ ἀναγκαίων τοῖς ὀρθοῦν τε τὰ ἦθη καὶ τὸν νοῦν ἐγρηγορέτα συντρέφειν πρὸς τὴν εὐσεβείαν ἐσπουδαχόσι, τὸν ἀρι

i *ibid.* 40. k *ibid.* 19. l *I Petr.* iv, 47. m *Zach.* v, 1. n *Zach.* iv, 2. o *Jonæ* iv, 11. p *II Reg.* xxi, 1.

VARIÆ LECTIONES.

ἢ τὸν add. A. ὡς δυσεπίκτητον ζ. ὡς ἀποκναίει ἐσπουδαχότας ζ. ὡς ψυχωφελῶν — ἀναγκαίων A : ἀναγκαίων — ψυχωφελῶν ζ. ἢ πρὸς] καὶ πρὸς A.

NOTÆ.

(38) In vulgata elitione legitur *volumen volans*. (39) Hinc ego particulam ὀβτως commodiore ordine e superiore versu iterabo.

tus quis in tentationibus exsultare queat. LVIII. *De qua salute exquisierunt atque scrutari sunt prophetae* i? LIX. De illo : *Quasi immaculati et incontaminati Christi, præcogniti quidem ante constitutionem mundi* k. Sed a quo præcogniti? LX. Quid est : *Quoniam tempus incipi judicium a domo Dei* l, et reliqua? LXI. De falce (38), quam volantem vidit Zacharias m. LXII. De candelabro aureo, quod idem vates conspexit n. LXIII. Quid est : *In qua habitant plures quam centum viginti millia virorum, qui non cognoverunt dextram suam aut sinistram* o? Quinam hi viri sunt, quæque dextra et sinistra? LXIV. Quare post mortem Saul, qui Gabaonitis injuria affecerat, ab innoxio Davide pœna exacta fuerit, fame ejus regione vexata, donec traderet ex semine Saul septem viros Gabaonitis P.

Has igitur solvere quæstiones divinus ille vir et confessor egregius allaboravit. Oratio ejus comprehensionibus continenter producitur, gaudeoque hyperbatis, circumductionibus quoque invalescens; etsi proprie loqui minime satagit. Ex quibus per scriptum hoc ejus, et obscuritas, et difficultas illud comprehendendi passim decurrit. Asperitatem deinde tumidioris dictionis (quantum ad compositionem cessationesque), sua in oratione sectatus, ne auditu quidem esse jucundus studet. Verborum insuper translatio, nequaquam ad gratiam colligendam lectoremque pellicendum floride composita est; sed simpliciter atque incuriose assumitur. Idem præterea sui studiosos propemodum obtundit: adeo (39) procul a littera et nota historia, sive notius ab eo ipso, 157a quod petitum erat, solutiones ipsius recedunt. Tantum si cui forte gratum anagogicis ac contemplationibus mentem implicare, nunquam is sane reperiat hisce aut magis varia, aut diligentius elaborata. Etenim cum aliorum colligit sententias in dubiis quibusdam pronuntiatas, tum et adjicit, quæ ipsius diligentia nihil hic minorem, si non majorem, præferunt venustatem atque solertiam, Ubique autem viri pietas, et purum germanumque Christi desiderium elucet.

CXCH' (40).

Ejusdem beati Maximi Epistolæ xvii.

Lectæ adhuc variæ ejusdem Epistolæ de rebus necessariis, et animo utilibus, iis (maxime) qui mores suos corrigere, mentemque in pietate excitatam conservare student, numero viginti septem.

Harum erat una pene longa ad Joannem philosophum missa : cujus hæc fere capita (40') : Primum, In-crepatio eorum, qui hæreticorum sectatores, ac potissimum Severi, defendendos susceperunt. Alterum deinde, Oportere omni ratione traditam nobis incorruptam servare religionem. Tertium, De differentia, quaque ratione confiteri pie liceat, duas in Christo post unionem naturas. Quartum est, Numerum neque dividere, neque dividi, nec divisionem in universum ullam secundum propriam rationem afferre iis, quibus additur. Quintum, Quomodo pie numerus ad indicandam differentiam adhibeatur. Sextum, Quomodo beati Cyrilli dictum epistola ad Succensum sit accipiendum. Non etiam pugnare hanc vocem in *duabus*, cum iis, qui dicunt unam Verbi naturam carnem esse factam, nisi ex opinione Nestorii imple sumatur. Septimum, rerum sive substantiarum (41) in Christo, esse differentiam, non qualitatum ; omnemque adeo differentiam necessitate quadam adducere secum eorum quorum est, quantitatem : quemadmodum rursus quantitas (sive continua illa sit, sive discreta) numerum se exprimentem adducit. Octavum, Impie dici, Christum unam esse compositam naturam : illudque cum veritate pugnare. Nonum, De hypostasi composita, et brevis expositio receptarum de fide vocum, quæ recte de Christo ex usu Ecclesiæ catholicæ proferuntur. Decimum, De Hypostasi composita magis naturalis disputatio, una cum accurata demonstratione, quod in eadem nequaquam incidant, qui Christum profitentur unam compositam hypostasin, cum iis qui unam eum dicunt esse compositam naturam. Undecimum, **157^b** Per assumptionem factam esse solam illam Verbi cum carne unionem, tanquam præexistentis, et ad unionem carnis uniri volentis : quod in alio omnino composito minime observetur. In aliis enim, non per alterutrum assumptionem fit unio, sed ambobus, ex eo quod non est, ad compositi perfectionem atque constitutionem concurrentibus. Hæc ergo est ad Joannem epistola, et ejus illa capita.

Reliquarum deinde tres datæ ad Thalassium presbyterum ac præfectum ; duæ ad Joannem cubicularium, totidem ad Sophronium monachum cognomento Eucratam : una ad Joannem Sophistam, et altera ad Janiam præfectam. Iterum una Thalassio præfecto ac presbytero missa, altera Jordaniæ presbytero, Stephanoque præfecto ac presbytero. Una quoque Cyrisicio episcopo, rursusque altera Joanni cubiculario, similiter et Stephano præfecto, cum una ad Cononem presbyterum ac

A θμόν ζ' καὶ κ'. Ἐν ἧν μία πολύστιχος, [καὶ] ἡ πρὸς τινα ⁶⁶ φιλόσοφον Ἰωάννην. Ἦς ἐστὶ τὰ κεφάλαια πρῶτον ἐπιτίμησις τοῖς [διεκδικούσι τοὺς αἰρετίζοντας, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Σεβήρου] δεύτερον ὅτι δεῖ παντὶ τρόπῳ τὴν παραδεδομένην εὐσέβειαν [260 H.] ἀπαράτρωτον ⁶¹ διαφυλάττειν· τρίτον περὶ διαφορᾶς, καὶ πῶς ἐστὶν εὐσεβῶς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖν· δ' ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὔτε διαιρεῖ οὔτε διαιρεῖται, οὔτε διαίρεσιν εἰσάγει κατὰ τὸν ἴδιον λόγον τὸ σύνολον, οἷς ἐπιλέγεται· ε' πῶς εὐσεβῶς ὁ ἀριθμὸς πρὸς δὴλωσιν τῆς διαφορᾶς παραλαμβάνεται· ζ' πῶς χρῆ νοεῖν τὴν κειμένην βῆσιν ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καὶ ὅτι οὐ μάχεται ἡ ἐν δύο φωνῇ τοῖς λέγουσι μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, εἰ μὴ κατὰ τὸ ⁶² Nestορίῳ δοκοῦν ἀσεβῶς λαμβανομένη· ζ' ὅτι πραγμάτων ἦγουν οὐσιῶν ἐπὶ Χριστοῦ ἡ διαφορὰ, ἀλλ' οὐ ποιότητων, καὶ ὅτι πᾶσα διαφορὰ ἐξ ἀνάγκης συνεισάγει ἐαυτῇ τὴν ὡν ἐστὶ ποσότητα, καὶ ἡ ποσότης πάλιν ἐν ἐαυτῆς σημαντικὸν ἀριθμὸν, κἄν τε συνεχῆς ἐστί κἄν τε διηρημένη· η' ὅτι ἀσεβῆς ἐστὶ τὸ λέγειν μίαν σύνθετον φύσιν τὸν Χριστὸν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον· θ' περὶ ὑποστάσεως συνθέτου, καὶ ἔκθεσις σύντομος τῆς ἐκδοχῆς τῶν ὀρθῶς ἐπὶ Χριστοῦ κατὰ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ὁμολογούμενων τῆς πίστεως φωνῶν· ι' περὶ ὑποστάσεως συνθέτου φυσικωτέρᾳ διάληψις, καὶ ἀποδείξις ἀκριβῆς τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν τοὺς ὁμολογούντας μίαν σύνθετον ὑπόστασιν τὸν Χριστὸν τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν· ια' ὅτι κατὰ πρόσληψιν ἡ πρὸς τὴν σάρκα μόνῃ τοῦ Λόγου γέγονεν ἔνωσις, ὡς προϊόντος καὶ πρὸς ἔνωσιν σαρκὸς ἐνωθῆναι θεοῦ ἡσαντος· ὅπερ οὐκ ἐστὶν ὅλως ἐπ' ἄλλου τῶν συνθέτων ἰδεῖν. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἄλλων οὐ κατὰ πρόσληψιν θατέρον ἡ ἔνωσις γίνεται, ἀλλ' ἀμφω συνιόντων ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὴν τοῦ συνθέτου συμπλήρωσιν καὶ οὐσίωσιν. Ἡ μὲν ⁶³ πρὸς Ἰωάννην ἐπιστολὴ αὕτη καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κεφάλαια.

Τῶν δ' ἄλλων ἐπιστολῶν τρεῖς μὲν εἰσι πρὸς Θαλάσσιον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον, δύο δὲ πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον, δύο δὲ πρὸς Σωφρόνιον μονάζοντα τὸν ἐπίκλην Εὐκρατᾶν, καὶ μία πρὸς Ἰωάννην σοφιστὴν, καὶ μία πρὸς Ἰαννίαν ἡγουμένην, καὶ μία Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία Ἰορδάνῃ πρεσβυτέρῳ καὶ Στεφάνῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία ⁶⁴ Κυριστικῇ ἐπισκόπῳ, καὶ εἰς ⁶⁵ ἑτέρα μία Ἰωάννην κουβικουλάριῳ, ὁμοίως καὶ Στεφάνῳ πρεσβυτέρῳ καὶ ⁶⁶

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ τινα φιλόσοφον Ἰωάννην] Ἰωάννην τινὰ Α. ⁶¹ ἀπαράτρωτον εὐσέβειαν ζ. ⁶² τὴν Nestορίῳ ζ. ⁶³ μὲν οὖν πρὸς ζ. ⁶⁴ καὶ μία Κυριστικῇ] hæc infra ponit A ante illa v. 19. καὶ δύο Ἰ. ⁶⁵ μία ἐστὶ ἑτέρα ζ. ⁶⁶ πρεσβυτέρῳ καὶ add. A.

NOTÆ.

(40') Quæ pene omnia repetita leges ad Petrum Illustrē in f. cod. seq.

(41) *Naturarum* quoque veritas, ut notum theologis.

ἡγουμένων [505 R.] καὶ μίᾳ Κόνωνι πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένων, ἔτι Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ δύο Ἰωάννη ἐπισκόποι, ἔτι Ἰωάννη, κουδικουλαρίου περὶ τῆς κατὰ Θεὸν λύπης, καὶ Κωνσταντίνῳ Πλουστρίῳ καὶ ἀπὸ σακελλαρίων δύο, καὶ τῷ ἀδελφῷ Πάυλῳ τρεῖς, καὶ πρὸς [261 H.] Ἰουλιανὸν Ἀλεξανδρέα, ἀπὸ τῆς τῶν Ἀκεφάλων αἵρέσεως ἐπισταφέντα, μίᾳ, καὶ ὡς ἀπὸ Γεωργίου ἐπάρχου Ἀφρικῆς πρὸς μοναστήρια ἀποκοινωνησάσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μίᾳ. Ἐν ταύταις οὖν ἀπάσαις ταῖς ζ' καὶ κ' ἐπιστολαῖς ὁ μὲν ἄλλος χαρακτήρ αὐτοῦ τῶν λόγων καὶ ἡ εὐσέβεια μάλιστα διασώζεται, τὸ δ' ἀσπές, εὖ γε τοῦ ἀνδρὸς ποιούντος καὶ τιμῶντος ἐπιστολῆς κατὰ τοῦτο νόμους, οὐκ ἔσχε τὸ ἀνοικονομήσων. Δῆλον δ' ὅτι καὶ ἃ τὴν ἀσάφειαν ἐποιεῖ, τὰ μὲν ἐρρίπται τὰ δὲ κεχάλασαι.

ΡΛΓ'.

Τοῦ αὐτοῦ ἀσκητικὸς Λόγος· καὶ ἕτερα πραγματεία Περὶ ἀγάπης, ἐν ὃ κεφαλαίοις.

Ἀνεγνώσθη ⁶⁷ τοῦ αὐτοῦ ⁶⁸ ἀγίου Μαξίμου Λόγος ἀσκητικὸς, εἰς πέντε ἐξηγηματισμένους καὶ ἀπόκρυφους ⁶⁹. Χρησιμὸς μὲν ἅπασιν ὁ λόγος, μάλιστα δ' οἱ ἀσκησι; ἡ πολιτεία· ἡθῶν γὰρ δι' ὧν ἂν τις ὁρανοπολίτης γένοιτο, ἐστὶ διδάσκαλος καὶ ⁷⁰ γεωργός, μάλιστα δὲ τῆς ἀγάπης καὶ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἔργασίαν πολλὰς ἐνδίδωσιν ἐπιθεῖν ἀφορμάς.

Συνετέτακτο δὲ καὶ ἕτερα πραγματεία, εἰς ὃ κεφάλαια κληθυνομένη, ἣ καὶ προσεπικωλύθητο Ἐλπίῳ τινί, ὁσίωτητι καθωσιωμένη. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ συγγραφεὺς Περὶ ἀγάπης τὸν πόνον ἐπιγράφει, ἴσως οὗ ταύτην τε ἀρχὴν τῷ γράμματι ὑποβάλλεται, καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις περὶ αὐτῆς καταβάλλεται λόγον· οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πολλῶν προβλημάτων τε καὶ θεωρημάτων (οἷς θεολογία κρατύνεται καὶ ἃ ὄσιον τὸν βίον καὶ καθαρὸν ποιεῖ) ἱκανὴν ἔστιν ἐν αὐτοῖς τοῖς φιλοπόνως αὐτὰ μετιοῦσι καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν.

Καὶ τὸ εἶδος αὐτῷ τοῦ λόγου εἰς τὸ λευκὸν τε καὶ ἑσπερον, ἥπερ οἱ ἄλλοι, διατυπῶνται ⁷¹, καὶ οὐδὲν περὶ τῆς δ' ἂν τις διερευνησῶι ⁷² μωμήσασθαι, πλὴν ὡς ⁷³ ἐσθ' ὅση τὴν Ἀττικὴν τῆς ἄλλης φωνῆς οὐ κροκρίνει.

ΡΛΔ'.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Γεώργιον ἐπαρχον Ἐπιστολή· καὶ λόγοι β', ἐν οἷς θεολογικὰ καὶ Ἠθικὰ κεφάλαια σ', καὶ Ἐπιστολαὶ ε'.

Ἐπι ἀνεγνώσθη ⁷⁴ τοῦ αὐτοῦ ἀγίου ἀνδρὸς Πρὸς Γεώργιον ἐπαρχον Ἐπιστολή, πολλῆς ὠφελείας καὶ κατανύξεως γέμουσα· καὶ τὸ τῆς φράσεως αὐτῆς εἰς τὸ σαφές τε καὶ ἡθικῶν ἀνεπτυγμένον πρὸς τὰ ὃ κε-

VARIAE LECTIONES.

⁶⁷ ante Ἀνεγνώσθη cum A omisi Ἐπι. ⁶⁸ αὐτοῦ om. A. ⁶⁹ ἀπόκρ. καὶ χρῆσ. ζ. ⁷⁰ καὶ om. A. ⁷¹ διατυπῶνται — παρῆχοι A. ⁷² διερευνησῶι ζ. ⁷³ ὡς add. A. ⁷⁴ Ἐπι ἀνεγνώσθη om. A.

NOTÆ.

(42) Idem alicubi Gregorius appellatus legitur. (43) In cæteris beati Maximi scriptis.

PATROL. GR. CIII.

A præfecum. Iterum Thalassio præfecto et presbytero, et duæ ad Joannem episcopum. Rursum Joanni cubiculario, de eo, qui secundum Deum est dolore; et Constantino Illustri ac sacellario duæ. Abbati quoque Polychronio tres, et ad Julianum Alexandrinum, ab Acephalorum hæresi conversum, epistola una, alteraque Georgii (42) Africae præfecti nomine ad monachas excommunicatas Alexandriae. In his omnibus viginti septem epistolis, cum alia ejusdem dicendi forma et pietas potissimum enitet, tum obscuritas (euge virum, qui hac in parte saltem epistolæ colat leges atque observet) nusquam temere adhibita fuit. Liqueet vero quædam, quæ obscuritatem afferebant (43), partim hic esse rejecta, partim castigata.

B

CXCVIII.

Ejusdem beati Maximi Liber asceticus, et centuriæ De dilectione.

Legebatur etiam ejusdem sancti Maximi Liber asceticus, per interrogationem responsionemque conformatus. Utilis sane omnibus, tum vero iis maxime, qui pietatis studio deditam ducunt vitam. Eorum enim morum magister est et cultor, quibus cœli civis quis evadat: maximeque charitatis, partim notitiam, partim exercitationem consequendi, variam sane opportunitatem præbet.

Erat in eodem volumine (44) opus quadringentorum capitum, Elpidio cuidam sanctitatis studioso inscriptum, cui titulum ipsemet 158a scriptor indidit *De charitate*, idcirco fortasse, quod inde exordium sumpserit, et alibi frequenter de eadem disserat. Quamquam et e multis ibidem problematis ac theorematibus (quibus cum theologia firmatur, tum sanctior ac purior hominis vita redditur) copiosum sane colligere fructum queant ii qui hæc diligenter perlegant.

Dictionis genus candidum præ cæteris atque tornatum hic instituitur: nec quidquam ibi affert, quod reprehendendi causa quispiam excutere possit. Tantum alicubi voces Atticas cæteris non antepōnit.

CXCVI.

D

Ejusdem beati Maximi Epistola ad Georgium eparchum.—Theologicorum Moraliumque capitum centuriæ, sive libri II, Epistolæ v.

LECTA præterea est ejusdem sancti viri Epistola ad Georgium eparchum, perutilis, sane et compunctionis plena. Dictione vero ejus in perspicuitatem et lenitatem excurrens, minime spuriam sese retinere

cum quadringentis illis capitibus quasi cognationem A φάλαια τὴν συγγένειαν ἀνόθευτον δείκνυσιν ὅτι δια-
satis declarat.

In eo ipso volumine lectus (45) liber centum constans capitibus, et alter item totidem capitibus absolutus, in quibus non solum divinarum rerum scientia elucet, sed moribus quoque exornandis apta doctrina excellit. Quorum quidem nulla in re cum quadringentis illis capitibus similis genius adulteraretur, si non suppositæ plerisque allegoriæ, affinia hæc ei scripto quodammodo efficerent, quod diligentem illam dubiorum ac solutionum e sacra Scriptura explanationem persequitur, Thalassio presbytero ac præfecto dedicatum. Quamquam horum etiam librorum cum illis capitibus cognatio, per affinitatem cum hoc scripto [confirmata], eum esse letum.

In eodem simul volumine legebantur varix ejusdem B *Epistolæ* : quarum prima ad Petrum Illustrem. Ejus titulus : *Oratio brevis de mysterio Christi Domini, et adversus Severi dogmata*. Capita hæc (46). De numero e natura magis petita tractatio. De differentia et qualitate accuratius, deque horum orthodoxa professione. Pro blasphemia habendum, si quis ita simpliciter dicat Christum unam esse naturam. De composita natura, ejusque ratione : et impie a quibusdam dici, Christum unam esse compositam naturam. Qui dixerit Christum Deum et hominem post unionem, is simul cum ipsis nominibus constitetur naturas necessario post unionem esse ; recte, ut apparet, et consequenter iis quæ dixit, credere volens. 158^b De voce in *duabus*. Recta confessio unius naturæ Verbi ex Patrum sententia, et rejectio unius compositæ naturæ. De hypostasi composita magis naturalis disputatio. Demonstratio item : Non in eadem incidere absurda, qui Christum esse unam compositam hypostasim constituentur, cum iis qui ipsum esse asserunt unam compositam naturam. Per solam assumptionem factam esse illam secundum carnem unionem [Verbi] tanquam præ-existentis et voluntate unionem (47) cum carne operantis. Hæc ad Petrum Illustrem.

Altera deinde ad Cosmam diaconum Alexandrinum scribitur, De communi et proprio, sive de essentia et subsistentia. Hujus caput primum e natura præcipua petita probatio est : Nihil videlicet eorum quæ sunt, idem etiam secundum essentiam et subsistentiam cum altero esse, propterea quod idem nequaquam sit essentia atque subsistentia, adeo ut quæ essentia eadem sunt, subsistentia [saltem]

σώζει.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τεύχει συνανεγνώσθη λόγος κεφα-
λαιος ῥ' διειλημμένος, καὶ ἕτερος ὁμοίως τοῖς ἰσοῖς ἀπηρτισμένος, ἐν οἷς θεολογία τε διαλάμπει καὶ ἡθῶν διακόσμησις διαπρέπει. Καὶ οὐκ ἂν ἐν οὐδενὶ τῷ ὁμοφυῶς αὐτοῖς πρὸς τὰ ὕ κεφάλαια ἐνοθεύετο, εἰ μὴ τὸ ἀλληγορικὸν ἐν πολλοῖς ὑποβαλλόμενον καὶ ὁμόφυλὰ πως αὐτὰ παραστήσαν ἢ τῇ συντάξει, [508 R.] ἤτις Γραφικῶν ἢ ἀπορημάτων καὶ λύσεων ἔκθεσιν σπουδάζει καὶ θαλασσίῳ ἐστὶ πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ προσπεφωνημένη, τὸ πρὸς ταῦτα ἢ συγγενὲς διὰ τῆς πρὸς ἐκείνην οικειώσεως ὑποβολιμαῖον ἢ εἶναι λογισμοὺς ἀναρρίπτει.

omnes repellat causas [suspiciandi] suppositum

Ἐν ταυτῷ δὲ συνανεγνώσθησαν τοῦ αὐτοῦ Ἐπι-
στολαὶ διάφοροι. Ἐν πρώτῃ μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλουστρίον, ἥς ἐπιγραφή ἢ μὲν, *Περὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου λόγος ἐπίτομος καὶ κατὰ* [262 H.] *τῶν Σεβήρου δογμάτων*, κεφάλαια δὲ τάδε· Περὶ ἀριθμοῦ φυσικωτέρα διάληψις, περὶ διαφορᾶς καὶ ποιότητος ἀκριδέστερον καὶ τῆς αὐτῶν εὐσεβοῦς ὁμολογίας· ὅτι βλάσφημον τὸ λέγειν οὕτως ἀπλῶς τὸν Χριστὸν μίαν φύσιν· περὶ συνθέτου φύσεως καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν λόγου, καὶ ὡς ἀσεβοῦσιν οἱ λέγοντες τὸν Χριστὸν μίαν σύνθετον ἢ φύσιν· ὅτι ὁ λέγων τὸν Χριστὸν θεὸν καὶ ἀνθρώπον μετὰ τὴν ἔνωσιν συν-
ομολογεῖ τοῖς ὀνόμασι τὰς φύσεις ἐξ ἀνάγκης μετὰ τὴν ἔνωσιν, ὀρθῶς δηλονότι καὶ ἀκολουθῶς οἷς λέγει πιστεῦναι ἡρημένο· περὶ τῆς ἐν δύο φωνῆς ἢ περὶ τῆς μιᾶς τοῦ λόγου φύσεως εὐσεβῆς ἢ ὁμολογία κατὰ τοὺς Πατέρας, καὶ ἀθέτησις τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως· περὶ ὑποστάσεως συνθέτου φυσικωτέρα διάληψις, καὶ ἀπόδειξις ὡς οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς ἀτόποις περιπέπτουσι οἱ μίαν σύνθετον ὑπόστασιν ἡμολογῶντες τὸν Χριστὸν τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν ἢ κεφάλαιον ἢ ὅτι κατὰ πρόσληψιν μόνην ἢ πρὸς τὴν σάρκα γέγονεν ἔνωσις, ὡς προδόντος, καὶ θελήματι τὴν πρὸς ἢ σάρκα διαπραξαμένου ἔνωσιν ἢ. Ἄλλ' ἢ μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλουστρίον.

Ἐτέρα δὲ πρὸς Κοσμᾶν διάκονον Ἀλεξανδρείας περὶ κοινοῦ καὶ ἰθίου, τουτέστιν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. Ἡς κεφάλαιον ἢ κατασκευὴ φυσικωτέρα ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων ἑτέρῳ τινὶ ταυτὸν ἔσται κατ' οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, διὰ τὸ μὴ ταυτὸν εἶναι οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' οὐσίαν ταυτὰ ταῖς ὑποστάσεσιν ἕτερα, ἃ δὲ ταυτὰ καθ' ἢ ὑπόστασιν, κατ' οὐσίαν καὶ φύσιν διάφορα. Δεύτερον ὅτι ὁ Χριστὸς

VARIAE LECTIONES.

¹⁵ παραστήσας A : παραστήσας ἦν ζ. ¹⁶ συγγραφικῶν A. ¹⁷ προσπ. καὶ τὸ πρὸς ταῦτα δὲ ζ. ¹⁸ ὑπερβολιμαῖον ζ. ¹⁹ ἥς ἢ ἐπιγραφή ζ. ²⁰ σύνθετον μίαν ζ. ²¹ φωνῆς καὶ περὶ A. ²² εὐσεβῶς A. ²³ ἢ κεφάλαιον add. A. ²⁴ μόνην] μόνη erat p. 157 b 1. ²⁵ πρὸς τὴν A : κατὰ ζ. ²⁶ ἔνωσις Schottius : libri κένωσιν ²⁷ κεφάλαιον] adde α'. ²⁸ καθ' A : κατὰ τὴν ζ.

NOTÆ.

(45) Hujus argumenti centur. septem in biblioth. Vatic. exstare affirmat card. Baronius, tom. VIII *Annal.* ut et Augustani in Sud.

(46) Supra quoque 292 ad Joannem philosophum

prescripta.

(47) Ἐνωσιν emendo ex epistola ad Petrum illustrem supr.

ταὶς μὲν κατ' οὐσίαν τῶν οικείων μερῶν πρὸς τὰ ἄκρα κοινότησιν ἐνούμενος, τὴν πρὸς ἄλλα τῶν μερῶν σαφεζομένην εἶχε διαφορὰν, ταὶς δὲ τῶν μερῶν ἰδιότησι τὸ καθ' ὑπόστασιν διεδείκνυ ὡς ὅλον κοινὸν ἀποτίθει. Γ' ὅτι τὰ μὲν καθ' ὑπόστασιν κοινὰ τῶν μερῶν τὸ ὅλον, ἤγουν τὸν Χριστὸν, ἠφορίζον ὡς τῶν ἁκρῶν, τὰ δὲ κατ' οὐσίαν πρὸς τὰ ἄκρα κοινὰ τῶν μερῶν ὡς ὅλον συνῆπτε τοῖς ἁκροῖς οὐσιωδῶς τὸν Χριστὸν. Δ' ὅτι Θεὸς ὑπάρχων τέλειος ὁ Χριστὸς καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτὸς, εἶχε τὸ κοινὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἴδιον οἷον πρὸς ἑαυτὸν ἐποιεῖτο τὴν τῶν ἁκρῶν ἔνωσιν καὶ διάκρισιν, τῇ μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐνώσει τῶν ἁκρῶν ἐν ἑαυτῷ σαφεζομένης τὰς ἐξ ὧν συνετέθη φύσεις πιστούμενος, τῇ δὲ πρὸς ἑαυτὸν διακρίσει τῶν ἁκρῶν τὸ μοναδικὸν τῆς οικείας παριστάς ὑποστάσεως. Ε' περὶ διαφορᾶς διδληψίς σύντομος, δι' ἧς δείκνυται τὸ κατ' οὐσίαν κοινὸν τῶν ἡνωμένων σαφεζομένων. Σ' κατασκευαστικὰ καὶ φυσικωτέρᾳ περὶ διαφορᾶς καὶ ποσότητος καὶ τοῦ δηλοῦντος αὐτὰς ἀριθμοῦ. [599 R.] Ζ' ὅτι ὁ μὴ ταυτὸν εἰδὼς φύσιν καὶ ὑπόστασιν εὐσεβῶς ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζει τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν διαφορὰν, ὧν τὸ μὲν ὁράται κατὰ τὴν ὑπόστασιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν φύσιν. Η' ὅτι Σεβήρος ταυτὸν εἶναι βαζόμενος φύσιν καὶ ὑπόστασιν συγγεῖ τὴν ἔνωσιν καὶ ποιεῖ διαίρεσιν τὴν διαφορὰν· καθ' ἣν δείκνυται καὶ τὸν τῆς Τριάδος εἰς τετράδα διασκευάζων λόγον, καὶ τὸ τῆς μιᾶς θεότητος κατατέμνων εἰς δύο μυστήριον, καὶ πάσης τὸν Χριστὸν ὑπερορῶν οὐσιωδῶς ὑπάρξεως. [265 R.] Θ' ἐκθεσις σύντομος μετὰ τῆς ὁρθῆς συνηγορίας τῆς ἀληθοῦς τῶν Πατρῶν ὁμολογίας. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ αὕτη καὶ ἄλλα καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν κεφαλαίων τὸ εἰς εὐσεβείαν χρήσιμον. Καὶ ἡ φράσις δὲ ὡς ἐν τοιαύτῃ τὸ σαφὲς δῶκε καὶ οὐκ ἄκομψον.

in duo secare, et ab omni simul substantiali subsistentia Christum extorrem facere. Nonum : Brevis est expositio, eum recta defensione veræ sanctorum Patrum confessionis. In his ergo illa versatur epistola, in ex ipsis mox capitibus pateat ejus ad pietatis studium promovendum utilitas. Dictio porro, ut in re tali, perspicuitatem sectatur, neque est inelegans.

Ἐτι δὲ πρὸς Πύρρον, ἐπιπροσβύτου βαθμὸν ἔχοντα καὶ οὐπω τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιθάντα καθέρας. Θειάζει δ' ἐν αὐτῇ τὸν Πύρρον, καὶ εὐσεβῆ γνῶσιν αὐτῷ καὶ δούσητα ἐπιμαρτύρεται. Ἄλλα καὶ περὶ τινῶν, ὡς ἔοικεν, ἀξιώσαντος αὐτῷ γραφῆναι ὁ σοφὸς Μέξιμος οὐ μόνον παραίτεται, ἰσχυρόφων ἑαυτὸν καὶ βραδύγλωσσον ἀποκαλῶν, ἀλλ' ἀντιφεύγει αὐτὸν γράμματι· μᾶλλον διδάξει, τίς ἢ ἐνέργεια, καὶ ὁσαυτῶς, καὶ τί παρὰ ταύτην ἐστὶ τὸ ἐνέργημα, καὶ τί τούτων διενήνοχεν ἢ πράξις καὶ τὸ ἔργον, καὶ πῶς ἐστὶ λέγειν ἢ ἐνοεῖν τὴν μίαν ἐνέργειαν. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ πρὸς Πύρρον.

Γράπει δὲ καὶ πρὸς Θωμᾶν τινα, ἀπτησάμενον βητῶν τινῶν ἀπορουμένων ἐπιλύσεις. Τὰ δὲ βητὰ τοῦ

Scribit præterea Pyrrho, dignitate tum temporis presbytero, et cathedram summam nondum adepto. Qua in epistola divinum eum prædicat, et orthodoxam fidem ipsi ac sanctimoniam suo testimonio tribuit. Qui et de quibusdam, ut apparet, scribere Maximum cum rogasset, sapiens hic vir non solum tergiversatur, balbum (48) se et infantem appellans : verum contra obstatur, ut per litteras se potius doceat : Quid operatio, et quotuplex ? et quid præter hanc sit effectus ? quidque ab his differant actio et opus ? et quam ratione dicere sentiri, unam esse in Christo operationem ? Atque hæc quidem in epistola ad Pyrrhum.

Ad Thomam (49) insuper quemdam scribit, qui ambiguum quorundam locorum solutiones postu-

VARIAE LECTIONES.

ἴτον Χριστὸν ἠφορίζον Α : ἀφώριζον Σ. ὡς καὶ ante pos. add. Α. ὡς αὐτὰς om. Α. ὡς ποιεῖται corr. Α. ὡς τῆς om. Α. ὡς οὐσιωδῶς ing. ὡς β. προσβ. ὡς αὐτὸν καὶ γρ. Α.

NOTÆ.

(48) Mosis exemplo Exodi iv.

(49) Constantinopolitanum forsitan patriarch.

larat. Erant autem quædam Gregorii Theologi, et divini Dionysii assertiones. Ex illius quidem oratione de Filio (50), illa « Propterea unitas a principio mota, » et quæ sequuntur ; et : « Unitate quidem ob divitias mota : » quod est ex oratione ipsius altera (51) De pace. Altera hæc : « Uni vero capiti, » et reliqua. Tertia, ex ea ipsa oratione, illa : « Hic enim qui nunc a te contemnitur (52), » et quæ sequuntur. Quarta : « Ut Verbum enim neque obediens erat, neque inobediens (53), » et cætera. Divini vero Dionysii illud explicat : « Quomodo dicis, Jesus, qui est supra omnia, cum omnibus est hominibus substantialiter coordinatus (54), » et reliqua : et alia item varia loca. Quæ quidem epistola illa ad Thomam prima continentur : nam in altera veluti repetitionem quamdam ex opere theologico nonnullorum in eo jam antea expositorum instituit : atque illud insuper eodem modo interpretatur : « Per medium mens carni consuescens, donec quod fortius est victoriam reportarit. » Sed hæc ibi.

CXCX.

Ejusdem sancti Maximi Epistola ad Marianum, et Dialogus cum Pyrrho, De duabus in Christo voluntatibus et operationibus.

Lecta est ejusdem sancti Maximi Epistola, quæ 159b Mariano presbytero inscribitur. Hic de naturali voluntate, sive appetitione agit, et de consilio seu deliberatione. Item de præelectione, et de quibusdam consultemus. De sententia præterea, et potestate libera, et opinione. Adhæc de prudentia, hoc est, providentia : et quomodo non per omnia post resurrectionem una erit ac mutua voluntas sanctorum atque Dei, nec una res quam velint omnes, ut quidam asserunt : quibus undecimum accedit caput : Non posse unam Christo attribui voluntatem, sive naturalem dixeris, sive electivam, ut quibusdam visum est. Hæc illa epistola, quæ non ad rectam modo religionem multum affert momenti, sed etiam ad alias multas pulchrasque contemplationes utilis est.

Lectus quoque in eodem ipso volumine *Dialogus de duplici in Christo et voluntate et operatione* (55). Personæ autem inducuntur Pyrrhus et Maximus : quorum hic quidem orthodoxam tuetur sententiam ; ille vero, etsi hæreticorum propugnat opinionem, tamen quasi consentiens cum orthodoxis, enthymemata ac dogmata pro recta sententia affert : factus ingenue se initio non recte sensisse. Ipsa porro oratio Romæ (56) eum indicat ad hanc descendisse disputationem : posteaquam nimirum ipse [Pyrrhus]

Θεολόγου τέ ἐστι Γρηγορίου καὶ τοῦ θεοῦ Διονυσίου, ἐκ μὲν τοῦ περὶ Υἱοῦ εἰς τὸ, « Διὰ τοῦτο μόνος ἀπ' ἀρχῆς κινήθησα, » καὶ ἐξῆς, καὶ, « μόνος μὲν κινήθησα διὰ τὸ πλούσιον, » ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ δευτέρου Εἰρηνικοῦ· β' εἰς τὸ, « ἐνὶ δὲ κεφαλαίῳ, » καὶ ἐξῆς· τρίτον ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἰς τὸ, « Οὗτος γὰρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος, » καὶ ἐξῆς· τέταρτον εἰς τὸ 96, « Ὡς μὲν γὰρ λόγος οὔτε ὑπήκοος ἦν οὔτε ἀνήκοος, » καὶ ἐξῆς. Τοῦ δὲ γε θεοπιστοῦ Διονυσίου εἰς τὸ, « Πῶς φῆς, Ἰησοῦς ὁ πάντων ἐπέκεινα πάντων ἔστιν ἀνθρώποις οὐσιωδῶς συντεταγμένος ; » καὶ ἐξῆς, καὶ εἰς ἕτερα διάφορα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρὸς Θωμᾶν πρώτη ἐπιστολῇ· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ οἷον ἐπανάληψιν ἐνίων ῥητῶν τῶν προσαφηρισθέντων ἐκ τῆς θεολογικῆς συντάξεως ποιεῖται, καὶ πρὸς γε τὸ, « Διὰ μέσου νοδὸς ὁμιλήσας σαρκὶ ἕως τοῦ κρείττονος ἐκνικήσαντος, » ὁμοίως ἐρμηνεύει. Ἄλλα ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

PLV.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολὴ πρὸς Μαρριανόν· καὶ Διάλογος περὶ τῶν δύο θελημάτων, καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ ἐνεργειῶν.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ἀγίου ἀνδρὸς Ἐπιστολὴ 97 (Μαρριανῷ πρεσβυτέρῳ προσπεφώνηται), ἐν ἣ περιτε φυσικοῦ θελήματος ἦτοι θελήσεως διέξεις καὶ βουλήσεως καὶ βουλῆς ἦτοι βουλεύσεως, περὶ τε προαιρέσεως, καὶ περὶ τίνων βουλευόμεθα, καὶ περὶ γνώμης καὶ ἐξουσίας καὶ δόξης, καὶ περὶ φρονήματος ἔκτου φρονήσεως· καὶ ὡς οὐ κατὰ πάντα τρόπον ἐν ἔσται μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὸ θέλημα πρὸς ἀλλήλους τῶν ἁγίων καὶ τοῦ Θεοῦ, κἀν 98 [512 R.] ἐν τῷ θεληθὲν ἅπανιν, ὡς τις εἰλέγουσι. Καὶ ἐνδέχεται ἐπὶ τούτοις κεφάλαιον, ὅτι περ ἐν θέλημα οὐ δύναται ἐπὶ Χριστοῦ λέγεσθαι, εἴτε φυσικὸν εἴτε προαιρετικὸν λεχθῆ, ὡς τιςιν ἔδοξεν. Αὕτη μὲν ἡ ἐπιστολὴ· οὐ μόνον δ' εἰς εὐσέθειαν πολὺ τὸ χρειώδες παρέχεται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς καὶ καλὰς θεωρίας.

Ἀνεγνώσθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει *Διάλογος περὶ τῶν δύο θελημάτων καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ ἐνεργειῶν*. Τὰ πρόσωπα δὲ 99 τοῦ διαλόγου Πύρρος [264 H.] καὶ Μάξιμος, ὧν ὁ μὲν τῆς ὀρθοδοξοῦσης προσισταται γνώμης, Πύρρος δὲ τοῦ αἰρετικίζοντος ἀντιεχόμενος φρονήματος, ὁ μὲν, ὡς περ συνεχόμενος τε καὶ συνελευόμενος τοῖς ὀρθοδοξοῦσιν ἐνθυμήμασι τε καὶ δόγμασι 1, τίθεται τῇ εὐσείει, ἀνομολογῶν ἑαυτὸν οὐκ ὀρθῶς πεφρονηκέναι τὰ πρότερον. Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ αὐτὸν ὁ λόγος δεικνύσιν ἀφικέσθαι πρὸς

VARIE LECTIONES.

96 εἰς τὸ add. A. 97 ἐπιστολὴ ἦτις Μαρ. 5. 98 κἀν A : καὶ 5. 99 τὰ πρόσωπα δὲ A : καὶ τὰ πρόσωπα 5. 1 ἐνθυμήματά — δόγματα 5.

NOTÆ.

(50) Et quidem prima (quæ est in Billii edit. 35) ipso mox init.

(51) Decima tertis numero, apud Billium in ipso med.

(52) Prima de Filio sub fin.

(53) Leguntur hæc orat. altera de Filio aliquanto

post princip.

(54) Initium hoc est epist. 4 B. Dionys. ad Caium.

(55) Græco Latinum edidit card. Baron. tom. VIII, interpr. Franc. Turriano.

(56) Imo in Africa, ut docet Baron. tom. VIII, ad ann. Chr. 645.

τὴν διάλεξιν, μεθ' οὗ ἦν ἂ ἀυτοῦ ἐαυτῷ φυγὴν ἐπι-
 βαλὼν τοῦ ἁ Κωνσταντινουπόλεως ἐξέπεσε θρόνου.
 Ὁ μόντοι διάλογος εἰς τὸ ταπεινότερον ἐστὶ δι-
 ειακασμένος, εἴτε τὸ αὐτοσχέδιον τῶν διελεγμένων ἁ
 ἡσυχάζειν ἀκίραιοι βουλομένου τοῦ συγγεγραφέτος,
 εἴτε καὶ ἕτερον τι διοικονομοῦντος· δι' ἃπερ οὐδ' οἱ
 διαλεκτικῆς ἁ αὐτῷ νόμοι εὐμενῶς θέλουσιν ἔχειν.
 Πλὴν καὶ οὕτω χρειῶδες τοῖς εὐσεβῆσι τὸ ἀγώνισμα ἁ.

ΡηΓ'.

Τοῦ ἐν ἀγίοις Ἐφραϊμου Λόγοι μθ'.

Ἀνεγνώσθησαν τοῦ ἐν ἀγίοις Ἐφραϊμ Λόγοι Θ'
 καὶ Μ'. ὦν ὁ μὲν Α' ἐαυτὸν τε ποιῆσαι ἀπολοφροῦμενον
 εἰς ἐθίω, καὶ τόπον ἁ ἐπέχει προλόγου τῶν ἐφεξῆς
 παραινέσεων. Ὁ δὲ Β' τοῖς ἐν κοινοβίῳ ἀδελφοῖς
 παραινέσιν ἐστὶν εἰσηγούμενος. Προτρέπεται πρὸς
 εὐσεβείαν ὁ Γ'. Ὁ δὲ Δ' τοὺς τῶν μοναχῶν εἰσαγο-
 μένους στοιχειοῖ, καὶ ὁ Ε' καὶ ὁ Ϛ' καὶ ὁ Ζ' καὶ ὁ Η'
 καὶ ὁ Θ'. Ἐπικοινωνοῦ ἁ δὲ πως ὁ Υ' καὶ ὁ ΙΑ' ἁ καὶ ὁ ΙΒ'.
 Εἰσαγωγικὸς ἁ δ' ὁμοίως καὶ ὁ ΙΓ' καὶ ὁ ΙΔ', ὁ
 αἰ ΙΕ' καὶ ΙϚ' καὶ ΙΖ' καὶ ΙΗ' καὶ ΙΘ' ἁ ἕως τοῦ ΚΓ'.
 Εἴτα ὁ ἐξῆς κοινὴν παραινέσιν ἀπογράφει. Ὁ δὲ ΚΕ',
 ὅτι μὴ δεῖ τόπους ἀμείβειν, τὴν παραινέσιν ποιεῖται.
 Ὁ δὲ ΚΗ', ὅτι μὴ δεῖ τὸν ἀποστάντα τοῦ κοινοβίου
 ὑποστρέφοντα καὶ μεταβαλλόμενον ἀπωθεῖσθαι. Ὁ
 δὲ ΚΘ' ἐξ ἱστορίας γεγεννημένης οἶδ' ἐστὶ κακὸν παρ-
 ἰστησιν ἢ παρακοῆ, καὶ ὅτι ἁ δεῖ τὸν Χριστιανὸν
 μακροθύμου καὶ μνησικακίας κρείττω εἶναι. Ὁ Δ'
 περὶ παθῶν, ὅτι δεῖ φεύγειν αὐτά. Ὁ ΛΑ' ὡς ἁ δεῖ
 πῶς ὀλιγορούοντας παρακαλεῖν. Ὁ ΑΒ' ὡς ἐν ἀντι-
 λογίᾳ τῇ σωφροσύνῃ καὶ ἀγνεῖᾳ τὸ κράτος καὶ τὴν
 ἰσχὴν βεβαίωσι. Καὶ ὁ ΔΓ' περὶ ἀγνείας παραινέει.
 Ὁ ΔΔ' ἁ τὴν ἡσυχίαν προξενεῖ τοῖς θελοῦσι ἁ συν-
 ἔπειτα. Καὶ ὁ ΔΕ' περὶ τοῦ μὴ δάμνασθαι διαλαμβάνει
 πῶς ὀφθαλμοῖς· καὶ ὡς δι' ἐρωτήσεως διδασκαλίᾳ,
 εἰ δὲ ἀποχῆς βρωμάτων ὁ τῆς πορνείας καταργεῖται
 ἰσχυρῶς, καὶ τίνι ἄλλῳ. Ὁ δὲ ἁ ΔϚ' περὶ πρᾶυ-
 κείας. Ὁ δὲ ΔΖ' πρὸς ἀνυποτάκτους ἐστίν, οὐδ'
 καὶ καταστέλλει, μὴ πρὸς τὸ ἔσχατον τῆς ἀπωλείας
 ἐκτραχηλισθέντας, τῷ ἐκ Θεοῦ φόβῳ καὶ τῷ τοῦ μέ-
 λειστος δικαιοῦ κριματι. [513 R.] Ὁ δὲ ΔΗ'
 τὴν καλὴν εὐλάβειαν ἐκδιδάσκει. Ὁ δὲ ΔΘ' πρὸς τοὺς
 ἐξ εὐκαίας ἐκπίπτοντας ἀμελείας καὶ προφασίζομέ-
 νους προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις. Ὁ δὲ Μ' πρὸς ἀδελ-
 φῶν ἐστὶν ἐκπαιδευτικὸς, καὶ περὶ μετανοίας. Ὁ δὲ ΜΑ',
 ὡς οὐ δεῖ ὀμνύειν οὐδὲ δυσφημεῖν, παραινέει. Ὁ

exsilio sibi indicto Constantinopolitana sede excedit.
 Verumtamen dialogus hic humiliore est conscriptus
 stylo, sive quod sinceritatem sermonis ex tempore
 habiti servare auctor studuit, sive quid aliud insti-
 tuit, cum ne dialecticæ quidem leges satis serva-
 rit. Quanquam etiam ita utilis sit piis hominibus
 hæc disputatio.

CXCVI.

Ephraim Homiliæ XLIX.

Legimus sancti Ephraim (57) *Sermones* undequin-
 quaginta. Quorum primus (58) deplorantem ipsum
 inducit quæ admiserat in vita, et sequentium
 deinceps admonitionum prologi vicem præbet. II.
 Fratribus in cœnobio degentibus adhortatio est. III.
 Ad pietatem invitat. IV. Eos (58') qui ad monachos
 primum adducuntur, informat: ut etiam V, VI,
 VII, et VIII, quibus et X, quodammodo consentit
 atque XI (59). XII, similiter introductorius est,
 et XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, usque
 ad XXIII (60). Nam qui deinceps sequitur, com-
 munem continet admonitionem. 160: At XXV
 non oportere (61) locum mutare hortatur. XXVIII.
 [Num. 63.] Non oportere (62) docet cœnobii deser-
 torem redeuntem ac pœnitentem repudiare. XXIX
 [Num. 64.] Ex historia gesta refert, quam sit per-
 niciosum præsentibus non obedire: oportere
 [Num. 68] quoque Christianam iram differre, et
 injuriarum oblivisci. XXX. De perturbationibus
 (63) animi fugiendis. XXXI. [Num. 71.] Ab-
 jecto animo qui sint, esse consolatione erigendos.
 XXXII. Per contradictionem (64) [qua diabolo
 quemdam repugnantem inducit] temperantiæ et
 castitati robur viresque addit. XXXIII. [Num. 51.]
 De castitate præcepta dat. XXXIV. Quietem atque
 silentium iis commendat, qui degere una volunt.
 XXXV. Non esse oculis vagandum docet. Quedam
 etiam quasi ad interrogationem factam institutio. An-
 ciborum abstinentia fornicationis frangatur cogita-
 tio, et qua re alia. XXXVI. [Num. 74.] De mansue-
 tudine. XXXVII. [Num. 75.] Habitus sermo est ad
 Inobsequentes: quos etiam (si non ad extremum
 interitus præcipitarint) cum Dei metu, tum justo
 D judicio futuro compescit. XXXVIII. [Num. 76.] Re-

VARIÆ LECTIONES.

ἁ οὗ ἦν] malim ἦν. ἁ τοῦ Α: ὅτε τοῦ Ϛ. ἁ διελεγμένων Ϛ. ἁ διαλεκτικοῖ Ϛ. ἁ ἀγώνισμα] aptius for-
 tasse ἀνάγνωσμα. ἁ τύπον Α. ἁ ἐπικοινωνοῦ. Α. ἁ ὁ ante ΙΑ' et καὶ post ΙΑ' om. Α. ἁ εἰσαγωγικὸς δ' ὁμοίως
 Α: ὁμοίως εἰσαγωγικὸς Ϛ. ἁ ante ΙΗ' et ΙΘ' cum Α omisi ὁ. idem infr. om. τοῦ. ἁ καὶ ὅτι] ὁ δὲ κθ'
 ὡς Α. ἁ ὡς Α: ὅτι Ϛ. ἁ ΛΔ'—ΔΕ'] δ' — ε' καὶ λ' καὶ λ' Α. idem Ϛ' καὶ λ' et θ' καὶ λ' et α' καὶ μ', Ϛ' καὶ
 Ϛ', Ϛ' καὶ μ'. ἁ ἐθέλουσι Ϛ. ἁ ὁ δὲ Α: καὶ ὁ Ϛ.

NOTÆ.

- (57) De quo multa Sozomenus lib. III, cap. 15.
- (58) Cujus argumenti tres habes in nuper editis
 hujus sancti Patris operibus sermones, tom. I. num.
 34. Altero item tomo, num. 4, et III denique, num. 6.
 Plerique autem horum 49 sermonum ad illud quin-
 quaginta Patreneseon opus spectant, quod pene se-
 cundum editorum tomum conficit.
- (58') Tom. II, n. 35.
- (59) Videtur ad tom. I, num. 35, tralatus in editis.
- (60) Tom. II, n. 37.
- (61) In editis tom. II, num. 62.
- (62) 26 et 27 præterita sunt.
- (63) Num. 70, et eodem argumento alter tom. I,
 n. 53.
- (64) Antirrhethici nomine exstat in edit. tom. 3,
 num. 50.

etiam pietatem edocet. XXXIX [Num. 77.] Ad eos, A qui sua negligentia labuntur, et excusationes deinde excusant in peccatis. XL. [Num. 78.] Ad fratrem lapsam habitus est, et agit de pœnitentia. XLI. [Num. 79.] Suadet a juramento ac maledicentia abstinendum. XLII. (65) Colligit juste punitum Heli sacerdotem legis : ad eum qui hac ipsa de re dubitabat. De timore (66) porro Dei XLIII sermone disserit : ut et de dilectione XLIV. XLV. [Num. 82.] Multarum virtutum admonitiones ac doctrinam ad Eulogium, qui hæc postularat, explicat. XLVI. Ad negligentem et ignavum monachum habitus, argumentis pulchris ac variis a reditu ad [sæcularem] vitam revocare illum studens. XLVII. [Num. 84.] Reprehensio est pravorum morum. XLVIII. [Num. 85.] Quantum differat solitaria vita a sæculari, ob oculos ponit. XLIX. Secundum (66') Christi adventum describit, et ad pœnitentiam homines hortatur.

In his auditoriis sancti viri sermonibus, jure B quis admiretur, quam alte penetret persuadendi vis, quantumque ab his fluat jucunditatis, quam denique affectuum copia refertur sint. Oratio tamen ejus, ac figuræ nihil mirum, si ad consuetum homiliarum usum, et inelaboratum dicendi genus vergant. Non enim in auctorem sensuum, sed in horum interpretem ea conferenda culpa. 160b Qui namque Syriacæ sunt linguæ bene periti, verbis adeo ac tropis excellere norunt, ut ambiguum sit, ab hisne an a sensu recondito, tanta ejus dicendi vis atque elegantia proficiscatur. Quamobrem non tam dictionis humilitas admiranda, quam illud suspiciendum, quomodo per tantam verborum vilitatem, tanta salus atque utilitas in legentes velut effundatur.

Eadem est refertus dicendi vi et gratia eju- dem (67) de humilitate sui que despectione sermo, in centum productus capita. Ut nec illa mutuam cum superioribus affinitatem ac similitudinem falso indicat oratio, qua ridere (68) atque extolli negat oportere, sed in mœrore potius degendum esse. Ad eundem modum et illa ad Metebinos (69) monachos ab ipso habita oratio, quæ ut lenitatem ac mansuetudinem docet, ita malitiam fugiendam suadet, ducitque ad longanimitatem, iracundia reprehensa. Sic patientia cœlum parari ac beatitudinem ostendit, animi simul abstracti prolata misericordiam exponens. Timorem insuper Dei, qui sapientiæ æternæ auctor est ac principium, inducit, contemptoremque [Dei hominem] pœnis damnat. Ad hæc

δὲ ΜΒ' ¹⁷ συνίστησιν ὡς δίκαια πέπονθεν Ἥλι ¹⁸ ὁ ἐν τῇ νόμῳ ἱερεὺς, πρὸς τὸν περὶ αὐτοῦ τούτου ἐπιδοτάζοντα. Περὶ δὲ φόβου Θεοῦ ὁ ΜΓ', καὶ περὶ ἀγάπης ὁ ΜΔ'. Ὁ δὲ ΜΕ' πρὸς Εὐλόγιον μὲν αἰτήσαντα γράφεται, πλειόνων ¹⁹ δὲ κατορθωμάτων παραινέσεις καὶ διδασκαλίαν ἀναπτύσσει. Ὁ δὲ ΜΖ' πρὸς ²⁰ [265 H.] ἀκηδιαστὴν ἔστι μοναχὸν συνεθεμιμένος, πολλαῖς καὶ καλαῖς ὑποθήκαις ἀπάγων αὐτὸν τῆς πρὸς τὸν βίον ἐπανόδου. Ὁ δὲ ΜΖ' καταδρομὴν ποιεῖται τῆς κακοηθείας. Ὁ δὲ ΜΗ', ὅσον διενήνοχεν ὁ μοναδικὸς βίος τῆς ἐν κόσμῳ πολιτείας, ἐπιδεικνύει. Ὁ δὲ ΜΘ' τὴν δευτέραν τοῦ Κυρίου διατυποῖ παρουσίαν, καὶ παρακαλεῖ πρὸς μετάνοιαν τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐν τούτοις τοῖς παραινετικοῖς λόγοις τοῦ ἁγίου θαυμάσειεν ἂν τις ὅσον μὲν ἐμβαθύνεται τὸ πείθον, ὅσον δ' αὐτῶν ἀποστάζει τὸ ἠδύνον ²¹, καὶ ὅπως εἰς ὅσον βρῦσι τὸ ἦθος. Ἡ δὲ λέξις καὶ τὰ σχήματα οὐ θαυμαστὸν εἰ πρὸς τὸ κοινότερον τῆς ὁμιλίας καὶ ἡμελημένον νένευκεν· οὐ γὰρ εἰς τὸν γεννῆτορα τῶν νοημάτων, ἀλλ' εἰς τὸν ταῦτα μεταφρασάμενον ἢ αἰτία διαβαίνει ²², ἐπεὶ οἱ γε τῆς Σύρας φωνῆς τὴν ἀκρίθειαν ἡσκημένοι ἐπὶ τσοῦτον ταῖς λέξεσι καὶ τοῖς σχήμασιν αὐτὸν ἴσασιν εὐδοκιμησαί, ὡς ἀμφήριστον εἶναι πότερον διὰ ταῦτα ἢ διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς νοῦν ἢ τσοαύτη χάρις καὶ δύναμις τῶν ἐκείνου πρόεισι λόγων. Οὐ θαυμαστὸν οὖν ἢ τῆς φράσεως ταπεινότης· ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν, ὡς καὶ διὰ χυδαίου τῆτος τοιαύτης βημάτων τηλικαύτη σωτηρία καὶ ὠφέλεια τοῖς προσέχουσι προχέται.

Τῆς δ' αὐτῆς ἔστιν ἠρητημένος καὶ χαριτος καὶ δυνάμεις καὶ ὁ περὶ ταπεινοφροσύνης λόγος, κεφαλαίοις ρ' ἀνηπλωμένος ²³. Ὡσαύτως καὶ ²⁴ ὁ λόγος ὁ περὶ τοῦ ὅτι μὴ χρῆ γελᾶν καὶ μετεωρίζεσθαι, ἀλλ' ἐν πένθει μᾶλλον διατελεῖν, οὐ ψεύδεται τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους ²⁵ συγγένειαν. Ὡσαύτως οὐδ' ὁ πρὸς Μετεβίνους μοναχοὺς αὐτῷ διελεγμένος ²⁶, ὃς πρᾶττητα μὲν ἐκδιδάσκει, πονηρίαν δ' ἀποτρέπει, καὶ τὴν μὲν μακροθυμίαν ἀγει, ὀξύχολον δὲ διελέγει, τοῦ δ' ὀλιγώρου τὸ ἄθλιον στηλιτεύει, καὶ τὸν μὲν θεῖον φόβον τῆς ἀϊδίου εὐφροσύνης χορηγῶν κατασκευάζει, τὸν δὲ καταφρονητὴν δίκαις ὑποβάλλει, καὶ τὴν μὲν ἀγάπην πρὸς Θεὸν ἀνάγει ²⁷, τὸ δὲ μῖσος τῷ διαβόλῳ ἀποφαίνεται ²⁸ συνάπτειν· καὶ ὡς

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ δὲ ΜΒ' ΜΒ' δὲ Α. ¹⁸ Ἡλεῖ ζ. ¹⁹ πλειόνως ζ. ²⁰ ΜΖ' καὶ μὴν πρὸς ἀκ. ζ. ²¹ ἠδύνον] ἠδύ Α, fortasse corr. ²² διαλαμβάνει ζ. ²³ ἐνηπλωμένος ζ. ²⁴ καὶ Α : δὲ καὶ ζ. ²⁵ τοὺς ἄλλους Α : ἀλλήλους ζ. ²⁶ διελεγμένος ζ. ²⁷ ἀνάγει πρ. Α. ²⁸ φαίνεται ζ.

NOTÆ.

(65) Hic est tom. I, num. 3.
(66) Tom. II, num. 30.
(66') Num. 95. Cui non absimilis alter tom. V, num. 80.
(67) Habes cum in recens editis libris tom. II, num. 87.
(68) Tom. I, num. 44.

(69')]Al. *Metebonos*: quam inscriptionem non videtur reperisse recentior interpres, cum hunc ipsum tractatum cum epigraphe, *De virtutibus et vitis per oppositionem*, retulit in tom. I, num. 46, et undecim sequentium capitum ordine plerumque mutato.

ἡ ἀλήθεια πολλῶν ἐστὶ μῆτηρ κατορθωμάτων, φθορὰ δὲ τούτων τὸ ψεῦδος, ὡσαύτως ἡ ὑπακοή ἐστὶ μακαρίας τοὺς χρωμένους ἀποφαίνει, τὸ δ' ἀνυπότακτον κατάρως καὶ πολλῆς ἄλλης αἰσχύνης ποιεῖ κληρονόμος· καὶ τὸ καθαροὺς εἶναι φθόνου καὶ ζήλου ἀγάπην ἐστὶ καταπεπλουτισθαι, ἐνέχεσθαι δὲ τοὺς ἐνισχημένους τῷ πάθει τοῖς τοῦ διαβόλου κρίμασιν, ὥσπερ καὶ τοὺς λοιδορίας ἐλαωκότας. Καὶ περὶ ἐγκρατείας δὲ καὶ ἀκρασίας κατὰ τὸ ἀνάλογον διαλαμβάνεται. Ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς Μετεβίνους λόγος ἐπὶ τοσοῦτος διαπαιρῶνται. [516 R.] Καὶ ἄλλα δὲ κλειστά τοῦ ἀνδρός, μεταβληθέντα πρὸς τὴν Ἑλλάδα, συντάγματα φέρεται πλήρη χάριτος καὶ δυνάμεως. Σύρων δὲ παίδες φασὶν ὑπὲρ τὰς χιλιάδας λόγους αὐτὸν ἀναγράφαι, οἷς καὶ ὁ περὶ τὴν ἱστορίαν οὐκ ἀναξιόπιστος, εἰ καὶ μὴ τὰ δόγματα, Εὐσέβιος δὲ τὸ Πамφίλου ἐκίνυμον φέρων ἐπιμαρτύρεται ²⁹.

charitatem ad Deum ducere : odium vero demoni similes efficere, compertum [ait] habetur. Quem item ad modum veritas multorum est recte factorum parens, quibus mendacium pernecium afferat ; ita obedientia beatos reddit, et inobedientia Dei maledictionem multaque præter eam dedecora acquirit. Puros præterea ab invidia et æmulatione charitate divites fieri [ostendit] : obnoxios contra diaboli judicio efficit, qui hoc morbo laborent, non minus quam qui conviciis jaciendis dediti sint. De temperantia denique atque intemperantia pari modo agit. Atque hæc fere oratio illa ad Metebinos monachos continet : quanquam alia (70) quoque plurima sancti viri in Græcam conversa linguam opuscula circumferantur, dicendi vi ac venustate referta. Syri vero affirmant orationes supra mille scripsisse : quibus etiam testimonium reddit (cujus gravis est in historia, non item in dogmatibus fides) Eusebius ille Pamphili cognomento.

CXCVII.

Cassiani monachi Libri ascetici tres.

[366 H] *Κασσιανοῦ μοναχοῦ Λόγοι ἀσκητικοὶ γ'.*

Ἀνεγνώσθη βιβλιόδιον ἐν ᾧ Κασσιανοῦ μοναχοῦ, Ῥώμην λαχόντος πατρίδα, περιῆσαν λόγοι β', ὃν ὁ μὲν Κάστορι ἐπισκόπῳ ἀνεγέγραπτο, αὐτῷ πεποιημένῳ ²⁹ τὴν τῶν γεγραμμένων αἴτησιν. Τύπους δ' οὗτος καὶ κανόνας ἀπαγγέλλει, καθ' οὓς ἐβίου τὸ ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ συστήματα μοναδικῶν ³¹ κοινῶν δὲ αὐτὰ ὁ ἐκ τῆς ἐτυμότητος ὀνομάζει λόγος. Καὶ ὁ δεύτερος δὲ τῷ αὐτῷ προσπεφωνημένος ἐστὶ, περὶ τῶν ἑκτῶ δὲ λογισμῶν τὴν ἐπιγραφὴν φέρει, οἷς γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν, λύπην καὶ ἀκηδίαν, κενοδοξίαν τε καὶ ὑπερηφανίαν ἐξάπτει. Χρήσιμα δὲ, εἴπερ ³² τι ἄλλο, τὰ λόγια ταῦτα τοῖς εἰρουμένους τὸν ἀσκητικὸν ἀναδέχεσθαι ἀγῶνα. Καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ³³ δυνατόν αὐτοῖς καὶ θεῖον περίεστιν, ὥστε καὶ μέχρι νῦν, εἴ τι κατὰ τοὺς τύπους τουτουοῖ καὶ τὰ διατάγματα μοναστικῶν ³⁴ σύστημα πολιτεύοιτο, ἀνθεῖτε ὡς ³⁵ ἀληθῶς καὶ τῶν ἄλλων προλάβει καὶ τῶν ἀρετῶν ὀρᾶται ἐργαστήριον, ὃς δὲ τούτους διεγράφεται, ἐπὶ μικροῖς τισὶ λειψάνοις τῶν ἀρετῶν σελεύει ἢ καὶ ναυαγίῳ περιδύεται. Διὸ χρεῶν ἐστὶ μηδὲν τῶν ἐν αὐτοῖς παραδεδομένων παρορᾶν· Δεσποτικῆς γὰρ ταῦτα νομοθεσίας καὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ³⁶ ἐστὶν ἀνάπτυξις τε καὶ ἐξάπλωσις. Ἔστι δὲ αὐτῷ οικεῖα τοῖς διανοήμασι καὶ τὰ ῥήματα, τὸ τε σαφὲς ἀποστειλόντα, καὶ τὸ βραδύως ταῖς ψυχαῖς καὶ ἀνεπαχθῶς ³⁷ ἐγγράσσεσθαι τὴν χάριν κληρωσάμενα, ἅμα καὶ τοῦ ³⁸ συμπεθεῖν καὶ ἔλκειν ἐπὶ πρὸς τὸ σπουδαζόμενον. Καὶ οὕτω πάντα σο-

Lectus libellus, quo Cassiani monachi, patria Romani (71), libri duo continebantur. **161a** Eorum alter Castori cuidam episcopo nuncupatur, qui hunc ab illo scribi postularat. Formas (72) autem ac regulas præscribit, ex quarum præscripto vivunt in Ægypto monachi per cœtus illos distributi, quos ex vocis origine petita ratione, cœnobia nominant. Alter quoque liber eidem inscriptus, ab octo (73) illis [vitiosis] cogitationibus titulum mutuatur, quibus gulam, luxuriam, avaritiam, iram, invidiam, acediam, inanem gloriam atque superbiam attribuit. Utilissima vero, si quæ alia, hæc iis sunt pronuntiata, qui religiosam inire vitam cupiunt. Et vero tanta iis vis inest, ac quasi divinitas, ut et in hunc usque diem, si quis monachorum conventus hac ex forma et hisce præceptionibus gubernetur, revera tantisper floreat, cæterisque præluces virtutum esse officina cernatur, cum qui hæc repudiavit cœtus, parvis quibusdam virtutum reliquis [instructus], veluti in fluctibus jactetur, vel etiam naufragium faciat. Quare expedit nihil eorum quæ ibi traduntur contemnere. Nam Dominicæ hæc legis sunt atque evangelicæ disciplinæ expositio et explanatio. Cæterum sensibus ipsa quoque apud eum respondet elocutio, ut quæ non perspicuitatem solum secum afferat, sed ea insuper sit facultate prædita, ut facile ac sine ulla vi hominum animis imprimatur : quin et eosdem

VARIE LECTIONES.

²⁹ post ἐπιμαρτύρεται. in A. acuna versuum 3 : in C unius. ³⁰ πεποιημένῳ post αἴτησιν. ponit 5. ³¹ μοναδικῶν 5. ³² εἴπερ] ὑπὲρ A. ³³ τὸ om. A. ³⁴ μοναχικῶν 5. ³⁵ ὡς A : τῶς 5. ³⁶ πολιτείας post ἐξάπλωσις ponit 5. ³⁷ καὶ ἀνεπ. ἐγγαρ. ταῖς ψυχᾶς 5. ³⁸ τοῦ A : τὸ 5.

NOTÆ.

(70) E quibus supra centum, præter jam enumerata Latine reddita protulit Gerard. Vossius Romæ et Coloniz edita.

(71) An quia inter Latinos Massiliæ vixit? Nam Srytham natione fuisse Genunadius auctor in *Catal.*

cap. 61.

(72) Libellis quatuor, qui passim exstant Latine et Græce in biblioth. August.

(73) Totidem libellis editus Latine, qui Græce sunt in biblioth. August.

persuadere, atque ad institutum suum attrahere queat. Imo sapienter adeo sunt omnia et dextre temperata atque efformata, ut nec tropologiis liber secundus destituatur, sed multa contineat, quæ demulceant atque alliciant : ac plura etiam, quæ cum metum ac terrorem incutiant, tum homines ad penitentiam commovendi vim habeant.

Tertium adjunctum his libellum legimus, quem a Castoris episcopi morte inscripsit cœnobii illius moderatori, cujus cœnobii causa, et regulæ illæ [prius] missæ fuerant. Qui quidem libellus iis, quos jam enumeravimus, adsimilis est. Docet (74) enim in primis quid discretio sit : deindeque majorem eam esse cæteris virtutibus, tum unde gignatur, ac quomodo hæc eadem cœlitus plerumque donetur : donec tandem Scripturæ testimoniis probat ⁸² suum quique animum seniori esse indicandum. Addit præterea quis scopus (75) ac finis eorum esse debeat, qui religiosorum exercitationibus probantur. Hæc Mosen quemdam virtutibus admirandum virum ita docentem inducit, **161** ^b ut ipsis quoque operibus ob oculos propemodum statutis dogmata sua confirmet. Post quæ Serenum (76) quemdam, vitæ genere nihilo inferiorem, et pari quidem illum doctri-
na utentem, in medium producit : fieri nimirum non posse, quin turbetur a dæmonibus mens humana, quanquam compelli, atque necessario cogi, ut in malum incidat, nunquam queat. Nostrum enim esse turbam illam motumque vel depellere, vel admittere. Rursum non pervadentes animum dæmones humanas cogitationes cognoscere, sed ex argumentis quibusdam externis eas rimari. Solius enim esse sanctæ Trinitatis, animum cæteraque omnia pervadere. Varia item esse dæmonum genera ; ferocia quidem alia, et valde noxia ; alia vero minus : rursusquæ alia jocosa. Atque hic tertii finis est libri. Sereno interim promittente, expositurum (77) se opportuno tempore quod quæsitum fuerat : illud nimirum : *Non est enim nobis colluctatio adversus*
tuo (78) autem tertius hic libellus dedicatur.

CXCVIII.

Sanctorum virorum liber, seu Vitæ sanctorum qui Magni Antonii tempore floruerunt.

Legimus *Sanctorum virorum librum*, qui ipsorum vitas et recte facta narrabat, ad spirituale[m] utique legentium] profectum atque utilitatem. Epitoma autem erat, ut apparet, et comprehensio *Magni*, quem nominant, *Limonarii* [seu *prati spiritualis*] quo

⁸² I Reg. iii ; Act. ix. 6 ; Galat. ii, 2. ⁸⁴ Ephes. vi, 12.

VARIÆ LECTIONES.

⁸³ καὶ διαμεμώρῳται om. A. ⁸⁰ ἔχων τὸ θελκτήριον τε καὶ ἐπαγωγὸν ζ. ⁸¹ μὲν οὖν καὶ τοῦτο συγγ. ζ. ⁸² Σερίνον ζ. ⁸³ εἶναι] imo ἐστὶ. ⁸⁴ οὐ γάρ] Ephes. vi, 12. ⁸⁵ ὄνομα add. A. ⁸⁶ post προσεφωνήθη in A vacui versus 5. ⁸⁷ ἀνδρῶν ἁγίων βίβλος πολιτείας τε αὐτῶν καὶ ζ.

NOTÆ.

(74) Quinque ista capita exstant *Collat.* ii.
(75) Quod primæ *Collationis* est in hodie editis argumentum.
(76) *Serenum* hic emendo : qui *Collat.* vii, apud

ἄφῳς τε καὶ δεξιῳς κέκραται καὶ διαμεμώρῳται ⁸³, ὥστε καὶ τροπολογίας ὁ δεῦτερος λόγος ὑποβαλλόμενος, καὶ πολὺ τὸ ἐπαγωγὸν ἔχων καὶ θελκτήριον ⁸⁴, πλέον παρέχεται τὸ φοβοῦν τε καὶ καταπληκτικὸν καὶ δυνατὸν ἐπιστρέφειν πρὸς μετάνοιαν.

Καὶ τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις λογίδιον συνανεγνώσθη, ὃ μετὰ τελευταίην Κάστορος τοῦ ἐπισκόπου τῷ διαδεξαμένῳ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μονῆς, δι' ἣν καὶ εἰ κανόνες ἐστάλησαν, προσεφώνηται. Ἔστι μὲν συγγενὲς ⁸⁵ τοῖς προσηρημένοις, διδάσκει δὲ τί ἐστὶ διάκρισις, καὶ ὅτι μείζων αὐτῆ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, καὶ ὅθεν τίκεται, καὶ ὡς τὸ πλέον τῆς ἀνωθὲν ἐστὶ δωρεᾶς. Καὶ περὶ ἐξαγγελίας Γραφικαῖς πίστεσι, ὡς δεῖ ταύτην πράττειν, κατασκευάζει, καὶ τίς ὁ σκοπὸς καὶ τί τὸ τέλος τῶν ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς ἀγῶσι ἐξεταζομένων. Ταῦτα Μωσῆα τινὰ θαυμαστὸν ταῖς ἀρεταῖς εἰσάγει διδάσκοντα καὶ πράγμασι αὐτοῖς, μικροῦ κειμένους ὑπ' ὄψιν, τὰ ῥήματα βεβαιούμενον. Εἶτα Σερίνον ⁸⁶ οὐ δεῦτερον τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ ὁμοίᾳ χρώμενον διδασκαλίᾳ περιστάνει, [517 R.] ὡς τὸ μὲν μὴ παρενοχλεῖσθαι τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῶν δαιμονίων ἀδύνατον εἶναι ⁸⁷, τὸ δὲ συνωθεῖσθαι καὶ ἀναγκάζεσθαι καταπίπτειν πρὸς τὰ φαῦλα οὐκέτι, ἀλλ' ἡμέτερον καὶ τὸ διωθεῖσθαι τὴν ὀχλήσιν καὶ τὸ παραδέχεσθαι αὐτήν· καὶ ὡς οὐ χωροῦντα διὰ τῆς ψυχῆς τὰ δαιμόνια τοὺς ἀνθρωπίνους οἶδε λογισμοὺς, ἀλλ' ἀπὸ τινων τεκμηρίων ἐξωθεν θηρᾶ τούτους· μόνης γὰρ εἶναι τῆς ἁγίας Τριάδος τὸ διὰ ψυχῆς καὶ τῶν ἄλλων [267 H.] ἀπάντων χωρεῖν. Καὶ ὡς διάφορα φῦλα δαιμονίων, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἄγρια καὶ κακωτικά λίαν, α' δ' ἤττον, καὶ ἄλλα εὐεράπελα. Οὗς καὶ ὁ τρίτος συμπληροῦται λόγος, ἐπαγγελλομένου διαλαθεῖν τοῦ Σερίνου ἐν καιρῷ καὶ περὶ τοῦ ἠρωτημένου, ὅπερ ἦν, *Οὐ γάρ* ⁸⁸ ἐστὶν ἡμῖν ἢ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, καὶ ἐξῆς. Λεόντιος δ' ἦν ὄνομα ⁸⁹ ὃ ρουτὶ τὸ τρίτον λόγιον προσεφωνήθη ⁹⁰.

carnem et sanguinem ⁹⁰, et quæ sequuntur. Leon-

PLH'.

Ἀνδρῶν ἁγίων Βίβλος, ἢ βλοῖ τῶν περὶ Ἀντώνιον τὸν Μέγαν ἁγίων.

Ἀνεγνώσθη Βίβλος ἀνδρῶν ἁγίων, πολιτείας ⁹¹ καὶ κατορθώματα πρὸς ψυχικὴν προκοπὴν καὶ ὑφέλειαν ἀπαγγέλλουσα. Συγκεφαλαιώσις δ' ἦν, ὡς εἶκε, καὶ σύνοψις τοῦ Μεγάλου καλουμένου Λιμωναρίου, ὃ ἀπαγγέλλει τοὺς βλοῦς καὶ τὰ ἔργα τῶν

Cassianum hæc declamitat.

(77) Quod et præstitisse indicat quæ de hoc argumento exstat, *Collat.* vii.

(78) Una cum Helladio, ut in editis planum.

καὶ Ἀντωνίου τὸν Μέγαν ἀκμασάντων ⁴⁶ καὶ τῶν A et vitæ opera narrantur, cum magni Antonii et
 ἐπιξῆς, ὥσπερ καὶ ⁴⁷ τὸ καλούμενον Νέον παραδει-
 σιου ⁴⁸ τὰς τῶν ἐτι νεωτέρων μέχρις Ἑρακλείου
 τοῦ βασιλέως καὶ μικρῶν ἐτι προσωτέρω τοὺς ⁴⁹
 ἀσκητικούς ἀγῶνας ἀναγράφει. Ἄλλ' οὖν τὸ προκει-
 μενον βιβλίον εἰς β' καὶ x' συγκεφαλαιούμενον ὑπο-
 θέσει, ἐκάστης αὐτῶν καὶ τὸ χρησίμον καὶ τὴν κτῆ-
 σιν ⁵⁰ τῶν ἀφ' ὧν διηγήμασιν ἐμφανίζει.

Ἐν τῷ μὲν πρῶτον κεφάλαιον παραίνεσιν εἰς προ-
 κτην τελειότητος ἐκ διαφόρων προσώπων περιέχει,
 τὸ δεύτερον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἡσυχίας δείκνυσι κέρδος,
 τὸ γ' περὶ ἐγκρατείας διαλαμβάνει, καὶ ὡς δεῖ τὴν
 ἐγκράτειαν μὴ βρωμάτων ⁵¹ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν
 λοιπῶν τῆς ψυχῆς κινήματων ὁμοίως ποιεῖσθαι. Τὸ
 δὲ δ' πῶς δεῖ ἀσφαλίζεσθαι ἡμᾶς πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς
 κερναίας ἐπινοσταμένους ἡμῖν πολέμους. Τὸ δὲ ε'
 περὶ ἀκτημοσύνης, καὶ ὡς δεῖ καὶ τὴν πλεονεξίαν
 φυλάττεσθαι. Περὶ ὑπομονῆς δὲ καὶ ἀνδρείας τὸ ζ',
 καὶ τὸ ζ' ὅτι δεῖ μηδὲν πρὸς ἐπίδειξιν ποιεῖν, καὶ τὸ
 η' ὅτι οὐ δεῖ τινα κρίνειν. Περὶ διακρίσεως δὲ τὸ θ'.
 Τὸ δὲ ι' περὶ τοῦ δεῖν αἰετὴν νῆφαι, καὶ τὸ ια' ὅτι δεῖ
 ἀκαιοκίτως καὶ ἐν νήψει προσεύχεσθαι, καὶ τὸ ιβ' ὡς
 φιλοξενεῖν δεῖ καὶ ἐλεεῖν ἐν ἰλαρότητι. Περὶ δὲ ⁵²
 ἱπποσύνης ἐκδιδάσκει τὸ ιγ', τὸ δὲ ιδ' περὶ ταπεινο-
 φροσύνης, καὶ τὸ ιε' περὶ ἀνεξικακίας, περὶ ἀγάπης
 δὲ τὸ ις'. Τὸ μέντοι ιζ' περὶ διορατικῶν, καὶ τὸ ιη'
 περὶ σημειοφόρων γερόντων. Τὸ δὲ ιθ' περὶ πολιτείας
 θεωρητικῶν διαφόρων Πατέρων. Καὶ λοιπὸν τὸ x' ἀπο-
 φθέγματα τῶν ἐν ἀσκήσει γηρασάντων, εἶτα τὸ α'
 καὶ x' διαλέξεις εἰσαγεί γερόντων περὶ λογισμῶν
 πρὸς ἀλλήλους. Καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσι β' καὶ x' [520 R.]
 Ἠσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων γνῶμας περι-
 ἔχει. Ἐν οἷς καὶ ὁ σύμπας τοῦ βιβλίου ἀπληρῶν ⁵³
 λόγος, χρεωδέστατος καθεστῶς, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς
 ἐπὶ τῶν κλήρων τῶν οὐρανῶν τὸν βίον ἀσκουμένοις.
 Ἔχει δὲ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τὸ ⁵⁴ σαφές, καὶ τὰλλα
 τοσούτος, ὅς ἂν γένοιτο ἀνδράσιν ἀρμόζων πρὸς μὲν
 πᾶσι κατὰ λόγους ἀγῶνα μὴδ' [268 H.] ἐπεστραμμέ-
 νος, πάντα δὲ τὸν πόνον καὶ τὴν σπουδὴν εἰς τὴν ἐπὶ
 τοῖς ἔργοις ἀσκησιν ἀναδεγεμένους.

PLΘ'.

Ἰωάννου τοῦ Μόσχου τὸ Νέον λεγόμενον Λειψω-
 νάριον.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον δ' καὶ τ' διηγήμασι περιει-
 λημένον. Πρὸς τὴν ἀσκητικὴν δὲ καὶ τοῦτο τὰ μά-
 λιστα συντελοῦν ἐστι πολιτείαν, τὰ αὐτὰ πως πρα-

et vitæ opera narrantur, cum magni Antonii et
 æqualium, tum eorum qui post eos floruerunt.
 Quemadmodum et qui dictus est Hortulus novus his
 recentiorum ad ætatem usque Heraclii, et paulo
 etiam viciniorum vitas religiosaque exercitationes
 describit. Verum hic liber in duo (79) et vñginti con-
 tractus argumenta, eorum cujusque utilitatem, et
 obtinendi rationem, variis narrationibus expositam
 exhibet.

Horum igitur caput primum admonitio est ad
 perfectionis profectum, et a variis quidem illa in-
 stituta personis. 2. Tranquillæ vitæ ac solitariæ fru-
 ctum ostendit. (80) 3. De continentia agit, quam non
 in victu duntaxat, sed et in reliquis animi motibus
 similiter exercendam docet. 4. Ut se munire quis-
 que debeat adversus insurgentes a fornicatione pug-
 nas. 5. De paupertate, utque vitare avaritiam
 oporteat. 6. De patientia ac fortitudine. 7. Nihil
 esse per ostentationem ægendum. 8. **162a** Non
 oportere quemquam judicare. 9. De discretionē. 10.
 Sobrium (sive circumspectum) semper esse oport-
 ere. 11. Assidue esse, et cum attentione precan-
 dum. 12. Hospitalitatem esse ac misericordiam cum
 hilaritate exercendam. 13. Obedientiam docet. 14.
 De humilitate. 15. De malorum tolerantia. 16. De
 dilectione. 17. De iis (81) qui visiones viderunt. 18.
 De senibus qui miracula patrarunt. 19. De variorum
 sanctorum Patrum vita Deo grata. 20. Aliquot (82)
 eorum qui in monastica exercitatione consueverant
 scite dicta. 21. Collationes (83) continet senum
 inter ipsos de suis considerationibus. Ad hæc om-
 nia, **22** et ultimum caput, sententias (84) continet
 Hesychii presbyteri Hierosolymitani : quibus et li-
 ber hic totus absolvitur, utilissimus profecto iis,
 si quis alius, qui ad cœlestem hæreditatem paran-
 dam vitam suam componunt. Adhibet idem, quam
 promiserat, perspicuitatem quoque : alioqui cætera
 talis, qualis iis aptus sit viris, qui non de verbis
 laborent, sed omnem operam atque conatum in ope-
 ribus exercendis ponant.

CXCIX.

Joannis Moschi Pratum, sive Hortulus novus.

Lectus est liber quatuor et trecentis constans
 Narrationibus. Hic quoque monasticæ potissimum
 vitæ conducit, eademque fere cum superiore per-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁶ καὶ τοὺς ἐξῆς ἀκμασάντων ζ. ⁴⁷ καὶ A : γὰρ ζ. ⁴⁸ παράδεισιν A. ⁴⁹ τοὺς A : πολιτείας καὶ τοὺς ζ.
⁵⁰ βρώμασι ζ. ⁵¹ δὲ add. A. ⁵² ἀπαρτίσεται ζ. ⁵³ τὸ A : καὶ τὸ ζ.

NOTÆ.

(79) Quæ omnia Hesychii duntaxat sententiis ex-
 ceptis, leguntur in Vitis Patrum, parte II, post
 Adhortationes SS. Patrum professionesque mona-
 chorum, ut ibi editum.

(80) Præteritum hic, quod de compunctione ter-
 tio loco in libris editis legitur.

(81) Περὶ διορατικῶν. Emendanda hic editorum
 librorum ἐπιγραφὴ.

(82) Hæc septem capitula Moysis ad Pyrmenium,

et quæ ibi sequuntur, refero.

(83) Hoc illud esse cap. existimo, quod in libris
 editis IV, partis ult. de meditationibus XII ana-
 choretarum, inscribitur, idemque quod in August.
 biblioth. Catalogo, cod. 68, num. 2.

(84) Ducentæ hodie ad Theodolum exstant, post
 opuscula Marci anachor. Lutetiæ vulgata a Joan.
 Pico A. Ch. 1565.

tractat, nisi quod eorum virorum dicta factaque imitatione digna colligit, qui post insecuti sunt. Vitas etenim narrat eorum qui jam inde usque ad Heraclii imperium, et deinceps virtute magis claruerunt.

Pratum autem titulum libro indidit auctor, quem et *Hortulum novum* quidam appellant. Scriptor ejus Joannes quidam, Moschi cognomento, qui in B. Theodosii primum monasterio sæculum valere jubens, cum iis deinde monachis convixit, qui in deserto ad Jordanem exercebantur, quique nova in laura magni Sabæ cantabant. Unde rursum ad Antiochiæ oras, et Alexandri urbem, proximamque eremum, et ad Oasin usque delatus, multorum maguorumque virorum res præclare gestas aggregavit, quas partim oculis ipse spectavit, partim recenti tunc auditione didicit. Eadem porro de causa cum etiam insulas Romam versus navigans lustrasset, hisce similibus ibi **162b** quoque conquisitis, et cognitis, hoc opus conscripsit, quod dedicat Sophronio, seu Sophronæ discipulo suo, eidemque hoc ipsum offert, cum jam animo præciperet, instare vitæ hujus in meliorem commutationem.

Operis autem hujus dictio, magis quam præcedentis, ad humiliores ac rudiores vergit stylum. Narrationum adhæc non eundem servatum numerum in omnibus libris deprehendas, cum in quibusdam ad duo (85) et quadraginta supra trecentas sese extendant, idque vel ex capitum quorundam divisione, vel certe aliorum interjectione, adaucto numero. Cæterum ex his omnibus industrius quisque et Dei amans, fructum capiens, nunquam hujus scripti nimiam prolixitatem accusarit.

CC.

Marci monachi Asceticorum libri VIII, et Adversus Melchisedecitas liber I.

Legebantur Marci monachi libri octo (86) : quorum primus titulum præfert De lege spiritali, utilisque existit iis qui religiosam agere vitam aggressi sunt, quemadmodum et sequens eos qui ex operibus justificari se putant, in vanam incidere opinionem docet; imo id vel in priniis perniciosum esse demonstrat. Adduntur et alia ibi salutaria præcepta, quæ ad spiritalem æque vitam et institutum conducant. Tertius vero liber de pœnitentia, quod usque ubique deceat, docere pro scopo sibi proponens, ad eundem prorsus utilitatis gradum tendit.

Perspicua igitur ejus est dictio, quatenus verbis utitur communibus, et summa capita percurrit oratio : etsi quoad Atticum sermonem non satis ac-

γματουόμενον τῷ προειρημένῳ, πλὴν ὅτι τῶν μεταγενεστέρων ἀνδρῶν ἔργα τε καὶ πράξεις ἀξιοζήλωτους ἀναγράφει· καὶ γὰρ ἐκεῖθεν τῶν μέχρι τῆς Ἡρακλείου ἀρχῆς καὶ ἐπὶ πλεόν διαπρεψάντων ἀρεταῖς ἐπέρχεται τοὺς βίους.

Λειμῶνα δὲ καλεῖσθαι δίδωσιν ὁ συνταξάμενος ὄνομα τὸ βιβλίον· τινὲς δὲ αὐτὸ ⁸⁷ καὶ Νέον ἐπωνομάζουσι ⁸⁸ Παραδείσιον ⁸⁹. Ὁ δὲ συντεταχώς, Ἰωάννης μὲν αὐτῷ ὄνομα ⁹⁰, ἐξ ἐπικλήσεως δὲ ἐλέγετο ὁ τοῦ Μόσχου· ὃς ἀπετάξατο μὲν ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου μονῆ, εἶτα συνδιέτριψε τοὺς τε κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἀνά τὴν ἔρημον ἀσκουμένους καὶ τοὺς ἐν τῇ νέᾳ λαύρᾳ τοῦ μεγάλου Σάβα ⁹¹ διαθλοῦσιν. Ἐντεῦθεν δὲ τὰ τε τῆς Ἀντιοχείας κλίματα καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἔρημον καὶ μέχρι Ὀάσεως ⁹² ἐπελθὼν, καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἀριστείας συναγηγῶχος τοῦτο μὲν ὕψει τοῦτο δὲ καὶ νεαζούσῃ ἀκοῇ, διὰ τὴν αὐτὴν δ' αἰτίαν καὶ νήσους ἱστορησάμενος ἐν τῷ πρὸς τὴν Ῥώμην διάπλῳ, ἐκείσε τε ⁹³ τὰ παραπλήσια διερευνησάμενος καὶ μαθὼν, τὸ παρὸν σύνταγμα γράφει, καὶ προσφωνεῖ Σωφρονίῳ ἢ Σωφρονῆ τῷ οικείῳ μαθητῇ καὶ ἐγχειρίζει, αὐτῷ τοῦτ' ⁹⁴ τὴν τοῦ βίου μέλλουσαν ἐπίστασθαι πρὸς τὰ ἀμείνονα προτεθεαμένος μεταβολῆν.

Ἡ δὲ τοῦ λόγου ἐρημνεία εἰς τὸ ταπεινότερον τοῦ προτέρου καὶ ἀμαθέστερον ἀποκλίνει. Καὶ τὰ διηγήματα δὲ οὐχὶ τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐν πᾶσιν εὐρήσεις τοῖς βιβλίοις διασεσωσμένα, ἀλλ' ἐν τιτι καὶ εἰς β' καὶ μ' καὶ ε' ⁹⁵ διηπλωμένα, τοῦτο μὲν ἐνίων κεφαλαίων ἐπιδιαίρεσι τοῦ ἀριθμοῦ συναυξομένου, τοῦτο δὲ καὶ διηγημάτων ἔστιν ὧν παρενθήκη. Πλὴν ἐξ ἀπάντων τὸ χρήσιμον ὁ συντετὸς καὶ θεοφιλὴς ἀνήρ δρεπόμενος οὐκ ἂν τῶν συντεταγμένων κόρον καταγνοίη.

Σ.

Μάρκου μοναχοῦ Λόγοι ἀσκητικοὶ ἡ' καὶ πρὸς Μελχισεδεκίτας λόγος α'.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Μάρκου μοναχοῦ ἐν λόγοις ἡ', ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπιγραφὴν ἔλαχε περὶ νόμου πνευματικοῦ, καὶ χρήσιμος τοῖς τὸν ἀσκητικὸν ἐπανηρημένοις βίον· ὡσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς, τοὺς ἐξ ἔργων οιομένους δικαιοῦσθαι εἰς μάταιον διαπίπτειν ⁹⁶ λογισμὸν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸν ὅτι μάλιστα σφαλερὸν ⁹⁷, ἐπιδεικνύμενος· [521 R.] ἐν οἷς καὶ ἑτεραι συνυφαίνονται παραινέσεις, εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ αὐταὶ συνανήκουσαι βίον ⁹⁸ καὶ νόμον. Καὶ ὁ γ' δὲ, περὶ μεταβολῆς τῆς πάντοτε προσηκούσης ἀπευθυνόμενος τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν αὐτὸν τῆς ὠφελείας βαθμὸν ἀνατρέχει.

Σαφῆς μὲν οὖν ἔστιν, ὅσον ἐπὶ τῇ κοινότητι τῶν λέξεων καὶ τῷ κεφαλαιωδῶς ἐξηγηθῆναι, ἢ φράσαι, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀπηκριβῶνται τὰ δια-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ πλὴν] πλεόν A. ⁸⁷ αὐτὸν A. ⁸⁸ ὀνομάζουσι ζ. ⁸⁹ παραδείσιον A. ⁹⁰ ὄνομα αὐτῷ ζ. ⁹¹ Σάββα ζ. ⁹² μέχρις ἄσεως ⁹³ τε om. pr. A. ⁹⁴ τοῦτο ζ. ⁹⁵ τ'] libri τριακοσίοις. ⁹⁶ διαπίπτειν ζ. φησὶ λογ. ζ. ⁹⁷ τῶν — σφαλερῶν τοῦτο ἐπιδ. ζ. ⁹⁸ βίον καὶ om. A.

NOTÆ.

(85) Hodie in 219 capita duntaxat distincta leguntur.

(86) Exstant Parisiis Latine excussi, et in Biblioth. SS. Patr. Margarini, t. IV. Alios ejusdem præterea

52 asceticos ad sua pervenisse tempora indicat Niceph. lib. xiv, cap. 54, qui huic virum cum Nilo B. Chrysost. discipulum facit.

γλωσσῶν⁶⁶· εἰ δὲ που [269 H.] τὸ ἀσαφὲς ἐνορᾶται, ἄφ' ἑαυτῶν διὰ πρᾶξεως αὐτὰ πεφυκέναι μᾶλλον κατανοεῖσθαι ἀναχωρεῖ τῆς διὰ λόγων ἐρμηνείας, οὐχὶ τῷ δυσκόλως εἰρησθαι. Τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἐν τοῖς εἰρημῶν μόνον ἀναφαίνεται λόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἱεῖς· καὶ οὐχὶ μόνον τῷ ἀνδρὶ, ἀλλὰ⁷⁰ μικροῦ πῖστος, οἷς ἀσκητικὸς νόμος καὶ πάθη καὶ διαθέσεις ἐ' ἔργων χωρούσας ἀπαγγέλλειν γέγονε σπουδῆ, ὃ τῆς τοιαύτης ἀσαφείας ἐνιαχοῦ συμπρόεισι τρόπος, τῆς ἐκ⁷¹ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπιγνώσεως οὐ τι μάλα σιγῶσας τὰς διὰ τῶν ῥημάτων ἐπιδηλώσεις. Ἄλλ' ὅτω μὲν περὶ τοῦτου. Ὁ γε μὴν δ' λόγος, εἰς τύπον ἱρωτικῆς καὶ ἀποκρίσεως ἐσχηματισμένος, δεῖκνυσθαι ὡς τὸ σωτήριον βάπτισμα τὴν ἐλευθερίαν καὶ ὡν καθαρῶν τῶν ἀμαρτημάτων μυστικῶς ἡμῖν ἐπαίσατο⁷² καὶ τὴν χάριν τοῦ παναγίου ἐνέψικε Ἐπιμέτος, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. Ὁ δὲ ε' διαπλάττει τὸν νόον πρὸς τὴν οἰκταίαν ψυχὴν συμβουλίην ὁλον ἀποκινούμενον, δε' ἦς οὐκ ἄλλους αἰτίους, ἀλλ' ἀδ- ἡμᾶς τῶν ἀμαρτανομένων ἀποφαίνεται. Καὶ ὁ ζ' δὲ εἰς διάλογον σχηματίζεται, σχολαστικῶν ἐισάγων τινὰ πρὸς Μάρκον αὐτὸν διαλεγόμενον, ὧν τὰ κεφάλαια οὗτοι δεῖ ἀδικούμενον μὴ ἀμύνεσθαι μηδὲ κατακρίνει τοὺς ἀδικούντας, ἀλλ' ἰδίῳν ἀμαρτημάτων εἰσπράξεις ἡγείσθαι τὰς ἐξ ἑτέρων ἡμῖν ἐπιφερομέ- νας⁷³ ἐπιπείρας· καὶ ὅτι χαλεπὸν ἢ ἀνθρωπαρεσκία, καὶ ὡς δεῖ παντὸς σωματικοῦ ἔργου πολλῶν τῶν μέσων τὴν προστυχὴν προτάττει, καὶ τί ἐστὶ τὸ θέλημα τῆς σαρκός. Ὁ δὲ ζ', οὐκ εἰς τὰ τῶν ῥημάτων ἀμοιβαία⁷⁴ διατυπούμενος, περὶ νηστείας διαλαμβάνει. Ὁ δὲ η', Νικολάου τινὲ μοναχῶν γεγραμμένος, τίσιν μάλιστα κοιμίζεται⁷⁵ θυμὸς καὶ ὄργη ἢ καὶ τέλειον καταργεῖται, ἀναδιδάσκει, καὶ τίσιν ἢ σαρκίῳ ἐπιθυμία. Ταῦτα μὲν, εἰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀλλήλων διαφέροντα, ὅμως εἰς τὴν πρακτικὴν χειρ- εγυγεί φιλοσοφίαν τὰ ὀκτώ⁷⁶ τῶν λογίων. Ὁ δὲ θ', κατὰ Μελχισεδεκίων ἀγωνιζόμενος, οὐδὲν ἔλαττον τῶν γεννησάμενον αὐτὸν αἰρέσεως ἔνοχον οὐ μετριω- τέρως στηλιτεύει· πλὴν τῷ γε θηρῶν πανταχόθεν ἐκμετῶν τὸ χρήσιμον, οὐκ ἀσυντελής αὐτῷ οὐδ' ἢ ἐκ τούτου ἀνάγκωσις ἔσται. Τὴν δὲ τῶν εἰρημῶν λόγων τάξιν οὐ πάντα τὰ ἀντίγραφα τὴν αὐτὴν δια- ούζει, ἀλλὰ ἕνια μὲν⁷⁷ προτάττει, ἄλλα δὲ ὑποτάττει ὡς τῶν καὶ τὴν ἐσχάτην τοῖς πρώτοις ἀπονέμειν χώραν⁷⁸.

A curate linguam componat. Sicubi vero in his ob- scuritas aliqua cernitur, ideo nimirum ab ea, quæ per verba fit [clara] explicatione recedit, quod hæc ejusmodi sint, ut per actionem ipsam potissimum percipi debeant, non quod difficulter eadem exprimi oratione possint. Quod non in hisce solum libris usu venit, sed et in aliis deinceps sequentibus. Quin neque in hoc duntaxat scriptore, verum etiam in omnibus ferme iis, qui de asceticis institutis, et de perturbationibus atque affectionibus, quæ per ipsa producuntur opera, docere aliquid studuerunt, ejusmodi obscuritatis vitium alicubi invenitur; quæ enim ex ipsis est operibus percepta cognitio, non usque adeo verbis explicari contenta est. Sed hæc hactenus. Quartus porro liber interrogantis atque respondentis forma compositus, docet salutiferum bap- tisma, cum liberationem expiationemque criminum mystice nobis contulisse, tum sancti Spiritus gratiam infudisse: 163a et id genus alia. Quintus deinde mentis velut consultationem, cum sua ipsius anima ita inducit, ut nos ipsos auctores esse peccatorum, non vero in alios culpam conferendam, demonstrat. Sextus autem dialogi forma conscriptus, quo cau- sidicus quidam cum Marco ipso disserens inducitur tractantque hæc fere capita: Qui injuriam acceperit, ulcisci non debere, nec adeo illos damnare, qui injuriam fecerint, cum pœnarum sit potius de peccatis nostris reputanda exactio, quæ ab aliis nobis inferantur injuriæ. Difficile quoque esse homi- nibus placere. Precationem dehinc cuicunque corporali operi longo esse intervallo præponendam: et quæ sit denique carnis voluntas. Septimus liber [non per dialogum scriptus] de jejuniis agit. Octavus tandem Nicolao cuidam monacho inscriptus, quibus potissimum ira ac furor animi sopiatur, vel etiam penitus tollatur, et quibus etiam carnis ex- stinguatur concupiscentia, edocet. Qui quidem octo libri, etsi plus minusve sint inter se diversi, omnes tamen ad operantem sapientiam quasi manu du- cunt. Accessit et nonus liber, quo dum adversus Melchisedecitas (87) depugnat, nihilo interim mi- nus in ipsum parentem suum, hæresis hujus labe contaminatum, vehementer invehitur: qui tamen utilitatem undique investigare desideret, ille ne in hoc quidem legendo operam lndet. Ordo vero isto- rum librorum non idem in omnibus est codicibus: alia enim quidam præponunt, alia subjiciunt, ut

ΣΑ'.

Διαδόχου Φωτικῆς ἐν τῇ καλαιῷ Ἠπειρῶ ἐπισκό- που ὄροι ε'· καὶ ἀσκητικὰ κεφάλαια β'. — Νεί- λου μοναχοῦ Δόγος ἐν κεφαλαίοις ρηγ'. — Καὶ Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου Παρακλητικός.

[524 B.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον τοῖς ἐπομένοις μὲν

CCI.

Diadochi Photicæ veteris Epiri episc. Definitiones x. et Capita c. — Nili monachi De oratione cap- ita cLIII. — Joannis Carpathii Consolatorius.

Legi libellum (88) in quo, post decem admodum

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ γλωσσῶν ζ. ⁷⁰ ἀλλὰ καὶ μ. ζ. ⁷¹ τῆς δ' ἐκ ζ. ⁷² ἐπαίσατο ἡμῖν ζ. ⁷³ ἐπιφερομένας ἡμῖν. ⁷⁴ ἀμοιβάοντα ζ. ⁷⁵ κοιμίζεται μάλιστα ζ. ⁷⁶ τὰ ὀκτώ τῶν λογίων post ὅμως ponit A. ⁷⁷ μὲν et 26. ἔθ. om. A. ⁷⁸ post χώραν in A versus 5 vacui.

NOTÆ.

(87) De quibus ex veterum scriptis plura cardin. Baronius, tom. II, ad ann. Christi 196.

(88) Et exstat a nostro Franc. Turriano Latine versus, et typis Plantinianis olim excusus.

proemii capita, centum sequuntur alia, quibus A totus absolvitur. Illorum primum fidei est definitio: Conceptus [nimirum] mentis de Deo affectionis express. Alterum dein definitio spei: Egressio mentis ad ea quæ sperantur. Tertium, patientiæ definitio: Mentis oculis [Deum] invisibilem, perinde ac si visibilis esset intuendo, ita indesinenter durare. Quartum, definitio affectionis minime avaræ. Tam esse animatum ad non habendum quam alius quispiam ad habendum. Quintum, definitio cognitionis: Seipsum nescire, extra se positum in Deo. Sextum, humilitatis definitio: Continua oblivio suorum recte factorum. Septimum, definitio vacuitatis iræ: vehementis desiderium non irascendi. Octavum, castimoniam: Sensus semper Deo affixus. Nonum, **163^b** charitatis: Amoris incrementum erga eos qui injuriam inferunt. Decimum, perfectæ immutationis: Mortis horrorem pro gaudio reputare in Dei oblectatione. Decem ergo hisce definitionibus centum illa capita subjecta sunt. Hic autem liber iis vel maxime commodus, qui se [ad perfectionem] exercent, imo et qui in ipsis actionibus perficientibus jam exercitati sunt; nihil interim paulo obscurius afferens; scientia enim per experientiam percepta, facile se verbis doceri patitur. Auctorem ejus inscriptio ipsa facit Diadochum, Photices illius quæ est in vetere Epiro, episcopum.

In eodem volumine lectus item est Nili monachi liber in centum (89) et quinquaginta tria capita divisus: quibus precandi formam vir ille divinus exposuit. Feruntur ejusdem et alia plurima lectu digna diversi argumenti opuscula (90), partim epistolæ, partim historiæ forma conscripta, quæ non operum tantum perfectionem insignem, sed in dicendo quoque facultatem ejus testantur. Verum etsi diffusus æque Diadochus non est, quæ tamen ab ipso conscripta sunt centum capita, nullam partem inferiore gradu collocantur, quam quæ modo retuli. Nam et dictio ita composita est, ut reprehendi nequeat, et sensus ex actionibus natam sapientiam præfert. Cæterum Marci librum cum utraque [quam dixi] forma præcedat, alicubi insuper sententiis antecellit. Dedit vero et ille ad finem cuiusque capituli ansam iis qui incorrupte pronuntiant, quod sive accessione alicujus adulteratus, sive alias hallucinatione aliqua abreptus ista dixerit. Vellem enim, ne vere confirmare possem, opinionem saltem ejus damnatam fuisse.

Valde autem in iis, quæ paulo ante recensui,

A κεφαλαίους ῥ' ἀπαρτιζόμενον, τοῖς ὡς ⁷⁹ ἐν προοίμῳ δὲ τὸν δέκα οὐχ ὑπερβαίνουσιν, ὧν πρῶτον ἐστὶν ὡς πρῶτος ὅρος τῆς πίστεως ἕνωσις περὶ Θεοῦ ἀπαθῆς, β' ὡς δεύτερος ὅρος τῆς ἐλπίδος ἐκδημία τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα, γ' ὅρος τῆς ὑπομονῆς, τὸν ἀόρατον ὡς ὄρατον ὁρῶντα τοῖς τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς ἀδιαλείπτως καρτερεῖν, δ' ὅρος τῆς ἀφιλαργυρίας, οὕτως ἔχειν τὸ μὴ ἔχειν ὡς θέλει τις εἶ ἔχειν, ε' ὅρος τῆς ἐπιγνώσεως, ἀγνοεῖν ἑαυτὸν ἐν τῷ ἔκστῃναι [270 H.] Θεῷ, ς' ὅρος τῆς ταπεινοφροσύνης, λήθη τῶν κατωρθωμένων προσεχῆς, ζ' ὅρος τῆς ἀοργησίας, ἐπιθυμία πολλῆ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι, η' ὅρος τῆς ἀγνείας, ἀσθησις ἀεὶ κακολλημένη τῷ Θεῷ, θ' ὅρος τῆς ἀγάπης, αὐξήσις φιλίας πρὸς τοὺς ὕβριζοντας, ι' ὅρος τῆς τελείας ἀλλοιώσεως, ἐν τρυφῇ Θεοῦ χαρὰν ἡγεῖσθαι τὸ στυγνὸν τοῦ θανάτου. Τούτοις οὖν τοῖς δέκα τὰ ἑκατὸν ὑποτέτακται. Καὶ ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος εἰς τὸ ἀριστον τοῖς ἀσκουμένοις συγκείμενος, καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς ἐγγεγυμνασμένοις ταῖς τελειοποιεῖς πράξεσιν οὐδ' ἀσαφές τι ἐμπαροχόμενος: ἡ γὰρ διὰ πείρας γνώσις εὐχερῶς τῆς ⁸⁰ διὰ λόγων ἐπιβατεύει διδασκαλίᾳ. Πατέρα δὲ τοῦ λόγου Διάδοχον ἢ ἐπιγραφή λέγει, Φωτικῆς τῆς ἐν τῇ ἡλιαῖ Ἡπειρῷ ἐπίσκοπον.

Ἐν ταυτῷ δὲ τεύχει καὶ Νεφλου μοναχοῦ λόγον ⁸¹ ἀνεγνων, τριῖσι καὶ ν' καὶ ρ' κεφαλαίοις διαιρούμενον ⁸². Τὸν τῆς προσευχῆς δὲ ἐν τούτοις ὁ θεὸς ἀνὴρ ἀναπτύσσει τύπον. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα αὐτοῦ ἀξιόλογα, ποικίλας ὑποθέσεις ὑποβαλλόμενα, εἰς τὸ τὸν ἐπιστολιματὸν τρόπον καὶ εἰς τὸν ⁸³ συγγραφικὸν ἀνηγμένα συντάγματα φέρεται, τὴν τε κατὰ τὰ ἔργα τελειότητα καὶ τὴν ἐν λόγοις μαρτυρούμενα δύναμιν. Πλὴν εἰ καὶ μὴ πολύχους ὁμοίως ὁ Διάδοχος, ἀλλὰ τὰ γε ἀναγεγραμμένα αὐτῷ ἑκατὸν κεφάλαια οὐκ εἰς ἐλάττωνα βαθμὸν ἐν οὐδεντέρῳ μέρει τῶν εἰρημένων τῆθισιν · ὁ τε γὰρ λόγος αὐτῷ εἰς τὸ ἀμύμητον σύγχεται, καὶ ὁ νοῦς τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων σοφίαν προβάλλεται. Τοῦ μόντου Μάρκου δι' ἑκατέρας προέχων ιδέας, καὶ ἐνιαχοῦ ταῖς γνώμαις ἀντιφέρεται. Δοίη δ' ἂν καὶ αὐτὸς λαβὴν τοῖς ἀδεκάτωσις ἀκριβολογουμένοις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἑκατοστοῦ ⁸⁴ κεφαλαίου, εἴτε παρενθήκη τινὸς νοθευόμενος, εἴτε ἄλλως τινὶ συναρπασθεὶς παροράματι ⁸⁵ τὸ γὰρ κατὰ ⁸⁶ δόξαν ἄλωνα εὐξαίμην ἂν μὴ ἐπαληθεύειν.

Κρατεῖ δ' οὖν ἐν τοῖς πρὸ ὀλίγου εἰρημένοις πολλῶν

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ ὡς add. A. ⁸⁰ τῇ ἐμβατεύει διδασκαλίᾳ ς. ⁸¹ λόγος ἀνεγνώσθη ς. ⁸² διαιρούμενος ς. ⁸³ τὸ ς. ⁸⁴ ἑκατοστοῦ] ρ' A : ἐκάστου ς. ⁸⁵ παροράματι ταῦτ' εἴρηκα. τὸ ς.

NOTÆ.

(89) 148 duntaxat exhibent libri vulgati a P. Franc. Turriano.

(90) Ut, De nihil possidendo; Περὶ προστασίας. De philosophia Christiana, de virtutibus et vitiiis; De comparatione vitæ monachorum qui in solitudine, et qui in civitate degunt; De corde SS. martyrum monachorum in monte Sina. Liber item Epi-

stolarum, quæ in Italiæ bibliothecis exstant. Hæc noster Turrianus recenset ad suum Nilum. Niceph. lib. xiv, cap. 54. addit ad Græcæ superstitionis sectatores, scripsisse, et ad Eulogium quemdam. At cum plures enumerentur Nili, forsitan non ejusdem sunt omnia.

καὶ Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου, ὃς ἐπιγραφὴν αὐτοῦ **A** ἐπισημαίνει· Πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰνδίας προτρέψαντας μοναχοὺς παρακλητικὸς. **P'** δὲ καὶ οὗτος κεφαλαίως παραιοὶ αὐτὸ ⁸⁶.

ΣΒ'.

Ἰσπολύτου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος εἰς τὸν Δανιήλ ἐρμηνεῖα· καὶ λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ Ἀντιχριστοῦ.

[525 R.] Ἀνεγνώσθη Ἰσπολύτου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος ἐρμηνεῖα εἰς τὸν Δανιήλ. Κατὰ λέξιν μὲν οὐ ποιεῖται τὴν ἀνάπτυξιν, πλὴν τὸν οὖν γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ παρατρέχει· πολλὰ μέντοι ἀρχαιοτρόπως καὶ οὐκ εἰς τὸ ὑστερον διηκριθωμένον καταλέγει. Ἄλλ' ἐκείνων οὐκ ἂν εἴη δίκαιος λόγον ὑπέχειν· τοῖς γὰρ ἀρχὴν θεωρίας καταβαλλομένους οὐ ⁸⁷ δίκαιος ἀπαιτεῖν τῶν παρεμμένων, ἀλλ' ἀγαπᾶν μάλιστα **B** εὐτὴς τε τῆς ἐπιβολῆς καὶ ἐφ' ὅσον ἂν καταλήψεως τῶν διασκοπομένων προχωροῖη. Τὸ δὲ τὴν τοῦ Ἀντιχριστοῦ παρουσίαν, καθ' ἣν καὶ ἡ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου τοῦδε συντέλεια ἴσταται, μὴδὲ τοῖς μαθηταῖς δεομένοις τοῦ Σωτῆρος ἀποκαλύψαντος, εἶτα αὐτῶν ταύτην πεντακοσίαις [971 H.] ἔτεσιν ἀπὸ Χριστοῦ ὑπαχθέντα περιγράφασθαι, ὥσπερ τῶν ἀπὸ κρῆτης τοῦ κόσμου καταβολῆς ἐξακισχιλίων ἐτῶν συντελουμένων, καὶ τὴν διάλυσιν αὐτοῦ ἐφεστάναι, τούτο καὶ θερμότερας ἂν εἴη τοῦ προσήκοντος γνώμης, καὶ ἡ ἀπόφασις ἀνθρωπίνης ἀγνοίας, ἀλλ' οὐκ ἐκπνοίας τῆς ἀνωθεν διελέγχει. Ἡ δὲ φράσις αὐτῶν ὅτι σπεῖς ἐστὶ μάλιστα εἰκειομένη πρέποι ἂν ἐρμηνεῖα ⁸⁸, εἰ καὶ τοὺς Ἀττικούς οὐ τι μάλα θεσμούς ⁸⁹ ἐκασπεῖται.

Ἰσπανεγνώσθη αὐτοῦ καὶ ἕτερος λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ Ἀντιχριστοῦ, ἐν ᾧ ἡ τε αὐτὴ τῶν λόγων ἰδέα διατρέπει, καὶ τὸ τῶν νοημάτων ἀπλούστερόν τε καὶ ἀρχαιότερον ⁹⁰.

ΣΓ'.

Τοῦ μακαρίου Θεοδορητοῦ ἐπισκόπου Κύρου ἐρμηνεῖα εἰς τὸν Δανιήλ.

Ἀνεγνώσθη τοῦ μακαρίου Θεοδορητοῦ, ἐπισκόπου Κύρου, Ἐρμηνεῖα εἰς τὸν Δανιήλ. Μακρῶ μὲν ὅπως ὁ σοφὸς ἀνὴρ οὐχ Ἰσπολύτου μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων τῆ τῶν προφητικῶν ῥημάτων ἀναπτύξει τε καὶ διακαθάσει κρατεῖ· ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴ τις ἄλλος, ἐρμηνεῖαις πρέπων, τῶν τε καθαρῶν καὶ εὐσήμεν τῶν ῥημάτων ἀνακαλύπτων τὰ συνεικασμένα, καὶ τῶν ἠδύνοντι, ἅτε δὴ διαγλυκαίνων ⁹¹, κροθυμότερους πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν παρασκευάζων, καὶ δὴ ⁹² καὶ τῶν πρὸς μηδεμίαν ἐκτροπὴν καὶ παρακλίσειν ἀποτρέψαι τοῦ προκειμένου κόρον τε ἀφαιρούμενος πάντα, καὶ τὴν μάθησιν τῶν ζητουμένων ἀσύγχυτον τε καὶ ἀδιασκέδατον καὶ εὐχερῆ καὶ ἀναλεγομένους αὐτοῦ ⁹³ τὸν πόνον ἐμποιῶν. Καὶ ἡ λέξις δὲ αὐτῶν καὶ ἡ συνθήκη τῆς Ἀττικῆς εὐγενείας οὐ φεύγει τὰς γονὰς, πλὴν εἴ τι περιεργότερον

VARIAE LECTIONES.

⁸⁶ post αὐτὸ in versus vacui 71/2, in C 2 1/2. ⁸⁷ οὐ] deest δεῖ. ⁸⁸ ἐρμηνεῖα—οὗτι A : ἐρμηνεῖαις — οὗτι ζ. ⁸⁹ θεσμούς ζ. ⁹⁰ ἀρχαιότερον oim. pi. C. ⁹¹ διαγλυκαίνονται ζ. ⁹² δὴ A : μὴν ζ. ⁹³ αὐτῆς A : αὐτοῦ ζ.

NOTÆ.

(91) Hujus Περὶ ἀσκήσεως existere feruntur in Malia, et bibliotheca Regia et Augustana.

(92) Vide B. Hieronym. in Catal. cap. 61.

(93) Ea Græce et Latine typis vulgata exstat.

etiam antecellit Joannem (91) illum Carpathium. qui hunc operi suo titulum indidit : Ad India monachos, quem postularant, Consolatorius. Porro centum et hic capitibus librum suum absolvit.

CCII.

Beati Hippolyti episc. et mart. Interpretatio Danielis, et Homilia de Christo et Antichristo.

Legi Hippolyti (92) episcopi ac martyris Interpretationem Danielis ; quem etsi ad verbum non explicat, nullum tamen sensum, ut verum dicam, prætermittit. Pleraque porro veteri more, non ut postea fuere accuratius excussa, recenset, quanquam eorum ipsum reddere rationem æquum non est. Decet enim ab iis, qui principium scientiæ alicujus statuerunt, non repositum rationem eorum quæ præterierunt : **164a** sed contentum esse potius conatu ipso, et iis quæ quatenus licuit, e considerandis assecuti sunt. Cæterum, quod Antichristi adventum (quando etiam mundi hujus aspectabilis interitus sequetur) quem ne discipulis quidem rogantibus manifestavit Christus, Hippolytus hic quingentesimo post Christum anno ascribere ausus sit, quasi a prima mundi constitutione sex millibus annorum tum decursis ejus interitus instaret, hoc sane calidioris quam par sit animi est. Verum hæc ejus assertio humanam ignorantiam potius, quam cœlestem aliquam inspirationem arguit. Genus ejus dicendi clarum in primis ac perspicuum, interpretem satis decet, etsi Atticas revera leges valde repudiat.

Legimus una ejusdem Homiliam (93) de Christo et Antichristo : in qua eadem dicendi forma servata, et sensuum simplicitas major est ac velustas.

CCIII.

Theodoretii Cyrensis episc. Interpretatio Danielis.

Legimus Theodoretii episcopi Cyri Interpretationem Danielis. Vir sane doctus, non Hippolyto modo, verum etiam aliis multis propheticorum sermonum interpretatione atque explanatione longè antecellit. Dictio ejus commentationi (si ejuisque alius) aptissima. Nam et puris significantibusque verbis abditæ quæque et obscura revelat, et jucunditate quadam quasi delinimento, suavique lepore ad sui lectionem invitat. Quin et ex eo quod ad ambages nullas digressionesque a proposito argumento recedat, satietatem non modo nullam affert, sed ea insuper, quæ in dubium vocantur, sine ulla vel confusione vel dissipatione facile, et comoda ratione lectores suos docet. Vocum item ejus delectus, atque ipsa compositio ab Atticæ elegantie origine non refugit, nisi quid forte curiosius illic occur-

rat, quod quis multorum auribus insolitum dicat. Hoc constat, nihil eum, quod ad interpretandum faciat, declinare, adeoque in summum evasisse optimorum interpretum culmen, ut non facile sis aliquem reperturus, qui illo melius obscura explicet. Sunt quidem et alii pure loquentes, qui propositarum sibi rerum sensum haud segniter investigent: at simul et perspicue dicere, et nihil interim cognitu necessarium (vel brevitatis causa) prætermittere; non item ad diverticula, vel ad doctrinæ ostentationem digredi (nisi hæc forsitan, non sine utilitate, sic adhibeantur, ut percipi nequeat, quod a re proposita discedatur), **164^b** hoc certe præcæteris rebus omnibus a bono Theodoro studiose curatum est, non in hoc solum opere, sed fere dixerim in omnibus ejus scriptis, quæ multa sane reliquit, quibus sacram Scripturam industria sua mirifice illustravit. Igitur in aliquibus quidem illi in hac divini Danielis expositione cum Hippolyto martyre convenit, sed plura in quibus dissentit: quorum hæc illustriora sunt⁹⁴.

CCIV.

Ejusdem Octateuchi expositio, et In libros Regum ac Paralipomena.

Legi ejusdem divini viri explanationem Octateuchi, quæ inscriptionem certe operi egregie congruentem nacta est, *In impedita sacræ Scripturæ loca* (95); in quibus et ad libros Regum ac Paralipomena. Utilissimum in primis hoc opus, quodque cum ipsis quasi naturalibus parentis mox genium lectorum oculis subjiciat. Præterquam autem quod hic consueta ipsi dicendi forma egregie eluceat: habet quoque (si ad majorem perspicuitatem et comprehendendi facilitatem respicias) cum aliud quoddam commodum, tum quod in summa veluti capita per quæstiones solutionesque liber distinctus sit.

CCV.

Idem in XII Prophetas.

Legimus ejusdem in duodecim prophetas eadem dictionis ac sententiæ venustate adornatum librum.

CCVI.

Procopii sophistæ Scholæ commentariorum in Octateuchum, et in libros Regum ac Paralipomena.

Lectæ sunt Procopii sophistæ Scholæ commentariorum in Octateuchum Veteris Testamenti, et in Regna ac Paralipomena. Diffusus autem est interpres hic atque prolixus: non quidem propterea, quod in supervacaneas, quæque ad rem nihil perti-

χωρηκός· τούτο δὲ, ὅτι μὴδὲ προσήκον ἐρμηνεῖα, ἀποκλίνει. Καὶ ὅλως⁹⁴ εἰς τὸ ἀριστόν ἐστι τῶν ἐξηγητῶν καὶ οὐκ ἔχον⁹⁵ ῥαδίως τὸν ἀμεινον διασαφούντα ἀνηγγέμενος. Ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἄλλοις τὸ καθαρῶς εἰπεῖν καὶ ἀνεχνεῦσαι τὸν νοῦν τῶν θεωρουμένων· τὸ δ' ἅμα τε σαφῶς εἰπεῖν καὶ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἐν τῷ συντόμῳ παραλιπεῖν, μὴδὲ πρὸς ἐκδρομὰς ἢ ἐπιδεικτικὰς σοφίας⁹⁶, ἢ ἄλλως μὲν οὐκ ἀχρήστους, παρασυρούσας⁹⁷ δὲ τοῦ προκειμένου, μὴ ἀπιδεῖν, εἰ τιτι ἄλλω⁹⁸, καὶ τῷ χρηστῷ Θεοδωρῆτι⁹⁹ ἔνεστι διεσπουδασμένον, οὐκ ἐν ταύτῃ μόνον τῇ πραγματείᾳ, ἀλλὰ γε⁹⁹ μικροῦ δέω φάνει καὶ ἐν πάσαις — πολλὰ δὲ αὐται — ἐν αἰς τῶν κερῶν Γραμμάτων αὐτῶν ἢ διασάφῃσις φιλοπονεῖται. Ἔστι μὲν οὖν ἐν τῇ περὶ τὸν θεσπέσιον Δανιὴλ ἀναπτύξει κατ' ἑνια τῷ μάρτυρι συμφερόμενος Ἰηπολύτω· πλεῖω δὲ πρὸς ἃ φέρεται τὴν ἑτέραν, ὧν τὰ ἐπιφανέστερα ταῦτα¹.

[826 R.] ΣΔ'.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν Ὀκτάτευχον, καὶ τὰς Βασιλείας, καὶ τὰ Παραλειπόμενα.

Ἀνεγνώσθη² τοῦ αὐτοῦ μακαρίου³ ἀνδρὸς ἐξηγητῆς⁴ εἰς τὴν Ὀκτάτευχον. Ἐπιγραφὴν δ' ἔλαχε⁵ συμβαλίνουσαν τῷ ἔργῳ· *Εἰς τὰ ἄπορα* γὰρ χρηματίζει τῆς Γραφῆς (95)· ἐν οἷς ἐστι καὶ εἰς τὰ τῶν Βασιλείων καὶ εἰς τὰ Παραλειπόμενα. Χρήσιμον δ' ἐστὶ τὰ μάλιστα τὸ βιβλίον, καὶ αὐταῖς γοαῖς τοῖς ἐντυγχάνουσι τὸ γνήσιον ἐπιδεικνύμενον αὐτίκα τοῦ γεγεννηκότος. Τῆς δὲ συνήθους αὐτῷ ἰδέας διαπρεπούσης, ἔχει τι πρὸς τὸ σαφέστερον ὄρα⁶ν καὶ εὐκατάληπτον καὶ ἕτερον πλεονέκτημα, καὶ τὸ ὡς ἐν κεφαλῇ κατὰ τὸ ἀπορούμενον καὶ ἐπιλυόμενον τὸ βιβλίον διατετυπῶσθαι.

ΣΕ'.

Τοῦ αὐτοῦ Εἰς τοὺς δώδεκα προφήτας.

[272 H.] Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ *Εἰς τοὺς 12⁹ προφήτας* ἐν τῇ αὐτῇ τῶν λόγων καλλονῇ καὶ τῆς διανοίας διεσκευασμένον⁶.

ΣΖ'.

Προκοπίου σοφιστοῦ εἰς τὴν Ὀκτάτευχον, καὶ τὰ τῶν Βασιλείων καὶ τὰ Παραλειπόμενα ἐξηγητικὰ σχολαί.

Ἀνεγνώσθησαν Προκοπίου σοφιστοῦ Ἐξηγητικὰ σχολαί εἰς τὴν Ὀκτάτευχον τῶν Παλαιῶν Γραμμάτων καὶ εἰς τὰς Βασιλείας καὶ δὴ καὶ τὰ Παραλειπόμενα. Πολύχους μὲν οὗτος καὶ πολύστιχος ὁ ἐξηγητῆς, πλὴν οὐκ εἰς περιττὰς τινὰς καὶ ἐ-

VARIAE LECTIONES.

⁹⁴ ὅλος ζ. ⁹⁵ libri ἔχον. ⁹⁶ σοφίας χωρεῖν ἢ — ἀχρήστους ποιεῖν παρ. ζ. ⁹⁷ παρασύροντας A, παρασύροντα ζ. ⁹⁸ τι ἄλλο, ἐσπουδασμένον ζ. ⁹⁹ γε add. A. ¹ post ταῦτα versus vacui in A et sinistrae columnæ 34 1/2: et dextræ omnes (i. e. 38) in C 4. ² ἀνέγνω A. ³ μακαρίου A: θεσπεσίου ζ. ⁴ ἐξηγητῆς A. ⁵ ἔλαχεν οὐ συμβ. Fabricius. ⁶ διεσκευασμένον βιβλίον ζ.

NOTÆ.

(94) Desiderari hic ea, argumento est vacuum in quibusdam codicibus relictum spatium.

(95) Εἰς τὰ ἄπορα τῆς Γραφῆς. Addunt editi libri κατ' ἐκλογὴν. Unde interpretes fecerunt: *De sele-*

ctis Scripturæ sacræ quæstionibus ambiguis. Quæ autem hoc loco, e cod. Bavar. descripta, exhibentur in Notis exemplaris Græci. eadem et plura vidit atque convertit olim Gent. Hervetus.

αγωνίους ἀποδιαιρέτων παρεχδρομάς, ἀλλὰ τῷ δια-
φορὰς δοξῶν περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἀναγρά-
φειν ἢ πολλὰκις. Τοῦτο δὲ καὶ προοιμιάζεται εἰς ἕ-
κον αὐτῷ διαπλαττόμενον, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν
θεωρητῆτος συνοψίν τε καὶ φιλοκαλίαν τὸ σύνταγμα
αἴρεται. Καὶ εἴη ἂν οικειωτάτον τε καὶ χρεωδέστατον,
εἰ μετὰ τὴν ἐν ἐκείνοις τριβῆν ἢ περὶ ταῦτα τοῦ
ἀνδρὸς τὰ σπουδάσματα σχολῆ διαδέχοιτο. Καὶ ἡ
εἰρήνη δὲ αὐτῷ ἐς τὸ ἀριστον ἤσκηται, εἰ καὶ τῆς ὁ
ἐξηγητικῆς διατυπώσεως ἔχει τι καὶ κομψότερον.

ΣΖ΄.

Τοῦ αὐτοῦ Εἰς τὸν Ἡσαΐαν.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ φιλοπόνου ἀνδρὸς Εἰς τὸν
προφήτην Ἡσαΐαν, τὴν τε ὁμοίαν τοῖς προειρημέ-
νοις διαθέσειν φυλαττόμενον, καὶ τὴν αὐτὴν τῶν λό-
γων ἐπιδεικνύμενον δύναμιν, καὶ δῆλον ὅτι καὶ τὸ
λοσιτελοῦν παραπλήσιον ὁ.

ΣΗ΄.

Εὐλογίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας κατὰ
Ναυατιανῶν λόγος ε΄.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἀγίοις Εὐλογίου ἀρχιεπισκόπου
Ἀλεξανδρείας Κατὰ Ναυατιανῶν, ἐν λόγοις ε΄.
Τούτων τῷ ἀνδρὶ ὄνομα μὲν [529 R.] λέπειν ἐπὶ δε-
ξιάτῃ λόγων οὐδ' ὀτιοῦν προσεμέλησε, τὰ δὲ Ναυά-
του σοφισματώδη προβλήματά τε καὶ δελεάσματα
ἐκέλευσε καὶ αἰσῶναι οὐδὲν τὸ ἀπαράσκευον τῆς
κατὰ τοὺς λόγους μελέτης ἐμποδῶν ἔσθη· τοῖς γὰρ
Γραφικῶς πλουτῶν νοήμασι τε καὶ θεωρίαις, ὅσα
ἐκείνος ἀποσπάρασεν τῆς ἰδίας αἰρέσεως πρόβλημα
καὶ συνηγορίαν ἐποιεῖτο, ταῦτα αὐτὸς ἀναπτύσσων,
καὶ τὸ περὶ αὐτὰ κακοῦργον τῆς αἰρέσεως ἐπιδει-
κνύς, ἀφαιρεῖται αὐτοῦ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐτέ-
ροις τῶν Γραφῶν ῥήμασι τὸ ἀπονενομημένον αὐτοῦ
καὶ ἀσύγνωστον καὶ ἀλλόφυλον τῆς αἰρέσεως ση-
τεῖται. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τῶν λόγων καὶ τὸ νόθον
καὶ κακόκλαστον, ὃ εἰς Ναυάτον ἀναφέρουσιν οἱ
αὐτοῦ σπουδασταί, μαρτύριον διελέγχει. Ἔστι μὲν
ὄν καὶ αὐτὸ τοῦτο ὃ κατὰ Ναυάτου ἑλεγχος τὸ χρή-
μα ἔχων, πλὴν καὶ Γραφικῶν οὐκ ὀλίγων ἐν-
θεωρεῖται· τούτοις πολλαχοῦ τοῖς ἀξιολογητέτοις τῶν
ἐξηγητῶν συμφερομένην ἔρμηνεύει. Ἀλλὰ καὶ τὸ
πλεονεξίαν τε καὶ ἡδύον ὡς ἐν τοιοῦτῳ λόγων χα-
ρακτῆρι οὐκ ἂν τις ἀγασθεὶς μεταγνοίη.

ΣΘ΄.

Δίονος Λόγος π΄.

Ἀνεγνώσθη Δίονος βιβλίον ἐν Λόγοις π΄. Οὗτος
ἔστι μὲν τὴν πατρίδα Προυσαεὺς, φυγὰς δ' ἐγεγόνει

VARIAE LECTIONES.

ἢ ὑπογράφειν ζ. ὁ τῆς om. A. ὁ post παραπλήσιον unus in A versus vacuum.

NOTÆ.

(96) Quod cum Latina sua insigni interpretatione,
et sacri prophetæ textu edidit Parisiis doctiss. Joan.
Carterius. an. 1580.

(97) De iisdem pluribus supr. cod. 182.

(98) Qui sextus numeratur cod. 182 iterumque,
cod. 280.

(96) Quæ excerpta leges cod. 230.

A neant egressiones divertat, sed quod opinionum
eadem de re diversitates sæpenumero commemoret.
Et vero etiam præfatur hoc a se opus magnam in
molem esse aggestum : quod item maxime ad
Theodorei brevitem venustatemque assurgit :
ut aptissimum illud plane sit, atque utilissimum, si
post illum lectum, ad hujus etiam viri labores le-
gendos otium contingat. Dictio ab eo est optime
quidem exulta, sed comptior aliquanto, quam
commentarii rudiorem formam deceat.

CCVII.

Idem in Isaiam prophetam.

Legimus ejusdem perstudiosi hominis (96) In
Isaiam prophetam opus : quod simile suprascriptis
servat commentandi rationem, eandemque dicendi
vim præfert, pari cum lectoris (ut constat) utilitate.

165^a CCVIII.

Eulogii Alexandrini archiepsc. Contra Navatianos
libri v.

Legi B. Eulogii archiepiscopi Alexandrini Adver-
sus Navatianos (97) libros quinque. Qui etsi scriptor
dicendi elegantia nomen sibi querere nullo modo
curarit, nihil tamen, quo minus Navati sophismatum
plenæ assertiones captionesque refellantur, atque
ignominia notentur, sermonis neglecti incuria im-
pedimento fuerit. Sacræ enim Scripturæ commenta-
tionibus ac contemplationibus abunde instructus,
quæ hinc ad suam hæresim asserendam atque pro-
pugnandam ille discerpserat, eadem hic interpre-
tando, et una hæresis in iis fraudes detegendo,
Navato eripit ac tollit. Quanquam et aliis
Scripturarum locis, ipsius venia indignam amen-
tiam, ac peregrinam hæresim, velut cippo eam in-
scribendo, divulgat. Extremo (98) denique libro
falsum illud et improbe confictum, quod Navato
ejus studiosi attribuunt, martyrium exagitat. Est
igitur hæc Navati confutatio legentibus utilis : præter-
quam quod hic non paucorum Scripturæ (99) loco-
rum passim sese offerat explicatio, ipsæ etiam in-
terpretum principibus profutura (1). Sed et illius
persuadendi vim ac jucunditatem, ut in hoc charac-
tere, nemo qui eum veneretur, ut contemnendam
ducat.

D

CCIX.

Dionis Chrysostomi Orationes LXXX.

Lectus est Dionis (2) orationum octoginta liber (5).
Patria hic fuit Prusensis, sed tyrannidis (4) dum

A

(1) Eadem plane xplai etiam supra codice 182.

(2) De quo lege interpretis Latini præfationem
et Suidam.

(3) Quæ hodie omnes exstant Parisiis nuperrime
cum Notis Græcæ et Latine editæ.

(4) A cujus mentione orat., 45 quam de exilio
A thenis habuit, inchoatam videas.

fugit servitatem, exsul factus, varias oberrando peragravit regiones. Idem in dicendi arte acutus ac solers est habitus, præsertim si de componendis moribus dandum esset consilium. Viguit Trajano Romæ imperante, cum quo diu multumque vixit, et in ea existimatione atque honore, ut et cum Augusto communi interdum carpento veheretur. Patrem habuit Pasicratem, rhetor ipse instituto atque philosophus. Tantam autem morum severitatem affectasse ferunt, ut **165b** Leonina sæpe indutus pelle in publicum prodiret. Vocem mittebat placidam et firmam, incessus minime quidem incitatus, sed non ideo segnis aut fractus, a quo nec reliqui corporis motus discrepabant. Gracilis adhæc erat, et corpore haudquaquam vasto.

Orationes conscripsisse plurimas referunt, quarum octoginta in meas inciderunt manus: quæ quidem orationes Chrysostomi [hoc est aurei oris] cognomentum illi apud ejus ætatis homines pepererunt. Cæterum pleræque, ut dicebam, orationum ejus quas quidem noverim, suasoriæ. Sed quando æquum est deliberativo generi quiddam etiam judiciale permisceri, parem ipse virtutem in hoc quoque orationis genere ostendit: et inter omnes quidem maxime *Rhodiaca*. Nam et acrius enthymematis instat, et brevem atque contortam orationem (quod saltem ad characterem) adhibet, et vehementia cum ubertate abundat. Exemplis insuper maxime præstat, quæ ubique multa e variis petita rebus, aptissime ad propositum argumentum accommodat. Libertissime quoque fabulosas narrationes aliquas monitionibus intexit, ut eam etiam ob rem simplex dicendi genus consecratus videri possit. Rarius enim Platonis exemplo ejusmodi eum fabulas afferentem videas, quæ (ut in Borysthenica) elationem aliquam granditatemque orationi addant. Simpliciter igitur idea plurimum est usus (ut paulo ante diximus) in sensibus, vocabulis item familiaribus, et passim obviis, nihilque compositio habet aut sublimitatis ostentandæ, aut captandæ jucunditatis gratia innovatum. Et vero, in verbis saltem, nominumque conjunctione, perspicuum dicendi genus scriptorem hunc propositum habuisse existimes: sed dum longius sententiæ redditionem producit, digressionibusque ut plurimum orationem intexit, non parum ab hoc instituto deflectit. Quanquam hæc quidem varietas quædam ideæ, characteris proprietatis, non pro vitii indicio haberi forsitan possint. At quod exordia, aut quæ exordiorum instar sunt, longissime producat, id jam palam facit, et eum nequaquam familiarium congressibus accommodatam dicendi formam pro civili et historica usurpare, et majus quasi caput, quam reliquum sit orationis corpus, effingere.

Orationum igitur ejus quatuor priores, de regno

A ταύτης ¹⁰ τυραννίδος ἐκκλίνων δουλείαν, καὶ πολλὴν ἐπῆλθε πλανώμενος γῆν. Ἀεξῶς δὲ περὶ τοὺς λόγους ἔδοξεν εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ὅσοι ρυθμίζειν συμβουλευοῦσι τὰ ἤθη. Ἦκμασε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ, καὶ πλείστον διέτριψε χρόνον παρ' αὐτῷ, καὶ τῆς ὅτι μάλιστα τιμῆς καὶ δεξιῶσους ἔτυχεν, ὡς καὶ συγκαθέζεσθαι αὐτὸν τῷ [273 H.] βασιλεῖ οὐχ ὀχνησάτω. Παῖς μὲν ἦν ¹¹ οὗτος Πασικράτους, σοφιστῆς δὲ καὶ φιλόσοφος τὸ ἐπιτήθευμα. Ἐπὶ τοσούτων δ' αὐτὸν τῆς κατὰ τὸ σχῆμά φασι σεμνότητος ἀντιποιεῖσθαι, ὡς καὶ λεοντῆν πολλὰκις ἐνημέμενον ποιεῖσθαι τὴν πρόθεον. Φωνὴν δ' ἡρεμαίαν ἤφει καὶ σταθεράν. Καὶ σχολαῖον μὲν ἀλλ' οὐκ ἀναδεβλημένον βᾶδισμα, καὶ τᾶλλα ¹² τῶν κινήματων οὐκ ἀσύμφωνα· ἰσχυρὸς δ' ¹³ ἦν καὶ οὐδὲ μέγας τὸ σῶμα.

B Τοῦτον πολλοὺς φασὶ καὶ ποικίλους γράφαι λόγους· οἱ δ' εἰς ἡμετέραν φθάσαντες γνώσιν τὸν ἢ ἐπλήρουν ἀριθμὸν. Χρυσόστομον δ' αὐτὸν οἱ λόγοι τῆ κατ' αὐτὸν γενεᾷ δεδώκασι ἐπινομάζειν. Ἔστι μὲν οὖν, ὅπερ ἔφη, τὸ πλείστον αὐτοῦ τῶν λόγων, οὗς ἡμεῖς ἴσμεν, συμβουλευτικόν· οἷα δ' εἰκόσ, καὶ τῷ συμβουλευτικῷ παραπλεκόμενον τὸ ὅσον δικανικὸν παραπλήσιον τὴν ἀρετὴν κἂν τῷ μέρει τῶδε τοῦ λόγου δεκνύουσιν, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ὁ *Ῥοδιακός*. Δριμύς τε γὰρ ἐστὶ τοῖς ἐνθυμημασι, καὶ τὸ συνεστραμμένον πρὸς γε τὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα τῶν λόγων ἔχων, καὶ τὸ ἐντονον μετὰ τοῦ γονίμου πλουτῶν. Ἄριστος δὲ τοῖς παραδείγμασι καὶ πολὺς ἐστὶ πανταχοῦ, καὶ ποικίλης ὕλης λαμβάνων αὐτὰ καὶ προσφωδῶς ἀρμοζόμενος. Χαίρει δὲ μάλιστα καὶ μυθολογήμασι τὰς παραινέσεις συνδιαπλέκειν, διὰ καὶ τὸ ἀφελὲς διώκειν δοκεῖ· σπάνιον γὰρ εἰ τις εὖροι κατὰ τὸν Πλατωνικὸν ζῆλον τοῖς διάγραμμα καὶ ὄγκον ἐνεργαζόμενοις τῷ λόγῳ, ὡσπερ ἐν τῷ Βορυσθενικῷ, μύθοις αὐτὸν ἀποχωρόμενον. [532 R.] Ἄφελής μὲν οὖν ἐστὶ τὰ πολλὰ, ὡς ἔφησθαι ¹⁴ εἰπὼν, ταῖς ἐνομοῖαις, καὶ τῶν τε καθωμιλημένων αὐτῷ καὶ ἐπιπολαζουσῶν αἱ λέξεις, καὶ οὐδὲν οὐδ' ἡ σύνταξις οὐδ' ἐπὶ τὸ βαθυτέρον οὐδὲ τὸ καθηδυνόμενον ἐκνεωτερίζει. Καὶ τό γε ἐπὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τῇ συμπλοκῇ τῶν ὀνομάτων τοῦ σαφοῦς ἂν τις ἐλπῖσειε τὸν συγγραφεῖα κατεστοχάσθαι· ἀλλὰ τό γε διὰ μακροῦ τὴν τῆς διανοίας ἀπόδοσιν προείναι, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον τὸν λόγον διαπεπλέχθαι, οὐκ ἐπὶ μικρῷ τῆς τοιαύτης αὐτὸν ἐκκλείει ἰδέας. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν παραλλαγῇ ¹⁵ ἰδέας καὶ χαρακτῆρος ἰδίωμα, ἀλλ' οὐκ αἰτίας ἴσως ἐνδείξις ἔχει ¹⁶· τὸ δ' ἐπὶ μακροτάτων ἀποτελεῖται τὰ προοίμια ἢ τὰ ὅσον προοίμια οὐκ εἰ ἀφίησιν αὐτὸν τὸ μὴ οὐχὶ ἀντὶ ¹⁷ πολιτικοῦ καὶ συγγραφικοῦ τύπου τὸν ἐπὶ ταῖς συνουσιαῖς ἀλλάττασθαι παραδεδουκότα, καὶ μεῖζω τὴν κεφαλὴν τὴν ὡς ἐν λόγῳ ¹⁸ τοῦ λοιποῦ σώματος διαπλάττειν.

Τῶν τοίνυν λόγων αὐτοῦ δ' περὶ βασιλείας μὲν

VARIÆ LÉCTIONES.

¹⁰ ταύτης A : τῆν τῆς C. ¹¹ ἦν] ἦν οὖν A. ¹² τᾶλλα A : τὰ λοιπὰ δὲ C. ¹³ δ' A. : τε C. ¹⁴ ἔφησθαι A. ¹⁵ παραλλαγῆς A. ¹⁶ ἔχει C. ¹⁷ ἀντὶ οὐχὶ C. ¹⁸ ἐν τῷ λόγῳ C.

είσιν εισημένοι· καὶ ὁ Ε' δὲ, *Λιβυκός* ἐπιγραφόμενος, μῦθον μὲν *Λίβυ* ἀπαγγέλλει, ἐκείνων δ' ἴσιν ἐξημμένος. Ὁ δ' ἔκτος²⁰ περὶ τυραννίδος λέγει· καὶ περὶ ἀρετῆς ὁ ἐπὶ τούτῳ. Ὁ δὲ Η' *Διογένης* μὲν ἢ *Ἰσθμικός* ἐπιγραφὴν ἔχει, πρᾶξιν δὲ τινὰ καὶ λόγους Διογέτους κατὰ τὰ *Ἰσθμία* διαγγέλλει. Καὶ ὁ Θ', *Διογένης*²¹ ἢ *Περὶ οἰκετῶν*²², παραινέει μὲν ἅπαντας δι' ἐνὸς προσώπου αὐτοῦ μὲν ἕκαστον²³ πολλὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι²⁴, ἀλίτην δὲ τῶν ἐξωθεν συμπεπτότων· καὶ μὴ χρῆναι φεύγοντα δῶκεν οἰκίτην· [274 H.] ὅτι οὖν γὰρ ἐκείνους μὲν κακοὺς ὄντας ἐλπίζειν ἄνευ τῶν δεσποτῶν ἄμεινον βιώσεσθαι, τοὺς δεσποτάς δὲ μὴ ἀξιούντας²⁵ φαῦλους εἶναι μὴ νομίζειν ἄμεινον διάξειν, εἰ μὴ παρπολαθοῦεν τῆς τῶν δραπετῶν σκαιότητος. Ὁ δὲ Κ' *Τρωικός* μὲν ἔλκει τὴν ἐπιγραφὴν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀλῶναι δὲ τὸ *Ἴλιον* διεσπούδαται, Ὅμηρον τε κατὰ τὸ τραχύτερον προσφέρεται, καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν *Ἰλιάδα* αὐτῷ πεποιήται, τάναντία τούτοις πραγματεύεται. Ὁ δὲ *Ὀλυμπικός* ἢ *Περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας*, αὐτὸ τούτο πειρώμενος ἐπιδεικνύειν, ἐπιεικῶς ἴσιν. Ὁ δὲ ΙΒ', *Ἐν Ἀθήναις περὶ φυγῆς* ἐπιγραφὴν ἔχων, εἰρηται μὲν ἐν αὐταῖς, δίδει δὲ ὡς οὐδὲν ἢ φυγὴ χαλεπὸν, καὶ ὡς²⁶ πλοῦτος μὲν καὶ δόξα καὶ δυναστεία θάπτον ἀπὸ τῶν ἐχόντων ἐπὶ τοὺς μηδ' ἐλπίζαντας μεταρβέει, τὸ δὲ φιλοσοφεῖν καὶ τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν διὰ βίου τε κτήμα διαμένει ἀγαθὸν καὶ ἀπειρημένους συνέπειται. Ὁ δὲ ΙΓ' *Εὐβοικός*²⁷ ἢ *Κυνηγητικός* ἔλαχεν ἐπιγραφὴν, εἰσάγει δὲ τινὰς ἐν *Εὐβοίᾳ* τοιοῦτον βίον βιοῦντας, δι' ὧν κατασκευάζει ὡς ὁ ἀπράγμων βίος, εἰ καὶ πενόμενος εἴη, πολλῶν τῶν ἐν ἄστει θορυβουμένων τε καὶ τρυφάντων ἰδέων τε καὶ λυστελέστερος. *Ροδιακός* δὲ ὁ ΙΔ' ἐπιγράφεται· ἐν τούτῳ ἔθο; ἀλογον παρὰ *Ῥοδίοις* ἐπιτιμᾶ ἐπιπολάσαν²⁸. Τὸ δ' ἦν, οὗς ἐβούλοντο τιμᾶν ἀνδράσι, τούτοις μὲν ἀνδριάντα ἀνίστασαν οἰδένα, τοὺς δὲ τοῖς πάλαι ἀνεστηκότας, τούτων ἄρα²⁹ ἢ τὰ; ἐπιγραφῆς μεταξέοντες εἰς τὰ τῶν μελλόντων τιμηθῆναι ὄνόματα, ἢ τῷ χρόνῳ μηδὲ φαινομένων ἐπιγράφοντες, τῶν τε οἰχομένων τὸ γὰρ ἐκ αὐτοῦ τῆν³⁰ τιμὴν ἐλυμαίνοντο, καὶ οὗς τιμᾶν ὑπεκλάττοντο, ἀλλοτριεῖς καὶ κατ' οὐδὲν οἰκουίας ἐκτόν ἐνύβριζον. [535 R.] Ἐν τῷδε τῷ λόγῳ μεγάλη τοῦ ἀνδρός τῆς ἀνασκευαστικῆς³¹ ἰσχῦος ἢ ἀρετῆ³² διαφαίνεται. Ὁ δὲ ΙΕ' *Πρὸς Ἀλεξανδρεῖς* μὲν ἐπιγράφεται, δήμου δὲ φύσιν ἀναπτύσσων ταύτης κατατρέχει· καὶ ὅτι μὴ χρῆ τὸν *Ἀλεξανδρέων* ἔμμεν, ἔβα πολλὰ τὰ πρὸς ἀρετὴν παρακαλοῦντα ἔχοντα, τῆς ἐν τῷ κοινῷ ἐπιπολαζούσης παραχῆς καὶ ἀταξίας καὶ αὐτὸν εἶναι³³ ἀνδράποδον, μάλιστα δὲ παραφουλάττεσθαι τὸ ἀμάρτημα κατὰ τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις καὶ τὰ θιάτρα. *Ταρσικοί* δὲ δύο ἐφεξῆς ἐπιγραφῆς ἔτυχον, ὧν ὁ μὲν α' *Ἐπαινὸν* τινὰ τῆς πόλεως ἐπιτρέχων οὐκ εὐδαίμονος ἐκείνας ἀπο-

A dicitur sunt. Quinta dein, quæ *Libyca* vocatur, et ab illis etiamnum dependet, fabulam *Libyn* refert. **166a** Eam excipit sexta, quæ de tyrannide commemorat: ut de virtute septima. Octava, *Diogenis*, sive *Isthmica* titulum præferens, facta quedam dictaque *Diogenis* in *Isthmicis* narrat. Nona, *Diogenes* quoque dicitur, seu *De servis*. Hortatur singularim universos, satagere quosque, ac sollicitos esse sui, neglectis quæ extrinsecus adveniant. Non expedire insuper fugitivum servum insequi. Absurdum enim esse, si vel illi, cum improbi sint, sperent absque dominis melius sibi fore, vel heri illorum nequitia velut ignari, non judicent melius secum agendum, si nec obiter ullum e fugitivorum servorum stoliditate damnium ferant. Decima oratio *Troica* inscribitur, de eo studiosè elaborata, quod illum non fuerit captum. Homero igitur asperius adversatur, iisque omnibus contraria describit, quæ sunt ab illo in *Iliade* composita. *Olympica*, seu *De prima Dei cognitione* (quæ idem illud demonstrare conatur) undecima est. Duodecima *Athenis de exilio habita* titulum præfert. Et habita vere ibidem est, docetque exilium nihil habere molestiarum: divitias item et gloriam atque imperium citius a possidentibus ad eos qui minime sperabant, transferri: sapientia vero studium, ac virtutis exercitationem, et perpetuas in hac vita constantesque divitias esse, et hinc etiam emigrantes comitari. XIII. *Euboica* seu *Venatoria* inscribitur. Indicit autem quosdam hanc in *Eubora* vitam ducentes: C per quos docet vitam privatam, etsi pauperior sit, longe jucundior esse, et utilitorem, quam eorum qui in urbibus turbis juxta ac delicias experiuntur. XIV. *Rhodiaca* nominatur. Absurdum hac oratione morem, qui tum *Rhodi* invalescebat, reprehendit. Quos enim status honorandos censuerunt, his nullas statuebant, sed earum, quæ præcis fuerant collocatæ, vel inscriptiones in eorum, qui venturi essent nomina mutantes: vel si temporis injuria non apparerent tituli, novos insculpen- tes, simul vitæ functionum gloriam (quantum in ipsis erat) sedabant, simul quos honorare decreverant, alienis, et quæ nihil similitudinis haberent, imaginibus dedecore potius afficiebant. D Qua quidem in oratione ingens *Dionis* refutandi alios vis atque facultas insigniter elucescit. XV. *Ad Alexandrinos habita*, inscribitur. Vulgi in ea ingenium moresque exponit, ac perstringit. Nequaquam insuper decere, ut etiam *populus Alexandrinus*, **166b** qui propria tot haberet virtutis incitamenta, exortorum in republica tumultum ac seditiosum velut manscipium fiat. Præsertim vero illum errorem cavendum esse monet, qui in publicis conventibus ac theatris committebatur. *Tarsi-*

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ ἔκτος καὶ περὶ Α. ²¹ Διογέτους Α. ²² οἰκ. καὶ παραινέει ζ. ²³ μὲν ἕκαστον Α: ἕκαστον μὲν ζ. ²⁴ ποιῆσθαι αὐτοῦ ὄλ. ζ. ²⁵ ἀξιούντες ζ. ²⁶ ὡς Α: ὅτι ζ. ²⁷ Εὐβοικός ζ. ²⁸ ἐπιπολάζον ζ. ²⁹ ἄρα] ζ. κατὰ pr. Α. ³⁰ τὴν nihil. Α. ³¹ ἀνασκευαστικῆς ἀπτικῆς ἰσχ. Α. ³² ἢ ἀρετῆ add. Α. ³³ εἶναι om. Α.

carum, quæ duæ sequuntur, appellationem noctæ sunt. Harum prior post urbem illam cursim laudatam, nunquam civitatum felicitatem metiendam docet a fontibus, fluminibus, venustis porticibus aut ædificiis, fructuumque abundantia, quæque his similia laudantur, sed eas urbes commendari, in quibus disciplina ac virtus civium claresceret. Hæc quoque oratio absurdum quemdam ac probrosum castigat morem in vocis emissionem quadam [lasciva] ex Alexandrinorum consuetudine petita, monens ei assuetos ut abstineant, vel potius acerbius ipse in eos incurrens. Altera vero hortatur, ne calumniis magistratus persequantur; neve parvis offensionibus statim irritentur, atque illos temere accusent. XVIII. Cui nullus præfixus titulus, Cælaris Phrygiæ urbe habitata est. Dissertit autem non esse virtutis indicium comam illam promissioem, ut nec alia quæ ad corporis cultum pertinent, ac ne horum quidem contraria. Huic et ipsius urbis laudatio adiungitur. XIX. Ipso mox titulo indicat (5-3), habitam quidem primum Borysthene, sed recitatam postea in patria. In ea cum alia refert auctor, tum Platonis imitatione prædicat de universitatia opifice apud Borysthenitas se disseruisse, ac de mundi totius ornatu motuque, et elementis ejusdem. Est autem illustrior hæc graviorque præ cæteris orationibus. *Corinthica* autem numero vicesima, Corinthi habitata, cives ibi objurgat, quod statua se prius honorassent, quam tamen post ipsius profectionem, falsa quadam calumnia adducti, iterum sustulissent. Proxima est hæc dicendi vi ac virtute Rhodiæ orationi. Quanquam ejus quod exordii loco statuit longitudo, hic, periunde atque alibi fere ubique, virtute vacat. XXI. Inscritur *De Nicomediensium concordia cum Nicæensibus*. Quam quidem potissimum contendit efficere hæc oratio, quæ non sine jucunditatis ex ea re commemoratione, opportune profertur. Sic enim melius persuadendi vis hominum sese animis insinuare solet. XXII. Nicææ **167a** pronuntiatam titulus significat: *De concordia, seditionis jam extincta*. Hoc autem est hic viri institutum, rem ibi tum gestam laudibus celebrare. XXIII. In patria recitata est, *De concordia cum Apamensibus*: quod ipsum ibi pertractat; ut et proxime sequenti Apamenses hortatur ad concordiam cum Prusensibus ineundam. XXV. *Disputatio est in patriam*. Ignorare vero se fugit causam ipse qui disputat, cur libenter eum et cupide audiant, cum nihil utile ipsius orationes proponant. *Politica* dehinc inscripta est vicesima sexta oratio, recitata in patria: quemadmodum et quæ proxime sequitur, *Benevolentia testificatio in patriam*, quod se benevolo eam animo prosequentem honorifice excepiisset. Succedit his *Apologia*, seu *Defensio*, de suo

φαίνει τῶν πόλεων, ὅσαι κρήνας καὶ ποταμοὺς καὶ κάλλη στοῶν καὶ οἰκοδομημάτων καὶ καρπῶν ἀφθονίαν καὶ τὰ παραπλήσια προβάλλονται, ἀλλ' ἐν ὅσῃ τάξις καὶ ἀρετῇ τῶν πολιτευομένων διαδείκνυται. Οὗτος ὁ λόγος καὶ παράλογόν τε καὶ ἐφύβριστον ἔσθαι κατὰ φωνῆς ἀπήχησιν ²² τοῖς Ἀλεξανδροῖσι πραττόμενον εὐθύναις ὑπάγει, παραινῶν ἀποσχέσθαι τοὺς χρωμένους, ἢ μᾶλλον αὐτῶν ²³ πληκτικώτερον καθαπτόμενος. Ὁ δὲ δεύτερος παραινεῖ μὴ συκοφαντικῶς πρὸς τοὺς ἀρχοντας διαχεισθαι, μὴ δ' ἐπὶ τοῖς βραχέσι τῶν παραλυποῦντων εὐθὺς ἀνερθεῖσθαι καὶ ἐπαιτῖσθαι τοὺτους. Ὁ δὲ ΙΗ', δ; οὐκ ἐπιγράφεται, ἐν Κελαιναῖς ²⁴ ἐρρήθη τῆς Φρυγίας, διαλαμβάνει δὲ ὡς οὐκ ἀρετῆς εἴη σημεῖον τὸ κομᾶν, ὡς περ οὐδ' ἄλλο τι τῶν σχημάτων τῶν περὶ τὸ σῆμα, **Β** ὡς περ οὐδὲ τούτων τὰ ἐναντία διαπλέκεται [275 H.] δ' αὐτῶ καὶ τῆς πόλεως ἑπαινος. Τὸν δὲ ΙΘ' μηνύει ἡ ἐπιγραφή ῥηθῆναι μὲν ἐν τῷ Βορυσθένει, ἀναγκασθῆναι δὲ ἐν τῇ πατρίδι· ἐν ᾧ ἄθλα τε δίδεισιν ὁ συγγραφεὺς, καὶ κατὰ τὸν Πλατωνικὸν συνομολογεῖ ζήλον περὶ τε ²⁵ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὄλων τοῖς Βορυσθενίταις διειλέχθαι τῆς τε τοῦ παντὸς διακοσμήσεως καὶ κινήσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων. Ἐχεται δὲ τινος λαμπρότητος καὶ σεμνότητος οὗτος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὁ λόγος. Καὶ ὁ *Κορινθιακὸς* δὲ Κ' ὢν, ἐν Κορίνθῳ μὲν ἐρρήθη, ἐπιτίμησιν δ' αὐτῶν διαπειναῖν ἀνθ' ὧν εἰκόνη τὰ πρῶτα τιμήσαντες ἀνθ' ὕστερον ἀποδημήσαντος ἐκ διαβολῆς οὐ δικαίας περιεβίοντο τὸ γέρας. Ἐγγύς δ' ἐστὶ τοῦ *Ροδιακοῦ* κατὰ τὴν ἐν λόγοις ῥώμην καὶ ἀρετὴν οὗτος ²⁶· ἡ δὲ τοῦ οἶον προοιμίου παράτασις κἀνταῦθα, ὡς καὶ παρὰ μικρὸν πανταχοῦ, τῆς ἀρετῆς οὐ μετέχει. Τοῦ δὲ ΚΑ' ἡ ἐπιγραφή *Περὶ τῆς πρὸς Νικασίς ὁμολογίας τῶν Νικομηδέων* ἐστὶ· καὶ τοῦτον ὑπέρχεται τὸν ἀγῶνα ²⁷ ὁ λόγος εὐκαίρως διὰ τῆς ἡδονῆς προενηνεγμένος· μᾶλλον γὰρ οὕτω ταῖς ψυχαῖς τὸ πῆλυνον ἐθέλει διαδύειν. Τὸν δὲ Β' καὶ Κ' ἐν Νικαίᾳ εἰρησθαι· ἡ ἐπιγραφή δηλοῖ *Περὶ ὁμολογίας*, *ἁπανμένης τῆς στάσεως*· αὐτὸ δὲ τοῦτο διατίθεισιν ὁ ἀνὴρ, ἔπαινον τοῦ γεγονότος. Ὁ δὲ ΚΓ' *Περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμείας ὁμολογίας* εἰρηται ἐν τῇ πατρίδι, αὐτὸ δὲ διαπράττεται τοῦτο. Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ περὶ ὁμολογίας τῆς ²⁸ πρὸς τοὺς Προυσαεῖς παρακαλεῖ τοὺς Ἀπαμείας. Ὁ δὲ ΚΕ' *Διάλεξις* ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι· **Δ** ἀγνοίαν δὲ ὑποπλάττεται τῆς αἰτίας ὁ διαλεγόμενος, δι' ἣν μηδὲν χρήσιμον αὐτοῦ τῶν λόγων προδεδηγμένων ἡδέως καὶ ποθοῦντες ἀκούουσι. *Πολιτικὸς* δὲ ἐστὶ τῷ ΚΖ' ἡ ἐπιγραφή, *Καὶ εἰρηται ἐν τῇ πατρίδι* ὡς περ καὶ ὁ ἐφεξῆς, φιλοφρονητικὸς ὑπάρχων αὐτῇ ἀνθ' ὧν τιμαῖς τὸν φιλοφρονοῦμενον ἐδεξιοῦτο. Ἀπολογισμὸς [536 R.] δὲ ἐστὶν ὁ μετ' αὐτοῦ, ὅπως διεκείτο πρὸς τὴν πατρίδα. Ὁ δὲ Θ' καὶ Κ' *Πρὸ τοῦ φιλοσοφῆν μὲν ἐν τῇ πατρίδι* ἐπιγράφεται, τοὺς δ' ἐπιχειρήσαντας καταλεῖπει αὐτὸν τε καὶ σὺν αὐτῷ

VARIAE LECTIONES.

²² ἀπέχεσθαι ὄ. ²³ αὐτῶν Α: αὐτῶς ὄ. ²⁴ Κελαιναῖς ὄ. ²⁵ τε add. Α. ²⁶ οὗτος] καὶ οὗτος Α. ²⁷ τῶν ἀγῶνων pr. Α. ²⁸ τῆς add. Α.

NOTE.

(5-3) Borysthenica quam in patria recitavit.

ἴερων, εἶτα δὲ καὶ πυρὶ ⁴⁰ τὴν οἰκίαν δοῦναι, τούτους ἄνθρωποι παρὰ τὴν ἐπιτιμίαν, τὸ πλανᾶσθαι ἐπὶ τῆς ξένης τῆς ἀπαι διατριβῆς διὰ τὰς ἐν πόλει ἀταξίας ἄμεινον κατασκευάζει. Ἡ δὲ τῶν πολιτῶν ὄργη κατ' αὐτοῦ, ἐκείνη, φησὶ, καταβρέουσαν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀνέλαβε τὴν οἰκίαν. Καὶ ὁ Α' δὲ, *Δημηγορία ἐν τῇ πατριδί*, τὴν ἐπιγραφὴν φέρων, εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐπιβλέπει. Καὶ ὁ Α' καὶ Α' ἐν τῇ πατριδί μὲν ἐλέχθη, *Πολιτικός δ' ἐπιγέγραπται ἐν ἐκκλησίᾳ*, καὶ ⁴¹ συμβουλεύει τῶν εἰς ἀλλήλους ὕβρειων ἀποσοχομένους καὶ προσηλακισμῶν τὴν στάσιν εἰς ὁμόνοιαν διαλύειν. Ὑπαύτως ἐν τῇ πατριδί μὲν ἐλέχθη καὶ ὁ ἐφεξῆς, ὁ δὲ ἐπιγράφεται, *Παραίτησις ἀρχῆς ἐν τῇ βουλῇ*, τούτο καὶ ἐνδείκνυται : ἐκ ψηφίσματος γὰρ ἀρχεῖν ⁴² ὁ συγγραφεὺς ἠρημένος παραιτεῖται. Ὁ δὲ ΔΓ', *Περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ*, τὴν ἐπιγραφὴν παρέχων, ἔπειθον μὲν τινὰ τῆς βουλῆς ἐπιτρέχει, ἀπολογεῖται ἂ καὶ ⁴³ ὑπὲρ ὧν ὁ [276 H.] ἄλων ὕπνοιοῖτο, ὡς μὴ τὰ τοῦ παιδὸς ἔργα καὶ αἱ πράξεις αἱ κατὰ τὴν πόλιν τῆς πατρικῆς ⁴⁴ εἰσι βουλῆς ἐξηγούμεναι. Ὁ ἐφεξῆς δὲ *Πρὸς Διόδωρον ἐπιγραφόμενος*, προτροπὴν μὲν τινὰ ἐπ' ἀρετὴν εἰσάγει, ἔπειθ' ἐν τὴν πόλιν ἐπιφέρει : ὧν τὴν ἐγκωμιάσαντα Διόδωρον ἐπαινοῖς περιβάλλει. Ὁ δὲ ΔΕ', *Περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου*, ἢ *Περὶ τῶν Φιλοκτήτου* ⁴⁵ *τόξων* ἐπιγραφόμενος, τὴν τοῦ Φιλοκτήτου πλάττει ἐξεκείτην, ἣν προβεβλημένος Ὀδυσσεὺς λαβὼν ὤχετο πρὸς τὸ ξα. Τῷ δὲ Γ' καὶ Α' λόγος ἢ μὲν ἐπιγραφὴ *Περὶ Ὀμήρου* λέγει, ἔπειθ' ὁ δὲ τὴν ⁴⁶ τοῦ ποιητοῦ ἐπιφέρει, ὡς περὶ καὶ τῷ περὶ Σωκράτους ἐπιγραφόμενος τοῦ φιλοσόφου. Ὁ δὲ *Περὶ Ὀμήρου καὶ Σωκράτους* ΔΗ' λόγος ὧν, ζηλωτὴν Ὀμήρου Σωκράτην καὶ μαθητὴν ἐπιδείκνυσι ⁴⁷, καὶ τὸ τε οἰκεῖον τῆς τῶν παραδειγμάτων μεταχειρίσεως : ἐκείθεν ἀναμαθεῖν τὸν φιλόσοφον ἐπιδεικνύει, καὶ τὴν ἄλλην πρὸς λόγους χάριν καὶ δύναμιν ἐναπομάζασθαι. Ὁ δὲ ΛΘ', *Ἀγαμέμνων* ἢ *Περὶ βασιλέως* ἐπιγραφόμενος, ἐπιφέρει ὡς δεῖ συμβούλων τοῖς ἀρίστοις τὸν βασιλέα χρῆματίζον ἐκείνοις τε πείθεσθαι καὶ μὴ κατὰ τὸ ἴακον ἀπυθαδιάζειν. Καὶ ὧν δὲ *Νέστωρ* ἢ ἐπιγραφὴ, ἔπειθ' ἐπιφέρει, ὡς προσηκε τῇ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παραίνεσι περιλαμβάναται. Ὁ δὲ ἐφεξῆς, *Ἀχιλλεύς* ὁ κειθόμενος τῷ Χείρωνι, προνοία καὶ τέχνη, ἀλλὰ μὴ θράσος καὶ χειρῶν ἰσχυρὸν συμβουλεύονται μεταχειρίσθαι : πόλεμον, ὕστερον οὐκ ἀπόνωτο τῆς ἀπειθείας. Καὶ ὁ *Φιλοκτήτης* δὲ παράφρασις ἐστὶ πρὸς αὐτὸν ἀτυχήματος. Ἐφ' οἷς ὁ *Νέσσορ* καὶ ἡ *Δηϊάνειρα* ⁴⁸ τῶν ἀπιθάνως περὶ αὐτοὺς πεπλασμένων διὰ τινος θεραπείας εἰς εἰρμὸν τινὰ καὶ τῶν δοκῶν τὸ ἀπίθανον μεταρρυθμίζειν. Καὶ ὁ ⁴⁹

in patriam amore. XXIX. *Ante philosophiae studium in patria habita* inscribitur. Eos autem qui lapidibus ipsum cum alio quodam obruere aggressi essent, ac post etiam ejus domum igni cremandam tradere, clementer oburgans, melius ob civiles turbas esse confirmat peregre vagari, quam domi degere. Civium vero suorum erga se indignationem hinc ortam ait, quod ruens jam aedificium quoddam instaurasset. Tricesima deinde *Concio in patria* inscribitur, idemque respicit argumentum. XXXI. *In patria habita, Politicæ in concione* titulum praefert : suadetque ut posthac, injuriis invicem ac probrosis contumeliis valere jussis, seditionem in concordiam vertant. Similiter et ea quæ sequitur *habita est in patria*, inscribiturque ex eo quod palam indicat : *Recusatio magistratus in senatu*. Magistratum enim scriptor, ad quem suffragio delectus erat, repudiat. XXXIII. *De administrationibus in senatu*, inscriptionem praefert. In ea post brevem senatus laudem, de iis se purgat Dion, ob quæ in suspicionem venerat : nimirum a paterno non esse profecta consilio, quæ in administranda civitate filius egisset. Proxima *Ad Diodorum* inscripta oratio, et ad virtutem hortatur, et se laudare (4) civitatem ait, quando qui eam laudarat Diodorum laudibus ornat. XXXV. *De Æschylo, Sophocle, et Euripide* : seu, *De Philoctetæ arcu et sagittis*, inscripta est. Philocteten (5) hæc dolo deceptum facit, quo ^{167b} Ulysses usus, cum illius arcu et sagittis abierit. Sextæ porro et tricesimæ titulus est *De Homero* : cujus poetæ laudes prædicat : quemadmodum et Socratis illa, quæ hujus philosophi nomen præfert. Hinc illa *De Homero et Socrate*. XXXVIII. Oratio, Homeri æmulum fuisse Socratem ostendit, ac discipulum. Ab hoc item philosophum non illam tantum familiarem adeo sibi exemplorum tractationem hausisse, sed reliquam insuper dicendi vim omnem ac venustatem imbibisse. XXXIX. *Agamemnon*, seu *De rege* inscribitur : docetque oportere regem optimis usum consiliariis, iisdem parere, neque suum arbitrium pervicaciter sequi. Proxima vero quæ inscribitur, *Nestor*, quamam ratione reges admonendi sint instruit. Mox *Achilles* sequitur : qui Chironi non acquiescens, monenti (5') prudentia potius atque arte quam audacia aut corporis viribus res bellicas geri, tandem neglecti consilii pœnas dedit. Quæ vero *Philoctetes* post hanc inscripta, fusius ejus infortunia commemorat. Post quas *Nessus et Dejanaira* [quæ vocatur oratio] absurdus de iis obsequii cujusdam causa conflictus,

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ πυρὶ Α : περὶ ζ. ⁴¹ καὶ om. Α. ⁴² ἀρχῆν ζ. ⁴³ καὶ add. Α. ⁴⁴ τῆς πατρικῆς Α : πνευματικῆς ζ. ⁴⁵ τῶν Φιλοκτήτου] libri τῶν Ἐπικτήτου. ⁴⁶ δὲ τις Α : τις δὲ ζ. ⁴⁷ ἐπιδεικνύει ζ. ⁴⁸ καὶ ἡ Δηϊάνειρα] Διάνειρα Α. ⁴⁹ δ] ἢ corr. Α.

NOTÆ.

(4) Imo contra Phontium dixit Dio, Laudasse se Diodorum, cum quæ hæc prædicarat laudavit civitatem.

(5) Lege Sophoclis *Philocteten*. Nam Æschyli atque Euripidis intercideret, et hujus innox nostri

Philoctetæ meminit quoque M. Tullius *Tusc.* II, et ibi Beroald.

(5') Hesiodum Chironis ad Achillem instituentem præceptionem scripsisse ex aliquorum sententia Pausan. *Bœotic.*

in seriem quamdam atque ordinem meliorem videtur reformare. *Chryseis* [item dicta oratio] laudatio *Chryseidis* est. *De regno* vero et *tyrannide* oratio, de his ipsis disserit, ut tres deinceps sequentes *De Fortuna* gratas simul ac philosophicas meditationes exhibent. Ad eundem modum, quæ has excipiunt, totidem *De gloria* orationes, suadent et monent contentendam esse vulgi gloriam: ubi pulchræ simul et utiles considerationes inter hortandum miscuemur. LH. *De virtute* et inscribitur, et disserit. LIII. Agit *De philosophia*, ut LIV. *De philosopho*. At LV. *De habitu cultuque corporis* inscripta, docet non ob tunicam mox et calceos philosophorum, neque ob externam cultus speciem philosophum quomquam esse judicandum. LVI. *De fiducia* titulum sortitur; ut contra huic proxima *De diffidentia*. Suadent hæ cavendum cui fidas, aut te credas; ne iis quidem, qui vel maxime amare videntur. Multos enim aliis confisos in magnam incidisse calamitatem: cum diffidentia munitis manifesta contigerit salus. Sed hæc quidem illa *De diffidentia* oratio. Præcedens enim edisserit, fiduciam magna ut plurimum **168a** damna confidentibus attulisse. Argumentum deinde orationis LVIII. quod docet inscriptio, *De lege* est, ut et insequentis LIX. *De consuetudine*: quam quidem tantumdem præstare, quantum lex solet, ostendit, sed cum voluptate id potius atque inductione, quam vi, multoque securius. Duæ vero orationes, quæ sequuntur, *De invidia* agunt, ut LXII. *De divitiis*, quarum molestias: tunc invidias ita omnibus notas facit, ut utiliore longe esse statuatur justitia comitatam paupertatem. LXIII. Inter Cilicis orationes *De libertate* habita inscribitur. Illum (6) autem liberum pronuntiat, qui suarum sit dominus perturbationum, affectionumque animi, tametsi mille ejus corpori impendent domini; illum contra servum, qui malis suis parens affectionibus, servitutem serviat, licet mundi totius imperium tenere videatur. Quam in sententiam subsequens quoque disserit, *De servitute et libertate* inscripta: ut et sequens, quæ *De servis* altera est. Hinc *De ægritudine*, hortatur non oportere virum generosum ac prudentem vinci aut perturbationi succumbere, sed contemnere potius, atque obterere. LXVII. *De avaritia* inscripta, vitare hoc malum jubet. LXVIII. oratio titulum præfert: *De bene dicendi exercitio*, atque hoc idem argumentum suggerit. Mox LXIX. agit inscribiturque *De sua [alios] audiendi cupiditate*. Septuagesimæ titulus est, *De recessu*, docetque non loca sola sectando, mox etiam vitiosas animi affectiones, ac vitæ tumultus vitari, sed ad seipsum sese convertendo, et ad sui cognitionem contendendo, aliunde accedentis mali

A *Χρυσήτης* ἑπαιτός; ἐστὶ Χρυσήτιδος. Ὁ δὲ *Περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος* περὶ αὐτῶν τούτων διαλαμβάνει. Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ γ' *Περὶ τύχης* λόγος χαρίεντά τινα καὶ φιλοσοφίας ἕμα ἐχόμενα θεωρήματα διατυποῦσιν. Ἄσαύτως καὶ οἱ μετὰ τούτους *Περὶ δόξης* γ' λόγος συμβουλευοῦσι καὶ παραινῶσι μηδὲνα λόγον τῆς τῶν πολλῶν δόξης ποιεῖσθαι· κατὰ δὲ καὶ ὠφέλιμα τῇ παραινέσει συνδιαπλέκεται θεωρήματα. [537 R.] Ὁ δὲ NB' *Περὶ ἀρετῆς* καὶ ἐπιγράφεται καὶ δίδεισι⁶⁶. *Περὶ φιλοσοφίας* δὲ ἐστὶν ὁ Γ' καὶ N'. Ὁ δὲ⁶⁷ NA' *Περὶ τοῦ φιλοσόφου*. Ὁ δὲ E' καὶ N', *Περὶ τοῦ σχήματος* ἐπιγεγραμμένος, δείκνυσιν ὡς οὐ χιτῶνι καὶ ὑπόδηματι φιλοσόφων ὁ κατεσηματισμένος⁶⁸ ἦδη, καὶ τὸν βίον φιλόσοφος ἐστίν. Ὁ δὲ Γ' καὶ N', *Περὶ πίστεως* ἐπιγραφῆς τυχῶν, καὶ ὁ ἐφεξῆς, B' *Περὶ ἀπιστίας*, προτρέπονται φυλάσσεσθαι τὸ θαρρῆεν καὶ καταπιστεύειν καὶ τοῖς μάλιστα φιλεῖν δοκοῦσι· πολλοὺς γὰρ πιστεύουσαι μὲν μεγάλη ἀπήνηταισε συμφορὰ, ἀπιστία δὲ φραξαμένοις λαμπρὰ περιέγυγε σωτηρία. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ *Περὶ ἀπιστίας* λόγος· ὁ δὲ πρὸ αὐτοῦ διέξεισιν ὡς καὶ τὸ πιστεύεσθαι ὡς ἐπίπαν μέγала τοὺς πιστευομένους ἐζημίωσεν. Ἡ δ' ὑπέθεσις τοῦ NH' λόγου, ὡσπερ καὶ ἡ ἐπιγραφῆ, *Περὶ νόμου* ἐστίν· ὡς καὶ ἡ τοῦ NΘ' *Περὶ ἔθους*, ὁ πράττειν μὲν ὅσα ὁ νόμος ἀποδείκνυσιν, μετ' ἡδονῆς δὲ καὶ πειθοῦς μάλλον [277 H.] ἢ βίας, καὶ ἀσφαλέστερον. Δύο δὲ οἱ ἐφεξῆς *Περὶ φθόνου* διαλαμβάνουσι, καὶ ὁ B' καὶ Z' *Περὶ πλούτου*, τὸ ὀχληρὸν αὐτοῦ καὶ ἐπίβουλον στηλιτεύων, καὶ πολλὰ λυσίτελεστέραν αὐτοῦ παριστῶν τὴν μετὰ δικαιοσύνης πέναν. Ὁ δὲ Γ' καὶ Z' ἐπιγράφεται τῶν ἐν Κιλικίᾳ *Περὶ ἐλευθερίας*, ἐκεῖνον δὲ ἐλεύθερον παρῆσται, ὁ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ κύριος εἴη παθῶν, κἂν μυριοὶ ἐξωθεν αὐτοῦ τοῦ σώματος ὡσι δεσπόται, καὶ δοῦλον ἐκεῖνον, ὁ ἀνδράποδόν ἐστι παθῶν, εἰ καὶ συμπάσης⁶⁹ ἄρχειν τῆς οἰκουμένης δοκαί. Εἰς τὴν αὐτὴν δ' ἀναφέρεται διάνοιαν καὶ ὁ ἐφεξῆς, *Περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας* ἐπιγραφῆν ἔχων· ὡσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς δευτέρος *Περὶ δούλων* ὢν. Καὶ ὁ μετ' αὐτὸν δὲ, *Περὶ λύπης*, ὡς οὐ χρὴ παρεγγυᾶται τὸν γενναῖον καὶ νοῦν ἔχοντα ἀνδρα ὑποκατακλίνεσθαι τῷ πάθει, περιορᾶν δὲ μάλλον καὶ ἀποτρίβεσθαι. Καὶ ὁ *Περὶ πλεονεξίας*, Z' καὶ Z'⁷⁰ ὢν, ἀποτρέπεσθαι ταύτην παρεγγυᾶ. Καὶ ὁ ZH', ὡσπερ ἐπιγράφεται **D** *Περὶ λόγου καὶ ἀσκήσεως*, τοιαύτην καὶ τὴν ὑπέθεσιν ὑπόβαλλει. *Περὶ* δὲ τῆς αὐτοῦ φιληκούς ὁ ZΘ' καὶ ἐπιγράφεται καὶ διαλαμβάνει. Ὁ δὲ U' ἐπιγραφῆς μὲν *Περὶ ἀναχωρήσεως* τυγχάνει, κατασκευάζει δὲ ὡς οὐχὶ τὸ τὰς ἐρήμους διώκειν ἀναχωρησίς ἐστι παθῶν καὶ τῶν ἐν βίῳ θορύβων, ἀλλὰ τὸ εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφειν καὶ σπεύδειν γινῶναι ἑαυτὸν, τῆς ἀπὸ τῶν ἄλλων κακίας⁷¹ φορολῖγον ἔχοντα λόγον. *Περὶ κάλλους* δὲ ὁ μετὰ τούτον λόγος, ὃν ἐπιγέ-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ διέξεισι apographum Stephani: sed dicitur est etiam p. 166 a et 19. b 24. ⁶⁷ ὁ δὲ A: καὶ ὁ μὲν ζ. ⁶⁸ κατεσηματισμένος ἦδη καὶ τὸν βίον A: οὐ κατεσηματισμένῳ εἶδει ζ. ⁶⁹ πάσης ζ. ⁷⁰ ὁ δὲ π. πλ. ὢν ζ. ⁷¹ κακίας φορολῖγον] συμφορῶν ὀλίγον corr. A: pr. οὐ. κακίας.

NOTÆ.

(6) Cicero in *Paradoxis*, et Philo Judæus atque Horatius.

γραφῆαι τρόπον, τὸν αὐτὸν καὶ περὶ νεανίσκου ἀξίωσις· ἐν ᾧ ὡς οὐ παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι καὶ βαρβάρους τὸ αὐτὸ νομίζεται κάλλος, ἄλλο δὲ παρ' ἑλλήνων. Ὁ δὲ ὈΒ' *Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου* τὴν τε ἐπιγραφὴν προβάλλεται καὶ διαλαμβάνει. Ὁ δὲ Γ' καὶ Δ', *Ὅτι εὐδαιμων ὁ σοφός*. Καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ *Περὶ εὐδαιμονίας*. Ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις *Περὶ τοῦ δαιμονος*· δαιμονας δὲ καλεῖ τοὺς ὄσοι λαχόντες ἔρχειν ⁸⁸ ἑτέρων ἄμεινον πράττειν τοὺς ἀρχομένους ἢ καὶ χειρὸν συμμετεσκεύασαν ⁸¹. *Περὶ δὲ τοῦ βουλεύεσθαι ὁ Γ'* καὶ *Δ'* διαλαμβάνει. Ὁ δὲ Ζ' καὶ Η', *Διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ* τὴν ἐπιγραφὴν πεπονημένως, τινὰ τῶν ἐν αὐτῷ διέξεισι συμποσιῶτων, καὶ ὡς ὁ πολλὸς ἀνθρώπος τηλικαῦτα πρὸς φιλοσοφίαν ὄρῳ ἐλθων, ἤνικα αὐτοῦ ὁ βίος ἀνταίς περιβρέτται. Ὁ δὲ Η' καὶ Θ' καὶ ὁ μετ' αὐτὸν, *Μετακόμος α' καὶ β'* ἐπιγεγραμμένοι, ἔπαινον τε διαγράφουσι τοῦ νεανίσκου καὶ μνήμην ἐπὶ χρῆστοις τελευτήσαντος καὶ λύπην. Ὁ δὲ Π', *Χαρίδωμος* μὲν αὐτῷ ἢ ἐπιγραφῆ, [540 R.] ἔπαινον δὲ καὶ πένθος ἐπὶ τελευτήσαντι συνδιαπλέκει τῷ νέῳ.

ΣΓ'.

Καίσαριον Ἐκκλησιαστικὰ Κεφάλαια σκ.

Ἀνεγνώσθη Καίσαριον βίβλος· ἐν ᾗ Κεφάλαια περιείχεται ⁸⁸ *Ἐκκλησιαστικὰ*, τοῦτο μὲν ῥητῶν ἐκπετύξεις, τοῦτο δὲ συζητήσεων ⁸⁹ ἐπιλύσεις, α' καὶ σ'. Ὁ μὲν ἀνὴρ ἔοικε νεάζειν τε, καὶ πρὸς γονὰς μὲν λόγων καὶ ⁹⁰ μάθησιν τῆς τε θύραθεν σοφίας καὶ τῆς ἡμετέρας σφριγῶν, δεῖσθαι δ' ὅμως οὐκ ἐλαχίστων ⁹¹, ἕνα συντόμως εἰπῶ, εἰς τὸ μὴ καταισχύνειν τὰς ὁρμάς. Πλὴν σαφῆς τὸ ἔστι τὴν φράσιν, εἰ καὶ πρὸς ποιητικὰς ἐκνεωτερίζει λέξεις πολλάκις, καὶ τὸ κινῶν τῆς συντάξεως μετιῶν ἔστιν, ὅπου ἐπ' Ἐλαττον φέρεται καὶ τούτου, καὶ [278 H.] πρὸς τὴν τῶν δογματικῶν ἀκριβείαν ὀλίγων αὐτῷ δεῖ. Εἰς ἐρωτήσεις δὲ καὶ ἀποκρίσεις μεθ' ὑποβολῆς ⁹² προσώπων τὸ τοῦ λόγου σχῆμα παροίηται. Εἶναι δὲ φασὶ Γρηγορίου, οὗ τὸ θεολόγος ἐπώνυμον, τὸν συγγραφεὰ ἀδελφόν ⁹³.

ΣΙΑ'.

Διονυσίου Αἰγέω Δικτυακῶν βιβλιδάριον κεφαλα. ρ'.

Ἀνεγνώσθη Διονυσίου Αἰγέως· Δικτυακῶν ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν. Ἦν δὲ ἄρα τὸ βιβλιδάριον κεφαλαιῶδες ἀπαρτιζόμενον ρ', ὧν τὰ μὲν ἴδιαν ἐκάστην ⁹⁴ ἐπέθετον κατεσκεύαζε (ἴδ' ἐπὶ ταῦτα ἦν), τὰ δὲ λοιπὰ ἴδιαν ἐκάστην ποδὸς ἐκάστην τῶν κατεσκευα-

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ ἀρχὴν ζ. ⁸⁹ μετεσκεύασαν ζ. ⁹⁰ ἐν ᾗ κεφάλαια περιείχεται] ἐν ἡ' κεφαλαίως· περιείχεται δὲ Α. ⁹¹ συμποσιῶτων Α. ⁹² καὶ ἀπὸ μεθ. et infr. τῆς ἀπὸ τε add. Α. ⁹³ ἐλαχίστων Α: ἐλαχίστως ζ. ⁹⁴ ὑπερβολῆς ζ. ⁹⁵ πρὸς ἀδελφόν eum Α omisi δηλοποιεῖ. ⁹⁶ μᾶλλον ἕκαστον.

NOTÆ.

(7) Infrequens quidem illud φορολόγον, sed quod vel ex suo ἀναστρέφῳ τῷ ὀλιγόφορον facile percipiamus.

(8) An hæc jam in quatuor illos dialogos distributa legimus quod ad finem Operum D. Gregorii Nazianzeni Jac. Billius edidit?

A exigua (7) interim habita ratione. Proxima ut est *De pulchritudine* inscripta, sic et de adolescentie disserterit. Ibidem nec apud omnes gentes, etiam barbaras, idem pulchrum videri ait, sed aliud apud alios obtinere. LXXII. *De pace belloque* et agit, et titulum gestat. LXXIII. *Sapientem etiam felicem* prædicat; et sequens *De felicitate* disputat. Hinc *De genio* agitur. Genios autem nominat, qui aliorum ita sortiantur imperium, ut per eos aut melius cum subditis agatur, aut pejus. LXXVI. est *De comitendo*. LXXVII. Titulus est *Disputatio de iis, quæ in symposiis accidere solent*, eorumque nonnulla etiam narrat, ac mortalium plerosque tunc ad philosophiam respectum habere consuevisse, cum rebus tristibus vita infestatur. 1686 LXXVIII. et altera inscruens *Melancomas prima et secunda* inscripta, cum laudem adolescentis illius continet, tum memoriam mœroremque in secundarum rerum affluentia vita functi. Ultima et octogesima, quæ *Charidomi* nomen præfert, laudationem simul ac luctum extincti juvenis commiscet.

CCX.

Cæsarii Capita Ecclesiastica ccx.

Legi Cæsarii librum, *Capita* (8) continentem *Ecclesiastica* 230, quibus partim enuntiatia quedam explicantur, partim quæstiones solvuntur. Dicat autem hunc scriptorem, et ætate etiamnum florere, et cum rhetoricæ quasi fetura, tum externæ non minus quam nostræ philosophiæ eruditione turgere. Quamquam non minima deesse videntur, ut verbo dicam, quo motus illi atque impetus dedecore careant. Auamen clara ejus dictio est (crebre licet ad poeticas voces juveniliter deflectat, atque ab usitata constructione, non sine defectu aliquo, recedat) et ad summam dogmatum accuratorem parum sane ei deest. Per quæstiones porro et responsiones, suppositis quoque personis [interloquentibus], composita illi oratio est, et quidem Gregorii, ut aiunt, cujus hunc auctorem esse fratrem *Theologi* cognomentum indicat (9).

CCXI.

Dionysii Ægei Dictyacorum capita c.

LECTA Dionysii Ægei, *Dictyaca* (10) quæ inscribuntur. Libellus erat centum absolutus capitibus, quorum quinquaginta suam singula sententiam asserebant: totidem vero suam quodlibet astruam antea hypothesin, evertere conabantur; ita ut sua

(9) Negat id Jac. Billius argumento in orationem 10 B. Greg. Nazianz.

(10) Sui, ut videtur, oblitus Photius, propositum semel antea opus (supr. cod. 185.) hic denuo repetit, commissis tantum ἀντιρρητικῶς capitibus et brevissima χρίσει adjuncta.

cuique assertioni refutatio statim opponeretur. Ipsa porro elocutio neque admodum exornatur, neque tamen sine venustate negligitur: præsertim cum non ad ostentationem aliquam, sed ad disputationem potius opus hoc comparatum sit a suo auctore, cui tenue dicendi genus et cognatarum rerum series curæ fuit. Utilis autem liber iis est, qui in dialecticis exercentur, atque ista fere suo argumento comprehensa.

1. Ab utroque parente mitti semen, animantiaque gigni; et contra non ab utroque. 2. Ex universo corpore semen excerni: contra vero a testiculis. 3. Concoctionem calore fieri: contra vero non item. 4. Attritu concoctionem fieri: et attritu minime fieri. 5. Putrefactione fieri concoctionem: contra vero minime. 6. 169^a Proprietate spiritus concoctionem fieri: contra non item. 7. Succorum proprietate concoctio fit; vel minime. 8. Proprietate caloris fit concoctio: et non item. 9. Calore digestionem fieri: et non item. 10. Ciborum distributionem per caloris ad se attractionem fieri; vel minime. 11. Spiritu fit digestio: aut non item. 12. Arteriarum applicatione digestio fit: minime vero sic. 13. Digestio fit per absentiam cum vacuitate: et quod per incertam sive quamcunque absentiam fieri solet digestio. 14. Ex eo glaucedo nascitur, quod alimento suo visualis porus destituatur: et non item. 15. Sanguinis illapsu in visionis porum glaucedo fit oculorum: et non item. 16. Humidorum crassitie, atque exhalatione fit glaucedo: et non fit. 17. Phrenitidem fieri per distensionem meningis, sanguinique corruptionem: et non ita fieri. 18. Ex caloris excessu nasci phrenitidem: et non item. 19. Per inflammationem phrenitidem nasci: et non item. 20. Lethargum ex inflammatione fieri: et non ita. 21. Per distensionem corruptionemque lethargicos fieri: et non item. 22. Per universum corpus diffundi appetitum edendi atque bibendi: et tantum in stomacho existere. 23. Edendi atque bibendi appetitum in imaginatione situm esse. 24. Ex humorum inopia situm nasci: et non item. 25. In stomacho duplicem spectari efficiendi vim: et vero minime. 26. Inferior (14) cerebri pellicula in concavitate principium est nervorum: et vero minime, sed exterior. 27. Pharmaca diffusa per corpus purgare; et non item, sed ipso allapsu. 28. Non esse utendum purgantibus medicamentis: imo esse. 29. Vini haustum febricitantibus esse concedendum: et non esse, cum perniciosus sit. 30. Balnea febricitantibus utilia esse: imo noxia esse. 31. In morborum incrementis clystere utendum: et non utendum. 32. Non esse morborum initio unctionibus utendum: imo id perutile esse. 33. Caput cataplasmatibus curandum: et non item, sed olfactoriis duntaxat utendum.

σμένων ἐσποῦδαζεν, ἐκάστη κατασκευὴ ἀντιπαρτι-
θεμένης παρεῦθὺ κατὰ συνέχειαν τῆς ἀνασκευῆς.
Ἡ μὲν ἐρμηνεία τοῦ λόγου οὕτε ἐξωραΐζεται ⁶⁶ οὕτε
ἐξρίπται τοῦ κάλλους, ἄλλως τε καὶ ὅτι οὐδ' ἐπι-
δεικτικῶς, ἀλλ' ἐς τὸ γυμνάσιον τῷ συγγραφεὶ τὸ
σποῦδαγμα τείνει ⁶⁶, καὶ ἰσχνότητος αὐτῷ καὶ τῶν
σοστοίων μέλει· χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς τῆν
διαλεκτικὴν τριθῆν ἀσχοῦμένοις. Ἡ δὲ ὑπόθεσις λέγει
ταῦτα, ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἡ καταβολὴ τοῦ σπέρματος
καὶ ζωογονία γίνεται, καὶ τούναντιον οὐκ ἐξ ἀμφο-
τέρων. Δεύτερον ὅτι ἀφ' ὄλου τοῦ σώματος ἡ τοῦ
σπέρματος; ἔκκρισις, καὶ τούναντιον ὅτι ἀπὸ μόνων ⁶⁷
τῶν διδύμων. Ὅτι ἡ πέψις θερμασία γίνεται, καὶ
ὅτι οὐχ οὕτως. δ' ὅτι τρίψει ἡ πέψις γίνεται, καὶ ὅτι
οὐ τρίψει. ε' ὅτι σήψει ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐ σήψει. ζ'
ὅτι τοῦ πνεύματος ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ
οὕτως. ζ' ὅτι χυμῶν ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ
οὕτως. η' ὅτι θερμασίας ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ
οὕτως. θ' ὅτι θερμασία ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕ-
τως. ι' ὅτι ἡ ἀνάδοσις τῷ τῆν θερμασίαν ἐφ' ἑαυ-
τὴν ἔλκειν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ια' ὅτι τῷ πνεύματι
ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ιβ' ὅτι τῆ τῶν ἀρτη-
ριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ιγ'
ὅτι τῆ κατὰ κενὸν ἀπουσία ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐ
κατὰ τὸ ἀθλον ἀπουσία ἡ ἀνάδοσις. ιδ' ὅτι δι' ἀτροφίαν
τοῦ ὀρατικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις συμβαίνει, καὶ
ὅτι οὐχ οὕτως. ιε' ὅτι παρ' ἔμπρωσιν ⁶⁸ αἵματος εἰς
τὸν ὀρατικὸν πόρον ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ
οὕτως. ις' ὅτι καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοήν ⁶⁹
ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. [541 R.] ιζ' ὅτι
ἡ φρενίτις κατὰ διάτασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορᾶν
τοῦ αἵματος γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ιη' ὅτι κατὰ
θερμασίας πλεονασμὸν ἡ φρενίτις συμβαίνει, καὶ
ὅτι οὐχ οὕτως. ιθ' ὅτι διὰ φλεγμονὴν ἡ φρενίτις, καὶ
ὅτι οὐχ οὕτως. κ' ὅτι ὁ λήθαργος διὰ φλεγμονὴν
γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κα' ὅτι κατὰ διάτασιν
οἱ ληθαργικοὶ καὶ φθορᾶν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κβ'
ὅτι ⁷⁰ περὶ ὄλου τὸ σῶμα ἡ τοῦ πιεῖν καὶ φαγεῖν
συνίσταται ὄρεξις, καὶ ὅτι περὶ μόνων τῶν στόμαχον.
κγ' ὅτι ἡ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις περὶ διά-
νοιαν. κδ' ὅτι καθ' ὑγρῶν ἔνδειαν τὸ δίψος, καὶ ὅτι
οὐχ οὕτως. κε' ὅτι περὶ τῶν στόμαχον διπλῆ τις
ὄραται ἐνέργεια, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κς' ὅτι ἡ ⁷¹ ἐντός
[279 H.] μῆνιγξ ἡ ἐν τῷ κοιλώματι ἀρχὴ τῶν νεύ-
ρων ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἡ ἐκτός. κζ' ὅτι
ἀναδιόθιμα τὰ φάρμακα καθαίρει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως,
ἀλλὰ κατὰ τὴν πρόσπτωσιν. κη' ὅτι οὐ χρηστέον
τοῖς καθαρτικοῖς, καὶ ὅτι χρηστέον. κθ' ὅτι οἴνου
δόσει χρηστέον ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων, καὶ τούναν-
τιον ὅτι ἀσύμφορον. λ' ὅτι λουτρὸν τοῖς πυρεσσουσι ⁷²
λυσίτελεῖ, καὶ ὅτι ἀσύμφορον. λα' ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἐπι-
τάσεσι τῶν νόσων κλύζειν, καὶ ὅτι οὐ προσήκον ⁷².
λβ' ὅτι οὐ δεῖ κατ' ἀρχὰς ὑπαλείψει χρησθαι, καὶ ὅτι
συμφέρον. λγ' ὅτι δεῖ καταπλάττειν τὴν κεφαλὴν,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἡ—ἐξωραΐζεται A: καὶ ἡ—ἐξωραΐζεται ζ. ⁶⁷ διατείνει ζ. ⁶⁸ μόνων add. A. ⁶⁹ παρ' ἔμπρωσιν A: παρ' ἔμπρωσις ζ. ⁷⁰ διὰ πνοήν ζ. ⁷¹ ὅτι οὐ περὶ ζ. ⁷² ἡ add. A. ⁷³ τῶς πυρεσσόντας ζ. ⁷⁴ προσήκει ζ.

NOTE.

(11) Supr. cap. 85, ἡ ἐκτός.

καὶ ὅτι οὐ δεῖ, τοῖς δ' ἀσφραγτοῖς μόνον χρῆσθαι. λδ' ὅτι ἰματοποιία ἀσύμφορον, καὶ ὅτι συμφέρον. λε' ὅτι οὐχ ἐπιπέμπει ἡ καρδία αἷμα, καὶ ὅτι ἐπιπέμπει. λς' ὅτι οὐχ ἡ καρδία τὸ πνεῦμα ἐπιπέμπει, ἀλλ' αἱ ἀρτηρίαι ἔλκουσι, καὶ ὅτι ἔμπαλιν. λζ' ὅτι ἐξ αὐτῆς ἡ καρδία κινεῖται, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ αὐτῆς. λη' ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ἀρτηρίαις ὑπάρχει, καὶ ὅτι οὐχ αἵματος αἱ ἀρτηρίαι ἀγγεῖον. λθ' ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ὄγκῳ ἀπλᾶ ἔστι, καὶ ὅτι πλέγματά ἐστιν. μ' ὅτι διὰ τῶν νεύρων ἡ αἰσθησις καὶ ἡ κίνησις τοῦ ζώου, καὶ ὅτι οὐκ οὕτως. μα' ὅτι ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ. μβ' ὅτι ἡπαρ ἀρχὴ φλεβῶν, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ. μγ' ὅτι ἡ κοιλία φλεβῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ. μδ' ὅτι πάντων τῶν ἐγγειῶν ἀρχὴ μῆνιγξ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ. με' ὅτι πνεῦμα ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχὴ. μς' ὅτι ἡ παρὰ τὴν ράχιν ἀρτηρία ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ. μζ' ὅτι ἡ καρδία ἀρχὴ ἀρτηριῶν, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ. μη' ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἀρχὴ νεύρων, ἀλλ' ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ. μθ' ὅτι οὐ περι καρδίαν τὸ διανοητικόν, ἀλλὰ περι κεφαλὴν, καὶ ὅτι ἀνάπαλιν. ν' ὅτι τὸ διανοητικόν ἔστι περι τὴν μέσην τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίαν, καὶ ὅτι οὐκ οὕτως. Ταῦτα καὶ ἡ ὑπόβιας διατείνεται.

ΣΙΒ'.

Ἀθησιδῆμου Πυρρῶντων λόγοι η'.

Ἀγνωσθήσαν Ἀθησιδῆμου Πυρρῶντων λόγοι γ'. Ἡ μὲν ὅλη πρόθεσις τοῦ βιβλίου βεβαιῶσαι ὅτι οὐδὲν μέλιον εἰς κατάληψιν, οὔτε δι' αἰσθήσεως, ἀλλ' οὔτε μὴν διὰ νοήσεως· διὸ οὔτε τοὺς Πυρρῶντους οὔτε τοὺς ἄλλους· εἰδέναι τὴν ἐν τοῖς οὖσιν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοὺς μὲν κατ' ἄλλην αἴρεσιν φιλοσοφοῦντας ἀγνοεῖν τὰ ἄλλα καὶ ἑαυτοὺς μάτην κατατρίβειν καὶ δαπανᾶν συνεχῆς ἀνάει, [544 R.] καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀγνοεῖν, ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς τῶν δοξάντων εἰς κατάληψιν ἐληλυθῆαι κατελιηπται. Ὁ δὲ κατὰ Πύρρωνα φιλοσοφῶν εἶτα ἄλλα εὐδαιμονεῖ καὶ σοφός ἐστι τοῦ μάλιστα εἶναι· ὅτι οὐδὲν αὐτῷ βεβαίως κατελιηπται· ἃ δὲ καὶ εἰδείη, οὐδὲν μᾶλλον αὐτῶν τῇ καταφάσει ἢ τῇ ἀποφάσει γενναῖός ἐστι συγκατατίθεσθαι. Ἡ μὲν ὅλη τῶν βιβλίου διάληψις δ' βούλεται, εἰρηται· γράφει δὲ τοὺς λόγους Ἀθησιδῆμος προζωνῶν αὐτοῖς τῶν ἐξ Ἀκαδημίας τινὲ συναιρεσιώτη Λευκίῳ Τυβέρωνι^α, γένος μὲν Ῥωμαίου, δόξῃ δὲ λαμπρῷ^β ἐκ^γ προγόνων καὶ [280 H.] πολιτικᾶς ἀρχᾶς οὐκ ἀτυχούσας μετιόντι.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαφορὰν τῶν τε Πυρρῶντων καὶ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν εἰσάγων μικροῦ λόγου αὐτῇ ταῦτά φησιν, ὡς οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας δογματικοὶ τέ εἰσι καὶ τὰ μὲν τιθενται ἀδι-

A 34. Vomitum provocacionem nihil prodesse : imo utilem esse. 35. Cor emittere sanguinem : et contra non emittere. 36. Cor non emittere spiritum, sed arterias potius ipsum attrahere : et contra. 37. Cor a seipso moveri : imo non a seipso. 169b 38. Sanguinem natura in arteriis exsistere : et arterias non esse sanguinis receptaculum. 39. Vasa omnia in summo simpla esse : imo plicata esse atque involuta. 40. Per nervos sensum esse et motum animantis : et non esse principium. 41. Venarum cor esse principium : et non esse principium ; 42. Jecui venarum esse principium : et rursus non esse. 43. E ventriculo venas nasci : et non nasci. 44. Omnium vasorum principium esse meninga, seu cerebri tunicam : et non esse. 45. Spiritum esse arteriarum originem : et contra non esse. 46. Arteria illa, quæ juxta dorsi spinam sita, principium arteriarum est : et non est. 47. Cor esse arteriarum principium : et non esse. 48. Neque cor nervorum principium est ; eed cerebrum ambiens pellicula : et non est. 49. In corde non esse intelligendi vim, sed in capite : et contra. 50. Intelligendi vim in medio esse cerebri ventriculo : et non esse. Hæc igitur opus illud [efficere] contendit.

CCXII.

Ænesidemi De Pyrrhoniis libri viii.

Legi Ænesidemi Pyrrhonorum libros octo. Cujus quidem operis scopus est hoc unum probare : Nihil certo comprehendi aut sensu aut ipsa etiam intelligentia posse. Quare neque Pyrrhonios, neque cæteros, quæ in rebus ipsis lateat, veritatem scire. Reliquarum ergo sectarum philosophos cum alia ignorare multa, tum quod frustra sese assiduis molestiis torqueant atque absumant, quin et hoc ipsum ignorare, quod nihil eorum comprehenderint, quæ jam opinentur se comprehendisse. At qui ex (12) Pyrrhonis instituto [ait] philosophatur (13), cætera felix, in eo quoque sapit, quod vel in primis intelligat, nihil a se certo comprehensum esse. Imo et hoc studiose agat, ne cui eorum, quæ cognovit, affirmando potius, quam negando assentiat. Porro tota hujus operis commentatio quid propositum habeat, jam dictum. Libros ipsos Academico cuidam sodali Lucio Tuberoni (14) inseripsit, domo Roma, et claris ibi natalibus orto, quique magistratus gesserit civiles non vulgares.

Primo igitur libro, Pyrrhonorum et Academico- rum (15) discrimen referens, tantum non emissâ voce ista dicit : Academicos dogmata constituere, et alia certa atque indubitata ponere, alia rursus

VARIÆ LECTIONES.

^α δὲ αὐτῶν. A. ^β μῆνιγξ ἔστι καὶ γ. ^γ ράχιν A : ἀρχὴν γ. ^δ ἀρτηριῶν ἀρχὴ γ. ^ε οὐχ] οὐχί γ. ^ς μὲν ὅλη γ. ^ζ Τυβέρωνι (littera a o correctore posita) A : Νέρωνι γ. ^η ἐκ om. A. ^θ μὲν om. A.

NOTÆ.

- (12) Alibi, minus recte, *Onesidemus* legitur.
- (13) Ejus vitam ac placita descripsit *Diog Laert.*, qui frequenter hujus *Ænesidemi* meminit.
- (14) *al. Neroni.*
- (15) *A. Gell. lib. xi, cap. 5, legend. et Sexti Pyrrhoni Hypotyp. lib. i, cap. 33.*

sine ulla dubitatione tollere : Pyrrhonios autem **A** dubios hærerere, et ab omni dogmate liberos atque solutos esse ; ut eorum etiam nemo omnino, aut comprehendi omnia posse **170a** aut non posse dixerit ; sed nihilo magis talia, quam talia esse, aut tunc quidem talia, alias vero non talia, vel uni quidem hujusmodi, alii vero non hujusmodi, tertio etiam plane non esse. Neque rursus omnia esse communiter ejusmodi, ut assequi illa quiesciam possit, vel quedam saltem horum assequi non possit, sed non magis fieri posse, ut quic ea assequatur, quam ut non assequatur : vel nunc quidem assequi possit, tunc vero non item. Imo neque verum, neque falsum, neque probabile, neque ens, neque non ens, sed idem, ut sic dicatur, non potius verum esse, quam falsum : aut probabile potius, quam improbabile : aut ens, quam non ens, aut tum quidem tale, alias vero aliusmodi : aut uni tale, mox alteri etiam non tale. Nihil enim in universum Pyrrhonios definite, ne hoc quidem ipsum, quod nihil definiatur. Verum cum non suppetat, ut aiunt, quo sensa mentis efferamus, sic loqui solemus. At qui ad Academiam, maximeque ad hanc novam pertinent, inquit, cum Stoicis interdum opinionibus consentiunt, et (si verum fateri volumus) Stoici ipsi, sed qui cum Stoicis pugnant, videntur. Deinde et de multis decreta statuunt. Virtutem enim atque sapientiam inducunt : bonum quoque, et malum velut principia ponunt ; verum item, et falsum, rursus probabile, et improbabile, ens dein, et non ens, aliaque non pauca certo definiunt : ambigere se tantum dicentes de comprehensiva imaginatione. Quamobrem Pyrrhoni, dum nihil definiunt, omnino irreprehensi permanent ; verum Academicis, ait, pares cum aliis philosophis rationes reddendæ. Illud porro maximum : quod illi de re qualibet sibi oblata dubitantes, non tantum eundem perpetuo teneant ordinem, sed nunquam etiam secum ipsi pugnant, cum hi secum pugnare se, ne sentiant quidem. Simul enim ponere quidpiam, et rursus indubitanter tollere, simul item dicere communiter aliqua esse comprehensibilia, et non esse, manifestam utique pugnam affert. Alioquin quomodo fieri possit, ut qui cognorit hoc esse verum, illud falsum, adhuc dubitet, atque ambigat : et non certo prius illud amplectatur, alterumque declinet ? Nam si ignoratur hoc bonum esse, aut malum : vel hoc verum, illud falsum : et hoc existere, illud vero minime ; omnino satendum horum singula comprehendendi non posse ; sin evidenter sensu vel intelligentia horum quidque percipiatur, comprehensibile jam horum esse quodlibet dicendum est. Hæc, aliaque id genus, ab ipso mox librorum initio discrimen Pyrrhonios inter et Academicos ostendem, hic Ænesidemos Ægeus pertractat, universum **170b**

στάκτως, τὰ δὲ αἰρουσιν ἀναμφιβόλως, οἱ δ' ἀπὸ **α** Πύρρωνος ἀπορητικοὶ τέ εἰσι καὶ παντὸς ἀπολελυμένοι δόγματος, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν τὸ παράπαν οὔτε ἀκατάληπτα πάντα εἰρηκεν οὔτε καταληπτά, ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον τοιαύτε, ἢ τοιαύτε, ἢ τότε μὲν τοιαύτα, τότε δὲ οὐ τοιαύτα, ἢ ᾧ μὲν τοιαύτα ᾧ δὲ οὐ τοιαύτα ᾧ δ' οὐδ' ὅλως ὅντα · οὐδὲ **α** μὴν ἐφικτά πάντα κοινῶς ἢ τινα τούτων ἢ **β** οὐκ ἐφικτά, ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον ἐφικτά ἢ οὐκ ἐφικτά, ἢ ὅτε μὲν ἐφικτά τότε δ' οὐκ ἐτι **α**, ἢ τῷ μὲν ἐφικτά τῷ δ' οὐ. Καὶ μὴν οὐδ' ἀληθινὸν οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ πιθανὸν, οὐδ' ἀπίθανον, οὐδ' ὄν οὐδὲ μὴ ὄν, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὡς εἰπεῖν οὐ μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, ἢ πιθανὸν ἢ ἀπίθανον, ἢ ὄν, ἢ οὐκ ὄν, ἢ τότε μὲν τοιοῦν, τότε δὲ τοιοῦν, ἢ ᾧ μὲν τοιοῦν, ᾧ δὲ καὶ **β** οὐ τοιοῦν. Καθόλου γὰρ οὐδὲν ὁ **B** Πύρρωνος ὀρίζει, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι οὐδὲν διορίζεται · ἀλλ' οὐκ ἔχοντες, φησὶν **α**, ὅπως τὸ νοούμενον ἐκκαλέσωμεν, οὕτως φράζομεν. Οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας, φησὶ, μάλιστα τῆς νῦν, καὶ Στωϊκαῖς συμφέρονται ἐνίοτε δόξαις, καὶ εἰ χρὴ τέληθες εἰπεῖν, Στωϊκοὶ φαίνονται μαχόμενοι Στωϊκοῖς. Δεύτερον **β** περὶ πολλῶν δογματίζουσιν. Ἀρετὴν τε γὰρ καὶ ἀφροσύνην εἰσάγουσι, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὑποτιθενται, καὶ ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος, καὶ δὴ καὶ πιθανὸν καὶ ἀπίθανον, καὶ ὄν καὶ μὴ ὄν, ἔλλα τε πολλὰ βεβαίως ὀρίζουσι, διαμφοσθητεῖν δὲ φασὶ περὶ μόνης τῆς καταληπτικῆς φαντασίας. Διὸ οἱ μὲν ἀπὸ Πύρρωνος ἐν τῷ μηδὲν ὀρίζειν ἀνεπίληπτοι τὸ παράπαν διαμένουσιν · οἱ δ' ἐξ Ἀκαδημίας, φησὶν, ὁμοίας τὰς εὐθύνας τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις ὑπάγουσι. Τὸ δὲ μέγιστον, οἱ μὲν περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος διαποροῦντες τὸ τε σύστημα διατηροῦσι καὶ ἑαυτοῖς οὐ μάχονται, οἱ δὲ μαχομένοις **β** ἑαυτοῖς οὐ συνίσαι · τὸ γὰρ ἅμα τιθέναι τι καὶ αἰρεῖν ἀναμφιβόλως, ἅμα τε φάναι κοινῶς ὑπάρχειν **α** καταληπτά, μάχην ὁμολογουμένην εἰσάγει, ἔπει πῶς ὁδὸν τε γνωσκόντα τὸδε μὲν εἶναι ἀληθὲς τὸδε δὲ ψεῦδος ἐτι διαπορεῖν καὶ διστάσαι, καὶ οὐ σαφῶς τὸ μὲν ἐλέσθαι τὸ δὲ περιστῆναι ; εἰ μὲν γὰρ **β** ἀγνοεῖται ὅτι τὸδε ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἢ τὸδε μὲν ἀληθὲς τὸδε δὲ ψεῦδος, καὶ τὸδε μὲν ὄν τὸδε δὲ μὴ ὄν, πάντως ὁμολογητέον ἕκαστον ἀκατάληπτον εἶναι· [545 R.] εἰ δ' ἐναργῶς κατ' αἰσθησὶν ἢ κατὰ νόησιν καταλαμβάνεται, καταληπτὸν ἕκαστον φατέον. Ταῦτα μὲν ἀρχόμενος τῶν λόγων **D** καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, τὴν διαφορὰν τῶν Πυρρῶνιων καὶ Ἀκαδημαϊκῶν ὑποδεικνύς, ἀναγράφει ὁ Δινησίδημος ὁ ἐξ Αἰγῶν · ἐφεξῆς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρῶτον καὶ τὴν ὅλην ἀγωγὴν ὡς τύπη καὶ κεφαλαιωδῶς τῶν Πυρρῶνιων παραδίδωσι λόγων. Ἐν δὲ τῷ β' κατὰ μέρος ἦδη ἀρχόμενος ἐπεξίεναι τὰ ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα περὶ τῶν ἀληθῶν καὶ αἰτίων [281 H.] διαλαμβάνει καὶ παθῶν καὶ κινήσεως, γενεσεῶς τε καὶ φθορᾶς καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων, κατὰ πάντων αὐτῶν τὸ ἀπορῶν τε **α** καὶ ἀκατάληπτον πυκνοῖς, ὡς οἴεται, ἐπιλογισμοῖς ὑποδεικνύς. Καὶ ὁ γ' δὲ αὐτῷ λόγος περὶ κινή-

VARIAE LECTIONES.

α ὑπὸ ζ. **β** οὐδὲ A : οὔτε ζ. **α** ἢ add. A. **α** οὐκέτι, ἢ τῷ μὲν ἐφικτά τῷ δ' οὐ A : οὐκ ἐφικτά ζ. **β** καὶ οὐ. A. **β** libri φασίν. **β** δεύτερον] β' A : δεύτερον καὶ ζ. **β** μαχομένους ζ. **α** ὑπάρχειν] ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν mg. A. **β** γὰρ add. A. **β** τε add. A.

σως και αισθησεως και των κατ' αυτας ιδιωμάτων, α
 ε: ομοίως περιγραζόμενος εναντιολογιας, εις το
 ανιμικτον και ακατάληπτον υποφέρει και αυτα. Εν
 ε τω δ' σημειω μεν, ωσπερ τα φανερα φαμεν των
 αφανων, ουδ' ολωσ^α ειναι φησιν^α, ηπατησθαι δε κενη
 κρησθαλει τουσ ολαμένους, εγειρει δε τας εξ εθουσ
 ερεψης αποριας περι τε ολης της φυσικης και κοσμου
 και θεων, ουδεν των^α εις καταληψιν πεσειν ενται-
 νιμηνς. Προβάλλεται αυτω^α και ο ε' λογοσ τας
 κατ' των αιτιων απορητικασ λαδασ, μηδεν μεν μηδ-
 ιως αιτιων ενδιδοις ειναι, ηπατησθαι δε^α τουσ αιτιο-
 λογοντας φασικου, και τρηπουσ αριθμων καθ' ουσ
 αεσαι αυτουσ αιτιολογειν υπαχθέντασ εις την τοιαυ-
 την περινευχθηναι πλάνην. Και ο ε' δε τα αγαθα και
 κακα, και μην και τα αιρετα και φευκτα. ετι δε^α
 κρηγουμενα τε και αποκρηγουμενα, εις τασ αυτασ
 ερεσθλιασ εγει, το γε επ' αυτω^α και ταυτα της κατα-
 ληψεωσ ημων και γνωστωσ αποκλειων. Τον μεντοι ε'
 κατ' των αφρετων οπλιζει, διακενησ λεγων τουσ φι-
 ισοφουντασ^α περι αυτων αναπλάσαι δοξασ, και εαυ-
 τωσ^α αποδουκολειν^α ωσ εις την τουτων εισησαν προ-
 ξην τε και θεωριαν αφιγμενοι. Ο δ' επ' πασι^α και
 η κατ' του τελουσ ενισταται, μητε την ευδαιμονιαν
 μητε την ηδονην μητε την φρονησιν μητ' ελλο
 τι τελωσ επιχειρων ειναι, οπερ αν τις των κατ' φιλο-
 σοφιαν αιρεσεων δοξασειν, αλλ' απλωσ ουκ ειναι τελωσ
 τε πασιν υμνουμενον.

deinceps Pyrrhoniarum rationum institutum eodem
 hoc priore libro paucis ac summatis traditurus.
 Secundo deinde libro singulatim jam, quae universe
 dixerat, tractare incipiens, de veris et causis dispu-
 tat, deque affectionibus, de motu item, et genera-
 tione atque corruptione, ac de horum contrariis,
 adversus haec omnia dubia illa esse atque incom-
 prehensibilia, validis, ut putat, ratiocinationibus
 ante oculos ponens. Tertius posthac liber de motu
 et sensu, eorumque proprietatibus, similes contra-
 dictiones curiosius investigando, ad ea quae nemo
 assequi aut comprehendere possit, haec quoque abri-
 pere conatur. Quarto autem libro signa rerum ob-
 securarum, quae nos manifestas hasce res esse dici-
 mus, ne esse quidem vult: sed decipi inani affe-
 ctione eos qui haec opinentur. Movet et ex more
 alias deinde quaestiones de universa natura, de
 mundo, de diis, nihil horum percipi posse conten-
 dens. Proponit ipsis et quintus liber dubitandi ad-
 versus causas occasiones, nihil nullius esse cau-
 sam tradens, et falli qui causas afferre conentur:
 numerans etiam modos quibus causas reddere sibi
 deant, qui coacti jam in hoc errore versentur.
 Sextus vero bona et mala, quaeque expetenda et quae
 fugienda, praeposita (16) ad haec atque rejecta in
 eandem ludibricariam disputationem adducit: quae,
 quantum in ipso est, a nostra quoque comprehensione

ne cognitione excludit. Septimum adversus virtutes
 commentos esse philosophos, seipsos decipientes, quasi jam ad earum actionem contemplationemque per-
 venissent. Qui ad hos omnes Octavus accedit liber, contra [bonorum] suam disputat, neque beatitudinem
 illam esse, neque voluptatem neque prudentiam, neque aliud eorum quidpiam quod cujuscunque philoso-
 phorum familiae spectatior opinando asserere queat: sed omnino finem non esse, ab omnibus licet decantetur.

instruit, referens varias de his opiniones nequidquam
 Igitur ad hujusmodi concertationem dirigitur
 Aenesidemii libri, qui Platoni, aliisque ante nos
 pluribus satis indicaverunt, stultitiae plenum ac nu-
 garum illius opus esse. Nihil item ipsum ad ali-
 quod dogma [confirmandum] prodesse, aeque est
 manifestum, ubi saltem ipsas quoque inherentes
 nostrae menti dogmaticas contemplationes expel-
 lere 171a aggressus est. Si qui tamen in dia-
 lecticis exercentur, non inutilis hic liber: modo ne
 horum parum adhuc confirmata mens, hisce ra-
 tiocinationibus inherescat, iudicii quoque perspicaci-
 tas vitata non sit.

Οι μεν ουν του Αινησιδημου λογοι προς τοιουτου
 εγωνα κωνιζονται^α · οτι δε ματαιοτης αυτων και
 κωλη λεση η σπουδη, Πλατωνι τε και πολλοις ελλοις
 των προ ημων τον ελεγχον εδοσαν · και οτι μηδεν
 εις δογμα συντελει, και τουτο καταδηλον, οπου γε
 και τας ενουσασ δογματικασ θεωριασ ελαθνε ημων
 τς· διανοιασ επιχειρησαν. Τοις μεντοι κατ' δια-
 ιεκτικην μελετην πονουμενοις, αν μη το αστηρι-
 κων αυτων τοις λογιμοις^α ενεδρευη και η κρησις προς
 αγγικων ου νενοθευμενη, το βιβλιον ουκ αφρηστον.

Legi Agatharchidæ, quem Agatharchum quidam
 nominant, Opus historicum. Hic patria Cnidius,
 instituto grammaticus fuit. Scribam tamen atque
 anagnostem insuper fuisse, praestitum his func-
 tionibus Heraclidæ Lembro ministerium, indicium
 fecit. Fuit et alumnus Cinnæi. Scripsisse autem

ΣΙΓ.

Αγαθαρχιδου Ιστορικόν.

Ανεγνωσθη Αγαθαρχιδου Ιστορικόν · ενιοι δε
 επον Αγαθαρχον ονομάζουσι. Τούτω πατρις [518
 K.] μεν η Κνιδος ην, η δε τέχνη γραμματικόν επ-
 ειδικοντο · υπογραφεα δε και αναγνωστην ο του Λέμ-
 βρου^α Ηρακλειδης, δι' ων αυτω εξυπηρετειτο, παρ-
 ιστι γνωριζεσθαι. Ην δε και θρεπτωσ Κινναίου.

CXXIII.

Agatharchidæ Historica.

Legi Agatharchidæ, quem Agatharchum quidam
 nominant, Opus historicum. Hic patria Cnidius,
 instituto grammaticus fuit. Scribam tamen atque
 anagnostem insuper fuisse, praestitum his func-
 tionibus Heraclidæ Lembro ministerium, indicium
 fecit. Fuit et alumnus Cinnæi. Scripsisse autem

VARIAE LECTIONES.

^α ολωσ] ελλωσ Α. ^α φασιν ε. ^α των] ποππε αυτων. ^α αυτω Α: δε αυτω ε. ^α δε Α: δε και ε. ^α δε
 αλλ Α. ^α φιλοφρονουντασ ε. ^α αυτουσ ε. ^α libri αποδουκολει. ^α επ' τουτουσ πασι ε. ^α κωνιζονται ε.
^α λογιμοις Α: λογοις ε. ^α του Αεμβρου] Αεμβωσ Casaubonus.

NOTÆ.

(16) Προηγούμενά τε και αποκρηγουμενα quae
 dicuntur apud Stoicos, docebit te Cicero in De fini-
 bus, et clarius Sextus Empiric. lib. in Pyrrhon,
 Hypot. cap 24, init.

Asiaticas res libris decem, et de Europæ rebus A libris (17) quadraginta novem historiam pertexuisse, didicimus. Ejus autem libri (18) quinque Rubrum mare, quæque ad illud pertinent, exponunt. Et hæc quidem omnia ipsemet extremo libro quinto commemorat. Ubi et ob alias certas causas a scribendo se cessasse ait, quodque exacta jam ætas in senium vergeret. Sunt qui præter hæc alia ab illo conscripta tradunt, quæ mihi videre nunquam contigit. Nam et Compendium aiunt uno libro reliquisse eorum, quæ de Rubro mari scripsisset; item *De Troglodytis* libros quinque, sed et *Epitomen* Lydes ab Antimacho scriptæ; rursus aliud *Breviarium* eorum quæ de collectione admirabilium ventorum scripta exstarent. Historiarum adhæc Excerpta composuisse, atque de amicorum inter ipsos consuetudine.

Est autem hic vir, quantum ejus libris legendis cognoscere potui, grandiloquus, et sententiis abundans. Qui orationis magnitudine ac dignitate præ cæteris quidem gaudet, sed verbis selectioribus non admodum videtur addictus. Neque tamen dum usitatas per omnia consuetasque voces non adhibet, novas ipse format: nisi forte usurpandorum vocabulorum artifex quispiam, novam quamdam speciem præferentem phrasim de non novis vocabulis effecerit. Quod quidem artificium ingeniose adeo tibi subjicit, ut nec innovatum quidquam videatur, nec minor sit, quam si usitatas attulisset voces perspicuitas. Utitur etiam sententiis, quæ ejus prudentiam non minus, quam industriam manifeste declarant. Ad verborum item immutationem rectius assumendam, egregie præ cæteris comparatus est. Jucunditatem porro, quodque animum demulcere, aut diffundere queat, occulte passim ac latenter **171b** per totum opus disseminat. Ad tropos quoque ubi se applicarit, sine ullo molestiæ sensu illos adhibet. Quod quidem in eo efficit non verborum ipsa per se commutatio, sed ingeniosa quædam et suavis ad res alias transitio atque conversio. Etenim nomen pro verbo assumere, rursusque verbum in nomen commutare, voces quoque in orationem diffundere, et orationem in nominis quasi formam cogere, nemo est omnium, quos novimus, hoc ipso peritior. Idem Thucydidem in concionibus apparatu et ubertate imitatus, magnitudine orationis æquat, perspicuitate autem etiam vincit. Talis omnino vir iste est, ab ipsa quoque grammatica gloriam assecutus. Cui etsi rhetoris cognomentum improvidum

Γράφαι δὲ τὸν ἄνδρα τοῦτον τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔγνωμεν * ἐν βιβλίοις ι'· καὶ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην δὲ * εἰς θ'· καὶ μ'· παρατείνεται αὐτῷ ἡ ἱστορία· ἀλλὰ καὶ ε' βιβλία τὴν Ἐρυθρὰν αὐτῷ πᾶσαν καὶ τὰ περὶ ταύτην ἐξιστοροῦσι. Τὴν οὖν εἰρημένην ἅπασαν συγγραφὴν [282 H.] καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ ε' λόγου εἰς μνήμην ἀνάγει, ἐν ᾧ καὶ πεπαῦσθαι τοῦ γράφειν διὰ τινὰς τε αἰτίας ἄλλα, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας ἀποκλίνει πρὸς τὸ ἐξωρον. Πλὴν γε εἰσὶν οἱ φασιν αὐτὸν καὶ ἐτέρας συγγεγραφένας πραγματείας, ὧν ἡμεῖς οὐδένα οὐδέπω ¹⁰ ἴσμεν. Ἐπιτομὴν δὲ αὐτὸν φασὶ τῶν περὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναγγραμμένων ἐν ἐνὶ συντάξει βιβλίῳ, καὶ μὴν καὶ *Περὶ Τρογλοδυτῶν* βιβλία ε', ἀλλὰ καὶ Ἐπιτομὴν τῆς Ἀντιμάχου Λύδης, καὶ πάλιν ἄλλην Ἐπιτομὴν τῶν συγγεγραφότων περὶ συναγωγῆς θαυμασιῶν ἀνέμων, ἐκλογὰς τε ἱστοριῶν αὐτὸν συντάξαι ¹¹, καὶ περὶ τῆς προσφιλοῦς ὀμιλίας.

Ἔστι δὲ ἐξ ὧν τὸν ἄνδρα τοὺς λόγους αὐτοῦ διελθόντες ἐπέγνωμεν, μεγαλοπρεπῆς τε καὶ γνωμολογικὸς, καὶ τῷ μὲν τοῦ λόγου μεγέθει καὶ ἀξιώματι τῶν ἄλλων μάλλον χαίρων, λέξει μὲντοι λογάσιν οὐ πάνυ προστεθειμένος, οὐδὲ διὰ τῶν ἐθίμων δὲ διὰ παντὸς πορευόμενος, γεννῶν δὲ αὐτὸς οὐ λέξεις, ἀλλ' εἰ τις ἄλλος ¹² δημιουργὸς τῆς περὶ τὰς λέξεις χρήσεως, καὶνὴν τινα μὴ καιναῖς ¹³ κεχρημένος λέξει φαντασίαν πέμπουσαν ¹⁴ ἀποτελεῖ τὴν φράσιν· οὕτω δὲ προσφυῶς ὑποβάλλεται τὴν πρᾶξιν, ὡς τὴν τε καινοτομίαν μὴ δοκεῖν εἶναι καινοτομίαν, καὶ τὸ σαφὲς οὐκ ἐλαττον τῶν ἐξ ἔθους λέξεων παρέχειν. Κέχρηται δὲ καὶ γνώμαις τὸ νουνεχὲς καὶ δραστήριον ἐπιδηλοῦσαις. Τροπὰς δὲ ὑπελθεῖν, εἰ τις ἄλλος, ἄριστα παρεσκευασμένος τὸ μὲν ἡδὺ καὶ κηλοῦν καὶ τὴν ψυχὴν διαχέον λεληθῶς δι' ὄλου διασπείρει ¹⁵ τοῦ γράμματος, εἰς τροπὴν δὲ ὅτι παρενήνεκται, οὐδεμίαν λύπην δηλοῦσαν ἀφήσει. Ποιεῖ δὲ αὐτῷ τοῦτο μάλιστα οὐχὶ ἢ τῶν λέξεων αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μεταβολή, ἀλλ' ἢ ἀπὸ πραγμάτων ἐτέρων εἰς ἕτερα μετάτινος σοφῆς καὶ ἡρεμαίας μεταχειρίσεως ¹⁶ μετάθασίς τε καὶ μετατροπῆ. Ἄλλα γὰρ καὶ ἀντιλαβεῖν μὲν ὄνομα ῥήματος, ἀμείψαι δὲ τὸ ῥῆμα εἰς ὄνομα, καὶ λῦσαι μὲν λέξεις εἰς λόγους, συναγαγεῖν δὲ λόγον εἰς τύπον ὀνόματος, οὐδεὶς ἀνεπιτηδείτερος ὧν ἴσμεν. Καὶ ζηλωτῆς μὲν ἐστὶ Θουκυδίδου ἐν τε τῇ τῶν δημηγοριῶν δαψιλείᾳ τε καὶ διασκευῇ ¹⁷, τῷ μεγαλείῳ δὲ μὴ δευτερεύων τοῦ λόγου τῷ σαφεῖ παρελαύνει τὸν ἄνδρα. Ἄλλα γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ τοιοῦτος, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ἔχων κλέος· εἰ δὲ καὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐπάνυμον αὐτῷ ἢ μὴ νήφουσα ψῆφος οὐκ ἐπέθετο· ἀλλὰ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲν ἐλαττον ¹⁸ τῶν γραμματικῶν οὐ δεύτερος ἢ

VARLE LECTIONES.

* ἔγνωμεν A: ἔγνωσμένα ζ. * δὲ add. A. ¹⁰ οὐδένα] imo οὐδὲν aut οὐδεμίαν. ¹¹ συντάξαι αὐτὸν ζ. ¹² ἄλλος add. A. ¹³ καιναῖς ζ. ¹⁴ πέμπουσαν ζ. ¹⁵ κατασπείρει ζ, ¹⁶ μεταχειρίσεως A. ¹⁷ διασκευῇ καὶ δαψιλείᾳ ζ. ¹⁸ ἐλάττων ζ.

NOTÆ.

(17) Quos citat non semel Athenæus, ut et Lucian. in *Macrobiis*, ix *Asiaticor*.

(18) Quorum primi et quinti Excerpta occurrit postea cod. 250.

τῶν ῥητόρων, δι' ὧν καὶ γράφει καὶ διδάσκει ¹⁹, ἂν καταφαίνεσθαι.

ΣΙΔ'.

Ἱεροκλέους Περὶ Προνοίας καὶ Εἰμαρμένης βιβλία ζ'.

Ἀνεγκνώσθη βιβλίον Ἱεροκλέους Περὶ Προνοίας καὶ Εἰμαρμένης, καὶ τῆς τοῦ ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν [549 R.] θείαν ἡγεμονίαν συντάξεως. Ἔστι μὲν οὖν τὴν προαίρεσιν φιλόσοφος ὁ ἀνὴρ, ἡ δὲ συγγραφή αὐτῷ Ὀλυμπιόδωρον κριτὴν προκαθίζει, ὃν καὶ παρασχέιν τοῦ λόγου τὰς ἀφορμὰς ὑποτίθεται, καὶ σὺν ἔχοντα τοῦ φιλοσοφεῖν ἔρωτα, οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολιτικῆς σοφίας ἀπειρον· ἐμπρέψαι [283 H.] τε γὰρ Ῥωμαϊκαῖς πρεσβείαις, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα τῶν βαρβάρων ἔθνῶν τῇ Ῥωμαϊκῇ συνάψαι λήξει ²⁰, αἰτίνας αὐτῷ καὶ τῶν μεγίστων παρ' αὐτοῖς τιμῶν κατέστησαν αἰτίαι. Ὁ μὲν ²¹ Ὀλυμπιόδωρος, πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοιοῦτος· ὅς δὴ καὶ παραμυθικούς λόγους ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τέλει τοῦ πρώτου βιβλίου, θεοῦ παιδὸς ἀποβολὴν ποτινωμένῳ ²² καὶ σκυθρωπάζοντι, προσενηνοχεν. Ἡ δ' ἐπαγγελία τῆς παρουσίας σκέψεως Περὶ Προνοίας ἐστὶ διαλαβεῖν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους συνδιατιθεμένῳ· συνάπτειν γὰρ βούλεται τοὺς ἀνδρας ταῖς δόξαις, οὐ κατὰ τοὺς λόγους τῆς Προνοίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὴν ψυχὴν φρονούσιν ἀθάνατον, καὶ εἰ τι περὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς μαθημάτων πεφίλοσόφηται. Ὅσοι δὲ τοὺς ἀνδρας εἰς θεωριαν ἔστησαν, τοὺτους εἰς τὰ μέγιστα πεπλαυσθῆναι τε τῆς τῶν ἀνδρῶν προθέσεως καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἐκπεσεῖν ²³ ἀποτείνεται, τοὺς μὲν ἐκόντας ἔριδι καὶ ἀπονοίᾳ σφᾶς αὐτοῦς προσαναθέντας, τοὺς δὲ καὶ προλήψει καὶ ἀμαθίᾳ δεδουλωμένους. Καὶ πολλὴν τοὺς ἐμπροσθεν στήσαι χορὴν, μέχρις ὅτου ἡ Ἀμμωνίου σοφία διέλαμψεν, ὃν καὶ Θεοδίδαντον ἐπικαλεῖσθαι ὕμνεῖ· τοῦτον γὰρ τὰς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν διακαθάραντα δόξας, καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν ἀναφυομένους ἀποσκευασάμενον λήρους, σύμφωνον ἐν τοῖς ἐπικαιροῖς τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις τῶν δογμάτων Πλάτωνος τε καὶ Ἀριστοτέλους τὴν γνώμην ἀποφῆναι. Ταῦτα διὰ τῆς γραφῆς ὁ Ἱεροκλέους λόγος σπουδάζων κατασκευάζει μὲν ἃ ἐκείνους φιλοτιμείται δοξάζειν, ἀνταγωνίζεται δὲ πρὸς τοὺς ἐσπουδακότας τὰναντία, Ἐπικουρείους τέ φημι καὶ Στωϊκούς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύονται καὶ Ἀριστοτέλην, οὐκ ὀρθῶς δὲ τὰ ἐκείνων εἰσηγοῦνται. Καὶ μὴν ὅσους ὁ τῆς γενεθλιαλογίας ἀνηρησάτο πόνος, δι' ἐλέγχων ²⁴ ἀγει, σφαιερὰν αὐτῶν τὴν περὶ τῆς εἰμαρμένης ἐπιδεικνύς δόξαν. Καὶ τοὺς μηχαναῖς ²⁵ τισιν ἢ γοητείας τὴν Πρόνοιαν τῶν ὄντων ἀποσκευάζειν τοῖσιν ὁμοίαις τῶν

A aliorum iudicium non concessit, mea certe sententia non grammaticorum solum, sed ne rhetorum quidem ulli secundus cum docendo, tam scribendo videtur.

CCXIV.

Hieroclis De Providentia et Fato libri vii.

Lectus est Hieroclis (19) liber De Providentia et Fato (20), atque de arbitrii nostri cum divina gubernatione congruentia. Auctor hic professione philosophus, cui liber ipse Olympiodorum quemdam veluti censorem constituit, qui ejus scribendi causam dederit, cum, philosophiæ non vulgaris amator, ne civilis quidem sapientiæ rudis esset. Clarum enim legationibus Romanis fuisse, multasque ac magnas e barbaris gentibus Romano adjunxisse imperio, quæ ipsi quoque ad magnos apud illas magistratus acquirendos viam straverint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit; ad quem insuper libro primo extremo adjunxit auctor consolationem, cum ille adoptivi filii amissionem supra modum lugens, non dolenti tantum esset animo, sed etiam vultu tristiore. Ipse autem commentarius De Providentia, disputationem præfert, ejus qui erga Platonis non aliter, quam erga Aristotelis sententiam animo affectus esset. Conciliare enim horum philosophorum inter se opiniones studet, non solum in iis quæ de Providentia disputant, verum etiam ubi animos docent esse immortales, aut de cælo quidpiam ac mundo iidem philosophantur. Quotquot autem hoc inter se dissentire ac pugnare arbitrati sunt, eos longissime ab eorum sententia abductos, a veritate omnino aberrasse contendit, alios sua sponte contendendi studio atque **172a** vesaniæ sese addicentes, alios præoccupata opinione atque imperitia subactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuisse numerum refert, donec Ammonii aliquando sapientia orbi illuxit, quem etiam *Divinius edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum philosophorum opinionibus perpurgatis, et resectis quæ utrinque excreverant nugis, in præcipuis quibusque et maxime necessariis dogmatibus, concordem esse Platonis et Aristotelis sententiam, demonstrasse. Huc igitur Hieroclis scriptio magno studio connitens, et argumentis illa astruit, quæ ipsos sensisse contendit; et acriter cum iis certat, qui contrariam tueri partem conati sunt. Epicureos dico, ac Stoicos, et quotquot forte Platonem atque Aristotelem colunt quidem, sed eorum sensu minus recte explicant. Eos item, qui in genethliaca desudant arte, redarguit, dum fallacem

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ διδάσκει καὶ γράφει ζ'. ²⁰ λέξει A. ²¹ μὲν οὖν Ὀλ. ζ'. ²² ποτινωμένῳ περιαλγεῖ τε ὄντι καὶ ζ'. ²³ ἐκπεσεῖν τοῦ ἀληθοῦς ζ'. ²⁴ δι' ἐλέγχων Bentley apud N^ordham. p. 440: διελέγχων ζ'. ²⁵ μηχαναῖς τισιν ἢ γοητείας μισι τοῖσιν ὁμοίαις τῶν πονηρῶν ζ', addito δὲ post πρόνοιαν.

NOTÆ.

(19) De quo Suid. et Liban. lib. 1 *Epist. ad Academicum*.

(20) Unde impressa Lutetiæ quædam excerpta, apud Fed. Morell.

eorum esse ac lubricam de fato opinionem ostendit. Imo et qui Providentiam rerum creatarum commentis quibusdam aut præstigiis tollere audent, iisdem prorsus rationum quasi quæstionibus explorandos subjicit. Ut autem simul omnia dicam, adversus omnes illas opiniones insurgit, quæ indoctiores eo adducunt, ut divinam Providentiam vel omnino non esse, vel nullius esse momenti ac despicitui ducendam putent.

Ex Platonis igitur sententia supponit hæc disputatio Deum natura ante illam [providentiam] esse, velut universæ simul aspectabilis et inspectabilis hujus molitionis opificem, quam ex nulla re subjecta vult a suo artifice productam : ut cui sola sufficeret voluntas, quo rerum natura subsisteret. Cæterum corporea substantia per creationem cum incorporea conjuncta, mundum ex utraque natura perfectissimum, duplicem simul et unum, constitutum esse : in quo summa, media, et ima mundi opifex sapientia juxta cujusque naturam decreverit. Horum prima ratione prædita cælestia, et deos vocari ait : Quæ vero proximæ post hunc ordinem regioni attributa sunt, ea cum ratione prædita aetherea, tum dæmonas bonos appellat, bonorum item hominibus interpretis et nuntios factus : humanum denique genus infimum tenere locum, eosque terrena animantia, et humanas animas, atque (ut Plato diceret) mortales homines appellari tradit. Hæc porro tria genera in uno velut animante, vel choro atque concentu ita esse aptata invicem atque connexa, ut naturalis eorum distinctio per unionem illam, ac nexum mutuum minime confusa conservetur. Ac præesse quidem præstantiora inferioribus : omnibus tamen omnino imperare ipsorum Patrem atque Conditorum Deum. **172b** Hoc ergo ejus tanquam a patre denominatum regnum, et videri, et vere esse Providentiam, quæ quod cuique generi convenit, hoc illi distribuat : at vero justitiam illam, quæ Dei Providentiam comitatur, vocari fatum. Uno enim fati nomine in plures notiones, ab iis qui novitate gaudent, distracto, non aliud tamen fatum sibi videri, quam id quod Aristotelem et Platonem credidisse tradit. Neque enim illam temere positam genethliacorum necessitatem ullo modo admittit, nec stoicam item vim, neque illud etiam fatum, quod Alexander Aphrodisiensis statuit, eoque tandem deducit, ut idem prorsus cum natura corporum Platoniorum efficiat : sed nec eam, quæ carminibus magicis aut sacrificiis a consueto naturæ ordine deflectatur, genesis; sed illud tantummodo fatum, uti diximus, extollit, quod cum suis Plato vult : leges judicialem quamdam Numinis operationem, illum finem, in quem liberæ actiones ex certo proposito feruntur.

At enim isthæc hujus viri scripto cum contineri videas, frequens nihilominus ipsi et magnam certamen est de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora transmigracione. Nam

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ αὐτῆς ζ. ²⁷ libri πατρωνυμικῆν. cf. p. R. 1381, 54. ²⁸ ἐμπερόμενα mg. : libri ἐμπερομένην.
²⁹ μέν A : γάρ ζ.

ζῶον ἢ εἰς ἄλογα μεταγχισθὲν οὐκ ἀναδεχόμενος, ἅ ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfusionem non recipiens, at vero hominum in hominem transitum studioso defendens, periculosam hanc atque ineptam opinionem sursum deorsum versat. Per illam quidem, ut credit, divinam providentiam corroborans; per hanc, liberum arbitrium, liberumque sui ipsius dominatum astruens; fato certe tam ei grato auxillum ferens : idque non absurdum tantum commentis iucitatus, sed etiam ex minime cohærentibus argumentationibus suas, quas putat, probationes producens : cum interim, per quæ revera Providentiæ dogma constitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Imo vero, si quis huic homini veritatem anteponiere studeat, quibus illam argumentis astruere nititur, his ipsis eandem omnino evertit. Nam qui infirmum argumentum semel veritati substravit (ut alibi, cum res ita postularet, copiosius ostendimus), is in contrariam facile partem converti illam posse, quin et nequaquam subsistere, simul demonstravit. Illa quippe animorum priore vita, et in corpora transmigratione (quam ipse basim ac fundamentum Providentiæ, liberoque arbitrio, ac fato illi subiecit), omnino inter absurda et impossibilia 173a per veritatem ablegata, nimirum una cum illo, qui per ista hæc molitur effusio abiit.

[353 R.] Ἐπὶ δὲ λόγοι αὐτοῦ ἐπιμερίζονται τὴν σπουδὴν. Καὶ ὁ μὲν ²¹ α' εἰς ἔκθεσιν διατυπώται ὡν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ περὶ Προνοίας καὶ δίκης καὶ τῆς κατ' ^C ἔξιν τῶν ἔργων εἰς ἡμᾶς κατιούσης χρίσεως συνετηρημένον τε καὶ διεσκέψατο, ὁ β' δὲ τὰς Πλατωνικὰς συλλέγων δόξας, τὴν πίστιν ἐξ αὐτῶν ὡν Πλάτων ἔγραψεν ἐπιτίθεισιν. Ὁ δὲ γ' τὰς ὑποφοράς, αἷς ἂν τις χρῆσαιο πρὸς ἐναντίωσιν τῶν [285 H.] δεδογμένων, παρατιθεὶς διαλύειν αὐτῶν τὴν ἐπιβουλὴν ²² πραγματεύεται. Ὁ δὲ δ' τὰ λεγόμενα λόγια καὶ τοὺς λεπτουχοὺς θεσμούς εἰς συμφωνίαν συνάγει οἷς Πλάτων ἀδογμάτιστος βούλεται. Ὁ δὲ ε' εἰς Ὀρφικά καὶ Ὑμηρικὰ, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ τῆς Πλάτωνος ἐπιφανείας ἐγνωρίζοντο, τὴν Πλατωνικὴν περὶ τῶν προσημειωμένων φιλοσοφίαν ἀνάπτει. Ὁ δὲ ς' τοὺς μετὰ Πλάτωνα πάντας, αὐτὸν Ἀριστοτέλην κορυφαῖον λαβὼν, μέχρις Ἀμμωνίου τοῦ Ἀλεξανδρείως, οὗ τῶν γνωρίμων εἰ ἐπιφανίστατοι Πλωτίνος τε καὶ Ὀριγένους, τοὺς οὖν μετὰ Πλάτωνα μέχρι τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοις ἐπὶ σοφίᾳ γέγονεν ἔνομα λιπεῖν, τοὺς ἀπαντας ὁμοδοξεῖν τῇ Πλάτωνος κατασκευάζει κρίσει, καὶ ὅσοι διστάειν τῆς ὁμοδοξίας Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην ἐπιχείρησαν, τῶν φαύλων τε καὶ ἀποτροπαίων τίθεισι, πολλὰ τε νοθεύσαι τῶν Πλατωνικῶν λόγων, καὶ τοὺς Πλάτωνα διδασκαλοὺς ἐπιγραφόμενους ²⁷,

Porro in septem (21) libros universum opus dividitur : quorum primus quidem exponere instituit ea quæ ipse apud se de Providentia, de justitia, et de sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus esset. Secundus deinde, Platonicas colligens opiniones, suas cuique probationes ex ipsis Platonis operibus apponit. Tertius, objectiones proponens, quibus uti quispiam adversus ea quæ tradita sunt, queat, dissolvere harum cavillationes conatur. Quartus oracula, quæ vocantur, ac sacerdotum leges, et Platonis dogmata invicem conciliare studeat. Quintus, Orpheo, Homero, et cæteris qui ante Platonem celebrantur, Platoniam de modo dictis doctrinam tribuit. Sextus, omnes, qui post Platonem fuere, ipso quoque Aristotele principe assumpto, usque ad Ammonium Alexandrinum, cujus in familiaribus celeberrimi Plotinus et Origenes, ad hos, ^D inquam, usque Platonis posteror, qui quidem ali-quod sibi nomen sapientiæ pepererunt, ejusdem ad unum omnes cum Platone esse sententiæ, argumentis probat. Quod si qui consentientes Platonis et Aristotelis opiniones dirimere aggressi fuerint, eos et nihili homines, et fugiendos statuit. Multa inquam per Platoniorum scriptorum adulterasse eos etiam qui hunc sibi præceptorem ascriberent, ut et Ari-

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ αὐστητόν ζ. ²¹ αὐτῷ add. A. ²² οὐδ' A: ὁ δ' ζ. ²³ βλλόμενος A. ²⁴ ἀπερίτρεπτον ζ. ²⁵ μὲν οὐκ. A. ²⁶ ἐπιβουλὴν Bentleius. ²⁷ ἐπιγραφόμενος ζ.

NOTE.

(21) E quorum tribus primis excerpta quedam offeruntur infr. cod. 202.

stollicorum operum eos, qui se hujus partem maximi facere profiterentur : non aliam id utique ob causam, quam ut committere inter se Stagiriten atque Aristonis filium possent. Septimus liber, proprio sibi sumpto argumento, de Ammonii superscripti Disputatione studiose disserit, utque Plotinus et Origenes, imo et Porphyrius atque Jamblichus, et deinceps ordine ceteri, qui divina (quemadmodum ipse quidem loquitur) generatione sunt editi, usque ad Plutarchum Atheniensem, quem etiam auctorem talium ipse nominat dogmatum, ut, inquam, hi omnes purgatæ Platonis philosophiæ ad dicti sint.

Ipsa vero hujus auctoris dictio perspicua est ac pura, et philozopicum decens studium : tametsi **173b** fucatis et supervacaneis coloribus, aut bene dicendi varietate non exornetur.

CCXV.

Ioannes Philoponus Contra Jamblichi ouus De simulacris.

Legi Joannis cognomento Philoponi librum *Adversus Jamblichi opus quod De simulacris* inscripsit. Scopus autem Jamblicho propositus est, ostendere, cum divina esse idola (nam ista etiam simulacri nomine complectitur), tum præsentia Numinis referita : non solum quæ hominum manibus oculla quadam arte fabricata, ob incognitum nimirum artificem cælo delapsa nominentur (hæc enim et cælestis esse naturæ, et inde in terram decidisse, nude etiam sint merita nomen accipere), verum etiam quæcunque fundendi arte, et sculpendi atque fabrilis certa simul mercede et opera [ab artificibus] conformata essent. Horum igitur omnium opera naturam excedere, et hominum opinione majora esse Jamblichus scribit ; multa partim incredibilia e fabulis narrando, partim in obscuras causas referendo, partim etiam contra atque oculis cernantur, scribere nihil metuendo. Opus integrum duas in partes secat. *Majoremque* alteram, alteram *Minorem* nominat. Utramque Philoponus oppugnat, consueti orationis genere usus, quin et compositionem ad solitam sibi formam adaptans. A puro enim et dilucido non recedit : neque tamen elegantia et Attica phrasi exornatus nitet. Rationum præterea Jamblichi reprehensiones sane generosas, et per ipsas quoque penetrantes causas frequenter tibi exhibet ; quas interdum superficie tenus tantum refellentes, et ad sola nomina relatas, longiusque a re controversa recedentes [affert.] etiam cum hæc redarguenti valde est obnoxia, et per se inbecillitatem suam prodit.

CCXVI.

Oribasii medici opera.

Legi volumina quatuor, quibus medicam rem Oribasius (22) a se compositam complexus est :

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ αὐτοῦ A : αὐτός ζ. ²¹ ἀδῆλως ζ. ²² ὄλην τὴν ζ. ²³ libri βῆδιον. ²⁴ ἐγκειμένων ζ. ²⁵ τὴν deleverim. ²⁶ Ὀριδασίω A.

NOTÆ.

(22) De hoc Eunap. et Suid. meminere.

ἡσάαυτος δὲ καὶ τῶν Ἀριστοταλικῶν γραμμάτων τοὺς τὴν ἐκείνου μερίδα τιμᾶν ὁμολογοῦντας· καὶ δι' οὐδὲν ἕτερον τοῦτοις τὰ τοιαῦτα μεμηχανῆσθαι, ἢ ἐν' ἔχοιεν συγκρούειν τὸν Σταγειρίτην πρὸς τὸν Ἀριστῶνος. Ὁ δὲ ζ' λόγος ἀρχὴν ἰδίαν ὑποστησάμενος περὶ τῆς διατριβῆς τοῦ προειρημένου Ἀμμωνίου τῆν σπουδὴν ἀναλαμβάνει· καὶ ὡς Πλωτῖνός τε καὶ Ὀριγένης, καὶ μὴν καὶ Πορφύριος καὶ Ἰάμβλιχος καὶ οἱ ἐφεξῆς, ὅσοι τῆς ἱερᾶς (ὡς αὐτός φησι) γενεᾶς ἔτυχον φύντες, ἕως Πλουτάρχου τοῦ Ἀθηναίου, ὃν καὶ καθηγῆτην αὐτοῦ²⁰ τῶν τοσούτων ἀναγράφει δογματίων, οὗτοι πάντες τῇ Πλάτωνος διακακαθαρισμένῃ συνάξουσι φιλοσοφίᾳ.

²¹ Ἔστι δὲ ἡ φράσις τῷ ἀνδρὶ σαφῆς μὲν καὶ καθαρὰ καὶ σπουδῇ φιλοσόφῳ πρέπουσα, οὐ μὴν γε τοῖς κεκαλλωπισμένοις καὶ περιττοῖς ἐξωραϊζομένη χρώμασι τε καὶ ποικίλμασι τῆς βητορείας.

ΣΙΕ'.

Ἰωάννου Φιλοπόνου Κατὰ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου Περὶ τῶν ἀγαλμάτων.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου Κατὰ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου, ἣν ἐπέγραψε Περὶ ἀγαλμάτων. Ἔστι μὲν οὖν ὁ σκοπὸς Ἰαμβλίχῳ θεῖα τε δεῖξαι τὰ εἶδωλα (ταῦτα γὰρ ὑποβάλλει τῷ ὀνόματι τοῦ ἀγάλματος) καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλαα, οὐ μόνον ὅσα χεῖρες ἀνθρώπων κρυφίᾳ πράξει τεχνησάμεναι διὰ τὸ ἀδῆλον τοῦ τεχνίτου διοπετῆ ἐπωνόμασαν (ταῦτα γὰρ οὐρανίας τε φύσεως εἶναι κάκειθεν ἐπὶ γῆς πεσεῖν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπινουσίαν φέρον συνεστήσαντο), ἀλλὰ καὶ ὅσα τέχνη χαλκευτικὴ τε καὶ λαξευτικὴ καὶ ἡ τεκτόνων ἐπὶ δῆλῳ μισθῷ καὶ ἐργασίᾳ διεμορφώσαντο. Τούτων οὖν ἀπάντων ἔργα τε ὑπερφυῆ καὶ δόξης ἀνθρωπίνης κρείττονα γράφει ὁ Ἰάμβλιχος, [556 R.] πολλὰ μὲν ἀπίθανα μυθολογῶν, πολλὰ δὲ εἰς ἀδῆλους²¹ φέρων αἰτίας, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ὀρωμένοις ἐναντία γράφειν οὐκ αἰσχυνόμενος. Εἰς δύο δὲ τὴν ὄλην²² πραγματεῖαν διατέμνει, τὴν μὲν *Μεῖζονα* καλῶν, τὴν δὲ *Ἐλάττονα*. Καθ' ἑκατέρας δὲ τούτων καὶ ὁ Φιλόπῶνος ἴσταται, λέξει μὲν κεχηρημένο· ἢ περ εἰώθει, καὶ τὴν συνθήκην δὲ εἰς τὸν ὁμοῖον ἑαυτῷ τύπον ἀρμοζόμενος· τοῦ μὲν γὰρ καθαρῶ καὶ εὐκρινῶς [286 H.] οὐκ ἀποκλίνει, οὐ μέντοι γε τῇ λογᾷ καὶ ἀτικισούσῃ φράσει καλλωπίζεται. Καὶ τοὺς ἐλέγχους δὲ τῶν Ἰαμβλίχου λόγων πολλοῦ μὲν γενναίου τε καὶ δι' αὐτῶν ἐρχομένου τῶν πραγμάτων ἐπιδείκνυσιν, ἐνίοτε δὲ ἐπιπέλαιον τὴν ἀνασκευτὴν φέροντας καὶ πρὸς ὄνομα γινομένους καὶ πῶρρω τοῦ ἀπτεσθαι τῶν εὐθυνομένων φερομένους, καίτοι βῆδιον²³ κάκεινων πρὸς ἐλεγχον ἐκκειμένων²⁴, καὶ ἐξ ἑαυτῶν προβαλλομένων τὸ ἀνίσχυρον.

ΣΙΓ'.

Ὀρειδασίου βιβλία.

Ἀνεγνώσθησαν βιβλία δ', ἃ τὴν²⁵ πραγματεῖαν ἱατρικὴν Ὀρειδασίῳ²⁶ συντεταγμένην περιεῖχε· καὶ

ἐν ἑτερα ῥ' ἀνδρός τε τοῦ αὐτοῦ καὶ εἰς παραπλήσιον Ἀ
ἕξηνεγγμένα⁵⁵ τύπον.

Ὀρειβάσιου Ἐπιτομή τοῦ Γαληνοῦ πρὸς Ἰου-
λιανόν.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη σπουδὴ τῶν ἀνδρῶν, ἃ Γαληνὸς
μὲν ἔγραψεν ὁ ἱατρὸς, συντέμνει, Ἰουλιανῶ δὲ τῶ τῆς
εὐσεβείας ἀποστάτῃ ἀναγράφει· ἢ καὶ ἀπάρχεται
οὕτως·

«Κελεύσαντί σοι, θεϊότατε αὐτοκράτορ Ἰουλιανέ,
τοῖς τῶ θυμασίῳ Γαληνῶ χρησίμους εἰς τὴν ἱατρι-
κὴν τέχνην γεγραμμένους λόγους συντεμνῆν⁵⁶ εἰς
ὁκτατον, προθύμως ὑπήκουσα. Τοῖς τε γὰρ μετιέναι
τὴν τέχνην ταύτην προαιρουμένοις, ὡς αὐτὸς φησιν,
ὅτι δὲ φύσεως ἐπιτηδελῶς⁵⁷, οὐθ' ἡλικίας ἀρμοζού-
σης τετυχηκόσι, πολλάκις δὲ οὐδὲ τῶν πρώτων μαθη-
μάτων ἀρξαμένοις, καὶ διὰ ταῦτα ἀδυνάτως ἔχουσι B
τοὺς κατὰ διέξοδον λόγους ἐκμανθάνειν, ἀρκέσει τὰ
πῦν γραφθέντα, χρόνου τε βραχυτέρου πρὸς τὴν
ἐπιμάθησιν χρῆζοντα, καὶ τὴν νόησιν εὐπετεστέραν⁵⁸
ἔχοντα τῶ τὴν συναίρεσιν εἰς βραχυλογίαν οὐκ ἀσαφῆ
γενήσεσθαι. Τοῖς τε⁵⁹ ἐν προπαιδείᾳ γεγεννημένοις,
καὶ μῆτε ὑπὸ φύσεως μῆτε ἡλικίας κωλυθεῖσι τε-
λειᾶς χρῆσεσθαι ταῖς διδασκαλίαις, ἀρμόζοι ἂν ἢ
καυώτῃ σύνοψις ἐπ' αὐτῶν τῶν ἐργῶν τῆς μὲν χρείας
ἐπιγούσης, ἐν βραχεί δὲ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἀναγ-
κωστάτων γινομένης.»

Οὕτω μὲν ὁ Ὀρειβάσιος ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ
προοιμιάζεται, ὑποσχόμενος ἐκεῖνα μόνον συναγαγεῖν,
ἃ τῶν ἀρεσκόντων ἐστὶ τῶ ἀνδρῶ καὶ πρὸς τὴν ἱατρι-
κὴν ἀφορᾷ τέχνην τε καὶ τῆς τέχνης μεταχειρίσιν.
Πεπλήνηται δὲ αὐτῶ ἢ τοιαύτῃ σπουδῇ ἐν λόγοις.... C

ΣΙΖ'.

Τοῦ αὐτοῦ Πραγματεία ἐν λόγοις ἑβδομήκοντα.

Ἡ δὲ δευτέρα πραγματεία Ἰουλιανῶ μὲν καὶ αὐτῇ
τῇ προσφώνησιν ποιεῖται, ἐν σ'⁶⁰ δὲ περαινεται λό-
γος, καὶ τὸ χρησίμον οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον
ἢ ἢ πρῶτῃ τοῦ πολυτίμου παρέχεται. Προοιμιάζε-
ται δὲ καὶ αὐτῇ τοῦτον τὸν τρόπον·

[557 R.] «Τὰς προσταχθείσας ἐπιτομὰς παρά τῆς σῆς
θεότητος, αὐτοκράτορ Ἰουλιανέ, πρότερον, ἦν ἔκα διε-
πίθουσα ἐν Γαλασίᾳ τῇ πρὸς ἑσπέραν, εἰς τέλος ἤγα-
γον καθὼς ἠβουλήθης, ἃς τινὰς ἐκ μόνων τῶν ὑπὸ Γαλη-
νοῦ γραφέντων ἐποίησάμην. Ἐπειδὴ δὲ ἐπαινεῖσας ταύ-
τας δευτέραν ἐπέταξας πρᾶξιν, πάντων τῶν ἀρίστων
ἀνδρῶν ἀναζητήσαντά με τὰ καιριώτατα συναγα-
γεῖν⁶¹ καὶ πάντα ὅσα χρησιμεύει πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος
τῆς ἱατρικῆς, καὶ τοῦτο πράττειν ὡς οἶδ'· τέ εἰμι
προθύμως διέγνωκα. Περιττὸν δὲ νομίσας εἶναι καὶ
παντελῶς εὐθεῖς τὸ ἐγγράφειν τὰ αὐτὰ πολλάκις καὶ
τῶν ἀριστῶν συγγραψάντων καὶ τῶν μὴ ὁμοίως τὸ
ἱατρικῶς ἐξεργασμένων⁶², μόνον τὰ τῶν ἡμῶν εἰ-
πόντων συνάξω, μηδὲν ὧν Γαληνὸς εἶπε παραλιπὼν,
καθὼς τῶν συγγραψάντων ἀπάντων εἰς τὰς αὐτὰς
ἰατρικὰς αὐτὸς κρατεῖ, μεθόδοις καὶ διορισμοῖς τοῖς

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ ἕξηνεγγμένην Ἀ. ⁵⁶ συντελεῖν ῥ. ⁵⁷ ἐπιτηδελῶς] ἰμο ἐπιτηδελῶς. ⁵⁸ εὐπετεστέραν ῥ, unde Casan-
bovius εὐπετεστέραν. ⁵⁹ τε Ἀ: δὲ ῥ. ⁶⁰ ο'] οὐ] Suidas v. Ὀρειβάσιος. ⁶¹ συναγεῖν ῥ. ⁶² ἐξεργασμένων ῥ.

NOTÆ.

(23) Ita hic titulus in editis legitur libris.

Aliaque præterea septem, eadem pene forma ab eod-
dem edita.

Oribasii medici Galeni Compendium ad Julianum
imperatorem.

Priore ergo volumine, quæ Galenus medicus con-
scripserat, ea hic in compendium redigit. Juliano
autem Christianæ religionis desertori hunc laborem
inscripsit, hoc fere usus principio :

«Jussus a te, dive Juliane imperator, Galeni ho-
minis admirandi peritiles 174a de re medica li-
bros ad pauciora redigere, libenter sane voluntati
tuæ sum obsecutus. His enim qui ad hanc sese ar-
tem applicare volent, (ut ipse ait), et natura for-
sitan destituuntur, neque aptam sunt nacti ætatem,
ne prioribus quidem sæpenumero disciplinis initiati
(ut ob eas causas libros illos fusiores ediscere ne-
queant) sufficient quæ jam scribentur : cum et
tempore egeant ad ediscendum breviorē, et sensum
habitura sint faciliorem ; quando in pauca verba
hoc compendium vitata interim obscuritate, redige-
tur. His vero qui præcedentibus medicinam scienti-
is excolti, neque per naturam, neque per ætatem
prohibentur perfectioribus hic imbui præceptis, hæc
quoque synopsis convenit : cum maxime necessa-
ria quæque breviter iis suggerentur tunc, quando
in ipso curandi opere urgebit necessitas.»

Sic igitur Oribasius in hoc opere præfatus, illa
solum pollicetur collecturum se, quæ Galeno pla-
cuissent, quæque ad medicam artem, et ejus tra-
ctationem facerent. Absolvit autem illud opus li-
bris . . .

CCXVII.

Ejusdem Medicinalium (23) collectorum libri LXX.

Alterum quoque opus eidem Juliano dedicatum
septuaginta libris absolvitur : nihilo interim mino-
rem, quam illud prius, sed majorem potius utilita-
tem sua mole afferens. Ejus autem proloquium hunc
in modum instituitur :

«Epitomas, quas tu olim, dive Juliane Cæsar,
mihi conciliandas mandaveras, jam pridem (cum
in Occidua Gallia versarem) ad finem, quem-
admodum tu voluisti, perduximus : et eas quidem
ex iis solis confectas, quæ Galenus conscripserat.
Verum ubi tu iis laudatis alterum mihi labo-
rem adjunxisti, ut perquisitis omnibus quæ me-
dici præstantissimi maxime opportuna dixissent,
et quæcunque ad eundem hunc medicinæ finem
pertinerent, unum in volumen redigerem. Id quo-
que ego pro virili parte, et prompto animo fa-
cere decrevi. Supervacaneum igitur, et omnino
ineptum arbitratus eadem sæpe scribere, sive quæ
ab optimis medicis, sive quæ ab iis qui non ita
diligenter res tractaverunt, scripta fuerint : ea
solum colligam, quæ nobis reliquerunt ii qui

cæteris præstiterunt, nihil eorum omitteudo, quæ Galenus dixerit; si quidem cæteris, qui easdem res pertractaverunt, optima ipse, et via ac ratione, et distinctione adhibita, omnibus antecellit, ut qui principia et 174^b sententiâs Hippocratis assidue consecetur. Ego vero hic hujusmodi ntar ordine. Inprimis colligam ea quæ ad partem materialem spectant, deinde quæ de hominis natura atque fabrica dicta sunt; tum de tuenda sanitate, et reficiendis corporibus agetur: quibus confectis addam quæ ad dignationem et prænotionem pertinent: ad hæc, quæ de morbis deque symptomatis sunt accedent, et demique ea quæ valent ad corrigendum ea, quæ præter naturam sunt, adhibebuntur.»

Hoc igitur proloquium secundi operis, cujus (perinde ac præcedentis) ab eo argumentum ducitur initium, quod alimentorum nobis facultates exponit. Septuaginta vero (24) libris, quæ receperat, pertractat. Opus equidem, ut tempore posterius, ita utilitate prius. Neque enim ea solum, quæ Galenus recte litterarum monumentis prodiderat, continet, sed etiam quæ ab ipso prætermittat, alii discenda proposuerunt. Ac mihi quidem sane utilis hic labor videtur, si non cæteris omnibus, quotquot in medicæ artis usum atque contemplationem hactenus collati sunt; ac certe præ plurimis; idque vel eo nomine, quod non perspicue tantum sua tradat, nihilque prætermittat, sed eorum etiam quæ congressit plerumque variis vocibus efferantur. Unde si quid forte obscurius hic est ab aliquo prolatur, id non per aliorum explicationem declaratur. Quare ad medicinæ studium sese applicantibus auctor ego sim, ut hoc potissimum opus assidue versent. C Atque hujusmodi quidem Oribasii altera illa est medicæ tractationis et contemplationis collectio.

CCXVIII.

Ejusdem Compendii ad Eustathium filium libri x.

Tertium item ab eodem est elaboratum opus, ut ipsemet in proœmio testatur. Secundi illius Compendium, Eustathio filio inscriptum, ac libris novem distinctum, quibus ea morborum medicamenta proponuntur, quæ parari facile possunt, in promptuque sint. Cæterum chirurgiæ speciem omnem hæc collectaneis penitus prætermisit. Itaque liber hic in memoriam excitando in illis qui in medicæ artis exercitatione ac speculatione jam versati sunt, non modicam affert auriparum promptam utilitatem. His item, qui primum ad artis hujus cognitionem hoc compendio pervenire se posse sperant, dicerem brevi tempore non modicum allaturum utilitatis: nisi ex eo quod methodo careat, et nihil definite pronuntiet, quosdam parva rerum harum instructos

ἀκριβεστάτους χρώμενος, ἴτε ταί: Ἰπποκρατεῖσι ἀρχαίς καὶ δ'ἕξαις ἐξακολουθῶν. Χρησομαι δὲ κἀν ταῦθα τοιαύτη τάξει. Πρῶτον μὲν συνάξω τὰ τοῦ ὕλικου μέρους, εἶτα ὅσα περὶ φύσεως καὶ κατασκευῆς εἰρηται ἀνθρώπου, μετ' ἃ τὰ τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἀναληπτικῆς πραγματείας, μετὰ ταῦτα ὅσα τῆς διαγνωστικῆς καὶ προγνωστικῆς ἔχεται θεωρίας, ἐφ' οἷς τὰ περὶ νοσημάτων καὶ συμπτωμάτων καὶ ὁλως τῆς τῶν παρὰ φύσιν ἐπινορθώσεως.»

quibus confectis addam quæ ad dignationem et prænotionem pertinent: ad hæc, quæ de morbis deque symptomatis sunt accedent, et demique ea quæ valent ad corrigendum ea, quæ præter naturam sunt, adhibebuntur.»

Ἐς τοιοῦτον μὲν τύπον καὶ ἡ δευτέρα προοιμιάζεται πραγματεία, ἀπ' ἐκείνης ἀρχομένη τῆς ὑποθέσεως, καθάπερ καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς, ἡ τις τὰς ἐν τροφαῖς δυνάμεις ἀναδιδάσκει· [287 H.] ἐν ὃ δὲ λόγοι διέξισιν ἃ ἐπαγγέλλεται. Καὶ δευτέρα μὲν ἐστὶ τῷ χρόνῳ, προτερεῦει δὲ τῇ χρεῖα, ἅτε μὴ μόνον ὅσα Γαληνὸς ὀρθῶς ἔγραψε περιέχουσα, ἀλλὰ καὶ ὅσα αὐτῷ μὲν παρῆται, ἄλλοις δὲ εἰς διδασκαλίαν προτίθεται. Καὶ γέ μοι δοκῶ⁵⁵ χρησιμεύειν τὴν σπουδὴν ταύτην, ἵνα μὴ λέγων πασῶν τῶν ἄλλων ὅσαι εἰς ἱατρικὴν χρεῖαν τε καὶ θεωρίαν κατεβλήθησαν πραγματείας, ἀλλὰ πάντως γε τῶν κλειδίων τῶν τε σαφῶς⁵⁶ ἀπηγγέλλαι τὰ ἀπηγγελέμενα, καὶ τῷ μηδὲν παραλιπεῖν, καὶ τῷ φωναῖς διαφοροῖς τὰ πλείω τῶν συντεταγμένων ῥηθῆναι, ἐξ ὧν καὶ εἰ τι ἀσαφὲς ἐν τούτοις συνῆθη τινὲ ῥηθῆναι, διὰ τῆς ἄλλων⁵⁷ ἀναπτύξεως σαφηνίζεται. Καὶ τῷ γε ἱατρικὴν μετιόντι κατὰ ταύτην ἔγωγε παραινέσαιμ' ἂν τὴν⁵⁸ πραγματείαν τὴν δευτέραν ὅτι μάλιστα ποιεῖσθαι. Ἄλλὰ τοιαύτη μὲν καὶ ἡ δευτέρα Ὀρειθασίω⁵⁹ τῆς ἱατρικῆς μεταχειρησῶς τε καὶ θεωρίας συναγωγῆ.

ΣΙΗ'.

Τοῦ αὐτοῦ Συντομία τῆς δευτέρας Πραγματείας πρὸς Εὐστάθιον υἱόν, ἐν λόγοις θ'.

Τρίτη δὲ αὐτῷ διεσπούδασται, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπινοος προοιμιάζομενος λέγει, συντομίαν αὐτῷ τῆς δευτέρας περιέχουσα πραγματείας. Εὐσταθίω δὲ τῷ υἱῷ τὸ βιβλίον ἀναφώνει, ὅ διηρημένον λόγοις, ἐν οἷς ἐστὶ τῶν παθῶν ἰάματα, ὅσα τὸ εὐπόριστον καὶ πρόχειρον ὑποτίθεται: τὸ μόνον χειρουργικὸν εἶδος παντελῶς αὐτῷ κατὰ ταύτην τὴν συναγωγὴν παρῆται. [560 R.] Ἔστι δὲ τὸ παρὸν βιβλίον πρὸς μὲν ἀνάμνησιν τοῖς κατὰ τὰς ἱατρικὰς πράξεις τε καὶ θεωρίας συνησχημένοις οὐ φαῦλην παρέχον τὴν χρεῖαν, καὶ μάλιστα πρόχειρον: τοῖς δ' ἐκ πρώτων εἰς μάθησιν τῆς τέχνης διὰ τῆςδε τῆς συνόψεως ἐλθεῖν ἡλικιώσιν εἶπον ἂν ὡς ἐπ' ὄλιγον εἴη τὸ λυσιτελεῖς παρέχον, εἰ μὴ τὸ κατ' αὐτὴν ἀμεθοδόν τε⁶⁰ καὶ ἀπροσδιόριστο: τοὺς ἀπειρότερον περὶ ταῦτα διακειμένους καὶ ἐπιμότερον πρὸς τὰς θεραπείας χωροῦντας εἰς τὰς με-

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ δοκῶ] ἰσφάσσε legendum δοκεῖ. ⁵⁶ σαφές ζ. ⁵⁷ ἄλλων] τῶν ἄλλων rc. A. ⁵⁸ τὴν post ἂν ald. A. ⁵⁹ Ὀρειθασίων A. ⁶⁰ τε add. A.

NOTÆ.

(24) Quorum hodie septemdecim tantum Latine exstant, primo quoniam eo volumine, ut opinor, amisso.

γίσις βλάβος τῶν καμνόντων, ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ τῶν Α
 ημενόντων, ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων εἶδον συνοδομη-
 νος. Πλὴν ἀλλ' ἐν γε τοῖς εἰρημένους λόγους θ' τῶν
 ἰβδίων τὴν σύνοψιν περιγράφει.

Καὶ ἐν μὲν τῷ α' διαλαμβάνει περὶ τε τῆς κατὰ
 τὴ γυμνάσια προφυλακῆς καὶ αὐτῶν τῶν ὀ γυμνα-
 σίων, κενώσεων τε καθέλου καὶ ἐπὶ μέρους, τῶν τε
 ἰσπινοίας καὶ ὄσων ἢ φύσις κυρία· περὶ τε ἀέρων
 καὶ λουτρῶν, αὐτοφυῶν τε καὶ τῶν ἐκ τέχνης· καὶ
 περὶ ἰδρώτων, καὶ ὀ δὴ καὶ περὶ καταπλασμάτων,
 περὶ τε τῆς εἰς ἔλαιον καὶ ὑδρέλαιον ἐμβάσεως, καὶ
 ἰσ τὸ δέρμα δάκνοντα ἢ ἄλλως διαφερόντα τῶν
 γροζόντων παθῶν τὴν μετασυγκριτικὴν, ὡς ἂν
 μεθοδικῶς ὀ φαίη ἀνήρ, ἀπεργάζεται θεραπείαν.

Ἐν δὲ τῷ β' περὶ τε τῆς δυνάμεως τῶν ἀπλῶν
 ἰσλαμβάνει φαρμάκων, καὶ περὶ τῆς τούτων ἐκλο-
 γῆς, καὶ περὶ κατασκευῆς τῶν τε ἀκόπων καλουμέ-
 νων χρισμάτων καὶ ἐμπλάστρων, καὶ περὶ σταθμῶν,
 περὶ τε τῶν κοπτῶν καλουμένων πλατυσμάτων, καὶ
 περὶ ἐψήσεως τῶν ἐμβαλλομένων εἰς τὰς ἐμπλά-
 στρους [288 H.] φαρμάκων.

Τὸ δὲ γ' συνθέσει αὐτῷ φαρμάκων παντοδαπῶν
 περιέχει.

Τὸ δὲ δ' περὶ τροφῶν ἐστὶν αὐτῷ συντεταγμένον
 ἰσλέσεως, καὶ περὶ τῆς τούτων σκευασίας, περὶ τε
 μελεκράτου καὶ πομάτων ἄλλων, ὅσα χρήσιμα τοῖς
 ἰσφωστούσι, περὶ τε γαλακτοποιίας, καὶ ἰσ περὶ
 ἰσάτων.

Τὸ δὲ ε' ὅσα τε ὀ ταῖς κούσαις συμβάλει διδά-
 σκει, διαίταν τε αὐτῶν, καὶ ὀποῖαι αἱ τιθεαί, περὶ
 τε κομδῆς παιδίου, καὶ ὅσα εἰωθε συμβάλειν τῷ
 ἰσπ. Περὶ τε κόπων, ὀς ποιεῖ ὀ τὰ γυμνάσια, καὶ
 ἰσ οἴκ ἰστι λαβεῖν ἐκ τοῦ φαινομένου τὸ αἴτιον.
 Καὶ περὶ στεγνώσεως δέρματος. Γερόντων τε διαί-
 ταν εὐρήσεις ἐν τούτῳ, καὶ ὅσα τοῦ σώματος κατὰ
 τὴν ἐπιφάνειαν συμπεσόντα ἀχαρὶ τὴν ἔψιν ποιεῖ,
 ἰσάτων ἀπαλλαγὴν καὶ τῆς παρατροπῆς ἐπανόρθω-
 σιν, ὀδόντων τε φυλακὴν, καὶ βαρυηχοίας καὶ ἀγλῶς
 ἰσμάτων διόρθωσιν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς πλησμονῆς
 βλάβος θεραπείαν, ἀσχόλου τε βίου διαίταν· περὶ τε
 ἰσ διαφθειρόντων τὰ σιτία. ὀδοιποροῦσι τε καὶ
 ἰσ ἰσζομένοις ἰστίθεται διαίταν, καὶ περὶ καθαιρέ-
 σεις σαρκῶν διαλαμβάνει ἀναθρέψεως τε, καὶ διὰ
 ἰσων κράσεως, καὶ παρατραπίσης ὀ αὐτῆς θερα-
 πείαν.

experientia, 175^a et æquo tamen promptius
 ad curationes aggredientes, in ipso vidissem opere
 compelli ad maximas noxas tum ægris, tum in-
 terdum etiam sanis inferendas. Verum novem
 hisce libris illorum septuaginta compendium in-
 cludit.

Primo (25) ergo libro disserit de cautione in
 corporis exercitationibus adhibenda, et de ipsis
 exercitationibus, de evacuationibus cum univēse,
 tum singulatim : et iis, vel per ea quæ ingenio sunt
 excogitata, vel per ea quorum domina natura est.
 De aere ad hæc, et balneis tam nativis, quam
 artificiosis. Item de sudoribus et cataplasmatibus :
 de olei meri, et olei aqua diluti libro. [De iis
 denique] quæ cutem rodendo, aut saltem dissol-
 vendo, illam diuturnorum morborum curationem
 efficiant, quam *metasyncriticam* methodici appel-
 lant.

Secundo libro (26) de simplicium medicamen-
 torum facultate tractat, eorumque delectu : de
 apparatu, cum ἀκόπων (27) quæ nominantur un-
 guentorum, tum emplastrorum. Post hæc de pon-
 deribus : de latis emplastris, quæ κοπτὰ [sive
contusa] appellant, deque coctione medicamen-
 torum, quæ ad emplastrum confectionem commi-
 scentur.

Tertio libro compositiones medicamentorum
 omnis generis persequitur.

Quartus (28) de alimentorum facultate, deque ho-
 rum apparatu, conscriptus : de mulso item, cæteris-
 que potionis generibus, quæ quidem ægrotantibus
 utilia sint. De lactis insuper potu, ac denique de
 aquis.

Quintus liber (29), quæ gravidis ac prægnanti-
 bus accidant, tradit, earumque victum, et quæ-
 les nutrices eligendæ. De infantis educatione, quæ-
 que ei ætati accidere solent. De lassitudine cum
 ab exercitatione nata, tum ea cujus causa exte-
 rius minime apparet : itemque de cutis astrictione.
 Senum quoque victum hic reperias, et quæcun-
 que corpori extrinsecus advenientia deformita-
 tem conciliant, horumque depulsionem et cura-
 tionem. Dentium præterea custodiam, et quæ au-
 diendi difficultatem atque oculorum caliginem
 restituunt : damni ad hæc a saturitate illati cu-
 rationem, et negotiosæ vitæ victum. De iis etiam
 quibus alimenta corrumpuntur : et iter agentibus
 ac navigantibus victus rationem præscribit. Disso-
 rit et de carnis extenuatione atque nutritione, post
 quæ temperamenti cognitionem et ejus eversi cu-
 rationem tradit.

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ τῶν add. A. ²⁶ καὶ A : καὶ ζ. ²⁷ μεθοδικὴν A : μεθοδικῶς ζ. ²⁸ τε add. A. ²⁹ ποιεῖ τὰ A : ποιεῖ-
 ται ζ. ³⁰ περιτραπίσης ζ.

NOTÆ.

(25) Is. in 35 hodie capita dissectus.

(26) Hujus unum et 60 capita.

(27) Quænam ea sint, docebit Gorræus in Def.

PATROL. GR. CIII.

(28) Capita ei tributa in editis 41.

(29) Sectus in capita 53.

175 b In sextum librum (30) ea sunt conjecta, quæ A signa sunt ad recte tutoque de morbis judicandum. Curatio item, ac prænotio febrium atque symptomatum: adjunctis et febrium generibus earumque remediis. De fame, de animi defectione ac syncope, atque de dolore, et singultu agit. Item de canina appetentia, et contra de prostrato appetitu, et curatione immense famis. Præterea de nausea et vomitu, et de insomnia, torpore, colliquatione, siti, atque exulcerati ossis sacri medicina.

Septimo (31) vero libro de ulceribus universis, tam quæ simplicia, quam quæ cava dicuntur: imo et de iis quibus cicatrice est opus, atque de carne abundantibus agit: ubi et igne ambustus remedium affert. Item de papulis, de pruritu, de pustulis, quæ phlyctænæ vocantur, et de ulceribus disruptis ac malignis. Ad carbunculos quoque et caneros curationes ascribit: convulsorum item ac luxatorum et ruptorum: quibus ad hæc rebus cuspis, arundo, spina, aut sudes carni infixæ evellantur. De redivivis, articularum ulceribus, sanguinis eruptione. De nervis vulneratis, et articulis luxatis; de inflammatione, et de affectione, quæ ex defluxionibus fit; de gangrena, et sphacelismo; de apostematis seu abscessibus et fistulis; de erysipelate et herpete. Item de scirrhis, œdematis, terminitho, epinyctide. De dissectis ligamentis et thymo, ficis atque furunculis. De verrucis et myrmeciis, atque similibus. Ad ganglia, quæ appellantur, ad perniones, ac fissuras edit medicamenta; et ad ulcerata pudenda. De leuce præterea, alphi, lepra, scabie, impetigine tractat, et de inflationibus: utque theriaca e viperis magno sit elephantiacis adjumento. Et hæc quidem septimo continentur libro.

Insequenti vero de memoriæ jactura, deque iis qui nimia vigilia, vel gravi somnolentia torquentur, agit Oribasius (32): tum quid ephialtes sit, morbusque comitialis, et vertigo, apoplexia, atra bilis, insaniam, vehemens amor, ac lycanthropia: horumque remedia. De cerebri ad hæc morbis, et rabidi canis morsu. De paralysis, seu nervorum resolutione, et rigore, qui calesceri nequeat. De convulsionibus ac distinctione, deque capitis doloribus. Ad puerorum insuper adustiones, ad sædum narium odorem, **176** a ad suggillationes sub oculos, et ad ecchymomata inveterata (33). Item de labiorum fissione. Ad ephelidem quoque ac faciei nævos, oculorumque nigras maculas, et varos, ac ficosas menti eminentias. De sædo alarum odore: de variis oculorum doloribus, de pediculari morbo, de narium obstructione et de strangulatis. Atque hic octavus liber est.

Ἐν δὲ τῷ ζ' συντάσσεται αὐτῷ ὅσα τε ⁶⁶ εἰς ση-
μείωσιν ἀσφαλῆ τείνει καὶ κρίσιν ὀρθήν, θεραπεῖαι
τε καὶ προγνώσεις πυρετῶν καὶ συμπτωμάτων. Τά
τε εἶδη τῶν πυρετῶν καὶ τὰς ἰάσεις, περὶ τε λοιμῶν
λειποθυμίας τε καὶ συγκοπῆς καὶ δόυνης καὶ λυγμοῦ
διαλαμβάνει, κυνώδους τε ὀρέξεως καὶ ἀνορεξίας καὶ
βουλήμου θεραπείας, [561 R.] ἔτι δὲ περὶ ναυτίας καὶ
ἐμέτων ἀγρυπνίας τε καὶ καταφορᾶς, καὶ συντή-
ξεως καὶ διψῶς, καὶ ἐκλωθέντος τοῦ ἱεροῦ ὅστω
θεραπείας ⁶⁶.

Κατὰ δὲ τὸ ζ' ἐλκῶν μὲν ἀπάντων, τῶν τε λεγο-
μένων ἀπλῶν καὶ τῶν κοίλων, καὶ γε καὶ τῶν οὐ-
λῆς δεομένων καὶ ὑπερσαρκούντων ἐκδιδάσκει, πρὸς
τε τὰ πυρκαυτά θεραπείας εἰσάγει, καὶ περὶ ἐξαν-
θημάτων καὶ κνησμῶν καὶ φλυκταινῶν, ἀναρρήγυ-
μένων τε ἐλκῶν καὶ κακοθῶν· πρὸς ἀνθρακᾶς τε
καὶ παρκίνους ἰάσεις ἀναγράφει, σπασμῶν τε καὶ
στρεμμάτων καὶ θλασμάτων· οἷοις τε ἀνάκλις ἢ κάλα-
μος ἢ ἀκανθα ἢ σκόλοφ ἐμπαγέτω σαρκὶ ἀποσπα-
σθεῖη· περὶ τε παρωνυχῶν καὶ τῶν ἐν ἄρθροις ἐλκῶν,
αιμορραγίας τε καὶ νευροτρότων, καὶ περὶ κεχαλα-
σμένων ἄρθρων, περὶ τε φλεγμονῆς καὶ ρευματικῆς
διαθέσεως, περὶ τε γαγγραινης καὶ σφακελισμοῦ,
καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ συρίγγων, ἐρυσιπέλατος
τε καὶ ἔρπητος, καὶ περὶ σκίβρων ⁶⁷ καὶ οὐδμη-
τῶν, τερμίνθου τε καὶ ἐπινυκτίδος, περὶ τε διατη-
θέντων συνδέσμων, καὶ θύμου καὶ συκῶν καὶ δοδί-
ων, ἀκροχορδῶν τε καὶ μυρμηκῶν καὶ τῶν συ-
στοίχων. Πρὸς τε τὰ λεγόμενα γαγγλία καὶ χέ-
μεθλα ⁶⁸ καὶ βραγάδας ἐκτίθεται ἰάσεις, καὶ πρὸς τὰ
ἡλωμένα τῶν αἰδῶλων. Περὶ τε λεύκης καὶ ἀλφῶν
καὶ λέπρας καὶ ψώρας καὶ λειχήνων ⁶⁹ διαλαμβάνει,
καὶ περὶ ἐμφυσημάτων, καὶ ὡς ἢ τῶν ἐχιδνῶν ἔδω-
δὴ ἀριστον βοήθημα τοῖς ἐλεφαντιῶσι. Ταῦτα μὲν καὶ
κατὰ τὸ ἕβδομον.

Κατὰ δὲ τὸ η' περὶ τῆς κατὰ τὴν μὴνην ἀ-
ωλείας καὶ τῶν ἄλλως ἀγρυπνητικῶν ἢ καταφορικῶν
διαλαμβάνει, καὶ ἢ ἐπιληψία καὶ
τὸ [289 H.] σκοτωματικὸν πάθος, ἀποκλήξια τε καὶ
μελαγχολία καὶ μανία καὶ ἔρωσ ὀξύς, καὶ εἰς ἢ λυ-
ανθρωπίσ, καὶ τούτων ἰάσεις· περὶ τε τῶν κατὰ
τὸν ἐγκέφαλον παθῶν, καὶ περὶ λυσοσθήκων, καὶ
περὶ παραλύσεως καὶ ἀνεκθερμάντου ρίγους, περὶ
τε σπασμῶν καὶ τετάνου, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν
κεφαλὴν παθῶν. Πρὸς τε τὰ σειριῶντα ⁷⁰ παιδία,
πρὸς τε δυσωδίας ρινός, καὶ πρὸς ὑπώπια, καὶ πρὸς
ἐκχυμώματα ⁷¹ κεχροισμένα. Περὶ τε χειλέων βρα-
γάδος, καὶ πρὸς ἐφήλεις καὶ στίλους καὶ φακούς καὶ
ἰδνθούς καὶ τὰς ἐν τῷ γενεῖω συκώδεις ἐπαναστά-
σεις· περὶ τε μασχαλῶν δυσωδίας, καὶ περὶ τῶν ἐν
τοῖς ὀφθαλμοῖς παθῶν, περὶ τε φθειριάσεως καὶ
ἐμφράξεως μυζωτήρων, καὶ περὶ τῶν ἀπαγχονί-
ων. Ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ ἡ' λόγος.

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ τε add. A. ⁶⁶ θεραπείας re. A : θεραπείαι ζ. ⁶⁷ σκίρων A. ⁶⁸ χήμεθλα A : χήμεθλα ζ. ⁶⁹ λειχήνων A
⁷⁰ σειριῶντα A. ⁷¹ ἐκχυμώματα Rothomagensis : libri scripti ἐχύματα.

NOTÆ.

(30) Continet nunc capita 47.

(31) Uno et 50 capitibus.

(32) Capitibus 57.

(35) Vitiose legi hic ἐχύματα docent libri edii.

Ὁ δὲ ὁ αὐτῷ, ὅσα πάθη περὶ τε θώρακα καὶ Ἀ σπλάγγνα συνίσταται· καὶ ἕως αἰδολίων διήκει, διαλαμβάνει, τὰ τε γυναικεία καταλέγει πάθη, καὶ περὶ ποδάγρας καὶ ἄρθριτιδος· καὶ ἰσχιάδος· θεραπειὰς ἀναγράφει. Τοιαύτη καὶ ἡ τρίτη τῶν Ὀρειβασίω συντεταγμένη πραγματεία.

ΣΙΘ.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Εὐνάπιον λόγοι δ'.

Ἡ δὲ τετάρτη *Συντομίαν* μὲν καὶ αὐτὴ βούλεται αὐτῷ τῆς τέχνης, ἐν ᾧ δὲ ἀπαρτίζεται λόγοις, καὶ τὸν Εὐνάπιον ὑποβάλλει, ὃν καὶ λογώτατον ὕμνει, εἰτιον αὐτῷ τοῦ συντάγματος γεγενημένον. Τὰ εὐκρίιστα δὲ αὐτῷ τῶν ἰαμάτων κἀνταῦθα γνώμην συναγαγεῖν εἰσάγει, ὡν καὶ τὴν διδασκαλίαν τρισὶ δέριχεται τρόποις, ἐνὶ μὲν, τὰς τε καθόλου δυνάμεις καὶ τὰς ἐπὶ μέρους χρήσεις ἐκάστου τῶν ἀπλῶν ἰσίων. [564 R.] δευτέρῳ δὲ πάθους ἐκάστου τὰ ἰάματα συντάττων· ἐφ' οἷς τὴν τε κατανόησιν τοῦ τεκτονότου μορίου καὶ τὴν διήγησιν ἐξ ὧν ἂν θεραπυθεῖν. Τετάρτην δὲ ὑπόθεσιν μεταχειρίζεται, ἣν καὶ τῶν εἰρημίων προτάττει, τοῦ ὕγιεινοῦ τυγχάνουσαν μέρος. Καὶ ἄρχεται δὲ αὐτίκα ἐξ ὧν καὶ ἡ φύσις, περὶ παιδίου λέγω τροφῆς.

Ἔστι μὲν οὖν ἡ πρὸς Εὐνάπιον αὐτῷ συντεταγμένη σπουδὴ σχεδὸν ἡ αὐτῇ τῇ γεγραμμένῃ πρὸς τὸν υἱόν· τῶν τε γὰρ χειρουργουμένων οὐδέτερα λόγον ἔχει, κἀν πῶς ἄλλοις δὲ συμφέρεται, πλην ὅσα τὴν τάξιν οὐ τὴν ἴσῃν καὶ ὁμοίαν διασώζει. Ἐπ' ἔνοις δὲ μικρὸν τε καὶ ἑτέρα τῆς ἑτέρας πλεονεκεῖ, ὥσπερ ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ τοὺς τόπους παθῶν ἡ πρὸς Εὐνάπιον, καὶ εἰς τὴν τῶν ἀπλῶν φαρμάκων διάγνωσιν· ἔστι δὲ οὗ καὶ ἡ πρὸς Εὐστάθιον ἔχει τι ταύτης πλέον σεμνολογήσασθαι. Ἀλλὰ γε ἰχάρης ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν πόνων τῶν ἀνδρῶν· τὸ γὰρ αὐτοῦ μέρος οὐ βλάβης οὐδὲν, ἀλλ' ὠφελείας ἑκατέρα, ὥσπερ δὴ καὶ τὰς πρὸς τούτων συνέτοξεν. Φράσεως δὲ χαρακτῆρα λέγειν τοῦ λόγου ἅμα τε ἄπορον καὶ περιττὸν εἶναι δεκεῖ· Ἐκ τε ἡ γὰρ διαφόρων καὶ παντοδαπῶν αὐτῷ τὰ συντάγματα συνήθροισται, καὶ ἰατρὸς ἀνὴρ οὐ τοῦ ἐν λόγῳ κἀλλοῦς καὶ τῆς σοφίας εὐθύνας ἂν τινα τῶν σωφρονούντων παράσχοι, ἀλλ' εἰ τι τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἔργων οὐκ ὀρθῶς διήλθεν οὐδ' ἐπειδείξω.

Εἶδον δὲ ἔγωγε τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἑτέραν πραγματείαν ἐν ᾧ λόγοις συντεθειμένην. Εὐκρίιστα δὲ ἐπεγράφω τὸ βιβλίον, καὶ τὸν Εὐγένιον ὑπόθεσιν τοῦ συντάγματος ἐποιεῖτο. Λογώτατον δὲ καὶ τὸν Εὐγένιον ὀνομάζει· καὶ χρησιμεύειν [290 H.] τὴν πραγματείαν κατὰ τε ἀγροῦς καὶ ὀδοιπορίας καὶ

Nonus autem et ultimus, (34), illud morborum genus complectitur, quod circa thoracem ac viscera consistit, et ad verenda usque pertingit. Muliebres etiam morbos recenset, adversus podagram, articulare morbum, et ischiadem remedia præscribit. Quod quidem tertium est ab Oribasio scriptum de re medica opus.

CCXIX.

Ejusdem ad Eunapium libri iv.

Quartum item opus ejusdem esse *Artis Compendium*, Oribasius vult, quatuor illud libris absolvens. Cujus quidem componendi Eunapium (quem et eloquentissimum prædicat) auctorem sibi fuisse commemorat. Remedia vero, quæ facile parantur, tradere sibi propositum ait: quam etiam doctrinam triplici fere modo conficit. Primum enim simplicium facultates universe, et singulatim usuum cujusque recenset. Deinde morbi cujusque curationem docet. Tertio præter partis affectæ cognitionem, etiam medicandi rationem exponit. Quarto denique loco illud argumentum tractat, quod ad sanitatem curandam spectat: quod et cæteris jam enumeratis præmittit. Mox ergo cum natura ab infantis educatione auspiciatur.

Cæterum hic ad Eunapium labor idem fere ac geminus est cum eo opere, quod ad filium scripsit. Neutrum enim chirurgiæ rationem ducit; et verc in cæteris quoque conspirant, nisi quod ordine aliqua eundem vel similem non servant. In quibusdam item alterum altero nonnihil præstat, ut in plerisque locorum morbis, et quantum ad simplicium medicamentorum cognitionem illud, quod ad Eunapium scribitur, opus. Et habet vicissim alibi quidpiam ad Eustathium liber, de quo præ illo gloriari possit. Verum pro utroque suscepto labore (35), habenda homini gratia est. Quod enim in scriptore fuit non incommodi cujuspiam, sed emolumenti potius causa (36) utrumque (ut et quæ antea scripserat) elaboravit. Quod autem ad dicendi characterem attinet, dubium esse ac supervacaneum videatur, quidquam judicare. Nam ex varii atque omnigenis 176b hæc sunt ab eo collecta volumina: ei vir medicus non sermonis elegantiae peritiæque reddere rationem prudentibus debet, sed si quam forte medicarum functionum minus recte aut reddidit, aut demonstravit.

Vidi ego alterum ejusdem auctoris opus, totidem libris distinctum, inscriptumque *Paratu-facilia* (37). Id ad Eugenium quemdam argumentum suum referebat, quem et disertum nominat. Utilem quoque scriptionem fore rusticantibus additur, iterque agentibus, et ubicunque locorum medici copia non

VARIÆ LECTIONES.

ἢ τε Α : γε ς.

NOTÆ.

(34) Per capita 62.

(35) Emendo, ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν σπουδῶν, αὐτὴν ἑκατέρω τῶν πόνων.

(36) Evexa repomo pro ἑκατέρα.

(37) Qui titulus modo librorum ad Eunapium in excussis exemplaribus.

sappeteret: verumtamen hic liber etsi titulo, et apposita dedicationi persona, nonnihil differat, cætera tamen nonnisi descriptum esse operis ad Eunapium satis manifeste apparet. Quare in eam cogitando sententiam veni, non esse id unquam ab Oribasio factum: sed vel errorem ejus, qui ab initio missum ad Eunapium librum describendo, titulum quidem in *Paratu-facilia* commutarit, pro Eunapio vero Eugenium subjecerit: vel alium certe quempiam gloriam sibi ex dedicatione quaerentem, ad hoc confugisse commentum, ut pro Eunapio Eugenium, et pro scripto ibi titulo *Paratu-facilia* scriberet.

CCXX.

Theonis archiatri Homo.

Legi Theonis archiatri Alexandrini librum medicum, qui *Homo* inscribitur, et Theoclisto dedicatur. Curationes autem auspicatur ab hominis capite usque ad pedes, affectorum omnium humani corporis partium morbis remedia quadam afferens. Non tamen aut morbi naturam, nisi in paucis forte, explicat, aut satis distincte illas res tradit de quibus disserere proponit. Descriptis vero jam eorum morborum remediis, qui pedes atque articulos invadere solent, de purgantibus deinde medicamentis simplicibus agit, conaturque et causas quasdam reddere idque, ut mihi quidem videtur, non recte, neque veritatem secutus, cur purgandi facultatem pharmacorum natura exerat. Hinc medicamentorum omnis generis compositionem pertractat, quæ sufficientem ad supra nominatos morbos, cæterasque humani corporis affectiones usum præbeant, singulis morborum partibus, quas omiserat, remedia 177a ascribens. Emplastra insuper, et adversus lassitudinem remedia, collyria item, ac varias antidotos a variis præscriptas medicis affert. Qua in opus illud consumitur. Liber autem hic eandem fere utilitatem, quam Oribasii synopsis, afferat.

CCXXI.

Aetii Amideni Operis medici libri xvi.

Legimus Aetii Amideni *De re medica* libros sedecim (38). Collegit autem totum hocce opus non ex iis tantum scriptoribus, e quibus Oribasius suos sive ad Julianum imperatorem sive ad Eustathium et Eunapium libros, sed ex therapeuticis præterea Galeni libris, atque ex Archigene et Rufo. Ad hæc e Dioscoride, Herodoto, Sorano, Philagrino, Philomene, Posidonio, aliisque nonnullis, qui medendi arte nomen sibi gloriamque pepererunt. A facultatibus autem simplicium medicamentorum, ac ciborum e Galeno breviter hæc commemorans, initium

VARIÆ LECTIONES.

⁷³ post εὐπόριστα in A vacui versus 28 cum pagina adversa in C versus 2 1/2. ⁷⁴ πρέπουσι τοῖς διορισμοῖς; ζ. ⁷⁵ δὲ γε τὸ γράψαι A: δὲ τὸ γράψαι καὶ ζ.

NOTÆ.

(38) Quorum priores 18 Græce pridem Venetiis excusi.

ἄλλαχού, ὅτι παρουσία ἰατροῦ οὐκ ἐπιχωρίζεται. Ἄλλὰ τοῦτο τὸ βιβλίον κατὰ μὲν τὴν ἐπιγραφὴν καὶ τὸ ὑποβαλλόμενον εἰς τὴν προσφωνήσιν πρόσωπον διαφορὰν ἔχει, τὰ δ' ἄλλα μάλα περιφανῶς μεταγραφὴ μόνη ἐστὶ τῆς πρὸς Εὐνάπιον πραγματείας, ὥστε ἔγωγε καὶ εἰς λογισμοὺς ἀφικόμεν ὡς ἄρα μήποτε οὐκ εἴη τοῦτο Ὀρειθασίῳ διαπεπραγμένον, ἀλλ' ἢ ἀμάρτημα τοῦ ἀπ' ἀρχῆς γράψαντος; τὸ πρὸς Εὐνάπιον βιβλίον, ὃς τὴν τε ἐπιγραφὴν εἰς τὰ Εὐπόριστα μετετάξατο καὶ ἀντὶ Εὐναπίου Εὐγένιον ὑπεβάλετο, ἢ ἑτερόν τινα δόξαν ἑαυτῷ ἐκ τῆς προσφωνήσεως μνώμενον εἰς τὴν τοιαύτην περινευθῆναι ἐπίνοιαν, καὶ ἀμελεῖν τὸν τε Εὐνάπιον εἰς Εὐγένιον καὶ τὴν κειμένην ἐπιγραφὴν εἰς εὐπόριστα ⁷³.

ΣΚ'.

B Θέωνος ἀρχιατροῦ ὁ Ἄνθρωπος.

Ἀνεγνώσθη Θέωνος ἀρχιατροῦ Ἀλεξανδρέως ἰατρικὸν βιβλίον, ὃ ἐπιγράφεται Ἄνθρωπον. Θεοκτίστῳ μὲν τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ, ἀπάρχεται δὲ τῆς θεραπείας ἀπὸ κεφαλῆς καὶ διέχκει μέχρι ποδῶν, πάντων τῶν πεπονηθῶν μορίων τοῦ σώματος θεραπείας τινὰς ἀναγράφων. Οὕτε δὲ τὴν τοῦ νοσήματος φύσιν πλὴν ἐπὶ γε βραχέων ἐκδιδάσκει, οὔτε τοῖς πρέπουσι προσδιορισμοῖς ⁷⁴, περὶ ὧν προάγεται λέγειν, τὴν διδασκαλίαν ὑπάγει. Μετὰ δὲ γε τὸ γράψαι ⁷⁵ τῶν ποδαγγικῶν καὶ ἀρθριτικῶν παθῶν ἴματα, διέξεισι μὲν περὶ τῶν ἀπλῶν καθαρτικῶν φαρμάκων, πειρᾶται δὲ καὶ αἰτίας τινὰς ἀποδίδοναι, [565 R.] οὐκ ἔμοιγε δοκοῦν ὀρθῶς οὐδὲ τῆς ἀληθείας ἐξημμένον, δι' ἧς τὴν καθαρτικὴν δύναμιν ἢ τῶν φαρμάκων ἐπιδεικνύσει φύσιν. Εἶτα περὶ συνθέσεως παντοδαπῶν διαλαμβάνει φαρμάκων, ὅσα τε αὐτῷ πρὸς τὰ προειρημένα τῶν νοσημάτων ἰκανὴν παρέχεται τὴν χρείαν, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ σώματος πάθη, ἃ παρήκε τὴν κατὰ τὰ πεπονητά μόρια θεραπείαν ἀναγράφων, ἐμπλάστρους τε καὶ ἄκοπα καὶ κολλούρια καὶ ἀντιδότους διαφόρους ἐκ διαφόρων ἀνδρῶν κατεσκευασμένας ἀναγράφει. Καὶ ἐν τούτοις αὐτῷ ἢ τοιαύτη συμπεραίνεται πραγματεία. Ἔστι μὲντοι τὴν χρείαν τὸ βιβλίον ταῖς τοῦ Ὀρειθασίου συνόψεσι παρεχόμενον παραπλησίαν.

ΣΚΑ'.

Ἄετιου Ἀμιδηνοῦ Ἰατρικὸν Λόγος ις'.

Ἀνεγνώσθη Ἄετιου Ἀμιδηνοῦ βιβλίον ἰατρικὸν ἐν λόγοις ις'. Ἔστι μὲν οὖν αὐτῷ πᾶσα ἢ πραγματεία συντεταγμένη ἐκ τε ὧν Ὀρειθάσιος πρὸς Ἰουλιανὸν ἔγραψε πρὸς τε Εὐστάθιον καὶ Εὐνάπιον, ἐτι δὲ καὶ ἐκ τῶν θεραπευτικῶν βιβλίων Γαληνοῦ, καὶ μὴν καὶ Ἀρχιγένους καὶ Ρούφου, ἐτι δὲ Διοσκουρίδου, καὶ Ἡροδότου καὶ Σωρανοῦ, Φιλαγγρίου τε καὶ Φιλομένου καὶ Ποσειδωνίου καὶ ἑτέρων τινῶν ἐπὶ τῇ τέχνῃ τῆς ἰατρικῆς ἄνομα λιπόντων. Καὶ ἀπάρχεται μὲν ἀπὸ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων τε καὶ τροφῶν δυνάμεως Γαληνοῦ, ἐν συνόψει ταῦτα

βασιών· συμπαραινεται δὲ αὐτῷ τὸ [291 H.] βιβλίον Δ αὐτῷ τὸν 15^{ον} λόγον, περὶ γυναικείων τὴν διδασκαλίαν ποιούμενον παθῶν. Οἷς καὶ ἑτερά τινὰ συντάττει κεφάλαια, σμήματά τε ὕψους παραδιδούς καὶ τοῦ λεπτοῦ σώματος, σκευασίας τε οἰνανθαρίων, καὶ ἑτερά τινὰ τοιοῦτότροπα.

Incipit. Singulatim autem; primus liber simplicium alimentorum ac medicamentorum facultates breviter perstringit.

Ἡ μὲν οὖν ἅλη αὐτῷ πραγματεία ἐξ ὧν τε ἔρχεται, εἴρηται, καὶ ἐν οἷς τὸ πέρασ ἀπολαμβάνει· κατὰ μέρος δὲ τὸ μὲν α' αὐτῷ βιβλίον τῶν ἀπλῶν τροφῶν καὶ τῶν φαρμάκων ἐν συνόψει τὰς δυνάμεις καταλέγει, ὁ δὲ β' τὰς τῶν μεταλλικῶν δυνάμεις καὶ χρήσεις καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ζῶων ὄλων τε καὶ μορίων ὠφελείας ἐν συνόψει παρατίθεται· ἐπὶ δὲ καὶ τοῦτο τῆς περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων πραγματείας μέρος οὐκ ἐλάχιστον.

Ὁ δὲ γ' αὐτῷ λόγος περὶ τε γυμνασίων παντοδαπῶν διαλαμβάνει, καὶ ὅσα παρασκευάζει τὸ γυμνάσιον. Ἔττα μετὰ τὰς κενώσεις ἢ τὰς διαφορήσεις ταύτας τὰς οὐκ ἐπιδήλους περὶ φλεβοτομίας διαλαμβάνει, τρόπους τε τῆς τομῆς διευκρινῶν, καὶ μεγέθους καὶ σχημάτων καὶ καιροῦ καὶ μέτρον κενώσεως ἀναγράφει· περὶ τε ἀρτηριοτομίας καὶ ἀρτηριακοῦ ἰσχυαίου, καὶ σικύας, καὶ ἔγχαράξεως, καὶ βδελλῶν ἐκλογῆς τε⁶ καὶ διαίτης καὶ χρήσεως, περὶ τε καθαιρόντων φαρμάκων, καὶ ὀνκων καθαρτικῶν διαφόρων⁷ σκευασίας, καὶ οἰνομέλιτος καθαρτικοῦ καὶ κωνίτου καὶ ἀψινθότου καὶ ροσάτου, καὶ ῥοδομέλιτος καὶ ὄξυμέλιτος, γάρου τε καθαρτικοῦ καὶ μέλιτος καὶ οἰνογάρου⁸ καὶ ὄξυγάρου, ζυμοῦ τε μαλακτικῶ καὶ γάλακτος καὶ ἐλαίων καθαρτικῶν, περὶ τούτων ἀπάντων τὴν διδασκαλίαν προάγει. Ἐτι δὲ καὶ περὶ συνθέτων ὄξυπορίων καὶ καθαρτηρίων διαφόρων, καὶ κασσιλλων καὶ βουκελλάτων καθαρτικῶν. Ἄλοξιδάριά τε καθαρτικά ἀναγράφει, καὶ ἄλλα ἑσπείρας, καὶ τὰς ε' ἰσράς, [568 R.] βοηθήματα τε τοῖς λαβοῦσι τὸ καθαρτήριον καὶ οὐ καθαιρομένοις, καὶ τοῖς ὑπὲρ μέτρον κενωθείσι. Περὶ τε ἐμῶν, καὶ τῶν ὁσίων τῶν ἐλλέβορον, καὶ τί δύναται, καὶ τίνες πρὸς αὐτὸν ἐπιτήδαιοι, δοκιμασίας τε ἐλλεβόρου, καὶ προπαρασκευῆς τοῦ μέλλοντος αὐτὸν πίνειν, τὰς τε διαφορὰς τῆς τοῦ ἐλλεβόρου χρήσεως, καὶ τὴν περὶ τοὺς πόντους αὐτὸν ἐπιμέλειαν. Περὶ τε ἐπιθεράτω καθαρτικῶν διαλαμβάνει· καὶ ὅσα τῶν ἐν ἡμῖν μορίων ἐστὶ καθαρτικά, ὀφθαλμῶν λέγω καὶ ὠτων καὶ τῶν ἐμφηῆς· περὶ τε ὑποκαπνισμοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν συντελοῦντος· καὶ περὶ κενωτικῶν, λεπτῶν τε ἐντέρων καὶ τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος καὶ τῶν παραπλησίων. Περὶ τε ἔβρων καὶ ἀνέμων καὶ ἐπισημασιῶν, ὀδόντων τε καὶ λουτρῶν, τῶν τε ἐκ τέχνης καὶ ὅσα ἢ φύσις προήγαγε, ψυχρολογίας τε καὶ τῆς εἰς ἑλαιὸν ἐμβάσεως· καὶ περὶ τῶν τοῦ προσώπου κλυσμάτων, καταιονήσεως τε καὶ ἐγχεθίσματος καὶ ἐμβροχῆς καὶ πυριόσεως. Καὶ περὶ διαφόρων καταπλασμάτων, δροπάκων τε καὶ πτωσίσεως καὶ σιναπισμοῦ καὶ φοινιγμοῦ· καὶ ἐπιτίσιον χρηστῶν [292 H.] τοῖς μετασυγκριτικοῖς βοηθήμασι. Ταῦτα μὲν καὶ ὁ γ' αὐτῷ συντάττει λόγος.

Alter dein metallicorum facultatem et usum, animaliumque vel integrorum vel partium eorum utilitatem paucis in medium affert: possit autem totius de simplicibus medicamentis tractationis pars hæc non modica censi.

Tertius ejus liber agit de omnis generis exercitationibus, quæque exercitationem parent. Hinc post evacuationes, seu humorum eductiones illas occultas, de venæ sectione pertractat, non sectionis tantum modos discernens, sed etiam magnitudinis, formarum, temporis opportuni, atque evacuandi mensuræ describens. Mox de arteriæ sectione, et de sanguinem sistente arteriarum medicamento, de cucurbita, scarificatione, et hirudinum delectu. De victus ratione et usu, de purgantibus medicamentis, et vinorum purgantium vario apparatu. De purgante vino mulso, condito, absinthiato, rosato, melle rosaceo, aceto mulso, itemque de garo purgante. De melle, vino mulso, oxygato, ac jusculo molliente: de lacte, atque olivis purgantibus. De quibus quidem omnibus præceptiones tradit. Præterea et de compositis 177b oxyporis, ac variis purgatoris, deque pastillis, et buccellatis purgantibus. Aloedaria quoque purgantia describit, similiaque e sale, et illas quinque celebratas hieras. Auxiliantia quoque iis quos purgans medicamentum non purgavit, aut qui supra modum, evacuati sunt. De vomitu, et quibus dandum sit veratrum, quid illud possit, ac qui ad sumendum apti. De exploratione veratri, et præparatione bibitori. De vario ellebori seu veratri usu atque exhibitione, et de cura eorum qui illud biberunt. De epithematis purgantibus prosequitur, et quæcunque in nobis partes purgantur, puta oculos, aures, et reliquas. De suffimento ad eundem effectum pertinente, et de iis quæ tenuia intestina, semasque jecoris partes, et his similia evacuant. De aere, ventis ac stellarum significationibus. De aquis item et balneis, partim artificioso paratis, partim natura productis. De frigida lotionē, deque insensu solii ex oleo, et de faciei aspersione, de perfusione, in sessionibus, humectatione, et sicco fomento. De variis cataplasmatum generibus. De dropace, picatione, sinapismo, rubricatione, et in quibus sit metasyncriticis, sive humores ex alto evocantibus auxiliis, utendum. Et hæc quidem libro tertio continentur.

VARIÆ LECTIONES.

⁶ τε add. A. ⁷ διαφόρου ζ. ⁸ οἰνογάρου A : οἰνομέλιτος ζ.

Quartus liber, quæ ad tuendam valetudinem pertinent, colligit. Auspicatus ergo ab infantium educatione, horum cum morbos, tum remedia exponit. Agit et de omnium ætatum ac conditionum viciatione. De carniū item diminutione, et gracilium instauratione. De lassitudine ab exercitationibus, deque hujus differentis; de ea item, quæ ex Venere oritur, et cujus causa ignoratur, quam *spontanæam* nominant. Qua cura ad coctionem utendum sit, et de densatæ cutis curatione, atque de æstuoso ardore et frictione opportuna. De cruditate, ac crapula, et æquali temperatura. Optimi præterea temperamenti dinotionem, et calidi aliorumque, cum simplicium, tum compositorum temperamentorum notas (idque non modo corporis totius, sed et capitis cerebri, ventris, cordis, jecoris, ac testiculorum) edocet: horumque omnium, si forte a naturali statu deflexerint, remedia ponit.

Quintus Aetli liber, de morbis, et in primis de febris disputat, 178^a quorum signa, prænotiones, dinotiones, curationes diligenter sane tractat, et quæcunque præterea ad hanc medicam contemplationem spectant: quodnam morbi principium sit judicandum, trifariamque illud dici. Quæ item accessio morbi, quæque remissio: vigor item atque declinatio, cum partialis morbi accessione, tum corporis universi. Quæ sint sanitatis signa, vel mortis in ægrotante: et quænam horum tardius aut citius vel medio modo, ad sanitatem vel interitum pertinere judicentur. De pulsuum signis et urinarum dinotione: ac quid hæc designent. De excrementorum notis, vomitusque prænotione ac significatione. De sanguinis e naribus eruptione, et muliebri purgatione. De notis criticis sudorum atque abcessuum: et de indicio e sputo. Medicum præterea bene peritum cogniturum, morbusne perfecte solutus sit, annon, etiamsi forte solutus videatur: diem etiam atque adeo horam, qua sit ægrotus moriturus. De popularibus et communibus ac pestiferis morbis tractatio, et de his qui variis ex causis syncope corripiuntur, deque animi deliquio, quod variis item ex causis animanti obvenit. De febricitantium capitis, aurium, atque oculorum dolore, insomnia, luminis hebetatione, ac de eorum curatione quibus sanguinem pernares in febris effluere contingit, et quomodo sit providendum febricitantibus. De vesica, urinæ difficultate, lumborum doloribus, de ulcerato jam osse sacro, ac testibus, et ano. De pustulis per totum corpus diffusis, vel in corporis parte natis, ac de tremoribus, et convulsionibus. Quibus item dulces potiones in febris maxime utiles sint, præscribit: ibique liber quatuor desinit.

σπασμῶν· οἷς πόματα ἡδέα κατὰ τοὺς πυρετοὺς μάλιστα χρησιμεύοντα συντάττει. Ἐν τούτῳ μὲν καὶ ὁ ε' λόγος.

Ὁ δὲ δ' συναγωγὴν τε τῶν υγιεινῶν περιέχει, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς τοῦ βρέφους διαίτης, τὰ τε περὶ τὸ βρέφος πάθη καὶ τὰς θεραπείας διέξεισι, καὶ περὶ διαίτης πασῶν τῶν ἡλικιῶν καὶ τῶν διαφορῶν βίων, σαρκῶν τε καθαιρέσεως καὶ ἐνδεῶς ἐχουσῶν ἀναλήψεως· περὶ τε κόπων τῶν ἐπὶ γυμνασίοις, καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐξ ἀφροδισίων κόπου, καὶ τῶν ἀθλητῶν ἐχόντων τὴν αἰτίαν κόπων, οὓς λέγουσιν *αὐτομάτους*· ποῖα τε ἐπιμέλεια πρὸς τὰς πύψεις χρησίμη, καὶ τοῦ πυκνωθέντος δέρματος θεραπεία, καὶ περὶ ἐγκαύσεως, καὶ περὶ τριψέως εὐκαίρου, ἀπεψίας τε καὶ κραιπάλης καὶ ὀμαλοῦς δυσκράσιος· ἀρίστης τε κράσεως ἐκδιδάσκει διφγῶσιν, καὶ θερμῆς γνωρίσματα, καὶ τῶν ἄλλων ἀπλουστέρων τε καὶ συνθέντων κράσεων, οὐχ ὅλου μόνον τοῦ ¹⁰ σώματος, ἀλλὰ καὶ κεφαλῆς καὶ ἐγκεφάλου καὶ γαστρὸς καὶ πνεύμονος καὶ καρδίας καὶ ἥπατος καὶ ὀρχεῶν, καὶ τῆς τούτων ἀπάντων ἀπὸ τῆς τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν παρατροπῆς λάματα.

Ὁ δὲ ε' αὐτῷ λόγος περὶ νοσημάτων διαλαμβάνει, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων περὶ πυρετῶν νοσημάτων, τὰς τε σημειώσεις αὐτῶν καὶ προγνώσεις καὶ διαγνώσεις καὶ θεραπείας οὐ παρέργως ἐπιξιών, καὶ ὅσα ἄλλα ²⁰ πρὸς τὴν ἱατρικὴν ταύτην θεωρίαν συντελεῖ· τίνα τε δεῖ τοῦ νοσήματος ἀρχὴν λέγειν, καὶ ὅτι τριχῶς λέγεται. Καὶ τίς ὁ παροξυσμὸς, καὶ τίς ἡ ἀνεσις καὶ ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ παρακμὴ τοῦ τε μερικῶς παροξυσμοῦ καὶ ὅλου τοῦ σώματος· τίνα τε σημεία σωτηρίας τοῦ νοσοῦντος, καὶ τίνα δόθηρια, ποῖα τε αὐτῶν βράδιον ἢ τάχιον ἢ διὰ τοῦ μέσου κρίνεται πρὸς τὴν ὑγίαν ἢ καὶ πρὸς τὸν θάνατον. Περὶ τε σφυγμῶν σημειώσεως καὶ οὖρων διαγνώσεως, καὶ εἰ δηλοῦσι ταῦτα· καὶ περὶ διαχωρημάτων σημειώσεως ἐμέτων τε προγνώσεως, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν σημειώσεως· αἰμορραγίας τε ἐκ ρινῶν, καὶ τῆς γυναικείας καθάρσεως· περὶ τε τῶν κριτικῶν σημείων τῶν κατὰ τοὺς ἰδρωτάς καὶ τὰς ἀποστάσεις, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν πτυέλων τεκμηριώσεως· καὶ ὅτι ὁ ἄριστος ἱατρός εἴσεται εἰ βεβαίως τὸ νόσημα λέλυται καὶ εἰ μὴ λέλυται, κἂν δοκῇ ³¹, τὴν τε ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν ἧ' ὁ νοσοῦν τὸν βίον ἀπολείψει. [569 R.] Περὶ τε πανδήμων καὶ ἐπιδήμων καὶ λοιμῶδων νοσημάτων ἐκθεσιν ποιεῖται, καὶ περὶ τῶν κατὰ διαφορῶν αἰτίας συγκοπτομένων, καὶ περὶ τῆς κατὰ διαφορῶν αἰτίας ἐπισυμβαίνουσης τῷ ζῶν λιποθυμίας, περὶ τε τῆς ἐν πυρετοῖς κεφαλαλγίας καὶ ἀγρυπνίας καὶ ὀταλγίας καὶ ὀφθαλμίας καὶ ἄμυρῶσεως, καὶ ἐφ' ὧν αἵματος ῥύσις ἐν πυρετοῖς συμβαίνει, τῆς τούτων ἀποθεραπείας, ὅπως τε προνοητέον κατὰ τοὺς πυρετοὺς κύστεώς τε καὶ δυσουρίας, καὶ τῶν περὶ ὀσφύων ἀλγημάτων ἐλκωθέντος τοῦ ἱεροῦ ὄστου καὶ ὀσχεῶς ³² ἢ δακτυλίου. Καὶ περὶ ἐξανθημάτων καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἢ καὶ κατὰ [293 H.] μέρος συμβαινόντων κατὰ τοὺς πυρετοὺς ³³, καὶ περὶ τρώμων καὶ

VARIE LECTIONES.

¹⁰ τοῦ add. A. ²⁰ ἄλλα add. A. ³¹ δοκεῖν ζ. ³² ὀστέων ζ. ³³ κατὰ τοὺς πυρετοὺς add. A.

Ἐν δὲ τῷ ζ' λόγῳ περὶ τῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ Ἀ
 ἰγερῶν παντοίων διέξεις παθῶν, ταῦτά τε ἀνα-
 διδάσκων καὶ τὰς θεραπειὰς αὐτῶν διέξεις δὲ καὶ
 περὶ λυσσοδῆκτων, καὶ περὶ ἀποπληξίας καὶ παρα-
 λήσεως, παρῆσεως τε ὀφθαλμοῦ καὶ γλώσ-
 σης καὶ τοῦ φωνητικοῦ ὄργανου καὶ καταπόσεως τῶ
 αὐτῶν κατασχεθέντων πάθει· καὶ περὶ τῆς τούτων
 θεραπειᾶς· περὶ τε κυνικοῦ σπασμοῦ, καὶ περὶ θε-
 ραπειᾶς κύστεως παρεπίσης, καυλοῦ τε καὶ ἀπευ-
 θοσμένου καὶ σκέλους καὶ ἑτέρου τινὸς κώλου· καὶ
 περὶ τετάνου, καὶ περὶ διαφορῶν κεφαλαγιῶν ἐκ
 ἰσχυρῶν αἰτιῶν συμβαινουσῶν, περὶ τε κεφαλαίας
 καὶ ἡμικραίας. Ἄλλοπεκτιῶν τε θεραπειᾶς ἀναγρά-
 φει καὶ τριχῶν βουσεῶν καὶ ὀφρύων λιποτριχοσῶν^α,
 τριχῶν τε βόμματα, καὶ τούτων οὐλοποιά, ἀφανιστι-
 κά τε τριχῶν, καὶ ἀφανιζομένων βοηθήματα, καὶ
 ψευδοδρα, καὶ λεπτυντικά τριχῶν. Περὶ τε πιτυριά-
 σεως καὶ φθειριδῶσεως, ἀχώρων τε, καὶ τῶν ἐν τῇ
 κεφαλῇ συμβαινόντων ἀνευ προφανοῦς αἰτίας ἐξαν-
 θημάτων· καὶ τούτων ἀπάντων καὶ τῶν παραπλη-
 σίων διέρχεται θεραπειᾶς. Καὶ τῶν ἐν ὧσι διαφορῶν
 τε καὶ ἐκ διαφορῶν αἰτίας συμπεπτότων παθῶν, καὶ
 πρὸς τὰς ἐξ αὐτῶν αἰμορραγίας, καὶ περὶ παρ-
 οτιδῶν, καὶ ὅσα κατὰ τὴν ρίνα συνίσταται πάθη,
 περὶ τε παρμικῶν, καὶ ἐξ ὧν ἔστι τούτους πλεον-
 εἴζοντας καῦσαι. Περὶ τούτων ἀπάντων ἰάματα καὶ
 θεραπειᾶς ἐν τῷ ζ' καταλέγει λόγῳ.

Κατὰ δὲ τὸν ζ', ἔπει^α ὁ ἔκτος αὐτῶ τὰ ἀπὸ κε-
 φαλῆς πάθη μέχρι ὠτων καὶ ρινὸς καὶ τὰς τούτων
 ἰώσεις διεξιὼν ἴσταται, περὶ φύσεως ἀπάργεται
 ὀφθαλμῶν καὶ τῶν συνισταμένων περὶ αὐτοὺς παντο-
 ἴων παθῶν, ἔσθθεν τε τὴν αἰτίαν προβαλλομέ-
 νων, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνει καὶ ἀπο-
 τίεται. Περὶ τε ὀρθηριστομίας διδάσκει, καὶ περὶ
 σκωθισμοῦ καὶ ὑποσπαθισμοῦ καὶ ἀγγειολογίας· ἐν
 εἰς ἐπιχρίσματα τε καὶ καταπλάσματα καὶ διάφορα
 πούλλουρία^α, δι' ὧν τὰ τῶν ὀφθαλμῶν θεραπεύεται
 πάθη, συντάττει. Ταῦτα μὲν κατὰ τὸν ζ' αὐτῷ λόγῳ
 φιλοπονείται.

Ἐν δὲ τῷ η' λέγει μὲν τι κατ' ἀρχὰς περὶ διακο-
 σμῶσεως ὀφρύων, τί τε ἔστι καὶ ὅπως γίνεται τὰ
 ἐπιπέλια, καὶ ὅπως αὐτὰς θεραπευτέον. Ὅπως τε ὑπὸ
 ἡλίου ἢ ἀνέμου μὴ ἐπικαίεται τὸ πρόσωπον, καὶ δι'
 ὧν ἔστιν ἀβρυτιδῶτον αὐτὸ συντηρεῖν καὶ μελανίας
 ἀπαλλάττειν καὶ ἄλλως [572 H.] ἐπικοσμεῖν, καὶ τὸν
 τοῦ σώματος χρῶτα πρὸς εὐωδίαν μεταβάλλειν.
 Ἐνεσθθεν περὶ πάντων τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ
 στόμα^α καὶ παρῆσθθια συνισταμένων διαλαμβάνει
 [294 H.] παθῶν, ὅσα τε πρόεισι τὴν αἰτίαν ἔσθθεν
 λαβόντα, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνει, οἷον^α
 δόντων τε περιέρχεται ποικίλα πάθη καὶ θεραπειᾶ,
 καὶ γλώσσης, καὶ γαργαρέωνος, καὶ ἀπλῶς ὅσα τῇ
 περιγραφῇ συμπεραίνεται^α τοῦ στόματος· ὧν ἔστι

Sexto porro libro de captis et cerebri morbis
 agit universis, non hos solum edocens, sed reme-
 dia quoque ipsorum. Agit et de commorsis a rabito
 cane, et de apoplexia atque paralyti. De supercili
 aut palpebrarum resolutione, itemque de lingua,
 et vocali instrumento, ac gula dum hoc ipso malo
 infestantur, et de horum curatione. De canina con-
 vulsione, et curatione resolutæ vesicæ, penis et
 intestini recti. De cruris, ulteriusve cujuscunque
 membri medicina; ac de tetano seu distentione. De
 captis 178^b variis doloribus e diversis causis ortum
 ducentibus, ac de cephalæa et hemicrania. Descri-
 bit et curationes alopeciarum, capillorum defluen-
 tium, et depilium superciliarum. Quæ item capillos
 tingant, crispent, exstirpent, delabentes juvent, atte-
 nuent, anaque horum psilotra. De furfuribus, mor-
 bo pediculari, achoribus, quæque capiti accidunt
 sine causa manifesta pustulis, et horum omnium
 atque simillium incidentium morborum medicina.
 Item quæ auribus varia variisque de causis mala
 accidunt, et adversus sanguinis ex ipsis eruptiones:
 ac de parotidibus. De affectionibus insuper, quæ nari-
 bus contingunt, et de sternutatoriis, ac quibus
 potissimum remediis redundantes sternutationes
 sedari possint. Horum omnium medelas et curatio-
 nes libro sexto recenset.

Septimo post hæc libro (quod sexto capitis affe-
 ctiones et morbos ad aures usque et nares, earum-
 demque partium curationes esset persecutus) de
 oculorum nunc natura orditur, et omnigenis morbis
 qui circa ipsos oculos concitantur, sive causam ali-
 quam interiore illi præterendant, sive ab externis
 proveniant atque gignantur. De arteriarum quoque
 sectione præcepta tradit, et de scythismo, ac de
 frontis per submissum scalpellum excoaratione,
 venarumque delectu: ubi et illitiones, cataplasmata,
 varia collyriorum genera, quibus oculorum morbⁱ
 curantur, præscribit. Quæ quidem libro septimo
 cum cura tractat.

Octavo autem libro refert ab initio quædam de
 his quæ supercilia exornent: quid suggillatio sub
 oculo sit: quaque hæc ratione et fiat, et curetur.
 Quomodo a sole et vento non aduratur facies, ac per
 quæ hæc eadem sine rugis conservari; atrium colo-
 rem exuere, aut alia ratione nitidior reddi, corpo-
 risque ipsius outis odora effici possit. Hinc de omni-
 bus his morbis qui ad faciem et os atque tonsillas
 excitantur, pertractat, sive illi ab intrinseco accepta
 causa prodeant, sive ab extrinsecis evenire soleant.
 Dentium ergo hic varia continentur incommoda.
 eorumque curatio: ut et linguæ, gurgulionis, ac
 cæterorum omnium quæ oris termino desiniuntur:
 quo in numero ceusentur Cynanche (39) atque Sy-

VARIE LECTIONES.

^α λιπ. ζ. ^{αα} ἔπει καὶ δ ζ. ^{ααα} κολλ. Α. ^{αααα} καὶ στόμα om. Α. ^{ααααα} οἷον pr. Α. ^{αααααα} εἰσθθεν ζ. ^{ααααααα} συμπεραλαμ-
 βάνται. Α.

NOTÆ.

(39) Distinctæ sunt anginae species.

nanche in faucibus consistentes morbi : imo et tonsillarum tumores suprascriptis accedunt. Docet item qua ratione 179a strangulati, nondum tamen mortui, refocillari possint, tum de arteriarum affectionibus ac remediis disputat. De catharro quoque ac tussi agens, pharmaca simul tussis dolorem levantia describit, cum suffitionibus et epithematis. De orthopnoicis posthæc, et anhelosis, ægreque spiritum ducentibus disserit, ac de palpitationibus circa cor. De pulmonis denique ac pectoris morbis postquam tractavit, librum tandem claudunt præceptiones de pleuritide, tam quæ vere adest, quam quæ adesse putatur, utriusque harum descriptione, quæque ad eas curandas faciunt, adjectis.

Nono libro incipit de cardiacis morbis, pergitque porro de his agere, quibus atra bile stomachus perturbatur : aut si quæ præterea morbi ventriculi os infestant. Cataplasmata iis atque auxilia, qui variis stomachi malis torquentur, enumerans. Ibidem de iis quoque agit, qui a stomacho epilepticorum more convelluntur; itemque de inappetentia; de canino appetitu, cruditate, et horum curatione. Docet ad hæc qua ratione crapula laborantibus opitulandum sit, et alvi strictæ curam præscripsit. Agit insuper de inflatione, et volvulo, seu gracilioris intestini obstructione, ac denique de omnibus, qui colicis doloribus cruciantur. De ventris fluxione, atque de cæliaca, quam vocant, affectione. De colliquatione : de lumbricis cum rotundis, tum latis : de iis quæ ascarides nominantur, deque intestinorum passionibus. Eorum quoque remedia describit, qui aurum, qui æs, vel tale quid deglutiverunt : dysentericis item quæ vel superne vel inferne immittantur remedia commemorat : pastillos, supposita, unguenta, epithemata, donec tandem in sermone lienteria librum finiat.

Decimum librum auspiciatur ab imbecillitate jecoris, indeque de omnibus hepatis morbis, et per quæ horum fieri medicina queat, tradit. Hinc ad splenis pergit affectiones, ejusque variam intemperiem cum curandi modis refert : [tales] inflationes, inflammationes, scirrhi, tumores præter naturam atque durities. De ictero tum agit, seu morbo arquato, et de mala corporis habitudine : itemque de hydrope, sive aqua intercutem : unde singuli hi morbi nascantur, et quomodo curari possint via ac ratione tradit : quo libri decimi labor terminatur.

179b Undecimo libro de diabete (hoc est urinæ profluvio) tractat, et de renum imbecillitate cruentam urinam excernentium. Hinc de calculosis renibus, calculosa vesica, ac de renum inflammatione, duritia, suppuratione. De dysuria quoque et stranguria, atque ischuria. De resoluta vesica, de his, qui se in somnis permingunt : de inflammata vesica

Α και η κυνάγχη και συνάγχη, περι τὸν φάρυγγα συνιστάμενα κίθη. Καὶ αἱ ἀντιάδες⁹⁹ δὲ τοῖς εἰρημένοις συμπεριέχονται. Πῶς τε ἐστὶ δυνατόν ἀνακαλέσασθαι τοὺς ἀπαγομένους, μήπω τῷ θανάτῳ παραδεδωμένους. Περί τε ἀρτηριακῶν παθῶν καὶ φαρμάκων ἀναγραφὴν ποιεῖται, καὶ περὶ κατάρρου καὶ βηχός· καὶ ἀνώδυνα βηχικὰ φάρμακα γράφει, ὑποκαπνισμούς τε καὶ ἐπιθέματα. Περί ὀρθοπνοϊκῶν τε καὶ ἀσθματικῶν καὶ δυσπνοϊκῶν διαλαμβάνει, περὶ τε παλμῶν τῶν κατὰ τὴν καρδίαν· καὶ ἐπι περὶ [τε] τῶν τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος παθῶν διεξιὼν συμπεραίνει τὸν λόγον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πλευριτίδος, τῆς τε οὐσῆς καὶ τῆς νομιζομένης, τίς τε ἑκατέρω τούτων, ὑπογράφων, καὶ ὅσα εἰς θεραπείαν αὐτῶν συντελεῖ.

Β Κατὰ δὲ τὸν θ' λόγον ἀπάρχεται μὲν περὶ καρδιακῶν, διαλαμβάνει δὲ ἐφεξῆς περὶ τε τῶν ὑπὸ μελαίνης χολῆς ἐνοχλουμένων τῶν⁹¹ στόμαχον, καὶ ἀπλῶς ὅσα πάθη κατὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας συνίσταται, καταπλάσματα τε καὶ βοηθήματα τοῖς κατὰ διάφορα πάθη τῶν στόμαχον κακωκωμένοις συναριθμῶν. Ἐν οἷς καὶ περὶ τῶν ἀπὸ στομάχου ἐπιληπτικῶς ἀπωμένων διέξεισιν, ἀνορεξίας τε καὶ κυνώδους ὀρέξεως καὶ ἀπεψίας, καὶ θεραπείας τούτων. Διδάσκει δὲ καὶ ὅπως βοηθητέον τοῖς κραιπαλώσιν. Ἐπεχομένην τε γαστρὶ διατάττει ἐπιμέλειαν, περὶ τε ἐμπνευματώσεως καὶ ἰλεοῦ, καὶ ἀπλῶς περὶ τῶν ὀδυνωμένων τὸ κῶλον· καὶ περὶ κοιλίας ρευματικῶμένης, τῆς τε κοιλιακῆς λεγομένης διαθέσεως, καὶ περὶ συντήξεως, περὶ τε ἐλμίνθων, τῶν τε στρογγύλων καὶ τῆς πλατείας καὶ τῶν ἀσκαρίδων λεγομένων. C Περί τε τῶν κατὰ τὰ ἔντερα συνισταμένων παθῶν, καὶ ὅσοις χρυσοῦς ἢ χαλκοῦς ἢ τι τοιοῦτον⁹² ἐπίθη. Τούτων τε βοηθήματα ἀναγράφει, καὶ δυσεντερικὰς τὰ λεγόμενα ἀνωτερικὰ καὶ κατωτερικὰ ἐνέματα καταλέγει⁹³, τροχίσκους τε καὶ ὑποθετὰ καὶ ἐπιχρίσματα καὶ ἐπιθέματα, καὶ λοιπὸν εἰς τὸν περὶ λειεντερίας καταλήγει λόγον.

Ἐν δὲ ἰ' αὐτῷ⁹⁴ λόγος ἀπάρχεται μὲν περὶ ἥπατος ἀτονίας, ἀκακίθεν περὶ πάντων αὐτοῦ τῶν παθῶν, καὶ δι' ὧν ἂν θεραπευθεῖ ταῦτα, διαλαμβάνει. Ἐπι μεταβαίνει πρὸς τὰς ἐν σπλῆνι διαθέσεις, δυσκράσις τε αὐτοῦ καὶ θεραπείας διεξιὼν, ἐμπνευματώσεις καὶ φλεγμονὰς καὶ σκίβρους⁹⁵ καὶ τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους καὶ τὰς σκληρίας· περὶ τε ἰκτέρου καὶ καχεξίας, καὶ περὶ ὕδερων, ὅθεν τε τούτων συνίσταται ἕκαστον καὶ πῶς ἂν θεραπευθεῖ, μεθόδους παραδίδου⁹⁶. Ἐν οἷς αὐτῷ καὶ ὁ ἰ' συμπεραίνεται πόνος.

Ἐν δὲ τῷ ια' περὶ τε διαβήτου διαλαμβάνει, καὶ ἀτονίας νεφρῶν, αἱματός [295 H.] τε ἐξουρησεως, καὶ περὶ λιθιῶντων νεφρῶν καὶ λιθώσεως κύστεως, φλεγμονῆς τε νεφρῶν καὶ σκληρίας καὶ διαπυήσεως, δυσουρία, τε καὶ στραγγουρίας καὶ ἰσχυρίας, περὶ τε παραλυθείσης κύστεως, καὶ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους οὐ κατεχόντων [573 R.] τὸ⁹⁶ οὔρον περὶ τε κύστεως

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ ἀντιάδες ζ. ⁹¹ τὸν adl. A. ⁹² τοιοῦτον] τοιοῦτον ἕτερον apographum Stephani. ⁹³ καταλέγει A : λέγει ζ. ⁹⁴ αὐτοῦ ζ. ⁹⁵ σκίβρους A. ⁹⁶ τὸ add. A.

φίγμανούσης, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν αἰμορραγίας, A καὶ τῶν συνισταμένων ἐν αὐτῇ θρόμβων τε καὶ φημάτων καὶ ἑλκῶν· καὶ περὶ ρευματιζομένης καὶ φρωσῆς κύστεως· περὶ τε σατυριδίας καὶ πριαπισμοῦ καὶ γονορροίας καὶ οὐειώσεως· Τούτων ἐπέων τῶν εἰρημένων παθῶν τὰς τε αἰτίας, ὡς εἴη τε ἐστὶ, καταλέγει, καὶ τὰς προφυλακὰς καὶ θεραπείας αὐτῶν. Κατ' αὐτὸ δὲ τὸ τέλος τοῦ λόγου καὶ περὶ τῶν μὴ δυναμένων χρῆσασθαι ἀφροδισίους, γυμνασίας τε αὐτῶν καὶ θεραπείας διατάττει.

Ἐν δὲ τῷ β' λόγῳ περὶ ἰσχιᾶδος καὶ περὶ ποδάγρας καὶ ἀρθρίτιδος διαλαμβάνει, αἰτίας τε καθολικὰς τῶν παθῶν τούτων καταλέγων, καὶ ὅσαι ἐπὶ μέρους, καὶ παντοδαπὰς θεραπείας αὐτῶν τε καὶ ὅσα κατ' αἰτὴν ἐπισυμβαίνει νοσημάτων ἕτερα, κενώσεις τε ἐπέων διαφόρους, καὶ χρίσματα καὶ μαλάγματα καὶ συγγρίσματα καὶ ἀκοπα καὶ ἀλείμματα συντάττων, φαρμακὰ τε ἀρμόζοντα τούτοις καὶ ἀντιδότους, καὶ ἅλα πρὸς τὴν τῶν εἰρημένων νοσημάτων βοήθειαν ἀφορᾷ.

Ἐν δὲ τῷ γ' λόγῳ περὶ δακετῶν διαλαμβάνει ζῶων, ὡς ποιοῦσι διαθέσεις καὶ πάθη περὶ τοὺς δηχθέντας, καὶ τὰς τούτων ἰάσεις ἐκδιηγούμενος. Καὶ ἡ καὶ περὶ τῶν ἰσθμίων θηρίων τὴν ὁμοίαν ποιεῖται ἐκασκελίαν. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ὅσα τῶν φυτῶν ἢ βοτανῶν δηλητήρια γίνονται τοῖς χρωμένοις, δηλώσκει ὡς σπουδὴν ποιεῖται. Καὶ περὶ μυκήτων δὲ καὶ εἰματος ταυρείου καὶ θρομβωθέντος ἐν τῇ γαστρὶ γάλακτος παραπλησίως ὡς διαλαμβάνει· ὅσα τε τῶν μεταλλικῶν φαρμακῶν τῷ ζῷῳ γίνονται κατὰ γαστέρα ληθέντα, καὶ περὶ αὐτῶν ἐκθεσιν ποιεῖται. Καὶ περὶ ψυχροποσίας ἢ οἰνοποσίας ἐπιπλαβοῦς τῷ ζῷῳ γιγνημένης· περὶ τε τῶν ἀπαγχομένων, καὶ ὅσοι ἐν ἕξει κινδυνεύουσιν ἀποπνιγῆναι, καὶ τῶν ἀπὸ μεταώρου τινος πεπτωκότων, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν προφυλακτικῶν καὶ προγνωστικῶν ζῶων τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ὡς εἰρημένων. Ἐπὶ τούτοις περὶ τῆς ἐργασίης θηριακῆς Ἀνδρομάχου διαλαμβάνει, τὴν τε κατασκευὴν αὐτῆς καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὸν τῆς χρήσεως χρόνον, δοκιμασίας τε καὶ μέτρον ὁ δόσεως, καὶ τίσιν ἀρμόζει τῶν νοσημάτων, ἀναγράφων. Περὶ τε ἄλλων θηριακῶν, καὶ τῆς Μιθριδατείου ἀντιδότου, κατασκευῆς τε καὶ χρήσεως, καὶ ἐφ' ὧν χρησιμεύει. Ἐτέρας τε διαφόρους ἀντιδότους καταλέγει. Καὶ περὶ τῶν δύο κύψεων, καὶ δὴ καὶ περὶ ἐλεφαντιδίας καὶ κνησμῶν ἢ ἐξανθημάτων, καὶ περὶ ψυλλοσίων καὶ ἰδρωτίδων, καὶ περὶ τῶν ἐν ταῖς κνήμαις ἑλκῶν ἐκθρασματῶν, καὶ περὶ τῶν οὐλῶν αἱ ἐκ τῶν ἑλκῶν μελαίνουσι τὸ σῶμα. Ἐπὶ τούτοις περὶ τῶν δύο εἰδῶν [296 H.] τοῦ ἀλφοῦ διαλαμβάνει, καὶ περὶ λεύκης, καὶ τὸ τελευταῖον περὶ λέπρας, γενέσεως τε αὐτῶν καὶ αἰτίας δι' ἧς συμβαίνουσι καταλέγων, καὶ τὰς τούτων θεραπείας. Τοῦτο μὲν καὶ ὁ γ' λόγος.

Ἐν δὲ τῷ δ' περὶ τε τῶν ἐν ἔδρῳ φιλοπονείται

ac de sanguinis per eam eruptione, deque existientibus in ea gromis, tuberculis, ulceribus: itemque de vesica fluxione ac scabie. De satyriasi, priapismo, seminis fluxu, ac in somnis profluvio. Horum omnium morborum causas, quoad ejus fieri potest, explicat, et cautiones curationesque eorum. Extremo vero libro iis quoque, qui Venere uti nequeant, exercitia curationesque statuit.

Duodecimo libro de ischiade et podagra atque arthritide sive articulari morbo agit: horum simul causas cum generales, tum singulares exponens, una cum variis curationibus, et si qui ad hos accedere alii morbi solent. Varias item horum evacuationes, unctiones, malagmata, perunctiones, acopa, unguenta praescribit: purgantia quoque illis accommodata et antidotos, aliaque plurima, quae opem illis morbis asserre possint.

Tertio decimo libro de morsu infestis animantibus agens, simul quas haec morsis vel affectiones, vel morbos asserant, singulorumque medelas exponit. Hinc et de feris venenum ejaculantibus similem doctrinam tradit. Quin et plantas atque herbas, quae venena sint, et utentibus noxia, pari studio demonstrat. De fungis etiam, ac sanguine taurino, deque lacte in ventre coacto ingrumos amplius docet. Quae item metallica animanti noxia si in ventrem mittantur, et horum explanatio. Ad haec de frigidæ vel vini potu, qui homini nocent. De strangulatis, et qui in aquis a suffocatione periclitantur, aut ex edito loco praecipitarunt. De praeservantibus ac praesagis animantibus, praesertim domesticis. Hinc de Andromæchi theriaca ex viperis, quomodo appareatur, 180a quis usus, quando utendum, quomodo exploranda, qua mensura exhibenda, quibus denique morbis potissimum conveniat, describit. De aliis item theriacis, agit vero de antidoto Mithridatica (40), ejusque praeparatione, usu, atque in quibus prosit: cui etiam alias antidoti species subjungit; de duobus inde Cyphi generibus scribit. Hinc de elephantiasi, de pruriginosis eruptionibus, de psudracis pustulis, atque de sudore subortis papulis, de tibiaram ulcerosis eruptionibus, et de cicatricibus, quae ex ulceribus relictae corpus denigrant; de duobus vitiliginis seu alphi generibus, agit, et de leuce, ac tandem de lepra, earum ortum et causas, unde originem trahant, curationemque referens. Atque haec decimus tertius liber docet.

Quarto decimo libro de sedis variis morbis dili-

VARIAE LECTIONES.

ὡς θηλώσει σπουδὴν ποιεῖται A : τὴν ἴσην δείκνυται σπουδὴν ζ. ὡς παραπλήσιον ζ. ὡς οἰκίαν ζ. ὡς ἐξεί μέρους. ὡς κνισμ. A.

NOTÆ.

(40) Vide Gall. lib. xvii, cap. 16.

genter disserit, et de thymis in pudendis, de rimis atque inflammatione, de noma et carbunculis, et de ulceribus urinarum meatum occupantibus. De scabioso ac pruriginoso scroto, ejusque et testium inflammatione, atque de herniæ speciebus. De emplastrorum confectione, et eorum coquendi modo, quæ his injiciuntur. Ad hæc de nervis sauciatis ac contusis : et de glandulis inguinis, deque inflammatione generatim. De apostematis item, et cavis ulceribus : quid prædictorum unum quodque sit, subjectis singulorum remediis, exponendo. Præter hæc vero etiam, adversus vermes in ulceribus enatos, et ad nomas ac putredines ulcerum, itemque ad sanguinis eruptionem remedia apponit. Scribit et de sinibus, fistulis, gangræna, sphacelo, tumoribus canceratis, carbunculis, erysipelate, erpete, epinyctide, termintho, et papulis sive pustulis, horum ortus simul et apta remedia recensens. Medelam adjicit igne aut aqua ambustorum, flagris cæso- rum, abrasionum, intertriginum, carnis contusæ, vel ruptæ, convulsionis, contorsionis, et de luxatis articulis, ac pernionibus. Item de digitorum pterygiis, de paronychiis, de unguibus contusis, sub- cruentis, non fixis, scabris ac leprosis : quibus etiam remediis effici possit, ut pro delapsis ungui- bus, alii subnascantur. De annulis quos aliquando contingit digitis infligi. De clavis et pedum rimis, seu fissuris, et de varicibus. 180^b Quæ postquam mihi omnia, atque ex medendi artis legibus præ- cepit, in illam tandem medicæ doctrinæ partem desinit, quæ de brachiorum ac crurum dracunculis agit : atque ibi decimo quarto libro finem imponit. νόμους διεξιὼν, τελευταῖα εἰς τὴν περὶ τῶν ἐν σκέλεσι οἷς καὶ ὁ ἰδ' συμπερίσινεται λόγος.

Decimo quinto libro pertractat de tumoribus laxis. De inflationibus, de tumoribus duris, albe- romatis, strumis, bronchocelis, meliceridibus, stea- tomatis, gangliis, aneurysmate, favis, et hydro- cephalis : horum quoque origines, causas, chirur- giam, aliasque curationes exponendo, una cum multorum variique generis emplastrorum præpara- tione.

Libro decimo sexto et ultimo, de uteri situ, magnitudine, forma scribit. Tempus item quo pur- gari, ac seminare femina solet. De conceptus earum tempore, et indicio cum secunditatis, tum an jam conceperint, deque aliis prægnantium affectionibus. De cura item ac sollicitudine iis ad- hibenda, tum quæ magis ad parientum aptæ, quæ ineptæ ; de ægro partu, et quæ præter naturam nascuntur ; de infantis exsectione, et defectu sec- undæ, seu secundarii involucri. Quibus item de causis vir aut femina steriles sint. Horum omnium prædictorum remedia hoc libro recensentur, ut po- sitiones, pessæ et suffitus ad concipiendum. Hinc de uberum, mammarumque morbis omnibus conve-

παντοδαπῶν παθῶν, καὶ περὶ τῶν ἐν αἰδοῖσι θύμων τε καὶ βαγάδων καὶ φλεγμονῆς καὶ νομῆς καὶ ἀνθράκων, καὶ τῶν κατὰ τὴν οὐρήθραν ἐλκῶν· περὶ τε ψωριῶντος ὄχθου, καὶ φλεγμονῆς αὐτοῦ τε καὶ ὄρχεων· καὶ περὶ τῶν τῆς κήλης εἰδῶν· περὶ τε συνήσεως ἐμπλάστρων, καὶ τρόπου τῶν ἐμβαλλομένων ἐψήσεως. Ἐτι δὲ περὶ τῶν τὰ νεῦρα τραυθέντων ἢ θλασθέντων, καὶ περὶ βουθῶνων, καὶ φλεγμονῆς καθόλου, περὶ τε ἀποστημάτων καὶ κοιλῶν ἐλκῶν, τί τέ ἐστιν ἕκαστον τῶν εἰρημένων, καὶ θεραπείας αὐτῶν ἐκτιθεῖς. [576 R.] Ἐτι δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν ἔλκεσι σχώληκας, καὶ πρὸς νομάς καὶ τὰ σηπεδονώδη τῶν ἐλκῶν, καὶ πρὸς αἰμορραγίας ἴχσεις συγκατατάττει. Διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ κόλπων καὶ συρίγγων, γαγγραίνης τε καὶ σφακίλου, καὶ περὶ ὄγκων καρκινωδῶν καὶ ἀνθράκων καὶ ἐρουσιπέλατος, ἔρπητός τε καὶ ἐπιουκτιδῶς καὶ τερμίνθου καὶ φλυκταινῶν, τὰς τε γενέσεις αὐτῶν διεξιὼν, καὶ ὅσα τούτοις ἁρμόζουσι^α θεραπείαι. Ἐτι δὲ καὶ περὶ^β τῶν ἐκ πυρὸς ἢ ὕδατος κατακαέντων, καὶ θεραπείας τῶν μαστιγωθέντων καὶ τῶν ἀποσυρμάτων τῶν τε παρατριμμάτων καὶ σαρκῶς θλασθείσης ἢ βαγείσης, καὶ σπάζματος καὶ στρόμματος, καὶ περὶ κεχαλασμένων ἄρθρων, καὶ χιμῆθλων πτερυγίων τε τῶν ἐν δακτύλοις καὶ παρωνυχίαις, καὶ περὶ τεθλασμένων ὀνύχων καὶ ὑφαίμων καὶ σαλευομένων καὶ ψωριῶντων ἢ λεπριῶντων, καὶ δι' ὧν ἐστι παρασκευάσαι ἀντὶ τῶν ἐκπεσόντων ὀνύχων ἄλλους ἀναφύναι· περὶ τε τῶν συμβαινόντων ἐσφηνωθῆναι δακτύλων περὶ τοὺς δακτύλους· καὶ περὶ ἦλων καὶ βαγάδων τῶν κατὰ τοὺς πόδας, καὶ περὶ κηρῶν. Ταῦτα πάντα ὠφελίμως καὶ κατὰ τοὺς ἰατρικοὺς καὶ βραχίλοισι δρακοντείων ἰατρικὴν διδασκαλίαν· ἐν

Κατὰ δὲ τὸν ἰδ' διαλαμβάνει λόγον περὶ οἰδημάτων τε καὶ ἐμφυσημάτων, σκίρων τε καὶ χοιράδων, βρογχοκηλῶν τε καὶ ἀθερωμάτων, καὶ μελικηρίδων καὶ στεατωμάτων καὶ γαγγλίων, ἀνευρύματός^α τε καὶ κηρίων καὶ ὕδροκεφάλων, γενέσεις τε αὐτῶν ἐκτιθέμενος καὶ αἰτίας τῆς γενέσεως, χειρουργίας τε καὶ τὰς ἄλλας θεραπείας καὶ ἐμπλάστρων ποιικίλων τε καὶ διαφόρωνσκευασίας.

Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τε καὶ ἰδ' λόγῳ περὶ μήτρας θέσεώς τε καὶ μεγέθους καὶ τῆς ἄλλης διαπίσεως ἀναγράφει, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὃν τε καθαιρεσθαι καὶ σπερμαίνειν ταῖς γυναίξιν συμβαίνει. Περὶ τε κυοφορίας αὐτῶν, [297 H.] καὶ σημεῖωσης τῶν πεφυκυῖων συλλαβῶν, καὶ εἰ ἤδη συνέλαθον· καὶ ὅσα ἄλλα ταῖς κυοφορούσαις πάθη ἐπιγίνεσθαι· ἢ τε περὶ αὐτὰς ἐπιμέλεια, καὶ ποῖαι μᾶλλον ἐπιτέθειται πρὸς τόκον, ποῖαι δὲ ἀνεπιτέθειται· καὶ περὶ δυστοκίας, καὶ ὅσα παρὰ φύσιν τίκεται, περὶ τε ἐμβρυοτομίας καὶ ἐκλείψεως χορίου· καὶ κατὰ πόσας αἰτίας ἀνήρ καὶ γυνή τῆς παιδοποιίας στερεσκοῦνται. Πόσων δὲ θεραπείαι τῶν εἰρημένων ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καταλέγονται, καὶ πόματα καὶ πρῶσι καὶ ὀποθυμιάματα

VARIÆ LECTIONES.

^α ἁρμόζουσαι ζ. ^β περὶ add. A. ^γ ἀνευρύματος ζ.

συλληπτικά. Ἐκείθεν τε περὶ τῶν ἐν τοῖς μαστοῖς παθῶν ἀπάντων μετὰ τῆς πρεπούσης τῆ τέχνη σφίας διηγείται, συστάσεις τε τούτων καὶ γενέσεις καὶ χειρουργίας καὶ τὴν ὁ ἄλλην συνυφαίνων θεραπείαν. Μεθ' ἧς ἡ περὶ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐπιχομένων ταῖς γυναῖξιν ἐμμήνων καθάρσεων, περὶ τῆς ὑπερκαθάρσεως καὶ γυναικείου ῥοῦ, τοῦ τε ἰσθμοῦ καὶ τοῦ λευκοῦ, περὶ τε ὑστερικῆς πνιγῆς καὶ περὶ γονορροίας διαλαμβάνει, τὴν τούτων εὖ μάλᾳ διατιθεῖς ὁ θεράπων καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῆς μήτρας παντοδαπῶν παθῶν, ἀποστημάτων λέγων καὶ εἰδημάτων καὶ μύλης καὶ ὕδρωπος καὶ ἔλκους καὶ τῶν παραπλησιῶν ἐν οἷς περὶ τε φιμώσεως μήτρας καὶ ἀτρήτου ὑστέρας καὶ τῶν παραπλησιῶν ἐπεξιών γράφει τούτων θεραπείας. Περὶ τε νυμφοτομίας καὶ περὶ κερκώσεως κισσοκλήης τε καὶ θύμων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν κατὰ τὴν ἰσην μέθοδον τὰς ἰάσεις ἀναγράφει. Ὡς συμῆγματά τε ἕψεως καὶ τοῦ ἄλλου σώματος καὶ θυμιαμάτων σκισσασίας [577 R.] συντάττει, τὸ δὲ ἅλον ἐνταῦθα τῆς σπουδασθείσης αὐτῷ ἰατρικῆς πραγματείας συμπερανόμενος βιβλίον.

Καὶ ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναί, ὁ προκείμενος τοῦ ἀνδρὸς ἔκτος τῶν μὲν Ὀρειθασίου συνόψεων. ἦν τε πρὸς Εὐστάθιον καὶ ἦν πρὸς Εὐνάπιον ἔγραψε, τοῖς πᾶσι κρατεῖ· αἰτιολογίας τε γὰρ προέχει καὶ διαγνώσεις καὶ προγνώσεις καὶ προσδιορισμοὺς καὶ τῶν τῆς θεραπείας κλάται. Οὐ τούτων δὲ μόνον ἐν ὑπεροχῇ ὁρᾶται, ἀλλὰ καὶ ἤτις ὁ αὐτῷ τῶν Γαληνοῦ βιβλίων ἐνόησε ἐπιλοπονηθῆ, καὶ ταύτης ἐπικρατεῖ τῶν τε εἰς ἐλάττωνα ὄγκων ταύτην συνεστάθαι, καὶ τῶν περὶ κλεισίων παθῶν διαλαμβάνειν ταύτην μᾶλλον ἢ ἐκείνην. Τῆς δὲ τῶν αὐτῷ ἀνδρὶ εἰς ἑξομῆκοντα βιβλία συντεταγμένης τὴν ἄλλην ἡμίλλαν οὐκ εὐλαβουμένη, ἴσως ἀν ἐλαττωθεῖ οἷς τε τὰ τῆς ἀνατομικῆς ἐγχειρίσεως μὴ παραδραμούσης ἐκείνης αὕτη κρατεῖ, καὶ τὴν θεωρίαν τῆς τῶν μορίων χειρίας, φιλοσόφου μᾶλλον οὐσαν σπουδῆς ἢ θεραπείας ἔργον, ὡσαύτως παρήλαθε. Τοῖς αὐτοῖς δὲ τούτοις καὶ τῆς προειρημένης τῶν Γαληνείων συνόψεως τῷ κρατεῖν ἀν ὑπαναχωροῦσα εἶη. Ἀλλὰ γὰρ ἔγωγε φαίην ἀν ὡς κατὰ τὴν παρούσαν τῶν ἀνθρώπων βιβλιοθήκην καὶ τὴν περὶ τὰ ἄλλα μᾶλλον ὄρμηθ' ἢ περὶ ὧν ἡ θεραπεία κατορθωθείη τοῖς κάμνουσι, ταύτην ἐκμελετᾶν τὴν συναγωγὴν τῶν ἄλλων μᾶλλον σπουδασμάτων χρῆ, μάλιστα γὰρ ὅσοις μὴ πρὸς τὸ βίβλος τῆς ἰατρικῆς θεωρίας ἐλάσαι καὶ τὴν κατὰ φυσιολογίαν σφίαν τε καὶ ἀλήθειαν σκοπὸς ἐστὶν ἐπιμελεῖν, πρὸς μόνην δὲ τὴν τῶν [298 II.] σωματικῶν θεραπειῶν ἢ πρόθεσις ἀφορᾶ, καὶ μὴδὲν τῶν περὶ αὐτὴν ἐπὶ τῆς χειρίας ὑστερεῖν. Τοῖς γὰρ τὰς ἰάσεις νόσων ἀπελάσεις ἐλομένοις ἐμφανίζεσθαι δι' ἔργων τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπιμελῶς μεταχειρίζεσθαι δεῖ, καὶ τὴν σχολὴν εἰς αὐτὸ συντεταμένην ἔχειν, καὶ ὁ γὰρ μετῴθις τῆ παραίνεσις ἐν αὐτῇ τῇ παύσει τὸ κέρδος εὐφραίνει.

καὶ τὴν ἄν τὴν Δ. ἡ Ἄ : εἰς ζ. ὁ διατεθείς ζ. ὁ ἦτις] εἶτις corr. Α. ἡ καὶ] libri κάμ. ἡ συντεταγμένην ζ.

nienti huic arti scientia pertractat, eorumque constitutiones, ortus, chirurgiam, aliasque curationes attexit. Mox de variis agit causis, cur in feminis menstrua sistatur purgatio. De nimia quoque mensium purgatione, et muliebri fluxu partim rubro, partim albo : tum de uteri strangulatione, de seminis fluxu ; admodum bona his statuta curatione. Ad alias quoque matricis varias pergit affectiones, puta apostemata, tumorem, molam, hydropem, ulcera, et id genus alia : ubi de utero obstructo, non perforato, aliisque similibus locutus, medicinas quoque adjicit. Item de nymphæ sectione, cauda, varicosa hernia, thymis, similibusque agit, et eadem iis methodo remedia præscribit. His faciei, cæterarumque corporis partium smegmata jungit, et suffitum compositiones. Atque hic universum medicæ facultatis opus suum Aetius absolvit.

ἐνταῦθα τῆς σπουδασθείσης αὐτῷ ἰατρικῆς πραγματείας

181a Qui quidem hujus viri labor (quantum ego cognoscere potui) Oribasii synopsis, sive quam Eustathio, sive quam Eunapio inscripsit, in omnibus superat. Neque enim eosolum præcedit, quod causas reddat, quodque dinotiones, pernotationes, ac definitiones afferat : verum eo etiam, quod curationes copiosius tradat. Neque rursus hos modo tractatus conspiciuntur superare, sed et quæcumque e Galeno ille in epitomen accurate redegit : tum quod majore cum perspicuitate suam doctrinam proponat, tum etiam quod de pluribus agat morbis. At cum Oribasii collectione, quæ septuaginta libros complectitur, committere se ausus Aetii labor, inferior fortasse judicetur : tum quod tractationem de anatomia prætereat, quam illa explicavit : tum quod considerationem de usu partium, quæ philosophi potius erat, quam medicæ curantis opus, similiter hic prætermisit. Quin et easdem forsitan ob causas nonnihil cedat, ut minus illam e Galeni scriptis collectam epitomam vincat. Verum dixerim equidem (animadversa quæ nunc est hominum negligentia, et inclinatione majore in alia omnia, quam in ea, quibus ægrorum curatio perficiatur) hanc collectionem præ aliis scriptis in usum deducenda : iis præsertim, quibus abstrusiorum medicinam scrutari, aut physiologiæ subsidio cognitionem et veritatem consequi, propositum non est, sed ad solam corporum medicinam respectum habere, nulloque quod ad ejus usum pertineat destitui. Qui enim reipsa demonstrare volent curationibus morbos depelli, eos hunc librum manibus diligenter terere, eidemque operam ac studium navare oportebit. Cui admonitioni quisquis parebit, næ ille uox ex-
periuando laboris sui fructum referet.

VARIE LECTIONES.

καὶ τὴν ἄν τὴν Δ. ἡ Ἄ : εἰς ζ. ὁ διατεθείς ζ. ὁ ἦτις] εἶτις corr. Α. ἡ καὶ] libri κάμ. ἡ συντεταγμένην ζ.

CXXII.

A

ΣΚΒ.

Jobii monachi Commentarii libri ix.

Lectum Jobii monachi opus libris novem, capitibus vero quinque quidem illis supra quadraginta, sed quibus alia nonnulla interjiciantur; ipse auctor titulum libro dedit: *De Verbo incarnate commentarius*. Propterea nimirum, quod (ut ait) multas hic de Filio Dei homine quæstiones pertractet. In tractandis igitur controversiis (si generatim loquaris) non pœnitendus quidem ille est, aut remissus: at non ita etiam recte in solutionibus procedit. Nam ut maxime solutionem in plerisque vestiget: in quibusdam interim sola illi, **181** quæ apparet, species satisfacit, ut nihil altius ad certiore[m] veritatem penetret: quin et hoc fortassis alius quispiam dixerit, ipsi etiam sese offerenti speciei conatum ejus cedere. Etsi cum in hoc opere, tum in eo quod contra Severum scripsit, et rectæ religionis est (quod quidem observaverim) amans, laudeque dignus, et diligentia non contemnendæ atque in sacrarum præterea Scripturarum commentatione insigniter exercitatus. Jussu autem viri cujusdam virtute clari ad hunc sese laborem aggressum refert.

Lib. I et II. — *Cur Dei Filius, non Pater, aut Spiritus sanctus factus homo?*

1. Primam itaque librorum suorum quæstionem proponit: *Cur Dei Filius et non Pater, neque Spiritus sanctus humanam formam induerit?* cujus esse quæstionis solutionem hanc arbitratur. Quando Filius Verbum est et homo Verbo atque imagine Dei olim coonestatus, hisce postea excidit: *Comparatusque est jumentis insipientibus, et similis factus est ipsis*¹⁸; propterea nimirum Verbum ad eos qui in irrationabilitatem lapsi erant accessit, ruinam nostram reparans, ac nos in pristinam dignitatem postliminio revocans: *Verbum enim, inquit, caro factum est* (id est, naturam nostram in irrationabilitatem prolapsam, et nihil jam intelligentiæ habentem, sed totam ad ea, quæ carnis sunt, inclinatam, assumpsit) *et habitavit in nobis*¹⁹. 2. Nam hanc etiam ob causam, ait, virgineos recens sinus egressum Verbum excepit præsepium, brutorum mensa, bobus atque asinis alimentum præbens. Bobus quidem, quod puri cum sint, veteris populi Israelis symbolum præferant; asinis vero, quod ob impuritatem gentium cœtum repræsentent: quos

¹⁸ Psal. xcvi, 13. ¹⁹ Joan. 1, 14.

VARIE LECTIONES.

¹⁸ τῶν λόγων αὐτοῦ ζ. ¹⁹ παρεσυν.] Psal. xlviii, 15. ¹⁸ ὁ λόγος] Joan. 1, 14. ¹⁹ Ἡσαίας] imo Abac. iii, 2. ¹⁹ εὐαγγ.] Matth. xvii, 27.

NOTÆ.

(41) Non hæc apud Isaiam, sed apud Habacum, ii, 2, leguntur, nonnihil aliter. Vide quæ notata

Ἰωβίου μοναχοῦ λόγος θ'.
 Ἀνεγνώσθη βιβλίον Ἰωβίου μοναχοῦ ἐν λόγῳ μὲν θ', κεφαλαίοις δὲ μ' καὶ ε', οἷς συνυποβάλλει καὶ τινα ἕτερα. Τὴν δὲ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφὴν *Οικονομικὴν ἐπέγραψεν ὁ συντάξας Πραγματείας*, ὡς φησιν, ἐν αὐτῷ πολλά τῶν περὶ τῆς οἰκονομίας περιέχεται ζητημάτων. Ἐν μὲν οὖν ταῖς ἀπορίας καθόλου φάναι ὁ συγγραφεὺς οὐκ ἀγεννῆς ἐστὶν οὐτε ἀτονος· οὐχ ὁμοίως δὲ διὰ τῶν λύσεων πρόβειν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς μὲν ἰχνηλατῶν τυγχάνει τῆς λύσεως, ἐστὶ δ' ἐφ' ὧν τοῖς φαινόμενοις ἀρκεῖται, περαιτέρω μὴδὲν πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐμβαθύνων ἀρκίθειαν. Τάχα δ' ἂν τις ἕτερος εἴποι καὶ τοῦ φαινομένου πολλάκις τὴν αὐτοῦ σπουδὴν καθυφίσταται. Τῆς μὲν τοι γὰρ εὐσεβείας, ὅσα γὰρ ἐμὲ εἰδέναι, ἐν τε τῷ παρόντι λόγῳ καὶ ἐν τῇ κατὰ Σεβήρου πραγματείᾳ ἐραστής τέ ἐστιν ἀξιώπαινος, καὶ τὸ φιλόδοκον οὐκ ἀδόκιμος, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν Γραφῶν μελέτης οὐκ ἀπειρος. Ἐξ ἐπιτάγματος μὲν οὖν τινὸς τῶν ἐκ ἀρετῆ γνωρίμων τὸν προκειμένον ὑπελθεῖν πόνον διηγείται.

Πρώτην δὲ τίθεισιν αὐτοῦ τῶν λόγων ¹⁸ ἀπορίαν, *Διὰ τί ὁ Υἱὸς* [580 R.] *καὶ μὴ ὁ Πατήρ μηδὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὴν ἡμετέραν μορφὴν ὑπέβη.* Καὶ τοῦτου τοῦ ἀπορήματος λύσις αὐτῷ νομίζεται, ὅτι ἐπειδὴ ὁ λόγος ὁ Υἱὸς, ὁ δὲ ἄνθρωπος ὁ λόγῳ καὶ εἰκόνι Θεοῦ τιμηθεὶς τούτων τε διαπέπτωκε καὶ παρεσυνεβλήθη ¹⁹ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς· διὰ τοῦτο ὁ λόγος τοῖς εἰς ἀλογίαν πεσοῦσιν ἐπεδήμησεν, τὸ τε ὄλισθημα ἡμῶν ἐξώμενος καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνέλκων ἀξίωμα. Ὁ λόγος ¹⁸ γὰρ φησι, *σὰρξ ἐγένετο*, τουτέστι τὴν εἰς ἀλογίαν καταπεσοῦσαν φύσιν ἡμῶν, καὶ μὴδὲν πρὸς τὸ νοερόν, ἔλην δὲ πρὸς τὸ σαρκικὸν ἀπονεύσασαν, ἀνελάβετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Διὰ τοι γὰρ φησι τοῦτο καὶ τῶν παρθενικῶν κόλπων ἄρτι προελθόντα τὸν λόγον φάτην ὑποδέχεται, ἡ τῶν ἀλόγων τράπεζα καὶ βοῶν τε καὶ θῶν τροφός, τῶν μὲν ἄτε δὴ καθαρῶν σύμβολα φερόντων τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ, τῶν δὲ διὰ τὸ ἀκάθαρτον τὸ ἐκ τῶν ἔθνῶν σύστημα· ὧν ἐκότερον ἔργος τε καὶ δόγμασιν εἰς ἀλογίαν ἀπνευχθὲν ὁ λόγος ἀνεκαλέσατο, ὡς που καὶ ὁ προφήτης Ἡσαίας ¹⁹ προεμήνυσεν, *Ἐν μέσῳ δύο ζώων διακκραγῶς μνησθήσῃ· ἐν τῷ ἐγγίσειν τὰ ἔτη ἐκινωσθήσῃ.* Καὶ τὴν σαγήνην δὲ τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ¹⁹ φησι μαρτύριον εἶναι τῆς ἐσχάτης ἀλογίας, εἰς ἣν κατηνέχθη τὸ ἀνθρώπινον, ὥστε καὶ ἰχθύων

sunt ad Vetus Testamentum Græc. sec. LXX, Rom. edit.

των ἀφωσιάντων τε καὶ ἀλογωτάτων μηδὲν διεννο-
 γίνοι· οὗς ἡ σαγήνη, ὄηλον δὲ ὡς παρὰ τοῦ Λόγου
 βιβλία, ἐκείθεν τε ἀνήγαγεν, καὶ τὸ λογικὸν δῶρον
 τοῖς ἱστανημένοις ἀπακατέστησεν¹⁷. Καὶ τὸ πρό-
 στυμα δὲ τοῦ Λόγου, ὃ ὁ Πέτρος λαβὼν καὶ τὸ τοῦ
 ἱεῖος διανοίξας στόμα εὔρε στατήρα, σύμβολον εἶ-
 ναι τοῦ ὑπὸ τοῦ Λόγου τῆς ἀλογίας ἀπολυθῆναι τὸν
 ἄνθρωπον· τὸν μὲν γὰρ στατήρα συμβάλλειν¹⁸ φησι
 τὸ βασιλικὸν νόμισμα [299 H.] ἦτοι τὰ δεσποτικὰ
 λόγια (τὰ λόγια γὰρ Κυρίου ἀργύριον πεπυρωμέ-
 νον), τὸ δὲ ἐν τῷ στόματι κεκρύφθαι τὸν στατήρα τοῦ
 ἱεῖος τὸ συγκειῶσθαι καὶ κατορωρύχθαι τὴν λογικὴν
 ἔνταμιν καὶ χάριν ἐν τοῖς ἰχθύων δίσκῳ ἐξαλογωθεῖ-
 αν. Ὡν ὑπὸ τοῦ Λόγου βωθθεὶς ὁ Πέτρος καὶ δια-
 νύξας τὸ στόμα, ἀνακαθαίρει τε τὸ δῶρον καὶ
 ἱερνίζει, καὶ εἰς τὸ μέσον προαγαγῶν¹⁹ τὴν οἰ-
 κίαν χῆσιν εἰς πρᾶξιν προενεγκεῖν συνειργάσατο.
 Καὶ τὸ ἐπὶ ὄνον²⁰ δὲ καὶ πῶλον καθίσει τὸν σε-
 κρωμένον Λόγον τὸ αὐτὸ φησιν ὑπαινίττεσθαι.
 Ναὶ ὅθι καὶ τὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ τῆς ἀνθρα-
 κᾶς ὀπώμενον²¹ ἰχθύν²²· τὸ γὰρ πρὶν ἄλλογον ὑπὸ
 τοῦ Λόγου πυρούμενον τῆς τε ἀλογίας ἐξίστασθαι
 καὶ βρώμα νοερόν τοῦ Λόγου καθορᾶσθαι γινόμενον.
 Ἐπὶ δὲ καὶ τῶν γλωσσῶν²³ τὴν χάριν τοῖς ἀποστό-
 λαις ἐδομένην τῆς ἀποστολικῆς αὐτῶν χειροτονίας
 φησὶν τὸ φῆψισμα, ὡς ἂν καὶ τῷ σχήματι μάθειεν
 ὡς τῷ Λόγῳ τὰ τοῦ Λόγου ὑπηρετήσοντες ἀπῆλυσαν
 τοῦ τοσούτου χαρίσματος. Καὶ τὸν Πρόδρομον δὲ,
 φησὶν²⁴ βωῶσαν τοῦ Λόγου παρὰ τῶν ἱερῶν κη-
 ρυτόμενον Γραμμάτων, οὐκ ἄλλο τι παρὰ τὰ εἰρη-
 μίνα θελοῦν, ἀλλ' ὅτι τῆς ἀλογίας ἀρρώστημα
 ὁ Λόγος ἐπεδήμησεν ἐξιάσασθαι. Ὁ καὶ τὸν Δαβὶδ
 λέγει· Ἐξαπέστειλε²⁵ τὸν Λόγον αὐτοῦ, καὶ
 ἴσατο αὐτούς.

3. Sagenam quoque in evangelica parabola testi-
 monium esse affirmat extremæ irrationabilitatis, in
 quam delatum sit humanum genus, ut vel a pisci-
 bus maxime mutis, et irrationabilibus nihil differat,
 quos sagenam, quam a Verbo jactam esse constat,
 inde eduxit, et rationis donum eo destitutis resti-
 tuit. 4. Illud item Verbi mandatum, quo recepto
 Petrus, et piscis ore aperto, staterem invenerit,
 argumentum esse liberati per Verbum humani ge-
 neris ab irrationabilitate. Staterem enim indicasse
 asserit regale numisma, vel certe Dominica oracula :
Eloquia enim Domini argentum **182a igne exami-**
*natum*²⁷. Quod autem in piscis ore stater abscon-
 ditus lauit, confusam atque defossam ratiocinandi
 vim et gratiam in iis, qui piscium instar bruti eva-
 serant [significasse], quorum Petrus donum, a
 Verbo utique confirmatus, aperto piscis ore, tollit,
 conspicuum, exhibet, et in medium productum
 munus ut exsequeretur suum efficit. 5. Idem et ex
 eo significari ait, quod Verbum incarnatione asinæ
 ac pullo insederit²⁸. 6. Quinimo et ex illo pisce,
 qui post resurrectionem prunis impositus torre-
 batur²⁹. Id enim quod prius erat irrationabile, dum
 a verbo velut ab igne torretur, non irrationabilitatem
 solum amittere, sed spiritalem etiam Verbi cibum
 manifeste fieri. 7. Linguarum insuper illud aposto-
 lis donatum munus, nihil indicare aliud, quam
 apostolicæ ordinationis decretum, ut scilicet vel ex
 ipsa figura discerent, propterea se illud esse donum
 consecutos, quo verbis Verbi mandata submini-
 strarent. 8. Præcursorem etiam illum, *vocem* utique
*clamantem Verbi*³, quem sacræ Litteræ prædicant,
 nihil aliud per ea quæ dixit, indicare, quam quod
 Verbum ad curandum irrationabilitatis morbum
 accesserit. Hoc et Davidem ipsum pronuntiare :
*Misit Verbum suum, et sanavit eos*³.

Hæc igitur duobus primis libris sic exsequitur, ut
 altero certamine prælusorio juveniliter egerit contra
 adversarios, dicentes : Propterea Dei Filium homi-
 nem factum, atque Salvatorem advenisse, eo quod
 in adoptionem vocatis, non alium aliquem præter
 ipsum Filium oporteret ducem atque instauratorem
 adoptionis et esse, et appellari.

[581 R.] Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς δυοῖν πρώτοις
 διεξέρχεται, ἀγῶνι προαγωνιστῆ νεανειευζάμενος
 κατὰ τῶν λεγόντων διὰ τοῦτο τὸν Ἰῶν ἄνθρωπον
 γινώσκει καὶ Σωτήρα παραγενέσθαι, διότι τοῖς πρὸς
 υἱοθεσίαν καλούμενοις τὸν Ἰῶν ἔδει, ἀλλὰ μὴ ἄλλον
 πᾶν, καθηγυρόμενον καὶ ἀνακαινιστὴν τῆς υἱοθεσίας
 καὶ γεγενῆσθαι καὶ κηρύττεσθαι.

Lib. III. — Cur Dei Filius sit homo factus ?

Ἐν δὲ τῷ γ' [καὶ β'] λόγῳ αἰτίαν ὑπέχει Δεῖ ἦν ὁ Δ
 Πῶς σοσάρκωται, καὶ φησιν ὡς ἐχρῆν τὸν Δημιουργὸν
 καὶ πλάστην αὐτὸν καὶ ἀναπλάσαι καὶ ἀνακαι-
 νίσαι συντριβὴν τὸ δημιούργημα. Εἰ γὰρ καὶ ὁ
 Πατὴρ ὡσαύτως Δημιουργὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ
 ἅγιον, κτλ.ν ἀλλὰ πάντα δι' Ἰοῦ γεγενῆσθαι τὸ ἱερὸν
 συνεχῶς ἐκμαρτύρεται γράμμα. Ἐδει τοίνυν τὸν
 κτιστοῦργόν, διαρρύνοντος τοῦ πλάσματος, αὐτὸ τε
 εἰς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν καὶ ἀνασῶσαι δι' ἀναπλάσεως.

9. Tertio vero libro causam reddit : *Cur Dei Filius
 homo factus ?* Ipsum ergo ait oportuisse Creatorem
 ac formatorem corruptam creaturam reformare
 atque innovare. Etsi autem Pater quoque ipse per-
 inde creator est, ut et Spiritus sanctus, nihilo tamen
 minus omnia per Filium facta esse sacræ Litteræ
 perpetuo docent. Quare plasmatores oportebat
 lapsam creaturam ad se recipere, et per reforma-
 tionem servare. Quid vero de his sacræ Litteræ ?

¹⁷ Psal. II, 7. ¹⁸ Matth. XXI, 7. ¹⁹ Joan. XXI, 5. ²⁰ Isa. XL, 3. ²¹ Psal. CVI, 20.

VARIE LECTIONES.

¹⁷ ἀπακατέστησεν A : ἀποκατέστησεν C. ¹⁸ συμβάλλειν A. ¹⁹ τὰ λόγια] Psal. XI, 7. ²⁰ παραγαγῶν C.
²¹ ἐπὶ ὄνον] Matth. XXI, 7. ²² ὀπώμενον C. ²³ ἰχθύν] Joan. XXI, 9. ²⁴ τῶν γλ.] Act. II, 5. ²⁵ φω-
 νῆν] Isa. XL, 3. ²⁶ ἐξεκ.] Psal. CVI, 20.

Omnia, inquit, per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil ⁵. Et : *Ex ipso, ait, per ipsum et in ipso sunt omnia* ⁶. Itemque : *Per quem fecit et servata* ⁷. Certe qui inde natus est patrum nostrorum chorus, per Filium omnia Patrem facere, divinitus tradiderunt.

Sic illa questione profligata, mox ad alteram huic adnatam accedit. 10. Quærit, *Quamobrem, cum una atque eadem efficacia, gloria, potentia in sancta Trinitate consideretur ac celebretur : perpetuo tamen cum sacra Scriptura, tum SS. Patres, per Filium quidem Patrem omnia fecisse affirmant, non autem Filium per Patrem?* Adeo ibi acriter hanc questionem texit. 182^b Cæterum ipsa solutio communia esse dicit, quæcunque sive in Patre, sive in Filio divinam decent majestatem, et vero Patri etiam attribui, quæcunque de Filio prædicantur, siquidem ipse Filius non repellit Patrem ab iis operibus, quæ dicitur facere Filius : quin una potius inducit atque collaudat. Quando item Dextera Patris est Filius, et Brachium ⁸, et Sapientia ⁹, et Verbum, et Potentia ¹⁰, Pater, nihil horum esse dicitur Filii : merito per Filium omnia facere Pater dici possit (rum et in nobis eadem cernatur ratio), non e diverso Filius per Patrem.

Assert et aliam causam (non jam allatæ controversiæ, sed proxime præcedentis) non satis illam, ut mihi videtur, consentaneam. Asserit enim : Quandoquidem omnia per Filium facta esse dicuntur, nisi etiam incarnatio per illum processisset, falsitatis utique argumentum hanc sententiam fuisse daturam. At non qui dicat per Filium facta esse omnia, ipsum mox omnium naturas subisse dixerit ; absit ! Sed [hoc solum] ipsius hæc fuisse creaturas.

Sapienter deinde mundum ab eodem creatum et recreatum asserit. Argumentum enim hoc esse evidens, quo qui Manetis insanix adhæreant, redargui possint. Nam si impia illa Manichæorum turba, cum ab eodem utrumque sacra Scriptura perfectum clamat, tamen universi opificium Filii adversario nescio cui attribuit : ad quæ non [putas] maledicta confugissent, si ab altero factum mundum, ab altero reffectum sacræ Litteræ pronuntiassent ?

Ad ea quæ modo retulimus capita undecimum illud adjicit. Cum, inquit Jobius, Scriptura Filium per excellentiam quandam Creatorem vocare solet, justa simul distributione, et ex consequenti cum judicandi, tum leges ferendi potestatem privatim ipsi decernit, ac multo etiam magis (quando hæc deformata erat) creaturæ renovandæ facultatem.

⁵ Joan. 1, 3. ⁶ Rom. 11, 36. ⁷ Hebr. 1, 2. ⁸ Psal. xliii, 3. ⁹ I Cor. 1, 24. ¹⁰ Joan. 1, 1 seqq.; Psal. xxxii, 8.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ πάντα] Joan. 1, 3. ¹¹ ἐξ] Rom. xi, 36. ¹² δι' οὐ] Hebr. 1, 2. ¹³ δὲ A : δὲ καὶ ζ. ¹⁴ τοῦτο A. ¹⁵ τῆς οὐ. A.

Α Τί δὲ τὰ ἱερὰ Λόγια ; Πάντα ¹¹ φησὶ δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲν, καὶ, 'Ἐξ ¹² αὐτοῦ, φησὶ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, καὶ δι' οὐ ¹³ τοῦς αἰῶνας ἐποίησε. Ναὶ δὴ καὶ ἐκείθεν φησὶς τῶν πατέρων ἡμῶν χορὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ τὰ πάντα τὸν Πατέρα πράττειν θεοπροπῶς ἀνεβί-
δαξεν.

Οὕτω τὴν λύσιν τῆς προκειμένης ἀποδοῦς ἀπορίας, ἐφ' ἑτέραν φουομένην ἐξ αὐτῆς διαβαίνει, καὶ ζητεῖ, Διὰ τί μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας καὶ δόξης καὶ ἰσχύος ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος θεωρουμένης καὶ ὁμοιουμένης συνεχῶς καὶ τὰ Λόγια καὶ οἱ Πατέρες διὰ μὲν τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα πάντα πεποιημένοι φασιν, οὐ μὴν τὸν Υἱὸν διὰ τοῦ Πατρός. Τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτω δριμύως διαπλέκει, ἡ δὲ λύσις αὐτῷ κοινὰ μὲν εἶναι λέγει, ὅσα θεοπροπῆ, Πατρός τε καὶ Υἱοῦ, ἐπὶ μέντοι τὸν Πατέρα ἀνάγεσθαι καὶ ὅσα λέγεται περὶ τοῦ Υἱοῦ, εἴπερ καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς· οὐκοῦν οὐκ ἐξίστησι τῶν ἔργων τὸν Πατέρα, ἀ λέγεται πράττειν ὁ Υἱὸς, συνεισάγει δὲ ¹⁴ μᾶλλον καὶ συνανυμναί. Ἐτι δὲ ἐπεὶ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, καὶ Βραχίον, καὶ Σοφία, καὶ Λόγος, καὶ Δύναμις· ὁ δὲ Πατὴρ τούτων οὐδὲν εἶναι λέγεται τοῦ Υἱοῦ, εἰκότως διὰ μὲν τοῦ Υἱοῦ πάντα ποιεῖν ὁ Πατὴρ ῥηθεῖν ἂν, ἐπεὶ καὶ ἐφ' ἡμῶν ἡ αὐτὴ θεωρεῖται τάξις, οὐ μὴν ἀνάκαλιν ὁ Υἱὸς διὰ τοῦ Πατρός.

Ἐπάγει δὲ καὶ ἑτέραν αἰτίαν, οὐ τῆς νῦν εἰρημένης ἀπορίας, τῆς δὲ πρὸ βραχίος, οὐκ ἔμοι δοκοῦσαν τὸ ἀκόλουθον σώζειν. Λέγει γὰρ ὡς ἐπεὶ πάντα διὰ τοῦ Υἱοῦ γεγενῆσθαι λέγεται, εἰ μὴ καὶ ἡ σάρκωσις δι' αὐτοῦ προήλθε, ψεύδους ἂν ὁ Λόγος ἐλεγχον ἐβί-
δου. Οὐ γὰρ ἐπειδὴν λέγῃ διὰ τοῦ Υἱοῦ γεγενῆσθαι πάντα, αὐτὸν τὴν ἐκεῖνων φύσιν ὑποδραμεῖν λέγοι· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὅτι αὐτοῦ δημιουργήματα γέγονεν.

Εἶτα σοφῶς δὲ τὴν τε δημιουργίαν καὶ τὴν ἀνάπλασιν δι' αὐτοῦ φησὶ προελθεῖν· ἐλεγχον γὰρ εἶναι τοῦτον ¹⁵ σαφῆ τῶν ἀπὸ τῆς ¹⁶ Μανέντος μανίας. Εἰ γὰρ καὶ δι' αὐτοῦ ἐκότερον τῆς ἱερᾶς Γραφῆς γεγενῆσθαι βοῶσης ὅμως τὴν τοῦ παντὸς δημιουργίαν εἰς ἀντικείμενόν τινα τῷ Υἱῷ τὸ δυσσεδῆς· ἐκεῖνο στίφος ἀναφέρουσι, πρὸς τινα ἂν δυσφημίαν οὐκ ἤλασαν, εἰ δι' ἑτέρου μὲν τὴν πλάσιν δι' ἑτέρου δὲ τὴν ἀνάπλασιν τὰ ἱερὰ ἡμῖν ἔχρησμενδε
Λόγια ;

Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ποιεῖται ἰσ', ὡς [584 R.] συνήθως ἡ Γραφὴ κατ' ἐξαιρετικὸν δημιουργὸν καλοῦσα τὸν Υἱὸν οἰκονομικῶς αὐτῷ κατὰ τὸ ἀκόλουθον καὶ τὴν κρίσιν καὶ τὴν νομοθεσίαν ἐξαρεῖ, πολλῶ δὲ μᾶλλον καὶ τὴν (ἐπεὶ συνετριβῆ) τοῦ πλάσματος ἀνανέωσιν. Δημιουργοῦ μὲν γὰρ εἰδέναι τὴν φύσιν, εἰδὸτα δὲ κατὰ λόγον τῶν δεχομένων τοῦς

νόμους εισφέρειν, νομοθέτου δὲ καὶ τὴν κρίσιν ἔχιν τῶν τε ²¹ τοὺς νόμους ὑπεριδόντων καὶ ὅσοι κατ' αὐτοὺς ἐπολιτεύσαντο. Διὸ καὶ ὁ Πατὴρ ²² φησὶ, κρίνει-σθέντα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ καὶ πάλιν, Ὁ Πατὴρ ²³ ἀγαπᾷ τὸν Υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. Ὁς ἀναπλάττων τὸ πλάσμα δι' ἑαυτοῦ, καὶ πρῶτος τοὺς νόμους ἐκπληρῶν, ὑπογραμμὸν ἡμῖν ἑαυτὸν προτάττει πολιτείας, ἢ οὐ κατορθῶσαι χαλεπὸν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἀφωρῶντας καὶ χειραγωγόν. Ἄριστος δὲ νομοθέτης, ὃς μὴ λόγῳ μόνον τὸ πρακτέον, ἔργοις ²⁴ δὲ μᾶλλον νομοθετεῖ· διὸ καὶ φησιν· Ὁν ²⁵ ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.

Ἐφεξῆς δὲ ζητεῖ Διὰ τί μὴ δι' ἀνθρώπου ἢ σωτηρία; ἢ Διὰ τί μὴ ἀγγελίου ἐνηνθρώπωση; Καὶ φησιν ὡς πεπραγμάτευται μὲν ὁλλὰξ δι' ἀνθρώπων τῶν ὁμογενῶν ἡ σωτηρία, ὡς περ διὰ Μωσέως καὶ διὰ τῶν προφητῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν ὀλόκληρον ἔθνος, τῶν Ἰουδαίων λέγω, τοῦ κοινοῦ ἀνεβρώσθη νοσήματος. Πῶς δὲ καὶ ἀνθρώπου τὸ ἔλον φύραμα νενοσηκὸς ἐξέτασθαι, ἢ τὸν ἰσχυρὸν δῆσαι, καὶ τούτου διαρτῆσαι τὰ σκεύη; [301 H.] Πῶς δὲ καὶ ψυλὸς ἀνθρώπος τὸ ὁμογενὲς ἐξεκάθηρεν, αὐτὸς μέτοχος ὢν τοῦ βλαπτάματος; Οὐδαίς ²⁶ γὰρ ἀπὸ ῥύσκου καθαρὸς. Οὐδ' ἀγγέλου δὲ τινος ἦν, εἰ τὴν σάρκωσιν ἐπέτετραπτο, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας θριαμβεῦσαι τε καὶ παραδειγματίσαι. Πῶς δ' ἂν δούλος ὢν τὰ δεσποτικὰ καὶ βασιλικὰ, τοῦ νόμου λέγω, προστάγματα πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν, δι' ἧς ἡμῖν ἢ πρὸς εὐρανοὺς ἄνοδος, μετεβῆθιμιζέ τε καὶ μετέταπτεν, ὡς περ ὁ Σωτὴρ, Ἐβρόβθη, ²⁷ λέγων, τῷ νόμῳ τάδε, ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν τάδε, πῶς δ' ἂν ὁμοδούλου κελύοντος τὰ δαιμόνια καὶ ὁ τούτων ἄρχων εἰς τὸ σκότος ἀπεπέμπετο, ὅπου γε ὁ ἀρχάγγελος ²⁸ Μιχαήλ, περὶ ἐνὸς σώματος τοῦ Μωσέως, καὶ ταῦτα ἔκαλοι, τῷ διαβόλῳ διαφερόμενος, οὐκ ἐτόλμησε παρ' ἑαυτοῦ βλάσφημον ἐξενεγκεῖν κατ' αὐτοῦ κρίσιν; Πρὸς υἰοθεσίαν δὲ ποῦ ἂν αὐτὸς ἡμᾶς δούλος ὢν ἀνήγαγεν ²⁹; ἢ πῶς ἂν σύνοδρον τῷ πατρικῷ θρόνῳ τὸ ἡμέτερον, ὡς νῦν διὰ τοῦ Υἱοῦ, ἐγνωρίζετο φύραμα.

Ταῦτα διελθὼν αἰτιολογεῖται ὡς ὁ Ἰορδάνης καὶ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα Μωσεί μὲν καὶ Ἠλίᾳ καὶ Ἐλισαεῖ δαβαίνουσι σχίζονται, καὶ τότε τὸ ³⁰ αὐτοῖς πρόσταγμα τοῦ δεσπότου δυσωπούμενα; Ἔργον δὲ φύσεως τὸ βάρους ἐμπεισόντος τῷ ὕδατι διασχίζεσθαι τε καὶ διίστασθαι, ὥστε τὸ ὑπερφυεὶς δι' αὐτῶν οὐ βαλτιουμένης ἐτελειούτο τῆς φύσεως· δεσποτικῶ δὲ καὶ ἐπιδαίνοντι οὐκέτι μὲν ἡ θάλασσα τῇ φύσει βουλεύουσα σχίζεται, ὑπερφυῶς δὲ συντηρούσα τὴν

A Conditoris etenim est creaturam nosse, et ubi noverit, pro suscipientium conditione leges ferre. Legislatoris **183a** vero est iudicium ferre, cum in eos qui legem spreverint, tum in eos, qui secundum illam vixerint? *Quare*, inquit, *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio* ⁹. Et iterum: *Pater diligit Filium, et omnia dedit in manu eius* ¹⁰. Qui creaturam per semet refigens, et primus leges implens, exemplum nobis degendæ vitæ seipsum præscribit: quam vitam facile est recte instituire, si modo in principem, et manu ducentem respiciamus. Optimus quippe legislator ille, qui non verbis modo quid agendum, sed actione potius ipsa præit, quam etiam ob rem dicitur: *Quæ cepit Jesus facere et docere* ¹².

B 11, Quærit deinde: *Quare non per hominem sit facta salvatio?* aut: *Quare non angelus quispiam carnem induerit?* Respondet, tentatam quidem hominum salutem per homines non semel, per Mosem nimirum et prophetas: sed nunquam vel unam aliquam gentem, totam Judæorum puta, ab illo communi morbo convaluisse: quomodo igitur humanum genus universum, morbo correptum, sanessent, aut fortem ligassent ¹³, atque ejus arnia abstulissent? Quomodo vero purus homo ejusdem secum naturæ hominem expurgasset, eorumdem ipse particeps sordium? *Nemo enim a sorde mundus* ¹⁴. Neque rursus angeli ullius erat, si illi commissa fuisset incarnatio, principatus et potestates ¹⁵ in triumphum ducere, ac palam traducere. Quomodo etiam servus potuisset Dominica ac regia præcepta, legis, inquam, in melius illud evangelicom institutum (per quod nobis [solum] in cælum ascensus datur) immutato ordine reformare, quod Salvator fecit, cum diceret: *Dicta sunt hæc in lege, at ego dico vobis* ¹⁶. Quomodo item jubente consero, dæmonia eorumque princeps in tenebras mitterentur, quandoquidem, Michael archangelus pro solo Mosis, et quidem justis, corpore, cum diabolo disputans, per se non est ausus iudicium ei inferre blasphemix ¹⁷? Quomodo servus ipse nos ad ordinem adoptivorum evehere potuisset? aut quomodo ut nunc per Filium, cognitum fuisset genus nostrum nna considendi in patrie throno potestatem esse nactum?

D Hæc ubi disseruit, causam reddit, cur Jordanes et mare Rubrum, Mose ¹⁸ quidem atque Elia et Elisæo transeuntibus ¹⁹ dividantur: tunc præceptum Domini, quod in ipsis erat, reverita (naturæ quippe opus est, pondere illapso, aquam scindi ac discedere; **183b** sicut per miraculum ab illis paratum nihilo fuerit natura præstantior effecta) Domini vero pede calcante, non jam amplius pelagus naturæ suæ serviens dividatur: sed supra

¹ Joan. v, 22. ¹⁰ Joan. iii, 35. ¹¹ I Petr. ii, 21. ¹² Act. i, 1. ¹³ Luc. ii, 22. ¹⁴ Job xiv, 4. ¹⁵ Coloss. ii, 15. ¹⁶ Matth. v, 22. ¹⁷ Judæ. E. ¹⁸ Exod. 34, 21. ¹⁹ IV Reg. ii, 8.

VARIÆ LECTIONES.

²¹ τε καὶ Α. ²² ὁ Πατὴρ] Joan. v, 22. ²³ ὁ Πατὴρ] Joan. iii, 35. ²⁴ ἔργοις δὲ συμπρ. Α. ²⁵ ὡν] Act. i, 1. ²⁶ οὐδαίς] Job. xiv, 4. ²⁷ ἐβρόβθη] Matth. v, 22. ²⁸ ἀρχάγγ. Jud. 9. ²⁹ ἀνήγαγεν ζ. ³⁰ τὸ add. Α.

naturam, sui continuatione servata, subserviat Domino, seipso validius effectum. Igitur mare imbecillitatis suæ oblitum, naturam quidem non abnegat; verum miraculo retentæ continuationis Domini, per illud ambulationem clare satis prædicat. Quare non absurde, ait, conjiciat aliquis indivisibilitatem illam in Domini per aquam ambulatione, Deitatis indivisibilitatem, divisionem vero, quæ Mosis, et aliorum temporibus accidit, humanam crassitudinem significare quodque nos e duobus simus compositi, materia et forma, e quibus et omnia constant corpora.

13. His dictis, ad tertium decimum transit caput, quo quærit: *Cur hominum genus nudam per divinitatem Verbum non redemerit.* Ac primum quidem dicit: *Etiamsi maxime hoc ita factum fuisset, nihil tamen impediret, quominus stultiloqui, et omnia audentes (siquidem ex re qualibet vesani illi homines rationem a Deo respescere insolenter audeant) alium rursus modum salutis requirant, eo qui fuisset non contenti, rursusque alio dato, et eum reprehendant, et alium inconcessum inquirant. Deinde, quæ hac major esse dementia possit, quam id existimare, se quod conferat, nosse præ Deo, qui ut universa in sapientia produxit, ita etiam conservat?*

Solvitur vero etiam illud hic: *Quomodo Deum tum communis sensus, tum divina Scriptura omnipotentem celebret; divinus vero Paulus dicat: Deus seipsum negare non potest (42).* Quin alia insuper sexcenta suppetere, quæ Deum non posse æquum sit dicere: ut, non posse bonitatem amittere, neque mutationi⁴⁰ obnoxium esse, et alia id genus. Cui quidem dubitationi solutio mox ista subjicitur: *Quæ Deum non posse dicimus, ea neque sunt, neque in rerum naturam cadere omnino possunt. Ubi enim proditum est unquam, ut Deus vel negaret seipsum, vel mutaretur, vel bonitate excideret; aut quod verum erat, falsum fieret? Omnipotens vero et dicitur, et prædicatur, quod quæ ipsum decent, et salutaria sunt rebus creatis, ea facere possit omnia, cum vult. Alioquin hoc ipsum dicere: Non posse Deum, quæ non decent ipsum, ad potentiam pertinet revera. Si enim hæc omnia privatio atque impotentia quædam sunt, quomodo non summæ hoc erit potentiæ ac fortitudinis, infinito quodam spatio supra hæc omnia collocatum esse?*

184^a *Quoniam nec ille forsitan a recto discedat, qui istud quoque illis quæ jam dicta, adjiciat, nempe ratiocinationem hanc non divinum solum numen*

⁴⁰ Malach. iii, 6; Jac. iii, 6.

VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ τις abesset melius: nam συμβάλλειν τ est σύμβολα φέρειν τινός sive αινέττεσθαι τι. cf. p. 181 b. 40 et 25. ⁴² προαγόντος ζ. ⁴³ ανυμνούσι ζ. ⁴⁴ ότι Α: διότι ζ. ⁴⁵ ἀρήσ.] II Tim. ii, 13.

NOTÆ.

(42) II Tim. ii, 13. Lege quæ de hac questione disputat D. Ambros. epist. 37.

συνέχειαν ὑπηρετεῖται τῷ Δεσπότῃ, πρὸς τὸ κρεῖττον ἑαυτῆς διακρατουμένη. Διὰ καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀγνοοῦσα πάθος τὴν φύσιν μὲν οὐκ ἀρνεῖται, [583 R.] τῷ δ' ὑπερφουεῖ τῆς συνεχείας τὴν Δεσποτικὴν σαλπίζει πορείαν. Συμβάλοι δ' ἂν τις ⁴¹, φησὶν, οὐκ ἀπεικώτως τὸ μὲν ἀμνητον τῆς Δεσποτικῆς κατὰ τοῦ ὕγρου περσοπορείας τὸ τῆς Θεότητος ἀδιαίρετον, τὸ δὲ διαιρεθὲν, ὡς ἐπὶ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων, τὴν ἀνθρωπίνην παχύτητα καὶ ὅτι ἡμῶν ἐκ δύο ἢ συνθεσις, ὕλης τε καὶ εἶδους, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄλλα σώματα.

Ταῦτα εἰπὼν ἐπὶ τὸ ιγ' κεφάλαιον μέτεισιν, ἐν ᾧ ζητεῖ Διὰ τί μὴ γυμνῇ τῇ Θεότητι ὁ Λόγος τὸ ἀνθρώπινον ἔσωσεν. Καὶ πρῶτον μὲν φησὶν ὡς εἰ καὶ τοῦτο διήνυστο, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσε τοὺς ματαιολόγους καὶ πάντα τολμῶντας, εἴπερ ἐκ παντὸς τὸ Θεῖον οἱ παραπλήγες λογοθετεῖν ἐφρουάττοντο, πάλιν ἄλλον τρόπον ἐπιζητεῖν σωτηρίας, τὸ γεγεννημένον οὐ στέρηοντας, καὶ πάλιν ἄλλου δοθέντος τὸ μὲν μωμεῖσθαι, ζητεῖν δὲ ὅπερ μὴ δέδοται. Ἐπειτα τίνα λείπει μανίας ὑπερβολὴν, ἑαυτοὺς νομίζειν τὸ συμφέρον εἰδέναι μᾶλλον τοῦ πάντα ἐν σοφίᾳ καὶ προαγόντος ⁴² καὶ συνέχοντος;

Ἐπιλύεται δὲ καὶ πῶς μὲν αἴ τε κοιναὶ ἐννοιαὶ καὶ τὸ θεῖον γράμμα παντοδύναμον ὕμνοῦσι ⁴³ τὸν Θεόν, ὃ δὲ θεσπέσιος Παῦλος φησὶν Ὅτι ⁴⁴ ὁ Θεὸς ἀρνήσασθαι ⁴⁵ ἑαυτὸν οὐ δύναται. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα εἶναι μυρία, ἃ μὴ δύνασθαι λέγειν πρέπον ἐστὶ τὸν Θεόν, ὡς τὸ μὴ δύνασθαι τῆς ἀγαθότητος ἐκπεσεῖν μηδὲ τροπῆν ὑποστῆναι, καὶ ὅσα παραπλήσια. [302 H.] Ἄλλ' ἀπορεῖ μὲν οὕτως, ἐπιλύεται δὲ, ὡς ἃ φαμεν μὴ δύνασθαι τὸ Θεῖον, ταῦτα τῶν μῆτε ὄντων ἐστὶ μῆτε δυνατῶν ὅλως ὑφέστηκε τὸ ἀρνήσασθαι τὸν Θεόν ἑαυτὸν, ἢ ἡ τροπῆ, ἢ ἡ τῆς ἀγαθότητος ἐκπτώσις, ἢ τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος γενέσθαι; Παντοδύναμος δὲ ὑμνεῖται καὶ λέγεται ὡς τὰ τε πρέποντα αὐτῷ καὶ σωτήρια τῶν δημιουργημάτων πάντα δυνάμενος, ὅτε βούλεται. Ἄλλωστε δὲ καὶ τὸ λέγειν μὴ δύνασθαι ἃ μὴ πρέπον αὐτῷ, δυνάμει ἐστὶν ὡς ἀληθῶς. Εἰ γὰρ ἐκεῖνα πάντα στέρησις καὶ ἀσθένεια, τὸ τούτων ἀπάντων ἀπέριπρον μέτρον ὑπερβῆσθαι πῶς οὐ τῆς ἀκροτάτης καὶ πανσθενεστάτης δυνάμει;

Τάχα δ' ἂν τις οὐκ ἐξω τῆς ὀρθότητος προσθεῖη τοῖς εἰρημένους, ὡς τὸ λόγος οὗτος οὐχὶ κατὰ τοῦ θεοῦ μόνον τὸ παντοδύναμον περιερέπειν πειράται,

ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς πάντων τῶν ὄντων τὴν φύσιν συ-
 χεῖν τε καὶ μετασκευάζειν βιάζεται. Εἰ γὰρ ἡ δι-
 καιοσύνη οὐ δύναται ἄπερ ἡ ἀδικία (οὐ γὰρ ἂν ἀδι-
 κήσειεν ἡ δικαιοσύνη), επικρατεστέρα ἄρα τῇ ду-
 νάμει τῆς ἀρετῆς ἢ κακίας· καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος οὐ
 δύναται λίθος εἶναι, μᾶλλον ἂν εἴη δυνατὸς ὁ λίθος
 ἢ τὸ λογικὸν ζῶον. Καίτοι γε ταῦτα πάλιν ἀναστρέ-
 φασιν οὐδὲν ἤττον ὀφειλῆ, ἀ πρὸς τὴν δύναμιν ἐνο-
 μίσθη ἀμείνω, ἀσθενέστερα πάλιν ὢν ἐκράτου τῇ
 δυνάμει· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπάντων. Οὕτω
 παύσιμον ἔστιν ὁ τοιοῦτος λόγος καὶ σοφιστικῆς
 ἄθυρμα λέσχης. Ἐπιβραβισθεὶς δ' ἂν τῶν τοιούτων
 τὸ κακοῦργον ἢ ἡ ἀγνοία, ὡς οὐκ ἴσασιν ἢ οὐ βού-
 λονται διττὸν εἶναι τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα. Τὸ μὲν
 γὰρ σημαίνει τὴν κυρίως δύναμιν, καθ' ὃ καὶ τὸ
 θεῖον λέγεται παντοδύναμον καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων
 κατὰ τὴν ἐμφυτον καὶ οικείαν δύναμιν τὰ κατὰ
 φύσιν πράττειν, [588 R.] τὸ δὲ τὸ πρέπον καὶ καθ-
 ἦκον ὑποσημαίνει. Ὅταν ὡς οὐ φαμεν μὴ δύνα-
 σθαι τὸ θεῖον ἀρτήσασθαι ἐαυτὸν, μὴ πρέκειν
 φαμέν, μηδὲ καθήκον εἶναι ὡς θεῶν ἐξαρτον τῆς
 κτίσεως οὐσίας γενέσθαι ὡσαύτως καὶ εἴταν μὴ δύνα-
 σθαι τροπὴν ὑφαστάναι ἢ τῆς ἀγαθέτητος ἐκστῆ-
 ραι, τὸ μὴ πρέκειν αὐτῶν μὴδὲ καθήκον εἶναι τὰ τῆς
 ἐροπῆς ἢ τῆς ἀλλοιώσεως προσάπτειν. Ὅπερ οὐ
 μένον οὐδαμῶς οὐδεμίαν ἀδυναμίας ἐμφασιν ἔχει,
 ἀλλὰ καὶ παντοδύναμου δυνάμεως ἀπαράγραπτος
 μαρτυρία. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως. Ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρενθήκῃς μέρει.

argumentis] obiter interposita sunt.

14. Jam vero probus sane noster hic auctor
 quartum decimum hujus operis caput illud statuit,
 quod majoris esse et præstantiæ et sapientiæ docet
 creaturæ reformationem, quam formationem; cum
 cæteris de causis, tum quod per solum verbum
 formatio confecta sit, reformatio autem non nisi
 per ipsiusmet Creatoris operationem. Paulum igitur
 sapientiæ magnitudinem efferendo, ista loqui ait:
*Ut innolescat principibus et potestatibus in cælestibus
 per Ecclesiam multifermis sapientiæ Dei, quam fecit
 in Christo Jesu*. Eum item, qui insuperabilem Dei
 erga nos amorem ostendere conatur, non hoc com-
 memorare, quod ab initio hominem formaverit,
 neque quod suam ad imaginem hunc efflaxerit, ut
 nec quod magnum aliquod aut admirandum opus
 susceperit. **184b** Quid igitur? Filii ipsius per
 carnem adventum refert, per quem utique nostra
 est patrata reformatio. Sic enim, inquit, *Deus di-
 lexit mundum, ut Filium suum unigenitum dederit pro
 mundi vita*. Nam quantum, obsecro, dilectionis
 fuerit, non dico unigenitum suum pro nobis morti
 addicere, sed vel hoc ipsum, complacuisse omnino,
 ut Filius, cum mundi dominus esset, formam servi
 acciperet: eo quod non posset nuda deitas vel in
 hominem se conspectum dare, vel per corporeas

¹⁰ Ephes. III, 10. ¹¹ Joan. III, 16.

VARIE LECTIONES.

¹² εἴταν μὲν οὖν ζ. ¹³ εἶναι τῷ Θεῷ ζ. ¹⁴ βιβλίου] libri β. ¹⁵ κεφαλαίου ζ. ¹⁶ [τα] Ephes. III, 10.
¹⁷ εἴτω] Joan. III, 16. ¹⁸ ἀναλαβεῖν A: λαβεῖν ζ.

naturam, sui continuatione servata, subserviat Domino, seipso validius effectum. Igitur mare imbecillitatis suæ oblitum, naturam quidem non abnegat; verum miraculo retentæ continuationis Domini, per illud ambulationem clare satis prædicat. Quare non absurde, ait, conjiciat aliquis Indivisibilitatem illam in Domini per aquam ambulatione, Deitatis Indivisibilitatem, divisionem vero, quæ Mosis, et aliorum temporibus accidit, humanam crassitudinem significare quodque nos e duobus simus compositi, materia et forma, e quibus et omnia constant corpora.

13. His dictis, ad tertium decimum transit caput, quo quaerit: *Cur hominum genus nudam per divinitatem Verbum non redemerit.* Ac primum quidem dicit: *Etiamsi maxime hoc ita factum fuisset, nihil tamen impediret, quominus stultiloqui, et omnia audentes (siquidem ex re qualibet vesani illi homines rationem a Deo reposcere insolenter audeant) alium rursus modum salutis requirant, eo qui fuisset non contenti, rursusque alio dato, et eum reprehendant, et alium inconcessum inquirant.* Deinde, quæ hac major esse dementia possit, quam id existimare, se quod conferat, nosse præ Deo, qui ut universa in sapientia produxit, ita etiam conservat?

Solvitur vero etiam illud hic: *Quomodo Deum tum communis sensus, tum divina Scriptura omnipotentem celebret; divinus vero Paulus dicat: Deus seipsum negare non potest (42).* Quin alia insuper sexcenta suppetere, quæ Deum non posse æquum sit dicere: ut, non posse bonitatem amittere, neque mutationi⁴⁰ obnoxium esse, et alia id genus. Cui quidem dubitationi solutio mox ista subjicitur: *Quæ Deum non posse dicimus, ea neque sunt, neque in rerum naturam cadere omnino possunt.* Ubi enim proditum est unquam, ut Deus vel negaret seipsum, vel mutaretur, vel banitate excideret; aut quod verum erat, falsum fieret? *Omnipotens vero et dicitur, et prædicatur, quod quæ ipsum decent, et salutaria sunt rebus creatis, ea facere possit omnia, cum vult.* Alioquin hoc ipsum dicere: *Non posse Deum, quæ non decent ipsum, ad potentiam pertinet revera.* Si enim hæc omnia privatio atque impotentia quædam sunt, quomodo non summæ hoc erit potentia ac fortitudinis, infinito quodam spatio supra hæc omnia collocatum esse?

184a *Quoniam nec ille forsitan a recto discedat, qui istud quoque iis quæ jam dicta, adjiciat, nempe ratiocinationem hanc non divinum solum numen*

⁴⁰ Malach. iii, 6; Jac. iii, 6.

VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ τις abesset melius: nam συμβάλλειν τ est σύμβολα φέρειν τινος sive αινίττεσθαι τι. cf. p. 181 b. 40 et 25. ⁴² προαγόντος ζ. ⁴³ ανυμνοῦσι ζ. ⁴⁴ ετι Α: διότι ζ. ⁴⁵ ἀρνήσ.] II Tim. ii, 13.

NOTÆ.

(42) II Tim. ii, 13. Lege quæ de hac questione disputat D. Ambros. epist. 37.

συνέχειαν ὑπηρετεῖται τῷ Δεσπότῃ, πρὸς τὸ κρεῖττον ἐαυτῆς διακρατουμένη. Διὸ καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀγνοοῦσα πάθος τὴν φύσιν μὲν οὐκ ἀρνεῖται, [588 R.] τῷ δ' ὑπερφουεῖ τῆς συνεχείας τὴν Δεσποτικὴν σαλπίζει πορεῖαν. Συμβάλοι δ' ἂν τις ⁴¹, φησὶν, οὐκ ἀπεικώτως τὸ μὲν ἀτμητον τῆς Δεσποτικῆς κατὰ τοῦ ὑγροῦ περσοπορείας τὸ τῆς Θεότητος ἀδιαίρετον, τὸ δὲ διαίρεθὲν, ὡς ἐπὶ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων, τὴν ἀνθρωπίνην παχύτητα καὶ ὅτι ἡμῶν ἐκ δύο ἢ συνθεσις, ὕλης τε καὶ εἶδους, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄλλα σώματα.

Ταῦτα εἰπὼν ἐπὶ τὸ ἰγ' κεφάλαιον μέτεισιν, ἐν ᾧ ζητεῖ Διὰ τί μὴ γυμνῇ τῇ Θεότητι ὁ Λόγος τὸ ἀνθρώπινον ἔσωσεν. Καὶ πρῶτον μὲν φησὶν ὡς εἰ καὶ τοῦτο διήγνωστο, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσε τοὺς ματαυλόγους καὶ πάντα τολμῶντας, εἴπερ ἐκ παντὸς τὸ Θεῖον οἱ παραπλήγες λογοθετεῖν ἐφρουάττοντο, πάλιν ἄλλον τρόπον ἐπιζητεῖν σωτηρίας, τὸ γεγεννημένον οὐ στέργοντας, καὶ πάλιν ἄλλου δοθέντος τὸ μὲν μωμεῖσθαι, ζητεῖν δὲ ὅπερ μὴ δέδοται. Ἐπειτα τίνα λείπει μανίας ὑπερβολῆν, ἑαυτοὺς νομίζειν τὸ συμφέρον εἶδέναι μᾶλλον τοῦ πάντα ἐν σοφίᾳ καὶ προαγαγόντος ⁴² καὶ συνέχοντος;

Ἐπιλύεται δὲ καὶ πῶς μὲν αἴ τε κοιναὶ ἐνοιαὶ καὶ τὸ θεῖον γράμμα παντοδύναμον ὕμνοῦσι ⁴³ τὸν Θεόν, ὃ δὲ θεοπέσιος Παῦλος φησὶν Ὅτι ⁴⁴ ὁ Θεὸς ἀρνήσασθαι ⁴⁵ ἑαυτὸν οὐ δύναται. Ἄλλὰ καὶ ἄλλα εἶναι μυρία, ἃ μὴ δύνασθαι λέγειν πρέπειν ἐστὶ τὸν Θεόν, ὡς τὸ μὴ δύνασθαι τῆς ἀγαθότητος ἐκπεσεῖν μηδὲ τροπῆν ὑποστήναι, καὶ ὅσα παραπλήσια. [302 H.] Ἄλλ' ἀπορεῖ μὲν οὕτως, ἐπιλύεται δὲ, ὡς ἃ φαμεν μὴ δύνασθαι τὸ Θεῖον, ταῦτα τῶν μήτε ὄντων ἐστὶ μήτε δυνάτων ὅλως ὑφέστηκε τὸ ἀρνήσασθαι τὸν Θεόν ἑαυτὸν, ἢ ἡ τροπῆ, ἢ ἡ τῆς ἀγαθότητος ἐκπτώσις, ἢ τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος γενέσθαι; Παντοδύναμος δὲ ὑμνεῖται καὶ λέγεται ὡς τὰ τε πρόποντα αὐτῷ καὶ σωτήρια τῶν δημιουργημάτων πάντα δυνάμενος, ὅτε βούλεται. Ἄλλωστε δὲ καὶ τὸ λέγειν μὴ δύνασθαι ἃ μὴ πρέπειν αὐτῷ, δυνάμει ἐστὶν ὡς ἀληθῶς. Εἰ γὰρ ἔκεινα πάντα στέργει καὶ ἀσθένεια, τὸ τούτων ἀπάντων ἀπείρω μέτρῳ ὑπερβῆσθαι πῶς οὐ τῆς ἀκρατῆτος καὶ πανθενεστάτης δυνάμεως;

Τάχα δ' ἂν τις οὐκ ἐξω τῆς ὀρθότητος προσθεῖη τοῖς εἰρημένους, ὡς τὸ λόγος οὗτος οὐχὶ κατὰ τοῦ θεοῦ μόνον τὸ παντοδύναμον περιτρέπειν πειράται,

ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς πάντων τῶν ὄντων τὴν φύσιν συγ-
χεῖν τε καὶ μετασκευάζειν βιάζεται. Εἰ γὰρ ἡ δι-
καιοσύνη οὐ δύναται ἕπερ ἡ ἀδικία (οὐ γὰρ ἂν ἀδι-
κῆσειεν ἡ δικαιοσύνη), επικρατεστέρα ἄρα τῆς δυ-
νάμει τῆς ἀρετῆς ἢ κακία· καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος οὐ
δύναται λίθος εἶναι, μᾶλλον ἂν εἴη δυνατὸς ὁ λίθος
ἢ τὸ λογικὸν ζῶον. Καίτοι γε ταῦτα πάλιν ἀναστρέ-
ψασιν οὐδὲν ἤττον ὀφείλει, ἀ πρὸς τὴν δύναμιν ἐνο-
μίση ἀμείνω, ἀσθενέστερα πάλιν ὦν ἐκράτουσιν τῆς
δυνάμει· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπάντων. Οὕτω
καί γινόν ἐστιν ὁ τοιοῦτος λόγος καὶ σοφιστικῆς
ἄθυρμα λέσχης. Ἐπιβραπισθεὶς δ' ἂν τῶν τοιούτων
τὸ κακοῦργον ἢ ἡ ἀγνοία, ὡς οὐκ ἴσασιν ἢ οὐ βού-
λονται διετὸν εἶναι τὸ τῆς δυνάμεις ὄνομα. Τὸ μὲν
γὰρ σημαίνει τὴν κυρίως δύναμιν, καθ' ἃ καὶ τὸ
θεῖον λέγεται παντοδύναμον καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων
κατὰ τὴν ἐμφυτον καὶ οὐκ ἐκτὴν δύναμιν τὰ κατὰ
φύσιν πράττειν, [588 R.] τὸ δὲ τὸ πρέπον καὶ καθ-
ῆκον ὑποσημαίνει. Ὅταν ὡς φαμεν μὴ δύνα-
σθαι τὸ θεῖον ἀρνήσασθαι ἐαυτὸν, μὴ πρέπειν
φαμεν, μηδὲ καθῆκον εἶναι ὡς φησὶν τῆς
ἰδίας οὐσίας γενέσθαι ὡσαύτως καὶ ὅταν μὴ δύνα-
σθαι τροπῆν ὑπεσθῆναι ἢ τῆς ἀγαθότητος ἐκστῆ-
ναι, τὸ μὴ πρέπειν αὐτῷ μηδὲ καθῆκον εἶναι τὰ τῆς
τροπῆς ἢ τῆς ἀλλοιωτικῆς προσάπτειν. Ὅπερ οὐ
μόνον οὐδαμῶς οὐδεμιᾶς ἀδυναμίας ἐμφανεν ἔχει,
ἀλλὰ καὶ παντοδύναμου δυνάμεις ἀπαράγραπτος
μαρτυρία. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως. Ἀλλὰ
ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρενθήκῃς μέρει.

ἰδ'. Ὁ δὲ σπουδαῖος ὁστος συγγραφεὺς τοῦ παρόντος
βιβλίου κεφάλαιον ποιεῖται ἰδ', ὃ μείζονος εἶναι
καὶ τιμῆς καὶ σοφίας κατασκευάζει τῆς πλάσεως
τὴν ἀνάπλασιν, τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι ἡ μὲν πλάσις
λόγῳ προήχθη, αὐτουργίᾳ δὲ τοῦ Δημιουργοῦ
ἢ ἀνάπλασις. Καὶ Παῦλον δὲ φησὶ λέγειν, ἐξαί-
ροντα τὸ τῆς σοφίας μέγεθος, Ἰνα γνωρισθῆ
τῶν ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς
ἐπουρανίοις διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἢ πολυπο-
κίλος σοφία τοῦ Θεοῦ, ἣν ἐποίησεν ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ. Καὶ τὸ τῆς ἀγάπης δὲ τοῦ Θεοῦ πρὸς
ἡμᾶς ἀνυπέροβλητον ἐνδεικνύμενον οὐχ ὅτι κατ' ἀρχὰς
τὸν ἄνθρωπον ἐπλασε φάναι, [303 H.] οὐδ' ὅτι κατὰ
τὴν αὐτοῦ εἰκόνα ἐπλαστούργησεν, οὐδ' ὅτι ἄλλο τι
τῶν μεγάλων καὶ θαυμαστῶν ἔργων ὑπέστησεν.
Ἀλλὰ τί; τὴν ἑνωστικὴν παρουσίαν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ,
& ὃ ἡμῖν ἡ ἀνάπλασις. Οὕτω γὰρ, φησὶν, ἠγά-
πησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ
τὸν μονογενῆ ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.
Τίνας γὰρ οὐκ ἂν ἀγάπης εἴη, οὐ λέγω τὸ δοῦναι
τὸν μονογενῆ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς θάνατον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ
γε τοῦτο, τὸ ἐδόκῆσαι τὸν Υἱὸν, Δεσπότην ἀπάντων
ἔσθαι, μορφήν ἀναλαβεῖν δούλου, ὅτι μὴδ' ἦν γυμνῆ
τῆ θεότητι οὐτε εἰς ὄρασιν ἀνθρώπου ἐλαβεῖν, οὐτε
διὰ τῶν σωματικῶν ἔργων τε καὶ πράξεων τὴν

oppugnando, conari ejus omnipotentiam evertere,
sed illud etiam omni penitus vi moliri, ut omnium
rerum naturam confundat atque in aliam formam
transmutet. Nam si justitia non potest quod injusti-
tia (nunquam enim injuriam fecerit justitia), vitium
utique plus poterit quam virtus: eademque ratione,
si homo lapis esse non potest, lapis potentior sit, quam
rationalis particeps animans. Atqui si hæc iterum
invertas, nihilominus quæ viribus potiora judica-
bantur, rursus imbecilliora videbuntur iis quæ po-
testate vincebant: et de cæteris omnibus ad eum-
dem modum. Ita ludicrum quid hujusmodi ratiocina-
tio est, et nugationis sophisticæ ludibrium. Refel-
latur igitur horum vel nequitia, vel inscitia, si dica-
tur, quod aut non norint, aut certe novisse nolint,
duplex esse potentia nomen. Alias enim proprie
significare potentiam, qua et Deus omnipotens
appelletur, et omnia quæ existant ex innata sibi
ac propria vi, quæ ad naturam suam pertinent,
operari dicantur: alias vero duntaxat, quod decorum
et conveniens sit, significare. Cum itaque dici-
mus non posse Deum seipsum negare, hoc dicimus,
neque decens esse Deo, neque convenire propriam
naturam inficiari. Similiter cum dicimus non posse
ullam mutationem admittere, vel a bonitate excidere,
non decere ipsum dicimus, neque convenire ut ali-
qua illi vel mutatio vel alteratio attribuat: quod
non modo nullam mutationis significationem habet,
sed omnipotentia potius firmissimum est testimo-
nium; eademque in cæteris ratio. Sed hæc [illis
argumentis] obiter interposita sunt.

14. Jam vero probus sane noster hic auctor
quartum decimum hujus operis caput illud statuit,
quod majoris esse et præstantiæ et sapientiæ docet
creaturæ reformationem, quam formationem; cum
cæteris de causis, tum quod per solum verbum
formatio confecta sit, reformatio autem non nisi
per ipsiusmet Creatoris operationem. Paulum igitur
sapientia magnitudo efferendo, ista loqui ait:
*Ut innolescat principibus et potentatibus in celestibus
per Ecclesiam multiformis sapientia Dei, quam fecit
in Christo Jesu*. Eum item, qui insuperabilem Dei
erga nos amorem ostendere conatur, non hoc com-
memorare, quod ab initio hominem formaverit,
neque quod suam ad imaginem hunc efflaxerit, ut
nec quod magnum aliquod aut admirandum opus
susceperit. **134b** Quid igitur? Filii ipsius per
carnem adventum refert, per quem utique nostra
est patrata reformatio. Sic enim, inquit, *Deus di-
lexit mundum, ut Filium suum unigenitum dederit pro
mundi vita*. Nam quantum, obsecro, dilectionis
fuerit, non dico unigenitum suum pro nobis morti
addicere, sed vel hoc ipsum, complacuisse omnino,
ut Filius, cum mundi dominus esset, formam servi
acciperet: eo quod non posset nuda deitas vel in
hominum se conspectum dare, vel per corporeas

¹¹ Ephes. iii, 10. ¹² Joan. iii, 16.

VARIAE LECTIONES.

¹³ ὅταν μὲν οὖν ζ. ¹⁴ εἶναι τῷ Θεῷ ζ. ¹⁵ βιβλίου] libri β. ¹⁶ κεφαλαίου ζ. ¹⁷ Ἰνα] Ephes. iii, 10.
¹⁸ ὅςτω] Joan. iii, 16. ¹⁹ ἀναλαβεῖν A: λαβεῖν ζ.

actiones et opera, eam institvendæ vitæ rationem præmonstrare, quam ille prædicaret, ac per quam nobis salus quærenda esset; vel nos ad educatum nobiscum una disciplinæ exemplar componere atque moderari. Atque hoc illud ipsum esse ait, quod relictis ovibus nonaginta novem²², ad unam illam errantem accesserit, quam et in humeros sustulerit. Neque enim communi illa et usitata ratione, qua universum creavit, verbo quoque naturam nostram reformavit: sed quod pro re nulla alia sustinuit, non pro angelis, non pro ulla alia natura, hoc ad hominum toleravit salutem, servus pro domino factus. Merito igitur, quod modo referebam, reliquisse eum oves nonaginta dici; parabola nimirum ænigmatically indicante, non tantum ad inopinatum magis opus magisque admirabile quam sit creatio, eum recessisse atque transivisse, sed ipsam etiam consuetudinem innovasse, cum non eo modo, quo initio hoc universum condidit, sed novo quodam, quique nulla oratione exprimi possit, renovationem nostram perfecit.

15. Addit insuper, iusta cum ratione ac necessario Verbum nobis per carnem salutem esse operatum. Quando enim jam antea omni alia via ac ratione frustra adhibita (etenim et prophetæ, et populi duces, et mirifica prodigia, et beneficiâ, minæque, ac pœnæ, vel ex parte vel etiam in universum [præcesserant]) humanum tamen genus in melius mutationem nullam admisit, morbusque insanabilis potius factus est: ex necessitate scilicet tum, atque consequentia, vel potius ex ineffabili bonitatis abundantia, Verbum (assumpta carne) ducem se ac præceptorem, atque instauratorem bona cum Patris voluntate, sancto etiam Spiritu cooperante, præbuit. Quam etiam esse causam contemplationis amantes observant, cur novissimis demum temporibus, non ab initio, ad carnem usque Verbum fuerit exinanitum. Cum enim præcedentem omnem curam atque providentiam non admitterent ii quibus hæc impendebatur, tum denique novissimis temporibus per seipsum nostram reparasse naturam.

185^a His aliam quamdam adnectit quæstionem, quæ contra objici posse videatur. Sed oportebat, aiunt, hominem ab ipsomet principio probum ac bonum constitui; quo neque inolestiarum tantum faceretur, cum ad deteriora continenter defluendo, multiformi adeo ac varia gubernantis Dei cura ad salutem recuperandam indigeret: neque per injuriam aliquando violaretur, quod semel ad Dei imaginem conditum fuisset. Objici hæc quidem ait: verum audire hujusmodi homines ab ipsa Veritate: *Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis*²³. Quin et illud insuper ex his absurdum consequi, quod Dei neque providentia, neque iudicio ullo modo contenti, ipsum conditorem velint ex suo

ἄπ' αὐτοῦ κηρυττομένην πολιτείαν, δι' ἧς ἡμῖν ἡ σωτηρία, ὑποδειχθῆναι, καὶ πρὸς μάθησιν ἡμᾶς καταστῆναι: σύντροφον. Καὶ γέ φησι τοῦτο εἶναι τὸ καταλείψαντα²² τὰ ἑβ' πρόβατα ἐφ' ἑν ἰθὺς ἐν πλανώμενον, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἦρε. Καὶ γὰρ οὐ κατὰ τὴν κοινήν καὶ συνήθη τῶν ὄλων δημιουργίαν λόγῳ καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀνέπλασεν· ἀλλ' ὅπερ²³ ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἠνέσχεται, οὐκ ἐπ' ἀγγέλων, οὐκ ἐπ' ἄλλης τινὸς φύσεως, τοῦτο ἐπὶ τῆ τῶν ἀνθρώπων ὑπέστη σωτηρία, ἀντὶ Δεσπότου δοῦλος χρηματίσας. Εἰκότως οὖν²⁴ καὶ καταλείπειν, ὡς ἔφην, τὰ ἑβ' πρόβατα λέγεσθαι, τὴν εἰς ἄλλο παραδοξότερον καὶ θαυμασιώτερον τῆς δημιουργίας ἀναχώρησιν τε καὶ μετάστασιν καὶ τὴν τῆς συνηθείας καινοτομίαν τῆς παραβολῆς αἰνιγματικώσεως, καὶ ὡς οὐ καθ' ὅν τρόπον τὸ πᾶν ἐξ ἀρχῆς συνεστήσατο, ἀλλὰ καινοπρεπῆ τε καὶ ὑπὲρ πάντα λόγον τὸν ἡμέτερον ἀνακαινισμὸν ἐξεργάσατο.

ε'. Εἰτά φησιν εὐλόγως τε καὶ ἀναγκαίως τὴν διὰ σαρκὸς σωτηρίαν τὸν λόγον ἡμῖν πραγματεύσασθαι. Πάσης γὰρ ἄλλης μεθόδου προκαταβληθείσης²⁵ (καὶ γὰρ καὶ προφήται καὶ δημαγωγοὶ καὶ ὑπερφυητέρατα εὐεργεταὶ τε καὶ ἀπειλαὶ καὶ τιμωρίαι [589 R.] τοῦτο μὲν ἐπὶ μέρος, τοῦτο δὲ καὶ παγκόσμιον) ἐπεὶ τὸ ἀνθρώπινον τὴν πρὸς τὰ κρείττω μεταβολὴν οὐκ ἠσπάσατο, τὸ δὲ νόσημα πρὸς τὸ ἀνίατον μᾶλλον ἐχώρει, κατὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἀκόλουθον, μᾶλλον δὲ ἀβρότην φιλανθρωπίας πλοῦτιν, ἑαυτὴν ὁ Λόγος, σάρκα προσλαβὼν, καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον καὶ ἀνακαινιστὴν, εὐδοκίᾳ Πατρὸς καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰσηγήσατο. Ὁ καὶ αἷτιον τοῖς φιλοθεάμοσιν ὄραται τοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς, εἰς σάρκα τὸν λόγον κενωθῆναι, ἀλλὰ πάσης σπουδῆς καὶ προνοίας ἡγησαμένης, εἶτα ταύτην οὐ προσδεχομένων τῶν προνοουμένων, οὕτω λοιπὸν καιροῖς ἐσχάτοις δι' αὐτοῦ τὴν ἡμῶν οὐσίαν ἀνασῶσασθαι.

Τούτοις ἀπορίαν συνάπτει ὡς ἐξ ἀνθυποφορῆς προτεινομένην. Ἄλλ' ἔδει, φασὶ, τὸν ἀνθρώπον ἀπ' ἀρχῆς καλὸν τε καὶ ἀγαθὸν ὑφείσταναι, ἵνα μὴ τε πράγματα τοσαῦτα παρεῖχε, βέβων τε συνεχῶς πρὸς τὴν χεῖρω καὶ διὰ τοῦτο πολυτρόπου [304 H.] τε καὶ ποικίλης οἰκονομίας εἰς τὸ ἀνασωθῆναι δέσμενος, μὴ τε τὸ ἅπαξ κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργηθὲν ἐνυβρίζοιτο. Ἄλλ' ἡ μὲν ἀντίθεσις τοιαύτη· ἀκούσθε²⁷ δὲ ἄρα, φησὶ, τοὺς τοιοῦτους παρὰ τῆς Ἀληθείας, ὡς Αἰτεῖτε²⁸ καὶ οὐ λαμβάνετε, διατί κακῶς²⁹ αἰτεῖσθε. Ἄλλὰ καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἄτοπον³⁰ ἔπασθαι, τὸ μὴ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν κρίσιν τὴν θεῖαν στέργειν, αὐτοὺς δ' ἀπαιτεῖν τὸν πλάστην ταῖς ἐκείνων βουλαῖς τε καὶ γνώμας τυποῦσθαι τε καὶ μεθαρμόζεσθαι, καί

²² Luc. xv, 4. ²³ Jac. iv, 3.

VARIÆ LECTIONES.

²² τὸ καταλ. | Luc. xv, 4. ²³ ὅπερ A : ὅτι περ ζ. ²⁴ οὖν add. A. ²⁵ προκαταβληθείσης ζ. ²⁷ ἀκούσθε μ libri. ²⁸ αἰτεῖτε | Jacob. iv, 3. ²⁹ κακὰ ζ. ³⁰ ἄτοπον A : τόπον ζ.

κατὰ τὰς ἐκείνων ψήφους, κἀν εἰς αὐτὰς οὐκ ἤκα-
 σεν ἡλίου, τὴν δημιουργίαν κατευθύνεσθαι. Ἐτι δὲ
 ἄμα τε οἱ αὐτοὶ καλὸν καὶ φαῦλον δεῖν ⁵¹ εἶναι τὸν
 ἄνθρωπον ἀποφαίνουσι. Τὸ γὰρ καλὸν μὲν εἶναι ζη-
 τεῖν, ἀνάγκη δὲ [τὸ] τοιοῦτον εἶναι προσαπαιτεῖν, τὸ
 τε αὐτεξούσιόν ἐστιν ἀφελεῖν, καὶ μηδὲν ὦν πράτ-
 τουσιν ἄνθρωποι μῆτε γέρας εἶναι μῆτε ἀντίδοσιν ·
 τὸ γὰρ ἀκούσιον οὐτε ἔρμισθον οὐτε ὑπεύθυνον. Ἀλλὰ,
 Ναί, φησι · τί γὰρ ἐκώλυε, καθάπερ τοὺς ἀγγέλους,
 οὕτω καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκτίσθαι ; καὶ μὴν κἀπὶ
 τῶν ἀγγέλων ἡ γνώμη κρατεῖ, καὶ οὐδὲν κατ' ἀνά-
 γκην αὐτοῖς πράττεται. Καὶ μάρτυς ὁ ἐκπεσὼν Ἑωσ-
 φόρος, καὶ ὅσον αὐτῷ συναπέστη φύλον δαιμόνιον.
 Πῶς δὲ καὶ ἄμεινον κατ' ἀγγέλους προαχθῆναι, ὅπου
 τὸ μὲν ἀμαρτάνειν ἐν αὐτοῖς ἀμετανόητον καὶ διὰ
 τοῦτο πάσης συγγνώμης ἀλλότριον, τὸ δὲ ἡμέτερον
 γένος καὶ κίπτοντες διὰ μετανοίας πάλιν ἀνίστανται ;
 ἔστι μέντοι γε μετὰ τὴν Δεσποτικὴν ἐπιδημίαν καὶ
 ἐν ἀνθρώποις ἔργα μεῖζω καθορᾶν ἢ ὅσα πράττου-
 σιν ἄγγελοι · Ἴδε γὰρ ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὡς
 εἰ καὶ ⁵² ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν
 παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. Καὶ πάλιν ·
 Ὁ μὲν ἀρχάγγελος ⁵³ Μιχαὴλ οὐκ ἐτόλμησεν
 ἐξενεγκεῖν βλάσφημον κρίσιν κατὰ τοῦ διαβό-
 λου, ἡμεῖς δὲ τὴν ἔξουσίαν ⁵⁴ ἐλάβομεν πατεῖν ἐπά-
 νω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν
 τοῦ ἰχθυοῦ. Καὶ ἀγγέλων μὲν οὐδεὶς, οὐδένα οὐτε
 ἀπὸς ἑαυτὸν, Θεὸν ἢ Θεοῦ Υἱὸν εἰπεῖν ἂν τολμή-
 σαιεν · [592 R.] τὸ δὲ ἡμέτερον γένος καὶ θεοὶ ⁵⁵ καὶ
 υἱοὶ Ὑψίστου κεκλήμεθα. Καὶ ὁ μὲν ἐν ἐκείνοις
 Ἑωσφόρος ⁵⁶ ὀνομαζόμενος, εἰπὼν ὁμοίως ἔσεσθαι
 πρὸς Ὑψίστω καὶ τὸν θρόνον ὑπεράνω ⁵⁷ θεῖναι τῶν
 οὐρανῶν, καὶ ὦν εἶχε καλῶν ἐκπεσὼν τὸν αἰῶνα
 γελᾶται καὶ κατακρίνεται · ἡμᾶς δὲ ὁμοίους εἶναι
 τοῦ Πατρὸς καὶ συνθρόνους γενέσθαι ⁵⁸ τοῦ Υἱοῦ
 αὐτοῦ ἢ τῆς ἀληθείας ψήφους τὴν ἀδειαν ἔδωκε. Καὶ
 τὸ μεῖζον · *Συνήγαγε* ⁵⁹ καὶ *συναγκάθισεν ἡμᾶς*
ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Καί, *Οἶδα-*
μεν ⁶⁰, πάλιν ἄλλος τῶν μαθητῶν διαμαρτύρεται, ὅτι
ἐν φανερωθῆ, ὁμοιοὶ αὐτῷ ἐδόμμεθα. Ὅστε τοῖς
 βουλομένοις ἔχειν καὶ τὴν ἀγγέλων τιμὴν ἤδη κε-
 χήρισται

mas (alius iterum apostolus testatur) *quoniam cum apparuerit, similes ei erimus* ⁶¹. Itaque his ipsis, qui
 angelorum honorem tanloper ambiant, jam concessus ille est.

Ἄλλ' ἀμαρτάνομεν, φησὶν, εὐχερέστερον · ἄλλ' ^D
 ὅσον συνεχῶς, τοσοῦτον ἠττον, ἂν ἄρα θέλωμεν,
 ἀποστᾶμεθα · μυρίας γὰρ ⁷⁰ ὁδοὺς τῆς μεταμελείας
 καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὁ [305 H.] ὑπέροσφος κηδε-
 μὸν ἐχαρίσατο. Ἄλλ' ἔραστης σὺ τῆς πρὸς ἀγγέλους
 συγγενείας. Καὶ μὴν ⁷¹ ἤξιωσαι μεζζονος · τοῦ γὰρ
 Δεσπότητος συγγενεὶς κατὰ σάρκα γεγονάμεν. Ἐτι δὲ

A consilio atque voluntate et formari, et reconcinari,
 ipsamque adeo mundi molitionem suo ex decreto,
 etiamsi tunc lucem nondum aspexissent, dirigi.
 Idem [addit] illud quoque clare demonstrant, pro-
 bum simul et improbum esse hominem oportere
 Dum enim probum quidem illum esse volunt, et
 simul necessario talem esse postulant, non liberum
 solum hoc pacto tollunt arbitrium, sed nullum quo-
 que eorum quæ ab hominibus gerantur præmium
 esse vel remunerationem statuunt. Involuntarium
 enim quod est, id neque præmium meretur, neque
 pœnæ ulli esse obnoxium. At certe nihil prohibebat,
 inquit, eadem homines conditione qua angelos,
 condi. Enimvero in angelis voluntas libera domina-
 tur, et nihil ab illis necessario agitur. Testis est

B delapsus Lucifer, et quotquot cum ipso dæmones
 defecerunt. Verum quomodo nobis expedire magis
 possit angelorum conditione produci, quando pec-
 catum ipsorum pœnitentiam non recipit, et pro-
 pterea omni quoque venia careat : nostrum autem
 mortale genus etiam peccans per pœnitentiam rur-
 sum resurgat ? Et certe post Christi Domini adven-
 tum, etiam in hominibus majora opera videre licet,
 quam quæcumque ab angelis fiunt : *Ecce ego dico*
vobis (inquit Paulus), *licet angelus de cælo evangelizet*
vobis, præter id, quod accepistis, anathema sit ⁷².
 Et iterum : *Michael quidem archangelus non est*
ausus iudicium inferre blasphemie diabolo ⁷³ ; nos
 vero accepimus potestatem calcandi supra ser-
 pentes et scorpiōnes, et super omnem virtutem

C inimici ⁷⁴. Neque angelorum quisquam se vel alium
 ausus est Deum, aut Dei Filium appellare : homi-
 num vero genus, et dii et filii Dei nominamur ⁷⁵.
 Cum item dixisset, qui inter illos Lucifer **185b**
 vocabatur, similem se futurum Altissimo, soliumque
 supra cælum collocaturum ⁷⁶, illis ipsis, quæ tum
 possidebat, bonis amissis, in sæcula ludibrio est,
 atque condemnatus manet : nobis tamen veritatis
 decretum potestatem illam fecit, ut similes Patri
 efficeremur, unaque cum ejus Filio in thronis con-
 sideremus. Illud amplius : *Conresuscitavit, et con-*
sedere nos fecit in cælestibus in Christo Jesu ⁷⁷. Et :
Si sustinebimus, etiam conregnabimus ⁷⁸. Et : *Sci-*

D Atqui peccamus, inquit, promptius. [Verum.] Sed
 quanto id promptius, tanto etiam citius resurgimus ;
 si modo volumus. Mille enim vias pœnitendi, nos-
 que solvendi sapientissimus patronus donavit.
 At, heus tu angelicæ cognationis amator : majore
 etiam munere dignus es habitus. Nam cognati jam
 Christi per carnem effecti sumus. Quod item ab illis

⁵¹ Galat. 1. 8 et 9. ⁵² Judæ 9. ⁵³ Luc. x, 19. ⁵⁴ Psal. LXXXI, 6. ⁵⁵ Isa. xiv, 14. ⁵⁶ Ephes. 11, 6.
⁵⁷ II Tim. 11, 12. ⁵⁸ I Joan. 111, 2.

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ δεῖ ζ. ⁵² εἰ καὶ] Gal. 1, 8. ⁵³ ὁ μὲν ἀρχ.] Jud. 9. ⁵⁴ τὴν ἐξουσίαν] Luc. x, 19. ⁵⁵ θεοὶ] Psal.
 LXXXI, 6. ⁵⁶ Ἑωσφ.] Isa. xiv, 12. ⁵⁷ ὑπεράνωθεν ζ. ⁵⁸ γίνεσθαι apographum Stephani. ⁵⁹ συνήγαγε] *Ephes.*
 11, 6. ⁶⁰ εἰ ὀπομ.] II Tim. 11, 12. ⁶¹ οἶδαμεν] I Joan. 111, 2. ⁶² γὰρ add. A. ⁶³ καὶ μὴν
 καὶ ἡξ. ζ.

peccatam est, tamen si forsitan minus est nostro, majori tamen poena punitur. *Potentes enim potenter tormenta patientur* 23. Rursus quod illis gravissimam affert poenam, non parem nobis in pari delicto poenae adducit gravitatem. Quin etiam in nobis citius deletur, cum illis semel infusum peccatum, maneat indelebile. Et nobis quidem nostra cum corpore conjunctio, veniæ causam præbet; illis vero, quanto corpore præstantiores habentur, tanto etiam minus deprecabilis castigatio infligitur. Quamobrem et vas electionis ait: *Angelos judicabimus, quanto magis sæcularia* 24. Et, *Sancti mundum judicabunt*. Nimirum crassæ huic carni alligati, sed quæ meliora sunt, recte peragentes, liberos illos a corporeis vinculis, sed qui aut non paria nostris, aut pejora etiam patrant, judicamus, atque compescimus, minore cum potestate, quod melius erat, perficientes, præ iis, qui majorem facultatem obtinebant. Nobis insuper peccantibus tota est vita ad poenitentiam atque emendationem proposita, cum angelos semel lapsos poena mox consecuta sit. *Caligini enim*, inquit, *inferni immerso tradidit in judicium custodiendos servare* (43). Aliis sexcentis argumentis sapientissimi Dei erga nos providentia perspicitur, et eorum qui nos angelos potius 186a quam homines conditos volunt, dementia atque insania palam exponitur. Quanquam, si secundum angelorum naturam hominem fabricasset [Deus], ne sic quidem reprehendendi studium repressum foret; sed aliam rursus naturam quæreret, quæ angelicum vinceret statum. Interim tu et hoc tibi considera: si ad imaginem Dei conditus Adam angelorum par fulset, et neque nos angelorum gloria caruissemus, ille tamen paulo infra angelos effectus, ob mentem scilicet elatam, minime quod acceperat conservasset, quo [quæso te] pacto, si majorem nactus esset prærogativam, non etiam graviore lapsu corruisset? Neque illud omiseris. Quæ per necessitatem fit actio, ea non ratione præditorum est, sed ad irrationabilem atque inaniam naturam pertinet. Quare quæ liberum arbitrium homini adimit ratiocinatio, hæc equum nobis aut bovem, aut piscem, aut quæ stirpium naturam habent, pro ratione prædito animali, inducit. Quod si autem is, qui talis sentit, hujusmodi sibi poenam irrogat, hoc neque injusto judicio fit (invenit enim parem delicto poenam), et ipse per se execrandam suam opinionem arguit. Talia igitur quædam ubi disseruit, qui proposita modo argumenta exponit [Jobius], in liberi arbitrii laude quintum decimum caput concludit.

16. Caput vero decimum sextum non vulgarem continet quæstionem. Quærit enim admodum curiose,

23 Sap. vi, 7. 24 I Cor. vi, 3.

VARIE LECTIONES.

23 δυνατοί] Sap. vi, 7. 24 ἀπαρτήτων libri. 25 ἀγγέλ.] I Cor. vi, 3. 26 οἶον] οἱ Α. 27 ζῶφ] II Petr. ii, 4. 28 ἀγγέλους μ. βουλομένων mg. 5: libri ἀγγέλων μ. βουλομένους.

NOTÆ.

43) II Petr. ii, 4. Aliter hæc leguntur in Vulg. *Rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in judicium reservari.*

A τὸ μὲν παρ' ἐκείνων ἁμάρτημα, καὶ ἑλαττόν ἐστι τῶν παρ' ἡμῖν, κολάσει καθυποβάλλεται μείζονι (Δυνατοὶ 23 γὰρ δυνατῶς ἐτασθήσονται). Ὁ δὲ ἐκείνοις ἐπάγει τὴν βαρυτάτην κόλασιν, οὐχ ὁμοίαν ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις τῆς ποιῆς ἐπάγει τὴν βαρύτερητα. Ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν θάπτων ἀπαλείφεται, ἐκείνοις δὲ ἀπαξ ἑντακὲν διαμένει ἀνεξάλειπτον· καὶ ἡμῖν μὲν ἡ πρὸς τὸ σῶμα συνάφεια συγγνώμης αἰτίαν χριζέται, τοῖς δὲ ὅσῳ κρείττους δοκοῦσι τοῦ σώματος, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαραίτητος 24 ἡ τιμωρία περισταταται. Διὸ καὶ τὸ ἐκλογῆς σκευὸς ἔλεγεν· Ἄγγελους 25 κρινοῦμεν, μήτι γὰρ βιωτικὰ· καὶ, Οἱ ἀγιοὶ τὸν κόσμον κρινοῦσιν, οἷον 26 σαρκὸς παχύτητι συνδεθέντες καὶ κατορθοῦντες τὰ κρείττονα τοῖς ἐλευθέρους μὲν τῆς σωματικῆς πέδης, μὴ τὰ ἴσα B δὲ ἡ καὶ τὰ χεῖρω πράττοντας κατακρινομέν τε καὶ ἐπιστομίζομεν, ἐλάττωνι δυνάμει τῶν ἐχόντων τὴν μείζω μᾶλλον τὸ ἔμεινον κατορθώσαντες. Ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν ὁλος ὁ βίος ἁμαρτάνουσιν εἰς διόρθωσίν τε καὶ μεταμέλειαν πρόκειται, ἀγγέλων δὲ τοὺς ἐξ ἁμαρτόντας εὐθύς ἡ τιμωρὸς ἔλαβε δίκην· Ζῶφ γὰρ 27 φησὶ, ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν φυλαττομένων τρησῖν. Καὶ μυρίοις ἄλλοις ἡ τε πάνσοφος τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς γνωρίζεται πρόνοια, καὶ τῶν ἀγγέλους 28 μᾶλλον βουλομένων ἡμᾶς ἡπερ ἀνθρώπους γεγενῆσθαι τὸ παράφορον καὶ ἐμμανὲς στηλιτεύεται. Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀγγέλων φύσιν τὸν ἀνθρώπων ἔπλασεν, οὐδ' οὕτως ἂν ἐπεσχέθη τὸ φιλόμωμον, ἀλλὰ φύσιν ἄλλην ἄλλην ἐπέσχεται τὴν ἀγγελικὴν νικῶσαν κατάστασιν. Σὺ δὲ μοι κάκιστο σκόπει. Κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθεὶς ὁ Ἀδὰμ εἰ μὲν εἶχε τὸ ἰσάγγελον, οὐδὲ τῆς ἀγγέλων δόξης ἐστερήμεθα· εἰ δὲ βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους γεγονὼς ὁμοῦ ὑπερήρηθη τὸν νοῦν καὶ οὐδ' ὅπερ ἔλαβε διεσώσατο, πῶς ἂν, εἰ μείζονων προνομίων ἔτυχεν, οὐχὶ μᾶλλον πρὸς τὸ χαλεπώτερον τῶν πτωμάτων κατενήνεκτο; μηδ' ἐκεῖνο δὲ παρέλθη· Ἡ ἐξ ἀνάγκης πράξις οὐ τῶν λογικῶν ἐστίν, τῆς δ' ἀλόγου τε καὶ ἀψύχου φύσεως· [595 R.] ὥστε ὁ τὸ αὐτεξούσιον λόγος ἀφαιρῶν ἀνθρώπους ἀνταλλάττεται τοῦ λογικοῦ ζώου τὸν ἔκπον ἢ τὸν βοῦν ἢ τοὺς ἰχθύς, ἢ ὅσα φυτῶν ἀνιχνεύει φύσιν. Εἰ δ' ὅτι τοιαῦτα οὗτος διανοεῖται, τοιοῦτον αὐτῷ τὸ τίμημα ὀρίζει, οὐκ ἄδικος μὲν εἰς κρίσιν (εἴρε γὰρ ἀξίαν τῷ πλημμελήματι τὴν ποινήν), αὐτὸς δὲ δι' ἑαυτοῦ τὸ βδελυκτὸν τοῦ θεοῦ βλάσφημος ἐλέγχει. Τοιαῦτὰ τινα διεξελθῶν ὁ τῶν πρακεμμένων ὑποθέσεων ὑψητῆς εἰς ἔπαινον τοῦ αὐτεξουσίου τὸ ἐ' κεφάλαιον διαπεραίνει.

Τὸ δὲ ἐς τῶν κεφαλαίων οὐ τῶν ἀγεννῶν ἐστὶ ζητημάτων πολυπραγμονεῖ γὰρ, Διὰ τί ὁ ἀνθρώπος ἐπ

δύο καθ' ἑνὴ φύσει διωστῶων συνύσθη⁸⁰· καὶ λύσει ἅμιν ὑπάγειν τὸ ζήτημα πειρᾶται, ἐνδεέστερον δὲ τῆς ἀπορίας [306 H.] φέρεται. Καὶ πρῶτον μὲν Πατρικῶς ὑποβάλλεται ῥήματα· δεύτερον δὲ φησιν ὡς ἔδει τῶν λόγων διακοσμηθῆναι τὸ περιγίγιον, ὡσπερ ταῖς οὐράνιοις δυνάμεσι τὰ οὐράνια, καὶ διὰ τοῦτο σύνθετον ζῶον ἐπὶ τῆς προήλθεν ὁ ἄνθρωπος. Ταῦτα δὲ καὶ ἕτερα τοιαῦτα συνοφηγῶμενος ἀπαρτίζει τὸ κεφάλαιον.

Εἶτα ζητεῖ, *Διὰ τί σαρκοῦται ὁ θεὸς λόγος*; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα καθ' ἂν μὲν, ἵνα, φησίν, ἡμῖν ὑπογραμμὸν⁸¹ ἀρετῆς καταλίπη, δι' οὗ τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦ περιγίνεται ἡμῖν οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκουσίως κατὰ μίμησιν περιπατήσαι. Ἐπειτα δὲ τὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου εἶθισι ῥητόν· *Σάρκα γὰρ φορεῖ*, φησὶ, *διὰ τὴν ἐμὴν σάρκα, καὶ ψυχὴν νοσῶν διὰ τὴν ἐμὴν ψυχὴν μίμνηται*, τῶν ὁμοίω τὸ δμοιον ἀνακαθαίρων. Καὶ ἔτι, ἵνα τὸ λογικὸν ὑπὸ τοῦ ἀλόγου καταδουλωθῆν αὐτὸς λόγος ὡν ἐλευθερώσῃ ἀνακαλεσάμενος. Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἔπειθ' ὁ Ἀδάμ νικηθεὶς τὸ ἐν αὐτῷ θεοιδεῖς τοῖς τῆς σαρκὸς μυρίοις κατέχουσε πάθεισι καὶ τὸς ἐξ αὐτοῦ βλάβην δίδουκε, διὰ τοῦτο σαρκούται ὁ Κύριος, καὶ τῶν πλάσταις τῆς ἰδίας θεότητος τὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ὑποδέχεται σταγόνα, ὡς ἂν τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς καταποθῇ καὶ εἰς τὸ γένος ὄλον παρακίμῃ τὸ δῶρον, καὶ ἵνα τὸ ἄφατον πέλαγος τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς φιλανθρωπίας ἐνδειξῆται. Καὶ ὅτι τὴν δημιουργὸν αὐτὸν ἔδει καὶ τοῦ οικείου πλάσματος διαφθορέντος γενέσθαι ἀνακαινιστήν. Ἐπάγει δὲ ὡς καὶ τινὰ τῶν ἐπὶ τῆς Τριᾶδος κοινῶς λαγομένων καλλᾶκις τὸ ἱερὸν γράμμα ὡς κατ' ἐξαιρετον φέρουσιν ἐφ' ἑνὸς τῶν σεβασμῶν ὑποστάσεων. Ταύτην τοι τὸ δημιουργικὸν καὶ ἐπὶ Πατρός καὶ Πνεύματος ἁγίου ὁμοτίμως ταπτόμενον, ὁμῶς οἰκονομικῶς τῶν Υἱῶν ἅλιν ὡς ἐξαιρετον ἀφορίζεται. Οὕτω καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ἣν ὁ λόγος εἰργάσατο, ἔστιν εὐρεῖν ἀναφερομένην εἰς τὸν Πατέρα. *Ἐλάλησε γὰρ ἡμῖν*, φησίν, *ἐν Υἱῶ*⁸². Καὶ, *Ἰνα*⁸³ *γνωροσθῇ τὴν ἢ πολυκοικίλλος τοῦ θεοῦ σοφία, ἣν ἐποίησαν ἐν τῷ Χριστῷ*⁸⁴ καὶ, *αὐτοῦ*⁸⁵ *γὰρ ἐσμέν ποιήμα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἐργοῖς ἀγαθοῖς, ποιήμα καὶ κτίσμα δηλονότι τὴν ἀνάγκαισιν τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς καλοῦσης. Καὶ πάλιν Γνωρίσας*⁸⁶ *ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ ἀνακεφαλαίωσασθαι, εὐὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ*, καὶ μυρία ἄλλα. [306 R.] *Εἰ γὰρ καὶ δι' Υἱοῦ τὰ πάντα γενέσθαι πιστεύομεν, ἀλλ' οὐν ἀνάγκη καὶ τὸν Πατέρα δημιουργὸν ὁμολογεῖν*⁸⁷ *διὰ τὸ ταυτὸν τῆς βουλῆς καὶ ἐνεργείας καὶ δυνάμεως, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ μάλιστα γὰρ τὸ ἀπελαύειν τοὺς ἀναπλασθέντας τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ διαμέ-*

Cur homo e duobus plurimum natura distantibus compositum sit? Ac prodigare quidem et solvere questionem nititur, sed ipsam dubitationem non satis attingit. Primum ergo Patrum verba subjicit, deinde oportuisse ait ratione adornari terrenam portionem, perinde ut caelestibus virtutibus caeli ornati fuerint, proptereaque compositum animal in terris hominem prodidisse. Hæc et id genus alla contextens, caput hoc absolvit.

47. Quærit hinc, *Cur Deus Verbum homo sit factus?* Solvitque dubitationem. Partim quidem, inquit, ut nobis exemplar virtutis relinqueret⁸⁵, per quod nobis ea facultas adsit, qua non necessario, sed libere ac sponte eum imitando, ejusdem vestigiis insistamus. Ubi mox Gregorii cognomento Theologi (44) verba apponit: *Carnem enim gestat* (inquit ille) *propter meam carnem, et animo intelligente propter meam animam miscetur, simili simile repurgans.* Præterea ut rationalem partem ab irrationabili in servitutem redactam, ipso rationale Verbum existens repararet, atque in libertatem restitueret. Ad hæc, 186b quandoquidem Adam victus, Dei in se imaginem innumeris carnis passionibus obruit, et ad posteros noxam transmisit, Ideo carnem Dominus induit, et in mari Deitatis suæ nostræ conditionis guttam suscepit, cum ut mortale a vita absorberetur, atque in universum genus beneficium effunderet, tum ut inexplicabile pelagus bonitatis suæ erga nos ostenderet: tum etiam quia opificem Ipsum oportebat suæ creaturæ, quæ jam difflexerat, instauratorem fieri. Addit insuper, ut eorum aliqua, quæ communiter de Trinitate dici solent, sæpenumero sacra Scriptura ad unam peculiariter venerabilium personarum referat. Ita sane creandi vis Patri ex æquo ac sancto Spiritui attributa, certa nihilominus ratione Filio rursus ut excellens quid assignatur. Sic et humani generis redemptionem, quam Verbum perfecit, reperias in Patrem referri: *Locutus est enim*, inquit, *nobis in Filio*⁸⁶; et: *Ut innotesceret multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo*⁸⁷; et: *Ipsius enim sumus facturæ, creati in Christo Jesu in operibus bonis*⁸⁷: *facturam videlicet et opus reformationem vocat Apostolus. Et rursus: Cum notam fecisset nunc nobis sacramentum voluntatis suæ, secundam beneplacitum suum, quod proposuit in eo, ad instaurandum omnia in Christo*⁸⁸. Aliaque id genus plurima. Si enim per Filium omnia esse condita credimus, necessarium certe Patrem quoque creatorem confiteri, saltem propter idem velle, posse, ac facere. Similiter et Spiritum sanctum. Quippe quod jam reformati sanctimoniam consequamur, atque in

⁸⁰ 1 Petr. II, 21. ⁸¹ Hebr. I, 2. ⁸² Ephes. III, 10 et 11. ⁸³ Ephes. II, 10. ⁸⁴ Ephes. I, 9, ut notum faceret Vulg.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁵ συνύσθη Δ: συντέθη ζ. ⁸⁶ ὑπογραμμὸν] 1 Petr. II, 21. ⁸⁷ ἐλάλ.] Hebr. I, 2. ⁸⁸ ἐν τῷ υἱῷ ζ. ⁸⁹ ἐν] Ephes. III, 10. ⁹⁰ αὐτοῦ] Ephes. III, 10. ⁹¹ αὐτοῦ Ephes. I, 9. ⁹² ὁμολ. καὶ δὲ ζ.

NOTÆ.

(46) Homil. de Natal. Christi.

reformatione perseverent, id sancti Spiritus creantis atque conservantis præcipue opus est. Spiritu quoque, [de] rebus creatis ait David ³⁹, *omnis virtus eorum*. Et vero clarum quod, dum Propheta ibidem dicit: *Verbo Domini cæli firmati sunt, Verbum ut opificem celebrat. Firmationem enim vocat primam illam coagmentationem productionemque*. Ut et quod efficiendi perficiendique potentiam Spiritui trihuat, per ea quæ adjunxit: *Et spiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Gregorius (45) quoque divino suo ore dicit: *Primum angelicas potestates cogitat, atque illa cogitatio erat opus, quod Verbo complebatur, et Spiritu perficiebatur*, aliaque sexcenta. **187^a** Utiliter ergo, et ad institutionem atque introductionem satis accommodatæ divinæ cognitionis præconium processit. Etenim in Veteri Testamento, velut universorum (46) causa primaria primum prædicatur Pater. Deinde Filius tanquam operatrix causa declaratur. Tertio denique, ut causa perficiens, Spiritus sanctus. Quæ enim perficiendi vim habent, ea pro suo quod a fine habent nomine e profectu et incremento rerum temporumque manifestantur, coronæ videlicet illius instar, quæ ob athleticos sudores in sine renuntiato [victori] adaptatur: quamobrem etiam postquam hominem primum formavit Deus, ut eundem deinde perficeret, *Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ* ⁴⁰.

18. Hæc aliaque similia, quibus Spiritum sanctum perficientem esse doceat, ubi laboriosus hic homo studiose collegit: Propterea, inquit, illuminati catechumeni diebus septem candidati incedunt. Quæ item causa fuit, cur vetus Instrumentum, quod unibratilem baptismi typum gerebat, hoc idem observaret: *Comedite quoque (ait) panes, qui positi sunt in canistro consecrationis* ⁴¹. *De ostio quoque tabernaculi testimonii non exibitis septem diebus* ⁴². Et non dierum duntaxat numerum descripsit olim Vetus Testamentum, sed et quæcunque alia hic consequuntur. Primo etenim nunc baptizamur, deinde unguento unguimur, inde pretioso sanguine dignamur. Sic prorsus et Moses hæc adumbrans, abluit primo aqua eos qui consecrabantur, mox induit et cingit, deinde confert olei unctionem, et tum sanguine aspergit, atque ad panis sumpcionem adducit. Quapropter et beatus Lucas in Evangelio ⁴³ primum ait benedici Dominici sanguinis calici, et fideles participes fieri, atque ita demum panem sumere; quanquam divinus Apostolus calicis benedictionem alicubi præmittit, interdum vero corporis Dominici benedictioni subjicit. Ait enim: *Calix cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis*

εινεν τῆ ἀναπλάσει, τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐστὶ δημιουργίας τε καὶ συνοχῆς. Καὶ τῷ ³⁷ Πνεύματι δὲ τῶν παραχθέντων, φησὶν ὁ Δαβὶδ, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Καὶ δῆλον ὡς δι' ὧν μὲν ὁ προφήτης λέγει, *Τῷ Λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερωώθησαν*, ποιητῆν τὸν Λόγον ὁμνεῖ (στερεώσιν γὰρ τὴν πρώτην [307 H.] πῆξιν καὶ γένεσιν καλεῖ), τελειωτικὸν δὲ καὶ δυναμοποιὸν τὸ Πνεῦμα δι' ὧν ἐπήγαγε· Καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Καὶ ἡ Γρηγόριος δὲ καὶ θεὰ γλώσσά φησι· *Πρώτον ἐννοεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἦν λόγῳ συμπληρούμενον καὶ Πνεύματι τελειούμενον*, καὶ μυρία ἄλλα. Ὁφελίμως δὲ καὶ παιδαγωγίας καὶ εἰσαγωγῆς οἰκείως τὸ τῆς θεογονίας προελήλυθε κήρυγμα. Καὶ γὰρ διὰ μὲν τῆς Παλαιᾶς ὡς προκαταρκτικὸν τῶν ὄλων αἰτιον ὁ Πατὴρ πρώτως κηρύττεται, καὶ δευτέρως δὲ ὁ Υἱὸς ὡς δημιουργικὸν αἰτιον ἐμφανίζεται, καὶ τρίτως ὡς τελειωτικὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τὰ τελειωτικά γὰρ τῷ τέλει φερωνύμως ἀναφαίνεται τῆ προκοπῇ καὶ αὐξήσει τῶν τε ³⁸ πραγμάτων καὶ τῶν χρόνων, οἷα στεφανὸς ἀναβήσῃ; ἐπὶ τοῖς ἀθλητικοῖς ἰδρῶσι κατὰ τὸ τέλος ἵναρμυζόμενος. Διὸ καὶ τὸν ἀνθρωπον πλάσας ὁ Θεὸς πρώτον, εἶτα τελειῶν ³⁹, *Ἐσπεύθησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνεῦμα ζωῆς*.

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα περὶ τοῦ δι' ὅτι τὸ πανάγιον Πνεῦμα τελειωτικὸν ἐστὶ διηγωνισμένος ὁ φιλόπονος οὗτος ⁴⁰ ἀνὴρ, διὰ τοῦτο, φησὶν, οἱ φωτιζόμενοι ⁴¹ ἐπὶ τὰς ἡμέρας λαμπροφουροῦσι, διότι καὶ ἡ Παλαιὰ, σκιδᾶς ἐπέχουσα πρὸς τὸ βάπτισμα τύπον, τοῦτο ἐφύλαττε· Καὶ φάγεσθε ⁴² γὰρ, φησὶ, τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῶ ⁴³ τῆς τελειώσεως, καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκητῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἐπὶ τὰς ἡμέρας. Καὶ οὐ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἡ Παλαιὰ μόνον προσηγόρευεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ἀκολουθίαν. Καὶ γὰρ ἐναυθὰ πρώτον μὲν βαπτίζόμεθα, εἶτα τῷ μύρῳ χριόμεθα, ἐκείθεν τοῦ τιμίου ἀξιούμεθα αἵματος. Οὕτω δὲ καὶ Μωσῆς σηκογραφῶν ταῦτα λούει πρώτον τοὺς τελειουμένους τῷ ὕδατι, εἶτα ἐνδιδύσκει καὶ περιζωννύει, εἰδ' οὕτως ἐπιφέρει τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν, καὶ οὕτω βραίνει τῷ αἵματι καὶ πρὸς τὴν τῶν ἄρτων ἄγει μετέλτψιν. Διὸ καὶ ὁ θεὸς Λουκᾶς ⁴⁴ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ πρώτον φησὶν εὐλογεῖσθαι τοῦ Δεσποτικοῦ αἵματος τὸ ποτήριον καὶ τοὺς πιστοὺς μετέχειν, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τοῦ ἄρτου. Ὁ μέντοι θεὸς Ἀπόστολος τὴν εὐλογίαν τοῦ ποτηρίου ποτὲ μὲν προτάττει, ποτὲ δὲ τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος ὑποτάττει. Καὶ γὰρ φησὶ· *Τὸ ποτήριον* ⁴⁵ δὲ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωρία τοῦ αἵ-

³⁹ Psal. xxxii, 6. ⁴⁰ Gen. ii, 7. ⁴¹ Levit, viii, 31. ⁴² ibid. 32. ⁴³ Luc. xxii, 17.

VARIÆ LECTIONES.

³⁷ καὶ τῷ] Psal. xxxii, 6. ³⁸ τε adl. A. ³⁹ τελειῶν A : τελειῖ ζ. ⁴⁰ οὗτος adl. A. ⁴¹ οἱ φωτιζόμενοι i. e. οἱ βαπτίζόμενοι. v. Suicer. ⁴² φάγεσθε] Levit. viii, 31. ⁴³ κανῶ ζ. ⁴⁴ Λουκᾶς] 22, 17. ⁴⁵ τὸ ποτ.] 1 Cor. x, 16.

NOTÆ.

(45) Homil. 38, quæ est in Nativitate Christi.

(46) Quæ et B. Basilii doctrina est lib. *De Spir.*

sanct. cap. 16, itemque Greg. Nyss. *Homil. in sanct. baptisma.*

ματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; εἶτα· Τὸν ἄρτον ὃν
 κλίμακ· καὶ πάλιν· Οὐ δύνασθε ποτήριον Κυ-
 ρίου πόσιν καὶ ποτήριον δαιμονίων· καὶ, Οὐ δύ-
 νασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν· Ἀλλαχοῦ δέ φη-
 σι· Τῆ ⁶⁶ ρυκτι ἢ παρεδίδοτο, περὶ τοῦ Δεσπότου
 λέγων, ἔλαβε τὸν ἄρτον, εἶτα ἐξῆς καὶ περὶ τοῦ πο-
 τηρίου διαλαμβάνει.

[597 R.] Περὶ τοίνυν τούτων διαλαβῶν πειρᾶται
 αἰτίαν ἀποδιδόναι τῆς εἰρημένης διαφόρου τάξεως· καὶ
 φησιν, ὡς Ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν πρῶτον τὸ αἷμα συνίσταται,
 εἶτα μεταβάλλεται εἰς σάρκα, φυσικῶς ἡ Γραφή κινου-
 μένη τὴν τάξιν [508 H.] ταύτην καὶ κατὰ τὴν τῶν
 μυστηρίων διήγησιν ἐφύλαξεν. Ἡ δὲ ἀνάπαλιν τάξις
 τῆς κοινῆς τραπέζης μιμείται τὴν τάξιν· πρῶτον γὰρ
 ἐκ αὐτῆς ὁ ἄρτος προτίθεται, εἶτα ὁ οἶνος ἐπιφέρεται.
 Τὴν δὲ κοινὴν ταύτην τράπεζαν μιμῆσθαι πάλιν τὴν
 πλάσιν ἡμῶν· ἐπειδὴ γὰρ, ὡς δοκεῖ τῷ Ἰωβ ⁶⁷, ἐκ πη-
 λῷ διεπλάσθημεν, ὁ δὲ πηλὸς ἐκ γῆς ἐστι καὶ ὕδατος,
 πλάσις δὲ ἐστὶ τρόπον τινὰ καὶ ἡ τροφή, ἀναπληροῦσα
 καὶ ἀναπλάττουσα τὸ ἀπορῆσον, διὰ τοῦτο ὡσπερ ἐν τῇ
 παρὰ Θεοῦ πλάσει τὸ ξηρὸν προσληπτὰ τοῦ ὕγρου,
 οὕτω καὶ ἐν τῇ μιμῆσει τῆς παρ' ἡμῖν πλάσεως ὁ
 ἄρτος τοῦ οἴνου προλαμβάνεται. Καὶ αὐτὸς μὲν τοι-
 αῦτά τινα περὶ τῆς τάξεως φυσιολογεῖ, εἰ καὶ θεο-
 τήρας θεωρίας ταπεινότερον.

Τὸ μέντοι λαμπροφροεῖν, φησὶ, τοὺς βαπτιζομέ-
 νους, τῆς τῶν ἀγγέλων ἐστὶ σύμβολον λαμπρότητος,
 τὸ καθαρὸν ἐκείνοις τοῦ νοῦ καὶ ἀμύγες τῆς ὕλης
 καὶ τῶν καθῶν διατυπούσης· ὧν χρῆ καὶ τὸν φωτει-
 θέντα ἐν μεθέξει τῆς χάριτος γεγονότα, ἐν τοῖς τῆς ⁶⁸
 λαμπρότητος χαρίσμασι συντηρεῖν ἑαυτὸν. Ἄλλ' ἐν
 τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ τὸ ἐν κεφάλαιον εἰς πέρας
 ἤλθη.

Ἐννεακαίδεκατον δὲ κεφάλαιον πραγματεύεται
 αἰτίας διερχόμενον· Δι' ἃς τῆς κοσμογενείας ὁ
 Μωσῆς οὐκ ἐξ ἀγγέλων ἤρξατο. Καὶ φησιν ὅτι
 Μωσῆς νομοθετεῖν μέλλων ἀνθρώποις, καὶ ἀγαθῶν
 μὲν ἐπαγγελίαν τοῖς κατορθοῦσιν ἀπειλὰς δὲ καὶ τι-
 μωρίαν παρὰ Θεοῦ τοῖς ἐξαρτάνουσι ἐπανατεινόμε-
 νος, εἰκότως, ὡς ἐν ἱστορίας τρόπῳ, καὶ τὴν δη-
 μουργίαν ἐκείνων πέντων εἰσάγει, ὧν ἡ χρῆα πρός
 τε εὐεργεσίαν καὶ ἀπειλὴν τῶν νοουθετουμένων ⁶⁹ συν-
 τελεῖ· Ἐστὶν ¹ γὰρ, φησὶν, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς ² καὶ
 ἡ γῆ σιδηρᾶ. Καὶ ὅσα ἄλλα διὰ τῶν κτισμάτων τοι-
 αῦτα ἢ πρὸς ἀπλάουσιν τῶν κατορθούντων ἢ πρὸς
 κλάσιν τῶν ἀμαρτανόντων ἀναγέγραπται. Ἐπεὶ οὖν
 σκοπὸς ἦν τῷ νομοθέτῃ καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει
 σωτηριώδεις νόμους εἰσαγαγεῖν, καὶ τῶν νομοθετη-
 θέντων ἀσφάλειαν διὰ τε τῆς τῶν χαλεπῶν ἀπειλῆς
 καὶ τῆς τῶν βελτιῶν ὑποσχέσεως περιποιήσασθαι,
 ἐκτίρον δὲ τούτων ἐκ τῶν κτισμάτων παραλαμβάνειν,
 διὰ τοῦτο ὅσα μὲν συνετελεῖ πρὸς τὸν αὐτοῦ ³
 σκοπὸν, τούτων καὶ ἱστορίαν τῆς γενέσεως ἀνετά-
 ξτο, ὅσα δὲ τέως οὐ κατήπειγεν, ὑπερτίθεται.

⁶⁶ I Cor. x, 16. ⁶⁷ ibid. 20, 21. ⁶⁸ I Cor. xi, 24. ⁶⁹ Job xxxiii, 6. ⁷⁰ Deut. xxviii, 23.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ τῆ] I Cor. xi, 23. ⁶⁷ Ἰωβ] 35, 6. ⁶⁸ alterum τῆς add. A. ⁶⁹ νοουθετουμένων A : νενουθετημένων
 C. sed malim νομοθετουμένων. ⁷⁰ ἔστὶν] Deut. xxviii, 23. ⁷¹ χαλκός A. ⁷² αὐτοῦ A : αὐτὸν C.

A Christi est? et panis quem frangimus ⁶⁶, [nonne par-
 ticipatio corporis Domini est]? Et rursum: *Non pos-
 testis calicem Domini bibere, et calicem dæmoniorum.*
 Et: *Non potestis mensæ Domini participes esse* ⁶⁸ [et
 mensæ dæmoniorum]. Alibi vero dicit: *In qua nocte
 tradebatur (de Domino loquens), accepit panem* ⁶⁹,
 ac dein de calice disserit.

Hæc igitur ubi retulit, causam hujus varii ordi-
 nis reddere conatur, dum ait: Quandoquidem in
 nobis primus sanguis constituitur, qui hinc **187 b**
 in carnem convertitur, naturali via Scriptura pro-
 cedens, hunc etiam ordinem in mysteriorum narra-
 tione retinuit. Porro contrarius huic ordo, com-
 munitis mensæ ritum imitatur. Primo enim in ipsa
 panis apponitur, ac tum vinum infertur. Commu-
 nem autem illam mensam, rursum respondere nos-
 træ formationi [addit]. Postquam enim (ut vult
 Job ⁶⁷) de luto formati sumus (quod e terra et
 aqua temperatur), nutritio autem quædam quasi
 formatio est, replens ac reficiens, quod defluerat:
 idcirco quemadmodum in ea quam Deus fecit for-
 matione, aridum ante humidum sumptum est, sic
 et in ea, quam nos hujus imitatione facimus for-
 matione, panis ante vinum sumitur. Hujusmodi ille
 fere de ordine ex natura philosophatur; etsi id non
 satis pro dignitate theologiæ.

Quod autem candidam, qui baptizantur, vestem
 gerant, inquit, signum illud est angelici splendoris,
 qui puritatem mentis illis, sine mistione materiæ ac
 passionum, exhibet; quorum quidem gratiæ cum
 illuminatus sit particeps effectus, in nitoris accepti
 donis seipsum conservare debet. Atque in his deci-
 mo octavo capiti ab eo finis imponitur.

19. Capite decimo nono causas recenset: *Cur in
 mundi fabrica referenda, Moses ab angeiorum creatione
 initium non duxerit.* Mosen ergo leges hominibus la-
 turum, cum recte quidem agentibus bonorum promissionem,
 minas vero a Deo et pœnam sceleratis inten-
 deret, merito ait pro historiarum more illorum etiam
 omnium creationem adducere, quorum usus vel ad
 beneficentiam, qui admoniti fuere, vel ad terrorem
 incutiendum valeret. *Erit enim, inquit, cælum
 æneum, et terra ferrea* ⁷⁰. Et quæcunque aliæ hujus-
 modi creaturæ eorum vel ad usum recte agentium,
 vel ad correptionem peccantium descriptæ sunt.
 Cum igitur legislatori propositum fuerit, et mor-
 tali generi leges ferre salutares, et ipsis legibus
 latis præsidium, suppliciorum iniis, ac præmiorum
 promissione, quærere, utrumque horum ex crea-
 turis desumendo: propterea quæcunque ad hunc
 scopum conducunt, horum etiam creationis hi-
 storiam pertexuit, iis quæ eo non pertinebant re-
 jectis.

168a Deinde per sensibilem mundum, tanquam per imaginem, voluit Moses artificem ejus, et Creatorem, iis quibus legem ferebat exhibere : qui cum tunc adhuc crassiores essent, et vix e sensibilibus atque cognatis rebus, eorum quæ videntur Creatorem possent cognoscere ; recte illud confici non potuit, cœpta ab angelis narratione. Ex ignotis enim, non autem ex apparentibus notitiam ignoti parare velle, inutilis sane conatus est, valdeque inſtruis. Alioqui Deum si non recte, at aliquo saltem modo Judaica gens, etiam ante legem latam, glorificavit : cum angelorum ne appellationem quidem novisset nno forsitan et item altero excepto, quibus id sancti Spiritus gratia revelarat. Confirmat quæ dicimus hoc ⁹⁹, quod etiamnum Sadducæi Deum quidem existere, et architectum esse mundi fatentur, cum tamen angelos ullos esse pertinaciter negent. Angelorum vero natura atque appellatio a principio ignota, inde primum in notionem venit, ex quo Abraham in Deum pietas cognosci cœpit : unde aucta atque amplificata, in omnes deinde pios derivata est. Quanquam hos etiam Moses in fine suæ Historiæ cum alia creatura conjungens : *Lætamini, inquit, cæli, et adorent eum omnes angeli ejus* ¹⁰⁰.

Tertium illud addit Jobius : si visibilia nobis viciniora, atque ad cognoscendum aptiora, quam invisibilia sunt, recte sensibilem tradens ortum Moses, majora tantisper rudibus tradere ob inaccessam difficultatem, et quæ multa indigeret instructione omittit. Tu porro hic una mecum considera, nnum esse admodum de sensibilibus docendum illud, quod a Deo producta sint : cum de intelligibilibus dum hæc docenda veniant, et quod sint, et quod suam ex Deo subsistentiam acceperint. Propterea quoque angelorum non meminit Moses, dum mundi creationem narrare primam incipit ; ne qui forte fidem latius extendere cupiant, atque instabiles sunt, ipsum quoque universum ab angelis conditum esse opinarentur. Si enim cum nullam hujusce causam Moses scribendo dederit, Hebræorum tamen non pauci, et quibus horum placet error, mundum ab angelis, quæque mundo continentur, creata esse negantur, quanto utique auctior erat futurus morbus, si quid tale ab ipso legislatore Mose scriptum fuisset. Nunc vide mihi ratiocinationis hujus accurationem. Ab Adami prævaricatione ad usque Noe generationem, angelorum natura in hominum **168b** cognitionem minime venit. Quæ prima omnium ætas fuerit. Ac ne in secunda quidem ætate, quæ in audacem illam turris ædificationem desinit. Sed nec tertia se potest ætas angelorum cognitione jactare, quæ usque dum Abraham Deum cognoscere cœpit, ut manifestum est, extenditur. At postquam Abraham promissiones illæ, quæ Dominicam incar-

Δεύτερον διὰ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου ὡς δι' εἰκότος ὁ Μωσῆς τὸν τεχνίτην αὐτοῦ καὶ δημιουργὸν ἐδούλετο τοῖς νομοθετούμενοις ὑποδεικνύσαι, ὅτι ἐπὶ [309 H.] παχυτέροις ὡσεὶ τρηνακῦτα καὶ μάλα ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ συντερόμεν αὐτοῖς δυναμένοις κατανοεῖν τὸν δημιουργὸν καὶ τεχνίτην τῶν ὀρωμάτων. Τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς περὶ ἀγγέλους διηγήσεως οὐκ ἐστὶν κατορθοῦν· ἐξ ἀδύλων γὰρ καὶ οὐκ ἐκ τῶν φαινομένων τοῦ ἀδύλου τὴν γνῶσιν παρέχειν ἀσύμφορον τε καὶ λῖαν ἀσθενές. Ἄλλως τε δὲ καὶ Θεὸν μὲν, εἰ καὶ μὴ ὀρθῶς, ἀλλ' οὖν ἁμυγγέπη τὸ Ἰουδαῖον ἔθνος καὶ πρὸ τῆς νομοθεσίας ἐδόξαζεν, [600 R.] ἀγγέλιον δὲ οὐδὲ προσηγορίαν ἠπίστατο χωρὶς· ἐνδὲ ἢ καὶ δευτέρου, οἷς ἢ τοῦ Πνεύματος ἀπεκάλυψε χάρις. Μαρτυρεῖ δὲ τὸ λεγόμενον, ὅτι καὶ μέχρι νῦν τὸ Σαδδουκαίων ἔθνος Θεὸν μὲν εἶναι καὶ δημιουργὸν ὁμολογεῖ, ἀγγέλους δὲ μηδαμῶς ὑπάρχειν ἀπαυθαδίξεναι. Ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων φύσις καὶ κλήσις κατ' ἀρχὰς ἀγνωσμένη ἐκεῖθεν εἰς γνῶσιν κατέστη, ἀφ' οὗ τὸ θεοσεβές τοῦ Ἀβραάμ ἐγνωρίσθη· ἐντεῦθεν αὐξομένη κατὰ προκοπὴν εἰς πᾶν τὸ τῶν εὐσεβῶν διεδόθη γένος· πλήν γε καὶ ὁ Μωσῆς ἔπι τέλει τῆς καθ' αὐτὸν ιστορίας, τοῦτους τῇ ἄλλῃ συνταττόμενος κτίζει, *Εὐφράνθητε, οὐρανοὶ, φησὶ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτὸν πάντες ἄγγελοι Θεοῦ*.

Τρίτον ἐκεῖνο φησιν. Εἰ τῶν ἀρμάτων τὰ ὀρατὰ ἐγγυτέρω τε ἡμῶν καὶ πρὸς γνῶσιν ἐπιτηθεύτερα, εὐλόγως τῶν αἰσθητῶν παραδειχόντων τὴν γένεσιν ὁ Μωσῆς τὰ μεῖζω τέως τοῖς εἰσαγομένοις διὰ τὸ δυσέμφικτον καὶ πολλῆς παιδαγωγίας δεόμενον παρατρέχει. Κάκεινο δὲ μοι συνεπιθεύροι· κηδὲς δέονται τῆς διδασκαλίας τὰ αἰσθητὰ, ὅτι προηχθησαν ἐκ Θεοῦ, τὰ δὲ νοητὰ διττὴν ἀπαιτεῖ, ὅτι τέ εἰσι καὶ ὡς ἢ τούτων οὐσίωσις ἐκ Θεοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἀγγέλων οὐκ ἐνήθη τῆς κοσμογενείας ἁπαρχόμενος, ἵνα μὴ τινες τῶν εὐρίπιστων τε καὶ εὐμεταδόλων δι' ἀγγέλων τὸ πᾶν ὑποστῆναι τε καὶ δημιουργηθῆναι δοξάσωσιν. Εἰ γὰρ καὶ μηδεμίαν ἀφορμὴν Μωσέως κατὰ τὴν συγγραφὴν παρασχόντος ἡμῶν Ἑβραίων τε οὐκ ἄλιγοι, καὶ οἱς φίλον ἢ ἐκεῖνων ἀπάτη, δι' ἀγγέλων τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ δημιουργηθῆναι παραληροῦσιν, ἐπὶ πόσον ἂν οὐκ ἐπενεμήθη τὸ νόσημα, εἰ τι τοιούτου τῷ νομοθέτῃ ἀνεγέγραπτο; καὶ ὅρα μοι τὴν τοῦ λόγου ἀκρίθειαν. Ἀπὸ τοίνυν τῆς παραδόσεως· Ἀδὰμ μέχρι τῆς Νῶε γενεᾶς ἀγγέλων φύσις εἰς ἀνθρώπων γνῶσιν οὐκ ἀφίκετο· περίοδος ἔ ἂν εἴη αὕτη τοῦ χρόνου πρώτη. Θὺ μὴν οὐδὲ κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, ἥτις εἰς τὴν πυργοποιίας ἀπολήγει τὸλμαν. Ἄλλ' οὐδ' ἢ τρίτη τοῦ χρόνου περίοδος τῇ τῶν ἀγγέλων ἔχει γνῶσιν σεμνύνεσθαι, ἥτις μέχρι τῆς τοῦ Ἀβραάμ θεογνωσίας, ὡς δὴλον, παρατείνεται. Ἐπὶ δὲ τῷ Ἀβραάμ αἱ συνθηκαὶ τὴν Δεσποτικὴν ἐπιδημίαν οἴονσι θεμελιούσαι τε καὶ προδιοικονομοῦσαι γεγόναι, καὶ ἤρξαστο μᾶλλον τὸ ἀνθρώπινον τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας τοὺς τῆς διανοίας [310 H.] ὀφθαλμοῦς

⁹⁹ Act. xxiii, 8. ¹⁰⁰ Deut. xxxii, 42 see. LXX.

VARIÆ LECTIONES.

¹ τῶν add. A. ² οὖν] libri οὐκ. ³ τὸ Σαδδ. Act. xxiii, 8. ⁴ ὁ Μωσῆς] Deut. xxxii, 42. ⁵ αὐτῷ ζ. ⁶ τε ἡμῶν A : πρὸς ἡμᾶς ζ. ⁷ κοσμογονίας ζ. ⁸ παρατυχόντος ζ. ⁹ διοικονομοῦσα ζ.

ἐκωλύζεσθαι καὶ τὸ καλῆρουν τῆς γνώμης εἰς στάσιον εὐσεβείας πίστιν διαπήγνυσθαι, τότε δὴ, τότε πᾶν ἀγγέλιον ἕνα διοικονομεῖται¹³ τῇ πειθίσῃ τοῦ Ἄβραάμ. Ἄγαρ διακονεῖν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ καταπραϋνεῖν δημοσημαίνοντες καὶ ἄθουμον, μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀκουῖας τῆς ἱστορίας ὡς πολὺ μὲν ἐστὶ τὸ μέσον ἑκαστίας καὶ δημιουργίας καὶ δημιουργοῦ καὶ ὑπηρετούντων¹⁴. τὸ μὲν γὰρ κυριότητος καὶ δεσποτίας, τὸ δὲ ὑπακοῆς καὶ δουλείας. Διὸ καὶ Παῦλος, εἰ τις ἄλλος νομομαθὴς ὢν, οὐχὶ¹⁵ πάντως εἰσὶ λειτουργικὰ Ἐπιστάματα, διακέρραται, εἰς διακορίαν ἀποσταλλόμενα; διὰ ταύτην μὲν οὖν τὴν αἰτίαν, ὡς ἴσθην εἰπῶν, ἀγγέλιον κατ' ἀρχὰς ἡ ἱστορία γένεσιν οὐκ ἀναγράφει. Καὶ ταῦτα εἰπῶν ὁ συγγραφεὺς, καὶ ἴσθαι συνάφαις τούτοις οὐκ ἔμοιγε δοκοῦντα τὸ ἀναγκασίον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν φέρειν προβάλλεσθαι, τὸν γ' ἐποικρατοῦ λόγον.

A nationem veluti fundabant, ac præordinabant, factæ esse, humanæque mentis oculi veritatis luce collustrari magis cœpere, et animi fluctuatio stabili religionis fide confirmari; tunc certe angelus unns introducitur ancilla Adrahæ Agar ministrans²¹, qui illam animi pendentem ac deficientem solaretur. Tantummodo hanc vocem mittente historia, magnam esse discrimen inter ministerium et creationem, interque Creatorem et res creatas. Illud enim dominationis est atque imperii; hoc vero obedientiæ ac servitutis. Quamobrem et Paulus præter cæteros legis bene peritus: Nonne omnes sunt administratori Spiritus, in ministerium missi²²? exclamavit. Hac igitur de causa, ut diximus, angelorum creationem in his historia non attingit. Quæ quidem ubi retulit auctor, aliaque adijonxit, quæ (inhi saltem) nequaquam ea videntur ad rem propositam afferre quæ necessaria erant, tertium tandem librum finit.

Lib. iv et v. Cur Filius Dei homo factus.

[601 R.] Ὁ δὲ δ' αὐτῷ καὶ ε' τοῦ βιβλίου¹⁶ λόγος, ἐν θεοῖς κεφαλαίος περιγραφόμενος, οὐδὲν ἕτερον διαλαμβάνει ἢ ὅτι τῶν προπεωδεστάτων ἦν τὴν ἀπαρῆλκτον καὶ φυσικὴν εἰκόνα τοῦ Πατρὸς ἡμᾶς τοὺς κατ' εἰκόνα μὲν γεγονότας, τὸν δὲ χαρακτῆρα κιθδηλεῖσαστας, ταύτην ἡμᾶς ἀποκαθάραι τε τῶν κηλιδωμάτων καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀναμορφώσασθαι· καὶ ὡς ἔδει τὴν ἀληθῆ καὶ ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ σφίαν τοὺς εἰς ἀλογίαν παρατραπέντας καὶ πρὸς τὸν πῆν·θη βίον ἀπνεύσαντας ἀπαλλάξει τε τῆς ἀλογίας καὶ πρὸς τὸ νοερὸν ἐπαναγαγεῖν ἀξίωμα.

Quartus vero et quintus liber duobus capitibus absoluitur, neque aliud quid attingit, quam [cap. 20] decentissimum fuisse, ut immutabilis nativæque Patris imago nos ad eandem conditos (sed qui formam illam jam corruperamus) a sordibus munda-ret, et pristino decori restitueret: [cap. 21] utique oportuerit veram et hypostaticam sapientiam Dei conversos in insipientiam, et jumentis similes red-ditos a stultitia liberare, et ad rationabilis creaturæ dignitatem reducere.

Lib. vi. Cur Creator, et Juxta Dei Filius.

Ὁ δὲ ζ' αὐτῷ λόγος κεφάλαιον προβάλλεται πρῶτον, διὰ τὴν δημιουργὸς ὁ Υἱὸς λέγεται τῆς τε πρώτης ἡμῶν ὑποστάσεως καὶ τῆς ἐπὶ τέλει τῶν αἰώνων ἀναπλάσεως, εἶτα καὶ κριτικῆς ἀπάντων ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοινῆς¹⁷ ἀναστάσεως. Ἐχομέ- νων γὰρ τῶν τριῶν τούτων καταστάσεων ἀλλήλοις καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν δεσποτῆν καὶ τεχνίτην ἀναφερο- μένων, καὶ ἡ περὶ αὐτῶν¹⁸ ἀλληλουχεῖται καὶ συν- υφαίνεται ζήτησις τε καὶ ἐπιλυσις. Ἐπεὶ γὰρ ἔκτισε, ἰκαίως καὶ διαλυθέντας ἀνακτιζει· καὶ ἐπεὶ τοῦτο, ἀκολούθως τῷ οἰκείῳ πλάσματι καὶ νομοθετεῖ· νο- μοθετῶν¹⁹ δὲ ὄφλον ὅτι καὶ τὴν κρίσιν τοῖς τε νομο- φυλακῶσι καὶ τοῖς τὸ παράνομον προσελόμενοις αὐτὸς ἀδέκαστον τὸ προνόμιον ἔχει διανέμειν. Προ- ηγουμένης οὖν τῆς ζητήσεως, διὰ τὴν μηδεμᾶς ὀθ- σῆς ἐν τῇ Τριάδι διαφορᾶς, καθ' ὑπεροχὴν λέγω καὶ ἑλλείψιν, ὁ Υἱὸς μᾶλλον δημιουργὸς τε καὶ πλάστης ἀνακηρύσσεται, καὶ ταύτης τὴν λύσιν ἡδη λαμβανούσης, φανερὸν ὡς καὶ τὰ ἐφεξῆς τῶν ζητη- μάτων συνδιαλύεται. Φησὶν οὖν ὡς καλῶς καὶ εὐλό- γως ἡ δημιουργία τοῦ παντὸς κατ' ἐξαιρέτην τῷ Υἱῷ ἀναφίεται. Καὶ γὰρ τοῦ Λόγου μετὰ σαρκὸς ἐπιδη- ρηθέντος αἱ μεζεύς καὶ πλείους περὶ τὴν δημιουρ-

C Sextus liber primum illud [22] caput proponit: Quare Dei Filius optes dicatur, cum primæ nostræ sapientiæ, tum reformationis in fine sæculorum, tum etiam Juxta omnium, novæ resurrectionis tem- pore? His enim tribus inter se connexis, et ad eun- dem dominum artificemque IESU relatis, ipsæ quoque quæstio et solutio connexam atque coher- rentem rationem habent. Postquam enim creavit, merito perditos reparat. Quod cum ita sit, conse- quenter etiam suæ creaturæ legem fert. Unde et illud planum efficitur, ipsius esse sententiam incor- ruptam ferre, tam in legem servantes, quam in eam sponte violantes. Præmissa igitur quæstione: Cur cum nulla sit in Trinitate gradus superioris aut in- ferioris differentia, Filius tamen potius optes atque formator prædicatur: manifestum est, hac una so- luta, reliquæ quoque ex ea deinceps ortas quæ- stiones dissolvi. Quare affirmat recte ac merito universi creationem ad Filium per excellentiam referri. Cum etenim Verbum in carne ad nos venisset, plures ac majores hæreticos de creatione pro- cesserunt. In his aliqui verum atque unicūm Crea- torem ignorantes, in variis causis mundi creatio-

¹³ Gen. xii, 17. ¹⁴ Hebr. i, 14.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ ἴνα δὴ διοικονομεῖται A. ¹⁶ ὀπηρετούντων A: δημιουργούντων G. ¹⁷ οὐχὶ] Hebr. i, 14. ¹⁸ βιβλίου] libri, ¹⁹ καινῆς G. ²⁰ αὐτὸν G. ²¹ νομοθετῶν A: νομοθετεῖ G.

nem retulerunt. Unde non in multitudinem solum A deorum quidam sese effuderunt, sed et bono nihil opponentes, universi gubernationem indivisibilem in contrarias providentias distraxerunt. Quidam rursus individuae et per omnia æqualis Divinitatis divisores amarus atque injustos se constituentes, tota Dei majestate Patri attributa, Filium ac Spiritum sanctum ab ejusdem naturæ participatione repulerunt: hoc pro sua dementia prætextu arrepto, quod et Deum unum (quem etiam Patrem prædicat vetus Lex) celebrarent, et noxam adducentis auctoriæ esset, Filium vel Spiritum Deum consisteri. Ex his vero fuerint tum qui ignorantia Filii et Spiritus laborarunt; quotquot nimirum Judæorum atque gentilium tabefecit error; tum qui scientia quidem, sed fallaci præditi (ut Arius atque Macedoniani) ipsum Creatorem impie rebus creatis annumeraverunt. Vide igitur, quando hic error longe adeo lateque invalescere potuit; si etiam creationis universi dignitas definite Patri esset attributa, prætereaque redemptio atque judicium, quis non impiis dementiae color ac prætextus confingeretur, quo Filium ac Spiritum sanctum, vel nullo modo subsistere vel subsistentem in creaturarum ordinem redigere auderent? Propterea igitur Pater Filio justa de causa cedit, cum creationis dignitate ab initio, tum reformationis, tum etiam iudicii. 189^b Verumtamen non si in eorum aliquo, quæ modo diximus, Filio cessit Pater, mox etiam in omnibus cessit. Neque enim hoc disponentis omnia sapienter Providentiæ fuerit, quandoquidem tali nulla penitus apparente occasione, multi impiorum duo Testamenta contrariis legislatoribus assignarunt. Quare convenienti prorsus, quæque Deum deceat ratione, et sapientiæ plena dispensatione, Filio non formatio solum atque reformatio, sed iudicium quoque (etsi tribus personis communia hæc sint) per excellentiam attribuantur. Sic igitur objectam quæestionem Dei amans scriptor hic dissolvit: cui et alia accedunt, quæ patrem nequaquam cum superscriptis utilitatem habent.

ἀπορίαν ὁ φιλόθεος συγγραφεὺς ἐπιλύεται, συνοποβάλλων²¹ καὶ ἕτερα τινὰ οὐχ ὁμοίως τοῖς εἰρημένοι τοῦ χρήσιμον παρεχόμενα.

Interim præsentī dubitationi aliud quiddam investigatione dignum admiscet. Quærit enim: *Cur Filio Pater præponatur, ac dehinc tertius Spiritus sanctus constitutatur?* Respondetque certum esse divinam naturam (cum nec verbis exprimi, nec mente comprehendī queat) neque ratione, neque oratione, hoc ipsum quod est, evulgari vel nominari posse: quibus vero per ineffabilem dispensationem cognoscenda objicitur, non sicuti est, sed ut fas atque utile est iis quibus apparet, sic pulchritudinis suæ splendorem immittere innoxius in se intuentes, et utcumque fruendam dare: quapropter ut profundius, et magis theologice loquamur, sive Tri-

γίαν αἰρέσεις προσέκοψαν²⁰, καὶ οἱ μὲν τὸν ἕνα καὶ ὡς ἀληθῶς Δημιουργὸν ἀγνοήσαντες [312 H.] εἰς πολλὰ; αἰτίας τὴν τῶν ὄντων ἀνήψαν ὑπόστασιν, ἔνιοι δ' οὖν οὐκ εἰς πλῆθος μόνον θεῶν ἐξεχύθησαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγαθῷ πονηρὸν ἀντανιστῶντες τὴν τῶν ὄλων ἀμέριστον ἐπιστάσιαν εἰς ἀντικειμένους προνοίας διέσχισαν. Τινὲς δὲ καὶ τῆς ἀμεροῦς καὶ διὰ πάντων τὸ ἴσον ἐχοῦσης θεότητος μεριστὰς πικροὺς καὶ ἀδίκους σφᾶς αὐτοὺς προκαθίσαντες, ὄλον τὸ θεοπρεπὲς τῷ Πατρὶ περικλείσαντες, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς συμφύτας ἀπόσαντο, προφάσεως (ὡς ἐνόμιζεν αὐτῶν τὸ ἀσύνητον) περιδρασσόμενοι ὅτι διὰ τοῦ Θεοῦ ἕνα, ὃν καὶ Πατέρα ὀμνεῖ, τὰ Παλαιὰ Νόμιμα ἀνακηρύττουσι, καὶ τόλμης ἐστὶν ἀγούσης εἰς παρανομίαν Θεοῦ τὸν Υἱὸν ἢ τὸ Πνεῦμα συνομολογεῖν. Τούτων δ' ἂν εἴεν ἀγνοίαι μὲν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος ἐκνοσήσαντες, ὅσοις²¹ τὸ Ἰουδαϊκὸν τε καὶ Ἑλληνικὸν ἐνετάκη φρόνημα, οἱ δὲ γνώσιν μὲν ἐπισφαλῆ δὲ κτησάμενοι, ὥσπερ Ἄρειος καὶ οἱ κατὰ Μακεδόνοιον, οἱ συνηριθμοῦν ἀθέως τῇ κρίσει τὸν Κτίσαντα. Ὅρα οὖν, τῆς τοιαύτης πλάνης οὕτως ἐπιπολάζειν κατισχυούσης, εἰ καὶ τὸ τῆς δημιουργίας τῶν ὄλων ἀξίωμα ἀφωρισμένως προσαντιθῆ τῷ Πατρὶ, εἶτα καὶ ἡ ἀνάπλασις καὶ ἡ κρίσις, ποῖα μανίας οὐκ ἂν διεπλάττετο τοῖς ἀσεβέσι πρόφασις [604 R.] εἰς τὸ τὸν μὲν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα ἢ μὴ ὄλων ὑφεστῆναι, ἢ καὶ ὑφεστῶτα εἰς τὴν τῶν κτισμάτων χώραν ἀπελαύνειν καταθρασύνεσθαι; δὲ τοῦτο οὖν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ οἰκονομικῶς ὑπεξίσταται τῆς τε κατ' ἀρχὰς δημιουργίας καὶ τῆς ἀναπλασεως, εἶτα καὶ τῆς κρίσεως. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν εἰρημένων μὲν τινος ὁ Πατὴρ ὑπεξέστη τῷ Υἱῷ, μὴ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων, οὐδὲ τοῦτο ἂν ἦν τῆς πάντα σοφῶς οἰκονομοῦσης Προνοίας, ὅπου γε μὴδὲ τοιαύτης²² ὅλως ὑποφαινομένης ἀφορμῆς πολλοὶ τῶν ἀσεβῶν τὰς δύο διαθήκας ἐναντίοις νομοθεταῖς διενείμαντο. Ὅστε ἐναρμόστω τε καὶ θεοπρεπεί λόγῳ καὶ οἰκονομικῇ πεπληρωμένη σοφίᾳ τῷ Υἱῷ καὶ ἡ πλάσις καὶ ἡ ἀνάπλασις καὶ ἡ κρίσις κἀν²³ τῶν τριῶν ὑποστάσεων εἴη ταῦτα κοινὰ, κατ' ἐξαιρετὸν ἀναφέρεται. Οὕτω μὲν οὖν τὴν προκειμένην

Metaξὺ δὲ τοῦ προκειμένου ζητήματος καὶ ἕτερον τε αὐτῷ ἄξιον ἐξετάσεως συνδιαπλέκεται. Ζητεῖ γὰρ διὰ τί προτάταται ὁ Πατὴρ τοῦ Υἱοῦ, εἶτα τὸ Πνεῦμα τρίτον συντάττεται. Καὶ φησὶν ὡς ἡ θεία φύσις ἄβρῆτος οὐσα καὶ ἀκατάληπτος δῆλον ὡς οὐτε λογισμῷ τι οὐτε ῥήματι αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἐκκαλύπτεται ἢ ὀνομάζεται, οἷς δ' ἂν καὶ πρὸς ἐμφάνειαν δι' οἰκονομίαν ἄφατον καταστῆ οὐχ ὡς ἐστίν, ἀλλ' ὡς ἐκάστω τῶν ἐμφανιζομένων δυνατὸν τε καὶ συμφέρον, οὕτως αὐτῆς τοῦ κάλλους τὰς μαρμαρυγὰς ἐνήσι τε τοῖς εἰς αὐτὴν²⁴ ἀτενίζουσι καὶ παραπλοῦειν παρέχεται. Διὸ βαθύτερόν τε καὶ θεολογικώτερον φάναι, κἀν Τριάδα, [312 H.] κἀν μονάδα.

VARIE LECTIONES.

²⁰ προσέκοψαν A. ²¹ ὅσοις A : ὅσας C. ²² μὴδὲ τῆς τοιαύτης C. ²³ κἀν A : καὶ C. ²⁴ συνοποβάλλων A : συνοποβάλλεται C. ²⁵ ταύτην C.

κὴν Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα, ἁὺν Θεότητα, ἁὺν ἑτερόν τι τὴν ἄληπτον ἐκείνην καὶ ἄφατον ἐν-
 ῥήσωμεν ἢ ὀνομάσωμεν φύσιν, οὐχὶ ταῦτα ἄλλ'
 ὑπὲρ ταῦτά ἐστι. Διὸ καὶ ὁ τῶν ἀπορρήτων μυστα-
 γωγός, Ἐκ μέρους ²⁰, βοᾷ, *γινώσκωμεν, καὶ ἐκ μέ-
 ρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Καὶ ὁ γνή-
 σιος δὲ τούτου μαθητῆς, ὁ σοφὸς Διονύσιος, τὰ αὐτὰ
 καὶ τοῖς αὐτοῖς μικροῦ διαμαρτύρεται ῥήμασι, καὶ
 μάλιστα γὰρ ἐν τοῖς περὶ τέλειου καὶ ἐνός. Οὐκ ἔχον
 ἐκεῖ τὰ κλειστά τῶν περὶ Θεοῦ οὐχ ὅπερ ἐστὶ πα-
 ριθηλοῦ, χειραγωγία δὲ μᾶλλον τίς ἐστι καὶ συγκα-
 τάσας, διὰ τῶν συντρόφων ἡμῖν καὶ πραγμάτων
 καὶ ὀνομάτων τὴν νοῦν ἡμῶν πρὸς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς
 ἀναφέρουσα, ὅηλον ὅτι τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ προτε-
 τάχθαι τὸν Πατέρα κατὰ τὴν ἐκφώνησιν, εἶτα τὸν
 Υἱὸν καὶ μετ' ἐκείνου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς που
 καὶ αὐτὸς ὁ Δεσπότης παιδαγωγῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς
 μαθητάς φησι· *Πορευθέντες ²¹ μαθητεύσατε πάντα
 τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
 Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,*
 ἔπειτα γὰρ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ θεία φύσις οὕτε προτε-
 τακταὶ οὕτε ὑποτετακταὶ, ἀλλὰ καὶ πάσης ὑπερ-
 ἴδρυνται καὶ ἀριθμήσεως καὶ μοναδικῆς ἐπινοήσεως,
 εἴτερ καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ μόνος περὶ οὐσίαν, τὸ δὲ
 θεῖον ὑπερούσιον. Ὅπερ οὖν τὸ θεῖον τὰ ἐν χρόνῳ
 πάντα ἀχρόνως ἐπίσταται καὶ ἀμερίστως τὰ μεριστὰ
 καὶ ἀβρύστως τὰ βέοντα, [605 R.] οὕτω πᾶσα γεν-
 νητὴ φύσις καὶ τὸ ὑπέρχρονον ἐν χρόνῳ νοεῖ, καὶ
 μεμερισμένως τὸ ἀμερίστον, καὶ τὸ ἀφθεχτον διὰ
 συντρόφου φωνῆς ὀνόμασι διαμεμορφωμένης καὶ
 ῥήμασι.*

Εἶτα ἐφεξῆς ἐξετάζει, *Τίτος ἔρακεν ὁ μὲν Υἱὸς
 κατὰ τὴν ἐκφώνησιν μέσος παραλαμβάνεται,
 ἄρα δὲ ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ²². Καὶ
 φησιν ὡς ἐπειδὴ δικαιοσύνης ζυγὸς λέγεται ὁ Θεός,
 ἀναλόγως τῷ παρ' ἡμῖν ζυγῷ καὶ ἡ ἐν τῇ θεῷ
 φύσει τάξις ἐπινοήσεται ὥστε τὸν Υἱὸν τὴν μέσῃ
 χώραν ἀναπληροῦντα τὴν ἄκραν ἰσότητά πρὸς τὰ
 ἄκρα συντηρεῖν· αὐτὸς γάρ τὴν τε κατ' ἀρχῆς δη-
 μοουργίαν καὶ τὴν ὑστερον τοῦ γένους ἀνάπλῃσιν
 ἀπειργάσατο. Καὶ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ ζυγοῦ τὸ
 ἰσόβροχόν τε καὶ ἰσοδύναμον τῆς ἀπειροδύναμου
 Τριάδος αἰνίτταται, μηδεμίνας τῶν τριῶν ὑποστάσεων
 ἀναπερομένης τὸ πλεόν ἢ πρὸς τὴν κάτω ῥοπὴν
 ἀπακλινοῦσης, ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ τε καὶ ὁμοτίμῳ καὶ
 ἀδιαφόρῳ τῆς δόξης· καὶ τῆς οὐσίας ζυγοστατουμένης
 τε καὶ θεολογουμένης· ἐξ οὗ καὶ ἐν τοῖς γεννητοῖσι
 ἰσότης δίδεται καὶ τὸ δίκαιον ταλαντεύεται. Τοιαῦτα
 μὲν οὖν αὐτῷ κατὰ τε τὸ κ' κεφάλαιον τοῦ 15' βί-
 βλου καὶ τὸ γ' καὶ κ' συναφάνεται.*

Μετὰ τοῦτο δὲ φησιν ἀναλογίαν τινὰ διασώζειν

²⁰ I Cor. xiii, 9 et 10. ²¹ Matth. xxviii, 29.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ ἐκ μ.] Cor. xiii, 9. ²¹ πορευθ.] Matth. xxviii, 29. ²² τὸ ἅγ. corr. A : τε ἅγ. C.

NOTÆ.

(47) Cap. 13, lib. De divin. nominibus.

unitatem, sive unitatem, sive Patrem, sive Filium,
 sive Spiritum sanctum, sive Deitatem, sive aliud
 quidpiam incomprehensibilem illam et ineffabilem
 naturam cogitemus, vel nominemus, non hæc illa,
 sed supra hæc est. Quamobrem etiam ineffabilem
 enarrator clamat : *Ex parte cognoscimus, et ex
 parte prophetamus, cum autem venerit quod perfe-
 ctum est, evacuabitur quod ex parte est ²⁰*. Hujusque
 germanus discipulus, sapiens ille Dionysius, hæc
 ipsa iisdem propemodum testata verbis reliquit :
 maxime ubi de perfecto (47) atque uno agit. Quando
 igitur plurima eorum quæ de Deo dicuntur, non id
 quod est, significant, sed potius manu ducunt, et
 pro captu nostro per cognatas nobis res atque
 voces, mentem nostram supra nos attollunt : perspi-
 cuum est tale quid illud esse, quod primo loco inter
 loquendum proferatur Pater, deinde Filius, ac post
 hunc Spiritus sanctus. Quemadmodum alicubi etiam
 ipse Dominus, nos instruens, discipulis ait : *Euntes
 docete omnes gentes, ^{190a} baptizantes eos, in
 nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti ²¹*. Quo-
 niam ipsa secundum se divina natura, neque præ-
 poni, neque subjici apta est, sed supra omnem
 tam numeri, quam singularitatis notionem collo-
 catur. Numerus siquidem, et unitas de substantia
 dicuntur : divinitas vero substantiam superat uni-
 versam. Quemadmodum igitur Deus omnia quæ in
 tempore existunt, sine tempore cognoscit, et indivi-
 vise, quæ divisibilia, ut et fluxa, sine ullo fluxu :
 sic omnis creata natura, id quod tempus excedit,
 in tempore cognoscit, et divise, quod dividi non
 potest, quodque ineffabile est, per cognatam nomi-
 nibusque et verbis efformatam vocem.

23. Quærit deinceps, *Cur Filius, cum loquimur,
 medius assumatur, extremisque locis Pater et Spi-
 ritus sanctus ?* Respondet : Quoniam justitiae trinita
 dicitur Deus, proportionem quadam cum trinita
 nostra, ideo quoque in natura divina ordo ejusmodi
 excogitatus est, ut Filius, medio occupato loco, exa-
 ctam æqualitatem cum extremis teneat. Ipse enim
 et a principio creationem, et ad postremum generis
 [nostri] instaurationem perfecit. Quin etiam trini-
 tatis exemplum, infinite potentis Trinitatis aqua-
 lem omnino ac parem potestatem subinducat, cum
 nulla trium personarum, vel plus altera assurgat,
 vel ad ima magis vergat, sed in æquali et pari, nul-
 loque modo differente gloria et essentia trinitetur,
 ac theologice expendatur. Unde et in rebus gene-
 ratis æqualitas datur, et justum æquis ponderibus
 libratur. Hæc fere in vicesimo secundo capite sexti
 libri, itemque vicesimo tertio ab eo contextuntur.

24, 25. Post hæc analogiam quamdam servari

asserit a duplici illa Trinitate, quæ in alis Seraphim consideratur⁵⁵. Et medium quidem Patri respondere, extrema vero Filio, ac Spiritui sancto. Triplicem quoque illam et omnino invariata in se vocis *Sanctus* exclamationem, trium personarum immutabilitatem, quoad essentiam, potentiam et facultatem subindicare. Quin et illorum trium consubstantialitatem atque unitatem velut sigillo ob-signari ac coaptari, dum unum duntaxat postea [per vocem] *Dominus* inducitur et infertur. Alarum item geminationem, significare cognitionem illam omnem, quæ per hos in homines derivatur (etsi per immateriales spiritus subministratur), non simplicem, sed materiatam deferri: ex nostris nimirum figuris ac formis, velut compositum quoddam, compositis adaptatam, eum duplex sit materiatum omne, ex materia conflatum et forma. Quamquam et 190^b intelligibiles potestates, ex sanctificatione et substantia, quod duplicibus aliis significetur, confari volunt. Certum vero quod horum cognitio, perfectissima illa, et quæ omnem cognitionis simplicitatem superat, ut quæ soli creatrici Trinitati ascribatur, inferior atque imperfectior existens, non ab omni sit compositione libera. Ad hæc vocem *Sanctus* sine ulla coagmentatione prolatam, et nullo omnino alio intercedente provocabulo, indicare simplicem, minime compositum, excellentem ac sacrosanctum divinæ naturæ statum, cum omni alia natura et subsistentia comparate. Illud vero *Sanctus* sanctorum, ejusmodi significare sanctimoniam, quæ sit supra omnem aliam, quæ nominari possit, collocata: minimeque cum illa componenda. Quotquot enim ob divinam gratiam sancti dicuntur, profani alioqui atque impuri merito judicari queant, si cum Deo componantur. Ut et omnes reges, særvi, et existentia, non existentia, ad eum qui revera existit collata. Excellentiam igitur, ut dictum est, ac singulare quid, et supra reliquæ creaturæ terminos de Deo narrant verbum illud *Sanctus*. *Sanctum* enim hic dicas, non quod ab omni sorde, quæ corpus aut animam inquinat, purum est; nequaquam. Quænam enim illa Dei laus, aut potius quomodo non extrema ejus vituperatio sit, si id laudationis loco usurpetur, quod Deus ab affectionibus nostris liber existat? Sed distinctam [Dei naturam vox illa] et cæteris omnibus antecellentem, atque ab iis sejunctam prædicat. Neque vero insolita sacris Litteris ejusmodi hujus vocabuli significatio, ut ibi: *Omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur*,⁵⁶ hoc est, selectum. Et rursus *Judicum* libro: *Paries filium, et non ascendet ferrum super caput ejus, quia sanctificatus* (47^a) *est puer*. Aliaque sexcenta. Sic sane san-

A τὴν⁵⁵ ἐν ταῖς πτέρυξι τῶν Σεραφίμ θεωρουμένην διπλὴν Τριάδα, καὶ τὸ μὲν μέσον ἀναλογεῖν τῷ Πατρὶ, τὰ δ' ἄκρα τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Πνεύματι· καὶ τὴν τριαδικὴν τῆς ἀγιότητος ἐκφώνησιν ἀπαρῶντων οὐσαν πάντῃ πρὸς ἑαυτὴν τὸ ἀπαρῶντων κατ' οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τῶν τριῶν αἰνιγματίζειν [315 H.] ὑποστάσεων. Καὶ ἐπισφραγίζειν δὲ καὶ ἐπισυνάπτειν τὸ ἁπολύσιον καὶ ἑνιαῖον τῶν τριῶν τὴν ἐπαγωγὴν καὶ ἐπιφορὰν τοῦ ἐνὸς Κύριου. Δηλοῦν δὲ καὶ τῶν πτερῶν τὴν διπλὴν πᾶσαν τὴν εἰς ἡμᾶς δι' αὐτῶν κατοῦσαν γνῶσιν, εἰ καὶ διὰ τῶν ἄλλων διακονεῖται πνευμάτων, οὐχ ἀπλὴν ἀλλ' ὀλίκην κατεῖναι, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τύπων τε καὶ σχημάτων τοῖς συνθέτοις σύνθετον ἀρμοζομένην·
 B διπλοῦν δὲ τὸ ὀλικὸν ἅπαν, ἐξ ὕλης συγκείμενον καὶ εἶδους. Ἐτι δὲ καὶ τὰς νοεὰς θυνάμεις ἐξ ἀγιασμοῦ καὶ οὐσίας, ὃ τὸ διπλὸν αἰνίσσεται τῶν πτερύγων, συγκεῖσθαι φασί· ἕθλον δὲ ὡς καὶ ἡ πούτων γνῶσις τῆς ὀλοτελοῦς καὶ ὑπὲρ ἀπλότητος γνώσεως, ἴτις μόνῃ τῇ δημιουργικῇ Τριάδι ἀφ' ὧριστάς, λαττουμένη καὶ τὸ ἀτελὲς ἔχουσα οὐκ εἰς πάσης διπλῆς; τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. Παράδηλον δὲ καὶ αὐτὴν⁵⁶ τὴν ἄγιος φωνὴν, ἀνεῦ συνθέτης προαγομένην καὶ μηδὲ μεσολαβοῦντος ἐτέρου προσρηματος, τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀσύνητον καὶ ἐξηρημένον καὶ ἀδέηλον τῆς θείας φύσεως πρὸς πᾶσαν ἄλλην φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν· τοῦτο δὲ τὸ ἄγιος, τῶν ἁγίων αἰνίσσεται τὸ ὑπεριδρωμένον καὶ ἀσύγκριτον πρὸς πᾶσαν ἄλλην ὀνομαζομένην ἀγιότητα· καὶ γὰρ καὶ ὅσοι διὰ τὸ θεῖον ἅγιοι λέγονται, βέβηλοι τε ἂν κριθεῖσαν καὶ ἀκάθαρτοι παραβαλλόμενοι Θεῷ, ὡσπερ καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς δοῦλοι, καὶ μὴ ὄντα τὰ ὄντα πρὸς τὸν ὄντως ὄντα ἐξεταζόμενα. Τὸ ἐξαίρετον τοῖνον, ὡς εἴρηται, καὶ μεμονωμένον καὶ πάσης ἄλλης ὑπερόριον φύσεως ἐπὶ Θεοῦ καταγγέλλει τὸ ἄγιος. [608 K.] Ἄγιον γὰρ ἂν ταῦθα οὐχὶ τὸ ρύπου τινὸς καθαρὸν εἶναι διὰ σώματος ἢ ψυχῆς διαβαίνοντος· ἀπαγε· τοῦ γὰρ ἐγκόμιον Θεοῦ, μᾶλλον δὲ πῶς οὐκ ἔσχατος φόγος εἰς ὕμνον παραλαμβάνειν τὸ παθῶν ἀπηλλάχθαι τὸ θεῖον λέγειν τῶν ἡμετέρων; ἀλλὰ τὸ ἀφορισμένον καὶ ὑπεριδρωμένον τῶν ἄλλων ἀπάντων καὶ ἀνακχωρηκὸς ἀνυμνεῖ. Σύνθεσις δὲ τῇ θεῖᾳ Γραφῇ τὸ τοιοῦτον τῆς λέξεως; σημαινόμενον, ὡς τὸ, Πᾶν⁵⁷ ἄρσεν διατρέιγον μήτραν
 D ἄγιος τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, τουτέστιν ἀφορισμένον. Καὶ πάλιν ἐν τοῖς Κριταῖς⁵⁸· Τῆξῃ υἱὸν, καὶ οὐκ ἀπαθήσεται σιδηρὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ἡγιασμένον ἔστι τὸ παιδάριον, καὶ μερία ἄλλα. Οὕτω δὲ καὶ ἀγιάζεσθαι τὸν τόπον ἢ τὸν ἄρτον ἢ τὸν οἶνον, ἂ τῷ Θεῷ φάμεν ἀφορίζεσθαι καὶ πρὸς μηδεμίαν κοινὴν ὑποφέρεσθαι χρῆσιν.

⁵⁵ Isa. vi, 2 seqq. ⁵⁶ Num. viii, 16; Luc. ii, 23.

VARLÆ LECTIONES.

⁵⁵ τὴν ἐν] Isa. vi, 2. ⁵⁶ αὐτὴν add. A. ⁵⁷ πᾶν] Luc. ii, 23. ⁵⁸ Κριταῖς] 13, 5.

NOTÆ.

(47^a) *Judic. xiii, 5*. In *Vulg.* et *LXX. Nazaræus* legitur: quæ vox Hebræis *sanctum*, vel *sanctificatum* significat, ut apud B. Hieronymum. videas.

ut carum panem, vel vinum dicimus, quæ Deo secernuntur, et ad nutum communem usum referuntur.

Εἰς πίστιν δὲ παράγειν ἐπιχειρεῖ, διπερ αἱ ἄλλοι δυνάμεις ὕλικώς τοῖς ἡλικίοις τὰ ἀνωθεν διαπορθεύουσιν, τὴν λαβίδα ²⁵, ἣν ἐν τῶν Σεραφίμ πρὸς τὸν προφήτην ἀποστελλόμενον ἔφερε, τὸν ἀνθρώπου φέρουσαν. Ἀήλον γὰρ ὡς ἐν σωματικοῖς συμβόλοις ἀσωμάτων τινῶν καὶ νοητῶν ἡ ἀσώματος δυνάμεις ὑπεδέχοντο τῷ προφήτῃ μυστήρια, διδασκούμενης ἡμᾶς τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ὅτι, καθάπερ οὐκ ἔστιν ἄνευ μυστήριου οὕτε ὕλης παχυτέρας τοῦ πυρὸς λαβέσθαι, οὕτως καὶ τῶν θεῶν οὐδὲν ἔστι λαβεῖν ἄνευ συμβόλων ὕλικῶν καὶ ²⁶ προσφύων τοῖς δεχομένοις. Ἔστι δὲ καὶ ἡ λαβὶς [314 H.] τυπούσα τὴν ὕλην ὡς περὶ ἄνθραξ τὸ θεῖον. Ὁ γὰρ ²⁷ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταλάσκει καὶ, τὰ λόγια ²⁸ Κυρίου πεφυρωμένα. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φωνὴ τῆς λαβίδος τὴν ἀφῆν ἀπαγγέλλει, ἥτις δηλονότι ἐπὶ μόνων ὁράται τῶν αἰσθητῶν. Τοῦς δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οικονομίαν τοῦ Λόγου αἰνγματίζεσθαι διὰ τῶν εἰρημένων συμβόλων φάναι οὐδὲν ἀπεικόσ· τὸ γὰρ θεῖον πῦρ παχυτέρι τῆς καθ' ἡμᾶς σαρκὸς προσωμύλησεν ἡμῖν. Δυνατὸν δὲ φησι καὶ τὴν μὲν λαβίδα τὴν νομικὴν εἰκονίζειν σκιά, τὸν ἄνθρωπον δὲ τὴν Νέαν Διαθήκην· καὶ γὰρ διὰ τῶν συμβόλων τῶν νομικῶν τὰ τῆς Νέας μυστήρια παραβηλοῦσθαι τε καὶ τοῖς εὐγνώμοσι παραδίδεσθαι. Δέγει δὲ καὶ τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης προτεθέντος διὰ τοῦτο τοῖς παρ' ἐκείτερα τῶν τὰ ἱερὰ ὑπηρετουμένων ῥιπίδας πετρῶν σκεπημέναις τοῖς προκειμένοις φρικτοῖς ἐπικινεῖν, τῶν ἐξαπετῶν φέροντας σύμβολα, ὡς ἂν μὴ εἴσι τοῖς τελουμένοις τοῖς ὀρωμένοις ἐναπομένειν, ἀλλὰ παντὸς προσύλου ὑπεράνω γενομένους νεοροῖς ὀφθαλμοῖς διὰ τῶν ὀρωμένων ἐπὶ τὴν ἀόρατον θέαν καὶ τὸ ἀμήχανον ἐκείνο ²⁹ κάλλος παρασκευάζουσι ἀναδραμεῖν. Καὶ γὰρ καὶ σωματικῶς τῷ Δεσπότῃ παρόντι φόβῳ καὶ τρόμῳ τὰ Σεραφίμ ὑπηρετοῦν· οὐ τίνος φόβου καὶ τρόμου αἰνίγμα εἶναι καὶ τὴν γενομένην διὰ τῶν πετρῶν κίνησιν, ἣν τὸ ὑπηρετούμενον ἐνεργεῖ. Εἰ δὲ τὰ Σεραφίμ ὑπηρετοῦντα δηλοῦνται ³⁰ καὶ σαρκωθέντι τῷ Λόγῳ, καὶ οὐδὲν διὰ τὴν πύξιν τοῦ Λόγου διαγωγὴν τῆς ἀνω καθύφησι δουλείας, δηλονότι καὶ ἡ ἄλλη τῶν ἀσωμάτων διακόσμησις νέων τὸν μετὰ σαρκὸς παραγεγονότα λατρεύουσα προσεκκίνει. [609 R.] Ἡ γὰρ ἐν τούτοις πρωτεύουσα τέξις, τὴν δουλείαν οὐ καινοτομοῦσα, καὶ πᾶν μετ' αὐτὴν τὴν ἰσὴν ὑπηρεσίαν βεβαιοῦται. Γέγραπται ³¹ γὰρ ὡς καὶ ἄγγελοι προσελθόντες θαυμάζον αὐτῷ· τὸ δὲ τοῦ ἀγγέλου ὄνομα, ὡς εἰ τὰ θεῖα Ἰσααὶ σοφί, κοινόν ἔστι πάσαις ³² ταῖς νεοραῖς δυνάμεσιν ὄνομα. Καὶ κάλιν περὶ τοῦ εἰς τὴν εἰκωμένην εἰσαγομένου πρωτοτόκου τὸ ἱερὸν

A Fidem vero ut faciat his (quod materiae expertes spiritus materialiter nobis materialis res coelestes afferant), forcipem illam adducere pergit ²⁷, quam unus e Seraphim ad prophetam missus attulit, carbonem complexam. Palam enim est corporalibus in symbolis incorpoream illam potestatem incorporeorum quorundam atque intelligibilium mysteria significare apud prophetam voluisse, docente nos sacra Scriptura : quemadmodum sine intermedio aliquo, et absque crassiore materia ignis capi non potest : sic nec rerum divinarum quidquam percipi posse sine materialibus symbolis, caeterisque rebus, iis qui susceperent accommodatis. Est autem forcipis materiam designans, **191** u quemadmodum et carbo divinum numen denotat. *Deus enim noster ignis consumens est* ²⁸. Et : *Eloquia Domini igne examinata* ²⁹. Ipsa quoque vox forcipis tactum significat, qui scilicet in solis apparet sensibilibus. Fortasse vero et Verbi incarnationem, nostri causa factam, obscure designari praedictis symbolis probabiliter dicatur. Ignis enim divinus, carnis nostrae crassitie [interjecta] nobiscum conversatus est. Fieri etiam potest, ait, ut forcipis legalem umbram designet, carbo vero Novum Testamentum, cum per legalia symbola Novi mysteria Testamenti ostendantur, ac bene sentientibus tradantur. Addit insuper : Cum corpus Dominicum in sacra mensa propositum est, ideo qui ab utroque latere sacris operantibus [astant] in eorum quae sex alas gestant symbolum, confecta ex alis stabella (48) supra oblata ibi horrenda mysteria agitare, ut ne sistant initiatos rebus visis inhaerere, sed eos mentis oculis supra omnia id, quod cum materia conjunctum est, sublato, faciant per ea quae videntur, ad invisibilem contemplationem, et inexplicabilem illam pulchritudinem ascendere. Nam ipse etiam cum corporaliter Dominus praesens esset, cum timore ac tremore Seraphim ei inserviebant : huiusque timoris et tremoris specimen obscurum esse, alarum illam agitationem, quam ministrantes adhibent. Si vero Seraphim etiam incarnato jam Verbo ministrare declarantur, ut nihil ob ejus in terram descensum de servitute, quae in caelo erat, diminuant : clarum quod et alter incorporeorum spirituum ordo Incarnationis cultu patriae adorabat. Cum enim qui in his primum ordinem tenent, cultum non inmutant, mox etiam par a subsequentibus ministerium exhiberi confirmant. Scriptum est enim, quod etiam angeli accedentes ministrabant ei ³⁰. *Angeli* vero appellatio, ut rerum divinarum perfici norunt, commune est

²⁵ Isa. vi, 6. ²⁶ Deut. iv, 24. ²⁷ Psal. xvii, 37. ²⁸ Matth. iv, 11.

VARIÆ LECTIONES.

²⁹ τὴν λαβ.] Isa. vi, 6. ³⁰ καὶ A : τε καὶ ζ. ³¹ ὁ γὰρ] Deut. iv, 24. ³² τὰ λόγια] Psal. xvii, 37. ³³ ἐκείνου A. ³⁴ δουλοῦται A. ³⁵ γέγραπται] Matth. iv, 11. ³⁶ πάσι A.

NOTÆ.

(48) Qu mos in Hispania hodieque spectatur, ad æstum ardente canicula depellendum.

intelligibilem spirituum nomen. Et iterum de primogenito in orbem terræ introducto Scriptura loquitur: *Et adorent eum omnes angeli Dei* ^{61.62}. Propterea etiam simul atque ad altare sacerdotes accedunt, cantor sacer de superiore loco sic clamat: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis*. Quem hymnum ex veneranda ac tremenda Seraphinorum professione compositum asserit. Non tamen de suo habere hoc inventum, **191b** sed e Judæorum gente quemdam veritatis doctrinam imbutum, qui alios quoque docendi auctoritatem ab Ecclesia accepisset, virum cætera sapientem, vitæque illustrem, hujus doctrinæ Jobio auctorem fuisse, cum unde compositus esset sacer ille hymnus, exponeret. Docere vero ipsum ex Cherubinorum (49) hymno, et psalmo xlii sacrorum cantorum canticum illud conflatum esse. Celebrari enim in hoc Psalmo *Deum fortem vivum*: ac mutatam quidem esse vocem *vivum* in æquipollens vocabulum *immortalis*, ipsa voce *fortis* retenta: ita sacrum illud canticum contextum esse. Porro exprimi voces *Deus* et *Sanctus*, ut distinctio fiat ab idolorum simulacris, quæ terrestria sunt, humanarum manuum opus, et veræ abominations. *Fortis* vero adversus muta, immobilia et imbecilla idola. *Immortalis* denique, quod idola nec spirent, nec ullam efficiendi vim habeant: sed nec tantillam quidem vitæ partem acceperint. Narrat hoc etiam, eundem illum sacrum virum sese docuisse, quemadmodum ab aliis quoque scriptoribus refertur, ut beatus (60) Proclus (Constantinopolis is præsul erat) prædicti hymni constructionem, per revelationem edoctus sit, cum angelis sacrum hunc hymnum canentibus, primus ille eandem deinde doctrinam hausit. Tali disputatione vicesimum quartum et quintum clauditur caput.

26. Capite vicesimo sexto refertur, sex dierum numerum in principio typum esse agnoscendæ Trinitatis, illudque cum ex aliis manifestum evadere, tum ex illo: *Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam* ⁶³. Quin et ex illo: *In capite libri scriptum est de me* ⁶⁴: quibus [saltem] contigisset percipere sex illis initialibus diebus nihil esse intelligendum eorum, quæ apparent. Caput enim et principium libri, sive omnis a Deo inspiratæ Scripturæ, est opus sex dierum, quibus mundi creatio perfecta est: cuius ex magnitudine ac pulchritudine Creator ipse agnitus canitur. Imaginem vero referre Trinitatis: et ad mysterii cognitionem conducere eosdem illos sex dies asserit, non minus quam de sex alis Cherubin symbolica et sacra oratio. Quæ certe doce-

^{61.62} Deut. xxxii, 42 sec. LXX; Psal. xcvi, 7; Hebr. i, 6. ⁶³ Psal. xviii, 3. ⁶⁴ Psal. xxxix, 8 et Hebr. x, 7.

VARIE LECTIONES.

⁶¹ καὶ προση.] Deut. xxxii, 42. ⁶² τὸ Α : τὸν ζ. ⁶³ χειρῶν τῶν ἀνθρ ζ. ⁶⁴ ἐμυήθη om. pf. A : C ante id verbum lacunam habet versus dimidii. ⁶⁵ λέγει τὸν Α : λέγεται ζ. ⁶⁶ ἡμέρα⁶⁶ Psal. xviii, 3. ⁶⁷ ἐν κεφ.] Psal. xxxix, 8.

NOTÆ

(49) Idem docet Niceph. Cabasilas exposit. Liturg. cap. 20.

Α Γράμμα φησὶν · Καὶ προσκυνήσωσαν ⁶¹ ἀπὸ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. Διὰ τοι τοῦτο καὶ ἅμα τῷ πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἰσεῖναι τοὺς ἱερεῖς ὁ ἱεροψάλτης ἀνωθεν ἀναβοᾷ τὸ, Ἄγιος ὁ Θεός, ἄγιος ἰσχυρός, ἄγιος ἀθάνατος. Ἦντινα ὑμνολογίαν συγκεῖσθαι φησὶν ἐκ τῆς τῶν Σεραφίμ φρικτῆς ὁμολογίας. Φησὶ δὲ ὡς οὐδ' οἴκωθεν πρὸς ταύτην ἦλθε τὴν ἔννοιαν, ἀλλ' ἐξ Ἰουδαίων τις τὸν τῆς ἀληθείας λόγον κατηχηθεὶς καὶ ἄλλους κατηχεῖν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀξίωμα λαβὼν, σοφός τε τὰ ἄλλα καὶ βίβλιν λαμπρὸς, ἐκεῖνος αὐτῷ τῆς προκειμένης μαθησεως καθηγῆσατο, ἐξ ὧν ἡ ἱερολογία συνετέθη, ἀναδιδασκόμενος. Διδάσκειν οὖν αὐτὸν φησὶν ἐκ τε τῆς Χερουβικῆς ὑμνολογίας καὶ τοῦ μᾶ' ψαλμοῦ τῶν ἱεροψαλτῶν συνεθεῖσθαι τὸ μελωδῆμα · φέεσθαι μὲν γὰρ ἐν τῷ ψαλμῷ τὸν Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα, μεταληφθῆναι δὲ τὸ ⁶² μὲν ζῶντα εἰς ἰσοδύναμον [315 H.] τὸ ἀθάνατον, αὐτολεξεὶ δὲ διατηρηθῆναι τὸν ἰσχυρὸν, καὶ οὕτω συνυφανθῆναι τι μελωδῆμα τὸ ἱερὸν. Ἀποδεδῶσθαι μέντοι γε τὸ μὲν Θεός καὶ τὸ ἄγιος πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν εἰδωλικῶν σεβασμάτων, ἃ γεώδη τέ ἐστι καὶ χειρῶν ⁶³ ἀνθρώπων ἔργα καὶ βδελύγματα ὡς ἀληθῶς· τὸ δὲ ἰσχυρός πρὸς τὸ ἐκείνων ἀφωνον καὶ ἀκίνητον καὶ ἀσθενές, τὸ δὲ ἀθάνατος πρὸς τὸ ἀπνον ἐκείνων καὶ ἀνερέγγτον καὶ οὐδ' ὅπωσούν ζωῆς μετασχόν. Λέγει δὲ τὸν αὐτὸν ἱερὸν ἄνδρα καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐκδιδάξασθαι, καθὰ καὶ ἐτέροις ἐξιτόρηται, ὡς τῷ μακαρίῳ Πρόκλῳ (Κωνσταντινουπόλεως δὲ πρόεδρος ἦν) ἡ τοῦ εἰρημένου μελωδήματος δι' ἀποκαλύψεως [ἐμυήθη ⁶⁴] σύνθεσις, ἀγγέλων μὲν τὴν ἱερολογίαν ταύτην ἀναμελπόντων, ἐκείνου δὲ τὴν μήτην πρώτου ἐκείθεν ἐκδεξαμένου. Τοιοῦτον μὲν ἄγωνα καὶ τὸ δ' καὶ κ' ἅμα τοῦ ἐφεξῆς ε' κεφαλαίου ὑποδέχεται.

Ἐν δὲ τῷ κς' κεφαλαίῳ λέγει τὸν ⁶⁵ ἐν τῇ κοσμογενεῖα κατ' ἀρχὰς τῶν ζ' ἡμερῶν ἀριθμὸν τύπον εἶναι τῆς τριαδικῆς θεογονίας, καὶ τοῦτο δηλοῦν οὖν καὶ τισὶν ἐτέροις καὶ τὸ, Ἡμέρα ⁶⁶ τῆ ἡμέρα ἐρῶνται ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτεὶ ἀναγγέλλει ἡρώων. Ἀλλὰ καὶ τὸ, Ἐν κεφαλίδι ⁶⁷ βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, ὅσοις γέγονεν εἰς τὰς ἀρχικάς ἐκείνας ἐξ ἡμέρας ἐκλαβεῖν, οὐδὲν τῶν ἀπεμφαινόντων διανοηθῆναι. Κεφαλὴ γὰρ καὶ ἀρχὴ βιβλίου, τουτέστι πάσης τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς, ἡ ἐξαήμερος, ἐν αἷς ἡ κτίσις συνετελέσθη· ὧν ἕκ μεγέθους καὶ καλλοῆς ὁ δημιουργὸς καταλαμβανόμενος ἀνυμνεῖται, εἰκονίζειν δὲ τὴν Τριάδα καὶ πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μυστηρίου, συντελεῖν τὰς αὐτὰς ἐξ ἡμέρας, φησὶν, ὡσπερ καὶ τῶν ἐξ Χερουβικῶν πτερυγῶν τὴν συμβολικῆν

(50) Georgius Cedrenus, *Histor. Compend.* anno 30 Theodosii.

ιερολογίαν. Ἡ δὲ ἄρα ἐμυσταγωγεί τῆς δημιουργοῦ Τριάδος τὴν γνῶσιν δι' ὀλίκῃς παραγίνεσθαι καὶ συνθέτου. Καὶ μὴν καὶ αὐτῆς τῆς ἀπλῆς καὶ ἀσυνθέτου οὐσίας διὰ τῆς ἐνύλου καὶ συνθετιμένης τὴν τριαδικὴν ὑπαινίττεσθαι κυριότητα. [512 R.] Ὅθεν καὶ διὰ δεκτικῆς Τριάδος τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἀπλότητα Τριάδος τὴν γνῶσιν ἀνακαλύπτεσθαι. Πιστὶν δὲ τοῖς θεωρημένοις ἐπιτιθεὶς, τὴν ζ' φησὶ τύπον εἶναι τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἐν ᾧ τῶν καχυτέρων καὶ σωματικῶν ἡμῶν ἔργων κατάπαυσις, ὡς ποῦ ⁴⁸ καὶ ὁ Παῦλος φησὶν, ὡς Ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ ἐλλῶν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀπέπαυσε ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὡς περ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. Εἰ δὲ τύπος ἡ ζ' τῆς καταπαύσεως τῶν παρ' ἡμῶν ἔργων τῶν ὀλικῶν, ὅτε κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον ⁴⁹ καὶ τὸ τέλειον τῆς γνώσεως τῆς ἐπὶ μέρος σοφίας ἀνταλλασσόμεθα, εὐλόγως καὶ τὴν ἑξαήμερον ἂν τύπον εἶναι τῆς ὀλικῆς θεωρηθήκαμεν γνώσεως, καθ' ἣν ἐκ μέρος καὶ ἐν αἰνίγμασιν ἡ περὶ τὸ θεῖον ἡμῶν ὑπόληψις περιγέγυσε. Τούτοις ἐπάγει καὶ τὴν τοῦ Θεολόγου φωνήν, ἣτις μέχρι τριῶν ἡμῶν ὑποστάσεων τὸ τῆς θεότητος μυστήριον ἀνακαλυφθῆναι λέγει, *Μονάδος μὲν κτησθείσης*, φησὶ, *διὰ τὸ πλούσιον, δωάδος* [316 H.] *δὲ ἐκπαρθεύσεως διὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ἐξ ὧν τὰ σώματα, Τριάδος δὲ ὀρισθείσης διὰ τὸ τέλειον.* Πρώτη γὰρ ἡ Τριάς δωάδος ὑπερβαίνει σύνθεσιν, ἵνα μήτε στενὴ μένοι θεότης μήτε εἰς ἀπειρον χέτηται. Συνάπτει δὲ τῇ αἰτία ταύτῃ καὶ ἑτέραν τῆς μέχρι Τριάδος θεϊκῆς προόδου, καὶ φησὶ διότι καὶ μόνος ἀριθμῶν ὁ τρεῖς ζυγοῦ τύπος ἐστὶ σαφέστατος, ὁ δὲ ζυγὸς ἰσότητος ἔργων ἕνα καὶ σύμβολον· ὅθεν καὶ ἐν ἀριθμοῖς ὁ τριαδικὸς μόνος πάντων φέρει τὸ μέσον πρὸς τὰ ἑκατέρωθεν ἄκρα ἴσων τε καὶ ἀπαράλλακτον, οὐδεμιὰς τοῖς τρισὶν ἐνορωμένης ὅλως συνθέσεως. Ἐν οἷς καὶ ὁ ζ' τῷ φιλοθεάμονι ἀνδρὶ συμπεραίνεται λόγος.

A bat Trinitatis creatricis notitiam per materialem atque compositam cognitionem advenire, quinimo simplicis ipsius et incompositæ **192a** substantiæ trinam proprietatem, per materialem ac compositam ænigmatice denotari; atque hinc etiam per duplicem Trinitatem illius, omnem simplicitatem excedentis Trinitatis cognitionem revelari. Fidem vero astruens rebus visis, septimum diem ait esse figuram illius temporis, in quo nobis requies erit a corporeis et gravioribus laboribus, ut alibi etiam Paulus affirmat ⁴⁸, relinqui sabbatismum populo Dei. Qui enim ingressus est in requiem suam, etiam ipse requievit ab operibus suis, sicut a suis Deus. Si vero figura est septimus dies quietis a nostris materialibus operibus, quando secundum eundem divinum Paulum ⁴⁹ cum perfectiore cognitione imperfectiorem commutabimus, merito et sex dierum opus figuram esse materialis cognitionis meditando perspeximus, secundum quam ex parte et in ænigmati Deus a nobis cognoscitur. His addit Gregorii Theologi (51) sententiam, qua usque ad tres personas divinitatis mysterium nobis manifestatum dicit: *Unitate mota*, ait, *ob divinitas, binario vero superato propter materiam et formam, ex quibus corpora: Trinitate vero propter definitam perfectionem* (prima enim [in numeris] trius binarii excedit compositionem) *ut neque angustis terminis divinitas contineatur, neque in infinitum diffundatur.* Addit huic et aliam causam cur ad Trinitatem usque divinitas progressa sit, et ait: *Quia solus numerorum ternarius libræ figura est manifestissima. Libra vero æqualitatem efficit, simul ac significat.* Unde et in numeris solus ternarius medium occupat locum inter utraque extrema parem atque incommutabilem, sic ut nulla omnino in tribus animadvertatur compositio, in quibus sextus speculativo huic homini liber absolvitur.

Liber vii.

Ἐν δὲ τῷ ζ' βιβλίῳ διαλαμβάνει ὅτι τρεῖς μεταθέσεις πολιτειῶν τὸ ἱερὸν ἀναγράφει Γράμμα, ἃς καὶ *σεισμοὺς* ὀνομάζει, πρώτην μὲν τὴν ἀπὸ τῆς ἰδωλολατρίας ἐπὶ τὴν νομικὴν πολιτείαν μετάθεσιν, ἐν ᾗ μόνος μὲν ὁ Πατὴρ ἐμφανέστατα κηρύττεται, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν συμβόλοις μᾶλλον ⁵⁰ παραδηλοῦνται καὶ αἰνίγμασι· δευτέραν δὲ τὴν ἀπὸ ταύτης πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον, ἐν ᾗ τρανότερον ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα ἀποκαλύπτεται· καὶ τρίτην λοιπὸν τὴν ἀλυοτέραν τε καὶ θειοτέραν λήξιν, ἐν ᾗ διαπρυσίως πᾶσι τὸ τῆς Τριάδος ἐνοεῖδὸς καὶ ἀμίριστον καὶ παντοκράτορικόν, ὡς γεννητῆ φύσει δυνατόν, εἰς ἀνθρώπων ἀβίστακτον γνῶσιν ἀφικνεῖται. Ἀπαγγέλλει δὲ τὴν μὲν πρώτων σεισμῶν ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ διὰ τῶν ῥημάτων τούτων· Ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ⁵¹ ἡ γῆ, ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ·

Libro septimo [cap. 27] asserit tres politiarum mutationes a sacra representari Scriptura, quas et *Terræmotus* nominat. Primam quidem ab idolorum cultu in legalem reipublicæ ordinationem, in qua solus Pater manifestissime prædicatur. Filius autem et Spiritus symbolis duntaxat et ænigmati indicantur. Alteram vero ex hac in Evangelium qua magis perspicue Filius et Spiritus sanctus manifestantur. Tertiam denique illam materiæ magis expertem et diviniorum sortem, in qua penitus **192b** Trinitatis uniformitas, et indivisibilitas, et omnipotentia, quantum natura creata assequi potest, in hominum indubitata pervenit cognitionem. Primum autem terræ motum prædicat divinus ille David, his verbis: *A facie Domini mota est terra, a facie Dei Jacob* ⁵¹. Addit enim: *Simulacra gentium argentum et aurum, opera manuum hominum* ⁵².

⁴⁸ Hebr. iv, 9. ⁴⁹ I Cor. xiii, 9. ⁵⁰ Psal. cxiii, 7. ⁵¹ ibid. 13.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁸ ποῦ] Hebr. iv, 9. ⁴⁹ Παῦλον] Cor. xiii, 9. ⁵⁰ μᾶλλον A: μόνον ζ. ⁵¹ ἐσαλ. Psal. cxiii, 7.

NOTÆ.

(51) Orat. ii, *De Pace*, num. 17.

Rursumque dicit: *Afferte Domino, patrie gentium, et intrate in atris ejus*⁶⁸. Sed non in Judaicum, et unum tantum atrium: adjungit enim mox: *Commoveatur a facie ejus universa terra, dicite in gentibus quia Dominus regnavit*⁶⁹. Et iterum: *Dominus regnavit, exsulet terra, latentur insulae multae*⁷⁰. Ac deinceps: *Apparuerunt fulgura tua orbi terræ; vidit, et commota est terra*⁷¹. Multaque id genus apud eundem. Isaias quoque dixit: *Cum resurrexerit contere terram* (52). Divinus vero Paulus secundum simul et tertium terræ motum describit, dum Aggæi prophetae verba inclamat⁷²: *Cujus vox terram movit tunc: nunc autem denuntiavit dicens: Adhuc ego semel moveo non solum terram, sed et cælum*. Eadem et Gregorium (53) cognomenis Theologum scribere affirmat.

βοῶν· Ὅς ἡ⁶⁸ φωνή τῆν γῆν ἐσάλευσε τότε· νῦν δὲ ἐστὶ⁶⁹ ἐγὼ ἅπας σείω οὐ μόνον τῆν γῆν· ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. Ταῦτα δὲ καὶ τὸν Θεολόγον ἀναγράφειν εἰσάγει Γρηγόριον.

28, 29. Hæc locutus, profundius mox inquirere pergit: Cur primus Pater prædicetur? Respondet Dei providentiam circa nos pro illo rerum statu id fecisse, dum hac sapientissima ratione [homines] a deorum multitudine abducere studet. Absurdum enim fuisset atque inordinatum eum, qui a deorum multitudinis avocare vellet, divinitatis Trinitatem is animis, qui longo temporum curriculo deorum multitudinem attouiti suspexissent, committere. Præsertim cum Patris notio silenti et muto quasi suffragio Filium ac Spiritum sanctum existere confirmaret, eorumque cognitionem colligeret, non lædendo quidem imbecillos, sed religionis firmamenta mystice delineando. Nam Pater Filii omnino Pater est, et Spiritus quoque alicujus esse dicatur. Pater igitur nulli ullam multitudinis deorum ansam præbendo, potuit populo prædicari, maxime cum et apud Hebræos et apud gentes in more positum esset, ut ipsorum etiam hominum Pater Deus vocaretur. Mos enim ille inumbrabat supernaturalem Filii cum Patre conjunctionem, eosdemque simul existere, et mutuan ante sæcula inter eos habitudinem esse. Quod autem Deus vocetur Pater, ex his quæ nobis pro hominum more chara esse solent, 193a dicimus. Nihil enim est omnium apud nos paterna appellatione aut jucundius, aut honorificentius, aut magis venerandum, sed neque familiarius quidquam vel ad beneficentiam propinquius. Nam et producit Pater antea non existentes, et alit, et de liberorum victu satagit: quæ quidem, et magis etiam, pro primæ causæ conditione, ad Deum spectant, unde per participationem ad generantem quoque Patrem pertinent, quo Deum vocare Patrem terrigenam more edocui sumus. Porro Spiritum, aut Filium ut vocemus

ἐπάγει γὰρ τὰ εἶδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸν δευτέρον δὲ ἐν τῷ λέγειν. Ἐρέγκατε⁶⁸ τῷ Κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσπνεύσετε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν καὶ μίαν αὐλὴν· συνάπτει γὰρ αὐτίκα· Σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ· εἰπάτε ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὅτι Κύριος ἐσάλευσε. Καὶ πάλιν· Ὁ Κύριος⁶⁹ ἐσάσειλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. Εἶτα· Ἐφωαν αἱ ἀστραπαὶ σου ἐπὶ οὐρανῶν· εἶδε καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Καὶ πολλὰ τοιαῦτά ἐστι παρ' αὐτῷ. Καὶ ὁ Ἡσαίας⁷⁰ φησὶν· Ὅταν ἀναστῆ θραῦσαι τὴν γῆν. Ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλος ἅμα τὸν τε δευτέρον καὶ τὸν τρίτον ἀναγράφει σεισμὸν ἐν τῷ τὰ τοῦ προφήτου Ἀγγαίου ἀναδὲ ἐστὶ⁶⁹ ἐγὼ ἅπας σείω οὐ μόνον τῆν γῆν· ἀλλὰ

Ἄλλὰ γὰρ ταῦτα εἰπὼν, ἐμβαθύνει ζητεῖν, διὰ τί ὁ Πατήρ κηρύττεται πρῶτος; Καὶ ἡλύσις, ὅτι⁶⁷ παρ' ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ πρόνοια οἰκονομικῶς τοῦτο διεπράξατο, πανσόφῳ μεθόδῳ τῆς πολυθείας ἀπάγουσα. Ἀμέθοδον γὰρ ἦν καὶ ἀνοικονόμητον πολυθείας ἀπαλλάττοντα⁶⁸ τὸ τριαδικὸν τῆς θεότητος ψυχᾶς καταπιστεύειν μακρῶν διεπτοημέναις χρόνῳ περι τὸ πολύθεον. Ἄλλως καὶ ἀνεκφωνήτω ψήφῳ τῆν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος ὑπαρξίν ἐκύρου καὶ τὴν γνώσιν συνῆγεν, οὐ πλήττουσα μὲν τοὺς ἀσθενεῖς, τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας μουσικῶς κραταίωμα διαγράφουσα. Ὁ τε γὰρ Πατήρ Υἱοῦ πάντως ἐστὶ Πατήρ, καὶ τὸ Πνεῦμα ἐτέρου τιμὸς λέγοιτ' ἄν. Ὁ μὲν οὖν Πατήρ μηδὲν μηδεμίαν παρέχων πολυθείας λαθὴν ἰδύνατο δημοσιευθῆναι τῷ πλήθει, ἔθους γε μάλιστα ὄντος παρά τε Ἑβραίοις καὶ Ἑλλήσι καὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων Πατέρα καλεῖν τὸν Θεόν· συνεσιάζετο γὰρ τῷ ἔθει ἢ ὑπερφυῆς τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα συνάφεια τε καὶ συνύπαρξις καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους προαιώνιος σχέσις. Πατέρα μόντοι καλεῖν τὸν Θεόν ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τιμῶν τὸ ἀνθρώπινον ἀνεμάθομεν. Οὐδὲν γὰρ τῶν παρ' ἡμῖν τῆς πατρικῆς προσηγορίας οὔτε ἡδύτερον οὔτε τιμιώτερον οὔτε μὴν αἰδεσιμώτερον, ἀλλ' οὐδ' οἰκειότερον οὔτε πρὸς εὐεργεσίαν ἐγγύτερον. Καὶ προάγει γὰρ ὁ Πατήρ ἐκ μὴ ὄντων, καὶ τρέφει, καὶ τῆς ζωῆς κηδεύει τῶν τέκνων. Ἄ μᾶλλον μὲν ἐστὶ καὶ κατὰ πρώτην αἰτίαν τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖθεν δὲ καὶ κατὰ μετοχὴν καὶ τοῦ φύντος⁶⁹ Πατρός, ἐξ οὗ καὶ τὸ καλεῖν. Πατέρα τὸν Θεὸν τὸ γηγενὲς ἐπαιδαγωγῆθημεν. Πνεῦμα δὲ καλεῖν τὸ Θεῖον ἢ Υἱόν οὐκ οὕτως ἐξ ἡμῶν ἀφορμὰ ἀναφύονται. Οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολυθείας ἢ τούτων τῷ Πατρὶ συναριθμηεῖς οὕτως ἀφανίζει κάκ τῶν δευσεβεῖν ἐσπουδακωτών [τῆς πολυθείας] τὴν πρόφασιν,

⁶⁸ Psal. xcvi, 7. ⁶⁹ ibid. 9. ⁷⁰ Psal. cxvi, 4. ⁷¹ ibid. 4. ⁷² Agg. ii, 7; Hebr. xii, 26.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁸ ἐνέγκω.] Psal. xcvi, 7. ⁶⁹ ὁ Κύριος] Psal. cxvi, 4. ⁷⁰ ὁ Ἡσ.] 2, 21. ⁷¹ ὁ ἦ] Hebr. xi, 26. ⁷² ἐστὶ a correctore habet A. ⁶⁷ ὅτι] ὁ pr. A. ⁶⁸ ἀπαλλάττουσα ζ. ⁶⁹ φύντος ζ.

NOTÆ.

(52) Isa. ii, 21, ubi percutere habet Vulg.

(53) Orat. De Spiritu sancto quæ est 37 ad schol. 58. Vide et schol. 32, ad orat. 21 apud Bill.

ὡς ἡ τοῦ Πατρὸς καθ' ἑαυτὸν ἀνακλήρυξις. Οὐκοῦν Α
 συμπεριφέρωντας τε καὶ προνοητικῶς μόνος ὁ Πατήρ διὰ
 τοῦ νόμου καὶ προφητῶν ἐμφανῶς ἐκηρύττετο, μήτε
 πρῶτον μα τοῖς παχυτέροις παρέχοντος τοῦ κηρύ-
 κτωτός, καὶ τοῖς θεωρητικωτέροις τὴν τοῦ Υἱοῦ
 ἐκνοεῖν τε καὶ ὁμολογεῖν συνεισάγοντος. Εἰ δὲ πρῶ-
 τος ὁ Υἱὸς ἐκηρύττετο, οὐκ ἂν τὸ σοφὸν τῆς οἰκονο-
 μίας ὁμοίως προβαίνειν· ἀλλ' οὐδ' εἰ τὸ πανάγιον καὶ
 ζωοποιὸν Πνεῦμα.

notio aique confessio ingereretur. Ubi si Filius prior
 tiae sapientia procederet, ut neque si sanctissimus ac

τῆς ὁμοίας τόλμην ἔχειται προνοίας καὶ θεωρίας
 καὶ τὸ μὴ τὸν Πατέρα σαρκωθῆναι. Πῶ γὰρ ἀνεκτὸν
 ἀντὶ τοῦ, Υἱὸς ^α μου εἰ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέν-
 νηκά σε, πρὸς τὸν σαρκωθέντα λέγειν· Πατήρ μου εἰ
 σὺ, σήμερον γεγέννηκάς με; Τί γὰρ οὐκ ἂν πρὸς Β
 ἀπίστοιαν ἐπραξέ τὸ Ἰουδαίων ἔθνος μετὰ τοῦ κατα-
 φυγῆν ἐδρίσκαι τῆς τόλμης τὸ τοῦ πράγματος δυσ-
 παρήκειτόν τε καὶ ἀνακλόουθον, εἰ ὁ σαρκωθείς
 εἶπε· Πατήρ εἰμὶ τοῦ Θεοῦ; [610 R.] Πῶς οὐκ ἂν
 ἐδόκει μῦθος, εἰ τὸν σαρκωθέντα φωνῆ τις οὐρανόθεν
 ἐλέγετο καλεῖν· Οὐτός ἐστιν ὁ Πατήρ μου ὁ ἀγα-
 πητός, ἐν ᾧ ἐδόκησα; ἢ τὸ λέγειν αὐτόν· Ὁ Υἱὸς
 ἀπέστειλέ με, καὶ μετ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὅσα ἄλλα
 τοιαῦτα. Τὰ αὐτὰ δ' ἂν εἴη λέγειν καὶ ἐπὶ τοῦ παν-
 αγίου Πνεύματος. Καίτοι γε τὸ [318 H.] πανάγιον
 Πνεῦμα καὶ γυμνότερον ἢ τὸν Υἱὸν τὸ ἐερὸν γράμμα
 ἔσολογεῖ. Καὶ γὰρ φησι περὶ μὲν τοῦ Υἱοῦ· Δεξιὰ ^α
 Κυρίου ἐποίησε δύναμιν· καὶ· Τῷ Ἄδῳ ^β Κυρίου
 εἰς οὐρανοὺς ἐστερεώθησαν, καὶ εἰ τι ἄλλο τοιοῦτον·
 ἃ νῆματι μὲν συμβαίνει καὶ συνομολογεῖ τῇ σημασίᾳ
 τοῦ Υἱοῦ, τῆς δὲ κατὰ τὴν φωνὴν οὐκ ἐξίσταται C
 παραλλαγῆς. Ὅρα δὲ τὸ τρανὸν καὶ ἀπαράλλακτον
 τῆς κατὰ τὸ ἅγιον Πνεῦμα φωνῆς· Τῷ Πνεύματι ^α
 τοῦ στόματος αὐτοῦ πάντα ἡ δύναμις αὐτῶν, καὶ·
 Πνεῦμα ^β τοῦ Κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην,
 καὶ· Τὸ Πνεῦμα ^γ σου τὸ ἀγαθὸν ὀδηγήσει με
 ἐν τῇ εὐθείᾳ, καὶ· Πνεῦμα ^δ Κυρίου ἐπ' ἐμὲ,
 καὶ· Πνεῦμα ^ε θεῖον τὸ ποιήσάν με, καὶ· Ἐξαπο-
 σταλεῖς ^ς τὸ Πνεῦμα, καὶ κτισθήσονται, καὶ μυρία
 ἄλλα. Τῆς ἀρήτου δὲ καὶ ταῦτο τοῦ Θεοῦ σοφίας, τὸ
 τὸν μὲν Υἱὸν ἐτεροφώνους λέξεσι θεολογεῖσθαι, τὸ δὲ
 Πνεῦμα διὰ τῆς εἰκαίας ὀνομασίας. Ὁ μὲν γὰρ Υἱὸς
 ῥηθεὶς αὐτίκα τὸ αὐθυπόστατον εἰσηγεν, ὃ τοῖς τὴν
 πολυδαίαν νενοσηκόσι πρόφασιν ἂν ἐγεγύνηε τοῦ δρα-
 μεῖν πρὸς αὐτὴν ἦν φυγεῖν ἐδιδάσκοντο ^α· τὸ δὲ D
 Πνεῦμα εἰ καὶ τοῖς εὐσεβοῦσιν ὁμοίως αὐθυπόστατον
 γνωσκίται, ἀλλ' οὐν δύναται τοῖς πολλοῖς καὶ παχυ-
 τέροις παρακαλύπτεσθαι ὡς οὐκ ἕτεραν εἰσάγον ὑπό-
 στασιν, καὶ οὐδὲν ἦττον λεγόμενον τὸ τῆς μοναρχίας
 κρατύνειν προνόμιον. Ὅσπερ γὰρ τὸ λέγειν· Ἐκ-
 δέσας ^α τὸ πνεῦμά μου, οὐ δύο συνεισάγει πρὸς-

Deum, pares e nobis ipsis causas non habemus.
 Neque vero deorum multitudinem horum (54), cum
 Patre enumeratio sic funditus abolevisset, aut
 impietati deditis multiplicandorum deorum occa-
 sionem eripuisset, ut Patris solitarie sumpti præ-
 dicatio. Utiliter igitur ac provide solus Pater per
 leges et prophetas clare prædicabatur, cum sic
 nec prædicationis offendiculum aliquod crassiori-
 bus præberetur, et magis speculativis Filii simul
 prior prædicaretur, non perinde divinæ Providen-
 tiæ ac vivificus Spiritus.

Ad eandem utique hoc etiam providentiam et
 cognitionem pertinet, quod Pater non sit incarna-
 tus. Quomodo enim tolerari posset, si pro illo,
 Filius meus es tu, ego hodie genui te ^a, ad incarna-
 tum diceret: Pater meus es tu, hodie genuisti
 me? Quid enim non per demetiam designasset
 Judæorum gens, invento ex re vix credibili ac
 minime rationi consentanea audaciæ suæ perflugio,
 si incarnatus diceret: Pater sum Dei? Quomodo
 item hæc non videretur fabula, si aliqua de cælo
 vox diceretur appellare incarnatum: Hic est Pa-
 ter meus dilectus, in quo mihi complacitum est,
 vel ipsemet diceret: Filius misit me, et major me
 est, et quæcunque sunt alia generis ejusdem? Ea-
 demque hæc dici possint de Spiritu sancto. Quan-
 quam de hoc planius etiam Scriptura sacra, quam
 de Filio disserat. De Filio enim dicit: *Deatera
 Domini fecit virtutem* ^b. Et: *Verbo Domini cæli
 firmati sunt* ^c; et similia alibi, quæ intelligentia
 quidem quadrant, et consentiunt Filii significationi,
 sed non sine vocum abusione. Jam vide expressum
 et non detortum Spiritus sancti vocabulum: *Spiri-
 tus oris ejus omnis* 193b *virtus eorum* ^d. Et:
Spiritus Domini replevit orbem terrarum ^e. Et:
Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam ^f;
 item: *Spiritus Domini super me* ^g. Sic: *Spiritus
 Domini fecit me* ^h. Et alibi: *Emitte Spiritum
 tuum, et creabuntur* ⁱ; aliaque multa. Ubi et hoc
 ab ineffabili utique Dei sapientia profectum obser-
 ves, Filium aliis vocibus in theologia, Spiritum
 vero sanctum suo tantum nomine appellari. *Filia*
 enim vocabulum prolatum, statim per se existens,
 suppositum adducit, quod errore in deorum mul-
 titudine laborantibus occasionem præbuisset, ad
 illum ipsum errorem recurrenti, quem fugere do-
 cebantur. Spiritus vero, etsi a piis similiter sup-
 positum per se agnoscitur, vulgo tamen potest et
 crassioribus ita legi, quasi non aliam inducat per-
 sonam, atque nihilominus etiam dum profertur:
 monarchiæ prærogativam firmare. Ut enim dum
 dicitur: *Anxietus est spiritus meus* ^j, non duas id

^a Psal. ii, 7. ^b Psal. cxvii, 17. ^c Psal. xxxii, 6. ^d ibid. 8. ^e Sap. i, 7. ^f Psal. cxlii, 16.
^g Isa. lxi, 1. ^h Job xxviii, 4. ⁱ Psal. cii, 30. ^j Psal. cxlii, 4.

VARLE LECTIONES.

^α αἰός] Psal. ii, 7. ^β δεξιὰ] Psal. cxvii, 17. ^γ τῷ λόγῳ] Psal. xxxii, 6. ^δ τῷ πνεύματι] Psal.
 cxvii, 7. ^ε πνεῦμα] Sap. i, 7. ^ς τὸ πν.] Psal. cxlii, 10. ^ζ πνεύμα] Isa. lxi, 1. ^η πνεύμα] Job
 xxviii, 4. ^θ ἐξέπ.] Psal. cii, 30. ^ι ἐδιδάξατο] libri. ^κ τῆς δ.] Psal. cxlii, 4.

NOTÆ.

(54) Filii et Spiritus sancti.
 PATROL. GR. CIII.

affert personas, sed unitatem peræque retinet personæ, sic et *Spiritus Dei*, dum ab antiquis audiretur pinguiore modo, et ad eum quo in nobis est, nullius hoc idololatricæ scandalum dabat. Propterea itaque *Spiritus* plane in Veteri Testamento prædicatur. Filius non item, sed per huiusmodi nomina, quæ et ipsa nequeant unitatem hypostaseos dividere, ut illud: *Dei manus, Brachium. Sapientia, Potentia, Dextera, Verbum*, et quæ sunt generis ejusdem. Ista etenim nec in mortalium natura ipsam unitatem in duo dividunt, aut personam distinguunt. Sicubi vero etiam Filii vocabulum afferuntur: quando mox ut dicitur *Filius*, differentia significatur personarum; ut in illo: *Filius meus est* ¹; adumbratum hoc et obiectum adducitur. Adjungitur enim: *Hodie genui te*; Et: *Postula a me* ¹. Quæ humana cum sint, et divinæ minus apta naturæ, Filii appellationem legunt et adumbrant. Atque in similibus ad eundem modum.

At, cur tandem etiam *Dextera* et *Verbum*, et *Potestas Patris*, et similia dicitur Filius, non contra Pater Filii? An quia Pater non e Fillo, sed Filius e Patre? Ad hæc, manus quidem, brachiumque ac sapientia, et verbum, hominis esse dicuntur, cum homo dexteræ, vel sapientiæ, vel similitum nemo dixerit; quemadmodum non rami arborem, sed rami arboris esse dicimus. **194** *Spiritus* item sanctus *Dei digitus* appellatur. Quando autem digitus manus esse dicitur, convenienter non solum Patris, sed et Filii, quæ paterna est dextera, esse dicitur. Verum non sic vicissim Filius sancti *Spiritus*. Neque enim manus digiti recte dicatur. Neque vero vel ob hæc solum ab initio expediebat pro Patre Filium, aut Spiritum sanctum enuntiare. Etenim hominum Pater Deus, ut modo referebam, dictus est: *Filium* vero *nostrum* aut *Spiritus* dici Deum, absurdum sane ac minime consentaneum iudicatum fuisset. Quamobrem etiam Pater tunc prædicatus, ob familiarem scilicet vocis usum, unam vulgo innuebat, ostendebatque personam. [Quo tempore] si Filius aut Spiritus sanctus prædicatus fuisset, omnino personarum dualitas simul probabatur. Qui enim Filium audisset, statim ad Patrem retulisset, et Spiritum sanctum similiter; cujus enim esset Spiritus, quæreret mens: [ac] quos multorum deorum morbus teneret, incurabiles ex ipsa salutari theologia redderentur. Adde jam dictis, fieri non potuisse, ut quemadmodum Filii, ac Spiritus sancti, sic etiam Patris persona prudenti aliqua ratione absconderetur. Nam quod Spiritus Dei dictus sit *Dextera, Sapientia, Potestas*, id multiplicatorum deorum insaniam [non difficulter] effugere potuit. Non enim percipit hic vulgus personarum simul differentiam duci. Cum si *Pater*

Α ωπα, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον τὸ ἐνιαῖον διαφυλάττει τῆς ὑποστάσεως, οὕτω καὶ Πνεῦμα Θεοῦ τοῖς παλαιαῖς παχυτέρως, καὶ ὡς ἐφ' ἡμῶν ἀκούμενον οὐδεμιᾶς πολυθείας ἐνεδίδου σκάνδαλον. Διὰ τοῦτο τοῖνον τὸ μὲν Πνεῦμα ῥητῶς παρὰ τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ κηρύσσεται, ὁ δὲ Υἱὸς οὐκέτι, ἀλλὰ δι' ὀνομάτων τοιούτων ἅ καὶ αὐτὰ δύναται τὸ ἐνιαῖον μὴ ¹ διαίρειν τῆς ὑποστάσεως, ὡς τὸ, *Χεῖρ Θεοῦ, καὶ Βραχίον, καὶ Σοφία, καὶ Δύναμις, καὶ Δεξιὰ, καὶ Λόγος, καὶ ὄσα τοιαῦτα*· καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ταῦτα τὸ ἐνιαῖον οὐκ εἰς δύο διαλύει, οὐδὲ διαίρει τὴν ὑπόστασιν. Εἰ δὲ πού καὶ τῆς τοῦ Ἰησοῦ φωνῆς ἐμνήσθη, ἐπειδὴ εὐθύς ὁ Υἱὸς ῥηθεὶς διαφορὰν μὴνύει τῶν ὑποστάσεων, ὡς τὸ, *Υἱὸς μου εἰ σὺ, ἐπισκιάζομενον καὶ περικαλυπτόμενον τοῦτο πρόβγει*·

Β ἐπάγει γὰρ, *Σήμερον γεγέννηκά σε, καὶ ἄλτρησαι παρ' ἐμοῦ*, ἅπερ ἀνθρώπινα ὄντα καὶ τῇ θεῖα μὴ ¹ ἐφαρμύζοντα φύσει τὴν τοῦ Υἱοῦ προσηγορίαν παρεκάλυπτε τε καὶ συνεσκιάζε. Καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ὡσαύτως.

Τί δὴ ποτε δὲ Δεξιὰ καὶ Λόγος καὶ Δύναμις, καὶ ὄσα ἄλλα, τοῦ Πατρὸς μὲν ὁ Υἱὸς λέγεται, ἀλλ' οὐκ ἐμπάλιν ὁ Πατὴρ τοῦ Υἱοῦ; ἢ διότι ὁ Πατὴρ μὲν οὐκ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἀλλ' ὁ Υἱὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς. Ἐτι δὲ χεῖρ μὲν, καὶ βραχίον, καὶ σοφία, καὶ λόγος τοῦδε τοῦ ἀνθρώπου λέγεται, ἀλλ' ὁ ἀνθρώπος τῆς δεξιᾶς ἢ τῆς σοφίας ἢ τῶν ὁμοίων οὐκ ἂν ῥηθείη ², ὥσπερ οὐδὲ τοῦ κλάδου φάμεν τὸ δένδρον, ἀλλὰ τὸν κλάδον τοῦ δένδρου. Καὶ τὸ Πνεῦμα δὲ δάκτυλος ³ ὀνομάζεται Θεοῦ, [617 R.] καὶ ἐπὶ ὁ δάκτυλος τῆς χειρὸς, εὐλόγως οὐ μόνον τοῦ Πατρὸς, [319 H.] ἀλλὰ καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἥτις ἐστὶν ἡ πατρικὴ δεξιὰ, λέγεται. Ἄλλ' ὁ τὸ ἀνάπαλιν ὁ Υἱὸς τοῦ Πνεύματος· οὐδὲ γὰρ ἡ χεῖρ ῥηθείη ἂν τοῦ δακτύλου. Οὐκ ἦν δὲ ἄρα οὐδὲ διὰ ταῦτα ἀντὶ τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν ἢ τὸ Πνεῦμα κατ' ἀρχὰς συμφέρον καταγγέλλεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ ἀνθρώπων Πατὴρ ὁ Θεὸς, ὡς πρόεφημεν ⁴, ἐλέγετο· Υἱὸς δὲ ἢ Πνεῦμα ἡμῶν ὁ Θεὸς, τῶν ἀμνησάντων τε καὶ ἀνακολούθων ἐκρίνετο λέγεσθαι. Διὸ καὶ ὁ ⁵ Πατὴρ μὲν κηρυττόμενος διὰ τὴν ἐν τῇ συνηθείᾳ κατὰ χρῆσιν ἐν παρεδῆλου τότε τοῖς πολλοῖς καὶ ὑπεδείκνυε πρόσωπον· εἰ δὲ ὁ Υἱὸς ἢ τὸ Πνεῦμα κατήγγελλτο, πάντως ἂν τὸ δυαδικὸν συνωμολογεῖτο τῶν ὑποστάσεων· ὁ γὰρ ἀκούων Υἱὸν, εὐθύς πρὸς τὸν Πατέρα ἀνήγετο. Καὶ τὸ Πνεῦμα ὁμοίως· οὐ γὰρ ἦν Πνεῦμα, ἐπεζήτει ἡ διάνοια; οἷς ἡ νόσος τὸ πολυθεῖον ἀπὸ τῆς σωζούσης θεολογίας ἐλάμβανε τὸ ἀνίατον. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων οὐδὲ δυνατὸν ἦν, καθάπερ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, οὕτω καὶ τὸ τοῦ Πατρὸς σοφαί· μεθόδοις περικαλύπτεσθαι πρόσωπον. Πνεῦμα μὲν γὰρ Θεοῦ ῥηθεὶ καὶ Δεξιᾷ, καὶ Σοφίᾳ, καὶ Δύναμις ὄθεν ἐκφεύγειν τὸ τῆς πολυθείας πάλιμφομον· λαμβάνει γὰρ τοὺς πολλοὺς διαφορὰν προσώπων συνεπαγόμενον. Πατὴρ δὲ Θεοῦ κηρυχθεὶς, καὶ τὸν γεννηθέντα λάβοις, καὶ τὸ ἐκπορευθὲν, οὐκέτι μὲν λαθεῖν ἔχοι τὸ δι-

¹ Psal. ii, 7. ² Psal. ix, 10. ³ Exod. viii, 19; Luc. xi, 20.

VARIE LECTIONES.

¹ μὴ om. pr. A. ² μὴ et mox του add. A. ³ ἂν μὴ ῥηθείη C. ⁴ δάκτυλος] Exod. viii, 19; Luc. xi, 20. ⁵ ὥσπερ ἐφημεν A. ⁶ ὁ om. A.

φορον εἰσάγων τῶν ὑποστάσεων, οὐδ' ὅμοιον τοῖς τῷ Ἀ πολυθεον νοσοῦσι προσφέρειν τὸ λαμα. Οὐ μὲν οὖν ἀλλ' οὐδ' ἔπειρ ὁ Πατήρ κατὰ τὸ ἔμπροσθεν χερὸς τοῦ Υἱοῦ ἢ τοῦ Πνεύματος ὀνομάζετο, ὑποκρύπτειν ἑαυτὸν καὶ τὸ δουδεῖον περικαλύπτειν τῶν προσώπων ἡδύνατο· ἵνα μὴ λέγω ὡς οὐδὲ βῆθῆναι παντελῶς τὰ εἰρημένα, ὅτε νοῦν ὅτε φύσιν ἔχειν εὐδαίς ἂν ὑπόθετο. Διὰ τί δ' οὖν κατ' ἀρχὰς ἡ Τριάς οὐχ ἅμα κατήγγελλο; ὅτι καθάπερ τοῖς ὀφθαλμῶσι τὸ λαμπρὸν φῶς, καίτοι σωτήριον ὄν, ἀδρόν ἐπιδραβεστατον, οὕτω καὶ τοῖς εἰς τὸ πολυθεον ἀποτυφλωθεῖσιν ἡ τριαδικὴ θεολογία βλαβερὸν ὑπῆρχε καὶ ἐπιζήμιον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ φιλοθέῳ συγγραφῆι καὶ ὁ τῶν λέγων ζ' ἐν τρισὶ φιλοπονεῖται κεφαλαίοις, ἃ μετὰ τὸ κς' τὸν ἀκλόουθον ἀριθμὸν ἀναδέχεται.

logia, ac pernicioza futura. Verum hæc quidem Dei amans scriptor septimo libro tribus illis graviter pertractat capitibus, quæ post sextum et vicesimum ordine consequuntur.

Τὸ δὲ τριακοστὸν αὐτῷ κεφάλαιον διέξεισιν ὡς ὁ πρῶτος σεισμὸς θεμέλιος τῷ β' γεγένηται, καὶ οὐ μόνον τοῖς κατὰ Μωσαῖα συνήνεγκε θεὸν τὸν Πατέρα κηρύξας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χάριτι. Ἐξ ὧν γὰρ τὸν θεὸν Πατέρα τῶν ἀνθρώπων νομιζεσθαι ἔδωκεν, ἕκαστος τῶν γησιῶς προσαναχόντων θεῷ Υἱὸς θεοῦ εἰκότως ἐλέγετο· ἐκ δὲ τούτου θύρα καὶ ὁδὸς τῇ δαδ σαρκὸς οικονομίᾳ ὑπανοίγνυται. Διὸ καὶ τὸν Υἱὸν ὁ β' κηρύττων σεισμὸς, ὡς ἡδῆ συνήθους οὐσης τῆς φωνῆς καὶ ἐπὶ φιλῶν ἀνθρώπων τίθεσθαι, οὐχ οὕτω τοῖς ἀκούοντας ἐξετάραττεν, ἐκ τῆς χρήσεως τῆς πρώτης διαθήκης καταλεανθέντας τὰς ἀκοὰς, καὶ οὐκέτι πρὸς τὴν φωνὴν οὕτως ἐμεμήνεσαν, ὥσπερ ἐμαίοντο ἂν, εἰ μὴ συνήθης αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς ἐγεγόνει Διαθήκης. Ὅσπερ δὲ ἐπὶ τῆς νομακῆς πολιτείας τὸ κηρύττεσθαι τὸν Υἱὸν λαμπρῶς ἢ τὸ Πνεῦμα, δι' ἃς αἰτίας προαίπομεν, [320 H.] τοῖς ἐτι τὰς οὐλάς τῆς πολυθεοῦ πληγῆς ἐν ἑαυτοῖς φέρουσιν, [620 R.] οὕτω δὲ καὶ τὸ σαρκωθῆναι μὲν τὸν Πατέρα ἢ τὸ Πνεῦμα, συνεσκιάζεσθαι δὲ καὶ λαθεῖν ἰσχὺν εἰς τὸ λαθεῖν, ὃν τρόπον ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ, ἀδύνατον ἦν. Εἰ γὰρ καὶ κοινῆς οὐσης καὶ τετριμμένης τῆς τοῦ Υἱοῦ προσηγορίας ὁμοῦς τὸν Υἱὸν σάρκα λαθεόντα, ὅτι θεοῦ Υἱὸν (ὅπερ ἦν) ἔλεγεν ἑαυτὸν, καὶ κρημνοῖς ἐξῶσαι καὶ ραπίσμασι βαλεῖν¹⁰ καὶ τὸ τελευταῖον σταυρῷ ἀναρτῆσαι ἐξεμάνησαν, τί οὐκ ἂν ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μαθηταὶ δούλου μορφῆν ἔχοντες, εἰ ὁ σαρκωθεὶς ἔλεγεν, Ἐγὼ εἰμι ὁ Πατήρ, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον; ὥστε τὸ πᾶν τῆς οικονομίας θεοπροκῶς τε καὶ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔνοιαν θεπραγματεῦθη, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀπειργάσατο.

Κατ' ἀρχὰς μέντοι ὁ Λόγος οὐ σεσάρκωται καὶ δι' ἄλλας μὲν αἰτίας, καὶ διότι οὐκ ἔδει εὐθύς τὸ μέγιστον τῶν φαρμάκων τοῖς νοσοῦσι προσενεγκεῖν,

¹⁰ Luc. iv, 29. ¹¹ Marc. xiv, 65; Joan. xix, 3.

Dei emanatum sit, sive genitum intellexeris, sive eum qui processit, nequaquam jam id, quia personarum discrimen afferat, ignorari amplius possit, neque simile remedium idololatriæ labe infectis afferri. Itaque ne tum quidem, si Pater e contrario Filii, vel Spiritus sancti manus nominaretur, seipsum abscondere, et dualitatem personarum contegere posset: ne hoc dicam, neminem unquam censere potuisse, ut quæ nunc commemoravimus, vel omnino dicerentur, aut sensum aliquem, aut genium habere judicaretur. Quare igitur Trinitas ab initio non divulgata est: quia, quemadmodum laborantibus ex oculis splendidum lucis jubar, etsi saluiferum, maxime noxium est, ita et multorum deorum cultu occæcatis noxia erat Trinitatis theologia,

Tricesimum vero caput persequitur, ut primus motus terræ fundamentum alterius fuerit, atque non solum iis qui sub Mose vixerant, Deum Patrem **194b** predicando profuerit, sed et qui tempore gratiæ. Postquam enim effecit ut Deus hominum Pater crederetur: mox etiam quicumque in Deo fiduciam collocaret, merito *Dei Filius* appellatur. Unde patefacta janua, et via aperta est ad incarnationem cognoscendam. Quam etiam ob causam dum Filium secundus ille terræ motus prædicaret (quod jam consuetum esset hanc vocem de meris quoque hominibus usurpare), non sic auditores turbabat prioris Testamenti usu mitigatis auribus, ut non amplius sic vocis hujus occasione insaniverint, quemadmodum insanivissent, nisi usitata illis per Vetus Testamentum esse cœpisset. Quem enim ad modum sub lege Filii aut Spiritus aperta promulgatio, ob eas, quas antea causas diximus, noxia fore videbatur iis, qui adhuc cicatrices inflicti a deorum multitudine vulneris gerebant. Sic certe Patrem vel Spiritum sanctum incarnari, umbraque regi, et latendi accipere facultatem (ut in Filio factum) impossibile fuisset. Nam si tum quoque, cum Filii appellatio communis esset, atque usu trita, ipsum tamen Filium carne indutum quia *Dei Filium* (quod erat) seipsum dixit¹¹, ex editiori loco præcipitare, et alapis excipere¹², ac tandem cruci furiose affigere aggressi sunt, quod non fecissent et ipsi, et discipuli, [solum] servi videntes formam, si incarnatus dixisset: *Ego sum Pater*, vel *Spiritus sanctus*? Ergo divinitus, et supra quam dici ac cogitari possit, universa mundi gubernatio una cum hominum salute procurata est.

Attamen mox ab initio Verbum incarnatum non est, cum aliis de causis, tum idcirco quod non oporteret statim maximum medicamentum morbi-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ἕκαστον ζ. ¹¹ βαλεῖν corr. A: λαθεῖν ζ.

dis afferre, sed quæ vim haberent paulatim inor-
bum abigendi. Ad hæc, ab initio Verbum incarna-
tum, non modo quantam in fine temporum, adventu
suo utilitatem [non] præbuisset, sed incitamentum
potius idololatriæ ad errorem iudicatum fuisset. Nam
si, cum Græci rerum potirentur, similibus affectio-
nibus obnoxios homines tam facile in Dei evehe-
bant dignitatem, quomodo scientes in carne Ver-
bum apparens, tanquam Deum celebrari, non stam-
tim inde fictorem a se deorum exempla peterent,
iisque, qui conarentur ab hoc errore avellere, non
promptissime exprobrarent, illos ipsos, qui repre-
henderent hominem æque pro Deo prædicare ac
venerari. Propterea enim quo tempore Græci deos
fabricarent, 195a Patris quoque unitas prædicata
est. [Ne item dicerent : Si distulisset, suis se vi-
ribus humanum genus salvare potuisset, atque ita
summa gratia fuisset ingratis summum ingrati
animi vitium. Etsi nihil etiam ab initio vetuisset,
salutis loco contentionum amantes homines, sic
rursum dubitare : Cur non in fine, sed in princi-
pio : aut, cur non in medio temporum cursu, sed
in principio Verbum incarnatum est? ita in se
mutuo quæstiones secundum triplicem temporum
differentiam torquentes.] Oportebat itaque pri-
mum illa evacuari, et ea quidem prædicatione,
quæ Patrem solum annuntiat : deinde de deorum
effingendorum errore e memoria sublato, verum
Deum in carne manifestari. Sic igitur se habet hæc de Verbi in temporis plenitudine incarnatione
ratiocinatio. Et quemadmodum primus ille terræ motus per contrarias rationes deorum multitudini
medicinam fecit, dum personarum discrimen textit, ita in novissimis quoque temporibus, cum Judaica
opinio, in unam personam lege ac tempore corroborata, deorum multitudinem profligasset, et di-
vinitus tunc Dei Filius ac benigne carnem assumpsit, et Trinitatis mysterium paulatim detexit.

31. Addit istis sapienter omnino Salvatorem, C
verbis quidem humilibus utendo, divinitatis abscon-
disse radium, sed per illius opera effecisse, ut om-
nipotentis virtutis majestas effulgeret, ac per hæc
eadem prædicari videretur. Atque hinc etiam, ait,
dicebat : *Verba quæ ego loquor, a me ipsa non lo-
quor; Pater autem in me manens, ipse facit opera p.*
*Credite mihi (56), quia ego in Patre, et Pater in me
est : alioquin propter opera ipsa credite.* Duae autem
has ob causas verborum humilitatem adhibuit ;
primum quidem ad Judæorum effervescentem in-
vidiam mitigandam ; deinde vero ut nobis quoque
humilitatis exemplum ipsomet facto exprimeret ;
tertio etiam, quia verborum splendor non omnino
actiones simul emicare facit, cum tamen naturam

p Joan. xiv, 10.

ἀλλὰ τὰ ἐπ' ἑλαττον ἐλαύνειν τὴν νόσον δύναμιν
ἔχοντα. "Ἐτι δὲ καὶ ὅτι κατ' ἀρχὰς σαρκωθεὶς ὁ Λό-
γος οὐ μόνον" παρεῖχεν Ἰσὴν ὡς περ ἐπὶ τέλει παρα-
γεγονῶς τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ παρακλήσις μᾶλλον
τοῖς εἰδωλολατροῦσι πρὸς τὴν πλάνην ἐνομιζέτο. Εἰ
γάρ, ὅτε παῖδες Ἑλλήνων ἐπέστη⁸⁰, τοὺς ὁμοιοπα-
θεῖς ἀνθρώπους εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ βράδιως ἀνεθίβαζον
ἀξίωμα, πῶς ἂν, εἰδότες σαρκὶ τὸν Λόγον φαινόμενον
καὶ Θεὸν ὁμνούμενον, οὐχὶ τῶν παρ' αὐτοῖς πεπλα-
σμένων θεῶν ἐκείθεν εἶλοντο τὰ παραδείγματα, καὶ
τοὺς μέλλοντας αὐτοὺς τῆς πλάνης ἀποσπᾶν εὐχερῶς
οὐκ ἂν ἀντωνείδιζον, ἀνθρωπὸν καὶ αὐτοὺς τοὺς
αἰτιωμένους Θεὸν τε ὕμνεῖν καὶ σέβασθαι, διὰ τοῦτο
γὰρ τότε τῶν Ἑλλήνων ἀνθρώπους θεοποιούστων καὶ
ἢ τοῦ Πατρὸς μονὰς ἐκηρύττετο⁸¹. Οὐκοῦν ἴδει μὲν
B ἐκεῖνα πρῶτον [ἀργῆσαι, ἴδει] καταργηθῆναι διὰ
τοῦ κηρύγματος, ὁ τὸν Πατέρα μόνον κατήγγελλεν
εἰθ' οὕτω λήθη δοθείσης τῆς θεοποιου πλάνης τὸν
ἀληθῆ Θεὸν ἐν σαρκὶ φανερωθῆναι. Οὕτω μὲν οὖν ὁ
λόγος τῆς ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τοῦ Λόγου σαρ-
κώσεως. Καὶ καθάπερ ὁ πρῶτος σεισμός διὰ τῶν
ἐναντίων λάσατο τὸ πολύθεον ἐπικυψάμενος τῶν
ὑποστάσεων τὸ διάφορον, οὕτω⁸² καὶ ἐν ἐσχάτοις
καιροῖς, τῆς Ἰουδαϊκῆς δόξης εἰς ἓν πρόσωπον νόμῳ
καὶ χρόνῳ κρατυνθείσης καὶ περιελούσης τὸ πολύ-
θεον, ὁ Ἰῶδς τῆνικαῦτα θεοπρεπῶς τε καὶ φιλανθρώ-
πως καὶ σάρκα λαμβάνει καὶ τὸ τῆς Τριᾶδος κατὰ
μικρὸν ἀνακαλύπτει μυστήριον.

Ἐπάγει δὲ τούτοις ὡς πανσόφως ὁ Σωτὴρ τοῖς μὲν
βήμασιν ἐταπεινολογεῖτο καὶ τὴν τῆς θεότητος συν-
έστελλεν αὐγὴν, τοῖς ἔργοις δὲ ταύτην⁸³ παρεσκευά-
ζεν ἀστράπτειν, καὶ δι' αὐτῶν εὐδόκει⁸⁴ κηρύττε-
σθαι τῆς παντοκρατορικῆς δυνάμεως [321 H.] τὸ
ἀξίωμα. Διὸ καὶ εἶπε, *Τὰ ρήματα⁸⁵ ἃ ἐγὼ λαλῶ,
ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ Πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μέ-
νων αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. Πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ
ἐν τῷ Πατρὶ [621 R.] καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί. Εἰ δὲ
μὴ, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι. Διὰ δύο δὲ
ταύτας αἰτίας τὸ ταπεινὸν τῶν βημάτων ὑπῆρχετο-
μίαν μὲν, τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων καταπραΐνων
φλεγμαινόντα· δευτέραν δὲ, καὶ ἡμῖν ὑπογραμμὸν
D ταπεινοφροσύνης ἔργῳ διατυπῶν· καὶ τρίτην, ὅτι ἡ
τῶν βημάτων λαμπρότης οὐ πάντως ποιεῖ συνεξ-*

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ οὐ μόνον) alteram negationem addit Schottus. ⁸⁰ ἐπέστη AC : ἐπέστησαν ζ. post ἐκηρύττετο
hæc addit mg AC. : καὶ ἵνα μὴ λέγοιεν, εἰ ἀνέμεινε, αὐτὸ ἂν ἑαυτὸ τὸ ἀνθρώπινον ἀνεσώσατο, καὶ ἦν
ἂν ἡ ἀνυπερέβλητος χάρις τοῖς ἀγνώμοσιν ὑπερβαλλούσης ἀχαριστίας ὑπόθεσις. Καὶ εἰ κατ' ἀρχάς, οὐδὲν
ἐκώλυε (ἐκώλυσε A) τοῖς ἀντι τῆς σωτηρίας τὸ φιλόνηκον ζητοῦσι πάλιν διαπορεῖν διὰ τί μὴ κατὰ τὸ τέλος,
ἀλλὰ κατ' ἀρχάς, καὶ διὰ τί μὴ κατὰ τὸ μέσον, ἀλλ' ἐν ἀρχῇ ἐσαρκώθη, καὶ κατ' ἀλλήλων τρίπειν τὰς
ἀπορίας ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν χρόνον τρίτης διαφορᾶς. ⁸¹ οὕτω] malim οὕτως. ⁸² ταύτης ζ. ⁸³ εὐδόκει
apographum Stephani : εὐδόκει ζ. ⁸⁴ τὰ ρήματα] Joan. xiv, 10.

NOTÆ.

(55) Hæc uncis inclusa verba in duobus duntaxat mss. legebantur.

(56) Vulg. *Non creditis?*

αετράπτειν καὶ τὰ πράγματα, ἢ δὲ τῶν ἔργων ὑπερ- A
 φνης καὶ θεοπροπῆς ἐπίδειξις καὶ τῶν ῥημάτων
 συναυψῶσι τὴν εὐτέλειαν.

Ἐνεῦθα δὲ καὶ ῥητοῦ τινος εὐαγγελικοῦ⁸⁶ ἀνα-
 πύσσει διάνοιαν τοῦ λέγοντος, *Τί⁸⁷ ἔστιν εὐκοπιώ-
 τερον εἰπεῖν, Ἄφένταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ Ἐγει-
 ραί⁸⁸ καὶ περιπάτει*; Εὐκοπιώτερον δὲ φησὶν εἶναι
 τὸ πρῶτον, ὅτι τὸ μὲν ἀφένεται οὐκ ἔχει τὴν τῶν
 ῥημάτων προφορὰν ὡς ἐξ ἰδίας ἐξουσίας προφερομέ-
 νην καὶ προστάγματος (οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τὸν
 μὴ ὄντα τῆς ἀφένσεως Κύριον εὐαγγελισασθαι ταύ-
 την), τὸ δὲ, *Ἐγειραὶ καὶ περιπάτει* Δεσποτικῆς
 ἄλλοι προστάξεως ἤρηται, ἄλλως τε δὲ καὶ ὅτι τὸ
Ἐγειραὶ καὶ περιπάτει, ἀδιάβλητον φέρων ἔργοις
 τὴν αὐθεντίαν⁸⁹, καὶ τὴν ἀφένσει συμπεριεῖχεν. Ὁ
 γὰρ δοῦς τὴν χάριν τοῦ βαδίζειν δηλονότι καὶ τῶν, B
 ὑπὲρ ὧν κατείχετο τῇ νόσῳ, πλημμελημάτων τὴν
 ἀφένσει συναπεδίδωκε. Δεσπότης δὲ φιλανθρώπου καὶ
 τὴν μέσσεια τοῖς ἁμαρτάνουσι ἐπαφέναι, καὶ τῆς
 πληγῆς μετὰ τοῦ πταίσματος τὸν πληγέντα ἀπαλ-
 λάξαι. Εἰδὼς δὲ τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀφένσει τῶν ἡμαρ-
 τημένων πιστούμενον καὶ τὴν δεσποτείαν τοῦ ἀφέν-
 σεως ἐπιδεικνύμενον, ἐπάγει⁹⁰. *Ἴνα δὲ εἰδῆτε οὗ
 ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου*, καὶ ἐξῆς.
*Ἄναγκαῖον δὲ ἦν τὸ ἐπισκιάζεσθαι τὸ μυστήριον
 τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως διὰ τὸ γενέσθαι τοῖς
 ἀπροσώπτοις εὐπαράδεκτον, καὶ ἵνα λάθῃ⁹¹ τοῦ σκό-
 τος τὸν ἀρχοντα. Φησὶ γὰρ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος
 τρία λαθεῖν τὸν ἀρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν
 Παρθενίαν Μαρίας, τὴν Σύλληψιν τοῦ Κυρίου, καὶ C
 τὴν Σταύρωσιν. Λέγει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος
 περὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς *Εἰ⁹² ἔγ-
 νωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρω-
 σαν*.*

Ταῦτα εἰπὼν ἐπιφέρει ὡς ἡ μὲν ἀθεὸς καὶ ὑπερ-
 ἀρχιος Τριάς δεῖ εἶναι καὶ ὡσαύτως Τριάς, Πατὴρ
 Υἱὸς καὶ Πνεῦμα ἅγιον, ἀλλ' ὑπὲρ ὃ νοοῦμεν ἢ λα-
 λοῦμεν. Πᾶν γὰρ ὃ λέγομεν περὶ Θεοῦ ἢ νοοῦμεν,
 ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων τε καὶ ῥημάτων τὰ
 περὶ αὐτῆς⁹³ ἀναλόγως καὶ λέγομεν καὶ νοοῦμεν.
 Ἰσότημος δὲ καὶ ἰσοσθενῆς ἡ παναγία Τριάς, πάντα
 πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομοῦσα, καὶ ὅσα
 θεολογεῖν αὐτὴν δυνατούμεθα⁹⁴, αὐτὴ ταῦτα φιλεν-
 θρώπως ἡμῖν χαριζομένη πάλιν προσίεται. Διὸ κατ'
 ἀρχὰς μὲν, ὡς εἴρηται, διὰ τὸ πολύθεον ἢ θεία
 Γραφῆ συγκαταβαίνουσα, οὐχ ὡς ἔχει φύσεως ἢ τέ-
 σεως ἡ Τριάς, ἀλλ' ὡς ἡμῖν [322 H.] εὐπαράδεκτον
 παραδίδουσα, τὸν Πατέρα λαμπρῶς καταγγέλλει,
 εἶτα τὸν Υἱὸν κατὰ τὸν δεῦτερον σεισμὸν, ἐν ᾧ καὶ
 τὴν γνῶσιν τοῦ Πνεύματος συμπαραλαμβάνομεν, οὐ
 μὴν τὴν γε τελείαν· αὕτη γὰρ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι
 καὶ τῷ τελευταίῳ σεισμῷ παραγίνεται, τῆς Τριά-
 δεως ἄλλης τρανότερον ἡμῖν [624 R.] ἐμφανιζομένης
 τε καὶ ἀνακαλυπτομένης. Εἰ γὰρ καὶ τοῦ Πνεύμα-

Porro hoc loco dicti ejusdam evangelici sensum,
 exponit: *Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi
 peccata tua, an dicere: Surge et ambula*? Facilius
 autem primum esse dicit, quoniam illud, *Dimittuntur*,
 quasi ex propria auctoritate proprioque imperio
 proferretur. Nihil enim prohibet ab illo etiam, qui
 ejus nequaquam sit dominus, remissionem annun-
 tiari. At: *Surge et ambula*, totum a Dominico pen-
 det imperio. Præsertim cum illud **193b** *Surge et
 ambula*, irreprehensibilem rebus ipsis afferendo
 auctoritatem, ipsam quoque remissionem comple-
 cteretur. Qui enim ambulandi gratiam donabat,
 idem nimirum peccatorum etiam, ob quæ morbo illo
 tenebatur, remissionem conferebat: perhumani
 enim Domini est, et flagellum peccatoribus inferre,
 et flagellatum tam a plaga, quam ab ipsomet pec-
 cato liberare. Sciens autem opus hoc non remissionem
 tantum delictorum confirmaturum, sed potestatem
 quoque dimittentis ostensurum, addit: *Ut
 autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem
 in terra dimittendi peccata*, etc. Cæterum necesse
 erat incarnationis Dominicæ mysterium velut um-
 bra tegi, cum ut ab audientibus cupidius acciperetur,
 tum ut id tenebrarum princeps ignoraret. Nam tria
 divinus Ignatius⁹⁵ sæculi hujus principem
 latuisse commemorat, Virginitatem Mariæ, Conceptionem
 Domini, et Crucifixionem Christi. Affirmat quippe
 divus Paulus de principibus sæculi hujus: *Si cognovissent,
 nunquam Dominum gloriæ crucifixissent* *.

32. Hæc ubi dixit, infert sempiternam ac summam
 Trinitatem semper esse, et similiter Trinitatem,
 Patrem nimirum, et Filium, et Spiritum sanctum,
 sed supra omne, quod aut cogitamus, aut loquimur.
 Quandocunque enim de Deo loquimur aut cogita-
 mus, ex nostris verbis ac rebus ea quæ ad ipsam
 Triadem spectant, proportionem quadam, et dicimus
 et cogitamus. Sanctissima etenim Trinitas, dignitate
 ac potentia æqualis, omnia quæ ad nostram
 salutem faciunt provide operata est: quæque theo-
 D logice de ipsa speculari possimus, hæc illa nobis,
 benigne gratificans, identidem admittit. Propterea
 quidem a principio, ut diximus (ob eorum scilicet
 multitudinem) sacra Scriptura nobis condescendens,
 non ut natura aut dignitas Trinitatis se habet,
 sed quatenus a nobis factus capi potest eam tra-
 dendo, perspicue Patrem indicat. In altero deinde
 terræmotu Filium, in quo et Spiritus sancti cog-
 nitionem, etiam minus perfectam, simul accipimus.
 Hæc enim in futuro sæculo, et ultimo illo accedit

⁸⁶ Matth. ix, 5. ⁸⁷ Epist. 3. ⁸⁸ I Cor. ii, 8.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ εὐαγγελικὴν γ. ⁹⁰ τί] Matth. ix, 5. ⁹¹ hic et inf. ἔγειρε γ. ⁹² αὐθεντίαν γ. ⁹³ ἐπάγει δὲ ἵνα γ.
⁹⁴ λάθη post ἀρχοντα ponit γ. ⁹⁵ εἰ] I Cor. ii, 8. ⁹⁶ αὐτῆς] ἰοννε αὐτοῦ? ⁹⁷ δυνάμεθα γ.

terræ-motu, quo tota nobis Trinitas manifestius apparebit ac revelabitur. Etsi enim Spiritus arriam habemus, ut vas electionis testatur **196a** nondum tamen ad perfectionem spiritalis status pervenimus. Ipsum etenim arrhæ nomen signum quidem perfecti doni est : at non ipsum donum. Idem etiam alibi pignus futuræ hæreditatis esse Spiritum prædicat, et primitias æternorum honorum ^a. Quare perfectionem Spiritus non nisi post redemptionem corporis suscipimus.

Jam quando qui apud homines cum pater, tum filius dicitur, per conjugii societatem declaratur atque cognoscitur, propterea præsentis vitæ duos terræmotus, alterum pertinere ad Patrem, alterum ad Filium, vaticinia tradunt. Rursus cum Spiritus sanctus, etiam ut apud nos est, corporum transcendat crassitudinem, merito ubi cessaverint conjugia, excelsior illa et illustrior vita (vita hæc resurrectionis est : *In resurrectione enim neque nubent neque nubentur* ^γ), proprie attribuitur Spiritui. Illius autem vitæ tempore, in qua patres filios progenerant, Deum Patrem ordine Filio præpositum cognosci oportebat, non quod Trinitas ordinem aliquem exigeret (quis enim ibi ordo sit, ubi æqualitas immutabilis viget ?) : sed quod per eum ordinem, qui in ipsa ex apta dispositione est, a liberis parentes honorari hortaretur. Spiritus quoque dignitatem sacra Scriptura extollens, universam Trinitatem Spiritus nomine appellat. Quale illud : *Spiritus est Deus : et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare* ^z. Hoc item : *Omne peccatum remittetur hominibus : ei autem qui blasphema-verit in Spiritum sanctum, non remittetur* ^γ, de tota divinitate acceptum, cum prædicto scopo quadrat. Illa quoque per speculum et in ænigmate cognitio supernaturalis in Triade deitatis, per Spiritum nobis in futuro perficitur. Sic enim hic motus ad Spiritum sanctum, quemadmodum duorum præcedentium alter ad Patrem, alter ad Filium refertur. Qui autem ordine primus est terræ motus, extremus idem dignitate et utilitatis magnitudine est. Manifestam enim gratiam multo esse lege [antiqua] majorem et utiliore. Verum et secundus minor est tertio, siquidem *Nunc videmus per speculum et in ænigmate : tunc autem facie ad faciem* ^z. Quare etiam, *Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est* ^a. Et considera [quæso] divina operantis Providentiæ **196b** sapientissimam et æqualem trutinam. Videbatur Pater priscis illis præcipuum dignitatem obtinere : rursumque Filius in nova lege quibusdam minorem, at multis æqualem : Spiritus vero sanctus multis minorem, paucis æqualem. Ut igitur ex hominum opinione orta inæqualitas ad æqualitatem reduceretur, primus ille

Α τος τὸν ἀρραβῶνα, ὡς τῆς ἐκλογῆς ἐπιμαρτυρη-
ται ^α τὸ σκεῦος, ἔχομεν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τελειότητα
τῆς πνευματικῆς ἐφθάσαμεν καταστάσεως. Καὶ γὰρ
καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀρραβῶνος ὄνομα σύμβολον μὲν
ἐστὶ τοῦ τελείου δώρου, οὐ μὴν αὐτό γε τὸ δῶρον.
Καὶ πολλοῦ ^β ἀρραβῶνα ^γ τῆς μελλούσης κληρο-
νομίας τὸ Πνεῦμα ὑμῶν καὶ ἀπαρχὴν ^δ τῶν αἰων-
ίων ἀγαθῶν, ὥστε τὴν τελειότητα τοῦ Πνεύματος
μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ὑποδεχόμεθα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος λεγόμενος
καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς κοινωνία γάμου ἀναφαίνεται
καὶ γνωρίζεται, διὰ τοῦτο τοῦ παρόντος βίου τοὺς
δύο σεισμοὺς, τὸν μὲν πρότερον ἀνήκειν τῷ Πατρὶ,
τῷ Υἱῷ δὲ τὸν δευτέρον τὰ Λόγια παραβλέψαι. Πάλιν
ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ παρ' ἡμῶν σωμάτων ὑπερ-
βαίνει παχύτητα, εἰκότως ὁ τῶν γάμων πεπαυμέ-
νων ἀνακύπτων τε καὶ ἀναλάμπων βίος (οὗτος δὲ ὁ
τῆς ἀναστάσεως ἂν εἴη · Ἐν γὰρ ^ε τῇ ἀναστάσει
οὕτε γαμοῦσιν οὕτε γαμίσκοιται, οἰκίως ἂν ἀφ-
ορισθεῖη τῷ Πνεύματι. Ἐδεῖ δὲ τὸν βίον, ἐν ᾧ πατέ-
ρες παῖδας φύουσι, τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα προτετα-
γμένον γινώσκεισθαι τοῦ Υἱοῦ, οὐ τῆς Τριάδος τὴν
τάξιν ἀπαιτούσης, (ποῦ γὰρ τάξις, ἐνθα τὸ ἴσον
ἀπαράλλακτον;) ἀλλὰ διὰ τῆς ἐν αὐτῇ κατ' οἰκονο-
μίαν τάξεως τοὺς πατέρας τιμᾶσθαι παρὰ τῶν πα-
ίδων καρατιμούσης. Καὶ τὸ ἀξίωμα δὲ τοῦ Πνεύματος
ἢ ἱερὰ ἐπαίρουσα Γραφή ἔδην τὴν Τριάδα τῇ τοῦ
Πνεύματος ἐξονομάζει φωνῇ, ὡς τὸ, Πνεῦμα ^α ὁ
Θεός, καὶ τοὺς προσκυνούοντας αὐτὸν ἐν πνεύ-
ματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Καὶ τὸ, Πᾶσα ^β
ἁμαρτία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, τῷ δὲ
βλασφημοῦντι εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον οὐκ
ἀφεθήσεται, ἐπὶ τῆς θεότητος ὅλης ἐκληφθὲν σύμ-
φωνον ἂν εἴη τῷ προεξημένῳ σκοπῷ. Καὶ ἡ ἐν
ἐσώτρῳ δὲ γνώσις καὶ ἡ ἐν αἰνίγματι τῆς ὑπερ-
φουδῆς ἐν Τριάδι θεότητος εἰς τὸ τέλειον διὰ τοῦ
Πνεύματος ἡμῶν ἀποκαθίσταται κατὰ τὸν μέλλοντα·
καὶ γὰρ οὗτος ^γ τῷ παναγίῳ Πνεύματι, ὡστερ τῶν
ἡρῶ αὐτοῦ δύο σεισμῶν ὁ μὲν τῷ Πατρὶ, ὁ δὲ τῷ
Υἱῷ ἀναφέρεται. Ἔστι δὲ δηλονότι ὁ μὲν τῇ τάξει
πρῶτος σεισμός, ἔσχατος τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῷ
τῆς ὠφελείας μεγέθει· δηλον γὰρ ὡς ἡ χάρις πολλῶν
τοῦ νόμου μεῖζων τε καὶ λυσitteλεστέρα. Ἀλλὰ καὶ
ὁ δευτέρος ἐλαττοῦται τοῦ τρίτου, εἴγε νῦν μὲν Ἐν
ἐσώτρῳ ^δ βλέπομεν καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ
πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Διὸ καὶ, Ὅταν ἔλθῃ
τὸ τέλειον, καταργηθήσεται τὸ ἐκ μέρους. Καὶ
σκόπει τῆς θεουργοῦ ^ε Προνοίας τὸν πάνσοφόν τε καὶ
ἀρρεπῆ ζυγόν. [523 H.] Ὁ Πατὴρ ἐδόκει τοῖς πάλαι
τὸ μεῖζον ἔχειν, ὁ Υἱὸς δὲ πάλιν κατὰ τὴν νέαν
ἐνίους μὲν τὸ ἐλαττον, τοῖς πολλοῖς δὲ τὸ ἴσον· τὸ
δὲ ἄγιον Πνεῦμα τοῖς πολλοῖς μὲν τὸ ἐλαττον, ὀλί-
γοις δὲ τὸ ἴσον. Ἴνα οὖν τὸ ὄνισσον τὸ ἀπὸ τῆς τῶν

¹ II Cor. i, 22. ^a Ephes. i, 14; Rom. viii, 23. ^v Matth. xxii, 30. ^z Joan. iv, 24. ^v Matth. xii, 31; Marc. iij, 29; Luc. xii, 10. ^z I Cor. xiii, 12. ^a ibid. 10.

VARLÆ LECTIONES.

^α ἐπιμαρτυρ.] II Cor. i, 22. ^β πολλοῦ] ἀλλοῦ Hoeschellus. ^γ ἀρραβ.] Ephes. i, 14. ^δ ἀπαρχὴν] Rom. viii, 23. ^ε ἐν γὰρ] Matth. xxii, 30. ^α πνεῦμα] Joan. iv, 24. ^β πᾶσα] Matth. xii, 31. ^γ οὕτως γ.

ἀνθρώπων ὑπολήψεως εἰς ἰσότητα ἐπαναχθῆ, ὁ μὲν Ἀ
πρῶτος σεισμὸς, ὃς ἀφώριστο τῷ Πατρὶ, τὸ ἔλαττον
ἔσχεν, ὁ δὲ δεύτερος, ὃς ἦν τῷ Υἱῷ, τὸ ἐκείνου μεί-
ζον, καὶ ὁ τοῦ Πνεύματος ἀμφοῖν ὑπέρχον. Καὶ ὄρα
σαφῶς ὅπως ἡ ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων δόξαις ἀνισό-
της διὰ ὁ τῆς τῶν τριῶν καιρῶν ἀνισότητος εἰς ἀρ-
μεπιστάτην τε καὶ θαυμασίαν συνευθύνθη ἰσότητα,
[325 R.] τῆς τριαδικῆς θεαρχίας; ὡς περ αὐγὴν τινα
παραδειξαμένη¹ καὶ ἑλλαμψίν. Ὅτι δὲ ἡ ἐν Τριάδι
τάξις τῆν τῶν πολλῶν οἰκονομιῶν στοχάζεται, ἀλλ'
οὐκ ἀπὸ τῆς ὑπερφυοῦς ἐκείνης καὶ ἀρρήτου βλα-
στάνει φύσει; ὁ τῶν ἀπορρήτων μύστης διδάσκει,
ὃς καὶ τὸν Υἱὸν καὶ Πνεῦμα θεόληπτον μύσειν ἔσχεν
ἐνίστη τοῦ Πατρὸς προτάττειν· Διαυρέσεις ὁ γὰρ
χαρισμάτων εἰσι, καὶ τὸ αὐτὸ, φησὶ, Πνεῦμα·
διαυρέσεις δὲ διακονιῶν, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· καὶ
διαυρέσεις ἐνεργημάτων, καὶ ὁ αὐτὸς Θεός. Καὶ
πρὸς Γαλάτας· Παῦλος ὁ ἀπόστολος, οὐκ ἀπ'
ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ καὶ Θεοῦ Πατρὸς. Ὅσοι τὸ προτάττεισθαι
καὶ ὑποτάττεισθαι τὰ¹⁰ τῆς θεαρχικῆς Τριάδος καὶ
πᾶσαν τάξιν καὶ πάντα λόγον ὑπερβεύσεις ὀνόματα
οὐχ εἰρμόν τινα φυσικὴν διασώζει τάξιν, ἀλλὰ
πρὸς τὴν τῶν ἀκροατῶν σωτηρίαν οἰκονομεῖται καὶ
ἐκποιεῖται. Ταῦτα μὲν οὖν¹¹ ὁ κλεινός τε καὶ
τῶν θείων μαθημάτων διάπυρος ἐραστής κατὰ τὸ λα-
τε καὶ β' κεφάλαιον φιλοπονησάμενος ἐπραγματεύ-
σατο.

Ἐν δὲ τῷ ἐξῆς κεφαλαίῳ αἰτίας τίθησι δι' ἃς ἡ
Παλαιὰ καὶ Νέα Διαθήκη τῷ δυσλήπτῳ τε καὶ δυσερ-
μηνεῖσιν ποικίλλεται, εἰ καὶ μᾶλλον μὲν ἡ Παλαιὰ,
ἤττον δὲ τὰ τῆς χάριτος. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ Μωσαϊκοῦ
γράμματός φησιν οὗτι, ἐπεὶ τύπος ἦν καὶ σκια τῶν
μελλόντων ἀγαθῶν, εἰκότως ὡς ἐν σκιᾷ τε καὶ τύπῳ
καὶ ἀτὰ¹² τὰ βήματα καὶ τὴν τῶν βήματων συν-
θήκην προβάλλεται, δι' ὧν κρατεῖ ἡ ἀσάφεια. Πλὴν
γε κατὰ τὰς διπλᾶς τῆς νομοθεσίας πλάκας διπλῆν
καὶ τὴν χρεῖαν παρέχεται, τοῖς μὲν ἀναβεθεκόσι
τοῦ νοῦν τὴν αἰγλήν ἐσωθεν ἀπαστρέπτοντα¹³ τὴν
τοῦ Πνεύματος, τοῖς δὲ παχυτέροις ψυχαγωγούντα
τῇ σκιαγραφίᾳ τοῦ γράμματος. Ἐκέρυπτο δὲ τὰ
μέλλοντα ἀγαθὰ, ὧν ἡ τῆς Τριάδος γνώσις τὸ κεφά-
λαιον, δι' ἃς αἰτίας πολλάκις ἀποδεύοκαμεν, λέγω
δὲ διὰ τε τῶν ἀκροατῶν τὸ ἀσθενές καὶ διὰ τὸ λα-
θεῖν τὸν ἀρχοντα τοῦ σκότους, καὶ τρίτον ἵνα ἐκ
μέσου παντελῶς ἀρθῆ τὸ πολυθεον, μηδεμιᾶς προ-
φάσεως τοῖς πεπλανημένοις τε καὶ ἀμαθεστέροις ἐκ
τοῦ τὴν Τριάδα κηρύττεισθαι σαφῶς καὶ χωρὶς πα-
ρακαλυμμάτων ὑπολειπομένης πρὸς κλάνησιν. Καὶ
λοιπεὶ τὰ ἱερὰ Γράμματα χρυσοῖσι γῆ, ἥτις οὐ πᾶ-
σιν οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν, [324 H.] ἀλλὰ τοῖς φιλοπόνως
καὶ ἐπιστημόνως μεταλλεύουσι τὸ τε χρυσοῖν δόκι-
μον καὶ τὸ κέρδος τῶν πόνων μείζον παρέχεται.
Ὅσπερ οὖν πενίας οὐκ ἀπαλλάττεται ὁ τὴν μεταλ-

terres motus, qui Patri attributus est, minorem digni-
tatem habuit: secundus dein, qui Filii erat, illo ma-
jorem: tertiusque Spiritus sancti, utroque excellen-
tiorum. Ita clare perspicias, quomodo quæ in homi-
num est opinione inæqualitas, per trium temporum
inæqualitatem, in admirandam ac stabilem æqualita-
tem coierit, Trinitatis majestate veluti splendorem
quemdam ac lucem accipiente. Quod vero qui in
Trinitate est ordo, vulgi duntaxat ordinationem
spectet, non autem ex ineffabili et supernaturali
natura promanet, arcanorum ille mysta docet, qui
divinitus eam institutionem accepit, ut Filium et
Spiritum quandoque ante Patrem locaret: *Divi-
siones enim gratiarum sunt, inquit, idem autem
Spiritus: divisiones ministrarionum, et idem Domi-
nus: et divisiones operationum, idemque Deus*.^b Ad
Galatas quoque scribens: *Paulus apostolus, non ab
hominibus, neque per homines, sed per Jesum Chri-
stum, et Deum Patrem*.^c Quare quod divinæ Trinita-
tis, quæ omnem et ordinem et sermonem excedit,
nomina modo præponantur, modo postponantur,
non id seriem aliquam naturalem tueatur, sed ad
auditorum salutem varie accommodatur. Hæc vero
inclivius ardensque divinarum disciplinarum ama-
tor tricesimo primo capite et altero studiosè labo-
rando pertractavit.

33. Proximo dehinc capite causas reddit, cur
tam Novum quam Vetus Testamentum intellectu
atque explanata difficilibus locis intertextum sit,
etsi Vetus Testamentum plus, minus vero Novum
hujusmodi difficultatum habeat. Et super Mosaico
quidem scripto affirmat, quandoquidem typus illa
erant et umbra futurorum bonorum, merito ut in
typo atque umbra cum verba tum verborum compo-
sitionem ejusmodi proferre, per quæ cresceret ob-
scuritas. Quanquam hæc in duplicibus legis tabulis,
geminam quoque utilitatem præbeant, cum et iis
qui mente altius ascenderunt, 197a interius
suum spiritus lumen veluti affulminant, et crassio-
res litteræ obumbratione delectant. Abscondeban-
tur autem futura bona, in quibus cognitio Trinitatis
caput est, ob eas [maxime] causas, quas jam sæ-
penumero tradidimus, propter audientium imbecilli-
tatem, inquam, utque tenebrarum principem la-
terent: multorum deorum cultus, cum nullus
[deinceps] errantibus atque imperitioribus erroris
sui prætextus relinquereur ex clara et minime ve-
lata Trinitatis prædicatione. Ut sacræ Litteræ non
dissimiles aureæ terræ videantur, quæ non omni-
bus neque vulgaribus, sed laboriose tantum ac scien-
ter perscrutantibus, aurum probatum et lucram
labore majus præbet. Quemadmodum itaque pau-

^b I Cor. xii, 24. ^c Galat. i, 4.

VARIE LECTIONES.

¹ διὰ A: καὶ C. ² παραδειξαμένη AC: παραδειξαμένην C. ³ διαίρ.] I Cor. xii, 4. ⁴ Γαλ.] i, 1]
¹⁰ τὰ add. C. ¹¹ οὖν ei inox. τε add. A. ¹² καὶ πρὸς αὐτὰ C. ¹³ ἀπαστρέπτοντα et inox ψυχαγωγούντα]
rectius ἀπαστρέπτον — ψυχαγωγούν.

portatem non evadit, qui fossilem arenam ornamenti, ludi, aut joci causa tractans, nullam interea studium addibet, ut quod sub ea absconditum latet investiget : sic neque ignorantiam, neque negligentiam reprehensionem evadere queat, qui, soli litteræ adhærescens, thesaurum in ipsa reconditum non scrutetur, neque latentem in ejus fundo sensuum utilitatem colligere studeat. Et certe hoc ipsum quod divini sensus abdit lateant, pretium eorum maximum et sublimitatem indicat : ac majus simul inquirendi desiderium iis infligit animis, qui Dei et laboris amorem inertię anteponunt.

Judæorum insuper improbitas, et in rebus quæ minime attingendæ essent audacia, obscuritatis est in Veteri Testamento nonnulla causa. Ne enim quæ manifesta essent de Christo atque aperta Scripturarum testimonio circumciderent et obliterarent, ideo adumbrata ea promentur. Tertio etiam ne divinarum præceptionum contemptrix Judæorum natio, si clare didicissent universam aliquando legem præterfluxuram, atque in aliam reipublicæ formam, quæ apud ipsos in honore ac pretio erant, transitura : magis etiam ad contemptum præceptorum Dei ex ipsa hac clara cognitione traherentur. Quid enim amare attinet me, quod mihi dissolvatur, et cuius non ita multo post nulla erit utilitas? Propterea nimirum hæc obscuritate atque percipiendi difficultate involvuntur. Nam si absque ulla causa millies a præceptis Dei desciverunt Judæi, cum neque de eorum mutatione quidquam cognitum haberent, ut neque quod imperfecta et alterius politiæ figura essent atque umbræ, quid tandem [putas] non egissent, 197 b si tradita fipsis mandata tandem solvenda atque mutanda e Scripturis clarius cognovissent? Alioquin et illa disciplinas tradendi lex ubique obtinebat, ut qui recenter primis elementis imbuerentur, ad perfectionis usque tempus perfectiora quæque celarentur : sed rudioribus duntaxat præceptis discipuli ad perfectorum cognitionem percipiendam præpararentur. Præter hæc autem etiam naturam ita gubernari, et opera sua regere videmus. Prima enim sementis atque semina perfectam in se speciem clare nequaquam ostendunt, sed ejus tantum rationes abditas continent : ut granum spica non est, etsi in se spicæ rationem tegit. Eadem naturæ series in aliis quoque fructibus ac seminibus cognoscitur, qualem et lex vetus ferè rationem cum gratia servat. Nam quæ gratia perficit, jacti per legem seminis seges habetur. Quibus igitur de causis obscuritatem assumperit lex Mosaica, utcunque jam dictum.

Nunc quod gratiæ quoque lex obscurior, et non ita cuilibet perspicua sit, auditorum recens adhuc instructio, mentisque imbecillitas in causa est. Unde et vas electionis : *Lac*, inquit, *vobis potum dedi, non escam* : nondum enim poteratis c. Quem-

• I Cor. III, 2.

VARIÆ LECTIONES.

16 δὲ] imo ἦν. 17 τε] an fuit α? 18 ἀνεμάνθανον A. 19 γάλα] I Cor. III, 2.

Α λικὴν ψάμμον ἐν ὠραίσμῳ ἢ παιδιᾷ ἢ κατὰ μυχτηρισμὸν ἐπαφώμενος, οὐδὲν δὲ φιλοπονῶν οὐδ' ἀνεμάνθων τὸ ὑπὸ ταύτης κρυπτόμενον, οὕτως οὐκ ἂν ἀγνοίαις ἀπαλλαγείη οὐδὲ τῆς ἐχούσης τοὺς βαθύμους αἰτίαςσεως ὁ τῷ γράμματι μόνῳ περιφωόμενος, τὸν δὲ ἐν αὐτῷ θησαυρὸν οὐκ ἀνερευνῶν, οὐδὲ τὸ ἐν βάθει κέρδος τῶν νοημάτων ἀναλεγοόμενος. Καίτοι καὶ αὐτὸ τὸ κεκρύφθαι τὰ θεῖα νοήματα τὸ τιμιώτατον αὐτοῖς καὶ ὑψηλὸν ἐπιμαρτύρεται, καὶ πᾶθον ἐγκεντρίζει μᾶλλον ζητήσεως ταῖς ψυχαῖς, ὅσαι πρὸ τῆς βραδείας τὸ θεοφιλέ τε καὶ φιλόστονον ἐμπροσθεν ἔχουσι.

[628 R.] Καὶ τὸ κακοῦργον δὲ τῶν Ἰουδαίων καὶ πολμηρὸν περὶ τὰ ἀτόλμητα τῆς κατὰ τὴν Παλαιὴν ἀσφαλείας αἰτίον· ἵνα γὰρ μὴ τὰς περὶ Χριστοῦ μαρτυρίας τὸ περιφανὲς καὶ κατὰδῆλον ἐχούσας τῶν Γραφῶν περικλινοῦσι καὶ ἐξαφανίσωσι, διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ συσκευασίμενου ταῦτα προάγεται. Καὶ τρίτον, ὅτι ὀλίγῳρος ὢν¹⁶ καὶ τῶν θείων προσταγμάτων καταφρονητῆς ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς, ἵνα μὴ μαθόντες σαφῶς ὡς τὰ τοῦ νόμου πάντα ρηθήσεται, εἰς ἑτέραν δὲ πολιτείαν ἢ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ τίμιά τε καὶ σπουδαζόμενα μεταστήσεται, ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐμφανέως ἐπιγνώσεως πλέον τε¹⁷ πρὸς τὴν ὑπεροφίαν ὑπαχθῆ τῶν προσταγμάτων, (εἰ γὰρ με δεῖ στέργειν ἢ μετὰ μικρὸν λυθῆσεται καὶ ὢν οὐ μετὰ βραχὺ ἐδ' ἀνόητος;) διὰ τοῦτο τῇ ἀσφαλείᾳ ταῦτα καὶ τῷ δυσλήπτῳ περικαλύπτεται. Εἰ γὰρ καὶ χωρὶς προφάσεως μυριάκις τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων ἀπέστησαν, μήτε μετὰστῆσαν αὐτῶν ἐγκωκότες; μήτε ὅτι τὸ ἀτέλως ἔχουσι μήτε ὅτι πολιτείας ἑτέρας εἰσι τύποι καὶ σκιασμάτα, τί οὐκ ἂν ἐδρασαν, εἰ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων σαφῶς τὴν οἰκειαν λύσιν καὶ μετὰθεσιν ἐμάνθανον¹⁸; ἄλλως τε δὲ καὶ νόμος πανταχοῦ κρατῶν διδασκαλίας, τοῖς ἄρτι στοιχειουμένοις τὰ τελώτερα μέχρι καιροῦ τῆς τελειώσεως συγκαλύπτεσθαι, εἰσαγωγικαῖς δὲ παιδείμασι τὸν μαθητὴν προπαρασκευάζειν πρὸς τὴν τῶν τελωτέρων κατάνοσιν. Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημίοις, καὶ τὴν φύσιν οὕτως οἰακίζομένην τε καὶ τὰ οἰκεία ἔργα ρυθμίζουσαν ὀρώμεν. Αἱ γὰρ πρώται καταβολαὶ καὶ τὰ σπέρματα τὸ μὲν τέλειον εἶδος ἐν αὐτοῖς ἐμφανῶς οὐ δεκνύουσι, οὕτου δὲ τοῦ λόγου ἐγκεκρυμμένους φέρουσιν, ὅλον ὁ κόκκος στάχως μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν αὐτῷ δὲ κρύπτει τὸν λόγον τοῦ στάχως· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ καρπῶν καὶ σπερμάτων ὁ αὐτὸς τῆς φύσεως εἰρημὸς ἐπιγινώσκειται. Τοιοῦτον δὲ τινα καὶ ὁ νόμος πρὸς τὴν χάριν διασώζει λόγον· ἢ γὰρ ἡ χάρις ἐτελείωσε, τῶν νομικῶν σπερμάτων ἐστὶ τῆς καταβολῆς τὰ γεώργια. Δι' ἢ μὲν οὖν τὴν ἀσφαιρίαν ἢ Μωσαϊκῆ νομοθεσίας ὑπέδω, μετρίως εἴρηται.

Καὶ τῆς χάριτος δὲ τὸ ἀσφῆς καὶ οὐ πᾶσιν ἐπίδηλον τὸ νεοκατήχητον αἰτίον ἔχει τῶν [325 H.] ἀχροατῶν καὶ τῆς διανοίας τὴν ἀσθένειαν. Διὸ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, *Γάλα*¹⁹, φησὶν, *ὁμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρώμα*· οὕτω γὰρ ἡδύνασθε. Ἐσπερ

ἡ πᾶσα τροφή ἀκατάλληλος βίαθερά τῶ μετέχοντι, ἅ
 ἔτω καὶ γνῶσις, καὶ τὸ παναληθέστατον εἶη προ-
 βίλουσα, τοῖς ἀτελείαι ἀσύμφορος. Εἰ γὰρ καὶ τῆς
 Πλαιῆς ἢ Νέας τηλαυγέστερον ἐκδιηγείται τὸ τῆς
 εὐθείας μυστήριον, ἀλλ' οὖν ὡς ἀρχῆς, καὶ σπέρ-
 ματος λόγον ἐπέχουσα καὶ αὐτὴ πρὸς τὴν ἡδὴ παλι-
 αῖαν ἐγκαινιζομένην οὐκ εὐθὺς τοῖς μουουμένοις,
 ἀλλὰ κατὰ προκοπὴν ἀποκαλύπτει τὰ τέλεια. "Ἐτι
 ἂ καὶ τοῖς κυσί, τουτέστι τοῖς ἀντικειμένοις καὶ
 κηλακτοῦσιν, οὐχὶ προπετῶς καὶ ἀφιλοσόφως
 βίται τὰ ἅγια, οὐδὲ τοὺς μαργαρίτας ἐμπροσθεν
 τῶ χαίρων, οἷς ὁ βίος ὁ τῶν ἡδονῶν βόρβορος,
 λεπτοικὸν ὑπάρχει καὶ τὴν διδασκαλίαν κατευθύνον
 παρῆγγελα. "Ἄνευ δὲ τῶν εἰρημένων, καὶ ἡ ἀγία-
 πικὴ τελετὴ μυστήριον ὀνομάζεται, τὸ δὲ μυστήριον
 ὁ κωνὸν οὐδὲ τοῖς βεβήλοις εὐεπίδατον. [629 R.]
 "Ἐτι μὴ καὶ τὰ ἅγια νοερώς μὲν τοῖς τε Σεραφίμ
 καὶ Χερουδίμ, ὕλικῶς δὲ καταπετάσματος καὶ περροῖς
 καὶ πύλαις καὶ κλειθροῖς περιστοιχίζεται· οὕτω
 γὰρ ἡ χρῆ καὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν Γραφήν τοῖς μὲν
 βεβήλοις περικαλύπτουσα, ἵνα μὴ τὰ ἅγια ἐξυβρι-
 ζῶνται, τοῖς δὲ μεμνημένοις καὶ πιστοῖς ἀνακαλύ-
 πτωσαί. "Ἄλλωστε δὲ καὶ εἰ¹⁰ τὸ ῥῆον εἰς κτήσιν¹¹
 οἷς ὡσπερ τὸ πόνυ κτηθὲν περισπούδαστον, εὐλόγως
 τὸ ἱερὸν Γράμμα τοῖς μὲν βιβλίοις τὸν θησαυρὸν
 ἐκκαλύπτουσα, τοῖς δὲ φιλοπονοῦσι χαρίζεται. "Ἀλλὰ
 καὶ ἱερῶσι πᾶν τὸ τίμιον καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς κτήσιν
 ἐρρικνίται καὶ ἀπόλαυσιν, ἡ δὲ κακία βιβλίον τε καὶ
 εἰσι πρόχειρον. Καὶ τὸ μὲν πόνυ κατορθωθὲν μᾶλ-
 λον ποθεῖται· ὁ δὲ βιβλίως λαμβάνεται, καὶ βιβλίως
 ἀποβάλλεται καὶ πρὸς τὸ παρευραμένον μᾶλλον ἀντί
 τῶ ποθεῖται κατασύρεται. Διὸ καὶ ὁ Ἄδὰμ ἄνευ
 ἔλων καὶ καμάτων ὀμίλιας ἀξιούμενος θείας καὶ
 τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, βιβλίως ὧν ἀπῆλαυνε ἐξωλιθώθη·
 καὶ ἐπειδὴ τὸν ἄλυπον καὶ ἀμοιβὸν βίον βαρᾶθρου
 πρῆξεν ἑαυτοῦ κατεσκεύασεν, ὁ πάνσοφος ἱατρὸς
 οἷς ἐναντίοις φαρμάκοις ἐξιάται τὸ νόσημα, ἐν
 ἑρῶσι τοῦ προσώπου καὶ τὸν σωματικὸν ἄρτον φα-
 γῆν νόμον εἰσθέμενος, καὶ ὅσοις ὁ πνευματικὸς ἔρω
 πνευματικὴν παρατίθησι τράπεζαν. "Ἄνευ δὲ τῶν
 εἰρημένων, εἰ παντὸς ἦ καὶ χωρὶς καμάτων τῆς
 κατὰ τὴν Γραφήν θεωρίας ἢ κατάληψις, ποῦ τῶν
 ἐπιγυρῶντων ταύτη καὶ ἐπαγωνιζομένων τὰ
 ἱερά; ἢ τίς ἂν προσανείχε τῆ ταύτης φιλοπονίᾳ,
 εἰδὼν ἰατρῶν ἐχόντων τῶν βιβλίως αὐτῆς ἀπτο-
 μῶν; ὥστε διὰ τῶν εἰρημένων δικαίον τε ἅμα
 καὶ λυσιτελεῖς ἀνεφάνη τὸ μὴ ἀνηπλώσθαι μᾶλλον
 μὴ ἀπαρφυλάκτως ἐρβῆσθαι ἢ τὸ¹² κοινὰ προ-
 κίεσθαι πᾶσι καὶ τοῖς ἀναξίοις τῆς Γραφῆς τὰ νοή-
 ματα.

apparet, quod non explicata magis Scripturæ
 sanctorum, etiam indignis, proposita fuerint.

Περὶ μὲντοι τὰ εἰρημένα, τῶν μὲν φιλοπόνων
 καὶ ἀξίων τοῦ κατὰ γνῶσιν πνευματικοῦ χαρίσματος
 καὶ [326 H.] ἂν τις αἰτιάζασατο τῆς Γραφῆς τὴν

¹⁰ Maub. vii, 6. • Gen. iii, 19.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ malim οὕτως οὖν. ¹¹ εἰ add. A. ¹² κτήσιν] libri χρῆσιν. ¹³ ἢ τὸ] εἶτε corr. A : ἢ τὰς.

admodum autem minus conveniens cibus omnis
 accipienti noxius, sic et scientia, tametsi verissima
 proponat, nullam imperfectis utilitatem affert. Et
 enim Novum quam Vetus Testamentum clarius
 fidei mysterium exponat, cum tamen principi ali-
 quam ac seminis rationem obtineat, etiam hæc
 ratione ad eam quæ nunc innovata est reipublicæ
 formam, non statim initiatis, sed sensim ac juxta
 proficientium gradus, quæ perfectiora sunt, mani-
 festat. Canibus præterea (hoc est adversariis et
 oblatrantibus) ne temere ac sine ratione projicias
 sancta, aut margaritas ante porcos^d quibus nini-
 rum vita voluptatum coenam, Dominicum, et quod
 docendi regulam statuat, præceptum est. Sanctificans
 item sacrificium mysterium dici solet : mysterium
 autem commune non est, neque facile profanis
 adeundum. Quin etiam sancta, spiritualiter quidem
 a Seraphim atque Cherubim, materialiter vero ve-
 lamentiis, aliis, portis ac repagulis undique am-
 biquantur. Sic igitur sacra quocumque Scripturam no-
 stram oportet profanis hominibus abscondi (ut ne
 sacra injuria aliqua afficiantur) ac solis initiatis
 atque fidelibus revelari. Alioqui, quando etiam illud,
 198a cujus usus facile obtineri potest, nunquam
 tam amatur, atque id quod labore multo acquisi-
 tum est, merito sacræ Scripturæ thesaurum illum
 negligentibus abscondunt, quem laboriosis conce-
 dunt. Sed et sudantibus honesta omnia, virtutisque
 non possessio duntaxat, sed fructus insuper obtin-
 git, cum vitium paretur, et omnibus in
 promptu sit. Quidquid item cum labore feliciter
 confectum est, majus longe sui excitat desiderium :
 quod autem facile obtinetur, facile etiam rejicitur,
 propiusque est ut contemnatur, quam ut expetatur.
 Propterea etiam Adam, qui sine certaminibus aut
 laboribus divino alloquio cæterisque bonis dignus
 erat habitus, citius ea quibus utebatur amisit. At
 postquam doloris ac laboris expertem vitam præ-
 cipitilli sibi causam fecit, contrariis utique medica-
 mentis sapientissimus medicus morbum curat,
 lata lege, ut in sudore vultus^e, non corporalis tan-
 tum cibus sumeretur, verum et quibus spiritualis amor
 spiritalem adornat mensam. Adhæc vero, si quisvis,
 nullo etiam labore adhibito, sacræ Scripturæ sensum
 percipere posset, ubinam eorum qui in hac non
 sine vigiliis atque laboribus versantur præmia
 manerent? Aut quis unquam hujus sese studio ad-
 dicere velit, si minus nihil consequantur ii qui ne-
 gligenter eam attingerent? Ex iis igitur, quæ hæc-
 tenus commemorata sunt, æquum simul et utile

Verum ob hæc, quæ jam diximus, nemo eorum,
 qui aut laboris amantes sunt, aut spiritali intelle-
 ctus gratia digni, sacræ Scripturæ obscuritatem

accusarit. At negligens et remissus, cur tandem indignetur, si non capiat? Nam si divinarum rerum cognitionem labore aliquo dignam iudicat, cur iis non studet rebus quas habet in pretio? Sin ad virtutem hanc nihil esse necessariam putat, cur nullo affectus damno molestiam capit? Quid vero ex ipsa quoque obscuritate, sensum qui quærat, assequi possit? Licet enim, licet cuicumque volenti quæsitae facile addiscere. Multorum enim sanctorum virorum labores explicant et elucidant divinas Litteras, quibus inhærere si quis libenter velit, is a proposito minime aberrabit. Quod si facere recuset, manifestum [ejusmodi hominem] nunquam in illarum cognitionem pervenire posse, non, etiamsi omnium essent apertissimæ. Verum autem esse quod diximus, patet, quia sunt qui omnino ne nuda quidem nomina epistolarum apostolicarum noverint; sed neque prophetarum, vel aliorum sacrorum Librorum (sive illi 198^b antiquæ Legis sint, sive novæ), vel nudum catalogum voce possint recensere; et certe quæ obscuritas, vel quæ tenebræ, quæve difficultas, nominum indicem cognoscere? quanto vero id studio indiget? Cæterum nolentibus, hæc non minus, quam Scriptura ipsa, incognita manent. Quare non eloquiorum Dei obscuritas vulgo ignorantiae causa est, sed horum incuria ac negligentia etiam clarissima quæque ignorari fecit. Apud quos clari atque obscuri, ut demonstratum est, nullum discrimen: cum studiosos hæc obscuritas, præterquam quod sinceram ex se utilitatem præbeat, sapientes ac virtute præditos efficiat. Quicumque ad hæc Scripturæ sacræ sententiam illustrari optat, si quidem humanam gloriam quærit, merito a divinæ sapientiæ vestibulo arcetur: sin virtutis duntaxat, et supernæ remunerationis gratiam, quantum laboribus ac sudoribus ipsa processerit, tanta eaque certa retributionis assecutio allaborantibus relinquatur. Sed istud quoque ad sapientiæ illius inexplicabilis providentiam pertinet, quod tollens mox ab initio Deus omnem de sorte nostra querimoniam, expertes ærumnarum delicias nobis in paradiso donat, donec deprehenso ex factis nostris, inutilem hominibus esse labore ac miseria carentem vitam, laborum ac miseriarum pondus vitæ [nostræ] tanquam pro remedio admiscuit: hoc veluti stadium nobis ac palæstram constituens, quæ magnum posset quæstum ac [multa] præmia conciliare. His auctor tricesimum tertium caput, simul et septimum librum absolvit.

A ἀσάφειαν· ὁ δὲ ῥάθυμος καὶ ἀναπειτικῶς τί δὴ ποτε μὴ καταλαμβάνων δυσχεραίνει ἄν; Ἐὶ μὲν γὰρ σπουδῆς ἀξίαν τὴν τῶν θεῶν γνώσιν ἡγεῖται, τί μὴ σπουδάζει περὶ τὰ τίμια; Ἐὶ δὲ πρὸς ἀρετὴν μὴδὲν ἀναγκαῖον παρέχουσαν, τί καὶ δυσχεραίνει μὴδὲν ζημιούμενος; τί δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀσάφειας παραδιδάσκει²² τις ζητῶν μαθεῖν τὴν διάνοιαν; ἔστι γὰρ, ἔστι τοῖς βουλομένοις ἃ ζητοῦσιν²³ οὐ χαλεπὸν μαθεῖν. Πολλῶν γὰρ ἀνδρῶν ἱερῶν πόνοι ἀναπτύσσουσι τε καὶ ἐξαπλοῦσι τὰ θεσπέσια Λόγια, οἷς ἐμφιλοχερεῖν τις προαιρούμενος οὐκ ἂν ἀτυχήσῃ τοῦ βουλήματος. Ὅς δ' οὐχ αἰρεῖται, ὅθλον ὡς εἰ καὶ πάντων εἴη σαφέστερα, οὐκ ἂν αὐτῶν εἰς γνώσιν ἀφίκοιτο. Ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ ῥηθὲν, εἰσὶν οἱ μὴδὲ ἀπλῶς αὐτὰ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν ψιλὰ γινώσκουσι τὰ ὀνόματα, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἢ τῶν ἑλλαν ἱερῶν βιβλίων²⁴, ὅσα τῆς Παλαιᾶς καὶ ὅσα τῆς νέας γὰρ-ριτος, οὐδ' αὐτὸν τὸν κατάλογον διὰ φωνῆς προ-ἀγεῖν ἐπίστανται. Καίτοι τί σκοτεινὸν, τί δ' ἀσάφει, τί δὲ χαλεπὸν ὀνομάτων εἰδέναι κατάλογον; ποίας δὲ μελέτης δεῖται; ἀλλὰ τοῖς γε μὴ βουλομένοις οὐδὲν ἤττον ταῦτα [632 R.] ἢ τὰ τῶν Γράφων²⁵ μένει ἀνεπίγνωστα. Ὅστε οὐχ ἢ τῶν²⁶ Λογίων ἀσάφεια τῆς τῶν πολλῶν ἀγνοίας τὸ αἴτιον, τὸ δὲ τούτων ἡμελημένον καὶ ῥάθυμον καὶ τὰ σαφέστατα πάντων ἀγνοεῖν παρεσκεύασε. Παρὰ μὲν τοῖς τούτοις οὐδὲν τοῦ σαφοῦς τὸ ἀσάφει, ὡς δέδεικται, διενήνοχε· τοὺς δὲ σπουδαίους ἢ ἀσάφεια, μετὰ τοῦ παρῆγειν ἀκατήλευτον τὸν οἰκοθὲν κέρδος, καὶ σοφοῦς τε καὶ σπουδαίους τὴν ἀρετὴν ἐπιδείκνυσιν. Ἔτι δὲ ὁ [μὲν] τῆς ἱερᾶς Γραφῆς τὸν νοῦν ἐλλαμφοθῆναι ἀξιώσῃ, εἰ μὲν ἀνθρωπίνην δόξαν ζητῶν οὗτος, δικαίως τῶν τῆς θείας σοφίας προτυλαίων ἀπελαύνεται· εἰ δὲ τῆς ἀρετῆς χάριν καὶ τῆς ἀνωθεν ἀντιδόσεως, ὅσον διὰ πόνων καὶ ἰδρώτων αὐτὴ πρόσεισιν, τοσοῦτον ἀδίστακτος τῆς ἀμοιβῆς ἢ ἀπόλαυσις τοῖς ἀγωνισταῖς περιγίνεται. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦτο σοφίας ἐστὶ τῆς ἀνεκδιήγητου πρόνοια. Ἐκκόπτων μὲν γὰρ κατ' ἀρχᾶς ὁ θεὸς τὸ μεμψίμορον, δίδωσιν ἡμῖν ἀταλαίπωρον τὴν ἐν παραδείσῳ τρυφήν. Διελέγξας δὲ οἷς ἐπράξαμεν ὡς ἀσύμφορον ἀνθρώποις ὁ ἄμοχος βίος καὶ ἀταλαίπωρος, ὥσπερ τι φάρμακον τῶν καμάτων καὶ μόχθων τῷ βίῳ τὴν βαρύτητα συνεχέραςε, στέδιον ὥσπερ καὶ ἀγωνιστήριον τοῦτον ἡμῖν προτιθεῖς, καὶ μεγάλου κέρδους καὶ ἐπάθλων πρόξενον. Ἐν τούτοις μὲν τῷ συγγραφεῖ τό τε τριακοστὸν κεφάλαιον τρίτον καὶ ὁ ζ' ἀπαρτίζεται λόγος.

Liber viii.

Octavus liber de duobus certamen instituit. 34. Horum primum solutio cujusdam dubitationis est, quæ rem seriam sane nec inelegantem continet. Refert autem eam dubitationem ortam ex astruptione ratiocinationis cujusdam, per quam Deum habere Filium probatur; auctoremque hujus

Ὁ δὲ ἦ' περὶ δύο τινῶν τὸν ἀγῶνα ὑποδύεται, ὧν ἓν μὲν λύσις ἐστὶν αὐτῷ ἀπορίας τινὸς οὐκ ἀκομψὸν σπουδὴν ἐχούσης. Ταύτην δὲ βλάβστημα εἶναι κατασκευῆς λόγου τινός, δι' οὗ τὸν θεὸν ὕδον ἔχειν κατασκευάζεται· τὸν δὲ πατέρα τῆς κατασκευῆς τὸν Νύσσης²⁷ εἶναι Γρηγόριον. Λέγει δὲ τὸ ἐπιχειρήμα

VARIAE LECTIONES.

²² παραλαβεῖν ζ. ²³ ἢ μὴ ζητ. ζ. ²⁴ aut βιβλίων opus, aut ὅσα. ²⁵ γρίφων A : γραφῶν ζ. ²⁶ οὐχ τῶν ζ. ²⁷ Νύσσης, ut solet, A.

[πρὸς Η.] ὡς ὅστις μὴ ἄλογον εἶναι διαμολογεῖ τὸν Θεόν, πάντως λόγον ἔχειν συγκατετίθει· ὁ δὲ τοῦ ἁγίου λόγος ἀκήρατος· ὁ δὲ ἀκήρατος Λόγος, αἷ' ἐν δοξάζομεν Υἱόν, οὐδὲν ἄν εἴη ἕτερον. Ἡ μὲν οὖν ἐπιχειρήσις τοῦ δεῖν Υἱόν ἔχειν τὸν Θεόν αἰσθητῆ· εἴτα πρὸς ταύτην ἀνθυποφέροντά τινα τῶν φίλων εἰσάγει, ὃν καὶ τιμωτάτον ὕμνεῖ. Ἡ δὲ ἀνθυποφορά, ὅτι ²⁰ περὶ οὐδὲν καλύει τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος διαλαθεῖν (θεὸς γὰρ τούτων ἰσάτερον), καὶ οὕτως οὐκ εἰς Τριάδα, ἀλλ' εἰς μυριάδα ὑποστάσεων, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐπιχειρήματος, προαλείσσει τὸ μυστήριον. Ταύτην τὴν ἀνθυποφάν, ὀριμαῖάν τε καὶ συνεστραμμένην οὖσαν, διαφόροι μὲν ἐπιχειροῦσι λόγοις ἀνασκευάζειν, αἱ μὲν κατὰ γὰρ ἐμὲ τῆς ἀκριθείας ἐπιφανῆται. Καίτοι αὐτῶ περιβρῆται τῆς ἐπὶ τούτῳ σπουδῆς ὁ ἕως· μέχρι γὰρ καὶ ἰγ' ἐπιχειρήματος τὸν πόνον παραινῆται. Ἀλλὰ πρὸς μὲν τοὺς τὴν εὐσέθειαν τιμῶντας ἔστιν ἃ τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων οὐκ ἀφυῶς ἔχει· ἐνὲρ δὲ διαμαχομένῳ ὁ μόνον οὐδὲν ἐπαγωγὴν πρὸς εὐσέθειαν παρέξει ²¹, ἀλλὰ καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὴν γλῶσσαν. Φαίη δ' ἂν τις ἰσως συντετημημένῳ καὶ ἀπερίττῳ λόγῳ πρὸς τὸν τῆ ἀνθυποφορᾶ γινόμενον, ὡς εἰ μὲν τις τὸν Πατέρα προτίθῃσιν, εἴτα περὶ αὐτοῦ διερωτᾷ πότερον ἄλογον ἢ λογικόν, κἀκεῖθεν κατασκευάζει τῷ Πατρὶ δεῖν προσεῖναι καὶ Υἱόν, (633 R.) τῆς ἀνθυποφορᾶς τὸ περιεργον ἰσως ἔχει κἀροθον καὶ ἰσχύον. Εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ ἴσα γὰρ δεῖ, οὕτω ὁ θευμαστὸς Γρηγόριος οὕτω τὸν ἴδιον, προσηγαγεν) αὐτὸ δὲ τὸ θεός προβαλλόμενος, C ἰκανὸν ἔστι καὶ ἀμέριστον τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων ἕνομα, ἐπ' αὐτοῦ δὴ καὶ τὸν Λόγον ἢ τὸ γόνιμον, εἰ βούλει δὲ καὶ τὸ ἐμπνουν, ἐπερωτᾷ, κατακαίεται μὲν τὸ τῆς Τριάδος μυστήριον οὕτως, οὐ μὴ τὴν ἴσως ἐνδύσσει τῷ βουλομένῳ τὴν κατασκευὴν περιτρέψεται. Ποῦ γὰρ ἴσον ἢ ἕγγυθὸς ὅμοιον ἀντιτῆς ἀκτῆς θεότητος μίαν ὑπόστασιν διαλαθεῖν, καὶ περὶ ταύτης φιλοπραγμαίνειν ἃ καλῶς εἶχε περὶ ἄλλης ἡλικίας τῆς θεότητος; τὸν γὰρ οὕτω εἰς ἀλογία ἀνθυποφάν οὐδὲν καλύει καὶ ἀνευ τινὸς περινοίας αἰσθῆν ²² παραληρεῖν, ὡς ἐπεὶ περὶ ὑμῖν ἐν Τριάδι ἰσως, ἀνάγκη καὶ ἕκαστον τῆς Τριάδος εἰς ἕτεραν ἰσως κληθῆναι ²³. Πρὸς δὲ τοιοῦτον λῆρον αἰσθῆν ἂν εἶμαι σώφρων ἐλεγχὸς ἐπιστραφεῖη. Ἀλλὰ τῆς ἢ μὲν λύσις τῆς ἀνθυποφορᾶς τοιαύτη τις ἂν εἴη, καὶ ὅσαι ἄλλαι τὴν αὐτὴν ἴσονται. Τὸ μὲν οὖν τῶν τοῦ ἐβδόμου βιβλίου κεφάλαιον τοιοῦτον.

ἀντικειμένου, nulla, opinor, sapiens confutatio intorqueri possit. Veruntamen solutio hujus objectionis talis fuerit, aut si quæ aliæ eadem progrediantur via. Hoc igitur primum est octavi libri caput.

ἄντερον δὲ ζητεῖ, διὰ τί, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος ὁμοτιμίας ἐκ τοῦ Πατρὸς προϊόντων, ὁ μὲν ἴσεται Υἱός, τὸ δὲ Πνεῦμα, καὶ οὐκ ἄμφω τὴν ²⁴ τῆς υἰότητος διασώζουσι κλήσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἴσονται; καὶ οὕτω διαπορήσας ἐπάγει τὴν λύσιν, ὡς ἐπεὶ ἢ θεολογία ἐκ τῶν γνωρίμων ἡμῖν τῆς θείας ἰσως τὸ ἐν Τριάδι γνήσιον καὶ ὁμοτιμῶν λογογραφᾷ.

VARIE LECTIONES.

²⁰ ἐπὶ ὡς Α. ²¹ παρέχει Α. ²² αὐτόθεν add. Α. ²³ κληθῆναι Α. ²⁴ τὴν add. Α.

structionis esse Gregorium Nyssenum. Argumentatio ipsa ita se habet. Quisquis non irrationalem esse Deum confitetur, is etiam omnino Verbum habere concedit, quod immortalis immortale est: immortale autem Verbum, præter eum quem Filium statuimus, nihil esse queat aliud. Illa igitur argumentatio, quæ oportere astruit ut Deus Filium habeat, hujusmodi est. Deinde adversus hæc objectionem amici cujusdam adducit, quem ut reverendissimum celebrat. Objectio vero est, Nihil prohibere, quin eadem de Filio quoque ac de Spiritu sancto assumantur. Deus enim horum ^{199a} uterque est. Atque ita non in Trinitatem tantum, sed in infinitas personas ex hujus argumenti ut mysterium procedet. Hanc itaque objectionem, acrem sane atque implexam, variis quidem solvere rationibus aggreditur, non tamen (quantum ego judico) satis accurate. Tametsi multum hac in re laborando desudet, tredecim non minus argumentis allatis. Ac pro pietatis quidem cultoribus, eorum quæ ibi dicta sunt aliqua non inepta sint, sed quæ contentiosus alicui homini, non modo nihil ad pietatem impellens afferant, ut ridendi potius occasiones præbeant. Dixerit vero quispiam, concisa ac minime superflua usus oratione, adversus eum, qui hac objectionem pugnet insolentius. Si quis Patre primum posito, de ipso deinde interroget, utrum rationis particeps an expers sit, atque ex illo conficiat Patri oportere Filium accedere, objectionis hujus curiositatem aliquod forsitan specimen ac robur habere. Sin hoc omisso (neque enim expedit, neque admirandus Gregorius sic orationem hanc protulit) ipsam vocem *Deus* proponat, quod commune est atque indivisibile trium divinarum personarum nomen, ac de hujus tum sive Verbo, sive Verbum vi, imo et afflatu, si voles, interroget, hic et Triadis mysterium astruet, et locum ei nullum dabit, qui velit astructionem ipsam curiosius excutere. Ubi enim æquale vel prope simile sit pro tota divinitate unam aliquam hypostasin accipere, et de hac contentiosius illa disputare, quæ recte poterant, de tota Deitate theologice dici? Eum enim qui in tantam absurditatem delabatur, nihil prohibet sine ulla solertia nugando hinc concludere, quandoquidem Trinum confitetur Deum, necessarium quoque esse, singulas Triadis personas in aliam Triadem multiplicari. Adversus qualia

35. Alterum deinde querit: Cur, cum Filius ac Spiritus sanctus ex Patre pariter procedant, hic Filius, ille Spiritus dicatur, et non ambo filiationis appellationem servent, quemadmodum neque habitudinem? Hoc ergo ubi dubitavit modo, solutionem adhibet. Omnino [inquit] theologia ex cognitis nobis rebus germanam atque æqualem diviniæ

naturæ Trinitatem verbis describens, per Patrem, **A** Filium **199b**, et Spiritum sanctum, ineffabile, quodque denominari nequit divinitatis nomen, consuetis nobis cognatisque appellationibus suggestit. Quando autem consuetum est atque conveniens de filiis nostris dicere generationem, de Spiritu vero processionem : Spiritus enim inquit, *vadens et non rediens* ^f Et : *Exibit Spiritus ejus* ^g. Itemque : *Quoniam Spiritus pertransivit in illo, et non subsistet* ^h. Quando igitur in humano genere Filio generationem adaptamus, Spiritui vero processionem : pari quoque ratione in natura ineffabili ac supernaturali, et Filium genitum, et Spiritum sanctum procedere, divinitus edocti sumus. Propterea enim Spiritus, Patris æque ac Filii, Spiritus sanctus dicitur : quia etiam apud nos utriusque horum Spiritus [esse recte] dicitur. Pater vero et Filius Spiritus sancti non item, quia neque apud nos. Cæterum quod Deus suapte natura neque dici a nobis, neque cogitari possit, communis omnium sensus admittit : et vero passim in sacris Litteris prædicatur, sanctorumque Patrum nostrorum cæstus pæne universus idem testificatur, quorum ne verba quidem (cum minime dubia sint) designare necesse. Atque hæc libro octavo Jobius persequitur.

A φούσα, διὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ἄρρητόν τε καὶ ἀκατονόμαστον τῆς θεότητος ὄνομα [328 H.] συνήθεσιν ἡμῖν καὶ συντρόφοις προσηγορίας ὑπέβαλεν. Καὶ ἐπειδὴ σὺνθεσ ἐπὶ μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς υἱῶν καὶ πρόσορον λέγει τὴν γένεσιν, ἐπὶ δὲ τοῦ Πνεύματος ²² τὴν ἐκπόρευσιν (Πνεῦμα γὰρ, φησὶ, πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον· καὶ· Ἐξελεύσεται ²³ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ· καὶ, ὅτι· ²⁴ Πνεῦμα διήλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει), ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένοιτο τῷ μὲν Υἱῷ τὴν γέννησιν ἐφαρμόζομεν, τῷ Πνεύματι δὲ τὴν ἐκπόρευσιν, ἀναλόγως καὶ ἐπὶ τῆς ἀρρήτου καὶ ὑπερφύσεως φύσεως τὸν μὲν Υἱὸν γεγεννησθαι διδασκόμεθα, ἐκπορεύεσθαι δὲ τὸ Πνεῦμα θεοπροπέως ἐμυήθημεν. Διὰ ²⁶ τοῦτο γὰρ καὶ Πνεῦμα μὲν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰρηται, ἐπεὶ καὶ παρ' ἡμῶν ἐκατέρου τούτων Πνεῦμα λέγεται, Πατὴρ δὲ ἡ Υἱὸς τοῦ Πνεύματος οὐκέτι· οὐδὲ γὰρ παρ' ἡμῖν. Ὅτι δὲ τὸ θεῖον τῆ ἑαυτοῦ φύσει ἄρρητόν ἐστι καὶ ἀνεπινόητον, πᾶσα μὲν κοινὴ ἀνομολογεῖ ²⁷ ἔννοια, πολλαχοῦ δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ἀνακηρύσσεται, καὶ τῶν σοφῶν Πατέρων ἡμῶν μικροῦ πᾶς ὁ χορὸς συνεπιμαρτύρεται, ὧν οὐδὲ τὰς φωνὰς ὡς οὐκ ἀβήλους ἀνάγκη ἐπισημῆσθαι. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ ἡ λόγῳ ²⁸ διέξισιν.

Liber IX.

Libro nono modice præfatus, dum Josue filius Nave dicitur exercitus principem illum interrogare : *Noster es, an adversariorum* ⁱ? Non idem petere disputat Jobius aliquisne esset sensibilibus hostium, sed an spiritualium? Multa enim Josue docebant, neque aliquem esse hunc ex hostili acie, **C** ac neque ex proprio exercitu, ut, quod subito astitisset, quodque nemo adversariorum auderet, vel per medias hostium copias transire, vel in conspectum imperatoris venire, quin et, quod tanta usus audacia, nihil omnino hostile fecisset. Alioqui nec sapientissimi imperatoris fuerat ignorare, qualis contribulium esset habitus atque apparatus, qualis item alienigenarum. Verum noverat quidem Josue visum illud unum intelligentium spirituum esse, sed hoc cognoscere avebat, utrum quod apparuisset ex hostibus esset, an de illo exercitu, qui protagebat Israel. De hoc ergo in præmio agit.

Ἐν δὲ τῷ θ' μετὰ τινὰ διάπλασιν προοιμίου, ἐν ᾧ τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν φησὶν ²⁹ ἐπερωτῶντα τὸν ἀρχιστράτηγον· Ἠμέτερος ³⁰ εἰ ἢ τῶν ὑπεραστιῶν; οὐκ εἰ τίς ἐστι τῶν αἰσθητῶν πολεμίων, ἀλλὰ τῶν νοητῶν, τὴν ἐρώτησιν ποιεῖσθαι. Πολλὰ γὰρ αὐτὸν ἀνεδίδοσκε μήτε τῆς παρατάξεως ἐκείνων εἶναι, ἀλλὰ μηδέ τινα τῆς οικείας στρατιᾶς· τὸ τε γὰρ ἀβρόσθ τῆς ἐπιστασίας, [636 R.] καὶ τὸ μηδένα τολμᾶν τῶν ἐναντιῶν μήτε διὰ μέσου στρατοπέδου πολεμίου διελθεῖν μήτε εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ ταῦτα ³¹ τολμήσαντα μηδὲν ὄλως πολέμιον δοῦσαι ἄλλωστε δὲ οὐδὲ τοῦ σοφωτάτου τῶν στρατηγῶν ἢ μὴ εἶδέναι ὅποιόν τι τῶν ὁμοφύλων τὸν σχῆμα καὶ κατασκευὴ, καὶ ὅσον τὸ ἀλλόφυλον. Ἄλλ' ἦδει μὲν τὴ παρούσαν ὄψιν ἐν τι τῶν νοερῶν πνευμάτων εἶναι ἐξήτει δὲ μαθεῖν πότερον τὸ φαινόμενον τῆς ἐναντίας εἴη ³² ἢ τῆς ὑπερασπιστικῆς δυνάμεως τὸν Ἰσραὴλ Κατὰ μὲν οὖν ³³ τὸ προοίμιον περὶ τούτου διαλαβάνει.

36. Quærit postea, Quomodo utraque hæc concedi **D** queant, nos et adeptos esse gratiam angelica dignitate majorem et angelis æquales in resurrectione **200a** apparituros? Quæ quæstio ita dissolvitur. Primum, nihil prohibet eandem rem secundam aliud honorem quemdam paulo majorem consequi, secundum aliud vero inferioris esse conditionis. In quantum enim nostro corpore assumpto Dominus id sibi

D Μετὰ δὲ τοῦτο ζητεῖ, Πῶς ἂν ἀμφοτέρα συχωρηθεῖν, καὶ τὸ τυχεῖν ἡμᾶς χάρισματος κρείττον τοῦ ἀγγελικοῦ ἀξιώματος, καὶ τὸ ἰσαγγέλους ἐν ἀναστάσει ὀφθῆσθαι; Καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα πρῶτον μὲν, ὡς οὐδὲν κωλύει τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλο μ' ἐτέρας τινὸς μεζίνος τιμῆς ἀπολαύειν, κατ' ἄλλο λήξεως εἶναι τῆς ἡτονος. Καθὸ μὲν γὰρ τὸ ἡμέτερον ἀναλαβῶν φύραμα συνήψαν ὁ Δεσπότης ἑαυτῷ

^f Psal. LXXVII, 39. ^g Psal. CLXV, 4. ^h Psal. CII, 10. ⁱ Josue v, 15.

VARIÆ LECTIONES.

²² πνεῦμα] Psal. LXXVII 39. ²³ ἐξελ.] Psal. CLXV, 4. ²⁴ ὅτι] Psal. CII, 10. ²⁵ διὰ οὐν. pr. A. ²⁶ ἀναστ. pr. A. ²⁷ λόγῳ add. A. ²⁸ libri φασὶν ἐπερωτᾶν. ²⁹ ἡμέτερος] Jos. v, 15. ³⁰ τὸ ταῦτα C. : τσαῦτα ³¹ εἴη A εἰς. ³² οὖν add. A. ³³ δεσπ. ἐν ἑαυτῷ C.

αὐτοῦ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἀναγαγῶν
 ἐκείνη συνεκάθισε τοῦ Πατρὸς, δῆλον δὲ τῆς ἀγ-
 γελικῆς ἀξίας ἢ ἡμετέρα φύσις προτετιμῆται. Καὶ
 ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ ταῖς Ἐξουσίαις
 ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, ἥτις
 ἐστὶν ἐν Χριστῶν πιστευτικῶς λαός, ἢ πολυπολι-
 τικῶς σοφία τοῦ Θεοῦ, ἢν ἐδειξεν ἐν Χριστῶ
 ἡμεῖς, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἡμέτερον γένος τὸ
 ἀπεβίον ἀπηνέγκατο. [529 H.] τρίτον δὲ, ὅτι
 ἐκείνων τὴν ἀπόλαυσιν ἐφιλοτιμηθῆμεν
 ἐμῆ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι. Καὶ
 ἐκ τῆς ἀποστολικῆς παρατεπωκότων, τοῦ τε Ἀδάμ
 καὶ τῆς ἀγγελικῆς τάξεως, τοῦ μὲν τὴν φύσιν λαβῶν
 κτώσατο, τῶν δὲ οὐκέτι, κἀντεῦθεν δῆλον ὡς φι-
 λωτικῆς μεζονος ἢ ἡμετέρα φύσις κατηξίωται. Τὸ
 εἶναι τῆ ἀναστάσει ὡς ἀγγέλους εἶναι τοὺς ἀνθρώ-
 πους οὐκ ἴσοι τιμῶν ἐκατέρου γένους διδάσκει, ἀλλὰ
 ἐπιπέδον ὁμοίωτροπον μαρτυρεῖ· τῆνικαὶ ὅτι γὰρ
 ἕπερ οὐδ' οἱ ἄγγελοι, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀνθρώπινον
 γένος γάμου καὶ σωματικῆς ὁμιλίας δεήσονται. Ἐτι
 ἢ εἶδεν καλύει καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἰσαγγέλους
 ἡμεῖς ἢ βραχὺ τι παρ' αὐτοὺς ἡλαττωμένους με-
 λους ἀπολαύειν δώρου, ὅταν οἱ μὲν ἀσωμάτου φύ-
 σεως τυγχόντες καὶ τῆς οἰκειᾶς ἀποστατήσαντες
 ἡμεῖς; καὶ ἀξίας ἀμεταμέλητον συντηροῦσι τὴν πτώ-
 σιν, ἡμεῖς δὲ τὸ ἐλαττον ἐκείνων ἐξ αὐτῆς τῆς
 πτώσεως λαβόντες διὰ τὴν πρὸς τὸ σῶμα συνάφειαν,
 ἐκ τῆς ἐπιπέδου παραρρῶντες, οὐ φιλοῦμεν μένειν
 ἐν τῇ πτώσει, διὰ μετανοίας δὲ ἐκείνων τῶν ἐκπε-
 σῶτων τὴν λῆξιν καταλαβεῖν σπεύδομεν, καὶ γε δι'
 ἐπιπέδου φιλοτιμίας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ
 βασιλείαν ἀντὶ τοῦ παραδείσου κατακληροδοτούμεθα.

A conjunxit, et supra omnes Principatus ac Potesta-
 tes evectum ad dextram Patris conedere fecit,
 angelicæ scilicet dignitatis nostra natura anteposita
 est. Quatenus item innouit *Principatus et Potesta-
 tibus in celestibus per Ecclesiam* (quæ et in Chri-
 stum credens populus) *multiformis sapientia Dei,*
quam exhibuit in Christo Jesu i, eatenus etiam ge-
 nus humanum primas retulit. Tertio quod illo in-
 super munere ex munificentia donati simus ut iis
 fruamur rebus, in quas desiderant angeli prospice-
 re k. Quatenus etiam utrisque lapsis Adamo et
 angelorum ordinibus, illius (non item horum)
 assumpta natura, salutem attulit. Atque hinc cla-
 rum est, majori honore dignam esse habitam na-
 turam nostram. Quod autem in resurrectione sicut
 angeli erunt homines l, non id utriusque generis
 æqualitatem edocet, sed assimile duntaxat vitæ
 genus attestat. Tunc enim, quemadmodum angeli
 non indigent, sic neque genus humanum nu-
 ptis aut corporum congressu indigebit. Præter
 ista, nihil prohibet homines angelis æquales, vel
 paulominus m ab illis diminutos majus aliquod con-
 sequi munus, quando quidem illi, qui corporis ex-
 pertem naturam consecuti sunt, ubi semel e pro-
 prio honore et gloria exciderunt, in suo deinceps
 casu sine pœnitentia remanent: nos vero, cum
 inferiorem illis conditionem ex ipsamet origine
 nostra (propter corporis conjunctionem) acceperim-
 us, præceptum deinde transgressi, in peccatis
 hærerè nolumus, sed illorum qui exciderunt sor-
 tem, per pœnitentiam recuperare studemus. Et
 vero per exsuperantiam [divinæ] munificentia, cœ-
 lum ac Dei regnum pro paradiso hereditate
 cernimus.

Τούτως ἐπιλυσάμενος τὸ ζητούμενον, εἰς ἀνάπτου-
 σιν ἐκείνη τῆς παραβολῆς ἢ τις τὴν νεώτερον καὶ
 ἡλικίαν υἱὸν καὶ τὸν πρεσβύτερον ἄμα τοῦ πατρὸς
 εἰσῆλθαι, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διατίθεται, καὶ φησι τὸν
 πρεσβύτερον υἱὸν τὰς ἀγγελικὰς παραδειγματι-
 κὰς ἐκείνη (χρόνῳ γὰρ καὶ τρόπῳ τοῦ ἡμετέρου
 γένους τὸ πρεσβεῖον αὐταὶ φέρονται), τὸν δὲ ἄσωτον
 καὶ ἀνθρώπινον γένος, πατέρα δὲ τὸν δημιουργὸν καὶ
 ἀποδοῦναι πάντων. [637 R.] Τὸ δὲ ἀποδοῦσπετεῖν τὸν
 πρεσβύτερον υἱὸν ἐπὶ τῇ ἀνακλήσει καὶ δεξιώσει τοῦ
 πατρὸς, μὴ τῆς ἀγγελικῆς μὲν εἶναι τοῦτο γνώ-
 σαι, ἢ διαθέσεως, κατασηματικῆς δὲ τὴν παρα-
 βολὴν ταῦτα, τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας ἐπιδεικνυ-
 μένη, ὅτι τοσαύτης μετὰ τοσαύτην ἀσωτείαν
 ἐπέλαυσε τῆς φιλοτιμίας ὁ ἄσωτος υἱός, ὅτι καὶ
 ἐπὶ τῇ τῶν ἀγγέλων τάξει, εἴπερ ἦν ἐν τῇ τοῦ-
 τῶ φύσει τὸ ἐπιδοσκαίνειν, ἐδυσχέρανεν
 ἂν καὶ ἐκ τῆς ἡλικίας τὴν τῆς φιλοτιμίας ὑπερβολὴν.
 Ἐπὶ γὰρ ὅμοιον τοὺς αὐτοὺς τε χαίρειν ἐπὶ ἐνὶ
 ἐκείνῳ μετανοῶντι, καὶ βασκαίνειν πάλιν πατρι-

37. His illa profligata questione, ad explanationem
 parabola aggreditur n, quæ juniorem ac prodigum
 filium, et seniore simul cum patre inducit, et eo-
 rum historiam ita digerit. In seniore ait filio
 ostendi angelicas potentias (nam et tempore et
 modo, nostro generi dignitate præstant), in prodigo
 vero humanum genus: in patre Creatorem universi
 ac Dominum repræsentari. 200b Indignatum vero
 seniore filium revocatione et benigna tractatione
 junioris, non hoc angelicæ esse mentis aut affe-
 ctionis, sed parabola ista, quo beneficii magnitudinem
 declarat, ita effingere, Quoniam tantum post
 tam insignem intemperantiam prodigum ille filius
 expertus est benignitatem, ut ipse quoque angelo-
 rum ordo, si invidentia in horum naturam caderet,
 indignatus utique fuisset, neque tolerabilem putas-
 set tantam benevolentia magnitudinem. Quomodo
 enim alioqui consentaneum sit, lætari eosdem
 super uno peccatore pœnitentiam agente o, et
 rursus invidere, quod amantissimi patris amplexi-

i Ephes. iii, 10. k i Petr. i, 12. l Matth. xxii, 30; Luc. xx, 36. m Psal. viii, 6; Hebr. ii, 7.
 n Luc. xv, 11 seqq. o Luc. x, 15.

VARIÆ LECTIONES.

o ὅτι παρ] ἕπερ pg. A: ὡς corr. p ἡλικίας τοῦτο g. q ἄσωτιαν g. r ἐδυσχέραναν — ἡγή-
 σαντο.

bus dignatus esset? Sed enim talis parabolarum A fictio esse solet: nec enim ea solum, quæ aut facta aut futura sunt complectantur, sed et illa, quæ curiosius quispiam eorum commovendi vim, aut jucunditatem, aut consequentiam, aut denique adipiscendi facilitatem utque utilitatem contendo, adjungeret. Parabolam quoque centum ovium ad angelorum et hominum naturam refert. Mominet aliarum etiam parabolæ de filio prodigo explanationum, sed quibus omnibus prædictam anteponebat, quam varia ingenii ostentatione concinnare studet. Hæc septimum ipsius et tricesimum caput studiose tractat.

38. Porro quaerit tricesimo octavo capite: *Quomodo pro omnibus mortuus esse Christus dicatur, cum non nisi multis ætibus postquam infinita hominum progenies et nata et rursus morte deleta esset, Redemptoris incarnatio eveniret?* Nodus autem sic dissolvitur: multis in locis sarcam Scripturam testificari, quomodo tunc viventibus, eodem etiam iis, qui apud inferos erant, per Christum redemptionem venisse. Nam princeps apostolorum ait: *In hoc enim mortuus est, et resurrexit, ut et mortuorum et vivorum dominetur* P. Et rursus: *His qui in carcere erant spiritibus veniens prædicavit* Q, ut judicentur quidem carne, vivant autem Spiritu R. Hoc est, ut fideles, qui propter infidelitatem suam peccatores remanserant, damnentur, quasi plane caro facti, et divulsi a Spiritu. Quotquot autem etiam apud inferos, Christo (qui ipsa erat justitia) crediderunt, spiritali lætitia perfruuntur. Illud igitur: *Ut judicentur carne*, de incredulis dictum affirmat. At illud: *Vivant Spiritu*, de credentibus. Porro ita sermonem instituit, ut quasi de uno aliquo loqui videatur; quia etiamsi non eadem sit 201 a credentium et incredulorum conditio, in unum tamen inferorum ordinem colliguntur. Atque ita etiam de uno eodemque corpore ægrotare idem et valere dicere possumus, secundum aliam nimirum atque aliam aut partem. Quemadmodum autem aliquem igne damnari atque puniri dicimus, sic et sacra Scriptura dicit: *Ut judicentur carne*. Gravissima enim pœna est (maxime resurrectionis tempore) quando ea delectatione perfruuntur justii, quæ humanam omnem superat, et Spiritu vivunt, peccantium tunc multitudinem in nuda carne, et sine ulla spiritali gratia, vitam suam in æternum transigere atque conterere. Verum et aliam licet huic dicto dare explanationem. Ait enim divinus Paulus: *Cujus opus arserit, detrimentum patietur; ipse autem salvabitur, sic tamen quasi per ignem. Et uniuscujusque opus, quale sit, ignis probabit* S. Et ne quis existimet, quemadmodum peccatum, sic et peccantem concremandum atque consumendum, propterea addit: ut si opera ardeant atque dispareant, non

P Rom. xiv, 9. Q I Petr. iii, 19. R ibid. iv, 6.

κῶν ἀξιουμένῳ σπλάγγων; ἀλλὰ γὰρ τοιούτου ἡ διάπλασις τῶν παραβολῶν· οὐ γὰρ τὰ γεγονότα μόνον ἢ γενησόμενα διαλαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἂν τις συνψησόμενος ἐναργέστερον αὐτῶν τὸ καταπληκτικὸν ἢ τὸ ἡδύον ἢ τὸ ἀκόλουθον ἢ ἀπλῶς τὸ εὐπρόσδοτον παραστήσει καὶ ὠφέλιμον. Καὶ τῶν ρ' δὲ προβάτων τὴν παραβολὴν εἰς τε τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναφέρει φύσιν. Μνημονεύει δὲ περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου καὶ ἐτέρων τινῶν ἀναπτύξεων, ὧν τὴν προειρημένην ἀπασῶν προκρίνει, πολλοὺς αὐτὴν ⁸⁸ συγχροτῶν ἀγωνίσμασιν. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ καὶ τὸ ζ' καὶ λ' σπουδάζει κεφάλαιον.

Tὸ δὲ λη' ζητεῖ, Πῶς ὑπὲρ πάντων ἀποθανεῖν [330 H.] λέγεται ὁ Χριστός, πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, ἀφ' οὗ μυρίων γένος ἀνθρώπων ἔφω τε καὶ κατ'ἐδὼ τῷ θανάτῳ, τῆς κατὰ τὸν Σωτῆρα γενησόμενης οὐρανομαχίας; Καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα, ὡς πολλαχθὺ διαμαρτύρεται ἡ Γραφή, ὃν τρόπον τοῖς τηλικαδε ζῶσι, τὸν αὐτὸν καὶ τοῖς ἐν Ἄδου διὰ Χριστοῦ τὴν ἀπολύτρωσιν παραγενέσθαι. Λέγει γὰρ ὁ τῶν μαθητῶν κορυφαῖος, Εἰς τοῦτο ⁸⁹ γὰρ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζῶντων κυριεύσῃ. Καὶ πάλιν· Τοῖς ⁹⁰ ἐν φυλακῇ πορευθεῖς ἐκήρυξε πνεύμασιν, ἵνα ⁹¹ κριθῶσι μὲν σαρκί, ζῶσι δὲ πνεύματι, τούτέστιν, ὅπως οἱ μὲν ἀπιστοὶ καὶ διὰ τοῦτο ἁμαρτωλοὶ μεμενηκότες κατακριθῶσιν, ἔτι δὲ ὀλοκλήρως σὰρξ γεγονότες καὶ διχοτομηθέντες τοῦ πνεύματος, ὅσοι δὲ κἂν ἐν Ἄδου Χριστῷ τῇ δικαιοσύνῃ πεπιστεύκασι, τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης ἀπολαύσων ⁹². Τὸ οὖν Ἰνα κριθῶσι σαρκί περὶ τῶν ἀπιστησάντων εἰρησθαί φησι, τὸ δὲ ζῶσι πνεύματι περὶ τῶν πεπιστευκότων. Ὡς περὶ ἐνός; δὲ φαντασίαν παρεχόμενον προφέρει τὸν λόγον, ὅτι κἂν διάφορος ἑκατέρα μερὶς, τῶν τε πεπιστευκότων καὶ τῶν ἀπιστησάντων, ἀλλ' οὖν εἰς ἓν συγκεφαλαιούται ⁹³ τὸ τῶν καταχθονίων τάγμα. Οὕτω γοῦν καὶ περὶ σώματος ἐνός νοσεῖν τὸ αὐτὸ καὶ ὀφθαλμῶν λέγειν δυνάμεθα, κατ' ἄλλο μέρος καὶ ἄλλο τοῦ σώματος. Ὡς περὶ δὲ φαμεν τὸν δεῖνα πυρὶ κριθέσθαι καὶ κολάζεσθαι, οὕτω λέγει καὶ τὸ ἱερὸν γράμμα, Ἰνα κριθῶσι σαρκί· μεγίστη γὰρ κόλασις, καὶ μάστιγὰ γε κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρὸν, ἦν καὶ τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων τρυφὴν τρυφῶσιν οἱ δίκαιοι καὶ πνεύματι ζῶσι, τότε τὸ τῶν ἁμαρτωλῶν πλήθος σαρκί ψιλλῇ καὶ πάσης πνευματικῆς κεχωρισμένοι ⁹⁴ χάριτος τὸν βίον δι' αἰῶνος ἐξανάλισκειν καὶ κατατρίβεσθαι. Ἔστι μόντοι καὶ ἐτέραν ἀποδοῦναι τοῦ ῥητοῦ διασαφήσιν. Ὁ θεὸς φησι Παῦλος, Ὁ ἕτερος τὸ ἔργον κατακηθήσεται, ζημιωθήσεται, [640 R.] αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός· καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. Καὶ ἵνα μὴ τις νομίσῃ ὡς περὶ τὴν ἁμαρτίαν, οὕτω καὶ τὸν ἐξαμαρτήσαντα κατακαίεσθαι καὶ εἰς ἀφανισμόν χωρεῖν, ἐπάγει ὡς εἰ καὶ τὰ ἔργα

S I Cor. iii, 13-15.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁸ αὐτὴν in mg. habet A. ⁸⁹ εἰς τοῦτο] Rom. xiv, 9. ⁹⁰ τοῖς] I Petr. iii, 19. ⁹¹ ἵνα] ibid. iv, 6. ⁹² ἀπολαύσων corr. A: ἀπολαύουσιν ζ. ⁹³ κεφαλαιούται ζ. ⁹⁴ κεχωρισμένων ζ.

επισησεται και αφανισθησεται, αλλ' αυτος ο της Α
 μαρτιας εργατης ου συναφανισθησεται· σωθησεται
 η, τωτεστι διαμενει τη διηνεκει κολασει συντηρου-
 μενος. Τω δε το σωθησεται μη δεξη λεγειν τοις
 μαρτυρουσιν ως της αμαρτιας θαπανωμενης και των
 μαρτυρων εκαστος του χορου των δικαίων και των
 ακοιμων γενησεται, της μεν κολασεως παυομενης,
 της δ' απολαυσεως κοινης απασι προτιθεμενης, μετα
 η σωθησεται επαγει, την γνωμην αυτων εμφανως
 πασιρεφων, ουτως δε ως δια πυροδ, τωτεστι της
 εκ πυροδ τιμωριας ουκ απολυομενος. Παραπλησιον
 των ισθι και σπερ ειρηται περι των εν Αδου μη
 ασυσαντων τω Χριστω. Βουλεται γαρ δηλουν το
 Ήνα κριθωσι σαρκι, και εξηξ, το κριθηναι μεν α-
 πως τωαυτα οια πεφυκα κρινεσθαι σαρεξ, ζην δε
 ιμας ουχ οια φθειρομενη σαρεξ και τη βαρυτητι λυο-
 μηη των κολασεων, ανωλιθρουσ [331 H.] δε τη δυ-
 μιαι συνεχομενους του θεiou Πνευματος, και
 εβηρουσ αφθαρτω κολασει την ατελευτητον και
 ιπιππον ζωην διανουσας. Αλλ' η μεν του βητου
 κατεργησι ως εν παρεκθασει· ο δε σκοποδ ην παρα-
 τηται ως και υπερ ζωντων και υπερ των εξ Αδαμ
 πιαι τεθνωτων ο κοινδς Δεσποτης και Σωτηρ ημων
 βεστη τον θανατον, και δι' αυτου η σωτηρια και
 κριταιται πασι και βραβευεται. Αλλα δι' ων μεν
 εαφ κατασκευαζεται το προκειμενον, το πρωτον
 ειρηται των επιχειρηματων.

Δευτερον δε φησιν ως ει τουδ υπερ αρετης μισθοδς
 και σπαφνουσ η αναστασις προξενει, ο δε σταυροδ
 ην αναστασιν, και χωρις αυτης ουκ εστιν αυτων
 ωνα των αγαθων τυχειν, δηλον ως υπερ παντων
 ημων της σωτηριας ο Χριστοδς τω θανατω παρεδωκεν
 ιωτην. Ταυτα ειπων λογοθετει και διαπλαο την Δε-
 σποικην φωνην την λεγουσαν, Ουκ ηλιθον κολε-
 σει δικαιοι, αλλ' αμαρτωλοδς εις μετανοιαν.
 Και φησιν ως ουχι δαιριων εις αμαρτωλοδς και δι-
 κιοιου το των ανθρωπων πληθοδ ο Σωτηρ τουτο
 ιφειγματο. Μαχεται γαρ η τωαυτη διανοια και τη
 κωκυστη Γραφη και αυτη τη των πραγματος
 ρισι. Και γαρ πρωτον μεν απανταδ ο κοινδς Σω-
 τηρ, και ουχι⁸⁵ τουδ μεν τουδ δ' ου, εκαλει τε και
 τη; σωτηριαδ απολαυειν εδιδου, αλλα και κοινην⁸⁶
 την διδασκαλιαν ιποιετο. Και το κηρυχθηναι το
 Ευαγγελιον εν ελω τω κοσμω την διαστολην των
 μαρτυρων απο των δικαίων ανατρεπει. Και ο Παυ-
 λδ φησι· Παντεδ⁸⁷ εις εσμεν εν Χριστω. Και της
 σαγγηδ⁸⁸ η παραβολη το κοινδν των εις θηραν συλ-
 ιεβενομενων κηρυττει· ουδε γαρ ουδε εκεινη τα
 μεν θηριυει, τα δε ου μεταδιωκει, αλλ' ομου παντα
 ιε προσπιποντα σαγγηυει. Και η σινδων⁸⁹ η τω
 λιτρω υποδειχθεισα την κοινην κλησιν απαντων
 ιεργαφει, αλλ' ουχι⁹⁰ των ακαθαρτων μονον, των
 η καθαρων ουκετι. Και, Τελοδ⁹¹ ρομου Χριστοδς

tamen ipsum peccatorem una disparituum. *Salva-*
bitur vero, hoc est, perpetuæ manebit pœnæ reser-
 vatus. At ne illud, *Salvabitur*, videatur dicere sectariis,
 quasi peccato expenso, peccatorum quilibet ad justu-
 rum aique saluatorum cœtum adjungendus esset (ces-
 sante nimirum pœna, ac communi omnibus libertate
 proposita), post illud, *Salvabitur*, addit, quod eorum
 sententiam manifestius evertit: *Sic tamen quasi*
per ignem, id est, ab ignis pœna non liberatus.
 Affine igitur et illud est, quod de his diximus, qui
 apud inferos Christo credere noluerunt. Hoc enim,
ut judicentur carne, et quæ sequuntur, indicare vi-
 detur judicatos quidem ipsos esse ad eadem, ad
 quæ caro judicari ac condemnari solet; sed vivere
 nihilominus, non tanquam corruptibilis caro, et
 quæ pœnarum gravitate solvatur, verum ita, ut cum
 expertes interitus per sancti Spiritus potentiam
 conserventur, incorruptibiles in perpetua pœna,
 carentem sine et laboriosam vitam degunt. Sic hu-
 jus loci explanatio tanquam per digressionem tra-
 ctatur. Præcipuus enim scopus erat ostendere,
 non super vivis duntaxat, verum et super olim
 mortuis Adami posteris communem Dominum ac
 Salvatorem subisse mortem, salutemque per ipsum
 omnibus prædicari, et velut certaminis 201b
 præmium conferri. Illud ergo primum eorum ar-
 gumentorum per quæ probari hæc sententia potest.

Secundo igitur loco sic argumentatur: Si virtutes
 præmia ac coronas resurrectione conciliat, crux vero
 resurrectionem, qua sine nihil boni consequi quis-
 piam potest, certum est Christum pro salute om-
 nium nostrum morti seipsum tradidisse. Post hæc
 illam Domini sententiam, rationem reposcendo, ex-
 planat, quæ dicit: *Non veni vocare justos, sed pec-*
catores ad pœnitentiam; negatque hæc ita esse a
 Salvatore pronuntiata, quasi universam hominum
 multitudinem in peccatores et justos distinguere
 voluisse. Pugnat enim, inquit, hujusmodi sensus,
 non cum sacris tantum Litteris, sed cum ipsa quo-
 que rerum natura. Nam inprimis communis Salvator
 omnes, non aliquos tantum, præmissis cæteris, et ap-
 pellabat, et redemptione perfrui concedebat, doctri-
 nam [suam] omnibus esse communem volebat.
 Evangelium quoque prædicatum esse in toto terra-
 rum orbe, peccatorum illam a justis discretionem
 penitus evertit. Paulus item ait: *Omnes unum*
sumus in Christo. Imo et parabola de sagena
 communem captorum conditionem denuntiat. Neque
 enim hæc alios quidem complectitur, alios vero non
 persequitur; sed omnes prorsus quotquot incidunt,
 irruit. Sic et Petro ostensum linteum² communi-
 ter omnes appellatos designat, non impuros so-
 los, exclusis puris: *Finis quoque legis Christus*:

¹ Math. ix, 13. ² Rom. xii, 5; Galat. iii, 28. ³ Matth. xiii, 47. ⁴ Act. x, 11.

VARIE LECTIONES.

⁸⁵ ου] I Cor. iii, 15. ⁸⁶ ουχι] Math. ix, 13. ⁸⁷ ουκ ε. ⁸⁸ κοινη ε. ⁸⁹ παντες] Rom. xii, 5. ⁹⁰ της
 εγ.] Math. xiii, 47. ⁹¹ η σινδ.] Act. x, 11. ⁹² ουχι Α: ου ε. ⁹³ τελοδ] Rom. x, 4.

ad justitiam omni credenti ⁊ non peccatoribus tantum. Verum idem rursus ait : prædicare se vocatus Judæis atque Græcis, Christum Dei virtutem et Dei sapientiam ⁊. Iterumque, Quomodo non pugnare illa videantur ? In etiam gentium ne abieritis, et in civitatem Samaritanorum ne intraveritis ? sed potius ite ad oves quæ perierunt domus Israel ⁊. Quatenus enim, qui perierant, oves erant, justitiæ omnino et virtuti viciniore erant, quam Samaritani atque gentes. Quomodo item filios antea esse satiandos edocet ⁊, ac tum quæ supersunt canibus relinqui ? Sed et discipulos colligens : In quamcumque ait, civitatem aut castellum intraveritis, interrogate, quis in ea dignus sit (non quis sit peccator), et ibi manete, donec inde exeatis ⁊. Hoc item purpuraria illa mulier non ignorans, Barnabæ ac Paulo dixit : **202a** Si judicastis me fidelem, manete apud me ⁊. Et dictum illud apostollis, qui virtutis erant norma : Vobis datum est nosse mysteria, illis autem non est datum ⁊, nimirum indignis. His igitur omnibus jam dictis, quomodo non repugnabit clare illud : Non veni vocare justos, sed peccatores. Si quis de hominum divisione in justos et injustos hujus loci sententiam accipiat. Adhæc vero, si justos non vocavit, peccatores autem non accedunt. Omnis enim qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem ⁊. Et : Malus homo de cordis sui malo thesauro profert mala ⁊. Item : Quoties volui congregare filios tuos, et noluisti ⁊. Si, inquam, justos non vocavit, peccatores autem resiliere, quam accedere (quemadmodum diximus) maluerunt, quibusnam prædicatum est Evangelium ? Atque idem mihi jam e factis quoque ipsis observa. Oportebat Dei Matrem in terra esse : eam vocavit, quæ omnibus virtutibus alias omnes superaret. Patrem oportebat, et fratres super terram nominare eum, qui sine patre esset. Non e latronibus hos, et meretricibus, deligendos putavit, sed qui justitia collucere. Talis Joseph, tales et ejus liberi. Jacobus vero in quantum virtutis gradum ascendisset, quantumque de se opinionem apud Judæorum populum excitasset, vel sola ejus appellatio clamat. Ipsum enim populus propter virtutis magnitudinem, atque agendi cum Deo libertatem Obilam (57), hoc est, populum præsidium, et protectionem vocabant. Rursum, Verbo præcurrere oportuit Præcursorem : et qui prophetis ⁊, omnibusque adeo hominibus major esset, præcurrit. Oportuit et testem offerri, qui ejus gloriam testaretur. Simeonem itaque et Annam

⁊ Rom. x, 4. ⁊ I Cor. i, 24. ⁊ Matth. x, 5, 6. ⁊ Matth. xv, 26. ⁊ Matth. x, 41. ⁊ Act. xvi, 15. ⁊ Matth. xiii, 41. ⁊ Joan. iii, 20. ⁊ Matth. xii, 35. ⁊ Matth. xxiii, 37.

VARIE LECTIONES.

⁊ κηρύσσειν] I Cor. i, 24. ⁊ δόξη ζ. ⁊ εἰς] Matth. x, 5. ⁊ τὰ τέκνα δεῖν A : τέκνα δεῖν τὸ ζ. locus est Matth. xv, 26. ⁊ εἰς ἤν] Matth. x, 41. ⁊ εἰ] Act. xvi, 15. ⁊ ὑμῖν] Matth. xiii, 41. ⁊ πᾶς] Joan. iii, 20. ⁊ ὁ πον.] Matth. xii, 35. ⁊ ποσ.] Matth. xxiii, 37. ⁊ τιμηχασί A. ⁊ τε αὐτ. A. ⁊ ὠβλίαν] libri Ἰωβ λίαν. cf. Suicer. h. v. cf. Fabricius B. Gr. t. X. p. 748 ed. Harles.

NOTÆ.

(57) Confirmat Euseb. lib. ii, cap. 22, ex Hegesippo. Vitiatum ergo hic exemplar Græcum corrigo.

A εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι, οὐχὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς μόνοις. Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς πάλιν φησὶ [641 R.] κηρύσσειν⁶⁶ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. Πάλιν δὲ πῶς οὐ δόξει⁶⁷ μάχεσθαι τὸ, εἰς⁶⁸ ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέρχησθε, πορεύεσθε δὲ πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ; Ὅσον γὰρ ἂν ἀπολώλει τὰ πρόβατα, δικαιοσύνης μᾶλλον καὶ ἀρετῆς ἐγγύτερα πάντως τῶν Σαμαρειτῶν καὶ Ἑλλήνων ἐτύγχανον. Πῶς δὲ καὶ τὰ τέκνα⁶⁹ δεῖν χορτασθῆναι πρότερον διημαρτύρατο, καὶ τὰ περιττά τοῖς κυναριοῖς ὑπολείπεσθαι; ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς διατάτων, εἰς ἤν⁷⁰ ἄν, φησὶ, πόλιν ἢ κόμην εἰσέλθῃτε, ἐξετάσατε τίς ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἄξιος, οὐχὶ τίς ἐστιν ἁμαρτωλὸς, κἀκεῖ μέννατε ἕως ἐξέλθῃτε ἐκεῖθεν. B Ὁ καὶ ἡ πορφυρόπωλις εἰδὺσα τοὺς περὶ Βαρνάβαν καὶ Παῦλον ἑλεγεν, εἰ⁷¹ [352 H.] πιστῆρ με κηρύκατε τῷ Κυρίῳ, μέννατε πρὸς μς. Καὶ τὸ λέγειν μὲν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, οἱ τινες ἀρετῆς ὑπῆρχον κανόνες, Ὑμῖν⁷² δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται, δηλονότι τοῖς ἀναξίοις. Τούτοις οὖν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι πῶς οὐκ ἀντιπεσεῖται λαμπρῶς τὸ, Οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους ἀλλ' ἁμαρτωλούς, εἰ τις ἐπιμερῶν τὴν ἀνθρωπὸν εἰς ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων τάγμα, οὕτω τὴν τοῦ βητοῦ διάνοιαν ἐκλαμβάνει; ἔτι δὲ εἰ τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ οὐ προτέρηχονται (Πᾶς⁷³ γὰρ ὁ τὰ φαῦλα πράττων μωστὶ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, καὶ Ὁ πονηρὸς⁷⁴ ἀνθρωπὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ πονηρά· καὶ Ποσάκις⁷⁵ ἠθέλησα συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθέλησας), εἰ οὖν τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τὸ ἀποσχιρτᾶν τοῦ προσείναι, καθάπερ εἴρηται, προτετιμήχασιν⁷⁶, τίσιν ἐκηρύχθη τὸ κήρυγμα; Σὺ δὲ μοι καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων σκόπει. Ἐδεῖ μητέρα Θεοῦ ἐπὶ γῆς γενέσθαι· τὴν πασῶν πάσας ἀρεταῖς ὑπερανελθούσαν ἐκάλεσεν. Ἐδεῖ πατέρα καὶ ἀδελφούς ἐπὶ γῆς ὀνομάσαι τὸν ἀπάτορα· οὐκ ἐκ τῶν ληστῶν καὶ πορνῶν τούτους ἐξελέξατο, ἀλλὰ τοὺς ἐν δικαιοσύνῃ διαλάμποντας. Τοιοῦτος γὰρ Ἰωσήφ τε⁷⁷ καὶ οἱ τοῦτου παῖδες. Ὁ δὲ Ἰάκωβος ἐφ' ὅσον ἀρετῆς ὕψος ἀνήλθε καὶ τίνα παρεῖχεν ὑπόληψιν τῷ τῶν Ἰουδαίων λαῷ, καὶ ἡ κλήσις ἀναδοξῶ ὠβλίαν⁷⁸ γὰρ αὐτὸν τὸ πῆθος διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον παρρησίαν, τουτέστι περιοχὴν καὶ σκέπην τοῦ λαοῦ κατινωμάζον. Πάλιν ἔδει προδραμεῖν τοῦ

Αἰσίου Ἐπὶ ἄλλοις ὁ μείζων προφητῶν καὶ πάντων ἀνθρώπων προφάσει. Ἔδει μάρτυρα τῆς αὐτοῦ προβαλέσθαι. ὁ δὲ τῆς τῶν Συμεῶν καὶ τῆν Ἄνναν ἐκάλει. Ἔδει μαθητὰς προσλαβεῖν τοὺς ἀρίστους λογίβας τίθειται. Οἶδα γὰρ, φησὶν, ὅτι ἐξελεξάμην. [ἴδει] νεκρὸν ἐγείρει [τὸν ἐκ Βηθανίας] Λάζαρον. ἀλλ' ἐξ εὐσεβοῦσης οἰκίας, ἐν ᾗ Μάρθα καὶ Μαρία, ἧς τὴν ἀγαθὴν ἐκλίξασθαι μερίδα τὸ θεῖον ἀπέφηνε ψήφισμα. Ἐξ ἰθνηῶν ἔδει κληθῆναι ἀπαρχὴ τῶν ἄλλων ὁ Κορνήλιος καλεῖται ἵσος δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος, τὸ λίρον ἀνακηρύττει γράμμα. Στευροῦνται δύο ληστῆ· ἀλλ' ὁ μὲν εὐγνώμων ἀνοίγει τὸν παράδεισον, [644 R.] ὁ δὲ βλασφημῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας ἀνεξέλιπτα φέρων ἐκείνηματα εἰς δίκην ἐκ τιμωρίας παραπέμπεται.

Ὅτω κατὰ πᾶν ἔθνος καὶ γένος καὶ πολιτείας ἴδιωμα τοὺς κατ' ἀρετὴν ἔστι μᾶλλον βιοῦντας ὄραν, ἢ τοὺς ἐναντία σπουδάζοντας, καὶ κληθέντας καὶ προσεφρόντας καὶ ἀκολουθήσαντας τῷ καλέσαντι. Εἰ δὲ σὺ πόρνην καὶ τελώνην εἴπης, κἀκεῖνον ἴσθι τὴν διακριτικὴν καὶ πολιτευμάτων τοὺς βραχὺν σπιθηρὰ τινα τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας [355 H.] διασίζοντας προσελθεῖν καλοῦντι τῷ Σωτῆρι, καὶ δικαίως πρὸς γε τὸ κῆθος τῶν μὴ προσελθόντων ἀξίους καὶ νομιζέσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι. Πού τοίνυν τῶν ἀμαρτωλῶν ἢ κληθῆναι, ὅτε πόρνη καὶ τελώνη καὶ ληστὴ ὄρωνται ἐκεῖνοι μόνον ἀσπασάμενοι τὴν σωτηρίαν κληθῆναι, οἱ τῶν ἀποτεχνῶν, ὡς ἐν ταῦτοισιν κατὰ βῆθει, ὅμως προσείχον ἐν τοῖς ἀμεινοῖσιν; οὐκ ἐκεῖνο δὲ παρελθεῖν δίκαιον. Τὸ τάγμα τῶν παρόντων ἢ δεχθῆναι βλαβερὰν ἀλλ' αἱ μὲν φρόνιμα τοῦ νεμφῶνος ἀπολαύουσιν, αἱ δὲ μωραὶ ἀπαιδύονται. Καὶ ὁ τὸ ἐνδύμα τοῦ γάμου μὴ φορῶν, τῶν ἄλλων μερόντων ἐν τῇ ἰδίᾳ πέθει, αὐτὸς ἐκβάλλεται μόνο. Τίνες δὲ καὶ ὅτι ἀγγέλου ἐν τῇ τελευταίᾳ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου παραλαμβάνονται; ἢ ὅλον ὡς οἱ δίκαιοι, ἀλλ' οὐχ οἱ ἀμαρτωλοὶ; τί οὖν ἔστι ἐν οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἀμαρτωλοὺς; τοῦτοστιν ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, τῆς ἀκριβοῦς καὶ τελείας διαμαρτόντας δικαιοσύνης, ἣ ἄλλον καλέσαι καὶ ἀπαναγαγεῖν πρὸς ἐκεῖνην τὴν λῆξιν ἧς κατωλισθησαν. Εἰ γὰρ καὶ διαφορὰν πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν πολιτείαν τὸ γένος ἡμῶν ἔχουσιν, οἱ μὲν ἔκτοπώτερα βεβιωκότες, οἱ δὲ ἀνεκτότερα, ὅμως οὐδεὶς χωρὶς ἀμαρτίας. Συνέδει δὲ τῆς διανοίας ταύτης καὶ αὐτῆς ἢ τοῦ ῥητοῦ προφορά, ἅνευ τοῦ ἀναφορικοῦ ἄρθρου προφερομένη. Εἰ γὰρ ἔλεγε· οὐκ ἤλθον καλέσαι τοὺς δικαίους, ἀλλὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, τάχα αὐ εἶχεν ἢ ὑπόνοια χωρὶν ἢ τοὺς ἀμαρτωλοὺς μὲν καλεῖται νομιζούσα, οὐκέτι δὲ τοὺς δικαίους τὸ δὲ ἀπλότυον τῆς φωνῆς καὶ χωρὶς ἀναφορᾶς προσελθεῖν παντελῶς ἀποφαίνει τὴν ὑπόνοιαν ἀναλερᾶν. Τοῦτο δὲ καὶ

A vocavit i. r. Discipulosne legisse oportuit? optimos utique delegit: Scio enim, inquit, quos elegerim. [Oportebat] mortuum resuscitare [Bethaniensem] Lazarum. Sed eum non nisi ex pia domo, in qua Martha et Maria, quam bonam elegisse partem divina pronuntiavit sententia. Ex gentibus quoque vocari aliquos oportuit: primus omnium Cornelius vocatur, qui quantus virtute (etiam ante baptismum) fuerit, sacra loquuntur Litterae. Cruci adfiguntur duo latrones: sed cur unus melior paradisi sibi aperit; 202 blasphemus contra, et peccati indelebilia gestans vulnera, ex poena in damnationem mittitur.

B Sic in omni etiam natione, tum familia et genere qui ex virtute viverent videmus vocari, currere, vocantemque sequi potius quam qui contrariis essent dediti studiis. Quod si tu prostibulum mihi aut publicanum aliquem adduxeris, etiam illo e numero scias atque ordine ad vocantem Salvatorem accedere qui exignam saltem humanae nobilitatis scientiam retinerent, ut merito praee multitudinis non accedentium ad Deum, digni habeantur atque dicantur. Ubi est igitur peccatorum vocatio, quando e meretricibus, publicanis et latronibus hosce solos divinitam esse vocationem amplexatos videmus, qui inter consortes (quanquam ingenti in malorum barathro) caeteris tamen meliorum rerum studio praestabant. Neque vero illud praeterire fas est. Decem erat admodum virginum coetus: sed non nisi quinque prudentes spongall thalamo fruuntur, quinque fatuae repelluntur. Sic ille qui nuptialem vestem non attulerat, caeteris suum quisque locum tentibus, solus eicitur. Quisam vero ab angelo in extremo iudicii die occursum Domini assumuntur? Nonne justi et non peccatores? Quid igitur sibi vult illud: Non veni vocare justos, sed peccatores? Hoc est, quod ab integra atque perfecta iustitia excederat humanum genus, vocatum veni, et in eam sortem, educturus, quam amiserat. Etsi enim vite genere valde inter se homines isti differant, qui in peccatis vixerint, quique continentius, nemo tamen est sine peccato. Consonat huic menti, etiam ipsa sententiae enuntiatio, sine articulo relativo prolata. Nam si dixisset: Non veni vocare justos, sed ipsos peccatores, forsitan illa opinio locum habere poterat, quae peccatores vocatum venisse, non autem justos, opinatur. At cum vox haec absolute sine relatione prolata sit, omnino periculosam ac fallacem hanc esse opinionem demonstrat. Hoc autem et divinus ille Paulus confirmat, cum ait: Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere: quo-

i. r. Luc. II, 25, 36. q. Joan. XIII, 8. r. Joan. II, 1 seqq. s. Luc. X, 42. t. Act. X, 1 seqq. u. Luc. XXIII, 29 et seqq. v. Matth. XXV, 1 seqq. x. Matth. XXII, 1 seqq. y. I Thess. IV, 16. z. Matth. IX, 13.

VARIÆ LECTIONES.

70 προσβάλλεσθαι ζ. 71 οἶδα] Joan. XIII, 8. 72 ἴδει om. AC. 73 τὸν ἐκ Βηθανίας om. C et pr. A. 74 Λάζαρον om. pr. A: Λάζαρον ἤγειρε re. A. 75 ἀλλ' ἐξ εὐσεβ. οἰκίας om. AC. 76 τὸν om. A. 77 πέμπεται ζ. 78 δικαίους Schottus: δικαίους ζ. 79 προσείχον ζ. 80 οὐχ οἱ] libri οὐχί. 81 ἅπαν et paulo post τοὺς adj. A. 82 τῆς φωνῆς] rectius τὴν φωνήν.

rum primus ego sum ^{a, b}. Et rursum : *Causari sumus Judæos et gentes omnes, sub peccato esse* **203a** *sicut scriptum est : Non est justus quisquam, non est intelligens, non est requirrens Deum* ^c. *Omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei* ^d. Illudque : *Venit Dominus quærere, et saluum facere quod perierat* ^e ; de toto nimirum hominum genere dicitur, quod etiam supplementum illius centenarii rationabilium ovium designat : quemadmodum et drachma ^f illa una e decem sordibus obruta. Huic etenim [generi] mors imperavit ^g, juxta eundem beatum Paulum, non quibusdam tantum, et quibusdam non, sed ab Adamo usque ad Mosem, in quibus fuerunt Abel, atque Enos, et reliqua sub lege justorum ac prophetarum multitudo. Ac rursum idem charitatis præco, et incensus amator : *Diligentibus Deum, inquit, omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt* ^h. Et post hæc : *Quos præscivit, etiam prædestinavit : et quos prædestinavit, hos et vocavit ; et quos vocavit, etiam justificavit, atque glorificavit* ⁱ. Item : *Elegit nos ante mundi constitutionem* ^j. Non solum ex Judæis, sed etiam ex gentibus. Rursum : *Electio consecuta est : cæteri vero excæcati sunt* ^k. Et, *Qui est Salvator omnium hominum, maxime fidelium* ^l ; ut infinitum fuerit talia vel numerando recensere. Hæc ubi studiosus ille scriptor honorificentius discernuit, et tricesimo octavo capiti finem imponit.

39. Eam, quæ in sacris Scripturis videbatur esse dissensio, curiose inquirat, atque perscrutatur. Dubitat enim, quomodo Dominus in sua patria signa facere non posset, *Propter incredulitatem illorum* ^m, rursumque ad incensantes quod discipuli demonium non eiecissent, culpam in accusantes referendo dixerit : *Propter incredulitatem vestram* ⁿ. Cum germanus hujus discipulus Paulus contradicat : *Signa enim, inquit, infidelibus, non autem fidelibus* ^o. Nodus ab illo sic dissolvitur, ut dicat universe quidem et communiter propter infideles prodigiosa signa fieri, quo hæc ipsos eo addeant, ut salubriter acquiescant ei, qui et admiranda illa patrat, et mente jam antea ab illis præceptus est. Illis tamen solis hæc offerri, qui cum obtemperandi studium sua ex parte afferant, etiam nascentem ex eis utilitatem in se admittant. Nam quos ex incredulis sponte sua cæcos ad supernaturalia opera uertimus, his signa sine ulla Numinis providentia, et vane oblata videntur. Itaque et incredulis illa **203b** proponi, et eadem rursus non proponi oportere, consentaneum congruumque [videtur]. Illud

^{a, b} 1 Tim. i, 15. ^c Rom. iii, 10 seqq. ^d ibid. 23; Psal. xiii, 40 et Psal. xii, 4. ^e Luc. xix, 40. ^f Luc. xv, 4, 8. ^g Rom. v, 14. ^h Rom. viii, 18 seqq. ⁱ ibid. 19. ^j Ephes. i, 4. ^k Rom. ii, 7. ^l 1 Tim. iv, 10. ^m Matth. xiii, 58. ⁿ Matth. xvii, 19. ^o 1 Cor. xiv, 22.

VARLE LECTIONES.

⁹¹ Χριστός] Tim. i, 15. ⁹² προητ.] Rom. iii, 10. ⁹³ πάντες] Rom. iii, 23. ⁹⁴ ὁ Κύριος] Luc. xix, 40. ⁹⁵ τοῖς] Rom. viii, 18. ⁹⁶ ἐξελέξ.] Ephes. i, 4. ⁹⁷ ἡ ἐκλ.] Rom. xi, 7. ⁹⁸ ἐξ.] 1 Tim. iv, 10. ⁹⁹ φιλόπνοος A : φιλότιμος ζ. ¹ διὰ] Matth. xvii, 19. ² τὰ] 1 Cor. xiv, 22.

Α ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπισφραγίζει, λέγων· Χριστός⁹¹ ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σώσαι, ὡν πρῶτός εἰμι ἐγώ. Καὶ πάλιν Προητισάμεθα⁹² Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας πάντας ὕψ' ἁμαρτίας εἶναι, καθὼς γέγραπται, οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκλήτων τὸν Θεόν· πάντες⁹³ γάρ ἡμάρτορ καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ, Ὁ Κύριος⁹⁴ ἦλθε ζητῆσαι καὶ σώσαι τὸ ἀπολωλὸς, δηλονότι περὶ ὅλου τοῦ ἀνθρωπείου γένους εἰρηται· ὁ καὶ ἀναπλήρωμα τῆς τῶν λογικῶν προβάτων ἑκατοντάδος νοεῖται, ὡσπερ καὶ ἡ καταχωσθεῖσα δραχμὴ, μία οὔσα τῶν δέκα δραχμῶν. Καὶ γὰρ ταύτης ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον, εὐτινῶν μὲν, τινῶν δ' οὐ, ἀλλὰ ἀπὸ Ἀδάμ καὶ μέχρι Μωϋσέως, ὡν ἦν Ἄβελ· καὶ Ἐνὼς καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἐν τῷ νόμῳ δικαίων καὶ προφητῶν χορὸς. Πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς τῆς ἀγάπης καὶ κήρυξ καὶ διάπυρος ἐραστής, τοῖς⁹⁵ ἀγαπῶσι τὸν Θεόν, φησί, πάντα συναρῆαι εἰς τὸ ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. Ἐἴτα· Ὁς προέγνω, καὶ προώρισε⁹⁶ [645 R.] καὶ ὁς προώρισε, τοῦτος καὶ ἐπέλεξε· καὶ ὁς ἐπέλεξε καὶ ἐδικαίωσε καὶ ἐδόξασε. Καὶ, Ἐξελέξατο⁹⁷ ἡμᾶς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ [334 H.] ἐξ ἐθνῶν· καὶ, Ἡ ἐκλογή⁹⁸ ἐπέτευχε, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπαρώθησαν. Καὶ, Ὁς⁹⁹ ἐστὶ Σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν. Καὶ ἀδιεξέδευτον ἂν εἴη τὰ τοιαῦτα φέρειν εἰς ἀριθμὸν. Ταῦτα φιλοτιμότερον ὁ φιλόπνοος⁹⁹ οὗτος συγγραφεὺς ἐπεκθῶν καὶ τῷ λη' πέρας ἐπιτίθει κεφαλαίῳ.

Γ Ἐν δὲ τῷ λθ' τὴν δοκοῦσαν ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις διαφωνίαν πολυπραγμονεῖ καὶ διευθύνει. Ἐπαπορεῖ γὰρ πῶς ὁ μὲν Κύριος ἐν τῇ ἰδίᾳ πατριδι σημεῖα ποιεῖν οὐκ ἠδύνατο διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ πάλιν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας δι· οἱ μαθηταὶ οὐκ ἐξέβαλον τὸ δαιμόνιον, τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας ἀναφέρων ἔφη, Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. Ὁ δὲ γε τοῦτου γνήσιος μαθητῆς Παῦλος τάναντία λέγει· Τὰ¹ γὰρ σημεῖα, φησί, τοῖς ἀπίστοις, οὐχὶ τοῖς πιστεύουσιν. Καὶ ἐπιδέεται τὸ ἀπόρημα, λέγων, ὡς καθολικῶ μὲν καὶ κοινῶ λόγῳ τὰ σημεῖα διὰ τοὺς ἀπίστους τερατουργεῖται, ἀγειν αὐτοὺς εἰς σωτήριον περθῶ τοῦ θαυματουργοῦντος προνοουμένου· ἐκείνοις μέντοι ταῦτα προβάλλεσθαι, οἱ τὸ ἐπιτήδειον τῆς ὑπακοῆς ἀντιπαρέχονται· καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν ὀφέλειαν εἰσοικίζονται· ὅσους δὲ τῶν ἀπίστων ἐκουσίως πρὸς τὰ τῶν ἔργων ὑπερφυῆ τυφλώττοντας ἐπιστάμεθα, τούτοις ἢ τῶν σημείων προβολὴ ἀπρόνοήτων τε καὶ μάταιων. Ὡστε καὶ τοῖς ἀπίστοις τὰ σημεῖα προβάλλεται, καὶ πρὸς τὸ μὴ δεῖν αὐτοῖς ταῦτα προβάλλειν σύμφωνόν τε καὶ ἐναρμόνιον, τὸ μὲν, δι· δι' αὐτῶν τὴν σωτηρίαν κερδαίνουσι, τὸ δὲ, δι·

πρὸς βάθος καταδύντες ἡ ἀπωλείας, ἐξ ὧν ἄλλοι μέγα Α
 κίβδος συλλέγουσιν, αὐτοὶ κακουργῶντες πρὸς τὰ
 χεῖρα κατασύρονται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τῷδε
 τῷ κεφαλαίῳ.

Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς ἐρευνῆ φιλοθεάμονι ἐμβατεύων
 αἰτιολογεῖ, Διὰ τί μὴ ὑπὲρ ἀγγέλων πεσόντων,
 ὡσπερ ὑπὲρ ἀνθρώπων γέγονεν ἄνθρωπος, οὕτω
 καὶ ἀγγελος. Καὶ πρώτην μὲν ἀποδίδωσιν αἰτίαν,
 ὅτι περ ἐπειδὴ ἐκ πάσης τῆς λογικῆς φύσεως μόνος
 ὁ ἄνθρωπος σαρκὶ καὶ ὕλῃ συνεδέθη, ἐτοιμῆ δὲ πρὸς
 ὀλισθόν ἢ ὕλην, ἔτι δὲ ὁ δισὶ φύσεσι μαχομέναις συν-
 θεταῖς ὁ ἄνθρωπος, ἑκατέρας πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπει-
 γομένης διασπασθαι φιλεῖ τὸ ζῶον καὶ διαμερίζε-
 σθαι (Τὸ γὰρ ἡ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ὡς καὶ ὁ
 θεοσέσιος Παῦλος ἐπιμαρτύρεται, τῷ νόμῳ τοῦ
 Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται), διὰ ταῦτα ὡς μόνος τῶν Β
 λογικῶν ὁ ἄνθρωπος τοιαύταις σωματικαῖς συνδεταῖς ὡ
 πάλαις, εἶτα καὶ τὴν μετάνοιαν οἰκοδοῦν τοῦ ὀλισθή-
 ματος προβαλλόμενος, εἰκότως καὶ προνοίας εἰς τὸ
 ἀναστῆναι πλειονός τε καὶ μείζονος δεῖται, καὶ τῆς
 θείας θαψιλέστερον ἀπολαύει βοθηθείας. Καὶ ὁ κατ'
 ἀρχῆς ἑταυτοῦ τῶν ἄλλων λογικῶν ἀπέφανεν ἡ ἡμᾶς,
 τοῦτο μεγάλῃς ἡμῖν σωτηρίας ἀφορμὴν ὁ δίκαιος
 ἀνείδειξε Κριτῆς, [335 H.] ἧς καὶ συνέδησε ὡ μὲν τῷ
 σαρκίῳ καλᾶζων τὴν ἑκταρσίαν, δι' ἧς καὶ ἀγγέλων
 ἐλθὲν ἐκτραχηλισθέντα ὡ ἀνάστον ἔσχε τὸ παράπτωμα,
 εἶτα δὲ καὶ ἀφορμὴν τῆς ὑπὲρ νοῦν εὐεργεσίας τὸν
 νομισθέντα δεσμὸν τῆς ὕλης ὑπέθετο. Τί γὰρ ἂν εἴη
 μείζον καὶ ὑψηλότερον εἰς εὐεργεσίαν, [648 R.] ἐν
 δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς ὄρῳ τὸ ἡμέτερον ἰδρυμένον φύ-
 ραμα καὶ τὴν ποτε στασιώδη φύσιν ὑπήκοον τε καὶ C
 εἰρηναίαν καὶ τῷ Πατρὶ τῶν ὄλων διηλλαγμένην; ὁ
 θεὸς τῆς ἀπαρχῆς ὁ ταύτην προσλαβὼν λόγος ἀπει-
 γέσαστο. Ταύτην μοι δοκεῖ τὴν εἰρήνην τῷ κόσμῳ καὶ
 διὰ τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν ἀρβανδῶνος λόγῳ, κατα-
 λιμπάσκων λέγειν Εἰρήνην ὡ τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν,
 καὶ ἀπὸ τῆς ὑμῶν. Καὶ, Οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν
 εἰρήνην. Οἷς συνδῶν καὶ ὁ γνήσιος μαθητῆς, Ἡ
 εἰρήνη ὡ, φησὶ, τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐκπερέχουσα πάντων
 νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ, Δι-
 καιοθέτες ὡ ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν τὰ
 πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν.
 Οὐ γὰρ δὴ τὴν ἐκ τῶν πολέμων εἰρήνην ἢ τὴν πρὸς
 ἀλλήλους ἐνταῦθα νοεῖν δεῖ, ἀλλὰ δηλονότι τὴν ἐκ-
 στω πρὸς αὐτὸν, καὶ διὰ ταύτης πρὸς τὸν δοτήρα
 ταύτης καὶ τῆς ἀσπασίας σωτηρίας ἡμῶν χορ-
 ῆτην, ἧτις καὶ φρουρεῖ τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ ὑπερ-
 ἔχει πάντα νοῦν, καὶ ἦν ὁ κόσμος δίδοναι οὐ δύνα-
 ται. Διὸ οὐδὲ μάχηται τὸ, Οὐκ ὡ ἡλθον βαλεῖν εἰ-
 ρήνην ἀλλὰ μάχαιρα. Τὴν γὰρ κοσμικὴν, φησὶν,
 εἰρήνην οὐκ ἔλθον βαλεῖν πάλιν, Ἐσσεθε ὡ μισοῦ-
 μενοι θεοῦ πάντων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἢ γὰρ εἰς

quidem, quia salutem per hæc consequuntur; hoc
 vero, quia in profundum interitus demersi, unde
 alii magnum luctum colligunt, ipsi malefici ad
 deteriora abripiuntur. Atque ista hoc capite Jobius.

Sequentibus vero, (40 et 41), curiosam ingressus
 speculationem, causas reddit: Quare non pro an-
 gelis lapsus sit factus angelus [Dei Filius] quemad-
 modum pro hominibus homo factus est. Primam
 ergo istam causam affert. Quandoquidem ex omni
 rationali natura, solus homo carne et materia com-
 pactus est (materia vero ad casum prona) atque ex
 duabus insuper pugnantibus naturis compositus,
 dum utraque ad suam eum conditionem impellit,
 divelli debet animal, ac dividi (Sapientia enim carnis,
 ut divinus ait Paulus, legi Dei non est subjecta P), pro-
 pterea solus homo inter ratione prædita, istiusmodi
 corporalibus vinculis innexus, deindeque lapsus sui
 resipiscentiam a seipso offerens, merito et provi-
 dentia ad surgendum ampliore atque majore indi-
 get, et divino copiosius fruitur auxilio. Ita quod ab
 initio infra reliquas ratione præditas creaturas nos
 esse ostendit, hoc magnæ nobis salutis causam at-
 tulisse justus Judex declaravit, qui nos colligavit
 quidem carni ad coercendam superbiam, per quam
 ipsi angelorum ordines Irreparabili lapsu in præ-
 ceptis acti sunt; sed statutum illud materiae vincu-
 lum in infinitæ postea beneficentiæ occasionem
 vertit. Quænam enim aut major, aut præstantior be-
 neficentia esse possit, quam ad dexteram Dei Pa-
 tris videre sedentem nostram conditionem: et re-
 bellantem quondam naturam obedientem jam ac
 pacificam, et universorum parenti conciliatam con-
 tueri? Quod post hanc assumptam, per suam pri-
 mitiarum oblationem, Verbum perfecti. Atque hanc
 mihi pacem mundo per apostolos velut pignoris loca
 relinquendo, dicere videtur: Pacem meam do vo-
 bis q. Et: Non quomodo mundus dat pacem r. Cui
 etiam concinit germanus ejus discipulus: Pax, in-
 quit, Dei, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat
 corda vestra s. Et: 204a Justificati ex fide pacem
 habemus ad Deum, per Dominum nostrum Jesum
 Christum per quem et accessum habuimus t. Non
 enim profecto e bello pacem natam mutuum illam
 inter nos hic intelligere oportet: sed quam habet
 unusquisque secum, ac per eandem etiam cum ejus
 largitore, et imperturbabilis salutis suppeditatore
 quæ et corda nostra custodit, et omnem excedit sen-
 sum, et quam mundus dare non potest. Quare cum
 his non pugnât illud: Non veni mittere pacem, sed
 gladium s. Mundi enim pacem, inquit, non veni
 mittere. Rursum: Eritis odio omnibus v, et id genus
 plurima. Piorum enim cum Deo amicitias, ad odium,
 invidiam, et metum impios concitavit. Venit igitur

P Rom. viii, 7. q Joan. xiv, 27. r ibid. 28.
 s Marc. xiii, 43.

t Philipp. iv, 7. u Rom. v, 1. v Matth. x, 34.

VARIÆ LECTIONES.

ἡ καταδύνται Α. ἢ δὲ ἀπὸ Α. ἢ τὸ γὰρ] Rom. viii, 7. ἡ συνθεταῖς ζ. ἢ ἀπέφηνεν ζ. ἡ συνέδησε ζ.
 ἡ ἐκτραχηλισθέντα Α. ἡ εἰρήνην] Joan. xiv, 27. ἡ ἢ εἰρ.] Philipp. vi, 7. ἡ δικαιοθ. Rom. v, 1.
 ἡ οὐκ] Matth. x, 34. ἡ Ἐσσεθε] Marc. xiii, 43.

Salvator pacem mittere, quæ cum animo ea consentire, quæ corporis sunt, facit, quodque deterius est, melioris arbitrio subijcit. Quam quidem nobis præbuit, cum rebelli nostræ naturæ pacificam deitatem copulavit. Quod et divinus Paulus docuit, cum ait: *Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in carne* x. Ut jam apte de eadem re dicatur: *Ubi enim abundavit delictum, superabundavit gratia* y. Quamobrem et redemptionis nostræ perfectum a verbo opus, *justitiam Dei, et judicium, et misericordiam* sacra Scriptura prædicat: ut justo judicio Dei, qui inter rationales creaturas soli eluto fabricati sunt, soli etiam tanto honore et ineffabili misericordia digni habiti sint. Indicabat idem et per Oseam dicens: *Sponsabo te mihi in justitia, in misericordia, et in miserationibus* z. Mille item alii sacre Scripturæ loci clamant, ab carnis vincula commiseratione dignum esse habitum humanum genus, et pro annexa nobis materia, incarnationem suam, cæteraque ex ea profecta bona vicissim nobis Dominum donasse: *Recordatus est, inquit David, quoniam pulvis sumus* a. Et: *Quoniam carosumus* b. Et Job: *Memento quod sicut lutum feceris me* c.

ἡμῖν ὁ Κύριος. Ἐμνήσθη ²³ γὰρ, φησὶν ὁ Δαβὶδ, [356 H.] ὁ Ἰώβ ²⁴, *Μνήσθητι ὅτι πηλὸν με ἐπλασας.*

Alteram deinde tam egregie humano generi prospicientis curæ hanc fuisse causam dixeris, quod nequaquam a principio Conditor naturam perfectam, quemadmodum angelis, ²⁰ ita et hominibus tribuerit; sed modicis progressibus perfectionem tandem consequi voluerit. Quamobrem et pro virtutis præmio, et pro molestiis toleratis perfectionem rependit: quia et medium mortem inter atque immortalitatem ipsum constituit; alterutius eligendi facta potestate; cum interim angeli, et si quid aliud ratione præditum et incorporeum [usquam existit] ex ipso mox ortu naturæ perfectionem adepti sint. Unde et David ait: *Potentes virtute, facientes verbum illius* d, hoc est: Quemadmodum eos nihil materiatum, uti nos, vel deorsum trahit, vel impedit, ita cito, et absque mora jussa perficiunt. Exigebat ergo ineffabile Dei justumque judicium, ut imperfectis quidem (quo tempore placium esset) quod deerat suppleret, quos vero ab initio perfectos reddidisset, non simili his cura provideret: sed ex æquitate judicaret, cum hos contentos illis [rebus] esse debere, quas ipsimet occupassent, tum illis earum rerum defectus supplendos, quibus aliquando privati fuissent. Enimvero quotquot ex angelis lapsi sunt, non ii materia divellente, neque carne retrahente, sed arbitrio id

x Rom. xiii, 3. y Rom. v, 20. z Osee. ii, 19. d Psal. cii, 20.

Θεὸν τῶν εὐτεθοῦντων συναφεια εἰς μῖσος καὶ φθόνον καὶ φόνον ¹⁸ τοὺς ἀσεβεῖς διεκύμαιεν. Ἦλθεν οὖν ὁ Σωτὴρ εἰρήνην βαλεῖν, ἥτις σύμφωνα τῇ ψυχῇ τὰ τοῦ σώματος ἀποτελεῖ καὶ ὑποτάσσει, τὸ χεῖρον τοῦ καρείτου βουλήμασι ¹⁹. Καὶ παρέσχε ταύτην, ἐνώσας ἡμῶν τῇ στασιώδει φύσει τὴν εἰρηναρχὸν θεότητα. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεοπέσιος Παῦλος ἐκδιδάσκει λέγων, *Τὸ ¹⁷ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ Θεὸς τὸν θαντοῦ Υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας, κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί.* Ὡς ἀρμόζειν ἐπ' αὐτῆς λέγεσθαι τὸ, *Ὁ ¹⁸ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερπερίσσευσεν ¹⁹ ἡ χάρις.* Αὐτὸ καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Λόγου οἰκονομίαν δικαιοσύνην Θεοῦ καὶ κρίσιν καὶ ἔλεον τὸ ἱερὸν ἀνακηρύττει Γράμμα, ὡς δικαίᾳ κρίσει τοῦ Θεοῦ μόνους τῶν λογικῶν τῷ πληρῷ συνδεθέντας μόνους καὶ τῆς τοσαύτης ἀξιώθηται φιλοτιμίας καὶ τοῦ ἀνεκφράστου ἔλεους. Ἐδήλου δὲ καὶ διὰ τοῦ Ὁσση ²⁰, *Μνηστέσσομαι σε ἐμαυτῷ ²¹, λέγων, ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν ἐλέῳ καὶ οἰκτιρμοῖς.* Καὶ μυριοὶ λόγοι ἄλλοι ἱεροὶ ²² διακεκράγασι ὅτι διὰ τῶν δεσμῶν τῆς σαρκὸς συμπαθείας τὸ ἀνθρώπινον ἡξιώθη γένος, καὶ ἀντὶ ταύτης τῆς συναφθείσης ἡμῖν ὕλης τὴν ἐκάνθρωπῃσιν αὐτοῦ καὶ τὰ δι' αὐτῆς ἀγαθὰ ἀναπέδωκεν, ὅτι χεῖρος ἐσμεν, καὶ ὅτι ²⁴ σάρξ ἐσμεν· καὶ

Δευτέραν δ' ἂν τις αἰτίαν φαίη τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον τοσαύτης προνοίας, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ὁ Πλάστης οὐκ αὐτοτελεῖ τὴν φύσιν, καθάπερ ἀγγέλοις, οὕτω καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει παρέσχετο, ἀλλὰ ταῖς κατὰ μικρὸν προκοπαῖς τοῦ τελείου συγχάενει ἐδόκησεν· διὸ καὶ ἀρετῆς ἄθλον καὶ κακοπαθείας ἀνήμεν τὴν τελειότητα δίδωσι. [649 R.] Καὶ ἡ καὶ μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας αὐτὸν ἔθετο, τῆς περὶ ἐξέτερον αἰρέσεως ἀναφήνας κύριον. Ἄγγελοι δὲ, καὶ εἴ τι ἄλλο λογικὸν καὶ ἀσώματον, ἐξ αὐτῆς προόδου τὸ ἐν τῇ φύσει τέλειον ἐκληρώσαντο. Αὐτὸ καὶ ὁ ²⁰ Δαβὶδ φησι, *Ἄνθρωποι ²¹ ἰσχυροὶ ποιοῦντες ἐὼν λόγον αὐτοῦ, τουτέστιν οἱ ²² μηδενὶ τῶν ἁλικῶν, καθάπερ ἡμεῖς, καθελκόμενοι τε καὶ συμποδίζομενοι, οὕτω διὰ ταχέως καὶ χωρὶς τινος μελλήσεως πληροῦσι τὸ κελευόμενον.* Τῆς οὖν ἀβήτου δικαιοκρατίας ἦν τοῦ Θεοῦ τοῖς μὲν ἀτελεῖσι, καθ' ἑ ἰδοκίμασε ²³ καιρῶν, τὸ λείπον ἀναπληρῶσαι, ὅς δ' ἀπ' ἀρχῆς τελείους ὑπέσπεσε, μὴ τῆς ὁμοίας προνοίας ἀξιώσαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἷς προλάβον ἀρπάζει, τοὺς δὲ ὡν ἔσπερήθησαν ἀναπληρωθῆσαι τὸ ὑστέρημα δικαιοῦσαι. Καὶ τῶν ἀγγέλων δὲ ὅσοι πεπώκασι, οὐ τῆς ὕλης κατασπώσης οὐδὲ τοῦ σαρκίου μεθέλκοντος, τῆς προαιρέσεως δὲ τὸ φαῦλον ἐλομένης, τῆς οἰκείας δόξης κατηνέχθησαν. Ἡμεῖς δὲ τοῦ τε σαρκίου διοχλοῦντος καὶ τῶν ἐκείθεν παθῶν

a Psal. cii, 14. b Psal. lxxviii, 14. c Job x, 9.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ φόνον A: φθόνον ζ. ¹⁹ βουλεύματα ζ. ²¹ τὸ γὰρ] Rom. iii, 3. ²⁰ οὐ] Rom. v, 20. ²¹ ὑπερπερίσσευσεν pr. A: ὑπερπερίσσευσεν ζ. ²² Ὁσση] ii, 19. ²³ ἐμαυτῷ A: ἐν αὐτῷ ζ. ²⁴ ἱερὸς ζ. ²⁵ ἐμνήσθη] Psal. cii, 14. ²⁶ καὶ ὅτι] Psal. cxvii, 14. ²⁷ Ἰώβ] x, 9. ²⁸ ὁ οἰκ. A. ²⁹ ἄνθρωποι] Psal. cii, 20. ³⁰ οἱ] libri οἶα. ³¹ ἐδοκίμασε ζ.

δυνασταζόντων, πρὸς τὰ πλείω τῶν ἀμαρτημάτων οὐ τί γε ἰκούσι, εἰ καὶ μὴ τὸ ὅλον ἀκούσι²⁰, καταπίπτωμεν. Καὶ γὰρ τὸ δαιμόνιον φύλον, εἰ καὶ τοῖς αἵμασιν ἴδεται καὶ τοῖς διὰ σαρκὸς χαίρει πάθεισιν, ἀλλ' οὐκ οὐδὲν τούτων οὐ μόνον αὐτουργεῖν φύσιν οὐκ ἔλαχεν, ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν οἰκοθεν ἔχει πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ὑποσύρουσαν. Οὕτε γὰρ ξίφος ὠθεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς πρὸς τὴν σφαγὴν, οὔτε γάμους αὐτὸς ἐπιβίων τῇ μοιχαλίδι τοὺς ἀνθρωπίνους διορύσσει· ἀλλ' οὐδὲ θυμὸς αὐτὸν καλᾶζειν ἀδίκημα πρὸς τὴν σφαγὴν συνωθεῖ, οὐ μὴν οὐδὲ σωματικῆς ἔρωσ μίσησιν. Ἡμεῖς δὲ πολλὰ καὶ ὧν τὴν αἰρεσιν βέλτερον ἔμαθα, τῇ βοῇ τῆς ὕλης νικηθέντες ἐργασόμεθα, καὶ βραχὺ τι πρὸς τὸν τοῦ νῆφειν τόνον ὑπερδόντες τοῖς πάθεισιν ἀνδραποδιζόμεθα. Ὅθεν καὶ Παῦλος ἑβόα, *Οἶδα*²¹ *ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτίστιν ἐν τῇ σαρκί μου, τὸ ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παρακαταίμαι μοι, καὶ ἐξῆς· καὶ πάλιν, Οὐ γὰρ ὁ θέλω κινῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω, τοῦτο πράσσω.* Εἰκότως οὖν καὶ πλείω τῶν δαιμονίων, φησὶν, ἀμαρτάνοντες, συγγνώμης ἡμεῖς ἀλλ' οὐκ ἐκαίνοι τυγχάνουσιν.

Ἐτι δὲ οὐδ' εἰ τις δοίη, φησὶ, φύσιν ἀγγέλων ἀναλαβεῖν τὸν ἡμῶν σωτήρα καὶ Ἀνθρωπότην ἐπὶ τῇ τούτων σωτηρίᾳ, οὐδὲν ἂν κέρδος ἐκ τῆς συναφείας αὐτοῖς ἀπῆντα. Ἀνάγκη μὲν γὰρ οὐκ ἂν αὐτοὺς μεταῆγεν, ὡς περὶ οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ τοῦ πνέματος ἐπὶ τὸ κρεῖττον· τὸν δὲ Θεοφιλῆ καὶ ἄριστον βίον πρᾶξις ἀρίστη καὶ νεύσις εἰς Θεόν, ὅπερ ἐστὶ πίστις ἀκαλλήλωτος, κατασκευάζει, ὧν ἡμῖν εἰσηγητῆς καὶ διδασκαλὸς ὁ σαρκωθεὶς ἐχρημάτισε Λόγος. Τούτων δὲ οὐδέτερον πρὸς [337 H.] διδασκαλίαν καὶ μάθησιν (ἦβαισαν γὰρ σαφῶς ἑκάτερον) τῷ τῶν ἀγγέλων συντελεῖ γένει· ἐξ αὐτῆς γὰρ παραγωγῆς τὴν τούτων εἶχον γνῶσιν. Οὐ γὰρ, ὡς περὶ ἡμεῖς, τῶν τοιούτων ἐπιπέδεις τὸ ἀσώματον. Καὶ γὰρ καὶ τὸν Χρῆστον τοῦ Θεοῦ σαρκὶ παρόντα δαίμονες ἐπαγίνωσκον, καὶ κριτῆς καὶ βασιανιστῆς καὶ Δεσπότης ἀνεκλήρυτον. Καὶ τὸ ἱερὸν Γράμμα μαρτυρεῖ λέγον, *Σὺ*²² *πιστεύεις ὅτι Θεὸς ἐστὶ, καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φροσώσουσι*· [663 R.] καὶ ἀλλαχοῦ, *Τὸν μὲν*²³ *Χριστὸν ἴδω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· σὺ δὲ τίς εἶ;* ἐξ ὧν ὁρθῶς ὅτι τὸ δαιμόνιον φύλον οὐ μόνον ἴδει τὸν Θεὸν καὶ ἰδεοῖται καὶ ἔσται, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου γνησίους θεραπευτάς.

Ἀτίαν δὲ τῆς ἀπάτου φιλανθρωπίας ἐπισύναπτε καὶ ταύτην. Ἡμῖν μὲν ἀνοίγει τὸν οὐρανὸν ὁπῶς γενοῦντα βεβῶν οὐδὲ θεατόν· ὅς καὶ οὐρανῶν, οἶμαι, βασιλεία προσεγορεύεται. Κατὰ γὰρ τὸν θεῖον Παῦλον, *Ἐνεκαίνισεν*²⁴ *ἡμῖν ὁδὸν προσφατον καὶ ζωσαν· καὶ, Οὐκ*²⁵ *εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν, ἀλλ' εἰς ἀβύσσον τὸν οὐρανόν, κῦρ ἐμφανισθῆναι*

quod malum erat eligente, de sua gloria deturbati sunt. Nos contra et carne interturbante, et natis ex ea affectionibus titillantibus, ad pleraque delicta non sponte volentes, sed nec omnino inviti, delabimur. Dæmonum enim genus, tametsi sanguine delectetur, et carnis gaudeat affectionibus, non modo tamen eam naturam non accepit, ut quidquam horum perficere per se possit, sed neque ullam ex se proficiscentem causam habet quæ ad nefas trahat. Neque enim gladium dextra vibrat ad cædem, neque nuptias humanas cum adultera consuescens violat. Sed nec iracandia ipsum impellit, cæde ut acceptam injuriam vindicet, neque corporeæ commissionis amor. Nos vero sæpe, materia pondere incitati, ea quoque perpetramus, quæ sponte detestemur eligere, atque ad breve admodum tempus sobrietatis contentioni cedentes, rursus ab affectibus nostris captivi abducimur. Unde et Paulus clamabat. Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. Nam velle adjacet mihi, et quæ sequuntur : iterumque : *Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo [malum] hoc ago*¹. Merito igitur, etsi plura quam dæmones, inquit, peccemus, nos veniam consequemur, non ipsi.

Amplius vero, neque si concesserit quispiam, inquit, **205a** nostrum Salvatorem ac Redemptorem angelorum naturam pro illorum salute suscepisse, commodum ipsis ullum ex hac affinitate obveniat. Non enim necessitas ipsos, ut neque homines, a lapsa ad meliorem statum transferat : sed optima quæque operatio, atque propensus in Deum animus, quod est fides immaculata, gratam Deo vitam probamque efficit, quorum nobis dux et præceptor Verbum incarnatum fuit, cum eorum tamen neutrum ad angelici generis (cui hæc ipsa satis erant cognita) instructionem atque doctrinam conducere; qui ab ipsa sui productione horum scientiam habuissent. Neque enim, ut nos, talibus incorporei indigent. Etenim Dei Filium in carne præsentem dæmones agnoscebant, et judicem eum pœnam inferentem, ac Dominum prædicabant². Et sacræ hoc testatæ Litteræ aiunt : *Tu credis quoniam Deus est, etiam dæmones credunt, et contremiscunt*³. Iterumque alibi : *Jesus novi, et Paulum scio : tu vero quis es*⁴? Unde satis patet, dæmonum nationem non solum scire Deum, eumque metuere, et venerari, sed et germanos ejus cultores.

Porro ineffabilis in homines amoris Dei causam et hanc adjungit. Nobis [inquit] inaccessible ante, neminique adhuc visum cælum (quod cælorum puto regnum appellat) aperit. Nam secundum beatum Paulum : *Initiavit nobis viam novam, et viventem*⁵. Et : *Non in manufacta sancta introivit, sed in ipsum cælum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis*⁶. Et :

¹ Rom. vii, 18. ² ibid. 19. ³ Matth. viii, 29. ⁴ Jac. ii, 19. ⁵ Act. xix, 15. ⁶ Hebr. x, 20. ⁷ Hebr. ix, 24

VARIE LECTIONES.

²⁰ ἀκούσιον ζ. ²¹ ἴδω] Rom. vii, 18. ²² σὺ] Jac. ii, 19. ²³ τὸν μὲν] Act. xix, 15. ²⁴ ἐνεκαίνισεν] Hebr. x, 20. ²⁵ οὐκ] ibid. ix, 24.

Ubi præcursor pro nobis introiit Christus ¹. Hanc A igitur viam revelavit, ad quam ut nobis præret, justitiæ exemplar fuit, quo aliquando edocti, desiderio accenderemur, eoque accensi ad rem desideratam præpararemur. Angelis vero cælum jam inde a principio notum fuit, atque testatnm. Nostræ præterea conjunctus naturæ resurrectionem nobis, et incorruptionem atque immortalitatem per suam resurrectionem donavit. Incorporeum vero genus, cum sit immortale, hac non indiget gratia. Nostra insuper causa in carne peregrinatus, a diaboli, qua tenebamur, tyrannide nos liberavit, de principatibus ^m triumphans et potestatibus in cruce, data item nobis potestate calcandi omnem virtutem inimici ⁿ. Ubi si horum subisset naturam, quosnam destruxisset? Del quibus triumphasset? Qualem item quibusdam potestatem dedisset, aut in quos?

205^b Ad hæc vero cum nos lapsi sumus, nulum reliquum fuit exemplar, quod eandem naturam integram retineret. At lapsis dæmonibus innumerabiles nihilominus incorporeorum acies invariate consistunt, quæ et divinæ ordinationis exemplum, et nunquam flexæ rectitudinis specimen exhiberent. Quapropter qui omnia sapienter, et supra quam dici potest, providet ac facit Deus noster, Dei que Verbum, cum jam humana natura prolapsa esset, non hanc solum ex infinita sua in homines amoris vi assumit, sed per eam quoque omnibus, qui ejusdem naturæ essent, correctionem, incorruptionem et alia ista innumerabilia bona largitur: cum dæmonis tamen genus assumere neque justum, neque utile esse judicet. Sic 40 et quod sequitur caput ab speculativo et studiose scriptore clauditur.

42. Investigat unde nobis e deteriore in melius, et contra ad deterius e meliori mutatio tam frequens, varia, ac pene continua existat: incorporeis vero, aliis bonum sit immutabile, aliis vitium? Causam reddit, quod in nobis cum animi inclinatio in alterutram partem conitatur, ob subjectæ materiæ fluxum atque vacillationem, illa aliquando rationem superet, interdum etiam superetur: in illis, ad quos nequaquam materia irrepere potest, ratio sola in actiones omnes imperium obtineat. Quamobrem illorum quidem casus, qui sponte et impetrantibus revera more ad deterius delapsi sunt, sit immedicabilis, cum nihil quidquam in se validius habeant, quod sui juris mentem, jam ex se fluentem, ad id quod deterius, revocet: quemadmodum aliis contra, qui sponte ac libere amorem honesti acceperunt, nullo fluxu turbatum illud eorum desiderium conservatur. Cum nos interim veluti duplices quidam, ac propterea etiam male admissorum poenitentia ducti, non ipsos tanquam alienos incusemus.

¹ Hebr. vi, 20. ^m Coloss. ii, 15. ⁿ Luc. x, 19. ^o I Cor. ii, 6.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ ὅπου] ibid. vi, 20. ²¹ lege κρατούσης — κρατουμένης. ²² ὅπερ ζ.

Α τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν · καὶ, "Ὁπου ²⁰ πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός. Ταύτην οὖν τὴν ὁδὸν ἡμῖν ἀνεκάλυψε, καὶ ταύτης ἡμῖν καθήγησασθαι δικαιοσύνης ἀπόδειξις ἦν, ὡς ἂν μαθόντες ἐπιποθήσωμεν, ποθήσαντες δὲ πρὸς τὸ ποθοῦμενον παρασκευαζώμεθα. Τοῖς δὲ ἀγγέλοις γνῶριμος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ εἰς γνῶσιν ἡγμένους ὁ οὐρανός. "Ἔτι δὲ καὶ ἡμῖν μὲν τὴν ἀνάστασιν ἐνωθεὶς καὶ τὸ ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον διὰ τῆς οικείας χαρίζεται ἀναστάσεως · τὸ δὲ ἀσώματον γένος, ἀθάνατον δι, τῆς τοιαύτης ἀνευθεὶς χάριτος. Καὶ δι' ἡμᾶς μὲν ἐπιδημήσας σαρκὶ τῆς κατεχούσης τοῦ διαβόλου τυραννίδος ἠλευθέρωσε, τὰς ἀρχὰς θριαμβεύσας καὶ τὰς ἐξουσίας ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ δύναμιν ἡμῖν χαρισάμενος πᾶσαν τὴν τοῦ ἔχθρου δύναμιν καταπατεῖν · εἰ δὲ τὴν ἐκείνων ὑπέδω φύσιν, τίνας ἂν καθήρησε; ποῖαν δὲ τὴν ἐξουσίαν τίσιν ἐίδου καὶ κατὰ τίνων;

Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, ἡμῖν μὲν πεσοῦσιν οὐδεὶς ἦν ὑπογραμμὸς τὴν αὐτὴν λαχὼν φύσιν διορθώσας, τοῖς δὲ πεπτωκόσι τῶν δαιμόνων μυρία τέγματα τῶν ἀσωμάτων ἀτρέπτως ἐστηκότα πρόκειται, καὶ πολιτείας ἐνθέου παράδειγμα ὄντα καὶ διορθώσεως ἀκλινοῦς ὑποτύπωσις. Διόπερ ὁ πάντα σοφῶς καὶ ὑπὲρ λόγον προνοούμενος καὶ πράττων Θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, τῆς μὲν ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν ἕλισθον ὑποστάσης καὶ προσλαμβάνεται ταύτην ἀβήρητον φιλανθρωπίας μέτρον, καὶ δι' αὐτῆς πᾶσι τοῖς ὁμοφύσει τὴν τε διορθώσιν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὰ μυρία χαρίζεται ἀγαθὰ, τοῦ δὲ δαιμονίου φύλου οὐ μὲν οὖν οὔτε δικαίαν οὔτε συμφέρουσαν κρίνει τὴν πρόσληψιν. Οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ τῷ φιλοθεάμονι καὶ σπουδαιολόγῳ ἀνδρὶ διανύεται κεφάλαιον.

"Ἐν δὲ τῷ μβ' ζητεῖ πόθεν ἡμῖν μὲν ἐκ τε τοῦ χειρόνος εἰς τὸ κρείττον καὶ πρὸς τὸ χειρόν ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἡ μεταβολὴ καὶ πολλὴ καὶ διάφορος καὶ μικροῦ συνεχῆς, τῶν δὲ ἀσωμάτων γενῶν τοῖς μὲν τὸ καλὸν ἀμετάβλητον, τοῖς δὲ τὸ φαῦλον. Καὶ τίθησιν αἰτίαν ἡμῖν μὲν τῆς ἐφ' ἐκάτερα στασιαζούσης ροπῆς τῆς [338 H.] ὑποβεβλημένης ὕλης τὸ ρωθὲς τε καὶ εὐπαράφορον, ποτὲ μὲν τοῦ λογισμοῦ κρατούσαν ²¹, ποτὲ δὲ κρατουμένην. "Ἐν ἐκείνοις δὲ μηδὲ μὴ τῆς ὕλης παρείδουσιν λαβούσης ὁ λογισμὸς μόνος τῶν πράξεων ἔχει τὸ κράτος. Διὸ τῶν μὲν ἐκουσίως καὶ ὡς ἀληθῶς αὐτοκρατορικῶς πρὸς τὸ χειρόν ἀπενεχθέντων ἡ πτωσίς ἀνάτως γίνεται, οὐκ ἔχόντων ἕτερόν τι κρείττον ἐν ἑαυτοῖς, ὃ τὴν αὐτοδέσποτον γνώμην αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς βεύσασαν πρὸς τὸ χειρόν πάλιν ἀνακαλέσσοιτο · ὡσπερ αὖ πάλιν τοῖς ἐκουσίως καὶ αὐτονόμως τὸν ἔρωτα τοῦ ἀγαθοῦ λαβοῦσιν [653 R.] ἀπαράτρεπτος ὁ πόθος ὑπὸ ²² μηδὲ μᾶς ροῆς ἐνοχλούμενος διασώζεται. "Ἡμεῖς δὲ ὡσπερ διπλοὶ τινὲς ἔομεν · διὸ καὶ μεταμεληθέντες εἰς

ἀπαρτάνομεν, ὡς ἑτέρους ἑαυτοὺς ἐπιπεμφόμεθα. Ἄνω δὲ μεχομένων, καὶ τούτων ἀνά μέρος κρατούντων τε καὶ κρατούμενων, πῶς ἂν ἦ τὰ τοῦ πνύματος σχοιή τὸ ἀμετάβλητον; οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν πράξεων, αἱ τὸ ἐπαινετὸν ἢ τὸ φακτὸν φέρουσιν, ἐφ' ἡμῶν ἢ μεταβολὴ καὶ ἡ παλλήροια τὸ κράτος οὐκ ἔχει ἀνανταγώνιστον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἐνεργειῶν καὶ παθημάτων. Οὕτε γὰρ διὰ παντὸς καθῆσθαι οὕτε ἴστασθαι δυνάμεθα, ἀτονίας εὐθύς τῆς κατὰ τὴν φύσιν ἐκατέρου τῆ ὑπερβολῆς συνεπομένης. Καὶ δῆλον τοῦτο, ὡς διὰ τὴν ἐν ἡμῖν τῶν στοιχείων διαφορὰν τε καὶ μάχην συμβαίνει. Καὶ γὰρ τὸ μὲν θερμὸν τὴν ἀνω χώραν διώκει, τὸ δὲ γαῦδες βρῖθει τε καὶ συγκαθέλκει πρὸς τὴν γῆν. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν παραπλησίων ὡσαύτως. Ἄ ἐπὶ τῆς ἀσωμάτου ³⁰ οὐκ ἔχει χώραν φύσεως, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἡμῖν τὸ ποικίλον καὶ πολύμορφον, οὕτως ἐν ἐκείνοις τὸ ἀποκίλον καὶ μονοειδὲς ἐγκαθίσταται. Ὅθεν τοῖς ἀποκίλοις μὲν καὶ μονοειδέσιν ἀκολουθεῖ τὸ δυσαλλοιωτὸν τε καὶ δυσμετάβλητον, τοῖς δὲ συνθέτοις ἢ μεταβολῆ καὶ ἀλλοιώσεως. Τῆ δὲ ³¹ μὴ πάντη πάντως τὸ ἀμετάβλητον καὶ ἀναλλοιωτὸν μηδὲ ἐν ταῖς ἀσωμάτους οὐσίαις; ὀρθόταται (καὶ γὰρ μετεβλήθη τὸ δαιμόνιον ἀπὸ τοῦ κρείττονος εἰς τὸ χεῖρον) ἐκεῖνο ἂν τις ἴσως προφασίσαιτο, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἀσώματον ἐκτροπῆς τε καὶ ἀλλοιώσεως ἤρξατο. Ἐκ μὴ ὄντων γὰρ εἰς τὸ εἶναι καὶ αὐτὸ παρήχθη, κἂν τῆς κατὰ τὴν ὄλην συμπλοκῆς ἐλευθέραν ἔσχε τὴν ὑπαρξιν. Τάχα δ' ἂν καὶ διὰ τὴν μίαν ταύτην ἐκτροπὴν μίαν καὶ αὐτοὶ τὴν πρὸς τὸ φαῦλον τῆς γνώμης ἀλλοιώσιν ἐπεδείξαντο. Ταῦτα εἰπὼν ὁ θεοσεβὴς οὗτος ³² φροντίσιν ἱεραῖς ἀνειμένους ἀνήρ ³³ ἐπιρραπίζει τὴν Ὀριγένους περὶ δαιμόνων καὶ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων καὶ ἀστέρων καὶ τῆς ἄλλης ὁρωμένης κτίσεως δυσσεβῆ τε καὶ ἀνόητον καὶ πολυπλανῆ φλυαρίαν, καὶ τέλος ἐπιτίθει καὶ τῷ β' καὶ μ' κεφαλαίῳ.

Ἐν δὲ τῷ ἔξης δύο ταῦτα ζητεῖ, ἐν μὲν διὰ τί αἱ ἔργαι καὶ νοεραὶ δυνάμεις, ὅσα γε ἡμῶν εἰς γινώσιν ἦκε καὶ οἱ χρησμοὶ ἐξεπαίδευσαν, τὸ καλὸν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμετάβλητον ὁῶσιν, ὥσπερ αἱ πονηραὶ τὴν κακίαν. [339 H.] καὶ διὰ τί πολλῶν ἀνθρώπων μελλόντων κολάζεσθαι, τὸ πῦρ ³⁴ ἐφῆσεν ὁ Σωτὴρ ἠτοιμάσθαι τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Καὶ πρὸς μὲν τὴν πρώτην ζητήσιν ἐφ' ἐκατέρας μερίδος, τῆς τε ἀγγελικῆς, φημί, καὶ τῆς δαιμονίας, τὸ ἀπλοῦν αἰτιάται καὶ ἀσύνητον καὶ ἀποκίλον, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς μεταβολῆς ἐνυπάρχειν αὐτοῖς τὸ ἀπαράδεκτον. Πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ζητήσιν, ὅτι διὰ τοῦτο πῦρ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ³⁵ ἠτοιμάσθαι γέγραπται, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς ἀνθρώποις, ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν μὲν οὐκ ἀδόκητον ³⁶ ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ τὸ κρείττον ἢ μεταβολῆ, οὗτοι δὲ γνώμῃ παρέσχοντο τὸ ἀνέλπιστον. Τὴν εἰρημένην δὲ τοῦ Σωτῆρος φωνὴν ἄμα τε

P Math. xv, 41.

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ ἀσωμάτου A, αὐτομάτου C. ³¹ τὸ δὲ] fortasse leg. τοῦ δὲ. ³² οὗτος deleuit A. ³³ ἀνήρ] οὗτος ἀνήρ A, οὗτος ὁ ἀνήρ ceteri. ³⁴ τὸ πῦρ] Math. xv, 41. ³⁵ αὐτοῦ om. A. ³⁶ ἀδόκητος C.

A Duo vero ubi pugnant, et hi partim vincentes, partim vieti: quomodo in his aut victoria, aut lapsus immutabilis sit? Neque vero solum in actionibus iis quæ laudem aut vituperationem merentur, mutatio et refluxus in nobis imperium sine repugnancia non habet: sed in aliis quoque nostris operationibus atque affectionibus. Nam neque semper sedere, neque rursus stare possumus, cum mox juxta alterutrius naturam virium remissio [in his] excessum ^{206a} consequatur. Quod per elementorum in nobis varietatem et pugnam contingere constat. Calor enim ad supra impellit: terrenum vero quod est, deorsum vergit, atque ad terram detrahit; atque in similibus aliis ad eundem modum quæ sæpe in incorporeis naturis locum non obtinent. Sed quemadmodum in nobis varietas, multiplexque forma, sic in ipsis nihil varium, at una perpetua forma residet. Unde simplices hos atque uniformes illud consequitur, ut alterari atque mutari non nisi difficulter possint. composita vero comitatur mutatio atque alteratio. Quod autem non omnis omnino immutabilitas ne ab incorporeis quidem naturis abesse videatur (dæmon enim ex bono in malum mutatus est) illud forte aliquis prætexat, quod ipsa quoque incorporea natura ex mutatione atque alteratione initium sumpserit. Nam e non existentibus et ipsa producta est, tametsi a materiæ commitione liberam habet subsistentiam. Ac forsitan etiam ob unicam mutationem, unam quoque ipsi mentis illam in malum mutationem ostenderant. Hæc ubi pius ille, et sacris vir studiis dectius retulit, Origenis de dæmoniis, angelis, hominibus, astris, aliisque sub aspectum cadentibus conditis rebus impias, stolidas, et erroris plenas nugæ refellit; sicque finem quadragesimo secundo capiti imponit.

47. In sequenti deinde capite de his duobus quaerit. Primum, cur sanctæ et intelligibiles potestates (quod quidem noverimus, atque e sacris Litteris didicerimus) sic virtutem ab initio ad extremum usque immutabilem retineant, quemadmodum improbitatem malignæ? Quam item ob causam, cum multi essent homines puniendi, ignem dicat Salvator diabolo et angelis ejus paratum P. Atque ad primam quidem quaestionem, utraque in parte (angelorum, inquam, et dæmonum) [naturæ] simplicitatem, quæ neque composita neque varia sit, in causa esse ponit; ac per hoc eam quoque vim iis inesse, ut oppositas mutationis rationes suscipere nequeant. Ad alteram porro quaestionem respondet: Idcirco ignem diabolo ejusque angelis, non autem hominibus præparatum, scribi, quoniam in nobis non inopinata sit e malo in melius mutatio, cum illi confirmata sua voluntate, nullam de se spem reli-

quam fecerint. Prædictam ergo Salvatoris sententiam simul **206** pro solutione dubitationis secundæ affert, et simul pro altero argumento, quod dæmonem naturam e malo non mutari posse ostendatur.

Post hæc capite 44 excutitur, qua de causa qui regenerationis lavacro tingendi accedunt, Satanas et operibus ejus nuntium remittant: non item hominibus improbis, eorumque actionibus? Enimvero si non dæmonum naturæ, sed operibus dantaxat eorum, tanquam malis, renuntiemus, pari ratione oportebat hominum non naturæ quidem, at certe operibus renuntiare. Non enim quod majora, difficiliora, ac supra naturam nostram dæmonum opera sint, recte quispiam pro dubitationis solutione dixerit. Nam contrariam potius hoc ipsum dubium auget: si quidem illa quispiam ne admittat, deprecatur, non quæ facere nullo modo possit, sed ad quæ agenda propendet. Ipsani igitur dubitationem sic fere instituit: cujus hanc subjicit solutionem. Primam quidem, quod dæmones respiscere non possint: quod utique longe gravius atque abominandum magis est, quam alia multo graviora peccata: sed quæ ab hominibus, qui per penitentiam in viam reduci possint, committuntur. Alteram deinde, quod ab initio Salvator, et securitatis nostræ curator, terminum inimicitiarum immobilem, dæmonem inter et homines præfixerit, ut adversus ipsum odium immortale inter seipsos servantes, nunquam amplius oblatam ab ipso fraudem excipiamus: quemadmodum etiam singuli qui baptizantur, **C** nunquam fateantur se ad id usque tempus cum primo suo parente Adamo deceptos fuisse, recte ac sapienter in posterum deceptoris amicitiam renuntiant. De hominibus autem, tametsi improbe vivant, nihil tale Dominus, quin potius contrarium penitus præcepit. Ac de sexcentis id genus aliis, quæ hic commemorare poteram, unum illud e maxime necessariis, quod charitati mutæ prospiciens Ecclesiæ lex (quam mille modis improbus dæmon disciudere conatur) omni eam via ac sapientia componere ac conservare jubet. Quare neque ipsos improbos, proximi cum sint **q**, pro execrandis habere, atque odio esse permittit: sed contra, quoad ejus fieri potest, amare jubet atque diligere. Imo vero de purganda curandaque malitia cogitare, illosque ad se sumere, nullo autem modo repellere, præcipit. Idemque Paulus inter alia monet, qui Judæis **207a** tanquam Judæus, et omnibus omnia factus est, ut omnino aliquos salvos faceret **r**.

Quod si a peccatoribus justorum cæsus inde ab initio in hunc usque diem abstinuisset, quis salvus esset? Quomodo mundus sagena captus esset, si, cum peccatores nihil invicem utilitatis afferant,

q Matth. v, 44, 45. **r** I Cor. ix, 29.

VARIÆ LECTIONES.

^{aa} εισδεξόμεθα **ς**. ^{ab} να: δὴ καὶ A: καὶ δὴ **ς**. ^{ac} Πῦλος] I Cor. ix, 20. ^{ad} καὶ τοῖς Ἕλλησιν — ἄνομος add. **A**

Ἀλύσειν ἐπάγει τῆς δευτέρας ἀπορίας, καὶ δεύτερον ἐπιχειρήμα; [656 R.] δι' οὗ τὸ ἀμετάβλητον ἀπὸ κακίας τῆς δαιμονίας ἐπιδεικνύται φύσεως.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐν τῷ μὲν κεφαλαίῳ διερευνᾶται, τίνας χάριν οἱ τῷ λουτρῷ τῆς καλιγγενείας προσερχόμενοι τῷ μὲν Σατανᾷ καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀποτάσσονται, οὐκέτι δὲ καὶ τοῖς πονηροῖς ἀνθρώποις καὶ ταῖς τούτων πράξεσι· καίτοι γε, εἰ μὴ τῇ τῶν δαιμόνων οὐσίᾳ ἀλλὰ τοῖς ἔργοις αὐτῶν ὡς φαῦλος ἀποτασσόμεθα, ἐχρῆν καὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων μὲν οὐσίᾳ μὴ ἀποτάσσεσθαι, τοῖς ἔργοις δ' αὐτῶν ἀποτάσσεσθαι. Οὐ γὰρ ὅτι μείζονα καὶ χαλεπώτερα καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμῶν φύσιν τὰ τῶν δαιμόνων ἔργα, τοῦτο **B** ἂν τις λύσειν θεῖη τοῦ ἀπορήματος· τούναντίον γὰρ μᾶλλον αὐξάνει τὸ ἄπορον, εἰπερ ἐκεῖνά τις ἀμαρτάνειν ἀπιύχεται, οὐχ ἂ μὴδὲ πράττειν πέφυκεν, ἀλλ' ὧν εἰς τὴν πρᾶξιν καταφέρεται. Τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτω συγκροτεῖ. Λύσειν δὲ ἐπάγει πρώτην μὲν τὸ τῶν δαιμόνων ἀμετανόητον, ὅπερ ἐστὶ καὶ τῶν πολλῶ μὲν χαλεπωτέρων ἀμαρτημάτων, ἀνθρώποις δὲ πραττομένων, ἅτε δὴ μετανοεῖν μεθοδεύεσθαι δυναμένων, λίαν βαρύτερόν τε καὶ βδελυκότερον. Δευτέραν δὲ, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ὁ Σωτὴρ καὶ τῆς ἀσφαλείας ἡμῶν προνοητὴς ὄρον ἐχθρας ἀμετακίνητον μεταξὺ τοῦ τε διαβόλου καὶ ἡμῶν ἐπέθετο, ὡς ἂν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐχθραν ἀκήρατον ἐν ἑαυτοῖς διασώζοντας μηκέτι περ' αὐτοῦ προσαγομένην τὴν ἀπάτην εἰσδεξόμεθα ^{aa}. Διὸ καὶ τῶν φωτισζομένων ἕκαστος, ὡς περ ὁμολογῶν τῇ τοῦ προπάτορος ἀπάτῃ μέχρι τότε συνέχεσθαι, καλῶς τε καὶ θεοσέφως τὸ λοιπὸν τῆ πρὸς ἐκεῖνον ἀποτάσσεται φιλίᾳ. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πονηρίᾳ συζῶσιν, οὐδὲν τοιοῦτον, ἵνα μὴ λέγω πᾶν τούναντίον, ὁ Δεσπότης ἐκέλευσε. Καὶ μυρία μὲν ἐστὶν εἰπεῖν καὶ ἄλλα, ἐν δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων, ὡς τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης ὁ τῆς Ἐκκλησίας θεοπρόνοου μένος, ἦν μυριοτρόπος ὁ πονηρὸς διασπῆν ἐπαίγεται, πάσῃ μεθόδῳ καὶ σοφίᾳ συγκροτεῖν τε ταύτην καὶ συνέχειν νομοθετεῖ. Διὸ οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς φαῦλοις ὁμοφύλοις ὄντας βδελύττεσθαι καὶ μισεῖν εἶ, τὸ ἀνάπαλιν δὲ στέργειν τε καὶ φιλεῖν, ὅση δύναμις, ναὶ δὴ καὶ ^{ab} κάθαρσιν [340 H.] μὲν τῆς πονηρίας καὶ θεραπειᾶν ἐπινοεῖν, προσλαμβάνεσθαι δὲ, ἀλλ' οὐκ **D** ἀπωθεῖσθαι. Καὶ τοῦτο Παῦλος ^{ac} μετὰ τῶν ἄλλων παραινεῖ, ὅς καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος καὶ τοῖς Ἕλλησιν ^{ad} ὡς Ἕλλην καὶ τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ἐγένετο, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ.

Εἰ δὲ τοῖς ἀμαρτωλοῖς ὁ τῶν δικαίων χορδὴ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι νῦν ἀπατάσσετο, τίς ἂν ἐσώθη; Πῶς δ' ἂν ὁ κόσμος ἐσαγηνεύθῃ, τῶν μὲν φαύλων ἀλλήλων οὐδὲν ὠφελούτων, τῶν δ' ἀγαθῶν τούτους βδελύ-

λυσομένων τε καὶ ἀποπεμπόντων; Ἄλλὰ καὶ ἡ τῷ Πέτρῳ συνδὼν ὄφθαίσα, καὶ πλήρης καθαρῶν τε καὶ ἀκαθάρτων ζώων ὑπάρχουσα, τὴν συναναστροφὴν μᾶλλον καὶ πρόσληψιν τῶν φαύλων, ἀλλ' οὐ τὴν ἀποστροφὴν ὑπὴντίτετο. Εἰ δὲ τὴν ἀγάπην οὕτω πανταχοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου νομοθετοῦντος. καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς ὑπερέχουσαν διὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀναδοῦντος ὁμοῦ πολεμῶς πρὸς ἑαυτοὺς διακαίμεθα, καὶ μικροῦ τὸν πλησίον ἕκαστος, κἂν ἄριστος ᾖ, φθόνῳ κακίζομεν, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐπιβουλεύομεν, [657 R.] εἰ ταιαύτης ἀφορμῆς ἰδραξάμεθα, λέγω ἢ τοῦ τοῖς πονηροῖς ἐκ νομοθεσίας. τε καὶ ὁμολογίας. ἐποτάσσεσθαι, ἐγὼ μὲν ἐξ ὧν ὄρω τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τοὺς εὐεργέτας φημί, ἔπει τούτους γὰρ τι παραλυποῦντας, κἂν δικαίως τούτο πράττωσι. πάντως ἂν ἐκτόπως ἐμισοῦμέν τε καὶ ἀπεστρεφόμεθα, ὅτε δὲ παρακάλυμμα τῆς φθορᾶς γνώμης καὶ τῆς πολλῆς ἐρ' οἷς μισοῦμεν ἀλλήλους ἀσχύροντες τὴν θείαν ἐνταλὴν προβαλλόμενοι καὶ συγχοροντες ἔχοντες, καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ μέχρι θανάτου τὴν πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἔχθραν διελυόμεθα, κἂν τὸν ἥλιον μὴ ἐπιδύειν ἐπὶ τῷ παρεργισμῷ ἡμῶν τῆς δεσποτικῆς νομοθετοῦσης ἀγαθότητος, καὶ τοῦ Πατρὸς μιμητὰς ἀποφαίνοντος ἐν τῷ πᾶσι καὶ τοῖς μισοῦσι. χρηστοὺς εἶναι, Ὅς βρέχει ⁸⁰ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπ' ἑκατέραν ὁμοίως μερίδα. Εἰ δὲ τὴν νενομισμένον τοῖς πονηροῖς τῶν ἀνθρώπων τοῖς φαιτιζομένοις ἐποτάσσεσθαι, καὶ γυνή ἂν ταύτης τῆς ἀφορμῆς λαβομένη τοῦ ἀνδρὸς διεσχίζετο, καὶ γυναικὶς ὁ ἀνήρ, πατὴρ τε ὁ υἱὸς καὶ μητὴρ ^C ἢ θυγάτηρ καὶ δοῦλος δεσπότης ἢ ἐστηρίζετο γὰρ ἂν ἕκαστος τοῦτων τῇ πρὸς Θεὸν οἰκίᾳ ὁμολογίᾳ, καὶ νόμον ἐτίθετο τοῦτων ἀπαράδατον τῷ οἰκίᾳ ἐκείνῳ βεβαιούμενον. Διὰ ταῦτα τοίνυν τῷ διαβόλῳ μόνον καὶ τοῖς δαιμονίοις καὶ τοῖς τοῦτων ἔργοις φεύγειν τε καὶ βδελύττεσθαι καὶ ἀποτάττεσθαι προσεπάγεμα, ἀμέτοχοι τῆς ἐκείνων γνώμης. διὰ πεποθεῖ συντηρηθῆναι ὁμολογοῦντές τε καὶ εὐχόμενα, διὰ τὴν αὐτῶν πρὸς τὰ φαῦλα ἀκλινῆ τε καὶ ἀμετάθετον ῥοπήν καὶ διὰ τὸ χόρον τῶν ἀμαρτημάτων μὴ εἶχεσθαι. Ἄλλήλοις δὲ, κἂν ἀνθρώπινον ᾖ, κἂν οἷς τὸ θεῖον διαβαίῃ ⁸¹ τὸ ἀμαρτημα; οὐκ ἔβριον καὶ ἀπόστομον τὴν κρίσιν φέρειν ὀφειλομεν. λαμπαντιῶν τε γὰρ τοῦτο τῆς ἐμφύτου πρὸς ἀλλήλους στερητῆς, διὰ τὴν συνηρημένην ὕλην τῷ γένει, καὶ ὅτι πεποθεῖν ἄλλοις διαρθείσας ὑπολείπεται ⁸². Διὰ καὶ ἂν τις μὲν λέγῃ, Ὁὐκ εἰμι καθ' ἑα τῶν δαιμόνων, [367 H.] ἐκείτω ἀλήθειαν φησιν, οὐκ ἀποδότης. ὁ δὲ κατὰ τὸν Φαρισαῖον ⁸³ ἀλαζονεύομενος καὶ ὡς ὀτελευθῆς μὴ εἶναι μεγαλοψυχῶν κατακρίνεται. οὕτε γὰρ αὐτοῦς ὁ ἐπαύμενος εἰ μὴ πέσοι ἄλλω, οὐτα ὁ πεποθεῖς εἰ μὴ στήσεται. Χωρὶς δὲ τῶν εὐρημένων πάλαινο διασηφίτων, ὡς ἐπιπέθ' τῶ μὲν διαμόνων φύλον ἀμεταστήτων, ἡμεῖς δὲ διὰ μετανοίας τῷ βαπτίσματι πρόδμενοι, δι' ὧν τοῖς ἀμετα-

A. Justi insuper illos exacerarentur ac rejicerent? Sed et quod Petro visum est "lineum", puris atque impuris animalibus plenum, ad consuetudinem potius malos assumendos, quam repellendos designat. Jam si tum etiam, quando charitatem adeo Dei Verbum ubique imperat, et omnibus aliis virtutibus majorem per suos sectatores clamitat, hostili tamen alii in alios animo sumus, et fere unusquisque proximum, tametsi optimus sit, per invidiam lædimus, atque interdum etiam ei insidias paramus: hæc oblata occasione (ut scilicet improbis, ex lege atque pacto nuntius remittendus sit) equidem quantum hominum mores persequar, ipsos quoque beneficos in nos, qui modo aliquam molestiam, etiam juste afferrent absurde utique et indecenter odissemus atque aversaremur. B. (velamentum nimirum noxiæ hujus voluntatis et prebrosi illius quo invicem prosequimur odii divinum præceptum objicientes, et tanquam pro advocato habentes) ac neque ad extremum usque spiritum odium in tales unquam deponeremus, etiamsi solem non occidere super iracundiam nostram Domini bonitas præcipiat: atque per benignitatem erga omnes, etiam inimicos, Patri sui imitatores fore declararet, qui pluit super justos et injustos, et solem suum oriri facit super bonos, et malos. Et vero si lege decretum foret, ut baptizandi malos homines omnino valere juberent: jam et uxor hoc colore a viro discederet, et vir ab uxore, filius a patre, a matre filia, a domino servus. Confirmaret enim horum quilibet se suo cum Deo inito pacto, legemque hanc sibi propria voluntate corroboratam nunquam transgrediendam statueret. Has igitur ob causas solum diabolus atque dæmonia, et eorum opera jubemur fugere, execrari, repellere, ac nos per omnia liberos, ne cum iis sentiamus, conservare, profitentes atque optantes, propter eorum ad malum immutabilem et irrevocabilem inclinationem, et quia ^{207b} peccatis non satiantur, eosdem nos minime admittere. In nos: mutuo vero, sive in hominem sive in Deum admittendum peccatum sit, celerem et abruptam ferre sententiam non debemus (noxium enim illud innato nobis amori mutuo esse solet), tum quod genus universonum a materia dependeat, tum etiam quia lapsis spes restitutionis adhuc reliqua est. Unde si quis dixerit: *Egone vel unum dæmonem imitando sequor*: si quidem verum dicit, non est rejiciendus, sive, ut ille Phariseus, esse jactitet, et Publicano non esse similem superbius gloriatur, is utique damnatur. Neque eam constat, an ille qui stabat jam non desideret: neque annon sit surrecturus, qui occiderat. Præter ea vero, quæ jam dicta sunt, etiam illud considerandum, quoniam poenitentia duci dæmones non possunt; nos vero per poenitentiam ad baptismum accedimus, ex eo quod im-

⁸⁰ Act. x, 11 seqq. ⁸¹ Ephes. iv, 26. ⁸² Matt. v, 45. ⁸³ Luc. xviii, 9 seqq.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ βρέχει] Math. v, 45. ⁸¹ διαβαίη ζ. ⁸² ἀπολείπεται ζ. ⁸³ τὸν Φαρ.] Luc. xviii, 11.

pœnitentibus renuntiamus, pœnitentiam omnino Deo spondere nos apparet. Et vero qui dæmonibus ob id quod non respiciant, renuntiavit, quomodo is non impœnitentiæ primum renuntiavit? Qui etiam prioris suæ nequitiae atque impietatis veniam petit, quomodo is hominibus, qui iisdem obnoxii sunt passionibus, eandem quam per pœnitentiam consecutus est misericordiam, recuset?

Atque ista quidem hoc capite complexus est. Inter quæ illud etiam sit nos in resurrectione angelicam vitam æturos, non jam amplius ad malum ullum pronos, sed in constanti statu confirmatos; non id quidem ex natura consecuti, sed ut et angelorum ordo, virtute sancti Spiritus. Eadem, inquit, ratione etiam illud dicit: *Qui minor est in regno cœlorum, major est Joanne Baptista* x, quia scilicet præ abundantia gratiæ spiritalis mutari amplius nequit. Quando enim majorem Joannem inter natos mulierum appellavit, qui in Spiritus sancti donis veritas est, Conditor ac Dominus noster, cum hujus et futuræ vitæ differentiam ostenderet: *Etsi nunc, ait, spiritalibus donis major est Præcursor, tanta tamen erit in futura vita harum rerum in melius commutatio, tantaque Spiritus copia, ut qui illis minor est, ampliora dona consecuturus sit, quam qui hic majora acceperunt. Qui enim hic debebat, etiamsi major quid esset consecutus, nondum tamen habebat immutabilitatem; qui vero in cœlorum regno minor, quisquis tandem ille fuerit, quod tulit bonum, id simul stabile et nunquam adimendum tulit, nulli mutationis infirmitati obnoxius.*

208^a Quinto et quadragesimo capite in eam venit quæstionem: Quomodo illi duo, qui primi in utroque [rationalis creaturæ] genere conditi fuerunt, diabolus et Adam, statim a creatione ceciderunt? Et Adam quidem omnium sui generis primum esse conditum, nemini dubium. Quod vero et diabolum tanquam dux antesignanus ceciderit, apud Job, inquit, [legitur] *Hoc est principium creationis Domini, factum, ut illuderetur ab angelis ejus* γ. Et propheta: *Quomodo cecidit Lucifer, qui mane oriebatur* z? Lucifer enim, cum motu quodam suo propinquior sit cæteris stellis, primus est auroræ nuntius. Quod proportionem quadam olim in diabolum, respectu spiritalis justitiæ Solis convenisse, obscurius Scriptura indicat. Sed quod jam agitur: *Etsi, inquit, minime jucundum creaturæ utriusque, tam intelligibilis quam quæ sensuum particeps est, primogenitos in interitum misse: posteris tamen omnibus illorum lapsus in communiter utile exemplar proponitur, præconis more exclamans, magnum ut incohimitalis suæ curam gerant, ne aut eum istis in eadem incidant mala aut talium certè rerum amore teneantur, per quas in perniciem aliquis ruat: sed omni modo omnique vi imobedientiam, quodque per illam committitur peccatum exsecrentur: quando ipsa quoque creationis velut*

Α νοήτως ἔχουσιν ἀποτασόμεθα, τὴν μενάνοιαν πάντως Θεῷ καθομολογούντες δεικνύμεθα. Καὶ ὁ τοῖς δαιμονίοις διὰ τὸ σφῶν ἀμετάθετον ἀποτασόμενος πῶς οὐχὶ τῷ ἀμεταθέτῳ πρώτῳ αὐτοῦ ἀπετάξατο; Καὶ ὁ τῆς προτέρας αὐτοῦ πονηρίας καὶ ἀσεβείας συγγνώμην αἰτῶν πῶς ἂν τοῖς ὁμοιοπαθεῖσιν ἀνθρώποις, ὃν αὐτὸ διὰ μετανοίας ἔσχεν, ἀποκλείσειεν ἔλεον;

Ἄλλὰ τὰυτα μὲν καὶ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἔν οἷς καὶ φησιν ὡς ἐν τῇ ἀναστάσει τὸν ἀγγελικὸν βιωσόμεθα βίον, μηκέτι πρὸς τι τῶν φαύλων ἐκκλίνοντες, ἀλλ' ἐν τῷ ἀτρέπτῳ στηριζόμενοι, οὐ φύσει τοῦτο κτησόμενοι, τῇ δὲ τοῦ Πνεύματος δυνάμει, ὡσπερ καὶ αὐτὸ τῶν ἀγγέλων σύστημα. Ταῦτα τοῖ φησι καὶ τὸ, Ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου, [660 R.] τουτέστι τῇ πρὸς τὸ ἀτρέπτον θαφιλείᾳ τοῦ Πνεύματος. Ἐπειδὴ γὰρ μείζονα τὸν Ἰωάννην ἐν γεννητοῖς γυναικῶν [ἐν] τοῖς τοῦ Πνεύματος [ἢ ἀλήθεια] χάρισμασιν ὁ κοινὸς Δημιουργὸς καὶ Δεσπότης ἐφησε, δεικνὺς τὸ διάφορον τῆς μελλούσης πρὸς τὴν παρούσαν ζωὴν καταστάσεως φησὶν ὡς, εἰ καὶ νῦν τοῖς πνευματικοῖς χάρισμασι μείζων ἐστὶν ὁ Πρόδρομος, ἀλλ' οὖν τοσαύτη τις ἔσται κατὰ τὸ μέλλον ἢ τῶν παρόντων μεταβολὴ πρὸς τὸ ἀμεινον καὶ ἡ θαφιλεία τοῦ Πνεύματος, ὡς καὶ τὸν ἔχεισε μικρότερον τῶν ἐνταῦθα τὸ μείζων ἐχόντων μεγαλοπρεπεστέρας τυχεῖν ὀψεως. Καὶ γὰρ ὁ μὲν ἐνταῦθα, κἂν τὸ μείζων εἶχεν, οὐκ εἶχε τὸ ἀτρέπτον ὁ δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μικρότερος, ὅστις ποτ' ἂν ἦ, ὅπερ ἂν ἔφερον ἀγαθὸν, ἀναφαίρετον συνεπιφέρετο, μηδαμῶς ἀβρώστια τροπῆς ὑποκειμενος.

Ἐν δὲ τῷ με' κεφαλαίῳ εἰς ἐξέτασιν ἄγει πῶς οἱ δύο ἐν ἑκατέρῳ γένει πρωτόπλαστοι, ὃ τε διάβολος καὶ ὁ Ἀδὰμ, εὐθέως κτισθέντες ἐξέπεσον. Ἄλλ' ὅτι μὲν ὁ Ἀδὰμ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ εἶδει πρωτόπλαστος, δῆλον ὅτι δὲ καὶ ὁ διάβολος, ἐν τῷ Ἰῶβ φησιν, ὡσπερ ὁ στρατηγὸς πρωτοστάτης πεπτωκῶς, Τοῦτο ἐστὶν ἀρχὴ Κυρίου πλάσματος πεπονημένων εἰς τὸ καταπαλῆσθαι ὅπδ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Καὶ ὁ προφήτης, Πῶς ἔπεσεν ὁ ἐωσφόρος, ὁ πρῶτ' ἀνατέλλων; Ὁ γὰρ ἐωσφόρος, ἅτε δὴ πλησιάζων κατὰ τινα κορείαν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀστέρων, πρώτος ἐστὶν ἡλίου κήρυξ ὁ ἀναλόγως ἔχειν ποτὲ τὸν διάβολον αἰνεττόμενον τὸ λόγιον πρὸς τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης ἡλιὸν φησιν. Ἄλλ' ὅπερ πρόκειται, εἰ καὶ λυπηρὸν, φησὶ, τὸ ἑκατέρα; κτισως, τῆς τε νοητῆς καὶ τῆς μετεχούσης τῶν αἰσθησεων, τοὺς πρωτογενεῖς εἰς ὄλισθον ἐκπεσεῖν, ἀλλ' οὖν τοῖς ἐξῆς ἅπασαι τὸ ἐκείνων πτώμα [348 H.] κοινωφελὲς παράδειγμα πρόκειται, κήρυκος δίκην ἀναφωνοῦν κολλῆς ἀσφαλείας ἔχειν πρόνοιαν, μή τοῖς αὐτοῖς περιτεσεῖν, μηδὲ στέργειν δι' ὧν ἂν τις ὄλισθήσειεν, ἀλλὰ παντὶ ἐρόπῃ καὶ πόσῃ δυνάμει τὴν παρακοὴν καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἀμαρτίαν βδελύττεσθαι, εἰ γε καὶ αὐτὰ τῆς δημιουργίας τὰ οἰνεὶ βάρβαρα καὶ θεμέλια μὴ τῆς δεούσης ἑαυτοὺς ἀξιώ-

x Mat. h. 11, 2. γ Job. xl. 14, sec. I. XX. z Isa. xix, 12.

σαντες προσοχῆς ἐπὶ τοσούτων ⁵⁵· ⁵⁶ ὠλισθησαν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ σοφὸς ἡμῶν πλάστης καὶ προνοητῆς πρὸς σωφρονισμὸν τῶν μετὰ ταῦτα πάντων παρ-
αυτικά καὶ πρὸ καιροῦ τρόπον τινὰ ἐκατέρω προσάγει τὴν κώλησιν, τὸν μὲν τῷ θνητῷ καταδικάσας, τῷ δὲ τὴν χώραν ἀμείψας καὶ ἀντὶ τῆς ἀνω καὶ μακαρίας διατριβῆς τὸ σκότος ἀντιδούς καὶ τὸν τάρταρον, ἐκατέρω πάθει κατὰλληλον κεράσας τὸ φάρμακον. Ὁ μὲν γὰρ Ἀδάμ Θεὸς ἔσεσθαι νομίσας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρειν ἀνεψιγμένους καὶ γνόβωσιν πλουτή-
σαι ⁵⁷ τοῦ καλοῦ τε καὶ τοῦ πονηροῦ, θηητός τε ἐβλήθη καὶ πολυπαθῆς, καὶ μικροῦ τυφλώτουςαν καὶ παντοδαποῦς ἀγνοίας μετὴν φύσιν ἠνέγκατο· ὁ δὲ τὸν ⁵⁸ θρόνον εἰς τὸν οὐρανὸν τῆ φαντασίᾳ τιθεὶς καὶ ὁμοιοῦ τῷ Ἰψίστῳ γενόμενος ὑπὸ γῆν τε δι-
καίως ἐβρίφη καὶ τοὺς ταρταροὺς ὑπὲρ μυχοῦς, καὶ γέγονεν αὐτοῖς ἡ ἀπληστία καὶ τῆς ἐν αἰς ὑπῆρ-
χον συμμετρίας ἀπόπτωσις. Ἰατρικῆς δὲ σοφίας καὶ τὸ προσφέρειν τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία λάματα. [61 R.] Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν τῷ ἱερομαθεῖ τε καὶ φιλοθεάμονι τὸ ε' καὶ μ' τὸ πέρασ ἀποφέρεται κε-
φάλαιον.

ΣΚΓ.΄

Διοδώρου ἐπισκόπου Ταρσοῦ κατὰ εἰμαρμένης.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Διοδώρου ⁵⁹ ἐπισκόπου Ταρ-
σοῦ κατὰ εἰμαρμένης, ἐν λόγοις μὲν ἦ', κεφαλαίοις
ε' γ' καὶ ν'. Ἔστι μὲν οὖν ἐν τούτοις εὐσεβῶν ὁ ἀνὴρ,
καὶ οὐδὲ πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἦν ἡ
τῷ Νεστορίου λύσσα διασπαράττει, σφαλόμενος·
οἱ δὲ ἐπιχειρήμασιν ἔστι μὲν οἷς ὀρθῶς τε καὶ
εὐφωτῶς ἐπιβάλλει, διελέγχων τοὺς τὴν εἰμαρμένην
ἐξέβλυντας, ἔστι δὲ ὅπου πρὸς μόνον τὸ φαινόμενον
ἐν ἀγῶνα φέρει, καὶ μηδὲ σαφῶς τὸ τῶν ἐναντίων
ἐξαιρετικῶν δόγμα. Ὅθεν πολλάκις οὐκ ἐκείνοις,
πρὸς οὓς ὁ πόλεμος, ἀλλ' ἐτέροις μᾶλλον δόξειεν
ἐν διαμάχῃσθαι. Πλὴν ὁ γε εὐγνώμων χριστῆς οὐχ
ὅτι ἐν οὐκ εὐστόχως ἐνιαχοῦ φέρεται μωμήσασατο
ἐν· ὅτι ἐν δὲ σπουδάζει τὴν ⁶⁰ τῆς εἰμαρμένης
κλήνην κατενεγκεῖν, καὶ ὡς οὐκ ἐν ὀλίγοις κατ' αὐ-
τῆς εὐδοκιμεῖ, τὸν ἀνδρα τιμῆς καὶ χάριτος ἀξιὸν
ἀπομολογεῖν ἔστι δίκαιος ⁶¹. Ἐν μέντοι γε τῷ α' καὶ
ν κεφαλαίῳ, ἅμα τὴν τῆς εἰμαρμένης καταστάσεων
ἔξεν, καὶ τὴν Βαρδισάνου συνεπιβραβίζει. Αὕτη
εἰς ἡμιμανῆς τίς ἐστι καὶ ἡμίτομος· τὴν μὲν γὰρ
φύσιν εἰμαρμένης τε καὶ τῆς λεγομένης γενεθλια-
λογίας ἐλευθέραν ἀπολύει, συντηρῶν αὐτῆ τὸ αὐ-

fundamenta ac bases, dum quantum oportuerat sibi non attendunt, tam turpiter lapsæ sunt. Nam et pro-
pterea sapiens hominum formator atque curator ad
totius posteritatis emendationem statim, et quodam-
modo ante tempus utrique pœnam infligit, alterum
quidem morte dampnando : alteri vero locum permuta-
do ac Tartarum, utrique vitio quod conveniat, misto
pharmaco. Deum enim aliquem fore se Adam arbi-
tratus, apertosque gestaturum oculos, et boni insu-
per ac mali cognitione ditandum : mortalis [subito
et variis passionibus obnoxius esse demonstratus
est, occæcatam feruæ ac varia ignorantia plenam
naturam sortitus. Qui vero animo jam thronum in
cœlo collocarat, ipsi quoque Altissimo similis factus
merito sub terram dejectus Tartareas cavernas snbit.
Ita hi per insatiabilem cupiditatem ab eo in quo
erant honorum temperamento exciderunt ; medici
vero sapientis fuit contrariis opponere contraria me-
dicamenta. Verum in his sacrarum ille rerum peritus,
et contemplationis amans scriptor quintum et
quadragesimum caput absolvit.

208^b CCXXIII.

Diodorus Tarsi episcopus Contra fatum.

Lectum est Diodori (58) episcopi Tarsensis *Opus
adversus fatum*, libris octo, ac tribus supra quin-
quaginta capitibus distinctum. Quibus in libris pius
quidem est hic scriptor, neque in eam sectam (59)
de Dei Filio, quem impia Nestorii rabies dissecuit,
aberrando deflectit. Verum in argumentis, etsi
quædam recte satis ac dextere adhibet, dum fati
laudatores oppugnat, alias tamen neque satis clare,
neque satis accurate adversariorum dogma perse-
cutat, ea oppugnare aggreditur, quæ speciem dun-
taxat dogmatis præ se ferant. Inde sæpenumero
non cum illis, quibuscum certamen suscepit, sed
cum aliis potius quibusdam pugnare censeatur.
Quænquam bene sentiens arbiter, non ob id quod
minus feliciter alicubi hanc rem agat, reprehensum
eum velit : cum ex eo saltem honor illi et gratia
merito debeatur, quod non sine sua in multis laude
[noxium] de fato errorem opprimere molietur. In
primo quidem certe et quinquagesimo capite, simul
dum fati opinionem convellit, etiam Bardisanis (60)
sententiam refellit : quæ ipsa ut e dimidio ab illa
reflecta, ita semi insana etiamnum remansit. Nam

VARIE LECTIONES.

⁵⁵· ⁵⁶ τοσούτο ς. ⁵⁷ libri πλουτίσαι. ⁵⁸ τὸν post εἰς add. A. ⁵⁹ Θεοδώρον A ς : sed mg. A γρ. Διοδώρου, ὡς κρωτῶν εὐρήσεις. ⁶⁰ τὴν add. A. ⁶¹ δίκαιον ς.

NOTE.

(58) *Diodorum* potius quam *Theodorum* appellare placuit : cum quod post paulo a Photio sic nomi-
nietur, tum quod snidas Tarsensi huic episcopo κατὰ
ἀστρονομικὰ καὶ ἀστρολόγων καὶ εἰμαρμένης opus at-
tribuit. Idem tractant argumentum B. Chrysostomus
οὐκ ἐν homiliis *De Fato* ; et hom. 4 in cap. 1, ad
Timot. Euseb. toto libro vi. *De præparat. evangel.*
Cæcero *De divinai.* et *De Fato*. Alexander Aphrodisi-
cus Favorinus, apud *Agel.* XIv, cap. 1.

(59) Ob quam male audisse supra indicat Pho-
tius cod. 102.

(60) Habes eam apud Euseb. lib. iv *De præparat.*
evang. cap. viii. De ipsa porro Bardisane legendus
Euseb. lib. iv, *Hist.* cap. 28 ; B. Hieron. in *Catalogo*,
cap. 43 ; Niceph. lib. 4, cap. 25, et lib. 2, cap. 10 ;
B. Augustinus, hæres. 35 ; S. Epiphani. hæres. 10 ;
Theodoret. lib. 1, *Hæres. fabul.*

eisi animam quidem a fato, et a natalitia notatione A quæ dicitur, liberam dimittit, arbitrii libertatem illi conservando, corpus tamen, et quæcumque ad corpus spectant, fato gubernanda subijcit. Divitias, inquam, egestatem, morbum, vitam, mortem, et quæ in nostra non sunt potestate: eaque omnia fati esse affecta tradit. Ergo hunc studiosus ille et sciendi cupidus Diodorus clare ac valide convincit, verbo quidem mediâ duntaxat erroris partem prædicare, re autem ipsa totum confirmare: quandoquidem plurimæ corporis sive affectiones per animæ operationem, cooperationem, aut etiam naturæ consensum, accidere solent ac perfici.

Primo igitur libro post alia de fato relata, tum unde tam libere agendi audaciam error sumpserit, adversus eam insurgit opinionem, quæ universum B hoc ortu carere asserit (putat enim ex hac opinione illud quoque de fato signum constari) libroque huic ita finem imponit, ut ne in altero quidem ab eadem pugna desistat.

Quamobrem decimo post hæc capite, tam mundam, ipsum, quam in eo degentem hominem ortum habere demonstrans, hoc fere modo ad argumentationem aggreditur. Quandoquidem, sit, singulatim hominum 209a singuli corruptioni atque generationi obnoxii sunt, manifestum sane ipsam quoque horum naturam ad similem redigi dissolutionem, et nonnisi in solis ex æ mutuo successionibus perdurare. Neque enim quod ortu caret, inde suam habere incorruptibilitatem potest, quod unum in alterius locum identidem succedere cogitemus: sed quod id per seipsum, atque ex suamet subsistentia, tale sit. Porro mundum quoque ipsum habere ortum, ex iis est manifestum, quod quæ in ipso sunt, ignis, aqua, terra, aer, ortum habeant. Hæc enim quotidie particulatim et corrumpuntur, et gignuntur. Rursum autem quod terra corruptibilis sit, ex iis perspicuum evadit, quod sive homo, sive alia animalia corrumpantur, in terram convertantur. Nam quod hæc in illam corrumpantur, argumento utique est, ex illa ipsa corrupta ortum suum initio accepisse. Adde quod etiamnum animalia pleraque ex hac versa atque corrupta gignuntur, et fiunt. Quod autem convertitur, etiam si forte minus fuerit manifesta ejus corruptio, quomodo id ortu carere possit? Quoniam omnis mutatio ejus quod antea sua natura existebat, vel maxime in causa esse solet, cur id ortu non creat. Nam si ortus omnis expers fuisset humanis natura, quomodo eam aut genesis aut fatum dispensaret? Nam quod ortu caret, alterius nequaquam indiget, ut subsistat.

Si quis autem ipsa rerum evidentia coactus, forsitan fateatur, orta quidem esse cum terrestria, tum aquatica et aerea: sed illam tamen genesisim, per quam hæc perficiantur, cursu suo continuam quamdam, et ortus expertem corruptionem edili-

εξούσιον, υποτάττει δὲ τῇ ταύτης διοικήσει τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, πλοῦσον δὲ ἡμῖν καὶ πέναν καὶ νόσον καὶ ζωὴν καὶ θάνατον καὶ ὅσα οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ταῦτα πάντα τῆς εἰμαρμένης ἔργα δογματίζει. Ὅν ὁ φιλομαθὴς καὶ σπουδαῖος Διδώροσ ἀσφῶς [343 H.] τε καὶ γενναίως διελέγγει λόγῳ μὲν ἡμίτομον τὴν τῆς εἰμαρμένης πλάνην κηρύττειν. Ἔργῳ δὲ συγκροτεῖν τὴν ὅλην, εἴπερ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν σωματικῶν παθῶν τε καὶ ἔργων διὰ τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας τε καὶ συνεργείας, καὶ ὅθι καὶ συμπαιδείας εἰσθὲν ἐπισυμβαίνειν καὶ ἀποτελεῖσθαι.

Ἐν μὲν οὖν τῷ α' λόγῳ ἄλλα τέ τινα περὶ εἰμαρμένης διελεθῶν, καὶ ὅθεν ἔσχε τὴν τόλμαν ἢ πλάνην βαρβησιδάσασθαι, καὶ κατὰ τῆς λεγούσης δόξης τῶδε τὸ πᾶν ἀγένητον εἶναι διανιστάμενος (οἰεῖται γὰρ ἐκ τῆς ὑπολήψεως τῆς τὸν κόσμον ἀγένητον ποιούσης, ἐκείθεν καὶ τὸ τῆς εἰμαρμένης συγκροτεῖσθαι πλάσμα) περατοῖ τὸν α' λόγον, καὶ ἐν τῷ β' τοῦ αὐτοῦ μὴ ἀφιστάμενος ἀγωνίσματος.

Διὸ καὶ ἐν τῷ ι' κεφαλαίῳ γενητὸν εἶναι τὸν τε κόσμον καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἄνθρωπον ἐπιδεικνύς ὡδέ πως εἰσβάλλει πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν. Ἐπει, φησὶ, τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ἕκαστος φθαρτός ἐστι καὶ γενητός, δῆλον ὡς καὶ ἡ τούτων φύσις εἰς τὴν ὁμοίαν ἄγεται λύσιν, ἐν μόναις ταῖς ἐξ ἀλλήλων διαδοχαῖς διαμένουσα· τὸ γὰρ ἀγένητον οὐκ ἐν διαδοχαῖς ἐπινοούμενον ἔχει τὸ ἀφθαρτον, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸ καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν. Ὅτι δὲ ὁ κόσμος γενητός, δῆλον ἐξ ὧν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γενητὰ, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ καὶ ἀήρ· καὶ γὰρ ταῦτα παρὰ μέρος καθ' ἑκάστην καὶ φθίρεται καὶ γίνεται. [664 R.] Ὅτι δὲ πάλιν ἡ γῆ φθαρτὴ, δῆλον ἐξ ὧν εἰς γῆν καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων φθειρόμενα μεταβάλλεται· τὸ γὰρ εἰς ταύτην φθίρεσθαι ἀπόδειξις ἐστὶ τοῦ ἐκ ταύτης φθαρσίσης κατ' ἀρχὰς ταῦτα γενέσθαι. Πλὴν καὶ νῦν ἐτι τὰ πολλὰ τῶν ζώων ταύτης τρεπομένης καὶ φθειρομένης γίνεται τε καὶ συνίσταται. Τὸ δὲ τρεπόμενον εἰ καὶ μὴ πρόδηλον εἶχε τὴν φθορὰν, πῶς ἂν εἴη ἀγένητον; Τροπὴ γὰρ πᾶσα τοῦ κατὰ φύσιν προπάρχοντος καὶ μάλιστα τῆς ἀγενησίας καθέστηκεν ἐκπτώσις. Εἰ δὲ ἦν ἀγένητον ἄνθρωπος, πῶς ὑπὸ τῆς γενέσεως ἦτοι τῆς εἰμαρμένης διωχεῖτ' ἄν; Τὸ γὰρ ἀγένητον οὐ δεῖται τινος ἄλλοτρίου πρὸς τὴν ἰδίαν σύστασιν.

Ἐὰν δὲ τις ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας βιαζόμενος ὁμολογῇ γενητὰ μὲν εἶναι τὰ ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης καὶ τὰ ἐν ἀέρι, τὴν δὲ ταῦτα ἀποτελοῦσαν γένεσιν τρέχουσαν διηνεκῆ φθορὰν καὶ ἀγένητον ἐνεργεῖν, καὶ ἐργάζεσθαι τὰ προσηρημένα πάντα ἀέδιως

VARIÆ LECTIONES.

ἡ δὲ Α : δὲ ζ. ὅν Schottus : libri ὧν. ἡ καὶ Α : καὶ ζ. ἀγένητον Α. ἐν Α : ἄν ζ. γεννητός — γενητὰ ζ. ὅ τὸ] libri τό. τὰ om. Α. libri διοικεῖτ', et paulo post ἀπ. φθορὰν ζ.

καὶ ἀγένητον, αὐτόθεν ἔχει τὸν ἐλεγχον. Οὐ γὰρ οἶόν τε αὐτὰ μὲν εἶναι γενητὰ καὶ οὐκ ἀίδια, ἀίδιον δὲ αὐτῶν τὴν διοίκησιν. Τὰ γὰρ ὄντα τις συγκρατεῖ καὶ διοικεῖ, τὰ δὲ οὐκ ὄντα πρότερον ποιεῖ μὲν, εἶτα κυβερνεῖ καὶ διοικεῖ· οὐ μὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι διοικεῖ καὶ κυβερνεῖ τὰ μὴ ὄντα, εἶτα δημιουργεῖ.
 vero nou existenti, primam facit, ac tum demum gubernat atque dispensat: non autem prius, quæ non sunt, dispensat atque gubernat, ac deinde eadem creat.

Γενητὰ δὲ φησι τὰ στοιχεῖα καὶ ἐξ ὧν ὁρᾶται καθ' ἑκάστην ἀλλήλων δεόμενα· τὸ γὰρ ἀγένητον καὶ ἔκρηκτον καὶ ἀνευθεές. Δεῖται δὲ τὰ στοιχεῖα ἀλλήλων καὶ εἰς τὸ [344 H.] σώζεσθαι καὶ εἰς τὸ σώζειν τὰ ἐν αὐτοῖς ζῶα. Ὁ δὲ κόσμος ὅλος γενητὸς, ἐξ ὧν καὶ σύνθεσις ὁρᾶται, ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν μέσῳ συγκείμενος. Εἰ γὰρ καὶ ὡς περ ὀφθαλμὸς ἢ κεφαλὴ τοῦ λοιποῦ σώματος, οὕτως ὁ οὐρανὸς τῶν πνευματικῶν στοιχείων τὸ τιμιώτατον, ἀλλ' οὖν ὡς περ κεφαλὴ καὶ ὀφθαλμὸς, κἀν τιμιώτατον, ἁμοιοπαθεῖ τῷ λοιπῷ σώματι, οὕτω καὶ οὐρανὸς γῆ καὶ ὕδατι καὶ ἀέρι καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ φθοραῖς ἅπασιν ὁμοιοπαθεῖς ὑπάρχων τὴν κοινὴν φθορὰν οὐ διεφυγεν. Ἀλλὰ γὰρ πῶς τὰ διοικούμενα ὑπὸ γενέσεως ἀγένητα; Ἡ πῶς τὰ εἰς τὸ εἶναι ἐτέρων μὴ δεηθέντα εἰς χρεῖαν ἤλθεν ἀλλοτριᾶς διοικήσεως, καὶ ταύτης οὐκ ἀγαθῆς; Τί δὲ ἀπὸ τοῦ διοικεῖσθαι κρεῖττον ἔξει προσώσεως αὐτοῖς ἀγενησίας; Καίτοι τροπὴ πᾶσα φύσεως ἀγενήτου φθορὰ καὶ ἔκστασις οὐσίας ἀνάρχου. Καὶ πῶς ἔνεγκε τὰ ἀγένητα ὑπὸ γενέσεως⁷³ διοικεῖσθαι οὐκ ἐπὶ τὸ σωθῆναι;⁷⁴ αὐτοῖς τὸ ἀγένητον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ φυλαχθῆναι; Εἰ δὲ τις ἀγένητον λέγει· αὐτῶν τὴν τροπὴν, τὸ πάντων ἀδυνατώτερον εἰσάγει· τροπὴ γὰρ πάθος ἐστὶν ἀρχόμενον, καὶ οὐκ ἂν τις εἴποι τροπὴν ἀναρχον. Καὶ συντόμως εἰπεῖν, τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ζῶων τε καὶ σωμάτων ἢ πῆνσοφος τροπὴ, καὶ τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων καὶ τῶν ἄλλων ποιότητων ἢ ποικιλὴ διαφορὰ μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφήσει μήτε ἀγένητον μήτε αὐτόματον νομίζειν τὸν κόσμον, μήτ' αὖ ἀπρονόητον, [665 R.] θεὸν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ εἶ εἶναι παρασχομένον σαφῶς εἰδέναι καὶ ἀδιστάτως ἐπίστασθαι.

et nullas unquam dixerit mutationem esse sine principio. Quinimo, ut breviter dicam, et elementorum, et quæ ipsis fiant cum animantium, tum corporum sapientissima mutatio, figurarum ad hæc atque colorum, et reliquarum qualitatum varia differentia, tantam non clamat, ne aut ortu carere mandum, aut naturæ sponte existere atque sine providentia esse putemus, sed illud elare sciamus, et indubitata teneamus Deum hisce omnibus et esse, et bene esse largiri.

Τάχα δὲ γενητὰ μὲν τὰ ἄλλα φήσουσι, μόνην δὲ τὴν τῶν ἀστέρων φύσιν καὶ θεοῖν ἀγένητον. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν τίνας ἦν ἢ γένεσις πρὶν γενέσθαι ταῦτα; Τίς δὲ ὁ τὰ στοιχεῖα δημιουργήσας; Ἡ ἔταρος μὲν οὐδεὶς, αὐτὰ δὲ ἑαυτά. Τὸ δὲ ἀγένητον οὔτε τροπὴν αὐθαίρετον ἂν ὑποσταίῃ⁷⁵. πᾶσι μὲν γὰρ φίλον τὸ κατὰ φύσιν, μάλιστα δὲ τῇ ἀγενήτῳ φύσει· οὕτε ἕφ' ἐτέρου μὴ βουλόμενον πάθοι· ἀδίκατον γὰρ τὸ κρεῖττον, κρεῖττον δὲ ἀγενήτου οὐσίας οὐδέν. Πῶς δ' ἂν τὰ μηδαμῇ μηδαμῶς γένοιτο διχα τοῦ ποιούντος; Πῶς δὲ ἐὼν θεὸν ταύτην τὴν ἰσχὴν ἀφαιρούντας αὐτοῖς ἑαυτὰ πρόαγειν ἐκ μὴ ὄντων περιάπτουσι τὸ

A cere, illaque, quæ jam diximus, omnia perpetuo et sine ortu operari, hic suamet ipsius sententia redarguitur. Non enim fieri potest ut hæc eadem et orta et non sempiterna sint, et tamen sempiternam admittant dispensationem. Nam ea quidem quæ existunt tueri quispiam ac dispensare potest: quæ non sunt, dispensat atque gubernat: non autem prius, quæ

Ortum autem habere etiam elementa, vel ex eo docet, quod mutuo hæc quotidie subsidio egere videamus. Quoniam quod ortu caret, idem quoque immutabile est et nullius indigens. Porro indigent mutuo elementa, non solum ut ipsa serventur, verum etiam ut animantia, quæ in ipsis degunt, conservent. Mundum ad hæc totum habere ortum apparet ex eo, quod hunc coagmentationem quamdam esse percipimus, e cælo, terra, eorumque quæ in horum medio sunt constantem. Et vero si, ut oculus vel caput in reliquo corpore, sic et cælum inter mundi partes dignissimum: omnino, quemadmodum caput et oculus, et si dignissima præ cæteris membra, iisdem cum reliquo corpore permotionibus subjiciuntur, sic etiam cælum (quod iisdem motibus cum terra, aqua, aere, et omnibus quæ in eo sunt corruptibilibus obnoxium est) communem nequaquam effugit corruptionem: etenim quomodo, quæ a genesis dispensatione pendent, ortu careant, vel quomodo quæ ad existendum aliorum non indiguerunt, jam alienæ, et quidem non bonæ dispensationis cœperunt indigere? Quid vero ex hac dispensatione emolumenti capieat, si jam ante ortu carebant? Omnis quippe naturæ ortu carentis mutatio, corruptio est, atque amissio illius existentia, quæ principio carebat. Quomodo item posuit ea quæ ortu carent a genesis dispensatione pendere, non ut eis donetur illa ortus expers natura, sed ut conservetur [mutata]. Si quis vero dixerit eorum mutationem ortu carere, etiam hoc inferit, quod minime omnium fieri potest. Mutatio enim ejusmodi quædam affectio est, quæ principium habet

B Verum illud forsitan dicent; cætera quidem ortum habere omnia, sed solam stellarum sive naturam, sive positionem ortu carere. At primo: eujusnam sit genesis illa, priusquam aliquid factam esset? Quis vero elementa creasset? an alius nemo, sed hæc ipsa? Verum quod ortu creat, nunquam sponte sua mutationem ullam subeat. Nam cum omnibus illud gratum esse solet, quod secundum ejus naturam est, tum illi maxime naturæ, quæ ortu caret. Neque vero hæc, si nolit, ab alio quopiam pati res ulla possit. Quoniam quod validius est, vi nulla [minore] cogi queat, et sane nihil illa

D Verum illud forsitan dicent; cætera quidem ortum habere omnia, sed solam stellarum sive naturam, sive positionem ortu carere. At primo: eujusnam sit genesis illa, priusquam aliquid factam esset? Quis vero elementa creasset? an alius nemo, sed hæc ipsa? Verum quod ortu creat, nunquam sponte sua mutationem ullam subeat. Nam cum omnibus illud gratum esse solet, quod secundum ejus naturam est, tum illi maxime naturæ, quæ ortu caret. Neque vero hæc, si nolit, ab alio quopiam pati res ulla possit. Quoniam quod validius est, vi nulla [minore] cogi queat, et sane nihil illa

VARIÆ LECTIONES.

⁷³ ἕφ' ἑτέρου γένεσις. ⁷⁴ σωθῆναι] δοθῆναι Schottus. ⁷⁵ ἂν ὑποσταίῃ A : ὑποσταίεις.

natura validius, quæ ortum nullum habet. Quomodo item, quæ nullo prorsus modo sunt, sine opifice fieri possint? aut quomodo Deo hanc vim auferentes, sibi vindicare facultatem eam possunt, ut seipsa producant. quæ antea non existebant? Si vero semetipsa producere potuerunt quin item a seipsis dispensandi sui facultatem acceperunt, sed aliena cura opus habuerunt? Multo enim facta difficilior est, primum aliquid fieri, quam postquam factum fuerit permanere. Quomodo igitur quod erat difficilior [a sese habuerunt,] quod autem facilius, non haberent, nisi ab alio accepissent? Et quomodo genesis terram, aerem, et alia quæ non fecit, dispensat. Conditoris enim munus est etiam dispensatio, cum non solum omnium quæ ab ipso condita sunt naturam norit, verum etiam quæ potissimum ratione conservari, et unde rursus **210** a confundi queant, atque corrumpi. Si qui porro audeant, elementorum quoque creationem fato tribuere, dicant velim nobis, qualenam astrum, ad suum in zodiacum circulum ingressum, terram perfecit? Quale etiam aerem, vel ignem, vel aquam? Verum id nunquam dixerint, etiamsi maxime amplius nugari velint. Præterea si, quod facit genesis, non semel facit, sed eadem sæpius post temporum aliquot curricula repetit, ostendant nobis sæpius esse factas multas integras terras, multas integras aquas, multa integra maria, unde etiam mundos infinitos constituant. Ac quemadmodum hoc fieri non potest, ita nec illud, ut vel semel genesis unum aliquod elementum produxerit. Jam si de insaniam in insaniam delabentes, a Deo quidem creata esse dixerint elementa, verum hæc ab ea genesi dispensari, quæ æque ac Deus ipse ortus expers sit, multo etiam manifestius amentiam suam produunt. Quorsum enim Deus ordinem nullum servantis generis creatum a se opus subjiciat? An quod eam ipse sapientiam non habeat, qua illi provideat? At quis hanc tulerit blasphemiam? quis amentiam? creandi quidem potentiam habere Deum, providentiæ non habere tantum, quantum inordinata illa genesis sibi rapuerit? Quin et infinitum præter hæc absurdorum examen consequitur. Verum si, quemadmodum bonitate sua [creaturas] fecit Deus, sic et providet: supervacaneum certe ac stultum est hoc de fato sive genesi commentum. Quomodo item sine ortu cælum esse possit, quandoquidem compositi mundi, quem undique cingit, pars est? at quod ortum nullum habet, id neque cingere quidquam neque aliorum locus esse possit, sed cum ab his, tum ab aliis affectionibus omnibus liberum est. Quin vel ex ipsa eorum quam coniungunt hypothesis, satis apparet, omnino neque cælum, neque stellas volunt, quasdam rursus maleficas faciunt, domosque aliis alias attribuunt, in quibus dum versentur, aliæ vel maligniores fiunt, vel certe ex benignis malignæ evadant, aliæ contra vel ad beneficentiam (malæ cum sint) delabantur, vel benigniores quam antea reddantur. Quomodo ergo de his vel mente concipi

A κράτος; Εἰ δὲ καὶ αὐτὰ προαγαγεῖν ἴσχυσεν αὐτὰ διὰ τὴν μὴ καὶ τὸ διοικεῖσθαι ὁκοθεν παρίσχειν, ἀλλὰ τῆς ἐτέρου κηδεμονίας ἐδεήθη; Τὸ γὰρ γενέσθαι τοῦ διαμένειν γινόμενον πολλῶ δυσχερέστερον. Πῶς οὖν, ὃ μὲν ἦν δυσχερέστερον, εἰς πρῶτον ἤνεγκεν, ὃ δὲ βῆδιον, οὐκ ἂν ἔχοι μὴ παρ' ἐτέρου λαδῶν; Πῶς δὲ καὶ ἡ γένεσις γῆν τε καὶ ἀέρα καὶ τὰ ἄλλα, ὃ μὴ πεποίηκε, διοικεῖ; Ἔργον γὰρ τοῦ πεποιηκότος καὶ τὸ διοικεῖν, ὅτι καὶ μόνος τῶν αὐτοῦ δημιουργημάτων τὴν φύσιν οἶδε, καὶ ὅπως μὲν κρατοῖτο, πῶθεν δὲ συγγέλοιο καὶ διαφθείροιτο. Εἰ δὲ τολμήσαιεν καὶ τῶν στοιχείων τὴν δημιουργίαν ἀνάπτειν¹⁶ τῇ εἰμαρμένῃ, [345]H.] λεγέτωσαν ἡμῖν ποῶς μὲν ἀπὸ τῆς εἰς τὸδε τὸ ζῶδιον εἰσελθῶν ἀπέτελεσε τὴν γῆν, ποῶς δὲ τὸν ἀέρα ἢ τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν λέγειν, εἰ καὶ πλεον ληθεῖν μελετήσωσιν. Ἄλλως τε δὲ εἰ οὐχ ἅπασι ποιεῖ ὃ ποιεῖ ἡ γένεσις, πολλάκις δὲ τὰ αὐτὰ κατὰ τινὰς χρόνων περιόδους, δεικνύτωσαν ἡμῖν πολλάκις μὲν γεγενημένας πολλὰς δόσεις γαιῶν, πολλὰς δὲ ὑδάτων, πολλὰς δὲ θαλασσῶν, ἐξ ὧν καὶ κόσμους ἀπείρους συστήσουσιν. Ἄλλὰ μὴν ἀδύνατον τοῦτο· ἀδύνατον ἄρα καὶ τὸ ἅπασι τὴν γένεσιν ἐν τῶν στοιχείων προαγαγεῖν. Εἰ δὲ ἐκ μανίας εἰς μανίαν μεταπίπτοντες ὑπὸ θεοῦ μὲν δημιουργηθῆναι φαῖεν τὰ στοιχεία, ὑπὸ δὲ τῆς γενέσεως ἀγενήτου καὶ αὐτῆς ὡσπερ τὸ θεῖον οὐσας διοικεῖσθαι, ἐκδηλιότερον αὐτῶν τὴν ἀνοίαν στηλιτεύουσι¹⁷. Διὰ τί γὰρ τὸ θεῖον ἀτάκτω γενέσει τὸ οἰκεῖον ὑπέβαλε δημιουργήματα; Ἄρ' ὡς αὐτὸς οὐκ ἔχων τὴν τοῦ προνοεῖν σοφίαν; Καὶ τίς ἂν ἐνέγκοι τὸ δύσσημον, τίς δὲ τὸ ἀνόητον, δημιουργίας μὲν κράτος ἔχειν, προνοίας δὲ μὴ ὅσον ἡ ἀτακτος ἤρπασε γένεσις; Καὶ μυρία ἄλλοις ἐμοῦ ἀτοπημάτων ἑπεται. Εἰ δ' ὡσπερ ἀγαθότητι ἐποίησεν ὁ θεός, οὕτω καὶ προνοεῖ, περιττῆ καὶ ματαία ἡ ἐπίνοια τῆς εἰμαρμένης ἦτοι τῆς γενέσεως. Πῶς δὲ ἀγέννητος ὁ οὐρανός, τοῦ συνθέτου κόσμου μέρος ὑπάρχων καὶ περιοχῆ; Τὸ γὰρ ἀγέννητον οὐτε περιοχῆ τις οὐτε τόπος ἐτέρων ἂν εἴη, καθαρῆς δὲ τῶν τοιούτων τε καὶ παθῶν ἀπάντων. Ἄλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς αὐτῶν τῆς πλαττομένης ὑποπίσεως δῆλον ὡς οὐτε ὁ οὐρανός οὐτε οἱ ἀστέρες ἀγέννητοι. Καὶ γὰρ τούτοις μὲν αὐτῶν ἀγαθοποιούς τοὺς δὲ κακοποιούς λέγουσι, [668 R.] καὶ οἴκους ἄλλους ἄλλοις ἀφορίζουσιν, ἐν οἷς γινόμενοι ἄλλοι μὲν κακύνονται, ἢ πλεον ἢ καὶ ἐξ ἀγαθότητος τραπέντες εἰς κάκωσιν, οἱ δὲ τούναντιον ἢ πρὸς ἀγαθότητα κακοὶ ὄντες μεταβλήθησαν, ἢ πλεον τῆς προτέρας ἠγαθύνθησαν ἀγαθότητος. Καὶ πῶς ἂν ἐν τούτοις νοηθῆ ἢ τὸ ἀπαθὲς ἢ τὸ ἀπλοῦν ἢ τὸ ἀσύμμετον ἢ τὸ ἀγέννητον καὶ μυρία ἄλλα; Ἐν οἷς καὶ ὁ δεύτερος αὐτῶν συναπαρτίσθη λόγος καὶ τὰ δέκα κεφάλαια, τελευτήσαντα μὲν εἰς τὸ κ', ἀρχὴν δὲ τὸ ε' ποιησάμενα.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ ἀπτεῖν Α. ¹⁷ τὰ εἰ infra ἄλλους add. Α. ¹⁷ στηλιτεύουσι ζ.

possit, perturbationalis eo esse expertia, aut simplicia, aut incomposita, aut sine ortu, aliaque prope infinita? Ubi demum secundum liber absolvitur, unaque decem illa capita (61), quæ a decimo initio ducto in vicesimum usque pertingunt.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ πειράται μὲν διὰ τε τοῦ κα' κεφαλαίου καὶ τοῦ κβ', καὶ μὴν καὶ τοῦ γ' καὶ κ' καὶ δ', ἀλέγειν τοὺς τὸν οὐρανὸν σφαιρικὸν ὑποτιθεμένους, οἱ μὲντοι γε διὰ τῶν ἰσχυρῶν ἐχόντων οἱ ἑλεγχοὶ πρόμασι. Τὸ σφαιρικὸν δὲ οὐ βούλεται συγχωρεῖν τῷ οὐρανῷ, διότι νομίζει τὴν εἰμαρμένην ἐκ τῆς τοιαύτης εἰσαγγεσθαι θέσεως. Καίτοι οὐδεμία τοῦτο ἀποδείξει ἐκτιάζεται· οὐ γὰρ, εἰ γε σφαιρικὸς ὁ οὐρανός, καὶ τὸ τῆς εἰμαρμένης ἐξ ἀνάγκης συνίσταται.

Τὸ δὲ κς' καὶ ζ' κεφάλαιον εὐσεβεῖς μὲν προβάλλεται λόγους, πρὸς ἑλεγχον δὲ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὴν ἰσχυρὸν οὐ λαν ἐπιδεικνυμένους. Ἐν δὲ τῷ κζ' ὁδῶς προθέμενος περὶ τε οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀστέρων, ἃς λέγει τῶν ἀστρολογούντων εἶναι, οὗτοι ταύτας [346 H.] ἀκιδῆλως προάγει, καὶ τὰς κατ' αὐτῶν ἐπιχειρήσεις οὕτως ἀποδεικτικὰς, ἀλλ' οὐκ διὰ τοῦ πιθανοῦ δείκνυσι προτιούσας. Τὸ δὲ κη' πρὸς τὰς αὐτὰς ἐνιστάμενος ὁδῶς δι' Ἰσοῦ μὲν τῶν ἀποδείξεων διακίπτει, οὐ μὲντοι γε καὶ τοῦ πιθανοῦ εἰμαρτάνει. Ἐν δὲ τῷ κθ' φησὶ, πῶς τὴν ὅλην γῆν εἰς ἴσα μέρη τοῖς δώδεκα καταμερίζοντες ζώδιοις, τὰ μὲν τμήματα τῆς γῆς καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς δῆλον οἰκῶντας· εἰς ἕκαστον ἀφωρισμένως ἀναφέρουσι τῶν ζώδιων, καὶ ὑποκείσθαι μὲν τὰ τῆς γῆς μέρη, ἐπικείσθαι δὲ τῶν ζώδιων ἕκαστον δίκην νεφέλης τῇ ἀφωρισμένῃ μορῇ τῆς γῆς ἐποχοῦμενον. Ἐν κινήσει γὰρ κατ' αὐτοὺς διηγεῖται τοῦ οὐρανοῦ πόλου φερόμενου, καὶ συμπεριγομένων αὐτῷ τῶν ἐβ' ζώδιων, ἀδύνατον τὸ αὐτὸ τῆς γῆς διὰ παντὸς ἐπέχειν τμήμα, ἀλλὰ παραλλάξει μὲν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ πόλου ἕκαστον ζώδιον πάντα τὰ τμήματα τῆς γῆς, ἄλλοτε μὲν ἐπ' ἀνατολῆς⁷⁸, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ δύσειν, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν τῇ οὐρανίᾳ κινήσει συμπεριδινούμενων, καὶ οὐκ ἐφ' ἐνὶ τινι στηριζόμενον. Ἐξ οὗ συμβαίνει τῶν ζώδιων⁷⁹ ἕκαστον οὐδὲν ἤττον τὸ ἀφωρισμένον τῆς γῆς ἐπέχειν τμήμα ἢ τὸ ἀλλότριον. Ἄλλως τε δὲ εἰ κατ' αὐτοὺς ἡ γῆ κέντρον καὶ σημείου λόγον ἐπέχει πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶν ζώδιων ἐν ἐκωνοῦν τῷ τε πλάτει καὶ μήκει πολλαπλάσιόν ἐστιν αὐτῆς, πῶς οἶόν τε ἕκαστον τῶν δωδεκατημορίων τῆς γῆς ἕκαστῶ τῶν ζώδιων ἰσομοιεῖν τε καὶ συμπαρεταίνεσθαι καὶ διὰ τοῦτο τὴν οἰκείωσιν ἔχειν πρὸς αὐτό; Καὶ τότε οὐδ' αὐτῆς ὅλης οἰκουμένης τῆς γῆς, κατὰ δὲ τὸ κλειστόν, τὸ μὲν διὰ καύματος τὸ δὲ διὰ ψύχους ὑπερβολῆν, ἀνθρώπων οὕσης οἰκίητον, καὶ παντελῶς ἀπ' ἀρχῆς ἀφωρισμένης. Εἰ δὲ μὴ τοιαύτης τῶν τῆς γῆς τμημάτων τὰ ζώδια κρατεῖν λέγοιεν, μηδὲ σωματικῶν μεγέθει κατὰ τὸ ἔχειν αὐτῆς ἐφ' ἐκείνου, [669 R.] ἀλλὰ⁸⁰ φυσικῶς χαίρειν ἕκαστον τῶν ζώδιων ἕκαστῶ μέρει τῆς γῆς, περιττῶς πρὸς

Tertio deinde libro conatur quidem vicesimo primo, secundo, tertio et quarto capitibus reprehendere eos qui cœlum esse globosum statuunt, 210^b sed ejusmodi nequaquam argumentis adhibitis, quæ redarguendi vim habeant. Globosam vero formam cœlo concedere propterea recusat, quod fatum ex tali positione induci putet, quantum nulla id demonstratio extorquet. Non enim, si cœlum globosum sit, mox etiam fatum necessario ponitur.

Porto vicesimum quintum et sextum caput pias continet rationes, sed quæ ad reprehensionem subjectæ hypothesis robur non adeo magnum præferant. Septimo dehinc et vicesimo de cœlo, deque ejus stellis, opinionibus (quas astrologorum esse vit) allatis, et non satis ipsas sincere adducit, et quæ contra easdem profert argumenta, ea neque demonstrandi vim habere neque saltem veris similia proponere videntur. Jam vicesimum octavum caput adversus easdem opiniones insurgens, per similem quidem demonstrandi rationem delabitur, sed non ita etiam illud ad verisimili aberrat. Proximo autem refert [Astrologos] terram universam in duodecim æquas partes pro pari signorum cœlestium numero partientes, singulas terræ sectiones, una cum earum incolis, ita definite cuique signo attribuere, ut terræ partibus subjectis singula, zodiaci signa incumbant, atque instar nebulae supra definitam terræ partem debebantur. At cum etiam ex illorum sententia, perpetuo cœlum motu feratur unaque cum ipso et duodecim signa circumagantur, fieri nullo modo posse [docet] ut eandem illa terræ sectionem perpetuo obtineant, sed pertransibit, ait, juxta cœli progressum omnes terræ sectiones signum quodlibet, dum alias ad ortum, alias ad occasum solis, aliasque ad meridiem una cum cœlesti motu circumagitur, et nunquam in una aliqua sectione fixum manet. Unde fit ut singula signa non minus illam sibi definitam terræ sectionem regant, quam alienam. Adde, si secundum eorum opinionem terra centri ac puncti rationem habet ad cœlum, et quodlibet zodiacum signum cum latitudine, tum longitudine multis partibus est, quam illa, majus: qui fieri omnino potest, ut quælibet duodenarium terræ partium signorum cuilibet ex æquo respondeat, atque coextendatur, ac propterea etiam affinitatem illam cum eo habeat? Præsertim cum neque terra universa sit habitabilis, sed pro maxima parte, præ nimio partium calore, partim frigore, habitari ab hominibus nequeat, ab cæteris item terræ partibus jam inde a principio penitus distincta. Quod

VARIÆ LLECTIONES.

⁷⁸ ἀνατολῆς] imo ἀνατολήν. ⁷⁹ ζώδιων, ut solet, A. ⁸⁰ ἀλλὰ μηδὲ φυσ. ζ.

NOTÆ.

(61) Ἐνδεκα legendum, ut calculus quadret: nisi libro insequenti vicesimum caput Photius omiserit.

si non ratione situs singulis terræ sectionibus signa imperare dixerint, neque ratione corporeæ magnitudinis, quasi terræ nimirum habeant amplitudinem, sed neque **211a** ratione naturæ gaudere singulas signiferi partes singulis terræ partibus, frustra omnino juxta figuras signorum, etiam terræ loca distribuunt : ut cum cancri chelis sive scorpionibus emissores quasdam atque exporrectas extra totius molem partes attribuant : et tauro cursum cornibus ac pedibus alia quædam loca, quæ propius ad naturalem horum figuram accedant.

Adhæc [si] singula signiferi signa singulis terræ sectionibus, ita naturæ ratione gaudeant, ut et lædant ejus partes ac vitient, vel terræ motibus, vel bellis, vel ignis vastationibus, vel sterilitate, quoties malignum aliquod sidus apparet, et contra juvent maxime, agricultura, ædificatione, ubertate, dum benignum aliquod sidus ad eas defertur ; quomodo adhæc loca quædam reperiuntur, quæ ob nimium sive frigus, sive calorem omnino deserta perpetuo remanent : neque vel beneficium aliquod astrum sublata solitudine temperiem hisce attulit, vel ad habitabiles locos malignum signum ascendens, in meram eos solitudinem ac vastitatem redegit? Etsi enim hic contigerint aliquando eluviones, vel grandinum aut fulminum ictus, quibus ea quæ in ipsis sunt, perirent : attamen συμμετρία rursus hæc loca ad naturalem ubertatem reduxit, cum illis desertis nunquam aliquod hactenus felix astrum profuerit. Sed natura nimirum obtinet, cum in solitudinibus, tum ubicunque, non eadem ista rebus omnibus a Deo indita, ut neque pluvia ibi decidat ubi per naturam non solet, neque nivibus unquam illa careant, quæcunque immania pati frigora consueverunt. Quod si qui forsitan immutabilem hunc in locorum natura ordinem pro indicio atque argumento assumant, quod singula signiferi signa singulis terræ partibus gaudeant : certe fertilitatis in sterilitatem commutationes, terræque ipsius motus, Imbecillum esse horum argumentum satis arguunt. Nam etsi felicitium locorum temperamentum, persæpe perierit, solitudinum tamen inhabitabilis asperitas nunquam immutata est. Hæc igitur illa sunt quæ tricesimo capite ita tractantur, ut consequentiam partim capitibus dicta sunt præcedentibus, partim

At primo et tricesimo capite astrologorum opinionem labefactans, ita quærit : Cur zodiaci signa errantium stellarum domos appellant? An quia hæc in coslo fixa sunt? Ergo quousque similiter fixa manent astra, ipsorum æque domos fuerint. Non ; sed quia non errantium stellarum quælibet gaudet **211b** errante. Quin igitur et planetæ signorum zodiaci domus appellantur? Quomodo non inter nomus invicem sunt benefici prosperique planetæ, et malefici : imo et quæ sibi mutuo familiaria sunt zodiaci signa. Si vero propterea, quod signa multis componuntur stellis, cum singuli planetæ unius generis sint ; mox etiam quamlibet fixarum

α εδ σχήματα τῶν ζωδίων καὶ τῆς πότους ἀπειρομοί, τὰς μὲν τοῦ καρκίου χηλαὶ ἐφαχάς τινος ; καὶ ἑτάσεις ἐκτὸς τοῦ ὄλου μεγέθους, τοὺς δὲ τοῦ τῶρου κέρασι καὶ τοὺς ποσὶν ἐτέρους τῶ τῆς φύσεως σχήματι παραπλησίους.

Ἐτι δὲ εἰ χαίρει τῶν ζωδίων ἕκαστον φυσικῶς ἐκάστω μέρει τῆς γῆς, καὶ βλάπτει μὲν αὐτῆς τὰ μέρη καὶ ἀφανίζει ἢ παύσει ⁸¹ ἢ πολέμοις ἢ πυρπολήσεσιν ἢ ἀφοραῖς κακοπραῶ φανέντος τοῦ ⁸² ἀστέρος, ὠφελεῖ δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθοποιῶν τινος εἰς αὐτὸ ἐρχομένου, γηραιαίς, εὐφοραῖς, πῶς εἰσι τόποι διὰ κρύους ἢ θάλλου ; ἀπεβολὴν δὲ παντὸς πάντων ἔρημοι, καὶ οὕτε ἀγαθοποιὸς αὐτοῖς ἀφείλε τὴν ἔρημιαν, παρέσχε δὲ τὴν εὐκρασίαν ⁸³, οὕτε τοὺς οἰκησίμους τόπους κακοποιῶς οὐδαὶς ἐκπαθίαν τῶν ζωδίων εἰς παντελῆ ἔρημιαν καὶ ἀφανισμόν μετασκευάσεν ; εἰ γὰρ καὶ γίναντο [367 H.] κατακλυσμοὶ ἢ χαλάζης ἢ κεραυνῶν βολαί, τὰ ἐν αὐτοῖς ἀφανίζοντες, ἀλλ' ἢ συμμετρία πάλλου εἰς τὸ κατὰ φύσιν εὐφορον αὐτοῖς ἐπανήγαγε. Τοὺς δὲ ἐρήμους τόπους οὐκὰν τις ὠφέλησεν ἀγαθοποιὸς ἄστρον, ἀλλ' ἢ φύσις κρατεῖ καὶ ἐν ἔρημοῖς καὶ πενταχοῦ παρὰ θεοῦ τοῖς εὖσι διαφόρως δοθεῖσα, καὶ οὐτ' ἐν ὑπερῶν ἀπαλλαγῆ τὰ διὰ παντὸς φέροντα κριμὸς ἀγρῶς. Εἰ δὲ αὐτὸ τῆς τῶν τόπων φύσεως ἐδέμει τὰ δὴ τὸν δεῖγμα λαμβάνουσι τοῦ χαίρειν ἕκαστον ζωδίων ἐκάστω μέρει γῆς, αἱ ἀπὸ εὐφοριῶν εἰς ἀφορίας μεταβολαὶ καὶ οἱ σεισμοὶ τὸ λεγόμενον αὐτοῖς ἀσθενῶς διελέγουσι : τῶν μὲν γὰρ ἀγαθῶν τόπων πολλὰκις ἠφανίσθη τὸ εὐκρατον, τῶν δὲ ἐρήμων οὐδέποτε μετεβλήθη τὸ ἄγριον καὶ ἀόκητον. Τῶν μὲν οὖν ἐν τῶν ἄ κεφαλαίῳ ὅσα τὸ ἀκόλουθόν πως μετὰ τοῦ πιθανοῦ εἶχε, ταῦτά ἐστι : τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν τοῖς προλαβοῦσι κεφαλαίοις προείρηται, τὰ δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον μᾶλλον καὶ ἐπιπόλαιον διεσκεύασται.

Ἐτι δὲ εἰ χαίρει τῶν ζωδίων ἕκαστον φυσικῶς ἐκάστω μέρει τῆς γῆς, αἱ ἀπὸ εὐφοριῶν εἰς ἀφορίας μεταβολαὶ καὶ οἱ σεισμοὶ τὸ λεγόμενον αὐτοῖς ἀσθενῶς διελέγουσι : τῶν μὲν γὰρ ἀγαθῶν τόπων πολλὰκις ἠφανίσθη τὸ εὐκρατον, τῶν δὲ ἐρήμων οὐδέποτε μετεβλήθη τὸ ἄγριον καὶ ἀόκητον. Τῶν μὲν οὖν ἐν τῶν ἄ κεφαλαίῳ ὅσα τὸ ἀκόλουθόν πως μετὰ τοῦ πιθανοῦ εἶχε, ταῦτά ἐστι : τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν τοῖς προλαβοῦσι κεφαλαίοις προείρηται, τὰ δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον μᾶλλον καὶ ἐπιπόλαιον διεσκεύασται.

aliquam et probabilitatem habeant, cætera vero, in speciem duntaxat exteriorem instructa videntur.

Ἐν ἧ τῶν λ' ἀ διαπορεῖ τὴν τῶν ἀστρολόγων ἔξωθεν διασείων, καὶ φησι : Διὰ τί γὰρ ζωδία οἴκου τῶν πλανήτων καλοῦσιν ; ἀρ' ὅτι πάπηγον ⁸⁴ ἐν τῶν οὐρανῶν ; καὶ πάντες ἄρα οἱ ὁμοίως πάπηγοι οἴκοι ἔσονται ⁸⁵ τοῦτων. Ἄλλ' ὅτι κινεῦνται οἱ πλανήτες ; καὶ οὕτω πάλιν πάντες οἱ πάπηγοι οἴκοι ἀναυτῶν εἴησαν εἰκότως. Ἄλλ' ὅτι τῶν ἀπλανῶν ἕκαστος χαίρει τῶν πλανῆται ; διὰ τί οὖν καὶ οἱ πλανήτες οἴκοι τῶν ζωδίων ; πῶς δὲ μὴ ἀλλήλων οἴκοι πάλιν οἱ ἀγαθοποιοὶ πλανήτες καὶ οἱ κακοποιοὶ, καὶ ἐστὶ τὰ ἀλλήλους χαίροντα ⁸⁶ τῶν ζωδίων ; εἰ δ' ὅτι τὰ μὲν ζωδία σύγκειται ἐκ πολλῶν, ἕκαστος δὲ τῶν πλανῆτων μονοειδῆς, καὶ ἐκάστην σύνθεσιν τῶν ἀπλανῶν

VARIÆ LECTIONES.

⁸¹ ἢ ante σεισμοῖς om. A. ⁸² τοῦ om. C. ⁸³ ἀκρασίαν ζ. ⁸⁴ ἀρ' οὖν ὅτι ζ. ⁸⁵ ἔσονται — οἴκοι add. AC. ⁸⁶ χαίροντα et mox τοῖς add A.

αἰωνοὺς φερέσθαι ποιεῖν τῶν πλανήτων· πολλὰς γάρ ἄν τις εὖροι συνθέσεις, βουλευθεὶς ζητεῖν, καὶ τῶν ἑλλαν ἀπλανῶν. Εἰ δὲ οἷ μόνα τὰ ζώδια τοῖς πλανήταις εἰς τὰ ἀποτελέσματα συνεργεῖ, διὰ τί μὴ καὶ οἱ πλανήταις οἴκει τῶν ζωδίων συνεργούντες αὐτοῖς; εἰ δὲ διότι τὰς τῶν ζωδίων ἐνεργείας καὶ ἀκίρους καὶ ἐνεργείας δύνανται ποιεῖν, [672 R.] πῶς οὐχὶ καὶ ἀλλήλων οἴκοι εἰσι, τοῖς ἀλλήλων ἀποτελέσμασι καὶ κύρος καὶ κατάλυσιν ἐπάγειν, ὡς φασιν, ἰσχύοντες; πῶς δὲ μόνα τὰ ζώδια τοῖς πλανήταις συνεργεῖ; ἄρα μάλιστα ἔστιν ὁ λοιπὸς τῶν ἀπλανῶν χορὸς; πῶς δὲ τοὺς πλανήτας ἀγαθοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν ἕως δύνασθαι φασιν; ἄρα διὰ τὸ κινεῖσθαι; οὐκοῦν τῶν ἐξ ζωδίων οὐδὲν οὕτε ἀγαθοποιήσει οὕτε κακοποιήσει· ἀλλ' οὐδέ τις ἄλλος τῶν ἀπλανῶν. Εἰ δὲ διότι, φησὶ, δι' αὐτῶν πορεύονται οἱ πλανήταις, πολλῶν μᾶλλον αἱ ζῶναι καὶ οἱ τοῦ ἀέρος τόποι, δι' ὧν ἰδεύουσι, τοῦ καλοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν δύναμιν ἔχουσιν· οὐρανοῦ γάρ, ἐν ᾧ οἱ πλανήταις, οὐμενοῦν, ὡς φασί, πολλῶν κατωτέρω ὄντες οὐχ ἕπτονται. Τί δὲ δὴ ποτε σελήνη μὲν τὸ μειοῦσθαι καὶ αὐξάνειν ὑπομένει, τῶν δ' ἑλλαν πλανήτων προποδισμοῦ; καὶ στηριγμοῦ καὶ ἀναποδισμοῦ εἰσάγοντες, ἥλιον καὶ σελήνην τῆς τοιαύτης [348 H.] καλιντρόπου πλάνης ἐλευθέρους ἔωσιν; καὶ εἰ μικροφανῆς ὁ Κρόνος, μείζων, ὡς φασί, τῶν ἑλλαν ὑπάρχων πλανήτων, οἷ τούτων ἀνώτερον διατρέχει κύκλον, διὰ τί μείζων ὁ ἥλιος τῆς σελήνης, τετάρτην ἀπ' αὐτῆς ζώνην ἐλαύνει; ἔχρη γὰρ αὐτὸν πολλῶν ταύτης μικρότερον φαίνεσθαι. Ὡστε πάντα ψευδῆ καὶ κεπλασμένα, ἃ τῆς ἀστρολογίας οἱ πόνοι κρατύνουσιν. Οὕτως μὲν οὖν καὶ τὰ λα' κεφάλαιον.

Ἄλλα sunt atque conficta, quæ astrologorum scriptis astruuntur. Sic quidem primum et tricesimum caput absolvitur.

Τὸ δὲ λα' οὐδὲν τῶν ἀληθῶν πρὸς ἀνατροπὴν, οὐδ' ὅσον εἰς τὸ φαινόμενον, ἀναγράφει· ἀλλ' ὅσον ὁρᾶται πάνταυθα τοὺς λογισμοὺς εὐσεβῶν ὁ ἀνὴρ, τοσαῦτον ἔχει τὸ ἀτονον, ὅσα γε πρὸς τὴν ἀνασκευὴν τῆς πλάνης. Καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τριακοστὸν τῆς αὐτῆς ἔστι κατὰ τὴν δύναμιν ἰδέας· ἃ γὰρ εἰς ἀνατροπὴν προβάλλεται τοῦ μὴ σφαίραν εἶναι τὸν οὐρανόν, κενὰ ἂν ἀπορήματα εἴη καὶ πρὸς τοὺς ἡμισφαίρων αὐτὸν τιθέντας ἢ καμάραν ἢ τι ἄλλο τῶν παραπλησίων σχημάτων. Ἐν οἷς καὶ ὁ τρίτος λόγος.

Ἐν δὲ τῷ δ' μὲν λόγῳ, λ' δὲ δ' κεφαλῆι καὶ ε' καὶ ς', διέξοι ταῦτα· Ἀπὸ τῆς διαφορᾶς ἣν ἔχει τὸ οἰκουμένον πρὸς τὸ δοίκτηον καὶ ἣν πρὸς ἑλληλια τὰ κλίματα ἔχουσι, τὴν ἀνατροπὴν τῆς γενέσεως ἦτοι τῆς εἰμαρμένης ποιεῖται. Φησὶ γάρ, ποῖα τῶν ἀστέρων ἐργάζεται κινήσεις τὴν μὲν δοίκτηον εἶναι δι' ὑπερβολὴν ψύχους, τὴν δὲ δι' ὑπερβολὴν καύματος, καὶ τὴν μὲν διὰ παντὸς μόλις οἰκείσθαι τηκομένην τῷ καύματι, τὴν δὲ δυσχερῶς ὁμοίως οἰκουμένην⁸⁸, ἃτε δὴ συνεχῶς νεφομένην⁸⁹ καὶ τῇ τοῦ κρύους ἐκθηρευμένην ἀγριότῃ; διὰ τί δὲ αὐτοῖς οὐ μεταβάλ-

stellarum compositionem planetarum constituere domum astrologi coguntur. Multas enim, qui investigare velit, etiam aliarum fixarum compositiones reperiat. Sin quod nullæ præter zodiaci signa una cum planetis effectus fatales operantur, cur non et planetæ domus sunt signorum cœlestium, quemadmodum cum illis una operantur? Sin forte propterea quod signorum cœlestium operationes possint planetæ aut irritas, aut efficaces facere, quomodo non etiam aliorum alii domus sunt, quemadmodum mutuos effectus, ut illi latentur, et ratos et irritos reddere queunt? Quomodo item sola signiferi signa planetis cooperantur? Nam supervacaneus est reliquus fixarum cœtus! Quomodo adhæc planetas aut benigne facere, aut nocere posseasserunt? an propter motum? Nullam igitur ex illis zodiaci signis prosperum erit vel adversum: sed neque alia ulla non errans stella. Sin ideo, inquit, quod per illa gradiuntur planetæ, jam molto potius sive zonæ, sive aeris illa loca, per quæ isti gradiuntur, hanc bene aut male agendi potestatem habebunt. Neque enim hæc planetarum cœlum, cum multo sint (ut aiunt) inferiora, contingunt. Quorsum tandem luna mihi atque augeri potest: et cum cæterorum planetarum progressus, status fixos, ac retrogressiones adducant, solem tamen et lunam ab hoc retrogrado errore liberos sinunt? Et si parvus qui videtur Saturnus, allis tamen (ut aiunt) major est planetis, eo quod per altiorum orbem obambulet; cur major luna quam sol, qui quarto supra illam orbe decurrit? oportebat enim ipsum multo illa minorem apparere. Quare omnia

Alterum vero supra tricesimum nihil ad refutandos adversarios affert, quod veri speciem habeat. Sed quam pius in suis ratiocinationibus apparet hic vir, tam etiam (quod saltem ad erroris refutationem attinet) languidum eundem videas. Jam tertium et tricesimum caput ejusdem est, quoad efficaciam formæ. Quæ enim ibi ad refutandum cœlum esse rotundum affert, 212æ communes esse difficultates queant adversus eos, qui hemisphæricum illud esse atavunt, vel fornicis in modum cavum, vel similem ei aliquam formam tribuant. Ubi et D tertius liber desinit.

Quarto dehinc libro, capite vero tricesimo quarto, quinto et sexto, hæc fore tractat. E diversitate, quæ cum inter habitabilem orbis partem atque inhabitabilem, tum inter ipsa invicem climata reperitur, refutare genesis sive factum aggreditur. Quisnam enim astrorum ille motus est, interrogat, quo fit, ut altera quidem terræ pars ob frigus nimium, altera ob intolerabilem calorem habitari omnino nequeat? rursusque alia vel perpetuo liquescens calore, vel assiduis percussa nivibus, et frigidis asperitate velut efferata, nonnisi difficulter

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ λα' A : δεύτερον ς. ⁸⁸ οἰκουμένην] præstat οἰκείσθαι. ⁸⁹ νεφομένην ς.

incoli possit? Cur non et in bis aeris constitutionem immutat perpetua illa genesis, quæ tot semper in aliis climatibus mutationes producit? Certum igitur illud, neque planetarum cursum, neque signorum cœlestium compositionem, sed unam solis naturam pro intervallo locorumque situ eas, quas jam diximus, varietates efficere. Cur item, cum reliqua ubique terra imbris irrigetur, solam Ægyptum Nilus, dum certis anni temporibus exundat, atque in illam se effundit, fertilem frugibus reddit? Cur adhæc Thebaidos interiorem regionem, quam Oasim nominant, neque fluvius, neque imber ullus irrigat, sed fontium duntaxat fluxus lætificat, qui magno inquilinorum labore existunt, non sponte sua, neque imbris in terram delabentibus, iisdemque rursus per illius venas redditis, ut apud nos contingit. Cujus quidem rei illud signum esto, quod quæ montibus subjecta sunt loca, ejusmodi fontes emittant, qui integra etiam flumina non minus limpida quam dulcia producant, cum interim patenteslimi quique campi a montibus remotiores, maximeque plani, vel nullam habeant aquam, vel nonnisi modicam eamque gravem et salsam, nec seaturientem illam, sed in fossis inventam, ac neque tota æstate siti sufficientem. Quod si omnia per genesim administrantur, qui sit quod in humidum aliquod signum sibi que familiare planeta ingresso, non omnem simul terram impleat pluvia, sed alibi nihilominus aquarum abundantia, alibi pluviarum inopia, eodem prorsus tempore, neque magno intervallo locorum intervallo, terra vitietur? quamquam et contraria iterum in his alio tempore contingere videas, nisi forte vel peculiaris quædam sit illius populi genesis, ut ipsi 212b fingunt, vel in propinquo alicubi singulari quodam modo exoriens signum communes illas geneseos effectiones evertat, inanisque sit universalis geneseos vis, si non et particularis genesis concurrat. Singularum igitur terræ partium geneseos aerem movent, neque signum humidum una cum sibi affini planeta quidquam efficere poterit, particulari fato resistente. Quare præterea in locis quibusdam rarior est potabilis aqua, in quibusdam vero abundat, et calidis insuper potuntur aquis incolæ sponte productis? Siciliæ quoque, Galliæ, Lyciæ, allarumque gentium non minimarum, maximi montes, perennem ignem sic exciunt, ut etiam longe positus noctu appareat, neque vel frigoribus immiuatur, vel imbris extinguitur, vel terræ germinibus noceat: cum qui his ipsis populi adjacent, tale nihil patientur, neque ostendere [illi] possint, quid tantam locorum, aeris, aquarum, camporum, montium, differentiam dederit. Nam si duodecim signa zodiaci, et septem planetæ [id præstent], quare igitur non eadem ubique operantur? Inopes præterea et divites, im-

λαι τὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν ἢ γένεσις, συνεχεῖς ἂν εἰ τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖς ἄλλοις παρέχουσα κλίμασι; ἢ ὅλην ὡς οὕτω πλανήτων δρόμος οὕτω συνθεσις ζώδιων, μόνη δὲ τοῦ ἡλίου ἢ φύσις πρὸς τὰ διαστήματα καὶ τῶν τόπων τὰς θέσεις τὰς προειρημένας ἐργάζεται διαφορὰς. Διὰ τί δὲ πάλιν, τῆς γῆς ὑετοῖς ἀρρομένης ἀπανταχοῦ, μόνην τὴν Αἰγυπτῶν πλημμυρῶν ὁ Νεῖλος κατὰ τινα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἀναγεόμενος εἰς αὐτὴν καρποφόρον ἐργάζεται; διὰ τί δὲ τὴν ἐνδοτέρω Θηβαϊδος χώραν, ἣν ὀνομάζουσιν Ὀασιν, οὕτω ποταμὸς οὕτω ὑετὸς ἄρρει, ἀλλὰ πηγῶν εὐφραίνει βέματα πολυχειρῆ τῶν οἰκητόρων, ἀλλ' οὐκ αὐτομάτως ἀναδιδομένων, οὐδὲ ὑετῶν φορᾶς ἐπὶ γῆς ἐρχομένης [678 R.] καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτῇ φλεβῶν ἀναδιδομένης, ὅπως γίνεται Β παρ' ἡμῖν. Καὶ τούτου σημεῖον τὸ τὰς μὲν ὀπωρείας προλεσθαι πηγὰς ποταμοῦς ἐργαζομένας διείδεις τε καὶ γλυκεῖς, τὰ δὲ ἐπὶ πλείστον ἠπλωμένα πεδία καὶ τῆς τῶν ὀρῶν ἐγγύτητος οὐ μετέχοντα καὶ μάλιστα ἰσόπεδα μὴ ἔχειν ὕδωρ, ἢ σφόδρα βραχὺ, καὶ τοῦτο βαρὺ καὶ ἀλμυρῶδες, οὐ πηγᾶζον ἀλλ' ἐν ὀρύγμασι ἐύρισκόμενον, οὐδὲ δι' ὄλου τοῦ θέρους ἀρκεῖν δυνάμενον. Εἰ πάντα διοικεῖται τῇ γενέσει, πῶς πλάνητος εἰσόντος εἰς ὕγρον ζῶδιον, [349 H.] ὧ χαίρει, οὐ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν γῆν πληροῖ ὑετὸς, ἀλλ' ἢ μὲν ὑδάτων πληθεῖ καὶ διεφθάρη πολλάκις, ἢ δὲ ἀνομβρίαις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καίτοι γε οὐδὲ πολὺ πόρρω δισταμένων ἀλλήλων; τὰναντία δ' οὐ πάλιν εἰς καιρὸν ἕτερον ταύταις ὁρᾶται συμβαίοντα. Τάχα τοῦ ἔθνους ἰδιόζουσα τις γένεσις, ὡς ἂν αὐτοὶ πλάσαιντο, ἢ τι παρανατέλλον ἰδίως ζώδιον ἐκ κοινὰ τῆς γενέσεως ἀποτελέσματα διέλυσε, καὶ μεταίτιόν ἐστι τὸ τῆς γενέσεως καθολικόν, ἂν μὴ συντρέχη καὶ ἡ μερικὴ. Οὐκοῦν αἱ τῶν τῆς γῆς μερῶν γενέσεις τὸν ἀέρα κινῶσι, καὶ οὐδὲν ἀνύσει τὸ ὕγρον ζῶδιον μετὰ τοῦ οἰκείου πλάνητος τῆς μερικῆς εἰμαρμένης ἀντιπικτούσης. Καὶ διὰ τί ἐν τισὶ μὲν τόποις σπανίζει τὸ πότιμον ὕδωρ, ἐν τισὶ δὲ καὶ τοῦτο πληθεῖ, καὶ θερμοῦν ὑδάτων ἀπολαύουσιν αὐτομάτως ἀναδιδομένων; Σικελίας δὲ καὶ Γαλλίας καὶ Λυκίας καὶ ἐτέρων ἐθνῶν οὐκ ὀλίγων ὄρη μέγιστα πῦρ ἀνάουσι ἐκδιδοῦσι τοσούτων, ὡς καὶ τοῖς ἐν νυκτὶ φαίνεσθαι πόρρωθεν, μήτε ὑπὸ κρύους ἐλαττούμενον, μήτε ὑπὸ θερμῶν ὀσενόμενον, μήτε τοῖς τῆς γῆς βλαστήμασι λυμαινόμενον, τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μήτε τι τοιοῦτο πασχόντων μήτε ἐπιδεικνύοντων; τί τοσαύτην τόπων, ἀέρων, ὑδάτων, πεδίων, ὀρῶν δέδωκε διαφορὰν; οὐ εἴ τὰ ζῶδια καὶ οἱ πλάνητες ζ'; διὰ τί οὐν οὐ πανταχοῦ τὰ αὐτὰ ἐνεργοῦσι; καὶ μὴν πένητας καὶ πλουσίους, ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους, νοσοῦντας καὶ ὑγιαίνοντας καὶ τὰ ἐξῆς εὖροις ἂν ἀπανταχοῦ. Πῶς οὐν οὐ πανταχοῦ καὶ ὑετοὶ καὶ ἀύχμοι καὶ δεσπροειρήκαμεν; χρυσοῦ δὲ μέταλλον ἢ ἀργύρου ἢ χαλκοῦ ἢ κασιτέρου ἢ μόλιβδου ἢ τῶν ἄλλων με-

VARIAE LECTIONES.

ἢ συνεχεῖς corr. A : συνεχῆς ζ. ἢ δὲ τοῦ ἡλίου] τοῦ ἡλίου δὲ A. ἢ ἔθνους AC : ἔθους ζ. ἢ μετὰ AC : κατὰ ζ. ἢ Γαλλίας; an Ἰταλίας? ἢ ἀένναον ζ. ἢ libri θερμῶν. ἢ καὶ οἱ ἀύχμοι A.

ταλιπῶν ἀπὸ ποταμῶν γενέσεως ἢ φύσις εὐρίσκεται; **A** θεῖν μὲν οὖν τοσαύτην διαφορὰν καὶ μυρίαν ἄλλην κηρῖσθαι τῇ γῆ δι' ἡμῶν ὁμολογοῦντες εὐσεβοῦμεν· εἰσαρμένην ⁸⁰ δὲ διὰ τοῦτο τεχνίτας πλάττειν, ἵνα χρήσονται ταῖς ὕλαις, οὐτ' ἂν ἡμεῖς εἰσποιμεν οὕτε ἱερὰς εὐ φρονῶν. Ἐτι δὲ εἰ κλίμα ἕκαστον διαμέμναι μυρίας καὶ πρὸς ἄλληλα διαφοραῖς ἀπὸ καταβολῆς κτίσεως κοσμοῦμενον, καὶ ἀκίνητον ἀπ' αἰῶνος ἴσθηκεν ὑπὸ ⁸¹ τῶν τῆς γενέσεως μεταβολῶν, οὐδὲν βλαπτόμενον (οὕτε γὰρ παλιῖβροιοι θαλάσσης ἐπαύθησαν, οὐ κυρὸς ἀσβεστοὶ πηγαί, οὐ ζῶων ἐκάστων κλίματος διαφοραὶ, οὐ μυρίων ἄλλων ἑτερότηται ἐμετάβλητοι, τοσοῦτων πραγμάτων τῆς παρ' αἰσῶν γενέσεως ἀπηλλαγμένον πῶς οὐδὲν ἀνευ ταύτης οὕτε γίνεσθαι λέγουσιν οὕτε διαμένειν οὕτε ἐκκαλεῖσθαι; **B** εὐθοίμην δ' ἂν αὐτῶν ἡδέως, ποταμοὶ δρόμοι κίνας εἰς τὸ εἶναι τὴν ἀρχὴν παρέσχε ταῖς βοτάναις, ταῖς φυταῖς, ταῖς ζώοις; **C** δεῖ γὰρ ἕκαστου τούτων φαίνεσθαι τὴν τῆς γενέσεως ὥραν, οὕτε ἀπὸ γῆς ἐπλάττοντο, [676 R.] καὶ ἑτέραν μὲν εἶναι φοινίκας, ἄλλην δὲ εὐκῆς, καὶ κυνὸς ἰδιόζυσσαν καὶ καμήλου· οὐ τὴν εἴτην ἱππου, περιστερῶς, ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ἰσθῶς. Ἄν μὲν οὖν ἔχουσι λέγειν διὰ τί μὴ καὶ νῦν ἀπὸ γῆς ἢ γενέσεις πλάττει τὰ προειρημένα, διδάσκαιτων· οὐδὲν γὰρ ἄκαθ' ὁ τῆς γενέσεως κύκλος ἐκτελεῖται, τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖ πολλάκις. Διὰ τί δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν οὐκ ἂν ἦν δὲ προήχθη, μὴ ἀπὸ γῆς πλασθέντα, [350 H.] μετὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἂν αὐτῶν ἀπὸ γῆς βλαστήσειε, διὰ δὲ τῆς ἐξ ἀλλήλων διαδοχῆς σώζονται; ἢ πῶς τὸ κυριώτατον καὶ ἀναγκαιότατον ἢ γίνεσθαι οὐκ ἔχουσα, λέγουσιν οὕτε ἀπὸ γῆς πλάσαι τὰ ζῷα, τοῦ συγκρατεῖν καὶ ἀποτελεῖν καὶ ἀφανίζειν ἰσθὶ κυρία; **E**τι δὲ εἰ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὥραν ἀκριβοῦς ἐπιγνώσεως ἐκάστων τῶν γινομένων τὰ συμβησόμενα λέγουσιν, ἀνθρώπων, φημί, καὶ βοῖ καὶ ὄρνεθον καὶ κύνων καὶ πῶλες, καὶ πάντων ὧν τὴν πρόγυωσιν ἔχειν ἰσχυρίζονται, πῶς γῆς καὶ θαλάσσης καὶ τοῦ ἀέρος οὐκ αἰτίας τῶν γενέσεων τοὺς καιροὺς, τὰ πάθη τούτων καὶ τὰς κινήσεις καὶ τὰς μεταβολὰς ἐπαγγέλλονται λέγειν; καὶ πῶς οὐκ ἂν τις αὐτοῖς ἀπιστήσῃε, πῶς δὲ οὐκ ἂν αὐτῶν ἀποστραφείην τὴν ἀμετρον ἀλαζονείαν; οὐδὲ γὰρ τῶν κατὰ μέρος ἀπάντων ἰδιόζυσας κερύξουσι τὰς γενέσεις. Καὶ μὴ ἀκόλουθον τοσαύται; εἴναι γενέσεων διαφορὰς, ὅσα τὰ γένη τῶν προειρημένων. Πῶς γὰρ ἂν ἡ αὐτῆ; τοῦ δρόμου γένεσις **D** κίνα καὶ λέοντα ἐργάσαιο καὶ ἀνθρώπων καὶ ἱππων, τοῖς τοσοῦτον ἀλλήλων διαλλάττοντας; πῶς δ' ἂν εἴη ποικιλία χρωμάτων, σχημάτων, ποιότητων, μὴ πάντα ποικίλης γενέσεως ἀποτελούσης, ὡς φασι; οὐ μίαν δὲ ἔχόντων πρᾶξιν ἢ πάθος ἐν τῶν ἐπάντων ἀνθρώπων; ἢ ἱππων ὄλων ἢ χοίρων, οὐ μέγας, οὐ τάχος, οὐκ ἰσχύον, οὐ φωνήν, δῆλον ὡς οὐχὶ μίαν γενέσεως ῥοπήν, ἀλλὰ τοσαύτας ἀναγκασθήσονται λέγειν, ὅση καὶ τῶν ἀποτελουμένων ἢ διαφορὰ, οὐ μόνον ζῶων χερσαίων καὶ πτηνῶν καὶ ἐνὸς δρων,

perantes et subditos, ægros atque sanos, et cætera ubique reperias : quin ergo etiam ubique pluviz et ariditates, et quæcunque antea commemoravimus? Jam auri metallum, argenti, æris, stanni, plumbi, vel cæterorum metallicorum natura, a quali tandem generi orta reperitur? Itaque Deum quidem et hanc tantam, et alias innumerabiles varietates nostra potissimum causa terræ impertivisse pie fateamur : a fato vero propterea fabros artifices creari, quo mundi hujus rebus uti possint, id neque nos dixerimus, neque alius recte sentiens quisquam. Præter ista, si singula climata permanent, sexcentis inter se differentiis jam inde a condito orbe exornata, et nihil a geneseos mutationibus læsa, immobilia prorsus ab æterno constituerunt (non enim aut alterni fluxus maris, aut ignis existincti fontes aut animalium in singulis climatibus differentiæ aut aliæ innumerabiles, sed immutabiles rerum alterationes unquam cessarunt) : tot interim rebus per ipsam genesim immutatis, quomodo sine hac aut fieri quidquam aut permanere aut gubernari posse negant? Libenter autem ab eis quæsierim, qualisnam forte curriculi motus herbis, plantis et animantibus existentibus principium dederit : demonstranda enim genituræ horum cujusque hora, qua e terra formabatur : et aliam quidem esse palmæ, aliam ficus, canis item suam esse propriam, similiterque **213a** cameli, neque eamdem illam esse equi, columbæ, aut hominum, et id genus aliorum. Si ergo possunt dicere, cur non et nunc e terra genesis formet prædicta, doceant nos. Nihil enim, quod semel duntaxat per geneseos ambitum perficiatur, sed idem etiam sæpe efficit. Cur insuper ab initio quidem non essent quæ producta sunt, nisi e terra formata fuissent : post autem nihil horum e terra germinare possit, sed per mutuam debeat successionem conservari? Aut quomodo cum quæ propria maximeque necessaria sunt, genesis non habeat (viam illam puto formandi e terra omnia) conservandi [tamen], perficiendi, atque destruendi potens sit? Præterea si ex accurata illa horæ cognitione, singulis quæ gignuntur eventura referunt, homini, inquam, et bovi, avi atque navi, urbi item et cæteris omnibus, quorum præcognitionem habere se asserunt : [at] qua ratione cum terræ, maris, aeris genituræ tempora non noverint, horum affectiones, ac motiones, mutationesque denuntiare se promittunt? quomodo quis istis credat, aut qua ratione immoderatam ipsorum arrogantiam non aversetur? nunquam enim singulatim omnium exhibere proprias genituras poterunt. Et vero etiam consequens est tot esse geniturarum differentias, quot sunt eorum quæ producuntur genera. Nam quomodo eadem curriculi genesis canem et leonem producat, hominem item et equum tantopere inter se discrepan-

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ εἰσαρμένη A. ⁸¹ ὑπὸ] libri ἀπό. ¹ τῶν add. A. ² οὐδὲν A : ὡς ζ. ³ αὐτῆς ζ. ⁴ ἀπὸ τῆς γῆς ζ. ⁵ εἰ add. A. ⁶ εἰργάσαιο ζ. ⁷ ἀνθρώπων add. A.

tes? quomodo item colorum, figurarum, qualitatum varietas sit, nisi varia quoque genesis hæc omnia efficeret, ut aiunt? Cum vero non una sit omnium sive actio, sive affectio, non equorum omnium vel porcorum eadem magnitudo, celeritas, fortitudo, vox, non unum etiam cogentur, ut constat, genituræ momentum fateri, sed tot plane, quot erunt eorum quæ ab ea perficiuntur differentiæ, non terrestrium modo animalium puta et volantium, atque aquatiliū, sed et plantarum, et herbarum, et si quid aliud in terra nascatur. Et quomodo immensam adeo temporis momentorum multitudinem forment? Nunquam sane poterunt, non si decem dierum millibus annis ipsis constet. Ita vero maxime horum mendacium prosternitur, si quis animalia frequenter parientia quæ jam plurimos simul gignunt fœtus. Nam porci, pisces, canes, multis parientis etiam divi inæpripatium absumunt. Et vero piscis (quantum ego putō) multos quoque dies, eo quod onorū illa multitudo **213** in myriadas piscium ex ordine transformetur, qui deinde singuli pariuntur. Quibus quidem diebus fieri nullo modo potest, quin in toto mari et fluviis et stagnis gignantur.

Verum hinc etiam, quod volo, certius quis discat: quando ver bene temperatum incipit, omnis floret herba et parturit, omnisque lignorum species, sed et multa sive volucrum, sive animantium, sive piscium genera mista invicem concipiunt. Infinita quoque [plantarum] genera eodem tempore perfecta ferunt semina, infinitæque arbores suos fructus, non uno quidem momento, sed multis diebus, dum in eadem planta alii etiamnum florent, alii crescunt, alii maturescunt. Nec dissimilis est in animalibus omnibus, partus conceptusque proportio: quæ idem omnino genituræ momentum habere nullo modo possunt. Adde quod alia per annum integrum setum utero gestant, quædam mensibus decem, quædam diebus quadraginta, aliaque in his plurima reperitur differentia. Quale igitur astrum in quale signum ingrediens dimensionum unicuique generi setum ferendi tempus determinat? Cur autem, cum animantium in genere vitæ tempus æquale non sit, æqualem tamen illa uteri gestationem habent? Dicant igitur, an hæc etiam a genesi proficiscantur, ut magis irrideantur. Sin per silentium dedecus suum declinent: quomodo aliquid sine genesi fieri negant? Neque tamen hic fetuum differentias afferō: quorum alii genitoribus similes sunt, ut homines, equi, leones; alii non item, ut ursæ, vesper, apes, et quæcunque ex ovīs prodeunt. Pars rursus sine coitu gauerant, pars absque eo nequaquam. Et quis innumeraverit, non animalium modo, verum etiam stirpium et herbarum, aliorumque similitum? quorum omnium causas ab his fati auctoribus quærere justum est: siquidem omnia secundum horum sententiam ex genesi pendent, et quod existant, et modus quo existunt, et gestari utero, et pati et agere

Α ἀλλὰ καὶ φυτῶν καὶ βοτανῶν καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν κόσμῳ φύεται. Καὶ πῶς ἂν τοσοῦτον ἄπειρον πλήθος τῶν καιρῶν ἀναπλάσουσιν⁶; ἀλλ' οὐχ ἔξουσιν, οὐδ' εἰ μυριάδες ἡμερῶν αὐτοῖς τὸν ἐνιαυτὸν ἐπλήρουν. Μάλιστα δὲ αὐτῶν τὸ ψεύδος κατὰφωρον⁷ γίνεται, εἰ τὰ συνεχῶς εἰκτοντα σκοπήσειέ τις, κύνας ἢ χοίρους ἢ ὄρνεις, καὶ οὐχ ἥκιστα τὰ πολυγονώτατα. Χοῖροι γὰρ καὶ ἰχθύες καὶ κύνες πολλὰ εἰκτοντες τὸν τῆς ἡμέρας ἀναλίσκουσι καιρὸν, ὃ δ' ἰχθύς, οἶμαί, καὶ πολλὰς ἡμέρας, τῆς τῶν ὠνῶν πληθῆος ἐν τέλει μορφουμένης εἰς μυριάδας ἰχθύων κατὰ μέρος τικτομένων, ἐν αἷς ἀμήχανον μὴ γενέσθαι πτηνὰ ἢ⁸ χερσαῖα ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἢ νηκτὰ ἐν ὅλῃ θαλάττῃ¹¹ καὶ ποταμοῖς καὶ λίμναις.

considerat, ut canes, porcos, gallinas, et potissimum pisces, canes, multis parientis etiam divi inæpripatium absumunt. Et vero piscis (quantum ego putō) multos quoque dies, eo quod onorū illa multitudo in myriadas piscium ex ordine transformetur, qui deinde singuli pariuntur. Quibus quidem diebus fieri nullo modo potest, quin in toto mari et fluviis et stagnis gignantur.

Β Ἐτι δὲ ἀκριβέστερον ἂν τις ἐντεῦθεν ὃ λέγω καταμάθοι. Ἡνίκα τὸ ἔαρ εὐκρατον ἐπιστῆ, πᾶσα μὲν ἀνθεῖ βοτάνη καὶ κωφορεῖ, πᾶσα δὲ ζῦλων φύσις, πολλὰ δὲ πτηνῶν καὶ χερσαίων καὶ ἐναλίων γένη μινύμενα κτεῖ. Καὶ μυρία μὲν γένη κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τελεσορεῖ τὰ σπέρματα, μυρία δὲ τῶν ζῦλων τοὺς καρπούς, οὐκ ἐν μιᾷ ῥοπή, ἀλλ' ἐν πλείσταις ἡμέραις; τῶν μὲν ἀνθούτων ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ φυτῷ, ἐτέρων δὲ αὐξομένων καὶ ἄλλων πεπαινομένων. [877 R.] Ἡ αὐτὴ δ' ἀναλογία τοῦ τόκου καὶ τῆς κησεως καὶ ἐπὶ τῶν ζῶων πάντων, ὧν οὐχ οἶόν τε τὴν αὐτὴν τῆς γενέσεως ἔχειν ῥοπήν. Ἐτι δὲ τὰ μὲν ἐνιαυτὸν κωφορεῖ, τὰ δὲ μῆνας ἰ', τὰ δὲ ἡμέρας μ', καὶ μυρία ἄλλη διαφορά. Ποῖος οὖν ἀσθηρ εἰς ποῖον ζῴδιον εἰσίων μεμετρημένον [351 H.] ἐκάστῳ γένει τὸν τῆς κωφορίας ἀφορίζει χρόνον; διὰ τί δὲ τῶν κατὰ τὸ γένος ζῶων ὃ τῆς ζωῆς ἡρόνος οὐκ ἴσος ὢν τὴν κύησιν ἴσῃ ἔχει; Εἰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἀπὸ γενέσεως, λεγέτωσαν, ἵνα πλέον ὀφλήσωσι τὸν¹² γέλωτα· εἰ δὲ σιγῇ τὴν αἰσχύνην ἀποκλίνουσι, πῶς οὐδὲν ἄνευ γενέσεως εἶναι λέγουσι; Καὶ οὕτω λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τικτομένων. Τὰ μὲν γὰρ ὅμοια τῶν γενῶντων ἐστίν, ὡς ἄνθρωποι καὶ ἵπποι καὶ λέοντες, τὰ δὲ οὐχ οὕτως, ὡς ἄρκτοι καὶ σφῆκες καὶ μέλιται καὶ ὄσα διὰ τῶν ὠνῶν πρόβεισι. Καὶ τινὰ μὲν καὶ δίχα μίξεως τίχεται, τινὰ δὲ χωρὶς ταύτης οὐδαμῶς. Καὶ τίς ἂν ἀπαριθμήσειε τὰς ἐν τούτοις ἀναριθμήτους διαφορὰς, οὐ τῶν ζῶων μόνον, ἀλλὰ καὶ φυτῶν καὶ βοτανῶν καὶ τῶν παραπλησίων; ὧν ἀπάντων τὰς αἰτίας παρὰ τῶν τῆς εἰμαρμένης πατέρων ζητεῖν δίκαιον, εἴπερ πάντα τῆς γενέσεως κατ' αὐτοὺς ἤρτηται, καὶ τὸ εἶναι καὶ ὃ τοῦ εἶναι πρόπος, κωφορεῖσθαι τε καὶ πάσχειν καὶ θρᾶν καὶ ἀποθνήσκειν. Ἡ κατὰ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων αὐτοῖς μόνον ἤριβολογήθη τὰ τῆς γενέσεως, ἵνα τὸ πάντων κάλλιστον τῶν¹³ ἐν ἡμῖν τὸ αὐθαίρετον ἀγνοηθῆ, καὶ θεὸς μὴ

VARIAE LECTIONES.

⁶ ἀναπλάσουσιν ζ. ⁷ κατὰφωρον ζ. ⁸ ἢ om. A. ¹¹ θαλάσση ζ. ¹² τὸν et infr. καὶ post μὲλ. A. ¹³ πάντων κάλλιστον τῶν] libri πᾶν τῶν καλλίστων.

εὐχριστηθῆ οἷς τὸ γένος εὐηργετήσεν; πῶς δὲ πάλιν ἢ γένους ἀκαίρους μὲν προσθήκας δίδωσι, τετρακέφαλα κατ' αὐτοὺς ἀποτελοῦσα καὶ χεῖρας πλείους καὶ πόδας τῶν κατὰ φύσιν, τοὺς δὲ ἐρπετοὺς οὐ δίδωσι πόδας, οἱ παρέξουσιν αὐτοῖς τὸ ἐν τῇ βαδίσει χρῆσιμον, οὐκ ὀφθαλμοὺς τοῖς ἀσφάλαισιν, οὐδ' ἄλλους ὧν βδόνται; εἶτα ζῆν μὲν οἷς τὰς ἀκαίρους προσθήκας ἔδωκεν οὐκ ἔξ (πάντα γὰρ βραχύδια τὰ τετραπόρφα), καὶ τῇ προσθήκῃ τὴν ὄλην ἀφανίζει φύσιν· ὧν δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀφείλε, χεῖρας ἢ πόδας ἢ ὀφθαλμοὺς, ταῦτα ζῆν ἔξ, τὴν σωματικὴν πῆρσιν ἀπαρμύθησον ἔχοντα. Εἰ μὲν οὖν τις εἰς εἰμαρμένην ἀναφέρει ταῦτα, αὐτὸς ἴσ' οὐκ αὐτῆς ἀτοπίας ὁ αἴτιος· εἰ δὲ τῆς φύσεως αἰδὸς τὸ διαμαρτάνειν, ἔξαρσι τὸ θεῖον τῆς κατηγορίας. Ὡσπερ γὰρ αὐτῇ τρέχειν οἰκείους νόμους δῶρισεν, οὕτω καὶ θνητὴν συνχώρησε κατὰ τινα συμφέροντα λόγον. Αὕτη δὲ οὐκ οὖσα μὲν τὰ οἰκεία μέτρα οὐδὲν ὑβρισμένον φέρει, ἐροκίλισσα ἴσ' δὲ πρὸς ἀμετρίας ἢ ἐνδείας ἢ φόβους ἢ πάθη καὶ τοὺς δοθέντας παραχαράττουσα νόμος; οὐδ' ἐν τοῖς τικτομένοις τὸ ἀκίβδηλον αἰσθεῖται. Διὰ τί δὲ τινα τῶν ζῶων οὐ τρέφει τὰ γεννητά, ὡσπερ πτηνῶν μὲν ἴσ' γυπες καὶ κόρακες, ἰχθύες δὲ μικροῦ σύμπακτες· τὰ δὲ καὶ γηροτροφεῖ τοὺς τεκόντας; καὶ τὰ μὲν καὶ νόθον ὑποβάλλεται γονὴν καὶ τρέφει, τὰ πλείστα δὲ οὐ; καὶ τίς ἂν τὰς ἀναριθμήτους τῶν ὄντων διαφορὰς καταλέξειεν; Ἄλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τῷ δ' λόγῳ.

et mori. An forte adversus miseros mortales duntaxat iam accuratus de genesi sermo ab ipsis institutus est: ut, quod in nobis omnium est honestissimum, libertas arbitrii, ignoretur: Deoque pro collatis in genus humanum beneficiis, gratiæ non agantur? At quomodo rursus genensis intemptiva illa additamenta adjici, dum quadricipites fetus secundum hos, aut plures quam natura exigit, sive manus sive pedes perficiat: cum neque reptilibus pedes tribuat, qui illis ad ambulandum sint usui, neque 214a oculos talpis, neque aliis ea quibus indigent. Adde quod ea quidem quibus intemptiva illa additamenta dedit, non sinit vivere (quæcunque enim naturæ prodigiosæ formæ sunt, brevis quoque avi esse solent), et additione sua totam simul horum naturam abolet: quibus vero a natura debita sive pedes, sive manus, sive oculos abstulit, ea ita vivere permittit, ut mutilati corporis solatium nullum habeant. Si quis hæc igitur ad fatum referat, is absurditatis auctor non minus quam illud efficitur. Sini naturæ esse peccatum agnoscit, omnem accusandi Numinis occasionem tollit. Quemadmodum enim ipsam suis quibusdam currere legibus statuit, sic et eandem, ratione quadam utill, juxta mortalium conditionem ferri concessit. Ipsa igitur, suum modum ærans, nihil quod illa sit affectum injuria profert: at si in nimitatorem vel defectum, in pavorem, vel vehementes affectiones delapsa, adversus latas sibi leges quidpiam admittat, mox neque in iis quæ gigauntur sinceritatem servat. Cur insuper quædam animantia suos fetus non nutriunt, quemadmodum in volatilibus vulvæ, corvi, piscesque fere omnes; quædam vero etiam parentes in senio alunt; item alia etiam illegitimum sibi suppositum fetum nutriunt, pleraque vero minime? At quis innumerabiles rerum omnium differentias recenset? Igitur hæc quidem libro quarto continentur.

Ἐν δὲ τῷ α' λόγῳ ἄλλα τε ἐπέξευσι, καὶ πρὸ αὐτῶν ἐροκίως κατὰ τῆς εἰμαρμένης τοῦτο. Εἰ τοῖς γονεῦσι, [580 R.] φασί, τὸ τικτεῖν ἀπὸ γενέσεως ὑπάρχει, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς τῶν πατέρων γενέσεως καὶ ἡ τῶν μητρῶν γένεσις καὶ ἡ ταύτης ὥρα διωρίσθη. Εἰ δὲ μή, ὡ τῶν γεννησάντων ἡ γένεσις ἀποτελεῖ τοὺς τικτομένους, καὶ μάτην ὁ πολὺς τῆς εἰμαρμένης λόγος. Εἰ γὰρ τὸ σπαρῆναι καὶ κωφορηθῆναι καὶ τέλειον προελθεῖν ἢ ἀτελὲς [552 H.] τῆς γενέσεως ἔργον ἴσ' τῶν τικτόντων, ὁ δὲ καὶ τούτων ὥρα· εἰ δὲ μή αὕτη, οὐδὲ ἐκεῖνα. Εἰ δ' αἱ γένεσις ἐξ ἰτέρων εἰσὶ γενέσεων, καὶ ὁ τοῦ γεννησθαι καιρὸς ἐπὶ τῆς τῶν γεγεννηκότων εἰμαρμένης, ῥῆδιον ἂν εἴη τοῖς ταύτης ἑρασταῖς μίαν μὲν ἀνθρώπου λαβεῖν γένεσιν, ἐξ αὐτῆς δὲ τὴν τε τῶν πατέρων εἰπεῖν καὶ τῶν μάτρων καὶ τῶν ἑτεροπατέρων¹⁷, καὶ τούτων ἀπαρτῶν τὰ τε πάθη καὶ τὰς πράξεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τὰ τε σχήματα καὶ χρώματα καὶ μεγέθη, οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ τοῦ ἐνὸς γενέσεως τίνες οἱ τεχνησόμενοι προεπιπίν, καὶ πῶσαν τὴν ἐσομένην ἐκ τῆς διαδοχῆς συγγένειαν, καὶ ταύτης τὰς πράξεις καὶ ὅσα ἄλλα προεἰρηται, καὶ μήτε τοὺς παρελθόντας ἀγνοεῖν μήτε τῶν ἐσομένων μηδένα· ὁ καὶ αὐτοὶ ἂν διαγελάσαιεν

Libro quinto cum alia persequitur, tum ante hæc de fato similiter ista. Si quod parentes gignant, ait, a genosi contingit, manifestum est a parentum genesi et filiorum genisim, et hujus horam definitam esse. Sin minus, ergo gignentium genesis eos qui gignantur non perficit, frustra que longus de fato sermo habetur. Si enim quod fetus seminetur, gestetur, perfectusque vel imperfectus proveniat, a parentum genesi existit, clarum quod horum, quæque hora ab eadem proficiscatur. Sin minus hæc, ergo nec illa. Jam si geneses alix ex aliis sunt, ipsarumque nascendi momentum ab eorum qui genuerunt fato proficiscitur, facile sit hujus amatoribus unam aliquam hominis capere genisim, atque ex ipsa tum patrum, tum avorum, imo et majorum genisim indicare, horumque omnium tam animi quam corporis affectiones actionesque, ac simul figuras, colores et magnitudines. Nec hoc solum, sed etiam ex hac ipsa et illius unius genesi licebit quinam generandi sint prædicere, omnemque adeo futuram ex ordine cognationem, cum suis actionibus, et quæcumque alia supradicta sunt: ut neque præteritorum, neque futurorum quisquam ignoretur. Quod et ipsimet 214b irriserint. At tu

VARIÆ LECTIONES.

¹⁴ αὐτὸς A: αὐτῆς C. ¹⁵ ἐροκίλλουσα A. ¹⁶ μὲν et μοι καὶ add. A. ¹⁷ προπατέρων A.

mihi illud quoque inspicere: Filiorum, aiunt, genesis infelices reddit parentes, etiamsi forte a propria genesi felicitas ipsis attributa sit. Interdum etiam tollit et vincit patrum genesim ipsa filiorum, quoties videlicet hæc fatalis illius effectus est: sed et patrum genesi infelices reddit liberos et fratrum fratres, eundemque in modum etiam conjugum; quantumvis forte aliam alter habeat genesim, et aliunde natus sit. Et quod his omnibus magis deplorandum, genesis cogit generantes odium suscipere pro amore erga liberos: liberos item parentibus, atque inter se fratres, conjugumque infestos reddit, et ad cædes provocat, itaque adversus invicem armat naturam, ut totam turbet cognationem. Et ille quidem lamentatur, quod laboret filius, vel mortua sit uxor, aut maritus, ignarus interim quod horum cujusque et genesis, et amorem invicem necessaria conciliarit, et infortunia, dum eorum qui amabantur exitu dolores acerbos objicit. Hæccine sapiens quisquam ferat? Rursum infelices servos esse per dominorum genesim prodigiose lidem referunt: itemque caprarum, bouum, et aliorum animantium greges, per genesim possessoris; ut et integros exercitus per genesim regis. Ita innumerabiles geneses per unicam illam unius tantum hominis, sive ad meliora, sive ad deteriora avertuntur: et quidem tam felicitium quam infelicitium, quæ ob unius genesim infinitas habent varietates ætatum, annorum, mensium, dierum, horarum, patrum, matrum, cognatorum: imo et idem quandoque mortis genus sive gladio, sive mari, sive similli aliquo casu subeunt. At tamen invenio ego et servorum atque militum genesim, quomodo ipsi loquuntur, heros regesque superantem. Fallacis enim hi aut lenocinio interdum dominos vel alia quapiam ratione aggrediuntur, sua illos genesi in dominos armante. Quod si forte patris familias genesim hanc servis dare nocendi potentiam dixerint, magis etiam difficultatem augebunt. Non solum enim [non] inferiores esse subditos coegit dominorum genesi, sed præterea illum ipsum vincere, cujus est genesis; atque eos qui pro suo fato nunquam tantum ausi fuissent, regis illa genesi in ipsummet provocat. Nam fieri omnino nequit, ut tot simul militum geneses in **215a** domini mortem conspirent. Civitatis item genesi in universam incolarum multitudinem imperium obtinet. Quando enim hæc decidit, infinitas ætatum varietates pluribus genesibus distinctas e medio tollit, uno hoc eodemque excidio evertens. Ad eundem quoque modum et aer [corruptus] et diluvium totam sæpe gentem delet; neque enim possunt tot geneses unum mortis genus vancisci. Si quis porro illud etsi impossibile sit, admittat tamen rursum, [dicam] civitatis vel aeris genesi a multitudinis genesi vertitur, atque e duobus alterum [concedendum], vel multorum

Ἦρα δὲ κάκεινο· τῶν παίδων, φασίν, ἡ γένεσις κακοδαίμονος¹⁸ ποιεῖ τοὺς πατέρας, ἂν ἀπὸ τῆς ἰδίας γενέσεως τὸ εὐδαιμον¹⁹ αὐτοῖς ἔδραβεύετό· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀναιρεῖ καὶ νικᾷ τὴν τῶν πατέρων γένεσιν ἢ τῶν τέκνων γένεσις, ἀποτελεσμα ἐκείνης οὖσα. Ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν πατέρων γένεσις τοὺς παῖδας κακοδαίμονος ποιεῖ, καὶ ἀδελφοὺς ἢ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν γεγαμηκότων ὁμοίως, ἂν ἄλλης τινὸς εἴη γενέσεως, ἂν ἐτέρωθεν ἔφυ. Καὶ τὸ πάντων ἀναρπτερον, μίσος ἢ γένεσις βιάζεται τοὺς φύντας εἰς τοὺς φουρένοους ἀντὶ τῆς στοργῆς ἔχειν, καὶ τέκνα τοῖς γεγεννηκόσι καὶ ἀδελφοὺς πρὸς ἀλλήλους καὶ τοὺς γεγαμηκότας ποιεῖ πολεμίους, καὶ πρὸς ἀναιρέσεις ἐρεθίζει, καὶ κατ' ἀλλήλων ὀπλιζει τὴν φύσιν, ὅλην ταρασσουσα τὴν συγγένειαν. Καὶ ὁ μὲν ὀδύρεται²⁰ διότι νοσεῖ ὁ παῖς ἢ τὴν ἔθνηκεν ἢ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ, ἀγνοεῖ δὲ ὅτι ἡ τούτων ἐνδὸς ἐκάστου γένεσις καὶ ἀγαπᾷν ἀλλήλους ἠνάγκασε καὶ κακοδαίμονεῖν, δριμυταῖς ὀδύνασι περιβάλλουσα, ταῖς τελευταῖς τῶν στεργουμένων. Ταῦτα ἀνέχοιτ' ἂν τις νοῦν ἔχων; πάλιν δούλους κακοδαίμονεῖν ὑπὸ τῆς τοῦ δεσπότου γένεσεως ταρατεύονται, καὶ αἰγῶν ἀγέλας καὶ βοῶν ἢ τῶν ἄλλων ζῶων ὑπὸ τῆς τοῦ κακτημένου, καὶ στρατόπεδα πάλιν διὰ τὴν τοῦ βασιλέως· καὶ τοσαῦται μυριάδες γενέσεων ἀνατρέπονται διὰ τὴν τοῦ ἐνδὸς ἢ πρὸς τὸ χειρὸν ἢ πρὸς τὸ ἄμεινον, καί τοι γε τῶν εὐτυχούντων ἢ δυσπραγούντων διὰ τὴν τοῦ ἐνδὸς γένεσιν μυρίας ἔχόντων διαφορὰς ἡλικιῶν, ἐνιαυτῶν, μηνῶν, ἡμερῶν, ὥρων, πατέρων, μητέρων, συγγενῶν, καὶ τὸν αὐτὸν ἔσθ' ὅτε τοῦ θανάτου τρόπον ὑπερχομένων, τὸν διὰ σιδήρου ἢ θαλάσσης ἢ τινος παραπλησίου συμπτώματος. Εὐρίσκω δὲ ἔγωγε καὶ τὴν τῶν οἰκετῶν ἢ στρατιωτῶν γένεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ φαῖν, κρατούσαν τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ βασιλέως· ἀπατώσι γὰρ ἢ φαρμάττουσιν ἔσθ' ὅτε τοὺς δεσπότας, ἢ καὶ ἄλλως ἐπιτίθενται, τῆς γενέσεως αὐτοῦ κατὰ τῶν κυρίων ὀπλιζούσης. Εἰ δὲ λέγοιεν τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου γένεσιν τοῖς δούλοις δεδῶναι τὴν ἰσχὺν τοῦ κακοποιῆσαι, πλείονα ποιούσι τὴν ἀπορίαν. [681 R.] Οὐ γὰρ μόνον ἠτιεῖσθαι τοὺς ὑπηκόους ἠνάγκασε τοῦ βασιλέως ἢ γένεσις, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ κρατεῖν οὐ ἔστι [353 H.] γένεσις, καὶ τοὺς οὐκ ἂν ἀπὸ οἰκείας εἰμαρμένης τοῦτο τολμήσαντας ἢ τοῦ βασιλέως ἐγείρει κατ' αὐτοῦ· οὐ γὰρ οἶόν τε τοσούτων ὁμοῦ στρατιωτῶν γένεσις εἰς τὸν κατὰ τοῦ δεσπότου θάνατον συμφωνεῖν. Κρατεῖ δὲ καὶ τῆς πόλεως ἢ γένεσις τοῦ πληθους τῶν ἐνοικούντων· καταπίπτουσα γὰρ ἡλικιῶν μυρίας διαφορὰς, μυριάσι γένεσιν διοικουμένης, ἀναιρεῖ²¹ φθορᾷ μῖα καὶ τῇ αὐτῇ διαφθείρουσα. Καὶ ὁ ἀπὸ ὁμοίως, καὶ κατακλυσμὸς ὡσαύτως ὀλόκληρον ἔθνος ἀφανίζων· οὐ γὰρ οἶόν τε τοσαύτας γένεσις μίαν ἔχειν ἰδέαν θανάτου. Εἰ δὲ τις καὶ τὸ ἄδύνατον τοῦτο συγχωροίη, πάλιν ἢ²² τῆς πόλεως γένεσις ἢ τοῦ ἀέρος ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν ἀνατέτραπται· καὶ²³ δυοῖν θάτερον, ἢ τὰς τῶν πολλῶν ἀκυρώσαι τὴν μίαν,

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ κακοδαίμονος ζ. ¹⁹ εὐδαιμον Α. ²⁰ ὀδύρεται CA: ὀδύρετο ζ. ²¹ ἀναιρεῖ φθ. ζ. ²² ἢ] ἢ ἢ C. ²³ καὶ] fortasse legendum ὡς, i. e. ὥστε.

ἡ αὐτὴν τῆ τῶν πολλῶν ἀκολουθεῖσαι τῆς οἰκείας ἀποσκευασμένη ἐνεργείας. Τὰ δ' αὐτὰ λέγειν ἂν εἴη καὶ περὶ ξύλων καὶ χόρτων καὶ βοτανῶν καὶ ζώων ἐπάντων. Εἰ τοίνυν αἱ γενέσεις ὑπ' ἄλλήλων ἀνατρέπονται, καὶ αἱ μὲν τῶν πατέρων τὰς τῶν πατέρων, αἱ δὲ τούτων τὰς ἐκείνων ἀναιροῦσι, καὶ αἱ τῶν συζυγῶν τὰς ἀλλήλων, καὶ αἱ τῶν οἰκιῶν τοὺς ἠοικούντας ἢ αἱ τούτων τὰς τῶν οἰκημάτων, καὶ ἁπλῶς ὅσα προαίρηται, πανταχόθεν ἡ γένεσις αὐτὴν ἀντρέφει καὶ διέλυσεν. Ἄλλ' οὕτω μὲν τὸ β' καὶ γ' κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ γ' καὶ μ' φησὶν ὅτι τοικεῖαι μὲν πράξεις καὶ πάθειαι ἢ φυσικαῖς ἢ αὐθαίρετοις τὰ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν ἕρῃ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν ἰσχυροῦσθαι· τὸ δὲ ἀνάγκη ἐιμαρμένην πάντων αἰτίων εἶναι καὶ ἐκτρέπομεθα καὶ διελέγχομεν, ἀπὸ τῶν ἀφύρτων ἀρχόμενοι καὶ εἰς τὰ ἄλογα ζῶα μεταβαίνοντες, ἰσχυροῦσθαι εἰς τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους διαβιβάζοντες. Μάγνης γοῦν ὁ λίθος σίδηρον ἀρπάζει, καὶ οὐχ ἀρπάζει μόνον, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησιν ἕτερον ἀρπάσαι, κίρκης πάλιν ἄλλον μέχρι κλειόνων. Δίκτηαμος²⁶ ἢ βοτάνη πάλιν τοῖς ἰοδόλοις ἐστὶ πολέμιος· καὶ γὰρ καὶ μόνῃ τῆς ὁσμῆς ἀντιλαμβάνομενα εἰς τὸ ἀνεργῆτον μεταβάλλει. Καὶ βοτανῶν ἀγλαοφωτὶς μόνῃ παύσει ἐν νυκτὶ λάμπει ὅσον ἡ προσγορία δηλοῖ, καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα λαβεῖν φαίνεται, καὶ ταῦτα ἐρριζωμένη τόπον ἐκ τόπου παρὰ φύσιν μεταβαίνουσα· οὐ γὰρ πρόσεσι τοῖς ἐρριζωμένους κινήσεις ἢ μεταβάλλει. Σαμαίλων τὸ ζῶον εἰς πολλὰ χρώματα τὸ σῶμα μεταβάλλει, καὶ τοιοῦτος²⁷ φαίνεται ὅλον τὸ πηλοῦσθαι καὶ παρακαίμενον αὐτῷ, καὶ ξύλον καὶ λίθος καὶ ἄλλο²⁸ τι τοιοῦτον ἢ· πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνω χροῖαν ἀρμόττει²⁷ τὴν αὐτοῦ. Καὶ ἡ σελευκίς τὸ κτηνὸν οὕτως ἐστὶν ἀκρίσιον ὀλέθριον, ὥστε καὶ ἴσκι ἂν τῆ σαφ' αὐτῆς καταληφθεῖεν φθίρονται. Ἄλλως πάλιν ἡ νύξ, ἀλλ' οὐχὶ τὸ φῶς ἐστὶ τῆ ὕψαι ἀρμότιον. Καὶ τροφή πάλιν ἄλλοις ἢ ἐτέρω²⁹ θανάσιμος. Ἄλλὰ καὶ τὸ πότον οὐ πᾶσι τοῖς ζώοις χρήσιμον. Τὸ δὲ γε οὐραῖν τετραπόδων μὲν ἐνίοις οὐ πρόσεσι, κτηνῶν δὲ οὐδενί. Καὶ εἰ δεῖ λέγειν κατὰ μέρος τὰ ἐν τοῖς ζώοις [354 H.] τροφῆς τε καὶ πότου καὶ ἐπιπέσεων καὶ ὕψαι καὶ σιγῆς καὶ μονῆς καὶ ἀποκλήσεως καὶ ἐπιπέσεων καὶ ὑπηρεσίας καὶ ἐλευθερίας [354 R.] σωφροσύνης τε καὶ πολυγαμίας καὶ ἐργασίας καὶ ἀργίας θρασυτήτος τε καὶ δειλίας καὶ τῶν ἄλλων ἀναριθμητῶν διαφορᾶς; Ποῖα τοίνυν δρόμου κινήσεις ἕκαστον γένος τοιοῦτον ὑπέστησε; διὰ τί δὲ τὸ ἕλον γένος τοιοῦτον, καὶ οὐτε λαγῶς θρασυθηῖ οὐτε λέων δειλιάσει³⁰, οὐδ' ἄλλο τι τῆς κατὰ γένος καὶ προσήκουσας αὐτῷ ἐνεργείας τὴν φυγὴν μελετήσκειν, ἀλλ' ἕκαστον γένος ἕλον ὁμοίον, μόνον³⁰ δὲ τὰς μεταβολὰς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος τοικεῖται;

A genesim ab illa una irritam reddi, vel certe hanc, propria exutum efficacia, ab illa multorum abripi. Eademque dicere quis posset de lignis, graminibus, herbis et omnibus animalibus. Si igitur geneses alix ab aliis invicem evertantur, ita ut filiorum geneses parentum genesim, et horum rursus illorum destruant, et similiter conjugum inter se, ut et domorum genesis illas habitantium, vel contra horum ipsam domorum genesim, atque, ut semel dictam, ea fiant quæ jam dicta sunt, ipsamet sese genesis undique evertit et dissolvit. Sic quidem capite quadragesimo secundo disputat.

Deinde capite proximo, variis actionibus atque affectionibus, hisque vel naturalibus vel liberis, subijci tam quæ in terra, quam quæ in aere et mari existunt, etiam nos, inquit, fatemur: ac necessitatem fatalem horum omnium causam esse, id vero et aversamur, et redarguimus, ducto ab inanimis initio ad rationis expertia animalia descendentes, indeque ad hominem ratione præditum sermonem convertentes. Magnes igitur lapis ferrum ad se rapit, nec ipse rapit tantummodo, sed et huic aliquid ad se ferrum rapiendi vim tribuit, et huic rursus aliud, ad plura usque. Dictamus quoque herba venenatis animalibus adeo inimica est, ut vel solo odoratu recepta, nocendi vim omnem eripiat. Sola item inter herbas aglaophotis (82) ita noctu lucet, ut nominis veriloquium indicat, et carpere conantem refugit; idque radicata cum sit, locum ex loco contra naturam mutans: neque enim quæ radicibus hærent transitivo motu prædita sunt. Chamæleon adhæc animal in multos colores corpus mutat, talisque omnino apparet, quale quod illi adjunctum atque subjectum est, sive lignum, sive lapis, seu quid aliud fuerit: ad illius enim colorem etiam suum aptat. Seleucis insuper avis usque adeo locustis est inimica, 215b ut quotquot ejus umbram subeunt, intereant. Aliis rursus nox est ad videndum quam dies accommodatior: aliis etiam alimentum illud est, quod alteri lethale sit, sed et potus non omnibus convenit animantibus. Quædam adhæc in quadrupedibus, volatilibus vero omnia, urinam reddendi facultate destituuntur. Et quid attinet sigillatim animantium infinitas differentias tum in cibo, tum in potu, in figura, in cantu et silentio, in mansione et migratione ac reditu, in obsequio et libertate, in temperantia et libidine, in labore et otio, in audacia et timiditate, atque in aliis infinitis recensere? Qualis ergo curriculi fatalis motus talis ut esset, genus quodlibet effecit? cur vero universum genus ejusmodi est, ut neque lepus audeat, neque leo paveat, neque aliud ullum animal, innatam suo generi operationem vitare conetur; sed unum-

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ Δίκτηαμος: C ζ. ²⁷ τοιοῦτος A. ²⁸ ἄλλο τι A: δ, τι ζ. ²⁹ ἀρμόττει A: ἀρμολογεῖ ζ. ³⁰ ἐτέρω Schottius libri ἐτέρω. ³¹ δειλιάσει ζ. ³² μόνον Schottius: libri μόνας.

NOTÆ.

(82) Lege Plinium, lib. xxiv, cap. 17, et Ælian. *De animal.* lib. xiv, cap. 27.

quodque genus totum informe sit, solusque homo mutationibus varietur? Quod si per genesim unumquodque genus in proprio naturæ more ubique conservatur, quomodo contrarium in hominibus reperitur? Etenim in eo timiditas et audacia, iracundia et mansuetudo, improbitas et probitas, omniaque adeo contraria. Ubi est igitur ille geneseos cursus? ubi septem planetæ, et duodecim zodiaci signa? Quid tandem hominibus tantam præbet affectionum studiorumque varietatem, cæteris non item? Asinus enim ubique onera gestat, pardalis rapax est, cæteraque speciei suæ ordinem servant. Eodem prorsus modo et quæ brutis animantibus secundum ejusque speciem inest natura, cum genesim, tum circiter eam exorientes stellas, omnemque illam longam domorum sortitionem vincit. Ubi enim Mars? cujusnam bruti animantis dexteram gladio armavit, vel corpus lorica texit, vel galea caput tutatus est, aut crura aut pedes? Nec enim lupum in lupum armavit, neque leonum unquam acies inter se commisit. Quis autem commemorare studeat, quæ recensere queat nemo? Si enim nihil extra genesim sit, quomodo nullum sidus, non errans stella, non juxta alicubi exoriens, non signiferi signum hæc congenitis brutis præbet, quæ cum homine communicavit? non textoriam artem, non ferrariam: neque alios quidem magistros aliis qui ab ejusdem speciei sociis discerent constituit? Si quis forte a nobis doceri animalia contendat, primum quidem pauca ejusmodi ostendet, et cur non etiam omnia doceantur, difficilium erit demonstrare. Deinde nunquam mente aut intelligentia, quemadmodum homo; sed fraude vel timore animalia docentur. Quemadmodum canis, vel simia, vel equus, si verberibus coerceatur, ea quæ ostensa illi sunt observat: non quod hæc **216a** domino utilia fore existimet, sed quod cædatur, ni faciat. Psittacus quoque astu deceptus [humanam vocem] imitatur, quando per speculum appositum non animadvertit quem imitetur. Clanculo enim post speculum quod objectum est loquuntur, quæ discere ipsos cupiunt: psittacus vero, ratus se alium psittacum videre, voces illas exprimere conatur, nihil interim quæ dicuntur intelligens, cum omnia articulata didicerit. Et vero solus psittacus, non autem aquila, neque aliud ullum animal sic docetur. At quomodo non illud rursum contra genesis legem, quod cum hæc cætera animalia ratione destituta producat, eorum tamen aliqua ab hominibus doceantur, superetque geneseos terminos is qui nunquam hujus legibus solvitur. Si vero etiam apes ab invicem doceri dixerint, in his quoque falsum tuerentur: a natura enim, non ab arte operatur apis. Quanquam sic etiam difficultas augeatur. Cur enim neque alia in suo quæque genere inter se aut docent, aut docentur? Quis enim corvos aut vultures volare do-

Α εἰ δ' ἡ γένεσις ἕκαστον γένος ἐν τῷ οικείῳ τῆς φύσεως ἦθει πανταχοῦ διασώζει, πῶς ἐν ἀνθρώποις τούναντιον εὐρίσκεται; καὶ γὰρ δειλία καὶ θρασύτης, θυμὸς καὶ πραότης, κακουργία καὶ χρησιότης, καὶ τάναντία πάντα. Ποῦ οὖν ὁ τῆς γενέσεως δρόμος; οὐχ ἔπτα οἱ πλάνητες καὶ ζώδια δώδεκα; τί δὴ ποτ' οὖν τοῖς ἀνθρώποις παρέσχε παθῶν τε τσαύτην καὶ ἐπιτηθευμάτων διαφοράν, τοῖς δὲ λοιποῖς οὐκέτι; Ἄλλὰ πανταχοῦ μὲν θνος ἀχθοφορεῖ, πάρδαλις δὲ ἀρπάζει, καὶ τὰ ἄλλα τοῦ εἴδους τὸν εἶρμην συντηρεῖ ὁμοίως, καὶ νικᾷ τῶν ἀλόγων ζώων ἢ κατ' εἶδος φύσιν τῆν τε γένεσιν καὶ τοῦ; παρανατέλλοντας καὶ πάντα τὸν μακρὸν ἐκείνων λῆρον²¹. Ποῦ γὰρ ὁ Ἄρης; τίνος τῶν ἀλόγων ὤπλισε ξίφει δεξιάν, ἢ θώρακι τὸ σῶμα, ἢ κράνει τὴν κεφαλὴν ἠσφαλισσάτω ἢ κνήμας ἢ πόδας; Οὐ γὰρ λύκος ὤπλισε κατὰ λύκων, οὐδὲ λέοντων συνεκρότησε φάλαγγας. Ἄλλὰ τίς διεξιέναι φιλονεικοῖ τὰ ἀβιεξιτήτα; εἰ γὰρ οὐδὲν ἐκτὸς γενέσεως, πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ, οὐ πλάνης, οὐ παρανατέλλον, οὐ ζώδιον ταῦτα τοῖς ὁμοφύεσιν ἀλόγοις παρέχει, οἷς τὸν ἀνθρώπον κατεμέρισεν; οὐχ ὕφαντικὴν, οὐ χαλκευτικὴν; οὐ τῶν μὲν εἰς διδασκάλους, τοὺς δὲ παρὰ τῶν ὁμοειδῶν μαυθάνειν συνέστησεν; εἰ δὲ τις παρ' ἡμῶν διδάσκεισθαι ταῦτα ἔρει, πρῶτον μὲν ὀλίγα δεῖξει, καὶ διὰ τί μὴ πάντα, πλεον ἀπορήσει· δεύτερον οὐχὶ νῦν καὶ ἐπιστήμη ὡσπερ ἀνθρώπος, ἀλλ' ἀπάτη ἢ φόβος διδάσκειται, ὡσπερ κύνων τυπτόμενος ἢ πῖθηκος ἢ ἵππος τηρεῖ τὰ δαικνύμενα, οὐχ ὅτι ταῦτα τῷ δεσπότη χρησιμα νοῦν, ἀλλ' ὅτι μὴ ποιῶν τύπτεται. Καὶ ψιττακὸς ἀπατώμενος μιμνῆται· ἐσόπτρῳ γὰρ παρακειμένῳ τὴν μίμησιν κλέπτεται. Λαυθάνοντες γὰρ θπισθεν λαλοῦσι τοῦ παρατεθέντος ἐσόπτρου, ἃ μαυθάνειν ἐκείνους βούλονται· ὁ δὲ ψιττακὸς ἄλλον δοκῶν ὄραν ψιττακὸν σπεύθει πρὸς μίμησιν τῶν ἐκείνου φωνῶν, οὐ τῶν λεγομένων ἔχων νόησιν· πάντα γὰρ ἀν²² ἐνάρθρας ἐμάνθανε. Καὶ μὴν καὶ ψιττακὸς μόνος, ἀλλ' οὐκ ἀσπὸς οὐδὲ τὰ ἄλλα τῶν ζώων τὰ ἐκείνου διδάσκειται. Ἄλλὰ καὶ πῶς οὐκ αὐτὸ τοῦτο πάλιν παρὰ τὸν τῆς γενέσεως νόμον; ἄλογα γὰρ ἐκείνη τὰ ὅλα²³ ζῶα ποιεῖ, διδάσκει δὲ αὐτῶν ὁ ἀνθρώπος ἕνια, καὶ νικᾷ τῆς γενέσεως τοῖς ὄρους ὁ μηδέποτε τούτων ἀπολυόμενος. Εἰ δὲ καὶ τὰς μελίττας διδάσκειν ἀλλήλας φαίεν, κἀνταῦθα τὸ ψεῦδος ἐτίμησαν· ἐκ φύσεως γὰρ, [355 H.] ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τέχνης ἐργάζεται μέλισσα. Πλὴν καὶ οὕτω τὸ ἀπορον αἰξεται· διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα κατὰ γένος ἀλλήλα καὶ διδάσκει καὶ διδάσκειται; Τίς δὲ κόρακας καὶ γῦνας εἰδίδαξεν ἵπτασθαι, οὐς οὐδὲ τρέφειν οἱ γεγεννηκότες πεφύκασι; [ὄ85 R.] πῶς δ' ἐν²⁴ αὐτοῖς; ἀπείπεν ἢ βασιλέας ποιούσα καὶ ἀργοντας γένεσις; οὕτε γὰρ θνος θνων οὕτε λύκων ἐβασίλευσε λύκος· οὐδὲ ὁ μὲν αὐτῶν πένεται, ὁ δὲ πλουτεῖ· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν, οἷς τὸ ἀνθρώπινον γένος καταμερίζεται. Ποῦ οὖν οἱ παρανατέλλοντες καὶ ἡ γένεσις καὶ τὸ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῖς πλήθος; ἢ κατὰ μόνων τῶν ἀθλίων

VARIAE LECTIONES.

²¹ λῆρον AC : κλῆρον Γ. ²² ἀν et mox τοῦτο add. A. ²³ ὅλα] libri ἄλλα. ²⁴ ἐν A : ἀν Γ.

²⁵ ἀκείνους Γ.

ἄνθρωπων τὸ κράτος ἤρπασαν; καίτοι τῶν ἄλλων ζῶων κράτιστον ἄνθρωπος. Καὶ γὰρ καὶ τῶν δυνατωτέρων συνέσει κρατεῖ, καὶ τῶν ἰπταμένων ἐπὶ γῆς βαθίζων κύριος γίνεται, καὶ τὰ εἰς βυθὸν ἀγρεύει νηρόμενα, καὶ ἀπλῶς πάντων ἐστὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ συνέσει κραταιότερος. Πῶς οὖν ἡ γένεσις τοῦ μὲν κρατοῦντος πάντων κρατεῖ, τῶν δ' ὑπ' ἐκείνου κρατουμένων ἄρχειν οὐκ ἴσχυεν; ἀλλ' ὡς ἔοικε, κατ' ἄνθρωπων αὕτη παρὰ τοῦ πονηροῦ προβέβληται ἡ μηχανή. ἵνα τὸ εὐσεβεῖν καὶ δικαιοπραγεῖν ἀνάγκης ἔργον νομίσαντες ἄλλοτριωθῶσι Θεοῦ, καὶ τὸ τάναντία πράττειν τῆς αὐτῆς αἰτίας πειθόμενοι οὐδὲν ἀποκινῶσι.²⁶ πρὸς τὰ ἀμαρτήματα. Οὐδοῦν οὐκ ἐστὶν ἡ γένεσις, πλάττεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας κατὰ τῆς ἀληθείας, ὡπερ ὑπὸ τῶν ταύτης ἀλλάγεται φιλῶν.

cæteris imperat omnibus, iis vero imperare nequit, hæc adversus homines a malo dæmone instructa machina est, ut et pie vivere justaque agere necessitate esse effectum rati, alieni a Deo efficerentur; proficisci causa persuasi, nullum omnino peccatum prætermitterent. Nulla est igitur prorsus genesis, sed a veritatis hostibus contra veritatem fingitur, quemadmodum ab hujus amicis demonstratur.

Οὐδὲ γὰρ τὴν ἀλογία ἐβροί τις ἂν ἀκριβολογούμενος αἰτίαν τοῦ μὴ μανθάνειν τὰ ζῶα ὅσα καὶ ἄνθρωπος, ὡπερ οὐδὲ τὸ λογικὸν τῷ ἄνθρωπῳ τῶν μυρίων ἐπιτηδεύματων αἰτίαν. Πόσους γὰρ κατ' αὐτοὺς ἡ γένεσις ἐργάζεται κωφούς, ἀφώνους, μωρούς, ἀέχρους, ἀφυεῖς! Τί ὄν ὠφέλησε τὸ λογικὸν τὸν ἐκ μητρὸς προελθόντα τυφλὸν καὶ κωφὸν ἢ τοὺς τοιοῦτους, καὶ πόσων ἀλόγων οὐκ εἰσι χεῖρους καὶ πρὸς βίον καὶ πρὸς μάθησιν; τί δὲ μέλιτταν ἔδραφεν ἡ ἀράχνη ἢ μύρμηκα ἢ ἀλόγια, εἰ πράττει; ἂ ἕκαστον ἀκαλύτως κατὰ φύσιν αὐτοῖς ἐπιτηδεύεται; τί δὲ τὰ ἄλλα τῶν ζῶων παρέβλαψε πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἀντὶ τοῦ λογικοῦ λαθόντα τὸ ἄλογον; μὴ τοῖς περὶ: ἕδειν τὸν κύκνον ἢ ἀλόγια συνέσειλεν, ἢ πῶς ἐτίγας; ἀλλ' ἄρα δύναται καὶ φύσει ποιεῖν ἡ γένεσις μουσικούς· καὶ πῶς οὐχὶ καὶ ῥήτορας καὶ σοφιστὰς ἀπέτελεσε; διὰ τί δὲ καθὰ γινώσκει τὰ ἄλογα, μὴ καὶ ἡμεῖς ἴσμεν χωρὶς τοῦ μανθάνειν; ἀλλὰ τὰ τῶν λογικῶν διὰ τὸ ἄλογον οὐ δύναται μανθάνειν τὰ ἄλογα. Καὶ πῶς τὰ ἀλλήλων διὰ τὴν κοινήν ἀλογία οὐ διδάσκονται, γέρονται τὰ κύκνων, ἔνοι τὰ κύνων, καὶ τὰ μελίττης ἀράχνη, καὶ ἕκαστον τὸ ἀλλότριον; οὐκ ἄρα διὰ τὴν ἀλογία ἢ τῶν ἀνθρώπων μέθοδους ἀλόγους ἀπαρδέκτος, ἀλλὰ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ προαχθείσης φύσεως. Τίς δὲ ἀσπὴρ τότε καταλαβὼν τὸ ζώδιον [386 H.] τὸ γένος Ἐπλάσε τῶν θηρίων ἀπὸ τῆς γῆς ἢ τῶν κτηνῶν, ἢ ἐπὶ θαλάσσης τῶν νηκτῶν; καὶ διὰ τί μὴ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ διαπράττεται; ἢ δὲ τοὺς αἰῶρους θανάτους ἐπάγουσα γένεσις πῶς οὐχὶ καὶ δέκα ἔτων ἄνθρωπον ἔκτεξε γέροντα, ἢ πρῶτους²⁷ ἰούλους τὸ πρόσωπον σταφανοῦμενον; καὶ εἰ τοῦ χρόνου τὸ μήκος τῆς ἐκείνου ζωῆς εἰς πέντε καὶ ἔξ²⁸, ἔνιστε δὲ καὶ ἀσύγχετον κατὰ τὸ ἑλαττον ἔτεμα, [688 R.] πῶς οὐδέποτε πανταπλάσιον ἢ δεκαπλάσιον; καὶ τί λέγω παν-

A cuit, quos ne parentes quidem alere solent? Quomodo item genesis, quæ reges ac principes constituere solet, hos eis negavit? nam neque asinus asinorum, neque lupus luporum rex est, neque inter hos alius pauper est, alius dives, neque aliorum ibi quidquam, quibus humanum genus obnoxium est. Ubi igitur una orientes stellæ? ubi ipsorum genesis, atque illa apotelesmatum multitudo? An hæc in solos miseros mortales tantam abripiere potentiam? Atqui vi cæterorum omnium animantium potentissimus homo. Etenim et fortioribus intellectu præstat, et super terram gradens volatilium tamen dominus est, et in mari natantia captat, et, ut simul dicam, omnibus animantibus ratione atque intelligendi facultate antecellit.

B Quomodo igitur genesis in eum habet imperium, qui quæ hujus imperio continentur? Verum, ut apparet, hæc adversus homines a malo dæmone instructa machina est, ut et pie vivere justaque agere necessitate esse effectum rati, alieni a Deo efficerentur; et quæ his contraria committerentur, ab eadem proficisci causa persuasi, nullum omnino peccatum prætermitterent. Nulla est igitur prorsus genesis, sed a veritatis hostibus contra veritatem fingitur, quemadmodum ab hujus amicis demonstratur.

Neque enim quod animalia ratione careant, in causa esse diligens rerum perscrutator deprehendet, quominus bruta discant eadem, quæ homines solent, ut neque rationem in homine efficere, quod **216 b** disciplinas prope infinitas comprehendat. Quam multos enim ex illorum sententia genesis efficit surdos, mutos, stultos, inertes, ineptos! Quid igitur ratio profuit ex utero prodeunti cæco, surdo aut simili alicui? Et quibus animantibus inferiores non sunt, sive ad victum quaerendum, sive ad discendum? Quid vero apiculæ nocuit, vel aranæ, vel formicæ, quod rationis experta sit, si horum quodlibet facit id, quod ei secundum naturam convenit? Quid denique aliis obfuit animantibus ad suum cuiusque opus, quod rationis expertia sint? Numquid propterea quod ratione carerent, impediti fuere sive cycni, sive cicadæ, quominus aliis suis cantum ederent? Sed quæ ex ipsa natura canendi peritos producere genesis potest, quomodo non eloquentes ac disertos eadem reddidit? Cur bruta damnas? Numquid nos aliquid, nisi discamus, novimus? Verum! bruta animantia, cum ratione destituantur, eorum quæ ad rationem spectant, discere nihil possunt. Quin ergo, cum perinde omnia ratione careant, non ea saltem discunt, quæ ad cætera bruta pertinent; ut grænes quæ ad olores, asini quæ ad canes, et ad apes aranea, et sic deinceps quodlibet, quod ad alterum spectat! Non certe quia ratione destituitur, propterea humanæ institutionis brutum capax non est, sed ob naturæ, quam Conditor produxit, differentiam. Quodnam vero illud astrum est, quod hocce signiferi occupato signo ferarum atque jumentorum genus e terra aut ex mari natalitium formavit? Et cur idem nunc quoque non efficit? Jara quæ

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ ἀποκινῶσι C: ἀποκινῶσι ζ. ²⁷ ἀ ὄνσι ἀκαλύτως transponendum. ²⁸ πρῶτους; Scaliger: παρὰ τρις libri. ²⁹ ἔξ] ζ Scaliger.

iminaturam mortem adducit genesis, cur non vel A ταπλάσιον, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ τριπλάσιον ἢ διπλάσιον decennem aliquem fecit esse senem, vel glanugine παραξέτεινε; saltem faciem veatit? Et si vitæ spatium ejusque nostrum ad quintum et sexagesimum annum, et nonnunquam etiam longissime infra eum terminum rescuit, qui sit, quod nunquam illud in quintuplum aut decuplum? at quid dico quintuplum, imo vel in triplum aut in duplum extendit?

Quæ ubi vir ille dixit; mox climacteris descriptionem subiecit, ut et astrologicorum nominum ac schematum, accuratius horum expositionem persequendo. Addit deinde, si per stellarum cursum atque schemata omnia animalia gubernantur, quomodo nullum unquam astrum aut schema, aut vicini sideris exortus vel patrem esse mulum fecit, vel matrem mulam, cum tamen hi secundis non raro animalibus misceantur? Natura nimirum hujus vim elidit, et ubique eam vincit: in temporis productione, in corporum congressu, in gestandi fetus varietate, in ætatum immutatione, in cæteris, 217a quæ secundum naturam sunt omnibus quorum illa nihil potest immutare. Cur enim equus nullus vel asinus hominum effugit flagellum, cum cætera animantia horum ictum non ferant? At si qua, quæ tamen rara sunt, sustinent, ne sic quidem difficultas solvitur. Cur enim non et cætera omnia sustineant numero multo plura? Deinde inter ea, quæ flagris cæduntur, libera sunt bruta, dum adoleverint: nam mox ut onera ferre cœperint, etiam verberari incipiunt. At homo potissimum in pueritia flagellatur: cum autem ad virilem ætatem creverit, aut nunquam, aut saltem raro cæditur. Quare adhuc fibris, suis, gallis gallinaceis, hominibus, equis, et quibusdam forte aliis, genitalia exsecantur, feruntque ipsos pro secundis steriles reddit: cum cætera tamen animantia non modo ab astrorum necessitate nihil lædantur, sed eam etiam irridendam proponant? Cur tandem eadem stellarum positura eundem cursum tenente, si plantæ amputentur, rursus ramos emittunt, et circumtonsa herba æque ut antea, quin etiam altius erigitur, cum in animalibus, si quod forte membrum dissectum fuerit, oculus, vel nasus, vel digitus, nihil plane fatum ad hujus membri restorationem adjuvat, etsi hoc ipsum præbere illa quæ sic abstulit, censent? At non naturæ proprietas, sed astrorum motus quidam atque constitutio illud partim bestiis, partim hominibus distribuit. Jam vero quis sues, D gallos gallinaceos, cæpras, boves, et si quid his simile est, ad mortem per gladium subeundam adjudicavit, cum plurima animantia hoc mortis genere non pereant? Olim præterea, cum idolis sacrificandi ritus vigeret, innumerabilis horum quæ jugulantur multitudo una sæpe immolabatur hora. Hoc vero more cessante, non perinde jam hæc animalia gladio subjiciuntur? Siderum tamen constitutio, ut illi loquerentur, constantem eundem cursum tenes, inæqualiter adeo horum animalium conditionem immutavit, quæ cæterorum priscum vivendi

Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀνὴρ καὶ κλιμακτῆρος καταγραφὴν ὑπέχθη ποιεῖν καὶ τινῶν ἀστρολογικῶν ὀνομάτων καὶ σχημάτων, τὴν τούτων ἀκριβολογούμενος ἔκθεσιν. Ἐπάγει δὲ ὡς εἰ τῷ δρόμῳ τῶν ἀστέρων καὶ τοῖς σχήμασι πάντα διοικαίται τὰ ζῶα, πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ οὐδὲ σχῆμα οὐδὲ παρανατέλλον ἡμίονον πατέρα ἢ μητέρα, καίτοι καὶ τοῖς γονίμοις πολλάκις μιγνυμένους, οὐδέποτε ἀπειργάσατο; ἀλλ' ἡ φύσις τὸ ἐκείνης λύει κράτος, καὶ πανταχοῦ ταύτην νικά, ἐν παρατάσει χρόνων, ἐν ὁμίλῃ σωμάτων, ἐν κωφοριῶν διαφοραῖς, ἐν ἐξαλλαγαῖς ἡλικιῶν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς κατὰ φύσιν, ὧν οὐδὲν ἐκείνη ἐξαιλάττειν δύναται. Διὰ τί γὰρ ὄνων μὲν καὶ ἵππων οὐδεὶς τὰς ἐξ ἀνθρώπων διαφεύγει μάλιστα, τῆλλα δὲ τῶν ἀλόγων ζῶων τὴν ἀπὸ τούτων πληγὴν οὐχ ὑπέμεινε; εἰ δὲ που καὶ σπάνια, τὸ ἀπορον οὐκ ἀνίεται: διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα πολὺ πλείω τυχάνοντα; εἶτα καὶ αὐτῶν τῶν ⁴⁰ μαστιζομένων τὰ μὲν ἄλογα, ἕως ἂν ἀνδρωθῆ, μαστιγῶν ἐλεύθερα, ἀχθοφορεῖν δὲ ἀρχόμενα προσλαμβάνει καὶ τὸ τύπτεισθαι: ἀνθρωπος δὲ ἐν παισὶ μὲν ὧν μᾶλλον μαστιζοῖται, ἄνδρα δὲ τῆς ἡλικίας αὐτὸν δεικνύσης ἢ οὐδαμῶς ἢ ἐπ' ἑλαττον ὕψος μαστιγῶν ἀγεται. Διὰ τί δὲ κάστρος ἐκ' ἐκ' ἀπὸ τῶν ἑσὶ καὶ ἀλεκτρούνης καὶ ἀνθρωποι καὶ ἵπποι, καὶ εἰ τι ἄλλο ὑπόλοιπον, τὸ γενεσιουργὸν ὑπ' ἀνθρώπων ἀποτεμένεται, καὶ σίδηρος αὐτοῖς ἀντὶ παιδογονίας δικάζει τὸ ἄγονον, τὰ δ' ἄλλα τῶν ζῶων τὴν ἀπὸ τῶν ἀστρῶν ἀνάγκην ἀντὶ τοῦ σινοῦσθαι γελωμένη καταλείπουσι; τί δήποτε δὲ τῆς αὐτῆς ἀστροθεσίας τὸν αὐτὸν δρόμον ἐχούσης φυτὰ μὲν περιτεμνόμενα πάλιν αὐξάνει κλάδους, καὶ περιχειρομένη βοτάνη ἀνίσχει τὴν ἴσην ἢ καὶ πλείονα, τῷ δὲ ζῷῳ ⁴¹, εἰ τι τῶν μελῶν περιχοπῆ, ὀφθαλμὸν ἢ ῥίνα ἢ δάκτυλον, οὐδὲν ἢ εἰμαρμένη πρὸς τὴν τοῦ μέλους ἀνάφυσιν συλλαμβάνεται; καίτοι ταύτην καθίζουσι ἐκεῖνοις χαρακτηρομένην ἔπερ ἀφείλαν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς φύσεως τὸ ἰδίωμα. Αὐτὸ δὲ τοῦτο τίς ἀστέρων κίνησις καὶ σχῆμα τὰ μὲν εἰς ἀλόγους τὰ δὲ εἰς λογικούς διεκλήρωσε; τίς δὲ ὅσι μὲν καὶ ἀλεκτρούσι καὶ αἰετὶ καὶ βοσῆ, καὶ εἰ τι τούτοις ὅμοιον, τὸν διὰ μαχαίρας ἐδίκασε ⁴² θάνατον, τὰ δὲ πλείστα τῶν ἄλλων ζῶων τὴν τοιαύτην οὐκ εἶδεν ⁴³ ἐπήρειαν; ἀλλὰ καὶ τούτων τῶν ⁴⁴ ἀναιρουμένων πάλαι μὲν, τῆς εἰδωλοθυσίας ἐπικρατούσης, ἀπειρον [357 II.] ἐν ὄρφμῃ κατεθέτο πλήθος: νῦν δὲ παυθείσης ἐκείνης οὐχ ὁμοίως τὸ εἶφος ὑπέρχονται; Καὶ τῶν ἀστέρων ὁ σχηματισμὸς, ὡς ἂν ἐκεῖνοι φαῖεν, ἀνελλοιώτως τὸν αὐτὸν ἐξομαλίζων δρόμον, οὕτω μὲν τὰ περὶ τούτων ἀνωμάλως ἐξηλλώωσε, τῶν δ' ἄλλων ζῶων τὸν τρόπον τῆς ἀρχαίας ζωῆς οὐ μετέβαλεν. Εἰ δὲ καὶ τινὰ παραπλησίως τούτων μεταβέβληκεν, ἀλλ' ὅτι

VARIAE LECTIONES.

⁴⁰ τῶν ad. I. A. ⁴¹ τῶν δὲ ζῶων ζ. ⁴² ἐδικαίωσε ζ. ⁴³ εἶδεν ζ. ⁴⁴ τῶν om. libri.

μη πάντα μηδὲ τὰ κλειστότα, οὐδὲν ἤρτων ὁ τῶν ἀστέρων ὁμαλὲς δρόμος καὶ πρὸς ἄπαράβατον ἀνάγκη ἐυχεύεσθαι. Ἄλλ' εἰς τοῦτο μὲν πέρρατος καὶ ὁ εἰλίτος καὶ τὸ γ' καὶ μ' κεφάλαιον καταλήγει.

et insuper incommutabilis illa necessitas ludibrio quadragesimi tertii extremum est.

[689 R.] Ἐν δὲ τῷ ζ' μὲν λόγῳ, δ' δὲ καὶ μ' κεφάλαιον ταῦτα ὑποβάλλει· Εἰ τῆς γενέσεως, φησὶν, ὁ δρόμος ἀπὸ γῆς τὸν ἀνθρώπων καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζῶων ἐπέτελλε, πῶς νυνὶ χωρὶς γάμου οὕτε ἀνθρώπων οὕτε τὰ μυρία εἶδη τῶν ζῶων οὐδαμῶς προδύγουσα εἰσίνονται; Εἰ δὲ τινα τούτων καὶ νυνὶ προάγει, ὥσπερ σαβίλλης καὶ τοιαῦτα ἐνια, πῶς μὴ καὶ πάντα ὅσα ὁμοίως ἀπ' ἀρχῆς τῆς γῆς εἰδείε φερόμενα; Ἄλλ' εἰ καὶ δρόμος ἀστέρων τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ γῆς κατ' ἀρχὴν ἐπλασε, πῶς οὐχὶ καὶ τεχνίτας αὐτίκα συμπεποίηγεν, ἀλλὰ πολλῶν χρόνων ὕστερον τεκτονικὴ καὶ ὑφαντικὴ καὶ ἱστορικὴ γεωμετρία τε καὶ ῥητορικὴ καὶ μυρία τέχνηαι ἄλλαι λογισμοὶ ἀνθρωπίνους εὐρεθήσαν τε καὶ ἐπεγένοντο; Εἰ δὲ καὶ προελθεῖν ἀπὸ γῆς ἐπιστήμονας τοὺς ἀνθρώπους τερατεῦσιντο, πῶς τότε μὲν ἀνευ μαθήσεως ἐπιστήμονες ἀνεφύοντο, νυνὶ δὲ πόνους καὶ μελέταις μάλις κατορθοῦσι τὴν μάθησιν; Ποῦ δ' οὖν ὄχεται δρόμος ἐκεῖνος ὁ παλαιός, ὁ τοὺς ἅμα τῇ προόδῳ σοφοὺς ἀναπλάττων; Καὶ πῶς τὰ νῦν ἀντανέστη ὁ τοὺς αὐτοφύεις ἐπιστήμονας πόνους προδιβάδων καὶ μακρὰ μελέτη; Τί δ' οὖν ὁ μαιφόνος ἔπραττεν Ἄρης τότε τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀλλήλων οὐχ ὀκλιζομένων; Ποῦ δ' ὁ βασιλεὺς καὶ ἄρχοντας ποιῶν τῶν ἀστέρων δρόμος, πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον καὶ τὸ κατὰ κόμας οἰκεῖν, μὴ τί γε πόλιν ἢ ἀρχὴν εἰδέναι ἐπινοήσαντων; διὰ τί δὲ πάλαι μὲν ἄνθρωποι τεχνῶν ἐχρημάτιζον εὐρεταί, νῦν δὲ ταῖς ἐξυρημέναις ἀρκοῦμενοι περαιτέρω προελθεῖν οὐκ ἐπινοοῦσιν; Ἡ δὲ ἔλεγον ὅτι ὁ παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δοθεὶς νοῦς, χρόνῳ καὶ πόνῳ καὶ πρὸ γε τούτων τῇ ἐκθεῖν συνεργίᾳ τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα ἐξευρίων, ἔστη τοῦ κορβωτέρου καὶ μάτην ἐνταλαίπωρεῖσθαι ταῖς ἐπινοαῖς. Πῶς δὲ τοῦ αὐτοῦ γένους ἔθνος μὲν ἀλόκληρον κομᾶ, ἄλλο δὲ κείρεται; Καὶ ἄλλο μὲν κειροῦται, τὰ κλειῶ δὲ μισοῦσιν τὴν πρᾶξιν ἡγοῦνται; Καὶ μυρίαῖς ἄλλαις κατατέμνονται διαφοραῖς νόμων, βίων, ἐθῶν· καὶ οὐδεὶς ἀστέρων δρόμος οὕτως κομήτας κείρει, οὕτε τοὺς κειρομένους κομᾶν ἐπιβάσεται, οὐδὲ [558 H.] τὰ ἄλλα πράττειν ἄλλους, ἕκαστος παρὰ σφίσι νόμοις οὐκ ἔμαθον. Καὶ τὰ μὲν τοῦ παρόντος κεφαλαίου τοιαῦτα.

comas tondet, aut attonsas comam alere cogit, aut sua. Hæc autem ipso capite continentur.

Ἐν δὲ τῷ ἐξῆς ἐπάγει ὡς, εἰ' καὶ δόξαιεν καταφεύγειν εἰ τῆς εἰμαρμένης ἐρασαί ἐπὶ τοὺς παραναλλοῦσας, οἱ τῶν ζώων καὶ τῶν πλανήτων εἰσὶν ἔταροι καὶ οὕτε τοὺς τῆς γενέσεως ἀποτελέσασαι χείρουν οὕτε ἀλλήλοις συνῆδουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς ἕκαστος αὐτῶν τὰ οἰκεία γρηγορεῖ ἀποτελέσματα, εἰπάτωσαν ἡμῖν ποῦ τὸ τῆς

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ πρὸς] ὡς A. ¹⁷ τούτων ζ. ¹⁸ προσάγουσα ζ. ¹⁹ ὥσπερ καὶ σκῶλ. καὶ τὰ τοιαῦτα ζ. ²⁰ προόδῳ τοῖς σοφοῦς ζ. ²¹ κατατέμνεται ζ.

A modum invariata reliquit. Quod si forte alia quoque nonnulla ad hunc fere modum immutata sunt, quando id neque in omnibus, neque in plurimis accidit, æquabilis nihilominus astrorum cursus exposita est. Et hoc quidem libri v, capitique

217b. Sexto autem libro et capite quadragesimo quarto hæc subjicit. Si geneseos cursus, ait, e terra hominem cæteraque animalia produxit, quomodo nunc sine conjugio nequaquam vel hominem, vel varias illas animantium species producere deprehenditur? Quod si et nunc quædam eorum sic producit, vermes puta et id genus nonnulla, quomodo non etiam omnia alia quæcunque eodem modo e terra ab initio prognata exhibuit? At si forte stellarum cursus homines e terra initio formavit, cur non eos ita produxit, ut simul artibus instructi prodirent? sed longo post tempore et fabrilis ars atque textoria, et historica, geometria, rhetorica, aliæque innumeræ artes humano sunt ingenio primum excogitatae atque inductæ? Si vero provenisse homines olim scientia instructos e terra nungentur: quomodo tunc sine disciplina docti sunt uati, qui nunc vix multis laboribus atque exercitationibus doctrinam parant? Quo nunc igitur vetus ille cursus recessit, qui ab ipso ortu sapientes homines fingebat? aut unde hic noster prodiit, qui natura sua peritos nonnisi per labores ac longam exercitationem provehit? Quid igitur crudelis Martum faciebat, cum homines in mutuam cædem non armarentur? Ubi astrorum cursus ille regum et principum multis post sæculis, ut et pagos habitandi auctor, cum neque mente quidem urbem ullam aut imperium homines excogitassent? Cur adhæc olim homines artium inventores erant, nunc vero inventis contenti longius progredi non student? Manifestum certe datam a Deo hominibus intelligendi vim, post inventis cum tempore et labore, ac potissimum cum cælesti auxilio ea quæ ad vitam tuendam erant utilia, jam constitisse, neque ultra quidquam frustra comminiscendis novis allaborare. Quomodo item ejusdem provinciæ tota natio aliqua comam nutrit, alia tondetur? Et quædam gens matribus miscetur, plures vero hunc execrandum esse morem ducunt? Etsi aliis insuper innumerabilibus differentiis legum, vitæ, ac consuetudinum distinguuntur, neque tamen ullus siderum cursus aut alia alios facere, quæ suis ipsi legibus docti non

Proximo vero illud adducit: Si etiam fati amatores illi fugiendum putent ad vicinarum stellarum exortus (quæ a signis atque planetis diversæ, **218a** fatalibus geneseos eventus affines non sunt, neque inter se consentiunt, sed pro climatum differentiis, singulæ suos suppeditant eventus), dicant velim nobis, ubinam sit geneseos inconcussa illa firmitas at-

que constantia? Ex iis enim quæ ipsi referunt satis apparet, propriis viribus harum singulas illius effectus rescindere. Quanquam non omnes idem terræ spatium obtinent: qualis sit Persarum atque Iberorum portio, vel Lazorum atque Romanorum, seu aliorum quorumcunque. Quomodo igitur hæc gens oppositis adeo illius gentis vivendi normis, legibus ac moribus gubernatur? Deinde quomodo pleræque gentes suos quæque fines incolentes, in Romanorum terminos irruerunt? Tertio vero, migravit olim populus Judaicus in Ægyptum, neque tamen a patris legibus recessit: ex Ægypto deinde idem iterum demigrans, Palæstinam et Arabiam inhabitavit, idololatriis prius bello pulsus; nec a Mosaica ideo lege descivit, ut neque tunc, cum in captivitatem Babylonem deductus est, sed nec postea per totam terram dispersus patrias leges deseruit. Nullius enim extra zodiacum positæ stellæ ortus, ac neque genesis ipsa, circumcisionis illos aut sabbati præceptum solvere coegit. Quin et nostrum genus, Christianorum inquam, quadringentis abhinc annis exortum, subito orbem, qua patet, occupavit, a suis gente qualibet ritibus abducta, atque ad ducendam ex pietatis præscripto vitam tralata: non id patriam mutando, sed in eadem, ut solebant, habitando; atque ita vetusta illa stellarum harum spotelesmata imbecilla et risu digna relinquendo. Itaque ab hominibus indoctis prolata doctrina, hæc ipsa manifeste evertit, quibus pudibunda cedebat Imbellis genesis. Etenim parvit quidem olim Assyriis subactus orbis, hinc Babylon imperavit, deinde Medi imperium exceperunt, et post illos Persæ, donec tandem ad Macedonas transit: attamen quæque gens suos retinebat mores, et a suis regebatur regibus, ac saltem communem illum, qui omnibus imperabat, agnoscebat Dominum. Nunc vero, quemadmodum una duntaxat est religio, sic et regium imperium unus tenet, trecentisque gentibus aut amplius, nonnisi una legitima imperii Romanorum majestas præest, **218b** quemadmodum et religio nonnisi una est. Neque tamen aliquem hoc tempore cogit genesis vel idola colere, aut matribus misceri, aut alia quædam patrare, quibus metuendæ gentes illæ non inter se tantummodo discrepabant, sed etiam ab oppositis sibi invicem nationibus distinguebantur. Illud ergo nobis explicent, quomodo religionis atque doctrinarum mutationem fatum inducat, neque tamen cætera mutandi vim ullam habeat? Neminem enim unquam aut suadendo, aut vi cogendo eo adduxisse videtur, ut eum ignominia, paupertatis, invaletudinis, servitutis, injuriæ, aut alicujus ex infinitis aliis horum similibus desiderium caperet. Sed quemadmodum ubique visa est natura potentior quam fatales effectiones, sic et ratio, propriæ libertatis dignitate servata, manifeste satis in iis, quæ voluntarie operatur, nugis istas vincere demonstratur.

A γενέσεως βίβαιον και ἀσάλευτον· ἕκαστος γὰρ τῶν ἰδίας ἐνεργείαις τὰ ταύτης ἀνακόπτων, ἐξ ὧν φασιν, ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. Καίτοι οὐδὲ πάντες τὸ αὐτὸ τῆς γῆς ἔχουσι μέτρον, οἷον ἡ Περωσῶν και Ἰβήρων μοῖρα ἢ ἡ Λαζῶν και Ῥωμαίων ἢ τῶν ἄλλων. Πῶς οὖν τὸδε τὸ⁵¹ ἔθνος πρὸς⁵² τὸδε ἀντικειμένοις και βίῳ και νόμοις και ἤθεσι διοικεῖται; Δεύτερον δὲ πῶς τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς ἰδίαις γῆς ὅροις ἰδρυμένα εἰς τὰ τῶν Ῥωμαίων μετέβαλεν ἤθη; [692 R.] Ἄλλα και τρίτον, μετώκησε⁵³ μὲν τὸ⁵⁴ Ἰουδαίων ἔθνος εἰς Αἴγυπτον, τῶν δὲ πατρῶων νόμων οὐ μετανέστη. Αἴγυπτου δὲ πάλιν ἀπαναστάντες Παλαιστίνην μὲν και Ἀραβίαν ἐποικίουσι, τοὺς πρὶν οἰκοῦντας εἰδωλολάτραις πολέμοις ὡσαύμανοι· **B** οὐδ' ὅτε πρὸς Βαβυλῶνα θοριάλωτον τὸ ἔθνος ἀπέχθη, και μετὰ χρόνους εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διεσκεδάσθη, [και] τῶν πατρῶων οὐκ ἀπεστάτησε νόμων, και οὐτε τις τῶν παρανατελλόντων οὐτε ἡ γένεσις κατηνάγκασεν αὐτοὺς ἢ τῆς περιτομῆς ἢ τοῦ σαββάτου τὸ παράγγελμα λύσαι. Τὸ δὲ γε ἡμέτερον γένος, τὸ τῶν Χριστιανῶν λέγω, πρὸ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν τὴν ἀρχὴν ἔσχεν, ἀθρόον δὲ πᾶσαν ἔλαβε τὴν οἰκουμένην, και τῶν μὲν οἰκείων ἐθνῶν ἕκαστον ἀπέστησεν ἔθνος, εἰς δὲ τὸν τῆς εὐσεβείας μετεῤῥύθμισε βίον, οὐ τῆς πατρίδος μεθισταμένους⁵⁵, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὡς και πρότερον οἰκοῦντας, και τὰ⁵⁶ τῶν παρανατελλόντων ἀποτελέσματα πολυχρόνια σαθρὰ και γελᾶσθαι κατέλιπεν ἄξια· και πρὸς ἃ ἡ γένεσις ἰσχυρὸν οὐκ ἔχουσα **C** κατεδύετο, ταῦτα περιφανῶς τὸ τῶν ἀγραμμάτων κατέλυσε κήρυγμα. Ἐδοῦλυσεν μὲν οὖν Ἀσσυρίους ὁ κόσμος πάλαι, εἶτα Βαβυλῶν ἐκράτει, και Μῆδοι τὴν ἀρχὴν ἐξεδέξαντο⁵⁷, και μετ' ἐκείνους Πέρσαι, και πρὸς⁵⁸ Μακεδόνας ὕστερον τὸ κράτος ὅλον μετέβαλεν. Ἄλλ' ἕκαστον ἔθνος τοῖς οἰκείοις ἐνεμένεν⁵⁹ ἔθει, και βασιλεῦσιν ἰδίοις ἐπολιτεύοντο, εἰ και [μη] τὸν πάντων κρατοῦντα κοινὸν Δεσπότην ἐπεγίνωσκον. Νυνὶ δὲ ὡσπερ ἡ εὐσέβεια μία, οὕτω και ὁ τὸ βασιλεῖον κράτος ἔχων εἷς, και τριακοσίων ἐθνῶν ἢ⁶⁰ και πλείωνων μία τις ἔθνομος ἢ Ῥωμαίων, ὡσπερ ἡ⁶¹ εὐσέβεια, ἐπάργυι ἀρχῆ· και οὐδένα βιάζεται ἡ γένεσις νῦν οὐτε εἰδωλολατρεῖν οὐτε μητρογαμεῖν οὐδὲ τὰ ἄλλα, ὅσοις τὰ διάφορα⁶² τῶν ἐθνῶν οὐκ ἐξήλλατε μόνον ἀλλήλων, ἀλλὰ και πρὸς⁶³ τὰ [359 H.] **D** ἀντικείμενα κατετέμενετο. Ἐκεῖνο δὲ ἡμῖν λεγέτωσαν, πῶς, ὡσπερ ἡ⁶⁴ εἰμαρμένη μεταβολὴς ποιεῖ θρησκείας και δογμάτων, οὐχὶ και τὰ ἄλλα ἰσχυρὸν οὐδεμίαν μεταβαλεῖν ἔσχεν; οὐδένα γὰρ ἐφάνη πείσασα οὐδὲ βιασαμένη ἀδοξίας ἢ πτωχείας ἢ ἀβρωστίας ἢ δουλείας ἢ καλᾶσεως ἢ ὕβρεως οὐδὲ μυρίων ἄλλων τοιοῦτων πόθον λαβεῖν· ἀλλ' ὡσπερ ἡ φύσις κρείττων ὤφθη πανταχοῦ τῶν τῆς γενέσεως ἀποτελεσμάτων, οὕτω και ὁ λογισμὸς τὸ οἰκεῖον τῆς ἐλευθερίας ἀξίωμα διασώζων, ἐν οἷς αὐθαιρέτως πράττει, τῶν ἐκείθεν δεικνυται κατᾶξουσιάζων λήρων.

VARIE LECTIONES.

⁵¹ τὸ Α :
A. ⁵⁷ διεβί
βερὰ ζ.

⁵² libri μετώκησε. ⁵³ τὸ Α : τῶν ζ ⁵⁴ μεθισταμένους Α. ⁵⁵ τὰ ἀδλ.
μενεν ζ. ⁵⁶ ἡ Α : τῶν ζ. ⁵⁷ ἡ Α : και ἡ ζ. ⁵⁸ διάφορα Α : φο-

Ἄλλὰ γὰρ εἰ ⁶⁶ τὸ εὐσεβεῖν καὶ δυσσεβεῖν ἀπὸ γενέσεως, λεγέτωσαν ἡμῖν τίς γένεσις Στωϊκὸν ποιεῖ, τίς δὲ Ἐπικουρείον, Περιπατητικὸν δὲ ποῖα ἢ Πλατωνικόν; Τίς λατρεύειν Διόνυσον ἢ Δήμητραν ἢ Σελήνην ἢ Ἥλιον, ἢ τὸν Αἰγύπτειον συναλαύνει λατρεύειν τὸ πρόβατον ἢ τὸν κύνα ἢ τὸν αἰλουρον; Τίς ἢ Μανιχαῖον ἀποτελεῖ, τίς Οὐαλεντινούς ⁶⁶; Εἰ δὲ οὐκ ἐν φαίεν οὐδ' ἀν πλεον θρασυνθεῖεν, ἐν ἡμῖν ἄρα, καὶ οὐ τῆς γενέσεως ἔργον, τὸ τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε σέβειν. Εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ σέβειν ἀπλῶς καὶ μὴ ⁶⁷ σέβειν· ἐκ τῶν μερῶν γὰρ τὸ ἅλον συνίσταται. Πῶς δὲ οὐκ ἀλογώτατον πονηρὸν γενέσθαι ἀπὸ γενέσεως, καὶ μισῆσθαι ἀπὸ τῆς ⁶⁸ αὐτῆς διὰ τὴν πονηρίαν; [693 A.] ὁμοίως καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι τε καὶ θαυμάζεσθαι; μοιχὸν ὁμοίως ἢ φονέα, καὶ ὄρν ὑπ' αὐτῆς τὰ ἴσκα βιαζόμενον, καὶ διὰ τοῦτο κολαζόμενον; νομοθέτας καθίζειν, κολάζειν τοὺς ἀμαρτάνοντας, καὶ ἱεῖρους συνωθεῖν καὶ ἀκοντας πρὸς ⁶⁹ τὰ ἀμαρτήματα, καὶ ὄσων ἄλλων τοιούτων μεσοῦς ὁ βίος ὁρᾶται; Ἄπειρ εἰ μὲν ἔρ' ἡμῖν ⁷⁰, ἡμέτερον καὶ τὸ ἔγκλημα τῶν ἐργαζομένων· εἰ δὲ τῆς γενέσεως τὸ κράτος, ἢ μέρησιν ἐκαίνης ἢ τοῦ ταύτην πεποιηκότος. Οὕτω παντῶν τὸ τῆς εἰμαρμένης μετὰ τοῦ ἀσυστάτου ἐπιβίησεν τε καὶ παλιμφημον. Ἄλλὰ γὰρ ἐν ταῦταις καὶ τῶν λόγων ὁ ἕκτος καὶ τὸ ε' καὶ μ' ἐπερατώθη κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ ζ' λόγῳ ἀπορίαν τινὰ δῆθεν ὑπὸ τῶν ἱερειῶν προαγομένην διατιθεῖς, ἐπάγει καὶ τὴν ἰσκιαν. Λέγουσι γὰρ, φησὶν, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς εἰμαρμένης, πόθεν τὰ κακά; Οἷς ἀποκρίνεται ⁷¹, ὡς εἰ μὲν ἂν καταθέμεν ἄλλήλους κακὰ ⁷² μαθεῖν ἐθέλοιτε πόθεν, πῶς ἐρῶντας ὁρῶντες μάτην αἰτίαν ἄλλην ζητεῖτε· εἰ δὲ ἂν πάσχομεν ἀκοντες, καὶ τοῦτο φανερὰν ἔχει τῆς λύσεως. Ἐθολώσαμεν παντοδαπῆς κακίας θυέλλη το βίον, πράττομεν ἂν μισοὶ καὶ ἀποτρέπει θεός· διὰ τοῦτο πάσχομεν ἂν μὴ θέλομεν, ἵνα μηκέτι πρὸς τὸ ταῖσιν ἐκπερώμεθα. Ἡ ἐγρήν ὑπευθύνους οὕτω βαιντας εὐδαιμονίας ἀπολαύειν, ἵνα τε πλεον θεός ἠρησῆθαι καὶ προθυμότερον πρὸς ⁷³ τὰ πάθη καταπερώμεθα; Εἰ δὲ πράττειν τὰ ἄτοπα διὰ τῆς εἰμαρμένης ὁ θεός ἡμᾶς κατηνάγκαζε, πῶς πάλιν κολάζει ἡμᾶς τῶν ἁμαρτιῶν; ἕτερον δὲ ἔστιν, ὡς δῆλον, τὸ συγγραμῆν χρῆσθαι τῷ αὐτεξουσίῳ καὶ αἰρεῖσθαι ἕκαστον ἵκούεται, καὶ τὸ καταναγκάζειν πράττειν τὰ ἄτοπα. Πῶς δὲ ὑμῖν, φησὶν, ἐπέβη [360 H.] τῶν τοῦ θεοῦ ἐπιταγῶν ἀγνοοῦσι τὸ βάθος, εἰς τὸ τῆς γενέσεως ἀπερατοῦ πλάσμα; Καὶ ὅτι μὴ ἐπὶ γῆς ἐργάζονται τὸ τοῦ δημιουργοῦ τῶν κρμάτων ὄψος ἐκείνου, ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἀστέρων καὶ οὐρανῶν καὶ ἡμεῖς ἐργάζομεθα τὸ αὐτὸ. Ἄλλὰ γὰρ ἐν ταῦταις καὶ τῶν λόγων ὁ ἕκτος καὶ τὸ ε' καὶ μ' ἐπερατώθη κεφάλαιον.

A Verumtamen si pto aut impie generatio reddat? quæ Epicureum? Peripateticum? Stoicis, aut Platonicum? quæ Cereri, Solive aut Luce? Quæ adorare, vel canem fectant? Quæ Valentinos? Quod si simpliciter, et [omnino] enim totum constat. Quod dissimum illud sit, impudenter eidem tamen improbitatis liter et bonum Seri, militer adulterum, per vim coactam illud ipsum peccati? Leprosos leratos ponire, et pellere ad peccatum, est hominum vita? potestate, nobis sustinenda: sine net, aut hæc didit. Ita nullo modo probrosum et quintum

C Septimo Unde Quibus struimus patratore aliam exiam faciam Non Xiam co amiam animos improbos obtineat, dum hæc onturbantur, nit, ac circum- ptimum id est et aliquot philosophos und de genesi figmen- isisse, quanquam et illi globosum assero- ompositione, de- rent. Quænam

⁶⁶ εἰ A: εἰς C. ⁶⁸ Οὐαλεντινιανούς ⁶⁹ ὡς A. ⁷⁰ ἐρ' libri ἐν et hic et infra

per illa fieri mendaciter fingere? Quin ego ipse, A καταψεύδεσθαι; Καγὼ δὲ, φησὶ, ταῦτα γράφων ὑπὸ γενέσεως καθ' ὑμᾶς ἠγαγέσθην γράφειν τοὺς κατ' αὐτῆς⁷⁶ ἐλέγχους, ὥστε καὶ οὕτως αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς⁷⁸ πλεόν τῶν ἐξωθεν αὐτῇ μαχομένων ἐπιανίσταται.

At vero quid juvat ea discere, quæ a genesi expectantur? Nam si quidem vitare cognoscentibus conceditur, quæ fato destinata sunt, inepta est prædictio. Vincit enim quæ in nobis est facultas genesim: et maxime, quibus fatum non ignovum, solvere ipsius seriem poterunt; cum hi magis quam cæteri, quæ a genesi ordinata sunt cognoscentes, nihil eorum quæ ipsa minuitur, accidere sibi patientur. At nec hoc, iterum illi aiunt, extra genescos seriem est, quod qui hæc cognoverint, eripiantur. Igitur genesis in contraria dividitur, partimque B prædictionem adhibet, partim eam ipsam irridet: quo quid magis ridiculum esse queat? Quanquam et alia rursus ex parte multa est in ea injustitia atque inæqualitas. Cur enim non omnibus hoc persuasit, ut eventura sibi discerent, quo item omnes ex his eriperentur? Quod si vero ei qui ista cognoverit, effugere tamen non licet; quid frustra cognoscere juvat, curisque ante tempus consumi, percelli ante ictum, et 219^b ante mortem gravius quam morte ipsa affligi?

Hoc porro omnibus perspicuum, eos, qui fatum asserunt, et proborum laudes atque coronas e medio tollere, et improbis contra injustam denunciare poenam atque correctionem. Nam si necessitate adductus est uterlibet ad ea, quæ agit, jam (63) C neque virtuti merces ulla est, neque scelerum poenam exigere licet: quod non potest non penitus nostram vitam confundere atque invertere, et omnibus in Deum linguam suam acuentibus esse impudentius. Non sufficiebat nimirum miseris, si cogentur mala cogitare, dicere, facere: sed cum eorum misereri oporteret, odium insuper adjicitur et poena.

Ubi si quis dixerit, 'nostrum non esse scire cur Deus talem condiderit genesim; is dum modeste agere se fingit, pietatem perstringit, ac per ea ipsa etiam magis sit impius, per quæ moderate loqui videtur. Si enim vere bona genesis est, quæ nobis mala apparet, et id quidem per ipsam genesim: non jam hoc meum erratum est, si malam puto, quæ mala non est; sed ejus potius qui tale per genesim judicium cogitatis nostris inseruit. Nam si meum erratum est, aliena erunt utique a genesi quæ: unque ad cogitata pertinent, quæ et sermo et operatio sequuntur, frustra que fuerit genesis. Vera igitur moderatio cautaque hic circumspectio non sit, malam fluxisse genesim, deinde Deo malorum cogitationem concedere; neque item illud,

Τί δὲ καὶ ὄφελος τὸ μανθάνειν τὰ ἀπὸ γενέσεως προσδοκώμενα; Εἰ μὲν γὰρ ἔστι φυγεῖν τοὺς μαθόντας ἅ ἐπέκλωσε, λήρος ἡ πρόβησις· κρατεῖ γὰρ τὸ ἐφ' ἡμῖν τῆς γενέσεως. Μάλιστα δὲ τοῖς τῆς εἰμαρμένης ἐπιστήμοσι τὸ λύειν αὐτῆς τὸν εἰρμόν συμβήσεται· οὗτοι γὰρ τῶν ἄλλων μᾶλλον τὰ ἀπὸ⁷⁶ γενέσεως αὐτοῖς ἐπιστάμενοι, οὐδὲν τῶν ἀπὸ ταύτης αὐτοῖς ἀπειλουμένων συμπεσεῖν παραχωρήσουσιν. Εἶτα, 'Ἄλλ' οὐκ ἐκτός, φασὶ, γενέσεως τὸ μανθάνοντας⁷⁷ ἀπαλλάττεσθαι. Οὐκοῦν ἡ γένεσις εἰς τὰ ἀντικείμενα μέμνεται, καὶ τὸ μὲν αὐτῆς προλέγει, τὸ δὲ καταγελάττει τῆς προβήσεως· οὐ τί ἂν εἴη γελούταρον; Πολλὴ δὲ πάλιν καὶ ἄλλως ἀδικία καὶ ἀνωμαλία. Διὰ τί γὰρ μὴ πάντας ἐπεισε μανθάνειν, ἵνα πάντες τῶν τοσούτων ἀπαλλάττοντο; [696 R.] Εἰ δὲ καὶ μαθόντα μὴ δυνατόν ἐστι φυγεῖν, τί χρὴ μανθάνειν μάτην καὶ ταῖς φροντίσι προδαπανᾶσθαι καὶ κλητεσθαι πρὸ τῆς πληγῆς καὶ πρὸ τοῦ θανάτου χειρὸν τῶν θεοειῶτων κολάζεσθαι;

Ἐκεῖνο δὲ πᾶσι καταφανές, ὡς ὁ τὴν εἰμαρμένην εισάγων καὶ τῶν σπουδαίων ἀφαιρεῖται τοὺς ἐπαίνους καὶ τοὺς στεφάνους, καὶ τὴν κακούργων ἀδικον ἀνακηρύσσει τὴν ποινήν καὶ τὰς εὐθύνας. Εἰ γὰρ ἐκείνους ἐξ ἀνάγκης ἤλθεν εἰς τὸ πράττειν ἅ πράττει, οὐτε τῆς⁷⁸ ἀγαθοεργίας ἐστὶ μισθὸς οὐτε τῆς κακούργιας ποινῆς εἰσπραξις· ὁ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὁλοκλήρως ἡμῶν συγγέρον⁷⁹ καὶ ἀνατρέπων τὸν βίον καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ τὴν γλῶσσαν πάντων δέξυνον ἀναυδέστερον; Οὐκ ἔχρει δὲ τοῖς δυστυχεῖσι τὸ⁸⁰ τὰ κακὰ νοεῖν τε καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἀναγκάζεσθαι, ἀλλὰ θεῶν ἐλεεῖσθαι καὶ τὸ μισεῖσθαι προστίθεται καὶ τὸ κολάζεσθαι.

Εἰ δὲ λέγοι τις ὡς οὐχ ἡμῶν ἐστὶν εἶδέναι διὰ τί τοιαύτην ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε γένεσιν, ἐν προσωποποιήσει τοῦ μετριάζειν ἐπισφίγγει τὴν ἀσέθειαν⁸¹, καὶ δι' ὧν δοκεῖ μετριάζειν, μείζον ἀσεβεῖ. Εἰ γὰρ καλὴ μὲν ἡ γένεσις, ἡμῖν δὲ φαίνεται κακὴ, καὶ τοῦτο δὲ ἀπὸ γενέσεως, οὐκ ἐμὸν τὸ σφάλμα, φαύλην οἰεσθαι D τὴν οὐ φαύλην, τοῦ δὲ τοιαύτην κρίσιν διὰ τῆς γενέσεως καταθεμένου ἡμῶν τοῖς λογισμοῖς· εἰ δὲ ἐμὸν τὸ σφάλμα, ἐκτός ἄρα γενέσεως τὰ τῶν λογισμῶν, οἷς ἀκολουθεῖ καὶ λόγος καὶ πράξις, καὶ μάτην ἡ γένεσις. Ἀληθῆς τὸ μὲν μετριάτης καὶ εὐλάβεια οὐ τὸ κακὴν πλάσαι γένεσιν, εἶτα παραχωρεῖν Θεῷ τῶν κακῶν τὴν γνῶσιν, οὐδὲ τὸν αὐτὸν λέγειν ὡθεῖν εἰς τὰ [361 H.] κακὰ καὶ κολάζειν οὐς διὰ τῆς γενέσεως ὤθησεν. Οὐκ ἔστι ταῦτα μετριάζοντος, ἀλλ' ἐν στή-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ αὐτῆς A: αὐτοῦς C. ⁷⁸ ἑαυτῆς Scaliger: libri ἑαυτοῦς. ⁷⁹ τὰ A: τὸ C. ⁷⁷ μανθάνον C. ⁷⁸ οὐτε γὰρ τῆς C. ⁷⁹ libri συγγέρον — ἀνατρέπων — δέξυνοντος. ⁸⁰ τὸ add. A. ⁸¹ εὐσέθειαν C.

NOTÆ.

(63) Extremo hic voculam γὰρ ex præcedente forsitan versu illapsam

μυτι ταπεινοφροσύνης χαλεπήν ἀπάτην εισάγοντας. Ἐὰν δὲ τῆς εὐσεβείας γένος οὐχ ὕβριζει· Θεὸν δὲ ὦν καὶ τιμῶν, οὐδὲ τὴν αὐτοῦ ἀναρετὴν ἀγαθότητα, τῶν κατῶν αὐτῶ τὴν ἐξουσίαν παρέχον. Ἄδικα γὰρ οὐτε οἶδεν οὐτε δυνήσεται ἢ τοῦ Θεοῦ ἐξουσία· οὐ ποιεῖ φωνὰ καὶ κολάζει, οὐδ' ἀπαγορεύει πταίειν καὶ βιάζεται παρακούειν καὶ παρακούσαντα τιμωρεῖται. Ταῦτα οὐτε πρέπει Θεῷ οὐτε εὐσεβῆς οὐδεὶς δέχεται λογισμῶς. Τὰ δὲ πρέποντα νοοῦμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ γινομένων τὴν παντελῆ κατάληψιν αὐτῶ παραγοῦμεν, καὶ καταλαβεῖν οὐ φιλονεικοῦμεν, εἰδότες ὡς οὐ καταληψόμεθα. Ἀληθῆ δὲ Θεοῦ ἐξουσίαν ἴσμεν τὸ μῆτε πονηρῶν ἡττάσθαι καὶ πρὸς τὸ τῶν δημιουργημάτων συμφέρον κεχρησθαι τῇ ἀγαθότητι. Σκόπει ἢ κάκεινο· Ἐν κυνηγεσίῳ παροξύνουσι ταύρους πρὸς ἡ μάχην ἐρεθίζοντες, καὶ μὴ χρῆσονται τοῖς θυμῶσι, ἀνανακτοῦσιν οἱ δεσπόται· ὁ δὲ τῶν ἀστέρων δρόμος τοὺς πειθόμενους τοῖς αὐτῶν ἀποτελέσμασι θανάτους ἀμείβονται. Δούλους πάλιν ἡμεῖς ἀπειθοῦντας κολάζομεν, τιμῶμεν δὲ ὑπακούοντας· ἢ δὲ ταῦτα ποιεῖν τε καὶ πράττειν ἀναγκάζουσα γένεσις καὶ πταίειν παρακαλεῖ καὶ τιμωρίας ὑπάγει τοὺς πεισθέντας, καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως πρὸς τοὺς ὑπὸ χεῖρα ἰσθ' ὅτε ποιεῖ, αὐτῆ δὲ τὰ ἀδικώτατα δρῶσα εἰς ἡμᾶς οὐκ ἀσχύνηται. Ἄρ' οὐκ ἐσχάτη μανία ταῦτα νομίζειν; Ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ τὸ μ' καὶ ε' κελευμένοι κεφάλαιον.

præmio afficimus. At illa quæ hæc cogitare ac facere cogit genesis, et labi jubet, et persuasos cruciatibus interdum facit, cum ipsa interim injustissima in nos committere non erubescat. Annon igitur extremæ dementiae hæc statuere? Atque hæc quinto et quadragésimo capite disserit.

[697 R.] Ἐν δὲ τῷ μ' φησὶν ὡς ὑπὸ τῆς γενεθλια- C λογίας οἱ ἐκμανέντες καὶ δημιουργῶν τῶν ἀπάντων ὑπεκρίπτουσι ταῦτη. Φασὶ γάρ, ὡς περ τὸ δικαιωπραγῆν ἀπὸ γενέσεως, οὕτω καὶ τὸ προσευχόμενον εἰσαπαιεῖσθαι καὶ τὸ πληροῦσθαι Θεοῦ παρουσίας καὶ τὸ καταγενοῦσθαι θειωτέρων ἀποκαλύψεων. Ὡστε ἐξ ὧν τῶν μῶσι λέγειν, τὸν Θεὸν ὑπηρετήν ἀποφαίνουσι τῆς γενέσεως, κάκεινων εὐεργετήν οἷς ἂν ὁ ταύτης δρόμος τὸ πᾶσχειν εὐ ἐχαρίσατο· οὐ τί ἂν εἴη ἀειώτερον ἢ δυσσεβέστερον; Εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς εἰμαρμένης ἀφαιροῦσι, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν εὐτὴς ἀποτέμνοντες, μόνως δεσπόζειν πονηρίας ἀναγράφουσι. Ἀλλὰ καὶ πλείστους εἰδίδειν ὁ μακρὸς χρόνος ἐξ ἀρετῆς εἰς κακίαν μεταβαλόντας· ὥστε πάλιν κρατεῖ ὧν οὐκ ἐκράτει, τοὺς ἀγαθοὺς εἰς φαύλους μετακινήσασα. Οὕτως ἢ ταύτης ὑπόθεσις πάντα συγγεῖ καὶ ταράττει, καὶ πρὸ πάντων αὐτὴν καταβάλλει τε καὶ περιτρέπει.

Ἄγει δὲ κατὰ τὸ ἐξῆς κεφάλαιον (ζ' δὲ τοῦτο ἐστὶ καὶ μ') ὡς καὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι φιλοσοφούντων τὰ τοιαῦτά τινες ἐπὶ νοῦν θέμενοι τὸ τῆς γενέσεως ἐμυεθῆσθαι τε καὶ καταγελάσαν πλάσμα. Καίτοι τὸν τε οὐρανὸν σφαιρικόν οὐδὲν ἦττον ἢ οὗτοι ἐδόξαζον, καὶ μὴν καὶ τὴν τῶν ζῴδιων σύνθεσιν καὶ τὴν τῶν πλανήτων κίνησιν οὐκ ἄλλως ἐνόμιζον. Τίς οὖν

A affirmare eundem et ad malum impellere, et quos eo per genesim impulerit, nihilominus punire; non sunt hæc modeste loquentis, sed ipsa demissionis specie in gravem errorem inducentis. At vero pietatem colens soboles, nullam Deo injuriam per illa eadem facit, per quæ ipsum colere se arbitrat, neque ejus tollit bonitatem, malorum ipsi potestatem attribuendo, injuriam enim facere neque modo novit, neque unquam poterit divina potentia: non, quem hæc homicidam fecit, postea castigat; non ita prohibet labi, ut deinde et cogat non obtemperare præcepto, et puniat negligentem. Hæc neque in Deum cadunt, neque a pia mente admittuntur. Nos autem quæ consentanea sunt mente agitanes, perfecte Deum omnia quæ in mundo fiunt, comprehendere satemur; at non etiam ipsi comprehendere hæc contendimus, certi nos nunquam comprehensuros. Cæterum hanc esse veram Dei potentiam agnoscimus, quod neque a malis aliquando supereatur, et quod in rerum conditarum utilitatem bonitate utatur. At tu mihi etiam illud considera. Solent in venationibus tauri stimulis excitari, atque ad pugandum proritari, dolorem quoque 220a dominis sentientibus, si forte minus excaudescant. Verum astrorum ille cursus morte remuneratur eos qui ipsius fatalibus decretis obsecutus fuerit. Servos adhæc nostros immorigeros castigamus, obsequentes

Quadragesimo sexto capite asserit illos a generalia dementia, omnium quoque architectum Deum eidem subdicere. Ita enim loquuntur, ait, quemadmodum juste vivere a geni proficiscitur, sic et orantem exaudiri, et Dei presentia impleri, et divinis dignari apparitionibus. Per ea igitur quæ asserere ipsi audent, Deum esse genesens ministrum declarant, atque in eos solos esse beneficium, quibus hujus cursus beneficium accipere benigne concesserit. Quo quid esse possit impium magis? Sin hæc atque his similia adimunt, jam maximis ab eo bonis divulsis, in unam duntaxat dominari malitiam scripserint. Attamen tempus docuit quam plurimos e bonis malos evasisse; ita ut probos in improbos commutando, in eos rursus potestatem obtineat, qui ab ejus potentia liberi erant. Adeo dum hæc statuitur, omnia confunduntur atque conturbantur, et vel ipsa sese ante omnia prosternit, ac circumagendo everitit.

Proximum deinde caput (septimum id est et quadragesimum) asserit, Græcos aliquot philosophos hæc animo considerantes, illud de genesi signentum detestatos esse atque irrisisse, quanquam et cælum ipsum non secus atque illi globosum asserebant; et non aliter de signorum compositione, deque errantium stellarum motu statuerent. Quænam

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ πρὸς] ὡς A. ¹² πρὸς] ὡς A. ¹³ δρόμος ταύτης C. ¹⁴ τὸ add. A.

igitur horum sententia est, quod hæc quidem A admittant, illud vero nequaquam? Ea quæ terra marique vel in aere et cæteris elementis accidunt præsignificandi, etsi non cogendi aut efficiendi vim habere astrorum cursum arbitrantur. Hunc enim ad eum fere modum futura denuntiare, quo divinandi, aruspiciandi, aut similibus ars quæpiam solet: ut non propterea hæc eveniant quod prænuntientur, sed ideo prænuntientur, quod eveniant. Neque enim astra per vim gubernare hæc inferiora, sed duntaxat quæ post eventura sint denuntiare. Verum etsi qui 220^b sic sentiunt, magnam illam astrologorum impietatem a se repleverint, ad perfectam tamen veritatem non pervenerunt. Ita septimus liber absolvitur.

Octavus porro liber a quadragesimo octavo inchoatus capite, duos creatos dicit cælos, unum quidem aspectabili isto superius, quod una cum terra subsisterit, alterum vero hoc videremus. Horum ergo duorum alterum tecti quasi locum tenere, alterum terræ quidem tecti vicem similiter præbere, sed altiori illi cælo soli instar esse ac fundamenti; terram adhuc unam esse; cælestia item potestatibus majoribus esse subjecta, ut et visibilibus ea quæ sub cælo sunt. Cælum insuper non rotandum, sed tentorii ac forniciis formam præferre. Pro quidem opinione Scripturæ, ut putat, testimonia profert: non ea solum de figura, sed et de occasu atque ortu solis. Reddit et causam incrementi ac decrementi dierum ac noctium: aliaque id genus curiose investigat, mea quidem sententia, quæ necessaria non sunt, etsi cum sacris oraculis connexionem quamdam habent. Unde primum quidem hunc virum, ex iis quæ refert, iudicas, at non ita etiam accurata cum ratiocinatione sacrarum Scripturarum testimonia producere dixeris.

Inde ad nonum et quadragesimum caput transitione facta, sacræ nobis Scripturæ leges, admonitionesque, et magnum illud redemptionis nostræ mysterium (nec immerito sane) prædicat; ubi et astrologiam ex iisdem illis divinis libris egregie perstringit.

Hinc ad quinquagesimum caput gradu facto, eundem illum errorem nihilo segnius oppugnat, præter alia etiam ista referens. Et si quid, ait, ab illis prædictum evenire forte videatur, non id mox [quia prædictum fuit] evenit; multa siquidem et nobis eorum quæ cogitaveramus, acciderunt, et negotii alienius vel moti jam, vel brevi movendi expectatione suspensi, illud ipsum tale habuisse principium vel finem postea deprehendimus, qualem speraveramus: neque tamen propterea nos in prophetarum ordinem referimus, sed casus esse hunc eventum, atque conjecturæ agnoscimus. Enimvero si quid alienum ab humana vita prædicarent, ac deinde insolitum

αὐτοῖς ἢ γνώμη, τοῦτο μὲν δέχεσθαι, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσεῖσθαι; "Ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης συμβαινόντων ἐν ἀέρι τε [362 H.] καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις προσημαντικὸν μὲν εἶναι νομίζουσι τὸν τῶν ἀστέρων δρόμον, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικὸν ἢ ποιητικὸν, μὴ οὖν δὲ τοῦτον τὰ ἐσόμμενα ὡσπερ καὶ τὴν μαντικὴν καὶ τὴν⁸⁶ ὀλωνιστικὴν καὶ ὅσαι αὐταῖς παραπλήσιοι· καὶ οὐκ ἐπειδὴ προλέγει γίνεται, ἀλλ' ἐπειδὴ γίνεται προλέγει· καὶ οὐκ ἀνάγκη τῇ ἀπ' αὐτῆς διοικεῖσθαι τὰ ἐνταῦθα, προσημαίνειν δὲ μόνον τὰ ἐσόμμενα. Ἄλλ' οἱ ταῦτα μὲν νομίζοντες τὴν πολλὴν τῶν ἀστρονομῶν δυσσέθειαν ἀπεσεύσαντο, πρὸς δὲ τὸ τῆς ἀληθείας ἀκριδὲς οὐκ ἀφίκοντο. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ τοῦ ζ' λόγου τὸ πέρας.

B Ὁ δὲ ἡ' λόγος, κατὰ τὸ ἡ' καὶ μ' ἀπαρχόμενος κεφάλαιον, δύο μὲν οὐρανούς λέγει γεγενῆσθαι, ἓνα μὲν τοῦ ἠρωμένου ἀνώτερον, ἓν καὶ συνυφεστάνα: τῇ ἡ', θάτερον δὲ τὸν ὀρώμενον· δύο δὲ οὐρανὸν τὸν μὲν ὀροφῆς ἐπέχον λόγον, τὸν δὲ πρὸς μὲν τὴν γῆν ὀροφῆς ὡσαύτως, ἐδάφους δὲ καὶ βάσεως πρὸς⁸⁷ τὸν ὑπερέχοντα. Καὶ τῆν δὲ μίαν. Καὶ τὰ μὲν οὐράνια ταῖς κρείττοσιν ἀπονεμεθῆσθαι⁸⁸ δυνάμει, τοῖς ὀρωμένοις δὲ τὰ ὑπουράνια⁸⁹. Μὴ σφαῖραν δὲ τὸν οὐρανὸν εἶναι, ἀλλὰ σκηνῆς καὶ καμάρας διασώζειν σχῆμα. Καὶ ταύτης τῆς ὑπολήψεως Γραφικῆς, ὡς οἶεται, προβάλλει μαρτυρίας, οὐ μόνον περὶ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ περὶ δύσεως καὶ περὶ ἀνατολῆς⁹⁰ ἡλίου. Αἰτιολογεῖ δὲ καὶ τὴν τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν αὐξομειώσιν, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα πολυπραγμανεῖ, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, τὸ ἀναγκαῖον οὐκ ἔχοντα, εἰ καὶ τοῖς ἱεροῖς λόγοις προσφύεται. Ἐξ οὗ εὐσεβοῦντα μὲν τὸν ἄνθρωπον, οἷς χέρρηται, θεῶν δὲ τινος, ἀκριδὲς δὲ λογισμῶν τὴν τῶν Γραφικῶν μαρτυρίαν προτείνειν οὐδέτι ὁμολοῦν φήσειεν⁹¹.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ θ' καὶ μ'⁹² μεταβαίνων κεφάλαιον, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Γραφῆς τοὺς νόμους [700 R.] καὶ τὰς παραινέσεις καὶ τὸ μέγα τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον καὶ μάλα δικαίως ἐξυμνεῖ· ἐν ᾧ καὶ τῆς ἀστρολογίας ἐκ τῶν αὐτῶν θεοχρηστων λογίων ἀρμὰ δῶς καθάπτεται.

Ἐκείθεν ἐπὶ τὸ ν' ἀνιὼν κεφάλαιον, τῆς αὐτῆς κλήνης οὐδὲν ἥττον καταγωνίζεται, λέγων μετὰ τῶν ἄλλων ὡς εἰ καὶ τῶν προλεγομένων αὐτοῖς δοκεῖ ἐκβαίνειν, οὐκ ἐπειδὴ τὴν ἐκδοσιν ἐσχῆκε. Πολλὰ γάρ⁹³ καὶ ἡμῖν ἐννοούμενοις τῶν ἐννοηθέντων ἀπητήθησε· καὶ πρᾶγμα κεκμημένον ἢ κινήθησόμενον προσδοκῆσαντες, οἷαν ἠλπίζαμεν ἀρχὴν λαβεῖν ἢ τέλος, τοιοῦτον λαβεῖν⁹⁴ κατελάθομεν. Καὶ οὐ διὰ τοῦτο χαιροτοναίην ἑαυτοῖς προφητείας ἐπιφέρομεν, ἀλλὰ συντυχίας ἢ καὶ στοχασμοῦ τὴν ἀπόδοσιν ἔργον γινώσκουμεν. Εἰ μὲν γάρ τι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀλλότριον προσεκρήντο, εἴτα τὸ ζένον ἐξέβη, οὐ λέγω πολλὰκις ἀλλ' ἀπαξ, θαυμάζειν εἰκὸς ἦν· εἰ δὲ γε τε

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ τὴν om. pr. A. ⁸⁷ πρὸς] ὡς A. ⁸⁸ ὑπονεμεθῆσθαι ζ. ⁸⁹ ὑπουράνια Schottus: ὑπερουράνια ζ. ⁹⁰ περὶ ἀνατολῆς aid. A. ⁹¹ φήσει A. ⁹² θ' καὶ μ' A: μ' καὶ θ' ζ. ⁹³ πολλὰ μὲν [γὰρ ζ. ⁹⁴ λαβεῖν μ. A: ἀπλαθεῖν ζ.

φιλῶντα συμβαίνειν δοκοῦσι προλέγειν, τί θαυμα-
 σὸν εἰ τυγχάνουσιν; Οὐ γὰρ ἐστὶ βραδύως ἀποτυγεῖν
 ἢ εὐχῆσι βάλλοντα τοὺς λόγους· θαυμαστὸν δὲ ἦν
 μᾶλλον, εἰ διὰ παντὸς ἀπατύγχανον. Εἰ δὲ καὶ δαι-
 μονες ἔχουσι συνεργούς, ὡσπερ οὖν ἔχουσιν ἐπικρα-
 σίοντας αὐτῶν τὴν [363 H.] πρόβρῃσιν, οὐκέτ' ἂν
 εἰ ἐπιτυγάνοιεν ἀπορήσαιμι, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον εἰ
 μὴ ἐπιτυγάνοιεν. Συνεργοῦσι δὲ τούτοις οἱ δαίμονες,
 εἴθετες μὲν τὰ παρὰ τοῖς ἀστρολόγοις γεγραμμένα,
 κληροῦσθαι δὲ ταῦτα ἀγῶνα πάντα καταβαλλόμενοι,
 ἵνα τὴν τῆς εἰμαρμένης πλάνην τοῖς πειθόμενοις ἐν-
 τήσαντες τοῦ Θεοῦ κατολιγωρεῖν ἀναπειλώσι. Προ-
 λέγει δὲ τὰ βιβλία πλοῦτον καὶ πέναν καὶ ὄσα ἐν
 βίῃ. Ἐπὶ δὲ ταῦτα τοὺς δαίμονας συνεργεῖν οὐ χαλε-
 πόν· καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀλλήλους πολλὰ τούτων ἂν
 βουληθέντες διαθεῖμεν, ἢ πειθόντες ἢ ἀπατῶντες ἢ
 καταναγκάζοντες. Κατισχύουσι⁷⁷ δὲ ἀμαρτανόντων
 τὸ δαιμόνιον φῶλον, ἄγουσι τε καὶ φέρουσι τοὺς πει-
 θιμένους ὅποι ἂν βούλονται⁷⁸. Βούλονται δὲ πρὸς⁷⁹
 εἰς τῶν ἀστρολόγων ἀπάτας τὴν ἡμέτερον ἀρμύζειν
 βίον, ἵνα τὰς μὲν ἐκβάσει; ὀρῶντες τοῖς ἀστρολόγοις
 συμφάνους, τοὺς δὲ ταῦτα πράττοντας μὴ συνορῶν-
 τας, τοῦ τε δρόμου τῶν ἀστέρων οἱ ἠπατημένοι κα-
 ταφύονται, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἀμε-
 λήσαντες εἰς τὸν τῆς ἀσεθείας βυθὸν ὀλισθήσωσι. Καὶ
 εἰπὸν δὲ τοῦτο, τὸ μὴ συνορᾶν αὐτοὺς τὸ ῥηθὲν κατὰ
 τῶν ἀνθρώπων δραματούργημα, τῶν δαιμόνων ἔργον
 ἂν εἴη, τῆς ἀμαρτίας; καὶ ἀσεβείας συναιρομένης⁸⁰
 αἰτίας, καὶ τὸ τε αὐτῶν μηχανήματα συναιροῦναι διακω-
 λήσεις; καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων ὡσαύτως τὸ
 βέθος. Πῶς γὰρ ἀποκαλύψει τὸ Θεῖον ἢ τὰς τῶν
 δαιμόνων ἐνέδρας ἢ τὰς αὐτοῦ οικονομίας, οἷς παρ-
 φῆν αὐτοῦ⁸¹ σπουδάζεται τὰ προστάγματα; Καὶ
 γὰρ ἄπερ Ἰσμεν ὀδῖκα, ταῦτα πράττομεν· οὐχ ὡν
 ἰαίως Ἰσμεν, ταῦτα μεταδιώκομεν. Καὶ πῶς ἄπερ
 ἐγνωσμέν μαθησόμεθα; Ἐπραξας δ' ἐμαθες· παρ-
 εκίωσας αὐτὸν δι' ἀρετῆς τοῦ μαθεῖν πλεον ὡν
 ἐπίστασαι ἄξιον· θαύμαζε εἰ μὴ μαθεῖν ἔσχες τὰ τε-
 λειώτερα. Εἰ δὲ πάθει βρύεις καὶ Θεοῦ καταφρονεῖς,
 πῶς μαθήσῃ τὰς οικονομίας αὐτοῦ ἢ τὴν κατὰ σοῦ
 τῶν δαιμόνων ἐκπῆριαν; [701 R.] Πῶς δὲ οὐ κρα-
 τίσκιαν δαίμονας εὐχερῶς ὡν οὐκ ἐστὶ τὸ Θεῖον ὑπέρ-
 μωρον, πρὸς ἐκεῖνα τούτους κατασύροντες ἃ τῶν
 ἀστρολόγων αἱ βίβλοι προλέγουσιν, ὡς ἂν τὸ τῆς εἰ-
 μαρμένης ἐν αὐτοῖς βεβαιώσαντες πλάσμα πλεον^D
 Θεοῦ ἀποστατήσωσιν; Εἰ μέντοι γε ὅσπην περὶ τὰ
 κατὰ σπουδῆν εἴχομεν, τοσαύτην περὶ τὰ κατὰ, οὐκ
 ἐν ἔγνωσμέν ὅσον ὑπὸ Θεοῦ τετιμημένα, οὐδ' ὅσον
 κατὰ δαιμόνων ἰσχύομεν. Πανταχοῦ μὲν¹ γὰρ Θεός,
 ἰγγίζει δὲ μᾶλλον τοῖς δι' ἔργων ἀγαπῶσιν αὐτόν·
 ἴσσο δὲ Θεός, τίς ὁ λανθάνων τὴν ἐπιβουλήν ἢ ὁ ἐπι-
 βολίων ὄλος; Ταῦτα δευλαδῶν τὰ ἱερὰ λόγια πά-
 λιν κατὰ τῆς εἰμαρμένης ἐπιλέγει, παραίνων τοὺς
 ἀνθρώπους ἀπαλλάττεσθαι τῆς τοιαύτης πλάνης. Διὰ
 δὲ τοῦ λέγειν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς

A illud, non dico sæpius, sed semel admodum evenis-
 set, merito admirari licebat. At cum ea quæ ple-
 ramque accidere solent prædicere videantur, quid
 mirum si recte conjiciant? non enim facile est tam
 multa dicentem aberrare. 221^a Quin illud potius
 mirandum sit, semper si aberrarent. Jam si etiam
 dæmones habeant adjuutores, quemadmodum sane
 habent, qui ipsorum prædictionem confirmant, non
 amplius tum mirer si recte conjecient, sed multo
 magis si non recte conjiciant. Adjuvant enim eos
 dæmones, in astrologorum scriptis maxime versati,
 omni ad hæc perficienda contentione adhibita, quo
 nimirum, illo de fato errore nimis credulis infuso,
 contemptum insuper Dei his ipsis persuadeant.
 Prædicunt autem hujusmodi libri divitias, pauper-
 tatem, et quæcunque contingere in hac vita solent,
 ad quæ sane dæmones suam opem asserre non diffi-
 culter possunt. Etenim etiam nos horum non pauca
 in alios, si modo velimus, vel persuadendo, vel
 decipiendo, vel vim adhibendo, conferamus. Et vero
 peccatores in sua tenet potestate dæmonum turba,
 obsequentisque ducit atque agit quo vult. Velint
 autem ad astrologorum fallacias nostram componi
 vitam: ut eventus quidem cum astrologorum præ-
 dictionibus consentire animadvertentes, sed eorum
 auctores non observantes, non solum astrorum cursu
 decepti fallamur, verum etiam, pietatis ac justitiæ
 nulla habita ratione, in impietatis abyssum incida-
 mus. Et hoc quidem ipsum, quod illam, quam dixi-
 mus, compositam adversus homines machinationem
 hi non animadvertant, dæmonum atque opus fuerit,
 peccato simul atque impietate ascitis, per quæ
 prohibeantur [miseri] et horum molitionem, et divi-
 norum similiter judiciorum profunditatem intelligen-
 re. Quomodo enim Deus aut dæmonum insidias,
 aut suæ providentiæ mysteria manifestet iis quibus
 studio est ejus despiciere præcepta? Etenim quæ
 iniqua esse scimus, perpetravimus: neque tamen ea
 consecramur, quæ laudanda novimus; et adhuc
 speramus nos ignota percepturos? Ubi ea feceris,
 quæ didicisti, atque per virtutem te ipsum dignum
 reddideris, ad plura præter ea quæ ante cognoveris
 percipienda, tum demum mireris, si quæ perfectiora
 sunt, discere nequiveris. At quoad perturbationi-
 bus refertus es, Deumque contempnis, quomodo tu
 aut ejus providentiæ mysteria discas, vel contra te
 dæmonum impetum? Et quomodo non facile vincant
 dæmones eos quibus non est Deus propugnator? ad
 illa nimirum hos attrahentes, quæ astrologorum
 libri prædicunt: ut fati in eis figmento corroborato,
 amplius etiam a Deo deficiant. Atqui, si quanto ad
 malum studio contendimus, tanto item ad honesta-
 tem incumbereimus, non ignoraremus 221^b quam
 Deo chari simus, neque quantum virium contra dæ-
 monem habeamus. Etsi enim ubique Deus, ad eos

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ κατισχύουσι apographum Stephani: κατισχύουσαι ζ. ⁷⁸ βούλονται ζ. ⁷⁹ πρὸς ὡς Α. ⁸⁰ συναιρου-
 μήνης ζ. ⁸¹ αὐτοῦ ζ. ¹ μὲν et infra εἰς add. Α.

tamen propius accedit, qui per opera ipsum diligunt. A Ubi autem Deus est, quænam illic insidiæ lateant, aut quis omnino adsit insidiator? Quæ ubi disse-ruit, divinis rursus Eloquiis adversus fatum instru-ctus, homines adhortatur, ut se illo errore liberent. Quod autem in signa et tempora ^a et annos factum esse a Deo solem cum luna et stellis dicitur, his ea significari vult, quæ ^b sub Jesu filio Nave et ^c Eze-chia rege, itemque in ^d Christi passione contigerunt.

His igitur quinquagesimo capite pertractatis, 51 ad deinceps transit, quo a Bardisane ortos hæreticos redarguit, quod cum profiteantur se prophetas ad-mittere, animas quidem a genesi liberas et sui juris conditeantur, sed corpus nihilominus hujus guber-nationi subjiciant. Nam divitias, paupertatem, mor-tuum, sanitatem, vitam, mortem et quæcunque in nostra non sunt potestate, per fati vim effici affir-mant. At si secundum Isaiam ^e ignorant cœli astro-logi quæ futura sint, et ex Jeremiæ ^f sententia, vanum hoc omne studium est, quomodo hi susci-pere se dicunt prophetas, qui corpus fati servituti subjiciunt? Etenim Deus Judæis sive minas sive pœnas non nisi corporeas intendit, similiaque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere astrologos per Isaiam pronuntiavit. Quonam igitur pacto fieri potest, ut et prophetis fides adhibeatur, et corporeorum cum malorum tum honorum pote-stas omnis fato concedatur, et huic nimium ad-dicti futura prædicant? nisi forte per insaniam dixerint, bona quidem piis, mala vero impiis distri-buere, et ipsum insuper numen fato deservire. At qui animæ genesi non subjiciantur, quando Deus ipse, rerum omnium conditor, una cum hac opera-tur, fatalibusque effectibus subservit? Si vero quæ per angelos olim ac prophetas administrata sunt, ea genesis non efficit, ut nec ea quæ Dominus nos-ter Jesus Christus in carne apparens operatus est, dum innumerabilem humanorum corporum multi-tudinem sanavit, quorsum adhuc volunt affirmare corpus a genesi administrari? Nam aut illud fal-sum reddent, quod Deus immorigeris pœnas mini-ster, obtemperantibusque benigne faciat: aut certe, si primum illud verum, secundum fabula est. Ad hæc 222a qui fieri potest, ut genesi cor-pora subjecta cum sint, animæ tamen ejus imperio subducantur? Si enim a genesi accidat inventio the-sauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum sive assumptio, sive abjectio, imo et adulterantium atque mœchantium pœna, necessarium utique animam impelli ad inventionem thesauri [propter ipsum thesaurum], atque ad dis-cendam vel architecturam propter domum, vel textoriam propter vestem. Quin a muliebri amore vinci hanc oportet ut ferat corpus proprii pœnas delicti: imo etiam ad cædem incitari propter genesim, quæ mortis sententiam tollit: et sic de aliis. Vix enim corporeum quidquam flet, nisi anima

ἄλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ὕψος κεφάλαιον διε-θὼν μέτεισιν ἐπὶ τὸ α' καὶ ν', [364 H.] ἐν ᾧ τοὺς ἀπὸ Βαρδισάνου ἀιρετικοὺς διελέγχει, δέχεσθαι μὲν προσποιουμένους τοὺς προφήτας, καὶ τὰς μὲν ψυχὰς γενέσεως ἐλευθέρας καὶ αὐτεξουσίους ἠμολογοῦντας, τὸ σῶμα δὲ τῇ ταύτης ὑποτάττοντας διοικῆσαι· κλυ-τον γὰρ καὶ πενίαν, καὶ νόσον καὶ ὕγρῳ, καὶ ζωὴν καὶ θάνατον, καὶ ὅσα οὐκ ἐφ' ² ἡμῖν, ἔργον εἶναι λέ-γουσι τῆς εἰμαρμένης. Εἰ δὲ κατὰ τὸν Ἡσαίαν οὐκ ἴσασιν οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ τὰ μέλλοντα, καὶ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν ματαία ἐστὶν ἡ περὶ ταύτην σπουδὴ, πῶς οὗτοι δέχεσθαι μὲν φασὶ τοὺς προφή-τας, τὸ σῶμα δὲ δούλον ποιοῦσι τῆς εἰμαρμένης; καὶ γὰρ ὁ Θεὸς τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ πάθη σωματικὰ ἐπηφείη ³, τοιαύτας δὲ καὶ τὰς εὐερ-γείας, ὧν ἄγνοιαν ἔχειν τοὺς ἀστρολόγους διὰ τοῦ Ἡσαίου καταψηφίσατο. Πῶς οὖν ἐγγυρεῖ καὶ τοὺς προφήτας πειθεσθαι, καὶ τῶν σωματικῶν κακώσεων καὶ εὐεργεσιῶν τῇ εἰμαρμένῃ τὸ κράτος χαρίζεσθαι καὶ προλέγειν τοὺς περὶ αὐτὴν ἐπιπορήμενους τὰ ἐσό-μενα; εἰ μὴ ἄρα μεμνηθὲς εἴποιεν τὰ μὲν ἀγαθὰ τοῖς εὐσεβοῦσι νέμειν, τάναντια ⁴ δὲ τοῖς δυσσεβοῦσι, καὶ τὸ θεῖον ἐξυτηρετούμενον τῇ εἰμαρμένῃ. Καὶ πῶς ψυχὰς γενέσει οὐχ ὑποκείσονται, Θεοῦ τοῦ πάν-των δημιουργοῦ συνεργούτος αὐτῇ ⁵ καὶ ὑπηρετη-μένου τοῖς ἀποτελέσμασιν; Εἰ δὲ οὕτε τὰ δι' ἀγγέ-λων καὶ προφητῶν οἰκονομηθέντα πάλαι γενέσεως ἔργον ἦν, οὐδ' ἄπερ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ σώματος φανεῖς εἰργάσατο, μυριάδας ἀνθρώ-πων ἰασάμενος σωμάτων, πῶς ὁφονται τὸ σῶμα λέγειν τοῖς εὐεργετοῦσιν, εὐεργετεῖν δὲ τοὺς πειθο-μένους, εἰς ψεύδος ἀπάξουσιν· ἢ εἰ τὸ πρῶτον ἀλη-θές, πλάσμα τὸ δεύτερον. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, πῶς ὁφόντε, σώματος ὑποκειμένου γενέσει, τὰς ψυχὰς ταύτης ἀπηλλάχθαι; εἰ γὰρ ἀπὸ γενέσεως εὐεργε-θησαυροῦ καὶ οἴκου κτήσεως ἢ ἐτέρων τινῶν σωματι-κῶν πρόσληψις ἢ ἀποβολή, καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν πορ-νεούτων ἢ τῶν μοιχευόντων ποινὴ, ἀνάγκη τὴν ψυ-χὴν ἐλαύνεσθαι μὲν πρὸς εὐεργεσίαν θησαυροῦ ⁶, πρὸς μάθησιν δὲ τεκτονικῆς διὰ τὸν οἶκον ἠθροφαντικῆς διὰ τὸ ἱμάτιον. [704 R.] Δεῖ δὲ καὶ γυναίκα εἰσπεσεῖν διὰ τὸ παθεῖν τὸ σῶμα ἄπερ αὐτῷ εἰμαρται ⁷, ἀλλὰ καὶ πρὸς φόνον ὠθεῖσθαι διὰ τὴν καταψηφισμέ-νην τὸν θάνατον γένεσιν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Οὐδὲν γὰρ σχεδὸν τῶν σωματικῶν τῆς ψυχῆς μὴ ὑπακουούσης καὶ συλλαμβανούσης γενήσεται, καὶ ἀνάγκη τοὺς ἐκ Βαρδισάνου ἢ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπο-

^a Gen. 1, 14. ^b Josue x, 13. ^c IV Reg. xx, 9. ^d Matth. xxvii, 45. ^e Isa. xlvii, 12. ^f Jerem. x, 2.

VARLÆ LECTIONES.

¹ ἐφ' Scaliger: libri ἐν. ² ἐπαφίει ζ. ³ τάναντια δὲ A: δὲ τάναντια ζ. ⁴ αὐτῇ A: αὐτοῖς ζ. ⁵ θησαυροῦ θησαυροῦ διὰ τὸν θησαυρόν Scaliger. ⁷ αὐτῷ εἰμαρται A: αὐτὸ ἡμαρτεν ζ.

ταῖς γενέσει, ἢ τοῦτο μὴ τολμώντας καὶ τὸ σῶμα ἀπειθεῖν ἀποφαίνειν ἐλευθερον. Οὕτω μὲν καὶ τὸ β' καὶ ἀποκρατοῦται κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς τὴν ἐσχατὴν ἀσέβειαν διελέγχει τῶν γενέσει τολμώντων ὑποβάλλειν καὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν φανέντα πρόφασιν ποιουμένων ἀστέρα, καὶ ταύτην εὐ τε καὶ σοφῶς τὴν ἀπόκριναι [565 H.] καταβάλλει, πολλοῖς αὐτοὺς καταπρόστων τοῖς ἐπιχειρήμασι, τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἐνδείκνυσι τὸν φανέντα ἀστέρα μὴ εἶνα τῶν πολλῶν καὶ κατ' οὐρανὸν εἶναι, ἀλλὰ δυνάμιν τινα θειοῦσαν, εἰς ἄστρον μὲν σχηματιζομένην, τὴν δὲ τοῦ πανοῦ Δεσπότης κηρύττουσαν γένεσιν. Λέγει δὲ τοὺς μέγους παραλαβεῖν μὲν παρὰ Καλδαίων ὡς ἀστὴρ Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ κοινου Σωτήρος μηνυτής, ἐκείνοις δὲ ὡς ὁμοτέχνους ἀναθελίνας ἐν πρῶβῆσιν τὸν Βαλαάμ⁸ ἐκείνον, ὃς καὶ ἄκων ἐπὶ κατάρας εὐλογίας τὸν Ἰσραὴλ, τῇ εὐλογίᾳ συμπεριλαβὼν καὶ τὴν τοῦ τεχνησομένου γένεσιν βασιλιάς καὶ τὸν ταύτης κήρυκα ἀστέρα. Ἐμφανίζεται ἔτι καὶ Πέρσαις πρὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὁ Δεσπότης ταύτην, δεικνύς ὅτι καὶ μάγων καὶ γόητων τοῖς ἰδιούσις ἢ δι' αὐτοῦ παρέχεται χάρις καὶ σωτηρία.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτερα διαπερανάμενος, τὸ κειμεῖον κεφάλαιον ἀνακεφαλαίωσιν τῶν εἰρημῶν ποιείται, καὶ ἅμα τὸ τε γ' καὶ ν' καὶ τὸν ἦ πῶς ἀπαρτίζει λόγον.

Ἐπὶ δὲ τὴν φράσιν καθαρὸς τε καὶ εὐκρινὴς ὁ ἱερ., τοῖς δὲ ἐνθυμήμασι καὶ τῇ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐπιλάσει, ὅλον αὐτὸν κατὰ μέρος ἐν τῇ τῶν λόγων αὐτοῦ ὑπεδείξαμεν ἐκλογῇ.

ΣΚΔ'.

Μέμνονος ἱστορικόν.

CAP. I. — Summa historiae sequentis de Heraclea Pontica.

Ἀκρόωσθη βιβλίον Μέμνονος ἱστορικόν, ἀπὸ τοῦ 1^{ου} λόγου ἕως 15'. Ἡ δὲ πραγματεία, ὅσα περὶ τῆς Ποντικῆς Ἡράκλειαν συννήχθη, σκοπὸν ἀναγράφει προκείμεται, τοὺς ἐν αὐτῇ τυραννήσαντας ἀνακρινόμεναι καὶ πράξεις αὐτῶν καὶ ἦθη, καὶ τοὺς ἄλλων βίους, καὶ τὰ τέλη οἷς ἐχρήσαντο καὶ ὅσα τῶν εἰρημῶν ἐξήρτηται.

CAP. II. — Clearchi tyranni eruditio, et crudelitas.

Κλέαρχον μὲν οὖν ἐπιθέσθαι πρῶτον τυραννίδι κατὰ τῆς πόλεως ἀναγράφει. Φησὶ δὲ παιδείας μὲν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν οὐκ ἀγύμναστον, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνος τῶν ἀκροατῶν εἶνα γεγονέναι, καὶ Ἰσοκράτους δὲ τοῦ ῥήτορος τετραετίαν ἀκροάσασθαι, ὡμὸν δὲ τοῖς ὑπηκόοις καὶ μισαφρόν, εἴπερ τινὰ ἄλλον ἐκείνην, καὶ εἰς ἄκρον ἀλαζονείας ἐλάσαι, ὡς

⁸ Num. 1119, 4 seqq.

VARIÆ LECTIONES.

⁸ Βαλαάμ Α. ⁹ τό τε Α : τό ζ. ¹⁰ θ' Α : ε' ζ.

NOTÆ.

(61) Eadem Basil. et Nysseni sententia Hom. de Nativit. Domini.

obediat atque adjuvet, ut necesse sit Bardisanæ sectatores, vel animum subicere genesi, vel si hoc non audeant, etiam corpus ab hujus imperio liberum pronuntiare. Ita secundum et quinquagesimum caput finitur.

Proximo vero extremam illam impietatem confutat eorum, qui ipsum quoque Dominum nostrum Jesum Christum genesi subicere audent, sumpta de ostensa magis stella occasione. Hanc ergo amentiam bene et sapienter refellit, multis illis confodiens argumentis, cum alibi, tum ubi ostendit visam stellam non unam e multis in cælo fuisse, sed vim quamdam diviniorem in astrum conformatam, quæ omnium Domini nativitatem denuntiaret (64). Porro magos refert a Chaldæis ita accepisse, stellam quamdam olim fore, quæ natum in carne communem Servatorem nuntiaret. Hoc illis vaticinium, tanquam ejusdem artis studiosis, enarrasse Balaamum illum, qui vel invitus imprecatiois loco bene precando Israeli, benedictioni suæ nascituri regis ortum, et hujus præconem stellam admisicuisse⁸. Duum autem sese videndum obtulit Dominus, præ cæteris nationibus Persis potissimum jam natus apparuit, quod quibuscumque eam expetentibus, sive magis sive incantatoribus, per ipsum gratia et redemptio donaretur.

His ergo atque aliis horum similibus pertractatis, ultimo tandem capite repetitionem prædictorum omnium instituit, simulque quinquagesimum tertium caput, et octavum librum absolvit.

Est autem in loquendo purus atque distinctus, ejusmodi enthymematis atque epicherematis effortatis, qualia ex parte jam in his illius operis excerptis indicavimus.

222b CCXXIV.

Memnonis Historiarum libri (68).

Memnonis historia, a libro v usque ad xvi, quæ circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim operis institutum est) exponit : tum urbis tyrannos, et res horum gestas moresque, tum aliorum etiam vitam et exitum, et quæcunque eo pertinent, recenset.

Clearchus (ait) primus tyrannidem in hanc sibi urbem vindicavit, disciplinæ philosophicæ haud equidem rudis (e Platonis enim discipulis unus fuit, et quadriennium Isocrati oratori operam dedit); at enimvero crudelem, si quisquam alius, civibus se exhibuit et cruentum : et ad summum usque insolentiæ processit, ut et Jovis se filium nominaret.

(65) De Heracleæ Ponticæ tyrannis. Latinitate donati Laur. Rhodomanno interprete.

tamen propius accedit, qui per opera ipsum diligunt. **A** ἐναυτοὺς γενέσθαι
 Ubi autem Deus est, quænam illic insidiæ lateant, λήνην καὶ τοὺς
 aut quis omnino adsit insidiator? Quæ ubi disse- γεγεννημένα δη-
 ruit, divinis rursus Eloquiis adversus fatum instru- βασιλέως καὶ τ
 ctus, homines adhortatur, ut se illo errore liberent. Quod autem in si
 esse a Deo solem cum luna et stellis dicitur, his ea significari vult, q
 chia rege, itemque in ^d Christi passione contigerunt.

His igitur quinquagesimo capite pertractatis, **51**
 ad deinceps transit, quo a Bardisane ortos hæreticos redarguit, quod cum profiteantur se prophetas ad-
 mittere, animas quidem a genesi liberas et sui juris conditeantur, sed corpus nihilominus hujus gubernationi subiciant. Nam divitias, paupertatem, mor-
 bum, sanitatem, vitam, mortem et quæcunque in nostra non sunt potestate, per fati vim effici affir-
 mant. At si secundum Isaiam ^e ignorant cæli astrologi quæ futura sint, et ex Jeremiæ ^f sententia, **B**
 vanum hoc onine studium est, quomodo hi suscipere se dicunt prophetas, qui corpus fati servituti sub-
 jiciunt? Etenim Deus Judæis sive minas sive pœnas nonnisi corporeas intendit, similiaque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere astrologos per Isaiam pronuntiavit. Quonam igitur pacto fieri potest, ut et prophetis fides adhibeatur, et corporeorum cum malorum tum bonorum potestas omnis fato concedatur, et huic nimium ad-
 dicti futura prædicant? nisi forte per insaniam dixerit, bona quidem piis, mala vero impiis distribuere, et ipsum insuper numen fato deservire. At qui animæ genesi non subiciantur, quando Deus ipse, rerum omnium conditor, una cum hac operatur, **C**
 fatalibusque effectis subservit? Si vero quæ per angelos olim ac prophetas administrata sunt, ea genesi non efficit, ut nec ea quæ Dominus noster Jesus Christus in carne apprensus operatus est, dum innumerabilem humanorum corporum multitudinem sanavit, quorsum adhuc volunt affirmare corpus a genesi administrari? Nam aut illud falsum reddent, quod Deus immorigeris pœnas minitetur, obtemperantibusque benigne faciat: aut certe, si prius illud verum, secundum fabula est. Ad hæc **222a** quæ fieri potest, ut genesi corpora subjecta cum sint, animæ tamen ejus imperio subducantur? Si enim a genesi accidat inventio thesauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum sive assumptio, sive abjectio, **D**
 imo et adulterantium atque mœchantium pœna, necessarium utique animam impelli ad inventionem thesauri [propter ipsum thesaurum], atque ad dis-
 cendam vel architecturam propter domum, vel **toriam** propter vestem. Quin a muliebri **vinci** hanc oportet ut ferat corpus proprii **delicui**: imò etiam ad cædem incitari **pr**
 genesim, quæ mortis sententiam tulit: et **aliis**. Vix enim corporeum quidquam fiet, ni

^a Gen. 1, 14. ^b Josue x, 1

^c ἐφ' Scaliger: libri ἐν.
 θησαυροῦ διὰ τὸν θησαυρ

Ἄλλα τοιαυ-
 θῶν μέτεστιν ἐ-
 ἀπὸ Βαρδισάνου
 προσποιοῦμένον
 γενέσεως ἐλευ-
 τὸ σῶμα δὲ τῆ
 τον γὰρ καὶ π
 καὶ θάνατον, ο
 γουσι τῆς εἰμ
 Ἔσασιν οἱ ἀστρο-
 κατὰ τὸν Ἰε-
 σπουδῆ, πῶς
 τας, τὸ σῶμα
 γὰρ ὁ Θεὸς τ
 πάθη σωματι-
 γείας, ὧν ἂ
 Ἰησοῦ κατ
 προφήταις π
 καὶ εὐεργεσι
 καὶ προλέγε
 μενα; εἰ μὴ
 τοῖς εὐσεβοῦ
 καὶ τὸ Θεῖον
 πῶς ψυχαι
 τῶν δημιουργ
 μένου τοῖς
 λων καὶ π
 ἔργον ἦν, οὐ
 διὰ σῶματι
 κείων ἱασ
 λέγειν γενέ
 Θεῖον τοῖς
 μένους, εἰς
 θὲς, πλάσμ
 πῶς οὐόντε
 ταύτης ἀπι
 θησαυροῦ κ
 κῶν πρόσλ
 νεούτων ἢ
 χῆν ἐλαύνε
 μάθησιν δὲ
 τὸ ἱμάτιον

conjugali ux
 teretur, lib
 omni arte l
 ceu poenam
 diatorem fra
 sed senio g
 te præce
 tempore po
 medicabili.
 enatus ad in
 serpebat : e
 mos et into
 ut nec mini
 dinis fetore
 tes autem e
 " excarnificab
 usque ma
 viscera se i
 re hic, non
 tibus consid
 illorum quæ
 ter in cives
 morbi tortu
 se mors obr
 ctus, quam
 modo satis c
 in tyrannide
 illa regnum
 nistrabat.

Ejus merito

- C Timotheu
 rationem, e
 illud reduxi
 et servator
 de suo nom
 rantibus si
 usus, pecu
 et veris cri
 dex quiden
 humanus et
 minime sus
 in aliis pate
 statim imp
 tibi destina
 et qui viru
 spiritum, et
 præditus. (r
 mendas et c
 bebat, nec
 neus, et ad
 mus. Ingen
 nificus. I
 cetera v
 andiu salu
 ne formidal
 seperat,
 IONES.

17 libri

immaturam mortem adducit genesis, cur non vel decennem aliquem fecit esse senem, vel glanugine saltem faciem vestivit? Et si vitæ spatium cujusque nostrum ad quintum et sexagesimum annum, et nonnunquam etiam longissime infra eum terminum reseculi, qui sit, quod nunquam illud in quietiurplum aut decuplum? at quid dico quintuplum, imo vel in triplum aut in duplum extendi?

Quæ ubi vir ille dixit, mox climacteris descriptionem subjecti, ut et astrologicorum nominum ac schematum, accuratius horum expositionem persequendo. Addit deinde, si per stellarum cursum atque schemata omnia animalia gubernantur, quomodo nullum unquam astrum aut schema, aut vicini sideris exortus vel patrem esse mulum fecit, vel matrem mulam, cum tamen hi secundis non raro animalibus misceantur? Natura nimirum hujus vim elidit, et ubique eam vincit: in temporis productione, in corporum congressu, in gestandi fetus varietate, in ætatum immutatione, in cæteris, 217a quæ secundum naturam sunt omnibus quorum illa nihil potest immutare. Cur enim equus nullus vel asinus hominum effugit flagellum, cum cætera animantia horum ictum non ferant? At si qua, quæ tamen rara sunt, sustinent, ne sic quidem difficultas solvitur. Cur enim non et cætera omnia sustineant numero multo plura? Deinde inter ea, quæ flagris cæduntur, libera sunt bruta, dum adoleverint: nam mox ut onera ferre cœperint, etiam verberari incipiunt. At homo potissimum in pueritia flagellatur: cum autem ad virilem ætatem creverit, aut nunquam, aut saltem raro cæditur. Quare adhæc fibris, suibus, gallis gallinaceis, hominibus, equis, et quibusdam forte aliis, genitalia exsecantur, feruntque ipsos pro secundis steriles reddit: cum cætera tamen animantia non modo ab astrorum necessitate nihil lædantur, sed eam etiam irridendam proponant? Cur tandem eadem stellarum positura eundem cursum tenente, si plantæ amputentur, rursum ramos emittunt, et circumtensa herba æque ut antea, quin etiam altius erigitur, cum in animalibus, si quod forte membrum dissectum fuerit, oculus, vel nasus, vel digitus, nihil plane fatum ad hujus membri restaurationem adjuvat, etsi hoc ipsum præbere illa quæ sic abstulit, censent? At non naturæ proprietas, sed astrorum motus quidam atque constitutio illud partim bestiis, partim hominibus distribuit. Jam vero quis sues, D gallos gallinaceos, capras, boves, et si quid his simile est, ad mortem per gladium subeundam adjudicavit, cum plurima animantia hoc mortis genere non pereant? Olim præterea, cum idolis sacrificandi ritus vigeret, innumerabilis horum quæ jugulantur multitudo una sæpe immolabatur hora. Hoc vero more cessante, non perinde jam hæc animalia gladio subjiciuntur? Siderum tamen constitutio, ut illi loquerentur, constanter eundem cursum tenes, inæqualiter adeo horum animalium conditionem immutavit, quæ cæterorum præscum vivendi

Α ταπλάσιον, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ τριπλάσιον ἢ διπλάσιον παρεξίτεινε;

Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀνὴρ καὶ κλιμακτῆρος καταγραφὴν ὑπέχθη ποιεῖν καὶ τινοὺς ἀστρολογικῶν ὀνομάτων καὶ σχημάτων, τὴν τούτων ἀκριβολογούμενος ἔκθεσιν. Ἐπάγει δὲ ὡς εἰ τῷ δρόμῳ τῶν ἀστέρων καὶ τοῖς σχήμασι πάντα διοικεῖται τὰ ζῶα, πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ οὐδὲ σχῆμα οὐδὲ παρανατέλλων ἡμίονον πατέρα ἢ μητέρα, καίτοι καὶ τοῖς γονίμοις πολλὰκις μιγνυμένων, οὐδέποτε ἀπειργάσατο; ἀλλ' ἡ φύσις τὸ ἐκείνης λύει κράτος, καὶ πανταχοῦ ταύτην νικά, ἐν παρατάσει χρόνων, ἐν ὀμίλῳ σωμάτων, ἐν κω-

Β φοριῶν διαφοραῖς, ἐν ἐξαλλαγαῖς ἡλικιῶν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς κατὰ φύσιν, ὧν οὐδὲν ἐκείνη ἐξאלάττειν δύναται. Διὰ τί γὰρ θῶν μὲν καὶ ἵππων οὐδεὶς τὰς ἐξ ἀνθρώπων διαφεύγει μάστιγας, ἅλλα δὲ τῶν ἀλόγων ζῶων τὴν ἀπὸ τούτων πληγὴν οὐχ ὑπέμεινε; εἰ δὲ που καὶ σπάνια, τὸ ἀπορον οὐκ ἀνέεται· διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα πολὺ πλεῖω τυγχάνοντα; εἶτα καὶ αὐτῶν τῶν ⁴⁰ μαστιζομένων τὰ μὲν ἄλογα, ἕως ἂν ἀνθρωπῆ, μαστίγων ἐλεύθερα, ἀχθοφορεῖν δὲ ἀρχόμενα προσλαμβάνει καὶ τὸ τύπεσθαι· ἀνθρώπος δὲ ἐν πασι μὲν ὧν ἄλλοι μαστιζεται, ἀνδρα δὲ τῆς ἡλικίας αὐτὸν δεικνύσης ἢ οὐδαμῶς ἢ ἐπ' ἑλαττον ὑπὸ μάστιγας ἄγεται. Διὰ τί δὲ κάστορες μὲν καὶ ὕες καὶ ἀλεκτρούνες καὶ ἀνθρωποι καὶ ἵπποι, καὶ εἰ τι ἄλλο ὑπόλοιπον, τὸ γενεσιουργὸν ὑπ' ἀνθρώπων ἀποτείνεται, καὶ σῆθος αὐτοῖς ἀντὶ παιδογονίας δικάζει τὸ ἄγονον, τὰ δ' ἄλλα τῶν ζῶων τὴν ἀπὸ τῶν ἀστρῶν ἀνάγκην ἀντὶ τοῦ σινοῦσθαι γελωμένην καταλείπουσι; τί δήποτε δὲ τῆς αὐτῆς ἀστροθεσίας τὸν αὐτὸν δρόμον ἐχούσης φυτὰ μὲν περιτεμνόμενα πάλιν αὐξοῖ κλάδους, καὶ περιχειρομένη βοτάνη ἀνίσχει τὴν ἴσῃν ἢ καὶ πλείονα, τῷ δὲ ζῷῳ ⁴¹ εἰ τι τῶν μελῶν περικοπή, ὀφθαλμὸν ἢ ὄνα ἢ δάκτυλον, οὐδὲν ἢ εἰμαρμένη πρὸς τὴν τοῦ μέλους ἀνάφυσιν συλλαμβάνεται; καίτοι ταύτην καθίζουσι ἐκεῖνοις χαριζομένην ἄπερ ἀφείλεν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς φύσεως τὸ ἰδίωμα. Αὐτὸ δὲ τοῦτο τίς ἀστέρων κινήσεις καὶ σχῆμα τὰ μὲν εἰς ἀλόγους τὰ δὲ εἰς λογικούς διεκλήρωσε; τίς δὲ ὅσι μὲν καὶ ἀλεκτρούσι καὶ αἰξὶ καὶ βοῦσι, καὶ εἰ τι τούτοις ὅμοιον, τὸν διὰ μαχαίρας ἐδίκασε ⁴² θάνατον, τὰ δὲ πλείστα τῶν ἄλλων ζῶων τὴν τοιαύτην οὐκ οἶδεν ⁴³ ἐπήρειαν; ἀλλὰ καὶ τούτων τῶν ⁴⁴ ἀναιρουμένων πάλαι μὲν, τῆς εἰδωλοθυσίας ἐπικρατούσης, ἀπειρον [357 II.] ἐν ὄρφμιᾳ κατεθύετο πλήθος· νῦν δὲ παυθείσης ἐκείνης οὐχ ὀμιλῶς τὸ εἶφο; ὑπέρχονται; Καὶ τῶν ἀστέρων ὁ σχηματισμὸς, ὡς ἂν ἐκεῖνοι φαῖεν, ἀνελλοιώτως τὸν αὐτὸν ἐξομαλλίζων δρόμον, οὕτω μὲν τὰ περὶ τούτων ἀνωμάλως ἐξηλλώωσε, τῶν δ' ἄλλων ζῶων τὸν τρόπον τῆς ἀρχαίας ζωῆς οὐ μετέβαλεν. Εἰ δὲ καὶ τινὰ παραπλησίως τούτων μεταδέδληκεν, ἀλλ' ὅ

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ τῶν ad. l. A. ⁴¹ τῶν ἐξ ζῶων G. ⁴² ἐδικάωσε G. ⁴³ οἶδεν G. ⁴⁴ τῶν om. libri.

μη πάντα μαθῆ τὰ κλειστά, οὐδὲν ἤττον ὁ τῶν ἀστέρων ὁμαλὲς δρόμος καὶ πρὸς ἄπαράδρατον ἀνάγκη διαγλυφασταί. Ἄλλ' εἰς τοῦτο μὲν πέρατος καὶ ὁ ε' λόγος καὶ τὸ γ' καὶ μ' κεφάλαιον καταλήγει.

et insuper incommutabilis illa necessitas ludibrio exposita est. Et hoc quidem libri v, capitisque quadragiesimi tertii extremum est.

[689 R.] Ἐν δὲ τῷ ε' μὲν λόγῳ, δ' δὲ καὶ μ' κεφαλῶν ταῦτα ὑποβάλλει· Εἰ τῆς γενέσεως, φησὶν, ὁ δρόμος ἀπὸ γῆς τὸν ἀνθρώπου καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων ἀπετέλεσα, πῶς νυνὶ χωρὶς γάμου οὕτε ἀνθρώπου οὕτε τὰ μυρία εἶδη τῶν ζώων οὐδαμῶς προάγουσα⁴⁷ δείκνυται; Εἰ δὲ τίνα τούτων καὶ νυνὶ προάγει, ὥστερ σαύληκας καὶ τοιαῦτα⁴⁸ ἔνια, πῶς μὴ καὶ πάντα ὅσα ἑμοίως ἀπ' ἀρχῆς τῆς γῆς εἰδείξε φερόμενα; Ἄλλ' εἰ καὶ δρόμος ἀστέρων τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ γῆς κατ' ἀρχὰς ἐπλασε, πῶς οὐχὶ καὶ τεχνίτας αὐτίκα συμπεποίηγεν, ἀλλὰ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τεκτονικῆ καὶ ὑφαντικῆ καὶ ἱστορικῆ γεωμετρίας τε καὶ ῥητορικῆ καὶ μυριάς τέχνας ἄλλαι λογισμοῖς ἀνθρωπίνους εὐρέθησαν τε καὶ ἐπεγένοντο; Εἰ δὲ καὶ προελθεῖν ἀπὸ γῆς ἐπιστήμονας τοὺς ἀνθρώπους τερατεύουσιντο, πῶς τότε μὲν ἄνευ μαθήσεως ἐπιστήμονες ἀνεφύοντο, νυνὶ δὲ πόνους καὶ μελέτας μάλιστα κατορθοῦσι τὴν μάθησιν; Ποῦ δ' οὖν οἴχεται δρόμος ἐκεῖνος ὁ παλαιός, ὁ τοὺς ἄμα τῇ προόδῳ σοφοὺς⁴⁹ ἀναπλάττων; Καὶ πῶθεν τὰ νῦν ἀνανέστη ὁ τοὺς αὐτοφύεις ἐπιστήμονας πόνους προδιβάδων καὶ μακρὰ μελέτη; Τί δ' οὖν ὁ μαιφάνος ἐπραττεν Ἄρης τότε τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀλλήλων οὐχ ὀπλιζομένων; Ποῦ δ' ὁ βασιλέας καὶ ἄρχοντας ποιῶν τῶν ἀστέρων δρόμος, πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον καὶ τὸ κατὰ κύμας οἰκεῖν, μὴ τί γε πόλιν ἢ ἀρχὴν εἰδέναι ἐπινοοῦσάντων; διὰ τί δὲ πάλαι μὲν ἀνθρώποι τεχνῶν ἐχρημάτιζον εὐρέταί, νῦν δὲ ταῖς ἐξυρημέναις ἀρκούμενοι παρατίρω προελθεῖν οὐκ ἐπινοοῦσιν; Ἡ δὴλον ὅτι ὁ παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δοθεὶς νοῦς, χρόνῳ καὶ πόνῳ καὶ πρό γε τούτων τῇ ἀνοδίᾳ συνεργίᾳ τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα ἐξευρέων, ἔστη τοῦ πορρωτέρω καὶ μάτην ἐνταλαπωρεῖσθαι ταῖς ἐπινοαῖς. Πῶς δὲ τοῦ αὐτοῦ γένους ἔθνος μὲν ἀλόκληρον κομᾷ, ἄλλο δὲ κείρεται; Καὶ ἄλλο μὲν ματρογαμεί, τὰ κλειῶ δὲ μυστράν τὴν πρᾶξιν ἠγοῦνται; Καὶ μυρίαῖς ἄλλαις κατατέμνονται⁵⁰ διαφοραῖς νόμων, βίων, ἔθων· καὶ οὐδεὶς ἀστέρων δρόμος οὕτε τοὺς κομήτας κείρει, οὕτε τοὺς κειρομένους κομᾷ ἐκδικάζεται, οὐδέ [358 H.] τὰ ἄλλα πράττειν ἄλλους, ὅσα τοῖς παρὰ σφίσι νόμοις οὐκ ἔμαθον. Καὶ τὰ μὲν τοῦ παρόντος κεφαλαίου τοιαῦτα.

omnibus iondet, aut attonso comam alere cogit, aut sumt. Hæc autem ipso capite continentur.

Ἐν δὲ τῷ ἐξῆς ἐπάγει ὡς, εἰ καὶ δόξαιεν καταφεύγειν εἰ τῆς εἰμαρμένης ἔρασταί ἐπὶ τοὺς παρανατέλλοντας, οἱ τῶν ζωδίων καὶ τῶν πλανήτων εἰσὶν ἕτεροι καὶ οὕτε τοῖς τῆς γενέσεως ἀποτελέσασαι χαίρουσιν οὕτε ἀλλήλους συνάβουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς ἕκαστος αὐτῶν τὰ οἰκεία χορηγεῖ ἀποτελέσματα, ἐπάτωσαν ἡμῖν ποῦ τὸ τῆς

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷ πρὸς] ὡς Α. ⁴⁸ τοῦτον ε. ⁴⁹ προσάγουσα ε. ⁵⁰ ὥστερ καὶ σκῶλ. καὶ τὰ τοιαῦτα ε. ⁵¹ πρόδῳ τοὺς σοφοὺς ε.

modum invariata reliquit. Quod si forte alia quoque nonnulla ad hunc fere modum immutata sunt, quando id neque in omnibus, neque in plurimis accidit, æquabilis nihilominus astrorum cursus, et insuper incommutabilis illa necessitas ludibrio exposita est. Et hoc quidem libri v, capitisque

217b. Sexto autem libro et capite quadragesimo quarto hæc subjicit. Si geneseos cursus, ait, e terra hominem cæteraque animalia produxit, quomodo nunc sine conjugio nequaquam vel hominem, vel varias illas animantium species producere deprehenditur? Quod si et nunc quædam eorum sic producit, vermes puta et id genus nonnulla, quomodo non etiam omnia alia quæcunque eodem modo e terra ab initio prognata exhibuit? At si forte stellarum cursus homines e terra initio formavit, cur non eos ita produxit, ut simul artibus instructi prodirent? sed longo post tempore et fabrilis ars atque textoria, et historica, geometria, rhetorica, aliæque innumeræ artes humano sunt ingenio primum excogitatæ atque inductæ? Si vero provenisse homines olim scientia instructos e terra nungentur: quomodo tunc sine disciplina docti sunt nati, qui nunc vix multis laboribus atque exercitationibus doctrinam parant? Quo nunc igitur vetus ille cursus recessit, qui ab ipso ortu sapientes homines fingebat? aut unde hic noster prodiiit, qui natura sua peritos non nisi per labores ac longam exercitationem provehit? Quid igitur crudelis Martum faciebat, cum homines in mutuam cædem non armarentur? Ubi astrorum cursus ille regum et principum multis post sæculis, ut et pagos habitandi auctor, cum neque mente quidem urbem ullam aut imperium homines excogitassent? Cur adhæc olim homines artium inventores erant, nunc vero inventis contenti longius progredi non student? Manifestum certe datam a Deo hominibus intelligendi vim, post inventa cum tempore et labore, ac potissimum cum cælesti auxilio ea quæ ad vitam tuendam erant utilia, jam constitissæ, neque ultra quidquam frustra comminiscendis novis allaborare. Quomodo item ejusdem provincie tota natio aliqua comam nutrit, alia tondetur? Et quædam gens matribus miscetur, plures vero hunc exsecrandum esse morem ducunt? Etsi aliis insuper innumerabilibus differentiis legum, vitæ, ac consuetudinum distinguuntur, neque tamen ullus siderum cursus aut alia alios facere, quæ suis ipsi legibus docti non

Proximo vero illud adducit: Si etiam fati amatores illi fugiendum putent ad vicinarum stellarum exortus (quæ a signis atque planetis diversæ, **218a** fatalibus geneseos eventis affines non sunt, neque inter se consentiunt, sed pro climatum differentiis, singulæ suos suppeditant eventus), dicant velin nobis, ubinam sit geneseos inconcussa illa firmitas at-

que constantia? Ex iis enim quæ ipsi referunt satis apparet, propriis viribus harum singulas illius effectus rescindere. Quanquam non omnes idem terræ spatium obtinent: qualis sit Persarum atque Iberorum portio, vel Lazorum atque Romanorum, seu aliorum quorumcunque. Quomodo igitur hæc gens oppositis adeo illius gentis vivendi normis, legibus ac moribus gubernatur? Deinde quomodo pleræque gentes suos quæque fines incolentes, in Romanorum terminos irruerunt? Tertio vero, migravit olim populus Judaicus in Ægyptum, neque tamen a patriis legibus recessit: ex Ægypto deinde idem iterum demigrans, Palestinam et Arabiam inhabitavit, idololatris prius bello pulsus; nec a Mosaica ideo lege descivit, ut neque tunc, cum in captivitatem Babylonem deductus est, sed nec postea per totam terram dispersus patrias leges deseruit. Nullius enim extra zodiacum positæ stellæ ortus, ac neque genesis ipsa, circumcisionis illos aut sabbati præceptum solvere coegit. Quin et nostrum genus, Christianorum inquam, quadringentis abhinc annis exortum, subito orbem, qui patet, occupavit, a suis gente qualibet ritibus abducta, atque ad ducendam ex pietatis præscripto vitam tralata: non id patriam mutando, sed in eadem, ut solebant, habitando; atque ita vetusta illa stellarum harum spotelesmata imbecilla et risu digna relinquendo. Itaque ab hominibus indoctis prolata doctrina, hæc ipsa manifeste evertit, quibus pudibunda cedebat imbellis genesis. Etenim paruit quidem olim Assyriis subtractus orbis, hinc Babylon imperavit, deinde Medi imperium exceperunt, et post illos Persæ, donec tandem ad Macedonas transit: attamen quæque gens suos retinebat mores, et a suis regebatur regibus, ac saltem communem illum, qui omnibus imperabat, agnoscebat Dominum. Nunc vero, quemadmodum una duntaxat est religio, sic et regium imperium unus tenet, trecentisque gentibus aut amplius, non nisi una legitima imperii Romanorum majestas præest, **218** quemadmodum et religio non nisi una est. Neque tamen aliquem hoc tempore cogit genesis vel idola colere, aut matribus misceri, aut alia quædam patrare, quibus metuendæ gentes illæ non inter se tantummodo discrepabant, sed etiam ab oppositis sibi invicem nationibus distinguiebantur. Illud ergo nobis explicent, quomodo religionis atque doctrinarum mutationem fatum inducat, neque tamen cætera mutandi vim ullam habeat? Neminem enim unquam aut suadendo, aut vi cogendo eo adduxisse videtur, ut eum ignominia, paupertatis, invaletudinis, servitutis, injuriæ, aut alicujus ex infinitis aliis horum similibus desiderium caperet. Sed quemadmodum ubique visa est natura potentior quam fatales effectiones, sic et ratio, propriæ libertatis dignitate servata, manifeste satis in iis, quæ voluntarie operatur, negas istas vincere demonstratur.

γενέσεως βέβαιον καὶ ἀσάλευτον· Ἐκαστος γὰρ τῶν ἰδίας ἐνεργείαις τὰ ταύτης ἀνακόπτων, ἐξ ὧν φασιν, ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. Καίτοι οὐδὲ πάντες τὸ αὐτὸ τῆς γῆς ἔχουσι μέτρον, οἷον ἡ Περωῶν καὶ Ἰβήρων μοῖρα ἢ ἡ Λαζῶν καὶ Ῥωμαίων ἢ τῶν ἄλλων. Πῶς οὖν τόδε τὸ ἔθνος πρὸς τόδε ἀντικειμένους καὶ βίῃ καὶ νόμοις καὶ ἤθεσι διοικεῖται; Δεύτερον δὲ πῶς τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς ἰδίαις γῆς ὄροις ἰδρωμένα εἰς τὰ τῶν Ῥωμαίων μετέβαλεν ἦθη; [692 R.] Ἀλλὰ καὶ τρίτον, μετώκησε μὲν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος εἰς Αἴγυπτον, τῶν δὲ πατρῶων νόμων οὐ μετανέστη. Αἰγύπτου δὲ πάλιν ἀπαναστάτες Παλαιστίνην μὲν καὶ Ἀραβίαν ἐποικουσε, τοὺς πρὶν οἰκούντας εἰδωλολάτραις πολέμοις ὠσάμηναι· καὶ τῶν Μωσαϊκῶν οὐ παρεστράτησαν νόμων. Ἀλλ' οὐδ' ὅτε πρὸς Βαβυλῶνα θοριάλωτον τὸ ἔθνος ἀπήχθη, καὶ μετὰ χρόνους εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διεσκαδίσθη, [καὶ] τῶν πατρῶων οὐκ ἀπεστάτησε νόμων, καὶ οὐτε τις τῶν παρανατελλόντων οὐτε ἡ γένεσις κατηνάγκασεν αὐτοὺς ἢ τῆς περιτομῆς ἢ τοῦ σαββάτου τὸ παράγγελμα λύσαι. Τὸ δὲ γὲ ἡμέτερον γένος, τὸ τῶν Χριστιανῶν λέγω, πρὸ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν τὴν ἀρχὴν ἔσχεν, ἀθρόον δὲ πᾶσαν ἔλαβε τὴν οἰκουμένην, καὶ τῶν μὲν οἰκείων ἐθνῶν ἕκαστον ἀπέστησεν ἔθνος, εἰς δὲ τὸν τῆς εὐσεβείας μετεβρόθυμισε βίον, οὗ τῆς πατρίδος μεθισταμένους, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν καὶ πρότερον οἰκούντας, καὶ τὰ τῶν παρανατελλόντων ἀποτελέσματα πολυχρόνια σαθρὰ καὶ γελᾶσθαι κατέλιπον ἄξια· καὶ πρὸς δὲ ἡ γένεσις ἰσχυρὸν οὐκ ἔχουσα κατεδύετο, ταῦτα περιφανῶς τὸ τῶν ἀγραμμάτων κατέλυσε κήρυγμα. Ἐδοῦσε μὲν οὖν Ἀσσυρίοις ὁ κόσμος πάλαι, εἶτα Βαβυλῶν ἐκράτει, καὶ Μῆδοι τὴν ἀρχὴν ἐξεδέξαντο, καὶ μετ' ἐκείνους Πέρσαι, καὶ πρὸς Μακεδόνας ὑστερον τὸ κράτος ὅλον μετέβαλεν. Ἀλλ' ἕκαστον ἔθνος τοῖς οἰκείοις ἐνέμενον ἔθεσι, καὶ βασιλεύουσιν ἰδίαις ἐπολιτεύοντο, εἰ καὶ [μὴ] τὸν πάντων κρατοῦντα κοινὸν Δεσπότην ἐπεγίνωσκον. Νυνὶ δὲ ὡσπερ ἡ εὐσέβεια μία, οὕτω καὶ ὁ τὸ βασιλεῖον κράτος ἔχων εἷς, καὶ τριακοσίων ἐθνῶν ἢ πλείονων μία τις ἔκνομος ἢ Ῥωμαίων, ὡσπερ ἡ εὐσέβεια, ἐκάρχει ἀρχῇ· καὶ οὐδένα βιάζεται ἡ γένεσις νῦν οὐτε εἰδωλολατρεῖν οὐτε μητρογαμεῖν οὐδὲ τὰ ἄλλα, ὅσοις τὰ διάφορα τῶν ἐθνῶν οὐκ ἐτήλλαττε μόνον ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ [359 H.] ἀνεικαίμενα κατετέμνετο. Ἐκεῖνο δὲ ἡμῖν λεγέτωσαν, πῶς, ὡσπερ ἡ εἰμαρμένη μεταβολῆς ποιεῖ θρησκείας καὶ δογματῶν, οὐχὶ καὶ τὰ ἄλλα ἰσχυρὸν οὐδέμιαν μεταβαλεῖν ἔσχεν; οὐδένα γὰρ ἐφάνη πείσασα οὐδὲ βιασαμένη ἀδοξίας ἢ πτωχείας ἢ ἀβρωστίας ἢ δουλείας ἢ καλᾶσεως ἢ ὑβρεως οὐδὲ μυρίων ἄλλων τοιοῦτων πόνον λαβεῖν· ἀλλ' ὡσπερ ἡ φύσις κρείττων ὤφθη πανταχοῦ τῶν τῆς γενέσεως ἀποτελεσμάτων, οὕτω καὶ ὁ λογισμὸς τὸ οἰκτεῖν τῆς ἐλευθερίας ἀξίωμα διασώζων, ἐν οἷς αὐθαίρετως πράττει, τῶν ἐκείθεν δείκνυται κατεξουσιάζων λήρων.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ τὸ A : τε ς. ¹⁹ πρὸς] ὡς A. ²⁰ libri μετώκησε. ²¹ τὸ A : τῶν ς ²² μεθισταμένης A. ²³ τὰ add. A. ²⁴ διεδέξαντο ς. ²⁵ πρὸς] ὡς A. ²⁶ ἔμενον ς. ²⁷ ἡ A : τῶν ς. ²⁸ ἡ A : καὶ ἡ ς. ²⁹ διάφορα A : φερέα ς. ³⁰ πρὸς] ὡς A. ³¹ ἡ add. A.

Ἄλλὰ γὰρ εἰ ⁶⁶ τὸ εὐσεβεῖν καὶ δυσσεβεῖν ἀπὸ γε-
 νέσεως, λαγέτωσαν ἡμῖν τίς γένεσις Στωϊκὸν ποιεῖ,
 τίς δὲ Ἐπικουρείον, Περιπατητικὸν δὲ ποῖα ἢ Πλα-
 τוניκὸν; Τίς λατρεύειν Διόνυσον ἢ Δήμητραν ἢ Σε-
 λίην ἢ Ἥλιον, ἢ τὸν Αἰγύπτιον συνελαύνει λα-
 τρεύειν τὸ πρόβατον ἢ τὸν κύνα ἢ τὸν αἰλουρον; Τίς
 δὲ Μανιχαῖον ἀποτελεῖ, τίς Οὐαλεντινούς ⁶⁶; Εἰ δὲ οὐκ
 ἐν φατεν οὐδ' ἐν πλέον θρασυνθεῖεν, ἐν ἡμῖν ἄρα,
 καὶ οὐ τῆς γενέσεως ἔργον, τὸ τοῦωδε ἢ τοῦωδε σέ-
 βειν· ἐκ τῶν μερῶν γὰρ τὸ ὅλον συνίσταται. Πῶς δὲ
 οὐκ ἀλογώτατον πονηρὸν γενέσθαι ἀπὸ γενέσεως, καὶ
 μισισθαι ἀπὸ τῆς ⁶⁶ αὐτῆς διὰ τὴν πονηρίαν; [893
 R.] ὁμοίως καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι τε καὶ θαυμάζε-
 σθαι; μίχθον ὁμοίως ἢ φονέα, καὶ δρᾶν ὑπ' αὐτῆς τὰ
 ἄτοκα βιαζόμενον, καὶ διὰ τοῦτο κολαζόμενον; νο-
 μοθέτας καθίζειν, κολάζειν τοὺς ἀμαρτάνοντας, καὶ
 ἐτέρους συνωθεῖν καὶ ἀκοντας πρὸς ⁶⁶ τὰ ἀμαρτήμα-
 τα, καὶ ὅσον ἄλλων τοιούτων μεσοῦς ὁ βίος ὁρᾶται;
 Ἄπειρ εἰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ⁷⁰, ἡμέτερον καὶ τὸ ἐγκλημα-
 τῶν ἐργαζομένων· εἰ δὲ τῆς γενέσεως τὸ κράτος, ἢ
 μέμψις ἐκαίνης ἢ τοῦ ταύτην πεποιηκότος. Οὕτω
 πανταρχοῦεν τὸ τῆς εἰμαρμένης μετὰ τοῦ ἀσυστάτου
 ἀπειδὲς τε καὶ παλλίμφομον. Ἄλλὰ γὰρ ἐν τούτοις καὶ
 τῶν λόγων ὁ ἕκτος καὶ τὸ ε' καὶ μ' ἐπερατώθη κεφά-
 λαιον.

Ἐν δὲ τῷ ζ' λόγῳ ἀπορίαν τινὰ δῆθεν ὑπὸ τῶν
 ἀστρολόγων προαγομένην διατιθεῖς, ἐπάγει καὶ τὴν
 ἰστίαν. Λέγουσι γὰρ, φησὶν, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς εἰμαρμέ-
 νης, πόθεν τὰ κακὰ; Οἷς ἀποκρίνεται ⁷¹, ὡς εἰ μὲν ἂ
 διατεθέμεν ἀλλήλους κακὰ ⁷² μαθεῖν ἐθέλοιτε πόθεν,
 πῶς δρῶντας δρῶντες μάτην αἰετῶν ἄλλην ζητεῖτε·
 εἰ δὲ ἂ πάσχομεν ἀκοντας, καὶ τοῦτο φανεράν ἔχει
 τὴν λύσιν. Ἐθολώσαμεν παντοδαπῆς κακίας θεῖλλον
 τῶν βίων, πράττομεν ἂ μισοῖ καὶ ἀποτρέπει Θεός· διὰ
 τοῦτο πάσχομεν ἂ μὴ θέλομεν, ἵνα μηκέτι πρὸς τὸ
 πταῖν ἐκπερώμεθα. Ἡ ἐχρήν ὑπευθύνους οὕτω
 βιωῦντας εὐδαιμονίας ἀπολαύειν, ἵνα τε πλέον Θεὸς
 ἡγησῆθαι καὶ προθυμότερον πρὸς ⁷³ τὰ πάθη καταφε-
 ρώμεθα; Εἰ δὲ πράττειν τὰ ἄτοκα διὰ τῆς εἰμαρμέ-
 νης ὁ Θεὸς ἡμᾶς κατηνάγκαζε, πῶς πάλιν κολάζει ὡς
 πταίσαντας; ἕτερον δὲ ἔστιν, ὡς δῆλον, τὸ συγχω-
 ρεῖν χρᾶσθαι τῷ αὐτεξουσίῳ καὶ αἰρεῖσθαι ἕκαστον ὃ
 βούλεται, καὶ τὸ καταναγκάζειν πράττειν τὰ ἄτοκα.
 Πῶς δὲ ὑμῖν, φησὶν, ἐπῆλθε [360 H.] τῶν τοῦ Θεοῦ
 οἰκονομιῶν ἀγνοοῦσι τὸ βάθος, εἰς τὸ τῆς γενέσεως
 ἀποτραπήναι πλάσμα; Καὶ ὅτι μὴ ἐπὶ γῆς ἔρποντες
 εἰς τὸ τοῦ Δημιουργοῦ τῶν κριμάτων ὕψος ἀνέβητε,
 διὰ τοῦτο ἐπ' ἀστέρας καὶ σελήνην καὶ ἥλιον τὰς αἰ-
 τίας ἀνάπτειν παρήχθητε τῶν παρ' ἡμῖν πραττομέ-
 νων, καὶ ἂ μὲν ἑαυτοὺς ὁρῶμεν ἐργαζομένους, οὐκ
 ἡμέτερα εἶναι τερατεύεσθαι, ἂ δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν
 τοὺς ἀστέρας πράττοντας, ἐκείνων εἶναι τὸ ἔργον

Verumtamen si pie aut impie agere a genesi pro-
 ficiscitur, explicent velim nobis, quæ genesis Stoicum
 reddat? quæ Epicureum? Peripateticum item qua-
 lis, aut Platonicum? quæ immolare Baccho, aut
 Cereri, Solive aut Lunæ? Quæ Ægyptium pecus
 adorare, vel canem felemve? quæ Manichæum red-
 dat? quæ Valentinus? Quod si indicare nequiverint,
 ne quoque ultra sese efferant, moneo. In nobis
 igitur situm, non in geneseos operatione, sic vel
 sic numen colere. Si vero hoc: utique et colere
 simpliciter, et [omnino] non colere: e patribus
 enim totum constat. Quomodo autem non absur-
 dissimum illud sit, improbum per genesim fieri, et
 eidem tamen improbitatis nomine odio esse? simili-
 liter et bonum fieri, atque admirationi esse, et si-
 militer adulterum, aut homicidam? Ab eadem item
 per vim coactum mala perpetrare, et rursus ob
 illud ipsum puniri? Legislatores constituere, sce-
 leratos punire, et nihilominus alios vel invitos im-
 pellere ad peccandum, seu ad alia quibus referta
 est hominum vita? Quæ siquidem in nostra sunt
 potestate, nobis quoque eorum quæ sunt culpa
 sustinenda; sin genesis summam potestatem obtine-
 ret, aut hæc culpanda, aut is certe, qui hanc con-
 didit. Ita undique fatum non consistere tantum
 nullo modo posse, sed impium insuper esse, atque
 probrosum [ostenditur]. Verum his et liber sextus
 et quintum ac quadragesimum caput absolvitur.

Septimo autem libro quæstionem ab astrologis
 proponi solitam dissolvit. Dicunt enim, ait: **219a**
 Unde existunt mala, si non a fato proficiscuntur?
 Quibus sic respondet: Si quæ nobis mutuo mala
 struimus, discere velitis unde existant, dum eorum
 patratores vestris oculis conspicitis, frustra causam
 aliam quæritis: sin ea mala, quæ inviti patimur,
 etiam hujus solutio ad oculum patet. Perturbavi-
 mus omnigenæ improbitatis turbine ipsam vitam,
 facimus quæ odit et aversatur Deus; ideo patimur
 quæ nolumus, ut ne deinceps in vitia prolabamur.
 Nisi forte oportuit ita criminibus obnoxios felicitate
 insuper potiri, quo Deus amplius etiam ignoretur,
 et nos pronius in mala feramur. At si perpetrare
 mala per fatum Deus nos cogit, quomodo rursus
 velut peccantes castigat? Aliud autem est, ut cla-
 rum, permittere quemlibet libero arbitrio uti, et
 quod velit eligere; aliud, ad committenda mala im-
 pellere. Quomodo vero vobis, ait, divinæ gubernationis
 profunditatem ignorantibus, in mentem venit
 ad geneseos illud figmentum converti? Quia per
 terram reptantes vos ad Conditoris ipsius judiciorum
 altitudinem nequaquam ascendistis, propterea
 in stellas, lunam, solemque, eorum quæ a nobis
 sunt causa referre conati estis, et quæ nos ipsos
 efficere videmus, ea non esse nostra nugari; quæ-
 que astra efficere nullo modo possunt, hæc tamen

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ εἰ A: εἰς ζ. ⁶⁶ Οὐαλεντινιανούς Scaliger. ⁶⁷ μὴ A: τὸ μὴ ζ. ⁶⁸ ἀπὸ τῆς A: ὑπὸ τῆς ζ. ⁶⁹ πρὸς] ὡς A. ⁷⁰ ἐφ'] libri ἐν et hic et infra. ⁷¹ οἷς καὶ ἀπ. ζ. ⁷² ἄλλ. τὰ κακὰ ζ. ⁷³ πρὸς] ὡς A.

per illa fieri mendaciter fingere? Quin ego ipse, dum hæc scribo, a genesi, secundum vos, coactus sum has ejus scribere reprehensiones: ut, ita utiani ipsamet acrius adversus seipsam, quam ullus alius extrinsecus eam oppugnans hostis insurgat.

At vero quid juvat ea discere, quæ a genesi expectantur? Nam si quidem vitare cognoscantibus conceditur, quæ fato destinata sunt, inepta est prædictio. Vincit enim quæ in nobis est facultas genesis: et maxime, quibus fatum non ignotum, solvere ipsius seriem poterunt; cum hi magis quam cæteri, quæ a genesi ordinata sunt cognoscunt, nihil eorum quæ ipsa minuitur, accidere sibi patientur. At nec hoc, iterum illi aiunt, extra geneseos seriem est, quod qui hæc cognoverint, eripiantur. Igitur genesis in contraria dividitur, partimque prædictionem adhibet, partim eam ipsam irridet: quo quid magis ridiculum esse queat? Quanquam et alia rursus ex parte multa est in ea injustitia atque inæqualitas. Cur enim non omnibus hoc persuasit, ut eventura sibi discerent, quo item omnes ex his eriperentur? Quod si vero ei qui ista cognoverit, effugere tamen non licet; quid frustra cognoscere juvat, curisque ante tempus consumi, percelli ante ictum, et **219^b** ante mortem gravius quam morte ipsa affligi?

Hoc porro omnibus perspicuum, eos, qui fatum asserunt, et proborum laudes atque coronas e medio tollere, et improbis contra injustam denunciare poenam atque correctionem. Nam si necessitate adductus est uterlibet ad ea, quæ agit, jam (63) neque virtuti merces ulla est, neque scelerum poenam exigere licet: quod non potest non penitus nostram vitam confundere atque invertere, et omnibus in Deum linguam suam acuentibus esse impudentius. Non sufficiebat nimirum miseris, si cogentur mala cogitare, dicere, facere: sed cum eorum miserari oporteret, odium insuper adjicitur et poena.

Ubi si quis dixerit, nostrum non esse scire cur Deus talem condiderit genesis; is dum modeste agere se fingit, pietatem perstringit, ac per ea ipsa etiam magis sit impius, per quæ moderate loqui videtur. Si enim vere bona genesis est, quæ nobis mala apparet, et id quidem per ipsam genesis: non jam hoc meum erratum est, si malam puto, quæ mala non est; sed ejus potius qui tale per genesis judicium cogitatis nostris inseruit. Nam si meum erratum est, aliena erunt utique a genesi quæ: nunquam ad cogitata pertinent, quæ et sermo et operatio sequuntur, frustra que fuerit genesis. Vera igitur moderatio cautaque hic circumscriptio non sit, malam finxisse genesis, deindeque Deo malorum cogitationem concedere; neque item illud,

καταφύδουσαι; Κάγω δὲ, φησὶ, ταῦτα γράφων ὑπὸ γενέσεως καθ' ὑμᾶς ἠναγκάσθη γράφειν τοὺς κατ' αὐτῆς ἑλέγχους, ὥστε καὶ οὕτως αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πλεόν τῶν ἐξωθεν αὐτῇ μαχομένων ἐπιπίπτει.

Τί δὲ καὶ θελὸς τὸ μανθάνειν τὰ ἀπὸ γενέσεως προσδοκώμενα; Εἰ μὲν γὰρ ἐστὶ φυγεῖν τοὺς μαθόντας ἢ ἐπέκλωσε, λήρος ἢ πρόβρησις· κρατεῖ γὰρ τὸ ἐφ' ἡμῖν τῆς γενέσεως. Μάλιστα δὲ τοῖς τῆς εἰμαρμένης ἐπιστήμοσι τὸ λύειν αὐτῆς τὸν εἰρμὸν συμβήσεται· οὗτοι γὰρ τῶν ἄλλων μᾶλλον τὰ ἀπὸ γενέσεως αὐτοῖς ἐπιστάμενοι, οὐδὲν τῶν ἀπὸ ταύτης αὐτοῖς ἀπειλουμένων συμπεσεῖν παραχωρήσουσιν. Εἶτα, Ἄλλ' οὐκ ἐκτός, φασὶ, γενέσεως τὸ μανθάνου- τας ἀπαλλάττεσθαι. Οὐκοῦν ἡ γένεσις εἰς τὰ ἀνικαίμενα τέμενεται, καὶ τὸ μὲν αὐτῆς προλέγει, τὸ δὲ καταγελᾷ τῆς προβήσεως· οὐ τί ἂν εἴη γελοῦταρον; Πολλὴ δὲ πάλιν καὶ ἄλλως ἀδικία καὶ ἀνωμαλία. Διὰ τί γὰρ μὴ πάντας ἐπεισεῖ μανθάνειν, ἵνα πάντας τῶν τοσοῦτων ἀπαλλάττοντο; [696 R.] Εἰ δὲ καὶ μαθόντα μὴ δυνατὸν ἐστὶ φυγεῖν, τί χρὴ μανθάνει μάτην καὶ ταῖς φροντίσι προβαπιδῆσθαι καὶ κληθεῖσθαι πρὸ τῆς πληγῆς καὶ πρὸ τοῦ θανάτου χειρὸν τῶν τεθνεώτων κολάζεσθαι;

Ἐκεῖνο δὲ πᾶσι καταφανές, ὡς ὁ τὴν εἰμαρμένην εἰσάγων καὶ τῶν σπουδαίων ἀφαίρεται τοὺς ἐπαίνοους καὶ τοὺς στεφάνους, καὶ τῶν κακούργων ἄδικον ἀνακηρύσσει τὴν ποινὴν καὶ τὰς εὐθύνας. Εἰ γὰρ ἐκ- τερος ἐξ ἀνάγκης ἦλθεν εἰς τὸ πράττειν ἢ πράττει, οὔτε τῆς ἀγαθοεργίας ἐστὶ μισθὸς οὔτε τῆς κακούργίας ποινῆς εἰσπραξις· ὁ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὅλος ἡμῶν συγγέρον καὶ ἀνατρέπων τὸν βίον καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ τὴν γλῶσσαν πάντων ὀξύνων ἀναιδέστερον; Οὐκ ἤρκει δὲ τοῖς συσπυγέσι τὸ τὰ κακὰ νοεῖν τε καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἀναγκάζεσθαι, ἀλλὰ δεῖν ἐλαττεῖσθαι καὶ τὸ μισεῖσθαι προστίθεται καὶ τὸ κολάζεσθαι.

Εἰ δὲ λέγοι τις ὡς οὐχ ἡμῶν ἐστὶν εἰδέναι διὰ τί τοιαύτην ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε γένεσιν, ἐν προσποιή- σει τοῦ μετριάζειν ἐπισφίγγει τὴν ἀσέβειαν⁸¹, καὶ δι' ὧν δοκεῖ μετριάζειν, μείζον ἀσέβει. Εἰ γὰρ καλὴ μὲν ἡ γένεσις, ἡμῖν δὲ φαίνεται κακὴ, καὶ τοῦτο δὲ ἀπὸ γενέσεως, οὐκ ἔμὸν τὸ σφάλμα, φαύλην οἰεσθαι τὴν οὐ φαύλην, τοῦ δὲ τοιαύτην χρίσιν διὰ τῆς γενέ- σεως καταθεμένου ἡμῶν τοῖς λογισμοῖς· εἰ δὲ ἔμὸν τὸ σφάλμα, ἐκτός ἕρα γενέσεως τὰ τῶν λογισμῶν, οἷς ἀκολουθεῖ καὶ λόγος καὶ πράξις, καὶ μάτην ἡ γένεσις. Ἀληθῆς τοίνυν μετριάτης καὶ εὐλάβεια οὐ τὸ κακὴν πλάσαι γένεσιν, εἶτα παραχωρεῖν Θεῷ τῶν κακῶν τὴν γνῶσιν, οὐδὲ τὸν αὐτὸν λέγειν ὡθεῖν εἰς τὰ [361 H.] κακὰ καὶ κολάζειν οὐς διὰ τῆς γενέσεως ὤθησεν. Οὐκ ἐστὶ ταῦτα μετριάζοντος, ἀλλ' ἐν στή-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ αὐτῆς A: αὐτοῦς ζ. ⁷⁵ ἑαυτῆς Scaliger: libri ἑαυτοῦς. ⁷⁶ τὰ A: τὸ ζ. ⁷⁷ μανθάνων ζ. ⁷⁸ οὔτε γὰρ τῆς ζ. ⁷⁹ libri συγγέρον — ἀνατρέπων — ὀξύνοντος. ⁸⁰ τὸ add. A. ⁸¹ εὐσέβειαν ζ.

NOTÆ.

(63) Exterio hic voculam γὰρ ex præcedente forsitan versu illapsam

μτι ταπεινοφροσύνης χαλεπήν ἀπάτην εισάγοντας. Ἐδὲ τῆς εὐσεβείας γένος οὐχ ὕβριζει Θεὸν δι' ὧν καὶ τιμῶν, οὐδὲ τὴν αὐτοῦ ἀναίρει ἀγαθότητα, τῶν κακῶν αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν παρέχον. Ἀδικεῖν γὰρ οὐτε οἴδεν οὐτε δυνήσεται ἡ τοῦ Θεοῦ ἐξουσία· οὐ ποιεῖ φωνὰ καὶ κολάζει, οὐδ' ἀπαγορεύει πταίνειν καὶ βιάζεται παρακούειν καὶ παρακούσαντα τιμωρεῖται. Ταῦτα οὐτε πρέπει Θεῷ οὐτε εὐσεβῆς οὐδεὶς δέχεται λογισμῶς. Τὰ δὲ πρέπειοντα νοοῦμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ γινομένων τὴν παντελῆ κατάληψιν αὐτῶ παραρωροῦμεν, καὶ καταλαβεῖν οὐ φιλονεικοῦμεν, εἰδότες ὡς οὐ καταληψόμεθα. Ἀληθῆ δὲ Θεοῦ ἐξουσίαν ἴσμεν τὸ μῆτε πονηρῶν ἡττάσθαι καὶ πρὸς τὸ τῶν δημιουργημάτων συμφέρον κεχρησθαι τῇ ἀγαθότητι. Σκόπει δὲ κἀκεῖνο· Ἐν κυνηγεσίῳ παροξύνουσι ταύρους πρὸς⁸⁸ μάχην ἐρεθίζοντες, κἂν μὴ χρῆσονται τοῖς δόμοι⁸⁹, ἀγανακτοῦσιν οἱ δεσπόται· ὁ δὲ τῶν ἀστέρων ἐρόμος τοῦς πειθομένους τοῖς αὐτῶν ἀποτελέσμασι θανάτοις ἀμείβονται. Δούλους πάλιν ἡμεῖς ἀπειθοῦντας κολάζομεν, τιμῶμεν δὲ ὑπακούοντας· ἡ δὲ ταῦτα ποιεῖν τε καὶ πράττειν ἀναγκάζουσα γένεσις καὶ πταίνει παρακαλεῖται καὶ τιμωραὶς ὑπάγει τοῦς πειθόντας, καὶ ἡμᾶς μὲν δικαίους πρὸς⁹⁰ τοῦς ὑπὸ χεῖρα Ἰσθ' ὅτε ποιεῖ, αὐτῆ δὲ τὰ ἀδικώτατα δρῶσα εἰς ἡμᾶς· οὐκ ἀποχύνεται. Ἄρ' οὐκ ἐσχάτη μανία ταῦτα νομίζειν; Ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ τὸ μ' καὶ ε' κειλεμέναι κεφάλαιον.

πραμιο afflicimus. At illa quæ hæc cogitare ac facere cogit genesis, et labi jubet, et persuasos cruciatibus interdum facit, cum ipsa interim injustissima in nos committere non erubescat. Annon igitur extremæ dementiæ hæc statuere? Atque hæc quinto et quadagesimo capite disserit.

[697 R.] Ἐν δὲ τῷ μς' φησὶν ὡς ὑπὸ τῆς γενεθλια- λογίας οἱ ἐκμανέντες καὶ δημιουργῶν τῶν ἀπάντων ὑποτάττουσι ταύτῃ. Φασὶ γὰρ, ὥσπερ τὸ δικαιοπραγεῖν ἀπὸ γενέσεως, οὕτω καὶ τὸ προσευχόμενον εισπνοῦσθαι καὶ τὸ πληροῦσθαι Θεοῦ παρουσίας καὶ τὸ καταξιοῦσθαι θειοτέρων ἀποκαλύψεων. Ὡστε ἐξ ὧν παλῶσι λέγειν, τὸν Θεὸν ὑπηρετῆν ἀποφαίνουσι τῆς γενέσεως, κἀκεῖνων εὐεργέτην οἷς ἂν ὁ ταύτης δρόμος τὸ⁹¹ πάσχειν εὐ ἐχαρίσατο· οὐ τί ἂν εἴη ἀειώτερον ἢ δυσσεβέστερον; Εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς εἰμαρμένης ἀφαιροῦσι, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν εὐτῆς ἀποτέμνοντες, μόνως δεσπόζειν πονηρίας ἀναγράφουσιν. Ἀλλὰ καὶ πλείστους εἰδίδεν ὁ μακρὸς χρόνος ἐξ ἀρετῆς εἰς κακίαν μεταβαλόντας· ὥστε κίβιν κραταῖ ὧν οὐκ ἐκράτες, τοὺς ἀγαθοὺς εἰς φαῦλους μετακινήσασα. Οὕτως ἡ ταύτης ὑπέθεσις πάντα συγγεῖ καὶ ταραττει, καὶ πρὸ πάντων ἑαυτὴν καταβάλλει τε καὶ περιτρέπει.

Λέγει δὲ κατὰ τὸ ἐξῆς κεφάλαιον (ζ' δὲ τοῦτό ἐστι καὶ μ') ὡς καὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι φιλοσοφούντων τὰ τοιαῦτά τινες ἐπὶ νοῦν θέμενοι τὸ⁹² τῆς γενέσεως ἐμυσάθησάν τε καὶ καταγέλασαν πλάσματα. Καίτοι πᾶν τε οὐρανὸν σφαιρικὸν οὐδὲν ἦτεον ἢ οὗτοι εἰδόμενον, καὶ μὴν καὶ τὴν τῶν ζωῶν σύνθεσιν καὶ τὴν τῶν πλανήτων κίνησιν οὐκ ἄλλως ἐνόμιζον. Τίς οὖν

A affirmare eundem et ad malum impellere, et quos eo per genesim impulerit, nihilominus punire; non sunt hæc modeste loquentis, sed ipsa demissionis specie in gravem errorem inducentis. At vero pietatem colens soboles, nullam Deo injuriam per illa eadem facit, per quæ ipsum colere se arbitratur, neque ejus tollit bonitatem, malorum ipsi potestatem attribuendo, injuriam enim facere neque modo novit, neque unquam poterit divina potentia: non, quem hæc homicidam fecit, postea castigat; non ita prohibet labi, ut deinde et cogat non obtempere præcepto, et puniat negligentem. Hæc neque in Deum cadunt, neque a pia mente admittuntur. Nos autem quæ consentanea sunt mente agitanter, perfecte Deum omnia quæ in mundo fiunt, comprehendere fatemur; at non etiam ipsi comprehendere hæc contendimus, certi nos nunquam comprehensuros. Cæterum hanc esse veram Dei potentiam agnoscimus, quod neque a malis aliquando superetur, et quod in rerum conditarum utilitatem bonitate utatur. At tu mihi etiam illud considera. Solent in venationibus tauri stimulis excitari, atque ad pugnandum proritari, dolorem quoque

220a dominis sentientibus, si forte minus excandescant. Verum astrorum ille cursus morte remuneratur eos qui ipsius fatalibus decretis obsecutus fuerit. Servos adhæc nostros immorigeros castigamus, obsequentes

C Quadragesimo sexto capite asserit illos a genethliologia dementatos, omnium quoque architectum Deum eidem subjicere. Ita enim loquuntur, ait, quemadmodum juste vivere a genesi proficiscitur, sic et orantem exaudiri, et Dei præsentia impleri, et divinis dignari apparitionibus. Per ea igitur quæ asserere ipsi audent, Deum esse geneseos ministrum declarant, atque in eos solos esse beneficium, quibus hujus cursus beneficium accipere benigne concesserit. Quo quid esse possit impium magis? Sin hæc atque his similia adimunt, jam maximis ab eo bonis divulsis, in unam duntaxat dominari malitiam scripserint. Attamen tempus docuit quam plurimos e bonis malos evasisse; ita ut probos in improbos commutante, in eos rursus potestatem obtineat, qui ab ejus potentia liberi erant. Adeo dum hæc statuitur, omnia confunduntur atque conturbantur, et vel ipsa sese ante omnia prosternit, ac circumagendo evertit.

D Proximum deinde caput (septimum id est et quadragesimum) asserit, Græcos aliquot philosophos hæc animo considerantes, illud de genesi signentum delestatos esse atque irrisisse, quanquam et cælum ipsum non secus atque illi globosum asserebant; et non aliter de signorum compositione, deque errantium stellarum motu statuerent. Quænam

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ πρὸς] ὡς A. ⁸⁹ πρὸς] ὡς A. ⁹⁰ δρόμος ταύτης ζ. ⁹¹ τὸ add. A.

igitur horum sententia est, quod hæc quidem admittant, illud vero nequaquam? Ea quæ terra marique vel in aere et cæteris elementis accidunt præsignificandi, etsi non cogendi aut efficiendi vim habere astrorum cursum arbitrantur. Hunc enim ad eum fere modum futura denuntiare, quo divinandi, aruspiciandi, aut similis ars quæpiam solet: ut non propterea hæc eveniant quod prænuntientur, sed ideo prænuntientur, quod eveniant. Neque enim astra per vim gubernare hæc inferiora, sed duntaxat quæ post eventura sint denuntiare. Verum etsi qui **220** sic sentiunt, magnam illam astrologorum impietatem a se replerint, ad perfectam tamen veritatem non pervenerunt. Ita septimus liber absolvitur.

Octavus porro liber a quadragesimo octavo inchoatus capite, duos creatos dicit cælos, unum quidem aspectabili isto superius, quod una cum terra substiterit, alterum vero hoc quod videmus. Horni ergo duorum alterum tecti quasi locum tenere, alterum terræ quidem tecti vicem similiter præbere, sed altiori illi cælo soli instar esse ac fundamenti; terram adhæc unam esse; cælestia item potestatibus majoribus esse subjecta, ut et visibilibus ea quæ sub cælo sunt. Cælum insuper non rotandum, sed tentorii ac fornicis formam præferre. Pro quidem opinione Scripturæ, et putat, testimonia profert: non ea solum de figura, sed et de occasu atque ortu solis. Reddit et causam incrementi ac decrementi dierum ac noctium: aliaque id genus curiose investigat, mea quidem sententia, quæ necessaria non sunt, etsi cum sacris oraculis connexionem quamdam habent. Unde pium quidem hunc virum, ex iis quæ refert, iudicas, at non ita etiam accurata cum ratiocinatione sacrarum Scripturarum testimonia producere dixeris.

Inde ad nonum et quadragesimum caput transitione facta, sacræ nobis Scripturæ leges, admonitionesque, et magnum illud redemptionis nostræ mysterium (nec immerito sane) prædicat; ubi et astrologiam ex iisdem illis divinis libris egregie perstringit.

Hinc ad quinquagesimum caput gradu facto, eundem illum errorem nihilo segnius oppugnat, præter alia etiam ista referens. Et si quid, ait, ab illis prædictum evenire forte videatur, non id mox [quia prædictum fuit] evenit; multa siquidem et nobis eorum quæ cogitaveramus, acciderunt, et negotii alienius vel moti jam, vel brevi movendi expectatione suspensi, illud ipsum tale habuisse principium vel finem postea deprehendimus, qualem speraveramus: neque tamen propterea nos in prophetarum ordinem referimus, sed casus esse hunc eventum, atque conjecturæ agnoscimus. Enimvero si quid alienum ab humana vita prædicarent, ac deinde insolitum

αὐτοῖς ἡ γνώμη, τοῦτο μὲν δέχεσθαι, ἐκείνο δὲ μὴ προσέειπαι; "Ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης συμβαινόντων ἐν ἀέρι τε [362 H.] καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις προσσημαντικὸν μὲν εἶναι νομίζουσι τὸν τῶν ἀστέρων δρόμον, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικὸν ἢ ποιητικὸν, μηδὲν δὲ τοῦτον τὰ ἐσόμενα ὡσπερ καὶ τὴν μαντικὴν καὶ τὴν⁸⁶ ὀνεισματικὴν καὶ ὅσαι αὐταῖς παραπλήσιοι· καὶ οὐκ ἐπειδὴ προλέγει γίνεται, ἀλλ' ἐπειδὴ γίνεται προλέγει· καὶ οὐκ ἀνάγκη τῇ ἀπ' αὐτῆς διοικεῖσθαι τὰ ἐνταῦθα, προσσημαίνειν δὲ μόνον τὰ ἐσόμενα. Ἄλλ' οἱ ταῦτα μὲν νομίζοντες τὴν πολλὴν τῶν ἀστρονόμων δυσσέβειαν ἀπέσεισαντο, πρὸς δὲ τὸ τῆς ἀληθείας ἀκριβὲς οὐκ ἀρίκοντο. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ τοῦ ζ' λόγου τὸ πέρασ.

Ὁ δὲ ἡ' λόγος, κατὰ τὸ ἡ' καὶ μ' ἀπαρχόμενος κεφάλαιον, δύο μὲν οὐρανούς λέγει γεγενῆσθαι, ἓνα μὲν τοῦ ἡρωμένου ἀνώτερον, ἓν καὶ συνυφεστάνα· τῇ γῆ, θάτερον δὲ τὸν δρώμενον· δύο δὲ ὄντων τῶν μὲν ὄροφῆς ἐπέχειν λόγον, τὸν δὲ πρὸς μὲν τὴν γῆν ὄροφῆς ὡσαύτως, ἐδάφους δὲ καὶ βάσεως πρὸς⁸⁷ τὸν ὑπερέχοντα. Καὶ γῆν δὲ μίαν. Καὶ τὰ μὲν οὐράνια ταῖς κρείττοσιν ἀπονενεμηθῆσθαι⁸⁸ δυνάμει, τοῖς ὄρωμένοις δὲ τὰ ὑπουράνια⁸⁹. Μὴ σφαίραν δὲ τὸν οὐρανὸν εἶναι, ἀλλὰ σκηνῆς καὶ καμάρας διασώζειν σχῆμα. Καὶ ταύτης τῆς ὑπολήψεως Γραφικὰς, ὡς οἶεται, προβάλλει μαρτυρίας, οὐ μόνον περὶ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ περὶ δύσεως καὶ περὶ ἀνατολῆς⁹⁰ ἡλίου. Αἰτιολογεῖ δὲ καὶ τὴν τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν ἀξομειωσιν, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα πολυπραγμονεῖ, ὡς ἐμοιγε δοκεῖ, τὸ ἀνεγκαλῶν οὐκ ἔχοντα, εἰ καὶ τοῖς ἱεροῖς λόγοις προσφύεται. Ἐξ οὗ εὐσεβοῦντα μὲν τὸν ἄνθρωπον, εἰς χεῖρηται, βεβαίαν δὲ τὴν ἀκριβεῖα δὲ λογισμῶν τὴν τῶν Γραφικῶν μαρτυρίαν κρατεῖν οὐκέτι ὁμοίως φήσεται⁹¹.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ θ' καὶ μ'⁹² μεταβαίνων κεφάλαιον, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Γραφῆς τοὺς νόμους [700 R.] καὶ τὰς παραινέσεις καὶ τὸ μέγα τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον καὶ μάλα δικαίως ἐξυμνεῖ· ἐν ᾧ καὶ τῆς ἀστρολογίας ἐκ τῶν αὐτῶν θεοχρηστων λογίων ἀρμαδίως καθάπτεται.

Ἐκείθεν ἐπὶ τὸ ν' ἀνιὼν κεφάλαιον, τῆς αὐτῆς κλέωνος οὐδὲν ἥττον καταγωνίζεται, λέγων μετὰ τῶν ἄλλων ὡς εἰ καὶ τι τῶν προλεγομένων αὐτοῖς δοκεῖ ἐκβαίνειν, οὐκ ἐπειδὴ τὴν ἐκδοσιν ἐσχῆκε. Πολλὰ γάρ⁹³ καὶ ἡμῖν ἐνοουμένοις τῶν ἐγνωθέντων ἀκίνητησε· καὶ πρᾶγμα κεινημένον ἢ κινήθησόμενον προσδοκῆσαντες, οἷαν ἠλπίζαμεν ἀρχὴν λαθεῖν ἢ τέλος, τοιοῦτον λαθεῖν⁹⁴ κατελάβομεν. Καὶ οὐ διὰ τοῦτο χειροτονίαν ἑαυτοῖς προφητείας ἐπιφέρομεν, ἀλλὰ συντυχίας ἢ καὶ στοχασμοῦ τὴν ἀπόδοσιν ἔργον γινώσκουμεν. Εἰ μὲν γάρ τι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀλλότριον προσεκτήρουν, εἴτα τὸ ἔξον ἐξέβη, οὐ λέγω πολλὰς ἀλλ' ἅπασι, θαυμάζειν εἰκὸς ἦν· εἰ δὲ γε τὴ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ τὴν om. pr. A. ⁸⁷ πρὸς] ὡς A. ⁸⁸ ὑπονενεμηθῆσθαι ζ. ⁸⁹ ὑπουράνια Schottus: ὑπερουράνια ζ. ⁹⁰ περὶ αὐτῆς ἀνατολῆς add. A. ⁹¹ φήσεται A. ⁹² θ' καὶ μ' A: μ' καὶ θ' ζ. ⁹³ πολλὰ μὲν [γὰρ ζ. ⁹⁴ λαθεῖν μ. A: ἀπολαθεῖν ζ.

φιλῶντα συμβαίνειν δοκοῦσι προλέγειν, τί θαυμα-
σὸν εἰ τυγχάνουσιν; Οὐ γὰρ ἐστὶ βραδῶς ἀποτυχεῖν
ἐν κήθει βάλλοντα τοὺς λόγους· θαυμαστὸν δὲ ἦν
μῆλλον, εἰ διὰ παντὸς ἀπατύγχανον. Εἰ δὲ καὶ δαι-
μονας ἔχουσι συνεργοὺς, ὡσπερ οὖν ἔχουσιν ἐπικρα-
τίωντας αὐτῶν τὴν [363 H.] πρόρρησιν, οὐκέτ' ἂν
εἰ ἐπιτυγχάνουσιν ἀπορήσαιμι, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον εἰ
μὴ ἐπιτυγχάνουσιν. Συνεργοῦσι δὲ τούτοις οἱ δαίμονες,
εἴθετι μὲν τὰ παρὰ τοῖς ἀστρολόγοις γεγραμμένα,
κρηρῶσθαι δὲ ταῦτα ἀγῶνα πάντα καταβαλλόμενοι,
ἵνα τὴν τῆς εἰμαρμένης πλάνην τοῖς πεθομένοις ἐν-
τίμηται τοῦ Θεοῦ κατολιγῶρεϊν ἀναπέσωσι. Προ-
λέγει δὲ τὰ βιβλία πλοῦτον καὶ πένιαν καὶ ὄσα ἐν
βίῳ. Ἐπὶ δὲ ταῦτα τοὺς δαίμονας συνεργεῖν οὐ χαλε-
πὸν· καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀλλήλους πολλὰ τούτων ἂν
βουληθέντες διαθειμην, ἢ πείθοντες ἢ ἀπατώντες ἢ
καταναγκάζοντες. Κατισχύουσι⁹⁵ δὲ ἀμαρτανόντων
τὸ δαιμόνιον φύλον, ἄγροισι τε καὶ σέρουσι τοὺς πει-
θίμους; ὅποι ἂν βούλονται⁹⁶. Βούλονται δὲ πρὸς⁹⁷
εἰς τῶν ἀστρολόγων ἀπάτας τὴν ἡμέτερον ἀρμόζειν
βίον, ἵνα τὰς μὲν ἐκθάσῃς ὀρῶντες τοῖς ἀστρολόγοις
συμφέροντας, τοὺς δὲ ταῦτα πράττοντας μὴ συνορῶν-
τας, τοῦ τε δρόμου τῶν ἀστέρων οἱ ἡπατημένοι κα-
ταφύουσι, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἀμα-
ρτίαντες εἰς τὸν τῆς ἀσεβείας βυθὸν ὀλισθήσωσι. Καὶ
εἰπὼς δὲ τούτου, τὸ μὴ συνορᾶν αὐτοὺς τὸ ῥηθὲν κατὰ
τῶν ἀνθρώπων δραματούργημα, τῶν δαιμόνων ἔργον
ἂν εἴη, τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀσεβείας συναυρομένης⁹⁸
εἰς τοὺς, καὶ τὸ τε αὐτῶν μηχανήματα συνείναι διακω-
λύσει; καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων ὡσαύτως τὸ
βίβος. Πῶς γὰρ ἀποκαλύψει τὸ Θεῖον ἢ τὰς τῶν
καρμένων ἐνέδρας ἢ τὰς αὐτοῦ οἰκονομίας, οἷς παρ-
εῖν αὐτοῦ⁹⁹ σπουδάζεται τὰ προστάγματα; Καὶ
γὰρ ἄπερ ἴσμεν ἄδικα, ταῦτα πράττομεν· οὐκ ὦν
ἐπίνοος ἴσμεν, ταῦτα μεταδιώκομεν. Καὶ πῶς ἄπερ
ἐκπύουμεν μάθησόμεθα; Ἐπραξας δ' ἔμαθες· παρ-
επίνοος αὐτὸν δι' ἀρετῆς τοῦ μαθεῖν πλέον ὦν
ἐπίνοος ἄξιον· θαύραξαι εἰ μὴ μαθεῖν ἔσχατος τὰ τε-
λιώτερα. Εἰ δὲ πάθεισι βρῦεις καὶ Θεοῦ καταφρονεῖς,
πῶς μάθησῃ τὰς οἰκονομίας αὐτοῦ ἢ τὴν κατὰ σοῦ
τῶν δαιμονίων ἐπήρειαν; [701 R.] Πῶς δὲ οὐ κρα-
τίσκειν δαίμονας εὐχερῶς ὦν οὐκ ἐστὶ τὸ Θεῖον ὑπέρ-
μαχον, πρὸς ἐκεῖνα τούτους κατασύροντας ἃ τῶν
ἀστρολόγων αἱ βίβλοι προλέγουσιν, ὡς ἂν τὸ τῆς εἰ-
μαρμένης ἐν αὐτοῖς βεβαιώσαντες πλάσμα πλέον^D
Θεοῦ ἀποστατήσωσιν; Εἰ μένοι γε ὄσην περὶ τὰ
κατὰ σπουδὴν εἰχομεν, τοσαύτην περὶ τὰ κατὰ, οὐκ
ἐν ἔργοισμα ὅσον ὑπὸ Θεοῦ τετιμημέθα, οὐδ' ὅσον
κατὰ ἐπιμόνων ἰσχύομεν. Πανταχοῦ μὲν¹ γὰρ Θεός,
ἰγγίζει δὲ μᾶλλον τοῖς δι' ἔργων ἀγαπῶσιν αὐτόν·
ὅπου δὲ Θεός, τίς ὁ λαθάνων τὴν ἐπιβουλήν ἢ ὁ ἐπι-
βουλεύων ὄλιος; Ταῦτα διαλαβὼν τὰ ἱερὰ λόγια πάλιν
κατὰ τῆς εἰμαρμένης ἐπιλέγει, παραινῶν τοὺς
ἀνθρώπους ἀπαλλάττεσθαι τῆς τοιαύτης πλάνης. Διὰ
δὲ τοῦ λέγειν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς

A illud, non dico sæpius, sed semel admodum evenisset, merito admirari licebat. At cum ea quæ plemque accidere solent prædicere videantur, quid mirum si recte conjiçant? non enim facile est tam multa dicentem aberrare. **221^a** Quin illud potius mirandum sit, semper si aberrarent. Jam si etiam dæmones habeant adjuutores, quemadmodum sane habent, qui ipsorum prædictionem confirmani, non amplius tum mirer si recte coniectent, sed multo magis si non recte conjiçant. Adjuvant enim eos dæmones, in astrologorum scriptis maxime versati, omni ad hæc perficienda contentione adhibita, quo nimirum, illo de fato errore nimis credulis infuso, contemptum insuper Dei his ipsis persuadeant. Prædicunt autem hujusmodi libri divitias, paupertatem, et quæcunque contingere in hac vita solent, ad quæ sane dæmones suam opem asserre non difficulter possunt. Etenim etiam nos horum non pauca in alios, si modo velimus, vel persuadendo, vel decipiendo, vel vim adhibendo, conferamus. Et vero peccatores in sua tenet potestate dæmonum turba, obsequentisque ducit atque agit quo vult. Velint autem ad astrologorum fallacias nostram componi vitam: ut eventus quidem cum astrologorum prædictionibus consentire animadvertentes, sed eorum auctores non observantes, non solum astrorum cursu decepti fallamur, verum etiam, pietatis ac justitiæ nulla habita ratione, in impietatis abyssum incidamus. Et hoc quidem ipsum, quod illam, quam diximus, compositam adversus homines machinationem hi non animadvertant, dæmonum atque opus fuerit, peccato simul atque impietate ascitis, per quæ prohibeantur [miseri] et horum molitionem, et divinorum similiter judiciorum profunditatem intelligere. Quomodo enim Deus aut dæmonum insidias, aut suæ providentiæ mysteria manifestet iis quibus studio est ejus despiciere præcepta? Etenim quæ iniqua esse scimus, perpetramus: neque tamen ea consectamur, quæ laudanda novimus; et adhuc speramus nos ignota percepturos? Ubi ea feceris, quæ didicisti, atque per virtutem teipsum dignum reddideris, ad plura præter ea quæ ante cognoveris percipienda, tum demum mireris, si quæ perfectiora sunt, discere nequiveris. At quandio perturbationibus refertus es, Deumque contempnis, quomodo tu aut ejus providentiæ mysteria discas, vel contra te dæmonum impetum? Et quomodo non facile vincant dæmones eos quibus non est Deus propugnator? ad illa nimirum hos attrahentes, quæ astrologorum libri prædicunt: ut fati in eis figmento corroborato, amplius etiam a Deo deficiant. Atqui, si quanto ad malum studio contendimus, tanto item ad honestatem incumbereimus, non ignoraremus **221^b** quam Deo chari simus, neque quantum virium contra dæmonem habeamus. Eisi enim ubique Deus, ad eos

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁵ κατισχύουσι apographum Stephani: κατισχύουσσι ζ. ⁹⁶ βούλοιντο ζ. ⁹⁷ πρὸς] ὡς Α. ⁹⁸ συναυρομένης ζ. ⁹⁹ αὐτοῦ ζ. ¹ μὲν et infra εἰς add. Α.

tamen propius accedit, qui per opera ipsum diligunt. **A** ἐνιαυτούς γενέσθαι παρὰ Θεοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ γεγενημένα θαυμάσια φησι καὶ τὰ ἐπὶ Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους.

Ubi autem Deus est, quænam illic insidiæ lateant, aut quis omnino adsit insidiator? Quæ ubi disse-ruit, divinis rursus Eloquii adversus fatum instructus, homines adhortatur, ut se illo errore liberent. Quod autem in signa et tempora ^a et annos factum esse a Deo solem cum luna et stellis dicitur, his ea significari vult, quæ ^b sub Jesu filio Nave et ^c Ezechia rege, itemque in ^d Christi passione contigerunt.

His igitur quinquagesimo capite pertractatis, 51 ad deinceps transit, quo a Bardisane ortos hæreticos redarguit, quod cum profiteantur se prophetas admittere, animas quidem a genesi liberas et sui juris condeantur, sed corpus nihilominus hujus gubernationi subiciant. Nam divitias, paupertatem, morbum, sanitatem, vitam, mortem et quæcunque in nostra non sunt potestate, per fati vim effici affirmant. At si secundum Isaiam ^e ignorant cæli astrologi quæ futura sint, et ex Jeremia ^f sententia, vanum hoc omne studium est, quomodo hi suscipere se dicunt prophetas, qui corpus fati servituti subiciunt? Etenim Deus Judæis sive minas sive pœnas non nisi corporeas intendit, similiaque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere astrologos per Isaiam pronuntiavit. Quoniam igitur pacto fieri potest, ut et prophetis fides adhibeatur, et corporeorum cum malorum tum bonorum potestas omnis fato concedatur, et huic nimium addicti futura prædicant? nisi forte per insaniam dixerit, bona quidem piis, mala vero impiis distribuere, et ipsum insuper numen fato deservire. At qui animæ genesi non subiciantur, quando Deus ipse, rerum omnium conditor, una cum hac operatur, fatalibusque effectis subservit? Si vero quæ per angelos olim ac prophetas administrata sunt, ea genesis non efficit, ut nec ea quæ Dominus noster Jesus Christus in carne apparens operatus est, dum innumerabilem humanorum corporum multitudinem sanavit, quorsum adhuc volunt affirmare corpus a genesi administrari? Nam aut illud falsum reddent, quod Deus immorigeris pœnas minuetur, obtemperantibusque benigne faciat: aut certe, si prius illud verum, secundum fabula est. Ad hæc **222a** qui fieri potest, ut genesi corpora subjecta cum sint, animæ tamen ejus imperio subducantur? Si enim a genesi accidat inventio thesauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum sive assumptio, sive abjectio, imo et adulterantium atque mæchantium pœna, necessarium utique animam impelli ad inventionem thesauri [propter ipsum thesaurum], atque ad discedam vel architecturam propter domum, vel textoriam propter vestem. Quin a muliebri amore vinci hanc oportet ut ferat corpus proprii pœnas delicti: imò etiam ad cædem incitari propter genesim, quæ mortis sententiam tollit: et sic de aliis. Vix enim corporeum quidquam fiet, nisi anima

^a Gen. 1, 14. ^b Josue x, 13. ^c IV Reg. xx, 9. ^d Math. xxvii, 45. ^e Isa. xlvii, 12. ^f Jerem. i, 2.

VARIÆ LECTIONES.

¹ ἐφ' Scaliger: libri ἐν. ² ἐπαφει ζ. ³ τάναντια δέ Α: δὲ τάναντια ζ. ⁴ αὐτῆ Α: αὐτοῖς ζ. ⁵ θησαυροῦ θησαυροῦ διὰ τὸν θησαυρόν Scaliger. ⁶ αὐτῷ εἴμαρται Α: αὐτὸ ἤμαρτεν ζ.

¹ Ἄλλα τοιαυτὰ μὲν καὶ κατὰ τὸ ν' κεφάλαιον διεληθὼν μέτεται ἐπὶ τὰ α' καὶ ν', [364 H.] ἐν ᾧ τοὺς ἀπὸ Βαρδισάνους αἰρετικούς διελέγχει, δεχέσθαι μὲν προσποιουμένους τοὺς προφήτας, καὶ τὰς μὲν ψυχὰς γενέσεως ἐλευθέρας καὶ ἀνεξουσίους ὁμολογούνας, τὸ σῶμα δὲ τῇ ταύτης ὑποτάττοντας διοικῆσαι: πλοῦτον γὰρ καὶ πένιαν, καὶ νόσον καὶ ὑγίειαν, καὶ ζωὴν καὶ θάνατον, καὶ ὅσα οὐκ ἐφ' ² ἡμῖν, ἔργον εἶναι λέγουσι τῆς εἰμαρμένης. Εἰ δὲ κατὰ τὸν Ἡσαίαν οὐκ ἴσασιν οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ τὰ μέλλοντα, καὶ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν ματαῖα ἐστὶν ἡ περὶ ταύτην σπουδῆ, πῶς οὗτοι δεχέσθαι μὲν φασὶ τοὺς προφήτας, τὸ σῶμα δὲ δούλον ποιοῦσι τῆς εἰμαρμένης; καὶ γὰρ ὁ Θεὸς τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ πάθη σωματικὰ ἐπηφείη ³, τοιαύτας δὲ καὶ τὰς εὐεργεσίας, ὧν ἀγνοιοῦν ἔχειν τοὺς ἀστρολόγους διὰ τοῦ Ἡσαίου καταψηφίσαστο. Πῶς οὖν ἐγγυρεῖ καὶ τοὺς προφήταις πείθεσθαι, καὶ τῶν σωματικῶν κακώσεων καὶ εὐεργεσιῶν τῇ εἰμαρμένῃ τὸ κράτος χαρίζεσθαι καὶ προλέγειν τοὺς περὶ αὐτὴν ἐπισημένους τὰ ἐσόμενα; εἰ μὴ ἄρα μεμνηότες εἴποιεν τὰ μὲν ἀγαθὰ τοῖς εὐσεβοῦσι νέμειν, τάναντια ⁴ δὲ τοῖς δυσσεβοῦσι, καὶ τὸ Θεῖον ἐξυπηρετούμενον τῇ εἰμαρμένῃ. Καὶ πῶς ψυχὰν γενέσει οὐχ ὑποκείσονται, Θεοῦ τοῦ πάντων δημιουργοῦ συνεργούντος αὐτῇ ⁵ καὶ ὑπηρετούμενον τοῖς ἀποτελέσμασιν; Εἰ δὲ οὕτε τὰ δι' ἀγγέλων καὶ προφητῶν οἰκονομηθέντα πάλαι γενέσεως ἔργον ἦν, οὐδ' ἄπερ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ σώματος φανεῖς εἰργάσατο, μυριάδας ἀνθρώπων κείων λασάμενος σωμάτων, πῶς οἴονται τὸ σῶμα λέγειν γενέσει διοικεῖσθαι; ἢ γὰρ τὸ ἀπειεῖν τὸ Θεῖον τοῖς παρακούουσιν, εὐεργετεῖν δὲ τοὺς πειθεμένους, εἰς ψεῦδος ἀπάξουσιν· ἢ εἰ τὸ πρῶτον ἀληθές, πλάσμα τὸ δεύτερον. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, πῶς οἴοντε, σώματος ὑποκειμένου γενέσει, τὰς ψυχὰς ταύτης ἀπηλλάχθαι; εἰ γὰρ ἀπὸ γενέσεως εὐρεῖται θησαυροῦ καὶ οἴκου κτήσις ἢ ἐτέρων τινῶν σωματικῶν πρόσληψις ἢ ἀποβολή, καὶ διὰ καὶ ἡ τῶν πορευόντων ἢ τῶν μοιχευόντων ποιητὴ, ἀνάγκη τὴν ψυχὴν ἐλαύνεσθαι μὲν πρὸς εὐρεσιν θησαυροῦ ⁶, πρὸς μάθησιν δὲ τεκτονικῆς διὰ τὸν οἶκον ἠθφαντικῆς διὰ τὸ ἱμάτιον. [704 R.] Δεῖ δὲ καὶ γυναϊκὸς ἠτάσθαι διὰ τὸ παθεῖν τὸ σῶμα ἄπερ αὐτῷ εἴμαρται ⁷, ἀλλὰ καὶ πρὸς φόνον ὠθεῖσθαι διὰ τὴν καταψηφισμένην τὸν θάνατον γένεσιν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Οὐδὲν γὰρ σχεδὸν τῶν σωματικῶν τῆς ψυχῆς μὴ ὑπακουούσης καὶ συλλαμβανούσης γενήσεται, καὶ ἀνάγκη τοὺς ἐκ Βαρδισάνους ἢ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπο-

είμι γενέσει, ἢ τοῦτο μὴ τολμῶντας καὶ τὸ σῶμα Α
αὐτῆς ἀποφαίνειν ἐλεύθερον. Οὕτω μὲν καὶ τὸ β' καὶ
ἀποπερατοῦται κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς τὴν ἐσχάτην ἀσέβειαν διελέγχει
τῶν γενέσει τολμῶντων ὑποβάλλειν καὶ τὸν Κύριον
ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν φανέντα πρόφασιν ποιου-
μένων ἀστέρα, καὶ ταύτην εὖ τε καὶ σοφῶς τὴν ἀπό-
κειαν [565 H.] καταβάλλει, πολλοῖς αὐτοῦς κατα-
πρώσκειν τοῖς ἐπιχειρήμασι, τὰ τε ἄλλα, καὶ δι'
ὧν δείκνυσι τὸν φανέντα ἀστέρα μὴ ἓνα τῶν πολλῶν
καὶ κατ' οὐρανὸν εἶναι, ἀλλὰ δύναμιν τινα θειοτέ-
ραν, εἰς ἄστρον μὲν σχηματιζομένην, τὴν δὲ τοῦ
πικροῦ Δεσπότητος κηρύττουσαν γένεσιν. Λέγει δὲ τοῦς
μέγους παραλαβεῖν μὲν παρὰ Χαλδαίων ὡς ἀστὴρ Β
ἴσται τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ κοινοῦ Σωτή-
ρος μνηστῆς, ἐκεῖνοις δὲ ὡς ὁμοτέχνους ἀναθεῖναι
τὴν πρόβησιν τὸν Βαλαάμ * ἐκεῖνον, ὃς καὶ ἄκων
ἦν κατὰρας εὐλογήσας τὸν Ἰσραὴλ, τῇ εὐλογίᾳ
συμπέριλαβε καὶ τὴν τοῦ τεχθσομένου γένεσιν βα-
λαάμ; καὶ τὸν ταύτης κήρυκα ἀστέρα. Ἐμφανίζεται
δὲ ταυτεῖς Πέρσαις πρὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὁ Δεσπό-
της; ταυτὸν, δεικνύς ὅτι καὶ μάγων καὶ γοήτων τοῖς
ἰδιώουσιν ἢ δι' αὐτοῦ πρέχεται χάρις καὶ σω-
τηρία.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτερα διαπερανάμενος, τὸ
αἰνεσιῶν κεφάλαιον ἀνακεφαλαίωσιν τῶν εἰρημέ-
ων ποιῆται, καὶ ἕμα τό τε * γ' καὶ ν' καὶ τὸν ἧ'
πῶς ἀπαρτίζει λόγον.

Ἐπι δὲ τὴν φράσιν καθαρὸς τε καὶ εὐκρινῆς ὁ
ἄτης, τοῖς δὲ ἐνθυμήμασι καὶ τῇ τῶν ἐπιχειρημάτων
ἑκπλάσει, οἷον αὐτὸν κατὰ μέρος ἐν τῇ τῶν λόγων
αὐτοῦ ὑπαδείξαμεν ἐκλογῇ.

ΣΚΔ'.

Μέμνονος ἱστορικόν.

CAP. I. — Summa historiae sequentis de Heraclea Pontica.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Μέμνονος ἱστορικόν, ἀπὸ τοῦ
10 λόγου ἕως 15'. Ἡ δὲ πραγματεία, ὅσα περὶ
τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν συνηλέθη, σκοπὸν ἀναγρά-
φαι προτίθεται, τοὺς ἐν αὐτῇ τυραννήσαντας ἀνα-
ληφθῆναι καὶ πράξεις αὐτῶν καὶ ἦθη, καὶ τοὺς ἄλ-
λων βίους, καὶ τὰ τέλη οἷς ἐχρήσαντο καὶ ὅσα τῶν
εἰρημένων ἐξήρτηται.

CAP. II. — Clearchi tyranni eruditio, et crudelitas.

Κλέαρχον μὲν οὖν ἐπιθέσθαι πρῶτον τυραννίδι D
κατὰ τῆς πόλεως ἀναγράφει. Φησὶ δὲ παιδείας μὲν
τῆς κατὰ φιλοσοφίαν οὐκ ἀγύμναστον, ἀλλὰ καὶ Πλά-
τωνος τῶν ἀκροατῶν ἓνα γεγονέναι, καὶ Ἰσοκρά-
τους δὲ τοῦ βῆτορος τετραετίαν ἀκροάσασθαι, ὡμὸν
δὲ τοῖς ὑπηκόοις καὶ μαιφόνον, εἴπερ τινὰ ἄλλον,
ἐπιειχθῆναι, καὶ εἰς ἄκρον ἀλαζονείας ἐλάσαι, ὡς

* Num. xxiv, 1 seqq.

VARIAE LECTIONES.

* Βαλαάμ Α. * τό τε Α : τό ζ. 10 θ' Α : ε' ζ.

NOTÆ.

(61) Eadem Basil. et Nysseni sententia Hom.
de Nativit. Domini.

(65) De Heracleæ Ponticæ tyrannisi. Latinitate
donati Laur. Rhodomanno interprete.

obediat atque adjuvet, ut necesse sit Bardisanæ
sectatores, vel animum subjicere genesi, vel si hoc
non audeant, etiam corpus ab hujus imperio libe-
rum pronuntiare. Ita secundum et quinquagesi-
mum caput finitur.

Proximo vero extremam illam impietatem con-
futat eorum, qui ipsum quoque Dominum nostrum
Jesum Christum genesi subjicere audent, sum-
pta de ostensa magis stella occasione. Hanc
ergo amentiam bene et sapienter refellit, multis
illos confodiens argumentis, cum alibi, tum ubi
ostendit visam stellam non unam e multis in celo
fuisse, sed vim quamdam diviniorem in astrum
conformatam, quæ omnium Domini nativitatem
denuntiaret (64). Porro magos refert a Chaldæis ita
accepisse, stellam quamdam olim fore, quæ natum
in carne communem Servatorem nuntiaret. Hoc
illis vaticinium, tanquam ejusdem artis studiosis,
enarrasse Balaamum illum, qui vel invitatus impre-
cationis loco bene precando Israeli, benedictioni
sue nascituri regis ortum, et hujus præconem ste-
llam admiscuisset *. Dum autem sese videndum
obtulit Dominus, præ cæteris nationibus Persis
potissimum jam natus apparuit, quod quibuscum-
que eam expetentibus, sive magis sive incantatori-
bus, per ipsum gratia et redemptio donaretur.

His ergo atque aliis horum similibus pertractatis,
ultimo tandem capite repetitionem prædictorum
omnium instituit, simulque quinquagesimum ter-
tium caput, et octavum librum absolvit.

Est autem in loquendo purus atque distinctus,
ejusmodi enthymematis atque epicherematis effor-
matis, qualia ex parte jam in his illius operis ex-
cerptis indicavimus.

222b CCXXIV.

Memnonis Historiarum libri (68).

Memnonis historia, a libro v usque ad xvi, quæ
circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim
operis institutum est) exponit : tum urbis tyrannos,
et res horum gestas moresque, tum aliorum etiam
vitam et exitum, et quæcunque eo pertinent, re-
censet.

Clearchus (ait) primus tyrannidem in hanc sibi
urbem vindicavit, disciplinæ philosophicæ haud
equidem rudis (e Platōnis enim discipulis unus fuit,
et quadriennium Isocrati oratori operam dedit); at
enimvero crudelem, si quisquam alius, civibus se
exhibuit et cruentum : et ad summum usque inso-
lentiæ processit, ut et Jovis se filium nominaret.

Nec colore genuino, quo natura faciem ejus tinxerat, contentus, subinde aliis atque aliis eam fucis illinebat, ut nitida et rubicunda intuentibus videretur. Quin et vestes ad terrores et delicias permutabat. Nec vero in his tantum improbus erat, sed etiam in benefactores ingratus : et in omnibus violentus, ad res nefarias audax. Natura industrius ad cædes eorum quos impeteret, non tantum si quid hostile meditaretur contra populares, sed etiam in externos. Bibliothecam tamen sibi comparavit, cujus laude antegreditur alios quos tyrannis famosos reddidit. Hic insidias crebro multas, propter cædes, immanitatem, et injurias sibi structas, effugit ; sed vix tandem a Chione Matris filio (qui vir erat magnanimus, et necessitudine sanguinis tyranno devinctus) et Leone et Euxenone, cæterisque non paucis, conjuratione inita, vulnus lethale accepit : cujus dolore acerbissimo est extinctus. Commune enim populi sacrum agebat tyrannus. Opportunam igitur occasionem se adeptos rati qui cum Chione conspiraverant, manu Chionis ense trans ilia communis patriæ hostis adigunt. Qui inter multos et sævissimos cruciatus magis magisque ingravescentes, et pavores a spectris incussos (erant autem simulacra eorum quos crudelem in modum necaverat), altero die post vitam cum morte commutavit, cum annos exegisset in vita 58, et 12 tyrannicum imperium tenuisset. Apud Persas tunc regno præerat Artaxerxes, et exinde Ochus 223a .patris in imperio successor. Ad quos sæpenumero Clearchus, dum vita frui, legatos misit. Qui vero necis auctores tyranno fuerant, prope omnes, partim a satellitibus, in ipso aggressionis articulo (ubi tamen strenuos se viros gerebant) concisi, partim aliquanto post capti, et atrocibus suppliciis (quæ fortiter tolerarunt) affecti, occubuere.

CLP. III. — *Satyri tyranni immanitas et crudelitas, philostorgia in fratrem. Morbus atrox. Vindicta divina etiam in hac vita.*

Satyrus autem, tyranni germanus, et curator puerorum Timothei et Dionysii relictus, imperium suscipit, qui non Clearchum solummodo, verum cunctos etiam tyrannos crudelitate superavit. Non enim de insidiatoribus fratris tantum vindictam sumpsit, sed et in liberos eorum qui etiam rei perpetratæ conscii non essent, non minus sævit. Atque hæc a multis insontibus malefactorum pœnas exegit. Fuit hic omnis doctrinæ philosophicæ et artium ingenuarum omnino expers, ingenio tantum ad sævitiam propenso ; nec voluntas ei erat, humanum aliquid et moderatum discendi, nec a natura indita facultas : sed per omnia erat pessimus, etiamsi tempus ipsum infringebat hominem, ut civilis tandem sanguinis et cædis eum satietas caperet. Amoris tamen fraterni primas tulit. Nam, ut dominatum fratris filiis integrum ab injuriis conservaret, adeo ejus rationem habuit, ut licet

καὶ διὸς υἱὸν ἑαυτὸν ἀναιπεῖν καὶ τὸ πρόσωπον μὴ ἀνέχεσθαι ταῖς ἐκ φύσεως χρωματίζεσθαι βαφαῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλὰ καὶ ἰδέαις ποικιλλόμενον ἐπὶ τὸ στιλπνὸν τε καὶ ἐνερευθὲς ¹¹ τοῖς ὄρωσιν ἐπιφανέσθαι, ἐξαλλάττειν δὲ καὶ τοὺς χιτῶνας ἐπὶ τὸ φοβερόν τε καὶ ἀβρότερον. [705 R.] Οὐ ταῦτα δὲ μόνον γενέσθαι κακὸν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἀχάριστον καὶ πάντα βραϊὸν τε καὶ τὰ ἄτοπα τοιμηρόν · φῦναι δὲ καὶ δραστήριον τὸν παλαμναῖον οἷς ἀν ἐπιβάλοι ¹², οὐ κατὰ τῶν ὁμοφύλων μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰ τι ἐν ἀλλοφύλοις ἐφρόνει πολέμιον. Βιβλιοθήκην μέντοι κατασκευάσαι πρὸς τῶν ἄλλων οὐς ἡ τυραννὶς ἀπέδειξεν ὁμομάζεσθαι. Τοῦτον δὲ ἐπιβουλὰς μὲν πολλὰς πολλακίς διὰ τὸ μαιφόνον καὶ μισάνθρωπον καὶ ὑβριστικὸν κατ' αὐτοῦ συστάσας διαφυγεῖν, ὅψε δὲ καὶ μόλις ὑπὲρ Χίωνος τοῦ Μάτριος, ἀνδρὸς μεγαλόφρονος καὶ κοινωλίαν πρὸς αὐτὸν τὴν ἐξ αἵματος ἔχοντος, [366 H.] καὶ Λέοντος καὶ Εὐξένωνος καὶ ἐτέρων οὐκ ὀλίγων συσκευασθῆναι πληγὴν καιρίαν ἐνεργεῖν, καὶ τελευτῆσαι πικρῶς ἀπὸ τοῦ τραύματος. Ἔθηκε μὲν γὰρ δημοτελῆ θυσίαν ὁ τύραννος · οἱ δὲ περὶ τὸν Χίωνα ἐπιπέθειον εἶναι τὸν καιρὸν τῇ πράξει νομίσαντες τῇ τοῦ Χίωνος χειρὶ τὸ ξίφος διὰ τῶν τοῦ κοινοῦ πολέμου λαγῶν ἐλαύνουσιν. Ὁ δὲ, πολλῶν αὐτὸν καὶ πικρῶν ἀληθῶν κατατεινόντων, καὶ τοσοῦτων φασμάτων ἐκλειματούντων (εἰδῶλα δὲ τὰ φάσματα ἦν ὧν ἐκείνος μαιφόνως ἀνηρῆκει), οὕτω δευτερευτὸς τὸν βίον κατέστρεψε, ζήσας μὲν ἔτη η' καὶ ν', τοῦτων δὲ τυραννῆσας δυοκαίδεκα. Εἶχε δὲ τὴν Περσῶν ἀρχὴν Ἄρταξέρξης τότε, εἶτα καὶ Ὀχος ὁ ταύτην ἐκ πατρὸς ἐκδεξάμενος · πρὸς οὓς καὶ πολλακίς ἐτι ζῶν ὁ Κλέαρχος διεπρασβεύσατο. Οἱ μέντοι γε ἀνηρῆκτες τὸν τύραννον μικροῦ πάντες οἱ μὲν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων κατ' αὐτὸν τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρὸν, οὐκ ἀγεννῶς ἀνδρὶσάμενοι, κατεκόπησαν, οἱ δὲ καὶ ὑπερὸν συλληφθέντες καὶ πικραῖς τιμωρίαις ἐχαρτερήσαντες ἀνηρέθησαν.

Σάτυρος δὲ ὁ τοῦ τυράννου ἀδελφός, οἷα δὲ ἐπιτροπος καταλειφθεὶς τῶν παλῶν Τιμοθέου καὶ Αἰωνυσίου, τὴν ἀρχὴν ὑπαδέχεται · δὲ ὁμότητι μὲν ὁ Κλέαρχον, ἀλλὰ καὶ πάντας τυράννους ὑπερέβαλεν. Οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἐπιθεβουλευκτάς τῶ ἀδελφῷ ἐτιμωρήσατο, ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων δὲ μηδὲν συνῆκε τοῖς γεγεννηκόσιν, οὐδὲν ἀνεκτότερον ἐδηλήσατο, καὶ πολλοὺς ἀναιτίους κακούργων δίκας ἀπήτησε. Τοῦτον δὲ καὶ μαθημάτων τῶν τε κατὰ φιλοσοφίαν καὶ τῶν παντὸς ἐλευθερίου ἄλλου ¹³ παντελῶς ὑπάρξει ἀπαράδεκτον, καὶ νοῦν δὲ πρὸς τὰς μαιφονίας μόνον ὀξύρροπον ἔχοντα φιλάνθρωπον μηδὲν μὴδὲ ἡμέρον μήτε μαθεῖν ἐθέλησαι μήτε φῦναι ἐπιπέθειον. Ἄλλὰ πάντα μὲν ἦν οὗτος κάκιστος, εἰ καὶ χρόνος αὐτῷ κόρον λαβεῖν τῶν ἐμφυλίων αἱμάτων καὶ τῆς μαιφονίας ὑπέξελυεν, ἐπὶ δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὸ πρότον ἠνέγκατο · τὴν γὰρ ἀρχὴν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισὶν ἀνεπήρεαστον συντηρῶν, ἐπὶ τοσοῦτον τῆς

VARIÆ LECTIONES

¹¹ ἐρευθὲς ζ. ¹² ἐπιβάλοι II. Stephanus : libri ἐπιβάλοιεν. ¹³ ἐλευθ. ἄλλον ἄλλου ζ.

αὐτῶν κηδεμονίας λόγον¹⁴ ἐτίθετο, ὡς καὶ γυναῖκα ἄνδρῶν, καὶ τότε λίαν στεργομένη, μὴ ἀνασχέσθαι κηδεύουσα, ἀλλὰ μηχανῆ πάση γονῆς στέρησιν ἐαυτῇ διατάσαι, ὡς ἂν μηδ' ὄλωσ' ὑπολίποι τινα ἰσχυρόντα τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισίν. Οὗτος ἐστὶ ζῶν καὶ γῆρας βαρυνόμενος Τιμοθέω τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν πατρῶν τοῦ ἀδελφοῦ ἐγγχειρίζει τὴν ἀρχὴν, καὶ μετὰ χρόνον οὐ πολὺν ἀνάκτω πάθει καὶ χαλεπωτάτῳ καχεθίει, — καρκίνωμα γὰρ μεταξὺ βουδῶνός τε καὶ ὀσχίου ὑποφυὲν τὴν νομὴν πρὸς τὰ ἔνδον ἐπιπέδου πικρότερον, [708 R.] ἐξ οὗ ἰχθῶρες ἀναστομωτικῆς τῆς σαρκὸς ἐξέρχονται βαρὺ καὶ δύσοιστον πύεται, ὡς μηκέτι μήτε τὸν σθηροτοῦμενον μήτε τοῖς ἰατροῦς τὸ τῆς σηκεδόνος στέγειν¹⁵ δυσώδες καὶ ἀνυπόστατον. Καὶ συνεχεῖς [367 H.] δὲ ὀδύνας καὶ ἰσχυρὰς ὄντας τὸ σῶμα κατέτεινον, ὅφ' ὦν ἀγρυπνίας τε καὶ σπασμοῖς ἐξεδίδοτο, ἕως προκύψασα μέχρι αὐτῶν τῶν σπλαγγχῶν τοῦ πάθους ἡ νομὴ τοῦ βίου ἀπέβρηξεν. Ἐδίδου μὲν καὶ οὗτος, ὡσπερ καὶ Κλέαρχος, τελευταῖον τοῖς ὀδύσιν ἐννοεῖν δίχως ἐπιτεῖσθαι ὦν ὡμῶς τε καὶ παρανόμως τοὺς πολίτας διέθεσαν· πολλάκις γὰρ αὐτὸν φασιν ἐν τῇ κλῆρῳ τὸν θάνατον ἐπελθεῖν αὐτῷ κατευχόμενον μὴ πνεῖν, ἀλλὰ συχνάτις ἡμέραις τῇ πικρᾷ καὶ βαρεῖα καταπανώμενον νόσῳ οὕτως ἀποτίσαι τὸ χρεῶν, ἐπὶ μὲν βιώσαντα πέντε καὶ ἐξήκοντα, ὦν ἡ τυραννὶς εἶχεν 7. Ἀγησίλαος δὲ τηνηκαῦτα Λακεδαιμονίων ἰβασίλευεν¹⁶.

Cap. IV. — *Timotheus filius Clearchi, princeps III. in bellis virtus. Mors immatura. Haec illi a fratre honos post mortem.*

Ὁ δὲ Τιμόθεος παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν οὕτω ταύτην ἐπὶ τὸ πραότερον καὶ δημοκρατικώτερον¹⁷ μεταβλήσκει, ὡς μηκέτι τύραννον, ἀλλ' εὐεργέτην εἶπεν, οἷς ἔπραττε, καὶ σωτήρα ὀνομάζεσθαι. Τὰ τε γὰρ χρεῖα τοῖς δανεισταῖς παρ' ἑαυτοῦ διελύσατο, καὶ τοῖς χρεῖζουσι πρὸς τὰς ἐμπορίας καὶ τὸν ἄλλον βίον τῶν ἀνευ ἐπὶ πρῆξεσε, καὶ τῶν δεσποτηρίων οὐ τῶν ἀνευθύνους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν αἰτίαις δικίαις καὶ δικαστῆς ἀκριβῆς ἦν ὁμοῦ καὶ φιλόανθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα χρηστὸς καὶ τὰς ὑποθέσεις οὐκ ἐπιτοῦμενος. Ἐφ' ὅσῳ καὶ τὸν ἀδελφὸν Διονύσιον καὶ τὰ ἄλλα πατρικῶς περιεῖπε, καὶ κοινωνῶν μὲν ἐν αὐτίκα τῆς ἀρχῆς, ἐχομένως δὲ καὶ διάδοχον. Οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς τῶν πράξεων ἀνδρείως ἐφέρετο, μεγάλῳρων δὲ ἦν καὶ γενναῖος σῶμα καὶ ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῆς πόλεως διαλύσεις εὐγνώμων τε καὶ οὐκ ἀχαρὶς, πράγματα μὲν συνιδεῖν ἱκανός, ἐξικέσθαι δὲ πρὸς τὰ σκευαμαμένα δραστήριος, οἰκτίρμων τε τὸ ἦθος καὶ χρηστὸς, καὶ τῇ μὲν εὐτολμῆα δεινῶς ἀπτόμος, τῇ δὲ μετριότητι φιλόανθρωπός τε καὶ μελιχχίος. Διὸ τῶν μὲν περιῶν τοῖς πολεμίοις φοβερός ἦν, καὶ πάντες αὐτὸν καταβρόδουσαν ἐπειδὴν ἀπεχθάνοντο, τῶν δ' ἀρχομένων γλυκὺς τε καὶ ἡμερὸς. Ἐνθεν καὶ αἰετῶν πόθον αὐτοῦ κατέλιπε πολὺν, καὶ πένθος ἔλαττε τῷ πόθῳ ἐνάμιλλον. Ὁ δὲ τούτου ἀδελφός

A conjugali uxoris, quam unico amabat, consuetudine uteretur, liberos tamen ex ea procreare nolle, sed omni arte hanc orbitatis et non gignendae sobolis seu poenam sibi irrogaret: ne quem omnino insidiatorem fratris filiis relinqueret. Superstes adhuc, sed senio gravatus, Timotheo, qui de filiis fratris aetate praecessit, rerum summam tradit, nec multo tempore post difficillimo corripitur morbo et immedicabili. Cancer enim inter inguam et scrotum enatus ad interiora pascendo subinde acerbius proserpebat: ex quo, carne laxata, sanies, gravissimos et intolerabiles exspirans odores, profluebat, ut nec ministri nec medici virulentissimum putredinis fetorem sustinerent ac perferrent. Continentes autem et acerrimi dolores totum ejus corpus B excarnificabant: quorum vigiliis et convulsionibus eoque mali contagio adaugescebat, donec ad ipsa viscera se insinuans, vitam tyranno abrupit. Quare hic, non minus quam Clearchus, animadvertentibus considerandum exhibuit, poenas tandem exitu illorum quae contra divina et humana jura immaniter in cives admisissent. Saepe enim 223° inter morbi torturas precatus dicitur, ut quamprimum se mors obrueret, voli tamen compos non ante factus, quam morbi vi et acerbitate consumptus, eo modo factis debitum exsolvit: postquam 65 in vita, in tyrannide 7 annos compleverat. Et tempestate illa regnum apud Lacedaemonios Agesilaus administrabat.

Ejus merita in republ. et privatos. Ejus heroica

C Timotheus igitur, imperium adeptus, ita ad moderationem, et quam potuit maxime popularem statum, illud reduxit, ut non ultra tyrannus, sed benefactor et servator ob praecclare merita nuncuparetur. Nam de suo nomina creditoribus expedit, et inopia laborantibus sine fenore, ad negotiationes et alios vitae usus, pecunias suppeditavit: nec modo insontes, sed et veris criminibus obnoxios carceribus exsolvit. Juxta quidem accuratus et severus, caeteroqui tamen humanus et benignus. In rebus fidei suae credendis minime suspectus. Idcirco et fratrem Dionysium cum in aliis paterno amore et studio complexus est, tum statim imperii consortem ascivit, et successorem sibi destinavit. Sed enimvero ad res bellicas alacri, et qui virum decet, animo ferebatur. Magno enim spiritu, et generoso corporis et animi robore erat praeditus. Quin et ad controversias bellorum dirimendas et componendas aequum bonumque se praebat, nec difficilem. Ad perspiciendum res idoneus, et ad exsequendum bene consideratas strenuus. Ingenio et moribus clemens, misericors et beneficus. In periculis quidem adeundis ferox: at in caetera vita perquam humanus et comis. Ideo, quoad salva ei vita mansit, hostibus quam maxime formidabilem (ut omnes quibuscum inimicitias susceperat, eum exvalescerent), sed civibus sua-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁴ κηλ. τὸν λόγον ς. ¹⁵ στέργειν ς. ¹⁶ ἐβασίλευσεν ς. ¹⁷ libri δημοκρατικώτατον. ¹⁸ ἐφ. Α : ἐν ς.

vem et mitem sese præstitit. Hinc accidit ut ad vitæ exitum vocatus, ingens sui desiderium faceret reliquum, et parem desiderio luctum excitaret. Germanius autem ejus frater Dionysius magnificis cadaver sumptibus rogo tradit, et e suis fratri palpebris lacrymas ceu libans effundit, eque propriis visceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam equestres, et præter hos, gymnicos et thymelicos et scenicos, alios statim, alios postea, qui magnificentiores easent, peregit. Hæc ix et [x libro (quatenus cursim ista perstringimus) historia Memnonis describit.

CAP. V. — Dionysius princeps IV, rex fortunatissimus imperii augendi occasiones non negligit. Adversam fortunam studio et fato superat. Lætitiae ambitiosæ excessus. Arte declinat periculum. Matrimonium felix, e fortuna Amastris. Mira vicissitudo. Imperii amplificati ratio. Fatum. Humana diligentia. Societas. Affinitas. Summus felicitatis gradus. Ignavia. Mors et legata. Benigni cognomentum ex moribus retulit. Curatores filiorum Dionysii. Amastris Lysimacho nuptia.

Dionysius, gubernaculis imperii acceptis, in augendo eo non vanam collocavit operam. Alexander enim, Persis ad Granicum profligatis, securam amplificandi ditiones suas occasionem patefecerat his, qui vellent: cum, quæ hactenus impedimento fuerat, Persarum potentia labefactaretur. Sed varias deinceps fortunæ vices expertus est, maxime cum Heracleæ 224a exsules missitandis ad Alexandrum legatis, jam haud dubie Asia potitum, de re ditū et patria reipublicæ administratione sollicitarent. Quare non multum abfuit quin excidisset imperio. Et excidisset sane, nisi prudentia et sagacitate mentis, et studiis civium, et suis erga Cleopatram obsequiis, bella, cum minis sibi denuntiata, effugisset: Num qua cedit, iramque mitigat et dilationibus coerces, qua etiam se munit, et contra præparat. At posteaquam Alexander, dum Babylone agit, vitæ cursum absolvit, vel nece violenta vel morbo extinctus, quam primum accepit nuntium Dionysius, Lætitiae statum consecravit: et ad primum famæ adventum, eo affectus est modo præ exuberanti gaudio, quo repentina hominem consternatio affecerit. Nam prope erat ut vertigine correptus prolaberetur, et a sana mente conspiceretur alienus. Hinc, ubi Perdicas summi imperii negotia procurabat, Heracleæ exsules ad petita ab Alexandro etiam hunc instigant. Dionysius igitur eodem utens compendio, quamvis in acie novaculæ prope consisteret, pericula tamen complura sibi intentata devitavit. Verum Perdicas, quod improbe se gereret, ab iis quibus præerat interimitur: et simul fervida illa spes exsulum extinguitur. Proinde res Dionysio in statum feliciorē convertuntur. Ad felicitatem vero plurimum ei attulit momenti secundum matrimonium. Amastrin enim duxit, filiam Oxathræ. Frater is erat Darii, quem Alexander imperio exiit, ejusque filiam Statiram uxorem sibi adjunxit. Patruelles igitur erant hæc femina, amore inter se eximio devinctæ, qui a communi educatione et convictu in animis ipsarum radices egerat. Amastrin hanc Alexander, cum Stati-

A Διονύσιος καίει μὲν τὸ σῶμα πολυτελῶς, σπένδει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ βλεφάρων δάκρυα καὶ τὰς ἀπὸ τῶν σπλάγγων οἰμωγὰς, ἐπιτελεῖ δὲ καὶ ἀγῶνας ἰππικούς, οὐχ ἰππικούς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ σκηνηκούς καὶ θυμεικούς καὶ γυμνικούς, τοὺς μὲν αὐτίκα, τοὺς δὲ λαμπροτέρους καὶ ὑστερον. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἢ θ' καὶ ι' τοῦ Μέρμονος, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ φάσαι, διαγράφει ἱστορία.

B. 3. Τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Διονύσιος ἤβησε ταύτην, Πέρσας ἐπὶ Γρανικῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου μάχῃ καταγωνισασμένου καὶ παρασχόντος ἔδειαν τοῖς βουλομένοις αὖθις τὰ ἑαυτῶν, τῆς τεῶς ἐμποδῶν πᾶσιν ἱσταμένης Περσικῆς ἰσχύος ὑποστελλομένης. Ὑστερον δὲ ποικίλας ὑπέστη περιστάσεις, μάλιστα [368 H.] γε τῶν τῆς Ἡρακλείας φυγᾶδων πρὸς [709 R.] Ἀλέξανδρον περιφανῶς ἤδη τῆς Ἀσίας κρατούντα διαπρεσθευομένου, καὶ κάθουον καὶ τὴν τῆς πόλεως πάτριον δημοκρατίαν ἐξαιτουμένων. Δ' ἄπερ ἐγγύς μὲν κατέστη τοῦ ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐξέπεσεν ἂν, εἰ μὴ συνέσει πολλῇ καὶ ἀγγιχῶς καὶ τῇ τῶν ὑπηκόων εὐνοίᾳ καὶ θεραπείᾳ Κλεοπάτρας τοῦς ἀπειληθέντας αὐτῷ πολέμους διέφυγε, τὰ μὲν ὑπέσχευον καὶ τὴν ὀργὴν ἐκλύων καὶ μεθοδεύων ταῖς ἀναβολαῖς, τὰ δὲ ἀντιπαρασκευαζόμενος. Ἐπεὶ δὲ ἡ θανάτῳ ¹⁹ ἢ νόσῳ κατὰ Βαβυλῶνα γεγῶνος Ἀλέξανδρος τὸν βίον διέδραμεν, εὐθυμίας μὲν ὁ Διονύσιος ἀγαλμα, τὴν ἀγγελίαν ἀκούσας, ἰδρύσατο, παθῶν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τῆς φήμης ὑπὸ τῆς πολλῆς χαρῆς ὅσα ἂν ἡ σφοδρὰ λύπη δράσειε· μικροῦ γὰρ περιτραπείας εἰς τὸ πεσεῖν ὑπήχθη καὶ ἄνεως ὤφθη γενόμενος. Περδικκα δὲ τῶν δλων ἐπιστάντος ²⁰, οἱ μὲν τῆς Ἡρακλείας φυγάδες πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ τοῦτον παρώξινον, Διοσύσιος δὲ ταῖς ὁμοίαις μεθόδοις χρώμενος ἐπὶ ξυρῷ ἀκμῆς πολλοὺς κινδύνους κατ' αὐτοῦ συστάντας πάντας διέδρασεν. Ἄλλ' ὁ μὲν Περδικκας ὑπὸ τῶν ἀρχομένων μοχθηρῶς γεγῶνος ἀνήρηται, καὶ αἱ τῶν φυγᾶδων ἐλπίδες ἐσβέννυτο. Διονυσίῳ δὲ πανταχῶθεν τὰ πράγματα πρὸς τὸ εὐδαιμονέστερον μετεβάλλοντο. Ἡ δὲ πλείστη βοπή τῆς εὐδαιμονίας ὁ δεύτερος αὐτῷ κατέστη γάμος. Ἠγάγετο μὲν γὰρ Ἀμαστριν, αὐτὴ δὲ ἦν Ὁξάθρου ²¹ θυγάτηρ· ἀδελφὸς δὲ ἦν οὗτος Δαρτείου, ὃν καθελὼν Ἀλέξανδρος Σάταειραν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα γυναῖκα ἠγάγετο, ὡς εἶναι τὰς γυναῖκας ἀλλήλαις ἀνεψιάς, ἔχειν δὲ τι πρὸς ἑαυτὰς ²² καὶ φιλτρον ἐξείρατον, ὃ τὸ συντρόφους ὑπάρξει ταύταις ἐνέφωσεν. Ἄλλὰ ταύτην τὴν Ἀμαστριν Ἀλέξανδρος, ὅτε Σαταεῖρα συνήπτετο, Κρατερῷ (τῶν φιλουμένων ἦν οὗτος ὡς μάλιστα) συναρμόζει ²³. Ἀλεξάνδρου δὲ ἐξ ἀνθρώ-

VARIAE LECTIONES.

¹⁹ θανάτῳ] φαρμάκῳ Orellius. ²⁰ ἐπιστατοῦντος Scaliger. ²¹ Ὁξάθρου vel Ὁξάρθρου pg. A. ²² ἐαυτὰς codd. A: ἑαυτῶν G. ²³ ἀρμόζει G.

ων ἐπεκράτους, καὶ Κρατεροῦ πρὸς Φίλαν τὴν Ἀγικαίτρον ἀποκλίναντος, γνῶμη τοῦ λιπόντος Διονυσίου ἢ Ἀμαστρίδος συνοικίζεται. Ἐξ οὗ ἐπὶ μέγα ἡ ἀρχὴ αὐτῷ διήρθη πλούτου τε περιβολῇ τῇ διὰ τῆς ἐπιγυμνίας προσεθεθείη καὶ ἰδία φιλοκαλίᾳ· καὶ γὰρ καὶ τὴν τοῦ Διονυσίου πᾶσαν ἐπισκευὴν τοῦ Σικελίας τυραννήσαντος αὐτὸν ἐπῆλθεν ἐξωνήσασθαι, τῆς ἀρχῆς ἐκείνου διαφθαρείσης. Οὐ ταῦτα δὲ μόνον αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ἐπεκράτουν, ἀλλὰ καὶ εὐπραγία καὶ εἰσὶνα τῶν ὑπηκόων, καὶ πολλῶν ὧν οὐκ ἐκράτει πρῶτον ἢ κυριότης. Καὶ Ἀντιγόνῳ δὲ τὴν Ἀσίαν κτήσονται λαμπρῶς συμμαχήσας, ὅποτε τὴν Κύπρον ἐπιλάβεται, τὸν ἀδελφιδουὶν Πτολεμαίου (στρατηγὸς ἔστωτος ἦν τῶν περὶ τὸν Ἑλλησποντον) φιλοτιμίας ἀρῶντῃ εὐρατο παρ' Ἀντιγόνῳ γαμβρὸν λαβεῖν ἐπιθυμαί. Ἡ δὲ καὶ ἐκ προτέρων ἦν αὐτῷ γενημένη²⁵ γάμων. Οὕτω γοῦν εἰς μέγα δόξης ἀνελθὼν καὶ τὸν τύραννον ἀπαξιώσας τὸ βασιλέως ἀντέλαθεν ἄνομα. [369 H.] Φόβων δὲ καὶ φρονιδῶν ἐλευθερίας καὶ ταῖς καθημεριναῖς τρυφαῖς ἐκδικαιτηθεὶς ἡμεγεθῆ τε τὸ σῶμα, καὶ τοῦ κατὰ φύσιν πολὺ πλὴν ἐλικάνθη. Ὑφ' ὧν οὐ μόνον περὶ τὴν ἀρχὴν μῆτιμος εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴν ἀφυπνώσειε, βελόναις μακρῶς τὸ σῶμα διαπειρόμενος²⁶ [712 R.] (οὕτω γὰρ ἄχος μόνον τοῦ κάρου καὶ τῆς ἀναίσθησις ὑπελείπετο²⁶), μόλις τῆς κατὰ τὸν ὕπνον καταφοράς ἐξανίστατο. Τεκνωσάμενος δὲ τρεῖς παῖδας· ἐκ τῆς Ἀμαστρίδος²⁷, Κλέαρχον, Ὀξάθρην καὶ θυγατέρα ὁμώνυμον τῇ μητρὶ, μέλλων τελευτᾶν ταύτην αὐτῶν ἑλὼν δέσποιναν καταλαμβάνει καὶ τῶν παίδων κριτικῶν νηπίων ὄντων σὺν τισιν ἑτέροις ἐπίτροπον, βίος μὲν ἔτη ε' καὶ ν', ὧν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς λ' ἐγνωρίσθη, πραότατος ἐν αὐτῇ, ὡς εἴρηται, γεγονὼς καὶ τὸ Χρηστέος ἐπίκλησιν ἐκ τῶν ἡθῶν ἐνεγκάμων, καὶ πολὺν κόπον τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ πένθος κενῶν.

ante LV, in imperio autem conspicuus fuisset xxx, in quo se mitissimum (quod dixi) gessit, ita ut cognomentam Benigni ex moribus referret; magnumque civibus desiderium et luctum post se reliquit.

Οὐδὲν δὲ ἤτερον καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου ἐξ ἀνθρώπων ἐπαύρησιν τὰ τῆς πόλεως πρὸς εὐδαιμονίαν ἐφέρετο, Ἀντιγόνου τῶν τε παίδων Διονυσίου καὶ τῶν παλαιῶν οὐ παρέργως προνοούμενου. Ἐκείνου δὲ πρὸς ἑτέρα τὰς φρονιτάδας τρεψαμένου, Λυσίμαχος πάλιν τῶν περὶ Ἡράκλειαν καὶ τῶν παίδων ἐπεμεινῆται, δε καὶ Ἀμαστριν ποιεῖται γυναῖκα. Καὶ κατ' ἀρχῆς μὲν λίαν ἑστεργε, πραγμάτων δὲ αὐτῷ προσκοινοῦν αὐτὴν μὲν ἐν Ἡρακλείᾳ λείπει, αὐτὸς δ' εἶχετο τῶν ἐπειγόντων. Εἰς Σάρδεϊς δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τῶν πολλῶν πόνων βασις, μετεπέμψατο αὐτήν, καὶ ἑστεργεν ὁμοίως. Ὑστερον δὲ πρὸς τὴν θυγατέρα²⁸ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (Ἀρσινόη ἢ ἦν τὸ ἄνομα) τὸν ἔρωτα μεταθεῖς, διαζυγῆναι τὴν Ἀμαστριν αὐτοῦ παρέσχεν αἰτίαν, καὶ καταλιπούσαν αὐτὸν καταλαβεῖν τὴν Ἡράκλειαν. Ἐγείρει δὲ αὐτὴ παρεγνωμένη καὶ συνοικίζει πόλιν Ἀμαστριν.

ram fecisset uxorem, Cratero (qui inter charissimos ei fuit) nuptum dederat. At cum, Alexandro rebus mortalium proptere exemplo, Craterus ad Philam, Antipatro natam, animum adjiceret, Amastris, desertore non invito, domum a Dionysio ducitur. Ex quo ad magnum ei augmentum dominatus sese extulit, tum opum e recentibus nuptiis accessione, tum ipsius etiam principis studio et magnificentia. Nam et Dionysii, qui Siciliae tyrannum egerat, omnem ei suppellectilem facultas emendi contigit, quando de imperio illius actum fuit. Nec vero his tantum roborabatur ei potestas, sed etiam eo quod prospero successu et favore civium utebatur, et imperium usurpabat in multis antea non subjectos. Antigono etiam, jam magnifice Asiam

B 224b tenenti, suppeltias tulit, quando Cyprum oppugnavit, et Ptolemaem, illius fratre natum (cui Hellesponti satrapiam commiserat) quasi praemium studii sui apud Antigonom invenit, ut generum illum haberet, filia quae ex priore fuerat suscepta conjugio, in matrimonium ei elocata. Itaque ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur, et regis assumit. Jamque metu et curis liberatus, cum in quotidianis vitam deliciis ageret, in crassam corporis molem excrevit, pinguedine supra naturae modum adauctus. Unde evenit ut non modo negligenter regnum administraret, sed etiam somno oppressus, aciculis, licet oblongis, in corpore fixis (id enim solum veterni et stuporis supererat remedium) vix tamen a soporis gravedine exsuscitaretur. Tribus autem ex Amastri liberis sibi procreatis, Clearcho, Oxathre, et filia ejusdem cum matre nominis, jam morti propinquus, uxori administrationem cunctam, et liberorum, qui adhuc tenerae admodum aetatis erant, tutelam (adjunctis quibusdam aliis) relinquit: cum vixisset

Nihilo tamen minus, post ejus a mortalibus discessum, res civitatis in secundo fortunae casu permanebant, Antigono filiorum Dionysii et civium non obiter eorum gerente. Qui ubi ad alia studium avertit, Lysimachus in curationem Heraclensium et puerorum successit. Qui et Amastri uxorem sibi ascivit, et initio mirifice amavit: sed gliscentibus negotiis illam Heraclae relinquit, ipse rebus urgentibus occupatur. Nec longo intervallo post, cum laborum distractione quietem ageret, Sardes illam accersitam pari amore complectitur: postquam vero ad Ptolemaei Philadelphii natam, cui nomen Arsinoe, amorem transtulisset, causam Amastri praebuit disjunctionis, utque deserto illo Heraclaeam occuparet. Quo reversa, Amastri urbem erexit, et colonis frequentavit.

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ γενημένη A: γεγαμημένη G. ²⁶ διαπειρόμενος corr. A: διαπειρώμενος G. ²⁷ ὑπελείπετο G. ²⁸ Ἀμαστρίδος A. ²⁹ θυγατέρα] ἀδελφὴν Wesseling. Obs. var. 1, 26.

CAP. VI. — *Clearchus princeps V. Ejus virtus bellica, Fortuna mutabilis, Regeneratio. Parricidium.*

Clearchus autem, ad virilem tunc ætatem progressus, et civitati Heracleæ præfuit, et in bellis non paucis, quæ vel ope sua propulsaret ab aliis, vel illata sibi defenderet, specimen præclarum edidit. Inter quæ etiam, 225^a dum Lysimacho contra Getas belligeranti operam navat, captus est cum rege : eoque ex captivitate soluto, ipse etiam prudentia Lysimachi postea est dimissus.

Clearchus itaque et frater in regno paterno successores, lenitate et beneficentia erga subditos patre longe inferiores evaserunt. Quid quod ad nefarium et execrabile facinus sunt delapsi. Matrem enim, quæ nihil in eos grande peccaverat, cum navi se commisisset, insigni commentò et flagitio, mari suffocandam curarunt.

CAP. VII. — *Parricidii ultio. Lysimachus VI dominus externus et benignus.*

Quam ob causam Lysimachus, sæpius in historia ista memoratus (in Macedonia autem tunc rerum potiebatur), etsi propter Arsinoes consuetudinem Amastrin a se abalienarat, cum tamen pristini in se amoris ceu igniculum ferret, et immane atque detestabile hoc scelus non tolerandum duceret : animi quidem apud se decreta quam arctissime continuit, antiquæ interim necessitudinis studium Clearcho ostentans : sed tamen arte multa, et strategematis ad fallendum compositis (occulare enim quæ vellet, mortalium ingeniosissimum perhibetur) Heracleam, ceu publico recipientium commodo id fiat, ingreditur : et dum intimam patris affectionem larva quadam Clearcho eique addictis præ se fert, parricidas illos e medio tollit, primo Clearchum, deinde etiam Oxathren : et sic justas maternæ cædis pœnas exigit. Hinc, ubi redacta in clientelam suam civitate, opes tyrannorum dominatù collectas in prædam suam vertisset, et (quod diu expectaverant) liberam civibus rempublicam restituisset, in proprium se regnum recepit.

CAP. VIII. — *Heraclius tyrannus VII. Muliebris impotentia.*

Reversus igitur ad sua, Amastrin laudibus extollere, ejusque mores et imperium demirari, ut hoc ad id magnitudinis, potentix et majestatis elatum corrobhorasset, uniceque prædicare Heracleam : sed ut in partem laudis venirent etiam Tius et Amastris, quam nomine suo celebrem illa condidisset. Hæc crebro habens in ore, Arsinoen exstimulavit ut urbium tantopere celebratarum dominatum affectaret, quæque affectabat sibi donari peteret. At is gravitatem muneris prætendens, initio preces non admittebat, sed tamen, progressu temporis exoratus, concessit. Ingeniosa enim ad circumveniendum fuit Arsinoe, et jam senectus ipsa mansuefactum

Κλέαρχος δὲ ἀνδρωθεὶς ἤδη τῆς τε πόλεως ἤρχε, καὶ πολέμοις οὐκ ὀλίγοις τὰ μὲν συμμαχῶν ἄλλοις²⁹, τὰ δὲ καὶ τοῖς ἐπιπερομένοις αὐτῷ ἐξητάζετο. Ἐν οἷς καὶ κατὰ Γετῶν Λυσιμάχῳ³⁰ στρατευόμενος³¹ ἔδωκε τε σὺν αὐτῷ, καὶ ἀνεθένας τῆς αἰχμαλωσίας ἐκείνου καὶ αὐτὸς ὕστερον τῆ Λυσιμάχου προνοίᾳ ἀρίτετο.

Οὗτος ὁ Κλέαρχος ἅμα τῷ ἀδελφῷ τῆς ἀρχῆς καταστάγτες διάδοχοι πρὸς μὲν ἡμερότητα καὶ χρηστότητα πολὺ τοῦ πατρὸς ἐλάττους τοῖς ὑπηκόοις ἀπέβησαν, εἰς ἐκθεσιμον δὲ καὶ μιαιώτατον ἔργον ἐπέβησαν· τὴν γὰρ μητέρα μὴδὲν περὶ αὐτοὺς μέγα πλῆμμελέησαν, μὴχανῆ δεινῇ καὶ κακουργίᾳ ἐπιβάσαν νηὸς θαλάσῃ ἀποπνιγῆναι κατεργάσαντο.

Δι' ἣν αἰτίαν καὶ Λυσιμάχος ὁ πολλακίς βῆθεις (Μακεδονίας δὲ ἐβασίλευεν³²), εἰ καὶ τὴν Ἄμαστριν διὰ τὴν³³ συνάφειαν Ἀρσινόης λιπεῖν αὐτὸν παρεσκευάσατο, ἀλλ' οὖν τοῦ τε προτέρου πόθου φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐμπύρευμα, καὶ τὸ μυσάρην καὶ ὠμὸν τῆς πράξεως οὐκ ἀνασχετὸν ποιούμενος, στεγανώτατα μὲν τὴν αὐτοῦ κατεῖχεν ἔθρον [570 H.] γνῶμην, τὴν ἀρχαίαν δὲ φιλίαν πρὸς τοὺς περὶ Κλέαρχον τῷ σχήματι ἐπιδεικνύς διὰ πολλῶν τε μηχανῶν καὶ τῶν τοῦ λαοθάνειν στρατηγημάτων (κρούφαι γὰρ τὸ βουλούμενον³⁴ δεινότητος ἀνθρώπων γεγονέναι λέγεται), ἐν³⁵ Ἡρακλείᾳ μὲν ὡς ἐπὶ τῷ τῶν δεχομένων συνοίσοντι παραγίνεται, πατρὸς δὲ στοργὴν τῷ προσώπῳ τοῖς περὶ Κλέαρχον προβαλλόμενος ἀναιρεῖ μὲν τοὺς μητροκτότους, πρῶτον μὲν Κλέαρχον, εἶτα καὶ Ὀξάθρην, μητρικῆς ἀπατήσεως μαιφονίας δίκας· [713 R.] καὶ τὴν πόλιν ποιητάμενος ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ πολλὰ δὲ λαφυραγωγῆσας ὧν ἡ τυραννὶς ἠθροίκει χρημάτων, ἀδειᾶν τε δοὺς δημοκρατεῖσθαι τοὺς πόλitas, οὐ ἐφρίεντο, πρὸς τὴν ἰδίαν βασιλείαν ἐστέλλετο.

Λυσιμάχος δὲ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καταλαβὼν δι' ἐπαίνων μὲν τὴν Ἄμαστριν εἶχεν, ἐθαύμαζε δὲ αὐτῆς τοὺς τε τρόπους καὶ τὴν ἀρχὴν, πρὸς ὅγκον καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύον ὡς ἐκρατύνατο, ἐξαιρων μὲν τὴν Ἡράκλειαν, μέρος δὲ τῶν ἐπαίνων καὶ τὴν Τιον καὶ τὴν Ἄμαστριν, ἣν ἐπώνυμον ἤγειρεν ἐκείνη, ποιούμενος. Καὶ ταῦτα λέγων³⁶ τὴν Ἀρσινόην ἠρέθιζε δεσπότην τῶν ἐπαινουμένων³⁷ γενέσθαι. Ἡ δὲ ἐδεῖτο τυχεῖν ὧν ἐπόθει. Καὶ ὁ Λυσιμάχος σημνύων τὸ δῶρον κατ' ἀρχάς μὲν οὐ προσέειτο, ἐκλιπαρηθεὶς δὲ χρόνῳ παρέσχεν· ἦν γὰρ δεινῇ περιελεθεῖν [ἣ Ἀρσινόη, καὶ τὸ γῆρας ἤδη Λυσιμάχον παρεῖχεν³⁸ εὐεπιχειρήτων. Δεξαμένη

VARIE LECTIONES.

²⁹ ἄλλοις A : ἀλλήλοισις. ³⁰ Λυσιμάχου ζ. ³¹ συστρατευόμενος Scaliger. ³² ἐβασίλευσεν ζ. ³³ διὰ τε τὴν ζ. ³⁴ βουλεύμενον corr. A. ³⁵ ἐν add. A. ³⁶ ταῦτα μὲν λέγων ζ. ³⁷ ἐπαινουμένων A : ἐπαίνων ζ. ³⁸ παρεῖχεν A : εἶχεν ζ.

Ἐὼν ἡ Ἀρσινόη τῆς Ἡρακλείας τὴν ἀρχὴν πέμ-
πει τὸν Κυριατὸν Ἡράκλειτον, ἀνδρα μὲν εὐνοῦν
ἐσθὲ, ἀπόστομον δὲ ἄλλως καὶ δεινὸν ἐν βουλευμάτων
ἐπιχειρῆ καὶ ἀξίωτητι. Ὁ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐπιθάς
ἐπὶ τα ἄλλα σφόδρα ἐπιστροφῶς τῶν πραγμάτων
ἔφησεν, καὶ πολλὰς αἰτίας ὑποβάλλων τῶν πο-
λιτῶν οὐκ ἐλάττους ἐτιμωρεῖτο, ὡς πάλιν ἀποθα-
μῆν αὐτοὺς τὴν μόλις ἐπιφανείσασιν εὐδαμονίαν.

CAP. IX. — *De Lysimachi parricidio in filium*

Ὁ μόντος Λυσίμαχος περιδρομῆ Ἀρσινόης τὸν
ἀριστον τῶν παίδων καὶ πρεσβύτερον Ἀγαθοκλέα
(ἐκ προτέρων δὲ φύς ἦν αὐτῷ γάμων) κατ' ἀρχὰς
μὴ λαθάνοντι φαρμάκῳ, ἐκείνου δὲ κατὰ πρόνοιαν
ἐξημέθητος, ἀναιδεστάτῃ διαχειρίζεται γνώμῃ· δεσ-
ποτηρῶ ἐμβάλων κελεύει κατακοιτῆναι, ἐπιβουλήν
ἐσθὲ καταψεύσάμενος ³⁹. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος, δε αὐ-
τίωσιν τοῦ μείσματος ἐγεγόνει, ἀδελφὸς ἦν Ἀρσι-
νῆς, καὶ ἐπώνυμον διὰ τὴν σκαλιότητα καὶ ἀπόνοιαν
τῶν Κεραυνῶν ἔφερεν. Ὁ τοίνυν Λυσίμαχος διὰ τὴν
καὶ ἐπιβουλήν μίσος τε δίκαιον παρὰ τῶν ὑπὸ κτῶν
ἐλέμβαν, καὶ Σέλευκος ταῦτα πυθόμενος, καὶ ὡς
ἐπιβουλήν εἶναι τοῦτον παραλύσας τῆς ἀρχῆς, τῶν πό-
λεων ἀφίσταμένων αὐτοῦ, μάχην συνάπτει πρὸς
αὐτόν. Καὶ πίπτει ἐν τῷ πολέμῳ Λυσίμαχος ⁴⁰
κατὰ βληθείς· ὁ δὲ βάλων ἀνὴρ Ἡρακλεώτης ἦν,
[371 H.] ὄνομα Μάλάκων, ὑπὸ Σελεύκῳ ταττόμενος.
Παιδίος δὲ ἡ τούτου ἀρχὴ προσχωρήσασα τῆς τοῦ
Σελεύκου μέρος κατέστη. Ἄλλ' ἐνταῦθα μὲν καὶ
ἐξ τῆς Μέμνονος ἱστορίας λήγει.

CAP. X. — *Heraclienses, expulso tyranno, se in libertatem asserunt.*

Ἐν δὲ τῷ ιγ' τοῦς Ἡρακλεώτας λέγει τυθομέ-
νους ⁴¹ τὴν ἀναίρεσιν Λυσίμαχου καὶ ὡς εἶναι τὸν
ἐπιβουλήν Ἡρακλεώτης, τὰς τε γνώμας ἀναβρίων-
ναι καὶ πρὸς τὸν τῆς ἐλευθερίας ἀνδραγαθίζεσθαι
εἶναι, ἦν δ' καὶ π' ἔτεσιν ὑπὸ τε τῶν ἐμφυλίων
ἐπὶ τὸν καὶ μετ' ἐκείνους ὑπὸ Λυσίμαχου ἀφή-
ρητο. Προσῆλθον οὖν πρότερον Ἡρακλεῖδῃ, πεί-
θησας αὐτὸν μὲν ἐκχωρεῖν τῆς πόλεως, οὐκ ἀπαθῆ
κεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ λαμπροὺς δώρους ἐφοδιαζέ-
μενον, ἐφ' ᾧ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνους ἀναλαβεῖν.
Ἦς δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐπειθον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀργὴν
ἐκείνους εἶδον καὶ τινὰς αὐτῶν καὶ τιμωρίαις
ἐτάροντα, [716 R.] συνθήκας θέμενοι πρὸς τοὺς
ἐραυράρχους οἱ πολῖται, αἱ τὴν ⁴² τε ἰσοπολιτείαν
εἶναι ἐνεμον καὶ τοὺς μισθοὺς λαβεῖν ὧν ἐστέ-
ρητο ⁴³, συλλαμβάνουσι τὸν Ἡρακλεῖδῃν καὶ φυλατ-
τόμενον εἶχον ἐπὶ χρόνον. Ἐκείθεν λαμπρὰς ἀδείας
ἐλάττους, τῆς τε ἀκροπόλεως μέχρις ἐδάφους τὰ
ἐπὶ τῆς κατέβαλον, καὶ πρὸς Σέλευκον διεπρεσβεύοντο,
τῆς πόλεως ἐπιμελητὴν προστάσμενοι Φώκριτον.

CAP. XI. — *Zipætes Bithynus Heraclienses infestat.*

Ζιπαιτῆς δὲ ὁ Βιθυνῶν ἐπάρχων, ἐχθρῶς ἔχων
Ἡρακλεώταις πρότερον μὲν διὰ Λυσίμαχον, τότε

A dederat Lysimachum. Potita igitur Heraclea do-
minata Arsinoe, Heraclitum eo Cymæum mittit;
225b virum illius observantem et studiosum, sed
alioqui præfractum, et in consiliis dandis et exse-
quendis perquam industrium et acrem. Hic præfe-
ctus Heracleæ, cum alias res nimis rigide admini-
strat, tum multos civium criminibus onerat, nec
pauciores supplicio afficit: et sic felicitatem vix-
dum exortam cives denuo amittebant.

Agathoclem, consilio novercæ, ejusque interitu.

Cæterum Lysimachus, fraude Arsinoes, nato
maximum et optimum filiorum, Agathoclem, e
priori sibi conjuge natum, primo quidem veneno
clanculario, sed postea, hoc per vomitum rejecto,
sententia impudentissima damnatum necat. In car-
cerem enim compactum trucidari jubet, insidias
patri structas falso criminatus. Ptolemæus autem,
qui sua manu scelus id perpetravit, frater erat
Arsinoes, et Cerauni [id est fulminis] cognomen-
tum ab importunitate morum et vecordia retulit.
Lysimachus igitur propter filii cædem in odio erat
subditorum. Et Seleucus, his cognitis, et quod fa-
cile sit regno hominem excutere, civitatibus ab eo
deficientibus, proelium cum eo conserit, in quo
Lysimachus, dum fortiter dimicat, pilo trajectus
occubat. Trajecit autem vir Heracliensis, nomine
Malæon, Seleuco militans, subversoque eo, regnum
ad Seleuci ditionem (ut pars) accessit. Et hic καὶ
Memnonis liber historicus desinit.

C

In XII deinceps hæc commemorat, Heracliens-
es, audito Lysimachi interitu, et quod a po-
pulari suo nex ei illata esset, animos confir-
mant, et pro libertatis recuperandæ desiderio
fortes se viros declarant, quam per annos δέ ty-
ranni domestici, et post eos Lysimachus, ereptam
tenuerant. Quare Heraclidem conveniunt, et ut
non tantum salvus et incolumis, sed etiam splen-
dido munere viatico instructus excedat, pristinam
modo libertatem obtineant, suadent. At cum tam
procul abfuit ut persuaderent, ut etiam ira tyran-
num inflammari, et nonnullos de suis ad supplicia
rapi ab eo viderent, pacto cum præsidii præfectis
inito, ut æquali in republica jure uterentur, et qui-
bus fraudati essent stipendia reciperent, Heracli-
dem in vincula conjectum ad tempus custodiunt.
Metu dehinc soluti, mœnia arcis ad fundamenta
usque **226a** diruunt, et missa ad Seleucum lega-
tione, Phocritum civitatis principem et curatorem
faciunt

At Zipætes, Bithyniæ regulus, Heracleotis infeus-
sus, antea Lysimachi, tunc etiam Seleuci causa

VARIE LECTIONES.

³⁹ καταψεύσάμενος ζ. ⁴⁰ πολ. ὁ Λυσίμαχος ζ. ⁴¹ τυθομένους ζ. ⁴² αἱ Α : οἱ ζ. ⁴³ ἐστέρητο ἡλιζῶν
οὐλλ. ζ.

(nam cum utroque simultates habebat), excursionibus in agro eorum factis, a nullo maleficiorum genere abstinuit. Exercitus tamen ejus, dum huic negotio incumbit, cladium non expers est, sed non multo mitiores, quam infert, recipit.

CAP. XII. — *Seleuci ab Heracliensibus alienatio. Exsulum reditus et reipublicæ instauratio.*

Sub hac Seleucus Aphrodisium procuratorem in oppida Phrygiæ, quæ adjacent Ponto, mittit. Hic rebus quarum causa venerat confectis, post reditum, in aliarum quidem civitatum laude prolixus erat, Heraclienses autem criminabatur ut Seleucorum addictos. Seleucus ergo, hoc irritatus, legatos ad se profectos fastidit, et minis increpitans terret. Quorum tamen unus Chamæleon nihil his perculsus, ita regem compellat: *Hercules carron Seleuce* (κάρρων autem Doriensibus eum significat qui est fortior). Quam vocem cum rex non intelligeret, concepta in ira persistens, se avertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæ pretium videbatur. Quæ cum Heracliensibus renuntiarentur, tum cæteris se muniunt, tum copias auxiliares colligunt, et per legatos Mithridatem, Ponti regem, et Byzantinos et Chalcedonios de ope ferenda sollicitant. At exsules ab Heraclea qui supererant, ita tandem conveniunt. Nymphidius, quidam ex eorum numero, reditum eis suadet: nec difficilem hunc esse demonstrat, si nihil eorum quæ majores amisissent moleste viderentur et turbulente reposcere, et quam minime negotio persuasit. Quare cum eo quo consuluerat modo felicem inveniret successum reditus, tum reducti, tum quæ recepit illos patria in communi et æqua versabantur lætitia et voluptate. Nam et humanissime eos cives tractabant, et nihil horum quæ ad mediocrem vitæ sustentationem conducunt, deseri patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis et gubernationis decus sese vindicarunt.

CAP. XIII. — *Seleucus in expeditione Macedonica a Ptol. Cerauno trucidatur.*

At Seleucus, successu contra Lysimachum elatus, transitum in Macedoniam instituit (impulsi enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iverat), ibique reliquum vitæ tempus conficere destinans (nam senio confectus erat), Asiam 226^b filio Antigonō commendavit. Ptolemæus autem Ceraunus, Lysimachi regno sub arbitrium Seleuci redacto, et ipse sub eo vivebat: nec tamen, ceu captivi loco, neglectum, sed ut regia soboles, in honore et accuratione habitus, imo magnificis etiam promissis ornatus a Seleuco, fore ut defuncto parente in paternum Ægypti regnum deduceretur. Ita sane liberaliter et honorifice ille tractabatur. At hominem improbum bene merita nihilo meliorem fecere. Nam benefactorem insidiis oppressum trucidat, et equi cursu adjutus Lysima-

A δὲ διὰ Σέλευκον (διάφορος γὰρ ἦν ἑκατέρῳ), τῆ κατ' αὐτῶν ἐπιδρομῆν, ἔργα κακώσεως ἀποδεικνύς, ἐποιεῖτο· οὐ μὴν οὐδὲ τὸ αὐτοῦ στρατεύμα κακῶν ἀπαθεῖς ἔπραττον ἄπερ ἔπραττον, ἔπασχον δὲ καὶ αὐτοὶ ὧν ἔβρυν οὐ κατὰ πολὺ ἀνεκτότερα ⁴⁴.

Ἐν τούτῳ δὲ Σέλευκος Ἀφροδίσιον πέμπει διοικητὴν εἰς τε τὰς ἐν Φρυγίᾳ πόλεις καὶ τὰς ὑπερκειμένας τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ, διαπραξάμενος ἃ ἐβούλετο καὶ ἐπανιών, τῶν μὲν ἄλλων πόλεων ἐν ἐπαίνοις ἦν, Ἡρακλειωτῶν δὲ κατηγορεῖ μὴ εὐνοικῶς ἔχειν τοῖς τοῦ Σελεύκου πράγμασιν. Ἐφ' οὗ Σέλευκος παροξυνθεὶς τοὺς τε πρὸς αὐτὸν ἀφικομένους πρέσβεις ἀπειλητικῶς ἐξεφαύλιζε λόγοις καὶ κατέπληττεν, ἐνὸς τοῦ Χαμαιλέοντος οὐδὲν ὀβρωδῆσας τὰς ἀπειλάς, ἀλλὰ φαιμένου, Ἡρακλῆς ⁴⁵ κάρρων Σέλευκε (κάρρων ⁴⁶ δὲ ὁ ἰσχυρότερος παρὰ Δωριεῦσιν). Ὁ δ' οὖν Σέλευκος τὸ μὲν ῥῆθὲν οὐ συνῆκεν, ὀργῆς δ' ὡς εἶχε, καὶ ἀπετρέπετο. Τοῖς δὲ οὐτε τὸ ἀναχωρεῖν οἴκαδε, οὐτε τὸ προσμένειν λυσιταῖς ἐδόκει. Ταῦτα δὲ Ἡρακλειῶται τυθόμενοι τὰ τε ἄλλα παρεσκευάζοντο καὶ συμμάχους ἤθροζον, πρὸς τε Μιθριδάτην τὸν Πόντου βασιλέα διαπρεθευόμενοι καὶ πρὸς Βυζαντίους καὶ Χαλκηδониούς. Οἱ δὲ περιλειπόμενοι τῶν ἀπὸ Ἡρακλείας φυγάντων, Νύμφιδος, καὶ αὐτοῦ ἐνὸς ὑπάρχοντος τούτων, κάθοδον βουλευσάντος αὐτοῖς, καὶ ῥάδιαν εἶναι ταύτην ἐπιδεικνύντος, εἰ μὴδὲν ὧν ⁴⁷ οἱ πρόγονοι ἀπεστέρητο αὐτοὶ φανεῖν διοιχοῦντες [372 H.] ἀναλήψεσθαι, ἐπεισέ τε σὺν τῷ ῥάστῳ, καὶ τῆς καθόσου ἐν ἐβούλευσε τρόπον γεγενημένης οἱ τε καταγόντες καὶ ἡ δεξαμένη πόλις ἐν ὁμοίαις ἡδοναῖς καὶ εὐφροσύναις ἀνεστρέφοντο, φιλοφρόνως τῶν ἐν τῇ πόλει τούτους δεξισασμένων καὶ μὴδὲν τῶν εἰς αὐτάρκειαν αὐτοῖς συντελούντων παραλελοπότων. Καὶ οἱ Ἡρακλειῶται τὸν εἰρημένον τρόπον τῆς παλαιᾶς εὐγενείας τε καὶ πολιτείας ἐπελαμβάνοντο.

Σέλευκος δὲ τοῖς κατωρθωμένοις κατὰ ⁴⁸ λυσιμάχου ἐπαρθεὶς, εἰς τὴν Μακεδονίαν διαβαίνειν ὤρμητο, πόθον ἔχων τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς σὺν Ἀλέξανδρῳ ἐστράτευτο, κάκει τοῦ βίου τὸ λοιπὸν διανύσαι γηραιὸς ἦδη ὧν διανοοῦμενος, τὴν δὲ Ἀσίαν Ἀντιγόνῳ ⁴⁹ παραθέσθαι τῷ παιδί. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Κεραυνός, τῶν λυσιμάχου πραγμάτων ὑπὸ Σελεύκου γεγενημένων, καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτὸν ἐτέλει, οὐχ ὡς αἰχμάλωτος παρορώμενος, ἀλλ' οἷα δὴ παῖς βασιλέως τιμῆς τε καὶ προνοίας ἀξιούμενος, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ὑποσχέσει λαμπρυνόμενος, ἃς αὐτῷ Σέλευκος προὔτεινε, εἰ τελευτήσῃεν ὁ γεινόμενος, τὴν ⁵⁰ Αἴγυπτον, πατρῶσαν οὖσαν ἀρχὴν, καταγαγεῖν. [717 R.] Ἄλλ' ὁ μὲν τοιαύτης κηδεμονίας ἤξιωτο, κακῶν δὲ ἄρα αἱ εὐεργεσίαι οὐδὲν ἐβελτίουν ⁵¹. Ἐπιβουλὴν γὰρ συστήσας, προσπεσῶν τὸν εὐεργετὴν ἀναρεῖ,

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ ἀνεκτότερον ζ. ⁴⁵ Ἡρακλῆς corr. A : Ἡρακλείς ζ. ⁴⁶ κάρρων] libri καρῶν. ⁴⁷ μὴδὲν A : μὴδὲ ζ. ⁴⁸ κατὰ Rhodomannus : μετὰ ζ. ⁴⁹ Ἀντιγόνῳ] Ἀντιγῶν Palmerius. ⁵⁰ τὴν] εἰς τὴν Haeschelius. ⁵¹ ἐβελτίουν A : ἐπετίλουν ζ.

καὶ ἴκτου ἐπιβάς πρὸς Λυσιμαχίαν φεύγει· ἐν ἧ A
ἐξέδημα περιθέμενος μετὰ λαμπρᾶς δορυφορίας κα-
ταβαίνειν εἰς τὸ στρατεύμα, δεχομένων αὐτὸν ὑπὸ
τῆς ἀνάγκης καὶ βασιλέα καλούντων οἱ πρότερον
Σελεύκῳ ὑπήκουον.

CAP. XIV. — *Antigoni expeditio in Ceraunum,*

Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου τὰ συνεχεθέντα μα-
χῶν, ἐπὶ Μακεδονίαν διαβαίνειν ἐπεχειρεῖ περὶ καὶ
νήϊν στρατεύματι, προφθάσαι σπεύδων τὸν Πτολε-
μαῖον. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος τὰς Λυσιμάχου νῆας ἔχων
ἐπήγνατε καὶ ἀντιπαρετάττετο. Ἦσαν δ' ἐν αὐταῖς
ἄλλαι τε καὶ τῆς Ἡρακλείας αἱ μετὰ πικρῶτος, ἐξ-
ήρται τε καὶ παντῆρεις τε καὶ ἀφρακτοί, καὶ ὀκτῆ-
ρης μία ἡ λεοντοφόρος καλουμένη, μεγέθους ²² ἑνεκα
καὶ κάλλους ἤκουσα εἰς θαῦμα· ἐν ταύτῃ γὰρ ῥ' μὲν
ἑδρες ἑκαστον στοίχον ²³ ἤρρετον, ὡς ὦ ἐκ θατέ-
ρου μέρους γενέσθαι, ἐξ ἑκατέρων δὲ χιλίους καὶ χ'·
οἱ δὲ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχησόμενοι χίλιοι
καὶ σ', καὶ κυβερνήται β'. Τῆς οὖν συμβολῆς γενο-
μένης, κρατεῖ Πτολεμαῖος τὸ ναυτικὸν τρεψάμενος
τοῦ Ἀντιγόνου, ἀνδρειότερον τῶν ἄλλων ἀγωνισάμε-
νων ²⁴ αἱ ἦσαν ἐξ Ἡρακλειώτιδος· αὐτῶν δὲ τῶν
Ἡρακλειωτῶν τὸ ἐξαιρετόν ἔφερον ἡ λεοντοφόρος
ἐκτῆρης. Οὐτὼ κακῶς Ἀντίγονος τῷ στόλῳ πράξας
εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀνεχώρησε. Πτολεμαῖος δὲ ἐπὶ
Μακεδονίαν διέδη, καὶ βεβαίως ἔσχε τὴν ἀρχήν.

CAP. XV. — *Cerauni flagitia et interitus.*

Ἀρτίκα γούν, τὴν οἰκίαν μᾶλλον ἐκφαίνων σκαϊό-
τητα, Ἀρσινοὴν μὲν, ὡς πάτριον τοῦτο τοῖς Αἰγυ-
πτιοῖς, τὴν ἀδελφὴν γαμεῖ, τοὺς ἐκ Λυσιμάχου δὲ
καὶ παῖδας αὐτῆς γεγενημένους ἀναίρει· μεθ' οὓς κάκει-
νην τῆς βασιλείας ἐξεκέρυξε. Καὶ πολλὰ καὶ παρά-
πρα ἐν οὐσί διαπραξάμενος ²⁵ ἔτεσι, Γαλατικοῦ
[373 H.] μέρους τῆς πατρίδος μεταναστάντος διὰ
λύβην, καὶ Μακεδονίαν καταλαβόντων καὶ εἰς μάχην
αὐτῶν συναρτάντων, ἀξίως τῆς ὀμότητος καταστρέφει
τὸν βίον, διασπαράχθεις ὑπὸ τῶν Γαλατῶν· ζῶν
γὰρ ἐλήφθη, τοῦ ἐλέφαντος, ἐν ᾧ ὤκειτο, τραβήντος
καὶ καταβαλόντος αὐτόν. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου
ἠττηθείς ²⁶ τῷ ναυτικῷ, Πτολεμαίου ἀνηρημένου
τὴν Μακεδόνων λαμβάνει ἀρχήν.

CAP. XVI. — *Patrocles Antiochi praefectus a Bithynis cum exercitu caeditur*

Ὁ δὲ Σελεύκου Ἀντίοχος πολλοὺς πολέμους, εἰ καὶ D
ῥῆδαι καὶ οὐδὲ πῆσαν, ὁμως ἀνασπασόμενος τὴν πα-
τριαν ἀρχήν, πέμπει στρατηγὸν Πατροκλῆα σὺν
εἰς-στρατεύματι εἰς τὴν ἐπιτάδου τοῦ Ταύρου· ὁ δὲ
Ἐρμογένην ²⁷ προσαιρεῖται, τὸ γένος Ἀσπένδιον ²⁸,
ὡς ἐπὶ τε πόλεις ἄλλας καὶ ἐπὶ τὴν Ἡράκλειαν
ὄρητο εἰσβαλεῖν. Τῶν δὲ Ἡρακλειωτῶν πρὸς αὐτὸν
τραβουσαμένων ²⁹, τῆς χώρας ἀναχωρεῖ καὶ φιλίαν
συντίθεται, ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν διὰ τῆς Φρυγίας τρα-
πέμενος. Ἐνεδρευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν διεφθάρη
τε αὐτὸς καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, ἀνδρὸς ἔργα τὸ
καθ' ἑαυτὸν εἰς πολέμιους ³⁰ ἐπιδειξάμενος.

VARIAE LECTIONES.

²² καλ. ἡ μεγέθους σ. ²³ ἑκαστον στοίχον Palmerii, ἑκατον στοίχον A : ἐκατόστοιχον σ. ²⁴ ἀγωνισα-
μένου σ. ²⁵ διαναστάντος σ. ²⁶ ἠττηθείς A : ἠττηθῆσ. addendus articulus. ²⁷ Ἐρμογένης σ. ²⁸ Ἀσπί-
διον Δ. ²⁹ διαπρεσβευσμένων σ. ³⁰ πολέμους σ.

chiam profugit : ub. imposito sibi diademate, cum
satellitum manu speciosissima ad exercitum tendit.
Ibi necessitate compulsi eum recipiunt, et regem
salutant, qui paulo ante Seleuco sacramenti reli-
gione astricti erant.

Heracleiense auxilio instructum. Antigoni fuga.

Antigonus autem Demetrii filius, hoc intellectu
casu, expeditionem suscepit in Macedonia, pede-
stribus et nauticis copiis Ptolemæum antevenire
properans. At Ptolemæus expeditas habens Lys-
machii naves, instructa acie occurrit : inter quas
erant tum aliæ, tum ab Heraclea accessitæ hexeres
et penteres, et quibus Aphractis est nomen : et una
octeris, leonis feræ nomine insignis, quæ magni-
tudine et elegantia in admirationem veniebat. In
hac enim 100 viri, suæ quique centuriæ ordine, re-
mos ducebant, ut ex altera parte 800, ex utraque
autem 1600 numero essent : qui vero de foris pu-
gnarent, 1200. Et duo inerant gubernatores. Post-
quam in aciem descensum est, superior evadit Pto-
lemæus, in fugam versa Antigoni classe. Ubi fortius
cæteris pugnarunt naves ex Heracleotide, et pal-
mam inter has tulit octoremis leonifera. Sinistram
itaque fortunam classis expertus Antigonus, in Bœo-
tiam se recepit : et Ptolemæus, transitu in Macedo-
niam facta, jam firmiter regnum tenebat.

Antigoni in regno Macedonia successio.

Statim igitur, ut improbitas ejus eo magis in
oculos hominum incurrat, Arsinoen sororem, quod
patrium hoc sit Ægyptiis prætendens, matrimonii
fœdere sibi astringit, et natos ei ex Lysimacho
trucidat : quin mox etiam ipsam, non citra contu-
meliam, regno expellit. Cumque plurima contra
deum hominumque leges intra biennium perpetrasset,
accidit ut pars quædam Gallorum fame ex
patria migrare coacta, Macedonia invaderet, a
quibus, conserto prælio, rex vivus capitur, ele-
phanto, quo vehebatur, sauciato excussus, et ab
hostibus discerptus, dignum crudelitate sua ²²⁷
exitum invenit. Antigonus autem Demetrii, qui pu-
gna (quod dictum est) navali succubuerat, jam ho-
ste sublato, Macedonia regnum occupat.

Antiochus interim, Seleuci filius, cum vix tan-

dem multis bellis, nec universum tamen patris
regnum recuperasset, expeditam manum in ulte-
riora Tauri mittit, Patrocle duce, qui Hermogenem,
Aspendium genere, legatum sibi adoptat. Hic cum
alias urbes, tum Heracleam quoque infestare con-
stituerat : verum Heracleiense legatione placatus
e finibus eorum excedit, et percusso amicitia fœdere,
per Phrygiæ agros in Bithyniam se convertit. Ex-
ceptus vero Bithynorum insidiis, una cum exercitu
internecione cæditur, cum strenui viri facinora,
suo loco, in hostes edidisset.

CAP. XVII. — *Heracliensium cum Nicomede societas et urbium recuperatio.*

Hæc de causa, Antiocho in Bithynos expeditionem instituyente, rex horum Nicomedes per legatos subsidium ab Heracliensibus petit et impetrat: gratiam se relaturum, ubi in simili necessitate tempus flagitet, pollicitus. Hac occasione Cierum, et Tium, et Thinidem terram, multis expensis ad se redierunt. Amastrin interea (quæ et ipsa cum aliis adempta fuerat) tam bello quam pretio recuperare dum percipiunt, successu carent felice: propterea quod qui illam tenebat Eumenes, Ariobazani, Mithridatis filio, gratis eam tradere, quam pecunia revendere Heracliensibus, mallet, vesania iræ subactus.

CAP. XVIII. — *Heracliensium cum Zipæta bellum, clades et victoria.*

Sub tempus illud, bellum adversus Zipæten Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienses excepit. Quo in bello Heraclæotarum bona pars, fortiter dimicando, cæsa fuit. Et victoria quidem summa vi potitur Zipætes: sed ubi sociorum auxilla supervenerant Heraclæotis, fuga illam dehonestat. Ergo qui modo succubuerant, cadavera suorum asserunt, et cremant secure: et exinde sub arbitrium suum redigunt, de quibus bello disceptabatur, et ossa intersectorum in urbem relata, magnifice in præclare meritorum de patria monumento conducunt.

CAP. XIX. — *Antiochi cum Antigono et Nicomede bellum et Heracl. auxilia.*

Circa hæc tempora, inter Antiochum Seleuci et Antigonum Demetrii, ingens movetur bellum: et dum magnos utrinque apparatus faciunt in copias militares, tempus satis longum consumitur. Alteri Nicomedes 227^b Bithyniæ rex operam navabat; Antiocho complures alii. Necdum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, cum bellum adversus Nicomedem instituit. Hic igitur Nicomedes et aliunde auxilia colligit, et de belli societate Heraclæam missis legatis, 13 in subsidium triremes accipit, et tum demum classem suam Antiochi classi opponit. Etsi autem adversas aliquandiu tenebant acies, neutri tamen pugnae initium faciunt, sed absque effectu tandem divelluntur.

CAP. XX. — *Gallorum in Asiam transmigration, et sedes distincta.*

Postquam vero Galli ad Byzantium delati, maximam ditionis partem depopularentur, fracti bello Byzantini, sociorum, huc illuc missitantes, auxilia implorant, et quisque pro virium modo suppeditat. Heraclienses etiam aureos mille (tantum enim legati potlerant) subministrant. Nec longum in medio spatium, cum Nicomedes Gallis [at. Galatis] qui incursatis adhuc Byzantinorum finibus, tametsi sæpenumero in Asiam trajicere conati, toties ab incepto desistere, adversantibus Byzantinis, coacti essent, certis tamen conditionibus transitum con-

Διὰ ταῦτα δὴ ἐπιστρατεύειν ἐγνωκότος Ἀντιόχου κατὰ Βιθυνῶν, ὁ τούτων βασιλεὺς Νικομήθης διαπρεσβεύεται πρὸς Ἡράκλειαν συμμαχίαν αὐτῶν, καὶ τυγχάνει τῆς σπουδῆς, ἐν ὁμοίοις καιροῖς καὶ χρεαίαι τὴν ἀμοιβὴν ὑποσχόμενος. Ἐν τούτῳ δὲ Ἡρακλεώται τὴν τε Κίερον καὶ τὴν Τίον ἀνεσώσαντο καὶ τὴν Θυνίδα γῆν, [720 R.] πολλὰ τῶν χρημάτων δαπανήσαντες: τὴν δὲ Ἀμαστριν (ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἀφηρημένη) καὶ πολέμῳ καὶ χρήμασι βουλευθέντες πρὸς ἀναλαθεῖν αὐτὴν οὐ κατώρθωσαν, τοῦ κατέχοντος αὐτὴν Εὐμένους Ἀριοβαρζάνη τῷ Μιθριδάτου παιδί προίκα μᾶλλον παραδοῦναι ταύτην, ἢ παρέχουσι χρήματα τοῖς Ἡρακλεώταις, διὰ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπαχθέντος ἀλόγιστον.

Ἐπὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐκδέχεται τοὺς Ἡρακλεώτας ὁ πρὸς Ζιποίτην τὸν Βιθυνὸν πόλεμος, ὃς τῆς Θυνιακῆς ἐπέρχε Θράκης. Ἐν ᾧ πολέμῳ πολλοὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν γενναίως ἀνδρισάμενοι κατεκόπησαν, καὶ νικᾷ μὲν κατὰ κράτος ὁ Ζιποίτης, συμμαχίδος δὲ δυνάμει τοῖς Ἡρακλεώταις ἐπαλοῦσης, φυγῇ τὴν νίκην καταισχύνει. Οἱ δὲ ἠττημένοι τοὺς σφετέρους νεκροὺς ἀδεῶς ἀναλαβόντες καὶ καύσαντες, εἶτα καὶ πάντων κύριοι, περὶ ὧν ἦν ὁ πόλεμος, καταστάντες, καὶ τὰ ὄσα τῶν ἀνηρημένων ἀναμίσαντες εἰς τὴν πόλιν, ἐπιφανῶς ἐν τῷ τῶν ἀριστέων ἐθαψαν μνήματι.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου καὶ Ἀντιγόνῳ τῷ Δημητρίου, μεγάλων ἐκπέτρων στρατευμάτων ἀντιπαρατατομένων, κινεῖται ὁ πόλεμος, καὶ χρόνον συχρὸν κατέτριψε: συνεμάχετο δὲ τῷ μὲν ὁ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς Νικομήθης, Ἀντιόχῳ δὲ πολλοὶ ἕτεροι. Οὐπω δὲ συββάσει: Ἀντιόχος Ἀντιγόνῳ τὸν πρὸς Νικομήθην χειρίζεται πόλεμον ὃ δὲ Νικομήθης ἀλλαχθὲν τε δυνάμεις ἀθροίζει, καὶ συμμαχεῖν πρὸς Ἡρακλεώτας διαπρεσβευσάμενος τριήρεις ἑγ' [374 H.] συμμαχοῦς λαμβάνει, καὶ λοιπὸν ἀντικαθίσταται τῷ τοῦ Ἀντιόχου στόλῳ. Ἐπὶ χρόνον δὲ τινα ἀντικαταστάντες ἀλλήλοις, οὐδέτεροι μάχης ἤρξαν, ἀλλ' ἀπρακτοὶ διελύθησαν.

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ κατὰ A: ἀνά ζ. ⁶² ἀπρακτοὶ A: ἀπράδικοι ζ.

ρνωθῆναι. Αἱ δὲ συνθήκαι, Νικομήδει μὲν καὶ τοῖς Ἀ
 τῆσιν αἰετὸν φιλῶν τοὺς βαρβάρους, καὶ τῆς
 γνῶμης τοῦ Νικομήδους χωρὶς μηδενὶ συμμαχεῖν
 τῶν πρὸς αὐτοὺς διαπερσευομένων, ἀλλ' εἶναι φί-
 λους μὲν τοῖς φίλοις, πολεμῶν δὲ τοῖς οὐ φιλοῦσι,
 συμμαχεῖν δὲ καὶ Βυζαντίοις, εἴ που δεήσει, καὶ
 Τιανοῖς δὲ καὶ Ἡρακλειώταις καὶ Καλχηδονίοις καὶ
 Κυρανοῖς καὶ τισιν ἑτέροις ἐθνῶν ἀρχουσιν. Ἐπὶ
 ταῖς μὲν ταῖς συνθήκαις Νικομήδης τὸ Γαλατικὸν
 εἰσῆκε εἰς Ἀσίαν διαβιβάσει ὧν περιφανεῖς μὲν ἐπὶ
 τῷ ἀρχεῖν ἔς τὸν ἀριθμὸν ἦσαν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν
 τούτων προκακριμένοι καὶ κορυφαῖοι Λεωνώριος
 ἦσθη καὶ Λουτούριος.

[721 R.] Αὕτη τοίνυν τῶν Γαλατῶν ἡ ἐπὶ
 τὴν Ἀσίαν διάβασις κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ κακῶν Β
 τῶν σκληρῶν προελθεῖν ἐνομήθη, τὸ δὲ τέλος
 ἔδειξεν ἀποκριθὲν πρὸς τὸ συμφέρον· τῶν γὰρ βα-
 σιλέων τὴν τῶν πόλεων δημοκρατίαν ἀφελεῖν σπου-
 δάζοντων, αὐτοὶ μᾶλλον ταύτην ἔθεδαλον, ἀντι-
 καθιστάμενοι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. Νικομήδης δὲ κατὰ
 Βιθυνῶν πρῶτον, συμμαχοῦντων αὐτῷ καὶ τῶν ἐξ
 Ἡρακλειᾶς, τοὺς βαρβάρους ἐξοπλίσας, τῆς τε χώ-
 ραις ἐκράτησε καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας κατέκοψε, τὴν
 εἰλην λεῖαν τῶν Γαλατῶν ἑαυτοῖς διανειμαμένων.
 Οὗτοι δὲ πολλὰν ἐπελθόντες χώραν αὐτῶν ἀνεχώρη-
 σαν, καὶ τῆς αἰρεθείσης αὐτοῖς ἀπετέμοντο τὴν νῦν
 Γαλατίαν καλουμένην, εἰς τρεῖς μοῖρας ταύτην δια-
 νειμαντες, καὶ τοὺς μὲν Τρωγμοὺς ὀνομάσαντες,
 τοὺς δὲ Τολοστοβογίους, τοὺς δὲ Τεκτοσάγας. Ἐδεί-
 μαντο δὲ πόλεις Τρωγμοὶ μὲν Ἄγκυραν, Τολοστοβό-
 γοι δὲ Ταβίαν, Τεκτοσάγας δὲ Πισινοῦντα.

Cap. XXI. — De Astaco et Nicomedia

Ὁ δὲ Νικομήδης εἰς λαμπρὰν εὐδαιμονίαν ἀρθείς
 πῶν ἑαυτῷ ὁμώνυμον ἀνεγείρει ἀντικρὺ Ἀστακοῦ.
 Τὴν Ἀστακὸν δὲ Μεγαρέων ἰχθυσαν ἄποικοι
 Ὑπερπείδος Ἰσταμένης ἔς, Ἀστακὸν ἐπέκλην κατὰ
 χρησμὸν θέμενοι ἀπὸ τινος τῶν λεγομένων σπαρτῶν
 καὶ γηγενῶν τῶν ἀπογόνων τῶν ἐν Θήβαις, Ἀστα-
 κὸς τὴν κλήσιν, ἀνδρὸς γενναίου καὶ μεγαλόφρονος.
 Αἵτη πολλὰς ἐπιθέσεις παρὰ τε τῶν ὁμορουμένων
 ὀπασίσα καὶ πολέμοις πολλάκις ἐκτραυχθεῖσα,
 Ἀθηναίων [375 H.] αὐτὴν μετὰ Μεγαρέας ἐπωική-
 κων εἰσῆκε τε τῶν συμφορῶν καὶ ἐπὶ μέγα δόξης καὶ
 ἰσχύος ἐγένετο, Δυδαλοῦ τῆνικαῦτα τὴν Βιθυνῶν
 ἀρχὴν ἔχοντας· οὗ τελευτήσαντος ἀρχεῖ Βοτείρας,
 ζῆσας ἑ' καὶ ὁ' ἔτη. Τούτου διαδέχεται Βᾶς ὁ υἱός,
 ἔς καὶ Κάλαντος Ἀλεξάνδρου στρατηγόν, καίτοι
 γελαν παρεσκευασμένον πρὸς τὴν μάχην, κατηγω-
 νίστατο, καὶ τῆς Βιθυνίας παρεσκευάσε τοὺς Μακε-
 δῶνας ἀποσχέσθαι. Τούτου βίος μὲν ἐγεγόνει ἐτῶν
 ε' καὶ σ', ὧν ἔδρασελευσε ν'. Οὗ παῖς, τῆς ἀρχῆς διά-
 δοχος, Ζηκοῖτης, λαμπρὸς ἐν πολέμοις γεγυνώς, καὶ
 τοῖς Δυσσιμέχου στρατηγῶς τὸν μὲν ἀνελὼν, τὸν δὲ

elliauit. Conditionem formula hæc erat : Ut barbari
 Nicomedi ejusque posteris perpetuo amicitie sœ-
 dere conjuncti manerent, absque Nicomedis sen-
 tentia et voluntate nemini, a quo per legatos solli-
 citarentur, in bellis opem ferrent : sed amicis hujus
 amici, et inimicis hostes forent. A Byzantinis etiam
 starent, si qua necessitas incidere. Societatem
 præterea colerent eum Tianis et Heracliensibus, et
 Chalcedoniis, et Cieranis, et nonnullis qui alias
 sub jurisdictione gentes haberent. His pactorum
 legibus Nicomedes Gallorum [at. Galatarum] mul-
 titudinem in Asiam transmisit. Horum principes in
 imperio illustres 17 fuere, inter quos præcipui et
 summi, Leonorius et Lutarius.

Hæc igitur Gallorum in Asiam transmigratio,
 primo quidem, ad incolarum detrimentum progres-
 sura existimabatur : sed exitus, commodis ipsorum
 destinatum hoc ostendit. Dum enim reges popularem
 civitatibus statum abrogare satagunt, Galli, hæc
 molientibus obsistendo, magis illam corroborant.
 Nicomedes igitur contra Bithynos primum, illorum
 auxilio et quos ex Heraclea armasset barbarorum,
 et provinciam subegit, et concidit incolas : quod
 alloquin erat prædæ, inter se dispertiti sunt Ga-
 latæ. Hi enim longe lateque terram depopulati
 retro demum cesserunt : et de subacta id sibi am-
 putarunt, quod nunc Galatiæ nomen habet, 228 a
 in tres partes distributum. Alios enim Trogmōs no-
 minant ; alios, Tolistobogios ; alios, Tectosages.
 Urbes etiam condiderunt : Trogmi Aucyram, Tolls-
 tobogii Tabiam, Tectosages Pesinuntem (65).

urbibus. Bithynorum principum series.

Nicomedes autem, in conspicuo felicitatis gradu
 positus, de nomine suo extruxit urbem e regione
 Astaci. Quam Megarenium colonia sub initium
 Olympiadis xvii frequentaret, Astacum oraculi
 jussu denominatam, ab Astaco quodam generoso
 et cordato viro, ex eorum prosapia qui Sparti et
 terrigenæ olim Thebis vocabantur. Hæc multum a
 finitimis appetita, et crebris accisa bellis, Athenien-
 sium colonis postmodum adjectis, vexationum
 finem, et incrementa gloriæ et potentiæ non me-
 diocria adepta est, Dydalso tunc inter Bithynos
 rerum potente. Quo defuncto, Botiras regnat,
 ad 76 annos ætate producta. Ei filius Bas successit :
 qui etiam Calantum, Alexandri copiarum præfectum,
 licet optime ad pugnam instructum, profligavit
 acie, et ut Macedones a Bithynia abstinere effecit.
 Vixit hic 74 annos, et de iis 50 regnum tenuit,
 filiumque habuit successorem Zipæten, qui, clarus
 bellis, e Lysimachi præfectis alium occidit, alium
 quam longissime a finibus suis depulit. Quin et
 ipsum Lysimachum repressit. Posthac Antiochō

VARIE LECTIONES.

ἄ ἐπὶ τῷ] imo ἐπὶ τῷ. ἄ αὐτὴν γ. ἄ libri ἴχθησαν. ἄ τῶν post γηγενῶν om. A. ἄ Κάλαν τὸν Ἀλ. ζ.

NOTÆ.

(65) Vid. lib. II Rer. Boic. Marci Velseri, p. 71.

Seleuci, qui Asiam tamen et Macedones imperio A
coercebat, superior factus, urbem condit ad Lype-
rum montem, nomine suo insignem. Hic vbi vitam
in 76, et administrationem regni in 48 annos ex-
tenderit, 4 filios reliquit. Eumque in regno Nico-
medes natu maximus excepit, fratribus non frater,
sed lictor factus. Confirmavit tamen etiam hic
Bithyniæ regnum, maxime eo, quod Galatas sedes
in Asiam transferentes adjuvit, urbemque, ut jam
indicatum est, sui nominis eduxit.

Γαλάτα: ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαπεραιωθῆναι συναράμενοι, καὶ πόλιν, ὡς προείρηται, τὴν αὐτοῦ προσηγο-
ρίαν ἀνέστησε φέρουσαν.

CAP. XXII. — *Byzantinorum bellum cum Calatianis Heracliensium colonia.*

Interlapso hinc tempore aliquo, Byzantinis bel-
lum adversus Calatianos (Heracleotarum colonia
hæc est) et Istrianos erupit, propter Tomin, em-
porium Calatianis vicinum, quod monopolium ex eo
facere animo conceperant Calatiani. Propterea
utrinque ad Heraclienses de belli societate mittitur
legatio. At hi neutri **228b** parti bellicam opem
tribuunt, sed legant ad utrosque, qui pacifice con-
troversiam transigant: tametsi absque effectu hoc
ipsis studium exivit. Multis igitur detrimentis af-
fecti Calatidis incolæ, ad pacis demum conditiones
descenderunt. Nec quidquam fere ab ista calamitate
virium potuerunt recipere.

CAP. XXIII. — *Testamentum Nicomedis, et Zeilæ exclusi bellum cum Bithynis, ope Galatarum.*

Nec multum temporis effluxit, cum rex Bithy-
norum Nicomedes (postquam e priore ei natūs
conjugio Zeilas ad Armeniorum regem profugisset,
expulsus novercæ Etazetæ machinis, cujus liberi
adhuc in tenera ætate erant), morte jam imminente,
ex altera natos uxore hæredes regni scripsit: et
curatores, Ptolemæum cum Antigono et populo
Byzantinorum, nec non Heracliensium Cianorum-
que, designavit. Zeilas autem cum instructa manu,
cui e Galatis Tolistobogii animos augebant, in re-
gnum paternum redit. At Bithyni, dum conservare
dominatum parvulis satagunt, matrem horum
Nicomedis fratri in matrimonium elocant, et ipsi
accepto a curatoribus exercitu Zeilam opperiantur.
Et crebris utrobique præliis et viribus usi, pacem ad
extremum ineunt: cum Heraclienses in pugnis
illis excelluissent, et in compositione belli egissent
quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam, ut
inimicam, invaserunt, ad Calletem usque fluvium: D
multaque ditati præda, domum repetierunt.
Γαλάται ὡς ἐχθρὰν τὴν Ἡράκλειαν κατέδραμον ἕως Κάλλητος ποταμοῦ· καὶ πολλῆς κύριοι γεγονότες
λείας ὄχλαδε ἀνεχώρησαν.

CAP. XXIV. — *Heracliensium pacificatio inter Antiochum et Byzantinos.*

Sub hæc Byzantinis inferente bellum Antiocho,
40 triremibus Heracleotæ auxiliantur: et horum
factum est opera ut ad minas tantummodo pro-
gressum haberet bellum.

VARIE LECTIONES.

⁶⁹ αὐτὸν Λυσίμαχον corr. A. ⁷⁰ τούτων corr. A. ⁷¹ συμμαχία Stephanus. ⁷² τῷ A: τό ς. ⁷³ κτε-
ρασκεύασαν ς.

ἐπὶ μῆχιστον τῆς οἰκειᾶς ἀπελάσας ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ
αὐτοῦ Λυσίμαχου ⁶⁹, εἶτα καὶ Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς
Σαλευκού ἐπικρατέστερος γεγωνῶς, τοῦ τε τῆς Ἀσίας
βασιλευόντος καὶ τοῦ Μακεδόνων, κτίζει πόλιν ὑπὸ
τῷ Λυπερῷ ὄρει, τῇ αὐτοῦ κλήσει ἐπίωνυμον. Οὗτος
βιὸς μὲν ἔτη ς' καὶ ο', κρατήσας δὲ τῆς ἀρχῆς ἡ'
καὶ μ', καταλείπει παῖδας δ'. Τοῦτον ⁷⁰ ὁ προσβύτε-
ρος τῶν παίδων Νικομήδης διαδέχεται, τοῖς ἀδελφοῖς
οὐκ ἀδελφὸς ἀλλὰ δήμιος γεγωνῶς. Ἐκρατύνατο μὲν-
τοι καὶ οὗτος τὴν Βιθυνῶν ἀρχὴν, μάλιστα γὰρ τοὺς

καὶ πόλιν, ὡς προείρηται, τὴν αὐτοῦ προσηγο-

Οὐ πολλῶν δὲ ὕστερον χρόνῳ πόλεμος ἀνεβράχθη
Βυζαντιοῖς πρὸς Καλατιανούς (ἀποικοὶ δὲ οὗτοι
B Ἡρακλεωτῶν ἦσαν) καὶ πρὸς Ἰστριανούς περὶ Τό-
μειως τοῦ ἐμπορίου, ὃ τοῖς Καλατιανοῖς ὄμορον ἦν,
μονοπωλίῳ τοῦτο διανοουμένων κατασκευάσαι τῶν
Καλατιανῶν. Διεπρεσβεύοντο οὖν πρὸς Ἡρακλιώτας
ἐπὶ συμμαχίαν ⁷¹ ἑκάτεροι. Οἱ δὲ πολεμικὴν μὲν βό-
την οὐδετέρῳ ἐνεμον μέρει, διαλλακτηρίους δὲ ἄν-
δρας ἑκατέρους ἀπέστειλλον, κἂν ἀπρακτος αὐτῶν ἡ
σπουδὴ τότε γέγονε. [72 R.] Πολλὰ δὲ οἱ τῆς Καλα-
τίδος ὑπὸ τῶν πολεμίῳ παθόντες, ὕστερον εἰς δια-
λύσεις ἤλθον, ἀπὸ ταύτης τῆς συμφορᾶς οὐκέτι σχε-
δὸν ἀναλαβεῖν αὐτοὺς δυνήθεντες.

Οὐ πολλοῦ δὲ πᾶν ἰξυέντος χρόνου ὁ τῶν Βιθυνῶν
βασιλεὺς Νικομήδης, ἐπεὶ ὁ μὲν ἐκ προτέρων αὐτῷ
γάμων γεγωνῶς παῖς Ζηΐλας φυγὰς ἦν πρὸς τὸν τῶν
Ἀρμενίων βασιλέα, ταῖς τῆς μητρὸς αὐτοῦ γονότας
C ἠγανακτῶν ἐλαθεῖς, οἱ δὲ ἐκ ταύτης αὐτῷ γεγονότες
ἐνηπλάζον, πρὸς τῷ ⁷² τελευτῆν γεγωνῶς κληρονόμος
μὲν τοὺς ἐκ τῆς δευτέρας γυναικὸς γράφει παῖδας,
ἐπιτρόπους δὲ Πτολεμαῖον καὶ Ἀντίγονον καὶ τὸν
δῆμον τῶν Βυζαντιῶν καὶ δὴ καὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν
καὶ τὸν τῶν Κιανῶν ἐπίσησιν. Ὁ μὲντοι Ζηΐλας
μετὰ δυνάμει, ἦν αὐτῷ τῶν Γαλατῶν οἱ Τολοστο-
δόγιοι ἄρσους ἐπλήρουν, ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατήει.
Βιθυνοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν σώζειν τοῖς νηπιῶσι σπουδάζοντες,
τὴν μὲν τούτων μητέρα ἀδελφῷ συνοικίζουσι
τῷ Νικομήδῳ, αὐτοὶ δὲ στράτευμα παρὰ τῶν εἰρη-
μένων ἐπιτρόπους λαβόντες ὑπέμενον τὸν Ζηΐλαν.
Συχναὶς δὲ μάχαις καὶ μεταβολαῖς ἑκάτεροι [376 H.]
ἀποχρησάμενοι, τὸ τελευταῖον κατέστησαν εἰς διαλύ-
σεις, Ἡρακλεωτῶν ἐν ταῖς μάχαις ἀριστευόντων κἂν
ταῖς συμβάσει τὸ συμφέρον καταπραττόντων. Διὰ

Βυζαντιοὺς δὲ Ἀντιόχου πολεμοῦντος τριηρεσὶ
συνεμάχησαν μ' οἱ Ἡρακλεῶται, καὶ τὸν πόλεμον
παρεσκεύασαν ⁷³ μέχρις ἀπειλῶν προκῆψαι.

CAP. XXV. — *Heracl. Mithridati auxiliantur contra Gallos, sed caro. Nymphis historicus.*

Συνέβη δὲ μετ' οὐ πολὺ ἐξ ἀνθρώπων Ἀριοβαρζάνην γενέσθαι, παῖδα Μιθριδάτην καταλιπόντα καὶ ἐν καθορᾷ πρὸς τοὺς Γαλάτας γεγονότα· δι' ἣν αἰτίαν καταφρόνησαντες τοῦ παιδὸς οὗτος τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰσέγοντο. Καὶ ἀπορίας αὐτοῦς καταλαβοῦσης ἐνελάμβανον οἱ ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας, αἶτον εἰς Ἀμισὸν⁷⁵ πέμποντες, ἐξ ἧς ῥῆον ἦν τοὺς τοῦ Μιθριδάτου στηγεῖν ἑαυτοῖς καὶ ἐξακεῖσθαι τὴν ἔνδειαν. Διὰ ταῦτα πάλιν οἱ Γαλάται εἰς τὴν Ἡρακλεῶτιν ἐπέμψαν στρατεύματα, καὶ ταύτην κατέτρεχον, μέχρις ἂν οἱ Ἡρακλεῶται διεπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτούς. Νύμφης δὲ ἦν ὁ ἱστορικὸς ὁ κορυφαῖος τῶν πρέσβειων· ἰς τὸν μὲν στρατὸν ἐν τῷ κοινῷ χρυσοῖς πεντακισχιλίους, τοὺς δὲ ἡγεμόνας ἰδίᾳ διακοσίους ὑποθεραπεύσας, τῆς χώρας ἀπαναστήνην παρεσκεύασεν.

A Nec longe post e vita mortalium eximitur Ariobarzanes, filiumque relinquit Mithridatem : cui lites cum Galatis intercessere. Quam ob causam hi, contempta pueri ætate, regnum ejus divexant. Cumque inopia rerum laborarent regii, Heraclienses eos sustentant, frumento Amisum advecto, unde facilius esset Mithridaticis victus copia, et egestatis medela. Propter hæc iterum hostiles in Heraclæotidem copias mittunt, eamque depopulantur : usque dum ab Heracliensibus per legatos mitigantur. Princeps autem legatus erat Nymphis, historiæ scriptor : qui cum exercitum 229a in commune aureis 5000, ducesque seorsum 200 delinivisset, ut a sinibus discederet, effecit.

CAP. XXVI. — *Ptolemæi liberalitas in Heraclienses.*

Πτολεμαῖος δὲ ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς εἰς ἄκρον εὐδαιμονίας ἀναβὰς λαμπροτάταις μὲν δωρεαῖς ἐέργειν τὰς πόλεις προήγητο, ἐπέμψε δὲ καὶ τοῖς Ἡρακλεῶταις ἀρτάβας πυροῦ πεντακοσίας, καὶ κῆν αὐτοῖς Προκοννησίας πέτρας ἐν τῇ ἀκροπόλει Ἡρακλέος ἀνεδαίματο.

Ptolemæus autem rex Ægypti, altissimum benignæ fortunæ gradum assecutus, magnificentissimis civitates muneribus demereri constituerat. Itaque etiam Heracliensibus 500 artabas (sic Persæ medimnum vocant) tritici misit, et templum Herculis e Proconnesio saxo in arce eis exstruxit.

CAP. XXVII. — *Summa narrationum de Romæ initiis et incrementis, regno, consulibus, imperatoribus, bellis cum Pyrrho, Annibale, Perseo, Antiocho.*

Μέχρι τούτου φθάσας ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν τὴν ἐκβολὴν ποιᾷται, ὅθεν τε γένους ἐφυσαν, καὶ τίνα τρόπον τῆς Ἰταλίας ἐνταῦθα κατώκησαν, ὅσα τε εἰς τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν προέλαβεν τε καὶ ἐπράχθη, καὶ τῶν ἐπαρξάντων αὐτῶν ἐπιτρέχων, καὶ πρὸς οὓς πολέμοις διεγωνίσαντο, καὶ τὴν τε τῶν βασιλείων κατάστασιν καὶ τὴν εἰς ὑπέρτους τῆς μοναρχίας μεταβολὴν, ὅπως τε ὑπὸ Γελαιῶν Ῥωμαῖοι ἠττήθησαν⁷⁶, καὶ ἦλω ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ Κάμιλλος⁷⁷ ἐπιβοηθήσας τὴν πόλιν ἐβόησατο. [725 R.] Ὅπως τε ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Ἀλεξάνδρου διαβαίνοντι, καὶ γράψαντι ἢ κρατεῖν, ἂν ἔργον εὐωνοῦνται, ἢ τοῖς κρείττοσιν ὑπέκειν, στέφανον χρυσοῦν ἀπὸ ἰκανῶν τάλαντων Ῥωμαῖοι ἐξέπεμψαν· καὶ ὡς πρὸς Ταραντίνους καὶ Πύρρον⁷⁸ τὸν Ἡπειρώτην συμμαχοῦντα τούτοις ἐπολέμησαν, καὶ τὰ μὲν καθόντες, τὰ δὲ κακῶς τοὺς πολέμιους διαθέμενοι, Ταραντίνους μὲν ὑπηγάγοντο, Πύρρον δὲ τῶν τῆς Ἰταλίας ἀπήλασαν. Ὅσα τε πρὸς Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν Ῥωμαῖοι ἐπράχθη, καὶ ὅσα⁷⁹ πρὸς Ἰβήρας ἄλλοις τε καὶ Σκιπίωνι κατωρθώθη, καὶ ὡς πρὸς τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς ψηφισθεὶς οὐκ ἐδέξατο, ὅπως τε καταπολεμηθεὶς ἐφυγεν Ἀννίβας. Καὶ ὡς πρὸς τὸν Ἴωνίου Ῥωμαῖοι διέβησαν· καὶ ὡς Περσεὺς ὁ Φιλίππου τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ἐκδεξάμενος, καὶ τὰς συνθήκας [377 H.] τὰς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα Ῥωμαῖοις γεγεννημένας νεώτερι κινῶν, καταπολεμήθη, Παύλου τὸ κατ' αὐτὸν⁸⁰ ἀναστήσαντος

Huc auctor progressus ad imperium Romanum excursionem fecit : quo genere orti, quomodo hæc Italiæ loca insederint : quæque ante urbem conditam evenerint et gesta sint. Quos etiam principes habuerint, perstringit : quæ cum aliis bella gesserint, quid condito regno acciderit; et ut tandem regia potestas in consulare mutata fuerit imperium, utque a Gallis Romani devicti, capta propemodum arce cum urbe, nisi maturo superveniente auxilio Camillus eam liberasset : ut etiam Alexandro, in Asiam trajicienti, et per litteras eis denuntianti, ut aut vincerent, si gerendo imperio essent idonei, aut potentioribus cederent, auream coronam (quæ talentis non paucis constaret) contra miserint. Et ut bella gesserint adversus Tarentinos, et Pyrrhum Epirotum, hos auxilio juvantem : et ut, qua patienti, qua inferendo clades, hostes tandem domuerint, et Pyrrhumi Italia expulerint. Quæque cum Carthaginensibus et Annibale negotia conferint : et quæ contra Hispanos, cum alii, tum Scipio, Marte secundo peregerint : utque hic Hispanorum decreto rex appellatus, honorem non admiserit : ut debellatus Annibal sugerit. Hic ut Ionium mare transmissum, et cum Perseo, Philippi in regno Macedonum hærede, dum foedus cum patre a Romanis percussum, juvenili temeritate rescindit, sit debellatum, Æmilio Paulo de ipso triumphante. Ut Antiochum, Syriæ et Comagenæ

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁵ Ἀμισόν ζ. ⁷⁶ ἠττήθησαν, ἠττηθέντες Α. ⁷⁷ Κάμηλος Α. ⁷⁸ Πύρρον Α. ⁷⁹ ὅσα τε ζ. ⁸⁰ αὐτὸν] αὐτοῦ Scaliger. idem vox exprungit πρὸς.

et Judææ regem, duobus pugnis infractum, ex A Europa ejecerint.

τρόπαιον ὄπως τε πρὸς Ἀντίοχον τὸν Συρίας καὶ Κομμαγῆνης καὶ Ἰουδαίας ἡ βασιλεία δυοὶ μάχαις νίκησαντες τῆς Εὐρώπης ἐξέβαλον.

CAP. XXVIII. — *Heraclensium legati a Romanis in Asia ducibus humaniter accepti.*

Illa igitur huc usque de imperio Romano comme morat auctor. Exinde propositam sibi historiam ita continuat. Heraclenses, Romanorum duces in Asiam transgressos, missis legatis conveniunt, qui comiter accepti, litteras 229b humanitatis plenas ab Emilio Paulo (al. Publio Emilio) retulerant : quibus et amicum ipsis fore senatum, nec ulla in re prudentiam Romanorum et curam (si quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps etiam ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello asseruit, legationem misere, testatam prius amicitiam ut confirmarent. Et post hæc eundem rursus per legatos orant, ut Antiochum in gratiam reponat apud Romanos : et perscripto ad regem plebiscito, ut bellum contra Romanos deponat, adhortantur. Cornelius etiam Scipio, Heracleotis rescribens, hæc inscriptione utitur : *Scipio imperator, procos. Romanorum, senatui populoque Heraclensium salutem.* Et his litteris benevolentiam erga ipsos ratam et firmam esse, et bellum cum Antiocho solvise, Romanos affirmat. Eadem quæ Lucius, etiam P. Cornelius Scipio ejus frater, et classis præfectus, Heraclensibus, post missam legationem respondit. Brevi post Antiochus bellum adversus Romanos redintegrat, et prælio summis viribus commisso victus, arma deponit, pacis conditionibus acceptis. Quæ et tota eum Asia Minore excludunt, et elephantis naviumque classi eum privant, Comagenæ et Syria et Judæa tantummodo relictæ. Heraclensium dehinc civitas apud imperatorum, (quos modo dixi) missos a Romanis successores, eadem gratia et humanitate potitur : donec ad hæc tandem leges inter Romanos et Heracleotas processum est : *ut non modo amicitiam inter se, verum etiam societatem, contra quos et quorum gratia opus sit, colant.* Suntque fœderis hujus pacta, ejusdem tenoris et formæ, in tabulas æneas relata duas, quorum altera penes Romanos, in Capitolino, Jovis templo, altera Heracleæ, etiam ipsa in Jovis sacrario est affixa.

CAP. XXIX. — *Heraclenses a Prusia in angustias coacti ; hujusque clades.*

Hæc postquam XIII et XIV Historiæ libro exposuit, XV exorsus hæc refert. Prusias, inquit, Bithynorum rex, mirifice industrius et gnarus, multisque rebus gestis clarus, inter alia etiam Cierum, Heraclensis ditionis urbem, bello subjecit, pro Ciero Prusiadem nuncupans. Tium etiam eorumdem jurisdictioni obnoxiam cepit : ut sic undique 230a mare circumscriberet Heracleam. Inde etiam

Τὰ ἄρα μὲν οὖν περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦδε δίδεισιν ὁ συγγραφεὺς ἄναλαβὼν δὲ γράφει ὅπως Ἡρακλεῶται, διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων στρατηγῶς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβιηκότας, ἀσμένως τε ἀπεδέχθησαν καὶ ἐπιστολῆς φιλοφρονούμενοι ἔτυχον ⁸¹, Ποπλίου ταύτην ἀποστείλαντος, ἐν ἧ φιλίαν τε πρὸς αὐτοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπέσχετο, καὶ τὰ ἄλλα προνοίας τε καὶ ἐπιμελείας, ἐπειδὴν τινος αὐτῶν δέοντο, μηδεμίαν ὑστερεῖσθαι. Ὑστερον δὲ καὶ πρὸς Κορνῆλιον Σκιπίωνα τὸν τὴν Λιβύην Ῥωμαίους στησάμενον διαπέμπουσι πρεσβείαν, τὴν ὠμολογημένην φιλίαν ἐπικυροῦντες. Μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν πρὸς τὸν αὐτὸν διαπρεσβεύονται, διαλλάττειν πρὸς Ῥωμαίους ἀξιούντες τὸν βασιλεῖα Ἀντίοχον καὶ ψήφισμα πρὸς αὐτὸν ἔγραψαν ⁸², παραινοῦντες αὐτὸν τὴν πρὸς Ῥωμαίους διαλύσασθαι ⁸³ ἔχθραν. Ὁ δὲ Κορνῆλιος Σκιπίων ἀντεπιστέλλων τοῖς Ἡρακλεώταις ἐπιγράφει οὕτως *Σκιπίων στρατηγὸς, ἀρχιῦπατος Ῥωμαίων, Ἡρακλεωτῶν τῆ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν*, ἐν ταύτῃ τὴν τε πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν ἐπιβεβαιῶν, καὶ ὡς διαλύσαιτο Ῥωμαῖοι τὴν πρὸς Ἀντίοχον μάχην. Τὰ αὐτὰ δὲ Λευκίῳ ⁸⁴ Πόπλιος Κορνῆλιος Σκιπίων ὁ ἀδελφὸς καὶ στρατηγὸς τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Ἡρακλεώταις διαπρεσβευσάμενοις ἀντέγραψε. Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν εἰς μάχην Ἀντίοχος Ῥωμαίους κατέστη, καὶ ἀνά κράτος ἠττηθεὶς ἐπὶ συνθήκαις διελύσατο τὴν ἔχθραν, αἱ καὶ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἀπάσης ἀπέργον, καὶ τοὺς ἐλέφαντας καὶ τῶν νηῶν συναφροῦντο τὸν στόλον, τῆς Κομμαγῆνης αὐτῷ ⁸⁵ καὶ τῆς Ἰουδαίας εἰς ἀρχὴν ὑπολειπομένων. Ἡ δὲ τῶν Ἡρακλεωτῶν πόλις πρὸς τοὺς ἐκτεμνομένους παρὰ τῶν Ῥωμαίων τῶν στρατηγῶν διαδόχους τὰ αὐτὰ τε διεπρεσβεύετο, καὶ ταῖς ὁμοίαις ἀντεξιοῦτο εὐνοίαις καὶ φιλοφρονήσεσι. Καὶ τέλος συνθήκαι προῆλθον Ῥωμαίους τε καὶ Ἡρακλεώταις, μὴ φίλους εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ συμμάχους ἀλλήλοις, καθ' ὧν τε καὶ ὑπὲρ ὧν δεσθεῖεν ἑκάτεροι. [728 R.] Καὶ χαλκοὶ πίνακες δύο τὰς ὁμολογίας ἴσους καὶ ὁμοίας ἔφερον ὧν ὁ μὲν παρὰ Ῥωμαίοις ἐν τῷ κατὰ τὸ Καπιτώλιον ἱερῷ τοῦ Διὸς καθηλώθη, ὁ δὲ κατὰ τὴν Ἡράκλειαν καὶ αὐτὸς ⁸⁶ ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ καὶ τῆς Ἰουδαίας ὁ. ⁸⁰ τὰ Α : ταῦτα ὁ. ⁸¹ φιλοφρονῶν μὲν ἔτυχον ὁ. ⁸² ψήφ. προσαντέγραψαν ὁ. ⁸³ διαλύσασθαι ὁ. ⁸⁴ Λευκίῳ Α : Σελευκίῳ ὁ. ⁸⁵ αὐτῷ Η. Stephanus : libri αὐτῶν. ⁸⁶ αὐτὸς ὁ.

Ἐφ' οἷς κάκεινήν κραταιῶς ἐπολιόρκει, καὶ πολλοὺς ἄν τῶν πολιορκουμένων ἀπέκτεινε, ἐγγύς δ' ἂν καὶ ἡ πόλις τοῦ ἀλῶναι κατέστη, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναβαίνων Προυσίας λίθῳ βαλόντος ἐνός τῶν ἀπὸ τῆς ἐπάλξεως συνετριβῆ τὸ σκέλος, καὶ τὴν πολιορκίαν τὸ πάθος διέλυσε· φορὰν γὰρ ὁ ⁸⁷ βίβηθαι, οὐκ ἀνευ ἀγῶνος, ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν ἀνακομισθεὶς εἰς τὰ οἰκεία ἀνέστρεψε, κάκει βιοδὸς ἔτη οὐκ ὀλίγα, καὶ χωλὸς καὶ ὤν καὶ καλούμενος, τὸν βίον κατέστρεψεν ⁸⁸.

A violenta eam obsidione pressit, et plurimos obsessorum interfecit. Et jam prope erat ut urbs caperetur, nisi Prusiae, dum scalis sursum nititur, lapide eujuspiam de propugnaculis icto, crus fractum esset, et hic casus ab oppugnatione desistere eum coegisset. Ita enim percussus, lectica, non sine doloris acerbitate, domum a Bithynis suis refertur, nec multis post annis exactis, nomine et re claudus, finem vivendi fecit.

CAP. XXX. — *Heraclæe obsidium a Galatis.*

Οἱ δὲ ὑπὲρ τὸν Πόντον Γαλάται·, οὐπω τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὴν Ἀσίαν διαθεθηκότων, πόθον ἔχοντες πύραν λαβεῖν τῆς θαλάσσης προελεῖν ἐπεχείρουν τὴν Ἡράκλειαν, καὶ οὐ χαλεπὸν ἐνόμιζον· πολλὴ γὰρ τῆς καλιαῖς Ῥώμης ὑφέτω καὶ πρὸς τὸ καταφρονούμενον ὑπέβη. Στρατεύουσι δὲ κατ' αὐτῆς ἀπάσαις ταῖς ἐνομήσειν, οὐδ' αὐτῆς συμμάχων ἀμελοῦσης, ἀλλ' εἰς ὅσα παρεῖχεν ὁ καιρὸς παρασκευασομένης. Ἐπολιορκεῖτο μὲν οὖν αὕτη, καὶ χρόνος ἐτριβέτο, ὃς τοὺς Γαλάτας εἰς ἐνδειαν τῶν ἀναγκαίων συνήλαυσε· θυμὸν γὰρ καὶ οὐ παρασκευῆ τῇ δεούσῃ Γαλάτης ἀνὴρ τὸν πόλεμον διαφέρειν οἶδε. Πρὸς οὖν συλλήνην τῶν ἐπιτηδείων τὸ στρατόπεδον ἀπολελοιπότων, ἐκτραμόντες οἱ τῆς πόλεως καὶ ἀδοκῆτοις ⁸⁹ ἐπισπώντες αὐτὸ τε εἶλον καὶ πολλοὺς ἀνείλον καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας σχεδασθέντας οὐ χαλεπῶς συνείλασαν, ὡς μὴδὲ τὴν τρίτην μοῖραν τοῦ Γαλατικῆς στρατεύματος εἰς Γαλατίαν ἀναστρέψαι. Ἐκ δὲ τῆς κατορθώματος πάλιν εἰς τὴν προτέραν εὐκλειαν ⁹⁰ καὶ εὐδαιμονίαν ἐλπίδας ἐλάμβανον ἀνα- ^C ῖναι.

Nondum in Asiam Romani trajecerant, cum Galatae, Ponti accolae, maris tentandi cupiditate, Heraclaeam prius occupare conantur, non difficile id fore existimantes: siquidem de antiqua potentia multum jam diminutum, et ad contemptum probabili sensim ceperat. Ideo universis eam copiis impugnant. Ipsa tamen sociorum interim non est immemor, sed quantum occasio praesens facultatis concedit, se contra munit. Obsidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatum inopia in arctum coguntur Galatae. Ira enim, non apparatu necessario instructus, bellum inferre Galatas novit. Quare cum ad comportandum necessaria castris abscessissent, cives, eruptione facta, et castris potiuntur, et plurimos caedunt. Dispalantes etiam per agros non magno negotio comprehendunt. Atque ita nec parte tertia Galatici exercitus in Galatiam revertitur. A quo successum ad pristinam emergendi fortunam et celebritatem spes concepit.

CAP. XXXI. — *Heraclaeotae Romanis auxiliantur. Marrucini populi.*

Ῥωμαῖοις δὲ πρὸς Μάρσους τε καὶ Πελλήγους καὶ Μαρρουκίους ⁹¹ (ἔθνη δὲ εἰσι ταῦτα ὑπὲρ Λιβύης κατακημένα, Γαδεῖρων ἕμμορα) δυσὶ τε τριήρεσι ⁹² καταπράκτοις Ἡρακλεῶται συνεμάχησαν, καὶ συγκυροθώσαντες τὸν πόλεμον καὶ πολλῶν ἀριστέων ἐξωθέντες ἰα' ἔτει πρὸς τὴν πατρίδα ἀνεκομιστήσαν.

Romanis etiam bello contra Marsos, Pellignos, et Marrucinos (gentium harum sedes est supra Africam, in confiniis Gadium) duabus quadriremibus tectis Heraclaeotae auxiliantur. Et bello prospere confecto, multis eximiae virtutis ornati praemiis, undecimo tandem anno in patriam sunt reiecti.

CAP. XXXII. — *Bellum Mithridatis cum Romanis et causae.*

Κατὰ ταῦτα δὲ ὁ πρὸς Ῥωμαίους βαρὺς Μιθριδικὴ τῆς Πόντου βασιλεῖ συνέστη πόλεμος, φαινομένην γὰρ αἰτίαν τὴν τῆς Καππαδοκίας κατάληψιν· οὗτος γὰρ δι' ἀπάτης καὶ ὄρκων συμβατηρίων τὸν ἐκείνου Ἀράθην συλλαβὼν ὁ Μιθριδάτης, αὐτοκτοῦν ἀποσφάξας, ἐκράτησε· παῖς δὲ ὁ Ἀράθης ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μιθριδάτου Ἀριαράθου γεγέννητο. Φυλακῆτος δ' ἐκ παιδὸς ὁ Μιθριδάτης ἦν· τὴν γὰρ ἄρχην τρισακιδεκαέτης παραλαβὼν μετ' οὐ πολὺ τὴν μητέρα, κοινῶν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς βιτυλίας καταλειφθεὶς, [729 R.] δεσποτηρίῳ κατασχὼν βίη καὶ χρόνῳ ἐξανάλωσε ⁹³, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέκτεινε. Κατεστρέψατο δὲ πόλιν καὶ τοὺς περὶ

Post haec acerrimum Mithridatis adversus Romanos bellum conflatur. Cappadociae in speciem causa arripitur. Hanc enim Mithridates, cum Ariathum sororis filium, jurisjurandi pacifici dolo in potestatem redactum, sua manu obruncasset, per vim sibi vindicarat. Ariathum hunc ²³⁰ b ex sorore Mithridatis genuerat Ariathus. Nam a puero ad caedes propensissimus erat Mithridates, cum enim 13 annorum adolescens regnum accepisset, modico interlapso tempore, matrem, regni consortem a patre destinatum, dum carcere vincetam tenet, violentia ista, et temporis diuturnitate conferit. Fratrem etiam necavit. Bello autem subegit reges circa Pha-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ γὰρ καὶ ὁ C. ⁸⁸ μετέστρεψεν C. ⁸⁹ καὶ ἀδοκῆτοις A: ἀδοκῆτος C. ⁹⁰ εὐκλειαν A: εὐλάβειαν C. ⁹¹ πελλήγους καὶ μαρρουκίους A. ⁹² τε τριήρεσι] τετρήρεσι Stephanus. ⁹³ ἐξανάλωσε C.

sin, usque ad climata trans Caucasum : regnoque magnis viribus amplificato, magnum arrogantiae tumorem ostentabat. Quamobrem, cum eo magis consilio ejus suspecta haberent Romani senatus-consultum fererant, ut paterna regibus Scytharum regna constitueret. At is moderate quidem mandatis obsequi : sed interim Parthos et Medos, et Tigranem Armenium, regesque Scytharum, et Iberas, in societatem belli asciscere : aliasque belli causas adjungere. Cum senatus enim Romae Nicomedem, ex Nicomede et Nysa progenitum, Bithyniae regem instituisset, Mithridates Nicomedem, Frugi cognomento, illi opposuit. Prævaluit tamen electio Romanorum, Mithridate invito.

CAP. XXXIII. — *Mithridatis victoriæ de Nicomede, et strages civium Rom. in Asia.*

Interjecto tempore, cum Syllæ et Marii in republica Romana seditio exarsisset, Archelaum copiarum ducem Mithridates 45000 peditum, et 1000 equitum, in Bithynos ducere jussit, collatisque signis victor evadit Archelaus. Et fugit cum paucis etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, cum sub manu essent auxiliares, castris e subjecto Amasiæ campo motis, per Paphlagoniam iter facit, 150000 exercitum adducens. Marius autem sub signis habens Nicomedis copias (quæ ad solam Mithridatis famam dissipabantur), cum exigua Romanorum manu sese subjecit Menophani, Mithridatis tribuno, et repulsus fugit, omni exercitu amisso. Secure igitur Bithyniam invadens Mithridates, et urbes et regionem citra puguam obtinet : cæterarumque Asiæ civitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt. Et repente ingens sit rerum commutatio, Rhodiis solummodo in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoque terra marique bellum contra ipsos movit Mithridates, licet Rhodii virtute et fortuna ita antecellerent, ut prope esset ipsum regem navali prælio in hostium venire manus. Intellecto post 231 a Mithridates, cives Romanos per urbes Asiæ dispersos consiliis suis impedimento esse, ad civitates scripsit, ut uno die omnes apud se Romanos occiderent. Et pleræque dicto ejus audientes, cædem tantam patrarunt, ut uno eodemque die 80000 gladio mortem oppeterent. **231 a** τες τοσοῦτον φόνον εἰργάσαντο, ὡς μυριάδας ὀκτώ ὑποστῆναι.

CAP. XXXIV. — *Syllæ victoriæ de Taxile et Archelao Mithridatis ducibus.*

Ubi vero Eretria et Chalcis adeoque tota Eubœa ad Mithridatem sese applicarant, aliæque ad eum civitates transiverant, victis etiam Lacedæmoniis, Syllam cum justo agmine Romani emittunt. Cujus adventu civitates, partim sponte deditionem faciunt, partim vi in potestatem ejus veniunt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit et fugat. Athenas etiam cepit : et solo urbs æquata esset, nisi ocius

τὸν Φάσιν ἄσιλεις ἕως τῶν κλιμάτων τῶν ὑπὲρ τὸν Καύκασον, καὶ τὴν ἀρχὴν ἠύξησε, καὶ ἐπὶ μέγα ἀλαζονείας ἐξώγκωτο. Δι' ἃ μᾶλλον Ῥωμαῖοι τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ὑποπτον [378 b. H.] ποιούμενοι, τοὺς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἐψηφίσαντο τὰς πατρῴας αὐτῶν ἄρχας ἀποκαταστήσαι. Ὁ δὲ μετρίως μὲν τοὺς προσταττομένους ὑπήκουε, συμμάχους δὲ Πάρθους καὶ Μήδους καὶ Τιγράνην Ἀρμένιον καὶ τοὺς Σκυθικοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν Ἴθηρα προσηταιρίζετο. Προσέτιθει δὲ καὶ ἑτέρας τοῦ πολέμου αἰτίας· τῆς γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ συγκλήτου Νικομήδην τὸν ²³ ἐκ Νικομήδους καὶ Νύσης βασιλέα Βιθυνίας καθιστώσης, Μιθριδάτης τὸν χρηστὸν ἐπικληθέντα Νικομήδην ²⁴ ἀντεκαθίστη· ἐπεκράτει δ' ὁμοῦς ἡ Ῥωμαίων κρίσις καὶ ἄκοντος Μιθριδάτου.

B Ὑστερον δὲ Σύλλα καὶ Μαρῖου περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ἀναρρήπισάντων τὴν στάσιν, τίσσαρας μυριάδας πεζῶν καὶ μυρίους ²⁵ ἰππέας Ἀργελάω τῷ στρατηγῷ παραδούς ὁ Μιθριδάτης κατὰ Βιθυνὸν ἐκέλευσε στρατεύειν. Καὶ κρατεῖ τῆς μάχης συμβαλῶν Ἀρχέλαος, φεύγει δὲ καὶ Νικομήδης μετ' ὀλίγων. Ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης παραγεγονότος αὐτῷ καὶ τοῦ συμμαχικοῦ, ἄρας ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Ἀμασειᾷ πεδίου διὰ τῆς Παφλαγονίας ἦει, πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατὸν ἐπαγόμενος. Μάνιος ²⁷ δὲ τῶν ἀμφὶ Νικομήδην συστρατευομένων αὐτῷ μόνῃ τῇ τοῦ Μιθριδάτου φήμῃ διασεκεδασθέντων, μετὰ Ῥωμαίων ὀλίγων ἀντιπαρατάσσεται. Μηνοφάνει τῷ Μιθριδάτου στρατηγῷ, καὶ τραπεῖς φεύγει, πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀποβαλὼν. Ἐμβαλὼν δὲ σὺν ἀδείᾳ Μιθριδάτης εἰς τὴν Βιθυνίαν τὰς τε πόλεις καὶ τὴν χώραν ἀμαχί ²⁸ κατέσχε· καὶ τῶν ἄλλων δὲ πόλεων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν αἱ μὲν ἠλίσκοντο αἱ δὲ προσεχώρουν τῷ βασιλεῖ, καὶ μεταβολῇ τῶν ὄλων ἄθροα καθίστατο, Ῥοδίων μόνον τὴν πρὸς Ῥωμαίους σεργόντων τιλίαν. Δι' ἣν κατ' αὐτῶν Μιθριδάτης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐκίνει τὸν πόλεμον, εἰ καὶ τὸ πλέον Ῥόδιοι ἔσχον, ὡς καὶ αὐτὸν Μιθριδάτην νευμαχοῦντα ἐγγυς τοῦ ὀλῶναι ἐλθεῖν. Μετὰ δὲ ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης ὡς οἱ κατὰ τὰς πόλεις σποράδες Ῥωμαῖοι τῶν παρ' αὐτοῦ διανοουμένων ἐμποδίων ἴστανται, γράφει πρὸς πάσας ὑπὸ μιαν ἡμέραν τοὺς παρ' αὐταῖς Ῥωμαίους φονεύειν. Καὶ πολλοὶ πισθίντες ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν διὰ ξίφους διεθρον

VARIÆ LECTIONES.

²³ τὸν om. A. ²⁴ τὸν — Νικομήδην] Σωκράτην τὸν — Νικομήδει Palmerius. ²⁵ μυρίας ζ. ²⁷ Μάριος ζ. ²⁸ ἀμαχί ζ. ²⁹ σίλαν A.

τάς Ἀθήνας· καὶ κατέσκαπτο ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ ἄσενatus Romanus Syllæ propositum infregisset. Post crebros autem confictus, in quibus excollebant Pontici, cum felici jam successu res commutarentur, alimonie inopia regis incubuit, quod prodige victu abuterentur, et acquisita recte dispensare nescirent. Et in extremam devenit esset calamitatem, nisi Taxiles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipsum deficiente, largam cibariorum facultatem inde subministrasset. Hic et Archelaus, commistis agminibus, plus quam 60000 hominum sub signis ducebant, et occursuri Syllæ in Phocide habebant stativa. Ille vero, L. Hortensio assumpto, qui 6000 ex Italia adduxerat, satis longum in medio intervallum relinquens, castra ponit. Archelæ autem nihil in compositis ad frumentandum conversis, B improvise adortus castra, quotquot robore pollentes cepit Sylla, occidit : a quibus autem nullus invadendi metas erat, hos loco circumdatos ignes accendere jubet, ut a pabulatione revertentes opperiantur, nulla adversi casus suspicione præbita. Hoc ut prudenter ab imperatore provisum erat, feliciter exivit : magnificaque victoria potiuntur Syllani.

τούς ἀπὸ τῆς σιτολογίας ἀφικνουμένους δέχοντο συνέθῃ ὡς ἐστρατηγήθη, καὶ λαμπρὰν τὴν νίκην ἔχον οἱ περὶ τὸν Σύλλαν.

CAP. XXXV. — *Heraclienses Chios a Dorylao in servitutem redactos vindicant.*

Χίους δὲ ὡς Ῥοδίοις συμμαχήσαντας αἰτιασάμενος ὁ Μιθριδάτης, κατ' αὐτῶν Δορύλαον ἐκπέμπει, ἔς, εἰ καὶ πολλῶν πόνων, τὴν πόλιν κατέσχε, καὶ τὴν μὲν χώραν κατένειμε τοῖς Ποντικοῖς, τοὺς δὲ πολίτας πλοίοις ἐμβαλὼν διέφερεν ἐπὶ τὸν Πόντον. Ἡρακλεῶται δὲ, ἐπεὶ φίλα αὐτοῖς πρὸς Χίους ἦν, ἐν τῷ παράκλῳ τὰς Ποντικὰς νῆας, αἱ τοὺς αἰχμαλώτους ἦγον, ἐφορμήσαντες αὐταῖς οὐδ' ἀνθισταμέναις (οὐδὲ γὰρ ἐξήρχον) κατήγον ἐπὶ τὴν πόλιν. Καὶ παραυτίκα τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν χορηγοῦντες ἀφθόνωσ τοῖς Χιώταις τούτους ἀνελάμβανον, καὶ ὕστερον μεγαλοπρεπῶς δωρησάμενοι ἐν τῇ πατρίδι ἀπεκατέστησαν.

CAP. XXXVI. — *Valerius Flaccus, successor Syllæ, trucidatur a Fimbria hujusque successus.*

Ἡ δὲ σύγκλητος Φλάκκου Οὐαλέριον καὶ Φιμβρίαν πέμπει πολεμεῖν Μιθριδάτῃ, ἐπιτρέψασα καὶ Σύλλα σιλαμβάνειν τῷ πολέμῳ⁶, ὁμοία φρονοῦντι τῇ συγκλήτῳ· εἰ δὲ μὴ, τὴν πρὸς αὐτὸν πρότερον συνέθει μάχην. Οὗτος κατ' ἀρχὰς μὲν ποικιλίας ἐπάλλαι συμφοραῖς (λιμὸν τε γὰρ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς μάχης πταίσματα ἔσχε), κατώρθωσε μέντοι τὰ πλείω· διὰ δὲ Βυζαντιῶν ἐπὶ Βιδυλίαν διαβαλὼν, κάκειθεν ἐπὶ Νίκαιαν, τῆς πορείας ἔσθη. Ὡσαύτως δὲ καὶ Φιμβρίας ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ διεπεραιώθη. Φλάκκου δὲ ἠσχεραίνοντος ὅτι Φιμβρίαν μάλλον, ἅτε δὴ φιλανθρώπως ἀρχοντα, τὸ πλῆθος [ἀρχεῖν] ἠγάπα, καὶ ἠελοδορουμένου αὐτῷ τε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἐπιφανεστέροις, δύο τῶν ἄλλων πλεονεῖς ὄργην ἐξαρπύοντες ἀποσφάττουσιν αὐτόν. Ἐφ' οἷς ἡ σύγκλητος;

Senatus Romanus Syllæ propositum infregisset. Post crebros autem confictus, in quibus excollebant Pontici, cum felici jam successu res commutarentur, alimonie inopia regis incubuit, quod prodige victu abuterentur, et acquisita recte dispensare nescirent. Et in extremam devenit esset calamitatem, nisi Taxiles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipsum deficiente, largam cibariorum facultatem inde subministrasset. Hic et Archelaus, commistis agminibus, plus quam 60000 hominum sub signis ducebant, et occursuri Syllæ in Phocide habebant stativa. Ille vero, L. Hortensio assumpto, qui 6000 ex Italia adduxerat, satis longum in medio intervallum relinquens, castra ponit. Archelæ autem nihil in compositis ad frumentandum conversis, B improvise adortus castra, quotquot robore pollentes cepit Sylla, occidit : a quibus autem nullus invadendi metas erat, hos loco circumdatos ignes accendere jubet, ut a pabulatione revertentes opperiantur, nulla adversi casus suspicione præbita. Hoc ut prudenter ab imperatore provisum erat, feliciter exivit : magnificaque victoria potiuntur Syllani.

τούς ἀπὸ τῆς σιτολογίας ἀφικνουμένους δέχοντο συνέθῃ ὡς ἐστρατηγήθη, καὶ λαμπρὰν τὴν νίκην ἔχον οἱ περὶ τὸν Σύλλαν.

Chios tunc incusans Mithridates, quod Rhodiis auxilia misissent, Dorylai opera impugnat : qui (multo licet labore) et urbem cepit, et agros Ponticis divisit, et cives navigiis 231b impositos huc illuc in Ponto distulit. At Heraclienses, quod amicitia ipsis cum Chiis intercessit, Ponticas in transitu naves, quæ captivos vehebant, adorti, ne resistentes quidem (non enim sat virium erat) in urbem deduxere. Et nunc quidem large rebus necessariis suppeditatis reficiunt Chiotas : postmodum vero, eximii affectos muneribus, in patriam restituant.

Sub ea Romæ senatus Valerio Flacco et Fimbriæ bellum Mithridaticum committit : cum mandatis, ut Syllam, si partes senatus tueatur, adjuvent ; sin minus, cum ipso prius manus conserant. Ille igitur variis initio collectabatur sortis adversæ casibus. Nam et famem et Martis iniquitatem sustinuit : in plerisque tamen prospero fortunæ successu usus. Perque Byzantinorum fines in Bithyniam progressus, et inde Nicæam versus, stativa habuit. At Flaccum, dum indigne fert ab exercitu Fimbriæ plus favori, imperiumque ejus, utpote mitius et humanius, præferri, ideoque et ipsum et militem nobiliores criminatur, duo præ aliis ira inflammati, trucidant. Quo nomine senatus Fimbriæ irasci quidem, sed tamen dissimulata indignatione consula-

VARIE LECTIONES.

¹ κτισθέντα ζ. ² τὸ στρατεύμα ζ. ³ πλῆθος Α. τὸ πλείον ζ. ⁴ λουκίνσιον ὀρτίσιον Α. λουδίσσιον ὀρτίσιον ζ. correctit Scaliger. ⁵ χιλιάδας Α. : μυριάδας ζ. ⁶ τοῦ πολέμου Schæferus.

tum et decernendum curare. Hic ergo, omnes sub imperio copias habens, civitates, alias voluntate ipsarum, alias vi sua adjunxit. Mithridatis autem filius, cum Taxile et Diophanto et Menandro, ductorum præstantissimis conjunctus, et magno agmine instructus, Fimbriæ occurrit : et primo Barbarorum vires præcellunt. Quare detrimenta in conflictu accepta, stratagemate resarcire cogitans Fimbria (hostis enim numero militum superior erat), cum ad flumen quoddam perventum esset, quod utrumque exercitum divideret, inbre sub auroram forte effuso, ex improvise Romanus imperator fluvium transgressus, hostes in tentoriis somno gravatos ita oppressit, ut ne sentirent quidem : et magna strage edita, præfectorum non multi et equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridatis regis filius, Pergamum ad patrem, una cum equitum comitatu, **232a** salvus evasit. Tam gravis igitur et insignis clades ubi regis accidit, plurimæ civitates ad Romanos desciverunt.

τὸν πατέρα Μιθριδάτην ἄμα τοῖς συνεξίπασαμένοις λαμπρᾶς τοῖς βασιλικοῖς συμπεσοῦσας, αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετέθετο.

CAP. XXXVII. — *Syllæ pax cum Mithridate.*

Interea Mario e fuga domum reverso, metuens Sylla (nam de inimicorum ejus factione ille erat) ne simile, propter injurias in illum, sibi exsilium irrogaret, missa legatione, de pace cum Romanis consilia Mithridati suggessit. Quo pacem cupide amplexo, et rogante ut ad paciscendum convenirent, ille prompte se dat in viam. Cuique per aliquod in medio spatium, alter in alterius occursum processissent, Dardanum, ad transigendum, eis hospitium dedit. Ibi, jussis secedere ministris et comitibus, pacta sunt in hunc modum : « Mithridates Romanis Asia concedat, Bithynis et Cappadocibus reges præ sint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum sit confirmatum. Peculiariter vero Syllæ expediat triremes 80 et 3000 talentum, ad reditum quem ipse Romam instituisset. Civitatibus apud Romanos haud sit noxæ quod ad Mithridatem defecerint. » Id quod tamen, juxta pacis formulam, non habuit eventum. Nam multas postea servili jugo oppresserunt. Honorifice dehinc Sylla in Italiam remeat. Mariusque denuo urbe excedit ; et Mithridates ad sua se refert : multasque denuo gentes, quæ propter adversam ejus fortunam desciverant, sub manum redegit.

CAP. XXXVIII. — *Murena bellum adversus Mithridatem renovat. Heraclienses neutri optulantur.*

Post hæc Murena bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cum Sylla inite leges prætexens, et ut ratæ sint firmæque contendens. At is legatione non placatus (erant enim natione Græci, et vitæ ratione philosophi, qui plus cul-

κατὰ Φιμβρόλου ἠγανάκτησεν. Ὅμως οὖν τὴν ἀγανάκτησιν χρύπτουσα υπατεῖαν αὐτῷ ψηφισθῆναι διεπραξάτο. Ὁ δὲ, πάσης γεγρονῶς ἡγεμῶν τῆς δυνάμεως, τὰς μὲν ἐκούσας τὰς δὲ καὶ βιαζόμενος τῶν πόλεων προσήγετο. Ὁ δὲ τοῦ Μιθριδάτου υἱὸς, Ταξιλλῆν καὶ Διόφαντον καὶ Μενανδρον τοὺς ἀρίστους τῶν στρατηγῶν ἔχων μετ' αὐτοῦ καὶ πολλὴν ἄγουν δύναμιν, τῷ Φιμβρία ὑπηντίαζε. Τὰ μὲν [380 H.] οὖν πρῶτα τὸ ἐπικρατέστερον οἱ βάρβαροι ἔφερον. Φιμβρίας δὲ ἀνασῶσασθαι ἑ στρατηγήματι τὰς ἐκ παρατάξεως ἐλαττώσεις διανοούμενος (τὸ γὰρ πολέμιον ὑπερῆγε πλήθει), ὡς ἐπὶ τινα ποταμὸν τῶν μαχομένων ἐκπέτρα δύναμις ἦκε [753 R.] καὶ μέσον ἀμφοῖν τοῦτον ἐποίησαντο, ὁμβροῦ περὶ τὸν ὄρθρον βαγέτος ἀπροσδόκητος ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς διαβαίνει τὸν ποταμὸν, καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐν ταῖς σκηναῖς κατεχομένων ἐπιπεσῶν μηδ' αἰσθανομένου κατέκτεινε, ὀλίγων τῶν ἐν ἡγεμονίαις διαπεφευγῶτων τὸν θάλασσαν καὶ τὸν ἰππέων. Μεθ' ὧν καὶ Μιθριδάτης ὁ Μιθριδάτου, καὶ πρὸς τὸ Πέργαμον πρὸς διασώζεται. Οὕτω δὲ βαρεῖας τῆς συμφορᾶς καὶ

Μαρίου δὲ ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀνασῶθέντος εἰς τὴν Ῥώμην, Σύλλας δεδιῶς (τῶν ἀντιστασιωτῶν γὰρ ἦν ἐκεῖνος) μὴ τῇ ὁμοίᾳ φυγῇ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν ἀπαιτήσῃ¹⁰, πρὸς Μιθριδάτην διεπρεσβεύετο, συμβάσεις αὐτῷ¹¹ τὰς πρὸς Ῥωμαίους ὑποβαλλόμενος. Τοῦ δὲ καὶ ταῖς συμβάσεσιν ἀσμενίσαντος, ἀπικέσθαι τε ἐπὶ ταύταις αἰτήσαντος, αὐτὸς προθύμως ἐπέλλετο. Οὕτω γοῦν τῶν ἀναμεταξὺ ἀλλήλων προεληλυθῶτων, Δάρδαμον αὐτοὺς¹² ἐπὶ ταῖς συνθήκαις ὑποδέχεται, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὑποχωρησάντων ὁμολογίαι γίνονται, Μιθριδάτην μὲν Ῥωμαίοις ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας, καὶ¹³ Βιθυνῶν δὲ καὶ Καππαδοκίας ἀρχεῖν τοὺς ἐκ γένους βασιλέας, βεβαιωθῆναι δὲ Μιθριδάτη τοῦ Πόντου παντὸς τὴν βασιλείαν, παρασχέιν δ' ἰδίως Σύλλᾳ τριήρεις π' καὶ τάλαντα τρισχίλια πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπὶ τὴν Ῥώμην κάθοδον, καὶ Ῥωμαίους μηδὲν ταῖς πόλεσι μνησικαχῆσαι ἀνδ' ὧν μετέβαλον εἰς Μιθριδάτην, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὰς ὁμολογίας τοῦτο συνέθη. πολλὰς γὰρ ὕστερον τῶν πόλεων ἐδουλώσαντο. Σύλλας μὲν οὖν οὕτω λαμπρῶς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀφίκετο, καὶ Μάριος αὖθις τῆς πόλεως ὑπεχώρησε, καὶ Μιθριδάτης ἀνέστρεψεν οἰκάδε, πολλὰ τῶν διὰ τὴν ἐν ἧ κατηνέχθη¹⁴ συμφορὰν ἀποστάντων ἔθνῶν ἐξ ὑπαρχῆς χειρωσάμενος.

VARIE LECTIONES.

⁷ ἀνασῶσαι ζ. ⁸ τὸν om. A. ⁹ ἀπροσδοκῆτως ζ. ¹⁰ ἀποτίση Scaliger. ¹¹ αὐτῷ adl. A. ¹² αὐτοῦ; corr: A : αὐτοῖς ζ. ¹³ καὶ abundare censet Scaliger. ¹⁴ κατηνέχθησαν ζ ¹⁵ ἄμα τε A. : ἄτε ζ. cf. p. 185 a 15. 206 a 42. 208 b 13.

Ἰων φιλόσοποι, τὸν Μιθριδάτην μᾶλλον διέσυρον ἢ ἄλλοι (ὡς συνίσταν) ὄρητο ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην. Καὶ τῷ τε Καππαδοκίας Ἀριοβαρζάνῃ τὴν ἀρχὴν βεβαίωτέραν ἵκται, καὶ ἐπὶ ταῖς εἰσβολαῖς ¹⁶ τῆς Μιθριδάτου βασιλείας κτίζει πόλιν Ἐκίνειαν. Ἐν τούτοις ὁ τε Μουρήνας καὶ ὁ Μιθριδάτης διαπρῆσθύνονται πρὸς Ἡρακλεώτας, ἀνὰ μέρος ἑκάτερος κατὰ τοῦ ἑτέρου καλῶν ἐπὶ συμμαχίᾳ. Τῶν μὲν οὖν Ῥωμαίων τὴν ἰσχὴν φοβεράν ἠγοῦντο, ὠρώδου δὲ καὶ τὴν γενεῖαν τοῦ Μιθριδάτου. Διδ' ἀποκρίνονται ¹⁷ τοῖς [381 H.] παρ' αὐτῶν πρῆσθυσιν ὡς τοσοῦτον πολέμων ἀναρρήγνεντων μόλις ἂν τὴν ἰδίαν τηρεῖν δύνασθαι, μῆτι γε ἑτέροις ἐπικουρεῖν. Ἄλλὰ γὰρ Μουρήνας μὲν συνεβούλευον οὐκ ὀλίγοι πρὸς τὴν Σινώπτην ὄρημα καὶ περὶ τοῦ βασιλείου κινεῖν τὸν πόλεμον, ὡς εἰ ταύτην ἔλοι, τῶν λοιπῶν κρατήσοι βραδίως· ὁ δὲ Μιθριδάτης πολλῇ δυνάμει κατασφαλισάμενος ταύτην εἰς αὐτοπροσωπον πόλεμον καθειστήκει. Καὶ ταίρας μὲν ταῖς κατ' ἀρχὰς ἐπικρατέστερα ἦν τὰ ἐν βασιλείᾳ· ἔτα εἰς ἀγχώμαλον ἢ μάχη συνεστράφη, καὶ εἰς ἄλλον ἢ μάχη τὸ πρόθυμον περιέστησε τῶν πολεμίων. [736 R.] Διδ' καὶ Μιθριδάτης μὲν εἰς τὰ περὶ τὸν Φάσιν καὶ τὸν Καύκασον ἐπάτατο, Μουρήνας δὲ ἀπήρεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὰ οἰκίστα ἕκαστος διετίθει.

CAP. XXXIX. — *Luculli et Cottæ in Mithridatem expeditio.*

Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον Σύλλας ἐν Ῥώμῃ τελευτᾷ, καὶ πέμπουσιν ἢ σύγκλητος ἐπὶ μὲν τὴν Βιθυνίαν Αὐρήλιον Κότταν, ἐπὶ δὲ τὴν Ἀσίαν Λεύκιον Λεύκολλον, οἷς ἡ ἐντολὴ πολεμεῖν Μιθριδάτην. Μιθριδάτης δὲ ἄλλον τε στρατὸν συχνὸν παρεσκευάσκειτο, καὶ τριήρεις μὲν ὕ, τῶν δὲ μικροτέρων νηῶν ¹⁸ τε καὶ κεραυρῶν ἀριθμὸς ἦν οὐκ ὀλίγος. Διοφάντη δὲ τῷ Μιθάρῳ ¹⁹ δυνάμειν δοῦς κίμποι πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, φρουράς ταῖς πόλεσιν ἰγκαθίσταται, εἰ δὲ Λεύκολλος εἰς τὸν Πόντον ἐφίκοιτο, ὑπαντιάζειν καὶ τῆς πρόσω πορείας ἀπαίρειν. Αὐτὸς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ πεζῶν μὲν στρατῶν ἕξ α' μυριάδας, ἵππεὶς δὲ διαχιλίους ²⁰ ἐπὶ τοῖς μύμιαις. Ἄρματα τε θρεπανηφόρα συνεπήγεν κ' καὶ ε, καὶ πᾶσαν ἄλλην μηχανοποιὴν οὐκ ἐνδούσαν πληθύν. Ἡπειγετο δὲ διὰ τῆς Τιμωνιτιδῶς Παφλαγονίας εἰς τὴν Γαλατίαν, καὶ ἀναταῖος εἰς τὴν Βιθυνίαν ἀφικνεῖται. Λεύκολλος δὲ Κότταν μὲν ἐφορμεῖν κείλει τῷ Καλχηδονίων λιμένι παντὶ τῷ νηυτικῷ.

CAP. XL. — *Heraclienses Mithridati se adjungunt et publicanos Romanos interficiunt.*

Τὸ δὲ Μιθριδάτου ναυτικὸν παραπλέον τὴν Ἡρακλεῖαν παρ' αὐτῆς οὐκ ἐδέχθη, ἀλλ' ἀγορὰν μὲν αἰτησαμένων παρέσχον. Οἷα δὲ εἰκός, ἐπιμιξίας γυναικῶν Ἀρχέλαος ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγὸς συνέλαβε Σιληνον ²¹ καὶ Σάτυρον ἐπιφανεῖς τῆς Ἡρακλεῖας ἀνδράς, καὶ οὐκ ἀνήκεν ἕως ἂν ἐπεισε ἰδεῖν πάντα τριήρεις συμμαχίας εἰς τὸν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πόλεμον. Καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως (περὶ καὶ Ἀρχέλαος ἐμχανάτο) τὴν Ῥωμαίων ἀπέχθειαν ὁ Ἡρακλεώτης δῆμος ἐκτίησαστο. Δημοσιωνίας δὲ τῶν Ῥωμαίων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι

A parent Mithridatem quàm commendarent) in regem movit : et Ariobarzani regnum Cappadociæ magis confirmat : et circa ingressum regni Mithridatici, urbem condid Nicæam. Inter hæc Murena et Mithridates, pro se quisque contra alterum legatis, Heraclienses de auxiliis sollicitant. Sed cum potentia Romanorum formidabilis videretur ipsis, et Mithridatis vicinitatem etiam timerent, legatis respondent, in tanta bellorum tempestate, difficulter proprios se lares lueri, nedum aliis ^{232 b} auxiliari posse. Murenæ tamen non pauci dant consilium, ut Sinopem invadens, de regia ipsa bellum moveat. Si enim hanc ceperit, facile etiam cætera in potestatem ventura. At Mithridates, validis hac præsidiiis communita, ipse bello gerendo incumbit. Interque initia ubi ad manus ventum erat, regii viribus præpollent. Postea fortuna pugnæ exæquat. Tandem præliandi tædium hostibus alacritatem animi deminuit. Ideo ad interiora circa Phasin et Caucasum se convertit. Murena vero copias in Asiam traducit, et sua tum quisque administrat.

Nec longe post Sylla Romæ e vivis migrat : et senatus in Bithyniam mittit Annelium Cottam, in Asiam vero L. Lucullum, cum mandatis ut bellum Mithridati facessant. At Mithridates, cum alium in procinctu habens exercitum frequentissimum, tum triremes 400 naviumque minorum, quas pentecoonteres et curcas vocitant, non exiguis erat numerus. Diophantem etiam Mitharum, cum valida manu, in Cappadociam dimittit, ut præsidia in urbibus collocet : et, si Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, et progressum ejus intercludat. Ipse vero 15000 peditum sub vexillis apud se retinet, et 12000 equitum, quos falcati sequuntur currus 120, nec ulla machinarum omnis generis copia abest. Concitato igitur itinere, per Timonitidem, Cappadociam et Galatiam pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu stationem habere jubet eum omni classe.

D Mithridatis autem classis Heracleam præterlegens, ab ea non recipitur : forum tamen venale rogantibus præbent : et commerciis, ut fieri solet, initis, Archelaus copiarum navium ductor, Silenum et Satyrum, nobiles ex Heraclea viros, comprehendit : nec prius dimisit, quam persuasisset ut quinque triremibus ipsam in hoc cum Romanis bello adjuvarent. Hoc facto (quod et Archelaus veteratorie molitus erat) Romanorum inimicitiam populus Heracliensis sibi conciliavit. Cum igitur auctiones publicas Romani in aliis civitatibus instituerent, He-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ ἐκβολαῖς ζ. ¹⁷ ἀπεκρίνοντο ζ. ¹⁸ libri πεντηκοντήρων. ¹⁹ Μιθάρου vel Μιθάρου Scaliger. ²⁰ διαχιλίους A : δύο ζ. ²¹ σιλόνον A.

raeam quoque, propter causam ante dictam, his exposuerunt. Cumque auctionatores urbem ingressi, contra reipublicæ morem argentum exigenter **233a**, in mœrorem cives coniecerunt, qui servitutis initium hoc esse existimabant. Quare cum per legationem ad senatum Romanum publicationem honorum deprecari res postularet, ipsi a quodam in urbe audacissimo persuasi, publicanos e medio tollunt, tam secreto, ut de nece illorum nemini quidquam constaret.

CAP. XLI. — *Pugna ad Chalcedonem cum Mithridate, Romanis funesta.*

Praelio dehinc navali ad Chalcedonem inter Romanos et Ponticos commisso, dum regis et Romanorum pedestres inter se configunt acies (quarum huic Cotta, illi Mithridates præerat), Basternæ Italarum pedites in fugam vertunt, et prolixam edunt stragem. Eadem fortuna etiam classis usa est, unoque die mare et terra cadaveribus Romanis foede opplentur 8000 in conflictu navali occisis, 4500 captis; de pedestri autem exercitu Italarum, 3500. A parte autem Mithridatis Basternæ circiter 30; ex reliqua multitudine 700, ceciderunt. Hoc Mithridatis successu omnium animi servilem in modum concidere. Sed Lucullus ad Sangarium fluvium castra habens, cognita ea clade, percussos militum animos verbis erexit.

πάντων τὸ φρόνημα κατεδούλου. Λεύκολλος δὲ ἐπὶ μαθῶν τὸ πάθος, λόγοις ἀνελάμβανεν ἀθυμήσαντας τοὺς στρατιώτας.

CAP. XLII. — *Mithridates ad Cyzicum Marte Luculli et naufragiis domitus.*

Ubi vero magno se spiritu ad Cyzicum Mithridates convertit, copias urbi admovere cupiens, incumbit a tergo Lucullus: et infesta signa inferens, memorabili Ponticos victoria profligat, et viribus exuit. Aliquanto enim plures 10000 in acie cædit, et 15000 capit. Fimbrianus autem miles suspectos habens duces, quasi propter audacissimum in Flaccum facinus non amplius fidem ipsis habeant, tacite ad Mithridatem missitando, transitionem pollicentur. Qui in lucro ponens hanc ad se inclinationem, nocte oborta, Archelaum amandat, qui pacta confirmet, et ad partes regis se adjunctentes adducat. At Fimbriani Archelaum ad ipsos profectum in vincula compingunt, et quæ cum eo venerat manum interficiunt. Post hoc infortunium, etiam famas opprimit exercitum regium, et multis interitum affert. Tot tamen adversis ictus casibus, a Cyzici obsidione non absistit, sed brevi, licet multa perpressus esset et egisset, urbe non expugnata recessit: et pedestri quidem agmini **233b** Hermæum et Marium præfici, qui 30000 hominum illuc ducebant: ipse autem per mare reditum instituerat. Ingressoque vires, multæ variazque malorum formæ ei simul ingraverunt. Nam dum milites soluturi, naves, qua-

A καθιστώντων, καὶ τὴν Ἡράκλειαν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ταύταις ὑπέβαλλον. Οἱ δὲ δημοσιῶναι πρὸς τὴν πόλιν ἀφικόμενοι παρὰ τὰ ἔθνη τῆς πολιτείας καὶ ἀργύριον ἀπαιτοῦντες τοὺς πολίτας ἐλύπου, ἀρχὴν τινα δουλείας τοῦτο νομίζοντας. Οἱ δὲ, διαπρεσβεύσασθαι δέον πρὸς τὴν σύγκλητον ὥστε τῆς δημοσιωνίας ἀπολυθῆναι, ἀναπεισθέντες ὑπὸ τινος θρασυτάτου τῶν ἐν τῇ πόλει τοὺς τελῶνας ἀφανεῖς ἐποίησαν, ὡς καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν ἀγνοεῖσθαι.

B Πολέμου δὲ ναυτικοῦ κατὰ Καληδόνα πάλιν Ῥωμαίοις τε καὶ Ποντικοῖς συστάντος, καὶ πεζῆς δὲ δυνάμεως τῆς τε βασιλικῆς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς εἰς μάχην ἀλλήλαις [382. H.] συβραγείσης (ἐστρατήγει δὲ τῆς μὲν Κόττας, τῆς δὲ Μιθριδάτης) τρέπουσιν οἱ Βαστέρναι κατὰ τὸ πεζὸν τοὺς Ἴταλοὺς, καὶ πολλὸν αὐτῶν φόνον εἰργάσαντο. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τὰς ναῦς ἐγένετο, καὶ ὑπὸ μίαν ἡμέραν γῆ τε καὶ θαλάσση τοῖς Ῥωμαίων διελελύμαστο σώμασι, διαφθαρέτων ἐν μὲν τῇ ναυμαχίᾳ ὀκτακισχιλίων, τετρακισχιλίων ²² δὲ καὶ πεντακοσίων ἐαλωκότων· τοῦ δὲ πεζοῦ στρατεύματος Ἴταλοι μὲν τριακόσιοι καὶ πεντακισχιλιοί, τῶν δὲ Μιθριδατείων Βαστέρναι μὲν περὶ τριάκοντα, τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους ἑπτακόσιοι. Οὕτως ἀρθέντα τὰ Μιθριδάτου τοῦ Σαγγαρίου ²³ ποταμοῦ στρατοπεδεύων, καὶ

C [737 R.] Τρεπομένου δὲ ἐπὶ Κυζικὸν σὺν μεγάλῃ φρονήματι Μιθριδάτου, καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν βουλομένου, Λεύκολλος ἐπακολουθήσας καὶ συμβαλὼν πολέμῳ νικᾷ τοὺς Ποντικούς ἀνὰ κράτος, βραχεῖ ²⁴ μὲν πλείους μυριάδος ἀνελών, τρισχιλίους δὲ καὶ μυρίους λαθῶν αἰχμαλώτους. Τὸ δὲ Φιμβριανῶν ²⁵ στρατεύμα ὑπόπτως ἔχον ὡς διὰ τὸ περὶ Φλάκκον τόλμημα οὐκ ἂν αὐτοὺς ἔτι νομίσειαν οἱ ἡγεμόνες εὐνοῦς, ἔπεμπον κρύφα πρὸς Μιθριδάτην αὐτομολίαν ὑπισχνούμενοι. Ὁ δὲ ἔρμαιον τὴν πρόσκλησιν ²⁶ ἠγήσάμενος, ὡς νύξ ἐπέλαθεν ²⁷, Ἀρχέλαον πέμπει βεβαιῶσαι τε τὰς ὁμολογίας καὶ τοὺς προσχωρήσαντας ἄγειν. Οἱ δὲ Φιμβριανοί, ἐπεὶ τοῦτοις Ἀρχέλαος παρεγένετο, αὐτὸν μὲν συνέλαβον, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ διεχειρίσαντο. Ἐπὶ τούτῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀτυχῆματι καὶ λιμὸς ἐπιπίπτει αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ, καὶ πολλοὺς ἀπώλλυε. Πλὴν οὕτω πολλοῖς παθήμασι κάμων Κυζικίου τῆς πολιορκίας εἰς οὐκ ἀφίστατο· μετ' ὀλίγον δὲ πολλὰ καὶ παθῶν καὶ πράξας, ὁμῶς ἀνάλωτον λιπὼν τὴν πόλιν ἀνεχώρησε, τοῦ μὲν πεζοῦ Ἐρμαῖον καὶ Μάριον ἡγεῖσθαι καταστησάμενος, στρατὸν ὑπὲρ τρισμυρίου ἀγοντας, αὐτὸς δὲ διὰ θαλάσσης ποιοῦμενος τὴν ἀνάξουσιν. Ἐπιβαίνοντος δὲ αὐτοῦ τῶν τριηρῶν πολλὰ παθῶν

VARIE LECTIONES.

²² τετρακισχ. δὲ A: καὶ τετρακισχ. ζ. ²³ et 40 b. σαγαρίου libri. ²⁴ βραχὺ ζ. ²⁵ φιμβριανῶν A: φαρβριανῶν ζ. ²⁶ πρόσκλησιν A: κλήσιν ζ. Stephanus πρόσκλησιν. ²⁷ ἐπέλαθεν Schaeferus: libri ἐπέβαλεν. cf. p. R. 1181. 5 et 1515, 52.

ἡλαί· συνέπιπτον · οἱ γὰρ ἐμβαίνειν μέλλοντες εἰς Α αὐτὰς τὰς μὲν ἤδη πεπληρωμένας τὰς δὲ καὶ μελλούσας κατείχον ἐξαρτώμενοι, καὶ παρὰ τὸ πλῆθος τῶν τοῦτο δρῶντων αἱ μὲν κατεδύοντο αἱ δὲ περιτρέποντο. Τοῦτο Κυζικηνοὶ θεασάμενοι ὠρμησαν ἐπὶ τὰ τῶν Ποντικῶν στρατόπεδα, καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας χαματηροῦς διαφθείροντες, εἰ τι παρῆν ὑπολειμμένον τῷ στρατοπέδῳ, διήρπαζον ²⁰. Λεύκολλος δὲ διώξας ἐπὶ τὸν Αἰσιπον ²¹ ποταμὸν τὸ καζὸν ἀπροσδόκητος ²² καταλαμβάνει, καὶ φόνον πολῶν τῶν πολεμίων ποιεῖται. Μιθριδάτης δὲ ἀναλαβὼν ἑαυτὸν ὡς ἡδύνατο, Πείρινθον ἐπολιόρχει, ταύτης δὲ διαμαρτῶν ἐπὶ Βιθυνίαν διαπεριούσται.

Cap. XLIII. — *Triarii res gestæ contra Mithridatem. Prusa urbs. Fabula de Nicæa et Baccho.*

Ἐπεὶ δὲ καὶ Βάρβας συχνούς Ἴταλῶν ἐπάγων Β ἤχε, καὶ μὴν καὶ Τριάριος ὁ Ῥωμαίων ἡγεμῶν ἀνασκευασάμενος τῇ Ἀπαμείᾳ πολιορκεῖν ἐπέστη, οἱ Ἀπαμειεὶ ἀντισχόντες ὄσα ἡδύνατο, [383 H.] τέλος ἀνοίξαντες τὰς πύλας τούτους εἰσεδέξαντο. Ἐἶλον δὲ καὶ Προῦσαν τὴν πόλιν ἡ Ῥωμαίων δύναμις · ὅπῃ δὲ τὸν Ἀσιανὸν Ὀλυμπον διέκειτο ²³ αὕτη. Ἐκείθεν ὁ Τριάριος ἐπὶ Προουσιὰδα τὴν ἐπιθαλάσσιον μετὰ τῆς δυνάμεως παραγίνεται · αὕτη δὲ Κίερος ²⁴ τὸ παλαιὸν ἰκαλεῖτο, ἐν ἧ καὶ ἡ τῆς Ἀργούς ἀφίξις λέγεται καὶ ὁ τοῦ Ἰλα ἀφανισμὸς καὶ ἡ τοῦ Ἡρακλίδου ἐπὶ τὴν τοῦτου ἀναζήτησιν πλάνη καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἕτερα. Παραγεγονότα δὲ βράδιως οἱ Προουσιεῖς ²⁵ ἰδέξαντο, τοὺς Ποντικούς διωσάμενοι. Ἐκείθεν ἐπὶ Νίκαιαν φρουρουμένην Μιθριδατεῖ φρουρᾷ παραγίνεται · οἱ δὲ Ποντικοὶ τὸν νοῦν τῶν ἐν Νικαίᾳ C συνιδόντες ἐπὶ Ῥωμαίους ἀποκλίνοντα, διὰ νυκτὸς ²⁶ πρὸς Μιθριδάτην εἰς Νικομήδειαν ἀνεχώρησαν, καὶ Ῥωμαῖοι ἀταλαιπώρως κρατοῦσι τῆς πόλεως. Αὕτη δὲ ἡ πόλις ἡ Νικαία τὴν μὲν κλήσιν ἀγεῖ ἀπὸ ναΐδος νόμφης, ὄνομα λαχούσης τὴν Νίκαιαν, ἔργον δὲ γεγονός ²⁷ Νικαίων τῶν μετὰ Ἀλεξάνδρου μὲν συστρατευσάντων, μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου θάνατον κατὰ ζήτησιν πατρίδος ταύτης τε κτισάντων καὶ συνοικισαμένων. [740 R.] Ἡ μὲν οὖν ναὶς ἡ Νικαία λέγεται φῦνας Σαγγαρίου τοῦ κατὰ τὴν χλῶραν θυνάστου καὶ Κυβέλης · παρθενίαν δὲ μάλλον ἡ τὴν πρὸς ἄνδρα ποθοῦσα ὀμνίαν, ἐν ὄρεσι καὶ θήραις τὸν βίον ἔσχε ²⁸. Ταύτης δὲ Διώνυσος μὲν ἦρα, ἐρῶν δὲ οὐκ ἐτύγγανε. Μὴ συγγάνων δὲ μηχαναίς τὸ λεῖπον τῇ γνώμῃ ἀνα- D κληροῦν ἐπεχειρεῖ. Πληροὶ τοίνυν τὴν κρήνην, ἀφ' ἧς εἰώθειν ²⁹ ἡ Νικαία πίνειν ἐπειδὴν ἀπὸ τῆς θήρας κοπωθεῖη, ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄνου. Ἡ δὲ μηδὲν συνειδὺσα καὶ τὸ εἰωθὸς ποιούσα ³⁰ ἐμπορεῖται τε τοῦ ἐπιβούλου νάματος, καὶ ὑπηρετεῖ καὶ ἄκουσα τῷ βουλήματι τοῦ ἔραστοῦ · μέθης γὰρ αὐτὴν καὶ ὑπνου λαβόντων ὁ τε Διώνυσος αὐτῇ ἐπιμίγνυται, καὶ παλ- δας ἐξ αὐτῆς φέει Σάτυρον τε καὶ ἑτέροισιν. Οἱ δὲ Νικαιεῖς, οἱ τὴν πόλιν ἡγεῖραν καὶ συνόπισαν, Νικαιαν εἶχον πατρίδα Φωκίδος γείτονα · πρὸς ἣν καὶ

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ διήρπαζον A : διέφθειρον ζ. ²¹ αἰσιπον A : αἰσιππον ζ. ²² ἀπροσδόκητος ζ. ²³ διέκειτο] ἔκειτο Schæferus. ²⁴ Κίερος] Κίος; Palmerius. cf. Wesseling. ad Itinerar. Vet. p. 694. ²⁵ προουσιεῖς Vales. Eumenil. 2, 2. ²⁶ διὰ τῆς νυκτὸς. ²⁷ γεγονός;] γέγονός Step.ianus. ²⁸ ἔσχε A : κατέσχε ζ. ²⁹ εἰώθει Schæferus. ³⁰ ποιούσα ζ.

perfeceerunt studio. Nicæa ergo hoc modo appellata A et condita fuit : atque in Romanorum potestatem devenit.

πραξαμένων. Ἄλλ' ἢ μὲν Νίκαια οὕτω τε τὴν κλησιν καὶ τὴν οἰκοδομὴν ἔσχε, καὶ οὕτω προσεχώρησε Ῥωμαίοις.

πολλάκις στασιάζαντες ὑπ' αὐτῆς ἐκείνης ὕστερον τὴν πατρίδα ἀφηρεθήσαν, καταστροφὴν ταύτης καὶ ἀφανισμόν τῶν ἐν τῇ Φωκίᾳ πολλῇ σπουδῇ κατα-

CAP. XLIV. — *Mithridates cedit Cottæ et Triario, et astu Heracleam occupat.*

Cæterum Mithridates Nicomedææ subsistebat. Cotta autem, superiora damna resarcire volens, a Chalcedone, ubi succubuerat, Nicomedæam copias transfert, et 150 stadia ab urbe castra metatus, a dimicatione cavet. Ibi, magna adhibita festinatione, citatis itineribus Cottam sponte sua Triarius assequitur, et Mithridates in urbem se recipit. Tum uterque Romanus exercitus ad oppugnationem ejus se parat. At rex cognito gemino conflictu navali, qua circa Tenedum, qua in mari Ægeo Ponticos a Lucullo victos, nec parem se ad occurrendum præsentibus Romanorum copiis esse, classem in fluvium retro movet, et gravi correptus tempestate, aliquot triremes amittit : ipse tamen cum plurimis in Hyrium fluvium defertur. Hic, cum tempestas eum moratur, audito Lamachum Heracliensem, quem antiquo amicitiae fœdere obstrictum haberet, ad reipublicæ gubernaculum sedere, multis hominem promissis attraxit, ut sibi in urbem recipiendo operam daret. Pecunias etiam miserat hoc nomine. Hic quæ rogaverat, ille præstat. Publico enim extra urbem epulo civibus apparato, sub quod 234b clausas se non habiturum portas fidem dederat, ipso populum inescat, utque eo ipso die ex campo Mithridates superveniat illis, dat operam. Ita que nec olfacto Mithridatis adventu, urbs in ejus arbitrium venit. Postridie plebem rex convocatam amicis hortatur verbis, utque fidem erga ipsum tneatur hortatus, Connacorigi, cum præsidio 4 millium, urbem custodiendam tradit. Prætextus erat, defensurum se cives, si Romani quid contra moliantur, et conservaturum. Hinc distributis in cives, maxime in magistratus, pecuniis, versus Sinopen navigationis cursum dirigit.

προφάσει τοῦ, εἰ Ῥωμαῖοι βουλῆθῆεν ἐπιβουλεύειν, τῶν ἐνοικούντων, εἶτα δὲ καὶ χρήματα διανείμας τοῖς ἐν αὐτῇ, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν τέλει, ἐπὶ τῆς Σι-
νώπης ἐξέπλευσεν.

Μιθριδάτης δὲ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ διέτριβε. Κόττας δὲ βουλόμενός τι τῶν προδιημαρτημένων ἠνάλα-
θειν ἤκεν ἀπὸ Κάλχηδόνος ἠ, ἐν ᾧ ἤτητο, πρὸς τὴν Νικομηδείαν, καὶ στρατοπεδεύει ν' καὶ ρ' στα-
δίαν τῆς πόλεως ἀποθεν, τὴν συμβολὴν τῆς μάχης ὑπευλαδοῦμενος. Καταλαμβάνει δὲ Κότταν σπουδῇ πολλῇ αὐτόκλητος ὁ ἠ Τριάριος, καὶ Μιθριδάτου ὑποχωρήσαντος εἰς τὴν πόλιν ἐκατέρωθεν ταύτην πολιορκεῖν τὸ Ῥωμαϊκὸν παρεσκευάζετο στράτευμα. Ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπυνθάνετο δυσὶ ναυμαχίαις, τῇ μὲν περὶ Τένεδου τῇ δὲ κατὰ τὸν Αἴγαιον, Λευκόλλου πολεμοῦντος τοὺς Ποντικούς νενικῆσθαι, καὶ οὐκ ἀξιόμαχον αὐτὸν πρὸς τὴν [584 Π.] παρούσαν δύναμιν Ῥωμαίων ἤγειτο, τὴν ἐπίβασιν τῷ στόλῳ εἰς τὸν ποταμὸν ἠ ἀνέπει, καὶ σφοδρῶ χειμῶνι περιπεσὼν τινὰς μὲν τῶν τριήρων ἀποβάλλει, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πλειόνων εἰς τὸν Ὑπιον ποταμὸν κατηνέχθη. Ἐκεῖ δὲ διὰ τὸν χειμῶνα διατρίβων Λάμαχον τὸν Ἡρακλεώτην, φίλιαν ἔχων πρὸς αὐτὸν παλαιὰν, μαθῶν ἠ ἀρχειν τῆς πολιτείας, πολλὰς υποσχέσεις εἶλκεν ὥστε παρασκευάσαι αὐτὸν ἐν τῇ πόλει παραδεχθῆναι. Ἐπεμπε δὲ καὶ χρήματα ὁ δὲ ἀντιδίδου τὴν αἰτησιν, καὶ δημοβοινίαν ἔξω τῆς πόλεως λαμπροτάτην παρασκευασάμενος τοῖς πολίταις, καὶ ἠ ταύτη μὲν τὰς πύλας ἔχειν παρεγγυησάμενος κεκλητισμένας, μεθύσας τε τὸν δῆμον, ἐκ συνθήματος κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφεστάναι λάθρα προπαρασκευάζει ἠ τὸν Μιθριδάτην. Καὶ οὕτως ἡ πόλις, μὲν τὴν ἀφιξιν ἀλοθομένων τῶν Ἡρακλεωτῶν, ὑπὸ χεῖρα Μιθριδάτη γίνεται. Τῇ ἐπαύριον δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆθος ὁ βασιλεὺς, καὶ φίλοις δεξιωσάμενος λόγους, καὶ τὴν εὐνοίαν πρὸς αὐτὸν παραινέσας σώζειν, τετρακισχιλίους τε φρουροὺς ἐγκαταστήσας καὶ φρούραρχον Κωννακόρηκα, τῆς πόλεως ἐκείνους ὑπερμαχεῖν καὶ σωτήρας εἶναι

CAP. XLV. — *Pugnæ Rom. cum Mithrid. secundæ.*

Tum Lucullus et Cotta et Triarius Romani duces ad Nicomedæam agminibus conjunctis, in Pontum irruptionem facere destinarunt. At renuntiata Heracleæ oppugnatione, cum de proditione necdum constaret, sed totius simul civitatis voluntate defectionem contigisse arbitrarentur, Luculli consilium erat ut ipse cum robore exercitus per Mediterranea et Cappadociam moveret in regem et totum ejus regnum, et Heracleam oppugnaret Cotta. Triarius autem, assumpta classe, missas in Cretam et Hispa-

Λεύκολλος δὲ καὶ Κόττας καὶ Ὀτριάριος, οἱ Ῥωμαίων αὐτοκράτορες στρατηγοί, ἐπὶ τῆς Νικομηδείας καθ' ἐν γεγόμενοι ὤρμητο εἰς τὸν Πόντον ἐμβαλεῖν · [741 R.] ἐπεὶ δὲ οὕτοις ἢ τῆς Ἡρακλείας κατάληψις ἠγγέλθη, ἢ δὲ προδοσία οὐκ ἐγνώσθη, ἀλλὰ τῆς πόλεως ὅλης ἢ ἀπόστασις ἐνομιέσθη, Λεύκολλον μὲν ἐδόκει μετὰ τῆς πλειστοῦς δυνάμεως εἰς τὴν Καππαδοκίαν διὰ τῆς μεσογείου χωρεῖν ἐπὶ τὴν Μιθριδάτην καὶ τὴν πᾶσαν βασιλείαν, Κότταν δὲ ἐπὶ Ἡρακλείας, Ὀτριάριον δὲ τὸ ναυτικὸν ἀνα-

VARIÆ LECTIONES.

ἠ βουλ. τε τῶν διημαρτημένων ς. ἠ καρχηδόνης libri. ἠ ὁ add. A. ἠ ἐπίβασιν — ποταμὸν] fortasse leg. ἐπὶ Φάσιν — Πόντον. et Πόντον video etiam Palmerio placuisse. ἠ φίλιαν — καὶ μαθῶν ς. ἠ κατὰ] καὶ Stephanus. ἠ παρασκευάζει ς.

λαβόντα περὶ τῶν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντιδα ἅ
 τὰς ἐπὶ Κρήτην καὶ Ἰθρίαν ἀπεσταλμένας Μιθρι
 δατελοὺς ναῦς ὑποστρεφούσας λοχῶν. Μιθριδάτης
 δὲ ταῦτα ἀκούων παρσκευάζετο, καὶ διεπρσβεύετο
 πρὸς τε τοὺς Σκυθῶν βασιλεῖς καὶ πρὸς τὸν Πάρθον
 καὶ πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον.
 Ἄλλ' οἱ μὲν ἀπέειπον, Τιγράνης δὲ ὑπὸ τῆς Μι
 θριδάτου θυγατρὸς πολλάκις ἐνοχληθεὶς καὶ ἀνα
 βαλλόμενος ὁμῶς ὑπέστη τὴν συμμαχίαν. Καὶ Μι
 θριδάτης διαφόρους πέμπων κατὰ Λευκόλλου στρα
 τηγούς, καὶ τῆς συμπλοκῆς ἐπιγενομένης πολύτρο
 ποι ἄ μὲν συνέβαινον αἱ μεταβολαὶ, ἐν τοῖς πλεί
 στοις δὲ τὰ Ῥωμαίων ἄ ὁμῶς κατώρθου. Ἠθύμει
 μὲν ὁ βασιλεὺς ἄθροισας δ' οὖν πεζῶν μὲν δ' μυ
 ριάδας, ἵππεις δὲ ὀκτακισχιλίους, ἐξέπεμψε Διόφαν
 τον καὶ Ταξίλλην ἐπὶ τοῖς προαπεσταλμένοις. Τῶν
 δὲ τοῖς προλαβοῦσι συναφθέντων κατ' ἀρχῆς μὲν
 ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων οἱ πολέμοι καθ' ἐκάστην
 σχεδὸν ἀπεπειρώοντο, εἶτα ἵππομαχίαι συνέστησαν
 β', ὧν τὴν μὲν [585 Π.] ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι, τὴν
 δευτέραν δὲ οἱ Ποντικοί. Τριβομένου δὲ τοῦ πολέμου,
 Λεύκολλος ἀγορὰν ἄξοντας εἰς Καππαδοκίαν ἐκπέμ
 πει, καὶ μαθὼν Ταξίλλης καὶ Διόφαντος πεζοὺς ἐκ
 πέμπουσιν τετρακισχιλίους καὶ ἵππεις δισχιλίους,
 ἐφ' ᾧ ἐπιθέμενοι ἀφαιρήσονται τοὺς ἀποκομίζοντας
 τὰς ἀγοράς. Καὶ συμβαλλόντων ἄ ἄλλοις ἐπικρα
 τέστεροι γέγονασιν οἱ Ῥωμαῖοι· πέμψαντος δὲ
 Λευκόλλου βοήθειαν τοῖς οἰκείοις, τροπὴ γίνεται
 βαρβάρων περιφανῆς. Καὶ τῇ φυγῇ τούτων ἡ Ῥω
 μίων δύναμις ἰδηγούμενη ἄ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ
 περὶ Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἤκον, καὶ καρτερὰς
 πρὸς αὐτοὺς τῆς μάχης γενομένης ἄ ἐπ' ἄλλων μὲν
 ἀνέστησαν οἱ Ποντικοί, εἶτα τῶν στρατηγῶν πρώτων
 ἀποχωρούντων πάντες ἐνέκλιναν. Καὶ Μιθριδάτῃ τοῦ
 καὶ πολὺ πλῆθος τότε τῶν βαρβάρων ἀπώλετο.

CAP. XLVI. — Fuga Mithridatis periculosa.

Οὕτω Μιθριδάτῃ τῶν πραγμάτων περιφανῶς
 ἀποκακλιμένων τῶν τε βασιλίδων γυναικῶν ἢ ἀναλ
 ρεῖς ἐπεποίητο, καὶ φεύγειν ἐκ τῶν Κιθέρων αὐ
 τῆς, ἐν οἷς διέτριβε, λάθρα τῶν ἄλλων ὑπηκόων ὄρμη
 γέγονε. Καὶ ἦλθε ἄν ἐν τῇ φυγῇ τῶν Γαλατῶν ἐπι
 δωκόντων, καίπερ τὸν φεύγοντα ἀγνοοῦντων, εἰ μὴ
 περιτυχόντες ἡμιόνῳ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ τῶν Μι
 θριδατείων χρημάτων φεροῦση περὶ τὴν ἀρπαγὴν
 τούτων ἐσχόλασαν. Καὶ αὐτὸς εἰς Ἀρμενίαν διασω
 ζεται.

CAP. XLVII. — Lucullus Eupatoriam et Amisum capit.

Λεύκολλος δὲ ἐπὶ μὲν τὸν Μιθριδάτην Μάρκον
 Πομπήιον ἡγεμόνα ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καθί
 ρων μεθ' ἄλλης ἡπίεγετο τῆς δυνάμεως, καὶ τὴν πό
 λιν περικαθιστάμενος σφᾶς αὐτοὺς παραδεδωκότας
 τοὺς βαρβάρους ὑποσπόνδους ἔσχε καὶ τῶν τειχῶν
 ἐκυρίευσεν. Ἐκείθεν δὲ πρὸς τὴν Ἀμισὸν παραγε
 γωνίως, καὶ λόγοις παραινῶν τοὺς ἐν αὐτῇ Ῥωμαίους

VARIE LECTIONES.

ἄ πολύτροποι] ἐπει πολύτροποι Stephanus. ἄ τὸ τῶν Ῥωμαίων σ. ἄ συμβαλλόντων σ. ἄ ἰδηγου
 μήνη Δ : βοηθούμενη σ. ἄ γεγεννημένης σ.

niam Mithridatis naves, in reditu, circa Hellespon
 tum et Propontidem interciperet. Quibus Mithrida
 tes auditis, in novos belli apparatus incumbit, et
 Scytharum reges, Parthumque et generum suum
 Tigranem Armenium sollicitat. Cæteri quidem de
 negant: at Tigranes, licet diu cunctaretur, sæpius ta
 men a filia Mithridatis, non sine molestia, interpel
 latus, auxilia tandem promisit. Interim diversos
 contra Lucullum Mithridates præfectos dimittit, et
 post commissas acies, varix acciderunt fortunæ
 vices: in plerisque tamen prospera fortunæ aura
 afflavit Romanis, et Mithridati animus elanguit.
 Contractis igitur 40 peditum et 8 equitum milli
 bus, Diophantum et Taxilen, ultra missos ante,
 dimittit. Qui cum ad antecessores accessissent,
 principio velitationibus fere assiduis hostiles exer
 citus inter se vires explorabant. Postea ad duas
 pugnas equestres deventum est, quarum altera Ro
 mani, altera Pontici, victores abiere. Dumque ita
 bellum ducitur, Lucullus 235a in Cappadociam,
 qui commeatum inde afferrent, misit. Quo observa
 to, Taxiles et Diophantus 4 peditum et 2000 equi
 tum contra mittunt, ut, insidiis in medio positis,
 impedimenta revertentibus adimerent. Ubi ad ma
 nus ventum superant Romani, et subsidiis à Lucullo
 missis, fuga barbarorum insignis committitur. Quo
 rum vestigiis insistentes Romani, ad ipsa Diophanti
 et Taxilis castra provehuntur. Ubi valido certa
 mine inito, ad breve tempus obstitere Pontici. Mox
 ubi primi abscesserunt duces, tota inclinata est
 acies: et ipsi copiarum ductores nuntii clædis ven
 erunt Mithridati. Occubuit tunc ingens barbaru
 rum turba.

πταίσματος οἱ στρατηγοὶ αὐτάγγελοι παρεγένοντο,

Mithridatis periculosa.

Hunc admodum fortunæ Mithridatis in pejus de
 vergente, et regix uxores necatæ: et ex Cabiris,
 ubi clam suis aliquandiu se continerat, rex fugam
 arripuit: in qua etiam captus esset, insectantibus
 Gallis, qui tamen regem ignorabant, nisi mula ob
 viam facta (quæ Mithridatis opibus, argento auro
 que onusta erat) diripiendo moram nexuissent. Ita
 que rex in Armeniam elabitur.

CAP. XLVII. — Lucullus Eupatoriam et Amisum capit.

Lucullus autem adversus Mithridatem Marcum
 Pompeium mittit ducem, ipseque cum universis copiis
 in Cabiros movet, urbeque circumsessa, dum
 barbari certo se pacto ei permittunt, et ipsos in il
 dem accipit, et castello potitur. Hinc Amisum pro
 fectus, et ad deditionem eos cohortatus, ubi non
 persuadet, omissa illa, ad Eupatoriam, obsidionem

transfert: et negligenter se illam oppugnare simulat: ut simili negligentiae exemplo provocatis hostibus, subita mutatione, apud animum cogitata prospere conficeret. Et eventus respondit: enque stragemate urbs capta. Dum enim custodes nihil tale opinantur, sed secure agunt, ille jussis arripere scalas militibus mœnia conscendendi copiam facit. Et sic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo post capitur etiam Amisus, scalarum admotione etiam hic superatis ab hoste mœnibus. Et initio cædes **235^b** non mediocris in cives peragitur: sed postea Lucullus, cæde inhibita, et urbem et regionem superstitiis reddit, et majore in eos clementia utitur.

Εἰς τὴν πόλιν οὕτως εἶλε τῷ στρατηγῆματι· ἄφω γὰρ κλιμακας ἀρκάσαι κελεύσας τοὺς στρατιώτας, τῶν φυλάκων οὐδὲν τοιοῦτον προσεδοκῆκτόων ἀλλ' ἐν ὀλιγωρίᾳ διακειμένων, διὰ τῶν κλιμάκων τὸ τεῖχος ὑπερβαίνειν τοὺς στρατιώτας ἐπέτρεψε, καὶ οὕτως ἦλω Εὐπατορία, καὶ αὐτίκα κατέσκαπτο. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Ἄμωσ ἐάλω, διὰ τῶν κλιμάκων καὶ αὐτῆς ὁμοίως τῶν πολεμίων ἐπιδάντων τοῖς τείχεσι. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φόνος τῶν πολιτῶν οὐκ ὀλίγος γέγονεν, ὕστερον δὲ τὸν βλεθρον Λεύκολλος ἐπέσχε, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν τοῖς διασωθεῖσιν ⁵¹ ἀπεκατέστησε, καὶ οἰκειότερον ἐχρήτο.

CAP. XLVIII. — *Mithridates ad Tigranem profugit et frustra exposcitur.*

At Mithridates ad generum delatus, expetitum quidem colloquium non impetrat, sed corporis sui custodiam ab eo accipit, et aliis hospitalitatis officiis afficitur. Misit etiam Lucullus ad Tigranem legatum Appium Clodium, qui Mithridatem exposceret. Is vero non tradit, universorum se criminationem hominum revereri confirmans, si uxoris parentem hosti prodant. Scire se quidem improbum esse Mithridatem, sed tamen affinitatis se habere rationem. Epistolam etiam ad Lucullum in hæc verba rescribit: quæ ad iram ipsum provocavit, eo quod rex in inscriptione imperatoris nomen omisisset, Lucullum quoque regis regum appellationem sibi non attribuisse cavillatus. Hic xv Historiæ liber exit.

Μιθριδάτης δὲ πρὸς τὸν γαμβρὸν παραγενοῦς, καὶ συνουσίας τυχεῖν ἀξιῶν, ταύτης μὲν οὐ τυγχάνει, φρουρὰν δὲ τοῦ σώματος παρ' αὐτοῦ λαμβάνει καὶ τῆς ἄλλης δεξιῶσεως μετείχεν. Ἐπεμψε [386 Η.] δὲ καὶ Λεύκολλος πρὸς Τιγράνην πρεσβευτὴν Ἄπιον Κλώδιον, Μιθριδάτην ἐξαιτῶν. Ὁ δὲ οὐκ ἔδωκε, φήσας τὴν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, εἰ τῆς γαμετῆς πατέρα προδοίη ⁵², διευλαθεῖσθαι μομφήν· ἀλλὰ μοχθηρὸς μὲν ὡς εἴη Μιθριδάτης καὶ αὐτὸν εἰδέναι, δυσωπεισθαι δὲ τὴν ἐπικηδείαν. Γράφει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς Λεύκολλον τὸν εἰρημένους λόγους ἔχουσαν, ἥτις παρῶξεν τὸν δεξιόμενον· οὐ γὰρ ἐνῆραψεν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ἐγκαλῶν ὅτι μηδὲ αὐτὸς ἐκείνον κατὰ τὰς ἐπιστολάς βασιλέα βασιλέων προσηγόρευσεν. Ἐνταῦθα μὲν καὶ ἡ πεντεκαιδεκάτη καταλήγει ἱστορία.

CAP. XLIX. — *Cotta Heracleam obsidet.*

Sequens autem historia hæc commemorat. Motis Romanorum castris, adversus Heracleam Cotta contendit. Prius tamen in Prusidem ducit. Hæc ab amne præterfluente Cieri appellationem tulerat, sed ademptam Heracliensibus rex Bithyniæ de se denominavit. Inde ad mare Ponticum descendit, et maritimam prætergressus oram, mœnibus in vertice positis castra applicavit. Loci autem firmitati Heraclienses sdebant, et Cottæ oppugnationem fortiter urgenti, cum præsidio repugnabant, et plures e multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heracliensium vulnera erant a telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta suis canit, et remotius aliquanto castra metatus, totus in hoc est intentus, ut exitum ad res necessarias intercludat obsessis. Annonæ igitur charitate oborta, dimissis ad colonias legatis, alimenta sibi venundati petunt. Et

τηδείων πρεσβεῖα πρὸς τοὺς ἀποίκους ἐξεπέμπετο, τροφῆς δι' ὠνῆς αἰτοῦσα χορηγίαν· οἱ ⁵³ δὲ τῆς πρεσβεῖας ἡσμένιζον.

Ἱστορία δὲ ἡ ἐφεξῆς τάδε ἀφηγεῖται· Ἀναβαλῶν Κόττα τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα κατὰ τῆς Ἡρακλείας ἐχώρει. Ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἐπὶ Προυσίᾳος ἦγεν (ἡ δὲ Προυσία πρὶν μὲν ἀπὸ τοῦ παραβρέιοντος αὐτῆν ⁵⁴ ποταμοῦ Κίερος ἐκαλεῖτο· ὁ δὲ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς τῶν Ἡρακλεωτῶν ταύτην ἀφελόμενος ἐξ ἑαυτοῦ μετωνόμασεν), ἐνταῦθεν δὲ ⁵⁵ ἐπὶ τὴν Ποντικὴν κατῆλθε θάλασσαν, καὶ παρελθὼν τὴν παραλίαν τοῖς κατὰ κορυφὴν τείχεσι τὸ στράτευμα περιέστησεν. Ἐθάβρουν μὲν τῆ τοῦ χωρίου οἱ Ἡρακλεῶται ὀχυρότητι, καὶ καρτερῶς τοῦ Κόττα πολιορκουῦτος σὺν τοῖς φρουροῖς ἀντεμάχοντο· καὶ φόνος ἦν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πλήθους πλέον, τραύματα δὲ πολλὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν ἐκ τῶν βελῶν. Κόττας οὖν ἀνακαλεῖται τῆς τειχομαχίας τὸ στράτευμα, καὶ μικρὸν στρατοπεδεύων ἀποθεν ὅλον ἔτρεπε τὸν σκοπὸν εἰς τὸ τὰς ἐπὶ ταῖς χρεῖαις ἐξόδους εἰργεῖν τῶν πολιορκουμένων. Σπανιζόντων δὲ τῆ πόλει τῶν ἐπιχορηγίαν· οἱ ⁵⁶ δὲ τῆ

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ τοῖς add. A. ⁵² διαθεῖσιν ἀποκατέστησε C. ⁵³ προδοίη A : δοίη C. ⁵⁴ παρβ. τὴν αὐτὴν C. ⁵⁵ δὲ om. A. ⁵⁶ οἱ A : ἡ C

CAP. L. — *Triarius reliquam Mithridatis classem subigit.*

Πρὸ βραχίω, 77 δὲ Ὀριάριος τὸν Ῥωμαϊκὸν στό-
λον ἔγων ὤρμησεν ἀπὸ Νικομηδείας ἐπὶ τὰς Ποντι-
κὰς τριήρεις, ἃς προεῖπεν ὁ λόγος περὶ τὴν Κρήτην
καὶ Ἱβηρίαν ἐξαποσταλῆναι. Μαθὼν δὲ τὰς ὑπολοί-
τους ἐς τὸν Πόντον ἀνακωχωρηκέναι (πολλὰ γὰρ
αὐτῶν καὶ χειμῶνι καὶ ταῖς κατὰ μέρος ναυμαχίαις
εἰς διαφθορὰν ἔδυσαν) καταλαμβάνει τε ταύτας, καὶ
τὴν μάχην περὶ τὴν Τένεδον συγχροσεῖ, ὃ μὲν ἔχων
τριήρεις αὐτὸς, τῶν δὲ Ποντικῶν ἀγόντων βραχὺ
ἰούσας τῶν π. [745 R.] Ἐπεὶ δὲ συνέστη ὁ πόλε-
μος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντείχον οἱ τοῦ βασιλέως, ὕστε-
ρον δὲ τροπῆς αὐτῶν λαμπρὰς γενομένης τὸ Ῥω-
μαίων ἀνὰ κράτος ἐνίκησε στράτευμα, καὶ οὕτως
ἕκαστος ὁ Μιθριδάτειος στόλος, ὅσος ἐπὶ τὴν Ἀσίαν
αἰσφ' συνεξέπλευσεν, ἔάλω.

CAP. LI. — *Cotta ad obsidendam Heracleam Triarium asciscit.*

Κόττας δὲ παρὰ τὴν Ἡράκλειαν στρατοπεδεύων B
ὁμῶς οὐ προσέβηκε τῇ πολιορκίᾳ τῶς τῷ στρατῷ,
κατὰ μέρος δὲ προσῆγεν, ἐνίοις μὲν τῶν Ῥω-
μαίων, πολλοὺς δὲ προβαλλόμενος τῶν Βιθυνῶν.
Βαλλῶν δὲ καὶ τιτρωσκομένων καὶ ἀναιρουμένων 88
μηχανὰς ἐπεισεί, ὧν ἐδόκει τοῖς πολιορκουμένοις ἡ
χελώνη φοβερωτέρα. Ἐπάγει γοῦν ταύτην ὅλην τὴν
δύναμιν συγκινήσας πύργῳ [387 H.] τινὶ ὑπόπτως
ἔχοντι πρὸς τὸ παθεῖν ὡς δὲ ἀπὲξ καὶ δεύτερον
ἐληγίς οὐ μόνον παρὰ δόξαν διεκαρτέρει, ἀλλὰ καὶ
ὁ κρῆς τῆς ἄλλης ἐμβολῆς προσηκλάσθη, εὐθυμίαν
μὲν τοῖς Ἡρακλειώταις, ἀγωνίαν δὲ παρέσχε Κόττα
καταρτίουσαν αὐτὸν, ὡς οὐκ ἂν ἡ πόλις αἰρεθεῖη
καί. Τῇ ὕστεραίᾳ δ' οὖν πάλιν ἐπαγαγὼν τὴν
μηχανὴν καὶ μηδὲν ἀνύσας κατακαίει μὲν τὸ μηχανά-
νημα, ἀποτέμνει δὲ καὶ τὰς τῶν μηχανοποιῶν κεφα-
λάς, καὶ φρουρᾶν τοὺς τεύχεσι καταλιπὼν μετὰ τοῦ
λαμποῦ πᾶσιθους εἰς τὸ καλούμενον πεδίον Λύκαιαν 89
ἐπέτριβεν, ἀφθονίαν ἔχοντος τῶν ἐπιτηδείων τοῦ
χωρίου. Κάκειθεν τὴν περὶ τὴν Ἡράκλειαν χώραν
ἕκαστος ἐδήξου, εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν τοὺς πολίτας
συναλάντων. Διεπρεσβεύετο γοῦν πάλιν πρὸς τε τοὺς
ἐν Σκυθίᾳ Χερβρόνησιτας καὶ Θεοδοσιανοὺς καὶ τοὺς
περὶ τὸν Βόσπορον δυνάστας ὑπὲρ συμμαχίας· καὶ
ἡ πρεσβεία ἀνέστρεφεν ἔμπρακτος. Ἰὼν δὲ πολεμίων
ἐπιεικμένων τῇ πόλει, οὐ πολλὴ ἔλαττον αἰσφ' τὰ λυ-
πούται ἔνδον ἐπετίθετο· οὐ γὰρ ἤρχοντο οἱ φρου-
ροὶ εἰς δείξῃ τὸ δημοτικὸν, τύπτοντες δὲ τοὺς πολί-
τας χορηγεῖν ἢ μὴ βῆον 90 ἦν αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης
ἐπιλεῖν. Καὶ τῶν φρουρῶν ἔτι μᾶλλον ἦν χαλεπώτε-
ρος ὁ ἐπρεσθηκὼς αὐτῶν Κοννακόρηξ, οὐκ ἀπειρ-
γὼν ἀλλ' ἐπιτρέπων τοῖς 91 ὑπὸ χεῖρσιν τὴν βίαν. Τε-
μῶν 92 δὲ τὴν χώραν ὁ Κόττας πάλιν προσβάλλει
τοῖς τεύχεσιν· ἀθύμους δὲ τοὺς στρατιώτας πρὸς
πολιορκίαν ὄρων ἀπάγει τῆς τειχομαχίας, καὶ πέμ-
πει κελῶν Ὑτριάριον τάχος ταῖς τριήρεσιν ἀφ-
ικεῖσθαι καὶ κωλύειν τὸν διὰ τῆς θαλάσσης ἐπιστει-
νόμενον τῇ πόλει.

At brevi ante Triarius, Romana classe instru-
ctus, a Nicomedeia impetum fecerat in Ponticas tri-
remes, quas supra dictum est versus Cretam et
Hispaniam emissas. At cum reliquas in Pontum
retro abire rescivisset (multæ enim de his et pro-
cella et pugnis, suo quæque loco, navalibus interie-
rant), 236a assecutus illas ad Tenedum, manas
conserit; 70 ipsi triremes erant, Pontici autem
pauciores aliquanto 80 agebant. Postquam infestis
concursum est proris, regii ad tempus vim ho-
stium initio sustinent: postea universis in fugam
effusis, plenam Romanus victoriam et celebrem con-
sequitur. Atque ita classis Mithridatis tota, quanta
in Asiam cum ipsa exiverat, subacta est.

Cotta verò ad Heracleam castra habens, nondum:
toto oppugnationem exercitu aggressus erat, sed
aliquos de Romanis particulatim admovebat, multos
Bithyni nominis statuens in fronte. Dumque complu-
res vulnerantur et oppetunt, operibus et machinis
animum adjicit: quarum testudo præ aliis formi-
dinem incussit obsessis. Totam igitur vim militum,
castris excitam, admovet turri cuidam, ruinæ spem
præferenti. Verum ubi semel atque iterum percussa,
non modo contra opinionem persisteret, sed etiam
aries a cætera machina diffractus avelleretur, ani-
mus Heracliensium crescere, et perturbatus mœrore
Cotta timere cœpit, nunquam urbs ne caperetur.
Postero etiam die, cum machina iterum impacta
nihil proficeret, instrumentum illud concremavit, et
fabris capita præcidit, relictoque ad mœnia præsidio,
cum cætera militum turba in campo (quod Lycæum
vocat) stativa delegit, quo in loco larga erat victus
copia. Atque inde omni circa Heracleam regione
devastata, in magnam civis difficultatem cogit. Quare
denuo ad Scythas, Chersonesi incolas, et Theodosia-
nos, et circa Bosphorum dynastas, de societate le-
gationem mittit, quæ non absque effectu revertitur.
Dumque hostes urbi incumbunt, non multo minus
ab internis vexatur molestiis. Præsidariis enim
militibus id non satis erat quo plebs urbana victita-
bat. Verberibus igitur multatos cives, suppeditare
quæ in promptu non erant, per vim jubent. Quid?
quod præsidariis longe importunior erat præfectus
Connacorix, non modo non prohibens vim suorum,
sed etiam libere permittens. Tum agros populatus
Cotta, muros iterum adoritur. At cum segnes ad
oppugnationem remissisque animis videt milites, a
conatu desistens, vocatum mittit Triarium, ut cum
triremibus quamprimum advolet, 236b et con-
meatus in mari facultatem oppidanis intercipient.

VARIÆ LECTIONES.

77 βραχίως ζ. 88 καὶ ἀναιρουμένων add. A. 89 ὕψων Stephanus. 90 βῆον] imo βῆδιον. 91 τοῖς A :
τῶν ζ. 92 τέμνων ζ

CAP. LH. — *Triarii victoria navalis de Heracl. et graviss. urbis famæ ac pestis.*

Assumptis ergo Triarius quas habebat, navibus, A et 20 Rhodiis, quarum summa 43 conficiebat, in Pontum trajicit, et adventu ejus in tempore Cottæ significato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, et imminens Triarii classis apparet. Tum repentino navium adventu Heraclienses turbati, 30 quidem naves in mare deducunt, sed eas non satis complent. Reliqua multitudo ad propugnandum se convertit. Dumque classis Heracliensium contra accedentes hostium naves in altum tendit, primi Rhodii, peritia et fortitudine aliis præcellere existimati, in Heracleoticas impressionem faciunt, et statim tres Rhodiiorum et quinque Heracliensium deprimuntur. Et pugnae hinc supervenientes Romani, multis acceptis damnis, pluribus taxien illatis, Heracleotas fundunt, et ad urbem fugere compellunt, B 4 et 10 navibus deperditis. Victrices autem in Magnum subiere portum. Peditatum etiam ab oppugnatione revocat Cotta. Triariani autem in dies singulos e portu subvecti, eos qui frumenta circumsessis importare conarentur, impedierunt. Ingens igitur annonæ charitas urbem tenuit, ut Chænix (quæ dicitur) ad 80 Atticos procederet. Et super alias ærumnas, etiam pestis homines invasit, vel ex acris mutatione, vel inconsueta victus ratione existens, et per varias calamitatum formas varios hominum interitus efficiebat. Inter quos etiam Lamachus longe acerbior quam alii, et lentiore mortis cruciati exstinguitur. Lues hæc maxime præsidarios corripiebat, ut de 3000 mille interirent. πικροτέρῳ καὶ μακροτέρῳ τῶν ἄλλων ὀλέθρῳ διέφθαρτο. ἤφατο δὲ μάλιστα καὶ τῶν φρουρῶν ἡ νόσος ὡς ἀπὸ τρισχιλίων χιλίους ἀποθανεῖν. Τοὺς Ῥωμαίους δὲ τὸ πάθος οὐκ ἐλάθανεον⁶⁶.

CAP. LIII. — *Heraclæa proditio, direptio.: dissidium Romanorum.*

Atqui Connacorix, hæc afflictionum mole fatiscens, C urbem Romanis proderet, et Heracleotarum exitio suam permutare salutem statuit. Operam huc conferebat etiam Heracliensis quidam, consiliorum Lamachi æmulator, cui nomen Damophile, præsidio urbis et ipse Lamachi interitu præfectus. At Connacorix a Cotta sane, ut homine moribus importunus et dubia fide, sibi cavet: cum Triario autem rem communicat: nec segnius in eodem cum his studio Damophiles decurrit, et acceptis pactorum conditionibus, 237^a quibus se beatos fore sperabant, ad proditorem se accingunt. Obiter autem quæ a proditoribus agebantur, in vulgus emanant. In concionem igitur urbs concurrat, præsidii quoque præfectus advocatur. Tum Brithagoras, vir inter populares præcipuæ auctoritatis, Connacorige convento, quo loco sit Heraclæa edisserit, et si ille comprobet, de communi omnium salute cum Triario conferendum esse censet. Hæc cum miserabiliter, multis intermissis precibus, perorasset Brithagoras, surgens Connacorix, pacificationem eam suscipiendam esse

λαθῶν οὖν ἄς εἶχεν Ὀυριάριος, καὶ Ῥοδίου κ' ναῦς, ὧν σύμπαν τὸ πλῆθος εἰς γ' καὶ μ' ἐτέλει, εἰς τὸν Πόντον διαβαίνει, καὶ μηνύει Κότταν καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἀφίξιν. Ὑπὸ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν Κόττας τε τοῖς τείχεται τὸν στρατὸν προσῆγε καὶ ὁ κατάπλους τῶν Τριαρίου νεῶν ἐπεφαίνετο. Συντραχθέντες οὖν οἱ Ἡρακλεῶται πρὸς τὸ αἰφνίδιον τῆς τῶν νηῶν ἐφόδου ναῦς μὲν ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἄ' καθελκον, οὐδὲ ταύτας ἀκριβῶς πληροῦντες, τὸ δὲ λοιπὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτρέποντο. Ἀνήγετο μὲν ὁ Ἡρακλεωτικὸς στόλος πρὸς τὰς ἐπιπλεούσας τῶν πολεμίων. Πρῶτοι γοῦν Ῥόδιοι (καὶ γὰρ ἐδόκουν ἐμπειροὶ τε καὶ ἀνδρείῳ τῶν ἄλλων προέχειν) ἐνεβράγησαν ταῖς ἐξ Ἡρακλείας, καὶ παραχρῆμα μὲν κατέδυσαν Ῥοδίων μὲν γ' Ἡρακλεώτιδες δὲ ε'. Ἐπιγενομένοι δὲ τῇ ναυμαχίᾳ καὶ Ῥωμαῖοι, καὶ πολλὰ παθόντες καὶ ποιήσαντες τοῖς πολεμίοις, [748 R.] πλέον δὲ ὁμῶς κακώσαντες, ἐτρέψαντο τὰς ἐξ Ἡρακλείας καὶ φεύγειν ἠνάγκασαν πρὸς τὴν πόλιν, ὅ' ἀποβαλοῦσας καὶ ε'. Αἱ τρεψάμεναι δὲ πρὸς τὸν μέγαν ἐνωρμίζοντο λιμένα. Ἀνίστη δ' οὖν καὶ τὸ πεζὸν τῆς πολιορκίας ὁ Κόττας. Οἱ δὲ περὶ Ὀυριάριον ἀναγόμενοι καθ' ἐκάστην ἀπὸ τοῦ λιμένος τοὺς σιτηγεῖν ὠρμημένους τοῖς [388 H.] πολιορκουμένοις ἀπεκόλυον, καὶ σπάνις χαλεπὴ τὴν πόλιν κατέειχεν, ὡς ἂ' Ἀττικῶν τὴν λεγομένην χοίνικα τοῦ αἴτου προκίψαι. Ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ λοιμοῖς⁶⁵ αὐτοῖς ἐπιπεσῶν (εἴτε ἐκ τροπῆς ἀέρων εἴτε ἐκ τῆς ἀσυνήθους διαίτης) ποικίλην ἐπὶ ποικίλαις παθημάτων ἰδέαι· τὴν φθορὰν ἀπειργάζετο· ἐν οἷς καὶ Λάμαχος

Καὶ ὁ Κοννακὸρξ κακοπαθῶν ταῖς συμφοραῖς ἔγνω τοῖς Ῥωμαίοις προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τῆ τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀπωλεία τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἀλλάξασθαι⁶⁶. Συνελαμβάνετο δὲ αὐτῷ καὶ Ἡρακλεώτης ἀνὴρ, ζηλωτῆς τῆς Λαμάχου προαιρέσεως, Δαμοφίλης⁶⁷ ὄνομα, φρουραρχος καὶ αὐτὸς τῆ πόλεως μετὰ τὴν Λαμάχου φθορὰν καταστάς. Ὁ τοῦτον Κοννακὸρξ τὸν Κότταν μὲν ὡς βαρῶν⁶⁷ τὸ ἦθος καὶ ἀπιστον ἐφυλάττετο, πρὸς Ὀυριάριον δὲ συνετίθετο· συνέτρεχε δὲ τούτοις καὶ Δαμοφίλης οὐκ ἐνδεέταρον. Καὶ λαβόντες συνθήκας, αἷς εὐδαιμονήσειν αὐτοὶ ἠλπίζον, πρὸς τὴν προδοσίαν παρεσκευάζοντο. Ἐξ ἐπιπολῆς οὖν τὰ πραττόμενα τοῖς προδόταις διέπειπεν εἰς τὸν δῆμον. Εἰς ἐκκλησίαν οὖν ἡ πόλις συνέδραμον καὶ τὸν φρουραρχον ἐκάλουν. Βριθαγόρας δὲ τῶν ἐν τῷ δήμῳ ἀνὴρ ἐπιφανῆς πρὸς Κοννακὸρξα παραγεγονῶς τὰ τε κατέχοντα τὴν Ἡρακλειαν διεξήκει, καὶ εἰ κάκειν⁶⁸ δοκεῖ, ἐπὶ κοινῇ πάντων σωτηρίᾳ διελάμβανε Ὀυριαρίῳ διαλέξασθαι. Ταῦτα Βριθαγόρου μετὰ πολλῆς οἰκτισταμένου δεήσεως, διαναστάς ὁ Κοννακὸρξ τοιαύτην μὲν συν-

VARLE LECTIONES.

⁶⁵ λιμοῖς ζ. ⁶⁶ ἐλάμβανε ζ. ⁶⁷ ἀπαλλάξασθαι ζ. ⁶⁸ δαμοφίλης A : Δαμοφίλης ζ. ⁶⁷ βαρῶν A : βάρβαρον ζ. ⁶⁸ κάκειν ζ.

θήκην ἀπέπειπεν πράττεσθαι, ἔχεσθαι ⁶⁹ δὲ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν κρείττωνων ὑπεκρίνατο ἐλπίδων· καὶ γὰρ καὶ τὸν βασιλέα μαθεῖν διὰ γραμμάτων ὑπὸ Τιγράνου τε τοῦ γαμβροῦ φιλοφρόνως δεδέχθαι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἐκεῖθεν προσδοκᾶν τὴν ἀποχωρῶσαν βοήθειαν. Ἄλλ' ἐκείνοις μὲν ταῦτα ὁ Κοννακόρηξ ἐσηκνικεύετο· οἱ δὲ Ἡρακλιῶται τοῦτοις τοῖς λόγοις ἐσηπατημένοι (ἀεὶ γὰρ αἰρετὸν τὸ ἐράσμιον) ὡς ἀληθεῖσι τοῖς τερατευθεῖσιν ἐπίστευον. Ὁ δὲ Κοννακόρηξ, ὡς ἠπατημένους ἔγνω, κατὰ μέσας νύκτας ἰακιδάσας ἠτύχως ταῖς τριήρεσι τὸ στρατεύμα (αἱ γὰρ πρὸς Ὑτριάριον συνθήκαι κακῶν ἀπαθείς ἀπίεσαι, καὶ εἰ τι κεκερδαγχοτές ⁷⁰ εἴησαν, μεθ' ἐκυτῶν ἔγειν ἐπίστρεπον) καὶ αὐτὸς τοῦτοις συνεξέπλευσε. Δαμοφίλης δὲ τὰς πύλας ἀνοίξας εἰσχεόμενον τὸν Ῥωμαῖκὸν στρατὸν καὶ τὸν Ὑτριάριον εἰσεδέχετο, τοὺς μὲν διὰ τῆς πύλης, ἐνλοὺς δὲ καὶ τὴν στεφάνην ὑπερβαίνοντας. Καὶ τότε τῆς προδοσίας· οἱ Ἡρακλιῶται ἐπήσθοντο. Καὶ οἱ μὲν σφᾶς αὐτοὺς παρεῖδον, οἱ δὲ ἐκτείνοντο, τὰ τε κειμήλια καὶ τὰ ἐπιπλά διηροπάζετο, καὶ πολλῆ τοῦς πολίτας ὀμότης ἐκίμθανε, μεμνημένων Ῥωμαίων ὅσα τε παρὰ τὴν ναυμαχίαν [580 H.] πάθοιεν [749 R.] καὶ ὅσα τεταλαιπωρηχότες ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ ὑπέστησαν. Οὐκ σπείνοντο γοῦν οὐδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς πεφευγόντων, ἀλλὰ παρὰ τε τοῖς βουμοῖς καὶ τοῖς ἀγάλμασιν αὐτοὺς ἔσφαττον. Διδὸ πολλοὶ διαπίπτοντες ἐκ τῶν πειγῶν φόβῳ τοῦ ἀφύκτου θανάτου κατὰ πᾶσαν ἐσκεῖάνωντο χώραν· οἱ δὲ αὐτομολοῖν πρὸς τὸν Κότταν ἠναγκάζοντο. Ἐξ ὧν ἐκεῖνος τὴν τε ἄλωσιν καὶ τὸν φθόρον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν χρημάτων πυθόμενος ⁷¹ ὄργῃς ἀνεπίμπλατο, καὶ διὰ τρέχων πρὸς τὴν πόλιν ἠπέλγετο. Συνεχάλειπε δὲ καὶ τὸ στρατεύμα, ὡς οὐ μόνον τὴν ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις εὐδοξίαν ἀφρημένιον ⁷², ἀλλὰ καὶ τῶν λυπταίων ἀπάσας παρὰ τῶν αὐτῶν διηρασμένοι. Καὶ εἰς μάχην ἂν τοῖς ὀμοφύλοις κατέστησαν ἄσπυνοι καὶ κατεκόπησαν ἂν ὑπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ Ὑτριάρχος ἐπιγνοὺς τὴν ὀρμὴν αὐτῶν, πολλοὺς ἐκμεύλιξας λόγους τὸν τε Κότταν καὶ τὸν στρατὸν, καὶ εἰς τὸ κοινὸν τὰ κέρδη καταθεῖναι ⁷³ βεβαιωσάμενος, τὸν ἱερῶν ἀνεχαίτισε πόλεμον.

Cap. LIV. — *Cotta Heracleam exspoliatam incendit, et in reditu magnam prædæ partem naufragiis amittit.*

Ἐπὶ δὲ ἐπυθάνοντο τὸν Κοννακόρηκα κατελιθῶσα τὴν Τίον καὶ τὴν Ἀμαστριν, αὐτίκα Κόττας Ὑτριάριον ἐκπέμπει ἀφαιρησόμενον αὐτῶν ⁷⁴ τὰς πύλας. Αὐτὸς δὲ τοὺς τε προσκεχωρηχότας ἀνδρας ἰσθῶν καὶ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνθρώπους, τὰ ἑκά μετὰ πάσης διεῖπεν ὀμότητος. Χρηματα γοῦν διεκρινόμενος οὐδὲ τῶν ἐν ἱεροῖς ἐφέιδετο, ἀλλὰ τοὺς τε ἀνδριάντας καὶ τὰ ἀγάλματα ἐκίνει, πολλὰ καὶ καλὰ ⁷⁵ ὄντα. Καὶ δὴ καὶ τὴν Ἡρακλέα τὴν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀνήρει καὶ σκευὴν αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πυραμίδος, πολυτελείας καὶ μεγέθους καὶ δὴ καὶ βύθου καὶ χάριτος καὶ τέχνης οὐδεὶς τῶν ἐπι-

A negat, sed. ut libertatis et melioris fortunæ sepi inhaerent, per simulationem suasit. Etenim per litteras se cognovisse regem a Tigraño genero benigno susceptum, nec longum post intervallum sufficiens inde expectare auxilium. Hanc tum larvam scenicam illis prætendebat Connacorix. Quare his verbis decepti Heraclienses (semper enim quos adlibet expetitur) astute confictis, ut veris, fidem adhibuere. Connacorix, ut in fraudem deductos videt, nocte intempesta, exercitu navibus imposito (per foedus enim cum Triario initum salvus abire, et si quid lucri fecissent, secum asportare licebat), ipse cum militibus discedit. Damophiles autem, solutus portis, introfusum Romanorum exercitum et Triarium recipit: quorum alii per portam irruunt, nonnulli etiam muri pinnacula transcendunt. Tum demum proditos se Heraclienses sentiunt, parsque horum se dedit, pars trucidatur. Res in abdito repositæ et suppellectilia diripiuntur, et magna crudelitate in cives desævitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta navali conflictu detrimenta accepissent, et quantas sustinissent ærumnas in oppugnatione. Ideoque nec ab his qui ad deum sacra confugerant temperatum, sed juxta aras et delubra supplices mactati. Quocirca multi trans muros elapsi, mortis inevitabilis metu, per totam disperguntur regionem: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugnatione urbis, et hominum strage et direptione bonorum, certior factus, ira totus exardescit, et quam celerrime ad urbem festinat. Molestie etiam simul tulit exercitus, quod non modo gloria rerum fortiter gestarum spoliati, **237** sed etiam commodis universis fraudati essent ab iisdem. Ideo implacabili cum gentilibus certamine conserti, mutuis se cædibus hausissent, nisi Triarius, concitatione illorum intellecta, multis pacasset verbis Cottam, et in commune se lucra expositurum sancte promisso, bellum intestinum inhibuisset.

Ubi vero audivit Connacorigem Tium et Amastrin occupasse, siue mora Triarium Cotta dimisit, ut has eis urbes adimeret. Ipse interim, acceptis dedititiis et captivis, cætera per omnem sævitiam administravit. Nam dum opes passim scrutatur, ne sacris quidem parcat. Statuas enim et imagines, tam pulchras quam multas, loco movit: quin et Herculem e foro, et ornatum ejus a pyramide, sumptu, magnitudine, nec non opificio et arte, nullo laudatissimorum operum inferiorem, sustulit. Erat autem clava malleo cusa ex auro purissimo: et leonina ipsi circumfusa, corytusque ex eadem materia, arcu et sa-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁹ ἔχεσθαι A. ⁷⁰ κεκερδαχότες A. ⁷¹ πυθόμενος C. ⁷² ἀφρημένιον Scaliger, ἀφρημένοι Hæschelins. ⁷³ καταθεῖναι γὰρ κέρδη C. ⁷⁴ αὐτὸν Scaliger. ⁷⁵ ὄντα καὶ καλὰ C.

gittis refertus. Multa etiam alia æque miranda atque pulchra, e fanis et urbe sublata, navibus intersit. Ad ultimum jussis ignem immittere militibus, multis urbem partibus succendit. Ita capta et subacta est civitas, cum duos oppugnationem annos sustinisset. Sub hæc Triarius ad urbes sibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione dissimulare animo præsumpserat), securitate abundi facta, civitates sub conditionibus certis recipit. Cotta autem rebus, quod dictum est modo, confectis, pedestres copias una cum equitatu Lucullo tradit, et socium auxilia, in suam quæque patriam, dimittit: ipse vero cum classe avehitur. Ibi navium quæ urbis spolia vectabant, pars supra modum onerata, haud procul a litore solvitur, pars Aparctia vento contra flante, in vada procellis ejectæ, pleraque asportandorum excussere.

τάφοροι γενόμενοι μικρὸν ἀποθεν τῆς γῆς διελύθησαν, αἱ δὲ ἀπαρκτίου πνεύσαντος ἐξεδράσθησαν¹⁶ εἰς τὰ τενάγη καὶ πολλὰ τῶν ἀγωγίμων ἀπεβάλοντο.

CAP. LV. — Cleocharis Leonippi et Seleuci præfect. Mithrid. Sinopæ dissidium, tyrannis et perfidia.

Tum Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura et tutatio commendata fuerat a Mithridate, re desperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleocharis cum Seleuco (nam et hic Mithridatis 238 a erat legatus, officii auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, advocata concione, hominem accusant: cives vero criminis huius actionem non admittunt, quod probum esse existimabant. Ideo Cleocharis factio, gratiam ejus apud plebem metuens, noctu ex insidiis hominem trucidant. Populus quidem hunc casum ægre ferre, sed Cleocharis cum suis rerum potiri, et tyrannice res administrare: hac via parricidii in Leonippum poenas subterfugituros se existimantes. Interim Censorinus, Romanæ classis prætor, triremes agens xv commentum a Bosphoro Romanorum castris advehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis et Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egressæ, navali prælio decernunt, et victis Italibus, navibus onerariis in suum duces lucrum auferunt. Elaius igitur hac fortunæ benignitate Cleocharis cum collega, plusquam antea tyrannico urbem imperio premit. Nam causis legitimo iudicio non disceptatis, ad neces oppidanios rapiunt, et ad multa alia crudelitate sua abutuntur. Accidit autem ut in contraria scinderentur studia Cleocharis et Seleucus. Ille enim persistendum in bello, hic trucidatis Sinopensibus universis, urbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam censebat. Atqui neutra sententiarum comprobata, quidquid possidebant, navibus onerariis ingestum: ad Macharen filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

Α νουμένων ἀπολειπομένην. Ἦν δὲ ῥύπαλον σφυρήλατον ἀπέφθου χρυσοῦ πεποημένον, κατὰ δὲ αὐτοῦ λεοντῆ μεγάλη ἐκέχυτο, καὶ γωρωτὸς τῆς αὐτῆς μὲν ὕλης, βελῶν δὲ γέμων καὶ τόξου. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ θαυμαστὰ ἀναθήματα ἐκ τε τῶν ἱερῶν καὶ τῆς πόλεως ἀφελῶν ταῖς ναυσὶν ἐγκατέθετο. Καὶ τὸ τελευταῖον πῦρ ἐνεῖναι τοῖς στρατιώταις κείουσας τῇ πόλει κατὰ πολλὰ ταύτην ὑπέπρησε μέρη. Ἐάλω δὲ ἡ πόλις ἐπὶ δύο ἡτῆ τῇ πολιορκίᾳ ἀντισχοῦσα. Ὁ δὲ Ὀτριάριος παραγεγονῶς ἐν αἷς ἀπέσταλο πόλεσι, Κοννακόρηκι (οὗτος γὰρ τῆς Ἡρακλείας προδοσίαν ἐτέρω κατασχέσει¹⁶ συγκαλοῦπτεν διεννοεῖτο) δοὺς ἄδειαν τῆς ἀναχωρήσεως, καθ' ὁμοίολογίαν¹⁷ λαμβάνει τὰς πόλεις. Ὁ δὲ Κόττας ἀπεριεργηται διαπραξάμενος τὸ μὲν πεζὸν καὶ τοὺς ἵππεῖς ἐκπέμπει Λευκόλλω, καὶ τοὺς συμμάχους ἀφήκεν ἐπὶ τῶν πατριδῶν, αὐτὸς δ' ἀνήγετο τῷ στόλῳ. Τῶν δὲ νεῶν αἱ τὰ τῆς πόλεως λάφυρα ἤγον, αἱ μὲν κα-

τάφοροι γενόμενοι μικρὸν ἀποθεν τῆς γῆς διελύθησαν, αἱ δὲ ἀπαρκτίου πνεύσαντος ἐξεδράσθησαν¹⁶ εἰς τὰ τενάγη καὶ πολλὰ τῶν ἀγωγίμων ἀπεβάλοντο.

[391 H.] Λεόνιππος δὲ ὁ σὺν Κλεοχάρει παρὰ Μιθριδάτου τὴν Σινώπην ἐπιτραπεῖς, ἀπεγνωκῶς τῶν πραγμάτων, πέμπει περὶ προδοσίας πρὸς Λευκόλλων. Ὁ δὲ Κλεοχάρης ἅμα Σελεύκῳ (καὶ γὰρ οὗτος τῶν Μιθριδάτου στρατηγῶν Ἰσοστάσιος τὴν εἰρημένον ἦν) τὴν Λεονίππου μαθόντες προδοσίαν, ἐκκλησίαν ἀθροίσαντες κατηγοροῦν αὐτοῦ. Οἱ δὲ οὐ προσέεντο· ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς εἶναι χρηστάς. Καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην δεισαντες τοῦ πλήθους τὴν εὐνοίαν ἐξ ἐνέδρας νυκτὸς ἀποσφάττουσι τὸν ἄνδρα. [752 R.] Καὶ τὸ μὲν δημοτικὸν ἤχθητο τῷ πάθει, οἱ δὲ περὶ Κλεοχάρην τῶν πραγμάτων κύριοι καταστάντες τυραννικῶς ἤρχον, ταύτη νομίζοντες διαφυγεῖν τῆς ἐπὶ Λεονίππῳ μαιφονίας τὴν δίχην. Ἐν τούτῳ Κησωπρῖνος ναύαρχος Ῥωμαίων, τριήρεις ἔγων ἐσίτων ἀπὸ Βοσπόρου τῷ¹⁸ Ῥωμαίων κομιζούσας στρατοπέδῳ, πλησίον Σινώπης κατῆγε¹⁹ καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην καὶ Σέλευκον ἀνταναγκθέντες Σινωπικαῖς τριήρεσιν, ἠγούμενου Σελεύκου, καθίστανται εἰς ναυμαχίαν, καὶ νικῶσι τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ τὰς φορητοὺς ἐπὶ τῷ σπῶν ἀφαιροῦνται κέρδει. Ἐπήρθησαν οὖν οἱ περὶ Κλεοχάρην τῷ κατορθώματι, καὶ τυραννικώτερον ἐτι τῆς πόλεως ἤρχον, φόνους τε ἀρκτίους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες καὶ τὰ ἄλλα τῇ ὀμότητι ἀποχρώμενοι. Ἐγένετο δὲ καὶ στάσις πρὸς ἄλλήλους Κλεοχάρη καὶ Σελεύκῳ· τῷ μὲν γὰρ ἤρεσκε διακατερεῖν τῷ πολέμῳ, Σελεύκῳ δὲ πάντας Σινωπεῖς ἀναίρειν καὶ Ῥωμαίους ἐπὶ δωρεαῖς μεγάλας παρασχέειν τὴν πόλιν. Πλὴν οὐδεμία τῶν γνωμῶν κρίσιν ἔσχε, τὰ δὲ ὑπάρχοντα λαθραῶς ναυαὶ στρογγύλαις ἐνθήμενοι πρὸς Μαχάρην τὸν Μιθριδάτου υἱὸν, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ περὶ τὴν Κολχίδα ἦν, ἐξέπευπον.

VARIE LECTIONES.

¹⁶ κατασχέσει ζ. ¹⁷ καθ' Α : καὶ καθ' ζ. ¹⁸ ἐξεδράσθησαν ζ. ¹⁹ τῷ Α : τῶν ζ. ²⁰ κατῆγε corr. Α.

CAP. LVI. — *Lucullus Macharen, P. Mithrid. in amicitiam recipit. Tyranni fugiunt. Sinope capitur.*

Ἐν τούτῳ δὲ Λεύκολλος ὁ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ παραγίνεται τῇ πόλει, καὶ κραταιῶς ἐπολιάρχει. Ἐπρεσβεύετο δὲ καὶ Μαχάρης ὁ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς Λεύκολλον περὶ φιλίας τε καὶ συμμαχίας. Ὁ δὲ ἀσπένως ἐδέχετο, εἰπὼν βεβαίους νομεῖν τὰς συμβάσεις, εἰ μὴ καὶ τισι⁸¹ Σινωπεῦσιν ἀγορὰν διαπέμποι. Ὁ δὲ οὐ μόνον τὸ κελευόμενον ἔκραττεν, ἀλλὰ καὶ ἂ παρτεκύαστο πέμπειν τοῖς Μιθριδάταισι, ἐξαπέστειλε Λευκόλλῳ⁸². Ταῦτα οἱ περὶ Κλεοχάρην θιασάμενοι καὶ τέλειον ἀπογνόντες, πλοῦτον πολλὸν ταῖς ναυσὶν ἐνθήμενοι καὶ τὴν πόλιν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφέντες⁸³ (ὅπῳ νόκτα δὲ ταῦτα ἐπράττετο) διὰ τῶν πλοίων ἐφευγον εἰς τὰ ἐσώτερα τοῦ Πόντου (Σάνηγας δὲ καὶ Λαζοὺς ἐπώικους εἶχον τὰ χωρία), ταῖς ὑπολειφθεῖσαις τῶν νεῶν πῦρ ἐνέντες· αἰρομένης δὲ τῆς φλογός, ἦσθετο Λεύκολλος τοῦ ἔργου καὶ κλίμακας κελεύει προσάγειν τῷ ταίῳ· οἱ δὲ ὑπερέβαινον. Καὶ φθόρος ἦν κατ' ἀρχὰς οὐκ ὀλίγος· ἀλλὰ τὸ πάθος Λεύκολλος οἰκτείρας τὴν σφαγὴν ἐπέσχεν· οὕτω μὲν οὖν ἤλω καὶ ἡ Σινώπη. Ἔτι δὲ ἡ Ἀμάσεια ἀντείχευ, ἀλλ' οὐ μετ' οὐ⁸⁴ πολὺ καὶ [392 H.] αὐτὴ προσεχώρησε Ῥωμαίοις.

A Sub idem tempus Lucullus, Romanorum imperator, ad urbem accedens, valido eam nixu oppugnat, cum Machares etiam amicitiae et societatis foedus per legationem petit. Is igitur, petitione benigne admissa, foedus pro firmo se habiturum respondit, si nullos Sinopensium com metu juvet. Tum is non solum imperata facit, sed etiam destinata Mithridaticis, ad Lucullum deferenda curavit. Hæc ubi Cleocharis factio videt, spem omnem abjiciunt, magnisque in naves opibus congestis, et urbe ad direptionem militibus concessa (sub noctem ista flebant), navigiis ad interiora Ponti, quæ a Sanegibus et Lazis incoluntur, aufugiunt, cum reliquam classem incendissent. Excitata igitur flamma, quid æctum sit Lucullus animadvertit, scalasque ad mœnia adhibere jussi milites transcendunt. Fit primum cædes non 238b modica, sed misertus calamitatum Lucullus, ne sæviatur ulterius interdicit. Ad hunc igitur mox etiam Sinope in Romanorum arbitrium venit. Repugnabat etiamnum Amasea, sed non multum intercessit spatii, cum etiam ipsa Romanorum in fidem concessit.

CAP. LVII. — *Mithridates œgre tandem a Tigrane auxilia impetrat.*

Μιθριδάτης δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἧ' ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀρμενίας διατρίβων οὕτω εἰς ὕψιν κατέστη Τυγρίνου· ἐπὶ δὲ Τυγρᾶνης ἐδυσωπήθη εἰς θείαν εὐχὴν καταστήσασθαι, μετὰ λαμπρᾶς τε τῆς πομπῆς ἀρήγναι καὶ βασιλικῶς ἐδεξιοῦτο· ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀπορρήτως αὐτῷ ὁμιλήσας, ἔπειτα λαμπροτάταις ἐπιτίσσει φιλοφρονησάμενος μυρίους δίδωσιν^C ἱπταῖς καὶ ἐπὶ τὸν Πόντον ἐκπέμπει.

Porro Mithridates annum et 8 menses in partibus Armeniæ demoratus, necdum in generi conspectum admissus erat. Illic tamen exoratus tandem, ut coram se sistendi potestatem ei faceret, splendidis cum pompa occurrit, et regali socerum magnificentia excipit. Sed triduum absque colloquio cum eo transegit. Lautissimis inde conviviorum apparatus benevolentiam ei suam cum ostentasset, decies mille instructum equitibus in Pontum remittit.

CAP. LVIII. — *Lucullus Armeniam populatur, et thesauri Tigranis vix servantur.*

Λεύκολλος δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἐληλυθὼς, καὶ φθὸν ἔχων τὸν ἐπάρχοντα ταύτης Ἀριοβαρζάνην, θέσθαι τε παρὰ δόξαν περὶ τὸν Εὐφράτην, καὶ προσῆγε⁸⁵ τὸν στρατὸν τῇ πόλει, ἐν ᾧ τὰς τε Τυγρᾶνου παλλακίδας φυλάττεσθαι μεμαθῆκει καὶ πολλὰ τῶν σφόδρα τιμίων. Καταλείπει δὲ καὶ τοῦς Τυγρανόταστα πολιορκήσοντας, καὶ στρατεύμα ἕλλο ἐπὶ τῶν πολισιμάτων τὰ σπουδαιότερα. [755 R.] Οὕτω δὲ τῆς Ἀρμενίας κατὰ πολλὰ μέρη πολιορκουμένης ἔπεμπε Τυγρᾶνης ἀνακαλῶν Μιθριδάτην. Καὶ στρατὸν δὲ περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾧ τὰς παλλακίδας ἔθετο, διέπεμπεν,^D εἰ καὶ παραγεγονότες, καὶ τοξεία τοῦ Ῥωμαίων στρατοπέδου τὰς ἐξόδους διακλείσαντες, τὰς τε παλλακίδας καὶ τὰ τιμωτάτα τῶν χειμηλίων διὰ νυκτὸς προεξίπεμψαν. Ἡμέρας δὲ ἀνασχούσης, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἅμα τῶν Θρακῶν ἀνδρείως ἀγωνιζομένων, φόνος τε πολλὸς τῶν Ἀρμενίων γίνεται, καὶ ζωηρίαι τῶν ἀνηρημένων ἐάλωσαν οὐκ ἐλάττους· τὰ μέντοι γε προσποσταλέντα δεισώζετο πρὸς Τυγρᾶτην.

Inter hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, et Ariobarzane terræ regulo utens amico, inopinate Euphratem cum equitatu transit, et agmen ad urbem adducit, ubi Tigranis pellices, et de rebus pretiosis ac charis non pauca asservari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocerta oppugnent, et alias, quæ præcipua illic oppida tentent, relinquit. Dum hoc modo Armenia multis oppugnuatur partibus, mittit Tigranes qui Mithridatem revocent. Exercitum etiam ad tutandum urbem in qua pellices erant dispositæ, ire jubet. Qui cum eo venissent, interclusis sagittarum grandine exitibus e Romanorum castris, et concubinas et gazas periculo exemptas noctu præmittunt. Ubi illuxit, Romani et Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam horum faciunt stragem, nec pauciores vivos capiunt quam cædunt. Præmissa tamen ad Tigranem, tuta manent et salva.

VARIE LECTIONES.

⁸¹ καὶ τισι] imo καὶ τοῖς. ⁸² Λευκόλλῳ Rhodomannus: libri σελεύκῳ. ⁸³ ἀφέντες ς. ⁸⁴ οὐ μετ' εἰ] alterutra negatio delenda. ⁸⁵ προσῆγε τὸν Schæferus: libri προσήγετο.

CAP. LIX. — *Luculli victoriæ de Tigrane ad Tigranocerta; et urbis deditio.*

Hic 80000 contractis, ut Tigranocerta ab urgentibus malis eripiat, propulsetque hostes, descendit. Confestim vero ut Romanorum exilitatem vidit castrorum, superba per contemptum de iis verba jactat: *Si legati sunt (inquit) multi simul venerunt: sin hostes, perpauci.* Quibus dictis, castris locum deligit. At Lucullus, singulari arte et studio instructa acie, suisque fiducia per cohortationem injecta, dextrum cornu statim in fugam agit: mox inclinatio fit in proximo: dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque et præcipitem Armenii fugam capessunt, et pro hominum numero cædes sequitur. Tigranes igitur, diademate et regni insignibus filio impositis, ad castellum quoddam fugam arripit. Lucullus vero Tigranocertam versus motus, majore conatu in obsidionem incumbit. Tum Mithridatis in urbe legati, desperata rerum summa, Lucullo se dedidere, salutem pacti.

CAP. LX. — *Tigranis cum Mithridate acta, et legatio ad regem Parthorum.*

Mithridates autem ad Tigranem reversus, fiduciam ei addit, et ornatum regionum, assuetis non viliozem, circumdat. Exercitus etiam colligendi proponit consilium (cum et ipse manum non contemnendam haberet), ut victoriæ damna bello recuperaret. Verum hic dum plus virtutis et prudentiæ illi tribuit, et magis Romanorum bellis idoneum arbitratur, omnia Mithridati permittit. Ipse interim legatione ad Phradatem Parthum missa, Mesopotamiam et Adiabenen, et magnas (quas nominant) valles ditioni suæ ut permittat exposcit. Cumque etiam Luculli ad Parthum legati venissent, Romanis seorsum amicum et socium se esse fingit, seorsum etiam eadem ad Armenium simulat.

CAP. LXI. — *Odium Romæ in Cottam, et actio, accusante Thrausimede Heracl.*

Interea Romam Cotta reversus, honore a senatu afficitur, et Pontici cognomento, quod Heracleam cepisset, nobilitatur. At ubi sinistra ejus fama Romanam pervenit, in publico erat odio, invidiamque tantæ ei opes adaugebant. Cujus declinandæ causa pleraque in ærarium spolia retulit, tametsi nihil mitiores in se Romanos hoc efficeret, dum e plurimis eum pauca referre persuasum haberent. Captivos etiam Heracleæ statim dimittendos decreto publico sciverunt. Thrasymedes insuper, Heraclien-sium unus, pro concione Cottam publice accusat, et civitatis suæ erga Romanas benevolentiam commemorat: et, si quid ab hac remiserint, non civitatis voluntate, sed magistratuum fraude et adversariorum vi factum esse. Miserabili etiam querela ob oculos ponit urbis inflammationem, quotique et quanta incendium evastarit, utque simulacra Cotta

Δύναμιν δὲ οὗτος ἀθροίσας ἐκτὼς μυριάδας κατέβαινε, τὴν τε Τιγρανοκέρταν ἐξαιρησόμενος⁸⁶ τῶν συνεχόντων καὶ ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους. Φθάσας δὲ καὶ ἰδὼν τὸ Ῥωμαίων ὄλιγον στρατόπεδον ὑπεροπτικούς ἤφειε λόγους, ὡς *Εἰ μὲν προσδευταὶ παρῆεν, πολλοί, φάμενος, συνήλθον, εἰ δὲ πολέμιοι, παντελῶς ὄλιγοι.* Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐστρατοπεδεύετο. Λεύκολλος δὲ τέχνῃ καὶ μελέτῃ πρὸς τὴν μάχην παραταξάμενος, καὶ θαρρύνσας τοὺς ὑπ' αὐτὸν, τρέπει τε τὸ δεξιὸν εὐθύς κέρας, εἶτα τοῦτω συναπέκλινε τὸ πλῆσιον, ἐξῆς δὲ σύμπαντες. Καὶ δευῖν τις καὶ ἀναπίσχετος τοῖς Ἀρμενίοις ἐπέσχε τροπὴν, καὶ κατὰ λόγον ἢ τῶν ἀνθρώπων εἶπτο φοβρά. Τιγράνης δὲ τὸ διάδημα καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς ἐπιβίβας τῷ παιδί πρὸς τι τῶν ἐρμιάτων διαφεύγει. Ὁ δὲ Λεύκολλος ἐπὶ τὰ Τιγρανοκέρτα ἀναστρέψας προθυμότερον ἐπολιούρκει. Οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Μιθριδάτου στρατηγοὶ, τῶν ὄλων ἀπεγνωκότες, ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ σωτηρίᾳ Λευκόλλω παρεῶσαν τὴν πόλιν.

Ὁ μὲντοι Μιθριδάτης πρὸς Τιγράνην παραγεγνώως ἀνελάμβανε τε αὐτὸν, καὶ βασιλικὴν ἐσθήτη περιετίθει τῆς συνήθους οὐκ ἐλαττουμένην, καὶ λαὸν ἀθροίζων συνεβούλευεν, ἔχων καὶ αὐτὸς δύναμιν οὐκ ὄλιγην, ὡς πάλιν ἀναμαχοῦμενον τὴν νίκην. Ὁ δὲ πάντα [393 H.] τῷ Μιθριδάτῃ ἐπέτρεπεν⁸⁷, ἐν τε τῷ γενναίῳ καὶ συνετῷ τῷ πλέον νέμων αὐτῷ καὶ μᾶλλον ἀνέχειν εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον δυνάμενον. Αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Πάρθον Φραδάτην διεπερσεύετο παραχωρεῖν αὐτῷ τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Ἀδιαθηνὴν καὶ τοὺς μεγάλους αὐλώνας. Ἀφικόμενος δὲ πρὸς τὸν Πάρθον καὶ παρὰ Λευκόλλου πρέσβειων τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἰδίᾳ φίλος εἶναι ὑπεκρίνατο καὶ σύμμαχος, ἰδίᾳ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ⁸⁸ πρὸς τοὺς Ἀρμενίους διετίθετο.

Ὁ δὲ δὴ Κόττας, ὡς εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, τιμῆς παρὰ τῆς συγκλήτου τυγχάνει Ποντικῆς αυτοκράτωρ καλεῖσθαι, ὅτι ἔλοι τὴν Ἡράκλειαν. Διαβολῆς δὲ εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικνουμένης ὡς οικεῖον κερδῶν ἕνεκα τηλικαύτην πόλιν ἐξαφανίσειε, μίσος τε δημόσιον ἐλάμβανε, καὶ ὁ περὶ αὐτὸν τοσοῦτος πλοῦτος φθόνον ἀνεκίνηε. Διὸ καὶ πολλὰ τῶν λαζύρων εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων εἰσεκόμιζε ταμείων⁸⁹, τὸν ἐπὶ τῷ πλούτῳ φθόνον ἐκκρούων, εἰ καὶ μηδὲν αὐτοῖς πραοτέρους ἀπειργάζετο, ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα νέμων ὑπολαμβάνοντας⁹⁰. Ἐψηφίσαντο δὲ αὐτίκα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῆς Ἡρακλείας ἀφίεσθαι. Θρασυμήδης δὲ τῶν ἐξ Ἡρακλείας εἰς κατηγορήσεν ἐπ' ἐκκλησίας τοῦ Κόττα, τὰς τε τῆς πόλεως εἰσηγούμενος πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίας, [756 R.] καὶ εἰ τι ταύτης ἀποκλίνοιεν, οὐχὶ γνώμη τῆς πόλεως τοῦτο δρᾶν, ἀλλ' ἢ τινος τῶν ἐφεστηκότων τοῖς πράγμασιν ἐξαπάτη ἢ καὶ

VARIAE LECTIONES.

⁸⁶ ἐξαιρησόμενος; — ἀμυνόμενος corr. A: ἐξαιρησόμενος — ἀμυνόμενος C. ⁸⁷ ὑπέτρπεπεν pg. A. ⁸⁸ καὶ om. A. ⁸⁹ ταμείων C. ⁹⁰ ὑπολαμβάνοντας C.

μέγ τῶν ἐπιτιθεμένων. Ἀπαρκίζετο δὲ τὸν τε ⁹¹ τῆς Α
 πόλεως ἐμπρησμὸν, καὶ ὅσα ἐδὲ πῦρ ἀφανίσει, ὅπως
 τε τὰ ἀγάλματα Κόττας καθήρει καὶ λείαν ἐποιεῖτο,
 τοῦς τε ναοὺς κατέσπα, καὶ ὅσα ἄλλα δι' ὠμότητος
 ἐλθὼν ἐπεκράγει, τὸν τε χρυσοῦν καὶ τὸν ἄργυρον
 τῆς πόλεως ἀναγράφων ἀναρίθμητον, καὶ τὴν ἄλλην
 τῆς Ἡρακλείας ἦν ἐσπετερίσατο εὐδαιμονίαν. Τοιαῦτα
 τοῦ Θρασυμήδους μετ' οἰμωγῆς καὶ δακρύων διελη-
 λυθὸς, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπικλασθέντων τῷ πάθει
 (καὶ γὰρ παρῆλθε καὶ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος,
 ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες μετὰ τέκνων, ἐν πενθίμοις
 ἐσθήσει· θαλλοὺς ἰκασίους μετ' ὀλοφρυμῶν προτεί-
 νοντες) ἀντιπαρελθὼν ὁ Κόττας βραχέα τῇ πατριῷ
 διελέχθη ⁹² γλώττῃ, εἰτα ἰκαθέσθη. Καὶ Κάρβων
 ἀκαστάς, Ἡμῶις, ὦ Κόττα, φησί, πόλιν ἔλειν ἀλλ'
 οὐχὶ καθελεῖν ἐπετρέψαμεν ⁹³ μετ' αὐτὸν δὲ καὶ
 ἄλλοι ὁμοίως Κότταν ἠτιάσαντο. Πολλοὶ μὲν οὖν
 ἄξιος ὁ Κόττας ἐδόκει φυγῆς⁹⁴ μετριάσαντες δ' ὅμως
 ἀπειρηγόσαντο τὴν κλατύσημον αὐτοῦ. Ἡρακλεῦταις
 δὲ τῆν τε χώραν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς λιμένας
 ἀποκατέστησαν, καὶ μηδένα δουλεύειν ψῆφον ἔθεντο.

destructa prædam sibi fecerit, et ædes sacras dirue-
 rit, et sexcenta alia crudelissimum in modum per-
 egerit. Ad hæc auri et argenti infinitum prope
 numerum, cæteramque urbis felicitatem, quam in
 saum ille commodum averterit, recenserebat. His a
 Thrasymede, cum lamentis et fletu, commemoratis,
 et optimatibus Romanorum ad commiserationem
 casus illius inflexis (accesserat ^{239b} enim
 captivorum quoque multitudo, viri et matronæ cum
 liberis, lugubribus vestimentis amicti, et deprecato-
 rios, cum ejulatu, præ se tendentes oleæ ramos),
 progressus contra in medium Cotta, ubi pauca
 lingua patria disseruisset, resedit : et exurgens
 Carbo : Nos, inquit, Cotta, capiendam tibi, non
 excindendam, urbem demandavimus : et post eum
 alii consimili in Cottam criminatione sunt investiti.
 Multis igitur exsilio dignus videbatur. Moderatione
 tamen adhibita, latum ei clavum abrogant. Hera-
 cleensibus vero agrum et mare et portus restituunt,
 rogatione perlata, ut nemo horum servituti sit ad-
 dictus.

Cap. LXII. Thrasymedis et Brithagoræ studium circa instaurationem Heracleæ et libertatem.

Ταῦτα Θρασυμήδους διαπραξαμένου, ἐπὶ τὴν πα-
 τριδα μὲν τοὺς πολλοὺς ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ μετὰ
 Βριθαγόρου τε καὶ Προτύλου (παῖς δ' ἦν ὁ Πρότυλος
 Βριθαγόρου) κατὰ τοὺς ἐξῆς ἐπιμέμων [394 H.] χρό-
 νους τὰ λοιπὰ τῶν ἐπιγιγνόντων καθίστατο. Καί τινων
 ἐτῶν ἀνυσθέντων τρισὶν ἐπακτρῖσιν εἰς τὴν Ἡρά-
 κλειαν ἐπανάγεται ⁹⁵. Ἀφικόμενος δὲ πάντα τρόπον
 ἐπανάει ἀνοικίζεσθαι ⁹⁶ τὴν πόλιν, καθάπερ εἰς πα-
 λιγενεσίαν ἀνακαλοῦμενος. Ἀλλὰ πάντα πράττων
 μάλισ εἰς ὀκταεσχίλιους, ἕμα τοὺς δεκατικοὺς σώ-
 μασι, συλλεγῆναι κατεκράξατο. Βριθαγόρας δὲ, ἤδη
 τῆς πόλεως αὐξομένης, ἐλπίδας ἐπικῆσατο πρὸς
 ἐλευθερίαν τὸν δῆμον ἀνευχεῖν, καὶ διαγεγονότων
 μὲν πολλῶν ἐτῶν, ἤδη δὲ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας
 εἰς ἓνα περισταμένης ἄνδρα Ἰάτον Ἰούλων Καίσαρα,
 πρὸς τοῦτον ἠπειγέτο. Συνεπρέσθειον δὲ αὐτῷ ἄλλοι
 τε τινες τῶν ἐπιφανῶν καὶ ὁ υἱὸς Πρότυλος. Γνω-
 στείς οὖν τῷ Καίσαρι Βριθαγόρας, καὶ διαπραξάμε-
 νος ἑγγυτέρω τῇ φιλίᾳ προσελθεῖν, δι' ὑποσχέσεως
 ἐγένετο, οὐ μὴν ἐξ ἐφόδου γε λαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν
 ἔδωκῆθη, ὅτε δὴ οὐκ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀλλ' ἐφ' ἕτερα
 τοῦ Γαίω περιτρέχοντος. Οὐκ ἀφίστατο μέντοι γε
 Βριθαγόρας, ἀλλὰ περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην αὐτός
 τε καὶ Πρότυλος συμπεριγαγόμενος τῷ Καίσαρι ἐδέ-
 κτετο παρ' αὐτοῦ, ὡς ἐπισημειούμενον τὸν αὐτοκρά-
 τορα τῆς λιπαρήσεως αὐτὸν ἀποδέχεσθαι. Δωδεκα-
 ετίας δὲ τὴν παρεδρίαν διαμετρούσης, καὶ περὶ τῆς
 εἰς Ῥώμην ἐπανόδου τοῦ Καίσαρος διανοουμένου,
 ἐπὶ τε τοῦ γήρου καὶ τῶν συνεχῶν πόνων κατα-
 φρυχθεὶς Βριθαγόρας τελευτᾷ, μέγα πένθος τῇ πατρίδι
 λόγος τῆς Μίμμωνος ἱστορίας τελευτᾷ.

His ergo Thrasymedes confectis, plebem remisit
 in patriam : ipse vero cum Brithagora et Propyllo,
 Brithagoræ filio, ad tempus dehinc subsistens,
 quæ patriæ usus exigeret administravit. Peractis-
 que aliquot annis, cum tribus onerariis navibus in
 patriam regressus, ceu ad alterum revocatam na-
 talem omni studio reparare contendit. Verum dum
 omnia molitur, vix ut 8000 vernis etiam annuera-
 tis, colligerentur, effecit. Brithagoras autem, civi-
 tate jam augescens, populum in pristinam liberta-
 tem vindicandi spem facit, annisque elapsis haud
 paucis, Romanorum imperio jam ad unum C. Jul.
 Cæsarem devoluto, ad eum contendit. Legationem
 cum eo obibat, cum alii ex nobilitate, tum Propyl-
 us. Ibi notior factus Cæsari Brithagoras, et propius
 in amicitiam admissus, promissionem quidem acci-
 pit, sed libertatem prima occasione recuperare ne-
 quit, quod non Romæ, sed alibi terrarum, Julius in
 negotiorum distractione versabatur. Non tamen ab
 incepto destitit Brithagoras, sed per totum fere or-
 bem cum Cæsare circumductus, ipse et Propylus
 in oculis ejus erat : ut non obscure imperator signi-
 ficaret, petitionem hominis se approbare. Duode-
 cim tandem annos in familiaritate Romanorum
 emensus, cum jam redire Cæsar instituisset Ro-
 mam, senecta et laborum assiduitate exhaustus
 Brithagoras, vivere desinit, et grandem patriæ lu-
 ctum a se relinquit. Atque ita xvi etiam liber Hi-
 storiarum Memnonis abbreviatus finem habet.

⁹⁷ Ἔστι δὲ ἡ συγγραφὴ νουνεχῆς μὲν καὶ τὸν λογὸν
 μεταδιώκουσα χαρακτήρα, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφούς

^{240a} Prudens est quidem hæc Historia, et exi-
 lem assequens characterem. Perspicuitatis non

VARIÆ I.ECTIONES.

⁹¹ τε add. A. ⁹² πατριῷ διελέχθη ζ. ⁹³ ἐπετρέψαμεν ζ. ⁹⁴ ἐπανάγεται A : ἀγεται ζ. ⁹⁵ ἐνοικί-
 ζεσθαι ζ. ⁹⁶ τοιοῦτο ζ.

incuriosus, digressionibus tamen utitur, præsertim necessitate adactus, et externis addendis huc hortantibus. Neque id accidit frequenter, sed ubi stimulari se sentit. Redit vero ad propositum. Verbis, nisi raro immutatis, usitatis utitur. De octo libris præter sedecim, quod eos nondum videre contigerit, non habeo dicere.

χρῆται⁹⁷. Τὰς δὲ πρώτας ἢ ἱστορίας καὶ τὰς μετὰ τὴν 15' οὕτω εἰπεῖν εἰς θεῶν ἡμῶν ἀφιγμένα; ἔχομεν.

De Clearcho tyranno Heracleæ Ponticæ. Ex Suida.

Clearchus Ponticus Athenas venit audiendi Platonis et doctrinæ philosophicæ cupiditate. Sed ejus consuetudine non diu usus (erat enim diis inimicus) in somnis vidit mulierem sibi dicentem: Excede academia, et [fuge philosophiam: neque enim ea frui tibi fas est, quæ te infestissimum vultu intuetur. Quibus auditis, redit in expeditionem: et oppressus invidia, patria relicta, conscensaque nave, dum exsul oberrat, pervenit ad Mithridatem, castrisque apud eum positus, laudatur. Non multo post gravis inter Heracleotas existit seditio. Deinde in gratiam et concordiam redire cupientes, pacificatorein deliquit Clearchum. Is in reditu, in diversorio quodam rursus in somnis Evopium, Heracleotarum tyrannum sibi dicentem audit: Oportet te tyrannum esse patriæ. Sed et hic philosophiam eum cavere jubebat, renovata somnii Atheniensis memoria. Rerum potitus, crudelissimus fuit, et insuperabili superbia incensus, humana conditione contempta, adorari se, et divinos haberi sibi honores postulavit, et vestes diis familiares induit, eorumque staturis decoras: et filium suum Ceraunon, id est fulmen, appellavit. Interfecit autem eum primum vindicta: deinde Chionis manus, familiaris Platonis, et ejus ad tempus auditoris, qui odio tyranni in illius ædibus hausto patriam liberavit. Tam præclari facinoris socii fuerunt Leonides et Antitheus, ipsi quoque philosophi. Justas autem scelerum pœnas eum dedisse, dictum est.

Ex Diodoro Siculo, lib. xv, De eodem Clearcho.

Eadem vero tempestate Clearchus, ex Heraclea Pontica oriundus, tyrannidem affectavit, ac voti compos factus, æmulatus est Dionysii tyranni instituta, et splendide tyrannidem in Heracleotas exercens, imperium tenuit per annos duodecim.

Ex eodem Diodoro lib. xvi.

Clearchus Heracleæ tyrannus, cum Dionysia (id est Bacchanalia) essent, dum ad spectacula vadit, interfectus est, per annos duodecim imperio potitus.

Ex Theopompo Chio, de eodem Clearcho, apud Athenæum lib. iii.

Multos morte violenta e medio tollebat, ac quamplurimis cicutam bibendam porrigebat. Cum vero innotuisset omnibus hic tyranni mos, propinandi venenum illud, tanquam poculum quod amicitiæ testandæ ergo propinari solet, ex ædibus non egrediebantur priusquam rutam edissent. Hoc enim qui edrint, illis acuiti potum nihil nocere ait.

De Timotheo tyranno Heracleæ Ponticæ, Clearchi filio, Ex Diodoro lib. xvi.

Imperio Clearchi cum successisset filius Timotheus, eo potitus est per annos xv.

Ex eodem Diodoro, eodem libro.

Dum hæc geruntur, Timotheus Heracleæ Ponticæ tyrannus obit, cum per quindecim annos dominatus esset. Ei successit frater Dionysius, qui per duos et triginta annos imperium obtinuit.

Ex Athenæo libro xii, de Clearcho secundo.

Nymphis Heracleotes libro secundo de Heraclea scribit, Clearchum, patriæ suæ tyrannum, ejus filium qui tyrannidem primus invaserat, luxu et quotidiana voracitate sensim in tantam molem carnis extumuisse, ut propter crassitatem, et obesitatem, anbelltus difficultate correptus sit et strangulatus, ideoque medicos præcepisse, ut tenuibus ad id paratis acubus, et prælongis, latera et ventrem confingerent, quoties in profundiorum somnum laboretur. Carne in callum spissata ob nimiam pinguedinem, aliquandiu nihil ille sentiebat; cum vero ad puram adacta carnem acus perforasset, tum expergiscebatur. Iis qui responsa petebant, reddebat, corpori objecta arca, quæ partes reliquas obtegeret, ut facie tantum aperta colloqueretur cum iis qui compellabant.

Aliquanto post: annos quinquaginta quinque natus diem obiit, tyrannide per annos triginta tres continuata, prioresque se tyrannos antecelluit comitate et mansuetudine.

De Zathra et Clearcho fratribus, tyrannis Heracleæ, ex Diodoro lib. xx.

Dum hæc geruntur, Dionysius Heracleæ Ponticæ tyrannus obiit, cum triginta duos annos imperasset. Successerunt autem ejus imperio Zathras et Clearchus, filii; idque per septemdecim annos tenuerunt.

CCXXV.

Eulogii episc. Alexandrini liber contra Severum et Timotheum hæreticos.

Legi beati Eulogii episcopi Alexandrini opus libris duobus comprehensum, estque defensio sancti Leonis pontificis Romani. Accusatio vero Timothei et Severi, qui Tomum reprehendebant. etenim hæresis utrumque superbe synodum ac Tomum oppugnare compulsi: Severum quidem planiorem, ac

B

ΣΚΕ.

Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας βιβλίον κατὰ Τιμοθέου καὶ Σεβήρου.

[760 R.] Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἀγίοις Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας βιβλίον ἐν λόγοις β'. Τὸ δὲ βιβλίον συνηγορία μὲν ἐστὶ τῶν ἐν τῷ τόμῳ Λέοντος τοῦ ἐν ἀγίοις τῆς Ῥώμης ἀρχιερέως, Ἐλεγχος δὲ Τιμοθέου καὶ Σεβήρου τῶν κατεπόντων τοῦ τόμου· καὶ γὰρ ἡ αἵρεσις ἑκότερον κατὰ τῆς συνόδου καὶ τοῦ τόμου

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁷ χρῆται: C.

μεγαλαυχεί αγωνίασθαι, ἀλλὰ Σεθῆρον μὲν πλατύ-
περον, Τιμόθεον δὲ ἀκριδέστερον. Προσφωνεῖ δὲ τὸ
βιβλίον Δομετιανῶ τῷ Μελιτινῆς ἀρχιερεῖ.

Ὁ μὲν οὖν ἀ' λόγος ἐν κεφαλαίοις ἀπαρτίζεται
θ, ζ' δὲ κεφαλαίος καὶ ι' ὁ β'. Διηγείται δὲ [395 H.]
μετὰ τὰ προοίμια τὸ ἀ' βιβλίον τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἡ
γραφή προήλθε, καὶ ὡς ἀνδρῶν εὐλαδῶν προτροπῇ
ταύτην ἐπράξατο. Ἐφ' οἷς ἐκτίθεται νόμον καὶ κα-
νόνα, μὴ δεῖν ἐκ μέρους τὰ συγγράμματα κρίνειν,
μηδ' ἀποσπαράγματά τινα λαμβάνοντας διὰ τούτων
τὴν ὄλην τοῦ γράφοντος ἐνδιαβάλλειν διάνοιαν· τοῖς
γὰρ τοιούτοις καὶ ὁ προφήτης ἐπαφίησι τὴν ἀράν,
Οὐαὶ⁸⁸ τοῖς προφητεύουσι, λέγων, ἀπὸ καρδίας αὐ-
τῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσι. Τοῦτον δὲ τὸν
νόμον καὶ κανόνα καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν Πατέρων αἱ
ψῆφοι κρατύνουσι. Καὶ γὰρ καὶ Εὐστάθιος ὁ τῶν
Ἀντιοχείων ἀρχιερεὺς ἐν ἐξ ἑξ ἑξ λόγοις⁸⁹ τὰ κατὰ
Ἀρειανῶν αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτω φησίν· Ἀλλ' οἱ πα-
ράδοχοι τῆς Ἀρείου θυμέλης μεσόχοροι τὸ μὲν
ἀμαρτλαν μὴ⁹⁰ κεποιήκεται τὸν Χριστὸν φράζουσι,
καὶ μετ' ὀλίγα· Τὸ δὲ, ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ
κόσμον καταλλάσσωρ ἑαυτῷ, οὕτε ἐν μνήμῃ φέ-
ρουσιν οὕτε τοῖς τῆς γλώττης ὄργανοις ἐκφωνοῦ-
σιν, ἀλλ' ὡσπερ δεινοὶ συκοφάνται καὶ κατήγο-
ροὶ ἀκρωτηριάσαντες τὸ χωρίον τὸν ἀγῶνα τῆς
κατηγορίας ποιοῦνται. Ἐτα καὶ ἡ ψῆφος ἡ ὑπὲρ
τοῦ νόμου· Δεῖ δὲ φιλιλήθως τοὺς ἐννόμους ἀγω-
νιστάς, πάντα συμπεριλαβόντας ἀπαραιστίπως,
ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπάτην μέρος μὲν ἀποσιωπῶν, μέ-
ρος δὲ ἀποσπώντας προφέρειν. Ὡσαύτως καὶ Βα-
σιλεῖος⁹¹ ὁ θεὸς οὕτως Σωζοπολίταις ἐπιστέλλων
γράφει· Οὐ νεώτερον τοῦτο τῆς δοχῆσεως τὸ ἀσε-
θημα, ἀλλὰ πάλαι ἀπὸ τοῦ ματαιόφρονος ἀρξάμε-
νον Οὐαλεντίνου, ὃς ὀλίγας τοῦ Ἀποστόλου λέ-
ξεις ἀποσπαράξας τὸ δυσσεβὲς ἑαυτῷ κα-
σεκεύασε πλάσμα. Ὡστε τῆς τῶν αἰρετικῶν ἐστὶν
ἀπονοίας, μέρος τι παραλαμβάντα τῆς γραφῆς καὶ
τοῦτο παραχαράσσοντα δι' αὐτοῦ τε συκοφαντεῖν τὰ
λοιπὰ, καὶ διὰ τῆς τῶν ἱερῶν Λογιῶν συκοφαντίας
καὶ κατατομῆς συγκροτεῖν ἑαυτοῖς τὴν ἀσέθειαν.
Οὕτω δ' ἂν κατηγορηθεῖ τοῖς ἀσεβέσι καὶ Πέτρος ὁ
κορυφαῖος· τῶν ἀποστόλων, ὡς διαίρων τὸν Ἐμμα-
νουῆλ· φησιν· Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζωρέθ ὡς ἔχρισεν
αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι ἀγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλ-
θεν εἰς ἱερῶν καὶ ἰώμετρος πάντας τοὺς καταδυ-
νιστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν⁹²
μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ Παῦλον, τὸν περιλαβόντα τὴν
οἰκουμένην τῷ τῆς εὐσεβείας κηρύγματι, τοῖς ὁμοίοις
ἀκρωτηριαστῆς καὶ συκοφάντης⁹³ αἰτιάσεται, ἐν οἷς δη-
μηγορῶν πρὸς Ἀθηναίους⁹⁴ ἔφη· Παραγγέλλει⁹⁵ τοῖς
ἀνθρώποις πᾶσι μετανοεῖν, καθότι ἐστῆσεν ἡμέ-
ραν ἐν ἧ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιο-
σύνη, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὤρισεν, πλῆστιν παρασχῶν πᾶσιν,
ἀνωστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Ἐν οἷς πάλιν πρὸς

curatorem vero Timotheam. Domitiano autem
Melitenæ opus dedicat.

Primus quidem liber quatuor capitibus absolvi-
tur, alter vero sedecim. Initio autem operis causam
reddit suscepti laboris, quo et pii homines scriben-
tem invitaverunt. Quibus legem constituit et cano-
nem, scripta dijudicare non oportere ex parte, ne-
que fragmenta quædam sumendo, ex his de tota
scriptoris mente iudicium ferendum. Hos enim Pro-
pheta execratur: *Væ prophetis, qui sequuntur spiritum suum, et nihil vident!*⁸⁸ Hanc legem ac regu-
lam et Patrum nostrorum decreta confirmant.
Etenim Eustathius Antiochenus episcopus in sex
adversus Arianos libris his verbis scribit: *Sed
Arianæ scenæ saltatores peccatum fecisse Christum
jactant. Et post non longe illud: Deum in Christo
mundam sibi conciliasse, neque memoria tenent,
nec linguæ organis conferunt: sed veluti graves cal-
umniatores et accusatores locum labefactantes, accu-
sationis certamen instituunt.* Deinde de legis decre-
tum: *Oportet vero veritatis studio legitime* **240** *b*
*certantes, omnia abunde accipientes, sed non ad
fraudem, partim quidem silere, partim vero arripientes offerre.* Sic divinus Basilius ad hunc modum
Sozopolitis scribens: *Non recens opinionis hæc impietas, sed et olim ab absurdo insano Valentino in-
choata, qui pauca Apostoli verba contrahens, impium
sibi figmentum præparavit. Ut hæretici amentes so-
lent partem aliquam Scripturæ arripere et hanc
depravare, propter hanc cætera condemnare, et ab
sacrarum lectionum calumniis et divisionibus impi-
um dogma conflare. Sic et apostolorum princeps
ab impiis accusatus est, ut dividens Eummanuel:
inquit: *Jesus Nazarenum, quomodo unxerit ipsum
Deus sancto Spiritu et virtute, qui venit benefacturus
et liberans omnes tyrannidè oppressos diaboli,
quia Deus erat cum eo.*⁸⁹ Et profecto Paulum orbem ter-
rarum pietatis præconio percurrentem, similibus inju-
riis et calumniis perstringit, in quibus concionatus
Atheniensibus locutus est: *Annuntiat hominibus ut
omnes ubique penitentiam agent, eo quod statuit diem,
in quo iudicaturus est orbem in æquitate in viro, in que
statuit fidem præbens omnibus, suscitans eum a mor-
tuis.* De quibus iterum ad Hebræos scribens ait:
*Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque
ad eum qui possit illum salvum facere a morte* ⁹⁰ *et
deinceps.* Calumniator igitur proprii furti et lace-
rationis iudicem seipsum constituens, non ut nudo
hominem dicentes Dominum nostrum Jesum Chris-
tum, contemneret præcones ipsius, sed non sic
veritatis amicus. Et prædictis adjungens, quæ ex
alia parte de Salvatore a pietatis præcone denun-
tiate sunt, extra omnem injuriam pietatis magi-*

⁸⁸ Ezoch. xiii, 3. ⁸⁹ Act. x, 38. ⁹⁰ Act. xvii, 30. ⁹¹ Hebr. v, 7.

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ οὐαὶ] Ezoch. xiii, 3. ⁸⁹ ἐξ λόγοις] ἐκ τῶν λόγων Fabricius. ⁹⁰ μὴ add. corr. A. ⁹¹ ἀκρωτηριαστῆς καὶ συκοφάνταις A. ⁹² πρὸς ἀθηναίους; A: καὶ ἀθηναίους C. ⁹³ παραγγ.] Act. xvii, 30.

stros ostendit, ut illud adjungit : *Patres ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia benedictus in sæcula, Amen* ¹. Certe et illud : *Qui cum sit splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus, portansque omnia Verbo virtutis suæ* ¹. Hæcque primis accommodans, et Nestorium impium in his accusabit, **241a** et pietatem clariorem reddet. Et sic rursum divinus Basilius fieri de orationibus judicium suadet, quibus ad monachos ambigue dicta perscribit, et obscure dicta in aliquot sacræ Scripturæ locis visa, ut alia clare dicta loca ostendunt : *Non oportere per aliquot fragmenta et divulsionones scriptoris pietatem judicare, adeo clarum radium emittit veritas, ut Severum in his cæcutientem, tamen consensum suasisse. Scribit enim ad Julianum Halicarnassæum : Oportet igitur præceptiones sanctorum sanctæ Ecclesiæ doctorum per occasionem perfecte legere, et non singulatim omnia proferre, et de toto sensu periculose conjectare. Hoc in apostolicis atque evangelicis scriptis, atque adeo in omni divinitus inspirata Scriptura servandum est, quando non in una voce scilicet epistolæ vel operis collocanda est scriptoris pietas.* Sic et veri canonis fulgur Severum cæcum proprio fulgore lamæ frui sinit, sed inexplicabile legis robor cognoscere licuit. Uti vero consueta sententia neglexit. Pie enim memoriæ beati Leonis librum non lege quam prædicavit, sed contraria expendens lingua, et per fragmenta quædam et perniciosos sermonibus præfando, visus est de impietate pie scribere : ipse reus vero existens eorum quæ aliis objicere ausus est. Quis enim alius acutius telum in Nestorium impium torsit, quam voce robusta Leo? *Impatibilis Deus dignatus est homo fieri, et immortalis mortis parere legibus.* Hæc sycophanta prætermittit : alia vero quædam dicta reseccans ad suum dogma rapit, nec pudet vocis illius prædictæ; neque agnoscere ab ipso cultam vult legem. Si enim integra Leonis epistola per ambiguitates ambulavit, etiam ex quo Acephali, unius personæ divisionem damnant, facilem iis imperitia calumniandi occasionem afferbat. Postquam vero per innumera bilia pietas ostensa est, quomodo non **241 b** sycophantæ arripiunt alteram a prima impietatem? sed in his capita duo.

τῷ ἀσυνέτῳ τῆς γνώμης οὐκ ἐμελέτησε. Τὸν γὰρ τοῦ ἐν ὄσῃ τῇ μνήμῃ Λέοντος τόμον οὐ τῷ νόμῳ ἐκέρυξε, τῇ δὲ τῆς ἀντιπαθείας γλώσση ζυγοστατῶν, καὶ διὰ τινῶν σπαραγμάτων καὶ κισθίλων λόγων προῶν, ἔδοξεν ἐπ' ἀσεβείᾳ γράφειν ¹¹ τὸν εὐσεβῆ, αὐτὸς ὢν ἀληθῶς ἃ διαβάλλειν ἄλλου; ἐπέμνησε. Τίς γὰρ ὀξύτερον ἄλλος βέλος κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς ἀφήκε Νεστορίου τῆς στερέθῃς ἐκείνης καὶ λεοντείας φωνῆς, Ὁ ἀπαθὴς Θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκείσθαι θανάτου; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ συκοφάντης παρατρέχει, ἄλλα δὲ τινα ρητὰ πρὸς τὸ οικεῖον παρικόπτων τε καὶ διαστρέφων βούλημα οὔτε τὴν προειρημένην φωνὴν δυσωπεῖται, οὔτε τὸν παρ' αὐτοῦ λόγοις τιμηθέντα νόμον ἐπιβούλευται εἰδέναι. Εἰ μὲν γὰρ ἅπανα ἢ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἐπιστολῇ δι' ἀμφιβόλων τινῶν ὤδευε, καὶ ἐξ [397 H.] ὢν οἱ ἀκέφαλοι τὴν τῆς μῆδς ὑποστάσεως αἰτιῶνται διαι-

¹ Rom. ix, 5. ¹ Hebr. i, 31.

VARIÆ LECTIONES.

¹ Ἐβρ.] v, 7. ² τῆς θεότητος εἰ γε add. A. ³ ὢν] Rom. ix, 5. ⁴ εἰς A. : εἰ εἰς ζ. ⁵ δε] Hebr. i, 5. ⁶ ἐκ μέρους nig. A : ἐκατέρους ζ. ⁷ ἀν. γράφεσθαι, coll. p. 949 B?

Ἐβραίου¹ γράφων φησίν² [764 R.] Ὅς ἐν ταῖς ἡμεραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσει καὶ ἰκετήριας πρὸς τὸν θυνάμενον σώσειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἐξῆς. Ἄρ' ὁ συκοφάντης καὶ τῶν οικείων κλεμμάτων καὶ σπαραγμάτων κριτὴν ἑαυτὸν ποιῶν οὐχ ὡς ἄνθρωπον λεγόντων ψιλὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐκ ἂν καταγνοίη τῶν κηρύκων τῆς θεότητος αὐτοῦ; ἀλλ' οὐχ οὕτω γε τῆς ἀληθείας ὁ φίλος, ἀλλ' ἐπισυνάψας τοῖς προειρημένοις [396 H.] ἃ καθ' ἕτερον μέρος περὶ τοῦ Σωτῆρος τοῖς τῆς εὐσεβείας κήρυξιν ἐθεολογήθη, πάσης ὑβρείως ἀνωτέρους τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀποδείξει διδασκάλους. Οἷον συνάψει τοῖς προειρημένοις τὸ, Ὡν³ οἱ κατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς⁴ τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν⁵ καὶ δὴ καὶ τὸ, Ὅς⁶ ὢν ἀπαύρατος αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς θυνάμενος αὐτοῦ. Ὅ ταῦτα τοῖς πρώτοις συναρμύσας καὶ Νεστόριον τούτοις ἀσεβοῦντα διελέγξει, καὶ τὴν εὐσέβειαν λαμπροτέραν ἐπιδείξει. Οὕτω δὲ καὶ ὁ θαυμάσιος πάλιν Βασίλειος τὴν περὶ τῶν λόγων κρίσιν γίνεσθαι παραινεί, ἐν οἷς πρὸς τοὺς μοναχοὺς γράφει· Τὰ ἀμφιβόλως λεγόμενα καὶ ἐπικεκαλυμμένως εἰρησθαι δοκοῦντα ἐν τισι τόποις τῆς θεοκνεύστου Γραφῆς ὑπὸ τῶν ἐν ἄλλοις τόποις ὁμολογουμένων σαφηνίξεται. Ὅτι δὲ οὐ χρὴ διὰ τινῶν σπαραγμάτων καὶ περικομμάτων τῆς τοῦ συγγραφέως κρίνειν εὐσέβειαν, οὕτω λαμπρὰν ἀφήσει τὴν ἀκρίβειαν ἢ ἀλήθειαν ὡς καὶ Σεβήρον αὐτὸν, καίτοι περὶ ταῦτα τυφλώτοντα, ὅμως πείσαι τοῦτο συνιδεῖν γράφει γὰρ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν Ἀλικαρνασοῦ· Δεῖ τοίνυν τὰς τῶν ὁσίων κατὰ καιρὸς τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας μυσταγωγῶν διδασκαλίας ἐντελῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ ἐκ μέρους¹¹ τὰ ἐκείνων προφέρειν καὶ τῆς ὀλης αὐτῶν διαβολικῆς ἐπικινδύνως καταστοχάζεσθαι. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ εὐαγγελικῶν συγγραμμάτων καὶ ἐπὶ πάσης τῆς θεοκνεύστου Γραφῆς προσήκει ποιεῖν, ἐπεὶ μηδὲ ἐκ μῆδς ῥήσεως ἦρουν ἐπιστολῆς ἢ συντάγματος ἐστὶ παραστῆσαι τὴν ὀλην τοῦ συγγραφέως εὐσέβειαν. Οὕτω μὲν ἢ τῆς ἀληθείας τοῦ κανόνος ἀστραπή καὶ τὸν Σεβήρον, καίτοι τυφλὸν ὄντα, τῆς οικείας αὐγῆς ὅμως ἀπολαῦσαι παρεσκευάσεν. Ἄλλὰ γὰρ τοῦ μὲν

D νόμου τὸ ἄμαχον κράτος συνιδεῖν ἔσχε, χρῆσασθαι δὲ

ρειν, ταχα ἢν αὐτοῖς τῆς διαβολῆς ἢ ἄγνοια πρόφασις· ἐπεὶ δὲ διὰ μυρίων ἢ εὐσέβεια πρόδηλος, [764 R.] πῶς οὐχὶ δευτέραν ἐπὶ τῇ πρώτῃ δυσσεβείᾳ οἱ συκοφάνται προσλαμβάνουσιν; 'Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν τὰ δύο κεφάλαια.

Τρίτον δ' ἂν εἴη τῶν διαβαλλομένων ῥητῶν τοῦ A ἐν ἄγιοις Λέοντος ἢ παράθεσις καὶ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἀντιπαράθεσις, δι' ἧς ἡ ἄδικος τῶν συκοφαντῶν γνώμη λαμπρῶς στηλιτεύεται.

Ἔστι δὲ τῶν συκοφαντουμένων πρώτων· Φυλάττει¹⁴ γὰρ ἐκατέρω φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἐαυτοῦς ἰδιότητα, καὶ ὥσπερ οὐκ ἀναρρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφήν ἢ μορφήν τοῦ Θεοῦ, οὕτω τὴν τοῦ Θεοῦ μορφήν ἢ τοῦ δούλου μόρφωσις οὐκ ἐμείωσε. Τὸ μὲν οὖν ῥητὸν καὶ καθ' ἑαυτὸ εὐσεβοῦς διανοίας ἐστὶ βλάστημα, πλὴν ἄλλ' ἀντιπαρακαίσθω τούτῳ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς· οὕτω γὰρ ἂν μάλλον ἐλεγχθεῖ τῆς δυσσεβείας τὸ κακούργημα. Ἔχει γὰρ οὕτως· Ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ ἀδίδου Πατρὸς μονογενὴς ἀδίδος ἐτέχθη ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, ἥτις γέννησις χροσικὴ τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ἀδίδου γεννήσεως οὐτε τι ἀπαμείωσαν οὐτε μᾶλλον τι ταύτῃ προσέθηκεν. Ἔως τοῦ, Συνηλεβήθη μὲν οὖν δῆλον ἐστὶ ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἐν ταστρὶ Παρθένου μητρὸς, ἥτις οὕτω φυλαχθείσης τῆς παρθενίας αὐτὸν ἀπεκύησεν, ὥσπερ οὐ καὶ ἀκεφαλοῦ μειράδιος τῆς παρθενίας συνέλαβεν. Ἄρ' ἐνανόησε ταῦτά ποτε¹⁵ Nestorius; εἰρ' εὐρήσῃ τις κατὰ τούτων διαβολὴν τινα, κἀν αὐτὸν ἐνεργῶντα ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνον ἔχει διάβολον; διὰ τί οὖν μὴ πρὸς ταῦτα καὶ εἰ τι ἀμφίβολον μεταρμύζομεν, ἀλλὰ ταῦτα μάλλον ἐκείθεν συνδιαβάλλειν θρασυνόμεθα;

Ὅρα δὴ τὸν Ἀκίφαλον πῶς πάλιν ἐτέρας οὐκ αἰσχύνεται κατατρέχων ῥήσεως¹⁶, ἢ φησιν· Ἐν ὄσῳ¹⁷ τὰ συναμψότερα μετ' ἀλλήλων εἰσι, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ταπεινὸν καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος· ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἔλεειν¹⁸ ὁ Θεὸς τροπὴν οὐκ ὀρίσταιται, οὕτως ὁ ἀνθρώπος τῷ μεγέθει τῆς εἰσίας τῆς θείας οὐκ ἀναλλοκταί. Πῶς γὰρ οὐκ ἐβουλήθη τὴν λέγουσαν ἀντιπαραβελος φωνὴν καὶ πρὸς τὸ χρεωστούμενον ἐφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκτισθῆναι, ἢ θεία φύσις ἠνώθη τῇ φύσει τῇ καθητῇ, ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις ἴσσω ὑπάρχον ἀρμόδιον, εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὡν πατὴρ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀνθρώπος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἀποθνήσκων ἐκ τοῦ ἐνὸς δυνηθῇ καὶ τελευτῆν ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ δυνηθῇ.

Πάλιν τρίτον¹⁹ εἰς κατηγορίαν προτείνουσιν· Ἐνεργεῖ γὰρ ἐκατέρω μορφῇ μετὰ τῆς θατέρου κοινωρίας, ἕως καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλλάμπει τοῖς θεύμασιν, τὸ δὲ ταῖς²⁰ ὕβρεσιν ὑποπέπτωκε. Δύο γὰρ εἶναι τοὺς ἐνεργῶντας ἐκδιδάσκων τὸ ῥητὸν [398 H.] οἱ κατήγοροι ψευδολογοῦσιν. Ἄλλ' ἐκεῖνος πάλιν δι' ἑαυτοῦ ἀντιπαρτιθεὶς²¹ τὴν οἰκίαν φωνὴν ἐμψράττει τούτων τὰ στόματα, λέγων· Εἰς καὶ ὁ αὐτὸς Υἱὸς τε τοῦ Θεοῦ ἀληθῶς καὶ

¹⁴ I Tim. II, 5.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁴ γὰρ φυλάττει ζ. ¹⁵ ποτε ταῦτα ζ. ¹⁶ δὴ ῥήσεως τὸν ζ. ¹⁷ ἐν ὄσῳ ὄσῳ ζ, ¹⁸ ἐλεειν libri λέγειν. cf. p. 961 B et R 808, 56. ¹⁹ τρίτον] τὴν A. τὴν μορφήν ηγ. A. ²⁰ ταῖς] καὶ ταῖς ζ. ²¹ ἀντιπαρτιθεὶς ζ.

Tertium verborum calumniantium, sancti Leonis comparatio, et ex eodem libro redditio, qua injusta calumniantium sententia clarius refellitur.

Hæc autem calumniantur: *Primum enim servat altera natura indeficienter sui proprietatem. Et quemadmodum non tollit servi formam Dei forma, sic et servi forma non minuit Dei formam. Quod igitur dictum est secundum se ple mentis germen est; nisi quid contra objciatur ex ipsa epistola. Sic enim melius impietatis improbitas accusetur. Sic enim habet: Ipse sempiterni Patris unigenitus sempiternus, genitus ex Spiritu sancto et Maria Virgine. Quæ generatio temporalis divinam ipsius ac sempiternam generationem nihil diminuit, neque ipsi quid præponit, usque ad illud: Conceptus est videlicet de Spiritu sancto in utero Virginis matris, ut quæ sic servata integritate ipsum genuerit, quemadmodum et manente virginitate concepit. Intellexit hoc aliquando Nestorius? Reperiatne itaque contra hæc aliquis quod jure calumniatur, etiamsi ipsum diabolum habeat cooperantem in hac re ab initio homicidam? Quare igitur non ad hæc, etsi quid ambiguum est, adaptamus, sed hæc potius inde sumere audemus.*

Cerne Acephalum quomodo non iterum alterum dictum omitens erubescit: *Quæ, inquit, in [universa] quantitate relata utrinque sunt, et hominis vilitas et Dei contra magnitudo. Quemadmodum enim cum dicit: Deus mutationem non suscipit; sic homo divinæ dignitatis non consumitur. Quomodo enim pudore non est affectus dictam vocem opponens, et ad debitum nostræ naturæ conditum esse: Divina natura unita est patibili naturæ, ut hoc certe nostris medicinis aptum existens, unus et ipse mediator Dei et hominum existens homo Jesus Christus²², et mori per unam potuit, et finire per alteram non potuit.*

242 Rursum tertium ad accusationem trahunt: *Operatur enim utraque forma per alterius communicationem, donec divinitas quidem miraculis clarescat, humanitas vero injuriis excipiat. Duos enim esse operantes, docere sententiam, accusatores mentiantur. Sed ille rursum per seipsum opponens vocem propriam, obstruit os eorum dicens: Unus ipse et Filius Dei vere, et vere Filius hominis est. Deus quidem quatenus: « In principio erat*

Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Dens erat Verbum: » Homo vero secundum illud, et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis °, » usque ad illud: « Quem ut hominem. » Certe audit dæmonis astutia, huic quasi Deus sit angelorum ordo ministrat. Hæc enim tunc dicta dilucide explicat, et quæcunque hæresis calumniari aggreditur, et omni calumnia ostendit superiora.

Quarto carpunt hanc sententiam: Quando a præcursore Joanne cæpit baptismus, ne ignoretur quia obscuro carnis velamento legitur divinitas. Vox Dei Patris cælitus demissa ait: « Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui P. » Sed mox pudet illos Romani Pontificii dignitatis. Sic enim ait: Venit igitur in hanc mundi vitiatam Dei Filius e cælesti descendens throno, et a patria non discedens gloria, novo modo novaque generatione natus. Novo quidem modo, ut qui invisibilis erat, visibilis factus sit apud nos, usque ad: Deus verus, idem etiam verus homo. Et post hæc: Quemadmodum igitur, ut multa complectar, non ejusdem est naturæ deflere ex commiseratione amicam mortuum, et mox redivivum, divulgato jam obitu quatruiduani mortui, ad vocis jussum resurgere, et cætera usque ad illud: Quicumque per revelationem Patris eundem Dei Filium confessus et Christum.

οικτου τον τελευταίον φιλων, και τον αυτον αναζητην μέλλοντα διασκευασθέντος του προσχώματος της τεταρταίας ήδη ταφής εξανασθησαι προς τον κέλευσμα της φωτης. Και εξης μέχρι του · "Οστις δι' αποκαλύψεως του Πατρός τον αυτον και Υιόν Θεου ° αμολόγησε και Χριστόν.

Sed rursum hæresis dictum verbum discerpit: C Etsi maxime in Domino Jesu Christo Dei Filio et hominis una est persona, tamen aliud est illud, ex quo in utroque communis est injuria 242b, et alterum, ex quo communis opinio orta est. Sed sanctus vir impudens per hoc convertit impios. Dicit enim: Post Domini resurrectionem quæ videlicet veri corporis ipsius facta est, cum alius non resurgat, nisi cruci affixus et mortuus, usque ad: sed unum Dei Filium confitemur et carnem.

άλλος ° άρέστη σι μή ό σταυρωθείς και αποθανών. Μέχρι του, 'Αλλ' ένα Υιόν Θεου και τον λόγον όμολογήσομεν και την σάρκα.

Postquam vero invasit hæretica opinio, et hoc depravat: Per hanc igitur personæ unitatem in utraque natura debitam intelligi. Etiam si vero hic propriis armis sycophanta hos invadit, dicens: In importunitate igitur hominis, et ultima natura, Deus verus natus est totus in iis, quæ ipsius, et totus in nostris, et deinceps: Ut manens igitur in forma Dei, fecit hominem, sic in servi forma factus homo est.

° Joan. 1, 1, 2. ° ibid. 14. P Matth. xvii, 3.

VARIÆ LECTIONES.

° παρ' expungit Scaliger. του ό γάρ] γάρ του ό γάρ A: γάρ του ό ζ. ° έστι A: έτι ζ. ° Υιόν του Θεου ζ. ° άλλος ούκ ζ. ° την add. A. ° όλως — όλως pr. A. ° ώς] ής pr. A.

A ἀληθῶς Υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει, Θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, καθὼ, « Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος, » ἀνθρώπος δὲ κατὰ τοῦτο, καθὼ « Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. » Ἔως τοῦ, "Ὅν ὡς ἀνθρώπου τοιγαροῦν κειράζει ἡ τοῦ διαβόλου πανουργία, τούτῳ ἄτε δὴ Θεῷ ὄντι ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις διακορεῖ. Τὰ γὰρ ἐνταῦθα βηθέντα σαφῶς ἐρμηνεύει καὶ ἄπερ ἡ αἰρεσις συκοφαντεῖν ἐπήρθη, καὶ διαβολῆς ἀπάσης δεικνύει ἐνώτερα.

Τέταρτον διαβάλλουσι τὴν ἐχούσαν ῥῆσιν [765 R.] "Ὅτε δὲ πρὸς τὸ τοῦ προδρόμου ἑαυτοῦ Ἰωάννου ἐρχεται βάπτισμα, ἵνα μὴ λάθῃ ὅτι περ τῷ προκαλύμματι τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἐκρύπτετο, ἡ τοῦ Πατρὸς φωνὴ οὐρανόθεν ἐπιβοῶσα φωνεῖ: « Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠδύόκησα. » Ἄλλ' εὐθὺς αὐτοὺς καταισχύει τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἀρχιερωσύνης τὸ καλλώπισμα · λέγει γάρ· Προέρχεται τοίνυν εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο τοῦ κόσμου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ θρόνου καταβαίνων καὶ ἀπὸ τῆς πατρικῆς δόξης οὐκ ἀριστάμενος, καινῇ τῇ τάξει καὶ καινῇ τῇ γεννησει γενόμενος, καινῇ μὲν τῇ τάξει, ὅτι περ ὀρθοῦς ὢν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὀρατοῦς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῶν. Μέχρι τοῦ · Ὁ γὰρ ὢν Θεὸς ἀληθῆς, αὐτὸς ἐστι ° καὶ ἀνθρώπος ἀληθῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα· "Ὅσπερ ὄντι, ἵνα τὰ πολλὰ παραλείψω, οὐ τῆς αὐτῆς ἐστὶ φύσεως τὸ κλάσειν ἐκ διαθέσεως

Ἄλλὰ πάλιν ἡ αἰρεσις διασύρει τὸ λέγον ῥητόν· Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ Ἀεσπότῃ Ἰησοῦ τῷ Χριστῷ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐν ὄντι πρόσωπον, ὁμῶς ἕτερόν ἐστιν ἐκάτερον ἐξ οὗ ἐν ἐκατέρῳ κοινόν ἐστι τὸ τῆς ὕφρεως, καὶ ἕτερον ἐξ οὗ κοινόν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν. Ἄλλ' ὁ ἱερὸς ἀνὴρ καὶ ἀναισχύντους ὄντας δι' ἑαυτοῦ ἐντρέπει τοὺς δυσσεβεῖς · λέγει γάρ· Μετὰ δὲ τῆς ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἥτις δηλαδὴ τοῦ ἀληθινοῦ σώματος αὐτοῦ γεγένηται, ἐπειδὴ οὐκ ἄλλος °

Ἄλλ' ἐτι ἐπιτηδῆ τὸ αἰρετικὸν φρόνημα, καὶ διαβάλλει τὸ· Διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ προσώπου τῆν ° ἐνωσιν ἐν ἐκατέρῳ φύσει νοεῖσθαι ὀφείλουσαν. Ἄλλὰ κἀνταῦθα τοῖς ἰδιοῖς ὄπλοισι ὁ συκοφαντούμενος τούτους καταβάλλει, λέγων· Ἐν ἀκεραία τοιγαροῦν ἀνθρώπου καὶ τελείῃ φύσει Θεὸς ἀληθῶς ἐτέχθη ὄλος ° ἐν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ὄλος ἐν τοῖς ἡμῶν. Καὶ ἐξῆς· Τοιγαροῦν ὡς ° μένων ἐν μορφῇ Θεοῦ παποίηκεν ἀνθρώπον, οὕτως ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἀνθρώπος.

Πάλιν ἡ αἵρεσις ὀπλιζέται κατὰ τοῦ, *Πολιά φύσις* A ἔμπεσαρμένη τοῖς ἡλοῖς ἐν [399 H.] τῷ τοῦ σταυροῦ ξύλῳ κρέματα. Καὶ πάλιν ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς τρέπεται τὸ πολέμιον, πολλοὺς ἑαυτῷ συνεπαγόμενος συμμάχους· πλὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ᾗδε καταβάλλει τούτους. Περὶ γὰρ Εὐτυχοῦς λέγων φησὶν· Ὅς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἐν τῷ μονογενεῖ Ἰῶ τοῦ Θεοῦ οὐτε διὰ τῆς ταπεινότητος οὐτε διὰ τῆς δόξης ἐπέγνω τῆς ἀναστάσεως. Καὶ ἐξῆς μέχρι τοῦ· *Τι δὲ ἐστὶ τὸ διαίρειν τὸν Ἰησοῦν, εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπ' αὐτοῦ φύσιν ἀποχωρίζειν* 21 τὸ μυστήριον, δι' οὗπερ ἐσώθημεν μόνου, κειρᾶσθαι μάταιον διὰ πλάσματων ἀναιδῶν ἀπεργάζεσθαι.

Τὰ μὲν οὖν ῥητὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, τὰ τε ἐπιπρεσβόμενα μάτην καὶ ἃ τοὺς ἐπιπρεσβύοντας κατεϊσχύνουσι, ταῦτα· ἃ τοσοῦτον συσφίγγει τὴν ἔκθεσιν, ὥστε θαυμάζειν πῶς ἐκ τούτων οἱ συκοφάνται οὐχὶ σύγχυσιν τοῦ ἀνδρὸς κατεῖπον, ὥσπερ ἐκ τῶν ἐπιπρεσβύτων τὴν διαίρεσιν συνεπλάσαντο. Τὸ γὰρ λέγειν ὡς ὁ ἀπαθὴς Θεὸς οὐκ ἀπήξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἀνθρώπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκείσθαι θανάτου, καὶ ὁ ἄχρονος εἶναι ἤρξατο ἀπὸ χρόνου, πῶς ἔλαθε τοὺς πικροὺς συκοφάντας μὴ συγχύσεως τὸν ἄνδρα γράψασθαι διὰ τούτων; [768 R.] πλὴν ἄλλ', ὥσπερ τὴν διαίρεσιν ἐπιβραβεῖ ταῦτα, οὕτω κάκεινα τὴν σύγχυσιν ἀποσκευάζεται.

Τὶ δὴ ποτε δὲ ὁ συγγραφεὺς διὰ τοιούτων ᾤδευσε ῥημάτων; διετὸς τῆνικαῦτα κατὰ τῆς Ἐκκλησίας συνίστατο πόλεμος, ἐνταῦθα μὲν τὸν Εὐτυχεῖα φέρων πρωτοστάτην, ἐκείθεν δὲ τὸν Νεστορίον, καὶ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ τὸ πῦμα μαχόμενον ἐστὶ. Πρὸς οὖν ἑκατέρους ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς διαμαχόμενος C εἰκαίσι; καὶ καταλλήλους βέλεσι τοὺς ἀντιπέλους ἐτίτρωσκε, καὶ Νεστορίῳ μὲν πολεμῶν σύγχυσιν διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἄκρας ἐνώσεως τοῖς ἀσυνέτοις δοκίμῳ παρεισάγειν, Εὐτυχεῖ δὲ συμπλεκόμενος καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν ἀκριβολογούμενος διαφορὰν ὑποστάσεων κατηγορεῖται προτείνειν. Δεῖ δὲ τὸν ἀδέκαστον ἀκρατὴν τὸν τοῦ συγγραφέως σκεπὴν ἐξετάζειν καὶ τὸν εἰρμὸν ὅλον τῆς συγγραφῆς 22 ἐπισκοπεῖν. Ὅτι δὲ διχόθεν αὐτῷ προσέβαλε τὸ πολέμιον, αὐτὸς γράφων πρὸς τὸν εὐσεβίστατον βασιλεῖα Λέοντα, καὶ Νεστορίον ἀναθεματίζων καὶ Εὐτυχεῖα, σαφῶς ἐκδιδάσκει. Ἐχρῆν οὖν εὐλαβῶς τοῖς τῶν Πατέρων πόνοις προσέχειν, ἀλλὰ μὴ πρὸς διαβολὴν ἀντὶ τοῦ εὐγνωμονεῖν ἐτόλμως εἶναι· καὶ καθάπερ τῶν Ἀρειανῶν τὰ ταπεινὰ D ῥήματα καὶ τὸ πάθος εἰς τὴν τοῦ Υἱοῦ θεότητα μεταφερόντων, ὡς ἂν αὐτὸν εἰς τὸ ἑλαττον καταγάγῃαι τοῦ Πατρὸς, τοὺς Πατέρας φατέ βιαζομένους παχυτέραις χρήσασθαι λέξεσι, τὸν Κυριακὸν ὀνομάζοντα; ἀνθρώπων καὶ τὸν ἀναληφθέντα 23. . . .

ΣΚΖ'.

Τοῦ αὐτοῦ Εὐλογίου ἄλλη βιβλος κατὰ Θεοδοσίου καὶ Σευήρου.

Ἀνεγνώσθη Εὐλογίου τοῦ ἀγιοτάτου πάπα Ἀλεξανδρείας βιβλος, ἐν ἧ φαίνεται μὲν τῶν 20 τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχῶν δογμάτων, τοὺς δὲ τῆς ἀσεβείας

Rursum hæc hæresis oppugnat: *Qualis natura infixa claris ligno crucis pendet. Et rursum pietatis miles evertit hostem, multos in se adducens commilitones, nisi quod et sic per se hos complectatur.* De Eutyche sic enim loquitur: *Qui naturam nostram in unigenito Dei Filio, neque humilitate, neque gloria agnovit resurrectionis, et quæ sequuntur usque ad illud: Quid separat Jesum, nisi mysterium humanam ab ipso naturam sejungere, per quem solum salvati sumus, conari stultum per impudentes fictiones operari.*

Et quidem beati Leonis dicta quædam temere reprehensa, et quorum pudeat ipsos calumniantes, hæc sunt: quæ talem constringunt unitatem, ut admirentur quomodo in his sycophantæ non confusionem viri reprehenderint, quemadmodum e calumnia oppressis divisionem confingunt. Dicere enim, ut impatibilis Deus non dedignatus est fieri homo mortalis, et mortis non horruit obsequium, et sine tempore factus est cum tempore. Quomodo ignorarunt mali calumniatores, non scripsisse virum per hoc confundi, nisi quod ut divisionem redarguant hæc, sic et illa confusionem adornant.

Quo tandem scriptor hic 243a tendat, geminum hinc adversus Ecclesiam nascitur bellum. Hinc enim Eutychem referens principem, illinc vero Nestorium, et post acceptam plagam, lapsumque pugnam instaurantem, cum utroque pugnans pietatis hic dux, suis ipsos ac mutuis telis vulnerat. Et cum Nestorio quidem dimicans, confusionem per confessionem summæ unitatis stultis invehere videtur. Cum Eutyche vero certans, naturarumque diversitatem accurate defendens, differentiam personarum in medium attulisse æccusatur. Oportet vero integrum auditorem scriptoris scopum investigare, et totius scriptionis seriem considerare. Duos autem sese hostes nactus, scribens ipse ad pietissimum Leonem imperatorem et Nestorium anathemate feriens et Eutychem, clare docet. Oportebat autem Patrum vigiliis circumspecte legisse, et quemadmodum Arianis exilia verba, passionemque in Filii Deitatem referentibus, ut ipsum minorem faciant Patre, Patres dicitis crassioribus uti verbis, Dominicum appellantes hominem, vel assumptum.

CCXXVI.

Eulogii ejusdem liber contra Theodosium et Severum.

Lectus liber Eulogii Alexandrini episcopi, quo pia doctrinæ causam suscepisse videtur, pudorem propugnatoribus impietatis incutiens. Inscritbit vero

VARIE LECTIONES.

21 malim ἀποχωρίζοντα. 22 συγγραφῆς A: γραφῆς C. 23 post ἀναληφθέντα in A columnæ vacant 3 1/2 in C paginae 1 3/4. 24 μὲν τῶν] ἰαῖο τῶν μὲν.

librum primum pontifici Leonī, accusatus ac reprehensus a Theodosio, alicubi vero a Severo, Acephalis. Peratringit vero illorum dementia improbitatemque nihil ostendens verum neque concludere necessario, conficta et falsa mendacia, et non contra illum magis armatos, quicum pugnent, nihilo minus tamen adversus sanctos omnes, quorum nomina respuunt: non igitur inficiantur, et pro omnibus audacter illos opposuit, quibus sanctum Leonem oppugnant, et contra beatum Cyrillum, quodque mirandum magis, adversus eos, qui decreta opponunt. Has enim voces quas allatrant, Cyrillum sæpius objiciunt **243b** asserentem, aliorumque sanctorum Patrum catervam. Quo in numero Athanasius, Gregorii, Basilius, Ambrosius et Amphiloehius. Denique amentia confutatio, Severum ipsum ubique dogmatis auctorem adducit. Quibus usus est beatus Leo [in numeris hæreicos] convitiis a Theodosio et Severo excipitur. Sic illorum dementia ostendit, et adversariam tuentes partem armis exiit, ut in se ictus assiduos inferentes nihil læderent. Est autem hic scriptor purus ac suavis, et breviter ac leviter accusationes instituens, et sine causa nihil in medium proferens. In quatuordecim capita hæreticis librum beati Leonis dividitibus, non captiones accusationesve, vituperationesque ineptias afferunt, et ipse totidem dividit refutationis capita, fortem ac validam reprehensionem calumnie Acephali. Additur vero his absolutio a Chalcedonensi synodo, quam hæreticorum mala lingua proacindit, unitatem personæ ipsis verbis non expressam. Plurimos enim Patres ostendit, non modo ante synodum Ephesinam, sed et sequentes, hac ipsa voce non nos [per alia verba pietatem suam ostendisse] quod et synodus perfecit. Non solum vero, sed et beatam Cyrillum in unione cum Occidentalibus hujusmodi verbis non usum ostendit. Asserit autem Cyrillum ostendere unitatem voluisse, tanquam Verbi hypostasis humanæ absque mutatione uniatum naturæ. Enimvero quia quarta sancta synodus scripta Cyrilli ad Nestorium veracunde, et laudabiliter facta (in quibus non semel, sed et his, et quater personæ unitas Verbi clare declaratur) hæreticorum obstruit ora: quibus ipsam non sapere, neque in persona unitatem conspexerunt, et omnino de quibuscunque Acephali divum Leonem accusare sunt ausi, et Chalcedonensem sanctam synodum, brevi sermone accusationes refellens, et insolubilibus argumentis adversariis pudorem incutiens, ostendit ipsos secum potius, **244 a** quam cum iis quos oppugnant, aut cum sanctis Patribus, aut nobiscum certamen habere.

περιφανώς ἐκηρύττετο, τὰ τῶν αἰρετικῶν ἐμφράττει στόματα, οἷς αὐτὴν οὐ φρονεῖν οὐδὲ τὴν καθ' ἑαυτῶν ἐνωσιν συνεκλάσαντο. Καὶ ἀπλῶς ὅσα ἂν αἰτιῶσθαι οἱ Ἀκέφαλοι τὸν θαυμάσιον ἐπήρθσαν Λέοντα καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι [401. H.] ἁγίαν τετάρτην σύνοδον, συντόμῳ λόγῳ τοῦ αἰτιάματος ἀπο-

προσπιστάς [400. H.] καταισχύων. Προτίθεται δὲ αὐτῷ τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος ὁ τόμος, ἐπιρεαζόμενος μὲν καὶ συκοφαντούμενος ὑπὸ Θεοδοσίου, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ Σεθῆρου, τῶν Ἀκεφάλων· στήλιται δὲ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν καὶ κακουργίαν, οὐδὲν μὲν ἐπιδεικνύς ἀληθές ἢ ἀναγκαῖον λέγοντας, διεψευσμένα δὲ καὶ συμπεπλάσματα, καὶ οὐ κατ' ἐκείνου μᾶλλον ὀπλιζομένους ᾧ διαπληκτίζονται, ἀλλ' οὐδὲν ἕλαττον κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων, ὧν οὐδὲ τὰς κλήσεις ὡς οὐχὶ τιμῶσιν οὐ μένουσιν οὐκ εἰσὶν ἔξαρνοι. Καὶ πρὸ γε ²¹ πάντων παρίστησιν αὐτοὺς ἐναργῶς, οἷς τὸν εὐσεβῆ διασώρουσι Λέοντα, κατὰ τε τοῦ θεσπέσιου Κυρίλλου καὶ (τὸ θαυμασιώτερον) καθ' ἑαυτῶν τὴν ψῆφον φέροντας· ἐκείνας γὰρ τὰς φωνάς, ὧν καθυλακτοῦσι, Κύριλλον τε προκομίζει τὸν θεσπέσιον ^B πολλάκις εἰπόντα ²², καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων τὸν χορὸν, ὃν Ἀθανάσιός τε καὶ Γρηγόριος καὶ Βασίλειος καὶ Ἀμβρόσιος καὶ Ἀμφιλόχιος πληροῦσι. Καὶ ὁ τελευταῖος τῆς αὐτῶν μανίας ἐλεγχος, αὐτὸν πολλαχοῦ παράγει Σεθῆρον δογματιστὴν ἐκείνων, οἷς κεχηρμένος ὁ ἐν ἁγίοις Λέων μυριάσις αἰρέσεως λοιδορίας παρὰ τε Θεοδοσίου καὶ αὐτοῦ Σεθῆρου βάλλεται ²³· οὕτω τὴν μανίαν ἐπεδείξατο τοὺς ὑπ' αὐτῆς στρατηγουμένους ἐξοπλίσαι ²⁴, ὥστε καθ' ἑαυτῶν τὰς πληγὰς καιρίας φέροντας μηδεμίαν ²⁵ λαμβάνειν τοῦ πάθους συναίσθησιν. Ἔστι μὲν οὖν οὗτος ὁ συγγραφεὺς καθαρός τε καὶ ἡδύς, καὶ διὰ συντόμου καὶ λέιας ὁδοῦ τοὺς ἐλέγχους ποιούμενος, καὶ πρὸς μὴτὴν τῶν ἔξω τοῦ ἀναγκαίου φερόμενος. Εἰς ἰδ' δὲ κεφάλαια τῶν αἰρετικῶν [769 R.] κατατεμνόντων τὸν τόμον τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, οὐ λαβὰς καὶ αἰτιάσεις καὶ μὲμψεις ἀλόγους καταχέουσι, καὶ αὐτοὺς εἰς τοσαῦτα καταδιέβην ἀνατροπῆς μέρη τὸν τῆς Ἀκεφάλου συκοφαντίας ἰσχυρόν τε καὶ ἀφυκτον ἐλεγχον. Ἐπισυνάπτει δὲ τούτοις καὶ τὴν ἀθώωσιν τῆς ἐν Καλχηδόνι ²⁶ συνόδου ὧν αὐτὴν ²⁷ ἡ αἰρετικὴ κατηγορεῖ γλωσσολογία, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν αὐταῖς λέξεσιν ἢ φαρμένην φωνήν. Δείκνυσσι γὰρ πολλοὺς τῶν ἁγίων Πατέρων, οὐ μόνον τῶν πρὸ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτῆν, τῆ ἑαυτῆ μὲν οὐ κεχηρμένους φωνῆ, δι' ἑτέρων δὲ βημάτων τὴν αὐτὴν δογματίσαντας εὐσέθειαν· ὃ καὶ ἡ σύνοδος διεπράξατο. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἀγιώτατον Κύριλλον ἐν τῇ πρὸς τοὺς ²⁸ ἀνατολικούς ἐνώσει ταῖς τοιαύταις προφέρει μὴ κεχηρμένον λέξει. Φησὶ δὲ καὶ ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις τῷ θεσπέσιῳ Κυρίλλῳ βούλεται δηλοῦν, ὡς ἡ τοῦ Λόγου ὑπόστασις ἀνθρωπεῖα φύσει ἠνώθη ἀτρέπτως. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ τετάρτη ἁγία σύνοδος τὰ παρὰ Κυρίλλου πρὸς Νεστόριον γραφέντα δι' αἰδοῦς καὶ ἀποδοχῆς ποιησαμένη, ἐν οἷς οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ καὶ δις καὶ τετράκις ἡ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις τοῦ Λόγου ^D

VARLÆ LECTIONES.

²¹ τε ζ. ²² ὑπόντα ζ. ²³ προβάλλεται ζ. ²⁴ ἐξοπλίζων ζ. ²⁵ οὐδεμίαν ζ. ²⁶ Καλχηδόνι ζ. ²⁷ αὐ-
τῆ Α. ²⁸ τοὺς add. Α.

λίαν, ἀναντιβήτους ἐλέγχους τοὺς ἐπιπραστάς κατασχόνει καὶ δείκνυσι μᾶλλον αὐτοὺς καθ' ἑαυτῶν ἢ καθ' ὧν παρετάξαντο καὶ κατὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν Πατέρων ἢ καθ' ἡμῶν πόλεμον ἔχοντας.

Οὗτος δ' ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος πρεσβυτέρου βαθμὸν Ἀ Cæterum hic Eulogius olim sacerdotii gradum Ἀντιοχείᾳ ἴσχε ἐδ' πρότερον, καὶ μονῆς ἠγήσατο Antiochiæ habuit primum, ædemque solum rexit τῆς παναγίας Θεοτόκου τῆς λεγομένης τῶν Ἰουστινιανῶν. Κατεβάλετο δὲ καὶ ἑτέρας οὐκ ἀγενεῖς πραγματείας. Ὑστερον μένοι καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεὺς ἐγρημέτισεν. sanctissimæ Deiparæ quæ Justiniana nuncupatur. Aggressus est et alia non ignobilia opera: tandem etiam Alexandriae præsul renuntiatus est.]

ΣΚΖ'.

Τοῦ αὐτοῦ στηλιτευτικὸς λόγος.

Ἀνεγνώσθη λόγος στηλιτευτικὸς τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις ἀνδρὸς κατὰ τῆς γεγενημένης τοῖς Θεοδοσιανοῖς τε καὶ Γαϊνῆταις τοῖς αὐτοῖς ἀκαφόλοις προδικαίρου ἐνώσεως. Οὗτοι γὰρ διεστάμενοι πρὸς ἀλλήλους πρότερον, ὑστερον ὧν ὑπερίβησκον δογματίων, ταῦτα προδόντες ἀλλήλοις εἰς ἐνωτικὴν τινα πρὸς ἄλλον ^Β ἀσέβειαν συνεχύθησαν, ἐκείθεν δὲ πάλιν ἀναχυθέντες εἰς τὴν προτέραν ἀσέβειαν μερὶς ἑκατέρω, ἐξ ὧν συνεφύρησαν, διηρέθησαν. Ἐλέγχει τούτων ἐν τῷδε τῷ βιβλιαρίῳ τὴν δυσσεβειαν αὐτῶν, καὶ δείκνυσιν ὅτι περ οὐχ ὡς ἐκείνοις ἔδοξεν οικονομίαν ^Β αὐτοῖς ἡ ἑνωσις ἐξειργάσατο, ἀλλ' ὅλης αὐτῶν τῆς κίστους προδοσίαν ἐμεθώδευσε. Διαιρεῖ δὲ καὶ τὸ τῆς οικονομίας εἶδος, ὅπερ ἡ τοῦ Θεοῦ οἶδεν Ἐκκλησία, τρισὶ διαφοραῖς, καὶ ὡς κατὰ μετρίαν τῶν τριῶν προήλθον αὐτοῖς εἰς τὴν συμπεφυρμένην ἀσέβειαν, ποιεῖται τὸν ἐλεγχόν, αἱ τῶν ἀκαθῶν αὐτοῖς δυσσεθημάτων σπουδαί ^Β, ἀλλ' (ὡς ἐφημεν) τῆς ὅλης αὐτῶν θρησκείας ἑκατέρα μερὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐνώσεως προδοσίαν καὶ ἐξάρνησιν διεπράξατο. Καὶ πρῶτον μὲν φησιν ὡς ὁ τῆς οικονομίας λόγος οὐ τὰ χυλόντα τῶν προσώπων ^Β ἐπόπτας καὶ διαιτητὰς καθίξει τῆς πράξεως, ἀλλὰ τοὺς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οικονομούς τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, καὶ οἷς τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων οἱ νόμοι κατακτιστεύθησαν, [772 R.] ὧν ἡ λεγομένη τῶν Γαϊνῶν καὶ Θεοδοσιανῶν ἑνωσις οὐδένα ἐγίνωσκεν. Ἐπειτα δὲ τότε τὰς οικονομίας ὁ ὁρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτι τὸ δόγμα τῆς εὐσεβείας οὐδὲν παραλλάσσεται· ἐκείνου γὰρ ἀκηράτου καὶ ἀκατηλεύτου μένοντος, ἡ οικονομία περὶ τι τῶν ἐξωθεν αὐτοῦ χώραν εὐρίσκει ^Β συνίστασθαι. Παλλάξις δὲ τις καὶ πρόσκαιρος οικονομία προελήλυθε πρὸς βραχὺ τι τῶν οὐκ ὀρεϊδόντων ἀνασχομένη καὶ στέγασα ^Β ἐπὶ τῷ ^Β διηνακὲς μὲν καὶ ἀκλόνητον τὴν εὐσέβειαν ἀπολαβεῖν τὸ κράτος, ὅπερ κλύσαι δὲ καὶ τὰς τῶν ἀκαταρούντων κατὰ τῆς ἀληθείας ὁρμάς, αἱ πολλαὶ ^Β φερόμεναι τῇ ῥύμῃ μέγα ^Β τι κακῶν ἐργάσασθαι, μὴ πρὸς βραχὺ τι τῶν τὴν Ἐκκλησίαν οικονομούντων ἀναμειβόντων, παρῆχον τὸ ἀναμειβόλον. Οὕτως

¹ Psal. xxvi, 1. ² Eccli. xii, 15.

VARIE LECTIONES.

^Β πρὸς ὄλιγον corr. A : πρὸ ὄλιγων ζ. ^Β οικονομίαν] cf. Elias Veielius de varis œconomix sacræ generibus. ^Β σπουδαί corr. A : σπουδαί ζ. ^Β εὐρίσκει] οὐχ εὐρίσκει re A et ζ. ^Β καὶ στέγασα A : στέργασα ζ. ^Β τῷ Scaliger : libri τό. ^Β μέγα] καὶ μέγα A.

NOTÆ.

(66) Incarnationem sc. hoc loco, incarnationis expositionem.

(67) Quam novit esse divini Verbi dispensationem,

CCXXVII.

Eulogii ejusdem invectiva oratio.

LECTA EST INVECTIVA EJUSDEM CONTRA UNITATEM SUBITO EXORTAM INTER THEODOSIANOS, ET CAINITAS ACYPHALOS. HI ENIM PRIMUM INTER SE CUM DISSIDESSENT, POSTMODUM EA QUÆ AD NECEM DEFENDEBANT DOGMATA INVICEM TRADENTES, IN UNAM, SED BREVEM QUAMDAM CONSPIRARUNT IMPIETATEM. INDE ITERUM REFUSA IN PRIOREM IMPIETATEM PARS UTRAQUE, DISCESSERUNT AD EAS EX QUIBUS IN UNUM COALUERANT, OPINIONES. OSTENDIT IGITUR QUOD NON UT ILLIS VISUM EST, IPSIS ŒCONOMIAM (66) SUA UNITAS OPERATA EST: SED POTIUS FIDELI ILLORUM PRODITIONEM INTEGRAM PROPALAVIT. DIVIDIT AUTEM ŒCONOMIÆ SPECIEM, QUAM DEI NOVIT ECCLESIA (67), TRIBUS DIFFERENTIIS: ARGUITQUE CONTRA CONDUPPLICATAM EORUM IMPIETATEM, QUOD SECUNDUM NULLAM TRIUM ILLARUM PROCEDERENT INITIA AB IPSIS IMMORTALIA IMPIETATIS FŒDERA: SED UT DIXIMUS, UNIVERSÆ EORUM RELIGIONIS UTRAQUE PARS; NOMINE UNITATIS PRODITIONEM NEGATIONEMQUE PERPETRAVIT. ET PRIMO QUIDEM AIT QUOD ŒCONOMIÆ RATIO NON OBVIOS QUOSQUE REI SPECULATORES ET ARBITROS ADMITTIT, SED CHRISTI MINISTROS ATQUE DISPENSATORES MYSTERICORUM DEI ET QUIBUS PONTIFICIUM THRONORUM LEGES CREDIDERUNT. DE QUIBUS JAM DICTA CAINITIS AC THEODOSIANIS UNITAS NEMINEM AGNOVIT. SANE EX TUNC DIRECTA DE IPSA INCARNATIONE ORATIO INCHOATUR, UBI JAM DOGMA PIETATIS NON LÆDITUR. ILLO ENIM INCORRUPTO AC SINCERO PERMANENTE, INCARNATIO NON POTEST CIRCA ALIQUID EXTERNUM, EIDEM IN QUO SISTAT LOCUM REPERIRE. SÆPENUMERO ENIM ALIQUA TEMPORARIA ŒCONOMIA AD BREVE TEMPUS PRODIIT ALIQUID INDEBITUM TOLERANS ET AMPECTENS, UT CONTINUUM ET INCONCUSUM ROBOR PIETAS ACCIPERET, ET AD DISSOLVENDOS ^Β eorum qui veritati insidiabantur insultus: qui quidem magnam illaturo perniciem lata omnes via prorumpentes (dum interim Ecclesiæ rectores de accurata veritate nihil quidquam remittunt) rem totam abaque controversia effecerunt. Sic Paulus propter inevitabiles Judæorum insidias et propter defectionis occasiones Timotheum circumcidit. Tondetur et ipse caput, et purificatur, qui ad Ga-

latas scribens : *Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit* 1. Sed hanc præceptionem ad breve tempus constituit, quemadmodum et experimentum docet. Per omnia enim et perpetuo Ecclesia seditiones vitat, et integritatem curat.

ταύτην μὲν τὴν οἰκονομίαν βραχὺς τις χρόνος ἐπίσταται, καθὰ ⁴⁶ [402 H.] διδάσκει καὶ τὸ παράδειγμα· διὰ παντός δὲ καὶ εἰσαεὶ ἡ Ἐκκλησία τὸ ἀστασίαστον μεθοδεύει, καὶ ὀλόκληρον.

Altera vero gubernationis forma in verbis capit firmitatem. Quando enim Ecclesiæ dogmatibus recte factis, et per alias voces scandali expertibus promulgatas, tametsi non bene dicti sunt prætextus, taceri hæc contingit. Qui vero sermones suos disponit in iudicio et silentio, sonum priorum dogmatum per omnem terram audiri facit. Qualiter fecisse magnum Athanasium Gregorius cognomento Theologus testatur : *Postquam, inquit, consentientes reperit, et verbo nihil discrepantes : nomina rebus commiscens colligat*. Et oratione in Pentecoste, Magistrum eundem videas ipsum gubernandi formam vincere : *Sed syllabis, inquit, offendimini, et voce ; date vim divinitatis, et dabimus vobis veniam vocis*.

τὸν διδάσκαλον ἰδοὺς ἂν τῆς αὐτῆς οἰκονομίας τὸ εἶδος κρατύνοντα ⁴⁹. Ἀλλὰ ταῖς συλλαβαῖς, φησὶ, δυσχεραίνετε, καὶ προσκαίτε τῇ φωνῇ. Δότε τῆς φωνῆς τὴν συγχώρησιν.

Et tertiam ait esse gubernandi formam, quando sæpe personæ despiciunt, promulgatum decretum accurate contra illos pronuntiatum, nihilominus recta prævalente doctrina. Secundum quam, ait, œconomiam Theophilus cum Gelasio communicat, in tabulis habente scriptum Eusebium Palæstinum. Cyrillus vero a Theodori Mopsuestiæ episcopi, per Orientem eodem modo iterum anathemate percussus, communionem non abstinuit. Videbat enim sinceris dogmatibus servari præcipuos religionis articulos. Ad illud enim usque tempus sana doctrina obtinuit, æque hactenus quidpiam Ecclesiæ dogmatum innovatum.

245 Tres igitur in partes œconomiam dividens, et secundum nullam Theodosianorum et Cœnitarum unitatem procedere demonstrans, in proditionem conclusos, singulas partes propriæ religionis constituit, et nullibi stetit, sed confusos, rursus ab invicem divulsos esse, et mutuum gessisse bellum. Hæc et his similia reprehendens, Acephalorum quam dicunt unitatem referens, per alia multa dilucide ostendit. Nullum ab iis incarnationis vestigium relictum, sed manifesta proditio et negatio, pro quibus milies se mortem oppetere velle jactabat. Sic fere de Acephalis hoc ipso libello pertractat.

Complectitur autem opus epistolam quoque scriptam Eutychio archiepiscopo Constantinopolitano, quam etiam presbyter scripsit, certitudinem continentem pietatis et fidei orthodoxæ ac catholicæ.

1 Galat. v, 2.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁶ καθὸ ζ. ⁴⁷ δὲ οὐκ. Α. ⁴⁸ δὴ Α : δὲ ζ. ⁴⁹ κρατύνοντα τὸ εἶδος ζ. ⁵⁰ Πλατίνον ζ. ⁵¹ κυριώτατα ζ.

ὁ Παῦλος διὰ τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀκαθάρτους ἐπιβουλὰς καὶ τὰς πρὸς τὴν ἀποστασίαν προφασίαις περιτέμνει μὲν τὸν Τιμόθεον, ξυρᾶται δὲ καὶ αὐτὸς τὴν κεφαλὴν καὶ ἀρνίζεται, ὁ πρὸς Γαλάτας γράφων· Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι, ἂν περιτέμησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. Ἀλλὰ

τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς οἰκονομίας περὶ τὰς λέξεις λαμβάνει τὴν σύστασιν. Ὅτε γάρ, τῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων ὀρθῶς ἐχόντων καὶ δι' ἑτέρων φωνῶν ἀνακηρυττομένων, ῥήματά τινα τοῖς ἀκραϊστοῖς σκανδάλου κἂν οὐκ εὐλογοὶ γίνωνται προφασίαι, ἀποσιωπᾶσθαι συγκαταβαίνει ταῦτα. Ὁ δὲ ⁴⁷ τοὺς λόγους αὐτοῦ οἰκονομῶν ἐν κρίσει καὶ σωπῇ, τὸν εὐσεβῶν δογμάτων τὸν φθόγγον εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιχηθῆναι καταπραγματεύεται. Οἷα

δὴ ⁴⁸ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ὁ θεολόγος Γρηγόριος πεποιηκότα ἐπιδείκνυσιν· Ἐπειδὴ γάρ, φησὶ, συμφοροῦντας εὖρε καὶ οὐδὲν διστωῆτος κατὰ τὸν λόγον, εἰς ὀνόματα συγχωρήσας συνδῆ τοῖς πράγμασι. Καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ δὲ πάλιν τὸν αὐτὸν τὴν δύναμιν τῆς θεότητος, καὶ δώσωμεν ὑμῖν

καὶ τρίτον δὲ φησὶ τρόπον οἰκονομίας, ὅτε παροῶνται πρόσωπα πολλὰκις ἐκκήρυκτον ψῆφον τῆς ἀκριβείας κατ' αὐτὴν ἀνακηρυττούσης, οὐδὲν ἕλαττον τῶν ὀρθῶν κρατυνομένων δογμάτων. Καθ' ἣν, φησὶν, οἰκονομίαν Θεόφιλος μὲν τῷ Γελασίῳ ἐκοινωνεῖ, ἐγγεγραμμένον ἔχοντι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὸν Παλαίστινον ⁵⁰ Εὐσέβιον, Κύριλλος δὲ τοῦ Μοφουστίας Θεοδώρου, κατὰ τὴν ἑψῶν ὡσαύτως ἀνακηρυττομένου, τῆς κοινωνίας οὐκ ἀρίστατο· ἑώρα γὰρ ἀκλήρωτοις σωζόμενα δόγμασι τὰ τῆς εὐσεβείας καιριώτατα ⁵¹. Μέχρι γὰρ τούτου τὰ τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος ἀνέχεται, μέχρις ἂν οὐδὲν καινοτομεῖται τῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων.

Τριτῇ τοίνυν τὴν οἰκονομίαν διελθὼν, καὶ κατ' οὐδεμίαν αὐτῶν τὴν τῶν Θεοδοσιανῶν καὶ Γαϊνιῶν προελθεῖν ἐπιδειξάμενος ἔνωσιν, εἰς προδοσίαν συγκατεστήσας ἐκάτερον μέρος τῆς οικείας θρησκείας παρέστησε, καὶ στήναι μὲν οὐδαμού, ἀλλὰ συγχυθέντας πάλιν ἀπ' ἀλλήλων διαβραχῆναι καὶ κατ' ἀλλήλων φέρειν τὸν πόλεμον. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα, στηλιτεύων τὴν τῶν Ἀκεφάλων λεγομένην ἔνωσιν, διεξεθῶν, διὰ πλειόνων ἄλλων ἔναργῶς ἐπεδείξατο [773 R.] ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἴσχνος οἰκονομίας διαπέπρακται, ἀλλὰ σαφῆς προδοσία καὶ ἐξάρησις, ὑπὲρ ὧν πρότερον μυριάκις ὑπελθεῖν τὸν θάνατον διεταίνοντο. Οὕτω μὲν εἰ περὶ τῶν Ἀκεφάλων ἐν τῷ βιβλιδαρίῳ τούτῳ διέβησι.

Περιεχε δὲ τὸ τεῦχος καὶ ἐπιστολὴν αὐτοῦ γεγραμμένην Εὐτυχίῳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἣν ἔγραψεν ἐν πρεσβυτέροις ἐτι τελεῶν, πληροφορίαν περιέχουσαν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως.

ΣΚΗ΄.

Ἐφραιμίου πατριάρχου Θεουπόλεως ἰδιότι διάφοροι.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου, πατριάρχου δὲ οὗτος Θεουπόλεως ἦν, ἰδιότι διάφοροι· Σύρας μὲν γεγονώς καὶ φωνῆς καὶ γενεᾶς, παιδευθεὶς [403 H.] δὲ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὐκ ἀγεννῶς, ἀλλὰ καὶ πολιτικῶς οὐκ ὀλίγας μεταχειρισάμενος ἀρχάς, ὧν τὴν τελευταίαν, κόμης ἀναβήθεις τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν ἀρχιερατικὸν μετηνέχθη θρόνον. Φασὶ δὲ αὐτὸν τὰ τε ἄλλα ἐπαίμων ἔξια διαβῖναι, καὶ πολλὴν τῆς ἐλεημοσύνης ἐργάτην γενέσθαι. Συνέταξε μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ διαφόρους βιβλούς, ὧν εἰς ἡμᾶς τῶς τρεῖς περιήλθον. Σχεδὸν δὲ τι ^α αὐτοῦ πάντες, οὐς τεθεάμεθα πόνους, ὑπὲρ τῶν τῆς Ἐκκλησίας σπουδάζουσι δογμάτων, καὶ τοῦ παραστήσαι τὴν κατὰ Καλχηδόνα ἁγίαν σύνοδον πάσης λαθεῖς αἰρετικῆς ὑπερκειμένην καὶ ἐπικρατούσαν.

Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ βίβλῳ ὁ πρῶτος αὐτῶ λόγος ἐπιστολὴ ἐστὶ πρὸς Ζηνώδιον τινὰ σχολαστικὸν Ἐμίσης, τῆς Ἀκαφάλου μοίρας ὄντα, διαπεμφθεῖσα· σπουδῆν δὲ ποιεῖται περὶ τῶν ἐπηραζομένων ῥημάτων, ἃ ἐν τῇ ἐπιστολῇ περιέχεται τοῦ ἀγιωτάτου Διονύσιου Προέδρου Ῥώμης. Προτάττει δὲ τῆς γυμνασίας τῶν εἰρημένων ῥημάτων διατὰν τινὰ τοῦ Τρισαγίου Ἰμνου· καὶ γὰρ καὶ ὁ Ζηνώδιος τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας ταυτὸν ἀπορρήξας ^β πρόφασιν ἰδίῳ τὴν περὶ τὴν Τρισάγιον δοξολογίαν καινοτομίαν. Φησὶ δὲ ὁ Ἐφραιμῖος τὴν τοιαύτην ὑμολογίαν τοὺς μὲν τὴν ἀνατολὴν οἰκοῦντας εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναφέρειν, καὶ διὰ τοῦτο ^γ μὴδὲν ἐξαμαρτάνειν ἐπισυνάπτοντας τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, τοὺς δὲ τὸ Βυζάντιόν τε καὶ τὴν ἑσπερίαν νεμομένους εἰς τὴν ὑπερτάτην καὶ πανίερρον πηγὴν τῆς ἀγαθότητος, τὴν ὁμοούσιον Τριάδα, τὴν δοξολογίαν ἀνάπτειν· διὸ μὴδ' ἀνέχεσθαι τούτους ἐπισυνάπτειν τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἵνα μὴ πάθος τῇ Τριάδι περιέλθωσιν. Ἐν πολλαῖς δὲ ταῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐπαρχίαις ἀντὶ τοῦ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς τὸ, Ἁγία Τριάς ἐλέησον ἡμᾶς ἐπάγειν· ἐξ ὧν ἐπιδηλώτερον τὸν σκοπὸν τῶν εὐσεβούντων καθίστασθαι, ὡς εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα τὸ Ἅγιος ὁ Θεός, Ἅγιος ἰσχυρός, Ἅγιος ἀθάνατος ἀνάγοντες ἀκρεβεῖ καὶ ἀκολουθῶν λόγῳ τὸ Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς παραγράφονται. Οὕτω μὲν οὖν ἑκατέραν μοίραν περὶ τῆς προκειμένης δοξολογίας φρονούσαν τε ^δ καὶ λέγουσαν, ἐκείδαν κατὰ τὰ ἄλλα τῆς εὐσεβείας δόγματα μὴδαμῶς μὴδὲν ὀρᾶται παραχαράττουσα, ὁρθῶς τε πράττειν ὁ ἀνὴρ ἀμφοτέρας λέγει καὶ οὐδέτεραν χωρὰν εὐρίσκειν ὅπῃ μῶμον ποιεῖν τὴν ἑτέραν ἢ ὑπὸ κατάγνωσιν ἔλκειν ὑβρώς. Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν οὕτω διατιτᾷ· ὅτι δὲ τοῖς Ἀκαφάλοις αἰρετικοῖς, κακῶς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἐκλαμβάνουσι,

A

CCXXVIII.

Sancti Ephraem Theopolitani patriarchæ, variæ Orationes.

Lectæ sunt sancti Ephraemii (68) patriarchæ Theopolitani Orationes variæ. Syrus quidem fuit genere ac sermone, Græcam vero linguam non mediocriter calluit. Sed et civiles gessit magistratus, e quibus comes tandem Orientis reuocatus, inde ad summam Ecclesiæ cathedram euectus est. Ferunt autem cum alia laude digna gessisse, tum vero elemosynis elargiendis enituisse. Libros vero varios composuit, quorum in manus meas tres inciderunt. Omnia pene opera ejus quæ vidimus pro ecclesiasticis dogmatibus pugnant, defenduntque sanctum Chalcedonense concilium extra omnem esse hæreticorum reprehensionem.

B

Libro quidem primo initio est epistola ad Zenobium quemdam scholasticum Emisenum Acephalorum labe infectum, missa. Propugnat vero irrisum de infestis atque acerbis verbis, quæ in epistola Leonis Romani Pontificis continentur. Præmittit vero horum verborum disputationi, usum quemdam sacri Trisagii hymni. Etenim Zenobius a communi segregatus Ecclesia, colorem hunc quæsiuit, quod recens diuina esset ter sancti hymni sententia. Asserit contra Ephraemius, eundem hymnum Orientales ^{245b} Christo Jesu attribuere, et propterea nihil peccare tametsi adjiciant: *Crucifixus pro nobis*: Constantinopolitanos vero atque Occidentales, in supremum sacratissimumque bonorum omnium fontem, consubstantialem Trinitatem, sententiam referre; idcirco non sustinere illud addi: *Crucifixus pro nobis*, ne qua passio Trinitati attribuitur. In multis enim Europæ ditionibus pro illo, *qui crucifixus est pro nobis*, hoc reponunt: *Sancta Trinitas, miserere nobis*. Unde piorum sententia clarius elucescit, ut in sanctam Trinitatem hoc: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis* accommodent; accurata ac consequenti oratione illud: *qui passus est pro nobis*, ascribunt. Sic igitur alteram utramque partem de his sentire atque asserere, quando in cæteris piis dogmatibus nihil depravare comperiantur. Recte vero facere utrosque hic affirmat, neque ullam reperire rationem cur alterutra reprehendatur, vel in disquisitionem revocetur. Sed hic quidem ita censet, quod ab Acephalis hæreticis male hanc sententiam accipientibus, magnus fiat in pios incursum: merito cæteri Patres nostri illud decreverunt, non oportere illud addere in sacro hymno, *Qui passus est pro nobis*, et convenientem esse hymnum, qui de Trinitate disputat:

VARLE LECTIONES.

^α τι A : τοις. ^β ἀπορρήξαι A.

NOTÆ.

(68) Alius hic ab Ephraim ascetico, cujus opera Photius enumeravit, et exstant, tametsi Syrus uicereque.

quando Cherub.na cantio in triplici sono sanctitatis accedens ab initio, super omnem sanctitatem et bonitatem Trinitatis cantus esse cognoscitur. Sed sive bene seu secus de Trisagio hic sic iudicat, facile enim occasio ipsi ita iudicandi prætextum dedit, non possum equidem nunc de altera sententia certum ferre iudicium : nisi quod non sinit, Scholasticum admonens, ab Ecclesiæ corpore non separari.

Τρισαγίου διήτησεν ὁ ἀνὴρ (τάχα γὰρ [404 H.] τινα οὐκ ἔχω νῦν οὐδὲ ἑτέρα γνώμη κρίσιν ἐπιθεῖναι τῶν τῆς Ἐκκλησίας συναφθῆναι σώματι.

In hac epistola canonem quoque qui secundus est in secunda synodo Constantinopolitana 150 Patrum, ipse 166 esse, nescio quo auctore, neque cum aliis consentiens numerat : neque in hac ipsa modo, sed et in aliis ejus libris, eandem ipse quantitatis rationem init.

Auspiciatus vero stadium orthodoxæ fidei, præfatur, conferenda non esse quæ de theologicis a Patribus nostris decreta sunt, cum dictis a Leone pontifice de incarnatione. Sed hujus theologica cum theologicis, quæ vero de incarnatione, cum iis quæ analogiam habent. 246a Quotquot theologiam opponunt incarnationi, hi reprehensionem injustæ præbent sententiæ, in quæ linguam exacuunt, his vero nihilominus nisi moveantur, irreprensibiles sunt. His præmissis, dicta quædam ex epistola Leonis recitat, quam ad sanctum Flavianum dedit, ex ea item quam ad Leonem Imperatorem misit, quibus claram ostendit viri theologicam doctrinam, eundemque esse Dei Filium, et hominis, magnificè prædicat, patibilem et impatibilem, immortalem et morti obnoxium. Et uno verbo, summam esse Verbi et hominis unitatem, certo et divinitus explanavit. Quin et iisdem litteris Nestorium aperte communionem interdicendum censuit, qui beatam ac Deiparam Virginem non Dei, sed hominis solum matrem appellare est ausus. Primum quoque beatum Leonem perspicue ipsis vocibus pronuntiasse, Dei matrem esse beatam Mariam, cum aliter ante ipsum Patrum nemo id tam clare extulerit, et hæc quidem capite primo persequitur.

Θεοῦ ἐστὶν ἡ ἀγία Θεοτόκος, τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων οὕτω διαπρυσιόεις ῥήμασι μὴ τοῦτο φαιμένον. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῷ κεφάλαιον ταῦτα διατάττει.

Excipit hoc proximum, quo ostenditur sanctum Leonem reliquis Patribus consentientem, unum Filium esse confiteri : atque unius et ejusdem ut aliam formam, sic et diversam naturæ actionem, nusquam divisionem unitate adducens, sed unum hominem factum Deum Verbum prædicat. Adjicit vero Leonis sententiæ et Cyrilli dogmata, conspirare inter se ostendens, et Gregorii Nysseni, et Julii Romani. Adhæc et verba ponit, quibus utens

Ἀ μεγάλη γίνεται κατὰ τῆς εὐσεβείας καταδρομῆς, εἰκότως οἱ ἄλλοι Πατέρες ἡμῶν παντελῶς περιεῖλον τὸ [776 R.] μὴ δεῖν προσάπτειν ἐν τῇ Τρισαγίῳ δοξολογίᾳ τὸ Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· τῆς γὰρ τριαδικῆς θεολογίας ὕμνον εἶναι τὸ δοξολόγημα, ἐπεὶ καὶ ὁ Χερουβικὸς ὕμνος ἐν τῇ Τριαδικῇ φωνῇ τῆς ἀγιότητος προερχόμενος ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἀγιότητα καὶ ἀγαθότητα Τριάδος μελέθημα ἐγνωρίζετο. Ἄλλ' εἶτε εὖ εἶτε καὶ ἑτέρως περὶ τοῦ παρεῖχεν αὐτῷ πρόφασιν ὁ καιρὸς τοιαῦτα διαιτῆν. ἀδίστακτον. Πλὴν οὐκ ἀνίησι τὸν σχολαστικὸν παραι-

Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἐπιστολῇ καὶ τὸν κανόνα, ὃς δευτέρως ἀριθμεῖται ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρ' ἱερωσάτῃ συνόδῳ, αὐτὸς ῥεῖς⁵⁶ εἶναι⁵⁷, οὐκ οἶδ' ὅθεν λαθὼν οὐδὲ τίσιν ἄλλοις συντάττων, ἀριθμεῖ. Οὐκ ἐν ταύτῃ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ λόγοις τὴν αὐτὴν αὐτῷ τῆς ποσότητος ἀπονομήναι χώραν.

Ἀρχόμενος δὲ τῆς ὑπὲρ τῶν ὀρθῶν δογμάτων σπουδῆς, προοιμιάζεται μὴ δεῖν συγχρίνειν ἃ περὶ θεολογίας εἰρηται τοῖς Πατέραςιν ἡμῶν, τοῖς περὶ οἰκονομίας εἰρημένους Λέοντι τῷ Πρώμῳ, ἀλλὰ τὰ μὲν θεολογικὰ τούτου τοῖς θεολογικοῖς, τὰ δὲ περὶ τῆς οἰκονομίας τοῖς ἔχουσιν ἀναλόγως. Ὅσοι δὲ τὴν θεολογίαν ἀνεπιπαρτιθέασιν τῇ οἰκονομίᾳ. Οὗτοι γνώμῳ μὲν ἀδίκου τῆς αὐτῶν παρέχονται στήλην, καθ' ὧν δὲ τὴν γλῶσσαν κινούσι, τοῦτοισ ἀδὲν ἦρτον ἢ⁵⁸ εἰ μὴ ἐκεκλίνητο τὸ ἄμωμον συντηροῦσι. Ταῦτα προδιασκευάσας ῥητὰ προάγει τινὰ τῆς ἐπιστολῆς⁵⁹ τοῦ ἀγνωστάτου Λέοντος, ἣν ἐκεῖνος ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Φλαβιανὸν, καὶ μὴν καὶ τῆς πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, ἐν αἷς θεολογίαν τε λαμπρὰν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιδεικνύει, καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀληθῶς υἱὸν ἀνθρώπου γενέσθαι μεγαλοφώνως ἀνακηρύττει, παθητὸν τε τὸν αὐτὸν καὶ ἀπαθῆ, καὶ τὸν ἀθάνατον νόμοις ὑποκύψαι θανάτου, καὶ ἀπλῶς τὴν ἄκραν ἔκωσιν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ἀμωμήτως τε καὶ θεοπρατῶς διετρέψωσεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Νεστόριον λαμπρᾶ τῇ φωνῇ ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπιστολαῖς ἀναθεματίσαι, ὡς τὴν μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ Θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον τομῆσαντα εἰπεῖν μητέρα· καὶ ὅτι πρῶτος ὁ⁶⁰ ἐν

Ἄγιος Λέων ἰδικῶς εἶπεν αὐταῖς λέξασιν ὡς μήτηρ

Δευτέρον δὲ αὐτῷ προάγεται, δι' οὗ δεικνύεται ὡς ὁ δσιώτατος Λέων τοῖς Πατέραςιν συμφωνῶν ἕνα τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ Υἱὸν, καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνδὸς ὡσπερ ἑκατέραν μορφήν, οὕτω καὶ τὴν διάφορον φυσικὴν ἐνέργειαν, οὐδαμοῦ διαίρεισιν τῇ ἐνώσει παρεισάτων, ἀλλ' ἕνα τὸν σεσαρκωμένον ἀνυμνεῖ Θεὸν Λόγον. Παρατίθησι δὲ ταῖς φωναῖς τοῦ ὁσίου Λέοντος τὰ Κυρίλλου δόγματα, δεικνύς κατὰ πάντα συμφωνοῦντα, καὶ ὅτι καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, ἀλλὰ καὶ Ἰουλίου

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁶ εἶναι] καὶ εἶναι ζ. ⁵⁷ ἢ libri om. ⁵⁸ προσάγει τινὰ τῇ ἐπιστολῇ ζ. ⁵⁹ ὁ adid. A. qui in mg : πῶς τοῦτο φησιν ; Κύριλλος γὰρ καὶ ἄλλοι προεῖπον. Ἡ ὅτι θεοτόκον μὲν λέγουσιν, μητέρα δὲ θεοῦ οὐκ εἶπον, κ' ἢν μὴ ἐν διενήνοχεν.

τοῦ Ῥώμης. Ἐτι μὴν παρίστησι τὴν λέξιν, ἥπερ A
χρησάμενος ὁ ἐν ἀγίοις Λέων διαβολὴν ἀσεθείας
ὑπέστη παρὰ τῶν ἀπὸ Σεβήρου, αὐτὴν ταύτην ⁸⁸ οὐχ
ἕκασ οὐδὲ δις ἀλλὰ καὶ πεντάκις εἰρημένην Κυριλλῶν,
φημι δὴ τὸ ἑκατέρως. Οὐ Κυριλλῶν δὲ μόνον τὸν
νικηφόρον χρῆσθαι τῇ φωνῇ, καθ' ἣς [405 H.] με-
μηνηστας οἱ ἀπὸ Σεβήρου δυσσεβείαν τῷ θεοφόρῳ ἐπι-
γράφουσι Λέοντι, ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμαστὸν Βασίλειον.
Οὐκ ἐν ταύτῃ δὲ μόνῃ τῇ φωνῇ συμφωνεῖν τοῖς τῶν
Πατέρων λογάσι τὸν ἐν ὁμοίῳ ἀποδείκνυσι Λέοντα,
[777 R.] ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι δόγμασι τε
καὶ ῥήμασι, καθ' ὧν ὁλακτεῖν οἱ αἰρεσιῶται οὐ πεφρί-
κασιν· τοὺς τε γὰρ εἰρημένους Πατέρας ὁμοδοξεῖν ⁸⁹
τε καὶ ὁμολογεῖν τῷ ἀνδρὶ, καὶ μὴν καὶ Ἀθανάσιον
τὸν πολυθάλλον, καὶ τὸν ἐν θεολογίᾳ περιδότηον
Γρηγόριον, Πρόκλον τε τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ
τὸν Χρυσόστομον. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τὸ δεύτερον ⁹⁰

Τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὰ ἄρθρα προταττόμενα τῶν ἐν
τῷ Χριστῷ φύσεων οὐδαμῶς ἰσὺν διόδια ἐπινοεῖ
ἐμφαντοῦν οὐχ ὑποτίθεται, ἀλλ' ἐστὶν ἰδίωμα τῆς
θείας ⁹¹ Γραφῆς, οὐ προσώπων μὲν (ὡς εἴρηται)
δυσὲς κεραισάγον, τὰς ἐνωθείσας δὲ φύσεις ἀτμήτους
τε καὶ ἀδιαιρέτους διαφυλάττον. Καὶ γὰρ καὶ ταύτην
τὴν ἐπήρειαν κατὰ τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς ἢ
αἰρετικῆ λύσσα κατέχευεν, εἰπόντος αὐτοῦ· Ὅσπερ ἐν
τῷ ἑλεσίῳ ὁ θεὸς τροπήν οὐχ ὑφίσταται, οὕτως
ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς ἀξίας οὐκ ἀναλλασκε-
ται. Ὅπερ οὖν εἴρηται, κατὰ τὸ τρίτον κεφάλαιον ἐκ
τε τῶν Εὐαγγελικῶν φωνῶν καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν,
καὶ θη καὶ ἐκ τῶν μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, Ἰγνατίου
τοῦ θεοφόρου καὶ Ἰουλοῦ τοῦ Ἀθανασίου καὶ Γρη-
γορίου καὶ Βασιλείου, διελέγχει τοὺς δυσσεβεῖς ὡς ἢ
τῶν ἄρθρων χρῆσις (πάντες γὰρ οὗτοι τούτοις ἐχρή-
σαντο) οὐδεμίαν τομὴν ἢ διαίρεσιν ἐπινοεῖ τῆς ἐν-
ώσεως. Ἐν οἷς ὑποφέρει ὅτι καὶ τὸ, Ἐν ὅσῳ τὰ
συναμφότερα μετὰ ἀλλήλων ἐστὶν (εἰρημένον δὲ ἐστὶ
ἀλλ' ἀντὶ τοῦ διὰ παντὸς παραλαμβάνεται.

Τέταρτον δὲ κεφάλαιον εἰς μέμψιν παρὰ τῶν αἰ-
ρετικῶν προταθὲν ἀνεύθυνον παντελῶς ἀποφαίνει
διὰ τῆς ὁμοίας μεθόδου, φωνὰς συμβαινούσας τῷ
εἰσιαθέντι παρατιθείς, αἷς ὁ χορὸς τῶν ἀγίων ἡμῶν
Πατέρων χρῆσθαι εἰώθασιν. Τὸ δὲ κεφάλαιον φωναί
μὲν εἰσι τοῦ ἐν ἀγίοις Λέοντος, λέγουσι δὲ ταῦτα·
Τῷ μὲν κλαίειν τὴν βεβαιότητα τῆς αὐτοῦ σαρκὸς
ἐπεδείκνυτο, τῷ δὲ ἀναστήσασθαι πρὸς τὸ
κένουσμα τῆς αὐτοῦ φωνῆς τὴν ἀχραντὸν αὐτοῦ
θεότητα ἐδήλου. Ἐνὸς ⁹² δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμφό-
τερα λέπρακται· τε καὶ λέλεικται.

Πέμπτον δὲ λαθὴν προταθείσαν παρὰ τῶν αὐτῶν
αἰρετικῶν κατὰ φωνῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ
ἀνδρός· διὰ τῆς ὁμοίας ἐπιρραπίζει μεθόδου. Ἐστὶ δὲ
ἢ φωνὴ· Ποία φύσις διακέπαρται τοῖς, ἡλοῖς ἐν τῷ
σοῦ σταυροῦ ξύλῳ τοῦ προσπεπηγότος τῷ

A beatus Leo, impiam Severianorum calumniam sub-
jicit, non semel atque iterum sed quinque a Cy-
rillo irrogatam, ambas, inquam, naturas. Non
Cyrillum modo victorem hac uti voce, ejus me-
mores Severi assecit, impietatem Leoni imputant
sed et beatum Basilium, non in hac solum voce
cum sanctis Patribus consentire sanctum Leonem
ostendit; verum etiam in omnibus adeo et verbis
et 246^b dogmatibus, quibus oblatrare hæretici
non erubuerunt. Prædictos enim Patres recte cum
illo sentire, ut et laboribus exercitum Athanasium,
et theologi cognomine præditum Gregorium, Pro-
clum quoque Constantinopoleos, et Amphilochem
Iconii præules, et admirandum illum Joannem
Chrysostomum. Et hæc quidem capite secundo.

Ἀμφιλόχιον τὸν Ἰκονίου καὶ τὸν θαυμάσιον Ἰωάννην
αὐτῷ διαπραγματεύεται κεφάλαιον.

B Tertium, articulos præfixos naturarum in Christo,
nequaquam filios duos exhibere, non igitur subji-
citur, sed est proprius loquendi sacræ Scripturæ
modus; non duas quidem personas, ut diximus,
significans, sed unitas naturas inseparabiles et in-
dividuas conservans. Etenim hæretica rabies effudit
injuriam contra Leonis epistolam sic dicentis :
*Quemadmodum miserando mutationem Deus non
suscipit, sic homo dignitatis magnitudine non perit.*
Quod igitur tertio capite dictum est ex Evangelii
et apostolorum sensu, atque adeo ex sanctorum
Patrum sententia, divini Ignatii, Julii, Athanasii,
Gregoriorum, et Basillii, reprehendit impios, quod
articulorum usus (omnes enim hi illis usi sunt)
nullam sectionem aut divisionem unitatis significat,
quibus addit : *Quæ et utroque versum relata sunt.*
Hoc a Leone expressum, non temporis declara-
tionem, sed pro illo, per omnia, accipitur.

τοῦτο τῷ ὁσωτάτῳ Λέοντι) οὐ ⁹³ χρόνου δήλωσιν,

Quartum vero caput contra reprehensionem hæ-
reticorum. Innocentem usquequaque ostendit per
similem methodum, voces verò consentientes accu-
sato adjiciens, quibus ut solet sanctorum Patrum
cætus utitur. Hoc autem caput verba ipsa sunt
Leonis (69), quæ sic fere habent : *Fletu carnis ve-
ritatem ostendit, resurrexisse vero ad vocis imperium
Lazarum, immaculatam ejus divinitatem declarat.*
Ab uno enim utraque et dicta et facta.

Quintum vero hæreticorum prætextam afferens,
contra vocum similitudinem ejusdem viri sancti,
per similem methodum refellit. Verba illius sunt :
*Qualis natura clavus affixa in 247^a ligno crucis
compacta cruce?* Hoc quidem capite et Isidori mo-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ταύτην add. A. ⁸⁹ ὁρθοδοξεῖν ζ. ⁹⁰ αὐτῷ καὶ τὸ δεύτερον A. ⁹¹ θείας] ἱερᾶς ζ. ⁹² οὐ] οὐ πρὶς
Scaliger. ⁹³ ἐνός] παρ' ἐνός Rothom.

NOTÆ.

(69) Supra hæc Leonis verba ab Eulogio afferuntur.

nachi clari, Alexandrini domo et inter præsules A illustris, epistolas aliquot de multis adducit, quæ per omnia conveniunt cum iis, quæ ut impia hæretici calumniari solent.

Atque in his quidem epistola ad Zenobium versatur. Aliæ ad Justinianum imperatorem missæ litteræ : hæc quidem illius pietatem commendans, illa vero de monachis religiosis eremum incolentibus pietatis testimonium luculentum dat. Tertia vero Anthimi synodalia accurate de fidei dogmatibus, et missa et scripta esse ostendit; altera vero ad ipsum mittitur Anthimum post synodalia, eorum laudationem non excusans, quasi nihil Anthimi impietatis in iis appareat, nisi quod minutissime, et accuratissime Anthimum postulet recipi; Eutychem et Eutychis dogmata excommunicari. **B** θείναι τὸν Ἀνθίμον ἐξαίτει λεπτομερέστερόν τε καὶ εἰς ἀνάθεμα θέσθαι.

Mittitur et ad Domitianum epistola, qui incidens, ut scribit, in ejus quædam verba, turbatus est mente, et solvi dubitationem exoptavit. Verba autem sunt : *Non potest persona personæ, qua persona est, uniri, ut Petrus et Paulus unam eandemque personam constituere, sed neque substantia cum altera substantiâ, ut per eam alia subsistat, in identitatem substantiæ convenire : ut, animi et corporis natura, unam non potest perficere naturam, nisi quis forte in commune quid quod afferat, secundum illas et prius uniri invicem minime conducebat, ut quod in creaturam fertur, vel hoc, in tempore, vel similia. Tunc enim non amplius diversæ naturæ in unam naturam conveniunt. Sed quæ habent substantiæ ab initio consubstantialitatem communitate quadam longissima, idem jus tenere videntur. Quæ enim Domitianum turbant, et quorum exoptabat solutionem, et natus erat, hæc erant. Primum quidem non incredibili sermone dubitationem aggreditur. Deinde et per sanctorum Patrum voces propria ac subjecta verba recte concluduntur. Et hæc quidem tractat epistola ad Domitianum.*

Altera vero ad quemdam Syncleticum, nomine (Tarsensem) scribitur, proferens et **247b** ista disputationem cum Acephalis. Qua post unionem agnoscentes naturam Patres adducit, et nusquam per illos ullam personarum unionem, neque divisam, neque separatam. Et testimonia idem testantia proferuntur, Cyrilli, inquam, Gregorii Theologi, et aliorum, Deique Ecclesia, omnesque adeo Chalcædonensis synodi Patres, unum Trinitatis Deum Verbum incarnatum et hominem esse factum, cujus et secundum hypostasin unitatem et senserunt, et prædicaverunt, primumque Dei matrem com-

σταυρῶ; ἐν τούτῳ τῷ κεφάλαιῳ καὶ [406 H.] Ἰσιδιῶρου τοῦ ἐν μονάζουσι περιβλέπτου (Ἀλεξανδρεὺς δὲ τὸ γένος οὗτος ἦν, καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν αἰδέσιμος) διαφορὸς ἐξ ἐπιστολῶν διαφόρων χρήσεις ἐπιφέρει, αἱ κατὰ πάντα συμβαίνουσι ταῖς παρὰ τῶν αἱρετικῶν ὡς οὐκ εὐσεβείαι συκοφαντούμεναις.

Ἄλλ' ταῦτα μὲν ἡ πρὸς Ζηνόδιον ἐπιστολὴ τὰ κεφάλαια πόνον ἐποίητο. Ἔτεραι δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν γράφονται ἐπιστολαί, ἡ μὲν αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν ἀποδεχομένη, ἡ δὲ ἀσκητῶν τινῶν εὐσεβῶν τὴν ἔρημον οἰκούντων διαμαρτυρίαν ὑπὲρ εὐσεβείας προτεινομένη, ἑτέρα δὲ τὰ τοῦ Ἀνθίμου συνοδικὰ κατὰ τὴν ἀκριβείαν τῶν τῆς Ἐκκλησίας δογματικῶν ἀξιόσθα διατυπωθῆναι τε καὶ ἀποσταλῆναι. Ἄλλη δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἀνθίμον **B** μετὰ τὰ συνοδικὰ στέλλεται **, [καὶ] τὴν ἐκείνων ἀποδοχὴν οὐ παραιτούμενη, ἅτε μὴδὲν ἐν αἰτοῖς τοῦ Ἀνθίμου ἐμφανίσαντος τῆς δυσσεβείας, πλὴν προσ- ἀκριδέστερον Εὐτυχῆ τε καὶ τὰ Εὐτυχοῦς δόγματα

[780 R.] Γράφει δὲ καὶ πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολήν, ὃς ἐντυχῶν (ὡς τὸ γράμμα λέγει) ῥήμασι τισι τοῦ ἀνδρὸς διαταράχθη τε τοὺς λογισμοὺς καὶ ἐπιλυθῆναι τὴν ἀπορίαν ἐζήτησε. Τὰ δὲ ῥήματα εἶπε ταῦτα· Οὐκ ἔστιν ὑπόστασις ὑπόστασις ἐνωθῆναι καθ' ὑπόστασιν, ὅλον Παῦλον καὶ Πέτρον μίαν ὑπόστασιν ἀποτελέσαι ἀδύνατον. Ἄλλ' οὐδὲ οὐσίαν ἑτέραν οὐσίαν **, καθὼ ἐτεροοῦσια, εἰς ταυτότητα συναλθεῖν οὐσίας, ὅλον ψυχῆς καὶ σώματος οὐσίαν μίαν οὐσίαν ἀποτελέσαι ** ἀμήχανον, εἰ μήπω ἄρα τις εἰς κοινότητά τινα ταύτας ἀνάγη, καθ' ἣν καὶ πρὶν ἐνωθῆναι ἀλλήλων οὐ διάφερον, ὅλον τὸ * εἰς τὸ κτιστὸν ἀναφῆροι ἢ τὸ ὑπὸ χρόνον ἢ τὰ ὅμοια. Τότε γὰρ οὐκέτι ἐτεροοῦσια ** οὐσίαι εἰς * μίαν οὐσίαν συνῆλθον, ἀλλ' αἱ ἀπ' ἀρχῆς ἔχουσαι οὐσίαι τὸ ὁμοοῦσιον κατὰ τὴν πορώτατον κοινότητα τὸ αὐτὸ φυλάττουσαι ἐκείχθησαν. Ἄ μὲν οὖν τὸν Δομετιανὸν ἰδοῦσιν, καὶ ὧν τὴν λύσιν ἐπέζητει καὶ ἔτυχε, ταῦτα ἦν· ὁ δὲ πρῶτον μὲν οὐκ ἀπίθανῶς λογισμῶ τὴν ἀμφισβήτησιν περιέρχεται, εἶτα δὲ καὶ διὰ τῶν Πατρικῶν φωνῶν τὰ οἰκεία καὶ προκειμένα καλῶς ἔχειν βεβαίως ῥήματα. Καὶ ἡ μὲν πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολὴ ταῦτα ἔπραττεν.

Ἄλλη δὲ πρὸς Συγκλητικὸν τοῦνομα (Ταρσοῦ δὲ μητροπολίτην αὐτὸν τὸ γράμμα οἶδε) διαπέμπεται, τὸν ἀγῶνα καὶ αὐτῆ τὸν * κατὰ τῶν Ἀκεφάλων Προάγουσα. Ἐν ἣ μετὰ τὴν ἔνωσιν τὰς φύσεις τοὺς Πατέρας παράγει γνωρίζοντας, καὶ οὐδαμοῦ διὰ ταύτας οὔτε τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν οὔτε τεμνομένην οὔτε διαίρεσιν καὶ διχασμὸν ὑπομένουσαν. Καὶ μαρτυρεῖα πάλιν προέρχονται βεβαιούσαι τὸ προκειμένον Κυριλλου τε καὶ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου καὶ ἄλλων Πατέρων. Καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐν Καλχηδόνι * σύνοδος τὸν ἕνα [407 H.] τῆς ἀγίας Τριάδος Θεὸν ὁμολογεῖ σαρκωθῆναι καὶ ἐναγ-

VARIÆ LECTIONES.

** στέλλει Α. ** ἐτεροοῦσια ζ. ** ἀποτελέσαι Α : ἀποτελεσθῆναι ζ. * ὅλον τὸ] nonne ὅλον εἰ? ** ἐτεροοῦσαι ζ. ** εἰς] εἰ εἰς Α. * τὸν Α : τῶν ζ. * καλχηδόνι ζ.

Θρωπήσαι, οὐ καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν οἶδε καὶ κηρῦτ· A
 ται ἔνωσιν· καὶ ὅτι μητέρα Θεοῦ πρῶτον μὲν ἡ Ἐλι-
 σάβετ ἀνείπεν, ἐν οἷς λέγει· *Καὶ πῶθεν μοι τοῦτο,*
ἴνα ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου ἔλθῃ πρὸς με; σα-
 φέστερον δὲ τῶν ἄλλων μετὰ ταῦτα τὴν λέξιν πρῶτος
 ὁ ὁσιος Λέων ὁ πάπας προήνεγκεν. Ἐν γὰρ τῇ πρὸς
 τὸν Λέοντα τὸν βασιλέα ἐπιστολῇ ῥήμασιν αὐτοῖς
 οὕτως γράφει· Ἀναθεματίζεσθω Νεστόριος ὁ τὴν
 ἀνθρώπου δὲ μόνον πιστεύων εἶναι μητέρα. Ἀλλὰ

pellasse Elisabeth, cum ait : *Et unae hoc mihi, ut
 mater Domini mei veniat ad me* ? Clarius vero quam
 alii postea hanc vocem protulit Leo pontifex. Ad
 Leonem enim imperatorem sic scribit : *Excommu-
 nicetur Nestorius credens Mariam non Dei, sed
 hominis duntaxat esse Genitricem, et haec quidem in
 subjecta epistola.*
 μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ Θεοῦ
 ταῦτα μὲν καὶ ἡ προκειμένη ἐπιστολή.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἀνθίμιον ἐπίσκοπον
 Τραπεζοῦντος, ἐν ἣ τὸν τε βασιλέα Ἰουστινιανὸν τῆς
 εὐσεβείας ἀποδέχεται, καὶ τὸν δυστυχῆ Εὐτυχῆ τὴν
 καθάρισιν ὑποστῆναι, διότι μὴ ἠνέσχετο δύο φύσεων
 ἔνωσιν λέγειν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, διατείνεται, καίτοι
 γε τρανῶς τῶν θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν τοῦτο δο-
 γματίζόντων τε καὶ ἀνακηρυχθέντων· ἀλλ' ἐκεῖνον B
 τὸν παράφορον μὴ ἀνέσχεσθαι, ἀλλὰ ἐκ δύο μὲν φύσεων
 γεγενῆσθαι τὸν Κύριον, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν οὐκέτι
 δύο εἶδὲ ἐν δύο γνωρίζεσθαι, μίαν δὲ φύσιν μετὰ τὴν
 ἔνωσιν τερατεύεσθαι. Οἷς συμφωνεῖν διελέγει καὶ
 τὴν ληστρικὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, αὐτοῖς εἰπούσαν
 ῥήμασι· *Τούτοις καὶ ἡμεῖς πάντες συντιθέμεθα.*
 Καὶ ὡς ἡ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος τὸν τε Νεστόριον
 καὶ τὸν Εὐτυχῆ ὑπὸ Ἰσῶ καὶ ὁμοίῳ τῷ ἀναθέματι
 ἔθετο. Καὶ ὅτι τὸ εἶδέναι τὰς φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν
 ἐν μιᾷ ὑποστάσει πάσης ἐστὶν ἀλλότριον διαίρεσις,
 καὶ τοῦτο αὐτὸς τε Κύριλλος καὶ ὁ λοιπὸς τῶν θεο-
 φόρων ἀνδρῶν χορὸς λαμπραῖς ἀνακηρύττουσι ταῖς
 φωναῖς, [781 R.] Εὐτυχῆς δὲ καὶ οἱ αὐτοῦ πρὸ τῆς
 ἐνώσεως μὲν, τουτέστι δίχα ἐνώσεως (ὡ λήρου καὶ C
 δυσσεβείας ὑπερβολή!) τὰς δύο κηρῦττουσι φύσεις,
 οὐκέτι δὲ μετὰ τὴν ἔνωσιν. Καὶ ὅτι οἱ τὸν Εὐτυχῆ
 ἀναθεματίζοντες καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα παραχρῆμα
 καὶ ἄκοντες τὴν οἰκουμηνικὴν τετάρτην κηρῦττουσι
 σύνοδον· οὐκ ἄλλη γὰρ οἰκουμηνικὴ σύνοδος, ἀλλ' αὕτη
 μόνη δεχθέντα μετὰ τῶν βδελυκτῶν αὐτοῦ δογμάτων
 (καθὰ καὶ προεῖρηται) παρὰ τῆς ληστρικῆς ἐν Ἐφέσῳ
 δευτέρως συνόδου τοῦτον ἴσπαντελῶς ἐξέτεμέ τε
 καὶ ἀπεκήρυξεν. Ἔοικε δὲ ταῦτα γράφειν Ἀνθίμῳ
 παρουσιάζοντι μὲν τῇ βασιλίδι πόλει, οὐκ ἔτι δὲ τοὺς
 ἀρχιερατικούς αὐτῆς ὑπελθόντι νόμους· ὃν καὶ παραινεῖ
 κατὰ τὴν ἐπιστολῆν.

Scribit vero ad Anthimum episcopum Trapezun-
 tis, in qua Justinianum ut piū suscipit, et infelli-
 cem Eutychem hæresim constituere, quia non sus-
 tinuit duas naturas in una hypostasi subsistere,
 narrat; et illud per illud perspicue Patres ad unum
 omnes, et docent et prædicant, sed illius animi
 impotentiam ferendam non esse, sed ex duabus
 naturis constare Christum, post unionem non am-
 plius duas, neque in duabus cognosci, unam vero
 naturam post unitatem prodigiose asseri. Quibus
 consonare ait prædicatoriam illam in Epheso syno-
 dum hæc asserentem : *His et nos omnes conditi su-
 mus,* utque iisdem de causis Chalcedonensis syno-
 dus Nestorium et Eutychem condemnarit : et nosas
 naturas post unitatem in una persona, ab omni est
 divisione alienum. Idemque beatus Cyrillus omnia-
 que adeo sanctorum Patrum cœtus claris prædicat
 vocibus. Eutyches ejusque asseclæ, pro unitate qui-
 dem, hoc est, duplici unitate (o ingentem demen-
 tiam atque impietatem!) duas prædicant naturas,
 non amplius post unionem, et qui Eutychem sac-
 cris interdicit, 248a et ejus opiniones, de pla-
 no, atque invili œcumenicam quartam prædicant
 synodum : non alia enim œcumenica synodus fuit,
 sed ea sola, susceptum cum pestiferis ejus opinio-
 nibus, ut diximus, in perfida illa synodo Ephe-
 sina, hoc omnino rejecit et damnavit. Apparet vero
 Anthimo hæc scripsisse in regia urbe versanti, et
 nunquam sacras illius leges violasse, quem et ail-
 versus Nestorianos et Eutychianos certare suadet.
 Hæc quidem epistola illa complectitur.

Ἡ δὲ πρὸς Βράζην τὸν Πέρσην, ἐπεὶ τοῦτο ἤτησεν
 ἐκεῖνος, ἐκ τῶν θείων Γραφῶν ἀλλ' οὐκ ἐκ Πατρικῶν
 μαρτυριῶν περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος
 διαλαμβάνει· καὶ [408 H.] περὶ τῆς ἐν σαρκὶ πα-
 ρουσίας τοῦ Λόγου, καὶ περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὑπερκυβό-
 ξου Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας. Αἱ δὲ Γραφαὶ
 εἰσιν αὐτῇ ἢ ἡ τε παλαιὰ Διαθήκη καὶ τὰ Κυριακὰ
 λόγια καὶ τὰ ἀποστολικά κηρῦγματα, δι' ὧν αἱ προ-
 κείμεναι τῶν ὑποθέσεων τὸ ἀληθὲς καὶ βέβαιον ἀπ-
 ηνέγκαντο. Πλέον δὲ τῶν ἄλλων ἐμφιλοχωρεῖ τῇ ὑπο-
 θέσει, ἐν ἣ ἡ τοῦ Λόγου σάρκωσις ἀναδιδάσκειται,
 ὅτε θῆ καὶ τοῦ καιροῦ πλεονα τὴν περὶ αὐτῆς ἐξ-
 εργασίαν ἀπαιτοῦντος. Τοιοῦτον μὲν καὶ τὸ σπούδασμα ταυτησὶ τῆς ἐπιστολῆς.

Quæ vero ad Brasen Persam data est, cum hoc
 postulasset e sacra Scriptura, sed non e Patribus,
 de sancta et consubstantiali Trinitate continet, et
 de incarnatione Verbi, deque gloriosa et sancta
 Virgine, et Dei Genitrice Maria. Sunt autem eorum
 Scripturæ, et Vetus Testamentum, et Domini ver-
 ba, apostolicæque prædicationes, quibus quæstio-
 num veritas et confirmatio allata est, præ cæteris
 huic uni quæstioni inhæret, in qua de incarnatio-
 ne Verbi disceptatur, occasione scilicet longiorem
 hujus disputationem exigente. Hoc autem in hac
 epistola conatur.

• Luc. 1, 43.

VARIE LECTONES.

11 τοῦτον A : τότε C. 12 αὐτῶν C.

Scribit autem ad aliquos monachos Ecclesiæ defensionem catholicæ et apostolicæ molientes, quos sanctorum Patrum monitionibus conjungere molitur, ostendens eorum sententiam non procul ab hæreticorum opinionibus distare, nullumque ex ea, quemadmodum hæretici solent, commodum accipere, hoc variis testimoniis sanctorum Patrum confirmat. In una eademque persona variam naturæ actionem perspicit, et ad omnem pietatis plenitudinem sufficere, Deiparam credere et appellare sanctissimam Virginem. Postquam enim quis dixerit Deum incarnatum Virginem peperisse, angelorum uti videtur theologia.

Scribit idem et alteram epistolam ad Callinici desertores; cupiens vero eos Ecclesiæ Dei conciliare, ab omni eam liberam hæretica labe ostendit, et qui ad eam labem conventus fuit, latronum esse speluncam: affertur imitari oportere Simeonem, et Baradatum, et Jacobum, viros virtutis nomine toto terrarum orbe celebres, qui vitam universam in ecclesiastica disciplina transegerunt. Atque hæc quidem epistola continet.

Proxima vero oratio Ephræmi synodicam actionem explicat, in qua Syncreticus nominatur (quem Tarsi episcopum fuisse paulo ante memoravi) quod libellos non catholicos ab hæreticis accepisset, unde hæreticas hausert opiniones, et Stephanus monachus Syncretici syncellus appellatus, et pene accusatur uterque præcedenti oratione, propterea quod orthodoxam non amplexarentur fidem, sed Eutychis labe infecti essent. Tamen cum Syncreticus religionem profiteri tandem coactus esset, synodus solvitur. [Tamen, inquit, pietatem tandem suscipiente, solvitur synodus.] In hac actione beatum Cyrillum alicubi *natura* pro *persona* usum esse ostendit, cum dicitur nam maxime Verbi naturam carnem induisse: non ipsum dicere sæpe eum duas confesum naturas, quemadmodum mutato consilio unam naturam, nisi forte nunc *naturæ* vocem pro *personæ* usurpaverit, et confirmatur id ex aliis Cyrilli locis, eamque esse Ecclesiæ mentem, aliaque id genus utilia adversus hæreticam labem hæc actio certamina continet.

Ἐκκλησίας φρόνημα. Καὶ ἄλλα δὲ τινα χρήσιμα διμῶντα περιέχει.

Post hæc inscripta libro epistola ad Magnum D episcopum Berrææ, hoc, in duabus naturis Emmanuelem agnosci (ut in quarta et generali synodo asseritur), docens atque explanans, et usum esse loquendi, unam Verbi naturam hominem esse factam, contra eos, qui duas ab invicem naturas separant probandi robur habere. Sed non contra negantes naturarum differentiam propter unionem. Quemadmodum una Verbi natura incarnata cum separantibus ab invicem naturas, pugnat: sic et

Γράφει δὲ καὶ πρὸς μοναχοὺς τινας, οἱ τῆς τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τὴν διάστασιν ἐνόσουν· οὗς διὰ Πατρικῶν παραινέσεων πειρᾶται συνάψαι, δεικνύς τὰς ἐκείνων φωνὰς οὐδὲν τῶν ἄλλων αἰρετικῶν διαφερούσας, καὶ μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν, ὡσπερ οὐδ' ἐκείνους, ὄνησιν καρδαίνειν. Συλλογιστῆσι δὲ διαφόροις Πατέρων μαρτυρίας ἐφ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφορον φυσικὴν ἐνέργειαν θεωρεῖσθαι, καὶ ἀρκεῖν πρὸς πᾶσαν εὐσεβῆ πληροφορίαν Θεοτόκου φρονεῖν καὶ λέγειν τὴν παναγίαν Παρθένον· ἐπειδὴν γὰρ τις εἴπῃ Θεὸν ἐνωθροπησαντα τεκεῖν τὴν παναγίαν Παρθένον, τῇ τῶν ἀρχαγγέλων ἡ οὗτος θεολογία φαίνεται κεχρημένος.

Γράφει δὲ καὶ ἑτέραν ἐπιστολὴν ὃ αὐτὸς πρὸς τοὺς ἀποσχιστὰς Καλλινίκοις, νοουθετῶν μὲν τῇ τοῦ Θεοῦ τούτου ἐνωθρίᾳ Ἐκκλησίᾳ, καθαράν ἀποφαίνων ταύτην πάσης αἰρετικῆς κηλίδος, καὶ ὅτι τὰ παρὰ ταύτην συνακτῆρια ληστώων ἐστὶ σπήλαια. Καὶ μάλιστα δεῖν εἰσηγεῖται Συμεῶνα καὶ Βαραδάτον καὶ Ἰάκωβον, ἄνδρας ἐπ' ἀρετῇ ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν βεβοημένους, οἱ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διὰ βίου ἡσπασαντό τε καὶ ἐξεθείασαν κοινωνίαν. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ παρούσα ἐπιστολή.

Ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος συνοδικὴν ἀναπτύσσει πρᾶξιν τοῦ αὐτοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἐφραιμίου, ἐν ἧ ὃ τε Συγκλητικὸς (τῆς Ταρσοῦ δὲ τούτων ὃ προλαβὼν λόγος ἐπίσκοπον εἶπε) λογοθετεῖται ἡ οὐκ ὀρθοδόξος διδασκαλία παρὰ τῶν δεξιάμενος, ἐξ ἧν καὶ αἰρετικὴν παρέσχεν ὑπόνοιαν, καὶ Στέφανός τις μονάζων, σύγκελλος δὲ τοῦ Συγκλητικοῦ καλούμενος. Καὶ διελέγχεται μὲν κατὰ μικρὸν τοῦ λόγου προϊόντος ἐκάτερος μὴ τὰ ὀρθὰ τῆς Ἐκκλησίας στέργων δόγματα, ἀλλὰ πρὸς τὴν εὐτυχὸς νόσον ὑποσυρόμενος· ὁμοῦς οὖν τοῦ Συγκλητικοῦ τὴν εὐσεβείαν ἐπὶ τέλει συναλαθέντος εἰπεῖν ἡ Σύνοδος διαλύεται. [784 R.] Ἐν ταύτῃ τῇ πράξει τὸν θεοπέσιον Κύριλλον τῇ φύσει ἀνθ' ὑποστάσεως ἀλλαγῆναι τε παρῆσάγει χρῆσασθαι, καὶ ἡνίκα λέγει μάλιστα μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην· οὐ γὰρ ἀν εἰπεῖν αὐτὸν, πολλάκις τὰς δύο φύσεις ὡμολογησάτω, ὡσπερ ἐκ μεταμελείας μίαν φύσιν, εἰ μὴ τὸ ῥῆμα νοῦ τῆς φύσεως ἀνεῖ τῆς ὑποστάσεως παρῆληφει. Καὶ συγκροτεῖ τούτου ἐξ ἑτέρων τε φωνῶν τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου, καὶ ὅτι [409 H.] τοιοῦτον τὸ τῆς πράξης ἀγωνί-

Μετὰ ταῦτα δὲ ἐνεγέγραπτο τῇ βίβλῳ πρὸς Μέγαν τὸν ἐπίσκοπον Βεροίας ἡ ἐπιστολή, τὸ ἐν δύο φύσει χρῆναι ἡ γνωρίζειν τὸν Ἐμμανουήλ, ὡς καὶ τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμένικῃ τεστάρτῃ συνόδῳ εἴρηται, δογματίζουσα τε καὶ ἐπικυροῦσα, καὶ ὅτι ἡ λέγουσα χρῆσις μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην κατὰ τῶν διαιρούντων ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἔχει τὸ κράτος προβάλλεσθαι, ἀλλ' οὐ κατὰ τῶν ἀναιρούντων τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν διὰ τὴν ἔνωσιν. Ὅσπερ δὲ τὸ μία φύσις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένη τοῖς διαιρούσιν

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ ἀγγέλων ζ. ⁷⁵ λογοθετεῖ ζ. ⁷⁶ τὸ Α: καὶ τὸ ζ. ⁷⁷ Βερρόλας ζ. ⁷⁸ χρῆναι add. Α.

ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἀπομάχεται, οὕτως καὶ τὸ ἐν δύο φύσεσι τὴν καθ' ὑπόστασιν ὁμολογεῖν ἔνωσιν τοῦ συγχυτικῆς ἐλέγχει καὶ καταισχύνει τούτων τὸ βούλημα. Οὕτως οὖν καὶ ἡ ἐν δύο φύσεσι καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις ⁷⁹ καὶ ἡ μία τοῦ Λόγου σαρκαωμένη φύσις κατὰ μὲν τῶν ἀντικειμένων αὐταῖς καὶ ἀλλήλοις δοξασμάτων ἀγωνίζονται, οὐδετέρα δὲ κατὰ τῆς ἑτέρας ὁπλίζεται· οὕτε γὰρ ἡ μία τοῦ Λόγου σαρκαωμένη φύσις ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς λέγεται, οὕτε ἡ ἐν δύο φύσεσι γινωσκόμενη καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις διαίρειν ἀπ' ἀλλήλων εἰσάγει τῶν φύσεων. Ὡστε ἡ τῶν δύο φύσεων ἔνωσις βεβαίως ἐστὶ τῆς μίσε τοῦ Λόγου σαρκαωμένης ὑποστάσεως ἀσυγχύτου καὶ διαφορᾶς ἀδιαιρέτου κηρυτομένης. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα οὐκ ὀλίγα διὰ τῆς προκειμένης ἀναγράφου ἐπιστολῆς τὰ μὲν τῆς εὐσεβείας κρατύνει δόγματα, τῆς δὲ συγχυτικῆς ἀναειδέας διελέγχει τὴν ἀπόνοιαν ⁸⁰. Καὶ παραινέσας τὸν τὴν ἐπιστολὴν δεξάμενον ἐπαυθῆσαι τε καὶ πληθύναι τὰ γεγραμμένα, ἅτε καὶ δυνάμει οὐκ ἄπορον καταλήγει γρίφων τὸ γράμμα.

Μεθ' οὗ πρὸς Εὐνόσιον μοναχὸν ἑτέραν γράφει, ἐν ἣ διεξίσει μῆτε ἀλλήλοις μῆτε ἑαυτοῖς ἐναντιωθῆναι τοῖς ἱεροῦς ἡμῶν Πατέρας, ἐπειδὴν περὶ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας διαλαμβάνωσι. Καὶ ὅτι ἡ μὲν ἀφθαρσία ὕγια τίς ἐστιν ἀλλ' οὐκ ἀναιρέσις τῆς ἡμετέρας φύσεως, ἡ δὲ φθορᾶς νόσος· ὅθεν καὶ τὸν Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραδόσεως ἀφθαρτον ἔχοντα σάρκα κατὰ πάντα ὑπάρχον ἡμῶν ὁμοούσιον. Ταῦτα χρῆσται Πατέρων διαθεσίων, καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα πρὸς τὴν εὐσεβειαν χρῆσιμα συγκαταλέξας τῇ ἐπιστολῇ, πέρας αὐτῇ ἐπέτιθησιν.

Ἐπὶ ταύταις δὲ καὶ λόγοι αὐτῷ διελέχθησαν πανηγυρικοὶ ⁸¹ ζ', ὁ μὲν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων προφητῶν, ὁ δὲ εἰς τὰ γενέθλια τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἕτερος δὲ πρὸ τῶν ἁγίων νηστειῶν, καὶ ἄλλος εἰς τὴν κατήχησιν τῶν νεοφωτιστῶν, καὶ ὅχι καὶ εἰς τὰ ἡγκαίνια τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν Δάφνῃ, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστὴν, καὶ ἐν μετ' τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς ἐνάτη. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτοις ὕψους ὁ ἐν τῇ ἀγίᾳ τετραδί λεχθεὶς εἰς τοὺς νεοφωτιστοὺς.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον [410 H.] περιελθὼν εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας εὐχος ταῦτα περιελχεν.

ΣΚΘ.

Τοῦ αὐτοῦ ἄλλη βιβλος.

[785 R.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Δ' Ἐφραίμου, ὡς τῶν ἱερῶν τῆς Ἀντιοχείας θεσμῶν ἔχειτο, ἐν λόγοις θ', ὧν ὁ μὲν α' περὶ τῶν ἐπηρεαζομένων ῥημάτων Κυρίλλου, ἃ ἐκεῖνος παρέθηκε πρὸς Σούκησον κατὰ τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν γράφων, διαλαμβάνει· τὴν ἐπιθρῆσαν δὲ ἡ τοῦ Σεβήρου αἵρεσις ἐπάγει. Ὁ δὲ β' ἀπόκρισις ἐστὶ πρὸς τὸν σχολαστικὸν Ἀνατόλιον περὶ ὧν ἐκεῖνος μαθεῖν ἐβουλήθη. Ὁ δὲ γ' ἀπολογία ὑπὲρ τῆς ἁγίας καὶ εἰκουμένης ἐν Καλχηδόνι συνόδου γράφει πρὸς Δόμνον καὶ Ἰωάννην τοὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ Κιλικίᾳ ἀκκούντας. Ὁ δὲ δ' πρὸς τοὺς ἀνατολικούς μοναχοὺς, τῆς Σεβήρου δυσσεβείας καὶ αὐτοὺς ἀντεχομένους.

VARIAE LECTIONES.

⁷⁹ ἔνωσις καθ' ὑπόστασιν ζ. ⁸⁰ ὑπόνοιαν ζ. ⁸¹ πανηγ. διελ. ζ.

A in duabus naturis unionem in persona fateri confundentes reprehendit, et horum conatus retundit. Sic igitur et in duabus naturis unio secundum hypostasim, ut una Verbi natura incarnata, certam contra eos qui secum ipsi et inter se pugnant, non igitur altera cum altera pugnat. Neque enim una Verbi natura incarnata, in sublatione quadam naturæ dicitur : neque unio in duabus naturis quæ secundum hypostasim agnoscitur, divisionem ab invicem affert naturarum. Quare ^{249a} duarum unio naturarum, confirmatio est unius Verbi incarnatæ personæ inconfusæ, et diversitatis indivisæ quæ prædicatur. Hæc et alia id genus non pauca pro re nata epistolæ conscribens, pietatis dogmata confirmat, impudenter vero confundentium sensum redarguit, et eum cui reddita epistola est admonens, augeri et crescere scripta, quasi non exhausta facultate, scribendi finem facit.

C Deinde ad Eunoiium monachum aliam scribit : qua epistola narrat, neque secum ipsos, neque inter se pugnare sancti Patres, quando de corruptione et incorruptione disserunt et incorruptionem sanitatem quamdam esse, non autem naturæ nostræ sublationem . corruptionem contra morbum quemdam esse. Unde et Adamum ante lapsum incorruptam habuisse carnem, et per omnia nobis similem fuisse Patrum testimonio confirmans, et alia ad pietatem utilia epistolæ includens finem facit.

Sequuntur hinc ejusdem panegyricæ orationes septem. Prima in festum sanctissimorum prophetarum ; altera in Jesu Christi natalem diem ; tertia in sacra anni jejunia ; quarta in catechumenorum instructionem ; item in festum diem Michaelis archangeli in Daphne ; sexta in sacram Quadragesimam ; denique in unam Quadragesimæ nonam ; octava ad hæc oratio quæ in sacro quaternario ad Neophytos habita.

Primum itaque quod in manus meas volumen incidit, hæc continebat.

CCXXIX.

Ephremii ejusdem liber alius.

D Legi ejusdem sancti alterum librum, qui de sacris Antiochiæ legibus narrat libris quatuor. Primus de verbis Cyrilli, in calumniam adductis, quæ ad Successum [al. Successum] epistola secunda scripsit, et oppugnationem Severianæ profert hæresis. Alter responsio est ad Anatolium scholasticum, de iis quæ discere volebat. Tertius Apologiam concilii Chalcedonensis continet ad Dominum mittens et Joannem, qui Ciliciæ secundæ monachi erant. Quartus ad Orientis monachos, qui et ipsi Severiana correpti labe fuerunt.

Afferit autem libro primo calumniæ illam **249** b A vocem, ut dictum est ex secunda ad Succensum epistola, his verbis : *Sit nobis iterum exemplo homo inter nos versatus. Duas enim in illo naturas agnoscimus : unam quidem corporis, alteram vero animæ, sed in puras notiones divisas, et ut in tenuibus simulacris, hoc est mentis cogitationibus, differentiam suscipientes, non per partes naturas collocamus, neque utrinque sectionis vim ipsis concedimus, sed unius esse intelligimus, quare bina non amplius bina sunt, sed utroque tantum unum perficitur animal.* Hæc sunt quæ in calumniam vocata sunt verba. Cyrillus enim animi et corporis, e quibus homo componitur, vocibus differentiam constituere recusabat. Quamobrem sic ait : *Non per partes naturas ponimus, sed divisio, inquit.* Verum addidit : *Unam esse unius intelligimus.* Et quid hoc? unam enim hic hypostasin, sed non naturam asserit, idque manifestius reddit ostendens, *Utroque unum animal constituitur.* Quomodo igitur fieri potest unam esse animi, corporisque naturam? Sed vide iterum alteram hæreseos amentiam, *Intelligere oportet, inquit, non dicere.* Quanquam quis nescit recte intellectum, recte etiam dici, contra vero male intellectum, male etiam dici. Si vero quia dicit : *Unam unius intelligimus?* Illud vero, *unam secundum nos naturam, dixit :* unius quoque duntaxat animalis esse intelligere par est, dicere vero non item. Non igitur asserendum et intelligendum, unam esse naturam, quibus hoc accessit. At quomodo idem integre dixit, quæ dixisse non oportuit? Sed valeant hæc nugæ. Iterum aiunt, inquit : *Ut bina non amplius esse bina, sed utroque tantum unum perficitur animal.* Igitur duas asserere naturas, non duas amplius manere. Si vero exemplo loquuntur, duas naturas non amplius dicit manere duas, videlicet de Christo idem ex consecutione consideratur. Et quidem non intelligentes affirmant, primum quidem, ut non omnia in exemplo debeant, et per exemplum declarato considerari. Deinde non amplius esse duos, ait : hoc est, non ex parte, et per se subsistere, sed, ut antea diximus, utroque unum animal constitui. Et considera, quomodo non ex utroque, sed per utraque fiat animal. Significans utramque naturam in absolvendo animal conservari. Quando quid prohibuit per illo *per utraque dicere, pro unam unum perfici animal.* Si enim bina bina non maneant, in unam convenerunt naturam, per unam dici oportebat fieri, **250** a animal unum, et neque iterum dixit, *ex utroque una natura perfecta est, sed unum animal hoc est, persona.* Et recte non dixit : *Una natura perfecta est.* Hoc enim asserere Apollinarii hæresis est, qui dixit : *Mistio divina Deus et homo unam et eandem naturam, et quamvis in prima ad Succensum epistola de eodem exemplo agit : Et, si videtur, capiamus exempli gratia nostri compositionem, qua ho-*

Προτίθειν οὖν ἐν τῷ α' λόγῳ τὴν ἐπιπρεαζομένην φωνήν, ὡς περ ἐφημεν ἐκ τῆς δευτέρας πρὸς Σούκηνσον ἐπιστολῆς, ἔχουσαν οὕτως · Ἔστω δὲ ἡμῖν εἰς παράδειγμα πάλιν ὁ καθ' ἡμῶς ἀνθρωπος. Δύο μὲν γὰρ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὡοῦμεν τὰς φύσεις, μίαν μὲν τῆς ψυχῆς, ἐτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος. Ἄλλ' ἐν ψιλαῖς διελόντες ἐννοιαί, καὶ ὡς ἐν ἰσχυραῖς θεωραῖς ἦτοι νοῦ φαντασίαις τὴν διαφορὰν δεξάμενοι, οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις, οὕτε μὴν καὶ διαμπὰξ διατομῆς δύναμιν ἐφέμεν αὐταῖς, ἀλλὰ μίαν ἐνὸς εἶναι νοοῦμεν, ὡστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. Αἱ μὲν οὖν ἐπιπρεαζόμεναι φωναὶ αὗται. Ὁ μὲν γὰρ ἱερός Κύριλλος ψυχῆς καὶ σώματος, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἀνθρώπος ἀποτελεῖται, τὴν διαφορὰν ἠβουλήθη διὰ τῶν λέξεων παραστήσαι · διὸ καὶ εἶπεν · Οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις, ἡ δὲ αἰρεσις, φησὶν · ἀλλ' ἐπήγαγε, *Μίαν ἐνὸς εἶναι νοοῦμεν.* Καὶ τί τοῦτο; μίαν γὰρ ἐνταῦθα τὴν ὑπόστασιν ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν εἶπε. Καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐδήλωσεν, ἐπαγαγὼν Δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. Πῶς γὰρ οἶόν τέ ἐστι νοεῖν σώματος καὶ ψυχῆς μίαν οὐσίαν; ἀλλ' ὅρα πάλιν ἐτέραν ἀνοίαν τῆς αἰρέσεως · Νοεῖν εἶπε, φησὶν, οὐ λέγειν. Καίτοι γε τίς οὐκ οἶδεν ὡς τὸ καλῶς νοοῦμενον καὶ καλῶς λέγεται, τὸ δὲ κακῶς νοοῦμενον οὐδὲ λέγεσθαι δίκαιον; Εἰ δὲ διότι λέγει · *Μίαν ἐνὸς νοοῦμεν,* τὸ δὲ *μίαν καθ' ἡμῶς τὴν φύσιν* εἶπεν, καὶ ἐνὸς μὲν εἶναι ζῶου μόνον δεῖ νοεῖν, λέγειν δὲ οὐκέτι, οὐκοῦν οὐ χρὴ λέγειν μίαν φύσιν, εἰ ὡς καὶ νοεῖν τισιν ἐπῆλθε τῷτο. Πῶς δὲ καὶ αὐτὸς ὅλως εἶπεν ἃ λέγειν οὐκ ἔδει; ἀλλ' ὁ κενὸς οὗτος ἐρβρέτω λῆρος. Πάλιν δὲ, φασὶν, εἰρηκεν · Ὅστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. Οὐκοῦν τὰς δύο φύσεις λέγει ὡς μὴ μένειν ἐτι δύο φύσεις. Εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ παραδείγματος, φασὶ, τὰς δύο φύσεις οὐ λέγει διαμένειν δύο, θελονότι καὶ ἐπὶ Χριστοῦ τοῦτο ἀκολούθως θεωρηθήσεται. Καὶ ταῦτά φασὶ μὴ συνιέντες πρῶτον μὴ ὡς οὐχὶ πάντα τὰ ἐν τῷ παραδείγματι [411 H.] ὀφείλει καὶ ἐν τῷ παραδειγματιζομένῳ θεωρηθῆσαι, δεύτερον δὲ ὅτι τὸ μηκέτι μὲν εἶναι δύο εἶπε, τοῦτο ἐστὶ μὴ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιοσυστάτως ὑπάρχειν, ἀλλ', ὡς προεῖπε, δι' ἀμφοῖν τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. Καὶ σκόπει ὡς οὐκ ἐξ ἀμφοῖν ἀλλὰ δι' ἀμφοῖν ἀποτελεῖσθαι ζῶον, σημαίνων ὡς ἑκατέρω φύσιν ἐν τῷ ἀποτελεσθῆντι σώζεται ζῶον. Ἐπεὶ τί ἐκώλυεν ἀπὸ τοῦ δι' ἀμφοῖν εἰπεῖν ὅτι διὰ μιᾶς τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον; Εἰ γὰρ αἱ δύο οὐκέτι μένουσι δύο, εἰς μίαν δὲ συνῆλθον φύσιν, [788 R.] διὰ μιᾶς ἔδει φῆναι τὸ ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. Καὶ οὐδὲ πάλιν εἶπε, Δι' ἀμφοῖν ἡ μία φύσις ἀπετελέσθη, ἀλλὰ τὸ ἐν ζῶον, τοῦτο ἐστὶν ἡ ὑπόστασις. Καὶ καλῶς οὐκ εἶπε, *Μία φύσις ἀπετελέσθη* · τὸ γὰρ λέγειν τοῦτο τῆς Ἀπολιναρίου λώθης ὡς ἐστὶν, ὅς ἐφη Μίξις θεοπασία θεός καὶ ἀνθρώπος μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπετέλεσε ὡς φύ-

VARIAE LECTIONES.

ἢ ἐπ' Α : ὑπ' ζ. ἢ εἰ adf. Α. ἢ λέγει corr. Α : λέγειν ζ. ἢ λώθης Α : λάθης ζ. ἢ ἀπετέλεσαν Α.

σα. Καὶ μὴν κἀν τῇ προτέρᾳ πρὸς Σούκηνσον ⁸⁷ ἐπιστολῇ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος λέγει· Καὶ εἰ δοκεῖ, δεξώμεθα ⁸⁸ πρὸς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν, καθ' ἣν ἔσμεν ἄνθρωποι. Συγτιθέμεθα δὲ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ὁρώμεν δύο φύσεις, ἑτέραν σαρκὸς καὶ ἑτέραν ψυχῆς, ὥστε ἐν τῇ συνθέσει τὰς δύο φύσεις θεωρεῖ. Οὐκοῦν τὸ, Μηκέτι μὲν εἶναι δύο οὐκ ἓν μίαν φύσιν ταύτας γενέσθαι λέγει, ἀπαγε, ἀλλὰ μὴ ἀνά μέρος καὶ ἰδιοσυστάτως ὑπάρχειν. Ὅτι δὲ διάφορος ἡ ψυχῆς καὶ σώματος φύσις; καὶ μετὰ τὴν σύνθεσιν ἐν τῷ συνθέτῳ θεωρεῖται, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος; μαρτυρεῖ ἐν τῷ Περὶ τοῦ βαπτίσματος φάσκων λόγῳ· Διτῶν δὲ ὄντων ἡμῶν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ τῆς μὲν ἐρατῆς τοῦ ⁸⁹ δὲ ἀοράτου φύσεως, διτετὴ καὶ ἡ κάθαρσις καὶ ἑξῆς. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἱερεὺς Κύριλλος ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ τῶν Ὑπομνημάτων, ἐν οἷς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνηματίζει, οὕτω φησὶ· Πιστεύειν δὲ ἡμᾶς αἱ θείαι Γραφαὶ διδάσκουσιν εἰς τὸν ἑσταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ἐξηγεμένον ἐκ νεκρῶν, ὡς οὐχ ἕτερον ὄντα τὸν Υἱὸν ⁹⁰ παρὰ τὸν ἐν ⁹¹ αὐτῷ Λόγον. Εἶτα· Οὐχ ὅσον εἰς οὐσίας ταυτότητα φημι (σῶμα γὰρ τὸ σῶμα καὶ οὐ Λόγος, εἰ καὶ σῶμα τοῦ Λόγου), ἀλλ' ὅσον εἰς τὸ τῆς ἀληθοῦς νιότητος χρῆμα. Ποῦ οὖν ἡ τῆς οὐσίας ἦτοι φύσεως ψυχῆς καὶ σώματος ταυτότης; Ἡ πῶς ταῦτα μία, ὧν οὐκ ἔστι λαβεῖν ταυτότητα φύσεων καὶ οὐσίας; Τὰ αὐτὰ φησι; καὶ Ἐϊστάθιος ὁ μέγας, ὁ τῆς Ἀντιοχείων ἀρχιερεὺς, καὶ Ἀντιόχος ὁ Πτολεμαῖδος, ἐν οἷς φησι· Κύριε, υἱὲ Δαβὶδ, ὁ διπλοῦς καὶ ἀπλοῦς, ὁ δύο καὶ ἓν, μὴ μεριζομένης τῆς οἰκονομίας, μὴ διχοτομουμένης ἡμῶν τῆς σωτηρίας, ἵνα μήτε θεὸς παθητὸς εὐρεθῆ μήτε ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν τὴν οἰκοιμένην σώζων. Καὶ τὸ χρυσοῦν δὲ στόμα ⁹² τῆς Ἐκκλησίας καὶ μυρίος ἄλλος χορὸς τῶν θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων ἐν δυσὶν οὐσίαις καὶ φύσεσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὅτι μένοι γε ἐξ ὧν ὁ εἰς σεσαρκωμένος Λόγος συνετέθη, ἐν αὐτοῖς καὶ ἔστι καὶ γνωρίζεται, Κύριλλος πάλιν βρῆ· Ὅσπερ γὰρ, φησὶν, ἐν θεότῃ [412 Π.] τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι· καὶ πάλιν· Ὅτι αὐτὸν τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ Υἱὸν ⁹³, καθὸ νοεῖται καὶ ἔστι θεός, παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ ⁹⁴ σώματος ἰσχυρίζομεθα, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῇ χοικῇ φύσει· καὶ πάλιν· Δεῖ γὰρ ἀναγκαίως ἀμφοτέρω σώζεσθαι τῷ ἐνὶ καὶ κατὰ ἀλήθειαν Υἱῷ, καὶ τὸ μὴ πάσχειν θεϊκῶς· καὶ τὸ λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως· ἡ αὐτοῦ γὰρ πέσονθε σάρξ. Ἄλλ' ὁ σοφὸς μὲν Κύριλλος ταῦτα· ἡ δὲ αἵρεσις λέγει, ἔπαθε θεϊκῶς ἄμα καὶ ἀνθρωπίνως. Ἄλλ' ὁ αὐτὸς πάλιν φησὶν, Ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δὴλωσις εἰσκακόμεσται διὰ τοῦ λέγειν σεσαρκωμένην. Καὶ ἀνωτέρω περὶ τῆς τοῦ Λόγου σαρκὸς οὕτω φησὶν· Ὅτε μωμελωταί οὕτε (καθὰ φησὶν)

A mines sumus. Componimur enim ex anima et corpore, duasque perspicimus naturas, corporis alteram, alteram animi: quare in compositione duas naturas conspiciit, non igitur amplius esse duos, neque unam fieri naturam asserit, absit, sed non ex parte et per se subsistere. Diversam vero esse animi et corporis naturam, et post compositionem in compositio perspicui; testaturque Gregorius cognomento Theologus his fere verbis in oratione De baptismo: Germinatos nos e duobus entibus animo et corpore, hoc quidem visibili, illo vero invisibili, gemina quoque purgatio, et quæ sequuntur. Quin et beatus Cyrillus libro nono Commentariorum in Joannem evangelistam ita scribit: Sacra nos docent Scripturæ: credere in crucifixum, mortuum, et a mortuis excitatum, ut non alium existentem Filium ipsi quam Verbum. Deinde: Non quantum in naturæ unitatem dico, corpus enim corpus non verbum, eis corpus Verbi, sed quantum in usum veræ filiationis. Ubi igitur substantiæ, hoc est natura corporis, et animæ identitas? vel quomodo hæc una, quorum non licet cupere identitatem naturarum et essentia: Eadem quoque magnus Eustathius, Antiochiæ præsul, Antiochus quoque, Ptolemaidis episcopus, cum ait: Domine, fili David, et duplex ac simplex, unus et duo, non divisæ incarnationis, non duplicatæ redemptionis, et non Deus patibilis inventus, neque homo per se mundum servans. Et aureum illud os Ecclesiæ, aliique plurimi SS. Patrum, in duabus naturis atque essentis unum agnoscunt Christum. E quibus enim incarnatum Verbum compositum est, in iis et est et cognoscitur: Cyrillus rursum exclamat: Quemadmodum, inquit, in divinitate perfectus, ita et **250b** in humanitate; et iterum: Non ipsum unigenitum Dei Filium, qua parte cognoscitur et revera est Deus, pati in propria natura corpore affirmamus: pati vero potius terrena natura. Et rursus: Oportet enim servari necessario utraque, uno et vero Filio. Et illud: Non pati divinitus. Et illud: Dicere humanitus pati; ipsius enim caro passa est. Verum doctus Cyrillus ita sensit, at contra hæretici affirmant, divine passus est simul et humane. Sed hic rursus ait: Humanitatis perfectio nostræque naturæ exhibitio allata est, dum diceretur incarnata. D Supra quoque de carne à Verbo assumpta sic loquitur: Neque diminuta est neque (ut ipse ait) furto sublata est, necessario igitur servatur. Et paulo ante: Etsi compositionis verbis inest differentia, secundum naturam, eorum quæ ad unitatem collata sunt. Et alibi: Non commistum est per hoc, ut ipsis videtur, ne in carnis quidem naturam transiit Verbi natura, sed neque carnis natura in illius, sed in proprietate secundum naturam, altero manente atque intellecto, ineffabilis atque inexplicabilis unio, unam nobis Filii naturam ostendit; nisi, ut ait, incarnatam. Ecco

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ Σούκηνσον C. ⁸⁸ δεξώμεθα C. ⁸⁹ τοῦ] τῆς corr. A. ⁹⁰ ante Υἱὸν om. A. ⁹¹ ἐν add. A. ⁹² γε C. ⁹³ Υἱὸν τοῦ θεοῦ C. ⁹⁴ σώματα.

clare etiam post incarnationem utriusque unitorum, **A** ὑποκεκλέπται· οὐκοῦν ἀναγκαίως σώζεται. Καὶ ante dixit manere in iis, quæ secundum naturam. ἀνωτέρω· Κὰν τοῖς τῆς συνθέσεως λόγοις ἐνυπαρξαι τὸ διάφορον κατὰ φύσιν τῶν εἰς ἐνότητα συγκεκομισμένων. [789 R.] Καὶ ἀλλαγοῦ· Οὐ πέφυρται κατὰ τοῦτο, κατὰ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν· οὐτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἢ τοῦ λόγου· ἀλλ' οὐδὲ ἢ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν ἰδιότητι κατὰ φύσιν ἐκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου, ἢ ἀρρήτος καὶ ἀφραστός ἐνωσις μίαν ἡμῖν ἔδειξεν Υἱοῦ φύσιν, πλὴν, ὡς ἔζην, σεσαρκωμένην. Ἰδοὺ φανερώς καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν ἐκάτερον ⁹⁵ τῶν ἐνωθέντων ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένειν εἶπε ⁹⁶.

Scriptor hæc enarrans scribit, ut consubstantialia consubstantiali secundum hypostasim non unitur, neque enim anima animæ in persona unitur, neque corpus corpori. Quæ vero diversa substantia ununtur, personæ unitatem absolvunt, in unam enim substantiæ proprietatem, quæ ex unitate sunt non convertuntur. Quare, si volumus, unam incarnatam Verbi naturam, id est, unam personam, in seipsam invalescere, agnoscimus unitorum in natura differentiam, unam igitur Verbi incarnatam naturam, unam intelligimus personam. Si enim unam naturam incarnatam asserentes, proprie naturam incarnatam intelligimus, Patrem et Spiritum incarnatos asserimus. Una enim est eademque natura Filii, Patris ac Spiritus sancti : verum considerandum illud accuratius. Sed hæresis quid astruit? *Duarum naturarum unitatem asserimus post unam unionem.* Verum si naturam et essentiam dicunt, quomodo non confusionem et consubstantialitatem sentientes capiuntur. Si vero unam personam, vel unam hypostasim recte astruunt, cognoscant **251a** summam et indivisam unitatem, neque suscipere sectionem unitatum, neque confusionem, neque consubstantialitatem. Sic enim affirmat beatus Cyrillus *Commentario in Joannem : Unus est Filius et Christus, divisionem non admittens in humanitatem, nisi quod dicere ad dividendum solum Verbi et carnis naturam, non eandem esse cognitum.* Rursumque ad Eulogium scribens : *Et illud non ignorent, ubi enim unio nominatur, non unius rei collectio significatur, sed duarum, vel plurium, et ab invicem diversarum.* *Siquidem unitatem dicimus : Confltemur, carnis animalæ perspicue et Verbi facta est unio.* Et rursum ex eadem verbi actione : *Quid agas, quando, qui natura nobis, cum simplex est, evadit duplex?* Et nullies invenietur sanctus vir confiteri unum Christum a consubstantialitate Patris et nostri non discrepare. Amphilocheus quoque, Iconii episcopus, ita ait : *Apparet certe sanctos Patres nostros consubstantialem asserere Patri Filium secundum divinitatem, et consubstantialem Matri secundum humanitatem, duplicem quoad essentiam sive naturam, non duplicem quoad personam.* Et vero Amphilocheus iuxta fide dignissimos est. Cyrillus enim eo teste videtur contra impium Nestorium; Ambrosius quoque confessor ille admirabilis sic scriptum reliquit : *Appone unionem divinitatis et carnis, unus in altero vocatur Deus Filius quod in ipso utraque natura sit.*

Ταῦτα διελθὼν ὁ συγγραφεὺς φησι μὲν ὡς ἁμοούσιον μὲν ἁμοουσίου καθ' ὑπόστασιν οὐχ ἐνούται (οὐδὲ γὰρ ψυχὴ ψυχῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνούται, οὕτε σῶμα σώματι), τὰ δὲ ἑτεροούσια ⁹⁷ ἐνούμενα τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐνωσιν ἀποτελεῖ· εἰς μίαν δὲ οὐσίαν ταυτότητα τὰ ἐκ τῆς ἐνώσεως οὐ τρέπεται. Ὡστε εἰ βουλοίμεθα τὴν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, τοὔτεσι τὴν μίαν ὑπόστασιν, κρατυνθῆναι, ἐν αὐτῇ γνωρίζομεν τῶν ἐνωθέντων τὴν κατ' οὐσίαν διαφορὰν. Τὴν οὖν ⁹⁸ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην μίαν ὑπόστασιν νοοῦμεν. Εἰ γὰρ μίαν φύσιν σεσαρκωμένην εἰπόντες τὴν κυρίως φύσιν σεσαρκωμένην νοήσομεν, τὴν Πατέρα καὶ τὸ πανάγιον Πνεῦμα σεσαρκωμένον εἰσφέρομεν· ἢ αὐτὴ γὰρ φύσις Υἱοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἀγίου Πνεύματος. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν ἀκριθέστερον ἐπισκεπτόν. Ἡ δὲ αἵρεσις τί φησι; Δύο μὲν φύσεων ἐνωσιν λέγομεν, μετὰ δὲ τὴν ἐνωσιν μίαν. Ἄλλ' εἰ μὲν φύσιν καὶ οὐσίαν λέγομεν, πῶς οὐ σύμφυσιν καὶ συνουσίωσιν φρονοῦντες ἀλίσκονται; Εἰ δὲ πρόσωπον ἐν τῇ ὑπόστασιν μίαν, καλῶς φησι. Γνωσάτωσαν δὲ ὡς ἡ ἀκρα καὶ ἀδιάστατος ἐνωσις οὕτε τομὴν ἐπιδέχεται τῶν ἐνωθέντων οὕτε σύγχυσιν ἢ συνουσιώσιν. Οὕτω γὰρ φησι καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Ἰσομνήματι· *Εἰς ἔστιν ὁ Υἱὸς καὶ Χριστὸς, τομὴν οὐκ ἔχων διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, πλὴν ὅσον εἰσεῖν εἰς τὸ διαστῆλαι μόνον Λόγου τε καὶ σαρκὸς φύσιν, οὐ τὴν αὐτὴν οὖσαν εἰς γῆνωσιν.* Καὶ πάλιν πρὸς Εὐλόγιον γράφων, *Κάκεινο* [413 H.] *δὲ μὴ ἀνοσιώσαν· ὅπου γὰρ ἐνωσις ὀνομάζεται, οὐκ ἐνὸς πράγματος σημαίνεται σύνθετος, ἀλλὰ δύο ἢ καὶ πλείονων, καὶ διαφερόντων ἀλλήλοις κατὰ τὴν φύσιν.* *Εἰ τοίνυν λέγομεν ἐνωσιν, ὁμολογοῦμεν ὅτι σαρκὸς ἐψυχωμένης ⁹⁹ νοερῶς καὶ Λόγου γέγονεν ἐνωσις.* Καὶ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς πραγματείας τοῦ λόγου· *Ἐπεὶ τί ποιήσεις, ἔταν ἡμῖν ὁ ἀπλοῦς τὴν φύσιν εἰσβαίνει διπλοῦς;* Καὶ μυριάκις εὐρεθήσεται ὁ ἱερός οὗτος ἀνὴρ τῆς τε ¹ τοῦ Πατρὸς ὁμοουσιότητος καὶ τῆς ἡμετέρας τὸν ἕνα Χριστὸν ὁμολογῶν μὴ ἀφεστάναι. Καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ τοῦ Ἰκωνίου πρέεδρος Ἀμφιλόχιος οὕτω φησιν· *Ὅρατε ¹ τοιγαροῦν ὅπως καὶ οἱ θεοπέσιτοι Πατέρες ὁμοούσιον εἰρήκασι τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον τῇ Μητρὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, διπλοῦν τὴν οὐσίαν ἦτοι τὴν ² φύσιν, οὐ διπλοῦν δὲ τὴν ὑπόστασιν.* Τῶν ἀξιολογησάτων δὲ ὁ Ἀμφιλόχιος· Κύριλλος· γὰρ χρήσεις αὐτοῦ

VARJÆ LECTIONES.

⁹⁵ ἐκατέρου ζ. ⁹⁶ εἶπε A : προεῖπε ζ. ⁹⁷ ἑτεροούσια ζ. ⁹⁸ τὴν μὲν οὖν ζ. ⁹⁹ ἐμψυχωμένης ζ. ¹ u add. A. ² libri ὀράται. ³ ἦτοι κατὰ τὴν ζ.

κατὰ τοῦ διωσατέου Νεστορίου προήγαγε. Καὶ Ἄμ-
 βρόσιος δὲ ὁ θαυμάσιος ἐκείνος ὁμολογητῆς οὕτω
 φησὶ· *Πρόσχευ τὴν ἐνωσιν τῆς θεότητος καὶ
 τῆς σαρκὸς εἰς ἐν ἑτέρῳ καλεῖ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός,
 δεῖ ἐν αὐτῷ ἢ ἐκατέρῳ φύσις ἐστί.* Ταύτης δὲ
 τῆς χρήσεως καὶ κατὰ Νεστορίου κέχρηται ὁ ἱερεὺς
 Κύριλλος. Ἐν δὲ τῷ λόγῳ δε ἐπιγράφεται *Περὶ*
 [792 R.] *ἑρμηνείας τῆς πίστεως*, οὕτω φησὶν ὁ
 αὐτὸς ὁμολογητῆς· *Τοὺς δὲ λέγοντας ψιλὸν ἄνθρω-
 πον τὸν Χριστὸν, ἢ καθῆτόν τὸν Θεόν, ἢ εἰς
 σάρκα τραπέτα, ἢ συνουσιωμένον ἰσχυρέναι
 τὸ σῶμα, οὐρανόθεν τοῦτο κακομιχῆναι, ἢ φαρ-
 σία εἶναι, ἢ θνητὸν λέγοντας τὸν Θεὸν Ἀδόν,
 δεδοσθαι δὲ τῆς παρὰ τοῦ Πατρὸς ἀναστάσεως,
 ἢ ἀψυχον σῶμα, ἢ ἄνουν ἄνθρωπον ἀνελιφῆναι,
 ἢ τὰς δυο οὐσίας τοῦ Χριστοῦ κατὰ ἀνάγκασιν
 συγχυθείσας μίαν γεγενῆσθαι οὐσίαν ὁ, καὶ μὴ
 ἐμολογοῦντας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
 δύο εἶναι οὐσίας ἀσυγχύτους, ἐν δὲ πρόσωπον,
 καθὼ εἰς Χριστὸς εἰς Υἱός, τοὺτους ἀναθεματίζει
 ἢ καθολικῆ καὶ ἀγία Ἐκκλησία.* Οὕτε γὰρ τοῦ
 Ἀδῶν καὶ τῆς σαρκὸς ὁμοουσιότητα, τοῦτέστι μίαν
 φύσιν εἶπον οἱ Πατέρες· μὴ γένοιτο· ὡς καὶ ὁ ἐν
 ἀγίοις Ἀμβρόσιος κατὰ Ἀπολλινάριου γράφων φησὶν·
*Ἐπειδὴ τὸ τε σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν
 τοσαύτην ἠρεῦξαιτο βλασφημίαν· Ἀρειανοὶ γὰρ
 τοῦτους κρατύνεται μείζονι φιλονεικίᾳ Πατέρα
 γὰρ, ἐπειδὴ περ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν
 Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ σαφέστερον Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς
 Ἐπίκτητον λέγει ἐπιστολῇ.*

Ταῦτα εἰπὼν ὁ συγγραφεὺς ἐφεξῆς περὶ φύσεως
 ἦτοι οὐσίας καὶ περὶ ὑποστάσεως ἦτοι προσώπου
 πατρικῆς [414 H.] προκομίζει μαρτυρίας, ὡς τὸ
 κοινὸν μὲν καλεῖται καὶ φύσις καὶ γένος καὶ οὐσία,
 ὑπόστασις δὲ καὶ πρόσωπον τὸ ἰδικόν. Καὶ κυριο-
 λεκεῖ μὲν ὁ λέγων τὴν φύσιν οὐσίαν καὶ τὸ ἀνά-
 παλιν, καταχρηστικῶς δὲ δύναται τις λαμβάνειν καὶ
 τὸ τῆς φύσεως ὄνομα ἀντὶ ὑποστάσεως. Δεῖ μέντοι
 γε τὰς λέξεις οὐ πρὸς τὴν τῶν ἀσεβούντων βούλησιν ὁ,
 πρὸς δὲ τὴν τῆς εὐσεβείας λαμβάνειν διάνοιαν. Καὶ
 εἰ μὲν ἐπὶ προσώπου λέγεται ἡ φωνὴ καὶ τοῦ ἀποτε-
 λεσθέντος ἔνδῃ, ἀντὶ ὑποστάσεως δεῖ παραδέχεσθαι
 τὸ τῆς φύσεως ὄνομα· εἰ δὲ περὶ τῶν ἐξ ὧν ἀποτε-
 λέσθη φύσεων ὁ εἶς Χριστὸς, τότε τὴν φωνὴν τῆς
 φύσεως ἀντὶ τῆς κυρίας φύσεως καὶ τῆς οὐσίας
 νοεῖν. Ταῦτα γὰρ παραφυλάττοντες οὐδαμοῦ τοὺς
 ἱερεῖς καὶ λογάδας ἡμῶν Πατέρας εὐρήσομεν δια-
 μαχομένους ἀλλήλοις. Καὶ ὅτι τοιοῦτον τὸ φρόνημα
 τῶν Πατέρων, ἄκουε τοῦ νικηφόρου Κυρίλλου ἐκ τῆς
 πρὸς Ζούληνον πρώτης ἐπιστολῆς· *Οὐ γὰρ ἐστὶ
 τῶν ἐρικτιῶν εἰς θεότητος οὐσίαν ἦτοι φύσιν ὁ
 μεταχωρῆσαι τι δύνασθαι τῶν κτισμάτων· κτί-
 σμα δὲ καὶ ἡ σὰρξ· Ἀῆλον γὰρ ὡς τὴν φύσιν ἐν-
 ταῦθα ἀντὶ τῆς οὐσίας παρέλαβε. Καὶ πάλιν ἐκ τῆς
 πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῆς· Ἐγὼ μὲν γὰρ Θεὸν ἐαυ-
 τοῦ τὸν Πατέρα, καίτοι Θεὸς ὧν φύσει καὶ τῆς*
 ὁ Joan. xiv, 9. ὁ Joan. x, 30.

A Idem fere testimonium adhibet contra Nestorium Cy-
 rillus in oratione, quæ inscribitur *De expositione fidei*.
 Sic enim confessor ille scribit: *Asserentes Christum
 puram hominem, vel patibilem Deum, vel in carnem
 conversum: vel consubstantialia corpus habere, vel coe-
 litus delatum, non imaginationem esse, vsl mortale Dei
 Verbum, indignuisse vero in resurrectione opera Patris.*
 Aut *inanimatum esse corpus, vel sine mente hominem
 resumpisse, aut duas Christi essentias mistione confusas
 unam factam esse substantiam: et non constantes Jesum
 Christum duas esse substantias incommittas, unam vero
 personam, qua ratione unus Christus, unus Filius, hos
 sancta et catholica eccommunicat Ecclesia.* Non enim
 Verbi et carnis consubstantialitatem, id est, 251b
 unam naturam dixerunt Patres fieri, non certe sanctus
 B Ambrosius contra Apollinarium scribens ait: *Sed in quo
 illos arguimus pullularunt, alii dicentes: Domini cor-
 pus ac divinitatem unius naturæ esse. Quis oreus hanc
 evomuit blasphemiam? Ariani vero, quorum error ma-
 jori contentione pervadit, Patrem, Filium et Spiritum
 sanctum non unius naturæ asserentes: Christi divinita-
 tem, et carnem unius naturæ esse dicere conati sunt.* Ea-
 dem, sed clarius, Athanasius in epistola ad Epictetum.
 Ἄλλ' ἐν ὄσφ τοῦτους ἐλέγχομεν, φρεσύνσαν ἔτ-
 θεότητα μιᾶς φύσεως εἶναι. Ποῖος Ἄιθης τὴν
 ἤδη τυγχάνουσιν ἀρκετέροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ
 καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέ-
 γει ἐπιστολῇ.

C Scriptor deinceps natura sive substantia, et de hy-
 postasi sive persona, Patrum adhibens testimonia,
 ut quod commune est vocetur natura, genus, essen-
 tia; quod vero proprium est, hypostasis et persona
 vocetur et proprie quidem loquitur, cum substan-
 tiam dicit essentiam, et vice versa. Abusive autem
 capere quis potest naturæ nomen pro hypostasi,
 oportet tamen non ad impiorum libidinem, sed ad
 sensum piorum intelligere, de persona quidem affir-
 matur hoc vocabulum, et de perfecto uno pro hypo-
 stasi, oportet capere naturæ nomen. Si vero de iis,
 ex quibus unus perficitur Christus: tunc naturæ
 vocabulum, pro propria natura et essentia intelli-
 gere. Hæc enim observantes, nusquam sanctos ac
 disertos Patres nostros inter se pugnare videbimus,
 D talemque esse Patrum mentem cognosce e strenuo
 Cyrillo prima ad Successum epistola: *Non est enim
 aliquid ullo modo possibile ut in divinitatis essentiam
 sive naturam transire aliquid creatum queat. Caro
 enim creatura est: constat itaque naturam hic pro
 substantia capi. Rursum in epistola ad Nestorium:
 Asserit enim Deum suum Patrem, ut certe Deus cum
 sit snapte natura atque essentia, etsi natura essentia
 concursum accepit.* Et rursum: *Quando enim divi-
 nitus de se ipse testatur: Qui videt me, videt
 et Patrem.* Et: *Ego et Pater unum sumus.*

VARIAE LECTIONES.

ὁ καλεῖται A. ὁ κεχρηται] ἴμο μέμνηται. ὁ οὐσίαν γεγενῆσθαι C. ὁ καὶ ἀγία add. A ὁ βούλησιν A:
 ὁ κληψιν C. ὁ φύσιν corr. A: φύσεως C.

Divinam ejus et inexplicabilem intelligimus naturam, A qua unus est cum Patre; per eandem 252^a substantiam. Omnibus enim perspicuum est, ut naturam atque essentiam hoc significantem confirmarit. Sanctus quoque Amphilochius, ut clare diximus, similiter. Sed naturam pro substantia capi, ostensum est, abusive quoque et pro hypostasi capi, Cyrillus testatur. Nam in controversiis ait: *Nos igitur illius argumentis pugnamus, unitatem in persona fieri asserimus, nihil aliud apparente secundum hypostasim, quam solam Verbi naturam, videlicet hypostasim, quod est, ipsum Verbum humanæ naturæ revera unitum, sine mutatione et confusione, ut sæpe jam diximus, unus esse percipitur, et est Christus idem homo et Deus.* Magnus quoque Basilius Cappadox, cujus fama universum pervagatur orbem, *formam et essentiam idem esse docet.* Proclus quoque Constantinopolitanus patriarcha similiter: ille enim formam essentiam appellavit, hic vero naturam. Sic et Patres nostri e duabus constare naturis dicentes Christum Jesum, e duabus substantiis intelligunt. Quemadmodum et cum in duabus naturis, in duabus substantiis. Et ille tonitruum filius idem doret, cum ait: *Quod fuit in initio, quod vidimus oculis nostris, et manus nostræ contractaverunt, de Verbo vitæ.* Unum et eundem per quæ diximus manibus tractabilem naturam habere et intractabilem, prædicavit. Verbum enim intractabile tractatum esse ostendit, et invisibile visum fuisse prænuntiavit. Quare Christus unus in palpabili, et impalpabili substantia, ut et in visibili atque invisibili cognoscitur, et aliis præceptor agnoscitur. Si enim et unius personæ alterum: sed nemo sana mente dicere queat, ut eadem natura tractabilis et intractabilis, sub aspectum cadentis et minime, sic et a fidelibus sumptum Christi corpus, et sensibilis essentiae non cognoscitur, et indivisum a gratia intelligibili manet. Et spiritualis baptismus, totum factum est unum existens, hocque substantiæ sensibilis proprium est, per aquam, inquam, salvat, et quod factum est non perit. At vero impius ille Nestorius, qui cum Deo pugnandi auctor existit, impietatem opponere videtur, duas naturas divisas et proprias personas excogitavit, et naturarum secundum hypostases 252^b divisionem, et una adoratione unum facere conatus est. At vero Eutyches, Dei quoque adversarius, unionem hypostaticam non est inficiatus, atque incarnatum e Virgine Dominum nostrum Jesum Christum, asserere penitentia ductus, quod volebat, didicit. Sed quod prius asseruerat e caelo detulisse carnem, asserentes execratus est. Consubstantiale vero nobiscum, et sæpe ac multum coactus, nequaquam confiteri voluit: verum unam prædicando naturam, cum carnem nobiscum consubstantialem debuisset confiteri, ex-

ουσίας αυτού. Κανταῦθα γὰρ 10 τὸ φύσει τῷ τῆς οὐσίας; 11 παρέλαβε τὸν ὄνομα. Καὶ πάλιν. Ὅταν μὲν γὰρ θεοπροπῶς λέγη περὶ ἑαυτοῦ, ὁ ἑωρακῶς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα' καί. Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἑσμεν, τὴν θελαρ αὐτοῦ καὶ ἀπόρρητον ἐγνωσῶμεν φύσιν, καθ' ἣν καὶ ἐν ἔστι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα διὰ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας. Παντὶ γὰρ δῆλον ὡς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν ταυτὴ σημαίνουσαν ἐθεβαίωσε. Καὶ ὁ ἐν ἀγίοις δὲ Ἀμφιλόχιος, ὡς ἐκ τῶν προσιρημένων δῆλον, ὁμοίως. Ἄλλ' ὅτι μὲν ἡ φύσις ἀντὶ τῆς οὐσίας παραλαμβάνεται, δέδεικται. ὅτι δὲ καταχρηστικῶς καὶ ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, ὁ αὐτὸς μαρτυρήσει Κύριλλος. [793 R.] ἐν γὰρ ταῖς Ἀντιβόρῃσι φησιν. Ἀναγκαίως οὖν ἡμῶς τοῖς ἐκείνου μαχόμενοι τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐνωσιν γενέσθαι φάμεν, τοῦ 12 καθ' ὑπόστασιν οὐδὲν ἕτερον ὑποφαίνοντος 13 πλὴν ὅτι μόνη ἡ τοῦ Λόγου φύσις ἦτοιν ὑπόστασις, ὁ ἔστιν αὐτὸς ὁ Λόγος, ἀνθρωπιὰ φύσει κατὰ ἀλήθειαν ἐνωθεῖς, τροπῆς διὰ καὶ συγχύσεως, καθὰ πλειωτάκις εἰρήκαμεν, ἐς νοεῖται καὶ ἔστι Χριστὸς ὁ αὐτὸς Θεὸς καὶ ἀνθρώπος. Καὶ ὁ θαυμάσιος δὲ Βασίλειος, ὁ ἐκ Καππαδοκίας πᾶσαν φωτίσας τὴν οἰκουμένην, τὴν μορφήν καὶ τὴν οὐσίαν ταύτων δογματίζει. Καὶ Πρόκλος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ὡσαύτως. ὁ μὲν γὰρ τὴν μορφήν οὐσίαν ὠνόμασεν, ὁ δὲ φύσιν. Οὕτως οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συγκαίεσθαι ἐκ δύο νοῦσιν οὐσιῶν, ὡς περ καὶ ἠνίκα ἐν δύο φύσεσιν, ἐν δυσὶν οὐσίαις. Καὶ ὁ τῆς βροντῆς δὲ Γεῖ: τοῦτο διδάσκει ἐν τῷ λέγειν. Ὁ ἦν 14 ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἑώρακαμεν καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς. Τὸν ἕνα γὰρ καὶ τὸν αὐτὸν, δι' ὧν ἐφημεν, καὶ ψηλαφητὴν οὐσίαν [415 H.] ἔχειν καὶ ἀψηλάφητον ἀνεκῆρυξε. Λόγον γὰρ εἰπὼν τὸν ἀψηλάφητον ψηλαφηθῆναι προσεμαρτύρησε, καὶ ἑωρακῆναι εἰπὼν τὸν ἀόρατον προανήγγειλεν. ὡστε τὸν ἕνα Χριστὸν ἐν ψηλαφητῇ καὶ ἀψηλαφητῇ οὐσίᾳ καὶ ἐν ὁρατῇ καὶ ἀοράτῳ γνωρίζει τε 15 καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδῆναι διδάσκαλος γίνεται. Εἰ γὰρ καὶ ἐνὸς προσώπου ἐκάτερον 16, ἀλλ' οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν δύναται νοῦν ἔχων ὡς ἡ αὐτὴ φύσις ψηλαφητοῦ καὶ ἀψηλαφητοῦ καὶ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου. Οὕτω καὶ τὸ παρὰ τῶν πιστῶν λαμβανόμενον 17 σῶμα Χριστοῦ καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας οὐκ ἐξίσταται καὶ τῆς νοητῆς ἀδιαίρετον μένει χάριτος. Καὶ τὸ βάπτισμα δὲ πνευματικὸν ὅλον γενόμενον καὶ ἐν ὑπάρχον, καὶ τὸ ἴδιον τῆς αἰσθητῆς οὐσίας (τοῦ ὕδατος λέγω) διασώζει, καὶ ὁ γέγονεν οὐκ ἀπώλεσεν. Ἄλλ' ὁ δυσσεβῆς Νεστόριος, δε πρῶτα φασὶς θεομαχεῖν τοῖς ἐκ διαμέτρου τὴν ἀσέβειαν δοκεῖ γενέσθαι, δύο φύσεις διηρημένας καὶ ἰδιουποστάτους ἐφαντάζετο, καὶ τὴν τῶν φύσεων κατὰ τὰς ὑποστάσεις διαίρειν τῇ μὲν προσκυνῆσαι ἐνοποιεῖν ἐσοφίζετο. Ὁ δὲ θεομάχος Εὐτυχῆς τὴν μὲν καθ'

VARIE LECTIONES.

¹⁰ γὰρ aīd. A. ¹¹ τὸ τῆς οὐσίας A. ¹² τοῦ τὴν A. ¹³ ὑφαίνοντος C. ¹⁴ ὁ ἦν I. ¹⁵ γνωρίζει τε | γνωρίζειν τε corr. A: γνωρίζεται C. ¹⁶ προσ. καὶ ἐκάτ. C. ¹⁷ μεταλαμβάνον in litura A.

ὑπόστασιν ἔνωσιν οὐκ ἤρνετο, οὐδ' ὅτι ἐσαρκώθη A communicationi subjectus est. Hunc quidem sco-
 εκ τῆς Θεοτόκου παρθένου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς rum assecuta prima oratio, finitur.
 Χριστὸς ¹⁸, ἐκ μεταμελείας μαθῶν λέγειν ὁ οὐκ ἤθελεν· ἀλλὰ καὶ ἀναθεμάτισεν, ὁ πρότερον αὐτὸς
 ἔσταργε, τοὺς λέγοντας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενηνογενῆαι τὴν σάρκα. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον, καίτοι· πολλὰ
 καὶ πολλὰκις βιασθεὶς, οὐδαμῶς ὁμολογήσαι ἠνέσχετο, ἀλλὰ μίαν οὐσίαν κηρύττων ἀντὶ τοῦ ἡμῖν
 ὁμοούσιον ὁμολογήσαι τὴν σάρκα, τῷ ἀναθέματι ὑπενήνεκται. Ὁ μὲν οὖν α' λόγος ταῦτα διελθὼν τὸν
 σκοπὸν ἐπεράνατο.

Ἐν δὲ τῷ β' λόγῳ ε' τινῶν κεφαλαίων, ὧν ὁ σχολασ-
 τικὸς Ἀνατόλιος τὴν μάθησιν ἐπεζήτησεν, ἀποδι-
 δώσει λόγον, ἐνὸς μὲν, εἰ καὶ νῦν Χριστὸς ὁ Θεὸς
 ἦν ἐν σαρκί ¹⁹ γνωρίζεται· ἑτέρου δὲ, εἰ σύνθετος ὁ
 Ἄδὰμ ἐπλάσθη, πῶς ἀθάνατος ἐκίεθη· τρίτου ²⁰ δὲ,
 πῶθεν δυνάμεθα τεκμήρασθαι τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάν-
 νην εἶτι μένειν· εἶτι δὲ, εἰ ἀθάνατος· ὁ ²¹ Ἄδὰμ ἐπλά-
 σθη, πῶς τὸ συμφέρον ἠγνόησε· καὶ τελευταίου,
 εἰ ἐστιν τὸ, Ἰδοὺ Ἄδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; B

[796 R.] Τὸ μὲν οὖν α' κεφάλαιον διὰ πολλῶν Γρα-
 φικῶν τε καὶ Πατρικῶν φωνῶν συνίστηται καὶ ἀπο-
 δεικνύει. Καὶ πρῶτον μὲν ἐξ ὧν Ἡσαίας ²² περὶ τῆς
 ἐνσάρκου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναβάσεως εἶπε·
 Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ παραγερόμενος ἐξ Ἐδὼμ,
 τούτῃ ἐν Βοσόρ· Ἐθραῖοι δὲ τὸ Βοσόρ σάρκινον κα-
 λοῦσι. Καὶ πάλιν· Διὰ τί ἐρυθρὰ σου τὰ ἱμάτια,
 καὶ τὰ ἐνδύματα ὡς ἀπὸ κατητοῦ ληνοῦ; Ὅπερ
 τοῦ πάθους μετὰ τὸ πάθος καὶ ἐν τῇ ἀνόδῳ μηνύει
 τὸ μυστήριον. Καὶ πάλιν ἕτερος προφήτης ὡς ἐκ
 προσώπου τοῦ Δεσπότη φησὶν, ὡς δῆθεν ὑπὸ τῶν
 νοερῶν [416 H.] ἐρωτωμένου δυνάμεων, Τίνας ²³ αἱ
 κληθαὶ αὐταὶ αἱ ἀνὰ μέσον ²⁴ τῶν ὄμων σου; C
 ἀποκρίνεται γὰρ ὁ Σωτὴρ λέγων· Ἄς ἐπλήρη ἐν τῷ
 οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καιρῷ
 τῆς ἀναλήψεως· οἱ παρεστῶτες ἄγγελοι οὕτω φασίν,
 Ἐλεύσεται ²⁵, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευό-
 μενον εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ὁ πρωτομάρτυς Στέ-
 φανος ἐν τῷ καιρῷ τῆς μαρτυρίας, ἐπιγνοὺς τὸν
 Δεσπότην Χριστὸν ἐστὶν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, ἐν
 ἐκείνῳ τῷ σχήματι ἐν ᾧ τοῖς μαθηταῖς συνηλλίζετο,
 τὸ σαπτὸν καὶ θεῖον θέαμα παρῆρσις ὡμολόγησε.
 Καὶ τὸ σκεῦος δὲ τῆς ἐκλογῆς, μυσταγωγούμενος
 πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ οὐρανοῦ κρᾶζοντος ἀκούει
 Χριστοῦ, Σαούλ· Σαούλ ²⁶⁻²⁸, τί με διώκεις; Καὶ
 πυθομένου, Τίς εἶ, Κύριε; Ἐγὼ εἰμι, φησὶν, Ἰησοῦς
 ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. Τὸ δὲ Ναζωραῖος καὶ
 Ἰησοῦς, δῆλον ὅτι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μηνύει τὴν ἀλή-
 θειαν. Καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ τὰ αὐτὰ διαμαρ-
 τύρεται, καὶ Κύριλλος ἐν τῷ Κατὰ Συνουσιαστῶν
 λόγῳ, καὶ Βασίλειος ἐν τῷ Περὶ πίστεως. Ἀλλὰ καὶ
 Κύριλλος πάλιν πρὸς Ἀκάκιον Συχοπολίτῳ· ἐπι-
 σκευον γράφων, καὶ ἐν τῇ ἐρμηνεσίᾳ δὲ τοῦ ἀποπομ-
 παίου. Τοῦτων ²⁹ γὰρ ἕκαστος, καὶ μὲρλοι ἄλλοι,
 μετὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἀνελεῖν καὶ διαμένειν καὶ πα-
 ραγεγῆσθαι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ κηρύττουσιν

Atera vero capitibus quinque, quorum scientiam
 Anatolius scholasticus exquisivit, rationem reddit :
 uno quidem, an nunc etiam Dominus noster Christus
 in carne cognoscitur? Altero vero, si compositus
 Adam formatus est, quomodo immortalis est con-
 ditus. Tertio quomodo persuaderi posset etiam-
 num Joannem evangelistam superstitem esse? Ad-
 huc vero si immortalis Adam est conditus, quomo-
 do quid utile erat ignoravit? Quinto, quid est :
 Quod Adam factus est sicut unus e nobis?

Primum quidem multis Scripturis et Patrum sen-
 tentiis confirmat. Primo Isaias de Christo incarnan-
 do sic habet : Quis est iste qui venit de Edom ^{v. 2}.
 Hoc est, terrenus : et statim : Tinctis vestibus de
 Bosra ⁷ : Hebraei vero Bosor carneum appellant.
 Et mox : Quare ergo rubrum est indumentum tuum,
 et vestimenta tua sicut calcantium in torculari ²?
 Hoc affectus post affectum, et in invio significat
 mysterium. Et rursus alius propheta, et in perso-
 na Dei, inquit, tanquam interrogantibus angelis :
 Quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum ^a?
 Et subjicit Salvator : Plagatus sum in domo eorum
 qui diligebant me ^b. Sed et angeli in ascensionis
 tempore astantes : Veniet, inquit, quemadmodum
 vidistis eum euntem in caelum ^c. Primus quoque
 martyr Stephanus martyrii tempore, conspiciens
 Deum Christum stantem a dextris ^d, qua forma
 cum discipulis versatus est, piam ac divinam visio-
 nem libere confessus est. 253^a Electionis item
 vas ad veritatem bene informatus, audiit e caelo
 clamantem Christum : Saule, Saule, quid me perse-
 queris ^e. Quo audito, Quis es, inquit, Domine?
 Ego sum Jesus Nazarenus quem tu persequeris ^f.
 Nazarenus vero et Jesus cum dicit, carnis verita-
 tem ostendit. Idem testatur Gregorius Nazianzen-
 nus, et Cyrillus, Contra Consubstantialistas libro.
 Basilius quoque oratione de fide. Quin et Cyrillus
 ad Acacium Scythopolitanum episcopum scribens,
 in interpretatione vocis ἀπομπαίου, id est malorum
 depulsoris, Avernunci, et innumeri alii cum carne
 venisse ac mansisse, et sic esse ad secundum ejus
 usque adventum docent. Propterea quoque caelestis
 ac terrenus, visibilis atque invisibilis. Visibilis qui-
 dem cum divinitate, non secundum divinitatem,
 sed secundum corpus : rursus quoque invisibilis
 cum humanitate, non secundum humanitatem, sed
 divinitatem, creatus et increatus, aliaque secundum

^{v. 2} Isa. LIII, 4. ⁷ Ibid. ² Ibid. 2. ^a Zachar. XIII, 6. ^b Ibid. ^c Act. I, 11. ^d Act. IX, 56 seq. ^e Act. X, 1. ^f Ibid. 5

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ζ. ¹⁹ σαρκί ἐν σαρκί Stephanus. ²⁰ τρίτου corr. A : τρίτον ζ. ²¹ ὁ αὐτὸς A
²² Ἡσαίας] LIII, 4. ²³ τίνας] Zach. XIII, 6. ²⁴ αἱ ἀνὰ μέσον A : καὶ ἀνάμεσον ζ. ²⁵ ἐλεύσ.] Act. I, 11
²⁶⁻²⁸ Σαούλ] Act. IX, 4. ²⁹ τούτων. ζ.

piam dictam distinctionem considerantur. Etenim caro nostra Deo Verbo unita hypostatice, non in substantiam Verbi mutata est, etsi Dei caro facta est, neque Verbum in carnem, etsi propriam sibi hanc sumpserit. Sed unus idemque dicitur Christus: servatur vero indivise, et sine mutatione, et quomodo in his et ex his cognoscitur Christus, ex alio in alium non mutari, sed ut serpenumero dictum, unus idemque est ⁵. Idem generatur, estque sine genealogia secundum aliud atque aliud. Etenim sacra Scriptura ait: *Homo est, quis novit eum, generationem ejus quis enarrabit?* Sed et rursum clamat, *Liber generationis Jesu Christi filii David* ⁶. Quare secundum divinitatem ingenerabilis est: secundum humanitatem vero generabilis. Idem prænoscit omnia, est enim natura Deus, et rursum ignorare dicitur ⁷ extremum diem per carnem nostram: et *Neque me videtis neque Patrem meum videtis* ⁸; et rursum scilicet humana conditione scitis ⁹: *Et unde sim scitis. Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum* ¹⁰, alibi quoque: *Et si ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum* ¹¹. Hoc quidem respectu divinitatis: illud vero humanitatis respectu. Unus **253b** itaque idemque est incircumscribitus et circumscribitus, tanquam duas generationes habens et substantias, unus tamen. Si vero unius est substantiæ secundum carnem, hoc contra Manem, unam illius confitebuntur generationem, et frustra Filium hominis vocabitur. Hactenus capite primo ista exsequitur.

τοῦ φύσιν, τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Οὕτως ²⁵ οὖν δύο γενέσεις ἔχων καὶ δύο οὐσίας ὁ εἶς. Εἰ δὲ μιᾶς μίαν αὐτοῦ πάντως ὁμολογήσουσι καὶ τὴν γέννησιν, πρῶτον κεφάλαιον οὕτω πῶς ἐπέπληθεν.

Alterum vero sic disserit: Si mortalis vel immortalis Adamus initio conditus est, constat Deum non fecisse mortem, neque hominum interitu delectari: invidia dæmonis mors in mundum venit, jussit vero hominem aliquandiu manere incorruptum, præceptum custodiendum ei tradens, quod transgrediens pro incorruptibili corruptibilis evasit. Libertate enim arbitrii donatus homo, abripuit sponte quod deterius est, relicto meliore. Sed immortalem animam et intelligibilem creatam, post lapsum scinus morti tradidisse: idque non corporali modo, verum, quod est gravius, intelligibili. Peccatum enim animi quædam mors est, veluti mortem et sempiternam corruptionem illi parans: *Timete qui potest animam et corpus perdere in gehennam* ¹². Simplex igitur solus est Deus atque incircumscribitus. Omne enim quod circumscribitur simplex non est, omnia enim præter Deum compo-

⁵ Hebr. vii. 3. ⁶ Isa. liii. 8. ⁷ Matth. i. 4. ⁸ Marc. xiii. 32. ⁹ Joan. vii. 8. ¹⁰ Joan. v. 31. ¹¹ Joan. viii. 14. ¹² Matth. x. 20.

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ ὁ om. pr. A. ²⁶ καὶ ἀνθρ.] Isa. v. 8. ²⁷ βίβλος] Matth. i. 4. ²⁸ εἰ ἐγὼ] Joan. v. 31. ²⁹ εἰ] Joan. viii. 14. ³⁰ θείαν αὐτοῦ A: ἐμαυτοῦ C. ³¹ οὗτος C. ³² μετὰ A: κατὰ C. ³³ φοβ.] Matth. i. 28. ³⁴ ἀπολέσαι ἐν γενέσῃ C.

ἐπιφάνειαν. Διὸ καὶ ὁ ²⁵ αὐτὸς ἐστὶν οὐράνιος καὶ ἐπίγειος, ὁρατὸς καὶ ἀόρατος, ὁρατὸς μὲν μετὰ τῆς θεότητος, οὐ κατὰ τὴν θεότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸ σῶμα, ἀόρατος δὲ πάλιν μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, οὐ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν θεότητα, ἵκτιστός καὶ ἀκτιστός, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὴν ἐρημμένην εὐσεβῆ θεωρεῖται διάκρισιν. Καὶ γὰρ ἡ ἐξ ἡμῶν σὰρξ, ἐνωθεῖσα τῷ Θεῷ Λόγῳ καθ' ὑπίστασιν, οὐκ εἰς τὴν οὐσίαν μετεβλήθη τοῦ Λόγου, εἰ καὶ Θεοῦ γέγονε σὰρξ· οὐδὲ ὁ Λόγος εἰς σάρκα, εἰ καὶ ἴδιαν οἰκονομικῶς ἐποίησατο τὴν σάρκα· ἀλλ' εἰς μὲν λέγεται καὶ ἐστὶ Χριστὸς, σώζεται δὲ ἀκαινοτομήτως καὶ ἀχωρίστως· καὶ τὰ ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς νοεῖται Χριστὸς, οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὡσπερ πολλάκις εἴρηται, εἰς καὶ ὁ αὐτός. Ὁ αὐτὸς γενεαλογεῖται καὶ ἐστὶν ἀγενεαλόγητος, κατ' ἄλλο δηλονότι καὶ ἄλλο. Καὶ γὰρ τὰ ἱερὰ Λόγια φησὶ· *Καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται;* ἀλλὰ καὶ πάλιν βοᾷ, *Βίβλος* ²⁷ *γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβὶδ.* Ὡστε κατὰ μὲν τὴν θεότητα αὐτοῦ ἀγενεαλόγητος, κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα γενεαλογούμενος. Ὁ αὐτὸς πάντα προγινώσκει (ἐστὶ γὰρ φύσει Θεός) καὶ πάλιν ἀγνοεῖ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν διὰ τὸ ἡμέτερον λέγεται φύραμα. Καὶ· *Οὐτε ἐμὲ οἴδατε οὐτε τὸν Πατέρα μου οἴδατε· καὶ πάλιν, δηλονότι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, Κάμὲ οἴδατε καὶ πόθεν εἰμι οἴδατε.* Ἐτι δὲ, *Εἰ ἐγὼ* ²⁸⁻²⁹ *μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἐστὶν ἀληθής·* [797 R.] καὶ ἄλλαχού, *Εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστὶν·* τὸ μὲν διὰ [417 H.] τὴν θείαν ³⁰ αὐ-

ἐστὶν ὁ αὐτὸς ἀπερίγραπτος καὶ περίγραπτος, ὡς οὐσίας ἐστὶ μετὰ ³¹ τὴν σάρκωσιν κατὰ τὸν Μάνην, καὶ μάτην Υἱὸς ἀνθρώπου κέκληται. Τὸ μὲν οὖν τὸ δὲ β' οὕτω διευθετεῖ· Εἶτε θνητός, φησὶν, εἶτε ἀθάνατος ἐπλάσθη τὴν ἀρχὴν ὁ Ἄδὰμ, πρόδηλον οὖν ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ τέρεπται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων, φθόνῳ δὲ διαδόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. Ἐπεὶ δὲ τίνα μένειν ὄρον ἐν ἀφθαρσίᾳ τὸν ἀνθρώπον διεκελεύσατο, ἐντολὴν εἰς φυλακὴν παραθέμενος, ἦν παραβεβηκώς τὴν φθορὰν ἀντι τῆς ἀφθαρσίας εἰσῆγαγε· τῷ μὲν γὰρ αὐτεξουσίᾳ τιμηθεὶς ὁ ἀνθρώπος εἴλετο τὸ χεῖρον, ἐκὼν φυγῶν τὸ βμεινον. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ νοητὴν δημιουργηθεῖσαν ἐκ παραβάσεως ἴσμεν θανάτῳ παραδεδομένην, εἰ καὶ μὴ αἰσθητῶν, ἀλλὰ γε (τὸ χαλεπώτερον) νοητῶν. Ἡ ἀμαρτία γὰρ αὐτῆς ἐστὶν ὁ θάνατος, ὡς κλάσιν αὐτῆ καὶ φθορὰν προξενούσα ἀφθαρτον· *Φοβήθητε γὰρ, φησὶ* ³² *τὸν δυνάμενον καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἐν γενέσῃ ἀπολέσαι* ³³. Ἀπλοῦς δὲ μόνος ἐστὶν ὁ Θεός, ἀπερίγραπτος· ὧν πᾶν γὰρ τὸ περίγραπτον οὐκ ἀπλοῦν. Τὰ δὲ παρὰ τὸ

θεῖον πάντα σύνθετα. Ὅτι δὲ τὸ σύνθετον δύναται καὶ ἀθάνατον μείναι, μαρτυροῦσι μὲν τὰ νοερὰ τᾶγματα καὶ ἡ ψυχὴ, μαρτυρεῖ δὲ μᾶλλον καὶ ἡ ἀνάστασις, ἐν ἣ σύνθετος ὁ ἀνθρώπος οὐδὲν ἤττον ἢ πρότερον, ἀνιστάμενος εἰς ἀθανασίαν, μετὰ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνίσταται· Δεῖ γὰρ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν. Καὶ οὐκ ἂν τις εἰποι τὸ σῶμα τότε εἰς τὴν οὐσίαν μεταβαλεῖν ὡς τῆς ψυχῆς· εἰ γὰρ καὶ λεπτότερον καὶ διαυγέστερον γίνεται, ἀλλ' οὐν τὰ ἡδέλματα οὐκ εἰς τὸ σῶμα, καὶ ἀνθρώπος ἐστὶ, τὰ ἀνθρώπου φέρων γνωρίσματα. Μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένους Ἐνώχ καὶ Ἡλίας καὶ ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς Ἰωάννης, ἔτι περιόντες ἐν τῷ σώματι· καὶ γὰρ τοῦτος ὡς ἀπαρχὴν τοῦ ὅλου φυράματος ἡμῶν ὁ Δημιουργὸς λαβὼν ἔδειξε πᾶσιν ὡς εἰ μὴ ἤμαρτεν ὁ Ἀδάμ, ἔτι ἂν περιῆν μετὰ τοῦ σώματος. Πλὴν καὶ οὗτοι πολυχρόνιον βίον ἀνούοντες γεύονται ποτε θανάτου, κἂν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. Ὅρα δὲ τὴν δι' αὐτῶν κίετιν, ὡς ἐκ τῶν τριῶν προάγεται γενεῶν, ἐκ μὲν τῶν πρὸ νόμου ληφθέντος τοῦ Ἐνώχ, ἐκ δὲ τῶν ἐπιστηθίου τῶν μαθητῶν. Οὐκοῦν καὶ ὁ Ἀδάμ, εἰ τὴν Ὅτι δὲ περιέστιν ὁ παρθένος Ἰωάννης, ὅπερ εἰρήνησας, ὡς περ τὸν Ἐνώχ [418 H.] καὶ τὸν Ἡλίαν παραδόσεις μαρτυρεῖ, οὕτω καὶ τοῦτον. Καὶ τὸ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις δὲ εἰρημένον εἰς τὸν αὐτὸν ἡμᾶς νοῦν ἔλακε. Εἶπε μὲν γὰρ ὁ Χριστὸς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου, ὃν ἐμελλεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθνήσκειν ὁ Πέτρος· ὁ δὲ Πέτρος τὸν οἰκτιρον θάνατον ἀκούσας εὐθὺς ἐπερωτᾷ περὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἔηλον κἀκαίνοιο οὐκ ἄλλο τι ἀλλ' ἢ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου αὐτοῦ μαθεῖν ἐπιζητῶν, Οὗτος δὲ ἔτι· οὐ γὰρ ἄλλο μὲν ἤκουε παρὰ τοῦ Σωτῆρος περὶ αὐτοῦ, εἰς ἄλλο δὲ τι ἀνακλόουθον τὴν ἐρώτησιν μετήγευ, [800 R.] ὡς περ παροῶν καὶ παρὰ φαῦλον ποιούμενος τὴν τοῦ διδασκάλου περὶ αὐτοῦ προφησίαν. Τῆς δὲ τοῦ Πέτρου ἐρωτήσεως περὶ τοῦ θανάτου, ὃν ἐμελλεν ἀποθνήσκειν ὁ Ἰωάννης, ἐπερωτῶντος, καὶ τοῦ Σωτῆρος εἰπόντος· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; Πῶς οὐχὶ τὴν μέχρι τῆς παρουσίας αὐτοῦ διαμονὴν ἡ ἀλήθεια προλέγει; διὸ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος τὸ Ἀκολουθεῖ μοι περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰρησθαι τῷ Σωτῆρι ἐκδέχεται. Τὸ δὲ, ὅτι Ἐξῆλλθεν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοῦτε μαθητάς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει καὶ τὰ ἐξῆς οὐ μόνον οὐδὲν μάχεται, ἀλλὰ καὶ συνδέει. Οὐ γὰρ τις αὐτὸν ἀθάνατον ἔσθαι φησιν, ἀλλὰ διαμένειν μετὰ Ἐνώχ καὶ Ἡλία μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ Δεσπότης παρουσίας· ὃ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτὸς βεβαίως φησιν, ὅτι Οὐκ εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; Καὶ φανερὸν ἐστὶ τὸ μὲν ἀθάνατον εἶναι ἀνέτρεψε, τὸ δὲ μένειν ἕως τῆς παρουσίας ἐβεβαίωσεν. Εἰ δὲ ὁ Παμφίλιος Ἐπίσκοπος, τὴν ἐκκλησιαστικὴν γράψων Ἱστορίαν

A ita sunt, quia compositum potest et immortale fieri et angeli id testantur et anima, amplius vero testificatur id resurrectio, qua non minus atque primo compositus homo ad immortalitatem resumens existit corpore et animo præditus. *Oportet enim corruptibile hoc induere immortalitatem*. Et ne dixerit aliquis, corpus tunc in animæ conditionem migrare. Si enim tenuius sit atque angustius, sed corporis speciem servat, et homo est hominis habens insignia. Testatur id Enoch, Elias, et Joannes tonitruii filius, adhuc in corpore agentes. Hos enim et initia totius conditionis nostræ Conditor abripiens, omnibus ostendit, ut nisi Adam peccavisset, adhuc viveret, nisi quod longam vitam agentes gustant aliquando mortem, etiamsi in momento oculi. Vide eorum fidem, et e tribus 254a generationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, post legem Elias, tempore gratiæ decus discipulorum. Quare si Adam non peccasset, cum his incorruptibilis vixisset.

μετὰ τὸν νόμον τοῦ Ἡλία, ἐκ δὲ τῶν μετὰ τὴν χάριν τοῦ ἐντολῆν ἐφύλαττε, τούτοις ἂν ἀδιστάτως συμπεριῆν. Virginom autem, Joannem sic superesse, ut postulasti, et Enoch et Eliam, traditione habemus, et quod in Evangelio habetur, in hunc sensum arahitur. Dixit Christus qua morte esset moriturus Petrus, et interrogans his auditis de Joanne Evangelista. Patet itaque hunc nihil aliud quam de morte illius quæsisse. *Hic autem quid?* Nihil aliud de ipso ex Salvatore audivit, alio responsionem, detorsit, tanquam despiciens et nihili eam faciens doctoris de ipso prophetiam: et Petri interrogatione de morte interrogantis an Joannes esset moriturus: et respondente Domino: *Si eum volo manere donec veniam quid ad te?* Quomodo non illum mansurum in hunc usque diem veritas prædicit. Quamobrem beatus Cyrillus illud: *Sequere me*, de morte Petri dixisse Christum accipit. Illud autem: *Exivit sermo ille inter fratres quia discipulus ipse non moritur*, et quæ sequuntur, non modo nihil pugnat, sed et consonat: non enim quis immortalem dixerit, sed manere cum Enoch et Elia, usque ad secundum Domini adventum, quod et discipulus iste confirmat: *Et non dixit ei Jesus, Non moritur, sed, si eum volo manere donec veniam, quid ad te?* et apparet quod immortalem esse negavit, *Manere vero donec veniat*, confirmavit. Si vero Eusebius *Ecclesiasticæ scriptor historię*, et tempora quibus vixit numeravit, ad usque Trajani tempora pervenit, nihil prohibet, etiamsi dicat. Hoc unusquisque mente percipiat, tanquam tempora, Enoch ostendat, et quot annos vixerit sacræ Litteræ clare ostendunt. Sed non propterea quis justus translationem cum corpore inficiabitur. 254b Huic sententiæ consentiunt actiones dilecti Joann-

• I Cor. xv, 53. P Joann. xxi, 21. q ibid. 22. r ibid. 23. s ibid.

VARLE LECTIONES.

ἔτι] I Cor. xv, 53. ἔτι μεταβάλλειν γ. ὄυτος] Joann. xxi, 21. ἔμελλεν Ἰωάννης ἀποθνήσκειν ὁ αὐτὸν γ.

nis, et vita, quas pauci narrant. Cum in aliquo loco, et aiunt, illius monito positus esset, quæsitus mox inventus non est, sed diffundens sanctimoniam a loco, quo brevi tempore continebatur, a quo tanquam sanctitatis fonte sacrum unguentum hausimus. Illud vero patet præsentem quæstionem, quamvis a veritate abhorret, non afferre animæ periculum: fidei enim investigatio, veritatem transiliens, magnum animæ naufragium creat; ideo quoque vel brevis syllaba, quæ ad veritatem confert, defendenda est; quæstio vero problematum contra pietatem, pulchrum quiddam est, si ad veritatis finem perveniat, si vero ab ea aberret, non pulchrum quidem, tamen perniciosam animæ non affert. Sic secunda et tertia profligatur quæstio.

Immortalis vero creatus Adam, quid utile, ignoravit, quemadmodum et ante ipsum diabolus cum asseclis. Illud vero: *Ecce Adam tanquam unus a nobis factus est*, etsi quibusdam per ironiam dictum videtur, verum non ita est: non quod revera factus sit Deus, hoc enim fieri non potest, blasphemumque est. Quid igitur sibi vult: *Ecce Adam tanquam unus a nobis factus est*? Ecce nunc, ait, sensum accepit, quoad imaginari se Deum esse. Ad illius sententiam hæc loquitur Deus, accusatque maligniam. Exprobrare vero Deum ad instructionem nostram sæpenumero in Scriptura comperimus.

Et hæc quidem secunda ratio. Potest autem illud: *Ecce Adam tanquam unus a nobis factus est*, ironica figura proferri, et a probro sermonem abstinere, et miserabilem sermonem in miseris ostendere. Eligat quisque quod sibi placeat.

Tertia vero oratione ad Dominum et Joannem scribens, monachos in Sicilia secunda, hæc de Chalcedonensi refert synodo, rectæ fidei normam esse, et Cyrillo placere unam Verbi hypostasim incarnatam prædicare, et unam personam, et sentiri consubstantialem Patri Filium divinitate, et humanitate nobis similem. Hoc nimirum est duas fateri naturas, e quibus unus Christus conditus est. Duas enim generationes **255a** unius Christi et Dei nostri cognoscentes, neque carnis, neque Verbi differentiam secundum substantiam ignoramus. Hæc vero fides Chalcedonensis concilii præconium præsefert, deinde trecenti et septuaginta episcopi hanc subscribendo consignarunt, in qua admirandi viri Simeon et Jacobus et Baradatus hanc suis Scripturis fidem confirnarunt. Quæ cum ita sint, efficitur, ubi una est secundum hypostasim unio,

¹ Gen. iii, 22.

καὶ τοὺς χρόνους αὐτοῦ, καθ' οὓς ἐβίωσεν, ἀριθμητοὺς ἔθετο, καὶ ὡς μέχρι τῶν Τραϊανῶν χρόνων διήρκεσεν, οὐδὲν μαχόμενον, κἄν δοκῆ, λέγει. Ἐκεῖνο γὰρ ἕκαστος κατὰ νοῦν λαμβανέτω, ὡς οἱ τοῦ Ἐνώχ κατάδηλοι χρόνοι, καὶ ὅσα ἔτη ἐν τῷ κόσμῳ ἐβίω, σαφῶς· ἡ θεία Γραφή παραδίδωσιν· ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο τὴν μετὰ σώματος ἀνήσθηται τις τοῦ δικαίου μεταθέσιν. Ταύτη τῇ δόξῃ συνῆδουσι καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἡγαπημένου Ἰωάννου καὶ ὁ βίος, ὃς οὐκ ὀλίγοι προφέρουσι. Κατατεθείς γὰρ, φασί, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐκείνου προτροπὴν ἐν τινι τόπῳ, ζητηθεὶς αἰφνίδιον οὐχ εὐρίσκειτο, ἀλλὰ μόνον τὸ ἅγισμα βρῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ τόπου ἐν ᾧ πρὸς βραχεῖαν βροχὴν ἐτέθη· ἀφ' οὗ πάντες, ὡς πηγὴν ἁγιασμοῦ, τὸ ἅγιον ἐκεῖνο μύρον ἀρούμεθα. Ἐκεῖνο δὲ δῆλον, ὡς τὸ παρὸν ζήτημα, κἄν τῆς ἀληθείας παρασφαλῆ, οὐ φέρει ψυχῆς κίνδυνον. Ἡ μὲν γὰρ περὶ πίστεως ἔρευνα τῆς ἀληθείας παρατραπέισα ναυάγιον μέγα τῇ ψυχῇ προξενεῖ, διὸ δὴ καὶ βραχεῖας τῆς εἰς αὐτὴν τελοῦσης ἀντέχεσθαι δεῖ συλλαβῆς· ἡ δὲ ζήτησις τῶν παρὰ τὴν εὐσέθειαν προβλημάτων καλὸν μὲν εἰ πρὸς [419 H.] τὸ τῆς ἀληθείας καταλήγει τέλος· εἰ δὲ γε ταύτης ἀστοχῆσσι, οὐ καλὸν μὲν, ὁμῶς βλεθρον φυγῆς οὐ φέρει. Ἀλλὰ τὸ μὲν δευτέρον καὶ τρίτον οὕτω διελύσατο ζήτημα.

Ἀθάνατος δὲ πλαστεὶς ὁ Ἀδὰμ τὸ λυσιτελεῖς ἠγνόησεν, ὡς περὶ καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ διάβολος καὶ αἱ περὶ αὐτὸν ἀποστατικαὶ δυνάμεις. Τὸ δὲ, Ἰδοὺ ἡ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν, εἰ καὶ τισιν εἰρηθεῖα παρ' εἰρωνείαν ἐνομίσθη, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ὅτι γέγονε τῇ ἀληθείᾳ Θεός· τοῦτο γὰρ παντελῶς μετὰ τοῦ ἀδυνάτου καὶ βλάσφημον. Τὸ οὖν βούλεται τὸ Ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν: Ἰδοὺ νῦν, φησὶν, αἰσθησὶν ἐδέξατο οἶόν ἐστι τὸ φαντάζεσθαι γενέσθαι Θεόν. Πρὸς δὲ τὴν ἐκείνου γνώμην ταῦτα φθιγγεται Θεός, καὶ διελέγχει τὴν κακόνειαν. Οὐνειδίξιν δὲ τὸ Θεῖον πρὸς νοουθεσίαν ἡμετέραν πολλαχού τῆς Γραφῆς εὐρίσκομεν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὁ β' λόγος. Δύναται δ' ἐν τῷ Ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν καὶ ἐν ῥωνείας σχήματι προσελθεῖν, καὶ οὐνειδούς λόγον ἐκ ἔχειν, καὶ ἐλευσιολογίαν ἐν οἰκτιρμοῖς ἐπιδείκνυσθαι· αἰρείσθω δὲ τὸ δοκοῦν μᾶλλον ἕκαστο.

[801 R.] Ἐν δὲ τῷ γ' λόγῳ καὶ πρὸς δόμνον καὶ Ἰωάννην γράφων, τοὺς ἰτὴν δευτέραν Κιλικίαν οἰκοῦντας ἀσκητὰς, ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδόνι λέγει συνόδου, ὅτι ὀρθοδοξίας ἐστὶ φρόνημα καὶ Κυριλλῶ φίλον μίαν ὑπόστασιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην κηρύττειν καὶ ἐν πρόσωπον, καὶ τὸ φρονεῖν τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν [τὸν αὐτὸν] κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τουτέστι τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν, ἐξ ὧν ὁ εἰς Χριστὸς ἀπετελέσθη. Δύο γὰρ γεννήσεις τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν εἰδότες, οὐδὲ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ Λόγου τὴν κατ' οὐσίαν διαφορὰν ἀγνοοῦμεν. Αὕτη δὲ ἡ πίστις τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου δέδεικται κήρυγμα. Εἶτα τετραχάσιοι καὶ ἑβδομήκοντα ἀρχιερεῖς ταύτην ἐγγράφως ἐβεβαίωσαντο, ἐν οἷς καὶ οἱ θαυμαστοὶ τὸν βίον Συμεὼν καὶ Ἰάκωβος καὶ Βαβαδάτος τὴν αὐτὴν γνώμην ἰδίῳς ἐπεκύρωσαν γράμ-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ἐβίωσεν A : ἐξήσεν ζ. ¹⁸ οὐ A : οὐν αἰ ζ. ¹⁹ ἀγ. πηγῆν ζ. ²⁰ ἐβίω] Gen. iii, 22. ²¹ δύναται ζ. ²² πρὸς et 38. φ' ὄλον om. A. ²³ Συμεὼν ζ.

μασι. Ἀῆλον δὲ ὡς, ἔνθα μία καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις, ἅπαντα διαίρεσως ὑπόνοια ⁵⁴ ἀπελήλαται· τὸ γὰρ γνωρίζειν τῶν οὐσιῶν τὸ διάφορον οὐκ ἔστι διαίρειν ταύτας, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον. Ὅτι τὸ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου εσφώς ἡ σύνοδος ἀνεκήρυξε, δογματιζόμενον μὴ παρὰ τῶν ὁσίων ἡμῶν Πατέρων, οὕτω δὲ τῆς φωνῆς οἰκουμηνικῆς συνόδου ψηφίσμασι τὴν βεβαίωσιν λαβούσης. Διὸ πάντως ἀν ἐξεβέβητο, τῆς δυσσεβοῦς μὴ δόξης Εὐτυχοῦς ἐν τῇ ληστρικῇ συνόδῳ παρήσιασασμένης, ὅφ' ἑτέρας δὲ μὴ κατακριθείσης, κἀκεῖνου μὴ τῆς δικαίας καθαιρέσεως ἀπολυθέντος, ἐπὶ Φλαβιανὸν δὲ τὸν ἀοίδιμον, ὃς ἐκεῖνον καθέλει, τῆς δίκης ἀδίκως μετενεχθείσης, καίτοι λαμπρῶς κηρύττοντα μίαν μὲν τοῦ Λόγου φύσιν σαρκαωμένην, τούτεστιν ὑπόστασιν, συνανακηρύττοντα δὲ καὶ τὸ ἡμῖν ὁμοούσιον. Ὅτι φησὶν ⁵⁵ οἱ ἅγιοι Πατέρες μὴ χρῆναι τὴν λέξιν γυμνὴν [420 H.] καὶ κακοῦργως ἐξτάζειν, ἀλλὰ τῇ εὐσεβείᾳ διανοίᾳ προσέχειν τοῦ γράφοντος. Καὶ παρατίθει τῆς παραινέσεως μαρτυρίας ⁵⁶ Ἀθανασίου ⁵⁷ μὴ ἐκ τοῦ ⁵⁸ Κατὰ Ἀρειανῶν, Κυρῖλλου δὲ ἐκ τῶν θησαυρῶν, Ἰωάννου δὲ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ Ἰστομῆματος τῆς πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολῆς. Ὅτι φησὶ, τὸ λέγειν σαρκὶ παθεῖν τὸν Θεὸν Λόγον φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας ἐστίν, ὡσπερ καὶ βλάσφημον καὶ ἀπόδητον τὸ κηρύττειν αὐτὸν παθεῖν τῇ φύσει τῆς θεότητος. Καὶ παράγει μαρτυρίας διαφόρους, Κυρῖλλου ⁵⁹ μὴ ἐκ τῶν σχολίων, ἐκ τῆς πρὸς Ζούενσον β' ἐπιστολῆς, ἐκ τῆς πρὸς Νεστόριον α', ἐκ τῶν θησαυρῶν, ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἀπομπαλοῦ, καὶ ἐκ τῆς Ἀπολογίας τοῦ ἱεραρχοῦ ἀναθηματισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὰς βασιλίδας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὑπομνήματος, καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἡ ψαλμοῦ, καὶ ἐκ τοῦ Περὶ ἀκαθαρσίας λόγου, καὶ ἐκ τοῦ Περὶ πάθους λόγου, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνήματος βιβλίου ζ', καὶ ἐκ τοῦ Περὶ ἐνανθρωπήσεως [καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους ⁶⁰], καὶ ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ⁶¹ βιβλίου β', καὶ ἐκ τοῦ περὶ ⁶² ἐνανθρωπήσεως λόγου, καὶ ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην βιβλίου θ' καὶ η'. Συμπαράτιθται μέντοι καὶ Γρηγορίου, καὶ Βασιλίου ἐκ τοῦ περὶ εὐχαριστίας καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σωζοπολίτας ἐπιστολῆς καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἀπό Σεβήρου ληρουμένων ὡς ἐνοεῖν μὴ χρῆναι τὴν ἑτεροειδῆ καὶ ἑτεροφυῆ τῶν εἰς ἐνότητά ἀφραστον συνελθούτων, μὴ χρῆναι δὲ λέγειν ταῦτα, πλατὺν μὲν γλώττα τῆς ἀνοίας αὐτῶν ὁ ἱερὸς ἀνὴρ καταχεῖ [804 R.], ⁶³ καὶ πρὸ γε τοῦ ἀνέρος αὐτῆ γε ἡ κοινὴ ἐνοια καὶ ἡ Παύλου φωνὴ λέγουσα. Καρδίᾳ ⁶⁴ μὴ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.

Ἅτι φησὶν, ἐν πρόσωπον, τούτεστι μίαν ὑπόστασιν τοῦ Λόγου σαρκαωμένην κηρύττομεν, ἐπειδὴ καὶ ἀπλοῦς; ⁶⁵ Ἰησοῦς συνετίθη κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Ἀρειοπαγίτην Διονύσιον. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς καθ' ὑπόστασιν

⁵⁴ Rom. x, 10.

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ διαίρεσις ὑπόνοια A. ⁵⁶ post φησὶν deest παραινέσεων. ⁵⁷ libri μαρτυρίας. ⁵⁸ Ἀθανάσιον ζ, ⁵⁹ τοῦ Ἰωάννου ὑπομν. ζ. ⁶⁰ καὶ ἐκ τῆς ἐρμ. τῆς πρὸς Ἑβρ. om. A. ⁶¹ ἐκ τοῦ εἰς τὸν εὐαγγ. ⁶² κατὰ τῆς ἐρμ. τῆς πρὸς Ἑβρ. om. A. ⁶³ κατὰ τῆς ἐρμ. τῆς πρὸς Ἑβρ. om. A. ⁶⁴ καρδίαν — στόμα ζ. cf. Rom. x, 10. ⁶⁵ καὶ ὁ ἀνέρος; corr. A.

A ibi omnem divisionis opinionem evanescere. Nosse enim substantiarum differentiam, non est illas dividere secundum beatum Cyrillum, quia nobiscum *consubstantialis* incarnati Dei Verbi clare concilium prædicavit, quod antea alii sanctissimi Patres docuerunt, nusquam tamen voce œcumenicæ synodi decretis confirmata, idcirco prorsus rejectum est. Impia doctrina Eutychie in perfida synodo damnata, ab alia non condemnata. Dum ille justæ condemnationis absolvitur traducta in venerabilem Flavianum qui ipsam sustulit, culpa. Licet clare pronuntiantem, unam quidem Verbi naturam incarnatam, hoc est personam, simulque asserentem consubstantialem nobis esse, dicit, sanctos Patres non uti nuda voce, et improbe investigare, sed mentem adhibere scriptori pio, et admonitionis adhibet testes: Athanasii librum *Contra Arianos*, Cyrilli *Thesaurum*, Joannis Chrysostomi *Commentarium in Epistolam ad Galatas*: Ait enim, carne pati Deum Filium, sententiam esse Ecclesiæ: pati vero divinitate, hæreticorum esse et blasphemum. Afferit et varia testimonia ex Cyrilli Scholiis, ex epistola secunda ad Succensum, ex prima ad Nestorium, ex thesauris, ex interpretatione Ἀποπομπαλοῦ, ex Apologia duodecimi Anathematis, ex epistola quoque ad reginas, et ex *Commentario in Epistolam ad Hebræos*, item in Isaiam, et in octavum psalmum, et ex oratione *De impatientia*, **255b** itemque *De perturbatione*, rursus ex *Commentario in Joannem*, lib. septimum, secundum, octavum et nonum *De incarnatione*, loco uno et item altero, ex *Interpretatione Epistolæ ad Hebræos*. Adduntur et Gregorii et Basilii de gratiarum actione testimonia, item ex epistola ad Sopolitas et ad Apollinatum. Quin et Athanasii athleticæ magni e diversis sermonibus, Severianis hæreticis delirantibus, intelligendo alteram speciem ac diversam naturam in unionem inexplicabilem convenisse, asserendum non esse: magnum vir pius risum movet, et ante hunc virum ipsa communis opinio, et Pauli vox, et cum dicit: *Corde quidem creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*.

Assertit et unam, inquit, personam, hoc est Verbi incarnati hypostasim pronuntiamus, quandoquidem simplicem ponit Jesum D. Dionysius Areopagita, et de hypostatica quidem unione, juste contra

pietatem compositum dicitur : compositum vero A dicere nemo audeat præter Apollinarium. Manifeste et Christus, hypostasia compositam esse, naturam non item : Intrans autem ad discipulos obturatis ostiis : *Palpate, inquit, et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere* v; et alibi : *Spiritus est Deus, et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare* x. Quomodo hæc ergo non pugnant? vel quia secundum essentiam divinitatis carnem non habet, quando essentia composita esse nequit, sed secundum personam et hypostasim carnem habet, ut habere cernitur, et quod non habet secundum substantiam (non enim compositus erat) hoc hypostatice possidet, hypostasis enim composita est, et secundum unam quidem substantiam non habet alteram, sed quod ad personam, utramque habet, quemadmodum et carnem habet ac spiritum hypostatice : substantialiter vero neque spiritus est caro, neque caro spiritus induit naturam. Hoc explanans 256a beatus Cyrillus : *Si enim, inquit, caro caro est et non deitas, etsi Dei caro facta est, secundum substantiam differentiam invenio, etsi Filium unum esse confitear. Adhæc in Evangeliiis Christus cum dicit : Ut sint unum sicut et nos unum sumus, Ego in eis, et tu in me y. Utriusquo consubstantialiæ naturæ fuisse ostendit. Unum enim est divina natura cum Patre Dei Verbum, et unum rursus in ipsis, id est secundum nostram essentiam. Dictis assentiens Cyrillus sic dictum explanat : Quemadmodum, inquit, ego in eis, quia carnem illorum gestat, et ut Pater, tu in me, quia tuæ sum essentiæ. Sic volo ut hi quoque in unionem adducti jungantur invicem; et ut unum corpus in me omnes sint, sicut uno comprehendente templo. Item etiam Isaias his verbis asserit : Puer natus est nobis et filius datus est nobis z; et Deus est potens ac fortis. Qua puer est nobis consubstantialis : qua vero Deus, Patri et sancto Spiritui consubstantialis. Gregorius quoque Nyssenus contra Apollinarium scribens : Si enim in contrariis, inquit, proprietatibus utriusque cernitur natura, carnis, inquam, et divinitatis, quomodo una duo?*

δ Νύσσης δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου θεατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκὸς

Hæc sacer Ephræmius congerens, impie interpretantibus Domini sociis illud : *Et habitavit in nobis* z. Illos enim reprehendit : Nam pro illo : *In terra visus est, et cum hominibus conversatus est* a : vocem perverse intellexit, hæc illi æquando : *Lot habitavit in oppidis circa Jordanem, et habitavit in Sodomis* a, taxans ineptam consecutionem, verbum illud *Habitavit*, explanat, interpretamen-

ἐνώσεως δικαῶς παρὰ τῆς εὐσεβείας τὸ σύνθετος λέγεται· σύνθετος δὲ οὐσίαν οὐδεὶς εἰπεῖν ἐτόλμησε πλὴν Ἀπολιναρίου. Δηλῶν δὲ καὶ ὁ Κύριος ὅτι σύνθετος μὲν αὐτοῦ ἡ ὑπόστασις, οὐκέτι δὲ καὶ ἡ φύσις, τῶν μὲν θυρῶν κεκλεισμένων πρὸς τοὺς μαθητὰς· εἰσελθὼν· Ψηλαφήσατέ ⁶⁶ με, λέγει, καὶ ἴδετε ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα· ἀλλαχού δὲ Πνεῦμα ⁶⁷ ὁ Θεὸς καὶ τοῦτος προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Πῶς οὖν οὐκ ἐναντία ταῦτα; ἢ ὅτι κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος οὐκ ἔχει σάρκα, ἐπειδὴ μὴδὲ ⁶⁸ δύναται σύνθετος ⁶⁹ ἡ οὐσία εἶναι, τῷ δὲ προσώπῳ καὶ τῇ ὑποστάσει ἔχει, καθὼς αὐτὸς ἔχων ἰθυρεῖτο· καὶ ὅπερ οὐκ ἔχε κατὰ τὴν οὐσίαν (οὐ γὰρ ἦν σύνθετος), τοῦτο κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἔχει (σύνθετος [421 H.] γὰρ αὐτῆ ⁷⁰)· καὶ καθ' ἑτέραν μὲν οὐσίαν οὐκ ἔχει τὴν ἑτέραν, κατὰ δὲ τὴν ὑπόστασιν ἑκατέραν ἔχει. Ὡστε καὶ σάρκα ἔχει καὶ πνεῦμα κατὰ τὴν ὑπόστασιν· κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν οὐτε τὸ πνεῦμά ἐστι σὰρξ, οὐτε ἡ σὰρξ τὴν τοῦ πνεύματος φύσιν ὑπέλαθε. Τοῦτο δὲ ἐρμηνεύων καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος, Ἡ γὰρ σὰρξ, φησὶ, σὰρξ ἐστὶ, καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ Θεοῦ γέγονε σὰρξ· τὴν κατ' οὐσίαν γὰρ, φησὶν, εὐρίσκω διαφορὰν, κἀν τὸ τῆς υἰότητος μοναδικὸν ἰσολογῶ. Καὶ ἐν Εὐαγγελίοις δὲ λέγων ὁ Κύριος· Ἰνα ⁷¹ ὦσιν ἐν, καθὼς ἡμῖς ἐν ἔσμεν, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοὶ τὸ ὁμοούσιον ἑκατέρας ἐδήλωσε φύσεως· ἐν γὰρ ἐστὶ τῇ θεϊκῇ οὐσίᾳ ἐν τῷ Πατρὶ ὁ εἰς Θεὸς Λόγος, καὶ ἐν πάλιν ἐν αὐτοῖς, τοῦτέστιν τῇ καθ' ἡμᾶς οὐσίᾳ. Ὁμοιωθὲν δὲ τοῖς εἰρημένοις ὁ Κύριλλος· οὕτω καὶ αὐτὸς ἐρμηνεύει τὸ ῥητόν· Ὡς περ, φησὶν, ἐγὼ εἰμι ἐν αὐτοῖς, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν αὐτοῖς φορέσαι σάρκα, καὶ σὺ, ὦ Πάτερ ⁷², ἐν ἐμοὶ, διὰ τὸ εἶναι με τῆς σῆς οὐσίας, οὕτω δοῦλομαι Ἰνα καὶ αὐτοὶ εἰς ἐνότητά τινα συναχθέντες ἀλλήλοις ἀνακραθῶσι καὶ ὡς περ ἐν σῶμα γενόμενοι ⁷³ ἐν ἐμοὶ πάντας ὡσιν, ὡς πάντας φοροῦντι διὰ τοῦ ἐνὸς ἀναληφθέντος ραοῦ. Ταῦτα δὲ καὶ ὁ ⁷⁴ προφήτης Ἡσαΐας ⁷⁵ φησὶν ἐν τῷ λέγειν· Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, γῆρας καὶ ἐδόθη ἡμῖν, καὶ Θεὸς ἐστὶν ἐξουσιαστής, ἰσχυρὸς· διὰ μὲν γὰρ τοῦ παιδίου τὸ ἡμῖν ὁμοούσιον, διὰ δὲ τοῦ Θεοῦ τὸ πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα ἐκήρυξεν ὁμοούσιον. Καὶ γράφων· Εἰ ἐν τοῖς ἐναντίοις, φησὶν, ἰδιώμασιν ἡ λέγω καὶ τῆς θεότητος, πῶς μίαι αἱ δύο;

Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱερὸς Ἐφραίμους, δυσσεβῶς ἐρμηνεύοντων τῶν περὶ Δόκμον τὸ Ἐσκήνωσεν ⁷⁶ ἐν ἡμῖν, ἐπιβραβίζει μὲν τούτους· καὶ γὰρ ἀντὶ τοῦ Ἐπι γῆς ⁷⁷ ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναρπαστῆρην παρενόησάν τὴν φωνὴν, ἐν ἰσῷ ταύτην νομισαντες τῆς λέγουσας· Δὼτ ⁷⁸ ἐσκήνωσεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων· καὶ πάλιν Ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. Ἐπιβραβίζων δὲ καὶ τὸ ἀνόητον τῆς ἐκδοχῆς, αὐτὸς

v Luc. xxiv, 39. x Joan. iv, 24. y Joan. xvii, 21. z Isa. ix, 6. a Joan. i, 14. a Baruch. iii, 38. a Gen. xiii, 12.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ψηλ.] Luc. xxiv, 39. ⁶⁷ πνεῦμα] lo. 4, 24. ⁶⁸ μὴδὲ A : μὴ ζ. ⁶⁹ ἡ οὐσία σύνθετος ζ. ⁷⁰ γὰρ A : γὰρ ἐστὶν ζ. ⁷¹ Ἰνα] Joan xvii, 21. ⁷² ὦ πῆτερ A : ὡς περ ζ. ⁷³ γενόμενοι ζ. ⁷⁴ ταῦτα δὲ καὶ A : τοῦτο δὲ ζ. ⁷⁵ Ἡσ.] 9, 6. ⁷⁶ Joan. i, 14. ⁷⁷ ἐπι γῆς] Bar. iii, 38. ⁷⁸ Gen. viii, 12.

τῆ, ἐσκήνωσεν, ἀναπτύσσει σαφήναιαν εἶναι τοῦ, Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ Ἐλεγχον τῶν τροπῆν τινα καὶ ἀλλοιωσιν τοῦ Λόγου μελλόντων κατηγορεῖν. [805 R.] Καὶ γὰρ εἰπὼν ὁ εὐαγγελιστῆς· Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, εὐθὺς συνῆψε, Καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, τῆν τε εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνοδον καὶ τὸ ἀμετάβλητον τῆς ἱερατικῆς φύσεως δι' ἑκατέρας ἐκιδάσκων φωνῆς. Οὕτω τὸ Λόγιον θεωρήσας, τὸν τε Χρυσόστομου μάρτυρα καλεῖ καὶ σὺν αὐτῷ Κύριλλον καὶ Ἀθανάσιον καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, παρακλησάσας τὸ ρητὸν ἐνοήσαντας.

Κάκειθεν πάλιν παράγει ρητὰ, ὧν Δόμνος καὶ Ἰωάννης γεννήτορες, καὶ δεικνυσιν αὐτοὺς δι' ἐαυτῶν καὶ ἀκοντίας ὁμολογεῖν ἐν τοῖς πλείστοις ἅ καὶ ἢ ἐν Καλκηδόνι ἐδόξασε συνόδος, καὶ μάτην αὐτοὺς ταύτην ἐκτρέπεσθαι. Τὸ μέντοι λέγειν ἐκ δύο φύσεων εἶναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν [422 H.] Χριστὸν πρὸ τῆς ἐνώσεως παντελῶς ἐλέγχει μετὰ τῆς ἀσεβείας καὶ ἄλογον. Ἡ μὲν γὰρ τοῦ Λόγου φύσις ἀεί, καθὰ καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν⁸⁰, συναϊδιος καὶ ὁμοούσιος ὑπῆρχε τῷ Πατρὶ· ἡ δὲ σὰρξ οὕτω τῷ Λόγῳ συναφθεῖσα οὐδὲ τῶν ὑπαρχόντων ὅλως ἦν. Πῶς οὖν, εἰ μὴ τις· Ἐλοιτο Νεστορίῳ συνασεβεῖν, ἐκ δύο φύσεων τὸν Κύριον πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἢ νοεῖν ἢ λέγειν δυνατὸν; τὸ μέντοι γε μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγειν ἐκ δύο φύσεων, ὡσπερ καὶ ἐν δυοῖ, τὸν Χριστὸν θεωρεῖν εὐσεβῆς τε καὶ τῶν ὀρθοδόξων φρόνημα, ὃ καὶ ἢ ἐν Καλκηδόνι ἐπέσεισε συνόδος· ἐν θεότητι γὰρ τέλειον τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τραυῶς ἀνεκλήρυξεν. Εἰ δὲ τις μέρους τῶν ἀπὸ Σεβήρου φαίη ὡς εἰ⁸¹ δύο φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ πρόσωπα δύο ἔσται⁸² καὶ ὑποστάσεις (φύσις γὰρ οὐκ ἐστὶν ἀπρόσωπος οὐδὲ ἀνυπόστατος), ἴσωςαν ὅτι τοῦ Πατρὸς αὐτῶν τὴν ἀσχημοσύνην ἀνακαλύπτοντες οὐκ αἰσθάνονται· καὶ γὰρ καὶ Σεβήρος [τὸ] ἐκ δύο φύσεων λέγων· ἐκ δύο προσώπων καὶ δύο ὑποστάσεων τὸν Χριστὸν οὐκ ἐρυθριᾶ συντιθέσθαι καὶ ἀποφαίνεσθαι. Πλὴν εἰδέναι γε χρῆ ὡς πολλὰ τῶν ἐν τοῖς οὐσι φύσις μὲν λέγεται, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ συνεισάγει καὶ πρόσωπον, ὡσπερ φύσις ὕδατος καὶ φύσις ὀργῆς καὶ φύσις πολέμου καὶ μάχης· ποῦ γὰρ τις τῶν εἰρημένων ποτὲ, ὡσπερ εἶπε φύσιν, οὕτω καὶ πρόσωπον ἀπέληρθε; καὶ πάλιν φύσιν μὲν ψυχῆς καὶ φύσιν σώματος ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἔχειν λέγομεν· πρόσωπον δὲ ψυχῆς ἢ πρόσωπον σώματος, ἢ ψυχῆς ὑπόστασιν ἢ σώματος οὐδ' οἱ μῦθοι ἀνεπλάσαντο.

Ὅτι δὲ δύο φύσεων ἔνωσιν καὶ μίαν ὑπόστασιν καὶ πρόσωπον ἐν ὁμολογεῖν τοῦ ὀρθοῦ φρονήματός ἐστι καὶ τῶν Πατέρων κήρυγμα, Ἰωάννης μὲν ὁ Χρυσόστομος, τὸ κατὰ Ἰωάννην ἀναπτύσσει Εὐαγγέλιον, ἐν undecimth ὁμιλίᾳ μαρτυρεῖ, λέγων· Ἐνώσει καὶ τῇ συναφείᾳ ἐν ἑστὶν ὁ Θεὸς Λόγος καὶ ἡ σὰρξ, οὐ συγχύσεως γενομένης οὐδὲ ἀφανισμοῦ τῶν οὐσιῶν. Καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς Ἀνατολικούς ἐπιστολῇ· Εἰς γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἀλλ' ἢ τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῖται διαφορὰ. Καὶ Ἀμβρόσιος ὁ Μεδιολάνων ἐν τῷ ἐν Παρὶ ἀνθρωπήσεως λόγῳ· Τοὺς δὲ μὴ ὁμο-

tum esse ejus : Verbum caro factum est, et reprehensionem mutationem atque alterationem Verbi accusaturis. Dicit enim evangelista : Verbum caro factum est, statim subdit, Et habitavit in nobis ; in unam personam conventum, et inde mutabilem utramque naturam utraque explicans voce. Sic Scripturam contemplatus, Chrysostomum testem adhibet, et præterea Cyrillum, Athanasium, Gregorium Theologum.

Hinc rursam dicta afferi, quorum auctores Dominus et 256^b Joannes, et ostendit ipsos per se, etiam invitos, fatem inter multos, quæ in sacra Chalcedonensi synodo decreta sunt, et temere hæc ipsos invertere. Illud quidem asserere, Jesum Christum e duabus naturis constare etiam ante unionem, impium penitus et absurdum esse declarat. Semper enim Verbi natura et veluti post incarnationem cœterna Patri et consubstantialis fuit. Sed nunquam caro Verbo unita, neque subsistentium integre erat. Quomodo igitur, nisi quis cum Nestorio sentiat, fieri potest e duabus naturis, antequam incarnaretur, Dominum cogitare vel dicere : pium quidem est et orthodoxum post unionem jam e duabus naturis factum dicere, quemadmodum eum vidimus. Hoc et sacrosanctum concilium Chalcedonense confirmat, clare et evidenter ostendens, in divinitate perfectum Christum et in humanitate. Si quis porro Severianus dixerit duas naturas in Christo duas personas consuetere, et hypostasas, natura enim sine persona non est, neque non subsistens : sciant Patris sui impudentiam abscondentes, non tamen sapere. Etenim Severus non erubuit exponere et demonstrare, e duabus naturis, personis, hypostasisibusque duabus Christum componi. Nisi quod sciendum sit, sæpius in entibus naturam dici, non necessario tamen adduci et personam, veluti aquæ natura, iræ, belli, pugnaeque. Ubi, quæso, aliquis e prædictis ut naturam ita personam temere appellavit? et rursam, dicimus singulos homines animæ naturam, et naturam corporis habere : animæ autem personam et corporis, vel animæ subsistentiam, vel corporis habere, ne fabulæ quidem finxerunt.

Sed duarum naturarum unionem, unam hypostasim, unamque personam confiteri, idque pium est, æque sanctorum Patrum sententia. Joannes Chrysostomus quidem Joannis evangelium exponens, undecima homilia sic habet : *Unione et conjunctione Deus Verbum et caro unum sunt, nulla facta confusione, nullaque substantiarum corruptione.* Idque testatur in epistola ad Orientales Cyrillus : *Etsi, inquit, diversitas sit naturarum ignota, unus tamen est Christus.* Et Mediolani 257^a præsul Ambrosius oratione De incarnatione : *Eos autem excommunicatio-*

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ τῆς οὐμ. Α. ⁸¹ ἀνθρώπησιν ζ. ⁸² εἰ Α : αὶ ζ. ⁸³ ἔσται ζ.

nis vinculo stringit Ecclesia apostolica, qui duas naturas habere inconfuse, unamque personam secundum quam unus Christus et unus est Filius nisi sunt infringari. Adhæc et Hierosolymitanus Cyrillus, Inconii Amphilocheus, Proclus Constantinopoleos episcopi, qui in Quadragesimam sic loquitur: *Divina natura increata, et nostræ carnis legitima assumptio, et unus est Filius, personis non separatis, sed mirabili quadam dispensatione duas naturas in unam hypostasin conjungente.* Sed et Paulus Emissenus episcopus, præsentiam Domini declarans, vehementerque illustrans, sic ait: statim princeps et lingua apostolorum dixit: *Τὸς es Christus Filius Dei vivi* ^b. *Τὸς es Christus, duplex natura scilicet* ^b. *Τὸς es Christus, et non dixit Filius, sed Filius Dei vivi, quo unam personam commonstravit.* Quin et Hilarius Gabalitarum confessor et episcopus libro iv *De fide et unitate*, hæc denuntiat, Cyriacus quoque Paphi, unus de trecentis illis et octo Patribus. Id et in libro quem *Gratiano Cæsari* inscripsit Ambrosius episcopus Mediolanensis, et in libro *De Apollinario*, et de incarnatione. Sed et Petrus martyr Alexandriæ præsul, Basilus Cæsareæ Cappadociæ, Gregorius Theologus in natali Domini, et libro ii *De Filio*, et epistola secunda ad Cledonium, Iocupletissime hæc ipsa testantur, et Amphilocheus epistola ad Seleucum, et Chrysostomus in primam Pauli ad Timotheum, Proclus quoque Byzantinus in sermone de nativitate Domini. Athanasius etiam Alexandriæ episcopus in epistola ad virgines, et Cyrillus epistola prima et secunda ad Succensum, et ad Orientales, ad Acaclum episcopum Melitenes, libro *De incarnatione*, et epistola ad Eulogium sacerdotem, et in thesauris, aliisque variis libris. Has sanctorum Patrum sententias sacra Chalcedonensis synodus coacervans, religionem orthodoxam **257b** confirmavit. Quare contra hanc disputare est sanctos Patres tanquam invidiose oppugnare.

ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ, καὶ ἐν τῇ πρὸς θησαυρῶν, καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ διαφόροις λόγοις.

‘ Siquidem Christus verus Deus noster, neque proprietatem divinitatis, neque humanitatem divisit, sed omnia unione personarum ipse unus et idem, tam humana quam divina perfectit: iterumque eosdem sanctos, Patres in testes citat: Julium Romanum antistitem, e libro *De unione divinitatis et carnis in Christo Jesu*; et Athanasium præsullem Alexandrinum, ex epistola ad Maximum philosophum, aliisque opusculis. Tertium etiam librum *Contra Eunomium*, et *De doctrina Christiana* Gregorii Nysseni, et epistolam Basilii Cæsareæ ad Sopolitas, Cyrillum quoque doctum in libro *De in-*

^b Matth. xvi, 15.

λογοῦντας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δύο εἶναι φύσεις ἀσυγχύτως ^α, ἐν δὲ πρόσωπον, καθὼς εἰς Χριστὸς εἰς υἱὸς, τοὺτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Ἐπὶ τούτοις καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος καὶ Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Ἰκονίου καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ὅς καὶ φησὶν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ· Ἡ θεία φύσις ἀκτιστος, ἢ ἐξ ἐμοῦ πρόσληψις ἀνόθευτος· καὶ ἔστιν εἰς Υἱὸς, οὐ μόνον τῶν φύσεων εἰς δύο ὑποστάσεις, διαιρουμένων, ἀλλὰ τῆς φρικτῆς οἰκονομίας τὰς δύο φύσεις εἰς μίαν ὑπόστασιν ἐνωσάσης. [808 R.] Καὶ Παῦλος δὲ ὁ Ἐμίσης ἐπίσκοπος, κατενώπιον ὁμιλήσας Κυρίλλου ^β καὶ λίαν ἀποδεχθεὶς, οὕτω φησὶν, εὐθέως ὁ κορυφαῖος, τὸ σῶμα τῶν ἀποστόλων, ἔφη· Ἐν ^α εἰ ^α Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Ἐν εἰ ὁ Χριστὸς, [423 H.] ἡ διττὴ φύσις· οὐ εἰ ὁ Χριστὸς· καὶ οὐκ εἶπεν, Υἱὸς, ἀλλ’ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Ἐπέγνω καὶ τὸ μοναδικὸν πρόσωπον. Ἐφ’ οἷς καὶ ὁ Ἰλάριος ὁ ὁμολογητὴς καὶ ἐπίσκοπος Γαβάλων ἐν τῷ δ’ *Περὶ πίστεως* λόγῳ καὶ ἐν τῷ *Περὶ ἐνώσεως* ταῦτα κηρύσσει, καὶ Κυριακὸς ἐπίσκοπος Πάφου, εἰς τῶν τιῆ ἀγίων Πατέρων, καὶ Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος Μεδιολάνων ἐν τῷ λόγῳ ἐν ἐπέγραψι Γρατιανῶ τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐν τῷ περὶ Ἀπολλινάριου, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ ^γ. Ἀλλὰ καὶ Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυς, καὶ Βασίλειος ὁ Καισαρείας τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τοῖς γενεθλίοις καὶ ἐν τῷ περὶ Υἱοῦ β’ λόγῳ καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον β’ ἐπιστολῇ τὰ ὅμοια μαρτυρεῖ, καὶ Ἀμφιλόχιος δὲ ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ, καὶ ὁ Χρυσόστομος τὴν πρὸς Τιμόθεον πρῶτην ἐρμηνεύων ἐπιστολήν, καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τε τῷ εἰς τὸ γενεθλίον λόγῳ καὶ ἐν ἄλλοις διαφόροις, Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς τὰς παρθένους ἐπιστολῇ, καὶ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούσκενον ^δ α’, καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ β’, καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς ^ε Ἀνατολικούς, καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν ἐπίσκοπον τῆς Μελιτηνῆς, καὶ

Εὐλόγιον τὸν πρεσβύτερον ἐπιστολῇ, καὶ ἐκ τῶν τούτων τῶν θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἅγια σύνοδος τὰς γνώμας ἐκμελετήσασα τὴν εὐσέβειαν ἐπεκύρωσεν, ὥστε τὸ κατ’ ἐκείνης σπουδαζεῖν κατὰ τούτων ἐστὶν εἰς ὕβριν ὀπιλιζέσθαι.

Ὅτι γε μὴν Χριστὸς, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, οὗτε τὰ τῆς θεότητος ἴδια οὗτε τὰ ἴδια τῆς ἀνθρωπότητος διηρημένως ἔπρατταν, ἐνώσει δὲ τῇ καθ’ ὑπόστασιν ἅπαντα ὁ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς τὰ τε θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἐπετέλει, τοὺς θεοφόρους ἡμῶν Πατέρας πάλιν παράγει μάρτυρας, Ἰουλίον τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης ἐκ τοῦ *Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνώσεως τοῦ σώματος πρὸς τὴν θεότητα*, καὶ Ἀθανάσιον τὸν Ἀλεξανδρείας ἐκ τῆς πρὸς Μάξιμον τὸν φιλόσοφον ἐπιστολῆς καὶ ἐξ ἑτέρων διαφόρων λόγων, Γρηγόριον τε τὸν Νύσσης ἐκ τοῦ γ’ λόγου κατ’ *Εὐνομίου* καὶ ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ, καὶ Βασίλειον τὸν Καισαρείας ἐκ

VARIAE LECTIONES.

^α ἀσυγχύτους A. ^β ὁμολογήσας Κυρίου ζ. ^γ οὐ Matth. xvi, 16. ^δ εἰ secundum et tertium om. A. ^ε ἐνανθρ. Λόγου pr. A. τῆς ἐνανθρ. τοῦ Λόγου corr. : τῆς ἐνανθρ. λόγῳ ζ. ^ε et b 17 et 258 b 26. οὐκ-ενσον A. ^ε τοῦς adit. A.

τῆς πρὸς Σωζοπολίτας ἐπιστολῆς, Κύριλλον τε τὸν Ἀσφὸν ἐκ τοῦ *Περὶ ἐνανθρωπήσεως* λόγου καὶ ἐκ τῶν *θησαυρῶν* καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον β' ἐπιστολῆς καὶ ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐρμηνείας καὶ ἐκ τῶν *Σχολίων*.

Ταῦτα δὲ διεληθὼν ὁ συγγραφεὺς βῆτὰ τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος προκομίζει, ἃ καὶ φησι κατὰ τῶν δυσσεβῶν Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκιωνος καὶ Μάνη καὶ Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχέως^α καὶ τῶν ὁμοίων αἰρετικῶν παρατάττεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῶν ὁμοφρόνων ἐπιηράζεσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο· *Ἐσπερ* [424 H.] *ἐν τῷ ἔλεσιν*^β ὁ θεὸς τροπήν οὐχ ὑφίσταται, οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς θείας ἀξίας^γ οὐκ ἀναλλοκεται, δευτέρον τὸ *Ἐνεργῆι γὰρ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωρίας*. Λέγει γὰρ ἡ αἰρεσις ὡς τὰ δύο τῶν ἄρθρων προτακτικῶν, ὁ θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος, δύο προσώπων,^δ εἰσὶ καὶ ὑποστάσεων παραστατικῶν, καὶ σχέσει μόνῃ τὴν ἔνωσιν σχηματίζουσιν. [809 R.] Ἀλλὰ τὸ ἀναίεθς τούτων Ἀθανάσιός τε καὶ οἱ Γρηγόριοι καὶ Ἐπιφάνιος καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος καταισχύουσιν, ἰσῆς φωνῆς καὶ ὁμοίαις καὶ αὐτοὶ πολλαχοῦ χρησάμενοι, καὶ δηλοῦντες διὰ τῆς τοιαύτης προταγῆς τῶν ἄρθρων οὐ τὸν τινα ἄνθρωπον ἀλλὰ τὸν ὅλκων, οὐδὲ τὴν τοῦ Πατρὸς ἢ τὴν τοῦ Υἱοῦ ὑπόστασιν ἀλλὰ τὴν κοινὴν φύσιν, καὶ οὐ κατ' εὐθείαν μόνον τὰ ἄρθρα ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πτώσεις τοῖς ὀνόμασι συνδιαπλέκοντες. Αὐτίκα Ματθαῖος· *Ὅς*^ε *ἐὰν εἴπῃ λόγον*, φησὶ, *κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀκριθῆσεται αὐτῷ* καὶ πάλιν *Μέλλει*^ς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πάλιν, *Μηδενί*^δ *εἰπῆτε τὸ ὄραμα*, ἕως ἄρ' ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ. Καὶ ὁ θεοπέσιος Παῦλος, *Εἰ*^ε *γὰρ τῷ τοῦ ἐνός παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶν μᾶλλον τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ τῇ δωρεῇ ἐν χάριτι τοῦ ἐνός ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς περιέσσωσεν*^ζ. Ἐν γὰρ τούτοις ἅπασιν ἡ τοῦ ἀνθρώπου μνήμη μετὰ τοῦ γενικοῦ προαγομένη^η ἄρθρου οὐδαμῶς διεῖλε τὸν ἕνα^ι Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς διαφορὰν ὑποστάσεων. Καὶ ὁ θεοφόρος δὲ Ἰγνάτιος καὶ μάρτυς, Συμωναῖος ἐπιστέλλων, ὁμοίως κέχρηται τῷ ἄρθρῳ. [Καὶ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος ἐν τῇ πρὸς Δάκιον ἐπιστολῇ φησιν ὥστε καὶ ἀνάθεμα ἔστω πᾶς ὁ τὸν ἐκ Μαρίας ἀνθρώπων οὐχ ὁμολογῶν εἶναι ἑνσαρκον θεόν. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ πολυάθλος Ἀθανάσιος ἐν τῷ *Περὶ πίστεως* λόγῳ, καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον β' ἐπιστολῇ, καὶ μὴν καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν διαφόροις λόγοις, καὶ Βασίλειος ὁ θεοπέσιος ἐν τῷ *Περὶ πίστεως* λόγῳ,

Incarnatione, e Thesauris, epistolaque secunda ad Succensum, de Interpretatione ad Hebraeos, et ex Scholiis.

His allatis, Leonem quoque papam producit, contra impios illos hæreticos, Valentinum, Marcionem, Manem, Apollinarium, Eutychem aliosque similes digradientem, et ideo ab conjuratis illis reprehensum et oppugnatum. Hoc quidem primum. *Quemadmodum enim cum miseretur Deus, mutationem non subit* (71) : *sic homo magnitudine divinæ gloriæ non consumitur*. Secundo : *Utraque forma cum utraque communione cooperatur*. Asserit enim hæresis, duos hos articulos præfixos, *Deus et homo*, duas personas esse, et hypostases binas representare, et sola connexionione univocem denotare. Verum hanc impudentiam Athanasius, Gregorii ambo, Epiphanius, Chrysostomus, et ipsemet Dominus confutant, similibus pene et æqualibus ubique usi vocibus. Hac præfixione articulorum ostentantes, non aliquem certum hominem, sed universalem, neque Patris aut Filii hypostasim, sed naturam communem designari, et non in recto casu modo articulos, sed et casibus aliis verbo declinato sumi. Statim Matthæus : *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittitur ei*^b. Et iterum : *Filius hominis* 258^a *venturus est in gloria Patris sui*^c. Et subdit : *Nemini dixeritis visionem hanc, donec Filius hominis a mortuis resurgat*^d. Et S. Paulus : *Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis in gratia Dei, et donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*^e. In his omnibus mentio sit hominis in signandi casu, nec usquam Christi Jesu personam divisit. Scribens quoque Smyrnæis divus Ignatius, similiter hoc articulo utitur. Et Julius pontifex Romanus in epistola ad Decium, hunc esse jubet anathema, qui Deum incarnatum e Maria hominem non fuerit confessus. Eadem et strenuus Athanasius in libro *De fide*, et Gregorius Theologus in epistola ad Cledonium secunda, etiam variis locis Gregorius Nyssenus, et sacer Basilius in oratione *De fide*, et in lib. 11 *De hæresi* Epiphanius ; sed et Atticus Constantinopolis in epistola ad Empsychium, et Joannes Chrysostomus homilia 3 in Epist. Pauli ad Ephesios et in *Thesauris* Cyrillus, et Explicatione Malachias prophetæ et Joannis evangelistæ, et in libro 1x *De adoratione in Spiritu et veritate* (72). Habet enim ita : *Naturæ enim supernæ habitaculum locupletat*

^b Matth. xii, 32. ^c Matth. xvi, 27. ^d Matth. xvii 8. ^e Rom. v, 15.

VARIÆ LECTIONES.

^α εὐτυχέως ζ. cf. p. 206 ὁ 29. ^β ἔλεσιν] λέγειν A. ^γ ἀξίας A : δόξης ζ. ^δ προσώπων corr. A : πρόσωπα ζ. ^ε ὅς] Matth. xii, 32. ^ς μέλλει] ibid. xvi, 27. ^δ μηδενί] Matth. xvii. 8. ^ε εἰ] Rom. v, 15. ^ζ ἐπερίσσωσεν. ^η προαγομένη ζ. ^ι ἕνα adl. A.

NOTE.

(71) Ut incarnatione, quod maximum est misericordie opus.

(72) Hodie tredecim exstant Cyrilli *De adoratione* Romæ editi.

virginale templum. Hæc omnia et cum articulis et A *divinam et humanam naturam designat. Sed quomodo hic sanctum Leonem in productione articulorum accusat, et cæteros Patres non allatrat.*

καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ προφήτου Μαλαχίου καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου καὶ ἐν τῇ *Περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας* ἐνάτω βιβλίῳ· λέγει γὰρ οὕτως· Φύσεως γὰρ τῆς ἀνωτάτω καταπλουτεῖ τὸν ἐναυλισμὸν ὁ ἐκ παρθένου γασ. Τούτων ἀπάντων μετὰ τῶν ἄρθρων τῆν τε θείαν φύσιν καὶ τῆν ἀνθρωπίνην προαγόντων, πῶς ὁ τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα αἰτιώμενος διὰ τῆν τῶν ἄρθρων προκομιδὴν οὐχὶ κατὰ πάντων ἡμῶν τῶν θεοφόρων Πατέρων ὑλακτεῖ;

Sed illud etiam videamus : *Operatur enim utraque forma cum utriusque conjunctione secundum suam proprietatem. Hoc quidem operante Verbo, quod Verbi est : corpore vero ea efficiente, quæ corporis sunt.* Et in his cum sanctis Patribus consentire et convenire videbitur : omnes enim humana homini, B *divina Deo tribuunt. Quemadmodum doctus ille Cyrillus in Commentario ad Joannem : Si, inquit, Jesus proficere dicebatur sapientia et ætate¹, et gratia, 258^b incarnationis opus est. Permitteret enim Dei Verbum humanitatem suis mortibus ferri et in Oratione adversus Nestorium : Aspice, inquit, ut ipse nihil remittens ne, cum pateretur, permisit carnem in propriam naturam parum posse, etsi propria lege ferretur, et ipsius res dicitur, eo quod proprium sit ejus corpus : et in Thesauris : Turbari vero proprium carnis est : potestatem vero habere ponendi, et iterum resumendi animam, opus est potentie Verbi. Et sexcenta alia si quis voluerit e sancto colligere reliquisque Patribus inveniet. Gregorius enim, Athanasius, Amphilocheus, Chrysostomus, Ambrosius, reliquisque sanctorum cœtus idem promulgant.*

ἐκ τε τούτου² τοῦ θεοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἡμῶν Πατέρων οὐκ ἂν ἀπορήσῃ³. [812 R.] οἱ τε γὰρ Γρηγόριοι καὶ Ἀθανάσιος Ἀμφιλόχιός τε καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ Ἀμβρόσιος καὶ ὁ ἄλλος τῶν ἁγίων χερὸς τὰ αὐτὰ διακεκράγασι.

Postquam vero proposuerunt qui repugnant, ut Gregorius Neocæsariensis, Athanasius, Julius, Cyrillus, Erechtius, unam Dei naturam incarnatam sentiunt. Clare enim vocis sensum explicat dicens, ut ipsa differentiam unitarum naturarum edoceat. Nisi enim humana natura et divina differant, vel omnino carnis in divinitatis essentiam invertatur, vel in carnem divinitas, et sic una fiat : quod est Apollinarii et simillium hæreticorum impia blasphemia. Et Cyrillus in secunda ad Succensum epistola, naturæ differentiam, et per hanc vocem inficiari manifestum, cum dicit unam Dei Verbi naturam incarnatam, attulit. Si vero, ut dixi, incarnatione illum dicere, clara est non dubia hujus confessio, factum esse hominem, nihil vetat sentire, quod unus existens, et unicus Filius Christus, qui idem Deus et homo est, ut in divinitate perfectus, sic et in humana conditione. Ecce perspicue declarat, quomodo ab eo dictum consentiat cum Patribus illud : Una

¹ Luc. 11, 53.

VARIE LLECTIONES.

² τούτων add. A. ³ ἀπορήσει γ. ⁴ τῆς libris deest. ⁵ ἀναμφόβολος γ. ⁶ ὅτι ἡβρί ὅτι. ⁷ ὁ ante Χρ. add. A.

καὶ ὁ θαυμαστός Ἐπιφάνιος ἐν τῇ *Περὶ αἰρέσεως* πρώτῳ βιβλίῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς ἐν τῇ πρὸς Εὐφύχιον ἐπιστολῇ, καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν ἐρμηνείᾳ τῆς πρὸ Ἐφεσίου ἐπιστολῆς, τρίτῃς ὁμιλίας, καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τοῖς *θησαυροῖς* καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου καὶ ἐν τῇ *Περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας* ἐνάτω βιβλίῳ· λέγει γὰρ οὕτως· Φύσεως γὰρ τῆς ἀνωτάτω καταπλουτεῖ τὸν ἐναυλισμὸν ὁ ἐκ παρθένου γασ. Τούτων ἀπάντων μετὰ τῶν ἄρθρων τῆν τε θείαν φύσιν καὶ τῆν ἀνθρωπίνην προαγόντων, πῶς ὁ τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα αἰτιώμενος διὰ τῆν τῶν ἄρθρων προκομιδὴν οὐχὶ κατὰ πάντων ἡμῶν τῶν θεοφόρων Πατέρων ὑλακτεῖ;

Ἄλλ' ἴδωμεν καὶ τὸ· Ἐνεργεῖ γὰρ ἐκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωρίας ὅπερ ἴδιον ἐσχῆκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος [425 II.] ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. Καὶ γὰρ κἀνταῦθα ὁμόδοξός τε καὶ ὁμόφωνος τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἀναδειχθήσεται Πατράσι· πάντες γὰρ τὰ μὲν ἀνθρώπινα τῷ ἀνθρώπῳ ἀνατιθέασι, τῷ Θεῷ δὲ τὰ θεῖα, ὥσπερ καὶ ὁ σοφὸς Κύριλλος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου· *Εἰ δὲ δὴ, φησί, λέγοιτο προκόπτειν ὁ Ἰησοῦς ἡλίχια καὶ σοφία καὶ χάριτι, τῆς οἰκονομίας ἐστὶν τὸ χρῆμα· συγχώρει γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος διὰ τῶν τῆς ἰδίας φύσεως ἐθῶν ἵναί τε ἀνθρώπινον.* Καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεστορίου λόγῳ, Ἄθρει δὴ, φησὶν, *ὅπως οὐδὲν καθυφείς αὐτὸς, οὐτε μὴν εἰς ἰδίαν φύσιν τὸ ἀσθενῆσαι παθῶν, συγκεχώρηκε τῇ σαρκὶ καὶ διὰ τῶν ἰδίων ἵναί τε νόμον· καὶ αὐτοῦ τὸ χρῆμα λέγεται διὰ τὸ ἴδιον εἶναι τὸ σῶμα αὐτοῦ.* Καὶ ἐν τοῖς *θησαυροῖς*, *Τὸ μὲν ταράττεσθαι τῆς σαρκὸς ἴδιον πάθος, τὸ δὲ ἐξουσίαν εἶχειν θεῖναι τε καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν ψυχὴν τὴν τοῦ Λόγου δυναμικῶς ἔργον.* Καὶ μυρία ἄν τις βουλόμενος συλλέγειν C *ἔργων.* Καὶ μυρία ἄν τις βουλόμενος συλλέγειν ἡμῶν Πατέρων οὐκ ἂν ἀπορήσῃ³. [812 R.] οἱ τε γὰρ Γρηγόριοι καὶ Ἀθανάσιος Ἀμφιλόχιός τε καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ Ἀμβρόσιος καὶ ὁ ἄλλος τῶν ἁγίων χερὸς τὰ αὐτὰ διακεκράγασι.

Ἐπεὶ δὲ προέτειναν οἱ δι' ἐναντίας ὡς Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Ἀθανάσιος καὶ Ἰούλιος καὶ Κύριλλος καὶ Ἐρέχθιος μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου δοξάζουσι σεσαρκωμένην, διασάφει μὲν τῆς φωνῆς τὴν διάνοιαν, λέγων ὡς καὶ αὕτη τὸ διάφορον τῶν ἐνωθέντων ἐκδιδάσκει φύσεων. Εἰ γὰρ μὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ ἡ θεῖα διάφορος, πάντως γε ἢ τὰ τῆς⁴ σαρκὸς εἰς τὴν τῆς θεότητος οὐσίαν ἐτάπη, ἢ εἰς τὴν τῆς σαρκὸς ἡ θεότης, καὶ οὕτω γέγονε μία· ὅπερ Ἀπολιναρίου καὶ τῶν ὁμοσολύγων αἵρετικῶν ἄθεον φρόνημα. Ὁ μόντος γε Κύριλλος ἐν τῇ δευτέρῃ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τὸ διάφορον τῶν φύσεων καὶ διὰ ταύτης τῆς φωνῆς ἀνομολογεῖσθαι δηλῶν, μετὰ τὸ εἰπεῖν αὐτὸν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, ἐπήνεγκεν· *Εἰ δὲ, ὡς ἔφαθ, ἐν τῷ σεσαρκῶσθαι λέγεται αὐτὸν σαφῆς ἐστὶ καὶ ἀναμφόλοτος ὁμολογία τοῦ, ὅτι ἡ γέγονεν ἀνθρώπος, οὐδὲν· Ἐπι κλήσει γὰρ ὡς εἰς ὑπάρχων καὶ ὄντος Ἰησοῦ· Ὁ Χριστὸς δ' αὐτὸς Θεὸς ἐστὶ καὶ ἀνθρω-*

πος, ὡς περ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι. Ἰδοὺ φανερώς ἰδειξεν ὅπως εἰρηταὶ αὐτῶν τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῶν Πατράσι τὸ, Μία φύσις τοῦ Λόγου σαρκαωμένη. Τὴν μὲν τῶν φύσεων διαφορὰν σαφῶς ἢ φωνῇ διδάσκει, παριστᾷ δὲ καὶ τὴν ἄκραν καὶ ἀδιάσπαστον ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς, καὶ ὡς εἰς ὑπάρχει καὶ μόνος Υἱὸς ὁ Χριστὸς, ὁ σαρκαωμένος, καὶ οὐ δύο υἱοὶ, ὡς Νεστόριος ἐδυσφήμει, καθὼ καὶ αὐτῇ προβέβληται αὐτῷ ἢ φωνῇ· τί γὰρ ἐν ἄλλο καὶ σημαίνει¹⁰ τὸ, Ὁ αὐτὸς ἐστὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἢ δύο φύσεις ἠνωμέναι ἐν ὑποστάσει μιᾷ; Ὅσπερ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰπὼν, Δύο φύσεις Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐρημικῶν αὐτὸν εἶπεν, Ὅστε ὁ λέγων τὸν Χριστὸν Θεὸν¹¹ καὶ ἄνθρωπον δύο φύσεις ἐνωθείσας καθ' ἐξάστασιν ὁμολογεῖ. Καὶ ὁ ἱερὸς δὲ [426 H.] Κύριλλος ἐπαγαγὼν, Ὅσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι, τὸ ἐν δύο φύσει γνωρίζεσθαι τὸν Κύριον ἐκιδάσκει, ὥστε τὸ λέγειν αὐτὸν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκαωμένην οὐκ ἐπ' ἀναίρεισαι τοῦ γνωρίζεσθαι τὰ ἐνωθέντα καθ' ὑπόστασιν εἰρηταὶ, ἀλλ' εἰς παράστασιν τοῦ ἀδιαίρετως ἀνθρώπων γενέσθαι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ὡς ἐν¹² τῶν προφητῶν κατὰ κηχέται. Καὶ πολλὰ τις¹³ ἄλλα ἐν τῇ αὐτῇ εὐροῖ ἐπιστολῇ, δι' ὧν ἡ ὁμολογία μὲν τῶν δύο φύσεων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ βεβαιούται, μόνον δὲ τὸ ἀνὰ μέρος τιθέναι τὰς φύσεις ἀπειροσφύρον ἠμῶν ἀπαλλάττει. Τὸ δὲ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκαωμένην κατὰ Νεστορίου πρόδηλον ἐστὶ τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν ἀναίρει, ἀλλὰ τὴν ἐνάδα τῶν ὑποστάσεων φανεροῖ¹⁴. Νεστόριος γὰρ οὐ διὰ τὸ γνωρίζειν τὰς δύο φύσεις¹⁵ ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ διὰ¹⁶ τὸ διαίρειν τὸν ἀδιαίρετον εἰς ὑποστάσεις δύο τῆς Ἐκκλησίας ἐξωστράχισται· ὥστε ἡ μία φύσις τοῦ Λόγου σαρκαωμένη τὸν Νεστόριον διελέγχουσα, οὐδὲν ἕτερον ἔρηται ἢ ὅτι μίαν ὑπόστασιν χρεῖ τῷ Θεῷ Λόγῳ κηρύττειν σαρκαωμένην, ὅπερ¹⁷ φρόνημα τῆς εὐσεβείας ἐστὶ καὶ ἡ ἐν Καληδόνη ἐσθλάς ἰδογμάτιον. Εἰπὼν μόντοι γε ὁ πολυθάλας Ἀθανάσιος φύσιν μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκαωμένην οὐκ εἰς ἀναίρεισιν ἔρη τοῦ γνωρίζεσθαι τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἀλλὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπλήρῳ ἕνωσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δεῖξαι βουλόμενος [813 R.] ὡς¹⁸ εἰς¹⁹ ἐστὶν ὁ²⁰ Υἱὸς σαρκαωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας, καὶ μάλιστα κατὰ Παύλου τοῦ Σαμουατέως ἀγωνιζόμενος, ὅς ἄλλον μὲν τὸν²¹ πρὸ αἰώνων Υἱὸν, ἱερὸν δὲ τὸν ἐπ' ἰσχύτων φρενοβλαβῶς ἰδογμάτιον. Καὶ ὁ ἐν ἀγίοις δὲ Ἰούλιος διὰ τῆς αὐτῆς ἔννοιας ὤψευ· κατὰ Παύλου γὰρ καὶ αὐτὸς τοῦ Σαμουατέως καὶ τῶν ὁμοίων διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς ἐξωπλίζετο. Ὅ μόντοι καὶ Ἐρήθιος εἰ μὲν ὡς Ἀθανάσιός τε καὶ Κύριλλος καὶ Μαρία τῆν φωνὴν ἐκλαμβάνει, τοῦτο ἂν εἰη ἀμεινον, εἰ δὲ παρὰ τὴν ἐκκλῆσαν ὄξεν, θαυμαστὸν οὐδὲν· εἰς²² γὰρ τὴν Εὐτυχοῦς νόσον πολλοὶ

A Verbi natura incarnata. Naturarum differentiam hæc vox dilucide ostendit, et summam et continuam unionem Dei Verbi et carnis declarat, utque unus existat Jesus Christus incarnatus, et non duo filii, ut Nestorii prava erat opinio, secundum quod et hæc ab eo vox profecta est. Quid enim aliud hoc significat : 259a Idem est Deus et homo, quam duas naturas unitas in una hypostasi, ut et Gregorius Theologus dicens : Duas naturas, Deum et hominem, interpretatus seipsum dicit, quod qui asserit Christum Deum et hominem, duas naturas unitas personaliter profiteatur. Et sanctus Cyrillus addens : Juxta modum in divinitate perfectum, sic et in humanitate, in duabus naturis cognosci Dominum ostendit. Quare dicere ipsum unam naturam incarnatam, non in ablatione cognitionis unitorum secundum personam dictum est, sed ut appareat indivisibiliter hominem fieri Dei Verbum, et non in homine, ut in uno prophetarum habitasse. Et similia in hac quis reperiat epistola, quibus dux naturæ Christi confirmantur. Solum vero divisim ponere naturas, hæreticum est. Unam vero naturam Verbi incarnatam contra Nestorium adducens, non tollit divisionem naturarum, sed dualitatem hypostaseon. Nestorius enim non quia cognoscat duas in Christo naturas, sed dividendo indivisibile in duas personas ab Ecclesia expellitur. Quare una natura incarnata Nestorium reprehendens, nihil aliud ostendit, quam unam personam Dei Verbi oportere incarnatam prædicare. Quæ sententia est fidei nostræ et synodi Chalcedonensis. Confessor enim Athanasius ait unam tantum naturam Dei Verbi incarnatam, non ad tollendam naturarum differentiam, ait, cognosci naturarum discrimen, quæ hypostaticam implent unionem, sed et ipse volens ostendere unum esse Filium incarnatum, et cum Paulo Samosatensi præcipue pugnat, qui alium ante sæcula Filium, alterum vero postea summa dementia asseruit. Sanctus quoque Julius eadem graditur via pugnatque item cum eodem Paulo Samosatensi et aliis de hac voce. Erechtius, si quidem ut Athanasius, Cyrillus, et Julius, hanc vocem sumit, hoc præstantius fuerit : si vero præter eorum opinionem, nihil admirandum. Eum enim Eutyichis morbo afflictum multi sancti viri deprehenderunt, 259b quem et ipse prodit, sic dicens : Si quidem ex humano semine Christus fuit, concedam fructum esse secundum radicem : si vero a sancto Spiritu, secundum archangelum Gabrielis vocem Deus genitus est, quandoquidem a Deo generatus sit. Sic quidem Erechtius, quem verisimile est non intellexisse verba Elizabeth, quæ Mariæ Neiparæ benedicens, exclamavit : Benedictus tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui. Sed neque Isaiam intellexisse : Erit

ε Luc. 1, 42.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ σαφῶς] σαφῶς ἢ φῶς A. ¹¹ Υἱὸς ὁ Χριστὸς σαρκαωμένος. A : Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σαρκαωμένος. ¹² σημαίνει ὁ Χριστὸν καὶ Θεὸν ὁ. ¹³ τις post εὐροῖ ponit ὁ. ¹⁴ φανεροῖ corr. A : φανερῶν ὁ. ¹⁵ ἐπὶ Χριστοῦ φύσεις ὁ. ¹⁶ διὰ add. A. ¹⁷ ὅπερ A : ὅτι ὁ. ¹⁸ ὡς A : ὁ ὁ. ¹⁹ εἰς om. pr. A. ²⁰ ὁ add. ²¹ τὸν] τῶν A. ²² εἰς A : εἰ ὁ.

radix Jesse, qui stat in signum populorum, in ipsum A τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τοῦτον ἐφώρσαν κείμενον, ἦν gentes sperabunt^b, et alia multa.

καὶ αὐτὸς ἀποδεικνυσιν²² ὧδὲ πως λέγων· Εἰ μὲν ἀνθρωπίνης σπορᾶς ἦν βλάστημα ὁ Χριστός, συνστειθέμηρ ἂν τὸν καρπὸν εἶναι κατὰ τὴν ρίζαν· εἰ δὲ ἐκ Πνεύματος ἁγίου κατὰ τὴν τοῦ ἀρχαγγέλου φωνήν, Θεὸς ἐτέχθη, ἐπειδὴ καὶ Θεὸς ὁ τῆς γενέσεως πρόξενος. Ὁ μὲν Ἐρέθιος ταῦτα· ἔοικε δὲ ὁ ἀνήρ μηδὲ τὰ τῆς Ἐλισάβετ συνιέναι ῥήματα, ἣ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν εὐλογοῦσα²¹⁻²², Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναίξιν, ἀνακράζει, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Ἄλλ' οὐδὲ τὸν Ἅσταν²³ ἔγωγ λέγοντα· Καὶ ἔσται ἡ ρίζα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ὁ ἀριστάμενος ἄρχειν ἔθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθρη ἑλλιοῦσι. Καὶ μυρία ἄλλα.

Post hæc de differentia quam substantia, genus, species ad hypostasim habet, tractat: quia illa commune quiddam ostendunt, hæc vero personam, et quod dicitur gentilibus singulare sive individuum: sive sapientia, ut illi mos, varios adhibet testes, Basilium, Athanasium, Julium, Cyrillum, et ait, ut si quis denique reperiat aliquos Patres, qui naturam appellant hypostasim, non proprie sed abusive dici, intelligatur. Si enim sibi contraria et aliis dicere videantur, sacros Patres nostros injuria afficimus. Abutitur enim naturæ nomine pro hypostasi Athanasius epistola ad Julianum apostatam his verbis: *Unam appellare decet, ac potius confiteri Verbi naturam et hypostasim incarnatam*. Et Julius in epistola ad eos missa, qui de incarnatione Verbi contende- bant, quam alibi unam Verbi naturam dixit, ibi personam appellavit. Quin et beatus Cyrillus in Schollis sic habet: *Quando inconfusæ naturæ nominantur, sive hypostases, inde cognoscemus*. Et in tertio capite Anathematismorum: *Si quis duas Christi unius dividat naturas sive hypostases, post unionem solo copulans vinculo secundum dignitatem, hoc est unitatem, et non magis coitionem, quæ secundum naturalem unionem est, anathema sit*. Et se ipse elucida-ans et Nestorium refellens, ostendensque qua ratione ipse duas naturas sentiat, dicit: *Tollentes personas* 260a *post unionem; et utrumque dividentes, id est hominem pure, et Deum pure, intelligentes connexionem inter se, secundum solam dignitatem, duos omnino alicubi ponunt filios*. Item autem beatus Cyrillus, qui alibi unam naturam Dei Verbi pronun- tiavit incarnatam, dicit: *Certe uni personæ in Evangelis omnes ponendæ voces, una hypostasi Verbi incarnata*. Unus enim Dominus Jesus Christus secundum Scripturas, Nihil vero commune cum iis qui dicunt duas naturas in propria et particulari hypo- stasi subsistere, ut Nestorius, et iis qui dicunt eas unitas, cum Verbum per hypostasiñ uniretur, ut sancta Ecclesia, et sacra synodus et Leo pontifex prædicant. Sed et infinita quædam differentia est inter impietatem et pietatem, et quantum lumen a tenebris distat.

μῦθ, τῇ τοῦ Λόγου σαρκακωμένη· εἰς γὰρ Κύριος μὴ, τῇ τῶν δύο φύσεις λέγουσιν ἰδιοῦσταν²⁴ [816 R.] καὶ ἀνα μέρος, ὡς Nestorius, καὶ τοῖς λέγουσι

^b Isa. xi, 10.

Μετὰ δὲ ταῦτα²⁷ περὶ τῆς διαφορᾶς, ἦν ἡ οὐσία καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὴν ὑπόστασιν ἔχει, διαλαβάνει, ὅτι τὰ μὲν τὸ κοινὸν δηλοῦσι, τὸ δὲ²⁸ τὸ πρόσωπον καὶ²⁹ δ λέγεται τοῖς ἔξω καθ' ἕκαστον. Καὶ τῆς ἰδίας γνώμης, ὡς ἔθος αὐτῷ, διαφόρους παρίστησι μάρτυρας, [427 H.] Βασίλειόν τε καὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἰούλιον καὶ Κύριλλον, καὶ φησιν ὡς εἰ ποτὲ τις εὐροί τινας τῶν εἰρημέκων ἀνδρῶν τὴν φύσιν εἰπόντας ὑπόστασιν, οὐ κυρίως τοῦτο ἀλλ' ἐν καταχρήσει νοεῖται εἰρῆσθαι· εἰ γὰρ μὴ, ἑαυτοῖς τε τάναντία καὶ πρὸς³⁰ ἀλλήλους· λέγειν τοὺς ἱεροῦς ἡμῶν ἐξυθρίσμεν Πατέρας. Κατεχρήσατο μέντοι τῇ φύσει ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως Ἀθανάσιος μὲν ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν³¹ ἐπιτολῇ, λέγων· *Μίαι τοίνυν λέγειν δεῖ, μᾶλλον δὲ καὶ ἐμολογεῖν τοῦ Λόγου φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν σαρκακωμένην*. Καὶ Ἰούλιος δὲ ἐν τῇ γραφείῃ παρ' αὐτοῦ ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς κατὰ τῆς θείας τοῦ Λόγου σαρκακώσεως ἀγ- νιζομένους, ἦν ἀλλαγῶ μίαν φύσιν εἶπε τοῦ Λόγου, ἐνταῦθα ὑπόστασιν ὀνομάζει· λέγει γὰρ τι³². . . . ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Κύριλλος ἐν τοῖς Σχολοῖς οὕτω φησὶν· Ὅτι³³ δὲ ἀσύγχυτοι μεμενήκασι αἱ ὑποστάσεις ἦγον αἱ φύσεις³⁴, ἐρτεῦθεν εἰσόμθεθα. Καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῶν Ἀναθεματι- σμῶν, Εἰ τις ἐπὶ τοῦ ἐνδὲς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς φύσεις ἦγον τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἐνωσιν, μόνη συνάπτωρ αὐτὰς συναρτεῖα τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν ἦγον αὐθεντία, καὶ οὐχὶ δὴ³⁵ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἐνωσιν φυσικῆν, ἀνάθεμα ἔστω. Καὶ ἐρμηνεύων αὐτὸς ἑαυτὸν, καὶ ἕμα Nestorium στηλιτεύων καὶ δεικνὺς ποῶν τρόπον οὗτος δύο φύσεις ἐφρόνησε, λέγει· *Οἱ διαιροῦντες τοίνυν τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἐνωσιν, καὶ ἀνα μέρος τιθέτες ἐκύτεραν, τουτέστιν ἄνθρωπον χωρὶς καὶ θεὸν χωρὶς, ἐπιροοῦντες δὲ συνάρθειαν αὐταῖς τὴν κατὰ³⁶ γε μόνην τὴν ἀξίαν, δύο ποιν πάντως ἰστώσιν υἱοῦς*. Ὁ αὐτὸς δὲ ἐρὸς Κύριλλος, ὁ ἀλλα- χου μὲν μίαν³⁷ φύσιν εἰρηκῶς τοῦ Θεοῦ Λόγου σα- ρκακωμένην, ἐν τῇ³⁸ πρὸς Nestorium τρίτῃ ἐπιστολῇ φησι μίαν ὑπόστασιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην³⁹, λέ- γει γὰρ· *Τοιγαροῦν ἐπὶ προσώπῳ τὰς ἐν⁴⁰ τοῖς Ἐυαγγελίοις πάσας ἀναθετόν φωνὰς, ὑποστάσε, Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς Γραφὰς*. Οὐδὲν δὲ ἰσ- τῶν τοῖς δύο φύσεις λέγουσιν ἰδιοῦσταν⁴¹

²² ἀποδεικνυσιν ζ. ²¹⁻²² εὐλογοῦσα κράζει· εἰλ. ζ. ²³ Ἅσ.] xi, 10. ²⁷ δὲ ταῦτα A : ταῦτα δὲ ζ. ²⁸ τὸ δὲ A : τὰ δὲ ζ. ²⁹ καὶ ἀντὶ τῆς οἰμ. A. ³⁰ πρὸς A : τὸ πρὸς ζ. ³¹ Ἰουλιανὸν A. ³² προ τε versus vacuus in A. ³³ ὅτι· ἰληρί ὄτε. ³⁴ αἱ φύσεις ἦγον ὑποστάσεις ζ. ³⁵ δὴ ad l. A. ³⁶ τὴν κατὰ τῇ κατὰ A. ³⁷ μίαν μὲν A. ³⁸ ἐν τῇ. ³⁹ σαρκακωμένην ad l. A. ⁴⁰ τὰς ἐν οἰμ. pr. A : ἐν οἰμ. ζ. ⁴¹ ἰδιοῦσταν⁴¹ A.

VARIÆ LECTIONES.

αὐτὰς ἠνωμένους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τοῦ Λόγου⁴⁵, ὡς ἡ Ἐκκλησία τε καὶ ἡ ἀγία σύνοδος καὶ ὁ πάππας Λέων ἐπέσειθεν Ἀλλὰ⁴⁶ καὶ μυρία ἄλλα διαφορὰ μεταξύ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ ἴση τοῦ φωτὸς πρὸς τὸ σκότος.

Ὅτι ἐπειδὴν οἱ ἀπὸ Σεβήρου διελέγχωνται ταῖς τῶν θεοφόρων ἡμῶν Πατέρων φωναίς, οἱ πρὸ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου διέλαμψαν καὶ τὰς δύο φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τοῦ Λόγου ἐκήρυξαν, εἰς διαβολὴν αὐτῶν⁴⁷ εὐθὺς τρίπονται, σχῆμα μὲν, ὡς ἔκρουσιν, εὐκρόσωπον τῇ διαβολῇ περιτιθέντες⁴⁸, βαθεύτερον δὲ τῶν ἀπροσώπου αὐτοῦς⁴⁹ ὀβριζόντων ἑκακομυροῦντες. Φασὶ γὰρ ὡς εἴρηται μὲν αὐτοῖς τῶν φύσεων τὸ δυαδικόν, οὐκ ἀπὸ γνώμης δὲ οὐδ' ἐκουσίως οὐδὲ κατὰ πίστει· ἑμολογίαν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀντιθέσει τῆς ψευδωνύμου γνώσεως καὶ κατ'⁴⁷ οἰκονομίαν καὶ ἐπὶ καιροῦ καὶ ὑπὸ τινος αἰρετικῆς ἀνάγκης ἐκδιαζομένους. Καὶ τί ἂν εἴη τοῦτο ἢ τοὺς διδασκάλους ὑποκριτὰς ἀποφαίνειν⁵⁰ δειλοῦς [428 H.] τε καὶ τῆς ἀληθείας προδότας, καὶ τῆς οἰκοθην εὐσεβείας τὸ ἀλλότριον καὶ αἰρετικὸν δόγμα προτιμῶντας, ἢ ἐκλυθέντας μᾶλλον πρὸς τὸ ἐκείνων βάραθρον ἢ ἐκλιθέν τινὰς ἀνεκλύσαντας; Ποῦ γὰρ ἔστι τοῖς τοιούτοις μετὰ Παύλου λέγειν, ὡς Ὁ Λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ἡμᾶς οὐκ ἠγένητο· ναὶ καὶ οὐδ', ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ γέγονε, μυρία τροπὰς πρὸς τὸν βίον⁵¹ τροπωμένοι καὶ τὰς⁵² εὐρίπου μεταβολὰς μιμουμένους; Ἀλλὰ τί πάλιν φησὶν ἡ αἵρεσις; Συγγνώμη τοῖς Πατέρεσιν· ἡ γὰρ βία τῆς γνώμης ἐκράτησεν, ὡς περ ἐρυσίαν λαβοῦσα λουδορεῖν καὶ κατακρίνειν ὅτε βούλεται καὶ πάλιν ἀφίεται τὸ⁵³ ἁμάρτημα, καὶ μόνον οὐχὶ βούσα· Τὰ χεῖλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἔστι· τίς ἡμῶν Κύριός ἐστι; Πλὴν εἰ διότι πρὸς αἵρεσις οἱ Πατέρες ἐμάχοντο, καὶ τῆς εὐσεβείας ἐξέπιπτον, διὰ τοῦτο συγγνώμης ἐπάξιοι, πῶς τῆς ἴσης συμπαθείας ἔμῶν⁵⁴, εἰ καὶ τι παραχαράσσειν ἔδοξαν, οἱ ἐν Καλχηδόνι οὐκ ἀπήλασαν; Καὶ πρὸς δύο γὰρ αἵρεσις καὶ οὗτοι διαμαχεσάμενοι, τὴν Νεστορίαν καὶ Εὐτυχοῦς, ἔδογματίσαν. Ἀλλ' οὕτως ἔστι πανταχοῦ τυφλὸν καὶ κωρὸν ἡ ἀσέβεια, καὶ οὔτε βλέπειν οἶδεν οὔτε ἀκούειν, οὐδ' ἄπερ αὐτὴ ἐκείνη προβάλλεται. Ἡ δὲ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος εὐθὺς μὲν ἀρχομένη, ἀ κατὰ Νεστορίου Κύριλλος ἐν Ἐπίσῳ διεπράξατο, τοῦτοις τὸ κύριον ἐπέθετο, καὶ τὰς πρὸ ταύτης δύο συνόδους εἰς ἕρον ἐδέξατο πίστει, καὶ Ἀρειῶν δὲ καὶ Μακεδόνην καὶ Νεστορίον τῷ αὐτῷ συνείδησιν ἀναθέματι, καὶ τοὺς εἰς υἱῶν δυάδα τὸ τῆς οἰκονομίας διασπαῖντας μυστήριον, ὡς περ καὶ τοὺς παθητὴν τοῦ Μονογενοῦς τολμῶντας λέγειν τὴν θεότητα, καταδικάζει δι' ἰσότητος. Ναὶ δὴ καὶ τοὺς δύο μὲν πρὸ τῆς ἐνώσεως φύσεις τοῦ Κυρίου μυθεύοντας, μίαν δὲ μετὰ τὴν ἐνωσιν ἀνακλάττοντας τοῖς αὐτοῖς συνείφιγε βρόχους τοῦ ἀναθέματος. Ὀρίσθη δὲ, καθάπερ καὶ αἰ⁵⁵ πρὸ αὐτῆς, Μηθερί ἐξείραι πιστεῖν ἑτέραν προφέρειν, ἔχον συγγράφειν ἢ συντιθέναι ἢ φρονεῖν παρ' ἣν παρέδωκεν ἢ τε πρώτη καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμένηκη

Quia postquam Severiani refutantur sanctorum Patrum testimoniis, qui ante Chalcedonensem synodum floruerunt, et duas naturas in unione hypostatica promulgarunt, ad reprehensionem eorum sese convertunt, prætextum quidem, ut apparet, calumnix speciosum prætexentes : gravius vero nemine nominato, ipsos veteris comœdiæ ritu conviciantes. Etenim, ut diximus, illi dualitatem naturarum, non ex sententia, neque libenter, neque ex fide confessionis asserunt : verum ut in contrapositione falsæ cognitionis cognitione, sed secundum ordinationem occasionemque, et ab hæretica quadam necessitate compulsi. Et quid hoc aliud fuerit nisi eximios magistros ostendere improbos, et veritatis proditores, et propriæ pietati alienam et hæreticam opinionem antepponentes, et ad illorum barathrum potius tractos quam inde aliquos trahentes. Quomodo enim talia cum Paulo dicere liceat, Quia sermo noster, qui fuit apud vos, non est in illo Est et Non : sed Est in ipso factum est¹, innumeras in vita variationes admittentibus et Euripi mutationes imitantibus? Sed quid rursus asserit hæresis? Venia Patribus danda. 260b Si enim vi quadam sententiæ pervincit, tanquam potestatem nacta conviciandi, et condemnandi quod libeat, et rursus dimittere peccatum et tantum non sic exclamans: Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est? Præterquam quod cum hæreticis Patres pugnarunt, etsi a pietate exciderunt, propterea venia digni, quomodo æqualis nobiscum affectionis, et si quid adulterare videantur, qui Chalcedonensi synodo non interfuerunt, et ad duas hæreses, et hi oppugnant Nestorii opinionem et Eutychieis, tradiderunt. Sed ubique adeo cæca est ac surda impietas, et neque cernere quidquam novit, neque audire, neque quæ illa ipsa proponit. Chalcedonense concilium statim initio, quæ contra Nestorium beatus Cyrillus Ephesi tractavit, iis decretam auctoritatem addidit, et ante hoc duas hæbitas synodos tanquam fidei definitrices recepit, et Arium, Macedonium, Nestorium eodem damnavit anathemate : et qui in filiorum dualitatem incarnationis secant mysterium, quemadmodum audentes dicere Unigeniti divinitatem patibilem, pariter condemnant, ita et duas ante unionem Domini naturas confluentes, unam post unionem formantes, eadem compede constringit. Desinit autem, quemadmodum quæ ante hanc synodum, nemini fas esse aliam profiteri fidem, hoc est conscribere, vel componere, vel sentire, præter quam tradidit prima et secunda synodus generalis. Qui vero audeant aliud symbolon præter hoc scribere vel docere, qui volunt

¹ II Cor. 1, 18, i Psal. ix, 5

VARIE LECTIONES.

⁴⁵ τοῦ λόγου ἐνώσει ζ. ⁴⁶ ἀλλῃ] ἀλλ' ἢ Α. ⁴⁷ αὐτῶν ζ. ⁴⁸ περιθέντες ζ. ⁴⁹ αὐτὰς Scaliger. ⁵⁰ καὶ ἄ κατ' ζ. ⁵¹ προκριτὰς ὑποφαίνειν ζ. ⁵² τὴν βίαν Hæscheliius. βίον καὶ οὐ τρ. ζ. ⁵³ τὰς] τὰς καὶ ζ. ⁵⁴ ἔ, τι ζ. ⁵⁵ ἡμῶν ζ. ⁵⁶ αἰ] ὁ πρ. Α.

converti ex Judaismo et ethnicismo, ejuscumque tandem sectæ, privari episcopos quidem aut clericos dignitate, monachos vero aut laicos excommunicari. αἰρέσεως οἰασθησοῦν, ἐπισκόπους μὲν ἢ κληρικούς ἀφαιρῶντας δὲ ἢ λαϊκοὺς ἀναθεματίζεσθαι.

Hæc fore a Leone pontifice dicta sunt in epistola ad Flavianum Constantinopoleos, quibus clare ejus pietas elucescit, et ibidem adhortatione atque consilio sermonem claudit, eos qui epistolam suscepturi sunt, ahortans ut errorem deponant, et piorum sententiam amplectantur. Sic quidem libro tertio.

Quartum vero ad Orientis monachos elaboravit, Deopassitarum hæresi infectos, quorum unum, facile falsas criminationes ostendens, crimine se purgat; quos ab hæretica opinione conatur avertere, de recta fide proferens testimonia, quibus et **261a** in prioribus usus est, Athanasii, Ambrosii, Cyrilli, aliorumque Patrum, quibus Dominum nostrum Jesum Christum in divinitate et humanitate perfectum clarissime ostendit, quorum unum est sancti Ambrosii confessoris Mediolani episcopi, quod in libro *Contra Apollinarianum* produxit hoc modo: *Sed in quantum, inquit, hos accusamus, prodierunt alii dicentes: Corpus Domini et divinitatem, unius naturæ. O blasphemiam ex Tertiaro eructatam! Ariani enim paulo magis ferendi sunt, quorum error per hos confirmatur, Patrem, Filium, et Spiritum sanctum, non unius naturæ asserentes. Quandoquidem Christi divinitatem et carnem, unam dicunt. Hujus sancti viri verba etiam perstreuous Cyrillus contra Nestorium adlucit, quibus dignum cum fide et admirandum ducit. Dicit vero et idem Cyrillus multis modis pietatem corroborans in libro *De fide: Solutum est templum tempore triduanæ sepulturæ illo volente. Et iterum: Resurrexit, et unitum est ipsi Verbo ineffabiliter, tribus diebus non in illo mistum, vel carne indutum, sed in se servans inconfusam proprietatem naturalium, quæ diversæ erant essentialiæ. Et rursus commentario in Matthæum libro I: Nisi scivisset a Deo infusa Scriptura, hominem et Deum, Christum esse, etsi unus et idem intelligeretur. Tribuit igitur sanctus evangelista tanquam unicuique parti decorum, clarum et inconfusum mysterii sermonem servans. Nam hæc quidem propria esse scivit, et convenientia humanitatis terminis: illa vero excellentiæ ineffabilis deitatis. Ergo non solum duas naturas, sed et duas operationes Cyrillus confitetur, ut in *Thesauris* loquitur: Non enim incommutabiles virtutes et operationes ad ea quæ alterius generationis et essentialiæ producit. Et rursus: Quemadmodum separatam habent essentialiæ vel qualitatis rationem, sic et diversam operationem servant. Et iterum: Non enim unam sane esse naturalem operationem dabimus Dei et creaturæ, ut neque**

ἅγια σύνοδος· τοὺς δὲ τολμῶντας ἕτερον παρ' ἐκείνο σύμβολον συγγράφειν ἢ διδάσκειν τοὺς⁸⁸ θέλοντας· ἐπιστρέφειν ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ ἢ Ἑλληνισμοῦ ἡγουν ἐξ ὧντας ἀλλοτριῶσθαι τοῦ ἀξιώματος, [817 R.] μὴ ἀ-

Ταῦτα εἰπὼν καὶ ῥητὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πάππ Λέοντος τῆς πρὸς Φλαβιανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως παρατίθησιν, ἐν οἷς αὐτοῦ λαμπρὰ διαλέμπει ἢ εὐσέβεια. Κἀκεῖθεν εἰς παραίνεσιν καὶ συμβουλήν συγκαίρει τὸν λόγον, μεταθέσθαι τῆς πλάνης τοὺς δεχομένους τὴν ἐπιστολὴν παρακαλῶν καὶ τῷ τῆς εὐσεβείας συναφθῆναι φρονήματι. Οὕτω μὲν καὶ ὁ γ' λόγος.

Ἔστι δὲ καὶ ὁ δ' αὐτῷ πεπονημένος πρὸς τινὰς ἀνατολικούς μοναχοὺς, [429 H.] τῇ αὐτῇ τῶν θεοπασχόντων κατεχομένους αἰρέσει. Ὁν ἐγκαλεσάντων τινὰ, ῥηθίως μὲν τὰς ἐγκλήσεις ψευδεῖς ἐπιδείξας τὸ ἐγκλημα ἀπολύεται⁸⁹, παραινῶν δὲ καὶ αὐτοὺς μεταθέσθαι τῆς αἰρετικῆς δόξης, φέρων ὑπὲρ τοῦ ἐρθῶ δόγματος μαρτυρίας αἷς καὶ ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ ἐχρήσατο, Ἀθανασίου τε φημι καὶ Ἀμβροσίου καὶ Κυρilloυ καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων, δι' ὧν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν θεότητι τέλειον καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον διαπρῶσιζ τῇ φωνῇ ἀνεκήρυξαν⁹⁰. Ὁν ἔστι μία καὶ ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀμβροσίου, ἐπισκόπου Μεδιολάνων καὶ ὁμολογητοῦ, ἣν ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ παρέθετο, ἔχουσα οὕτως· Ἄλλ' ἐν ἑσφ, φησὶ, τοῦτους⁹¹ ἐλέγγομεν, ἀνεψήσωσιν ἕτερον λέγοντας τὸ τε σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν θεότητα μιᾶς φύσεως. Ποῖος ἄδης τὴν τοσαύτην ἠρεύξατο βλασφημίαν; Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ τοῦτους κρατύνεται μέλλοι⁹² φιλονεικία Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν, ἐπειδήπερ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν σάρκα μιαν ἐκήρυξαν. Τοῦ δὲ ἱεροῦ τοῦτου ἀνδρὸς χρῆσιν ὁ νικηφόρος Κύριλλος κατὰ Νεστορίου πρῆνεγκεν, ἐξ⁹³ ὧν αὐτοῦ τὸ ἀξίόπιστον καὶ θαυμαστὸν ἐπιδείκνυται. Λέγει ἐξ καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος Κύριλλος ἄλλα τε πολλὰ κρατύνουν τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐν τῷ Περὶ πίστεως λόγῳ λέλυται μὲν ὁ ραδὸς ἐν τῷ καιρῷ τῆς τριημέρου ταφῆς βουλομένου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸν ἀνέστησεν, καὶ ἠρώσθη αὐτῷ ἀρβήτω⁹⁴ λόγῳ, τῇ τριημέρῳ οὐ κεκρυμένος ἐν αὐτῷ ἢ ἀποσεσαρκωμένος, ἀλλὰ σώζων ἐν ἑαυτῷ τῶν δύο φύσεων τῶν ἑτεροουσίων ἀσύγγυτον τὴν ἰδιότητα. Καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον ὑπομνήματι, βιβλίῳ α'· Πλήρ ὀδερ ὁ λόγος τῆς θεοσι-εῦστου Γραφῆς ἀνθρωποκον ὄντα καὶ θεὸν τὸν Χριστόν, εἰ καὶ εἰς τοοῖτο καὶ ὁ αὐτός. Ἀποτέμει τοιγαροῦν ὁ μακάριος εὐαγγελιστῆς τὸ εἰσεῖν τῶν μερῶν ἐκατέρῳ πρέπον, ἀκλιανῆ καὶ ἀσύγγυτον τοῦ μυστηρίου διατηρήσας τὸν λόγον. Τὰ μὲν γὰρ ἰδικῶς ὀδερ ὄντα τε καὶ πρέποντα τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις, τὰ δὲ ταῖς θεοροχαῖς τῆς

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ τοὺς A: τοὺς δὲ C. ⁸⁹ libri ἀποδύεται cf. p. 265 a 24. ⁹⁰ ἀνεκήρυξεν C. ⁹¹ τοῦτοις C. ⁹² libri κρατ. ὡς μέλλοι f. p. 251 b 7. ⁹³ ἐξ A: εἶναι C. ⁹⁴ ἀρβήτως C.

ἀφρότου θεότητος. Ὁ μόνον δὲ δύο φύσεις ὁ Κύριος ἄλλος ἄλλὰ καὶ δύο ἐνεργείας κηρύττει, ὡς ἐν τοῖς θεσσαλοῖς λέγει· Ὁ δὲ τῶν ὄντων πρὸς τὸ ἑτερογενὲς καὶ ἑτεροοῦσιον τὰς αὐτὰς ἀπαρρέτατους φορήσει δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας. Καὶ πάλιν· Ὡς περ ἀπεσχοιτισμένον ἔχουσι τῆς οὐσίας ἤτοι τῆς ποιότητος τὸν λόγον, οὕτω καὶ διάφορον ἀποσώζουσι τὴν ἐνέργειαν· καὶ πάλιν· Ὁ δὲ τῶν ὄντων μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δῶκεται θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαιρέτων εἰς τὸν τοῖς γέννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τρόπον.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ πρὸς οὐδὲν ἔγραψεν ἐξήγησαν φιλοῦς τὴν λέξιν τὴν ἑκατέρω παρὰ τῶν εἰρηταίων τῶν Πατέρων, [820 R., 430 H.] προκομίζει χρῆσιν χειμένην ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Κυρίλλου ἐπιτομῆν, ἔχουσαν οὕτως· Οὐκ ἀνάχυσιν τινα [τῆς] εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων πεπράχθα φαιμεν· μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας τοῦθ' ὅπερ ἔστιν, ἠνώσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν λόγον. Καὶ πάλιν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτῶν· Καὶ οὐ δήπου φαμεν ἀνάχυσιν ὥς περ τινα συμβῆναι περὶ τὰς φύσεις, ὡς στήναι τὴν τοῦ λόγου φύσιν εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τυχόν· ἀλλ' οὐδ' αὖ πάλιν τὴν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν αὐτοῦ τοῦ λόγου· νοομένης δὲ μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὄρω πεπράχθα φαμεν τὴν ἔνωσιν, ἐνοικήσαντος τοῦ λόγου σωματικῶς τῷ ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου γαῖ. Ὡς αἰτίας δὲ λέγει καὶ Βασίλειος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου λόγῳ· Διὸ μετὰ πάσης ἀγωνίας τε καὶ ἐνλαβείας δεῖ συνροῦν, ὅπως ἂν ἐν τῷ ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἑκατέρας φύσεως ἀποδειχθῆ ἡ ἀλήθεια.

Ὅτι μέντοι γε οὐ μίαν οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐπὶ Χριστοῦ ἀλλὰ δύο φύσεις· ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει κηρύττουσιν, εἰρηται μὲν καὶ πρότερον, οὐδὲν δὲ καλῶς καὶ νῦν παραστήσαι. Λέγει γάρ ὁ ἐν ἀγίοις Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῷ κατὰ Ἀπολλινάριον λόγῳ· Εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐναντοῖς ἰδιώμασιν ἡ θεάτου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκὸς τε λέγω καὶ τῆς θεότητος, πῶς μία αἱ δύο; Καὶ ἐν ἀγίοις δὲ Ἐφραίμ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως καὶ εἰς τὸν μαρτυρητῆρ· Οὐχ ἠετήθη, φησὶ, τῇ πλοκῇ τῆς προσωλήψεως, ἵνα ἀπολέσθαι ὁ ἔσχε, καὶ ὁ μὴ ἔσχε γίνηται. Τέλειον ἔχει δ' ἦν, καὶ τέλειον ἔχει δ' ἀποτέλειον. Καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενον πρώτῃ καὶ ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ καὶ ἐν τῷ κατὰ τοῦ δουκτοῦ Νεστορίου καὶ ἐν τοῖς θεσσαλοῖς τὰ αὐτὰ λέγει. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ φησὶ γάρ· Ἄλλ' εἰς ἐν ἀμφω συλλέγων κατὰ σύμβασιν οἰκονομικὴν τὰ τῶν φύσεων ἰδιώματα διὰ μυρίων ὄρων ἡμῖν ὁράται λόγων. Καὶ μεθ' ἑταρ· Ἐπαγωνιᾶται δὲ αὐτὸ καὶ συναβλήσει τῷ λόγῳ καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης, μονοουχὶ καὶ συν-σπύρων τὰς φύσεις, καὶ συνδέων [τὴν φύσιν] τῶν ἑκατέρω προσόντων ἰδιωμάτων τὴν δύναμιν. Καὶ ἐκ μυρίων ἄλλων λόγων αὐτοῦ τὰ αὐτὰ ἴσα λαβεῖν. Ἐρμηνεύων δὲ τὸν προφήτην Ζαχαρίαν οὕτω φησὶν· Ὁ δὲ γε θεσπέσιος Ἰεζεκιήλ ὁ θού-

A aliquid creatum ad divinam essentiam 261 b refertur, neque divinæ naturæ præstantiam ad modum humanitatis reducimus.

Cum vero III ad quos scripsi quæsi verum tenui dictione, quæ ab aliquibus Patribus dicta sunt, ostendit usum qui est in interpretatione Cyrilli ad Hebræos hoc modo : Non refusionem aliquam naturarum in se mutuo factam esse dicimus, manente notius utraque, hoc, quod est, uniri carni intelligimus Verbum. Et rursus idem in eadem re : Et non dicimus, velut quamdam refusionem in naturis factam esse, ut sitam Verbi naturam in hominis, verbi causa, tenuitatem, sed neque rursus humanam in ipsam Dei : intellecta potius et subsistente utraque in propriæ naturæ termino, factam unionem dicimus, inhabitante corporaliter Verbo in templo, quod ex beata Virgine nupsit. Sic et Basilius Cæsareæ Cappadociæ episcopus libro Contra Eunomium : Propterea omni contentione et cautione considerandum est, quomodo in uno eodemque utriusque naturæ ostendatur veritas.

Quoniam Patres quidem non unam in Christo, sed duas naturas in personali unione continentur. Quod et antea dictum est, nunc vero idem recensere nihil prohibet. Dicit enim Gregorius Nysseus in libro Contra Apollinartium : Sic igitur in contrariis proprietatibus utraque harum cognoscatur natura, carnis, inquam, et Dei, quomodo una sunt due. Et sanctus Ephraem in libro De incarnatione, et in Margaretam : Non minuta est, inquit, connectio assumptionis, ut perdidit quod habuit ; et quod non habuit, adeptus sit. Sed perfectum est quod assumpsit, et quod adeptus est. Et Cyrillus epistola ad Eulogium, et prima ad Succensum, et in Oratione de fide, et libro Contra impium Nestorium, et in Thesauris eadem dicit, similiter et libro De incarnatione, sic habet : Sed in unam utrasque collegisse secundum conjunctionem æconomicam naturarum proprietates, multis sermonibus nobis ostenditur. Et post alia : Contendit et certat oratione ; verum et sapiens Joannes tantum non connectens 262a potestatem proprietatum accidentium utrique naturæ. Sed e multis aliis locis hæc fas est colligere. Exponens enim prophetam Zachariam sic ait : Sanctus Ezechiel thronum vidisse se dixit : et in firmamento super caput Cherubim : Dixit se in throno vidisse sedentem quemdam duplicis naturæ. Et rursus, Commentario in Joannem libro secundo habet : Cum aliquid facies,

¹ Ezech. x, 18.

VARIÆ LECTIONES.

¹ πρέποντα ζ. ² τῆς expungit Scaliger. ³ στήναι] fortasse legendum μεταστήναι. ⁴ αὐτοῦ] τοῦ αὐτοῦ ζ. ⁵ ὁ δὲ post Γρηγόριος add. A. ⁶ οὐκένονον Α. ⁷ ἑκάτερα ζ. ⁸ Ἰεζ.] x, 18.

quando nobis simplex, naturam ingreditur duplex; et alia sexcenta. Quomodo non ex duabus naturis dixit sacra synodus Christum esse, luculenter declarans, ante sæcula cum e Patre natum divinitate, et in ultimis diebus nostra causa et ad nostram salutem e Maria Delpara semperque Virgine humanitate. Alioqui si Cyrilli epistolæ amplexus sit, quæ ubique illud e duabus naturis vociferantur: quomodo non sine causa hæresis adversus sanctum synodum fremit?

τέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Θεοτόκου [431 H.] καὶ ἁγίας Κυρίλλου ἡσπάσατο ἐπιστολάς, αἱ πολλὰχού τὸ ἐκ δύο φύσεων διακεκράγασι, πῶς οὐ μᾶτην ἡ ἀφρσεις κατὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου φρυάττεται;

Verum inspicie malignitatem hæreticorum. Dicente enim synodo: *De Patre et Filio et Spiritu sancto docent perfectionem, et Domini incarnationem recte sentientibus ob oculos ponunt.* Quatuor in Trinitate personas illam dicere furenter accusator exclamavit. Quare? quia, cum dixisset Patrem, Filium et Spiritum sanctum, et Domini incarnationem pro persona adjunctit. Verum hanc blasphemiam sanctus scriptor in caput auctorum retorquet, multis testimoniis antiqua traditione hunc ordinem esse ostendens, ut post sanctæ et supernaturalis Trinitatis laudes, unius in Trinitate incarnationem sancta Ecclesia constiteatur, ne autem quaternitatem connumeret. Sic Cyrillus, libro vii *De adoratione in spiritu et veritate*, loquitur; sic et in Evangelium Joannis et Matthæi, aliique permulti.

Clare vero in multis suis libris divus Cyrillus, et in divinitate perfectum, et in humanitate Christum prædicat et tradit. Quibus et sacra consentiens synodus, unum eundemque Jesum Christum unigenitum in duabus naturis inconfuse et indivise prædicavit. Quibus iterum 262^b Cyrillus in epistola ad Succensum consentit, dicens: *Intelligentes ergo, ut dixi, incarnationis modum: videamus quomodo duæ naturæ, per unionem inseparabilem, inconfuse, insolubiliter inter se convenerint. Caro enim caro est, non divinitas, licet Dei caro facta sit. Eodem modo et Verbum Deus est, non caro, licet per incarnationem propriam sibi carnem fecerit.* Et deinde: *Quantum profecto sub intelligentiam cadere possit, et sub oculos animæ, quo modo incarnatus est Unigenitus, duas naturas esse dicimus: unum vero Christum, Filium, Dominum, Dei Verbum incarnatum et hominem factum: Et in epistola ad Orientales: Duarum naturarum unio facta est, ideo unum Christum, unum Filium, unum Dominum confitemur.* Et in epistola ad Acacium Melitenes episcopum: *Cum itaque curiose incarnationis modus inquiratur, duo quædam inter se ineffabiliter et sine confusione, per unionem conjuncta humana mens omnino videt, incarnatum vero nequaquam intelligit, sed unum ex*

ρον τεθεῶσθαι φησιν ἐπὶ στερεώματος ὑπερκείμενον τῶν Χερουβίμ· ἔφη δὲ ὅτι τὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον ἑώρακε διφυᾶ. Καὶ πάλιν ἐρμηνεύων τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ φησίν· Ἐπεὶ τί ποιήσεις, ὅταν ἡμῖν ὁ ἀπλοῦς τῆρ φύσιν εἰσβάλῃ διπλοῦς; καὶ μυρία ἄλλα. Πῶς δὲ οὐκ ἐκ δύο φύσεων εἶπεν ἡ ἀγία σύνοδος τὸν Χριστὸν, διαρρήθῃ βούσα πρὸ αἰώνων τὸν αὐτὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθῆναι κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ἐκ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμε-

Ἄλλ' ὅρα τὸ κακοῦργον τῆς αἰρέσεως. Φαμένης γάρ τῆς συνόδου· *Περὶ τε γὰρ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκδιδάσκουσι τὸ τέλειον, καὶ τοῦ Κυρίου τῆρ ἐνανθρώπησιν τοῖς πιστῶς δεχομένοις παρίστησι.*⁹⁹ Τετράδα εἰπεὶν ἐμμανῶς ἡ κατήγορος· ἀνεβόησε. Διὰ τί; [821 R.] διότι μετὰ τὸ εἰπεὶν Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἄγιον τῆρ τοῦ Κυρίου ἐπήγαγεν ἐνανθρώπησιν. Ἀλλὰ καὶ ταύτην ὁ συγγραφεὺς τὴν συκοφαντίαν εἰς τὰς τῶν συκοφαντῶν ἑστρεψε κεφαλὰς, μυρίαῖς μαρτυρίαῖς ἀρχαιοπαράδοτον εἶναι τὴν τοιαύτην ἐπιδειξάμενος σύνταξιν, ὡς μετὰ τὴν τῆς ἀγίας καὶ ὑπερφουῦς Τριάδος ἀνύμνησιν τὴν τοῦ ἐνὸς τῆς ἀγίας Τριάδος σάρκωσιν ἡ Ἐκκλησία θεολογεῖ, μηδαμῶς τετράδος ἐγκληθεῖσα συναριθμησιν. Οὕτω Κύριλλον ἐν τῷ ἐβδόμῳ λέγει τῆς ἐν Πνεύματι λατρείας λέγει, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιῳ, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον, καὶ μυριοῖς ἄλλοι.

Λαμπρῶς δὲ καὶ ἐν πολλοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ νικηφόρος Κύριλλος τὸ ἐν θεότητι τέλειον καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τοῦ Χριστοῦ τέλειον ἀνακηρύττει καὶ παραδίδωσιν. Ἡ καὶ ἡ ἀγία συνάξουσα σύνοδος ἐνα τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν Κύριον¹⁰⁰ μονογενῆ ἐν δυοῖ φύσεσιν ἀσυγχύτως τε καὶ ἀδιαιρέτως ἐκήρυξεν. Οἷς πάλιν ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκωνσον ἐπιστολῇ συμπέγγεται, λέγων· Ἐννοοῦντες τοῖνυν, ὡς ἔφηρ, τῆς ἐνανθρώπησεως τὸν τρόπον, ὁρῶμεν ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἑνωσιν ἀδιάσπαστον ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως· ἡ γὰρ σὰρξ σὰρξ ἐστὶ καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε Θεοῦ σὰρξ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Λόγος Θεός ἐστι καὶ οὐ σὰρξ, εἰ καὶ ἰδιᾶ ἐποιήσατο τὴν σάρκα οικονομικῶς. Καὶ μεθ' ἕτερα· Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἦσαν εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς μόνον τὸ ἑρᾶν τοῖς τῆς ψυχῆς ὁμοίωσιν, ὅν τρόπον ἐνανθρώπησεν ὁ μονογενῆς, δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμεν, ἐνα δὲ Χριστὸν καὶ Υἱὸν καὶ Κύριον τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον ἐνανθρώπησάντα καὶ σαρκακωμένον. Καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ· Δύο γὰρ φύσεων ἔνωσις γέγονε, διὸ ἐνα Χριστὸν, ἐνα Υἱὸν, ἐνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτηνής· Ὅτε¹⁰¹ τοῖνυν ὁ τῆς σαρκώσεως κολυπραγμονεῖται τρόπος, δύο τὰ ἀλλήλοισ ἀποφ-

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ παρίστησι] ἰμο παριστῶσι. ¹⁰⁰ Κύριον et mox τε add. A. ¹⁰¹ ὅτε] ὅτι: A : ὅταν ζ.

βήτως τε καὶ ἀσυγχύτως συνηγεγμένα¹³ καθ' ἑνωσιν ὁρᾷ δὴ πάντως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἐνωθέντα γε μήν¹⁴ διόστησιν οὐδαμῶς, ἀλλ' ἕνα τὸν ἐξ ἀμφοῖν καὶ Υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ Θεὸν καὶ Κύριον εἶναι πιστεύει καὶ ἀραρότως εἰσδέχεται. Καὶ ἐν τοῖς Σχολίοις· Γεγονότα δὲ σάρκα καὶ ἐν ἡμῖν σκηρῶσαι φησιν, ἵνα δι' ἀμφοῖν ἀποδείξῃ καὶ γενόμενον ἀνθρώπινον καὶ οὐ μεθέρτα τὸ ἴδιον. Μερέντης γὰρ ὅπερ ἦν, νοεῖται δὲ πάντως ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τὸ κατοικοῦν, τουτέστιν ἢ ἑλεῖ φύσις ἐν ἀνθρωπώδει, καὶ οὐ παθοῦσα φεγγὸν ἢ ἀνάρχυσιν τινα καὶ μεταστάσιν τὴν εἰς¹⁵ ὅπερ οὐκ ἦν. Τὸ γὰρ οἰκεῖν ἐν¹⁶ ἑτέρῳ λεγόμενον οὐκ αὐτὸ γέγονε τοῦθ' ὅπερ [432 H.] ἐστὶ τὸ ἐν ᾧ κατοικεῖ, νοεῖται δὲ μᾶλλον ἕτερον ἐν ἑτέρῳ. Καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ δὲ τοῦ Λευϊτικοῦ¹⁷· Διὰ τοῦτο καὶ δύο λαμβάνεται τὰ ὀρθίω καὶ νοεῖται πάλιν ὡς ἐν ἀμφοτέροισι, πλὴν ζῶντα καὶ καθαρὰ. Ζωῆς γὰρ καὶ καθαρότητος ἀπάσης παρεκτικὸς καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ λόγος καὶ ὁ ἐκ Παρθένου γαστρός τὸν αὐτὸν Λόγον ἔχων ἐν ἑαυτῷ· ἦν γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ οὐχὶ ἀλλότριον φόρημα. Διὰ τοι τοῦτο καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ δὲ τοῦ κατὰ Ματθαίου¹⁸· Εὐαγγελίου· Οὐκοῦν ὁ στατήρ ὁ ἀληθινός τε καὶ νοητός καὶ ὡς ἐν τῷ πῶ τῷ ἐξ ὕλης δηλούμενος αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ¹⁹ Χριστός, διπλοῦς χαρακτήρ. Καὶ μεθ' ἑτέρα· Ὁ στατήρ τοιγαροῦν ὁ νοητός, τουτέστι τὸ νόμισμα τὸ βασιλικόν, [824 R.] ὁ ἐν ἐνότῃ διπλοῦς χαρακτήρ, ἑαυτὸν ὑπὲρ πάντων ὡς παρὰ πάντων προσκεκόμενος τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἀντίλυτρον. Καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἀρσίου λόγῳ πάλιν· Διττός οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ ἐφ' Υἱῷ Λόγος· ἀναθετόν δὴ οὖν ὡς Θεῷ τὰ²⁰ Θεοῦ καὶ ὡς καθ' ἡμᾶς γεγονότι τὰ ἀνθρώπινα· καὶ πάλιν· Ἄρ' οὖν (ἐρίσσομαι γὰρ) σοφοὶ καὶ ἀρχίνοι καταλογοῦσθεῖεν ἄρ' εἰ διφυᾶ καὶ διπλοῦν τὸν ἐν γε τοῖτοις προσέμενοι²¹ Λόγον, καὶ καιροῖς ἀποπέμποντες τοῖς καθήκουσι τὴν μυσταγωγίαν; Καὶ ἐν τῷ ἑ' λόγῳ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας· Ἐξ ἀργύρου δὲ καὶ ἐκ δοσῖν ἡ βάσις· λαμπρὸς γὰρ ἐν γῆ καὶ διαφανὴς ὁ Χριστός, κατὰ γε τὸ, Θεός²² Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν, καὶ οἶοναι διφυᾶ τὴν γράμην ἔχων· νοεῖται γὰρ ἐν ταυτῷ Θεός καὶ ἀνθρώπος. Τουτὶ γὰρ, οἶμαι, ἐστὶ τὸ διπλὴν ἐξ ἀργύρου τὴν βάσιν ἔχων. Καὶ ἐν τῷ Κατὰ Νεστορίου λόγῳ· Ἐτέρα μὲν γὰρ παρὰ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον ἡ σὰρξ, κατὰ γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως Λόγον, ἕτερα δὲ πάλιν οὐσιωδῶς ἡ αὐτοῦ τοῦ Λόγου φύσις. Οὕτω σύμφωνος τῶν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου δογματικῶν ἢ Κυρίλλου πανταχοῦ δόξα.

Πάλιν μέντοι τῆς αὐτῆς ὁσίας συνόδου φαμένη, Οὐδαμῶς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἐνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἐν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συνηγεγμένης, ὅρα πῶς κατ' οὐδένα τρόπον ὁ νικηφόρος Κύριλλος διαφωνεῖ. Ἐν γὰρ τῇ πρὸς τὸν Νεστόριον α' φησιν ἐπιστολῇ· Οὐχ

¹ Levit. v, 7. ² Matth. xvii, 27. ³ Psal. cxvii, 27.

VARIE LECTIONES.

¹³ συνηγεγμένα ζ. ¹⁴ γε μήν τε μήν Α : τε μή ζ. ¹⁵ τὴν εἰς Α : τῆς ζ. ¹⁶ ἐν om. pr. Α. ¹⁷ Λευϊτ.] v, 7. ¹⁸ Ματθ.] xvii, 27. ¹⁹ ὁ add. Α. ²⁰ ὡς Θεῷ τὰ Α : πρὸς Θεῷ τὰ τοῦ ζ. ²¹ προϊέμενοι ζ. ²² Θεός] Psal. cxvii, 27.

A ambobus Filium, Deum et Christum, et Dominum esse credit, et convenienter id suscipit. Et in Scholiis : Factam carnem, et in nobis, inquit, habitasse, ut ambobus ostendit, et factum hominem, et proprium suum non dimisisse; nam memineral qualis esset. Intelligitur autem omnino alter in altero habitans, hoc est, divinu natura in humanitate, et non patiens misturam, refusionem aliquam, vel mutationem illius in id, quod non erat. Habitare vero in altero dictum, non idem factum est hoc, quod est in quo habitat. Magis autem intelligitur illud alterum in altero, in Expositione Levitici : Propterea duæ sumuntur aves, et cognoscuntur iterum ambæ ut una, nisi quod vivant et puræ sint¹. Vitæ enim et puritatis omnis capax est ipsum per se Verbum, et templum e virginis sumptum, idem Verbum in se continet. Erat enim proprium ejus corpus, et non aliena gestatio, propterea et unus Dominus Jesus Christus. Et in Expositione Evangelii secundum Matthæum² : Stater igitur et verus est, et intelligibilis, et ut in figura ex materia ostensus³ est idem Dominus noster Jesus Christus duplex character. Et deinde : Stater igitur intelligibilis, hoc est numisma regium, qui in unitate duplex character, seipsum^{263a} pro nostræ omnium vitæ redemptione tulit. Et rursus libro Contra Arium : Duplex igitur est de Filio sermo : Referenda igitur ad Deum quæ sunt Dei, et quæ sunt hominis, homini. Et mox : Sapientes ergo (dicam enim) et solertes dixerint, duplicem et fidem in his adduceutes sermonem, et temporibus convenientibus attribuant sacrorum disputationem; et libro nono De adoratione in spiritu : — Ex argento vero et ex duobus est basis. Clarus enim [in terra] et illustris Christus, juxta illud : « Deus Dominus, et illuxit nobis⁴. » Et tanquam duplicem habens sententiam, in hoc enim noscitur Deus et homo. Hoc enim est, ut puto, duplex ex argento habere fundamentum. Et libro Adversus Nestorium : — Nam altera quidem præter Dei Verbum caro, et secundum propriæ naturæ Verbum, alia rursus essentialiter ipsius Verbi natura. Sic et consentit sacræ et œcumenicæ synodo sancti Cyrilli sententia.

C Rursus sacro concilio asserente : Nequaquam naturarum differentia sublata per unionem, sed potius servata utriusque naturæ proprietate, et in unam personam, et in unam hypostasim coalescente : vide quomodo nullatenus Cyrillus dissentiat. Nam in epistola prima ad Nestorium ait : Non ut sublato discrimine naturarum per unionem, sed magis per-

scientibus nobis unum Dominum, Filium, et Christum, divinitate et humanitate, per ineffabilem consensionem unione. Et rursus in Scholiis: Adorat quidem, ut adorandam naturam capiens, et adoratur iterum idem, tanquam adorandæ ulterius naturæ existens, quatenus percipitur Deus. Et vide, ut neque secundum rectum casum, neque secundum accusativum adducit Cyrillus divisionem unius Christi. Rursus ipse in Scholiis loquitur: Non dividendus igitur unus Dominus Jesus Christus proprie: sed unum et eundem Jesum Christum oportet sentire, naturarum dicimus differentiam, et inconfuse invicem easdem servantem. Et in Thesauris: — Denique quid aliud sit, quam ignorantiam dixit æconomice, 263b nisi iterum servare humanitati convenientem ordinem? Humanitatis enim propriam, non scire futura. Et in secunda epistola ad Succensum: Si enim et unus dicatur pro nobis Filius Dei incarnatus, non permistus ideo invicem videri, neque in carnis naturam mutata est Verbi natura: sed neque carnis in Verbi, sed in proprietate naturali utraque manente et intellecta. Hæc ipsa sic recipiens solvit scandalum, sed qui contraria asserit, subjicitur terribili edicto immaculatæ vocis dicente in evangelicis: « Væ homini per quem venit scandalum ». Sic concilium et Cyrillus. Et non solum Cyrillus, sed et alii sancti Patres, ut consentientes in fide, ita et unius sententiæ cognoscuntur. **ἀλλ' ἐν ιδιότητι τῇ κατὰ φύσιν ἐκατέρου μένοντός τε καὶ τοῦ σκάνδαλον· ὁ δὲ ἐναντίως φερόμενος ὑπόκειται τῇ φοβερῇ ἀποφάσει τῆς ἀχράντου φωνῆς, λεγούσης ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, Οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται τὸ σκάνδαλον. Οὕτως ἡ σύνοδος καὶ ὁ Κύριλλος· καὶ οὐχ ὁ Κύριλλος μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ ἄλλος τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν χορδὸς, ὡσπερ ὁμόφρονες, οὕτω γνωρίζονται καὶ ὁμόφωνοι.**

Sed adhuc vide hæreseos impudentiam. Reprehendit enim eum, qui epistolam suam Tomum vocaverat, nescientes rudes, quomodo idem Cyrillus et strenuus Athanasius, aliorumque Patrum cœtus, pios labores tomos vocent. Quare frustra Tomi nomen illos decepit, et in hæresim induxit.

Sed non relinquunt hæretici impudentes et inverecundi, hoc, in quo consentiunt, ut temporalem et opportunam annuntians conjunctionem, hoc vero, in quantum, pro donec capi; sed sacer quidem scriptor ostendit adverbium in sacris Litteris, non solum temporalem sensum significare, sed in multis sæpe et infinitum. Sed mihi videtur, in quantum, hic non donec significare, sed potius pro quantum accipi. Nisi quod beatus Gregorius Theologus eandem voces prædixit; quem Leo sequitur.

Πλὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὰς αὐτὰς Rursus vero hæresis Leonem calumniatur, quia, inquit, dixit, unius et ejusdem hoc, humilitas carnis et magnitudo divinitatis; et certe si non præ-

• Matth. x., 7.

A ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν, ἀποταλασασῶν δὲ μᾶλλον ἤμιν τὸν ἕνα Κύριον καὶ Υἱὸν καὶ Χριστὸν θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορήτου πρὸς ἐνότητα συνδρομῆς· καὶ πάλιν ἐν τοῖς Σχολίοις· Προσκυρεῖ μὲν γὰρ ὡς τὴν προσκυνοῦσαν φύσιν λαβῶν, προσκυνεῖται δὲ πάλιν ὁ αὐτός ὡς τῆς προσκυνουμένης φύσεως ὑπάρχων ἐπέκεινα, καθ' ὃ νοεῖται Θεός. Καὶ σκόπει ὡς οὐτε τὰ κατ' εὐθεῖαν ἄρθρα οὐτε τὰ κατ' αἰτιατικὴν μερισμὸν εἰσάγει τῷ ἱερῷ Κυρίλλῳ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ. Πάλιν δὲ ὁ αὐτός ἐν τοῖς αὐτοῖς Σχολίοις φησὶν, Οὐ διοριστέον ἄρα τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν [433 H.] Χριστὸν ἰδικῶς καὶ εἰς Θεὸν ἰδικῶς, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δεῖ φροεῖν τοῖς τῶν

B φύσεων γαμὲν εἰδδῶσι τὴν διαφορὰν καὶ ἀσυγχύτως ἀλλήλαις τηροῦσιν αὐτάς. Καὶ ἐν τοῖς Θεσσαυροῖς· Τέλος δὲ τί ἄν ἕτερον εἴη ἢ ἀγνοῖαν εἴρησεν οἰκονομικῶς, ἢ ἀποσώζειν πάλιν τῇ ἀνθρωπότητι τὴν αὐτῇ πρέπουσαν τάξιν; ἀνθρωπότητος γὰρ ἴδιον τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα. Καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούλεσσον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ· Εἰ γὰρ καὶ εἰς λέγοιτο πρὸς ἡμῶν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας, οἱ πέφυρται διὰ τὸ ἐκείνους δοκοῦν, οὐτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἢ τοῦ Λόγου φύσιν, ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῷ ἑαυτοῦ. Ὅ ταῦτα οὕτω δεχόμενος

C 'Ἄλλ' εἶτι σκόπει τὸ ἀναίσχυντον τῆς αἰρέσεως· ἐπικαλεῖ γὰρ αὐτῷ τὴν ἐπιστολὴν τόμον⁸⁴ καλέσαντι, ἀγνοοῦντες οἱ παραπλήγες ὡς αὐτός τε Κύριλλος· καὶ ὁ πολυάθλος Ἀθανάσιος [825 R], καὶ πολὺς ἄλλος τῶν ἁγίων ὁμιλοῦς τοὺς ἰδίους ὑπὲρ εὐσεβείας πόνους τόμους ἐκάλεσαν, ὥστε μάτην αὐτοῖς τὸ τοῦ Τόμου ὄνομα τὴν τομὴν ἐφάντασε καὶ διαίρεσιν.

'Ἄλλ' οὐκ ἐπιλείπουσιν οἱ τῆς αἰρέσεως ερασταὶ κατασχυνόμενοι καὶ ἀναιδεούμενοι τὸ, Ἐν ὄσῳ τὰ συτραμφότερα μετ' ἀλλήλων ἐστίν, ὡς χρονικὴν καὶ πρόσκαιρον ἐπαγελλόμενον τὴν συνάφειαν· τὸ γὰρ ἐν ὄσῳ ἀντὶ τοῦ ἔως λαμβάνεσθαι. Ἄλλ' ὁ μὲν ἱερός συγγραφεὺς δεικνυσι τὸ ἐπιβῆμα παρὰ τοῖς ἱεροῖς Λογίοις οὐ χρονικὴν μόνον διάνοιαν⁸⁵ ὑποσημαίνον, ἀλλ' ἐν πολλοῖς πολλαῖς καὶ τὸ ἀπέραντον· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸ ἐν ὄσῳ ἐνταῦθα οὐδὲ τὴν ἔως δύναμιν ἔχειν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ καθὼ παρειλήφθαι μᾶλλον προεῖπε φωνάς, οἷς ὁ ἐν ἁγίοις Λέων ἠκολούθησεν.

Πάλιν δὲ ἡ αἵρεσις διαβάλλει τὸν ὄσιον Λέοντα, διότι, φησὶν, εἶπε τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τὸ τε ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος.

VARLE LECTIONES.

⁸² τηροῦσιν A : τηροῦντες C. ⁸³ ἔφη C. ⁸⁴ αὐτῷ τὴν ἐπιστολὴν τόμον A : τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ C. ⁸⁵ διάνοιαν μόνον C.

Καίτοι γε εἰ μὲν μὴ προσειπὼν τοῦ ἐνός καὶ τοῦ
 αἰ-τοῦ, τάχα ἂν τοῖς ἄφροσι παρεῖχε λαβῆς ὑπόνοιαν
 ὡς ἀνὰ μέρος τίθησι τὴν σάρκα καὶ τὴν θεότητα, εἰ
 καὶ μηδὲ τοῦτο ἡ λέξις μηδὲ τότε ἐδήλου· ἐπεὶ δὲ
 προσειπὼν, Τοῦ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ, ἐπήγαγε, τὸ τε
 ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος,
 πῶς οὐκ ἐλατῆς ἐστὶ μανίας ἐν αἰτιαῖς ποιεῖν τὸν
 ἀναίτιον; δεῖ δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν Πατέρων
 γέμει τὰ γράμματα τὰς τοιαύτας φωνάς, περιττὸν
 εἶμαι παριστάειν τῇ παραδίσει τῶν χρήσεων⁸⁸. Καί-
 τοι καὶ εἰ τι τοιοῦτον ὑπνοεῖται τοῖς τοῦ μακαρίου
 Λέοντος [434 H.] ῥήμασιν, ἐχρῆν κατὰ τὸν ἐν ἄγλοις
 Γρηγόριον τὸ ἀμφίβολον πρὸς τὸ εὐσεβέστερον εὐλα-
 βῶς ἀκούσαι ἀλλὰ μὴ θρασέως οὕτω πρὸς τὴν ἀσι-
 βειαν ἐκδιάσασθαι· εἰ δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ αὐτοῖς ὁ
 Θεολόγος Γρηγόριος, ἀλλ' οὖν γε δυσωπηθῆναι τὴν
 ἰσχυρὰ εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ δὲ πάλιν ἐπιπηδῶσι τοῖς τοῦ ἀνδρός ῥήμασιν ἐν
 οἷς φησὶν· Ἐνεργεῖ γὰρ ἐν⁸⁹ ἑκατέρᾳ μορφῇ μετὰ
 τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἰδιὸν ἐστὶ, τοῦ μὲν Λό-
 γου, καταπραζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου,
 τοῦ δὲ σώματος ἐκταλούντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώ-
 ματος. Ἰδοῦ, φασὶ, δύο πρόσωπα εἴρηκεν, καὶ ἰδίᾳ
 τὰς ἐνεργείας ἐκήρυξε. Καίτοι γε οὐδὲν τοιοῦτον
 οὕτε ἡ λέξις οὕτε ἡ ἀκολουθία ἀπαιτεῖ τοῦ νοήματος.
 Ποῦ γὰρ εἶπεν ὡς ἀνὰ μέρος [καὶ ἀνὰ μέρος] μορφῇ
 ἑκατέρᾳ ἐνεργεῖ; ἢ ποῦ παρέλιπε⁹⁰ τὸ μετὰ τῆς
 θατέρου κοινωνίας, τουτέστιν ἐν τῇ ἐνώσει τῶν φύ-
 σεων; Εἰ δ' οὕτως ταῦτα εἰπὼν ὑπ' αἰτίαν, καὶ Κύ-
 ριλλος οὐκ ἄλλα λέγων ἐν τοῖς κατὰ Νεστορίου λό-
 γοις τῆς αὐτῆς ἔνοχος μέμψει· Παρεχῶρε μὲν
 γὰρ τὸ σῶμα, φησὶ,⁹¹ τοῖς τῆς ἰδίας χρᾶσθαι φύ-
 σεως νόμοις, καὶ τὴν τοῦ θανάτου γεῦσιν ἐδέχε-
 το, καὶ τοῦτο παθεῖν ἐφέντος αὐτῷ χρησίμως τοῦ
 ἐρωθέντος Λόγου. Καὶ πάλιν ἐν τοῖς Θεσσαυροῖς,
 Ἐπιτρέπει δὲ τῷ σώματι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι τὰ αὐτοῖς⁹² φύσει προσόντα, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὄντως
 καὶ κατὰ ἀλήθειαν φορῆσαι σάρκα καὶ ἀνθρώπον γινέσθαι κατὰ τὰς Γραφάς. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ταῦτη,

Ἵτι δὲ ἡ μορφὴ οὐχ ὑπόστασις ἢ πρόσωπον⁹³ νοεῖ-
 ται ἀλλ' οὐσία, Βασιλεῖος μὲν ὁ λαμπρὸς τῆς Ἑκκλη-
 σίας κῆρυξ ἐν τῷ κατ' Εὐνομίῳ⁹⁴ λόγῳ τραυῶς
 ἐδάσκει, καὶ Κύριλλος δ' ἐν τοῖς Θεσσαυροῖς λέγων,
 Ἐν ἑλατῆ μορφῇ ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων,
 ἀμοουσία ἡμῶν⁹⁵ ἐστίν, δεῖ καὶ ἐξ ἡμῶν. Ἔστι
 δὲ Θεοῦ μορφῇ ὁ Υἱὸς ὁμοούσιος ἀρα ἐκείνου
 οὐ καὶ ἐστίν ἐν μορφῇ. Καὶ πρὸ τούτων ὁ μέγας
 Παῦλος, Ὁ ἐν⁹⁶ μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων [828 R.]
 οὐχ ἀπραγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι Ἰσα Θεῷ, ἀλλ'
 αὐτὸν ἐκένωσε μορφῇν δούλου λαβών. Ἀἴτιον
 γὰρ οὐχὶ πρόσωπον ὑπέρχεν ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς,
 οὐδὲ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας
 ἐν ἧ καὶ εἶναι λέγεται. Πάλιν δὲ ὁ ἐν ἄγλοις Βασιλεῖος
 ἐν τῷ κατ' Εὐνομίῳ⁹⁷ λόγῳ, ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ,
 οὕτω φησὶ, Τὸ ἐν μορφῇ ἐν οὐσία ἐστὶ Θεοῦ. Οὐ

† I Cor. x, 5. † Philipp. ii, 5, 6.

A dixisset unius et ejusdem, cito hæreticis occasio-
 nem hærescos dedisset, quod ipse divisim ponat car-
 nem et divinitatem. Etsi vox hoc tunc non signifi-
 cabat. Quando vero dixit unius et ejusdem, ad-
 junxit, *humilitas carnis* 264a et *magnitudo divinitatis*.
 Quomodo non ultimæ sit dementiæ innoxium ac-
 cusare. Quia sanctorum Patrum libri his vocibus
 scalent, supervacaneum existimo afferre copiam
 exemplorum, et si quid simile in his verbis beati
 Leonis intelligitur, oportuit, secundum Gregorium,
 dubium ad pietatem caute trahere, sed non audacter
 ad impietatem convertere. Si in nullo libro Theolo-
 gus Gregorius illos confundat, sanctus Paulus id
 B facit: *In captivitate redigentes omnem intellectum
 in obsequium Christi* †.

Sed rursus in illius verba invadunt, in qui-
 bus ait: *Cooperatur utraque forma cum utraque
 communione, quod proprium est. Verbo quidem
 operante hoc quod est Verbi, et corpore quæ sunt
 corporis*. Ecce, inquit, duas personas posuit,
 et propria opera attribuit. Et sane nihil tale ne-
 que vox neque consequentia sensus postulat. Ubi
 enim dixit, ut divisim utraque natura operetur,
 vel ubi reliquit, cum utriusque conjunctione, hoc
 est, unione naturarum? Si vero ipse qui hæc dixit,
 accusatur, Cyrillus non alia dicens in libris *Con-
 tra Nestorium*, etiam accusetur. Dicit enim: *Corpus
 propriæ naturæ [uti] legibus, et mortem gustasse
 concepit, et hoc passum esse adjuncto illi utiliter
 unilo Verbo*. Et rursus in *Thesauris*: *Permittit
 corpori et humanitati ea quæ illis conveniunt; et
 declarationem veram carnem fuisse, et hominon fa-
 ctum secundum Scripturas*. Sed hæc nunc.

Quia forma non hypostasis vel persona rursus in-
 telligitur, sed essentia. Egregius quoque Ecclesiæ do-
 ctor Basilius in libro *Contra Eunomium*, clare docet,
 et Cyrillus in *Thesauris*, dicentes: *Quam accepit for-
 mam in forma Dei existens, nobis est consubstantia-
 lis, et e nobis est. Est vero Dei forma Filius; similis
 igitur illi cujus etiam in forma est*. Et ante hoc
 magnus ille Paulus: *Qui cum in forma Dei esset,
 non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed
 se ipsum* 264b *exinanivit formam servi accipiens* †.
 Clarum est jam quomodo non persona sit Patri
 Filius, nec ejusdem personæ, sed ejusdem essentia,
 et in qua etiam est. Rursus sanctus Basilius libro
Contra Eunomium, capite primo sic habet: *In forma
 in essentia Dei; non enim aliud forma, et aliud essen-
 tia Dei est, ne composita sit, qui secundum formam*

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ χρήσεων A : χρημάτων ζ. ⁸⁹ αἰχμ.] II Corr. x, 5. ⁹⁰ ἐν om. A. ⁹¹ παρέλιπε A. ⁹² φησὶ add. A
⁹³ αὐτοῖς A : αὐτῆς ζ. ⁹⁴ πρόσ. πάλιν νοεῖται ζ. ⁹⁵ εὐνόμιον A. ⁹⁶ ἡμῖν ζ. ⁹⁷ ὁ ἐν] δε ἐν corr. A. ut
 est Philipp. ii, 6. ⁹⁸ εὐνόμιον A.

æqualis. Hæc et Amphilochius, episcopus Iconii, epistola ad Seleucum: Quare et Dei formam et servi simul desinere in unam personam Filii et Domini Jesu. Sic Christum Dei Filium duarum naturarum, passibilis et impassibilis, mortalis et immortalis, intelligibilis et invisibilis, palpabilis et impalpabilis, sine principio et cum principio, incircumscriptæ et circumscriptæ. Prænominati viri ut excellentis pietate, beatus Cyrillus secundum tertiam synodum adducit testimonia contra Nestorium. Et sane Proclus Constantinopolitanus, et Cyriacus Paphi episcopus, unus e trecentis et octodecim Patribus hæc habet. Ille quidem in Pulcheranis post natalem, et in Epi-phanias oratione, hic idem in Oratione de incarnatione eadem dicit. Et Chrysostomus in Sermonem de assumptione, et Gregorius Nyssenus libro Contra Eunomium: — Quid gloriæ splendor? quid hoc, clavis fixum? Qualis forma ad mortem rapitur, et qualis ab inferno redit? Sic quidem ubique cum sancta synodo convenit, et cum sancto Leone omnis sanctorum Patrum cætus.

Sed impudens hæresis rursus contra hunc blaterat, ubi dicit: Aliud est quod miraculis coruscat, aliud quod injuriis succumbit, siliorum dualitatem adducit et personarum. Et si dixerit: Miraculis coruscat et aliud injuriis succumbit, prætextum habet. Etsi igitur figura sit opinio, quia hoc omnino non dicit, sed aliud quidem miraculis coruscare, aliud vero injuriis succumbere, utraque ejusdem esse dicit, et passionem et miracula, quomodo impietatis: 265a occasionem præbuit? hoc et alii Patres docuerunt. Gregorius Nyssenus libro Contra Eunomium, neque quibus magis hæresis ventilatur, neque his uti accusata est. Non enim neutro, sed contra vocem masculinum sermonem instituit. Dicit enim: Quis lassus e via et quis sine labore totum mundum substituens Verbo? Per continuationem: Quid gloriæ splendor, quid clavis confixum? Hæc clara sunt, inquit, licet nullus explicet.

δλον τὸν κόσμον ὑποστήσας τῷ λόγῳ; Καὶ κατὰ τοῖς ἡλοῖς καταπειρόμενον; φανερά γὰρ ταῦτα, ἢ κατὰ τὴν ἀναλήψεως λόγῳ. Καὶ ὁ Γρηγόριος δὲ ὁ Νύσσης ἐν τοῖς Κατ' Εὐνομίου ταῦτα φησι, Τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; τί τὸ τοῖς ἡλοῖς καταπειρόμενον; ποία μορφή ἐπὶ τοῦ πάθους ῥαπίζεται, καὶ ποία δὲ Ἄβου δοξάζεται; Οὕτω μὲν οὖν [οὕτω] σύμφωνος πανταχοῦ τῆ τε ἀγία συνόδῳ καὶ τῷ ἱερῷ ἀνδρὶ Λέοντι καὶ ὁ προγενέστερος Ἰπας; τῶν ἀγίων χορῆς.

Sed impudens hæresis rursus contra hunc blaterat, ubi dicit: Aliud est quod miraculis coruscat, aliud quod injuriis succumbit, siliorum dualitatem adducit et personarum. Et si dixerit: Miraculis coruscat et aliud injuriis succumbit, prætextum habet. Etsi igitur figura sit opinio, quia hoc omnino non dicit, sed aliud quidem miraculis coruscare, aliud vero injuriis succumbere, utraque ejusdem esse dicit, et passionem et miracula, quomodo impietatis: 265a occasionem præbuit? hoc et alii Patres docuerunt. Gregorius Nyssenus libro Contra Eunomium, neque quibus magis hæresis ventilatur, neque his uti accusata est. Non enim neutro, sed contra vocem masculinum sermonem instituit. Dicit enim: Quis lassus e via et quis sine labore totum mundum substituens Verbo? Per continuationem: Quid gloriæ splendor, quid clavis confixum? Hæc clara sunt, inquit, licet nullus explicet.

Iterum irrident beatum Leonem, sic dicentem: D

Quod quemadmodum Verbum ab æqualitate a Patris gloria est inseparabile, sic et corpus naturam nostram non reliquit. Et quid hæc differunt ab eo, quem dicimus esse nobis si. nilem secundum humanitatem et Patri per divinitatem? Quod soli Eutychi non placet, et a seclis ejus. Sed et Leo prædictis hæc addit: Unus enim et idem vere est Filius Dei, et vere

ἄ γὰρ ἄλλο μορφή καὶ ἄλλο οὐσία Θεοῦ, ἵνα μὴ σύνθετος ἦ. Ὁ οὖν κατὰ μορφήν Ἰσος κατ' οὐσίαν ἴσος. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἀμφιλόχιος ὁ Ἰκονίου ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ, Ὡστε τὴν τοῦ Θεοῦ μορφήν καὶ τὴν τοῦ δούλου μορφήν συντελεῖται εἰς ἓν πρόσωπον Υἱοῦ τε καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὕτω Θεὸν τε καὶ ἄνθρωπον ὁμολογῶ τὸν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἔνα δὲ Υἱὸν δύο φύσεων, παθητῆς τε καὶ ἀπαθούς, θνητῆς τε καὶ ἀθανάτου, ρητῆς τε καὶ ἀόρατου, ψηλαφητῆς καὶ ἀνεπαύγου, ἀνάρχου καὶ ἀρχομένης, ἀπεριγράψου καὶ περιγεγραμμένης. Τοῦ μὲντοι γε προκειμένου ἀνδρός, ὡς τὸ ἐπίσημον ἐπ' εὐσεβείᾳ ἔχοντος, ὁ ἱερὸς Κύριλλος κατὰ τὴν [435 H.] ἱερὰν γ' σύνοδον περὶ ἡγάγε μαρτυρίας κατὰ Νεστορίου. Καὶ μὴν καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Κυριακὸς ὁ τῆς Πάφου ἐπίσκοπος, εἰς ὧν τῶν τιμῶν ἀγίων Πατέρων, τὰ αὐτὰ φησιν, ὁ μὲν ἐν Πουλχεριαναῖς μετὰ τὸ γενέθλιον, ὁ δὲ ἐν τῷ Εἰς τὰ Θεογόγια λόγῳ. Ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἐν τῷ Περὶ ἐνανθρωπήσεως ἰ τὰ αὐτὰ λέγει· ἀλλὰ γε δὴ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ Περὶ τῆς ἀναλήψεως λόγῳ. Καὶ ὁ Γρηγόριος δὲ ὁ Νύσσης ἐν τοῖς Κατ' Εὐνομίου ταῦτα φησι, Τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; τί τὸ τοῖς ἡλοῖς καταπειρόμενον; ποία μορφή ἐπὶ τοῦ πάθους ῥαπίζεται, καὶ ποία δὲ Ἄβου δοξάζεται; Οὕτω μὲν οὖν [οὕτω] σύμφωνος πανταχοῦ τῆ τε ἀγία συνόδῳ καὶ τῷ ἱερῷ ἀνδρὶ Λέοντι καὶ ὁ προγενέστερος Ἰπας; τῶν ἀγίων χορῆς.

'Αλλ' ἡ ἀρεσις πάλιν ἀναισχυνοῦσα κατὰ τοῦ ἱεροῦ Λέοντος; φησιν ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν τὸ μὲν αὐτοῦ διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὑβρῶσιν ὑποπέπτωκεν υἱὸν δυάδα συνεισάγει καὶ ὑποστάσεων. Καίτοι εἰ, Ὁ μὲν, εφη, διαλάμπει τοῖς θαύμασιν, ὁ δὲ ταῖς ὑβρῶσιν ὑποπέπτωκεν, εἶχεν ἂν προφάσεως; καὶ γοῦν σχῆμα ἡ λαβή· ὅτε δὲ τοῦτο μὲν παντελῶς οὐ λέγει, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ διαλάμπειν τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ὑποκίσθαι ταῖς ὑβρῶσιν, τοῦ αὐτοῦ εἶναι λέγων ἀμφοτέρα, τὰ τε πάθη καὶ τὰ θαύματα, πῶς ἂν ἀσεβείας τινὸς λαβὴν πηράσχοι; τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πάντες οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐκδιδάσκουσιν. Ὁ δὲ γε Νύσσης Γρηγόριος [ἐν τῷ] κατ' Εὐνομίου γράφων οὐδ' οἷς μᾶλλον ἀνασθεῖται ἡ ἀρεσις, οὐδὲ τοῦτοῦς χρῆσασθαι παρητήσατο. Οὐ γὰρ κατὰ τὸ οὐδέταρον, ἀλλὰ κατὰ τῆς φωνῆς τὸ ἀρβενικὸν προάγει τὸν λόγον. Λέγει γὰρ, Τίς ὁ κοπίδας ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, καὶ τίς ὁ ἀπόρως συνέχσιαν, Τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα, καὶ τί τὸ

Πάλιν δὲ διασύρουσι τὸν ἐν ἀγίοις Λέοντα φάμενον οὕτως, ἵτι Κωθάπερ ὁ λόγος ἰπὸ τῆς ἰσότητος τῆς τοῦ Πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου γένους οὐκ ἀπολέλοιπεν. Καὶ τί διαφέρει ταῦτα τοῦ λέγειν ὁμοούσιον ἡμῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα; ὁ τῷ Εὐτυχεῖ μόνῳ οὐκ ἀρέσκει καὶ ὅσοι τῆς ἐκείνου ναυίας ὑπόδικτοι.

VARIÆ LECTIONES.

⁶ κατ' οὐσίαν ἴσος add. A. ⁷ ὥστε] malim. ὡς δὲ. ⁸ μαρτυρίας om. pr. A. ⁹ ἐνανθρ. λόγῳ τὰς. ¹⁰ δὲ et mox τε add. A. ¹¹ κατὰ τοῦ ἱεροῦ λεόντος; A: καὶ κατὰ τοῦ ἱεροῦ λέγεταις. ¹² αὐτοῦ corr. A: αὐτῶνς. ¹³ προφάσεωςς. ¹⁴ ὅτε] libri ὅτι. ¹⁵ προάγεις. ¹⁶ καὶ add. A. ¹⁷ μόνον A.

Καίτοι ὁ ἐν ὁμοίῳ Ἄλων τοῖς εἰρημένοις ἐπιφέρει, **A** *Filius hominis, quod omnes vires impiorum imbelles potest confundere.* **E**ἰς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς Υἱὸς τε Θεοῦ ¹⁰ καὶ ἀληθῶς Υἱὸς ἀνθρώπου ὑπάρχει. Ὁ πᾶσαν ἀσεβούντων ἰσχὺν ἁμαχὸν ἔχει κατασιχῆναι κακόνοιαν.

[829 R.] Ταῦτα μὲν οὖν παρὰ τῶν αἰρετικῶν προτεινόμενα πρὸς λαβὴν ¹¹ τῆς εὐσεβείας γενναίως ὁ ἐν ἁγίοις Ἐφραίμιος ἀπελύσατο. Τίθησι δὲ καὶ αὐτὸς ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ τόμου ῥήματα, ἐν οἷς τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ τῆς εὐσεβείας ἐξαστράπτει τὸ κήρυγμα, καὶ οὐδ' ἡ ἀνασιχυντος τῶν [436 H.] ἀσεβούντων τάλμα ἐπιλαβέσθαι τινὸς τούτων οὐμενοῦν οὐδαμῶς ἀπηναισιχύντησεν. Ὡν ἐκ πολλῶν ἐστὶν ἐν καὶ τὸ, Ὁ ἀκωθῆς Θεὸς οὐκ ἀπηξίλωσε παθητὸς γενέσθαι ἀνθρώπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκειῖσθαι θανάτου. Ἀναθεματίζει δὲ τρανῶς ἡ σύνοδος καὶ Νεστόριον διὰ τοῦ αὐτοῦ ἁέοντος, οὕτω λέγουσα, **B** Ἀναθεματίζεσθω Νεστόριος ὁ τὴν μακαρίων οὐχὶ τοῦ Θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον πιστεύων εἶναι μητέρα, ἵνα τῆς μὲν σαρκὸς ἄλλο τῆς δὲ θεότητος ἄλλο πρόσωπον ἀπεργάσῃται ¹². Πῶς οὖν τὰ Νεστορίου φρονεῖ ὁ Νεστόριον καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα οὕτω καταδικάζων;

Πάλιν δὲ ἐπιπράττει οἱ αἰρετικοὶ τὴν δ' σύνοδον, λέγοντες ὡς ἰδομάτισε μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἢ συγγράφειν ἢ συντιθέναι ἢ φρονεῖν πίστιν ἑτέραν παρ' ἣν ἐξέθετο αὐτῇ. Καίτοι οὐ τοῦτο ἡ σύνοδος διωρίσατο, κἂν ἀνασιχυντος οὗτοι καταφεύδωνται ¹³. ἀλλὰ τὴν πίστιν ἣν οἱ τ' καὶ ἡ ¹⁴ ἅγιοι Πατέρες ἐξέθεντο τιμῶσά τε καὶ θειάζουσα, παρὰ ταύτην ἔφησε μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἑτέραν πίστιν, καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Δῆλον δὲ ἐστὶν ἐξ αὐτῶν ¹⁵ μάλιστα τῶν συνοδικῶν φωνῶν, ὧν καὶ μόνον ἀναγνωσκομένων οὐδεμιᾶς ἄλλης δεῖσθαι ¹⁶ κατασκευῆς ἢ συστάσεως ἐπιδειχθεῖσα ἡ ἀλήθεια. Καὶ οὐχ ὥρισε μὲν τοῦτο, ἔπραξε δὲ ἄλλως, ἀλλ' ὡς ὥρισε, οὕτω πανταχοῦ καὶ διαπραττομένη γνωρίζεται· καὶ γὰρ τοῦς τῇ εὐσεβείᾳ προσιδόντας οὐκ ἄλλο σύμβολον, ἀλλὰ τῶν τιῆ ἁγίων Πατέρων ἐκδιδάσκει καὶ παραδίδωσιν.

Γέλωτα δὲ μᾶλλον καθ' ἑαυτῶν ἡ διαβολὴν τῆς συνόδου καταχέουσιν, ἐν οἷς φασὶν αὐτὴν ὑπὸ πολλῶν διασύρεσθαι. Πόσαι γὰρ τῆς πρώτης καὶ οἰκουμένης ἁγίας συνόδου κατεῖπον σύνοδοι, καὶ τότε ἀρχιερέων οὔσαι πλήρωμα; τὴν δὲ τῶν ρν' οὐδ' εἰ γέγονε τινὲς τῶν Αἰγυπτίων εἰδέναι ἠθέλησαν. Ἀλλ' ἑάσωμεν ¹⁷ τὸ ἀλόγιστον.

Ἐπὶ δὲ χρῆσιν τινα τοῦ Ἰουλίου Ῥώμης οἱ πρὸς **D** οὓς ἔγραψεν ὑπὲρ ¹⁸ τῆς ἰδίας δυσσεβείας (ὡς ἐνόμιζον) προεκόμισαν ¹⁹, τὴν μὲν χρῆσιν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἐπεδείξατο κατὰ τὸ Σαμωσατεύως Παύλου καὶ τῆς Νεστοριανῆς δευτέρας αἰρέσεως εἰρηθεῖν, καὶ κωλύειν τὰς δύο φύσεις ἰδικῶς καὶ ἀνὰ μέρος φρονεῖν, ὡσπερ καὶ δύο ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα καὶ υἱούς. Καὶ γὰρ ἡ μία φύσις ἐπὶ Χριστοῦ τῷ Ἰουλίῳ ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως εἰληπται, καὶ οὐδὲν οὕτε τῇ ἀληθείᾳ οὕτε τοῖς ἄλλοις θεοφόροις ἡμῶν Πατέρασι ἀπομάχεται. Καὶ δῆλον τοῦτο ποιεῖ

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ τε τοῦ Θεοῦ. ¹¹ πρὸς λαβὴν **A** : προσλαβὼν **ς**. ¹² ἀπεργάσῃται **ς**. ¹³ καταφεύδονται **ς**. ¹⁴ τι. καὶ ἡ **A** : τιῆ καὶ οἱ **ς**. ¹⁵ μάλιστα ἐξ αὐτῶν **ς**. ¹⁶ δεῖται Scaliger. ¹⁷ ἐάθω μὲν τὸ **ς**. ¹⁸ ὑπὲρ **mg. s** libri ὑπέ. ¹⁹ προεκόμισαν **A**.

Filius hominis, quod omnes vires impiorum imbelles potest confundere.

Hæc quidem contra hæreticos pietatem defendens Ephraemius adducit; ponit et idem proprii libri verba, in quibus archiepiscopi illius pietatis illustrat præconium, et neque impudens impiorum audacia aliquid horum apprehendere erubescit, quorum e multis hoc verum est, Deus impassibilis homo passibilis fieri non dedignatus est, et immortalis subjicere se mortis legibus. Excommunicat clare per Leonem sanctum concilium Nestorium hoc modo: Exsecratus sit Nestorius, qui sacram Virginem non Dei, sed hominis modo matrem esse contendit: ut carnis aliam, aliam divinitatis personam statuat. Quomodo igitur cum Nestorio sentit, cum ejus dogmata condemnet?

Ecce iterum quartam synodum hæretici calumniantur, dicentes eam docuisse non licere proferre, vel scribere, vel componere, vel sentire aliam fidem, præter eam quam ea reposuit; et tamen id synodus non decrevit, quamvis impudentissime id hæretici mentiantur: sed **265b** eam fidem quam trecenti octodecim Patres asseruerunt observans et confirmans, præterquam quod dixit nemini licere aliam fidem proferre, et quæ sequuntur. Ex his omnibus synodi vocibus quas solum oportet legere, maxime manifestum, non aliam præparationem vel probationem veritatem receptam indigere, nec aliud definire, aliud facere; sed ut decrevit sic ubique et fecisse cognoscitur, neve etiam pius aliud symbolum profiteri, quam 318 Patres docuerunt et tradiderunt.

Sed rident eos hæretici, ubi dicunt hanc ab omnibus infestari. Quot enim synodi contra primam generalem contradixerunt, quæ et archiepiscopus habuerunt; illam vero centum et quinquaginta Patrum, si non fuit, quidam Ægyptii scire voluerunt, sed permittatur illis stupiditas.

Cum vero aliquod verbum Julii pontificis, ad quos de propria impietate scripserat, ut putabant prolatum: sapiens ille vir id contra Paulum Samosatensem, secundamque Nestorii hæresim prolatum esse declaravit, et duas naturas seorsim et divisim confiteri prohibere, ut et duas hypostases, duasque personas et filios. Una enim natura in Christo pro hypostasi a Julio relicta est, verumtamen neque veritati, neque sanctis Patribus contradicit. Clare idem ostendit Julius pontifex contra Marcionem, Valentinum, Apollinarium, et Euty-

chem, sacris tela verbis jaculans. Sic enim in A *Oratione de consubstantialitate* scriptum reliquit : *Unde necessario, et corporeum universe et diximum universe dici, et qui non potest in unitis differentiis cognosci, quid erit proprium utrique, dissonis repugnantibus concidit : qui vero propria cognoscit, unionemque custodit, neque naturas mentitur, neque ignorare unionem posset.* Quibus perspicue patet, quomodo sanctus Julius duas naturas fateatur ; nam naturam prædictis verbis pro hypostasi accepit.

Reprehendit enim alia non pauca absurda, quæ ii contra quos scripsit sanctus Ephræmius suæ epistolæ inseruerunt, plena esse impietatis ostendens. **266a** Illud vero mirum videri queat, quæ prædixit Cyrillus, eadem iterum a concilio pronuntiari ; ut illud, inquam : *Nusquam sublata naturarum differentia per unionem.* Et iterum hoc : *Concurrentibus naturis in unam personam et in unam hypostasin.* Hæc sunt quæ in Cyrillo infesti calumniantur.

Hæc vir Dei Ephræm exsequitur. Apponit vero epistolæ sancti Simeonis, qui in seditione Cionensi occubuit, et Baradati ad Basilium Antiochiæ episcopi missas ; item ad Leonem imperatorem, **266b** horum utriusque proprie ad alterum duorum secundum unam scripta. Jacobi enim una et ipsa ad sanctissimum Basilium mittitur. Omnes enim candido et simplici stylo conscriptæ, sancto vero Spiritu plenæ et sacra doctrina. Similiter prædicant Chalcedonensem synodum in sacris hisce dogmatibus constanter manere, communi scriptorum testimonio, et qui eas suscipiunt amare ac prædicare, quæ in ea decreta sunt, consolationem admonitionemque continentes.

CCXXX.

Beati Eulogii archiepiscopi Alexandriæ orationes xi.

267a Legi sancti Eulogii archiepiscopi Alexandriæ orationum undecim volumen. Prima Romanum pontificem cui inscripsit, appellat ; qui a **D** scriptore synodicam accepit epistolam, deesse autem illam ostendit, quod quatuor synodorum appellationes neque verbo probavit, neque hic inseruit, neque numerum uniuscujusque synodi significavit, nec sancti Leonis epistolæ ad verbum mentionem faciat. Sed neque Eutyches, neque Dioscorus, neque Severus anathemati traditi sunt. Et quia hoc verbum, *in duobus*, obscurius quam par erat, denuntiatur est. Hæc erant quæ illæ synodum re-

A θ θεος Ἰούλιος κατὰ Μαρκίωνα καὶ Οὐαλεντίου καὶ Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχεῦς διὰ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ φωνῶν τὸ βέλο; ἀφείς. Ἐφη γάρ ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τοῦ ὁμοουσίου, Ὅθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ σωματικὸν καθόλου καὶ τὸ θεϊκὸν καθόλου λέγεσθαι. Καὶ ὁ μὴ δυναμένος ἐν τοῖς ἠνωμένοις διαφόροις εἰδέναι τι τὸ ἴδιον ἑκατέρου, ἐναντιώμασιν ἀσυμφώνους περιπνεύεται· ὁ δὲ καὶ τὰ ἴδια γινώσκων καὶ τὴν ἐνωσιν φυλάττων οὕτε τὰς φύσεις ψεύδεται οὕτε τὴν ἐνωσιν. Ὅστε φανερὸν ὡς ὁ θαυμαστὸς Ἰούλιος τὰς δύο φύσεις ἀνομολογῶν, τὴν μίαν [437 H.] φύσιν ἐν τῷ προτεθέντι ῥητῷ ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρέλαβεν.

Ἐλέγξει δὲ καὶ ἑτέρα τινα οὐκ ὀλίγα ἄποκα [852 R.] ἀ οἱ ἡ πρὸς οὗς ἀντέγραψεν ἡ οὐ φιλόθεος Ἐφραίμιος τῆ οἰκείᾳ ἐντεθεικασιν ἐπιστολῇ, δεικνύς αὐτὰ δυσσεβείας γέμοντα. Ἐκεῖνο δὲ ἐστὶ θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἡ Κύριλλος μὲν προεῖπεν, ἐκεῖ δὲ ἡ σύνοδος λαβοῦσα προήνεγκε (λέγω δὴ τὸ Οὐδαμῶ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀρηρημένης διὰ τὴν ἐνωσιν, καὶ πάλιν τὸ, Συντραχουσῶν τῶν φύσεων εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν), ταῦτα οἱ ἐπὶ Κυρίλλῳ σεμνυόμενοι διατύρρουν.

Ἄλλὰ γὰρ ταῦτα διελθὼν ὁ θεοφιλῆς Ἐφραίμιος παρατίθησιν ἐπιστολὰς τοῦ τε ἐν ἁγίοις Συμεῶνος, τοῦ τὴν ἐν τῷ κλίονι στάσιν ἀθλήσαντος, καὶ Βαραδάτου πρὸς Βασίλειον τὸν ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἐπεσταλμένους καὶ ὁ καὶ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, ἑκατέρου τούτων ἰδίᾳ, πρὸς ἑκάτερον τῶν ἐκείν ἀνὰ μῖα· γεγραμμένης. Τοῦ μέντοι γε Ἰακώβου μία καὶ αὐτὴ πρὸς τὸν αὐτὸν εὐσεβεστάτον ἐγράφη βασιλέα. Ἀπασαὶ δὲ ἀφελεῖ μὲν συντέθενται καὶ ἀπλῶ λόγῳ, Πνεύματος δὲ πεπληρῶνται καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν σοφίας. Πρεσβεύουσι δ' ὁμοίως τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ἐν τοῖς εὐσεβεστάτοις ταύτης δόγμασι διαμένειν τοὺς γεγραφοτάς ἀνομολογοῦσαι, καὶ τοὺς δεχομένους αὐτάς στέργειν καὶ κηρύσσειν τὰ ἐν τῇ ὁσίᾳ σπουδῇ δογματισθέντα παράκλησιν τε καὶ παραίνεσιν συνεισάγουσαι.

ΣΛ'.

Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας λόγοι ια'.

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου βίβλος κληρουμένη λόγους ια'. Τούτων ὁ ἄ Ῥώμης ἀρχιερεῖα ἔλεγε πρὸς δὲν ἔγραψεν· δς ἐδέξατο μὲν παρὰ τοῦ συγγραφέως ἐπιστολὴν συνοδικήν, ἐνδεῖν δὲ αὐτὴν ἀντεδήλωσεν, ὅτι μήτε τῶν τισσάρων συνόδων τὰς προσηγορίας ῥήματι εἶπε, μηδ' ἐνθα συνέστησαν, ἀλλὰ μηδὲ τοῦ πλῆθους τὸν ἀριθμὸν ἐκάστης ἐσήγησε· καὶ ὅτι οὐδ' ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἐπιστολὴ ἐπὶ λέξεως μνήμης ἔτυχεν, ἀλλὰ μηδ' Εὐτυχεῖς μηδὲ Διόσκορος μηδὲ Σεβήρος ἀναθέματι παρεδόθησαν. Καὶ ὅτι ἡ ἐν δύο φωνῇ ἀμυδρότερον ἢ ὅσον ἐχρῆν ἀπηγγέλλετο. Ἄ μὲν ὁ τὰ συνοδικὰ δεξάμενος

VARIE LECTIONES.

²⁰ τοῦ αἰδ. Α. ²¹ θαυμάσιος ζ. ²² οἱ add. Α. ²³ ἀντέγραψεν ζ. ²⁴ ἐκεῖ ἐκεῖνα Α, ἐκεῖθεν mg. ²⁵ τὸν add. Α. ²⁶ αἱ ἑκατέρω? ²⁷ ἰδίῳ ζ. ²⁸ ἀνὰ μῖα Α : ἀνατίνας ζ. ²⁹ αὐτὸν add. Α. ³⁰ βασιλέα Α : Βασίλειον ζ. ³¹ post συνεισάγουσαι in Α vacui versus quatuor et pagina una. ³² Quæ post Εὐλογίου in ζ adduntur, οὕτως πατριάρχης ἦν Ἀλεξανδρείας, omisi cum AC. ³³ μὲν om. Α. ³⁴ Σεβ. τῷ ἀναθ. ζ. ³⁵ ὅτι ἡ] διότι ἡ Α, ὅτι ὁ ζ.

ἤϊστο, ταῦτα ἦν · ὁ μέντοι γε θεοφιλῆς ἀνὴρ λόγον ὑπὲρ ὧν ἠτιάθη διδούς, πρῶτον μὲν περιεληφθαι πάντα φησὶν ἐπὶ κεφαλαίῳ τοῖς συνοδικοῖς ἃ ἐδοξε παραλαβεῖσθαι, πλὴν πλατύτερον καὶ νῦν εἶπειν περὶ αὐτῶν μηδένα λαβεῖν ἄκνον. Τοῦτο δὲ σπουδαίως ²⁶ τε καὶ θεοφρόνως ἐπιτελῶν εἰς τὸ ἀριστόν τε καὶ τελειώτατον τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν περὶ τῆς πίστεως ἱερὰν ἡμῶν ὁμολογίαν διατίθεισιν, ἐμφιλοχωρῶν μέγιστα τῆ κατὰ τὴν οικονομίαν ἱερολογία, ἐν ἧ τῶν τε δύο φύσεων ἀδιαίρετον τε καὶ ἀσύγχυτον τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ὑμνεῖ, καὶ τὰς ἑκατέρωθεν αἰρετικὰς παραφύδας τῆ μαχαίρα τέμνει τῆς ἀληθείας. Κέχρηται δὲ καὶ τῆ λέξει τῆς κράσεως εὐσεβῶς μὲν, κλῆν κέχρηται, μὴ κατὰ τὸν ἄνουν Ἀπολλινάριον τῆ φωνῆ κεχρησθαι διαμαρτυρούμενος, μὴ μέντοι γε μὴδὲ κατὰ τὸν δυσσεβῆ Εὐτυχῆ, ἀλλ' ὡς ὁ τῆς εὐσεβείας νόμος βούλεται, ἅτε δὴ ἕνα τὸν [438 H.] Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τρανολογεῖν ἐν δύο φύσειν ἀδιαίρετοις τε καὶ ἀσύγχυτοις εἰδῶς, ἐν τελείᾳ θεότητι καὶ τελείᾳ ἀνθρωπότητι, οὔτε τῆς κράσεως σύγχυσιν αὐτῷ δηλοῦσης, οὔτε τῆς ἐν δύο φωνῆς διαίρεσιν παρεισαγοῦσης. [835 R.] Τοῦτοις δὲ καὶ Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον συμβαίνει ὑπαγορεύει, οἷς καὶ ²⁷ αὐτοὶ διωμολόγησαν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ ²⁸ λόγου σαρκακωμένην · ἐν ᾧ γὰρ ἐφησαν σαρκακωμένην, τὴν προσληφθεῖσαν ἀνεκλήρουσαν φύσιν. Ταῦτα διελθὼν, καὶ ὡς καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ πόνοις γυμνάζει τὴν προκειμένην φωνὴν ἐπισημηνάμενος, τρεπλῆ φησι μερίζεσθαι ²⁹ διανοίᾳ τὴν παρούσαν χρῆσιν ³⁰. Καὶ γὰρ τὸ σαρκακωμένη ἢ ἀντὶ τοῦ, ὡς περὶ ὁ χαλκοῦς τῆ μορφῆ τοῦ ἀνδριάντος, ἐκληφθεῖ ἂν ἢ ὅτι εἰς σάρκα τῆς τοῦ λόγου φύσεως τραπέσις καὶ ὅλον ἀποσαρκωθεῖσας μία προήλθεν ἡ φύσις ἢ διὰ μία οὐσα ἢ τοῦ λόγου φύσις κατὰ τὴν οικονομίαν οὐκ εἶ μίαν μόνην ἀλλὰ καὶ μετὰ σαρκὸς θεωρεῖται, τὸ ἀτρεπτον καὶ ἀναλλοιωτον ἑαυτῆ τε καὶ τῆ προσληφθεῖσας σαρκὶ διασώζουσα. Αἱ μὲν οὖν πρῶται δύο ὑπολήψεις Ἀπολλινάριον Ἰσασι καὶ Εὐτυχῆ · ἢ δὲ τρίτη δόξα τοῦ κηρύγματός ἐστι τῶν ἀποστόλων, ἦν καὶ ὁ τῶν μακαρίων ἡμῶν Πατέρων ³¹ χορὸς ἐκίθειν μαθῶν συνετήρησεν. Καὶ δῆλον ὡς, εἰ τις εὐσεβεῖν ἐθέλοι ³² ἐν τῷ λέγειν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σαρκακωμένην, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἂν χαριτωθεῖ τοῖς δύο φύσειν ἀδιαίρετους καὶ ἀσύγχυτους ἐν τῷ ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ θεωροῦσι τε καὶ δοξάζουσιν · εἰ δὲ μὴ, πρὸς Ἀπολλινάριον ἢ ³³ Εὐτυχῆ πάντως ἐραμεῖται. Καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὴν μίαν μὲν φύσιν ἀντὶ τῆς ὑπεστάσεως εἰρηθεῖσθαι, τὸ δὲ σαρκακωμένην ἀντὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὡς μηδὲν διαφωνεῖν τὸν λέγοντα μίαν φύσιν τοῦ λόγου σαρκακωμένην ἢ μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἀνθρωπίνην φύσιν ἀναλαβοῦσαν · διὸ καὶ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐπεξηγούμενοι τὴν φωνὴν ἐπάγουσιν, *Ὁὐκ ἀνηρημένης τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς διὰ* ³⁴ τὴν ἔνωσιν, σωζόμενης δὲ

Acipiens accusabat : sanctus vero vir eorum de quibus accusabatur, rationem reddens, primo quidem comprehensa esse capitibus omnia synodali-bus ait, quæ, ut recipiantur, digna visa sunt. Verum de his pluribus agere non piget. Hoc vero studiose et pie ad optimum ac perfectissimum exitum adducens : cum alia, tum sacram fidei nostræ addit confessionem, maxime inhærens sententiæ de incarnatione Domini. In qua indivisam et impermistam hypostaseos duarum naturarum unionem proficitur, et utrinque natas hæreses gladio dissecat veritatis. Utitur autem verbo nati-onis pie quidem, sed non utitur secundum insa-num Apollinarianum, quomodo hac voce sit utendum testatus, neque secundum audacem Eutychem, sed ut lex pietatis permittit : ut qui nosset unum Filium Dominum nostrum Jesum Christum declarare, dua-bus naturis indivisis et inconfusis constare in perfecta humanitate et perfecta divinitate : ut permistio secundum illum confusionem non signi-ficet, neque inducat divisionem vocis ἐν δύο. Eadem autem sentire Athanasium et Cyrillum prædicat, qui unam verbi naturam incarnatam confessi sunt. Cum enim *incarnatam* dixerunt, assumptam natu-ram prædicarunt. In his pergens, ut et in aliis ejus scriptis contendit super hac voce, tribus ostendens modis capi posse vocem *incarnatam*. Etenim *in-carnata*, pro carne induta, et veluti effigie con-formata, quemadmodum **267b** æs simulacri forma, sumi possit ; vel quod conversa verbi natura in carnem, et quasi incarnata una prodiit natura : vel quod una existens Verbi natura, secundum incarnationem non amplius una sola, sed cum carne spectetur ; incommutabilitatem atque integritatem sibi et assumptæ carni conservans. Primæ itaque duæ significationes Apollinarii et Eutyichis, tertia vero ex mente apostolorum est, quam et sanctorum Patrum nostrorum cælus inde mutuatus retinuit. Clarum vero est, si quis pie sentire velit, dicendo unam Verbi naturam incarnatam, gratiam adeptu-rum, sentiendo cum iis qui duas naturas inconfusas atque impermistas in uno et eodem Christo esse et cognoscunt, et statuunt. Alioqui cum Apollinario et Eutyche sentit. Etenim unam hic naturam pro persona dictam esse, incarnatam vero pro humana natura : ut nihil intersit dicere unam Verbi natu-ram incarnatam, vel unam Verbi personam huma-nam assumpsisse naturam. Quamobrem Patres nostri hanc vocem explanantes adducunt : *Non sublata naturarum differentia per unionem, sed po-tius utraque conservata in proprio naturæ termino et verbo, in n̄no eodemque Christo Jesu Deo nostro*. Quare si conservata cognoscantur, cognita prædi-centur, et quæ prædicatur, et numerentur : perspi-

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ δὲ σπουδαίως τε A : τε σπουδαίως ζ. ²⁷ καὶ post οἷς. ²⁸ θεοῦ εἰ μοx καὶ add. A. ²⁹ διαμερίζεσθαι ζ. ³⁰ χρῆσιν] τὸ σαρκακωμένην κλιθί mg. A cum ζ. ³¹ πατέρων ἡμῶν ζ. ³² ἐθέλει ζ. ³³ ἢ A : καὶ ζ. ³⁴ διὰ] καὶ A, καὶ μετὰ ΓC. A.

cium est pie dicendo unam Verbi naturam incarnatam, et illud, duas naturas in unione hypostatica indivisas, nullam differentiam piis asserre. His ac similibus prima absolvitur oratio.

Secunda *dogmatica* inscribitur, quæ fidei expositionem continet, quæ pie et sincere de veritate sentit, et hæc de incarnato Christo eodem modo prosequitur, compendiosius hæc quam supra exsequens, nihil tamen accuratationis omittens, et hæc percurrans in admonitionem desinit, et eos qui ab Ecclesia se segregarunt, ad communem consensionem revocare conatur. Hoc libro ait, earum quæ in Ecclesia sunt a Verbi ministris traditæ doctrinæ, quædam dogmata sunt, quædam præconia et differentia : dogmata **268** cum occultatione et sapientia declarantur, ne obscuritati sæpe de industria involvantur, ne profanis sint sancta exposita, et margaritæ porcis objiciantur : præconia sine ulla obscuritate dicuntur, et ea præsertim quæ de præceptorum et divinæ reverentiæ observatione tractant. Esse præterea dogmata quædam obscuriora, quæ omnino, ut ita dixerim, tacentur : solis vero illis mystice tradita, qui illeles habent spiritualem sapientiam per Verbum vivum. Præterea distinctionem eorum, quæ de Christo dicuntur, facit, quædam revera et proprie dicta asserens : alia per transumptionem. Capiuntur enim a nobis, quemadmodum ipse caput sit omnium, quæ a nobis dicuntur, peccatum, maledictum, et si qua similia. Ait enim Apostolus : *Qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit* *. Et iterum : *Christus nos redemisti a maledicto legis, factus pro nobis maledictum* *. Sic et inobedientiam nostram et ignorantiam, ut caput integri corporis suscepisse. Et illud, *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* per infabilem amorem, nostra tanquam sua assumpsit. ἀνυπότακτον ἡμῶν καὶ τὴν ἀγνοίαν, ὡς κεφαλὴν τοῦ ὅλου σώματος, ἀναδέχσθαι, καὶ τὸ, *Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες* ; Δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν ὡς ἑαυτοῦ τὰ ἡμέτερα οἰκετούμενον.

Tertia oratio adversus calumniantes sanctos Patres et concilium Chalcedonense decernat. Primo vero epistolas ad Succensum a beato Cyrillo conscriptas, et quæ huc pertinere videntur dijudicat. Etenim adversarii ab hujusmodi vocibus tanquam a turri quadam adversus dogmata pietatis incurunt. Hinc et alias calumnias refellit. Nam hæreticorum opinionem primum quidem proponit secunda epistola ad Succensum, quæ ait, dicere duas esse naturas indivisas post unionem, contrarium esse iis qui unam Verbi naturam incarnatam colunt. Contra quos veritatis patronus disserit, ut qui

* II Cor. v, 21. * Galat. iii, 13. † Psal. xxi, 4 ;

Α μᾶλλον ἐκατέρας ἐν τῷ ἰδίῳ τῆς φύσεως ὄρω τε καὶ λόγῳ, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐπὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν. Ὡστε εἰ τὰ σωζόμενα μὲν θεωρεῖται, τὰ δὲ ἄθεωροῦμενα ὁμολογεῖται, ἃ δὲ ὁμολογεῖται, καὶ ἀδιαίρητους ἐν τῇ κατ' ὑπόστασιν ἐνώσει, διαφορὰν οὐδεμίαν εἰς τὴν τῆς εὐσεβείας ἐμποιεῖ λόγον. Ταῦτα καὶ ταυτὰ ἕτερα ἐπιτῶν περατοῖ τὸν α' λόγον.

Ὁ δὲ β' ἐπιγράφεται μὲν *δογματικός*, ἐκθεσιν δὲ καὶ οὗτος ἀπαγγέλλει πίστει ἢ ἐν ἡ τὴν τε Τριάδα εὐσεβοφρόνως θεολογεῖ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκονομίαν ὁμοίως διέξεισι, συνοπτικώτερον μὲν ἢ ἐν τῷ προτεταγμένῳ ταῦτα διεξιῶν, οὐδὲν μέντοι τῆς ἀκριβείας καθυφιέει. Καὶ ταῦτα διαδραμῶν εἰς παραίνεσιν περαίνει τὴν σπουδὴν, δι' ἧς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας [459 H.] ἀποφαιτῶνας τὴν κοινὴν ὁμόνοιαν ἀσπίσασθαι παρακαλεῖ. Ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ φησὶν ὡς τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδιδόμενων ἄπο τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Λόγου διδαγμάτων τὰ μὲν ἐστὶ δόγματα, τὰ δὲ κηρύγματα. Καὶ ἡ διαφορὰ, τὰ μὲν δόγματα μετ' ἐπικρύψεως καὶ σοφίας ἀπαγγέλλεται, καὶ τὴν ἀσάφειαν πολλάκις ἐξ ἐπιτήδεος περιβάλλεται, ὡς ἂν μὴ βεβήλοις εἰεν τὰ ἅγια ἐκθετα καὶ οἱ μαργαρίται τοῖς χοίροις προκειμένοι, τὰ δὲ κηρύγματα χωρὶς τινος ἐπικρύψεως ἀπαγγέλλεται, καὶ μάλιστα ὅσα εἰς λόγον ἐντολῶν καὶ θείου φόβου συτήρησιν ἀναφέρεται. Εἶναι δὲ καὶ τῶν δογμάτων ἐτι τινὰ μυστικώτερα, ἃ παντελῶς ὡς τὸ ἐπος φάναι σεσίγηται, ἐκείνοις δὲ μόνους μυστικῶς παραδίδονται, οἳ δὲ διὰ Λόγου ζῶντος ἔχουσι πνευματικὴν σοφίαν πιστοῖς ἃ ταῦτα παρατίθεσθαι ἄ. Ἐτι δὲ διαστολὴν τῶν ἐπὶ Χριστοῦ λεγομένων ποιεῖται, τὰ μὲν ἀληθῶς καὶ κυρίως ὑποτιθέμενος λέγεσθαι, τὰ δὲ κατὰ ἀναφορὰν. Ἀναφέρεται γὰρ ἀπ' ἡμῶν, ὡς κεφαλῆς ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀνασχομένου [856 R.] γενέσθαι, ἢ τε ἀμαρτία καὶ ἡ κατὰρα καὶ ὅσα παραπλήσια. Λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος, *Τὸν μὴ ἴσθαι ἀμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἀμαρτίαν ἐποίησε* καὶ πάλιν, *Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατὰρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατὰρα*. Οὕτω δὲ καὶ τὸ

Ὁ δὲ γ' λόγος κατὰ τῶν συκοφαντησάντων τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον ἀγωνίζεται. Καὶ πρῶτον μὲν τὰς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολάς, αἱ τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ ἐγράφησαν, καὶ ὅσα ἄλλα ταῦται συντρέχειν δοκοῦσι, διευκρινεῖ (καὶ γὰρ οἱ δι' ἐναντίας ἀπὸ τῶν τριούτων φωνῶν, ὡς περ ἀπὸ τινος ἀκροπόλεως, κατατρέχειν τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων φρυάττονται), ἐπειτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας συκοφαντίας ἀποσκευάζεται. Τὸ μὲν οὖν αἰρετικὸν φρόνημα πρῶτον μὲν προτείνει τῆς δευτέρας πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς χρῆσιν ἄ, ἦτις τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαίρητους μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐναντίον εἶναι

Matth. xxvi, 46.

VARIÆ LECTIONES.

ἄ δὲ αὐτῷ. Α. ἄ παραδιδόμενων Α. ἄ οἱ] οἳ corr. Α. ἄ πιστοῖς C : fortasse legendum πιστῶς. ἄ κα-
σοπίθετα: Α. ἄ τὸν μὴ] II Cor. v, 21. ἄ Χριστὸς] Gal. iii, 13. ἄ χρῆσιν AC : χρῆσις C.

φρησι τοῖς μίαν πρεσβεύουσι τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. Οἷς ἀνθυποφέρων ὁ συνήγορος λέγει τῆς ἀληθείας, ὡς οἱ μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην δόξάζοντες σαφῆ μὲν βούλονται διὰ τῆς φωνῆς ποιεῖν τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν⁸⁸, καὶ ὡς ὁ Λόγος οὐκ ἀνθρωπῶν προϋποστάνα προτέλαθεν ἀλλὰ σὰρξ ὡς ἀληθῶς γέγονεν· ἡ δὲ οὐκ ἐξαρκεῖ τοῦ μυστηρίου δεῖξις τὸ τέλειον. Ποῦ γὰρ ἔστι διὰ τῆς φωνῆς λαβεῖν εἴ-τε ἐμψυχος ἦν ἢ ἀναληφθεῖσα σὰρξ ἢ μὴ, καὶ εἰ ἐσχημάτιστο μόνον τῆ σαρκὶ ἢ ἀληθῶς ἐπεφύκει σὰρξ; πόθεν δ' ὅτι τέλεια ἢ ὅτι ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα μερενήκασιν; οἰδὲν γὰρ τούτων διευκρινημένον ἔστιν ἐξ αὐτῆς εὐρεῖν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ἀπολιναρίῳ καὶ Εὐτυχεῖ τὸ προκείμενον χωρίον περιπέυσσεται, τῷ μὲν συγχόντι τὰ συνελθόντα, Ἀπολιναρίῳ δὲ ἄψυχον τὴν σάρκα [440 H.] φανταζομένην. Ἀλλὰ καὶ Μάνεντι φίλον ἢ φωνῆ, σχήματι καὶ φαντασίᾳ τὴν ἐνανθρώπησιν κλάττοντι. Οἱ μέντοι γε⁸⁹ λέγοντες δύο φύσεις ἀδιαίρετους ἀσύγχυτα μὲν τὰ συνελθόντα φυλάττουσιν, οὐδ' οὕτω μέντοι εἰά τῶν αὐτῶν φωνῶν τὴν καθ' ὑπόστασιν κηρύττουσιν ἔνωσιν. Δυνατὸν γὰρ πάλιν κακοῦργω;⁹⁰ λαβεῖν τὸ ἡνωμένον, ὡς Νεστόριος, τιμῆ καὶ δόξης καὶ τοῖς ἄλλοις αἰρετικοῖς ἐπιτεχνάσασιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος κατὰ τὸ πέρασ τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς, *Τὸ δὲ ἀδιαίρετον*,⁹¹ ἔφη, *προστεθὲν δοκεῖ μὲν πως παρ' ἡμῖν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν, αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτω νοοῦσι*. Τὸ γὰρ ἀδιαίρετον παρ' αὐτοῖς κατὰ τὰς Νεστορίου κενοφωνίας καθ' ἕτερον λαμβάνεται τρόπον· φασὶ γὰρ ὅτι τῆ ἰσοτιμίας, τῆ ταυτοβουλίας, τῆ ἀσθενείας ἀδιαίρετός ἔστι τοῦ θεοῦ Λόγου ὁ ἐν ᾧ κατώκησεν ἀνθρώπος. Ὅστε δι-τὸν καὶ ὁ μέγας Κύριλλος οἶδε τὸ ἀδιαίρετον, τὸ μὲν αἰρετικῆς δόξης, τὸ δὲ οἰκτιρῶν τε καὶ ὀρθοδόξου εὐνοήματος. Διχῆ δὲ τοῦ ἀδιαίρετου λεγομένου, εὐλόγως ἔφησε μάχεσθαι τὸ λέγειν μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην τοῖς κατὰ Νεστόριον φάσκουσι δύο φύσεις ἀδιαίρετους. [337 R.] Αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ ῥητὴν ὀρθῆς γίνεται δόξης, ἀπομερισθὲν τῆς ὁμωμίας. Ἀπομερίζεται δὲ κατ' ἄλλους τρόπους, μάλιστα δὲ ἐν τῷ τὴν⁹² καθ' ὑπόστασιν προσλαβεῖν ἔνωσιν· αὕτη γὰρ ἢ προσθήκη τὸ ἀκριβὲς πληροῦσα καὶ τὴν ὁδὸν ἐλαύνει Νεστορίου καὶ τοὺς συκοφάντας; τῆς εὐσεβείας κατασχύνει. Ἀτελής οὖν ἑκάτερα φωνῆ, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον κατέστη, μὴ προσλαβοῦσα τὴν ἕτεραν, λέγω δὴ καὶ ἡ λέγουσα μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην καὶ ἡ δύο φύσεις ἀδιαίρετους· τελειοῦται δὲ ἑκάτερα συμπλεκομένη τῇ ἑτέρᾳ⁹³· ἡ μὲν γὰρ τοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη τὴν καθ' ὑπόστασιν ἀπλῶς ἔνωσιν εἰσάγει, ἡ δὲ τὰς δύο φύσεις λέγων ἀδιαίρετους τὸ ἀφυρτόν τε καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων μηνύει. Οὐκοῦν ἀπομερισθεῖσα φωνὴ θατέρας ἢ ἑτέρα καὶ σοφιστικῶς προαγομένη δικαιοτάτην ἀν τὴν κατὰ γνώσιν ἐνέγκει. Ὅστε δικαίως καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος πρὸς Νεστόριον ἀποτεινόμενος ὡς ἀτελῆ τὴν λέγουσαν

unam Verbi naturam incarnatam docent, clara voce volunt demonstrare eam quæ est per hypostasim : et quod Verbum hominem præexistentem non assumpserit, sed revera caro factum sit. Hæc autem vox non satis demonstrat mysterii perfectionem. Ubi enim licet accipere per vocem, fueritne animata assumpta caro, necne? **268^b** et an solum carne indutum, vel revera natum sit caro? Unde porro quod perfecta et inconfusa, concurrentia permanserint? nihil enim horum clarum ex ea reperies. Propterea enim et Apollinario et Eutychi propositus locus convenit, huic quidem conjuncta confundenti, Apollinario vero animatam carnem imaginanti. Quin et hæc vox placet Maneti, imaginariam et adumbratam flugenti incarnationem. Qui vero duas inconfusas asserunt naturas, inconfusa quidem concurrentia conservant, neque hi per easdem voces unionem hypostaticam prædicant. Fieri enim potest, ut contra improbe capiant quod unitum est (ut Nestorius) honore et gloria; et aliis hæreticorum inventis. Ideo et beatus Cyrillus in fine hujus epistolæ, *indivisum, ait, additum, videtur nostræ rectæ fidei esse signum : illi vero non ita sentiunt*. Indivisum enim apud illos, secundum novas Nestorii voces, alio modo sumitur. Dicit enim honoris paritate, et voluntatis et auctoritatis indivisum hominem esse, in quo Dei verbum habitavit. Quare dupliciter magnus ille Cyrillus indivisum intelligit : aliud quidem hæretice, aliud vero proprie et orthodoxe. Duobus autem modis indivisum usurpando, vere dixit : dicere unam Verbi naturam incarnatam pugnare contra Nestorianos asserentes duas naturas indivisas. Idem autem quod dictum est, Ecclesiæ est orthodoxæ, si æquivocatio tollatur. Tollitur autem et aliis modis, maxime vero, in assumendo unionem hypostaticam. Eadem enim hæc additio accurate adimplens et fraudem Nestorii discutit, et hæreticos confundit. Imperfecta ergo est utraque vox, ut ex prioribus patet non alteram arripiendo. Itaque intelligo eam vocem quæ dicit unam Verbi naturam incarnatam, et illam quæ dicit duas naturas inconfusas, utramque perficere inter se copulatam. Verbi enim natura incarnata unionem hypostaticam simpliciter profert, qui vero duas asserit indivisas naturas, immistum et inconfusum eorum quæ conjunguntur significat. Igitur divisa vox altera ab altera, et captiose adducta justissimam reprehensionem **269^a** meretur. Quare recte sanctus Cyrillus in Nestorium invecus, ut imperfectam vocem dicentem duas indivisas naturas, et non valentem hæreticorum sectam refutare, accusat, et pugnare [ait] cum illa quæ dicit unam naturam incarnatam. Cum qua si composita veniat, sinceram pietatem ostendit, duas indivisas naturas in unione hypostatica clare prædicans. Sic certe licet quis unam Verbi naturam

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ἔνωσιν *add.* C. ⁸⁹ γε *add.* A. ⁹⁰ κακοῦργος *ς*. ⁹¹ ἀδιαίρετως A. ⁹² τὴν *om.* A. ⁹³ ἑτέρᾳ A : κατὰ τῆς *ς*.

incarnatam dixerit, et maxime cum Apollinario di-
nicans. aut Manete, aut Eutyche, imperfecte pro-
ferat, et illorum sententiam potius adjuvans, et
Cyrilli sententiam oppugnans, et invertens, et
constringens eos qui duas naturas indivisas in unio-
ne hypostatica continentur.

γούσα. Οὕτω δὴ καὶ μίαν τις προφέρει⁵⁹ τοῦ Λόγου φύσιν σαρκατωμένην, καὶ μάλιστα πρὸς Ἀπολινα-
ριον διαμαχόμενος⁶⁰ ἢ Μάνεντα ἢ Εὐτυχέα, ἀτελῶς τε ἂν προφερόμενος⁶¹ εἴη, καὶ τῶ ἐκείνων μᾶλλον
φρονήματι συνεπαμύνων, καὶ τὴν τοῦ Κυρίλλου δόξαν διαπολεμῶν τε⁶² καὶ ἀνατρέπων, συναλαύων
δὲ καὶ τοὺς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντας ἐνώσει.

Quod autem duas naturas confiteri in unione
hypostatica, congruat cum Ecclesia unam naturam
Verbi incarnatam docente, Cyrillus accurate veri-
tatis custos, clare ostendit. Orientis enim episco-
pos negantes unam Verbi incarnatam, duas vero
naturas in unione hypostatica et docentes et sen-
tientes, recte et lubentissime excepit. Sanctus enim
Joannes, qui Antiochenam tenuit sedem, scripsit,
*duarum factam esse unionem naturarum, et ideo
unum Christum, unum Filium, unum Dominum nos
confiteri: secundum hanc inconfusae unionis intelli-
gentiam, confitemur Deiparam Virginem Dei matrem
esse, quia Dei Verbum incarnatum est, et carnem in-
duit.* Ardens ille veritatis studiosus Cyrillus, haec et
his consimilia Scripturis asserens, non modo libenter
et jucundissime accessit, sed et Paulum Emissenum
qui ab ipso missus erat in publico caetu conciona-
turus, quae et sibi et mittenti Cyrillo fuerit sen-
tentia, laudibus excepit, et ut eadem sentientem
magnificavit. Concio vero persequitur illud: *Verbum
caro factum est, et habitavit in nobis*. [Secundo In-
terpretatus est: *Verbum caro factum est, et ha-
bitavit in nobis.*] Hoc est 269b in nostra
natura. Talia Paulus ille praedicans, Cyrilli lau-
dibus ornatur.

δεύτερον τοῦ πρώτου⁶³ ἐρμηνεία ἐστὶ, τοῦ Ὁ Λόγος
τῇ ἡμετέρᾳ φύσει. Τοιαῦτα μὲν ὁμιλήσας ὁ Παῦλος

Respice iterum Joannem duas naturas declara-
ntem, et unum Filium: *Aliud tabernaculum, aliud
inhabitans; aliud templum, aliud inhabitans Deus.*
*Attende dicto; non dixi: Alius est et alius, ut de
duobus Christis aut duobus filiis; sed et aliud et
aliud, ut de duabus naturis.* Quando ergo dixit:
*Habitavit in nobis, et duas dixit naturas, tum et
hoc addidit: « Et vidimus gloriam ejus, gloriam
quasi Unigeniti. »* Haec et id genus alia sancti
evangelista Joannis verba docent vera esse cum
praedictis dogmata. A propria auspiciatus doctrina
ait: *Sanctus Isaias propheta Christi doctorum elo-
quentiam praenuntians ait: « Haurietis aquas in gau-
dio de fontibus Salvatoris. »* Ecce hausimus nobis
aquis e divino fonte, praedicti, inquam, doctoris,
qui sancti Spiritus fucibus accensus, ostendit nobis
magnum et sanctum Salvatoris mysterium. Sic san-

^u Joan. i, 14. ^v Isa. xii, 3.

VARIAE LECTIONES.

⁵⁹ προφέρει A: προσφέρει ζ. ⁶⁰ ἀπομαχόμενος ζ. ⁶¹ προφερόμενος ζ. ⁶² τε adit. A. ⁶³ γὰρ om. A.
⁶⁴ διομολογησάμενος ζ. ⁶⁵ ἐμέσης ζ. ⁶⁶ ε] & A. ⁶⁷ καὶ τὸ ἐσκήνωσεν ζ. ⁶⁸ πρώτου A: αὐτοῦ ζ.
⁶⁹ [Is.] xii, 3.

ῥῆσιν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, καὶ μὴ ἐξαρκοῦσαν τὸ
αἰρετικὸν σόφισμα διελέγξαι, παραιτεῖται, καὶ μά-
χεσθαι αὐτῇ τὴν λέγουσαν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου
σεσαρκωμένην, μεθ' ἧς εἰ συνθεθεῖσα προήλθεν,
ἀκήρατον τὴν εὐσέβειαν ἐδήλου, τὰς δύο φύσεις
ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τραυλο-
λοῦσα.

Ὅτι δὲ τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν ἐν τῇ καθ' ὑπό-
στασιν ἐνώσει σύνδρομόν ἐστι τῇ εὐσεβῶς δοξαζούσῃ
γνώμῃ μίαν [441 H.] φύσιν τοῦ Λόγου σαρκατωμένην,
ἐμαρτύρησε περιφανῶς ὁ φύλαξ τῆς ἀκριβείας Κύ-
ριλλος. Τοὺς γὰρ Ἀνατολικούς τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεῖς
μίαν μὲν τοῦ Λόγου φύσιν σαρκατωμένην οὐδαμῶς
εἰπόντας, δύο δὲ φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει
καὶ δογματίζοντας καὶ φρονούντας εὐ μᾶλλον καὶ
μετὰ πολλῆς τῆς εὐφροσύνης ἀπεδέξατο. Ὁ μὲν
γὰρ⁶⁴ ἐν ἁγίοις Ἰωάννης, ὃς τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς
Ἀντιοχείας περιεῖπε θρόνον, ἔγραψεν, ὅτι Δύο φύ-
σεων ἔνωσις γέγονε· διὸ ἔνα Χριστὸν, ἔνα Υἱόν,
ἔνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατὰ ταύτην τὴν τῆς
ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἔννοϊαν ὁμολογοῦμεν τὴν
ἀήλων Παρθένον Θεοτόκον διὰ τὸ τὸν Θεὸν Λόγον
σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι. Ὁ δὲ θερμὸς τῆς
ἀκριβείας ἐραστὴς Κύριλλος ταῦτα καὶ τὰ τούτοις
ἀκλόουθα τοῖς γράμμασι διομολογησάμενος⁶⁵ οὐ μόνον
ἀσμένως καὶ περιχαρῶς προσήκατο, ἀλλὰ καὶ
Παῦλον τὸν Ἐμέσης⁶⁶ ἐπίσκοπον, ὃς ἐξ αὐτοῦ
ἀπέσταλτο, ἐπὶ πανδήμου προσομιλήσαντα πανηγύ-
ρειως ὃ⁶⁷ ὑπῆρχεν αὐτῶν τε καὶ τῶ ἀποστελλαντι
φρόνημα, ἐγκωμίοις τε ἐδεξιώσατο καὶ ὡς ὁμογνώ-
μονα ἐμεγάλυνεν. Ἡ δὲ ὁμίλια διεξήει ὡς ὁ Λόγος
σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν⁶⁸ ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι τὸ
τῶν Κυριλλείων ἀπήλαυσεν ἐπαίνων.

Ὅρα δὲ πάλιν καὶ τὸν Ἰωάννην δύο φύσεις κη-
ρύττοντα καὶ ἔνα Υἱόν· Ἐτερον σκηρῆ καὶ ἔτε-
ρον τὸ σκηροῦν, ἔτερον δ' ἐνοικῶν Θεός. Πρό-
εχε τῶ λεγομένῳ. [340 R.] Οὐκ εἶπον ἕτερος καὶ
ἕτερος, ὡς ἐπὶ δύο Χριστῶν· ἢ δύο υἱῶν, ἀλλ' ἕ-
τερον καὶ ἕτερον, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων. Ὅτε οὖν
εἶπεν Ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐκίρυξε δύο φύ-
σεις, τότε ἐπήγαγε· Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν
αὐτοῦ, δόξαν ὡς Μονογενοῦς. Ταῦτα οὖν καὶ τοι-
ουτέροια τοῦ ἱεροῦ γεγραφότος Ἰωάννου, ἐπιμαρ-
τόρεται μὲν τοῖς εἰρημένους δογματικῶν ὁρθότητα,
τῆς δὲ οἰκείας ἀπαρχόμενος διδασκαλίας ὡδὲ φωνῆν,
Ὁ μακάριος προφήτης Ἠσαίας⁶⁹, τῶν ἐν Χριστῷ
διδασκάλων τὰς εὐστομίας προανακηρύττων,
ἔλεγεν· Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν
πηγῶν τοῦ σωτηρίου. Ἰδοὺ τοῖνυν ἠντλήσαμεν
ἡμῖν ὕδωρ ἐξ ἁγίας πηγῆς, τοῦ προλαβόντος

σημι διδασκάλου, ὃς καὶ ταῖς τοῦ Πνεύματος ἁ
 δαδουχλαῖς λαμπρυσμένους¹⁰ διεδάξασεν ἡμῖν
 τὸ μέγα καὶ σεπτὸν τοῦ Σωτῆρος μυστήριον.
 Οὕτω τὸν ἱερὸν Ἰωάννην, δύο φύσεις ἄνω καὶ κάτω
 στρέφοντα, ὃ τῆς ἀληθείας θερμὸς ἐραστὴς Κύριλλος
 πηγὴν μὲν ἁγίαν ἀποκαλεῖ, τῆς δὲ τοῦ παναγίου
 Πνεύματος φωτοχυσίας ἐμπλεων¹¹ καὶ λαμπρὸν
 ὑποφῆτην τοῦ κατὰ Χριστὸν σεπτῶ καὶ μεγάλου
 μυστηρίου. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μνημο-
 νευθέντος ἀρχιερέως Παύλου, πρὸς τὸν αὐτὸν ἐν
 ἁγίοις Ἰωάννην ἀντιγράφων, ὡδὲ φησιν ἐπὶ λέξεως
 Ἄσχομένου τοῖνυν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοῦ
 κυρίου καὶ θεοσεβαστάτου¹² ἀδελφοῦ καὶ συλ-
 λειτουργοῦ Παύλου [442 H.] θυμηδίας ἐμπεπλή-
 σμαθα, καὶ σφόδρα εὐκρίτως, ὡς ἀνδρὸς τοιοῦτου
 μισοτεύοντος. Καὶ πάλιν Ὅτι δὲ περιτετὴ παρτε-
 λῶς καὶ οὐκ εὐάφορος τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ
 διχοστασία γέγονε, ἔνι μάλιστα πεπληροφο-
 ρήματα, τοῦ κυρίου τοῦ θεοσεβαστάτου Παύλου
 ἐπισκόπου χάριτη προσκομισάρας¹³ ἀδιάβλη-
 τον ἔχοντα τῆς πίστεως τῆν ὁμολογίαν. Οὕτω
 μὲν οὗτος¹⁴ καὶ τὸν ἀρχιερεῖα Παύλου θυμηδίας αἴ-
 τιον¹⁵ γενέσθαι καὶ τὴν προσκομισθεῖσαν¹⁶ δι'
 αὐτοῦ τῶν ἀνατολικῶν πίστιν, τὸ ἀδιάβλητον ἔχου-
 σαν, ἀνακηρύττει¹⁷. Ἐπὶ δὲ τούτοις δεικνύς ἐναργῶς
 ἐφ' εἰς τοῖς ἀνατολικοῖς συμβαίνει καὶ ἡ κοινῇ προ-
 σβείουσιν, ἵνα μὴ τὸ φιλόνηκον μεταφέρειν ἄδειαν
 λάβοι πρὸς ὃ βούλοιο τὴν εἰρηκίχην ὁμόνοιάν τε καὶ
 κατάστασιν, αὐτοῖς ῥήμασι κεφάλαιον τελευταῖον
 ταῦτα κοικται· Τῆς δὲ εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστο-
 λικῆς περὶ τοῦ Κυρίου φωνῆς ἴσμεν τοὺς θεολό-
 γους ἀνδρας¹⁸ τὰς μὲν κοινοποιούντας ὡς ἐφ'
 ἑνὸς προσώπου, τὰς δὲ διαιρούντας ὡς ἐπὶ δύο
 φύσεων, καὶ τὰς μὲν θεοπεριεὶς κατὰ τὴν θεό-
 τητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀν-
 θρωπότητα παραδιδόντας. Οἷς ἐπιφέρει καὶ τὴν
 ἀκροθιν χρίσιν, λέγων Ταύταις ὁμῶν¹⁹ ἐντυχόντες
 ταῖς ἱεραῖς φωναῖς, οἴτω τε καὶ αὐτοὺς φρονούν-
 τας εὐρίσκοντες (εἰς γὰρ²⁰ Κύριος, μία πίστις,
 ἐν βάπτισμα) ἐδοξάσαμεν τὸν τῶν ὄλων Σωτῆρα
 Θεόν, ἀλλήλοις συγχαίροντες ὅτι ταῖς θεοπνεύ-
 στοῖς²¹ Γραφαῖς καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἁγίων
 Πατέρων συμβαίνουσιν ἔχουσι πίστιν αἱ τε παρ'
 ὁμῖν καὶ αἱ παρ' ἡμῖν Ἐκκλησίαι. Καὶ τίς ἂν ἄλλος εἴη μεγαλοφωνότερος ἢ ἀξιοπιστότερος Κυρί-
 λλου Κύριλλον ἐρμηνεύσαι καὶ τὸ αὐτοῦ φρόνημα καθαρὸν καὶ ἀκατήλευτον αἰρετικῆς ἐπιμιξίας πα-
 ραστήσαι; ἐξ ὧν σὺν ἀδιαφόρως δοξάζειν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἀνατολικούς τὴν εὐσέθειαν ἀνεῖπεν, ἔδειξε
 περιφανῶς ἀδιάφορον εἶναι καὶ τὸ ἐφ' ἑνὸς προσώπου ἦτοι μιᾶς ὑποστάσεως; δύο τὰς φύσεις ἀδιαιρέ-
 τως ὁμολογεῖν, καὶ τὸ μίαν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερά.

Οὐ μόνον δὲ πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς γράφων τὸ D Non ad Orientales modo scribens, similem illis
 ἑρμῆσον αὐτοῖς μαρτυρεῖ, [841 R.] ἀλλὰ καὶ τινων
 ἐγκαλοῦντων αὐτῷ ὅτι τὰς δύο φύσεις ὁμολογούντας
 τοῖς ἀνατολικοῖς ἔδειξτε, αὐτὸς πρὸς Οὐαλεριανὸν
 τὸν Ἰκονίου ἐπίσκοπον ὑπὲρ αὐτῶν γράφει, ὡς

¹⁰ Ephes. iv, 5.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ λαμπρυσμένους A. ¹¹ ἐμπλεων A. ¹² θεοσεβάστου C. ¹³ προσκομισάντος C. ¹⁴ οὗτος] libri οὕτω
¹⁵ αἴτιον A: ἄξιον C. ¹⁶ libri προσκομισθεῖσαν. ¹⁷ ἀνακηρύττειν C. ¹⁸ ἀνδρας τῶν γράμματων τὰς C.
¹⁹ ἡμῶν C. ²⁰ εἰς γὰρ] Ephes. iv, 5. ²¹ θεοπίστοις C.

consensionem sinceram servare, sanctam Virgine[m] Dei Genitricem nobiscum consistentes, et unum esse Christum, Filium et Dominum a Deo Patre genitum Deum Verbum, et ultimis temporibus e muliere in carne natum, et perfectum eum esse in divinitate, et perfectum in humanitate, non in duos filios et Christos et Dominos separantes, et hæc oppugnare audentes, ut mendaces et fraudulentos et mendacii sui patrem prætexentes, detestari hortatur ac refugere, Sed et in ea, quæ ad Acacium Melitinensem episcopum, de his Orientalibus sic habet: *Non dividere eos* **270** *unum Filium et Christum, quem e Patre dicunt ut Deum, et ex muliere natum in carne ut hominem, et quomodo non intelligatur secundum humanitatem nostri similis, neque Patri secundum divinitatem, nisi intelligatur simul et Deus et homo idem. Quod Nestorius negavit.* Sic non solum duas naturas Orientales asserentes salvat: sed tametsi quis accuset, propugnator sit, et quod mirum videatur, etsi non apponant *indivise*, non dicit ipsos naturas dividere. Scivit enim et unum Christum, unam personam, et unam hypostasin, qui dicit eundem Deum et hominem, et Deiparam Virginem, nihilominus etiamsi addat *indivisos*, ut consistens ex dictis unionem hypostaticam, simul et hoc indivisum vere adducit. Qui idem itæ et divinæ adamator doctrinæ iterum ad Acacium scribens: *Licet, inquit, duas naturas dicere, nec divisionem naturarum ullo modo intelligere, cum quis adjungat prædictis unionem hypostaticam.* Et ad Eulogium scribens, consentientem existimavit secum, unam Verbi naturam incarnatam credentem, cum duas naturas indivisas in unione hypostatica consistentur.

Καὶ μὴ ἐπιστέλλων καὶ πρὸς Εὐλόγιον ὑπόδοξον σαρκωμένην τῷ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει συνομολογοῦντι.

Reprehendunt quidam expositionem quam faciunt Orientales, et aiunt: *Quare ipsos duas naturas consistentes, tulit, et præsul laudavit Alexandriæ? Nestoriani asserunt illum quoque sic sentire, eos involventes, qui nihil accurate sciant. Oportet autem reprehendentibus hæc respondere, non omnia quæ astruunt sectarii, vitari et reprehendi debere: quare Orientales duas naturas consistentes admittit; pie enim illi asserunt; Nestorium damnat, non quia duas naturas dixit, sed quia, duas asserens naturas, unionem hypostaticam non recipit: quemadmodum non unam Verbi naturam esse incarnatam. Mox enim subdit: *Tametsi duas naturas Nestorius dicat, differentiam carnis et Dei Verbi significans, sed nondum unionem hypostaticam nobiscum confitemur. Nos enim hæc conjungentes, unum Christum, unum Filium, unum Dominum confitemur.* Hoc communis ipsius et Orientalium confessio. Deinde rursus adducit: *Unam Verbi naturam incarnatam confitemur; quasi dice-**

Α Νεστορίον μὲν οἱ ἀνατολικοὶ κατακρίνουσι, καὶ τῶν Πατέρων ὁμολογίαν ἀκρίματον διασώζουσι, τὴν ἁγίαν Παρθένον Θεοτόκον μεθ' ἡμῶν ἀνομολογοῦντες, καὶ ἓνα εἶναι Χριστὸν καὶ Υἱὸν καὶ Κύριον, τὸν ἐκ Θεοῦ μὲν Πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν Λόγον, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τὸν αὐτὸν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα τεχθέντα, καὶ τέλειον εἶναι τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, οὐ διαιροῦντες εἰς δύο υἱοὺς ἢ Χριστοὺς ἢ Κυρίους· καὶ τοὺς τολμῶντάς τι λέγειν κατ' αὐτῶν ὡς ψεύστας καὶ ἀπατεῶνας καὶ τὸν τοῦ ψεύδους ἑαυτῶν προβαλλομένους πατέρα μυσάτεσθαι τε παραινεῖ καὶ ἀποπέμπεσθαι. Ἄλλὰ μὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀνάκιον [443 H.] τὸν Μελιτηνῆς ἐπίσκοπον περὶ τῶν ἀνατολικῶν οὕτω φησὶν· *Ὁ δὲ διαιροῦσιν εἰς δύο ἢ τὸν ἓνα Υἱὸν καὶ Χριστὸν, τὸν αὐτὸν δὲ εἶναι φασὶ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρός ὡς Θεὸν καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα ὡς ἄνθρωπον, καὶ ὡς οὐκ ἄν νοοῖτο ἐμοῦσσιος ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα οἷδ' ἐπὶ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, εἰ μὴ νοοῖτο Θεὸς τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός, δὲ Νεστορίος οὐκ ἀνείχετο.* Οὕτω οὐ μόνον δύο λέγοντας φύσεις τοὺς ἀνατολικούς κατασπάζεται, ἀλλὰ καὶ κατηγορῆ τις, ὑπέρμαχος γίνεται, καὶ (τὸ παράδοξον) καὶ μὴ προσθῶσι τὸ ἀδιαιρέτως, ὡς λέγει διαιρεῖν αὐτοὺς τὰς φύσεις. Οἶδε γὰρ ὡς ἓνα Χριστὸν, ἓν πρόσωπον, μίαν ὑπόστασιν ὁ λέγων, τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, καὶ Θεοτόκον τὴν Παρθένον, οὐδὲν ἤττον, καὶ μὴ προσθῆ τὸ ἀδιαιρέτους, ὡς ὁμολογῶν ἐκ τῶν εἰρημέων τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει, συνεισάγει καὶ τὸ ἀληθῶς ἀδιαιρέτων. Ὁ αὐτὸς δὲ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ θείας εἰρήνης ἕνεκα ἐραστής πάλιν πρὸς Ἀνάκιον γράφων, Ἔνεστι φησὶ, καὶ δύο φύσεις εἰπεῖν ἢ, καὶ μὴ διαίρειν τῶν φύσεων ἐννοεῖν πως, ἐπειδὴν τις συνάψῃ τοῖς εἰρημέοις τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει. ἤγεται τὸν μίαν φύσιν λέγοντα τοῦ Λόγου σε-
ὑπὸστασιν ἐνώσει συνομολογοῦντι.

Ἐπιλαμβάνονται τινες τῆς ἐκθέσεως ἧς πεποιήται οἱ ἀνατολικοὶ, καὶ φασὶ· *Διὰ τί δύο φύσεις ἐνομαζόντων αὐτῶν ἠρέσχετο καὶ ἐπήγεσεν ὁ τῆς Ἀλεξανδρίας; Οἱ ἐξ τῆς Νεστορίου φρονούντες λέγουσι κάκεινον οὕτω φρονεῖν, συναρπάζοντες τοὺς οὐκ εἰδότας τὸ ἀκριβές. Χρὴ δὲ τοῖς μεμφομένοις ἐκεῖνα λέγειν ὅτι οὐ πάντα, ὅσα λέγουσιν οἱ αἰρετικοὶ, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρὴ· ὥστε δύο φύσει; λέγοντας τοὺς μὲν ἀνατολικούς ἀποδέχεται (εὐσεβῶς γὰρ οὕτω φασὶ), Νεστορίον δὲ κατακρίνει, οὐχ ὅτι δύο φύσεις ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δύο φύσει λέγων τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐνώσειν οὐ προσέτετο, ὡσπερ οὐδὲ τὸ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην. Μετ' ὀλίγου γὰρ ἐπιφέρει, ὡς καὶ δύο λέγη φύσει; ἢ Νεστορίος, τὴν διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀλλ' οὐκέτι τὴν ἐνώσειν ἐμολογεῖ μεθ' ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἐνώσαντες αὐτὰ, ἓνα Χριστὸν, ἓνα Υἱὸν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Ὁ κοινὸν ἐστὶν ὁμολόγημα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνατολι-*

VARIÆ LECTIONES

⁸² εἰς δύο add. A. ⁸³ ὡς A : ὁς. ⁸⁴ εἰρήνης add. A et ing. C. ⁸⁵ εἰπεῖν καὶ δύο φύσει; φησὶς. ⁸⁶ φύσει λέγειν.

κῶν. Ἐτα καὶ πάλιν ἐπάγει *Μίαι τὴν τοῦ Υἱοῦ ἄρετ* : Nos differentiam coeuntium consistentes, duas quidem asserimus naturas, sed et unionem tradentes, **271a** hoc statim adjungimus, unam Verbi esse naturam incarnatam : hoc siquidem de unitorum differentia, illud vero hypostaticam unionem ostendi. Ex quibus de Nestorio dicit, tantum non clamat : Ut si nobiscum unionem Nestorius asserit, unum Christum, unum Dominum, unum Filium constans, recepimus illum duas dicentem naturas : siquidem, eadem voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur ostendere, sed ne decerpere veritatem conatus sit. Si vero duas naturas dicere, ut ipse dixit, differentiam significat carnis et Dei Verbi, et hanc servare oportet [post] unionem : nimirum duas naturas docet post unionem servare. Differentia scilicet servata, necesse est ea servari de quibus differentia. Et Orientales secum ait consentire, et nequaquam unam Verbi naturam incarnatam asserentes, sed duas quidem asserentes naturas hypostatica unione unitas, indifferentes voces clare ostenditur. Quare synodus, etsi non lingua, tamen sententia unam novit Verbi naturam incarnatam predicare. Ἄρετ : Nos differentiam coeuntium consistentes, duas quidem asserimus naturas, sed et unionem tradentes, **271a** hoc statim adjungimus, unam Verbi esse naturam incarnatam : hoc siquidem de unitorum differentia, illud vero hypostaticam unionem ostendi. Ex quibus de Nestorio dicit, tantum non clamat : Ut si nobiscum unionem Nestorius asserit, unum Christum, unum Dominum, unum Filium constans, recepimus illum duas dicentem naturas : siquidem, eadem voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur ostendere, sed ne decerpere veritatem conatus sit. Si vero duas naturas dicere, ut ipse dixit, differentiam significat carnis et Dei Verbi, et hanc servare oportet [post] unionem : nimirum duas naturas docet post unionem servare. Differentia scilicet servata, necesse est ea servari de quibus differentia. Et Orientales secum ait consentire, et nequaquam unam Verbi naturam incarnatam asserentes, sed duas quidem asserentes naturas hypostatica unione unitas, indifferentes voces clare ostenditur. Quare synodus, etsi non lingua, tamen sententia unam novit Verbi naturam incarnatam predicare.

κῶν. Ἐτα καὶ πάλιν ἐπάγει *Μίαι τὴν τοῦ Υἱοῦ ἄρετ* : Nos differentiam coeuntium consistentes, duas quidem asserimus naturas, sed et unionem tradentes, **271a** hoc statim adjungimus, unam Verbi esse naturam incarnatam : hoc siquidem de unitorum differentia, illud vero hypostaticam unionem ostendi. Ex quibus de Nestorio dicit, tantum non clamat : Ut si nobiscum unionem Nestorius asserit, unum Christum, unum Dominum, unum Filium constans, recepimus illum duas dicentem naturas : siquidem, eadem voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur ostendere, sed ne decerpere veritatem conatus sit. Si vero duas naturas dicere, ut ipse dixit, differentiam significat carnis et Dei Verbi, et hanc servare oportet [post] unionem : nimirum duas naturas docet post unionem servare. Differentia scilicet servata, necesse est ea servari de quibus differentia. Et Orientales secum ait consentire, et nequaquam unam Verbi naturam incarnatam asserentes, sed duas quidem asserentes naturas hypostatica unione unitas, indifferentes voces clare ostenditur. Quare synodus, etsi non lingua, tamen sententia unam novit Verbi naturam incarnatam predicare.

Οὐκ ἐκ τῶν εἰρημίων δὲ μόνον ῥάδιόν ¹¹ ἐστὶ τοῦτο καθορῆν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λιβελλοῦ ὃν ἔγραψε μὲν οἰκείᾳ χειρὶ ὁ θεοπέσιος Φλαβιανός, ἐπιδέδωκε δὲ Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ· ἡ δὲ σύνοδος πρὸ τῶν ἄλλων ταύτην ἔκρινεν ἀναγνωσθῆναι. Ἐχει γὰρ ἐπὶ λέξεως *ὕδα*· Καὶ γὰρ ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦντες τὸν **C** Χριστὸν μετὰ τὴν σάρκωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ ἐν ἐνὶ προσώπῳ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Ἐτα καὶ μίαν μὲν φύσιν τοῦ Θεοῦ ¹² Λόγου, σαρκαγωγμένην μέντοι καὶ ἐνσάρκωσιν ἔχουσαν λέγειν οὐκ ἀρνούμεθα, διὰ τὸ ἐξ ἀμφῶν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Σὺ δὲ μοι σκόπει κακείνο. Ἡ σύνοδος συνεχῶς ¹³ τὸν αὐτὸν λέγει καὶ ἕνα Χριστόν. Τοῦτο δὲ τί ἐστὶν ἕτερον ἢ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ὁμολογεῖν, ἢ, εἰ βούλει, τὴν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκαγωγμένην ; Καὶ γὰρ χωρὶς ¹⁴ τῶν αἰρετικῶν σοφισμάτων ἡ χρησις αὐτῆ προσηγορίας τὸ ἀδιάφορον ἔχει, πρὸς γὰρ τὴν προσηγορημένην διάνοιαν ¹⁵.

Ὡς περὶ δὲ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἡ σύν **D** οδος λέγουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν ἐκ δύο φύσεων ὁμοίως ἀνευφημεῖ, οὕτω καὶ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι ¹⁶ λέγουσα ἐν δυσὶ δεξάζει φύσει καὶ συνομολογεῖ. Οὐ γὰρ ἐκ τούτων μὲν ἐστὶν ὁ Χριστός, οὐχὶ ταῦτα δὲ, οὐδὲ ταῦτα μὲν, οὐκ ἐν τούτοις δὲ, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐστὶ, καὶ ἐν τούτοις γνωρίζεται καὶ ταῦτά ἐστιν. Οὕτω δὲ καὶ Ἀμβρόσιος ὁ θαυμασιώτατος ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως τετάρτῳ δογματίζει λόγῳ· Ἐν τῷ Θεῷ εἶναι αἰώνιος τὰ τῆς σαρκὸς μυστή-

Non modo e dictis hoc facile est perspicere, sed etiam ex eo libello quem propria manu sanctus Flavianus concipsit, et Theodosio imperatori inscripsit : concilium vero ante alios hunc legi praecepit. Sic enim ibi ad verbum : *Etenim e duabus naturis Christum post incarnationem in una hypostasi consistentes, et in una persona unum Christum, unum Filium, unum Dominum confitemur : deinde et unam naturam Verbi incarnatam, et carnem indutam dicere non negamus, quia e duobus unum et eundem esse Dominum nostrum Jesum Christum.*

Tu vero et illud considera. Concilium continenter dicit eundem et unum Christum. Hoc vero quid aliud est quam unionem hypostaticam consisti, vel, si placet, unam Verbi naturam incarnatam? Etenim absque hæreticorum cavillationibus, usus hic antea allatus differentiam continet ad prædictum sensum.

Quemadmodum autem ex humanitate atque divinitate Christum Dominum ex duabus naturis similiter synodus prædicans iterum laudat : sic et in divinitate et **271b** humanitate dicens in duabus opinatur naturis ac constitetur. Non enim ex his est Christus, neque hæc, neque illa, non in quibus, sed e quibus est, et in quibus agnoscitur. Et hæc fere sunt. Sic quoque beatus Ambrosius libro *iv De incarnatione* docet : *Ibi Deus ab æterno esse carnis mysteria prævidit, nec separatus, sed unus. Postquam*

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ ἐστὶ A : ἐπὶ ζ. ¹² ἔνωσιν ἐστὶ δηλωτικὸς ζ. ¹³ ἕνα Κύριον, ἕνα Υἱόν ζ. ¹⁴ γε add. A. ¹⁵ libelli ῥάδιον. ¹⁶ Θεοῦ add. A. ¹⁷ τὸν αὐτὸν συνεχῶς ζ. ¹⁸ χωρὶς A : καὶ χωρὶς ζ. ¹⁹ διανοίας ζ. ²⁰ ἐνανθρωπήσας ζ.

utrumque unus, et unus in utroque, hoc est, in divinitate et humanitate. Rursus idem alio libro, unde mutuatus est doctus Cyrillus contra Nestorium, sic bonus inquit Ambrosius : *Unus Dei Filius in utraque specie verba facit, quando utraque præditus natura est.* Hoc vero dictum corruptit Severus, nihil injuriarum omittens. Vertit enim unam vocem in alteram, ut persuadeat apparere voce non naturam, sed loquendi formulam, quod ipsum reprehendi merito debet. Verumtamen refellitur ob usum vocis prædictum cum dicit in utroque idem designare. Quid sibi vult hoc eodem pro in utroque, hoc est conjungens divinitati et humanitati, quare si in utraque dicat, ut sincere habent verba Ambrosii, sive in utroque, ut improbus ille sophista vocem depravat, nihilominus duæ offenduntur naturæ. Idcirco, ut diximus, Ambrosius quod in utroque est dicens, hoc est in utraque re, ad divinitatem et corpus, vocem traduxisse videtur. Et idem ad Albinum scribens : *Ut perfectus*, inquit, *in utraque natura sit.* Sed hactenus de his.

αὐτὸς δύο φύσεις δηλοῦνται, διότι ὁ αὐτὸς Ἀμβρόσιος, ὡς εἰρηται, τὸ ἐν ἐκατέρῳ εἰπὼν, τοῦτέστιν ἐν ἐκατέρῳ πράγματι, πρὸς τὴν θεότητα καὶ τὸ σῶμα τὴν φωνὴν ἀποδέδωκεν ἀναφέρεσθαι. Καὶ πρὸς Ἀλβίνου δὲ γράφων ὁ αὐτὸς, Ἰνα, φησὶ, τέλειος ἐν ἐκατέρῳ φύσει τυγχάνη. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον.

Si vero quis nobis Athanasium proferat libro *De incarnatione*, Gregorium item Thaumaturgum in libro *De fide particulari*, prohibentes duas in Christo asserere naturas : sciat ille (ut sæpe jam diximus) neque reliquos Patres duas naturas asserere, neque unam complexi, sed et frequenter rejecisse ; post enim adductam *indivisi* vocem, neque temere amplexos esse, neque improvide illum explanasse ; neque enim sumpserunt inordinatum. Conveniente vero cum prædictis unione hypostatica, nemo 272 a pius visus est qui hanc vocem valde adamaverit. Nemo igitur dicat, nihil enim hoc ad pietatem, ut in Christo duas naturas dicere Patres prohibeant ; sed ostendat, quando aut ubi constitentes unionem hypostaticam duas dicere naturas indivise prohibebant ? Etenim et sic vide quomodo dicat Athanasius : *Non duas naturas prædicamus unum Filium, unam adoratam et unam non adoratam.* Et quis ignorat, adoratum et non adoratum in duas quidem hypostasas dividunt unum, hypostaticam unionem prædicant ? Ἀκούεις πῶς εἶπε προσκυνητὴν καὶ ἀπροσκύνητον. Καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι τὸ προσκυνητὸν καὶ ἀπροσκύνητον ἑἷς δύο μὲν ὑποστάσεις τέμνουσι τὸν ἕνα, τὴν καθ' ὑπόστασιν δὲ ἕνωσιν ἐκκηρύττουσιν ;

Sed magni Athanasii sensus clarus est. Testimonium quod Gregorii Thaumaturgi nomine subjicitur, illius quidem esse dicitur, sed Apollinarii esse absurditas illa manifeste declarat. Habet enim : *Et est verus Deus sine carne in carne visus, perfectus in vera et divina perfectione, non duæ personæ, neque duæ naturæ. Neque enim quatuor adorare dicimus.* Vides quomodo pateat impietas. Nam perfectum dicens in divinitate, humanitatem relicuit ; et adicere,

Ἄρια προσελάβετο, οὐ διηρημένος, ἀλλ' εἰς, ἐπειδὴ τὸ ἐκάτερον εἰς καὶ ὁ εἰς ἐν ἐκατέρῳ, τοῦτέστι καὶ θεότητι καὶ σώματι. Πάλιν δὲ ἐν ἄλλῳ λόγῳ, ἐξ οὗ καὶ ὁ σοφὸς Κύριλλος χρῆσιν κατὰ Nestορίου προήνεγκεν, οὕτως ὁ χρηστὸς Ἀμβρόσιος φησὶν· *Εἰς Θεοῦ Υἱὸς ἐν ἐκατέρῳ λαλεῖ, ἐπειδὴ περ ἐκατέρα φύσεις ἐν αὐτῷ.* Τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἐκακούρησε μὲν Σεβήρος, οὐδὲν δὲ τῆς κακούργιας ἀπάντατο. Μεταστρέφει μὲν γὰρ εἰς τὸ ἐκατέρῳ τὴν ἐκατέρῳ φωνὴν, ἵνα πείσῃ δηλοῦσθαι διὰ τῆς φωνῆς μὴ τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸν τρόπον τῆς λαλιᾶς, οἷον ἐν ἐκατέρῳ τρόπῳ θεῖω τε καὶ ἀνθρωπίνῳ λαλεῖ. Ὅπερ αὐτόθεν μὲν ἔχει τὸν ἔλεγχον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς προειρημένης ἐπιβράβιζεται χρήσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ εἰπὼν αὐτὴν τὴν λέξιν ἐν ἐκατέρῳ αὐτὸς ἠρμήνευσε [845 R.] τί βούλεται αὐτῷ τὸ ἐν [445 H.] ἐκατέρῳ, τοῦτέστιν ἐπισυνάψας καὶ θεότητι καὶ σώματι. Ὡστε εἰτε ἐν ἐκατέρῳ λαλεῖ, ὡς ἔχει τὸ ἀκακούρητον τῶν Ἀμβροσίου ῥημάτων, εἰτε ἐν ἐκατέρῳ, ὡς ὁ τῆς κακίας σοφιστῆς τὴν φωνὴν διαφθείρει, οὐδὲν ἦστον ὡς εἰρηται, τὸ ἐν ἐκατέρῳ εἰπὼν, τοῦτέστιν ἐν ἐκατέρῳ πράγματι, πρὸς τὴν θεότητα καὶ τὸ σῶμα τὴν φωνὴν ἀποδέδωκεν ἀναφέρεσθαι. Καὶ πρὸς Ἀλβίνου δὲ γράφων ὁ αὐτὸς, Ἰνα, φησὶ, τέλειος ἐν ἐκατέρῳ φύσει τυγχάνη. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον.

Εἰ δὲ τι; ἡμῖν Ἀθανάσιον ἐν τῷ *Περὶ συνκρίσεως* προκομίζει λόγῳ, καὶ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον ἐν τῷ *Περὶ τῆς κατὰ μέρος πίστεως*, δύο λέγειν καλύοντας ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ τὰς φύσεις, μανθάνω οὕτος ὅτι (καθάπερ εἶρηται πολλάκις) οὐδ' οἱ λοιποὶ Πατέρες; τὸ δύο λέγειν φύσεις οὕτε ἄπλως ἠσπασάντο, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀπώσαντο, μετὰ μένοι γε τοῦ ἀδιαιρέτου προελθοῦσαν τὴν φωνὴν οὕτε προκετῶ; ἀσπασασθαι ὅτε ἀσπασίτως ταύτην περιπτύξασθαι οὐμενοῦν οὐκ ἐλάμβανον τὸ ἀδίστακτον· συνολογηθείσης δὲ τοῖς λεχθεῖσι τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως, οὐμενοῦν οὐδεὶς ὤφθη τῶν εὐσεβῶν μὴ λίαν τὴν φωνὴν ἀσπάζομενος. Μὴ οὖν λέγετω τις (οὐδὲν γὰρ τοῦτο πρὸς τὴν εὐσεβείαν) ὡς ἐπὶ Ἰησοῦ δύο φύσεις λέγειν οἱ Πατέρες ἐκώλυσαν· ἀλλὰ δεικνύτω πότε ἢ ποῦ ταῦς συνομολογοῦντας τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτως ἐκώλυσαν. Καὶ γὰρ κἀνταῦθα ὄρα πῶς φησὶν ὁ Ἀθανάσιος· *Ὁὐ δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τὸν ἕνα Υἱόν, μίαν προσκυνητὴν καὶ μίαν ἀπροσκύνητον.* Καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι τὸ προσκυνητὸν καὶ ἀπροσκύνητον ἑἷς δύο μὲν ὑποστάσεις τέμνουσι τὸν ἕνα, τὴν καθ' ὑπόστασιν δὲ ἕνωσιν ἐκκηρύττουσιν ;

Ἄλλ' ἡ μὲν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου διάνοια δὴλη· ἡ δὲ τὸν θαυματουργὸν Γρηγόριον ὑποβαλλομένη χρεῖσις (λέγεται μὲν γὰρ ἐκείνου, τὸν δὲ Ἀπολλινάριον εἰσκομίζει) κατὰφωρον ἑκπροβάλλεται τὴν ἀσιτίαν. Λέγει γὰρ· *Καὶ ἔστι θεὸς ἀληθινὸς ὁ ἀσαρκὸς ἐν σαρκὶ φανερωθεὶς, τέλειος ἐτῆ ἀληθινή καὶ θεῖα τελειότητι, οὐ δύο πρόσωπα οὐδὲ δύο φύσεις· οὐδὲ γὰρ τέσσαρας προσκυνεῖν λέγομεν.* Ὅρθῶς ὅπως πρόφανής ἡ δυσσεβεία ; Τὸ τέλειον γὰρ εἰπὼν

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ἐκατέρα corr. A : ἐκατέραν ζ. ἡ ἐκατέρῳ corr. A. ἡ ἐκατέρῳ A : τῷ ἐκατέρῳ ζ. ἡ τοῦ ἀλλ. A ἡ οὐτε] αὐ οὕτως; ἡ ἀσπασασθαι] μαθῖν ἀσπασασθαι. ἡ κατὰφωρον ζ.

κατὰ τὴν θείαν, τὴν ἀνθρωπότητα παντελῶς ἐσιώπησε. Καί τὸ προειπεῖν δέ, ὁ *σαρκος ἐν σαρκὶ συνερωθεῖς*, τῆς Ἀπολιναρίου φρενοδραβοῦς γεωργίας πικρὸν ἐστὶ βλάστημα.

Ἄλλὰ γὰρ καὶ ἡ χρῆσις, ἣν ἡ αἵρεσις προκομίζει ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς τοῦ Ἰουλοῦ Ῥώμης, ἀναμφίβολον μὲν οὐκ ἔχει τὸ γνήσιον· ὁ γὰρ ἱερός Κύριλλος, ἐν τῇ κατ' Ἐφεσον συνόδῳ ἐκ τῆς πρὸς Δόκιον ἐπιστολῆς αὐτοῦ χρεῖαν προνεγκῶν, οὐκ ἠξίωσεν εἰς μνήμην ταύτης ἔλθειν. Ἦν δὲ τῇ συνόδῳ προσεγγύωσεν⁶, οὕτως τοῖς ῥήμασιν ἔχει· Ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς σκηνώσας ἐν ἀνθρώποις, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἐνεργήσας, τέλειος Θεὸς ἐν σαρκὶ, τέλειος ἄνθρωπος ἐν Πνεύματι· οὐ δύο υἱοί, εἰς μὲν γνήσιος Υἱὸς ἀναλαβὼν ἄνθρωπον, [446 H.] ἕτερος δὲ θνητὸς ἄνθρωπος ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς ἐν οὐρανῷ μονογενῆς, μονογενῆς ἐπὶ γῆς Θεός. Ἡ μὲν τοῦ Ἰουλοῦ ῥῆσις ἡ τῇ συνόδῳ διαγνωσθεῖσα⁶ τοιαύτη· εἰ δὲ γνησίαν ἦδει τὴν φωνὴν ἣν ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον προφέρουσιν ἐπιστολῆς καὶ μάλιστα Νεστόριον κατακρίνουσαν, οὐκ ἂν ὑπεριδεῖται αὐτήν.

Ἐτι δὲ κάκεινο δεῖ συνιδεῖν, ὡς ὁ σοφὸς Κύριλλος τὸν ἄνθρωπον εἰς παράδειγμα, οὐκ ἵνα δείξῃ μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, παραλαμβάνει, [848 R.] ἀλλ' ὡς ἂν δι' αὐτοῦ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν παραστήσῃ. Καὶ γὰρ ἐπὶ μὲν τοῦ καθ' ἡμᾶς συγκρίματος ἕτεροειδῆ φάμενος τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ ὡς ἐνωθέντα μίαν ἀνθρώπου ἀπετέλεσαν⁷ φύσιν, οὐκ ἐπὶ γαγεν οὐτε *σεσωματωμένην* οὐτε *ἐψυχωμένην*⁸. ἐπὶ δὲ τοῦ Λόγου μίαν φύσιν εἰπὼν εὐθύς συνάπτει τὴν *σεσαρκωμένην*. Τὸ γὰρ σπανιάκις αὐτὴν ἀποσωπῆσαι οὐκ ἐναντιότητα τῆς αὐτοῦ γνώμης, βεβαίωσιν δὲ μᾶλλον μαρτυρεῖ· πολλάκις γὰρ, ὅπερ τις συνεχῶς ἀναβοᾷ καὶ βεβαίαν τὴν περὶ αὐτοῦ δοξαν πᾶσιν ἐνιδρύσας οἶδεν, ὡς ὁμολογούμενον καὶ δῆλον ἐνίοτε ἀκρωσιπῆ, διὰ τῆς σιγῆς οὐκ ἀθετῶν ὁ πολλάκις ἀνεκφύρξεν⁹, ἀλλὰ δεικνύς οὕτω βέβαιον εἶναι καὶ περιφανές, ὡς μηκέτι φωνῆς μηδὲ μνήμης δεῖσθαι. Οὕτω τοίνυν καὶ ὁ σοφὸς καὶ ἀδίστακτος τὴν εὐσέθειαν Κύριλλος τὸ μίαν δοξάζειν φύσιν τοῦ Λόγου, καὶ ταύτην σεσαρκωμένην, καὶ οὐδὲ τοῦτο ἀπλῶς ἀλλὰ *ψυχῇ νοσῆ* τ¹⁰ καὶ *λογικῇ*, τοῦτο δὲ τοῦτο προκαταβαλῶν¹¹ καὶ προθεμελιώσας ἐν ταῖς ἀπάντων ψυχαῖς, διὰ τε τὸ γνῶριμον καὶ ἀναμφισβήτητον καὶ τὴ σύντομον τῆς φωνῆς ἀπὸ μέρους εἰπὼν ἀφῆκε τὸ λοιπὸν συνεκφωνεῖσθαι καὶ συνεξακουεῖσθαι. Καὶ γὰρ ἐστὶν οὗτος ὁ πολὺς ἐν διανοίᾳ, οὐ τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀεὶ τὸν νοῦν καταπιστεύων, τοῖς δὲ νοήμασι καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα συμμεταφέρων τε καὶ μεθαρμολόμενος. Ἄκουε γὰρ τί μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν *θησαυρῶν* λέγει, τί δὲ ἐν ταῖς πρὸς Ζούικενον ἐπιστολαῖς. Ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ φησι τὸν Θεὸν¹² Ἀζόν, ὑπὲρ ἡμῶν ἀρχιερεῖα γεγονότα, ὡς περ τινὰ ποθήρη τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον ἢ τὸν ναῦν

sine carne in carne apprens, impiæ culturæ acerbum est germen.

Sed enim testimonium quod hæresis affert ex epistola Julii Romani ad Dionysium, haud dubie non est genuinum. Etenim sanctus Cyrillus in synodo Ephesina ex epistola ad Decium [fort. Decimum] ejus usum adducens, non dignatus est in memoriam hujus venire, quam in synodo cognovit his verbis: Filius Dei habitans in hominibus, non in homine operans, perfectus Deus in carne, perfectus homo in Spiritu, non duo filii, unus quidem genius Filius carnem assumens, alter vero homo morti obnoxius, assumptus a Deo: sed unus unigenitus in cælo, unigenitus in terra Deus. Julii papæ quidem verba in synodo lecta hæc fore, sive veram sonat vocem, quam ex epistola ad Dionysium adducunt, et maxime Nestorium damnans hanc non contempsit.

Ad hæc et illud sciendum, beatum Cyrillum hominem ponere pro exemplo, non ut ostendat unam naturam in Christo capere, sed ut 272b per hoc unionem constituat hypostaticam. Etenim in nostri comparatione, diversæ formæ corpus et animam, ut unita unam perfectam hominis naturam, non adjecit *corporatam et animatam*; in Verbo unam naturam dicens, statim adjungit *incarnatam*. Rarius enim illam tacuisse, non repugnantiam sententiarum, sed magis confirmationem testatur. Sæpenumero enim quod quis assiduo clamat, et validam ejus opinionem omnibus inculcans, novit ut confessum et clarum, sinterdum tacendo, silentio non contemnit quod sæpius dixit: sed ostendens ita firmum atque apertum esse, ut nec verbis, nec commemoratione amplius indigeat. Sic igitur doctus et pius minime vacillans Cyrillus unam docet Verbi naturam, et illam incarnatam; et hoc non simpliciter, sed anima rationali et intelligibili, hæc assumens, et antea fundans in omnium animis per cognitionem, et non dubitationem, et naturæ comprehensionem ex parte asserens, omisit reliquum efferrī et audire: etenim multa cogitat, non verbis et nominibus sensum credit, sed mente verba et nomina conferens atque accommodans. Attende quid libro primo *Thesaurorum* dicat, et quid in epistolis ad Succensum. Ibi enim dicit: *Deum Verbum pro nobis summum pontificem factum, tanquam vestem aliquam, ex Maria hominem, vel templum resumere*. Hic vero: *Non homo igitur factus est, non autem hominem assumpsit*. Quomodo ergo ibi quidem, *non assumpsit*, hic vero *assumpsit*? Seipsium explanat; adducit enim Nestorio videri. Quid hoc aliud est nisi verbis sensum credere, verba

VARIAE LECTIONES.

⁶ ἐπανεγγύωσεν. ⁷ ἀναγνωσθεῖσα. ⁸ ἀπετέλεσαν ἀνθρώπῳ. ⁹ ἐκφύρξεν. ¹⁰ νοσῆ τ¹⁰ A: τῇ νοσῆ. ¹¹ προκαταβαλῶν. ¹² libri Θετον.

sensum repræsentare? Quomobrem sicubi dixisse A videatur Deum Verbum hominem non assumpsisse, hac ipsa doctrina prædicavit, non omnino ipsum negare, hoc non dici : quomodo erga alios sic loqui prohibeat, quod ipse facit? sed non sic loqui ut Nestorio visum est.

νοία ζυγοστατεῖν ; ὥστε εἰ που λέγων εὐραθεῖη τὸν ἀνεκίρρωε διδασκαλίας οὐχ ἀπλῶς αὐτὸν ἀπειργεῖν ὅπερ αὐτὸς λαμπρῶς διαπράττειτο ;) ἀλλὰ μὴ λέγειν,

Clarus itaque Eulogius unam Verbi naturam incarnatam indicans, hoc etiam addit; ut si quis præceptoris sensum accuratius cupiat investigare, **273^a** inveniet voce nihil aliud voluisse, quam incommutabilitatem Verbi ostendere : Ne dictum alio, sed ad divinitatem Unigeniti referatur. In dialogo enim qui *Uuus Christus* inscribitur : *Unum Filium et unam ejus naturam dicimus, licet in assumptione carnis fieri intelligatur habentis animam intelligibilem*. Quibus nihil aliud quam immutabilitas divinitatis declaratur. Non igitur una Verbi natura, ut diximus, incommutabilitatem declarat divinitatis, non autem duas naturas secundum hypostasin unitas tollit. Sic igitur intellexit pius ille scriptor, quod a præceptore ad Eulogium dictum est : *Unus denique Filius et una natura incarnati Verbi*, hoc est non conversa, nec a propria perfectione declinans. *φύσις αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Ἁλόγου, τουτέστιν οὐ τραπέισα οὐδὲ τῆς οικίας ἀποστᾶσα τελειότητος.*

Et illud ad sensum referre oportet, ut beatus Cyrillus nusquam unam Christi naturam dicere videatur : sed unum Christum, unam personam, et ubique unam Christi hypostasin, non autem unam naturam. Et contra prohibet in epistolis ad Succensum, unam naturam in composito dicere : *Si enim hoc tollimus, e duabus diversis naturis unum solumque Christum esse post unionem indivisum, afferent adversari : Si una natura totum, quomodo incarnatus est? Totum autem dicens, et post unionem dicens, certum est quod hæc non ante unionem, sed post unionem, quod quidem et compositum dicit. Et enim totum quoddam est Christus : si vero non una natura totum, at supra naturam certe. Cum his sentiens Gregorius cognomento Theologus, etsi utrumque unum dicat, sed non natura, sed concilio. Quamquam infelix Eutyche e duabus naturis unionem constebatur, post unionem unam nefande dicebat. Unde illum merito Chalcedonensis, et antea Constantinopolitana synodus condemnavit. Sed famosus Dioscorus, nihil illum ab Apollinario differentem magno studio suscipit. Impius vero Apollinarius libro suo *De incarnatione*, vide quid scribat : *O nova creatura et divina mistio! Deus et homo unam conficiunt naturam*. Unde impietatis veluti aqueductus alii post illum derivarunt. Tu et antiquum vide lutum. Valentinus vero ad verbum sic **273^b***

ἀγαλαθεῖν ἐν ταῦταις δὲ, *Θέκουὺν γέγονε*. φησὶν, *ἄνθρωπος, οὐκ ἄνθρωπον ἀγαλάθετο*. Πῶς οὖν ἐκεῖ μὲν ἄνθρωπον ¹² οὐκ ἀνέλαβεν, ἐνταῦθα δὲ ἀνάλαβεν ; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐρμημεύει· ἐπάγει γάρ, ὡς *Νεστορίῳ δοκεῖ*. Τοῦτο δὲ τί ἐστὶν ἄλλο ἢ μὴ τοῖς ῥήμασι καταπιστεύειν τὸν νοῦν, τὰ δὲ ῥήματα τῇ διαθεῶν Λόγον ἄνθρωπον μὴ ἀναλαθεῖν, ἐκ τῆς παρουσίης τοῦτο μὴ λέγειν (πῶς γάρ ἂν ἐτέρους κωλύσειεν, οὕτως ὡς *Νεστορίῳ δοκεῖ*).

Ὁ μέντοι γε κλεινὸς Εὐλόγιος τὴν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σσσαρκωμένην διευκρινῶν καὶ τοῦτο φησιν, ὡς εἴ τις τὸν νοῦν τοῦ διδασκάλου ἐξακριβώσασθαι βουληθῆ, εὐρήσει τοῦτον διὰ τῆς φωνῆς οὐδὲν ἕτερον βουλόμενον [447 H.] ἢ τὸ ἄτρεπτον ἐπιβεβῆαι τοῦ Λόγου, ἵνα τὸ ¹⁴ λεγόμενον μὴ εἰς ἄλλο τι, ἀλλ' εἰς τὴν θεότητα τοῦ Μονογενοῦς ἀναφείροτο. Ἐν γὰρ τῷ διαλόγῳ ὃς ἐπιγράφεται, ὅτι *Εἰς ὁ Χριστός· Ἐνα γε ¹⁵ μὴν Υἱὸν καὶ μίαν αὐτοῦ φύσιν φασὲν, κἀν εἰ ἐν προσλήψει νοοῖτο γενέσθαι σαρκὸς ψυχῆν ἐχούσης τὴν νοεράν*. Δι' ὧν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ ἄτρεπτον ἀποσπμαίνεται τῆς θεότητος. Οὐκοῦν ἢ ¹⁶ τοῦ Υἱοῦ μία φύσις, καθάπερ εἴρηται, τὸ ἄτρεπτον ἀνυμνοῦσα τῆς θεότητος, οὐδαμῶς ἀναιρεῖ τὰς καθ' ὑπόστασιν ἐνωθείσας δύο φύσεις. Οὕτω δ' ἂν νόησαι ἐκ τῆς εὐσεβείας ¹⁶ φίλος καὶ τὸ πρὸς Εὐλόγιον τῷ διδασκάλῳ εἰρημένον, *Εἰς λοιπὸν Υἱὸς, καὶ μία*

Κάκεινο δὲ δεῖ κατὰ νοῦν φέρειν, ὡς ὁ θεὸς Κύριλλος οὐδαμῶς φαίνεται μίαν φύσιν Χριστοῦ εἰπὼν, ἀλλ' ἕνα μὲν Χριστὸν καὶ ἐν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν Χριστοῦ πανταχοῦ, [849 R.] μίαν δὲ φύσιν Χριστοῦ οὐκέτι. Τούναντιον μέντοι γε καὶ ἀποκωλύει ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, αἱ τὸν Σούκενσον ἐπιγράφονται, μίαν φύσιν λέγειν ἐπὶ τοῦ συνθέτου· *Ἐὰν γάρ, φησιν, ἀνέλωμεν τὸ διὰ ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἰς καὶ ὁ μόνος ἐστὶ Χριστός, ἀδιάσπαστος ὡν μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἐροῦσιν οἱ τῇ ὀρθῇ μαχόμενοι δόξη· Εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, πῶς ἐνηθρώπησεν ; Ὅλον δὲ εἰπὼν, καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν εἰπὼν, δῆλον ὡς οὐ τὰ πρὸ τῆς ἐνώσεως, ἀλλὰ τὰ μετ' αὐτὴν ¹⁷, ὅπερ ἐστὶ τὸ σύνθετον, λέγει. Καὶ γὰρ ὅλον τί ἐστὶν ὁ Χριστός· εἰ δὲ μὴ μία φύσις τὸ ὅλον, ὅπερ τὴν μίαν πάντως. Τοῦτοῦ καὶ ὁ θεολόγος συνέμων Γρηγόριος, εἰ καὶ τὸ συναμφοτέρον ἐν φησιν, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, τῇ δὲ συνόδῳ. Ὁ μέντοι δυστυχῆς Εὐτυχῆς ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἔνωσιν ὡμολόγει, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν μίαν ἐδυσφήμει. Ἐφ' οἷς αὐτὸν ἦ τε ἐν Καλχηδόνι ¹⁸ καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δικαίως κτεδίδεκε σύνοδος. Ἄλλ' ὁ γενναῖος Διόσκορος οὐδὲν αὐτὸν Ἀπολιναρίου διαφέροντα μετὰ πλειστής ὁσῆς σπουδῆς ἀπεδέξαστο. Ὁ γὰρ δυσσεβῆς Ἀπολιναρίου, ἐν τῷ *Περὶ σαρκώσεως αὐτοῦ λόγῳ*, πρόσχε οἷα φησιν· *Ὁ καιρὴ κτίσις καὶ μίξις θεοσκεσί! Θεὸς καὶ σὰρξ μίαν ἀπέτελεσαν φύσιν*. Ἐξ οὗ*

VARIE LECTIONES.

¹² ἄνθρωπον add. A. ¹³ ἵνα μὴ τὸ ς. ¹⁴ γε A : τς ς. ¹⁵ ἢ εἰ A. ¹⁶ εὐσεβ. Θεός φίλος ς. ¹⁷ μετ' αὐτὴν ing. μετὰ τὴν A : μετὰ τὴν ἔνωσιν ς. ¹⁸ Χαλκηδόνι; B, qui sic et infra

ὡς ὀχρεοῦς τῆς δυσσεβείας οἱ μετ' ἐκείνων ἠρύσαν-
 10. Σὺ δὲ μοι καὶ τὸν ἀρχαιότερον ὄρα βόρβορον.
 Οὐαλεντίνος γὰρ κατὰ λέξιν οὕτω λέγει· *Τῶν Γαλι-*
λαιῶν ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις λεγόντων πλατὺν
καταχόμεν γέλωτα· ἡμεῖς γὰρ τοῦ ὄρατοῦ καὶ
ἀοράτου μίαν εἶναι τὴν φύσιν φαμέν. Ναὶ δὴ¹⁹ καὶ
 ὁ Μανιχαῖος πρὸς Σκυθιανὸν ἐπιστέλλων, καὶ ὑπὸ
 μίμψης ποιῶν τοὺς δύο λέγοντας φύσεις, τοιαῦτά
 φησιν· *Ὁ δὲ τοῦ ἀδίδου φωτός Υἱὸς τὴν ἰδίαν οὐ-*
σίαν ἐν τῷ ὄρει ἐφανέρωσεν, οὐ δύο φύσεις ἔχων,
ἀλλὰ μίαν ἐν ὄρατῷ τε καὶ ἀοράτῳ. Καὶ Πολέμων
 δὲ (τὸν Ἀπολλινάριον δὲ διδάσκαλον οὗτος²⁰ ἀνευφή-
 με)²¹ τοὺς ἱεροῦς ἡμῶν Πατέρας αἰτιώμενος ἃ τοὺς²²
 ἐν Καλχηδόνι οἱ ἀπὸ [448 H.] Σεβήρου, ὅρα τί φησιν·
Οὐδὲν χεῖρον ἐννοῆσαι κἀκείνο. Θεὸν γὰρ λέγον-
τας καὶ ἀνθρώπων τὸν αὐτὸν οὐκ αἰσχύνονται μίαν
φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, καθάπερ μίαν
σύνθετον, ὁμολογούντες. Εἰ γὰρ Θεὸς τέλειος καὶ
ἀνθρώπος τέλειος ὁ αὐτός, δύο φύσεις ὄρα ὁ αὐ-
τός, καθάπερ ἡ τῶν Κακπαδοκῶν εἰσηγείται και-
ροτομία καὶ Ἀθανασίου ἡ ὀλησις καὶ τῶν ἐν Ἰτα-
λίᾳ ὁ εὐφορ. Καὶ σχηματίζονται μὲν, ὡς δὴθεν
 ἡμέτεροι, φρονεῖν τὰ τοῦ ἀγίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀπο-
 λινάριου, κηρύττουσι δὲ καθάπερ οἱ Γρηγόριοι τὴν
 τῶν φύσεων δυάδα. Πῶς οὖν ἐνῆν Εὐτυχοῦς τε καὶ
 Ἀπολλινάριου, Οὐαλεντίνου τε καὶ Μανιχαίου τὴν τοσ-
 αῦτην τῆς ἀσεβείας βύμην ἐπισχεῖν, καὶ τὴν νομὴν
 οὕτως ἔρπουσαν, καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς κατα-
 σκοπεύουσαν ἀναστειλαί, εἰ μὴ τῆς ἱερᾶς ἐν Καλχη-
 δόνι ὀμνήρουως ὁ θεὸς ζῆλος δύο φύσεις ἀδιαιρέτους
 ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τοῦ Χριστοῦ διαπρυ-
 σίας τε καὶ θεοφρόνας ἀνεκλήρουε²³; Τῆς γὰρ αἰρε-
 τικῆς φορᾶς οὕτω μαινομένης, εἰ μὴ τῆς εὐσεβείας
 ὁ πύργος ἀνέτρεψε τὸ βεῦμα, οὐδὲν ἐκώλυεν ὑποδρυ-
 χίου πολλοὺς τῇ πλάνῃ γενέσθαι. Ὅστε [εἰ μὴ τοῖς
 ἐμπροσθεν Πατέραςιν ἢ τῶν δύο φύσεων ἐγνωρίζετο
 φωνή, τὸ ἀναγκαῖον εἶχεν ἢ σύνθετος διὰ τὴν ἐκείνων
 λύσαν ταύτην ἀνευρεῖν τε καὶ ἀνακρῦσαι. Μικροῦ
 δὲ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσιν ἐγνωσμένης, πῶς οὐκ
 ἀπαραίτητον ἦν κατὰ τῶν πολεμίων ταύτην παυδή-
 μοις φήφοις ἀναστειλῶσαι; [852 R.] Ὅστε γὰρ πρὸς
 τὸν δυσσεβῆ Ἄρειον, ἐτέραν οὐσίαν Πατὸς καὶ Υἱοῦ
 διατηροῦντα, ἢ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ ὁμοούσιον ἀντι-
 στάξαιτο, καίτοι τῆς λέξεως οὕτω τοῖς Πατέραςιν ἐπιπολαζούσης, τούναντιον δὲ καὶ κεκλυμένης, ὑφ' ὧν
 ὁ Σαμωσατεὺς Παῦλος καθαιρετικὴν ἀπόφασιν ἤνεγκεν, οὕτω δὴ καὶ κατὰ τῶν εἰρημῶνων δυσσεβῶν ἢ
 ἁγία σύνοδος διὰ τοῦ δύο φύσεις λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ ἀνωπλισατο, οὐκ αὐτῇ πρώτῃ τὰς τῆς εὐσεβείας
 φωνὰς ἀνευροῦσα, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχουσα πρὸ αὐτῆς τούτων διδασκάλους.
 Εἰ δὲ τις φιλονεικοῖ τὸν Ἰούλιον ἐπὶ Χριστοῦ μίαν D
 εἰπεῖν φύσιν, πρῶτον μὲν οὕτω δηλὸν εἰ γνήσιος ὁ
 λόγος, δεύτερον δὲ προσήκει γινώσκειν ὡς Ἰουλίου
 ὕστερον παρὰ Ῥωμαίοις τὸ τῆς φύσεως τε καὶ ὑπο-
 στάσεως ἐφυλοκρινήθη τε καὶ διεκρίθη ἔνομα, καὶ
 μάτην τὰ αἰρετικά ζιζάνια τὴν σποράν ἐκείθεν σπου-
 δάζει συλαγωγεῖν. Ἀδιακρίτων γὰρ ἐτι τῶν φωνῶν
 μενουσῶν²⁴⁻²⁵ οὐδὲν ἀπαντᾷ δυσχερὲς, μᾶλλον δὲ καὶ

A ait : *Galilæos duas in Christo naturas dicentes, risu*
copioso excipimus : nos vero [visibilis et invisibilis
unam naturam esse dicimus. Et vero Manichæus ad
 Scythianum scribens et eos reprehendens, qui duas
 dicunt naturas, hæc dicit : *Sempiterni luminis Filius*
propriam in monte Thabor naturam ostendit, non duas
habens naturas, sed unicam in visibili atque invisibi-
liti. Polemon quoque præceptorem suum Apollina-
 rium laudavit, sacris nostris Patribus dans crimini,
 quæ Patribus in Chalcedonensi synodo Severiani,
 vide quid dicat : *Non pejus hic intelligere Deum et*
hominem eundem dicentes, non erubescunt unam
Verbi naturam incarnatam, quemadmodum unum
compositum consistentes. Si enim perfectus Deus et
perfectus homo idem, duæ naturæ igitur unus, quem-
 B *admodum nova Cappadocum dicit divisio et Athana-*
sii opinio, et Italorum sumus, et simulant quidem,
quasi nostri, se sentire quæ sanctus noster Pater
Apollinarius; sed prædicant, quemadmodum duo
Gregorii, naturarum dualitatem. Quomodo non licuit
 Eutychis, Apollinarii, Valentini, Manichæi, hanc
 impietatis vim sustinere, et morbum sic repentem,
 et humanas animas depascentem remisisse, nisi sacri
 Chalcedouensis conventus divinus zelus, duas natu-
 ras indivisas Christi in unione hypostatica, pie et
 convenienter prædicasset? Hæreticis sic delirantibus,
 nisi pietatis turris fluctum sistat, nihil vetat sub-
 mersos multos in plano esse. Quare nisi antedictis
 Patribus duarum naturarum cognita fuisset vox,
 necessitatem haberet synodus propter illorum amen-
 tiam hanc invenire ac prædicare. Parum vero ab
 omnibus sanctis illis cognita, quomodo exorari non
 poterat contra hostes hanc publicis decretis re-
 prehendere? Quemadmodum enim ad impium
 Arium, aliam substantiam Patris et Filii blateran-
 tem, Nicæna synodus consubstantialitatem decrevit,
 et nusquam hac voce apud Patres exstante, contra
 vero prohibente, a quibus Paulus Samosatensis hæ-
 reticus declaratus est; sic etiam prædictos impios
 sacra synodus, cum duas in Christo naturas agno-
 scit, **274a** oppugnavit: non ipsa prima impias illas
 voces reperiens, sed multorum antea præceptorum
 auctoritatem secuta.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ ναὶ δὴ Α· καὶ μὴν ζ. ²⁰ δὲ διδάσκαλον οὕτως ζ. ²¹ ἀνευφημεῖ Β. ²² τοῦς] libri τοῖς. ²³ ἀνεκλήρου-
 ζεν Α. ²⁴⁻²⁵ μενουσῶν Β· μενόντων ΑC.

neos voce naturæ uti. Sed illud de Julio licet dicere.

Ad hæc hæretica impudens sententia dicit : Quare non quemadmodum ex duabus naturis dicentes hominem, deinde post unionem et unam ipsius naturam? Neque eiam Christum e duabus naturis dicentes, unam ejusdem naturam post unionem confitemur? Unam quidem naturam scimus compositum, ac resolutorio usi schemate, duas coincidentes agnoscimus. Sed hæc quærit hæretica impudentia. Discant imperiti, hoc compositum unam naturam sine impedimento dici, quando nec proprie in eodem simplicia, ex quibus compositus est, nomina dicantur. Velut hominem nullus corpus proprie, neque animam proprie appellabit. Neque enim corporis neque animæ termino includitur. Abusive quidem sæpe et leniter familiaris sermo parum limatus, et sacræ Scripturæ spiritus usus libertate, ex parte totum hominem denominant : nolimus subire jugum servitutis dialecticæ vanitatis. Quando infabibilis atque incomprehensibilis unionis neque exemplar magis proprium sumere quis possit ; et asserentes Christum ex humanitate et divinitate constare, dicimus eundem similiter et Deum eundem et hominem. Quapropter proprie ac vere semper Virgo Maria Deipara dicitur. Quapropter hominis exemplar temere ab imprudentibus in calumniandi occasionem vertit, et evertendæ unionis secundum hypostasim inconfuse et indiscrete duarum in Christo naturarum

Quia Christus Deus noster utrumque est proprie. **274b** unde est, et dicitur veluti Deus et homo : alii multi clamant, et sanctus Cyrillus in epistola ad Succensum, unum et eundem hoc et illud esse dicit. Et similiter ad Valerianum Iconii episcopum scribit : *Quare confitemur quod a carne quidem est, carnem esse, quod a Deo Deum esse, secundum idem utraque Christus, unus Filius, unus Dominus, cum propria sua carne.* Utraque enim quid aliud confitemur, quam eundem esse Deum et hominem. Sed ceter hæc vociferetur Cyrillus, tamen allatrare nonnulli ausi sunt, quasi Christus ex divinitate atque humanitate, neque homo neque Deus sit. Neque Pauli illud divinitus inspiratum et elata voce dictum reverentur, qui clamat : *Jesus Christus heri et hodie, ipse et in sæcula* γ. Per illud : *heri et hodie*, eundem hominem confessus ; per hoc, *in sæcula*, eundem Deum prædicat. Et iterum : *Unus Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Jesus Christus* γ. Quare proprie Christus et Deus et homo. Atque Athanasius, germanum se Pauli discipulum ostendens,

γ Hebr. xiii, 8. * I Tim. ii, 5.

Α γίαν ἀκόλουθον, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως τῆ λέξει τῆς φύσεως χρῆσασθαι. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὑπὲρ Ἰουλοῦ ἔστι φάνασι.

Ἔτι δὲ τὸ αἰρετικὸν ἀναισχυντεῖ φρόνημα, καὶ φησὶ· Διὰ τί μὴ, καθάπερ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν ἄνθρωπον, εἶτα μετὰ τὴν ἔνωσιν καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν, μὴ καὶ τὸν Χριστὸν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀνομολογῶμεν; Μίαν μὲν γὰρ ἴσμεν φύσιν τὸ σύνθετον, ἀναλυτικῶ δὲ κεχρημένοι· τρόπον δὴ τὰς συνελθούσας γνωρίζομεν. Ἄλλ' ἡ μὲν αἰρετικὴ ἀναισχυντία [449 H.] ἐπιζητεῖ²⁶ ταῦτα. Μανθανέτωσαν δὲ οἱ ἀσύνετοι ὅτι τότε τὸ σύνθετον μία φύσις ἀκωλύτως²⁷ λέγεται, ἡνίκα μὴ κυρίως ἐπ' αὐτοῦ τὰ τῶν ἀπλῶν, ἐξ ὧν συνετέθη, ὀνόματα λέγεται. Οἷον τὸν ἄνθρωπον οὕτε σῶμα ἂν τις²⁸ κυρίως οὕτε ψυχὴν εἴποι· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπιδέξαιτο ἂν οὕτε τὸν τοῦ σώματος, οὕτε τὴν τῆς ψυχῆς ὄρον· καταχρηστικῶς μὲντοι πολλάκις ἢ τε ἀνὰ χεῖρα ὁμιλία τὸ ἀκριβὲς παρατρέγουσα, καὶ τὰ ἱερὰ λόγια τῆ ἐλευθερίᾳ κεχρημένα τοῦ πνεύματος, ἐκ μέρους τὸν ὅλον ἄνθρωπον ἐπονομάζουσι· ζυγῶ δουλείας τῆς διαλεκτικῆς ματαιότητος ὑπέκειν οὐκ ἀνεγόμενα²⁹. Ἐπὶ δὲ γε τῆς ἀβρότητος καὶ ἀνεπινοήτου ἐνώσεως οὕτε παράδειγμα λαθεῖν οἰκείαταρον³⁰ δύναται ἂν τις, καὶ λέγοντες τὸν Χριστὸν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαμὲν αὐτὸν ὁμοίως καὶ θεὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον· διὸ καὶ κυρίως καὶ ἀληθῶς ἡ παναγία Παρθένος Θεοτόκος προσεβύετα. Ὅστε μάρτην ἐκακουργῆθη τοῖς ἀσύνετοις τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παράδειγμα εἰς διαβολὴν καὶ ἀνατροπὴν τῆς ἀσυγχύτου καὶ ἀδιαίρετου τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως.

Οἱ δὲ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν κυρίως ἀμφοτέρω, ἐξ ὧν [τέ] ἔστι, λέγεται³¹, οἷον θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἄλλοι τε πολλοὶ βοῶσι, καὶ ὁ θεὸς δὲ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκηνσον ἐπιστολῇ ἕνα φησὶ καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτο κάκεινο ὑπάρχειν. Καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν δὲ τὸν³² Ἰκονίου ἐπίσκοπον ὁμοίως γράφει· Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν³³ ὡς μὲν τὸ ἀπὸ σαρκὸς σὰρξ ἔστι, τὸ δὲ ἐκ θεοῦ θεὸς ἔστι, κατὰ ταῦτόν ἀμφοτέρω Χριστὸς, εἰς ὧν Υἱὸς, εἰς Κύριος μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκὸς. Τὸ γὰρ ἀμφοτέρω τί ἄλλο ἢ οἷον ὅτι ὁ³⁴ αὐτός ἔστι καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος βεβαίως ; Ἄλλὰ καίτοι ταῦτα βοῶντος Κυρίλλου, ὁμοίως ἐτόλμησαν τινες ὕλακτεῖν ὡς ὁ Χριστὸς ἐκ θεότητος μὲν ἔστι καὶ ἀνθρωπότητος, οὕτε δὲ ἄνθρωπος οὕτε θεός, [853 R.] μὴ δὲ τοῦ Παύλου τὸ θεόπνευστον καὶ μεγαλόφωνον καταιδεσθέντες, ὡς κέκραγεν· Ἰησοῦς³⁵ Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, διὰ μὲν τοῦ χθὲς καὶ σήμερον ἄνθρωπον [τὸν³⁶] αὐτὸν ὁμολογῶν, διὰ δὲ τοῦ³⁷ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τὸν αὐτὸν ἀνακηρύττων θεόν. Καὶ πάλιν ὁ αὐτός· Εἰς θεός³⁸, εἰς καὶ μεσσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ ζητεῖ γ. ²⁷ ἀκωλύτως Α. ²⁸ σῶμά τι ἂν γ. ²⁹ ἀνεγόμεθα γ. ³⁰ οἰκείατατον Α. ³¹ λέγεται AC : καὶ λέγεται γ. ³² τὸν add. Α. ³³ ὁμολογοῦμεν ὡς] infra (p. R. 857), ὁμολογοῦμενός. Ibidem δὲ additur ante καί. ³⁴ ὅτι om. Α. ³⁵ Ἰησ.] Hebr. xiii, 8. ³⁶ τὸν om. Α. ³⁷ τοῦ add. Β. ³⁸ εἰς θ.] I Tim. ii, 5.

Ἰησοῦς, ὥστε κυρίως ὁ Χριστὸς καὶ ἄνθρωπος καὶ Θεός. Καὶ Ἀθανάσιος δὲ γνήσιον ἑαυτὸν τοῦ Παύλου δεικνύς μαθητὴν οὕτω φησὶν· Ἐπεὶ καὶ Θεὸς ἔστι ὁ Χριστὸς. Βασιλείου δὲ καὶ τῶν ἱερῶν Γρηγορίων καὶ τῶν ἄλλων ὁσίων Πατέρων, εἰ τις συλλέγειν παρθεῖη, εἰς τὸ ἄπειρον ἂν αἱ μαρτυρίαι παρατενοῦσι τὸν λόγον. Ὁ μῖντοι γε σοφὸς Κύριλλος τὸν τῆς οἰκουμένης διδάκκαλον Παῦλον μάρτυρα καλῶν, Κατὰ τῶν μὴ βουλομένων ὁμολογεῖν Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον (οὕτω γὰρ ἐπιγράφει καὶ τὸν λόγον) ὅρα εἰ φησιν· Νῦν δὲ τὴν φωνὴν μὲν οὐκ εἰρηκεν, ἤτοι τὴν « Θεοτόκος, » Θεὸν δὲ τὸν Χριστὸν ἐπὶ πάντων ἀρεθόησεν. Καὶ πάλιν· Εἰ μὴ Θεὸν ἅμα^α καὶ ἄνθρωπον ἡπίστατο τὸν Χριστὸν, οὐκ ἂν ἐπέφερε (κατὰ σάρκα) τοῦτο γὰρ φανερώς ἐπὶ τοῦ μὴ μόνον [450 H.] ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τι τὴν οὐσίαν ὑπάρχοντος λέγεται. Ὁ δὲ αὐτὸς θεοφόρος ἀνὴρ κἀν τῷ δευτέρῳ ἀναθεματισμῷ τὰ αὐτὰ βοᾷ· Εἰ τις οὐχ ὁμολογεῖ καθ' ὑπόστασιν σαρκαὶ ἡνωσθῆαι τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρός Λόγον, ἕνα τε Χριστὸν εἶναι μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεὸν τε καὶ ἄνθρωπον, ἀνάθεμα ἔστω. Καὶ ἐν τῷ Πρὸς τὰς βασιλίδας προσφωνητικῷ ὁμοίως, ἕνα τε ἡμῖν οὕτως ἀναδειχθῆναι Χριστὸν, τὸν αὐτὸν ὁμοῦ Θεὸν ὄντα καὶ ἄνθρωπον. Καὶ μυρία ἄλλα. Κατὰ δὲ τὸν ὁμοῦ ὄντα ὡς πολλῇ καὶ ἄπειρος ἡ διαφορὰ τοῦ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστηρίου καὶ τοῦ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παραδείγματος· ὁ μὲν γὰρ ἐξ ὧν ἔστιν, οὗ λέγεται ταῦτα, ὁ δὲ ἐξ ὧν προήλθε, καὶ διαπρυσίως ταῦτα ὀνομάζεται.

Ἄλλα γὰρ τῆς αἰρέσεως πάλιν ἡ ἀπόνοια τὴν τετάρτην^α μέμφεται σύνοδον ὡς ὄρον ἐκθεμένην, διατεταμένην τὴν τοιαύτην ἐπιχειρήσιν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν Ἐφεσον πρώτης συνόδου παντελῶς ἀποκεκωλύσθαι. Καίτοι γε εἰ κατὰ τὸν λῆρον αὐτῶν ἀπειρήσιν ἡ σύνοδος ἕτερον ὄρον μὴ δ' ἄλλω προάγειν, αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πρὸ τῶν ἄλλων τὴν καταδικάζουσαν ἐξήνεγκε ψῆφον· ὀρίζει γὰρ αὐτὸ τοῦτο τυπούσα, ἢ μηδετέρα τῶν πρὸ αὐτῆς διωρίσατο. Ἄλλα καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἑνωσις αὐτῆς ἔστιν ὄρος, ὃ ταῖς κραιβάταις τῶν συνόδων οὐ διώρισταί. Καὶ δὴ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ῥ' ἁγίων Πατέρων, ἐξ ὧν αὐτοὶ ληροῦσι, παραγράφεται· τὸν Πνευματομάχον γὰρ αὐτὴ καθελούσα, τῷ κατὰ τὴν Νικαίαν ἐκφωνηθέντι ὄρω τὴν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος θεολογίαν προσθεῖσα συνήρμοσεν. Εἰ γὰρ αἱ προλαβοῦσαι προστιθεῖσθαι τὸν μῶμον ἐκφεύγουσιν, οὐδ' αἱ μετ' αὐτῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀνομοίως ἔξουσι τὴν κατάγνωσιν. Οὕτω τῇ^α ἀσύνητον πάντα φύρει καὶ δεσπόμεναι. Καὶ γὰρ ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος πίστιν μὲν ἕτερον, ἧς ἐναντία τὰ δόγματα πρὸς τὴν ἐν Νικαίᾳ καθέστηκε σύνοδον, παντελῶς ἐκτιθεσθαι δεκλώουσαν· ἀκηράτων δὲ τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων, ἕπερ ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ προστιθέναι αὐτῆς τε γέγονεν ἔργον, καὶ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις διδάσκαλος^α, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁρᾶται τοῦτο στέργουσα διὰ παντὸς ἢ παράθεσις. Διὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, οὕτω τῆς οἰκουμένης [836 H.] συγκροτηθείσης συνόδου, τοῖς ἐν αὐτῇ^α τῶν ἱερῶν λογάδας ὁ θεοσέπτος ἀθροισάμενος Κύριλλος, καὶ πίστιν διαθέμενος ἔγραψεν, τῷ Νεστορίῳ διεπέμψατο.

^a Rom. ix, 5. ^b Rom. i, 3.

VARIÆ LECTIONES.

^α ἅμα A : τε ζ. ^β τὴν τε τετ. ζ. ^γ τὸ A : τὸν ζ. ^δ διδάσκαλος add. A. ^ε αὐτῇ A : αὐτῷ ζ.

A sic ait : *Cum Christus etiam Deus sit.* Basilii et sanctorum Gregoriorum, et aliorum sanctorum Patrum, si quis omnia colligere testimonia studeat, in infinitum trahetur oratio. Sapiens enim Cyrillus, orbis doctorem testem Paulum adducens, *Contra nolentes Virginem sateri Deiparam* : sic enim habet orationis titulus ; vide quid dicat : *Vocem quidem non pronuntiavit, scilicet hanc « Deipara » Deum autem Christum super omnia prædicavit.* Et rursus : *Nisi Deum et hominem crederit b, non addidit, « secundum carnem. » Hoc enim præcipue de non solum homine, sed aliud quid secundum substantiam existente dicitur.* Idem homo divinus in altero anathematismo eadem vociferatur : *Si quis minime confiteatur hypostatice carni ex Patre Deo Verbum unitum, et esse unum Christum cum propria sua carne eundem nimirum Deum et hominem, anathema sit.* Et similiter in oratione quam Regini inscripsit, *Unum nobis sic exhibitum esse Christum, cum simul Deum et hominem existentem ;* aliaque innumerabilia. Palet 275^a igitur magnam et infinitam differentiam esse in mysteriis Christi et humana forma : qui quidem ex quibus est non dicitur hæc ; ex quibus vero prodiit, perspicue hæc nominatur.

Sed hæreticorum vesania quartam synodum vituperat, quod decretum posuerit, contenditque tale propositum a prima synodo Ephesi habita omnino prohibitum fuisse. Quamvis si secundum illorum delirium synodus aliud decretum omnino producere vetuit, hæc ante alias contra se condemnationis sententiam protulit. Desinit enim hoc adumbrans, qualia neque alia ante ipsam desinivit. Sed hypostatica unio hujus est definitio, quæ ab antiquis conciliis non statuta est. Certe et Constantinopolitanam 450 Patrum, ex quibus delirant ipsi, condemnat, quæ cum Spiritu pugnantem [Macedonium] tollens, e Nicæna synodo declaratæ definitioni, de Spiritu sancto doctrinam convenienter addidit. Si enim præcedentes apponendo reprehensionem effugiant, neque illas secutæ in similibus dissimiliter damnabuntur. Sic stultum omnino commiscet et convertit. Ephesina etenim synodus fidem quidem aliam, cujus dogmata contraria Nicænae sint synodo, omnino exponi vetuit. Sinceris vero in hac servatis, quæ occasio postulat, apponere illius opus fuit, et rerum natura, et Ecclesie traditio videtur semper hoc adamasse. Quare et Alexandriae, nondum œcumenica synodo coacta, delectos in ea sacerdotes beatus Cyrillus congregans, et fidem scriptam disponens, ad Nestorium misit.

Sic quidem effugit injustas accusationes pietas. A Hæresis aliis reprehensionibus insultare non erubescit, dicens Chalcedonensem synodum cum Cyrilli verbis pugnare. Hic enim in epistolis ad Succensum et alibi Christum e duabus naturis docet, illa vero hanc vocem expellens duas naturas indivisas vicissim constituit. Adeo calumniari quam veritatem sectari studio magis est hæreticis. Dioscorum namque id quod **275^b** ex duabus naturis compositum erat admittentem, duas vero naturas recusantem, quod Eutychianam saperet hæresin, synodus repudiavit. Neque simpliciter damnavit illud ex duabus naturis Christum astruere, sed dicere cum Eutychie et Dioscoro. Per dicere duas naturas indivisas cum pio sensu, illam etiam ex duabus naturis, simul introduxit. Quia Eutyches e duabus dixit naturis, B impie vero, constat. Non igitur gratam aliquam Cyrillo vocem, sed impiam Eutychis sententiam synodus rejecit. Etenim secundum medium earum rerum quæ Chalcedonē gesta sunt, lecta fide sancti Flaviani, in qua scriptum: *Post incarnationem e duabus naturis constare confitemur Christum, in una hypostasi, unaque persona, unum Christum, unum Filium confitentes*, exclamavit synodus, ipsos sic sentire, et Patrum fidem hanc esse cognoscere. Quomodo ergo hæc dicens, vel cum Cyrillo pugnat, vel asserentes pie e duabus naturis aversatur? Hæc persequens episcopus Eulogius et admonitionem prædicis ad dens, ad unionem Ecclesiæ desertores revocantem, sermoni finem imponit.

χης Εὐλόγιος, καὶ παραίνεσιν πρὸς ἔνωσιν ἐκκλησιαστικὴν τοὺς διεστῶτας παρακαλοῦσαν τοῖς εἰρημῆνοις ἐπιθεῖς, περὰ τοῦ τῶν ⁴⁵ λόγον.

Proxima quoque oratio contra calumniatores C Chalcedonensis synodi serio agit; utitur vero etiam hic exemplo hominis, quo pie usus est Cyrillus, impie vero novum quid profert. Asserit unam naturam de Christo, quemadmodum et de homine dici. Nisi quatenus pro pietate agit, contra ipsam magis pugnat, licet non sentiat. Asserit enim de dissimilibus partibus, totum partium nominibus non nominari, sed propria appellatione agnosci. Si vero hoc, unius esse cognoscatur naturæ, hæresis sic captio nem necit. Hic vero Verbi discipulus Eulogius vaniloquentiam illius redarguens Patrum testimoniis, ostendit proprie et vere unum Dominum Jesum Christum et Deum appellari et hominem. Quare si in quibus totum partium nomina non recipit, neque una inducitur, in quibus totum partium appellationes proprie suscipit; in his enim et una natura cognoscetur.

συνεσάγεται, ἐφ' ὧν τὸ ὅλον ⁵¹ τῶν μερῶν τὰς κλήσεις φύσις συνθεωρηθήσεται.

Quare sapiens auctor adducit divinum Cyrillum seipsum elucidantem, quomodo **276^a** et cur exemplo hominis usus sit. Theodoro enim Mopsue-

'Ἐκφεύγει μὲν οὖν ⁴⁴ οὗτοι τὰς ἀδίκους λαβὰς ἢ εὐσεβεία · τὸ αἰρετικὸν δὲ πάλιν ἑτέροις μῶμοις ἐπιπηδᾶν οὐκ αἰσχύνεται, καὶ φησιν ὡς ἢ κατὰ Καλχηδόνα ⁴⁵ σύνοδος τοῖς Κυρίλλου δόγμασι μάχεται. Ὁ μὲν γὰρ ἐν τε ταῖς πρὸς Σούκενον ἐπιστολαῖς καὶ ἀλλαχοῦ δὲ τὸν Χριστὸν δογματίζει ⁴⁶ ἐκ δύο φύσεων, ἢ δὲ τὴν τοιαύτην φωνὴν ὀστρακίζουσα δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἀντεχειροτόνησεν · οὕτω τὸ συκοφαντεῖν τοῦ ἀληθεύειν πολὺ τῇ αἰρέσει σπουδαίτερον. Καὶ γὰρ Διόσκορον ἢ σύνοδος, τὸ ἐκ δύο μὲν φύσεων δεχόμενον, [451 II.] τὸ δύο δὲ φύσεις οὐκ ἀνεχόμενον ὀξείασθαι, ὡς τὰ τοῦ Εὐτυχοῦς νοσοῦντα διώσατο · καὶ οὐχ ἀπλῶς ἐξεκήρυξε τὸ ἐκ δύο λέγειν φύσεων τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὸ λέγειν κατ' Εὐτυχεῖα καὶ Διόσκορον. Διὰ μέντοι τοῦ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους μετὰ τῆς εὐσεβοῦς διανοίας λέγειν αὐτὴν καὶ τὸ ἐκ δύο φύσεων συνεισηγάγεν. Ὅτι γὰρ Εὐτυχῆς ἐκ δύο μὲν ἔλεγε φύσεων, δυσσεβῶς δὲ, πρόδηλον. Οὐ τοίνυν τὴν Κυρίλλου φιλίην φωνήν, ἀλλὰ τὴν Εὐτυχοῦς δυσσεβείαν ἢ σύνοδος ἀπεπέμψατο. Καὶ γὰρ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μέσον τῶν ἐν Καλχηδόνη πεπραγμένων τῆς πίστεως τοῦ ἐν ἀγίοις Φλαδιανοῦ ἀναγιγνωσκόμενης, ἐν ἣ ἐγγέγραπτο, Ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦμεν εἶναι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ἐν μᾶ ὑποστάσει, ἐν ἐνὶ προσώπῳ, ἓνα Χριστὸν, ἓνα Ἰδὸν ὁμολογοῦντες, ἢ σύνοδος ἐξεβίβησεν αὐτούς τε οὕτω φρονεῖν καὶ τῶν Πατέρων πίστιν εἶναι ταύτην ἐπίστασθαι. Πῶς οὖν ἢ ταῦτα λέγουσα ἢ Κυρίλλῳ μάχεται, ἢ τοὺς λέγοντας εὐσεβῶς ἐκ δύο φύσεων ἀποστρέφεται; Ταῦτα διεξελθὼν ⁴⁷ ὁ ἱεράρχης

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος κατὰ τῶν συκοφαντῶν τῆς ἐν Καλχηδόνη συνόδου τὴν σπουδὴν ἔχει. Γυμνάει δὲ κἀναυθὰ τὰ κατὰ τὸν ἀνθρώπον παραδείγμα, ἧ κέχρηται μὲν Κύριλλος εὐσεβῶς, προφέρει δὲ δυσσεβῶς τὸ ἀλόφουλον · προφέρει γὰρ ἵνα μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, λέγεσθαι δογματίζῃ. Πλὴν ἐξ ὧν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας ⁴⁸ σπουδάζει, κατ' αὐτῆς μάλλον, κἂν οὐκ ἔχη τὴν αἰσθησίν, ἐξοπλιζέται. Λέγει γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν ἀνομοιομερῶν τὸ ὅλον ταῖς τῶν μερῶν προσηγορίας οὐκ ὀνομάζεται, ἀλλ' ἰδιαζούσῃ κλήσει γνωρίζεται · εἰ δὲ τοῦτο, καὶ μᾶζ γνωσθήσεται φύσεως. Ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω συμπλέκει τὸ σόφισμα, ὃ δὲ τοῦ Λόγου μαθητῆς Εὐλόγιος τὸ ματαιολόγον αὐτῆς ἐξελέγξας, πατρικῆς ἐπιθετικῶς μαρτυρίαις κυρίως τε καὶ ἀληθῶς τὸν ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ θεὸν καλεῖσθαι καὶ ἀνθρώπον, ὥστε εἰ ἐφ' ὧν ἐπὶ ὅλον τὰς τῶν ⁵⁰ μερῶν προσηγορίας οὐ δέχεται, οὐδ' ἢ μία κυρίως ἀναδέχεται, ἐπ' ἐκείνων ⁵² καὶ ἢ μία

Ὁ μὲντοι γε σοφὸς συγγραφεὺς παράγει τὸν ἱερὸν Κύριλλον ἐρμηνεύοντα ἑαυτὸν, ὅπως καὶ ἐφ' ἧ τῶ κατὰ τὸν ἀνθρώπον ἐχρήσατο παραδείγματι. Θεο-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ οὖν add. A. ⁴⁵ et infra, Χαλκ. B. ⁴⁶ ἐκ δύο δογματίζει ζ. ⁴⁷ ταῦτα δὲ διεξ. ζ. ⁴⁸ τὸν ἀδὲ A. ⁴⁹ ἀσεβείας mg. : libri εὐσεβείας. ⁵⁰ τὰς τῶν. ⁵¹ τὸ ὅλον οὐκ. B. ⁵² ἐκείνων γὰρ καὶ ἢ ζ.

δύρου γὰρ τοῦ Μοφουεστίας τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἄδιαβάλλοντος παράδειγμα ὡς ὑπάρχον τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίῳ ἀνάρμοστον, οὕτως ἐν τῷ λεγομένῳ πρώτῳ τόμῳ ἀνθυποφέρει ὁ Κύριλλος· "Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄντα γινώσκωμεν καὶ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς θεϊκῶς [857 R.] καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα· κεκρήμαθα δὲ τῇ τοῦ παραδείγματος χρεῖα, πηροῦντες παρταχοῦ τῇ ἐνώσει τὸ ἀδιάσπαστον, καὶ τὴν διαίρεσιν παρωθοῦμενοι. Ἄκουεις ἐφ' ᾧ⁵⁵ Κύριλλος παραλαμβάνει τὸ παράδειγμα· οὐ γὰρ ἵνα σὺ μίαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν [452 H.] καινολογήσῃ, ἀλλ' ἵνα Θεόδωρος καὶ Νεστόριος καταισχυθῶσι τῇ τοῦ παραδείγματος χρεῖα, πηροῦντος τοῦ ἱεροῦ Κυρίλλου τῇ ἐνώσει τὸ ἀτηγόν τε καὶ ἀδιάσπαστον. Σὺ δ' ἴσως ἀκολουθῶν τῷ B παραδείγματι· οὐδὲ Θεὸν οὐδὲ ἄνθρωπον κυρίως εἰπεῖν ἀνάσχοιο ἄν τὸν Χριστὸν, διότι οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος, τὸ παράδειγμα, οὔτε σῶμα κυρίως οὔτε ψυχή, εἰ⁵⁶ ἐκδιέστη ταῦτα λέγειν αὐτὸν, διότι ἐπὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀπορρήτου ἐνώσεως, ἐξ ὧν αὐτὸς σύγκειται, ταῦτα κυρίως λέγεται. Οὐ τοίνυν, κἄν ὁ ἄνθρωπος μίᾳ λέγοιτο φύσει, οὐδεὶς ἀκολουθίας ἀπαιτήσει λόγος καὶ τὸν Χριστὸν μίᾳ ὑπάρχειν διὰ τοῦτο φύσει. Διὸ καὶ Κύριλλον⁵⁷ τὸν θαυμάσιον μίαν μὲν τὸν ἄνθρωπον φύσιν εὐρήσεις λέγοντα, μίαν δὲ φύσιν εἰπόντα τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἂν φωράσῃς. Εἰ δὲ τις δύο φύσεις δέδοικεν εἰπεῖν, ἵνα μὴ διαίρεσιν συνείσῃ, πρώτον μὲν οὕτως ἀπλόως μὴδὲ λεγέτω δύο φύσεις, προστιθέτω δὲ τὸ ἀδιαίρετον, εἴτα συνομολογεῖτω καὶ ἐν⁵⁸ καθ' ὑπόστασιν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν, ἢ ἀντ' αὐτῶν, εἰ βούλει⁵⁹, τὸ μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. Ταῦτα γὰρ ὁ λέγων κατὰ τὸν γνώμονα τῆς ἀκριβείας Κύριλλον οὐκ ἂν οὐδὲ συκοφάνταις παράσχοι⁶⁰ λαβὴν ὡς διαίρεσιν δογματίας τῶν φύσεων. Καὶ γὰρ καὶ τῶν⁶¹ ἀνατολικῶν δύο φύσεις εἰπόντων, καὶ συκοφαντεῖν αὐτοὺς ὡς διαιροῦντας ἐτέρων κινήσεων, πρὸς Ἀχάκιον γράφων, ἐπειδὴ μετὰ τοῦ εἰπεῖν δύο φύσεις καὶ τὸ ἀδιαίρετον συνῆψαν καὶ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ τὰς δύο φύσεις ὁρᾶν ὠμολόγησαν, τέκνα μὲν διαβόλου τοὺς συκοφάντας ἀποφαίνει, τοὺς δὲ διομολογούντας κατὰ τὸ φρόνημα τῶν ἀνατολικῶν ἀδύνατον ποτε διαίρεσιν εἰσάγειν. Ὅρα δὲ καὶ Ἀθανάσιον, οἷα περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου γράφων κατὰ τῶν τὰ Ἀπολιναρίου νοσοῦντων ἐκτίθεται. Λέγων D γὰρ διὰ τοῦ ἐκάτερα τὸ δύο παρ' οὐδενὸς τῶν εὐσεβῶν εἰσάγειν ὑπενοήθη διαίρεσιν. Λέγει δὲ· Ἄλλ' ὁ ὡς φύσει Θεὸς γεννᾶται ἄνθρωπος. Ἰνα εἰς ἣ τὰ ἐκάτερα τέλειος, κατὰ πάντα Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός. Καὶ ὁ θεολόγος δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ φησι· Τοῦτο ἢ κενωθεῖσα θεότης, τοῦτο ἢ προσληφθεῖσα σὰρξ, τοῦτο ἢ καιρὴ μίξις, τοῦτο καὶ ἄνθρωπος, ἐν ἐκ δυοῖν, καὶ δι' ἐνός ἀμφοτέρω. Ναὶ δὴ καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν τὸν Ἰκονίου γράφων ὁ Κύριλλος, Οὐκοῦν ὁμολογουμένως μὲν, φησὶ, τὸ ἀπὸ σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, τὸ δὲ ἐκ Θεοῦ Θεός· ἔστι δὲ κατὰ ταῦτόν⁶² ἀμφοτέρω ὁ⁶³ Χρι-

stiae humanum exemplum calumniant, ut non conveniens Christi mysterio, sic et in dicto tomo I repugnat Cyrillus: *Unum et eundem esse cognoscimus, et e Deo Patre divine et e muliere secundum carnem. Utimur autem exemplo, servantes ubique unionem indivisum, divisionem rejicientes.* Audis unde Cyrillus exemplum sumat: non enim ut tu unam in Christo naturam nove singas, verum ut Theodorus et Nestorius pudefiant exempli usu servante beato Cyrillo unionem sectionis expers et indivisum. Tu vero forsitan exemplum secutus, neque Deum neque hominem proprie dicere sustineas eundem Christum? Quia neque homo exemplum, neque corpus proprie, neque anima, si cogas eum hæc dicere: quandoquidem de unionem ineffabili in Christo, unde ipse constat, proprie hæc dicuntur. Non igitur licet homo unius dicatur naturæ, ulla consequentiæ ratio exiget, et Christum unius esse ideo naturæ. Quære et admirandum illum Cyrillum, unam quidem hominem asserentem naturam invenies, unam vero dicentem Christi non deprehendes. Si vero duas quis naturas metuat dicere, ne divisionem inducat: primum quidem adeo simpliciter, neque dicat duas naturas, apponat vero indivisas, deinde constetur et unam hypostaticam personam, et unam hypostasin: aut illorum loco, si quis volet, unam Verbi naturam incarnatam. Hoc igitur ad accuratam amussim dicto, Cyrillus neque accusatoribus præbet occasionem quasi divisas docens naturas. Etenim Orientalibus duas naturas dicentibus, et aliis illos accusantibus quasi alteram ab altera dividant, ad Acacium scribit. Quando duas naturas dicendo, et individuum adjungere, et in uno eodemque Christo duas naturas se videre testati sunt: contradicentes filiorum diaboli loco tenet. Qui vero idem sentiunt quod Orientales, impossibile est aliquando divisionem inducere. Vide etiam Athanasium, quæ de incarnatione Verbi scribens contra Apollinaristas exponit. Cum enim dicit per 276^b utraque, nemo Christianorum suspicatus est per dualitatem divisionem fieri. Dicit vero: *Sed qui est natura Deus, generatur homo, ut utraque sint unus perfectus, per omnia idem Deus, et homo.* Sed et Gregorius cognomento Theologus in Apologetico ait: *Hoc exinanita deitas, hoc assumpta caro, hoc nova mistio, Deus et homo, unum e duobus, et per unum utraque.* Et sane ad Valerianum Iconii episcopum scribens Cyrillus: *Quare ex confesso, inquit, quod a carne caro est, quod e Deo Deus. Est vero secundum ipsum utraque Christus; ut ergo non dividit; Deus et homo unum Christum, neque dictio utraque: sic neque illud duo, nisi quod nonnulli senserunt proferre valentes.*

γράφων ὁ Κύριλλος, Οὐκοῦν ὁμολογουμένως μὲν, φησὶ, τὸ ἀπὸ σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, τὸ δὲ ἐκ Θεοῦ Θεός· ἔστι δὲ κατὰ ταῦτόν⁶² ἀμφοτέρω ὁ⁶³ Χρι-

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ ᾧ A: ὧν ζ. ⁵⁶ εἰ] ἡ A. ⁵⁷ Κύριλλον μὲν τὸν ζ. ⁵⁸ ἐν] τὸ ἐν A. ⁵⁹ βούλειτο τὸ ζ. ⁶⁰ παράσχη ζ. ⁶¹ τῶν add A. ⁶² κατ' αὐτόν ζ. ⁶³ ὁ om. A.

στός. Ὅσπερ οὖν οὐ τέμνει τὸ θεὸς καὶ ἄνθρωπος τὸν ἕνα Χριστὸν, οὐδὲ τὸ ἀμφοτέρα, οὐδὲ τὸ ἐκά-
τερα, οὕτως οὐδὲ τὸ δύο, εἰ μὴ τὸν νοῦν εἴησαν ἐκτετμημένοι τινὲς καὶ τοῦ καλοῦ σπορέως⁶³ οὐδένα
καρπὸν φῦναι⁶⁴ δυνάμενοι.

Tu vero mihi considera iterum novatam jam
hæresim. Cyrillus, ait, duas naturas dicere indivi-
sas damnavit, contradicere putans opinioni dicenti
unam esse Verbi incarnatam naturam; facilius au-
tem ejus fastus dejicitur. Dupliciter enim hic fidi-
visum, ut et, in aliis suis sermonibus prædictus
scriptor ostendit, ut apparet. Et hoc quidem Nestorio
amicum, illud piis honoratum, et propterea inter se
certant. Hoc enim relatione indivisum, ut arma
Nestorii excutitur: illud vero *hypostasi indivisum*,
vel hypostatica unio, clare et prædicatur et expla-
natur. Quare sicut si quis unionem in Christo
asserens, non coaptet unioni hypostasin, suspectum
verbum reddit: sic si quis duas naturas indivisas
dixerit, non adjungens hoc, *secundum hypostasin*, in
eamdem suspicionem incidit. Ad eundem modum
asserens Dei Verbum assumere hominem, nisi vocem
assumere aliunde exponat (nam fieri potest, ut ex
Nestorii mente seu opinione, vel ex orthodoxa rati-
one explicata auditoribus causam [vel errandi vel
recte sentiendi] præbeat), culpa minime vacat.
Quapropter Cyrillus in conciliandis controversiis
acutus, in *Thesouro* suo, a Deo Verbo assumptum
ex Maria hominem veluti vestem aut templum afir-
mat; in epistolis vero ad Succensum: *Igitur homo
factus est*, inquit, *non autem hominem assumpsit, ut
Nestorius docet*. Atque advertens iudicii solertiam et
prudentiam. Hic assumptum hominem ut templum
sancte asserit, et tamen 277a Nestorium, homi-
nem [a Deo] assumptum asserentem damnat. Utrum-
que sane recte pieque. Etenim Nestorius hominem
una cum hypostasi humana assumptum nugabatur.
Cyrillus igitur docet Deum assumpta humanitate,
sive præexistente sive subsistente hypostasi hu-
mana, sed humana natura in ipsa divina hypostasi
subsistente, sine ulla tamen divinitatis immutatione
vere hominem factum. Sapienter ergo parique modo
divus Cyrillus in epistola ad Succensum disputat,
dicitque eum qui duas naturas post unionem asserit
indivisas, nec tamen addit: *secundum hypostaticam
unionem*, pugnare cum iis, qui unicam tantum Verbi
naturam incarnatam asserunt. Nequaquam ergo
vox *assumpta*, nisi integre accipiatur, sed nude tan-
tum pronuntietur, sufficit ut cum iis conveniatur
consentiatque, qui unam Verbi naturam incarna-
tam docent. Quod si quis rursum, duas indivisas
naturas asserens, addat etiam: *secundum hyposta-
ticam unionem*, recte et pie loquetur, habebitque
Cyrillum suffragatorem. Sed attende extremam epi-
stolæ partem, quemadmodum ratiocinetur: *Vox,
inquit, indivise, adjecta videtur esse nota certa no-
stræ et orthodoxæ sententiæ; sed illi vocem non ita
intelligunt*. Quod si ita ut nos eam acciperent, recte

Σὺ δέ μοι σκόπει πάλιν νεανειουμένην τὴν αἵρεσιν.
Ὁ Κύριλλος, φησί, τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαίρετους
ἐξεκήρυξεν, ἀγρίως δὲ εἶναι νομίζων τῇ λεγομένῃ
δόξῃ μίαν εἶναι φύσιν τοῦ Λόγου σσαρκωμένην.
Ῥῥόν δὲ αὐτῆς τὸ φρύαγμα καταβάλλεται. Διττὴν
γὰρ τὸ ἀδιαίρετον κἀνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
αὐτοῦ [453 H.] λόγοις, ὁ συγγραφεὺς ἐπιδειξάμενος
φαίνεται, [860 R.] καὶ τὸ μὲν Νεστορίῳ φίλον, τὸ
δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τιμώμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἀλλήλοισ
ἀντικείμενα. Τὸ γὰρ κατὰ σχέσιν ἀδιαίρετον ὡς
ἄπλον Νεστορίου ἀποβάλλεται, τὸ δὲ καθ' ὑπόστα-
σιν ἀδιαίρετον ἦτοι ἢ καθ' ὑπόστασιν ἑνωσις περι-
φανῶς καὶ κηρύσσεται καὶ περὶ πτύσσεται. Ὅσπερ
οὖν εἰ τις ἑνωσὶν ἐπὶ Χριστοῦ λέγων μὴ συνάπτει
τῇ ἑνώσει τὸ καθ' ὑπόστασιν, ὑποπτον τὸ ῥῆμα
ποιεῖ, οὕτως εἰ τις δύο φύσεις ἀδιαίρετους λέγοι,⁶⁵
μὴ συνεπιφέρων τὸ καθ' ὑπόστασιν, εἰς τὴν αὐτὴν
ὑπόψιν περιτρέπεται. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λέγων
ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν τὸν Θεὸν Λόγον, εἰ μὴ τὴν φω-
νὴν ἀλλοθεν ἐρμηνεύσει (δυνατὸν γὰρ αὐτῆν καὶ
κατὰ Νεστορίον καὶ⁶⁶ κατὰ τὸν ὀρθὸν εἰπεῖν λόγον
λαβὴν παρασχέιν τοῖς ἀκροαταῖς), οὐκ ἔστιν ἀναί-
τιος. Διὸ καὶ ὁ διατῆν σοφὸς Κύριλλος ἐν μὲν τῇ
Θησαυρῷ τὸν Θεὸν Λόγον ὡσπερ τινὰ ποδῆρην τὸν ἐκ
Μαρίας ἄνθρωπον ἦ ναὶ ἀναλαβεῖν λέγει, ἐν δὲ ταῖς
πρὸς Σούκενον ἐπιστολαῖς, *Οὐκοῦν ἄνθρωπος*, φησί,
ῥῥονεν, οὐκ ἄνθρωπον ἀνέλαβεν, ὡς Νεστορίῳ
δοκεῖ. Καὶ ὄρα τῆς διατῆς τὸ ἀγχίνων καὶ νηγά-
λιον. Ὁ μὲν ἄνθρωπον καὶ ναὶ ἀναλαβεῖν ἱερολογεῖ,
Νεστορίον δὲ ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν εἰπόντα παρα-
γράφεται, εὐσεβῶς δὲ ἐκάτερον. Ὁ μὲν γὰρ ὑπο-
στάνατα τὸν ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν Νεστόριος ἐσοφίετο,
ὁ δὲ οὐμενοῦ προὑποστάνατα, ἐν ἑαυτῷ δὲ ταῦτα
ὀποστήσαντα, κἀν τῷ ἀτρέπτῳ μεμνηκότα τῆς
θεότητος, ἀληθῶς γενέσθαι καὶ ἄνθρωπον. Σοφῶς
οὖν καὶ ὁμοίως διαπραττόμενος ὁ ἱερὸς Κύριλλος
καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενον ἐπιστολῇ τὸ δύο φύσεις
λέγειν ἀδιαίρετους μετὰ τὴν ἑνωσιν, μὴ συνεπιφέ-
ροντα τὴν καθ' ὑπόστασιν ἑνωσιν, μάχεσθαι τοῖς
μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σσαρκωμένην δογματίζουσι
φησιν. Οὐ γὰρ αὐτάρκης οὕτως ἡμίτομος ἢ φωνὴ
ῥηθεῖσα⁶⁷ συνελθεῖν καὶ ὁμοφρονῆσαι τοῖς μίαν φύ-
σιν τοῦ Λόγου σσαρκωμένην κηρύττουσιν⁶⁸. Εἰ δὲ
δύο τις φύσεις ἀδιαίρετους εἰπὼν συμπαράλαβει καὶ
τὴν καθ' ὑπόστασιν ἑνωσιν, ὀρθῶς τε καὶ εὐσε-
βῶς ἔρει, καὶ Κύριλλον εὐρήσει ὁμόφρονον. Καὶ
ἄκουσον κατὰ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς οἷα
διέξεισι. *Τὸ ἀδιαίρετον*, φησί, *προσθετὸν δοκεῖ
μὲν πως παρ' ἡμῖν ὀρθῶς εἶναι δόξην σηματο-
κόν, αὐτοὶ δὲ οὐκ οὕτω νοοῦσιν*. Ὅστε εἰ οὕτως
ἐνόουν, ὀρθοδόξως ἀν ἐλαγον καὶ τῇ Κυρίλλου γνώ-
μη συνέβαινον. Ἔστι γὰρ τὸ ἀδιαίρετον αὐτῷ δόξῃ
ὀρθῆς τοῖς συνάπτουσι τὴν φωνὴν ἢ⁶⁹ συνεπινοοῦσι

VARIÆ LECTIONES.

⁶³ σπορέως ζ. ⁶⁴ φῦσαι B. cf. ad p. 17. ⁶⁵ λέγοι B: λέγει ζ. ⁶⁶ priorem καὶ adj. A. ⁶⁷ ἢ φωνὴ
ἢ ῥηθεῖσα ζ. ⁶⁸ κηρύττουσιν A: δογματίζουσιν ζ, ⁶⁹ ἢ] αἱ. ἢ?

τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως, τοῖς αἰρετικοῖς δὲ δι-
 εσπασμένον⁶⁶ καὶ τὸ ἀδιαίρετον· τῆς γὰρ καθ' ὑπό-
 στασιν ἐνώσεως αὐτὸ διασχίζουσιν. Οὕτω δ' ἂν εἴη
 μεμψόμενος· καὶ τοὺς λέγοντας μὲν δύο φύσεις ἀδια-
 ρέτους, τὴν καθ' ὑπόστασιν δὲ μὴ συνομολογοῦντας
 ἕνωσιν· μάχονται γὰρ ὡς ἀληθῶς οὗτοι τοῖς μίαν
 φύσιν φρονούσι τοῦ θεοῦ Λόγου σαρκακωμένην. Τούς
 μῆντοι μετὰ τοῦ λέγειν δύο φύσεις ἀδιαρέτους
 ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει θεωρεῖν οὐτ' ἂν
 μεμφαίμην ἐρεῖ, ὡσπερ οὐδὲ τοὺς ἀνατολικούς
 τὰ ἕμοια λέγοντας ἐμμεψάμην, ἀλλ' οὔτε ἔμοι
 ἐναντία [454 H.] φρονεῖν οὔτε διαμάχεσθαι
 πρὸς τὴν μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σαρκακωμένην
 οὐκ ἂν ψηφισαίμην.

Σὺ δὲ μοι συνδιασκόπει ὅπως οὐδ' ἡ μία φύσις
 τοῦ Λόγου σαρκακωμένη, ἀπλῶς οὕτω προαγομένη,
 οὐ μνησθῆναι τὸ ἀνεπιληπτον οὐ διασώζει. [861 H.]
 Λέγοιτο γὰρ ἂν μία φύσις τοῦ Λόγου σαρκακωμένη
 καὶ οἷς ἐφυγος ἡ προσληφθεῖσα νομίζεται σὰρξ, καὶ
 οἷς τῶν συνελθόντων ἡ σύγχυσις δυσσεβείται, καὶ οἷς
 ἡ τοῦ Λόγου φύσις εἰς σάρκα φρενοβλαβῶς ἀναχέι-
 ται⁶⁷. Ὁ δὲ τῆς ἀκριβείας διδάσκαλος Κύριλλος,
 ἕκαστον τῶν αἰρετικῶν φρονημάτων ὁμοσιμῶς βδε-
 λυσόμενος, διὰ τῆς κοινῆς⁶⁸ προκειμένης φωνῆς τὸ
 ἀδιαίρετον μὲν καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων
 τρανολογεῖ φύσεων, ἀπειθῶναι δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον,
 τὴν σαρκακωμένην φύσιν ἐψυχῶσθαι δογματίζων
 ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ. Διὸ καὶ τοὺς ἀνατολικούς,
 ὡς πολλὰκις εἰρηται, ταύτην μὲν τὴν φωνὴν οὐκ
 εἰπόντας, τὴν δὲ ἰσοδυναμοῦσαν προβαλλομένους⁶⁹
 (δύο γὰρ φύσεις εἶπον πρεσβεῦναι ἐν τῇ καθ' ὑπό-
 στασιν ἐνώσει) καὶ μηδὲ τὸ ἀδιαρέτους ἐπενεγκόν-
 τας ὀρθοδόξους ἀνεκήρυξεν· καίτοι γε οὐδ' αὐτοῖς
 βήμασι τὸ καθ' ὑπόστασιν ἔγραψαν, ἀλλ' ἐξ ὧν εἶπον
 ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸν ἐκ Πατρὸς ἀχρόνως
 γεννηθέντα καὶ ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, ἐπ' ἐσχάτων,
 καὶ τὸν αὐτὸν πρεσβεῦναι Θεὸν τε καὶ ἄνθρωπον,
 ἀπεθὲ συνδρομα εἰδῶς τὰ εἰρημένα τῇ καθ' ὑπόστα-
 σιν ἐνώσει φωνῇ, ὁμοδοξεῖν αὐτὸν αὐτοῖς περιφανῶς
 ἐμαρτύρησε.

Δεῖ δ' οὖν εἰδῆ.αι ὡς οἱ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν
 εἰπόντες Πατέρες ἡμῶν δύο τινῶν σύνοδον⁷⁰ καθ'
 ἕνωσιν ἀδιάσπαστον διὰ ταύτης τῆς φωνῆς δογματί-
 ζουσιν· εἰ δὲ ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα μεμένηκεν,
 οὐδὲν ἡ προκειμένη φωνὴ παραδίδωσιν. Ὅσαύτως
 καὶ τὸ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην λέγειν
 εἰς τὴν αὐτὴν μὲν ἔννοιαν σχεδὸν ὑποφέρεται, παρ-
 εικυσθῆναι δὲ πολλοῖς αἰρετικοῖς πρὸς τὸ βούλημα
 τὸ ῥῆθρον ἐμπαράγεται. Ὅσατε οὐκ ἀπλῶς αὐτὴν
 παραδεικτόν, ἀλλ' ὡς ὁ τὰ θεῖα σοφῶς ἐχρήσατο
 Κύριλλος, τοῦτέστι ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ συν-
 εἰπόντα ἐψυχωμένην⁷¹, καὶ τῶν συνελθόντων συν-
 επιθεωροῦντα τὸ ἀσύγχυτον. Οὕτω γοῦν ἑκατέρω

sentirent, et cum Cyrillo consentirent, apud quem
 illud, indivise, recte intelligunt ii, qui vocem secun-
 dum hypostaticam unionem accipiunt. Hæreticis
 autem etiam indivisum est divisum seu divisum.
 Nam illud ipsum secundum hypostaticam unionem
 dividunt dividuntque. Ita quoque reprehendas eos
 qui duas indivisas naturas admittunt, sed negant
 eas secundum hypostaticam unionem conjunctas;
 revera enim adversantur iis qui unicam Dei Verbi
 naturam sentiunt esse incarnatam. Illos tamen,
 inquit, non reprehenderim, qui duas professi naturas
 in hypostatica unione indivisas considerant, uti nec
 Orientales coarguerim, qui idem sentiunt. Sed neque
 hos contra me venire, neque pugnare adversus eos,
 qui unam Verbi naturam aiunt incarnatam pronun-
 tiarim.

Sed tu mecum dispice, nec unam quidem Verbi
 naturam (si ita nude et simpliciter loquere), incar-
 natam (si ita nude et simpliciter loquere), incar-
 natam sine reprehensione dici posse. Nam et una
 Verbi natura incarnata diceretur ab iis qui putant
 inanimatam carnem esse assumptam; et qui ex
 coenitiumi permistione [naturam assumptam] blas-
 phemant; et qui naturam Verbi in carnem muta-
 tam, insaniant. Accuratissimus autem doctor Cyril-
 lus singulas 277b hæreticorum pariter execratus
 sententias, per vocem in medio positam, duas natu-
 ras [in Christo] concurrentes indivisas et inconfusas
 planissime demonstrat. Refellit porro hæc magis,
 dum docet naturam incarnatam, anima rationis et
 intelligentiæ plena fuisse animatam. Quapropter et
 Orientales, uti sæpe dictum est, quamvis hæc vocem
 non pronuntiant, aliam tamen quæ eandem vim
 habet, ponant (duas enim naturas in hypostatica
 unione se venerari dixerunt) neque vocem, *indivisas*,
 usurpent [al. auferant], recte sentire declaravit.
 Quin neque verbis ipsis, illa secundum hypostasin,
 in scriptis suis expresserunt; sed ex dictis quibus
 unum et eundem ex Patre ab æterno, et ex Maria
 Dei Genitrice ultimis temporibus natum confitentur,
 eundemque Deum et hominem venerantur; quæ
 dicta cum videret respondere unioni secundum
 hypostasia, verbo se cum illis sentire aperte con-
 testatus est.

Sciendam ergo a Patribus, qui hypostaticam unio-
 nem profitentur, hæc voce, duarum quarundam
 naturarum concurrentium indivisam unionem as-
 seri. Quod si autem dicitur illæ naturæ inconfusæ
 permansere, nihil proposita vox [veritati] officit.
 Eodem modo cum dicitur, unam Verbi naturam
 esse incarnatam, eundem fere sensum habet. Rapi
 autem a multis hæreticis hoc ad cuiusque arbi-
 trium, non negatur; ut proinde vox non sit ita
 nude acceptanda, sed quemadmodum Cyrillus rerum
 divinarum sciens illam usurpavit, hoc est, ut addas
 anima rationali et intelligenti [carnem] animatam,
 et duarum naturarum inconfusam conjunctionem

VARLÆ LECTIONES.

⁶⁶ διεσπασμένον ζ. ⁷⁰ ἀναχέεται Α: ἀπετρέπη ζ. ⁷¹ libri ἐψυχωμένην.

⁶⁸ κοινῆς Α. ⁶⁹ ἴμο προβαλλομένους. ⁷² libri συνόδων.

intelligas. Ita ergo utraque voce non accurate ex-
cussa, unam quidem personam explicant, sed in-
confusum diarum naturarum concursum non ex-
planant. Rursum qui duas naturas indivisas tra-
dunt, id quidem quod est inconfusum exposuere,
sed unam esse personam aut hypostasim non de-
claravere. Ut proinde sit necesse ab iis qui duas
naturas indivisas profitentur, aut adjungi, secun-
dum hypostaticam unionem; aut unam Verbi na-
turam esse incarnatam, aut eundem simul Deum
esse et hominem. Absque altero enim dictorum,
vox proposita, ut imperfectum quid jure sane re-
prehendatur. Hæc et his genuina cum auctor expli-
casset, adjuncta ad concordiam [ineundam] adhorta-
tione, libro huic præsentī finem imponit.

Quinta deinceps oratio disputat contra illos, qui
humano ingenio **278** a Christianam fidem com-
prehendi posse existimant: in quo pie planeque
divine philosophatur, atque dicendi ratione Chri-
stianam religionem certam ostendit, quodque illa
potissimum sequitur prædicat; et docet quemad-
modum proprietatum differentia in nobis aperte
distinctæ sint, quibus alter ab altero differt, notæ-
que singulares alterius alicujus personæ proprie-
tates [individuo illi assignent], communes fieri pro-
hibeant. In sancta autem Trinitate proprietates
manent immutabiles, et per indivisam unionem
copulantur; cumque sit una personarum potentia,
habent tamen in ipsa differentia divinam et inop-
licabilem inter se conjunctionem, secundum quam
in Patre Filius, et Pater in Filio, et Filius in Patre
et Spiritu sancto, et Spiritus sanctus in Filio et
Patre cognoscitur, conjunctione ubique dominante,
neque indivisum in proprietatibus separante. Sed
aliud est Esse supremæ Trinitatis, aliud nostrum.
In Trinitate Ens est supra Esse; at nostrum Esse
neque proprie Ens est. Quomodo enim sit proprie
Ens quod a non Ente descendit, et quod natura
sua in non Ens desinit? Quanquam a Conditore
suo hoc per amorem honore et munere dignatum
est, ut sit semper, et immortalitatem assequatur.
Deus igitur nobis est unus, et Trinitas [seu trinus]
cognoscitur fons infinitæ et incomprehensæ sapien-
tiæ, et quæ sanctificat, virtutis. Unde unus Deus et
Dominus, et rex, et ipse Pater est, et perfectionis
auctrix Sapientia, et Virtus sancti Spiritus. Indivi-
sus enim Pater, a sua ipsius sapientia, et virtute
sanctificantis Spiritus, in una natura adorandus,
nec in unum atque unum Deum dividendus, quem-
admodum in nobis, qui incommunicabili proprie-
tatum discrimine et differentia operationis distin-
guimur et separamur, totaque divisione ab invicem
per differentiam subsistimus. Quapropter non est
in illa, ut in nobis dicendum, hoc hujus esse pri-
mum, aut aliud hujus secundum aut tertium. Uni-

A φωνῆ τῆς ἀκριβείας; οὐκ ἐπιστατούσης, ἐν μὲν θηλοῦ-
σι τὸ πρόσωπον, τῶν δὲ συνελθόντων οὐ τρανολογοῦσι
τὸ ἀσύγχυτον. Πάλιν οἱ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους δοξά-
ζοντες τὸ μὲν ἀσύγχυτον διετράνωσαν, ἐν δὲ εἶναι
τὸ πρόσωπον ἦτοι τὴν ὑπόστασιν οὐ συνδιετράνωσαν,
ὥστε δεῖ καὶ τοὺς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους λέγοντας
ἢ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπισυνάπτειν ἔνωσιν ἢ τὴν μίαν
φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην ἢ τὸν αὐτὸν Θεὸν τε
καὶ ἄνθρωπον· ἀνευ γὰρ ἐνός τῶν εἰρημένων τὸ
ἀτελὲς ἢ φωνῆ προβαλλομένη δικαίως ἂν διελέγ-
χοιτο. Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὁμοία διεληλυθὺς ὁ
συγγραφεὺς, καὶ παραίνεσιν παρακαλοῦσαν πρὸς
ὁμόνοιαν καταβαλὼν, καὶ τὸν παρόντα διαναπαύει
λόγον.

B Ὅ δὲ ἐφεξῆς αὐτῷ λόγος πρὸς τοὺς οἰομένους
ἀνθρωπίναις ἐπινοίαις δύνασθαι τὴν ἀληθῆ τῶν
Χριστιανῶν ὑπόστασιν θεολογίαν διαλέγεται· ἐν ᾧ
[455 H.] θεολογίας εὐσεβῶς, καὶ κρείττω πάσης
ἐπιτεχνήσεως καὶ τῆς ἐκ λόγων σοφίας τὴν παρὰ
Χριστιανοῖς ἀποδειξάμενος θεολογίαν, καὶ τὸ ἐξηρη-
μένον αὐτῆς ἀνυμνήσας, διαλαμβάνει ὡς ἐφ' ἡμῶν
μὲν αἱ τῶν ἰδιωμάτων διαφοραὶ φανερώς διεστήχασι,
καθ' ἃς ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμεθα, καὶ τὰ χαρακτη-
ριστικὰ τῆς τινος ὑποστάσεως θαπέρας οὐκ οἶδε κο-
νοποιεῖν ἰδιώματα, ἐπὶ δὲ τῆς ἀγίας Τριάδος αἱ
ἰδιότητες ἀκίνητοι [864 R.] μένουσαι συνάπτονται
πῶς, διὰ τῆς ἀδιαιρέτου ἐνώσεως καὶ ¹⁸ τὸ μίαν εἶναι
τῶν ὑποστάσεων τὴν ἐνεργεῖαν πλείστην ἔχουσαι
κάν τῇ διακρίσει τὴν θεϊκὴν τε καὶ ἄβρῆτον πρὸς
C ἀλλήλας συναφείαν, καθ' ἣν ¹⁹ Ὡς ἐν Πατρὶ καὶ
Πατρὶ ἐν Υἱῷ καὶ Υἱὸς ἐν Πατρὶ καὶ Πνεύματι καὶ
Πνεῦμα ἐν Υἱῷ καὶ Πατρὶ θεωρεῖται, τῆς συναφείας
πανταχόθεν ἐπικρατούσης καὶ μηδ' ἐν τοῖς ἰδιώμασι
καινοτομοῦσης τὸ ἀδιαιρέτον. Καὶ δὴ καὶ τὸ εἶναι
ἄλλο τί ἐστὶν ἐπὶ τῆς ὑπεραρχίᾳς Τριάδος; καὶ ἄλλο
ἐν ἡμῖν· ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ ὄν ὑπὲρ τὸ εἶναι, ἐνταῦθα
δὲ οὐδὲ κυρίως ὄν. Πῶς γὰρ ἂν εἴη κυρίως ὄν τὸ ἐκ
μη ὄντων παρηγμένον, καὶ εἰς τὸ μὴ ὄν τῇ γε οἰκείᾳ
φύσει ὑπὲρβέον, εἰ καὶ δῶρον ἐφιλοτιμηθῆ τοῦ θε-
μιουργοῦ εἰς τὸ αἰε εἶναι καὶ εἰς ἀφθαρσίαν ἀναδι-
δάξασθαι; Θεὸς οὖν ἡμῖν ἐστὶν εἰς ²¹ καὶ Τριάς θεω-
ρούμενος, πηγὴ τυγχάνων ἀπερινοήτου σοφίας καὶ
ἀγιαστικῆς δυνάμεως. Ὅθεν εἰς. Θεὸς καὶ Κύριος
D καὶ βασιλεὺς, αὐτό; τε ὁ ²² Πατὴρ καὶ ἡ τελειοποιὸς
σοφία αὐτοῦ καὶ ἡ ἀγιαστικὴ δύναμις. Ἀδιαιρέτος
γὰρ ὁ Πατὴρ πρὸς τε τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν καὶ τὴν
ἀγιαστικὴν δύναμιν, ἐν μιᾷ φύσει προσκυνούμενος,
οὐκ εἰς ἓνα καὶ ἓνα μεριζόμενος Θεὸν, καθάπαρ ἐφ'
ἡμῶν, οἱ τῷ ἀκοινωνήτῳ τῶν ἰδιωμάτων καὶ τῷ δια-
φόρῳ τῆς ἐνεργείας μεριζόμεθά τε καὶ διαιρούμεθα,
καὶ τῇ δι' ὅλου τομῇ τὴν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰν ὑψ-
ιστάμεθα. Διὸ οὐδὲ ἐστὶν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐφ' ἡμῶν, οὐ-
τω καὶ ἐπ' αὐτῆς, ὅτι τὸδε τοῦδε ²³ πρῶτον ²⁴ ἢ ἐκτεῖνο
τοῦδε δευτέρον ἢ τρίτον. Μονὰς γὰρ ἀληθῶς ἢ Τριάς,

VARIAE LECTIONES.

¹⁸ τὸ malim τῷ. ¹⁹ ἦν A : ἦν ὁ C. ²¹ εἰς] πρὸς A. ²² ὁ add. A. ²³ τούτου C. ²⁴ πρῶτον] ἴμο πρότερον.

καὶ τριάς ἢ Μονάς, οὐτε διότι μονάς, τὴν Τριάδα
 συστέλλουσα, οὐτε διότι Τριάς, τὴν Μονάδα⁸¹ τέμνου-
 σα· οὐδὲ γὰρ τὸ ἐν ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας ὡς ἐπὶ
 τῶν κτισμάτων νοούμεν, παρ' οἷς οὐδὲ τὸ κυρίως ἐν
 ἔστι θεωρησαι. Οὐ γὰρ τὸ ἐν ἀριθμῷ ἐφ' ἡμῶν καὶ κυ-
 ρίως ἐν. Καὶ γὰρ τὸ ἐφ' ἡμῶν λεγόμενον ἐν οὐ κυ-
 ρίως ἐν, ἀλλὰ τι ἐν. Τοῦτο δὲ ἐν τέ ἐστι καὶ οὐχ
 ἐν, ὅτε δὴ καὶ τοῦ ἐνὸς φέρον τὴν κλήσιν καὶ
 πρὸς τὸ πολλὰ εἶναι μεριζόμενος.

Εἰ δὲ καὶ ὡς νοῦν οἱ θεολόγοι τὸ ἐν ἐπὶ τῆς θείας
 ὑπονοῦσι φύσεως, ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν ἀπαθῆ τοῦ
 Λόγου γέννησιν τοῦτο παραλαμβάνουσιν. Ἡ γὰρ
 εἰσαεθῆς ἔννοια καὶ τῆς τοῦ νοῦ φύσεως ὑπεριδρυμέ-
 νην θεολογεῖ⁸² τὴν θεότητα. Καὶ γὰρ καὶ κατὰ τὸν
 νοῦν ταυτότης ὁράται καὶ ἑτερότης, κίνησις τε καὶ
 στάσις, καὶ τῆς διπλῆς παντελῶς οὐκ ἐξίσταται,
 ἀλλὰ στάσις μὲν αὐτῷ διὰ τὴν τῆς οὐσίας ἐνοράται
 ταυτότητα, ἑτερότης δὲ καὶ κίνησις διὰ τὴν αὐτεξού-
 ρσιον ὁρμητὴν καὶ ἐνέργειαν· οὐ γὰρ ἔστι ταῦτον ἐν
 εἰπεῖν καὶ μετὰ τῆς πρὸς [456 H.] ἕτερα παρα-
 λέσεως ἐν. Ὅθεν εἰ καὶ εἰς τῷ ὑποκειμένῳ τυγχά-
 νει, ἀλλὰ νοῦν ἑαυτὸν καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ γνωσκόμενος
 ἀπὸ ἀπλοῦ διπλοῦς ἀποδείκνυται. Ὅπερ, καὶ εἰ τι
 ἑμοιον, τοῦ κυρίως ἐνὸς καὶ τῆς μακαρίας φύσεως
 παντελῶς ἠλλοτριῶται. Διόπερ οὐκ ἔστιν οὐδὲ τῷ
 ἀριθμῷ ἐν ἢ ὡς ἀρχὴ ἀριθμοῦ, οὐδὲ ὡς μέγεθος
 ἢ ὡς ἀρχὴ μεγέθους· πάσης γὰρ ποσότητος⁸³ καὶ
 μέρους καὶ συνθέσεως ὑπεριδρυται. Ἄλλ' εἰ δεῖ θαρ-
 βήσαντα εἰπεῖν, ἐν ἔστι τὸ θεῖον κατὰ τὴν ἀπλότη-
 τα τῆς ὑπάρξεως, οὐχ ὡς ἐν τριώνυμον θεωρούμενον
 ἢ εἰς μέρη διαιρούμενον ἢ ἐκ πλειόνων συγχείμενον·
 ἀβήρητον γὰρ ἔστι καὶ ἀκατονόμαστον τοῦτο τὸ ἐν,
 [865 R.] ἔπει καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνὸς ἔστιν αἷτιον, πάσης
 ἐνάδος ἐνοποιὸν καὶ παντός ἐνὸς καὶ πλήθους ὑπερ-
 ἀκλούμενον, διὰ τὸ κυρίως ἐν εἶναι καὶ ἐν πᾶσιν
 εἶναι καὶ ὑπὲρ πάντα γινώσκεισθαι, οὐσιοποιὸν μὲν
 ἀπάντων τῶν ἡντων, ὑπεριδρυμένον δὲ ἐν τῇ ὑπερ-
 ουσίᾳ καὶ ἰδίᾳ μονότητι, ἐνάς καὶ μονάς θεο-
 λογούμενον, Υἱὸς ἐν Πατρὶ καὶ Πατὴρ ἐν Υἱῷ γινω-
 σκόμενον, Πνεῦμα ἄγιον ἐκπορευόμενον ἐκ Πατρὸς,
 ἀρχὴν μὲν ἔχον τὸν Πατέρα, δι' Υἱοῦ δὲ εἰς κτίσιν ἐπ'
 εὐεργεσίᾳ τῶν δεχομένων ἐρχόμενον, οὐ καθ' ὑφ᾽ ἑσιν γι-
 νωσκομένης τῆς γεννήσεως, οὐ κατὰ τομὴν θεωρουμέ-
 νης τῆς ἐκπορεύσεως. Εἰ γὰρ τις δοίη ταῦτα, καὶ ἐπὶ τε-
 τράδα⁸⁴ καὶ παντάδα καὶ ἐπ' ἀπειρον τὴν πρόδον
 βυτῆναι κατὰ τοῦ· Ἑλλήνων μύθους συγκατασκευά-
 σειν. Ἐν οὖν κυρίως⁸⁵ τὸ θεῖον, πληθυσμὸν οὐδένα
 παραδεχόμενον, ὡς ἀριθμὸς τε καὶ ἀληθὴς ἐνότης κατὰ
 τὴν φυσικὴν, εἰ χρὴ φάναι, θεωρούμενον ταυτότητα.
 Ὅθεν εἰ καὶ ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα ἢ ἰδιότητος
 ὀνομάζομεν, ἃ ὁ νοῦς ἔγνω, καθ' ὅσον δυνατόν ἐστιν,
 ἐομνηνεῦσαι βουλόμενοι, οὐ τὸ ἐν διαιρούμεν, οὐ τὴν
 μονάδα μερίζομεν, οὐ τὴν ἐνάδα διασπώμεν, ἀλλὰ
 τῇ αἰδίῳ μονότητι θεολογοῦντες ταύτην ἐν τρισὶν
 αὐτὴν συνθεολογοῦμεν ὑποστάσεσιν, οὐκ ἀνθρωπι-
 νῶς λογισμοῖς τὰ ὑπὲρ νοῦν ὑποβάλλοντες, οὐδὲ

A tas enim vere est Trinitas, et Trinitas Unitas. Nec
 quia unitas est, idcirco contrahit Trinitatem; nec
 quia Trinitas, dividit Unitatem. Neque enim *unum*
 in divina substantia, ut in rebus creatis accipimus,
 in quibus nec *unum* proprie est intelligere. Nec
 enim unum numero in nobis etiam proprie est
 unum; nam quod in nobis dicitur unum, non est
 proprie unum, sed aliquid unum: hoc autem unum
 est, et non unum, **278 b** utpote quod habeat
 nomen *unus*, et re ipsa in multa dividatur.

Quando autem theologi divinam naturam unum
 quid esse prædicant, ut mentem, id propter solam
 divinam Verbi seu impatibilem generationem faci-
 ciunt. Nam recta pique sententia divinitatem supra
 naturam mentis [humanæ] collocatam pie asserit.
 Identitas enim etiam in mente spectatur, itemque
 diversitas, et motus et quies, nec omnino caret du-
 plicitate. Sed quies quidem in ipsa propter essentiali
 identitatem spectatur: diversitas autem et motus,
 propter naturalem vim et operationem. Neque enim
 est idem dicere unum [per se] et unum respectu al-
 terius. Unde quamvis unus sit subjecto, tamen
 quando seipsum considerat, et noscitur a seipso
 pro uno et simplici duplex esse probatur; quod etsi
 quid simile habet [uni,] proprie [tamen] ab uno,
 et a beata [Dei] natura prorsus alienum est. Hinc
 neque numero unum est, aut ut principium num-
 meri; neque ut magnitudo, vel ut principium
 magnitudinis, omnem enim magnitudinem et partem,
 et compositionem vincit. Et si fas liberius loqui,
 unum est divinitas secundum simplicitatem essen-
 tiæ, non ut unum sub triplici nomine considera-
 tum, aut in partes divisum, aut ex pluribus com-
 positum; inexplicabile enim est, nec ullo nomine
 hoc *unum* exprimi potest: quia ipsius unius etiam
 est causa, et unitatis cujuscunque unicus effector;
 omnibus quoque tam uno, quam multis ipsa sim-
 plicitate superior, eo quod proprie unum sit, et in
 omnibus et super omnia intelligatur; quod omnia
 quidem quæ sunt, condidit, in supersubstantiali
 autem et sibi propria singularitate fundatum, a
 theologis unitas et singularitas vocatur: nec aliud
 esse cognoscitur, quam Filius in Patre, et Pater in
 Filio: Spiritus quoque sanctus procedens ex Patre,
 et principium quidem habens Patrem, sed per Fi-
 lium in creaturas, pro sua erga electos beneficentia
 descendens: sic tamen ut nec generatione [Fili]i
 imminuta noscatur essentia, nec in processione
 [Spiritus sancti] ejusdem divisio facta existimetur:
 generatione non per imminutam essentiam spe-
 ciata, neque processione secundum divisionem cog-
 nita. Si enim hæc concesserit quispiam, tum
 secundum fabulas paganorum usque ad quaternarum,
 quinarum ac tandem progressum in infinitum
 concedere cogeretur. Itaque quidquid Deus est
 proprie unum est, quod nullam admittit multitudi-
 nem, tanquam perfecta veraque secundum natura-

VARIÆ LECTIONES.

⁸¹ μονάδα] ἐνάδα A. ⁸² Θεολογεῖται θ. ζ. ⁸³ μεσότητος; A. ⁸⁴ καὶ ἐπὶ πεντ. B. ⁸⁵ κυρίως οὖν ζ.

lem, si ita loquendum est, unitatem, spectatum. **A** περινοητικαίς ἐρευναίς τὰ ὑπὲρ εὐρεσιν ἐνυδρίζοντες. Διὸ τοὺς παρὰ ταῦτα ἢ τὴν ἀρρήτων ἐνότητα διατέμνοντας ἢ τὸ τριαδικῶν τῶν ὑποστάσεων εἰς μοναδικὴν πενταν συγκλείοντας ὡς τῆς εὐσεβείας πολεμικούς ἐκτραπέμεθα. **279** a perpendiculares, illam in tribus personis una rationi humanæ subjiciendo, neque curiosa et vana tres personas ad unitatis angustias redigunt, ut

Hæc et hoc genus (72) alia prosecutus, contra eos disputat, qui hypostasim nihil aliud esse contendunt, quam nudam proprietatem, pluribusque veræ pietatis rationibus impiam illorum sententiam retundit. Etenim si idem est persona et proprietas, dum Verbi hypostasim incarnatam dicimus, manifestum est id quod inde sequitur (75), et manifestius ob blasphemiam, quæ tacite in caput illorum retorquatur, qui hæc dicere cogunt. Quomodo porro Spiritus sanctus si proprietas est, potest a Patre procedere, et a Patre in opus creaturæ ex beneficio mitti. Quinimo omnis persona rerum subsistentium per se subsistit: Quomodo ergo proprietas per se subsistat, si illud positum ante non sit, cuius proprietatis esse dicitur? In tribus quoque personis sacer Patrum senatus divinam essentialiam esse docet: in tribus autem proprietatibus nemo affirmavit, sed contra potius in essentia et per essentialiam cognoscuntur esse proprietates. Essentialiam autem per proprietates nemo asseruerit. Etsi enim a Theologo dictum est unam naturam in tribus esse proprietatibus, idem tamen non est proprietas et proprium (74). Deinde etiamsi abusus sit Nazianzenus voce [proprietatis], non illico tamen quis asserat, idem esse personam, et proprie dictam proprietatem; cum vero et proprietas, quasi per signum exprimat se constituat personam, quemadmodum Basilio et plerisque Patribus videtur, quid absurdum dictum est a sancto Gregorio [unam naturam] in tribus esse proprietatibus? cur non decernat idem esse personam et proprietatem, sed quasi ab optimo signo, hoc est proprietate, denominet hypostasim? Addit ergo, intellectualibus perfectionibus per se subsistentibus. Quod nemo nisi mente destitutus, de proprietatibus accipiat. Præter ea quæ dicta sunt, prima synodus personas quidem consubstantiales declaravit; quis autem, nisi insanus, proprietates dixerit consubstantiales? Quod si quis proprietates **279** b ausus est dicere consubstantiales, eo quod sæpe in eadem essentia videantur concurrere, ille ipse sui oblitus, aliam consubstantialitatis significationem finxit. Præsertim autem heterogenea, seu

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ⁸⁶ διεξελθὼν πρὸς τοὺς ἰδιώμα μόνον εἶναι κενολογήσαντος ⁸⁷ τὴν ὑπόστασιν ἀντιθέγγεται, καὶ πλείοσι τῆς εὐσεβείας λογισμοῖς τὴν αὐτῶν ἐπιστομίζει κακόνοιαν. Εἰ γὰρ ταῦτον ὑπόστασις καὶ ἰδιώμα, ἐνανθρωπήσαι δὲ τὴν τοῦ **B** Λόγου φαρὲν ὑπόστασιν, — ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον γινώριμον ὅν, καὶ πρὸς βλασφημίαν γνωριμώτερον, εἰς τὰς πεφαλὰς τῶν ῥηθῆναι βιασαμένων σιγῇ ἀπαβρίθω. Πῶς δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα, εἴπερ ἰδιώμα, δύνατ' ἂν τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι καὶ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐπ' εὐεργεσίᾳ τοῦ πλάσματος ἀποστέλλεσθαι; ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὑπόστασις τῶν ὑφ' ἐστῆκότων ἐστὶ καθ' ἑαυτὰ ἰδιώμα δὲ πῶς ἂν ὑποσταίῃ καθ' ἑαυτὸ, μὴ ἐκεῖνω ⁸⁸ ἐδρασθὲν οὐ καὶ εἶναι ἰδιώμα λέγεται; Καὶ ἐν τρισὶ μὲν ὑποστάσεσιν ὁ ἱερός τῶν Πατέρων χορὸς τὴν θεϊκὴν οὐσίαν δογματίζει, ἐν τρισὶ δὲ ἰδιώμασιν οὐδεὶς ἂν φαίη. Τούναντίον γὰρ ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ καὶ περὶ τὴν οὐσίαν ὁρᾶται τὰ ἰδιώματα, αὐτὴν [457 H.] δὲ ἐν ἰδιώμασιν οὐκ ἂν τις φαίη. Εἰ γὰρ καὶ τῷ Θεολόγῳ εἴρηται τὴν μίαν φύσιν ἐν τρισὶν ὑπάρχειν **C** ἰδιότησιν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ ταῦτον ἰδιότης καὶ ἰδιώμα, ἔπειτα δὲ οὐδ' εἰ ὁ Πατὴρ κατεχρήσατο τῇ φωνῇ, ταύτην λαβὼν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, ἤδη ταῦτον τις εἶναι δογματίζει τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν κυρίως ἰδιότητα. Εἰ δὲ καὶ χαρακτηριστικὸν καθέστηκεν ἡ ἰδιότης τῆς ὑποστάσεως, ὡς περ Βασιλείῳ τε καὶ πολλοῖς τῶν Πατέρων δοκεῖ, οὐδὲ μὲν ἀποπνόν τὸν ἱερόν Γρηγόριον εἰπεῖν ἐν τρισὶν ἰδιότησιν, οὐ ταῦτον ὑπάρχειν νομοθετοῦντα τῇ ὑποστάσει τὴν ἰδιότητα, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μάλιστα χαρακτηριστικοῦ, [868 R.] τουτέστι τῆς ⁸⁹ ἰδιότητος, ἐπονομάζοντα τὴν ὑπόστασιν. Διὸ καὶ ἐπάγει, *Νοεραῖς, τελείαις καθ' ἑαυτὰς ὑφ' ἐστῆσιν, ὅπερ οὐδεὶς ἂν νῦν ἔχων ἐπὶ τῶν ἰδιωμάτων παραδέξαιτο. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, τὰς μὲν ὑποστάσεις ἢ ἅγια πρώτη συνέδος ὁμοουσίους ἀνεκήρυξε, τὰ δὲ ἰδιώματα πῶς ἂν τις ⁹⁰ μὴ μελαγχολῶν ἀποφῆνοι ὁμοουσία; Εἰ δὲ τις ὁμοουσία ἀποθρασυνθεῖ λέγειν τὰ ἰδιώματα, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ πολλάκις οὐσίᾳ συντρέχοντα ⁹¹ ὁρᾶται, λήθησε μὲν αὐτὸς ἑαυτὸν ἕτερον ἀναπλάττων ὁμοουσίου σιγμαινόμενον, ἄλλοτε δὲ καὶ τὰ ἕτερογενῆ οὗτος ⁹², ποσότητά φημι καὶ ποιότητα καὶ ὅσα ἄλλα ἀδύνατον*

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ καὶ τὰ τοιαῦτα ζ. ⁸⁷ κενολογούντας ζ. ⁸⁸ ἐκεῖνω B: ἐκεῖνο ζ. ⁸⁹ τῆς A: ἐκ τῆς ζ. ⁹⁰ συντρέχοντα οὐσίᾳ B. ⁹¹ οὕτως B.

NOTE.

(72) Vide D. Thomam part. 1, quæst. 40, art. 1.
(75) Sequitur eam proprietatem esse incarnatam, si idem est hypostasis Verbi et proprietas.

(74) Ἰδιότης καὶ ἰδιώμα proprietas et appropriatio seu communicatio proprietatum sive proprium.

εις μίαν φύσιν συναλθεῖν, ταῦτα πάντα ²² ὁ καινὸς νομοθέτης οὗτος ²³ παρακαλεῖται νοεῖν τε καὶ λέγειν ὁμοφυῆ τε καὶ ὁμοούσια · ἐν γὰρ τῇ ἡμετέρᾳ οὐσίᾳ φανερώς ὁράται καὶ ποιότης καὶ ποσότης καὶ πρὸς τι καὶ ἐφ' ἑαυτὸς ²⁴ τοῦτοις εἰς ἀκοινωήτους ἀρχὰς συνδιήρηται. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτάρκτως ἔδωκε τὸν Εὐαγγέλιον τὸ ἀτόπημα.

et si quis per hæc [naturam nostram] in principia absurdum dogma copiosam nobis præbuit materiam

Ἄλλ' οὐδ' οὕτω σιγῆν οἶδε τὸ φιλερι. Φασὶ γάρ τινες συμπλοκὴν οὐσίας καὶ ἰδιώματος εἶναι τὴν ὑπόστασιν · ὁ περιφανῶς συνεισάγειν οἶδε τὴν σύνθεσιν. Καὶ ποῦ ἂν εἴη τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀσύμθετον τῆς ἐν τῇ ²⁵ Τριάδι θεότητος; οἱ δὲ καὶ Βασιλείου προιστώσι τὸν Μέγαν τῆς φωνῆς διδάσκαλον, οὐκ ἐθέλοντες νοεῖν ὡς ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνήρ οὔτε ὄρον οὔτε ὑπογραφὴν ἀποδιδοῦς ὑποστάσεως τὸ τῆς συμπλοκῆς περίελασεν ὄνομα, ἀλλὰ βουλόμενος ἐπιστομίσει τὸν Ἄνόμοιον ²⁶ τὴν ἀγεννησίαν καὶ τὴν οὐσίαν εἰς ταῦτόν ἀγαγεῖν ²⁷ φιλονεικήσαντα, καὶ τὴν πρὸς τὸ γεννητὸν ²⁸ τοῦ ἀγεννητοῦ διαφορὰν εἰς τὸν τῆς οὐσίας λόγον μεταγαγεῖν, ἵνα μὴ μόνον ²⁹ διαφόρους, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμένους οὐσίας εἰσάγοι: ἐπὶ τε τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ τοῦς λόγους οἰκονομῶν ἐν κρίσει Βασιλείου, ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἄνόμοιον ἀγωνί, τῷ κοινῷ συμπλέκει τὸ ἴδιον, ἀσύγχυτον ἡμῖν καὶ διακεκριμένον μεθοδεύων τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν. Ἀπορεῖ μὲν γὰρ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀπλῆ καὶ μιᾷ προσβολῇ τὸ ἐνιαῖον ἅμα καὶ ἀπλοῦν καὶ τὸ ³⁰ τριστὸν καταλαβεῖν τῶν ὑποστάσεων· διὸ τῇ τῶν ἰδιωμάτων, ὡς ὁ διδάσκαλος ἔφη, προσθήκη τὴν ἰδιάζουσαν ἀφορίζει τῶν ὑποστάσεων ἔνοιαν. Καὶ ἔστι μὲν ἡ μέθοδος ἀσθενείας ἐπίκουρος καὶ τῆς περὶ τὸ ἀκατάληπτον συνεργὸς καταλήψεως, εὐ μὴν γε συμπεπλεγμένον τὸ ἀπλοῦν τῆς θεότητος ἢ ἔλας τινὰ τῶν ταύτης ὑποστάσεων οὐμενοῦν οὐδαμῶς ἀπεργάσασθαι. Διὸ κατέφηγαγεν ὡς ἀμήχανον ἰδιάζουσαν ἔνοιαν Πατρὸς λαβεῖν [458 H.] ἢ Υἱοῦ, μὴ τῇ τῶν ἰδιωμάτων προσθήκη τῆς διανοίας διαρθρωμένης. Καὶ ὅπερ ἐν τοῖς προλαβοῦσι συμπλοκὴν ἐκάλεσε, τοῦτο νῦν προσθήκην ὀνόμασε, σαφέστερον δὲ τὸ εἰρημένον ποῖων· Οὐ γὰρ οἱ δεικτικοί, φησὶ, τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ τρόποι τὸν τῆς ἀπλότητος αὐτοῦ λόγον παραλυπήσουσιν· ἢ οὕτω γὰρ ἂν πάντα, ὅσα περὶ Θεοῦ λέγεται, σύνθετον ἡμῖν τὸν Θεὸν ἀναδείξει ³¹.

Alioquin omnia quæ de Deo dicuntur, Deum nobis

ταῦτα διεληθὼν ὁ καλὸς Εὐλόγιος ἄλλην ἀπορίαν κενουμένην ἴστησεν. Ἄρα γὰρ, φησὶν, ἤνικα τὸ ἴδιον συμπλέκομεν ³² τῷ κοινῷ, ψευδόμενοι τοῦτο ποιούμεν ἢ ἀληθεύοντες; [869 R.] ἀλλ' εἰ μὲν ³³ ψευδόμενοι, τί καὶ προσφέρομεν λέξεις ὧν μὴ ³⁴ ἔστι λαβεῖν ὑποκειμένον; εἰ δ' ἀληθεύοντες ³⁵, συμπεπλεγμένον ἂν εἴη καὶ ἢ ³⁶ τῆς Τριάδος, ἐφ' ἣν τὴν φωνὴν φέρομεν,

VARIÆ LECTIONES.

²² πάντα add. A. ²³ οὕτω C. ²⁴ εἰς] ποῖον τι? ²⁵ τῇ add. A. ²⁶ Ἄνόμοιον A: ἀνόμιμον C. ²⁷ συναγαγεῖν B. ²⁸ τὸν γ. C. ²⁹ μόνον εἰς διαφ. C. ³⁰ εἰσάγη C. ³¹ ἀπεργάσασθαι C. ³² ἂν δείξει A, ἀναδείξει B: ἀναδείξει C. ³³ συμπλέκομεν — ποιούμεν] ἰληρί συμπλεκόμενον — ποιούσιν. ³⁴ μὲν A: καὶ C. ³⁵ ὧν μὴ] ἢ μὴ A: ὧν μήτε C. ³⁶ ἀληθεύοντες A: ἀληθεύομεν C. ³⁷ ἢ add. A.

quæ diversi generis sunt (sic quantitatem et qualitatem et quæcunque alia simul in unam naturam nullo modo convenire possunt, appello), hæc novus ille doctor seu legislator sic jubet ac si sint ejusdem naturæ ejusdem simul substantiæ concipi et appellari. In nostra enim substantia aperte cernitur quantitas, et qualitas, et quod est ad aliquid relatum, incommunicabilia simul diviserit. Atque hoc quidem refutandi.

Enimvero nec ita quidem didicit tacere contentiosus litigator. Docent enim nonnulli ex substantiæ et proprietatis copulatione constare personam. Quæ sententia manifeste asserit [in Deo] compositionem; at ubi erit illud simplex et ab omni concretionem materiæ liberum in sanctæ Trinitatis deitate? Quin et Basilium Magnum hujus sententiæ auctorem laudant: cum [interim] nolint capere, a sapiente illo viro neque definitum esse nec descriptam hypostasim, quando copulationis nomen usurpavit, sed cum vellet reprimere Anomium (qui ingentium et essentiam confundere, et differentiam inter genitum et ingenitum ad rationem substantiæ transferre contendebat, ut non solum differentes, sed etiam contrarias ponat in Patre et Filio substantias): propterea disponens sermones suos in judicio Basilium, in disputationis certamine cum Anomio, proprium componit cum communi, inconfusa nobis et distincta via ad capiendam veritatem demonstrata. Non potest enim humana mens simplici et unico conceptus impetu, simul illud unicum ac simplex [in divinitate] et triplicem personarum numerum capere; propterea, ut magister docet, per proprietatem adjectionem distinctum in his format personarum conceptum. Methodus sane succurrit imbecillitati, efficitque ut quod intelligi prius non poterat, facile intelligatur. Nullo modo ergo [divus Basilium] Deitatis simplicitatem, aut personam quamcunque Divinitatis compositam voluit. Hinc adjecit, impossibile esse proprium et singularem de Patre aut Filio sine proprietatem, quibus intelligendi facultas distinguatur, adjectione formare conceptum. Et quod antea vocat compositionem, id nunc appellavit adjectionem, ut id quod dixerat, magis declararet. Modi ergo **260** seu tropi, ad indicandam proprietatem ab illo (Basilium) in docendo adhibiti, simplicitatis rationem non ever-

compositum probabunt. His explicatis, egregius Eulogius aliam quæstionem proponit. Enimvero, inquit, quando contendunt proprium cum communi esse conjunctum, aut mentiuntur, cum hoc faciunt, aut vere affirmant. Si mentiuntur, quorsum verba proferimus, quorum subjectum argumentum non capias? Si vere affirmant, sequetur Trinitatis personam ad quam vo-

oem referimus, esse aliquid compositum. Atque hæc quidem est proposita quæstio. Respondet ad hanc ex antedictis. Cum enim, inquit, humana mens ob [naturæ] imbecillitatem, Entis rationem non possit assequi, verbis aliquo modo compositis uti, et proprium cum communi copulare cogitur, eo quod [esse divinum] simpliciter et secundum se [prout a parte rei est] explicare non possit. Quod si fieri posset, uti simplex illud, simplici voce, non minus quam compositione verborum, sufficienter exprimeretur, mens [nostra] nequaquam [compositis] abuteretur. Sed vocum imperfectio incomprehensibile non comprehendit [aut assequitur]. Eumvero magister ipse qui conjunctis verbis usus erat, postea frequenter alibi Deum omni ex parte simplicem et sine ulla compositione esse prædicavit, qui tantum non clamat, conjunctionem verborum et compositionem in defectus locum adhiberi, qua ad veritatis cognitionem deducamur; nunquam autem id sibi sumere, ut simplicitatem naturæ et ab omni concretionem liberam redigat ad compositionem aut duplicitatem: inexplicabili enim et incomprehensa ratione [Deus] cum unus sit, trinus tamen cognitus, partim quidem secundum incomprehensam et quæ nostram facultatem intelligendi superet rationem consideratur, partim qua a nobis intelligi et comprehendi potest. Atque ita hanc quæstionem visus est expediisse.

Quod si cui nihilominus dicendum videtur, quæstionem adhuc in iis, quæ a principio dicta sunt, hæerere, addat ille superiori causæ, quod etiam tum cum Deum inexplicabilem affirmamus, id non nisi verbis enuntiemus, sicut et, quod supra intelligentiam est nostram, adumbramus per intellectum; quod æternum, per temporum rationes motusque explicamus; quod continuum et immobile, per mobiles et discretas imagines animi representamus. Ut si quis ea quæ nobis in divina natura contemplanda occupatis accidunt, una cum re ipsa cogatur intueri (75) [et conferre], rem sus deque sit cabilius difficultatum barathrum præcipitaturus.

280^b Sanctus Eulogius porro ex proposita duplicatione, aliam quæstionem nascentem explicat. Si enim, inquit, neque proprietatis est hypostasis neque essentialis et proprietatis conjunctio, quid erit aliud? Et solvitur quæstio cum dicit: Nos ab Ecclesia didicimus ut unam personam ex Trinitate (76) appellemus hypostasin. Quid vero est hypostasis? Si de rebus creatis sit quæstio, facile erit respondere, eo quod in his errare, et scopum non attingere non sit adeo gravis noxa. Si autem de simplici et beata natura, nihil extra divinorum Patrum traditiones et decreta, tuto responderi potest. Fas tamen est cum Scriptura dicere, quod hypostasis Filii sit imago Dei invisibilis, quæ totum in seipsa

ὑπόστασις. Ἡ μὲν ἀπορία τοιαύτη, ἀνασκευάζει δὲ αὐτὴν δι' ὧν εἶπε πρότερον. Ἐξασθενῶν γὰρ, φησὶ, περὶ τὴν τοῦ ὄντος ὄντως ὁ θεωρίαν ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος βιάζεται πῶς συμπλεγμέναις χρῆσθαι φωναῖς καὶ τῷ κοινῷ συνάπτειν τὸ ἴδιον, τὸ ἀπλοῦν ἅμα καὶ διακεκριμένον τῶν ὑποστάσεων, ἀπλῶς καὶ καθ' αὐτὸ ¹⁰ ὑποδηλώσαι μὴ δυνάμενος· ὡς εἰ γε οἶόν τε ἦν ἀπλῆ τὸ ἀπλοῦν ἀπαγγεῖλαι φωνῇ, τῇ συμπλοκῇ τῶν λέξεων οὐκ ἂν ὁ νοῦς ἀπεκέρχτο. Ἄλλ' οὐ συμφέρεται τῇ εὐτελεῖα τῶν ῥημάτων τῆς θείας οὐσίας τὸ ἀκατάληπτον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος συμπλοκὴν εἰπὼν ἐφεξῆς τὸ θεῖον ἀπλοῦν πάντη καὶ ἀσύνητον καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις ἀνύμνησε, μόνον οὐχὶ βῶν ὡς ἀσθενείας ἐστὶν ἡ προσθήκη καὶ ἡ συμπλοκὴ πρόβλημα, πρὸς κατάληψιν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας χειραγωγούσα, οὐ μέντοι γε τὸ ἀπλοῦν τῆς φύσεως καὶ ἀσύνητον εἰς διπλὴν καὶ σύνηθον καταγαγεῖν ποθεν τόλμαν εἴληφεν. Ἀρβήτως γὰρ ¹¹ καὶ ἀνεπινοήτως ἔν τε ὑπάρχον καὶ Τριάδος θεωρούμενον τὸ προσκυνούμενον ¹² τὸ μὲν κατὰ τὴν ἀσχετόν τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς θεολογίαν κατανοεῖται, τὸ δὲ κατὰ τὴν σχετικὴν τε καὶ περὶ ἡμᾶς. Τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτως ἔδοξεν ἐπιλύσειν.

Εἰ δὲ τις οὐδὲν ἤττον εἶρεῖν οἰεταὶ τὸ ἡπορημένον τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἐπεριδεσθαι, προσλαβέτω τῷ λόγῳ οὗ καὶ ὑπερ ἄφραστον λέγομεν ῥήμασιν ἀπαγγελλόμεν, καὶ τὸ ἀπερινόητον ἰσχυροῦσθαι διὰ νοήσεως, καὶ τὸ ἀχρονον χρονικαῖς ἐπιβολαῖς καὶ κινήσεσιν ὑποβάλλομεν, καὶ τὸ ἀδιάστατον καὶ ἀκίνητον κινουμέναις τε καὶ δισταμέναις ἀνατυπούμεθα. Ὡστε εἰ, ἃ πάσχομεν περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θεωρίαν ἀναγόμενοι, ταῦτά τις ἐνορᾶν καὶ περὶ αὐτὸ ἐκδιείσαιτο, τὰ ἄνω κάτω ποιήσει, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμηχανίας βυθῷ παραπέμψει.

acturus, et quod caput est, ipse seipsum in inextric-

Ὁ δὲ ἱερὸς Εὐλόγιος ἀπὸ τῆς προσταθείσης ἀπορίας ἐτέραν ἀναφορμένην διέξειν. Εἰ γὰρ μήτε ἴδιωμα, φησὶν, ἡ ὑπόστασις μήτε συμπλοκὴ οὐσίας καὶ ἰδιώματος, τί ἂν εἴη ἕτερον; καὶ ἐπιλύεται λέγων, ὡς ὑπόστασιν μὲν καλεῖν τὸν ἕνα τῆς Τριάδος παρὰ τῆς Ἐκκλησίας μεμαθήκαμεν. Τί δὲ ἐστὶν ὑπόστασις; Εἰ μὲν ἐπὶ κτισμάτων ἡ ¹³ ἐρώτησις, οὐ πάνυ χαλεπὸν ἐστὶν ἀποκρίνασθαι [459 H.] διὰ τὸ καὶ τὴν περὶ ταῦτα ἀμαρτίαν τε καὶ ἀποτυχίαν μὴ λαν εἶναι ὑπεύθυνον· εἰ δὲ περὶ τῆς ἀπλῆς καὶ μακαρίας φύσεως, οὐδὲν παρ' ὁ παρέδοσαν οἱ θεοφόροι Πατέρες ἀσφαλές ἐστὶν ἀποκρίνασθαι. Πλὴν οὐδὲν κωλύει γραφικῶς φάναι ὡς ἡ τοῦ Υἱοῦ ὑπόστασις εἰκὼν ἐστὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου ὄλου

VARIAE LECTIONES.

⁹ ὄντος ὄντως A, ὄντος B: ὄντως ζ. ¹⁰ καθ' αὐτὸ B, κατ' αὐτόν A: κατὰ ταυτόν ζ. ¹¹ γὰρ A: τε ζ. ¹² τὸ προσκυνούμενον add. A. ¹³ ἡ A: ἐστὶν ἡ ζ.

NOTÆ.

(75) In ipso niteretur intueri, hoc est: ad ipsum esse seu divinam naturam niteretur transferre.
(76) Seu Patrem seu Filium etc.

ἐν αὐτῇ τὸν Πατέρα δεικνύουσα. Εἰ δὲ καὶ σοφίαν αὐτὴν Πατρικὴν εἶναι ἀποκριθῆσομαι ἢ Λόγον ἢ δύναμιν τοῦ Πατρὸς, τῇ ἱερολογίᾳ συμφθέξομαι. Καὶ περὶ τῆς τοῦ Πατρὸς δὲ καὶ Πνεύματος ὑποστάσεως τοιαῦτα ἂν τις ἐκ τῶν ἱερῶν λογίων ἀναλεγόμενος, καὶ διδοὺς τοὺς ἐπερωτῶσιν ἀποκρινοίτο. [872 R.] Ἐὐ δ' ἂν δυνήσῃ ἰλεγειν, ἀποδιδούς τὸν λόγον τῆς ὑποστάσεως τοῦ Υἱοῦ, Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀχρόνως τε καὶ ἀπαθῶς γεννηθέντα ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ Πνεύματος, Θεὸν ἐκ Θεοῦ αἰδίως τε ἐκπορευόμενον καὶ ἀρρέυστως ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ Πατρὸς τὴν ὑπόστασιν λόγῳ παριστάται μέλλων φῆσαι· Ἐξ οὗ γεγέννηται ὁ Θεὸς Λόγος, τομῆς ἀπάσης καὶ παντὸς πάθους μηδὲ κατ' ἐπίνοιαν θεωρουμένης τῇ προόδῳ τῆς γεννήσεως· εἰ βούλει δὲ, Καὶ ἐξ οὗ τὸ Πνεῦμα ἄφράστως τε καὶ ἀνεπινοήτως καὶ ἀπαθῶς καὶ συναϊδίως ἐκπορεύεται, καὶ εἰ τι ἄλλο τοιοῦτότροπον ἔστιν εἰπεῖν, τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς τὴν πνευματικὴν σοφίαν πηγαίουσης ἡμῖν καὶ συνεργούσης τῷ βουλήματι. Καίτοι οὐδὲ τὰ βήθοντα παντελῶς ἔστιν ἐλεύθερα φαντασίας ἀνατυπούμενης τὴν σύνθεσιν· ἀλλὰ τῷ γε μὴ τῷ βήματι τῆς συνθήκης καὶ τῆς συμπλοκῆς καὶ τῶν τοιούτων προσχρήσασθαι οὐ δοκεῖ θεωρεῖν τὴν ἀκροατὴν οὐδὲ προϊστασθαι¹⁵. Ἄλλ' ἐν τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ ὁ παρὼν ἀπαρτίζεται λόγος.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς ἱερὸς ἀνὴρ καὶ πρὸς Δομετιανὸν (Μελιτηνῆς δὲ οὗτος ἐπίσκοπος), οὐκ ἀπρόσφορον εἶναι παριστῶν τὸ μίαν λέγειν φύσιν τοῦ Θεοῦ ἡ Λόγου σαρκακωμένην. Ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἀνεύθυνον ἐτίθει τὸν ἱερὸν Εὐλόγιον κεκρημένον τῷ βήματι· ὁ δὲ οἷς πολλάκις ἐν τοῖς προλαβοῦσι λόγοις τὴν φωνὴν εἰσκούρησας, καὶ τοὺς ὀρθῶς αὐτὴν ἐκλαμβάνουσιν εἰσεβῶς ἔχουσαν παρασχῶν, καὶ ὡς οἱ λέγοντες μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκακωμένην οὐ μίαν φύσιν ἀπλῶς φασιν ἐξ ἀμφοτέρων γεγονέναι τῶν φύσεων, ὥστε καὶ συγχύσει τὰ συνελθόντα περιπεσεῖν, ἐκείνο δὲ μᾶλλον βούλεσθαι, ὡς ὁ μονογενὴς τοῦ Πατρὸς Υἱὸς ἠνώθη σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν, ὁ αὐτὸς καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὢν, ὡς καὶ τῷ Θεολόγῳ δοκεῖ (Ὁ Λόγος γὰρ, φησὶ, σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν), ταῦτα διὰ πλάτους εἰπὼν καὶ ἀπολογησάμενος οὕτω δοξάζειν καὶ Κύριλλον ἐπαγγέλλεται, ἐν οἷς μάλιστα λέγει· Εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰκόντες τοῦ Λόγου φύσιν σεσιγήκαμεν, οὐκ ἐπενεγκόντες τὸ σαρκακωμένην, ἀλλ' ὅλον ἔξω τίθεντες τὴν οἰκονομίαν, ἢν αὐτοῖς τάχα πον καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσκοινομένοις ἐρωτᾶν ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, ἢ πῶς ὑφέστηκεν ἢ καθ' ἡμῶς οὐσία· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης καὶ τῆς καθ' ἡμῶς οὐσίας ἢ δήλωσις εἰσεκκεύμιστα διὰ τοῦ λέγειν σαρκακωμένην, παυσάσθωσαν¹⁷ καλαμίτην [460 H.] ῥάβδρον αὐτοῖς ὑποστήσαντες. Οὐκοῦν τὰς δύο φύσεις ἢ παρούσα φωνὴ τῷ ἀδαιρέτῳ εἰσηνεγκεν ἐπισφίγγουσα, ὡς αὐτὸς ἐμβουδαται

¹⁵ Joan. 1, 14.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ καὶ ἐξ οὗ τὸ πνεῦμα Α : τὸ πνεῦμα ἐξ οὗ ς. ¹⁶ προϊστασθαι ς. ¹⁷ τοῦ Θεοῦ Α : Θεοῦ τοῦ ς. ¹⁸ παύσθαι καὶ καλ. ς.

A Patrem refert. Quod si etiam eandem Patris esse sapientiam, aut Verbum, aut virtutem Patris dixerō, a divinis Litteris non dissentiam. Et qui ex divinis eloquiis de Patris et Spiritus sancti personis similia affirmabit quærentibusque respondebit, is pie recteque affirmabit. Tu porro inferre poteris, explicans rationem hypostaseos Filii : Deum de Deo, ab æterno, impatibili modo genitum : pariterque de Spiritu sancto, Deum de Deo ab æterno procedentem atque profluentem : similique modo Patris hypostasin, verbo explicaturus, dices : Ex quo Deus Verbum genitum est, tali generationis processu, in quo ne per cogitationem quidem ulla seu divisio, seu passio reperiri possit. Si vis autem Spiritum sanctum [ad Patrem aliquo modo declarandum adhibere, dices :] Ex quo, inenarrabili et incomprehensibili modo, cœternæ procedit, et si quid aliud hujuscemodi dicere fas est, Scriptura divinitus inspirata spiritualem nobis sapientiam propinante et studium nostræ voluntatis juvante. Atque ne sic quidem explicata seu dicta, omni imaginatione humana, quæ nobis [perpetuo] conjunctionem obtrudit, carebunt. Sed non utendo voce compositionis et conjunctionis, non videtur auditorem perturbare aut offendere. Atque in his ab eo etiam hæc præsens oratio absolvitur.

Scribit vero idem vir sanctus ad Domitianum Melitensem episcopum, asseritque haud abs re esse unam Dei naturam Verbi naturam profiteri incarnatam. Ille enim sanctum Eulogium non extra culpam affirmabat, quod illam vocem usurpasset. Sed Eulogius cum ex præteritis sæpe orationibus, 281a et recte vocem intelligentibus nihil impietatis subesse ostendisset, docet eos qui dicunt unam Verbi naturam incarnatam esse, non affirmare unam naturam simpliciter ex ambabus factam naturis, ita ut conjunctionis inter se confundantur, sed illud potius velle, unigenitum Patris Filium secundum hypostasin carni unitum, qui idem Deus et homo est, quemadmodum et Theologo placet. Verbum, inquit, caro factum est, et habitavit in nobis^b. Hæc cum fuse disseruisset et defendisset, eadem etiam Cyrillum docere affirmat, in quibus potissimum dicit : Si nos una Verbi natura posita tacuissimus, nec addidissimus, (incarnatam) [eam naturam], sed quasi extrinsecam poneremus æconomiam seu dispensationem ; esset illis probabilitas causa si vellent quaerere, ubi esset in humanitate perfectio, aut quomodo nostra subsisteret essentia ? Sed quoniam in humanitate perfectio, et nostræ substantiæ declaratio per verbum, incarnatam, allata est, desinant arundine se fulcire. Duas ergo naturas hæc vox, incarnata, indivise constrictas posuit, ut idem clamitat Cyrillus. Hinc sæpe unam Verbi naturam videtur dicere incarnatam. Quod si unam duntaxat Christi natu-

ram simpliciter profiteretur, nonne damaretur? **A** Quid autem sit natura humana aut (ut idem alibi docuit), caro intelligenti anima informata, ut vel propterea rursus utrumque in unionem convenientium indivisibiliter conservetur? Patet ergo ex dictis, eos qui secundum Cyrillum orthodoxe [seu catholice] docent unam naturam Verbi incarnatam, non ad alium finem respicere, quam quemcunque alium, qui talem vocem [seu modum loquendi] ipsis proponit, quæ duas [nempe] in Christo Domino naturas penitus junctas indivise asserit. Dum enim beatus Cyrillus docet per ipsam incarnationem utrumque in unionem coeuntium indivisibiliter conservari, quis alius scopus seu finis ab eo spectaretur, quam qui duas in Salvatore Christo naturas indivise copulatas prædicat recipitque? Et hoc clarius in epistola altera ad Succensum exponit. Cum enim explicasset in illa, quid sit hoc ipsum quod declarat unam naturam Verbi incarnatam, et docuisset, verum et naturalem esse [Dei] Filium, quamvis secundum assumptam carnem non inanimam, sed intelligenti anima informatam, ex muliere prodierit homo, **281^b** cumque intulisset non propterea divisum iri [Christum] in duas personas aut filios, sed ita quoque mansurum unum, adjungit quomodo non sine carne, nec extra corpus, sed suum ac proprium habeat corpus, secundum unionem nempe indivisum. Et in epistola ad te, aliisque locis multis, eadem docere legitur. At Severiani differentiam post concurrentium naturarum unionem aversati malitiose et impie primum quidem ponunt voces, quæ differentiam naturarum declarant; deinde vero cum illas ipsas scilicet inverunt, unam Verbi naturam aiunt incarnatam. At non ita religio catholica, sed addita hac voce, illius deinceps ostendit per hanc rursus salvari ex conjunctis alteram indivisibili ratione unitis, quæ [pietas catholica] coarguit impios, dum ostendit unam Verbi naturam incarnatam nihil aliud esse quam indivisam secundum hypostasim unionem, natura [utraque] integra et inconfusa semper conservata. Duas enim indivisas naturas asserit, quasi duarum convenientium naturarum differentiam indicans: et unam Verbi naturam incarnatam, quasi ipsum Patris ante sæcula Verbum humana assumpta natura incarnatum docens.

Hæc et his similia, postquam pro vocis propositæ defensione dixit, ostenditque eadem a synodo Chalcedonensi iudicata et prædicata, cum per aliam ex his quibus synodus sancti Flaviani professionem fidei ipsius manu scriptam confirmavit, vindicat vocem [seu formulam illam Ecclesiæ] ab hæreseos suspicione; vindicatque seipsum a non

A ὁ Κύριλλος. Διὸ καὶ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκα-
μένην πολλάκις φαίνεται φάμενος, μίαν δὲ φύσιν
Χριστοῦ ἀπλῶς εἰπὼν οὐκ ἂν ἄλοιοι. Τί δ' ἂν εἴη
φύσις ἀνθρωπότητος ἢ, ὡς αὐτὸς πάλιν ἐν ἄλλοις
ἐδίδαξε, σὰρξ ἐψυχωμένη νοερώς; ὡς καὶ διὰ τοῦτο
πάλιν σώζεσθαι τῶν συνδραμόντων εἰς ἔνωσιν
ἀδιαιρέτως; ἐκότερον. Ἀἴτιον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων
ὡς οἱ ὀρθοδόξως λέγοντες καὶ κατὰ Κύριλλον μίαν
φύσιν τοῦ Λόγου σαρκαμένην, οὐ πρὸς ἄλλον
ἀφορῶσι σκοπὸν, ἢ ὅστις αὐτοῖς τὴν τοιαύτην φωνὴν
ἐπιδείκνυσι τὰς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ Θεοπύτου Χριστοῦ
τῷ ἀδιαιρέτῳ πάντως συνεισάγουσαν. Ἐν τῷ γὰρ
εἰπεῖν τὸν μακάριον Κύριλλον σώζεσθαι δι' αὐτῆς
τῶν συνδραμόντων εἰς ἔνωσιν ἀδιαιρέτως ἐκότερον,
[873 R.] ποῖος ἂν ἄλλος παρεισαχθεῖ σκοπὸς ἢ ὁ τὰς
δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ σωζομένης
κηρύττων ἀδιαιρέτους ¹⁸ καὶ ἀποδεχόμενος; καὶ
τοῦτο φανερώτερον καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ὁ αὐτὸς
δευτέρᾳ ποιεῖται ἐπιστολῇ. Ἐρμηνεύων γὰρ ἐν αὐτῇ
τί ποτέ ἐστιν αὐτῷ ¹⁹ δηλοῦσα ἢ μία φύσις τοῦ Λό-
γου σαρκαμένη, καὶ εἰπὼν ὡς ἐστὶν Ἰῆδς ὁ φύσει
καὶ ἀληθῶς, εἰ καὶ κατὰ πρόσληψιν σαρκὸς οὐκ
ἐψύχου, ἀλλ' ἐψυχωμένης νοερώς προῆλθεν ἀνθρώπος
ἐκ γυναικὸς, καὶ ἐπενεγκῶν ὡς οὐ διὰ τοῦτο με-
ρισθῆσεται εἰς δύο πρόσωπα ἢ υἱοῦς, ἀλλὰ καὶ οὕτω
διαμενεῖ εἰς, προστίθεται πῶς οὐκ ἄσαρκος οὐδὲ
ἐξω σώματος, ἀλλ' Ἰδιον ἔχων αὐτὸ (δηλον ὅτι τὸ
σῶμα) καθ' ἔνωσιν ἀδιάσπαστον. Κἀν τῇ πρὸς... ²⁰
δὲ ἐπιστολῇ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὰ αὐτὰ διδάσκων
εὐρίσκειται: Ἄλλ' οἱ περὶ Σεβήρον τὴν διαφορὰν τῶν
C συνελθόντων μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖν οὐκ ἀνεχόμε-
νοι, κακούργως τε καὶ δυσσεβῶς πρῶτον μὲν
τάττουσι τὰς φωνὰς αἰ' ²¹ τὴν διαφορὰν δηλοῦσι τῶν
φύσεων, ἔπειτα δὲ, ὡς δῆθεν ἀνατρέποντες αὐτάς,
τὴν μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκαμένην ἐπάγουσιν.
Οὐχ οὕτω δὲ ποιεῖ ἢ εὐσέβεια, ἀλλὰ ταύτην προσ-
θεῖσα ²² ἢ τὴν φωνὴν, εὐθύς ἐφεξῆς δείκνυσι καὶ διὰ
ταύτης σώζεσθαι πάλιν τῶν συνελθόντων εἰς ἔνωσιν
ἀδιαιρέτως ἐκότερον, ἐλέγχουσα τοὺς δυσσεβεῖς ὡς ἢ
μία τοῦ Λόγου φύσις ²³ σαρκαμένη οὐδὲν ἕτερον
ἢ τὴν ἀδιάσπαστον καὶ καθ' ὕπόστασιν ἔνωσιν δη-
λοῖ, φυλαττομένων κατὰ πάντα καιρὸν ἐν τῷ ἀσυγύ-
τῳ τῶν φύσεων. Δύο γὰρ φύσεις ἀδιαιρέτους δοξά-
ζει, ὡς τὸ διάφορον τῶν συνελθόντων κηρύττουσα,
καὶ μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σαρκαμένην, ὡς τὸν αὐ-
τὸν τοῦ Πατρὸς προαιώνιον Λόγον ἐνανθρωπήσαι
καὶ σαρκωθῆναι δογματίζουσα.

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ²⁴ ὕπερ τῆς προκειμένης ἀπο-
λογησάμενος φωνῆς, καὶ τὰ αὐτὰ τὴν ἐν Καλιγη-
δόνι ²⁵ σύνοδον φρονουσάν τε καὶ κηρύττουσαν ἐπι-
δειξάμενος διὰ τε ἄλλων καὶ ἐξ ὧν τοῦ ἐν ἁγίῳ
Φλαβιανῶ ἰδιόχειρον πίστιν ἀναγνωσθεῖσαν ἢ σύν-
οδος [461 H.] ἐπεκύρωσεν, ἀπαλλάττει μὲν τὴν φωνὴν
ἀιρετικῆς ὑπολήψεως, ἀπαλλάττει δὲ καὶ ἐαυτὸν

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ ἀδιαιρέτως ζ. ¹⁹ αὐτῷ corr. A : αὐτό ζ. ²⁰ [...] in pr. A lacuna est, quæ non tota impletur in scrip-
to postea Σούκενσον · Σούκενσον etiam B et corr. C : σε ζ. ²¹ αἰ' A : καί ζ. ²² προθεῖσα B. ²³ φύσις
τοῦ Λόγου ζ. ²⁴ καὶ τὰ τ. ζ. ²⁵ Χαλκ. B.

οὐκ εὐαγοῦς ὑπονομίας, ἦν περὶ αὐτοῦ ὁ Δομιτιανὸς ὑπετόπαξε, νομίζων αὐτὸν οὐ κατὰ γνώμην ἐνδιάθετον τὴν τοιαύτην οικειοῦσθαι καὶ προάγειν φωνὴν, ἐξ οἰκονομίας δὲ, καὶ ὥστε δι' αὐτῆς τοῦς ἀκροατὰς εὐμηχάνως ἄγειν πρὸς ἐνότητα, καὶ τὰς προφάσεις περικόπτειν τῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διαστάσεων. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα ἐπιστελλας, ἅπερ κἀν τοῖς προλαβοῦσι λόγοις διεξελέλυθε, καὶ θερμοῦν ἑαυτὸν τῆς τε κατὰ Καλχηδόνα συνόδου πρόμαχον καὶ τῆς τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος ἐπιστολῆς διὰ πολλῶν, ὧν περ διαφόρως ἔγραψε, παραστησάμενος, πέρας τῆς γράμματι ἐπιτίθειν.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς θεσπέσιος ἀνὴρ καὶ πρὸς Χριστοφόρον τινὰ, ὃν αὐτὸς ὀνομάσκει ἐπιγράφει, γραφικῶν ἐρωτήσεων αἰτησάμενος λύσεις. Τὰ δὲ ἠρωτημένα ἔστι πρῶτον μὲν, Πῶς δεῖ νοεῖν τὸ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Βασιλειῶν εἰρημένον· Καὶ ἐπέσειεν ὁ Θεὸς τὸν Δαβὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν· καὶ μετὰ ταῦτα· Ὅτι ἠριθμήσῃ ἡ Γραφή, ὡς περ καὶ Κύριον, οὐ μόνον τὸν ἀληθινὸν ὀνομάζει Θεόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τῆς πονηρίας ἄρχοντα. [876 R.] Κατὰ τοῦτο γὰρ τὸ σημαίνωμενον καὶ τὸν Παῦλον φάναί· Ἐν οἷς ὁ Θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰς καρδίας τῶν ἀπίστων. Καὶ ὁ Σωτὴρ· Ὁὐ δύνασθε δυσὸ κυρλοῖς δουλεύειν. Δὴ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Παραλειπομένων ἀπαρκαλύπτως τὸν διάβολον λέγει τὸν ἐπισείσαντα τὸν Δαβὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν. Πλὴν καὶ τὸ παρ' ἡμῶν ἀντίγραφον οὐχ ὡς τὸ ἀποσταλὲν παρὰ τοῦ περιέχει. Ἐχει γάρ· Καὶ προσέθετο ὄργην Κυρίου ἐκκαθῆναι ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπέσειεν τὸν Δαβὶδ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔξῃς, ὡς δοκεῖν πως ὄργην ἐνταῦθα λέγεσθαι Κυρίου τὸν εἰρημένον ἐν Παραλειπομέναις διάβολον. Ἐτε δὲ οὕτως, εἴτε ὡς γέγραφας ἔχει τὸ ῥητὸν, οἶμαι φανερώς τὴν λύσιν ἀναμφίβολον προελθεῖν. Ὅτι δὲ ὁ μῶνυμον καὶ τὸ Κύριος καὶ τὸ Θεός, καὶ (ὡς ἐρήθη ὁ πολλὰκις) καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου παραλαμβάνεται τῇ ἱερᾷ Γραφῇ, εἰρηται μὲν, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ δι' ἑτέρων πιστώσασθαι. Ἐν γὰρ τῇ νομοθεσίᾳ τῇ περὶ τοῦ Πάσχα, μετὰ τὸ χρίσαι τῷ αἵματι τὴν φλὴν καὶ τοὺς σταθμούς· Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε, φησὶν, ἕκαστος τὴν θύραν αὐτοῦ ἕως πρωῆ, καὶ παρελεύσεται Κύριος πατάξαι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλὴς καὶ ἐκ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, καὶ παρελεύσεται Κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ἐλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. Ἄλλο γὰρ ὡς ἄλλος Κύριος ὃν λέγει παρελεύσεσθαι καὶ τοὺς Αἰγυπτίους πατάξαι, καὶ ἄλλος ὁ μὴ συγχωρῶν τὸν ἐλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν οἰκίας καὶ πατάξαι αὐτούς. Τοιοῦτον δὲ ἔστι καὶ τὸ περὶ τοῦ Βαλαάμ εἰρημένον. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή ἐπιτρέψαι μὲν αὐτῷ τὸν Θεὸν ἀπελθεῖν

A sincera opinione, quam illi Domitianus suspiciose objecerat, quod existimaret vocem talem non sincere ex animo ab eo usurpari et proponi, sed dispensatione quadam, ut per eam auditores nullo negotio ad unitatem revocaret, causasque dissensionum ab Ecclesia catholica præcideret. Hæc et hoc genus alia cum perscripsisset (quæ et in superioribus libris exposuerat) et sese ardentem Chalcedonensis synodi, atque sancti Leonis papæ epistolæ multis ac variis scriptis propugnatores exhibuisset, epistolæ finem imposuit.

Scribit idem venerandus vir ad Christophorum quemdam, quem ipse sanctissimum in inscriptione litterarum appellat, 282a rogatus ab eo ut ad quasdam ex sacris Litteris dubitationes responderet. Quæstiones porro hæc sunt : *Et fecit Deus David numerare populum*^c. Et infra : *Quia numeravit, indignatus est contra eum*^d. Respondet Eulogius, in divinis Litteris Deum quemadmodum et Dominum non solum verum Deum, sed etiam ipsius mali principem nominari. In hoc intellectu Paulus dixit : *In quibus Deus hujus sæculi excæcavit mentes infidelium*^e. Et Salvator : *Nemo potest duobus dominis servire*^f. Hinc in primo Paralipomenon aperte dicit Davidem a Satana incitatum fuisse ut numeraret populum : nisi quod nostrum exemplar cum eo quod a te missum est, non convenit. Ita enim habet : *Et addidit furor Domini irasci contra Jerusalem, et commovit David in ipsis*^g, et quæ sequuntur. Ita ut videatur is qui dictus est in Paralipomenis diabolus, hic ira Domini appellari. Atque sive sic [ut ego lego], sive ut tu scripsisti, se locus Scripturæ habet, existimo tamen certam apertamque esse quæstionis solutionem. Quod ergo vox Dominus, et vox Deus, in sacra Scriptura æquivoca sit, eademque (uti sæpe dictum est) in contrarium sensum accipiat, explicatum est. Nihil tamen obstat, quominus etiam aliud inde locum similem firmemus. Etenim in lege de Paschate celebrando lata [postquam dixit] unguendum sanguine superliminare et postes : *Vos, inquit, non aggredimini unusquisque januam suam usque mane, et transibit Dominus percutiens Ægyptios, et videbit sanguinem in superliminari et in utroque poste, et pertransibit Dominus ostium, et non sinet percussorem ingredi domus vestras ad percutiendum*^h. Clarum est aliud esse Dominum, quem dicit transiturum ad percutiendos Ægyptios, et aliud qui prohibeat ne ingrediatur percussor in domos Israelitarum et percutiat ipsos. Tale etiam est illud de Balaam dictumⁱ. Dicit enim Scriptura permisisse quidem illi Deum ut iret ad eos qui illum vocabant; iratum vero Deum quod proficisceretur ad illos. Et hic aliud insinuari ait Deum qui illum

^c II Reg. xxiv, 1. ^d Ibid. 2. ^e II Cor. vi, 4. ^f Luc. xvi, 13. ^g I Paral. xxi, 4; II Reg. xxiv, 1. ^h Exod. xii, 22, 23. ⁱ Num. xii, 20.

VARIE LECTIONES.

²⁰ αὐτοῦ B et corr. A : αὐτόν ζ. ²⁷ δευτ. c. 24. ²⁸ ἐπέσειεν A : ἐποίησεν ζ. ²⁹ ὄργην ζ. ³⁰ ἐρήθη ζ. ³¹ καὶ add. A. ³² δι' ἑτέρων A : ἕτερον ζ.

moneat ut proficiatur, et alium qui ira commoveatur in illum. Neque enim irascebatur illi, quod mandatum exsequeretur, qui id præceperat, sed vel imperantem non oportebat **282^b** irasci, aut si irasceretur ob ipsius discessum, non oportebat imperare. Ergo Eulogius quæstionem per homonymiam [seu æquivocationem declaratam] videtur solvere. Sed mihi videtur a Theodoro aliisque sanctis Patribus dubitationis quæstio melius esse soluta. Dicit vero, Davide in numerando populo peccante, populum dedisse pœnas, non quod ille numerando peccarit, sed parricidæ Absaloni bellum patri inferenti suppetias tulerit populus, et seditione eadem abreptus prætulit illum qui ex sua ambitione seu superbia regnum rapuerat, illi qui a Deo in regem unctus erat. Ergo soluta, ut videtur, prima quæstione, solvit et alteram, quæ ita habet. Quomodo intelligendum est quod Apostolus alibi dicit: *Christum habitare in cordibus nostris*; alicubi vero: *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis* ^k, cum magnum sit discrimen inter tabernaculum et indumentum. Vestis enim summam tantum cutem tangit, tabernaculum vero totum recipit. Affirmat enim distincta ratione eundem esse regem et pastorem; regem quidem hominum, pastorem vero brutorum appellavit, ad varium usum eorum, qui beneficiis ab eo afficiuntur. Neque enim quisquam recte dicatur rex animantium, neque pastor hominum. Ita præsentem quoque locum licet interpretari: *Habitat enim*, ut ipse sanctus Paulus docet, *sapientia Dei in iis quibus imperat, et qui in illo radicati et superædificati sunt* ^l. Induit autem Christum qui illum postea rursum exuere potest. Quapropter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. Aliis autem ob inexplicabilem clementiam suam indumentum sit, quibus tegumentum præbet, ne ab aquilone vento aspero frigidoque, qui pestilentem et exitabilem animabus afflat auram, conversi ad Christum pereant: *A facie enim aquilonis exardescit mala* ^m. His igitur duabus quæstionibus solutis, epistolam hanc cum votorum precepcatione finit.

σεται τὰ ^o κακά. Τὰς οὖν δύο ταύτας ἀπορίας ἐπιλυσάμενος ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ εἰς ἐξαίτησιν προσευχῶν τελευτᾷ.

Idem adhuc Eulogius in libro seu argumento **D** nono declaravit ea quibus vitæ solitariæ laus continetur, et quid sit monachus describit, atque rationem ejus vivendi exponit. Hortatur vitæ monasticæ cultores, ut ad professionis præscriptum vitam instituant, et se ad solitariam vitam et Ecclesiæ unitatem **283^a** conforment. Erant autem, quos illius admonitio respicit, ex factione et secta Severiana, uti non est obscurum, quibus, quomodo [hereticorum ipsorum majorum] sententiæ cum

A [462 H.] πρὸς τοὺς καλοῦντας, ὀργισθῆναι δὲ θυμῷ τὸν Θεὸν ὅτι ἐπορεύετο πρὸς αὐτούς. Κάνταυθα γὰρ ἄλλον ἀνίττεσθαι ¹ φησι Θεὸν τὸν ἐπιτρέψαντα αὐτῷ, καὶ ἄλλον τὸν ὀργισθέντα θυμῷ ἐπ' αὐτόν· οὐ γὰρ ἂν ὁ ἐπιτρέψας ὠργίζετο τῷ πληρώσαντι τὸ ἐπιτραπέν, ἀλλ' ἢ ἐπιτρέψαντα οὐκ ἔδει θυμοῦσθαι, ἢ ² θυμοῦσθαι μέλλοντα ἀπελθεῖν οὐκ ἔδει ἐπιτρέπειν. Αὐτὸς μὲν οὕτω δοκεῖ πως διὰ τῆς ὁμωνυμίας ³ τὴν ἀμφιβολίαν ἐπιλύεσθαι· ἄμεινον δὲ μοι δοκεῖ Θεοδώρητον τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς ἀνδράσι πραγματευθῆναι τῆς προκειμένης ἀπορίας τὴν ἐπιλυσιν. Λέγει δὲ καὶ τοῦ Δαβὶδ ἐν τῇ ἀριθμῆσει ἀμαρτήσαντος τὸ πλῆθος ὑποσχέειν τὴν τιμωρίαν, οὐ διότι ⁴ ἐκείνος ἠρίθμησεν, ἀλλ' ὅτι· τῷ πατραλοῖα Ἀβεσσαλὼμ, χεῖρα πολεμίαν ἐπανατείναντος ⁵ τῷ πατρὶ, συναντήρῃ τε ὁ λαὸς καὶ συνεστασίασε, προτιμήσας τὸν ἐξ ἀθαλείας ἀρπάσαντα τὴν ἀρχὴν, τοῦ παρὰ Θεοῦ εἰς βασιλεῖα χρισθέντος. Τὴν οὖν πρώτην ἐπιλυσάμενος (ὡς ἔδοξεν) ἀπορίαν, ἐπιλύεται καὶ τὴν δευτέραν ἔχουσαν οὕτω· πῶς δεῖ νοῆσαι πῆ μὲν λέγοντος τοῦ Ἀποστόλου ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν κατοικεῖν τὸν Χριστόν, πῆ δὲ· Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, μεγάλης οὐσίας τῆς διαφορᾶς οἰκῆσεώς τε καὶ ἐνδύσεως· ἡ μὲν γὰρ τὸ ἐπιπόλαιον, ἡ δὲ τὸ διὰ βᾶθους παρίστησι. Λέγει δὲ τὸν νοῦν διακριῶν ὅτι, καθάπερ αὐτὸς καὶ βασιλεὺς ὑπάρχει καὶ ποιμὴν, καὶ βασιλεὺς μὲν τῶν λογικῶν, ποιμὴν δὲ τῶν ἀλόγων, πρὸς τὴν διάφορον χρεῖαν τῶν τὴν εὐεργεσίαν δεχομένων ὀνομαζόμενος (οἷτε γὰρ τις ἀλόγων βασιλεὺς εἰκότως λεχθεῖν [817 R.], οὔτε ποιμαίνειν τὰ λογικά), οὕτω δεῖ ⁶ νοεῖν καὶ τὸ προκείμενον. Κατοικεῖ μὲν γὰρ, ὡς αὐτὸς ὁ θεσπέσιος λέγει Παῦλος, ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἐν οἷς πολιτεύεται καὶ οἱ καθεστῆκασιν ἐρρίζωμένοι τε καὶ τεθεμνακαὶ οἱ καθεστῆκασιν ἐνδύεται δὲ τὸν Χριστὸν καὶ ὁ πάλιν αὐτὸν δυνάμενος ἀποδύσασθαι. Διὸ φημεν, Ἐρρίζωμένοι ἐν αὐτῷ δικαίως ἐγκατοικεῖ, τοῖς δὲ ἄλλοις διὰ τὴν ἀφατον φιλανθρωπίαν ἐνδομα γίνεται, παρέχων σκέπη, ἵνα μὴ ἀπὸ τοῦ βορᾶ ⁷, τοῦ σκληροῦ καὶ ψυχροῦ ἀνέμου, τοῖς ἐπιστρέφουσι πρὸς αὐτὸν ἐπιτρίβητο ἄδικα καὶ ψυχοφθόρα ἐπιπνέοντος· Ἀπὸ προσώπου γὰρ βορᾶ ἐκκαυθήσεται ⁸· Ἐτι δὲ ὁ αὐτὸς καθωμίλησεν ⁹ ἐν τῷ θ' σημείῳ, δι' ὧν ἐγκώμιον μὲν διαπλέκεται τοῦ μονάδος βίου, καὶ τί ποτὲ ἐστὶν ὁ μοναχός, ὑπογράφει· καὶ αὐτὸν δὲ τῆς αὐτῆς πολιτείας ἀπαγγέλλει. Παραινεῖ δὲ τοὺς τῆς μονάδος πολιτείας ἐραστὰς κατὰ τὸ ἐπάγγελμα πολιτεύεσθαι, καὶ τῇ μονότητι καὶ τῇ ¹⁰ ἐνοτήτι τῆς Ἐκκλησίας συναρμολόγησαι. Εἴησαν δὲ, πρὸς οὓς ἀφῆρα ἡ παραινέσις, τῆς Σεβήρου διασπορᾶς καὶ κατατομῆς· μερίδες αὐκ ἄσημοι ¹¹· οἷς ὅπως μὲν μάχονται τῶν πατέρων αὐτῶν αἱ δόξαι πρὸς ἑαυτούς.

l Ephes. iii, 17. k Galat. iii, 27. l Coloss. ii, 7. m Jerem. vi, 1.

VARIÆ LECTIONES.

¹ ἀνίττεσθαι om. B. ² ἢ A : ἢ εἰς. ³ ὁμωνυμίας A : ὁμονοίας ζ. ⁴ οὐ διότι A : οὐδ' ὅτι ζ. ⁵ ἐπανατείναντι B et corr. A : ἐπανατείναντος ζ. ⁶ δεῖ A : δὴ ζ. ⁷ βορᾶ A. ⁸ τὰ αὐτῶν A. ⁹ καθωμίλησεν ζ. ¹⁰ alterum τῇ adj. A. ¹¹ μερίδος οὐκ ἄσημον ζ.

ὅπως δὲ πρὸς [463 H.] ἀλλήλους, καὶ οὐδαμῆ τὸ Ἀ
 στάσιμον οὐδὲ τὸ πάγιον ἔχουσιν, ἀπογυμνώσας τε
 καὶ ἀνακαλυψάμενος ⁴⁴, ἐκ τῆς ἐκείθεν ἀτοπίας ὄρᾶν
 αὐτοὺς πρὸς τὴν ἑνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ὑποτίθεται.
 Τοὺς μὲν γὰρ παράγει λέγοντας σῶζεσθαι τὰς δια-
 φορὰς μετὰ τὴν ἑνωσιν, ὡσπερ καὶ Σεβήρον, τοὺς
 δὲ σῶζεσθαι μηδαμῶς, ὡσπερ καὶ Τιμόθεον ἐν ἄλλοις
 τε καὶ ἐν οἷς κατὰ τοῦ ἐν ἀγίοις ἀγωνίζεται Λέον-
 τος. Οὐ μόνον δὲ αὐτὸς οὐκ ἀνέχεται φάναι σῶζε-
 σθαι, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἐνόησεν ἀποφαίνει τοὺς, ἐλ-
 τινες σῶζεσθαι τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν μετὰ τὴν
 ἑνωσιν δογματίζουσιν. Ἄλλα καὶ Σεβήρος πάλιν
 σῶζεσθαι λέγων τὰς διαφορὰς, τὰ πράγματα οἷς ἡ
 ἑαφορὰ ἐπιθεωρεῖται οὐ συνομολογεῖ σῶζεσθαι. Καὶ
 οὐ πανταχοῦ δογματίζει τοῦτο· παλιντροπος γάρ
 ἔστι τὴν πίστιν καὶ πολύμορφος· καὶ γὰρ ἐν τισιν ^B
 αὐτοῦ ⁴⁵ λόγοις καὶ αὐτὰ διομολογεῖ τὰ πράγματα
 σῶζεσθαι. Οὕτως οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ
 πρὸς ἑαυτοὺς τὸ ἀλλόφυλον τῆς εὐσεβείας στασιάζ-
 οντας σύνταγμα. Ἐκ τούτου παραινῶν τοὺς στασιάζ-
 οντας τῷ φρονήματι τῆς εὐσεβείας συνδραμεῖν, κατ'
 ἐπιδρόμῃν ἱστορεῖ Μαρκιανὸν μὲν συγκροτῆσαι τὴν
 ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, καὶ ὡς ἐκείνου τὸν βίον λι-
 πόντος Λέων μὲν κατέστη τῶν πραγμάτων κύριος,
 εἰ δὲ Αἰγύπτιοι τῆς ἱερᾶς ἐπιναστρέψαντες συνόδου
 παραχῆς ἐπλήρωσαν τὴν οἰκουμένην, δυσσεβῶς τε
 καὶ πεπλασμένως φημίσαντες ὡς ἡ σύνοδος Κύριλλον
 ἀπεβάλετο ⁴⁶ καὶ Νεστόριον ἀπέβέβατο. Ὡν τὸν ἄλο-
 γον ὁ Λέων καταστέλλων θέρουον, τὰ ψηφισθέντα
 ἐν Καλχηδόνι ⁴⁷ καὶ τὰ προχθέντα πανταχοῦ δια-
 πέμψας τῆς οἰκουμένης μετ' ἑγκυκλίων κελεύσεων
 ἕκαστον τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 ἄστων ἐγγράφως ἀνομολογῆσαι διετάξαστο· ὃ καὶ προ-
 θύμως πεπράχασαι, τῶν ἀρχιερέων τοῦ ἀριθμοῦ εἰς
 ἑξακοσίους καὶ χιλίους [880 R.] συγκεφαλαιωθέντος,
 μηδενὸς ἑτερογνωμονήσαντος πλὴν Ἀμφιλοχίου τοῦ ⁴⁸
 Σίδης, ὃς μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸς δι' ὑπογραφῆς συν-
 εφώνησε. Μεθ' ὧν καὶ ὁ μέγας Συμεὼν, ὁ ἐν τῷ
 στύλῳ τὸν ἀγγελικὸν ἐκείνου βίον διανυσάμενος, καὶ
 Βαράδατος, καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς πολιτείας
 φθάσαντες. Ταῦτα διαδραμῶν καὶ δικαίως Σεβήρον
 τῷ ἀναθέματι παραπεμφθῆναι παραστησάμενος ⁴⁹
 εἰς τέλος διέστειλε τὴν διάλεξιν.

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος προδιαβάλλεται ⁵⁰ μὲν τὴν ^D
 αὐτὴν ἐπεγραφὴν, παραίνεσιν δὲ πρὸς τοὺς διεστῶτας
 τῆς Ἐκκλησίας εἰσηγεῖται, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν
 αἰρετικῶντων κἀνταῦθα μάχης τε καὶ διαφορᾶς συν-
 εἶν τὸ τῆς Ἐκκλησίας ὄρθον φρόνημα παρακαλῶν.
 Λέγει δὲ καὶ ὅθεν κατετήθη εἰς μυρίας διαιρέσεις
 καὶ τομὰς ἡ αἰρετικὴ δόξα. Ἐπερωτῶσα γὰρ τὰ
 τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, εἰ, καθάπερ δύο τὰς φύσεις
 λέγουσιν, οὕτω καὶ τὰς ὑποστάσεις λέγειν ἀνέχονται,
 καὶ ἐπεὶ μίαν λέγουσιν ἐπὶ Χριστοῦ τὴν ὑπόστασιν,
 ἄρα καὶ μίαν φύσιν ἐπ' αὐτοῦ δογματίζουσι, ταῦτα

ipsis auctoribus et cum aliis ejusdem sectæ pugnant,
 nec usquam quidquam stabile et solidum habeant,
 aperiens declaransque ex illorum absurditate, si
 ad Ecclesiae unionem respiciant ostendit. Hos enim
 producit, ut asserentes differentias post unionem
 servari, uti Severum; illos autem ut negantes
 servari, uti Timotheum, cum in aliis ipsius scriptis,
 tum in iis quibus sanctum Leonem oppugnat. Ipse
 vero non solum dicit non servari differentias, sed
 etiam impietatis reos peragit illos quicunque diffe-
 rentias post unionem servari docent. Sed Severus
 rursus dum docet differentias servari, res tamen
 quibus differentia cognoscitur, negat servari. Nec
 constanter hoc ubique docet: inconstans enim, et
 Vertumnus aliquis aut Proteus est in fide; eteum
 in quibusdam libris confitetur ipsas etiam res ser-
 vari. Adeo non solum inter se ipsi, sed neque sibi
 ipse quisquam constans dogma Babylonicum, nempe
 et a vera pietate alienum cudunt. Hinc [sumpta
 occasione] hortatus dissidentes, ut in Ecclesiae
 sententiam descendant, cursim narrat a Marciano
 Chalcedonensem synodum coactam; Leonem, Mar-
 ciano mortuo, suffectum summæ rerum præfuisse:
 Ægyptios concilium evertere conatos orbem totum
 tumultibus implesse, impie fictæque rumores spar-
 sisse, Cyrillum a synodo damnatum, Nestorium re-
 ceptum fuisse. Quorum [inquit] insanum furorem
 reprimens Leo decreta concilii Chalcedonensis
 actaque cum encyclicis seu circularibus mandatis
 per totum orbem misit, singulisque episcopis et
 presbyteris, nec non iis qui in religiosa et mona-
 stica vita celebres habebantur præcepit, uti sen-
 tentiam suam scripto profiterentur. Quod episcopi,
 numero mille sexcenti, prompte sane executi sunt,
 nemine qui aliter sentiret deprehenso præter Am-
 philochium Sidæ pontificem, qui tamen et ipse
 paulo post concilii sententiæ subscripsit consen-
 sitque. A quibus stetit et Simeon qui in columna
 cœlitum vitam æmulabatur [Simeon styrita], et
 Baradatus, alique eamdem vivendi rationem secu-
 ti. His oratione decursis, cum ^{283b} Severum ana-
 themate proscriptum dixisset, disputationem sine
 concludit.

Sequens oratio eandem præfert inscriptionem, et
 adhortationem ad eos continet, qui ab Ecclesia dissi-
 debant, qua monet, ut suas inter se pugnas, suorum-
 que dissensiones hæreticorum, cum Ecclesiae recto
 consensu respiciant componantque. Ostendit præterea
 unde factum sit ut opinatio hæretica in infinitas quasi
 sectas et sententias distracta et divulsa sit. Inter-
 rogans enim [hæresis] Ecclesiae filios an, quemad-
 modum duas [in Christo] naturas asserunt, asser-
 rant similiter et duas personas, et cum respondent
 unam esse in Christo hypostasim, quaerit an etiam

VARIAE LECTIONES.

⁴⁴ ἀποκαλ. ζ. ⁴⁵ αὐτῷ ζ. ⁴⁶ ἀπεβάλλετο ζ. ⁴⁷ Χαλκ. Α. ⁴⁸ τοῦ Α : τῆς ζ. ⁴⁹ παραστησάμενος —
 διέστειλε Α : συστησάμενος — διέστησε ζ. ⁵⁰ παραδιαβάλλεται ζ, malim προβάλλεται.

asserant unam naturam? Sed nihil horum hactenus unquam quæ hæresis quæsit, ab [Ecclesiam illis] audivit. Vicissim autem et ab Ecclesia interrogatur hæresis, cur id quærat? an quod existimet naturam et personam esse idem, et propterea putet eos qui asserant duas naturas, etiam asserere duas personas? Aut contra, qui unam profiteantur personam, etiam unam profiteri naturam censet? Hinc nato contentionis initio, bellum illud hæreticorum inter se digladiantium multiplex et implacabile exstitit, idemne sit natura et hypostasis. Etenim si dicimus unam in Trinitate naturam esse, necessario dicendum erit, unam quoque esse hypostasim. Aut si tres hypostases, natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc commenti sunt aliud esse naturam, et aliud essentialiam. Naturam rursus diviserunt in generalem et singulares naturas. Et cum ad Sergium scribit Severus: *Unam, inquit, essentialiam Christum esse volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel una semel nata essentialia aut etiam qualitate, quomodo mansit naturarum, ex quibus unus existit Christus, secundum essentialiam differentia? Si enim una qualitas est et essentialia, frustra deinceps ponit differentiam.* Et sane, quibus fundamentis nixus unam asserere essentialiam Severus recusat, iisdem vel invitus negare cogitur unam esse in Christo naturam. Nonnulli porro ex impudentioribus, naturam, personam, essentialiam idem esse admittentes, non horruerunt affirmare etiam in sancta Trinitate tres esse essentialias, unde et tres deos et tres deitates, etsi non verbo, mente tamen docent. Et hi quidem damnantur veluti tres essentialias **284a** in Trinitate prodigiöse cudentes, hi vero quod non proprie Deum Patrem aut Filium, aut Spiritum sanctum dici censeant. Isti vero forsitan se sint, qui tantum signatas seu figurativas proprietates putant esse hypostases. Ita in multas sententias et errores alios illorum dissecta secta progressa est, quemadmodum et de differentia concurrentium in Christo naturarum. Aliis enim nugatoribus visum est perire differentiam post unionem naturarum: aliis servari differentiam iudicatum; qui et ipsi bifariam divisi sunt. Nam qui differentiam manere voluit, nolunt tamen ea manere per quæ existit differentia. Alii vero et illa manere, cogente necessaria consequentia, sæpe concedentes (alia hæc est insaniam amentiam), duas tamen naturas appellare penitus aversantur. Vox enim *duo*, inquit, per partes et per se res differentes ostendit. His breviter disputatis, longa exhortatione hanc quoque librum finit.

Aliam orationem componit contra Agnoitas sive ignorantas. Monachos autem quosdam ait ex Pa-

A ἐπερωτώσα ⁸¹ ἢ ἀρεσις ὧν μὲν ἐζήτησε ⁸² τίως οὐδὲν ἀκούει [464 H.], ἀντεπερωτᾶται δὲ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τί δήποτε ταῦτα ἐρωτᾷ· Ἐρα γὰρ ταῦτόν ἡγείται φύσιν καὶ ὑπόστασιν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς δύο λέγοντας φύσεις νομίζει δύο καὶ ὑποστάσεις δοξάζει, ἢ ἀνάπαλιν τοὺς μίαν ὑπόστασιν λέγοντας καὶ μίαν φύσιν συνομολογεῖν νομίζει; Ἀρχὴν οὖν τοιαύτην τῆς κινήσεως λαβούσης, καὶ ὁ πολὺς ἐκείνος καὶ ἀσπονδὸς τῶν αἰρετικῶντων ἐν ἑαυτοῖς συνεβράβη πόλεμος, εἰ ταῦτόν φύσιν καὶ ὑπόστασιν, ἐπεὶ ⁸³ μίαν φύσιν ἐπὶ τῆς Τριάδος φαμὲν, καὶ μίαν ὁμολογεῖν ἀνάγκη τὴν ὑπόστασιν, ἢ ἐπεὶ τὰς ὑποστάσεις τρεῖς, καὶ ἡ φύσις εἰς τρεῖς διαιρεῖσθω. Κάκειθεν ἄλλο μὲν σημαίνει τὴν φύσιν, ἄλλο δὲ σημαίνει τὴν οὐσίαν ἀνέπλασαν, καὶ τὴν φύσιν πάλιν εἰς γενικὴν φύσιν καὶ ἰδικὰς φύσεις κατεμέρισαν. Καὶ πρὸς μὲν τὸν γραμματικὸν Σέργιον ὁ Σεβῆρος γράφων· *Μίαν οὐσίαν*, φησὶν, *εἰκεὶν τὸν Χριστὸν ἐβουλόμεθα* ⁸⁴, *ἴνα τῶν συναβθόντων τὴν διαφορὰν μὴ ἀνέλκωμεν.* Μιᾶς γὰρ καθάπαξ γεσηνημένης οὐσίας ἢ καὶ ποιότητος, πῶς ἐτι μεμένης τῶν φύσεων, ἐξ ὧν εἰς ὁ Χριστὸς, ἢ κατ' οὐσίαν διαφορὰ; εἰ γὰρ μία ποιότης καὶ οὐσία, τὰ τῆς διαφορᾶς λοιπὸν φροῦδα καθέστηκε. Καίτοι γε ἐξ ὧν τὴν μίαν οὐσίαν εἰπεῖν ὁ Σεβῆρος παραιτεῖται, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ μίαν λέγειν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, κἄν μὴ βούλοιο, παρητήσατο. Τινὲς δὲ τῶν ἀπηρυθριασμένως ⁸⁵ φύσιν καὶ ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν ταῦτόν εἰπεῖν ἐκδέξαμένων ⁸⁶ καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος τρεῖς οὐσίας λέγειν οὐκ ἐφριζᾷν, δι' ὧν καὶ τὸ τρεῖς θεοὺς καὶ θεότητας, εἰ καὶ μὴ ⁸⁷ τῆ φωνῆ, τοῖς γε νοήμασι δογματίζουσι. Καὶ οἱ μὲν κατακρίνονται ὡς τρεῖς οὐσίες ἐπὶ τῆς Τριάδος τερατευόμενοι, οἱ δὲ ὡς οὐ κυρίως θεὸν τὸν Πατέρα ἢ τὸν Υἱὸν ἢ τὸ Πνεῦμα δοξάζοντες· οὔτοι δ' ἂν εἴεν οἱ μόνα τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τὰς ὑποστάσεις εἶναι δογματίζοντες. Καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ὁ μερισμὸς ⁸⁸ αὐτοῖς καὶ ἡ κατατομὴ προσλήλυθεν, ὥσπερ καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν συνελθουσῶν ἐπὶ ⁸⁹ Χριστοῦ φύσεων. Τοῖς μὲν γὰρ μετὰ τὴν ἔνωσιν μὴ φυλάττεσθαι τὴν διαφορὰν ἐπιβλήτε φηγάζεσθαι, τοῖς δὲ σώζεσθαι τὴν διαφορὰν ἢ ὁμολογία γέγονε. [881 R.] Διχῆ δὲ καὶ οὔτοι διεμεβήσαν. Οἱ μὲν γὰρ τὴν διαφορὰν ὁμολογοῦντες σώζεσθαι τὰ ὧν ἡ διαφορὰ σώζειν οὐ βούλονται· οἱ δὲ κάκεινα ὑπὸ τῆς ἀναγκαζούσης ἀκολουθίας συχωροῦντες πολλάκις (ἄλλος λῆρος τοῦτο ⁹⁰ καὶ ἄλλο παράνοια), δύο ταύτας λέγειν οὐμενοῦν οὐδ' ἑλοκ ἀνέχονται· ἢ γὰρ δύο φωνῆ, φασίν, ἀνὰ μέρος καὶ καθ' ἑαυτὰ τὰ διαφέροντα τίθησι. Ταῦτα καὶ τὸ τοιαῦτα διὰ βραχέων προθεῖς, καὶ τὴν παραινέσιν πλατυνάμενος, καὶ τὸν παρόντα καταπαύει λόγον.

Γράφει λόγον ἕτερον κατὰ Ἀγνοητῶν. Μοναχοῦς δὲ τινὰς τῶν ἐκ τῆς κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐρήμου

VARIE LECTIONES.

⁸¹ ἐπερωτώσα A : ἐπιζητούσα G. ⁸² ἐπεζήτησε μὲν G. ⁸³ ante ἐπεὶ inseruerim ὥστε. ⁸⁴ ἐβουλόμεθα ἴμο οὐ βουλόμεθα. ⁸⁵ ἀπηρυθριασμένων G. ⁸⁶ ἐκδέξαμένοι G. ⁸⁷ μὴ adf. A. ⁸⁸ ὁ μερισμὸς A : ὁριερός G. ⁸⁹ ἐπὶ τοῦ Χρ. G. ⁹⁰ τοῦτο A : οὗτος G.

κινήσει λέγει τὸ δόγμα, οἱ ἄγνοιαν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ περιέπτεον ὑπήχθησαν ἐξ ὧν τε εἶπεν αὐτός· *Ποῦ θεθείκατε Ἀδάραρον; καὶ· Οὐδεὶς οἶδε τὴν ὥραν ἐκεῖνην ἢ τὴν ἡμέραν οὐδὲ ὁ Υἱός, καὶ ἐξ ἄλλων τοιοῦτοτρόπων.* Ὁ δὲ ἐπὶ Εὐλόγιος οὗτος [465 H.] οὕτε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, πολλῶ δὲ μᾶλλον οὐδὲ κατὰ τὸ θεῖον ἄγνοεῖν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν οὔτε τὸν τάφον τοῦ Λαζάρου, οὔτε τὴν τέλειον ἡμέραν διατείνεται. Οὔτε γὰρ τὸ ἀνθρώπινον, εἰς μίαν ὑπόστασιν συνελθὼν τῇ ἀπροσίτῳ καὶ οὐσιώδει σοφίᾳ, ἄγνοήσει ἂν τι, ὡσπερ οὐδὲν τῶν παρόντων, οὐτω δὴ οὐδὲ τῶν μελλόντων, οὔτε διαφανεσθῆναι δύναται τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ· *Πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατήρ, ἐμὰ ἔστιν, εἰ μὴ ἕρα καὶ τὸν Πατέρα πρὸς τὴν ἄγνοιαν οἱ πάντα τολμῶντες παρεκλύσωσι.* Τὸ μέντοι γε φάναι τὸν Σωτῆρα· *Ποῦ θεθείκατε Ἀδάραρον;* εἰς ἐπίστασιν καὶ μνήμην ἔχοντα ὡς τοὺς παρόντας τῶν Ἰουδαίων εἶπεν. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτερά τινα διαπράξεσθαι, ὡσπερ τὸ· *Ἀύσατε αὐτὸν καὶ ἄφρατε ὑπάγειν, ἵνα ἐξ ὧν τε κατὰ μέρος εἶδον καὶ ἐξ ὧν ἤκουσαν, πιστὸν μὲν τὸ ὁρᾶσθαι καὶ ἀναμφισβήτητον, ἀνεξέλεικτον δὲ παραδοθεῖν τῇ μνήμῃ.* Λέγει δὲ ὅτι καὶ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ λεγόμενα τὰ μὲν κατὰ ἀναφορὰν, τὰ δὲ κατὰ ἀλήθειαν λέγεται· κατὰ ἀναφορὰν μὲν τὸ ἁμαρτιαν αὐτὸν καὶ καταρὰν ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι (οὐ γὰρ γέγονε ταῦτα, ἀλλ' ὅσα τῆς κεφαλῆς οικουμένης τὰ τοῦ ἰδίου σώματος, αὐτὸς τὰ τοῦ σώματος ἀναδέχεται)· κατὰ ἀλήθειαν δὲ λέγεται ἀνθρωπὸς τε γεγονῆναι καὶ πεινῆσαι καὶ διψῆσαι καὶ τὰ ἕμια. *Ὅστε εἰ τις ἐθέλοι λέγειν ἄγνοεῖν αὐτὸν κατὰ ἀναφορὰν, ὡς οὐκ ἐκτός ἄγνοίας ὄντος αὐτοῦ τοῦ σώματος ἦτοι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἥς ἐστὶν αὐτὸς κεφαλὴ, οὐκ ἂν μὲν ἐξω τοῦ εἰκότος περινεχθεῖν, οὐ μὴν ἀγνοοῦντα τὴν τοῦ Πατρὸς σοφίαν δεξάσεται.* Ἄλλ' εἰ τὸ· *Ποῦ θεθείκατε αὐτόν;* ἄγνοιαν τοῦ Χριστοῦ κατηγορεῖν τοὺς ἀπειδεύτους ἀνέπεισε, πῶς οὐχὶ καὶ τῷ Πατρὶ τὴν αὐτὴν ἄγνοιαν ἐπεβρίψουσι διαπυθνομένου καὶ λέγοντι πρὸς τὸν Ἀδάμ· *Ποῦ εἶ; καὶ πρὸς τὸν ἀδελφοκτόνον· Ποῦ ἔστιν Ἀβὲλ ὁ ἀδελφός σου; καὶ· Κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρρας πεπλήθυνται, καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα· καταβάς ὅν ὑψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦνται, εἰ δὲ μὴ, ἵνα γῶ.* Ἐρωτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸ δαιμόνιον· *Τί ὄραμά σοι; χάκεινο ἀποκρίνεται· Δαεσῶν ὄραμά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν.* Ἀλλὰ καὶ τοῖς τυφλοῖς λέγει· *Τί θέλετε ποιῆσω ὑμῖν; καὶ πῶς οὐκ ἔστι ταῦτα φανερόν ὡς οὐκ ἄγνοίας ἦν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔπερωτᾷ ἅπ' αὐτοῦ τοῦ δαιμονίου [884 R.] τὸ κληθὸς τῶν κατοικούντων τοῖς μαθηταῖς ἐπιδειξαι βουλόμενος, ὡς ἂν μάθειεν ὡς καὶ τῶν πολλῶν ἤδη περιγέγονεν, πιστεῖν αὐτοῖς καὶ θάρσος ἐντιθεῖς τοῦ πατεῖν ἐκείνῳ ὄραμα καὶ σκαραίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν*

¹ Joan. xi, 54. ² Marc. xiii, 32. ³ Joan. xvi, 15. ⁴ ibid. 35. ⁵ Gen. iii, 9. ⁶ Gen. iv, 9. ⁷ Gen. xviii, 20. ⁸ Marc. v, 9. ⁹ Matth. xx, 32.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ἡμ. ἐκεῖνην οὐδέ γ. ¹¹ ἐνάγοντα Α. ¹² φύσεως Α : φωνῆς γ. ¹³ αὐτὸς ἢ κεφαλὴ γ. ¹⁴ σφόδρα καὶ καταβάς γ. ¹⁵ μὲν Α : μὴ γ. ¹⁶ ὡς ante καὶ add. Α. ¹⁷ αὐτοῖς πιστεῖν γ.

calcandi super serpentes et scorpiones, et super omnem virtutem inimici ^z. Cæcos autem interrogat, ut petitionem ab illis eliciat. Quantum enim beneficium ex petitione accipimus, tantum afficimur ad beneficium [agnitum ei] acceptum. Illud autem quod de extremo iudicii die dictum, quod illud nemo novit, neque angeli, neque Filius, nisi solus Pater, id quidam ob eam rationem dictum existimant, ut discipuli arbitrati quotidie diem ultimum imminere semper vigilarent. Sed nihil obstat quominus et hoc figurate dictum interpretemur, quemadmodum et illud: *Tu scis insipientiam meam* ^γ, et illud, *Deus, Deus meus, ut quid me dereliquisti* ^z? Sunt qui censeant illum dixisse quod ignoraret ultimum diem, ut humanæ naturæ signum proprium quod illi inest, declararet et ostenderet; non quod ipse ignoraret: absit! [quod ipse ignoravit]. Quicunque enim vel divinitati ipsius, vel humanitati ignorantiam **285a** ascribet, nunquam certissimæ lemeritatis crimen effugiet. Sed cum, ut beatus Cyrillus docet, subtili mentis conceptu et animi imaginibus per contemplationem, rem a re dividimus, tum videmus proprias naturæ utriusque, ut in se est, notas et proprietates. Aut, ut Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione distinguuntur, etiam nomina naturarum simul dividuntur. Sed nudæ puræque humanitatis signum proprium est ignorantia. Hac ratione ergo Christi humanitati, ut simplici et puræ humanitatis naturæ consideratæ [præcise secundum ea quæ a se ipsa habet] adscribi poterit ignorantia. Et hoc est quod Theologus explicavit, quando dixit: *Scit quidem ut Deus, nescit vero ut homo*. Quibus dictis addit, quod si qui ex Patribus ignorantiam in Salvatore ex parte humanitatis admiserunt, id tamen non ut dogma sanxerunt, sed Arianorum insaniam repressuri (qui omnia [quæ in Christo erant] humana ad Unigeniti divinitatem transtulerunt, ut increatum Dei Verbum creaturam ostenderent), rectius hæc de humanitate dici posse existimarunt, quam humana ab illis [Arianis] ad divinitatem trahi. Etsi forte qui dixerit, etiam Patres figurate seu anaphorice locutos esse, religiosius videbitur iudicasse. Illis expositis, dicendi finem facit.

Libet postremus orationem continet, cui titulus: *Decretum in Samaritanos editum*. Argumentum orationis huiusmodi: Plebs Samaritana in contrarias divulsa factiones, inter se dissidebat, et peregrinis se opinionibus propugnabat. Alii enim Jesum Nave eum esse censuerunt, de quo Moyses dixit: *Prophetam vobis excitabit Dominus Deus ex fratribus vestris, ut me* ^a. Alii rejecta hac sententia, Dosthen quemdam nomine, sive Dositheum prædicarunt Samaritanum etiam gente æqualem Simoni [Mago]. Et hunc illum esse a Moysæ prædi-

^z Luc. x, 49. ^γ Psal. lxxviii, 6. ^z Psal. xli, 2; Matth. xvi, 46. ^a Deut. xviii, 15.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ ἰδία Α. ⁷⁰ διελθὼν Α: ἰδὴ περιελθὼν ζ. ⁷¹ τοῦτο ζ.

την δύναμιν τοῦ ἔχθρου. Τοῖς τυφλοῦς δὲ ἐπερωτᾷ οἰκονομῶν ἐξ αὐτῶν προσαχθῆναι τὴν ἀττησιν· ὅσον γὰρ αἰτοῦντες τῆς ὠφελείας τυγχάνομεν, τοσοῦτον τὴν ἀλοθῆσιν τῆς εὐεργεσίας δεχόμεθα. Τὸ δὲ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας εἰρημένον, ὡς οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὐδὲ ὁ Υἱὸς, εἰ μὴ ὁ Πατήρ, τινὲς μὲν κατ' οἰκονομίαν εἰρησθαί φασιν, ἵνα τῶν μαθητῶν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν νομιζόντων ἐπελευσθεσθαι τὴν τελευταίαν ἡμέραν καὶ γρηγοροῦντες διατελώσιν· [466 H.] οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ τοῦτο ἐκλαβεῖν ὡς κατὰ ἀναφορὰν εἰρημένον, καθάπερ καὶ τό· *Σὺ θνητὸς τὴν ἀπροσδιήτημον, καὶ τό· Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες*; "Ἐνιοὶ δὲ φασιν αὐτὸν ἀγνωσίαν φάναι τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τὸ ἰδίως προσὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει γνῶρισμα δεικνύοντά τε καὶ ἐμφανίζοντα, οὐχ ὡς αὐτοῦ ἀγνωστοῦντος (ἀπαγε· οὐτε γὰρ κατὰ τὴν θεότητα οὐτε κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἄγνωσιν λέγειν ἐπ' αὐτοῦ θράσους ἐπισφαλούς ἡλευθέρωται), ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς ὁ μακάριος Κύριλλος φησιν, ἐν ἰσχυραῖς διαιρούντες ἐννοίαις ἦτοι νοῦ φαντασίαις τῷ τρόπῳ τῆς θεωρίας ἐκατέρας φύσεως ὀρῶμεν ἰδία ⁶⁰ καὶ καθ' ἑαυτὰ γνωρίσματα, ἧ καὶ ὡς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἡνίκα αἱ φύσεις δίστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται καὶ τὰ ὀνόματα· ἴδιον δὲ γνῶρισμα φιλῆς ἀνθρωπότητος ἢ ἄγνωσιν· κατὰ τοῦτο ρηθεῖν ἂν ἐπὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀνθρωπότητος, ὡς ἀπλῶς ἀνθρωπότητος, θεωρεῖσθαι τὴν ἄγνωσιν. Καὶ τοῦτο καὶ ὁ Θεολόγος ἐτρᾶνωσεν, εἰπὼν· *Γινώσκει μὲν ὡς Θεός, ἀγνωεὶ δὲ ὡς ἀνθρώπος, ἂν τις τὸ φαινόμενον χωρὶσθαι τοῦ κοινόμενον*. Ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει ὡς εἰ καὶ τινες τῶν Πατέρων τὴν ἄγνωσιν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν Σωτῆρα παρεδίξαντο ἀνθρωπότητος, οὐχ ὡς δόγμα τοῦτο προήνεγκαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν Ἀρειανῶν μανίαν ἀντιφερόμενοι, οἳ καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ἐπὶ τὴν θεότητα τοῦ Μονογενοῦς μετέφερον, ὡς ἂν κτίσμα τὸν ἄκτιστον Λόγον τοῦ Θεοῦ παραστήσωσιν, οἰκονομικώτερον ἐδοκίμασαν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ταῦτα φέρειν ἢ παραχωρεῖν ἐκείνους μετέλκειν ταῦτα κατὰ τῆς θεότητος. Εἰ δὲ κατὰ ἀναφορὰν κάκεινους δοίη ταῦτά τις εἰπεῖν, τὸν εὐσεβέστερον λόγον ἀποδέξεται. Ταῦτα διελθὼν ⁷⁰ πέρατι περιβάλλει τὸν λόγον.

Τελευταῖον δὲ περιεῖχε τὸ βιβλίον λόγον ἐπιγραφὴν φέροντα, "Ὅρος ἐκφωνηθεὶς τοῖς Σαμαρείταις. Ἡ δὲ ὑπόθεσις πρόκειται τοιαύτη· Τῶν Σαμαρείτων τὸ πλῆθος εἰς ἀντικειμένας μερίδας διαιρεθέντες καὶ στασιασάντες πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀλλοφύλους ἑαυτοὺς ἀποδιαταίχισαντες δόξαις, οἱ μὲν Ἰησοῦν τὸν Ναυῆ ἐδόξαζον εἶναι περὶ οὗ Μωϋσῆς εἶπε· *Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεός ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐγὼ, οἱ δὲ τοῦτον* ⁷¹ μὲν παρεγράφοντο, Δοσθὴν δὲ τινα τοῦνομα ἢ Δοσθεῖον ἀνεκήρυττον, Σαμαρείτην μὲν καὶ αὐτὸν τὸ γένος,

συνακμάσαντα δὲ κατὰ γε ¹³ τοὺς χρόνους Σίμωνι A
 τῷ Μάτθῳ · καὶ τοῦτον εἶναι τὸν προφητευθέντα τε-
 ρετευόμενον ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔφερον. Δο-
 σθηνοὶ καλούμενοι. Οὗτος δὲ ὕβριστής μὲν γέγονε
 τῶν τοῦ Θεοῦ προφητῶν, ὕβριστής δὲ μάλιστα τοῦ
 Ἰούδα τοῦ ἐνὸς τῶν δώδεκα πατριαρχῶν, [885 R.]
 μὴδὲ τοὺς περὶ αὐτοῦ ¹⁴ μυρίους ἐπαίνους παρὰ
 τῆς Μωσαϊκῆς Γραφῆς αἰσχυνθεὶς. Τοὺς οὖν εἰρη-
 μένους πάντας πλύνων καὶ διαγελῶν, εἰς ἑαυτὸν
 πάντα καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἄλλην περίεσπα θει-
 ότητα. Μυρίαὶς δὲ καὶ ποικίλαις ἄλλαις νοθείαις τὴν
 Μωσαϊκὴν ὀκτάτευχον κατακίδηλεύσας, καὶ ἑτερά
 τινα συγγράμματα μωρὰ τε καὶ ἀλλόκοτα καὶ ἀπειναν-
 τία ¹⁵ πνευματικῆς [467 H.] νομοθεσίας συντεταχῶς
 τοὺς πεπιθόμενους κατέλιπεν. Ἀπεκλήρυτε δὲ καὶ τὴν
 ἀνάστασιν. Αἱ μὲν οὖν μερίδες οὕτω εἰς ἀντιπάλους B
 καὶ βλασφήμους δόξας διετέτμητο. Ἐπιτιδοῦσαι δὲ
 καὶ λιθέλλους ὑπὲρ τε ¹⁶ τοῦ οἰκείου φρονήματος
 καὶ κατὰ τοῦ ἀντικειμένου, μερὶς ἑκατέρα τὸν παρ'
 αὐτοῖς πρεσβευόμενον προφήτην εἶναι προτιμῶσα.
 Καθίζει δὲ τούτων δικαστῆς ὁ ἱερὸς Εὐλόγιος μετὰ
 συνόδου ἀρχιερεῖς τε τῶν ἐπισήμων καὶ τοὺς λαμ-
 προύς τῶν ἐν ἀξιώμασι πλήρωμα ποιουμένης · Μαρ-
 κιανὸς ¹⁷ δὲ τῆνικαῦτα, ὃς τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐνίδρυτο
 σφετέρως, ἰδόμενον ἔτος ἦνυε τῆς βασιλείας. Γυμ-
 νάσας δὲ τὰ παρ' ἑκατέρων λεγόμενα ὁ ἱερὸς Εὐ-
 λόγιος, καὶ τῆς ἀληθείας ἑκατέρους διελέγξας μα-
 κρὰν ἀφισταμένους, τὸν μὲν προφητευόμενον γρα-
 φικῶς παρέστησε ῥητοῖς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
 Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν εἶναι, τοὺς δὲ μακρὰν C
 τε καὶ χαλεπωτάτην ἀποπλανηθῆναι πλάνην, τοὺς
 μὲν Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ τὸν προφητευόμενον
 εἶναι κενολογούντας, τοὺς δὲ Δόσθην ἢ Δοσίθεον
 τὸν δυσσεβῆ τερατολογούντας. Καὶ οὕτω τὸν σύλλογον διαλύει,
 συντελευτώσης αὐτῷ καὶ τῆς ὑπο-
 θέσεως καὶ τῆς ἐκφωνήσεως καὶ τοῦ περιελθόντος εἰς τὰς
 ἡμετέρας χεῖρας τρίτου τεύχους.

Ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ τὴν ἀνάστασιν ὁ συγγρα-
 φεὺς ἐκ τῶν Μωσαϊκῶν μαρτυριῶν ἐπιδεικνύει
 σπεύδων τοιαῦτά φησιν · Εἰ μὴ πανάληθες ἦν τὸ
 τῆς ἀναστάσεως χρῆμα, πῶς ἔλεγε πρὸς Ἀβραὰμ
 ὁ Θεός · Σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου
 μετ' εἰρήνης, ταφείς ¹⁸ ἐν γῆραι καλῷ; Πῶς
 γὰρ ἂν ἀπῆι καὶ πρὸς ποίους, εἰ μηδαμῶς μηκέτι
 μήτε αὐτὸς ¹⁹ ἔμελλεν εἶναι, μήτε πρὸς οὓς ἀπῆι;
 Πῶς δὲ πάλιν μετ' ὀλίγα τὸ ἱερὸν λόγιόν φησι
 περὶ αὐτοῦ · Καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν Ἀβραὰμ ἐν
 γῆραι καλῷ, πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, D
 καὶ προστέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; Τίς γὰρ
 τοῦ μὴ ὄντος προσθήκη, καὶ πῶς προστίθεται
 τοῖς μὴ οὔσι τὸ ὄν ²⁰; Τί δὲ λέγει καὶ περὶ τοῦ
 Ἰακώβ, ὅτι Συνήχθησαν πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ
 πᾶσαι αἱ θυγατέρες, καὶ ἤλθον ²¹ παρακαλέσαι
 αὐτὸν, καὶ οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων ὅτι
 Καταθήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου περθῶν εἰς
 ᾧδην; Πῶς γὰρ ἂν ἐπινοηθεῖν κάθοδος τοῦ μὴ

^b Gen. xv, 15. ^c Gen. xiv, 5. ^d Gen. xxxvii, 35.

VARIÆ LECTIONES.

¹³ γε A : τε ζ. ¹⁴ αὐτόν ζ. ¹⁵ ἀπ' ἐναντίας A. ¹⁶ τε add. A. ¹⁷ Μαρκιανός] Μαυρίκιος Fabri-
 cius. ¹⁸ ταφείς A. ¹⁹ αὐτὸς] οὗτος A. ²⁰ τὸ ὄν] rectius τὸ μὴ ὄν: cf. p. 286. ²¹ ἤλθον] ἤυελον A.

cum, portentose commentū, ab ipsius nomine
 Dostheui cognominati sunt. Hic in divinos Dei
 prophetas maledictus, potissimum tamen in Judam
 unum de duodecim patriarchis contumeliosus, nihil
 reveritus immensas de illo in voluminibus Mosaicis
 perscriptas laudes. His ergo prophetis omnibus
 explosis exsibilatisque ipse sibi omnia et vaticinia,
 et **285b** reliquam divinitatem arrogavit. Octateu-
 chum spuris scriptis et omni genere mistis cor-
 ruptelis adulteravit, aliosque libros stultitiæ et por-
 tentis plenos, divinisque legibus contrarios con-
 sarcinavit, suisque asseclis reliquit. Resurrectio-
 nem quoque negavit: Hæ ergo factiones ita in dis-
 sidentes, contrarias et impias sectas et opiniones
 dissectæ fuerant. Utraque porro factio libellos
 B pro sua sententia, et contra adversariam partem,
 suum quæque prophetam alteri præferendo por-
 rexit. Sanctus Eulogius cum synodo frequentis-
 sima, pontificibus plena insignibus atque illustri-
 bus dignitate viris, iudex his præsedidit. Marcianus
 susceptum imperium Romanum septimum jam
 annum administrabat. Beatus Eulogius discussis quæ
 ab utraque parte asserebantur, et utraque erroris
 a veritate procul remoti convicta, illum a prophe-
 tis prædictum Messiam, ex Scripturis sacris docuit
 esse Dominum nostrum Jesum Christum verum
 Deum: illos vero gravissimo errore laborasse;
 hos quidem quod Jesum Nave illum prophetam
 prænuntiatum fingerent: illos vero quod Dosthen
 seu Dositheum impium portentose comminiscerentur.
 C Atque ita concilium solvit. Sed argumentum
 et decretum cum Eulogio perit: tertius liber sup-
 perstes in nostras manus pervenit.

In hoc auctor resurrectionem ex Moysis tabulis
 testatam facere connixus hæc disputat: Quod nisi
 verissima esset de resurrectione sententia, quomodo
 diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad
 patres tuos cum pace, sepultus in senectute bona* b.
 Quomodo enim abiret, et ad quos abiret, si ille
 nullus amplius futurus erat, et non essent ii am-
 plius ad quos abiturus erat? Et quomodo rursus paulo
 infra de illo divinum ait eloquium: *Et deficiens mor-
 tuus est Abraham in senectute bona, protractaque*
 D *ætatibus, et plenus dierum, congregatusque est ad po-
 pulum suum* c? Quænam congregatio sit ad id, quod
 non est? Et quomodo id quod est, ad id potest iis
 quæ non sunt? Quid porro de Jacob dicit? *Congre-
 gati sunt omnes filii et filię, ut lenirent dolorem pa-
 tris, et noluit consolationem accipere, sed ait: Descen-
 dam ad filium meum* **286a** *lugens in infernum* d.
 Quomodo intelligitur descensus ejus qui non existit?
 et quomodo descendit ad filium, qui ex deliramento

exsecrati Dosithei, nullus usquam esse potest? A ὄντος; Πῶς δὲ καὶ κατέβαινε καὶ πρὸς τὸν υἱὸν Rursum Jacob quando benedicit filiis, ait: *Ego congregor ad populum meum*. Si noverat sanam naturam [seu essentiam] una cum præsenti vita finitum iri, quomodo dixit qui mortuus, nusquam amplius fuit, se ad populum suum qui nusquam erat, congregari? Advertes, quid ipse Dominus et Deus universorum dicat ad Moysen, quando illum in extremum Nebo deduxit, et ostendit illi terram quam daturus erat in hæreditatem Israel. Addit enim: *Et videbitis eam*: deinde: *Et apponeris ad populum tuum et tu, sicut appositus est et Aaron frater tuus*. Illud autem quos non moveat, Deo ipso clamante affirmanteque: *Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob*? Ecquomodo erit Deus, Deus verus eorum qui nusquam futuri sunt, sed in nihilum redacti? Ecce paradysum ad orientem plantavit in terra Edem, in quo hominem, quem formarat, posuit, si illum statim quidem peccaturum norat, et e paradiso in exsilium ejectum iri, neminem vero postea ex hominibus in illo habitaturum? Est enim si omnes, sive qui piam sive impiam hanc vitam exegerunt, decurso vitæ præsentis stadio in nihilum recidunt, nec quisquam manet, qui paradysum ut hæres occupet, divinisque gaudiis in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata adversus Deum, et impia opinio, frustra creatum ostendit, et per hanc in illum injuriam, ipsum communem recum effectorem Deum contumeliose perstringit, quando illum ea fecisse insinuat, quæ nec medio-

critè prudens unquam faceret?

σεδῆς ὑπόληψις ἀποφανεῖ⁸¹, καὶ διὰ τῆς εἰς ἐκεῖνον πρᾶττειν κατηγορῶν, ἃ μὴδὲ μέτριος ἂν τις διαπράξειτο ἀνήρ; Sic impiam Dosithei de resurrectione sententiam ex sacra Scriptura refutans, ostendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem, animam vero corruptibilem monstruose sungebat: angelorum naturam a Deo factam, quam insanus ille inter ea quæ nusquam existunt, ponebat; dæmonum quoque genus factum esse, et manere; Dostheni vero iñola seu simulacra, dæmonas esse dicitabant, aliud genus dæmoniorum nullum agnoscebant; eo insanie illum esse progressum ostendit.

296 In hoc [porro] libro quæstionem addit, cur, cum multa essent animalia inter munda numerata, quinque tantum sacrificata fuerint, et ab antiquis [Judæis] ad rem divinam adhibita, hircus nempe, et aries, et bos, turtur et columba? Respondet, antiqua figuram esse, et pleraque ad ænigmatum cognitionem referri. Quinque autem ex mundis sacrificari ait, quod per illa quinque sensus nostros pari numero voluerit insinuare: his enim purificatos seu mundos nos adjungere Verbo vult legislator et decernit. Atque hæc quidem [ex orationibus *Elogii*] excerpta sunt.

* Gen. xlii, 29. † Deut. xxxii, 49, 50.

VARIE LECTIONES.

⁸¹ δεσπότης om. B. ⁸² Ναδάτ B. ⁸³ εὐσεβῶς A. ⁸⁴ διαλύεται. ⁸⁵ ἀποφαίνεται A. ⁸⁶ μέν A: ἐπί C. ⁸⁷ τούτων τὴν φύσιν B, τούτων φύσιν C et pr. A. ⁸⁸ προσθεῖς C. ⁸⁹ ὑποβαλλόμενος] fortasse legendum ὑποβαλλόμενας.

τὸν μηδαμῆ μηδαμῶς κατὰ τὸν Δοσιθέου δύσφημον λῆρον δυνάμενον εἶναι; Πάλιν δὲ τοὺς υἱοὺς εὐλογῆσας ὁ Τακῶβ φησιν· Ἐγὼ δὲ προστίθεμαι πρὸς τὸν λαόν μου. Εἰ γὰρ περατουμένην ᾔδει τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ τῷ πέρατι τοῦ παρόντος βίου, πῶς ἔλεγε προστίθεσθαι μὴ ἂν αὐτὸς τῷ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντι αὐτοῦ λαῷ; Ὅρα δὲ, καὶ αὐτὸς ὁ Δεσπότης⁸¹ καὶ Θεὸς τῶν ὄλων τί λέγει τῷ Μωϋσεῖ, ὅτε αὐτὸν εἰς τὸ ἕρος ἀναβιάζει τὸ πέραν Ναθαῦ⁸², καὶ τὴν γῆν ἐπιδεικνύει τὴν ἐμελλε κατακληροδοτεῖν τῷ Ἰσραήλ; Ἐπάγει γὰρ, Καὶ ὄψει αὐτήν· εἶτα, Καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σὺ, καθὰ προστέθη καὶ Ἀαρῶν ὁ ἀδελφός σου. [888 R.] Ἐκεῖνο δὲ τίνας οὐκ ἂν δυσ-

ωπήσειεν, αὐτοῦ Θεοῦ [468 H.] διακεκραγῶτος καὶ λέγοντος· Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεὸς Τακῶβ; Πῶς γὰρ ἂν εἴη Θεὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς τῶν μηκέτι ἐσωμένων, ἀλλὰ ἀποφθάρειν εἰς τὸ μῆδον; Τί δὲ καὶ τὸν κατὰ ἀνατολὰς παράδεισον ἐφύτευσε, τὸν ἐν Ἐδέμ, ἐν ᾧ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἐπλασεν ἔθετο, εἰ ἐκεῖνον μὲν εὐθὺς παραθήσασθαι ᾔδει καὶ τοῦ χωρίου γενησόμενον ὑπερόριον, μὴδένα δὲ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνθρώπων μέλλοντα πάλιν οἰκῆσειν αὐτόν; Εἰ γὰρ ἕκαστος καὶ τῶν εὐσεβῶς⁸³ βεβιωκότων καὶ τῶν δυσσεβῶς πολιτευσασμένων μετὰ τὸ στάδιον τοῦ παρόντος βίου πρὸς τὸ μῆδον ἀναλύεται⁸⁴, καὶ οὐδεὶς οὐκέτι διαμένει ὥστε καὶ παράδεισον κληρονομήσιν καὶ τῆς ἐν αὐτῷ τρυφῆς ἀπολαύειν ἱερᾶς, πῶς οὐ μάτην αὐτὸν γεγενῆσθαι ἡ τοιαύτη ἀγνώμων καὶ δυσ-

ἕβρεως τὸν κοινὸν ἐξυθρίσει Δημιουργὸν, ἐκεῖνα Οὕτω τὸ δυσσεβὲς περὶ ἀναστάσεως διὰ τῶν ἱερολογιῶν Δοσιθέου κήρυγμα καταβαλὼν, καὶ ὅτι φαρτὸς ὁ κόσμος (κεῖνος γὰρ φθαρτὴν μὲν⁸⁵ τὴν ψυχὴν, ἀφθαρτον δὲ τοῦτον ἑτερατολόγει), καὶ ὅτι τῶν ἀγγέλων ἡ φύσις παρὰ Θεοῦ ὑπέστη (τῶν γὰρ μὴ ὄντων καὶ τούτων τὴν φύσιν⁸⁷ ἐκεῖνος ὁ ληρώδης ἐνόμιζε), ναὶ δὴ καὶ ὅτι τὸ δαιμόνιον γέγονε τε καὶ διαμένει φύλον (οἱ γὰρ Δοσθηνοὶ τὰ μὲν εἰδῶλα δαίμονας ἔλεγον, ἄλλο δὲ τὸ δαιμόνιον φύλον οὐκ ἐγίνωσκον), εἰς πολλὴν αὐτὸν ἰλάσαι φρενοδλάθειαν διήλεγξεν.

Ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ἀπορίαν προθεῖς⁸⁸, ὅτι πολλῶν ὄντων ζῶων ἃ τῆς τῶν καθαρῶν ἐτάχθη μερίδος, διὰ τί πέντε μόνον ἐθυσιάζοντο τοῖς παλαιοῖς καὶ ἱεουργοῦντο, τράγος καὶ κριὸς καὶ βοῦς, τρυγῶν καὶ περιστερὰ; Καὶ ἐπιλύεται, τύπον μὲν εἶναι λέγων τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ πλεῖον εἰς αἰνιγματῶν ἀναφέρεσθαι θεωρίαν, πέντε δὲ ἐκ τῶν καθαρῶν ἱεουργεῖσθαι, ἅτε δὴ καὶ τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὑποβαλλόμενος⁸⁹· ταύτας γὰρ ἡμᾶς κεκαθαρμένους προσάγειν [τῷ Λόγῳ νομοθετεῖ τε καὶ βούλεται ὁ νομοθέτης. Ἄλλὰ τὰ μὲν τῆς ἐκλογῆς ἐν τούτοις.

ΣΑΑ'.

A

[CCXXXI.]

Σωφρονίου Ἱεροσολύμων συνοδικῆ Ἐπιστολῆ.

Ἀνεγνώσθη Σωφρονίου Ἱεροσολύμων πατριάρχου Συνοδικῆ, ἣ ἀπεστάλη ἐν Ῥώμῃ Ὀνωρίῳ τῷ ταύτης ἐπάρχοντι. Αὕτη ἡ ἐπιστολὴ πλήρης μὲν ἐστὶν εὐσεβείας, ἐννεωτερίζει δὲ πολλαχοῦ ⁹⁹ τοῖς βήμασι, καθάπερ τις πῶλος ἐπιγαυρούμενος τοῖς σιριτήμασι. Πλὴν τὴν τε ὀρθόδοξον ὡς μάλιστα γνώμην ἐξακριβοῖ, καὶ τῶν ἱερῶν δογματῶν οὐ τὴν τυχοῦσαν μάθῃσιν ἐπιδείκνυται. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ εὐρήσεις καὶ Μάγνον σὺν Ἀπολιναρίῳ ἀναθεματιζόμενον, καὶ Θεοδώρητον τῆς Ἐκκλησίας οὐκ ἀποκηρυττόμενον, εἰ καὶ ἐν οἷς Κυρίλλου καταεφηρίσαστο τὸ ἀδόκιμον καὶ μμηπτὸν ἀπηνέγκαστο.

Ἄλλὰ καὶ ὡς ἄλλος μὲν ἐστὶν Ὀριγένης ὁ παλαιός, ἕτερος δὲ ὁ μετ' ἐκείνων, ὁ ⁹¹ ἐπικληθεὶς B

Ἀδαμάντιος· καὶ ὡς τοῖς ἄλλοις αἰρετικοῖς συναθεματίζεται ὁ Σύρος Ἰάκωβος, [469 H.] ἐξ οὗ τὴν ἐκφυγίαν τὸ τῶν Ἀχεφάλων αἰρετικῶν ἐλκυσε σύστημα. Αἰτεῖται δὲ ἡ ἐπιστολὴ, καὶ εἰ τε παρῶσθη τῶν ὀφειλόντων βῆθηναί, τὸν Ῥώμη ^{889 R.} οἷα δὴ καὶ δυνάμενον ταύτης κωιδεσθαι καὶ τὴν διήρθωσιν καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν· μάρτοι τῆς αἰτήσεως, καὶ μηδέποτε φανῆναι τῆς βιβλίῳ Ἐλεγεν ἡ συνοδικῆ Σωφρονίου τοῦ ἀγιωτάτου ἐπιστολῆ.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ περιείχοντο τεύχει χρήσεις ἁγίων καὶ διαφόρων Πατέρων, τῶν τε προγενεστέρων τῆς τετάρτης συνόδου καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἀκμασάντων καὶ τῶν ἐπι μεταγενεστέρων. Αἱ δὲ χρήσεις τὴν διελπὴν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀνεκέρυττον, ὧν πατέρες καὶ γεννήτορες ἦσαν C
Αἰών τε ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρχιερεὺς, καὶ αὐτὴ ἡ τετάρτη καὶ οἰκουμένη ἀγία σύνοδος, Πέτρος τε ὁ Μύρων ὁσιώτατος ἐπίσκοπος, καὶ Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ τῆς Φωτικῆς ἐπίσκοπος Ἰσχυρὸς ἀνάδοχος, καὶ Ἐφραίμιος ⁹⁹ ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς, ὃς καὶ κατὰ τῶν Ἀχεφάλων ἐν πολλοῖς συντάγμασι γενναίως ἠνδρίσαστο, καὶ Διονύσιος ὁ πολὺς μὲν τὴν γλώσσαν, κλειῶν δὲ ⁹² τὴν θεωρίαν, ὁ μαθητὴς Παύλου καὶ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς καὶ τῶν Ἀθηνῶν ⁹⁹ ἐπίσκοπος, καὶ Ἰουστίνος ὁ μαρτυρικοῖς αἵμασι βεβαίως τὸ φιλόσοφον, καὶ ὁ πολύσθλος Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, Γρηγόριος τε ὁ τῆς θεολογίας μυσταγωγός, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁ κόσμος Βασίλειος, καὶ ὁ ποταμὸς τῶν λόγων ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καὶ ὁ νικηφόρος Κύριλλος, καὶ ὁ τῆς ἐνθέου παρήρησις γνώμων ἀκίνητος καὶ τῆς εὐσεβείας, ὁ Μεδιολάνων Ἀμβρόσιος, καὶ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ στόμα Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ Σεθηριανὸς ὁ Γαβάλων, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδοτος (Ἀγκύρας οὗτος ἐπιστάτης), καὶ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐκ Καππαδοκίας ἔλκων τὸ γένος καὶ τὸ ἐπὶ νύμφων, ἀνήρ ἀρετῆς οἰκητήριον, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπίσκοπος, ὁ πολλοῖς λόγοις καταβαλὼν τὴν τῶν Ἀχεφάλων δυσσεβείαν, καὶ Ἰωάννης ὁ ἐν ἁγίοις ἐπίσκο-

Sophronii Hierosolymitæ synodica Epistola.

Legi *Epistolam synodicam Sophronii patriarchæ Hierosolymitani, Honorio Romano imperatori missam.* Hæc epistola plena est pietate, novis passim verbis, ut equi pullus saltibus gaudens, nisi quod rectam opinionem diligenter examinet, et sacrorum dogmatum non fortuitam esse cognitionem ostendat. In hac epistola invenies Magnum cum Apollinario excommunicatum et Theodoretum ab Ecclesia non abmissum, etsi ubi Cyrillum damnavit, pravum et malum asseruerit. Sed et quod alius sit Origenes antiquus, alius qui post illum vocatus Adamantius, quodque cum aliis hæreticis condemnatur Jacobus Syrus, a quo hæreticorum Acephalorum secta nomen traxit. Rogat autem hæc epistola, si quid prætermisum sit eorumque dici debuerant, Honorium Romanum imperatorem, ut qui posset, ea et impleret et corrigeret. Habiturum autem se magnam gratiam, si voto non frustratus fuerit, et nunquam beneficii immemorem fore. Hæc autem in hac Oratione synodica sancti Sophronii epistola tradit.

μεγάλην δ' ἀν ὁμολογήσειν τὴν χάριν, εἰ μὴ δια-
εὐεργεσίας ἀγνώμονα. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ἐπιστολῆ.

In hoc volumine continebantur testimonia sanctorum variorum Patrum, qui ante quartam synodum fuerunt, et qui post illam floruerunt, et post nati sunt. Quæ testimonia duplicem in Christo Deo nostro operationem prædicarunt, quarum principes et præcipui erant, Leo veteris Romæ pontifex, et quarta illa ^{287a} œcumenica synodus, Petrus sanctissimus Myrorum episcopus, Gennadius Constantinopolis, et Photicæ episcopus nomine Diadochus, et Ephræmius Antiochiæ præsul, qui etiam contra Acephalos in multis libris strenue certavit. Et Dionysius copiosus quidem verbis, copiosior tamen speculatione, discipulus sancti Pauli, Christi martyr, Atheniensium episcopus; et Justinus martyrii sanguine philosophiam confirmans; et strenuus Athanasius Alexandriæ præsul; et Gregorius, theologiæ arcenum vas; et decus Ecclesiæ, Basilius; et verborum flumen Nyssenus; et fortis athleta Cyrillus; et in Dei sententia libere consistenda infractus Ambrosius, Mediolani antistes; et aureus ore et lingua Joannes Constantinopoleos episcopus; et Severianus Gabalorum; et sanctus Theodotus, qui Ancyræ præfuit; et Joannes, Constantinopolitano genere et cognomine Cappadox, homo vere virtutis domicilium; et beatus Eulogius, episcopus Alexandriæ, qui multis verbis Acephalorum sententiam refellit; et Joannes antistes Scythopolitanus, qui docte et pie de synodo Chalcedonensi scripsit; et Heraclianus episcopus Chalcedonensis, qui cum Manichæis maximum certamen iniit; et Leontius solitariam et monasticam vitam ducons; et beatus Anastasius Theopolitanus,

VARIE LECTIONES.

⁹⁹ πολλαχοῦ A : πανταχοῦ C. ⁹¹ ὁ ante ἐπικληθεὶς om. A. ⁹² Εὐφραΐμιος C. ⁹⁹ κλειῶν C. ⁹⁹ Ἀθηναίων C.

et Symeonius monachus et presbyter. Testimonium vero quod sanctum agnoscit ex epistola ejus ad Justinianum imperatorem, quæ etiam contra Nestorianos et Eutychianos digladiatur, depromptum est. Ipse vero Justinianus pius imperator in iis quæ ad Zoilum patriarcham Alexandrinum scripsit, hanc epistolam *Thesaurum* nominavit, etiam profecto Constantinus quidam dignitate quæstoria (nam ipse quoque contra impium Theodosium scripsit), unde testimonia de duabus in Christo operationibus describuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus unus e piis et doctis, qui in scriptis suis cum Severo plurimum pugnat, quem odiosus et contentiosus sectarius librarium ipse pessimus scriptor per contumeliam **287b** nominat. Hæc quidem testimonia quæ liber hic continebat e sanctis illis prius nominatis Patribus deprompta sunt. Utilia vero essent ad reprehendum eos qui unam tantum in Christo operationem asserunt. Continebatur etiam testimonium in supradictis quoddam e libro quodam sine inscriptione positum. Liber vero unde testimonium erat primum Severum his orationibus reprehensum clare demonstrabat.....

ρας ἐπεγράφοιτο, χρήσιμοι δ' ἂν εἴεν πρὸς ἐλεγχον τῶν φρονούντων ἐπὶ Χριστοῦ δυσσεβῶς μίαν ἐνέργειαν. Περιείχεται μέντοι τὰς εἰρημνείαις καὶ ἐξ ἀνεπιγράφου χρήσις⁹⁹. τὸ δὲ σύνταγμα, ἐξ οὗ ἡ χρήσις, Σεβήρον ὑπεδείκνυ γενναίως τοῖς λόγοις καταβαλλόμενον.

CCXXXII.

Stephani Gobari Triheitæ liber.

Legi librum Stephani Triheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur laboris, fructum vero non æqualem operæ tulit. Laudis enim studium magis quam magnam utilitatem præ se fert. Ipsa capita quæ tractat, quæque in communes et ecclesiasticas quæstiones retulit, minimum quinquaginta duo erant, paucis his adjectis particularibus. Hæc duplices sententias includunt, et non solum duplices, sed etiam repugnantes. Sententias vero has non argumentis, nec verbis sacre Scripturæ confirmavit, sed testimoniis tantum, ut scriptor putavit, variorum Patrum, quorum alia sententiam Ecclesiæ, alia contrariam continebant. Contrariam quidem, antiqua testimonia, et antiquorum hominum non multum de certa sententia laborantium asseruerunt, quarum aliqua non amplexi sunt, sed tamen ei qui hæc collegit amplecti visi sunt: ecclesiasticam vero opinionem confirmant testimonia virorum qui vere senserunt. Hæc autem sunt capita, de quibus per testimonia duplex, et contraria sententia proponitur:

Proprietas, et figura, et forma hypostasis est, sed non conjunctio substantiæ, et proprietatis, nec per se subsistens. — Hoc primum nonnulla testimonia confirmarunt; deinde rursum postea contrarium alia, hoc est, formam et proprietatem, et caracte-

A πος Σκυθοπόλεως, ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδὼνι συνόδου σοφῶς τε καὶ θεοφρόνως ἐσπούδασε, καὶ Ἡρακλειανὸς⁹⁸ ὁ Καλχηδόνος ἐπίσκοπος, ὁ πολὺν κατὰ τῶν θεομάχων Μαν·χαίων ἀγῶνα βαλόμενος⁹⁸, καὶ Λεόντιος ὁ τὴν ἑρημικὴν πολιτείαν καὶ τὸν μονάδα βίον ἐλόμενος, Ἀναστάσιος τε ὁ ἐν ἀγίοις Θεουπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ Συμεώνιος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος (ἡ δὲ χρήσις ἡ τὸν ὄσιον ἐπιγινώσκουσα ἐξ ἐπιστολῆς ἐστὶν ἡν πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν βασιλέα διεπέμψατο, ἡ καὶ κατὰ Νεστοριανῶν τε καὶ Εὐτυχιανιστῶν τὸν ἀγῶνα ἔχει· αὐτὸς τε Ἰουστινιανὸς⁹⁹ ὁ εὐσεβῆς βασιλεὺς, ἐν οἷς πρὸς Ζώϊλον ἔγραψε — πατριάρχης δ' Ἀλεξανδρείας οὗτος ἦν — καὶ τὴν ἐπιστολὴν *θησαυρὸν* ἐπωνόμασε), καὶ δὴ καὶ Κωνσταντῖνος τις, τῶν κυαισιτῶρων φέρων τὸ ἀξίωμα· καὶ γὰρ οὗτος λόγον κατὰ Θεοδοσίου τοῦ δυσσεβοῦς ἐσπούδασεν, ἐξ οὗ χρήσις περὶ τῶν δύο ἐνεργειῶν [470 H.] συναναγράφονται. Ἐπὶ πᾶσι καὶ Θεοφίλῳ⁹⁹ τις τῶν θεοφιλῶν καὶ λογίων, ὃς κατὰ Σεβήρου πολὺν ἐν λόγοις ἀγῶνα διήνεγκεν· ὃν καὶ δυσχεραίνων καὶ διαπληκτιζόμενος ὁ δυσσεβῆς καλλιγράφος⁹⁸ ὁ κακογράφος, οἷα δὴ ἐνυθρίζων, ὠνόμασεν. Αἱ μὲν οὖν χρήσις, ἧς ἡ βίβλος περιείχε, τοὺς εἰρημένους ἱεροῦς ἀνδρας πατέ-

ΣΑΒ'.
Στεφάνου Τριθεΐτου τοῦ ἐπίκλην Γοδάρου βιβλίον.

[892 R.] Ἀνεγνώσθη βιβλίον Στεφάνου τινὸς τριθεΐτου, ᾧ ἐπίκλην ὁ Γόδαρος. Τὸ δὲ βιβλίον πῶν μὲν ἐδόκει μακρῶν, φίλτρος δ' ἔφερε τῆς πολλῆς οὐχ ὁμοιον σπουδῆς· φιλοτιμίαν γὰρ μᾶλλον ἢ χρέϊαν ἐπεδείκνυτο περιετὴν¹. Ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν κεφάλαια περὶ ὧν ἡ σπουδὴ, καὶ ὅσα εἰς κοινὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἀνεφέρετο ζητήσεις, μικροῦ β' καὶ γ' ἦν, μερικωτέρων τινῶν οὐ πολλῶν τούτοις παρεμβεβλημένων. Ταῦτα δὲ διττὰ δόξαι κατεμερίζοντο, καὶ οὐ διττὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀντικείμενα. Τὰς δὲ δόξας οὐ λογιζομὶ τινες οὐδὲ λόγια συνεκρότου ἱερά, χρήσις δὲ μόνον, ὡς ὁ γράφων ἐνόμιζε, διαφόρων Πατέρων, ὧν αἱ μὲν τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, αἱ δὲ συνεκρότου τὸ ἀπόβλητον. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπόβλητον παλαιὰ τε χρήσις καὶ παλαιῶν ἀνδρῶν, οὐ πάντα πρὸς ἀκρίβειαν ἐξετασάντων, περιέβαλλον, ὧν ἐνίων μὲν οὐδ' ἐβαλλον, ἐδόκουν δὲ θάλλειν ὁμοῦ τῷ συλλέγοντι ταῦτα· τὸ δὲ φρόνημα τὸ ἐκκλησιαστικὸν αἱ τῶν μάλιστα τὴν ἀλήθειαν ἐξακριθωσάντων ἱερῶν ἀνδρῶν ἐθεβαλον μαρτυρίαι. Ἔστι δὲ τὰ κεφάλαια, περὶ ὧν ἡ διὰ τῶν χρήσεων διπλῆ καὶ ἀντικείμενη σπουδάζει κατασκευὴ, ταῦτα·

Ἐπιθετικὸν τὸ ἰδίωμα καὶ ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ μορφή ὑπόστασις ἐστίν, ἀλλ' οὐχὶ συμπλοκὴ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἰδιώματος, οὐδὲ τὸ αὐθυπόστατον. — Τοῦτο μὲν αἱ χρήσις κατασκευάζουσι πρότερον, εἶτα πάλιν ὕστερον τὸ ἐναντίον ἔεται, τουτέστιν ὅτι τὸ ἰδίωμα καὶ ἡ

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁸ Ἡρακλειανὸς Α. ⁹⁸ βαλόμενος; Β: βαλλόμενος; ζ. ⁹⁹ τε ὁ Ἰουστ. ζ. ⁹⁸ καλλιγράφων ζ. ⁹⁹ χρήσις; Α. ¹ περιετὴν ζ.

μορφή και ὁ χαρακτήρ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, ἀλλὰ τῆς Ἀ
 ὑποστάσεως χαρακτήρ. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων,
 ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καθ' ἑκάστον λέγειν συναναγκασθῆι-
 μεν, τὴν ἀντίθεσιν αἱ διάφοροι χρήσεις ἀπολαμβάνου-
 σαι δοκοῦσιν ἐκατέρωθεν συνιστῆναι τὸ προτεινόμενον.
 — Ὡς ὁ Βαπτιστῆς Ἰωάννης Ὀκτωβρίῳ μὴν συν-
 ελήφθη· οὐ τὸ ἀντικείμενον, ἕως οὐκ ἐν τούτῳ, ἀλλ' ἐν
 τῷ Νοεμβρίῳ. — Ὡς ἡ Θεοτόκος τὴν δεσποτικὴν σὺλ-
 ληψιν ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων εὐηγγελίσθη, οἷον Ἀπριλ-
 ἴῳ, ὃν Ἑβραῖοι ἵ Νισάν ἵ καλοῦσι· τέτοκε δὲ τὸν Κύ-
 ριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μηνῶν συντελεσθέντων ἵ θ',
 τευτέστιν Ἰανουαρίῳ ε', κατὰ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς
 ἥτις ἔστι πρὸ ὀκτώ εἰδῶν Ἰανουαρίων· τὸ δὲ τούτου
 ἀντικείμενον, [471 H.] ὡς οὐκ ἐν τῷ εἰρημένῳ μηνί,
 ἀλλ' ἐν πέμπτῳ καὶ εἰκάδι τοῦ Μαρτίου εὐηγγελίσθη,
 ἐτέχθη δὲ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν οὐκ Ἰανουαρίῳ πέμπτῳ, ἀλλὰ Β
 πρὸ ὀκτώ καλανδῶν Ἰανουαρίων. — Ὅτι ἐν τῇ ἀναστά-
 σει τὸ αὐτὸ ἵ σῶμα κατὰ πάντα, ὃ καὶ νῦν περιελ-
 μεθα, ἀποληψόμεθα, ἡδεμίαν διαφορὰν ἐπὶ τὸ ἀφθα-
 ρτον προσελήφότες· καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐ τὸ
 αὐτὸ σῶμα τῷ νῦν ἀναληψόμεθα φθιρομένῳ. — Ὅτι
 ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ἀναστήσομεθα· καὶ ὅτι οὐκ ἐν
 τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ. — Ὅτι καθ' ἣν ἡλικίαν ἑκα-
 στος τὸν βίον μετέλλαξεν, κατὰ ταύτην καὶ ἀναστή-
 σεται· τὸ δὲ ἀντικείμενον, ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὰ
 παιδία ἐν τελείῳ σχήματι ἀναστήσονται, καὶ οὐκ
 ἀθρόον πάντες, ἀλλὰ παρὰ μέρος. — Ὅτι λεπτὸν καὶ
 ἀερῶδες καὶ αἰθέριον καὶ πνευματικὸν ἐν τῷ καιρῷ
 τῆς ἀναστάσεως ἀποληψόμεθα τὸ σῶμα· καὶ ὅτι οὐ
 τοιοῦτον, ἀλλὰ γῆινον καὶ παχὺ καὶ ἀντίτυπον. —
 [893 R.] Ὅτι τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον καὶ ἐμφυχον, C
 καὶ ὅτι τὸ καθ' εἰκόνα τὸ σωματικὸν σχῆμα δηλοῖ, καθ'
 ὃ καὶ ὁ ἀνθρώπος πρὸς μίμησιν τοῦ ἀρχετύπου δια-
 πίπτασται, καὶ ὡς οἱ ἄγγελοι σώματά τε ἔχουσιν
 ἐμοιόσημα τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων, καὶ ὡς ἐκ τῆς
 θείας οὐσίας ἡ ἀνθρωπίνη προελήλυθε ψυχὴ· καὶ τὰ
 ἀντικείμενα τούτοις, ὡς οὐτε τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορ-
 φον, οὐτε ὅλως ἐσχηματισμένον, ἀλλ' οὐτε ἄλλο τι
 πέφυκεν εἶναι τῶν προσηρημένων· ὡσαύτως δὲ οὐδ'
 οἱ ἄγγελοι σώματα, ἀλλ' ἀσώματοι, καὶ ὡς ἡ τῶν ἀν-
 θρώπων ψυχὴ οὐκ ἐκ τῆς θείας οὐσίας. — Ὅτι ἄλλο
 ἦν τὸ πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου σῶμα,
 ὅπερ καὶ αὐγοειδὲς καλοῦσι, καὶ ἄλλο τὸ μετὰ τὴν
 παράβασιν, ὃ νυνὶ περιελίμεθα σάρκινον, καὶ τοῦτο
 ἔστιν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες, ὅπερ καὶ ἀποτιθέμεθα D
 ἐν τῇ ἀναστάσει· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι οὐχ ἡ σὰρξ
 ἡμῶν οἱ ἵ δερμάτινοι χιτῶνες. — Ὅτι πρότερον οἱ
 δίκαιοι ἀναστήσονται, καὶ σὺν αὐτοῖς πάντα τὰ ζῶα,
 καὶ ἐπὶ χίλια ἔτη τρυφήσουσιν ἐσθιοντες· καὶ πίνον-
 τες καὶ τεκνοῦντες, καὶ μετὰ τοῦτο ἡ καθολικὴ ἐπι-
 στήσεται ἀνάστασις· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι ἵ τῶν
 δικαίων προανάστασις οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἡ χιλιονταετῆς
 τρυφή, οὐδὲ ὁ ἵ γάμος. — Ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν
 παραδείσῳ τῶν δικαίων ἔσται ἡ διατριβὴ, καὶ ὅτι οὐκ
 ἐν παραδείσῳ, ἀλλ' ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὡς ὁ παρά-

rem hypostasin non esse, sed hypostaseos figuram.
 Et in aliis capitibus, ne in singulis eadem repetere
 cogamur, testimonia diversa contrarium asserenti-
 a, videntur utrumque prolatum confirmare. —
 Joannes Baptista Octobri mense conceptus est, cu-
 jus contrarium, non in hoc, sed Novembri. — Dei-
 para Dominicæ conceptionis in mense Novorum
 annuntiationem accepit, nimirum Aprili, quem He-
 braei Nisan **288a** dicunt, peperit vero Dominum
 nostrum Jesum Christum mensibus novem evolutis,
 hoc est quinto Januario, media nocte, quæ est
 octavo Idus Januarias; huic opinio contraria, non
 in illo mense, quem diximus, sed die vicesimo
 quinto Martii annuntiationem accepisse, et peperisse
 Salvatorem non quinto Januarii, sed octavo Kalen-
 darum Januarii. — In resurrectione idem omnino
 corpus quo nunc induimur, assumemus, nullam
 mutationem in incorruptibile assumentes; et e con-
 trario, non corruptibile hoc idem nos corpus assu-
 memus. — Eadem forma resurgemus, et non eadem,
 sed alia. — Qua ætate quis mortuus est, eadem
 resurget; contrarium, non ita, sed pueri in perfecta
 statura resurgent, et non simul omnes, sed divi-
 sim. — Tenue, ærium, ætherium, et spirituale
 tempore resurrectionis corpus assumemus; et
 non hoc, sed terreum, densum, et solidum.
 Deitatem humana esse forma, et animatam; et
 illud ad imaginem corpoream figuram ostendere,
 qua et homo ad imitationem archetypi conditus est.
 Angelos habere corpora ejusdem figuræ, qua sunt
 hominum, et e divina substantia animam humanam
 prodiisse. Et his contraria: Deitatem non esse
 humana forma, nec omnino figuratam, sed neque
 quidquam aliud prædictorum natura esse. Similiter
 nec angelos corporeos, sed incorporeos esse, huma-
 namque animam non esse e divina substantia. —
 Aliud fuisse hominis corpus ante prævaricationem,
 quod splendidum vocant, et aliud post trans-
 gressionem, carneum scilicet, ut nunc est (et hoc
 sunt pellicæ tunicæ), quod in resurrectione depo-
 nemus. Et e contrario, pellicæ (pellicæe vetus
 interpret) tunicas non esse carnem. — Primo re-
 surgent justī, et cum iis omnia animalia, [et post]
 mille annos vivent, laute comedentes, bibentes,
 generantes, et post hæc universalis fiet resurrectio;
 et e contrario, neque justorum præcedet resurrectio,
 et post mille annos deliciæ, neque generatio
 erit. — Post resurrectionem in paradiso **288b**
 justorum erit commoratio; et non in paradiso
 sed in cælis, et paradiso non in cælo, nec in terra,
 sed in iis quæ interjecta sunt. — Superna Jerusalem
 est paradiso, et in tertio cælo, et arbores in eo,
 sensu præditæ sunt, et intellectum habent et rati-
 onem, et homo post prævaricationem inde in ter-
 ram delatus est. Deinde et contrarium. Paradisum

VARIÆ LECTIONES.

ἵ ὃν οἱ ἵ Ε· ζ. ἵ Νησάν Α. ἵ τελειθ. ζ. ἵ αὐτὸ add. Α. ἵ ἡμῶν ἔστιν οἱ Β. ἵ τρυφ. καὶ ἐσθ. ζ. ἵ ὅτι] ὅτι τε Α. ἵ ὁ om. Α.

non in tertio esse cœlo, sed in terra. — Bona quæ præparata sunt justis, oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Quaquam Hegesippus vir antiquus et apostolicus, libro quinto Commentariorum haud scio an offensus dicit frustra hæc dici, et eos qui hæc dicunt in sacram Scripturam, et contra Christum dicentem : *Beati oculi vestri videntes, et aures vestræ hæc audientes* ⁵, etc., mentiri. — Damnati peccatores in punitione absolvuntur a malitia, et post absolutionem liberantur a pœna. Quaquam non omnes damnandi liberantur, et absolvuntur, sed aliqui tantum, et hanc esse Ecclesiæ sententiam, neminem e pœna eripi. — Uri et non comburi, est incorruptibiliter corrumpi. Titus autem, episcopus Bostrorum, contra Manichæos scribens, primo libro ait : *Quomodo corruptio suimet corruptio? Semper enim aliud quid corrumpit, non seipsum. Si seipsum corrumpere, principium non habuisset : corrumpetur enim seipsum corrumpens. Fieri enim non potest incorruptibilem corruptionem communi sensu percipi aliquando posse.* Et clarum est hunc sanctum virum in altero sensu dixisse impossibilem esse corruptionem non corruptam, et sanctum Joannem secundum alterum sensum. Hic quidem incorruptibilem esse corruptionem dixit, pro perpetuo viventem, et semper existentem; ille vero corruptionem incorruptibilem non esse, hoc est, non posse corruptionem impassibilitatem esse, et incorruptionem, et accidentium servatricem [impassibilitatem]. Sed cum utraque sententia ita se habeat, Gobarus auctor operis differentem sententiam non intelligens, pugnantes quodammodo inter se iradidit conclusiones. — Futurum sæculum octavum est : et contra non octavum, sed nonum est. — Salvatoris nostri Jesu Christi ²⁸⁹ corpus tenue erat post resurrectionem, et agile, cœleste, leve, neque tangibile : et ideo intravit clausis januis ^h. Et tangibile et crassum corpus est aliud a tenui : et eo quod est diversæ figuræ et diversæ substantiæ. Hujus contrarium est : Dominum nostrum, Jesum Christum post resurrectionem, nec purum, nec subtile, nec agile corpus habuisse : magica vero arte, non ipsius corporis natura, januis clausis intrasse. — Christus non deposuit carnem post resurrectionem, sed una cum carne in dextra sedet Patris ; et e contrario, veniet judicare vivos et mortuos, non carnem indutus, sed divinum habens corpus. — Non veniet Dominus in secundo adventu, sed nuda divinitate. Hoc vero Gobarus caput constituens, et testimonia adducens Titii episcopi Bostrorum, milleque alia habens quæ adducere posset testimonia, Dominum Jesum Christum in sola divinitate venturum, omnia omisit, et nullas meminit, ubique præsulantem suam impietatem,

⁵ Matth. xiii, 16. ^h Joan. xx, 26.

VARIE LECTONES.

¹⁰ τῆς om. A. ¹¹ καὶ om. B. ¹² εἴτα καὶ ὅτι A : καίτοι ζ. ¹³ ante τούτοις cum B omisi hæc : τούτοις μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἀφθαρτον μὴ εἶναι. ¹⁴ ὑποκειμένων ἀπάθειαν. Ἄλλ' ζ. ¹⁵ καὶ ante τῶν om. B. ¹⁶ ὁ add. A.

Δ Δεισος οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ οὔτε ἐπὶ τῆς ¹⁰ γῆς, ἀλλὰ τούτων μεταξύ. — Ὡς ὁ παράδεισος ἡ ἀνα ἔστιν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἔστιν οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ξύλα νοερά τέ εἰσι καὶ σύνεσιν ἔχουσι καὶ λόγον, καὶ ὡς ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν παράβασιν ἐκείθεν ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη. Εἴτα καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ παράδεισος οὐκ ἔστιν ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς βῆτης. — [472 H.] Ὅτι τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς δικαίοις ἀγαθὰ οὔτε ὀφθαλμοὶ εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. Ἠγήσιππος μέντοι, ἀρχαῖός τε ἀνὴρ καὶ ἀποστολικός, ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Ἰστορημάτων, οὐκ οἶδ' ὅ τι καὶ ¹¹ παθῶν, μάτην μὲν εἰρησθαι ταῦτα λέγει, καὶ καταψεύδεσθαι τοὺς ταῦτα φαιμένους, τῶν τε θείων Γραφῶν καὶ τοῦ Κυρίου λέγοντος : *Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν εἰ βλέποντες, καὶ τὰ ὤτα ὑμῶν τὰ ἀκούοντα, καὶ ἐξῆς.* — Ὅτι οἱ ἐν τῇ κολάσει παραδιδόμενοι τῶν ἀμαρτωλῶν καθαίρονται τῆς κακίας ἐν αὐτῇ, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἀπολύονται τῆς κολάσεως. Εἴτα καὶ ὅτι ¹² οὐ πάντες οἱ παραδοθέντες τῇ κολάσει καθαίρονται καὶ ἀπολύονται, ἀλλὰ τινες : καὶ ὅτι, ὅπερ ἔστιν ἀληθές τῆς Ἐκκλησίας φρόνημα, οὐδεὶς ἀπολύεται τῆς κολάσεως. — Ὅτι τὸ καίεσθαι καὶ μὴ κατακαίεσθαι φθορὰν ἔστιν ἀφθαρτον φθειρεσθαι. Τίτος δὲ ὁ ἐπίσκοπος Βόστρων, κατὰ Μανιχαίων γράφων, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ φησί : *Πῶς ἂν εἴη φθειρὰ ἑαυτῆς ἢ φθορά; Πάντως γὰρ ἑτερόν τι φθίρει, οὐχ ἑαυτῆρ. Εἰ δὲ ἑαυτῆρ φθίρειν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἂν ὑπέστη· φθαρήσεται γὰρ ἑαυτῆρ μᾶλλον φθίρουσα ἢ οὐσα· φθορὰν γὰρ ἀφθαρτον ἀδύνατον κατὰ γὰρ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἐπινοηθῆναι ποτε.* Καὶ ὅλον ὅτι ὁ μὲν ἱερός οὗτος ἀνὴρ καθ' ἑτέραν ἔνοιαν εἴπεν ἀδύνατον εἶναι τὴν φθορὰν ἀφθαρτον, ὁ δὲ ἑσπέσιος Ἰωάννης καθ' ἑτέραν : ὁ μὲν γὰρ τὴν φθορὰν ἀφθαρτον εἶπεν ἀντὶ τοῦ διαιωνίζουσαν καὶ διὰ παντός τινομένην, [896 R.] ἔλε τὴν φθορὰν ἀφθαρτον μὴ εἶναι, τούτοις ¹³ μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἀπάθειαν εἶναι καὶ ἀφθαρσίαν καὶ σωστικὴν τῶν ὑποκειμένων ¹⁴. Ἄλλ' οὕτως ἐχούσης ἑκατέρας διανοίας, ὁ πατήρ τῆς παρουσίας σκουδῆς Γόθαρος, τὴν διάφορον ἔνοιαν οὐ συνείλε, ὡς ἀντικείμενας ἀλλήλαις παρέθηκε τὰς φωνάς. — Ὅτι ὁ μέλλον αἰὼν ὑγθός ἐστι : καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ὑγθός, ἀλλ' ἔνατος. — Ὅτι τὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σῶμα λεπτομερές μετὰ τὴν ἀνάστασιν γέγονε καὶ πνευματικὸν καὶ οὐράνιον καὶ κοῦφον καὶ μηδὲ ὑποπίπτον ἀφῆ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ¹⁵ τῶν θυρῶν εἰσηλθε κεκλεισμένων : καὶ ὡς τὸ ἀπτόν καὶ παχυμερές σῶμα ἑτερόν ἐστὶ παρὰ τὸ λεπτομερές, καὶ ἀντίτυπον, καὶ οὐσίας διαφόρου. Καὶ τοῦ εἰρημένου τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ ¹⁶ Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὔτε ἀνέπαφον οὔτε λεπτομερές οὔτε πνευματικὸν εἶχε σῶμα, κατὰ θαυματουργίαν δὲ καὶ οὐ τῆ τοῦ σώματος φύσει πῶν θυρῶν εἰσηλθε κ-

κλεισμένον. — "Ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἀπέθετο τὴν σάρκα μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ μετὰ τῆς σαρκὸς ἐν δεξιᾷ καθίζηται τοῦ Πατρὸς· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὡς ἐλευσεται [473 H.] μὲν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, οὐκ αἶμα ἔχων, ἀλλὰ θεοειδέστατον σῶμα. — "Ὅτι οὐ μετὰ σαρκὸς, ἀλλὰ γυμνῇ τῇ θεότητι κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ὁ Δεσπότης παραγίνεται. Τοῦτο δὲ θέμενος ὁ Γόδαρος εἰς κεφάλαιον, καὶ χρήσεις παραγεγῶν Τίτου ἐπισκόπου Βόστρων, μυρίας ἔχων ἐπέρας συναγαγεῖν αἱ κατασκευάζουσιν τὸ μὴ ἑγυμνῇ τῇ θεότητι παραγενέσθαι τὸν Δεσπότην Χριστόν, πάσας παρήκα καὶ οὐδεμιᾶς ἐμνήσθη, πανταχοῦ προπηδῶσιν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐπιδεικνύς τὴν ἀσέβειαν, ἥτις ἐν τῇ ἀπαρνήσει τῆς σαρκὸς μίαν φύσιν δογματίζουσαν ἀναιδεύεται. — "Ὅτι τὸ ἀπαλὸς καὶ ἄρωτον καὶ ἀθάνατον σῶμα ἐτεροούσιον¹⁰ ἐστὶ καὶ ἑτερογενὲς τῷ ἡματέρω σώματι· καὶ ὅτι τὰ φθαρτὰ¹¹ καὶ θνητὰ εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν μεταβάλλοντα τὴν κατ' ἀνάγκην τροπὴν ἐπιδέχεται. — "Ὅτι ἕκαστος ἕρος μόνων ἐκτελής τῆν πῶν ἁριστῶν διασώζει φύσιν· εἰ δέ τις ταῦτον ἀφίλει τι ἢ προσθήσει, τὸ ἁριστὸν διαλύεται. Ταῦτα τοίνυν τὰ δύο κεφάλαια, ὡσπερ καὶ τὰ μικρῶν¹² πρόσθεν εἰρημένα, μονομερῶς καὶ οὐκ ἐξ ἑκατέρου τῶν ἀντικειμένων τὰς χρήσεις ἐδέξαντο. — "Ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ὅλος ἐστὶν ἐν τῷ παντὶ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, καὶ ὅλος ἐστὶν¹³ ἐν τῷ σώματι ὃ καθ' ὑπόστασιν ἦν ὡσπερ ἑαυτῷ· καὶ ἀπλῶς ἢ τῆς θεότητος οὐσία καὶ καὶ δι' ἑκάστου τῶν ὄντων δίδειται τῇ πρὸς τὸ πᾶν ἀνακράσει. Καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐκτός ἐστι¹⁴ τοῦ παντός κατ' οὐσίαν, ἐν πᾶσι δὲ ἐστὶ ταῖς ἑαυτοῦ δυνάμεσιν. — "Ὅτι πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως καὶ ἀγγέλους ὁ Θεὸς ἔκτισε· καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐν καὶ οἱ δαίμονες σώμασιν ἦν ὡνται, καὶ ὅτι οὐδέτεροι αὐτῶν σώμασι ἦν ὡνται. — "Ὅτι οἱ ἀγγελοὶ καὶ αἱ λογικαὶ ψυχαὶ καὶ πάντα τὰ νοερά κτίσματα φύσει καὶ κατὰ φύσιν εἰσὶν ἀφθαρτα· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι εἰσὶν ἀθάνατοι, φύσει δὲ μόνος ὁ Θεός.

[897 R.] "Ὅτι οἱ ἀγγελοὶ καταβάντες ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὴν γῆν σάρκα¹⁵ τε ἔσχον καὶ παιδοποιὰ μέρια, καὶ ταῖς γυναῖξιν ὁμιλήσαντες τοὺς γίγαντας ἐγέννησεν, καὶ ἐδίδαξαν αὐτοὺς τέχνας τε καὶ κακοτεχνίας· οἱ δὲ γίγαντες ἀλόγοις μεγέντες ἐγέννησαν τερατώδεις ἀνθρώπους καὶ δαιμόνια ἀρβυλά τε καὶ θήλα· κολάζονται δὲ οἱ ἀγγελοὶ ἐκεῖνοι ἐνθα τῆς γῆς πῦρ ἀναδίδονται καὶ θερμὰ ὕδατα· καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμαρτωλῶν δαιμόνια γίνονται. Καὶ τοῦναντίον, ὅτι ἀσαρκοὶ βντες οἱ ἀποστατήσαντες ἀγγελοὶ οὐ δι' ἑαυτῶν, ἀλλὰ διὰ μέσων ἀνθρώπων ἐμίγησαν ταῖς γυναῖξι, μᾶλλον δὲ οὐτε δι' ἑαυτῶν οὐτε διὰ μέσων ἀνθρώπων· καὶ ὅτι οὐ μεταβάλλουσιν¹⁶ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ εἰς δαιμόνια. — [474 H.] "Ὅτι ὁ οὐρανὸς σφαιρικὸς ἐστὶ καὶ κύκλω¹⁷ κινεῖται· καὶ ὅτι οὐτε¹⁸ σφαιρικὸς ἐστὶν οὐτε¹⁹ κύκλω κινεῖται. — "Ὅτι τὸ εἰρημένον, Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐκάνω τοῦ ὕδατος, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν· καὶ ὅτι οὐ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν, ἀλλὰ τὸ ἐν τῶν τεσσάρων στοιχείων. — "Ὅτι ἡ κυριακὴ ἡμέρα ἡ ἀετῆ ἐστὶν ἡ²⁰ ὀρθὴ καὶ πρώτη·

¹ Gen. 1, 2,

quæ in negando, carnis unam naturam esse, impudens est, ostendens. — Corpus impassibile, invulnerabile. et immortalis, alterius est substantiæ et generationis quam corpus nostrum: et mortalia in incorruptionem et immortalitatem transeuntia, mutationem substantiæ admittunt. — Definitio unaquæque perfecta manens, definitiorum conservat naturam: si quis vero ab illo aliquid sustulerit, eive addiderit, definitum dissolvitur. Hæc duo igitur capita, quemadmodum et parva illa prius dicta, ex una parte tantum, et non ex utraque oppositorum testimoniis muniantur. Deus Verbum totus est in omni, et super omne, et totus est corpore quod sibi hypostatice adunivit, et simpliciter divinitatis substantia tum natura, cum virtute et operatione, omnia complet, et per singula creata communicando se ad universum transit. Et non ita. Deus sua substantia est extra universum, in omnibus vero suis est virtutibus. — Ante mundi creationem Deus angelos creavit. Et non sic, sed primo die quo mundum fecit. — 289b Angeli et dæmones corporibus uniantur, et contra, neutri horum corporibus uniantur. — Angeli et rationales animæ, et omnes creaturæ intelligibiles, natura ipsa, et secundum naturam incorruptibiles et immortales sunt. Et e contrario, non natura, sed gratia sunt immortales; natura vero solus Deus. φύσει καὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ πάντα πληροῦ, καὶ δι' ἑκάστου τῶν ὄντων δίδειται τῇ πρὸς τὸ πᾶν ἀνακράσει. Καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐκτός ἐστι τοῦ παντός κατ' οὐσίαν, ἐν πᾶσι δὲ ἐστὶ ταῖς ἑαυτοῦ δυνάμεσιν. — "Ὅτι πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως καὶ ἀγγέλους ὁ Θεὸς ἔκτισε· καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐν καὶ οἱ δαίμονες σώμασιν ἦν ὡνται, καὶ ὅτι οὐδέτεροι αὐτῶν σώμασι ἦν ὡνται. — "Ὅτι οἱ ἀγγελοὶ καὶ αἱ λογικαὶ ψυχαὶ καὶ πάντα τὰ νοερά κτίσματα φύσει καὶ κατὰ φύσιν εἰσὶν ἀφθαρτα· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι εἰσὶν ἀθάνατοι, φύσει δὲ μόνος ὁ Θεός.

C Angeli descendentes eccælo in terram, carnem habuerunt, et genitalia, et cum mulieribus commisti gigantes procreaverunt: et docuerunt illos artes et niales artes. Gigantes vero cum brutis congregiendes, homines prodigiosos genuere, et dæmones tan virili quam muliebri specie. Illi angeli puniuntur, ubi terrarum ignis editur atque erumpit, et calida aqua. Animæ peccatorum dæmonia sunt. Et contra omnes angeli rebelles, cum sine carne fuerint non per se, sed usi hominibus velut instrumentis, congressi sunt cum feminis; at potius neque per se, neque hominibus usi velut mediis, et non mutantur hominum animæ in dæmonia. — Cælum rotundum est, neque in orbem vertitur. Et non est rotundum, et in orbem vertitur. — Hoc quod dicitur: Spiritus Domini ferebatur super aquas¹, hic Spiritus sanctus fuit; et contra Spiritus sanctus non fuit, sed unum e quatuor elementis. — Dies Dominicus idem est, et octavus et primus; et non sic. — Animæ hominum sunt corpora intelligibilia, et eadem signata sunt, qua forma exterior corporis; et e contrario, incorporea est

VARIE LECTIONES.

¹⁷ μὴ add. A. ¹⁸ ἑτεροούσιον ζ. ¹⁹ φθαρτὰ καὶ add. A. ²⁰ μικρὰ ζ. ²¹ ἐστὶν ὁ ἐν ζ. ²² ἐστὶν ἐκτός ζ. ²³ σάρκας A. ²⁴ μεταβάλλουσιν A: μεταβάλλονται ζ. cf. col. 1400 B et C. ²⁵ καὶ κύκλω A: οὐτε κύκλω ζ. ²⁶ ὅτι οὐτε A: ὅτι οὐ ζ. ²⁷ οὕτε A: καὶ ζ. ²⁸ ἡ om. A.

anima, et corporeis non subjicitur figuris. — Animæ hominum ante mundi constitutionem fuerant, et cœlis in corpora transierunt, ut Moses et prophætæ, Socrates, Plato, Joannes Baptista, apostolorumque animæ, et ipsa etiam Christi. Et e contrario, non ante corpora in cœlo erant hominum animæ, sed in corporis ortu substiterunt. Ante fuit corpus, deinde anima : vel potius, nec prius sunt, nec post sunt, sed simul existunt. Corpus Adami fecit Deus e terra : et non e terra, sed ex aqua et vento. — Spiraculum quod Deus inspiravit in faciem Adami temporarium fuit, nec ut æternus Spiritus; et non temporarium fuit, sed animus **290a** immortalis. — Temporarium spiraculum non fuit, neque anima, sed mens, ut e tribus partibus homo constituatur, mente, anima et corpore. Et nihil dictorum fuit inspiratum illud spiraculum, sed Spiritus sanctus. Et non ipse fuit anima, neque mens appellatus, sed creans animam. — Terra, aqua, et reliqua elementa mutantur in fructus, et plantas, et cibus in corpora et nervos, et reliqua membra corporis. Et e contrario : terra non convertitur in plantas, et fructus, nec alimentum in corpus nostrum. — Post mortem anima neque corpus, neque sepulcrum excedit. Et e contrario, non manet cum corpore anima, neque in sepulcro. Hic mille testimoniis abundans Gobarus, Severiani solum Galalorum antistitis, et Irenæi adhibuit. — Omne generatum corruptibile est et mortale, voluntate Dei manet insolubile et incorruptibile. Et e contrario, natura corruptum non potest incorruptibile esse voluntate Dei. Contraria enim docet sibi hoc asserens, et impossibilitatem Creatori assignat. Ad hanc opinionem confirmandam testimonium adducit Justini Martyris, libro quo gentium errores refutat, et contra Platonis argumentum dicentis : *Cum facti estis, immortales non estis, neque omnino indissolubiles; neque igitur dissolvemini, nec moriemini morte, nacti legem, quæ mea voluntate fortior est.* Ipse quidem Martyr Platonium arguens sophisma ostendit Platonem Creatorem inducere, quasi contra se ipsum loquatur et nullam consequentiam dictis adhibeat : vel enim necesse est omne generatum corruptibile esse secundum priorem definitionem, vel eum dicendo omne generatum corruptibile esse mentiri. Gobarus gentile argumentum evertens nititur ad Ecclesiæ opinionem traducere.

ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἔστε οὐδὲ ἀλυτοὶ πάμπαν, οὗτοι ἡ γὰρ ἀνάγκη πάντα τὰ γενητὴν φθαρτὸν εἶναι κατὰ τὸν πρότερον ὄρον, ἢ ψεύδεσθαι λέγοντα πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτὸν εἶναι. Ὁ δὲ Γόδαρος τὸν Ἑλληνικὸν Ἐλεγχον εἰς ἀνατροπὴν ἐκδιάζεται χρῆσθαι τοῦ φρονήματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ.
 Hæc igitur priora capita duobus et contrariis testimoniis, ut putavit, adernans, ad ea quæ unius partis tantum sunt descendit. Et primo quidem dicit,

A καὶ ὅτι οὐχί. — Ὅτι σώματ' εἰσι νοερά εἰ τῶν ἀνθρώπων ψυχῶν, καὶ διατετυπωμένοι κατὰ τὸ φανόμενον ἐξῶθεν τοῦ σώματος σῆμα · καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι ἀσώματος ἔστιν ἡ ψυχὴ καὶ σωματικοῖς οὐχ ὑπόκειται τύποις. — Ὅτι αἱ ψυχῶν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου ὑπόστασης καταβολῆς, καὶ ὅτι ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὰ σώματα κατέβησαν²⁹, ὥστερ Μωσῆς καὶ οἱ προφῆται καὶ Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἡ τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι πρὸ τῶν σωμάτων οὐκ ἦσαν αἱ ψυχῶν ἐν οὐρανῷ, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ σώματος γενέσει ὑπέστησαν, προϋπάρχει μέντοι γε³⁰ τὸ σῶμα, εἶτα ἡ ψυχὴ · ἢ³¹ μᾶλλον, ὅτι οὐτε προϋπάρχουσιν οὐτε μεθυπάρχουσιν, ἀλλὰ συνυπάρχουσιν ἀλλήλαις. — Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀδάμ ἀπὸ γῆς ἐκλάσεν ὁ Θεός · καὶ ὅτι οὐκ ἀπὸ γῆς, ἀλλ' ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος. — Ὅτι ἡ πνοή, ἢ ἐνεφύσησεν ὁ Θεός εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ, πρόσκαιρος ἦν καὶ οὐχ ὡς τὸ Πνεῦμα αἰώνιον · καὶ ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν, ἀλλὰ ψυχὴ ἀθάνατος. — Ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν οὐτε ψυχὴ, ἀλλὰ νοῦς, ὡς ἐκ τριῶν συγκεισθαι μερῶν τὸν ἀνθρώπον, νοῦ τε καὶ ψυχῆς καὶ σώματος · καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν εἰρημένων ἦν ἡ ἐμφυσηθεῖσα πνοή, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ οὐκ αὐτὸ ψυχὴ οὐδὲ νοῦς χρηματίσεν, ἀλλὰ δεημιουργηκὸς τὴν ψυχὴν. — Ὅτι ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα μεταβάλλει εἰς τοὺς καρπούς καὶ τὰ φυτὰ, καὶ ἡ τροφὴ εἰς σάρκα καὶ νεῦρα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος · καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ μεταβάλλει ἡ γῆ εἰς τὰ³² φυτὰ καὶ τοὺς καρπούς, οὐτε ἡ τροφὴ εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα. Ὅτι μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ οὐτε τοῦ σώματος οὐτε τοῦ τάφου χωρίζεται · καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι εὐ παραμένει τῷ σώματι ἡ ψυχὴ οὐτε τῷ τάφῳ. Ἐνταῦθα δὲ μυρίων εἰπομένων ὁ Γόδαρος χρήσιον, Σεβηριανοῦ μόνον τοῦ Γαδάλων καὶ Εἰρηναίου παρέθηκε χρήσεις. — Ὅτι πᾶν γενητὸν φθαρτὸν ἔστι καὶ θνητὸν, βουλήσει δὲ Θεοῦ διαμένει ἀλυτον καὶ ἀφθαρτον. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι τὸ φύσει φθαρτὸν οὐ δύναται ἀφθαρτον εἶναι βουλήσει Θεοῦ. Ἐναντία γὰρ [900 R.] δοξάζει ταυτῷ ὁ τοῦτο λέγων, καὶ ἀδύνατα χαρίζεται τῷ Δημιουργῷ. Ταύτης δὲ τῆς δόξης χρῆσιν μὲν παρέθηκεν [475 H.] ἐκ τοῦ μάρτυρος Ἰουστίνου · τῷ δὲ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μὲν δόξαν συνενήνεκτο μάχη, καὶ τοῦ Πλάτωνος Ἐλεγχος κατασκευάζετο εἰρηκότος, Ἐκαίπαρ³³ ἐγένεσθε, οὗτοι³⁴ γε μὴν λυθήσεσθε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρης, τῆς ἐμῆς βουλήσεως ἰσχυροτέρου θεσμοῦ³⁵ λαχόντας. Καὶ ὁ μὲν μάρτυς, τὸ Πλατωνικὸν διελέγων σόφισμα, ἐπίδεικνυσι τὸν Πλάτωνα τὸν τε Δημιουργὸν εἰσάγοντα τὰναντία λέγοντα ταυτῷ, καὶ εἰρμὸν ἀκολουθίας οὐδένα τοῖς εἰρημένοις ἀρμόζοντα · ἢ γὰρ ἀνάγκη πάντα τὰ γενητὸν φθαρτὸν εἶναι κατὰ τὸν πρότερον ὄρον, ἢ ψεύδεσθαι λέγοντα πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτὸν εἶναι. Ὁ δὲ Γόδαρος τὸν Ἑλληνικὸν Ἐλεγχον εἰς ἀνατροπὴν ἐκδιάζεται χρῆσθαι τοῦ φρονήματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ.

Τὰ τοίνυν εἰρημένα κεφάλαια διπλαῖς καὶ ἀντικειμέναις χρήσεσιν, ὡς νόμιζε, κατασκευάζων, ἐπὶ τὰ μονομερῆ πάλιν μεταβαίνει. Καὶ πρῶτον μὲν

VARIÆ LECTIONES.

²⁹ μετέβησαν ζ. ³⁰ γε om. A. ³¹ ἢ] καὶ B. ³² εἰς τὰ A : εἰς σάρκα καὶ νεῦρα καὶ τὰ ζ. ³³ ἐκαίπαρ] Timæi p. nostræ edit. 45, 6. ³⁴ οὗτοι B, οὗτοι A : οὗτε ζ. ³⁵ θεσμοῦ ζ.

φρητιν. ὅπερ ἐστὶ τῆς ὀλης συντάξεως ἡ' καὶ λ' κεφάλαιον²⁰, ὅπως ἐδόξατο περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως ὁ ἐν ἀγίοις Εὐστάθιος, ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερωσύνης προεδρεύσας, ἐφεξῆς δὲ ὅπως ὁ ἀγώτατος Κύριλλος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερέυς· καὶ ὅπως ἐνόησαν οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι τὸ, *Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείτης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἀγγελοὶ, οὐδὲ ὁ Υἱὸς, εἰ μὴ ὁ Πατήρ*, καὶ ὅπως τοῦτο Σεβήρος ἐνόησεν.

Ταῦτα μονομερῶς διελθὼν τὰ κεφάλαια μεταβαίνει πάλιν ἐπὶ τὴν διπλῆν προκομιδὴν τῶν χρήσεων, καὶ ποιεῖται κεφάλαιον β' καὶ μ' ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ²¹ Χριστὸς ἐγαλακτοτροφῆθη ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, καὶ ὅτι οὐκ ἐγαλακτοτροφῆθη. — Ὅτι τὸ, *Ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ*, περὶ ἑαυτοῦ εἶπεν ὁ Σωτήρ· καὶ ὅτι οὐ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ. — Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς λ' ἐν ἑαυτῶν ὑπάρχων ἐσταυρώθη· καὶ ὅτι οὐ λ', ἀλλὰ γ' καὶ λ'· καὶ ὅτι οὐ γ' καὶ λ', ἀλλὰ μ'· καὶ ὅτι οὐτε²² λ', ἐτῶν οὐτε μ' μόνον, ἀλλὰ καὶ πλέον, οὐ πολλὸν τῶν ὧ ἀπεστηκώς. — Ὅτι ἐν ᾧ καιρῷ παρέδωκε τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος τὸ τῆς καινῆς διαθήκης μυστήριον, τὸ νομικὸν ἐφαγε πᾶσα· καὶ ὅτι οὐκ ἐφαγε τῆνικαὶτα τὸ νομικὸν πᾶσα. — Ὅτι ὁ χαλκοῦς ὄφρα, ὃν ὤψωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ Μωσῆς, τύπος ἦν τοῦ Δεσπότου· καὶ ὅτι οὐχὶ τύπος, ἀλλὰ ἀντίτυπος. — Ὅτι ὁ τὸ ὕψιον ἀπικύψας τοῦ δοῦλου τοῦ ἀρχιερέως Θωμᾶς ἦν· καὶ ὅτι οὐχὶ Θωμᾶς ἦν, ἀλλὰ Πέτρος. — Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἡ θεότης ἐχωρίσθη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· [476 H.] καὶ ὅτι οὐτε τῆς ψυχῆς οὐτε τοῦ σώματος ἡ θεότης ἐχωρίσθη. — Ὅτι λύτρον ἀντὶ τοῦ κατήγομένου ἀνθρώπου τῷ ἐχθρῷ τὸ οἰκτιρόν· ὁ Σωτήρ ἔδωκεν αἷμα, τοῦ ἐχθροῦ τοῦτο αἰρησαμένου· καὶ τὸ ἀντιποιμενον, ὡς οὐχὶ τῷ ἐχθρῷ, ἀλλὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσήνεγκε τοῦτο. — Ὅτι κρείσσον καὶ θαυμασιώτερον τῆς ἐν τῷ ὄρει με ταμορφώσεως ἀνέστη ὁ Χριστός· καὶ ὅτι οὐ μετεστοχέωσεν ἀναστὰς τὸ σῶμα πρὸς δόξαν τὴν αὐτῷ κεχρηωστημένην, ἀλλὰ τοιοῦτον ἔδειξεν. ὅλον ἦν καὶ πρὸ τοῦ θανάτου. Καὶ τοῦτο μὲν λέγει Κύριλλος, τὸ δὲ ἀντίθετον ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος.

[901 R.] Ὅτι ἐν τῇ δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἤλειψε τὸν Κύριον ἡ Μαρία²³ μύρω ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ἐν δὲ τῇ ιγ' τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ Κύριος παραδίδωσι τοῖς μαθηταῖς, ἐν δὲ τῇ ιδ' τὸ σωτήριον ὀκέστη πάθος, ἐν δὲ τῇ ιε' ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, καὶ τῇ ις' ἀνελήθη²⁴· ἢ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τῇ μὲν ιδ' τὸ μυστικὸν ἐφαγε δεῖπνον, τῇ δὲ ιε' ἐσταυρώθη, ἀνέστη δὲ τῇ ις'²⁵. ἢ ὅτι οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι τριήμερος μὲν καὶ ἐν τῇ Κυριακῇ γέγονεν ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, καὶ μετὰ μ' ἡμέρας ἀνελήθη.

Ὅτι ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς ε', ὅτε τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ Κύριος παρεδίδου τοῖς μαθηταῖς, τότε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐτίθυτο.

1 Marc. xiii, 32. 2 Luc. vii, 28.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ κεφάλαια ζ. ²¹ ὁ εἰ τὸ εἰ alterum ὁ ἀδ. A. ²² οὐτε B : οὐ ζ. ²³ cf. Suicer. Thes. I, p. 386. ²⁴ ις'] ἑξακαιδεκάτῃ B. ²⁵ ις'] ἑξακαιδεκάτῃ B.

A quod totius opusculi caput est tricesimum octavum, quomodo de Domini incarnatione beatus Eustathius Antiochenus antistites docuerit, et ut beatus 290⁶ Cyrillus Alexandrinus, et qua ratione hoc doctores Ecclesiae intellexerint : *De die illo, vel hora nemo scit, neque angeli, neque Filius, nisi Pater* ; et quomodo hoc Severus intellexerit.

Hæc capita unius opinionis prosequens descendit iterum ad ea quæ duplices opiniones continent, et caput constituit. Dominus noster Jesus Christus lacte e beata Virgine nutritus est, et non lacte nutritus est.— *Minimus in regno cælorum major est Joanne Baptista* ^k, de se ipso dixit Salvator ; et non de se ipso sed de Joanne evangelista.—Dominus noster Jesus Christus tricesimo ætatis anno crucifixus est, et non tricesimo, sed tricesimo tertio. Et non tricesimo tertio, sed quadragesimo ; et nec tricesimo tertio, nec etiam solum quadragesimo, sed amplius, non multum a quinquagesimo distans.—Eo tempore quo Jesus Christus tradidit discipulis novi Testamenti mysterium, pascha secundum legem comedit, et quod tunc non comederit pascha legale.—*Aeneas serpens quem Moses in eremo erexit, typus fuit Christi*, et non typus, sed antitypus.—*Fuit Thomas, qui servo summi sacerdotis auriculam amputavit ; et non fuit Thomas, sed Petrus*.—Tempore passionis deitas e corpore Christi discessit, et non discessit ab anima nec a corpore.—*Salvator Iytrum pro humano genere comprehenso, proprium inimico sanguinem dedit, inimico hunc eligente. Et e contrario, non inimico, sed Deo Patri hunc obtulit*.—*Gloriosius et admirabilius Christus resurrexit quam in monte transfiguratus est. Et resurgens non mutavit corpus in gloriam sibi debitam, sed tale monstravit quale erat ante mortem. Et hoc quidem dicit Cyrillus, sed contrariam Dionysius Alexandrinus.*

Duodecimo primi mensis Christum Maria in domo Simonis leprosi unguento unxit, et decimo tertio Christus sacram cœnam discipulis dedit. Decimo quarto salutarem passionem subiit. Decimo quinto resurrexit a mortuis, et decimo sexto assumptus est. Vel non 291^a ita : sed decimo quarto sacram cœnam manducavit, decimo quinto crucifixus est, decimo sexto resurrexit. Vel neque hoc, sed post triduum, et in Dominica facta est resurrectio, et post quadraginta dies assumptus est.

A vespera quinta cum Dominus cœnam discipulis dedit, tunc corpus suum sacrificavit.

Hactenus quidem de communibus doctrinis Ecclesiarum et questionibus per omnia fere capita disseruit, plerumque per contraria testimonia alteram contradictionis partem confirmans, pauca vero unius opinionis testimonio confirmans. Hinc autem quedam capita particularia numero octodecim tractat, ut: Quales opiniones habuerit Severus de sanctis Ecclesiarum sacerdotibus? et quomodo sentiat de iis quae dicta sunt a Cyrillo et Joanne in epistola ad Thomam Germanicæ episcopum? et quod ea quae dicta sunt de restauratione rerum a Gregorio Nyseno non probet, neque Papiam episcopum Hieropolitanum, et martyrem, nec sanctum Irenæum Lugdunensem, ubi dicunt regnum caelorum esse frui-tionem quamdam ciborum sensibilium.

Δουγδούων, ἐν οἷς λέγουσιν αἰσθητῶν τινῶν βασιλείαν.

Divus Basilius sanctum Dionysium Alexandrinum in locis multis non admittit, maxime ubi Arianorum hæresim confirmat. Defendit illum non ut impia sentientem, sed quod nimio Sabellium oppugnandi studio verbo tenuis in contrariam deflexerit opinionem. Quin et de Spiritu sancto impia illum verba funderet. — Magnus Athanasius hunc Dionysium defendit: *Dionysius*, inquit, *nunquam sensit cum Arianis, nec veritatem ignoravit, nec ab aliis episcopis impietatis damnatus est, nec Arianas voces locutus est, tanquam docendo*. Quin et Theodoretus eadem de hoc Dionysio habet. — Apponit ad hæc testimonia, et quomodo Theophilus et cum eo tota synodus erga beatum Joannem Chrysostomum affecta fuerit. — Qualem habuerint opinionem de beato Joanne Chrysostomo episcopo Constantinopolitano Cyrillus et Atticus. — Quid senserit sanctus Isidorus Pelusiota de Theophilo et Cyrillo Alexandriae episcopis, deque Joanne Chrysostomo; illos **291** odii erga Joannem Chrysostomum accusavit, hunc vero laudavit et coluit. — Severus, impulsus ut beatum Isidorum reprehenderet, non inventa causa aliqua, affludit illi quod cum Origene senserit, etsi idem iterum per sese, a veritate superatus id revo-ret. — Ad hæc qualem opinionem habuerit Hippolytus et Epiphanius de Nicolao e septem diaconis uno: et quod valide illum condemnent. — Divinus Ignatius et Clemens Stromateus, Eusebius Pamphili, Theodoretus Cyri episcopus Nicolaitarum damnant hæresim, sed ipsum Nicolaum talem fuisse negant. — Hippolytus et Irenæus epistolam Pauli ad Hebræos dicunt non esse illius. Clemens quidem, et Eusebius, aliorumque Patrum consensu hanc etiam alii adnumerant, et aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo translatisse. — Origenem et Theognostum magnus ille Athanasius Alexandrinus in multis libris admittit. Et Titus Bostrorum, et Gregorius Theologus in epistolis eundem Philocalum nominat. Et Nyssenus laudabiliter ejus mentionem facit, et

Μέχρι μὲν οὖν τούτων περὶ τῶν κοινῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων τε καὶ ζητημάτων μικροῦ δια πάντων τῶν κεφαλαίων ἐποιεῖτο τὸν λόγον, τὰ πλεῖστα μὲν δι' ἀντικειμένων χρήσεων ἑκάτερον μέρος τῆς ἀντιθέσεως ἐπικουρῶν, ὀλίγα δὲ καὶ μονομερείσι μαρτυρίαις ἐπιθεβαιῶν. Ἐντεῦθεν δὲ περὶ τινῶν ἰδικῶν κεφαλαίων τὸν ἀριθμὸν ὀκτωκαίδεκα διαλαμβάνει, ὅσον τίνος εἶχεν ὑπολήψεις Σεδῆρος περὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ὁσίων μυσταγωγῶν; καὶ ὅπως διετέθη πρὸς τὰ εἰρημένα παρὰ Κυρίλλου καὶ Ἰωάννου ἐν τῇ πρὸς Θωμᾶν τὸν ἐπίσκοπον Γερμανικίας; καὶ ὅτι τῷ ἐν ἁγίοις Γρηγορίῳ, τῷ ἐπισκόπῳ Νύσσης, τὰ εἰρημένα περὶ ἀποκαταστάσεως οὐκ ἀποδέχεται, οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ Παπῖαν τὸν Ἱεραπόλειως ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα, οὐδὲ Εἰρηναῖον τὸν ἑσὶν ἐπίσκοπον καὶ βρωμάτων ἀπόλαυσιν εἶναι τῆν τῶν οὐρανῶν βασι-

Ἔτι Βασίλειος ὁ ἐν ἁγίοις τὸν ἐν ἁγίοις Διονύσιον Ἀλεξανδρείας οὐκ ἐν πολλοῖς ἀποδέχεται, μάλιστα δὲ ἐν οἷς τὸ Ἀρειανῶν ἔθνος ἐπερείδεται. Ἀπολογεῖται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς οὐκ ἀσεβεῖ γνάμη, μάχη δὲ τῇ πρὸς Σαβέλλιον εἰς τὴν ἀντίθετον κατὰ τοὺς λόγους περιτραπῆναι δυσφημίαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος οὐκ εὐαγεῖ αὐτὸν ἀρεῖναι φωνά. — Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς Διονυσίου ὑπεραπολογεῖται. *Τὰ γὰρ Ἀρείου, φησὶ, Διονύσιος οὕτως ἐφρόνησέ ποτε, ὅτε ἠγγύησε [477 H.] τὴν ἀλήθειαν· οὕτως γὰρ ὅψ' ἐτέρων ἐπισκόπων ἐπ' ἀσεβείᾳ κατηρώσθη, οὕτως τὰς Ἀρειανικὰς φωνὰς ἐφθέγγετο ὡς δογματίζων*. Ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος τοὺς αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ εἰρημένου Διονυσίου λογισμοὺς ἀποδίδωσιν. — Ἐτι μὴν παρατίθησι μαρτυρίας, καὶ ὅπως μὲν διετέθη Θεόφιλος καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σύνοδος πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον· καὶ ποίας ἔσχε δόξας Ἀττικῶς καὶ Κυρίλλου περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγιωτάτου Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως· καὶ οἷας ἔσχε ὑπολήψεις ὁ εὐλαβέστατος Ἰσίδωρος ὁ τοῦ Πηλουσίου περὶ Θεοφίλου καὶ Κυρίλλου τῶν Ἀλεξανδρείας ἱεραρχῶν καὶ περὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς τοὺς μὲν ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Χρυσόστομον ἀπεχθείας ἐκάκιζε, τὸν δὲ ἐπῆμει τε καὶ θαύμαζεν. — Ἔτι Σεδῆρος τὸν ἐν ἁγίοις Ἰσίδωρον μίμψασθαι μὲν ὀρμηθεὶς, οὐκ ἔχων δὲ ὄδον, φήμην αὐτῷ περιπλάττει Ὀριγενισμοῦ, εἰ καὶ ταύτην αὐτὸς πάλιν ἀποσκαυάζεται δι' αὐτοῦ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας νικώμενος. — Ἔτι δὲ ποίας ὑπολήψεις ἔσχε Ἰππόλυτος καὶ Ἐπιφάνιος ⁴¹ περὶ Νικολάου τοῦ ἐνδὸς τῶν ζ' διακόνων, καὶ ὅτι ἰσχυρῶς αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, Ἰγνάτιος μόντοι ὁ θεοφόρος, καὶ Κλήμης ὁ στρωματεὺς, καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλιος, καὶ Θεοδώρητος [904 R.] ὁ Κύρου τὴν μὲν Νικολαίτων καταγινώσκουσιν εἰρεῖσιν, τὸν δὲ Νικόλαον μὴ τοιοῦτον ⁴² εἶναι ἀποφαινόνται. — Ἔτι Ἰππόλυτος καὶ Εἰρηναῖος τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν Παύλου οὕτως ἐκείνους εἶναι φασί, Κλήμης μόντοι καὶ Εὐσέβιος καὶ πολλὸς ἄλλος τῶν

VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ Ἐπιφ. ante lacunam A. ⁴² μὴ τὸν τοιοῦτον ζ.

Θεοφόρων Πατέρων ὁμιλος ταῖς ἄλλαις συναριθμοῦσι Α ταύτην ἐπιστολαίς, καὶ φασιν αὐτὴν ἐκ τῆς Ἑβραϊδος μεταφράσθαι τὸν εἰρημένον Κλήμεντα. — Ὅτι Ὀριγένην καὶ Θεόγνουστον ὃ τε μέγας Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν πολλοῖς ἀπεδέχετο λόγοις καὶ Τίτος ὁ Βίστρων, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν ἐπιστολαῖς φιλόκαλον αὐτὸν λέγει, καὶ ὁ Νύσσης δὲ εὐφῆμως εἰς μνήμην ἄγει. Ἄλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας πρὸς αὐτὸν ἐκείνον γράφων, ἐτι δὲ καὶ μετὰ θάνατον πον γράφων, δι' ἐπαίνων τὸν Ὀριγένην ἄγει. Καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν Ὀριγένην γράφων, λίαν οἰκείουται Ἐπιφάνιος λίαν ἐκτρέπονται τὸν Ὀριγένην. — Τίνας τῶν Μοντανιστῶν αἰρέσεως, καὶ τίνας ὁ ἐν ἁγίοις

Τὰ μὲν οὖν μερικώτερα τῶν κεφαλαίων ἐν τούτοις πάλιν δὲ ἐπὶ τι κοινότερον μεταβαίνει, καὶ παρατίθησι χρήσεις ὅτι παντὸς τεθνεώτος ψυχὴ ὠφελεῖται Β μέγιστα διὰ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ [478 Η.] ἐπιτελουμένων εὐχῶν καὶ προσφορῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν, καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐχ οὕτως.

Τὸν μὲν οὖν Γόβαρον μέχρι τούτων τῶν κεφαλαίων τὸν πόνον εὐρομεν ἀναδεξάμενον.

ΣΛΓ'.

Γερμανοῦ πατριαρχοῦ Κωνσταντινουπόλεως βιβλος.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον τὸν ἐν ἁγίοις Γερμανὸν φέρον συγγραφέα, ὃς μετὰ τὸ Κυζίκου χειροτονηθῆναι Κωνσταντινουπόλεως ἐχρημάτισεν ἀρχιερέως· ἀνταποδοτικὸς δὲ ἦ ἀποδοτικὸς τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει, ὅσον ἀνεῖθι περὶ ἡ τῆς ἀνοθεύτου τῶν βεβιωμένων ἀνθρώπων ἀνταποδόσεως. Τῆς μὲν οὖν ἐπιγραφῆς ἡ ἐπαγγελία τοιαύτη, ἀγωνίζεται δὲ ὁ λόγος τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον καὶ τὰ τούτου συγγράμματα τῆς Ὀριγενείου παρασχέιν ἐλεύθερα λώδης. Καὶ γὰρ οἷς τοῦ δαιμονίου φύλου καὶ τῶν εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον παραπειπομένων ἀνθρώπων ἡ λῆρος ἀποκατάστασις φιλון, οὗτοι δὴ, ἅτε τὸν ἄνδρα ὑψηλὸν τε τοῖς δόγμασι καὶ πολὺν τοῖς τῶν λόγων βέουμασιν εἰθέτες, καὶ λαμπρὰν τῆς εὐσεβείας τὴν ὑπόληψιν εἰς πάντας ἀνθρώπους περιηχηθεῖσαν ὀρῶντες, ἐπεβόλοντο ἡ παρενεῖραι τοῖς ἐκείνου φωτιστικοῖς καὶ σωτηριοῖς λόγοις τὰ ζοφώδη καὶ ὀλέθρια τῆς Ὀριγένους ὀνειρώξεως ἀμβλωθρίδια, τῆ τῶ ἀνδρὸς περιωνύμῃ ἡ ἀρετῆ τε καὶ γνώσει τὴν αἰρετικὴν ὑποβαλεῖν λαθραῖως διανοηθέντες ἀπόνοιαν. Διότι τοῦτο μὲν προσθήκαις νόθοις, τοῦτο δὲ καὶ διαστροφῆ τῶν ὀρθῶν λογισμῶν βεβιασμένη, πολλὰ τῶν ἀμωμήτων ἐκείνου συνταγμάτων κατακίβδηλεύειν ἐπειράθησαν. Καθ' ὧν Γερμανὸς ὁ τῆς εὐσεβείας συγῆγορος ὀξὺ τῆς ἀληθείας ἐπαφείς τὸ ξίφος, καὶ νεκροὺς τῆ πληγῆ λιπὼν τοὺς πολεμίους, νικηφόρον καὶ πρωταγωνιστὴν τὸν καθ' οὗ τὰς ἐπιβουλὰς ἡ αἰρετικὴ φάλαγγ ἐβραβιούργει καὶ κατασκευάζει παρεστήσατο. [905 R.] Ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ παρῆντι λόγῳ καθαρὸς τε καὶ διειδής, καὶ τὰς ἐν ὀνόμασι τροπὰς εὐστόχως ὑποβαλλόμενος, καὶ τὴν μὲν φράσιν ἡδύων, οὐχ ὑπελκόμενος δὲ πρὸς ψυχρότητα, γενναῖος μὲν τοῦ ἐπιβαλεῖν τῆ προθέσει, ὁμοῖος δὲ διελεθεῖν

Dionysius Alexandrinus ad hunc eundem scribit : et post mortem illius scribens ad Theotecnum Casariensem episcopum laudat Origenem, atque Alexander Hieropolitanus ad Origenem scribens, verbis eum plurimum delinit. — Theophilus et Epiphanius Origenem plurimum aversantur. — Quid senserit beatus Hippolytus de hæresi Montanistarum, et quid Gregorius Nyssenus.

ἔκλεινον πρὸς Θεότεκνον τὸν τῆς Καισαρίας ἐπίσκοπον Ἀλέξανδρος ὁ Ἱεραπόλεως ἐπίσκοπος καὶ μάρτυρ, τὸν ἄνδρα τοῖς λόγοις. — Ὅτι Θεόφιλος μὲν καὶ ὑπολήψεις εἶχεν ὁ ἀγιώτατος Ἱππολύτος περὶ τῆς τῆς Νύσσης Γρηγόριος.

Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid communius delibitur, et affert testimonia. — Anima omnis mortui juvatur maxime per preces, oblationes, et elemosynas pro se factas. Et e contrario non sic.

Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum suorum libellum confectisse.

CCXXIII.

Germani patriarchæ CP. liber apologeticus pro Gregorio Nysseno.

Legi librum auctore Germano, qui primum Cyzici ordinatus, post Constantinopolitanus patriarcha fuit, qui liber inscribitur, *Retribuens et legitimus*: quod perinde est ac 292a si dixeris: De vera et legitima retributione, quod rependatur hominibus prout vixerint. Et hæc quidem tituli inscriptio. Contendit vero Gregorium Nyssæ episcopum ejusque scripta ab Origenis errore esse immunia. Etenim quibus delirium illud placet, dæmonibus et hominibus in æternam ponam conjectis liberationem inde exspectandam: illi (quod virum doctrina singularem, et eloquentia insignem cum agnoscerent, claramque sanctitatis existimationem per omnium ora decantatam viderent) aggressi sunt claris et salutariibus ejus scriptis obscura ac pernicioza Origeniani somni venena admiscere, virtutisque hominis, et doctrinæ celebri hæreticam occulte amentiam subijcere. Quare partim additamentis falsis partim rectis argumentis violenter detortis, multa ex irreprehensibilibus ejus monumentis calumpnari conati sunt. Contra quos Germanus pietatis patronus acutum veritatis gladium stringens, et vulnere prostratos hostes relinquens, victorem superioremque eum constituit in quem hæretica colluvies insidias struxerat et posuerat. Hujus stylus in hoc opusculo purus ac clarus, verborumque tropus feliciter arripens, phrasi venusta et eleganti, non ad frigiditatem vergens, proposito valide insistens, par etiam in contentione suscipiendis, nihilque citra necessitatem immiscens, nihil quod dictu sit necessarium prætermittens, tum constructione et eplcherematibus, tum enthyematibus, et est veluti clara sanæ doctrinæ norma. Ita et illorum si quis vehementes,

VARIÆ LECTIONES.

ἡ περὶ οἰν. Β. ἡ ἐπεβόλοντο γ. ἡ πολωνύμῃ Βγ.

claras, et gratas, et spiritualement doctrinam ostentationi præferentes scribere orationes cupit, egregium est exemplum, et imitationis dignum.

μασιν οὐτε τοῖς ἐνθυμήμασιν. Ἄλλ' ἔστιν ὡσπερ τῶν εὐσεβῶν δογμάτων κανὼν ἀπαρέγκλιτος ⁴⁷, οὕτω καὶ τῶν, εἴ τις ἐθέλει ⁴⁸ λόγους γράφειν δυνατοὺς καὶ σαφεῖς καὶ χαρίεντας καὶ πνευματικὴν διδασκαλίαν προσιμῶντας τῆς ἐπιδείξεως, καλὸν παράδειγμα καὶ ἀξιοζήλων.

Notat enim primo hæreticum dogma, quod damnones in antiquum statum, et eos qui in flagitiis suis moriuntur, post pœnas definitas in beatorum numerum aggregandos nugatur. Refellit vero fabulis plenam impietatem, primum e Domini **292b** verbis, hinc ex apostolicis decretis, quibus et prophetarum testimonia adjicit, clare ostendentia, ut æterna est iustorum ineffabilis fruitio, sic et peccantium sempiternam atque infinitam pœnam futuram: non modo autem testimoniis silitis hæreticum atque profanum condemnat venenum, verum etiam e sanctis Patribus. Quinetiam validius, ex ejusdem propriis scriptis quorum perfide hæresis patrum accipere aggressa est: ex his omnibus pils sententiis et verbis calamitosam illam animæque perniciolosam fabulam a toto clero ecclesiastico illum amovere, plurimum vero dogma, malitiam exosum confirmare et erigere apparet, ad eundem quoque modum instruere ac munire veritatis vallum, unde hostem arcere in promptu sit. Dicta reliqua deinde sancti Patris afferit, quibus improbi ac nequam sectarum, caupones, vinum aquæ miscentes adulterare illa, quin potius ecclesiasticas doctrinas conati sunt. Has porro sacras sententias adducens de Origenistis in propriis sententiis convictis quibus illi male utebantur, triumphum egit. Reprehendens tum quod legitima quidem audacibus et imprudentibus additamentis illegitima redderent, tum vero additamenta continuantes, nova magna arrogantia et stupiditate ad hæreticam suam opinionem ea audacter detorquerent. Et, ut breviter dicam omnia, sancti hujus Patris scripta ab omni hæretica pravitate, et a calumnia, quæ in impietatem vergit, immunia esse declarat. Hæc porro humanitas et improbitatis refutatio et ex antecedentibus loci depravati, et ex consequentibus conficitur et demonstratur; et ex aliis sexcentis beati Gregorii Nysseni libris, qui orthodoxe et legitime sentiunt, recte excutiens, ut nemo melius in salutare preces ac laudes Dei laborem finiit. Libri autem quos insidiis excipere hæretici moliti sunt, et quos Germanus veritatis propugnator primarius ab latronum insultu sine noxa servavit, sunt *Dialogus ad Macrinam sororem de anima*; et *Liber catecheticus*, et ille qui *De perfecta vita* narrationem continet.

παχθεὶς στρατηγὸς τῆς ληστρικῆς ἐφόδου κακῶν ἀπαθεὶς διεσώσατο, ὃ τε *Περὶ ψυχῆς* ἔστι πρὸς τὴν ἀδελφὴν *Μακρίναν Διάλογος*, καὶ δὴ καὶ ὁ *Κατηχητικὸς* καὶ ὁ *Περὶ τελείου βίου* τὴν εἰσηγήσειν ἀναδεξάμενος.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷ ἀπαρέγκλιτος Scaliger: libri ἀπαρεγκλητος. ⁴⁸ ἐθέλοι B. ⁴⁹ μετὰ A: κατὰ ζ. ⁵⁰ δὲ om. A. ⁵¹ ὅν corr. B: ὄν ζ. ⁵² τὸν τὸ A. ⁵³ ῥητὰ ῥήματα B. ⁵⁴ κακούργουμένου B. ⁵⁵ ἐτεχνήσατο ζ. ⁵⁶ περὶ τοῦ τελείου ζ.

τὰ ἀγωνίσματα, καὶ τοῦ μὲν ἀναγκαίου μηδὲν ἐξωθεν παραπλέκων, οὐδὲν δὲ τῶν ὀφειλόντων ῥηθῆναι παρορῶν, οὔτε ταῖς κατασκευαῖς οὔτε τοῖς ἐπιχειρήμασιν.

Ἐπιβραβεῖται μὲν οὖν πρότερον τὸ αἰρετικὸν δόγμα, ὃ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον καὶ τῶν ἐν ἁμαρτίαις καταλυσάντων τὸν βίον, μετὰ ⁵⁹ τινὰς ποινὰς ὠρισμένας εἰς τὸν χορὸν τῶν δικαίων μεταθεῖν τερατεύεται. Ἐλέγχει δὲ τὸ μυθῶδες τοῦτο δυσσεβῆμα πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν Δεσποτικῶν φωνῶν, δεύτερον δὲ ⁶⁰ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων, οἷς [479 H.] καὶ προφητικὰς ἐπισυνάπτει μαρτυρίας, τραυλογούσας ὡσπερ αἰώνιον τὴν τῶν δικαίων ἀνεκλάλητον ἀπόλαυσιν, οὕτω καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀτελεύτητον τε καὶ ἀνυπόστατον κόλασιν. Οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον χρήσεων τὸ αἰρετικὸν καὶ ἀλλόφυλον καταβάλλει φρόνημα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἱερῶν ἀνδρῶν, καὶ δὴ (τὸ κραταιότερον) καὶ ἐκ λογίων αὐτοῦ ἐκείνου, ὃν ⁶¹ κακομηχάνως ἡ αἵρεσις συνήγορον λαβεῖν ἠγωνίζετο. Διὰ δὴ τούτων ἀπασῶν τῶν ἱερολογίων τὴ μὲν παθοποιὸν καὶ ψυχοφθόρον πάσης ἐκκλησιαστικῆς χοροστασίας ἀπελευθύνων ἀνεδείχθη μυθολόγημα, τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας μισοπύονον κρατῶνων τε καὶ ἀνυψῶν φρόνημα. Οὕτω δὲ προδιασκευάσας καὶ κατατασσάμενος τὸ τῆς ἀληθείας ὀχύρωμα, ἐξ οὗ καταβάλλει μῆλον ἐμελλεῖ τὸν ⁶² πολέμιον, τὰ ῥητὰ λοιπὸν μετὰ ταῦτα τοῦ ἱεροῦ προάγει Πατρὸς, οἷς οἱ κακοὶ καὶ πονηροὶ τῶν δογμάτων κάπηλοι τὸν οἶνον ὑδατι μιγνύντες κτεθλητεύειν αὐτὰ, μᾶλλον δὲ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐμελέτησαν διδάγματα. Ταῦτα δὴ τὰ ἱερὰ ῥητὰ ⁶³ προθεῖς, ἐαλωκότες ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς Ὀριγενιστάς οἷς ἐκακούργουν ἐθριάμβευσε, τοῦτο μὲν ἀπρηυθριασμέναις καὶ ἀναισχύντοις προσθήκαις ἐπινοθεύοντας διελέγχων τὰ ἀνόθευτα, τοῦτο δὲ καὶ τὴ συνεχῆς ὑφορωμένους τῆς προσθήκης, ἐκ πολλῆς ἄλλης ἀσθαθείας τε καὶ ἀπονοίας, πρὸς τὴν αἰρετικὴν αὐτῶν ἐπίνοιαν ἀποθρασυνθέντας ἐκιδιάζεσθαι. Καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάσης τοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἀπληλαγμένους πόνους ἀποφαίνει αἰρετικῆς τε ἐπιθυλῆς καὶ συκοφαντίας ἀφορώσης εἰς ἀσέβειαν. Ἡ δὲ ἀπαλλαγὴ καὶ τῆς κακούργιας ὁ ἐλεγχος ἐκ τε τῶν προηγουμένων τοῦ κεκακούργημένου ⁶⁴ χωρίου καὶ τῶν ἐπομένων κατασκευάζεται τε καὶ ἀνακαλύπτεται, καὶ ἐξ ἄλλων δὲ τοῦ θεσπεσίου Γρηγορίου μυρίων λόγων, τὸ ὀρθὸν διασωζόντων καὶ ἀνόθευτον. Καὶ ταῦτα καλῶς ἀγωνισάμενος, καὶ ὡς οὐκ ἂν τις ἄλλος ἔμεινον, εἰς σωτηρίου εὐχὰς καὶ δοξολογίας Θεοῦ ἀποπερατοὶ τὸ φιλοπύονημα. Οἱ δὲ λόγοι, οὓς ὑπελάθειν ἐνέδραϊς τὸ ἀλλόφυλον ἐτεχνάσατο ⁶⁵ καὶ ὁ παρὰ τῆς ἀληθείας

καὶ τὸν οἶνον ὑδατι μιγνύντες κτεθλητεύειν αὐτὰ, μᾶλλον δὲ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐμελέτησαν διδάγματα. Ταῦτα δὴ τὰ ἱερὰ ῥητὰ ⁶³ προθεῖς, ἐαλωκότες ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς Ὀριγενιστάς οἷς ἐκακούργουν ἐθριάμβευσε, τοῦτο μὲν ἀπρηυθριασμέναις καὶ ἀναισχύντοις προσθήκαις ἐπινοθεύοντας διελέγχων τὰ ἀνόθευτα, τοῦτο δὲ καὶ τὴ συνεχῆς ὑφορωμένους τῆς προσθήκης, ἐκ πολλῆς ἄλλης ἀσθαθείας τε καὶ ἀπονοίας, πρὸς τὴν αἰρετικὴν αὐτῶν ἐπίνοιαν ἀποθρασυνθέντας ἐκιδιάζεσθαι. Καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάσης τοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἀπληλαγμένους πόνους ἀποφαίνει αἰρετικῆς τε ἐπιθυλῆς καὶ συκοφαντίας ἀφορώσης εἰς ἀσέβειαν. Ἡ δὲ ἀπαλλαγὴ καὶ τῆς κακούργιας ὁ ἐλεγχος ἐκ τε τῶν προηγουμένων τοῦ κεκακούργημένου ⁶⁴ χωρίου καὶ τῶν ἐπομένων κατασκευάζεται τε καὶ ἀνακαλύπτεται, καὶ ἐξ ἄλλων δὲ τοῦ θεσπεσίου Γρηγορίου μυρίων λόγων, τὸ ὀρθὸν διασωζόντων καὶ ἀνόθευτον. Καὶ ταῦτα καλῶς ἀγωνισάμενος, καὶ ὡς οὐκ ἂν τις ἄλλος ἔμεινον, εἰς σωτηρίου εὐχὰς καὶ δοξολογίας Θεοῦ ἀποπερατοὶ τὸ φιλοπύονημα. Οἱ δὲ λόγοι, οὓς ὑπελάθειν ἐνέδραϊς τὸ ἀλλόφυλον ἐτεχνάσατο ⁶⁵ καὶ ὁ παρὰ τῆς ἀληθείας

ΣΑΔ'.

Τοῦ ἁγίου Μεθοδίου ἐκ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου.

[908 R.] Ἀνεγνώσθη τοῦ ἁγίου Μεθοδίου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, ἐκ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου, οὗ ἡ ἴσ' ἐκλογή τὰ ὑποκείμενα λέγει·

Ἵτι οὐ δεσμὸν φησὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς εἶναι, ὡς Ὑριγένης ᾤετο, οὐδὲ δεσμώτιδας τὰς ψυχὰς παρὰ τοῦ ἰεροφύτου Ἱερεμίου καλεῖσθαι διὰ τὸ ἐν σώμασιν αὐτὰς τυγχάνειν. Οὐ γὰρ ἐμποδίζουσι τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας τὸ σῶμα τίθεται, συμπαραίγεσθαι δὲ μᾶλλον τὸ σῶμα καὶ συνεργεῖν πρὸς ἃ ἡ ψυχὴ ἐπαίρειται. Ἀλλὰ πῶς [480 H.] τὸ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου νοητέον καὶ ἄλλων πολλῶν;

Ἵτι Ὑριγένης δεσμὸν τὸ σῶμα εἶλεγε δεδῶσθαι τῇ ψυχῇ μετὰ τὴν παράβασιν, πρὶν δὲ ἀσώματον ἑαυτὴν βιοταύειν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ σῶμα, ὃ περικαίμεθα, αἰτιον εἶναι τῶν ἁμαρτιῶν· διὰ τοῦτο καὶ δεσμὸν εἶλεγεν, ὡς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἔργων κωλύειν δυνάμενον τὴν ψυχὴν.

Ἵτι εἰ δεσμὸς ἐδόθη τὸ σῶμα μετὰ τὴν παράβασιν, ἢ τῶν κακῶν ἢ τῶν ἀγαθῶν ἐδόθη τῇ ψυχῇ. Τῶν μὲν οὖν ἀγαθῶν ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ ἱατρὸς ἢ τεχνιτῶν ἄλλος τῷ ἁμαρτήσαντι δίδωσι φάρμακον ὥστε κλέον ἐξαμαρτῆσαι, μὴ ὅτι γε θεός. Λείπεται δὲ τῶν κακῶν. Ἀλλὰ μὴν ὀρώμεν ὡς κατ' ἀρχὰς ὁ μὲν Κάδμιν περικαίμενος τοῦτο τὸ σῶμα ἐφόνευσεν· οἱ δ' ἐπεξῆς πρὸς ἃς ἀθεμιτουργίας ἐξώκειλαν, δῆλον. Οὐδὲ τῶν κακῶν ἄρα δεσμὸς τὸ σῶμα. Οὐδ' ὅμως ἄρα δεσμὸς, οὐδ' ὕστερον αὐτὸ ἠμφιέαστο μετὰ τὴν παράβασιν τὴν ψυχῇ.

Ἵτι ἄνθρωπος, φησὶ, λέγεται ἀληθίστατα κατὰ φύσιν ὅτε ψυχὴ χωρὶς σώματος, ὅτε αὖ πάλιν σῶμα χωρὶς ψυχῆς, ἀλλὰ τὸ ἐκ συστάσεως ψυχῆς καὶ σώματος εἰς μίαν τὴν τοῦ καλοῦ μορφήν συντεθέν. Ὁ δ' Ὑριγένης τὴν ψυχὴν μόνην εἶλεγεν ἄνθρωπον, ὡς ὁ Πλάτων.

Ἵτι διαφορὰν ἀνθρώπου καὶ τῶν ἄλλων ζῶων φησὶ· καὶ τοῖς μὲν διάφορα σχήματα φύσεως δέδοται καὶ μορφαί, ὅπως ἡ στερέμιος καὶ ὀρατὴ φύσις καλεῦντος ἐγέννησε Θεοῦ, τῷ δὲ τὸ θεοειδὲς καὶ θεοεικελὸν καὶ πάντα πρὸς ἑκαίτην ἀπεχρισμένον τὴν πρωτότυπον τοῦ Πατρὸς καὶ μονογενῆ εἰκόνα. Καὶ πῶς τοῦτο λέγει ὁ ἅγιος, ἐπισκοπεῖτον.

Ἵτι φησὶ Θεοῦ τὸν ἀγαματοποιὸν τὸ Πισαῖον εἰσελεῖν ποιήσαντα ἐξ ἐλέφαντος ἑπιπροσάξει εἰλαιον ἐμπροσθεν τοῦ ἀγάλματος ἑκχέειν, ὥστε ἀθάνατον ἐς ὄναμον αὐτὸ φυλάσσεισθαι.

Ἵτι φησὶν, Ὁ διαβολὸς ἐστὶ πνεῦμα περὶ τὴν ὕλην γενόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ Ἀθηναγόρας ἐλέχθη, ὥστερ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ γέγονασιν ὑπ' αὐτοῦ ἔργαλοι, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ὕλῃ καὶ τοῖς τῆς

¹ Thron. iii, 54.

VARIE LECTIONES.

^ἴ ἢ om. A. ^ἵ ψυχῆς καὶ παρὰ ζ. ^ἶ ἀσώματον AB: ἀσωμάτως ζ. ^ἷ ἱερῶν ζ. ^Ἷ κατὰ φύσιν ἀληθίστατα ζ. [῀] ὁ δ' οὐδ' A. [῁] ἐλεφάντου ζ. ^ῂ τοῦ ἀγάλμ. ἐκχέειν ἐμπρ. B. ^ῃ φυλάσσεισθαι B. ^ῄ τῆς add. A.

A

CCXXXIV.

Excerpta ex Oratione S. Methodii de Resurrectione.

293^a Legi sancti Methodii episcopi et martyris, ex Oratione de resurrectione; ejus compendii hoc est argumentum:

Corpus non esse vinculum animæ, ut Origenes existimavit; neque animas carceribus illigatas a Jeremia propheta dici¹, eo quod in corporibus sint: neque enim animæ operationes a corpore impediri affirmat, imo corpus circumferri potius, et cooperari ea ad quæ anima invitatur. Enimvero quomodo illud Gregorii Nazianzeni, et multorum aliorum intelligendum?

Origenes asseruit corpus post prævaricationem animo vinculi loco adjunctum esse, cum prius sine corpore viveret. Quin et hoc corpus quod gestamus causam esse peccatorum; propterea etiam vinculum appellavit, ut quod animam a bonis operibus prohibere possit.

Quod si corpus animæ ut vinculum copulatum est post prævaricationem, aut datum est bonorum aut malorum animæ. Impossibile est bonorum; nullus enim medicorum aut artificum aliorum porrigit remedium peccanti, ut plus peccet: multo minus Deus. Sequitur ergo, malorum: atqui videmus, ut primum Cain hoc corpore vestitus homicidium fecerit; posteri vero ad quæ scelera prolapsi sint, manifestum est. Ergo corpus non est vinculum malorum, nec ullum penitus vinculum [aut carcer], nec illud anima post prævaricationem primum induit.

Homo, inquit, secundum naturam, dicitur verissime neque anima sine corpore, neque corpus sine anima, sed illud quod ex anima et corpore in unam pulchritudinis formam componitur. Origenes vero, ut Plato, solam animam dixit constituere hominem.

Differentiam inter hominem et cætera animalia esse dicit: animalibus varis species et diversæ formæ datæ sunt, quantas nimirum valida et visibilis natura Deo jubente produxit; homini vero datum est ut esset similis Deo, Deique formæ, et omnia quæ ad perfectam et primigeniam Patris et Filii unigeniti imaginem spectant. Et qua ratione hoc [datum sit] sanctus ait investigandum.

293^b Phidiam statuarium ait, cum Pisseam statuam ex ebore formasset, imperasse ut oleum interius infusum semper ex statua promanaret, ut illi immortalẽ vim hoc modo concillaret.

Diabolus, inquit, est spiritus, circa materiam, a Deo factus, ut et Athenagoras placuit (quemadmodum et reliqui angeli ab eodem Deo facti sunt), cui materia et quæ ad materiæ formas pertinent,

administratio commissa est. Ad hoc enim angeli A creati a Deo, ut rebus ab ipso effectis præessent : ut Deus quidem communem et generalem omnium providentiam gerens, qua rerum omnium potestas et imperium ab ipso pendet. Reliqui vero angeli in iis officiis ad quæ illos Deus fecit, et præfecit, manserunt : Sathanus vero arrogantiæ elatus, et in rebus suæ fidei commissis, invidia adversus nos concepta, perfidus factus est. Quemadmodum et li, qui postea corporum amore capti, cum filiabus hominum per amorem sunt congressi. Nam et ipsis Deus, uti et hominibus, liberam dedit [ad bonam eligendam, aut malum] arbitrium.

Et per pellicæas tantæ mortem intelligit. Nara B rat enim de Adam: quem Deus omnipotens cum immortalæ fecisset, sciens eum ex invidiis. [diaboli] malum factum, uti et ille erat qui eum deciperet, diabolus, propterea illi pellicæas vestes conicitavit, quasi illum ludens mortalitate, ut per corporis solutionem omne quod in eo malum erat, moreretur.

Sancto Paulo binas revelationes contigisse dicit: neque enim Apostolus, inquit, paradysum in tertio caelo collocat, uti noruunt qui subtilia ejus verba animadvertunt, quando dicit: *Scio hominam hujusmodi raptum usque ad tertium caelum*. Et: *Scio hujusmodi hominem, sive in corpore, sive extra corpus, Deus scit; quoniam raptus est in paradysum*. Duas illustres revelationes se vidisse significat: bis manifeste raptus; semel quidem usque ad tertium caelum [semel autem in paradysum]. Illud enim: *Scio raptum hujusmodi usque ad tertium caelum* proprie significat illi apparitionem factam in tertio caelo. Illud vero: *Scio rursus raptum hujusmodi hominem, sive in corpore sive extra corpus, Deus scit, quoniam raptus est in paradysum*: alteram rursus apparitionem sibi factam in paradiso ostendit. Hæc autem eo dicit quod contrarium sentientes paradysum tantum spiritualem ponerent ex apostolico dicto, velut qui supra caelum esset, ut inde concluderent sine corpore futuram in paradiso vitam.

Docet etiam malum facere aut non facere esse in nostra potestate, quia non penderemus pœnas de malis coactis, aut præmia reciperemus pro benefactis. Sed cogitare vel non cogitare mala, in nostra potestate non est. Hinc divinum Paulum ait dicere: *Non quod volo hoc facio; sed quod nolo, hoc facio* %, hoc est, Non quod volo cogitare, hoc cogito; sed quod nolo. Porro eradicationem esse vitium mala cogitandi, affirmat per

• II Cor. xii, 2. • ibid. 3. • Rom. vii, 15.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ τοῦτο A. ⁶⁸ γεγονέναι] lege γέγονε. ⁶⁹ γεννηχὴν ζ. ⁷⁰ αὐτοὺς A: αὐτὸς ζ. ⁷¹ γεννηθὲν ζ. ⁷² καχὸν οἰμ. A. ⁷³ ἀλλ'] ἄλλως superscripto ἄλλος B. ⁷⁴ ἐν τῷ σώματι A. ⁷⁵ πεφημέναι ἀπὲς κατὰ ροῖνι B. ⁷⁶ ἐκτὸς τοῦ σώματος B. ⁷⁷ ἴδεντο ζ. ⁷⁸ οὐρανὸν] ἀνθρώπων A. ⁷⁹ τῷ σῶμ. A. ⁸⁰ συνάξουσιν ζ.

ἡλξ εἶδει πιστευμενον διοικησιν. Τούτων ⁶⁷ γὰρ ἡ [τῶν ἀγγέλων] εὐστασις τῷ Θεῷ ἐπὶ προνοία γεγονέναι ⁶⁸ τοῖς ὄπ' αὐτοῦ διακεκοσμημένοις, ἔτι τὴν μὲν παντελεσθὴν καὶ γεννηχὴν ⁶⁹ ὁ Θεὸς ἔχων τῶν ὄλων πρόνοιαν ἢ τὸ κύρος καὶ τὸ κράτος ἀπάντων αὐτὸς ἀνηρημένος. Ἀλλ' οἱ μὲν λοιποὶ, ἐφ' ὧν αὐτοὺς ⁷⁰ ἐποίησε καὶ διατάξατο ὁ Θεός, ἐμεινῶν αὐτὸς δὲ ἐνύβρισε καὶ πονηρὸς περὶ τὴν τῶν πιστευμένων ἐγένετο διοικησιν, φθόνον ἐγκισθίσας καθ' ἡμῶν, ὡσπερ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα σαρκῶν ἐρασθέντες [909 R.] καὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων εἰς φιλοτησίαν ὁμιλήσαντες θυγατράσιν. Αὐθαίρετον γὰρ καὶ αὐτοῖς ἔχειν πρὸς ἐκτέρα διατάξατο βούλησιν ὁ Θεός, οἷα καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πῶς τοῦτο ληπτέον;

Ἐτι δερματίνους χιτῶνας τὸν θάνατόν φησι. Λέγει γὰρ περὶ τοῦ Ἀδάμ, ὃν ὁ Θεός ὁ παγοκράτωρ ἀθάνατον καχὸν ἐξ ἐπιβουλῆς ἰδῶν γεγενημένον, [484 H.] καθάπερ καὶ ὁ πλανήσας αὐτὸν διάβολος ἦν, τοὺς δερματίνους χιτῶνας διὰ τοῦτο κατεσχεύασεν, οἰονεὶ νεκρῶσθαι περιβαλὼν αὐτὸν, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ γεννηθὲν ⁷¹ καχὸν ⁷² ἀποθάνῃ.

Ἐτι δύο ἀποκαλύψεις φησὶ γεγονέναι πῶ ἀγίῳ Παύλῳ. Λέγει γὰρ, Ἀλλ' ⁷³ οὐδὲ ὁ Ἀπόστολος ὑπατίθεται εἶναι τὸν παράδεισον ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ τοῖς λεπτῶν ἀκροδοθαι λόγων ἐπισταμένοις. Οἶδα γὰρ τὸν τοιοῦτον ἀρπαγῆντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ, λέγων καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον, εἴτε ἐν σώματι ⁷⁴ εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος, ὁ Θεός οἶδεν, ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, δύο ἀποκαλύψεις μεγάλας ἐωρακέναι μηνύει, δις ἀναληφθεὶς ἐναργῶς, ἅπαξ μὲν ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ἅπαξ δ' εἰς τὸν παράδεισον. Τὸ γὰρ: *Οἶδα ἀρπαγῆντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ*, ἰδίως ἀποκαλύψιν αὐτῷ κατὰ τὸν τρίτον οὐρανὸν πεφημέναι ⁷⁵ συνίστηαι: τὸ δὲ, *καὶ οἶδα*, πάλιν ἐπιφερόμενον, τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον, εἴτε ἐν σώματι εἴτε ἐκτὸς σώματος ⁷⁶, ὁ Θεός οἶδεν, ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, ἐτέραν αὐθὶς αὐτῷ πεφανερῶσθαι κατὰ τὸν παράδεισον ἀποκίλυψιν δείκνυσσι. Ταῦτα δὲ λέγει, ἐπεὶ οἱ δι' ἐναντίας τὸν παράδεισον νοητοῦ ἐπέθεντο ⁷⁷ ἐκ τοῦ ἀποστολικῷ ῥητοῦ, ὡς ὄντα ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ⁷⁸, ἵνα τὸ ἀσωμάτως γενέσθαι ἔην ἐν τῷ ⁷⁹ παραδείσῳ διαγωγῆν συνάξουσιν ⁸⁰.

Ἐτι φησὶ, Τὸ μὲν πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι τὰ καχὰ ἐφ' ἡμῖν, ἐπεὶ οὐκ ἂν εἰκας ἰδίδομεν τῶν καχῶς ὀρωμένων ἢ ἀμοιβὰς ἐλαμβάνομεν τῶν καλῶς: τὸ δ' ἐνθυμηθῆναι τὰ καχὰ ἢ μὴ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν θεῖον Παῦλόν φησι λέγειν: *Οὐ γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, τοῦτέστιν, οὐκ ὁ θέλω ἐνοεῖν, τοῦτο ἐννοεῖ, ἀλλ' ὁ μὴ θέλω. Ἐπιρριβῆναι: εἰ φησὶ καὶ τὸ τὰ καχὰ ἐνθυμῆσθαι διὰ τῆς τοῦ φησικῷ θελήτου παρουσίας.*

ἐπει καὶ διὰ τοῦτο θάνατος ἐδόθη παρὰ Θεοῦ τῷ ἔξ-
 ημαρτηκότη, ἵνα μὴ ἀθάνατον μείνη τὸ κακόν. Ἀλλὰ
 πῶς τοῦτο εἰρηται; σημειωτέον ὅτι καὶ ἄλλοις ἡμῶν
 Πατράσιν εἰρηται, εἴπερ ὁ θάνατος τοῖς τοῦτον μετ-
 ερχομένοις κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον οὔτε προσθήκη
 οὔτε ὑφρασις ¹¹ ἁμαρτημάτων γίνεται.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου ἀποστολικῶν
 ῥητῶν ἑρμηνεῖα κατὰ σύνοψιν.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου ἀπο-
 στολικῶν ῥητῶν ἑρμηνεῖα κατὰ σύνοψιν.

Ἴδωμεν δὲ τί ἦν ὅπερ πρῶτον εἰς τὸν Ἀπόστολον
 προήχθημεν εἰπεῖν. Τὸ γὰρ, Ἐγὼ δὲ ¹² ἔζων, λεχθὲν
 αὐτῷ, χωρὶς νόμου ποτὴ, ἔνω τὴν ἐν τῷ παρα-
 δεῖσῳ, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα, πρὸ τῆς ἐντο-
 λῆς, οὐκ ἐκτὸς σώματος, ἀλλὰ μετὰ σώματος ἡμῶν
 ἐν τοῖς πρωτοπλαστοῖς διαγωγῆν παρεγγυᾷ. Ἐκτὸς
 δ' ἐπιθυμίας διήγομεν, οὐ γινώσκοντες ὅπως ἐπιθυ-
 μίας προσβολᾷ. [912 R.] Τὸ γὰρ μὴ ἔχειν διορι-
 σμὸν καθ' ὃν δεῖ πολιτεῦσθαι, μηδὲ ἐξουσίαν αὐτο-
 δεῖσσοτον λόγου πάλω [482 H.] δεῖ χρῆσθαι πολι-
 τεύματι, ἵνα δικαίως ἢ τιμηθῇ ἢ ψευθῇ, ἀνυπεύθυνον
 παντὸς λλελεκαται ὑπάρχειν τοῦτο ἐγκλήματος, ὅτι μὴ
 δύναται τοῦτων τις ἐπιθυμῆσαι, ὧν μὴ κεκώλυται.
 καὶ ἐπιθυμῆσαι δὲ, οὐκ αἰτιαθῆσεται. Τὸ γὰρ ἐπι-
 θυμῆσαι οὐκ ἐπὶ τῶν παρόντων καὶ ὑποκειμένων ἐν
 ἐξουσίᾳ πίπτει, ἀλλ' ἐπὶ τῶν παρόντων μὲν, μὴ ὄντων
 δ' ἐν ἐξουσίᾳ. πῶς γὰρ, οὐ μὴ κεκώλυται τις μηδ'
 ἐνδεῆς ἐστί, τοῦτου ἐρεῖ; ὅθεν διὰ τοῦτο. Τὴν ἐπι-
 θυμίαν οὐκ ἤδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπι-
 θυμησεῖς. Ἀκούσαντες γὰρ. Ἀπὸ δὲ τοῦ ζύλου
 τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε
 ἀπ' αὐτοῦ. ἢ δ' ἄν ἡμέρι φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θά-
 νάτω ἀποθανεῖσθε, τότε τὸ ἐπιθυμῆσαι συνέλαβον
 καὶ ἐκίσσησαν. Διὸ δὴ τὴν ἐπιθυμίαν καλῶς οὐκ
 ἤδειν ἐλέγη, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν. Οὐκ ἐπιθυμή-
 σεῖς, οὐδὲ ἐσθίειν, εἰ μὴ εἰρητο. Οὐ φάγεσθε ἀπ'
 αὐτοῦ. Ἐνεῦθεν γὰρ ἐκτέησατο ἀφορμὴν εἰς τὸ
 διαπατεῖσαι μετὰ ἡ ¹³ ἁμαρτία. δοθεισης γὰρ τῆς ἐντολῆς
 ἐστὶ λαθὴν ὁ διάβολος κατεργάσασθαι ἐν ἐμοὶ τὴν
 ἐπιθυμίαν. Χωρὶς γὰρ νόμου ἡ ἁμαρτία νεκρά,
 οἷον οὐ δοθεισης γὰρ τῆς ἐντολῆς ἀπρακτός ἦν ἡ
 ἁμαρτία. Ἐγὼ δὲ ἔζων πρὸ τῆς ἐντολῆς ἀμέμπτως ¹⁴,
 οὐκ ἔχων ἐπιταγὴν καθ' ἣν ἔδει πολιτεῦσθαι. Ἐλ-
 θούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ
 δὲ ἀπέθανον, καὶ ἐνρέθη μοι ¹⁵ ἡ ἐντολή ἡ εἰς
 ζωὴν, αὕτη ¹⁶ εἰς θάνατον, ὅτι μετὰ τὸ νομοθε-
 τῆσαι τὸν Θεόν, καὶ διαστελλασθαι μοι ἂ ποιετέον
 καὶ μὴ ποιετέον, κατεργάσατο ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιθυ-
 μίαν ὁ διάβολος. Ἡ γὰρ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ ἡ δο-
 θεῖσά μοι αὕτη εἰς ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν, ἵνα παιδὸ-
 μενος αὐτῇ ἀεὶ θάλλοντα πρὸς ἀθάνατον βίον ἔχω
 καὶ χαρὰν, ἀθετήσαντι αὐτῆν εἰς θάνατον ἀπέβη,
 ἐπειδὴ ὁ διάβολος, ἀνὰ ἁμαρτίαν νῦν οὕτως ἐκάλεσε
 δὲ τὸ δημιουργὸν αὐτὸν ἁμαρτίας ὑπάρχειν, διὰ τῆς
 ἐντολῆς ἀφορμὴν λαβὼν πρὸς παρακοὴν ἀπατησαί

A potestatem mortis naturalis. Propterea enim a Deo
 peccatori mors inferitur, ne malum esset æternum.
 Sed qua ratione hec intelligendum est? Sciendum
 hoc etiam ab aliis nostris Patribus esse traditum:
 morientibus per mortem peccata nec augeri nec
 minui.

Compendiosa expositio dictorum quorundam apo-
 stolicorum ex eodem sancti Methodii libro.

Legi ex eodem illius libro compendiosam dic-
 torum quorundam apostolicorum explanationem.

Videamus quid ad Apostolum habeamus dicere.
 Illud enim, quod ab eo dictum est: *Ego vive-
 bam sine lege* P, aliquando [nempe] sursum in
 paradiso, ut ab initio posuimus, ante legem,
 non extra corpus, sed cum corpore nostro, vitam

B in protoplastis actam indicit, extra concupiscentiam
 tamen viximus, Ignari penitus quæ vis [aut im-
 petus] esset concupiscentiæ. Etenim non habere
 ad cuius præscriptum vivas, neque explicandi jussi
 divini (quo pacto vivendum sit, ut vel debito præ-
 mio afficiaris, vel damneris) liberam potestatem,
 hoc ab omni rerum crimine absolvit, quia nempe
 appetit ea quæ non prohibentur. Et quamvis con-
 cupierit, non tamen accusabitur. Appetere enim
 non cadit in præsentia, et ea quæ in potestate sunt
 posita [sed in præsentia quidem, non tamen in
 potestate nostra posita]. Quomodo enim hoc quis-
 piam amet, a quo non arceatur, et quo non indiget?
 Hinc concupiscentiam nescivissem, nisi lex dixis-
 set: Non concupisces. Audientes enim: De ligno
 scientiæ boni et mali non comedetis. In qua-

C cumque enim die comederitis ex eo, morte mori-
 erimini, tunc concupiscentiam arripuerunt et
 conceperunt. Ideo bene dictum est: *Concupiscentiam
 nesciebam, nisi lex dixisset: Non concupisces*. Nec
 comedere [appetivissem] nisi dictum fuisset: *Non
 comedetis ex illo*. Hiuc enim peccatum mihi illu-
 dendum occasionem accepit. Dato enim mandato,
 diabolus occasionem habuit excitandi in me concu-
 piscentiam. Nam sine lege peccatum erat mortuum.
 Non data enim lege, peccatum quasi inefficax
 erat. Ego autem vivebam ante legem, inculpate, ut
 qui normam non haberem secundum quam vive-
 rem. Sed cum venisset mandatum, peccatum revixit.

D Ego autem mortuus sum, et inventum est mihi man-
 datum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam
 post legem a Deo latam, et mandatum mihi datum
 quid faciendum esset, operatus est in me concu-
 piscentiam diabolus. Nam promissio [præceptum]
 Dei mihi data ad vitam et immortalitatem, ut
 obedieris illi, vitam ad immortalitatem semper
 efflorescentem habeam, et gaudeam, continentem
 illam in mortem vertit: cum diabolus, quem hic
 peccatum non invenit, eo quod ipse architectus seu
 auctor sit peccati, qui accepta, per præceptum,

11 Rom. vii, 9. 12 Exod. xi, 17. 13 Gen. ii, 17. 14 Rom. vii, 7. 15 ibid. 9, 10.

VARIÆ LECTIONES.

11 ὑφρασις A : ὑφαίρεσις C. 12 ἐγὼ δὲ] Rom. vii, 9. 13 ἡμέρι] A. 14 ἀμέμπτως] βίον ἀμέμπτου B.
 15 μοι ἀπὸ A. 16 αὕτη C.

occasione me per inobedientiam decipiendi, decip- A tum occidit, hæc scilicet damnationis sententia: *Quicumque die comederitis ex illo, moriemini; reum pergit, ut lex quidem sancta, et præceptum Dei sanctum, justum et bonum, ad salutem nempe, non ad exitium datum: nihil enim inutile vel noxium a Deo fieri credimus. Quid ergo? Num bonum mihi mortem creavit, quod mandatum mihi datum summi boni causa fieri debebat? Absit; quia lex Dei mihi nequaquam causa fuit, ut corruptionis jugum subirem, sed diabolus; ut per bonum, malum palam fieret, qui effecit apud me ut fieret et deprehenderetur summus peccator peccati et fabricator: Scimus enim quod lex spiritualis est^a, eoque nulli ullius damni causa: spiritualia enim ab irrationali concupiscentia et peccato procul habitant: Ego B autem carnalis sum, venundatus sub peccatis^γ, quasi diceret: Ego autem carnalis sum, et in medio boni et mali in libero arbitrio constitutus, ut in mea potestate sit, quid 295 a velim eligere: Posui enim ante faciem tuam, inquit, vitam et mortem^z. Ego pronus ad violandam legem spiritualem videlicet præcepti; et [promptus] ad materiale[m] [seu carnalem] serpentis videlicet suggestionem, propter hanc electionem venundatus cecidi in peccatum, obnoxius diabolo. Hinc ergo obsidens me peccatum insidet et incollit atque inhabitat in carne mea, pœna mihi legem prævaricanti imposita, ut venundarer peccato. Hinc illud dictum: *Quod operor non intelligo; et quod odi, facio*^γ; non est de factis intelligendum, sed de solo cogitatu. Neque enim est in C nostra potestate cogitare aut non cogitare absurda: sed uti, vel non uti cogitationibus reipsa in nobis est. Nam arcere cogitationes uti nobis non incidunt, non possumus, cum aliunde suggestas admittamus: sed consentire, aut patrare non cogimur. Propterea *Velle mihi quidem adjacet, ne mala cogitem; perficere autem, ut illa exstinguam, ne amplius menti occurrant, non habeo*^z. Quia hoc, ut dicebam non est in nostra potestate, ut sit sensus talis hujus dicti: *Non enim, quod volo bonum facio. Volo enim ne cogitare quidem, quæ mihi noceant; hoc etenim bonum prorsus inculpatum est. Et hoc quidem, quod volo bonum, non facio; quod vero nolo, facio malum*^a. Nolo cogitare, cogitando interim quæ nolo cogitare. Atque propter hæc ipsa forte David D Deum [supplex] adit, iratus cogitationibus suis, quas passus est invitus: *Ab occultis meis munda me, et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, et emundabor a delicto magno*^b. Et ipse Apostolus alibi: *Consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*^c.*

^a Rom. vii, 14. ^γ ibid. ^z Deut. xxx, 15. ^γ Rom. vii, 15. ^a ibid. 18. ^e ibid. 19. ^b Psal. xviii, 13, 14. ^c II Cor. x, 4, 5.

VARIAE LECTIONES.

^α τῷ B: τὸ ζ. ^β οὐκ ἔμεθα ζ. ^γ ὡς om. B. ^δ τῆ φθορᾶ] ἢ φθορᾶς B et corr. A. ^ε πρὸ προσώπου φησὶ ζ. ^ς σου οὐμ. ζ. ^ζ εἰσοικῆσαν corr. A. ἐνοικῆσαν B: εἰσοικεῖσθαι ζ. ^η παρακίεσθαι:] legendum videtur ταρακίεσθαι. ^θ ἵνα μὴ — ἀνέλθωσιν B: ἵνα καὶ — μὴ ἀνέλθωσιν ζ. ^ι ἀπὸ] Psal. xviii, 13.

με, ἀπατήσας ἀπέκτισιν, τῷ, Ἡ δ' ἄν ἡμέρα φά- γητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτω ἀποθανεῖσθε, κατακριματι ὑπεύθυνον γενέσθαι καταργασάμενος. Ὅστε δὲ μὲν νόμος ἀγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἀγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθὴ, ὅτι μὴ ἐπὶ τῷ βλάψαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὥσαι ἰδόθη· μὴ γὰρ οὐκ ἔμεθα^β ἀνωφαλές τι ἢ βλαβερόν ποιεῖν τὸν Θεόν. Τί οὖν; Τὸ ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος, ὃ τοῦ μεγίστου μοι ὡς^γ αἴτιον ἐσόμενον ἀγαθοῦ νομοθέτημα ἰδόθη; Μὴ γέ- ροιτο, ὅτι μὴ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ καταδουλω- θῆναι με ἐγένετο τῆ φθορᾶς^δ αἰτία, ἀλλ' ὁ διάβολος, ἵνα φανερωθῆ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν ἐμοὶ κατα- σκευάσας, ἵνα γένηται καὶ ἐλεγχθῆ καθ' ὑπερβολὴν ὁ εὐρετής τῆς ἁμαρτίας ἁμαρτωλός. [483 H.] Οἰδομεν δὲ ὁ νόμος ἐστὶ πνευματικός, διὰ καὶ οὐδὲν αἴτιος γὰρ βλάβης οὐδενί· κόρη γὰρ ἐπιθυμίας ἀλόγου καὶ ἁμαρτίας ἐσκήνηται τὰ πνευματικά. Ἐγὼ δὲ σάρ- κινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τῆν ἁμαρτίαν, ὅσον ἐγὼ δὲ σάρκινος ὢν, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ κατασταθεὶς ὡς αὐτεξούσιος, ἵνα ἐπ' ἐμοὶ ἐλθεταὶ ὁ βούλομαι ἢ (Τίθεικα γὰρ, φησὶ, πρὸ προσώπου^ε σου^ς τῆν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον), νεύσας πρὸς τὸ παρακοῦσαι μὲν τοῦ πνευματικοῦ νόμου, ὅσον τῆς ἐντολῆς, ἐπακοῦσαι δὲ τοῦ ὀλικοῦ, ὅσον τοῦ ὄρεως τῆς συμβουλίας, πέπραμαι διὰ τὴν τοιαύτην αἰρεσιν, [913 R.] πείσων ὑπὸ τῆν ἁμαρ- τίαν, τῷ διαβόλῳ. Ὅθεν ἐντεῦθεν πολιορκησάν με τὸ κακὸν ἐνίκησεν, καὶ ἐμπολιτεύεται εἰσοικῆσαν^ζ ἐν τῆ σαρκί μου, δίκης ἐπιτεθείσης μοι τὴν ἐντολὴν ἀθετήσαντι πραθῆναι τῷ κακῷ. Διὰ καὶ τὸ· Οὐ γι- νώσκω δὲ καταργάζομαι, καὶ· Ποιῶ δὲ μισῶ, λεγόμενον οὐκ ἐπὶ τοῦ δοῦσαι τὸ φαῦλον παραληπτέον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μόνον ἐνθυμηθῆναι. Οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ ἐνθυμῆσθαι ἢ μὴ ἐνθυμῆσθαι κείται τὰ ἄτοκα, ἀλλὰ τὸ χρῆσθαι ἢ μὴ χρῆσθαι τοῖς ἐνθυμημασι. Κωλύ- σαι μὲν γὰρ πίπτειν εἰς ἡμᾶς τοὺς λογισμοὺς οὐ δυνάμεθα, προσδεχομένων ἡμῶν ἐξωθεν εἰσπικομέ- νους· μὴ πεισθῆναι μέντοι ἢ μὴ χρῆσθαι δυνάμεθα. Διὰ τὸ μὲν θέλειν αὐτὰ μὴ ἐνθυμηθῆναι παρακίε- σθαι^η, τὸ δὲ καταργάσασθαι εἰς τὸ ἀφανίσει, ἵνα μὴ^θ αὐθὶς περὶ τὸν λογισμὸν ἀνέλθωσιν, οὐ, ὅτι μὴ κείται τοῦτο ἐφ' ἡμῖν, ὡς ἐφην. Ὡς εἶναι τὸν νοῦν τοιοῦτον τοῦ βητοῦ· Οὐ γὰρ δὲ θέλω ποιῶ ἀγα- θόν. Θέλω γὰρ μὴ ἐνθυμῆσθαι ἀ βλάπτει με, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν πανάμωμον. Καὶ τοῦτο μὲν, ὃ θέλω ἀγαθόν, οὐ ποιῶ· ὃ δὲ μὴ θέλω, πράσσω κακόν, οὐ θέλων ἐννοεῖσθαι, καὶ ἐννοούμενος ἢ μὴ θέλω. Καὶ ἐπισκέψασθε εἰ μὴ διὰ ταῦτα αὐτὰ καὶ ὁ δαδὶς ἐνετύγχανε τῷ Θεῷ, δυσχεραίνων ἐπὶ τῷ λογίζεσθαι καὶ αὐτὸν ἢ μὴ ἦθελεν· Ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρ- ρισόν με, καὶ ἀπὸ^ι ἄλλοτρίων φείσαι τοῦ δοῦ- λου σου. Ἐάν μὴ μοι καθαρισθῆσονται, ἔσται ἁμωμος ἔσομαι καὶ καθαρισθῆσομαι ἀπὸ ἁμαρ- τίας μεγάλης. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀπόστολος ἐν ἑτέρῳ

λογισμούς ἢ καθαιρούντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐκαιρούμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, ἀιχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.

Εἰ δέ τις ὁμώσει ὅτι τῷ λόγῳ εἶναι τολμῶν ἀποκρίνεται ὡς ἄρα διδάσκει ὁ Ἀπόστολος ὡς οὐ μόνον ἐν τῷ λογίζεσθαι τὸ κακὸν μισοῦμεν καὶ δὲ οὐ θέλομεν πράσσομεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κατεργάζεσθαι αὐτὸ, διὰ τὸ, Οὐ γὰρ δὲ οὐ θέλω ποῶ ἀγαθὸν λελέχθαι· ἀλλ' δὲ οὐ θέλω κακὸν, τοῦτο πράσσω, ἀξιώσομέν' ἔσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει ὁ ταῦτα λέγων, διασαφῆσαι τί ἦν τὸ κακὸν δὲ ἐμίσηται μὲν ὁ Ἀπόστολος καὶ οὐκ ἐβούλετο ποιεῖν, ἔποιε δὲ, καὶ τὸ ἀγαθὸν δὲ ἐβούλετο μὲν ποιεῖν, οὐκ ἔποιε ὅτι, ἀλλ' ἀντιστρόφως, ὁσάκις μὲν ἤθελε ποιῆσαι τὸ ἀγαθόν, τοσαυτάκις οὐ τὸ ἀγαθόν, δὲ ἤθελεν, ἔποιε, ἀλλὰ τὸ πονηρὸν, δὲ μὴ ἤθελεν, ἔποιε. Πῶς δὲ καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ παντάπασιν ἀποτινάζεσθαι τὸ ἁμαρτάνειν προτροπόμενος Μιμηταί μου, ἀποφαινεταί, γίνεσθε, καθὼς κατὰ Χριστοῦ; Οὕτως αὐτὸ τὸ ποιεῖν ἢ μὴ ἤθελεν ὑπέθετο τὰ προσηκείμενα, ἀλλὰ τὸ μόνον λογίζεσθαι· ἐπιπῶς; ἂν ἦν μιμητῆς Χριστοῦ ἀκριβῆς;

Καλὸν μὲν εἶναι, εἰ μὴ εἴχομεν, ἦν ἂν καὶ χαρμώτερον, τοὺς ἀντιπράσσοντας ἡμῖν καὶ μαχομένους· ἐπιπῶ δὲ τοῦτο [484 H.] ἀδύνατον καὶ δὲ θέλομεν οὐ δυνάμεθα (θέλομεν γὰρ μὴ ἔχειν τοὺς ἐξέλκοντας εἰς πάθη· ἦν γὰρ ἂν ἄνδρωσι σιθῆσαι· καὶ δὲ θέλομεν τοῦτο οὐ γίνεται, ἀλλ' δὲ οὐ θέλομεν· δεῖ γὰρ ἡμεῖς δοκιμάζεσθαι ὡς ἐχρήν), μὴ ἐνδιδῶμεν, ὡ ψυχῇ, μὴ ἐνδιδῶμεν τῷ πονηρῷ, ἀλλ' ἀναλαβόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ ὑπερασπίσασθαι ἡμῶν, ἐνδυσάμεθα τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμεθα τοὺς πόδας ἐν ἔτοιμοις τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπιπῶ καὶ τὸ ἀναλάβωμεν τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ ὑπερσώμεθα πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πενυρμήνευ σθένει, [916 R.] καὶ τὴν περικεφαλαιαν τοῦ σωτηρίου καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ἡ ἔστι ρῆμα Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι στήναι πρὸς τὴν μεθοδεῖαν τοῦ διαβόλου, λογισμοῦς τε καθελεῖν καὶ πᾶν ὕψωμα ἐκαιρούμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ. — Ὅτι μὴ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα

Ὅτι γὰρ δὲ οὐ θέλω πράσσω, ἀλλ' δὲ μισῶ, τοῦτο ποῶ. Εἰ δὲ δὲ θέλω, τοῦτο ποῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός· ἔντι δὲ οὐκ ἔστι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ, ἀλλ' ἡ οἰκουσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκᾷ ἐν ἐμοί, τοῦτέστιν ἐν τῇ σαρκί μου, τὸ ἀγαθόν, ὅπως λέγων. Μέννησθε γὰρ ὡς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν διωριζόμεθα, ἀπ' οὗ τὸν ἄνθρωπον κληθήντα τὴν ἐντολὴν ἀθετῆσαι συνέβη, ἐντεῦθεν ἐκ τῆς παρακοῆς τὴν ἁμαρτίαν λαβοῦσαν γένεσθαι εἰς αὐτὸν εἰσακηκέναι. Οὕτω γὰρ στάσις ἐπέπεσε, σφαιροσμένων τε καὶ λογισμῶν ἀνοικείων ἐπληρώθημεν, κωλύοντες μὲν τοῦ ἐμφυσηματος τοῦ Θεοῦ, πλη-

A Si quis autem in eodem [Pauli] loco progre-
dienti ausus dixerit, quasi doceat Apostolus, quod
non solum ratiocinando malum oderimus, et quod
nolumus, faciamus; sed etiam in operando id ip-
sum, eo quod dicat: Non quod volo facio bonum:
sed quod nolo malum, hoc facio, ab hoc, qui vere,
ita 295^b ut dicit, sentit, petimus explicari, quid
sit illud malum quod Apostolus oderat, et volebat
facere. Faciebat autem, et bonum, quod volebat
facere, tamen non faciebat; sed contra potius, quoties
volebat bonum facere, toties bonum, quod volebat,
non faciebat, sed malum, quod volebat, faciebat.
Quemadmodum vero nos quoque, ut peccatum pe-
nitus abjiciamus adhortatur: Imitatores, inquit,
mei estote, sicut et ego Christi: ita non faciendo
quae volebat, subjicit ante dicta. Sed solum cogi-
tando quomodo Christi sedulus erit imitator?

B Bonum igitur, nisi haberemus hostes et adversa-
rios, erat jucundissimum. Sed quia hoc erat impos-
sibile, et quae volumus, nequimus: nolumus enim
adversarios, qui nos in vitia trahant (quod esset
siue sudore salvari). Et hoc quod volumus, non fit,
sed quod nolumus. Oportebat enim nos probari; ne
dedamus, o anima, ne dedamus nos in malo: Sed
accipientes armaturam Dei protegentem nos, indu-
mur loricae justitiae, et calcemus pedes in prae-
parationem Evangelii, in omnibus sumamus scutum
fidei, in quo possimus omnia tela nequissimi ignea
extinguere, et galeam salutis, et gladium spiritus,
quod est verbum Dei, ut possitis stare adversus insi-
dias diaboli, consilia destruere, et omnem altitu-
dinem extollentem se contra scientiam Christi. —
Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem
et sanguinem.

C Non enim quod volo, hoc ago; sed quod odi, hoc
facio. Si autem quod nolo, illud facio, consentio legi,
quoniam bona est. Nunc autem non amplius ego
operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio
enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea,
bonum, recte dicens [divus Paulus]. Meministis
enim, quemadmodum antea a nobis explicatum est,
postquam accidit ut homo deceptus praecipuum con-
temneret, ab illo tempore peccatum, propter in-
obedientiam, originem accepit in homine habitandi.
In hunc enim statum res incidit. Aeternis anxietatibus
et cogitationibus importunis oppressi, Dei spiritu

^d Rom. vii, 19, 20. ^e I Cor. xi, 1. ^f Ephes. vi, 11-17. ^g II Cor. i, 5. ^h Ephes. vi, 12. ⁱ Rom. vii, 15-18.

VARIÆ LECTIONES.

^α λογ.] II Cor. i, 5. ^β ὁμώσει om. AB. ^γ πρῆττονεν C. ^δ ἀξιώσομέν C. ^ε ἀληθῶς C. ^ς καὶ τὸ ἀγαθόν.
^ζ ἔποιε δὲ om. AB. ^η μιμ.] I Cor. xi, 1. ^θ μου om. pr. A. ^ι γίνεσθαι C. ^κ τὸ mg.: libri τῶ. ^λ τὸ A.
^μ τῶ C. ^ν ἂν add. A. ^ξ ἐνδιδῶμένῳ ψυχῇ μὲν ἐνδ. A. ^ο τῷ A: ἐν τῷ C. ^π ἀναλαβ.] Ephes. vi, 13.
^ρ ὑπερσώμεθα C. ^σ οὐ γὰρ δ] εἰ γὰρ δ οὐ B. cf. Rom. vii, 15. ^τ et δὲ — ποιῶ om. AB. ^θ καλὸν A.
^ι οἰκουσα] ἐνοικουσα A. ^κ σφαιροσμένων A.

exuti sumus, et **296a** corporali concupiscentia impleti, quam callidus nobis serpens immisit. Hinc Deus mortem, qua deleret in nobis peccatum, excogitavit, ut ne in nobis, si immortales mansissemus, etiam concupiscentia semper repullulans immortalis esset. Unde Apostolus : *Scio enim quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum; quod cum dicit, vult declarare peccatum in nobis, post prævaricationem, per concupiscentiam nidificasse, cujus velut nova germina, cogitationes earum titillantes in nobis semper excitantur. Duo enim cogitationum genera existunt, alterum a concupiscentia, se in corpus nostrum insinuante, natum, quod ex sensu, ut dixi, seu cogitatione, corporalis spiritus constat; alterum autem a lege divini præcepti [profectum], quam uti naturalem legem a Deo insitam accepimus, quæ mentem nostram ad virtutem excitat. Unde condelectamur legi, in animo, hoc enim interior homo est. Legi vero diaboli [condelectamur] secundum inhabitantem in carne concupiscentiam. Diabolus enim, qui repugnat, et oppugnat legem Dei quasi impetum quemdam mentis ad bonum; hic est qui sensus nostros corporales et vitiosos semper impellit ad impietatem. Tres enim Paulus hic manifeste mihi leges explicare videtur : unam secundum insitum in nobis bonum, quam aperte vocavit legem mentis : alteram, quæ sit ex diaboli impetu seu tentatione, cum sæpe ad improbas animam pertrahit imaginationes, quam ait repugnare legi mentis. Tertiam secundum peccatum ex concupiscentia inveterascentem in carne, quam legem peccati habitantem in membris appellavit, qua inductus [homo] sæpe ad peccatum et improbas actiones pellicitur. Videtur enim quasi nobis ipsis nunc hoc melius, nunc illud deterius; et cum id, quod nobis videtur natura melius, deteriore illo potentius fuerit, animus toto impetu fertur in bonum; quando vero id quod deterius est, regnum insolenter affectarit, homo rursus contraria via in deteriores cogitationes et consilia præceps agitur. Eapropter Apostolus ab eo velut morte et exitio cupit liberari, quemadmodum et Prophetæ : *Ab occultis meis munda me, inquit. Ipsa ergo verba hoc declarant Apostoli dicentis : Condelector enim legi secundum* **296b** *interiorem hominem; video autem legem in membris meis contradicentem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus ? Non corpus mortem appellans, sed legem peccati in membris per prævaricationem in nobis latitantem, et semper ad mortem peccati animam trahentem. Statim ergo infert (utique liberatus, a quasi morte liberari cupiebat : quis autem illum liberavit) : *Gratia Dei per Jesum Christum* **m**. Itaque, o**

ρωθέντες δὲ ἐπιθυμίας ὀλικῆς, ἤην ὁ πολύτροπος ἐνεφύσησεν εἰς ἡμᾶς ὄφις. Διὸ καὶ τὸν θάνατον ὁ Θεὸς πρὸς ἀνίρσειν τῆς ἁμαρτίας ὑπὲρ ἡμῶν ἀνέυρατο, ἵνα μὴ ἐν ἀθανάτοις ἡμῖν ἀνατελλασα, ὡς ἔφη, ἀθάνατος ᾖ. Ὅθεν ὁ Ἀπόστολος, *Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν ἐν τῇ σαρκί μου, τὸ ἀγαθόν*, λέγων τὴν ἀπὸ τῆς παραβάσεως διὰ τῆς ἐπιθυμίας εἰσοικισθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἁμαρτίαν βούλεται μνηθεῖν, ἥς δὴ καθάπερ βλαστήματα **19** νέα οὐ φιλήθονοι περὶ ἡμᾶς ἀεὶ λογισμοὶ συνίστανται. Διότι γὰρ ἐν ἡμῖν λογισμῶν γέννη, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐμφωλευσούσης ἐν τῷ σώματι συνιστάμενον, ἥτις ἐξ ἐπινοίας **20** (ὡς ἔφη) συνέστη τοῦ ὀλικοῦ πνεύματος, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ κατὰ τὴν ἐντολήν, ὃν ἐμφυτον ἐλάβομεν ἔχειν καὶ φυσικὸν νόμον, πρὸς τὸ καλὸν ἡμῶν ἐξεγείροντα τὸν λογισμὸν. Ὅθεν τῇ μὲν νομοθεσίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν νοῦν συνηθόμεθα (τοῦτο γὰρ ὁ ἔσω ἄνθρωπος), τῇ δὲ νομοθεσίᾳ τοῦ διαβόλου κατὰ τὴν ἐνοικοῦσαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ σαρκί. Ὁ γὰρ ἀντιστρατεύμενος καὶ ἀντιπράσσει τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, οἷον τῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμῇ τοῦ νοῦς, αὐτὸς ἐστὶν ὁ τοὺς ἐμπαθεῖς ἀναψύων ἀεὶ καὶ ὀλικούς πρὸς ἀνομίαν περισπασμούς. Τρεῖς γὰρ νόμοι ὑποκείμενοι ὁ Παῦλος ἀναφανδὸν ἐνταυθά μοι καταφαίνεται, ἕνα μὲν τὸν **21** κατὰ τὸ ἐμφυτον ἐν ἡμῖν ἀγαθόν, ὃν καὶ νόμον σαφῶς ἐκάλεσε νοῦς, ἕνα δὲ τὸν ἐκ προσβολῆς συνιστάμενον νόμον τοῦ πονηροῦ καὶ εἰς τὰς ἐμπαθεῖς [485 H.] ἐξέλικοντα πολλακίς φαντασίας τὴν ψυχὴν, ὃν ἀντιστρατεύεσθαι τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς ἔφη, καὶ τρίτον τὸν κατὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας **22** σκωρώσαντα ἐν τῇ σαρκί, ὃν ἁμαρτίας νόμον οἰκοῦντα ἐν τοῖς μέλεσιν ἐκάλεσεν, ὃ ἐποχοῦμένους πολλακίς καθ' ἡμῶν ἐγκλεῖεται, πρὸς ἀδικίαν καὶ πράξεις συναυάνων κακῶς. Φαίνεται γὰρ ὡς ἐαυτοῖς ἡμῖν τὸ μὲν **23** βέλτιον, τὸ δὲ χεῖρον ὄν, καὶ ὅταν μέλλῃ τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον γεννηθῆναι, φέρεται ἕλος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁ νοῦς, ὅταν δὲ τὸ χεῖρον ἐπιβρίσῃ πλεονάσαν, ἀγεται πάλιν ἀντιστρόφως πρὸς λογισμοῦς χείρους **24** ὁ ἄνθρωπος· οὗ δὴ καὶ χάριν ὁ Ἀπόστολος εὐχεται ρυθῆναι, θάνατον αὐτὸ καὶ θλεθρον ἠγούμενος, ὥσπερ δὴ καὶ ὁ Προφήτης· *Ἀπὸ τῶν κρυφίω μου καθάρισόν με*, λέγων. Αὐτὰ οὖν τὰ ῥήματα τοῦτο συνιστῶσι, [917 B.] *Συνῆδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω, λέγοντος, ἄνθρωπον, βλέπω δ' ἕτερον νόμον ἀντιστρατεύμενον τοῖς μέλεσί μου τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς μου, καὶ ἀχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαιπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; οὐ τὸ σῶμα θάνατον ἀποφανόμενος, ἀλλὰ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας τὸν ἐν τοῖς μέλεσί διὰ τῆς παραβάσεως ἐν ἡμῖν ἐμφωλευόντα καὶ πρὸς θάνατον ἀεὶ τὸν **25** τῆς ἀδικίας τὴν ψυχὴν ἐμφαντάζοντα. Ἐπιφέρει γοῦν εὐθέως ἀμέλει, διαλυόμενος ὅποιος θανάτου ἐγλίχτο ρυθῆναι καὶ τίς αὐτὸν ὁ ρύ-*

1) Rom. vii, 24. 2) Psal. xviii, 45. 3) Rom. vii, 22-24. 4) Ibid., 25.

VARLE LECTONES.

19 βλάστημα ζ. 20 ἐπινοίας Scaliger, 21 τὴν add. A. 22 ἐπιθυμίας ἁμαρτίας AB. 23 τὸ μὲν τοῦ B. 24 χείρονος ζ. 25 τὸν add. A.

μυνοί ἦν ¹⁰, Χάρις δὲ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Α Προσεκτέον δὲ, εἰ ¹¹ τὸ σῶμα θάνατον τοῦτο, ὡ Ἀγλαοφῶν, ὡς ὑπακλήφατε, ἔλεγεν, οὐκ ἂν τὸν Χριστὸν ὡς ῥυόμενον αὐτὸν ὑσταρον ἐκ τοῦ τοιούτου κακοῦ παρελάβανεν, ἐπεὶ τί παράδοξον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἐσχόκαμεν; Τί δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔδωκε, ὡς διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ δυναμούμενος τοῦ θανάτου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐλευθερωθῆναι, τοῦτο ἐφθέγγετο, ὅποτε πᾶσι καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν ἔλθειν εἰς τὸν κόσμον συνῆβαινε θνήσκειν; ὥστε οὐ τὸ σῶμα τοῦτο, ὡ Ἀγλαοφῶν ¹², θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἀμαρτίαν τὴν κατοικήσαν διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐν τῷ σώματι λέγει ¹³, ἧς ὁ

Aglaophon, animadvertendum, si hoc corpus, ut existimatis, mortem appellavit, non Christum quasi liberatorem suum a tali postea malo nominasset. Quid deinde Christi adventus singulare nobis attulisset; quid omnino Apostolus, veluti per Christi adventum confirmatus, ut a morte per Deum liberaretur, hoc prædicaret? quando omnibus, etiam antequam Christus in mundum veniret, mori datum est, ut non hoc corpus, o Aglaophon, mortem appellet, sed peccatum quod per concupiscentiam habitat in corpore, a qua ipsi Deus per adventum Christi liberavit.

θεός αὐτὸν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐβρύ-

σάτω. Ο γὰρ νόμος τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας τοῦ θανάτου. Ὅπως ὁ ἐχειρας Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν ¹⁴ διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ἡμῖν ζωοποιήσῃ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν τῆς ἀμαρτίας τῆς ἐν τῷ σώματι κατακριθείσης πρὸς ἀναίρεσιν, ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ κατὰ τὴν ἐντολὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἡμᾶς ἐφελομένου φυσικοῦ νόμου φανερωθῇ ἐξερθῆν. Τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ ἐν ἡμῖν φυσικοῦ ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ ἠσθένει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἠττώμενον τῆς ἐγκειμένης ἐν τῷ σώματι, ὁ Θεὸς ἀνεβρώσατο, κέρμας τὸν Ἰδὸν αὐτοῦ τὴν ὁμοίαν τῆς σαρκὸς τῆς ἀμαρτίας σάρκα ἀνειληφότα, ἵνα τῆς ἀμαρτίας κατακεκριμένης πρὸς ἀναίρεσιν, εἰς τὸ μηκέτι καρποφορῆσαι ἐν [486 R.] τῇ σαρκί, τὸ ἰδίωμα τοῦ φυσικοῦ νόμου πληρωθῇ, κλεονάσαν τῇ ὑπακοῇ τοῖς ¹⁵ C μὴ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ὑφήγησιν. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ¹⁶, ὁ δὲ ἦτορ τὸ εὐαγγέλιον, ἕτερος ὢν τῶν προειρημέτων νόμων, διὰ τοῦ κηρύγματος πρὸς ὑπακοὴν θεοῦ καὶ ἀφαιρῶν ἀμαρτημάτων, ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, νικήσας ἐκ παντὸς τὴν ἀμαρτίαν βασιλεύουσαν τῆς ¹⁷ σαρκός.

Lex enim vitæ spiritus in Christo Jesu liberavit nos a lege peccati et mortis : ut is qui Jesum ex mortuis excitavit, propter spiritum ejus inhabitantem in nobis, vivificet mortalia corpora nostra, peccato in corpore ad abolitionem damnato, ut justitatio naturalis legis secundum præceptum nos ad bonum trahentis accensa appareat. Nam infirmam partem naturalis boni, quæ victa a concupiscentia in corpore degente ægrotabat, sanavit Deus, mittens Filium suum, qui similem carnem carni peccati assumpsit, ut peccato ad internectionem profligato, ne repullularet in carne, et proprietas naturalis legis impleretur in iis qui non secundum concupiscentiam carnis, sed secundum desiderium et ductum spiritus ambulant. Lex enim spiritus vitæ, quod est Evangelium (quæ alia est ab ¹⁸ 297a ante dictis legibus, per prædicationem ad obedientiam et remissionem peccatorum posita) liberavit nos a lege peccati et mortis, devicto penitus peccato quod carni dominabatur.

Plantas ait [Methodius] nec a terra ali nec augeri. Dubitet, inquit, quispiam quomodo terra immutata in tantam arborum amplitudinem assumi (seu crescere) possit. Oportebat enim locum in quo arbor excrevit, et circumjacente terra subducta in ligni naturam excavari. Inanis ergo illorum talis de corporum fluxu consideratio. Quomodo enim ulla ratione terra per radices in truncos ingressa, et per venas in omnes earum ramos diffusa, in folia et fructus commutatur? Proceræ quidem arbores cedrus, vel pinguis, vel abietes, et multas frondes et fructus quotannis ferunt. Licet enim videre, ut nihil subjectæ terræ in vastitatem quercus assumant. Oportebat enim, si verum sit, terram per radices ascendentem in lignum mutari, omnemque circumcirca locum terræ cavari: quia quod

Ἦν φησὶ μὴ τρέφεσθαι ἢ αὐξάνειν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ φυτὰ. Λέγει γὰρ, Διαπορῆσαι δ' ἂν τις πῶς εἰς τὸν ἕγρον ἀναλαμβάνεσθαι δύναται τῶν δένδρων ἢ γῆ μεταλλοιουμένη· ἐχρῆν γὰρ, ἅτε τῆς ὑποκειμένης γῆς ἀναρπαζομένης ἀεὶ διὰ τῶν ριζῶν εἰς ὄλην τὴν ἕξιν τοῦ ξύλου, τὸν τόπον, καθ' ὃν τὸ δένδρον βεβλάστηκε, κοιλαίνεσθαι· ὥστε μάταιος αὐτῶν ὁ τοιοῦτος τῆς περὶ τὰ σώματα ῥύσεως ἀναλογισμὸς. Πῶς γὰρ ἔδωκε ἢ γῆ διὰ τῶν ριζῶν ¹⁹ εἰς τοὺς κορμούς τῶν φυτῶν εἰσδουμένη, καὶ διὰ τῶν πόρων εἰς πάντας αὐτῶν κατακερματιζομένη τοὺς κλάδους, εἰς φύλλα καὶ καρπὸν μεταβάλλεται; Εὐμήκη μὲν οὖν δένδρα, κέδροι ²⁰ ἢ πίτυες ἢ ἐλάται, καὶ πολλὴν φέροντα κατ' ἔτος κόμην καὶ καρπὸν, [920 R.] ἰδεῖν ἔστιν ²¹ ὡς οὐδὲν τῆς ὑποκειμένης γῆς εἰς τὸν αὐτῆς ²² ἕγρον τῆς δρυάδος κατ-

¹⁸ Rom. viii, 2

VARIE LECTIONES.

¹⁰ ἦν φησὶν B. ¹¹ εἰ] fortasse legendum ὅτι εἰ. ¹² Ἀγλαοφῶν C. ¹³ λέγει B: λέγειν C. ¹⁴ ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦν C. ¹⁵ τῆς ζωῆς post τὴν præced. ponit Roth. ¹⁶ βασ. καὶ τῆς C. ¹⁷ κέδροι C. ¹⁸ ἰδεῖν γὰρ ἔστιν C. ¹⁹ αὐτῆς — δρυάδος] ταυτῆς — θρυάδος AB.

aridum est non ita potest affluere ut humor semper affluit, cum proximus submovetur. Jam vero et ficus similesque stirpes in ædium recessibus frequentes satæ, nihil omnino ex ædificio in se vertisse videntur. Ergo si mulatorum annorum fructus ex illis et folia quis colligeret, ingentem in domorum penetralibus terræ copiam ex illis factam videret. Unde absurdissimum est existimare terram in fructuum ubertatem mutari, et folia consumi, quamvis per hanc omnia fiant, cum terræ sede locoque utuntur. Neque panis sine mola, loco, tempore et igne fit, et tamen nihil horum est aut fit panis, uti et in sexcentis idem est videre.

πάν δι' αὐτῆς ἅπαντα γίνονται, ἔδρα αὐτῇ χρώμενα καὶ τόπω. Οὐδὲ γὰρ ἄρτος δίχα μύλου καὶ τόκου καὶ χρόνου καὶ πυρὸς γίνεται, καὶ οὐδὲν ἔστιν ἢ γίνεται τούτων ὁ ἄρτος. Καὶ ἐπὶ ἄλλων μυρίων ὡσαύτως.

Hoc Pauli : *Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur* *, etc. Origenis ad tollendam corporum resurrectionem aiunt tabernaculum accipi pro corpore, et cœlestem domum nulla manu factam, quæ illi spiritualia indumenta vocant. Hinc dicit sanctus Methodius, 297 b per terrestrem domum, brevem hanc vitam abusive intelligendam, et non hoc habitaculum. Si enim per terrestrem domum dissolvendam corpus nostrum ab eo intelligi putatis : quid habitaculum sit docete, cujus domus sit dissolvenda. Aliud enim est habitaculum, aliud habitaculi domus, et aliud nos, quorum est habitaculum. Si enim, inquit, terrestris domus nostra habitationis dissolvitur ; quasi figurate nos esse animas ostenderet, habitationem vero corpus, domum autem habitationis usuram carnis in præsentī vita. Si ergo hæc corporis vita instar domus dissolvatur, habebimus in cœlo non manufactam, inquit, quod hæc vita differentis causa manufacta propterea dicatur, eo quod omnis cultus et studia vitæ hujus manibus administrantur et gerantur. Corpus enim, cum sit opus Dei, manufactum non dicitur, eo quod non sit arte hominum effectum. Si autem corpus propterea manufactum dixerint, quod a Deo sit effectum, tunc etiam animæ, et angeli, et ipsa in cœlis indumenta manufacta dicentur. Omnia quippe hæc Dei sunt opera. Quæ est ergo domus manufacta ? Hæc, inquam, brevis vita, ope humana sustentata seu condita : *In sudore, inquit, vultus tui vesceris pane tuo* † ; qua dissoluta illam immortalem non manufactam occupamus, quemadmodum Dominus ipse declaravit, cum dixit : *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula* ‡. Quod enim ibi Dominus appellavit *tabernacula*, hic Apostolus vocat *indumenta*. Quod ibi *amicos iniquitatis*, hic Apostolus *domus* dissolvendas diversorii seu habitationis. Quemadmodum ergo, cum dies vitæ nostræ præ-

* II Cor. v, 1. † Gen. iii, 19. ‡ Luc. xvi, 9.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ ἀληθῶς AB. ²¹ χρώμενοι C. ²² ὄδαμεν] II Cor. v, 1. ²³ τὴν om. A. ²⁴ ἢ ante τοῦ om. pr. A. ²⁵ φάγη C. ²⁶ ποιήσατε] Luc. xvi, 9. ²⁷ μαμμωνᾶ C. ²⁸ ἐκλίπωσιν AB : ἐκλίπητε C.

αναλίσκουσιν. Ἐχρῆν γὰρ, εἰ ἀληθῶς ²⁰ ἦν διὰ τῶν ριζῶν ἀνερχομένην ἀποφυλοῦσθαι τὴν γῆν, ἅπαντα τὸν περὶ αὐτὰ τόπον τῆς γῆς κοιταίνεσθαι, ὅτι μὴ ἐπιβρέειν πέφυκε τὸ ξηρὸν, καθάπερ καὶ τὸ ὕγρον, ἀεὶ πρὸς τὸ κινουμένον. Ἦδη δὲ καὶ σκαῖ καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυτὰ μνημείων ἐν οἰκοδομήμασι πολλάκις βλαστήσαντα οὐδὲν εἰς ἑαυτὰ τῆς οἰκοδομῆς ὄλως ἱστοροῦνται καταναλωκίνα. Εἰ γοῦν ἐτῶν πολλῶν συλλογίσασθαι τις τὸν καρπὸν αὐτῶν καὶ τὰ φύλλα βουληθεῖη, κατίδοι ἂν πολλαπλασιασμένα τῆς ἐπὶ τῶν μνημείων γῆς τὸν ὄγκον αὐτῶν γεγενημένον. Ὅθεν ἀτοπώτατον ἠγεῖσθαι τὴν γῆν εἰς καρπῶν φορὰν μεταβαλλομένην καὶ φύλλα καταναλίσκεσθαι,

Ὅτι τὸ, *Οἶδαμεν* ²² γὰρ ὡς ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήτους καταλυθῇ, καὶ ἐξῆς, οἱ Ἀριγινιασταὶ εἰς ἀναίρεσιν τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως προβάλλονται, σκήτος τὸ σῶμα καὶ ἀχειροποίητον ἐν οὐρανοῖς οἰκίαν τὰ παρ' αὐτῶν πνευματικὰ ἐνδύματα λέγοντες. Διὸ φησὶν ὁ ἅγιος Μεθόδιος : Ἐπίγειον οἰκίαν τὴν ²³ ἐνταῦθα βραχύδιον ζωὴν καταχρηστικῶς ληπτέον, καὶ οὐ τὸ σκήτος τοῦτο. Εἰ γὰρ ἐπίγειον οἰκίαν καταλυομένην τὸ σῶμα τίθεσθαι αὐτὸν νομίζετε, φράσατε τὸ σκήτος τί ἐστίν, ὃ ἡ οἰκία καταλύεται ; Ἐτερον γὰρ τὸ σκήτος, καὶ ἄλλο τοῦ σκήτους ἡ οἰκία, καὶ ἕτερον ἡμεῖς, ὧν ἔστι τὸ σκήτος. [487 H.] Ἐὰν γὰρ ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία, φησὶ, τοῦ σκήτους καταλυθῇ, οἷον ἡμεῖς μὲν τὰς ψυχὰς εἶναι δηλώσας, σκήτος δὲ τὸ σῶμα, οἰκίαν δὲ τοῦ σκήτους τὴν κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν ἀπόλαυσιν τῆς σαρκὸς τροπικῶς. Ἐὰν οὖν ἡ ²⁴ νῦν δὴ αὕτη ἡ τοῦ σώματος ζωὴ δίχην οἰκίας καταλυθῇ, ἔξομεν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀχειροποίητον. Ἀχειροποίητον φησὶ διὰ τὸ χειροποίητον ταύτην λέγεσθαι τὴν ζωὴν κατὰ ἀντιδιαστολήν, παρὰ τὸ πάντα ἡμῶν τὰ κοσμήματα καὶ σπουδάσματα τοῦ βίου χεροὶ παλαμῶσθαι ἀνθρώπων. Τὸ γὰρ σῶμα δημιουργήμα ὑπάρχον Θεοῦ χειροποίητον οὐ λέγεται, ὅτι μὴ ἐπαλαμῆθη τέχναις ἀνθρώπων. Εἰ δὲ δόξει ὁπὸ Θεοῦ ἐδημιουργῆθαι, χειροποίητον αὐτὸ λέγουσι, χειροποίητοι ἄρα καὶ αἱ ψυχαι καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτὰ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς · Θεοῦ γὰρ αὐτουργήματα καὶ ταῦτα. Τίς οὖν ἐστὶν ἡ χειροποίητος οἰκία ; Ἡ βραχύδιος, ὡς ἔφη, αὕτη ζωὴ, ἡ ἀπ' ἀνθρωπίνων χειρῶν δραματούργουμένη · Φατῆ ²⁵ γὰρ, φησὶν, ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου τὸν ἄρτον σου · ἧς καταλυθεῖσθαι ἐκείνην τὴν ἀχειροποίητον ζωὴν ἔχομεν. Καθάπερ καὶ ὁ Κύριος εἰπὼν ἐδήλωσε · *Ποιήσατε* ²⁶ φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ μαμωνᾶ ²⁷ ἵνα ἐὰν ἐκλίπωσιν ²⁸ ὁ δέξωνται ἡμᾶς εἰς τὰς ἀδικίους σκηνάς. Ὅ γὰρ ἐκεῖ σκηνὰς ὁ Κύριος ἐκάλεσε, τοῦτο ἐνταῦθα ὁ Ἀπόστολος ἐνδύματα · ὃ δὲ ἐκεῖ φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας, ἐνταῦθα καταλυομένας ὁ

Ἀπόστολος οὐκίαι. Καθάπερ γοῦν ἐν ἐκλεκτοῖσιν αἱ τῆς παρουσίας ζωῆς ἡμῶν ἡμέραι, τὰ πρὸς εὐπολίαν τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὀποδέξονται ἀγαθοεργήματα, & ἐπὶ τῆς ἐν τῇ ἀδικίᾳ ζωῆς ἐκτησάμεθα [921 R.] τῷ τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ καίσθαι, οὕτω τῆς ζωῆς καταλυθείσης τῆς ὀκνηρότου τὴν πρὸς τῆς ἀναστάσεως ἔξομεν οἰκησιν αἱ ψυχαὶ ὡς παρὰ τῷ Θεῷ, ἔστ' ἂν ἀνακαινοποιηθεῖσαν ἡμῖν ἄπτωτων ἀναλάβωμεν οἰκίαν ὡς. Ὅθεν καὶ στενάζομεν, μὴ θέλοντες τὸ σῶμα ἀπεικδύσασθαι, ἀλλ' ἐπ' αὐτῷ τὴν λοιπὴν ἐπεικδύσασθαι ζωὴν. Τὸ γὰρ οἰκητήριον τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ὃ ἐπιθυμοῦμεν ὡς ἐπεικδύσασθαι, ἡ ἀθανασία ἐστίν. Ἦν ἐν ἐπεικδύσασθαι, καταποθήσεται πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ ὀλοχερῶς ἀσθενὲς ὑπὸ τῆς ἀχρόνου ζωῆς καταναλωθὲν καὶ θνητόν.

Διὰ πίστειος γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἰδους, τούτοις διὰ πίστειος γὰρ ἐπιβαίνομεν ἔτι, ἀτραυτάτων λογισμῶν τὰ ἐκεῖ πράγματα κατοπτρεύοντες, καὶ οὐ σαφῶς, ὥστε καὶ ὄρῃν καὶ ἀπολαύειν καὶ ἐν αὐτοῖς εἶναι.

Τοῦτο δὲ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα κληρονομήσαι βασιλείαν Θεοῦ οὐ δύναται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. Σάρκα, φησίν, οὐ τὴν σάρκα αὐτὴν ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τὴν λόγον πρὸς τὰς μαχλώσας τῆς ψυχῆς ὀρμὴν ἤδονας. Εἰπὼν οὖν ὅτι ὡς σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύναται, ἐπαπεφίηνατο Ὁὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. Φθορὰ δὲ οὐκ αὐτὸ ἐστὶ τὸ φθειρόμενον, ἀλλὰ τὸ φθεῖρον. Ἐπιχρησάμενος μὲν γὰρ τοῦ θανάτου κλίνεται τὸ σῶμα [488 H.] εἰς φθορὰν ἐπιμενούσης δὲ ἐμπαλιν τῆς ζωῆς ἐν αὐτῷ ἔστηκε μὴ καθαιρούμενον. Διὸ ἐπειδὴ μεθόριον τῆς ἀφθαρσίας ἐγενήθη καὶ τῆς φθορᾶς ἡ σὰρξ, οὐκ οὔσα οὐδὲ φθορὰ οὐδὲ ἀφθαρσία, ἐκρατήθη τε διὰ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς, κτήμα τῆς ἀφθαρσίας καὶ κτήμα ὑπάρχουσα, διὰ τοῦτο γαγίνηται εἰς φθορὰν. Καὶ ἐπει συνεκροτήθη ὑπὸ τῆς φθορᾶς καὶ θανάτου διὰ παιδείαν παρεδόθη, εἰς νόον αὐτὴν τῇ φθορᾷ καθάπερ κληρονομίαν οὐ καταλείπει, ἀλλὰ πάλιν διὰ τῆς ἀναστάσεως νικήσας τὸν θάνατον ἀπέδωκε τῇ ἀφθαρσίᾳ, ἵνα μὴ κληρονομήσῃ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν, ἀλλ' ἡ ἀφθαρσία τὸ φθαρόν. Ἐπαποκρίνεται γοῦν, Δεῖ γὰρ τὸ φθαρόν τοῦτο ἐκδύσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητόν τὴν ἀθανασίαν. Φθαρόν δὲ καὶ θνητόν ἐκδύμενον ἀθανασίαν καὶ ἀφθαρσίαν τί ἂν ἕτερον εἴη παρὰ τὸ σπειρόμενον ἐν φθορᾷ καὶ ἀνιστάμενον ἐν ἀφθαρσίᾳ, ἵνα, καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φαρύσαμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐκουρατίου; Ἡ γὰρ εἰκὼν τοῦ χοϊκοῦ, ἣν ἐφορέσαμεν, τὸ Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀκαλύσθη ἐστίν, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἐκουρατίου ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις καὶ ἡ ἀφθαρσία.

sentis defecerint, bona opera, animas nostras ad compensanda benefacta, quae in vita iniquitatis possedimus, (eo quod mundus sit in maligno positus) recipiant: ita brevi hac vita soluta, animas ante resurrectionem habitationem habebunt apud Deum, donec iustauratam et nunquam casuram recipiamus domum. Unde et ingemiscimus, nolentes corpus hoc exuere, sed super ipsum reliquam vitam induere. Illud enim domicilium caeleste, quod superinduere cupimus, est immortalitas quam ubi induerimus, absorbetur peritus a vita aeterna consumptum, quidquid in illa infirmum et mortale.

Per fidem enim ambulamus, non per speciem, hoc est, per fidem adhuc progredimur, statum illic obscurissima consideratione contemplantes, et non aperte, ut videre, et frui, et esse in illo possimus.

Hoc autem dico, fratres, quod caro et sanguis regnum Dei possidere non possint, neque corruptio incorruptionem hereditabit. Cum carnem vocat, non hanc carnem intellexit, sed irrationalem impotum contra lascivas animae voluptates. Cum ergo dicit: Quod caro et sanguis regnum Dei non possident, simul declaravit, quod neque corruptio hereditabit incorruptionem. Corruptio autem non est id quod corruptitur, sed quod corruptit. Morte enim praedominante, corpus in corruptionem vergit. Vita autem in eo rursus manente, manet incorruptum. Quare cum inter confinia corruptionis et incorruptionis caro nata sit, nec sit corruptio nec incorruptio, victa est a corruptione, propter delictationem, incorruptionis officium, quamvis esset in possessione [incorruptio]. Hinc [caro] nata est in corruptionem. Et postquam victa est a corruptione, et morti propter castigationem tradita, non reliquit illam corruptioni ad victoriam in hereditatem, sed rursus victa per resurrectionem morte reddidit incorruptioni, ut ne corruptio incorruptionem in hereditatem acciperet, sed potius incorruptio corruptibile [absorberet]. Dicit enim: Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale immortalitatem. Corruptibile autem et mortale induere immortalitatem et incorruptionem quid aliud sit, quam seminatam in corruptione, resurgens in incorruptione: Ut sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem caelestis? Imago enim terreni, quam portavimus, illud est: Terra es, et in terram revertieris. Imago autem caelestis est resurrectio ex mortuis et incorruptio.

1 I Joan. v, 19. 2 II Cor. v, 2. 3 I Cor. xv, 50. 4 ibid. 53. 5 ibid. 49. 6 Gen. iii, 19.

VARIAE LECTIONES.

ὡς ἡμῶν om. B. αἱ ψυχαὶ ἀναψύχην Scaliger. οἰκίαν AB: τὴν οἰκίαν. C. ἐπεικδύσασθαι ἐπιθυμοῦμεν. cf. II Cor. v, 2. τοῦτο I Cor. xv, 50. τὰς om. A. ὅτι om. A. διὸ om. AB. ἂν I ἂν A. τὴν om. A. γῆ Gen. iii, 19.

Justinus vero Neapolitanus vir haud longe ab apostolorum temporibus et virtutibus remotus, quod mortale est hereditate accipi dicit, vitam vero hereditatem accipere. Et carnem quidem mori, vivere vero regnum caelorum. Quando vero Paulus 298 a sanguine regnum Dei possideri posse negat, non dicit hoc, ut carnis regenerationem videatur negare, sed ut doceat, non possideri regnum Dei, quod est vita aeterna, a corpore, sed corpus a vita. Si enim regnum Dei, quod est vita, a corpore possideretur, eveniret ut vita a corruptione absorberetur. Nunc contra id quod mortuum est, a vita possidetur, ut in victoria mors a vita absorbeat, et corruptibile ab incorruptibili possideri videatur; liberum tamen a morte et peccato factum; sed ut serviat et ministret immortalitati, ut corpus sit incorruptionis, non incorruptio corporis. Quod mortui in Christo resurgunt primum, deinde nos qui vivimus J. De hoc ita censet sanctus Methodius: Hoc est [inquit]: Ipsa nostra haec corpora. Nos enim qui vivimus, animae sumus, qui exiata e terra corpora mortua accipimus, ut in occursum Domini simul cum ipsis capiti gloriose celebremus illi festum resurrectionis. Pro quibus aeterna nobis tabernacula aperi interitura aut solvenda accepimus.

Δόξως ἐσπράξαμεν αὐτῶ τὴν φαυδρὰν τῆς ἀναστάσεως ἑσπρήν, ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς ἀναστῆσας ἢ λυθησόμενας, ἀπελήφαμεν.

Vidi, inquit, in Olympo montis Lyciae ignem sponte sua in montis cacumine ex imo terrae erascentem, juxta quem stirps, pyragus (78) [nomine] exsistit adeo florida, virens, et opaca, ut e fonte potius nata videatur. Quam igitur ob causam cum naturae corruptibiles sint, et corpora ab igne communiuntur, haec sola stirps non solum non exurit, sed magis etiam efflorescit, quamvis natura facile exuri possit, praesertim ad ipsius radices igne oruente? Ramus ergo ex circumjacentis silvae arboribus, in ignem illum erumpentem conjeci, qui subito flammis correpti in cinerem redacti sunt. Quid ergo sibi vult hoc miraculum? Signum et indicium futuri diei Deus hoc exhibuit, uti sciamus, flammis olim omnia assumpturis corpora quae in puritate et justitia vitam transegerit, per ignem non secus ac frigidam aquam transitura.

Vide, inquit, utrum non beatus 299a Joannes, cum dicit: Dedit mare mortuos suos, qui in eo erant: et infernus dedecum mortuos suos, qui in ipsis erant; partes ab elementis redditas ad uniuscujusque reparationem, ostenderit? Mare quidem J I Thess. iv, 15, 16. * Apoc. xi, 15.

VARIAE LECTIONES.

⁷⁸ κληρονομεῖν — ἀποθνήσκαι] θνήσκαι AB. ⁷⁹ μὲν] δὲ B. ⁸⁰ ζῆν] ζῶν B. ⁸¹ ὁ Παῦλος] I Cor. xv, 50. ⁸² καὶ οἱ] I Thess. iv, 15, 16. ⁸³ ἡμεῖς] καὶ ἡμεῖς A. ⁸⁴ ἀναδιδόμενον ante κάτωθεν ponit B. ⁸⁵ πῦρ ἄγνος B et re. A: πύραγος C. ⁸⁶ ἐστι φυτόν B. ⁸⁷ δοξαῖν add. B. ⁸⁸ ἐντυφομένου A, ἐκτυφομένου Roth. ⁸⁹ ἔδωκεν] Apocal. xi, 15. ⁹⁰ τοὺς ἐν αὐτῇ] αὐτῆς B.

NOTÆ.

(78) Salicem torrentis vertit Lev. xxiii, Job. xl.

Ἰουστίνος δὲ ὁ Νεαπολίτης, ἀνὴρ οὐτε ἐφ' ἡμέρας πῶρρω ἢ τῶν ἀποστόλων οὕτε τῆ ἀρετῇ, κληρονομεῖσθαι μὲν τὸ ἀποθνήσκον, κληρονομεῖν δὲ τὸ ζῶν λέγει, καὶ ἀποθνήσκαι μὲν ὁ σῶμα, ζῆν δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὅποτεν δὲ σῶμα ὁ Παῦλος καὶ αἷμα μὴ δύνασθαι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ κληρονομεῖσθαι λέγει, οὐχ ὡς ἐκφαυλλίζων, φησὶ, τῆς σαρκὸς τὴν καλιγγνεσθαι ἀποφαίνεται, ἀλλὰ διδάσκων οὐ κληρονομεῖσθαι βασιλείαν Θεοῦ, αἰώνιον ὑπάρχουσαν ζωὴν, ὑπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ζωῆς. Εἰ γὰρ ἐκκληρονομεῖτο ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ σώματος ζωὴ ὑπάρχουσα, συνέβαιεν ἂν τὴν ζωὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς καταπίνεσθαι. Νῦν δὲ τὸ τεθνηὸς ἢ ζωὴ κληρονομεῖ, ἵνα εἰς νίκος καταποθῆ ὁ θάνατος ὑπὸ τῆς ζωῆς, καὶ τὸ φθαρτὸν τῆς ἀφθαρσίας πνεῦμα ἀναφανῆ, [924 R.] ἐλεύθερον μὲν θανάτου καὶ ἁμαρτίας γεγενημένον, δοῦλον δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἀθανασίας, ὅπως τῆς ἀφθαρσίας δὲ πῶμα ἦ, καὶ μὴ τοῦ σώματος ἢ ἀφθαρσία. Ὅτι καὶ οἱ κεκοιμημένοι ἐν Χριστῶ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, ὁ ἄγιος Μεθόδιος οὕτω φησὶ. Τουτέστιν αὐτὰ ἡμῶν ταῦτα τὰ σώματα ἡμεῖς γὰρ οἱ ζῶντες αἱ ψυχαι ἴσμεν, οἱ ἀπολαμβάνοντες ἐγεθόντες ἐκ τῆς γῆς τοὺς νεκροὺς, ἵνα εἰς ἀπάντησιν ἡμεῖς αὐτοῖς ἀρπασθῆμεν τοῦ Κυρίου ἐν αἰωνίῳ ἡμῶν τὰς σκηνάς,

Ἐπειτα φησὶ, Ἐθεασάμην ἐν Ὀλύμπῳ ἐγὼ (δρος δὲ ἐστὶν ὁ Ὀλύμπος τῆς Λυκίας) πῦρ αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀκρωρία τῶν οὐρανῶν κάτωθεν ἐκ τῆς γῆς [489 H.] ἀναδιδόμενον, περὶ δὲ πῦρ ἄγνος φυτόν ἐστιν, οὕτω μὲν εὐθαλὲς καὶ χλοερὸν, οὕτω δὲ σύσκιον, ὡς ὑπὸ πηγῆς μᾶλλον αὐτὸ δοκεῖ βεβλασθημέναι. Δι' ἡντινα οὖν αἰτίαν, εἰ φύσει εἰσὶ φθαρτῶν καὶ ὑπὸ πυρὸς καταναλωμένων σωμάτων, οὐ μόνον οὐ καταφλέγεται τὸ φυτόν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀραιότερον ὑπάρχει, εἰ τῇ φύσει ἐστὶν εὐκαυστον, καὶ ταῦτα περὶ αὐτῆς αὐτοῦ τὰς βίβλας τοῦ πυρὸς ἐντυφομένου; κλάδους γοῦν ἐγὼ δένδρων ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης ἐπέβριψα, καθ' ὃν ἀνερεύγεται τὸ πῦρ τόπον, καὶ εὐθέως εἰς φλόγα ἀρθέντες ἔεσπρήθησαν. Τί οὖν βούλεται τὸ παράδοξον; Δεῖγμα τοῦτο τῆς μελλούσης ὁ Θεὸς ἡμέρας καὶ προομίον ἔθετο, ἵνα γινώσκωμεν ὅτι πάνταν περὶ μεταμορφομένων δὲ ἐν ἀγνείᾳ σώματα διατηρήσαντα καὶ δικαιοσύνην, καθάπερ ψυχρῶ ὕδατι, τῷ πυρὶ ἐπιθήσονται.

Ἐπίστευσον δὲ μὴ ποτε καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἔδωκεν ἢ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, λέγων, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ὄθως ἔδωκεν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς, τὰ ἀπὸ τῶν στοιχείων ἀναδιδόμενά πρὸς ἀποκατέ-

στασιν ἐκάστου μόρια ἐδήλωσε · τὴν μὲν γὰρ θάλασσαν εἶναι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, ζῆν δὲ τὸν ἀέρα παρὰ τὸ ἀεὶ εἶναι, διὰ τὸ μὴ ὄρασθαι, καθάπερ ἐλήθη καὶ Ὀριγένης, καὶ θάνατον τὴν γῆν παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ κλίναςθαι τὰ ὀθνησκοντα, ὅθεν καὶ χούς ἐκλήθη θανάτου¹⁰ ἐν Ψαλμοῖς¹¹, εἰς χούρ θανάτου καθῆσθαι εἰρηκότος Χριστοῦ.

Ἵτι φησί, Πᾶν γὰρ τὸ ἐκ καθαροῦ ἀέρος καὶ καθαροῦ πυρὸς συνιστάμενον σύγκριμα, καὶ τοῖς ἀγγελικοῖς ὁμοούσιον ὑπάρχον, οὐ δύναται γῆς ἔχειν ποιότητα καὶ ὕδατος, ἐπεὶ συμβήσεται εἶσθαι αὐτὸ γαῖδες. Τοιούτων καὶ ἐκ τούτων τὸ ἀναστῆναι μέλλον σῶμα ἀνθρώπου¹² Ὀριγένης¹³ ἐφαντάζετο, ὃ καὶ¹⁴ πνευματικὸν ἔφησεν¹⁵.

Ἵτι φησί, Ποδαπὸν ἄρα ἐστὶ¹⁶ καὶ σῆμα τὸ ἀνοστάμενον, εἰ ὅπως τὸ ἀνθρωποειδὲς τοῦτο, ὡς ἀχρηστον ὄν κατ' αὐτόν, ἐξαφανίζεται· ὃ πάντων ἐστὶ τῶν εἰς ζῶα συγκακριμένων σχημάτων ἐρασιμώτερον· ὃ καὶ τὸ θεῖον χρῆται εἰκότι, καθάπερ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος δηλοῖ· Ἀνήρ¹⁷ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων. Εἰς ὃ καὶ τὰ νοερά τῶν ἀγγέλων σώματα διεκοσμήθησαν. Ἄρα κυκλωτερές ἢ πωλυγώνων ἢ κυβικῶν ἢ πυραμοειδῆς; πλεῖστοι γὰρ τῶν σχημάτων αἱ παραλλαγαί. Ἄλλὰ τοῦτο ἀμήχανον. Οὐκοῦν τίς ἢ ἀποκλήρωσις, τὸ μὲν θεοεικλον σῆμα (ὁμολογεῖ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοειδῆ εἶναι τὴν ψυχὴν τῷ σώματι) ἀπαγορεύεσθαι ὡς ἀκλειότερον, ἀπὸν δὲ καὶ χειρὸν ἀνίστασθαι;

[925 B.] Ἵτι φησίν, Ὁ μετασχηματισμὸς ἢ εἰς τὸ ἀπαθὲς καὶ ἐνδοξὸν ἐστὶν ἀποκατάστασις· νῦν μὲν γὰρ σῶμα¹⁸ ἐπιθυμίας ἐστὶ καὶ ταπεινώσεως (ἀδὸ καὶ Δανιὴλ¹⁹ ἀπὸν ἀπειθυμῶν ἤκουε), τότε δὲ μετασχηματισθῆσεται εἰς σῶμα ἀπαθὲς, οὐ τῇ ἐξאלλαγῇ τῆς διακοσμήσεως τῶν μελῶν, ἀλλὰ τῷ μὴ ἐπιθυμεῖν τῶν ὑλικῶν ἡθῶν.

Ἵτι φησὶν [490 B.] ἐξελέγγων τὸν Ὀριγένην· Βούλεται τοίνυν ὁ Ὀριγένης τὴν μὲν αὐτὴν σάρκα μὴ ἀποκαθίστασθαι τῇ ψυχῇ, τὴν δὲ ποίαν ἐκάστου μορφήν, κατὰ τὸ εἶδος τὸ τὴν σάρκα καὶ νῦν χαρακτηρίζον, ἐν ἐτέρῳ πνευματικῷ ἐντετυπωμένην ἀναστήσεσθαι σώματι, ἵνα ἕκαστος πάλιν ὁ αὐτὸς φανῇ κατὰ τὴν μορφήν, καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἐπαγγελωμένην ἀνάστασιν. Πρὸς τοῦ γὰρ, φησίν, ὑπάρχοντος τοῦ ὑλικοῦ σώματος καὶ μηδέποτε μένοντος ἐφ' ἑαυτῷ, ἀλλὰ ἀπογινομένου καὶ ἐπιγινομένου περὶ τὸ εἶδος τὸ χαρακτηρίζον τὴν μορφήν ὑφ' οὗ καὶ συγκρατεῖται τὸ σῆμα, ἀνάγκη δὲ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ μόνου εἶδους εἶσθαι. Ἐτα μετ' ὀλίγον φησὶν, Οὐκοῦν, ὡ Ὀριγένης, εἰ ἐπὶ τοῦ εἶδους μόνου προσδοκᾶσθαι δυσχαρίζῃ τὴν ἀνάστασιν ἐν πνευματικῷ μεταθυσμένῳ σώματι, ἀπέδειξεν τε δοκιμασιάν τὴν κατὰ τὸν Ἑλλῆν ἡμῖν ὄπτασίαν καὶ Μωυσεῖα παρέχεις, Ὅσπερ ἐκεῖνοι, φάρμενος, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ βίου

[constat] esse naturam humidam, infernum autem, aerem ab obscuritate, quod non videatur, quemadmodum Origenes explicat, mortem item esse terram, eo quod mortuus in ea reponatur. Unde et pulvis est appellata mors in Psalmis, Christo dicente se in pulverem mortis deductum esse².

Ait [Methodius] : Quidquid ex puro aere et puro igne componitur, et angelicis naturis consubstantiale est, illud non potest habere terræ et aquæ qualitatem, quia necessario ipsum esset terrestre. Tale autem et ex hisce [aere et igne] resurrecturum corpus fingit Origenes, quod spirituale appellavit.

Atqui, inquit, quæ species erit resurgentis, si forma hæc humana, velut inutilis ipsi, exstinguatur, quæ ex omnibus in animalia cadentibus formis est amabilior, qua Numen ipsum utitur, quemadmodum sapientissimus Paulus explanat : Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago et gloria Dei est³, ad quod rationalia quoque angelorum corpora sunt exornata. Eritne ergo [corporis resurgentis forma] circularis, aut angularis, aut cubica, aut pyramidalis? Variæ enim sunt figurarum species; sed hoc est impossibile. Eoqua hæc sors esset, formam Deo similem (similem enim animam esse corpori ipso quoque fatetur) velut deteriore abjici, et [corpus] sine pedibus manibusque resurgere?

Transformatio, inquit, est ad immortalitatem et gloriam transmutatio. Nunc enim corpus est in desiderio et humilitate : unde Daniel vir desideriorum est appellatus⁴. Tunc autem transfigurabitur in corpus impassibile, non mutato in deterius ornatu membrorum, sed exincta corporalium voluptatum concupiscentia.

Coarguens dein Origenem ait : Origenes igitur vult non eandem carnem cum anima conjunctum iri, sed qualem nunc singulorum formam, secundam speciem corpus carni imprimi, [talem sed] in alio corpore spiritali impressam resurrecturam, ut unusquisque rursum idem videatur secundam formam; et hanc esse⁵ promissam nobis resurrectionem. Cum enim, inquit, corpus materiale fluxum sit, et in seipso nequaquam persistat, sed deficiat et crescat secundum figuram, quæ formam exprimit, sub qua [specie] continetur et figura, necesse est ut resurrectio in sola specie fiat. Deinde post pauca dicit : Si igitur, o Origenes, resurrectionem in sola specie in spirituale corpus mutata, expectandam contendis, et visionem Eliæ et Moy-sis nobis pro certissima demonstratione exhibes : Quemadmodum illi, inquis, post mortem non alia, quam viventes olim habebant, species apparuerunt :

¹ Psal. xxi, 16. ² I Cor. xi, 7. ³ Dan. ix, 23.

VARIE LECTIONES:

¹⁰ εἰς Α : τὸν ζ. ¹¹ θανάτου] θάνατος Β. ¹² ψαλμοῖς] xxi, 16. ¹³ ἀνθρώπου om. Β. ¹⁴ Ὀριγένης Α. ¹⁵ καὶ add. Α. ¹⁶ ἔφη Β. ¹⁷ ἐστὶ σοι Β. ¹⁸ ἀνήρ] I Cor. xi, 7. ¹⁹ σῶμα ζ. ²⁰ Δανιὴλ ix, 23.

ita et nos resurgemus : Moyses autem et Elias ante Christi passionem et resurrectionem, formam hanc, quam ais, habentes resurrexerunt et apparuerunt. Quomodo ergo Christus [o Origenes] primogenitus mortuorum a prophetis et apostolis celebratur? Si enim primogenitus mortuorum Christus esse creditus est, primogenitus vero is est, qui ante omnes ex mortuis resurrexit: Moyses autem jam ante Christi passionem hanc habens formam apostolis apparuit, secundum quam impleri ais resurrectionem; atqui non formæ sine carne est resurrectio, aut enim solius formæ est resurrectio, ut doces; et [hæc ratione Christus] non potest esse amplius primogenitus mortuorum, eo quod animæ post mortem secundum formam ante Christum hoc habuerint ut apparent: an revera, primogenitus est, ut est; et impossibile est prorsus ut aliqui ante illum dignati fuerint ea resurrectione ut non amplius morentur. Si autem nemo ante illum surrexerit: Moyses autem et Elias non in corpore, sed tantum per formam apostolis apparuerunt; profecto resurrectio manifeste in carne [futura esse] declaratur. Absurdissimum enim est resurrectionem sola forma definire, quando animæ post exitum a corporibus nunquam apparent secundum formam, quod ad resurrectionem sint repositæ. Si autem adierit illis hoc quod ab illis nunquam auferetur, quemadmodum in Moyse et Eliæ anima adfuit; neque corrumpitur secundum te, neque perit, semper præsens cum illis, non forma profecto resurgit, quæ nunquam cecidit. Quod si quis indignatus dicat: Si nemo resurrexit antequam Christus descenderet **300** ad inferos, quomodo memorantur quidam ante illum surrexisse, inter quos viduæ Sareptanæ filius, et Sunamitidis filius, itemque Lazarus? respondendum hos resurrexisse ut iterum morentur. Nos autem de iis pronuntiamus, qui post resurrectionem nunquam amplius sunt morituri. Quod si de Eliæ anima dubius dixerit, quasi Scripturis affirmantibus illum in carne assumptum esse, nos doceamus illum apostolis absque carne apparuisse? respondendum quod, etsi diceremus illum apostolis in carne apparuisse, illud tamen pro nobis magis faceret. Ostenderetur enim propterea quoque corpus nostrum immortalitatis esse capax, quemadmodum ostensum est in Enoch translato. Si enim incorruptionis capax non esset, haud potuisset tanto tempore sine labe corruptionis permanere. Ergo cum corpore apparuit, erat ille quidem moriturus, sed nondum adhuc surrexerat. Et hæc ut demus Origeni, qui formam secundum eadem lineamenta post mortem a corpore sejuuctam, animæ reddi dicit, quod nulla prorsus ratione fieri potest, eo quod forma carnis prius in alterationibus corrumpatur, quemadmodum et figura fusæ statuæ

ἔξοδον ὤφθησαν οὐχ ἕτερον παρ' ὃ εἶχον εἶδος ἐξ ἀρχῆς διασώζοντες, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἡ πάντων ἔσται⁸⁰ ἀνάστασις, ὁ Μωϋσῆς δὲ καὶ ὁ⁸¹ Ἠλίας πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἤδη τὸ εἶδος τοῦτο ὃ φῆς ἔχοντες ἀνέστησαν καὶ ὤφθησαν, πῶς δὲ ἐτι ὁ Χριστὸς πρωτότοκος εἶναι τῶν νεκρῶν ὑπὸ τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων ἄδειται; Εἰ γὰρ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν Χριστὸς εἶναι πεπιστευται, πρωτότοκος δὲ ἐστι τῶν νεκρῶν ὁ πρὸ πάντων ἀναστάς, ὁ δὲ Μωϋσῆς ἤδη καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν ἔχων τὸ εἶδος τοῦτο ἐφάνη τοῖς ἀποστόλοις, περὶ ὃ πληροῦσθαι φῆς αὐτὸς τὴν ἀνάστασιν, οὐκ ἄρα τοῦ εἶδους χωρὶς τῆς σαρκὸς ἐστὶν ἡ ἀνάστασις. Ἦτοι γὰρ τοῦ εἶδους ἐστὶν, ὡς περὶ ἐγγυᾶ⁸², μόνου ἡ ἀνάστασις, καὶ οὐ δύναται ἐτι πρωτότοκος εἶναι ὁ Χριστὸς τῶν νεκρῶν τῷ πρὸ αὐτοῦ ἔχουσας τοῦτο μετὰ τὴν τελευτήν τὸ εἶδος πεφηνῆναι ψυχᾶς· ἡ πρωτότοκος ἀληθῶς ὡς περὶ ἐστὶ, καὶ ἀδύνατον ὅλως ἡξιώσθαι πρὸ αὐτοῦ τινος τῆς εἰς τὸ μὴ αὐθις ἀποθανεῖν ἀναστάσεως. Εἰ δὲ ἀνέστη οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν Ἠλίαν σάρκας μὲν ἔχοντες τοῖς ἀποστόλοις οὐκ ὤφθησαν, μόνον δὲ τὸ εἶδος, ἡ ἄρα ἀνάστασις ἐπὶ τῆς σαρκὸς δηλοῦται. Καὶ γὰρ ἀτοπώτατον ἐπὶ μόνου τοῦ εἶδους τὴν ἀνάστασιν διορίζεσθαι, ὅποτε αἱ ψυχᾶι καὶ μετὰ τὴν τῆς σαρκὸς⁸³ ἔξοδον οὐδέποτε φαίνονται τὸ εἶδος, ὃ φησὶν ἀνίστασθαι, ἀποτιθέμεναι. Εἰ δὲ συμπάρεσται αὐταῖς τοῦτο ἀναφαίρετον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς⁸⁴ Μωϋσεως καὶ Ἠλίου ψυχῆς, καὶ οὐ φθείρεται κατὰ σὲ οὕτε ἀπόλλυται, σὺν αὐταῖς πανταχοῦ συμπάρων, οὐκ ἄρα τὸ εἶδος ἀνίσταται, ὃ μηδέποτε πέπτωκεν. Ἐάν δέ⁸⁵ τις δυσχεράνας, καὶ πῶς δὲ, ἀποκριθῆ, εἰ μηδεὶς ἀνέστη πρὸ τοῦ κατελεθεῖν εἰς τὸν ἄδην τὸν Χριστὸν, ἀναστάντες ἤδη τινὲς ἱστορήθησαν πρὸ αὐτοῦ, ἐν οἷς τῆς Σαραφθίνης χήρας ὁ υἱὸς καὶ τῆς Σωμανιτιδος καὶ Ὁάζαρος; [928 R.] λεκτέον, Ἄλλ' οὕτοι εἰς τὸ καὶ αὐθις ἀποθανεῖν ἀνέστησαν, ἡμεῖς δὲ περὶ [491 H.] τῶν μηκέτι μετὰ τὴν ἐγερσιν διοριζόμεθα τεθηρομένων. Ἐάν δὲ καὶ περὶ τῆς ψυχῆς διαπορήσας φράση τοῦ Ἠλίου, ὡς τῶν μὲν Γραφῶν ἀνελθῆναι αὐτὸν λεγουσῶν ἐν σαρκί, ἡμῶν δὲ ἀσύμπλοκον σαρκὸς τοῖς ἀποστόλοις ὤφθαι φασκόντων λεκτέον, ὅτι καὶ μὴν μᾶλλον τὸ λέγειν αὐτὸν ὤφθαι τοῖς ἀποστόλοις ἐν σαρκί πρὸς ἡμῶν ἐστὶ. Δείκνυται γὰρ καὶ διὰ τοῦτο⁸⁶ ἀφθαρσίας ἡμῶν ὑπάρχον τὸ σῶμα δεκτικόν, καθάπερ ἐδείχθη καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐνώχ μετατιθεμένου. Εἰ μὴ γὰρ ἀφθαρσίαν εἶδυνοτο δέξασθαι, οὐκ ἂν οὐδὲ διέμεινεν ἐν ἀπαθείᾳ τοσοῦτον χρόνον. Εἰ τοίνυν ὠρθη μετὰ τοῦ σώματος, καὶ ἦν τελευτήσας μὲν, ἀναστάς δὲ⁸⁷ ἤδη ἐκ νεκρῶν οὐδέπω. Καὶ ταῦτα ἵνα δὴ συγχωρήσωμεν τῷ Ὀριγένει, καθ' ἑαυτὸ τὸ εἶδος λέγοντι μετὰ τὴν τελευτήν ἀποζευγνύμενον ἀπὸ τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ· εἰδοσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἀπάντων ἀδύνατον⁸⁸ τῷ προαπάλυσθαι τὸ εἶδος τῶν σαρκῶν ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσι, καθάπερ καὶ

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ἔσται] σοι B. ⁸¹ ὁ add. A. ⁸² ὡς περὶ ἐγγυᾶ A. ὡς παρεγγυᾶ B : ὡς περὶ ἐγγυᾶς C. ⁸³ τῆς σαρκὸς B : σαρκῶν C. ⁸⁴ τῆς — ψυχῆς AB : τῆ — ψυχῆ C. ⁸⁵ δέ B : δὴ C. ⁸⁶ malim τούτου. ⁸⁷ ἔσθαι οἰα. A. ⁸⁸ αὐ ἀδυνατώτατον? τῷ] τὸ B.

τὸ σχῆμα τοῦ συγχωνευομένου ἀνδριάντος, πρὸ τῆς A
 διαλύσεως τοῦ ὄλου, ὅτι μὴ δύναται χωρίζεσθαι καθ'
 ὑπόστασιν ἀπὸ τῆς ὕλης ἢ ποιότητος. Χωρίζεται μὲν
 γὰρ ἀπὸ τοῦ ἀνδριάντος χωνευθέντος ἢ περὶ τῷ
 χαλκῷ μορφή ἀφανιζομένη, οὐ μὴν ὑπεστῶσα εἶ-
 κατ' οὐσίαν. Ἐπει δὲ λέγεται ἐν τῷ θανάτῳ τὸ εἶδος
 χωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς σαρκός, φέρε τὸ χωριζόμενον
 ποσαχῶς λέγεται χωρίζεσθαι ἐπισκεψόμεθα. Λέγεται
 τοῖνον χωρίζεσθαι τι ἀπὸ τινος ἢ ἐνεργεία καὶ ὑπο-
 στάσει, ἢ ἐπινοίᾳ, ἢ ἐνεργείᾳ μὲν, οὐ μὴν καὶ ὑπο-
 στάσει. Ὡς εἰ⁹⁹ πυρούς τις καὶ κριθὰς μεμιγμένα
 χωρίσειεν ἀπ' ἀλλήλων· ἢ μὲν γὰρ κατὰ κίνησιν
 χωρίζεται, ἐνεργείᾳ λέγεται, ἢ δὲ χωρισθέντα ὑφ-
 ἑστήκειν ὑποστάσει λέγεται, κεχωρισθαι. Ἐπινοίᾳ
 δὲ, ὅταν τὴν ὕλην ἀπὸ τῶν ποιοτήτων χωρίζωμεν
 καὶ τὰς ποιότητας ἀπὸ τῆς ὕλης. Ἐνεργείᾳ δὲ, οὐ B
 μὴν καὶ ὑποστάσει, ὅταν χωρισθῆν τι ἀπὸ τινος
 μηκέτι ὑπάρχοι, ὑπόστασιν οὐσία· οὐκ ἔχον. Γνωστὸν
 δ' ἐν τῷ καὶ ἐν τοῖς χειροτεχνήμασιν ὡς ἔχει, ἀνδριάν-
 τα ἰδῶν ἢ ἴππων χαλκοῦν. Ταῦτα γὰρ λογιζόμενος
 ὁφείταί τὴν ἐμφυτεῖν μορφήν διαλλάττοντα, εἰς δὲ
 ἑτέραν ὄψιν μεθιστάμενα ὑφ' ἧς τὸ συγγενόμενον
 εἶδος ἀφανίζεται. Εἰ γὰρ τις τὰ ἔργα τὰ σχηματι-
 ζόμενα εἰς εἶδος ἀνθρώπου ἢ ἴππου συντήκοι, εὐρήσει
 τὸ μὲν τοῦ σχήματος εἶδος ἀφανιζόμενον, αὐτὴν δὲ
 τὴν ὕλην μένουσαν. Ὡστε ἀσύστατον τὸ λέγειν τὸ
 μὲν εἶδος ἀνίστασθαι ἡμαυρωμένον μηδὲν, τὸ δὲ σῶ-
 μα, ἐν τῷ ἦν τὸ εἶδος ἐντετυπωμένον, διαφθείρεσθαι.
 Ἀλλὰ καὶ, φησὶν ἐν πνευματικῷ γὰρ μετατεθήσεται
 σῶματι. Οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ μὲν εἶδος ἰδίως ὁμολογεῖν
 αὐτὸ τὸ πρῶτον μὴ ἀνίστασθαι, τῷ συναλλοιωθῆναι C
 αὐτὸ συμφθίνον τῇ σαρκί. Κἀν γὰρ ἐν πνευματικῷ
 μεταπλασθῆναι σῶματι, αὐτὸ μὲν ἰδίως τὸ πρῶτον ὑπο-
 κείμενον ἐκεῖνο οὐκ ἔσται⁹⁹, ὁμοιότης δὲ τις ἐκείνου
 ἐν λεπτομερεῖ μεταπλασμένη σῶματι. Εἰ δὲ μήτε
 τὸ εἶδος τὸ αὐτὸ μήτε τὸ σῶμα ἀνίσταται, ἀλλ' ἕτερον
 ἀντὶ τοῦ προτέρου (τὸ γὰρ ὁμοιον ἕτερον τοῦ [492 H.]
 ἑαυτοῦ ὁμοίου ἐν), αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πρῶτον, πρὸς δ
 ἐγένετο, εἶναι οὐ δύναται.

⁹⁹ Ὅτι εἶδος φησὶν εἶναι τὸ τὴν ταυτότητα τῶν με-
 λῶν ἐν τῷ χαρακτῆρι τῆς μορφῆς ἐκάστου ἐμφαι-
 νον.

[929 R.] Ὅτι τὸ παρὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ
 περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ῥητὸν εἰρημένον
 τοῦ Ὀριγένους ἀλληγοροῦντος, καὶ εἰς τὴν τῶν εἰς D
 Βαβυλῶνα αἰχμαλωτισθέντων Ἰσραηλιτῶν ἐπάνοδον
 ἐκθιαζομένου εἰρηθεῖν, ἐξελέγχων μετὰ πολλὰ ὁ
 ἄγιος καὶ τοῦτό φησιν· Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αὐτοὶ πρὸς
 ἐλευθερίαν ἀνέσφηλαν καθαρὰν, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν
 κατακρατήσαντες ἐξουσιαστικώτερον κατόκησαν⁹¹
 τὴν Ἱερουσαλήμ. Εἰργοντο γοῦν ὑπὸ τῶν ἀλλοθῶν⁹²
 πολλάκις οἰκοδομῆσαι θελήσαντες τὸν ναόν⁹³· ὅθεν καὶ
 ἐν μ' αὐτὸν καὶ ζ' ἔτεσι μόλις ἠδυνήθησαν δειμα-
 σθαι, τοῦ Σολομώντος⁹⁴ ἐν ἑπταετεί χρόνῳ ἐκ θεμε-

• Ezech. xxxvii, 1 seqq.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ ὡς εἰ om. pr. A, εἰ om. B. ⁹⁹ οὐκ ἔσται] οὐχ AB.

⁹¹ τὸν ναόν] libri μᾶλλον. ⁹² ἄλλοθῶν AB.

ante totius operis solutionem : qualitas enim a mat-
 ria secundum hypostasim separatur quidem a sua
 statua, forma in ære deleta, sed quæ non amplius
 secundum substantiam subsistat. Quia vero forma a
 carne in morte recedere dicitur, agē quomodo re-
 cedat videamus. Separari aliquid ab aliquo dicitur
 aut facto et subsistentia, aut cogitatione, aut facto
 quidem seu operatione, sed non hypostasi : ut si
 quis triticum et hordeum mista inter se secernat.
 Quatenus enim secundum motum secernitur, ope-
 ratio dicitur ; quatenus vero secreta per se subsi-
 stunt, hypostasi divisa dicuntur. Cogitatione vero
 seu ratione, quando materiam a qualitatibus distin-
 guimus, et qualitates a materia. Operatione tantum
 et non hypostasi, cum separatum aliquid ab aliquo
 non amplius fuerit, substantiæ hypostasim non ha-
 bens. Intellegat autem quispiam hoc etiam in rebus
 mechanicis, quomodo se habeat, si statuam videat,
 aut equum ex ære fusum. Hæc enim contemplatus
 videbit naturalem formam in his mutari, et in aliam
 figuram mutata transformari, a qua prior forma
 naturalis deletur. Etenim si quis signa in hominis
 aut 300^b equi figuram effigiata collique faciat ;
 figuræ formam videbit extinctam, materiam ma-
 nere. Itaque absurdum est affirmare formam quidem
 nequaquam corruptam resurgere, corpus autem, in
 quo forma descripta est corrumpi. Atqui sane, in-
 quit, in spirituale transferetur corpus. Ergo fateri
 necesse est eandem proprie formam primam non
 resurgere, eo quod simul mutata et corporea sit
 cum corpore. Etsi enim in spirituale corpus trans-
 lata sit : ipsa tamen eadem non erit primum pro-
 prie subjectum [quod ante fuit], sed quedam illius
 in subtili corpore transformata similitudo. Si autem
 non eadem forma, neque idem corpus resurgit, sed
 aliud pro alio : simile enim alterum simile sibi est :
 illud ipsum, ad cuius exemplum factum est, fieri
 non potest.

Formam ait esse id, quod in figura formæ unius-
 cuiusque, membrorum identitatem exhibet.

Verbum quod dixit propheta Ezechiel de mor-
 tuorum resurrectione • Origenes allegorice inter-
 pretatus est, et ad Israelitarum ex captivitate
 Babylonica reditum quasi per vim detorsit, quem
 post multa sanctus Methodius coarguens hoc dicit :
 Neque Judæi plenam sinceramque libertatem as-
 secuti sunt, neque hostibus devictis majori cum
 potestate Hierosolymam incoluerunt. Imo sæpe
 cum instaurare urbem conarentur, ab aliis populis
 sunt impediti. Unde et intra quadraginta sex an-
 nos vix templum absolverunt, cum illud Salomon
 septem annis ab ipsis fundamentis excitatum per-

fecisset. Et quid opus est verbis? A Nabuchodonosore et successoribus ejus in Babylone usque ad Persarum in Assyrios expeditionem, et Alexandri imperium, et bellum jam cum Romanis incrucescens sexies ab hostibus Hierosolyma eversa sunt. Et hoc Josepho teste qui dicit: Anno altero Vespasiani imperatoris, capta autem et ante jam quinquies fuerat, iterum excisa est Hierosolyma. Asochaus enim Ægypti rex, et hujus successor Antiochus, deinde Pompeius, deinde post hos Sosius cum Herode captam urbem incenderunt. Ante hos vero Babylonis rex expugnatam vastavit. Ἡρώδης Σόσσιος ἑλόντες ἐπέρησαν τὴν πόλιν τήσας ἠρήμωσαν αὐτήν.

Origenes præterea hæc dicit: De Lazaro 301a et divite dubitari potest, aliis quidem simplicius dictum putantibus, quasi ambo in corporibus suis assumptis digna factis in vita præmia receperint: aliis subtilius, quia, cum post resurrectionem nemo in vita relinquatur, non existimant hæc in resurrectione contigisse. Dicit enim dives: *Habeo quinque fratres, ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum, mitte Lazarum, qui nuntiet ipsis, quæ hic sunt*. Quærent ergo per hæc linguam et digitum et sinus Abraham, et compellationis vocem, et fortasse figuram illam seu formam statim cum animæ excessu, similem corpori crasso et terreno. Res ita potest intelligi: Si quando quis ex mortuis narratur apparuisse, videtur in simili forma, quam in carne habuit. Deinde Samuel apprensus, ut manifestum est, spectabilis probat se corpore indutum fuisse. Si maxime demonstrationibus urgeamur fateri, animæ naturam incorpoream esse, hæc videri [demonstrationem]. Sed et dives punitus, et pauper in sinu Abraham requiescens ante Salvatoris adventum, et ante consummationem sæculi, et propterea ante resurrectionem, dum dicuntur hic quidem apud inferos puniri, ille vero in sinu Abraham requiescere, docent etiam nunc post excessum e vita animam corpore uti. Ad hæc vir sanctus respondet, figuram aliam visu similem sensibili huic, animam post emigrationem ex hac vita habere; animam incorpoream professus ad Platoniam fere rationem definit. Dum enim dicit illam post excessum ex hac vita vehiculo egere et veste, eo quod nuda comprehendi tenerive non possit, quomodo ergo per se non sit incorporea? Cum autem incorporea sit, quomodo non expers erit [per se] passionum, seu dolorum? Comitatur enim ipsam, si incorporea sit, uti nec pati, nec teneri possit. Ergo si concupiscentia irrationali nulla ratione fuit tacta, neque corporis dolentis patientis-

^d Luc. xvi, 27, 28.

VARIÆ LECTIONES.

^α αὐτῶν B ζ. ^β Ναβουχοδονόσωρ A. ^γ Ἀσυρίους A. ^δ τοῦ τῶν B. ^ε Οὐεσπασιανοῦ B. ^ς Σόσιος B ζ. ^ζ δὲ add. AB. ^η ἀπλουστέρων εἰ ποῶ ἀκριβεστέρων AB ^θ τούτων] malim τούτο. ^ι ἀνάκλισιν B: ἀνάκλισιν ζ. ^κ τῶν ante γῆνῶν add. AB. ^λ ἱστορεῖται — ὁμοίως AB: ἱστορήται — ὁμοίως ζ. ^μ ὁράται B. ^ν καθ' αὐτήν] libri καὶ ταύτην. ^ξ καὶ νῦν] ἴμο καὶ ἐν νεὶ κάν. ^ο ὁμοιοειδὲς ζ. ^π ἀν τῷ? ^ρ ἀσώματος B et corr. A. ^σ ἔσται] ἄν AB.

αὐτὸν ^α συμπληρώσαντος. Καὶ τί χρὴ λέγειν; Ἀπὸ γὰρ δὴ Ναβουχοδονόσωρ ^β καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Βαβυλῶνος βασιλευσάντων ἄχρι τῆς Περσῶν ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους ^γ καθόδου, τῆς τε Ἀλεξάνδρου ἡγεμονίας, καὶ τοῦ ^δ Ῥωμαίων τοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους συβραγέντος πολέμου, ἐξάκις κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰ Ἱεροσόλυμα. Καὶ τοῦτο Ἰώσηπος ἱστορεῖ λέγων· Ἔτει δευτέρῳ τῆς Οὐεσπασιανοῦ ^ε ἡγεμονίας, ἀλοῦσα δὲ καὶ πρότερον περτάκις, τοῦτο δευτέρον ἠρημώθη. Ἀσωχάιος μὲν γὰρ ^ς ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀντιόχος, ἔπειτα Πομπήιος, καὶ ἐπὶ τούτοις οὖν ^ζ πρὸ δὲ τούτων ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς κρο-

ῶτι Ἠριγένης τάδε φησί· Περὶ δὲ ^α τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου ἀπορεῖσθαι δύναται, τῶν μὲν ἀπλουστερον ^β οἰομένων ταῦτα λελείπειν, ὡς ἀμφοτέρων μετὰ τῶν σωμάτων λαμβανόντων τὰ ἄξια τῶν τῶ βίῳ πεπραγμένων, τῶν δὲ ἀκριβεστέρων, ἐπεὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐδεὶς ἐν βίῳ καταλείπεται, οὐκ ἐν τῇ ἀναστάσει οἰομένων ταῦτα γαγανέειν (λέγει γὰρ ὁ πλούσιος, ὅτι Πάντα ἀδελφοὺς ἔχω, καὶ ἴνα μοὶ ἐλθῶσιν εἰς τὸν τόπον τούτον τῆς βασάνου, πέμψον Λάζαρον ἀπαγγέλλοντα αὐτοῖς τὰ ἐνταῦθα), καὶ διὰ τούτων ^γ ζητούντων τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν δάκτυλον καὶ τοὺς κόλπους Ἀβραάμ καὶ τὴν ἀνάκλισιν. Καὶ τάχα τὸ τῆς ψυχῆς ἄμα τῇ ἀπαλλαγῇ σχῆμα, ὁμοιοειδὲς ὅν τῷ παχεὶ καὶ τῷ ^δ γῆνῳ σώματι, δύναται οὕτως λαμβάνεσθαι. Εἰ ποτε γοῦν ἱστορεῖται ^ε τις τῶν κεκοιμημένων φαινόμενος, ὁμοίως ἑώραται ^ς τῷ ὅτε τὴν σάρκα εἶχε σχῆματι. Εἶτα, ἀλλὰ καὶ ὁ Σαμουὴλ φαινόμενος, ὡς δὴλόν ἐστιν, ὁρατὸς ὢν παρίστησιν ὅτι σῶμα περιέκειτο, μάλιστα ἐὰν ἀναγκασθῶμεν ὑπὸ τῶν ἀποδείξεων τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀσώματος εἶναι καθ' αὐτήν ^ζ ἀποφῆνασθαι. Ἀλλὰ καὶ ὁ κολαζόμενος πλούσιος καὶ ὁ ἐν κόλποις Ἀβραάμ πένης ἀναπαυόμενος, πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος καὶ πρὸ τῆς [493 H.] συντελείας τοῦ αἰῶνος καὶ διὰ τοῦτο πρὸ τῆς ἀναστάσεως, λεγόμενοι ὁ μὲν ἐν ἔδου κολάζεσθαι, ὁ δὲ ἐν κόλποις Ἀβραάμ ἀναπαύεσθαι, διδάσκουσιν ὅτι καὶ νῦν ^η τῇ ἀπαλλαγῇ σώματι χρῆται ἡ ψυχή. Πρὸς ταῦτα ὁ ἅγιος τάδε φησί· Σχῆμα ἄλλο ὁμοιοειδὲς ^θ τῷ αἰσθητῷ τούτῳ μετὰ τὴν ἐνεσθῆν ἐκδημίαν ἔχειν ἐκτιθέμενος, τὴν ψυχὴν ἀσώματον ὑπὸ τι Πλατωνικῶς ἀποφαίνεται αὐτήν. Τὸ ^ι γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποφοίτησιν ὄχηματος αὐτὴν δεῖσθαι καὶ περιβολῆς λέγειν, ὡς οὐ δυναμένην κατασχεθῆναι γυμνήν, πῶς οὐκ ἂν καθ' αὐτήν ἀσώματον ^κ εἴη; [932 R.] Ἀσώματος δὲ οὐσα πῶς οὐκ ἔσται ^λ καὶ ἀνεπίδεκτος παθῶν; ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἀσώματον αὐτὴν ὑπάρχειν καὶ τὸ ἀπαθῆ εἶναι καὶ ἀπερὶσπαστον. Εἰ μὲν οὖν

ὑπὸ ἀλόγου οὐ παρείλατο ὅλως ἐπιθυμίας, οὐδὲ συμμετεβάλλετο ἀλγοῦντι καὶ πάσχοντι τῷ σώματι (ἀσώματον γὰρ σώματι ἢ σῶμα ἀσωμάτω οὐκ ἂν ποτε συμπαθεῖ), ἦν¹⁸ ἂν ἀσώματον δόξει αὐτὴν ἀκολούθως τοῖς εἰρημένους. Εἰ δὲ συμπάσχοι τῷ σώματι, καθάπερ καὶ διὰ τῆς ἐπιμαρτυρήσεως τῶν φαινομένων ἀποδείκνυται, ἀσώματος εἶναι οὐ δύναται. Ἡ γοῦν ἀγέννητος¹⁹ καὶ ἀνευθεῖς καὶ ἀκάματος φύσις ὁ Θεὸς μόνος ἔδεται, ἀσώματος ὢν, διὸ καὶ ἀόρατος· Θεὸν γὰρ οὐδεὶς εἶρακεν. Αἱ δὲ ψυχὰς ὑπὸ¹⁷ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Πατρὸς τῶν ὄλων, σώματα νεερά ὑπάρχουσαι, εἰς λόγῳ θεωρητὰ μέλη διακεκόσμηται, ταύτην λαβοῦσαι τὴν διατύπωσιν. Ὅθεν καὶ ἐν τῷ ἔθῃ, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου, καὶ γλώσσαν καὶ δάκτυλον καὶ τὰ ἄλλα μέλη ἱστοροῦνται ἔχειν, οὐχ ὡς σώματος ἑτέρου συνυπάρχοντος αὐταῖς αἰδοῦς, ἀλλ' ὅτι αὐταὶ¹⁸ φύσις αἱ ψυχὰς, παντὸς ἀπογυμνωθεῖσαι περιβλήματος, τοιαῦται κατὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσιν.

Ἵτι φησὶν ὁ ἅγιος ἐν ἐπιφθ. Ὅστε τὸ, Διὰ τοῦτο¹⁹ Χριστὸς ἀπέθανε, λεγόμενον, ἵνα ζῶντων καὶ νεκρῶν κυριεύσῃ, ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων παραληπτῶν, ζώντων μὲν τῶν ψυχῶν, κατὰ ἀθάνατον, νεκρῶν δὲ τῶν σωμάτων.

Ἵτι εἰ τιμιώτερον σῶμα ἀνθρώπου τῶν ἄλλων ζῶν, ὅτι χειρὶ τοῦ Θεοῦ λέγεται πεπλασθῆναι καὶ ὅτι τιμιώτερον τῆς ψυχῆς²⁰ τετύχηκεν ὀχλήματος^{21, 22}, πῶς τοῦτο μὲν ὀλιγοχρόνιον, ἀλόγων δὲ τινων πολλῶν πολυχρονιώτερα; ἢ ὅλον ὡς ἡ τοῦτου πολυχρόνιος ὑπερβίβει μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔσται.

ΣΛΕ΄.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν γεννητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μεθοδίου²³ καὶ ἐπισκόπου τοῦ περὶ τῶν γεννητῶν²⁴, ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν.

Ἵτι τὸ, Μὴ βιάητε²⁵ τὸ ἄγιον τοῖς κυσί, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν χοίρων, μαργαρίτας μὲν τοῦ ξενῶνος²⁶ τὰ μυστικώτερα τῆς θεοδότου θρησκείας ἐκλαμβάνοντος²⁷ μαθήματα, χοίρους δὲ τοὺς ἐπι ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς [494 H.] παντοδαῖς δίλην χοίρων ἐν βορβόρῳ καλινδουμένους (τῶν γὰρ εἰρηθεῖν παρὰ Χριστοῦ ἔλεγε μὴ παραβαλεῖν τὰ θεῖα μαθήματα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ φέρειν, ὅτι τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ταῖς ἀγρίαις ἡδοναῖς προ-

• Rom. xiv, 9- f Matth. vii, 6.

VARIAE LECTIONES.

¹⁸ ἦν AB : ἵνα ζ. ¹⁹ ἀγέννητος A. ¹⁷ ὑπὸ] libri ἀπό. ¹⁸ αὐταὶ A : καὶ αὐταὶ ζ. ¹⁹ διὰ τοῦτο] Rom. iiv, 9. ²⁰ τιμιώτερον τῆς ψυχῆς. ^{21, 22} ὀχλήματος B et corr. A : τιμιώτερον τῆς λογικῆς ψυχῆς. ὀχλήμα ζ. ²³ Μεθοδίου καὶ ἐπισκόπου AB : καὶ ἐπισκόπου Μεθοδίου ζ. ²⁴ γεννητῶν ζ. ²⁵ μὴ βιάη. Matth. vii, 6. ²⁶ τοῦ ξενῶνος delet A, om. B; legi possit τοῦ Ὀριγένης. ²⁷ ἐκλαμβάνοντος AB : ἐκλαμβάνοντας ζ.

NOTÆ.

(79) Error Methodii animas esse corporeas.

(80) Si legas ἢ pro ei, ut videtur legendum propter sequens, ὅλον, alius sensus est : Christus dicitur mortuorum sive corporum Dominus aut quia corpus humanum est, aut quia manifestum est illius.

(81) Forte Origenes quem refutat.

que sensu ullo fuit tacta, (nam incorporeum quomodo corporis sensu, aut corpus incorporei affectu tangatur?) sequitur convenienter prædictis ut incorporea esse videatur. Si autem cum corpore patiatur, quemadmodum **301^b** ex iis qui apparuerunt comprobatur, incorporea esse non potest. Ergo solus Deus natura ingenita, nullius indigens, et indefessa nec fatigabilis prædicatur, qui, cum incorporeus sit, propterea est invisibilis. Deum enim nemo vidit; animæ vero (79) a Patre universorum corpora rationalia conditæ, in membra ratione percipiendi exornatæ, hanc figuram acceperunt : unde apud inferos, ut in Lazaro et divite [est videre] linguam, et digitum, et alia membra habere dicuntur, non quod alienum corpus cum illis existat **B** informe, sed quod ipsæ animæ, ab omni tegumento nudatæ per se natura sua secundum substantiam tales sint.

Addit in fine vir sanctus, illud dictum : *In hoc Christus mortuus est ut vivorum et mortuorum dominetur* °, de animabus et corporibus accipiendum esse, vivis scilicet animabus, utpote immortalibus, mortuis vero corporibus.

Quod si (80) corpus humanum omnium animalium aliorum corporibus est nobilium, quia ipsius Dei manibus efformatum et rationalis animæ præstantius vehiculum : quomodo hoc tam brevis est ævi, cum multa animalium irrationalium corpora sint hoc multo longioris vitæ? Manifestum ergo **C** illius substantiam post resurrectionem longævam [sive æternam] fore.

CCXXXV.

Ex libro sancti Methodii de creatis excerpta.

Legi e sancto Methodio episcopo martyre per compendium excerpta de genitibus seu creatis.

Illud Christi : *Nolite projicere sanctum canibus, neque margaritas vestras ante porcos* †; dixit margaritas esse eos qui in Ecclesia sanctiora divinæ religionis mysteria capiunt : porcos vero, qui in omni genere impietatis et voluptatis veluti porci in cœno adhuc voluntantur (81). His, inquit, a Christo dictum est non esse cœlestia mysteria (82) projicienda, eo **D** quod hæc capere non possint, veluti impietatis et feris sædisve voluptatibus jam ante occupati. San-

cus Methodius ait, si per margaritas intelligendæ sunt venerandæ sacræque Litteræ, per porcos autem homines impietati et voluptatibus dediti, quibus apostolica 302^a dicta ad pietatem et Christi fidem ducentia non sint accommodata, sed celata, vide ne dicas ullum Christianorum apostolicis præconiis ex prioris vitæ impietate conversum esse. Neque enim ulla ratione divina Christi mysteria projecerint iis, qui propter infidelitatem similes sunt porcis. Aut ergo omnibus Græcis, et aliis infidelibus hæc mysteria a Christi discipulis sunt proposita et prædicata, illosque ab impietate ad Christum converterunt (uti et nos credentes confitemur), et illud dictum: *Ne projicite margaritas vestras ante porcos*, non potest amplius ita accipi, uti dictum est: aut hoc ita, ut dictum est, accepto seu intellecto, dicendum erit nobis, nulli infidelium quos porcis comparamus, per apostolica documenta quæ animas instar margaritarum illuminant, fidem in Christum et ab impietate libertatem partam esse. Sed hoc blasphemum est dicere. Ergo margaritæ hoc loco non sunt accipiendæ pro sanctioribus [Ecclesiæ] disciplinis, neque porci pro impiis. Neque illud dictum, *Nolite projicere margaritas vestras ante porcos*, ita explicandum est: Ne projicite impiis et infidelibus divina et fidem in Christum perficientia præcepta; sed margaritæ pro virtutibus accipiendæ sunt, quibus veluti pretiosus gemmis anima exornatur. Non abjiciendas autem eas porcis, hoc est, non projiciendas virtutes, castitatem nempe, temperantiam, justitiam et veritatem: has, inquam, non objiciendas esse impuris voluptatibus: hæc enim porcis comparantur: ne has depascentes, illos vitam porcis similem vivere cogant, et animam omni vitiorum genere compleant.

Origenes, quem centaurum (83) appellat, asserbat universum hoc [quod creatum est] soli sapienti et nullius indigo Deo coæternum esse. Dicebat enim, Sicut non est opifex sine opificio, poeta sine poematis, imperator sine subjectis, necesse est enim ut opifex ab opificio, poeta a poematis, et imperator a subjectis nominetur, [ita] necesse est creata a principio a Deo facta esse, nec tempus ullum esse, quo hæc non fuerint. Si enim fuit tempus quo non fuerunt opificia, ergo opificiis nullis existentibus, neque opifex est. Vide quæ sequatur [ex dictis] impietas: quin alterari etiam et mutari sequetur immutabilem 302^b et invariabilem Deum. Si enim non ab æterno omnia creavit, manifestum est illum a non faciendo ad facien-

A κατισχημένους), ὁ μέγας Μεθόδιος φησιν, εἰ μαργαρίτας τὰ σεμνοπρεπῆ καὶ θεὰ μαθήματα δεῖ ἐξακοῦειν, χοίρους δὲ τοὺς ἀσεβεῖα καὶ ἡδοναῖς συζῶντας, οἷς καὶ ἀπαράβλητα καὶ ἀπόκρυφα τὰ πρὸς εὐσέθειαν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀποστολικὰ διεγείροντα κηρύγματα δεῖ εἶναι, ὅρα ὡς οὐδένα λέγεις τῶν Χριστιανῶν τοῖς τῶν ἀποστόλων κηρύγμασιν ἐξ ἀσθεῖας αὐτῶν τῆς προτέρας ἐπιστρέψαι· οὐδὲ γὰρ ἂν πάντως παρέβαλον²⁸ τὰ κατὰ Χριστὸν²⁹ μυστήρια τοῖς δι' ἀπίστιαν χοίροις ἐοικόσιν. [933 R.] Ἡ οὖν πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπίστοις ταῦτα παρεβλήθη παρὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ ἐκηρύχθη, καὶ ἀπὸ τῆς ἀσθεῖας μετέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ὡσπερ οὖν καὶ πιστεύοντες ὁμολογοῦμεν, καὶ οὐκέτι δύναται νοεῖσθαι τὸ, *Μὴ βάλλετε³⁰ τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν³¹ τῶν χοίρων*, ὡς ἐβρόθήη· ἡ τοῦτου ὡς ἐλέχθη νοσημένου, ἀνάγκη ἡμᾶς λέγειν ὡς οὐδενὶ τῶν ἀπίστων, οὗς χοίροις ἀπεικάζομεν, ἐκ τῶν ἀποστολικῶν διδαγμάτων, μαργαρίτων δίκην τὰς ψυχὰς καταυγαζόντων, ἢ εἰς Χριστὸν πίστις³² καὶ ἡ τῆς ἀσθεῖας ἐλευθερία γεγένηται. Βλάσφημον δὲ τοῦτο. Οὐκ ἄρα δεῖ μαργαρίτας μὲν τὰ μυστικώτερα τῶν μαθημάτων ἐλαμβάνειν ἐνταῦθα, χοίρους δὲ τοὺς ἀσεβεῖς, οὐδὲ τὸ, *Μὴ βάλλετε³³ τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν³⁴ τῶν χοίρων*, εἰς τὸ, *Μὴ παραβάλλετε³⁵ τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἀπίστοις τὰ μυστικά καὶ τελειοποιὰ τῆς εἰς Χριστὸν³⁶ πίστεως διδάγματα, παραλαμβάνειν.* Ἄλλὰ μαργαρίτας μὲν τὰς ἀρετὰς ἐκδέχασθαι χρὴ, αἷς ὡσπερ πολυτίμοις μαργαρίταις ἡ ψυχὴ καθωραϊζεται, μὴ παραβαλεῖν δὲ αὐτοὺς τοῖς χοίροις, τούτεστι μὴ παραβαλεῖν αὐτὰς³⁷ τὰς ἀρετὰς, οἷον ἀγγελίαν καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀληθειαν, ταύτας δὲ μὴ παραβαλεῖν ταῖς μαχλώσασιν ἡδοναῖς (χοίροις γὰρ εἰκόσιν αὗται), ἵνα μὴ τὰς ἀρετὰς αὐταὶ καταφαγοῦσαι χοιρώδη βίον καὶ πολυπαθὴ τὴν ψυχὴν βιοτεύειν παρασκευάσωσιν³⁸.

Ἐπεὶ δὲ ὁ Ὀριγῆνης³⁹, ὃν Κένταυρον καλεῖ, ἔλεγε συναῖδιον εἶναι τῷ μόνῳ σοφῷ καὶ ἀπροσδεεῖ Θεῷ τὸ πᾶν. Ἐφασκε γὰρ, Εἰ οὐκ ἔστι δημιουργὸς ἄνευ δημιουργημάτων, ἢ ποιητῆς ἄνευ ποιημάτων, οὐδὲ παντοκράτωρ ἄνευ τῶν κρατούμενων (τὸν γὰρ δημιουργὸν διὰ τὰ δημιουργήματα ἀνάγκη καὶ τὸν ποιητὴν διὰ τὰ ποιήματα καὶ τὸν παντοκράτορα διὰ τὰ κρατούμενα λέγεσθαι), ἀνάγκη ἐξ ἀρχῆς αὐτὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γεγενῆσθαι, καὶ μὴ εἶναι χρόνον ὅτε οὐκ ἦν ταῦτα. Εἰ γὰρ ἦν χρόνος ὅτε οὐκ ἦν τὰ ποιήματα, ἐπεὶ τῶν ποιημάτων μὴ ὄντων οὐδὲ ποιητῆς ἔστιν, ὅρα οἷον ἀσθεὲς ἀκολουθεῖ. Ἄλλὰ καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ μεταβάλλειν τὸν ἀτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον συμβήσεται Θεόν. Εἰ γὰρ ὕστερον πεποίηκε τὸ πᾶν, δηλον ὅτι ἀπὸ⁴⁰ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μετέβαλε.

VARIE LECTIONES.

²⁸ παρέβαλον ζ. ²⁹ κατὰ τὸν Χρ. ζ. ³⁰ βάλλετε Α. ³¹ ἐμπροσθεν post χοιρῶν ponit Β. ³² ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ΑΒ: ἡ εἰς πίστιν ζ. ³³ βάλλετε ζ. ³⁴ παραβάλλετε ζ. ³⁵ εἰς τὸν Χριστὸν Α. ³⁶ αὐτὰς] αὐτοῖς Β. ³⁷ βιωτεύειν παρασκευάσωσιν Α. ³⁸ ὁ Ὀριγῆνης] οὐ τὸν Ὀριγῆνην λέγει, ἀλλ' ὁ Ὀριγῆνης Κένταυρον τινα ὀνόματι ἐπιλαμβάνεται ταύτης ἐχόμενον τῆς δόξης τῆς ἀσεβοῦς ιη. ς. Β. ³⁹ ἀπὸ οὐ. ΑΒ.

NOTÆ.

(83) Methodius Origenem centaurum appellavit. Beue.

[405 H.] Τοῦτο δὲ ἄτοπον μετὰ τῶν προειρημένων. Ὁὐκ ἄρα δυνατὸν λέγειν μὴ εἶναι ἀναρχον καὶ συναΐδιον τῷ Θεῷ τὸ πᾶν.

Πρὸς ὃν φησι δι' ἑτέρου προσώπου ὁ ἅγιος ἑρωτῶν. Ἐὰν γε σοφίας καὶ δόξης καὶ συλλήβδην πάσης ἀρετῆς ἀρχὴν καὶ πηγὴν οὐσιωδῶς, ἀλλὰ μὴ ἐπικτητικῶς ἦν τὸν Θεόν; ὁ δὲ, Ναί. Τί δὲ πρὸς τοῦτοις; οὐχὶ τέλειος πάντῃ δι' ἑαυτὸν καὶ ἀπροσδεής; Ἀληθῆ. Ἀμήχανον γὰρ τὸ ἀπροσδεὲς δι' ἕτερον εἶναι τι ἀπροσδεός; Ἀμήχανον. Πᾶν γὰρ τὸ δι' ἕτερον πληρὸς ὃν καὶ ἀτελὲς λεπτέον; Ἀνάγκη. Τὸ γὰρ αὐτὸ δι' ἑαυτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὃν, καὶ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ μένον, τέλειον εἶναι τοῦτομόμον δοξαστέον; Ἀληθέστατα λέγεις. Τὸ δὲ μήτε αὐτὸ δι' ἑαυτὸ μήτε αὐτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὃν φαίης ἂν ἀπροσδεός; Οὐδαμῶς. Ὁὐκ ἄρα ὁ Θεὸς τέλειος διὰ τι νομισθήσεται. Ὁ γὰρ διὰ τι τέλειόν ἐστιν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀτελὲς ἀνάγκη τυγχάνειν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸς δι' ἑαυτὸν τέλειος, ἀλλ' οὐ δι' ἕτερον λογισθήσεται; Ὁρθότατα. [956 R.] Ἐτερον Θεὸς κόσμου, καὶ ἕτερον κόσμος Θεοῦ; Παντελῶς. Ὁὐκ ἄρα τέλειον φατέον⁴⁶ καὶ δημιουργὸν καὶ παντοκράτορα διὰ κόσμον τὸν Θεόν; Οὐ. Ὅπως [μὴ] δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ διὰ κόσμον, καὶ ταῦτα τραπετὸν, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τέλειος εὐρίσκατο; Προσηκόντως. Τί δέ; τὸν πλούσιον διὰ τὸν πλοῦτον λεπτέον πλούσιον; Ὁρθῶς. Καὶ τὸν σοφὸν κατὰ μετοχὴν τῆς οὐσιώδους σοφίας, οὐκ αὐτὸν σοφίαν ὄντα, σοφὸν προσαγορευτέον; Ναί. Τί δέ; καὶ τὸν Θεόν, ἕτερον ὄντα κόσμου⁴⁷, διὰ κόσμον αὐτῆς πλούσιον καὶ εὐεργέτην καὶ δημιουργὸν κλητέον; Οὐδαμῶς, ἄπαγε⁴⁸. Οὐκοῦν αὐτὸς ἑαυτοῦ πλοῦτος, καὶ δι' αὐτὸν πλούσιος καὶ δυνατὸς τυγχάνει; Ἔσκεν. Ἦν ἄρα καὶ πρὸ κόσμου πάντῃ ἀπροσδεής ὢν καὶ Πατὴρ καὶ παντοκράτωρ καὶ δημιουργὸς, ὅπως⁴⁹ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ δι' ἕτερον ταῦτα ἦ; Ἀνάγκη. Εἰ γὰρ διὰ κόσμον καὶ οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἕτερος ὢν κόσμου⁵⁰, παντοκράτωρ γνωρίζοιτο (συγγνώμην ὁ Θεὸς, ἀναγκάζομαι γὰρ τοῦτο εἰπεῖν), αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀτελής⁵¹ ἔσται⁵² καὶ προσδεής τούτων δι' ἃ παντοκράτωρ καὶ δημιουργὸς ἐστίν; Ὑπερφυῶς. Ὁὐκ ἄρα ἀποδεκτέον ταύτην τὴν ὀλέθριον ἀμαρτίαν περὶ Θεοῦ τῶν λεγόντων παντοκράτορα καὶ⁵³ δημιουργὸν διὰ τὰ κρατούμενα καὶ δημιουργούμενα τραπετὰ, ἀλλ' οὐ δι' ἑαυτὸν εἶναι τὸν Θεόν.

ipse secundum seipsum imperfectus esset, et indigens his, quorum causa omnipotens et creator est supernaturalis. Rejiciendus ergo perniciosus error eorum, qui dicunt de Deo, Deum non propter seipsum, sed propter

303a subjectas res et creatas, quae⁴⁶ ὅρα δὲ καὶ ὧδε. Εἰ ὕστερον, ἐφης, πεποιήται ὁ κόσμος μὴ πρότερον⁴⁷ ὢν, μεταβάλλειν ἀνάγκη τὸν ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτον Θεόν· τὸν γὰρ ποιούντα πρότερον μὴδὲν, ὕστερον δὲ, ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ἀνάγκη. Ἐλέγον γὰρ Πέπαιται δὲ τοῦ ποιεῖν ποτε τὸν κόσμον ὁ Θεός, ἢ οὐ; Πέπαιται. Οὐπω γὰρ ἦν τετελειωμένος ἂν. Ἀληθές. Εἰ οὖν τὸ ποιεῖν ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν ἀλλοίωσιν

dum transiisse. Sed hoc una cum antedictis absurdum est, ergo dici non potest non esse principii expers et Deo coaeternum hoc universum.

Huic respondet alia quasi persona per interrogationem [sermocinationis sive dialogi]: Nonne Deum existimas principium et fontem sapientiae, gloriae, et simul omnis virtutis substantialiter et non ascititiae? Sane, inquit, sed quid hoc ad rem? Nonne absolute per seipsum perfectus est et nullius indigens? Ita est. Impossibile enim est, ut id quod nullius indiget, sit propter alterum aliquid, [quam etiam] nullius indigens. Impossibile [inquam]. Quidquid enim propter alterum perfectum est, necesse est dicatur imperfectum. Hoc enim solum quod propter seipsum sui ipsius perfectio est et in seipso manet, perfectum esse censendum est? Verissime censes. Quod autem neque ipsum, propter seipsum, neque ipsum sui ipsius est perfectio, dices alieni non egentem? Nequaquam. Deus ergo non perfectus propter aliud existimabitur. Quod enim propter aliud perfectum est, nonne est necesse ut id in seipso sit imperfectum? Necesse. Nonne ergo Deus ipse propter seipsum et non propter aliud perfectus iudicabitur? Rectissime. Nonne aliud est Deus mundi, et aliud mundus Dei? Omnino. Non igitur Deus et creator et omnipotens, perfectus est dicendus propter mundum? Nequaquam, ne propter mundum, praesertim mutabilem, ac non propter seipsum [potius] dicatur secundum se perfectus, merito convenienter. Quamobrem dives, nonne propter divitias dives appellandus est? Recte. Et sapiens secundum participationem essentialis sapientiae, qui non est ipsa sapientia, sapiens tamen dicendus est? Sane. An ergo et Deus, qui non est mundus, propter mundum tamen sic dives, benefactor et creator nominandus est? Nequaquam, apage. Nonne ipse in seipso et propter seipsum dives ac potens est? Videtur. Eratne etiam ante mundi molitionem, omnino nullis indigens, pater nempe et omnipotens, et creator, adeo ut propter seipsum et non propter aliud sit haec omnia? Necessarium est. Si enim propter mundum, et non propter seipsum alius a mundo existens, omnipotens esse intelligeretur (pace tua Deus, cogor ita lo-

mutabiles sunt, esse omnipotentem et creatorem. Etiam ita ratiocinare: Si non ab aeterno, inquis, mundus est conditus, et olim non fuit, necesse est Deum impatibilem et inalterabilem mutari. Etenim necesse est illum prius nihil facientem a non faciendo ad faciendum transire et mutari; dicebant enim: Requievitne Deus a mundo faciendo necne? Requievit; alioqui enim nondum esset perfectus. Ita est. Si ergo facere, a non faciendo, Deo

VARIAE LECTIONES.

⁴⁶ φατέον] φατέ AC. ⁴⁷ κόσμου] libri κόσμον. ⁴⁸ ἄπαγε] οὐδαμῶς A. ⁴⁹ post ὅπως cum AB omisi ἀ-
τός. ⁵⁰ ὢν καὶ κόσμου C. ⁵¹ ἀτελής] his perunt AB. ⁵² ἔσται] ἂν ἔσται: rc. A, ἂν B. ⁵³ παντοκρ. εἶναι
καὶ AB. ⁵⁴ πρότερος A.

alterationem affert, nonne etiam non facere, a faciendo? Ita prorsus. Mutatum autem diceret eum hodie operantem, ab eo quod erat cum non operaretur? Nequaquam. Neque ergo ideo illum mutari necesse erit, quod faciat mundum, ab eo quod erat, quando non faciebat. Atque [ita] non necessario dicendum erit hoc universum existere cum illo propter hoc ipsum illi coæternum, ne cogantur dicere illum esse mutatum.

Atqui sic mecum disputant: Diceresne genitum, quod generationis principium non habet? Non equidem. Quod enim caret generationis principio, necessario est ingentum. Si autem genitum est, concedis ab aliqua causa esse genitum: prorsus enim impossibile est sine causa generationem esse? Impossibile. Nonne ergo et mundum, et quæcunque sunt in illo? Nonne vel ab aliquo, vel Deo creatore postea factum dicemus cum prius non esset? Perspicuum est a Deo. Impossibile enim est, ut quod generationis principio circumscribitur, id infinito esse coinstitutum? Impossibile.

Ergo iterum, centaure, ad principium disputationis revertamur. Affirmatisne ea quæ existunt, divina scientia facta esse necne? Iterum dicent: Minime (84), sed ab elementis, vel materia, aut firmamentis, aut quibus hæc verbis appellare vultis, nihil enim interest. His enim absque creatione præexistentibus, temereque oberrantibus, Deus [illa] secernens, omnia fabricatus est, velut præstans pictor ex multis coloribus unam exprimit ideam seu imaginem. Nec hoc [dicent]. Omnino enim refugient contra seipsos hoc testari, ne dato quod materia habuerit principium secretionis et transformationis, cogantur fateri Deum cœpisse materiam prius indigestam seu informem verbo perfecte 303b digerere et expolire.

Age vero quoniam Deo iuvante dicendo ad hunc locum pervenimus, si cui statua basi sua collocata, elegansque sit, cujus concinnam pulchritudinem spectatores mirentur, sed dissentientes inter se contentur evincere partium esse genitam [factam], partim vero ingentam [non factam]; quæsierim ego ex vobis qua de causa ingentam dicatis, an propter artificem ut ne unquam ab opere vacuus esse censeatur (85), an propter seipsam? Atqui si propter artificem, quomodo ingentia erit cum ab artifice efformetur? Nam si expertus omnis pevitus artis et rudis, effingatur ad quamcunque velit artifex formam seu figuram, quomodo erit ingentia, [manum] passa et tractata? Si rursus propter seipsam perfe-

Α του Θεου καταφθαίρεται, ουχι και το μη ποιειν εν του [μη] ποιειν; 'Ανάγκη. 'Ηλλοιωσθαι δε αυτον 50 φαίης μη ποιουντα σημερον παρ' ο ην οτε εποίησεν; Ουδαμώς. Ουδ' ερα δε' εποίησεν τον κόσμον, ηλλοιωσθαι αυτον ανάγκη παρ' ο ην οτε ουκ εποίησεν και ουτε ανάγκη συνπαρχειν αυτω το παν δελ λέγειν, δια το μη αναγκάζεσθαι λέγειν [496 H.] ηλλοιωσθαι, ουτε 51 συναδιον δι' αυτο τουτο.

Και μοι φάθι 52 και ωδε· Γενητον το μη γενεσεως εχον αρχην φαίης αν; Ου δεητα· ει γαρ μη αποκειται γενεσεως αρχη, ες ανάγκης αγενητον εστιν. Ει δε γεγονεν, υπο αιτιου τινος διδωσ αυτο γεγονεναι· παντη γαρ αδυνατον χωρις αιτιου γενεσιν εχειν; 'Αδυνατον. Κόσμον δε ουν, και οσα εν αυτω, ελλου 53 τινος η Θεου δημιουργουντος φησομεν γεγονεναι υστερον, προτερον 54 ουκ εντα; Δηλον δει Θεου. 'Αδυνατον γαρ το γενεσεως αρχη περιορισθεν συναπεραντον 55 ειναι τω απεραντω; 'Αδυνατον.

Πάλιν δε ουν, ω Κένταυρε, εξ αρχης διαλεγόμεθα 56. Θεία επιστήμη τα εντα φατέ γεγονέναι, η ου; 'Ω βάλη 57, λέξουσιν, ουδαμώς, αλλά από των στοιχείων η ύλης η στηριγμάτων, η όπως αυτοι ταυτα βούλεσθε ονομάζειν· ουδεν γαρ διαφέρει. Τούτων αγενήτως προϋφαστηκότων και πλημμελώς φερομένων, ο Θεος διακρίνας ετεχνάσατο 58 τα πάντα, ωσπερ αγαθος ζωγράφος από πολλών χρωμάτων μίαν τεχνησάμενος ιδεαν; [937 R.] Ουδέ τουτο· πάντως γαρ αποφεύξονται ομολογήσαι καθ' εαυτών, να μη της κατακρίσεως 59 και της μεταμορφώσεως την ύλην συγχωρούντες αρχην εσχηκυίαν, αναγκασθώσι τω λόγω κατά πάντα τον Θεον ηρχθαι του διοικειν λέγειν και κατακοσμειν την προτερον αμορφον ουσαν ύλην.

Φέρε γαρ, επειδη, ουν τω Θεω φάναι, ενταυθα του λόγου γεγοναμεν, ητω τις ανδριάς, εστώς επί βάσεως, καλός· ου θαυμάζοντες οι θεώμενοι την ευρυθμον 60 καλλονην διαφερέσθωσαν προς άλληλους, πη μαν γενητον, πη[δε και αγενητον πειρωμενοι λεγειν 61. 'Εροίμην γαρ σφας, δι' ην αιτιαν αγενητον αυτον φατε; ποτερον δια τον τεχνητην, όπως μηδαμώς αργήσας της δημιουργίας νομιζοιτο, η δι' αυτον 62; 'Αν μεν γαρ δια τον τεχνητην, πως αγενητος ων προς του τεχνητου δημιουργειται; Ει γαρ ολως εν ενδελα της τέχνης καθέστηκε χαλουργουμενος προς το σχειν οποιον ο δημιουργος εθελοι χαρακτηρα, ποιω τρόπω αγενητος εσται 63 πάσχων τε και δριώμενος; Ει δε αυ δι' εαυτον τέλειος και αγενητος

VARIAE LECTIONES.

50 δε τον αυτον B. 50 δε' εποίησεν libri οτε ποιειν. 51 ουτε AB: δει ζ. 52 φασί AB. 53 αντε ελλου cum AB omisi μων. 54 προτερον B: πρώτων ζ. 55 προσι συναπεραντον cum AB omisi γαρ το γενεσεως. 56 διαλεγόμεθα corr. B: διαλεγόμεθα ζ. 57 βάλη] πάλιν B et corr. A: alii βάλε i. e. άβάλε. 58 ετεχνάσατο AB: ετεχνήσατο ζ. 59 κατακρίσεως] διακρίσεως Scaliger, μετακρίσεως alii. 60 ευρυθμον AB: ερρυθμιον ζ. 61 λέγειν πειρωμενοι ζ. 62 εαυτον A. 63 εσται] αν AB.

NOTÆ.

(84) ω βάλη. 'Ο απαγε inquiet. In margine πάλιν iterum. αγενήτως proprie sine generatione. Κα-

τακρίσεως malim διακρίσεως, nisi idem valeant. (85) Causam hanc non bene assequor.

λέγοντο μὴ δεῖσθαι τῆς ἰσχύος ἢ ἀνδρίας, κατὰ τὸ ὀλέθριον δόγμα, ἀνάγκη αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. Ἡ οὐδὲ τοῦτον ἴσως ἐβέλησαντες προσήμασθαι τὸν λόγον πικρότερον ἀποκρινόμενοι, τὸ μὲν βρέτας ἀγέννητον οὐκ εἶναι λέγοντες, γεννητὸν δὲ εἶναι ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν οὐκ ἔχον, ὅπως ἀνάρχως λέγοιτο κρατεῖν τοῦ τεχνάσματος ὁ τεχνίτης. Οὐκοῦν, ὡς οὗτοι, λέξομεν αὐτοῖς, εἰ μὴ χρόνος μῆτε αἰὼν εὐρίσκονται ἐπάνω, ὅτε οὐκ ἦν τέλειος ὁ ἀνδρίας, τί παρέσθεν αὐτῷ ὁ τεχνίτης ἢ τί ἐνέργησεν εἰς αὐτόν; Φατέ· εἰ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀνευδής ὢν καὶ οὐκ ἔχων ἀρχὴν γενέσεως, τυγχάνει, ταύτη μᾶλλον καθ' ὁμᾶς ὁ δημιουργὸς οὐδέποτε δημιουργήσας οὕτε δημιουργῶν εὐρεθήσεται. Καὶ πάλιν εἰς αὐτὸ ἔοικεν ὁ λόγος περιδεδραμηκέναι, αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. Ἐὶν γὰρ κἀν τὸ ἀκαριαίτατον ἀνδριάντα κινήσας ὁ δημιουργὸς λεχθῆ, ἀρχῆ ὑποπίσσειται, καθ' ἣν πρότερον [497 H.] αὐτὸν ἀκροσμον καὶ ἀκίνητον ὄντα ἤρξατο κινεῖν καὶ κοσμεῖν. Οὐκοῦν καὶ ἦν καὶ ἔσται διηλεκτικῶς ὁ αὐτὸς ἀεὶ κόσμος· ἀπεικαστέον γὰρ τῷ μὲν θεῷ τὸν τεχνίτην, τὸν δὲ ἀνδριάντα τῷ κόσμῳ. Πῆ δὴ οὖν, ὡς ἡλίθιοι, ὀλεσθε τὴν κτίσιν συναπέραντον οὖσαν τῷ δημιουργῷ μὴ δεῖσθαι τοῦ δημιουργοῦ; Τὸ γὰρ συναπέραντον μηδαμῶς ἀρχὴν γενέσεως ἔχον, καὶ συναγέννητον καὶ ἰσοδύναμον ἀνάγκη τυγχάνειν. Τὸ δὲ ἀγέννητον, αὐτοτελὲς καὶ ἀτρεπτον φανθῆν, καὶ ἀπροσδεὲς καὶ ἀφθορον ἔσται. Καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐκ εἶται ὁ κόσμος τρεπτὸς καθ' ὁμᾶς.

Ἐκκλησία παρὰ τὸ ἐκκεκλικέναι. τὰς ἡδονὰς λέγεσθαι φησιν.

Ἐπιφάνειος ὁ ἄγιος, δύο δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς προσωπολογημένοις ἐφαμεν εἶναι ποιητικὰς, τὴν ἐξ οὐκ ὄντων γυμνῶ τῷ βουλήματι χωρὶς μελλήσμου. Ἐμα τῷ θελήσει αὐτοουργοῦσαν ὁ βούλεται ποιεῖν· τυγχάνει δὲ ὁ Πατήρ· θεάσαν δὲ κατακοσμοῦσαν καὶ ποιήσασαν κατὰ μίμησιν τῆς προτέρας τὰ ἡδὲ γεγονότα· ἔστι δὲ ὁ Υἱὸς, ἡ παντοδύναμος καὶ κραταῖα χεὶρ τοῦ Πατρὸς, ἐν ἣ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν ὕλην ἐξ οὐκ ὄντων κατακοσμεῖ.

Ἐπιφάνειος ὁ ἄγιος φησιν.

[940 R.] Ἐπιφάνειος φησιν, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, φησιν, Ἀρχὴν δὲ αὐτὴν τὴν σοφίαν λέγων τις οὐκ ἀν ἀμάρτοι. Λέγεται γὰρ παρὰ τινε τῶν ἐκ τοῦ θεοῦ χοροῦ λέγουσα περὶ αὐτῆς τὸν τρόπον τοῦτον, Κύριος ἐκτίσεν με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με. Ἡ γὰρ ἀκλόουθον καὶ πρεπωδέστερον πάντα ἔει· γίνεσθαι ἦλθον εἶναι ταύτης νεώτερα, ἐπεὶ καὶ δι' αὐτῆς γεγονόσιν. Ἐπίστησον γὰρ, εἰ μὴ καὶ τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν, εἰ μὴ

⁶ Gen. 1, 1. ^h Prov. viii, 22. ⁱ Joan. 1, 1, 2.

VARIÆ LECTIONES-

⁶⁶ τῆς om. A. ⁶⁷ ὡ om. AB. ⁶⁸ τὸ] τὸν AB. ⁶⁹ ἀνδριάντα] ἰναλλὴν τὴν ἀνδριάντα, εἰ ποῦ κινήσας. ⁷⁰ δὴ] ἐξ AB. ⁷¹ ἔσται] ἂν AB, ἂν ἔσται γ. ⁷² ἐκκεκλικέναι AB: ἐκκεκλικέναι γ. ⁷³ δὲ expungit A, om. B. ⁷⁴ ποιητικῆς AB. ⁷⁵ μελλήσμου AB: μελισμοῦ γ. ⁷⁶ τῆν] καὶ AB. ⁷⁷ Κύριος] Prov. viii, 22.

Acta et ingenta, dicatur, secundum perniciosam vestram sententiam, arte non egere, necesse erit fateri statum per se sponte [sine artifice] factam. At neque hanc admissuri orationem, mordacius respondebunt, simulacrum quidem ingenitum non esse dicentibus, genitum autem esse generationis principio semper carens, ut opifex opificio ab æterno major dicatur. Agite vos, nonne, illis dicemus, Si neque tempus, neque ævum retro ullum reperitur, quando statua perfecta non fuit, quid illi artifex præstitit? aut quid efformavit in illa? Dicite. Nam si ipsa nullius indiga principium generationis nullum habet, ita secundum vos, potius creator nunquam creavit, neque creare dicitur. Atque ita rursum ad idem revoluta oratio, cogatur opus suas sponte factum fateri. Quodsi enim, quamvis rudissimam statum molitius sit artifex, illa tamen [generationis] principium habebit, quo informem et rudem artifex cœpit tractare et expolire. Ergo nec erat nec erit perpetuo idem semper mundus (comparandus est enim artifex Deo, et statua mundo). Quomodo ergo, o stupidissimi, existimatis creaturam Creatori cœternam [adeoque] Creatore [non] indigere? Cœternam enim, cum nullum generationis principium admittat, necesse est ut sit etiam ingenitum et ejusdem potentie. Quod autem ingenitum est, id manifeste etiam per se perfectum ~~304~~ et immutabile, nulliusque egens et incorruptibile erit. Et si ita se res habet, ex vestra sententia mundus erit immutabilis.

Ecclesiam ab evocandis voluptatibus (hoc est extirpandis) dictam ait.

Porro sanctus dicit: Duas in supra dictis affirmabamus esse effectrices facultates: unam quæ ex rebus non existentibus sola voluntate, sine partium distinctione simul atque vult, quidquid vult efficit; est autem hic Pater: alteram, quæ perficit, variatque et exornat, secundum prioris potentie ideam, quod jam ante factum est, et hic est Filius, omnipotens nempe et invicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, postea perficit seu exornat.

Affirmat etiam sanctum librum Job esse Moysis.

Docet præterea super illis verbis: *In principio creavit Deus cælum et terram*; eum qui principium ipsam dixerit esse sapientiam, non aberraturum. Dicitur enim apud quemdam e cœu sacro scriptorum sic de seipsa loqui: *Dominus condidit me initium viarum suarum ad opera sua, ante sæculum fundavit me*. Erat enim consequens et decentior omnia quæ creata sunt, esse hac posteriora, cum per eam facta sint. Considera, annou et hoc evangelistæ, *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, hæc consequatur? Et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum*. Principium

enim, a quo germinavit verissimum Verbum, fatendum est esse Patrem conditorem universorum : in quo erat [Verbum]. Illud autem, *Hoc erat in principio apud Deum, potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, insinuare videtur, cum potentiam principium appellat. Ergo post proprium æternumque principium quod Pater est, Verbum quoque est aliorum principium per quod omnia creantur.*

Origenes postquam multa fabulatus est de universi æternitate, etiam hoc infert : Neque ergo ab Adam, ut quidam affirmant, cum prius non esset homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rursus, ante sex dies, quam crearetur Adam, cœpit fieri. Quod si quis hæc cupiat dispicere, prius perpendat, annon secundum **304** b Mosē sit facilis numeratu unus dies, iis qui ita Mosē exponunt? prophetica voce hic etiam acclamante : *A sæculo et usque in sæculum tu es, quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesternæ quæ præterit, et custodia in nocte* . Mille annis in unum diem conclusis, in oculis Dei, a consilio mundo usque ad requiem nostram (86), optimi calculandi magistri affirmant sex dies præterisse. Annum vero sexies millesimum, ab Adamo ad nos usque aiunt extendi. Ergo a nobis usque ad principium in quo Deus creavit cælum et terram tredecim dies numerantur (nam in septimo mundi millenario iudicium aiunt futurum), quibus Deus antiquior, it vos ipsi secundum vestram insaniam dicitis, nihil quidquam [ante id tempus] egit aut creavit, et Patris nomine ac Creatoris privatus est. Si autem tredecim dies sunt in oculis Dei a mundo condito, quomodo Sapientia in Jesu Sirach dicit : *Arenam maris, et pluviae guttas, et dies sæculi quis dinumeravit* ? Hæc serio disputans Origenes vide quomodo nugeatur.

CCXXXVI.

Ejusdem, De libero arbitrio.

Legi ejusdem quædam ex libro *De libero arbitrio*, pariterque (nactus ipse ejusmodi compendium) unde sint mala, et quis eorum auctor. Deus enim is non est; neque enim malis delectatur, quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter censui aliquid existere cum Deo, quod materiam nominant, ex qua universa condidit, ex qua mala esse mihi videntur (87-88). Cum enim materia informis esset et absque ulla figura, et insuper temere inerraret, non passus est eam omnino ita casu circumferri, sed

‡ Psal. LXXXIX, 2, 4. † Eccl. 1, 2.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ ἀμάρτη AB. ⁷⁷ φασί AB: ⁷⁸ τὸ] ἡμῶν τῶν. ⁷⁹ πρώτως ζ. ⁸⁰ ἔσται] αν AB: εἰς ζ. ⁸¹ ἀπὸ] Psal. LXXXIX, 2. ⁸² γενέσεως AB: γενέσεως μέχρις καταπαύσεως ζ. ⁸³ δὲ A: δὲ καὶ ζ. ⁸⁴ Σιράχ B. ⁸⁵ ἀμμων, 1, 2. ⁸⁶ τῆς A: ὡσαύτως τῆς ζ. ⁸⁷ δὴ] exspectabam δέ.

NOTÆ.

(86) Usque ad requiem nostram, id est usque ad creationem hominis postquam quievit Deus. (87-88) Hæc ex aliena sententia dicit.

τούτοις ὁμαρτεῖ ⁷⁶. Τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ἀφ' ἧς ἀνεβλάστησεν ὁ ὀρθότατος Λόγος, τὸν Πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν ὄλων φατέον ⁷⁷, ἐν ᾧ ἦν· τὸ ⁷⁸ δὲ, *Ὁὐτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν*, τὸ ἐξουσιαστικὸν τοῦ Λόγου, ὃ εἶχε παρὰ τῷ Πατρὶ καὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἰς γένεσιν παρελθεῖν, ἔοικε σημαίνειν, τὴν ἐξουσίαν ἀρχὴν εἰπῶν. Ὁὐκοῦν ἀρχὴ, μετὰ τὴν ἰδίαν ἀναρχὸν ἀρχὴν τὸν Πατέρα, αὐτὸς τῶν ἄλλων γίνεται, δι' ἧς ἅπαντα δημιουργεῖται.

Ἵτι Ὀριγῆνης μετὰ τὸ πολλὰ μυθήσασθαι περὶ τῆς τοῦ παντός ἀδιόστητος ἐπάγει καὶ τοῦτο· Ὁὐτε οὖν ἀπὸ Ἀδάμ, ὡς φασί τινες, πρότερον οὐκ ὦν ὁ ἄνθρωπος τότε πρώτως ⁷⁹ πλασθεὶς εἰς κόσμον παρεῖλθεν, οὕτε αὐτὸς κόσμος πρὸ ἑξ ἡμερῶν τῆς τοῦ Ἀδάμ γενέσεως ἤρξατο δημιουργεῖσθαι. Εἰ δὲ φιλοφρονοῖτο διαφέρεσθαι πρὸς ταῦτά τις, πρότερον φρασάτω εἰ μὴ εὐαριθμητός ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως κατὰ τὴν Μωσέως βίβλον τοῖς οὕτως αὐτὴν ἐκλαμβανομένοις ὁ χρόνος ἔσται ⁸⁰, τῆς προφητικῆς καὶ ἐνθάδε βοῴσης φωνῆς, Ἀπὸ ⁸¹ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ· *ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου ὡς [498 H.] ἡμέρα ἢ χρόνος, ἧτις διήλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτὶ*. Χιλίων γὰρ ἐτῶν περιοριζομένων εἰς μίαν ἡμέραν ἐν ὀφθαλμοῖς Θεοῦ, ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ⁸² μέχρις ἡμῶν, ὡς οἱ περὶ τὴν ἀριθμητικὴν φάσκουσι δεινοί, ἑξ ἡμέραι συμπεραιοῦνται. Ἐξακισχιλιοστὸν ἄρ' ἔτος φασὶν ἀπὸ Ἀδάμ εἰς δεῦρο συντελεῖν· τῇ γὰρ ἑβδομάδι τῷ ἑπτακισχιλιοστῷ ἔτει χριστὸν ἀφίξεσθαι φασιν. Ὁὐκοῦν αἱ πᾶσαι ἡμέραι δέκα καὶ τρεῖς ἀφ' ἡμῶν ἕως εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ, ἐν ἧ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, μετροῦνται. Ὡν ὁ Θεὸς ἀνώτερον κατὰ τὴν σφῶν αὐτῶν ἄνοιαν οὐδὲν οὐδαμῶς δημιουργήσας ἐγεγύμνωτο τοῦ Πατρὸς καὶ παντοκράτωρ εἶναι. Εἰ δὲ ⁸³ τρισκαίδεκά εἰσιν ἡμέραι ἐν ὀφθαλμοῖς Θεοῦ ἀπὸ γενέσεως κόσμου, πῶς φησὶν ἢ ἐν τῷ Σειράχ ⁸⁴ σοφία, Ἄμμων ⁸⁵ θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὕδατος καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσει; Ταῦτά φησιν ὁ Ὀριγῆνης σπουδάζων, καὶ ὄρα οἷα παύσει.

ΣΛΓ'

Τοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐταξουσίου.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ *Περὶ αὐταξουσίου*, τῆς ⁸⁶ ἴσης καὶ αὐτὸς τυχὼν συντομίας. Πῶθεν τὰ κακὰ καὶ τίς ὁ τούτων ποιητής; Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς οὐκ ἔστιν, ὅτι μὴδὲ τούτοις ἡδεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς δρῶντας αὐτὰ βδελύσεται. Διόπερ ἐδοξέ μοι συνυπάρχειν τι αὐτῷ, τοῦνομα ὕλη, ἐξ ἧς τὰ ὄντα ἐδημιούργησεν, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναι μοι δοκεῖ. Ἄπολοι τε γὰρ καὶ ἀσχηματίστου [941 R.] οὐσης αὐτῆς, πρὸς δὴ ⁸⁷ τούτοις καὶ ἀτάκτως φερομένης, οὐ διὰ παντός κατέλιπεν αὐτὴν οὕτως φέρεσθαι, ἀλ-

λά δημιουργεῖν ἤρχετο, καὶ ἀπὸ τῶν χειριστῶν αὐ-
 τῆς τὰ κάλλιστα διακρίνειν ἤθελε. Καὶ οὕτω γοῦν
 ἐδημιούργησεν ὅσα ἐξ αὐτῆς ἤρμοξε Θεῷ δημιουρ-
 γεῖν. Τὰ δὲ ὅσα αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τρυγῶδη
 ἐτύγγανε, ταῦτα ἀνάρμοστα θυγατρὸς δημιουργίαν
 ὡς εἶχε κατέλιπεν· ἐξ ὧν δοκεῖ μοι νῦν ἐπιρρεῖν τὰ
 κακά. Ταῦτα μὲν οὗτος· πρὸς αὐτὸν δὲ φησιν, Ὅτι
 μὲν οὖν ἀδύνατον ἀγέννητα δύο ἄμα, οὐδὲ σὲ ἀγνοεῖν
 νομίζω. Ἡ γὰρ ἠνώσθαι ἢ κεχωρισθαι αὐτὰ λέγειν
 ἀνάγκη. Εἰ μὲν οὖν ἠνώσθαι λέξοι, ἐν τῷ ἀγέννητον·
 ἕκαστον γὰρ τούτων μέρος ἔσται⁸⁸ τοῦ πλησίον, ἀλ-
 λήλων δὲ μέρος τυγγάνοντα ἀγέννητον, ἀλλ' οὐκ ἀγέ-
 ννητα ἔσται· οὐδὲ γὰρ τὸν ἀνθρώπον μέρος ἔχοντα κα-
 τακερματίζομεν εἰς πολλὰ γενητά. Εἰ δὲ κεχωρι-
 σθαι⁸⁹ φῆσαι τις, ἀνάγκη εἶναι τι τὸ ἀνὰ μέσον ἀμ-
 φοτέρων, ὅπερ καὶ τὸν χωρισμὸν αὐτῶν δείκνυσι.
 Τοῦτο δὲ ἔσται ταυτὸν ὃν ἦνωται θατέρῳ τῶν δύο,
 καὶ ἀνάγκη πάλιν ἢ ἔνωσιν ἢ χωρισμὸν πρὸς τὸ ἔτε-
 ρον ζητεῖν. Ἐνωσιν μὲν ἀδύνατον ἰδεῖν, εἴπερ θα-
 τέρω ταυτὸν εἶναι καὶ ἠνώσθαι δέδοται· ἠνωτο γὰρ
 ἂν οὕτως⁹⁰ καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ᾧ ταυτὸν εἶναι τοῦτο
 ἐδόθη. Εἰ δὲ κεχωρισθαι ἀπαιτεῖ ὁ λόγος, πάλιν τὸ
 χωρίζον ἀπαιτητέον, ἕως ἂν ἀπείρων ἡμῖν ἀγενή-
 των ἔσμός ἀναφανῇ. Ἄν δ' ἄρα τις καὶ τρίτον λέξη⁹¹
 λόγον, τουτέστι τὸ μήτε κεχωρισθαι τὸν Θεὸν τῆς
 ὕλης, μηδ' αὖ πάλιν ὡς ἐν μέρει ἠνώσθαι, εἶναι δὲ
 ὡς ἐν τόπῳ [καθάπερ] τῇ ὕλῃ τὸν [499 H.] Θεὸν καὶ
 τὴν ὕλην ἐν τῷ Θεῷ, ἀκουέτω ὅτι ἐὰν τόπον τοῦ
 Θεοῦ τὴν ὕλην εἴπωμεν, ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρητὸς
 ἔσται⁹², τῇ ὕλῃ περιγραφόμενος⁹³, καὶ τῇ ὕλῃ ὁμοίως
 ἀτάκτως φερόμενος· τοῦ γὰρ ἐν ᾧ ἔστι πλημμελῶς
 κινουμένου, ἀνάγκη καὶ τὸ ἐν αὐτῷ συγκινεῖσθαι.
 Πότερον δὲ ἐπλήρου τὴν ὕλην ὁ Θεός, ἢ ἐν μέρει
 αὐτῆς, ἐτύγγανεν; Εἰ μὲν γὰρ ἐν μέρει, μικρότερος
 αὐτῆς ἔσται δὴ ἐν μέρει αὐτῆς χωρηθεῖς· εἰ δὲ ἐπλή-
 ρου, πῶς ταύτην ἐδημιούργησεν; ἀνάγκη γὰρ ἢ συ-
 στολήν τινα τοῦ⁹⁴ Θεοῦ λέγειν, ἧς γενομένης ἐδη-
 μιούργησεν ἑκείνο ἀφ' οὗ ὑπεχώρησεν, ἢ καὶ αὐτὸν
 τῇ ὕλῃ συνδημιούργησεν, οὐκ ἔχοντα ὑποχωρήσεως
 τόπον. Εἰ δὲ τὸν ὕλην ἐν τῷ Θεῷ εἶναι λέγοι τις,
 ῥητέον πότερον ὡς διασταμένου αὐτοῦ⁹⁵ ἀφ' αὐτοῦ,
 καὶ ὡς περ ἐν ἀέρι ζῶων ὑπάρχει⁹⁶ γένη, μεριστομέ-
 νου αὐτοῦ εἰς ὑποδοχὴν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ, ἢ
 ὡς περ ἐν γῆ ὕδωρ; Εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν ἀέρι, μεριστὸν
 ἀνάγκη λέγειν τὸν Θεόν· εἰ δὲ ὡς ὕδωρ ἐν τῇ γῆ,
 ἦν δὲ ἀτακτος καὶ ἀκοσμος ἡ ὕλη, πρὸς δὴ τούτοις
 ἔχουσα καὶ κακὰ, τὸν Θεὸν λέγειν ἀνάγκη τῶν ἀκο-
 σμητῶν καὶ κακῶν τούτων αἰτιῶν. Καὶ ὅρα [γὰρ] ὡς
 ὕλην ὑποτιθέμενος, ἵνα μὴ τῶν κακῶν ποιητὴν εἴ-
 ποις⁹⁷ τὸν Θεόν, δοχεῖον αὐτὸν τῶν κακῶν εἶναι
 λέγεις.

mala præterea in se contineret, necesse erit dicere Deum rerum informium et malarum esse auctorem. Et advertite, quemadmodum materiam supponendo, ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris, Deum facias receptaculum malorum.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ἔσται] ἂν AB, ἂν ἔσται C. ⁸⁹ κεχωρίσται AB. ⁹⁰ ἂν οὕτως AB : οὕτως ἂν C. ⁹¹ λέξη A : λέξει C. ⁹² ἔσται] ἂν AB. ⁹³ περιγραφόμενος καὶ τῇ ὕλῃ om. AB. ⁹⁴ τινα τοῦ] αὐτοῦ AB. ⁹⁵ αὐτοῦ C. ⁹⁶ ὑπάρχει] libri ὑπάρχειν. ⁹⁷ εἴποις] εἰπὼν AB : εἰπέν C.

A perficere cœpit, optimamque a pessimis secernere voluit. Itaque ergo molitus est ea quæ Deo ad creandum erant apta. Quæcunque vero, ut sie loquar, erant feculentata, illa, ut ad creationem inepta, ut erant reliquit. Unde mihi nunc videntur profuisse mala. Hæc quidem ille; contra quem disputat [Methodius]. Quod si fieri nullo modo possit, ut duo simul sint increata, nec te quidem ignorare puto; aut enim illa inter se unita, aut separata esse necessario dicendum erat. Si quis unita dixerit: erit unum increatum, unaquæque enim pars horum erit alteri similis, partes enim inter se pares sunt unum increatum, et non erunt increata, neque **305a** enim hominem ex multis partibus constantem in multa creata dividimus. Si vero divisa seu separata quis dixerit [illa increata dno], necesse est ut sit aliquid medium inter utrumquæ, quod separationem illorum ostendat. Hoc autem si sit idem cum altero ex duobus, cum illo unitum est, et rursus erit necesse quærere aut conjunctionem aut separationem alterius ab altero. Unionem enim videre impossibile est, si alterum sit idem cum eo, et unitum esse concedatur. Sic enim uniretur etiam id quod a principio idem cum eo fuisse concessum est. Si autem separatim fuisse ratio docet, rursus quærendum est per quod fuit separatim, donec infinitorum nobis copia increatorum occurrat. Quod si quis etiam tertiam sententiam habuerit, hoc est, neque separatim fuisse Deum a materia, neque rursus velut in parte [seu cum altera partium] unitum, sed esse Deum in materia velut in loco, et materiam in Deo, is intelligat, quod si locum Dei, materiam esse dixerimus, necessario etiam materia circumscriptus, veluti loco includetur, unaque cum materia temere circumferetur. Etenim illo temere moto in quo est, necessario etiam id una movetur quod est in illo. Totamne materiam Deus occupabat, an partem illius tantum? Si partem tantum, ergo minor erat illa, utpote una tantum illius parte totus circumscriptus; si totam, quomodo hanc creavit? Necesse est enim ut dicamus Deum fuisse aliquo modo in se retractum, ut contractione facta illam partem, a qua se retraxit, crearet; aut illum una cum materia creasse, cum non haberet locum, quo se interim reciperet. Si vero quis asserat [materiam in Deo fuisse, quærendum est an Deus a seipso loco fuerit divisus, et velut in aere animalia sunt, illo diviso, locus sit factus iis rebus quæ in eo sunt? aut velut in terra aqua? Et siquidem ut in aere, tunc Deum divisum cogemur asserere: si autem ut aqua in terra, cum materia esset informis et indigesta, et

Deum rerum informium et malarum esse auctorem. ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris,

Quin et ita argumentare : Materiam ergo informem A
ais exstiasse cum Deo, ex qua mundum creavit? Ita
mihi videtur. Nonne igitur, si informis erat materia
[sine qualitatibus], formatus est mundus a Deo? in
mundo autem sunt qualitates; qualitatū conditor fuit
Deus. Ita est. Quoniam vero tibi videtur impossibile
esse ut 305^b ex nihilo fiat aliquid, responde ad
quæstionem : Videntur tibi qualitates mundi esse
non subjectis qualitatibus factæ? Videntur. Et has
esse aliquid aliud a substantia existimas? Ita, aliud.
Nonne ergo, si Deus qualitates ex non subjectis
qualitatibus condidit, quæ ex substantiis non sunt
factæ, cum substantiæ non sint qualitates, erit necesse
dicere illas ex nihilo a Deo esse creatas : super-
vacuum autem erit docere nihil a Deo ex nihilo
factum esse. Enimvero res de hoc [argumento] ita B
decidatur. Nam etiam apud nos videmus quædam per
homines ex nihilo fieri, ut si exemplum ab archi-
tectonicis capiamus : quando hi urbes ex non urbi-
bus condunt, et templa ex non templis. Quodsi,
quia his substantiæ subjectæ sint, existimas ab illis
hæc ex rebus existentibus fieri, falleris ratione.
Neque enim substantia condit civitatem, aut templa,
sed ars quæ circa substantiam (seu materiam) ver-
satur, quæ non ex subjecta aliqua arte quæ sit in
substantia, producit, sed ex ea quæ non est in
illis, existit. Sed videris mihi hac ratione dictis
occurrere, ab artifice per artem aliquid in substan-
tia fieri : respondeo ad hoc, nec in homine quidem
artem ex subjecta arte aliqua fieri, eo quod non
possit substantia ex se artem procreare. Est enim
ars ex illis accidentibus, quæ tum habent suum
esse, quando in substantia aliqua fiunt : homo enim
etiam sine tectonica erit homo. Tectonica autem
nulla erit, nisi prius homo exstiterit. Unde artes in
hominibus ex non ente procreari necessario dicen-
dum est. Ergo si hoc ita se habere in hominibus
ostendimus, quomodo non æquum erit dicere, non
solum qualitates a Deo ex non existentibus, sed
etiam substantias posse fieri? Dum enim possibile
videtur, ut aliquid ex nihilo fiat, ostenditur etiam
substantias ex nihilo fieri posse.

Iterum vero disceptandum est de malis. Mala
videntur tibi esse substantiæ, an qualitates sub-
stantiarum? Qualitates. Materia eratne sine qualita-
tibus, et informis? Erat. Sunt enim hæc omnia com-
posita cum substantia ex iis quæ accidunt substan-
tiæ. Neque enim homicidium est substantia, neque
quidquam aliorum malorum, sed ab operatione deno-
minantur. Neque enim cædes est homo, sed faciendo
hanc, homicida inde cognominatur, qui non
est ipsa cædes, neque, ut compendio dicam,
quidquam ex aliis malis est substantia, sed 306^a
mala dici potest faciendo aliquid mali. Similiter
ratiocinare : Si quid aliud animo conceperis quod
homini sit causa malorum : velut est illud malum,

Λέγε δὲ καὶ ὧδε· Φῆς τοίνυν ἀποιὼν ὕλην συνυπάρ-
χειν τῷ Θεῷ, ἐξ ἧς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἐδημιούρ-
γησεν; Οὕτω μοι δοκεῖ. Οὐκοῦν εἰ ἀποιὼς ἐτύγχανεν
ἡ ὕλη, γέγονε δὲ κόσμος πρὸς τοῦ Θεοῦ, ἐν δὲ τῷ
κόσμῳ αἱ ποιότητες, τῶν ποιότητων γέγονε ποιητὴς ὁ
Θεός; Οὕτως ἔχει. [944 R.] 'Ἐπεὶ δὲ σοὶ δοκεῖ καὶ
ὡς ἀδύνατον ἐξ οὐκ ὄντων γίνεσθαι τι, πρὸς τὴν
ἐρώτησιν ἀποκρίναί··· Δοκεῖ σοὶ τὰς τοῦ κόσμου
ποιότητας··· μὴ ἐξ ὑποκειμένων γεγενημένη ποιότη-
των; Δοκεῖ. Ἔτερον δὲ τι παρὰ τὰς οὐσίας ὑπάρ-
χειν αὐτάς; Οὕτως ἔχει. Οὐκοῦν εἰ μήτε ἐξ ὑποκει-
μένων ποιότητων τὰς ποιότητας ἐδημιούργησεν ὁ
Θεός, μήτε ἐκ τῶν οὐσιῶν ὑπάρχουσι τῷ μηδὲ οὐσίας
αὐτάς εἶναι, ἐκ μὴ ὄντων αὐτάς ὑπὸ Θεοῦ γεγενη-
ναί· ἀνάγκη εἰπεῖν. Περιττὸν ἄρα τὸ δοξάζειν ὡς
οὐδὲν ἐξ οὐκ ὄντων γίνεται πρὸς τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ὁ
μὲν περὶ τούτου λόγος ὧδε ἔχεται. Καὶ γὰρ παρ'
ἡμῖν ὁρώμεν ἀνθρώπους ἐξ οὐκ ὄντων ποιούντάς
τινα, οἷον ἐπὶ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τὸ παράδειγμα
λάβωμεν· ἡ· γὰρ οὔτοι ποιοῦσι πόλεις οὐκ ἐκ πόλεων
καὶ ναοὺς οὐκ ἐκ ναῶν. Εἰ δ' ὅτι τοῦτοι οὐσίαι ὑπό-
κεινται, οἳ ἐξ [οὐκ] ὄντων αὐτοῦς· ταῦτα ποιεῖν,
τῷ λόγῳ σφάλῃ. Οὐδὲ γὰρ ἡ οὐσία ἐστὶν ἡ ποιοῦσα
τὴν πόλιν ἢ τοὺς ναοὺς, ἀλλ' ἡ περὶ τὴν οὐσίαν τέχνη.
ἡ οὐκ ἐξ ὑποκειμένης τινὸς τέχνης ἐν ταῖς οὐσίαις
γίνεται, ἀλλ' ἐξ οὐκ οὐσίας ἐν αὐταῖς γίνεται. Ἀπαν-
τήσῃ μοι δοκεῖς οὕτω τῷ λόγῳ, ὅτι τεχνίτης τῇ
ἐν τῇ οὐσίᾳ τέχνῃ ποιεῖ. Φημί δὲ πρὸς τοῦτο ὅτι
οὐδὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ τινος ὑποκειμένης τέχνης
προσγίνεται. Οὐδὲ γὰρ ἔνεστι τὴν ἐφ' ἑαυτῆς οὐσίαν
δοῦναι τὴν τέχνην· τῶν γὰρ συμβεβηκότων ἐστὶ,
καὶ τῶν τότε τὸ εἶναι ἐχόντων, ὅποταν ἐν οὐσίᾳ τι
γένηται. [500 H.] Ὁ μὲν γὰρ ἀνθρώπος καὶ χωρὶς
τῆς τεκτονικῆς ἐστὶ, ἡ δὲ οὐκ ἐστὶ· ἐὰν μὴ πρότερον
ἀνθρώπος ᾖ. Ὅθεν τὰς τέχνας ἐξ οὐκ ὄντων εἰς ἀνθρώ-
πους παρφυκέναι γίνεσθαι λέγειν ἀναγκαῖον. Εἰ τοίνυν
τοῦτο οὕτως ἔχειν ἐπ' ἀνθρώπων ἰδεῖξάμεν, πῶς
οὐχὶ προσῆκε τὸν Θεὸν μὴ μόνον ποιότητας ἐξ οὐκ
ὄντων φάναι δύνασθαι ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ οὐσίας; Τῷ·
γὰρ δυνατόν φανῆναι τὸ γίνεσθαι τι ἐξ οὐκ ὄντων,
καὶ τὰς οὐσίας οὕτως ἔχειν δείκνυται.

Πάλιν δὲ διαληπτέον τῶν κακῶν περὶ. Τὰ κακὰ
πότερον οὐσίαι σοὶ δοκοῦσιν εἶναι ἢ ποιότητες οὐσιῶν;
Ποιότητες. Ἡ δὲ ὕλη ἀποιὼς ἦν καὶ ἀσχημάτιστος;
Οὕτως. Πέπλεκται ἄρα τὰ ὀνόματα ταῦτα τῇ οὐσίᾳ
ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ. Ὅτε γὰρ ἐστὶν ὁ φόνος
ἡ οὐσία οὕτε τι τῶν ἄλλων κακῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐνεργειῶν
παρονομάζεται. Οὕτε γὰρ φόνος ὁ ἀνθρώπος,
ἀλλὰ τῷ ἐνεργηθέναι τοῦτον παρωνύμως φονεὺς
παρονομάζεται, μὴ ὡς φόνος αὐτός· οὕτε συλλήδην
εἰπεῖν τι τῶν ἄλλων κακῶν ἐστὶν ἡ οὐσία, ἀλλὰ τῷ
πρᾶξαι τι τῶν κακῶν κακῇ λέγεσθαι δύναται. Ὅμοιος
ἐπινόησον, εἰ τι ἕτερον ἀναπλάττεις ἐν τῷ νῷ κακῶν
τοῖς ἀνθρώποις αἴτιον, ὡς κάκεινο· κακὸν ἐν τῷ
τούτῳ ἐνεργεῖν καὶ ὑποβάλλειν ποιεῖν τὰ κακὰ.

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ ἀπόκρινε ζ. ¹¹ ποιότητος τοῦ κόσμου A. ¹ γέγονεν A. ² ἡ B et corr. A : εἰ ζ. ³ αὐτοῦς B : αὐτάς ζ.
⁴ ἐστὶ bis om. AD. ⁵ τῷ A : τό ζ. ⁶ κάκεινος κακός B et corr. A.

Ἔστι γὰρ καὶ αὐτὸς κακὸς ἐξ ὧν ποιεῖ· διὰ τοῦτο γὰρ κακὸς ἔστιν λέγεται, ὅτι τῶν κακῶν ἐστὶ ποιητής. Ἄ δὲ τις ποιεῖ, οὐκ ἐστὶν αὐτὸς, ἀλλ' ἐνεργεῖα αὐτοῦ, ἀφ' ὧν τὴν προσηγορίαν τοῦ κακὸς λέγεσθαι λαμβάνει. Εἰ γὰρ αὐτὸν ἐποιεῖν εἶναι ἀποιεῖ, ποιεῖ δὲ φόνους καὶ μοιχεύας καὶ ὅσα ὅμοια, αὐτὸς ἐστὶ ταῦτα· εἰ δὲ αὐτὸς ἐστὶ ταῦτα, ὅτε γίνεται, τὴν σύστασιν ἔχει. Οὐ γινόμενα δὲ καὶ τοῦ εἶναι παύεται. Γίνεται δὲ ταῦτα πρὸς ἀνθρώπων. Ἔσονται ἄρα τούτων¹⁰ οἱ ἄνθρωποι ποιηταί, καὶ τοῦ εἶναι καὶ μηκέτι εἶναι αἰτιοί. [945 R.] Ἄλλ' εἰ ἐξ ὧν ἐνεργεῖ ἕκαστος ὑπάρχει κακὸς, ἃ δὲ ἐνεργεῖ, ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει, ἤρξατο κάκεινος εἶναι κακὸς, ἤρξατο δὲ καὶ ταῦτα τὰ κακά. Εἰδ' οὕτως ἔχει, οὐκ ἐστὶν ἀνάρχος τις κακὸς, οὐδὲ ἀγέννητα τὰ κακά.

Ἄλλὰ τὸ¹¹ μὲν πρὸς τὸν ἕτερον λόγον ἰκανῶς, ὡς φιλεῖ, πεποιημέναι μοι δοκεῖς. Ἐξ ὧν γὰρ προλαβὼν ἔδωκε τῷ λόγῳ, ἐκ τούτων συνάγειν ἔδοξας καλῶς. Ὡς ἀληθῶς γὰρ, εἰ ἀποιοῦς ἐτύγγχανεν ἡ ὕλη, τῶν δὲ ποιότητων¹² δημιουργὸς ὁ θεός, ποιότητες δὲ τὰ κακά, ποιητής¹³ τῶν κακῶν ὁ θεός. Ἐμοὶ δὲ ψευδὸς δοκεῖ τὴν ὕλην ἀποιοῦν λέγειν· οὐδὲ γὰρ ἐνεστὶν εἰπεῖν περὶ τῆς τίνος οὐσίας ὡς ἐστὶν ἀποιοῦς. Ἄλλὰ μὴν καὶ ἐν ᾧ ἀποιοῦν εἶναι λέγει¹⁴, τὴν ποιότητα αὐτῆς μὴνύει, ὅποια ἐστὶν ἡ ὕλη διαγραφόμενος, ὅπερ ἐστὶ ποιότητος εἶδος. Ὅθεν εἰ σοὶ φίλον ἐστὶν, ἀνωθεν ἀρχοῦ¹⁵ τοῦ λόγου. Ἐμοὶ γὰρ ἡ ὕλη ποιότητος ἀνάρχως ἔχειν δοκεῖ· οὕτω γὰρ καὶ τὰ κακά ἐκ τῆς ἀπρόβουλας αὐτῆς εἶναι λέγω. Ὁ φιλεῖ, εἰ ἐμπροσθεν ἦν ἀνάρχως ἡ ὕλη, τίνος ἄρα ἐστὶ¹⁶ ποιητής ὁ θεός; εἴτε γὰρ οὐσίας ἐροῦμεν, προεῖναι φαμεν· εἴτε αὐτὴν ποιότητος, καὶ αὐτὰς¹⁷ ὑπάρχειν λέγομεν. Οὐκοῦν [501 H.] οὐσίας τε οὐσης καὶ ποιότητων περιττὸν εἶναι μοι δοκεῖ δημιουργὸν λέγειν τὸν θεόν, *litalis, et illas existisse asserimus. Ergo et substantiæ et qualitatum conditorem asserere Deum supervacaneum mihi videtur.*

Ἄλλ' ἀπόκριται ἐρωτώμενος, τίνι τρόπῳ δημιουργὸν εἶναι φησὶ τὸν θεόν, πότερον ὅτι τὰς οὐσίας ἐκείνας εἰς τὸ μηκέτι ὑπάρχειν, ἀπερ ἦσαν ποτε, ἢ ὅτι τὰς μὲν οὐσίας ἐφύλαξε, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῶν ἐκείνας; Ὅτι μοι δοκεῖ ἀλλαγὴν οὐσιῶν γεγονέναι, ἀλλὰ μόνον ποιότητων, καθ' ἃς δημιουργὸν εἶναι λέγομεν τὸν θεόν· καὶ ὡς περ¹⁸ εἰ τύχοι λέγειν ἐκ λίθων οἰκίαν γεγονέναι, ἐφ'¹⁹ ὧν οὐκ ἐνεστὶν εἰπεῖν ὡς οὐκέτι λίθοι μένουσι τῇ οὐσίᾳ οἰκία λεγόμενοι οἱ λίθοι (τῇ γὰρ ποιότητι τῆς συνθέσεως τὴν οἰκίαν γεγονέναι φημί), οὕτω μοι δοκεῖ καὶ τὸν θεόν, ὑπομενούσης τῆς οὐσίας, τροπὴν τῶν ποιότητων αὐτῆς πεποιημέναι, καθ' ἣν τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσιν πρὸς τοῦ θεοῦ γεγονέναι φημί. Πότερον καὶ σοὶ δοκεῖ τὰ κακά ποιότητες οὐσιῶν εἶναι; Δοκεῖ. Ἄνωθεν δὲ ἦσαν αἱ ποιότητες

A quod situm est in subministrando et suggerendo [hiscæ hominibus] ut faciant mala. Est enim et ipse malus, ob ea quæ facit; propterea enim malus esse dicitur, quod sit auctor malorum. Quæ vero quis facit, is non est id ipsum quod facit, sed ipsius operatio, unde ipse nomen mali sibi acquisivit. Etenim si ipsum esse dixerimus id quod facit, facit autem cædes, adulteria et hoc genus similia, erit ipse hæc [quæ facit]. Si autem est ipse hæc, habet suum esse, quando sunt, quando autem non sunt, etiam ipse esse desinit. Fiant autem hæc ab hominibus; homines ergo erunt horum auctores, et ut sint, vel non sint, causæ. Atqui si ob ea quæ quisque facit, malus est; quæ autem facit principium habent, ergo cœpit et ille esse malus, et cœperunt esse ipsa quoque mala. Quod si verum est, ergo nemo ab æterno malus, neque æterna sive ingenita sunt mala.

B Enimvero, amico, præsentem quidem disputationem mihi contra alium opportunius videris instituisse. Unde enim ille visus est orationis fundamenta sumere, inde tu bene visus concludere. Vere enim disputasti: si materia informis seu sine qualitatibus fuit, qualitatum autem auctor Deus; mala vero qualitates sint, malorum ergo conditor Deus erit. At mihi falsum videtur, materiam informem seu sine qualitatibus esse. De nulla enim substantia possis affirmare illam informem esse. Quin hoc ipso quod informem appellat, qualitatem ejus declarat, et qualis materia sit describit, quod est species qualitatis. Quæro, si tibi placet, altius ordire disputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere videtur. Ita quippe, o amico, et mala ex eodem fonte promanare assero. Si materia suis affecta qualitatibus ab æterno fuit, cujus erit creator Deus? Sive enim substantias dixerimus creatas, affirmamus illas jam ante fuisse; sive rursus qua-

Sed interrogatus responde: Qua ratione Deum creatorem esse dicis, an quod substantias, quæ aliquando fuerunt, in nihilum redegerit? an quod substantias quidem conservavit, sed qualitates earum mutavit? Nulla mihi videtur substantiarum mutatio facta, sed tantum 306b qualitatum, quarum causa creationem esse Deum asseveramus. Et quemadmodum si quis dicat, ex lapidibus factam esse domum, de quibus non solet dici, quod adhuc substantia maneat lapides, sed lapides domus dicuntur: nam ex qualitatum compositione domum factam dico: ita censeo Deum, manente substantia, mutationem quamdam qualitatum fecisse, cujus causa mundum hunc a Deo procreatum esse affirmo. Videntur tibi quoque mala, substantiarum esse qualitates? Videntur. Fueruntne hæc qualitates ab æterno,

VARIÆ LECTIONES.

¹ κακός] κακά A. ² κακός] κακοῦ AB. ³ ἐστὶ οἱ. AB. ⁴ τούτων οἱ. AB. ⁵ τὸ AB: τὸν ζ. ⁶ ποιότητων] ποιητῶν pr. A. ⁷ ποιητής τῶν κακῶν A, τῶν κακῶν ποιητής B: τῶν κακῶς ἐστὶ ποιητής ζ. ⁸ λέγειν AB. ⁹ ἀρχοῦ] ἀνάρχου A, ἀνάρχου C. ¹⁰ ἐστὶ οἱ. AB. ¹¹ αὐτάς AB: ταύτας ζ. ¹² καὶ ὡς περ] καίπερ AB. ¹³ ἐφ' AB: ἀφ' ζ.

in materia, an principium existendi habuerunt? A Fuisse has qualitates ab æterno cum materia existimo. Non arbitraris mutationem aliquam qualitatum esse a Deo factam? Arbitror factam. In melius? Mihi videtur. Ergo si qualitates materiæ inter mala sunt numeratæ, Deus autem materiæ qualitates in melius aliquid convertit, necessario quærendum est unde mala sint. Aut enim omnes, cum malæ essent, in melius sunt conversæ: aut aliæ quidem erant malæ, aliæ vero non. Et malæ quidem in melius: reliquæ vero, quæcunque erant commodæ, ornatus causa a Deo mutatae sunt. Ita ego censeo, ab æterno qualitates fuerunt constitutæ. Quomodo ergo malas qualitates, ut a principio fuerunt, relictas dicis? An potuisse illas [a Deo] tolli? aut Deum quidem voluisse, non potuisse tamen eas tollere? Si potuisse ais, et noluisse, facis illum auctorem horum malorum: quod potuerit efficere ut non essent mala, et tamen illa, ut erant, esse permiserit. Quoniam cum partem aliquam materiæ perficeret, partem autem illius negligeret, cum et illam in melius posset mutare, mihi videtur causa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam. Ergo in exitium partis [partem Deus] condidit. Inno illius causa hæc pars summa injuria affecta mihi videtur: quam materiæ partem a malis secretam exornavit. Antequam enim perpoliretur (89), nullus illi sensus malorum aderat: nunc vero singulæ illius partes sensum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum: priusquam animal fiat, mala non sentit. At ubi **307a** a Deo formatus homo fit, tunc simul et mali incumbentis sensum accipit. Ita hoc, quod a Deo beneficii causa materiæ collatum dicis, potius in exitium illius procreatum deprehenditur. Si vero dicas a Deo mala tolli non potuisse; hæc impossibilitas aut arguit illum natura esse imbecillum, aut timore a fortiore aliquo victum: vide utrum horum omnipotenti et bono Deo velis assignare.

δεδουλωμένον πρὸς τινος κρείττονος, ὄρα ὅποιόν τούτων προσάπτειν ἐθέλοις ²⁷ τῷ παντοκράτορι καὶ ἀγαθῷ Θεῷ.

Sed iterum de materia responde. Estne simplex aliqua materia an composita? Si enim simplex et uniformis materia fuit, quomodo vero compositus est mundus, et ex diversis substantiis constat? fieri non potest ut dicatur hoc compositum ex materia factum, eo quod composita non possint ex uno informi componi [subsistere]: compositum enim simplicium aliquorum mixturem indicat. Quod si iterum materiam dicas esse quid compositum; omnino debuit ex simplicibus componi, et erant olim separata simplicia, quibus compositis facta est

αὐται ἐν τῇ ὕλῃ, ἢ ἀρχὴν ἔσχόν τοῦ εἶναι; Συνεῖναι φημι ἀγενήτως τῇ ὕλῃ ταύτας δὴ ²⁶ τὰς ποιότητας. Οὐχὶ δὲ τὸν Θεὸν φῆς τροπήν τινὰ τῶν ποιότητων πεποιηκένας; Τοῦτό φημι. Εἰς τὸ κρείττον; Ἐμοὶ δοκεῖ. Οὐκ οὐκ εἰ ποιότητες ὕλης τὰ κακὰ, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῆς εἰς τὸ κρείττον ἐτραπέν ὁ Θεός, πόθεν τὰ κακὰ, ζῆτεῖν ἀνάγκη. Ἡ γὰρ πᾶσαι κακαὶ οὐσαι ἐπὶ τὸ κρείττον ἐτράπησαν· ἢ αἱ μὲν οὐσαι κακαὶ, αἱ δὲ μὴ, αἱ μὲν κακαὶ οὐκ ἐτράπησαν ἐπὶ τὸ κρείττον, αἱ δὲ λοιπαὶ, ὅσαι διάφοροι ἐτύγχανον, τῆς διακοσμήσεως; Ἐνεκα πρὸς Θεοῦ ἐτράπησαν. Οὕτως ἀνωθεν εἶχον ἐγώ. Πῶς τοίνυν τὰς τῶν φαύλων ποιότητας ὡς εἶχον καταλελειπέναι λέγεις; Πότερον δυνάμενον μὲν ἐκείνας ἀνελεῖν ²¹, ἢ βουληθέντα μὲν, μὴ δυνάμενον δέ; Εἰ μὲν γὰρ δυνάμενον λέγεις μὴ βουληθέντα δὲ, αὐτὸν αἴτιον τούτων ²², ὅτι δυνάμενος ποιῆσαι μὴ εἶναι κακὰ, συνεχώρησεν αὐτὰ μένειν ὡς ἦν, καὶ μάλιστα ὅτε δημιουργεῖν τὴν ὕλην ἤρξατο. Εἰ γὰρ μὴδὲ ὅλως ἔμελεν αὐτῷ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν αἴτιος ἦν ὧν συνεχώρησε μένειν· [948 R.] ἐπεὶ δὲ μέρος μὲν τι αὐτῆς δημιουργεῖ, μέρος δὲ τι αὐτῆς ἐξ, δυνάμενος κάκεινο τρέπτειν εἰς τὸ κρείττον, αἰτίος μοι τῶν κακῶν δοκεῖ, καταλειπὸν μέρος ὕλης πονηρὸν ἐπ' ὀλέθρῳ οὐ ²³ ἐδημιούργησε μέρους. Ἄλλὰ μὴν καὶ τὰ μέγιστα κατὰ τοῦτο ²⁴ τὸ μέρος ἠδικησθαι μοι δοκεῖ, ὅπερ κατεσκεύασε τῆς ὕλης μέρος ἀντιλαμβανόμενον τὰ ἐκ τῶν κακῶν. Πρὶν γὰρ αὐτὴν διακριθῆναι ²⁵ τὸ μὴδὲ αἰσθῆσθαι ²⁵ τῶν κακῶν παρῆν αὐτῇ· νῦν δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς αἰσθησιν λαμβάνει τῶν κακῶν. Καὶ μοι ἐπ' ἀνθρώπου λάβε τὸ παράδειγμα. Πρὶν γὰρ ζῶον γένηται, ἀναίσθητον ἦν τῶν κακῶν· ἀφ' οὗ δὲ εἰκονισθὲν ἀνθρωπος πρὸς Θεοῦ γίνεται, τότε καὶ τὴν αἰσθησιν τοῦ προσπελάζοντος κακοῦ προσλαμβάνει. Καὶ τοῦτο, ὅπερ ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῆς ὕλης πρὸς Θεοῦ γεγενῆσθαι λέγεις, εὐρίσκειται μᾶλλον ἐπὶ τῷ χεῖρονι προσγεγόμενον ²⁶ αὐτῇ. Εἰ δὲ μὴ δύνασθαι παῦσαι τὰ κακὰ τὸν Θεὸν [502 H.] φῆς, τὸ δὲ ἀδύνατον ἦτοι ἐπὶ φύσει ἀσθενῆ ὑπάρχειν ἐστὶν ἢ τῷ νικᾶσθαι τῷ φόβῳ

Ἄλλὰ πάλιν περὶ τῆς ὕλης ἀποκρίναι, πότερον ἀπλῆ τίς ἐστὶν ἡ ὕλη ἢ σύνθετος ²⁸; Εἰ γὰρ ἀπλῆ τις ἐτύγχανεν ὕλη ²⁹ καὶ μονοειδῆς, σύνθετος δὲ ὁ κόσμος ³⁰ καὶ ἐκ διαφόρων οὐσιῶν συνεστώς ἐστὶν, ἀδύνατον τοῦτον ³¹ ἐξ ὕλης γεγενῆσθαι λέγειν, τῷ τὰ σύνθετα μὴ οἶόντε ἐξ ἐνὸς ἀποίου τὴν σύστασιν ἔχειν· τὸ γὰρ σύνθετον ἀπλῶν τινῶν μίξει μὴνυῖ· εἰ δ' αὖ πάλιν σύνθετον λέγεις τὴν ὕλην, πάντως ἐξ ἀπλῶν συντεθῆ, καὶ ἦν ποτε καὶ ἑαυτὰ ἀπλά, ὧν συντεθέντων γέγονεν ἡ ὕλη· τὰ δὲ ³² σύνθετα ἐξ ἀπλῶν τὴν σύστασιν ἔχει. Ἦν ποτε καιρὸς ὅτε ἡ ³³ ὕλη οὐκ ἦν,

VARIAE LECTIONES.

²⁰ δὴ B, ἢ A: δὴ ἢ ζ. ²¹ post ἀνελεῖν desunt μὴ βουληθέντα δέ. ²² αὐτὸν αἴτιον τούτων] αὐτὸν τούτων A, αὐτὸν τούτων ποιητὴν εἰπεῖν ἀνάγκη B. ²³ οὐ AB: οὐν ζ. ²⁴ τοῦτο AB: τοῦτο, τοῦτο ζ. ²⁵ διακριθῆναι AB: διακοσμηθῆναι ζ. ²⁶ αἰσθῆσθαι ζ. ²⁷ προγεγόμενον ζ. ²⁸ ἐθέλεις B. ²⁹ ἢ σύνθετος. ³⁰ ὕλη οὐκ AB. ³¹ κόσμος οὐκ AB. ³² οὐτον A: τοῦτο ζ. ³³ δέ] malim γάρ. ³⁴ ἢ add. A.

NOTÆ.

(89) Malim id in ora secerneretur.

τούτασσι πρὶν²⁴ τὰ ἀπλᾶ συνελθεῖν. Εἰ δὲ ἦν ποτε
καιρὸς ὅτε ἡ ὕλη οὐκ ἦν, οὐκ ἦν δὲ ποτε καιρὸς ὅτε
ἀγέννητος οὐκ ἦν, οὐκ ἄρα ἔσται ἀγέννητος ἡ ὕλη·
τὸ δ' ἐντεῦθεν ἄρα ἔσται πολλὰ τὰ ἀγέννητα. Εἰ γὰρ
ἦν ἀγέννητος ὁ Θεὸς, ἦν δὲ ἀγέννητα καὶ τὰ ἀπλᾶ ἐξ
ᾧ ἡ ὕλη συνετέθη, οὐκ ἄρα ἔσται²⁵ δύο καὶ μὴ
τὰ ἀγέννητα, ἵνα παρήσω τὸ ἐπιζητησάσι ἐντα ἔστιν
ἀπλᾶ, ὕλη ἢ εἶδος· πολλὰ γὰρ καὶ οὕτως ἀτοπα ἀκο-
λουθήσειαν.

duo et sola ingenita, ut præmittam quærere quid
enim et hinc absurda sequentur.

Δοκεῖ δὲ σοι μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντι-
κεισθαι; Δοκεῖ. Ἀντίκειται δὲ τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ
τῷ φωτὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ ψυχρῷ τὸ θερμὸν, καὶ
τῷ ξηρῷ τὸ ὑγρὸν; Οὕτως ἔχειν μοι²⁶ δοκεῖ. Οὐκοῦν
εἰ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντίκειται, ἀλλή-
λοισ δὲ ταῦτα ἀντίκειται²⁷, οὐκ ἔσονται ὕλη μία,
οὐδὲ μὴν ἐξ ὕλης μίξις.

Πάλιν δὲ πυθέσθαι βούλομαι· Δοκεῖ σοι τὰ μέρη
μὴ ἀναιρετικά ἀλλήλων εἶναι; Δοκεῖ. Εἶναι δὲ τῆς
ὕλης μέρος τὸ τε πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὡσαύτως δὲ καὶ
τὰ λοιπὰ; Οὕτως ἔχω. Τί δέ; σὺ δοκεῖ σοι ἀναιρετι-
κὸν μὴ εἶναι τοῦ πυρὸς τὸ ὕδωρ, τοῦ δὲ σκότους τὸ
φῶς, καὶ τᾶλλα ὅσα τούτοις παραπλήσια; Δοκεῖ.
Οὐκοῦν εἰ τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἀλλήλων ἀναιρετικά,
ταῦτα δὲ ἀναιρετικά τυγχάνει, οὐκ ἄρα ἔσται²⁸ ἀλ-
λήλων μέρη· εἰ δ' ²⁹ οὐκ ἔσται ἀλλήλων [μέρη, οὐκ
ἔσονται ὕλης μίξις. Ἀλλὰ μὴ οὐδ' αὖ³⁰ ἔσονται ὕλη,
τῷ μηδὲν τι τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτοῦ ἀναιρετικὸν
εἶναι. Οὕτως οὖν τῶν ἀντικειμένων ἐχόντων, τὸ μὴ
εἶναι τὴν ὕλην δείκνυται.

Περὶ μὲν τῆς ὕλης αὐτάρκως ἔχει· [949 R.] ἐπι-
δὲ τὴν τῶν κακῶν ἐξέτασιν ἐρχεσθαι δεῖ, καὶ ἀναγ-
καίως ἀναζητεῖν τὰ παρὰ ἀνθρώποις. Τὰ παρ' ἀν-
θρώποις κακὰ πότερον³¹ εἶδη τυγχάνει κακοῦ ἢ
μέρη; Εἰ γὰρ εἶδη, οὐκ ἄρα ἔσται ἕτερον παρὰ ταῦτα
τὸ κακὸν καθ' αὐτὸ, τῷ τὰ γένη ἐν τοῖς εἶδεσιν ἐξ-
ετάζεσθαι καὶ ὑπερτάται. Εἰ δὲ τοῦτο, γενητὸν ἄρα
ἔσται³² τὸ κακόν· τὰ γὰρ εἶδη γενητὰ ὄντα³³ δει-
κνυται, ὡς φόνος καὶ μοιχεία καὶ τὰ τοῦτοις παρα-
πλήσια. Εἰ δὲ μέρη τινὸς κακοῦ ταῦτα εἶναι ἐθέλοις³⁴,
ἔστι δὲ ταῦτα γενητὰ, ἀνάγκη κάκεινο γενητὸν ὑπάρ-
χειν. Ὅν γὰρ τὰ μέρη γενητὰ³⁵, ταῦτα ὁμοίως ἐξ
ἀνάγκης ἔστι γενητὰ· τὸ γὰρ ὅλον ἐκ μερῶν συν-
έστηκε. Καὶ τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἔσται μὴ ὄντων [503 H.]
μερῶν, ἔσται δὲ τινὰ τῶν μερῶν, κἂν μὴ τὸ ὅλον
περῆ. Οὐδενὸς δὲ τῶν ἦντων μέρος μὲν ἔστι γενητὸν,
μέρος δὲ ἀγέννητον. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο συγχωρήσαιμι
τού λόγῳ, ἦν ποτε τὸ κακὸν, ὅτε ὀλόκληρον οὐκ ἦν,
τούτέστι πρὶν δημιουργησθαι τὴν ὕλην τὸν Θεόν· τότε
δὲ ὀλόκληρον γίνεται, ὅτε πρὸς Θεοῦ γέγονεν ἀνθρω-
πος· τῶν γὰρ μερῶν τοῦ κακοῦ ἀνθρώπος ὑπάρχει

materia. Composita autem ex simplicibus constans
et subsistunt. Erat aliquando cum materia non es-
set, hoc est, antequam simplicia componerentur.
Si vero fuit aliquando tempus, qua materia non fuit:
non fuit autem unquam tempus quo ingenitum non
erat: non erit ergo ingenita [ab æterno] materia.
Hoc autem hinc sequetur multa fore ingenita: si
enim Deus ingenitus, et erant simplicia ingenita,
ex quibus materia composita est, non erunt amplius
fuerint illa simplicia, materia an forma. Multa

Videtur tibi nihil eorum quæ existunt, ipsum
sibi ipsi contrarium? Videtur. At igni contraria
est aqua; et luci tenebræ; et frigidum calidum; et
arido humidum? Mihi ita videtur. Ergo si nihil
eorum quæ existunt ipsum sibi contrarium est, hæc
autem sibi repugnant; ergo non erunt una materia,
neque ex una materia composita.

Rursum velim audire. Videtur tibi partes sibi
mutuo nocere? Videtur. Materiam partem agnoscis
unam ignem, alteram aquam, et ita reliquas? Ita
censeo. Quid vero? non videtur tibi aqua nocere
igni, lux tenebris [adversari] et alia quæcumque
sunt his similia? Videtur. Nonne ergo, si partes
inter se sibi mutuo non nocent, hæc autem se mutuo
perimunt, non erunt inter se partes: si autem
non erunt mutue inter se partes, non erunt unius
materiam: imo nec erunt materia, eo quod nihil sibi
ipsi sit contrarium seu noxium. Cum ergo se ita
habeant opposita, patet inde ea non esse materiam.

Atque de materia satis dictum. Ventendum autem
est ad malorum disquisitionem, et necessario excuti-
enda hominum mala. Mala hominum suntne species
mali, an partes? Si species, non erit aliud malum,
præter has species, secundum seipsum eo quod
genera in speciebus inquirantur, et subsistant: si au-
tem hoc [genesse], malum erit genitum: nam species
genitæ probantur: ut est cædes, adulterium, et hoc
genus similia. Si autem partes alicujus mali species
has esse velis: sunt autem hæc genitæ: necesse erit ut
et totum illud genitum sit. Quorum enim partes genitæ
sunt, necessario et hæc tota similiter sunt ge-
nita, totum enim ex partibus constat. Actotum (90)
quidem non erit, partibus non existentibus; partes
vero aliquæ erunt, quamvis totum non adsit. Nullius
autem rei existentis pars altera est genita, altera
ingenita: si autem et hoc orationi concedam, Ma-
lum fuit olim, cum totum integrum non esset, hoc
est, antequam Deus materiam crearet. Tunc autem
totum integrum exstitit, quando a Deo condi-
tus est. Partium enim mali auctor est homo. Hinc

VARIÆ LECTIONES.

²⁴ πρὶν A: πλὴν Γ. ²⁵ ἔσται om. AB. ²⁶ μοι A: μὴ Γ. ²⁷ ἀλλήλοισ δὲ ταῦτα ἀντίκειται om. AB.
²⁸ ἔσται om. AB. ²⁹ εἰ δ' — μέρη om. A. ³⁰ αὖ A: ἂν Γ. ³¹ πότερον — κακοῦ om. AB. ³² ἔσται om. AB.
³³ ὄντα om. AB. ³⁴ ἐθέλοις B. ³⁵ γενητὰ exprungit A. om. B.

NOTÆ.

(90) Totum integrum intelligit. Positis omnibus partibus positur totum; sublata una parte tollitur
totum.

ut totum integrum mali existeret, auctor erit, qui A
condidit [illum] Deus. Quod impium est. Si vero
neutrum horum dixeris esse malum, sed mali ali-
cujus opus esse affirmas, tum genitum esse ipsum
doces. Opus enim conjuscuque principium existendi
habet. Ad hæc, præter hæc nullum aliud malum
assignare potes; quod enim opus aliud malum,
præter id quod inter homines est, potes exhibere?
Nam quod is qui operatur, non sit secundum ratio-
nem substantiæ, malitia, sed secundum ipsam ope-
rationem mali, jam ostensum est.

Dicit Methodius natura nihil esse malum, sed usu
mala, fieri mala.

Libero cum arbitrio, inquit Methodius, factum esse
dico hominem, non tanquam malo aliquo jam ante
existente, cujus eligendi, si vellet, potestatem ha- B
beret: sed sola causa erat, obediendi Deo vel non
obediendi. Hoc enim tunc erat in ipsius arbi-
trio. 308. Et homo conditus a Deo præceptum
accipit, et hinc jam malum incipit. Non enim paret
divine mandato. Et hoc et solum erat malum, ino-
bedientia, quæ ibi cœpit existere.

CCXXXVII.

Excerpta e libro sancti Methodii De castitate.

Legi similiter ejusdem quædam ex libro *De ca-*
stitate, ut in simili compendio sunt edita. Primus,
inquit, Abraham cum in testamento circumcisionis
legem acciperet, nihil aliud insinuare videtur, suæ
ipsius carnis membrum circumcidendo, quam hoc, C
non amplius esse liberorum procreationem, in creata
ex eodem sanguine carne instituendam: singulos
suæ sororis exemplo docens quemadmodum carnis
voluptas in congressu sit resocanda.

Ego, inquit præterea, mihi clare videor ex Scri-
pturis sacris animadvertisse¹, per virginitatis in-
stitutionem a verbo non esse omnino sublatam
liberorum generationem. Neque enim, quia stellis
major est luna (91), propterea aliorum siderum
lumen exstinguit: nec quia aliis cibus dulcius est
mel et suavius, propterea alia sunt acerbata et amara
existimanda.

Illud: *Filii adulterorum imperfecti*², de verita-
tem adulterantibus ait esse dictum, quo falso sibi
arrogant sapientiam, et Scripturas depravant, im- D
maturamque producunt sapientiam, quique per
speciem pietatis docent errores. Aliter [hoc dictum]
non est intelligendum; neque enim de liberis ex
adulterio non parientis, et in lucem hanc sensibi-
lem edendis potest accipi: quia non solum multi nati
sunt, sed etiam nati ex adulterio alios pepererunt.

¹ Matth. xix, 3 seqq.; I Cor. vii, 2 seqq. ² Sap. iii, 16.

VARIE LECTIONES.

³⁶ [εσται] ἄρα AB. ³⁷ τὸ τοῦ AB. ³⁸ τὸ κακὸν om. AB. ³⁹ τοῦ ἐλέσθ. εἰ βούλοιο AB · εἰ βούλοιο τοῦ ἐλέσθαι ζ. ⁴⁰ ποτε ἤρξατο in A versus quatuor vacui. ⁴¹ ζς A: ὡς ζ. ⁴² τύπω ὡσαύτως. ⁴³ Ὅτι ζ. ⁴⁴ μοιχομένων B, μοιχομένων A, μοιχευομένων ζ.

NOTÆ.

(91) Secundum aspectum, non secundum rem.

κακοῦ. Καὶ τὸ ἐντεῦθεν ὁλόκληρον εἶναι τὸ κακὸν
αἰτιοῦ ἔσται³⁶ δημιουργήσας ὁ θεὸς, ὅπερ ἀσεβές.
Εἰ δ' οὐδ' ὁπότερον τούτων λέγεις τὸ κακὸν, πρᾶξιν
δέ τινος κακοῦ εἶναι λέγεις τὸ κακὸν, γενητὸν αὐτὸ
ὑπάρχειν μηνύεις· ἡ γὰρ τοῦ τινος πρᾶξις ἀρχὴν
τοῦ εἶναι λαμβάνει. Πρὸς δὴ τούτοις οὐδὲν ἕτερον
παρὰ ταῦτα τὸ κακὸν εἰπεῖν ἔχεις. Ποῖαν γὰρ πρᾶ-
ξιν κακὴν ἕτερον παρὰ τὸ³⁷ ἐν ἀνθρώποις δεικνύειν
ἔχεις; ὅτι γὰρ ὁ ἐνεργῶν οὐ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λό-
γον ὑπάρχει κακία³⁸, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ἐνεργεῖν τὸ
κακὸν, ἥδη δέδεικται.

Ἵτι τῇ φύσει κακὸν οὐδὲν ἔστιν, ἀλλὰ τῇ χρήσει
γίνεται κακὰ τὰ κακὰ.

Ἵτι αὐτεξούσιον, φησὶ, γεγονέναι φημι τὸν ἀνθρώ-
πον, οὐχ ὡς προὑποκειμένου τινὸς ἥδη κακοῦ, οὐ τὴν
ἐξουσίαν τοῦ ἐλέσθαι, εἰ βούλοιο³⁹, ἀνθρώπος ἐλάμ-
θανεν· ἀλλὰ τὴν τοῦ ὑπακούειν τῷ θεῷ καὶ μὴ ὑπα-
κούειν αἰτίον μόνον ἦν. Τοῦτο γὰρ τὸ αὐτεξούσιον
ἐβούλετο τότε. Καὶ γενόμενος ὁ ἀνθρώπος ἐντολὴν
λαμβάνει παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐντεῦθεν ἥδη τὸ κακὸν
ἄρχεται· οὐ γὰρ πείθεται τῷ θεῷ προσιάγματι. Καὶ
τοῦτο καὶ μόνον ἦν τὸ κακὸν, ἡ παρακοή, ἥτις τοῦ
εἶναι ἤρξατο⁴⁰.

ΣΑΖ'.

Τοῦ αὐτοῦ Περὶ ἀγγελίας.

Ἀνεγκώσθη τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Περὶ ἀγγελίας, δς⁴¹
καὶ ἐν ὁμοίῳ συνόψειω ἐξεδόθη τύπω⁴². Ὅτι φησὶν,
Ὁ γοῦν Ἀβραὰμ πρῶτος ἐν διαθήκῃ τὴν περιτομὴν
λαβὼν οὐδὲν ἕτερον αἰνίττεσθαι δοκεῖ, τὸ οἰκεῖον
ἀποτεμένωμος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μέλος, ἢ τοῦτο, C
τὸ μηκέτι εἰς τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος σάρκα δη-
μιουργηθεῖσαν παιδοσκοπίαν ἐπιτελεῖν, ἀπὸ τῆς
Ἰλίας ἕκαστον διδάσκων ἀδελφῆς οἷα σαρκὸς ἀποτέ-
μειν τὴν κατὰ συνουσίαν ἤδον ἦν.

Ἵτι φησὶν, Ἐγὼ γὰρ καθεωρακέναι μοι δοκεῖ
σαφῶς ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὅτι παρθενίας ἐλθεύσης ὁ
λόγος οὐκ ἀνέλε πάντῃ τεκνογονίαν. Οὐ γὰρ ἐπειδὴ
τῶν ἀστρων ἡ αελήνη μείζων ἐστὶ, παρὰ τοῦτο τῶν
ἄλλων ἀστέρων τὸ φῶς ἀναιρείται, ἢ ἐπειδὴ τῶν ἄλ-
λων ἐστὶ γλυκύτερον τὸ μέλι καὶ ἡδύτερον, τὰ λοιπὰ
πικρὰ καὶ ἀνήδονα νομιστέον.

[952 R.] Ἵτι τὸ, *τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτελεσφόρητα*,
περὶ τῶν τὴν ἀλήθειαν μοιχομένων⁴³ φησὶν εἰρη-
σθαι, ὅτινες κλειψίσσοι, νοθεύοντες τὰς Γραφάς,
ἀτελεσφόρητος γεννῶσι σφίαν, τῇ θεοσεβείᾳ συγ-
κρίνοντες τὴν πλάνην. Ἄλλως γὰρ νοηθῆναι οὐκ ἔχ-
χωρεῖ. Οὐτε γὰρ ἐπὶ τοῦ μὴ τίττεσθαι τὰ ἐκ μοι-
χίας τέκνα καὶ εἰς φῶς αἰσθητῶν ἀγεσθαι δύναται
νοεῖσθαι⁴⁴, ὅτι πολλοὶ οὐ μόνον ἐτέχθησαν, ἀλλὰ καὶ
τετόχασιν ἐκ μοιχίας τεχθέντες, οὐτε ἐπὶ τοῦ πνευ-

παισιῶς καὶ θεῶς [304 M.] τελεσφορηθῆναι · πολλῶν γὰρ μοιχῶν τέκνα πλήρη ἐγένοντο ⁶⁰ ἁγίου πνεύματος.

Ἵτι ἀποραὶ λέγων, Εἰ παρὰ Θεοῦ δίδονται αἱ ψυχαὶ ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦ πατρὸς ⁶⁰ τοῖς τικτομένοις, πῶς δίδωσι καὶ τοῖς ἐκ μοιχείας τικτομένοις; εἰ γὰρ δίδωσι, συναργελίον ἂν δόξαιεν ⁶¹ τοῖς μοιχευομένοις· εἰ γὰρ μὴ ἔδωκε τὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν ἐτίκτοντο. Λύει δὲ τὴν ἀπορίαν διὰ πλείονων καὶ σαφῶν παραδειγμάτων.

Ἵτι τὰ ἐν τῇ Γενέσει ⁶² φερόμενα, οἶον τὸ· Τοῦτο φὸν ὄστω ἐκ τῶν ὄστων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῶν σαρκῶν μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη· ἔτεκεν τοῦτου καταλείψει ὁ ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἕσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ταῦτα οὖν οὐ κατὰ τὸ γράμμα φησὶ δεῖν ⁶³ μόνον νοεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ φησιν ὅτι καὶ ὁ θεὸς Παῦλος μετὰ τὴν τῶν ῥητῶν τούτων ἔχθειν λέγει· Τὸ μυστήριον ⁶⁴ τοῦτο μέγα ἐστὶ λέγω ὃ ἐγὼ εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἄλλὰ καὶ τὸ, Αὐξάνεσθε ⁶⁵ καὶ πληθύνεσθε, οὐκ ἐπὶ τῶν ἐκ σπέρματος καὶ μίξεως γεννωμένων ἀνθρώπων καὶ στείσις ἀξαναμένων φησὶν εἰρησθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ⁶⁶ περὶ τῶν κατὰ Πνεῦμα ⁶⁷ τελειουμένων καὶ γεννωμένων, καθὼς καὶ Παῦλος βοᾷ, τέκνα καλῶν ⁶⁸ τοῖς ὄστω δι' αὐτοῦ γεννηθέντας· Τέκνα ⁶⁹ γὰρ, φησὶν, ὅς ἀλλῶν ὠδίνω, ἕως οὗ Χριστὸς ἐν ὑμῖν μορφωθῇ· καὶ πάλιν, Ἐρ γὰρ ⁷⁰ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.

Ἵτι τὸ ⁷¹ ἐν ⁷² τοῖς Εὐαγγελίοις εἰρημένον παρθολικῶς, Τίς ⁷³ ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔχει ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπώλεσεν ἐν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐξῆς, ἐνανθίζοντα ἐννέα μὲν πρόβατα τὰς οὐρανίους δυνάμεις φησὶν ἐπέδεξασθαι χρῆ, ἐν δὲ τὸ ἀπολωλὸς τὸν ἄνθρωπον ἤστων τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, δι' ἣν καὶ κατεληλυθέναι τὸν Λόγον τοῦ Πατρὸς ἐκ τῶν οὐρανῶν.

Ἵτι τὸ, Ἐπὶ ⁷⁴ ποταμῶν Βαβυλῶνος, καὶ ἐξῆς αἱ ψυχαί, φησὶ, λέγουσιν. Ἔστωον γὰρ ὄργανα ⁷⁵ καλοῦσαι τὰ σκηνώματα ἑαυτῶν, ἃ ἐκρέμασαν ἀπὸ τῶν πεισμάτων τῆς ἀγγελίας ἐξάψασαι τοῦ ξύλου, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἐξαρπασθεῖσαι πάλιν παρασυρῆναι τῷ βέωμاتي τῆς ἀκρασίας. Βαβυλῶν γὰρ, τάρραχος ἢ σύγχυσις ἐρμηνευομένη, τὸν περιβήρτον βλον δείκνυσσι τούτον, ὃ ἐν μέσῳ καθεσθέντας περικλυζόμεθα τῶν ποταμῶν τῆς κακίας ἐφορμῶντων. Διὸ καὶ βοῶμεν μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα μὴ κατολισθήσωσιν ἡμῶν ἀπορρήχθαι τοὺς κόμματα τῆς ἡδονῆς ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς ἀγγελίας τὰ ὄργανα. Ἐν τύπῳ γὰρ τῆς παρθενίας τὴν ἰτέαν πανταχοῦ παραλαμβάνουσιν αἱ Γραφαί, ἐπειδὴ περὶ τὸ ἀνθος αὐτῶν εἰς ὕδωρ ἀποτρι-

Neque de spirituali et divina perfectione potest explicari, multorum enim adulterorum filii pleni fuerunt Spiritu sancto. Dubitat etiam: Si, inquit, animæ a Deo, et non a patre [naturali] nascuntis dantur, quomodo dat etiam ex adulterio procreatis? videtur enim adulteris cooperari. Si enim non crearet animam, non nascerentur. Solvit quæstionem multis et perspicuis exemplis.

Illa ex Genesi prolata, quale est: Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro ex carne mea; hæc vocabitur virago [mulier], quoniam de viro suo sumpta est. Quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem suam, et adhærebit ^{308b} uxori suæ, et erunt duo in carne una. Hæc negat secundum litteram explicanda, sed spiritualiter de Christo et ejus Ecclesia. Divinum quoque Paulum ait, post dictorum verborum expositionem dicere: Hoc mysterium magnum est, dico autem ego, in Christo et Ecclesia. Quin et hoc: Crescite et multiplicamini, non de hominibus ex seminis commissione procreatis, et alimentis crescentibus solum esse dictum, sed de natis et perfectis secundum Spiritum, quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per spiritum] genuerat: Filioli, inquit, quos iterum parturio, donec Christus in vobis formetur, et iterum: In Christo Jesu enim per Evangelium ego vos genui.

Illud etiam in Evangelio per parabolam dictum: Quis est ex vobis homo, qui habet centum oves, et unam perdidit ex illis, et quæ sequuntur: Per nonaginta novem oves intelligendæ sunt cœlestes potestates sive angeli; una autem perdidit hominem significat, sive naturam humanam, propter quam ait Verbum Patris e cœlo descendisse.

Illud: Super flumina Babylonis, etc., ab animabus dictum existimat: organa enim habitacula sua appellant, quæ suspenderunt a funibus castitatis, ut laquearia tangerent, ne rursus detractis intemperantiæ lacu volutarentur. Babylon autem perturbatio aut confusio explicatur, et vitam hanc in fluentibus sitam ostendit, in cujus medio sedentes iniquitatis fluminibus irruentibus conclusi inundamur. Quare cum lacrymis et gemitu clamamus ad Deum, ne organa nostra a stirpe castitatis per fluctus voluptatum avulsa pereant. Per salicem enim Scripturæ ubique adumbrant figuram virginitalis. Quia flos salicem si in aqua decoctus sumatur, quidquid ad coitum excitat et libidinem, existinguit,

⁶⁰ Gen. ii, 23. 24. ⁶¹ Ephes. v, 32. ⁶² Gen. i, 28. ⁶³ Galat. iv, 19. ⁶⁴ I Cor. iv, 15. ⁶⁵ Luc. xv, 4. ⁶⁶ Psal. cxxvii, 1.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ ἐγένετο ζ. ⁶¹ πατρὸς] πνεύματος AB. ⁶² δόξαι ζ. ⁶³ Γεν] ii, 25. ⁶⁴ δεῖ ζ. ⁶⁵ τὸ μυστ.] Ephes. v, 32. ⁶⁶ ἀξ.] Gen. i, 28. ⁶⁷ καὶ οπι. AB. ⁶⁸ πνεύματα ζ. ⁶⁹ καλῶν A: λέγων ζ. ⁷⁰ τέκνα] Gal. iv, 13. ⁷¹ ἐν γὰρ:] I Cor. ix, 15. ⁷² τὸ οπι. m. A. ⁷³ ἐν οπι. A. ⁷⁴ τίς] Luc. xv, 4. ⁷⁵ ἐπὶ] Psal. cxxvii, 1. ⁷⁶ ὄργανα καλοῦσαι AB: ἀνακαλοῦσαι ζ.

donec genitalem sementem penitus sterilem reddat. **A** Quemadmodum et Homerus declaravit, qui salices propterea frugiperdas nominavit.

Illud Jeremiæ: *Sponsam sollicitam esse, ne obliviscatur ornamenti sui, et virginem ne pectoralis sui* ^{u-v} **309a**; docet non committenda nec laxanda esse fraudibus frena seu vincula temperantiæ. Per pectora enim sensus animi, sane convenienti ratione, et mens nostra intelligitur. Pectorale autem, propositum animi ad castitatem colligans, est charitas in Christum.

Illud: *Sume mihi vitulam triennem, et arietem triennem, et turturem, et columbam* ^x ait significare [hoc.] **B** affer mihi jugi expertem animam, instar vitule, et omni malitia carentem; corpus item et rationem: corpus quidem veluti capram, quia per altas rupes et præcipitia incedit; rationem vero ut arietem, ne exsultans excedat a veritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, si mihi animam et sensus mentemque consecraris, quæ figurate dicit vitulam et capram, et arietem triennem, quasi optimam Trinitatis cognitionem tolleat (92). Forte etiam et primam et mediam, et ultimam vitæ ætatem [Deo consecrandam] insinuant, ut qui maxime velit nos et annos pueritiæ, et virilis ætatis, et senectutis pari pietate traductos sibi offerre. Ad quem modum etiam in Evangeliiis Dominus nobis præcipit: *Quapropter et vos similes estis hominibus qui expectant Dominum suum quando revertatur a nuptiis, ut cum venerit, et pulsaverit, confestim aperiant ei: beati estis, quia faciet vos discumbere, et transiens ministrabit vobis. Et si in secunda, et tertia, beati estis* ^γ.

ἔστε, ὅτι ἀνακλιναὶ ^α ὁμῶς καὶ παρελθὼν **διακομήσει**. *Κἀν τῇ δευτέρῃ καὶ τῇ* ^β *τρίτῃ*

Considerate enim quod tres vigiliis ponendo, vespertinam, alteram, et tertiam, tres quoque ætatis mutationes significavit: adolescentiam, virilem ætatem, et senectutem, quod velit nos, cum venerit mundum [in judicio] assumpturus, paratos esse ac pueros quamvis adhuc in pueritia versantes; similiter secundam et tertiam vigiliam indicat. Vespertina enim vigilia est florentis ætatis humanæ status, quo incipit rationis imperium passionibus agitatum turbari; altera vero, quando deinceps in perfectum virum evadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. Tertia vero, quando infinitæ cupiditatum imagines corpore jam marcescente et in senium vergente sensim deficiunt. Quapropter æterna fidei **309b** lampas in corde

^{u-v} Jerem. 11, 32. ^x Gen. xv, 9. ^γ Luc. xii, 5-27.

VARIÆ LECTIONES

^α ἀνακλή γ. ^β Ὁμηρος] Od. x, 510. ^γ ἱερ.] 2, 33. ^δ ἀν ζώνη? ^ε λάβε] Gen. xv, 9. ^ζ καὶ εἴγα ^η τριετ. add. AB. ^θ libri ἀκακώτατόν. ^ι ὡς ὁ Ἀβραάμ γ. ^κ ὅτι] ἄρα AB. ^λ διὰ τοῦτο] Luc. xii, 36. ^μ ἀνακλήν γ. ^ν τῇ om. A. ^ξ ἐπιθέμενος γ. ^ο τὰς τῆς] τὰς B et pr. A. τῆς γ.

NOTÆ.

(92) Præ se ferentia, significantia.

Α ἔν ἂν ποθῆ, πᾶν ὄσον εἰς ὕψους ἀναζει ^α καὶ ἐραθισμοὺς ἀποσβέννυσιν, ἔστ' ἂν εἰς ἀρθὴν ἀποστειρώσῃ τὴν ἐπὶ παιδοποιῶν φορὰν, ὡσπερ δὴ καὶ ὁ Ὅμηρος ^β ἐμήνυσσε, διὰ τοῦτο καλέσας ὠλεσικάρπους τὰς ἰτέας.

[953 R.] Ὅτι φησὶν, Ἀμέλει τὸ μὴ ἐπιλαθῆσθαι *τύμφην τὸν κόσμον μηδὲ παρθένον τὴν στηθοδυσμίδα* [505H.], λεγόμενον ἐν Ἱερειμῆ ^γ, τὸ μὴ ἐνδοῦναι καὶ χαλάσαι τὸν δεσμὸν τῆς σωφροσύνης ἀπάταις δηλοῖ. Στήθη γὰρ αἱ φρένεις εἰκότι λόγῳ καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν εἶναι νομίζεται · ἡ δὲ στηθοδυσμίδα, ἡ συνδουσα ζωῆ ^δ τὴν πρῶτην τῆς ψυχῆς εἰς ἀγγελίαν, ἐστὶν ἡ πρὸς Χριστὸν ἀγάπη.

^ε Ὅτι τὸ, λάβε ^α μοι δάμαλιν τριετίζουσαν καὶ αἴγα τριετίζουσαν καὶ κριὸν τριετίζοντα καὶ τρυγῶνα καὶ περιστέρων αἰνιττεσθαι, φησὶν, ὅτι Προσένεγκέ μοι ἄζυγα καὶ ἀκακώτόν ^β σου τὴν ψυχὴν δαμάλως δίκην, καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸν λογισμὸν, τὴν μὲν ὡς αἴγα ^γ, ἐπειδὴ τὰ μετέωρα καὶ κρημνώδη περιπολεῖ, τὸν δὲ ὡς κριὸν, ἵνα μηδαμῶς ἀποσιγήσας ἐξολισθήσῃ τῆς ἀληθείας. Οὕτω γὰρ ἀνεπίλητος ἔση ὡς Ἀβραάμ ^δ, ἂν ἀναθῆς ἐμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν αἰσθησὶν καὶ τὸν νοῦν · ἃ συμβολικῶς δάμαλιν ἔφη καὶ αἴγα καὶ κριὸν τριετίζοντα, οἶονα τὴν γνώσιν ἀκακίεματον τῆς τριάδος ἐπανηρημέναν. Τάχα δὲ καὶ τὴν πρώτην καὶ τὴν μέσην καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου τῆς ἡλικίας ἡμῶν αἰνίσσεται τριβὸν, βουλόμενος ὡς ὅτι ^ε μάλιστα καὶ τὸν τῶν παιδῶν καὶ τὸν τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸν τῶν γεραιτέρων χρόνον συμφρόνως βιώσαντας αὐτῷ προσεγγεῖσθαι · καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος νομοθετεῖ· Διὰ τοῦτο ^ζ καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι γίνεσθε ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντι καὶ κρούσαντι αὐτῷ εὐθέως ἀνοίξωσι. Μακάριοι

^α Ἐπισκέψασθε γὰρ ὅτι τρεῖς ὑποθέμενος ^β φυλακὰς νυκτὸς, ἑσπερινὴν, καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, καὶ τρεῖς ἡμῶν τὰς τῆς ^γ ἡλικίας ἠνίκατο μεταβολὰς, τὴν μερακιώδη καὶ τὴν πρόσθον καὶ τὴν προσδυτικήν, βουλόμενος ἵνα καὶ παῖδας ὄντας, ἐὰν Ἐθνη παραληψόμενος τὸν κόσμον, ἐτοίμους καταλάβοι καὶ καθαρούς, καὶ τὴν δευτέραν ὁμοίως καὶ τὴν τρίτην. Ἐσπερινὴ γὰρ φυλακὴ ὁ καιρὸς ἔστι τῆς ἀκμῆς τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ἣν ἀρχεται ταρασσεσθαι τὸ ἡγεμονικὸν ἐπιβολουμένον τοῖς πάθεσι · δευτέρα δὲ, ὀπηνίκα λοιπὸν εἰς ἀνδρα τέλειον ἐλάσας ἀρχεται βεβαιότητα τῶν θορύβων ὁ νοῦς προσλαμβάνειν · τρίτη δὲ, ὅτε αἱ πλείστα φαντασίαι τῶν ἐπιθυμιῶν φθίνουσιν, ἀπομαραινόμενης ἤδη τῆς σαρκὸς καὶ εἰς γῆρας προκοπούσης. Διὸ προστήκεν ἀσβεστον ἐν τῇ καρδίᾳ

της πίστεως ἐξέφαινας τὸν λύχνον, καὶ τὴν ὄσφυν Ἀ
ἀναζωσαμένους τῇ σωφροσύνῃ, ἐγγρηγορέναί καὶ
προσοχαῖν ἀεὶ τὸν Κύριον.

Ἔτι σίκερα, φησί, πᾶν τὸ μέθην φέρον μετὰ τὸν
οἶνον τὸν ἐξ ἀμπέλων.

Ἔτι δύο εἶδη ἀμπέλων παρὰ τῇ Γραφῇ, λίαν ἀγαθὴ
καὶ λίαν κακὴ. Καὶ γὰρ φησὶν ὁ Κύριος, Ἐγὼ^α
εἰμι ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινή, ὑμεῖς τὰ κλήματα.
Ἡ δὲ κακὴ καὶ ἀγρία ἐστὶν ὁ διάβολος, λύσαν
ἀποσταζών, ὡς καὶ Μωυσῆς διαγράφων περὶ αὐτοῦ
φησὶν Ἐκ γὰρ^β ἀμπέλου Σοδόμων ἡ ἀμπελος
[506 H.] αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Ἰο-
μέφρας, καὶ ἐξῆς.

Ἔτι ὁ χρυσοῦς ἰὼν οὐ παραδέχεται.

Ἔτι φησὶ, Τὸ γὰρ λεγόμενον ὁμοιωθῆναι^γ τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένους, σημαίνει
βούλεται τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος πάσας
ἀπανηρημένας, διὰ τὴν ἔμφασιν τοῦ ἰωτα στοιχείου.
[956 R.] Ἐστειλαντο μὲν γὰρ παρακλησίως ἑαυτὰς
εἰς τοῦτο καθομολογήσασθαι^δ, καὶ ταύτη κλησκονται
δέκα, οὐκέτι^ε δὲ ὁμοίως ἐξηλθον ὑπαντήσουςαι τῷ
Νυμφίῳ ἃ μὲν γὰρ τροφὴν ἀφθονοὺν ἐπορίσαντο
ταῖς ἐλαιωθρέπτοις λαμπάσιν, αἱ δὲ κατεβρῆθύμηνσαν.
Ἀλλ' ἦ καὶ ἰσάριθμοι πρὸς ε' διαίρουνται, ἐπειδὴ
πρὸς τὰς ε' αἰσθησίαι αἱ μὲν αὐτῶν ἐφυλάξαντο κα-
θαράς, ἃς οἱ πλείστοι σοφίας πύλας προσηγόρευσαν.
αἱ δὲ τούναντιον κατελωθήσαντο κακίᾳ. Ἐγκρατε-
υθῆναι γὰρ καὶ ἀγνεύσασθαι δικαιοσύνης μᾶλλον
εὐφόρεσαν^ς παραπτώμασιν ἢ ἐξ οὐ καὶ συνέθη αὐτὰς
ἀπαγορευθῆναι. Ἐπεὶ γὰρ κατορθοῦμεν εἴτε πλημ-
μελοῦμεν, διὰ τούτων ἑκάτερα καὶ τὰ ἀνδραγαθή-
ματα κρατύνεται καὶ τὰ κακὰ πράγματα. Καὶ ὡσπερ
ἡ θάλλουσα καὶ ὀφθαλμῶν ἀγνείαν ἔφη καὶ ὠτων
εἶναι καὶ γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν καθεστῆς αἰσθη-
τηρίων, οὕτω δὲ καὶ τὰ ἐνταῦθα τὴν πίστιν ἄσυλον
ἢ φυλαξιμένη τῶν πέντε δίδων τῆς ἀρετῆς, ὁράσεως,
γούσεως, ὀσφρήσεως^ς, ἀφῆς τε καὶ ἀκοῆς, πέντε
προσαγορεύονται^ς παρθέναι, διὰ τὸ τὰς πέντε τῆς
αἰσθησεως ἀγνάς ἀποκαταστήσαι τῷ Χριστῷ φαν-
τασίας, ἀφ' ἑκάστης αὐτῆς ὅλα λαμπάδα τὴν ὀσι-
τητα λάμπουσαν^ς τρανῶς ἢ γὰρ πεντάφωτος
ἡμῶν ἀληθῶς λαμπὰς ἢ σὰρξ ἐστὶν, ἣν ἡ ψυχὴ
βαστάζουσα ἐφῆδς δίχην τῷ Νυμφίῳ παρίσταται
Χριστῷ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως παραφαίνουσα,
δὲκ πασῶν τῶν αἰσθησεων διεκθρόσκουσαν^ς λαμ-
πράν τὴν πίστιν, καθὼς αὐτὸς ἰδίδαξεν εἰπὼν, Πῦρ^ς
ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἦθελον εἰ ἦδη^ς
ἀντῆσθαι, γῆν ἡμῶν τὰ σκηνώματα φράσας, εἰς ἃ

Sicera, inquit, est quidquid, extra vinum e vite
expressum, inebriat.

Duo vitis genera ait in Scriptura poni : alterum
optimum, alterum pessimum. Etenim : *Ego*, inquit
Dominus, *sum vitis vera, vos palmites* *. Mafa autem
et agrestis est diabolus furorem distillans, quem-
admodum Moses de eo scribens ait : *De vinea
Sodomorum vinea eorum, et vitis eorum uva fellis* ;
et quæ sequuntur.

Aurum ærugini non esse obnoxium docet.

Ille : *Assimilatum esse regnum cælorum decem vir-
ginibus* ^β, vult significare, omnes idem vitæ genus
seu studium arripuisse, propter significationem
et vim elementaris litteræ *Iota* (93) [quæ decem
valet.] Ornarunt enim seipsas simili cultu, ut idem
vitæ genus omnes profiterentur, sed non eodem
omnes modo exierunt ut occurrerent sponso. Hæ
enim alimenta copiosa præbuerunt lampadibus oleo
fovendis : illæ vero cessarunt per ignaviam. Hinc in
quinque pari numero divisæ sunt. Quia quinque
sensus sunt, quos illæ quidem puros custodierunt,
quos plurimi vocarunt portas sapientiæ ; hæ vero
per malitiam deformarunt. Nam dum colunt tem-
perantiam et sanctificantur, magis (94) abundarunt
vitiis quam justitia seu virtutibus, unde etiam
evenit ut damnarentur ; sive enim recte agamus
sive peccemus, per hos [sensus] utraque et præ-
clare facta et improbe fiunt : et virtus generosa, et
male facta vincunt. Et quemadmodum virgo ait,
continentiam esse oculorum, et aurium, et linguæ,
et reliquorum deinceps sensuum, ita quæ hic fidem
imprædabilem quinque viarum virtutis, visus [in-
quam] olfactus, gustatus et auditus custodiunt, illæ
quinque virgines appellantur, eo quod quinque
sensuum specula sive imagines Christo puras, (ab
unaquaque [sensuum imagine] sanctitatem veluti
lampadem clare fulgentem) sistant. Nam quinque
lychnis lampas vere nostrum corpus est, quod
anima instar facis circumfert, Christoque Sponso
repræsentat, ad diem resurrectionis apparens,
perque omnes sensus clarissimos fidei radios
diffundens, quemadmodum ipse Christus docuit cum
dixit : **310a** *Ignem veni mittere in terram, et quid
volo nisi ut jam ardeat* [Accendatur] ^ς. Terram nostra

* Joas. xv, 5. * Deut. xxxii, 32. ^β Matth. xx iii, 1. ^ς Luc. xii, 49.

VARIÆ LECTIONES.

^α ἐγὼ] Joas. xv, 1. ^β ἐκ γὰρ] Deut. xxxii, 32. ^γ ὁμοιωθῆναι] Matth. xxv, 1. ^δ καθομολογή-
σασθαι καὶ ταύτη A : καθομολογήσασθαι καὶ πάντῃς. ^ε οὐκέτι A : οὐκ ἐστὶς. ^ς εὐφόρεσαν AB : εὐφρέ-
σανς. cf. p. 961, 40. ^β ὀσφρήσεως γούσεωςς. ^ς προσαγορεύονται AB : προσαγορεύεταις. ^ς λάμπουσα
AB. ^ς libri διεκθρόσκουσα. ^ς πῦρ] Luc. xii, 49. ^ς ἦδη A : εἶδης.

NOTÆ.

(93) Significat ἰωτα, apud Græcos, decem, et ma-
jori figura i, unum : hinc idiolia, priuatus, unna.
(94) In corpore εὐφόρεσαν, MSS. i Magis abun-

darunt vitilis quam virtutibus seu justitia. Locus hic
plane videtur corruptus, aliquid enim desit. Item
animadvertit D. Henschelius.

tubernacula corpora dicit, in quibus voluit vim seu operationem doctrinæ suæ ferventem et celeriter mobilem [subtilem] accendi; oleum autem justitiæ et sapientiæ comparandum: per moram illud temporis intervallum dixit, quod usque ad Christi adventum [judicium] porrigitur; dormitionem vero et soporem virginis, exitum ex hac vita. Mediam noctem vero Antichristi regnum, qua nocte angelus perditor domos pervadet. Clamorem autem qui dicit: *Ecce sponsus venit, exite obviam ei* ^d, vocem e caelo et tubam quando omnes resurgentibus propriis corporibus, nubibus vecti obviam rapiuntur Domino ^e.

Cum de virginibus et castis animis plurima dixisset, et hoc infert. Has igitur solas animas, electam sponsam suam, Verbum vocat, reliquas vero concubinas, adolescentulas et filias appellans hunc in modum: *Sexaginta sunt reginæ, et octoginta concubinæ, et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea, perfecta mea; una est matri suæ electa genitrici suæ. Viderunt eam filiae, et beatam prædicaverunt eam reginæ, et concubinæ laudabunt eam* ^f. Cum enim multæ sint filiae, ut patet, Ecclesiæ, una tamen est electa et pretiosa in oculis ejus præ omnibus, status nempe virginum. Et reginas videtur prophetia velle insinuare, [quia non ad unum regem reginæ hæc adducebantur, sed unaquæque velut domina per se et regina erat, aliarumque post hæc auctrices et principes.] Illas regias, quæ ante diluvium vixerunt, animas Deo placentes, hoc est, Abelis, Sethi, Enochii. Concubinas autem, quæ post diluvium fuerunt, animas prophetarum, quæ priusquam Ecclesia Deo desponsaretur, qui velut cum concubinis versatus in copiosa et sincera sapientiæ doctrina vero submitit oracula, ut caperent illi fidem salutis. Concubinas autem nominavit Verbum prophetarum animas, quia non aperte ut Ecclesiam sibi eas copulavit, sacrificans illam in figura vituli saginati. Sexaginta autem reginas inde, ut reor, ab Adamo protoplasto usque ad Noe per successionem viros Deo placentes vocavit, quia isti aliis [aliorum] præceptis ad salutem acquirendam non **310** ^b indignerunt, eo quod adhuc recens esset illis mundi sex diebus conditi molitio. Meminerunt enim mundum a Deo sex diebus perfectum esse, quæque in paradiso occiderunt. Hinc ergo animas hasce, quæ Deo a condito mundo per successionem placere desiderarunt, et quasi, si fas ita loqui, primi sæculi neptes, et vicinas illi ingenti sex dierum operi, sexaginta reginas figurate appellavit, eo quod, ut dixi, hæc post sex dierum opera, vixerunt. Magno enim illi [sancti] honore sunt affecti, cum dignati colloquio angelorum Deum non per somnium sed aperta visionem spectarunt. Perpendite enim quantam

ἰβούλετο ταχέως ἀναφθῆναι τὴν δευκίνητον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ διάπυρον πᾶξιν (τὸ γὰρ εἰαιον τῆ δικαιοσύνη καὶ τῆ σοφία παραβλητέον), χρονισμὸν δὲ τὸ πρὸ τῆς παρουσίας διάστημα τοῦ Χριστοῦ, νυσταγμὸν δὲ καὶ κοίμησιν τῆς παρθένου τὴν ἐξοδὸν τὴν ἀπὸ τοῦ βίου, μεσονύκτιον δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ ἀντιχριστοῦ, καθ' ἣν ὁ ὀλοθρευτῆς, ἄγγελος ἐπιπορεύεται τὰς οἰκίας, κραυγὴν δὲ λέγουσαν· Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος· ἔρχεσθε ^o εἰς ἀπάντησιν, τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν φωνὴν καὶ σάλπιγγα, ὅπως πάντες ἐξαναστάντων αὐτοῖς τῶν σωμάτων ἐπὶ νεφελῶν ὄχθῶσονται, εἰς τὴν ἀπάντησιν ἀρπασθέντες τοῦ Κυρίου.

Ἐπιφέρει καὶ τοῦτο. Ἀμέλει ταύτας μόνον ἐκλεκτὴν Νύμφην τὰς ψυχὰς ὁ Λόγος αὐτοῦ καλεῖ, τὰς λοιπὰς δὲ παλλακὰς καὶ νεάνιδας καὶ θυγατέρας, λέγων ἕδε· Ἐξήκοντα ^o εἰσι βασίλισσαι καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαὶ, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. Μία ἐστὶ περισσεῖά μου, τελεία μου, μία ἐστὶ τῆ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτὴ ἐστὶ τῆ τεκοῦσα αὐτῆν. [507 H.] Ἰδοὺσαν αὐτὴν θυγατέρες, καὶ μακαριοῦσιν αὐτὴν, βασίλισσαι καὶ γεπαλλακαὶ αἰνέσουσιν αὐτὴν. Πολλῶν γὰρ οὐσῶν θηλονότι τῆς Ἐκκλησίας τῶν θυγατέρων, μία ἐστὶ μόνη ἡ ἐκλεκτὴ καὶ τιμιωτάτη ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ὑπὲρ πάσας, τὸ τάγμα τῶν παρθένων. Βασίλισσας ^a δὲ αἰνέτεσθαι ἡ προφητεία βούλεται, ὅτι οὐχ ὅψ' ἓνα ἦγοντο βασίλει· βασιλευόμεναι, ἀλλ' ἐκάστη ὡσπερ αὐτοδέσποτος καὶ βασίλισσα ἦν, καὶ ὅτι τῶν μετὰ ταύτας ^b ἀρχαὶ καὶ πρῶται ἦσαν, τὰς βασιλικὰς ἐκείνας, τὰς πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ ψυχὰς εὐαρέστους τῷ Θεῷ γεγεννημένας, τοῦτέστι τὰς ἀμφὸς τὸν Ἀβελ καὶ τὸν Σηθ καὶ τὸν Ἐνώχ· [957 B.] παλλακὰς δὲ τὰς μετὰ τὸν κατακλισμὸν τῶν προφητῶν, αἷς πρὸ τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ἀρμοσθῆναι τῷ Κυρίῳ παλλακίδων δίκην συγγινόμενος ἀληθεῖς ὑπέσπειρε λόγους ἐν ἀφθόνῳ ^c καὶ καθαρῷ φιλοσοφίᾳ, ἵνα γενήσωσιν αὐτῷ συλλαβοῦσαι πίστιν σωτηρίας. Παλλακὰς δὲ προσηγόρευσε τὰς προφητικὰς ψυχὰς ὁ Λόγος, ὅτι μὴ φανερώσας αὐτάς, ὡσπερ δὴ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπηγάγετο, θύσας δὲ ^d αὐτὴν μέσχον τὸν σκευτῶν. Ἐξήκοντα δὲ βασίλισσας ἐνετύθεν, ὡς οἶμαι δὴ, τοὺς ἀπὸ τοῦ πρωτοκλάστου μέχρι Νῶε κατὰ διαδοχὴν εὐαρεστήσαντας ἐκάλεσε τῷ Θεῷ, ἐπειδὴ περ ἐτέρων οὕτοι παραγγελάτων εἰς τὸ σωθῆσθεαι χρεῖαν οὐκ ἐσχῆκαιν, ἐτι [δὲ] προσφάτου τῆς κατὰ τὴν ἑξαήμερον οὐσης αὐταῖς ^e τοῦ κόσμου συστάσεως· ἐμμένοντο γὰρ ἐν ἑξ ἡμέραις ὁ Θεὸς ἐτεκτῆναι τὴν κτίσιν τὰ τε ἐν τῷ παραδείσῳ γεγόντα. Ἐνετύθεν οὖν δὴ τὰ ἀπὸ τῆς συστάσεως εὐθέως τοῦ κόσμου κατὰ διαδοχὴν τὸν Θεὸν ποθεῖν ἐλομένας ^f ψυχὰς, καὶ σχεδὸν, εἰ χρὴ φάναι, τὰς τοῦ πρώτου αἰῶνος οὐσας ἔγγονα καὶ γείτονας τῆς μεγάλης

^d Matth. xxv, 6. ^e I Thess. iv, 16. ^f Cant. vi, 7, 8.

VARIAE LECTIONES.

^o ἔρχεσθε A: ἔρχεται C. ^o ἐξήκοντα] Cant. vi, 7. ¹ ἐστὶ post ἐκλεκτὴ omi. A. ^o παρθ. καὶ βασίλισσας C. ^o ταύταις B. ^o ἀφθόρῳ Hosschelius. ^o δι' A: δὲ C. ^o αὐταῖς] αὐτῆς A. ^o ἐλομένας ποθεῖν C.

ἔξημέρου, ἔξήκοντα βασιλίσσας ἔφη συμβολικῶς, ἀδὲ τὸ μετὰ τὴν ἔξαήμερον ταύτας ὡς ἔφην, γεγενῆσθαι· μεγάλην γὰρ οὕτοι τιμὴν ἐσχάκασιν ἀγγέλους ὁμιλήσαντες καὶ τὸν Θεὸν ὑπάρ οὐκ ἔναρ θεασάμενοι. Ἐπιτρέψασθε γὰρ ὅσῃν ἔσχε παρῶρσίαν ὁ Σὴθ πρὸς τὸν Θεὸν, ὅσῃν ὁ Ἄβελ, ὅσῃν ὁ Ἐνώχ, ὅσῃν ὁ Μαθουάλα, ὅσῃν ὁ Νῶε, πρῶτοι δικαιοσύνης ὄντες ἔρασταί. Καὶ περὶ τούτων μὲν αὐτάρκως· περὶ δὲ τῶν παλλακῶν πάλιν λεκτέον.

Τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπωτέρω λοιπὸν ἡ γυνῶσις ἦν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐχρηζον ἐτέρας διδαχῆς ἐρπούσης ἡδὴ τῆς εἰδωλολατρίας. Ὁ οὖν Θεός, ἵνα μὴ πάντῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀίστωθῆ ἢ λήθῃ τῶν καλῶν, τὸν ἴδιον Παῖδα τοῖς προφήταις ἐκέλευσεν ὑφηγησάσθαι· τὴν ἐσομένην ἑαυτοῦ¹⁰ παρουσίαν διὰ σαρκὸς εἰς τὸν κόσμον, καθ' ἣν ἡ τῆς πνευματικῆς ὁδοῦ χάρα καὶ γυνῶσις κηρυχθήσεται, ἀφέσεως ἁμαρτημάτων οὕσα καὶ ἀναστάσεως παρεκτικῆ· περιτμηθῆσθαι γὰρ δι' αὐτῆς τὸν ἀνθρώπον τὰ πάθη καὶ τὴν φθοράν. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατάλογον τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ προφητῶν, διὰ τὴν τῆς περιτομῆς πρεσβείαν τὸν ὀκτῶ περιεχούσης ἀριθμὸν, ἧς ἐξήρτηται καὶ ὁ νόμος, παλλακὰς ἐκάλεσεν, ὅτι πρὸ τοῦ τὴν νόμφην τὴν Ἐκκλησίαν κατεγγυθηῆναι τῷ Λόγῳ, τὰ θεῖα συλλαβόντες¹¹ σπέρματα, τῆς νοητῆς προεξήγγειλαν ὁδοῦς τὴν περιτομῆν. Νεάνιδας δὲ πάλιν εἰς ἀναρίθμητον συντελούσας ὁμιλον τὰ ὑπὸ τοῖς κρείττοις [508 H.] δικαιοπραγήσαντα πλήθη, καὶ νεανικῶς καὶ γενναίως διαβλήσαντα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, καλεῖ. Ἀλλὰ τούτων οὐθ' αἱ βασιλίσσαι οὐθ' αἱ παλλακαὶ συγκρίνονται τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἡ γὰρ τελεία καὶ ἐκλεκτὴ παρὰ πάσας ὀνομαζομένη, ἡ ἐκ πάντων συνεστῶσά τε καὶ συνημμένη, τῶν ἀποστόλων ἐστίν, ἡ ὑπερβάλλουσα νόμφη τῷ κάλλει τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρθενίας πάσας. Διὸ καὶ μακαρίζεται πρὸς τῶν ἄλλων, ὅτι αὐτὴ εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀφθόνως ἃ ἐκεῖναἱ ἐπιπόθησαν ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι καὶ οὐκ εἶδον οὐδ' ἤκουσαν. Μακάριοι¹² γὰρ οἱ ὀφθαλμοί, φησὶν, ὁμῶν, ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς, οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. [560 R.] Οὐκοῦν διὰ ταῦτα μακαρίζουσιν αὐτὴν οἱ προφῆται, ὅτι ὦν αὐτοὶ μὴ ἐπίτευχον ἡ Ἐκκλησία μετέληψε καὶ ἠξιώθη. Δύναται δὲ τῆς καὶ ἐτέρας τὴν νόμφην φάναι τὴν σάρκα τὴν ἀμύλωντον εἶναι τοῦ Κυρίου, ἧς χάριν καταλείψας τὸν Πατέρα κατήλθεν ἐνταῦθα καὶ προσεκολλήθη αὐτῇ ἐνανθρωπήσας. Διὸ δὴ καὶ περιστεράν αὐτὴν ἔφη τροπικῶς¹³, ἐπειδὴ τιθασὸν¹⁴ τὸ ζῶον καὶ ὑπερόφιον καὶ διαίτη τῇ ἀνθρώπων¹⁵ ἀσμενίζον. Καὶ ἐν τῷ μ' καὶ θ' ψαλμῷ, Ἐκ δεξιῶν¹⁶ παρισταμένη τοῦ¹⁷ Θεοῦ μαρῶν βασιλίσσα, ἡ τῷ διαχρῶσθαι τῆς ἀρετῆς κόσμῳ κτιστολισμένη, ἧς ἐπεθύμησε τοῦ κάλλους ὁ βασι-

duciam habuerit Seth ad Deum, quantam Abel, quantam Enoch, quantam Mathusala, quantam Noe primi iustitiæ cultores? Sed de his satis. De concubinis iterum dicendum.

Ab iis qui post diluuium vixerunt, Dei cognitio paulo longius recessit, aliaque ratione docti sunt, serpente iam passim idololatria. Deus ergo ne genus humanum oblivione honestatis penitus aboleretur, suum Filium per prophetas iussit dicere, adventum ejus in mundum carne assumpta futurum, quo spiritalis octonarii gaudium et cognitio prædicaretur ad exhibendam remissionem peccatorum, et resurrectionem, per illum enim circumcisum iri hominem, vitia, inquam, et corruptionem. Hinc catalogum prophetarum ab Abrahamo cœptum, propter circumcisionis, quæ octonarium continet numerum, antiquitatem, a qua lex pendet, concubinas appellavit. Nam antequam sponsa Ecclesia Verbo desponderetur, concipientes divinam sementem spiritualis octonarii, circumcisionem prænuuntiarunt. Ad multitudinem vero rursus innumerabilem (hominum), quæ pro majorum imperio juste vivit, et viriliter et generose contra vitia decertat, adolescentulas appellat. Sed ex iis neque reginæ, neque concubinae, cum Ecclesia comparantur. Hæc enim perfecta et electa præ omnibus nominata, quæ ex omnibus constat et concinnata est, est apostolorum, quæ sponsa flore pulchritudinis et castitatis superat omnes. Quapropter beata ab aliis prædicatur, quia hæc aperte vidit et audivit, quæ illæ videre et audire desideraverunt. *Beati oculi*, 311 a inquit Dominus discipulis, *qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetae desideraverunt videre quæ videtis, et non viderunt; et audire quæ auditis, et non audierunt*. Nonne propterea beatam prædicant ipsam prophetæ, quod quibus ipsi non potuerunt, his Ecclesia potita sit, et dignata. Possit quis sponsam etiam aliter explicare, et dicere carnem esse intemeratam Domini, cujus causa patrem deseruit et in terram huc descendit, illique per incarnationem copulatus est. Hinc figurate illam columbam appellavit, quod animal sit cicur et sub tectis degens, convictuque hominum delectetur. Et in quadagesimo quarto psalmo: *Stans regina a dextris* b. (Deo sibi sinistras sumente) aureo virtutis cultu exornata; cujus pulchritudinem concupivit Rex, caro est, ut dixi, illa illibata et beata, quam secum in cœlum deportavit Verbum, atque in dextra Patris collocavit, vestitu deaurato exornatam,

¹⁰ Luc. 1, 24, 25. ¹¹ Psal. XLIV, 10.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ἀίστωθῆ om. AB. ¹¹ ὑφηγησάσθαι Scaliger. ¹² αὐτοῦ ζ. ¹³ προσλαβόντες AB. ¹⁴ μακάριοι] Luc. x 24. ¹⁵ τρώπ. ἔφη ζ. ¹⁶ τιθασόν et ὑπερόφιον ζ. ¹⁷ τῇ τῶν ἀνθρ. ζ. ¹⁸ ἐκ τῶν δ, B, ¹⁹ τοῦ] λαίων καὶ τοῦ pr. A.

quod mystice est studiis innocentiae seu incorruptio-

nis. Α λέως, ἡ σάρξ ἐστίν, ὡς ἔφη, ἡ ὀφραυτος ἐκείνη καὶ μακαρία, ἦν αὐτὸς ἀνακομίνας ὁ λόγος εἰς οὐρανοὺς διαχρῦσθ κεκοσμημένην, ὃ δὴ ἐστὶ συμβολικῶς τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῆς ἀφθαρσίας.

(Dicit) quod παρθενία (95) dicatur a παρὰ θεία mutatione unius litteræ, quasi quæ sola illum, qui virginitatis intemerata contineat mysteria Deo comparet, quo bonum nullum inveniri majus potest.

Virtutem, ait, sive propter seipsam, sive quod animas sublimet et in cælum tollat hanc nominis appellationem accepisse.

Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculum cœlium a Patre Christo in Jordane datum : *Filius meus es tu, ego hodie genui te* ¹. Observandum hic, illud filium suum esse, indefinite et sine tempore dictum. *Es enim filius* suo ipsi dixit, et non (*dixit factus es*; declarans neque novum seu recentem ipsum adeptum esse filiationem, neque finem habuisse eum qui prius existerit, sed eundem semper esse. Illud vero : *Ego hodie genui te*; volui, inquit, eum qui prius jam inde ante sæcula in cœlis fuerat etiam mundo generare, hoc est, prius ignotum, notum reddere. Nimirum, iis qui multimodam Dei sapientiam nondum intelligunt nunquam adhuc natus est Christus, hoc est, nunquam cognitus et revelatus.

Plurima ex Apocalypsi sancti Joannis **311b** dicta ad Ecclesiam et virginales animas refert. Quinimo omnia fere dicta aliunde interpretatur, nec ad litteram, sed allegorice in hoc dialogo exponit.

Refellit eos qui fatum ponunt, his verbis : Si astra mortalibus calamitates et malam mentem conciliant, circa luxuriam et vitæ inconstantiam occupata, ipsis hominibus infeliciora sunt, quod non ipsa (astra) ament mala; sed homines etiam ut ea designent, cogant. Præterea si nulla actio sine desiderio sit, et omne desiderium careat desiderato, Deus autem nullius sit indigens, ergo nec malitiam meditatur. Astrorum natura propior est Deo, adeoque melior honorum hominum virtute; ergo astra mali sunt expertia, nec ullius indigent. Ad hæc, ad refellendum, quod genesis quædam operetur, (dicit : *Hoc lex*) prohibet, impositores punit, minisque Genethliacorum doctrinam proscribit : ergo lex contraria est genesis. Quæcunque enim lex prohibet, genesis definit; quæcunque autem cogit genesis facere, ea lex interdicit; ergo lex inimica genesis est. Si autem inimica, ergo legislatores non sunt legislatores secundam genesis. Hoc est, non sunt ge-

i Psal. 2, 7.

VARIE LECTIONES.

¹ παρὰ θεία post Schottum Suicer. Thes. II, p. 593 : frustra. ² ὀφραυτος AB. ³ post ἐαυτήν addendum ἀρετή. ⁴ εἶναι] εἶναι αὐτὸν Gatakerus ap. Suicer 2, p. 544. ⁵ καὶ οὐ γέγονας] horum loco lacuna est in AB. ⁶ λέγει. ⁷ ἀμέλει om.] AB. ⁸ εἰ A : εἰς C.

NOTÆ.

(95) παρθενία inter e et i pone v et a præpositionis ultimum abijce. Ita est unius litteræ permutatio

Γ ⁹ ὅτι παρθενία ¹⁰ ἡ παρθενία κατὰ μίαν ἀπαλλαγὴν ¹¹ καλεῖται στο:χολοῦ, ὡς δὴ μόνη τὸν ἔχοντα αὐτῆς τὰς ἀφθόρους τελετὰς Θεῷ ἀπεικάζουσα, ὃ μείζον ἀγαθὸν ἀδύνατον εὐρεῖν.

¹² ὅτι φησὶν, Ἡ ἀρετὴ ἦτο δι' ἐαυτήν ¹³, εἰτε διὰ τὸ ἀρεῖν καὶ μετεωρίζειν πρὸς οὐρανὸν τὰς ψυχὰς ταύτην ἔσχηκε τὴν ἐπωνυμίαν.

B ¹⁴ ὅτι φησὶν, Ἔοικε δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τοῦτο μάλιστα συμφωνεῖν τὸ χρησιμωδούμενον ἀνωθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· *Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε*. Παρατηρητέον γὰρ ὅτι τὸ μὲν Υἱὸν αὐτοῦ ¹⁵ εἶναι ἀορίστως ἀπεφῆνατο καὶ ἀχρόνως. *Εἰ γὰρ Υἱός αὐτῷ ἔφη* [καὶ οὐ γέγονας ¹⁶] ἐμφαίνων μῆτε πρόσφατον αὐτὸν τετυχηκεῖναι τῆς υἰοθεσίας, μῆτε αὐ' προὔπαρξεντα τέλος ἐσχηκεῖναι, ἀλλὰ εἶναι ἀεὶ τὸν αὐτόν. Τὸ δὲ· *Ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε*, ὅτι Προόντα ἤδη πρὸ τῶν αἰώνων, λέγει ¹⁷, ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐβουλήθη καὶ τῷ κόσμῳ γεννησάι, ἢ δὴ ἐστὶ πρόσθεν ἀγνωστούμενον γνωρίσαι. Ἀμέλει ¹⁸ τοῖς μηδέπω τῶν ἀνθρώπων συνησθημένοις τὴν πολυποικίλον τοῦ Θεοῦ σοφίαν ὁ Χριστὸς οὐδέπω γεγέννηται· ὅπερ ἐστὶν οὐδέπω ἐγκώσθη, οὐδέπω πεφανέρωται.

C ¹⁹ ὅτι τὰ πλεῖστα τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Ἀποκαλύψεως ῥητὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς παρθενεύσας ψυχὰς ἀνάγει. Ἀλλὰ σχεδὸν καὶ [509 H.] ὅσα ἀν ῥητὰ καὶ ἄλλοθεν ἔλαβεν, ἀλληγορικῶς αὐτὰ καὶ οὐ κατὰ τὸ γράμμα διηγείται ἐν τῷδε τῷ διαλόγῳ.

²⁰ ὅτι ἀναιρῶν τοὺς εἰμαρμένην δοξάζοντας φησὶν· *Εἰ τὰς τῶν θνητῶν συμφορὰς καὶ κακοφροσύνας τὰ ἄστρα τεκταίνονται, περὶ τὰς ἀσελγείας καὶ τροπὰς τοῦ βίου ἀσχολούμενα ἄρα ἀθλιώτερα τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, ὅτι οὐ μόνον αὐτὰ τῶν κακῶν ἐρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀναγκάζουσι ταῦτα πράττειν.* *Ἐτι εἰ πᾶσα πρᾶξις χωρὶς ἐπιθυμίας οὐ γίνεται, οὐδὲ μὴν ἐπιθυμία χωρὶς ἐνδοίας, ἀνευδοίας δὲ τὸ θεῖον, ἀνευνόητον ἄρα πονηρίας.* Ἡ δὲ τῶν ἄστρον φύσις ἐγγυτέρω τέτακται Θεοῦ, κρείσσων οὖσα τῆς τῶν κρεισσόνων ἀνθρώπων ἀρετῆς· ἀνευνόητα κακίας D *ἄρα καὶ ἀνευδοίη ἐστὶ τὰ ἄστρα.* *Ἐτι εἰς ²¹ τὸ ἀνελεῖν, Τινὰ γένεσις ἐργάζεται, τοῦτο δὲ νόμος κωλύει, κολάζων τοὺς ἀλάστορας καὶ δι' ἀπειλής ἀπέργων τὰ τῆς γενέσεως δόγματα, ἐναντίον ἄρα νόμος γένεσι· ὅσα μὲν γὰρ νόμος κωλύει, ταῦτα γένεσις ὥρσει, ὅσα δὲ γένεσις ποιεῖν βιάζεται, ταῦτα νόμος κωλύει. Πολέμιον ἄρα γένεσις νόμος. Εἰ δὲ πολέμιον, οὐκ ἄρα κατὰ γένεσιν οἱ νομοῦται νομοῦται. [961 R.] Τὰ*

γὰρ ἐναντία δογματίζοντες γενέσει γενεσιν λύουσιν. Ἄῤῥοι οὖν γενέσεις ἐστί, καὶ οὐ χρὴ εἶναι νόμους, ἢ εἰσὶ νόμοι, καὶ οὐκ εἰσὶ κατὰ γένεσιν. Ἄλλὰ ἀμήχα-
τοι χωρὶς γενέσεως φύλα τινα καὶ διαπράξασθαί
τι· οὐδὲ γὰρ τὸν δάκτυλον ἐξεῖναι φασιν χωρὶς εἰμαρ-
μένης κινήσει. Κατὰ γένεσιν ἄρα καὶ Μίνως καὶ
Ῥαδάμανθος καὶ Δράκων καὶ Λυκοῦργος καὶ Σόλων
καὶ Ζάλευκος νομοθέται φύντες διετάξαντο τοὺς νό-
μους, ἀπαγορεύοντας κλοπὰς φόνους καὶ τὰ ὅμοια, ἃ
κατὰ γένεσιν ἐπισυμβαίνειν δογματίζουσιν. Ὅπερ
ἀδύνατον· αὐτὴ γὰρ ἂν ὑφ' ἑαυτῆς ἀνηρεῖτο ἢ ²⁶ γέ-
νεσις, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀκυροῦσα, καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀπα-
γορευτικούς μοιχείας καὶ τῶν ἄλλων νόμους τιθε-
μένη, ἐνταῦθα δὲ τοὺς νόμους ²⁷ καὶ τὰς μοιχείας
ἐργαζομένη· οὐδὲν γὰρ ἀλλόκοτον [αὐ] αὐτὸ ἑαυτῷ
μαχόμενον καὶ αὐτὸ ἑαυτὸ καταλύειν σπεῦδον. Οὐκ ^B
ἄρα γένεσις.

Ἵτι φησίν, Ἡ κατὰ σωφροσύνην ἀρετὴ κρείσσων
ἐστὶ τῆς κατὰ ἀκρασίαν κακίας, μαθεῖν ἐστὶ καὶ ἀπὸ
βασιλέων, ἀπὸ ἀρχόντων, ἀπὸ στρατηγῶν, ἀπὸ τέ-
κνων, ἀπὸ πολιτῶν, ἀπὸ οἰκετῶν, ἀπὸ παιδαγωγῶν.
Ἐκαστος γὰρ τούτων ἑαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ ὠφέλιμος
γίνεται σωφρονῶν, ἀκαλοσταίων δ' ἑαυτῷ καὶ τῷ
κοινῷ βλαβερός.

Ἵτι φησίν, Ὁ μὲν νόμος τύπος ἐστὶ καὶ σκιά
τῆς εἰκότος, τυττεύσει τοῦ Εὐαγγελίου· ἢ δὲ εἰκῶν
τὸ Εὐαγγέλιον αὐτῆς τῆς ἀληθείας τῆς ἐσομένης ἐν
τῇ δευτέρᾳ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ.

Ἵτι τὸ ²⁸ ἐν τῷ Δευτικῷ περὶ τῆς σκηνοπηγίας
λεγόμενον εἰς τὴν ἐν τῇ β' τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ ἐσο-
μένην τῶν ἀνθρώπων ἀνάστασιν ἐκδέχεται, σκηνήν
ἐκάστου τὸ οἰκεῖον τιθεὶς ²⁹ σῶμα, τὰς δὲ ἐπτὰ ἡμέ-
ρας εἰς τύπον τῶν ἐπτὰ αἰώνων, καὶ τὰλλα ἀναλό-
γως.

Ἵτι ἀναγωγικῶς ³⁰ ἐκδέχεται τὸ εἰς τοὺς Κριτάς ³¹
εἰρημένον· Πορευόμενα ἐπορεύοντο [510 H.] τὰ ξύ-
λα τοῦ χριστοῦ ἐφ' ἑαυτῶν ³² βασιλέα, καὶ εἶπαν ³³
τῇ ἐλαίᾳ, Βασιλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς
ἢ ἐλαία, Ἀρεῖσα τὴν κιστῆτά μου, ἣν ἐδόξασεν ὁ
θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύ-
λων ³⁴; Καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ συκῇ, Δεῦρο σὺ,
βασιλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἢ συκῇ,
Ἀρεῖσα τὴν γλυκύτητά μου καὶ τὸ γέννημά μου τὸ
ἀγαθὸν πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; Καὶ εἶπαν τὰ
ξύλα, τῇ ἀμπέλῳ ³⁵ καὶ εἶπαν τῇ ῥάμνῳ ³⁶,
καὶ ἐξῆς. Φησὶ γὰρ, Ταῦτα δὲ ὅτι μὴ περὶ ξύλων
ἠλέγη, σαφές ἐστίν· ἀλλὰ περὶ ψυχῶν ἱστορεῖται
ταῦτα, αἱ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καθ-
υλομανήσασαι τοὺς παραπτώμασι προστάσιν, οἰκτον
αὐτῶν ἀξιοῦσαι λαβεῖν τὸν θεόν, καὶ βασιλευσαι τὸν
θεόν ἐκ' αὐτὰς ἦδη καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἣν ἐλαίας

nesi necessario per fatum subjecti. Nam dum con-
raria generi decernunt, generim destruunt. Ergo
aut generis est, et tolluntur leges: aut leges sunt,
et non sunt quæ generi respondent. Sed non est
possibile, inquit, quisquam ut nascatur, ut quid-
quam a quoquam fiat sine generi, neque digitum
sine fato posse moveri aiunt. An ergo secundum
generis nati Minos, Rhadamantus, Dracon, Lycur-
gus, Solon, Seleucus legislatores, leges condi-
derunt quæ damnarunt furta, cædes, et hoc ge-
nus alla, quæ fato fieri seu generi contendunt,
quod fieri non potest, nam generis a seipsa ever-
teretur, dum ipsa seipsam exauctorat. Hinc enim
ponat generis leges quæ adulteria et alia crimina
damnant, illinc vero [eadem generis] cædes et adul-
teria operetur: nihil enim idem a seipso diversum,
secum pugnat, idemque ad sui ipsius exitum ver-
git. Ergo generis nulla est.

Temperantiæ virtutem aut utiliore esse vitio
intemperantiæ, idque patere ex regibus, magistra-
tibus, belli ducibus, filiis, civibus, servis, præda-
gogis: singuli enim horum, cum ³¹² a tempe-
ranter vivunt, prosunt sibi et reipublicæ; cum in-
temperanter sibi et reipublicæ nocent.

Lex, inquit, figura et umbra est imaginis (84),
hoc est Evangelii; Evangelium vero imago futuræ
in secundo Domini adventu, veritatis.

Dictum in Levitico de scenopegiis seu taberna-
culis refert ad resurrectionem hominum secundo
Domini adventu futuram: tabernaculum enim
uniuscujusque corpus interpretatur; septem autem
dies figuram aut septem sæculorum, allaque id
genus analogice exponit.

Anagogice illud [in Judicium libris] in Judices di-
ctum accipit: Euntes iterum ligna ut ungerent
super se regem. et dixerunt olivæ: Regna super
nos. Et dixit eis olivæ: Deserens pinguedinem meam,
quam in me glorificavit Deus et homines, abibo ut
dominer inter ligna? Et dixerunt ligna ficui: Veni,
regna super nos. Et ait eis ficus: Deserens dulce-
dinem meam, et fructum meum bonum, abibo ut
imperem lignis? Et dixerunt ligna vitæ: usque ad
illud: Et dixerunt rhamno, et quæ sequuntur.
Hæc, inquit, constat non esse de lignis dicta, sed
de animabus hæc narrantur, quæ ante Christi in-
carnationem luxuriæ vitibus inquinatæ, accedunt
rogantes ut misericordiam a Deo impetrent, et ut
jam miseratio super eas regnet et viscera miseri-
cordiæ, quam oliæ figura expressit Scriptura. Et
advertite utrum non a protoplasto usque ad Chri-

† Judic. 13, 8-14.

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ ἢ ἀδ. B et rc. A. ²⁷ νόμους] φόνους mg. ²⁸ τὸ ἀδ. A. ²⁹ τρεῖσα B. ³⁰ ἀναγωγικῶς] ἀναλόγως
AB. ³¹ Κριτάς] 13, 8. ³² ἑαυτῶν] libri ἑαυτῶν. ³³ εἶπον ζ. ³⁴ ξύλα] ξύλα πάντα B. ³⁵ post ἀμπέλῳ cum
AB omnia καὶ ἰωσ. τοῦ. ³⁶ τὴν ῥάμνον ut ἀδ. tur πρός.

stum deinceps Scriptura præcepta significet, quibus sua diabolus opponendo adumbrata signa, genus humanum decepit. Ficum quippe cum præcepto homini in paradiso dato comparavit, quia deceptus homo foliis fici nuditatem suam velavit; vitem vero legi post diluvium Noe datæ, eo quod vino sopitus fuerit irrisus; oleam vero legi Mosis in deserto, quia oleum sanctum sive gratia prophetica, prævaricantibus illis defecerat ab hæreditate. Rhamnum comparat datæ legi ad salutem mundi apostolis, quia per illorum doctrinam castitatem didicimus, cui soli similem nullam potuit speciem diabolus invenire. **312 b** Hinc quatuor Evangelia edita sunt, Deo quater humanitatem [incarnationem] annuntiante, et quaternis legibus docente, quarum tempora aperte, per fructuum discrimina intelliguntur. Ficus enim propter dulcedinem et nutritionem, legem ante prævaricationem latam declarat. Nunquam enim ficus in Scriptura in meliorem partem accipitur. Vitis vero ob vini jucunditatem et lætitiã, eorum qui ex ira Dei et diluvio servati sunt, timorem et sollicitudinem in gaudium versa insinuat. Olea vero, propter olei fructum, iustitiam Dei misericordiam significat; Deo rursus homines ad impietatem post diluvium prolapsos tolerante, et dignante quibusdam legem dare et apparere. Rhamnus autem virginitatem denotat. Rhamnus enim arbor casta est, et fortasse ex simili quadam cum virgine natura stirps hæc βάμνος, καὶ ἄγνος appellatur; rhamnus quidem propter robur et fortitudinem contra voluptates, ἄγνος (96-83) vero, quod omni ex parte casta et pura sit. Unde et Eliam ferunt a facie Jezabells mulieris fugientem ad rhamnum primum venisse, atque exauditum fuisse, cibumque accepisse, quia fugientibus stimulum carnis, et feminam, et voluptatem, per fugium et tegumentum, castitatis lignum germinavit, quod ab adventu principis virginum Christi, regnum in homines obtinuit (86). Hoc enim unicum castitatis regnum, cuius ipsos nunquam pœniteret, post Christi adventum arripuerunt homines, cum singulorum aliorum, quibus datæ fuerant leges ante Christi adventum, regnorum habenas a seipsis caloriter excussissent, et contrario falsoque parere et se subjicere maluissent. Quanquam sæpe pœnitentias quasiverunt iterum regale Dei legis imperium recteque factorum aulim vitiis corruptorum renovationem. Nam hostium manibus, et ignominie passionibus traditi, rursus imperio præceptisque Dei regi voluerunt, ut ex infinitis æramiis malisque eriperentur. Sed hæc legum regna propter lentia et immedicabilia **313 a** vulnera animarum, no-

A. τύπων παρέλαβεν ἡ Γραφή. Καὶ ἐπισκέψασθε μήποτε τὰς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι τοῦ Χριστοῦ καθ' ἑξῆς ἡ Γραφή νομοθεσίας δηλοῖ, ὧν ὁ διάβολος ἀντιμίμοις ἐξηπάτησε πλάσμασι τὸ ἀνθρώπων γένος, τὴν μὲν οὖν συκὴν ἀπεικάζουσα τῇ κατὰ τὸν παράδεισον δοθείσῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐντολῇ, ἐπειδὴ τὴν γύμνωσιν ἀπατηθεὶς οὗτος πετάλοις ἐπεκάλυψε συκῆς· τὴν δὲ ἀμπέλον τῇ ἐπὶ τοῦ κατακλισμοῦ τῷ ³⁵ Νῶε, διὰ τὸ οἶνον χλευασθέντα κοιμηθῆναι· τὴν δὲ ἐλαίαν τῇ κατὰ τὴν ἔρημον τῷ Μωϋσῇ ³⁷, ἐπειδὴ τὸ χάρισμα τὸ προφητικὸν, τὸ εὐαγγέλιον τὸ ἅγιον, ἀνομησάντων αὐτῶν ἐκλειοῦται τῆς κληρονομίας· τὴν δὲ βάμνον τῇ ἐπὶ τῆς σωτηρίας ³⁸ τοῦ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις, ἐπειδὴ περ δι' αὐτῶν ἐδιδάχθημεν ἀγνεῖαν, ἧς ἀπατηλὸν μόνος εἰδωλὸν ὁ διάβολος οὐκ ἴσχυσε σκευάσαι. [964 R.] **B** Καὶ διὰ τοῦτο καὶ εὐαγγέλια τέσσαρα παραδέδοται, τετράκις εὐαγγελισαμένου τοῦ Θεοῦ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ παιδαγωγήσαντος τέτρασι ³⁹ νόμοις, ὧν οἱ καιροὶ σαφῶς ἀπὸ τῆς διαφορότητος δηλοῦνται τῶν καρπῶν. Ἡ μὲν γὰρ συκὴ διὰ τὴν γλυκασίαν καὶ τὴν τρυφήν ⁴⁰ τὴν πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ ἀνθρώπου παρίστησι γεγεννημένην· ἔστι γὰρ ὅτε τῆς συκῆς ὁ καρπὸς τῇ Γραφῇ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐκλαμβάνεται. Ἡ δὲ ἀμπέλος, διὰ τὴν ἰλαρότητα τὴν ἐκ τοῦ οἴνου καὶ τὴν εὐφροσύνην τῶν περισσθέντων τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ κατακλισμοῦ, τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς φροντίδος εἰς ⁴¹ τὴν χαρὰν αὐτῶν μεταβολὴν αἰνίσσεται. Ἡ δὲ ἐλαία διὰ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου ⁴² τὴν εὐσπλαγγίαν τοῦ Θεοῦ μνησθεῖ, πάλιν ἀνεξικακήσαντος τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸν κατακλισμὸν, τῶν ἀνθρώπων ἐκτραπέντων εἰς ἀθεότητα, δοῦναι νόμον καὶ ἐμφανισθῆναι τοῖσιν. Ἡ δὲ βάμνος τὴν ἀγνεῖαν συνίστησι· τὸ γὰρ αὐτὸ δένδρον βάμνος καὶ ἄγνος ἐστὶ, καὶ τάχα διὰ τὸ συγγενὲς τὸ φυτόν τοῦτο τῇ παρθενίᾳ ⁴³ ταύτῃ βάμνος καὶ ἄγνος προσηγορεύθη, βάμνος μὲν παρὰ τὸ στερέμιον καὶ καρτερόν πρὸς τὰς ἡδονὰς, ἄγνος δὲ παρὰ τὸ διὰ πινυτοῦς ἀγνεύειν. Ὅθεν καὶ τὸν Ἥλιαν, ἐκ προσώπου τῆς Ἰεζάβελ γυναικὸς ⁴⁴ φεύγοντα, λόγος ὑπὸ βάμνον ἐλεῖν πρῶτον καὶ εἰσακουσθέντα καὶ λαβεῖν τρυφήν, ὅτι τῶν φευγόντων ἐν οἴστρον καὶ τὴν γυναῖκα [314 H.] καὶ τὴν ἡδονὴν τὸ καταγώγιον καὶ ἡ ἐκείνη τὸ τῆς ἀγνεῖας ἐδιδάσθησε ἕξλον, ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ βασιλεύσαν τῶν ἀνθρώπων. Ταύτην γὰρ μόνην τὴν τῆς ἀγνεῖας βασιλείαν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἀμεταμελητὶ προσήκοντο οἱ ἀνθρώποι, ἐκάστης τῶν προδομένων αὐτοῖς ἐντολῶν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας κατὰ τάχος βασιλείας ἑαυτοῦς ἀφηνιάζοντες, καὶ τῇ ἀντιμίμῳ μᾶλλον πειθαρχεῖν καὶ ὑπ' αὐτῆς βασιλεύεσθαι προαιρούμενοι, εἰ καὶ μεταμελόμενοι ⁴⁵ κολάκις ἐπαξίτου κἀν τὴν πρὸς Θεοῦ δεδομένην αὐτοῖς βασιλικωτάτην ἐντολήν καὶ ἀνακαινισμὸν τῶν διαφθαρέντων αἰσῶν ἐκ κακίας

VARIE LECTIONES.

³⁵ τῷ A : τοῦ ζ. ³⁷ μωσεί AB. ³⁸ τῇ σωτηρίᾳ. ³⁹ παιδ. τοῖς τέτρασι ζ. ⁴⁰ τρυφήν AB : τρυφήν ζ. ⁴¹ εἰς A : τὴν εἰς ζ. ⁴² ἐλαίου A. ⁴³ παρθένῳ ζ. ⁴⁴ Ἰεζ. καὶ γυναικὸς ζ. ⁴⁵ μεταμελούμενοι ζ.

NOTÆ.

(96-83) ἄγνος, castus purus.

(86) Quod ab auctore virginitatis Christo plan-

itatum est iis qui virginitatem complectuntur. Vide notas Hoeschellii.

ψυχῶν κατορθωμάτων. Παραβόδοιμοι γὰρ εἰς χαί- A
ρας ἐχθρῶν καὶ πάθη ἀτιμίας, ἐπαζήτουν βασιλεύ-
σθαι τῇ ἐντολῇ καὶ τοῖς προστάγμασι τοῦ Θεοῦ, ἵνα
γένηται αὐτοῖς λύσις τῶν πολυπλόκων συμφορῶν καὶ
ἀπαλλαγὴ τῶν κακῶν. Αἱ δὲ διὰ τὸ προσδέξιν αὐτῶν
καὶ ἀνιάτως ἔχειν τοὺς τῆς ψυχῆς μύλωπας οὐκ
ἐβούλονται βασιλεύειν αὐτῶν, μέχρις ὃ Θεὸς τέταρτον
κατελεήσας τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀγνείαν ἀπέστειλε βα-
σιλεύσαι, τὴν ῥάμνον ἀκολουθῶν ἐπέλεσεν ἡ Γραφή·
ἦτις καταναλώσασα τὰς ἡθόνας, καὶ ἀπειλήσασα λοι-
πῶν, εἰ μὴ αὐτῇ πεῖθονταί πάντες, καὶ ἐν ἀληθείᾳ
προσέρχοντο, πυρὶ καταδαπανῆσαι πάντας· οὐκ ἔτι γὰρ
μετὰ ταύτην ἔσεσθαι νόμον ἢ διδασκαλίαν ἐτέ-
ραν, ἀλλὰ καὶ κρίσειν καὶ κύρ· καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν
πιστεύειν βεβαίως τῷ Θεῷ καὶ ἀποσχίζεσθαι τοῦ διαβόλου.

Ἵτι σημειωτέον ὡς οὗτος ὁ διάλογος, ᾧ ἐπιγραφή B
Συμπόσιον ἢ περὶ ἀγνείας 44, παρὰ πολὺ ἐστὶ νενο-
θευμένος 45· εὐρήσεις γὰρ ἐν αὐτῷ παραβεδλημένας
καὶ Ἀρειανικὰς δοξαστικὰς καὶ ἐτέρων τινῶν κακο-
δοξούντων μυθολογήματα.

Ἵτι σημειωτέον εἰ ποτὲ ἐστὶ τὸ κατ' εἰκόνα, ὃ
μόνος ἐσχηκέναι λέγεται ἀνθρώπος τῶν ὑπὸ Θεοῦ
γεγενημένων. Οὐδὲ γὰρ [965 R.] ἀν εὗροι τις ἐπ' ἀν-
θρώπου τι τῶν τιμῶν, οὐ μὴ καὶ ἀγγέλων μετέσχε
φύσις. Ὅτε γὰρ τὸ ἀθάνατον, καὶ γὰρ καὶ ἀγγελοῦ,
ὅτε τὸ αὐτεξούσιον· εἰ γὰρ οὐκ ἀγγέλου κατὰ τὸν
Θεολόγον ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον ἢ βροτῆ, κατὰ τοῦτο
δρα οὐκ ἐπιδ' ὅλων δυνατὸν τὸ κατ' εἰκόνα τοῦτο ἐν-
νοεῖν. Εἰ δὲ τὸ ἀρχικὸν λέγεις (ἀρχεῖν γὰρ τῶν
ἐχθρῶν καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἀνθρώπος πρὸς Θεοῦ ἡξίω-
ται ἐν τῇ τῆς κοσμογενείας συγγραφῇ), οὐδ' οὕτως C
ἄλλοτρῶσεις τὸν ἀγγελοῦ· ἀρχεῖν γὰρ τῶν ἀγγέλων
τοὺς κλεινοὺς ἔθους καὶ φύλης παρὰ τῆς Γραφῆς
ἔθως δεδιδάγμεθα. Εἰ δ' ἐστὶ μὴ χειροθέτης αὐτοῖς
τοὺς ἀρχομένους τελοῦσι τὴν διαφορὰν εἰσάγεις,
καθάπερ ἐκείνοι τὰ πολλὰ τῶν ζώων, οὐδὲν πρὸς τῷ
φίλωτι κομπάζεις· οὐδὲ γὰρ οὐ εἰκόνα φέρειν ὁ ἀν-
θρώπος λέγεται, χειροθέτης τῶν ἀρχομένων (ἀπαγε)
δεικνύει. Τί οὖν ἐστὶ τὸ, κατ' εἰκόνα; ὅσοι γὰρ
τὴν τοῦ σωματικῆς [512 H.] σχήματος ἐμπρέ-
πειαν ἐβραβεύθησαν, πρὸς τοὺς μυρῖους ἐλέγχους,
οὐδὲ τῆς πρὸς τὸν ἀγγελοῦ κοινωνίας κατὰ τοῦτο,
ἔπερ ἐστὶ τὸ ζητούμενον, τὸν ἀνθρώπον ἡλευθέρω-
σαν· ἀνθρωπόμορον γὰρ αἱ θεαὶ Γραφαὶ τοὺς
ἀγγελοῦ; ἡμῖν ἐνεδέσθαι σχῆμα ὑπετύπωσαν 46. Εἰ
δὲ τὸ δημιουργικὸν καὶ πρακτικὸν 47 εἰς ὑπαρξίν τὸ
κατ' εἰκόνα φυλάσσειν ἔχεις ἐπ' ἀνθρώπου (δημιουργεῖ
γὰρ Θεὸς 48 τὸ πᾶν, ἀφράστως καὶ ἀνεπινοήτως
προάγειν τὰ μὴ ὄντα, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπος ἐνίοτε μὲν
ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας καὶ φύσεως σκορδαὶ καταβολῇ
ὁμοιον ἀνθρώπων γεωργῶν, ἐνίοτε δὲ τέχνη πολλὰ
τῶν τεχνητῶν 49 δημιουργῶν, εἰ καὶ μὴ 50 ἐκ τοῦ
μηδαμῆ μηδαμῶς 51 ὄντος), ἀλλὰ καὶ τοῦτό τι 52 πι-
θανὸν ἔχον βεβαίως ἐλέγχεται. Οἱ [τε] γὰρ μονά-

huerunt illis imperare, donec Deus, quantum misera-
tus hominem, inisit castitatem, a Scriptura thamu-
num congruenter appellatam, quæ illi imperaret,
quæ voluptatibus superatis, etiam in reliquum
tempus illis interminata est, quod, nisi sibi parent
omnes, et sincero ad se accederent, futurum ut
omnes flammis absumerentur; nullam enim post
hanc aliam legem aut doctrinam secururam, sed
iudicium et ignem. Hinc deinceps homo cœpit ju-
stitiam colere, Deoque constanter per fidem ad-
hætere, et se a diabolo sejungere.

Observandam, dialogum hunc qui *Symposium*
inscribitur, sive de castitate, magnam partem adul-
teratum esse: offendes enim in illo adjectas et
Arianas vanasque opiniones, aliasque male sen-
tentium fabulas.

Notandum. Quid sit cur solus homo ex omnibus
a Deo creatis rebus dicatur, factus secundum ima-
ginem Dei? Nihil enim in homine reperiat quis
nobile, quo careat angelica natura: non immor-
talitas, nam et angelus immortalis; non liberum
arbitrium, nam si angeli, ut sentit Theologus, [Nazi-
anzonus] magis [quam homines] propendunt in
bonum, secundum hoc intellige nullo modo posse
accipi illud secundum similitudinem. Si imperium
dicas (dignatus est enim homo a Deo imperio pi-
cium et aliorum in ipsa mundi fabricati descri-
ptione), ne sic quidem angelos ostendes esse diver-
sus. Dominari enim plures angelorum gentibus, et
nationibus singulatis e Scriptura didicimus 48. Si
autem, quod subjectos non tractabiles sibi reddant,
quemadmodum illi multa animalia, differentiam
constituas, nihil nisi risum jactas, neque enim homo
eujus imaginem ferre dicitur (apage dictum), sub-
jectos reddit sive ostendit mansuetos. Quid igitur est
illud, *secundum imaginem*? Nam quicunque cor-
poræ figuræ elegantiam commenti sunt, omnibus
suis argumentis hominem neque ab angelorum qui-
dem formæ communionem pro ratione quæstionis
liberaverunt (87). Ab angelis enim humanam indutam
esse formam, nobis divinæ Litteræ prodiderunt. Si
autem opificis et effectoris substantiæ humanæ
effigiem in homine dici manere (88) (creat enim
Deus, universa inexplicabili et incomprehensio modo
producendo ea quæ non sunt), etiam homo quan-
doque 313b ex sua substantia et natura, satu
seminis similem sibi hominem creat, quandoque
vero artificio multa opificum artificia, quamvis ex
nulla re prius existente, fingit; enimvero et hoc,
si quid probabile habet, facile refellitur. Nam et

VARIE LECTIONES.

44 ᾠ—ἀγνείας om. AC. 45 ἐστὶ νενοθευμένος A, γὰρ νενοθευμένος ἐστὶν C. 46 ἐπετύπωσαν C. 47 malim
πρακτικῶν, εἰ ποτὲ ἔχει. 48 γὰρ ὁ Θεὸς C. 49 τεχνητῶν A. 50 μὴ om. A. 51 μηδαμῆ μηδαμῶς B, μη-
δαμῆ A, μηδαμῶς C. 52 τι] τὸ corr. A.

NOTÆ.

(87) Quæ erat, qua ratione similis esset Deo.

(88) Effigiem custodire penes hominem putas.

qui solitariam vitam degunt, et propterea quod videantur illud, *ad imaginem*, servare, posteaquam seipso supra omne artificium humanum et artem perfecterunt, miseri viderentur, quod hoc ipso illud, *secundum similitudinem*, perdidissent. Quid ergo est hoc, *secundum similitudinem*? Virtutum industria partarum thesaurus est. Angeli enim quamvis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem et industriam partem habere quia non sollicitantur a peccato. Sed quamvis hoc concederetur, ab angelis virtutem sine labore possessam, aut hi quoque illud, *ad imaginem*, sine labore habendo magis Deo similes habebunt hanc: aut, si hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut ante illius imaginis possessionem, multus ærumnis et laboribus exantlatis hanc assequitur.

CCXXXVIII.

Flavii Josephi Antiquitatum Judaicarum libri.

Legi Josephi *Antiquitates*, quarum Excerpta, quæ de Herode narrant, describunt instaurationem templi, ut Judæorum occupaverit dominium, utque ejus stirps imperium adepta sit, ut denique in optimatum regnum verterit, principatum summis pontificibus invadentibus, et alia quæ his adjunguntur.

Josephus, ad finem libri quinti decimi *Antiquitatum*, tradit. Octavo decimo regni Herodis anno perfectum templum Hierosolymis: quod Salomon rex exædificavit, quod eversum iterum captivi e Babylone reducti Persarum rege Dario coadjuvante erexerunt sex et quadraginta annis. Hunc Herodem refert, auferentem fundamenta antiqua, alia vero contra illa facientem, duplo priore majus fecisse. Superavit enim altitudine templum quod captivi erexerunt templum Salomonis mensuris quibusdam. Continebat templum Herodis centum cubitos longitudine: altitudo amplius viginti, quos etiam transcendit, tempore fundamentis subsidentibus, quam etiam Neronis imperio Judæi attollere cogitarunt. Ædificatum vero templum ab Herode uno anno et sex mensibus Josephus refert, et domus, et monumenta **314a** quæ circum erant octo integris annis. Lapidibus quibus templum ædificatum candidos ac firmos, singulos fuisse longitudine cubitorum viginti quinque, altitudine octo, latitudine duodecim; finitum vero hac industria. Eo in opere magna Herodis enituit diligentia: advenit prius omnem materiam, erantque illi plaustra, mille lapides vehere consueta, decem millia opificum, sacerdotum, qui in adytis servirent mille. His enim ædificare lignaque cedere inestituit, sacras illis omnibus vestes coemans, et apparatus, volun-

ζοντας, και διά τὸ δοκεῖν φυλάσσειν τὸ κατ' εἰκόνα παντὸς ἀνθρωπίνου [τεχνήματος ἢ] τεχνήματος ἀνωτέρω αὐτοῦ ἐργασάμενοι, ἀθλοὶ ἀν φανεῖν, τὸ κατ' εἰκόνα δι' αὐτὸ ἐκεῖνο ἄπολλέσαντες. Τί οὖν τὸ, κατ' εἰκόνα; ἢ τῶν ἀρετῶν δι' ἐπιμελείας κτήσις· ἀγγελοὶ μὲν γὰρ ἔχειν ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ τὴν δι' ἐπιμελείας καὶ κόπου, ὅτι μὴ μεθέλκονται ὑπὸ κακίας, δοξάζονται. Ἄλλ' εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθεῖ, ἀκοπον ἀρετῶν κτήσιν τοῖς ἀγγέλοις ἀποκεκληρωσθαι, ἢ καὶ οὗτοι τὸ, κατ' εἰκόνα, τῷ ἀκόπως ἔχειν θεῷ μᾶλλον πλησιάζοντες, ἢ εἰ μὴ οὗτοι, πολλῶ μᾶλλον οὐδ' ὁ ἀνθρώπος, ἔτι μετὰ ταύτης ἢ πρὸ ταύτης τὴν κτήσιν πολλῶν ταράχων καὶ πόνων ἐμπιπλάμενος ταύτην ἐκδέχεται.

B

ΣΛΗ'

Ἰωσήπου τῆς Ἀρχαιολογίας ἢ ἐκλογῆ.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου ἢ Ἀρχαιολογία ἢ ἢς ἢ ἐκλογῆ, ὅσα τε ἱστορεῖ περὶ Ἡρώδου⁶⁶⁻⁶⁷, καταλέγει, τὴν τε ἀνοικοδομὴν τοῦ ναοῦ, ὅπως τε τὴν Ἰουδαϊκὴν ὑπεισῆλθε βασιλείαν, καὶ ὅπως αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐκ γένους διεδέξαντο, ὅπως τε αὐτὴ εἰς ἀριστοκρατίαν καταβλήται, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους τῶν ἀρχιερέων ἀναδεξαμένων, καὶ ὅσα ἄλλα τοῦτοις συνδιαπλέκεται.

Ὅτι Ἰωσήπος πρὸς τῷ τέλει τῆς ιε' κατὰ τὴν Ἀρχαιολογίαν ἱστορίας, ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς βασιλείας [968 R.] Ἡρώδην⁶⁸ ἀνύοντα τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεών, ὃν ἔκτισε Σολομῶν ὁ βασιλεὺς, καταστραφέντα δὲ πάλιν οἱ ἐκ Βαβυλῶνος ἀναχθέντες αἰχμάλωτοι Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως συναραμένον αὐτοῖς ἀνέστησαν ἐν ε' ἔτεσι καὶ μ', τοῦτόν φησι τὸν περιώνυμον νεών⁶⁹ μετὰ ἑτη ἑξακίσσια, ἀνελόντα μὲν τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, ἑτέρους δὲ καταβαλόντα ἐπ' αὐτῶν⁷⁰ τὸν Ἡρώδην διπλάσιον τοῦ προτέρου ἀναστήσαι· λείπεσθαι γὰρ τὸν ὑπὸ τῶν αἰχμαλῶτων τοῦ Σολομῶντος μέτρος κατὰ τὸ ὕψος τισίν. Ἐἶχε δὲ ὁ Ἡρώδης ὡς μήκος μὲν πήχους ρ', ὕψος δὲ κ' περιττοῖς, οὗς⁷¹ καὶ ὑπέβη τῷ χρόνῳ τῶν θεμελιῶν συνιζησάντων· ὃ καὶ κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς Ἰουδαῖοι ἐγνώκεισαν ἐπεγεῖρῃν. Οἰκοδομηθῆναι δ' [513 H.] Ἡρώδην τὸν ναὸν Ἰωσήπος φησὶ ἐνιαυτῷ ἐνὶ καὶ μηνσὶν ε', τῶν⁷² δὲ περὶ τὸν νεών οἴκων καὶ περιθόλων⁷³ ἔτεσιν ἑλοῖς η'. Λίθους δ', ἐξ ὧν ἠγείρετο ὁ νεὸς, λευκοὺς μὲν εἶναι καὶ κραταιοὺς, ἔχειν δ' ἕκαστον αὐτῶν μήκους μὲν πήχους κ' καὶ ε', ὕψους δὲ η' καὶ εὐρους περὶ ιβ' ὀ'. Τελεσθῆναι δὲ τὸ ἔργον φησὶ ἐπινοίᾳ τριαυτῆ· Ἡρώδην πολλῇ τις ἐγένετο περὶ⁷⁴ τὸ ἔργον φιλοτιμία· ἀγέρει οὖν πρότερον ἅπασαν ὕλην, καὶ χίλια αὐτῷ ἔμαξαι λίθους ἄγειν εὐτρεπεῖς⁷⁵ ἦσαν, ἐργάται δὲ ἄλλοι μὲν μύριοι, τῶν δὲ ἱερέων, οἱ τῶν ἀδύτων

C

D

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ ἐκεῖνο AB: τοῦτο ζ. ⁶⁶⁻⁶⁷ Ἡρώδην A. ⁶⁸ Ἀνεγνώσθη—ὅτι Ἰωσήπος] hæc in mg. habet C, ita præfatus εὐρηται καὶ ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ ἔχον οὕτως, qui in textu sola ponit Ἀνεγνώσθη. Ἰωσήπου πρὸς τῷ, etc. ⁶⁹ Ἡρώδην AB: Ἡρώδου ζ. ⁷⁰ ναὸν ζ. ⁷¹ αὐτῶν ζ. ⁷² οὗς' ὅς B et corr. A. ⁷³ τῶν B et corr. A. ⁷⁴ οἴκων καὶ περιθόλων B et corr. A. ⁷⁵ εἰκοσιπέντε ζ. ⁷⁶ περὶ AB: ἢ περὶ ζ. ⁷⁷ εὐτρεπεῖς B.

ἔργων ἐμελλον ἔπιτεσθαι, χιλιοί· τοσοῦτους ἄ γὰρ Ἀ οὐκοδομεῖν καὶ ξυλουργεῖν ἐξεπαίδευσεν, ἱερατικὰς αὐτοῖς ἄπασιν ὠνησάμενος στολάς· Καὶ ἦδε ἡ παρασκευὴ θάπτον μὲν ἐλπίδος εἰς πέρας τὸ βούλημα ἤγαγε, μεγάλας δὲ καὶ πολλὰς ἀπὸ τοῦ πλήθους τὰς εὐχαριστίας· ἐν τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἀχθομένου Ἡρώδῃ

ἰδέσθαι τὸν νεὸν βούς τριακοσίας· τῶν δ' ἄλλων Ἰουδαίων ὅσα θύσιαν, οὐδ' ἐγένετο λαβεῖν ἀριθμῷ.
Ὁὗτος Ἡρώδης ἐστὶν ὁ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἰδουμαίου καὶ τῆς Ἀραβίσης (Κύπρις δ' ὄνομα αὐτῆ) παῖς, ἐφ' οὗ καὶ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἡμετέρου γένους παρθενικῆς ἀποτίκτεται μήτρας· καθ' οὗ καὶ μινεῖς Ἡρώδης τοῦ μὲν Δεσπότης διήμαρτε, φωνεῖς δὲ πολλῶν ἡπείων γίνεται. Εἰς ἐπιδοτητα δὲ καὶ μισαίφοναν πάντας ὅσοι τυράννοι ὑπερβαλέσθαι ἰσθόρηται. Καὶ γυναικὸς δὲ τῆς Μαριάμης ἡ (θυγάτηρ δ' ἦν αὐτῆ Ἀλεξάνδρας τῆς Ἰρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως παιδὸς, ὡρα σὺματρός οὐδενὶ χρόνῳ λειπούσα ἡ δειξαι ταύτης ἐφάμιλλον), ταύτης οὖν καὶ δύο τῶν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεννηθέντων παιδῶν, Ἀριστοβούλου καὶ Ἀλεξάνδρου, οἱ κάλλιε τε καὶ λόγων ἀσκήσει καὶ χειρῶν ἔργοις· οὐδὲν ἦν ἡ δὲ βασιλείας ἦσαν παῖδες ἀνά πάντων ἐφέροντο στόμασι, τούτων συμπάντων ἡ διαβολαῖς Ἀντιπάτρου μινεῖς δῆμιος γίνεται, πρῶτον μὲν τῆς γαμετῆς, εἶτα καὶ τῶν παιδῶν, καὶ τελευταῖον Ἀντιπάτρου καὶ αὐτοῦ, παιδὸς ἐκ προτέρας γυναικὸς. Νόσῳ δὲ πικρᾷ παραδοθεὶς (Ἐλκωσις γὰρ ἐντέρων εἶχε τὸν δύστηνον ἐρθίν τε ἄσθημα καὶ ποδῶν λευκοῦ φλέγματος ὀδημα, δεῖναί τε τοῦ κώλου ἀλγηδόνες, καὶ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμπούσα, καὶ μυρία ἄλλα) μετὰ ἡμέραν τῆς Ἀντιπάτρου σφαγῆς τοῦ παιδὸς καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέστρεψε, διαβιούς μὲν ἔτη σύμπαντα ὁ, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ζ' καὶ λ'. Βασιλεύει δ' οὗτος παρανομῶς τε καὶ παρ' ἐλπίδας καὶ Ῥωμαίων, χρήμασιν ὑψηρετούτος, καὶ Αὐγούστου καταίνεσι [969 R.], ψήφῳ δὲ πρὸς ἀφοσίωσιν καὶ τῆς βουλῆς Ῥωμαίων.

Ὅτι Ἡρώδου τοῦδε, τοῦ πρώτου ἐξ ἀλλοφύλων παρὰ τοὺς νόμους βασιλεύσαντος Ἰουδαίων, τοῦτου πατήρ ἦν Ἰδουμαῖος γένος ἐξ Ἀσκάλωνος [514 H.] πόλιως, παῖς Ἀντίπα, Ἀντίπας καὶ αὐτὸς ἐπικαλούμενος πρότερον, Ἀντιπατρος δ' ἔπειτα. Οὗτος πολλῶν μὲν χρημάτων εὐπορῶν, δραστηρίως δὲ τὴν φύσιν καὶ στασιαστικῆς τυγχάνων ἡ, Ἰρκανῷ τῷ Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ δι' εὐνοίας ἐτύγχανεν ἡ, Ἀριστοβούλῳ δὲ τὰ δελφῷ ἡ Ἰρκανοῦ διάφορος· διὸ πείθει Ἰρκανόν, πολλάκις ἐνοχλήσας, τὴν βασιλείαν πάλιν ἀναζητεῖν ἄπασιν τρόποις, ἣν ἐκεῖνου συγγενηθῆσαντος ἀπελόμενος Ἀριστοβούλος εἶχεν ὁ ἀδελφός. Ἀδελφῶν τῶν ἀδελφῶν ἡ στάσις μεγάλων κακῶν αἰτία αὐτοῖς τε καὶ γένει καὶ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει κατέστη, καὶ τῆς εἰς ἀλλοφύλους τῆς βασιλείας μεταπτώσεως. Ἐν τῇ στάσει ταύτῃ πολλὰ φαίνεται Ἀντιπατρος ἐπὶ Ἰρκανοῦ κατ' Ἀριστοβούλου πρᾶ-

latem, oratione citius ad exitum perduxit, et magnam gratiam apud populum conciliavit sibi. Sacrificat autem Herodes absoluto templo trecentas vaccas; quantum vero Judæi sacrificarint, dici non potest.

Hic vero Herodes filius fuit Antipatri Idumæi, et Arabissæ cui nomen Cypria, quo regnante, Christus e Virgine ad redimendum genus humanum natus est. In quem sæviens peccavit, et contrucidatis tot infantibus, qua crudelitate ac cæde omnes retro tyrannos superasse fertur. Ejus uxoris Mariannæ, quæ Alexandræ pontificis Hyrcani filie filia fuit, venustas corporis tanta fuit ut nulla unquam illi par fuisse videretur. Ex hac igitur duo nati filii Aristobulus, et Alexander, qui pulchritudine, orationisque gratia, manuumque promptitudine, nihil non regum habere, omnium ore ferebantur. Contra hos omnes calumniis Antipatri efferatus est. Primo quidem in uxorem, deinde filios, et demum Antipatrum e priore natum uxore. Acerbo morbo vexatus, vexabatur enim intestinorum exulceratione, non nisi erectus anhelabat, pedes tumebant phlegmate humido, et graves colli passionibus, verenda putrefacta scatebant vermibus: et alia multa. Et quinto post cædem Antipatri illi die etiam vitam finit. Vivens annos omnes 3146 [septuaginta], imperans ex illis sex et triginta. Regnat vero illegitime, et præter spem suam, studio Antonii ducis Romanorum pecunia corrupti, et Augusti commendatione, decreto ad confirmationem senatus Romani.

Herodis hujus, qui primus externorum Judæis imperavit, pater fuit Idumæus natione ex Ascalone, filius Antipæ, etiam Antipas prius vocatus, deinde Antipater. Hic multis pecuniis abundans, factiosus ingenio et seditiosus, cum Hyrcano Judæorum pontifice, eo quod faveret Aristobulo fratri Hyrcani, inimicitias gessit. Quare cum multas sæpe conciret turbas, eo permovet Hyrcanum ut regnum iterum requirat omnibus modis, quod illo donante habuerat Aristobulus frater interfectus. Hæc fratrum discordia magna malorum causa ipsis, et cognationi, gentique Judæorum fuit, et cur regnum ad externos delaberetur. In hac discordia multa Antipater pro Hyrcano contra Aristobulum visus est fecisse. Tandem Aristobulus una cum liberis captivus ducitur. Inde fuga ereptus, ad rem Judæorum iterum se convertit, iterumque obsessus a Romanis cum

VARIÆ LECTIONES .

ἄ τοσοῦτους Α, τοσοῦτων ζ. ἡ Ἡρώδου ζ. ἡ μαριάμης Α. ἡ λειπούσα Β, λειπούσα Α. λειπούσα ζ. ἡ συμπάντων ὡν πάντων Β et corr. Α, ὡν συμπάντων ζ. ἡ μετὰ Α, κατὰ ζ. ἡ δ' om. Β. ἡ ὁ mg. : libri enim om. ἡ καὶ ἀπὸ αὐτοῦ add. Α. ἡ καὶ στασ. τυγχάνων Β, ὡν καὶ στασ. Josephus Antiq. xiv, f. 3: om. participium ζ. ἡ ἐτύγχανεν add. Β. ἡ δὲ τὰ δελφῷ ΑΒ, τῷ ἀδελφῷ ζ. ἡ μεγάλων] libri μεγάλη.

filio Antgono (hic enim cum patre una captivus A fuit) capitur, Romamque mittitur, et ligatus comprehensus est, cum regalem et pontificalem dignitatem annos tres et sex menses gessisset, illustris et magnanimus in regno factus. Hyrcano quidem pontificatus tributus est, nondum vero regnum : sed populus propriis legibus vivebat, populi præfectus pro rege data sibi potestate dictus est. Antipater autem, pontificatum gerente Hyrcano, ad magnam potentiam pervenerat. Nam cum Romanis ducibus contra rebellantes auxiliando pugnabat, regnumque Judæorum propter robur injuste, et concedente Hyrcano adeptus est. Julius vero Cæsar Aristobulum carcere solvens in Syriam contra Pompeianos mittere decrevit. Sed illum prævenientes Pompeiani veneno corrumpunt. Et Scipio, B mittente Pompeio illo Aristobuli puerum 315 a Alexandrum accusante, quem prius in Romanos peccaverat, securi percussit.

Ἄλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ Πομπηίου φρονούντες φαρμάκῳ φθέρουσι. Καὶ Σκιπίων δ' ἐπιστελλαντος αὐτῷ Πομπηίου τὸν Ἀριστοβούλου παῖδα Ἀλέξανδρον, ἐπιχαλοῦντος δὲ πρότερον εἰς Ῥωμαίους ἀμάρτοι, πελέκει διεχρήσατο.

Declaratur vero a Julio Cæsare Antipater post victoriam contra Pompelium præfectus Judææ : qui in Judæam veniens Phasaelo filio Hierosolymorum vicinorumque imperium dedit. Post se vero Herodem admodum juvenem, decimo quinto ætatis anno Galilææ principem declarat, nihil a juventute prohibita n magnum quid et virile præstare. Hæcque faciens Antipater, et nihilominus a populo cultus, quam si rex esset. Nihil tamen prorsus a fide et benevolentia erga Hyrcanum pontificem maximum alienatus est. C Finit Antipater splendidam et claram omnino vitam, occulte veneno, Malcho pincerniani pecunia corrupto, ut veneno potam inlitteret. Malchus hic quidam Judæus erat, neccendorum dolorum peritus, et data suspitione, juramento suspitionem lemit, et fictione amicitie. Sed nihil minus, ut videbatur, in Herodem hoc ingenio machinamentum facere, aut etiam vehementiorem incidens, pœnam postulantem paternæ cædis, pugionibus confossus interficitur.

ἤττον, ὡς εἰκεν, Ἡρώδῃ τοιαῦτα μηχανᾶσθαι φύσιν λαχόντι ἢ καὶ δεινότερῳ περιτυχόν, [972 R.] δίκην εἰσπραττομένῳ τοῦ πατρῷου φόνου, ξιφιδίους κατακεντούμενος κτείννυται 87.

Antigonus vero filius Aristobuli, Fabio pecuniis corrupto, et Ptolomæo Hymensæi filio, propter matrimonium (soror enim ejus nupserat illi) et aliis nonnullis, aggressus est descendere in Judæam. Sed Herodes pugna congressus vicit, et e Judæa expellit, D et ab Hierosolymis, et ipso Hyrcano honorifice parta victoria, susceptus est. Antonius vero dux Romanorum, pecuniis excæcatus, Herodi et fratri Phasaelo Judæorum tetrarchias dedit, Hyrcano contra hæc non indignante, populum vero accusantibus Herodianis, nihil amplius erat quam ut supplicium

ἄρας. Τέλος δ' 81 Ἀριστέβουλος μὲν εἰς Ῥώμην ἄμα παισὶν αἰχμάλωτος ἄγεται, ἐκείθεν δὲ φυγὼν πάλιν εἰς τὰ περὶ τὴν Ἰουδαίαν παραγίνεται, πάλιν τε πολιορκηθεὶς ὑπὸ Ῥωμαίων ἄμα τῷ πατρὶ Ἀντιγόνῳ (οὗτος γὰρ ἔτυχεν ἐκ Ῥώμης τῷ πατρὶ συμφυγὼν) ἀλλοικεῖται, καὶ εἰς Ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς κατείχεται, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' μῆνας ζ', λαμπρὸς δὲ καὶ μεγαλόφυχος ἐν τῇ ἀρχῇ γεγονώς. Ἰρκανῷ δ' ἡ μὲν ἀρχιερωσύνη δίδοται, οὐκέτι δ' ἡ βασιλεία· ἀλλ' ἦν τὸ ἔθνος αὐτονομούμενον, ἐθνάρχης δ' ὁμοῦς 82 ἀντὶ βασιλείας τῆς δεδομένης αὐτῷ ἐξουσίας εἶχεν ὄνομα. Ἀντιπάτρῳ δ' Ἰρκανοῦ ἀρχιερατεύοντος ἐπὶ πλείστον τὰ τῆς δυναστείας ἡξέτο· Ῥωμαίων τε γὰρ τοὺς στρατηγούς κατὰ τῶν ἀνδισταμένων συνεμάχει, καὶ τὰ Ἰουδαίων διὰ χειρὸς, τῇ ἀπραγμοσύνῃ καὶ τῷ συγκαχωρηκότι Ἰρκανοῦ, αὐτὸς εἶχε πράγματα. Ἀριστέβουλον δὲ Ἰούλιος ὁ Καῖσαρ, λύσας τῶν δεσμών, εἰς Συρίαν κατὰ τῶν Πομπηίου πέμπειν ἐγγύνει.

Ἀποδείκνυται δὲ ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος Ἀντιπάτρος μετὰ τὴν κατὰ Πομπηίου νίκην καὶ ἐπίτροπος Ἰουδαίας. Ὅς ἐπὶ ταύτην 83 παραγεγονώς Φασαήλῳ μὲν τῷ παιδὶ Ἱεροσολυμιτῶν καὶ τῶν πέριξ τὴν στρατηγίδα ἀρχὴν 84 δίδωσι, τὸν δὲ μετ' αὐτὸν Ἡρώδην νέον ὄντα κομισθῆ (πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἀπὸ γενέσεως ἔτη ἦν) τῆς Γαλιλαίας ἀποφαίνει ἐπίτροπον, οὐδὲν ὑπὸ τῆς νεότητος τοῦ μὴ οὐχὶ τὸ δεινὸν αὐτῷ καὶ γενναίον ἐκφῆσαι κωλυόμενον. Καὶ ταῦτα πράττων Ἀντιπάτρος, καὶ θαυμαζόμενος οὐδὲν ἤττον ὑπὸ τοῦ ἔθνους ἢ κατὰ βασιλεία 85, ὁμοῦς τῆς πρὸς Ἰρκανὸν τὸν ἀρχιερέα εὐνοίας καὶ πίστεως οὐδὲν ὄλωσ ἠλλοίωσεν. Ἀναίρεῖται δὲ Ἀντιπάτρος, εὗρουσ καὶ λαμπρὸν διὰ παντὸς ἀναφαίνων 86 βίον, ἐξ ἐπιθυλῆς φαρμάκῳ, [515 H.] Μαλίχῳ τὸν οἰνοχόον χρήμασι πείσαντος στάζει τῷ πόματι τοῦ φαρμάκου. Μαλίχος δ' οὗτος Ἰουδαῖος μὲν ἦν, δεῖνός δὲ δόλον ῥάψαι καὶ δοθεῖσης ὑπονομίας ὄρκους τὴν ὑπόνοιαν θεραπεύσαι καὶ ὑποκρίσει φίλας. Ἄλλ' οὐδὲν

Ἀντίγονος δ' ὁ Ἀριστοβούλου καὶς, Φαβίου χρήμασι θεραπευθέντος, καὶ Πτολεμαίου τοῦ Μενναίου 88 διὰ τὸ κῆδευμα (ἀδελφῆ γὰρ αὐτοῦ ἐγγάμητο) συλλαμβανόμενου καὶ ἐτέρων τινῶν, ἐπιχείρησος κατεάγεσθαι ἐπὶ Ἰουδαίαν. Ἄλλ' Ἡρώδης μάχῃ συμπλακεὶς νικᾷ καὶ τῆς Ἰουδαίων γῆς ἀπελαύνει, καὶ ὑπὸ Ἱεροσολύμων 89 καὶ αὐτοῦ Ἰρκανοῦ λαμπρὸς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐδέχθη παραγεγονώς. Καὶ Ἀντώνιος χρήμασιν, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, Ἡρώδῃ καὶ τῷ ἀδελφῷ Φασαήλῳ τὰς τῶν Ἰουδαίων τετραρχίας δίδωσιν, οὐδὲν πρὸς ταῦτα δυσχεραίνοντος Ἰρκανοῦ. Τοῦ δὲ

VARIAE LECTIONES.

81 δ' add. A. 82 δ' ὁμοῦς ὁμοῦς δ' A. 83 ἐπ' αὐτὴν ζ. 84 ἀρχεῖν ζ. 85 κατὰ βασιλεία A, καὶ βασιλείας ζ. 86 ἀναβαίνων A. 87 κτείννυται A. 88 μεναίου A, Ὑμναίου ζ. Apud Josephum est Μενναίου. 89 Ἱεροσολυμιτῶν Sraliger.

κλήθους τῶν περὶ Ἡρώδην κατηγορούντων οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦ τιμωριᾶν ὑπέχειν ἀντὶ τοῦ λαβεῖν ὧν ἐπακέλουσιν ἐγένετο διὰ τὸ χρήμασιν Ἀντώνιον διαφθάρθαι καὶ Ὑρκανὸν τοῖς περὶ Ἡρώδην τίθεσθαι ἤδη γὰρ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ παιδα Μαρίας μὴν Ἡρώδης ἐγγεγύητο.

Πτολεμαίου δὲ τοῦ Μεγαλοῦ τὸν βίον λιπόντος ὁ καὶ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν Ἀσσανίας. Καὶ Πάκορος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ καὶ Βαζαφαρμάνης σατράπης Πάρθους κατέσχον τὴν Συρίαν. Ἀσσανίας δὲ τὸν σατράπην ἔχων σὺν αὐτῷ ποιεῖται πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου φίλιαν· καὶ Ἀντίγονος ὑπέσχεσθαι Πάρθοις χίλια τάλαντα δώσειν καὶ πανταχοῦσας γυναῖκας, εἰ τὴν πατρίαν ἀρχὴν ἀποδώσουσιν ὁ Ὑρκανὸν ἀφελόμενοι καὶ τοῖς περὶ Ἡρώδην ἀνέλοιεν. Διὸ Πάκορος καὶ Βαζαφαρμάνης κατέγουσιν Ἀντίγονον, καὶ πολέμου αὐτοῖς ὑπὸ τῶν περὶ Ἡρώδην συστάντες πολλοὶ ἀπ' ἑκατέρων κτείνονται, εὐδοκίμουστος μάλιστα τοῖς πόνοις Ἡρώδου. Τέλος Ὑρκανὸς καὶ Φασάηλος δόλῳ συλλαμβάνεται ὑπὸ Πάρθων· καὶ ὁ μὲν Φασάηλος τῶν ἐχθρῶν προφθασίας τὴν σφαγῆν, πέτραν τὴν κεφαλὴν προσαράξας ἔξεισι τοῦ βίου, Ὑρκανὸς δὲ δέσμιος ἐγένετο. Καὶ οἱ Πάρθοι λοιπὸν τὰ Ἱεροσόλυμα λαβόντες, μάλιστα αὐτοῖς Ἡρώδου δευνόσθητι γνώμης καὶ τάχει τοῦ προμηθοῦς καὶ χειρῶν ἀρετῆ σὺν τῇ γενεᾷ διαφυγόντος, τὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διέφραζον χρήματα πλὴν τῶν Ὑρκανοῦ (π' ὃ ἦν τάλαντα) ὁ, καὶ οὕτως εἰς τὴν πατρίαν ἀρχὴν Ἀντίγονον ἐγκαθιστῶσιν. Ἀντίγονος δ' Ὑρκανοῦ τοῦ θείου ὑπὲρ τοῦ μὴ πάλιν ἀναλαβεῖν τὴν κεραισύνην (τὸ γὰρ σεσημασμένον κατὰ τὴν τοῦ σώματος ὄψιν, καὶ Πάρθοις ἀγειν σὺν αὐτοῖς δίδωσιν.

Ἡρώδης δ' οὕτωσιν ἡρέματι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰς Μάλιχον τὸν Ἀράβων ἀπῆκε βασιλείαν, ἐπικουρίαν κατὰ πατρίαν φίλιαν ἐλπιδας ἔχων εὐρεῖν· ἀποτυχῶν [546 H.] δὲ ἐπὶ Βρανθησίον πρὸς Ἀντώνιον τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν, κάκειθεν εἰς Ῥώμην σὺν αὐτῷ ἀνάγεται, ἀπολοφυράμενος τὰ συνενεχθέντα καὶ τὸν τάδελοφου θάνατον. Ἐποιεῖτο δὲ γνώμην τῷ τῆς γαρμετῆς ἀδελφῷ, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατρὸς παιδί, εἰ πως δύναίτο, τὴν βασιλείαν κατακράξασθαι· αὐτῷ γὰρ ἀνέλπιστον ἦν παντάπασιν ταύτην περιμελεῖν ἄλλοφύλῳ ὄντι. Ἄλλ' Ἀντώνιος καὶ Διογύστος, σύμφηρον λαβόντες τὴν βουλήν, καὶ βασιλείαν Ἰουδαίων ἀποφαίνουσι, καὶ κατὰ Ἀντιγόνου πολλάκις αὐτῷ συμμαχήσαντες μετὰ πολλῆς σφαγᾶς καὶ πολέμου Ἀντίγονον μὲν αἰχμάλωτον ἀγούσι, Σοσθένος στρατηγῷ Ῥωμαίων τέλος ταῦτο τὰς πολέμοις ἐπιθεμένου, αὐτῷ δὲ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ μάλῳ κρατύνουσιν. Ἀντώνιος δὲ ὁ στρατηγὸς λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον [973 B.] δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν· μαθὼν δὲ νεωτερίζειν τὸν Ἰουδαίων ἔθνος ἐκ τοῦ πρὸς Ἡρώδην μίσους, τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀπέλιπον. Ὑρκανὸς δ' ἐπὶ τὴν Ἡρώδην βασιλεύειν ἤκουσεν, ἐδεσθῆ Φραάτου βασιλεως, καὶ συνεδεσθῆντος Ἡρώδου ἀφίεται εἰς τὴν πατρίδα, πολλῶν εὐκλείας παρ' Ἡρώδη τυχεῖν. Ἡρώδης δὲ σχήματα

A subirent, loco p̄sens sumendae ob quae accusaverant : quia Antonius corruptus fuerat auro, et Hyrcanus cum Herodianis sentiret. Jam enim filiae filiam Mariamum Herodes desponsam habebat.

Ptolomaeo vero Hymenaeo vita defuncto Lysanias filius accepit imperium, et Pacorus 315b regis filius et Bazapharmanes satrapa Parthus, occuparunt Syriam. Lysanias vero habens secum satrapam, inicit amicitiam cum Antigono Aristobuli filio et Antigonos promittit Parthis mille talenta se daturum, et quingentas mulieres, si paternum imperium darent, interfecit Hyrcano et Herodianis. Propterea Pacorus et Bazapharmanes adducunt Antigonom et illato ab Herodianis bello, multi utrinque caeduntur, multum Herode laboribus celebrato. Tandem Herodes et Phasaelus dolo capiuntur a Parthis, et Phasaelus caedem hostium praeventens, illiso ad petram capite finivit vitam : captivus vero tenebatur Hyrcanus. Et denique Parthi Hierosolyma occupantes, vix illos Herode, animi praesentia et celeritate consilii, manuunque robore cum familia fugiente, pecunias Hierosolymitanorum rapuerunt, praeter eas quae erant Hyrcani ; octoginta vero erant talenta, et sic in patrium regnum Antigonom constituerunt. Antigonos vero Hyrcano ; ne amplius sacerdotium gereret (nam qui aliqua parte corporis inutilis sunt, non sunt apti ad sacerdotia apud Judaeos), aures incidit, et Parthis secum ut ducant commisit. μέρος ἀπειρηται Ἰουδαίους ἐρῶσθαι) περιτέμνει τὰ

C Herodes nequaquam quiescebat ; sed primum quidem ad Malichum Arabum regem vadit, auxiliium juxta paternam amicitiam inventurum se sperans : frustratus vero Brundisium ad Antoninum ducem Romanum, inde cum illo Romanis contentis deplorans ea quae accidissent, fratriisque mortem. Cogitaverat vero fratri uxoris, filio filiae Hyrcani, si quo modo posset, regnum tradere ; diffidebat enim omnibus modis sibi externo id posse contingere. Sed Augustus et Antonius eodem nisi consilio regem Judaeorum creant, et contra Antigonom saepe cum illo pugnantibus post multas clades et bella, Antigonom captivum ducunt, Sosio, Romano duce, finem huic bello imponente. Illum vero magis in imperio confirmant. Antonias dux accipiens captivum Antigonom, victam triumpho servare decrevit. 316a Cognite autem Judaeorum populam odio in Herodem nova moliri, Antigonom Antiochiae securi percussit. Hyrcanus autem, cum Herodem regnare intellexit, imploravit Phraatem regem : et simul postulante Herode in patriam mittitur, multa se sperans ab Herode consecuturum. Herodes vero speciem benevolentiae et primi honoris in eum magnam ostendit : deinde vero ei corruptionem largitionum objiciens, et proditorem apud Arabes, hominem interfecit

VARIAE LECTIONES.

ἠ ἀποδώσουσιν| αὐτῷ δώσουσιν A. ὁ πλὴν — τάλαντα om. A. ὁ τὸν} τῶν A.

annum octogesimum primam agentem, cum magna et ineffabili clementia et incuriositate ^k. Quin et Aristobulum Hyrcani filium, Mariamne uxoris fratrem, adnente Alexandra puerorum matre, et Mariamna, summum pontificem decimo septimo ætatis anno creat. Et deinde in Jericho in piscina illic suffocari iussit. Sed Herodes quidem talis, qualis esse jam dictum est.

Μαριάμνης, ἀρχιερέα μὲν καθίστησιν ἐξ' ἔτος ἄγοντα, καὶ μετ' ὀλίγον ἐν Ἱερουζουλίταις ἐκείσε κολυμβήθραις ἐναποπνιγῆναι κατεπράξατο. Ἄλλ' Ἡρώδης μὲν τοιοῦτος, καὶ οἷος εἶναι προεῖρηται.

Moriens Herodes Archelaum filium Cæsare permitte successorum regni constituit. Cæsar vero Augustus dimidiæ regni partis Archelaum creans dominum, et regis titulo ornatum se dixit, si clementer et juste regnum administratum cognovisset. Alteram vero partem dividens, Philippum et Antipatrum tetrarchas, Herodis et ipsos filios constituit. Sed Archelaus cum violenter more paterno Judæos reheret, Cæsari supplicante populo, tyrannide oppresso, decimo anno regno excidit, et condemnatur ut habitaret Viennam Galliæ urbem, et inde recidit Judæa e regno in præfecturam ^l.

Herodes tetrarcha Galilææ et Perææ, filius magni Herodis, amavit, ut scribit Josephus, fratris sui Herodis uxorem Herodiam, quæ et ipsa magno Herode oriunda, nata e filio Aristobulo, quem ipse interfecit. Erat huic frater Agrippa : hanc Herodes a viro disjungens, uxorem duxit ^m. Hic est qui magnum Joannem Præcursores interfecit, ut ait Josephus, ne populum ad seditionem concitaret. Omnes enim ob excellentiam virtutis, Joannis vocem sequebantur. Sub illo Salvator est passus.

Agrippa primi Herodis nepos, Aristobuli ejus, qui interemptus est filius, frater **316** b Herodiadis, sexcentis casibus et mutationibus obnoxius, tamen e custodia et vinculis, quibus illum comprehensum Tiberius moriens reliquerat, C. Cæsaris providentia, rex tetrarchiæ Philippi renuntiatur. Hic erat prioris Herodis frater : adeptus est et Lysaniæ tetrarchiam, et in Judæam navigat, omnibus obstupescens, et tam subitam mutationem admirantibus. Cum quibus et Herodias percussa lethale vulnus accipit invidia : nec desit virum turbare, donec Romam ire coegit, et in regnum sibi adungere studere. Sed ille eam comitatus est, secutusque Agrippa et assecutus est jam solventes. Accusans Herodem apud C. Cæsarem, quod Romanis semper infestus fuerit. Tiberio enim adhuc superstite, cum Sejano adversario Romanorum amicitiam iniisse, et nunc apud Artabanem regem Parthorum eadem contra Romanos moliri : obtinet ut loco regni, quod

αὐτὸν εὐνοίας καὶ τιμῆς τῆς πρωτεύουσας πολλὰ εἰς αὐτὸν ἰδεῖσθαι, ἐν ὑστέρῳ δὲ διαβολῆς ἐπινεγκῶν δωροδοκίας καὶ τῆς πρὸς Ἀραβίας προδοσίας ἀνεῖλον ἀνδρα ὑπὲρ τὰ π' ἔτη ἐνιαυτῶ ἐνὶ μετὰ πολλῆς καὶ ἀφάρτου τῆς ἐπιεικειᾶς καὶ ἀπραγμοσύνης βεβιωκότα. Καὶ Ἀριστοδούλου δὲ τὸν υἱὸν ⁿ μὲν ^o Ἰρκαίου Μαριάμνης ^p δὲ τῆς γαμετῆς ἀδελφῶν, ἐνοχλησάσης Ἀλεξάνδρου τῆς τῶν παιδῶν μητρὸς καὶ αὐτῆς

καὶ μετ' ὀλίγον ἐν Ἱερουζουλίταις ἐκείσε κολυμβήθραις ἐναποπνιγῆναι κατεπράξατο. Ἄλλ' Ἡρώδης μὲν τοιοῦτος, καὶ οἷος εἶναι προεῖρηται.

Ἐπιτελευτῶν Ἡρώδης Ἀρχέλαον τὸν υἱὸν διατίθειται, Καίσαρος διδοῦντος ^q τῆς βασιλείας γενέσθαι διάδοχον. Καίσαρ δὲ (ὁ Ἀδριανὸς δ' ἦν) τῆς ἡμισίας Ἀρχέλαον ἀποφῆνας κύριον, καὶ βασιλεία τιμήσεν εἶπεν, εἰ ἐπιεικῶς καὶ δικαίως τὴν ἀρχὴν μάθοι χειρίζοντα ἢ τὴν δ' ἄλλην μοῖραν διελὼν τετράρχας Φίλιππον καὶ Ἀντίπατρον, καὶ αὐτοὺς Ἡρώδου παῖδας ἔντας, καθίστησιν. Ἄλλ' Ἀρχέλαος ἐπιεικῶς καὶ κατὰ τὸν πατέρα Ἰουδαίων ἤρχε, Καίσαρος δεηθέντων τῶν τυραννοῦμένων δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐκπέπτωκε, καὶ Βιένναν ^r οἰκῆν τῆς Γαλλίας ^s καταδικάζεται, καὶ μεταπέμπεται ἐντεῦθεν ἢ Ἰουδαία ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν.

Ἐπιτελευτῶν Ἡρώδης ὁ τετράρχης Γαλιλαίας καὶ Περαίας, παῖς Ἡρώδου τοῦ μεγάλου, ἠράσθη, ὡς Ἰωσήφ φησιν, ἀδελφοῦ Ἡρώδου γυναῖκα ὄνομα Ἡρωδιάδα ἀπόγονος δ' ἦν αὐτῆ τοῦ μεγάλου Ἡρώδου, Ἀριστοδούλου τῷ παιδί, ὃν ἐκεῖνος ἀνεῖλε ^t, γεγεννημένη ἦν δ' αὐτῆ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀγρίππας. [517 H.] Ταύτην Ἡρώδης τάνδρος διαστήσας ἤγαγετο γυναῖκα. Οὕτως ἐστὶν ὁ τὸν μέγαν ἀνεῖλον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, δεδιῶς (Ἰωσήφ φησι ^u) μὴ τὸ ἔθνος αὐτοῦ διαστήσει : πάντες γὰρ δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς τοῖς Ἰωάννου λόγοις εἶποντο. Κατὰ τοῦτον καὶ τὸ σωτήριον ἐγεγόνει πάθος.

Ἐπιτελευτῶν Ἡρώδης ὁ τετράρχης Γαλιλαίας καὶ Περαίας, παῖς Ἡρώδου τοῦ μεγάλου, ἠράσθη, ὡς Ἰωσήφ φησιν, ἀδελφοῦ Ἡρώδου γυναῖκα ὄνομα Ἡρωδιάδα ἀπόγονος δ' ἦν αὐτῆ τοῦ μεγάλου Ἡρώδου, Ἀριστοδούλου τῷ παιδί, ὃν ἐκεῖνος ἀνεῖλε ^t, γεγεννημένη ἦν δ' αὐτῆ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀγρίππας. [517 H.] Ταύτην Ἡρώδης τάνδρος διαστήσας ἤγαγετο γυναῖκα. Οὕτως ἐστὶν ὁ τὸν μέγαν ἀνεῖλον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, δεδιῶς (Ἰωσήφ φησι ^u) μὴ τὸ ἔθνος αὐτοῦ διαστήσει : πάντες γὰρ δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς τοῖς Ἰωάννου λόγοις εἶποντο. Κατὰ τοῦτον καὶ τὸ σωτήριον ἐγεγόνει πάθος.

Ἐπιτελευτῶν Ἡρώδης ὁ τετράρχης Γαλιλαίας καὶ Περαίας, παῖς Ἡρώδου τοῦ μεγάλου, ἠράσθη, ὡς Ἰωσήφ φησιν, ἀδελφοῦ Ἡρώδου γυναῖκα ὄνομα Ἡρωδιάδα ἀπόγονος δ' ἦν αὐτῆ τοῦ μεγάλου Ἡρώδου, Ἀριστοδούλου τῷ παιδί, ὃν ἐκεῖνος ἀνεῖλε ^t, γεγεννημένη ἦν δ' αὐτῆ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀγρίππας. [517 H.] Ταύτην Ἡρώδης τάνδρος διαστήσας ἤγαγετο γυναῖκα. Οὕτως ἐστὶν ὁ τὸν μέγαν ἀνεῖλον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, δεδιῶς (Ἰωσήφ φησι ^u) μὴ τὸ ἔθνος αὐτοῦ διαστήσει : πάντες γὰρ δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς τοῖς Ἰωάννου λόγοις εἶποντο. Κατὰ τοῦτον καὶ τὸ σωτήριον ἐγεγόνει πάθος.

Ἐπιτελευτῶν Ἡρώδης ὁ τετράρχης Γαλιλαίας καὶ Περαίας, παῖς Ἡρώδου τοῦ μεγάλου, ἠράσθη, ὡς Ἰωσήφ φησιν, ἀδελφοῦ Ἡρώδου γυναῖκα ὄνομα Ἡρωδιάδα ἀπόγονος δ' ἦν αὐτῆ τοῦ μεγάλου Ἡρώδου, Ἀριστοδούλου τῷ παιδί, ὃν ἐκεῖνος ἀνεῖλε ^t, γεγεννημένη ἦν δ' αὐτῆ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀγρίππας. [517 H.] Ταύτην Ἡρώδης τάνδρος διαστήσας ἤγαγετο γυναῖκα. Οὕτως ἐστὶν ὁ τὸν μέγαν ἀνεῖλον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, δεδιῶς (Ἰωσήφ φησι ^u) μὴ τὸ ἔθνος αὐτοῦ διαστήσει : πάντες γὰρ δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς τοῖς Ἰωάννου λόγοις εἶποντο. Κατὰ τοῦτον καὶ τὸ σωτήριον ἐγεγόνει πάθος.

^k Archæol. lib. xv, cap. 9. ^l Lib. xvii, cap. 4. ^m Lib. xviii, 7.

VARIE LECTIONES.

ⁿ υἱὸν A : υἱὸν ζ. ^o μὲν om. A. ^p Μαριάμνης om. A. ^q ἰεροῦντι A. ^r διδόντος ζ. ^s βιέννα A : βιένναν ζ. ^t Γαλιλαίας ζ. ^u ἀνεῖλε — p. 518 b 20, ἐπιστεύοντο οἰμ. A. ^v φησι om. C. ^w τοῖς add. C. ^x Ῥωμαίος C : εἰς Ῥωμαίους ζ.

όντος πρὸς Ἰαβὺν ὁ ἔχθρὸν ὄντα Ῥωμαίων θέσθαι ἄ
 φίλιαν, καὶ νῦν δὲ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθων
 βασιλέα τὰ αὐτὰ φρονεῖν κατὰ Ῥωμαίων) παρασκευ-
 ἀζει ἀντὶ τῆς ὀνειροποληθείσης βασιλείας τῆς τε
 οὐκείας ἐκπεσεῖν τετραρχίας καὶ εἰς Λουγδούνων ἀί-
 διφ φυγῆ ζημιωθέντα ἐλάβηται. Καὶ Ἡρωιδῆς δ'
 ἐκοῦσα τῷ ἀνδρὶ συμφυγαδύεται· τὴν δὲ τετραρ-
 χίαν αὐτοῦ Γάιος Ἀγρίππᾳ προστίθησι. Τοῦτον ὅν
 Ἀγρίππαν πρὸς ἀντιδιαστολήν τοῦ υἱοῦ καὶ μέγαν
 Ἀγρίππαν καλοῦσι, καὶ εἰς τὸ μέγιστα κεχαρι-
 σμένον Ἰωσήπος φησιν Ἰουδαίων ἀρξῆαι. Οὗτος ἐκε-
 νοῖς, ὡς οὐκ, χαρίζομενος καὶ Ἰάκωβον ὁ τὸν ἀδελ-
 φὸν Ἰωάννου μαχαίρα ἀνέλε, καὶ τὸν κορυφαῖον
 τῶν μαθητῶν Πέτρον ἐπεχειρήσεν, εἰ καὶ διήμαρτεν,
 ἀνέλειν. Οὗτος ἐσθῆτα ἀργύρου πεποιημένην περι-
 θέμενος καὶ τῷ πλήθει δημηγορήσας, ἐπαὶ φωνᾶς
 παρ' αὐτῶν μετὰ τὸ ὑπερβολὴν κολακείας ἔχειν καὶ
 ἀσθεῖας εἰς ἔσχατον ἔχειν ὁ ἀκούων οὐκ ἐπετίμησε,
 παραυτίκα δίκην δίδωσιν· ἀλγήματος γὰρ αὐτῷ κατὰ
 γεστέρα σφοδρῶ γεγονότος δι' ἡμερῶν ε' τὸν βίον
 κατέστρεψεν, ἄγων ἀπὸ γενέσεως ἔτος δ' καὶ ν', τῆς
 δὲ βασιλείας ζ', ὣν δ' Γαίου βασιλεύοντος ἤρξε, τὰ
 μὲν γ' τὴν Φιλίππου ἔχων τετραρχίαν, τῷ δ' δὲ
 προσλαβὼν καὶ τὴν Ἡρώδου, τὰ δὲ λοιπὰ γ' ἐπὶ
 Κλαυδίου, ἐν οἷς Ἰουδαίαν τε καὶ Σαμάρειαν καὶ
 Καισάρειαν Καίσαρος δόντος προσεκτήσατο. Οὕτως
 Ἀγρίππας τελευτᾷ, τοῦ βουδῶνος (τοῦ πτηνοῦ δὲ
 γένους) παρὰ Ῥωμαίοις ἐστὶν οὕτω καλούμενον
 ζῶον) πρὸ πάντε τῆς τελευτῆς [518 H.] ἡμερῶν
 ὑπὲρ κεφαλῆς φανέντος, ὧ καὶ τὴν βασιλείαν προσ-
 αγγεῖλαι ὁ νομίζει Ἰωσήπος. Τελευτᾷ δ' οὖν παιδῆς
 λαπῶν δ', ἀρῶνα μὲν Ἀγρίππαν, ἰς ἔτος ἄγοντα,
 θηλείας δὲ γ' Βερενίκην Μαριάμμην καὶ Δρουσίαν.
 Ἐν ἡ μὲν ἔτος ἄγουσα ἰς Ἡρώδη πατρός ἀδελφῷ
 ἐγεγάμητο, Μαριάμμη δ' ἠνύετο δέκατον καὶ Δρουσία
 πρῶτα πλὴν τοῦ μανθῆναι ἄρπασαντες ἀθρόον καὶ
 τὴν καὶ ἀρῆτην ἐπεδείξαντο. Οἱς χαλεπῆνας Κλαύδιος
 ὁμοῦ οὐδὲν ἄξιον τῆς παρανομίας εἰσεπράξατο.

Ἐπιφανῆς γὰρ Ἀντιόχου, καίτοι ὑποσχόμενος, οὐκ ἔδεχτο τὴν περιτομήν, ἐξ

asomniaverat, propria tetrarchia excidat, et Luglu-
 num turpi exilio multatus abeat. Herodias vero
 libens cum marito in exilium vadit. Tetrarchiam
 ipseius Caius Agrippæ tradit. Hunc Agrippam ad dis-
 crimem filii, etiam magnum Agrippam vocant, et
 gratiosum hunc Josephus ait Judæis imperasse. Hic
 Judæis, ut videbatur, gratum faciens, Jacobum Joa-
 nis fratrem gladio percussit, et apostolorum cap-
 tum Petrum voluit, licet aberraverit, occidere. Hic
 ex argento contextam vestem indutus, et plebem
 allocutus, cum voces (89) ejus (postquam assenta-
 tionis modum excessisset, et ad summam impieta-
 tem pervenisset) audiens, non increpans statim pœ-
 nas dedit, Ingenti enim circa ventrem dolore nato,
 post quinque dies absumptus est: ætatis annum
 B agens quinquagesimum quartum, regni septimum.
 Quorum quatuor Caio Romæ imperante, regnavit;
 tribus cæteris Philippi tenuit tetrarchiam, quarto
 anno accipiens Herodis tetrarchiam. Reliquos tres
 sub Claudio, quibus Judæam, Samariam, Cæsaream,
 permittente Cæsare, possedit. Sic obiit Agrippa,
 bubone (avis genus sic apud Romanos 317 a voca-
 tum est) quinque ante mortem diebus super capite
 apparente, qui et regnum prænuntiasset putat Jose-
 phus. Moritur quatuor relictis liberis, filio Agrippa
 decimum septimum ætatis annum agente; tribus vero
 filiabus Berenice, Mariamne, et Drusilla: quarum
 illa sexto decimo ætatis anno Herodi patris fratri
 nupsit. Mariamne decimum, Drusilla septimum an-
 num absolverat. Quas Sebasteni nulla de causa nisi
 ob suam demeritiam violenter rapientes, et in Lupanaribus collocantes, omnem in illas injuriam fandam
 atque infandam ostenderunt. Quibus infensus Clau-
 dius, nihil tamen dignum hac insolentia effecit.

Quas Sebasteni nulla de causa nisi ob suam demeritiam violenter rapientes, et in Lupanaribus collocantes, omnem in illas injuriam fandam
 atque infandam ostenderunt. Quibus infensus Clau-
 dius, nihil tamen dignum hac insolentia effecit.
 Agrippa Agrippæ filius, mortuo patre Romam
 navigat. Claudius vero illi paternum imperium dare
 statuerat, sed retentus nonnullorum sententiis qui
 ætatem juvenilem Agrippæ causarentur, Fadum
 Judææ prætorem mittit, Agrippam vero Chalcidis,
 cui ante Herodes mortuus præfuorat, regem creat.
 Quarto post anno donat et illi Philippi tetrarchiam,
 et Batanæam, adjungens et Trachonitum, quæ antea
 D Lysaniæ fuit, et illa dando ademit illi Chalcidæm.
 Agrippa sororem Drusillam Azizo Emosææ regi
 circumciso in uxorem dedit. Epiphanes enim Antio-
 chi quanquam pollicitus circumcisionem non acceperit.
 Inde sponsalia soluta sunt. Solvitur et Drusilla ab
 Azizo, et Felici Judææ præfecto cum multa ob pul-
 chritudinem ejus moliretur, nubit. Mariamnem vero

Lib. xviii, 9. • Matth. xiv, 3; Marc. vi, 17; Luc. iii, 19; Act. xii, 1 sqq.

VARIE LECTIONES.

Ἰαβὺν] Σηϊανὸν Hoeschellius. Ἰάκωβον om. C. ὁ τὸ — ἔχειν] malim τοῦ — ἔχουσας. ὁ γένους C: γένος C. ὧ — προσαγγεῖλαι] imo ὄν — προσαγγεῖλαι. Cf. Archæolog. xviii, 6, 7. • χαρίζειν pr. C.

NOTÆ.

(89) Sc. plebis dicentis Dei vocem se audire, non hominis.

stat Archelao filio Helicæ, cui et vivens pater eam destinaverat, et ex illis nascitur Berenice. Claudio defuncto succedens Nero, donat Agrippæ fato quodam Galilææ Tiberiadem, et Tarichæam, imperans ut ipsi obediret. Addit et Juliadem urbem Perææ, et decem circum oppida. Hic est Agrippa, apud quem divus Paulus, præsidente Festo, peroravit P.

ὄρωρειται Ἀγρίππαν μοίρα τινὶ τῆς Γαλιλαίας, Τιβεριάδα καὶ Ταριχαίαν κελύσας αὐτῷ ὑπακοῦσιν, προστίθησι δὲ καὶ Ἰουλιάδα πόλιν τῆς Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δέκα. Οὗτός ἐστιν Ἀγρίππας, ἐφ' οὗ ὁ θεὸς Παῦλος Φῆστον συνεδριάζοντος ἐδημηγόρησεν.

Post Fadum, Judææ prætorem, mittitur Cumanus, post quem Romam ob crimina evocatum Felix mittitur; post quem Festus, deinde Albinus, postremo Florus. Cujus secundo anno propter mala quæ ab illo supra modum fiebant, Judaicum bellum contra Romanos duxit initium, duodecimo anno impii Neronis. **317** b Ananus Anani filius pontificatum adeptus, quo privatur Josephus, audax fuit, et supra modum temerarius. Erat enim sectæ Sadducæorum, qui crudeles sunt in iudiciis, et ad omnem arrogantiam inclinantes. Hic igitur Ananus, Festo in Judæa defuncto, et Albino nondum obtinente officium, auctoritate sua præses fuit, et Jacobum fratrem Douini cum aliis condemnans ut legis violatores lapidibus occidi jussit: unde Judæorum mitissimi indignati, et ipse Agrippa rex, ejiciant, cum tribus mensibus imperasset, et loco illius Jesum Damneum collocarunt.

Mortuo Aaronne fratre Moysi, filii ejus in sacerdotium succedunt, et deinceps omnes ex ejus stirpe. Invaluerat enim lex patria, ne quis nisi e sanguine Aaron sacerdotium gereret. Fuerunt igitur ab Aaronne usque ad Phanaasum, qui tempore belli a tumultuantibus pontificatum accepit, anni octoginta tres. Inde a deductione e deserto, ubi et tabernaculum fabricatum est, usque ad templum quod Salomon extruxit, tredecim pontificatum gesserunt; qui singuli eum per totam vitam obtinuerunt. Fuit illorum dominatio prima aristocratica sive optimatum; deinde ad unum redacta est, ad reges tertio. Igitur ab exitu ex Egypto, usque ad dedicationem templi Hierosolymitani, anni sunt sexcenti et duodecim. Post hos vero tredecim pontificatum gesserunt a Salomone rege, in templo sacrati. Donec Nabuchodonosor Babylonis rex templo incenso Judæos captivos in Babyloniam avexit Amara pontifice. Horum tempus pontificatus sunt anni trecenti sexaginta sex, menses sex, decem dies. Post captivitatem vero septuaginta elapsis annis Cyrus, Persarum rex, captivos in patriam suam abire permisit. Unus igitur e reductis captivis pontificatum accipit, et inde quindecim ejus po-

οὐ καὶ ἡ τῆς ἐγγύσεως διάκουσι ἠκολούθει. Δρουσίλα δὲ καὶ Ἀζιζοῦ διαλύεται, καὶ Φήλαι τῷ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτρόπῳ, πολλὰ σπουδάζοντος ἐκείνου διὰ τὸ κάλλος, γαμεῖται. Καὶ Μαριάμην δὲ δίδωσιν Ἀρχελάῳ πατρὶ τῷ Ἑλκιοῦ, ὃ καὶ ζῶν ὁ πατὴρ ἤρμωσατο · [977 R.] ἐξ ὧν τίκεται Βερανίκη¹⁰. Κλαυδίου δὲ τελευτήσαντος Νέρων καταστὰς διάδοχος

Ὅτι μετὰ Φάβον ἐπίτροπον Ἰουδαίας Κουμανὸς πέμπεται· μεθ' οὗ εἰς Ῥώμην ἀναχθέντα ἐπ' αἰτίας Φηλιεῖ πέμπεται· μεθ' οὗ Φῆστος, εἶτα Ἀλβίνος, λοιπὸς Φλώρος. Οὗ δευτέρῳ ἔτει διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν παρ' αὐτῷ κακῶν ὁ πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίων πόλεμος ἀρχῆν δέχεται, Νέρωνος ἔτος δωδέκατον ἐν τῇ ἀρχῇ διανύοντος. Ὅτι Ἀνανὸς ὁ Ἀνανοῦ παῖς τὴν ἀρχιερωσύνην παραλαβὼν, ἀφαιρεθέντος αὐτὴν Ἰωσήπου, θρασύς ἦν καὶ τολμητὴς διαφερόντως· αἴρεσιν γὰρ τὴν Σαδδουκαίων μετῆει· οὗτοι γὰρ ὡμοί τε περὶ τὰς χρίσεις καὶ πρὸς πᾶσαν ἀθάβειαν ἔτοιμοι. Οὗτος οὖν ὁ Ἀνανὸς Φῆστον μὲν ἐν Ἰουδαίᾳ τελευτήσαντος, [519 H.] Ἀλβίνου δὲ οὕτω καταλαβόντος, αὐθεντήσας καθίζει συνέδριον, καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου σὺν ἑτέροις, παρανομίαν αἰτιάσάμενος, λίθοις ἀναίρεθῆναι παρασκευάζει. Ἐφ' ᾧ τῶν Ἰουδαίων ὑπεραλγῆσαντες οἱ ἑπισκεπτεροὶ, καὶ αὐτὸς Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, ἐκβάλλουσιν ἄρξαντα μηνὶ γ', Ἰησοῦν δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸν Δάμνεον ἐγκατέστησαν.

Ὅτι Ἀαρὼν τελευτήσαντος, Μωυσέως ἀδελφοῦ, οἱ παῖδες ἐκδέχονται τὴν ἀρχιερωσύνην, εἶτα ἐξή: οἱ τούτων ἐκγονοὶ· νόμος γὰρ μηδένα ἢ τὸν ἑξ αἵματος Ἀαρὼν τὴν ἀρχιερωσύνην εἰσδέχεσθαι πᾶτριος ἐκράτει. Ἐγένοντο οὖν ἀπὸ Ἀαρῶνος μίτρι Φανάσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὀπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως πγ' ἔτη. Ἐκ τούτων ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διαγωγῆς, ἐν ἣ καὶ ἡ σκηνὴ ἐτήγνυτο, μέχρι τοῦ νεῶν ἤγειρεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν, ἀρχιεράτευσαν δεκατρεῖς, τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ βίου κατασχόντες ἑκαστος. Ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατορικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, εἶτα μοναρχία, εἶτα βασιλείων ἡ τρίτη. Ἀπὸ γοῦν τῆς ἀπ' Αἰγύπτου ἐξόδου ἕως τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεῶ τῆς οἰκοδομῆς ἔτη γίνετα: ιθ' καὶ χ'. Μετὰ δὲ τοὺς ιγ' ἀρχιερεῖς καὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ νεῶ ι' καὶ η' τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον ἀπὸ Σολομῶνος βασιλείως ἐν τῷ νεῷ ἱεροῦμενοι, ἕως Ναβουχοδονόσορ ὁ Βαβυλωνίων βασιλεὺς τὸν νεῶν ἐμπρήσας αἰχμαλώτους τὸ Ἰουδαίων ἔθνος εἰς Βαβυλῶνα μετήνεγκεν Ἀματ¹¹ ἐκ τοῦ ἀρχιερέως. Τούτων χρόνος ἐστὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἑξή, μῆνες ς', ἡμέραι ε'. Μετὰ δὲ τὴν ἀλώσιν ἐτῶν ὀ διαβόντων Κύρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν εἰς τὴν ἰδίαν κτλθεῖν πατρίδα. Εἰς οὖν τῶν ἀναχθέντων αἰχμαλώτων λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην,

P Act. xxiii, 1 seq.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ τίκετ. καὶ Βερ. ς. ¹¹ οἱ libris deest. ¹² τὸν] τοῦ C. ¹³ ἀματ¹¹ ἐκ τοῦ C: Ἀματ¹¹ ἐκ τοῦ ς. Legendum ἔμα Ἰωσεδέκ· sic enim Josephus. Hæschelius. Ἰωσάδοκος vel Ἰωσάδωκος est Archæolog. x, 8, 5 et 6. ¹⁴ post ἀρχιερωσύνης excidit ἔτη.

καὶ ἐκείθεν οἱ ἐξ αὐτοῦ ἔκγονοι ἕ' μέχρις Ἀντιόχου τοῦ ἑκτονου, πολιτείας οὐσης ἐν αὐτοῖς δημοκρατορικῆς. Καὶ τούτων δὲ χρόνος ἔτη υἷδ'. Πρῶτος δ' οὗτος Ἀντίοχος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας τὸν Ὀνίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπέκλην, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελθόντες αὐτὸν ἐν Βερολίᾳ, καὶ ἀντικαθίστουσιν Ἰάκιμον, γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐ τῆς αὐτῆς δ' οἰκίας. [980 R.] Διὰ τοῦτο καὶ Ἀνανίας ὁ τοῦ τελευταίου τοῦ Ὀνίου ἐξάδελφος, εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ διὰ φιλίας ἰθῶν, παῖθι τούτους κατὰ τὸν Ἡλιουπολίτην νομὸν δειμάμενος: τῷ Θεῷ παρακλήσιον τοῦ ἐν Ἱερουσαλμοῖς αὐτὸν ἀρχιερεῖα καταστήσαι. Ὁ μὲντοι Ἰάκιμος ἔτη γ' ἀρχιερατεύσας τελευταῖ' οὐ διάδοχος οὐδὲ κατίστη ἐπὶ ἔτεσιν ἑπτὰ. Πάλιν δὲ οἱ τῶν Ἀσαμναίου παίδων ἔκγονοι τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ Μακεδόσι πολέμησαντες, Ἰωάννην ἀρχιερεῖα καθίστῶσιν, ὃς ἄρξας ἑξαετούς ἑπτὰ τελευταῖ'. Τρύφωνος ἐπιβουλαὶς διαμνησθείσης [520 H.] αὐτῷ τῆς τελευταῖς οὐ διάδοχος Σίμων καθίσταται ὁ ἀδελφός. Καὶ τούτον δὲ ὄλεσε παρὰ τὸ συμπίσιον διαφθαρέντα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ διαδέχεται παῖς Ἰρκανός ὄνομα ὃς τελευταῖων Ἰουδα τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι καταλείπει τὴν ἀρχὴν. Κληρονομίαι δὲ καὶ τούτον ἀδελφός Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσας, τὴν ἱερωσύνην δὲ κατασχόντα μετὰ τῆς βασιλείας (καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος Ἰουδας) ἔνιαυτον ἕνα. Βασιλεύσας δ' ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη κζ' καταστρέφει τὸν βίον, Ἀλεξάνδρᾳ [δὲ] τῇ γυναικὶ καταστήσει τὸν ἀρχιερατευόμενον ἐπιτρέψας. Ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ἰρκανῷ δίδουσι τῶν υἱῶν τῷ πρεσβυτέρῳ, αὐτῇ δὲ τὴν βασιλείαν ἔτη θ' κατασοῦσα τελευταῖ' τὸν Ἰσον δὲ χρόνον ἀρχιερατεύσει καὶ Ἰρκανός. Μετὰ γὰρ τὸν ἐκείνης ἑνάτητον ὁ νεώτερος παῖς πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμήσας (Ἀριστοβούλος αὐτῷ ὄνομα) καὶ ἀφελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην, ταύτην τε καὶ τὴν τῆς μητρὸς βασιλείαν αὐτὸς περιβάλλεται. Ἔτει δὲ τῆς ἀρχῆς τρίτῃ, καὶ πρὸς μισοὶ τοῖς Ἰσίοις, Πομπήϊος ἰθῶν καὶ τὴν πόλιν κατ' ἄκρας ἰθῶν αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δέσας ἔπεμψε, τῷ δ' Ἰρκανῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοῦς τὴν μὲν τοῦ ἔθνους προστασίαν ἐπέτρεψε, δέδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυεν. Ἡρξε δὲ πρὸς τοὺς θ' τοῖς πρῶτοις ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι. Βαζαφάρμανης δὲ καὶ Πάχορος, οἱ τῆς Παρθουτικῆς δυνάσται, πολεμήσαντες Ἰρκανῷ αὐτὸν μὲν ζωγράφῳ ἔλαβον, Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν βασιλεῖα κατέστησαν. Γ' δὲ ἔτη καὶ μῆνας γ' ἄρξας ταύτον Δόσιος καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, Ἀντώνιος δὲ ἀναχθέντα ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπέλευσεν. Τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐχειρισθεὶς οὐκέτι ἐκ τοῦ Ἀσαμναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀσήμους δὲ τινὰς καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντας, πλην ἑνὸς Ἀριστοβούλου δ' ἦν οὗτος, υἱανός δ' ἦν οὗτος ἐκ θυγατρὸς Ἰρκανοῦ τοῦ ὑπὸ Πάρθων λεηθέντος, οὐ καὶ τῇ ἀδελφῇ συνώκει Μαριάμμη.

steri usque ad Antiochum, Eupatoris filium, populo imperante, et horum tempus anni quadringenti et quatuordecim. Primus hic Antiochus et dux ejus Lysias, Onian, Menelaus cognomento, pontificatu abdicant, interficientes illum in Perœa, et contra substituunt Jacimum, e stirpe quidem Aaronis, sed non e recta linea. Ideo et Ananias mortui Oniæ patruelis in Ægyptum profectus, in Ptolemæi Philometoris et Cleopatraz uxoris amicitiam veniens, persuadet illis, condens in Heliopoli templum Deo simile ei quod est in Jerusalem, ut se pontificem crearent. Jacimus annos tres sacerdotium cum rexisset moritur: cui intra septem annos nemo succedit. Rursum vero posterii filiorum Asamonæ imperium populi nacti, et cum Macedonibus pugnantes Joannem pontificem creant, qui cum septem annis præfuisset moritur, Tryphone illi necem moliente, cui succedit Simon frater. Verum et hunc dolo in convivium interfectum a genero sequitur filius nomine Hyrcanus. Hic moriens, Judæ qui et Aristobulus nominabatur relinquit regnum. Sequitur hunc frater Alexander, morbo quidem extinctum, sed sacerdotium cum regno obtinentem, nam et diadema habuit primus Judas uno anno. Regnans vero Alexander et pontificatum gerens, annos 27 vitam finit, Alexandræ uxori permittens constituere pontificatum gerentem. Ibi illa pontificatum Hyrcano dat filio natu majori; ipsa regnum novem annos cum gubernasset moritur: totidem annis sacerdotium gerit Hyrcanus. Post hujus mortem junior filius contra fratrem bellum gerens, nomine Aristobulus, et auferens pontificatum, tam hoc, quam matris regno potitur. Tertio anno imperii, et mensibus totidem Pompeius veniens, et urbem vi capiens, ipsum Romanam cum filiis captivum misit. Hyrcanum vero pontificem designans populi imperium ei permisit, sed coronam eam ferre noluit. Imperavit vero præter novem primos, annis quatuor et viginti. Basa pharmanes et Pacorus dynastæ Parthorum, cum Hyrcano bellum gerentes, eum vivum ceperunt: Antigonum vero Aristobulli filium regem constituerunt. Tres vero annos et tres menses illum imperantem Sosius et Herodes expugnaverunt. Antonius vero captum Antiochiæ securi percussit. Regnum autem Herodes a Romanis adeptus, non amplius e genere Asamonæo pontifices constituit: obscuros vero aliquos, et solum e sacerdotibus oriundos, præter unum Aristobulum, nepotem e filia Hyrcani a Parthis capti, cujus soror cum Mariamne vixit. Hunc Aristobulum metuens tanquam nobilem, et per se conspicuum, ne populus ad eum inclinaret, Jericobante in piscina suffocari jussit. De sacerdotum constitutione similia molitus filius ejus Archelaus, et post illum Romani, qui imperium invaserunt. Sunt igitur ah

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ δεικνυμένους Hoeschellius. Deest autem ναόν. ¹⁶ παρὰ] περὶ C. ¹⁷ ἡ C: αὐτῆς. ¹⁸ τὴν add. C. ¹⁹ τοῖς post θ' add. C. ²⁰ ζωγράφῳ C: ἡ ἀδελφῇ C: ἡ ἀδελφῇ C.

Herodis temporibus qui pontificatum gesserunt, A usque ad diem quo templum et urbem capiendo vastavit flammis viginti octo. Tempus illorum, anni ad centum et septem. Et aliqui scilicet administrarunt sub Herodis et Archelai imperio. Post hæc ad optimates devoluta est administratio, populi vero curam sacerdotes summi gerebant.

τὴν πόλιν ἐλὼν ²⁵ ἐπυρπόλησαν, κ' και ἡ' χρόνος δ' αὐτῶν ἔτη πρὸς τοὺς ρζ'. Καὶ τινὲς μὲν ἐπολιτεύσαντο ἐπὶ τῇ Ἡρώδου δηλονότι καὶ Ἀρχελαίου βασιλείᾳ· μετὰ δὲ τοῦτο ἀριστοκρατεία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ ποσαστῆσαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιστεύοντο.

CCXXXIX.

Procli Chrestomathia seu Laudabilia de re poetica.

Lecta sunt *Laudabilia*, quæ Proclus e *Grammaticis* excerpterat.

Liber hic in quatuor dividitur : ac primo quidem has esse orationis et poematis virtutes : differre vero in eo quod plus minusve est. Et plasmatis, hoc quidem tenue, illud vero plenum, atque grande, tertium vero medium. Ac plenum quidem maxime ad summam admirationem concitandam aptum, mirificeque instructum, et poeticam venustatem ostendens. Tenue vero tropis ornatum quamdam et familiarem compositionem sequitur. Verum ex attenuatis magis coagmentatum est : unde luctuosis plurimum rebus ac tristibus optime accommodatur. Medium, vel nomen ipsum significabit, inter utrumque esse interjectum. Florida vero per se non est dicendi figura, sed antedictis mista cum eis simul dicentur : convenit autem locorum, pratorum locorumque descriptionibus : qui vero a memoratis dicendi figuris aberrarunt, a grandi ad duram elatamque, a tenui ad humilem, **319a** a media ad otiosam et solutam deflexerunt. Precipit autem et de poematis dijudicatione (90) ; ubi ἤθους et πάθους tradit differentiam, poeticasque aliud narrativum esse, aliud imitativum. Narrativum porro dividitur in epos, elegiam, iambum et melos. Imitativum vero in tragœdiam, satyras et comœdiam.

Melos primo reperit Phemonoe Apollinis sacerdos; hexametris oracula reddere solita. Et quoniam oracula res ipsæ sequebantur, consonasque erant, hinc, quod hexametris constat, id omne epos dictum. Alii vero, propter accuratorem, et valde insignem excellentiam, quæ in hexametris eluceat, putant commune nomen totius sermonis hexametrum sibi vindicasse, vocatumque epos : quemadmodum et

Α Τοῦτον δὲ τὸν Ἀριστόβουλον δεδιδώς ἄτε γίνους ὄντα λαμπροῦ καὶ αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν περίβλεπτον, μὴ τὸ πλῆθος νεύσῃ πρὸς αὐτὸν, ἐν Ἱερικοῖσι κολυμβῶντα πνιγῆναι διεμηχανήσατο. Περὶ δὲ τῆς τῶν ἱερέων καταστάσεως ὁμοίᾳ διεπράξατο Ἀρχελαῖος τε ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν οἱ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντες Ῥωμαῖοι. Εἰσὶν οὖν ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τῆς ἡμέρας, ἥ ²⁵ τὸν ναὸν καὶ

αὐτῶν ἔτη πρὸς τοὺς ρζ'. Καὶ τινὲς μὲν ἐπολιτεύσαντο ἐπὶ τῇ Ἡρώδου δηλονότι καὶ Ἀρχελαίου βασιλείᾳ· μετὰ δὲ τοῦτο ἀριστοκρατεία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ ποσαστῆσαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιστεύοντο.

ΣΛΘ.

Πρόκλου Χρηστομαθίας ἐκλογαί.

[981 R.] Ἀνεγνώσθησαν ἐκ ²⁵ τῆς Πρόκλου ²⁵ Χρηστομαθίας ²⁵ γραμματικῆς [521 H.] ἐκλογαί.

Ἔστι ²⁷ δὲ τὸ βιβλίον εἰς δ' ἐξηρημένον λόγους. Καὶ ²⁵ ἐν μὲν τῷ α' λέγει ὡς αἱ αὐταὶ ²⁵ εἰσὶν ἀρεταὶ [τοῦ] ²⁵ λόγου καὶ ποιήματος, παραλλάσσουσι δὲ ἐν τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον. Καὶ ὅτι τοῦ πλάσματος τὸ μὲν ἐστὶν ἰσχνὸν ²¹, τὸ δὲ ἄδρὸν, τὸ δὲ μέσον. Καὶ τὸ μὲν ἄδρὸν ἐκπληκτικώτατόν ἐστι καὶ κατεσκευασμένον μάλιστα καὶ ποιητικὸν ἐπιφαίνον ²³ κάλλος· τὸ δὲ ἰσχνὸν τὴν τροπικὴν μὲν καὶ φιλοκατάσκευον σύνθεσιν μεταδιώκει, ἐξ ἀνειμένων δὲ μᾶλλον συνηρτηται ²², ὅθεν ὡς ἐπίπαν τοῖς ²⁴ γοηροῖς ἀριστάπως ἐφαρμόττει· ²⁵ τὸ δὲ μέσον καὶ ταῦνομα μὲν δηλοῖ ὅτι μέσον ἐστὶν ἀμφοῖν. Ἀθηρὸν δὲ κατ' ἴδιαν οὐκ ἐστὶ πλάσμα, ἀλλὰ συνεχέρεται ²⁶ καὶ συμμέμικται τοῖς εἰρημένοις, ἀρμόζει δὲ τοπογραφίας καὶ λιμῶνων ἢ ²⁷ ἄλσων ἐκφράσειν. Οἱ δὲ τῶν εἰρημένων ἀποσφαλέντες ἰδεῶν ²⁸ ἀπὸ μὲν τοῦ ἄδρου εἰς τὸ σκληρὸν καὶ ἐπηρημένον ἐτρέπησαν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσχνοῦ εἰς τὸ ταπεινὸν, ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου εἰς τὸ ἀργὸν καὶ ἐκλελυμένον. Διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ κρίσεως ποιήματος ²⁹, ἐν ᾧ παραδίδωσι τις ³⁰ ἤθους καὶ πάθους διαφορὰ ³¹. Καὶ ὅτι τῆς ποιητικῆς τὸ μὲν ἐστὶ διηγηματικὸν, τὸ δὲ μιμητικὸν, καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν ἐκφέρεται δι' ἔπους ἰάμβου τε καὶ ἐλεγίου ³² καὶ μέλους, τὸ δὲ μιμητικὸν διὰ τραγωδίας Σατύρων τε καὶ κωμῶδιαι.

Καὶ ὅτι τὸ ἔπος ³³ πρῶτον μὲν ἐφεῦρε Φημονῆ ἢ Ἀπόλλωνος προφήτης, ἐξαμέτροις χρησιμοῖς χρησάμενη· καὶ ³⁴ ἐπειθὲ τοῖς χρησιμοῖς τὰ πράγματα εἶπετο καὶ σύμφωνα ἦν, ἔπος τὸ ἐκ τῶν μέτρων κληθῆναι. Οἱ δὲ φασὶν ὅτι διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἄγαν ὑπεροχὴν τὴν ³⁵ ἐν τοῖς ἐξαμέτροις θεωρουμένην τὸ κοινὸν ὄνομα παντὸς τοῦ λόγου τὸ ἐξάμετρον ἰδῶσατο καὶ ἐκλήθη ἔπος, καθάπερ καὶ ὁ ³⁶ Ὀμηρὸς τὸν

VARIAE LECTIONES.

²⁵ ἥ] ἡς C. ²⁵ ἐλὼν] τίτος addit Hoeschelius. ²⁵ Ἀνεγνώσθησαν — ἐκλογαί] ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου βιβλίου πρ. χρ. γραμμ. A et H (i. e. Harleianus 3592, p. 261). Cf. Heyn. ap. Gaisford. *Hephæst.*, p. 461. ²⁵ Πρόκλου] vid. Henr. Vales. *De critica*, I, 20. ²⁵ χρηστομαθίας B, πολυμαθίας mg. A. ²⁷ ἐστὶ δὲ — λόγους Ah : τὸ παρὸν βιβλίον διαίρεται εἰς δ' ζ. ²⁸ καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λέγει] λέγει μὲν ἐν τῷ πρώτῳ Ah. ²⁹ αἱ αὐταὶ Ah : αὐταὶ ζ. ³⁰ τοῦ om. r (i. e. Gaisfordi Regius 16, c. 13). ³¹ ἰσχνὸν — τὸ μὲν om. A. ³² ἐπιφαίνον Ah : ἐμφαίνον ζ. ³³ συνηρται ζ. ³⁴ τοῖς add. A. ³⁵ ἐφαρμόττει Ah : ἐφαρμόζει ζ. ³⁶ συνεχέρεται delet h, qui quæ inseruntur, καὶ συμμέμικται, in mg. ponit. ³⁷ ἡ Ah : καὶ ζ. ³⁸ ἰδεῶν A et mg. h : εἰδῶν ζ. ³⁹ καὶ περὶ κρίσεως ποιήματος om. r, in mg. ponit h. ⁴⁰ τίς adil. A. ⁴¹ διαφορὰν ζ. ⁴² ἐλεγίου hr : ἐλεγίας ζ. ⁴³ ἔπος Ah : μέλος ζ. ⁴⁴ καὶ om. A. ⁴⁵ τὴν ante ἐν om. A. ⁴⁶ ὁ om. A.

NOTÆ.

(90) Legend. fort διαλαμβάνει δὲ ἐν τῷ β', καὶ παραδίδωσιν.

ποιητήν καὶ ὁ Δημοσθένης τὸν ἴσθ' ῥήτορα φηκίωσατο⁴⁸, ἔπει καὶ τὰ τρίμετρα ἔπη προσήγορεύον. Γεγῆσσι δὲ τοῦ ἔπους ποιητὰ κράτιστοι⁴⁹ μὲν Ὀμηρος, Ἡσιόδος, Πίσανδρος⁵⁰, Πανύσσις, Ἀντίμαχος. Διέρχεται δὲ τούτων, ὡς οἶόν τε, καὶ γένος καὶ⁵¹ πατρίδας⁵² καὶ τινὰς ἐπι μέρους⁵³ πράξεις. Διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ λεγομένου ἐπικοῦ κύκλου, ὃς⁵⁴ ἀρχεται μὲν ἐκ τῆς Οὐρανοῦ καὶ Γῆς⁵⁵ μυθολογουμένης μίξω;, ἐξ ἧς αὐτῶ καὶ τρεῖς παῖδας⁵⁶ ἑκατοντάχειρας καὶ τρεῖς γενῶσι⁵⁷ Κύκλωπας, διαπορεύεται⁵⁸ δὲ τὰ τε ἄλλω; περὶ θεῶν τοῖς Ἑλλησι μυθολογούμενα, καὶ εἴ πού τι καὶ πρὸς ἱστορίαν ἐξαληθίζεται. Καὶ περατοῦται ὁ ἐπικός κύκλος⁵⁹, ἐκ διαφόρων ποιητῶν συμπληρούμενος⁶⁰, μέχρι τῆς ἀποδόσεως⁶¹ Ὀδυσσεῶς τῆς εἰς Ἰθάκην, ἐν ἣ καὶ⁶² ὑπὸ τοῦ παιδὸς Τηλεγόνου⁶³ ἀγνοοῦντος κτείνεται. Λέγει δὲ ὡς τοῦ⁶⁴ ἐπικοῦ κύκλου τὰ ποιήματα διασώζεται καὶ σπουδάζεται τοῖς πολλοῖς οὐχ οὕτω διὰ τὴν ἀρετὴν ὡς διὰ τὴν ἀκολοθίαν τῶν ἐν αὐτῶ πραγμάτων. Λέγει⁶⁵ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰς πατρίδας τῶν πραγματευσαμένων τὸν ἐπικὸν κύκλον. Λέγει δὲ καὶ περὶ τινῶν Κυπρίων ποιημάτων⁶⁶⁻⁶⁷, καὶ ὡς οἱ μὲν [522 H.] ταῦτα εἰς Στασίον ἀναφέρουσι Κύπριον, [984 R.] οἱ δὲ Ἡγησίον⁶⁸ τὸν Σαλαμίνιον αὐτοῖς ἐπιγράφουσιν, οἱ δὲ Ὀμηρον· δούναι⁶⁹ δὲ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς Στασίω, καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ πατρίδα Κύπρια⁷⁰ τὸν πόνον ἐπικληθῆναι. Ἄλλ' οὐ τίθεται [ὁ συγγραφεὺς⁷¹] ταύτη τῇ αἰτίᾳ⁷². μὴ δὲ γὰρ Κύπρια προσαροφιστῶν ἐπιγράφεσθαι τὰ ποιήματα.

Τὴν δὲ ἔλεγείαν συγκρίσθαι μὲν ἐξ ἡρώων καὶ πενταμέτρου στίχου, ἀρμόζειν δὲ τοῖς κατοικοῦμένοι. Ὄθεν καὶ τοῦ ὀνόματος ἔτυχε· τὸ γὰρ ὀρῆνος ἔλεγον⁷³ ἑκάδων οἱ παλαιοὶ, καὶ τὸς τετελευτηκότας δὲ αὐτοῦ εὐλόγουν. Οἱ μὲνοι γε⁷⁴ μεταγενέστεροι τοῖς ἔλεγείοις⁷⁵ πρὸς διαφόρους ὑποθέσεις ἀπεχρήσαντο. Λέγει δὲ καὶ ἀρισταῦσαι τῶ μέτρῳ Καλλίνων τε τὸν Ἐφέσιον καὶ Μίμνερον τὸν Κολοφώνιον, ἀλλὰ καὶ τὸν [τοῦ⁷⁶] Τηλέφου Φιλήταν⁷⁷ τὸν Κῶον καὶ Καλλίμαχον τὸν Βάτου⁷⁸. Κυρηναῖος δ' οὕτως⁷⁹ ἱ.ν.

Ἄλλὰ γὰρ καὶ τὸν λαμβον τάττεσθαι μὲν ἐπὶ λοιθορίας τὸ παλαιὸν· καὶ γὰρ καὶ τὸ λαμβίζεῖν κατὰ τινα γλώσσαν λοιθορεῖν ἔλεγον. Οἱ δὲ ἀπὸ τινος Ἰάμβου⁸⁰ θεραπεινίδος, Θράκτης τὸ γένος· ταύτην φασὶ, τῆς Δήμητρος ἀνωμένης ἐπὶ τῇ τῆς θυγατρὸς ἀπαργῇ, προσελθεῖν περὶ⁸¹ τὸν Ἐλευσίνα ἐπὶ τῇ νῦν Ἀγελῶσιν καλουμένην πέτρα καθήμεν⁸² καὶ διὰ τινῶν χλευασμάτων εἰς γέλωτα προαγαγῆσθαι τὴν θεόν.

† Apollodorus lib. II Biblioth.

VARIAE LECTIONES.

⁴⁸ τὸν ante ποιητήν add. A. ⁴⁹ φηκίωσατο om. Ah. ⁵⁰ κράτιστοι Ah: κράτιστος ζ. ⁵¹ Πίσανδρος om. r et mg. h. ⁵² καὶ γένος καὶ A: ἐστὶ γένος τε καὶ ζ. ⁵³ καὶ πατρίδας om. r et mg. h. ⁵⁴ ἐπιμέτρους r. ⁵⁵ ὃς A: ὡς ζ. ⁵⁶ καὶ γῆς om. B. ⁵⁷ post παῖδας cum Ah omisi γινώσκουσιν. ⁵⁸ γενῶσι Ah: ἐτέρους ἀποτίουσι ζ. ⁵⁹ διαπορεύεται δὲ τὰ τε ἄλλω; περὶ θεῶν Ah: διεξέρχεται δὲ περὶ θεῶν τὰ τε ἄλλα ζ. ⁶⁰ κύκλος Ah: λόγος ζ. ⁶¹ συμπληρούμενος ante ἐκ ponit ζ. ⁶² τῆς ἀποδόσεως Ὀδυσσεῶς τῆς εἰς Ἰθάκην Ah: τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποδόσεως Ὀδυσσεῶς ζ. ⁶³ καὶ om. A. ⁶⁴ τηλεγόνου ἀγνοοῦντος Ah: Τηλέγονος ἀγνοοῦμενος ὡς πατήρ εἶη ζ. ⁶⁵ τοῦ A: ἐκ τοῦ ζ. ⁶⁶ λέγει. ⁶⁷ ποιημάτων om. r et mg. h. ⁶⁸ ἡγησίον Ah, Ἡγησίαν Syburgius ex Athenæo (15, p. 682 E), Ἡγήσιον ζ. ⁶⁹ δούναι] γράφαι A, γράφαι δούναι B. ⁷⁰ κυπρία A et mg. h. ⁷¹ ὁ συγγραφεὺς om. A. ⁷² τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ ζ. ⁷³ ἔλεγος mg. h. ⁷⁴ γε aidd. A. ⁷⁵ τοῖς ἔλεγείοις] ἔλεγεια A. ⁷⁶ τοῦ om. B. ⁷⁷ φιλήταν A, φιλήταν B, φιλήτα ζ. ⁷⁸ βάτου A. ⁷⁹ δ' οὕτως] οὕτως δ' A. ⁸⁰ ἰαμβός A. ⁸¹ περὶ Ah: ἐπὶ ζ. ⁸² nonne καθήμενῃ?

A Homerus poetæ nomen sibi, et Demosthenes oratoris usurpavit. Quando et trimetra ἔπη vocaverunt. Inter epicos vero poetas excellit Homerus, Hesiodus, Pisander, Panyasis et Antimachus. Recenset horum, quantum fieri potest, genus, patriam, et quædam opera, quæ carminibus composuerunt. Disserit vero et de epico, quem vocant Cyclo, qui ex Cœli et Terræ, quam poetæ fabulantur, commistione originem duxit; deinceps ex ipsa Cœlo tres filios centimanos agnoscunt genitos, totidemque alios producunt Cyclopos. Disputat de diis breviter, aliisque rebus, quæ Græcorum fabulis prolixa: et quidquid etiam ad historiæ veritatem pertinet. Terminatur epicus Cyclo, ex variis poetis perfectus, ad excensionem usque Ulyssis in Ithacam, in qua et a filio Telegono, ignaro quod pater esset, interficitur. Epici vero Cycli poemata hodieque servari ait, studiuseque a multis frequentari, non tam virtutis causa, quam propter aptum ordinem et coherentem earum rerum quæ in ipsis continentur. Memorat etiam nomina et patriam eorum, qui epicum Cyclum fecerunt. Quin etiam de Cypriis poematis narrat. Et hos quidem ad Stasinum Cyprium hæc referre: illos vero ad Hegesiam 3196 Salaminium: quosdam etiam Homero tribuere, data vero pro filia Stasino, a cujus patria Cypria hoc opus appellatum: sed huic rationi auctor non assentitur: neque enim Κύπρια accentu (ut loquitur) in antepenultima inscribi hæc poemata.

Elegiam vero heroico et pentametro versu constructa, aptari vero iis qui obierint, unde et nomen accepit: luctum enim ἔλεγον veteres appellarunt, eosque qui vita functi essent, his celebrarunt. Posteriores vero elegiis ad res varias abusi sunt. Hoc metro excelluisse refert Gallinum Ephesium, et Mimnermum Colophonium, sed et Philetam Comæ Telephi filium et Callimachum Bati filium Cyrenæum.

Iambum similiter ad conviciandum olim, ait, comparatum P. Ἰαμβίζεῖν enim linguæ quadam proprietate, contumeliam dicere, significabat: alii ex Iambe ancilla, genere Thressa, derivant. Hanc ferunt, Cerere ob raptam filiam tristitia affecta. Eleusinem venisse, et lapidi, qui hodieque ἀγέλαστος, quasi risus expers, et tristis, vocatur, insidentem, ludicris quibusdam dicteris risum deæ

concitasse. Apparet autem Iambum olim tam in vituperationem quam laudationem ex æquo conscribi solitum, quando in conviciis contumeliosisque, quidam metro insolentius usi sunt, inde λαμβίζειν ad convicia consuetudine quadam recidisse, quemadinodum a comicis comediarum dictum. Iambicorum poetarum Archilochus Parius facile princeps, et Simonides Amorginus : vel, ut quidam volunt, Samius, et Hipponax Ephesius : quorum primus quidem tempore Gygis, alter vero Ananiae Macedonnis : Hipponax vero Daril temporibus floruerunt.

Melici autem carminis varia genera faciunt in multasque partes dividunt. Quaedam enim ad deos pertinent, alia ad homines, alia denique ad fortuitas calamitates. Ad deos quidem referuntur, hymnus, prosodion, pæan, ditthyrambus, nomos, Adonidia, Iobacchus, 320a hyporchemata. Ad mortales vero pertinent encomia, epinicii, scollia, amatoria, epithalamia, hymenæi, silli, lamentationes, et epicedia. Ad deos simul et homines, parthenia, daphnephorica, oschophorica et precatoria. Hæc enim in deorum laudem ita composita, ut et hominum prædicationes complexa sint. Fortuitæ vero calamitates mellici carminis speciem minime constituunt, quam tamen poetæ tentaverunt : puta pragmatica, empirica, apostolica, gnomologica, georgica et epistalica.

Hymnum sic dictum aiunt, quasi υπόμνησις, id est, commemoratio quædam sit, et quasi in memoriam revocat res gestas eorum qui hymnis celebrantur; vel ἀπὸ τοῦ ὕδριν αὐτάς, quod valet, *prædicare ipsas*. Vocabant autem in universum omnia, quæ in gratiam sacrorum ministrorum scripta erant, hymnos : propterea prosodion, aliaque supra enumerata, hymno distincte subjici videantur, ut species generi. Quare audire licet qui scribant, hymnos prosodios, hymnos encomios, hymnos pæanos, et de cæteris eadem ratione. Prosodion dicebatur, cum ad aras aut templa accederent, et in accessu ad tibiam canebatur. At qui proprie hymnus vocabatur, ab astantibus ad citharam concinebatur.

Pæan autem carminis genus, nunc ad omnes deos refertur; olim vero attributum Apollini, et Dianæ, ut pestis morbi que depellerentur, cantari solitum : vocis tamen abusione etiam prosodia a quibusdam pæanum nomine appellantur.

Ditthyrambus vero in Bacchum conscriptus, a quo nomen accepit, vel quod apud Nysan in antro ditthyrambo, hoc est, bifori, sit educatus, vel quod λυθέντων τῶν ραμμάτων, hoc est, apertis suturis Jovis, repertus sit : vel quod bis genitus videatur, semel

Ἔοικε δὲ ὁ λαμβός τὸ μὲν παλαιὸν ἐπὶ τῶν εἰς λόγον καὶ ἔπαινον γραφομένων ὁμοίως λέγεσθαι, ἐπεὶ δὲ ⁸⁸ τινες ἐπλεόνασαν ἐν ταῖς κακολογίαις τὸ μέτρον, ἐκείθεν τὸ λαμβίζειν εἰς τὸ ὀβριζέειν ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐκπέσειν, ὡς περ ἀπὸ τῶν κωμικῶν τὸ κωμωδεῖσθαι. Ἰάμβων δὲ ποιητὰ Ἀρχιλόχος ἦ ὡς ἔνιοι Σάμιος, καὶ Ἰππώναξ ⁸⁹ ὁ Ἐφέσιος· ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπὶ Γύγου, ὁ δὲ ἐπ' Ἀνανίου τοῦ Μακεδόνα, Ἰππώναξ δὲ κατὰ Δαρεῖον ἤχμαζεν.

Περὶ δὲ μελικῆς ποιησεως φησιν ⁹⁰ ὡς πολυμερестаτή τε καὶ διαφόρος ἔχει τομάς. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῆς μεμέρισται θεοῖς, ἃ δὲ ἀνθρώποις, ἃ δὲ εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις. Καὶ εἰς θεοὺς μὲν ἀναφέρεσθαι ὕμνον, προσόδιον ⁹¹, παιάνα, διθύραμβον, νόμον, Ἀδωνίδια ⁹², Ἰδακχον, ὑπορχήματα· εἰς δὲ ἀνθρώπους ἔγκωμια, ἐπινικοί ⁹³, σκόλια ⁹⁴, ἔρωτικά, ἐπιθαλάμια, ὁμναίους, σίλλους ⁹⁵, βρήγους, ἐπικήθεια· εἰς θεοὺς ἔ καὶ ἀνθρώπους παρθένια, δαφνηφορικά, ὠσχοφορικά, εὐκτικά· ταῦτα γὰρ εἰς θεοὺς γραφόμενα καὶ ἀνθρώπων περιεληφεν ἔπαινους ⁹⁶. Τὰ δὲ εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις οὐκ ἔστι μὲν εἴδη τῆς μελικῆς, ὑπ' αὐτῶν δὲ τῶν ποιητῶν ἐπιχειρήται· τούτων δὲ ἔστι πραγματικά, ἐμπορικά, ἀποστολικά, γνομολογικά, γεωργικά, ἐπισταλτικά.

Καὶ φησι ⁹⁷ τὸν ὕμνον μὲν ⁹⁸ ὀνομάσθαι ἀπὸ ⁹⁹ τοῦ ὑπόμνησιν ¹⁰⁰ τινα εἶναι καὶ οἰοεῖ ¹⁰¹ εἰς μνήμην ¹⁰² καὶ ὑπόμνησιν ἀγειν τὰς πράξεις τῶν ὕμνουμένων, ἢ ἀπὸ τοῦ ὕδριν αὐτάς, ὅπερ ἔστι λέγειν. Ἐκάλουν δὲ καθάλου πάντα τὰ εἰς τοὺς ὑπέρτας ¹⁰³ γραφόμενα ὕμνους· διὸ καὶ τὸ προσόδιον καὶ τὰ ἄλλα τὰ προσηγμένα φαίνονται [323 H.] ἀντιδιαστέλλοντες τῷ ὕμνῳ ὡς εἶδη πρὸς γένος· καὶ γὰρ ἔστιν αὐτῶν ἀεοῦσιν γραφόντων Ὑμνος προσοδίου ¹⁰⁴, ὕμνος ἔγκωμιού, ὕμνος παιάνος, καὶ τὰ ὅμοια. [985 R.] Ἐλέγετο δὲ τὸ προσόδιον, ἐπειδὴν προσέτασι τοῖς βωμοῖς ἢ ναοῖς, καὶ ἐν τῷ προσεῖναι ἦθετο πρὸς αὐλόν· ὁ δὲ κυρίως ὕμνος πρὸς κιθάραν ἦθετο ἐστῶτων ¹⁰⁵.

Ὁ δὲ παιάν ἔστιν εἶδος ᾠδῆς εἰς πάντας νῦν γραφόμενος θεοῖς, τὸ δὲ παλαιὸν ἰδίως ἀπενέμετο τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι, ἐπὶ κατακαύσει λοιμῶν καὶ νόσων ἄδόμωτος. Καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὰ προσόδια τινες παιάνας λέγουσιν.

Ὁ δὲ διθύραμβος γράφεται μὲν εἰς Διόνυσον, προσγορεύεται δὲ ἐξ αὐτοῦ ἦτοι διὰ τὸ κατὰ τὴν Νύσαν ἐπ' ἄντρῳ διθύρῳ ¹⁰⁶ τραφῆναι τὸν Διόνυσον, ἢ διὰ τὸ λυθέντων τῶν ραμμάτων τοῦ Διὸς εὐρεθῆναι αὐτὸν, ἢ διὸ δις δοκεῖ γενέσθαι, ἀπαξ μὲν ¹⁰⁷ ἐκ τῆς Σεμέλης,

VARIAE LECTIONES.

⁸⁸ ἐπεὶ δὲ A : ἐπειδὴ ζ. ⁸⁹ Ἰππώναξ δὲ Ah : ὁ δ' Ἰππώναξ ζ. ⁹⁰ φασιν ζ. ⁹¹ προσόδιον ζ. ⁹² ἄδωνίδια A : ἄδωνίδια ζ. ⁹³ ἐπινικοί A : ἐπινίκιοι ζ, Gaisfordus post Syllburgium ἐπινίκια. Legendum ἐπινίκιος. ⁹⁴ σκόλια A, qui et infra σκόλιον (p. 321 a 4). ⁹⁵ σίλλους A. ⁹⁶ ἔπαινους ante ἀνθρώπων post B. ⁹⁷ φασί ζ. ⁹⁸ μὲν add. A. ⁹⁹ ἀπὸ] ἀπὸ B. ¹⁰⁰ ὑπόμνησιν] ὑπὸ μῶμόν Ah, ὑπόμνησιν Syllburgius Etymologicum seculum, quamquam aptius sit ὑπόμνημόν. ¹⁰¹ οἰοεῖ] οἶον A, εὐτόν h. ¹⁰² μνήμην Ah : μνήμην εἶνὰ ζ. ¹⁰³ ὑπέρτας] malim ὑπὲρ ἡμᾶς. Syllburgius ἐναρέτους. ¹⁰⁴ ὕμνος προσοδίου, ὕμνος ἔγκωμιού· ὕμνος A : ὕμνος προσοδίου καὶ ὕμνος ἐπικωμίου καὶ ὕμνος ζ. ¹⁰⁵ ἐστῶτων] ἐστῶσαν Ah. ¹⁰⁶ διθύρῳ] libri διθυράμβῳ. ¹⁰⁷ μὲν add. Ah.

δευτερον δὲ ἐκ τοῦ μηροῦ. Εὐρεθῆναι δὲ τὸν διθύραμβον Πίνδαρος ἐν Κορίνθῳ λέγει· τὸν δὲ ἀρξάμενον τῆς ψῆθης Ἀριστοτέλης Ἀρίωνος φησιν εἶναι, ὃς πρῶτος τὸν κύκλιον ἤγαγε χορόν.

Ὁ νόμος ἴσμος γράφεται μὲν εἰς Ἀπόλλωνα, ἔχει δὲ καὶ τὴν ἐπανυμίαν ἀπ' αὐτοῦ (νόμιμος γὰρ ὁ Ἀπόλλων ἐπεκλήθη⁹), ὅτι τῶν ἀρχαίων χοροὺς ἱσάντων καὶ πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν ἄδόντων τὸν νόμον Χρυσόθεμις Κρήσι¹⁰ πρῶτος, στολῆ χρησάμενος ἐκπρεπεῖ καὶ κιθάραν ἀναλαβὼν εἰς μίμησιν τοῦ Ἀπόλλωνος, μόνος ἦσε νόμον, καὶ εὐδοκιμήσαντος¹¹ αὐτοῦ διαμένει ὁ τρόπος τοῦ ἀγωνίσματος. Δοκεῖ δὲ Τέρπανδρος μὲν πρῶτος τελειῶσαι τὸν νόμον, ἠρώφῳ μέτρῳ χρησάμενος, ἔπειτα Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος οὐκ ὀλίγα συναυξήσας, αὐτὸς καὶ ποιητῆς καὶ κιθαρωδὸς γενόμενος. Φρύνις¹² δὲ ὁ Μιτυληναῖος ἐκαινοτόμησεν αὐτόν· τότε γὰρ ἐξέμετρον τῷ λελυμένῳ συνῆψε, καὶ χορδαῖς τῶν ζ' πλειοσιν ἐχρήσατο. Τιμόθεος δὲ ὕστερον εἰς τὴν νῦν αὐτὸν ἤγαγε τάξιν.

Ἔστιν οὖν ὁ μὲν διθύραμβος κεκινημένος καὶ πολὺ τὸ ἐνθουσιῶδες μετὰ χορείας ἐμφαίνων, εἰς πέθη κατασκευαζόμενος τὰ μάλιστα οἰκεία τῷ θεῷ¹³· καὶ σεσθήσεται μὲν καὶ τοῖς ῥυθμοῖς, καὶ ἀπλουστεύσεται¹⁴ κέρηται ταῖς λέξεσιν. Ὁ δὲ νόμος τούναντιον διὰ τῶν θεῶν ἀνεῖται τεταγμένως¹⁵ καὶ μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῖς ῥυθμοῖς ἀνεῖται, καὶ διπλασίαις¹⁷ ταῖς λέξεσι κέρηται. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἁρμονίαις οἰκείαις ἐκάτερος¹⁸ χρῆται· ὁ μὲν [γὰρ] τὸν¹⁹ Φρύγιον καὶ Ὑποφρύγιον ἀρμόζειται, ὁ νόμος δὲ τῷ συστήματι τῶν τῶν κιθαρωδῶν Λυδίων. Ἔοικε δὲ ὁ μὲν διθύραμβος ἀπὸ τῆς κατὰ τοὺς ἀγροὺς παιδιᾶς καὶ τῆς ἐν τοῖς πότοις εὐφροσύνης εὐρεθῆναι, ὁ δὲ νόμος δοκεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ παιδίου ῥυθμῶν· ὁ μὲν γὰρ ἔστι κοινότερος, εἰ, κακῶν παρατησιῶν γεγραμμένος, ὁ δὲ ἰδίως εἰς Ἀπόλλωνα²⁰. Ὅθεν τὸ μὲν ἐνθουσιῶδες οὐκ ἔχει, ὡς ὁ διθύραμβος· ἐκεῖ μὲν γὰρ μέθαι²¹ καὶ παιδιαι, ἐνταῦθα δὲ ἔκσταται καὶ πολλὴ εὐξίς· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς ἐν τάξει καὶ συστήματι²² κατασταλμένη περιέρχεται [524 H.] τὸν κρουσμένον.

Ἀδωνίδα²³ δὲ λέγεται τὰ εἰς Ἀδωνιν ἀναφερόμενα. Ἦδον δὲ ὁ Ἰόβακχος ἐν ἑορταῖς καὶ θυσίαις Διονύσου, βεβακτισμένος πολλῶν φρυγάγματι. Ὑπόρχημα δὲ²⁴ τὸ μετ' ὀρχήσεως ἄδόμενον μέλος ἐλέγετο· καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τὴν ὑπὸ ἀντὶ τῆς μετὰ [988 R.] πολέμους ἐλάμβανον. Εὐρετάς δὲ τούτων λέγουσιν²⁵ οἱ μὲν Κούρητας, οἱ δὲ Πύρρον τὸν Ἀχιλλέως, ὅθεν καὶ Πυρρήχην εἶδος· τι²⁶ ὀρχήσεως λέγουσιν. Ὁ δὲ ἐπίνικος²⁷ ὅπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς νίκης τοῖς προτεροῦ-

ex Semele, iterumque ex femore. Repertum vero fuisse Corinthi dithyrambum Pindarus refert. Primum vero qui hoc carmine cecinerit, Aristoteles (91) Arionem fuisse prodit, qui primus cyclium chororum duxit.

Nomos quidem in Apollinem conscriptus, a quo appellationem sumpsit. Nomimus enim Apollo, qui ita appellatus est quod veteribus choros constituentibus, et ad tibiam vel Iyram 320b nomon canentibus, Chrysothemis Cretensis primus stola usus insigni, et accepta cithara, Apollinem imitatus solus cecinerit nomon, qui cum eo genere vehementer probatus esset, permansit hic modus certaminis. Terpandrum vero nomon absolvisse apparet, cum heroicum carmen adhibuit: post Arion Methymnæus non parum auxit, poeta ipse, et citharædus. Phrynes vero Mitylenæus novam rationem commensus est. Hexametrum namque cum soluto carmine conjunxit, pluribus etiam, quam septem chordis usus: postea Timotheus eum, qui nunc est, ordinem induxit.

Est autem dithyrambus incitatus, et multum furoris cum saltatione ostendens, ad vehementioresque affectus comparatus, ad eos præsertim, qui illi numini sunt congruentes: et concitatus est numeris, et dictione utitur simpliciori, nomos contra per affectus et numeros leniores remittitur, composito gradu, et magnifico incedens: verbis præterea duplicibus utitur. Quin et utrumque [genus carminis] congruenti utitur harmonia. Illud quidem Phrygiam et Hypophrygiam adhibet; nomos vero systemate citharædorum, Lydio scilicet, temperatur. Videtur autem dithyrambus in rusticorum lusu et hilaritate, inter pocula repertus esse: nomos vero a pæane fluxisse; sed hic patet latius, ad mala averruncanda conscriptus, ille vero proprie in Apollinis laudem, unde et furibundum nihil habet, ut dithyrambus. Illic enim temulentia et ludicra puerilia sunt; hic vero supplicationes, varius etiam ordo. Ordine namque et systemate moderato incedit ejus concentus.

Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referebantur. Iobacchus canebatur in festis et sacrificiis Bacchi, tinctus multo et insolenti fremitu. Hyporchema D vocabant carmen cum saltatione decantatum; ὑπὸ enim veteres pro μετὰ sæpe 321a usurparunt. Hujus inventores fuisse referunt, hi quidem Curetas, alii vero Pyrrhum Achillis filium: unde saltationis genus quoddam Pyrrichiam [Pyrrichan, vel Pyrrichen] nominant. Epinicios, cantus post victoriam in ho-

VARIE LECTIONES.

⁹ δευτερον δὲ Ah: καὶ ὁ εὐτερον ζ. ¹⁰ Ἀρίωνα ζ. ¹¹ φησιν εἶναι A: λέγει ζ. ¹² νόμιμος Schotius. ¹³ ἐπεκλήθη νόμιμος δὲ ἐκλήθη Ah. ¹⁴ Χρυσ. ὁ Κρήσι ζ. ¹⁵ καὶ εὐδοκιμήσαντος Ah: εὐδοκιμήσαντος δὲ ζ. ¹⁶ φρύνις B: Φρύνης ζ. ¹⁷ αὐτόν add. A. ¹⁸ οὖν Ah: δὲ ζ. ¹⁹ τῷ θεῷ Ah: τοῦ θεοῦ ζ. ²⁰ ἀπλουστεύσεται Ah: ἀπλουστεύσεται δὲ ζ. ²¹ τεταγμένως A. ²² διπλασίαις Ah. ²³ ἐκάτερος B e corr. A: ἐκατέρως ζ. ²⁴ τὸν] τὴν Sybuzgius. ²⁵ Ἀπόλλωνα Ah: Ἀπόλλω ζ. ²⁶ μέθαι καὶ παιδιαι Ah: μέθη καὶ παιδιαι ζ. ²⁷ σχήματι κατασταλμένῳ Hermannus ad Aristot. Poet., p. 90. ²⁸ Ἀδωνίδα Bentleius ad Horat. serm. 1, 3, 1. ²⁹ δὲ om. A. ³⁰ λέγουσιν Ah: φασίν ζ. ³¹ εἶδος τι Ah: τι εἶδος ζ. ³² ἐπίνικος Ah: ἐπινίκιος ζ.

NOTÆ

(91) Agelius lib. x, cap. 19, Orchium cecinisse Arionem ex Herodoto commemorat.

morem eorum qui victoriam essent adepti, conscribatur. Scolion, carmen quasi obliquum, inter pocula accinebatur : unde Παροίνιον, hoc est, deobacchatio vinolenta, aliquando est appellatum : remissum vero compositione, et simplex maxime. Dictum vero, σχολίων, non ut quibusdam placuit per ἀντίφρασιν, quæ ut plurimum bonum omen propositum habet, non contra bonum omen in sinistrum traducit. Sed quod præoccupatis jam sensuum instrumentis, et auditoribus vino languentibus, tunc barbiton in convivium inferretur, singulique debacchantes, non sine maximo periculo, ad carmen illud proferendum incurvantur. Quod igitur ipsis accidebat propter ebrietatem, hoc in carmen traducentes, quod simplicissimum erat, σχολίων, id est, incurvum, et tortuosum, appellabant. Ἐρωτικά, seu amatoria, mulierum, puerorum, et virginum casus amatorios decantant. Epithalamia vero novis nuptis, thalamum jam ingressis, juvenes simul et virgines thoro astantes accinebant. Hymnæum autem in nuptiis decantatum ferunt, propter desiderium, investigationemque Hymenæi, Terpsichoræ filii, quem ducta uxore evanuisse aiunt. Alii vero in honorem Attici Hymenæi, quem latrones persecutum, raptas virgines Atticas liberasse commemorant. Ego vero felicias vitæ acclamationem esse puto, præsentibusque fidam matrimonii societatem cum mutuo aniore comprecari. Æolica dialecto votum innectendo, quasi ὁμοναίειν et ὁμοποιεῖν, id est, una habitare et eadem sentire eos concorditer viventes optarent. Sillus parce convicia irrisionesque hominum continet. Threnus et epicedium hoc differunt, quod jacente jam cadavere, hoc pro funere recitetur : ille vero nullo certo tempore

Α σιν ²⁹ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐγράφετο. Τὸ δὲ σχολιον μέλος ἦδετο παρὰ ³⁰ τοὺς πότους· διὸ καὶ παροίνιον αὐτὸ ἐσθ' ὅτε καλοῦσιν· ἀνειμένον δὲ ἔστι τῇ κατασκευῇ καὶ ἀπλοῦστατον μάλιστα. Σκολίων δὲ εἴρηται, οὐχ ὡς ἐνίοις ἔδοξε ³¹, κατὰ ἀντίφρασιν (τὰ γὰρ κατὰ ἀντίφρασιν ὡς ἐπίπαν τοῦ εὐφημισμοῦ στοχάζεται, οὐκ εἰς κακοφημίαν μεταβάλλει· ³² τὸ εὐφημον), ἀλλὰ διὰ τὸ προκατελιγημένων ἦδη τῶν αἰσθητηρίων καὶ περιειμένων ὄνῳ ³³ τῶν ἀκροατῶν τηνικαῦτα εἰσφέρεισθαι τὸ βάρβιτον εἰς τὰ συμπόσια, καὶ διονυσιάζοντα ἑκαστον ἀκροσφαλῶς συγκόπτεσθαι περὶ τὴν προφορὰν τῆς ψῆδης. Ὅπερ οὖν ἐπασχον αὐτοῖς ³⁴ διὰ τὴν μέθην, τοῦτο τρέφαντες εἰς τὸ μέλος σχολίων ἐκάλουν τὸ ἀπλοῦστατον. Τὰ δὲ ἐρωτικά δῆλον ὅτι γυναικῶν καὶ παίδων καὶ παρθένων ἐρωτικὰς ἔδει περιστάσεις. Β Καὶ τὰ ἐπιθαλάμια δὲ τοῖς ἄρτι θαλαμειομένοις ἅμα οἱ ἡῤῥοι καὶ αἱ παρθένοι ἐπὶ τῶν θαλάμων ἦδον. Ἰμέναιον δὲ ἐν γάμοις ἔδεσθαι φασὶ ³⁵ κατὰ πόθον καὶ ζήτησιν Ἰμεναίου τοῦ Τερψιχόρας, ὃν φασὶ γήμαντα ἀφανῆ γενέσθαι· οἱ δὲ κατὰ τιμὴν τοῦ Ἀττικοῦ Ἰμεναίου· τοῦτον γὰρ φησὶ ποτε διώξαντα ἀφελέσθαι κούρας Ἀττικὰς ληστῶν. Ἐγὼ δὲ οἶμαι βίον τινα ³⁶ εὐτυχοῦς προαναφώνησιν ὑπάρχειν, καὶ συνεύχεσθαι τοῖς συνοῦσι ³⁷ πρὸς γάμου κοινωνίαν μετὰ φιλοστοργίας, Αἰολικῇ παραπλέκοντα· ³⁸ τὴν εὐχὴν διαλέκτῳ, ὅσον ἰμεναίειν καὶ ὁμονοεῖν τούτους ἀεὶ ὁμοσεῖν αἰοντας ³⁹. Ὁ δὲ σίλλος ⁴⁰ λοιδορίας καὶ διασυρμῶν παφεισμένους ⁴¹ ἀνθρώπων ἔχει. Διαφέρει δὲ τοῦ ἐπικηδέου ὁ θρήνος, ὅτι τὸ μὲν ἐπικηδέον παρ' αὐτὸ τὸ κῆδος, ἔτι τοῦ σώματος προκειμένου ⁴² λέγεται, ὁ δὲ θρήνος οὐ περιγράφεται χρόνῳ. C

Parthenia quæ dicuntur, virginum choris adaptabantur, sub qua etiam daphnephorica, quasi sub genus cadunt. Lauros enim nono quoque anno ad Apollinis sacra inferentes sacerdotes, hymnis eum per virgineos choros celebrabant : cujus hæc causa redditur, Æoles 321b quotquot Aruen, eaque circum loca habitabant, ex oraculo inde egressi, obsidione cingentes Thebas vastabant, quas et Pelasgi obsidebant : cum simul utrisque Apollini status dies festus esset, inducias pacti sunt, et lauris amputatis, ab his quidem ip Helicone, ab illis vero juxta Melanem fluvium, Apollini intulerunt. Polematas vero Bœotorum dux, juvenem quemdam secundum quietem vidit, solidam armaturam ipsi offerentem, vota que fieri præcipientem in Apollinis honorem nono quoque anno a laureatis. Tertio post die conserta manu, hostem vicit, ipseque lauri gestatione votum solvit : hinc

Τὰ δὲ λεγόμενα παρθένια ⁴³ χοροῖς παρθένων ἐνεγράφετο. Οἷς καὶ τὰ δαφνηφορικά ὡς εἰς γένος πίπτει· δάφνας γὰρ ἐν Βοιωτίᾳ δι' ἐνναετηρίδος ⁴⁴ εἰς τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος κομίζοντες οἱ ⁴⁵ ἱερεῖς ἐξύμνον αὐτὸν διὰ χοροῦ παρθένων. Καὶ ἡ αἰτία· τῶν Αἰολέων ⁴⁶ ὅσοι κατέψχον Ἀρῆνην καὶ τὰ ταύτη ⁴⁷ χωρία, κατὰ χρησμὸν ἀναστάντες ἐκείθεν καὶ προσκαθεζόμενοι θήβας ἐπόρθουν προκατεχομένας ⁴⁸ ὑπὸ Πελασγῶν. Κοινῆς ⁴⁹ ἀμφοῖν ἑορτῆς Ἀπόλλωνος ἐναστάσης ἀνοχὰς ἔθεντο, καὶ δάφνας ⁵⁰ τεμνοντες, οἱ μὲν ἐξ Ἐλικῶνος οἱ δὲ ἐγγὺς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ, ἐκόμζον τῷ Ἀπόλλωνι. Πολεμάτας δὲ ὁ τῶν Βοιωτῶν ἀφηγοῦμενος ἔδοξεν ἕναρ νεανίαν τινὰ πανοπλίαν αὐτῷ διδόναι καὶ εὐχὰς ποιεῖσθαι τῷ Ἀπόλλωνι δαφνηφοροῦντας διὰ [525 H.] ἐνναετηρίδος ⁵¹ προστάττειν ⁵². Μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ἐπιθέμενος κρατεῖ τῶν πολεμίων· καὶ αὐτὸς τε τὴν δαφνηφορίαν ἐτέλει, καὶ τὸ ἔθος ἐκείθεν διατηρεῖται. Ἡ δὲ

VARIÆ LECTIONES.

²⁹ προτεροῦσιν Ah : πρωτεύουσιν ζ. ³⁰ παρὰ Ah : περὶ ζ. ³¹ ἔδοξε Ah : ἤρσε ζ. ³² μεταβάλλει Ah : μεταλαμβάνει ζ. ³³ ὄνῳ ἦδη A. ³⁴ αὐτοῖς post μέθην ponit A. ³⁵ φησι A. ³⁶ τινα Ah : τινὸς ζ. ³⁷ συνοῦσι Ah : συνοῦσι ζ. ³⁸ παραπλέκοντα ζ. ³⁹ αἰοντας Ah : μένοντας ζ. ⁴⁰ σίλλος A. ⁴¹ παφεισμένως ante λοιδορίας ponit ζ. ⁴² προκειμένου Ah : κειμένου ζ. ⁴³ παρθενεία Gaisfordus. ⁴⁴ ἐνναετηρίδος A, ἐνναετηρίδος B. ⁴⁵ οἱ om. A. ⁴⁶ Αἰολέων Ah : ἔψχον ζ. ⁴⁷ ταύτη Ah : ταύτης ζ. ⁴⁸ προκατεχομένας Ah : προσκαθεζόμενας ζ. ⁴⁹ κοινῶς ζ. ⁵⁰ δάφνας A : δαείνας ζ, τέμνοντες Ah. ⁵¹ ἐνναετηρίδος A. ⁵² προστάττειν post ποιεῖσθαι ponit ζ.

δαφνηφορία · ξύλον ἐλαία, καταστέφουσι δάφναις καὶ κοκκίους ἀνθεσι, καὶ ἐπ' ἄκρου μὲν χαλκῆ ἐφαρμόζεται σφαῖρα, ἐκ δὲ ταύτης μικροτέρας ἐξαρτῶσι· [989 R.] κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ξύλου περιθίντες ἐλάσσονα τῆς ἐπ' ἄκρου⁵⁵ σφαίρας καθάπτουσι πορφυρὰ στέμματα · τὰ δὲ τελευταία τοῦ ξύλου περιστέλλουσι κροκωτῶ. Βούλεται δ' αὐτοῖς ἡ μὲν ἀνωτάτω σφαῖρα τὸν ἥλιον, ᾧ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ἀναφέρουσιν, ἡ δὲ ὑποκαίμενη τὴν σελήνην, τὰ δὲ προσηρημένα τῶν σφαιρίων ἀστρα τε καὶ ἀστέρας, τὰ δὲ γε στέμματα τὸν ἐνιαύσιον δρόμον · καὶ γὰρ καὶ τρεῖς ποιοῦσιν αὐτά. Ἄρχει δὲ τῆς δαφνηφορίας καὶς ἀμφιβαλῆς, καὶ ὁ μάλιστα αὐτῶ οικεῖος βασιτάζει τὸ κατεστημένον ξύλον, ὁ κοκκῶ⁵⁶ καλοῦσιν · αὐτοῖς δὲ ὁ δαφνηφόρος ἐπόμενος τῆς δάφνης ἐπάπτεται, τὰς μὲν κόμας καθειμένους⁵⁷, χρυσοῦν δὲ στέφανον φέρων, καὶ λαμπρὰν ἐσθῆτα ποδῆρη ἐστολισμένους, ἱφικρατίδας⁵⁸ τε ὑποδεδεμένους · ᾧ χορὸς παρθένων ἐπακολουθεῖ, προτείνων κλῶνας πρὸς ἐκτετηρίαν τῶν⁵⁹ ὕμνων. Παρέπεμπον δὲ τὴν δαφνηφορίαν εἰς Ἀπόλλωνος Ἰσμηνίου⁶⁰ καὶ χαλαζίου⁶¹.

Τὸ δὲ τριποδοφορικὸν⁶² μέλος τρίποδος προηγουμένου παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς ἤδeto. Ἔσχε δὲ καὶ τοῦτο αἰτίαν τοιαύτην · Πελασγῶν τινες Πάνακτον⁶³ τῆς Βοιωτίας ἐπόρθουν, Θηβαῖοι δὲ ἤμυνον καὶ πέμψαντες εἰς Δωδώνην περὶ τῆς τοῦ πολέμου νίκης ἐχρῶντο. Χρησμός δὲ τοῖς Θηβαίοις ἐξέπεσαν ὡς, εἰ μέγιστον ἀσέδημα ἀσεδήσουσι, νικήσουσιν. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀσέδημάτων εἶναι μέγιστον τὸ τὴν χρησομφορῆσαν αὐτοῖς τὸν χρησμὸν ἀνελεῖν · καὶ ἀνελεῖν. Αἱ δὲ περὶ τὸ τέμνος συνέρχεται δίκην λαβεῖν ἀπήτουν τοῦ φόβου τοῖς Θηβαίοις. Θηβαῖοι δὲ οὐκ ἐπιτρέπουσι γυναιξὶ μόναις τὴν περὶ αὐτῶν δίκην⁶⁴ · κοινῆς δὲ κρίσεως ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν γεγεννημένης, καὶ τῶν ἀνδρῶν λευκάς αὐτοῖς ἐπενεγκόντων ψήφους, ἀπέφυγον οἱ Θηβαῖοι. Ὑστερον δὲ⁶⁵ ἐπιγνόντες οὗτοῖς τὸ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ προστασόμενον, βασιτάσαντες τῶν κατὰ τὴν Βοιωτίαν ἰσρῶν τριπόδων⁶⁶ ἕνα, καὶ κατακαλύψαντες ὡς ἱερόσυλοι, ἀνέπεμψαν εἰς Δωδώνην. Εὐπραγήσαντες δὲ ἐξ ἐκείνου τοῦ λοιποῦ τὴν πρᾶξιν ἐορτὴν ἐποιούεν.

Ὀσχοφορικά⁶⁷ δὲ μέλη παρ' Ἀθηναίους ἤδeto · τοῦ χοροῦ δὲ⁶⁸ δύο νεανίαι, κατὰ γυναῖκας ἐστολισμένοι, κλήμα⁶⁹ ἀμπέλου κομίζοντες, μεστὸν Δ εὐθαλῶν βοτρυῶν (ἐκάλουν δὲ αὐτὸ ὠσχην⁷⁰, ἀφ' οὗ καὶ τοῖς μέλεσιν ἡ ἐκωνυμία) τῆς ἐορτῆς καθηγούντο. Ἄρξαι δὲ φασὶ Θησεά⁷¹ πρῶτον τοῦ ἔργου · ἐπεὶ γὰρ ἐκούσιας ὑποστάς τὸν εἰς Κρήτην πλοῦν ἀπῆλαξε τὴν πατρίδα τῆς κατὰ τὸν δασμὸν συμφορᾶς, χαριστήρια ἀποδιδούς Ἀθηνᾶ καὶ Διονύσῳ, οἱ αὐτῶ κατὰ τὴν νῆσον τὴν Δίαν ἐπαφάνησαν, ἔπραττε

† Diodorus Siculus lib. xv Biblioth; Suidas et Pollux.

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ ἐλάσσονα τῆς ἐπ' ἄκρου A, ἐλάσσονα τῆς ἐπ' ἄκρου h, ἐλάσσονα τῆς τοῦ ξύλου ζ. ⁵⁶ κόκω pr. A, κοκῶ A, κοκῶ B. ⁵⁷ καθειμένους AB: καθειμένας ζ. ⁵⁸ ἱφικρατίδας] ἐπικρατίδας Ah. ⁵⁹ εὐν om. A. ⁶⁰ ἰσμηνίου B, ἰσμηνίου h. ⁶¹ χαλαζίου Ah: γαλαζίου ζ. ⁶² τριποδοικὸν B. ⁶³ Πάνακτον] cf. Muller. Orchomen., p. 385. ⁶⁴ ἐκτετηρίαν ἀξίου ABh. ⁶⁵ δὲ adl. A. ⁶⁶ τριπόδων Ah: τρίποδα ζ. ⁶⁷ Ὀσχοφορικά Ah: Ὀσχοφορικά ζ. ⁶⁸ δὲ om. A. ⁶⁹ κλήματα — μεστῶν ζ. ⁷⁰ ὠσχην Ah: ὠσχην ζ. ⁷¹ Θησεά φασὶ ζ.

tem a duobus adolescentibus, in umbra educatis, a sacris ut operarentur, adhibitis ministris. Ducebatur autem ab Atheniensibus hæc pompa ex Liberi fano in Palladis Sciriadis templum : insequiturque adolescentes illos chorus, et canebant id genus carmina. Ex singulis vero tribus puberes inter se cursu certabant, quique alios antevertisset, ex quintuplici, quæ dicebatur phiala, et cinno (qui ex oleo, vino, melle, caseo et farina hordeacea temperabatur) bibeat.

Precatoria carmina ab iis componebantur, qui aliquid Deum rogarent. Pragmatica vero, quæ res gestas aliquorum continent. Emporica, quæ quasi peregrinationem et negotiationem ostentarent, a quibusdam conscripta sunt. Et apostolica, quæ dum quid mitteretur ad aliquem, fiebant. Gnomologica notum est admonitiones de moribus continere. Georgica vero, agri et stirpium tempestivitates et curam. Epistaltica, quæ ad obeunda mandata aliquibus composita mittebantur.

Hactenus quidem ex duobus Procli libris ea excerpimus, quæ ex grammaticis laudabilia ipse depromperat (92).

CCXL.

Joannes Philoponus in Hexaemeron.

322^b Legi Joannem Philoponum In Hexaemeron. Dedicat librum Sergio Constantinopolitano, cujus suasu se laborem suscepisse præfatur, sequere eo respexisse, ut ostenderet mundi ortum apud Mosem rebus apparentibus respondere.

* Sic et Plut. in *Thæseo*.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ χειράδος A, χειριάδος h : Σχειριάδος ζ. ¹⁰⁰ ἐμπορίας ζ. ¹⁰¹ διαπεμπόμενοι A : διαπεμπόμενα ζ. ¹⁰² ἐξέπεμπον ζ. ¹⁰³ μὲν A : δὲ ζ. ¹⁰⁴ post tούτους in A vacui versus quatuor et pagina una.

NOTÆ.

(92) Χρηστομαθίας ἐκλογαὶ *electa*, verti. Nam et Electorum commentarios 160 reliquit Plinius major Plinio sororis filio, ut ipse ait libro III, *epistola* 5, et *laudabilia* potius reddidi, quam *epitomen*, vel *utilem doctrinam* : ne erres ; *χρηστὰ* enim et *χρήσιμα* erant in scriptoribus loca non oscitanter legenda, quod utilia essent : quæ et X figura decusatis scripta notabantur. Latini *Laudabilia* vocabant, et his siglis LL. hoc est locus laudabilis, ut Val. Probus ait, designabant. Contra quæ culpanda, damnandave videbantur, Græci ferali littera Θ, et utrique obelo fodiebant, quod ὀβελίζειν erat, ut monuit vir doctissimus Petr. Pithæus lib. II, *Adversar. subcesivorum*, c. 3, et in M. Varonem *De re rustica* ; Pet. Victorius, se L. litteram, vel τὸ *laudabilia*, in veteribus libris persæpe reperisse, quæ et Joseph. Scaliger argute explanavit. *Διαιρέται* ἐς 8.) Εἰς δύο legendum reor, itaque scripsisse Photium arbitror : nam ex duobus tantis Procli libris hoc fragmentum concinnatum est : et Suidas tres duntaxat libros *χρηστομαθίας* agnoscit : et vero in numerorum notis singulis facilis errandi ansa librariis objici solet, ut 6 in δ commutari, vel primam in δύο litteram oscitans scriba reliquisse contentus, properavit. Sexcenta id genus σφάλματα in ipso Suida, et Laertio, ut reliquos taceam deprehendas. Non procul abiero. In eo ipso Suida Μουνοχῶν δεύτερος μὴν παρ' Ἀθηναίους, reponendum enim δέκατος. Natum mendium

αὐτὸ, δυσὶ νεανίαις ἐσκιατραφημένοις [526 H.] χρησάμενος πρὸς τὴν ἱεροουργίαν ὑπηρεταίς. Ἦν δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ παραπομπὴ ἐκ τοῦ Διονυσιακοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ τῆς Ἀθηνῶς τῆς Σκιράδας ἑτέμενος. Ἐπιτετο δὲ τοῖς νεανίαις ὁ χορδός, καὶ ἦδε τὰ μέλη. Ἐξ ἐκάστης δὲ φυλῆς ἐφηβοὶ διημιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους δρόμῳ καὶ τούτων ὁ πρότερος ἐγεύετο ἐκ τῆς πενταπλῆς λεγομένης φιάλης, ἡ συνεκρινάτο ἐλαίῳ καὶ ὀλῳ καὶ μέλιτι καὶ τυρῶ καὶ ἀλίφτοις.

Εὐκτικὰ δὲ μέλη ἐγραφετο τοῖς αἰτουμένοις τι παρὰ Θεοῦ γενέσθαι. Πραγματικὰ δὲ, ἃ τινῶν περιεχε πράξεις. [992 R.] Ἐμπορικὰ δὲ, ὅσα κατὰ τὰς ἀποδημίας καὶ ἐμπορίας¹⁰⁰ ἐπίδεικνύμενά τισιν ἐγράφη. Καὶ ἀποστολικὰ δὲ, ὅσα διαπεμπόμενοι¹⁰¹ πρὸς τινὰς ἐπόλουν. Τὰ δὲ γνωμολογικὰ δῆλον ὅτι παραίνεσιν ἡθῶν ἔχει, καὶ τὰ γεωργικὰ δὲ χώρας καὶ φυτῶν καιροῦς καὶ ἐπιμελείας. Καὶ τὰ ἐπισταλτικὰ δὲ, ὅσα κατ' ἐντολὰς πρὸς τινὰς ποιοῦντες διέπεμπον¹⁰².

Οἱ μὲν¹⁰³ δύο λόγοι τῆς Πρόκλου *Γραμματικῆς χρηστομαθίας* ἐν τούτοις¹⁰⁴.

ΣΜ'.

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν Ἑξαήμερον.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τῶν Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν Ἑξαήμερον. Ὅτι τὸ σύγγραμμα Σεργίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως προσφωνεῖ, ἐκείνου προτροπῇ τούτου ὑπαλθεῖν τὸν νόνον προοιμιαζόμενος. Τὸν δὲ σκοπὸν εἶναι φησι σύμφωνον δεῖξαι τοῖς φαινομένοις τὴν τοῦ θεσπεσίου Μωσέως κοσμογένειαν.

C suspicor, ex compendio dex quod in deū migravit. Munychion enim mensis, quem Martio respondero putant, decimus a Junio, qui primus erat Attico-rem mensium, in quem solstitium æstivum cade-ret, ut Theodorus Gaza observavit. Sed quoniam in manibus Suidæ liber est, non pigebit de Procli scriptis reliqua describere, sed Latine : *Proclus Lycius Syriani discipulus, auditor item et Plutar-chi, Nestorii filius philosophi, philosophus et ipse Platonicus. Hic scholæ Athenis præfuit : ipsius discipulus et successor fuit Marinus Neapolitanus. Scripsit plurima tam philosophica, quam gram-matica. Commentarium in integrum Homerum, in Ope-ra item et dies Hesiodi ; Laudabilium locorum libros γ'. De educatione lib. duos in Platonem De repub. libros iv ; in Orphei Theologiam, et De con-sensu Orphei, Pythagoræ et Platonis. De oraculis libros x ; De diis apud Homerum, aliasque. Hæc Suidas exstant et in Euclidem, et Ptolemæum Comment. ut mathematicum suumum agnoscas : in Peripatetica vero disciplina, libellus de μοῦν, quo Aristotelem a libro III, *Physic.* et deinceps in Compendium redegit. Platonice vero doctrinae, Platonis *theologica elementa*, et *Physica* nuper edita. In Italicis vero bibliothecis, et August. in *Timæum*, in *Primum Alcibiadem* in *Cratylum*, in *Parmenidem* dialogos commentarii adhuc latent. Plures et nostræ, et cl. viri Pet. Joannem Nunnesii in hæc Procli *Chrestomathiam* notæ seorsim prodibunt.*

Ὅτι σκοπὸς ἦν τῷ Μωσῶϊ οὐτε φυσιολογῆσαι οὔτε Ἀ
ἀστρονομῆσαι, ἀλλ' εἰς θεογνωσίαν καὶ διὰ τῆς
κοσμογονίας ἀνθρώπους ἀγαγεῖν, καὶ παραστήσαι
ὅτι δὴ τὸ μέγα τοῦτο καὶ λαμπρὸν τοῦ κόσμου δη-
μιουργημα ἔχει τὸν Θεὸν ποιητὴν, καὶ οὔτε αὐτό-
ματον ἔσχε τὴν ὑπαρξίν οὔτε ἀγέννητον τὴν ὑπόστα-
σιν καὶ τῷ Θεῷ συναίτιον. Καὶ Πλάτωνας δὲ τὸν παρ'
Ἑλλῆσι νομισθέντα σοφώτατον, καὶ τοὶ πολλαῖς
ὑστερον γενεαῖς γεγονότα καὶ οὐ πλήθει τυχόντι
τοὺς λόγους ποιούμενον, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ
τῶν ἄλλων προδουσι, ὅμως Μωσῶα δείκνυσιν ἐν τῇ
τῆς κοσμογονίας αὐτοῦ διηγήσει ἐκμιμούμενον.
Πολὺ δὲ μεγαλοπρεπέστερον Μωσῶα Πλάτωνος τε-
θεολογηκέναι παρίστησιν. Ὅτι οὐδὲν φησιν οὐδ' ὅλως
τῶν ἐν τῇ κοσμογονίᾳ τοῦ προφήτου τῇ τοῦ παντὸς
διατάξει ἀσύμφωνον· τούναντιον δὲ καὶ πολλὰ τῶν
ὑστερον αἰτιολογηθέντων ὑπὸ τῶν φυσικῶν ἐκ τῶν
Μωσῶως γραφέντων ἐληφε τὴν ἀρχήν. Ὅτι ἐν πολ-
λοῖς ἀξίως τὸν μέγαν ἀποθειάζει Βασιλεῖον, καὶ
θεοδωρον τὸν Μοϋσευστίαν, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσιν οἷς
δικαιῶς.

[993 R.] Ὅτι τῆς ἀρχῆς πολλαχῶς φησι λεγο-
μένης τὸ, Ἐν ἀρχῇ, τὸ νῦν τὴν⁷⁶ κατὰ χρόνον ἀρχὴν
δηλοῦν. Κατὰ χρόνον δὲ λέγειν φησιν οὐχ οὐ τῆς γε-
νέσεως προηγάζει χρόνος, ὡς ἡμῶν ἐκάστου, ἀλλὰ τὸ
πρῶτον τοῦ χρόνου νῦν, ἐν ᾧ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
τῆν παρήγαγεν ὁ Θεός, [527 H.] παντὸς χρονικοῦ
χωρὶς διαστήματος. Πᾶσαν γὰρ ἀρχὴν ἑτέραν εἶναι
πάντως φησιν, οὐπερ λέγεται ἀρχὴ· καὶ τοῦτο διὰ
παραδειγμάτων κατασκευάζει. Ὅστε ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ
χρόνου καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
ἐποίησεν ὁ Θεός. Ἄλλ' ἐν τούτῳ σημαινόμενον τῆς
ἐν ᾧ γέγονεν ἀρχῆς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. Δεύτερον
τὸ πρῶτον τοῦ κατασκευάσματος μόριον, ὡς ἀρχὴ ἡ
τρόπος τοῦ κτίου καὶ οἱ θεμέλιοι τῆς οἰκίας. Δήλον
δ' ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο φησι τὸ σημαινόμενον τῆς ἀρ-
χῆς δυνατὸν ἐννοῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐν ἀρχῇ
γεγενῆσθαι· ὅσον γὰρ θεμέλιον καὶ ἀρχὴν τῶν γεγο-
νῶτων ὁ Θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν προκατεβάλετο.
Κατὰ δὲ τὰ ἄλλα τῆς ἀρχῆς σημαινόμενα οὐκέτι.

Ὅτι ἀντὶ⁷⁶ τοῦ, Ἐν ἀρχῇ, ὁ ἐν κεφαλαίῳ εἰπὼν ὁ
Ἀκύλας διδωσιν ἐννοεῖν ἀντὶ τοῦ συνηρημένου καὶ
ὁμοῦ γενέσθαι τὸν οὐρανὸν σημαίνειν τὸ, Ἐν ἀρχῇ·
ὅθεν γὰρ τὸ μὲν αὐτῶν πρότερον, τὸ δὲ ὑστερον γέ-
γονεν. Εἰκόθαι γὰρ κεφάλαιον καλεῖν τὴν ἐν ἐνὶ
πολλῶν⁷⁷ ἅμα συναίρεισιν· καὶ πολλὴ ἡ χρῆσις. Ἐδή-
λωσε δὲ καὶ ἡ τῆς σὺν προσθήκη, συνδυασμὸν ὡς
τὰ πολλὰ δηλοῦσα. Καὶ γὰρ εἰπὼν, Ἐν κεφαλαίῳ ἐκ-
τασε σὺν τὸν οὐρανόν, σὺν τῇ γῆν, ἐν ἀρχῇ
περὶσσε τὴν δῆλωσιν τοῦ ἅμα γενέσθαι τὰ δύο.
Τινὲς τὸ, ἐν κεφαλαίῳ, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς
ἀρχῆς τοῦ σώματος τῆς κεφαλῆς αὐτὸ λογίζόμενοι ἐσ-
χηματίσθαι, εἰς τοιαύτην ἀρχὴν αὐτὸ μετεilhφασιν.

Ὅτι φησιν, Οὐρανὸν καὶ γῆν εἰπὼν διὰ τῶν

⁷⁶ Gen. 1, 1.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ τὴν ἀπὸ C. ⁷⁶ ἀντὶ C : καὶ ἀντὶ ζ. ⁷⁷ πολλῶν] libri πολλῆν.

Moses nec physicum nec astronomum agere voluit,
sed homines ad Dei cognitionem, per mundi etiam
creationem trahere et invitare conatus est. Magnum
hoc et splendidum mundi opus a Deo factum, ne-
que a se principium habere, neque ingenerabilem
materiam, neque coæternam. Platonemque,
quem Græci sapientissimum existimarunt, etsi sæ-
cularis multis posterior fuerit, nec ex plebe cuique
libros suos scripserit, sed iis qui præ cæteris in
philosophia ingentes progressus fecerunt, Mosem
in mundi conditi enarratione imitatum fuisse. Sed
Mosem sublimius multo rem refert enarrasse. Nihil
ait in mundi creatione esse, rerumque ordine
quin Mosis verbis respondeat; contra vero multa
eorum, quorum a physicis investigatæ causæ,
et Mosis scriptis desumpta sunt. In multis magnum
Basilium, et Theodorum Mopsuestiæ laudibus me-
rito extollit, etsi non in omnibus quæ reprehendit,
licet non pauca jure vellicet.

ἐπαίτιεται, ἀλλ' οὐν οὐκ ἐν ὀλίγοις ἐπιλαμβάνεται

Principium varis modis cum dicatur, refert il-
lud : *In principio*, nunc temporaria principium
Indicare : dicere vero, inquit, temporarium, non
cujus generationem tempus præcedat, ut unius cu-
jusque nostrum : sed primum temporis nunc, quo
Deus cælum et terram in medium produxit, sine
ullo temporis intervallo. Omne enim principium
omnino aliud esse dicit, quam in cujus dicitur prin-
cipium, idque exemplis ostendit. Quare in princi-
pio temporis, et non in tempore, cælum terramque
condidit Deus. Sed unum hoc significat princi-
pium, in quo cælum et terra condita sunt. Secundo,
prima **323a** fabricæ pars, ut initium navis est
carina, domus fundamenta. Hinc apparet et eodem
modo significationem principii intelligi posse, cælum
et terram in principio facta esse. Tale enim funda-
mentum et principium rerum, Deus cælum et ter-
ram, primum posuit, in aliis significationibus prin-
cipii non ita.

Pro his *In principio*, vertens sic Aquila, Ἐν
κεφαλαίῳ, occasionem dedit cogitandi, συνηρημένου
τὸ, in principio significare junctum et simul cælum
et terram facta esse. Neque enim hoc ex illis prius,
hoc vero posterius factum est. Κεφάλαιον enim ap-
pellare solemus conjunctionem omnium simul in
unum, et frequens hujus usus. Ostendit et additum
vocabulum σὺν [id est simul] conjunctionem; quia
multa demonstrat. Dicit enim : *In capite creavit
simul cælum, simul terram*; in principio significat
simul duo esse facta. Nonnulli illud, ἐν κεφαλαίῳ
non eo modo, sed metaphoram a summa corporis
parte, quæ caput est, ductam esse volunt, et ad hoc
principium retulerunt.

Cælum et terram dicens per extrema media cou-

junxit, ut etiam omnia loquuntur. Extrema autem hæc rite vocantur, terra orbis centrum sustinens, omnium inferiorum est principium; cælum vero omnia ambiens, omnium finis est. Iterum vero cælum descendendo, initium est, ejusque respectu terra tunc finis, media vero sunt, aqua, aer, et ignis. Ideo pergit: *Tenebræ super abyssum; aquam abyssum vocat, tenebras vero luce carentem aerem.* Et enim proprie dicuntur tenebræ cum lumen abest. Et consuetudo tenebras obscuram aerem vocat, vel speciem aeris nocturnam, vel ex alio accidente.

Tenebras palpabiles, quales senserunt Ægyptiit[†], duabus de causis dici vult, vel quod splendor nullus cœlestis immixtus est aeri, ob densitatem ejus, ut palpari, et tangi per resistantiam a contingentibus queat: vel quod tangendo duriora corpora instar cæcorum sic progrediantur, et hoc ipso cognoscant sic attractata. Abyssus ab omnibus multa aqua dicitur, et in profundum demersa, quamque capere non valeamus, nec oculis consequi.

Ideo etiam Moses abyssum hanc aquam vocat, nisi quod etiam nomine aquæ nominet. *Ac Spiritus enim 323^b Domini ferebatur super aquas.* Super aquas enim aer ipse innatat. Nomen autem aeris Moses non usurpavit: vel eo quod Hebræi nondum certum aeri nomen dedissent, vel quod sufficeret Mosi vocabulo *aquæ* utrumque denotare. Magnam enim aer et aqua communionem habent, et sæpius in sequentibus hoc nomine de utroque utitur. **C** τῷ ὕδατος τῆς φωνῆς ἀμφω δηλοῦν· πολλὴ γὰρ ὕδατος καὶ ἀέρος ἡ κοινωμία, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς ἔξῃς ἐπ' ἀμφοῖν κέχρηται τῷ ὀνόματι.

Moses angelorum eorumque creationis nullam mentionem facit, quasi mundi historiani scripserit. Verum non est dicendum istos simul existisse vel post cælum factos esse, sed antea; idque e rerum natura, sacrisque Litteris conatur demonstrare: depugnans scilicet adversus Theodorum ejusque rationes, quibus angelos una cum cœlis factos esse asserit, et magnum Basilium ejusdem sententiæ adducens, pro quo etiam videtur decertandum. Recensens igitur summam demonstrationes, quibus ille angelos cum mundo non simul creatos probat, addit: Vide tandem ex quibus cœlestis eorum ortus constet. Primo, quod nec Moses, nec alia Scriptura sacra dicit cum cœlo factos esse. Secundo quod non sint corpora, nec corporibus organicis ut anima postea vincit. Tertio, e cœlesti eorum potentia. Quarto, quod Deum assidue videant; quibus omnibus creaturæ mundanæ carent. Quinto, quod irrationales animæ cum corporibus non sint creatæ, etsi sine corporibus esse nequeant. Postremo, quod hominum animus, ne cum proprio corpore quidem

[†] Exod. x, 21.

ἄκρων καὶ τὰ μέσα συμπαρελήφεν, ὡς καὶ πάντα φασίν. Ἄκρα δὲ εὐλόγως ταῦτα καλεῖται, ὅτι γῆ μὲν κέντρον τοῦ παντὸς ἐπέχουσα κάτωθεν πάντων ἐστὶν ἀρχή, πέρας δὲ ὁ πάντα περιέχων οὐρανός. Πάλιν ἐνωθεν ἀρχὴ μὲν ἐστὶν ὁ οὐρανός, πέρα: δὲ ἡ γῆ. Μέσα δὲ ὕδωρ καὶ ἀήρ καὶ πῦρ. Διό φησιν ἐφεξῆς· Καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, τὸ μὲν ὕδωρ ἀβύσσου εἰπὼν, τὸ δὲ σκότος τὸν ἀφώτιστον ἀέρα· καὶ γὰρ κυρίως σκότος ἐστὶν ἡ τοῦ φωτὸς ἀπουσία. Καὶ ἡ συνθήκη δὲ σκότος τὸν ἀφώτιστον λέγει ἀέρα, ἥτοι τὸ νυκτερινὸν τοῦ ἀέρος κατάστημα ἢ καὶ τὸ ἄλλως πως συμβαῖνον.

Ἵτι τὸ ψηλαφητὸν σκότος τοῖς Αἰγυπτίοις σκότος ψηλαφητὸν εἰρησθαι διὰ δύο αἰτίας, ἢ ὅτι μηδεμίαν ἀκτίαν τῶν οὐρανίων εἰσεκρίνετο τῷ ἀέρι διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ παχύτητα καὶ οἶον ψηλαφητὴν καὶ δυναμένην αἰσθησθαι ἀντιτυπίας τοῖς ἐπαφωμένους παρέχειν, ἢ ὅτι διὰ τὸ ψηλαφητὸν τὰ στερεμνιώτερα τῶν σωμάτων δίκην τυφλῶν καὶ οὕτω τὰς μεταβάσεις ποιεῖσθαι, ἢ καὶ αὐτὸ τοῦτο γνωρίζειν οὕτω τὰ ψηλαφώμενα.

Ἵτι ἀβύσσος παρὰ πᾶσι τὸ πολὺ καλεῖται ὕδωρ καὶ εἰς βάθος χωροῦν ἀληπτον ἡμῖν, παρὰ τὸ μῆνυειν⁷⁸ εἰς αὐτό· διὸ καὶ Μωσῆς ἀβύσσον ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καλεῖ. Πλὴν καὶ ὕδωρ αὐτὸ κατονομάζει· Καὶ πνεῦμα γὰρ Θεοῦ ἐπεσφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· τοῖς ὕδασι γὰρ ἀήρ ἐπινήχεται. Αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ ἀέρος ὄνομα παρὰ τῇ Μωυσῆως οὐκ ἐστὶ γραφῆ, ἢ μῆπω ἐχούσης τότε⁷⁹ τῆς Ἑβραϊδος διαλέκτου ἀφωρισμένου ὀνομα τῷ ἀέρι, [528 H.] ἢ ἀρκουμένου Μωυσῆως διὰ τοῦ ὕδατος καὶ ἀέρος ἡ κοινωμία, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς ἔξῃς

Ἵτι τοὺς ἀγγέλους καὶ⁸⁰ μηδαμῶς τῆς προαγωγῆς⁸¹ αὐτῶν ἐμνήσθη Μωσῆς, ἅτε τῶν ἐγκοσμίων ιστορίαν παραδίδους, ἀλλ' οὖν οὐδὲ δεῖ λέγειν ὡς συνυπέστησαν, φησὶν, ἢ καὶ ὑστερον γεγόνασιν οὐρανοῦ, πρότερον δέ. Καὶ τοῦτο περᾶται καὶ φυσικώτερον καὶ ἐκ τῶν θείων Λογίων περιστάνειν, ὡς δῆθεν πρὸς Θεόδωρον [996 R.] ἀπομαχόμενος, καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ κομιζόμενας ἀποδείξεις ὅτι σὺν οὐρανῷ γεγόνασιν ἀνασκευαζόμενος, καὶ σύμφωνον τὸν μέγαν ἐπικομιζόμενος Βασιλείου, ὑπὲρ οὗ καὶ δοκεῖ Θεοδώρῳ διαμάχεσθαι. Ἀνακαφαλαιούμενος οὖν τὰς ἀποδείξεις δι' ὧν τοὺς ἀγγέλους μὴ συνυποστήναι τῷ κόσμῳ περιστάνειν ἠγωνίστο, φησὶ, *Σκόπει τοίνυν ἐκ πόσων αὐτῶν ἡ ὑπερκόσμιος συνήκται γένεσις. ἐκ τοῦ μήτε Μωσῆα μήτ' ἄλλην θεόπνευστον Γραφὴν ἄμα τῷ κόσμῳ γερονταῖ αὐτοὺς εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μήτε σώματα εἶναι μήτε συνδεδέσθαι σώμασι ὀργανικοῖς ὡσπερ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν, ἐκ τῆς ὑπερκόσμου δυνάμεως αὐτῶν, ἐξ ὧν τὸ θεῖον διηλεκτῶς θεωροῦσιν, ὧν οὐδὲν τῶν ἐγκοσμίων μετέχει· ἐκ τοῦ μηδὲ τὰς ἀλόγους ψυχὰς σντημα-*

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ μῆνυειν] imo μὴ δύειν. cf. Etym. M. ⁷⁹ τότε] libri τὸ. ⁸⁰ καὶ] ἴσγε εἰ καὶ.

ταδεβλήσθαι τοῖς σώμασι, καίτοι χωρίς σωμα-
των μὴ δυναμένας εἶναι· ἐκ τοῦ μὴ τὴν ἀν-
θρωπίνην ψυχὴν μηδὲ τῷ ἰδίῳ συνυποστῆναι
θειοτέρας ὑπὸ θεοῦ μετέσχε γενέσεως ⁸¹.

ΣΜΑ'.

Βίος Ἀπολλωνίου ἀπὸ φωνῆς Φιλοστράτου.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἀπολλώνιον ⁸² ἀπὸ
φωνῆς Φιλοστράτου. Ὅτι ⁸³ Βαβυλωνά φησι τετει-
χίσθαι ὀγδοήκοντα καὶ τετρακόσια στάδια κύκλῳ·
τείχος δὲ αὐτῆς τρία μὲν τὸ ὕψος ἡμίπλευρα,
πλήθους δὲ μείον τὸ εὖρος. Ποταμῷ δὲ Εὐφράτῃ
τέμνεται· ξὺν ὁμοίῳ τῷ εἶδους, ὃν ἀπόρρητος
ὑποστείχει γέφυρα, τὰ βασιλεια τὰ ἐπὶ ταῖς ἄγαις
ἀφανῶς ξανάπουσα. Γυνὴ γὰρ λέγεται Μήδεια,
τῶν ἐκείνη ποτὲ ἀρχουσα, τὸν ποταμὸν ὑποζεύξει
τρόπον ὃν μήπω τις ποταμῶν ἐξεύχθη. Λίθους γὰρ
δὴ καὶ χαλκῶν καὶ ἀσφαλτον, καὶ ὅποσα ἐς ἐφυδρον
ξύνθεια ἀνθρώποις εὐρῆται, παρὰ τὰς ἄγαις τοῦ
ποταμοῦ νήσασα, τὸ βεῦμα εἰς λιμένας ἐτρεψε, ξηρόν
τε ἤδη τὸν ποταμὸν ὠρυγεν ⁸⁴, ὄργωνας ἐς δύο σήραγ-
γα ἐργαζομένη κοίλην, ἵνα ἐς τὰ βασιλεια τὰ περὶ
ταῖς ἄγαις ὡσπερ ἐκ γῆς ἀναφαίνοιτο, καὶ ἤρεψεν
αὐτὴν ἴσως τῷ τοῦ βεῦματος δαπέδῳ. Οἱ μὲν δὲ
θεμελίῳ ἐθεθήκεσαν καὶ οἱ τοῖχοι τῆς σήραγγος·
ἄτε δὲ ⁸⁵ τῆς ἀσφάλτου δεομένης τοῦ ὕδατος εἰς τὸ
λιθοῦσθαι καὶ πήγνυσθαι, ὃ Εὐφράτης· ἐπαφείθη
ὑγρῷ τῷ ὀρόφῳ, καὶ ὧδε ἔστη τὸ ζεύγμα. Τὰ δὲ
βασιλεια χαλκῷ μὲν ἤρεπται καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀστρά-
πτει· θάλαμοι δὲ καὶ ἀνδρῶνες καὶ στοαὶ τὰ μὲν ἀρ-
γύρῳ, τὰ δὲ χρυσοῖς [529 H.] ὑφάσμασι, τὰ δὲ
C χρυσοῦ αὐτῷ, καθάπερ γραφαῖς, ἠγλάτιστα. Φησὶ δὲ
φησαι ⁸⁶ τὸν Ἀπολλώνιον καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν,
οὗ τὸν δροφον εἰς θόλου ἀνήχθει σχῆμα, οὐρανῷ τινι
εἰκασμένον· σπαπειρίνη δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ
[997 R.] κυανωτάτῃ δὲ ⁸⁷ ἡ λίθος καὶ οὐρανία ἰδεῖν.
Θεῶν τε ἀγάλματα, οὗς νομίζουσιν, ἴδρυται ἄνω καὶ
χρυσῶ φαίνεται καθάπερ ἐξ αἰθέρος. Διχάζει μὲν δὲ
ὁ βασιλεὺς, χρυσαὶ δὲ ἴσχυες ἀποκρῆμανται τοῦ ὀρό-
φου τέταρες ⁸⁸, τὴν Ἀδράστειαν αὐτῷ παρεγγυῶσαι
καὶ τὸ μὴ ὑπερ τοὺς ἀνθρώπους ⁸⁹ αἰρεσθαι. Ταύτας
οἱ μάγοι αὐτοὶ φασὶν ἀρμόττεσθαι, φοιτῶντες εἰς τὰ
βασιλεια· καλοῦσι δὲ αὐτάς θεῶν γλώττας.

Ἅτι ⁹⁰ φησὶν Ἀπολλώνιον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν
ἐξιώντας τῆς Περσῶν ἀρχῆς καὶ προσιόντας τῷ
Καυκάσῳ εὐωδεστέρας τῆς γῆς αἰσθέσθαι. Τὸ δὲ
δρος τοῦτο ἀρχὴν ποιούμεθα τοῦ Ταύρου τοῦ δι'
Ἀρμενίας τε καὶ Κιλικίων ἐπὶ Παμφύλους τε καὶ
Μυκάλην στείνοντος, ἣ τελευταῖα εἰς θάλασσαν,
ἣν Κάρες οἰκοῦσι, τέρμα τοῦ Καυκάσου νομίζοι·
ἀν, ἀλλ' οὐχ, ὡς ἔνοιό φασιν, ἀρχή· τὸ τε γὰρ
τῆς Μυκάλης ὕψος οὕτω μέγα, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ
τοῦ Καυκάσου τοσοῦτον ἀνεστῆσιν ὡς σχίζεσθαι περὶ
αὐτάς ⁹¹ τὸν ἥλιον. Περιβάλλει δὲ Ταύρῳ ἐτέρῳ καὶ

A sit creatus. Hoc enim e terra, ille per se divina par-
ticipat generatione, etc.

σώματι· τὸ μὲν γὰρ ἐκ γῆς, ἣ δὲ καθ' ἑαυτὴν

CCXLI.

Apollonii Tyanei Vita e Philostrato.

Legi Vitam Apollonii auctore Philostrato. Baby-
lonis, inquit, muri quadringentorum stadiorum et
octoginta ambitum complectuntur : in altitudinem
vero tria semijugera attolluntur, cum sint paulo
minus unius jugeris latitudine. Secat autem me-
diam Babylona Euphrates, cum formæ similitudine,
quem Euphraten occultus subit pons, regiam, quæ
in utraque ripa est, invicem modo invisibili con-
B jungens. Fertur enim mulier Medea aliquando id
regnum sortita fluvium junxisse, quo modo antea
nemo. Lapidis enim et æs, præterea bitumen et
reliqua 324a conglutinationi in aquis faciendæ
ab hominibus inventa, ad fluminis ripas ubi coæ-
cervavit, fluminis aquas in paludes derivavit, atque
exsiccatto fluminis alveo, duarum ulnarum specum
excavavit, ut ad regias, quæ utrinque fluminis ripas
adjacent, per eam, quam diximus, foveam non
secus ac per aridam terram aditus intercederet, ita
ut forniciis altitudo fluminis alveo adæquaretur.
Fundamenta processerant, et parietes specus; quasi
bitumen aqua indigeret, ut lapidesceret, et indura-
retur, Euphrates humido forniciis tecto immissus
est, atque hæc jungendi ratio fuit. Regia autem ære
C adoptata fulget, thalami vero, et porticus, ac viro-
rum domicilia partim argento, partim aureis velis,
partim auro ipso veluti lineamentis condecorata
sunt. Ait Apollonius in porticum venisse, cujus
jus suprema pars in formam tholi fabricata cœli
faciem imitabatur saphiro lapide adperta : qui
lapis maxime cæruleum cœli colorem refert. Erant
illie imagines deorum, quos illi colunt, exsculpiæ,
auratæ luce affusa videntur. Is autem locus est,
ubi rex jus dicere consuevit; ex testitudine vero
iynges aviculæ quatuor pendebant (quas motacillas
vulgo vocant), Nemesim illi exhibentes, admonen-
tisque regem, ne se supra hominem esseret. Has
vero dicunt magos, cum in regiam venissent, jus-
D sisse fieri. Vocant autem ipsas deorum linguas.

Apollonius et alii post illum, Persarum regno
exeuntes, cum ad Caucasum appropinquaverunt,
olentis terræ jucundum odorem senserunt. Hunc
autem montem principium facimus Tauri, qui per
Armeniam et Ciliciam, et ad Pamphiliam usque et
Mylen procedit, quæ Mycale in mare juxta quod
Cares habitant, defluens, Casasi finis putatur,
non autem principium ut quibusdam placet. My-
cales enim altitudo non admodum magna est, Cau-
casi autem summitates in tantum exurgere perli-
bentur, ut sol circa ipsa scindatur. Complectitur

VARIÆ LECTIONES.

⁸¹ post γενεσεως in C vacui versus 38. ⁸² ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἀπολλώνιον AB : Ἀπολλωνίου βίος ζ. ⁸³ ὅτι] Philostral. V. A. i, 25. ⁸⁴ ὠρυγεν AB : ὠρυτεν ζ. ⁸⁵ δὲ] libri δὴ. ⁸⁶ φῆναι ζ. ⁸⁷ δὲ A : τὸ ζ. ⁸⁸ τέταρες ζ. ⁸⁹ ἀνθρώπου; A : οὐρανούς ζ. ⁹⁰ ὅτι] ii, 2. ⁹¹ αὐτάς] αὐτὸν AB.

autem altera parte Taurus conterminam Indiæ A Scythiam omnem juxta Mæotidem, et sinistrum Pontum, viginti millium stadiorum longitudine. Tantum enim terræ modum complectitur Caucasi ambitus. Quod autem nostra ex parte appellatus Taurus supra Armeniam prætendatur, quod longo tempore creditum non est, testantur pantheræ, quas in Pamphyliæ parte, quæ aromata profert, captas esse comperimus. Tales enim feræ 324b aromatibus gaudent, et ex longinquo odorem attrahentes, et ex Armenia per montes proficiscentes, ad styracis lacrymas feruntur, quoties venti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi stillantibus odorem perferunt. Accepi etiam in Pamphylia pantheram captam fuisse, aureum torquem circa collum habentem Armeniis litteris hujusmodi inscriptum: *Rex Arsaces deo Nysæo*. Regnabat autem temporibus illis in Armenia Arsaces. Is, ut opinor, feram eximia præ cæteris magnitudine Baccho sacrauit. Bacchus enim Nysæus a Nysa, quæ in India est, nuncupatur, non ab Indis solum, sed omnibus gentibus, quæ ad Orientem spectant. Illa vero, quam dixi, fera cicurata ab homine aliquandiu est, attractari demulcerique patiens. Adveniente autem vere, ubi veneris eam cupido stimulavit, maris desiderio tacta in montes secessit, eodem quod gestabat ornamento. Capta autem fuerat in inferiore Tauri parte aromatum odore allecta. Caucasus autem, Mediam atque Indiam terminans, in mare Rubrum altero cubito descendit. Transeuntibus autem Caucasum quadricubitos homines occurrisse ferunt, colore subnigros, aliosque vidiase cubitorum quinque, cum trans flumen Indum pervenissent. Cum jam montem transgressi essent, viri occurrerunt qui elephantis vehebantur. Hi autem sunt, qui regionem colunt intra Caucasum montem et Cophenem fluvium, homines planè inculti, et elephantorum sutores, quorum alii etiam camelis insidebant, quibus ad cursum utuntur Indi, hisque uno die mille stadium iter efficiunt, et genua nullibi flectunt. Indum fluvium Apollonius cum suis trajecit, cujus latitudo, qua navigatur, stadiis ferme xl. extenditur: Asiae fluvius major: deinde procedens multos navigabiles fluvios ex se producit.

Ultra fluvium autem pergentes ipsos dux a Sa- D trapa datus, recta ad Taxala duxit: ubi regia erat Indorum regis. Qui secus Indum fluvium habitant, sineis vestibus amictiuntur. Linum autem plurimum in agris nascitur. Calceamenta ex papyro facta gestant; nobiliores vero bysso induuntur. Bysus ex arbore nascitur: quæ inferiore sui parte populo similis est, foliis autem salici. Cum vidisset Apollonius byssum, gavisus est, quia fusco amictui, quem gestabat, non dissimilis admodum esset. Taxila vero magnitudine 325a ab antiqua Nino

α την ἑμορον τῆ Ἰνδικῆ Σκυθίαν πᾶσαν, κατὰ Μαυω- τίν τε καὶ ἀριστερὸν Πόντον, σταδίων μάλιστα δια- μυρῶν μῆκος· τοσοῦτον γὰρ ἐπέχει μέτρον τῆς γῆς ὁ ἀγκῶν τοῦ Καυκάσου. Τὸ δὲ περὶ τοῦ ἐν τῆ ἡμεδαπῇ Ταύρου λεγόμενον, ὡς ὑπὲρ τὴν Ἀρμε- νίαν πορεύοιτο, χρόνῳ ἀπιστηθὲν πιστοῦνται λοιπὸν αἱ παρδάλεις ἃς οἶδα ἀλισκομένας ὡς ἐν τῇ Παμφύλων ἀρωματοφόρῳ· χαιρῶσι γὰρ τοῖς ἀρώμασι, καὶ ἐκ πολλοῦ τὰς ὀσμὰς ἔλκουσαι φοιτῶσιν ἐξ Ἀρμενίας διὰ τῶν ὄρων πρὸς τὸ δάκρυον τοῦ styracis, ἐπι- δὴν οἱ τε ἀνεμοὶ ἀπ' αὐτῶν πνεύσῳσι καὶ τὰ δένδρα ὀπώδη γέννηται. Καὶ ἀλῶναι ποτὲ φασὶν ἐν Παμφύλιᾳ πορδάλιον ὡς στρεπτῶ ἄμα, ὃν περὶ τῆ δέρῃ ἔφερε· χρυσοῦν δὲ ἦν, καὶ ἐπεγέγραπτο Ἀρμενίοις γράμ- μασι Βασιλεὺς Ἀρσάκης Θεῷ Νυσιῶ. Βασιλεὺς οἱ μὲν δὴ Ἀρμενίας τότε ἦν Ἀρσάκης, καὶ αὐτὸς οἱ μὲν ἰδὼν τὴν πόρδαλιν ὡς ἀνῆκε τῷ Διονυσίῳ διὰ μέγεθος τοῦ θηρίου· Νύσιος γὰρ ὁ Διόνυσος ἀπὸ τῆς ἐν Ἰν- δοῖς Νύσσης Ἰνδοῖς τε ὀνομάζεται καὶ πᾶσι τοῖς πρὸς ἀκτῖνα ἔθνεσιν. Ἡ δὲ χρόνον μὲν τινα ὑπε- εζεύχθη ἀνθρώπων, καὶ χεῖρα ἠνέσχετο ἐπαφωμένην τε καὶ καταψύσων· ἐπεὶ δὲ ἀνοίστησεν αὐτὴν ἔαρ, ἀνέθορον ἐς τὰ ὄρη πόθῳ ἀρσένων, ὡς εἶχε τοῦ κόσμου, καὶ ἤλω περὶ τὸν κάτω Ταῦρον ὑπὸ τοῦ ἀρώματος ἔλχθησα. Ὁ δὲ Καύκασος ὀρίζει μὲν τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν Μηδικὴν, καθῆκει δὲ ἐπὶ τὴν Ἐρυ- θρὰν θάλασσαν ἐτέρῳ ἀγκῶν. Ὅτι παραμειψαν- τας ὡς τὸν Καύκασον τετραπῆχαις ἀνθρώπους ἰδεῖν φησὶν ὡς ἦδη μετὰ ἡμισθίαι καὶ πενταπῆχαις δὲ ἐτέρους, ὑπὲρ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν [530 H.] ἔλθόν- τας. Ὅτι ὡς ὑπερβάντας φησὶ τὸ βρος τὸν Καύκασον ἐντυχεῖν ἐπὶ ἐλεφάντων ἦδη ὄχουμένοις ἀνδράσιν. Εἰσὶ δ' οὗτοι μέσοι Καυκάσου καὶ ποταμοῦ Κωφῆως, ἄδιοι τε καὶ ἰππῶται τῆς ἀγέλης ταύτης. Καὶ κάμη- λοι δὲ ἐνίοις ἦγον, αἷς χρώνται Ἰνδοὶ ἐς τὰ βρομικὰ πορεύονται δὲ χλιὰ σταδία διὰ τῆς ἡμέρας, γόνυ οὐδαμοῦ κάμψασαι. Ὅτι ὡς Ἰνδὸν ἐπεραιώθησαν οἱ περὶ Ἀπολλώνιον σταδίου μάλιστα μ'· τὸ γὰρ πλῆτον αὐτοῦ τοσοῦτον. [1000 R.] Ἀρχεσθαι δὲ αὐτόν φασὶν ἐκ τοῦ Καυκάσου μεῖζω αὐτόθεν ἢ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμοὶ πάντες, προχωρεῖν δὲ πολλοὺς τῶν ναυσιπόρων ἑαυτοῦ ποιοῦμεν ὡς.

Ὅτι φησὶ, Πορσευθέντας αὐτοὺς ὑπὲρ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἦγεν ὁ παρὰ τοῦ σατραπού ἡγεμὼν εὐθὺ τῶν Ταξιῶν, οὗ τὰ βασίλεια ἦν τῷ Ἰνδῷ. Σολὴν δ' εἶναι τοῖς μετὰ τὸν Ἰνδὸν λίου φασὶν ἐγχορίου καὶ ὑποδήματα βύβλου. Καὶ βύσσον δὲ τοὺς φανερω- τέρους αὐτῶν ἐστάλθαι τὴν δὲ βύσσον φύεσθαι δέν- δρου φασὶν ὁμοίου μὲν τῇ ἰεὺκῇ τὴν βᾶσιν, παρα- πλῆσιον δὲ τῇ ἰτέξ τὰ πέταλα. Καὶ ἡσθῆναι φησὶ τῇ βύσσῳ ὁ Ἀπολλώνιος, ἐπειδὴ εἶοικε φαίῳ τρίβωνι. Τὰ δὲ Τάξια μέγεθος μὲν εἶναι κατὰ τὴν Νίνον, τεταχίσθαι δὲ συμμέτρως ὡσπερ αἱ Ἑλλάδες, βα-

VARIAE LECTIONES.

ὡς οἶδα ἀλισκομένας AB: οἱ διαλισκομένας C. ὡς πᾶρδαλιν B. ὡς πᾶρδαλιν C. ὡς παραμειψαντας AB: παραμειψας C. ὡς ἡβρι φασὶν. ὡς ὅτι] II, 6. ὡς ὅτι Ἰνδῶν. ὡς ἑαυτοῦ ποιοῦμενον (II, 18) om. AB. ὡς om. C. ὡς ὅτι] II, 20. ὡς τῇ om. AB.

σλεια δ' εἶναι ἀνδρῶς· τὴν Πύρου ποτὲ ἀρχὴν ἄρ-
χοντος ὁ.

Οτι ὁ αἰ πηγαὶ τοῦ Ὑφασίος ποταμοῦ, ᾧ πλησιάζουσαι φησὶ τοὺς περὶ Ἀπολλωνίων τὸν Ὑδραῶτην ὑπερβάντας καὶ πολλὰ διαμειψάντας ἔθνη, τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ αἱ πηγαὶ βλύζουσι μὲν ἐκ πεδίου ναυσίποροι αὐτόθεν, προϊούσαι δὲ καὶ ναυσὶν ἤδη θποροὶ εἰσιν· ἀκρωνυχίαι ὁ γάρ ὅτι παραλλάξ πετρῶν ὑπανίσχουσι τοῦ ὕδατος, περὶ δὲ ἀνάγκη τὸ βεῦμα ἐλίττεσθαι καὶ ποιεῖν τὸν ποταμὸν ἀπλουν. Εὖρος δὲ αὐτῶ ὁ κατὰ τὸν Ἰστρον· ποταμῶν δὲ οὔτις δοκεῖ μέγιστος, ὅποσοι δὲ Ἑυρώπης βέουσι. Δένδρα δ' ὁ ὅτι Ὑφασίος προσόμοια ¹⁰ φύει ¹¹ περὶ τὰς ὄχθας, καὶ τὴν καὶ μύρον ἐκδίδοται τῶν δένδρων, ὃ πρῶτοντα Ἰνδοὶ γαμικὸν χρίσμα. Καὶ τοὺς ἰχθύς δὲ τοὺς ταῶς λεγομένους μόνος οὗτος ποταμῶν τρέφει· πεποιήνται ¹² δὲ αὐτοῦ· ὁμωνύμους τοῦ θρνιθος, ἐπεὶ κυάνεοι μὲν αὐτοῖς οἱ λόφοι, στικταὶ δὲ αἱ φολίδες, χρυσᾶ δὲ τὰ οὐραία, καὶ ὅποτε βούλιοντο, ἀνακλώμενα. Ἔστι δὲ τὴν ¹³ θηρίον ἐν τῷ ποταμῷ σκόληκι εἰκασμένον λευκῶ, τοῦτον δ' οἱ τήροντες ἔλαιον ποιοῦνται. Πῦρ δὲ ἄρα τοῦ ἔλαιου τούτου ἐκδίδεται, καὶ στέγει αὐτὸ κλῆν ὄλου οὐδέν. Ἀλίσκεται δὴ μόνῳ τῷ βασιλεῖ τὸ θηρίον τοῦτο πρὸς τειχῶν ἔλαιον· ἐπειδὴν γὰρ θίγη τῶν ἐκάλξεων ἢ πιμαλή, πῦρ ἐκκαλεῖται κρεῖττον σθεστηρίων, ὅποσα ἀνθρώποις πρὸς τὰ πυρφόρα εὐρηται. Καὶ τοὺς ¹⁴ θνοὺς δὲ τοὺς ἀγρῶδους ἐν τοῖς ἔλαισι τούτοις ἀλίσκεσθαι φασιν. Εἶναι δὲ τοῖς θηρίοις τούτοις ἐπὶ μετώπου κέρας, ᾧ ταυρηδὸν τε καὶ οὐκ ἀγενῶς μάχονται. Καὶ ἀποφαίνειν τοὺς Ἰνδοὺς ἐκπαῦμα τὸ κέρας τοῦτο· οὐ γὰρ οὕτε νοσῆσαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ¹⁵ ἀπ' αὐτοῦ πῶν, οὕτε ἂν τρωθεὶς ἀλγήσαι, κυρὸς τε διεξέλθειν ἂν, καὶ μηδ' ἂν φαρμάκους [531 H.] ἀλῶναι, ὅποσα ἐπὶ κακῶ πίναται. Βασιλέων δὲ τὸ ἐκπαῦμα εἶναι, καὶ βασιλεῖ μόνῳ ἀνείσθαι τὴν θήραν. Μῦθον δὲ ἄρα δεῖκνυε ταῦτα τῶν ἐν Ἰνδοῖς βασιλέων καὶ νόσοι καὶ θάνατοι. Τὸ δὲ θηρίον, οἷον ¹⁶ εἰρηται, τοιοῦτον ὁρᾶται.

Ἐνταῦθεν ¹⁷ ὑπερβαλεῖν τοῦ Καυκάσου τὸ καταεῖναι ἐς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν· εἶναι δὲ αὐτὸ συναρηφὲς ἰδίαις ἀρωμάτων. Τοὺς μὲν δὴ πρῶνας τοῦ δρους τὸ κιννάμωμον φέρειν, προσεοικέναι δὲ αὐτὸ νέας κλήμασι. Βάσανον δὲ τοῦ ἀρώματος τὴν αἶγα ¹⁸ εἶναι· κινναμώμου γὰρ εἰ τις αἰγὶ ¹⁹ ὀρέξειε, κνυζήσεται πρὸς τὴν χεῖρα καθάπερ κύων, ἀκίοντι τε ὁμαρτήσαι τὴν βίνα ἐς αὐτὸν ἐρείσασα, κἂν ὁ αἰκόλος ἀπέγη ²⁰, [1041 R.] θρηνησὶ καθάπερ λωτοῦ ἀποσπασμένη. Ἐν δὲ τοῖς κρημοῖς τοῦ δρους λίθαι τε ὄψηλαι πεφύκασιν καὶ πολλὰ εἶδη ἕτερα ²¹. Καὶ τὰ δένδρα δὲ αἱ πεπερίδες ²², ὧν γεωργοὶ ²³ πίθηκοι, εἰκασται μὲν τῷ καρ' Ἑλλησιν ἄγνω τὰ τε ἄλλα καὶ τὸν κόρυμβον τοῦ καρποῦ, φύεται δὲ ἐν τοῖς ἀποτό-

non multum differt, et Græco more ædificata est. Erat autem regia Pori, regnum obtinentis.

Fontes Hyphasidos fluvii, cui appropinquasse dicit Apollonium, Hydraote superato, plurimisque gentibus peragratis, hujus, inquam, fluvii fontes e solo scaturiunt, estque fluvius ipse a principio navigabilis, paululum vero procedens navibus invidus est. Petræ namque superiori parte acutæ, atque inter se densæ, sub aqua latentes ab alveo prominent, quibus aqua illius, et in se conversa innavigabilem fluvium reddit. Latitudo vero Istrum adæquat, qui Europæ fluminum maximus habetur. In ripis ejus arbores nascuntur, similes iis qui ad Istrum nascuntur, a quibus unguentum distillat, quo in nuptiis Indi perungi consuevere. Pisces etiam quos Taos appellant in hoc duntaxat flumine oriri perhibent: vocantur autem eodem quo et pavones nomine, quia ipsis et cæruleæ sunt cristæ, squamæ vero versicolores, cauda vero aurea, in quamcunque voluerit partem versatilis. Est præterea in eodem flumine bellua albo vermi similis: ex qua capta oleum fit ad usus ignis accommodatum, quod nisi vitro contineri non possit. Capitur autem regi tantummodo ejusmodi bellua, qua ille dirrendorum mœnium causa utitur. Nam ubi murorum propugnacula ejusmodi plinguode tetigerit, ignis excitatur, quibuscunque rebus quæc homines adversus ignem excogitaverint, potentior. Asinos præterea silvestres, palastribus locis capi dicunt. Esse autem hujusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissime pugnent. Conficere autem Indos ex illis cornibus pocula: asseruntque nullis morbis eo die affici, qui ex ejusmodi poculo potaverit, neque si vulnerati fuerint, dolere, et ex igne etiam incolumes egredi, neque ullis venenis ladi, quæcunque nocendi gratia in potu dantur. Idcirco regum esse illa pocula, et regi tantum ejusmodi feræ venationem permitit. Fabulosa hæc esse, et regum Indiæ morbi mertesque testantur. Hæc vero bellua, ut eam descripsimus, talis apparet.

Inde Caucasi illam partem transcederunt, quæ in Rubrum mare porrigitur. Ea vero diversis aromatum generibus consita est. Montis namque cæminia Cinnamomum ferunt, quod novis sarmentis assimilatur: bonitatis autem ejus experimentum dat capra. Si quis enim **325b** Cinnamomum capræ porrexerit, tanquam calulus manu demulceri affectat, abeuntemque insequitur, naves quoad potest ipse admovet: quod si pastor eam amoverit, non socus queritor, quam si lotio privaretur. In montis autem præruptis arbores, a quibus thus distillat, proceræ nascuntur, et aromatum aliæ species multæ, inter quas et piperis arbores sunt, quod piper, tanquam agricolæ, genus quoddam

VARIÆ LECTIONES.

¹ ἔχοντος ζ. ² ὅτι] III, 1. ³ ἀκρωνυχίας A. ⁴ γάρ A: δὲ ζ. ⁵ αὐτῶν ζ. ⁶ δ' δ] δ' ἔχει ὁ B et re. A: ὁ ζ. ⁷ προσόμοια] ὡς ὅμοια A. ⁸ φύει] φύσει A. ⁹ πεποιήνται AB: πεποήνται ζ. ¹⁰ τι add. A. ¹¹ καὶ τοῖς] III, 2. ¹² ὁ A: καὶ ὁ ζ. ¹³ ὅλον om. pr. A. ¹⁴ ἐνταῦθεν] III, 4. ¹⁵ αἰγὶ corr. A: αἰγιον ζ. ¹⁶ ὑπάγη ζ. ¹⁷ εἶδη ἕτερα] ἡδιώτερα AB. ¹⁸ πεπερίδες A. ¹⁹ ὧν οἱ γεωργοὶ AB.

simiorum colit. Piperis arbor illi similis esse traditur, quam Græci *ἄγρον* (id est, *castam*) appellant, tum partibus aliis, tum maxime fructuum racemis. Nascitur autem in extremis præruptisque locis, generi hominum inaccessis, ubi simiorum, quas diximus, populus montis cavernas, et omnia foramina incolit. Simios autem magni faciunt Indi, quoniam piperis, ut sic dicam, vindemiatores sunt: quapropter et armis et canibus leones, et cæteras feras ab ipsis arcent. Irruit autem in simium leo ægrotus, medicinæ quidem gratia, namque huiusmodi simiorum carnes leonum morbis medentur, senescens vero, pastus cibusque causa. Nam ubi propter senium cervos aut apros venari leones nequeunt, simias devorant, quod superest virium in illas exercentes. Quæ de pipere, hæc sunt ^{u.v.} Acredentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima nascuntur, fructusque ab illis decerpentes, parvas quasdam propter arbores areolas faciunt, quo piper congerunt, ipsum projicientes, ceu rem neglectam in aviis abditæ desuper aspicientes, ubi nox advenit, los in areas, quas diximus, conferunt. Inde vero

Superato monte subjectam planitiem conspicatus Apollonius cum suis, fossis aqua redundantibus interfectam animadverterunt. Erant autem fossarum alie rectæ, alie obliquæ, aquam a Gange derivantes. Has autem fossas partim terminis designandis, partim irrigandis agris, cum sitissent, servire dicebant. Sunt autem agri omnium qui apud Indos coluntur feracissimi, et ibi hæreditas omnium maxime opima. Protenditur enim in longitudinem dierum quindecim secus Gangem ambulantes, decem autem et octo e mari ad montem usque simiarum patet, cui planities æqua extenditur. Terra autem colore nigra est, et frugum omnium ferax, ubi spicas, arundinum instar, conspici dicunt. Fabas autem triplo majores iis quæ in Ægypto nascuntur. Sesamum quoque proferre, et milium eximia magnitudinis. Præterea nuces iisdem in locis nasci perhibent. Vites autem parvæ admodum, quantæ apud Mæones Lydæque ibi nascuntur. Vinum tamen ex illis expressum, **326** gustatu et odore jucundissimum esse aiunt. Aliam præterea arborem illic inveniri ait lauro similem: quæ folliculum mali Punici magnitudine profert. Folliculo autem minus hyacinthus: suavissimum vero omnium, quæ

Cum autem e monte descenderent, invenerunt draconum venationem. Omnis enim Indiæ regio draconibus abundat, et multitudine et magnitudine mirandis. Itaque paludes plenæ, pleni montes, neque tumulus iis vacuus reperitur. Verum palustres pigri tardique, suntque longitudine cubitorum triginta, et vix caput attollentes: sunt vero draconibus feminis similes, et terga habentes subnigra, et cæteris minus squamosa. Campestris palustribus per

^{u.v.} Horapollo lib. II, cap. 76.

Α μοις, οὐκ ἐφικτός τοις ἀνθρώποις, οὗ λέγεται πιθήκων οικεῖν ἤμος ἐν μυχοῖς καὶ ὅ τι αὐτοῦ κολλῶν. Οὗς πολλοῦ ἀξίους οἱ Ἴνδοι νομίζοντες, ἐπιπέθη τὸ πέπερι ἀποτρυγασί, τοὺς λέοντας ἀπ' αὐτῶν ἐρύκουσι κισί τε καὶ ὄπλοις. Ἐπιτίθεται δὲ ²⁵ πιθήκῃ λέων νοσῶν μὲν ὑπὲρ φαρμάκου (τὴν γὰρ νόσον αὐτῷ τὰ κρέα ἔχει ταῦτα), γεγηρακῶς δὲ ὑπὲρ σίτου· τῆς γὰρ τῶν ἐλάφων καὶ σωῶν θήρας ἔξωροι γεγονότες τοὺς πιθήκους λαφύσσουσιν, ἐς τοῦτο χρώμενοι τῇ λοιπῇ ῥώμῃ. Τὰ δὲ περὶ τὰς πεπερίδας ²⁶ πραττόμενα ὡδε ἔχει· Προσελθόντες οἱ Ἴνδοι τοῖς κάτω μέρεσι καὶ τὸν καρπὸν ἀποθερίσαντες ἄλλως ποιοῦνται μικρὰς περὶ τὰ δένδρα, καὶ τὸ πέπερι περὶ αὐτὰς ξυμφέρουσιν, οἶον ριπτοῦντες ὡς ἀτιμῶν τι καὶ μὴ ἐν σπουδῇ τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ δὲ ἀνωθεν **Β** κάκ ²⁷ τῶν ἀδάτων καθεωρακότες ταῦτα, νυκτὸς ὑποκρίνονται τὸ τῶν Ἰνδῶν ἔργον, καὶ τοὺς βοστρύχους τῶν δένδρων περισπῶντες ῥίπτουσι φέροντες ἐς τὰς ἄλλας· οἱ δὲ Ἴνδοι ἀπόνως συλλέγουσιν.

et minimi ab hominibus existimatam. Simiæ vero in Indorum opus imitatae, avulsos arborum ramuscu- nullo labore colligunt.

Ἐπαράρατες ²⁸ δὲ τοῦ ὄρους πεδίον φασὶν ἰδεῖν λεῖον κατατετμημένον εἰς τάφρους πλήρεις ὕδατος· εἶναι δὲ αὐτῶν τὰς μὲν ἐπικαρσίους, τὰς δὲ ὀρθὰς διηγμένους ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γάγγου, τῆς τε χώρας ὄρια οὖσας, τοῖς τε πεδίοις ἐπαγομένης, ὅποτε ἡ γῆ διψῶη. Τὴν δὲ γῆν ταύτην ἀρίστην φασὶ τῆς Ἰνδικῆς εἶναι, καὶ μεγίστην τῶν ἐκεῖ λήξεων, πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ὁδοῦ μήκος ἐπὶ τὸν Γάγγην, ὅκτωκαίδεκα δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ τὸ τῶν πιθήκων ὄρος, ἧ **Γ** ξυμπαρτείνει πεδιάς ²⁹. Μέλαινα πᾶσα ἡ χώρα καὶ πάντων εὐφορὸς· ἰδεῖν μὲν γὰρ στάχυας ἀνεστῶτας ὅσον οἱ δόνακες, ἰδεῖν δὲ κυάμους τριπλασίους τῶν Αἰγυπτίων τὸ μέγεθος, σήσαμόν τε καὶ κέχρον, ὑπερφυᾶ πάντα, καὶ τὰ κάρνα φύεσθαι φασὶ. Τὰς δὲ ἀμπέλους φύεσθαι μικρὰς, καθάπερ Λυδῶν καὶ Μαϊόνων, ποτίμους ³⁰ δὲ εἶναι καὶ ἀνοσμίας ὁμοῦ τῷ ἀποτρυγῶν. Ἐνταῦθα καὶ δένδρον φησὶν ἐντετυχηκένας προσεοικῶτι τῇ [532 H.] δάφνῃ, φύεσθαι δὲ αὐτοῦ κάλυκα εἰκασμένην τῇ μεγίστῃ ῥοῦ, καὶ μῆλον ἐγκαλεσθαι τῇ κάλυκι κυάνεον μὲν ὡσπερ τῶν ὑακίνθων αἱ καλάι, πάντων δὲ ἡδιστον ὄπσοα ἐξ ὧν ἦται.

ponium inest colore cæruleum, ac veluti pulcherri- toto anno nascantur.

Δ Καταβαίνοντες ³¹ δὲ τὸ ὄρος δρακόντων θήρα περιτυχεῖν φασὶ· δρακόντων μὲν γὰρ δὴ ἀπειροὶς μήκει διεξίωσται πᾶσα ἡ Ἰνδικὴ χώρα, καὶ μεστὴ μὲν αὐτῶν ἔλη, μεστὰ δὲ ὄρη, κενὸς δὲ οὐδαὶ λόφος. Οἱ μὲν δὲ ἔλειοι κωθροὶ τέ εἰσι καὶ τριακοντάπηχον ³² μήκος ἔχουσι, καὶ κρᾶνος αὐτοῖς οὐκ ἀνέστηκεν, ἀλλ' εἰσι ταῖς δρακαίναις ὅμοιοι, μέλανες δὲ ἰσκαῖος τὸν νῶτον, καὶ ἤττον φοιδωτοὶ τῶν ἄλλων. Οἱ δὲ ³³ πεδινὸι πλεονεκτοῦσι τῶν ἐλείων πάντα· καὶ γὰρ ἐς

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ δὲ om. pr. A. ²⁶ πεπερίδας A. ²⁷ κάκ A: ἐκ ζ. ²⁸ ὑπεράρα.] III, 5. ²⁹ πεδία AB. ³⁰ ποταμίους pr. A. ³¹ καταβ.] III, 6. ³² τριακοντάπηχον B et corr. A: τριακοντάπηχον ζ. ³³ οἱ δὲ] III, 7.

πλέον τοῦ μήκους ἐλαύνουσι, [1004 R.] καὶ ταχύ-
 τεροι τῶν ὄξυτάτων ποταμῶν φέρονται, καὶ διαφεύ-
 γει αὐτοῖς οὐδέν. Τοῦτοις καὶ λοφία φύεται, νέαις
 μὲν ὑπανίσχουσα τὸ μέτριον, συναυξομένη²⁵ δὲ τε-
 λεουμένους καὶ ἀνίσχουσα²⁶ ἐς²⁷ πολὺ, ὅτε δὴ²⁸
 πυρσοί²⁹ τε καὶ πριονῶτοι γίνονται. Οὗτοι καὶ γε-
 νεάσκουσι, καὶ τὸν αὐχένα ὑφὸ αἵρουσι, καὶ τὴν
 φολίδα στίλβουσι δίκην ἀργύρου· αἱ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν
 κόραι λίθοι· ἐστὶ διάπυρος. Ἰσχὺν δὲ αὐτῶν ἀμψι-
 χανον εἶναι φησιν³⁰ ἐς πολλὰ τῶν ἀποθέτων. Γίνεται
 δὲ τοῖς θηρίων ὁ παιδὺς εὐρημα³¹, ἐπειδὴ τῶν
 ἐλεφάντων τινὰ ἐπισπάσθηται· τοῦτ' ἔχρ' ἀπόλλυσιν
 ἄμφω τὰ θηρία. Καὶ κέρδος τοῖς ἐλοῦσι δράκοντας
 ὀφθαλμοὶ καὶ δορὰ καὶ ὀδόντες· εἰσι δὲ τὰ μὲν ἄλλα
 ὅμοιοι τοῖς τῶν μεγίστων σῶν, λεπτότεροι δὲ καὶ
 διάστροφοι καὶ τὴν αἰχμὴν ἀτρεπτοὶ³², καθάπερ οἱ
 τῶν μεγάλων³³ ἰχθύων. Οἱ δὲ³⁴ ὄρειοι δράκοντες τὴν
 μὲν φολίδα χρυσοὶ φαίνονται, τὸ δὲ μήκος ὑπὲρ τοὺς
 παιδῆους· γένεια δὲ αὐτοῖς βοστρυχῶδη, χρυσοὶ κά-
 κεινα. Καὶ κατωφρύωνται μᾶλλον ἢ οἱ παιδῆοι, ὁμο-
 ματὰ τε ὑποκάθηται τῇ ὀφρῦί· δεινὸν καὶ ἀναιδέες
 δεδορκῶτα. Ἰπόχαλκόν τε ἔχον³⁵ φέρουσιν, ἐπειδὴ τῶν
 τῆ γῆ ὑποκυμαίνουσιν³⁶. Ἀπὸ δὲ τῶν λόφων κυρ-
 σῶν ὄντων πῦρ αὐτοῖς ἄττει λαμπάδος³⁷ πλέον.
 Οὔτοι καὶ τοὺς ἐλεφάντας αἰροῦσιν. Αὐτοὶ δὲ ὑπὸ
 τῶν Ἰνδῶν οὕτως ἀλλοκονταί· Κοκκοβαφεὶ πέπλα
 χρυσοὶ ἐνείροντες γράμματα³⁸ τίθενται πρὸ τῆς
 χειρὸς, ὕπνον ἐγγυητεύσαντες τοῖς γράμμασιν, ὅφ'
 οὐ νικᾶται τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτρέπτους ὄντας ὁ δρά-
 κων, καὶ πολλὰ τῆς ἀπορρήτου σοφίας ἐπ' αὐτὸν
 φέουσιν, ὡς ἀγεται τε καὶ τὸν αὐχένα ὑποβαλὼν τῆς
 χειρὸς ἐπικαθεύδει τοῖς γράμμασι. Προσπεσόντες³⁹
 οὖν οἱ Ἰνδοὶ κειμένῳ πελέκει ἐναράττουσι, καὶ τὴν
 κεφαλὴν ἀποτεμόντες ληίζονται τὰς ἐν αὐτῇ λίθους.
 Αἱθεὶ δὲ τοῦτους ἀπόκεινται τὸ μὲν εἶδος ἀνθηραὶ
 καὶ πάντα ἀπυγάζουσαι χρώματα⁴⁰, τὴν δὲ ἰσχὺν
 ἀφῆτοι κατὰ τὸν δακτύλιον ὃν γενέσθαι φασὶ τῷ
 Γύγγι. Παλλάκις δὲ τὸν Ἰνδὸν αὐτῷ πελέκει καὶ αὐτῇ
 τέχνῃ συλλαβῶν ἐς τὴν αὐτοῦ χεῖρα φέρων ὄψατο,
 μόνον οὐ σείων τὸ ὄρος. Οὔτοι καὶ τὰ ὄρη τὰ περὶ
 τὴν Ἐρυθρὰν οἰκεῖν λέγονται. Τὰ δ' ἔτη τῶν θηρίων
 τούτων γινώσκαι τε ἔσθρον καὶ εἰπεῖν ἔπιστον.
 Προβόντες⁴¹ δὲ φασιν⁴² αὐλοῦ μὲν ἀκούσαι· δόξα νο-
 μάτως δὴ τινος ἀγέλην τάττοντος, [533 H.] ἐλάφους
 δὲ ἀρα βουκολεῖσθαι λευκά· ἀμέλγουσι δὲ Ἰνδοὶ
 ταύτας, εὐτραφεὲς ἡγούμενοι τὸ ἀπ' αὐτῶν γάλα.

dicatur, incredibile. Fistulae sonitum audire visi
 albos pascebat. Mulgent autem ipsas Indi, quod lac

Ἐντεῦθεν ἡμερῶν τεττάρων πορευόμενοι δι' εὐδαί-
 μονος καὶ ἐνεργῶ τῆς χώρας προσελθεῖν φασιν⁴³ τῇ
 τῶν σοφῶν ἦτοι τῶν λεγομένων Βραχμάνων τύρσει,
 καὶ συγγενέσθαι αὐτοῖς ἐφ' ἱκανόν· περὶ οὗς⁴⁴ αὐ-
 τῶς φησιν⁴⁵ εἰρηκέναι τε καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκούσαι ἃ

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ συναυξομένη B. ²⁶ ἀνίσχουσα mg. : libri ἀνίσουσα. ²⁷ ἐς A : ἐπὶ ζ. ²⁸ δὴ] δὲ AB. ²⁹ πυρσοὶ
 τε καὶ πριονῶτοι γίνονται mg., πῦρ τε καὶ πριονῶτοι γίνονται AB : πύρσεται καὶ πριονῶτος γίνεται ζ.
³⁰ φασιν ζ. ³¹ εὐρημα ζ. ³² ἀτρεπτοὶ] ἀστράπτουσι B et corr. A. ³³ μεγάλων A : μεγίστων ζ. ³⁴ οἱ δὲ]
 III, 8. ³⁵ ἔχον A : ἔχων ζ. ³⁶ ὑποκυμαίνουσιν ζ, sed malim ἐπικυμαίνουσιν. ³⁷ λαμπάδος πλέον AB : λαμ-
 παδῆας πλέον ζ. ³⁸ αἰρῶσιν] libri αἰρῶσιν. ³⁹ προσπεσόντες ζ. ⁴⁰ χρώματα Scaliger : libri χροῖματα
⁴¹ προβόντες] III, 9. ⁴² φησιν AB. ⁴³ φησὶ AB. ⁴⁴ οὗς] ἃς AB. ⁴⁵ φασιν AB.

A omnia superiores. Nam et in majorem porrecti
 sunt longitudinem, et velocius fluminibus, quamvis
 rapacibus, feruntur, ita ut illos evadere nihil pos-
 sit. His autem crista nascitur, juvenibus mediocri-
 ter prominens, provecctis vero ætate grandior, et
 valde assurgens, estque ignita et ferrata. Hi vero
 jubas et cervicem altius attollunt, et eorum squamæ
 iustar argenti fulgent. Oculorum autem pupillæ la-
 pides snut tanquam ignis fulgentes. Horum serpen-
 tum vim maximam esse ferunt ad morbos peficu-
 losissimos tollendos. A venantibus reperiuntur
 campestres dracones (cum enim elephantem aliquem
 convulserunt, utraque bellua interit) et eos capi-
 entibus lucro sunt oculi, pelles, dentes. Sunt autem
 membris apris ingentibus pares, sed corpore gra-
 ciliorem et in quancunque partem versatiles, ros-
 tro autem validissimo tanquam ingentes pisces.
 Montani vero dracones squamas habent coloris fulvi,
 longitudine autem excedunt campestres, barba-
 que illis est cincinnata, et ipsa coloris aurei, et
 supercilia majora habent quam campestres, oculi
 autem superciliis subsunt, torve, graviterque aspi-
 cientes, qui dracones perinde ac si essent ænei si-
 bilant, quandocunque per terram serpunt. E cristis
 vero quæ rubræ sunt, velut ignis scintillare videtur;
 et isti quoque elephantos capiunt. Ipsi vero ab In-
 dis hoc modo capiuntur : pallium coccineum litteris
 aureis superintextum, ante cubicula extendunt;
 scripta autem incantatoria verba somnum videntur
 inducere, §26^b his draconum oculi, quanquam
 durissimi, superantur. Ipsi quoque plurima verba
 ex arcana sapientia superincantantes, eo draconem
 perducunt, ut caput latebris exserat, et litteris pal-
 lio intextis superindormiat, dormienti autem instan-
 tes Indi, securi cervicem ferunt, scissoque capite
 lapillos intus exstantes auferunt. Traduntur enim
 montanorum draconum capitibus inesse lapilli, spe-
 cie et aspectu jucundi, et splendorem quemdam co-
 loribus inducentes : viribus autem potentiaque mir-
 rabiles, sicut annulus, quem habuisse Gygem, vul-
 gatum est. Evenit autem interdum, ut draco Indum
 cum securi et arto, intra cubile trahens devoret,
 etiam ipsnm pene montem concutiens. Tales autem
 dracones montes, qui ad Rubrum mare pertinent,
 dicuntur incolere. De longitudine autem vitæ hujus-
 modi belluarum, et cognoscere difficillimum, et, si
 sunt, quasi pastoris gregem colligentis, qui cervas
 earum maximum nutrimentum putant.

Inde quatuor dierum iter progressi, per felicem
 et bene cultam regionem ad oppidum, id quo sa-
 pientes habitant, qui vulgo Brachmanæ vocantur,
 pervenerunt, et cum iis satis diu versati sunt : de
 quibus se dicunt vidiisse, et audisse, quæ nemo sa-

nus crederet. Implum dogma de transmigracione animarum per Ægyptios ad Pythagoram hinc credunt emanasse. Comas autem nutriunt, sicut quondam Lacedæmonii, et Tharii; vittam quoque albam circumdabant, et nudis pedibus ambulabant. Vestis autem eorum in superhumeralis formam composita est. Ipsius materia lanugo est, quæ sponte sua in illis locis crescit, alba quidem, veluti quæ in Pamphylia nascitur. Ex ea sacram vestem conficiunt, quia mollior est, a solis e terra vellitur. Gestant annulum et baculum.

Dicum lapidem pantarbem nomine nasci, magnitudine unguis qui in pollice. Gignitur vero in concavis terræ, profunditate jagerum quatuor. Tantum vero ipsi spiritus inest, ut intumescat, et plerumque scindatur terra, ubi ejusmodi lapis concipitur. Evellere autem ipsum nemini licet, nisi qui ejus sit sacris **327^a** initiatus: qui noctu diem velut ignis ostendit, quoniam igneus est ac radiosus: si vero post diem aspiciatur, innumeris rutilationibus oculos ferit. Id autem quod in ipso lumen fulget, spiritus est potentia occultæ. Lapides enim sparsim jactat, et in mare condit: postmodum vero hic lapis ad eos dimissus, distributione sui spiritus colligit, ita ut coacervati lapides tanquam examen apum illi subjaceant. Quin etiam addit ille nugator Philostratus, hæc Iarcham Apollonio dixisse, et lapidem illi ostendisse, et omnes ejus potentias.

Pygmæos autem sub terra degentes ait supra Gangem posita loca incolere, et sicut fama de ipsis prædicat vivere. Sciapodes vero [id est, qui sibi umbram pedibus parant] et macrocephalos, et hujusmodi monstra quotcumque Scylacis (93) historiae decantant, nec apud Indos, nec alibi terrarum usquam vivere censeo. Aurum vero quod gryphes effodere dicuntur, petræ sunt aureis guttis minutissimis conspersæ, quas hæc fera rostro discindit. Sunt enim hujusmodi aves in India, magnitudine autem et viribus leonibus pares, et alarum præsidio in leones, elephantos, et dracones involant, superioresque evadunt. Volant autem non multum, sed quantum parvulæ aves. Non enim pennatæ sunt, sed rubra pellicula alarum costæ connectuntur. Solum vero Tigrim insuperabilem illis esse dicunt, quoniam fugiendi celeritate ventos æquare dicitur. Hic de Phœnice ave eadem cum aliis scribit. Quatuor menses apud Indos Apollonium fuisse tradit, Inde dextra quidem Gangem, sinistra vero Hypha-

ουδες των νουν έχόντων πιστεύοσι. Το δὲ ἡς μετεμψυχώσεως βδελυκτὸν δόγμα ἐκείθεν δι' Αἰγυπτίων ἔφασαν καὶ Πυθαγόρα ἐνοσχῆσαι. Κομῶσι δὲ οὗτοι οἱ Ἴνδοι, ὡσπερ Ἀακεδαίμονιοι κάλας καὶ Θούριοι, μέτρων τε ἀναδοῦνται λευκῆν, καὶ γυμνὸν αὐτοῖς βάδισμα. Καὶ τὴν ἐσθῆτα ἐσηματίζοντο παραπλήσιον ταῖς ἐξωμισίν. Ἡ δὲ ὕλη τῆς ἐσθῆτος, ἔριον αὐτοφύου ἢ γῆ φύει, λευκὸν μὲν ὡσπερ τὸ Παμφύλων, μαλακώτερον δὲ τοῦτο ἱερὰν ἐσθῆτα ποιοῦνται, [1005 R.] καὶ μόνοις αὐτοῖς ἀνασπᾶται τῆς γῆς. Φοροῦσι δὲ καὶ δακτύλιον καὶ βᾶδον.

Ὅτι ἴθρον φησὶ παντάρθρον ὄνομα, γίνεσθαι τὴν μεγίστην κατὰ ὄνομα δακτύλου τοῦ ἀντίχειρος· κυλισσέσθαι δὲ αὐτὴν ἐν γῆ κολλη, βάθος ὄργων τεσσαρες. Τοσοῦτον δὲ αὐτῇ περιεῖναι τοῦ πνεύματος, ὡς ὑποδεῖν τὴν γῆν καὶ κατὰ πολλὰ ῥήγνυσθαι κυλισκομένης ἐν αὐτῇ τῆς λίθου. Οὐ πᾶσι δὲ ἀνασπᾶσθαι, ἀλλὰ τοῖς τὰς ἐπ' αὐτῇ τελετὰς ἐπισταμένοις. Αὕτη νύκτωρ μὲν ἡμέραν ἀναφαίνει καθάπερ τὸ πῦρ (ἔστι γὰρ πυρσὴ καὶ ἀκτινώδης)· εἰ δὲ μετ' ἡμέραν ὄρωτο, βάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς μαρμαρυγαῖς μυρίαῖς. Τὸ δὲ ἐν αὐτῇ φῶς πνεῦμά ἐστιν ἀπορρήτου ἰσχύος· λίθους γὰρ ὀπσας βούλει καὶ σποράδην καὶ θαλάσσην διαρρίψας, καὶ ταύτην αὐταῖς καθιμήσας, ξυλλέγει· ἂν πάσας τῆ τοῦ πνεύματος διαλέσει· ὑποκείσονται γὰρ αὕτῃ βοτρυδὸν αἱ λίθοι, καθάπερ σμήνος. Καὶ φησὶν ὁ μυθογράφος οὗτος Φιλίστρατος ὡς ταῦτα εἰπὼν Ἰάργας τῷ Ἀπολλωνίῳ ἐδειξε τὴν λίθον αὐτὴν καὶ ὅπως ἐργάζεται.

Τοὺς δὲ πυγμαίους φησὶν οἰκεῖν μὲν ὑπογείους κεῖσθαι δὲ ὑπὲρ τὸν Γάγγην, ζῶντας τρόπον δὲ πᾶσιν εἶρηται. Σκιάποδας δὲ ἀνθρώπους ἢ μακροκεφάλους ἢ ὅποσα Σκύλακος συγγραφαὶ περὶ τούτων ἔβουσι, οὕτε ἄλλοσὲ ποι βιοτεύειν τῆς γῆς οὔτε ἐν Ἴνδοις. Ὅτι φησὶν, Ὅν ὀρύττουσι χρυσὸν εἰ γρῦπες, πέτραι εἰσὶν οἰονεὶ σπινθήρην ἐστιγμέναι ταῖς τοῦ χρυσοῦ βανσίαι, ἅς λιθοτομεῖν τὸ θηρίον τοῦτο τῆ τοῦ ῥάμφους ἰσχύι. Τὰ γὰρ θηρία ταῦτα εἶναι τε ἐν Ἴνδοις, καὶ μέγεθος καὶ ἀλκὴν εἰκάσθαι αὐτοὺς τοῖς λέουσιν, ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πτερῶν αὐτοῖς τε κτεινοῖς ἐπιτίθεσθαι· καὶ τῶν ἐλεφάντων καὶ δράκόντων ὑπερτέρους εἶναι. Πέτονται δὲ οὕτω μέγα, ἀλλ' ὅσον ὁ βραχύπορος ὄρνιθες· μὴ γὰρ ἐπιτίλωσθαι σφᾶς ὡς ὄρνις πάτριον, ἀλλ' ὁμέσει τοὺς ταρασοὺς ὑφάνθαι πυρσοῖς. Τὴν [534 H.] τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἐσποιεῖ τοῖς ἀνέμοις. Ὅτι περὶ τοῦ φοίνικος τῆς ὄρνιθος τὰ αὐτὰ καὶ οὗτος τοῖς ἄλλοις ἔπασιν ἀναγράφει. Ὅτι ὁ μῆνας τοῖς Ἴνδοις τὸν Ἀπολλώνιον συν-

VARIAE LECTIONES.

ἡ τὸ δὲ] III, 49. ἡ ἐνοσχῆσαι AB: ἐνοσχῆσαν ζ. ἡ κομῶσι] III, 45. ἡ ὡσπερ] ἔπερ AB. ἡ παραπλήσιος ζ. ἡ ὅτι] III, 46. ἡ φησὶ AB: φασὶ ζ. ἡ τοῦ add. A. ἡ γῆ A: τῆ ζ. ἡ ξυλλέγεις ζ. ἡ ὑποκείσονται] apud fortasse ἐπικείσονται. ἡ γὰρ] καὶ γὰρ ζ. ἡ τοὺς δὲ] III, 47. ἡ ἄλλοις ἐπιβιοτεύειν A. ἡ ὅτι] III, 48. ἡ ἅς] ὡς AB. ἡ ὅτι] III, 49. ἡ ὅτι] III, 50.

NOTÆ.

(93) Scylax Caryadensis, quæ urbs in Caria est ad Halicarnassum, historicus et mathematicus. Quæ scripserit indicat Suidas, exstatque Geographica

cum Marciani Peracleotæ, aliorumque edente D. Hoeschelio Augustæ, anno 1600.

δατριβαί φησιν· ἐξ ἐκείνου δὲ ἐν δεξιᾷ μὲν τὸν Γάγ-
γην ἔχοντα, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὸν ⁷¹ Ὑφασιν κατιέναι
ἐπὶ τὴν θάλατταν ἡμερῶν δέκα ὁδὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ
ὄχθου. Κατιοῦσι δὲ αὐτοῖς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα φα-
νῆναι, ἀτὰρ καὶ πιθήκων γένος ἕτερον παρὰ τοὺς ἐν
ταῖς πεπερίσι· μέλανές τε γὰρ καὶ λάσιοι ἦσαν καὶ
τὰ εἶδη κύνειοι καὶ μικροὶ ἀνθρώποις ἴσοι. Ἀφίκοντο
δὲ ἐπὶ τὴν θάλατταν ⁷² τὴν Ἐρυθρὰν· ταύτην δ' εἰνδὶ
φησιν ⁷³ οὗτος κυανωτάτην, λαχεῖν δὲ τὴν ἰκονυμίαν
ἀπὸ Ἐρυθρα βασιλέως.

Ἐντεῦθεν ⁷⁴ ἐπιβάντες νεὼς ἐκομιζοντο λεῖψα καὶ
εὐφόρῳ πνεύματι, θαυμάζοντες τὸ στέμα τοῦ Ὑφέ-
σιδος, ὡς φοβερώς δι' αὐτοῦ ἐκχεῖται· τελευτῶν γὰρ
εἰς χωρία πετρῶδη καὶ στενὰ καὶ κρημνοὺς ἐκπίπτει,
δι' ὧν καταρρήγνυς ἐς τὴν θάλατταν ἐνὶ στόματι
χαλεπὸς δοκεῖ τοῖς ἄνθρωποις τῇ γῆ προσκειμένοις. Καὶ **B**
μὴν ⁷⁵ καὶ ⁷⁶ τὸ τοῦ Ἰνδοῦ στόμα ἰδεῖν φασιν· πόλιν
δ' ἐπ' αὐτοῦ κείσθαι Πάταλα περιβρύτον τῷ Ἰνδῷ,
εἰς ἣν τὸ ⁷⁷ ναυτικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου εὐνελαεῖν ⁷⁸,
ὁ Νέαρχος ἐπεσάται. Ἄ δὲ Ὀρθαγόρα περὶ τῆς
ἐρυθρᾶς εἰρηται, [1008 R.] καὶ ὅτι μήτε ἡ ἄρκτος
ἐν αὐτῇ φαίνεται, μήτε σημαίνονται τὴν μεσημβρίαν
οἱ πλείοντες, οἱ τε ἐπίδηλοι τῶν ἀστέρων ἐξαλλάττειεν
τῆς αὐτῶν τάξεως, ταῦτα δοκεῖ καὶ τούτοις. Ὅτι ⁷⁹
νεώσον φησιν ⁸⁰ εἶναι μικρὰν, ὄνομα Βίβλον, ἐν ἣ τὸ
τοῦ κορχυλλίου μέγεθος καὶ οἱ μύες ὄστρεά τε καὶ
τὰ τοιαῦτα δεκαπλάσια τῶν Ἑλληνικῶν τὸ μέγεθος
ταῖς πέτραις προσπέφυκεν. Ἀλλοσεταί δὲ ἐκεῖ καὶ
λίθος μαργαρίς ἐν ὄστράκῳ λευκῷ, καρδίας τρόπον
ἔχουσα τῷ ὄστρεῳ. Κατασχεῖν δὲ φασιν καὶ ἐς Πη-
γάδα ⁸¹ τῆς Ἀρειτῶν χώρας. Οἱ δὲ Ἀρεῖται, χαλκαὶ
μὲν αὐτοῖς αἱ πέτραι, χαλκῆ δὲ ἡ ψάμμος, χαλκοῦν
δὲ ψῆγμα αἱ ποταμοὶ ἄγουσι· χρυσῆν δ' ἠγούνται
ἐν τῇ γῆ διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ χαλκοῦ. Φασὶ ⁸² δὲ
καὶ τοῖς ἰχθυοφάγοις ἐντυχεῖν, οἷς πόλιν εἶναι Στό-
θηρα· διφθέρας δὲ τούτους ⁸³ ἐνῆφθαι μεγίστων
ἰχθύων. Καὶ τὰ πρόβστα ἐκεῖ ἰχθυώδη εἶναι (ἐξ αὐτῶν
γὰρ τρέφεται) καὶ φαγεῖν ἄτοπα. Καρμανοὶ δὲ Ἰνδοί,
γένος ἡμερον, εὐτυχῶν οὕτω νέμονται θάλατταν ὡς
μηδ' ἀποθέτους ποιεῖσθαι τοὺς ἰχθῦς μηδὲ ταρι-
χεύειν· εἶναι γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ χεῖρας ⁸⁴ τοὺς ἰχθῦς
διὰ παντὸς, ὅσους βούλονται.

Ἐπιβάντων ἰσχυρῶν ἰσχυροὶ πεισθέντες, neque ipsos sale condiant : sunt enim ipsis capti semper faciles
προσημνοὶ volant.

Ὅτι ⁸⁵ προσπλευσαί φησιν αὐτοῖς καὶ Βαλάρους· **D**
ἐμπόριον δὲ τοῦτο εἶναι μεστὸν μυρρίνων ⁸⁶ καὶ φοι-
νίκων καὶ δαφνῶν καὶ κήπων παντοδαπὰ φερόντων.
Ἡροκλείσθαι δὲ τοῦ χωρίου τούτου νῆσον ἱεράν, καὶ
καλεῖσθαι Σέλιρα ⁸⁷. Ταύτης ⁸⁸ τῆς νήσου τὰ ⁸⁹ τε-
τραμμένα πρὸς τὸ πέλαγος ἐστὶ μὲν ἀπειρος πυθμὴν
θαλάσσης, φέρεται δ' ὄστρεον ἐν ἐλύτρῳ λευκῷ μεστὸν
καμελῆς· οὐδὲ γὰρ λίθον φύει οὐδένα. Γαλήνην δὲ
ἐπιφυλάξαντες, καὶ τὴν θάλατταν αὐτοῖ ⁹⁰ τῇ ἐπιρ-

A sin fluvios habens ad mare descendit, itinere decem
dierum a sacro monte confecto, descendentes autem
multa alia viderunt : simiarum genus longe diver-
sum ab iis, quas apud piperis arbores invenerant.
Sunt enim hæ nigrae, villosæque et parvis hominibus
similes. Per venerunt vero ad mare Rubrum. Rubrum
autem mare vehementer caeruleum esse tradunt,
denominatum autem Rubrum a rege Erythra.

327b Post hæc autem navem conscendentes, leni
vento deferebantur, admirantes Hyphasidis ostium,
qui præceps terribilisque effunditur. Decurrit enim
peloca petrosa, angusta, atque prærupta, ubique re-
fractus uno ostio mare ingreditur pernicioso admo-
dum iis, qui navigando littori nimium adhæserint.
Indi quoque fluminis ostia se vidisse perhibent, ubi
civitas posita est nomine Patala, fluenti Indo adja-
cent, eo quoque convenisse quondam tradunt Ale-
xandri classem, ejusque gubernatorem ducemque
Nearchum. Quæ vero ab Orthagora de Rubro mari
narrantur, quod ibi scilicet ursæ non conspicitur,
neque meridiem signare navigantes possunt, quan-
quam apparentia illi astra ordinem permutant suum,
hæc et illis visa sunt. Meminerunt etiam parvæ in-
sulæ, quam Byblon appellant, ubi maxima conchy-
lia, muricesque et ostrea eximie magnitudinis na-
sci perhibentur. Ostrea quoque petris adnascuntur
decuplo majora iis quæ apud Græcos inveniuntur.
Ibi etiam in alba testa lapis margarita capit, quæ
in ostreis locum cordis dicuntur obtinere. Attingisse
quoque ferunt Euepegadem [at. Podagem] Oritarum
regionem : apud quos æneæ sunt petræ, æneaque
arena, æris etiam frusta deferre fluvios asserunt,
et auream terram ducunt, propter pretium æris.
Dicunt et se ichtiophagis locutos esse, qui urbem
incolant nomine Stobera : ubi ex magnorum pi-
scium membranarum vestes intexunt ; ibique pecud-
es etiam sapore esse piscibus similes, quod pisces co-
medant, quæque minime naturæ suæ convenient.
Indi vero Carmani cognominati, genus plane man-
suetum, adeo piscosum mare accolunt, ut nunquam

D Valara quoque ferunt applicuisse. Sunt autem
Valara emporium myrtis palmisque abundans :
lauros quoque nonnullas, et hortos plurimos ibi
videri tradunt omnibus abundantes. Opposita est
autem regioni illi sacra insula, quam Selira vocant.
Qua parte insula pelagus respicit, immensa est
maris altitudo. Fort autem ostrea testa alba pingue-
dine relecta, lapidem **328a** nullum producunt.
Inde maris tranquillitatem observantes, mare oleo

VARIÆ LECTIONES.

⁷¹ ἐπὶ τὴν Α. ⁷² θάλασσαν ζ. ⁷³ φασιν οὕτως ζ. ⁷⁴ ἐντεῦθεν] III, 51. ⁷⁵ καὶ μὴν] III, 52. ⁷⁶ καὶ
ποταμὸν εἰ ⁷⁷ τὸ αἰδ. Α. ⁷⁸ συνελαεῖν ζ. ⁷⁹ ὅτι] III, 54. ⁸⁰ φησὶν AB : φασὶν ζ. Item v. 34. ⁸¹ ἐς
πηγάδα AB : εὐπηγάδας ζ. ⁸² φασὶ] III, 55. ⁸³ τούτοις ζ. ⁸⁴ ἐπὶ χεῖρας A : ἐπιχέρας ζ. ⁸⁵ ὅτι] III, 56.
⁸⁶ μυρρίνων ζ. ⁸⁷ Σέλιρα AB : Σελίρα ζ. ⁸⁸ ταύτης] III, 57. ⁸⁹ τὰ add. A. ⁹⁰ αὐτοῖ B et corr. A : αὐτῆ ζ.

infuso leniunt, et tunc Indi ad ostrea capienda urinando se demergunt, ita instructi paratique sunt, sicut ii qui spongas carpunt. Est autem iis ferreus later, et alabastrum unguenti, atque ita prope ostrea considentes Indi unguento, quasi esca ad fallendum utuntur, tunc aperiuntur ostrea et unguento inebriantur: dein ferreo stylo perforata saniem quamdam emittunt, hanc venator ferreo latere excipit, qui in varias multiplicesque formas concavatus est: ea vero post modum sanies lapidescit in modum naturalis margaritæ, quæ albus est sanguis ex Rubro mari. Reliqua maris hujus pars fera est, impacata tota. Cete etiam illic aggregari feruntur. Quapropter naves tutelæ causa tintinnabula quædam tam a prora, quam a puppi deferunt, quorum sonitu terrefactæ belluæ navibus non appropinquant. Post hæc ingressi ostia Euphratis, aiunt inde Babylonem adnavigasse.

Quarto libro nihil aliud quam fabulas mendacique ad Apollonio gratificandum, eumque laudandum conflavit [Philostratus]. Europæ, Africæque promontoria stadiorum sexaginta sinum continentia, Oceanum ad externa maria immittunt, et Africæ quidem promontorium nomine Abyla, leones continet, in superciliis montium habitantes. Ejus montis interior pars ad Getulos Tingasque pertinet, gentes efferas, atque Libycas. Per Oceanum vero navigantibus stadia nongenta protenditur usque ad Salecis fluminis ostia. Illinc autem quantum ulterius protendatur, non facile conjectare quis posset. Nam post eum fluvium deserta Africa est, nec homines ultra reperiuntur ulli. Europæ promontorium Calpis dictum, dextera navigationem continet stadiorum sexcentorum, terminaturque ad antiquas Gades.

Oceani conversiones ipse quoque apud Celtas tales aspexi, quales etiam fama feruntur. Causam vero ære numero conjectans, ob quam tam vastum pelagus accedat recedatque invenisse Apollonium censeo, qui in earum una, quas ad Indos scripsit, epistola, ait Oceanum a ventis sub aqua existentibus impulsam, ex multis hiatus quos ventos partim sub ipso, partim **328** in terra circa ipsum ad exteriora diffundi, ac rursus retrocedere, postquam tanquam anhelitus, ventus resedit. Huic opinioni fidem facit, quod apud Gades ægrotantibus accidit. Nam quo tempore crescens aqua regionem inundat, animæ moribundos non deserunt, quod profecto non eveniret, nisi spiritus ipse in terram secederet. Quæ autem circa lunam apparere dicunt, nascentem, plenam et decrescens, eadem omnia circa Oceanum fieri animadverti. Ejus enim mensuras sequitur simul cum ipsa decrescens augescensque, et nox

ἡ ῥοῆ τοῦ ἐλαίου λεάναντες, καταδύεται τις ἐπὶ τὴν θήραν τοῦ ὄστρεου, [535 H.] τὰ μὲν ἄλλα κατασκευασάμενος ὡσπερ οἱ τὰς σπογγιάς κείροντες, ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ πλινθὶς σιδηρᾶ καὶ ἀλάστρον ⁹¹ μύρου. Παριζήσας οὖν ὁ Ἰνδὸς τῷ ὄστρεφ δέλεαρ αὐτοῦ τὸ μύρον ποιεῖται· τὸ δὲ ἀνοίγνυται τε καὶ μεθύει ὑπ' αὐτοῦ, κέντρῳ τε διελασθὲν ⁹² ἀποπτύει τὸν ἰχώρα· ὁ δὲ ἐνδέχεται αὐτὸν τῇ πλινθίδι τύπους ⁹³ ὄρωρυγμένην. Λιθοῦται δὲ τὸ ἐντεῦθεν καὶ ῥυθμίζεται καθάπερ ἡ φύσει μαργαρίς, αἶμα ⁹⁴ λευκὸν ἐξ ἐρυθρᾶς τῆς θαλάσσης. Τὸ δὲ ἐντεῦθεν θηριώδη μὲν τὴν θάλασσαν εἶναι πᾶσαν, ἀγελάζεσθαι δὲ ἐν αὐτῇ τὰ κήτη, τὰς δὲ ναῦς ἔρωμα τούτου κωδωνοφορεῖν κατὰ πρύμναν τε καὶ πῶραν, τὴν δὲ ἡχὴν ἐκπλήττειν τὰ θηρία. Καταπλεύσαντες ⁹⁵ δὲ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐσφράτου φασὶν ἐς Βαβυλῶνα δι' αὐτοῦ ἀναπλεύσαι.

Ἵτι ὁ δ' λόγος οὐδὲν ἄλλ' ἢ μῦθοι καὶ πλάσματα ἐς τὸ Ἀπολλωνίῳ κεχαρισμένοι καὶ σὺν ἐπίκωθθαυμαζόμενον τῷ Φιλοστράτῳ συγγέγραπται. Ἵτι ⁹⁶ Εὐρώπης καὶ Λιβύης ἄκραι σταδίων ἕ' πορθμὸν ἐπέχουσαι ⁹⁷ τὸν Ὀκεανὸν ἐς τὰ ἔξω πελάγη φέρουσι· καὶ τὴν τῆς Λιβύης ἄκραν (ὄνομα δ' αὐτῇ Ἀβινα ⁹⁸) λέοντες ὑπερνέμονται περὶ τὰς ὄφρυς τῶν ὀρών, ἃ εἰσω ὑπερφαίνεται, συνάπτουσαν ⁹⁹ πρὸς Γαιτούλους τε καὶ Τίγγας, ἀμφω θηριώδη καὶ Λιβυκὰ ἔθνη. Παρατείνει δὲ ἐσπλέοντι τὸν Ὀκεανὸν μέχρι μὲν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σάλτηκος ἑνακόσια στάδια, τὸ δὲ ἐντεῦθεν οὐκ ἂν συμβάλοι ¹ τις ὅποσα· μετὰ γὰρ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἄδιος ἡ Λιβύη [1009 R.] καὶ οὐκέτι ἀνθρώποι. Τὸ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀκρωτήριον, δ' ² καλεῖται Κάλπις, δεξιὰ μὲν ἐπέχει τοῦ ἔσπλου σταδίων ἑξακοσίων μῆκος, λήγει δὲ ἐς τὰ ἀρχαῖα Γάδειρα.

Τὰς ³ δὲ τοῦ Ὀκεανοῦ τροπὰς καὶ αὐτὸς μὲν περὶ Κελτούς, φησὶν, εἶδον ⁴ ὅποια λέγονται· τὴν δὲ αἰτίαν ἐπὶ πολλὰ εἰκάζων, δι' ἣν ἀπειρον οὕτω πέλαιος ἐπιχωρεῖ τε ⁵ καὶ ἀνασπᾶται, δοκῶ μοι τὸν Ἀπολλωνίον ἐπεσκέφθαι τὸ θν. Ἐν μιᾷ γὰρ τῶν πρὸς Ἰνδοῦς ἐπιστολῶν τὸν Ὀκεανὸν φησὶν ὑψύδροις ἐλαυνόμενον πνεύμασιν ἐκ πολλῶν χασμάτων, ἃ ὑπ' αὐτῷ τε καὶ περὶ αὐτὸν ἡ γῆ παρέχεται, χωρεῖν ἐς τὸ ἔξω, καὶ ἀναχωρεῖν πάλιν, ἐπειδὴν ὡσπερ ἄσθμα ὑπονοστήση ⁶ τὸ πνεῦμα. Πιστοῦται δὲ αὐτὸ καὶ τῶν νοσοῦντων, ⁷ περὶ ⁸ Γάδειρα· τὸν γὰρ χρόνον θν πλημμυρεῖ τὸ ὕδωρ, οὐκ ἀπολείπουσιν αἱ ψυχαὶ τοὺς ἀποθνήσκοντας, ὅπερ οὐκ ἂν συμβαίνειν, εἰ μὴ ⁹ πνεῦμα τῇ γῇ ἐπεχώρει. Ἄ δὲ περὶ τὴν σελήνην φασὶ φαίνεσθαι τικτομένην τε καὶ πληρουμένην καὶ φθίνουσαν, ταῦτα περὶ τὸν Ὀκεανὸν οἶδα ¹⁰· τὰ γὰρ ἐκείνης ἀνεῖσι μέτρα, ζυμμινύθων αὐτῇ καὶ ζυμπληρούμενος. Ἡμέρα ¹¹ δ' ἐκδέχεται νύκτα καὶ νύξ τὴν ἡμέραν

VARIÆ LECTIONES.

⁹¹ ἀλάστρος ζ. ⁹² τε διελασθὲν Α: δὲ δελεασθὲν ζ. ⁹³ τύποις Β et corr. Α. ⁹⁴ αἶμα ΑΒ: καὶ ἐστὶν ἡ μαργαρίς αἶμα ζ. ⁹⁵ καταπλ.] III, 58. ⁹⁶ ὅτι] ν, 1. ⁹⁷ ἐπέχουσαι Α: ἔχουσαι ζ. ⁹⁸ Ἀβινα] aliis Ἀβυλα dicitur. Scaliger. ⁹⁹ συνάπτουσαι ΑΒ. ¹ συμβάλλου Α. ² δ ΑΒ: ἡ ζ. ³ τὰς] ν, 2. ⁴ εἶδον] ἰδὸν pr. Α, ἰδὸν corr. ⁵ ἐπιχωρεῖται καὶ Α. ⁶ ὑπονοστήση ΑΒ: ὑποστήση ζ. ⁷ νοσοῦντων] νήσων τῶν corr. Α. ⁸ περὶ Α, περὶ τὰ Β: ἐπὶ ζ. ⁹ μὴ] μὴ καὶ Α. ¹⁰ οἶδα] εἶδον Β. ¹¹ ἡμέρα] ν, 5.

καὶ Κελτοὺς μὲν κατ' ὀλίγον ὑπανιόντος¹² τοῦ σκότους ἢ τοῦ φωτός, ὡς περ ἐνταῦθα, περὶ Γάδειρα δὲ καὶ στήλας ἀθρόως λέγονται τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπιπτειν, ὡς περ αἱ ἀστραπαί. Φασὶ καὶ τὰς [536 H.] μακάρων νήσους ὀρίζεσθαι τῷ Λιδυκῷ τέρματι πρὸς τὸ ἀοίκητον ἀνεχούσας ἀκρωτήριον.

Τὰ δὲ Γάδειρα κεῖται μὲν κατὰ τὸ Εὐρώπης τέρμα, περιττοὶ¹³ δὲ εἰσι τὰ θεῖα. Γήρωσ οὖν¹⁴ βωμὸν ἴδρουνται, καὶ τὸν θάνατον μόνου ἀνθρώπων παιωνίζονται. Βωμὸς δὲ ἐκεῖ καὶ πενίας καὶ τέχνης καὶ Ἡρακλείους δὲ Αἰγυπτίου, καὶ ἕτεροι Θηβαίου· τὸν¹⁵ μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν ἐγγύς Ἐρυθρίαν ἐλάσαι φασιν, ὅτε¹⁶ δὴ τὸν¹⁷ Γηρυόνην τε καὶ τὰς βούς ἐλεῖν, τὸν δὲ σοφίᾳ¹⁸ δόντα γῆν τε ἀναμετρήσασθαι πᾶσαν ἐς τέρμα. Καὶ μὴν καὶ Ἑλληνικοὺς εἶναι φασὶ τὰ Γάδειρα, καὶ παιδεύεσθαι τὸν ἡμεδαπὸν τρόπον. Καὶ δένδρα¹⁹ δὲ φασὶν ἐνταῦθα οἷα οὐχ ἐτέρωθεν τῆς γῆς· Γηρυόνηα μὲν γὰρ καλεῖσθαι αὐτὰ, δύο δὲ εἶναι, φύσθαι δὲ τοῦ σήματος 8 ἐπὶ τῷ Γηρυόνη ἔστηκε, παραλλάττοντα ἐκ²⁰ πίτυός τε καὶ πεύκης ἐς εἶδος ἕτερον, λείβεσθαι δὲ αἵματι καθάπερ τῷ χρυσῷ τὴν Ἡλιάδα ἀγειρον. Ἡ δὲ νῆσος ἐν ἧ τὸ ἱερὸν, ἔστι μὲν ὀπώση ὁ νεὼς, πετρῶδες, δὲ αὐτῆς οὐδὲν, ἀλλὰ βαλβίδι ξεστῇ εἰκασται. Ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τιμᾶσθαι μὲν ἄμφω τῷ Ἡρακλέε φασιν, ἀγάλματα δὲ αὐτοῖν οὐκ εἶναι, βωμοὺς δὲ τοῦ μὲν Αἰγυπτίου²¹ δύο, χαλκοῦς καὶ ἀσήμους, ἓνα δὲ τοῦ Θηβαίου. Τὰς δὲ ὕδρας τε καὶ τὰς Διομήδους ἴππους καὶ τὰ δώδεκα Ἡρακλείους ἔργα ἐκτετυπῶσθαι λίθου²² ὄντα. Ἡ Πυγμαλίωνος δὲ ἐλαία ἢ χρυσῇ (ἀνάκειται δὲ κάκεινῃ ἐς τὸ Ἡράκλειον) ἀξία μὲν, ὡς φασὶ, καὶ τοῦ θαλλοῦ θαυμαζέειν ᾗ εἰκασται, θαυμαζέσθαι δ' ἀν' ἐπὶ τῷ καρπῷ μᾶλλον· βρούει γὰρ αὐτὸν σμαράγδου λίθου. Καὶ Τεύκρου τοῦ Τελαμωνίου ζωστήρα χρυσοῦν φασὶ δεῖκνυσθαι, πῶς δὲ ἐς τὸν Ὀκεανὸν πλεύσαντος ἢ ἐφ' 8 τι, οὐ φασὶν εἰδέναί. Τὰς δὲ ἐν τῷ ἱερῷ στήλας χρυσοῦ μὲν πεποιθῆσθαι καὶ ἀργύρου συντετηκότοις εἰς ἓν χρώμα, [1012 R.] εἶναι δὲ αὐτὰς ὑπὲρ πῆχυν, τετραγώνου σχήματος, ὡς περ οἱ ἄκμωνες, ἐπιγεγράφθαι δὲ τὰς κεφαλὰς οὔτε Αἰγυπτίοις οὔτε Ἰνδοῖς· γράμμασιν οὔτε οἰοῖς συμβαλεῖν. Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος, ὡς οὐδὲν οἱ²³ ἱερεῖς ἔφραζον, Οὐ συγχωρεῖ μοι, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς ὁ Αἰγύπτιος μὴ οὐ λέγειν ὁπόσα οἶδα. Γῆς καὶ Ὀκεανοῦ ἔξυνδρασμα αἶθε αἰ στήλαι εἰσὶν· ἐγράφατο δὲ αὐτὰς ἐκεῖνος ἐν Μοῖσῶν οἴκῳ, ὡς μῆτε νεῖκος τοῖς στοιχείοις ἐγγέροιο, μῆτε ἀτιμᾶσθαι τὴν φιλοσύνην ἢ ἀλλήλων ἰσχυροῖν.

Ἵτι²⁴ τὸν Βαίτην²⁵ τὸν ποταμὸν ἀναπλεῦσαι φασιν, ὅς θηλοῖ μάλιστα τὴν τοῦ Ὀκεανοῦ φύσιν· ἐπειδὴν γὰρ κλημμυρῆ²⁶ τὸ πέλαγος, ἐπὶ τὰς πηγὰς ὁ ποταμὸς καλλίβρους ἵεται, πνεύματος δὴ που ἀπ-

A deinde, rursusque dies noctem excipit, apud Celtas quidem paulatim discedentibus aut lumine, aut tenebris sicut apud nos etiam accidit. Circa Gades autem et columnæ confertim tanquam fulgura ante oculos cadere dicuntur. Perhibent quoque beatorum insulas Africæ sinibus destituti, ad inhabitabilem promontorii partem vergentes.

Gades autem in Europæ lateribus positæ sunt. Superstitiosi sunt illic circa sacrificia. Senectæ namque aram dicuntur: solique hominum festis cantibus mortem collaudant. Sunt apud ipsos Arti et Paupertati aræ positæ, sicut Ægyptio, et alteri Thebano Herculi. Alterum namque finitimam usque ad Erythiam penetrasse ferunt cum Geryone, ejusque boves sustulisse. Alterum vero sapientia excellentem, totum terræ ambitum dimensum esse. Præterea qui Gades incolunt Græci esse perhibentur, nostrosque more eruditi. Arborea illic etiam esse tradunt, quæ nusquam alibi terrarum inveniuntur, appellatas autem Geryonias, et duas tantum esse. Ortæ sunt autem juxta sepulcrum, quod illi Geryoni statuerunt, speciem ex pinu piceaque commistam habentes. Sanguinem vero stillare, sicut Heliadem populum auro manare, dicunt. Insula vero in qua templum situm, æqualis est magnitudine ipsi templo; nulla autem ejus pars est petrosa, sed politis carceribus similis. Colunt in eodem templo ambos Hercules. Simulacro illis nulla sunt: sed Ægyptio quidem aræ sunt duæ æνεæ, absque simulacro, Thebano autem una tantum: Hydræ insuper et Diomedis equi et duodecim Herculis labores in lapidem incisa conspiciuntur. Pygmalionis insuper aurea oliva in ipso Herculis templo dedicata: digna quidem, ut volunt admiratione ob ramum cui similis est, admirabilior vero fructu, quo abundat e smaragdo ficto. Et Teucri etiam Telamonii^{329a} balteus aureus eodem in loco, monstratur. Quomodo autem, aut qua de causa ad Oceanum pervenerit, se nescire dicunt. Quæ autem in templo sunt columnæ, ex auro argentoque simul fuso, et in unum colorem redacta factas esse narrat. Esse autem quadrangulares velut incudes, et eorum capita litteris inscripta sunt non Ægyptiis, neque Indicis, neque ab aliquo penitus cognitis. Apollonius autem, cum de hac re sacerdotes nihil dicerent: *Non permittit me, ait, Ægyptius Hercules tacere quæ sciam. Hæ columnæ terrarum Oceanicæ vinculum sunt: ipse vero Hercules in domo Parcarum inscripsit: ne qua elementis contentio accideret, neque amicitiam disjungant, qua invicem tenentur.*

Navigarunt quoque fluvium Bætium, qui maxime naturam fluxus et refluxus Oceani declarat. Excrecente enim pelago fontes repetit, spiritu quodam ipsum a mari depellente. Regionem vero ab eo flu-

VARIÆ LECTIONES.

¹² ὑπανιόντας AB. ¹³ περιττοί] γ, 4. ¹⁴ οὖν A: καὶ ζ. ¹⁵ τὸν A: καὶ τὸν ζ. ¹⁶ ὅτε A: ὅτι ζ. ¹⁷ τὸν μὲν Γηρ. ζ. ¹⁸ σοφίαν B. ¹⁹ καὶ δένδρα] γ, 5. ²⁰ ἐκ A: δὲ ἐκ ζ. ²¹ τοῦ μὲν A: τοῦ μὲν ζ. ²² ἐκτε. φασὶ λίθου ζ. ²³ οἱ οὐι. AB. ²⁴ ὅτι] γ, 6. ²⁵ Βαίτην AB: Βέτην ζ. ²⁶ κλημμυροῖ ζ

mine Bæticam cognom inatam optimam uberrimamque esse tradunt, civitatibusque et pascuis bene instructam. Derivatur autem per omnes urbes; agri vero egregie culti affatim omnia ferunt: cœli temperies talis est, qualis autumnî tempore in Attica mysteriorum diebus esse solet.

Omnia quæ de Ætna poetæ dicunt, ait Apollonium, ut fabulas repudiasset, sic loquendo. Fabula enim quam reprehendimus, non est Æsopi apologis similis, sed iis qui fingere norunt, et poetarum, qui Typhœum quemdam vel Enceladum sub monte ligatum dicunt, mortique oblectantem, hunc ignem anhelando vomere. Ego autem gigantes fuisse dico, multisque locis direptis tumulis ejusmodi corpora ostendi, quos, ut fertur, cum diis pugnas non credo, sed forsitan deorum ædes ac templa violasse: quod autem cœlum aggressi fuerint, nec illic deos consistere permiserint, dicere, insaniam quædam est, insanius etiam credere. Neque vero oratio hæc, quamvis sit vulgatio, a nobis probatur. Vulcanum in Ætna fabrilis artem exercere, ibique incudem resonare: multi namque alii montes diversis terrarum locis igniti sunt, nec tamen gigantes ibi aut Vulcanum esse quisquam dicit; ut igitur montes ardeant, causa quænam hujusmodi esse dicitur? Terra bitumini sulfurique commista, **329** b natura sua turgescit, et nondum ignem reddit. Quod si cavernosam terram esse contigerit, ut sub ipsam spiritus aliquis ingrediatur, tunc flammam attollit, quæ magis magisque aucta, velut aqua e montibus defluens in campos effunditur: quandoque etiam ad mare delata, quasi fluminis cujusdam impetum facit.

Æthiopia totius terræ, quæ sub sole est, occidentale cornu occupat, sicut Indi id quod spectat ad Orientem; estque illa secus Meroem Ægypto conjuncta, et ad desertam Libyæ partem porrecta, mari terminatur, quod Oceanum poetæ vocant, uno eodemque nomine totum quod terram ambit, mare nuncupantes. Fluvium autem Nilum Ægypto tribuunt. Qui ex Catadupis initium sumens Ægyptum, quam universam inundat, in Æthiopiam ducit. Magnitudine quidem Indiæ non conferenda est Æthiopia, neque ulla alia continentis pars, quæ hominibus nota sit. Quod si totam Ægyptum Æthiopiæ adjiciamus (id enim facere fluvium arbitramur), non tamen ambæ conjunctæ magnitudinem Indiæ adæquabunt. In utraque vero fluvii sunt inter se similes Indus et Nilus. Ambo continentem oblimant æstatis tempore, cum maxime id terra expetii, solique fluviorum crocodilos educant et hippopotamos. Terrarum vero similitudinem testantur aromata utrobique nascentia, leones præterea et elephanti, qui in utraque capti servire coguntur. Præbet insuper utraque

Α ωθουμένου αὐτὸν τῆς θαλάττης. Τὴν δὲ ἡπειρον τὴν Βατικὴν, ἥς ὁ ποταμὸς οὗτος ὀμώνυμος, ἀρίστην ἡπειρῶν φασί· πολλῶν τε γὰρ εὖ ἔχειν καὶ νόμων, καὶ διτῆχθαι τὸν ποταμὸν ἐς τὰ ἄσθη πάντα, γεωργίας τε ἑμπάσης μεστὴν εἶναι, καὶ ὠρῶν οἶαι ²⁷ τῆς Ἀττικῆς αἱ μετόπωροι καὶ μυστηριώτιδες.

²⁸ Ὅτι τοὺς περὶ τῆς Αἰτνῆς λόγους τῶν ποιητῶν ὡς μύθους παραιτεῖσθαι φησι τὸν Ἀπολλώνιον, ὡς [537 H.] λέγοντα. Ὁ γὰρ μῦθος, ὅν παραιτούμεθα, οὐ τῶν Αἰσώπου λόγων ἐστίν, ἀλλὰ τῶν δραματικωτέρων, καὶ ὧν οἱ ποιηταὶ θρυλοῦσιν ²⁹. Ἐκείνους μὲν γὰρ Τυφῶ τινὰ ἢ Ἐγκέλαδον δεδεδῆσθαι φασὶν ὑπὸ τῷ ὄρει, καὶ δυσθανατοῦντα ἀσθμαίνειν τὸ πῦρ τοῦτο. Ἐγὼ δὲ γίγαντας μὲν γεγονέναι φημι, καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς ἀναδείκνυσθαι τοιαῦτα ³⁰ σώματα βαγέντων πάφων, οὐ μὴν εἰς ἀγῶνα ἐλθεῖν τοῖς θεοῖς, ἀλλ' ὄβρισοι μὲν τάχα ἐς τοὺς νεῶς αὐτῶν καὶ τὰ ἔδη, οὐρανῷ δὲ ἐπιπηδῆσαι καὶ μὴ συγχωρεῖν τοὺς θεοὺς ἐπ' αὐτοῦ ³¹ εἶναι μανία μὲν λέγειν, μανία δὲ οἴεσθαι. Καὶ μὴδὲ ἐκεῖνος ὁ λόγος, καίτοι δοκῶν εὐφημότερος· εἶναι, τιμάσθω, ὡς Ἡφαίστω μελεῖ τοῦ χαλεκεῖν ἐν τῇ Αἰτνῇ καὶ κτυπεῖσθαι τις ἐνταῦθα ὑπ' αὐτοῦ ἀκμῶν· πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα [δρη] ³² πολλαχοῦ τῆς γῆς ἑμπυρα, καὶ οὐκ ἂν φθάνομεν ἐπιφημιζόντες αὐτοῖς γίγαντας καὶ Ἡφαίστους. Τίς ³³ οὖν ἢ τῶν τοιούτων ὄρων αἰτία; γῆ κρᾶσιν ἀσφάλτου καὶ θεοῦ παρεχομένη τύφεται μὲν καὶ παρ' ἑαυτῆς φύσει, πῦρ δὲ οὐπω ἐκδίδωσιν· εἰ δὲ ³⁴ σπραγγῶδης τύχοι ³⁵ καὶ ὑποδράμοι αὐτῇ πνεῦμα, φρυκτὸν ἦδη αἶρε· πλοσυρεκτήσασα δὲ ἢ φάδξ, ὥσπερ τὸ ὕδωρ, ἀπορρέει τῶν ὄρων καὶ ἐς τὰ πεδία προχεῖται, χωρεῖ τε ἐπὶ θάλασσαν πῦρ ἀθρόον ³⁶, ἐκβολὰς ποιούμενον οἶαι τῶν ποταμῶν εἶσιν.

Αἰθιοπία ³⁷ τῆς μὲν ὑπὸ ἡλίῳ πάσης ἐπέχει τὸ ἐξέριον κέρασ, ὥσπερ Ἰνδοὶ ³⁸ τὸ πρὸς ἕω· κατὰ Μερὸν δὲ Αἰγύπτῳ συνάπτουσα, καὶ τι καὶ τῆς ἀμαρτύρου Λιβύης ἐπιλθοῦσα, τελευτᾷ εἰς θάλασσαν, ἣν Ὀκεανὸν οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, τὸ περὶ γῆν ἄπαν ὡς ἐπονομάζοντες. Ποταμὸν δὲ Νεῖλον Αἰγύπτῳ δίδωσιν, ὃς ἐκ Καταδοῦπων ἀρχόμενος, ἣν ³⁹ ἐπιπλύζει πᾶσαν Αἰγύπτον ἀπ' Αἰθιοπίων ἄγει. Μέγθος μὲν οὖν οὐκ ἀξία παραβελῆσθαι πρὸς Ἰνδοῦς ἦδε ἢ χώρα, ὅτι μὴδ' ἄλλη μὴδεμία, ὁπόσαι κατὰ ἀνθρώπους ὀνομασταὶ ⁴⁰ ἡπειροὶ. Εἰ δὲ καὶ πᾶσαν Αἰγύπτον Αἰθιοπία ζυμβάλλοιμεν ⁴¹, τοῦτ' ἢ ἡγώμεθα ⁴² καὶ τὸν ποταμὸν πράττειν, οὕτω ζύμμετροι ⁴³ πρὸς τὴν Ἰνδῶν ἀμφω ζυμθεθεῖσαι. Ποταμοὶ δὲ ἀμφοῖν ὄμοιοι λογισαμένῳ τὰ Ἰνδοῦ τε καὶ Νεῖλου. [1013 R.] Περαινοῦσι ⁴⁴ τε γὰρ τὰς ἡπείρους ἐν ὥρᾳ ἔτους, ὅπότε ἢ γῆ ἐρᾷ ποταμῶν τε ⁴⁵ παρέχονται μόνοι τὸν κροκόδειλον καὶ τὸν ἵππον. Τὴν δὲ ὁμοιότητα τῶν ἡπειρῶν πιστούσθω μὲν καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀρώματα, πιστεύσθωσαν ⁴⁶ δὲ καὶ οἱ λέοντες· καὶ ὁ ἐλέφας ἐν ἑκατέρᾳ ἀλισκόμενός τε καὶ δουλεύων.

VARIE LECTIONES.

²⁷ οἶαι add. AB. ²⁸ ὅτι] v, 16. ²⁹ θρυλοῦσιν ζ. ³⁰ τοιαυτὴ A. ³¹ αὐτοῦ] αὐτοὺς A. ³² δρη om. AB. ³³ τίς] v, 17. ³⁴ δὲ καὶ σηρ. ζ. ³⁵ τύχη A. ³⁶ πῦρ ἀθρόον om. AB. ³⁷ Αἰθιοπία] vi, 1. ³⁸ Ἰνδοῦ A: Ἰνδῶ ζ. ³⁹ ἦν om. AB. ⁴⁰ ὀνομασταὶ AB ⁴¹ ζυμβάλλοιμεν ⁴² ἡγώμεθα AB: ζυμβάλλοιμεν — ἡγώμεθα ζ. ⁴³ ζύμμετροι — ζυμθεθεῖσαι A: ζύμμετρον — τοσαύτη ζυμθεθεῖσα ζ. ⁴⁴ πεινοῦσι Sibotus. ⁴⁵ τε AB: δὲ ζ. ⁴⁶ πιστεύσθω pr. A.

Βόσκουσι δὲ καὶ θηρία ὅσα οὐχ ἐτέρωθι, καὶ ἀνθρώ-
πους μέλανας, ὃ μὴ ἄλλαι ἤπειροι· πυγμαίων τε ἐν
αὐταῖς ἔθνη. Γρύπες δὲ Ἰνδῶν καὶ μύρμηκες Αἰθιο-
πων, εἰ καὶ ἀνόμοιοι τὴν ἰδέαν εἰσίν, ἀλλ' ὁμοία γε,
ὥς φασι, βούλονται· χρυσοῦ γὰρ φύλακες ἐν ἑκατέρῃ
ᾄδονται, τὸ χρυσόγειον τῶν ἡπείρων ἀσπαζόμενοι.

Αἰθιοπίων ⁴⁷ δὲ καὶ Αἰγυπτίων ὄρια τὸ καλούμε-
νον Συκάμινον· οὐ παραγεγονότα τὸν Ἀπολλώνιον
[538 H.] χρυσῷ τε ἀσημῷ φησὶν ἐντυχεῖν καὶ λίνῳ ⁴⁸
καὶ ἑλέφαντι καὶ ρίζαις καὶ μύρῳ καὶ ἀρώμασι,
κεῖθαι δὲ πάντα ἀφύλακτα ἐν ὀδῷ σχιστῇ. Ἡ δὲ
αἰτία αὕτη· ἀγορὰν Αἰθιοπεὶς ἀπάγουσιν ὧν Αἰθιοπία
δίδωσιν· οἱ δὲ ἀνελόμενοι πᾶσαν ξυμφέρουσιν εἰς
τὸν αὐτὸν χῶρον ἀγορὰν Αἰγυπτίαν Ἰσου ἀξίαν,
ἠνούμενοι τῶν αὐτοῖς ὄντων τὰ οὐκ ὄντα. Οἱ δὲ τὰ **B**
ὄρια τῶν ἡπείρων οἰκοῦντες οὐπω μέλανες, ἀλλ' ὁμό-
φυλοι τὸ χρῶμα· μελαινοῦνται γὰρ οἱ μὲν ἤττον Αἰ-
θιοπίων, οἱ δὲ μᾶλλον Αἰγυπτίων.

Ἐντεῦθεν ⁴⁹ φησὶ τὸν Ἀπολλώνιον χωρεῖν ἐπὶ
Μένωνος, ἡγεῖσθαι δὲ αὐτοῖς μενράκιον Αἰγύπτου,
Τιμασιῶν ⁵⁰ ὄνομα. Κακῶς δὲ φησὶ πεπραχέναι
Ἀπολλώνιον ἀφικόμενον ⁵¹ εἰς τοὺς τῶν Αἰθιοπίων
γυμνοῦς, καὶ οὐχ ὁμοία ὧν ἐξενίσθη παρὰ τοῖς τῶν
Ἰνδῶν Βραχμᾶσι. Τὸ δὲ αἴτιον, φησὶν, ὅτι Εὐφράτης
τις φιλοσοφεῖν ἐπιτηδεύων· καὶ εἰς διαφορὰν ἑλθὼν
Ἀπολλωνίῳ, τὰς ἀκοὰς τῶν γυμνῶν ταῖς κατὰ
Ἀπολλωνίου προκατασχῶν διαβολαῖς, κακῶς αὐτοῦς
πρὸς αὐτὸν διακείσθαι παρεσκεύασε. Πολλῶν δὲ κρείτ-
τους ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοὺς παρὰ Ἰνδοῖς
Βραχμᾶνας τῶν παρὰ Αἰθιοπία γυμνῶν ἀποφαίνεται.
Θικεῖν δὲ τοὺς γυμνοῦς ὑπαιθρῖους φησὶ ⁵² καὶ ὑπὸ
τῷ οὐρανῷ αὐτῷ, ἐπὶ τινος δὲ γηλοῦ ξυμμέτρου,
μικρὸν ἀπὸ τῆς ἄχθης τοῦ Νεῖλου. Ἐποίησατο δὲ
τὴν πρὸς αὐτοῦς ὁδὸν ὃ ⁵³ Ἀπολλώνιος ἀπὸ θαλάσ-
σης καὶ διὰ τοῦ Νεῖλου.

Συνδιατρίβας ⁵⁴ δὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον τοῖς γυμνοῖς
καὶ προσειπὼν ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ, ἐπορεύοντο τὴν
εἰς τὰ ὄρη τεινούσαν ἀριστεροῖ τοῦ Νεῖλου, τὰδε
ὄρωντες λόγου ἀξία. Οἱ Κατάδουποι γεώδη ὄρη, παρα-
πέλας τῷ Λυδῷ ⁵⁵ Τμῶνι· κατάρρους δὲ ἀπ' αὐ-
τῶν φέρεται Νεῖλος, ἣν ἐπισπάται γῆν ποιῶν Αἰγυ-
πτον. Ἡ δὲ ἡχώ τοῦ ρεύματος καταρρήγνουμένου **D**
τῶν ὄρων, καὶ ψόφῳ ἅμα εἰς τὸν Νεῖλον ἐκπίπτοντος,
χαλεπὴ δοκεῖ καὶ οὐκ ἀνεκτὴ ἀκοῦσαι· καὶ πολλοὶ
τῶν πρόσω τοῦ μετρίου προσελθόντες ἀνέζησαν
ἀποβαλόντες ⁵⁶ τὸ ἀκοῦειν.

Προτόντι ⁵⁷ δὲ τῷ Ἀπολλωνίῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν
μαστοὶ ὄρων ἐφαίνοντο παρεχόμεναι δένδρα, ὧν
Αἰθιοπεὶς τὰ φύλλα καὶ τὸν φλοιὸν καὶ τὸ δάκρυον
καρπὸν ἡγοῦνται. Ἐύρων δὲ καὶ λέοντας ἀγχοῦ τῆς

A feras, quæ alibi nusquam reperiuntur, et homines
nigros aliæ nullæ continentis partes ferunt, et in
iis Pygmæorum natio. Indorum vero gryphes et
Æthiopum formicæ, quanquam sint forma dissimi-
les, eadem tamen agere student. Nam aurum utro-
bique custodire perhibentur, et terram auriferam
amare.

Cum eo venisset Apollonius ubi Ægyptus Æthio-
piaque terminatur (Sycaminum autem illa vocant),
aurum non signatum invenit. Linum præterea atque
ebur, et radices varias: unguentum insuper, et di-
versorum generum aromata. Omnia autem in via
secta sine custode passim jacebant. Hæc vero causa
est: merces invehant Æthiopes, quæ in Æthiopia
proveniunt; Ægyptii vero eas omnes cum sustole-
rint, eodem comportant mercem Ægyptiam æqualis
pretii: rebus suis ea redimentes, quibus careant. Qui
vera continenti viciniores habitant, nondum **330**
plane nigri, colore vero invicem conveniunt, ab
aliis diversi. Nigrescunt enim minus quam Æthiopes,
paulo autem magis quam Ægyptii.

Deinde refert Apollonium in Memnonis regiam
pervenisse. Ducebat eos adolescens Ægyptius no-
mine Timasii. Male acceptum dicit Apollonium eua-
tem ad Gymnosophistas Æthiopum, et non simili
honore quo ab Indorum Brachmanis affectus fuerat;
et hac quidem de causa, Euphrates quidam philoso-
phus, inimicitias cum Apollonio gerens, famam
Apollonii apud Gymnosophistas calumniis in eum
jactis minuens, illos in Apollonium excitavit. Multo
sapientiores esse Indos Brachmanas Gymnosophistas
Æthiopiæ dixit. Vivere ait nudos illos sub diæ,
incolere montem egregie a natura formatum, parum
a Nili ripis distantem. Mari et Nilo navigans ad eos
Apollonius accessit.

τὴν πρὸς αὐτοῦς ὁδὸν ὃ ⁵³ Ἀπολλώνιος ἀπὸ θαλάσ-

Parvo .gitur tempore cum Gymnosophistas versa-
tus et disputans cum sociis, profectus est ad montes
via sinistra Nili. Quæ autem ibi viderunt memoratu
digna sunt hæc: Catadupa montes sunt terre, simi-
les Tmolio, qui in Lydia est, ab ipsis autem Nilus
defluens ex ea quam avellit terra. Ægyptum imple-
guat. Sonitus autem fluctuum e montibus erumpen-
tium et cum strepitu in Nilum cadentium horrenda
quædam res, et auditu intolerabilis apparet, multi-
que prope accedentes (94) auditum amiserunt.

Procedenti autem Apollonio ejusque comitibus tu-
muli apparuerunt arbores ferentes: quarum folia
corticemque et lacrymas inter fructus Æthiopum
numerant. Viderunt etiam secus viam leones, pan-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷ Αἰθιοπίων] vi, 2. ⁴⁸ καὶ λίνῳ om. AB. ⁴⁹ ἐντεῦθεν] vi, 3. ⁵⁰ τιμασιῶν B et corr. A: τιμασιῶν ζ.
⁵¹ ἀφικόμενος A. ⁵² φασὶ ζ. ⁵³ ὁ om. A. ⁵⁴ συνδιατρ.] vi, 23. ⁵⁵ τῷ λυδῷ B et corr. A: τῶν λυδῶν ζ.
⁵⁶ libi ἀποβάλλοντες. ⁵⁷ προτόντι] vi, 24.

NOTÆ.

(94) Vide de Catadupis Ciceroem in Somnio Scipionis, lib. vi De republica,

theras, et alias hujusmodi feras, quarum nulla in eos impetum facere tentavit, sed tanquam hominum conspectum stupentes præteribant : cervos insuper et capreas, struthionesque et asinos silvestres complures, et animalium varia genera, inter quæ fuere silvestres boves et hircoboves. Sunt autem hujusmodi belluarum aliæ ex cervo hircoque compositæ, quæ ex diversis denominationem capiunt animalibus. Ossa insuper hujusmodi ferarum et semesa carumdem cadavera invenerunt. Leones enim calida præda semel saturati, **330^b** reliquias amplius attingere dedignantur, confidentes, ut opinor, novam rursus se prædam posse venari.

Illic Æthiopes habitant *Nomades* appellati, qui civitates in curribus positas habent. Proximi autem illis sunt, qui elephantas venantur, illosque in frusta divisos vendunt, unde cognomen adepti *Elephantophagi* vocantur. Nasamones et Anthropophagi, Pygæi quoque et Sciapodes, hi, inquam, omnes Æthiopiæ gentes sunt, perveniunt autem ad Oceanum Æthiopiæ, quo solum vi tempestatis delati javiti trajiciunt.

Cum illi de feris quas viderant loquerentur, et naturam admirarentur, quæ tam varia diversaque animalium genera pascit, sonitus quidam eorum aures percussit, tanquam tonitru nondum invalescentis, sed adhuc intra nubis concavitatem inclusi. Tum Timasion : *Prope est, inquit, o viri, cataracta, quæ ascendentibus prima, descendentibus ultima occurrit, quatuor enim sunt.* Deinde stadia ferme decem progressi, viderunt fluvium ex monte defluentem, nihilo majorem quam Marsya sit, atque Mæander, ubi primum in unum confluunt, ulterius vero processerunt, nec ullas amplius feras videbant. Nam cum sint natura pavidæ, juxta quietas aquas habitant potius, quam juxta confragosas et obstrepentes. Inde post stadia ferme quindecim aliam audierunt cataractam difficilem sane et intolerabilem auditu, et quæ priorem duplo ferme superaret : quam cum ex loco longe quam prior altiore præcipitari vidisset Damis, comites aliquos, tum etiam seipsum, ita stupefactos auribus refert, ut se ab Apollonio semoverent, rogarentque ne ulterius progrediretur. Verum ille constanter Nilo quodam nomine duntaxat, Timasioneque comitantibus, cataractæ tertiæ propinquavit, inde ad socios reversus, nuntiavit suspensos illic esse vertices Nili, altitudine ferme stadiorum octo : ripam vero quæ montibus opponitur, supercilium habere lapicidina inenarrabilis, fontes vero ex montibus pendentes decidere in petrosam ripam, inde in Nilum refundi aquam spumantem et æstuantem. Accidentia verò, quæ inde orientur multiplicia sunt, magisque varia quam quæ in aliis cataractis eveniunt, et qui illic e mon-

δοῦ καὶ παρδάεις καὶ τοιαῦτα θηρία ἑτερα ἔφη· δὲ οὐδὲν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀπεπήδα σφῶν ὡσπερ ἐκπεληγμένα τοὺς ἀνθρώπους. Ἐλαφοὶ δὲ καὶ δορκάδες καὶ στρουθοὶ καὶ ἄνοι, πολλὰ μὲν καὶ ταῦτα ἑώρατο, πλείστα δὲ οἱ βόαυροι τε καὶ οἱ βούτραγοι· [1016 R.] σύγκειται δὲ τὰ θηρία ταῦτα, τὸ μὲν ἐλάφου τε καὶ τράγου, τὸ δὲ ἀφ' οὐπερ τὴν ἐπωνυμίαν εὗρηκε. Καὶ ὁστοῖς δὲ τούτων ἐνετύγχανον καὶ ἡμιβρώτοις σώμασιν· οἱ γὰρ λέοντες, ἐπειδὴν θερμῆς τῆς θήρας ἐμφορηθῶσιν, ἀτιμάζουσιν αὐτῆς τὰ περιττὰ, πιστεύοντες, οἶμαι, τὸ καὶ αὖθις θηράσειν.

Ἐνταῦθα **1** νομάδες οἰκοῦσιν Αἰθίοπες, ἐφ' ἀμαξῶν πεπολισμένοι **2**, καὶ πλησίον τούτων οἱ τοὺς ἐλέφαντας θηρώντες· [539 H.] κατακόπτοντες δὲ αὐτοὺς ποιοῦνται ἀγορὰν, ὅθεν ἐπώνυμοί εἰσι τῆς τῶν ἐλεφάντων βρώσεως. Νασαμῶνες **3** δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Πυγμαῖοι καὶ Σκιαπόδες, ἔθνη μὲν Αἰθιοπίων καὶ οἶδε, καθήκουσι δὲ ἐς τὸν Αἰθιοπία ὠκεανὸν, ὃν μόνον ἐσπλέουσιν ἀπενεχθέντες ἀκντες.

Διαλεγόμενος **4** δὲ ὑπὲρ τῶν θηρίων τοὺς ἄνδρας, καὶ φιλοσοφώντας ὑπὲρ τῆς φύσεως ἄλλο ἄλλως βεσκούσης, ἤχῳ προσέβαλλεν οἶον βροντῆς οὕτω σκληρᾶς ἀλλὰ κοιλῆς ἔτι καὶ ἐν τῷ νέφει. Καὶ ὁ Τιμασίων· Ἐγγύς, ἔφη, ὁ καταρράκτης ὁ πρῶτος μὲν ἀνιόντων, ὕστατος δὲ κατιόντων. Τέσσαρες δ' ἄρα οἱ καταρράκται. Στάδια δὲ ἴσως προελθόντες δέκα ἰδεῖν φασὶ ποταμὸν ἐκδιδόμενον τοῦ ὕδρου, μείω οὐδὲν ἢ ἐν πρώταις συμβολαῖς ὁ Μαίανδρος. Χωροῦντες **5** δὲ πρόσω θηρία μὲν οὐκέτι ὄραν (ψοφοδεᾶ γὰρ φύσει ὄντα προσοικεῖν τοῖς γαληνοῖς ὕδασι μᾶλλον ἢ τοῖς βράδαλοις τε καὶ ἐνήχοις), ἐτέρου δὲ καταρράκτου ἀκούσαι μετὰ πεντεκαίδεκά πού στάδια, χαλεποῦ ἤθη καὶ οὐκ ἀνεκτοῦ ἀκούσαι **6**. διπλάσιον μὲν γὰρ εἶναι αὐτὸν τοῦ προτέρου, ὅρων δὲ ὑψηλοτέρων ἐκπίπτειν. Ἐαυτὸν μὲν οὖν καὶ τινὰς τῶν ἑταίρων **7** οὕτω τι ἐγχυπηθῆναι τὰ ὠτὰ φησὶν ὁ Δάμις, ὡς αὐτὸς **8** τε **9** ἀναξεῦξαι τοῦ τε Ἀπολλωνίου δεῖσθαι μὴ πρόσω χωρεῖν. Τὸν δὲ ἐβρώμενος ξὺν τε τῷ Τιμασίῳ καὶ ἐτέρῳ τινὶ τοῦνομα Νεῖλω τοῦ τρίτου καταρράκτου ἔχσθαι, περὶ οὗ τάδε ἀπαγγεῖλαι ἤκοντα. Ἐπικρεμᾶσθαι μὲν τῷ Νεῖλω κορυφᾶς ἐκεῖ σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ὕψος, τὴν δὲ ἔχθην τὴν ἀντικειμένην τοῖς ὕδασι ὄφρῳν εἶναι λιθοτομίας ἀρρήτου, τὰς δὲ πηγὰς ἀποκρεμαννυμένας τῶν ὄρων ὑπερπίπτειν εἰς τὴν πετρῶδη ἔχθην, ἀναχεῖσθαι δὲ ἐκεῖθεν ἐς τὸν Νεῖλον κυμαινούσας τε καὶ λευκάς, τὰ δὲ πάθη τὰ περὶ αὐτὰς ξυμβαίνοντα πολλαπλασίας ἢ αἱ πρότεροι οὖσας, καὶ τὴν πηδῶσαν ἐκ τούτων ἤχῳ ἐς τὰ ὄρη δυσήκοον ἐργάζεσθαι τὴν ἱστορίαν τοῦ βεύματος. Τὴν δὲ πρόσω ὄδῳ τὴν ἐπὶ τὰς πρώτας πηγὰς ἀγοῦσαν ἀπορον μὲν εἶθεῖν

VARIE LECTIONES.

¹ ἐποῖαι ζ ² εὗρηκε B, ἤρηκε A : εἶρηκε ζ. ³ τὸ] malim τῷ. ⁴ ἐνταῦθα] vi, 25. ⁵ ἐπ' ἀμαξῶν πεπολιωμένοι ζ. ⁶ Νασαμῶνες ζ. ⁷ διαλεγ.] vi, 26. ⁸ χωροῦντας ζ. ⁹ ἀκούσαι A : ἀκούεσθαι ζ. ¹⁰ ἑταίρων corr. A : ἐτέρων ζ. ¹¹ αὐτὸν B. ¹² τε A : γε ζ.

φασιν, ἀπορον δὲ ἐνθυμηθῆναι· πολλά γὰρ καὶ περὶ δαιμόνων βδουσιν, ὅσα καὶ Πινδάρῳ κατὰ σοφίαν ὑμνῆται περὶ τοῦ δαίμονος, ὃν ταῖς πηγαῖς ταύταις ἐφύστησιν ἢ ὑπὲρ ζυμμετρίας τοῦ Νεῖλου.

etiam de dæmonibus illic existētibz prædicant, qualia sapienter in suis hymnis Pindarus de dæmone cecinit, quem hujusmodi fontibus præesse dixit, ut Nilam moderaretur.

Ἵτι Ἰ Δομετιανὸν φησι τὸν βασιλέα νομοθετῆσαι εὐνοῦχος τε μὴ ποιεῖν καὶ ἀμπέλους μὴ φυτεῦναι, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσας ἐκτέμνειν. Εἰπεῖν δὲ πρὸς ταῦτα τὴν Ἀπολλώνιον ὡς Ἐγὼ μὲν ἴσως οὕτε αἰδοίων δέομαι οὕτε οἴνου, λέληθες δὲ ὁ θανμασιώτατος τῶν μὲν ἀνθρώπων φοιδόμενος, τὴν δὲ γῆν εὐρουχίζων.

[1017 R.] Ἵτι ἐν τῷ Γ' καὶ η' λόγῳ· ὁ Φιλόστρατος τὴν πρὸς τοὺς τυράννους, καὶ μάλιστα πρὸς Δομετιανὸν, τοῦ Ἀπολλωνίου παρρησίαν ἐξυμνήσας, καὶ εἰπὼν ὅπως τε ἔγραψε καὶ ὅπως αὐτόκλητος πρὸς τὴν δίκην ἦκεν, ὅπως τε γέγονεν ἐν ἡ ἀδέσμῳ φρουρᾷ, καὶ ὅπως ὑστερον ἐδέθη καὶ ἐλύθη καὶ ἀπελογήσατο καὶ τοῦ δικαστηρίου ἀπέστη, ταῦτα εἰπὼν, καὶ μαγικῆς αὐτὸν [340 H.] οὐδ' ὅπως οἰοῦν ἡ μετασχεῖν, ἀλλὰ καὶ εἰ τις ἄλλος μυσάττεσθαι ταύτην ἀπισχυρισάμενος, καίτοι πολλὰ τερατώδη γράφων περὶ αὐτοῦ, τὸν θάνατον ἀδηλον καὶ πολὺφημον ἀναγράφει ἡ γενέσθαι, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦτο ἡ καὶ ζῶντος ἐν μελέτῃ ποιουμένου. Φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν ἀεὶ Ἀδθε βιώσας· εἰ δὲ μὴ, Ἀδθε ἀποθανών. Ἀρεταῖς λέγει συνεζηκνῆναι τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν Πυθαγόρου διὰ βίου σοφίαν ἐζηλωκνῆναι.

Ἵτος δ' ὁ Φιλόστρατος ἀπαγγελία μὲν κέρηται γλυκεῖα καὶ ποιικιλωτάτη καὶ λέξεσιν ἐμπρεπούσαις φράσει τοιαύτη, συντάξσει μέντοι γε τοιαύταις οἰαις οὐκ ἔαν τις ἄλλος ἐς τὸ συγγράφειν τεταγμένος· δοκοῦσι γὰρ πως ἀσυναξίαις μᾶλλον εἰκνῆναι ἢ συντάξεως ὀτιοῦν μετέχειν. Ἵτος δ' Ἰσμεν ὁ ἀνὴρ ὡς πολυμαθέστατος ὢν οὐκ ἂν διαμαρτίᾳ τοῦ ὀρθοῦ εἰς ταύτην ἐξηγέθη τὴν ἰδιότροπον τῶν συντάξεων καινοτομίαν, ἀλλ' ἡ ἄ τισι τῶν ἀρχαιοτέρων σκαυιάκις ἴσως εἴρηται, τούτοις οὗτος εἰς κόρον ἀπεκρήσατο, πεπαρῆσιασμένην αὐτῶν τὴν χρῆσιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ οὐδ' εἰς μάτην, ἀλλὰ τοῦ ἡδέος χάριν· ἔχουσι γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λόγων τὸ ἐπαγωγὸν καὶ ἐπαφρόδιτον.

Ἵκ τοῦ αὐτοῦ ὄντα παραῖται κάλλι βημά-
των καὶ συνθήκης διαλάμποντα.

Καὶ ἡ Πυθαγόρας αὐτὸς καὶ Δημόκριτος ὀμιλήσαντες μάγιοι, καὶ πολλὰ δαιμόνια εἰπόντες, οὐπω ὀπέχθησαν τῇ τέχνῃ. Καὶ τίς ἡ οὐκ οἶδε τὸν Ἀναξαγόραν Ὀλυμπιάσι μὲν, ὀπότε ἡκιστα ὑοι, παρελθόντα ἡ ὑπὸ κωδίῳ εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ προρῆσει δμῆρου; Ἵφ' ὢν ἔψαυσε τοῦ θεοῦ τε καὶ δαιμόνιοις εἶναι. Τῇ μάγῳ τέχνῃ. Μετέχοντι ἡ δέ μοι τοῦ περὶ

VARIAE LECTIONES.

ἡ ἀφύστησιν A. ἡ ὀτι] vi, 42. ἡ ἐν om. AB. ἡ αὐτὸν οὐδ' ὀπωστιοῦν A: οὐδ' ὀπως τι αὐτὸν C. ἡ ἀναγράφει AB: ἔφη C. ἡ τοῦτο B: τούτου C. ἡ ἀλλ' ἡ τισι A: ἀλλὰ τι C. ἡ καὶ II.] i, 2, p. Olear. 3. ἡ καὶ τίς] p. 6. ἡ προσελθόντα Suidas v. Ἀναξαγόρας. ἡ μετέχοντι] i, 3.

NOTÆ.

(95) Plutarchus singulari commentario Epicuro tribuit.

(96) Quia sequentia (ut excerpta phrasium ac

tibus resonat fragor asperimus est, et iuenarrabilem Nili ortum reddit. Iter vero quod ad primos fontes ducit, perarduum est, et non solnm accessu, 331a sed cogitatu etiam] difficile. Multa

qualia sapienter in suis hymnis Pindarus de dæmone moderaretur.

Ait Domitianum imperatorem vetuisse, ne quis castraretur, ne vites plantentur, sed quæ jam plantatæ essent etiam exciderentur, et Apollonium ad hæc dixisse: Quia ego forsitan nec pudendis, neque vino indigeo. Ignoravit vero vir admirandus, hominibus se parcere, et terram castrare.

Philostratus libro septimo et octavo libertatem dicendi Apollonii erga tyrannos, et maxime Domitianum describit, et quomodo accusatus fuerit, et ultro in iudicio venerit. Quomodo in carcere servatus, et quomodo liberatus, solutus et defensus, ex iudicio decesserit. Hæc asserit, et magnum non fuisse, verum etiam, si quem alium, magiam abominatum esse fortiter probat, etsi multa portentosa de illo scribat. Dicit etiam obscuram fuisse ipsius mortem, et vitam celebrem: et eam ipsum, dum viveret, mente agitasse. Dicere enim solitum: Vivens late; sin minus, Moriens late: virtutibus hunc refert studuisse, et Pythagoram maxime imitatum fuisse (95).

Dulci et varia narrandi ratione usus est Philostratus (96), et verbis huic rei convenientibus, et simili constructione, qualem nemo scribendo inseruit. Videntur enim nonnulli incomposite magis dicere quam composite. Hunc vero scimus doctissimum fuisse, et a recto non aberrantem, propriam constructionis novitatem adhibuisse; sed quæ antiqui dixerunt rarius, iis liberius usque ad satietatem usum esse: licitum esse eorum usum demonstrans, nec id frustra, sed dulcedinis gratia. Hujusmodi enim oratio conciliandi vim habet et venustatem quamdam.

Ex eadem Vita excerpta quæ prætermittuntur, ac pulchritudine verborum et compositione excellunt.

331b Pythagoras ipse, et Democritus cum magis versati, multaque dæmonia fassi, nullam tamen ejus artis partem attigerunt. Quis enim ignorat Anaxagoram in Olympia, cum nulla pluviz suspicio immineret, pelliceam vestem indutum processisse ut imbrem denuntiaret, nec ita multo post ingentem pluviam secutam esse, unde putatus

sententiarum pro Photii libito) parum coherent, erunt hæc in Philostrati libris investiganda atque excutienda.

est divinus cœlestisque fuisse, idque arte magica : A αὐτὴν κύκλου · καὶ γὰρ τοὺς ῥητορικοὺς πάντας mihi quoque qui in eadem versatus sum ; etenim omnes orationes rhetoricas ipse laudavit et amavit, ex quibus discere licet quam divinus philosophus fuerit. Cygni qui in prato pascebantur, quasi in chorum dispositi dormientem Apollonii matrem circumstetere, et alis (ut eorum mos est) sublatis, ingenti clangore omnia circum loca replebant, leniter per prato spirante Zephyro. Eorum cantu exsilens mulier puerum peperit. Quævis enim percussio valet etiam ante tempus partum provocare. Oculis omnium in se converterat etiam adversariorum, qui et convicia jacere, injuriamque facere soliti. Et linteo dederunt omnes potiusque doctrinæ Athenienses, suburbium in quo elegantes hortii erant. Cilicum erat sermo : Quo curris ? Num ad impubem ? quod de Apollonio dicebant, sic ut communi proverbio celebraretur. Divitias opimas habuit fratri æquales, et multa erat de ejus philosophia fama. Interroganti aliquando Apollonium Euxeno, cur non scriptis aliquid mandaret, cum scribendi characterem probum et excitatum nactus esset : Quia, inquit, nondum tacere didici. Fames oppresserat civitatem, venale erat crvum, omniaque ad victum necessaria illis deerant ; fontes non fluebant, cupressi velut germina terra dabat. Utebatur genere dicendi non dithyrambico, aut poetice nominibus intumescente, nec rursus nimis jejuno, neque consuetudinem Atticam excedente, injucundam enim putabat orationem, quæ ab Attica mediocritate decederet. Sententiæ breves et fortes erant. Nominibus autem utebatur propriis, atque ad res ipsas accommodatis : et quæ ab ipso proferebantur, fulminis instar resonabant. Antiquam Ninum profectus est, ibi statuat barbaro more positam conspexit. Est autem Ino Inachi filia, cui ab utroque tempore parvâ, et quasi mox progressura, prominens cornua. Porro Damis 332 a Apollonium veluti Deum suspiciebat, quo utebatur sapientiæ magistro, et quod dicebat, memoria repetebat. Erat illi vox Assyrio accommodata molulo, neque nimium loquax. Eretrii in regione Medorum habitant, non longius a Babylone, quam diurno itinere cursor expediret.

Cum Eretrii tumulum seminassent, vicini Barbari circa measis tempus discurrentes adultas jam fugea prædahantur. Ferunt et in atrium venisse, cujus suprema pars in formam tholi fabricata cœli faciem imitabatur, saphiro lapide adoperta, qui lapis maxime cœruleus cœli colorem refert. Deinde parum subsistens : Disces, inquit, o Dami, eunuchos amare, et cupiditatem, quæ per oculos inducitur, in illis non extinguatur, sed calidam et vigentem in ipsis perma-

Philostr. lib. 1, cap. 6.

λόγους ἐπιφέρει καὶ ἡσπάζετο. Παρ' ὧν ὑπάρχει μαθεῖν ὡς ὑποθειάζων τὴν φιλοσοφίαν ἐγένετο. Κύκνοι ὁ τόνυν, οὗς ὁ λειμῶν ἔβουσκε, χορὸν στήσαντες περὶ τὴν Ἀπολλωνίου μητέρα καθέδουσαν, καὶ τὰς πτέρυγας (ὡσπερ εἰώθασιν) ἔκραντες, ἀθρόον ἤχησαν · καὶ γὰρ τι καὶ Ζεφύρου ἦν ἐν τῷ λειμῶνι. Ἡ δὲ ἐξέθορε τε ὑπὸ τῆς ὀδῆς καὶ ἀπέτεκεν. Ἰκανὴ δὲ πᾶσα ἐκπληξίς μαιεύσασθαι καὶ πρὸ τῆς ὥρας. Ὀφθαλμοὶ ὁ δὲ πάντες ἐς αὐτὸν ἐφέροντο, σκωπτόλαι τε καὶ ὄβρισταὶ πάντες · καὶ δεδῶκασι τῇ ὀδῶν [μᾶλλον ὁ] πάντες ἡ σοφία Ἀθηναίων. Πρόστασιον ἐν ᾧ κῆποι ἀπαλοῖσθαι. Ὁ τε Κιλίκιος λόγος · Ποῖ τρέχεις ; Ἡ ἐπὶ τὸν ἐρηθρον ; ἐπὶ Ἀπολλωνίῳ τε ἐλέγετο καὶ παροιμιώδη τιμὴν ἔσχε. Τὴν δὲ οὐσίαν λαμπρὰν οὖσαν διέλαχε πρὸς τὸν ἀδελφόν. Φιλοσοφίας γὰρ πάσης ἤχῳ ἐν αὐτῷ ἦν. Ὅτι ἐρομένου τὸν Ἀπολλώνιον τοῦ Εὐξένου τί δῆτα οὐ συγγράφοι, καίτοι ἀπαγγεῖλα χρωόμενος δοκίμῳ τε καὶ διεγερμένῳ, Ὅτι οὐκ ἔφη, ἐσιώπησα. Καὶ λιμὸς ἦν, ἄροδοι δὲ ὄνιοι, καὶ τὰ εἰς βρῶσιν [541 H.] ἀναγκαῖα διέβουσκεν αὐτούς. Κελαρῶζει τῶν πηγῶν οὐδεμίᾳ. Κυπαρίττου τι ἐρνος ἡ γῆ ἀνέβουκεν. [1020 R.] Ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος λόγων ἰδέαν ἐπήσκησεν οὐ διθυραμβώδη καὶ φλεγμῶσαν ποιητικοῖς ὀνόμασιν, οὐδ' αὖ καταγλυπτισμένην καὶ ὑπεραρτικίζουσαν ἠδὲς γὰρ τὸ ὑπὲρ τὴν μετρίαν Ἀθίδα ἤγειτο. Καὶ αἱ δόξαι βραχεῖαι καὶ ἀδαμάντινοι · κύρια τε ὀνόματα καὶ προσπεφυκτά τοῖς πράγμασιν · καὶ τὰ λεγόμενα ἤχῳ εἶχε ὡσπερ ἀπὸ σκίπτρου θεμιστευόμενα. Καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν ἀρχαίαν Νίνον, ἐν ᾗ ἀγαλμα Ἴστυται τρόπον βάρβαρον. Ἔστι δὲ ἀρα ἰὼ ἢ Ἰνάχου, καὶ κέρατα τῶν κροτάφων ἐκκρούει μικρὰ καὶ οἶα μέλλοντα. Ὁ μὲν δὲ Δάμις ὡσπερ δαίμονα τὸν Ἀπολλώνιον ἐβλεπε, συνῆν τε αὐτῷ ἐπιδοῦς τὴν σοφίαν καὶ ὁ τι μάθοι μνημονεύων. Φωνὴ δ' ἦν τῷ Ἀσσυρίῳ συμμετρῶς κράττουσα · τὸ γὰρ λογοειδὲς οὐκ εἶχεν. Οἰκοῦσι γὰρ Ἐρετριεῖς ἐν τῇ Μηδικῇ, Βαβυλῶνος οὐ πολὺ ἀπέχοντες δρομικῶ ἀνδρῶν.

Οἱ πρόσοικοι τῷ λόφῳ βάρβαροι, σπειρόντων τῶν Ἐρετριέων αὐτῶν, ἐληίζοντο τὰ φουόμενα περὶ τὸ θέρος ἤκοντες, καὶ πεινήν εἶδει γεωργοῦντας ἐτέροις. Φασὶ δὲ καὶ ἀνδρῶν ἐντυχεῖν, οὗ τὸν ἄροπον ἐς θέλου ἀνήχθαι σχῆμα, οὐρανῶν τι εἰκασμένον. Σαπειρίνη δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ · κυανωτάτη δὲ ἡ λίθος καὶ οὐρανῶν ἰδεῖν. Ὁ δὲ βραχὺ ἐπισχῶν αὐρίων, ἔφη, ὦ Δάμι, μάθοις ἂν ὅτι καὶ εὐνοῦχοι ἐρῶσι, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, ἔπειρ εἰσάγονται διὰ τῶν ἐφθαλμῶν, οὐκ ἀπομαραινεται σφῶν, ἀλλ' ἐμμένει

VARIÆ LECTIONES.

ἰ κύκνοι] 1, 5. ὁ φθ.] 1, 7. ὁ ἐς] πρὸς B. ὁ μᾶλλον ἐπὶ πρόστασιον om. AB. ὁ δ] 1, 8 extr. ὁ ἐπὶ B : ἡ ἐπὶ ζ. ὁ ἐγένετο ζ. ὁ τὴν δὲ] 1, 13. ὁ δτι] 1, 14. ὁ ἐσιώπησα AB : ἐσιώπησα ζ. καὶ λιμὸς] 1, 15. ὁ κελαρ.] 1, 16. ὁ ἐβουκεν AB. ὁ δτι] 1, 17. ὁ δ add. A. ὁ ἀρτικίζουσαν ζ. ὁ σκίπτου ζ. ὁ καὶ ἀφ.] 1, 19. ὁ δὲ ἀρα om. AB. ὁ ἰὼ A : ἰνὼ ζ. ὁ σὺν μίτρω B. ὁ οἰκοῦσι] 1, 24. ὁ αὐτῶν A. ὁ φασὶ] 1, 25. ὁ δὲ] 1, 34. ὁ αὐρίων add. A.

tanquam digiti connectuntur. Itaque in altum elatae aliquantum volare, et e sublimi pugnare. Solam vero Tigrim insuperabilem illis esse dicunt, celeritateque ventos æquare. Dicitur jucundissimus fuisse et rei nauticæ peritissimus; non ut Socratici, alia omnia deserens, et soli philosophiæ studens, etc., etsi omnium pulcherrima sit civitatum, et mare proprium, Zephyrique fontes habeat, sed pulchrius est illam viris illis condecorari.

333a. Dic ebat bene constituendam civitatem discordi indigere concordia. Quod autem dico, tale quid est: Seditio quæ ad gladios mutuasque lapidationes rives deducit, e civitatibus exterminanda penitus est. Civitas enim puerorum institutione et legibus et viris indiget, a quibus verba et actiones prodeunt. Mutua autem civium æmulatio pro communi civitatis bono, seu quod alius alio melius sententiam dicat, aut magistratum rectius gerat, aut præclarius legatione fungatur: talis, inquam, contentio et æmulationo, civitati plurimum confert. Quod si quis horum suo operi peragendo defuerit, quasi rem nauticam imperite tractet, male sese navis habebit, et ipsemet quasi procella quædam navim lædet. Verum si æmulationis quædam inter se certantes laborabunt, ne quis altero deterior in suo opere inveniatur, recte probeque in portu navis firmabitur, prospereque cum lætitia tota navigatio peragetur, eorum in consultando rectitudo tantum ipsis proderit, quantum si Neptunus tutelam, securitatemque polliceretur. Etenim supplicavit, et multa de misericordia locutus est. Lapidum acervum super eum coacerlasse. Somnia recte conjicient. Erat autem autumnus tempus, et mare minus securum. Cum Orpheus nuper e Thracia advectus esset, superstitiit, et superstans: *Apollo, desine, inquit, quæ mea sunt occupare: jam satis enim te canentem peristi.* Apollonium intellexit. Sed alium sermonem Damis inducere volebat. Ostende nobis imaginem tuam, o Achille. Tu namque valde juberis meis oculis, si ipsis tuæ præsentiae utaris. De Musarum vero et Nereidum lacrymis, quas mea causa suas esse homines perhibent. Musæ huc non perveniunt. Nereides autem nunc et frequenter accedunt. Ad hæc Achilles, nec Barbari, inquit, nobis erant multo inferiores, usque adeo per id tempus virtus in terra florebat. Jam enim Gallorum cantus audiebantur; verum adolescens tanquam e gravi somno excitatus, oculos frequenter terebat, et ad solis radios faciem vertens, verecundia etiam perfusus,

καὶ ἀλκήν εἰκάσθαι φησὶ ὅς τοις λέουσιν, ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πετρῶν αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐπιτίθεσθαι καὶ τῶν ἐλεφάντων δὲ καὶ δρακόντων ὑπερτέρους εἶναι. Πέτονται δὲ οὐπω μέγα, ἀλλ' ὅσον οἱ βραχύποροι θρνίθες· μὴ γὰρ ἐπιτιλῶσθαι σφᾶς ὡς θρνισὶ πάτριον, ἀλλ' ὑμέσιν τοὺς ταρσοὺς ὑφάνθαι πυρσοίς, ὡς πέτεσθαι τε καὶ ἐκ μετεώρου μάχεσθαι. Τὴν τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἐσποιεῖ τοῖς ὄνεμοις. Ἀλλὰ ἀπαγγέλλεται ἡδίστος ὡσπερ οἱ Σωκρατικοὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀπάγων καὶ ἀποσπουδάζων, φιλοσοφία δὲ μόνη συμβουλευῶν ἀλλὰ καὶ ἐξῆς. Καὶ εἰ καλλίστη πόλεω ὁπίσται ὑπὸ ἡλίω εἶσι, καὶ τὸ πέλαιος οἰκειούται, ζεφύρουτε πηγὰς ἔχει. Ἀλλὰ ἀνδράσιν αὐτὴν ἔστεφανώσθαι ἤδιον.

Ὅτι Ἀπολλώνιος τὴν ὀρθῶς οἰκησομένην πόλιν ἔλεγεν ὁμονοίας δεῖσθαι στασιαζούσης. Τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστι. Στάσις ἡ μὲν ἐπὶ ξίφῃ καὶ τὸ καταλιθοῦν ἀλλήλους ἀγούσα ἀπέστρω πόλεως, ἢ παιδοτροφίας τε δεῖ καὶ νόμων καὶ ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς λόγοι καὶ ἔργα. Φιλοτιμία δὲ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, καὶ πῶς ὁ μὲν γνώμης εἰποι βελτίω γνώμην, ὁ δὲ ἐτέρου ἀμεινὸν ἀρχῆς προσταίη, ὁ δὲ πρὸς ἐβουλεύσεις, ἔρις οἷμαι αὕτη ἀγαθὴ καὶ στάσις ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. Εἰ δὲ ἐν τούτων εἰς ἐλλείψει τι τῶν ἑαυτοῦ ἔργων ἢ ἀμαθῶς τῆς ναυτικῆς ἀφεται, πονηρὸν πλεουσούνται, καὶ ὁ χειμῶν αὐτοὶ δόξουσιν. Εἰ δὲ φιλοτιμησονται πρὸς ἑαυτοὺς καὶ στασιάσουσι μὴ κακίων ἑτεροῦ ἐτέρου δόξαι, καλοὶ μὲν ὄμοι τῇ νηὶ ταύτῃ, μεσᾶ δὲ εὐδίας τε καὶ εὐπλοίας [543 H.] πάντα, Προσείδων δὲ ἀσφάλειος ἡ περὶ αὐτῆς εὐβουλία δόξει. Καὶ γὰρ ἰκέτευε καὶ πολλὰ ἐπὶ ἐλέφῃ ἔλεγεν. Ὡς κολωνῶν λίθων περὶ αὐτὸν χώσασθαι. Εὐξυμβόλων περὶ αὐτὸν χώσασθαι. Εὐξυμβόλων οἰκιστῶν τεύχονται. Καὶ γὰρ μετόπων ἐτύγχανε, καὶ ἡ θάλαττα ἦττον βεβαία. Ἐπεὶ δὲ Ὀρφεὺς ἔχρα μόνος, ἄρτι ἐκ Θράκης ἦκουσα ἡ κεφαλὴ, ἐφίσταται οἱ χρησιμοῦνται: ὁ Ἀπολλώνιος, καὶ Πέπανσο, εφη, τῶν ἐμῶν καὶ γὰρ δὴ ἔδοντά σε ἰκανῶς ἤνεργα. Ἐυνήκειν ὁ Ἀπολλώνιος οὐ λόγον ἑτερον ὁ δ' ἄμεις σπουδάσαι βούλεται. Δείξον ἡμῖν, Ἀχιλλεῦ, τὸ σεαυτοῦ εἶδος· καὶ γὰρ ἂν θναὸν ἄγον τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, εἰ μάρτυσιν αὐτοῖς τοῦ εἶναι χρήσαιο. Μουσῶν δὲ θρήνων καὶ Νηρηϊδων, οὓς ἐπ' ἐμοὶ γενέσθαι φασί, Μοῦσαι μὲν οὗδ' ἀφικνωτὸ ποτε ἐνταῦθα Νηρηϊδες δὲ ἐτι φοιτῶσιν. [1024 R.] Ἔτι δὲ εφη ὁ Ἀχιλλεὺς ὡς οὐδὲ οἱ βάρβαροι πολὺ ἡμῶν εἰλείποντο· οὕτως ἡ γῆ πᾶσα ἀρετῆς ἠνθήσε. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀλεκτρούνας ἤδη ψόθῃς ἦπτοντο. Τὸ δὲ μειράκιον ὡσπερ ἀφυπνίσαν τοὺς τε ὀφθαλμοὺς ἐτριψε, καὶ πρὸς τὰς αὐγάς τοῦ ἡλίου εἶδεν, αἰδῶ τε ἡσπάσατο πάντων ἐς αὐτὸ ἐστραμμένων, ἀσελγῆς τε οὐκέτι ἐφαίνετο. Μεταβαλὼν δὲ τῶν χλαυιδίων καὶ τῆς ἄλλης Σουβαρίδος, εἰς ἔρωτα ἦλθεν αὐχμοῦ καὶ τρίβωνος, καὶ ἐς τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου ἤθη ἀπεδύ-

VARIÆ LECTIONES.

ἡ φησὶ AB: φασὶ ζ. ἡ ἀλλὰ ὅς θαυμασιώτερος (III, 57) om. B. ἡ οὐχὶ IV, 2. ἡ μὲν om. AR. ἡ σπουδάζων ζ. ἡ συμβουλευῶν ἀλλὰ A: ξυμβουλευῶν ζ. ἡ καὶ εἰ IV, 7. ἡ καλλίστη A: καὶ καλλίστη ζ. ἡ ἀλλὰ δὲ ἀνδρ. ζ. ἡ ὅτι IV, 8. ἡ πρὸς ἐβουλεύειν ζ. ἡ εἰ δὲ IV, 9. ἡ εἰς ἐλλείψει B, εἰς ἐλλείψει A: εἰσελλείψει ζ. ἡ καὶ γὰρ IV, 10. ἡ λίθων A: λίθων ζ. ἡ εὐξυμβ. IV, 11. ἡ καὶ γὰρ IV, 13. ἡ θάλασσα ζ. ἡ ἐπει IV, 14. ἡ ἦκουσα ἡ κεφ. ἐκ Θράκης B. ἡ ἔυνήκειν IV, 15. ἡ δεῖξον IV, 16. ἡ θρήνων AB: θρήνους ζ. ἡ οὐχ ζ. ἡ τὸ δὲ IV, 20. ἡ ἐσπάσατο AB. ἡ χλαυιδίων ζ.

σατο. Εἰ μὲν⁶⁶ γὰρ Λακωνικὴ ἡ ὄρησις, συνορχή-
σομαι, εἰ δὲ ἄπαλι καὶ εἰς τὸ θῆλυ σπεύδουσα,
οὐκέτι. Γυναικομικῶ (κατ' Εὐριπίδην φάσαι) μορ-
φώματι. Λόγων⁶⁷ τε κρατῆρες ἴσταντο, καὶ ἠρόντο
αὐτῶν οἱ διψῶντες. Πηνίκα⁶⁸ οἱ γάμοι; θερμοί, ἔφη,
καὶ ἰσως αὐριοι. Σοφίαν⁶⁹ δὲ αὐτοῦ κατεφεύδετο·
καὶ χαλινὸς οὐκ ἦν ἐπὶ τῇ γλώττῃ. Ἦν δὲ⁷⁰ ὁ Φιλό-
λο; τὴν μὲν γλώτταν συγκαίμενος, μαλακώτερος δὲ
καρτερῆσαι τι. Δείσας⁷¹ περὶ τοῖς νέοις;
εἰ forte cras : Sapientiam suam simulabat, et lingua
moda toleranda, sollicitus de adolescentibus.

Περὶ μὲν⁷² γὰρ⁷³ θηρίων οὐκ ἂν εἴποις ὅτι τὰς
μητέρας αὐτῶν ἐδαίσαντο. Νέρων δὲ ἐμπεφόρηται
τῆς βορᾶς ταύτης ἐπ' Ὀρέστη καὶ Ἀλκμαίωνι.
Ἄλλ' ἐκείνοις σχῆμα τοῦ ἔργου πατέρες ἦσαν, ὁ
μὲν ἀποθανὼν, ὁ δὲ ὄρμου πραθεῖς. Οὗτος δὲ καὶ
εἰσποιηθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς γέροντι βασιλεῖ καὶ
κίτρονομῆσας τὸ ἔργον⁷⁴. Ἐπὶ⁷⁵ κῶμον ἔρχεται,
μεθῶν ἀνθρωπος, οὐκ ἀγλύκως⁷⁶ τῆς φωνῆς;
ἔχων. Περιήρθη πᾶσιν ὀφθαλμοῖς, ὅποσος ἡ ἀρχὴ
βλέπει. Οἱ δὲ⁷⁷ δὴ Αἰσώπου τί; βράτραχοι, ἔφη, καὶ
ἔνοι καὶ λῆροι, γραυσιν οἴοι μασσῶσαι καὶ παιδίους.
Ἐκ παίδων γὰρ τοῖς λόγοις τούτοις συγγενόμενοι,
καὶ ὅπ' αὐτῶν ἐκνηπιωθέντες, δόξας ἀναλαμβάνομεν
περὶ ἐκάστου τῶν ζώων, τὰ μὲν ὡς βασιλικά εἶη,
τὰ δ' ὡς εὐήθη. Καὶ τὰ⁷⁸ ὤτα ἐς Ἀπολλώνιον Αἴ-
γυπτίους ὄρθα ἦν. Ὅτι⁷⁹ Κλαύδιος τηλικόσδε⁸⁰ ὢν
πολλὰ μειρακίωδη ἔπαθε, καὶ μελόδοτον γυναίκοις
τῆν ἀρχὴν ἀνῆκεν. Κίβδηλος⁸¹ γὰρ ὁ χρυσὸς καὶ
μέλας ἦν ἐκ δακρύων ἦκων⁸². Ἡκαλλε⁸³. Καὶ⁸⁴
διήλοε τὸν περὶ τῆς⁸⁵ μητριῶδς λόγον ὑφειμένῃ⁸⁶
τῷ τόνῳ. Οὐδὲ ἀφροδισίω ἤπτετο⁸⁷, οὐδ' ἔρωσ⁸⁸
ἐπ' αὐτὸν οὐδεὶς ἐκόμασεν· ἀλλ' ἦν τῆς ἀγροικωτέ-
ρας τε⁸⁹ καὶ ἀτέκνου⁹⁰ μοίρας. Ἐδόκει δὲ⁹¹ καὶ
[544 H.] γυμναστικῆς ἐπαφροδίτως ἀψασθαι. Ἀπο-
χρῆ⁹² τῷ σοφῷ βρώσεώς τε καθαρῶ εἶναι ὀπόση
ἐμπνοῦς, ἰμέρου τε ὅς φοιτᾷ δι' ὀμμάτων, φθόνου
τε ὅς διδάσκαλος ἀδίκων ἐπὶ χεῖρα καὶ γνώμην ἦκει.
Θαυμασιουργίας τε καὶ βιαίου τέχνης μὴ δεῖσθαι
ἀλήθειαν. Ἡ μὲν κακία χρυσῷ τε κατεσκευασμένη
καὶ ὄρμοις ἐσθῆτι τε ἀλιπορφύρω καὶ παρειᾷς ἀνθεῖ
καὶ χαίτης ἀναπλοκαῖς καὶ γραφαῖς ὀμμάτων· ἐστὶ
δ' αὐτῇ⁹³ καὶ χρυσοῦν πέδιλον· γέγραπται γὰρ
καὶ τοῦτο⁹⁴ ἐνσοδοῦσα. Ἡ δ' ἀρετὴ πεπονηκυῖα
μὲν προσφερῆς, τραχὺ δὲ ὄρωσα τὸν αὐχμὸν⁹⁵
πεποιημένη⁹⁶ κόσμημα. Οὐδὲ⁹⁷ ἔριον δ' ἀπὸ ἐμψύ-
χων⁹⁸ ἐπέχθη. Καὶ μοι ἔδοξεν ἀνδρῶν εἶναι περι-
τῶν τὰ θεῖα ψυχὴν τε⁹⁹ ἄριστα ἐπεσκεμμένων, ἧς¹⁰⁰
τὸ ἀθάνατον τε καὶ ἀγέννητον πηγαὶ γενέσεως. Ὁ
Ἀπολλώνιος¹⁰¹ φησι, ταῦτά με πρὸ ὀμῶν¹⁰² ἐπ' Ἰν-
δοῖς ἔτραψεν, ἐνθυμηθέντα ὡς λεπτότεροι μὲν τὴν

quod omnes in se respicientes animadverteret, nec
ulterius petulans apparebat. Mutans igitur chlamy-
des, et reliquum Sybariticum cultum, venit in de-
siderium vestis sordidæ et tritæ, et in mores Apol-
lonii abiit. Si enim eisdem tripudiatio Laconica, simul
333b tripudiatio : sin mollis est, et feminea, non
amplius mulierum imitatrice, ut ait Euripides, larva
utar, nec verbis. Pocula in mensa statuuntur, et
hauriebant sitientes. Quando nuptiæ fervent, ait,
quidem satis promptus, sed mollior ad incom-

De feris non facile dixeris an matres discerpserint. Nero hoc cibo satiator, insanior Oreste, et Alcæone, sed facti prætextus illis auctores erant. Ille quidem mortuus, hic in portu venditus. Ille opera matris ab imperatore tum sene adoptatus, et imperium hæreditatis jure consecutus, ad intemperantiam delabitur, homo ebriosus, nec insuavi voce. Omnium oculis expositus est, qui in principem conjiciuntur. Æsopi ranæ, inquit, et asini, nugæ pueris, aniculisque tractandæ. A pueritia in illis enutriti, et in illis consumpta infantia est. De singulis animalibus opiniones habemus : hæc quidem ut imperio digna, illa ut simpliciora. Ægyptii aures ad Apollonium arrigeabant. Claudius, etsi tantus erat, multa tamen puerilia præterea exhibuit. Mulierculis imperium submisit, quo homines reguntur. Adullerinum enim aurum, et nigrum erat et lacrymis procedens. Assentabatur, et reserebat de noverca sermonem voce demissa, nec venerea attigit, nec aliter in eum quis petulantiam ostendit. Sed erat agrestiore ingenio ac præduro. Visus est et gymnasticam scite attigisse. Expedit sapienti purum esse a cibo, qui spirat libidinem, quæ per oculos venit : et invidiam, quæ magistra injustis contentionum ac dissensionum est. Non eget veritas incantamentis, et arte violenta. Vitium auro ornatum et torquibus vesteque purpurea, genarum rubore, crinimque ciuicinnis, oculorumque coloribus, et aureis calceis petulanter depictum est : virtus vero laboriosa 334a adjuncta est horrido aspectui, studet squalore ornari, nec lanam, quæ ab animato carpitur, gestat. Etenim visa est mihi hominum superstitiosorum esse, qui neutem puram habent, cujus immortalitas, et initio carentia generationis fontes. Apollonius ait : Hæc me ad Indos duxerunt cogitantem, quia subtiliores intellectu tales homines purioribus occupati cogitationibus, veriores in opinionibus de diis et natura, quasi vicini diis et ad initia vivificæ et calidæ solis substantiæ habitantes. Sed et arenæ numerum

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ εἰ μὲν] iv, 21. ⁶⁷ λόγων] iv, 24. ⁶⁸ πηνίκα] iv, 25. ⁶⁹ σοφ:αν] iv, 26. ⁷⁰ ἦν δὲ] iv, 36. ⁷¹ δει-
σε] iv, 37. ⁷² περὶ μὲν] iv, 38. ⁷³ γὰρ AB: γε C. ⁷⁴ ἀργεῖον B. ⁷⁵ ἐπὶ βλέπει ⁷⁶ ἀγλύκω A. ⁷⁷ φωνῆς
om. A. ⁷⁸ οἱ δὲ] v, 14. ⁷⁹ καίτῃ] v, 24. ⁸⁰ ὅτι] v, 27. ⁸¹ τηλικόσδε A : ηλικός δε C. ⁸² χίβδηλος]
v, 36. ⁸³ ἦκων correctum in A. ⁸⁴ Ἡκαλλε (v, 42) om. AB. ⁸⁵ καὶ] vi, 3. ⁸⁶ τῆς add. A. ⁸⁷ ὑφει-
μένον C. ⁸⁸ ἤττητο B. ⁸⁹ ἔρωσ A : ἐτέρωσ C. ⁹⁰ τε add. AC. ⁹¹ ἀτέκνου A. ⁹² δε add. B. ⁹³ ἀπχροῆ] vi,
10. ⁹⁴ ἐστὶ δ' αὐτῇ om. AB. ⁹⁵ τοῦτο C. ⁹⁶ τὸν δε αὐχμὸν C. ⁹⁷ πεπονημένη C. ⁹⁸ οὐδὲ] vi, 11.
⁹⁹ ἐμψύχου C. ¹⁰⁰ ψυχὴν τε A : ψυχὴν δε C. ¹⁰¹ ἦς] οἷς B et corr. A. ¹⁰² δ' Ἀπολλ.] p. 244. ¹⁰³ ὀμῶν B :
ἰμῶν C.

nosse dicit Apollonium, et maris mensuram omnem comprehendisse. Videri et aliqua apud reliquos mirabilia, in quibus fortiter et eleganter Apollonium narrantem audiverunt: mitigans vero illum Thespion. Dicitur et elegantias verborum Phraatae ab Indis attulisse. Hoc enim tempus et Indi ad sacerdotes. Videris mihi bene concoquere et egregie comedere. Si enim antiquas leges et vetustiores cognoscere licuisset, poteram illas severius excutere. Multi et absurdi sermones inter æquales renascentur. καὶ τῶν Φραάτου λόγων ἀγάλατα ἀπὸ Ἰνδῶν ἄγειν. γίνονται¹¹. Ἔοικας¹² εὐσιτος εἶναι καὶ δεινὸς φαεῖν. Εἰ γὰρ¹³ τὰ παλαιὰ νόμιμα, καὶ πολιώτερα ἢ γινώσκων αὐτὰ, πικρῶς ἐξετάζοιμεν, πολλοὶ καὶ

Cum Titus Hierosolyma evertisset, et omnia circumloca cadaveribus opplesset, coronare illum voluere, sed ille seipsum putavit indignum. Non enim se esse talium operum auctorem, sed Deo iracundiam contra Judæos monstranti suas manus præbuisse: hos tales accusatores irrident, in illos stimulos linguæ suæ vibrantes. Ad præceptores se contulit, qui mentem illius et linguam erudierant. Magnum, inquit, mensarium video: infelicem quidam dixit, cui nihil est præter pauca, quæ non sufficiunt ad domum pascendam. Persuadet homini ut daret sibi vicies mille, repositurum se quinque. Ille vero thesaurum amans, nunquam donare omnino recusavit, sed putavit æqualem se habere partem, tanto vero minorem, quanto duas myriades in manibus existentes, in sua esse potestate: agrum vero pro illis in pruina jacere, et grandine et aliis incommodis, quæ fructus corrumpunt.

334b Philosophia sic aliquos commovet, ut habitum rejicientes, illi quidem occurrerint, relictis suis ad Occidentem ad Celtas, illi in deserta Africae et Scythiæ, aliqui in eos sermones inciderunt, qui ad flagitia accendunt. Sedentibus aliis sub platano, eicadæ in cantu erant, cum ver eas ad cantandum incitaret. Hac oratione Demetrii superatus Damis: Tu quidem, inquit, cum hic viro adsis amicus, nunc certe magnum illi bonum videris afferre. Quæ enim parva ratio haberetur, si suadeam, ne in gladios jam nudatos incurreret, neve in tyrannidem rueret, qua nihil crudelius. Quid de te decernendum nescio: (judex) affectus est tanquam il qui decernere capiant, veriti ne non verum judicent, et reum perditionis ipsorum facit te. Vult enim quæ non decet; facienda vero dirigens ad juris sententiam. Non audienti similis disserebat cum Damide supra delta, ubi Nilum aiunt dividi. Verumtamen hic quidem divitias valide munientes, et tam diligenter veluti muro cingentes, de illis nunc periclitamur domi, placentiæ coctæ sunt. Istri enim illos et Danaides terminant fluvii non faciles ad transgrediendum. Omnes Apol-

ἤνυσεν οἱ τοιοῦτοι ἀνθρώποι, καθαρωτέραις ἐμιλοῦντες ἀκτίσιν, ἀληθέτεροι δὲ τὰς περὶ φύσεως καθῶν δόξας, ἅτε ἀγγιθεοὶ καὶ πρὸς ἀρχαίς τῆς ζωογόνου καὶ θερμῆς οὐσίας οἰκοῦντες. Ἄλλὰ τῆ ψάμμον εἰδέναι φησὶν ὁ Ἀπολλώνιος, ὅποσα ἀριθμησαὶ αὐτὴν, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα ξυνηληφέναι πάντα. [1025 R.] Φαίνεσθαι ἴ δέ τινα καὶ περὶ τοὺς λοιποὺς ἐκπληξῆν ἐφ' οἷς ἐβρωμένως τε καὶ σὺν εὐροίᾳ διαλεγομένου Ἀπολλωνίου ἤκουσαν. Διαπραθῶν δὲ αὐτὸν ὁ Θεσπεσίω⁹. Λέγεται¹⁰ γὰρ

Τὸν γὰρ καιρὸν τοῦτον καὶ οἱ Ἰνδοὶ πρὸς ἱεροῖς ἄποτοι λόγοι ἀναφύσσονται^{14, 15}. Ἰσηλικῶν.

Ἐπεὶ¹⁶ δὲ Τίτος ἤρῃκει τὰ Ἱεροσολύμα καὶ νεκρῶν πλέα ἦν πάντα¹⁷, τὰ ἔμπορα ἔθνη ἐστεφάνου αὐτόν. Ὁ δὲ οὐκ ἤξλου ἑαυτὸν τοῦτου· μὴ γὰρ αὐτὸς ταῦτα εἰργασάται¹⁸, Θεῷ δὲ ὄργην φήναντι ἐπιδεδωκέναι τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας, τοὺς¹⁹ δὲ τοιοῦτους ὑποβλίπτουσιν οἱ συκοφάνται, κέντρα ἐπ' αὐτοὺς ἠρμένοι τὴν γλώτταν. Εἰς διδασκάλων ἐδάδιζεν, ὅφ' ὦν καὶ ἡ γῶμη αὐτῷ καὶ ἡ γλώττα ἰσχυσε. Δεινόν²⁰ γε²¹, ἔφη, χρηματίστην ὄρω. Κακοδαίμονα μὲν οὖν, εἶπεν, ὅ γε ἔστιν οὐδὲν πλὴν ὀλίγων, ἀ μὴ ἀποχρηθῆ βόσκων τὸν οἶκον. Πείθει τὸν ἀνθρώπον ἀποδόσθαι οἱ δισμυρίων αὐτόν, εὐρημα ποιησάμενον τὰς πεντακισχιλίας. Ὁ μὲν δὲ τοῦ θησαυροῦ ἐρῶν οὕτω ξυνίει τοῦ δώρου, ἀλλ' ἔμετο ἰσα ἔχειν τοσοῦτόν δ' ἐλάττω, ὅσην τὰς μὲν δισμυρίας ἐν ταῖς χερσὶν οὕσας ἐφ' ἑαυτῷ εἶναι ἂν, τὸν δ' ἄντ' αὐτῶν ἀγρὸν ἐπὶ πάρχωνι κείσεσθαι καὶ χαλάσαις καὶ τοῖς ἄλλοις δ' τοὺς καρποὺς φθεῖραι.

Φιλοσοφία²² δὲ οὕτω τι ἐπιτηξεν, ὡς ἀποβαλόντες τὸ σχῆμα οἱ μὲν ἀποδράναι σφῶν ἐς τὴν Κελτῶν ἐσπέραν, οἱ δ' ἐς τὰ ἔρημα Λιβύης τε καὶ Σκυθίας, ἐνιοὶ δὲ εἰς λόγους ἀπενεχθῆνα: συμβούλους τῶν ἀμαρτημάτων²³. Ἰζησάντων²⁴ δὲ ὑπὸ πλατάνῳ οἱ μὲν τέττιγγες ἐν ψάβας ἦσαν, ὑποφαλλούσης αὐτοῖς τῆς ὕρας. Ἡττηθείς²⁵ δὲ ὁ Δάμις τῶν τοῦ Δημητρίου λόγων, ἀλλὰ σὺ γε ἔφη, φίλος ἀνδρὶ παρὼν [545 H.] γένοις ἂν ἀγαθὸν τι τοῦτόν μέγα ἐμοῦ γὰρ σμικρὸς λόγος, εἰ συμβουλευόμει αὐτῷ μὴ κυδιστέῃν ἐπ' ὀρθᾷ ξίφει μὴ δ' ἀναβρίπτειν πρὸς τυραννίδα, ἧς οὕτω χαλεπωτέρα. Ὁ τι²⁶ μὲν γὰρ ψηφιεῖται ἐπὶ σοι, οὐκ οἶδα: διάχειττι δὲ ὡσπερ οἱ καταψηφισσάσθαι μὲν ἐπιθυμοῦντες, ἀισχυρόμενοι δὲ τὸ μὴ ἐπ' ἀληθείᾳ, καὶ πρόφασιν

Ἀπωλείας ὑπάτων²⁷ ἀνδρῶν ποιεῖται σι. Βούλεται μὲν γὰρ ἀ μὴ δεῖ, πράττει²⁸ δὲ αὐτὰ καταβρῦθμίζων εἰς τὴν τοῦ δικαίου δόξαν. Ἐλεγε²⁹ δ' αὐτὰ μασώμενός³⁰ τε καὶ ξυγγελῶν. Ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοῦσι ὁμοίως διελέγετο πρὸς τὸν Δάμιν ὑπὲρ τοῦ Δέλτα, περὶ δ' φασὶ τὸν Νεῖλον σχίζεσθαι. Ἄλλ' ὁμοίως, οὕτω μὲν χαρακώσαντες τὸν πλοῦτον, οὕτω δὲ³¹ ἀσφαλῶς τειχισάμενοι, κινδυνεύομεν περὶ αὐτῷ³² νῦν. Οἱ

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἀλλὰ] p. 248. ¹⁰ Ἀπολλώνιος corr. A. ¹¹ φαίνεσθαι] vi, 12. ¹² διαπρ.] vi, 13. ¹³ Θεσπεσίω A. ¹⁴ λέγεται] / vi, 14. ¹⁵ πρὸς ἱεροῖς γίνονται] ὡς ἱεροὶ γίνονται: AB: πρὸς ἱεροῖς γ. ¹⁶ εἰ γὰρ] vi, 15. ¹⁷ εἰ γὰρ ¹⁸ εἰ γὰρ ¹⁹ ἀνεφύονται A. ²⁰ ἐπεὶ] vi, 29. ²¹ πάντων A. ²² εἰργασται γ. ²³ τοὺς] vi, 36. ²⁴ δεινόν] vi, 39. ²⁵ γε] γὰρ AB ²⁶ φιλοσοφία ²⁷ ἀμαρτημάτων (vii, 4) om. B. ²⁸ ἰζησ.] vii, 11. ²⁹ ἡττ.] vii, 13. ³⁰ δ τι] vii, 18. ³¹ ὑπάτων B: ὑπ' αὐτῶν γ. ³² πράττει A: πράττεσθαι γ. ³³ ἔλεγε] vii, 21. ³⁴ μασώμενός γ. ³⁵ δὲ adj. A. ³⁶ αὐτόν B.

κία³⁰ τε ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν³¹ πέπναιται. Ἰστροί τε³² ἄ γὰρ αὐτοὺς καὶ Τανάιδες ὀρίζουσιν οὐ³³ ῥάδιοι ποταμοὶ ὑπερῶναι. Ἐώρων³⁴ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἀπολλώνιον πάντες· αὐτοῦ τε γὰρ τοῦ σχήματος³⁵ ἀπεδέλεπετο³⁶, καὶ θεία ἐδόκει ἡ περὶ τῶ εἰδὲ Ἐκκληξίς. Ὑπὲρ μὲν τῆς κουράς ἐλάτθαι, ὡ βασιλεῦ, ἔφη, περὶ³⁷ ταῖς θριξὶ κινδυνεύων. Δεδεμένου³⁸ τοῦ Ἀπολλωνίου ἀφικνεῖται τις εἰς τὸ δεσμοτήριον, τὸ προσελθεῖν αὐτῷ ἐωνῆσθαι φάσκων, ξύμβουλος δὲ σωτηρίας ἔχειν. Ἦν μὲν δὴ Συρακοῦσιος οὗτος, Δομετιανῶ δὲ νοῦς τε καὶ γλῶττα. Ἐγένετο³⁹ Πύθων ὁ Βυζάντιος ἀγαθὸς ῥήτωρ⁴⁰ τοῦ κακὰ πείθειν. Ἡ τὴν⁴¹ κόμην ἑτερόν τι παρ' ὃ ἔστιν· ἔστι δὲ, οἶμαι, ἡλιώσα τε καὶ ὑποφαίνουσα. [1028 R.] Ἐγὼ⁴² δὲ οὐ μόνον οὐ προσήειν⁴³ ὑπὲρ χρημάτων, ἀλλὰ κακείνους ἐώθουν ὡς οὐχ ὑγιαίνοντας. Διεβδλήμην δὲ πρὸς χρήματα μειράκιον ἔτι ὢν. Τὰ γούν πατρώα (λαμπρὰ δ' ἦν οὐσία ταῦτα) μίθς μόνης ἰδῶν ἡμέρας ἀδελφοῖς τε τοῖς ἑαυτοῦ ἀνῆκα καὶ φίλοις καὶ τῶν συγγενῶν τοῖς πίνησιν. Σοφοῦ⁴⁴ δὲ ἀνδρὸς κόμης φειδέσθω σίδηρος· οὐ γὰρ θεμιτὸν ἐπάγειν αὐτὸν οὐ⁴⁵ πᾶσαι μὲν αἰσθητηρίων πηγαί, πᾶσαι δὲ ὄμφαι⁴⁶ εὐχαί τε ἀναφαίνονται καὶ σοφίας ἐρμηνεὺς λόγος. Νερούαν⁴⁷ δὲ ἀξίον⁴⁸ μὲν ἀρχῆς ἡγοῦμαι πάσης καὶ λόγος παντὸς εὐφημίαν ἤκωντος⁴⁹ ἀγωνιστὴν δὲ φροντίζων οὐ χρηστὸν⁵⁰ ὃ Ἀπολλωνίος φησι. Τῶ⁵¹ γὰρ Εὐφράτῃ ἐκ τοῦ κολακεύειν τοὺς δυνατοὺς τί λέγω χρήματα; πηγαί μὲν οὖν εἰσι πλούτου· κάπλι τῶν τραπεζῶν ἤδη διαλέγεται, κάπριλος, ὑποκάπριλος, τελώνης, ὀβολοστάτης, πάντα γινόμενος τὰ πωλούμενα τε καὶ πωλοῦντα. Ἐντετόπεται δ' αἰεὶ ταῖς τῶν δυνατῶν θύραις, καὶ προσέστηκεν αὐταῖς πλέον ἢ οἱ θυρωροί. Ἐπιτεχνίζει δὲ τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἑτέροις, τὸν Αἰγύπτειον τουτονὶ βόσκων χρήμασι, καὶ ἰξύνων ἐπ' ἑμὲ γλῶτταν ἀξίαν ἐκτετηῆσθαι. Νεότης⁵² ἐγένετο θαυμάσαι ἄξιοι τοῦ πλῆθους καὶ τῆς ἐς τὸ φιλοσοφεῖν ὀρυγῆς. Καὶ ἐν⁵³ οὐδεμιᾷ τῶν πόλειων ἀηδῆς δοκῶν, ἀλλὰ καὶ ποθεινοί⁵⁴ ἀξίως.

A Ionium intuiti sunt, illius vero faciem suspexerunt, et divina quaedam in facie ejus species oculos præstinguebat : Ut tonderer, veni, inquit, o rex, de capillis periclitans. Apollonio vincto ingreditur aliquis carceres, dicens se emisse pretio, ut in carcerem ad illum aditum daretur, et venire ut de salute consilium daret. Erat hic Syracusanus, Domitiani mens et lingua. Pytho orator Byzantinus aptus erat ad mala persuadenda. Vel comam aliquid præter id quod est : est vero, ut puto, vigens et splendens. Ego vero non solum convenire pro pecuniis, sed illos expuli, tanquam non sanos. Ego adhuc juvenis propter pecuniam irrisus sum, paterna bona satis ampla uno solum vidi **335a** die : fratribus meis reliqui, et amicis, et cognatis pauperibus. Sapientis viri comæ parcat ferrum : non enim illud admovere licet, ubi omnes sensuum fontes, omnia vota, et oracula conspiciuntur, et oratio sapientiæ interpret. Nervam quovis imperio dignum puto, et omni oratione bonis votis prosequente. Bellatorem enim, curarum non utilem dicit Apollonius. Euphrati adulatori quid dico pecuniæ, imo fontes sunt divitarum : et in mensis disputat caupo administer, publicanus, fenerator : omnia factus, et vendita et vendentia. Impressusque semper potentium januis, adest frequentius quam ipsi janitores. Custodit divitias suas aliis, Ægyptium hunc pascens pecuniis, et acuens in me linguam, quæ meretur execrari. Juventus digna erat omnium admiratione, et ad philosophiam admodum proclivis, et in nulla urbe injucundus erat, sed dignus qui amaretur.

ΣΜΒ.

C

CCXLII.

Ἰσιδώρου βίος ὑπὸ Δαμασκίου συντεθείς.

Ex Isidori philosophi Vita Damascio auctore.

[546 H.] Ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ Ἰσιδώρου βίου τοῦ φιλοσόφου.

Legi Vitam Isidori philosophi (98).

Αἰγύπτιοι τοίνυν οὗτοι μὲν παλαιάτατοι ἀνθρώπων εἰσίν, ὡς ἀκοῆ γινώσκωμεν, ὀλίγου τι πάντων, οὐδαίς οὕτως ἐστὶν ἀφίμαθής δὲ οὐχὶ πολλῶν ἀκήκως ἰερόντων τε καὶ γραφόντων. Εἰσω δὲ ἡ τοιαύτη σοφία κρυπτομένη ἐν τῷ ἀδύτῳ τῆς μυθολόγου ταύτης ἀληθείας, οὕτως ἡρέμα παραγυμνοῦται κατὰ βραχὺ τῶν δυναμένων πρὸς θεὸν ἀνακλίνει τὴν ἱερὰν αὐγὴν τῆς ψυχῆς. Ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐσέβοντο θεὸν

Nemo adeo sero discere cœpit, tardique est ingenii, quin fere ex omnibus et dicentibus et scribentibus audierit, Ægyptios omnium post homines natos esse antiquissimos. Hæc vero sapientia intus in penetralibus fabulosæ illius veritatis abscondita, adeo lente revelatur, eo quod divinus ille animæ splendor ad Deum sensum duntaxat converti possit. Colunt, inquit, præ cæteris diis Ægyptii Osirim et Isim; illum omnia con-

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ οίκίας] vii, 26. ³¹ ἀμαξῶν A : μαξῶν ζ. ³² τε add. A. ³³ ὠρατῶσιν ζ. ³⁴ ἐώρων] vii, 31. ³⁵ τὸ σχῆμα corr. A. ³⁶ ἀπεδέλεπον:ο ζ. ³⁷ ὑπὲρ] vii, 34. ³⁸ δεδεμένου] vii, 36. ³⁹ ἐγένετο] vii, 37. ⁴⁰ ῥήτωρ ἀγαθός ζ. ⁴¹ ἡ τὴν] vii, 42. ⁴² ἐγὼ] viii, 3, p. 332. ⁴³ προσήειν A : προσήκειν ζ. ⁴⁴ σοφοῦ] viii, 7, 6. ⁴⁵ οὐ AB : αὶ ζ. ⁴⁶ εὐχαὶ ὄμφαι ζ. ⁴⁷ νερούα A est viii, 7, 10. ⁴⁸ ἀξίαν AB. ⁴⁹ ἀνήγοντος ζ. ⁵⁰ χρηστών A. ⁵¹ τῶ] viii, 7, 11. ⁵² νεότης] viii, 21. ⁵³ καὶ ἐν] viii, 24. ⁵⁴ ποθεινοί ζ. ⁵⁵ ἐκ τοῦ Ἰσ. βίου A : Ἰσ. βίος ζ. ⁵⁶ ὢν A : ὡς ζ. ⁵⁷ ὡς A : ὡς ζ. ⁵⁸ βραχὺ ἴτερ δυν. ζ.

NOTÆ.

(98) Isidori hanc Vitam scripsisse Damascium partim liquet ex his quæ supra leguntur, partim Isid., partim denique ex infra positis.

dere, et figuris, numerisque materiam adornare arbitrati; hanc vero immensis perennis vitæ rivulis illius fabricam irrigare ac saginare. Ex his constat Theocrasia, hoc est divina temperatio, aut potius perfecta unio est, reditus animarum nostrarum ad Deum reversarum, et e multa distractione in unum collectarum. Etenim non de avulsione luculenter dico, qua huc demissæ et terrenum indatæ corpus, a se invicem illæ divulsæ sunt, et revera a furiosis, et **335** a terrenis affectibus per mundum sparsæ sunt, qui non modo cum Typhone comparandi, sed adhuc multo, ut puto, perturbatiores sunt. Verum cuius gratia hæc omnia? Jam tempus adjungere, et iterum narrationem extra argumentum exspatiantem revocare: et conjungitur illa e terrestri hac vita ad cœlestem illum fornitem avolans. Sed statim quis existimaret ea quæ dicta sunt, beatitudinem sonare. In promptu est interrogare: Unde, o amice, manifestum est, dicat aliquis, tuum illum philosophum ab hac turba animarum ortum duxisse? Ego autem ad illa non decertando, more judiciorum, sed mitius respondebo, neque contendendo, ut sit in disputatione, ubi acerrime certatur, sed ut leges sunt eorum, qui Vitæ describunt, ea sola quæ vera esse credo, producens, quæque a præceptore audivi. Severus imperator Romanus fuit, Romanorumque pater legis præscripto. Qui et lapidem se ait vidisse, in quo continetur figura lunæ vario modo mutata ex alio in aliud, et contra solem auctæ et minutæ, et lapidi etiam solem inesse. Isidorus igitur quæstionem scire videbatur, dicere vero noluit, et hoc e somno quodam mirabili discere quam accuratissime conatus est. Tam enim prompto somnandi ingenio et arte fuit magnus Isidorus, ut sæpius opera quæ ipsius prædictioni respondent, explorata demirer. Sunt sane etiam pene omnes Alexandrini felices et apti in somnando, et ideo illi etiam nunc somnia oracula cognominant. Cum vero experrectus esset, non videbat illam inexplicabilem visionem. Neque enim adeo clarum neque profundum vibrabat splendorem, ut contactus a sensibilibus alio reverberaretur, intus tamen accendatur et luceat. Sed cum extra hæc consistit anima, sensu non amplius operante vi somni remissiore, tunc soli sibi relicte animæ adest semper interior Dei lux, et obstaculis jam libera, magis accenditur, et sæpissime ad exteriora effunditur, donec tandem ipsam imaginationem collustret, Duplicem **336** a inde rationem divinarum visionum dixit: hanc quidem sensibilem vigilantium, imaginariam alteram dormientium: utraque autem veram continentiam postulat. Videbatur sapiens maturusque Isidorus, quin etiam gravis morum constantia, facies pene quadrangula, eloquentis Mercurii quoddam sacrum simulacrum:

Α μάλιστα φησιν ⁸⁸ "Οσιρι τε καὶ Ἰσιν, τὸν μὲν ἅπαντα δημιουργεῖν νομίζοντες, εἰδῶσι τε καὶ ἀριθμοῖς τὴν ὕλην διακοσμοῦντα, τὴν δὲ κατάρδουσαν τε καὶ πιαίνουσαν τὴν τούτου δημιουργίαν ἀένου ζωῆς ⁸⁹ ὀχετοῖς ἀμετρήτοις. Ἐκ τρίτων ἀντὶ τοῦ τρίτου. Καὶ τοῦτ' ἂν εἴη θεοκρασία, μᾶλλον δὲ ἔνωσις παντελῆς, ἐπάνοδος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πρὸς τὸ θεῖον ἐπιστρεφομένων καὶ συναθροισζομένων ἀπὸ τοῦ πολλοῦ μερισμοῦ καὶ τί γὰρ οὐ λέγω παραγμοῦ διαρρήδην, ὃν ἐνταῦθα ρυεῖσαι καὶ σῶμα γήϊνον λαβούσαι διεσπάσθησαν αὐτὰ ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ πολυλαγῆ διωκίσθησαν ὑπὸ ⁹⁰ τῶν Τυφωναίων τῶ ὄντι καὶ ἄλλως γηγενῶν παθημάτων, ὅντων γε οὐ κατὰ τὸν Τυφῶνα μόνον, ἀλλ' ἔτι οἶμαι καὶ τούτου πολυπλοκωτέρων. Ἄλλ' οὐδ' ἡ ἔνεκα τὸν λόγον ἅπαντα ⁹¹ τοῦτον ἡγείραμεν, καιρὸς ἂν εἴη προσαποδοῦναι, καὶ ἅμα ἀνακαλέσασθαι τὴν διήγησιν ἔξω φερομένην τῆς ὑποθέσεως. Καὶ ἔχεται αὕτη καταπύσσα τῆς οὐρανίας ἀψίδος τοῦ χθονίου βίου ⁹² Ἄλλ' ὅτι ἀν τις ὑπολάβοι τὸ λεγόμενον ἕδειν μακαρίας. Ἔτοιμον γὰρ εἰς ἐρώτησιν· πῶθεν, ὦ ἑταῖρε, δῆλον, εἰποι τις ἂν, ὅτι ὁ σὸς φιλόσοφος ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔθνους ὄρητο τῶν ψυχῶν; ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα ἀποκρινούμαι ὅτι γε μαχητικῶς ὡσπερ ἐν δικαστηρίῳ, ἀλλὰ πρῶτερον, οὐδὲ γε διὰ σπουδῆς οἷας ἐν διαλέκτῳ πρὸς τὸ ἀκριθέστατον ἀμιλλωμένης, [1029R.] Ἄλλ' ὅτι μετρά βιογραφίας, αὐτὰ μόνα, ἀπερ ἀληθῆ εἶναι πιστεύω καὶ τοῦ ἐμοῦ καθηγεμόνος ἀκήκοα, προφερόμενος ⁹³. Ἦν δ' ὁ Σεβήρος Ῥωμαῖος καὶ Ῥωμαίων πατὴρ κατὰ τὴν τοῦ ⁹⁴ νόμου ἀξίωσιν· ὃς εἶπε καὶ λίθον ἰδεῖν, ἐν ᾧ σελήνης ἐγένετο σχήματα μεταμορφουμένης παντοῖα μὲν, ἄλλοτε δὲ ἄλλα, πρὸς ἥλιον αὐξομένης ⁹⁵ καὶ μειουμένης, ἐνόητα τῶ λίθῳ καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον. Ὁ γοῦν Ἰσιδωρος ἐψέκει μὲν τὴ ζητούμενον εἰδῶσι, λέγειν δ' οὐκ ἔβουλετο ⁹⁶. Καὶ τοῦτο δὲ μαθεῖν ἐξ ὄνειρου θαυμασίῳ τινὸς ἐναργέστατα διεστένετο. Καὶ γὰρ ἦν ὁ μέγας Ἰσιδωρος εἰς τοσοῦτον εὖ ἤκων φύσεώς τε καὶ τύχης ὄνειρωττοῦσης, ὥστε ἕμοιγε θαυμάζειν ἔπεισι πολλάκις, ἀποπειρωμένῳ τῶν ἔργων ἀποβαινόντων, τῆς τοιαύτης αὐτοῦ προβήρῃσεως. Εἰσὶ μὲν δὴ καὶ Ἀλεξανδρεῖς ὀλίγου πάντες εὐφυεῖς τε καὶ εὐτυχεῖς ὄνειροπολεῖσθαι· καὶ τοὺς ὄνειρους ἐκτεῖνοι διὰ τοῦτο καὶ νῦν χρησμῶς ὀνομάζουσιν. Ἐγρηγοροῦσι μὲν τῶ Ἰσιδώρῳ οὐ παρῆν ἡ ἀρῆτος αὐτοψία· οὐ γὰρ οὕτω λαμπρὴν οὐδὲ βαθείαν παρείχετο τὴν μαρμαρυγὴν, ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ θάτερα ἀνταυγούντων ἐπηλυγαζομένην [547H.] εἰσω ὄμως ἀνάπτεσθαι καὶ διαλάμπειν. Ἄλλ' ὅτε ἔξω τούτων καθίστατο ἡ ψυχὴ, μηκέτι τῆς αἰσθήσεως ἐνεργουστῆς, ἥδη δὲ παρειμένη; ὑπὸ τοῦ ἕπνου, τότε μονομένη καθ' ἑαυτὴν ἢ ⁹⁷ αἰ ἐνδον ἐστῶσα τοῦ θεοῦ ἀστραπῆ, καὶ ἀπαλλαστομένη τῶν ἐμποδίων, ἐπὶ μᾶλλον ἀνεζωπυρσίτο ⁹⁸, καὶ ἐξεχεῖτο πρὸς τὸ ἐκτός ἐπὶ ἂν πλείστον, ἕως καὶ αὐτὴν καταστράφειεν ἐπ' ἐσχάτῳ τὴν φαντασίαν. Ὅτι διττὸν

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ φησιν om. B. ⁸⁹ ζώσης ζ. ⁹⁰ ὑπὸ A: ἀπὸ ζ. ⁹¹ τοῦτον ἅπαντα ζ. ⁹² βίου om. A. ⁹³ προσφερόμενος ζ. ⁹⁴ τοῦ om. A. ⁹⁵ αὐξομένης A, αὐξουμένης B: αὐξανομένης ζ. cf. p. R.1065, 44. ⁹⁶ εἰβούλετο ζ. ⁹⁷ ἢ A: ἦν ζ. ⁹⁸ ἀνεζωπυρούτο ζ.

Ἐλεγον ἐκ τούτου τὸν τρόπον τῶν θείων αὐτοψιῶν, τὸν μὲν αἰσθητικῶν, τῶν ἔργηγορότων, φαντασιώδη δὲ τῶν καθευδόντων, ἀληθῆ δ' ἐκάτερον ⁷⁶. Ἀπαλλαγὴν ἦται ⁷⁷ τοῦ κατακλύζοντος ὄχρου τῆς γενέσεως. Ἦν δὲ ἰδεῖν ὁ Ἰσίδωρος ἔμφρων καὶ πρεσβυτικὸς, ἔτι δ' ἐμβριθῆς καὶ βεβαίωτροπος. Τὸ μὲν πρόσωπον δαίχου τετράγωνον ἦν, Ἐρμού λογιου τύπος ἱερός· οἱ δὲ ὀφθαλμοί, πῶς μὲν ἂν φράσαιμι τὴν ἐν αὐτοῖς ἰδρυμένην χαρίεσσαν ἀληθῶς Ἀφροδίτην, πῶς ⁷⁸ δ' ἀπαγγελλοίμι τὴν ἐνοῦσαν αὐταῖς Ἀθηνᾶν σοφωτάτην; οὐκ ἂν δὲ φθάνοιμι λέγων αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐναντιῶν εἰς τὸ αὐτὸ συνηρμοσμένους ἐν εἶδος ἀμφιχανον, ἐστῶτας ἅμα βεβαίους καὶ ἐπίτροχα κινουμένους· πῶς φάναι τὸ πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὸ αὐτὸ δινομένους ἅμα μὲν τὸ σεμνὸν ἅμα δὲ τὸ χάρειν ἐπιφαίνοντας, βαθυτέρους τοὺς αὐτοὺς καὶ ἀπλουστέρους εἶναι βουλομένους. Ἀπλῶς δ' εἶπειν, ἀγάλματα ἦσαν ὀφθαλμοὶ ἔκεινοι τῆς ψυχῆς ἀκριβῆ, οὐ μόνης γε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνοικουσης αὐτῇ θείας ἀπορροῆς. Αἱ δὲ γε αἰσθήσεις μετρίως αὐτῷ δίκαινον, πρὸς μόνην ὑπηρετοῦσαι τὴν χρεῖαν. Καὶ οὐχ αἱ αἰσθήσεις μόναι, ἀλλὰ καὶ τὸ κήρινον ἐκμαγεῖον, ἢ φαντασία, οὕτε πρὸς μνήμην τι τῶν πολλῶν διαφέρουσα, καὶ τῆς λήθης οὐ τὸ παράπαν ἀπηλλαγμένη. Καὶ γὰρ ἠβουλήθη αὐτὸν ὁ Θεὸς, ὡς ἔοικε, ψυχὴν μᾶλλον ὄντα ἐπιδείξαι. ἢ τὸ συναμφοτέρον μετὰ τοῦ σώματος, καὶ τὴν φιλοσοφίαν οὐ τῷ συναμφοτέρῳ ἐναποθεῖναι, ἀλλὰ αὐτῇ μόνῃ τῇ ψυχῇ ἐνιδρῦσαι. Ὡς ἔγωγε ἐνόησεν ἦδη περιτετύχηκα τὰ μὲν ἔξω φιλοσοφοῦσι λαμπρῶς ἐν τε μνήμῃ βαθεῖα πολλῶν δοξασμάτων καὶ ἐν ἀγχιστρόφῳ δεινότητι συλλογισμῶν ἀπεράντων καὶ ἐν δυνάμει συγχῆ δαιμονίας αἰσθήσεως, εἴσω δὲ τὰ τῆς ψυχῆς ἀποροῦσι καὶ κεινομένοις ἀλτ' οὐκ ἐπιστήμης. Εἰ δὲ που [1032 R.] θυμούμενος ἔωρᾶτο καὶ ἀγανακτῶν, ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ ἡγουμένου καὶ ὁ θυμὸς δὴ κατόπιν εἴπετο. Οὐδὲ γὰρ οἶός τε ἦν γίνεσθαι πρὸς οὐδὲ ἄθυμος ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῶν ἀνθρωπίνων πονηρημάτων. Ἦν γὰρ ἐτοιμώτατος εἰς εὐεργεσίαν ⁷⁹, ἔτι καὶ τούτου προχειρότερος ἦν εἰς ἐπιτιμήσιν τῆς πονηρίας. Διὸ καὶ θαμὰ δὴ πολλοῖς προσέκρουεν, οὐκ ἀνεχόμενος αὐτῶν τὴν κακίαν ὑπονορίζεσθαι ⁸⁰, οὐδὲ μελετῶν ἀντὶ τῆς ἀληθινῆς φιλαίας τὴν πολυάρατον κολακίαν ⁸¹. Οὕτε φιλαίως οὕτε θελεῖχθρως πρὸς οὐδένα [548 H.] δέκετο.

Τοιαῦτα ⁸² ὁ ἡμέτερος ἐπιπόνητος φιλόσοφος ὑπ' ἔρωτος μὲν τῆς περὶ ⁸³ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διορθώσεως, ἔχθρας δὲ καὶ μίσους ἀδιαλλάκτου τῶν κακοῦθων ἐπιτηδεύματων. Ἀγχίνους δὲ ὢν ⁸⁴ καὶ ἐπιστροφῆς ὁμοῦ τι καὶ εὐπαράγωγον ἐπεδείκνυτο. Τῶν μὲν γὰρ ἐπεικῶν εἶναι προσποιουμένων ⁸⁵ βραδίως ἂν τις αὐτὸν παρήγαγεν, ἅτε οὐκ ἐπιφέροντα ἐπὶ τούτῳ ⁸⁶ ἀριθῆ ἐξέτασιν διὰ τὸ τῆς ἐπιεικειᾶς ἀνυπόκτον· ὁ δὲ τῆς προλαμβανούσης ὑπόψιας ἄξιός ⁸⁷ οὐκ ἂν αὐτὸν ἐλαθεῖν ἐνεδρεῦων οὐδὲ πλέκων δόλους. Τριῶν δὲ ὄντων μερῶν ἢ εἰδῶν τῆς ⁸⁸ ψυχῆς,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ ἐκάτερον A, ἐκάτερον B. ⁷⁷ ἦται ἦτοι B. ⁷⁸ πῶς A: ποῦ C. ⁷⁹ εὐεργεσίαν A: ἐργασίαν C. ⁸⁰ ὑπονορίζεσθαι cf. Toup. emendat. II. p. 315. ⁸¹ post κολακίαν vulgo addunt hæc δοκᾷ μοι ταῦτα ἀξιόμοφα κολαστάναί, sed mg. A: ἐν τῷ μετώπῳ ἦν τῆς πρωτοτύπου βιβλίου· ὁ δὲ μεταγράφας καὶ τοῦτο ἐντὸς τέθεικε. ⁸² τοιαῦτα A: ταῦτα C. ⁸³ περὶ A: πρὸς C. ⁸⁴ ἀγχ. δὲ ὢν] ὁ δὲ ἀγχ. ὢν Suidas v. Ἐπιστροφῆς, qui mox om. καί. ⁸⁵ ποιουμένων A. ⁸⁶ τούτων B. ⁸⁷ ὁ — ἄξιός — ἐνεδρεῦων — πλέκων A: ὁ — ἄξιος — ἐνεδρεῦον — πλέκων C. ⁸⁸ τῆς add. A. cf. Suidas v. Ψυχῆ.

NOTÆ.

(99) Ex Platoniorum sententia.

oculi, ut sic loquar, vere gratiosam in se sitam Venerem, utque sic efferam, inflexam sibi sapientissimam Palladem continebant. Illud non omittam, ipsi oculi a contrariis in unam eandemque speciem inexplicabilem simul referebantur, stabant simul firmiter, et velociter ita movebantur, ut versari viderentur circa eandem speciem, et quidvis in eadem representabatur: simul et gravitatem, venustatemque præferabant, et iidem cum vellent, profundius abditi aut expeditiores: utque verbo dicam, erant oculi illi perfecta animæ simulacra, non solius animi, sed et inhabitantis in ea divinæ influentiæ. Sensus moderate in illo affecti erant, ut soli necessitati servientes, nec soli sensus, sed etiam imaginatio, quæ certa imago est: neque memoria admodum valens supra vulgus, et ab oblivione non omnino remota. Etenim, ut verisimile est, voluit illum Deus animum potius declarare (99). quam utrumque cum corpore, et philosophiam in utroque non relinquere, sed soli animo intigere. Ut ego jam quosdam reperi, qui exterius philosophantur luculenter, et utuntur memoria multarum capaci opinionum, et facile valent inexplicabiles contexere syllogismos, multaque in iis facultas est divino sensuum, intus vero anima egent, et inopes sunt veræ scientiæ. Sin quandoque iratus videbatur, ratio imperabat, et ira parebat. Neque enim poterat mansuescere, neque iracundiam in hominum vitiis reprehendendis exuere. Promptissimus erat bene de aliis merendo, verum adhuc promptior in flagitiis carpendis: ideoque multorum animos sæpe offendit, eorum scelera blandis verbis extenuare non sustineas, nec loco veræ amicitiae valde detestandam adulationem adhibens. Sic erga omnes affectus erat, ut neque contentiones **336** b amaret, neque inimicitias sponte susceperet, quæ omnia ejus forma digna erant.

Hæc noster philosophus ob zelum ad hominum mores corrigendos, et ob inimicitias odiumque, quibus flagitia hominum prosequabatur. Solers fuit et industrius, et facilem se comemque præbebat. Facile enim adnumeraverit quis eum mansuetis, quasi non accurate hæc investigaret, quod præ lenitate minus esset suspicax, si quid tamen suspicionem futura antevertente dignum fuisset, si quid doli aut insidiarum esset, minime eum scellit. Cum tres sint partes vel species animæ, vel ut cui placet appellare, triplicem fieri rationem vitæ dixit, quam

quælibet trium illarum comprehenderet, sed ad eam, quæ una omnia vinceret sese conformare, illamque cæteras ratione maxime anteire, quam aliquis Saturni vitam, vel auream ætatem, vel genus proxime ad deos accedens appellare possit, quam fabulæ involucri poetæ (1) in tripode Musarum sedentes deprædicant. Hic cum simplicitate (2) tantum veritatem dilexit, ut supra modum verax esse, nec fictum aliquid in se continere videretur. Pecuniæ acquirendæ non studebat, sed rei domesticæ a natura gubernandæ peritus erat, quin etiam in aliis omnibus gnauus, domus curam gerebat, magnamque diei partem in eo studio ponebat, partim ipse agendo, partim orlinando.

Cum aurora surgeret, etiam surgebat, animo adhuc oraculis intento, et narrabat somnium. Ego autem non insomnium loco somnii, loco veritatis veritatem, vigilantem, loco dormientis, exaggeravi, ut audivi sic scribens: Cum incidisset in eam calamitatem ut bona prosciberentur, is qui prius depositum fraudasset, ille depositum, bonaque sua, quæcumque poterat, antecapiens, apud civem fide dignissimum deposuit, quæ cum Epidaurius cum aliis admisisset, quod fraudavit, depositum intellexit, erant quidem qui suadebant res domesticas invaderet, et nihil daret ei 337a qui initio fraudasset: hic vero in iis quæ illi credita erant, non putavit decere infidelem esse, nec fidem omnium virtutum utilissimam hac infelicitate, quæ rationali consentanea videretur, contaminare. Nolebat vero justus videri, sed reipsa esse, veritate ipsa copiosum prudentiæ fructum colligens, atque ostendet, quantum sciverit singularum rerum explicatio.

Pauca quidem locutus est, multa vero e sermonibus seniorum audivit. Magnus vir non parvum discrimen adibat, quin ubi fugaces alii per ignaviam fugiunt, illic periculum subibat, juxta Poetam: *Virtus ubi clara virorum cornitur.*

Et sane vere videbatur reprehendere accurate dependenti: familiaritate vero et humanitate mundum excedere visus est: et propterea eum mirabantur accusati, et erga eum ut litium amantem male affecti erant. Verum ille exemplar veræ concordie in seipso circumferens, ex illo cæteros æstimabat.

Tria esse omnes asserunt principia prima et maxima ejus cognitionis, quæ res contemplari solet,

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ἢ om. B. ¹⁸ μὲν add. A. ¹⁹ ἀσφαλεία A. ²⁰ ἐδοξάζετο om. Suidas v. Ἀφείλια et Εὐθύγλωττος. ²¹ οὐκ ἦν — cf. Suidas v. Παρίστασθαι. ²² τὰ ἄλλα πάντα] τὰλλα Suidas v. διαθέτης, qui mox μέρος ante εἰς ponit. ²³ σοφῶς] σαφῶς A. ²⁴ δὲ om. A, de re cf. Tour. 1, p. 317. ²⁵ προσλαβῶν B. ²⁶ δὲ A: τε ζ. ²⁷ γεγηραχότων καὶ σοφῶν τιμὴ κεκραμένω Suidas v. Ἀκροατής. ²⁸ προσίσταται A cum Suidas v. Ἀναλκίς et Φῶτα: προσίστατο ζ. ²⁹ φύγαδε Suidas priore loco: qui articulum et utroque om. ³⁰ καταβαίνει A cum Suida: καταλαμβάνει ζ. cf. Tour. 1, p. 121. ³¹ διαίθεται A et Suidas: διὰ εἰδῆ τε καὶ ζ. ³² τὸ add. A.

NOTÆ.

(1) Amplius hinc Suidas descripsit in dictione φύγη ubi locus hic ἀμαρτύρως afferitur, quanquam et infra legitur.

(2) Suidas et hæc laudat in dicti, ἀφείλια, et mox quædam in διαθέτης. Id est, διοικητής, ἐπιμελητής.

A ἢ ¹⁷ ὅπως ἂν τις ἐθέλοι καλεῖν, τριττὴν ἔρασκε γίνεσθαι πολιτεῖαν, ἔχουσαν μὲν ἐκάστην τὰς τρεῖς, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι ἐνὶ τῷ πᾶν μορφουμένην, καὶ τὴν μὲν ¹⁸ προΐεναί μάλιστα κατὰ λόγον, ἦν ἂν τις οἶμαι τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον ἐπονομάσειεν ἢ τὴν χροῦτῆν γενεάν ἢ τὸ θεῶν ἀγγίσταρον γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σεμνύνουσιν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθήμενοι ποιηταί. Ὁ δὲ πρὸς τῇ ἀφείλιᾳ ¹⁹ οὕτω καὶ τὴν ἀφείδειαν ἠγάπα, ὥστε καὶ εὐθύγλωττος εἶναι κέρα τοῦ δένοντος ἐδοξάζετο, ²⁰ καὶ οὐδ' ὅτι οὐδ' ὅτι οὐδ' ἔχειν ἐν ἑαυτῷ προσποιούμενον. Πολλοῦ γε καὶ ἐδέησε τοῦτο παθεῖν. Οὐκ ἦν ²¹ φιλοχρήματος, ἀλλ' οἰκονομικῶς κατὰ φύσιν ἦν γὰρ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ²² σοφῶς ²³ οἴκου διαθέτης, καὶ πολὺ τι τῆς ἡμέρας εἰς ταῦτα ἀνήλισκε μέρος, τὰ μὲν αὐτουργῶν, τὰ δὲ διατάτων.

B Καὶ ὁ μὲν διανασταῶς, ἐπειδὴ ἕως ἐγεγόνει, εἰ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς ὀμφῆς κατεχόμενος διηγείτο τὸν βνεῖρον. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἔβαρ ἀντὶ ὀπνωτοῦσης ἐπεδίδου, ἄπερ ἀκήκοα διεξίω. Ὑποπεσῶν δὲ ²⁴ συμφορᾷ δημεούση τὰ ὄντα ὁ πρὶν τὴν παραθήκην ἀποστερησας, κακείνην, καὶ τῶν αὐτοῦ δσα ἰδύνατο, προλαβῶν ²⁵ παρέθετο τῷ πιστοτάτῳ τῶν πολιτῶν. Ὡς δὲ παρεδέξατο ὁ Ἐπιδαυρίος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἦν ἀπιστέρητο παραθήκην, καὶ ἐπέγνω ταύτην, ἦσαν μὲν οἱ συνεδούλευον κατέγειν τὰ οἰκεία καὶ μὴ ἀποδοῦναι τῷ κατ' ἀρχὰς ἀπιστερηκότῳ, ὁ δὲ ἐν οἷς ἐπιστεύθη οὐκ ἔμετο δεῖν ἀπιστος γενέσθαι, οὐδὲ καταρροπαίνειν τὴν πασῶν ἀρετῶν ὠφελιμωτάτην πιστότητα διὰ τῆς εὐλόγου φαινομένης ἀπιστίας, οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος ἀλλ' εἶναι ἤθελε, βαθεῖαν τῷ ὄντι καὶ αὐτὸς αὐλαχα διὰ φρενῶν καρπούμενος. Ἐπιδείξει δὲ ²⁶ ὅσον οὐκ ἤδη τὸ τοιοῦτον ἢ τῶν καθ' ἕκαστα τοῦ λόγου διεξέδοξ.

Ἐφθέγγετο μὲν ἐλάχιστα, τὰ πολλὰ δὲ τυχρότερο λόγων γεγηραχότων ²⁷. Ὁ μέγας ἀνὴρ οὐδένα μικρὸν ἀγῶνα προσίσταται ²⁸, ἀλλ' ὅπου φυγάδες ²⁹ εἰ ἄλλοι δὲ ἀνανδρίαν ἀποδιδράσκουσιν, ἐναυθα καταβαίνει ³⁰ παραβαλλόμενος, [1033 R.] Ἐνθα ἀετὴ διαίθεται ³¹ ἀνδρῶν κατὰ τὸν Ποιητὴν.

Καὶ δὴ ἐδοκεῖ τῷ ἔντι δίκαια μέμψεσθαι τῷ γε ἀκριβεῖ λογισμῷ. Τῷ δὲ συνήθει καὶ ἀνθρωπίνῳ πολλὰ τὸ ³² μέτριον ἐδοξεν ἂν ὑπερβαίνειν. Καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ πολλοῖς: οἱ ἐγκαλοῦμενοι, καὶ ὡς φιλαίτιου περὶ αὐτοῦ δέκνετο [549 H.] τὰς γνώμας. Ὁ δὲ παραδείγμα ἀληθινῶν ὁμονοίας ἀληθινῆς ἐν ἑαυτῷ περιφέρων πρὸς τοῦτο τοὺς ἄλλους ἔκρινε.

Τρία πάντες ὁμολογοῦσι πρῶτα καὶ μέγιστα στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων φιλοθεάμονος ἱστορίας, ἔρωτα

τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν δεινότατον ἰχνευτὴν ὄξειαν ἄκαρνον φύσας δύναμιν. ἐπὶ πολλὰ δι' ὀλίγου φέρεσθαι δυναμένην, ἐτοιμοτάτην συνίεναι καὶ γνωρίζειν τὰ ἔχνη τῶν θηραμάτων, ὅσα τε ἄληθῆ καὶ ὅσα ψευδῆ ἐστὶ πρὸς τὴν ἀγρὰν ἔκ δὲ αὐτῶν τριῶν φιλοπολίαν ἀτρυτον, οὐκ ἔωσαν τὴν ψυχὴν ἠρεμεῖν ἕως ἂν ἐπὶ τέλος ἔλθῃ τοῦ κυνηγετοῦ, ὃ ἐστὶ τῆς ἀληθείας ἢ εὐρεσις.

Ὅτι ἀγγίνοιν καὶ δξύτητα ὁ Ἰσίδωρος, φησὶν, ἔλεγεν οὐ τὴν ἐκίνητον φαντασίαν, οὐδὲ τὴν δοξασιτικὴν εὐφυίαν, οὐδὲ μόνην (ὡς ἂν τις οἰηθείη) διανοίαν εὐτροχὸν καὶ γόνιμον ἀληθείας· οὐ γὰρ εἶναι ταύτας αἰτίας, ἀλλὰ τῇ αἰτίᾳ δουλεῦσιν εἰς νόησιν τὴν δὲ εἶναι θεῖαν κατοκωχὴν ἢ ἠρέμα διανοίγουσαν καὶ ἀποκαθαίρουσαν τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα, καὶ τῷ νοερῷ φωτὶ καταλάμπουσαν, εἰς θεὸν καὶ γνώρισιν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους. Εὐμοιρίαν ταύτην ἐκεῖνος ὠνόμαζε, καὶ ὡς οὐδὲν γένοιτ' ἂν ὄφελος ἀνευ εὐμοιρίας, ὡς οὐδὲ ὄφθαλμῶν ὕγιαιόντων ὄφελος ἀνευ τοῦ οὐρανοῦ φωτός, διετείνετο. Τὸ ὤφληθόνου καὶ τελεσιουργὸν εἶχεν, οὐ περιτὰ κάτω στρεφόμενον, ἀλλ' εὐθύς ἀναθροῦσκον ἀπὸ μικρᾶς ἀφορμῆς ἐπὶ τὰ προσβύτα τῶν θαυμασίων, αὐταῖς γε ταῖς Πλάτωνος ἀκηράτοις ἐνομασίαις οὐ κατὰ τὰς συνήθειας τῶν πολλῶν φιλοσόφων ἐπιβολὰς ἐνεφύετο, μετὰ δὲ γε Πλάτωνα καὶ ταῖς θαυμασταῖς Ἰαμβλίχου περινοίας. Ὅτι οὐκ ὀλίγους τῶν φιλοσοφούντων ὀρώμεν καὶ ἀκούομεν, τοὺς μὲν ἄδατον εἶναι τὸν Ἰαμβλίχον οἰομένους, τοὺς δὲ αὐθάδεις μεγαληγορίᾳ λόγων τὸ πλεόν ἢ ἀληθείᾳ πραγμάτων ἐκαιρόμενον. Ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς πολυμαθίας μικρὰ ἔζητο, εἰς δὲ τὴν θειοτέραν φιλοσοφίαν ἐξώρμησε τὴν Ἀριστοτελοῦς. Ὅρων δὲ ταύτην τῷ ἀναγκαίῳ μᾶλλον ἢ τῷ οἰκείῳ νῆ πιστεύουσαν, καὶ τεχνικὴν μὲν ἱκανῶς εἶναι σπουδάζουσαν, τὸ δὲ ἔνθεον ἢ νοερὸν οὐ πᾶν προβαλλομένην, ὀλίγον καὶ ταύτης ὁ Ἰσίδωρος ἐποίησατο λόγον. Ὡς δὲ τῶν Πλάτωνος ἐγεύσατο νοημάτων, οὐκέτι καππαίνειν ἔζητο πόρσιον, ὡς ἔφη Πίνδαρος, ἀλλὰ τέλος ἔχειν ἠλπίζεν, εἰ τῆς Πλάτωνος διανοίας εἰσω τῶν αὐτῶν δυνηθείη διαβαλεῖν, καὶ πρὸς τοῦτο ὁ πᾶς αὐτῷ δρόμος ἐτέτατο τῆς σπουδῆς. Ὅτι τῶν μὲν παλαιάτα φιλοσοφῶσαντων Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα θειάζει, καὶ τῶν ἐπερωμένων ἐκεῖνων ψυχῶν εἶναι, αἱ εἰς τὸν ὀπερουράνιον τόπον, εἰς τὸ πεδίον τῆς ἀληθείας, εἰς τὸν λειμῶνα τῶν θεῶν νέμονται εἰδῶν, τῶν νεωστὶ δὲ Πορφύριον καὶ Ἰαμβλίχον καὶ Συριανὸν καὶ Πρόκλον· καὶ ἄλλους δὲ ἐν μέσῳ τοῦ χρόνου πολλὸν θησαυρὸν συλλέξει [550 H.] λέγει ἐπιστήμη θεοπραπῶς. Τοὺς μέντοι θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα φιλοπονομένους [1636 R.] ἢ συνιέντας ἐξέως ἢ φιλομαθείς

A amorem honesti et boni peritissimum indagatorem, acutam solertemque ingenii facultatem, quæ brevi ad multa ferri possit, promptissimam ad intelligendum et cognoscendum vestigia rerum quærendarum, quæ vera, quæ falsa ad adipiscendum sint: e tribus his laboris amor indefessus oritur, non permittens animum quiescere, donec ad investigandi finem venerit, qui est veritatis inventio (3).

Solertiam et acrimoniam Isidorus dixit esse imaginationem non facile mobilem, neque ingenium facile opinioniones comminiscens, neque solam, ut aliquis putarit, intelligentiam volubilem, et gignentem veritatem. Neque enim has esse causas, sed ad intelligendum causæ servire: divinum vero esse instinctum, sedate aperientem et repurgantem animæ oculos, et intelligibili lumine illustrantem, ad verum falsumque et videndum et cognoscendum. Bonam constitutionem ipse appellavit, nullamque sine ea esse emolumentum, neque oculorum sanorum commodum sine cœlesti lumine asseruit. Speculationi spiritum animum habebat simul et rebus gerendis, non 337b ad hæc inferiora inclinatum, sed statim se elevantem etiam parva occasione ad præstantissimas illas contemplationes. Ipsiusque Platonis perfectis notionibus non secundum consuetos aliorum philosophorum conatus inhaesit. Post Platonem vero etiam Jamblichi mirabilibus commentis. Videmus multos philosophorum et audimus, hos quidam putantes Jamblichum intellecto difficilem esse, illos vero hunc superba grandiloquentia verborum magis quam rerum veritate se efferentem. Rhetoricas poeticasque artes parum attigit, sed ad sanctiorem Aristotelis philosophiam se convertit, vidensque illam necessariis ratiocinationibus magis quam proprio sensui credere, et ut via ac ratione procedat, divinis autem imaginationibus non adeo uti, parum etiam de hac sollicitus fuit: ubi autem Platonis sententias gustavit, non jam aspicere, ut ait Pindarus (4), dignatus est ulterius. Sed finem consecuturum speravit, si in Platonis sententiarum adyta penetrare potuisset, et eo omne suum studium, impetumque convertit. Antiquissimos philosophos Pythagoram et Platonem ut deos coluit, et eorum animas alas, quas in locum supercœlestem, inque campum veritatis, et pratum elevatas divinis putavit idels pasci. De recentioribus vero Porphyrium, Jamblichum, Syriam, Proclum, et alios mediæ ætatis, magnum thesaurum collegisse divinæ scientiæ dicit. Eos autem qui in caducis et humanis studiis libenter occupantur, vel qui intelligere acute ac scire multa volunt, non magno-

VARIÆ LECTIONES.

ὄξειαν δὲ καὶ Suidas v. Ἀγγίνοια. cf. idem v. Ἐρωσ et Στοιχεῖα ὄρχαι. ἢ τε A: τοῦ ζ. ἢ τριῶν] τούτων B. ἢ κατοκωχὴν A κατοχὴν B: κατακωχὴν ζ cum Suida v. Κατακωχῆ. ἢ ἀποκαθ. A et Suidas: ἀποκαθ. ζ ἢ γνώρισιν] νόησιν Suidas v. Εὐμοιρία. ἢ ὄφληθόνου] ὄφληθον οὐν A. ἢ πολυμαθείας B. ἢ τούτῳ ζ. ἢ ἐπερωμένων] cf. Tour. II, p. 118.

NOTÆ.

(3) Suidas dictione ἀγγίνοος, et Henr. Steph. The-saurus in ἐπιστημῆς.

(4) Oda 4 Olymp. μηκέτι πάπταινε πόρσιον. Ne

per conferre ad sublimem ac divinam sapientiam. Antiquorum enim Aristotelem et Chrysippum ingeniosissimos et discendi cupidissimos, quin etiam laboriosos, nec tamen omnino ad summum ascendisse. Recentium vero Hieroclem, et similes, scientiis humanis nulli quidem fuisse inferiores, sed in divinis notionibus non admodum fuisse versatos tradit. Librorum copiam reprehendit, quæ potius multarum opinionum, quam cognitionum causa est. Uno vero sole præceptore acquiescens, ad hunc unum **338a** seipsum effingebat, illius dictata exscribendo. Præsentia, ut apparet, hæc non amavit, nec statuas adorare volebat: sed jam ad ipsos accessit deos intus latentes, non in adyto, sed in arcano sui, quod aliquando summæ est ignorantiae. Quæ ratione igitur ad eos, cum sic essent, adii? vehementi amore, eoque latente. Et quis alius amor nisi occultus? et queniam hunc dicimus, sciunt qui experti sunt: dicere autem non possumus, ac ne cogitare quidem. Dixerit quispiam illum non verba, sed rerum dicere substantias. Promptissime inveniebatur de quibus ipse dubitabat apud alios, et de quibus alii apud ipsum disceptabant, non multarum quidem rerum cognitione, et alienarum doctrinarum scientia obruendo veritatem, dubitantes autem confutando, sed excellentis ingenii vi, ac plane divina; et immenso desiderio divina pervestigandi veritatem compertam, vaticinanti similis erat. Potebat perspicere quid reconditum tegeret oratio, quidve sanum inesset. Marinus, qui Procli successor (5), et Isidori cum cæteris in Aristoteleis doctor, cum librum multorum versuum scripsisset in Philebum Platonis, eumque legere juberet Isidorum, et judicium ferre an evulgari posset, ille libro lecto, sententiam suam libere patefecit, nullam tamen incōcinnam vocem emisit, hanc tantum: videri magistro digna. Marinus hoc intelligens, librum igni tradidit.

σον ἀφῆκε φωνὴν, τοσοῦτον δὲ μόνον ἔφη, ἱκανὰ εἶναι διέφθειρε τὸ βιβλίον.

Hoc etiam a cæteris philosophis distabat Isidorus, quod non sola syllogismorum vi se aut suos vellet adherere veritati: cumque veritas non una videatur via, volebat eos ratione, veluti cæca in ream viam ductrice, impelli. Sed persuadere semper admissus est, et oculos ad animam referre: aut si inessent, repurgare. Cum imperatorum res gestas scribere jussus, obsecutus est: de quo opere dicam, quod scio, cum eo perducta erit oratio: non dico modo, quasi ne audire quidem debuerim. Neque Leontius, qui optime **338b** sibi consultum puta-

Α εἶναι βουλομένους οὐδὲν μέγα ἀνύτειν ¹⁴ εἰς τὴν θεοπροπῆ καὶ μεγάλην σοφίαν. Τῶν γὰρ παλαιῶν Ἀριστοτέλη καὶ Χρύσιππον εὐφυστάτους γενομένους, ἀλλὰ καὶ φιλομαθεστάτους γεγονότας, ἐπὶ δὲ καὶ φιλοπόνους, οὐκ ἀναβῆναι ὁμῶς τὴν ἄληθασιν. Τῶν δὲ νεωτέρων Ἰεροκλέα τε καὶ εἰ τις ὁμοίος, οὐδὲν μὲν ἐλλείποντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην παρασκευὴν, τῶν δὲ μακαρίων νοημάτων πολλαγῆ πολλῶν ἐνδεεῖς γενομένους φησὶν. Ὅτι καὶ ¹⁵ τῶν βιβλίων τὸν ὄμαδὸν παρητρεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον αἴτιον ὄντα ἢ πολυνοίας. Ἐνὶ δὲ μόνῳ τῷ διδασκάλῳ ἐπαναπαυόμενος πρὸς μόνον ἐκείνον ἀπετύπου ἑαυτὸν, τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ¹⁶ ἀπογραφόμενος. Ἄηλος δ' ἦν οὐκ ἀγαπῶν τὰ παρόντα οὕτε τὰ ἀγάλματα προσκυνοῦν ἐθέλων, ἀλλὰ ἤδη ἐπ' αὐτοὺς τοὺς θεοὺς **B** ἰέμενος εἰσω κρυπτομένους, οὐκ ἐν ἀδύτοις, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀπορρήτῳ, ὅτιποτε ἐστὶ, τῆς πάντεως ἀγνωσίας. Πῶς οὖν ἐπ' αὐτοὺς ἴετο τοιοῦτους ὄντας; Ἐρωτῶ δεῖνῳ, ἀπορρήτῳ καὶ τούτῳ. Καὶ τίς δὲ ἄλλος ἢ ἀγνωστος καὶ ὀ έρωσ; Καὶ τίνα τὸ πῶν φαμεν, ἴσασιν οἱ πειραδέντες, εἰπεῖν δὲ ἀδύνατον, καὶ κῆσαι γε οὐδὲν μᾶλλον ῥῆδιον. Εἶπεν ἂν τις οὐ λόγους αὐτῶν, ἀλλὰ πραγμάτων φθέγγεσθαι οὐσίας. Ἦν δὲ καὶ εὐρετῆς ἐτοιμότητος ὧν τε αὐτὸς ἠπόρει πρὸς ἑτέρους, καὶ ὧν ἕτεροι πρὸς αὐτὸν, οὐ πολυμαθία καὶ ἄλλοτριῶν δοξασμάτων ¹⁷ ἱστορίᾳ καταχωρῶν; μὲν τὴν ἀλήθειαν ¹⁸, ἐπιστομιζῶν δὲ τοὺς ἀπορούοντας· ἀλλὰ ῥώμῃ γενναίας φύσεως καὶ θεῶν ἀγγισπύρου ¹⁹, πόθῳ τε ἀμηχάνῳ τῆς περὶ τὸ θεῖον βακχείας, οἷον ἀπομαντευομένων ἐφαίει τὴν τῆς ἀληθείας εὐρεσιν. **C** Ἦν δ' ἱκανὸς διδεῖν ²⁰ ὅπῃ τε σαθρὸν ²¹ φθέγγεται ὁ λόγος, καὶ ὅπῃ ὑγιές. Μαρῖνος δὲ ὁ Πράκλου διάδοχος, ὁ ²² καὶ Ἰσιδώρου (μετὰ καὶ ἄλλων) τῶν Ἀριστοτέλους λόγων διδάσκαλος, ὑπόμνημα πολῦστιχον εἰς Φίληθον συντάξας τοῦ Πλάτωνος, οὗτος τῷ Ἰσιδώρῳ ἐντυχὲν τε τῷ ὑπομνήματι καλεῖται, καὶ ἐπικρίναι εἰ ἔξοιστόν. Ὁ δὲ ἀναγνοὺς οὐδὲν ἀπεκρύψατο τῶν αὐτῷ δοκούντων, οὐ μέντοι οὐδὲ ἀμυρόντα τὰ τοῦ διδασκάλου. Ὁ δὲ Μαρῖνος συνείς κυρ-

Ἐξαιρετον δ' ἦν αὐτῷ παρὰ τοὺς ἄλλους καὶ τοῦτο φιλοσόφους· οὐκ ἠβούλετο συλλογισμοῖς ἀναγκάζειν μόνον οὕτε ἑαυτὸν οὕτε τοὺς συνόντας ἐπακολουθεῖν τῇ ἀληθείᾳ μὴ ὀρωμένη ²³, κατὰ μίαν ὁδὸν πορεύεσθαι συνελαινομένους ὑπὸ τοῦ λόγου, οἷον τυφλοὺς ²⁴ τὴν ὀρθὴν ἀγομένους πορεύειν· ἀλλὰ πειθεῖν ἐσπούδαζεν ἀεὶ καὶ ἔφιν ἐντιθεῖναι τῇ ψυχῇ, μᾶλλον δὲ ἐνοῦσαν διακαθαίρειν. Ὑπηρεσίαν ἐτέλει, ἢ πρὸς τάχος ἐπετέτακτο ²⁵ γράφειν τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων προσταττόμενα ²⁶. Περὶ οὗ ἐρῶ κατὰ τὸν ἰκνούμενον λόγον. Ὁ εἰδὼς οὐ λέγω, ἕως μηδὲ ἀκού-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁴ ἀνύτειν B: ἀνύττειν ζ. ¹⁵ καὶ add. A. ¹⁶ Cf. Suidas v. Μαρῖνος οὗτος. ¹⁷ δοξασμάτων] δραμάτων Suidas v. Εὐρετῆς. ¹⁸ ἀλήθειαν] ἀλήθειαν καὶ ἀποκρύπτων id. ¹⁹ Cf. Suidas v. Ἀγγισπύρος, Ἀμηχανόν, Πολυήκοος. ²⁰ ἰδεῖν Suidas v. Ἠρόδοτος. ²¹ σαθρὸν A. cum Suida: ὑψαυρὸν ζ. correxerunt etiam Hemsterhusius ad Polluc. viii, 104, et Leichius, p. VII. ²² alterum ὁ om. B. ²³ ὀρωμένην ζ. ²⁴ τυφλοῦ τινος ὀρθὴν ἀγομένου ζ. ²⁵ ἀπετέτακτο A. ²⁶ πραττόμενα ζ.

NOTÆ.

(5) Cujus et vitam Marinus Neapolites, quæ exstat, conscripsit sup. cod. 181. Vide Suidam in Marīno.

σαι ὤφελον. Ὁ δὲ Λεόντιος ἄριστα βεβουλεύσθαι²⁷⁻²⁸ νομίζων οὐκ ἔπαυθη μετὰ [551 H.] παρήσσιας ἀτυχούς καὶ κακοδαίμονος, οὐ πλουτήσας οὐδὲ σωθεῖς, ὡς φετο, ἀλλὰ σημιωθεῖς μὲν εὐσεβεῖς θεοφιλοῦς, πανωλεθρία δὲ τὴν ψυχὴν διαφθαρεῖς. Ὁ μὲν οὖν²⁹ οὕτω διήνητησε πάντα τὸν βίον ἐν συμφοραῖς. Οὐδεὶς δ' οὕτως ἦν τὴν ψυχὴν³⁰ ἀτεράμων καὶ βάρβαρος, ὅς οὐκ ἐπειθετο³¹ καὶ κατακλειετο τοῖς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ στόματος ἐκείνου βέουσι λόγοις· τοιαῦτα τις ἐπεκάθητο πειθῶ τοῖς χεῖλεσι τοῦ ἀνδρός, [1037 R.] οὐκ ἀνθρώπιόν τι χρῆμα, ἀλλὰ θεϊότερον. Φύσιν ἀξιάγαστος, μέγας μὲν τὸ σῶμα καὶ εὐμήκης ἰδεῖν, καλὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς τῆς³² ὄψιν, τῆς δ' ἡλικίας ἐν τῷ φρονιμωτάτῳ τότε γεγωνῶς, εὐδωμῶδες τε καὶ ἡδύς, ἱκανὸς καὶ ὠφέλιμος τοῖς ἐντυγχάνουσι. Καὶ τὴν³³ τροφήν ἐκλήρωσατο μετρίαν τινα καὶ ἀθρυπτον, οὔτε κακουργοῦσαν διὰ πένιαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν, ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικὴν, τὸν³⁴ Δώριον τρόπον³⁵ τῆς τύχης³⁶ ὡς³⁷ ἀληθῶς ἡρμοσμένην. Μόνος δὲ ἀνθρώπων, ὣν ἀκοῆ ἴσμεν. τὴν παλαιὰν παροιμίαν³⁸ ἔργω διήλεγξαν³⁹ οὐχ ἤλιξιν, ἀλλὰ πρεσβύταις καὶ πρεσβυτικοῖς λόγοις τερπόμενος.

Εἰποις δ' ἂν καὶ μόνος ἀνθρώπων οὐς ἀκοῆ ἴσχευ ἢ ἔργω· ἢ καὶ οὕτως, οἱ πρὸς ἀκοὴν ἤλθον, ἢ ὣν εἰς κατάληψιν ἀκοῆ ἤκεν, ἢ οὐς δι' ἀκοῆς ἴσμεν, ἢ οὐς διασώζει μνήμη, ἢ οὐς οὐκ ἔσθεσε λήθη, καὶ πᾶσα τοιαῦτα.

Ἵτι φυλακία οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐκάλουσαν τὰ ἐκμαγεῖα τῶν γυναικείων μολυσμῶν. Οὐκ ἦν δὲ γνήσιος ὁ γάμος, εἰ μὴ ὁ ἱερεὺς ὁ τῆς θεοῦ ἐν τοῖς γαμικοῖς συμβολαίοις ὑπεσημήνατο χειρὶ τῇ ἑαυτοῦ. Ὅτι Ἱεροκλῆς⁴⁰ ὁ τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατριβὰς ὕψηλοφροσύνη καὶ μεγαληγορία κοσμήσας, μετὰ τοῦ σεπτοῦ⁴¹ καὶ μεγαλοπρεποῦς εὐρους⁴² τε τὴν διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν ἦν⁴³, καὶ διαφέρων εὐγλωττία καὶ εὐπορία τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων καταπλήττε πανταχῇ⁴⁴ τοῖς ἀκρωμένους, πρὸς τὴν Πλάτωνος ἀμιλλώμενος ἀεὶ καλλιῤῥημοσύνην καὶ πλόυνοισιν. Οὕτως ποτε τὸν Πλάτωνος Γοργίαν τοῖς ἑταίροις ἐξηγεῖτο· εἰς δὲ τις τῶν ἀκρωτῶν, Θεοσεβίας, ἀπεγράφατο⁴⁵ τὴν ἐξήγησιν. Πάλιν δ' οἶα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τοῦ Ἱεροκλέους εἰς τὸν Γοργίαν καταβαλλομένου μετὰ τινα χρόνον τὴν ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράφατο, καὶ ἀντιπαραβαλὼν⁴⁶ τὰ πρότερα καὶ τὰ ὑστερα εὗρεν οὐδὲν τῶν αὐτῶν ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐκάτερα δὲ ὁμοῦ, ὁ καὶ παράλογον ἀκοῦσαι, τῆς Πλάτωνος ἐχόμενα καθ' ὅσον οἶδον τε προαιρέσεως. Τοῦτω⁴⁷ μὲν οὖν ἐπιδεικνύται τοῦ ἀνδρός ἡλικίον ἦν ἄρα τὸ τῶν φρενῶν πέλαιος. Γυναικεία παιδοποιὸν ἀγεται. Ὡς δ' οὐκ ἐπειθετο τὸ δαιμόνιον τῆς γυναικὸς ἐξελθεῖν λόγοις ἡμερωτέροις,

VARIÆ LECTIOES.

²⁷⁻²⁸ ὁ δὲ — βεβουλεύσθαι A: οὐδὲ — βουλεύσθαι C. ²⁹ οὖν et mox δ' add. A. ³⁰ τὴν ψυχὴν post βάρβαρος ponit B. ³¹ ἐπίθετο] ἐπίγγετο Ruhken. Tim. p. 249 a. ³² τὴν B: εἰς C. ³³ καὶ τὴν [τὴν δὲ Suidas v. Ἀθρυπτος. ³⁴ τὸν] καὶ τὸν idem. ³⁵ τρόπον post ἀληθῶς ponit B. ³⁶ τῆς τύχης [τῆς ψυχῆς A, om. Suidas. ³⁷ ὡς om. A. ³⁸ Cf. Suidas v. Ἠλιξ ἡλικία. ³⁹ ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς C. ⁴⁰ σεπτοῦ] ἀτρέπτου A. cum Suida v. Ἱεροκλῆς. ⁴¹ εὐρῶς B cum eodem. ⁴² ἦν om. Suidas. ⁴³ πανταχοῦ idem. ⁴⁴ ἐπεγράφατο A. ⁴⁵ ἀντιπαραβάλλον B. ⁴⁶ τοῦτο C.

NOTÆ.

(6) Suidas in Dorico.

(7) Arist. lib. i Rhetor. cap. De voluptate, ἤλιξ ἡλικία τίρεται.

(8) Christum intelligit. Judæi enim et Hebræi initio sunt appellati Christiani.

nosse dicit Apollonium, et maris mensuram omnem comprehendisse. Videri et aliqua apud reliquos mirabilia, in quibus fortiter et eleganter Apollonium narrantem audiverunt: mitigans vero illum Thespesion. Dicitur et elegantias verborum Phraatæ ab Indis attulisse. Hoc enim tempus et Indi ad sacerdotes. Videris mihi bene concoquere et egregie comedere. Si enim antiquas leges et vetustiores cognoscere licuisset, poteram illas severius excutere. Multi et absurdi sermones inter æquales renascentur. Multi et absurdi sermones inter æquales renascentur. Multi et absurdi sermones inter æquales renascentur. Multi et absurdi sermones inter æquales renascentur. Multi et absurdi sermones inter æquales renascentur.

Cum Titus Hierosolyma evertisset, et omnia circumloca cadaveribus opplessit, coronare illum voluere, sed ille seipsum putavit indignum. Non enim se esse talium operum auctorem, sed Deo iracundiam contra Judæos monstranti suas manus præbuisse: hos tales accusatores irrident, in illos stimulos linguæ suæ vibrantes. Ad præceptores se contulit, qui mentem illius et linguam erudierant. Magnum, inquit, mensarium video: infelicem quidam dixit, cui nihil est præter pauca, quæ non sufficiunt ad domum pascendam. Persuadet homini ut daret sibi vicies mille, repositurum se quinque. Ille vero thesaurum amans, nunquam donare omnino recusavit, sed putavit æqualem se habere partem, tanto vero minorem, quanto duas myriades in manibus existentes, in sua esse potestate: agrum vero pro illis in pruina jacere, et grandine et aliis incommodis, quæ fructus corrumpunt.

334b Philosophia sic aliquos commovet, ut habitum rejicientes, illi quidem occurrerint, relictis suis ad Occidentem ad Celtas, illi in deserta Africae et Scythiæ, aliqui in eos sermones inciderunt, qui ad flagitia accendunt. Sedentibus aliis sub platano, cicadæ in cantu erant, cum ver eas ad cantandum incitaret. Hac oratione Demetrii superatus Damis: Tu quidem, inquit, cum hic viro adsis amicus, nunc certe magnum illi bonum videris afferre. Quæ enim parva ratio haberetur, si suadeam, ne in gladios jam nudatos incurreret, neve in tyrannidem rueret, qua nihil crudelius. Quid de te decernendum nescio: (judex) affectus est tanquam si qui decernere capiant, veriti ne non verum judicent, et reum perditionis ipsorum facit te. Vult enim quæ non decent; facienda vero dirigens ad juris sententiam. Non audenti similis disserebat cum Damide supra delta, ubi Nilum aiunt dividi. [Verumtamen hic quidem divitias valide munientes, et tam diligenter veluti muro cingentes, de illis nunc periclitamur domi, placentiæ coctæ sunt. Istri enim illos et Danaides terminant fluvii non faciles ad transgrediendum. Omnes Apol-

λύουσιν οἱ τοιοῦτοι ἀνθρώποι, καθαρωτέρας ἐπιλοῦντες ἀκτίσιν, ἀληθέστεροι δὲ τὰς περὶ φύσεως καθεῶν δόξας, ἢ ἐ ἀγγίθουσι καὶ πρὸς ἀρχαίς τῆς ζωογόνου καὶ θερμῆς οὐσίας οἰκοῦντες. Ἄλλὰ τῆ ψάμμον εἰδέναι φησὶν ὁ Ἀπόλλωνος, ὅποσα ἀριθμησαὶ αὐτὴν, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα ξυνεληφέναι πάντα. [1025 R.] Φαίνεται ὅτι δὲ τίνα καὶ περὶ τοὺς λοιποὺς ἐκλήξιν ἐφ' οἷς ἐβρωμένως τε καὶ σὺν εὐροίᾳ διαλεγόμενου Ἀπολλωνίου ἤκουσαν. Διαπραθῶν δὲ αὐτὸν ὁ Θεσπεσίωνος. Λέγεται ὅτι γὰρ

Ἐπιπλῶ δὲ τίτος ἤρθηκε τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ νεκρῶν πλέα ἦν πάντα ὅτι, τὰ ἕμοια ἐθνη ἐστεφάνου αὐτόν. Ὁ δὲ οὐκ ἤξιστο αὐτὸν τοῦτου· μὴ γὰρ αὐτὸς ταῦτα εἰργάσθαι, Θεῶ δὲ ὀργὴν φήναντι ἐπιδαδωκέναι τὰς αὐτοῦ χεῖρας. Τοὺς δὲ τοιοῦτους ὑποβλίπτουσιν οἱ συκοφάνται, κέντρα ἐπ' αὐτοὺς ἡρμῆνοι τὴν γλώτταν. Εἰς διδασκάλων ἐδάδιζεν, ὅφ' ὦν καὶ ἡ γνώμη αὐτῶ καὶ ἡ γλώττα ἴσχυσε. Δεινόνος γὰρ ἔφη, χρηματιστήν ὄρω. Κακοδαίμονα μὲν ὄν, εἶπεν, ὅτι γε ἔστιν οὐδὲν πλὴν ὀλίγων, ἀ μὴ ἀποχρῆ βόσκειν τὸν οἶκον. Πείθει τὸν ἀνθρώπον ἀποδοῦσαι οἱ δισμυρίων αὐτόν, εὐρημα ποιησάμενον τὰς πεντακισχιλίας. Ὁ μὲν δὲ τοῦ θησαυροῦ ἐρῶν οὕτω ἐλπίσει τοῦ θύρου, ἀλλ' ἕπειτα ἴσα ἔχειν τοσοῦτον δ' ἐλάττω, ὅσην τὰς μὲν δισμυρίας ἐν ταῖς χερσὶν οὐσας ἐφ' αὐτῶ εἶναι ἄν, τὸν δ' ἄντι αὐτῶν ἀγρὸν ἐπὶ πάχαις κείσεσθαι καὶ χαλάσαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἀ τοὺς καρποὺς φθείρει.

Φιλοσοφία δὲ οὕτω τι ἐπετηξεν, ὡς ἀποβαλόντας τὸ σχῆμα οἱ μὲν ἀποδράναι σφῶν ἐς τὴν Κελτῶν ἐσπέραν, οἱ δ' ἐς τὰ ἔρημα Λιβύης τε καὶ Σκυθίας, ἕνωι δὲ εἰς λόγους ἀπενεχθῆναι συμβούλους τῶν ἀμαρτημάτων. Ἰζησάντων δὲ ὑπὸ πλατάνῳ οἱ μὲν τέττιγες ἐν ψάδαξ ἦσαν, ὑποφαλλούσης αὐτοῖς τῆς ὥρας. Ἡτηθεῖς δὲ ὁ Δάμις τῶν τοῦ Δημητρίου λόγων, ἀλλὰ σὺ γε ἔφη, φίλος ἀνδρὶ παρῶν [545 H.] γένοιτο ἂν ἀγαθόν τι τοῦτῳ μέγα ἐμοῦ γὰρ μικρὸς λόγος, εἰ συμβουλεύοιμι αὐτῶ μὴ खुδισθῆν ἐπ' ὀρθῇ ξίφῃ μηδ' ἀναβρίπτειν πρὸς τυραννίδα, ἧς οὕτω χαλεπωτέρα. Ὁ τι μὲν γὰρ ψηφίζεται ἐπὶ σοι, οὐκ οἶδα· δικάειται δὲ ὡσπερ οἱ καταψηφισασθαι μὲν ἐπιθυμοῦντες, ἀισχυόμενοι δὲ τὸ μὴ ἐπ' ἀληθέσει, καὶ πρόφασιν ἀπωλείας ὑπάτων ἀνδρῶν ποιεῖται σε. Βούλεται μὲν γὰρ ἀ μὴ δεῖ, πράττει δὲ αὐτὰ καταβρυθμίζων εἰς τὴν τοῦ δικαίου δόξαν. Ἐλεγε δ' αὐτὰ μασώμενός τε καὶ ξυγγελῶν. Ὁ δὲ οὐκ ἀκηροῦσι ὁμοίως διελέγετο πρὸς τὸν Δάμιν ὑπὲρ τοῦ Δέλτα, περὶ ὅ φασι τὸν Νεῖλον σχίζεσθαι. Ἄλλ' ὁμοίως, οὕτω μὲν χαρακώσαντας τὸν πλοῦτον, οὕτω δὲ ἀσφάλως ταίχισάμενοι, κινδυνεύομεν περὶ αὐτῶ νῦν, Οἰ-

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἀλλὰ] p. 248. ¹⁰ Ἀπολλώνιος corr. A. ¹¹ φαίνεται] vi, 12. ¹² διαπρ.] vi, 13. ¹³ Θεσπίων A. ¹⁴ λέγεται] vi, 14. ¹⁵ πρὸς ἱεροῖς γίνονται] ὡς ἱεροὶ γίνονται AB: πρὸς ἱεροῖς γ. ¹⁶ εἰκασ] vi, 15. ¹⁷ εἰ γὰρ ¹⁸ ἀντιφύονται A. ¹⁹ ἐπιπλ] vi, 29. ²⁰ πάντων A. ²¹ εἰργασται γ. ²² τοὺς] vi, 36. ²³ δεινόν] vi, 39. ²⁴ γε] γὰρ AB ²⁵ φιλοσοφία ²⁶ ἀμαρτημάτων (vii, 4) om. B. ²⁷ ἰζησ.] vii, 11. ²⁸ ἡττ.] vii, 13. ²⁹ δ τι] vii, 18. ³⁰ ὑπάτων B: ὑπ' αὐτῶν γ. ³¹ πράττει A: πράττεισθαι γ. ³² ἔλεγε] vii, 24. ³³ μασώμενος γ. ³⁴ δὲ add. A. ³⁵ αὐτὸν B.

κίας⁵⁰ τε ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν⁵¹ πέπανται. Ἰσοροί τε⁵² γὰρ αὐτοὺς καὶ Τανάιδες ὀρίζουσιν οὐ⁵³ ῥάδιοι ποταμοὶ ὑπερβῆναι. Ἐώρων⁵⁴ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἀπολλώνιον πάντες· αὐτοῦ τε γὰρ τοῦ σχήματος⁵⁵ ἀπεβλήπετο⁵⁶, καὶ θεία ἰδοὺκε ἢ περὶ τῷ εἴδει ἔκπληξις. Ὑπὲρ μὲν τῆς κουρᾶς ἐλελήθειν, ὡ βασιλεῦ, ἔφη, περὶ⁵⁷ ταῖς θριξὶ κινδυνεύων. Δεδεμένου⁵⁸ τοῦ Ἀπολλωνίου ἀφικνεῖται τις εἰς τὸ δεσμοτήριον, τὸ προσελθεῖν αὐτῷ ἰωνῆσθαι φάσκων, ξύμβουλος δὲ σωτηρίας ἔχειν. Ἦν μὲν δὴ Συρακοῦσιος οὗτος, Δομετιανοῦ δὲ νοῦς τε καὶ γλῶττα. Ἐγένετο⁵⁹ Πύθων ὁ Βυζάντιος ἀγαθὸς ῥήτωρ⁶⁰ τοῦ κακὰ πείθειν. Ἦ τὴν⁶¹ κόμη ἐτερόν τι παρ' ὃ ἔστιν· ἔστι δὲ, οἶμαι, ἡλιώσα τε καὶ ὑποφαίνουσα. [1028 R.]· Ἐγὼ⁶² δὲ οὐ μόνον οὐ προσήειν⁶³ ὑπὲρ χρημάτων, ἀλλὰ κακάεινους ἐώθουν ὡς οὐχ ὑγιαίνοντάς. Διεβδλήμην δὲ πρὸς χρήματα μειράκιον ἔτι ὢν. Τὰ γοῦν πατρῴα (λαμπρὰ δ' ἦν οὐσία ταῦτα) μίθς μόνης ἰδὼν ἡμέρας ἀδελφοῖς τε τοῖς ἑμαυτοῦ ἀνήκα καὶ φίλοις καὶ τῶν συγγενῶν τοῖς πένησιν. Σοφοῦ⁶⁴ δὲ ἀνδρὸς κόμης φειδέσθω σίδηρος· οὐ γὰρ θεμιτὸν ἐπάγειν αὐτὸν οὐ⁶⁵ πᾶσαι μὲν αἰσθητηρίων πηγαί, πᾶσαι δὲ ὄμφαι⁶⁶ εὐχαί τε ἀναφαίνονται καὶ σοφίας ἐρμηνεύς λόγος. Νερούαν⁶⁷ δὲ ἄξιον⁶⁸ μὲν ἀρχῆς ἡγοῦμαι πάσης καὶ λόγου παντὸς εὐφημίαν ἡκωντος⁶⁹ ἀγωνιστὴν δὲ φροντιδῶν οὐ χρηστὸν⁷⁰ ὁ Ἀπολλωνιὸς φησι. Τῷ⁷¹ γὰρ Εὐφράτῃ ἐκ τοῦ κολακεύειν τοὺς δυνατοὺς εἰ λέγω χρήματα; πηγαί μὲν οὖν εἰσι πλούτου· κάπλι τῶν τραπεζῶν ἦδη διαλέγεται, κάπηλος, ὑποκάπηλος, τελώνης, ὀβολοστάτης, πάντα γινόμενος τὰ πωλούμενα τε καὶ πωλοῦντα. Ἐντετύπεται δ' αἰ ταῖς τῶν δυνατῶν θύραις, καὶ προσέστηκεν αὐταῖς πλέον ἢ οἱ θυρωροί. Ἐπιτεχνίζει δὲ τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἑτέροις, τὸν Αἰγύπτιον τουτοῖν βόσκων χρήμασι, καὶ ἄξιων ἐπ' ἑμὲ γλῶτταν ἄξιαν ἐκτετεμῆσθαι. Νεότης⁷² ἐγένετο θαυμάσαι ἄξιον τοῦ πλήθους καὶ τῆς ἐς τὸ φιλοσοφεῖν ὀρμῆς. Καὶ ἐν⁷³ οὐδεμιᾷ τῶν πόλεων ἀηδῆς δοκῶν, ἀλλὰ καὶ ποδεῖσθαι⁷⁴ ἄξιος.

ΣΜΒ.

Ἰσιδώρου βίος ὑπὸ Δαμασκίου συντεθείς.

[546 H.] Ἀνεγκώσθη ἐκ τοῦ Ἰσιδώρου βίου⁷⁵ τοῦ φιλοσόφου.

Αἰγύπτιοι τοίνυν οὗτοι μὲν παλαιάτατοι ἀνθρώπων εἶσιν, ὡς⁷⁶ ἀκοῆ γινώσκομεν, ὀλίγων τι πάντων, οὐτεῖς οὕτως ἔστιν ὀψιμαθῆς δς⁷⁷ οὐχὶ πολλῶν ἀκήκοε λεγόντων τε καὶ γραφόντων. Εἰσω δὲ ἡ τοιαύτη σοφία κρυπτομένη ἐν τῷ ἀδύτῳ τῆς μυθολογίας ταύτης ἀληθείας, οὕτως ἡρέμα παραγυμνοῦται κατὰ βραχὺ⁷⁸ τῷ δυναμένῳ πρὸς θεὸν ἀνακλῖναι τὴν ἱερὰν αὐτῆς τῆς ψυχῆς. Ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐσέβοντο⁷⁹ θεὸν

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁰ οἰκίας] vii, 26. ⁵¹ ἀμαξῶν A : μαζῶν ζ. ⁵² τε add. A. ⁵³ ὠραζουσιν ζ. ⁵⁴ ἔωρων] vii, 31. ⁵⁵ τὸ σχῆμα corr. A. ⁵⁶ ἀπεβλήποντο ζ. ⁵⁷ ὑπὲρ] vii, 34. ⁵⁸ δεδεμένου] vii, 36. ⁵⁹ ἐγένετο] vii, 37. ⁶⁰ ῥήτωρ ἀγαθός ζ. ⁶¹ ἢ τὴν] vii, 42. ⁶² ἐγὼ] viii, 5, p. 352. ⁶³ προσήειν A : προσήειν ζ. ⁶⁴ σοφοῦ] viii, 7, 6. ⁶⁵ οὐ AB : αἰ ζ. ⁶⁶ εὐχαὶ ὄμφαι ζ. ⁶⁷ νερούα A est viii, 7, 10. ⁶⁸ ἄξιαν AB. ⁶⁹ ἀνήκοντος ζ. ⁷⁰ χρηστῶν A. ⁷¹ τῷ] viii, 7, 11. ⁷² νεότης] viii, 21. ⁷³ καὶ ἐν] viii, 24. ⁷⁴ ποδεῖσαι ζ. ⁷⁵ ἐκ τοῦ Ἰσ. βίου A : Ἰσ. βίος ζ. ⁷⁶ ὢν A : ὡς ζ. ⁷⁷ δς A : ὡς ζ. ⁷⁸ βραχὺ παρ θυν. ζ. ⁷⁹ ἐσέβον ζ.

NOTÆ.

(98) Isidori hanc Vitam scripserat Damascium partim liquet ex his quæ supra leguntur, partim Suidæ, partim denique ex infra positis.

lonium intuiti sunt, illius vero faciem suspexerunt, et divina quædam in facie ejus species oculos præstinguebat : Ut tonderer, veni, inquit, o rex, de capillis periclitans. Apollonio vincio ingreditur aliquis carceres, dicens se omisse pretio, ut in carcerem ad illum aditum daretur, et venire ut de salute consilium daret. Erat hic Syracusanus, Domitiani mens et lingua. Python orator Byzantinus aptus erat ad mala persuadenda. Vel comam aliquid præter id quod est : est vero, ut puto, vigens et splendens. Ego vero non solum convenire pro pecuniis, sed illos expuli, tanquam non sanos. Ego adhuc juvenis propter pecuniam irrisus sum, paterna bona satis ampla uno solum vidi^{335a} die : fratribus meis reliqui, et amicis, et cognatis pauperibus. Sapientis viri comæ parcat ferrum : non enim illud admovere licet, ubi omnes sensuum fontes, omnia vota, et oracula conspiciuntur, et oratio sapientiæ interpret. Nervam quovis imperio dignum puto, et omni oratione bonis votis prosequente. Bellatorem enim, curarum non utilem dicit Apollonius. Euphrati adulatori quid dico pecuniæ, imo fontes sunt divitiarum : et in mensis disputat caupo administrator, publicanus, fenerator : omnia factus, et vendita et vendentia. Impressusque semper potentium januis, adest frequentius quam ipsi janitores. Custodit divitias suas aliis, Ægyptium hunc pascens pecuniis, et acuens in me linguam, quæ meretur execari. Juventus digna erat omnium admiratione, et ad philosophiam admodum proclivis, et in nulla urbe injucundus erat, sed dignus qui amaretur.

C

CCXLII.

Ex Isidori philosophi Vita Damascio auctore.

Legi Vitam Isidori philosophi (98).

Nemo adeo sero discere cœpit, tardique est ingenii, quin fere ex omnibus et dicentibus et scribentibus audierit, Ægyptios omnium post homines natos esse antiquissimos. Hæc vero sapientia intus in penetralibus fabulosæ illius veritatis abscondita, adeo lente revelatur, eo quod divinus ille animæ splendor ad Deum sensim duntaxat converti possit. Colunt, inquit, præ cæteris diis Ægyptii Osirim et Isim; illum omnia con-

dere, et figuris, numerisque materiam adornare arbitrati; hanc vero immensis perennis vitæ rivulis illius fabricam irrigare ac saginare. Ex his constat Theocrasia, hoc est divina temperatio, aut potius perfecta unio est, reditus animarum nostrarum ad Deum reversarum, et e multa distractione in unum collectarum. Etenim non de avulsione laculenter dico, qua huc demissæ et terrenum indutæ corpus, a se invicem illæ divulsæ sunt, et revera a furiosis, et **335** a terrenis affectibus per mundum sparsæ sunt, qui non modo cum Typhone comparandi, sed adhuc multo, ut pulo, perturbatiores sunt. Verum cujus gratia hæc omnia? Jam tempus adjungere, et iterum narrationem extra argumentum exspatiantem revocare: et conjungitur illa e terrestri hac vita ad cœlestem illum fornicem avolans. Sed statim quis existimaret ea quæ dicta sunt, beatitudinem sonare. In promptu est interrogare: Unde, o amice, manifestum est, dicat aliquis, tuum illum philosophum ab hac turba animarum ortum duxisse? Ego autem ad illa non decertando, more judiciorum, sed mitius respondebo, neque contendendo, ut sit in disputatione, ubi acerrime certatur, sed ut leges sunt eorum, qui Vitas describunt, ea sola quæ vera esse credo, producens, quæque a præceptore audiavi. Severus imperator Romanus fuit, Romanorumque pater legis præscripto. Qui et lapidem se ait vidisse, in quo continetur figura lunæ vario modo mutata ex alio in aliud, et contra solem auctæ et minutæ, et lapidi etiam solem inesse. Isidorus igitur quæstionem scire videbatur, dicere vero noluit, et hoc e somno quodam mirabili discere quam accuratissime conatus est. Tam enim prompto somniandi ingenio et arte fuit magnus Isidorus, ut sæpius opera quæ ipsius prædictioni respondent, explorata demirer. Sunt sane etiam pene omnes Alexandrini felices et apti in somniano, et ideo illi etiam nunc somnia oracula cognominant. Cum vero experrectus esset, non videbat illam inexplicabilem visionem. Neque enim adeo clarum neque profundum vibrabat splendorem, ut contactus a sensibilibus alio reverberaretur, intus tamen accendatur et luceat. Sed cum extra hæc consistit anima, sensu non amplius operante vi somni remissione, tunc soli sibi relicta animæ adest semper interior Dei lux, et obstaculis jam libera, magis accenditur, et sæpissime ad exteriora effunditur, donec tandem ipsam imaginationem collustret, Duplicem **336** a inde rationem divinarum visionum dixit: hanc quidem sensibilem vigilantium, imaginariam alteram dormientium: utraque autem veram continentiam postulat. Videbatur sapiens maturusque Isidorus, quin etiam gravis morum constantia, facies pene quadrangula, eloquentis Mercurii quoddam sacrum simulacrum:

Α μάλιστα φησιν ⁸⁸ Ὅσιν τε καὶ Ἴσιν, τὸν μὲν ἅπαντα δημιουργεῖν νομίζοντες, εἰδῶσι τε καὶ ἀριθμοῖς τὴν ὕλην διακομοῦντα, τὴν δὲ κατάρδουσαν τε καὶ πιαίνουσαν τὴν τοῦτου δημιουργίαν ἀνάου ζωῆς ⁸⁹ ὀχετοῖς ἀμετρήτοις. Ἐκ τρίτων ἀντὶ τοῦ τρίτου. Καὶ τοῦτ' ἂν εἴη θεοκρασία, μᾶλλον δὲ ἑνωσις παντελῆς, ἐπάνοδος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πρὸς τὸ θεῖον ἐπιστρεφομένων καὶ συναθροισζομένων ἀπὸ τοῦ πολλοῦ μερισμοῦ καὶ τί γὰρ οὐ λέγω σπαραγμοῦ διαβρήδην, ὃν ἐνταῦθα βρῆσαι καὶ σῶμα γήϊνον λαβοῦσαι διεσπάρθησαν αὐτά ἀφ' ἑαυτῶν, αὐτὰ πολυλαχῆ διακρίσθησαν ὑπὸ ⁹⁰ τῶν Τυφωέλων τῶ ὄντι καὶ ἄλλως γηγενῶν παθημάτων, ὄντων γε οὐ κατὰ τὸν Τυφῶνα μόνον, ἀλλ' ἐτι οἶμαι καὶ τοῦτου πολυπλοκωτέρων. Ἄλλ' οὐδ' ἔξ ἑνῆκα τὸν λόγον ἅπαντα ⁹¹ τοῦτον ἠγείραμεν, καιρὸς ἂν εἴη προσαποδοῦναι, καὶ ἅμα ἀνακαλέσασθαι τὴν διήγησιν ἔξω φερομένην τῆς ὑποθέσεως. Καὶ ἔχεται αὕτη καταπτάσα τῆς οὐρανιας ἀψίδος τοῦ χθονίου βίου ⁹² Ἄλλὰ τάχα ἂν τις ὑπολάβοι τὸ λεγόμενον ἕδειν μακαρίας. Ἐτοιμον γὰρ εἰς ἐρώτησιν· πῶθεν, ὦ ἑταῖρε, δῆλον, εἴποι τις ἂν, ὅτι ὁσὸς φιλόσοφος ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔθνους ὤρμητο τῶν ψυχῶν; ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα ἀποκρινοῦμαι οὕτι γε μαχητικῶς ὡσπερ ἐν δικαστηρίῳ, ἀλλὰ πρότερον, οὐδὲ γὰρ διὰ σπουδῆς οἶας ἐν διαλέκτῳ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον ἀμύλωμένης, [1029R.] Ἄλλ' οἶα μέτρα βιογραφίας, αὐτὰ μόνα, ἀπερ ἀληθῆ εἶναι πιστεύω καὶ τοῦ ἐμοῦ καθηγεμόνος ἀκήκοα, προφερόμενος ⁹³. Ἦν δ' ὁ Σεβῆρος Ῥωμαῖος καὶ Ῥωμαίων πατὴρ κατὰ τὴν τοῦ ⁹⁴ νόμου ἀξίωσιν· ὃς εἶπε καὶ λίθον ἰδεῖν, ἐν ᾧ σελήνης ἐγίνετο σχήματα μεταμορφουμένης παντοῖα μὲν, ἄλλοτε δὲ ἄλλα, πρὸς ἥλιον αὐξομένης ⁹⁵ καὶ μειουμένης, ἐνόντα τῶ λίθῳ καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον. Ὁ γοῦν Ἰσίδωρος ἐψέκει μὲν τὸ ζητούμενον εἰδῶσι, λέγειν δ' οὐκ ἤθούλετο ⁹⁶. Καὶ τοῦτο δὲ μαθεῖν ἐξ ὄνειρου θαυμασίου τινὸς ἐναργέστατα διετέλεστο. Καὶ γὰρ ἦν ὁ μέγας Ἰσίδωρος εἰς τοσοῦτον εὐήκων φουσιῶς τε καὶ τύχης ὄνειρωττοσύνης, ὥστε ἔμοιγε θαυμάζειν ἔπαισι πολλάκις, ἀποπειρωμένῳ τῶν ἔργων ἀποβαινόντων, τῆς τοιαύτης αὐτοῦ προβόρῆσεως. Εἰσὶ μὲν δὴ καὶ Ἀλεξανδρεῖς ὀλίγου πάντες εὐφρεῖς τε καὶ εὐτυχεῖς ὄνειρωπολεῖσθαι· καὶ τοὺς ὄνειρους ἐκείνοι διὰ τοῦτο καὶ νῦν χρησμῶς ὀνομάζουσιν. Ἐγρηγοροῦσι μὲν τῶ Ἰσίδωρῳ οὐ παρῆν ἡ ἀβήρητος αὐτοψία· οὐ γὰρ οὕτω λαμπρὰν οὐδὲ βαθεῖαν παρείχετο τὴν μαρμαρυγὴν, ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ θάτερα ἀνταυγούντων ἐπηλυγαζομένην [547 H.] εἰσω ὄμως ἀνάπτεισθαι καὶ διαλάμπειν. Ἄλλ' ὅτε ἔξω τούτων καθίστατο ἡ ψυχὴ, μηκέτι τῆς αἰσθήσεως ἐνεργούσης, ἤδη δὲ παρειμένης ὑπὸ τοῦ ὕπνου, τότε μονομένη καθ' ἑαυτὴν ἡ ⁹⁷ αἰ ἐνδον ἐστῶσα τοῦ θεοῦ ἀστραπῆ, καὶ ἀπαλλασσομένη τῶν ἐμποδίων, ἐπὶ μᾶλλον ἀνεζωπυρσίτο ⁹⁸, καὶ ἐξεγείτο πρὸς τὸ ἐκτός ἐπὶ ἂν κλειστόν, ἕως καὶ αὐτὴν καταστράφειεν ἐπ' ἐσχάτῳ τὴν φαντασίαν. Ὅτι διτεδὸν

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ φησιν om. B. ⁸⁹ ζωῆς ζ. ⁹⁰ ὑπὸ A: ἀπὸ ζ. ⁹¹ τοῦτον ἅπαντα ζ. ⁹² βίου om. A. ⁹³ προφερόμενος ζ. ⁹⁴ τοῦ om. A. ⁹⁵ αὐξομένης A, αὐξουμένης B: αὐξανομένης ζ. cf. p. R. 1065, 44. ⁹⁶ εἰσούλετο ζ. ⁹⁷ ἡ A: ἦν ζ. ⁹⁸ ἀνεζωπυρούτο ζ.

Ελεγεν ἐκ τούτου τὸν τρόπον τῶν θείων αὐτοψιῶν, τὸν μὲν αἰσθητικὸν, τῶν ἐγρηγορήτων, φαντασιώδη, δὲ τῶν καθευδόντων, ἀληθῆ δ' ἐκάτερον ⁷⁴. Ἀπαλλαγὴν ἔχει ⁷⁵ τοῦ κατακλύζοντος ὄρετου τῆς γενέσεως. Ἦν δὲ ἰδεῖν ὁ Ἰσίδωρος ἔμφρων καὶ πρεσβυτικὸς, ἔτι δ' ἐμβριθὴς καὶ βεβαίωτος. Τὸ μὲν πρόσωπον ἀλίγου τετράγωνον ἦν, Ἐρμού λογίου τύπος ἱερός· οἱ δὲ ὀφθαλμοί, πῶς μὲν ἂν φράσαιμι τὴν ἐν αὐτοῖς ἰδρυμένην χαρίεσσαν ἀληθῶς Ἀφροδίτην, πῶς ⁷⁶ δ' ἀπαγγελλοίμι τὴν ἐνοῦσαν αὐταῖς Ἀθηναῖν σοφωτάτην; οὐκ ἂν δὲ φθάνοιμι λέγων αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐναντιῶν εἰς τὸ αὐτὸ συνηρμοσμένους ἐν εἶδος ἀμφιχάνον, ἐστῶτας ἅμα βεβαίους καὶ ἐπίτροχα κινουμένους πῶς φάναι τὸ πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὸ αὐτὸ δινουμένους ἅμα μὲν τὸ σεμνὸν ἅμα δὲ τὸ χάριεν ἐπιφαίνοντας, βαθυτέρους τοὺς αὐτοὺς καὶ ἀπλουστέρους εἶναι βουλομένους. Ἀπλῶς δ' εἰπεῖν, ἀγάλματα ἦσαν ὀφθαλμοὶ ἐκείνοι τῆς ψυχῆς ἀκριθῆ, οὐ μόνως γε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνοικουσης αὐτῇ θείας ἀπορρήτης. Αἱ δὲ γε αἰσθήσεις μετρίως αὐτῷ διέκειντο, πρὸς μόνην ὑπηρετοῦσαι τὴν χρεῖαν. Καὶ οὐχ αἱ αἰσθήσεις μόναι, ἀλλὰ καὶ τὸ κήριον ἐκμαγεῖον, ἡ φαντασία, οὔτε πρὸς μνήμην τι τῶν πολλῶν διαφέρουσα, καὶ τῆς λήθης οὐ τὸ παράπαν ἀπηλλαγμένη. Καὶ γὰρ ἡβουλήθη αὐτὸν ὁ Θεὸς, ὡς εἶκοι, ψυχὴν μᾶλλον ἔντα ἐπιδείξαι. ἢ τὸ συναμφοτέρων μετὰ τοῦ σώματος, καὶ τὴν φιλοσοφίαν οὐ τῷ συναμφοτέρῳ ἐναποθεῖναι, ἀλλὰ αὐτῇ μόνῃ τῇ ψυχῇ ἐνιδρῦσαι. Ὡς ἔγωγε ἐνίοις ἤδη περιτετύχηκα τὰ μὲν ἔξω φιλοσοφοῦσι λαμπρῶς ἐν τε μνήμῃ βαθεῖα πολλῶν δοξασμάτων καὶ ἐν ἀγχιστροφῇ δεινότητι συλλογισμῶν ἀπεράντων καὶ ἐν δυνάμει συχῆν δαιμονίας αἰσθήσεως, εἴσω δὲ τὰ τῆς ψυχῆς ἀποροῦσι καὶ πενομένοις ἀληθοῦς ἐπιστήμης. Εἰ δὲ που [1032 R.] θυμούμενος ἑωρᾶτο καὶ ἀγανακτῶν, ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ ἡγουμένου καὶ ὁ θυμὸς δὴ κατόπιν ἔπτετο. Οὐδὲ γὰρ οἶός τε ἦν γίνεσθαι πρῶτος οὐδὲ ἄθυμος ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῶν ἀνθρωπίνων πονηρευμάτων. Ἦν γὰρ ἐτοιμώτατος εἰς εὐεργεσίαν ⁷⁷, ἔτι καὶ τούτου προχειρότερος ἦν εἰς ἐπιτιμήσιν τῆς πονηρίας. Διὸ καὶ θαμὰ δὴ πολλοῖς προσέκρουεν, οὐκ ἀνεγόμενος αὐτῶν τὴν κακίαν ὑπονορίζεσθαι ⁷⁸, οὐδὲ μελετῶν ἀντὶ τῆς ἀληθινῆς φιλίας τὴν πολυάρατον κολακίαν ⁷⁹. Οὐτε φιλαίτιος οὔτε ἐθαλέχθρος πρὸς οὐδένα [548 H.] διέκειτο.

Τοιαῦτα ⁸⁰ ὁ ἡμέτερος ἐπεπόνθει φιλόσοφος ὑπ' ἔρωτος μὲν τῆς περὶ ⁸¹ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διορθώσεως, ἔχθρας δὲ καὶ μίσους ἀδιαλλάκτου τῶν κακοήθων ἐπιτηδευμάτων. Ἀγχίνους δὲ ὢν ⁸² καὶ ἐπιστρεφῆς ὁμοῦς τι καὶ εὐπαράγωγον ἐπεδείκνυτο. Τῶν μὲν γὰρ ἐπεικῶν εἶναι προσποιουμένων ⁸³ βῆδλις ἂν τις αὐτὸν παρήγαγεν, ἄτε οὐκ ἐπιφέροντα ἐπὶ τούτῳ ⁸⁴ ἀριθῆ ἐξέτασιν διὰ τὸ τῆς ἐπεικειας ἀνύποπτον· ὁ δὲ τῆς προλαμβανούσης ὑπόψιας ἄξιός ⁸⁵ οὐκ ἂν αὐτὸν ἐλαθεν ἐνεδρεῦων οὐδὲ πλέκων δόλους. Τριῶν δὲ ὄντων μερῶν ἡ εἰδῶν τῆς ⁸⁶ ψυχῆς,

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁴ ἐκατέρων A, ἐκατέρων B. ⁷⁵ ἔχει] ἔστι B. ⁷⁶ πῶς A: ποῦ ζ. ⁷⁷ εὐεργεσίαν A: ἐργασίαν ζ. ⁷⁸ ὑποκρίζεσθαι] cf. Tourp. emendat. II. p. 315. ⁷⁹ post κολακίαν vulgo addunt hæc δοκεῖ μοι ταῦτα ἀξιόμοφα κολαστέοναι, sed mg. A: ἐν τῷ μετώπῳ ἦν τῆς πρωτοτύπου βιβλίου· ὁ δὲ μεταγράφας καὶ τοῦτο ἐντὸς τέθεικε. ⁸⁰ τοιαῦτα A: ταῦτα ζ. ⁸¹ περὶ A: πρὸς ζ. ⁸² ἀγγ. δὲ ὢν] ὁ δὲ ἀγγ. ὢν Suidas v. Ἐπιστρεφῆς, qui μοx om. καί. ⁸³ ποιουμένων A. ⁸⁴ τούτων A, τούτων B. ⁸⁵ ὁ — ἄξιός — ἐνεδρεῦων — πλέκων A: ὁ — ἄξιον — ἐνεδρεῦον — πλέκων ζ. ⁸⁶ τῆς ad. A. cf. Suidas v. Ψυχῆ.

NOTÆ.

(99) Ex Platoniorum sententia.

oculi, ut sic loquar, vere gratiosam in se sitam Venerem, utque sic efferam, inflexam sibi sapientissimam Palladem continebant. Illud non omittam, ipsi oculi a contrariis in unam eandemque speciem inexplicabilem simul referebantur, stabant simul firmiter, et velociter ita movebantur, ut versari viderentur circa eandem speciem, et quidvis in eadem representabatur: simul et gravitatem, venustatemque præferebant, et iidem cum vellent, profundius abditii aut expeditiores: utque verbo dicam, erant oculi illi perfecta animæ simulacra, non solius animi, sed et inhabitantis in ea divinæ influentiæ. Sensus moderate in illo affecti erant, ut soli necessitati servientes, nec soli sensus, sed etiam imaginatio, quæ certa imago est: neque memoria admodum valens supra vulgus, et ab oblivione non omnino remota. Etenim, ut verisimile est, voluit illum Deus animum potius declarare (99). quam utrumque cum corpore, et philosophiam in utroque non relinquere, sed soli animo infligere. Ut ego jam quosdam reperi, qui exterius philosophantur luculenter, et utuntur memoria multarum capaci opinionum, et facile valent inexplicabiles contexere syllogismos, multaque in iis facultas est divino sensuum, intus vero animæ egent, et inopes sunt veræ scientiæ. Sin quandoque iratus videbatur, ratio imperabat, et ira parebat. Neque enim poterat mansuescere, neque iracundiam in hominum vitiis reprehendendis exuere. Promptissimus erat bene de aliis merendo, verum adhuc promptior in flagitiis carpendis: ideoque multorum animos sæpe offendit, eorum scelera blandis verbis extenuare non sustineas, nec loco veræ amicitiaæ valde detestandam adulationem adhibens. Sic erga omnes affectus erat, ut neque contentiones **336 b** amaret, neque inimicitias sponte susciperet, quæ omnia ejus forma digna erant.

Hæc noster philosophus ob zelum ad hominum mores corrigendos, et ob inimicitias odiumque, quibus flagitia hominum prosequabatur. Solers fuit et industrius, et facilem se comemque præbebat.

Facile enim adnumeraverit quis eum mansuetis, quasi non accurate hæc investigaret, quod præ lenitate minus esset suspicax, si quid tamen suspicionem futura antevertente dignum fuisset, si quid doli aut insidiarum esset, minime eum fecellit. Cum tres sint partes vel species animæ, vel ut cui placet appellare, triplicem fieri rationem vitæ dixit, quam

quodlibet trium illarum comprehenderet, sed ad eam, quæ una omnia vinceret sese conformare, illamque cæteras ratione maxime anteire, quam aliquis Saturni vitam, vel auream ætatem, vel genius proxime ad deos æccedens appellare possit, quam fabulæ involuero poetæ (1) in tripode Musarum sedentes deprædicant. Hic cum simplicitate (2) tantum veritatem dilexit, ut supra modum verax esse, nec fictum aliquid in se continere videretur. Pecuniæ acquirendæ non studebat, sed rei domesticæ a natura gubernandæ peritus erat, qui etiam in aliis omnibus gnauus, domus curam gerebat, magnamque diei partem in eo studio ponebat, partim ipse agendo, partim ordinando.

Cum aurora surgeret, etiam surgebat, animo adhuc oraculis intento, et narrabat somnium. Ego autem non insomnium loco somnii, loco veritatis veritatem, vigilantem, loco dormientis, exaggeravi, ut audivi sic scribens: Cum incidisset in eam calamitatem ut bona prosciberentur, is qui prius depositum fraudasset, ille depositum, bonaque sua, quæcunque poterat, antecæpiens, apud civem fide dignissimum deposuit, quæ cum Epidaurius cum aliis admisisset, quod fraudavit, depositum intellexit, erant quidem qui suadebant res domesticas invaderet, et nihil daret ei **337a** qui initio fraudasset: hic vero in his quæ illi credita erant, non putavit decere infidelem esse, nec fidem omnium virtutum utilissimam hæc infelicitate, quæ rationi consentanea videretur, contaminare. Nolebat vero justus videri, sed reipsa esse, veritate ipsa copiosum prudentiæ fructum colligens, atque ostendit, quantum sciverit singularum rerum explicatio.

Pauca quidem locutus est, multa vero e sermonibus seniorum audivit. Magnus vir non parvum discripen adibat, quin ubi fugaces alii per ignaviam fugiunt, illic periculum subibat, juxta Poetam: *Virtus ubi clara virorum cernitur.*

Et sane vere videbatur reprehendere accurate dependenti: familiaritate vero et humanitate mundum excedere visus est: et propterea eum mirabantur accusati, et erga eum ut litium amantem male affecti erant. Verum ille exemplar veræ concordiæ in seipso circumferens, ex illo cæteros astimabat.

Tria esse omnes asserrunt principia prima et maxima ejus cognitionis, quæ res contemplari solet,

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ἢ om. B. ¹⁸ μὲν add. A. ¹⁹ ἀσφαλῆα A. ²⁰ ἐδοξάζετο om. Suidas v. Ἀφῆλεια et Εὐθύγλωττος. ²¹ οὐκ ἦν — cf. Suidas v. Παρίστασθι. ²² τὰ ἄλλα πάντα] τὰλλα Suidas v. διαθέτης, qui mox μέρος ante εἰς ponit. ²³ σοφός] σαφώς A. ²⁴ δὲ om. A, de re cf. Toup. 1, p. 317. ²⁵ προσλαβῶν B. ²⁶ δὲ A: τε ζ. ²⁷ γεγηρακώτων καὶ σοφία τινι κεκραμένων Suidas v. Ἀχροατής. ²⁸ προσίσταται A cum Suida v. Ἀναλκίς et Φῶτα· προσίστατο ζ. ²⁹ φύγαδε Suidas priore loco: qui articulum ei utroque om. ³⁰ καταβαίνει A cum Suida: καταλαμβάνει ζ. cf. Toup. 1, p. 121. ³¹ διατίθεται A et Suidas: διὰ εἰλέ τε καὶ ζ. ³² τὸ add. A.

NOTÆ.

(1) Amplius hinc Suidas descripsit in dictione φύγη ubi locus hic ἀμαρτύρωσ ἀλλοιούρ, quanquam et infra legitur.

A ἢ ὅπως ἂν τις ἐθέλοι καλεῖν, τριττὴν ἔρασκε γίνεσθαι πολιτεῖαν, ἔχουσαν μὲν ἐκάστην τὰς τρεῖς, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι ἐν τῷ πᾶν μορφουμένην, καὶ τὴν μὲν ²⁰ προίνατα μάλιστα κατὰ λόγον, ἦν ἂν τις οἶμαι τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον ἱπονομάσειεν ἢ τὴν χρυσοῦν γενεάν ἢ τὸ θεῶν ἀγχισπορον γένος, ὅσα ἐν σχήματι μύθου σεμνύνουσιν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθήμενοι ποιηταί. Ὁ δὲ πρὸς τῇ ἀφελείᾳ ²¹ οὕτω κατὰ τὴν ἀψευδέϊαν ἠγάπα, ὥστε καὶ εὐθύγλωττος εἶναι πέρα τοῦ-δέοντος ἐδοξάζετω, ²² καὶ οὐδ' οἰοῦντο ἔχειν ἐν ἑαυτῷ προσπιούμενον. Πολλοὺ γὰρ καὶ ἐδέττει τοῦτο παθεῖν. Οὐκ ἦν ²³ φιλοχρημάτος, ἀλλ' οἰκονομικῶς κατὰ φύσιν· ἦν γὰρ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ²⁴ σοφός ²⁵ οἴκου διαθέτης, καὶ πολὺ τι τῆς ἡμέρας εἰς ταῦτα ἀνήλισκε μέρος, τὰ μὲν αὐτοῦργων, τὰ δὲ διατάτων.

B Καὶ ὁ μὲν διαναστάς, ἐπειδὴ ἕως ἐγεγόνει, ἔτι τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς ὀμφῆς κατεχόμενος διηγείτο τὸν ὄνειρον. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἔναρ ἀντὶ ὀπρωτοῦσης ἐπεδίδου, ἀπερ ἀκήρεια διεξιῶν. Ὑποπεσῶν δὲ ²⁶ συμφορᾷ δημευοῦση τὰ ὄντα ὁ πρὶν τὴν παραθήκην ἀποστερήσας, κακείνην, καὶ τῶν αὐτοῦ ὅσα ἠδύνατο, προλαβῶν ²⁷ παρέβατο τῷ πιστοτάτῳ τῶν πολιτῶν. Ὡς δὲ παρέδέξατο ὁ Ἐπιδαύριος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἦν ἀπιστέρητο παραθήκην, καὶ ἐπέγνω ταύτην, ἦσαν μὲν οἱ συνεδούλεον κατέχειν τὰ οἰκεία καὶ μὴ ἀποδοῦναι τῷ κατ' ἀρχὰς ἀπιστερηκώτι, ὁ δὲ ἐν οἷς ἐπιστεῦθη οὐκ ἔμετο δεῖν ἀπιστος γενέσθαι, οὐδὲ καταρρύπαίνειν τὴν πασῶν ἀρετῶν ὠφελιμωτάτην πιστότητα διὰ τῆς εὐλόγου φαινομένης ἀπιστίας, οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος ἀλλ' εἶναι ἤθελε, βαθεῖαν τῷ ὄντι καὶ αὐτὸς αὐλακα διὰ φρενῶν καρπούμενος. Ἐπεδέξιζε δὲ ²⁸ ὅσον οὐκ ἦδη τὸ τοιοῦτον ἢ τῶν καθ' ἕκαστα τοῦ λόγου διεξέδοξ.

Ἐφθέγγετο μὲν ἐλάχιστα, τὰ πολλὰ δὲ ἔκρηστο λόγων γεγηρακώτων ²⁹. Ὁ μέγας ἀνὴρ οὐδὲνα μικρὸν ἀγῶνα προσίσταται ³⁰, ἀλλ' ὅπου φύγαδες ³¹ εἰ ἄλλοι δι' ἀνανδρίαν ἀποδιδράσκουσιν, ἐνταῦθα καταβαίνει ³² παραβαλλόμενος. [1033 R.] Ἐνθα ἀμετῆ διατίθεται ³³ ἀνδρῶν κατὰ τὸν Ποιητὴν.

Καὶ δὴ ἐδόκει τῷ ὄντι δίκαια μέμφοσθαι τῷ γε ἀκριβεῖ λογισμῷ. Τῷ δὲ συνῆθει καὶ ἀνθρωπίνῳ πολλαχῆ τὸ ³⁴ μέτριον ἐδοξεν ἂν ὑπερβαίνειν. Καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ πολλοῖς οἱ ἐγκαλούμενοι, καὶ ὡς φιλαίτιου περὶ αὐτοῦ δίκειντο [549 H.] τὰς γνώμας. Ὁ δὲ παραδειγμα ἀληθινὸν ὁμονοίας ἀληθινῆς ἐν ἑαυτῷ περιφέρων πρὸς τοῦτο τοὺς ἄλλους ἔκρινε.

Τρία πάντες ὁμολογοῦσι πρῶτα καὶ μέγιστα στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων φιλοθεάμενος ἱστορίας, ἔρωτα

τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν δεινότητον ἰχνευτῆν ὄξειαν ^A καὶ ἀγγίχουιν φύσεως δύναμιν. ἐπὶ πολλὰ δὲ ὀλίγου φέρεσθαι δυναμένην, ἐτοιμοτάτην συνίναϊ καὶ γνωρίζειν τὰ ἴχνη τῶν θηραμάτων, ὅσα τε ^B ἀληθῆ καὶ ὅσα ψευδῆ ἔστι πρὸς τὴν ἀγρὰν · ἐκ δὲ αὐτῶν τριῶν ^C φιλοπονίαν ἀτροτον, οὐκ ἔωσαν τὴν ψυχὴν ἡρεμεῖν ἕως ἂν ἐπὶ τέλος ἔλθῃ τοῦ κυνηγεσίου, ὃ ἔστι τῆς ἀληθείας ἡ εὐρεσις.

Ὅτι ἀγγίχουιν καὶ ὀξύτητα ὁ Ἰσίδωρος, φησὶν, ἔλεγεν οὐ τὴν εὐκίνητον φαντασίαν, οὐδὲ τὴν δοξασιτικὴν εὐφυσαν, οὐδὲ μόνην (ὡς ἂν τις οἰηθείη) διάνοιαν εὐτροχον καὶ γόνιμον ἀληθείας · οὐ γὰρ εἶναι ταύτας αἰτίας, ἀλλὰ τῇ αἰτίᾳ δουλεύειν εἰς νόησιν · τὴν δὲ εἶναι θεῖαν κατοκωχὴν ^D, ἡρέμα διανοίγουσαν καὶ ἀποκαθαίρουσαν ^E τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα, καὶ τῷ νοεῖν φρεσὶ καταλάμπουσαν, εἰς θεῖαν καὶ γνώρισιν ^F τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους. Εὐμοίριαν ταύτην ἔκεινος ὠνόμαζε, καὶ ὡς οὐδὲν γένοιτ' ἂν ἄνευ αὐτῆς εὐμοίριας, ὡς οὐδὲ ὄφθαλμῶν ὕψαιόντων ἄνευ τοῦ οὐρανόθεν φωτός, διετείετο. Τὸ ὑψηλόνου ^G καὶ τελεσιουργόν εἶχεν, οὐ περιτὰ κάτω στρεφόμενον, ἀλλ' εὐθύς ἀναθρόσκον ἀπὸ μικρᾶς ἀφορμῆς ἐπὶ τὰ προσέβητα τῶν θαυμάτων, αὐταῖς γὰρ ταῖς Πλάτωνος ἀκηράτοις ἐνοίαις οὐ κατὰ τὰς συνήθειαι τῶν πολλῶν φιλοσόφων ἐπιβολὰς ἐνεφύετο, μετὰ δὲ γὰρ Πλάτωνα καὶ ταῖς θαυμασταῖς Ἰαμβλίχου περὶνοίαις. Ὅτι οὐκ ὀλίγους τῶν φιλοσοφούντων δρώμεν καὶ ἀκούομεν, τοὺς μὲν ἄβαστον εἶναι τὸν Ἰαμβλίχον οἰομένους, τοὺς δὲ αὐθάδει μεγαληγορίᾳ λόγων τὸ πλεόν ἢ ἀληθείᾳ πραγμάτων ἐπαιρόμενον. ^H ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς πολυμαθίας ^I μικρὰ ἤφατο, εἰς δὲ τὴν θειοτέραν φιλοσοφίαν ἐξώρμησε τὴν Ἀριστοτέλους. Ὅρων δὲ ταύτην τῷ ἀναγκαίῳ μᾶλλον ἢ τῷ οἰκείῳ ᾧ πιστεύουσαν, καὶ τεχνικήν μὲν ἱκανῶς εἶναι σπουδάζουσαν, τὸ δὲ ἔνθεον ἢ νοερὸν οὐ πᾶν προβαλλομένην, ὀλίγον καὶ ταύτης ὁ Ἰσίδωρος ἐποίησατο λόγον. Ὡς δὲ τῶν Πλάτωνος ἐγεύσατο νοημάτων, οὐκέτι παπταίνειν ἤξειο πόρσιον, ὡς ἔφη Πίνδαρος, ἀλλὰ τέλος ἔχειν ἠλπίζεν, εἰ τῆς Πλάτωνος διανοίας εἰσω τῶν ἀδύτων δυνηθείη διαβαλεῖν, καὶ πρὸς τοῦτο ^J ὁ πᾶς αὐτῷ δρόμος ἐτέτατο τῆς σπουδῆς. Ὅτι τῶν μὲν παλαιάτα φιλοσοφησάντων Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα θειάζει, καὶ τῶν ἐπερωμένων ^K ἐκειῶν ψυχῶν εἶναι, αἱ εἰς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, εἰς τὸ πεδίον τῆς ἀληθείας, εἰς τὸν λειμῶνα τῶν θεῶν νέμονται εἰδῶν, τῶν νεωστὶ ^L ἐπορφύριον καὶ Ἰαμβλίχον καὶ Συριανὸν καὶ Πρόκλον ^M καὶ ἄλλους δὲ ἐν μέσῳ τοῦ χρόνου πολλὸν θησαυρὸν συλλέξαι [550 H.] λέγει ἐπιστημῆς θεοπροπῶς. Τοὺς μέντοι ὀνητὰ καὶ ἀνθρώπινα φιλοπονουμένους [1036 R.] ἢ συνέντας ὀξείως ἢ φιλομαθεῖς

VARIÆ LECTIONES.

^A ὄξειαν δὲ καὶ Suidas v. Ἀγγίχουια. cf. idem v. Ἐρωσ et Στοιχεῖα ὄρχαι. ^B τε A : τοῦ ζ. ^C τριῶν] τοῦτων B. ^D κατοκωχὴν A. κατοκῆν B : κατακωχὴν ζ cum Suida v. Κατακωχῆ. ^E ἀποκαθ. A et Suidas : ὀποκαθ. ζ. ^F γνώρισιν] νόησιν Suidas v. Εὐμοίρια. ^G ὑψηλόνου] ὑψηλὸν οὐδ. A. ^H πολυμαθείας B. ^I τούτῳ ζ. ^J ἐπερωμένων] cf. Tourp. II, p. 118.

NOTÆ.

(3) Suidas dictione ἀγγίχουος, et Henr. Steph. Theophrastus in ἐπιστροφῆς.

(4) Oda 4 Olymp. μηκέτι πάπταινε πόρσιον. Ne

PATROL. GR. CIII.

amore honesti et boni peritissimum indagatorem, acutam solertemque ingenii facultatem, quæ brevi ad multa ferri possit, promptissimam ad intelligendum et cognoscendum vestigia rerum quaerendarum, quæ vera, quæ falsa ad adipiscendum sint : e tribus his laboris amor indefessus oritur, non permittens animum quiescere, donec ad investigandi finem venerit, qui est veritatis inventio (3).

Solertiam et acrimoniam Isidorus dixit esse imaginationem non facile mobilem, neque ingenium facile opinioniones comminiscens, neque solam, ut aliquis putarit, intelligentiam volubilem, et gignentem veritatem. Neque enim has esse causas, sed ad intelligendum causæ servire : divinum vero esse instinctum, sedate aperientem et repurgantem animæ oculos, et intelligibili luminæ illustrantem, ad verum falsumque et videndum et cognoscendum. Bonam constitutionem ipse appellavit, nullumque sine ea esse emolumentum, neque oculorum sanorum commodum sine cœlesti lumine asseruit. Speculationi aptum animum habebat simul et rebus gerendis, non 337b ad hæc inferiora inclinatum, sed statim se elevantem etiam parva occasione ad præstantissimas illas contemplationes. Ipsaque Platonis perfectis notionibus non secundum consuetos aliorum philosophorum conatus inhaesit. Post Platonem vero etiam Jamblichi mirabilibus commentis. Videmus multos philosophorum et audimus, hos quidem putantes Jamblichum intellectu difficilem esse, illos vero hunc superba grandiloquentia verborum magis quam rerum veritate se effluentem. Rhetoricas poeticasque artes parum attingit, sed ad sanctiorem Aristotelis philosophiam se convertit, vidensque illam necessariis ratiocinationibus magis quam proprio sensui credere, et ut via ac ratione procedat, divinis autem imaginationibus non adeo uti, parum etiam de hac sollicitus fuit : ubi autem Platonis sententias gustavit, non jam aspicere, ut ait Pindarus (4), dignatus est ulterius. Sed finem consecuturum speravit, si in Platonis sententiarum adyta penetrare potuisset, et eo omne suum studium, impetumque convertit. Antiquissimos philosophos Pythagoram et Platonem ut deos coluit, et eorum animas alas, quas in locum supercœlestem, inque campum veritatis, et pratum elevatas divinis putavit ideis pasci. De recentioribus vero Porphyrium, Jamblichum, Syrianum, Proclum, et alios mediæ ætatis, magnum thesaurum collegisse divinæ scientiæ dicit. Eos autem qui in caducis et humanis studiis libenter occupantur, vel qui intelligere acute ac scire multa volunt, non magno-

amplius circumspice longius. Utitur et Oda 3 extrema et in Pythiis oda 3. Ὅστις ἀισχῆνων etc. ut proverbii speciem obtinere videatur.

mere conferre ad sublimem ac divinam sapientiam. Antiquorum enim Aristotelem et Chrysippum ingeniosissimos et discendi cupidissimos, quin etiam laboriosos, nec tamen omnino ad summum ascendisse. Recentium vero Hieroclem, et similes, scientiis humanis nulli quidem fuisse inferiores, sed in divinis notionibus non admodum fuisse versatos tradit. Librorum copiam reprehendit, quæ potius multarum opinionum, quam cognitionum causa est. Uno vero solo præceptore acquiescens, ad hunc unum **338^a** seipsum effingebat, illius dictata exscribendo. Præsentia, ut apparet, hæc non amavit, nec status adorare volebat: sed jam ad ipsos accessit deos intus latentes, non in adyto, sed in arcano sui, quod aliquando summæ est ignorantie. Quia ratione igitur ad eos, cum sic essent, adiit? vehementi amore, eoque latente. Et quis alius amor nisi oculus? et quemnam hunc dicimus, sciunt qui experti sunt: dicere autem non possumus, ac ne cogitare quidem. Dixit quispiam illum non verba, sed rerum dicere substantias. Promptissime inveniebat de quibus ipse dubitabat apud alios, et de quibus alii apud ipsum discabant, non multarum quidem rerum cognitione, et alienarum doctrinarum scientia obruendo veritatem, dubitantes autem confutando, sed excellentis ingenii vi, ac plane divina; et immenso desiderio divina pervestigandi veritatem compertam, vaticinanti similis erat. Poterat perspicere quid reconditum tegeter oratio, quidve sanum inesset. Marinus, qui Procli successor (5), et Isidori cum cæteris in Aristoteleis doctor, cum librum multorum versuum scripsisset in Philebum Platonis, eumque legere juberet Isidorum, et judicium ferre an vulgari posset, ille libro lecto, sententiam suam libere patefecit, nullam tamen inconcinnam vocem emisit, hanc tantum: videri magistro digna. Marinus hoc intelligens, librum igni tradidit.

σον ἀφήκε φωνήν, τοσοῦτον δὲ μόνον ἐφη, ἱκανὰ εἶναι διέφθειρε τὸ βιβλίον.

Hoc etiam a cæteris philosophis distabat Isidorus, quod non sola syllogismorum vi se aut suos vellet adhærere veritati: cumque veritas non una videatur via, nolebat eos ratione, veluti cæca in rectam viam ductrice, impelli. Sed persuadere semper adnisus est, et oculos ad animam referre: aut si inessent, repurgare. Cum imperatorum res gestas scribere jussus, obsecutus est: de quo opere dicam, quod scio, cum eo perducta erit oratio: non dice modo, quasi ne audire quidem debuerim. Neque Leontius, qui optime **338^b** sibi consultum puta-

α εἶναι βουλομένους οὐδὲν μέγα ἀνύτειν ¹⁶ εἰς τὴν θεοπρεπῆ καὶ μεγάλην σοφίαν. Τῶν γὰρ παλαιῶν Ἀριστοτέλη καὶ Χρυσίππῳ εὐφυσεστάτους γενομένους, ἀλλὰ καὶ φιλομαθεστάτους γεγονότας, ἔτι δὲ καὶ φιλοπόνους, οὐκ ἀναβῆναι ὁμοῦς τὴν διην ἀνάβασιν. Τῶν δὲ νεωτέρων Ἱεροκλέα τε καὶ εἰ τις ὁμοῖος, οὐδὲν μὲν ἐλλείποντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην παρασκευὴν, τῶν δὲ μακαρίων νοημάτων πολλαγῆ πολλῶν ἐνδεεῖς γενομένους φησίν. Ὅτι καὶ ¹⁷ τῶν βιβλίων τὸν ὁμαδὸν παρητήτο, πολυδοξίας μᾶλλον αἴτιον ὄντα ἢ πολυνοίας. Ἐνὶ δὲ μόνῳ τῷ διδασκάλῳ ἐκαναπαυόμενος πρὸς μόνον ἐκεῖνον ἀπετύπου ἑαυτὸν, τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ¹⁸ ἀπογραφόμενος. Δηλὸς δ' ἦν οὐκ ἀγαπῶν τὰ παρόντα οὔτε τὰ ἀγάλματα προσκυεῖν ἐθέλων, ἀλλὰ ἦδη ἐπ' αὐτοὺς τοὺς θεοὺς **B** ἰέμενος εἰσω κρυπτομένους, οὐκ ἐν ἀδύτοις, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀπορρήτῳ, ὅτιποτέ ἐστι, τῆς πάντελους ἀγνωσίας. Πῶς οὖν ἐπ' αὐτοὺς ἴετο τοιοῦτους ὄντας; Ἐρωτὶ δεῖνῳ, ἀπορρήτῳ καὶ τούτῳ. Καὶ τίς δὲ ἄλλος ἢ ἀγνωστος καὶ ὄκρως; Καὶ τίνα τοῦτον φαμεν, Ἰσασιν οἱ περὶβέντες, εἰπεῖν δὲ ἀδύνατον, καὶ κῆσαι γὰρ οὐδὲν μᾶλλον ῥέδιον. Εἴπεν ἂν τις οὐ λόγους αὐτὸν, ἀλλὰ πραγμάτων φθέγγεσθαι οὐσίαις. Ἦν δὲ καὶ εὐρετῆς ἐτοιμώτατος ὧν τε αὐτὸς ἠπόρει πρὸς ἑτέρους, καὶ ὧν ἕτεροι πρὸς αὐτὸν, οὐ πολυμαθὴς καὶ ἄλλοτριῶν δοξασμάτων ¹⁹ ἱστορίᾳ καταχωννύ; μὲν τὴν ἀλήθειαν ²⁰, ἐπιστομίζων δὲ τοὺς ἀπορούντας· ἀλλὰ βώμη γενναίας φύσεως καὶ θεῶν ἀγχισπόρου ²¹, πόθῳ τε ἀμηχάνῳ τῆς περὶ τὸ θεῖον βακχείας, ὅσον ἀπομαντευομένην ἔφακε τὴν τῆς ἀληθείας εὐρεσιν. **C** Ἦν δ' ἱκανὸς διδεῖν ²² ὅπῃ τε σαθρὸν ²³ φθέγγεται ὁ λόγος, καὶ ὅπῃ ὑγιές. Μαρῖνος δὲ ὁ Πράξιου διάδοχος, ὁ ²⁴ καὶ Ἰσιδώρου (μετὰ καὶ ἄλλων) τῶν Ἀριστοτέλους λόγων διδασκαλός, ὑπόμνημα πολῦ στιχόν εἰς Φίληθον συντάξας τοῦ Πλάτωνος, οὗτος τῷ Ἰσιδώρῳ ἐντυχεῖν τε τῷ ὑπομνήματι καλεῖσθαι, καὶ ἐπικρίναι εἰ ἐξοιστόν. Ὁ δὲ ἀναγνοὺς οὐδὲν ἀπεκρύφατο τῶν αὐτῷ δοκούντων, οὐ μέντοι οὐδὲ ἀμυνομένον λόγον. Ὁ εἰδὼς οὐ λέγω, ὡς μηδὲ ἀκού-

Ἐξαίρετον δ' ἦν αὐτῷ παρὰ τοὺς ἄλλους καὶ τοῦτο φιλοσόφους· οὐκ ἠβούλετο συλλογισμοῖς ἀναγκάζειν μόνον οὔτε ἑαυτὸν οὔτε τοὺς συνόντας ἐπακολουθεῖν τῇ ἀληθείᾳ μὴ ὀρωμένη ²⁵, κατὰ μίαν ὁδὸν πορεύεσθαι συναλαυνομένους ὑπὸ τοῦ λόγου, ὅσον τυφλοὺς ²⁶ τὴν ὀρθὴν ἀγομένους πορείαν· ἀλλὰ πείθειν ἐσπούδαζεν αἰεὶ καὶ ἔβην ἐντιθεῖναι τῇ ψυχῇ, μᾶλλον δὲ ἐνοῦσαν διακαθαίρειν. Ὑπηρεσίαν ἐτέλει, ἢ πρὸς τάχος ἐπετέτακτο ²⁷ γράφειν τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων προστατάμενα ²⁸. Περὶ οὗ ἐρῶ κατὰ τὸν ἱκνούμενον λόγον. Ὁ εἰδὼς οὐ λέγω, ὡς μηδὲ ἀκού-

VARIAE LECTIONES.

¹⁶ ἀνύτειν B: ἀνύτειν ζ. ¹⁷ καὶ add. A. ¹⁸ Cf. Suidas v. Μαρῖνος οὗτος. ¹⁹ δοξασμάτων) δραμάτων Suidas v. Εὐρετῆς. ²⁰ ἀλήθειαν] ἀλήθειαν καὶ ἀποκρύπτων id. ²¹ Cf. Suidas v. Ἀγχισπόρος, Ἀμήχανον, Πολυήκοος. ²² ἰδεῖν Suidas v. Πρόσοιτο. ²³ σαθρὸν A cum Suida: ὑψαυρὸν ζ correxerunt etiam Hemsterhusius ad Polluc. viii, 104, et Leichius, p. VII. ²⁴ alterum δ om. B. ²⁵ ὀρωμένη ζ. ²⁶ τυφλοῦ τινος ὀρθὴν ἀγομένου ζ. ²⁷ ἀπετέτακτο A. ²⁸ πραττόμενα ζ.

NOTÆ.

(5) Cujus et vitam Marinus Neapolites, quæ exstat, conscripsit sup. cod. 181. Vide Suidam in Marino.

σαι ὤφελον. Ὁ δὲ Λαόντιος ἄριστα βεβουλεύσθαι ^{27, 28} νομίζων οἰκαθε ἱπανήει μετὰ [551 H.] παρήσσιας ἀτυχοῦς καὶ κακοδαίμονος, οὐ πλουτήσας οὐδὲ σωθεῖς, ὡς ἔρετο, ἀλλὰ σημιωθεῖς μὲν εὐσεβεῖας θεοφιλοῦς, πανωλεθρία δὲ τὴν ψυχὴν διαφθαρείς. Ὁ μὲν οὖν ²⁹ οὕτω διήνητλησε πάντα τὸν βίον ἐν συμφοραῖς. Οὐδεὶς δ' οὕτως ἦν τὴν ψυχὴν ³⁰ ἀτεράμων καὶ βάρβαρος, ὅς οὐκ ἐπαίθετο ³¹ καὶ κατακλειέτο τοῖς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ στόματος ἐκείνου ῥέουσι λόγοις· τοιαῦτα τις ἐπεκάθητο πειθῶ τοῖς χεῖλεσι τοῦ ἀνδρός, [1037 R.] οὐκ ἀνθρώπειόν τι χρῆμα, ἀλλὰ θειώτερον. Φύσιν ἀξιάγαστος, μέγας μὲν τὸ σῶμα καὶ εὐμήκης ἰδεῖν, καλὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς τῆν ³² ὄψιν, τῆς δ' ἡλικίας ἐν τῷ φρονιμωτάτῳ τότε γεροντῶς, εὐόμιλός τε καὶ ἡδύς, ἱκανὸς καὶ ὠφέλιμος τοῖς ἐντυγχάνουσι. Καὶ τὴν ³³ τροφήν ἐκλήρωσατο μετρίαν τινα καὶ ἄθρυπτον, οὕτε κακουργοῦσαν διὰ πένιαν, οὕτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν, ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικὴν, τὸν ³⁴ Δώριον τρόπον ³⁵ τῆς τύχης ³⁶ ὡς ³⁷ ἀληθῶς ἡρμοσμένην. Μόνος δὲ ἀνθρώπων, ὧν ἀκοῆν οὐχ ἤλιξεν, ἀλλὰ πρεσβύταις καὶ πρεσβυτικαῖς λόγοις

A hat, cum dicendi libertate infelici ac infortunata domum revertit, neque dives factus, nec servatus, ut putabat, sed divina privatus pietate, animo corruptissimo ac perditissimo fuit. Sic quidem omnem vitam in infortunis transegit. Nemo adeo immitti fuit animo et barbaro, qui sacro Isidori ab ore verbis manantibus non persuasus fuit et mitigatus, talis in labris viri insidebat suadela, non humanum opus, sed divinum, natura sua admiratione dignus erat. Ingenti quidem corpore et spectabili proceritate, visu pulcher et facilis, ad maturam aetatem cum pervenisset, comis et suavis, commodus, et colloquentibus utilis: mediocri nec delicato usus est cibo, neque propter paupertatem noxio, neque propter divitias opiparo: sed et musicam adhibuit temperatam, et Dorico (6) modo revera accommodatam. Solus ipse inter homines, quos audivimus, antiquum proverbium (7) re ipsa coarguit, non juvenibus, sed senibus ac senum congressu delectabatur.

Isμεν. τὴν παλαιὰν παροιμίαν ³⁸ ἔργῳ διήλεγξεν > τερπόμενος.

Εἰποις δ' ἂν καὶ μόνος ἀνθρώπων οὐς ἀκοῆ ἔσχεν ἢ ἔργῳ· ἢ καὶ οὕτως, οἱ πρὸς ἀκοὴν ἤλθον, ἢ ὧν εἰς κατάληψιν ἀκοῆ ἦκεν, ἢ οὐς δι' ἀκοῆς ἔσμεν, ἢ οὐς διασώζει μνήμη, ἢ οὐς οὐκ ἔσθεσε λήθη, καὶ πολλὰ τοιαῦτα.

Dixeris, et solus inter homines quos audivit, vel cognovit, vel etiam sic, qui ad famam venerunt, vel quorum fama innotuit, vel quos fama novimus, quos memoria servavit, vel quos oblivio non delevit, aliaque similia.

Ἵτι φυλακεία οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐκάλουον τὰ ἐκμαγεῖα τῶν γυναικείων μολυσμῶν. Οὐκ ἦν δὲ γνήσιος ὁ γάμος, εἰ μὴ ὁ ἱερεὺς ὁ τῆς θεοῦ ἐν τοῖς γαμικοῖς συμβολαίοις ὑπεσημήνατο χειρὶ τῇ ἑαυτοῦ. Ἵτι Ἱεροκλῆς ³⁹ ὁ τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατριβὰς ὑψηλοφροσύνη καὶ μεγαληγορία κοσμήσας, μετὰ τοῦ σεπτοῦ ⁴⁰ καὶ μεγαλοπρεποῦς εὐρους ⁴¹ τε τὴν διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν ἦν ⁴², καὶ διαφέρων εὐγλωττία καὶ εὐπορία τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων καταπληττε πανταχῇ ⁴³ τοὺς ἀκρουωμένους, πρὸς τὴν Πλάτωνος ἀμιλλώμενος ἀεὶ καλλιῤῥημοσύνην καὶ πολὺνοίαν. Οὕτως ποτε τὸν Πλάτωνος Γοργίαν τοῖς ἑταίροις ἐξηγεῖτο· εἰς δὲ τις τῶν ἀκροατῶν, Θεοσεβίως, ἀπεγράφατο ⁴⁴ τὴν ἐξήγησιν. Πάλιν δ' οἷα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τοῦ Ἱεροκλέους εἰς τὸν Γοργίαν καταβαλλομένου μετὰ τινα χρόνον τὴν ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράφατο, καὶ ἀντιπαραβαλὼν ⁴⁵ τὰ πρότερα καὶ τὰ ὑστερα εὗρεν οὐδὲν τῶν αὐτῶν ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐκάτερα δὲ ὁμοῦ, ὃ καὶ παράλογον ἀκούσαι, τῆς Πλάτωνος ἐχόμενα καθ' ὅσον οἶόν τε προαιρέσεως. Τοῦτῳ ⁴⁶ μὲν οὖν ἐπιδείκνυται τοῦ ἀνδρός ἡλικίον ἦν ἄρα τὸ τῶν φρενῶν πέλαιος. Γυναικεῖα παιδοποιὸν ἀγεται. Ὡς δ' οὐκ ἐπαίθετο τὸ δειρμόνον τῆς γυναικὸς ἐξελεῖν λόγοις ἡμερωτέροις,

C Alexandrini pannos sordium muliebrum nominabant Phylacea. Non erant legitimæ nuptiæ, nisi sacerdos dei matrimonia manu sua notasset. Hierocles, qui scholas Alexandriæ instituit, constans et magnificus excellenti ingenio et facundia puleberrimorum nominum, et verborum facilitate et copia, in sui admirationem auditores rapiebat, cum Platonis oratione venusta et docta semper contendens. Hic aliquando Platonis Gorgiam sociis explicabat. Unus vero auditorum Theosebius explicationem descripsit. Iterum vero, ut verisimile est, secundam explicationem Hieroclis Gorgiam 339a explicantis post aliquod tempus similiter descripsit, et collatis prioribus cum secundis, nihil, ut sic dicam, eorumdem invenit. Utraque tamen, quod sane auditu novum est, Platonis, quoad ejus fieri poterat, institutum continebat. Hinc colligitur quanta viri illius in sententiis copia. Uxorem quoque ex qua liberos susciperet, ducit, cujus postquam dæmonium mansuetioribus verbis egredi recusaret, juramentis illud Theosebius, quamvis nec magiæ esset peritus, nec miracula patrasset, exire compulit. Juravit solis radios prætendens, per Deum Hebræorum (8). Dæmon vero expulsus est clamans, se

VARIÆ LECTIONES.

^{27, 28} ὁ δὲ — βεβουλεύσθαι A: οὐδὲ — βουλεύσθαι C. ²⁹ οὖν et mox δ' add. A. ³⁰ τὴν ψυχὴν post βάρβαρος ponit B. ³¹ ἐπαίθετο] ἐπέγγετο Ruhuken. Tim. p. 249 a. ³² τὴν B: εἰς C. ³³ καὶ τὴν [τὴν δὲ Suidas v. Ἄθρυπτος. ³⁴ τὸν] καὶ τὸν idem. ³⁵ τρόπον post ἀληθῶς ponit B. ³⁶ τῆς τύχης] τῆς ψυχῆς A, om. Suidas. ³⁷ ὡς; om. A. ³⁸ Cf. Suidas v. Ἡλιξ ἡλικία. ³⁹ ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς C. ⁴⁰ σεπτοῦ] ἀτρέπτου A, cum Suida v. Ἱεροκλῆς. ⁴¹ εὐρῶν B cum eodem. ⁴² ἦν om. Suidas. ⁴³ πανταχοῦ idem. ⁴⁴ ἐπεγράφατο A. ⁴⁵ ἀντιπαραβάλλον B. ⁴⁶ τοῦτο C.

³⁹ τὴν ψυχὴν post βάρβαρος ponit B. ⁴⁰ σεπτοῦ] ἀτρέπτου A, cum Suida v. Ἱεροκλῆς. ⁴¹ εὐρῶν B cum eodem. ⁴² ἦν om. Suidas. ⁴³ πανταχοῦ idem. ⁴⁴ ἐπεγράφατο A. ⁴⁵ ἀντιπαραβάλλον B. ⁴⁶ τοῦτο C.

NOTÆ.

(6) Suidas in Dorico.
(7) Arist. lib. i Rhetor. cap. De voluptate, ἤλιξ ἡλικία τέρπει.

(8) Christum intelligit. Judæi enim et Hebræi initio sunt appellati Christiani.

quidem deos colere, sed etiam hunc revereri. Omnem igitur rudentem movit, et omnia fecit et dixit, suadendo et hortando, prout ei animus fuit, nihil infectum capiens relinquere, quod suscepisset. Theosebius multa dixit de scholis Epicteti: has vero moralis Musæ fictiones ipse confinxit. Omnium vero temperantissimus Theosebius, et congressus est cum muliere prolis causa. Cum vero liberos non produxissent, fecit annulum temperantiæ Theosebius. Mulier, inquit, olim dedi annulum, procreatrix conjunctionis conciliatorem, hunc vero jam tibi do temperantiæ magistrum, adiutorem tibi semper futurum temperantis officii. Si igitur poteris, et cupieris mecum vivere caste: sin minus, licet tibi bona cum venia alii nubere, cum te amicum amicam relinquam. Ipsa autem conditionem libens accepit.

σως· τὰ νῦν δὲ τοῦτον ἐπιδίδωμι σοι σωφρονιστὴν, ἐπικουρὸν σοι παρσόμενον δεῖ τῆς σώφρονος ἡ οἰκουρίας. Εἰ μὲν οὖν δυνήσῃ τε καὶ θελήσεις ἐμοὶ συμβιώναι τὸν καθαρώτερον τρόπον· εἰ δὲ μὴ, ἔξωστιν ἀπαλλάττεσθαι πρὸς ἕτερον ἢ, εὐμενῶς καὶ πρῶτος ἐκδιδομένην παρὰ φίλον φίλην. [1040 R.] Ἡ δὲ ἡμέτερον.

Ammonius in poetarum narratione ac correctione Græcarum vocum occupatam artem dilexit (9). Hic fuit Ammonius, qui habuit asinum, quem aiunt poeticas audiendo disciplinas sæpe pabulum neglexisse, licet etiam appositum esset, et esurire cogetur: sic poetico studio asinus capl visus est. Mediocriter, inquit, Isidorus poetica attingit, parum de eis sollicitus, quod non instruant animum, sed imaginatione linguaque tenuis maneat, et illa cum omnibus exploratis notionibus pugnant, ideoque in his infirmior fuit, unde etiam hymnos quos scripsit, aliquis videat sublime quid et divinum continere, versuum tamen speciem non habere. Theon (10) non admodum ingeniosus fuit nec acutus, sed studiosus ac laboriosus, si quis alius: ideoque poetas et oratores callebat, memoriaque tenebat et ad summam utrorumque artis accuratorem venire sibi videbatur, versus tamen et orationes, licet plurimum amaret, scribere non valuit. Commissa pugna contra Scythas ante conspectum urbis Romæ, quos Attila contra Valentinianum, cui post Honorium Romæ imperabat, duxit, tanta utrinque facta est cædes, ut nemo pugnantium ab utraque parte servaretur, præterquam duces, paucique satellites eorum. Hoc verò omnium narratu maxime incredibile: cum cecidissent pugnantes, corpore defatigati, animo adhuc erecti, pugnantibus tres

ἄρκω αὐτὸν ἔπιναγάκων ὁ Θεοσεβίος, καίτοι οὐτε μαγεύειν εἰδώς, οὐτε θεωργιασμά τι μελετήσας. Ὁρξίζε δὲ τὰς τοῦ ἡλίου προσειῶν ἀκτῖνας καὶ τὴν Ἑβραίων Θεόν. Ὁ δὲ ἀπελήλατο ὁ δαίμων, ἀνακραγῶν εὐλαβεῖσθαι μὲν τοὺς θεοὺς, αἰσχύνεσθαι δὲ καὶ αὐτόν. Πάντα οὖν κάλον ἐκίνει καὶ πάντα ἐπραττε καὶ ἔλεγε πείθων καὶ παρακαλῶν, οὐδὲ ἐκείνου θυμὸς, οὐδὲν ἀπρακτὸν [552 H.] ἀπολιπεῖν ἀνεχόμενος, ἐφ' ὃ τι ἂν ὀρμήσειεν. Ἐλεγε μὲν ὁ Θεοσεβίος τὰ πολλὰ ἀπὸ τῶν Ἐπικτήτου σχολῶν, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπετεχνάτο τῆς ἡθοποιῶς διανοήματα Μούσης. Ὁ δὲ πάντων σωφρονέστατος Θεοσεβίος καὶ τῆς πρὸς γυναῖκα παιδοποιῶν ὀμιλίαν ἐδέξατο. Ἐπεὶ δὲ παῖδας οὐκ ἐγεννάτην, κατασκευασάμενος ὁ Θεοσεβίος τὸν τῆς σωφροσύνης δακτύλιον,

ἡ γυναῖκα, φησὶ τῇ γυναικί, κάλαι μὲν σοὶ ἐκιδέδωκα δακτύλιον ἀρμυρῆν παιδοουργοῦ συμβιῶ-

ἡγάπα τὴν ἐπὶ ποιητῶν ἐξηγήσει καὶ διορθώσει τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως καθημένην τέχνην. Οὗτος ἦν Ἀμμωνιανός, ὃς συνέβη κακῆσθαι δυν, ὃν φασιν ἀκρώμενον πολλάκις τῶν ποιητικῶν μαθημάτων τροφῆς ἀμελεῖν, καίτοι καὶ ἐκ παρασκευῆς καὶ λιμώττειν ἠναγκασμένων οὕτως ὥσθι φιλομαθίας ποιητικῆς ἀλοῦς ὁ βυός. Ὅτι, φησὶ, μετρίως μετέσχε τῶν ποιητικῶν Ἰσίδωρος, οὐ λίαν σπουδάσας περὶ αὐτὰ, ὅτε οὐκ ἀπτόμενα τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ μέχρι φαντασίας καὶ γλώσσης ἰστάμενα, τὰ δὲ αὐτῶν καὶ μαχόμενα ταῖς ὀμολογουμέναις ἐνομοίαι· διὸ καὶ ἐνδεέστερος ἦν ἐν τούτοις. Ὅθεν καὶ ὕμνους ὄσους ἔγραψεν, εὐραί τις ἂν τὸ μὲν ὑψηλόνου καὶ τελεσιουργὸν ἐπιφαινοντας, τοῖς δ' ἔπεσιν οὐ πάνου συνηρμοσμένους. Ἦν δὲ ὁ Θεὸν οὐ μάλα ἀγγίλους οὐδὲ δξῦς, φιλομαθῆς δὲ καὶ φιλόπονος, εἰ τις ἄλλος. Διὸ καὶ ποιητῶν καὶ ῥητόρων ἐμπειρότατός τε καὶ μνημονικώτατος γέγονε, καὶ τεχνικῆς ἀκριβείας ἐκατέρων εἰς ἀκρον ἤκειν ἐδόκει. Γράφειν δὲ μέτρα ἢ λόγους, καίτοι λίαν ἐρῶν, ἀδύνατος ἦν. Ὅτι μάχης πρὸς τῶν Ῥώμης ἀστειῶς γεγενημένης Ῥωμαίων πρὸς Σκύθας οὐκ ἄττιλας ἦγεν, Οὐαλεντιανοῦ τοῦ μετὰ Ὀνώριον Ῥώμης βασιλεύοντος, φόνος ἐρρύθη ἐκατέρωθεν τοσούτος ὡς μηδένα τῶν συμπλακέντων τῇ μάχῃ μηδέτερου μέρους περισσῶσθαι, πλὴν τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὀλίγων δορυφόρων. Τὸ δὲ παραλο-

VARIÆ LECTIONES.

ἄ τὸν B. ἡ θεωργιασμά τι A: θεωργίας μάτην C, unde Tour. n. p. 324, θεωργίας μὰ τῆν. ἡ τὸν A: τὸν C. ἡ ἔλεγε] cf. Suidas v. Ἐπικτήτος. ἡ σώφρονος] σωφροσύνης A. ἡ πρὸς ἕτερον] ἡ πρὸτερον A. ἡ Ἀμμωνιανός A ἡ καθημένην B cum Suida v. Ἀμμωνιανός. ἡ ὃ] ὃν B. ἡ πολλάκις ποιεῖ μαθημάτων ποιεῖ C. ἡ ὅτι φησὶ— περὶ αὐτὰ] ὃ δὲ Ἰσίδωρος ἐμελέτα ἅτα τῶν ποιητικῶν, οὐκ ὅσον δυνάμει ἀλλ' ὅσον ὀρέξεως εἶχεν, εἶχε δὲ ἐπ' ἐλάχιστον τῆς πρὸς αὐτὰ συμπαιδείας Suidas v. ἅτα. ἡ ἐνδεέστερος] ἀσθενέστερος A. cf. Suidas v. Ἐνδεέστερος, Ῥυθμίζει, Τελεσιουργόν. ἡ εἰ τις ἄλλος] εἰς ὑπερβολὴν Suidas v. Θεῶν σωφωτής. ἡ ἀστειῶς B. ἡ ἄττιλας B, Ἀντίλας A, Ἀτήλας C.

NOTE.

(9) Ammonius, et ejus asinus. Tales inducuntur asini etiam aurei a Luciano et Apuleio.
(10) Theon. Videndus Suidas: exstant et Theonis

progymnasmatum et in extremo Declamationes, quæ fere Libanii sunt.

ρώτατον, ὅτι φασίν, ἐπειδὴ πεπτώκασιν οἱ μαχόμενοι, τοῖς σώμασιν ἀπειπόντες, εἰ ταῖς, ψυχαῖς ἴσταντο παλιμούντες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὅλας καὶ νύκτας, οὐδὲν τῶν ζώντων εἰς ἀγῶνα ἀκολιπόμεινοι, οὕτως κατὰ χεῖρας οὕτως κατὰ θυμόν. Ἐωρᾶτο γοῦν καὶ ἔκρουετο τὰ εἶδωλα τῶν ψυχῶν ἀντιφερόμενα καὶ ταῖς ὄπλοις ἀντιπαταγούνα ⁶². Καὶ ἀρχαῖα δὲ ἄλλα τοιαῦτα φάσματα ⁶³ πολέμων μέχρι νῦν φαίνεσθαι φησι ⁶⁴, πλὴν ὅτι ταῦτα τὰ ⁶⁵ μὲν ἄλλα, ὅσα ζῶντες ἄνθρωποι κατὰ πόλεμον δρῶσιν, οὐδὲν ὕστρεῖν, φθόγγεσθαι δὲ οὐδὲ ⁶⁷ ἐπὶ μικρόν. Καὶ ἐν μὲν ἐπιφάνεσθαι ἐν ⁶⁶ τῷ περὶ Σόγδαν ⁶⁸ ποτὲ λίμνην οὖσαν πεδίω, φαίνεσθαι δ' ὑπὸ τὴν ἔω τὸ ⁶⁹ φάσμα, φωτὸς ἦδη [555 H.] τὴν γῆν ὑπαυγάζοντος, δεύτερον δ' ἐν Κούρβοις ⁷⁰ χωρίῳ ⁷¹ τῆς Καρίας· ἐν τούτῳ γὰρ φαίνεσθαι οὐ καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἀλλ' ἐνίοτε διαλείποντα ὀλίγας τινὰς, οὐδὲ ὀριζομένας ⁷² γὰρ ταύτας, περὶ ἄστρον ἕως ἡλίου λαμπρῶς ἀνατολῆς ἐν ἀέρι διαφοιτῶντα ψυχῶν ἅττα σκιοειδῆ φαινάσματα ⁷³ πολεμοῦντα ἀλλήλοις. Καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς δὲ χρόνοις πολλοὶ διηγῆσαντο, οὐχ ὅσοι τε ὄντες ψεύδεσθαι, καὶ ἐν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις αὐτῆς ⁷⁴ μέρεσιν ὁρᾶσθαι τοῦ θέρους μάλιστα καιρὸν, μεσημερίας σταθρᾶς ⁷⁵.

Ὅτι τὸν Σεβήρου ⁷⁶ ἔπικον φησὶ (Ῥωμαῖος δ' ἦν οὗτος, καὶ Ἀνθεμίου παρασχόντος ἐλπίδας ὡς ἡ Ῥώμη πεσοῦσα πάλιν δι' αὐτοῦ ἀναστήσεται, ἐπὶ Ῥώμην, ταύτης προαναχωρήσας, ἐπανῆκε καὶ τιμῆς ὑπατικῆς ἔτυχε), τούτου τολύνω ὁ ἵππος, ᾧ τὰ πολλὰ ἐχρήτο, φηγόμενος σπινθήρας ἀπὸ τοῦ σώματος πολλοὺς τε καὶ μεγάλους ἔφειε, ἕως αὐτῷ τὸ τέρας εἰς τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ κατηνύσθη ⁷⁷. Ἀλλὰ καὶ Τιβερίω υἱος, ὡς Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς φησιν, εἰ μερακίω ὄντι καὶ ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ λόγοις ρητορικῶς διατρέθοντι [1041 R.], τὴν βασιλείαν διὰ τοῦ αὐτοῦ ⁷⁸ παθήματος προεμφύσεν. Ἀλλὰ καὶ τῶν ⁷⁹ περὶ Ἀττίαν ἕνα ὄντα τὸν Βαλέμεριν ⁸⁰ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ σώματος ἀποπάλλειν σπινθήρας· ὁ δὲ ἦν ὁ Βαλέμεριν Θεουδερῆου πατήρ, ὃς νῦν τὸ μέγιστον ἔχει κράτος Ἰταλίας πάσης ⁸¹. Λέγει δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς ὡς καὶ ἐμοὶ ἐνδουμένῳ τε καὶ ἐκδουμένῳ, εἰ καὶ σπᾶνιον τοῦτο συμβαίνει, συμβαίνει δ' ὄντι σπινθήρας ἀποπηδῶν ἐξαισίου, εἶθ' ὅτε καὶ κτύπον παρέχοντάς, ἐνίοτε δὲ ⁸² καὶ φλόγας ὅλας καταλάμπειν τὸ ἱμάτιον, μὴ μέντοι καισῶσας. Καὶ τὸ τέρας ἀγνοεῖν εἰς ὃ τελευτήσει, ἰδεῖν δὲ λέγει καὶ ἀνθρωπὸν τινα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀφιέντα σπινθήρας, ἀλλὰ καὶ φλόγα ἀνάπτοντα, ὅτε βούλοιο, ἱματίῳ τινὶ τραχεῖ παρατριβομένης. Ἦλαυνε τὸν ἵππον, ὅσον εἶχε τάχους· εἶχε δὲ τῶν ἄλλων ἐνδεέστερον. Τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀποτυχῶν, ἐπὶ τὸν ἱεζύχιον καὶ ἀπράγμονα βίον

A integras noctes et dies, nihil viventibus pugnando inferiores, neque manibus, neque animo. Visæ igitur et auditæ animarum formæ pugnantes, et armis strepentes, et antiquas, similesque bellorum facies in hunc usque diem videri aiunt, nisi quod omnia illa faciēdo, quæ vivi homines bellando solent, ne parvam quidem odere vocem possint, et unum spectrum quidem videri in campo juxta Sudam [scilicet Soedam], qui olim palus fuit: videri autem mane visionem, aurora jam terram illustrante. Secundo in Cubis campo Cariz. Ibi enim non quotidie, sed interdum aliquibus diebus, nec illis certis, circa crepusculum matutinum aurora oriente, in aere frequentia animarum spectra umbrarum figura inter se pugnantia videri. Et nostra tempestate multi nararunt homines bonæ fidei, juxta Siciliam in campo nominato **340** a Tetrasyrgio, et in aliis non paucis locis videri equitum pugnantium simulacra, idque maxime æstatis tempore, cum ardentissimus est meridies.

κατὰ Σικελίαν ἐν τῷ λεγομένῳ πεδίῳ τετρασυργίῳ ἵπποτῶν πολεμίων ἐπελαυνόντων φάσματα, κατὰ τὸν Ἰσταμῆνης.

Severi equus (qui Romanus erat, spem faciente Anthemio, Romanam eversam iterum per ipsum erigendam Romam, hac spe cum prius discessisset, reversus consulatum adeptus): hujus igitur equus, quo multum usus est, tractatus scintillas e corpore multas, et magnas ejecit, donec illi portentum hoc ad consularem dignitatem Romæ illum evexit (11). Sed et Tiberio asiurus, ut refert Plutarchus Chæronensis, adhuc juveni, et in Rhodo operam danti eloquentiæ, imperium eodem eventu præsignificavit. Sed et Balemerin unum ex Attilæ aulicis de suo corpore jecisse scintillas. Hic Balemeris pater fuit Theodorici ejus, qui nunc summum totius Italiæ imperium tenet. Dicit autem etiam de seipso auctor: Etiam mihi cum et induor, et exuor, etsi id raro admodum accidit, accidit tamen, ut scintillæ ingentes exsiliant, aliquando cum sonitu, interdum etiam flammæ integræ vestem illustrent, nihil tamen exurant, et se ignorare quo hoc portentum tenderet. Vidisse se ait et hominem quemdam e capite scintillas evibrantem, et flammam, cum vellet, e capite veste asperiore attrito excitantem. Impulit equum quam potuit celerrime, indignus et aliis rebus. Reipublicæ administratione excidens, ad quietam otiosamque vitam se contulit, odio eorum qui in republica molesti erant. Venerunt ad Severum Brachmanni juxta Alexandriam, et proprio hospitio illos et debito cultu suscepit. Hi de gentis more

VARIE LECTIONES.

⁶² ὄπλοις καὶ ἀντ. A. ⁶³ φαινάσματα ζ. ⁶⁴ φασί ζ. ⁶⁵ τὰ add. A. ⁶⁷ οὐδέ A: οὐκ ζ. ⁶⁸ ἐν add. A. ⁶⁹ Σόγδαν A: Σούδαν ζ. ⁷⁰ τὴ add. A. ⁷¹ κούβοις ζ. ⁷² χωρίον A. ⁷³ οὐ διωρισμένας ζ. ⁷⁴ φάσματα ζ. ⁷⁵ αὐτῆς A: αὐτοῖς ζ. ⁷⁶ σταθρᾶς om. A. ⁷⁷ Σεβήρου] Τιβερίου et mox ὄφει: Eustathius ad II. v. p. II. v. 513, ὁ: cuius errorem notavit Leicliius, p. XV. ⁷⁸ ἐν Ῥώμῃ κατηνύσθη ζ. ⁷⁹ αὐτοῦ om. A. ⁸⁰ τῶν A: τῶν ζ. ⁸¹ Βαλέμεριν ζ. ⁸² ἀπάσης ζ. ⁸³ δὲ om. A.

NOTÆ.

(11) Quem Tiberii imp. Vitam, sed quæ intercudit, conscripsisse refert in Catalogo Lamprid.

domi admodum graviter vixerunt, neque balnea publica, neque conspectum ullum urbanum quaerentes, sed externum omnē fugerunt. Comedebant palmas et oryzam, aquam bibebant. Erant illi non e Brachmannis, qui in montibus degunt, neque ex Indis, qui urbes incolunt: sed utrorumque vitam prorsus sectabantur, Brachmannorum **440** apud populum negotia, si quibus indigerent, et populi apud Brachmannos peragentes. Dixerunt illi de Brachmannis montanis, quæcunque de iis scriptores divulgant: imbres precibus illos petere, et etiam eosdem avertere, famem, pestemque, aliaque mala, quæ curari non possunt, precibus posse depellere. Dixerunt iidem unipedes homines apud se esse, et dracones ingentis magnitudinis septicipites, et alia valde inusitata.

καὶ λιμῶν καὶ λοιμῶν [554 H.] ἀποδιώξεις ἄλλων τε μένην. Ἔλεγον δὲ οὗτοι καὶ μονόποδας ἀνθρώπους κατὰ μέγεθος ἐπτακεφάλους, καὶ ἄλλα ἅττα πολὺ τὸ

Dixit Severus videri Gorgoniam herbam, ejusque radicem omnino similem esse puellæ, caput crinibus tectum serpentinis habenti. Divinationem e nubibus, antiquis ne auditu quidem notam, quamdam mulierem Anthusam temporibus Leonis imperatoris Romani refert invenisse. Quæ in Ægis Ciliensis nata dicebatur, originem primam a Cappadocibus habitantibus ad Comanum montem Orestiadum trahens, referens genus suum ad Pelopein. Hæc sollicita de viro, cui militare aliquod munus demandatum, quique ad bellum Siculum cum aliis missus erat, oravit in somno, ut futura cognosceret, et oravit ad solem orientem versa; pater vero ejus in somnis jussit illam ad solem etiam occidentem orare, et illa orante, per serenum subito nubes circa solem orta est, et deinde aucta in hominem formata est; alia vero nubes orta, et in æqualem crescens magnitudinem, in leonem feram mutata est. Leo vero ingenti hiatus oris facto hominem deglutit. Species illa hominis e nube facta Gotho fuit similibis. Nam post paulo Leo rex ducem Gothorum Asperem, et filios fraudulenter necavit. Ex illo tempore in hunc usque diem Anthusa assidue meditata est, qua ratione e nubibus prædicere divinando posset. Ægyptii Sothin Isin (12) esse asserunt, Græci hæc ad Sirium stellam referunt, et Sirium tanquam canem Orionis venatoris comitem pingunt: quin potius in cælo depictum ostendunt.

341 Aliqui per impudentiam statuas fregerunt et perdiderunt, et sacro auxilio destituti cives, humana opera et arte portum vix sibi servant Ægyptii. Hi peraequebantur, uxoris, inquam, ministri, canem ex Africa fugientem struthionis diripientem car-

ἀτράπετο, μίσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ δυσχερασιμάτων ⁶⁶. Ἦχον δὲ πρὸς τὸν Σεβῆρον καὶ Βραχμᾶνες ⁶⁷ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἐδέξατο σφᾶς οἰκω ἰδίῳ καὶ θεραπείᾳ τῇ προσηκούσῃ· οἱ κατὰ χώραν ἐπ' ὄκλου μάλα σεμνῶς ἔμενον, οὔτε λουτρῶν δεόμενοι δημοσίῳ, οὔτε ἄλλης ἐπέφωες οὔδε μιᾶς τῶν κατὰ ἄστου γινομένων, ἀλλὰ πᾶν ⁶⁸ τὸ θυραῖον ⁶⁹ ἐξετρέποντο. Ἔσειτύντο δὲ φοινίκας καὶ δρυζαν, καὶ ἦν αὐτοῖς πόμα τὸ ὕδωρ. Ἦσαν δὲ οὗτοι οὔτε τῶν ἐν δρᾶσι ⁷⁰ διατριβόντων Βραχμᾶνων, οὔτε τῶν ἐν πόλεσι κατοικημένων Ἰνδῶν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ἀμφίθιοι, τοῖς Βραχμᾶνοις ὑπηρετούμενοι τὰ πρὸς τὰς πόλεις, εἰ που δεήσειεν, καὶ ταῖς πόλεσιν αἷ ⁷¹ τὰ πρὸς τοὺς Βραχμᾶνας ⁷². Ἔλεγον δὲ καὶ οὗτοι περὶ τῶν ὀρείων Βραχμᾶνων ὅσα οἱ συγγραφεῖς περὶ αὐτῶν θρυλοῦ-

σιν, θυβρούς τε, καὶ ἀνομβρίας εὐχαῖς καταπράττειν κακῶν ἀποτροπὰς, ὅσα μὴ ἀνίατον ἔχει τὴν εἰμαρπάρᾳ σφίσιν ἱστορῆσαι, καὶ δράκοντας ἐξαισίους παράλογον ἔχοντα ⁷³.

Ἵτι ἔλεγον ὁ Σεβῆρος τεθεσθαι Γοργονιάδα βοτάνην, ἧς εἶναι τὴν βίξαν ἀντικρυς ὁμοίαν παρθένης τὴν κεφαλὴν ἐχούση κατηρεσφῆ ⁷⁴ δρακοντείας πλοκάμοις. Ἵτι τὴν ⁷⁵ διὰ τῶν νεφῶν μαντικὴν οὐδαμῶς τοῖς παλαιοῖς οὐδ' ἀκοῆ ἐγνωσμένην Ἀνθουσαν τινα γυναῖκα ἐξευρεῖν ἐν ταῖς ἡμέραις Λέοντος τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως· ἐξ Αἰγῶν δὲ κατήγετο τῶν Κιλικίων ἡ γυνή, τὸ δὲ ἀνέκαθεν ἀπὸ τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ κατοικισθέντων ἐπὶ τὸν Κομανὸν τὸ ὄρος Ὀρῆστιαδῶν· καὶ ἀνάγειν τὸ γένος εἰς Πέλοπα. Αὕτη φροντίζουσα περὶ τάνδρος ⁷⁶ ἐπιτετραμμένου στρατωτικὴν τινα ἀρχὴν καὶ ἐπὶ τὸν κατὰ Σικελίαν ἀπεσταλμένον μετὰ καὶ ἄλλων πόλεμον, εὗξάτο ⁷⁷ πρὸς ἴδειν ὄνειρον καὶ συμβησόμενα, εὗξάτο ⁷⁸ δὲ πρὸς ἦλιον ἀνίσχοντα. Ὁ δὲ πατήρ θναρ αὕτῃ ἐπιστάς ⁷⁹ ἐκέλευε καὶ πρὸς δούμενον εὐξασθαι. Καὶ εὐχομένης ἐξ αἰθρίας τινὸς νέφος συστήναι περὶ τὸν ἥλιον, ἐκείθεν δ' αὐθροῦναι καὶ εἰς ἀνθρώπων διατυπωθῆναι· ἕτερον δ' αὐτοῦ νέφος ἀποσπασθῆν ⁸⁰ ἐπεδίδου τε εἰς μέγεθος ἴσον, καὶ εἰς λέοντα διεσχηματίζετο ⁸¹ θηρίον· ὁ δὲ ἠγρίαινε, καὶ μέγα χάσμα πεποιημένος ὁ λέων καταπίνει τὸν ἀνθρώπον· Γότθω δ᾽ ἔπειτα τὸ ἀνθρώπειον καὶ νεφοποιήτων εἰδωλον. Ἐπὶ δὲ τοῖς φάσμασιν ὀλίγον· ἔπειτα τὸν ἡγεμόνα τῶν Γόθων Ἀσπερα ⁸² βασιλεὺς Λέων ἐδολοφόνησεν αὐτὸν καὶ παῖδας. [1044 R.] Ἐξ ἐκείνου οὖν τοῦ χρόνου διέμεινε ἡ Ἀνθουσα ἀγρίῳ δούρῳ ἀεὶ ἐπιτηδεύουσα τὸν τρόπον τῆς διὰ τῶν νεφῶν μαντικῆς προγνώσεως. Ὅτι τὴν Σῶθιν Αἰγύπτιοι τὴν Ἴσιν εἶναι θεολογοῦσιν, οἱ δὲ Ἕλληνες εἰς τὸν Σεῖριον ἀνάγουσι τοῦτο τὸ ἄστρον, καὶ ὡς κύνα τὸν Σεῖριον, ὀπαδὸν τοῦ Ἰβρίωνος ὄντα κυνηγετοῦντος, οὕτω διαζωγραφοῦσι, μᾶλλον δὲ ἐντετυπωμένον τῷ οὐρανῷ δεικνύουσι. Τινὲς δὲ ⁸³

VARIÆ LECTIONES.

δυσχερασιάντων ζ. ⁶⁶ Βραχμᾶνες B: Βραχμᾶναι ζ. ⁶⁷ πᾶν om. B. ⁶⁸ θυραῖον] θεωρεῖν B et corr. A. ⁶⁹ ὄρει B: ὄρει ζ. ⁷⁰ αἷ A: αἷτων ζ. ⁷¹ Βραχμᾶνους B. ⁷² ἰληρί ἐχογας. ⁷³ κατηρεσφῆ ζ. ⁷⁴ τὴν add. A. ⁷⁵ ἀνδρός ζ. ⁷⁶ ἠύξάτο ζ. ⁷⁷ ἐπιστάς add. A. ⁷⁸ ὄποσπασθῆν ζ. ⁷⁹ διςχο. τὸ θηρίον ζ. ⁸⁰ Ἀσπερα B. ⁸¹ δὲ om. A.

NOTÆ.

(12) Isis dea, Canicula, Plutarch. lib. *De Iside et Osiride*. Horapollon, lib. 1, *Microgryph.* cap. 5.

Ἰλαθον τὸ ἱέρωμα κατάξαντες καὶ διαφθείραντες, καὶ ἀπορούμενοι τελεστικῆς βοήθειας οἱ ἐπιχώριοι ἀνθρώπινη σπουδῇ καὶ τέχνῃ τὸν λιμένα μάλιστα ἑαυτοῖς περισώζουσιν οἱ Αἰγύπτιοι. Οἱ δὲ ἐδίωκον, οἱ τῆς γυναικὸς θεράποντες, τὴν κύνα φεύγοντα, τῆς Αἰδουκῆς στρουθοῦ τὰ κρέα ἀρπάσαντα. Ὁρυττότων δὲ ἀνακύπτει καὶ ἐκφαίνεται παλαιάτου νεῦ ἀέτωμα.

Ὅτι ὁ Ἑρμίας⁹ γένος μὲν ἦν Ἀλεξανδρεὺς, πατήρ δ' Ἀμμωνίου καὶ Ἡλιοδώρου. Οὗτος ἐπεικῆς ἦν τὴν φύσιν καὶ ἀπλοῦς· τὸ ἦθος, ἠκροάσατο δὲ καὶ Συριανοῦ σὺν Πρόκλῳ. Φιλοπονία μὲν οὗτος οὐδενὸς ἦν δεύτερος, ἀγγίλους δὲ οὗτι¹⁰ σφόδρα ἦν, οὐδὲ λόγων εὐρετῆς ἀποδεικτικῶν, οὐδὲ γενναῖος ἄρα ζητητῆς ἀληθείας· οὐκ οὐδ' οἷός τε ἐγεγόνει πρὸς ἀπορούντας κατὰ τὸ καρτερὸν ἀναγωνίζεσθαι, καί τοι ἐμμένητο ὡς εἰπεῖν πάντων ὧν τε ἀκηχθεῖ τοῦ [555 H.] διδασκάλου ἐξηγουμένου καὶ τῶν ἐν βιβλίοις ἀναγεγραμμένων. Ἀλλὰ τὸ αὐτοκίνητον οὐ προσήνθει τῇ πόλυμαθίᾳ¹¹. Τὰ δὲ πρὸς ἀρετὴν εὐ ἥσκητο, ὥστε μῆδ' ἂν τὸν μῶμον αὐτὸν ἐπιμωμήσασθαι μῆδὲ μισῆσαι τὸν φθόνον. Οὗτος ἰδιώτου ποτὲ πωλοῦντος αὐτῷ βιβλίον, καὶ Εὐαττον ἤπερ ἦν ἀξίον αἰτοῦντος, ἐπινώρθωσέ τε τὴν πλάνην καὶ πλείονος ὠνήσατο. Καὶ οὐχ ἄπαξ τὴν δικαιοσύνην ταύτην, ἥς τοῖς ἄλλοις οὐδέ τις ἦν¹² ἐπιστροφῆ, ἀλλὰ πολλάκις¹³, ὡς ἂν συνθέβαιεν ἀγνοεῖν τὸν πιπράσκοντα τὸ δίκαιον τίμημα, ἐπαθεῖντο, οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀγαπῶν τὸ ἔρμαιον, οὐδὲ οἰηθεῖς¹⁴ ἄρα μῆδὲν ἀδικεῖν, εἰ ἐκῶν παρ' ἐκόντος ὅτι οὐκ ἐωνήσατο· καὶ γὰρ ἐνεδράν τινα εἶναι¹⁵ τῷ πράγματι καὶ ἀπάτην, οὐ λέγουσαν τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ σιωπῶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀδικίαν οὐσαν λαμβάνειν τοὺς πολλοὺς, οὐ βίαιον, ἀλλὰ κλοπιμαίαν¹⁶, οὐδ' ἔπι¹⁷ ἐπικρίθονόν τινα ληστῶν δίκην κλέπτουσαν, ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου ἀφαιμένην, τὸ δὲ δίκαιον ἀνατρέπουσαν. Ὅτι ὁ¹⁸ ἀδελφὸς Ἑρμείου Γρηγόριος ἄπαν ἦν τούναντιον, οὐδέ τι μὲν εἰς ὑπερβολὴν καὶ εὐκίνητος ἐπὶ¹⁹ τὰς ζητήσεις καὶ τὰς μαθήσεις, ἄλλως δὲ οὐχ ἡσύχιος οὐδὲ γαλήνην ἐν τοῖς ἥθεσι φέρων τινά, ἀλλὰ τι καὶ παρακεκινηκώς²⁰. Ὑστερον²¹ δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἐάλω ἐπὶ πλέον, ὥστε δύσχηστον αὐτοῦ τοῖς λογισμοῖς καὶ πολὺ παραλλάττον γενέσθαι τὸ ὄργανον. Ὅτι τῷ Ἑρμείῳ ἐκ τῆς Αἰδεσίας πρεσβύτερον τῶν φιλοσόφων υἱῶν τίκεται παίδιον, καὶ ἡ Αἰδεσία τῷ υἱεὶ ἐπέκ μῆνας ἀπὸ γενέσεως ἀγοντι προσέπειζέ τε οἷα εἶδος, καὶ βάθειον καὶ παιδίον ἀνεκάλει²², ὑποκορίζουσα τὴν φωνήν. Ὁ δὲ ἀκούσας ἠγανάκτησε καὶ ἐπατίμησε τὸν παιδῶν τούτων ὑποκορισμὸν, καὶ²³ διεθροωμένην τὴν ἐπιτίμησιν ἐξενεγκῶν. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ περὶ τοῦ παιδὸς τούτου τερατολογεῖ, καὶ ὅτι οὐκ ἀνεχόμενος τὴν ἐν σώματι ζωὴν ἐπέκ ἐτῶν τοῦ βίου ἀπέστη· οὐ γὰρ ἐχώρει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ὁ περὶ γῆν ὅδε τόπος. Βάβια δὲ οἱ Σύροι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν Ἀμασάκῳ, τὰ νεογνά καλοῦσι παιδία, ἥδη δὲ καὶ τὰ

A nes : fodientibus vero apparet, prominetque antiquissimi templi pinnaculum.

Hermias natione Alexandrinus, pater Ammonii et Heliadori. Hic fuit natura bonus et simplex, auditor Syriani (13) cum Proclo. Laboris studio nulli inferior : solers tamen non admodum fuit, nec firma ad rem argumenta invenire poterat, neque magnus veritatis investigator. Quare non poterat contra dubitantes fortiter dimicare, quamvis ea memoria valeret, ut recitaret quæcumque a præceptore docente audivisset, quæque scriptis mandata essent. Sed mentis celeritas cum discendi studio non vigeat.

B Virtuti egregiam operam navavit, ut nihil in eo Momus ipse reprehendere, nec livor odisse posset. Cum imperitus ei librum venderet, et pretium minus quam valeret exigeret, hominis errorem correxit, et pluris emit. Nec semel hanc justitiam, cuius nullam alii rationem habent, verum etiam sæpius, quoties venditorem debitum pretium ignorare contigisset, ostendit : non aliorum more fortuito lucro dedites, ratus aliquam se injuriam facturum, si volens a volente etiam quovis modo emeret. Nam dolum quemdam esse in contractu et fraudem, non indicare errorem, sed veritatem occultare, et cum sit injuria non violenta sed fortuita, plerosque latere, nec farari aliquid, instar latronum, cum periculo, sed a lege quidem absolvi, justitiam autem corrumpere. Habuit fratrem Gregorium omnino dissimilem, plus nimio æstum, et ad quæstiones et disciplinas expeditum ; cæteroquin inquietum, nec placidis moribus, sed nonnihil emotæ mentis. Post autem crebro morbo correptus est, ut rationis usu parum valeret, 341 b et organum valde mutaretur. Natus est Hermias ex Aedesia filius, cæteros philosophorum filios superans : et Aedesia cum filio jam septem nato menses, ut fieri amat, iocabatur, et Babium et puellum voce diminutiva appellabat. Pater audiens conquestus est, et increpuit hanc puerilem diminutionem, et articulatam increpando vocem protulit : aliaque multa de illo puero mira dicuntur, eum scilicet vitam in corpore non tolerasse, sed septimo anno vivere desisse, nec ejus animam terrestrem aliquem locum excepisse. Syri et maxime qui in Damasco habitant, pueros recensatos Babia vocant. Jam vero et adolescentes a dea Babia, quæ apud illos putatur esse, sic vocant. Jam enim nonnulli eorum, qui aures fractas habent, et sensum depravatum, in comædiam et in risum

VARIE LECTIONES.

⁹ Ἑρμίας] cf. Suidas h. v. ¹⁰ οὗτι — οὐδέ A : οὗτε — οὐτε ζ. ¹¹ φιλομαθία ζ. τὰ] τὸ B. ¹² ἦν adf. A. ¹³ ἀλλὰ καὶ πολλ. ζ. ¹⁴ ἄρα A cum Suida v. Ἑρμαῖον : ὅτι ζ. ¹⁵ nonne ἐνεῖναι? ¹⁶ κλοπιμαίον A. ¹⁷ οὐθ' ζ. ¹⁸ ὁ οἷον A. ¹⁹ ἐπὶ] ἐπὶ τε Suidas (v. Γρηγόριος ἀδελφός), qui hoc fragmentum e Damascii historia philosophica arripit. ²⁰ παρακεκινηκώς B. ²¹ ὕστερον δὲ] ἐπέκ δὲ Ἀθήνηθεν ἦσαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὕστερον Suidas : idem μοχ om. τοῖς λογισμοῖς. ²² ἀνεκάλει] αὐ ἐκάλει B. ²³ ὕποκ. καὶ ὕποκ. τορὸν B.

NOTÆ.

(15) Suidas in *Hermia* legendus.

philosophorum arcana converterunt. Panicum A quoddam animal vidisse ait Hieracem Alexandri-
num Ammonio æqualem cum ex Æthiopia Byzan-
tium proficisceretur, quod depictis et delineatis ad-
modum simile, et audisse illum vocem animalis hu-
jus circa Alexandriam, veluti si strideret. Ammo-
nius fuit diligentissimus, et multos explicatores,
qui olim floruisent, Juvit, maxime autem Aristole-
lem sectabatur. Quinetiam non solum æqualibus
suis, verum etiam aliis Proclo antiquioribus præsti-
tit, utrum dixerim qui unquam exstiterunt, in geo-
metria et astronomia. Proclus os Isidori, tanquam
divinum et plenum philosophicæ vitæ, admiratus
est: oculi celeritatem mentis demonstrantes, et ju-
cunda gravitas emicans, sincerusque pudor philo-
sophum ad ipsum convertebat.

αστρονομίαν. Καὶ ὁ Πρόκλος ἐθαύμαζε τὸ Ἰσιδώρου
φιλοσόφου ζωῆς· οἱ τε ὀφθαλμοὶ τὸ τῆς διανοίας εὐτροχον ἀποσαφηνύτες, καὶ ἅμα αὐτοῖς ἐπιθέουσα σι-
μνότης ἤδεῖα καὶ ἀπλαστος αἰδῶς ἐπέστρεψε ²² πρὸς

Eunoius tardæ mentis fuit, modo juvenili insu-
lentia tumens, et in orationibus turgidus. Super-
rianus jam triginta annorum rhetorica auspiciatus
est, quamquam ingenio tardior esset, tamen nimio
studio tandem Athenis clara et celebri urbe desi-
gnatur sophista, 342a non multum gloria Lachare
inferior. Lachares studio magis quam ingenio
claruit orator; ingenii ejus tarditatem scripta satis
arguunt, sacrum fuisse virum, et sacro divinarum
rerum flagrasse amore. Metrophanes sophista natus
ex Lachare. Refert auctor vidisse se simulacrum
Veneris, quod in templo Herodes sophista dedica-
rat. Hoc, inquit, contemplan, sudavi præ stupore
et admiratione; adeoque gaudio perfusus sum, ut
domum redire non possem; et sæpius abiturians
ad videndum redirem. Tantam illi pulchritudinem
artifex immiscuerat, non blandum quid aut molle,
sed tortuum et masculum, armatum quidem, sed
velut quæ a victoria lastabunda revertitur. Hierum
Plutarchi filium sub Proclo philosophantem in domo
Quirini vidisse refert adeo parvum caput humanum,
ut cicer adæquaret magnitudine et forma, unde et
nomen capiti ex cicere inditum esse: cæteroquin
humanum caput esse, oculos et vultum habere, et
superius crines, et integrum os, et ore tantam
vocem emittere, quantam mille homines. Hæc de
ciceris hoc capite prodigiose refert auctor, aliaque

innumerabilia, digna impii Damascii et scriptione
et fide.
σώματος φωνὴν ἀφίεσθαι, ὅσον ἀνθρώπων χιλίων, τοσοῦτον μεγάλην. Τοῦτο τετρατευσάμενος περὶ τοῦ
ἐρεβίνθου ὁ συγγραφεὺς τῆς κεφαλῆς, καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτῆς ἀξία Δαμασκίῳ τῷ δυσσεβεῖ καὶ γρά-
φειν καὶ πιστεύειν προστετατεύεται.

Salustius Cynicus non tritam philosophiæ

μεῖράκια ἀπὸ τῆς παρ' αὐτοῖς νομιζομένης; Βαβίας ¹⁷
θεοῦ. [1045 R.] "Ἦδη γὰρ ἐνίοις τῶν τὰ ὄτα κα-
εαγῶτων καὶ ἅμα ¹⁸ διεφθαρμένον τὰς διανοίας εἰς
κωμωδίαν ἐτρέπη καὶ γέλωτα πολὺν τὰ τῆς φιλοσο-
φίας ἀπόρρητα. "Ὅτι Πανικόν τι ζῶον διακομιζό-
μενον ¹⁹ θεάσασθαι φησὶν ὁ Ἰεραξ ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ
συνακμάσας Ἀμμωνίῳ, ἐξ Αἰθιοπίας εἰς τὸ Βυζάν-
τιον, εἰκόδς ἀκριβῶς τοῖς γραφομένοις καὶ τυπομέ-
νοις· ἀκριβοῦναι τε αὐτοῦ τῆς φωνῆς διὰ τῆς Ἀλεξ-
ανδρείας φερομένου οἰονεὶ τριζούσης. "Ὅτι ὁ Ἀμ-
μώνιος φιλοπονώτατος γέγονε, καὶ πλείστους ὠφέ-
λησε τῶν πώποτε γεγενημένων ἐξηγητῶν· μᾶλλον δὲ
τὰ Ἀριστοτέλους ἐξήσκητο. "Ἐτι δὲ διήνεγκεν οὐ τῶν
καθ' ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρᾶσβυτέρων τοῦ
Πρόκλου ἐταίρων ²⁰, ὀλίγου δὲ ἀποδέω καὶ τῶν πώ-
ποτε γεγενημένων εἰπεῖν, τὰ ἀμφὶ γεωμετρίαν τε καὶ
πρόσωπον, ὡς ἔνθεον ἦν [556 H.] καὶ πλήρης εἶσω ²¹
αὐτὸν τὸν φιλόσοφον.

"Ὅτι ἔνθιος ὁ ῥήτωρ βραδύνοος ἦν. "Ἦδη νεανικῷ
φρονήματος ὑπέπλεως καὶ σοδῶν ἐν λόγοις. "Ὅτι
Σουπηριανὸς τριέκοντα ἐτῶν τῶν ²² ῥητορικῶν ἀρξά-
μενος, καίτοι τὴν φύσιν ὑπονωθέστερος ὢν, ὄμως δὲ
ὑπερβελὴν φιλοπονίας ὑπεροχὴν ἐν ταῖς λεπταῖς καὶ
ἀοιδίμοις Ἀθήναις ἀνηγορεύετο σοφιστής, οὐ πάνυ
τῆς Λαχάρου ²³ δόξης ἀπολειπόμενος. "Ὅτι καὶ ²⁴
Λαχάρης ἐξ ἐπιμελείας μᾶλλον ἢ φύσεως ἔδοξε κατὰ
τὴν ῥητορικὴν εἰδοκίμησαι. Δηλοῖ δὲ αὐτοῦ τὸ τῆς
φύσεως ἀγενέστερον ²⁵ καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ.
"Ἄνδρα ἱερὸν καὶ περὶ τὰ θεῖα βραχυέοντα μεγα-
λοκρεπῶς. "Ὅτι Μητροφάνης ὁ σοφιστὴς ἔκγονος ἦν
Λαχάρου ²⁷. "Ὅτι φησὶν ²⁸ ὁ συγγραφεὺς ἀγαλλμα
τῆς Ἀφροδίτης ἰδεῖν ²⁹ ἰδρυμένον Ἡρώδου τοῦ σοφι-
στοῦ ἀνάθημα. Τοῦτο οὖν, φησὶ, θεασάμενος Ἰβρωσα
μὲν ὑπὸ τοῦ θάμβους καὶ ³⁰ ἐκπλήξεως, οὕτω δὲ τὴν
ψυχὴν διετέθη ὑπὸ τῆς εὐφροσύνης, ὥστε οὐχ οἷός
τ' ἦν οἰκαδὲ ἐπανιέναι, πολλάκις δὲ ἀπιῶν ἐπαναστρέ-
φειν ἐπὶ τὸ θέαμα· τοσοῦτον αὐτῷ κάλλος ἐνεκράσεν
ὁ τεχνίτης, οὐ γλαυκὸν τε καὶ ἀφροδίσιον, ἀλλὰ βλοσυ-
ρόν τε καὶ ἀνδρικόν, ἔνοπλον μὲν, οἷον δὲ ἀπὸ νίκης
ἐπανηγμένης ³¹ καὶ τὸ γεγηθὸς ἐπιφανούσης ³².
"Ὅτι Ἱερίον τὸν Πλουτάρχου, ὑπὸ Πρόκλῳ φιλοσο-
φοῦντα ³³, ἐς τὴν Κυρίνου ³⁴ λεγομένην οἰκίαν θεάσα-
σθαι φησὶ μικρὰν οὕτω κεφαλὴν μόνην ἀνθρώπου, τό-
τε μεγέθος καὶ τὸ εἶδος οὐδὲν ἐρεβίνθου διαφέρουσαν·

διὸ καὶ ἐρεβίνθον αὐτὴν καλεῖσθαι· τὰ δ' ἄλλα κεφα-
λὴν ἀνθρωπιαν εἶναι, ὀφθαλμοὺς τε ἔχειν καὶ πρό-
σωπον καὶ τρίχας ἄνω καὶ στόμα πᾶν, καὶ ἀπὸ τοῦ
Ἰερίου Δωρίνου B et corr. A.

Ὁ Σαλούστιος κυνίζων οὐ τὴν εἰθισμένην ἴδον

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ Βαβίας A. ¹⁸ ἅμα om. Suidas v. "Ὅτα κατεαγῶτα εἰ τὰ ὄτα ἐπὶ τῶν ὤμων." ¹⁹ διακομιζόμενον B :
διακομιζόμενος ζ. ²⁰ ἐτέρων ζ. ²¹ εἶσω om. B. ²² ἐπέτρεχεν ἱκανῶς τὸν φιλόσοφον καὶ ἦδη γνώριμον
ἐποίησε αὐτῷ τὸν νεανίσκον Suidas v. "Ἀπλαστος." ²³ τῶν ὢν A. cf. Suidas v. "Ὀψιμαθῆς εἰ Σουπηριανὸς.
²⁴ Λαχάρου.] Vid. ad Marin. vit. Procli p. 89. ²⁵ καὶ αἰδι. A. μοχ ἢ καὶ φύς ζ. ²⁶ ἀγενέστερον A.
²⁷ Λαχάρου B. cf. Suidas v. Μητροφάνης ἔκγονος. ²⁸ φησὶν add. A. ²⁹ ἰδεῖν ἴδοι A. ³⁰ καὶ A : τε καὶ ζ.
³¹ ἐπανηγμένης A : ἐπαναρχομένης ζ. ³² ἐπιφανούσης ζ. ³³ φιλοσοφοῦντα ante ὑπὸ ponit B. ³⁴ Κυ-
ρίνου Δωρίνου B et corr. A.

ἐπορεύετο τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ τὴν κεχαραγμένην πρὸς ἐλεγχόν τε καὶ λοιδορίαν καὶ τὸν μάλιστα δὴ πόνον ὑπὲρ ἀρετῆς. Ὑπεδέδετο δ' οὗτος σπανιὰς, ἢ τὰς Ἀττικὰς ἱπικρατίδας ἢ τὰ συνήθη πανδάλια ²⁵ περιδιδεμένους. [1048 R.] Ἐφαίνεται ²⁶ δὲ οὐδέποτε ἐπὶ πλείστον χρόνον οὕτε ἀβρωσίων τὸ σῶμα οὕτε ταλαιπωρούμενος τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ (τὸ λεγόμενον) εὐλόφῳ αὐχένι τὴν ἀσκησιν ὑπέμενε. Καλὰ καὶ ἀξιέπαινα

[557 H.] Ὁ Καρχηδονίων βασιλεὺς Γεζέριχος ²⁷, ἀκούσας ὡς οἱ Ῥωμαῖοι τὸν σύμμαχον αὐτοῖς κατ' αὐτοῦ Μαρκελλίνον ²⁸ ὄλω καὶ παρὰ τοὺς ὄρκους ἀνεῖλον, ἦσθη τε ἀγαν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσι τῆς νίκης, καὶ ἔδοξεν εἰρηκέναι λόγον οὐ Καρχηδονίῳ προσήκοντα ἀλλὰ Ῥωμαίῳ βασιλεῖ· τοὺς γὰρ τοὶ Ῥωμαῖοὺς ἔφατο τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἀποκόψαι τὴν δεξιάν. Ὁ δὲ Μαρκελλίνος, τῆς δαλμάτων ²⁹ ἦν χώρας αὐτοδίσκοτος ἡγεμῶν, Ἕλληνας τὴν ³⁰ ὄψαν. Ὅτι ὁ Σαλούστιος εἰς τοὺς τῶν ἐντυγχανόντων ὀφθαλμοὺς ἀφορῶν προέλεγε ἐκείνους τὴν βία ³¹ γεννημένην ἐκαστῷ τελευτήν. Τὴν δ' αἰτίαν τῆς προγενέσεως οὐδ' αὐτὸς εἶχε φράζειν· καίτοι ἐπιτρέπον ³² ἀρωπόμενος τὸ σκοτεινὸν τῶν ὀφθαλμῶν αἰτιᾶσθαι καὶ ἀχλωῶδες καὶ νοτισμοῦ μεστὸν, ὅσον ἐπὶ πένθεσι ταῖς κόραις αὐταῖς ἐμπερόμενον. Καὶ Οὐράνιον τινα ὄνομα, Ἀπαμείας ³³ τῆς ἐν Συρίᾳ πολίτην καὶ ἀρξάντα Καισαρίας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γνωρίζειν τὸν ὁμοίον τρόπον τοὺς πολυαράτους γόητάς φησι. Καὶ Νόμον δὲ τινα τοῦνομα, πολίτην Ἰβίων, ὁ συγγραφεὺς λέγει ³⁴ ἀπὸ τῆς κατὰ τὰ ὄμματα τῶν ἐντυγχανόντων θέας τοὺς λαθάνοντας ἐπιγινώσκειν φονέας. Ὁ δὲ τὸν Αἰγαίον διαπεραιωθείς, ὁ Ἰσίδωρος, καὶ αὐτὸς δὲ Ἀσκληπιάδης, ἔφασκον ἔωρακέναι πλόκαμον ἐν τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ ³⁵ δαιμονίων τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος. Δύθις δὲ ποτε παρὰ τῷ Νεῖλῳ ³⁶ ἔστρωμένους ἀμφοτέροις (παρῆν δὲ ἐκ τριῶν καὶ ³⁷ ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος) ἀνέδραμιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πλόκαμος ὡς ἰδεῖν κεντάπηχυς. Καὶ πολλὰ τοιαῦτα φάσματα λέγει. Ὅτι κατὰ τὴν Ἡλιούπολιν τῆς Συρίας εἰς ἕρος τὸ τοῦ Αἰθίου τὸν Ἀσκληπιάδην ἀνελεῖν φησι, καὶ ἰδεῖν πολλὰ τῶν λεγομένων βαιτυλίων ³⁸ ἢ βαιτυλίων, παρὶ ὧν μυρία τερατολογεῖ ἄξια γλώσσης ἀσθεύσης. Λέγει ἕτερον θεάσασθαι. Ἡ δὲ ἐρὰ γενεὰ καθ' ἑαυτὴν διεῖχεν ³⁹ τὸν τε θεὰ θεραπεύοντα. Ἀνάκαιον ὄσιμ πῦρ τοὺς βωμούς.

Ὅτι ἢ ⁴⁰ πέρδαλις αἰε, φησὶ, διψῆ ⁴⁰, ὁ ἰεράς οὐδέποτε διὸ σπανιὰς ὄρεται πίνων. Ὁ Ἰπποπόταμος ἀδικῶν ζῶν, ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς γράμμασι δίκταν θηλοῖ· τὸν γὰρ πατέρα ἀποκτείνων βιάζεται τὴν μητέρα. Ὁ σούχος δίκαιος· ὄνομα δὲ κροκοδείλου καὶ εἶδος ὁ σούχος· οὐ γὰρ ἀδικεῖ ζῶν

VARIÆ LECTIONES.

²⁵ πανδάλια B : πάνδαια Aς cum Suida v. ἱπικρατίδας. ²⁶ cf. Suidas v. Εὐλόφως. ²⁷ Γεζέριχος A. ²⁸ de Marcellino cf. Suidas h. v. ²⁹ δαλμάτων A. ³⁰ τὴν τε B. ³¹ βία] βιάν A. ³² ἐπιτρέποντο C. ³³ Ἀπαμείας τῆς B, Ἀπάμιας τῆς A : Ἀπανάστης C. ³⁴ λέγει φησιν B. ³⁵ ἐν τῷ Νεῖλῳ ἔωρακέναι ποταμῷ πλόκαμον B. ³⁶ τὸν Νεῖλον C. ³⁷ καὶ ἐκ τριῶν τῆς add. A. ³⁸ βαιτυλίων C. ³⁹ ἢ add. A. ⁴⁰ φησὶ διψῆ A : διψᾷ C.

NOTÆ.

(14) De hoc calceamenti genere, nos ex Julio Polluce, alisque ad Procli Chrestomathiam.

(15) Hippopotamus. De hoc fluviali equo eadem Plinius, Solinus, et Ammianus Marcellinus, et Pta-

viam tenuit, sed quæ adversus reprehensiones et risiones tuta est firmaque, et ad laborem pro virtute inspicendum. Rarius induebat, vel iphicratidas, vel usitata sandalia (14). Visus est corpore nunquam diu infirmus, nec animo æger. Sed, ut dici solet, erecta cervice laborem subibat, honesta item et laudabilia studia, et id genus alia homine digna.

πολιτεύματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα φιλανθρωπεύματα.

Carthaginensium rex Gezerichus, audito Romanos dolo et ^{342b} præter juramentum, Marcellinum, qui contra se cum eis belligeraret interemisisset, magno gaudio elatus est, spe victoriæ, et locutus est verba non Carthaginensem, sed Romanum imperatorem decencia : *Romani, inquit, sinistra manu dexteram amputarunt.* Marcellinus vero Dalmatiæ, cui cum imperio præerat, dux erat, sed gentilis. Salsustius inspicens obviorum oculos, prædixit frequenter singulis mortem violentam. Causam vero, qua ante prænosceret, ne ipse quidem dicere poterat, quæquam interrogatus prædiceret oculorum obscuritate et tenebras, et humore plenos esse qualis in luctu pupillis ipsis oculorum contineretur. Et ait quemdam Uranium nomine, Apamenum civem in Syria, et dominantem Cæsariæ in Palestina, ex oculis nosse eodem modo plurimos præstigiatos admodum exsecrandos; et quemdam Nomum civem, Sumi auctor, ait, ex visu oculorum occurrentium, latentes homicidas agnovisse. Isidorus et ipse Asclepiades, cum trajecissent mare Ægyptum, aiunt se vidisse in flumine Nilo cæsariem, mira magnitudine et forma. Statim vero comedente utroque juxta Nilum (aderat et tertius noster philosophus) occurrit Nilo cæsaries, ut videbatur, quinque cubitorum : et alia monstra narrat. Juxta Heliopolin Syriæ, ait Asclepiadem in montem Libani ascendisse, et vidisse multa betulia vel hætula, de quibus multa prodigiose, dignaque impio ore præsequitur, dicitque se et Isidorum hæc postea vidisse. Sacra progenies per se vixit vitam felicem et piam, philosophicam, divinamque remam investigatricem, sancto igne aras accenderunt.

δὲ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν Ἰσίδωρον ταῦτα χρόνῳ βίον θεωρεῖ καὶ εὐδαίμονα, τὸν τε φιλοσοφούντα καὶ

Pardalis semper sitit, accipiter nunquam, ideoque rarius videtur bibere, Hippopotamus (15) injusta bellæ, unde et in hieroglyphicis (16) litteris crudelitatem significat, patrem necat, matrem violat. Suchus vero justus est, quod nomen ^{343a} crocodili et species est: nullum enim animal lædit. Duode-

tarchus in *Iside et Osiride* Ægyptiis impudentiam significare ait, et Clemens lib. v *Stromat.* (16) Horapollo lib. 1, cap. 56, quem etiam consule de crocodilo, æturo, etc.

cum tempora felis distinguit, singulas noctes et dies A
urinam singulis horis emittens, semper instar ins-
trumenti cujusdam horas dirigens: quin etiam lunæ
dies ait numerare proprio fetu. Quinetiam selem
septem primo, sex secundo partu, tertio quinto,
quarto quatuor, quinta tres, sexto duos, septimo
unum edere, et tot esse fetus felis, quot habet luna
dies. Cebus est simiæ species et semen circa solis
et lunæ congressum emittit. Oryx animal (17) ster-
nutans ostendit Sothin oriri. Ne duces eorum
perniciosis civitati contentionibus distraberentur,
prædicebat ex secreta quadam visione. In pariete
lumen densum apparet, transformatur tanquam
concretus in faciem revera divinam et supernatura-
lem, non dulci venustate, sed severa efformatam,
visu pulcherrimam, tamen in severitate illa blan-
dum quid ostendit; hunc Alexandrini loco Osiridis
et Adonidis in deorum mysteriis coluerunt. Erat in
Heraisci philosophi natura aliquid quod inguina-
menta generationis aboleret. Si quam impura lo-
quentem mulierem de quacunque tandem re au-
disset, statim ei caput doluit: atque ita viventi
semper quædam divinitas aderat; mortuo vero,
cum lege usitata sacerdotibus Asclepiades tradere
pararet, cum cætera, tum Osiridis vestes, quibus
tegeretur corpus, statim, cum lumine e sindonibus
undique arcanæ descriptiones elucebant, et cir-
cum has species quædam divinorum simulacro-
rum videbantur. Fuit et primus ejus ortus sacer
et mysticus. Fertur enim ex utero matris pro-
diisse, indice silentii digito labiis adherente, quo
modo et Ægyptii fabulantur Orum, et ante Orum
solem natum esse. Itaque cum digitus labiis adhæ-
reret, sectione illi fuit opus, et labrum semper
leviter 343b incisum permansit, conspicuum
omnibus signum inenarrabilis illius nativitatæ. Di-
citur Proclus Heraiscum se doctiorem confessus
esse. Quæ enim ille scivit, et Heraiscus norat;
sed quæ Heraiscus, non item Proclus.

τῆς ἀπορρήτου γενέσεως. Λέγεται δὲ καὶ ὁ Πρόκλος ἑαυτοῦ ἀμείνω⁵³ τὸν Ἡραίσκον ὁμολογεῖν· ἃ μὲν γὰρ
αὐτὸς ᾄδει, καὶ ἐκείνον εἰδέναι, ἃ δὲ Ἡραίσκος, οὐκέτι Πρόκλον.

Dicit Anthemium Romæ imperatorem gentilem,
et cum Severo, qui idola adoraret, sensisse, quem
ipse consulem designat, et inter se occulta con-
silia agitasse de execrabili idolorum cultu redin-
tegrando. Illum et Leontium, quem ipse elegit
cum Zenone imperatore eadem et sensisse et
voluisse n. impietate, ad eam docente Pamprepie

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ γεννήμασι τοῖς οἰκείοις ζ. ⁵² καὶ ante δ om. B. ⁵³ ἀναϊνόμενον A, ut e Suida (v. Ἡραίσκος)
correxerit Fabricius proleg. ad Marini vit. Procli Boissonad. XLV: ἀναϊρούμενον ζ. ⁵⁴ κεφαλὴν| κεφαλὴν,
καὶ τοῦτο σημεῖον ἐποιεῖτο τῆς ἀφεδρείας Suidas l. l. ⁵⁵ Ὀσίριδος ἰδ. ⁵⁶ σώματι A. ⁵⁷ αὐτὸν εἰ μοχ
φαντασμάτων εἶδη θεοπραπῆ, ἐπιδεικνύντων τὴν ψυχὴν, ἐναργῶς, πόλιος ἄρα θεοῖς ἐγγόναι συνέστατος Sui-
das. ⁵⁸ καὶ ἡ A: δ καὶ ἡ ζ. ⁵⁹ ἱερὰ καὶ| τῷ ὄντι Suidas. ⁶⁰ δὲ| γὰρ ἰδὲν, οὐμῖσις μοχ εἰς τὸ φῶς.
⁶¹ καὶ ἐπεὶ| τοιγαροῦν ἐπεὶ οἱ ἰδ. ⁶² φανεροῦν A: φανερὸν ζ, ἅπασι φανερὸν Suidas. ⁶³ ἀμείνονα B.
^{64, 65} ἑλληνόφαρον. ἀναϊκίμενον ζ. ⁶⁶ τὸ om. pr. B. ⁶⁷ χειροτονεῖ ζ.

NOTÆ.

(17) Plutarch. *De solertia animal.* et Ælianus lib.
vii, cap. 8. Orygem sternutando caniculæ ortum
veluti venerari, auctor est Plinius lib. ii, c. 40;

οὐδέν. Τὰς δώδεκα ὥρας ἡ αἰλουρος διακρίνει, νό-
κτας καὶ ἡμέρας οὐρούσα καθ' ἐκάστην ἡμέραν, δίκην
ὄργανου τῶν ὠρογνημονοῦσα. Ἀλλὰ καὶ τῆς σελή-
νης, φησιν, ἀπαριθμεῖται τὰ φῶτα τοῖς οἰκείοις·
γεννήμασι. Καὶ γὰρ τὴν αἰλουρον ζ' μὲν τὸν πρῶτον,
ζ' δὲ [558 H.] τὸν δεῦτερον τόκον, τὸν τρίτον ε', καὶ
δ' τὸν τέταρτον, καὶ γ' τὸν πέμπτον, ἐφ' οἷς δύο τὸν
ἕκτον καὶ ἓνα ἐπὶ πλῆσι τὸν ἕβδομον· καὶ εἶναι το-
αὐτὰ γεννήματα τῆς αἰλουρού, ὅσα καὶ τὰ τῆς σελή-
νης φῶτα. Ὁ κῆθος (ἔστι δὲ πιθήκου εἶδος) ἀποσπερ-
μαίνει κατὰ τὴν σύνοδον ἡλίου καὶ σελήνης. Ὁ
δρυξ τὸ ζῶον πταρνύμενος ἀνατέλλειν διασημαίνει
τὴν Σῶθιν. Ἔως οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν διέστησαν εἰς
ἔριν πολιτοφθόρον. Καὶ προέλεγε κατὰ τὴν ἀπόρρη-
τον θάαν. [1049 R.] Ὁ δ' ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ φωτὸς
φανεῖς ὄγκος οἶον παγεῖς εἰς πρόσωπον διεμορφῶτο,
πρόσωπον ἀτεχνῶς θεοπέσιον δὴ τι καὶ ὑπερβυές, οὐ
γλυκεῖαις χάρισι, ἀλλὰ βλοσυραῖς ἀγαλλόμενον, κάλ-
λιστον δ' ὅμως ἰδεῖν καὶ οὐδὲν ἦστον ἐπὶ τῷ βλοσυρῷ
τὸ ἦπιον ἐπιδεικνύμενον. Ὅν Ἀλεξανδρεῖς ἐτίμη-
σαν Ὀσίριν ὄντα καὶ Ἄδων κατὰ τὴν μουσικὴν
θεοκρασίαν. Ὅτι ἐνῆν, φησὶ, τῆ τοῦ Ἡραίσκου τοῦ
φιλοσόφου φύσει καὶ τι τοῖς μολυσμοῖς τῆς γενέ-
σεως ἀναϊνόμενον· εἰ γοῦν ἀσθνοῖτο φθειρομένης
ὄπας δὴ καὶ ὄθεν γυναικὸς ἀκαθάρτου κινδύ, ἤλγει
παραχρήμα τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν ζῶντι συνῆν
αἰετὶ τι θεοσιδὲς· ἀποθανόντι δὲ ἐπειδὴ τὰ νομιζόμενα
τοῖς ἱεραῦσιν ὁ Ἀσκληπιάδης ἀποδιδόναι παρεσκευά-
ζετο, τὰ τε ἄλλα καὶ τὰς Ὀσιριάδας· ἐπὶ τῷ σώμα-
τι⁵⁴ περιβολὰς, αὐτεῖκα φωτὶ κατελάμπετο πανταχῆ
τῶν σινδῶνων ἀπορρήτα διαγράμματα, καὶ περὶ αὐτὰ⁵⁵
καθεωρᾶτο φασμάτων εἶδη θεοπραπῶν. Ἦν δ' αὐτοῦ
καὶ ἡ⁵⁶ πρώτη γενέσις ἱερὰ καὶ⁵⁷ μουσικὴ· λέγεται
δὲ⁵⁸ κατελθεῖν ἀπὸ τῆς μητρός εἰς τὸ φῶς ἐπὶ τοῖς
χείλεσιν ἔχων τὸν κατασιγάζοντα δάκτυλον, οἷον Αἰ-
γύπτιοι μυθολογοῦσι γενέσθαι τὸν Ὀρον, καὶ πρὸ τοῦ
Ὀρου τὸν Ἥλιον. Καὶ ἐπεὶ⁶¹ συνεπεφύκει τοῖς χεί-
λεσιν ὁ δάκτυλος, ἐδεήθη τομῆς, καὶ διέμεινεν αἰετὶ
τὸ χεῖλος ὑποτετημημένον ἰδεῖν, φανεροῦν⁶² τὸ σημεῖον
ἐπὶ τῷ σώματι.

Ὅτι Ἀνθέμιον οὗτος τὸν Ῥώμης βασιλεύσαντα
ἑλληνόφρονα καὶ ὁμόφρονα Ἐσθήρου τοῦ εἰδῶλιος προ-
αναϊκίμενον^{64, 65} λέγει ὅτι αὐτὸς ὑπατον χειροτονεῖ,
καὶ ἀμφοῖν εἶναι κρυφίαν βουλήν τὸ⁶⁶ τῶν εἰδῶλων
μύθος ἀναναῶσθαι. Ὅτι καὶ Ἰλλουν οὗτος καὶ
Λέοντιον, ὃν ἐκείνος ἀντιχειροτονεῖ⁶⁷ Ζήνωνι βασιλεῖ,
τὰ αὐτὰ καὶ φρονεῖν καὶ βούλεσθαι πρὸς ἀσέβειαν,

et lib. viii, c. 53; Aristoteli μονόχρωος est lib. iii
De part. animal. cap. 2, et lib. ii, Hist. animal.
cap. 1. Vide Horapollinem, lib. i, c. 49.

Παμπρεπίου πρὸς ταύτην αὐτοῦς ἐλύσαντος, δια-
ταίνεται. Ὅτι Παμπρεπίου ὁ τερατολόγος καὶ
ἀπιστότατος φίλος, καὶ τὸν βίαιον θάνατον, ὁμοίως
τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸς ἱστορεῖ ἦν δ' Αἰγύπτιος γένος,
τέχνην γραμματικῆς ὁ Παμπρέπιος. Οὐκ εἰμὶ
πρόθυμος πρᾶγμα λέγειν καὶ ἀδηλον εἰς ἀλήθειαν
καὶ πρόχειρον εἰς φιλαπεχθημοσύνην. Βούλομαι
δὲ καὶ ἀφεῖς ἦδη τὸν [859 H.] Πύθιον ἐπὶ τὸν
Ἡρατοτον ἐπιναεῖν τὸν σκύβειά ὅς, ἀνεβόα ὅς μέγιστον ὄσον. Τῆς ὁ κεφαλῆς αἱ κόμαι καθεῖντο μέχρι
τῶν ὠμων.

Ἅτι Φοίνικες καὶ Σύροι τὸν Κρόνον Ἥλ καὶ Βῆλ
καὶ Βωλαθὴν ὅς ἐπονομάζουσιν. Ἐνέθησαν ὅς μὲν
εἰς τὸ βεῖθρον τοῦ Μαιάνδρου διανήξασθαι ποταμοῦ
αὐτὸς τε καὶ ὁ Ἀσκληπιόδοτος ὅς ὁ πάλα γεγονῶς
παιδαγωγὸς αὐτοῦ ὁ δὲ σφᾶς ἐν μέσαις ταῖς θύραις
ἀπολαβῶν, ὁ Μαϊάνδρος, ὑποβρυχίου ἐποίησε, ἕως ὅς
Ἀσκληπιόδοτος ἐπὶ μικρὸν ἀναδύς, ὄσον θεάσασθαι
τὸν ἥλιον, Ἀποθήσκομεν, ἔφη καὶ τι προσθεῖναι καὶ
ἀπόρρητον ἠδυνήθη. Τότε δὲ ἐξαίφνης, ἀπ' οὐδεμιᾶς
φανερᾶς προμηθείας, ἐπὶ τῆς ὄχθης ἔκειντο τοῦ
ποταμοῦ, ἡμιθνήτες ὅς εἶτα ἀνακτησάμενοι τὰς ψυχὰς
ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῶν τῶν γε τοῦ ἔβου βρυμάτων. Ὅ-
πως ἐνθεον ἐκτῆσατο δύναμιν ὁ Ἀσκληπιόδοτος, καὶ
παῦτα μετὰ τὸ οὐ σώματος ἔτι ὄν. Ἀπόλλωνος αὐλάς
τοῦτο δὲ τὸ χωρίον οἱ Κἄρες καλοῦσιν. Ὁ Ἀσκλη-
πιόδοτος τοῖνον ἀπὸ τῶν αὐλῶν εἰς Ἀφροδιτιάδα ὀ-
καθε ἐπιναεῖν, ἦδη μὲν ὁ ἥλιος ἐδεύκει, ὁ δὲ
παραχρῆμα ἀνατέλλουσαν ἐθεάσατο τὴν σελήνην
[1052 R.] ὅς ἀνασέληνον οὖσαν. Καίτοι οὐκ ἦν ἐν ὅς
τῷ διαμετροῦντι ζῶδιον τὸν ἥλιον. Ἀλλὰ δὴ καὶ
τοῦτο τὸ ἀγαλλμα καθεῖν ἢ πάντα τὰ ἀρχαία καθ-
ελοῦσα ἀνάγκη. Ἀλεξανδρεὺς ἦν τὸ γένος, οὐκ
ἄλλως καὶ ἱερῶν.

Ἅτι περὶ Ἰακώβου τοῦ ἱατροῦ, ὅς ὅς ἐγγὺς μὲν τὸ
γένος Ἀλεξανδρεὺς ἦν, πορρώτερον δ' ἐκ Δαμασκοῦ,
υἱὸς δ' ἱατροῦ μ' ἔτη τῆ πείρα σχολάσαντος καὶ μι-
κροῦ τὴν οἰκουμένην ἐπὶ γυμνασίᾳ καὶ κρίσει τῆς
τέχνης ἐπελθόντος, ὅς καὶ τὸν Ἰακώβον τὴν ἱατρι-
κὴν ὅς τὸν παῖδα ἐπὶ ἔτη τὰ ἴσα ἐδίδασκε, περὶ τοῖ-
νον τοῦδε τοῦ Ἰακώβου, ὡσπερ καὶ ἄλλοι, πολλὰ ὅς
παράδοξα λέγει, καὶ ὡς ἀκούσας γυναῖκα πταρεῖσαν
ἀθρούτερον πάντας ἀποβαλεῖν τοὺς ὀδόντας, ἐκ τού-
του μόνου τοῦ συμβεβηκότος ἀνειπεῖν τὰ περὶ τῆς
γυναικὸς ἅπαντα, εἶδος τε καὶ χρῶμα σώματος καὶ
μέγεθος καὶ τῆς ψυχῆς ὅς φυσικώτερα τῶν ἡθῶν.
Ἅτι ὁ τοῦ Ἰακώβου πατήρ μετὰ τὴν πολλὴν τῆς οἰ-
κουμένης πλάνην ἦλθε καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον, φησὶ,
καὶ τοὺς ἐνταῦθα κατέλαβεν ἱατροῦς, οὐδὲν ἄρα τῆς
τέχνης ἐπισταμένους ἀκριβῆς οὐδὲ αὐτόπειρον, ἀλλὰ
ἀπὸ τῶν ἄλλοτριῶν δοξασμάτων, οὐ θεραπεύοντας,
ἀλλὰ φλυαροῦντας. (Ἄμφω δὲ, καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ φύς,
ἀσεβῆς ὅς ἦσθη.) Ἅτι ἐχρῶντο κατὰ τῶν νόσων
οὗτοι καθαρσίοις πολλοῖς καὶ βαλανείοις, χειρουργεῖν

asserit. Pamprepil nugas et infidelitatem erga ami-
cos, violentamque mortem, eodem quo alii modo
et idem scribit: fuit genere Ægyptius, arte gram-
maticus. Non sum promptus ad rem narrandam,
cujus incerta est veritas, et apta ad inimicitias
concitandas. Relinquens igitur Pythium, ad He-
raiscum reverti volo Eubœum, cui promissæ
capitis comæ in humeros demittuntur.

Phœnices et Syri Saturnum, El, et Bel, et Bole-
then nominant. Ipse et Asclepiodotus olim ejus
magister ad natandum in Mæandrum descende-
rant. Mæander utrosque mellis vorticibus hau-
riens sub aquam traxit, donec Asclepiodotus pau-
lum elevatus, ut possit solem intueri, *Mori-
mur*, inquit, et aliquid infandum addere potuit.
Tum vero repente, nulla aperta adhibita ope, im-
ripa fluminis jacebant semimortui: deinde animis
receptis e mortis fluctibus liberati sunt. Adeo di-
vinam virtutem in se Asclepiodotus, et quidem
in corpore adhuc existens, continebat. Cares illam
regionem Apollinis Aulas [id est, tibias] appella-
bant. Asclepiodotus igitur Aulis domum ad Veneris
urbem, sole occidente, reversus est. Statim vero
lunam orientem jam plenam vidit, quanquam non
esset in signo, quod 344 e diametro soli oppo-
sita erat. Sed profecto et hanc imaginem abole-
vit, quæ omnia abolet necessitas. Alexandrinus erat
natione: quoad fortunæ bona obscuris natus pa-
rentibus, alioquin probis et piis.

ἐπιφανῶν γονέων τὰ ἀπὸ τῆς τύχης, ἐπικεικῶν δ'

De Jacobo medico (qui propius quidem genere
Alexandrinus erat, longius Damascenus, filius medi-
dici, qui quadraginta annos in experientia posue-
rat, et pene orbem terrarum exercitatione artis-
que judicio pervasit, qui et Jacobum filium medi-
dicam artem totidem annos docuit), de Jacobo
igitur, quemadmodum et alii, mirabilia dicit, quod
audiens mulierem sternutantem frequentius, omnes
amiserit dentes, hocque solo accidente, omnia quæ
ad mulierem spectant, et formam coloremque cor-
poris, et magnitudinem, et in anima quicunque
naturæ mores magis convenirent, enuntiavit. Ja-
cobi, inquit, pater post multos per orbem errores
Byzantium venit, et medicos ibi reperit, qui nihil in
arte sua perfecte scirent, nec ipsi experientia,
sed ex aliorum doctrina cognovissent: non san-
nantes, sed nugantes: ambo vero, pater et filius
impii erant. Utebantur illi adversus morbos pur-
gationibus multis et balneis. Ad chirurgicam fer-
ro igneque non admodum erant prompti. Sed et

VARIAE LECTIONES.

Ἅτι Παμπρ. τὸ τερατολόγος] περὶ Παμπρ. τότε βδοστον Α. αν. τεράστιον? ὅς Εὐβοία Β et corr.
Α, εἰς τὸν Leichnius p. XVI. ὅς ἀνεβόα οἰμ. Α. ὅς τῆς Α: ὅς τῆς ζ. ὅς βωλαθὴν Α, βωλαθῆν Β, βωλαθῆν Γ:
βωλάθην ζ. Θεολάθην Hamaker Monument. Pun. p. 10. ὅς ἀνέθησαν ζ. ὅς Ἀσκληπιόδοτος οἰμ. C. ὅς ἐν
ei μοι τὰ add. Α. ὅς δς Α: ὄσον ζ. ὅς τὴν ἱατρικὴν Α: τῆς ἱατρικῆς ζ, additis τὴν τέχνην post ἐδιδάξατο.
ὅς κολλὰ add. Α. ὅς ἀσεβῆς] ἀβίαι Β. ὅς ἦσθη ζ

pressima ulcera dixta pellebant, venarum sectiones repudiabant. Divites sanans hortatus est, ut pauperibus ægrotantibus opem ferrent, et ille nulla mercede sanavit, publico contentus frumento. Ait auctor, vidisse se Athenis statuam Jacobi et visam fuisse sibi admodum ingeniosi hominis, severi, et gravis. Hic Jacobus celebris Proclum Athenis ægrotum curans, jussit illum a crambe abstinere, olera plurima comedere. Hic, more Pythagoræ, malvam comedere noluit.

ἔταξεν ἀπέχεσθαι μὲν κρέμνης, ἐμπορεῖσθαι δὲ τῶν ἡνέσχετο μαλάχην⁸¹ ἐσθίειν.

Asclepiodotus non omnino ingeniosus, ut multis hominibus visum est, sed in dubitationibus acutissimus, ad intelligendum non adeo solers, neque ipse sui similis, alioquin et res divinas, obscuras, et 344^b sub intelligentiam cadentes, et eximios illos sensus Platonis intelligebat : ad Orphicam Chaldaicamque altiorem cognitionem, quæ communem philosophorum captum excederet, longe erat inferior. In physicis omnium sui sæculi erat doctissimus : similiter et in mathesi, unde et præter alia magnam ingenii gloriam consecutus est. In morali philosophia, et quæ de virtutibus est, semper novum quid invenire, et contemplationem ad inferiora visibiliaque trahere conabatur : nihil quidem, ut ita loquar, ex antiquis intelligentiis servans, omnia condensans et colligens in naturam mundi. Natus ad musicam Asclepiodotus, deperditum tamen enarmonicam non potuit revocare, quanquam alia duo cantus genera rescinderet et reprimeret, alterum *chromaticum* appellatum, alterum *diatonicum* ; harmoniam tamen non invenit, quanvis magades, ut dixit, mutarit, et transposuerit, non minus quam viginti et duas. Causa cur non inveniret, hæc est : minimam moderationem harmonicarum dimensionum, quam diesin (hoc est, primum sonum, qui in cantibus percipitur) vocant, e nostro sensu perdidit, et etiam aliud genus enarmonicum simul corruptit. Asclepiodotus a Jacobo medicinam discens ad vestigium illum sequitur, in multis etiam superat. Nam amissum olium usum albi ellebori, nec etiam a Jacobo observatum, ipse renovavit, et illo insanabiles morbos inusitato modo sanavit. Asclepiodotus nullum e novis medicis, præter Jacobum, probavit, ex antiquis post Hippocratem, Soranum Cilicem, Maleoten. Quocirca uxorem suam Damianen Asclepiodotus pudicissimam, et quod raram est, magnanimam, virilisque mentis in administratione familiæ, quemadmodum in consuetudine castam nec voluptuariam reddidit. Hierapoli in Phrygia templum erat Apollinis ; subius spi-

Α δὲ σιδήρω καὶ πυρὶ οὐ λίαν ἦσαν ἔτοιμοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μοχθηρότερα τῶν ἐλκῶν διαίτη κατηγωνίζοντο· φλεβοτομῶν δ' οὐ προσίετο. Ἐπειθεν ὁ Ἰάκωβος τοὺς πλουσίους ἱατρειῶν βοηθεῖν τῇ νοσοῦσῃ [360 H.] πενία, καὶ αὐτὸς προῖτα ἰάτρευε, τῷ δημοσίῳ μόνῳ ἀρκούμενος σιτηρεσίῳ. Ὅτι φησὶν ὁ συγγραφεὺς, εἶδον εἰκόνα τοῦ Ἰακώβου Ἀθήνῃσι, καὶ μοι ἔδοξεν ὁ ἀνὴρ εὐφυῆς μὲν οὐ πᾶν εἶναι, σεμνὸς δὲ⁸¹ καὶ ἐμβριθής. Οὗτος δὲ ὁ Ἰάκωβος Πρόκλιον νοσοῦντι, ἐν Ἀθήναις⁸² διατρίβων καὶ θαυμαζόμενος, προσελάττων· ὁ δὲ κατὰ τὸν Πυθαγόρειον νόμον⁸³ οὐκ

Ἦν δὲ ὁ Ἀσκληπιόδοτος οὐχ ὀλόκληρος τὴν εὐφυΐαν, ὡς τοῖς πλείστοις ἔδοξε τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπορεῖν μὲν ὀξύτατος, συνεῖναι δὲ οὐ λίαν ἀγγίχων· οὐδὲ αὐτὸς ἑαυτῷ ἄριστος, ἀλλωστε καὶ τὰ θεώτερα τῶν πραγμάτων, ὅσα ἀφανῆ καὶ νοητὰ καὶ τῆς Πλάτωνος ἐξάρητα ἰδιανόας. Πρὸς δὲ τὴν Ὀρφικὴν τε καὶ Χαλδαϊκὴν τὴν⁸⁴ ὑψηλοτέραν σοφίαν, καὶ τὸν κοινὸν φιλοσοφίας νοῦν ὑπεραίρουσαν, ἔτι μᾶλλον ἐλείπετο. Πρὸς δὲ φυσιολογίαν τῶν καθ' ἑαυτὸν πάντων ἦν ἐβρωμενέστατος· ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς μαθημασιν, ἀφ' ὧν καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ μέγα τῆς φύσεως ἀπηνέγκαστο κλέος. Ἐν τοῖς περὶ ἡθῶν δὲ καὶ ἀρετῶν ἀεί τι καινουργεῖν ἐπεχειρεῖ, καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰ⁸⁵ φαινόμενα συστέλλειν τὴν θεωρίαν, οὐδὲν μὲν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τῶν ἀρχαίων νοημάτων ἀποικονομούμενος, πάντα δὲ συνωθῶν καὶ κατὰ γων εἰς τῆν τὴν φύσιν τὴν περιχώστων. Ὅτι εὐφυέστατος ὁ Ἀσκληπιόδοτος περὶ μουσικῆν γεγονώς τὸ ἐναρμόνιον γένος ἀπολωλὸς οὐχ ὀλίστε ἐγένετο ἀνασώσασθαι, καίτοι ἔλλα δύο γένη κατατεμῶν καὶ ἀνακρουσάμενος, τὸ τε *χρωματικὸν* ὀνομαζόμενον καὶ τὸ *διατονικόν*. Τὸ δὲ ἐναρμόνιον οὐχ εὔρε, καίτοι μαγάδας, ὡς ἔλεγεν, ὑπαλλάξας καὶ μεταθεὶς ὀκτὸ ἐλάττους εἰκοσι καὶ διακοσίων. [1053 R.] Αἴτιον δὲ τῆς μὴ εὐρέσεως τὸ ἐλάχιστον μέτρον τῶν ἐναρμόνιων διαστημάτων, ὅπερ δίεσιν ὀνομάζουσι. Τοῦτο δὲ ἀπολωλὸς ἐκ τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως καὶ τὸ ἄλλο γένος τὸ ἐναρμόνιον προσεπώλεσεν⁸⁶. Ὅτι Ἰακώβῳ τὰ κατὰ τὴν ἱατρικὴν μαθητευθεὶς ὁ Ἀσκληπιόδοτος⁸⁷, καὶ κατ' ἰγνή βαίνων ἐκεῖνον, ἔστιν οἷς καὶ ὑπερεβάλετο⁸⁸. Καὶ γὰρ καὶ τοῦ λευκοῦ ἑλλεβόρου πάλαι τὴν χρῆσιν ἀπολωλυῖαν καὶ μὴδ' Ἰακώβῳ ἀνασωθεῖσαν αὐτὸς ἀνεκαίρισε, καὶ δι' αὐτοῦ ἀνάτους νόσους παραδόξως ἐξίασαστο⁸⁹. Ὅτι ὁ Ἀσκληπιόδοτος τῶν μὲν νεωτέρων ἱατρῶν τὸν Ἰάκωβον μόνον ἀπέδεχετο, τῶν δὲ πρεσβυτέρων μετὰ τὸν Ἱπποκράτην Σωρανὸν τὸν Κίλικα τὸν Μαλεώτην⁹⁰. Τοιγάρτοι καὶ ἀπετέλεσεν ὁ Ἀσκληπιόδοτος τὴν Δαμιανὴν αἰδημονεστάτην καὶ παράλογον⁹¹ οὔσαν, τὴν αὐτοῦ γαμετὴν, ὑψηλόφρονα καὶ ἀνδρόβουλον εἰς οἰκονομίαν, ὡσπερ σῶφρονα καὶ ἀθρυπτον εἰς συμβίωσιν.

VARIAE LECTIONES.

⁸¹ δὲ om. C. ⁸² Ἀθήναις B : Ἀθηναίσις. ⁸³ νόμον om. A. ⁸⁴ μαλαγῶν A. de re cf. Jamblich. de vita Pythagoræ p. Kuster. p. 91. εἰς protrept. p. 159. ⁸⁵ τὴν ante ὑψηλοτέραν adl. A. ⁸⁶ τὰ om. A. ⁸⁷ προσεπώλεσεν ἀγυμνάστου πρὸς αὐτὸ τῆς ἀκοῆς ἀπολελειμμένης Suidas v. Δίεσιν. ⁸⁸ de Asclepiodoto cf. Suid. li. v. ⁸⁹ ὑπερεβάλετο B : ὑπερεβάλλετο. ⁹⁰ ἰάσαστο. ⁹¹ Μαλεώτην] imo Μαλλώτην cum Suidas v. Σωρανὸς Ἐφέσιος. ⁹² παράλογον] forsasse legendum παρὰ λόγον.

Ὅτι ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας ἱερὸν ἦν Ἀπίλωνος, ὅπῃ δὲ τὸν ναὸν καταβάσιον ὑπέκειτο θανάσιμους ἀναπνοὰς παρεχόμενον. Τοῦτον τὸν βόθρον οὐδ' ἀκωθὲν ἐστίν [561 II.] ἀκίνδυνον οὐδὲ τοῖς πτηνοῖς τῶν ζώων διελθεῖν, ἀλλ' ὅσα κατ' αὐτὸν γίνεται, ἀπόλλυται. Τοῖς δὲ τετελεσμένοις, φησί, δυνατὸν ἦν καπιόντας καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μυχὸν ἀδραδίως διάγειν. Λέγει δ' ὁ συγγραφεὺς ὡς αὐτὸς τε καὶ Δῶρος ³³ ὁ φιλόσοφος, ὅπῃ προθυμίας ἐκνικηθέντες, κατέβησαν τε καὶ ἀπαθείς κακῶν ἀνέβησαν. Λέγει δ' ὁ συγγραφεὺς ὅτι τότε τῇ Ἱεραπόλει ἐγκαθευδῆσας ἰδόντων ἕνα ὁ Ἄττης γενέσθαι, καὶ μοι ἐπιτελεῖσθαι παρὰ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν τὴν τῶν ἱλαρίων γαλουμένων ³⁴ ἔορτήν· ὅπερ ἐδήλου τὴν ἐξ ἔδου χαλουργίαν ἡμῶν σωτηρίαν. Διηγησάμην δὲ τῷ Ἀσκληπιόδοτῳ, ἐπαυελθὼν εἰς Ἀφροδισίαδα, τὴν τοῦ ὄνειρου ὕψιν. Ὁ δὲ θαυμάσας τε ³⁵ τὸ συμβεβηκός, καὶ διηγῆσατο οὐκ ἕναρ ἀντὶ ὄνειρατος, ἀλλὰ θαῦμα μείζον ἀντὶ ἐλάττονος. Νεώτερος γὰρ ἔλεγεν εἰς τὸ χωρίον ἐλθεῖν τοῦτο, καὶ ἀποπειραθῆναι αὐτοῦ τῆς φύσεως. Δις οὖν καὶ τρις ἐπιπτύξας τὸ ἱμάτιον περὶ τὰς βίνας, ἴνα, κἂν ἀναπνῆ πολλάκις, μὴ τὸν διεσθαρμένον καὶ λυμαντικὸν ἀέρα ³⁶ ἀναπνῆ, ἀλλὰ τὸν ἀπαθῆ καὶ σωτήριον, ὃν ἔξωθεν εἰσῆγαγε περιλαβῶν ἐν τῷ ἱματίῳ, οὕτω πράξας εἰσῆγει τε ἐν τῇ καταδύσει, τῇ ἐκροῇ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐπακυλουθῶν, ἐπὶ πλείστον τοῦ ἀδάτου μυχοῦ, οὐ μὴν εἰς τέλος ἀφίκατο τῆς καταβάσεως· ἢ γὰρ εἰσόδος ἀπερρώγει ³⁷ πρὸς βάθος ³⁸ ἤδη πολὺ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνθρώπων γε οὐ διαβατὸν ἦν, ἀλλ' ὁ καταϊβάτης ³⁹ ἐνθουσιῶν ἐφέρετο μέχρι τοῦ πάρατος. Ὁ μὲντοι Ἀσκληπιόδοτος ἐκείθεν ἀνῆλθε σοφίᾳ τῇ αὐτοῦ κακῶν ἀπαθῆς. Ἀλλὰ καὶ πνοὴν παρακλησίαν ὑπερον τῇ θανάσιμῳ ἐκ διαφόρων εἰδῶν κατασκευασάμενος ἐμηχανήσατο. Χωρὶς ¹ τὰ φιλοσόφων καὶ τὰ τῶν ἱερῶν ὀρίσματα, οὐδὲν ἦν τῶν ἢ τὰ λεγόμενα Μυσῶν καὶ Φρυγῶν. Ἄλλ' ὅμως ὁ Πατρικίος ἐτόλμησε, παρὰ νόμον τὸν φιλοσοφίας, ἐπὶ ταῦτα βυαίς. Ἡ δὲ ἐφη, Ἐγὼ χωρτίεις εἰμι καὶ ἄγροικος. Ἀλλὰ θαναστὰς ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ διαγκωνισάμενος ἐπὶ τοῦ σκλιμποδῆς ἐφη, Ἀστειός τε ἦν καὶ εὐόμιλος, οὐ μόνον πρὸς τὴν σπουδάζουσαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν παίζουσαν ἐνίοτε συνουσίαν, ὥστε καὶ ἡδιστος εἶναι τοῖς κλησιάζουσι πρὸς τῷ ὠφελίμῳ. Τὸν θεὸν προὔκαλετο ἐπὶ πάθει περιωδύνη τῆς τῶν ὀπισθίων ² ὀχετῶν ἀφέσεως. [1056 R.] Ἐπίτετα ³ οὔσαν τὴν γαμητὴν συνεπῆγεν. Ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνακειμένῳ ἐξαπίνης τὴν δίκην ἰδεῖν συνέθη, λαμπρὰν κόρην, εὐζώνον, κολοδὸν χεῖωνα μελινόχρουν ⁴ ἀνεξωσμένην, πορφυροῦς πλατέσι σημαδίοις κεκοσμημένην, ἀναδεμμένην μὲν τὴν κεφαλὴν ἀναδέσμη, γυμνήν δὲ περιβλαβῶν, βλοσυρὰν τι ὄρωσαν καὶ συνοφρωμένον, ὅτι γε πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς ⁵ τὴν εἰσοδον. Ὅτι Ἀσκληπιόδοτος ⁶ ὁ φιλόσοφος, ὁ Πράκλου μαθητής,

A raculum erat lethiferi spiritus. Spelunca hæc superne nec avibus prætervolantibus sine periculo est, sed quæcumque illac volant, moriuntur. At iis, qui sacrificiis sunt initiati, ^{345a} facile fuit ingredi, et in illa spelunca sine ulla noxa degere. Refert auctor se et Dorum philosophum, cupiditate captos intrasse, et illesos egressos esse. Dicit scriptor cum tunc Hierapoli dormiret, in somnis sibi visum esse Attin, sibique a matre deorum festum, quod dicitur Hilariorum, mandatum, quod indicabat nostram conservationem ab inferis. Reversus itaque in Veneris urbem narravi Asclepiodoto visionem: ille rei miraculo obstupuit, et mihi pro hoc somnio non somnium narravi, sed minoris rei narrationem rependit majore. Dixit se etiamnam B juvenem in hanc regionem venisse, et naturam ejus expertum. Bis itaque et ter vestem naribus applicans, ne, licet respiraret sæpius, corruptum noxiumque aerem attraheret, sed aerem bonum et salutarem, quem aliunde adduxerat in veste concludens, ingressus est in speluncam scatentem calidis aquis, sequens semper inviam voraginem, et ad finem descensus pervenit. Via enim circa profunditatem abrupta est: at tunc ob multitudinem aquarum etiam homini invia erat. Sed descensor fatidico furore correptus ad finem accessit. Asclepiodotus igitur sapientia sua incolam hinc evasit, sed et postea spiritum lethali similem e variis speciebus miscendum excogitavit, negligens et philosophorum sacerdotumque rationes, nihil secus atque Mysorum Phrygumque dicta: sed tamen Patricius ausus fuit eodem contra philosophorum decreta pergere. Quædam dixit: Ego agrestis et rustica sum. Sed surgens e somno, et innitens, inquit, scabello, civilis et comis fuit, non solum in serio, sed etiam in puerili aliquando colloquio, ut et jucundissimus cum quibus versaretur, cum utilitate esset. Deum invocavit in gravi periculo, ut eataractas aquarum quæ adhuc restarent, amoveret. Uxorem vicinam partui una adduxit. Adhuc in sponda jacenti contigit illi o vestigio Dicen videre, egregiam puellam, expeditam, ^{345b} tunica sine manicis, lutei coloris, et purpureis clavis exstantibus decoratam: caput vitta ligatum, sine amiculo, vultu nonnihil severo et fronte contracta. Non aliquid ad illum, sed et ad introitum. Asclepiodotus Procli discipulus, in summis tenebris sine lumine legit, astantesque homines dignovit. Aliquandq itaque in Caria ait se caput draconis in agrum Pythææ Caris cadens, et allatum a Pythæa ipsa, magnitudine maximi taurini capitis vidisse. Refert etiam Asclepiodotum vidisse et vivum draconem sublimem in æere concretum, a vento con-

VARIAE LECTIONES.

³³ de Doro vixit Suidam h. v. ³⁴ καλουμένην B. ³⁵ τε om. B. ³⁶ λυμαντικὸν ἀέρα καὶ διεσθαρμένον B. ³⁷ ἀπερρώγει B, ἀπαραγή (η correcto) A. ³⁸ πρὸς τὸ β. ζ. ³⁹ καταβάτης ζ. ¹ cf. Suidas v. Χωρὶς τὰ Μυσῶν. ² ὀπισθίων ἢ πύθων B. ³ ἐπίτετα οὔσαν mg., ἐπίτετα οὔσαν C, ἐπίτετα κλάουσαν B et corr. A. ⁴ μελινόχρουν A: μελινόχρουν ζ. ⁵ ἀλλὰ πρὸς B: ἀλλὰ καὶ ζ.

ceptum, nubibus condensatis immobilem stare, et A instar magni conti extensum. Hunc itaque et vidisse, astantibusque monstrasse, cumque nubes magis magisque constiparentur, feram evanuisse. Marinus (18), inquit, Procli successor, genus ducebat Neapoli in Palæstina, juxta montem cui nomen Hargarizus (19). Deinde blasphemans, impius, inquit, ille scriptor addit: In quo monte Jovis summi sacratissimum templum est, ibi et Abraham (20) primus antiquorum Judæorum sacratus fuit, ut idem dixit Marinus. Samaritanus initio factus cum esset Marinus, eorum opinionem repudiavit, quasi ab Abraham sacrificiis recens in novam degenerasset opinionem: et ad gentilium se convertit. Verumtamen labori et assiduis curis incumbens, multorum etiam ingeniosissimorum et antiquissimorum gloriam suo nomine Marinus obscuravit. Noluit vero illum Isidorus interrogare infirmitate corporis laborantem, metuens ne homo turbaretur. E dictis tamen et scriptis ejus (quæ non admodum multa sunt) facile erat colligere Marinum non secundum et probe subactum noematum agrum fuisse, qui segetem sapientis rerum naturalium contemplationis proferret. καὶ τῶν κρυσδωτέρων κατέχουσι δόξας τῷ ἑαυτοῦ Ἰσίδωρος ἀσθεναῖα σώματος ἐνοχλούμενον, εὐλαβεῖα καὶ ἐξ ὧν ἔγραψεν (ὀλίγα δὲ ταῦτά ἐστι) δηλὸς ἦν οὐ σοφὰ βλαστάνει θεάματα τῆς τῶν ὄντων φύσεως.

Ptolemæus (21) astronomiæ scientiæ princeps C scripsit, ut loquitur Plato, placita interpretum ad senocutis oblivionem, relinquens sibi et condens monumenta. 346a Proclus videns istam defluxum corporis, adolescenti metuit. Hic igitur mortuus, tunc beatus, anima, inquam, animæque imago aperte mihi in hoc scabello sedenti astitit: credere autem oportet sermoni, quem visio philosophi principis confirmat et recens alterius fama vere secundi post illum et insuper tertius suggestus, et qui hæc scripsit propter eorum quæ nuntiavimus, pompam veritatis studiosam. Proclus ea spe, quam de se concitaret nec Platonis dignitatem aspernari, nec Jamblichii, nec Plutarchi judicium oppugnare, nec supra communiter utile consilium asperere potuit: sed quantum crescebat instituti magnitudo in dicendo, tanto minus persuadere sibi patiebatur Isidorus, quod majus esset onus, quam ferre posset. Sollicitus vero erat Proclus de aurea revera Platonis catena (22), ne nobis urbem Atheniensem relinqueret. Sollicitus etiam de Marino propter corporis infirmitatem.

ἐν σκότῳ βαθεῖ γράμματα τε ἀνεγίνωσκεν, φησὶ ⁶, ἀνευ φωτὸς καὶ τοὺς πρῖντας [562 H.] τῶν ἀνθρώπων διεγίνωσκε. Κεφαλὴν γούν ποτε δρακονταίαν ἐν Καρῖα εἰς ἀγρὸν πεσοῦσαν Πυθίου τοῦ Καρὸς, ἐνεγθέσαν δὲ αὐτῷ τῷ Πυθέα, καὶ αὐτὸς ἔφη θεάσασθαι μέγεθος οὔσαν ταύρου μεγίστου κατὰ κεφαλὴν. Ἴδειν δὲ τὸν Ἀσκληπιόδοτον καὶ ζῶντα δράκοντα μετέωρον ἐν ἀέρι συννεφεῖ πεπηγότα καὶ συνειλημμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἐν τῇ πυκνότητι τῶν νεφῶν ἀκίνητον ἐστῶτα, ὅσον δὴ κοινόν τινα μέγαν ἀποτεταμένον. Ἴδειν τε τοῦτον, καὶ ἐπιδείξει καὶ τοῖς παρούσι, πυκνωθέντων δὲ ἐπὶ μᾶλλον τῶν νεφῶν ἀφανισθῆναι τὸ θηρίον. Ὅτι ὁ διάδοχος Πρόκλου, φησὶν, ὁ Μαρῖνος, γένος ἦν ἀπὸ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Νέας πόλεως, πρὸς θρεῖ κατωκισμένης τῷ Ἀργαρίζῳ καλουμένης. Εἶτα βλασφημιῶν ὁ δυσσεβῆς φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐν ᾧ Διὸς ὑψίστου ἀγνώστον ἱερόν, ᾧ καθέρωτο Ἀβραμὸς ὁ τῶν πάλαι Ἑβραίων πρόγονος, ὡς αὐτὸς ἔλεγεν ὁ Μαρῖνος. Σαμαρείτης οὖν τὸ ἀπ' ἀρχῆς ὁ Μαρῖνος γεγονώς, ἀπετάξατο μὲν πρὸς τὴν ἐκείνων δόξαν, ὅτε εἰς καινονομίαν ἀπὸ τῆς Ἀβράμου θρησκείας ἀπορρῦσαι, τὰ δὲ Ἑλλήνων ἠγάπησεν. Ὅμως φιλοπονία ⁸ τε καὶ ἀτρυτοῖς πόνοις ἐγκείμενος εὐφροστέρων ἤδη πολλῶν ὀνόματι ὁ Μαρῖνος. Οὐκ εἶα δὲ αὐτὸν ἐρωτῆν ὁ τοῦ ὀχλῶδους. Πλὴν ὁ Μαρῖνος ἐξ ὧν τε ⁹ διελέγετο βαθεῖαν αὐλακα τῶν νοημάτων καρπούμενος, ἐξ ὧν τε

Ὁ ἄριστος ἡγεμὼν Πτολεμαῖος τῆς ἀστροθεάμενος ἐπιστήμης. Τὰ ἀρέσκοντα τοῖς ἐξηγηταῖς ἀπεγράφετο, εἰς τὸ τῆς λήθης γῆρας, ὡς ἔφη Πλάτων, ὑπομνήματα ¹⁰ καταλείπων ἑαυτῷ καὶ ἀποθησαυριζόμενος. Καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπορρόσῃν βλέπων ὁ Πρόκλος ἐδέδεικε περὶ τῷ νεανίσκῳ. Ὁ τοίνυν ταθηκώς, ὁ εὐτυχῆς οὗτος νῦν, ἡ ψυχὴ φημι καὶ τὸ τῆς ψυχῆς εἶδωλον, παρέστη μοι ἀναφανδὸν ἐπὶ τοῦδε τοῦ σκιμποδος ἀνακειμένη. Ἀπιστεῖν δὲ οὐ δίκαιον τῷ λόγῳ βεβαιουμένην θέα τε ἐναργεῖ τοῦ κρυφαίου σοφοῦ καὶ ἀκοῆ προσφάτῳ τοῦ δευτέρου μετ' ἐκείνου πρὸς ἀλήθειαν ¹¹, καὶ εἶτι τῷ τρίτῳ βήματι καὶ εἰς ταύτην καταβηκῶσι τὴν συγγραφὴν ὑπὸ τῆς φιλαλήθειας κομπῆς τῆς ἐμῆς ἀγγελίας. Καὶ ὁ Πρόκλος ἐπεδίδου τὰς εἰς αὐτὸν ἐρώσεις ἐλπίζει μὴδὲ τὸ τοῦ Πλάτωνος ἀτιμάζειν ἀξίωμα, μὴδὲ τὴν Ἰαμβλίχου κρίσιν μὴδὲ τὴν Πλουτάρχου κατανωτίζεσθαι ¹², μὴδ' αὖ μείζον φρονεῖν τῆς κοινωφελούς προαιρέσεως. Ἀλλ' ὅσα ἠῦξετο τῆς διαδοχῆς τὸ ¹³ μέγεθος ἐν τῷ λόγῳ, [565] τοσοῦτῳ μᾶλλον ὁ Ἰσίδωρος πρὸς τὴν πειθῶ συνεστῆλλετο μείζον γε ὄν καθ' ἑαυτὸν ἄρασθαι φορτίον.

VARIÆ LECTIONES.

⁶ φησὶν add. A. ⁷ θρησκείας A: θυσίας ζ. ⁸ φιλολογία Suidas v. Ἄτρυτος, qui mox om. ἤδη πολλῶν et τῶν. ⁹ τε add. A. ¹⁰ ὑπομνήματα καταλείπων Suidas v. Λήθη, ὑπομνήματα καταλείπων A: ἀπομνήματα καταλείπων ζ. ¹¹ πρὸς ἀλήθειαν μετ' ἐκείνου ζ. ¹² κατανωτίζεσθαι Suidas li. v. et mox μείζον ¹³ διαδοχῆς τὸ A: διαγωγῆς ζ.

NOTÆ.

(18) Marinus Procli successor: cujus exstat de vita Procli illius aureolus libellus.

(19) Mons in sacris Litteris Garizin. Deut. xi, 29; Judic. ix, 7; et II Machab. vi, 2.

(20) Abrahamus patriarcha.

(21) Ptolemæus astrologus. Tres hic versus aliunde inculcatos docti observarunt, et luxata multa ac detrunicata in hac ipsa vita.

(22) Proverb. et Homer.

[1037 R.] Δεδιώξ δ' ὁ Πρόκλος περὶ τῆ Πλάτωνος A χρυσῆ τῶ ὄντι σειρᾶ, μὴ ἡμῖν ἀπολίπη ¹⁴ τὴν πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς. Δεδιώξ δὲ ἐπὶ τῶ Μαρῖνῳ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν. Ἀληθινὸς ἔρωξ ἐμφυτεύεται φιλοσοφίας ¹⁵ καὶ πάντα γηγενῆ δεσμῶν ἀπορρήξας, ἐλπίδας τε πάσας ὁμοῦ ¹⁶ τιμῶν τε καὶ χρημάτων καταπατήσας, ἀφικνεῖται Ἀθήναζε ¹⁷. Ἀλλὰ γε τοιοῦτος καὶ ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖται ¹⁸ Ζηνώδοτος, παιδικὰ τοῦ Πρόκλου καλεῖσθαι μόνος ἀξιώθεις, ἐφ' ¹⁹ ᾧ ἦ καὶ τὰς μάλιστα ἐπέχεν ἐλπίδας. Καὶ οὐκ ἦν ²⁰ τις ἄρα πρὸς αὐτὸν ἀλαζῶν οὐδὲ σκαίος οὐδὲ σοβαρῆς τὴν ἐντευξίν ²¹. Τῆ τε ἐξ ἀρχῆς εὐγενεῖα καὶ τῆ μεγαλειότητι τῶν τρόπων καὶ τῆ περὶ λόγους ²² διαφανεῖ σπουδῇ τε ²³ καὶ ἐπιμελείᾳ. Πρὸς γὰρ τοὺς ἄλλους τοὺς εἰς ²⁴ βουλήν τὴν μεγάλην συγκαλουμένους οὐ μόνον τὰ ἄλλα διαφέρων ἀνθρώπος ἦν B ὁ Θεαγένης, ἀλλ' ἤδη τις καὶ φιλόσοφος. Ἡ τῶν διαδόχων οὐσία οὐχ, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, Πλάτωνος ²⁵ ἦν τὸ ἀνάκαθεν· πένης γὰρ ἦν ὁ Πλάτων, καὶ μόνον τὸν ἐν Ἀκαδημίᾳ ἐκέκτητο κῆπον, οὗ ἡ πρόσοδος νομισμάτων τριῶν, ἡ δὲ τῆς οὐσίας ὅλης χιλίων ἦ καὶ ἑτι ²⁶ πλειόνων ὑπῆρχεν ἐπὶ Πρόκλου, πολλῶν τῶν ἀποθησκότων κτήματα τῆ σχολῇ καταλιμπανόντων. Ἡδὴ τοίνυν κρουόμεθα πρῦναν ἐπὶ τὸν λόγον ὃν ἀπέλιπομεν. Ὁ μὲν Ἀσκληπιόδοτος ἐκοσμεῖτο πᾶσι τοῖς τοῦ βίου λαμπροῖς, οἱ δὲ οὐδενὶ τούτων, οὐ προβεβλημένοι τὴν γαμικὴν προβολήν, ἀλλὰ μόνον ἦσαν τῶ ὄντι φιλόσοφοι, ἐπ' ἄκρον ἐκάτερος ἦκον, ὁ μὲν ἰθυόλου φύσεως, ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ μεγάλου Ἀσκληπιόδοτου Ἀσκληπιόδοτος, ὃν δ' ἤδη ἐμνήστειεν, ἐπιμελοῦς ἀκριβείας, ὁ C Ἰσιδωρος. Πηγῇ ἀναδιδῶσιν ὕδωρ ἱερὸν τε καὶ εὐποτον. Ὡστε ποιητικὸς ἀνὴρ ἔφη ἂν τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τὸ ἄλλο πρόσωπον οἰκητήριον εἶναι αὐτῶν τῶν Χαρίτων. Εἰ ποτε γὰρ καὶ αὐτοὶ τινος ἠπορήθησαν, ἤσαν αὐτίκα παρ' αὐτὸν φίλοι παρὰ φίλον. Ὁ Ἰσιδωρος πολὺ διαφέρων ἦν τῆς Ἰπατίας ²⁷, οὐ μόνον οἷα γυναικὸς ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ οἷα γεωμετρικῆς ²⁸ τῶ ὄντι φιλόσοφος.

Στερρὸς δὲ τὸ ἦθος ὁ Σεθριανὸς ²⁹ ὢν, καὶ ἄπερ ἂν διανοηθεῖν, ταῦτα πράττειν ἐσπουδακῶς, ἐφθανε τῶ πρακτικῶ τὸ βουλευτικόν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ βίος αὐτοῦ πολλαχῇ διεσφάλη. Οὐ γὰρ ἐπιδιδόναι βραδίως, οὐδὲ ἦν ἀξιεσθαι κατὰ πῆχυν ³⁰, ὡσπερ Θεόδωρος ³¹ ὁ Ἀσιναιὸς ἠδέξθη ὑπὸ τῶ Πορφυρίῳ. Ὡστε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἀναγκαῖα μόνον προσφέρειν τῶ σώματι, ἀφροδισιῶν δὲ ἄκρατον εἶναι διὰ βίου παντός. Ὁ Παμπρέπιος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ λογιμώτατος εἶναι ἔδοξε καὶ πολυμαθέστατος ³²· οὕτω διεπονεῖτο περὶ D τὴν ἑλλην προπαιδείαν, ὅσην ποιητικὴ τε καὶ γραμματικὴ [566 H.] σοφίζει παιδεύουσα. Αἰγύπτιος δ' ἦν, καὶ τὴν ποιητικὴν ἐν τῇ πατρίδι ἀσκήσας εἶτα Ἀθήναζε παρεγένετο. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γραμματικὸν αὐτῶν ἐποιήσαντο, καὶ ἐπὶ νέοις διδάσκαλον ἔστησαν.

VARIAE LECTIONES.

¹⁴ ἀπολίπη B, ἀπολείπει A. ¹⁵ ἐμφύεται αὐτῶ τῆς φιλοσοφίας Suidas v. Ἀληθινὸς ἔρωξ. ¹⁶ ὁμοῦ om. Suidas. ¹⁷ Ἀθήναζε] πρὸς Πρόκλον Suidas. ¹⁸ ἱστορεῖται A : ἱστοραίσθω ζ. ¹⁹ ἐφ' — ²⁰ ἦν om. A. ²¹ cf. Suidas v. Θεαγένης p. 163, 15. ²² περὶ τοὺς λόγους idem. ²³ τε om. A. ²⁴ εἰς] τὴν B. ²⁵ cf. Suidas v. Πλάτων ὁ φιλόσοφος. ²⁶ ἑτι] ἐπὶ A : om. ζ. ²⁷ de Hypatia cf. Suidas h. v. ²⁸ γεωμετρικῆς ζ. ²⁹ cf. Suidas v. Σεθριανός. ³⁰ cf. Suidas v. Κατὰ πῆχυν ἐπιδίδου. ³¹ Θεόδωρος] cf. Wyttenbuch. Eunap. 2, p. 52. ³² πολυμαθέστατος A cum Suida v. Παμπρέπιος (vol. III, p. 13, 44) : περιμαθέστατος ζ.

NOTÆ.

(23) Plato, Suid. et Laert.
(24) Hypatia, Isidori uxor.

(25) Theodorus Asinicus

cavit, et quod illi minus fideret, quiescere non poterat, sed omnibus modis tentavit, omnesque machinas adhibuit Zeno, ut illum amoveret. Sed princeps inter eos qui rerum potiebatur Petrus nomine, vir impudens et improbus : cujus erat forte opinionem examinare, sed forsitan et hic evicerunt Pamprepii **347a** lenta semper responsa et longius bellum protrahentia.

ἐνταῦθα ἐκράτουν [1060 R.] οἱ Παμπρεπίου χρησμοὶ πόλεμον.

Pamprepius in Ægypto agens, Isidoro verbis significavit quod non faveret Illo; sed jam proditorem molienti similis esset, et Romano imperio inhiaret. Hæc rupes superius in latitudinem extensa, inferius angustior quidem, sed quæ suffulciat suspensam latitudinem valde sublinem, superantem ei subjectam, et sustententem montis crepidinem. Similem dixeris illam magno collo sustinenti caput ingens, dignumque visu. Kursum ad Isidorum orationem revocemus. Non inflatus erat Isidorus, nec in colloquio difficilis, nec Stoicam affectationem ignoravit : nuncque videbatur hilaris, et letus, et corpore venusto, et animo sursum erecto, adhuc alienus a mortis cura. Improbum hominem et vita infami, contra Athanasium sectantem fortiolem sententiam. Hæc Juliani vasculis immiserunt. Isidorus arcolam atque vascula disposuit, ut parata et in promptu essent, tanquam in mercatum missurus, turbam hominum collectam ad profectionem. Imperavit etiam servis, ut jam strigiles pararent, et philosophos in carcerem denuo conjecit, eo quod secundo convicti essent. Julianus silentio excepit, tulitque in tergo multas plagas tympanis illatas. Nam multis fustibus cæsus est, nihil omnino locutus, videns suppellectilia ad navigationem parata : Cur hoc, inquit, facis? custodes portuum te capient. Decessit igitur non multo post, et domi mexæ diversabatur. Ivit igitur Athenas, Proclo sepulcralia cum thure allaturus. Extrema malitia et incurabilis meretur statim supplicium, quæ vero paulatim deflexerit, venia statim digna est. Plurimis vero remedia peccata admittentibus, justitia differt malorum remedia : sive quod subsidium habeant a virtute, si forte effugerint magis **347b** sectiones et usiones : sive quod ob facinoris magnitudinem festinato sint remedio indigni; sive quod quibusquam antequam peccata puniantur, pro bonis gratia debeatur.

αὐτῆ τῆς ταχίστης ἐπαφῆς ⁵⁰. Πλείστοις δὲ τῶν μέσων ἀναβάλλεται ἡ δίκη τὰ τῶν παθῶν ἰατρεύματα, ἦτοι ὡς βοήθειαν ἔχουσιν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, εἰ πως ἐκφυγοῖεν μάλλον τὰς τομὰς καὶ τὰς καύσεις, ἢ ὡς ἀναξίως τοῦ παραυτικά φαρμάκου διὰ κακίας μέγεθος, ἢ ὀφείλεται ἐνίοις πρὸ τῆς τὸν κακῶν ἡ ἀμοιδήτων ἀγαθῶν.

Philosophorum fastus in monendo potest etiam virum barbarum exasperare; etsi philosophi putant

Ἄ Δεῖλδς ⁵¹ δὲ ὢν ὁ Ζῆνων φύσει καὶ τὸν Ἄλλου ὄρων ἐν δίκῃ ἀγαπώμενον καὶ μέγα ἤδη δυνάμενον ⁵², εὐλαβεῖτο περὶ αὐτῷ ⁵³, καὶ δι' ἀπιστίαν ⁵⁴ οὐχ οἶός τε ἦν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ πάσας ὁδοὺς διεξῆκει καὶ πάσας ἐπλεξε μηχανὰς ὅπως ἂν ἐκποδῶν ποιήσοιτο τὸν Ἄλλου ὁ Ζῆνων. Ὁ δὲ τῶν κρατούντων ⁵⁵ τῆς πολιτείας ἡγεμῶν τὴν δόξαν ἐπισκοπεῖν εἰληχῶς, ὄνομα Πέτρος, ἀνὴρ Ἰταμὸς ὢν καὶ περιπόνηρος. Ἄλλ' ἴσως καὶ βλακεύοντες ⁵⁶ αἰεὶ καὶ ἀναβάλλοντες εἰς χρόνους τὸν

Ὁ δὲ Παμπρέπιος κατὰ τὴν Αἴγυπτον παραγωγῶς Ἰσιδῶριον παρέσχεν ἐκ τῶν λόγων ἀσθησῆν ὡς οὐχ ὕγιαίνου ⁵⁷ πρὸς Ἄλλου. Ἄλλ' ἤδη προδωσείοντι εἶκοι, καὶ μέντοι καὶ περιορωμένην τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν. Ἡ πέτρα αὐτῆ τὰ μὲν ἀνωθεν ἐκπεπετασμένη πολὺ ⁵⁸ εἰς εὐρος, τὰ δὲ κάτωθεν ἀποστενουμένη ⁵⁹ τοσοῦτον ὅσον ὑπερείδειν ⁶⁰ τὴν ἐπιχειρημαμένην εὐρύτητα μετέωρον, πολλὰ ἡ ἐπερχοῦσαν τῆς ὑποκειμένης ⁶¹ καὶ ἀνεχούσης κρηπίδος ὀρείας· εἰκάσαις ἂν αὐτὴν αὐχένι μεγάλῳ, φέροντι κεφαλὴν ὑπερμεγέθη τινὰ καὶ ἀξιοθέατον. Πάλιν δ' ἐπὶ τὸν Ἰσιδῶρον ἀνακαλεσώμεθα ⁶² τὴν συγγραφὴν. Οὐχ ἦν τετυρωμένος ⁶³ ὁ Ἰσιδῶρος οὐτε δυσόμιλος, οὐδὲ ἠγγόει τὴν Στωϊκὴν συμπεριφορὰν λεγομένην. Καὶ ἦν τότε αὐτὸν θεάσασθαι φαιδρὸν τε καὶ γεγηθότα, τὸ τε σῶμα ἀνθοῦντα, καὶ τὴν ψυχὴν ὕψου διεγυγερμένον ἐπι, καὶ ταῦτα τῶν περὶ θανάτου φροντίδων ὑπολειπομένων ⁶⁴. Πονηρὸν δὲ ἀνθρώπων καὶ τὸν βίον ἐπιβόητον. Πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα τὸ τνηκαῦτα τὴν κρατοῦσαν δόξαν Ἀθανάσιον. Ἐνέβαλον ⁶⁵ αὐτὰ τοῖς Ἰουλιανοῦ σκευαρίοις. Ὁ δὲ Ἰσιδῶρος τὸ τε κιβώτιον καὶ τὰ ἄλλα σκευάρια διέθηκεν ἔτοιμα εἶναι καὶ πρόχειρα, ὡς ἀποπέμψων εἰς τὸ ἐμπόριον. Στίφος ἀνδρῶν συγκεκροτημένον εἰς ἔφοδον. Ὁ δὲ καὶ ζύστρας ἤδη ἀπτεσθαι διεκελεύετο τοὺς ὑπὲρτάς. Καὶ τοὺς φιλοσόφους εἰς τὸ δεσμοτῆριον πάλιν ἐνέβαλεν ⁶⁶ ἐπὶ ψήφῳ δευτέρων ἐλέγχων. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς σιωπῆ ἐδέξατο καρτερῶν τὰς πολλὰς ἐπὶ τοῦ νότου διὰ τῶν τυμπάνων πληγὰς· καὶ γὰρ πολλαὶ ἐπαίετο βακτηρίαις, μηδὲν ὕλως φθαρξάμενος. Ἰδὼν τὰ σκευάρια συνδούμενα πρὸς τὸν ἀπόπλου, Τί τοῦτο, ἔφη, ποιεῖς, ἄνθρωπε; Ἀλώση δὲ ὑπὸ τῶν λιμενιτῶν φυλακτῆρων. Ἀφίκετο τοῖνον οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἐν ἐμοῦ τῷ οἴκῳ διητᾶτο. Ἀφίκετο μὲν Ἀθῆνας τότε τῷ Πρόκλῳ ἐπιταφῆς ὄντι τὴν ⁶⁷ θυμιατρίδα φέρων. Ἡ μὲν ἐσχάτη κακία καὶ ἀδοθήτης ἀξία τῆς παραυτικά κολάσεως, ἡ δὲ [567 H.] ἐπ' ὀλίγον παρατετραμμένη ἀξία καὶ

Ἡ τῶν φιλοσόφων ὑπεροφία τῆς παρακλήσεως ἱκανὴ ἐκτραχύνειν ἄνδρα βάρβαρον· ἀλλ' ὁμοῦς αἰ

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ δεινός B. ⁵² καὶ μέγα ἤδη δυνάμενον om. A. ⁵³ αὐτῷ AC: αὐτῶν ζ. ⁵⁴ ἀπιστίαν B et corr. A. ⁵⁵ τῶν κρατούντων] vid. Vales. ad Euseb. hist. eccles. p. 62. ⁵⁶ βλακεύοντες A: βασιλεύοντες ζ. ⁵⁷ ὕγιαίνει B. ⁵⁸ πολὺ add. A. ⁵⁹ ἀποστερουμένη B. ⁶⁰ ὑπεριδεῖν B et corr. A. ⁶¹ ὑπερκειμένης A. ⁶² ἀνακαλεσώμεθα ζ. ⁶³ οὐτε τετυρωμένος ἦν ζ. ⁶⁴ ὑπολειπόμενον A. ⁶⁵ ἐνέβαλεν libri. ⁶⁶ ἐβάλεν ζ. ⁶⁷ ἐπὶ ταφῆς ὄντι: τὴν A: ἐπιταφῆσων ζ. ⁶⁸ ἐπαφῆς A: ἐπιτροπῆς ζ, inux τὴν μέτην ζ.

φιλόσοφοι καρτερεῖν φροντο δεῖν καὶ τὰ συμβαίνοντα φέρειν εὐλόφως⁵¹. Καὶ γυναῖκι ἐνέτυχεν ἰερὰ θεόμορον ἔχουσα φύσιν παραλογωτάτην. Ὑδωρ γὰρ ἀκραφνὴς ἐγγίασα ποτηρίῳ τινὶ τῶν ὑαλίνων, ἑώρα κατὰ τοῦ ὕδατος εἶσω τοῦ ποτηρίου τὰ φάσματα τῶν ἐσομένων πραγμάτων, καὶ προβλεῖται ἀπὸ τῆς ὕψους αὐτὰ, ἄπερ ἐμελλεν εἶσεσθαι πάντως. Ἡ δὲ παῖρα τοῦ πράγματος οὐδὲ ἡμᾶς παρελήλυθεν. Τὸν δὲ Ἰωάννην ὁ Ἀνατόλιος αἰκισάμενός τε καὶ τῶν ὑπαρχόντων γυμνώσας, αὐτίκα μέντοι καὶ οὗτος ἀπέβηκε τὸν βίον. Ἐνέτυχον ἐξ ἀνάγκης τῷ Ἐμμεσιωνί· οὐ γὰρ ἂν ποτε ἑκὼν ἠνεσχόμην⁵² τῆς αὐτοῦ ὑπείρας⁵³, ἀλλ' ἡ πρεσβεία με ἠνάγκασε⁵⁴. Τῆς Ἀραβίας [καὶ] τὸ Στυγαῖον ὕδωρ κατειθόμενον. Ἀπαδήμησεν εἰς τὰ Βόστρα τῆς Ἀραβίας, πόλιν μὲν οὐκ ἀρχαίαν (ὑπὸ γὰρ Σεθέρου τοῦ βασιλέως κολιζέται), φρούριον δὲ Β

tolerare oportere, et casum æquo animo ferre. In mulierem sacram incidiis, cui miro modo divinæ auræ particula insita erat. Aquam enim puram cum infudisset vitreo poculo, videbat in aqua poculi rerum futurarum species, et illa prædicebat ex visione, quæ omnino futura essent; hujus experimentum nos quoque cepimus. Anatolius Joannem flagris cæsum bonis cum exuisset, statim vitam finit. Conveni necessario Emeasionem. Non enim æquo animo tulissem ejus stultitiam, sed legatio adire me compulit. Arabiæ aqua Stygia subterlabens exonerat se in Bostra Arabiæ, quæ sub Severo imperatore in civitatem redacta est, cum olim præsidium fuisset, in gratiam vicinorum Dionysiorum a regibus Arabiæ muris cinctum. Cum intellexisset Io toties decantatam, et nomen civitati ab œstro bovis inditum esse (25'), amavit illam propter originem fabulosam quæ est de Io vagante (26). Hic vero cognovit esse Theandritem deum specie virili animisque vitam castam inspirare.

δὲ ἐνταῦθα τὸν Θεανδρίτην⁵⁵, ἀββένωτον ὄντα θεόν,

λέγεται δὲ καὶ τοῦτο τὸ ὕδωρ εἶναι Στύγιον⁵⁶. Τὸ δὲ χωρίον, ἐν ᾧ ἐστὶ, πεδῖον τῆς Ἀραβίας, ἀνηπλωμένον ἀπὸ τῆς ἕω μέχρι Δίας τῆς ἐρήμου πόλεως. Εἶτα ἐξαιφνης ἀναβήγγεται χάσμα εἰς ἄβυθον πέτραις πανταχόθεν συνηραφᾶς⁵⁷ καὶ τισιν ἀγρίοις φυτοῖς⁵⁸ τῶν πετρῶν ἀποφυομένους· κάθοδος ἐξ ἀριστερᾶς κατιόντι στενὴ καὶ τραχὴς (πρὸς⁵⁹ γὰρ τῷ πετρώδει καὶ φυτοῖς ἀνημέροις καὶ ἀτάκτοις δασύνεται⁶⁰), μακρὰ δὲ ὅσον ἐπὶ σταδίου⁶¹ πεντεκαίδεκα κλήν καταβαίνουσιν αὐτὴν οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ C

Dicitur in eo loco aqua Stygia esse, in quo Arabiæ campus est, qui ab ortu solis Diam usque desertam urbem extenditur. Deinde repente hiatus aperitur in immensam voraginem, saxis undique impendentibus, et aliquibus plantis silvestribus, horridis, et incultis e petris nascentibus opacatur. Descensus a sinistris ingredienti angustius et scabrosus, longus stadiis quindecim, nisi quod non solum viri, sed etiam feminae valde expeditæ illam ingredientur. Descendenti horti et agri plurimi in sequenti valle occurrunt. Summa pars et angustissima habet receptaculum, quo omnis undique aqua Stygia influit, 348a quod ab altissimo loco fertur, in aere spargitur, deinde iterum inferius concurrat. Spectaculum hoc et naturæ opus religione plenum et terribile est. Nemo est, qui viderit, quin timore sancto repleatur. Quædam e donariis quæ aquæ injiciuntur, deferantur in profundum, tametsi levia, quibus ipse deus propitius est : quibus vero minus, ea licet gravissima, supernatant, et expulsi foras admirando quodam modo. Jurare per campum illum et aquas incolæ experimento edocti horrent, quare minimum jurant (27). Si quis aliquando pejeraverit, intra annum corpore hydropo

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ εὐλόφως B. ⁵² ἀνεσχόμην ζ. ⁵³ ἀπηνείας B et corr. AC. ⁵⁴ διηνάγκασε A. ⁵⁵ ἐπιτ. Scaliger : libri ἀποτ. ⁵⁶ Ἰγνων C. ⁵⁷ θεανδρίτην codices Marini p. Fabr. 47. ⁵⁸ στύγιον. ⁵⁹ συνηραφᾶσιν A. ⁶⁰ φυτοῖς τῶν A : φυτοῖς ἀνημέροις καὶ ἀτάκτοις δασύνεται τῶν ζ. ⁶¹ πρὸς. — ⁶² δασύνεσθαι add. AB. ⁶³ σταδίου ζ. ⁶⁴ γυναῖκας ζ. ⁶⁵ εἰσιν post αὐλῶν ponit ζ. ⁶⁶ κατειθόμενων ζ. ⁶⁷ εἶτα — συμπηγνυμένων om. A.

NOTÆ.

(25') Ad Homeri locum respexit. II. ε'. vers 37, et ilic. Eustath.; et Mela, De Alpheo.
(26) Ovid. Metam. Horat. Lam. et Girald.
(27) Virgilius, Æneid., lib. vi, v. 323 : Corythi stagna alta vides, Stygiamque paludem, Di cuius jurare timem et fallere numen.

At Jupiter lege veluti solutus jurat
.... Stygii per flumina fratris,
Per picæ torrentes, atraque voragine ripas,
(Æneid. lib. ix, v. 105-106.)

iniefacto moritur, nemoque unquam pœnam evasit. δὲ ποτὲ τις ἐπιπορήσει ⁶⁶, εἶσω ἐνιαυτοῦ ἀπόλλυται, φασί, φουσηθεὶς ὑδέρῳ τὸ σῶμα, καὶ οὐδεὶς τὴν δίκην δίδουγεν.

Fertur et Bacchus Lycurgum et cæteros Aranes A comites ejus vino domuisse, cum ex utre exercitum irrorasset hostilem, unde et urbem Damascus appellavit. Quidam nrbi nomen a quodam gigante tribuunt, cui nomen Ascus, quem Jupiter illic domuit; alii alias hujus nominis rationes reddunt. Auctor ex hac urbe originem duxit. Ut studium aptum ad rhetoricam, omuemque curam ad os et linguam convertere, ab anima autem rerum sanctarum ac divinarum cogitationem avētere. Hæc, inquit auctor, intelligens, aliquando oratorias exercitationes reliqui, et sic novem annis elapsi sunt, viximus simul omnibus et noctibus et diebus, menses octo. Videram, inquit, bætulum in aere motum, vestibus interdum tectum, aliquando vero etiam manibus medici portatum. Nomen medici, qui bætulum gestabat, erat Eusebius, qui etiam dixit accidisse sibi aliquando nec opinanti subitum impetum errandi ab Emesa urbe, pene media nocte, quam longissime ad montem illum, in quo Palladis templum veteri magnificentiā conditum est, et ivisse sese celerrime ad caecumen montis, et ibidem tanquam e via fessum desedisse, et vidisse globum ignis celeriter decidentem, et leonem ingentem in globo constitutum, et illum statim evanuisse: seque **348b**, igne jam extincto, ad globum cucurrisset, et illum tanquam bætulum accepisset, et rogasse ejus dei esset, et respondisse illum esse Gennæi. Gennæum Heliopolitæ colunt, erecta quadam leonis forma in templo Jovis. Ivisse eadem nocte via non minus quam decem et ducentorum stadiorum, ut aiebat, continuo. Eusebius non erat dominus bætuli motuum, ut alii aliorum, sed hic petebat et orabat: ille vero locum dabat oraculis. Hæc et multa similia nugatur dignus profecto bætullis lapidibus: quin etiam formam ejus describit. Globus quidem, inquit, egregius, colore subcandido, diametro longus palmo, sed interdum major apparebat, interdum minor, interdum purpureus, et literas ostendit nobis in lapide descriptas, idque colore tingabarino, ut vocant, et in muro fixit. Unde sciscitanti oraculum dedit, et vocem emisit e tenui fistula, quam interpretatus est Eusebius. Vanæ mentis ille alia multa miranda de bætulo narrat: *Equidem putaram divinius esse oraculum bætuli, Isidorus dæmonium potius esse dixit. Esse enim aliquem dæmonem moventem illum, non unum ex admodum malis, non omnino immaterialis, nec omnino puris.* Bætulorum alium alii incumbere, ut ille criminans dicit, deo, Saturno, Jovi, Soli, et aliis.

ὁ κενόφρων οὗτος καὶ μυρία ἄλλα παραλογώτερα

πείρας οἱ ἐπιχώριοι, διὸ καὶ ἤριστα ὀμνύουσιν. Εἰ
 Ὅτι Διόνυσος, φησὶ ⁶⁹, Λυκούργον καὶ τοὺς ἐπομέ-
 νους αὐτῷ Ἄραβας κατηγωνίσαστο οἶνον, ἀπ' ἀσκοῦ
 καταβράνας τὴν πολεμίαν στρατιάν· ἐξ οὗ καὶ τὴν
 πόλιν ἐκάλεσε Δαμασκόν. Οἱ δὲ τὴν ἐπωνυμίαν δι-
 δόασι τῇ πόλει ἀπὸ γιγαντὸς τινος, ᾧ ὄνομα Ἄσκος,
 ὃν ὁ Ζεὺς ἐδάμασεν ἐνταῦθα. Ἄλλοι δὲ καὶ ἄλλας λέ-
 γουσι τῆς ἐπωνυμίας αἰτίας. Ὁ δὲ συγγραφεὺς ἐκ
 ταύτης ὠρμητο τῆς πόλεως. Ὡς ἡ ἀσχολία τοῦ ρητο-
 ρεῦειν δεινὴ, στρέφουσα μὲν περὶ στόμα καὶ γλῶττιαν
 τὴν δλην μου σπουδῆν, ἀποστρέφουσα δὲ τῆς ψυχῆς
 καὶ τῶν ἀποκαθαιρόντων αὐτὴν μακαρίων τε καὶ
 B θεοφιλῶν ἰκκουσμάτων. Ταῦτα δ' ἐννοῶν, φησὶν ὁ
 συγγραφεὺς, ἐνίοτε διεκοπτόμην τῶν ρητορικῶν ἐξ-
 ηγήσεων. Ἐνστον ἔτος οὕτω μοι διεληλύθεν. Συνδι-
 ἤγομεν ἀλλήλοισι ὅσαι τε ἡμέραι καὶ ὅσαι νύκτες,
 ἐπὶ μῆνας ἧ'. Εἶδον, φησὶ, τὸν βαίτυλον διὰ τοῦ ἀέ-
 ρος κινουόμενον, ποτὲ δ' ἐν τοῖς ἱματίοις κρυπτόμενον,
 ἤδη δὲ ποτε καὶ ἐν χερσὶ βασταζόμενον τοῦ θεραπεύον-
 τος. Ὅνομα δ' ἦν τῷ θεραπεύοντι ⁷⁰ τὸν βαίτυλον Εὐ-
 σέβιος, ὃς καὶ ἔλεγεν ἐπελεθεῖν αὐτῷ ποτε ἀδόκητον
 ἐξαίφνης προθυμίαν ἀποπλανηθῆναι τοῦ ἄστεος Ἐμέ-
 σης ⁷¹ ἐν νυκτὶ μεσοῦση σχεδὸν ὡς πορβρωτάτω πρὸς
 τὸ ὄρος αὐτό, ἐν ᾗ τῆς Ἀθηναῶν ἔδρυται νεὼς ἀρχαιο-
 πρεπῆς· ἀφικέσθαι δὲ τὴν ταχίστην εἰς τὴν ὑπώρειαν
 τοῦ ὄρους, καὶ αὐτόθι καθίσαντα ⁷² ἀναπαύεσθαι ὡς-
 περ ἐξ ὁδοῦ· σφαῖραν δὲ πυρὸς ὑψόθεν καταθοροῦσαν
 C ἐξαίφνης ἰδεῖν, καὶ λέοντα μέγαν τῇ σφαίρᾳ παρ-
 ιστάμενον· τὸν μὲν δὴ παραχρῆμα ἀφανῆ γενέσθαι,
 αὐτὸν δὲ ἐπὶ τὴν σφαῖραν δραμεῖν ἤδη τοῦ πυρὸς
 ἀποσθεννυμένου, καὶ καταλαβεῖν αὐτὴν οὖσαν τὸν
 βαίτυλον, καὶ ἀναλαβεῖν αὐτὸν, [1064 R.] καὶ διερω-
 τῆσαι ὅτου θεῶν ἂν εἴη, φάναι δ' ἐκεῖνον εἶναι τοῦ
 Γενναίου (τὸν δὲ Γενναῖον Ἥλιου πολῖται τιμῶσιν ἐν
 Διδὸς ἰδρυσάμενοι μορφὴν τινα λέοντος), ἀπαγαγεῖν τε
 οἶκαδε τῆς αὐτῆς νυκτὸς οὐκ ἐλάττω σταδίων δέκα
 καὶ διακοσίων, ὡς ἔφη, διηγεώξω. Οὐκ ἦν δὲ κύριος ὁ
 Εὐσέβιος τῆς τοῦ ⁷³ βαίτυλου κινήσεως, ὡς περ ἄλλοι
 ἄλλων· ἀλλ' ὁ μὲν ἐδεῖτο καὶ ἠῤυχετο, ὁ δὲ ὑπήκουε ⁷⁴
 πρὸς τὰς χρησμοφάσις. Ταῦτα ληρήσας καὶ πολλὰ
 τοιαῦτα ὁ τῶν βαίτυλων ὡς ἀληθῶς ἄξιος, τὸν λίθον ⁷⁵
 διαγράφει κατὰ εἶδος αὐτοῦ. Σφαῖρα μὲν γάρ, φησὶν,
 D ἀκριβῆς ἐτύγχανεν [567 b H.] ὢν, ὑπόλευκος δὲ τὸ
 χρῶμα, σπιθαμιαία δὲ τὴν διάμετρον κατὰ μέγεθος·
 ἀλλ' ἐνίοτε μείζων ἐγίνετο καὶ ἐλάττων, καὶ πορφυ-
 ροειδῆς ἄλλοτε. Καὶ γράμματα ἀνέδειξαν ⁷⁶ ἡμῖν ἐν
 τῷ λίθῳ γεγραμμένα, χρώματι τῷ καλουμένῳ τιγ-
 γαβαρίνω κατακεχρωσμένα, καὶ ἐν τοίχῳ δὲ ἐγκρού-
 σας· δι' ὧν ἀπεδίδου τὸν ζητούμενον τῷ πυνθανομένῳ
 χρησμῶν, καὶ φωνὴν ἤφει ⁷⁷ λεπτῷ συρίσματι, ἣν
 ἡρμήνευεν ὁ Εὐσέβιος. Τερατολογήσας οὖν τὰ εἰρημένα
 περὶ τοῦ βαίτυλου, ἐπάγει· Ἐγὼ μὲν ὄμην θεοῖτε-

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ ἐπιπορήσει B. ⁶⁹ φασί ζ. ⁷⁰ θεράποντι ζ. ⁷¹ Ἐμέσης B: Ἐμίσσης ζ. ⁷² καθιζήσαντα ζ. ⁷³ τοῦ ερῶ
 addidi. ⁷⁴ ὑπήκουσε ζ. ⁷⁵ τὸν λίθον B et corr. A: τῶν λίθων ζ. ⁷⁶ ἀνεδίδαξεν A. ⁷⁷ ἀφίει — ἐρ-
 μήνευσεν ζ.

ρον εἶναι τὸ χρῆμα⁷⁹ τοῦ βασιύλου, ὃ δὲ Ἰσιδωρος δαιμόνιον μᾶλλον ἔλεγεν· εἶναι γὰρ τινα δαίμονα τὸν κινουῦντα αὐτὸν, οὔτε τῶν βλαβερῶν οὔτε τῶν ἀγῶν προσύλων, οὐ μέντοι τῶν ἀνηγμένων εἰς τὸ ἄδλον εἶδος οὔδὲ τῶν καθαρῶν παντάκαστι. Τῶν δὲ βασιύλων⁸⁰ ἄλλον ἄλλω ἀνακείσθαι, ὡς ἐκαίνοις δυσφημῶν λέγει, θεῶν, Κρόνου, Διὸς, Ἡλίου, τοῖς⁸⁰ ἄλλοις.

Ὅτι Μαξιμίνος, φησὶν ("Ἐλλην δ' οὗτος ἦν τὸ σέ-
 βασ), τὰς βολὰς τῶν ὀμμάτων ἀφίει⁸¹ οὕτω φοβερὸν
 τι καὶ βλαβερὸν ἐπέβλεπεν⁸², ὥστε τῶν ἐνορώντων⁸³
 ἀποστρέφειν τὰς ὄψεις· καὶ τοῦτο (φησὶν⁸⁴) ἐκαίνοις
 συνειδῶς αὐτῶν τὰ πολλὰ κάτω καὶ οὐ πρὸς τοὺς ἐν-
 τυγχάνοντας ἔβλεπεν. Ἀλλὰ καὶ πολλῶν οὔτος φασμά-
 των ἐγένετο θεατῆς, ἄλλοις οὐχ ὀρωμένων. Ἰκανός δ'
 ἦν καὶ δαίμονας ἐπιπέμπειν φθοροεργοὺς, καὶ ἄλλο-
 θεν ἐπιπεμπομένους ἀναστέλλειν⁸⁵. Πλὴν δυσσεβῶν
 ἀλοῦς⁸⁶ κατὰ τὸ Βυζάντιον τὴν διὰ ξίφους οὐκ ἐξ-
 ἔφυγε δίκην. Οὔτε φιλόσοφον βίον ἐνόησας, εἰ τις
 ὢν⁸⁷ τῶν πολλῶν ὑβρίζει ὑβρεῖς τὰς ἐξ ἀνθρώπων.
 Ἄπειρος ὢν τῶν πληκτικῶν⁸⁸ τούτων καὶ ἀνιάτων
 πραγμάτων. Ἡ ἀναβολὴ μακροτέρα αὐτῶν γέγονε τῶν
 τε⁸⁹ εἰς Καρίαν καὶ τῶν Ἀθήναζε σπευδουσῶν ἐπί-
 δων. Καὶ πρὸς θεοῦ λιπαρήσεις ἔρχομαι. Τοῦ⁹⁰ Κυλ-
 ληνίου βλακείουτος καὶ τὰ πράγματα ἀναβάλλοντος
 οὐδὲν ἤνυτεν ὁ Ἰσιδωρος. Οὐ⁹¹ φεισάμενος τοῦ πολυ-
 τελεστάτου τῷ ὄντι δαπανήματος, τοῦ χρόνου, κατὰ
 τὸν ἐπιπτότα σοφόν. Ὅρων δὲ ἑμαυτὸν τῷ θεῶν φωτὶ
 περιφρέμενον, πῶς οἶε σφόδρα τὴν ψυχὴν ἐταυ-
 σκόμην⁹²; Ἐκμανῆς γενόμενος, ἀνελὼν τὸν πέλεκυν,
 ἀποτέμνει τὴν αὐτὸς αὐτοῦ παιδοσκόρον φύσιν. Καὶ
 ἐγὼ ταῦτα ἀπήγγελα τῷ Ἰσιδώρῳ σοφῆν τε καὶ ἐν-
 θεον αἰ⁹³ προτείνοντι πρὸς τοὺς μύθους τοὺς ἱεροῦς
 ἀκοῆν. Οἰηθέντα περὶ τῶν σώματι⁹⁴ κινδυνεύειν⁹⁵.
 Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῆς ἰδιώτιδος ἄρα δειγμα⁹⁶ προαι-
 ρήσεως. Ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν ἀποδιδόντι χάριστα. Ἐν-
 αυστολούμεθα πρὸς τὴν Σάμον. Τὸ σῶμα δ' ἐφυσᾶτο,
 κάτωθεν ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν ποδῶν ἕως ἤδη τῶν
 βραδύων καὶ τῆς αἰδοῦς. Κατεκοιμήθη ἐπὶ τῆς
 νεῶς, καὶ πῶς ἀφροδιτάζομαι τοῖς ὄνειρασι. Κρή-
 δεμον⁹⁷, φωσώνιον, ὄραριον, ῥῶ⁹⁸ προσώπου ἐκμα-
 γείον, ἡμιτύδιον⁹⁹. Εἰς τοσοῦτον γὰρ ἀκηκόαμεν
 φιλοσοφίαν [568 b H.] καταφρονηθεῖσαν οὐδὲ πώποτε
 Ἀθήνησιν, ὅσον ἐωράκαμεν ἀτιμαζομένην ἐπὶ Ἡγίου.
 [1065 R.] Ὁ δὲ Ἀρχιάδας¹⁰⁰ τὸ μὲν ὄλον τοῦ πατρὸς
 οὐκ ὄλιγῳ ἦν διαφέρων καὶ πολλῶν ἄλλων¹⁰¹ εἰς ἀρε-
 τὴν, τὰ δὲ εἰς φιλοσοφίαν ἄγοντα παρεμύνηος, ὅτε
 πρὸς ταῦτα ἀνάγωγος ὢν διὰ τὴν οὐκ ἀκολάκευτον
 πατρῶαν οὐσίαν, ἱερὰν δὲ ζωὴν προδεβλημένος, ἐλ-
 περ τις ἕτερος. Ὁ μὲν οὖν Εὐπειθιος εὐφύεστερος μὲν
 ἐγένετο, τὰ δὲ ἦθη ἐπισσευρμένος εἰς ἰδιωτισμὸν, ἦδη

Maximinus, inquit, religione erat gentilis, oculis
 adeo terribilibus, ut intuentium aversaretur oculos.
 Cujus sibi conscius, ut plurimum terram, non ipsos
 homines obvios respiciebat, et etiam multa vidit
 visa, quæ alii non videbant. Poterat et dæmones
 noxios immittere, et aliunde immissos coercere. Cum
 impie quid ageret Byzantii, gladii pœna affectus
 est, nec philosophicam vitam intelligens, si quis e
 multitudine injuriam ei inferret **349a** ignorabat
 civilia et gravia negotia. Cunctatio longior ei fuit,
 quam spes festinandi in Cariam vel Athenas ferret.
 Venio ad preces, quas ad deum habuit, et
 Cyllenio tardante, et negotia diferente, nihil Isido-
 rus perfecit, parcens pretiosissimæ rei, juxta sen-
 tentiam sapientis, temporis. Videns neipsum divino
 lumine illustratum, quantam putas animi conten-
 tionem fecisse? Insanus factus cum esset, abrepta
 securi, sibi virilia amputat. Et ego hæc Isidoro
 nuntiavi, qui semper sapienter, et divinus sacris
 sermonibus attendit, cum putaret se de corpore
 periclitari. Hoc vero exemplum propriæ voluntatis
 est, hæc grati animi ergo, pauca pro multis red-
 denti. Navigabamus Samum, corpus vero tumebat
 a pedibus infra incipiens, usque ad inguina et vo-
 renda; consopitus sum in navi; deinde in somnis
 polluo, vittam, sacram vestem, stolam, faciei sim-
 mulacrum, fasciam. Tantum philosophiam audivimus
 contemni nunquam Athenis, quantum vidimus vitu-
 perari ab Hegia. Archiadas (28) patrem et alios
 multos superabat non parum virtute. Philosophica
 minus curabat, tanquam adeo ineptus, propter pa-
 trimonium blandiens, vita pius si quis alius. Eu-
 pithius ingeniosior erat, moribus tamen idiota; imo
 etiam idiota et simplicior: imbecillum illius erat
 corpus, et non multum a morte se junctum. Hic quidem
 statim ægre audivit defensionem, quasi spei illius
 consilium speciosum non satisfaceret. Talia multa
 dicens et occinens, persuasit Marinus Isidoro (29)
 ut reciperet decretum de successione, et successor
 creatus est, nomine magis quam re ipsa, Platonice
 doctrine. Quod si diviniore res est, ut tu ais,
 Hegia, **349b** (dicebat illi Isidorus) sacerdotalis
 administratio, idem ego affirmo; sed

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ χρῆσμα ζ. ⁸⁰ τὸν δὲ βασιύλον B. ⁸¹ τοῖς A: καὶ τοῖς ζ. post ἄλλοις mg. A: περὶ τοιοῦτου δαιμονίου
 ἤκουσα κἀγὼ ἐν Ἑλλάδι παρὰ τῶν ἐν τοῖς τοῦ Παρνασοῦ μέρεσιν ἐμφαινόμενον· περὶ οὗ καὶ ἕτερα τινὰ
 παραδοξότερα ἔλεγον, σιωπῆς ἀξία μᾶλλον ἢ ἀφηγήσεως. ⁸² ἀφίει: om. C. ⁸³ ἀνέβλεπεν ζ. ⁸⁴ ὀρώντων B.
⁸⁵ φησὶν B: φασὶν ζ. ⁸⁶ ἀνατέλλει ζ. ⁸⁷ ἀλοῦς B. ⁸⁸ ὢν A: ἦν ζ. ⁸⁹ πληκτικῶν A: πολιτικῶν ζ.
⁹⁰ τε A: τότε ζ. ⁹¹ τοῦ A: καὶ τοῦ ζ. ⁹² οὐ αἰδ. A. ⁹³ malim ἐγανυσκόμην. ⁹⁴ αἰ: om. B. ⁹⁵ τὸ
 σῶμα ζ. ⁹⁶ κινδυνεύειν. ἀλλὰ τούτῳ B. ⁹⁷ ἄρα δειγμα A: παράδειγμα ζ. ⁹⁸ κρήδεμον. ⁹⁹ ῥῶ AC:
 τοῦ ζ. τὸ ῥῶ οἶμαι ὠραίου ἢ ἱεροῦ θεῖν ἀναγινώσκεσθαι Maximus Margunius. ¹⁰⁰ ἡμιτύδιον om. B. ἡμι-
 τύδιον] ἢ τύμιον A. ¹⁰¹ cf. Suidas v. Ἀρχιάδας et Εὐπειθιος et Ἡγίας: unde Leichius p. XX ὃ δὲ Ἡγίας
 τὸ μὲν ὄλον τοῦ πατρὸς Ἀρχιάδου οὐκ. ¹⁰² πολλῶν ἄλλων] τῶν πολλῶν Suidas v. Εὐπειθιος.

NOTÆ.

(28) Archidas Hegia. Vide Suidam.

(29) Marini successor Isidorus.

primum homines esse deos futuros necesse est. Ileoque et Plato dixit majus bonum homini accidere non posse, quam philosophiam. Sed hoc contigit nunc stare (30) in acie, non novaculæ, sed ultimæ revera senectutis. Ignorabat se aggredi ad corrigendas res incurabiles et nequissimas, nihil amplius vero profecit. Vero ineunte, mortuo Marino, voluit Isidorus Athenas deserere; monebat autem Syrianum et Hegiam Isidorus, quam necessarium sit, philosophiam labentem restituere.

πραγματεία, φημί μὲν τοῦτο κάγω· ἀλλὰ πρῶτον ἀνθρώπους γενέσθαι τοὺς ἐσομένους θεοὺς δεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλάτων ἐφη μὴ ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μείζον ἀγαθὸν φιλοσοφίας. Ἀλλὰ τοῦτο συμβέβηκε νῦν ἐπὶ ξυροῦ ἐστάναι οὐ τῆς ἀκμῆς, τοῦ δὲ ἐσχάτου γήρωος ὡς ἀληθῶς. Ἐλάνθανε δὲ ἑαυτὸν ἀνάτα⁶ πράγματι καὶ πόρρω μοχθηρίας προβεβηκότα⁷ διορθώσασθαι ἐπιχειρῶν· ἦνυτε⁸ δὲ οὐδὲν ἐπὶ⁹ πλέον. Ἦρι δὲ ἀρχομένῳ, τοῦ Μαρίνου τὸ σῶμα ἀπολιπόντος, ἐβουλεύετο τὰς Ἀθήνας ἀπολιπεῖν ὁ Ἰσίδωρος. Παρήγει δὲ Συριανὸν καὶ Ἦγιαν ὁ Ἰσίδωρος ὡς χρεὴν εἴη φιλοσοφίαν ὑποβρίωσαν ἀνασώσασθαι.

Quæ verbis ornata prætermissa sunt, ea necesse B "Osa paraitai" ¹⁰ xreion tais eklogais suntetadhai kallilepsion exorta.

Per artem quamdam dubiam, et extra humanam spem constitutam, in secretis arcaia pro se ipsis divinæ spei quærentes, et pro aliis Ægyptiis, totius ordinis. Sed hinc alicunde a tertio ortu, qui circa mundum est ligare funem revocatæ servationis. Severus patricius Romanus et alia narrabat multa Alexandriæ agens, et lapidem se vidisse, in quo lunæ cranit mutantes varie formam secundum solem, quandoque crescentes, interdum decrescentes; lapidi ipse etiam sol inerat. Unde dicuntur hi lapides synoditæ vocari: et dixit se etiam solarem lapidem vidisse, non qualem multi vidimus, radios ex sese aureos effluentem, sed discum solis forma in medio lapide esse, et inde ignis globum videri, ab illo vero radios exsilire, usque ad circumferentiam: esse enim globosum et integrum lapidem. Vidisse et lunarem non aqua maceratum, qui deinde exhibet lunulam, et ideo aquilunarem vocatum: sed natura se vertentem secundum motus lunæ. Mirabile est hoc opus naturæ, sed multa obscura et non intelligibilia de eo narrantur. Multi dicunt periisse Ægyptium. Fama tamen salutis 350a nuntia vulgatur, et forsitan res involuntaria sit, et idem fortasse etiam rebus immortalibus accidit: optima monens, et oratione hortans eos qui in opere torpescerent.

εφέρετο δὲ ὁμοῦ καὶ σωτηρίας τις ἀγγελος φήμη. διὰ τοῦτο συμβαίνει ἂν ἰσως καὶ ταῖς ἀκηράτοις. ἐν τῇ ἐργῳ βλακεύοντας.

Cum tres sint animæ species, triplex etiam politica ratio, quarum quælibet tres illas habet, sed una præcipua forma est, a qua appellatur, ac prima quidem rationem secuta est, quæ aurea ætas dicitur, vel genus proximum diis, ut fabulæ modo poetæ

Δ δὲ καὶ ἀποπώτερον ἔχων ἢ κατ' ἰδιώτην. Ἀσθενῶν αὐτὸς τὸ σῶμα καὶ οὐ πόρρω τείνων θανάτου. Ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ παραυτίκα δυσχερῶς ἤκουσε τῆς ἀπολογίας, ἄτε [δὴ¹⁰] μὴ κατ' ἐλπίδας αὐτῷ πραττούσης τῆς ἀγαθοειδοῦς προαιρέσεως. Τοιαῦτα πολλὰ λέγων τε καὶ ἐπέδωκεν ἔπεισε τὸν Ἰσίδωρον ὁ Μαρίνος δέξασθαι τὸ ψήφισμα τῆς διαδοχῆς· καὶ ἐψηφίσθη διάδοχος ἐπ' ἀξιώματι μᾶλλον ἢ πράγματι τῆς Πλατωνικῆς ἐξηγήσεως. Εἰ δὲ θεϊότερον χρῆμα, ὡς σὺ φῆς, ὦ Ἦγια, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰσίδωρος, ἢ ἱερατικῆ

Διὰ μηχανῆς τινος ἀπόρου καὶ ἀνθρωπίνης ἐλπίδος ἔξω καθεστηκυίας ἐν ἀποβρίητοις τὰ ἀποβρίητα διαμηχανωμένους ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν τῆς οὐρανίας ἐλπίδος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῆς δλης εὐθημοσύνης. Ἄλλ' ἐντεῦθεν ποθεν ἀπὸ τῆς τρίτης καὶ περιχοσμίου γενέσεως ἀναβήσασθαι τὰ πείσματα τῆς ἀναγωγῆς σωτηρίας. Καὶ δὴ Σεβήρος, ἀνήρ τῆς Ῥώμης πατριχίος, ἄλλα τε διεγείτο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνδιαιτώμενος¹¹, καὶ δεῖ λίθον ἐθεάσατο ἐν ᾧ σελήνης ἔγινετο σχήματα μεταμορφουμένης παντοία μὲν, ἄλλοτε δ' ἄλλα πρὸς ἥλιον αὐξομένης καὶ μειουμένης ἐνόητα τῷ λίθῳ καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον· ὅθεν ἡ φήμη τοὺς τοιοῦτους λίθους καλεῖ συνοδίτας¹².

Καὶ ἤλτην δὲ λίθον ἔλεγεν ἑωρακεῖναι, οὐχ οἶον οἱ πολλοὶ ἑωράκαμεν, ἀκτίνας διαφαίνοντα ἀπὸ τοῦ βάθους χρυσαδίτας, ἀλλὰ δίσκον ἡλιοειδῆ κείμενον μέσον τοῦ λίθου, σφαιραν αὐτόθεν πυρὸς ὡς ἰδεῖν· ἀπ' αὐτῆς δὲ τὰς ἀκτίνας ἐκθρῶσκειν ἕως ἐπὶ τὴν ἴτυν· εἶναι γὰρ σφαιροειδῆ καὶ δλον τὸν λίθον. Ἰδεῖν δὲ καὶ σελήνητην, οὐ τὸν ὕδατι τεγγόμενον, [569 H.] εἶτα ἐκφαίνοντα τὸν μηνίσκον, καὶ διὰ τοῦτο ὕδροσεληνήτην καλούμενον, ἀλλὰ κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ τρεπόμενον ὅτε καὶ ὅπως ἡ σελήνη τρέποιο, θαυμάσιον χρῆμα τοῦτό γε φύσεως. Τυφλῆς δὲ καὶ ἀσαφοῦς τῆς φήμης περιπλανωμένης. Ὁ μὲν οὖν πλείστος λόγος ἀπολωλέναι τὸν Αἰγύπτιον. δι- Καὶ τάχα ἂν ἦδε ἡ πάθη ἀπροαίρετος ἂν εἴη, καὶ τὰ βέλτεστα παραινῶν, καὶ παροξύνων τῷ λόγῳ τοὺς "Ὅτι τρωαν ὄντων εἰδὼν τῆς ψυχῆς, τρίτη καὶ ἡ πολιτεία, καὶ ἔχει μὲν ἐκάστη τὰς τρεῖς, [1068 R.] ἀλλ' ἐνὶ διαμορφούται καὶ ὀνομάζεται τῷ ἐπιχρατοῦντι. Καὶ λόγῳ μὲν ἰθύνεται, ὡς ὁ ἐπὶ Κρόνον βίος, ἡ λεγομένη χρυσοῦ γενεά, ἢ τὸ θεῶν ἀγχιπρόρον γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σεμνύνουσιν οἱ ἐν τῷ

VARIE LECTIONES.

⁶ ἀνά τα id. ⁷ δὴ om. AC. ⁸ ἀνάτα] ἀνω τά A. ⁹ προβεβηκότα om. B. ¹⁰ ἦνυτε B: ἦνυτε C. ¹¹ ἐπὶ add. A. ¹² παραινται B. ¹³ συνδιαιτώμενος A, ἐνδιαιτώμενος B: συνδιαιτούμενος C. ¹⁴ συνοδίτας] cf. Boissonad. Marin. p. 90.

NOTÆ.

(30) Vide apud Platon. et proverb.

τρίποδι τῆς Μούσης καθήμενοι ποιηταί. Θυμῷ δὲ ^A in tripodæ musæ sedentes tradunt. Alia quæ iracundia
 δαιμονισμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμου καὶ μά-
 χας, καὶ ὡς ἐκίπταν φάναι, τὴν περὶ πρωταίων καὶ
 δόξης ἀγωνιζομένην, ὅταν ¹⁵ γενέσθαι τὴν ἐπὶ τῆς ιστο-
 ρίας ἐκείσσοτε θρυλουμένην ἀκούομεν. Ἐπιθυμίαι ¹⁶ δὲ
 τὴν πανταχῆ διαβρῦσαν καὶ ὑπὸ τρυφῆς ἀκολάστου
 δεσφραμένην, ταπεινὴ καὶ γυναικεία φρονοῦσαν,
 δειλία σύνοικον καὶ ἐν πάσῃ ὀνηεῖα ¹⁶ καλινδουμένην,
 φιλορρήμονα, μικροπρεπῆ, δουλεύειν ἀσφαλῶς ἐθέ-
 λουσιν ¹¹, ὅλα τῶν ἐν τῇ νῦν γενέσει πολιτευομένων
 ἢ ζωῆ. Προθυμότητος εἰς ἀποδημίαν οὐ τὴν μά-
 τειον καὶ τρυφῶσαν, εἰς ἀνθρώπινα οἰκοδομήματα
 καὶ μεγέθη καὶ κάλλη πόλεων διαχαίνουσιν· ἀλλ' εἰ
 πού τι θαυμαστὸν ἀκήκοεν ἢ ἱεροπρεπῆς, ἀφανὲς ¹⁰
 ἢ φανὸν ¹⁰, αὐτόπτης ἠδούλετο γενέσθαι τοῦ θαύμα-
 τος. Αὐτὴν δὲ τὴν ψυχὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς εὐχαῖς πρὸς
 ὄλον τὸ θεῖον πέλτατος ἔλεγε, τὰ μὲν πρῶτα συν-
 αγειρομένην ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς αὐτὴν, αὐτὴς δὲ
 ἐξισταμένην τῶν ἰδίων ἠδῶν καὶ ἀναχωροῦσαν ἀπὸ
 τῶν λογικῶν ἐννοιῶν ἐπὶ τὰς τῶ νῦ συγγενεῖς, ἐκ
 ὧ αὐ τράτῳ ἐνθουσιῶσαν καὶ παραλλάττουσαν εἰς
 ἀήθη τινὰ γαλήνην καὶ οὐκ ἀνθρωπίνην. Τοῦτον
 ἐπεικῶν Ἰσίδωρος ὁ φιλόσοφος κατὰ στόμα εἶχε.
 Μετριωτέρα γὰρ κειθὼ καὶ παραίνεις τῆς ²⁰ ἀπὸ
 τῶν ἄλλων λόγων τοῖς πολλοῖς ἢ ἀπὸ τῆς ἱστορίας,
 καὶ μᾶλλον τῆς παλαιότερας ἢ ἀπὸ τῆς νεωτέρας καὶ
 τοῖς ἀκρωμένοις φέρουσά τι γνωριμώτερον. Οἱ
 δὲ καὶ ἐν τοῖς Αἰγυπτίοις φιλοσοφίαι τὸν Ἰσίδω-
 ρον συναργόν καὶ συγκυνηγέτην παραλάμβανον ²¹ τῆς
 ἐν βυθῷ κεκρυμμένης ὡς ἀληθῶς ἱερᾶς ἀληθείας· ^C
 καὶ κολλαχοῦ φῶς ἀνήπτεν αὐτοῖς ἐν ταῖς ζητήσεσι
 τῆς ἀρχαιοσρόπου σοφίας. Τὸ δὲ σύμπαν αὐτῷ τῆς
 εὐπορίας οὐκ ἀπὸ βωδῶν καὶ δοξασμάτων ἐπορίζετο
 ἀλλοτριῶν διὰ μνήμης, ἀλλ' ἔξιν τινὰ βεβαίαν καὶ
 κάμφορον ἀληθείας τῆς γε τοιαύτης ἀπ' [570 H.]
 ἀρχῆς ἐκτίθετο. Καὶ δύσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἅτε οὐ
 δυναμένοι αὐτοῦ φέρειν τὴν θέαν ²² ἀνατολήν.
 Ἠναγκάζετο ²³ ἐπιμαλεῖσθαι τῆς τῶν παιδῶν εὐ-
 αγωγίας. Καὶ μὴν καὶ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν ἐνδε-
 εστερος τῷ λόγῳ ἢ ὥστε ἐρμηνεύειν τὰ δοκοῦντα
 ἀπαρχάντως. Οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἀδοθήτορος ἦν ὑπὸ
 τῆς φύσεως καὶ τῆς ἄλλης μελέτης, ἀλλὰ καταβάλλ-
 λετο ²⁴ μὲν σπουδῆν πρὸς τὴν σαφήνειαν, τὴν δὲ
 τῶν ὀνομάτων εὐρυθμίαν ἀφιελὲς ἐτέροις πρὸς ἐπι-
 δεξιὴν εἶχετο τῶν πραγμάτων, οὐ λόγους τὸ πλεόν ^D
 ἢ νοήσεις φθεγγόμενος ²⁵, οὐδὲ νοήσεις μᾶλλον ἢ τὰς
 οὐσίας αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἄγων εἰς φῶς.
 Τὴν περὶ τὸ θεῖον ²⁶ ἀγισταίουσιν θέμιν. Εὐφραίνεται
 δὲ ὄρων τὸν Πρόκλον ὁ Ἰσίδωρος αἰδοῖόν ²⁷ τε ἅμα
 καὶ θεῖον ἰδεῖν, αὐτὸ δοκῶν ἐκαὶ ὄρῃν ²⁷ τὸ φιλοσο-
 φίας τῷ ὄντι· πρόσωπον. Ἐπεὶ καὶ ὁ Πρόκλος
 ἐθαύμαζε τοῦ Ἰσίδωρου τὸ εἶδος ὡς ἐνθεον καὶ πλή-
 ρες ²⁸ εἶσω φιλοσόφου ζωῆς. Ὁ δὲ Σπλούστιος
 οὐκέτι τῷ δικανικῷ, ἀλλ' ἤδη τῷ σοφιστικῷ βίῳ

VARIÆ LECTIONES.

¹ δὲ οἱ. A. ² ὅλον A. ³ ἐπιθυμίαν B. ⁴ ὀνηεῖα A : κυβεῖα. ⁵ ἐθέλουσιν ζ. ⁶ ἀφανὲς] ἢ ἀφανὲς A.
⁷ φανερὸν ζ. ⁸ τῆς A : τοῖς ζ. ⁹ συναλάμβανον B. ¹⁰ θέαν] ἀλήθειαν A. ¹¹ ἠναγκάζετο] εἶναι εἰκάξετο
 A. ¹² καταβάλλετο A. ¹³ φθεγγόμενος οὐδὲ νοήσεις οἱ. A. ¹⁴ τῶν θεῶν A. ¹⁵ αἰδοῖόν — ἐστὶν] αἰδῶ —
 εἰμίω B. ¹⁶ ἐκείνον ὄρων A. ¹⁷ πλήρης Suidas v. Εἶδος : πλήρης ζ.

eadem vox et pro statu : item pro templi pavimento. Millies insomnia vidit, ut uno verbo dicam. Semel vero etiam verum visum apparuit hominem circumspectans, pro accurate contemplans, præter consuetum morem loquendi. Liberi erant ab humanis impedimentis, quæ plerumque sunt. Nemo in divinis rebus adeo hebes est, quin sentiat omnem Dei vim, maxime autem in puniendis improbis. Non aberraret a vera musa, vel a sacra veritate. **351^a** Socii alius opinionis, et sectatores, et ad philosophiam roborabantur, quanquam initio philosophandi dexteritatem non assequerentur. Volo usus, ad familiarem humanumque sensum a portentosis spectris rediit, et elocavit ad tempus matrimonio aptum. Sed etiam philosophiæ induto pallio, tanquam sponsa philosophica in divinis rebus exercente religione, et quæcunque efferrî, et quæcunque non efferrî possunt. Ille Aphrodisiadem secessit, et cum uxore sine liberis vixit.

ἀλλοφύλου δόξης ἑταῖροι καὶ συστασιῶται. Καὶ εὐαγωγίας φιλοσόφου. Καὶ τῆ εὐχῆ χρησάμενος εἰς τὴν συνήθη καὶ ἀνθρωπίνην αἰσθησιν ἀπὸ τῶν ἀλλοκότων ὕψεων ἐπανήλθε. Καὶ δὴ ἐξέδωκεν ἰκνουμένῳ τῷ τοῦ γάμου καιρῷ. Ἄλλὰ καὶ τρίβωνα περιβαλὼν φιλοσοφίας, ὡς φιλόσοφον, τὴν νύμφην. Τῆς περὶ τὰ θεὰ διατριβούσης θρησκείας, ὅση βρητὴ καὶ ὅση ἀπόρρητος. Οὐδ' εἰς Ἀφροδισιάδα μετεχώρησε παράκλητος. Ἄπαιδα βίον τῆ γυναικὶ συμβεβίωκεν.

Hilarius philosophus, amans voluptates venereas, Proclo non est usus magistro. Dixit persuasum longiorem sibi fore in corpore vitam, ob dexteritatem uxoris : et hæc dixit, non gratum sibi esse confitens, ut alicui videri possit, sed ægre ferens moram in corpore, et ad uxorem referens, quantum homini licet, mortis dilationem, uxorisque laudavit facilitatem, et collætatus est. Deus primam matrimonii apem miseratus, dedit illi signum futuræ stirpis, et tandem uxorem suam maritus gravidam vidit. Asclepiodoto tenebræ, quominus legeret, impedimento non erant. Narravit et alia, quæ audiisset, et de ejus visa multa digna admiratione. Vox ejusnam esset incertum, navem sistere jussit, et de ὀμακοῦ est, quod ipsi videmus et autlimus. Et usque ad mortem castus vixit, nec quisquam est, etiam inter inimicos, qui eum reprehenderit. Marinus inepto ingenio, nec excellentem Parmenidis expositionem præceptoris sui tulit, ad ideas vero contemplationem demisit, a supernaturalibus unitatibus : Firmi et Galeni notionibus ut plurimum motus, aut incorruptis conceptibus mentis beatorum virorum. Justitiam coluit, et quæ philosophum decent, non adulatorios mores, aut sordidos. Marinus propter seditionem Athenis Epidaurum secessit, subodoratus insidias vitæ comparatas. Marinus et ipse Proclus non una solum, **351^b** sed ambabus manibus Isidororum amplexi sunt. Proclus videns illius animi

προσεῖχε τὸν νοῦν. Ἐξέμαθε δὲ καὶ τοὺς δημοσίους ἀπαντας τοῦ Δημοσθένους λόγους. Καὶ δὴ λέγειν ἦν ἱκανός, οὐ τοὺς νέους μισοῦμενος σοφιστὰς, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀρχαῖον τόνον τῆς λογογραφίας ἀμιλλώμενος. Ἀμέλει καὶ ἔγραψε λόγους οὐ πολὺ τι ἐκείνων λειπομένους, [1069 R.] ἀνυπόθετος περιῶν τὴν οἰκουμένην, ὡς φάναι λόγον, ἀπασαν. Ὅτι τὰ εἶδη καὶ ἐπὶ αὐτῶν λαμβάνει τῶν τελευτῶν, τάττεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαλμάτων· λέγεται δὲ εἶδος καὶ τὸ εἶδος τοῦ νεῦ. Ὑπαρ μὲν μυριάκις παρὴν ὡς φάναι τὸ εἶδος, ἀπαξ δὲ καὶ ὑπαρ ἐφάνη τὸ φάσμα. Περιορώμενον τὸν ἀνθρώπον ἀντὶ τοῦ ἐμβλέπον ἀκριβῶς, ἐπισκοποῦν, ἐναντιῶς τῆς τῶν πολλῶν χρήσεως. Ἀκόλυτοι διέμενον ὑπὸ τῶν εἰωθότων κατὰ τὸ ἀνθρώπινον κωλυμάτων. Οὐδαίς ἐστὶν οὕτω τὸ θεῖον ἐκκεχωρημένος, ὅς οὐκ αἰσθάνεται αὐτοῦ τῆς ἐνεργείας πάσης μὲν, οὐχ ἥμισυ δὲ τῆς καταζούσης τοὺς ἀμαρτάνοντας. Οὐκ ἂν ἀμάρτοι Μούσης ἀληθοῦς, ἢ οὐκ ἂν ἀμάρτοι ἀληθείας ἱερᾶς. Οἱ τῆς

πρὸς φιλοσοφίαν ἔρῳοντο, καίτοι ἀρχὴν ἀτυχοῦντες ἐπὶ τῆ εὐχῆ χρησάμενος εἰς τὴν συνήθη καὶ ἀνθρωπίνην αἰσθησιν ἀπὸ τῶν ἀλλοκότων ὕψεων ἐπανήλθε. Καὶ δὴ ἐξέδωκεν ἰκνουμένῳ τῷ τοῦ γάμου καιρῷ. Ἄλλὰ καὶ τρίβωνα περιβαλὼν φιλοσοφίας, ὡς φιλόσοφον, τὴν νύμφην. Τῆς περὶ τὰ θεὰ διατριβούσης θρησκείας, ὅση βρητὴ καὶ ὅση ἀπόρρητος. Οὐδ' εἰς Ἀφροδισιάδα μετεχώρησε παράκλητος. Ἄπαιδα βίον τῆ γυναικὶ συμβεβίωκεν.

Ὅ δὲ Ἰλάριος φιλοσοφῶν μὲν, ἐκδεδητημένος δὲ τὰς ὑπογαστρίας ἦδονας, οὐκ ἔτυχε Πράκλου διδασκάλου. Πεισθῆσαι ἔλεγε πολυχρονιώτερόν οἱ γενέσθαι τὸν μετὰ τοῦ σώματος βίον διὰ τὴν δεξιότητα τῆς γυναικός. Καὶ ταῦτα ἔλεγε οὐ χάριν ὁμολογῶν, ὡς ἂν τῷ δόξειεν, ἀλλὰ δυσχεραίων πρὸς [574 H.] τὴν ἐν σώματι διατριβὴν, καὶ εἰς ἐκείνην ἀναφέρων, ὅσα γε εἰς ἀνθρώπον, τὴν τοῦ θανάτου ἀναβολὴν. Καὶ τῆς γυναικὸς ἐπήγει τὴν εὐαγωγίαν, καὶ συνήθετο. Κατελέησας τοῦ γάμου τὰς πρώτας ἐλπίδας ὁ θεὸς ἐδίδου σύμβολον τῆς ἐσομένης γονῆς· καὶ τὴν γαμετήν λοιπὸν ἑώρα ἐπίτεκα οὖσαν ὁ ἀνήρ. Καὶ οὐδὲν ἐμποδῶν πρὸς τὴν ἀνάγκωσιν τῷ Ἀσκληπιόδοτῳ ὁ σκότος ἐγένετο. Διηγείτο δὲ ἄλλα τε ὧν ἀκήκοε, καὶ δὴ καὶ τῆς αὐτοῦ ὕψεως οὐκ ὀλίγα θαύματος ἔδει. Ἡ δ' ἀγνωστός φωνὴ ὅτου εἴη τὴν ναῦν ἀνακωχάζειν ἐκέλευε. Τοῦ ὀμμακοῦ τῆς αὐτοῦ φωνῆς καὶ ἀκοῆς ἄμα. Καὶ διετέλεσεν ἄχρι θανάτου ἀμυγῆς παντὸς σώματος. Οὐδ' ἔστιν ὅστις ἐσυκοφάντησεν αὐτὸν ἐπὶ τοιαύταις διαβολαῖς, οὐδὲ τῶν ἐχθίστων. Ὁ δὲ Μαρῖνος τῷ ἀτόνω τῆς φύσεως οὐδὲ τοῦ Παρμενίδου τὴν ὑπεραίρουσαν ἐξήγησιν τοῦ διδασκάλου ἠνεγκεν, ἐπὶ τὰ εἶδη δὲ τὴν θεωρίαν κατήγαγεν ἀπὸ τῶν ὑπερουσίων ἐνάδων, ταῖς φέρμου καὶ Γαληνοῦ τὸ πλέον ἐννοίας ἐπισπωμένους ἢ ταῖς ἀπηράτοις ἐπιβολαῖς τῶν μακαρίων ἀνδρῶν. Ἐθεράπευε τὰ δίκαια καὶ φιλοσοφία πρέποντα, ἀλλ' οἱ τὸν θῶπε τρόπον καὶ βαναυσον. Διὰ τὴν στάσιν ἐ

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ νέους | νεωτέρους ἐκμυησάμενος Suidas v. Πίνος, νεωτέρους ἐκμυμούμενος ideam v. Σαλούττιος οὗτος. ²¹ τόνον A : πόνον ζ præstat Suidas πίνον. ²² λόγῳ B. ²³ ὑπαρ ἐφάνη A : ὑπερεφάνη ζ. ²⁴ διεσκόπων ζ. ²⁵ τὸν ἀνθρώπον A. ²⁶ πρὸς | εἰς A. ²⁷ ἰκνουμένῳ ζ. ²⁸ φιλοσοφίας περιβαλὼν ζ. ²⁹ οὐδ' A : ὁ δ' ζ. ³⁰ παρακληθεὶς A. ³¹ cf. Suidas v. Ἰλάριος Ἀντιοχεύς. ³² ἐγένετο A. ³³ τοῦ οἱ B. ³⁴ ὀμμακοῦ ζ. ³⁵ ἐχθίστων om. B. ³⁶ Μαρῖανός A. ³⁷ ἐνάδων | ἐν ἄδων B et corr. A. ³⁸ ἐθεράπευε | cf. Suidas v. Θῶπης.

Μαρῖνος ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐπίδαυρον ἀνεχώρησε, τὰς ἄχρι τοῦ σώματος ἐκβαίνουσας ἐπιβουλὰς ὑφορώμενος. Ὁ δὲ Μαρῖνος, καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος, οὐ τῇ ἐτέρᾳ μόνον, ἀλλ' ἀμφοῖν τοῖν⁴⁸ χερσὶν τοῦ Ἰσιδώρου περιελίχοντο. Ὁ δὲ Πρόκλος ὁρῶν αὐτοῦ τὴν προθυμίαν ἄφροντον οὖσαν καὶ τὴν φιλομάθειαν ἀκόρεστον, πηγὰς λόγων εἰς τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἀφίεις ἱερῶν τε καὶ φιλοσόφων, γαννύμενος αὐτῷ διετέλει πλατεῖαν ὑπέχοντι καὶ ἀρήκουν τὴν τῆς διανοίας ὑποδοχὴν. Ἐῖς δεδιώς τὴν ἐκατέρου ἐπιτίμησιν καὶ ἅμα λύπην ἀγανακτοῦσάν. Ἔσεισεν ὑπερφυῆ τινα σεισμὸν καὶ οὐ φύσεως ἔκγονον. Ἦν ἄρα τις Ἀττικὴ γυνή, πολλὰς εἰδωῖα μηχανὰς εἰς [1072 R.] πειθῶ, ὡς διέδειξεν⁴⁹. Οὐ μὲ⁵⁰ χερὶ θεωρούμενος ἀλλ' ἀμφοῖν, κατὰ τὴν παροιμίαν. Τοιοῦτος ἦν τὸ τε⁵¹ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὥστε κατακληγνύναι⁵² τῇ συννοίᾳ τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἡνίκα καιρὸς ἦν σεμνότητος καὶ ἐμβριθεσιτέρων ἡθῶν τε καὶ λόγων· χαρίεις δ' αὖ⁵³ πρὸς τοὺς χαρίεντας. Ἄντι γὰρ φιλοσοφίας καὶ ἀπραγμοσύνης εὐδαίμονος εἰς πολιτεῖαν ἑαυτὸν καὶ εἰς ἀρχὰς ἐξέσωσε φέρων. Φύσει δὲ ἄν φιλόνομος καὶ ἀήθητος ἐφ' ὃ τι ἄν ὀρμήσειε, καὶ φιλόδοξος ὡς οὐκ οἶδ' εἰ⁵⁴ ἄρατος ἐπὶ τιμίοις⁵⁵ ἔργοις τε καὶ λόγοις καὶ τὴν βίωσιν εἰ, τὸ ἔξω προάγουσι τῆς ψυχῆς, προσκρουστικὰς δαί καὶ ἀμιλλητικὰς πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας ἦν.

Ἦθούλετο δὲ μόνον ἀξιωθῆναι ὁ δεόμενος τῆς τὸν ἀρχοντα προσκυνούσης ἐντεύξεως. Οἱ δὲ⁵⁶ πλεῖστοι ὠρθοῦντο πρὸς τὰ ἀρχαῖα ταῖς ἐλπίσιν. Ὅργανον ὁ Παμπρέπιος ἐπιτιθεῖον τῆς πρὸς τὸ κάλλιον ἀντιπνοῦσης ἀνάγκης ἦν. Κατὰ τὸν ἰκνούμενον χρόνον, ἀντι τοῦ κατὰ τὸν ἐπίοντα.

[572 H.] Ὅτι τοὺς κατὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν καὶ ἀκατάλυτου πίστεως ἐπιλυτήσαντας ὁ Δαμάσκιος ἀρθρομόμενος, καὶ ἄκων (ὡς εἰσικε)⁵⁷ καὶ ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ἀνάργειαν⁵⁸ ἀληθείας βιαζόμενος τάδε ἀνεγράφει. Ἐπεχείρησε μὲν γὰρ καὶ⁵⁹ Ἰουλιανὸς ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἐτέων οὐκ ἐπέθη πισύρων, ἐπεχείρησε δὲ χρόνιος ὑστερον καὶ Λούκιος, ἀνὴρ ἐν Βυζαντίᾳ τὴν στρατηγίδα ἀρχὴν⁶⁰ ὑπὸ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ κοσμῶν, ὃς πειραθεὶς τὸν βασιλεῖα ἀνελεῖν εἰσὼ τῶν βασιλείων παρῆλθε, καὶ τρεῖς θελήσας ἐξελεύσασαι τοῦ καλοῦ⁶¹ τὸ ξίφος ἀπετρέπετο καταπατηγμένους· ἑτέρα γὰρ ἐξαίφνης γυναικα μεγάλην καὶ βλοσυρὰν περιπτυσσομένην κατὰ νύτων⁶² τὸν⁶³ Θεοδόσιον. Μετὰ ταῦτα ὁ μέγας τῆς ἐκ στρατηλάτης ἐπαχέρησεν, ἀλλ' ἐπεσχέθη βλαίον εὐράμενος θάνατον· ἀπὸ γὰρ τοῦ Ἰππου πεσὼν καὶ τὸ σκέλος κακῶς διατεθεὶς ἐτελεύτησε τὸν βίον. Εἶτα Σεθριανὸς, φησὶν, ὁ κολίτης ἡμῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις⁶⁴ μετὰ καὶ ἄλλων συχῶν·⁶⁵ ἀλλ' ὀλίγου δεῖν θανάτῳ ἐζημιώθη δι' ἀπιστίαν τῶν συνειδότων, ἄλλων τε ἰσως, καὶ Ἑρμενερίχου⁶⁶ τοῦ Ἀσπερος⁶⁷ παιδὸς ἐξεπτότος τὴν συνωμοσίαν τῷ Ζήνῳ. Πρὸς οἷς Μάρσος καὶ Ἰλλους· ὧν ὁ μὲν Μάρσος ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαναστάσει νόσφ ἐτίθηκεν, ὁ δὲ Ἰλλους συλληφθεὶς ξίφει τὸν βίον κατέστρεψεν. Ἀκοντίζει τὴν

indefessam atacritatem, discendi ardorem insatiabilem, multas in illius animum derivare doctrinas et sacras et philosophicas gaudens perrexit, sinus mentis illi pandentis, et audiendi cupidinem afferentis. Cessit metuens utriusque reprehensionem, querelam et indignationem. Concitavit incredibilem quemdam motum, eumque non a natura profectum. Fuit sane Attica mulier, quæ multas norat artes persuadendi, ut ipse docuerat, non una manu, ut loquimur, sed ambabus largiens. Talis fuit corpore et animo, ut si, cum quibus colloqueretur, quando tempus erat, severitate et constantia morum verborumque obstupuerint. Gratosus erat apud gratosos. Loco philosophiæ otiique felicis, ad rempublicam seipsum et ad magistratus contulit. Natura contentiosus erat, et insuperabilis in quavis re, cui animum applicuisset. Gloriæ amans si quis alius objugatoriis verbis operibusque usus, et quæ virtutem animi foras producerent. Cum superioribus semper contendit. Solus voluit in pretio haberi, cum deesset illi comitas, quæ superiorem reveretur: plurimi vero respiciendo ad antiqua sperabant. Pamprepius instrumentum idoneum fuit necessitatis reflantis honestati. Procedente tempore dixit, pro eo quod instat.

Damascius enumerans eos qui sacram et Indisolubilem fidem nostram insane oppugnarunt, etiam ut apparet, invitatus et coactus veritatis vi hæc scribit. Conatus est Julianus imperator, sed ultra quatuor annos non progressus est. Cogitavit et idem postea Lucius dux militiæ Byzantii sub Theodosio, qui conatus imperatorem interficere, in palatium venit et tentans gladium educere, perterritus decessit. Vidit enim repente mulierem inusitatae magnitudinis et terribilem, a tergo Theodosium amplexantem. Post hæc magnus orientis ductor Zeno id conatus est, sed violenta morte præpeditus fuit. Nam 352 a cadens ex equo crus confringens exspiravit. Deinde Severianus noster civis nostro tempore, cum aliis nonnullis compluribus, parum abfuit quin multaretur morte propter consociorum perfidiam, et aliorum fortasse, et Armorichi filii Asperis, qui conjurationem Zenoni detexit. Præter hos et Marsus et Illus, quorum Marsus, in ipsa rebellione, morbo extinctus est: Caput in hostium exercitum jaculatur, superne e rupe præcipitatur. Ammonius amans turpis lucri, et omnia ad quamcumque utilitatem referens, paciscitur cum eo, qui tunc inspecturns venerat, quænam esset prævalltura opinio. Supellectilia erant omnis generis librorum, cum libris ope-

VARIE LECTIONES.

⁴⁸ τῶν B. ⁴⁹ διεδίδαξεν C. ⁵⁰ οὐ μὲ⁵⁰ Suidam v. Θεαγένης confert Leichius p. XXI. ⁵¹ τὸ τε add. A. ⁵² καταπηγνύναι B, καταπηγνύναι A, καταπληγνύναι C. ⁵³ αὖ A : ἦν C. ⁵⁴ et add. Leichius. ⁵⁵ ἐπὶ τιμίοις ἐπιτίμοις A : ἐπιτιμίοις C. ⁵⁶ οἱ δὲ — ἐλπίσιν om. B. ⁵⁷ ὡς εἰσικε om. A. ⁵⁸ ἀνάργειαν C. ⁵⁹ καὶ om. A. οὐκ a correctore habent AB. ⁶⁰ ἀρχεῖν C. ⁶¹ κούλου C. ⁶² νύτου C. ⁶³ τὸν om. A. ⁶⁴ ἄλλων τινῶν συχῶν C. ⁶⁵ Ἑρμενερίχου A, Ἀρμενερίχου C : Ἀρμερίχου C. ⁶⁶ Ἀσπαρος B.

ram dabat gratia reipublicæ. Verbis primum, inquit auctor, specimena edidi, rhetoricæ pallium induens : quare erat pallium etiam oratorium, ut philosophicum. Natura homines otiosæ vitæ virtutem tribuunt, cum meo quidem iudicio sic se non habeat. Virtus enim in media republica in civilibus officiis et sermonibus versans, animum ad fortitudinem exercet, et experientia magis confirmatur quid sanum sit et integrum : quidque fictum et adulterinum latitet in hominum vita. Hoc omne reprehenditur, et citius emendatur : boni vero et utilitatis quantum est in rebus publicis, quantum et confidentiæ et fortitudinis. Quare orationes privatim habentes, et multa optime et graviter de iustitia et temperantia philosophantes, ad res coacti descendere, valde inepte se gerunt. Proclum Athanas ire adhuc in corpore existentem.

τοῦτο πᾶν διελέγχεται καὶ ἐτοιμότερον ⁷³ καθίσταται πρὸς διόρθωσιν. Τὸ δὲ ἀγαθοεργόν τε καὶ ὠφελητικὸν ὅσον ἐστὶν ἐν ταῖς πολιτεύμασιν! τὸ δὲ θαρράλεον καὶ βέβαιον ⁷² ἤλικον! τοιγαροῦν οἱ ἐν γυνίᾳ καθήμενοι λόγοι ⁷⁴, [1073 R.] καὶ πολλὰ φιλοσοφούντες εὖ μάλα σεμνῶς περὶ δικαίου καὶ σωφροσύνης, ἐκθαίνειν ἐπὶ τὰς πράξεις ἀναγκάζόμενοι δεῖνὰ ἀστυμονοῦσιν. Εἰς Ἀθῆνας καὶ Πόρκλον ἀπαίει ἐπι διακρατούμενον ἐν τῷ σώματι.

Agapius gravis simul et facilis, antiquam linguam supra vulgarem imitatus, omnes in se Byzantinos convertit. Admirationi fuit Alexandriae disertis hominibus : omnibus enim artibus instructus erat. Volebat **352b** grammaticos et rhetores examinare et iudicare, et, ut paucis dicam, in sapientia quadrangulus esse videbatur, et etiam erat. Magnum honorem Gesius consecutus est, non solum quod arte medica valeret, et docendo et operando : sed etiam ob omnem aliam eruditionem, dialecticis sese instruens. Isidoro Domnam uxorem ducente, natus est filius, quem Proclum nominavit. Domina quinto post partum die mortua, maritum philosophum mala fera, amaroque conjugio liberavit. Æsculapius Beryti non est Græcus, neque Ægyptius, sed alius Phœnix indigena. Nam Saduco nati sunt filii, quos Dioscuros et Cabiros interpretantur. Octavus natus est Esmunus, quem Æsculapium interpretantur. Hic visu pulcherrimus, et juvenis, qui visus admirationem excitaret, quem, ut ait fabula, Astronoe dea Phœnissa mater deum adamavit. Solitusque in saltibus venari, ut vidit deam sibi insidiantem, et se dum fugeret insequentem, et janjam comprehensuram, pudenda securi sibi amputat. Ipsa hoc casu dolens, et Pæxana vocans juvenem, recreatum vitali calore in deos retulit, a Phœnicibus Esmunum vocatum ob calorem vitæ. Alii dignantur Esmunum octavum interpretari. Octavus filius Saduco erat, qui in densis tenebris magnam lucem accendit. Hanc juvenis orationem exceperunt et valde admirati sunt Mariniani.

A κεφαλὴν εἰς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ἐνωθεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἀποδοισκέυσας. Ὁ δὲ Ἀμμώνιος αἰσχροκερδῆς ὢν καὶ πάντα ὄρων εἰς χρηματισμὸν ὄντιναοῦν, ὁμολογίας τίθεται πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα τὸ ⁷⁵ τηλικαῦτα τὴν κρατούσαν δόξαν. Γρυμάλια ἔκειτο παντοδαπῶν βιβλίων. Ὅταν ἀφροδισιάζῃ ἐπὶ παιδοποιῆσιν πολιτικῇ. Λόγους ⁷⁶, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐπεδεικνύμην πρότερον, τὸν ἐπὶ ρητορικῇ τριβῶνα περιθέμενος, ὥστε ἦν καὶ τριβῶνα ρητορικῆς, ὡς καὶ φιλόσοφος. Πεφύκασιν δὲ ⁷⁷ ἀνθρώποι ἐπὶ μισοπράγμωνι ζωῇ τὴν ἀρετὴν ἐπιφημίζουσιν, οὐχ οὕτως ἔχον κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν κρίσιν ⁷⁸. Ἢ γὰρ ἐν μέσῃ τῇ πολιτεῖα διὰ τῶν πολιτικῶν ἔργων τε καὶ λόγων ἀναστρεφόμενη ἀρετὴ γυμνάζει τε τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἐρρωμένεστερον, καὶ βεβαιοῦται μᾶλλον ἐπὶ ⁷⁹ τῆς πείρας,

B ὅσον αὐτῆς ὑγιᾶς τε καὶ ὀλοκλήρον ὅσον δὲ κίβδηλον καὶ ἐπίπλαστον ἐμφωλευεῖται ἀνθρωπίναις ζωαῖς, Σεμνὸς ὢν ἄμα καὶ εὐδόμιλος ὁ Ἀγάπιος ⁸⁰, τὴν τε ἀρχαίαν γλῶτταν ὑπὲρ [573 H.] τὸν ἰδιώτην μαλετήσας, ἐπέστρεψεν εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀνθρώπους, θαῦμα δὲ ἑαυτοῦ παρέσχετο καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῖς λογιμωτέροις ὤρμητο γὰρ ἀπὸ πάσης τῆς παιδείας, ζητητικὸς τε καὶ κριτικὸς ἠθέουτο εἶναι γραμματικῶν τε καὶ ρητορικῶν, καὶ συλλήθθη εἰπεῖν, ἰδοὺ τετραγῶνος εἶναι καὶ ἦν τὴν σοφίαν.

C Καὶ εἰς κλῆρος ὁ Γέσιος μέγα ἀνέβη, οὐ μόνον ἰατρικῆς εἵνεκα ⁸¹ παρασκευῆς, τῆς τε διδασκαλικῆς καὶ τῆς ἐργατίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κἀτης ⁸² παιδείας. Διαλεκτικαῖς συνουσίαις ἀρδόμενος τὴν ψυχὴν. Ὅτι ἀγαγομένῳ ⁸³ Ἰσίδωρῳ δόμναν γυναῖκα τίεσται αὐτῷ παῖς ἐξ αὐτῆς. Πρόκλον ⁸⁴ τὸ παιδίον ἐπωνόμασε ⁸⁵. Καὶ ἡ Δόμνα ἐπὶ γὰρ τῷ ⁸⁶ τῶν πέμπτη ⁸⁷ ὕστερον ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει, κακοῦ θηρίου καὶ πικροῦ συνοικεσίου ἐλευθερώσασα τὸν φιλόσοφον ἑαυτῆς. Ὅτι ὁ ἐν Βηρυτῷ, φησὶν, Ἀσκληπιδὸς οὐκ ἐστὶν Ἕλλην οὐδὲ Αἰγύπτιος, ἀλλὰ τις ἐπιχώριος Φοίνιξ. Σαδύκῃ γὰρ ἐγένοντο παῖδες, οὓς Διοσκόρους ⁸⁸ ἐρμηνεύουσι καὶ Καβαίρους. Ὅρθως δὲ ἐγένετο ἐπὶ ταῦτοις ὁ Ἔσμμονος, ὃν Ἀσκληπιδὸν ἐρμηνεύουσιν. Οὗτος κάλλιτος ὢν θεῶν καὶ νεανίας ἰδεῖν ἀξιάγαστος, ἐρώμενος γέγονεν, ὡς φησὶν ὁ μῦθος, Ἀστρονόης θεοῦ Φοινίσσης, μητρὸς θεῶν. Εἰθώς τε κνηγέτεῖν ἐν ταῖς ταῖς νόταις, ἐπειδὴ θηάσατο τὴν θεὸν αὐτὸν ἐκκνηγέτουσαν καὶ φεύγοντα ἐπιδιώκουσαν καὶ ἤδη καταληφτομένην, ἀποτέμνει πελέκει τὴν αὐτὸς αὐτοῦ ⁸⁹ παιδοσπύρον φύσιν. Ἢ δὲ τῷ πάθει περιεληγέσασα καὶ Παῖδνα καλέσασα ⁹⁰, τὸν νεανίσκον ⁹¹ τῇ τε ζω-

VARIÆ LECTIONES.

⁷³ τὸ om. A. ⁷⁴ λόγοις ζ. ⁷⁵ δὲ] οἱ Suidas v. Μισοπράγμων, γὰρ οἱ v. Οὐλλπιανός ἀδελφός. ⁷⁶ κρίσιν om. Suidas l. propius l. ⁷⁷ ἐπὶ] ἀπὸ idem l. priore. ⁷⁸ ἐτοιμότερον id. lib. ⁷⁹ βέβαιον] ἰσχυρὸν A. ⁸⁰ λόγοι Suidas. ⁸¹ Ἀγάπιος cf. Suidas h. v. ⁸² εἵνεκα A : ἔνεκα S cum Suida v. Γέσιος. ⁸³ ἀπάσης Suidas. ⁸⁴ ἀναγαγομένῳ A. ⁸⁵ Πρόκλος B. ⁸⁶ ἐπωνόμασε] ἐποννομασθὲν A. ⁸⁷ τῷ add. A. ⁸⁸ πέμπτην — ἡμέραν AB. ⁸⁹ Διοσκόρους] cf. Müller Orchomen. p. 451. ⁹⁰ ἑαυτοῦ A. ⁹¹ καὶ Παῖδνα καλέσασα om. A. Scaliger καὶ πόαις ἀνακαλέσασα. ⁹² τὸν νεανίσκον post ἀναζωπυρήσασα ponit B.

γόνυ θέρμη ἀναζωπυρήσασα θεὸν ἐποίησεν, Ἔσμου-
νον ὑπὸ Φοινίκων ὠνομασμένον ἐπὶ τῇ θέρμῃ τῆς
ζωῆς. Οἱ δὲ τὸν Ἔσμουνον διδοῦσι ἀξιούσιν ἐρμη-
νεύειν ὅτι διδοῦς ἦν τῷ Σαδύκῳ παῖς. Ἐν σκότῳ
διωλυγίῳ πολὺ φῶς ἀνάψας. Τοῦτον ἀπεδέξαντο τοῦ
νεανίσκου τὴν λόγον καὶ ἠγάσθησαν οἱ ἀμφὶ τὸν Μα-
ρίνον, πῶς οἶε σφόδρα⁹⁷; Οὐπω ἐξεβρώγει τὰ δύσ-
κολα τῆς ὑποθέσεως. Ἐμὲ δὲ ἐπεσπάσατο ἡ ῥύμη
τοῦ λόγου πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα ἐκβεθηκότα⁹⁸ ποιή-
σασθαι τὴν ἐκβολὴν, ἐπακολουθήσαντα παριόντι τῷ
βίῳ τῶν διαδόχων, οὓς εἴλετο Πρόκλος. Ὁ δὲ καὶ
παράδοξον ἀκούσαι, μετὰ σεμνότητος εὐγενοῦς καὶ βεβαίας ἐφαίνετο τοῖς παροῦσι χάρεις, τὰ μὲν πολλὰ
σπουδάζων εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἀκούουσιν ὑφαλος, ἀνιελς δὲ ἐνίοτε τῷ παίζοντι τὴν σπουδὴν, καὶ σκώ-
πτων εὐφυνῶς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὥστε ἐπικαλύπτειν τῷ γελῶντι τὸν ἔλαγγον. Εἰς ὕψος καὶ μῆκος
οἶον θαυμάσιον. Ὅστε τὰ ἀρχαῖα καὶ πρὸς τὸ μυθῶδες ἐκνεκρικῶτα μῆκετι ἀπίστα εἶναι. Καὶ ἤξει
καρ' ἐμοὶ ὑποδοχὴν λαμβάνουσαν.

[574 H.] Ὁ δὲ Θεοσεβίος τὸν τῆς σωφροσύνης Β
δακτύλιον, ὃν ὁ Χαλδαῖος⁹⁹ εἰσιῶν παραδίδωσι, τοῦ-
τον οὕτως κατασκευασάμενος, προσελθὼν τῇ γυναικὶ
ἔφη· Πάλαι μὲν σοὶ ἐπιδέδωκα δακτύλιον ἀρμο-
στην καιδουρροῦ συμμιδύσεως· τὰ νῦν δὲ τοῦτον
ἐπιδίδωμι σοὶ σωφροτιστήν, ἐπίκουρον¹⁰⁰ παρ-
εσόμεινον [1076 R.] τῆς σώφροτος εἰκουρίας. Ἡ
δὲ ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συνέζησε τῷ ἀνδρὶ τὸν
λοιπὸν χρόνον ἀνευ σωματικῆς κοινωνίας. Τῷ δὲ
φυλακτηρίῳ τούτῳ τὸ δραστήριον οὐκ ἐπὶ τῇ¹⁰¹ γα-
μετῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ πάλαι εἰώθει μαρ-
τυρεῖν· καὶ γὰρ ὅτε νεώτερος ἦν, ὠμολόγει καὶ
αὐτὸς ἀγωνισθῆναι¹⁰² τὸν παιδείας ἀγῶνα πρὸς τοὺς
γενεσιουργοὺς πολεμίους, τοὺς τε ἔξωθεν ἐπιτιθε-
μένους καὶ τοὺς ἐνδον¹⁰³ προδιδόντας. Καταβοῶν δὲ
τῶν αἰσθήσεων πασῶν, μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς ἀπτι-
κῆς κατεβόα· εἶναι γὰρ αὐτὴν τῷ ὄντι χθονίαν καὶ
γενέσεως ἀέναον¹⁰⁴ ὄχετόν.

ΣΜΓ'.

Ἐκ τοῦ Ἱμερίου τοῦ σοφιστοῦ διάφοροι μελέ-
ται.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τῶν Ἱμερίου τοῦ σοφιστοῦ¹⁰⁵ διά-
φοροι Μελέται. Τοὺς ὠραιότερους δὲ τῶν αὐτοῦ λό-
γων ἡ ἐκλογὴ δρεπομένη τὴν τούτων ἔκδοσιν ἀπο-
θησαυρίζει¹⁰⁶.

Ἐκ τοῦ ὑπὲρ Δημοσθένους Ἰπερίδου, ἐκ τῆς
θεωρίας.

Υποπτος μὲν καὶ σφαλερὰ παντὶ δῆμῳ τοιαύτη
συμβουλή, καὶ οὐ μικρὰ λυποῦσα πρὸς πειθῶ τὸν
ἀποβόντα. Ἀμφότεροι γὰρ δημοτικὸι καὶ πρὸς τὸ
βέλτιον ὑπειλημμένοι τυγχάνουσιν. Οὐδὲ τοῖς γυ-
μνοῖς χρῆσθαι τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τοῖς δι' ἐμφάσεως D
τὸ βούλημα σημαίνουσιν.

Ἐκ τῆς μελέτης αὐτὸ τὸ προοίμιον

Ἦστο μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, Φίλιππος δι' ἐνὸς τούτου
κηρύγματος οὐ Δημοσθένην¹⁰⁷ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάν-
τας ὁμῶν ἀφαιρήσεσθαι¹⁰⁸ τοὺς δημαγωγούς, ὅσοι
μετ' ἐκείνου δόντες ἑαυτοὺς τῇ πολιτείᾳ, Φιλίππῳ
μὲν ἔδωκεν τὴν Ἀττικὴν, τῇ πόλει δὲ ἀκέραιον μὲ-

Nondum tamen difficultate argumenti rupta, nie
orationis vis attraxit, ut ad sequentia me ab illa
revocarem, et instante vita, eos successores imi-
tarer, quos Proclus elegerat. Quodque novum auditu,
cum generosa solidaque gravitate videbatur præ-
sentibus gratus. Plurima conatus ad communem
auditoribus utilitatem, interdum vero jocando de
illa gravitate remittens, et peccantes ingeniose car-
pens, ut risu increpationem tegeter. 353a Alti-
tudine et longitudine egregius, ut antiqua et fabulosa
jam vera sint, et a me petebat occultam admissionem.

Theosebius castitatis annulum, quem accedens
vilis quispiam dedit, adornans uxori dedit, dicens :
Olim tibi annulum dedi conjunctionis filiorum pro-
creandorum, nunc tibi do temperantia, qui tibi ad
castam domus custodiam adjumento futurus est. Illa
vero libenter accepit, et reliquo tempore cum viru
caste vixit. Hoc munimento non in uxore solum,
sed etiam in se magnitudinem animi testari sole-
bat. Etenim juvenis cum esset, testatus est etiam
ipse, eruditionis certamen subiisse se cum hostibus,
qui generationem procurarent, tam extrinsecus
imminentes, quam intus prodicionem molientes ;
reclamans autem omnibus sensibus, maxime tactui
reclamabat. Hunc enim esse revera terrestrem,
rebellem, trabentem animam ad perennem fontem
generationis.

ἀντίτυπον καὶ κατασπῶσαν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν τῆς
C

CCXLIII.

Himerii Sophistæ Declamationes.

Legi quasdam Declamationes Himerii Sophistæ.
Elegantiorum vero ejus sermonum collectio exarata
istorum editionem recondit.

Ex oratione Hyperidis pro Demosthene. Ex Theoria.

Suspecta et periculosa omnibus hæc deliberatio
est, magnamque habet difficultatem, antequam
auditori persuadeat. Ad populum hæc dux habitæ, et
quam optime elaboratæ : siquidem non simplicibus
et nudis nominibus utuntur, sed iis, quæ emphasi
quadam consilium clarius exhibent.

Hujus Declamationis hoc proœmium.

Philippus, Atheniensis, non Demosthenem solium
hoc uno edicto, sed et reliquos vestros oratores, qui
cum illo se totos reipublicæ 353b dederant, existi-
mavit se ablatum. Hactenus quidem Philippum
Attica prohibuimus, urbiq; ad hæc usque tempora

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁷ καὶ προσηγάσθησαν πῶς οἶε σφόδρα τὸν Πρόκλον Suidas v. Προσηγάσθησαν. ⁹⁸ ἐκβεθηκότα C :
ἐμβεθηκότα ζ. ⁹⁹ γυδαῖος ζ. ¹⁰⁰ ἐπίκουρόν σοι παρ. ζ. ¹⁰¹ τῇ add. A. ¹⁰² ἀγωνισθῆναι]. imo ἀγωνίζεσθαι.
¹⁰³ ἐνδοθεν B. ¹⁰⁴ ἀέναον ζ. ¹⁰⁵ σοφιστοῦ. ¹⁰⁶ ἀποθησαυρίζει AB et mg. C : σοφιστοῦ μελετῶν ζ. ¹⁰⁷ Δη-
μοσθένη ζ. ¹⁰⁸ ἀφαιρηθήσεσθαι A.

libertatem integram conservavimus. Nunc enim sponte calamitatibus premi velle videbimur, nec Philippi imperium detrectare, qui ad barbaros primum conversus, et totam illic regionem depopulans, deinde ad vicina urbi nostræ, totique Graciæ loca undecunque nos infestans descendit, venatores hac in re callidos imitatus, qui eo tempore tantum feris parant, quo se ad venandum magis comparant. Nihil tamen nobis ut victis eripuit, nec Peloponnesus perfossa, neque ruina Phocensium, neque Eubœa cum Medorum tropæis tyrannide oppressa, nec Arcadia in servitutem redacta, nec Elea fortuna, nec nostrum imperium coegit immutare. Quin et tentatam Chersonesum cognoscimus, et Hellespontum inimicum habebimus. Quænam obsecro, pestis, aut terræmotus tot civitates exinanivit, tot nationes evertit, ac perdidit, quot ipse Philippus, ejusque tempora? Probe enim scivit fore, si quis Demostheni auscultaverit, nihil se unquam hoc impediendo consequi, nec eorum, quæ habet, quidquam occupare posse. Nec dona solum dat ad urbes corrumpendas, proditorum consiliis excitatus, neque solum præmia pro patria nostra proponit, neque modo in populum improbos inducit; sed in oratores ac rhetores dolos machinatus est, quam rem omnes festi loco, ac veluti panegyrum duxerunt, tum ille non verbis, sed more suo tacite coepit nocere. Imponebat etenim mari terram (31), superque medios montes navigabat, terræque vice mari, marisque loco terra utebatur, et urbs in tiremes pro Attica demigrans, omnia quæcunque in palatis solent, super aquam exhibuit. Non Macedones sinibus insistunt suis, prius scilicet clementer exactis tributis a nobis conservati, sed exacta civitate nostra ex imperio, irrepserunt in eum locum, quem nobis majores nostri reliquerunt. Quænam Philippum lex ad mare duxit, et illud elementum contingere coegit, cui non multum dissimilis est? Quando quidem enim lex, et rerum occasio idem postulant, utilitate incitatus utriusque morem geram, quando aliud usus seu occasio, aliud leges suadent. **354a** Omittens legis verba, utilitatem sequor. Et quis vestrum ignorat, quomodo illi olim nostris legislatoribus valere jussis, et Solone, Dracone, aliisque omnibus neglectis, Macedonum Philippique amicitiam, legis loco, et patriæ, reique pretiosæ duxerint? Infamia notatum a Deo [pro in columna triumphante] ob ea quæ ausus fuit. Suspectum habeo Æschineu. Turbat enim me comœdia Phocensis, quam nobis non in scena adumbrate, sed reipsa egregius ille histrio, tertias partus sortitus exhibuit. Verumtamen cum hæc ita

Α χρι νῦν τὴν ἐλευθερίαν ἡ διετηρήσαμεν. Δόξομεν γὰρ ἐκόντες ἤδη καὶ οὐκ ἀκόντες δυστυχεῖν τε καὶ ὑποβεβλησθαι Φιλίππῳ. Ὁ δὲ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐτρέπετο πρότερον, καὶ τὴν ἐκεῖ κενώσας ἤπειρον ἐπὶ τὰ καίρια μέρη λοιπὸν τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐφέρετο, πανταχόθεν ἡμᾶς περιστοιχιζόμενος κατὰ τοὺς δεινοὺς τῶν θηρατῶν, οἱ τοσούτου φείδονται τῶν θηρίων χρόνον, ὅσον ἐτι παρασκευάζονται. Ἐκίνησε δὲ ἡμᾶς οὐδὲν οὐδὲ ἀντιλαβέσθαι τῶν πραγμάτων ἠνάγκασεν, οὐ διορυσσομένη Πελopónνησος, οὐ τὸ πτώμα τὸ Φωκικόν, οὐκ Εὐβοία μετὰ τῶν τροπαίων τῶν Μηδικῶν τυραννομένη, οὐκ Ἀρκαδία δουλεύουσα, οὐ τὰ Ἡλεία ἀτυχήματα· ἀλλὰ καὶ Χερρόνησον πειραζομένην ἐπέιδομεν, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριούμενον ὁρῶντες ἐμέλλομεν. Τίς γὰρ λοιμὸς ἢ σεισμὸς τοσαύτας πόλεις ἐκένωσεν ἢ τοσαῦτα γένη ἀνθρώπων ἠφάνισεν καὶ κατέδυσεν, ὅσα Φιλίππος καὶ ὁ Φιλίππου χρόνος; Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὧν τε μηδέπω [575 H.] τυγχάνει, διὰ τοῦτον ἀποστερούμενος, καὶ ὧν ἔχει μηδὲν ἀν λαβῶν, εἰ συμβουλεύονται Δημοσθένης τις ἐπέιθετο. Οὐδὲ κατὰ τῶν πόλεων μόνον ὁ δωροδοκεῖ ταῖς τῶν προδοτῶν ἐπηρμένος γνώμαις ὁ Φιλίππος, οὐδὲ ἄθλα τῶν πατριδῶν προτιθῆσιν, οὐδὲ κατὰ τῶν δήμων ὀπλιζέει τοὺς ἀλάστορας; ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, ἐπὶ τοὺς δημομαγωγούς μετενήνοχε τὸ μηχανήμα. Ἀλλὰ καὶ τούναντίον ἑορτὴν εἶναι καὶ πανηγύριν ἐκείνην τὴν πρᾶξιν ἀπαντες ἐνομοθέτησαν. Τότε ἐκεῖνος παρανομεῖν οὐκ ἀπὸ ῥημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φύσεως ἤρχετο. Ἐπειθεῖ γὰρ θαλάττῃ μὲν ἤπειρον, δι' ὅρων δὲ μέσων ἐναυσιπλετο, θαλάττῃ μὲν ὅσα γῆ, γῆ δὲ ὅσα θαλάττῃ χροῦμενοί. Καὶ τὰς τριτῆρας ἀντὶ τῆς Ἀττικῆς μετοικήσασα, [1077 R.] καὶ πάντα ὅσα ἐν ἀνακτόροις, ἐπὶ τῆς θαλάττης ἡ πόλις ἔπραττεν. Οὐ Μακεδόνες ἐπιπολάζουσι τοῖς πράγμασιν, οἱ πρόσθεν ἀγαπητῶς μετὰ τῶν φόρων σωζόμενοι; Παρωσάμενοι δὲ τῆς ἀρχῆς τὴν ἡμετέραν πόλιν αὐτοὶ παρέδυσαν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην, ἐφ' ἧς ἡμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον. Τίς νόμος κατήγαγεν ἐπὶ θάλατταν Φιλίππον καὶ στοιχείου μηδὲν αὐτῷ διαφέροντος προσάψασθαι κατηνάγκασεν; Ὅταν μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ κελεύσωιν ὁ τε νόμος καὶ ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ἀμφοτέροις διὰ τὸ συμφέρον πείθεσθαι· ὅταν δὲ ἕτερα μὲν ἡ χρεῖα, ἕτερα δὲ οἱ νόμοι φράζωσι, παρῆς ἀκούειν τῶν συλλαβῶν ἀκολουθῶ τῷ συμφέροντι. Καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὡς ἐκεῖνοι πάλαι τοῖς παρ' ἡμῶν νομοθέταις ἐβρώσθαι φράσαντες, καὶ πολλὰ χαίρειν Σόλωνι καὶ Δράκοντι καὶ τοῖς ἄλλοις εἰπόντες ἅπασιν, τὸ Μακεδονικὸν χρυσίον καὶ τὴν Φιλίππου φίλαν νόμους καὶ πατρίδα καὶ πολιτείαν καὶ πάντα τὰ τιμωτάτα νομίζουσι; Στηλίτην παρὰ τῷ Θεῷ γινόμενον ἀντὶ τοῦ ἐν στήλῃ θριαμβεύμενον

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ τὴν ἐλευθερίαν ante ἀκέραιον ponit γ. ¹ διορυσσομένη B. ² Ἡλεία A : εἰλή γ. ³ ἀνλαβῶν] ἀναλαβῶν A. ⁴ μόνων A. ⁵ μετοικήσασα Wernsdorfius : libri μετοικήσασα. ⁶ οὐ] οἱ B. ⁷ ἀρχῆς] τύχης A. ⁸ ἧς A : ἧ] γ. ⁹ νόμος A : νόμων γ. ¹⁰ δὲ ante ἕτερα add. A. ¹¹ φράζουσι γ. ¹² ἡμῖν B. ¹³ πολλὰ μὲν χαίρ. γ. ¹⁴ χρυσίον add. A. ¹⁵ καὶ πολιτείαν add. A.

NOTÆ

(31) Fort. de Xerxe.

ὦν ἐτόλμησεν. Ὑφορῶμαι Αισχίνην· ταραττεῖ γάρ Α se habent, hominem risu excipiunt, et Pisistratum sæpenumero appellant, neque erubescunt, ut ignavum et inollem scommatibus petere, nunc etiam metuentes ne tandem eam urbem tyrannide opprimat, quæ maxime a se inutuo differunt. Qui integris classibus ad reges e Piræo delatus est. Hæc corrumperunt rempublicam, Philippo vero viam sternunt. ἂ πλεῖστον ἀλλήλων κεχώρισται. Ὁ στόλοις ὄλοις Φθείρουσι μὲν τὰ περὶ αὐτὴν τὴν πόλιν, Φιλίππῳ δὲ ὀδοποιούσι τὰ πράγματα.

Ἐκ τῆς μελέτης ἧ ¹⁷ Δημοσθένην εἰσάγει συμβουλευόντα κατάγειν ¹⁸ Αισχίνην, φήμης βυελ-σῆς ὅτι Ἀλέξανδρος τοῦς φυγάδας κατάξει.

Ὅντος γὰρ ἑκατέρου δεινοῦ, καὶ τοῦ λύειν ψῆφον ἐκόντας καὶ τοῦ ταῦτα ὑπομείναι παρὰ γνώμην ἐξ ἐπιτάγματος, ἦττον ἐκόντας κακὸν τοῦ λύειν ἀκόντας ὑπελιήφα. Τὸ μὲν γὰρ ἐνδέχεται ποτε καὶ φιλοανθρωπίας δόξαν [576 H.] λαβεῖν· οἱ δὲ ἑτέροις ὑπακούοντες τὴν μὲν Αισχίνην ἑαυτῶν ποιούσι, τῶν δὲ προσταζάντων τὴν εὐκλειαν.

Κοινωνοῦνται καὶ μετὰ βῆμα βασιλευσὶν Αισχίνης, καὶ μετὰ Κτησιφῶντα καὶ τὴν φυγὴν τυράννου ἐπιπεριγράφεται. Ἀνθρωπος τὴν οὐσίαν ¹⁹ ὀλην ὑπερηδῆσας τοῖς ὄλοις, καὶ τῇ φύσει ²⁰ φιλονεκίων λοιπὸν ὅτι πολεμίους μὴ κέκτηται. ²¹ Δι' οὗς ἤρθη τοσοῦτος ²² Φιλίππος, δι' οὗς ἔπεσε τὰ τῶν Ἑλλήνων φρονήματα· παρ' ὧν σύμμαχοι, τόποι, καιροί, πᾶσα τῶν μεγάλων κατορθωμάτων ἡ πρόφασις. Ἀλλὰ τὸ μὲν Θεβῶν πάθος ὑπερφύοντες ²³ τοῦς Ἑλληνας· Ἀλέξανδρος δὲ τὴν πόλιν καὶ μετὰ θήβας ἡσχύνετο. Καίτοι γε εἶχε τι τότε τῇ πόλει καὶ μέμψασθαι· ἡμεῖς γὰρ Θεβαίων πεσόντων τὴν τελετὴν ἀπεκλείσαμεν, ἵνα μὴ τοῖς Θεβαίων θρήνοις ἀντιδοῦμεν τὸν ἔαχον. Ὅσπερ γὰρ ἀγαθοῦ φανερότος τοῦ κομιζομένου τὴν χάριν μεθέξειν ἡ πόλις τὸ μέρος τῆς δόξης ἡμελλεν, οὕτω τῆς Αισχίνης, εἰ πονηρὸς ²⁴ ἐξηλέγχετο. Οὗτ' ἂν ἑτέρου γράφοντος καὶ παρανομούντος εἰσῆγα, ἀλλὰ προσδραμῶν ἂν [1080 R.] τῷ βήματι, τὸν Σόλωνα κεκραγῶς, τὴν πολιτείαν ἐπιδοῦμενος, Ὁδὲ λύσω τοὺς νόμους, ἂν ἔφην, οὐδὲ δέχομαι φυγάδας ἐξ ἐπιτάγματος, οὐδὲ τῷ Φωκέων ἀυθεντῆ κελεύοντος ἄλλου ²⁵ σπίνδομαι· ἀλλ' ἕως ἂν ἔχω λιμένας, ἕως ἡμικλίαν ἀκμάζουσαν, ἕως ἀριθμῶ τὰ τρόπαια, ἕως μία ²⁶ γοῦν ἐκ Πειραιῶς ἐπι τριήρης ἀνάγεται, οὐ προλεμαι τοὺς νόμους, οὐδὲ τῆς πολιτείας ἀφίσταμαι, οὐδὲ ποιῶ τὴν φήμην αὐτῆς τῆς πόλεως πόρθῆσιν, οὐδ' ὑποπεύων τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀμφίβολα εἶδάνω τὴν δουλείαν αὐτὸς ἐκουσίως αἰρούμενος. Κατίτω τοίνυν Αισχίνης, Δημοσθένους, ἀλλὰ μὴ Ἀλεξάνδρου κελεύοντος· παρανομούντος ῥήτορος, ἀλλὰ μὴ βασιλέως προστάττοντος· ὡς φυγὰς ἐλευόμενος, μὴ φοβερός ἡμῖν ὡς ἐκ προστάγματος. Ἀθηναίων οἱ λόγοι, καὶ γνωρίζω τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ ῥήματος· ἡμεῖς γὰρ ἔστε οἱ πᾶσαν μὲν γῆν, πᾶσαν

Ex oratione in qua Demosthenem inducit de revocando Æschine consultantem, vulgato rumore Alexandrum exsules revocaturum.

Cum utrumque acerbum sit, et edictum sponte solvere, et hæc sustinere præter voluntatem ex mandato, minus malum existimavi sponte solvere, quam invite tolerare. Nam fieri quidem potest, ut hoc aliquando humanitatis gloriam consequatur, qui vero aliis obediunt, sibi ipsis infamiam, imperatibus vero honorem conciliant.

Æschines confert cum regibus sermones pro suggestu, et post exsilium propter Ctesiphontem amplius sollicitat reges. Homo universam Asiam armis peragrans, et ingenio id demum adnitens, ne habeam cum quibus contendam. Per eos tantum elatus est Philippus, per quos Græcorum animi deciderunt: a quibus commilitones, loci opportunitates, omnis fortiter gerendarum rerum occasio data erat. Thebanorum quidem calamitas advocabat Græcos, Alexander vero hanc urbem post Thebas reverebatur, quanquam et tunc aliquid habuerit, quod urbi huic objiceret. Non enim Thebanorum victorum sacra exclusimus, ne ad eorum lamenta Bacchum hymno invocarem. Quemadmodum ^{354b} enim urbs, si vir sincerus compareat, qui gratiam queat referre gloriæ particeps futura est, sic et malo referente gratiam, infamia notatur. Neque alio scribente, et contra leges agente, ego obmutuerim, sed consensis rostris Solonem invocans, et rempublicam compellans, dixerim: Leges non abrogo, neque exsules recipio ex mandato, ac ne jubente quidem Phocensium percussore, neque sœdus in eo, sed quandiu portus habuero, quandiu robustam ætatem, quandiu tropæa numeravero, quandiu adhuc una e Piræo triremis adducetur, non deseram leges, neque rempublicam relicturus sim, nec patiar hujus civitatis gloriam diripi, nec veritus fortunæ casus, ego ipse mihi manus inferam, antequam servitutem videam. Redeat igitur Demosthene, non Alexandro jubente, Æschines, præter legem agente oratore, non imperante rege, redeat quasi exsul misericordiam consecutus, non tanquam ex præcepto nobis metuentus. Hæc Atheniensium voces e quibus urbem agno-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁸ θαυμαστός] καλὸς B. ¹⁷ ἧ A : ἤς ζ. ¹⁹ κατάγει B. ²⁰ οὐσίαν A : Ἀσίαν ζ. ²¹ φύσει] φήμη B. ²² μέμψασθαι C. ²³ τοσοῦτος] ἐς τοσοῦτον ὁ B. ²⁴ ὑπερφύοντες Scaliger. ²⁵ εἰ πονηρὸς ζ. ²⁶ ἄλλου A : ἀλλ' οὐ ζ. malim Ἀλεξάνδρου. ²⁷ γοῦν μία ζ.

sco. Vos enim estis, qui pro institutis majorum, A et pro libertate, terra marique tropæa fixistis. Tanto exercitu advenit Xerxes, terram et mare permu- tans, ut ; etentes glebam et cyathum loco concionis in barathrum conjecerit. At ipsa civitas elementis his fortior permansit. Quoniam licet aliis, ut sic dixerim, singula eorum quæ gesta sunt, eadem natura esse videantur, specie tamen distinguuntur : verbi gratia aliquis proximum percutit ; in certamine si vicerit, coronam habebit, extra certamen poenas dabit.

Deploravimus urbem hanc olim a tyrannis ever- sam, tamen ultro quam defendere debuimus, eam Medis incendendam tradidimus. Ille cum Philippo, etiam post calamitatem Chæronensem, societatem non inivit. Fuit nobis aliquando illa consuetudo, ut B Græciæ præsessemus, et pro libertate contra tyran- nos depugnaremus. Ortum a Miltiade hæc lex habuit, floruit sub Themistocle, pervenit usque Cimonem, servata est sub Pericle, culta sub Alcibiade, et ego eam servatam voluissem, sed libidine assentationeque proditorum abrogata est. Imperio alios exuimus, 355a non contradixisti, a patrio more discessimus : non conquestus es. Non cessit urbs nostra Lacedæmoniorum urbi ad Siciliam. Verum tota insula unani ætatem extra patriam transegit : urbs vero hæc etiam ad Occidentem prudentia inex- pugnabilis permansit. Fac, si libet, improbum esse Æschinem, perniciem Phocensium, proditorem Thraciæ, interitum Cersoclepti, et si quibus aliis C nominibus injuriose populum tractans, appellatus est. Athenis enim semper una cum fertilitate, contra Græcos, o Athenienses, succrevit et vitium. Multos quidem degeneres sæpe numero urbs con- servavit, non eorum factionem probans, sed cala- mitatem miserata. Nemini unquam contra leges, quandiu prudentiam retinuit, subjecta fuit. Quid igitur non jam denuntio, quin vita prius decedo, quam videam hanc urbem servitate oppressam ? Ego idem ipse sane non talem esse rumorem existimo, qualem nonnulli fingunt, primum Alexandri mores considerans, et quisnam ille sit, qui simul et aggre- ditur et perficit : imo vero rebus, quas aggreditur, famam, et eos qui nuntiant, antevertit. Cum alia D multa magnaue opera sua, quæ adulatorem con- ftingunt, celeritate potius, quam virtute eos, quos adoritur, antequam adesse diceretur, et visus fuisse audiret, superans, confecerit instar fulminis, et tonitruum, quod sæpe antequam expectetur, præcedit. Sic Sardes occupavit, sic Cariam everit, sic Ly- ciam distraxit, sic Pamphyliam invasit, sic viderunt eum Cilices, sic incubuit Persis, sic Darium perterruit. Et, proh dolor ! quam vicina etiam calamitas ! Sic et Thebas diripuit. Sic cecidit urbs illa in umbilico

δὲ θάλασσαν τροπαίων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας πληρώσαντες. Ἐπολέμει Ξέρξης, γῆν μεταποιῶν καὶ θάλατταν ²⁷, ὅτι τοὺς τὴν βῶλον καὶ τὸν κύαθον αἰτήσαντες τὸ βράθρον ἀντὶ τῆς ἐκκλι- σίας ἐδέχετο. Ἄλλ' ἢ πόλις ἔμεινε τῶν στοιχείων πλέον ἀκίνητος. Ἐπεὶ κἀν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν πραττομένων ἕκαστον, κἀν ταῦτόν εἶναι τῇ φύσει δοκῆ, ἀλλὰ τῇ προφάσει μερίζεται. Οἶον τύπτει τις τὸν πλησίον. Ἄν μὲν ἐν ἄλλοις, ἔχει νικη- σίας τὸν στέφανον · ἂν δὲ τῆς ἀγωνίας ἐκτός, ὑπέχει τὸ τίμημα.

Ἐθρηνοῦμέν ποτε πορθουμένης ὑπὸ τῶν τυράννων τῆς πόλεως · ἀλλ' ἐκόντες αὐτὴν ὑπὲρ ἀνδραγαθίας τῷ πυρὶ τῶν Μήδων ἐδώκαμεν. Ὁ μὴ Φίλιππῳ σπει- σάμενος, μηδὲ μετὰ τὴν μεστὴν τῆς πονηρίας ²⁸ τύχης Χαίρωνειαν. Ἦν ἡμῖν ποτε πάτριον ἡγεῖσθαι τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῖς τυράννοις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀνταγωνίζεσθαι. [577 H.] Οὗτος ὁ νόμος ἤρξατο μὲν ἀπὸ Μιλτιάδου πρότερον, ἤκμασε δὲ ἐπὶ Θεμιστο- κλέους, κατέβη ²⁹ δὲ εἰς Κίμωνα, ἐφυλάχθη δὲ ὑπὸ Περικλέους, ἐθαυμάσθη δὲ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου · ἐπ' ἐμοῦ δὲ τῇ γνώμῃ μὲν ἐτηρήθη, τῆι τύχῃ ³⁰ δὲ καὶ τῇ κολακείᾳ τῶν προδιδόντων διεφάρται. Ἀπέστημεν ³¹ ἑτέροις τῆς ἡγεμονίας · οὐκ ἀντεῖπες ³² · παρεχωρή- σαμεν τοῦ πατρῶου σχήματος · οὐκ ἠγανάκτησας. Οὐκ εἶξε μετὰ Σικελίαν Λακεδαιμονίους ἢ πόλις · ἀλλ' ἢ μὲν νῆσος τὴν ἡλικίαν ὀλην ἐχώρησεν, ἢ πόλις δὲ ἔμεινε τῷ φρονήματι καὶ μετὰ τὴν ἐσπέραν ἀνάλωτος. Ἄλλὰ πονηρὸς Αἰσχίνης. Πρόσθε, εἰ βούλει, καὶ Φωκέων δλεθρον καὶ προδοσίαν Θράκης καὶ ἀναίρεσιν Κερσοβλέπτου καὶ πάνθ' ὅσα πολλάκις Αἰσχίνης ἀδι- κῶν τὸν δῆμον ἐγκέκληται. Νόσημα γάρ, ὦ Ἀθη- ναῖοι, κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆ φορᾶ ³³ τῶν Ἀθηναίων συνήκμασε. Πονηροὺς μὲν γὰρ ἢ πόλις ἤδη που ³⁴ πολλάκις ἔσωσεν, οὐκ ἔπεινουσα τὴν γνώμην, ἀλλὰ τὴν τύχην οἰκτείρουσα · ὑπήκουσε ³⁵ δὲ οὐδενὶ κατὰ τῶν νόμων ³⁶, ἥνικα ἐτήρει τὸ φρόνημα. Τί ὄν οὐκ ἤδη προαγγέλλω ; τί δὲ οὐκ ἔξειμι τοῦ βίου, πρὶν ἰδεῖν τὴν πόλιν δουλεύουσαν ; Ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτὸς ἠγοῦμαι τὴν φήμην ἔχειν, οὐχ οὕτω ³⁷ δ' ἔχειν ὡς τερατεύονται τινες, σκοπῶν πρῶτον μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, τὸν Ἀλεξάνδρου τρόπον. Τίς δὲ οὗτός ἐστιν ; ὁμοῦ τε ἐγγεῖρει καὶ πέπρακται, μᾶλλον δὲ φθάνει τοὺς μὲν λογισμοὺς ταῖς πράξεσιν, οἷς δὲ ἐγγεῖρει, τοὺς D διαγγέλλοντας. [1081 R.] Ἐπεὶ καὶ τὰ πολλὰ δὴ ταῦτα καὶ μεγάλα τῶν ἔργων, ἀ λογοποιοῦσιν οἱ κόλακες, τίχει μᾶλλον ἢ ῥώμῃ ³⁸ κρατῶν τούτους ³⁹ οἷς ἐπῆει κατώρθωσε, πρὶν ἀγγελεθῆναι παρῶν, πρὶν ἀκουσθῆναι φαινόμενος, κατὰ τοὺς σχεπτοὺς ἢ τὰς βροντάς, αἶ πολλάκις φθάνουσι τῆς προσδοκίας ⁴⁰ ἠγῆσθαι. Οὕτω Σάρδεις εἶλεν, οὕτω Κάρϊαν ἐπόρ- θησεν, οὕτω Λυκίαν παρέσυρεν, οὕτω Παμφυλίαν ἐπέδραμεν, οὕτως ὤφθη Κίλιξιν, οὕτως ἐπέστη Πέρ- σαις, οὕτω Δαρείον ἐξέπληξεν · οἶμοι τῶν ἐγγύς

VARIÆ LECTIONES.

²⁷ θάλασσαν B. ²⁸ πονηρίας — Χαίρωνίαν A. ²⁹ κατέβη — Περικλέους om. A. ³⁰ τύχῃ A : ψυχῇ C. ἀπέστης B. ³¹ ἀντεῖπες διὰ παρεχ. B. ³² φορᾶ] φθορᾶ Reiskius arid Wernsdorffium. ³³ που ἤδη C. ἐπήκουσε B. ³⁴ τὸν νόμον A. ³⁵ οὐχ οὕτω δ' ἔχειν om. A. ³⁶ ῥώμῃ B : τῇ ῥώμῃ C. ³⁷ τούτους Reiskius : libri τούτους. ³⁸ τὴν προσδοκίαν A.

κακῶν, οὕτω καὶ θήβας ἀνῆρασαν. Ἐπείσε πόλις Ἀ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μέσης, φθάσαντος τὴν φήμην τοῦ πτώματος. Κἀγὼ μὲν ἠγνόουν τὴν συμφορὰν, τὴν δὲ πόλιν εἶχε τὸ πολυάνδριον. Τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον οὐκ εἶμ' ἐμὲ προσέχειν· δεύτερον δὲ ὅτι οἶδεν Ἀλέξανδρος, κἀν εἰ σφόδρα τις αὐτὸν μεθύειν ὑπὸ τῆς εὐτυχίας ὑπέληψε, καὶ ἐξῆς. Τί οὖν οὐ καθαιρῶ τὰ τρώπαια; τί δὲ ὡς οὐκ ἀνατρέπω τὰς στήλας; τί δὲ οὐκ ἐξαλείφω τὰ ἐπιγράμματα; Πάντα γὰρ οἶμαι ὡς τῆς ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὥσπερ τοῖς ἀγαθοῖς κόσμος ἐστίν, οὕτως ἐλεγχος τοῖς καταισχύουσι.

Καλῶς ἐθαύμαζον τὴν Ποικίλην οἱ Σαλαμίνοι ὡς κινδυνεύσαντες. Ἐδαπάνων γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης ὡς τῆς ἠπείρου λείψανον. Παρνασσός ὡς δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἐσφενδύνα τὰς κορυφάς, καὶ τοῖς αὐτοῦ μέρεσιν ἀντὶ βελῶν ὑπὲρ τοῦ γένους ὀπλιζέται. Μερίζονται δὲ τὰς μάχας Ἕλληνας, καὶ νέμονται πρὸς ἀλλήλους; μετὰ τῶν ὡς στοιχείων τὰ κατορθώματα, Λακεδαιμόνιοι [578 H.] τὴν ἠπειρον, ἡμεῖς τὴν θάλατταν. Ἐκείνοι τριακοσίοις τὰς Πύλας σώμασιν, ἡμεῖς τοσαύταις τριήρεσι τὰς τῆς Ἑλλάδος παρόδους κλειόμεν. Νεανίσκου δὲ Μακεδόνας καθ' ὅλης τῆς ὕψ' ἤλιψ κωμάζοντος, καὶ λυποῦντος μικροῦ καὶ αὐτὴν τὴν τύχην ὡς ἐνυθρίζει τοῖς εὐτυχίμασιν, οὐκ ἐστὶν ὅς διανίσταται. Ὅτε ὡς βασιλεὶ τὰς ὑποσχέσεις διακονούμενος ὡς οὐ πείσας ἀπῆλθεν, ἀλλὰ κερθάνας ὅτι μὴ πείσας ἐσώζετο. Ὑμᾶς δὲ χειροτόθεις αἰ τοῖς τυραννοῦσι ὡς παρασκευάζουσιν, ἵνα αὐτοῖς μὲν ὑπάρχη πλουτεῖν, τῇ πόλει δὲ τὸ τῶν οἰκείων εὐερεσθαι. Ἀναγκαῖος μὲν ὁ φόβος, ὅψ' δὲ καὶ λίαν βραδέως ἄρτι ὡς τὸν τρόπον τὸν Αἰσχίνου ὡς φυλάττεσθε ὡς. Τὰς τριήρεις ἐμπρήσει τῆς πόλεως οὐκέτι δ' Ἀναφώντος οὐδὲ δι' ἀπορρήτων, ὡς πρότερον, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ὡς τὴν ἀδικίαν ὑποκρινόμενος. Ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων Αἰσχίνῃ γράφει τὴν κάθ' ὅσον, ὁ τὰς ἀπ' Ἰνδῶν φήμας ὡς ὅπλα καὶ μάχας φοβούμενος. Ὀκνον Ἀριστείδην κατάγειν, καὶ ταῦτα οὐ κακίαν, ἀλλ' ἀρετὴν τῆς φυγῆς ἔχοντα πρόφασιν. Ἴνα γὰρ πεισθῶσι τῷ Σόλωνι, οὐδ' αὐτὸν ὡς ἐφευγον ἀδικεῖν δόξαι τὸ ὡς δίκαιον. Κεῖται Βαβυλῶν, Δαρκεῖος οἴεται, Ἰνδοὺς ἀνήρηκε, Πέρσαι δουλεύουσι· μόναι λείπουσιν ὡς Ἀθῆναι τοῖς κατορθώμασιν, ὧν Πέρσαι τοσαυτάκις ἦσαντο τῆς ἀρετῆς, ὅσάκις εἶδε μάχεσθαι.

Ἐκ τῆς μελέτης ἧς ὡς ἡ ἐπιγραφή ἐπὶ κούρου, Πρόβου οὐκ εἶναι λέγων, ἀσεβείας φέρεται Δ γραφήν.

Ἐκ τῆς θεωρίας.

Ὅτις ῥητορικὴ καὶ φιλοσοφίαν ὡς αὐτῆς ὕλην ποιήσασθαι· τύσαντος γὰρ ἡ τοῦ λέγειν ἀνωθεν δύναμις.

Græciæ, antequam audissem, cumque ego adhuc calamitatem ejus ignorarem, sepulcrum suorum facta est. Hoc autem impedit quominus primum prosequar. Secundo vero scivit Alexander, quamvis eum quis admodum rebus secundis ebrium putarit, etc. Cur ergo non tollo tropæa? Cur columnas non everto? cur inscriptiones non expungo? Nam hæc omnia virtutis memoriam existimo continere, ut justis in honorem, deterioribus in opprobrium cedant.

Merito Salaminii Variam 355^b post pericula porticum admirabantur (32-33). Nam quæ in terræ superfuertant reliquæ, eas in mare pro hac consumpserunt. Parnassus contorsit in mari montis vertices, et partibus suis loco telorum pro hac gente pugnavit. Diviserunt Græci inter se pugnas, et distribuerunt cum elementis et officia, Lacedæmonii terra, nos mari pugnaturi, illi trecentis hominibus Thermopylas, nos totidem trirēibus omnes Græciæ aditus oclusimus. Nemo vero erat, qui posset resistere adolescenti illi Macedonio, totum qua patet orbem pervadenti, et pene constrictanti ipsam fortunam iisdem rebus secundis quibus ille nos infestat. Hic regi promissiones explens, re infecta rediit, sed id commodi accepit, ut servaretur. Semper quidem vos faciles tyrannis præbuitis, ut illi quidem ditescant, civitas vero bonis spoliatur. Necessary quidem metus, tandem sero, lenteque admodum Æschinis consuetudinem retinete: urbis triremes incendet, non per Antiphontem, aut alios occultos, ut prius, sed per se ficta improbitate. Populus Atheniensis licet famam Indorum ut arma et bella metuat, Æschinem revocat. Negligit revocare Aristidem, qui non propter delictum, sed virtutis nomine exsulavit. Si enim Solonis legibus parerent, justum certe non proscriberent (34). Jacet Babylon, cæsus est Darius, Indos evertit, Persas subegit, soli Athenienses virtute sua reliqui sunt, quorum robor toties Persæ experti sunt, quoties pugna contenderunt.

Ex Declamatione cui titulus est: « Epicurus Providentiam negans, impietatis accusatur. »

Ex theoria.

Scivit rhetorica sibi philosophiam materiam dicendi parare: sublimior enim dicendi vis, instaur tyranni est.

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ὡς om. A. ὡς οἶμαι α, τὰ μετὰ B et corr. A. ὡς Σαλαμίνοις γ. ὡς θαλάσσης B. ὡς Παρνασσός B. ὡς τῶν αὐτῶν A. ὡς ὅτι δ, τε C. ὡς διακρινόμενος A. ὡς τυραννοῦσι] τυγχάνουσι A. ὡς ἄρτι A: ἀντὶ γ. ὡς τὴν Αἰσχ.] τοῦ Αἰσχ. B. ὡς φυλάττεσθαι γ. ὡς αὐτοπροσώπως B. ὡς malum αὐτό. ὡς τὸ] τὸν B. ὡς λείπει αὐτῶν γ. ὡς ἧς om. C. ὡς φιλοσοφίαν αὐτῆς] φιλοσοφίας A.

NOTÆ.

(32-33) Facile porticus Athenis. Vide Æmilium Probum. Vide Infr. in oral. proxima.

(34) Plutarchus in decem Græciæ oratoribus. Vide Plutar. et Corn. Nepotem seu Probum.

Exordium orationis.

Discet nunc aperte Epicurus, si antea ignorabat, doctus, sed convictus, Providentia regi universum. Quod enim mali condemnentur, puniantur, et poenas luant, **356a** manifestum est indicium non naturæ temere ac frustra ruentis, sed legis atque instituti, et rationis administrandi, et hoc amplius, ipsius Providentiæ est argumentum. Jam itaque aliquid, Athenienses, commemoratone dignum accidit. Venit in iudicium Epicurus vultu subtristi, et *sæm*, quam de voluptate habet, opinionem tetrico vultu corrumpit. Duplici de causa odio dignissimus, cum quod aliter doceat privatim, tum quod aliter publice exhibeat. Ibi enim voluptatem quidem jactat, ut jucunditatem ex omnibus rebus colligat : hic vero gravitatem mentitur, ut iudices conciliando subripiat. Novum *sæm* iudicium, homo propter naturam mundi iudicatur, et perversus Sophista, propter providentiam poenam subit. Perit omnis virtus per doctrinam Epicuri et sermones. Pereunt concilia, et iudicia, honestatis præmia, improbitatis supplicium, quin et supra cælum evadit impietas, nullusque est locus qui impudentiæ et audaciæ Epicuri sit expers. Et hac de causa, antiquis philosophiæ vestigiis insistere erubuit, et eandem quam priores ire viam neglexit (35). Eorum porro animi angustiam potissimum incusat, qui a nobis propter doctrinas impias puniti sunt, quare omnes adhuc impietate longo intervallo superare parat. Cur non accusetur, qui tale ac tantum nomen ausus est sibi affingere? at ubi hæc prohibetur? Ubinam convenit et commiscetur voluptas laboribus, fortitudo deliciis? Academia lupanaribus, philosophia potationibus, temperantium vita cum impudicis adolescentibus? Et quid prædixit, qui ausus est? Bellum et arma universæ naturæ legibus indicit, contra omnem ætatem dementiam effundit, et de impiis sectatoribus eos plurimum colit, qui voluptatem ante alios demirantur.

Prius vero defensionem ejus consideremus : an doctrinæ ejus poenam exigit? Minime, sed impietatis. Licet enim docere quodlibet, impio esse non licet. Si probare potes non esse eos impios in verbis, verba non damno : at si verbis inest impietas, non propter illa poenam dabis, sed eo magis puniere, quia ad impietatem confirmandam his verbis usus es. Non enim poenam in iudicio dabit, si quis, etsi liceat uti ad ea quæ oportet, ad rem non convenientem verbis uti velit : **356b** contra vero, si rem honestam inhonestis verbis inquinaverit, ob verba poenam luet. Vocamus huc in iudicium oratores, et

A [1084 R.] 'Εξ αὐτῆς ὁ τῆς μελέτης τὸ προοίμιον.

Nun μέν, εἰ καὶ κατὰ πρότερον, εἴσεται σαφῶς Ἐπικούρου ὅτι πρόνοια διοικεῖ τὴν τῶν ὄλων φύσιν, οὐ δογματίζων, ἀλλὰ κρινόμενος· τὸ γὰρ τοὺς πονηροὺς κρῖνεσθαι καὶ κολάζεσθαι καὶ δίδόναι δίκην οὐκ εἰκὴ φερομένης καὶ μάτην φύσεως, ἀλλὰ θεσμοῦ καὶ νόμου καὶ ὁ πολιτείας καὶ (τὸ μέγιστον) αὐτῆς τῆς προνοίας λαμπρὸν ὑπάρχει τεκμήριον. Ἡδὴ μὲν οὖν προῦργου τι τῆς γραφῆς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγένηται. Στυγνάζων ἦκει ἐπὶ τὴν κρίσιν Ἐπικούρου, καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς δόγμα τῇ κατηφέει διέφθαρκε. Δι' ἀμφοτέρω δὲ μισεῖσθαι δίκαιος, καὶ ὧν ἰδίᾳ παιδεύει καὶ ὧν δημοσίᾳ πλάττεται. Ἐκεῖ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν θύλει, ἵνα τὴν ὥραν τὴν τῶν χρωμένων καρπώσεται· ἐνταῦθα δὲ τὴν σεμνότητα καθυποκρίνεται, ἵν' ὑφαρπάσῃ τὸ δικαστήριον. Ἡ ὁ μὲν κρίσις παραδοξὸς· ἀνὴρ πρὸς τὴν φύσιν τῶν ὄντων κρῖνεται, καὶ πονηρὸς σοφιστὴς πρὸς τὴν πρόνοιαν δικάζεται. Οἴχεται μὲν ἀρετὴ πᾶσα τοῖς Ἐπικούρου λόγοις καὶ δόγμασιν, οἴχεται δὲ δικαστήρια [579 H.] καὶ κρίσεις, καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν αἱ τιμαὶ, τῶν δὲ ἐναντιῶν τὸ τίμημα. Ἀναβαίνει δὲ καὶ εἰς οὐρανὸν ἄνω τοῖς ἀδικήμασι, καὶ τόπος οὐδεὶς τῆς θρασυτήτος Ἐπικούρου καὶ τῶν τολμημάτων ἐξαίρετος. Τὸ δ' αἰτιον, ἡσχύνθη τοῖς ἀρχαίοις ἐμμεῖναι φιλοσοφίας ὄροις Ἐπικούρου, καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐλθεῖν τοῖς πρότερον φιλοσοφήσασιν ὤκνησε. Μᾶλλον δὲ μικροψυχίαν καταγοῦσε τῶν ὄσων παρ' ἡμῖν ἐπὶ πονηροῖς δόγμασι πλημμυλοῦντες ἐκολάσθησαν, ἔγνω πάντας ἀθρόως ὑπερβαλέσθαι τοῖς ἀδικήμασιν. Ἡ πῶς οὐκ ἄξιός μὲ μψεως, τοσαύτης καὶ τηλικαύτης ἐπινοίας ἐπιχειρῶν καταψεύδεσθαι; Ποῦ γὰρ ὁμολογεῖται ταῦτα; ποῦ δὲ συμβαίνει καὶ μίγνυται ἡδονὴ πόνου, καρτερίᾳ τρωφῆ; Ἀκαδημία καὶ πόρνοι, φιλοσοφία καὶ πότος, σωφρονούντων βίος καὶ ἀκόλαστα μεράκια; Ὁ δὲ τί προήρηται καὶ τί τετόληκε; πόλεμον ἀπειλεῖ καὶ μάχην τοῖς νόμοις ὄλης τῆς φύσεως. Ἐμάνη μανίαν καθ' ἡλικίας ἀπάσης Ἐπικούρου, καὶ δυσσεβεῖς ἔρωτας ἡράσθη πάντων ὄσων τὴν ὥραν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους θαυμάζονται.

Πρότερον δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπολογίαν σχεζόμεθα. Δόγματος οὖν ἀπαιτεῖς δίκαιος; Οὐκ, ἀλλ' ἀσεβείας· δογματίζειν μὲν γὰρ ἐξὸν, ἀσεθεῖν δὲ οὐκ ἐπιτέτραπται. Εἰ μὲν οὖν ἔχεις εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀσεβεῖς οἷς εἰρηκας, οὐ κρίνω τοὺς λόγους· εἰ δ' ἀσέβεια τοῖς λόγοις πρόσκειται, οὐ διὰ τοὺς λόγους κερδανεῖς τὴν δίκην, ἀλλὰ κολασθῆση κλέων οἷς ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν τοῖς λόγοις κέχρησαι. Οὐ γὰρ εἰ τις, ἐξὸν χρῆσθαι πρὸς ἃ δεῖ, κἂν πρὸς ἃ μὴ δεῖ θέλῃ, δίκην οὐ δώσει κρινόμενος· τοῦναντίον δὲ ὑπέξει λόγον, ὅτι καλὸν πρᾶγμα πονηρᾷ γνώμῃ διέφθειραν. Καλοῦμεν ἐπὶ τὸ βῆμα τοὺς βήτορας· κἂν ὄκνη τις, πολλὰκις

VARIÆ LECTIONES.

ἁ τῆς add. A. ἁ καὶ post νόμου om. B. ἁ malim ἦκει. ἁ τὴν ante τῶν om. B. ἁ κρίσις A : φύσις C. ἁ ὄλων A. ἁ ὁμολογεῖ A. ἁ προήρηκε C. ἁ ὄλοις A. ἁ fortissime legendum ἀπαιτεῖ, passive. ἁ ἀλλὰ om. A. ἁ δὲ add. A.

NOTÆ.

(35) Sic Lucretius et ipse Epicureus : *Avia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita solo.*

ἡ κοινή φωνή τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ λέγειν ἐγείρει καὶ ἄ
 σὲν οὐ λέγειν βουλόμενον. Παρέρχεται τις εἰς τὸ
 σὲν ἔπικουρου φροντιστήριον νέος ἢ νέα· εἰς
 γὰρ ταύτην τὴν ἡλικίαν τὸ λαμπρὸν τοῦτο συνέδριον.
 Ὑπὲρ τὸν Ἰσίωνα τὸ θράσος ἀνθρώπος, ὑπὲρ τὸν
 Σαλμωνέα τὴν ὄβριον, τὴν τόλμαν ὑπὲρ τὸν Τάνταλον.
 Ἄλλ' ἐκεῖνα μὲν μῦθοι, καὶ τῇ σκηνῇ μόλις τὰ γε
 τοιαῦτα πιστεύομεν· [1085 R.] Ἐπίκουρος δὲ οὐκ
 ἐν μῦθοις, ἀλλ' ἐν δόγμασι καὶ πράξεσι νικῶν ἐκείνους
 εὐρίσκειται. Κάκεινοι μὲν ἐτέρωθί που ταῦτα τοιμη-
 σαι λέγονται, οἱ μὲν ἐν ἡρεσιν, οἱ δὲ ἐν νάπαις, οἱ
 δὲ ἐν βαρβάροις τοῖσι καὶ ἀπερρίμμενοις χωρίοις·
 δίδωσι δὲ πως ⁷¹ αὐγγνώμην καὶ τόπου φύσις ἐγκλη-
 μασι· Ἐπίκουρος δὲ Ἀθήνησι ταῦτα φιλοσοφεῖ.
 Ἀθήνησι δὲ ὅταν εἴπω, τὸ μέγιστον εἶπον τῆς εὐσε-
 θείας κεφάλαιον. Οὐδὲν ὁ Σωκράτης σοὶ δοκεῖ πρὸς
 μίμησιν; Καὶ τί, φησὶ, τῶν ὑπευθύνων ἠσέθησα;
 Αὐτὸ μοι λέγεις, Ἐπίκουρε, τὸ μείζον ἐγκλημα, ὅτι
 μὴ δυσσεβεῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι ⁷² καὶ καινὰ ὄθεν διχόθεν
 ὑπεύθυνος ⁷³. Βωμοὺς οὐκ ἀνέτρεψας, ἀλλὰ μάτην
 ἐστῶτας εἰδείξας, [580 H.] Πρόνοιαν ἀνελὼν, δι' ἣν
 βωμοὺς ἰδρυσάμεθα· θυσίαν καινὴν οὐκ ἔβυσας, ἀλλὰ
 πάσας ἀθρόως ⁷⁴ ἀνήρηκας. Μὴ βυέσθω ⁷⁵ τῆς τιμω-
 ρίας Ἐπίκουρος, ὅτι μὴ κατὰ τοὺς πρότερον κατὰ
 θεῶν ἐθρασύνατο. Πάντας μὲν γὰρ ἀσεβῆσαι τρώπους
 ἐνὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἀδύνατον· εἰ δὲ ἕκαστος,
 ἀνθ' ὧν ἔδρασε προβαλλόμενος ἂ μὴ πεποίηκε, τὴν
 τιμωρίαν ἐκφεύξεται ⁷⁶, τίς ὀφέξει τῶν ἀσεβῶν δι-
 κην ⁷⁷, οὐ πάντας ἀσεβεῖν ἐγκωροῦντος ⁷⁸ ἐκάστῳ
 καὶ τοῖς κρινομένοις ἐξὼν ἀντὶ τῶν πεπραγμένων
 τὰ μὴ πεπραγμένα προτείνεσθαι; οὐ δὴ ⁷⁹ ταῦτα ⁸⁰
 γε νοῦν ἔχόντων τὰς διαδύσεις προσεῖσθαι ⁸¹. Οὐ γὰρ
 ὑπὲρ ὧν τις οὐκ εὐθύνεται, τὴν ἀπολογίαν προσῆκε
 ποιῆσθαι, ἀλλ' ἐφ' οἷς οἱ τε κρινόντες κατηγοροῦσιν,
 οἱ τε δικάζοντες κάθηνται. Οἱ δὲ ἀφέντες τὸ δικαιοτά-
 τον ἐπὶ τὸ βῆστον βαδίζουσι· τὸ μὲν γὰρ δικαιοτά-
 τον λύειν τὸ ἐγκλημα δι' ὃ κρίνεται, τὸ βῆστον δὲ
 ἀπολογεῖσθαι περὶ τούτων ἐφ' οἷς οὐ φεύγει τις δι-
 κας. Εἰ περ οὖν ὅτι μὴ πω δέδωκας δίκην, οὐκ εἶναι
 νομίζεις πρόνοιαν, ὀρθῶς βεβούλευσαι· εἰ δὲ διὰ τὴν
 φύσιν τῶν ὄλων, ὁ λόγος μάταιος. Ἀλλὰ πόθεν, πρὸς
 τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ κενοῦ ⁸² τοῦ πολυθρυλήτου, ταύ-
 την τὴν δόξαν ἐξεύρηκας; ἄτακτός τις ἐνοχλεῖ τὴν
 τῶν ὄλων φύσιν φορὰ ⁸³ καὶ κίνησις· ἀλλ' ἀρχαῖον
 τὸ χάος καὶ τῶν σῶν λόγων πρεσβύτερον. Ἀλλ' οὐδὲ
 τεῖθεται τοῖς ὠριπμένοις νόμοις τῆς φύσεως· καὶ
 μὴν ἅπαντα καὶ τάξει χωρεῖ, καὶ τῆς Προνοίας ταύτης μέγιστον οἶμαι τεκμήριον τὸ πάντα σώζε-
 σθαι· ἀταξία μὲν γὰρ φθορὰν, τάξις δὲ σωτηρίαν ἐργάζεται.

Τὶ συλφεῖ ἐκ Δελφῶν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ, τὴν πρόνοιαν;
 ἀλλ' ὅμως ἐκινεῖτο μὲν Παρνασὸς καὶ κατὰ Περσῶν
 ἐκράδαίνετο, κορυφαὶ δὲ ⁸⁴ ὄρων ἀντὶ βελῶν ἐτο-
 ξέουσιντο, Πέρσαι δὲ ἐπιπτον ἐάφοις ταῖς πέτραις χρη-
 σάμενοι. Ἐπικούρου δὲ ταῦτα λέγειν κατὰ τοῦ ⁸⁵

si quis lentus accesserit, frequenter communi civi-
 tatis suffragio vel invitus ab dicendum cogitur. Venit
 aliquis juvenis vel juvenula (nam ob hanc ætatem
 præclarus ille conventus ordinatus est) in veneran-
 dam Epicuri scholam, audacia superat ille Ixionem,
 ferocia Salmonem, temeritate Tantalum: sed hæc
 in fabulis, et per umbram vix credimus. Sed non in
 fabulis Epicurus, verum in doctrinis actionibusque
 hos superare vincitur. Quibus in locis hæc illi
 ausi sunt? Alius in montibus, alter in salibus, ille
 in barbaris quibusdam et abjectis regionibus, ut
 etiam locus veniam peccatis dare videatur. Verum
 Epicurus hæc docet Athenis: Athenas cum dico,
 pietatis caput intelligo. Num tibi videtur Socrates,
 quem imiteris dignus? Et quid dignum, inquit, cur
 reus sim commisi? Hoccine mihi ais, Epicure?
 majus jam crimen est, non impietatis modo, sed
 quia nunc etiam novum adjungis. Unde jam duplici
 de causa reus factus es. Aras non evertisti? at eas
 frustra esse ostendisti, cum Providentiam e rerum
 natura tollis, ob quam aras exstruximus. Sacrificia
 nova non introduxisti? at omnia sustulisti. Non
 absolvatur Epicurus, quia non eadem quæ priores
 de diis sensit. Fieri enim non potest, ut unus in
 urbe civis omnibus modis sit impius: si vero unus-
 quisque pro his quæ fecit adducens ea quæ non
 fecit, supplicium evadet, quis impietatis pœnas
 dabit? cum nulli sint omnino impij, et liceat reis
 pro malefactis benefacta proferre. Non sunt a sa-
 pientibus hæc frustrationes admittendæ. Non enim
 adhibenda defensio est eorum, de quibus quis non
 accusatur, verum de quibus coram iudicibus accu-
 satur, et ob quæ discrepatores sedent. Illi vero,
 æquissimis omissis, ad facillima dilabuntur. Æquis-
 simum enim est objectum diluere: facillimum ea
 dēfendere, de quibus non accusatur. Si igitur quia
 pœnas nondum dedisti, ideo Providentiam negas,
 recte judicasti; sin propter naturam universi, **357a**
 stulte. Sed unde hanc de atomis et chao adeo trito
 opinionem invenisti? inordinata quædam volutio, et
 motus hoc universum turbat, et antiquum chaos
 est, et tuis verbis antiquius, nequē definitis naturæ
 legibus obtemperat. Porro autem omnia ordine pro-
 cedunt, quod maximum Providentiæ argumentum
 D puio, omnia scilicet conservari; nam inordinatio
 corruptionem, ordo vero conservationem inducit.

Quid adimis Delphis, sicut e cælo, providentiam?
 verumtamen movebatur Parnassus, et contra persas
 jaciebatur: montium vero vertices pro telis torque-
 bantur. Cecidere autem Persæ, in petris sepulti.
 Verum cum Epicurus hæc in deos dicere audeat,

VARIE LECTIONES.

⁷¹ πως A: ποτε ζ. ⁷² καὶ omi. A. ⁷³ ante ὑπεύθυνος excidisse opinor verbum εἰ. ⁷⁴ ἀθρόως add. A.
⁷⁵ μὴ β. B: μηδὲ β. ζ. ⁷⁶ ante ἐκφεύξ. cum ABC omisi οὐκ. ⁷⁷ δίκην om. A. πάντα Scaliger. ⁷⁸ ἐγκω-
 ρούντος ἐκάστῳ ἀσεβεῖν ζ. ⁷⁹ δὴ A: δεῖ ζ. ⁸⁰ ταῦτα: Scaliger. ⁸¹ προτεῖσθαι ζ. ⁸² δι' ὃ A: διότι ζ.
⁸³ εἴπερ A: εἰ μὲν ζ. ⁸⁴ καινοῦ ζ. ⁸⁵ φορὰ τε καὶ B. ⁸⁶ δὲ om. B. ⁸⁷ τοῦ] τῆς A.

montes non concussantur, non Hymettus evibratur? A non fulmina, non tonitrua hunc una cum Academia hominum oculis eripiunt. Callidum deorum inventum intelligo, hunc vestris judiciis reservarunt, ut Atheniensis senatus eadem quæ Pythius vates Apollo decernat. Si vel tantummodo scribere ausus fuisset, quantum satis esset ad tollenda Providentiæ signa, puniendus fuisset ut impius. Si autem in eam ipsam Providentiã impius sit, cujus simulacra sunt cœlum, terra, elementorumque naturæ: an parcemus tanquam modicum facinus patrarit? Bene enim est, inquit, improbis; at quænam tamen major improbitate infelicitas? Male vero est sapientibus. An aliam felicitatem putas virtute meliorem? ita; non una est cujusque hominis vitæ ratio a natura et voluntate, sed dividuntur quidem hominum intentiones: tribuunt vero unicuique proprium sibi finem. Nullus imperium omnium ambit sapiens, cujus possessores plurimi beatos prædicant, nec, si minus consequatur, damnum putat. Quid ergo spectat, quid intendit, cur laborat, cur noctu vigilat, et interdium studet? Ut virtutem consequatur. Hanc quomodo obtinebit? et qua ratione divinæ illius prædæ compos fiet? Opibus et divitiis non acquiritur virtus, neque corporis robore. Omnem enim oleagineam coronam excedit. Virtute bellica? Et quænam tropæa chariora quam de vitio statuuntur? Non igitur sapienti pauperi paupertatem objicias: non enim spectat divitias. **357b** Neque ægrotanti invaletudinem exprobres, siquidem melior pars illius salva sit, neque improbres, si a civitati imperantibus vincatur, quandoquidem etiam fortioribus superior est. Tantum enim abest ut vir sapiens horum possessionem sectetur, vel se infelicem, si careat, existimet, ut etiam aliqui, maxime eorum qui sapientia et virtute claruerunt, his se sponte privarint, quo liberi ab omni externo impedimento, immortalis virtutis divitias emerent. Anaxagoras omnia patriæ pascua dimisit, reipsa declarans quænam agricultura sapientibus conveniat (36). Ulro Democritus morbum concivit, ut pars melior sana esset.

Quid ergo Providentiã incusas, tanquam non recte quid sit justum distribuentem? Si enim omnia externa bona despiciunt, quomodo non habentes moleste ferant, vel ut assequantur laborent? Quis enim dives non existimet opes maximo impedimento esse? Divinarum autem et humanarum rerum cognitio, et talis ac tantæ sapientiæ magnitudo, tibine videatur supervacaneum quid mercaturam facienti, et sarcinam sollicitè gerenti, et onus ei, qui honores ac magistratus in civitate sectatur?

Α θεοῦ τολμήσαντος οὐκ ὄρη σείεται, οὐχ Ὑμηττὸς συγκραδαίνεται, οὐ κρηστήρες οὐδὲ σκηπτοὶ αὐτῆ τοῦτον Ἀκαδημίᾳ συναφανίζουσι. Συνήμι τὸ στρατήγημα τῶν θεῶν· ὑμετέροις ψήφοις τοῦτον ἐτήρησαν, ἵνα Ἀττικὸν δικαστήριον Ἰσα Πυθίῳ βουλευέσθαι. Εἰ μὲν οὖν γράψαι τοσοῦτον μόνον ἐτόλμησεν ὅσον καθαιρεῖν τὰ τῆς προνοίας ἀγάλματα, ἔδει δίδοναι δίκην ὡς ἀσεβήσαντα· εἰ δὲ εἰς αὐτὴν ἐκείνην ἀσεβεί, ἥς οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ στοιχείων φύσεις ἀγάλματα, ὡς μέτριόν τι δρᾶσαι διανοηθέντος φεισόμεθα; Εὐτυχοῦσι γὰρ, φησὶν, οἱ κακοί. Καὶ ⁸⁸ τί κακίας μείζον δυστυχίμα; δυστυχοῦσι γὰρ οἱ σοφοί. [1088 R.] Εἶτα εὐτυχίαν ἄλλην ἀρετῆς ἡγή βελτίονα ⁸⁹; Οὐχ εἰς βίος ἀνθρώπου γυνώσκου ὑπάρχει καὶ φύσεως, ἀλλὰ σκίζονται μὲν οἱ τῶν βιούντων σκοποὶ, συμμερίζονται δὲ πέρας ἐκάστῳ τὸ πρόσφορον. Οὐκ ἐρᾷ σοφὸς τὴν ἀρχὴν οὐδενὸς τῶν πάντων, ἐφ' οἷς οἱ πλεῖστοι τοὺς κεκτημένους εὐδαιμονίζουσιν· οὐκ οὐδὲ ζημίαν τὸ μὴ τυγχάνειν [581 H.] ὑπέληψε. Τί οὖν ἐκείνῳ τέλος, καὶ πρὸς τί βλέπων καὶ πόνοῦς ποιεῖ καὶ νύκτωρ ἀγρυπνεῖ καὶ μεθ' ἡμέραν ⁹⁰ ἐσπουδακεν; Ἀρετῆς κτήσις, ὧ τάν. Ταύτην δὲ πῶς αἰρεῖ, καὶ τίνας τρόπου τῆς θείας ἐκείνης θήρας ἐγκρατῆς γίνεται; πλοῦτις καὶ χρήμασι οὐκ ἔστιν αἰρετή ⁹¹. Ρῶμη τοῦ ⁹² σώματος ⁹³; Ὑπὲρ ἅπαντα κότινον ὁ ταύτης στέφανος. Δυνάμει τῇ κατὰ τὸν ⁹⁴ πόλεμον; Καὶ τίνα τρόπαια τῶν ἀπὸ ⁹⁵ κακίας μείζονα; μήτ' οὖν πενομένῳ τῷ σοφῷ πενίαν πρόφερε (οὐ γὰρ ἦν σκοπὸς τὰ χρήματα), μήτε νοσοῦντι τὴν ἀρρωστίαν ὀνειδίξει, εἴπερ ὑγιαίνει τὰ κρείττονα, μήτε ⁹⁶ ἡττωμένῳ τῶν δυναστεύοντων ἐν πόλει, εἴπερ κρατεῖ τοὺς ἀμείνοσι. Τοσοῦτον ⁹⁷ γὰρ ἂν ὄλοι σπουδαῖος ἀνὴρ μεταδίδωκεν τὴν τῶν τοιούτων κτήσιν ἢ δυστυχεῖν ὑπολαμβάνειν τῷ ⁹⁸ στέραςθαι, ὥστε ἤδη τινὲς καὶ μάλα τῶν ὀνομαστῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ [οἱ] τοῦτων ἐκόντες ἀπίστησαν, ἵνα πάσης ἑαυτοῦ τῆς ἐξωθεν ἀσχολίας ἐλευθερώσιντες τὴν ἀθάνατον τῆς ἀρετῆς πλοῦτον ἀλλάξωσιν. Ἀναξαγόρας γῆν ἀνήκε τὴν ἑαυτοῦ πᾶσαν μηλόδοτον, ἔργῳ νομοθετῶν τίς γεωργία τοῖς σοφωτέροις ἀρμόττουσα ⁹⁹. Ἐκὼν δὲ ἐνόσε: τὸ ¹ σῶμα Δημόκριτος, ἵνα ὑγιαίνῃ τὰ κρείττονα.

Τί οὖν ἐγκαλεῖς Προνοίᾳ ὡς μὴ μερίζουση κατ' ἀξίαν τὸ δίκαιον; Εἰ γὰρ καὶ περιόντων ὑπεροπῶσι τῶν ἐκτὸς ἀπάντων, πῶς ἢ ἀχθονται μὴ παρόντων, ἢ ὅπως ὑπάρχει σπουδάζουσι; Τίς γὰρ πλοῦτῶν οὐκ ἀσχολιᾷ ἀγεῖ μάλιστα αὐτὰ τὰ χρήματα; θεῶν δὲ γνῶσις καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τοσαύτης καὶ τηλικαύτης σοφίας μέγεθος, ἀρά σοι δοκεῖ πάρεργον ¹ μὲν εἶναι τοῦ χρηματιστοῦ, τοῦ δὲ παρεργούντος ἐφόλιον, τοῦ δὲ τὰς ἐν πόλει τιμὰς δῶκοντος ἐπακολούθημα; Μὴ τοῖσιν κακοδαίμονα; κά-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ καὶ om. A. ⁸⁹ βελτίονα A: βελτίω; val ζ. ⁹⁰ ἡμέρας ζ. ⁹¹ αἰρετή] ἀρετή AC. ⁹² τοῦ A, τε ζ: om. B. ⁹³ post σώματος cum A omisi αἰρετή, debebat etiam Leichius, p. XXV. ⁹⁴ τὸν om. B. ⁹⁵ ἀπὸ] ὑπὸ A. ⁹⁶ μήτε τῷ ἡττ. ζ. ⁹⁷ τοσοῦτο ζ. ⁹⁸ τῷ B: τὸ ζ. ⁹⁹ ἀρμόττουσα B. ¹ τὸ libri omi. ² παρεργούντος] περιεργούντος Scaliger, πανουργούντος Reiskius, non pejus fuerit γεωργούντος.

NOTÆ.

(36) Orig. lib. II *Contra Celsum*; Lactant. lib. 3 *De falsa sap.* cap. 23; Plut. in *Vita Periclis*.

λοι τοὺς τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν εὐδαιμονήσαντας, ἅ μὲν δυστυχεῖς τοὺς ὀμοιοῦμένους τοῖς κρείττοσι, μὴ δὲ πένητας, ὧν θησαυρὸς ἀθάνατος³, μὴ δὲ ἀτίμους, οὓς ἴσα θεοῖς θαυμάζομεν. Πολλοὶ γὰρ πολλάκις κακοὶ μὲν γνῶμην τυγχάνουσιν, ἐπαινοῦνται δὲ πολλάκις παρ' ἐνίων, τῆς χρεῖας ποιοῦσης ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸν ἐπαινον.

Καί τοι γε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς ὀνειδίζειν τοῖς σοφοῖς τὴν δυστυλίαν ἐθέλοντας, πότερον ἦσαν τοιοῦτοι πρὶν γενέσθαι σοφοί, ἢ μετὰ ταῦτα τῶν λεγομένων εὐτυχημάτων ἀφῆρηται; Εἰ μὲν πρότερον, οὐ τῆς ἀρετῆς τὸ ἐγκλημα· εἰ δὲ ἐξ οὗ ταύτην εἰλήφασιν, οὐχ ὧν ἐπόθουν ἀλλ' ὧν οὐκ ἐπόθουν ἐστέρηται. Ὁ δὲ καὶ κατειρωνεύεται τῆς συμφορᾶς⁴, καὶ παραγράφεται τὸν τρόπον ἤδη τῆς σφισσεως. Οἷς γὰρ οὐδ' ὀτιοῦν, ὀμαι, τῶν εἰωθότων ἠδίκηκε, τοῦτοισι ὅτι μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν ἠδίκηκε δεῖξαι ὑπεβίβηκεν, ὥσπερ οὐ διὰ τοῦτο μείζονος ὀργῆς καὶ καταγορίας ὑπάρχων ἄξιος, ὅτι τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα πεποίηκεν ὧν οὐκ ἔστιν [582 H.] εὐρεῖν παραδείγματα. [1089 R.] Εἰ δ' οἱ τὰ μείζω τολμήσαντες, ὅτι τὰ μείζω δεδράκασι, τὴν τιμωρίαν οὐ δώσουσι, τίς ἐστὶ λόγος κολάζειν ἐθέλει⁵ τοὺς τὰ μικρότερα; Τί δὲ; εἰ τοὺς μὴ τὰ συνήθη παρανομοῦντας ἀφήσομεν, πῶς οὐκ ἐξουσία πάντα γενήσεται τοῖς ἐθέλουσι⁶ πλημμελεῖν ἢ μὴ συνείθισται⁷, ὅταν οἱ πρῶτοι ταῦτα τολμήσαντες ὡς οὐκ ἀδικοῦντες ἐκφύγοιεν; Χρὴ δὲ οὐκ ἀφέσεις τῶν κρίσεων τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀδικημάτων μάλλον ἢ τοῦναντίον αἰτίας γίνεσθαι, ὅσω μετὰ τῶν ἔργων καὶ τὸ τῆς γνώμης μεμίσθηται. Τὸ γὰρ οἷς ἀδικεῖ τις καὶ φύσιν ἀδικημάτων καινὴν προσάγειν βούλεσθαι διχόθεν ἂν εἴη τὴν μοχθηρίαν ἐλέγχοντος, καὶ τῷ πλημμελεῖν ἢ μὴ δεῖ, καὶ τῷ ποιεῖν ἐθέλειν ἢ μὴ τις πρότερον⁸ δράσειεν. Οὐδὲν σοι, φῆς, τῶν εἰωθότων τετόλμηται. Αὐτῆν μοι λέγεις τὴν ὑπερβολὴν ὧν ἠτύχηκαμεν. Οἱ μὲν γὰρ ἠδίκημένοι ταῦθ' ἄπερ καὶ ἑτέρους ἠδίκημένους ἐπίστανται, φέρουσι βῆρον τὰς συμφορὰς, παραμυθίαν ὧν πεπόνθασιν τὴν τῶν⁹ πέλας δυστυλίαν¹⁰ νομίζοντες· οἱ δὲ νεωτέρων ἀδικημάτων οὐκ ἔχοντες μὴ ἰῶν ὁμοίων εὐπορεῖν ἔχουν ἐφ' οἷς ἠτύχησαν.

Ex Declamatione, in causa patris percussoris filii.

ἠδίκηται τις εἰς παῖδα; Οὐχὶ καὶ γυνὴ προσήδικηται. Δι' ἀφοῖν ἢ βλάβη κεχώρηκεν; Οὐ πρόκειται¹¹ φόνος τοῖς ἀδικήμασι. Σφαγῆς τις αἰτίας γέγονε; Τὸ¹² λαθεῖν θεραπεύει τὴν συμφορὰν. Μοιχείαν τολμᾷ, καὶ λαθραῖος μηχανήμασιν οἶκον διαλύει σῶφρονα; Οὐ μὴν τοσοῦτον κακὸν κακῷ μείζονι κατασκευάζει δεινότερον, παῖδα ἐπιβαλῶν¹³ μητρὶ, καὶ τοῖς τῶν μοιχευόντων σώμασι κοῦφον ποιῶν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς μοιχείας δοκοῦν ἀδικήμα εἶναι. Ἀδιάφορον¹⁴ τὴν ψυχὴν¹⁵ ἔσχηκεν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν

Non ergo eos infelices appellato, qui omnium sunt felicissimi, neque infortunatos, qui ditissimi sunt, neque pauperes quorum thesaurus immortalis est: neque ignobiles et abjectos, quos pro diis habemus. Sæpe enim multi improbi sunt voluntate, ab aliquibus tamen utilitati potius quam veritati servantibus laudantur.

Libenter sane eos interrogarem, qui sapientibus infelicitatem exprobrare student, an tales fuerint antequam sapientes fierent, an vero postea felicitatem amiserint. Si prius non est, non est virtutis culpa: sin vero ex quo sapientiam acquisierint, non ea quæ desiderabant, sed ea quæ non desiderabant, amiserunt. Hic vero calamitatem illam deridet, et in iudicio hanc consuetudinem exhibilat. Nam quibus nihil eorum, ut puto, quæ antea solitus erat, obiectit, his quia neque imperium objecerat, sperarat fore, ut idcirco non majori pœna et supplicio dignus existeret, quoniam tanta, et talia fecisset, quorum exempla non possunt reperiri. Sin hi qui majora ausi sunt, quia majora commiserunt, pœnam non luent, quænam ratio est eum puniri qui minora commisit? Quid autem? Si eos dimittamus, **358a** qui præter solitum nihil fecerunt, nonne fiet omnibus potestas volentibus committere quæ non consueverunt, quandoquidem et primo eadem ausis impune cessit? Non enim oportet magis criminum exsuperantias iudicia tollere, quin potius eorum causas existere æquum est, quod opera simul et voluntas odio habeantur. Velle enim novum flagitii genus addere iis quæ commisit duplici nomine reprehendendus sit, cum quod nefas patrasset, tum quod ea committere quæ antea nemo ausus sit; at nihil te eorum quæ antea commiseris, fecisse iniquies. Ipsum (37) acceptorum infortuniorum excessum narras. Qui vero in recentioribus malis non habent quos imitentur, intolerabilem miseriam suam existimant, eo quod sociis iis in rebus, quæ illis adversæ fuerunt, prospere cesserit.

παραδείγματα ἀφόρητον ἠγούνται: τὴν συμφορὰν τῷ

Aliquisus injuriam a filio accepit? Non et mulier violata est? An ab utroque damnum illatum est? Nunquid et stupri causa cædes facta? Quis necis auctor exstitit? Mitigatur dolor quia ignoro. Audet adulterium committere, et occultis dolis honestam familiam evertit. Non tamen tantum malum majori quodam malo gravius reddit, filium adjiciens matri, et illis mœchantium corporibus leve reddens adulterii crimen. Fortunæ bona sortitus est? At non et intactam ejus domum relinquemus. Non ego

VARIÆ LECTIONES.

³ ἀθάνατος A: ὁ θάνατος ζ. ⁴ τὰς συμφορὰς ζ. ⁵ ἐθέλειν B. ⁶ ἐθέλουσι ζ. ⁷ συνήθισται ζ. ⁸ πρότερος AC. ⁹ τῶν A: τοῦ ζ. ¹⁰ δυστυλίαν] τυχεῖν C et pr. A. ¹¹ πρόκειται ζ. ¹² τὸ] τῷ corr. B. ¹³ malim ἐπιβάλλων. ¹⁴ ἀδιάφορον A. ¹⁵ τυχὴν B.

NOTÆ.

(37) Al. *Adversam mihi fortunam objicis.*

PATROL. GR. CIII.

frustra minatus sum, o cives. Capti, prostrati sumus, obmutescimus, et respublica memoria excidit. Cædibus nobis vocem eripuisti, et tragicis illis actionibus facundum hoc os obturasti. Vix quæ dicenda sunt profero : in posterum non amplius civitatis orator futurus, sed meæ solius calamitatis. Cujus sunt hæc facinora? Nonne omnia tua? Nonne mea illa quidem dextera, sed tuo consilio omnes perierunt? Nondum id, quod caput est malorum, commemoravi : spectacula, inquam, claræ illæ tuæ scenæ, quæ suo tempore acta sunt. Quam lætum finem tragicis addis infortuniis, et iis calamitatem auges, quibus in comædiis luctus leniri solet. Sic igitur omnia quæ contra nos adornavit undique colligens proferens **358b** profert. Quid de paupertate diceres? An, quod nullus prohibet, lex accuset, ac condemnet? Dein me interrogat, num liceat puerum necare, num liceat proli, quam suscepisti, injuriam facere? Si autem utrumque lex permittat, et quod licitum est, assumpsisti, et quod non licet conjunxisti, non per utrumque absolveris potius, quam pœnam subibis eorum, quæ huic adjungis, et quæ non licent. Licet mihi, inquit. Eivitis hæc verba, et tyrannicæ superbicæ responsum. Ego vero tibi benigne atque humaniter respondeo. Dabis enim pœnas dum hi judices sedebunt. Nosti quid hominem absolvas? facere licuisse. At si licentia abusus es, hanc punio, quod hac occasione omnem licentiæ naturam exuerit. Pulchrum est commiseri, sed tum demum, cum id suspicione vacat. Sin autem domum quis perfodiat, insidiatur uxori, cognationem violet, familiam corruptat, sictam humanitatem simulat omni odio plenam, quæ adjunctam interim justitiam non habentia, permissu quodam sunt. Hæc quod eam assumpserint quo videntur minus reprehendenda, eo sunt injustiora. Sed adoptandi forte gratia quærebatur filium, cur non ante partum voluntatem tuam indicasti? aut cur adhuc puerum post partum non postulasti? An fortasse neutrum horum volebas? Sed defectu hæredis apprehensum non indicasti? Nonne secundum leges adoptionem fecisti? Hæc nobis quis respondebit, contra leges factam non esse? Impudens meretrix per fraudem ausa est, et infelix puer in miseram matrem execrabili amoris scypho misere inebriatus est, et patris dextra malis artibus in charissimorum suorum cædem conversa est. Lugeo igitur eos quos non ut hostes necavi, et lacrymans victimis assideo, quas legitime factas putabam, quemque ante cædem adulterum existimavi, hunc post cædem filium agnovi. Nunc omnino vulneratus es, nunc et fascias sepulcrales accipis, filii. Extremum te invocabo non nominibus, quæ per adulterum sortitus es, sed quæ per generatio-

ἄεσταν ἔξει δι' ἡμᾶς ἀδιάφορον. Οὐκ ἰφείσω τῆς ἔργου τὰς ἀπειλὰς, ὧ πλούσιε· ἐαλώκαμεν, νενικήμεθα, σιωπῶμεν, τῆς πολιτείας ἐπελαθόμεθα. Ἀπέεμες ἡμῶν τὴν φωνὴν τοῖς φόνοις, καὶ τὸ στόμα τὸ ἄλλον ἀπέφραξας τοῖς τραγικοῖς τούτοις γνωρίσμασι. Μόλις τὰναγκαῖα λέγω καὶ φθέγγομαι· ῥήτωρ εἰμὶ λοιπὸν οὐκέτι τῆς πόλεως, ἀλλ' ἦδη μόνῃς τῆς συμφορᾶς. Τίνας τὰ τηλικαῦτα μιάσματα; οὐ σὰ πάντα; οὐ τῆ μὲν δεξιᾷ τῆ ἔμῃ, τῆ σῆ δὲ γνώμῃ πάντες ἀνάλωται; Οὐπω τὸ κεφάλαιον τῶν ἀδικημάτων εἶπον, τῆς λαμπρᾶς σου σκηνῆς; τὰ κατὰ καιρὸν ἀναφανέντα γνωρίσματα. Ὡ κωμικὸν πέρα; τραγικαῖς τύχαις ἐπαγαγῶν¹⁵, καὶ τούτοις αὐξήσας τὴν συμφορὰν, οἷς¹⁶ ἐν κωμῳδίαις πάθῃ λύεται. Οὕτω τοίνυν πάντα τὰ καθ' ἡμῶν διαπεπραγμένους περιῶν¹⁷ λέγει· Τί δ' ἂν εἴποις περὶ¹⁸ τοῦ πένητος; Ὅσα μηδεὶς κωλύει νόμος, κατηγορεῖν ἐθέλει καὶ γράφασθαι. Εἰτά με ἐρωτᾷ· Οὐκ ἔστιν οὖν¹⁹ ἀνελεῖσθαι παιδίον; οὐκ ἔστιν οὖν μηδὲν ἀδικεῖν ἀναλαμβάνοντα; Εἰ δ' ἐκάτερον τοῦ νόμου διδόντας καὶ τὸ ἐξὸν εἶλω²⁰ καὶ τὸ μὴ ἐξὸν προσέθηκας, οὐ διὰ [583 H.] ὁύτερον ἀφσθήκη μᾶλλον ἢ δίκην ὑφέξεις οἷς²¹ τούτῳ προσάγεις καὶ ἂ μὴ ἔστιν. Ἐξέσθαι μοι, φησὶ. Πλουσίου λόγος, τυραννικῆς ὑπερηφανίας ἀπόκρισις. Ἐγὼ δὲ σοι πρῶτος οὕτω καὶ δημοτικῶς ἀποκρίνομαι· δώσεις γὰρ δίκας τέως ἂν οὗτοι δικάζωσιν²². Ἐγνωκάς τι ποιεῖν²³ ἀνεύθυνον; ἔχει²⁴ τὴν ἐξουσίαν. Εἰ δὲ τὴν ἐξουσίαν εἰς παρανομίαν μετένεγκας, κολάζω ταύτην, [1092 R] ὅτι τῆ προφάσει τὴν φύσιν τοῦ μηκέτι ἐξεῖναι μετελήφε. Τὸ κοινωνεῖν καλὸν, ἀλλ' ὅταν ἡ χάρις ἀνύποπτος. Ἄν δὲ διορῶτη μὲν οἰκίας τις, ἐπιβουλεῦη δὲ γάμοις, λυμάλνηται δὲ γένῃ, διαφθέρῃ δὲ ἐστία; ὑποκρίνηται δὲ φιλανθρωπίαν ἀπανθρωπίας ἀπίσης γέμουσαν, ἢ τὴν προσθήκην οὐκ ἔχοντα τέως τὴν δίκον²⁵ μετ' ἐξουσίας ἐπράττετο, ταῦτα ὅτι ταύτην προσεἴληφε τῷ δοκεῖν ἀνεύθυνα φαίνεσθαι, προσθήκη τῶν ἀδικημάτων γίνεται. Ἄλλ' εἰς θέσιν ἰσως ἐζήτεῖς παιδίον. Τί δὲ οὐ πρὸ τοῦ τόκου τὴν γνώμην σου κατεμήνυες, ἢ τὸ παιδίον μετὰ τῆς ὠδίνος οὐκ ἦηται; Ἡ τυχὸν οὐδέτερον τούτων ἦθελες· ἀλλ' οὖν ἐκ τῆς ἐρημίας ἀνελὼν εὐθύς οὐκ ἐκοινολογήσω περὶ τοῦ πράγματος, οὐ κατὰ νόμους τὴν θέσιν ἐπράττες. Ταῦτα ἀφαίρησεται τις ἡμᾶς²⁶, ὡς παρὰ τοὺς νόμους οὐ πέπρακται; Ἐναγῆς²⁷ μοιχεῖα διὰ σοφισμάτων τετόλημηται, καὶ παῖς δυστυχῆς κατὰ μητρὸς ἀθλίος²⁸ ἐξ ἐναγοῦς²⁹ κρατήρος ἐμεθύσθη κακῶς, καὶ δεξιὰ πατρὸς ἐπὶ φόνους τῶν φιλότατων ὑπὸ κακοῆθους τέχνης ἐξώπλισται. Θρηνῶ νῦν οὐς ὡς πολεμίους ἐφόνευσσα, καὶ σφαγαῖς παρακάθημαι δακρῶν, ἃς ὄμην μετὰ τῶν νόμων ἐργάζεσθαι· καὶ ὅν πρὸ τῶν φόνων μοιχὸν ἐνέμιζον, τούτον παῖδα μετὰ τὴν σφαγὴν ἐγνωρίσα. Νῦν ὄντως τιρώσκη, νῦν τὴν καιρίαν λαμβάνεις, παιδίον. Καλέσω γὰρ σε

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ ἐπαγαγῶν C. ¹⁶ οἷς] ὡς A. ¹⁷ περιῶν A. ¹⁸ περὶ] κατὰ B. ¹⁹ οὐκ ἔστιν οὖν μηδὲν B. ἔστιν μὲν οὖν ἀλλ' ἐπὶ τῷ μηδὲν Reischius. ²⁰ pro εἶλω lacuna est in B. ²¹ οἷς] imo ὦν. ²² δικάζουσιν C. ²³ ποιεῖν C : ποιεῖ C. ²⁴ ἔχει AC : ἔχειν C. ²⁵ ἀδικεῖν A. ²⁶ ὁμᾶς A. ²⁷ ἐναγῆς μοιχεῖα] ἐνάγει μοι χεῖρα B. ²⁸ ἀθλίος] ἀθρόως B. ²⁹ ἐξ ἐναγοῦς Scaliger. libri ξαναγοῦς.

λοιπὸν οὐ τοῖς τῶν ἀδικημάτων ἀλλὰ τοῖς τοῦ γένους ὀνόμασιν· οὐ γὰρ σύ μοι τῶν ἀτυχημάτων ἀλλ' ἕτερος αἴτιος. Ἦδέω; δ' ἂν ἐροίμην ἐκεῖνο δὴ που πρῶτον τὸν πλοῦσιον. Χρηστὸς αὐτῷ τὸν τρόπον ὁ νεανίσκος ἐφαίνεται, ἢ τούναντιον παράνομος; Εἰ μὲν γὰρ χρηστὸς, τίνας αἰ πράξεις, οὐκ ἀθλον· εἰ δὲ πονηρὸς, ἐχρῆν ἀποδίδόναι· τῷ φύσαντι. Πρὸς δὲ τούτοις πότερον ἐλελήθει σε ταῦτα ποιῶν, ἢ⁸ προειδὼς οὐκ ἐκώλυες; Εἰ μὲν γὰρ ἠγνόεις, πατὴρ γέ δυνως φυλακὴν λέγεις· εἰ δ' οὐκ ἠγνόεις, ὡσπερ εἰκόσ, μέλλοντα κωλύειν, οὐ κηποιηκότα ἐχρῆν. Τὸ μὲν γὰρ προνοίας, τὸ δὲ ἀδικίας τεκμήριον· καὶ τὸ μὲν τὸν εὖνουν, τὸ δὲ τὸν προσποιούμενον δείκνυσιν. Ὁ νεανίσκος ἀπάντων⁹ αἴτιος. Εἰ γὰρ οἶός τε ἦν ἀφείναι φωνὴν, εἰ γὰρ τις αὐτὸν θιῶν, οἶα πολλὰ ἀπολάσεις παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν, πρὸς¹⁰ μικρὴν ἀνήκειν, ὅσον παραγενέσθαι τῇ κρίσει, οὐκ ἂν ἐκ μέσων τῶν πληγῶν καὶ τῶν τραυμάτων ἀνέκραγεν, Ἔγωγε μοιχός; ἐγὼ παράνομος; ἐχθρὸς καὶ πλοῦσι· ὅψι γὰρ με [584 Π.] τὰς σεαυτῷ πρεπούσας ἐπωνυμίας ἐδίδαξας. Ἄλλ' οἰκτεῖρας, φησί, τὸ πάθος ἐπέδειξα¹¹ τὰ γνωρίσματα, τάφων πατρῶν ἀξιοθῆναι παρὰ σοῦ τὸν νεανίσκον βουλόμενος. Εἰς καιρὸν γέ (οὐ γὰρ;) τὰς διαλλαγὰς ἐτήρησας, καὶ τότε ἀνεμνήσθης συνάψαι τὸ γένος, ὅτε τὸν πόλεμον ἀσπονδὸν ἐν ζῆφει καὶ μοιχεῖα πεποίηκας.

Εἰ λέγει καὶ γράφει καὶ τὴν πατρικὴν τοῦ βίου εἰς ἐν εὐρίσκειται, οὐ δεήσομαι γνωρισμάτων πλειόνων, γνωριῶ τὴν φύσιν ἀπὸ τοῦ βήματος. Δός μοι νόσφ καὶ λοιμῷ δαπανηθέντα κομίσασθαι. Θρηνησάμενος καὶ τότε¹² τὴν συντυχίαν τῆς γνώσεως, ὅτι μου τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ πατρὸς· μόνω τῷ τάφῳ τετήρηκας· παραμυθῆσεται δέ με τὸ ἐπέψαι τὸν παῖδα τοῖς κάτω θεοῖς νόσφ λυθέντα, μὴ δράματι. Νυνὶ δὲ (ὦ τῆς τραγικῆς δυνως, ὦ τῆς ἀώρου καὶ ἀπηνούς τῶν γνωρισμάτων καταμηνύσεως!), [1095 R.] νῦν ἠγάχασμαι γνωρίζειν τὸν παῖδα, ὅτε ἀγνοεῖν συνέφερα, καὶ τότε πατὴρ ἀναγορεύομαι¹³, ὅτε καὶ παιδοκτόνος εὐρίσκομαι. Ἐὰ με μόνην τὴν μοιχεῖαν ἔρηγειν, ἐνὶ μου¹⁴ παραχώρησον τὰ δυστυχήματα δράματι. Τί δὲ με μερίζεις τοῖς ποιηταῖς; τί δὲ καθ' ἕκαστον τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων σκητὴν ἐγείρεις καὶ θέατρα; Νυνὶ δὲ παρηκολούθηκας ἀριθμῶν μου τὰ δυστυχήματα. Καὶ τότε μου πληρῶσαι τὸν τάφον θέλεις, ὅτε τὸν οἶκον ἐκένωσας. Θάψαι με¹⁵ βοῦλει τὸν παῖδα; καλῆς γέ (οὐ γὰρ;) μοι φιλοτιμίας¹⁶ κρηχώρησας. Ἐμὲ δὲ ἀφες στένειν τὰς συμφορὰς· σὺ καὶ θάψον, εἰ θέλεις, τὸν ἀνηρημένον, καὶ ὅς αὐτῷ φέρειν ἀντὶ τῶν ἐνταφίων τὰ σπάργανα. Αἰσαὶ χεῖρές εἰσι τοιαύτης ταφῆς ἐπάξια. Πόθεν δὲ καὶ τὴν ἐκφορὰν ποιήσομαι; ἀπὸ τῆς ἐστίας; καὶ πόλον ὀρυγμα τῆς δυστυχῆς ἐκείνης συγγόντερον; περὶ¹⁷⁻¹⁸ αὐτὴν δυστυχὴ σώματα, καὶ φοβερὸν αἷμα κατὰ πᾶν μέρος ἐκκέχυται, καὶ πολλὸς φόνος ἐν μέσφ,

A nem nostram. Non enim tu meorum calamitatum causa, sed alius. Libenter autem hoc primum quaesierim a divite, bonisque moribus, an contra **359 a** improbus juvenis fuisse ei videatur? Si enim bonus, non obscurum est, cujus hæc sint factiones: sin improbus erat, patri reddi oportebat. Deinde non scivisti hæc eum patrare solitum? An sciens prudens non prohibuisti? Si enim ignorabas, ad patrem custodiam pertinere diris? Si vero sciebas, ut verisimile est, futura adhuc nec facta prohibere debebas. Hoc enim curæ, illud nequitia indicium est; hoc benevolentiam, illud simulationem declarat. Adolescens est, omnem culpam sustinet. Si enim emittere vocem voluisset, si aliquis deus (qualia multa apud poetas audimus) illum tam diu reliquisset, dum iudicio sisteretur, nonne in mediis vulneribus et plagis clamaret: Ego adulter, ego prævaricator improbe dives. Sero enim me appellationes eas, quæ tibi conveniant, docuisti, sed misertum, inquit, te cladis satis indicasti, cupiens a te adolescentem paternis sepulcris dignum reddi, opportune sane. Non enim scædus servasti, et tunc in mentem tibi venit conjungere cognatos, quando implacabile bellum in gladio et adulterio collocasti.

Sic dicat, et scribat, et vitæ paternæ seriem inveniat, plura signa non petam e vestigiis totam naturam deprehensam. Fac morbo et peste extinctum efferrī, plorabo vel tunc agnitum, cum mihi nomen **C** patris solo sepulcro servaveris. Erit mihi solatio filium morbo extinctum non in tragœdia ad Manes mittere. Nunc vero, o tragicam, o infamuram et crudelem signorum declamationem! Jam agnoscere filium coactus sum, quando ignorare præstitisset: et tum demum patris nomen ascisco, cum filii percussor deprehendar. Sine me solum adulterium deplorare, des in uno dramate infortuniis meis locum. Quid autem me diversis poetis tradis? Quid ad singulas meas calamitates scenam, et spectacula adornas? Nunc vero numerum calamitatis mex vidisti, et tum adimplere sepulcrum meum cupis, cum familiam exhaueris. Sepelire meum vis filium? Honestè quidem: non enim mihi contentione cessisti. Permite me fortunam meam deplorare: et tu interfectum si libet terræ manda, atque illi pro sepultura da **359 b** fascias. Tuæ enim manus hoc sepulcro dignæ sunt. Unde autem funus efferam? E domo? Et quodnam sepulcrum hac infelici domo dirius? Illic infelicia corpora, et sacer sanguinis ab omni parte effusus est, multaque cædes (triste spectaculum!) in medio jacet: hanc domum dirarum, dæmonum, ac furiarum ambit cubors. Nunc vero (proh malorum ingentem cumulum!) in filium arma-

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἀπάντων A: ὁ πάντων ζ. ¹⁰ πρὸς B: ὡς ζ. ¹¹ ἐπέδειξα A et corr. B: ἐπέδειξας ζ. ¹² ἀναγορεύομαι A. ¹³ μοι: AB. ¹⁴ με Reischius: libri μου. ¹⁵ φιλοτησίας A. ¹⁷⁻¹⁸ περὶ — δυστυχῆ ABC: ὑπὲρ — δυστυχεῖ ζ.

ius est pater, mater in nefario cum filio congressu
per vim occisa.

Νυνὶ δὲ (ὦ τῆς ὑπερβολῆς! ὦ τῆς ὑπερηφανίας τῶν
κακῶν!) πατὴρ ὠπλίσθη κατὰ παιδὸς, μήτηρ εἰς
μίξιν ἀθέμιτον παιδὸς βεβίασται.

Sed, o hostem, bello, peste, tyrannide graviorem,
et magis patriæ, quam familiæ nostræ proditorem,
quam pro quibus meritis civitati gratiam refers?
pro imperio, pro honoribus, pro his quibus te tali-
bus ac tantis indignum sæpissime dignum existima-
vit, illam in theatrum produxisti, et civitatem fecisti
tanquam tragœdiorum argumentum. Calamitas qui-
dem mea vitæ meæ terminis definitur; at tua
flagitia iuque mores cum civitatis vita inter-
ibunt.

Tu vero dic, et scribe, decerne, et constitue:
et hanc primo, si libet, legem ferto: *In posterum
in iudicio pauper non loquatur, loquenti pœna irro-
getur, inter plebeios referatur.* A te vero (quid enim
tibi amplius verbis et syllabis opus est?) manifestior
ob eam calamitatem lex scripta est, splendide tibi
extractus est suggestus, hoc exemplo omnis paupe-
ribus præcisa est lingua. Tu dic solus, impera
solus, nemo contradicet; forsitan neque humilia
deinceps tractabis, neque uno tribunali tum poten-
tiam definies. Sed statim sublimiore quam his tibi
opus fuerit scena, et dramatis infandam tragœ-
diam repræsentantibus. Ut vero magis omnes ter-
reas finge et pinge injuriam meam, et imagine
meam calamitatem exhibe. Difficile est artem, quæ
rei naturam adeo atrocem effingat, reperire: nihil
tamen horum malorum non audet dives. Adeste
quidem ex prato aliquo pestilentium Furiarum pi-
gmenta atque colores; supponatur autem tabula dira
et nefanda composita materia; serviat picturæ ignis,
qualem ultores hujusmodi cædium dæmones solent
excitare: quære pictorem tragicum quidem arte et
manu, animo vero magis **360a** tragicum. Jube
vero seriem fortunarum mearum in tabula depingat,
nihil ante narrationem pingat, neque dicentem, ne-
que concionantem, neque coronatum, nec quidquam
eorum quæ fortunatis solent accidere. Plena sit tota
meis calamitatibus tabula. Primo pingatur infelix
pater, suis manibus infantem in solitudinem ferens,
deplorans, lugens infortunium, exiens, rediens, de-
ponens, attollens, cedens naturæ, et rursus neces-
sitate victus; imitetur pictor, quoad ejus fieri potest,
sermonem gemebundo vultu, ut omnes per picturam
verba intelligant. Dein pinge insignes illos amores:
potissimum vero nihil in depingendo filio temere
fingas, fac illum tardum, mox rem aggredientem,
respicientem, animo perturbatum, metu autem co-
actum, refugientem adulterium, nondum intelligen-
tem, quia a matre cogitur. Stet et alibi infelix
anus, et eam, si libet, amore correptam describe
jam rugosam, et crinibus canam, ut rei novitatem

κατηφές θέαμα πρόκειται· περικάθηται ταύτην
ποιῶν καὶ δαιμόνων καὶ ἀλαστόρων στρατόπεδον.
κατὴρ ὠπλίσθη κατὰ παιδὸς, μήτηρ εἰς
μίξιν ἀθέμιτον παιδὸς βεβίασται.
'Ἄλλ' ὦ πολέμου καὶ λοιμοῦ καὶ τυραννίδος ἐχθρῆ
βαρύτερε, ἀλλ' ὦ τῆς πατρίδος πλεόν ἢ τῆς πολιτείας
τῆς ἡμετέρας πολέμει, οἷας ἀνθ' ὧν ἔκτινεις τῇ πόλει
ταύτας τὰς χάριτας! ἀντὶ προεδρίας, ἀντὶ τιμῶν, ἀνθ'
ῶν ἀνάξιον ὄντα σε τοσούτων πολλάκις καὶ τηλικούτων
ἡξίωσεν, ἐκδέδωκας αὐτὴν τῇ σκηνῇ, καὶ τῶν τραγῳ-
φῶν κεποίηκας τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγώνισμα, καὶ ἡ
μὲν ἐμῆ³⁹ συμφορὰ τῷ βίῳ τῷ ἐμῷ περιγραφῆσεται,
τὸ μίαισμα δὲ καὶ ὁ σὸς τρόπος τῷ τῆς πόλεως βίῳ
συνεκταθῆσεται.

Σὺ δὲ καὶ⁴⁰ λέγε καὶ γράψ καὶ νομοθέτει καὶ
πρόσθευε. Καὶ πρῶτον, εἰ θέλεις, τοῦτον τὸν νόμον
εἰσήνεγκε· *Μὴ λέγειν ἔτι τοῦ λοιποῦ πένθητα·
τολμήσαντι δὲ τίμημα ἐπικείσθαι τοῦ γένους*
[585 R.] *γίνεσθαι δῆμιον.* Μᾶλλον δὲ (τί γάρ σοι
δεῖ ῥημάτων ἔτι καὶ συλλιγῶν;) ἐναργέστερός σοι
διὰ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς ὁ νόμος γέγραπται· ἀπο-
τελείχισται σοι λαμπρῶς τὸ ῥῆμα, καὶ πᾶσα πένθος
ἐκκέκοπται γλῶττα⁴¹ τῷ παραδείγματι. Λέγε μόνος,
πολιτεῦσαι μόνος· ἀντερεῖ δ' οὐδεὶς. Τυχὸν δὲ ἴσως
οὐδὲ μικρολογῆσεις λοιπὸν, οὐδὲ ἐρίεις τὴν δυναστείαν
ἄχρι τοῦ βήματος. Σκηνῆς ὕψηλοτέρας τῶν ἐνταῦθα
τάχα⁴² δεήσει σοι, καὶ δραμάτων οὐκ ἐχόντων τὴν
τραγωδίαν ἀπόρρητον. Ἴνα δὲ πλεόν φοβήσῃς ἀπαν-
τας, μίμησαι καὶ γραφῆ⁴³ τὸ πάθος, καὶ ὁδὸς ἐν
εἰκόني τὴν συμφορὰν. Καλεπὸν εὐρεῖν τέχνην οἷαν
τε οὐσαν ὑποκρίνασθαι πράγματος φύσιν οὕτως ἀλ-
λόκοτον. Πλὴν ἀλλὰ τῷ πλουσίῳ⁴⁴ τῶν πάντων
οὐδὲν ἀτόλμητον. Ἔστω μὲν ἐκ τίνος Ποιῶν λει-
μῶνος⁴⁵ καὶ Ἐρινύων τὰ φάρμακα· ὑποκείσθω δὲ
ὁ πῖναξ τῇ γραφῇ ἐξ ἐπαράτου ποθὲν καὶ ἐναγοῦς
ἕλης γενόμενος· πῦρ δὲ ὑψηρετέσθω τῇ γραφῇ,
οἷον ἀνάπτειν πεφύκασι τιμωροὶ τοιούτων θανάτων
δαίμονες. Ζήτησον δὲ καὶ ζωγράφον τραγικὸν μὲν
τὴν χεῖρα⁴⁶ τὴν δὲ ψυχὴν τραγικώτερον. Κέλευε
δὲ αὐτῷ τὴν τάξιν τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων τάξιν ποιεῖ-
σθαι καὶ τῆς γραφῆς, μηδὲν δὲ γράφειν πρὸ τῆς ἐκ-
θέσεως, μὴ λόγων, μὴ δημηγορούντα, [1096 R.]
μὴ στεφανούμενον, μὴ τι τῶν εὐτυχεστέρων ἕτερον·
ἅλη γενέσθω μεστὴ τῆς σκυθρωποτέρας τύχης ἡ
γραφῆ. Ὁ δυστυχῆς πρῶτος ἔστω πατὴρ, φέρων εἰς
τὴν ἐρημίαν ταῖς ἑαυτοῦ χεῖρας τὸ βρέφος, ὀδυρόμε-
νος τὴν τύχην, θρηγῶν τὴν συμφορὰν, ἐξιῶν, ἀνα-
στρέφων, τιθεῖς, ἀνατρούμενος, εἰκὼν τῇ φύσει, τῆς
ἀνάγκης πάλιν ἠττώμενος. Μιμησάσθω καὶ λόγους,
εἰ δυνατόν, ἡ γραφῆ διὰ προσώπου συγνάζοντος,
καὶ πᾶς τις τῶν ῥημάτων ἀκουσάτω διὰ τοῦ σχήμα-
τος. Γράψε μετὰ τοῦτο τοὺς καλοὺς ἔρωτας, μᾶλλον
δὲ μὴ καταψεύσῃ μου κὰν τῇ γραφῇ τοῦ παιδός·
ποίησον ὀκνοῦντα, μέλλοντά, χωροῦντα πρὸς τὴν
πρᾶξιν, ἀναδύομενον, ἰλιγγιώντα μὲν τῇ ψυχῇ, τῷ

VARIAE LECTIONES.

³⁹ ἐμῆ add. A. ⁴⁰ καὶ ante λέγε om. A. ⁴¹ γλῶσσα ζ. ⁴² τάχα post σοι ponit ζ, om. B. ⁴³ γραφῇ] libri γράφε. ⁴⁴ πλουσίῳ A: πλῆστον ζ. ⁴⁵ libri ποιηῆς λειμῶνων. ⁴⁶ χεῖρα A: χρεῖαν ζ.

φρόνῳ δὲ βιαζόμενον, δεδιότα μὲν τὴν μοιχείαν, οὕτω δὲ συνιέντα ὅτι καὶ κατὰ μητρὸς ἀναγκάζεται. Ἔστω που καὶ δυστυχῆς πρὸς οὐτίς, εἰ θέλεις· γράφον αὐτὴν ἐρώσαν, ἀλλὰ μετὰ τῆς ῥυτίδος, ἀλλὰ μετὰ τῆς κόμης τῆς πολιᾶς, ἕνα μᾶλλον ἐκπλήξῃς τῷ παραλόγῳ τοῦ δράματος. Ἐλθέ λοιπὸν ἐπὶ τὸ κεφάλαιον τῆς γραφῆς· ὄπισσον τὸν δυστυχῆ πένθητα κατὰ τῶν φιλιτάτων, καὶ τοσαῦτα μίμησαι πράγματα, ὅποια ἐμπλήσει τὴν σὴν ἀπανθρωπίαν πλαττόμενα. Πρόσθε εἴδη λοιπὸν τὸν κολοφῶνα τοῦ δράματος, σαυτὸν τοῖς φόνοις μετὰ τῶν γνωρισμάτων ἐπιφαινόμενον, μειδιῶντα, φαιδρὸν, τοῖς κατωρθωμένοις γανύμενον⁴⁷. Τήρησον πρὸς Θεῶν χάμοι τι μέρος τοῦ πίνακος, ἵνα μὴ τις ἐπιζητήσῃ· Πού δὲ ὁ δυστυχῆς κέρης; πῶς ἔζη; πῶς ἐβίω μετὰ τοιαύτης⁴⁸ συμφορᾶς; [586 H.] Ἄλλ' οὐ πάντα χαρήσῃ⁴⁹, πλοῦσιε. Δεῖ γενέσθαι καὶ σὲ μέρος τοῦ δράματος. Οὐδεὶς οἶδεν ὑψηλὴν τραγῳδίαν, ὅπου μὴ πίπτουσι τύραννοι.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφομένης μελέτης μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐψηφίσαντο Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον. Πυθόμενος ὁ βασιλεὺς ὑπέσχετο τὰ λελυμαμένα⁵⁰ ἐπανορθώσασθαι, εἰ τὸν πόλεμον καταλύσειαν. Ἐ Βουλομένων αὐτῶν Θεμιστοκλῆς ἀντιλέγει. — Αὐτὸ τὸ Προοίμιον.

Οὕτω τῆς πείρας, ὡς ἔοικεν, ὧ Ἀθηναῖοι, τῆς κατ' ἡμῶν βασιλεὺς παύεται, κἂν αἰεὶ κρείττω τῆς ἐαυτοῦ τέχνης τὸν τρόπον εὕρισκῃ τῆς πόλεως. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν βασιλέα τοῖς αὐτοῖς⁵¹ αὐθις ἐπιχειρεῖν θαυμαστὸν ὀφομαι· τοὺς γὰρ ἐν ἀπορίᾳ καθεστηκότας καὶ φόβοις οὐδὲν θαυμαστὸν μὴδὲν ἀφ' ὧν διορθώσονται τὰς συμφορὰς, εὕρισκειν δύνασθαι. Ὡστε τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἀποπον· τοὺς δὲ⁵² ῥήτορας ἂν τις δικαίως μᾶλλον τοὺς παρ' ἡμῖν θαυμάσιον, εἰ καιρὸν αὐτοῖς ἔτι τῆς [παρ'] ἡμῖν προδοσίας νομίζουσιν, ὅτι⁵³ μὴδὲ βασιλεὺς ἀρνεῖσθαι τὸ κρείττω εἶναι τῆς ἐαυτοῦ δυναστείας διέγνωκε. Προσῆκει δὲ καὶ ὑμᾶς⁵⁴ μὴ χεῖρους ἐν κοινῷ τῆς ἐνδὸς ἀνδρὸς γνώμης ἐλέγχεσθαι, ὡς ἔστιν ἀποπον φιλοτιμείσθαι μὲν⁵⁵ ἐπὶ τῷ τοὺς βαρβάρους τοῖς ὅπλοις νικᾶν, ἀλλίσκεσθαι δὲ ἐλάττωσι ἐν τῷ βουλευέσθαι. Ἡδὴ δὲ καὶ τὰς αὐτὰς ἠφείε φωνὰς ὑπὲρ τῶν ὄλων τοῖς θεοῖς καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Πυθίῳ περὶ τῶν τριηρῶν ἐδόξαζεν. Τί πορθμοῖς ἐνοχλεῖς δι' ἐμέ; τί δὲ ὄρη τέμνεις εἰς θάλασσαν; τί καλύπτεις ἠπειρῶν τὸ ῥόδιον; Ἔασον ἑστάναι τὸν Ἄθω, καὶ μὴ πέμπε μοι⁵⁶ διὰ τῶν ὄρων ἀλλὰ διὰ τοῦ ῥοδίου τὸν στόλον. Ἄλλ' εἰ καὶ τοῦτων ὄλιγον τινὰ ἐποιήσω λόγον, τῶν οὐρανίων⁵⁷ ἀπέχου μοι, καὶ φείσαι τῆς ἄνω λήξεως. [1097 R.] Μὴ μοι νύκτα ποιεῖ τὴν ἡμέραν τοῖς βέλεσι, μὴδ' ὑποτρεχέτω τὸν ἥλιον νέφος ἐκ τῶν βελῶν τῆς σῆς⁵⁸ στρατιᾶς συγκαίμενον. Ἄλλ' οὐδὲν ἔαξ ἀκίνητον, ἵνα ἐν γένηται τῶν Μηδικῶν διηγημάτων ἢ πόλις ἢ Ἀθηναίων. Ὀυβερώτερος δὲ τῆς φήμης ἐπὶ τῆς πεί-

A magis obstupescas. Venias demum ad picturæ caput, arma infelicem pauperem in charissimos, et talia excogita, quæ licet ficta, crudelitatem tuam valeant explere. Impone denique dramati finem, teipsum scilicet in cæde signis quibusdam eminentem, ridentem, hilarem, et quasi re bene gesta exultantem. Serva et mihi per deos aliquam partem tabulae, ne quis quæsierit : *Ubi infelix pauper? Quomodo vixit? Quæ ratione post tot casus vitam egerit?* Verum non hæc tibi perpetua fuerit felicitas, o dives, et te oportet dramatis partem esse. Nemo unquam insipientem aliquam spectavit tragediam, in qua tyranni non e pristina fortuna exciderunt (38).

B Ex Declamatione cujus hæc inscriptio : Athenienses post Medicum bellum, contra Barbaros bellum decrevere. Quo cognito, rex accepta damna, si bello abstinere, resarturum sese promisit. Ἐ Assentientibus Atheniensibus contradicit Themistocles. — Proœmium.

Numquam adducar, ut credam, Athenienses, regem in nobis tentandis finem facturum, etsi invenerit cives nostros 360^b arte militari superiores. Equidem nihil admirandum puto, si rex eadem rursus attentet. Qui enim in timore ac paupertate versantur (39), quid mirum si ad artes confugiant, quo sæpe medeantur calamitati? Quare non hoc omnino absurdum est. Justius vero quis oratores nostros admiretur, si nos prodendi occasionem sibi adhuc esse putarent, quando ne rex quidem ipse potentia sua nos fortiores esse negat. Decet autem nihilo nos inferiores existimare illius de nobis viri existimatione. Absurdum enim est nos Barbaros armis superare, consilio autem iisdem inferiores esse. Quin et has de nobis omnibus voces diis significavit, et Pythium Apollinem de triremibus consului. Quid freta propter me turbas? Quid montes secas, ut instar maris serviant? Quid terra tegis undas? sine stet Athos, nec montibus, sed mari innatet classis. Quod licet horum exiguum habuisti rationem, minimeque curasti, cœlestia vero et superna cave ne attingas. Non jaculis mihi pro die noctem inducas, neque e sagittis exercitus tui nubes densa solem cooperiat. Sed nihil intentatum relinquis, ut nimirum Athenarum civitas Medorum historiæ partem aliquam obtineat. Visuses fama ipsa terribilior, quod experientia didicimus, nunc in continentem terram miranda illa incinora, nunc in mare grandium rerum conatus idos transferens, et nunc quidem in flumina

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷ γανύμενον B. C. ⁴⁸ τοιαύτας A : τοσαύτας C. ⁴⁹ χαρήσῃ A. ⁵⁰ λελυμαμένα A, λελυμένα B : λελυμένα C. ⁵¹ τοῖς αὐτοῖς A, τοῖς ἐαυτοῦ B : τῷ ἐαυτοῦ C. ⁵² δὲ om. A, post ῥήτορας ponit B. ⁵³ ἔτι B. ⁵⁴ ὑμᾶς ABC : ἡμᾶς C. ⁵⁵ μὲν om. A. ⁵⁶ μὴ πέμπε μοι] πέμπε μὴ B. ⁵⁷ οὐρανῶν B. ⁵⁸ σῆς om. B.

NOTÆ.

(38) Juvenalis Sat. x, vers. 12 :
*Ad generum Cereris sine cæde et vulnere pauci
Descendunt reges, et sicca morte tyranni.*

(39) Persius :
Mugister artis ingenique largitor venter

copias, nunc in solem jacula, in fluctus flagra mitis. Mons procellis agitated navigatur, fretum intergrum ponte commisso pedibus trajicitur. Per medium Athon navigant triremes, in fluctibus currentem Medorum vidit equitatum Hellespontus. Trecenti Spartani erant milites, auxiliares copiarum, reliqui vero diversarum erant gentium. Scivimus bellum periculosum priori te conflasse, non mille et trecentas ad urbem triremes adducis, nec fluctus terra legis continente, neque terram militibus angustam tuis reddis, et elementa tuo usui loco moveri cogis. Novisti enim me his omnibus fortiozem existisse. Babylone copias adducens **361** a urbem oppugnans, et per præcones nos machinis tuis adoriris, et gloriam, præcipuum reipublicæ nostræ ornamentum legationibus perfringis, non autem tropæis terra marique erectis, hæcque beneficii et gratiæ nomine appellas. Si illa scribenda existimetis, quæ manibus facienda sunt, at quæ scripta sunt non facienda, ut illustres vestris appareatis decretis, factis autem dissimiles. Bone habet. Illic consilio egregius, gestis non ita excellens, nunquam perfectam laudem reportavit, sed semper cum exceptione laudatus est. Nam finem omnes, ut consilium admirarentur, exspectant. Illic autem a rebus experimentum capiens ob hæc utraque, quæ optime tenet, suspicitur: ob sententiam cum judicavit: dein ob factum cum decreta factis non coarguit.

φημίαν κομίζεται, ἀλλ' ἔτι πρὸς τοὺς ἐπαίνους ἀμφίβολος· περιμένουσι γὰρ τὸ τέλος ἅπαντες, ἵνα τὴν γνώμην θαυμάσωσιν. Ὁ δ' οἷς ἔγνω καλῶς καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων πείραν ἐλόμενος, ἐπ' ἀμφοτέροις θαυμάζεται, τὴν μὲν γνώμην, οἷς ἔκρινε, τὴν δὲ πράξιν.

Libenter autem eos qui contradicunt, interrogari, utrum, cum bellum confirmaveramus, contradixerint, an quietem amantes consentire cum consultantibus dignati sint. Si non contradixerint, non modo nobis, verum etiam sibi ipsis repugnancia facere videntur, his eos accusare nitentes, quos in iudicium vocare statuentes, dum res prosperæ essent, silentium induxerunt. Neque enim e pravo ingenio libentes se utilitatem occultasse dicent. Verum si contradicentes causa ceciderint, quomodo non ignaviæ rei, hæc iterum aggredientes dicere, quæ prius qui ausi sunt, minores esse contradicentibus convicti sunt? Si vero dissolvimus, quæ decrevimus, non erit utique obscurum, nos et nimis facilitatis simul et temeritatis crimen subituros: temeritatis quidem, quod initio cum oporteret investigare utile nunc non potuimus: nimis facilitatis cum ea quæ decrevimus statim, et ex tempore commutavimus. Nondum maximum crimen dico, quia videbimur necessitate victi nobis ipsis velle adversari, quod sane inexcusabiles nos reddidit. Cum

Α ρας φαινόμενος, νῦν μὲν ἐπὶ τῆς ἡπείρου τὰ θαύματα, νῦν δὲ μεταφέρον τὴν μεγαλοῦργίαν ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ νῦν μὲν ἐπαφίεις τοῖς ποταμοῖς τὸ στρατεύμα, νῦν δὲ ἤλιψ τὰ βέλη, νῦν δὲ τῷ ῥόθῳ τὰς μάστιγας. Ὅρος ἐπλεῖτο⁶⁹ χειμαζόμενος, καὶ πορθμὸς ὁλος γεφυρωθεὶς ἐπεξεύετο· Ἄθως δὲ μέσου τριήρεις ἔπεμπε, καὶ τὴν ἴππον ὑπὲρ τοῦ ῥόθου θέουσαν τὴν Μηδικὴν Ἑλλησποντος. Εἰς τριακοσίους ἦν ὀπλίτας τὸ παρὰ Λακεδαιμονίοις ὄφελος, οἱ δὲ λοιποὶ τύχη τὸ γένος ἐμέριζον. Οὐ λέληθας ἡμᾶς ἄλλον δεινότερον⁶⁹ ἐπάγων τοῦ προτέρου πόλεμον. Οὐκέτι χίλιας καὶ διακοσίας⁶¹ τριήρεις πληροῖς κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲ ἀποκρύπτεις ἡπείρω τὸ ῥόθιον, οὐδὲ στενοχωρεῖς στρατιώταις τὴν ἡπειρον, οὐδὲ τὰ στοιχεῖα πρὸς τὴν σαυτοῦ

Β χρεῖαν καταναγκάζεις μετασκευάζεσθαι· οἶδας⁶² γὰρ ὡς πάντων ἐκείνων [587 H.] κρείττων ἐγενόμην μαζόμενος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος προσβάλλεις⁶³ τῇ πόλει, καὶ διὰ τῶν κηρύκων ἡμῖν ἐπίσταξ ἡχανήματα καὶ ταῖς πρεσβείαις διορύττεις τὴν ἐπὶ τῶν καλλίστων φιλοτιμίαν τῆς πόλεως⁶⁴, καὶ ταῦτα δωρεὰς ὀνομάζεις καὶ χάριτας. Μὴ πρὸς τροπαίων διὰ γῆς καὶ θαλάττης⁶⁵ ἐγγηγεμένῳ! Εἰ⁶⁶ μὲν οὖν οἴεσθε δεῖν γράφειν μὲν ἂ χρὴ ποιεῖν, ἂ δ' ἂν γράψῃτε⁶⁷ μὴ ποιεῖν, καὶ λαμπροὶ μὲν ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων φαίνεσθαι⁶⁸, διὰ δὲ τῶν ἔργων οὐχ ὁμοιοί, καλῶς ἔχει. Ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ βουλευέσθαι τι λαμπρὸς, τῷ μὴ πῶ δῆλος εἶναι⁶⁹ ὅτι καὶ πράξειεν⁷⁰, οὕτω καθαρῶς τὴν εὐφροσύνην ἀποδείξειεν, ὅτι καὶ πράξειεν⁷¹, οἷς οὐκ ἠλεγεῖς τὰ ψηφισθέντα τοῖς πράξιν.

Γ Ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς ἀντιλέγοντας, πότερον ἀντεῖπον ἦνίκα ἐκυροῦμεν τὸν πόλεμον, ἢ τὴν ἡσυχίαν ἄγοντες εἶχεν ἕξιλον τοῖς συμβουλευούσιν; Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἀντεῖπον, οὐχ ἡμῖν μόνον ἀλλὰ καὶ σφίσι αὐτοῖς τάναντία πράττοντες⁷² φαίνονται, τοῦτοίς ἐγκαλεῖν σπουδάζοντες, οἷς ὡς κάλλιστα ἔχουσι σωτηρίαν ἐπαφήμιζον. Οὐ γὰρ που δυσνοία⁷³ γε φήσουσι τὸ συμφέρον ἐκόντες ἀποκρύψασθαι. Ἀλλὰ μὴ εἶγε ἀντεπόντες ἠτήθησαν, πῶς οὐκ ἀναίδεας⁷⁴ ὑπεύθυνοι τὰ αὐτὰ λέγειν ἐπιχειροῦντες δεύτερον, ἂ πρὸσθεν εἰπεῖν τομῆσαντες ἡττους εἶναι τῶν ἀντιλεπόντων ἠλέγχθησαν; καὶ μὴν εἶγε λύσομεν ἂ κεκυρώκαμεν, οὐκ ἀδελφὸν δῆπουθεν ὡς εὐχερείας τε ὁμοῦ καὶ ἀβουλίας θνείδος ἔξομεν, ἀβουλίας μὲν ὡς ἐν ἀρχῇ δεῖον εὐρεῖν τὸ συμφέρον ἀδυνατήσαντες, εὐχερείας δὲ ὡς ἀφ' ὧν ἐκρίναμεν ταχέως αὐτὴς μεταβαλλόμενοι. Καὶ οὕτω λέγω τὸ μεῖζον ἐγκλήμα ὅτι καὶ χρεῖας ἠττημένοι δόξομεν ἐθέλειν ἡμῶν αὐτῶν καταψηφίζεσθαι· ὅπερ, οἶμαι, καὶ ἀπαραίτητον ποιεῖ τὸ ἐγκλήμα. Ἄ γὰρ καὶ χωρὶς τοιαύτης αἰτίας οὐκ ἀνεκτὸν ἡμαρτηκότητας ἐλέγχεσθαι, πῶς οὐχ ἀπαῖ

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁹ ἐπλεῖτο] ἔπειτα A. ⁶⁹ δεινότερον post προτέρου Photii B. ⁶¹ τριακοσίας ζ. ⁶² εἶδες B. ⁶³ προσβάλλει A, qui et mox ἐπίστασι — διορύττει — ὀνομάζει. ⁶⁴ τῇ πόλει ζ. ⁶⁵ θαλάσσης A. ⁶⁶ εἰ A: ἐπεὶ ζ. ⁶⁷ γράψῃτε A, γράφῃτε B: γράφῃται ζ. ⁶⁸ φαίνεσθαι ABC: φαίνεσθε ζ. ⁶⁹ εἶναι add. Stephanus. ⁷⁰ πράξειεν C. ⁷¹ πράξιν A: τάξιν ζ. ⁷² διαπράττοντες libri. ⁷³ δυσνοία B: δυσνοία ζ. ⁷⁴ ἀναίδεας Reiskius: libri ἂν δειλίαζ.

ἀτύγχεστον, ὅταν καὶ λήμματος [1100 R.] ἀλλάττε-
σθαι τὴν ἀδοξίαν φαινόμεθα; Εἰ δέ τις τῶν συμμά-
χων τῆς πόλεως θωρακὴν παρὰ βασιλέως δεξάμενος
λύειν ἐπιχειρεῖ τὸ δόγμα τῆς πόλεως ἢ καταλύειν
τὴν συμμαχίαν ἐτόλμησεν, ἄρ' οὐκ ἂν ὠργισθῆτε
καὶ δίκην ἀπαιτήσατε παρὰ τῶν ἀναίρειν ἐπιχειροῦν-
των ἃ κεκυρώκατε; ἐγὼ μὲν ἀκριβῶς οἶμαι ⁷⁶. Εἴθ'
ἑτέροις ἂν τι λύσαι τῶν ὑμετέρων οὐ συγχωρήσαντες,
αὐτοὶ τοῦτο ποιοῦντες ὀφθήσεσθε; καὶ ἐφ' οἷς ἄλλου
πράξαντος οὐκ ἂν ἠνέσχεσθε ⁷⁶ τὸ μὴ καὶ δίκας εἰσ-
πράξασθαι, ταῦτα ἐκόντες αὐτοὶ πλημμελεῖν δόξετε;
καὶ μὴν ἅπαντα μὲν εὐλαθετέον ἐργάζεσθαι τὰ καὶ
ὄντα πονηρὰ καὶ νομιζόμενα, ἔχεινα δὲ πλεῖον, ὧν
αὐτός τι; φθάσα; κατέγνωκεν. Ἐφ' οἷς γὰρ τις
ἀγανακτῶν ὧς φαύλους ἐπιδείκνυται, [588 H.] εἰ τὰ
αὐτὰ πράττων ἀλίσκοιτο, φιλαπεχθήμων ὁμοῦ ⁷⁷ καὶ
C πονηρός, πονηρός μὲν, οἷς ἃ μὴ χρῆ πράττων ἐλέγ-
χεται, φιλαπεχθήμων ⁷⁸ δὲ, ὅτι ⁷⁹ τούτων τοὺς πλη-
σίον εἶργειν ζητεῖ, ἃ τῷ λόγῳ μισεῖν προσποιούμε-
νος ἔργοι; μεταδιώκων ἀλίσκεται.

Δίγε μοι τὰ τῶν νομοθετῶν, εἰ βούλει, ῥήματα·
ἀριθμῆ μοι μετὰ τούτων, εἰ θέλεις, καὶ τὰ τῆς πό-
λεως τρόπαια ⁸⁰. νόμους γὰρ ἐγὼ πολεμικοὺς ὀνομά-
ζω τὰ τῆς πόλεως ⁸¹ κατορθώματα. Τί νῦν ἐν ἅπασι
τούτοις διεσπούδασται; μὴ σπένδασθαι βαρβάρους,
μισεῖν τὸ γένος ὧς ἀλιτήριον, ἀδιόλλακτον ἡγεῖσθαι
τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον. Καὶ μάλ' εἰκότως· οὐδ'
γὰρ τῇ φύσει πολεμικοὺς ἐνόμιζον, παρὰ τούτων αἰ-
τι κακὸν προσδοκῆσαντες νόμῳ τὸ μὴ παθεῖν ἐφυ-
λάξαντο, μέγιστον εἶναι τῆς πόλεως φυλακτήριον τὴν
ἀπιστίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἡγησάμενοι. Εἰώθεσι
γὰρ οἱ πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ πρὸς πλεον-
εξίαν τὰ πάντα βλέποντες πλεῖονα κερδαί-
ναι ἐπὶ φιλίας προσχῆματι τῶν ὅτε φανερώς ὠμο-
λόγουν τὸν πόλεμον. Ψηφίσματα γὰρ Ἀθηναίων ἐγὼ
καλῶ τὰ τοῦ θεοῦ Πυθίου μαντεύματα. Πολέμιος
ἔ Πέρσης οὐ καθ' ἓνα καιρὸν οὐδὲ χρόνον, οὐδὲ παρ'
αὐτῆν μόνην τὴν τοῦ πολέμου καταβολὴν, ἀλλ' εἰς
πάντα τὸν βίον τῆς πόλεως. Οὐ γὰρ Πλαταιᾶς μόνας
κἀτέσκαψε, καὶ δῆμον εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
πολέμους· αὐτόκλητον ἐποίησεν ἄποιν. Οὐ γὰρ ἃ
πέπονθε βασιλεὺς, ταῦτα διαλογιζομένους ἐκείνων
ἀπαλλάττειν τῆς μέμφεως δεῖ ⁸², ἀλλ' ἅπερ ἂν κρα-
τήσα; ἔδρασιν, ἐν νῷ λαθόντας, πᾶσαν ἴσως ⁸³ νομι-
ζειν δίκην τῆς ἀξίας κομιζέσθαι. Οὐδὲ δίκαιον τὰ
αὐτὰ μὴ δρᾶναι κρατήσαντας, ἅπερ ἠττηθέντες ὑπὸ
τῶν κερρατηκῶτων ἂν ἐπάθομεν. Ὁ γὰρ, πρὶν
ἀνεργεῖν αὐθις τοὺς ἐναντίους ἀφ' ὧν ἐσφάλησαν,
ἐπιξιών καὶ τιμωρούμενος οὐδὲ ἐκείνοις καιρὸν
ἐπὶ ⁸⁴ τῆς ἀμύνης ἐνδιδῶσι, καὶ πᾶσαν ἑαυτῷ προ-
ξενεῖ τοῦ μήτι παθεῖν ἀσφάλειαν, οἷς κατὰ καιρὸν
ἐπέξεισι, τούτοις περιγράφουν ἅπασαν τὴν ἐν ὑστέρω
παρὰ τῶν πεπονθόντων ἐπίδοσιν. Καὶ φασί· Δωρεᾶς
τῷ δῆμῳ βασιλεὺς πέπομφε. Κυρσίου μοι λέγει

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ οἶμαι] imo οἶδα. ⁷⁶ ἂν ἠνέσχεσθε A : ἀνέσχεσθε C. ⁷⁷ ὁμοῦ. ⁷⁸ φιλαπεχθήμων om. A. ⁷⁹ ὅτι] δ; B. ⁸⁰ τρόπαια. ⁸¹ πόλεως om. A. ⁸² δεῖ ABC : χρῆ C. ⁸³ ἴσως] nihil in ἤττω. ⁸⁴ οὐδὲ — ἐπὶ] rec-
tius scripseris οὕτως — εἶτι.

mur, et in quibus nati sumus, jam ea hoc consilio obliterare. Nam quibus initio exigua virtutis cura est, non magna his pereuntibus jactura fit: quibus vero virtutis tanta ac talia statuta sunt exempla, si priorem gloriam posterioribus actionibus repudiassent arguantur. Omnes enim mihi Xerxi propinquiores ob munera et beneficia. Atque etiam si gratis donum dedisset, esset forsitan justa quædam causa iis qui regi patrocinantur, quamquam hoc neque Atheniensibus dignum sit. Si remunerationem ab urbe petat, manifestum sane est nihil utique gratis dedisse, quando pro iis rependi sibi mutuum cupiat. Si vero ab eo simpliciter donante non est æquum accipere, quanto minus par est, quando non gratuito donat, sed remunerationis ejusmodi gratia, qua satis testatur, suum velle pensari beneficium. Agedum promissa hæc videamus. Ea, inquit, reponam, quæ bello dejeci. Huncce mihi bellandi prætextum dicis, et pugnae potius quam fœderis tesseram profers, nec vides iis verbis, quibus regi urbem conciliare niteris, nos ad bellum magis excitari? O quam diversa sunt hæc verba! Perditorem eundem vocas et amicum, interfectorem et socium; eandem legis epistolam plenam injuriis et donis, permiscens mere mala et dona, beneficia, et damna, Barbaros, et Græcos. Hoc studes urbis commodum videri quærere, sed verius illud, cum urbis nostræ ruinam regi honoris initium facias. Quid ergo ad triremes non vadimus, sed sustinemus regem patriæ ruinam afferentem? Sed et historiam nostram curiose Xerxes quæsit, quasi et cum urbis præconiis bellum suscepturus. **362^b** Quare si ab altero injuriam, ab altero beneficium accepimus, illum quidem ut hostem tractare, hunc vero ut beneficium remunerari oportuit. Quod si utrumque idem præstitit, utrum decet beneficium attendere pro iis quæ promittit, vel exigere, cujus accusatur injuriæ? Quænam sunt, quæ ille læsa dicit? per has litteras beneficium dicis gratia pollicetur, Athenas omnino restauraturum se significat; hoc scilicet obscure dicitur, licet aperte verbo nominare non audeat: *Athenas*, inquit, *restaurabo*. Tu urbem Palladis? Tu civitatem Thesei, et Cecropis? Deinde Erichthonii et Cecropes, et Thesei, et Codri obscurabuntur? Hæc omnia civitati Xerxis debentur? Conditor, dux laudum, præconiorum materia? Hei mihi his malis! Victus a me Xerxes capit urbem. Quid vero et nosmet contra Græcos jubet pugnare? Non enim æquum nos illi, qui circum hanc urbem mira edit facinora, non venire auxilio; et merito; non enim tum aciem dignam erectis tropæis instruemus. Xerxe duce vicinis nostris bellum inferentes, propter quos visus est Persis non victor, sed tanquam exsul et fugitivus, his urbem condere, et his benefacere cupiet? Quod si putaret

ῥήματα, καὶ πονηρὰς εἰς δημηγορίας διάδοχος, καὶ ταῦτα λέγειν ἐν Ἀθήναις ἐπιχειρήσας, ἐφ' οἷς τῷ προσιπνύει τάφον ἐποιήσαμεν τὸν τόπον ἐφ' οὗπερ εἰστήκει φθεγγόμενος. Ἀδῆλου δὲ ὄντος τίνα τρόπον ἢ ναυμαχίᾳ κριθῆσεται, οὐ δὴ καλὸν, ἀρ' ὧν εὐδοκίμουνας φαινόμεθα καὶ μεθ' ὧν ἐπιτηδευμάτων διαγεγόναιμεν, ἀκυρα ποιεῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος βουλευέσθαι. Οἷς μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὀλίγος τῆς ἀρετῆς ὁ ἴσος λόγος, οὐ μέγας τοῦτοιοι οὐδὲ σφαλῆσιν ὁ κίνδυνος· οἷς δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παραδείγματα τῆς ἀρετῆς ἔστι, καὶ τίς συγγνώμη παρὰ τοῖς ἐξωθεν, ἐν τοῖς τελευταίοις ἀφανίζοντες τὴν ἐμπροσθεν δόξαν ἐλέγχοντο; [4101 R.] Πᾶς γὰρ ἐμὸι Ἑξέρσου πρὸς δωρεάν καὶ χάριν ἐγγύτερος. Ἐτι τοίνυν, εἰ μὲν προῖκα παρεῖχε τὴν δωρεάν⁸⁵, ἦν ἄν τις λόγος ἴσως τοῖς βασιλεῖ **B** [589 H.] συναγορεύουσι⁸⁷· καίτοι γε οὐδὲ τοῦτο τῶν Ἀθηναίων ἀξίον. Εἰ δ' ἀνταίτει χάριν παρὰ τῆς πόλεως, εὐδῆλον ἐήπουθεν ὡς οἷς παρ' ἡμῶν ἀντ' ἐκείνων τυχεῖν ἐσπούδασε, τοῦτοιοι ἐπιδείκνυσιν μηδὲν αὐτὸς χαρίζομενος. Εἰ δὲ ἀπλῶς διδόντος λαβεῖν οὐκ εὐλογον, πῶς οὐ πλέον, ὅτε μὲν προῖκα τὴν δωρεάν ἀλλ' ἐπ' ἀντιδόσει τοσαύτη, ἢ καὶ αὐτὸς δηλὸς ἐστὶν ἃ διδῶσιν ὁμολογῶν ἀνταλλάξασθαι; Φέρε δὴ καὶ αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις σκεψόμεθα. Ἀντικαταστήσω, φησὶν, οἷς ἐλυμνήμαην κατὰ τὸν πόλεμον. Αὐτὴν μοι λέγεις τοῦ πολέμου τὴν πρόφασιν, καὶ μάχης μᾶλλον ἢ διαλλαγῆς μοι⁸⁸ ἀναγινώσκεις συνθήματα, καὶ λαμβάνεις οἷς διαλλάξαι βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐσπούδακας, τοῦτοιοι ἡμᾶς ἐγείρων πλέον ἐπὶ τὸν πόλεμον. **C** Ὡ τῶν ἀνομοίων ῥημάτων λυμῶνά μοι τὸν αὐτὸν προσαγορεύεις καὶ φίλον, αὐτόχρονα καὶ πάλιν ἐν σπονδῶν τὴν αὐτὴν ἀναγινώσκεις ἐπιστολὴν μεστὴν ἀδικημάτων καὶ δωρεάν, μὴ γνῶς τὰ ὄμιχα πάθῃ, [δωρεάς,] χάριτας, συμφορὰς, βαρβάρους, Ἑλληνας· καὶ τῷ μὲν δοκεῖν σπουδάζεις ὑπὲρ τῆς πόλεως, τὸ δ' ἀληθὲς, βασιλεῖ ποιεῖς φιλοτιμίᾳς ὑπόθεσιν τὸ πτώμα τῆς πόλεως. Τί οὖν οὐκ ἐπὶ τὰς τριήρεις ἴμεν⁸⁹, ἀλλ' ἀνεχόμεθα προφέροντος ἡμῖν βασιλέως τὴν πόρθησιν; ἐπολυπραγμόνησέ μου Ἑξέρξης τὰ διηγήματα, ὡς περ καὶ τοῖς ἐγκωμίοις πολεμήσαι θέλων τῆς πόλεως. Εἰ μὲν οὖν παρ' ἐτέρου μὲν ἦν⁹⁰ τὸ ἀδικημα, παρ' ἐτέρου δὲ ἡ χάρις, τῷ μὲν ἐχρῆν ὡς πολεμῆν χρῆσθαι, τὸν δ' ὡς εὐεργέτην ἀμείβεσθαι. Εἰ δὲ ὁ⁹¹ αὐτὸς ἀμφοτέρω, τί μᾶλλον εἰδέναι **D** χάριν ἀνθ' ὧν ὑπισχνεῖται προσῆκεν ἢ τιμωρίαν ἀπαιτεῖν ἐφ' οἷς ἀδικῶν ἐλέγχεται; Τίνα δὲ καὶ τὰ λελυμασμένα καλεῖ; ἀροσιούται γὰρ καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τὴν χάριν. Τὰς Ἀθήνας πάντως; ἀνοικεῖν ἐπαγγέλλεται· τοῦτο γὰρ ὑπαινίττεται δῆπου, καὶ μὴ τολμᾶ φανερώς ὀνομάζειν τῷ ῥήματι. Ἀθηνας ἀνοικῶ, φησὶ. Σὺ τὴν τῆς Ἀθηναῶν πόλιν; Σὺ τὴν Θησέως καὶ Κέκροπος; εἶτα σιωπηθῆσονται Ἐριχθῆνιοι καὶ Κέκροπος, εἶτα Θησεῖς καὶ Κόδροι; πάντα δὲ ἔσται Ἑξέρξης τῆ πόλει, οἰκιστῆς, ἀρχηγέτης τῶν ἐπαίων, τῶν ἐγκωμίων ὑπόθεσις; Οἱμο

VARIE LECTIONES.

⁸⁵ ὁ om. A. ⁸⁶ ante δωρεάν cum ABC omisi ἐμπροσθεν. ⁸⁷ προσαγορεύουσι C. ⁸⁸ μοι add. A. ⁸⁹ μὴ γνῶς καὶ τὰς. ⁹⁰ ἴμεν] libri εἴμεν. ⁹¹ ἦν add. A. ὁ omi. A. ⁹² δὲ post εἶτι om. B.

των κακῶν ἡττημένος μου Ξέρξης λαμβάνει τὴν πόλιν. Τί δ' ἂν καὶ ἡμῶς αὐτοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων συστρατεύσθαι⁸⁸ κελύη; οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον τῷ τοσούτῳ ἐνδοικνυμένῳ περὶ τὴν πόλιν μεγαλοφυλίαν⁸⁹ μὴ πάντα τρόπον συναγωνίζεσθαι. Καλάς⁹⁰ γε (οὐ γάρ;) τότε καὶ τῶν τροπαίων ἀξίας τῶν ἐγγεγερμένων τὰς παρατάξεις παραταξόμεθα, ὑπὸ Ξέρξῃ στρατηγῷ τοὺς κατὰ τῶν ὀμοφύλων πολέμους ἐκφέροντες. Δι' οὗτος ὤφθη Πέρσαις ἀντὶ νικηφόρου σχήμα δραπέτου καὶ φυγάδος περιειμένους, τοῦτοις⁹¹ πόλιν οἰκίζειν, τοῦτους⁹² εὐεργετῆν ἀνέξεται; Εἰ μὲν γὰρ εὐθύς ἀναμάχεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν ἤτταν ἐπίστεινεν, ἐστράτευσεν ἂν, οὐκ ἐπεσβεύετο· ἐπεὶ δὲ ἀπογινώσκει τῶν δυνάμεων, τὴν ἀπάτην τέως [590 H.] ἀντὶ τῶν ὀπλων προβέβληται. Ἔτι τοίνυν καὶ διαβάλλειν Ἕλληνας πρὸς τὴν πόλιν ἐσπούδασεν, ἵνα ἐρήμους τῆς παρ' ἐκείνων συμμέχρας ἐργασάμενος πρὸς μόνους ἡμᾶς ὑστερον ἐξενέγκῃ τὸν πόλεμον. Καὶ μὴν ἐξ αὐτῶν⁹³ ῥημάτων δὴλός ἐστι πρὸς τὴν δωρεάν ἀφοσιούμενος. [1104 R.] Τοῦ μὲν γὰρ ἀνοικίσαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν θέλοντες ἔργον ἦν αὐτὸ τοῦτο σαφῶς ἐγγράψαι τοῖς γράμμασιν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ εἰπὼν, ἀπλῶς δὲ ἀντικαταστήσαι φήσας οἷς ἐλυμήνατο κατὰ τὸν πόλεμον, τῇ τοῦ προσρήματος ἀμφιβολίᾳ κακῶς⁹⁴ δὲ κακουργεῖ διὰ τῶν γραμμάτων δεδήλωκεν. Τί δὲ ἦν τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας τὸ ἐπίσημον; σεμνότης οἰκοδομημάτων, πανταχοῦ τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὁ παρὰ τῆς φύσεως κόσμος μεῖζον τοῦ παρὰ τῆς τέχνης προστιθεὶς τῇ πόλει τὸ κάλλος. Οἳ μὲν ἰδεῖν ἀκρόπολιν, ὅσον ἄλλο θεῶν μετ' οὐρανὸν ἐνδοξαίτημα! ὅσοι δὲ ὁ τῆς Πολιάδος νεῶς, καὶ τὸ Ποσειδῶνος⁹⁵ τέμενος! συνήψαμεν γὰρ διὰ τῶν ἀνακτόρων τοὺς θεοὺς ἀλλήλους μετὰ τὴν ἄμιλλαν. Οὐ λαμβάνω παρὰ ἀνδρὸς τὸν τελετῆς τόπον⁹⁶, ὃν εἶργει τῆς τελετῆς τῆς ἡμετέρας τὸ κήρυγμα. Τίς ἀναστήσει τοὺς ἀνδρας, οὗς ἀπολώλεκε; τίς τὰ σώματα τῶν πιστότων, οἷς οὗτος κατὰ τοὺς πολέμους λελύμανται; Ἄνδρες γὰρ, φησὶν⁹⁷, αἱ πόλεις, οὐκ οἰκοδομήματα. Εἰ δὲ τὰ λελυμασμένα ἡμῖν ἀποδώσειν ἐπαγγέλλεται, τούτων δὲ τὰ μὲν οὐδ' ὅλως ἐγγυρεῖ λαβεῖν, τὰ δὲ πῶς διεφθαρμένοι οὐχ ὅμοια, πῶς οὐκ ἀδύνατος εὐεργετῆν τοῖς πᾶσιν ἢ περὶ τούτων ὑπόσχεσις; Οὐκ ἔνιγχαν οὐδὲ τριακισίους ἐκείνοι Λακεδαιμονίους ἐν Πύλαις, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς βασιλέως ἐπιπτον αἱ Διοσκούριδος⁹⁸ μυριάδες πρὸς ἓνα λόγον ὑπὸ μαστίγων παρατατόμενοι⁹⁹. Αὐτοὺς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν καλεῖ βασιλεὺς οἷς παραιτεῖται τὰς μάχας, τοῦτοις ἀκίνδων εἶναι τὴν πρὸς αὐτὸν δεικνύων πόλεμον. Λόγος εἷς πρὸς ἅλην τὴν Ἀσίαν παρατατόμενος, καὶ τριακισίοι Σκαρτιάδαι κλειόντες πρότερον μὲν τοῖς ὅπλοις ὑπερον δὲ τῷ θανάτῳ τὰς Πύλας. Σεμνότερον ἡγεῖσθε τροπαίου τὸ πολυάνδριον. Ἐγὼ καὶ ὑπὲρ Θη-

A acceptam cladem armis instaurare posse, exercitum adduceret, non autem legatos mitteret. At cum viribus diffidat suis, fraudem pro armis adhibet. Cum autem copias recensuisset, tum demum fraudem armorum loco produxit. Quinetiam urbem hanc apud ceteros Græcos infamem reddere contendit, ut nos eorum auxilio desertos redderet, et nobis solis bellum postea inferret. Et ex his verbis patet donum dicis gratia offerre. Illius erat manifeste litteris inscribere hanc velle se urbem instaurare. Hoc autem non declarans, simpliciter se damna bello illata resarturum dicit, adverbii amphibolia, quæ mala cogitavit, epistola significavit. Quod autem erat urbis nostræ insigne? Magnificentia ædificiorum, antiquæ ubicunque virtutis testimonia, naturæ ornatus, qui majus urbi addit ornamentum quam artificium. Qualis cernitur hic arx (40), ubi tale, cælo excepto, 363 a hospitium est deorum? Quale templum Poliadis Minervæ? et huic vicinum delubrum Neptuni. Conjuinximus enim post contentionem deos per reges in templis cum aliis. Non recipio formulam sacrorum ab homine, qualem per præconem arcere solemus. Quis reparabit homines quos bello perdidit? Quis reddet mortuorum corpora, quæ bello abstulit? Viri enim, ut aiunt, urbes sunt, non domus ipsæ; si damna se instauraturum pollicetur, ex his quædam non integre restituere potest, quædam non paria prioribus reddere potest. Quomodo illius in his promissio ut impossibilis non redarguatur ab omnibus? Illi Lacedæmonios trecentos ad Pylas non sustinuerunt, sed in oculis regis tot myriades ceciderunt adversus unum agmen, quasi sagris ordinatæ. Ipse rex in Asiam nos vocat, ostendens demptis pugnis tutum secum bellum fore. Una acies contra totam Asiam instructa et trecenti Spartani prius armis Thermopylas, deinde morte occultantes, honorabilius sepulcrum, quam sint tropæa excitarunt. Ego quoque de Thebanis supplicium sumendum putavi. Accusati sunt Græcia Persis proditionis gentis suæ, et urbis mea Persicum contra Græcos assumpsit exercitum. Cum Persæ victi sunt, non modo Athenienses, sed et omnes Græci lucrum reportarunt. Utinam etiam ad Pylas occurrissimus, Lacedæmonii pro sepultura tropæum ostendant. In Xerxem hæc dico, in Xerxem, inquam, o Apollo, qui usque ad aras tuas bellum gessit, et ignem sacro tripodi tuo subjicere conatus est, per quem edis oracula. Volo regionibus de meis recte factis nomen imponi, et maria, ac flumina potius a meis tropæis, quam antiquis nominibus denominari. Objiciet aliquis, quando urbem, vel unde rescimus? Quam amplius urbem quæris, cum habeas trireme et pro nova urbe, et ductorem Apollinem. Objicit au-

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ στρατεύεσθαι A. ⁸⁹ μεγαλ. καὶ μὴ γ. ⁹⁰ καλάς A: καλῶς γ. ⁹¹ τούτους γ. ⁹² τούτοις γ. ⁹³ τῶν lbris Cæsi. ⁹⁴ καλῶς C. ⁹⁵ δ] malim δτι. ⁹⁶ τὸ ποσειδῶνος C: τοῦ Ποσειδῶνος γ. ⁹⁷ τόπον pr. C: τύπον γ. ⁹⁸ γαζόν Scaliger. ⁹⁹ παρατόμενοι C.

NOTÆ.

(40) Pallas quas condidit arces Ipsa colat. (Virg.)

tem pro moribus mare, et pro turribus insulas, et pro ornatu tropæa. Si et terminos stude cognoscere, obivit fama totum terrarum orbem, **363b** terram qua itur, mare qua navigatur. Hos Athenienses duce Themistocle consecuti sunt terminos. Postulabo a Xerxe non oleaginum ramum Palladis, sed platanum : ut duo Palladis tropæa juxta arcem videantur, contra Neptunum olea, contra Barbaros platanus.

τὸ πῦρ προσάγειν φιλονεικίσαντα, δι' ὃν ἐκίνησας φάσματα. Δοῦναι θέλω καὶ τοῖς χωρίοις ἀπὸ τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων ὀνόματα, καὶ τὰ πελάγη καὶ τοὺς ποταμούς ἀπὸ τῶν ἐμῶν τροπαίων [591 H.] μᾶλλον ἢ τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων προσαγορεύεσθαι. Πότε οὖν ἢ πότεν ἀνοικιοῦμεν τὴν πόλιν; ὑπέκρουσέ τις. Ποίαν γὰρ ἐπιζητεῖς ἐτι πόλιν, τὰς τριήρεις ἔχων, τῆς νέας πόλεως οἰκιστὴν ἔχων τὸν Πύθιον; Προβάλλεται δὲ αὐτῆς ἀντὶ μὲν τευχῶν τὴν θάλασσαν, ἀντὶ δὲ πύργων, τὰς νήσους, ἀντὶ δὲ κόσμου τὰ τροπαία. Εἰ δὲ καὶ τοὺς ὄρους αὐτῆς ἐπιζητεῖς μαθεῖν, περιελθε κύκλῳ τῷ λογισμῷ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ γῆν ὅση βατῆ, καὶ θάλατταν ὀπόση πλόιμος. ὅσοι τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐπὶ Θεμιστοκλέους οἱ ὄροι. Ἀπαιτήσω Ξέρηην ἀντὶ τοῦ θαλλοῦ τῆς Ἀθηναίων τὴν πλάτανον, ἵνα δύο βλέπῃται τῆς θεοῦ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τροπαία, κατὰ μὲν Ποσειδῶνος ὁ θαλλός, κατὰ δὲ τῶν βαρβάρων ἢ πλάτανος.

Ex Oratione militari. — Proæmium.

Non astipulor iis, qui eorum, qui memoriter solent dicere, legem reprehendunt, verum laudatoribus assentiar. Absurdum enim est cum a memoria dicendi subsidium petant oratores, contra eandem dicere. Legislator enim metum mortis orationis dignitate eximens, audaciam strenuam in periculis, omnibus iniecit. Laudis causam, mea quidem sententia, omnes communem habent : at horum virorum præ cæteris eximia est. Quidam enim dum alios laudare conantur, ut genus ac stirpem prædicent, ad majorum encomia orationem convertunt, aut patriam unde majores exsiterunt. Omnes enim qui laudantur, exteri fere fuerunt. Sed adversus hos hæc lex non vicit, sed simul Athenienses nominaverat, et hac appellatione ostendis indigenas esse. Vivebant sine armis, tela non producebant, equis uti non didicerant. Usui tamen esse docuit equos in certaminibus ac præliis. In certaminibus ramo et germine oleagino victoriam denuntiabant. Cum ramo oleæ dico, deam indicio. Hoc enim Palladis insigne existimo. Nec vero id quod hujusmodi quis dixerit, difficile est ad inveniendum : saltem ut hæc non imitans procul ab iis rebus sit, quas quidem partim pro civitate majores illic jacentium, partim vero pro universa Græcia filii parentes suos imitati, per omnem ætatem et successionem gentis fortitudinem proferentes susceperunt. Heraclidarum vero potentiam admittentes, alterius quidem injurias compescuerunt, sibi vero fortunam mutantes, totius Peloponnesi reges pro exsulibus fecerunt. Invidia autem tunc temporis in hanc urbem tria bella Doricum simul, et Bæoticum et insuper Chalcidense concitarunt. **364a** Qua igitur ratione his omnibus vis restitit? Ceciderunt Bæoti, Dores servati quiverunt; Chalcidenses omnes abducti sunt. Tria vero tunc sicut tropæa, sed illustrior est quam

βαίων ἀπαιτῆσαι δίκας ἐσπούδακα. Δῆμος, Ἑλλήνων διὰ Πέρσας τοῦχοινοῦ γένους προδοσίαν κατέγνωσται καὶ πόλις ἐμῆ Ἑπερσικὸν ἐδέξατο κατὰ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον. Κέρδος οὐκ Ἀθηναίων μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων, Πέρσαι νικώμενοι. Ἔθε καὶ εἰς Πύλας ἀπηνητήσαμεν! τροπαίον ἂν ἐδείκνυσαν νῦν ἀντὶ τοῦ τάφου Λακεδαιμόνιοι. Ἐπὶ Ξέρηην καλῶ, ἐπὶ Ξέρηην, Ἀπολλων, τὸν μέγχι τῶν ἀδύτων στρατεύσαντα, τὴν τοῖς ἱεροῖς σου τρίποσι

B [1105 R.] *Ἐκ τοῦ πολεμαρχικοῦ. — Τὸ προοίμιον.*

Ὅ τῶν ψέγουσι τὸν νόμον τῶν ἐπὶ τοῦ μνήματος εἰωθῶτων λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ἐπαινοῦσι συνθήσονται. Καὶ γὰρ ὀστοπον τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν παρ' αὐτοῦ λαβόντας, κατ' αὐτοῦ τῆ [παρὰ] τοῦ λέγειν ἐξουσίᾳ χρῆσθαι. Τὸν γὰρ ἐκ τοῦ θανάτου φόβου ὁ νομοθέτης τῆ παρὰ τοῦ λόγου τιμῆ παραμυθούμενος, ἀσπικον πᾶσι τὴν τόλμαν τὴν ὑπὲρ τῶν κινδύνων καθίστησιν. Ἡ δὲ τῶν ἐγκωμίων ἀρχὴ τῷ μὲν δοκεῖν κοινὴ πρὸς ἅπαντας, τὸ δ' ἀληθὲς τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐξαίρετος. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν σπουδάζοντες, ἵνα τὸ γένος ὑμνήσωσιν, εἰς προγόγων τινὰς εὐφημίας τὴν τοῦ λέγειν φθσιν ἀναδιθάουσιν, ἢ τὴν γῆν ὅθεν οἱ πρόγονοι τῶν ἐπαινουμένων ἐγένοντο. Πάντες γὰρ ἐπεικῶς οἱ πρόγονοι τῶν πανταχοῦ θαυμαζομένων ἐπήλυδες. Ὅ μὴν καὶ κατὰ τούτων ὁ νόμος οὕτως νενίκηκεν, ἀλλ' ὁμοῦ τε Ἀθηναίους εἰρηκας, καὶ μετὰ τῆς ἐπινομίας δηλοῖς τοῦ; αὐτόχθονας. Ἀσπίλος ἦν ὁ βίος ὀπλα τῶν κινδυνεύοντων προὔδατο. Ἴππων χρῆσιν οὐκ ἠπίστατο ἄμριζει πρώτη πρὸς ἄλλους καὶ πόλεμου χρεῖαν τὴν Ἴππων γένεσιν. Κριθείσης δὲ τῆς ἀμύλλης θαλλῶ τε καὶ κύματι, τῷ θαλλῶ τὴν ψῆφον τίθηται. Τῷ θαλλῶ δ' ὅταν εἴπω, τῆ θεῶν λέγω. Ἀθηναῖς γὰρ, οἶμαι, τὸ γνώρισμα. Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅτι τις τοιοῦτον εἶπη ἡ χαλεπὸν εὐρεῖν, ἀλλ' [οὖν] ὅπως μὴ τούτοις ἐπόμενος πόρρω τῶν πράξεων γένηται, ἅς τοῦτο μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως οἱ τῶν τῆδε καίμενων πρόγονοι, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος ἤσαντο, παῖδες πατέρας μιμούμενοι, καὶ διὰ πάσης ἡλικίας τε ὁμοῦ καὶ διαδοχῆς τοῦ γένους τὴν εὐφυχ' ἂν καταδιθάουσιν. Ἰππικίαις δὲ ὑπιδεξάμενοι τὸν μὲν ὑβρίζοντα τῆς παρανομίας ἐπαύσαν, αὐτοὺς δὲ τὴν τύχην ἀμειψάντες βασιλέας Πελοποννήσου πύσης ἀντὶ φυγάδων εἰργάσαντο. Ἐκίνησε φθόνος [592 H.] ποτὲ κατὰ τῆς πόλεως Ἀσπικὸν ὁμοῦ καὶ Βοιωτίων καὶ προσέτι Χαλκιδικίων τῶν ἀπ' Εὐβοίας

VARIAE LECTIONES.

^a ἐμῆ Ἑλληνική Wernsdorfius. ^b πλώιμος. ^c καὶ ἑαυτοῦ C. ^d μὲν om. B. ^e ἅπαν B. ^f προὔδατο ABC. ^g τε] τε ἐλάσας C. ^h τῆ θεῶν A : τὴν θεῶν C. ⁱ εἴποι B. ^j οὖν om. C. ^k ὅλης om. C. ^l φυγάδος B.

ἐκ τρίτου πόλεμον. Πῶς οὖν ἄπασι τούτοις ἡ πόλις ἀνέστη; Ἐπιπτον Βοιωτοὶ, Δωριεῖς ἡγάπων σωζόμενοι, Καλκιδεῖς ἄπαντες; ἤγοντο, τρία δὲ εἰσθήκει τρόπαια. Τῶν δὲ τροπαίων τὸ τάχος ἐστὶ λαμπρότερον· τὸ γὰρ κατ' Εὐβοίας καὶ Βοιωτῶν μίαις ἦν ἡμέρας τὸ συναμφοτέρον. Ἄλλα γὰρ ἔοικα πᾶσι τὸ μέρος; ἀποδιδόναι τῆς εὐφημίας βουλόμενος τοῖς ἄνω χρόνοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ παντὸς Ἰσοῦ γένους κατὰ τὰς μάχας πρωτεύσασιν¹⁹, οὕτε τούτοις τὴν ἀξίαν τηρεῖν τῷ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων ἐν τῶν λόγων τάχει συγχρόπτεσθαι, καὶ μήπω τούτων προσάπτεσθαι, ὧν ἡ τῶν ἀκρωμένων προσδοκία ζητούσα πάσαι ἐν Ἑπαινον ἀσφάλειν ἔοικεν ὅτι μήπω τῆς ἐπιθυμίας ἐκίπτεται. Οὐκοῦν ἐπὶ ταῦτα ἤδη λέγει τῶν πράξεων, ὅτι κοινὸν ἀπάντων, οὐδενὸς ἀν

Πέρσαι κληρον ἕνα τὴν ὑφ' ἡλίῳ πᾶσαν δεῖξαι τοῖς ὅπλοις βουλόμενοι, μικρῷ μέρει τῷ πρὸς ἐσπέραν πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν ἀπελογοῦντο. Ὡς δ' ἀφελὲς ἀπ' Ἰωνίας ὁ στόλος, καὶ πάλιν ἀποκρούσας κληθεὶ νεῶν τὸ φαινόμενον, περὶ τὰς νήσους τὰς κατ' Αἰγαίον ἐσθίζετο, [1108 R.] τὴν μὲν Ναξίων πόλιν πρὸς τὴν θάλατταν εὐθὺς μερίζεται, τῇ μὲν ἀφελὲς²¹ μετὰ τῆς ἐπινυμίας τοῦδαφος, αὐτὸς δὲ τὸ γένος; εἰς τὰς τριήρεις ἐνθέμενος· τὸν δὲ Ἐρετριέων δῆμον ὅπλων μὲν οὐκ ἔξίωσαν, ἐλάττονα Περσικοῦ πολέμου τὴν τύχην αὐτῶν νομίσαντες, χεῖρα πάντας ἀλλήλων συνεχόντες σαγηνας εἰκόνα τὴν Ἐρετριέων εἰδείξαν πόρθησιν. Ἐπεὶ δὲ καὶ Μαραθῶνος ἤψαντο, τὰ μὲν τῶν ἐπιπέπων ἠφάνιστο, ἐγνώρισαν δὲ καλῶς διὰ τῆς πείρας μαθόντες ὅσον τὸ μέσον Ἐρετριέων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως. Τότε τις καὶ κατὰ τριήρους ὅλης ναυτικῆς στρατιώτης ἐτόλμησεν· ἐπιδραμῶν γὰρ τοῖς φεύγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν Φοινίσσης νεῶς λαμβάνεται, κρείττονα δεξιᾶν ἔχειν τριήρους ὅλης οἰόμενος. Δείσαντες δὲ ὑπὲρ τῆς τριήρους οἱ βάρβαροι, μὴ δεξιᾶς Ἀττικῆς γένηται λάφυρον, πελέκει τὴν χεῖρα μερίζουσιν. Ὁ δὲ πληγὴς ἔκειτο τῆς μὲν χεῖρὸς ἀφαιρεθείς²², τῆς δὲ τριήρους ἐχόμενος. Ὡς πρῶτος τὴν Περσῶν τύχην ἀλέγχαντες; Ὡς κρείττους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νίκας νικήσαντες; Ὡς μετὰ διηγημάτων πεσόντες, ἀ μήτε πρὸ ὁμῶν μήτε μεθ' ὁμᾶς ὁ χρόνος ἤνεγκεν! Ὡς σιμνότερον τροπαίου τάφον κτησάμενοι! Ὡς τὸ Μαραθῶνος ὄνομα τοῖς ἡλίῳ δρόμοις συναποτεινόντες! Μαραθῶν μὲν ἔχει τὰ σώματα, τὰς δὲ ψυχὰς οἱ συστρατιῶται θεοί, γῆ δὲ τὸ κλέος καὶ θάλαττα. Θεμουμένου δὲ τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς πόλεως οὐδὲν τῶν πάντων ἠσυχάζεν, ἀλλὰ πᾶν αὐτῷ συνεχίειτο καὶ συνεσελετο, καθάπερ Ποσειδῶνος αὐτοῦ τινάσσοντος²³ γῆν ὁμοῦ πᾶσαν καὶ θάλατταν²⁴. Γῆ [593 H.] δὲ καὶ θάλαττα τὴν ἀλλήλων φύσιν ἠλλάττοντο. Τὰς μὲν πορθμοὶς ἐπετίθει τὴν ἡπειρον, τὰς δὲ Φοινίσσας διὰ τῶν ἰσθμῶν ἐπεμπευεν. Ὡς ὅθι τότε πάσης ἐπιπέδος κρείττονα θαύματα, ἔπος καὶ Ἐλληνισπόντω²⁵ Μυθικῆ, καὶ δι' Ἀθῶν μέσου στόλος τριηρῶν κινεῖσθαι. Ἀπελθετο δ' ὁ Ξέρξης οὐδὲ οὐρανοῦ τοῖς

A victoria celeritas. Uno die Eubœis et Bœotis tro-pæa erecta sunt. Etenim cum cupiam omnibus gloriae aliquam partem iis tribuere, qui superioribus illis temporibus pro patria, omni que populo, pugnando primas ferebant, visus sum ne his quidem satis dignam contulisse, rerum gestarum magnitudinem verborum exilitate deterendo, neque attingendo ea quorum laudem auditores pridem exspectantes indignari videntur, quod eorum fiat minime desiderio satis. Hæc igitur jam oratione tractanda. Necessitate vero parem dicendo non esse, non unis proprium criuen, sed commune omnium fuerit.

ἴτιον τῷ λόγῳ. Τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀπολείπεσθαι μέλει δίκαιον ἐγκλημα.

B Persæ totum terrarum orbem uno regno volentes includere, spe sua frustrati sunt, cum una parte Occidentalis regni cupiditatem implere non potuerint. Classis enim ex Ionia solvens, iterumque multitudine navium æquor tegens, insulasque Ægæi maris, dissipata est. Naxiorum quidem civitatem ad mare statim invadit, ubi eam urbem funditus una cum nomine diruerunt, et gentem in triremes imposuerunt. Operæ pretium non duxerunt cum Eretriensibus armis decertare, quod eorum fortunam Persico bello inferiorem putarent. Inter se manibus concertis ita invaserunt Eretrienses, ac si in sagena concluderent. Cum Marathonem attigissent, spes labefactata est. Probe enim experimento docti didicerant, quantum inter nos et Eretrienses interesset. Tum navalis quidam miles adversus integram triremem ausus est depugnare. Urgens fugientes ad mare Phœnicia, navi manus iniecit, fortiorem existimans tota navi dextram. Veriti autem Barbari, ne navis eorum Atticæ dextræ in prædam cederet, securi manum amputant: ipse vero saucius sine manu jacebat, triremem tamen mordicus tenuens. O vos primi, qui Persarum fortunam illusistis! O vos qui majora vincitis quam natura humana permittat! O qui occumbitis cum ea rerum gestarum historia, quam neque ante vos, nec post tempus tulit! O qui illustriorem nacti estis tropæo sepulturam, qui nomen Marathonis solis cursibus extenditis! Marathon tenet vestra corpora, animas ipsi dii, qui vobiscum pugnarunt, gloriam terra continet ac mare. Xerxes autem huic urbi infestus nihil intactum reliquit, sed omnia movebat et concutiebat, quasi Neptunus terram et simul mare concuteret: terra et mare suam invicem naturam permutabant. Imposuit terram fretis, et Phœnicum naves per continentem misit. Tunc omni spe majora miracula vidimus, per Hellespontum equitatus Medorum, per Athonem triremium classis iter fecit. Quin et ad cœlum usque audaciam suam Xerxes extendit, et suis prodigiosis factis transilivit a mari in ter-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ τοῖς] malim τοῖς ἐν τοῖς. ²⁰ πρωτεύσασα ζ. ²¹ ἀπ' A: ἐπ' ζ. ²² ἀφελὲς codices Himerii. Phœnicia ἰσθμῶν. ²³ ἀφαιρεθείσης A. ²⁴ τινάσσ. τὴν γῆν ζ. ²⁵ ὀλάσσων B. ²⁶ ἐλλήσποντον ζ.

ram, a terra in cœlum, inde in solem. Nam jaculans solis lumen obtexit, navigans maris naturam mutavit, iter faciens cum exercitu terræ angustiam incussit. Præterea maria triremibus cooperta; taceo exercitum naturæ numerum excedentem; omitto gentes alimentis præbendis impares, et regem ubique metum incutientem, ubinam vero esset propter copiam exercitus, ignoratum. Hujusmodi itaque tumultu, ac tanto terrore terra universa fremente, et omnibus Græciæ interitum augurantibus, hi quidem tantum commodi in calamitatibus sperabant, quantum ab ipsorum civitatibus Persæ abessent: civitas vero nostra regi omnia turbanti non cessit, nec metu rumoris, turpe quid antequam sentisceret decrevit, sed statim post primam legationem rege superior fuit. Ipse quidem servitutis poposcit conditiones: illi libertatis remiserunt. Capitale erat siquis legatis munera daret. Nihil vero omnino illos terrebat, nihil, cur virtutis obliviscerentur, efficiebat. Non Lacedæmonii jam victi, qui Græcis adeo profuerunt, ut fortiter dimicando occubuerint, non verberari fluctus, non puniti venti, et mollis contra naturam Barbarus, terrebant. O majora ausos Xerxe [contra naturam.]: O animos elementis fortiores ostendentes! O Persarum telis animo concidentibus! O duobus tropæis classem decem annorum illudentes! Vos eum qui per totum orbem et mare ivit, coegistis furtim et clementer salutem suam quærere: qui soli ostendistis **365** omnibus hominibus omnes copias virtute posse coerceri.

Sed hæc etiam silentio prætereamus, et factæ cum rege pacis recordemur, quæ hanc urbem omni tropæo illustriorem reddit, et merito. Hoc sæpe fortuna sit, sed illud, regem libenter urbi cedere spatio itineris equi unius diei, superiori mari abstinere, intra Chelidoneas, et Cyaneas naves non mittere, quomodo non sinceram undecunquæ urbi gloriam parat?

Etenim Atheniensium varia tropæa, et navales et pedestres pugnæ, et qua ratione tyrannidi omnique potentie resisterint, alias diversis temporibus pro hac gente varia certamina recipientes, nec mihi facile est recensere, nec siquis id prius aggressus sit. Quare existimo unum et idem monumentum conjungi oportere, quemadmodum qui renuntiant in stadio victores, sic et huic verbi secundum legem consecrandum esse. O qui omnem terram et mare qua iter est [victoria et] tropæis, et qua iter non est, gloria et splendore complevistis, qui soli maximis rebus gestis tempus et invidiam superastis, qui omnem terram

Α τολμήμασιν, ἀλλὰ μετῆι καὶ μετεπήδα τοῖς θαύμασιν ἀπὸ θαλάσσης ἐπ' ἠπειρον, ἀπὸ γῆς ἐπ' οὐρανὸν ἐκείθεν καὶ ἤλιον· τοῦ μὲν γὰρ τοξεύων τὸ φῶς ἀπέκρυπτεν, τῆς δὲ πλέων τὴν φύσιν ἤμειδεν, τῆς δὲ πεξεύων τὴν χρεῖαν ἤλεγχεν. Καὶ σιωπῶ πειλάγη μὲν ὑπὸ τριηρῶν κρυπτόμενα, στρατόπεδα τῆς ἀριθμοῦ φύσεως κρείττονα, ἔθνη δὲ δειπῶν δαπάνης ἤττονα, βασιλέα δὲ πανταχοῦ μὲν ὄντα τῷ φόβῳ, οὐ δὲ γῆς εἶη ²⁸, διὰ τὸ πλήθος λαμβάνοντα. Τοσοῦτον τοίνυν θορύβου γῆς ἀπάσης ἤχισαντος, καὶ κρινομένων ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος τῶν ὄλων, οἱ μὲν ἄλλοι σύμπαντες τοσοῦτον ἐν τοῖς δεινοῖς καρδαίνειν ᾗοντο ὅσον ἀπειναί Πέρσας τῶν πόλεων, οὐ μὴν καὶ ἡ πόλις εἶξε βασιλεῖ τὰ πάντα σείοντι, οὐδὲ φόβῳ τῆς φήμης αἰσχροῦ τι καὶ πρὸ τῆς πείρας ἐβούλευσεν ²⁷, ἀλλ' ἀπὸ ²⁸ τῆς πρῆσβείας πρώτης ²⁹ κρείττων βασιλέως ἐγίνετο. Ὁ μὲν τὰ τῆς δουλείας ἀπῆται σύμβολα, οἱ δὲ τὰ τῆς ἐλευθερίας ἀντίεμπον· ἦν γὰρ θάνατος ἡ τῆς πρῆσβείας ἀντίδοσις. Ἐφόβει δὲ αὐτοὺς οὐδὲν ³⁰ τῶν ἀπάντων, οὐδὲ ἐποίησεν τῆς ἀρετῆς ἐπιλανθάνεσθαι, οὐ Λακεδαιμόνιοι πίπτοντες καὶ τοσοῦτον συντελοῦντες τοῖς Ἕλλησιν ὅσον ἀνδρείως ὑπὲρ θανάτου βουλευσασθαι, οὐ μαστιζόμενα κύματα καὶ κολαζόμενα πνεύματα καὶ τρυφῶν βάρβαρος κατὰ τῆς φύσεως. Ὁ μείζονα Σέρξου τολμήσαντες ³¹! Ὁ ψυχὰς στοιχείων βεβαιότερας ἐπιδειξάμενοι! [1109 R.] Ὁ τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν οὐ καλυφθέντες ³² τὸ φρόνημα! Ὁ δύο τροπαίοις δεκαετῆ στόλον ἐλέγξαντες! Ὁ μείζονας τὸν ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα ³³ γῆν καὶ θάλατταν ἀγαπητῶς κλέψαι τὴν σωτηρίαν κατηναγκάσατε. Ὁ μόνοι δειξάντες ἀνθρώποις ³⁴ ἅπασιν ὅτι πᾶσα χεὶρ ὑπ' ἀρετῆς ἐλέγχεται.

Ἀλλὰ καὶ ταῦτα σιγῇ παρέλωμεν, καὶ τῆς εἰρήνης πρὸς βασιλέα γεγεννημένης μνημονεύσωμεν, ἡ παντὸς τροπαίου σεμνοτέραν εἶη τὴν πόλιν ἐργάζεται. Καὶ μάλα εἰκότως. Ἄ ³⁵ μὲν γὰρ καὶ τύχης ἔργον πολλάκις· τὸ δὲ ἐκόντα συγχωρῆσαι βασιλέα τῇ πόλει ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας θαλάττης ἀφέξειν ἄνω, εἶσω δὲ Χελιδονέων καὶ Κυανέων μὴ πέμψειν ὀκάδα, πῶς οὐ καθαρὰν πανταχοῦθεν τῇ πόλει προξενεῖ τὴν εὐκλειαν;

Ἀλλὰ γὰρ Ἀθηναίων τὰ μυρία τρόπαια καὶ ναυμαχίας καὶ πεζομαχίας, καὶ ὡς πρὸς ἅπασαν μὲν τυραννίδα πρὸς ἅπασαν δὲ δυναστείαν ἀντίστησαν, ἄλλοτε κατ' ἄλλους χρόνους ³⁶ ὑπὲρ τοῦ γένους μύριους ἀγῶνας ἀναδειξάμενοι, οὔτε ἐμοὶ διεξελοῖν ῥῥόδιον οὔτε εἰ τις πρότερον ἐπιχειρήσει. [594 H.] Διόπερ οἶμαι δεῖν, ὡς οἱ τοὺς ἐν τοῖς σταδίοις νικηφόρους ἀνακηρύττοντες, ἐν καὶ ταυτὸν συνθεῖναι γνώρισμα, εἶθ' οὕτω ταύτη καὶ πρὸς τὸν νόμον ἀφοσιώσασθαι. Ὁ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν, ὅση μὲν βατῆ, νίκης ³⁷ καὶ τροπαίων, ὅση δ' ἄδατος, δόξης καὶ κλέους πληρώσαντες! Ὁ μόνοι ταῖς μεγάλαις

VARIE LECTIONES.

²⁸ εἶη mg., ἦ pr. C, ἦ cæteri. ²⁷ καὶ πρὸ τῆς πείρας ἐβούλευσεν] πεποίηκεν B et rc. A. pr. enim om. ²⁸ ἀπὸ] καὶ πρὸ B et corr. A. ²⁹ πρώτης] αὐτῆς B et corr. A. ³⁰ οὐδὲν c. ³¹ post tolmēsanτες cum ABC omisi κατὰ τῆς φύσεως. ³² καμφοθέντες c. ³³ ἰόντα Scaliger: libri ἰδόντα. ³⁴ ἀνθρώποις om. C. ³⁵ libri ai. ³⁶ κατ' ἄλλους χρόνους] fortasse lege: idum κατ' ἄλλων. ³⁷ νίκης om. C et pr. A.

πράξει χρόνον καὶ φθόνον νικήσαντες! Ὡ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν οὐ στήλαις ἀλλὰ τροπαίοις μετρήσαντες! Εἰρηται καὶ μοι τῆς μὲν ὑποθέσεως ἴσως ἔλαττον, τῶν δὲ πολλῶν οὐκ ἔλάττονα. Λέγεται δὲ εὐφύμῳ βοῆ προσηχῆσαντας πανδημαὶ πάντας ³⁸ τῷ Ἐκ τοῦ Ἀρσοπαρτικῆ ἢ ἐλευθερωτικῆ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Ρουφίνου ³⁹. — Τὸ Προόμιον.

Ἄνδρες οἱ καὶ θεοὶ ὑπὲρ νίκης πάλαι καὶ νῦν Ἀθηναίοις ὑπὲρ ἐλευθερίας δικάζοντες. Οὐκοῦν τῷ νόμῳ πειθόμενοι τὰ τῆς χρείας μόνης [φθέγγομαι] βήματα. Ἐγὼ καὶ σοφιστὴς ἐγενόμην παρ' ὑμῖν καὶ πατήρ. Εἰ σοφιστὴς δεξιός, ὑμεῖς ἐπίστασθε· λέγω γὰρ αἶτι, καὶ τὴν ἐμὴν πολιτείαν ἔχει τὰ θεάτρα· εἰ πατήρ Ἀττικὸς, ἢ παρούσα δείκνυσι πρόφασιν· οὐ γὰρ ἀνέχομαι τὸν Ἀθηναίων παῖδα μὴ προσαγορεύειν ἐλεύθερον. Πιστεύω καὶ πρὸ ἤθους τὴν ἐλευθερίαν τῷ παιδί. Ἐμὸς ἐστίν, Ἀθηναῖός ἐστι, πόλει καὶ πλεόν τιμώσης τὸ κοινὸν γῆρας ἢ τὸ τῶν πατέρων ἕτεροι. Οὗτός ἐστιν ἐκ Πλουτάρχου, δι' οὗ πάντας ὑμεῖς παιδεύετε· οὗτος ἐκ Μινουκιανοῦ τοῦ διὰ τῆς αὐτοῦ φωνῆς πολλοὺς πολλὰκις ἐλευθερώσαντος. Τὸν ἐκ Νικαγόρου προσηγάγον ὑμῖν, τὸν ἐξ ἔμαυτοῦ. Σοφιστῶν ὑμῖν καὶ φιλοσόφων λέγω καταλόγον. Ἀττικὴν ὄντως εὐγένειαν. Ἀφῆκα πολλὰκις τὰ τοῦ σοφιστοῦ φωνάς, νῦν τὰς τοῦ πατρὸς ἀφίημι. Ἐδώκατέ μοι παῖδα δι' Ἀττικῆ γένους· λάβετε τοῦτον καὶ διὰ τῆς ψήφου ⁴⁰ τῆς ὑμετέρας ἐλεύθερον. Οὐκοῦν ἀρετὴ μοι τῆ ψήφῳ τὸν παῖδα, καὶ φωνὴν ἐλευθερίῳ συνεπηχῆσατε, ἵνα ὡς Ἀθηναῖος (ἴσον γὰρ εἰπεῖν ἐλεύθερος) καὶ λέγῃ καὶ γράφῃ παρ' ὑμῖν, καὶ οἱ θεοὶ βούλωνται, καὶ πολιτεύεται.

[1112 R.] Ἐκ τῆς μονοφθίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν ⁴¹ Ρουφίνου. — Τὸ Προόμιον.

Ἄδικῳ μὲν ὄλωσθε φθεγγόμενοι Ρουφίνου κειμένου, κλῆν εἰ ⁴² τῷ δαίμονι τετήρημαι πρὸς μόνην τὴν μονοφθίαν τοῦ δράματος. Φθέγγομαι γε θυμῷ· οὐ γὰρ μοι θέμις μὴ καὶ λόγῳ θρηγῆσαι τὸν αὐτῶν τῶν λόγων ἔκγονον. Ἦγνῶσιν δὲ ἄρα ὁ δειλαῖος ἀντὶ μὲν λουτρῶν ἀνιστάς σοι τάφους, ἀντὶ δὲ οἰκιῶν τύμβους καὶ χύματα, ἀντὶ δὲ πλοῦτου καὶ χλιδῆς τραγικώτατα δῶρα τῶν ἐν ἀνθρώποις, ἐντάφια. Ἐδημαγωγίαις ἄρει τὰ [595 H.] πρῶτα φθεγγόμενος, ἀνήρτησο πᾶσαν τὴν ὑφ' ἥλιον τοῖς ἀσήμεσι ἔτι κνυζήμασιν. Ἐπειθε Περικλῆς, ἀλλὰ μετὰ Ἀναξαγόραν δημηγόρος· οὐ δὲ ἤσθα δημηγόρος ἐκ μέσων σπαργάνων. Εἶπεν Ἀλκιβιάδης δλον τὸ θεάτρον, ἀλλ' ἀκμάζων ἤδη τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡλικίαν μειρακούμενος· οὐ δὲ ἔτι τῷ μασθῷ ⁴³ καὶ τῷ γάλακτι προσκαίμενος.

Ὡ πάθος τῆς Αἰσχύλου μεγαλοφωνίας ἀξιον! Ἡρακλεῖ μὲν ἔδεξε πολλῆς περιόδου καὶ τῶν ἀθλων, αἶμα, τῶν δώδεκα, ἵνα μάρτυρας τῆς ἀρετῆς τὴν ὑφ' ἥλιον πᾶσαν κτήσαιτο· οὐ δὲ εἴσω τοῦ κύκλου

A non columnis, sed tropæis dimensi estis. Dixi forsitan minus quam causa exigebat, non tamen minus quam alii plurimi. Reliquum est, ut postquam omnes acclamarint memorix, sic omnes discedant.

μνήματι, οὕτω τῆς τιμῆς ἀπαλλάττεσθαι.

Ex *Areopagetica*, seu qua *Rufinum filium suum liberali causa manu asserit*. — *Proœmium*

Viri qui olim de victoriis cum diis decertabatis, et nunc cum Atheniensibus de libertate. Igitur legibus obtemperans ea solum dico, quæ necessaria. Ego et pater apud vos sophistæ fuimus, et num argutus fuerim, vos novistis (hoc enim frequenter usurpo, et meam institutionem theatra loquuntur) num Atticus pater fuerit, hæc declarat oratio. Nolo enim Atheniensium sobolem liberam non appellare. Libertatem etiam ante pubertatem filio committo. Meus est, Atheniensis est, donum est publicum civitati plus cæteris honoratæ. Ille enim est Plutarchi, quo vos omnes magistro utimini, hic Minuciani, qui sua voce **365** plurimos persæpe liberos fecit, hunc Nicagoræ filium vobis adduximus, et hanc meam prolem. Sophistarum vobis, philosophorumque recenseo seriem, decus sane Atticæ. Omisi sæpe sophistarum nomina, nunc patris omitto. Dedistis filium mihi, quoniam Atheniensis est, accipite jam eundem vestra sententia liberum. redditum. Quare dimittite mihi vestro decreto filium, et dein vocem illam liberalem, seu vindicias secundum libertatem acclamante, ut tanquam Atheniensis (quod est ac si dicere in C liber) apud vos et dicat, et scribat, et, si dii velint, etiam in Republica honores assequatur.

E *funebri laudatione*, quam in filium eundem *Rufinum habuit*. — *Proœmium*.

Quod jam mortuo Rufino verba facere incipere facio inique, nisi a numine quodam ad monodiam dramatis servatus sim: loquar tamen. Non enim mihi fas est oratione illum non deplorare horum eloquentiæ studiorum alumnium. Nesciebam itaque infelix pro balneis me tibi sepulcrum, pro domibus bustum, et tumulum, pro divitiis et voluptate funeralia, quæ hominibus omnium tristissima sunt, erigere. Dixisti, primo nuper ad populum perorans: omnem quæ sub sole est terram indecoris meis verbis implebo. Persuasit aliquando Pericles, sed postquam ab Anaxagora (41) factus esset orator, tu orator e cunabulis exstitisti. Alcibiades totum suggestum occupavit, sed in flore juventutis, et ætate adolescentiæ. [At tu etiamnum uberibus et lacte nutritus.]

O dolor Æschyli dignus cothurno! Herculem terras pervagari, oportuit et 12 adeo labores subire, ut terrarum orbem veluti virtutis suæ testem relinqueret. Tu vero intra tuos commoratus terminos,

VARIÆ LECTIONES.

³⁸ πάντας exprungit A, om. C. ³⁹ τοῦ Ρουφίνου] ροφίνου B. ⁴⁰ τῆς ψήφου add. A. ⁴¹ αὐτὸν υἱὸν] υἱὸν αὐτοῦ B. ⁴² εἰ] ἐν AC. ⁴³ μασθῷ C.

NOTÆ.

(41) Valer. Max. lib. v cxiir.

egregie factis Herculis columnas nobis superasti. A Quod, quæso, numen auream cæsariem familiæ detondit meæ (42)? quis gloriæ meæ splendorem extinxit? quænam furiam genarum ruborem, blandum jucundumque vultus tui risum eripuit? Qua ratione, heu me, passus es, o Liber, e delubris tuis sacrum diripi juvenem? Commune hoc adversum te meamque familiam Erinnyes tropæum fixerunt. Cur ei thalamum nuptialem inferiorem non apparavi, quandoquidem superiorem ei Parce inviderunt. Item, quibus quam tristibus servatus sum luctuosis sermonibus! **366a** Omnia cum orationum argumenta tractarim, unum luctus semper declinavi; nesciebam enim me meis lamentis servari. Jam pridem cogitabas tuum hinc discessum, jam pridem aliis, qui poterant, conjiciendum reliquisti, quod hac sorte melior esses. O qui antea ætatis terminos virtutum dotibus transisti, jam vero morte commutasti! [qui fraterno amore etiam Dioscuros superasti. Illi quidem pro Helena bellum gesserunt, raptum tamen prohibuerunt. Tu vero fratris tui germani custos omni muro eras fortior, tu omnibus morbis solo animi robore semper restitisti. Improbus fortasse dæmon, et crudelis ideo tecum contendit, et multis præliis superatus tandem aliquando clandestinis et fallacibus machinis te prostravit. Neque vero cessisti ad extrema usque dæmoni, ut possumus audire, sed corpore licet cesseris, animo non cessisti. Verum strangulavit ille, perque vim abstulit; tu vero in ipso laqueo animam agebas, amabilem tibi nutricem voce inclamans, donec te omni ope destitutum, sic laqueo conclusit. Noverat enim quod sæpe victus, patre præsentate et juvante, discesserat. Viceras et obstinatos immobilesque judicium animos: et tum primum severum illum concessum risisse apparuit. Desiderio tui mentes illas flexisti, quas illi ipsi iudicio disceptantes flectere nequieverunt. Occusisti jam mihi morte portas urbis, oclusisti Eleusina. Qua ratione Minervæ sacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitavit? Quomodo deum patrium colam pater ob filium contristatus? O audaces sermones! Jacet Rufinus, et vos adhuc floretis? O infelix lingua, Musarum prius instrumentum, nunc vero turpis dæmonis! D O qui clarius Lucifero splenduidisti! qui lætissimum mihi tum diem ostendisti, cum te primum sol conspexit! Jam vero rursus tristissimum, quo acerbum illum, et tragicum nuntium percepi! O qualem casum pro hac spe, o dæmon, mihi destinasti! Defleo jam quem Minuciano vehementiorem, Nicagora graviorem, Plutarcho eloquentiorem, Musonio sapientiorem, Sexto fortiorem, et omnibus denique

μένων υπερβίβης τὰς στήλας ἡμῖν τὰς Ἡρακλείου τοῖς θαύμασι. Τίς ἀπέκειρε δαίμων τῆς ἐμῆς ἐστίας τὸν χρυσοῦν βόστρυχον; τίς τὸν πυρσὸν τῆς ἐμῆς δόξης ἐσθεσε; τίς Ἐρινύων ἡ τὸ παρεῖων Ἐρευθος καὶ τὸ προσήγνης καὶ ἡδὺ μεδίλαμα τῶν ὧν προσώπων ἐσύλησεν; Οἴμοι, Διόνυσσε! πῶς ἤνεγκας ἐκ τοῦ σοῦ τεμένους παῖδα τὸν ἑρὸν ἀρπαζόμενον; κοινὸν ἔστηκε κατὰ σοῦ καὶ τῆς ἐμῆς ἐστίας Ἐρινύσι τοῦτο τὸ ἔτρόπαιον. Τί δὲ οὐχ ἠτολμαζόν αὐτῶ τὸν κάτω θάλαμον, ἐπειδὴ τὰς ἀνω παστάδας Ἐρινύων φθόνος ἐξήρπασεν; οἷαις μονωδίαις τετήρημαι; πάσας ὑποθέσεις τολμήσας λόγων μόνους τοὺς θρήνους ἐξέκλινον. Ἐλάνθανον δὲ ἄρα τοῖς ἐμαυτοῦ θρήνοις τηρούμενος. Πόρρωθεν ἄρα ἐμμελέτησας ἡ τὴν ἐνθόνδε ἀναχώρησιν, πόρρωθεν ἐδίδως τοῖς δυναμένοις τεκμηρῶσθαι ὅτι κρείττων ἄρα ἦσθα τῆς τῆδε ἡλικίας. Ὡς πρότερον τοὺς τῆς ἡλικίας ἄρουσ τῆ τῶν ἀρετῶν κτήσει, νυνὶ δὲ τῶ θανάτῳ παραμειψόμενος! ὦ φιλαδελφία νικήσας τὰ Διοσκούρων ἐγκώμια! Οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ Ἑλένης ἐστράτευον, τὴν δὲ ἀρπαγὴν οὐκ ἐκώλυσαν· σὺ δὲ φύλαξ τῆς αὐτοῦ ἀδελφοῦ ἦσθα παντὸς τείχους ὀχυρώτερος. Σὺ δὲ πρὸς πάσας νότους ἔστης ἀεὶ μὴνψ τῆς ψυχῆς παραστήματι. Ἐφιλονείχησέ σοι διὰ τοῦτο ἴσως ὁ πονηρὸς δαίμων καὶ ἄγγριος, καὶ πολλὰς ἠτηθηθεὶς μάχας ὄψε ποτε λαθραῖα κατέσεισε μηχανήματι. Εἶξας δὲ οὐδὲ ἄχρι τῶν ἐσχάτων, ὡς ἔστιν ἀκούειν, τῶ δαίμονι, ἀλλὰ παραχωρῶν τοῦ σώματος τοῦ φρονήματος οὐ παρεχώρησας. Ἄλλ' ὁ μὲν ἤγγχε καὶ ἐβιάζετο, σὺ δὲ ἐκ μέσου τοῦ βρόχου διετέλεις τὴν φιλίην σοι τιθῆναι ἀνασθεγγόμενος, ἕως πάσης σε συμμαχίας ποιήσας ἔρημον, οὕτω προσήγε τὸν βρόχον. Ἥξει γὰρ ὡς πολλὰκις ἠτηθηθεὶς ἀπῆλθε τοῦ πατρὸς παρόντος καὶ συνασπίζοντος. Ἐνίκησας καὶ τοῦ δικαστηρίου τὸ στεγανόν τε καὶ ἀτρεπτόν· ὤφθη τότε μειδίωσαν πρῶτον τὸ σύννον ἀεὶ συνέδριον· εἰς πόθον ψυχὰς ἐκίνησας, [1113 R.] ἃς οὐκ ἐκίνησαν οὐδὲ θεοὶ δικάζόμενοι. Ἀπέκλεισάς μοι τὴν θανάτῳ τὰς τοῦ ἄστεως πόλιν, ἀπέκλεισάς μοι τὴν Ἐλευσίνα. Πῶς Ἀθηναῖα θύσω, ἢ τὴν Γοργόνα κατὰ τοῦ δαίμονος ὑπὲρ σοῦ, παιδίον, οὐκ ἔσεισε; πῶς τῶ πατρὶος προσεύξομαι, πατὴρ ἐπὶ παιδίῳ λυπούμενος; Ὡς τολμηροὶ [596 H.] λόγοι! κεῖται Ῥουφίνος· ὑμεῖς δὲ ἐτι νεανιεύεσθε. Ὡς δυστυχῆς γλῶττα, ὦ πρότερον μὲν ὄργανον Μουσῶν, νυνὶ δὲ ἀμούσου δαίμονος! Ὡς λάμψας ἐσφόρου ταχύτερον! ὦ πασῶν μὲν δείξας ἐμοὶ φαιδροτέραν ἡμέραν, ὅτε σε εἶδε πρῶτον ὁ ἥλιος, πασῶν δὲ ἀφεργαστάτην αὐτὸν κάλιν, ἀψ' ἧς τὴν δυστυχῆ καὶ τραγικὴν φήμην κεκόμισμαι! Οἷαν τύχην ἀνὸ οἶων ἐλπιδῶν ὁ δαίμων μου κατεψέφισται! Ἰθρηγῶ νῦν ὄν δεινότερον ἤλπισα Μινουκιανοῦ φεβέγασθαι, σεμνότερον δὲ Νικαγόρου, Πλουτάρχου δὲ εὐγλωττότερον, Μουσωνίου δὲ φιλο-

VARIAE LECTIONES.

ἄ Ἐρινύων ζ. ἄ τὸ om. A. ἄ ἐμμελέτησας C: ἐμμελετήσας ζ. ἄ ἐβιάζετο B. ἄ τῆδε mg.: τ. ὕδε ζ. ἄ νῦν A. ἄ ἤγγχε B: εἶχε ζ. ἄ τιθῆναι pr. A, τῆθῆναι C, τῆθῶν B. ἄ ἄστεος ζ. ἄ ὦ om. A.

NOTÆ.

(42) Virg. lib. iv, vers. 689 *Æneid*, *Nondum isti Proserpina crinem,...* ex Euripidis *Alcestide*.

σοφώτερον, Σέξτου δὲ καρτερικώτερον, πάντων δ' ἄλλων ἡμεῶν προγόνων λαμπρότερον τε καὶ κρείττονα ⁵⁴. Αὐτὸς μὲν γὰρ παρεχώρουν ἔτι κουρίζοντι σοὶ τὰ νικητήρ.α, καὶ τοὺς σοὺς λόγους τῶν ἡμεῶν λόγων ἡγούμενη κρείττονας. Προύκρινον τῶν σπουδασμάτων τὰ ἐκ ψελλίσματα. Ἄλλα ταῦτα πάντα ἡμοῦ συλήσας· ὁ δαίμων οἴχεται, ἡμῶν δὲ ἀφῆκεν ἀντὶ σοῦ θρήνους καὶ δάκρυα. Κοσμήσω σε καὶ ἐπιταφίους ἀγῶσι, καὶ παραδώσω τῷ χρόνῳ τὸ σὸν ἄστυ, καὶ γενήσομαι τοῦ δαίμονος κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ μέρος φιλονεϊκό-τερος ἵνα ἔχη μὲν ἕκαστος τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ὁ οὐρανός, τὴν δὲ δόξαν ἅπαντες ἀνθρώποι.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβήρον ἐπιθαλαμίου. — Ἐκ τῆς προθεωρίας.

Ἰσως μὲν ἂν τῷ περιεργῶν εἶναι δόξειε τὸ πρὸ τῶν ἐπιθαλαμίων τεχνολογεῖν· ὅπου γὰρ Ὑμέναιος· καὶ χοροὶ καὶ ποιητικῆς αὐτονομίας ἄδεια, τίς ἐνταῦθα τέχνης καιρὸς; Ἐπεὶ δὲ χρὴ τὸν ἐπιστήμονα καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις μηδὲν ἀνευ τέχνης ποιεῖν, βραχεία καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ἄξιον. Ἔστω τοίνυν ὁ ἄριστος ἐπιθαλαμίων κανὼν τὸ τὴν μὲν λέξιν πρὸς τοὺς ποιητὰς ἔρξιν, τὰ πράγματα δὲ πρὸς τὴν χρείαν, τὸ δὲ μέτρον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Ὡν εἰ πάντων ὁ λόγος ἐστόχασται, σαφέστερον δεῖξει τὸ σύγγραμμα.

Τὸ Προοίμιον τοῦ ἐπιθαλαμίου.

Ἀπόλλωνά φασι μετὰ τὰς μεγάλας νίκας, ἀ- κλήττων τὴν λύραν ἤρατο, καὶ κατὰ παστάδων ἠχῆσαι μέλος γαμήλιον. Ἄγει καὶ Ἀφροδίτην ἐφ' ἄρμα Χαρίτων, καὶ χορὸν Ἐρώτων συμπαίστορα. Καὶ τῆς μὲν ὑακινθῶ τὰς κόμας σφιγξάσα, πλὴν ὅσαι μετώπων ⁵⁵ μερίζονται, τὰς λοιπὰς ταῖς αὐραῖς ἀφῆκεν ὑπέκυμαίνεσθαι, εἰ κλήττοιεν· τῶν δὲ τὰ πτερὰ καὶ τοὺς βοστρύχους χρυσῷ κοσμήσασα πρὸ τοῦ δίφρου σπειροῦσθαι ⁵⁶ πολιτεύοντα καὶ ⁵⁷ δῆδα κινουῦντα· ⁵⁸ μετάρσιον. Ἐπεὶ δὲ Πέλοπα οἱ τῆς Ἰπποδαμείας πόθοι [597 R.] Ἔρωτι καὶ Ἀφροδίτῃ λατρεύειν ἔπεισαν, τότε καὶ ὁ Ἀπόλλων τὸν τῶν Νηρηίδων χορὸν ἀθροίσας Ἰστέρι μὲν αὐτῷ κατ' ἄκρας ἡῶνος τὸν θάλαμον· κύμα δὲ ἦν, οἶμαι, ὁ θάλαμος πορφυροῦν ⁵⁹ τε καὶ μετάρσιον, ὑπὲρ τοῦ λέγους κυρτούμενον, ἵνα παστάδα μιμησθῆται. Ἦν θεὸς καὶ φύσις· καὶ ὁ μὲν ἰδεῖτο γονῆς, ἡ δὲ τοῦ κυττακεῖν μέλλοντος. [1116 R.] Ἴνα δὲ ταῦτα ἄρξῃται, θάλαμος τῷ παντὶ τὸ πᾶν ἐγένετο. Ἐκ δὲ δὴ τῶν γάμων τούτων οὐρανὸς γεννᾶται καὶ ἥλιος, ἔτι δὲ ἀστρων χορὸς, σελήνης φέγγος, καὶ διπλοὶ πόλοι, περὶ οὓς ἡ πρώτη γένεσις τῶν πρώτων τοῦ θεοῦ γάμων ἐλίττεται. Δευτέρους δὲ μετὰ τούτους γάμους Ὀκεανὸς καὶ Τηθύος ἡ φύσις ἰδεῖται ⁶⁰, ἀφ' ὧν ἀνίσχουσι μὲν ποταμοὶ καὶ λίμναι, ἔτι δὲ κρήναι καὶ πηγαὶ καὶ φρέατα καὶ ἡ πάντων μήτηρ ναμάτων θάλασσα, τίττεται δὲ καὶ φυτὰ καὶ ζῷα, καὶ γῆ οἰκείται, καὶ τὸ νηχόμενον λαμβάνει

A superioribus illustriorem ³⁶⁶ melioremque speraveram oratorum. Ego ipse victoriam tibi adhuc juveni concedebam, tuamque orationem mea splendidiorem longe arbitrabar, et balbutiente te de studiorum ratione præjudicavi, sed hæc omnia tibi dæmon auferens effugit, et mihi dolorem lacrymasque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus et posteritati nomen tradam tuum, et hæc saltem parte dæmonem vincam, ut ille quidem corpus habeat, animam astra, omnes homines famam.

Ex Epithalamio ad Severum. — Ex præfatione.

Operæ pretium forsitan visum non fuerit, autē epithalamia artificiosa dicere. Nam ubi Hymenæus, chori, poeticæque libertatis licentia est, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipsis sine arte nihil peritum facere oporteat, breviter de his loqui visum. Sit igitur hæc optima epithalamiorum norma, considerare verba, ut in poeticis solet, rem ut in chria, modulum, pro argumenti ratione. Quibus omnibus si accesserit oratio, apertiore contextum reddet.

Epithalamii Proœmium.

Ferunt Apollinem post clarissimas victorias, quas feriendo lyram adamavit, ad thalamos conjugale cecinisse melos. Venerem etiam in curru Gratiarum et Amorum chorum colludentem ducit, et crines flore hyacintho constringens (43), præter eos qui fronte dividuntur, reliquos vento spargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum vero alas et cæsariem auro vestiens, ante currum mimit ministrantes, et altas quotientes faces. Cum vero Pelopi persuasisset amor Hippodamiæ (44), ut Cupidini et Veneri serviret, tum etiam Apollo collecto Nereidum choro, in summo littore illi thalamum statuit, cujus vicem unda dense agitata, et sublimis in lecti morem flexa, ita ut thorum imitaretur implebat. Erant illic deus et natura: ille quidem fetu indigebat, hæc vero quæ pareret. Ut autem hæc inchoarentur, omnia omnibus pro thalamo erant. Ex his utique nuptiis cælum (45) et sol generata sunt, astrorum cætus, lunæ splendor, uterque polus, circum ³⁶⁷ quos primus primarum nuptiarum Dei ortus volviitur. Secundum deinde connubium Oceani, et Teihyos natura [monstravit] a quibus nati fluvii et lacus, scaturigines, et fontes, putei, omniumque aquarum caput mare; hic autem natæ plantæ, et animalia; hinc terra incolitur; hinc pisces assumit mare; hinc alia penetrabilis aer. Postremo vero connubium ipsum

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁴ κρείττον ζ. ⁵⁵ μετώπων B. ⁵⁶ σπίνδει A. ⁵⁷ καὶ om. A. ⁵⁸ δῆδα κινουῦντα;] διακινουῦντα C. ⁵⁹ πορφυροῦν ζ. ⁶⁰ ἰδεῖται om. pr. C.

NOTÆ.

(15) *Quædam jocus circumlolet: et cupido.*
(Horat. Od. II, et Lamb.)

(44) Pindarus Od. I, Olymp.
(45) Hesiod. in Theogon.

hominem contemplatorem divinarum, terrenarum A vero opificem rerum produxit (hominem enim ter-
ra esse filium, et Atticam partus dolore quasi dis-
ruptam tale germen produxisse, ludicra Atticæ
venustatis fabula conflavit). Quinetiam Venerem
ipsam in mari latitantem, fractis partu fluctibus,
Soli splendentem eadem nuptiæ exhibuerunt. Si
et fluviorum amores dicere inciperem, magnus se
dicendi campus offerret. Nam diligere omnes ipsum
mare videntur, ideoque in illud citato cursu et fon-
tibus deferri [quasi inter se mutuo ut amicam co-
nantur amplecti].

Hoc vero fervet, ac delectatur in morem lecti sinua-
tum; quasi contra alios fluvios exultans, quod solo
Neptuni amore teneatur. Sic flumina æqualiter orien-
tia et æqualiter a simili origine deducta, communio-
nem dilexerunt. Fertur olim Olympias Alexandri
partu felix, Cabiron mysteria in Samothracia, per-
agendo, vidisse rem divinam agens Philippum
etiannum juvenem, et videndo amore captam, et
quasi nuptiarum vota in sacris fecisse. Sponsa au-
tem generis stirpem referebat ad Thraciæ quidem
indigenas, sed qui a regibus ortum trahebant.
Florent perinde ut verni calices, ut uvæ ejusque
agri, quæ uno tempore, et florent, et avelluntur,
temperantes ambo, faciles moribus, solis op-
eribus naturalibus a se invicem sejuncti. Hæc
artem Minervæ lanificium, ille laboribus Mer-
curii venustatem consecutus est; hæc de radio,
ille de sermone sollicitus. Ille quidem adhuc ado-
lescens, primam ætatis lanuginem producit, hæc
vero nubilus redditur. Cupidines e rosis 367b
corollas nectentes, quas e Veneris decerpunt, cum
libet, hortis, thalamo suspendunt. Suada, Deside-
rium, et Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt.
Cupido insidet oculis, inde mirabiliter resplendens.
Desiderium genas rubicundiores reddit, quam
rosarum calices natura, quando verno tempore sub
initio apertæ summis foliis rubescunt. Suada in
labiis tuis habitans, gratiam suam cum verbis in-
stillat. In capite plurima efflorescit flava coma, et
in fronte divisa. Etenim si ego natus poeta essem,
ut libere de sponsa loquerer juxta thalamum con-
sistens, Fortunæ et cupidinibus, et generalibus diis
vota facerem, his ut ad extremum usque sagittas
vibrarent, illi ut vitam daret; tertiis denique, ut
legitimæ prolis generationem largirentur, ut una
cum scypho nuptiali et curam de natalitiis adhibe-
remus.

Ολίους προσεύξομαι, τοῖς μὲν τοφεύειν εἰς τέλος, τῇ δὲ δίδουαι βίον, τοῖς δὲ παιδῶν γνησίων γένεσιν, ἕνα τῷ
γαμηλίῳ κρατῆρι καὶ τὴν γενέθλιον σπονδὴν 77 συνάψωμεν.

θάλασσα 61, καὶ ἀήρ ἐφάνη πετρῶ πορευσίμος 62.
Τὸν δὲ θεωρῶν μὲν τῶν θείων, ἐργάτην δὲ τῶν ἐπὶ
γῆς πραγμάτων ἀνθρωπῶν ὑστατον ὁ γάμος ἐγέννησε
(τὸ γὰρ γῆς παῖδα γενέσθαι ἀνθρωπῶν, καὶ τὴν
Ἄττικὴν βραγείσαν ὠδίνα τοσοῦτον βλαστῆσαι βλάστη-
μα, μῦθος ἐστὶν Ἀττικῆς χάριτος παίγνιον). Οὗτος καὶ
τὴν Ἀφροδίτην αὐτὴν κατὰ θάλασσαν λαυθάνουσαν,
ρήξας τῷ τόκῳ τὰ κύματα, εἰδειξεν ἡλίῳ μαρμαί-
ρουσαν. Τοῖς δὲ ποταμῶν ἔρωτας εἰ λέγειν ἐθέ-
λοιμι 63, μυρίος ἂν ποταμῶν ἐπιβῆροι 64 ὄχλος τῷ
λόγῳ. Πάντες γάρ μοι δοκοῦσι θαλάττης ἐρᾶν, καὶ
διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτὴν ἐκ πηγῶν πολλῶν τῷ τάχει κο-
μιζέσθαι, ὡς περ ἄλλος πρὸ ἄλλου 65 τὴν ἐρωμένην
θέλων ἀσπάσασθαι.

Ὁ δὲ κυμαίνει καὶ τέρπεται πορφύρων τε καὶ εἰς
B παστάδα κυρτούμενος, ὡς περ, οἶμαι, φρονῶν κατὰ
ποταμῶν τῶν ἄλλων, ἔτι δὴ μόνος τοῖς 66 Ποσειδῶ-
νος πόθους πεπιπτευται. Οὕτω καὶ οὕτοι, φύντες ἴσω
καὶ ἐκτραφέντες ὁμοίως, ἀπ' ἴσων ἀπάντων τῆς κοι-
νωνίας ἠράσθησαν. Λέγεται ποτε καὶ Ὀλυμπιάδα
τὴν ἐπὶ τοῖς Ἀλεξάνδρου τόκοις εὐδαίμονα, ὀργιέ-
ζουσαν τὰ Καβείρων ἐν Σαμοθράκῃ μυστήρια, ἰδεῖν
κατὰ τὴν τελετὴν τὸν Φιλιπποῦ (ἦν δὲ 67 ὀπηγήτης
ἔτι), ἰδοῦσάν τε ἐρασθῆναι τοῦ νεανίσκου καὶ ὁμολο-
γῆσαι τὸν γάμον, προτελεία τε ποιησαμένην τοῦ γα-
μηλίου πυρὸς τὰ μυστήρια. Γένος δὲ τῇ νύμφῃ Θρα-
κῶν τὰ πρῶτα, αὐτόχθονες, οἶμαι, τινὲς 68 καὶ εἰς
βασιλεῖους τύχας τὰς ἄνω ῥίξας ἀναδιδάζοντες.
C Ἀκμάζουσι μὲν γὰρ ἐπ' ἴσῃ ὡς περ ἔαρῖναι κάλυ-
κες ἀφ' ἐνὸς λειμῶνος ἢ 69 βότρυες, αἱ καθ' ἕνα καὶ
σχίζονται. Σώφρονες ἄμφω, δεξιὸν τὸν τρόπον, μὴ-
νοῖς τοῖς ἐργοῖς τοῖς κατὰ φύσιν σχιζόμενοι. Ἡ μὲν
γὰρ ταλασίαν τὴν Ἀθηνᾶς τέχνην, ὁ δὲ τοῖς πόνοις
τὴν Ἑρμοῦ χάριν κεκάρπυται· καὶ τῇ μὲν κερκίς,
τῷ δὲ λόγος μέλει. Ὁ μὲν ὀπηγήτης ἔτι, πρωτερον
τῆς ἡλικίας βλαστήσας Ἴουλον· ἢ δὲ ἀκμάζει [598
H.] πρὸς γάμον. Ἐρωτες δὲ βόδων στεφάνους πλε-
ξάμενοι, οὐς ἐξ Ἀφροδίτης κήπων, ὅταν θέλωσι, δρέ-
πονται, τὴν παστάδα πᾶσαν ἀνάπτουσι. Πειθῶ δὲ καὶ
Πόθοι καὶ Ἰμερος τὸ ὄν 70 κάλλος ἅπαν ἐνείμαντο,
ὁ μὲν ἐφιζάνων τοῖς 71 ἄμασι, κάλειθεν ἐκπυρσεύων
ἀμήχανον· οἱ δὲ τὰς παρεῖας αἰδοὶ φοινίσσοντες
πλέον ἢ τὰς τῶν βόδων ἢ φύσις κάλυκας, ὅταν ἡρι-
ναῖς ὤραις ὑπὸ τῆς ἀκμῆς σχιζόμενοι πετάλοις
D ἄκραις 72 ἐρεῦθωνται. Πειθῶ δὲ 73 κατὰ τῶν χειλέων
σκηνώσασα τὴν ἑαυτῆς χάριν συναποστάζει τοῖς ῥή-
μασιν. Ἐπανθεῖ δὲ τῇ κεφαλῇ πολὺς ὁ βόστρυχος,
πορφύρων τε καὶ κατὰ μέτωπον σχιζόμενος. Ἄλλ'
εἰ 74 γὰρ ἐγὼ ποιητικὸς τὴν φύσιν, ὥστε ἀφείναι
κατὰ τῆς νύμφης γλῶτταν 75 αὐτόνομον. Ἐγὼ δὲ 76
στὰς παρ' αὐτὸν τὸν θάλαμον Τύχη καὶ Ἐρωσι γενε-
στοῦ παρ' αὐτὸν τὸν θάλαμον Τύχη καὶ Ἐρωσι γενε-

VARIE LECTIONES.

61 θάλαττα ζ. 62 πετρῶ πορευσίμος C: πετροπορευσίμος ζ. 63 ἐθέλοιμι μυρίους μυρίος ζ. 64 ἐπιβ-
ρέουσι A. 65 πρὸ ἄλλου] libri πρὸς ἄλλον. 66 τοῖς — πόθους codices Himerii: Photiani τοῦ — πόθου.
67 δὲ add. A. 68 τινὲς om. A. 69 ἢ add. codices Himerii. 70 ὄν A: σὸς ζ. 71 τοῖς A: σοῖς ζ.
72 ἀκραις ζ. 73 δὲ A: γε ζ. 74 εἰ] malim οὐ. 75 γλῶτταν B. 76 δὲ om. A. 77 σπονδῶν
Himerius, Photiani σπουδῶν.

[1117 R.] Ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου διαλόγου « Διο-
γένης, » ἢ « Προσηματικός. » — Ἐκ τῆς προ-
θεωρίας⁷⁸.

Τὰς κοινότητας τῶν ὑποθέσεων ἰδίας αἱ μεταχει-
ρίσεις ἐργάζονται· διὸ καὶ τοὺς προσηματικούς λό-
γους, κἂν νέοι τῷ νόμῳ τυγχάνωσιν, ἀλλ' οὖν ἐξέσται
τῆ τέχνῃ καὶ πρῶτον ἐργάσασθαι. Ὅπερ ἡμεῖς
κεποιήκαμεν· τὴν γὰρ παροῦσαν ὑπόθεσιν εἰς σχῆ-
μα διάλου μετασκευάσαντες οὐτε τὴν χρεῖαν δι-
εφθείραμεν οὐθ' ὅσον σεμνὸν τοῖς διαλόγοις ὀφείλεται.
Κατὰ Πλάτωνα δὲ⁷⁹ καὶ ἡμεῖς, ἠθικοῦ τοῦ λόγου
τυγχάνοντες, ὁμῶς φυσικῆς τε καὶ θεολογικῆς θεω-
ρίας, ἐγκαταμιγνύντες ταύτας τοῖς ἠθικοῖς, ἐφαπτό-
μεθα. Καὶ μῦθῳ δὲ τοὺς θειοτέρους τῶν λόγων τοῦ
Πλάτωνος ἐναποκρύπτοντες, χρῆ σκοπεῖν εἰ τὸν τοι-
οῦτον ζῆλον μετέδιδξαμεν. Τὰς δὲ ἄλλας ἀρετὰς τῶν
διαλόγων, ἀναπαύλας λέγω καὶ διαθέσεις⁸⁰ καὶ ἐπι-
εισῶδια, ἐτι δὲ χάριτας καὶ τὸ δι' ὄλου δραματικὸν,
ἀμεινον, εἰ καταρωθῶθι, δείξει τὸ σύγγραμμα. Τῶν
δὲ διαλόγων ἀρχομένων ἀπὸ τῆς ἰσχυροτέρας ἰδέας, ἵνα
τὴν ἀφέλειαν ὁ τύπος προσβάλλῃ⁸¹ τῆς λέξεως, ἐν
δὲ τοῖς ἐφεξῆς συνεξαιρουμένων⁸² ὁμοῦ τοῖς πράγμασιν, εἰ
καὶ τοῦτο ἡμεῖς τετηρήκαμεν, πάρεστι
κρίνειν οἷς τέχνῃ πρὸς ἀκρίβειαν τὴν ἀκοῆν παρεσκευάσεν.

Ἀυτοῦ τοῦ διαλόγου τὸ Προοίμιον.

Σιωπῆς μὲν καιρὸς, οὐ λόγων, ὅταν οἱ λόγοι συ-
γνῶσιν, τοὺς ἑαυτῶν τροφίμους ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν
ἀγίλης ἐκπέμποντες. Ὅμως δὲ (χρῆ γὰρ λέγειν ἐν
πάσῃ τύχῃ τοὺς λόγους) φέρε καὶ αὐτὸς, ὃν ἡ φροντίς
ἢ προσπεσοῦσα [599 Π.] λόγον ἐγέννησεν, εἰ φίλον
ὕμιν, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀφηγήσομαι. Ἐκάτερος τοσοῦ-
τοις διαστήμασι τῆς ἀρετῆς ἀφραστήκότες ἀλλήλων,
ὅσον Ἐυρώπης τὰ μέσα πρὸς τοὺς ἄνω μυχοὺς Ἀσίας
σχίζεται, εἰς τὸν τοῦτου πόθον συνέδραμον, ἐκάτε-
ρος προαρπάσαι τὰς πρώτας ὠδίννας τῆς τοῦτου
γλώττης βουλόμενος. Οὐ μιμησάμενος τὸν μυστικὸν
νόμον, ὃς ἐπόπη τε καὶ μύστιν μερίζει τὸν χρόνον,
ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἐν ταυτῷ μύστιν τε ὁμοῦ καὶ προφή-
την τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῶν ἐν σοὶ λόγων δεξάμενος,
ἔδωκας ἀπλήστως τῶν ἐκεῖθεν ναμάτων ἐμπλήσα-
σθαι. Ἡ οὐκ ἀκρίβως ὡς ὄντες ἄνθρωποι τὸ παλαιὸν
οὔτοι οἱ τέττιγες, εἴτα ἔρωτι⁸³ Μουσῶν ἐκ τοῦ φθεῖν
ἀεὶ λυθέντες εἰς μέλος, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ὄρνι-
θας, ἐκ δὲ φθῆς εἰς φθῆν ἄλλην μετέβαλον⁸⁴; Ἄκουε
δὴ τὸν μῦθον· Ὅτε τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ζεὺς ἐγέν-
νησε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἶχον ὡς νῦν κεκόσμηται,
Ἐρως δὲ οὐπω ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐγκα-
ταμίχεται, ἀλλ' ἔχον ἐτι τὸ πεπερὸν ὁ θεὸς οὕτως μετάρ-
σιον οὐρανῷ τε ἐνωμίλει καὶ εἰς θεοὺς μόνους ἐτό-
ξευε. Δείσας δὲ μὴ αὐτῷ ἀφανισθῆ τῶν ποιημάτων
τὸ κάλλιστον, Ἐρωτα πέμπει τοῦ τῶν ἀνθρώπων
γένους ἐσόμενον φύλακα. Ὁ δὲ ταύτην ἐκ Διὸς τὴν
ἐπιτροπὴν λαβὼν, τὸ μὲν ἀπάσαις ψυχαῖς ἐγκατοιχι-
ζεσθαι ἢ πᾶν ἐπ' ἴσῃς ἦθος νεοτελέει τε καὶ βέβηλον

E dialogo inscripto « Diogenes, » vel « Pro-
tempticon » — Ex præfatione.

Faciendum semel est initium in novo genere ar-
gumentorum, quod præmissæ orationes etsi novæ
sint, non possint artificio vetustatem induere, ut
nunc fecimus. Hoc enim argumentum more dialogi
concinnantes, nec usum nec gravitatem dialogos
decentem corrupimus. More Platonis nos id aggre-
dimur, licet moralis sit oratio, tamen physica, ac
theologica moralibus commiscentes, et videndum
est utrum hoc genus dicendi Platonis qui fabulis
res divinas involvit, assecuti simus, et cæteras dia-
logorum virtutes, inspirationes, inquam, ordines,
et episodica; dein et lepores, et actio in genere
meliorem ostendit compositionem, si recte succes-
serit. Cum autem dialogi initio humiles sint, ut
ipse dicendi character simplicitatem adjiciat, in
sequentibus simul et rem auferant; an hoc præsti-
terimus, aliorum esto judicium, quibus hæc audire
contigerit.

368a Hujus dialogi Proœmium.

Silentii jam tempus est, non loquendi, cum ora-
tio proprios alumnos a grege suo demittens
deploret. Verumtamen (nam in omni eventu dicen-
dum est) age et ipse, sustine orationem, quam in-
cidens sollicitudo conflavit, si vobis gratum est,
etiam ad vos pronuntiabo. Uterque tantis interval-
lis a capite ab invicem distantes, quanto media
Europæ ab extremis Asia: locis separantur, in hu-
jus amorem concurrerunt, uterque præripere pri-
mos partus hujus linguæ conatus, non imitatus
sacram legem, qui inspector, et sacris iunito
tempus attribuit, sed eundem, et sacerdotem sim-
ul, et inspectorem sacræ hostiæ in hac tua ora-
tione esse declarans, dedisti his aquis sine satietate
impleri. Annon audivisti quomodo homines illi
ante cicadæ fuerint; deinde Musarum amore ob-
perpetuum cantum in melos soluti, ex hominibus
in aves, ex una cantione in aliam transformati
sint? Audi fabulam: Cum Jupiter homines condi-
disset, omnia alia eo ornamento fuerunt, quo nunc
sunt (45). Cupido autem nondum animis hominum
insidebat, sed habens deus ille ingentes alas in
cælo habitabat, et in solos deos tela vibravit. Me-
tuens autem ne pulcherrima omnium creatura pes-
simiret, Cupidinem ad homines custodiendos mi-
sit. Ille datam a Jove potestatem abripiens, omni-
bus scilicet mentibus insidere, vel in omnibus cœ-
lestibus ac profanis, æque habitare loco templi
voluit. Sed multas et gregales mentes amore vul-

VARIE LECTIONES.

⁷⁸ θεωρίας C. ⁷⁹ δὲ A: γε C. ⁸⁰ διαθέσεις A: θέσεις C. ⁸¹ προσβάλλῃ BC. ⁸² συνεξαιρουμένων Wernsdorfius: συνεξαιρουμένων C. ⁸³ ἔρωσι C. ⁸⁴ μετέβαλον B: μετέβαλλον C.

NOTÆ.

(45*) Confer quæ inf. in exord. orat. in adventum Cypriorum.

PATROL. GR. CIII.

43

gari sponsarum occupari dedit. Ipse vero deorum cœlestiumque mentes incoluit, et illas in libidinosam amentiam furore incitans, infinitis bonis humanum genus affecit. Quando igitur videris tardam quamdam naturam, et ad amorem lentam, cogita nunc donis illius cupidinis indignum fuisse: cum vero incitatum et fervidam mentem, et flammæ instar ad anabilem amicitiam ducentem, puta illam a dono Cupidinis venire. Unum mihi, o amice Socrates, dicis, amatorum optime, partem virtutis Cliniae, fortitudinem scilicet in periculis, quam exercitatione **368b** sæpe exhibet, interpretem orationum non exspectans (46). Dat eidem hanc licentiam, quam primo Pericli cum pro urbe bellum gereret. Hæc est sincera ratio. Si vero hunc videas iudicialia sede expulsum, implora cum genitu legem, quia auro victus est. Nam simul florens cum urbe regia, circum quam ingentia maria separantur, et idem cum ea gloriæ suæ fundamenta jaciens, quandiu in cunabulis adhuc corpus urbis fingebatur, alia imperia e regia potestate decrevit. Cum vero indigeret sedula opera tanquam statua perfecta, quam adumbratam prius viderant, eandem potestatem assumpsit, ut idem initium et finem omni ornameto urbis fecerit. Urbes excitas, populum crescentem, Tartessi vitam, cornu Amaltheæ, caput omnis felicitatis. Sed quæ est erga hunc juvenem studii causa? Tota mens nuper a supernis sedibus digrediens, infixam adhuc fert speciem simulacrorum illorum, quæ tum vidit, cum hilarem choream cum variis diis saltavit. Cum igitur viderit illic pulchritudinem, quam tunc vere descripsit, intra mentem divinam absconditam, desiderat et gaudet hoc spectaculo, et se ipsam splendore scientiæque elevans, cum hoc loco conjungere festinat. Tale quid mihi in adolescente accidit. Nam veluti in speculo hujus in animo speciem animi mei apparentem videntem, ea sum delectatus, et ideo amavi, et quasi alterum me hujus animum quæsi. Probe potest omnia memoria custodire, quæcunque sub duce gesserit animo philosophus, orationibus non his modo, sed et omnibus, quæ e Musarum, et Apollinis pratis pullulant. Unde omnis doctrinæ fructus discerpens tanquam veris corollam, his animum suum ornavit. Si dicere necesse fuerit, ne amplius quæras cuius sit filius, et ad quem pertineat: sic primam imaginem accuratius quam quisvis pictor expressit. Bonus quidem socius, si cum duce pugnandum sit, bonus etiam sua sponte. Juste igitur poetæ (47), et cum iis pictores et fictores Cupidini senectutem demunt, juvenem hunc deum, et pubescentem

Α ἔχειν τέμενος οὐκ ἔδοκίμαζεν, ἀλλὰ τὰς μὲν πολλὰς καὶ ἀγελαίους ψυχὰς τοῖς πανδήμοις Ἐρωσι τοῖς τῶν Νυμφῶν παισὶ ποιμαίνειν ἀπένειμεν, αὐτὸς δὲ τὰς θείας καὶ οὐρανιας ψυχὰς ἐνψύκισατο, καὶ ταύτας ἀναβακχεύων ἐπὶ μανίαν ἐρωτικὴν μυρία ἀγαθὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰργάσατο. [1120 R.] Ὅταν μὲν οὖν ἴδῃ τινὰ βραδῦν τε τὴν φύσιν καὶ πρὸς φιλίαν δυσκίνητον, νόησον ὅτι τῶν Ἐρωτος ἐκείνου ξένων οὐδαμῶς οὗτος ἠξιώται· ὅταν δὲ ὄξυν καὶ θερμὸν τὴν γνώμην καὶ φλογὸς δίχην ἐπ' ἐρωτικὴν φιλίαν ἄττοντα ⁸⁸, νόησον τοῦτον εἶναι ἐκείνου ξένον ⁸⁹ τοῦ Ἐρωτος. Ἐν γὰρ μοι λέγεις, ὦ φίλε Σώκρατες, ἐραστῶν ἄριστε, ἀρετῆς Κλεινίου ⁹⁰ μύριον, ἀνδρείαν ἐν φόβοις, ἦν καὶ μελέτη πολλὰκις διδωσιν, ἐξηγητὴν λόγον οὐκ ⁹¹ ἀναμείνασα. Δίδωσι δ' αὐτῷ τὴν παρῥησίαν, ὅπερ καὶ Περικλεῖ πρότερον, ὅτ' ἐστρατήγει τῆς πόλεως. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τρόπος ἄδολος. Εἰ δὲ τοῦτον ἴδοις δικαστικῶν θρόνων εἰργόμενον, στέναξον τὸν νόμον, ὅτι χρυσοῦ νενίκηται. Συνακμάσας γὰρ τῇ βασιλείῳ πόλει, περὶ ἦν τὰ μεγάλα πελάγη σχίζεται, καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνη κρηπίδα τῆς αὐτοῦ δόξης βαλόμενος ⁹², ἕως μὲν ἐν σπαργάνοις ἐστὶ τὸ σῶμα τῆς πόλεως ἐπλάττετο, ἐτέρας ἀρχὰς ἐκ βασιλείῳ κατηύθυνεν, ἐπεὶ δὲ ἔδει τῆς ἀκριβοῦς χειρὸς καθάπερ ἐν τύποις ἀγάλματος, ἐπ' αὐτὴν ἐπάνεισιν, ἵνα αὐτὸς τε ἀρχὴ καὶ τέλος γένοιο τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς πόλεως. Πόλις ἐγειρομένης, δὴ μους ἀκμάζοντας, Ταρτησοῦ ⁹³ βίον, Ἀμαλθείας κέρας, πᾶν ὅσον εὐδαιμονίας κεφάλαιον. Ἄλλὰ [600 H.] τίς τῆς περὶ τὸν νεανίσκον ⁹⁴ σπουδῆς αἰτία; Ψυχὴ πᾶσα, ἀρετὴ σχισθεῖσα τῆς ἀνω λήξεως, ἐναυλον ἐστὶ φέρει τὴν θέαν τῶν ἀγαλμάτων ἐκείνων, ἃ τότε εἶδεν, ὅτε εὐδαίμονα χορείαν σὺν θεῶν διφροῖς ⁹⁵ ἐχόρευεν. Ὅταν οὖν ἴδῃ καὶ τῆδε κάλλος, ὃ τότε πλάσματος ἄνευ ἰστόρησεν, εἰσω ψυχῆς θείας κρυπτόμενον, σπαργᾷ τε καὶ χαίρει τῇ θεῇ, καὶ συμβιδάζειν αὐτὴν πρὸς τὸν ἐκεῖ τόπον ἐπειγεται, δόξῃ τε καὶ ἐπιστήμῃ κουφίσασα. Τοιοῦτόν τι πάθος καὶ αὐτὸς περὶ τὸν νέον ἔπαθον. Καθάπερ γὰρ ἐν κατὰ πρῶν τῇ τοῦδε ψυχῇ εἰδωλὸν τι τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης ἰδὼν φαινόμενον ἦσθην τε αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόθησα, καὶ καθάπερ ἄλλον ἐμαυτὸν τὴν τοῦδε ψυχῆν [ἐξεζήτησα ⁹⁶ ἦ] ἐξήσκησα. Δεινὸς μὲν οὖν καὶ μνημὴ φυλάξει πᾶν, ὅπερ ἂν ὑφ' ἡγεμόνι πονήσῃε. Φιλόσοφος μὲν τὴν γνώμην, τοὺς δὲ λόγους οὐ τοῦτους μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ τι βούλει τῶν ὄσα Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος λειμῶνες βρύουσιν· ἀφ' ὧν δρεψάμενος ἀπάσης παιδείας λωτὸν, οἷόν τινα στέφανον ἡρινὸν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπειργασταί. Εἰ μὲν γὰρ λέγειν δεήσῃεν, οὐκέτ' ἂν ζητήσῃς ὅτι ⁹⁷ παῖς εἴη καὶ ὅτι προσῆκεν· οὕτω πάσης Γραφῆς ἀκριβέστερον τὴν εἰκόνα τοῦ καθηγεμόνος μεμίμηται. Ἄγα-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ἄγοντα A. ⁸⁹ ξένον Reiskius: ξένον ζ. ⁹⁰ Κλεινίου] malim τοῦ Κλεινίου. cf. p. R. 1137, 9. ⁹¹ οὐκ om. A. ⁹² βαλλόμενος AC. ⁹³ ταρτησοῦ BC. κέρας ἀμαλθείας B. ⁹⁴ τῶν νεανίσκων C. ⁹⁵ διφροῖς] διαφόροις C. ⁹⁶ ἐξεζήτησα] ἐξεκάκισα C. ⁹⁷ ζητήσαι] ὅτου A.

NOTÆ.

(46) Plato in *Phædro*, vel *Sympos*. Alcīat. *Emblem*.

(47) Philostratus et Gyræidus.

θός μὲν συμπαραστάτης, εἰ που δόει τῷ καθηγεμόνι Α συναγωνίζεσθαι, ἀγαθός δὲ καὶ αὐτοπροσώπως. Δικαιῶς ἄρα οἱ ποιηταί, καὶ μετ' αὐτῶν γραφεῖς τε καὶ πλάσται, Ἐρωτος γῆρας ἀποσυλήσαντες νέον ποιῶσι τὸν Θεὸν τοῦτον καὶ ἔφηθον, τὰ τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ τῷ νεαρῷ ὡς τῆς ἡλικίας ἐμφαίνοντες ὡς. Ὁ τοσοῦτον ἰσχύσας τοῖς λόγοις, ὅσον καὶ τὸν Θετταλὸν ἀκούω Κινεάν ὡς, δεὺς σὺν βασιλεὶ Πύρρῳ γῆν ἐπιὼν πᾶσαν καὶ θάλασσαν πρὸ τῶν μηχανημάτων τοῖς λόγοις τὰς πόλεις ἔκλινεν. Οὐ γὰρ αὐτός γε τοῦτου διδάσκαλος, οὐ μὰ τοὺς ὑμετέρους, ὧς λόγους, πόθους, δι' οὓς ἐγὼ πατρικὸν δῖον βίβας εὐδαίμονα παρ' Ἰλισσοῦ ὡς μυστικαῖς ὄχθαις ἐσκήνημαι. Ἀλέξανδρος δὲ τοῖς τροπαιοῖς ὄροις τῆς ὄλης ὡς χρησάμενος. Τό τε γὰρ τῆς μεσημβρίας ὑποβρεῖ ζέον, αὖρα τε παρῶναι τὸν ἥλιον, καὶ σχίσαι Ζεφύρου πορφύροντα περὶ τὴν πρῶραν τὰ κύματα.

[1421 R.] Ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἐταίρους συντακτικῆς, ὅτε ἐξῆι ἐπὶ Κόρινθον. — Τὸ προομιον.

Οἱ πάλαι τὴν λύραν κάμνοντες, εἰ ποτε γῆν ἐπ' Ἑλλην ἐσπευθον, οὐκ ἀφθογγον τὴν ἀποδημίαν ἐποίουν, ἀλλ' ὡς καὶ μέλει τὸν χορὸν τὸν ἐαυτῶν ἀπησπάζοντο.

Ἐκ τῶν ὑπολοιπῶν, διαφόρων ὄντων καὶ διαφορῶν ἐχόντων ὑποθέσεις.

[601 H.] Τὰς βασιλέως αὐλὰς καὶ χρυσῆν τύχην ὑπόπτερον. Οὐ γὰρ ἀφρηθῆς τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἐκὼν ἐβρίσας, ὡς περ τις ὑπερόπτης κατὰ παιδικῶν ἄτυφῆσαι βουλόμενος τὴν χρυσῆν κόμην ῥόδων στεφάνῳ πορφύροντι! Ἀλλὰ τίς τούτων ἡ χάρις; Φυγὴ καὶ θρασυμῆς καὶ τοσαύτης φιλας ἀρνησις. Ἐνίκησα μὲν ὅσοι σοι κριτῆ κατὰ τὴν θειρὴν ὥραν τὸν τέττιγα, ἠπεκλήσα δὲ καὶ ταῖς ἀηδοῖσι ταῖς Ἀττικαῖς, εἰ ποτὲ σοὶ καὶ Ἀττικὸν πῆξαισι θέατρον, μῦθον ὄντως τὰς ἐκείνων γλώττας ταῖς ἐπὶ σοὶ φωναῖς ἀπεργάσασθαι. Ὁ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ γένους ὄμμα φανότατον, καὶ ταυτὸν τῷ γένει γενόμενος, ὅπερ καὶ σοὶ πολλάκις ὁ προπάτωρ ἦλιος. Τῆς γὰρ συνωρίδος ταύτης δὴ τῆς καλῆς ὁ μὲν καταυγάζοντι τοὺς μεγάλους θρόνους ὡς τις ἐσπῆρος συνανέσχευε δρῆριος, ταῖς αὐτοῦ βολαῖς τὰς σὲς ἀκτίνας μιμούμενος· ὁ δὲ, τῆς τῶν νέων ἀγέλης ἐκλάμπων καθάπερ τις ταῦρος ἀγελάρχης ἀγέρωχος, ἐσκήρῃσθε μὲν κατὰ τοὺς Μουσῶν λειμῶνας ὡς περ τις πῶλος ὑψαύχην καὶ ἔνθεος, ἐμιμήσατο δὲ καὶ τὸν Ὀμηρικὸν νεανίσκον τὸν θέτιδος, καὶ μῦθον ῥητῆρ ἀγαθός καὶ προηκτῆρ ἔργων γενόμενος. Εἰ δὲ μοι καὶ τῆς ποιητῶν ἐξουσίας μετῆν, ἰδέεα ἂν σοὶ καὶ Ἰλισσὸν τοῦτον δακρύνοντα, ἔχρωσα δ' ἂν καὶ κατηφεί χρώματι τὰ καλὰ Καλλιρρόης νάματα. Πέμποι μὲν σε Πᾶν ἐνόδιος, πομπαῖον καὶ γλυκὺ προσήκων μέλιος τῆ σὺριγγι. Ἀφροδίτη δὲ καὶ οἱ ταύτης παῖδες Ἐρωτες, πόθου κρατῆρα κεράσαντες, σοῦ τῆς ἰαυτοῦ προπομπεύοιεν.

Προεμπτηρίου λόγου. — Τὸ Προομιον ὡς.

Ὁ τοῦ Διδῆ παῖς Ἀλέξανδρος (συνάπτει γὰρ αὐτὸν οὐρανῷ καὶ Διὶ τὸ πολὺ κλέος καθ' Ἑλληνας) δεῖ πη-

lingunt, fraudem illius ætate juvenili demonstrantes. O qui tantum lingua vales, quantum audio Cineam Thessalum (48), qui cum rege Pyrrho omnem terram et mare emensus non machinis, sed oratione urbes evicit. Non enim ille hujus magister per vestros, o sermones, amores, propter quos ego beatas paternas abjiciens opes, juxta secretas Illissiparis habitavi. Alexander totius mundi partium tropæis potitus. Tum enim e meridie conditit æstas, aurora mitigat solem, et elatos in proram ductus dividit Zephyro.

Ex oratione ad Socios dum iret Corinthum. — Proœmium.

Veteres Iyram fabricantes, si quando in aliam terram properarent, peregrinationem non vacantem Musica faciebant, seu cantu, et carmine chorum suum retinuerunt.

Ex orationibus reliquis diversis diversorum argumentorum.

O aulam regiam, et fortunam auri alatum! Non vi e regno ejectus es, sed libenter excidisti, non secus quam si superbus quis in puerilibus voluptatem capere contenderet. Auream cæsariem permutasti rubente corona rosarum. Sed quænam horum gratia repeditur fuga et cursus, et tantæ amicitie renuntiatio.

Vici, te iudice, æstatis tempore cicadam, minatus etiam sum philomelis Atticis, si quando mihi etiam Atticum theatrum statueris, me omnino hac voce effecturum penes te, ut eorum linguæ instar fabulæ sint. O tui stemmatis lumen clarissimum, idque sæpe generi tuo exatitisti, quod sæpius avus tibi sol. Est enim ex hac pulchra conjunctione, hic quidem altiores sedes illustranti, quasi matutinus aliquis lucifer consurrexit, suis repercussionibus radios suos imitatus. Ille vero juvenem cætum illustrans, ut taurus aliquis ductor, argenti petulcus, læscivit in Musarum pratis, ut pullus lunaticus, et numine plenus, et Homericum juvenem Thetidis (Achilles.) filium, et hæc verba, Bonus orator actorque rerum, imitatus est. Si ad me poetarum licentia pertineret, ostendissem tibi et Illisum hunc lacrymantem, depinxissem tristi colore pulchram Callirrhoes undam. Trivialis Pan te evocatorem animarum, dulce fistula carmen personans deduceret. Venus vero, et hujus filii Cupidines, desiderii tibi miscentes potum, viam tuam honorifice comitarentur.

Ex oratione propemptica. — Proœmium.

Alexander filius Jovis (comparat enim illum cælo et Jovi rerum gestarum contra Græcos gloria), cum

VARIE LECTIONES.

ὡς τὰ νεαρὰ C. ὡς φαίνοντες C. ὡς libri κινεάν. ὡς Ἰλισσοῦ A. ὡς τῆς ὄλης B, τοῖς ὄλων C : τοῖς ὄλης C. ὡς κατὰ τῶν π. C. ὡς τοῦ A : τὸ C. ὡς πρακτῆρ C. ὡς προομιον προπ. λόγου A.

NOTÆ.

(48) Cineas Thessalus, Demosthenis auditor. Plutarch. in Pyrrho.

Europan nominis sui fama implesset, in Asiam se convertit, continentem suis propriis adnitens gessus conjungere. Timothei provocans tibiam (nam adeo magnum et tali rege dignum canebat) ut illo canente solverit navium rudentes. Fer tabulam, et ego orationes pingam. Nam habet etiam oratio, ut puto, non ineptos ad imitandum colores. Erat in pictura navis, et mare, et ut existimo, Ægæum fuit. Multæ enim insulæ hinc, et illinc sparsæ in mari erant, ut Ægæum autealia imprimis mare esse videretur, pictum erat non violentum, aut terribile, neque usque elevans fluctus, qualia contra naturas illic audet sæpius Ægæum, sed tranquille strati erant fluctus, omnis aqua in litoribusolvebatur, in luteum colorem parum mutata unda. Primi Phryges tibiam inflare invenerunt, et sacrificiis adhibere cymbala. Hoc vero contra utramque navis partem in proram jam attritum, tanquam auream materiam reddebat. Hic vero et artem admirari æquum est. Aqua enim marina divisa circa proram, auri repercussionibus splenduit, et in similem colorem mutasse mare videbatur. Proinde date mihi artificium Zeuxidæ, et Parrhasii scientiam. Delphi igitur urbs dicata Apollini, colit semper hunc deum, et tripudiant adhibito pæane circum tripodem (49). Quin etiam Elei lacrymantur, amnem [Alphæum] Pisæum ad Siculum usque fontem comitantes, quasi metuentes, ne amnis decessum meditans, aliis hominibus aquam largiatur. Celeriter et philomelæ et cygni, omnisque cætes simul volabunt. Nostræ enim Musæ jam naviculam audent compingere, et fugam minantur **370a** et mare, licet fluctibus sæviet. Abjiciens e manibus lyram, silentium cantionum suadebit. Navis prætoris in portibus, velum supremum sublimet, quale radiis claris et maritans extendi solet. Parva in gratiam Hesperidam præta, parvæ ad magnitudinem pyramides Ægyptiæ, et si quid Persarum et Assyriorum manus constructas posteris spectandum tradiderunt. Sed ad amicos Athenas hæc classis, quæ suis adeo te amoribus incenderant, ut amore erga hanc linguam semper circumferas. Quid autem responsum communis omnium status apud alias habilituræ denegas? Fabula Cimmeriis populi occidentalibus solem eripuit, sed metuens, ne redargueretur, obscuris verbis tegete rumorem adæixa est. Nos vero nullus poeta mentiri putaverit, post tuam peregrinationem auferre solem cupiens, o amica patria. Nunc tibi injuriam intulisse me sentio, tuos amores despiciens, insido amatori omnia cupiens largiri. Sed parum horum legem secutus, ad inhonestatam orationem converti, licet mihi desiderium Diu impleverint. Iterum enim sceptra, iterum iudicii sedes.

ρώτας τῆς ἑαυτοῦ δόξης τὴν Εὐρώπην ἔπασαν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐπέλετο, συνάψαι τὰς ἡπείρους τῷ καθ' ἑαυτὴν ἐθέλων θαύματι, τὸν Τιμοθέου παρακαλέσας αὐλὸν (οὗτος ὁ γὰρ ἔχει μέγα καὶ τοσοῦτου βασιλέως ἄξιον) ὑπὸ τοῖς ἐκείνου μέλεσιν ἔλυε τοῦ στόλου τὰ πείσματα. Φέρε δὴ γράψω τῷ λόγῳ τὸν πίνακα· ἔχει γὰρ, οἶμαι, πρὸς μίμησιν οἰκεία καὶ λόγος φάρμακα. Ναῦς ἦν κατὰ τῆς γραφῆς καὶ θάλαττα. Ἡ δὲ θάλαττα, οἶμαι, Αἰγαῖος ἦν· αἱ γὰρ πολλαὶ νῆσοι αἰ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος τῆς θαλάσσης σχιζόμεναι, Αἰγαῖος ὄπ' αὐτῶν ἐδείκνυτο εἶναι ἡ θάλαττα. Γέγραπτο δὲ οὐκ ἀπηγῆς τε καὶ ἀγρίου, οὐδὲ εἰς αὐτὰς ἐγείρων νεφέλας τὰ κύματα, οἷα τὰ πολλὰ Αἰγαῖος κατὰ τῶν ἐκεῖ πλωτῆρων θρασύνεται, ἀλλ' ἐστόρεστο μὲν εἰς γαλήνην τὰ κύματα, τὸ δὲ ὕδωρ ὅλον ἐπόρφυρε πρὸς αὐταῖς ἡδῶσι, εἰς γλαυκὸν ἄνθος ἡρέμα μεθισταμένου τοῦ κύματος. Πρῶτοι γὰρ Φρύγε· αἰτίαν ἔχουσι αὐλῶ τε ἐμπνεῦσαι καὶ ταῖς [602 H.] τελεταῖς ἀναμίξει τὰ κύματα. [1124 R.] Τὸ δὲ ἐπὶ ἕτερα τῆς νεῶς μέρος εἰς πρόωρον ἦδη θλιβόμενον, χρυσοῦν τῆς ὕλης πεποίητο. Ἐνθα καὶ θαυμάσαι τὴν τέχνην ἄξιον· τὸ γὰρ περὶ τὴν πρόωρον τῆς θαλάσσης ὕδωρ σχιζόμενον, ταῖς τοῦ χρυσοῦ βολαῖς ἐπαυγάζον, εἰς ὁμοῖον ἄνθος ἀμείθειν ἐδόκει τὴν θάλασσαν. Οὐκοῦν ὄτε μοι τὴν Ζαυξίθος τέχνην, τὰ Παρρᾶσιου σοφίσματα. Δελοῖ δὲ ἄρα, ἱερὰ πόλις Ἀπόλλωνος, λατρεύουσι μὲν αἱ τῷ Θεῷ καὶ περιχορεύουσι μετὰ παιάνων τὸν τρίποδα. Καὶ μὴν καὶ Ἡλεῖοι δακρύουσι, τὸν ποταμὸν τὸν Πισαῖον ἐπὶ τὴν Σικελικὴν κρήνην προπέμποντες, ὥσπερ, οἶμαι, τοῦτο φοβούμενοι, μὴ μελετῶν τὴν ἀποδημίαν ὁ ποταμὸς ἄλλοις ἀνθρώποις χαρίσεται τὰ νάματα. Τάχα δὲ σοὶ καὶ ἀθῶνες καὶ κύκνοι καὶ πάντα τὰ μέλη συναποπτήσεται. Αἱ μὲν γὰρ ἡμέτεραι Μούσαι καὶ σκάφη ἦδη τολμῶσι πηγνυσθαι, καὶ ἀπειλοῦσι φυγὴν καὶ θάλατταν, κἂν ἀγριαίνῃ τοῖς κύμασι. Ἔψαξ ἐκ τῶν χειρῶν τὴν λύραν, σιωπῆν τῶν μελῶν καταψηφίζεται. Ναῦς ἐν ἄρμοις στρατηγίς, ἰστίου ὕψηλὸν μέταρσιον, ὄσον καὶ λαμπραῖς αὐραῖς καὶ παλαγίοις πετάνουσθαι. Μικροὶ μὲν εἰς χάριν Ἐσπερίδων λειμῶνες, μικροὶ δὲ εἰς μέγεθος πυραμίδες Αἰγύπτιαι, καὶ εἴ τι Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων χεῖρες πονήσασαι θαῦμα ἀφῆκαν τοῖς ὕστερον. Ἄλλ' ἐπὶ τὰς φιλίας Ἀθήνας ὁ στόλος, αἱ σε τοῖς πόθεισ οὕτως ἐξέκασαν ὡς καὶ ἐπ' αὐτῆς περιφέρειν γλώττης τὸν ἔρωτα. Τί δὲ ὀνειρεῖ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κοινοῦ πάντων ἀγάλματος μετασηνοῦν παρ' ἑτέροις μέλλοντος; Κιμμερίως μὲν δὴ, δῆμιον ἑσπέριον, ἀφαιλετο μῦθος τὸν ἥλιον, εἶτα φοθηθεὶς τὸν ἔλεγχον ἀμφιβόλοις βήμασι κρύψαι τὴν φήμην ἐσπούδασεν· ἡμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιητῆς ψεύδεσθαι δόξειε μετὰ τὴν σὴν ἀποδημίαν ἀφαιλέσθαι θέλων τὸν ἥλιον. Ὡ φῆλη πατρὶς, νῦν σε

VARIÆ LECTIONES.

⁹ οὗτος Reiskius : libri οὗτω. ⁶ ἔχει. ⁷ φάρμακα om. AB. ⁸ ἡ δὲ θάλαττα om. A. ⁹ ὄπ' Wernsdorffius : libri ὑπὲρ. ¹⁰ θάλασσα B. libri γέγραπται. ¹¹ ὅλον] οἷον Reiskius. ¹² κύματα] κυκλώματα A. ¹³ ὕστερον B. ¹⁴ πισαῖον B. ¹⁵ συναποπτήσεται A. ¹⁶ μουσαι φυγὴν καὶ ζ. ¹⁷ σκάφος ¹⁸ κἂν om. A. ¹⁹ ἀγριαίνῃ C : ἀγριαίνειν ζ. ²⁰ αὐραῖς A : αὐγαῖς ζ.

NOTÆ.

(49) Proclus sup. in *Chrestomathia*.

ἄντις· ἀδικήσας αἰσθάνομαι, τοὺς σοὺς ὑπεριδῶν Ἀ
 ἔρωτας, ἐραστῇ θέλων ἀπίστῳ πάντα χαρίζασθαι.
 Ἄλλὰ μικροῦ τῷ νόμῳ τῷ περὶ τούτων ἐπόμενος, εἰς
 ἀκοσμίαν τὸν λόγον ἔτρεψα, καίτοι μοι τῶν θεῶν
 πληροῦντων τὸν πόθον· πάλιν γὰρ σκῆπτρα, πάλιν
 τῆς δίκης οἱ θρόνοι. Τοῦτον Ἐφύρα μὲν ἤνεγκε, πόλις
 οὐ μόνον καλλωπιζομένη μύθοις πρὸς τὸ θαυμάζεσθαι,
 οἷα τῶν Ἑλληνίδων αἰ πλειονες, ἀλλ' ὄφθαλμῷ κριτῇ
 τὴν εὐδαιμονίαν προβάλλουσα¹¹. Οὕτω καὶ τὸ τούτου
 γένος μυριοὶ μὲν λόγοις, μυριοὶ δὲ ἔργοις καὶ πα-
 ρακλήσοις ἀγάλλεται. Μνηστέον ἦδη καὶ αὐτοῦ τοῦ
 γένους, ὅτι παντός· κάμοι γὰρ ἄν, οἶμαι, καὶ ἱστο-
 ρεῖα τοσοῦτον πλήθος¹² φροντίζουσα. Οἱ ἀπ' ἐκείνων
 τῶν γάμων ἀποδραστήσαντες, εἰκὼ τινα τῆς ἐκείνου
 σοφίας τοῖς τῆς ψυχῆς φέρον¹³ ἀγάμμασι. Προσκλύ-
 ζων κόλπος· Ἴόνιος λεαίνει τὴν θίνα τῷ κύματι. Κατὰ
 δὴ ταύτης τῆς ἡόνος χορδῆς Νηρηίδων ἐχόρευε, λευκαὶ
 πᾶσαι, γάλα αὐτὸ, οἷον ἄν ἐκείνο γένοιτο τέχναις
 ποικίλων [603 H.] ἱστάμενον, γλαυκαὶ τὸ ὄμμα,
 κομῶσαι τῷ βρύῳ, ἔτι λευκὸν ἐκ τῆς¹⁴ θαλάττης
 ἀφρὸν ἐξ ἀκρων πλοκάμων στάζουσαι¹⁵. Ἡ δὲ ἀντερῆ
 τοῦ νυμφίου, καὶ δῶρον πιστοῦται τὸν γάμον· ἀνα-
 ἰδέσθαι γὰρ ἐκ μέσης θαλάττης πηγῆν. Ἡ δὲ, ὡσπερ
 ἐπισταμένη τῷ χάριν ὑπὸ τῆς νύμφης ἐγένετο, κλέ-
 πται μὲν τοῖς ἄλλοις πλωτήσοι τὰ νάματα, μόνους δὲ
 τηρεῖ τοῖς ἐκ τῆς νύμφης τὴν πόσειμον φιλοσησίαν
 ἀρύσασθαι. Ὅσπερ καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς ἀνύμνηται.
 Εὐμαθῆς ἐστὶ ψυχῆ, ταχεῖα σύνεσις, μνήμη συμφορῆς,
 ἔκτος πρὸς λόγους, [1125 R.] δεινὴ μὲν κρύπτειν,
 κρείττων λανθάνειν (σοφώτερον δὲ τοῦτο καὶ ἄμα
 θεοῖς προσφιλέστερον), δεινότερα δὲ φωρᾶσαι τὸν ἐν-
 τυχόντα· κρείττων ἠδονῆς, ἤττων φιλίας. Ἄκρος¹⁶
 σοφίαν, δεινὸς εἰπεῖν, ἀνάλωτος φιλία, γενναῖος ἐν
 φόβοις, ὑψηλὸς ἰδιώτης, ἀρκων ἐπεικῆς, τὸν μὲν
 ἰδιώτην ἀποσεμνύων φρονήματι, λόγῳ δὲ πραδύνων
 εἰς τῆς ἐξουσίας αὐθόκαστον. Ἄλλὰ μὴν καὶ τὴν τύχην
 ἴσως ἄν ὡσπερ ἐξ οὐρίας τὸν τοῦδε βίον συμπαρα-
 κέμπουσαν. Πρεσβύτες τις ἦν σεμνὸς ἰδεῖν, ἀρχαῖος
 τὸν βίον, τὸν λόγον ὁμοῖος. Σοφὸς εἰπεῖν, ἀμείνων
 ἀκοῦσαι, τὰ πάντα γενναῖος. Πλήρης δὲ ὢν ἦδη τοῦ
 κλέους, καὶ πᾶσαν εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφων τὴν Ἑλ-
 λάδα, διαβαίνει καὶ εἰς βασιλέα τῷ θαύματι, πρὶν
 ὑπηνήτης γενέσθαι, πρὶν καθερπύσαι τὸν πρῶτον¹⁷
 βουλον. Ποιητοῦ¹⁸ δὲ ἄρα ἦν ἐνταῦθα τοῦ λόγου ῥόδοις
 μὲν ἀναπλέξαι τὸν στέφανον, ἀγειν δὲ ἐξ Ἑλικῶνος
 τὰς Μούσας. Περὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣν ἀπὸ Γαδεί-
 ρων Εὐρώπῃ λήγουσα πορθμῷ θαλάσσης πρὸς τὴν
 Ἀσίαν μερίζεται. Ἦλασεν οὗτος καὶ κατ' Ἴστρου,
 καὶ ποταμὸν οὐκ ἔδεισε βάρβαρον χρυστάλλῳ πεδία
 μιμούμενον. Ἐπεὶ δὲ θεὸς πρὸς πᾶσαν αὐτὸν ἀρετὴν
 ἀκριβῶσαι βουλόμενος, καὶ ἀπ' ἐναντίας ποτὲ τὸ
 πνεῦμα ἧς τύχης ἴσθησεν, ἴν' οἶος ἦν¹⁹, τοιοῦτος
 τὴν γνώμην καὶ ἐν τρικυμίας πραγμάτων καὶ χει-
 μῶν βίου δειχθεῖν τοῖς πᾶσι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μέρος

¹¹ Horat. *Ode*.

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ προβάλλουσαι A. ¹² πλήθος B. ¹³ φέρον C, ἔφερον Scaliger. ¹⁴ λ. τὸν ἐκ B. ¹⁵ στάζουσαι C : βασιλάζουσαι ζ. θαλάσσης ζ. ¹⁶ ἄκρα ζ. ¹⁷ πρῶτον om. B. ¹⁸ ποιητὰς C. ¹⁹ ἦν] libri ἦ.

Hoc Ephyra attulit, urbs non solum ad admirationem
 fabulis illustrata, ut pleræque omnes Græciæ, sed etiam
 iudicanti oculo felicitatem afferens. Sic hujus gens
 infinitis orationibus, operibus et similibus exultat.
 Recordandum est hujus jam gentis non tamen totius
 (non omnia narrare, magno mihi oneri esset) : unum
 ex iis qui ab illis nuptiis progeniti sunt, assimilabo
 sapientiam animæ statuis. Sinus Ionicus alluens miti-
 gat litus fluctu, juxta hanc oram tripudiat Nereidum
 chorus¹, omnes albæ, lac quale feret arte pasto-
 rum, oculis glaucis, ornata musco, præterea albam
 spumam e mari summis stillantes exinibus. Illa vicis-
 sim sponsum amabat, et arrhabone nuptias confirmat.
 Producit enim in medio mari fontem. Hæc vero sciens
 hoc beneficium a sponsa protectum esse, aliis nautis
 undam eripit, solis vero his reservat amabilem potum
 ut hauriant qui e sponsa sunt, quod **370** etiam
 contra virtutem factum est. Promptus ad discendum
 illi est animus, celer ad intelligendum, memoria in-
 nata, prompta est ad dicendum, ad togendum idonea,
 ad latendum paratior. Hoc sapientius, simulque diis
 gratius : aptior vero ad obvium deprehendendum,
 voluptate fortior, amicitia inferior, per sapientiam
 summa, apta ad dicendum, inexprognabilis amicitia,
 strenuus in timore, cum privatus est summus, cum
 in magistratu æquus. Privatam honestans consilio,
 eloquentia imperii severitatem mitigans. Quinetiam
 fortunam videas, quasi hujus vitæ rationem propter
 felicitatem aversantem. Legatus fuit in animad-
 vertendo serius, vita, ut etiam in oratione, gran-
 dis : ad dicendum sapiens, ad audiendum iustior,
 in omnibus egregius. Plenus laude jam, et omnem
 in se Græciam convertens, suis facinoribus ad ro-
 giam dignitatem ascendit, priusquam pullaret
 barba, primaque lanugo tonderetur. Hæc poetarum
 instar fecit oratio, rosis nectere coronam, ducere
 circum urbem hanc ex Helicone Musas, quam Europa
 extrema exiguo freto a Gadibus usque Asiam exten-
 dit. Ad Istrum se convertit, nec veritus est flumen
 Barbarum glacie in morem campi constratum.
 Cum vero deus omnem illam virtutem explorare
 voluisset, et adversæ aliquando fortunæ ventum
 constituit, ut qualis esset, talis opinione, et in
 rerum fluctibus vitæque tempestate omnibus vide-
 retur, et in hac etiam parte celebraretur. Quis
 poeta, vel orandi peritus voce digna explicet ea,
 quæ ille fecit? Nec Siciliæ aliquam Scyllam et
 Charybdin stravit, sed virorum etiam Cyclone illo
 pastore Siculo crudeliorum, mille contra se motas
 acies, non consertis manibus, nec telis, aut hastis,
 sed prudentia et oratione ubique terrarum subegit.
 Hic vero Telechinum dux, et Coryphæus nuncupatus,
 lethali accepto vulnere, bellum gemens deplorat.
 Universa Asia non quam sic nunc appellamus,

attribuentes huic soli parti totius continentis nomen, incipit ab Indis superioribus, ad orientem vero et septentrionem, Rubro mari et Phaside, ad meridiem et occasum Ægypto et mari Ionio, ad alias **371 a** terras divisa et terminata; extenditur vero deducto latere a Propontide in Pamphylia, quam Ægæum ex uno initio etiam hoc latere oriens, totam alluit. At homines urbes incolentes non cicada aut tunica majores suos unde eos olim genitos puto, sed virtute et sapientia manifeste ostendunt. Meles enim iste (non enim par est hujus linguæ auctorem silentio præterire) ortus est in suburbiis Smyrnæis, produxerunt eundem varii fontes, non procul a se invicem scaturientes, unde statim flumen produens exæstuat, et e fontibus onerariis remisque enavigabile redditur. Pertransiens vero utrasque ripas, cypresso, et arundinibus vernans, et iuxta mare fluctus communicat. Si fluxus illos fas est nominare. Non enim sonantem audieris, neque aquam ferri putaris. Verum ut Amasius quispiam cupiens amatæ concubitum occultare, fortim mari miscetur, fluctum fluxu mitigans. Nunc etenim more poetarum ventum cupiens dicere, deinde verbum poeticum proferre nequiens, e propria arte appellare volo ventum. Factus vero ob fluctus mollior, dividens aquas circum proram assurgit. Non enim diros optans amores, tuum pernavigare mare nititur, sed cupit omnes Iones venerandis temperantiæ mysteriis initiare. Sermo est apud Rhodios aurum pluisse, Jove aperiente illis auream nubem: fortunam vero vestram, quam per illum consequimini, non narrat ambigua quædam fabula, sed ad oculum res gestæ patebunt. Reducet nobis pulchrum ver, non luscipias, non cygnos, vel cicadas, sed solem eundem aureis radiis Ioniam illustraturum. Ante alios autem omnes, pullo- rum nostrorum sacer ille et insolens pullus æquinus dux est: quales Deo soli Nisæi donant. Hunc ego pullum frenis Musarum adornans, et totum Charitum mitris revinciens, quasi deo cuidam gregis meæ primitias ferens dicavi. Cæruleæ stellæ oriuntur jucunda claritate resplendentes. Hæc oratio mea parum curat futura avertere, **371 b** cantuique sensim procedenti concionem festinantem conjungere studet. Tum quidam puto, intelligent revertentem aspicientes, iterum Musarum carminibus illi applaudent.

τὸ καλὸν ἔαρ οὐκ ἀηδόνας δέξειν ἡμῖν οὐδέ τινας κύκνους ἢ τέττιγας, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ταῖς χρυσαῖς ἀκτίσιν καταυγάζειν μέλλοντα τὴν Ἰωνίαν ἥλιον. Πρὸ δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὁ τῶν ἐμῶν πῶλων ἐξαρχος πῶλος ἱερὸς καὶ ἀγέρωχος, οἶους Ἡλίῳ θεῷ Νισαῖοι³⁰ πῶλους πωλεῦσαι, τοῦτον ἐγὼ τὸν πῶλον ψαλοῖς κοσμήσας Μουσῶν, καὶ ταῖς Χαρίτων μίτραις ὄλον ποιήσας ἀνάδετον, ὡσπερ τινὶ θεῷ τῆς ἐμῆς ἀγέλης ἀπαρχὰς φέρων, ἀνέθηκα. Γλαυκοὶ δὲ ἀστέρες ἀνίσχοιεν φαειρῷ φωτὶ τὴν ἀναγωγὴν καταυγάζοντες. Οἱ δὲ μου λόγοι καὶ προλαθεῖν μικροῦ τὸ μέλλον ὠδίνουσι, καὶ τοῖς ἐκβατηρίοις³¹ μέλεσι τὴν ὁδὴν τὴν ἐπιβατήριον συνάψαι σπεύδουσιν, ἐν νῷ λαμβάνοντες τίνες, οἶμαι, τότε γενήσονται, ὅταν ἐπανελθόντα προσδλέψαντες αὐτῷ πάλιν τὰ Μουσῶν χορεύειν μέλλωσιν.

VARLÆ LECTIONES.

³⁰ ἄσιαν πᾶσαν C. ³¹ παρήκουσα Wernsdorffius: libri παρείκουσα. ³² καὶ om. C. ³³ ἐθέλων] γὰρ θέλων C. ³⁴ χεόμενος AC: γενόμενος ζ. ³⁵ μαντεύων C. ³⁶ θάλατταν C. ³⁷ δεσθῆναι AC: ρυσθῆναι ζ. ³⁸ καρπώσασθαι C. ³⁹ ἔσται om. A. ⁴⁰ νησαῖοι AC. ⁴¹ ἐμβατηρίοις C.

εὐδοκίμησῃ, εἰς ἐνταῦθα ποιητῆς ἢ λόγων συνδέτης φωνὴν ἀξίαν τοῖς ὑπὸ τούτου κατειργασμένοις συμβάλοιτο; Οὐδὲ Σικελικὴν τινα Σκύλλαν καὶ Χάρυδιν, ἀνδρῶν δὲ ἀτασθάλων ὑπὲρ τὸν ἄγριον ἐκείνον τὸν Σικελικὸν, τὸν ποιμένα, τὸν Κύκλωπα, μυρίας ἐπ' αὐτὸν κινήσειας φάλαγγας οὐκ ἀγχεμάχοις ὄπλοις οὐδὲ ξυστοῖς τε καὶ δόρασιν, ἀλλὰ φρονήσει καὶ λόγῳ κατὰ γῆς ἀπάσης ἐστόρεσεν. Ὁ δὲ δὴ τῶν Τελχίνων τε ἡγεμῶν καὶ κορυφαῖος καλούμενος, πληγὴν καιρίαν δεξάμενος, στένει δακρῦων τὸν πόλεμον Ἀσία πᾶσα³⁰, οὐχ ἦν νῦν οὕτω προσαγορεύομεν τὴν τῆς ὄλης ἐπωνυμίαν ἡπείρου τῷ μέρει μόνῳ τιθέμενοι, ἀρχεται μὲν ἀπ' Ἰνδῶν ἄνω, πρὸς μὲν ἔω καὶ ἄρκτον Ἐρυθρῷ κόλπῳ καὶ Φάσιδι, πρὸς δὲ μεσημβρίαν καὶ ἀκίοντα ἥλιον Αἰγύπτῳ τε καὶ τῷ Ἰονίῳ πελάγει πρὸς τὰς ἄλλας ἡπείρους ἀποσχισμένη καὶ λήγουσα, παρατείνει δὲ αὐτὴν ἐκ Προποντιδὸς εἰς Παμφυλίαν πλευρὰ παρήκουσα³¹, [604 H.] ἣν Αἰγαῖος προσκλύζει σύμπασαν, ἐκ μίδης καὶ αὐτὸς ἀρχῆς τῆ πλευρᾷ ταύτῃ τριχτόμενος. Οἱ τε ἐνοικῶντες τὰς πόλεις ἀνθρωποὶ οὐ τῷ τέττιγι καὶ τῷ χιτῶνι τοὺς προπάτορας, ἀλλ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ καθαρῶς δὴ ποὺ δεικνύουσιν, ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐγένοντο. Ὁ γὰρ δὴ Μέλης οὗτος (οὐ γὰρ δὴ θέμις σιωπῇ παρελθεῖν γλώσσαν τοσαύτην γενήσαστα) ἀνίσχει μὲν ἐκ προαστείων τῆς Σμύρνης, τίκτουσι δ' αὐτὸν μυρίαί πηγαί καὶ πλησίον ἀλλήλων βλαστάνουσαι, ἀφ' ὧν πλημμύρον ὁ ποταμὸς πελαγίζει τε εὐθὺς, καὶ³² ἐκ πηγῶν ἐκπλωτος καὶ ὀκνάσει καὶ κώπη γίνεται. Παραμείβας δὲ τὰς ἐκατέρωθεν ὄχθας κυπαρίττω κομώσας καὶ δόνακι, τῇ πλησίον θαλάττῃ κοινοῦται τὸ βεῦμα, εἰ βεῦμα θέμις ἐκεῖνο καλεῖν· οὐ γὰρ ἤχουντος ἀκούσῃ, οὐδὲ δόξειεν ἂν σοὶ τὸ ὕδωρ φέρεσθαι, ἀλλ' ὡσπερ τις ἐραστής παιδικῶν συνουσίαν κλέψαι βουλόμενος λάθρα τῇ θαλάττῃ κινῶνται, λεαίνων τὸ κύμα τῷ βεῦματι. [1128 R.] Νῦν γὰρ ποιητικῶς ἐθέλων³³ καλέσαι τὸν ἀνεμὸν, εἶτα οὐκ ἔχων ποιητικὴν ἀφείναι φωνὴν, ἐκ τῆς οἰκείας Μούσης προσειπεῖν ἐθέλω τὸν ἀνεμὸν. Ἀπαλδὸς δ' ὑπὲρ κυμάτων χεόμενος³⁴ πορφυρᾷ σχίζει περὶ τὴν πρόραν τὰ κύματα. Οὐ γὰρ ἀτασθάλους μαστεύων³⁵ ἔρωτας τὴν σὴν πλεῦσα: σπουδάξει θάλασσαν³⁶, ἀλλὰ τελέσει θέλων πάντας τοὺς Ἴωνας τὰ σεμνὰ σωφροσύνης μυστήρια. Ῥοδίου μὲν δὴ λόγος ὑσθῆναι³⁷ χρυσῷ, χρυσῷ ἐπ' αὐτοῦς τοῦ Διὸς νεφέλην βήξαντος· τὴν δ' ὕμετέραν τύχην, ἣν διὰ τοῦδε καρπώσασθε³⁸, οὐ μῦθος ἔρει τις ἀμφίβολος, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἔσται³⁹ τὰ θαύματα. Ἡμελλεν δὲρα

Ἐτέρου προπροπετικῶ λόγου Προόμιον.

Αεινὸς δὲ ἦν ἄρα οὐ χεῖρα μόνον ἀλλὰ καὶ γνώμη ὁ Λύσιππος. Οὐα [605 H.] γούν ἐκεῖνος διὰ τῆς αὐτοῦ γνώμης τετόλημην! ἐγγράφει τοῖς θεοῖς τὸν καιρὸν, καὶ μορφώσας ἀγάλματι τὴν φύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς εἰκότος ἐξηγήσατο. Ἐχει δὲ ὧδέ πως, ὡς ἐμὲ μνημονεύειν, τὸ δαιδαλμα· Ποιεῖ παῖδα τὸ εἶδος ἀδρόν, τὴν ἀκμὴν ἔφησον, κομῶντα μὲν τὸ ἐκ κροτάφων εἰς μέτωπον, γυμνὸν δὲ τὸ ὅσον ἐκειθεν ἐπὶ τὰ νῦτα μερίζεται, σιδήρῳ τὴν δεξιὰν ὠπλισμένον, ζυγῶ τὴν λαίαν ἐπέχοντα, περωτῶν τὰ σφυρὰ, οὐχ ὡς μετάρσιον ὑπὲρ γῆς ἀνω κουφιζέσθαι, ἀλλ' ἵνα θικῶν ἐπιψαύειν τῆς γῆς λαυθάνη κλέπτων τὸ μὴ κατὰ γῆς ἐπεσιδεσθαι. Ὁ δὲ Γλαῦκος, ὡσπερ, οἶμαι, λογῶν αὐτὸ τῆς ἀγωνίας τὸ καιρῖον. ἤκέν τε ἐπὶ τὸν στεφανίτην μόνος, καὶ πρῶτος εἶχε ὡς τὸν στέφανον. Πάντα γὰρ καλὰ ἐν καιρῶ, καὶ τοξότης ἐπίσκοπος, ὅστις οἶδε καιρία βάλλειν τοξέματα. Καὶ δὴ εἰς οὐρανὸν ἀηθόνες ἀπὸ γῆς ἵπανται· τοιμᾶ γὰρ ἀνέγειν ὑπὲρ φῶδης εἰς αὐτὸν [τὸν⁴³] οὐρανὸν ὁ μῦθος θρηϊθας. Ἦκον οὖν παρὰ τὸν κύκνον. Ὁ δ' ἔτυχεν ἐπὶ τινος λειμῶνος ἡρινοῦ ἄρτι Ζεφύρω πρὸς φῶδην ἐκδιδῶναι μέλλων τὰς πτέρυγας.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν γέηλον τὸν Αἰγύπτιον

Πήχεις οἱ ἄ Αἰγύπτιοι τὴν αὐξήσιν τοῦ Νεῖλου προσαγορεύουσι⁴⁴, καὶ μετροῦσι⁴⁵ τὰ νάματα, καὶ πανήγυρις αὐτοῖς ὁ πήχυς γίνεται. Καὶ τοῖς γενναίους ὅψει τῶν στρατηγῶν ἀπ' ἐλαττόνων τροπαίων τὰς μυρίας νίκας κηρύττοντας. Μικρὸς ἦν ἐν Ἀρταμισίῳ Θεμιστοκλῆς (κατὰ⁴⁷ γὰρ τῶν προπατόρων⁴⁸ ἐτι τῶν βασιλέως ἡρίστειτε), μείζων ἐν Ψυταλίῳ, μέγας ἐπὶ Σαλαμίνα· ἐθάπτειζε γὰρ ὅλην ἐκεῖ τὴν Ἀσίαν μαχόμενος.

[1129 R.] Ἐκ ὡς προπεμπετικῶ.

Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως καλῶς ποιεῖς· ἀνάγκη γὰρ δὴ σου τὸν ἐπαινεῖσθαι βουλόμενον καὶ τῶν πράξεων ἐκείνων ἐπιθυμεῖν, ἀφ' ὧν ὑπάρχει τὸ θαυμάζεσθαι. Οὐ γὰρ ἀπέχρησε τοῖς παῖσι τὰ τοῦ Περικλέους σεμνολογήματα, ἀλλ' ἀνάξειο τῆς πατρῴας ἀρετῆς γενόμενος μείζωνος δήπου διαβολῆς αἰτίαν τὴν πατρῴαν δόξαν ἐκτῆσαντο. Καὶ πολλῶν δὲ [ἄλλων ἀνδρῶν ἀρίστων γεγονῶσι παῖδες, οἷς ἅπασιν οὐ πρὸς ἐγκωμίου πλέον, ἐλεγχοὶ δὲ κακίας ἐγένετο τὰ τῶν πατέρων ὀνόματα. Τίς οὖν, ἴσως ἂν ἐρεῖς, ἡ θεραπεία τοῦ νοῦ; ἀρετὴ καὶ λόγος, ἡ μὲν ἀρχουσα καὶ ἐπιστατούσα τῷ λόγῳ, ὁ δὲ, καθάπερ τις δεξιὸς ἀγαθῆς βασιλῆος διάκονος, τὰ ἐκείνης ἐπιτελῶν σπουδῆ πάση εἰς ἔργον τε ἀγων προστάγματα. Ἔστι καὶ ἄλλος ἀρετῶν μύριος χορὸς, ὃν ἅπαντα εὐρήσεις εἰσω παιδείας ἀνακτόρων γενόμενος. Ταύτας δὲ ὡσπερ τιθηνούς καὶ μητέρας ἐκείνων [606 H.] προξενῶ⁴⁹ τέ σοι καὶ φημί δὴ δι' ἐκείνων καὶ τῆς τῶν ἐχομένων θήρας ἐπιξέσθαι. Οἱ δὲ παῖδες ἀπολελυ-

Ex alia suasoria. — Prooemium.

Sippus itaque non manibus solum, sed etiam ingenio insignis. Qualia enim ille ab ingenio ausus est? Depinxit diis occasionem, et imagine adumbrans, naturam ejus per colores exposuit. Sic autem artificium quantum licet meminisse, se habet. Pingit quemdam figura ætate venustum, ephebum, eomatium e temporibus ad frontem usque; hinc ad terga usque nudum, dextram armatam ferro, et tenentem sinistra bilancem, alatis plantis, non ut sublimis super terram in altum efferatur, sed ut terram attingere videatur, ignoretur vero occulte terræ insistere. Glaucus autem, ut arbitror, occultans hanc certaminis occasionem, solus ad coronatorem venit, et primus coronam accepit. Omnia enim bona in occasione, et diligens jaculator est, qui novit opportuna tela mittere. Lusciniæ sane e terra in cœlum volitant. Fabula enim sudet in cœlum cantu aves tollere. Veniunt igitur ad olorem, qui mansit in campo quodam verno, donec Zephyro ad cantum explicaret alas.

Ex oratione in crudelem Ægyptium.

Ægyptii incrementum Nili per cubitos denuntiant, et mensura metiuntur aquas, et cubitus illis materia laudis est. Ducesque strenuos videbit tropæis minoribus mille victorias prædicare. Parvus fuit in Artemisio Themistocles (etenim supra regis majores præclare gessit) major in Psytalia, magnus in Salamis. Illic enim totam Asiam pugnando demersit.

E propemptica.

Et hoc forsitan recte facis. Nam necesse utique est, eum qui laudari desiderat, etiam res illas desiderare unde laus procedit. Non enim illis Periclis præclare gesta suffecerunt, sed indigni paterna virtute existentes, 372a ad majoris reprehensionis materiam paternam celebritatem adepti sunt. Aliorumque filii multorum fortium virorum fuere, quibus omnibus parentum gloria non ad pleniorum laudem, sed ad improbitatis accusationem fuit. Forsitan dixeris Quis: igitur erit mentis cultus? Virtus et eloquentia. Illa quidem imperans et dominans eloquentiæ: hæc vero tanquam fidelis bonæ reginæ ministra, illius præcepta omni contentione perficiens. Est et multiplex virtutum chorus, quem totum invenies in disciplinarum gymnasium versans, has ut nutrices et matres earum tibi concilians. Et sane dico per has illarum fruitionem adventuram. Filii vero a præceptoribus abdicati, in urbem illam ducebantur. Midas Phryx (50) cupiens Satyrum com-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ εἶχε AC: εἶλε ζ. ⁴⁵ τὸν om. AC. ⁴⁶ οἱ om. C. ⁴⁷ προαγορεύουσι C. ⁴⁸ καὶ μέτρω μετροῦσι ζ. ⁴⁹ κατὰ] καὶ A. ⁵⁰ προπατόρων] πρόπλων Wernsdorffus. ⁵¹ ἐκ AC: ἐκ τοῦ ζ. ⁵² προξενῶ τέ C: προξενούντες ζ.

NOTÆ.

(50) Midas Phryx, de quo Max. Tyr. serm. 30.

prehendere, vino aquam miscet, et somno captum A
et sopore, Satyrum venatorum more comprehendit.

Ex oratione extemporanea in seditionem prope ludum concitantem. — Exordium.

An aliquod in nostris orationibus, amici, medicamentum est ad discordiam sedandam conveniens? et quid nostra ars tantum efflorescere cupit, quantum Homerus de cratere Helenæ, quem Jovis proles hospitibus porrigebat, in lacrymis Menelai confingit? vel Helenæ poculum non herba aliqua fuit, non ars quædam Ægyptia hilarem potum præparare edocta: sed dulcis quidam sermo et sapiens, potens instar medicamenti iracundiam in medio pectore æstuantem extinguere. In Ægyptum poesis fabulam trahit, ut eam matrem argutiarum insinuet. Parumne rex aliquando sapuit? non permisit id Timotheus, sed cantu in cælum usque regis animum abduxit. Immoderate æstuat animus? præsens ille elatum animum pulsando citharam domabat. Mæstusne erat? statim ridentem ostendebat. An voluptatibus tenebatur? post cantum statim castissimum videbas Alexandrum, et, ut omnia dicam, talem videre eum licebat, qualem tibi eum Timotheus reddidisset. Mitigat aura fluctus ipse Zephyrus. Orator Atticus, et oratio Græca non tollet **372b** seditionem si solum perorarit? Cum Xenophon militaret (nam et post Socratis disciplinam etiam hastam tulit); ingenium quippe commodum et congruum. Delicatus fuit Alcibiades cum Athenis habitaret, sobrius cum Lacædemone. Persas propter delicias solus reprehendit. Si vero aliquando necesse esset eum operam dare eloquentiæ, et in philosophicis exerceri, totum Lyceum et Academiam convocabat. Textentes hanc de illis historiam.

Ex oratione in adventum Cypriorum. — Exordium.

Poetæ Veneri deæ Cyprum, ut Delon Apollini assignant. Cyprus enim urbs vasta; cives accurate Græcæ loquuntur. Mare Venerem e Cælo peperit. Partus vero hos, quales aliquando sunt, sacra verba tangere jubent. Opus enim erat Venerem demum concipi. Sistitur tum mare, et statim serenitatem inducit, mollibus fluctibus propter partum illum exsultans. Vulgari Veneri nihil cum cælesti illa commune est. Producit illa impuros, et natura impudicos amores: hæc aureos habet filios, et aurea sunt horum tela. Scopus autem eorum sunt juvenes, et immortales animæ.

Ex oratione in quemdam Cappadocem.

Non venit Scythia telo vectus per Istrum vel Tainain, sed in universam terram et mare. Eloquentia

Α μένοι διδασκάλων την πόλιν ⁸¹ ἐκείνην ἔπεμπον. Ὁ δὲ Φρύξ ὁ Μίδαο ἐλείν θελήσας ⁸² τὸν Σάτυρον ὄκνη φαρμάττει τὰνάματα, καὶ δήσας ὑπνῶ καὶ κόματι θήραν ἐποιεῖτο τὸν Σάτυρον.

Ἐκ τοῦ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν διατριβὴν στάσει αὐτοσχέδιου. — Τὸ Προοίμιον.

Ἄρα τι καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις λόγοις ἐστίν, ὧ φίλοι, φάρμακον ἔριν κοιμῆσαι δυνάμενον; καὶ τί βούλεται τοιοῦτον ⁸³ καὶ ἡ παρ' ἡμῖν τέχνη νεανειεῦσθαι, ὅποτον ⁸⁴ Ὀμηρος διὰ τοῦ κρατήρος τοῦ τῆς ⁸⁵ Ἑλένης αἰνίττεται, ὃν ἡ τοῦ Διὸς παῖς τοῖς ξένους ἴστησιν ἐν Μενελάου δακρύουσιν ⁸⁶; ἢ καὶ τὸ τῆς Ἑλένης φάρμακον οὐ πόα τις ἦν, οὐδέ τις Αἰγυπτία τέχνη νηπενθὲς πόμα σκευάζουσα, ἀλλὰ τις λόγος ἡδύς καὶ πάνσοφος, φαρμάκου δίκην σβῆσαι δυνάμενος θυμὸν ἐκ μέσης καρδίας ζέοντα; ἀπάγει δὲ εἰς Αἰγυπτὸν τὸν μῦθον ἡ ποίησις, ἵνα τὴν μητέρα τῶν σοφῶν λόγων αἰνίξῃται. Ἐφρόνει ποτὲ βασιλεὺς μικρότερον; οὐκ εἶα τοῦτο Τιμόθεος, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐρανὸν αὐτὸν ἀνήγε ⁸⁷ τὴν γνώμην τοῦ βασιλείως τοῖς μέλεσι. Θυμὸς ἐπέζει τοῦ μετρίου πλέον; ἀφήρει παρῶν ⁸⁸ ἐκείνος τὸ πλεονάζον τοῖς κρούσμασιν. Ἄθυμος ἦν; μειδιῶντα εὐθύς ⁸⁹ ἔδεικνυ. Ἥδοναῖς ἐνεδίδου; εἶδες ἂν εὐθύς σεμνὸν μετὰ τὴν μουσικὴν Ἀλέξανδρον. Καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, τοιοῦτον ἐξῆν ὄρῳ ἐκείνων, ὅποτον αὐτὸν ἐποίει διὰ τῶν αὐλημάτων Τιμόθεος. Πραῦνει Ζέφυρος ταῖς αὖραις τὰ κύματα Ἀττικὸς δὲ δῆτωρ καὶ λόγος Ἑλλήν οὐ λύσει στάσει, εἰ μόνον φθέγγατο; Ὁ τε Ἐνοφῶν ἐστρατεύετο καὶ γὰρ καὶ δόρυ μετὰ Σωκράτην Ἐνοφῶν ἤγεγεν. Τὸ γὰρ εὐφυὲς εὐάρμοστον. Ἄθροξ ἦν Ἀλκιβιάδης, ὅπηνίκα παρ' Ἀθηναίοις εἶχε τὴν διαίταν σεμνὸς ἦν ἐν Λακεδαίμονι τὰ Περσῶν ἐς τρυφὴν μόνος ἐξήλεγχεν. Εἰ δὲ ποτε ἔδει καὶ λόγους φροντίσαι καὶ τὰ φιλοσοφίας γυμνάσασθαι, Λύκειον ἅπαντα καὶ Ἀκαδημίαν ταῖς αὐτοῦ συνουσίαις εἰργάζετο. Οἱ κάμνοντες τὴν ἱστορίαν τὴν ἀμφὶ τοῦτους.

[1432 R.] Ἐκ τοῦ εἰς τὴν τῶν Κυπρίων ἐπιδημίαν. — Τὸ Προοίμιον.

Τὴν Κύπρον οἱ ποιηταὶ θεῶν Ἀφροδίτῃ χαρίζονται, ὡσπερ τὴν Δῆλον Ἀπόλλωνι. Ἡ γὰρ Κύπρος πόλις μεγάλη δῆμοι ⁹⁰ τὴν γλῶτταν ἀκριβῶς Ἑλληνες. Ὀδινεν ἐξ Οὐρανοῦ τὴν Ἀφροδίτην ἢ θάλατταν τὰς δὲ ὠδίνας [607 H.] ταύτας, αἰτινὲς ποτὲ εἰσι, μουσικὸι λόγοι κρύπτειν κελεύουσι. Καὶ ἔδει γὰρ λοιπὸν ἐκκηθηθῆναι τὴν δαίμονα. Ἰσταται μὲν εὐθύς καὶ ἀγει γαλήνην ἢ θάλατταν, ἀπαλοῖς κύμασι περὶ τὸν τόκον ⁹¹ πορφύρουσα. Πανδήμῳ δ' Ἀφροδίτῃ πρὸς τὴν οὐρανίαν οὐδὲν κοινόν. Ἡ μὲν γὰρ βεβήλους καὶ οὐ καθαρὸς τὴν φύσιν γεννᾷ τοὺς ἔρωτας τῇ δὲ χρυσοῖ μὲν οἱ παῖδες ⁹² χρυσᾷ δὲ τὰ ⁹³ τούτων καὶ βέλη, σκοποὶ δὲ αὐτοῖς ψυχὰι νεοταλεῖς καὶ ἀκήρατοι Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἐκ Καππαδοκίας ρηθέντος.

Οὐδὲ ὑπὲρ Ἴστρον αὐτὸν καὶ Τάναϊν, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν ἦλθεν ὁ Σκύθης ὑπὲρ τοῦ βέλους

VARIÆ LECTIONES.

⁸¹ πόλιν] πομπὴν Wernsdorfus. ⁸² ἐλείν θελήσας] ἐθελήσας C. καὶ τι] καὶ τί C. ⁸³ τοιοῦτον Reiskius: ἡβρί τοιοῦτον. ⁸⁴ ὅποτον] ὅποι C. ⁸⁵ τοῦ τῆς] τὸ τῆς A. ⁸⁶ δάκρυσιν C. ⁸⁷ ἀνήγε C: ἀνήγαγε C. ⁸⁸ παρῶν C. ⁸⁹ εὐθύς ἔδεικνυεν C. ⁹⁰ δῆμῳ pr. C. ⁹¹ τόπον A. ⁹² παῖδες C: πόδες C. ⁹³ τὰ οἰκ. A.

ὄχουμνες. Λόγος δὲ ἄρα τὸ βέλος Ἀπόλλωνος. Καὶ Α
ποταμὸς ἐκεῖ μῦθον ἔχων ἀκοῆς Ἑλλήνων ἀξιων.
Ἦλθεν ἐπ' Ἴνδοῦς ὁ ὄχι Διόνυσος, γένος τὴν Διονύσου
χάριν ἀρνούμενον. Ἦν δὲ ὁ μὲν στρατὸς Βάκχαι καὶ
Σάτυρος, τὰ δὲ ὄπλα νεβρίδες⁶⁶ καὶ θύρσοι. Οἱ δὲ ἄρα
ὄμοῦ τε εἶδον τὸν θεὸν καὶ ἤρηντο, καὶ τὰ ὄπλα ῥί-
φαντες χορῆς οἱ τέως μαχόμενοι τῷ Διονύσῳ καθ-
ίσταντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν ὄροις⁶⁷ Καππαδοκῶν ἦσαν
ἀγόμενοι, σκηνοῦσι μὲν ἐπὶ τῷ χειμαί τοῦ ποταμοῦ,
ἔξ καὶ δώσειν τὴν ἐπανυμίαν ἤμελλον, δεήσαν δὲ
τοῖς νόμασι λούσασθαι ἀμειβεταί μὲν ὁ ποταμὸς καὶ
τὸ ἀργυροῦν ὕδωρ Ἴνδοῖς ὀμιλήσαν μελαίνεταί, οἱ
δὲ ὄπερ ἦσαν αὐτοὶ, τοῦτο καὶ εἶναι καὶ καλεῖσθαι⁶⁷
τὸν ποταμὸν ἀπεργάζονται. Ἐντεῦθεν ἄγει τὸν
νεανίσκον ἡ φήμη. Ὁ δὲ ἡμέτερος πλοῦτος οὐ χρω-
σὸς τις Γυγάδας ἢ Λύδιος, ἀλλὰ τινες παῖδες ἡδῶντες^B
μὲν τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡλικίαν ἀκμάζοντες, σοβαροὶ μὲν ἰδεῖν καὶ ὑψαύχενες, ἄτε ἐκ μέσων Διὸς
στέρνων γεινόμενοι⁶⁸.

Ἐκ τοῦ δεε τὴν ἐπίδειξιν ἀξιοῦμενος ἀνεβάλλετο⁷⁰
εἶτα εἶπεν. — Τὸ Προοίμιον.

Πέρσαι τὰ τόξα σπουδάζουσι, καὶ πᾶς ὁ βίος
ἐκείνοις φαρῆτρα καὶ βέλη. Ἐπαίνῳ τὸν νόμον, δι-
καία φιλοπόνοῦ γνῶμης βράσανος· σπάνια γὰρ εἶναι
καθῆξαι τὰ τίμια. Οἶδε τοῦτον πρὸ Περσῶν ἡ φύσις
τὸν νόμον⁷¹. Οὐδεὶς ἂν Ὀκσεῶν ἰδεῖν ἤξισεν, εἰ μὴ
τὴν ἐν μέσῳ φυγῶν περιεχύθη τῆς γῆς τοῖς τέρμασι.
Τίς δ' ἐν εἰη πυραμίδων λόγος, εἰ μὴ πόρρω τοῦτο
τὸ θέαμα; ἢ τοῦ κατ' Αἰθίοπας λίθου τοῦ Μήμενος,
εἰ μὴ κάκεινον ἄνω τῆς πολλῆς θεᾶς ἡ μήτηρ ἔστησε;
ταῦτά τοι καὶ ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐ μῦθον εἶναι τὸν
περὶ αὐτοῦ λόγον πιστευόμενον, ὅτι λίθος ὀμιλήσας
ἤλιπ' οἶον ἀνθρώπος ἔχει καὶ φθέγγεται. Μόλις καὶ
ρόδον ἡ φύσις ἀνθρώποις χαρίζεται. [608 H.] Καὶ
οὐδὲ τοῦτο ὄμοῦ τε φύει καὶ εἰς ἀέρα⁷² πετάσσεται,
ἀλλ' οἰκουρήσαν τὸ πολὺ τῆς ἀκμῆς ἐσω τοῦ κάλυ-
κος ἄψ' προκύπτει καὶ σχιζέται. Ἄλλ' οὐδ' ὄπωρξεν
ἔξισιν, ὅταν ἐθέλωσιν ἀνθρώποι· ἀλλὰ ἂν συκά-
ζειν ἐθέλῃς⁷³, ἀναμένεις τὴν ὥραν τῆς ὄπώρας
ἐπώνυμον⁷⁴. Τὸ δὲ ἐν Δωδώνῃ χαλκεῖον ὅτι ἔχει⁷⁵
αἶψα, μισήσας ὁ χρόνος διέλυσεν εἰς μῦθον τὸ τέχνημα.
[1133 R.] Δεινὴ γὰρ ἡ συνθήθεια κόρον τεκεῖν καὶ τὴν
ἐξουσίαν ὑβρεῖ λυμήνασθαι. Οἰκοῦντες γῆν ζητοῦμεν
θάλατταν, καὶ πλέοντες πάλιν περισκοποῦμεν τὰ
λίθια. Ὁ πλωτὴρ μαχαρίζει γηπόνον, καὶ τὸν ναυ-
τιλὸν ἀρότης ἡγεῖται πάλιν εὐδαίμονα. Ταῦτα πάντα
τοῦ κόρου παίγνια. Κόρον γεννᾷ ἡ συνθήθεια. Φεύ-
γωμεν τὸν κόρον, ὧ παῖδες· τοξεύει πολλάκις δι'
ὑβριν οὗτος καὶ αὐτοῖς ἤδη τοῖς ἔρωσι⁷⁶. Τοῦτο γὰρ
ποτε τῆς παροιμίας ἤκουσα.

Ἐκ τοῦ εἰς Μουσώνιον τὸν ἀνθύπατον Ἑλλά-
δος. — Τὸ⁷⁷ Προοίμιον.

Ὀκνοῦντά με πάνυ τὰ θέατρα, καὶ τῶν πανδή-
μων συλλόγων ἀπάγειν τοὺς λόγους σπεύδοντα, λύσαι

VARJÆ LECTIONES.

⁶⁶ ὁ om. C. ⁶⁷ νευρίδες A. ⁶⁸ ὄροις AC: οὄροις ζ. ⁶⁹ καλεῖσθαι ζ. ⁷⁰ τὴν ante ἡλικίαν om. A. ⁷¹ γεν-
νόμενοι Lobeck. ad Piryuiich p. 320. ⁷² ἀνεβάλλετο A. ⁷³ τὸν νόμον post τούτον ponit C. ⁷⁴ εἰς
ἀέρα [σα B. ⁷⁵ ἐθέλωσι C. ⁷⁶ ἐπώνυμον A: ὀμῶνυμον ζ. ⁷⁷ libri ἔχει. ⁷⁸ ἔρωσι C: ἔρωσι ζ. ⁷⁹ τῷ
om. A.

NOTÆ.

(51-52) Horat. lib. 1 Serm. satyr. 1.

Ex oratione, cum rogatus specimen distulit ac postea
dixit. — Exordium.

Persæ jaculandi studium foyent, omnisque vita
illis in pharetra et jaculis. Legem probō, magnum
indiciū laboriosi pectoris. Rara enim præmia esse
debet. Ante Persas hanc legem etiā natura scivit,
cum nemo Oceanum viderit, nisi media relicta terra
extremis ejus sinibus circumvagatus foret. Quis de
pyramidibus esset sermo, nisi procul hinc specta-
rentur, vel quis de lapide Memnonis apud Æthio-
pes, nisi illum mater extra omnem conspectum po-
suisset. Hæc vera esse, et non fabulose dici credi-
mus, quia lapis loquitur cum sola humana voce,
vix etiā rosam naturam hominibus largitur, nec
illa simul nascitur, et in aerem expanditur, sed
magnam partem vigoris in calice retinet, sero autem
erumpit et aperitur. Sed neque fructus autumnales
colligere licet, quando homines cupiunt, sed etsi
ficus legere velis, expectas tamen tempus autumnī
nominatum. Æs Dodonæum quia semper tinnit, ar-
tificiū ipsum in fabulam dies invidiosa convertit,
consuetudo enim satietatem facile parit, et licen-
tiam ferocia corrumpit (51-52). Terram incolentes,
mare quærimus, et rursus navigantes mentem con-
jicimus in segetem. Nauta felicem prædicat agrico-
lam, et nautam contra arator fortunatum putat.
Hæc omnia pueriles lusus. Satietatem gignit con-
suetudo. Fugiamus satietatem, pueri. Sæpe hæc fe-
rocia tanquam sagitta ferit, et ipsis jam amoribus.
Hoc enim aliquando proverbio didici.

Ex oratione in Musonium proconsulem Græciæ. —
Exordium.

Coegisti me theatra negligentem, et de publicis
concionibus orationem avertere conantem, legem

solvere. Rumpit et silentium cygnus cum audierit Apollo-
nem lyram ferientem, et Zephyrus lyricum
quid sonans ex antris ad solem provocat **373b**
ædonem. Audent nautæ se mari committere et vir
Bacchicus securus excitat lasciviam. Illi cum ver
mare mulcet, hic cum Bacchum thyrsus sensit
vibrasse. Te quidem ut puo, poeta quidam anda-
culus non neglexit cum Apolline ipso componere.
In tantum tibi jacula, et sagittæ grata, in quantum
Apollinem imitantur, incruenta perpetuo manent.
Non licet cuspidi tuæ hominem interimere, sed
aliquis effugit iudicium tuum, et scivit te publicum
gladium contra cædem extendere. Sic pullus bene
domatur, et catulus scite informatur, cum sine cal-
cari domitor equum, cum sine flagello magister can-
nem manu demulcens enutrire cupiet. Quid Cyrum
(53) Persis commendavit? lenes mores et placidi.
Felix semper hæc urbs adversus Barbaros fuit.
Nuntiat modo victoriam populo quidam e nobilibus,
qui sic strenuitatem ejus admirati sunt, ut apud
Athenienses hac oratione statuam posuerint.

Ex oratione in Severum advenam. — Exordium.

Achilles etiam inter prælia lyrae memor fuit, et qui
campos armorum fulgore illustrabat, hic in tentorio
suam citharam aptavit. Cantus argumentum, ama-
bat virtutem Achilles, virorumque gloriam nunc
bellando, nunc cantando imitabatur. De deliciis suis
dii inter se certabant. Neque Pallas armis instructa
armis contendit, neque Neptunus, quo armatur, tri-
dentem protulit. Verum illa oleam excitavit, hic
fluctibus contra sonuit. Et decreta solvitur lis, et
Minerva vicit iudicio: hæc tibia modulata est, al-
tera citharam pulsavit, tertia fistulam inflavit.

*Ex oratione ad voluptatem captandam comparata. —
Exordium.*

Cum Musæ in Helicone docunt choreas, omnia
circum mihi cantu replentur. Cantat cicada, et
fabulam cantu suo refricat in memoriam. Quia, in-
quit, ego olim homo cum essem semper cecini,
et cum natura mutata est, non una cum vita desi-
derium amisi. Philomelarum et **374a** hirundi-
num genus, et cygnorum copia circum deas canunt.

Ex oratione in Ursicum comitem.

Quæcunque pictores etiam poterunt oratores,
omnis potius imitatio ad orationem comparata
minor est. Narrant Abarim philosophum genere
hyperboreum, lingua quidem Græcum, veste habi-
tuque Scytham fuisse. Sin alibi locutus fuerit, hoc
e media Academia, et Lycæo existimari. Dicitur

τὸν νόμον ἠνάγκασας. Λύει καὶ κύκνος σίτην, λύ-
ραν ὅταν Ἀπόλλωνος ἀκούσῃ πλήττοντος, καὶ τῶν
ἀντρῶν ἐξάγει τὴν ἀηδῶνα πρὸς ἥλιον λυρικὸν ἠχῆσας
ὁ Ζέφυρος. Τολμᾷ καὶ ναύτης τὰ κύματα, καὶ βακ-
χεὺς ἀνὴρ θαρρῶν ἐγείρει τὸ σκίρτημα, ὁ μὲν ἔαρ
ὅταν κοιμίζῃ ⁷⁰ θάλατταν, ὁ δὲ ὅταν Διονύσου θύρ-
σον δονοῦντος ⁷⁰ αἰσθάνηται. Σὲ μὲν ποιητῆς τις
εἰστολμος οὐκ ἄν, οἶμαι, ὀκνήσειεν οὐδ' αὐτῷ εἰ-
κάσαι Ἀπόλλωνι. Τόσα δὲ σοὶ ⁸⁰ καὶ βέλη τοσοῦτον
φίλα ὅσον Ἀπόλλωνος φύσιν ἐνδείξασθαι, ἀναίμακτα
δὲ μένει ἀεὶ· σῆς γὰρ ἀκίδος φόνον ἀνθρώπων οὐ
θέμις ἀψασθαι, ἀλλὰ τις ἐφυγεν διὰ ⁸¹ σὴν ψῆφον
καὶ δῆμιον ἦδη ⁸² τὸ ξίφος κατὰ τῆς σφαγῆς ἀνατεί-
νοντα ⁸³. Οὕτω καὶ πῶλος καλῶς πωλεῖται καὶ σκύ-
λαξ δεξιῶς σκυλακεύεται, ὅταν ἄνευ κέντρου καὶ
μάστιγος ὁ μὲν πωλοδάμνης τὸν ἵππον ὁ δὲ σκυλα-
κευτῆς τὸν κύνα χειρὶ τιθασαστέων ἐκτρέφειν βούλοιοτο.
Τί Κύρον ἐν Πέρσαις μέγαν ἐποίησεν; Ἡμερος
τρόπος καὶ μελίχρος. Εὐτύχης γὰρ ἀεὶ κατὰ βαρ-
βάρων ἢ πόλις. Ἀγγέλλει ποτὲ τὴν νίκην τῶν τις
ἀριστέων τῷ δῆμῳ· οἱ δὲ οὕτως ⁸⁴ αὐτὸν τῆς προ-
θυμίας ἠγάσθησαν, ὥστε χαλκοῦς παρ' Ἀθηναίους
ἀπὸ τῶν λόγων ἐκείνων ἐστήκεν.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον νέηλιν. — Τὸ Προοίμιον.

[609 H.] Ἐμέμνητο δὲ ἄρα καὶ παρὰ τὰς μάχας
Ἀχιλλεὺς τῆς λύρας· καὶ τὰ μὲν πεδία τοῖς ὀπλοῖς
ἤστραπτεν, ὁ δὲ κατὰ τὴν σκηπὴν τὴν ἑαυτοῦ κιθάραν
ἤρμोजεν. Ἡ δὲ τῆς ψῆδος ὑπόθεσις, ἦρα ἀρετῆς
Ἀχιλλεὺς, καὶ τὰ κλέα τῶν ἀνδρῶν νῦν μὲν πολεμῶν
ἐμμεῖτο, νῦν δὲ ὠδὰς ἐργαζόμενος. Ἐρίς ἦν ἀμφὶ
τοῖς παιδικοῖς τῶν θεῶν· ἀλλ' οὔτε Ἀθηναῖα τὰ ὄπλα
ἐχουσα τοῖς ὀπλοῖς ἤριζεν, οὔτε Ποσειδῶν φέρων τὴν
τρίαιναν ταύτην προδέδλητο, ἀλλ' ἡ μὲν τὸν θαλλὸν
ἀνέσειεν, ὁ δὲ ἀντήχει τῷ κύματι. Καὶ ⁸⁵ λύει ψῆ-
φος τὴν κρίσιν, καὶ Ἀθηναῖα λαμβάνει τὰ νικητήρια.
Καὶ ἡ μὲν ἠύλει, ἡ δὲ κιθάραν εἶχεν, ἡ δὲ ἐνέπνει
τῇ σύριγγι.

Ἐκ τῆς λαλιᾶς — Τὸ ⁸⁶ Προοίμιον.

Ὅταν αἱ Μοῦσαι καθ' Ἐλικῶνα χορεύουσι, πάντα
μοι ἠχῆς ἐμπέπλανται ⁸⁷. Ἡγεῖ μὲν τέττιξ, καὶ ἀνα-
μινήσκει τὸν μῦθον τῷ μέλει, ὅτι Ἐγὼ, φησὶν, ὦν
ἄνθρωπος ἦδον ἀεὶ, καὶ ἐπειδὴ τὴν φύσιν ἤμειψα,
οὐ συναφῆκα τῷ βίῳ τὸν πόθον. Ἀηθόνων δὲ καὶ
D χελιδόνων γένη, ἐτι δὲ κύκνων ἀγέλαι, περὶ τὰς θεὰς
χορεύουσιν.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν κόμητα Οὐρσικιον.

Ὅσα γραφεῖς, καὶ λόγοι δύνανται. μάλλον δὲ μι-
κροτέρα μίμησις πᾶσα πρὸς λόγους. Ἄβαριν τὸν
σοφὸν γένος μὲν Ὑπερβόρειον λέγουσιν, Ἕλληνα δὲ
τὴν φωνὴν γεγενῆσθαι, καὶ Σκυθὴν μὲν ἄχρι στολῆς
τε καὶ σχήματος, εἰ δὲ που γλώτταν κινήσεις, τοῦτο
ἐκεῖνο ⁸⁸ ἐκ μέσης Ἀκαδημίας καὶ αὐτοῦ Λυκείου νομί-

VARLE LECTIONES

⁷⁰ κοιμίζῃ] ἴδη κοιμίζον C. ⁷⁰ δονοῦντα C. ⁸⁰ σοὶ] τοι C. ⁸⁰ διὰ om. C. ⁸² ἦδη Wernsdorffius, δη C :
εἶδε ζ. ⁸³ ἀνατείνοντας C. ⁸⁴ οὕτως C : ὀντως ζ. ⁸⁵ καὶ ante λύει om. A. ⁸⁶ τὸ om. A. ⁸⁷ ἐμπέ-
πλανται C : ἐμπέπλανται ζ. ⁸⁸ ἐκεῖνον A.

NOTÆ.

(53) Cyrus rex, de quo Xenophon. in *Cyropædia*.

ζεσθαι. Τὸν Ἐλευσίνιον ἐρηθὸν ἀρθῆναι λόγος πρὸς Ἀ Διμήτρον, ἵνα τὴν νομάδα τράπεζαν ἡμέροις ἀμείψῃ κυροῖς. Ἦκεν Ἀβάρης Ἀθήναζε τόξα ἔχων, φαρῆ-
ραν ἡμέρους εἰς ὦμον, χλαμύδι σφιγγόμενος. Ζώνη
ἦν κατ' ἰξύων ὀο χρυσοῦ, ἀναξυρίδες ἐκ ταρῶν ἀκρων
ἀχρι καὶ γλουτῶν ἀνατεινύσασθαι. Τοῦτο πανταχῶθεν
εὐρίσκομεν, καθάπερ ἐν ἀρμονίᾳ λύρας, σύμφωνον
ἡχοῦντα τῇ γνώμῃ τὸν λόγον. Ἦν ἡδὺς ἐντυχεῖν,
θεῖνός ἡσοχῇ μεγάλην πρᾶξιν ἐργάσασθαι. ὄξυς τὸ
παρὸν ἰδεῖν, προμηθῆς τὸ μέλλον φυλάττεσθαι, σο-
φίας ἤττων, ἐραστής φιλάς, ὀλίγα μὲν τύχῃ πι-
στειῶν, γνώμῃ δὲ τὰ πάντα πιστούμενος.

Ἐκ τοῦ εἰς Σωθῆρον ἑταῖρον.

Τίς γὰρ ἐκαίνου μᾶλλον ἢ σὺν τάχει τὴν τοῦ δι-
καίου φύσιν ἐθήρευεν, ἢ σὺν ὀρθότητι θηρεύσας
ἐθηροσίευν ὀο; Τίς μὲν οὕτως ὄξυς πρᾶξαι, τίς δὲ Β
βραδύς κολάσαι τὸν κινδυνεύοντα; τίς μὲν οὕτω
κρείττων χρυσοῦ, τίς [810 H.] δὲ ἤττων φιλανθρω-
πίας ὀο καὶ τοῦ κατελεῖσαι τὸν δυστυχῆσαντα;
Ἀδρὸς μὲν ἐν λόγοις, ἔργα δὲ καὶ πράξεις ἀδρό-
τερος.

Ἐκ τοῦ εἰς Σκυλάκειον ὀο τὸν ἀνθύπατον Ἐλ-
λάδος.

Χρυσῷ μὲν ἀσπίς ἀστράπτουσα, καὶ τὴν Ἥφαιστου
μηνύουσα χεῖρα τοῖς θαύμασιν, δεξιὴ μὲν διὰ σοφίαν
ἠπίστατο τῇ τέχνῃ φύσιν μιμήσασθαι. Μαλιανδρὸς δὲ
Κάρ ὀο ποταμὸς, ὅσον πλήθει τοῦ Νεῖλου λείπεται,
τοσοῦτον φύσει περιεστι. Τοῦ μὲν γὰρ μῦθος ἡ γῆ
ἦν Αἰγυπτίους χαρίζεται ὀο δὲ πλωτήρας ἀποσυλ-
σας ὀο τὴν θάλατταν, γηπόνους σιχλεῖν ἰδωκεν ἀρού-
ραις ἀντι κυμάτων τὰς ὀο ἀβλακας. Ἰδοὺς ἂν πεδίον C
μὲν τὴν πρόσθεν θάλατταν, σκιρτῶντα δὲ ἀντι μὲν
δελφίνων νεβρόν ὀο ἀντι δὲ ναύτου κελεύοντος νομέως
ἡχοῦστος ἀκούσῃ σύριγγος.

Ἐκ τοῦ εἰς νεήλυδας Ἐρσεύου. — Τὸ Προόμιον.

Ὅτε ὀο τὸν μαντικὸν Ἀπόλλων ἰδρύσας τρίποδα
τοῖς πανταχῶθεν ἐθέσπισε, πάντα γένη καὶ πάσαι
πόλεις παρὰ τὸν θεὸν ἐστέλλοντο ὑπὸ τῆς φήμης
θημαγωγούμενοι.

Ἐκ τοῦ εἰς τοὺς ἑταίρους πατριδος ὀο. — Τὸ
Προόμιον ὀο.

Ἄλλα γὰρ ὦρα λοιπὸν, ὦ παῖδες, καὶ τοῖς πολί-
ταις τὴν λύραν τὴν ἡμετέραν ἀρμόσασθαι. Τί τὴν
ἐνεγκούσαν πόλιν ποιήσομεν; ἀλλ' ἔπει οὐκ ἐπὶ τῶν
ἀρμάτων ὀο ἡμεῖς ὀχοῦμεθα οὐδὲ τὰ ποιητῶν σπου-
δάσομεν, φέρε ἀνδράσι καὶ λόγοις τὴν πόλιν τειχίσο-
μεν. Τὴν δὲ Ὀμήρου τὴν μεγάλην ἡχώ τι τῶν ἀπάν-
των ἐξέμηνεν; Οὐκ ἀνδρῶν δόξα; Ἐγὼ δὲ ἀρετὴν
ζητῶ, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐπαινεῖν τοὺς ἀνδρας βούλομαι.
Τῆς δὲ ἀρχικῆς ἀρετῆς διπλὰ τεκμήρια, βασιλεύς τε
αἰ ὀο ψῆφοι καὶ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι. [137 R.]
Μετὰ τῶν ἔργων τὴν φύσιν σκέπτεσθαι ἄξιον ὀο καὶ
ἴσον τις εὐρήσει τὰς τε πράξεις ἡχούσας καὶ τὴν
φύσιν ἔθεν κατώρθωνται. Τίνα δὲ τῆς φύσεως τοῦδε ὀο

VARIÆ LECTIONES.

ὀο ἰξύν C. ὀο ἐθηροσίευν A. ὀο φιλανθρωπίας ἤττων C. ὀο σκυλάκειον corr. A, σκυλάκιον corr. C, κυλάκειον pr. A, κυλάκιον pr. C. ὀο Κάρ] καρῶν C. ὀο ἀποαλήσας C. ὀο τὰς C : τοὺς ζ. ὀο ὅτε — ὀο νεκῆς πατριδος litteras ὀο correctas habet A. ὀο προόμιον om. pr. C. ὀο τῶν ἀφστῶν ἀρμάτων C. ὀο αἰ om. A. ὀο quæ post πόθοι addebantur, μετὰ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι, omisi cum AC. ὀο τοῦδε C : τοῦτων ζ.

Triptolemus sublatus esse a Cerere, ut pastorem mensam suavi tritico commutaret. Venit Athenas Abaris instructus sagittis, humeris portans pharetram, astricta chlamyde, circa lumbos aurea erat zona, femorale ab imis pedibus in nates usque extensum. Hanc ubique orationem reperimus, ut in harmonialyrica cum animo consonantem. Comis fuit in conveniendis, in rebus magnis tacite peragendis industrius, in re præsentī videnda peracutus, in futura præcavenda circumspectus, sapientiæ cupidus, amicitie cultor, pauca committens fortunæ, omnibus tamen ob prudentiam commissus.

Ex oratione in Severum collegam.

Quis magis illo, vel cum celeritate justitiam sectatus est, vel cum ratione sectatus, magis eam publice demonstravit? quis sic in agendo subtilis, quis in puniendis sordibus ita tardus? Quis adeo auri victor? quis ita cupidus humanitatis, et tantæ erga miseros clementiæ? Maturus quidem in verbis, in rebus et operibus maturior.

Ex oratione in Cylaceum Græciæ proconsulem.

Clypeus, auro coruscet, et Vulcaniam refert artificis dextram, quæ sola ob sapientiam artificis naturam valet adumbrare. Meander Carie fluvius, quantum magnitudine a Nilo superatur, tantum natura superat terra, quam Ægyptiis largitur, de hoc fabulam fingit. Ille vero nautis mare eripiens, agricolis dedit aratris pro aquis sulcos scindere. Videas campum, ubi prius fuit mare, videas lascivientes hinnulos loco delphinorum, loco navis hortantis, pastoris sonantem fistulam audias.

374b *Ex oratione in advenas Ephesios. — Exordium.*

Cum Apollo divinatorium tripodem collocans omnibus oracula redderet, omnes gentes omnesque urbes fama hac ad Deum attrahebantur.

Ex oratione in populares suos. — Exordium.

Etenim jam demum tempus est, juvenes, etiam civibus lyram nostram adaptandi. Quid urbem proferre dicemus? sed cum non in curribus nos vehamus, neque studia poetarum amplectamur, age viris et oratione urbem muniamus. Quid ex omnibus magnam Homeri famam in furorem egit? Num virorum gloria? Ego virtutem quero, et ob hanc viros celebrare cupio. Principium virtutis duplicia sunt indicia, cum regis decreta, tum subditorum amor. Cum subditis amorem, cum operibus naturam par est considerari, et aliquis reperiet opera æqualia cum natura, a qua dirigitur. Quænam principium naturæ signa? acerrimo esse iudicio,

sublimi animo, in benefaciendo promptum, moribus esse popularibus, eloquentia si dicendum esset, Periclem vincere, si quid agendum, Alcibiadem imitari, urbem potius amare, pecuniasque potius contemnere, quemadmodum Periclem fecisse diximus, in agendo vehementiorem multo esse Clinia, ad agendum vel sine arte lyra quavis aptiorem esse. Talem aliquem Proteumi esse Ægyptiæ fabulæ ostendunt, cum eundem nunc in aquam, nunc in arborem, et flammam mutant. Promptitudinem naturæ per hoc significare volunt.

Ex oratione in Privatum Romanum. — Proœmium.

Amor ignis Eleusini traxit etiam Anacharsium Scytham ad mysteria.

Ex oratione, cum Corintho reversus esset.

Si casus aliquis corpora separaret, animo tunc prospiciendum, et amore amor amicorum non est disjungendus: agnosco affectum; animum meum explicat poesis.

375a *E propemptica in Ampelium. — Exordium.*

Solus e Græcis, o adolescentes, hujus fugæ laqueos reperiam. Heri fugam minatus est currus, hodie visus est meis retibus constrictus esse. Fertur Alexander vetustis et materiam artificibus dedisse, ita ut Lysippus et Apelles formam ipsius parviti, ille quidem coloribus, hic vero ære naturam regis explicuerint. Cum vero oratio corpus transcendens, cum animi venustate et decore conjungatur. Sit et hæc vera delineatrix, nullum gubernatorem peritum omni habens navigatione. Infinitum cum inopia confunditur. Exercitatio præsumit artem quam didicit. E carceribus ad calcem cursum dirigite. Facilis est communis hæc est virtus. Malum odisti? cum malo etiam bellum gessit. Injustorum naturam donorum fugisti? ipsæ etiam animæ suscipiantur damno auro, justitiamque congruenti occlusit. Noverat enim justitiam, non esse cum tenuibus opibus infamiam, sed cum improbitate divitias, virtuti inimicas et gloriæ. Hæc initium laudum est, quia et initium rerum. Hoc vero deinde, quid quis dixerit? quid observaverit? Discere enim infinitum est, non dicere, ingratum. Quemadmodum illi qui pulchras statuas intuentur, conjiunt oculum in eam quæ primo occurrit, deinde aliam post aliam spectantes dubitant quam prius conspiciant. Potius vero (quid enim mihi opus antiqua similitudine?) ut ii qui aliquam e multis novis statuis novam vident, aspicere summatim omnes e pulchritudine quæ est, in toto circumfusa coguntur, particulatim vero alia alio ducente cupiditatem, admiratione spectaculum abrumpunt: sic et facta tua undique convenientia aliam historiam postulant, nec his orationis terminis includi volunt. Quis facta vel justitiam, vel privatam operam, vel reipublicæ

γνωρίσματα; Ὁξὺς φρόνησιν, ὑψηλὸς γνώμην, εὐποιεῖν ἄοκνος, δημοτικὸς τὸν τρόπον· εἰ μὲν εἰπεῖν δέη, τὸν Περικλέα νικῶν, εἰ δὲ τι πράξει, τὸν Ἀλκιβιάδην μιμούμενος, μᾶλλον δὲ καὶ φιλόπολις [μᾶλλον δὲ] καὶ χρημάτων κρείττων, ὅπερ ἢ συγγραφή τὸν Περικλέα προσείρηκεν, ἐν δὲ τῷ πράττειν πολλῶ τῷ Κλεινίλου θερμότερος, ἀπάσης ἀτεχνῶς λύρας ὁ μείον πρὸς πᾶσαν πράξιν εὐάρμοστος. Τοιοῦτόν τινα καὶ τὸν Πρωτέα γενέσθαι μῦθοι δηλοῦσιν [611 H.] Αἰγύπτιοι, ὅταν αὐτὸν νῦν μὲν εἰς ὕδωρ ἀμείβουσι· νῦν δὲ εἰς δένδρον καὶ φλόγα· τὸ εὐκολον γὰρ τῆς φύσεως διὰ τούτου σημῆναι βούλονται.

Ἐκ τοῦ εἰς Πριβάτορ Ῥωμαίων. — Τὸ Προοίμιον.

Ἦγαγε δὲ ἄρα ὁ τοῦ πυρὸς τοῦ κατ' Ἐλευθεῖα πάθος καὶ Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην ἐπὶ μυστήρια.

B *Ἐκ τοῦ ὅτι ἀπὸ τῆς Κορίνθου ἐπατηθήσεται.*

Εἰ δὲ ἄρα τύχη τις διασχίλοι τὰ σώματα, τῆ γούν ψυχῇ προβλέπειν καὶ μὴ τῷ πάθῳ τῶν παιδικῶν ἀποσχίζεσθαι. Γνωρίζω τὸ πάθος· ἐμὴν ἐρμηνεύει γνώμην ἢ ποιήσας.

Ἐκ τῆς εἰς Ἀμπέλιον Προπαμπτικῆς. — Τὸ προοίμιον.

Ἡμελλον ἄρα, ὦ παῖδες, ἡμελλον μόνος εὐρήσειν Ἑλλήνων τῆς τοῦδε φυγῆς τὰ θήρατρα. Χθὲς δρασμὸν ἠπέλειε καὶ ἄρματα, τήμερον ὤφθη τοῖς ἔμοις δικτύοις ἀλώσιμος. Γενέσθαι μὲν καὶ Ἀλέξανδρον λόγος ταῖς παλαί τεχναις ἀγώνισμα, ὥστε δὴ καὶ νειμάμενοι τὴν μορφήν αὐτοῦ Λύσιππος καὶ Ἀπελλῆς, ὁ μὲν φαρμάκιος, ὁ δὲ χαλκῷ τὴν φύσιν τοῦ βασιλέως ἠρμήνευσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ὑπερβὰς τὸ σῶμα ψυχῆς ὁμιλεῖ⁴ καὶ⁵ κἄλλαι καὶ χάρισιν, εἴη ἂν καὶ οὗτος ἀψευδῆς ζωγράφος, μὴ τὸν πρῶρατῆν ἐπιστήμονα πάση ναυτιλίᾳ κτησάμενος· τὸ γὰρ ἀπειρον ἐπὶ τῆς χρείας ταράττεται, τὸ δὲ μελετήσαν θαρραῖ τὴν τέχνην ἦν ἔμαθεν. Ἐκ πολῶν εἰς νόσαν ἴσον τὸν δρόμον ἰθύνετε. Πρῶτος εἶ; κοινὸν καὶ τοῦτο πλεονέκτημα. Κακίαν μισεῖ; κακίᾳ⁶ συνεπιστράτευσεν. Ἀθίκων δόρων ἐφέκλινας φύσιν; ἀπέκλεισε καὶ οὗτος τὰς τῆς ψυχῆς πύλας ὕβριστῆ χρυσῷ καὶ δικαιοσύνην ἐλέγχοντι. Ἔγνω γὰρ ὡς οὐ δικαιοσύνη σὺν ὀλίγοις φύγος, ἀλλὰ σὺν ἀδικίᾳ πλοῦτος ἐχθρὸς ἀρετῆς καὶ τοῦ θαυμάζεσθαι. Αὕτη δὴ πρώτη τῶν ἐγκωμίων ἀρχή, ὅτι καὶ ἀρχή⁷ τῶν πράξεων. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο τί μὲν εἴποι τις, τί δὲ φυλάξαιτο; καὶ γὰρ τὸ λέγειν ἀπορον, καὶ τὸ μὴ λέγειν ἀχάριστον. Ὅσπερ γὰρ οἱ τὰ κάλλη⁸ τῶν ἀγαλμάτων θεώμενοι ἔχονται μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τοῦ πρώτου προσπίπτοντος, μεταβιάζοντες δὲ ἄλλοτε ἐπ' ἄλλο τὴν θέαν ἀποροῦσιν ὃ τι πρῶτον⁹ θεάσωνται· μᾶλλον δὲ [τί γάρ μοι δεῖ παλαιῶς εἰκόνης;] ὥσπερ οἱ τι τῶν νέων δημιουργημάτων θεώμενοι¹⁰ προσδλέπειν μὲν ἀπαντὶ ἄθρῶς ὑπὸ [612 H.] τοῦ περιεχυμένου τῷ παντὶ κάλλους βιάζονται, ἐν μέρει δὲ ἄλλου ἄλλοθεν δημαγωγούντος τὸν πόθον σχίζονται τὴν θέαν τῷ θαύματι, [1140 R.] οὕτως καὶ αἱ σαὶ πράξεις πᾶσαι πανταχόθεν προσπίπτου-

VARIÆ LECTIONES.

³ ὅπερ fortasse legendum ἦπερ. ⁴ ὁμιλεῖ Wernsdorffius: libri ὁμιλεῖ. ⁵ καὶ om. C. ⁶ κακίᾳ Wernsdorffius: libri κακίας. ⁷ ὅτι καὶ ἀρχή om. C. ⁸ κάλλη post ἀγαλμάτων posuit C. ⁹ πρῶτον S. ¹⁰ θεάσωνται S.

pus improbitalis morbo (quod terram quidem nos centrum divini illius mundi putamus), tunc Lachesos susus cœlum tela penetrans, e Jovis penetrabilibus animam sinceram trahit, divinarum imaginationum substantiam ad nos transferentem. Hæc parit justitiam, hæc fortitudinem, ex illa propria sententiam pure ipsa anima habet : hanc vero sequitur magna virtutum similitudo societas, sublimitas mentis, excellentia animi, libera vox, manus beneficiis non allidendæ, amicitia studium, veritatis amor, incommutabilis sententia ex amicitia virtutem non dijudicans, sed virtute amicitiam ponderans.

Ex oratione in Phœbum proconsulis filium. — Exordium.

Sapientia in humilioribus lingua responsuri, verisimile puto fore, ut sophisticis etiam rationibus occurrant. Isocrates sophista (notum omnibus hoc nomen cum orationibus puto, quia ob illum Sophistæ poeticam negligentem, propriam legem simplex sunt). oratione quidem semper eloquentia amatoribus regia scholarum suarum patefecit.

Ex oratione in Arcadium medicum et principem.

Descripsit pueros circum thalamum ludentes, et suis eos fistulis facit specimen exhibere. Nunc vero aliud certamen, aliud stadium, Musarumque delubrum sacris sacerdotibus apertum ab amicissimis aleatoribus. Aiunt Democidem illum Crotoniatam, primum Græcam [medicinam] apud Barbaros coluisse.

E propemptica in socios advenientes.

Animosus, orationi miscens affectum, et fortis audivit : vita mollis, mensuram ponens **376** naturæ, temperantiam assumpsit. Mare mutat naturam in multas fornas. Purpurascit quidem cum in tranquillitatem sedarit fluctus, obscuram vero speciem habet cum fluctibus turbatum esseratur.

E propemptica in Flavianum. — Exordium.

Conjecisti me, meliorem parantem lyram, o amice, ut te scilicet post Africam salutarem, repente fugiens in inamœnam Musam. Visum nondum est vez, et tempestas Hellespontica irrumpens animam suffocavit. Nondum solem vidimus, et radios avertens mutavit, Græcisque noctem inducere minatus est. Prius ingemiscimus, quam riserimus, prius diis viarum præsidibus vota dedimus, quam sacrificia te reduce fecerimus, orationem timidiorum quam dextram coargui, ea præstare negligentem, quæ cera et ferrum audent. Semper enim gloria ex Africa in Græciam profecta est. Ventam quidem fecit jocantem et ludentem, quales pictores in tabu-

κακίας νόσφ φθειρόμενον, ὃ γῆν μὲν ἡμεῖς κέντρον ἐκείνου τοῦ θεοῦ κόσμου νομίζομεν, τότε λαχέσσωσ ἀτρακτος¹⁶ οὐρανὸν σχίσας τοῖς νῆμασιν ἐκ τῆς διὸς ἐστίας ἀγει ψυχὴν ἀπραιφνῆ, τῶν θεῶν φασμάτων παρ' ἡμᾶς τὴν οὐσίαν διατορθεύουσαν. Αὕτη φέρει δικαιοσύνην, αὕτη ἀνδρείαν¹⁷ παρ' αὐτῆς· αὐτοφρόνησι καθαρώς ἡ τοιαύτη ψυχῆ. Ἐπεται δὲ αὐτῆ καὶ ἀρετῶν συμφύτων μυρίος θιάσος, ὕψος ψυχῆς, μεγαλοπρέπεια γνώμης, ἐλευθεράφωνή, χεῖρες ἄωροι, φιλικία πόθος, ἀληθείας ἔρωσ, ἀτρεπτον φρόνημα. Οὐκ ἐκ φιλικίας ἀρετὴν κρίνων¹⁸, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς τὰ τῆς φιλικίας σταθμώμενος.

Ἐκ τοῦ εἰς Φοῖβον τὸν τοῦ ἀνθυπάτου παιδα. — Τὸ Προόμιον.

Σοφιστοῦ δὲ¹⁹ θύραν ἐκ μικροτέρας γλώττης ἀμείφαντας²⁰ σοφιστικοῖς εἰκόσ, οἶμαι, περιτυγχάνειν καὶ διηγῆμασιν. Ἰσοκράτης ὁ σοφιστῆς (γνώριμον ἔπασι, οἶμαι, μετὰ τῶν λόγων καὶ²¹ τοῦνομα, ὅτι δ' ἐκείνον σοφιστῶν γλῶττα ποιητικὴν ἀτιμάσασα²² οἰκτεῖον νόμον ἠπάσαστο) λόγῳ μὲν ἀπὸ τοῖς λόγων ἐρῶσι τὰ βασίλεια τῶν αὐτοῦ μουσείων ἀνεπετάσσων. Ἐκ τοῦ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἱατρὸν καὶ κόμητα.

Παίζοντας γὰρ τοὺς νέους περὶ θάλαμον ἰσότησει, καὶ ταῖς αὐτῶν λυγξὶ ποιεῖ τὴν χάριν ἐλέγχοντας. Νῦν δὲ ἕτερος ἄθλος, καὶ ἄλλο στάδιον, καὶ Μουσῶν τέμενος μύσταις²³ ὁσίοις ἀνοιγόμενον. Περὶ τοῖς φιλότατοις κυβεύουσι. Φασὶ δὲ καὶ Δημοκλήδην τὴν Κροτωνιάτην ἐκεῖνον τὸν πρῶτον ἱατρικὴν Ἑλλάδα παρὰ βαρβάρους κομίσαντα.

Ἐκ τοῦ προπεμπτικοῦ τοῦ εἰς τοὺς πρόσελθόντας ἐταίρους.

[614 H.] Ὁ θυμοειδῆς τὴν ψυχὴν, λόγῳ κεράσας τὸ πάθος, ἀνδρείος ἤκουσεν· ὃ τὸν βίον ἀβρὸς, μέτρον ἐπιθειεὶς τῆ φύσει, τὴν σωφροσύνην ἐλάμβανεν. Ἀμείθει τὴν φύσιν εἰς πολλὰς ἰδέας καὶ θάλαττα· πορφύρει μὲν, ὅταν εἰς γαλήνην στορεσθῆ τὰ κύματα, ζῶφον δὲ ἔχει τὸ πρόσωπον, ὅταν ἀγριαίνῃ ταρασσομένη τοῖς κύμασιν.

Ἐκ τοῦ εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτικοῦ. — Τὸ Προόμιον.

Κρεῖττόνά με λύραν, ὦ φίλε, κάμνοντα, ἵνα σε μετὰ Λιδύην ἀσπάζωμαι, φεύγων ἐξαίφνης εἰς στυγρὸν μέλος ἀπέβριψας. Οὕτω τὸ ἔαρ ὤφθη, καὶ χειμῶν Ἑλλησπόντιος προσβαλὼν τὴν ψυχὴν πήγνυσιν· οὕτω τὸν ἥλιον εἶδομεν, καὶ τὰς ἀκτίνας ἐτέρωσε κλίνων ἀπειλεῖ νύκτα ποιήσειν τοῖς Ἑλλησι. Πρὶν μειδῆσαι στυγνάζομεν, πρὶν ἐπιδήμια θῦσαι θεοῖς ἐνοδοῖσι εὐχόμεθα. Λόγους δὲ χειρὸς ἀτολμότερου· ἐλέγχουσαι, ὀκνοῦντας ποιεῖν ἢ κηρὸς τε ἐθέλει καὶ σιδηρός. Διέπλει²⁴ γὰρ ἀπὸ τοῦ κλέος ἀπὸ Λιδύης εἰς Ἑλληνας. Τὴν μὲν αὖραν ἐποίησεν καὶ τεθρυμμένην, καὶ παίζουσαν, οἷας τὰς Λυδάς²⁵ ποιοῦσι ζωγράφοι κατὰ πινάκων τέχνη μεθύσας²⁶. Μικρὸν

VARIE LECTIONES.

¹⁶ἀτρακτος] ἀρακτον C. ¹⁷αὕτη α.] αὐτὴν α. A. ¹⁸κρίων — σταθμώμενος A : κρίνον — σταθμώμενον C. ¹⁹σοφιστοῦ δὲ] σοφίας τοῦδε A. ²⁰ἀμείφαντας codices Him. : Phot. ἀμείφαντες. ²¹καὶ om. C. ²²γλῶττα τὰς ποιητικὰς ἀτ. C. ²³μύσταις C : καὶ φύσαις C. ²⁴διέπλει] ἐπλει A. ²⁵λύδας C. ²⁶μεθύσας A, μεθύσαντες C, μεθυούσας C,

ὡν ἀναβιβάσαντες ἐκ μέσου τὸν λόγον, εἶτα ρῆναι αὐτὰς ἀποκρίσασθαι κατὰ Λιδύης²⁶ ἕασομεν. Νικῆ δὲ οὐδεὶς, ὅτι τὰ πάντα²⁷ θαυμάζεται. Ἄλλ' ὁ λόγος γὰρ²⁸ ἀκολουθήσας τῷ πόθῳ ὡσπερ τινὶ βιαίῳ ρεύματι, μικροῦ πρὸς ἑτέραν ὁδὸν μετωχετεύθη φερόμενος. [1144 R.] Ἐπανακτὸν οὖν ἐπὶ Λιδύην²⁹ τὸν λόγον. Ἠλέγχθη Περικλῆς εἰς πειθῷ δευτέρος, ἠλέγχθη δὲ Θεμιστοκλῆς· εἰς γνῶμης τάχος ἀμδλυτέρος, καὶ Πλάτων εἰς φύσιν, καὶ Σόλων εἰς νόμους· καὶ πάντες ἴσασι ὅτι εἰς ἕκαστος ὡς μόνοις ὡς πᾶσιν οὕτως³⁰ ἀγάλλεται. Τί δράσω; Τί δὲ βουλευώμαι³¹; Ὑπαρχον πέμψω Ῥωμαίοις; χλιδῶν δὲ δῆμος σεμνὸν οὐκ οἶδεν ἠνιόχον. Δυσχεραίνει μοι τάχα. Καρχηδῶν καὶ πόλις ἐπὶ Λιδύην δι' ἀρετὴν ποτε κατὰ Ῥώμης φρονήσασα, πόλις; Ἰταλίαν ὅλην τοῖς ἑαυτῆς κάλλεσι βόσκουσα, πόλις παρὰ τοσοῦτον οὐ πρώτη παρ' ὅσον Ῥώμην αἰσχύνεται. Κινδυνεύει μοι πόλις μεγάλη, καὶ ἡπειρος ὅλη πονηροῦ; κυβερνάται τοῖς οἰαξί. Πέμψωμεν αὐτὸν τὸν μέγαν τῆς νίκης³² ἠνιόχον. Ἐγὼ ταῦτα βασιλεὺς, καὶ χρυσαὶ παραχρήμα δέλοιο τὴν γνῶμην ἔφθασαν. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, *Τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα³³, τί δ' ὑστέραιον καταλέξω;*

Κινούνται μὲν γὰρ πανταχόθεν αἱ πράξεις, ἴσα δὲ πάντα, καὶ τῷ μὴ λέγειν τὸ λέγειν ὁμοίως ἀπορον, ὅτι τὸ³⁴ μὲν κλήθει τὸ δὲ μεγαθεῖ κωλύεται. Δεκτέον οὖν οὐχ ὅσα ἐνεστίν, ἀλλ' ὅσα ἐξεστίν. Ὀρῶντες δὲ αὐτὸν κατὰ τοῦ χειμῶνος³⁵ ὡς κατὰ γαλήνης τὸν σκόλον πέμποντα, καὶ κατὰ κυμάτων ὡς κατὰ [615 H.] λιμένων ἀθύροντα, οἱ μὲν ὡς δριμύν ἐραστήν ἐπὶθῶν, οἱ δὲ ἔφριτον ὡς πᾶσι φόβοις ἀήτητον. Κρεῖττονα πομπὴν τῆς Ἠφαίστου ἐπόμπειον. Ἄντηχει δὲ δῆμος κύμασι³⁶, καὶ ῥοθίῳ κρότος ἐκ πάλειος· καὶ φόβον θαλάσσης βοῆ Καρχηδόνος ἐξέπληττε. Συγγνώμην δὲ ἅπας ἐχέτω καὶ γέρων καὶ νέος, εἰ ἐπη φθέγγομαι³⁷. οἶδα γὰρ, οἶδεν ἔρωσ καὶ λόγον ποιεῖν αὐτόνομον. Οὗτος νόσον ἐνόσησε τῆς μὲν ἑαυτοῦ τύχης μαίζονα, τῆς δὲ πονηρίας οὐχ ἤττονα. Καὶ μὴ θαυμάση τις εἰ ταῦτα ἐκείνος κατὰ τοιοῦδε ἀνδρὸς ἐνόσησεν. Ἄνωθεν κατὰ τῶν ἀρίστων ἀρχόντων τοῖς ἐλάττωσι φθόνος φύεται. Ἐσυκοφάνται Περικλῆς Κλέων, Ἐφυγε Νικίας Ὑπέρολον, Δημάδης δ' ἔκρινε Δημοσθένην, Κλειοφῶν Ἀλκιβιάδην ἐγράφετο, ἀνήρ ἰλιούδαί Θεμιστοκλέα Σερίφιος³⁸. Τῷ γὰρ ὑπερβάλλοντι τῆς τύχης φθονοῦντες, τὸ ἐλαττούμενον τῆς ἀξίας ἀνισοῦν θράσει βιάζονται. Ἐνθα δὲ καὶ μάλιστα ἐδειξεν ὅσον τὸ μέσον ἀρετῆς τε καὶ πανούργου τρόπου καθέστηκεν.

ΣΜΔ'.

Τῆς Διοδώρου βιβλιοθήκης ἐκλογαί.

Ἀντικρίθησαν τῆς³⁹ Διοδώρου βιβλιοθήκης ἄλλοι τε λόγοι καὶ ὁ λβ' καὶ λδ', καὶ ὁ μ'⁴⁰ καὶ ὁ μη', καὶ ὁ

lis artificio suo ebrias Lydas faciunt. Parum igitur orationem e medio trahemus, et deinde de Africa libere fluere permittemus. Nemo vincit, quia omnia admiratur, sed oratio amorem secuta tanquam violentum fluxum. Parum ad aliam viam delata deflectit. Reducenda igitur oratio ad Africam. Pericles accusatus est ut eloquentia nemini secundus, accusatus est Themistocles, ut mente tardior atque obtusior, Plato propter ingenium, ob leges Solon, et norunt omnes, unumquemque ut solis, ut omnibus sic exsultare. Quid faciam? quid consilii capiam? Mittam ducem Romanis? Laurus populus sobrium ignorat aurigam. Celeriter mihi Carthago indignatur, urbs supra Africam ob virtutem Romanæ urbis æmula, urbs totam Italiam suis ornamentis depascens, urbs propter id non prima, propter quod Romam veretur. Periclitatur mihi magna urbs, et tota continens male gubernatur. Mittamus ipsum magnum victoriæ aurigam. Novit hæc rex, et aurææ statim tabellæ sententiam præcesserunt. Cum huc in oratione venissem,

*Quid primum, quid deinde canam, quo fine si-
lebo?*

Monentur enim undique negotia, æquale est et dubium **377a** æque et non dicere, et dicere: hoc multitudine, illud vero magnitudine prohibetur. Dicendum igitur non quod res est, sed quod licet. Videntes autem eundem per pratum ut per tranquillitatem classem instruere, et in fluctibus tanquam in portu ludentem, hi quidem tanquam aerem amatorem desiderant, hi metuunt tanquam omni meta superiorem, excellentiorem pompam duxit quam Vulcanus. Contra fluctus sonat populus, et contra impetum applausus ex urbe, et fremitum maris Carthaginensis clamor complevit. Veniam dent omnes, et senex et juvenis, si adhuc loquar. Scivit enim scivit amor orationem propriam facere. Hic morbo laboravit majore quam fortuna sua pateretur, iniquitate non minore. Et vero nemo miretur au hæc ille contra hunc virum suavis fuerit. Viri boni, qui ante nos fuerunt, a malis hominibus accusati sunt. Accusavit Periclem Cleon, fugit Hyperbolium Nicias, in crimen vocavit Demades Demosthenem, Cleophon Alcibiadem proscripti. Vir Seriphus conviciatus est Themistocli. Nam qui excellentiori fortunæ invident, cogunt audaciæ adæquare. Dignitatem minorem virtutis et calliditatis constituunt.

CCXLIV.

E Diodoro Siculo Excerpta.

Diversos e Diadori Bibliotheca (55) libros legimus, tricesimum secundum [tricesimum quartum],

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ λιδύην C. ²⁷ πάντα] πάντων C. ²⁸ γὰρ om. C. ²⁹ ἐπὶ τὴν λιδύην C. ³⁰ εἰς — οὕτως] οἷς Reiskius. ³¹ βουλευώμαι C. ³² νίκης] δίκης C. ³³ δ' ante ἔπειτα om. C. ³⁴ τῷ — τὸ] τὸ — τῷ C. ³⁵ χειμῶνος Wernsdorffius: libri λιμῶνος. ³⁶ δῆμος τοῖς κύμασι C. ³⁷ ἐπη φθέγγομαι C, εἰ φθέγγομαι A, ἐπιφθέρομαι C. ³⁸ libri σερίφος. ³⁹ τῆς A: ἐκ τῆς C. ⁴⁰ καὶ ὁ μ' A, καὶ ὁ μ' B: om. C.

NOTE.

(55) Inserta hæc L. Rhodomanni editioni.

quadragiesimum octavum, tricesimum primum, secundum, quartum, sextum, septimum, octavum, e quibus hæc descripsimus.

Multi, iique diversi tradidere, multos e specie qua feminae putabantur, in virilem et sexum et naturam transiisse. Cæterum Diodorus res Alexandri Cælo-Syriæ, et Antiochiæ regis prosequens, hæc ad prodigium addidit. Cum Alexander, inquit, victus e pugna in civitatem Arabiæ Abas ad Dioclem regem, apud quem et filium Antiochum adhuc infantem deposuerat, cum quingentis aufugisset, ecce duces illi Heliadis, qui sese Alexandro conjunxerant, de proprio commodo legationem **377b** clam adornant, et dolo sese Alexandrum necaturos promittunt. Annuente vero postulatis Demetrio, non modo regem suum prodiderunt, verum etiam interfecerunt. Non est prætereundum prodigium illud, quod mortem Alexandri præcessit; licet fortasse propter novitatem fidem excedere videatur.

Pancis ante diebus, cum juxta Ciliciam Alexander rex oraculum consuleret, quod Apollinis Sarpodonii templum ibidem diceretur, respondisse fertur illi deus, cum ut locum caveret, qui geminum deum protulisset. Ambiguum tunc temporis, et obscurum visum est; post regis autem mortem, verum oraculum fuisse cœptum est intelligi, his de causis. Diophantus quidam e Macedonia in civitate Abis in Arabia habitabat, qui ducta uxore Arabissa filium genuit ejusdem nominis Diophantum, et filiam nomine Heraidem. Filium, antequam juvenesceret amisit, sed filiam nubilem cuidam Samiadi dotatam dedit: qui exacto uno cum uxore anno, procul a domo peregrinatus est. Herais autem, ut dicitur, interea in novum omnino morbum, et sane incredibile incidit. Nam ingens circa alvum natum est tuber, quod cum in dies excresceret, et locus intus condensaretur, consulantur medici. Hi ulcus circa ostium vulvæ esse asserunt, quocirca adhibent medicamenta, quibus tuber hoc possint suppressere. Septimo autem die disrupta summa cute, excidit ex pudendo inguem adjunctis testibus, et hæc ruptio hincque affectus nec medico, nec quoquam externo præter matrem duasque ancillas præsentem accidit. Itaque rei novitate percussæ, omnem curam Heraidis gerunt, et id quod accidisset occultant. Mulier vero liberata morbo, sumpta veste feminea, domestica exercitia, et uxoria exsequitur. **378a** Qui prodigium cognoscébant, judicant eam hermaphroditum esse, et ideo virile quoddam gestasse, quia coiens cum viro contrario naturæ modo coivit. Latuit hoc externos. Reversus autem Samiades, u

A λα' και δ β' και δ' ⁴¹ και ζ', και λζ' ⁴² και λη' ⁴³. Ὡν ἐκλογὴν ἢ παρούσα ἐκδοσις περιέχει.

Ἐτι πολλοὶ μὲν και ἄλλοι ἰσθόρησαν ἀπὸ σχήματος γυναικείου και ὑπολήψεως εἰς ἀνδρὸς και σχῆμα και φύσιν ἀναφανῆναι· ἀτὰρ και Διόδωρος ἐν τῇ λβ' τῶν ἱστοριῶν τοιαῦτα περὶ ταύτης τῆς περιπετειᾶς ἱστορεῖ ⁴⁴, τὰ περὶ Ἀλέξανδρον τὸν Κοίλης Συρίας και Ἀντιοχείας βασιλεύσαντα ⁴⁵ διεξιῶν. Φησὶ δέ ⁴⁶· Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπὸ μὲν τῆς μάχης μετὰ πεντακοσίων τὴν φυγὴν ἐποιήσατο τῆς Ἀραβίας εἰς τὰς καλουμένας Ἄβας πρὸς Διοκλέα τὸν δυνάστην, πρὸς δὲ ἦν ⁴⁷ και τὸν υἱὸν Ἀντίοχον προεκτεθειμένος ὄντα νήπιον. Ἔτα οἱ μὲν περὶ τὸν Ἡλιάδην ἡγεμόνας, οἱ συνῆσαν Ἀλέξανδρῳ, [1145 R.] λάθρα διεπρεσβεύσαντο περὶ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας, ἐπιγγελλόμενοι δολοφονήσειν τὸν Ἀλέξανδρον· συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Δημητρίου περὶ ὧν ἤξιουν, οὐ μόνον προδόται τοῦ βασιλέως ἀλλὰ και φονεὶς ἐγενήθησαν. Οὐκ ἄξιον δὲ παρελθεῖν τὴν γενομένην περιπέτειαν πρὸ ⁴⁸ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, διὰ δὲ τὸ παράδοξον ἴσως ἀπιστησομένην.

Ἀλεξάνδρου γὰρ τοῦ βασιλέως βραχὺ πρὸ τῶν ἐνεστώτων χρόνων ἄχρηστορηριαζομένου κατὰ τὴν Κιλικίαν ἐνθα φασὶν Ἀπόλλωνος Σαρπηδόσιου ἱερὸν εἶναι, ἀνελεῖν αὐτῷ λέγεται τὸν θεὸν φυλάξασθαι τὸν τόπον τὸν ἐνεγκόντα τὸν διμορφον ⁴⁹. Καὶ τότε μὲν αἰνιγματώδη τὸν χρησμὸν εἶναι δοῦναι, ὕστερον μὲντοι μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως ἐπιγνωσθῆναι τὸ λόγιον διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας· τῆς Ἀραβίας ἐν ταῖς καλουμέναις Ἄβαις ὄκει τις Διόφαντος ὄνομα, τὸ δὲ γένος Μακεδῶν. Οὗτος ἐγγώριον Ἀραβίαν γυναικα γήμας ἐγέννησε υἱὸν μὲν ὀμώνυμον ἑαυτῷ, [616 H.] θυγατέρα δὲ τὴν προσαγορευθεῖσαν Ἡραῖδα. Τὸν μὲν οὖν υἱὸν ⁵⁰ πρὸ τῆς ἀκμῆς ἐπειδε τελευτήσαντα, τὴν δὲ θυγατέρα γάμου ἔχουσαν ὤραν προκίστας συγκατωχισέ τινα ὄνομα Σαμιάδης ⁵¹. Οὗτος μὲν οὖν συμπώσας τῇ γαμηθείσῃ χρόνον ἐνιαύσιον ἀπεδήμησε μακρὰν ἀποδημίαν. Τὴν δ' Ἡραῖδα φασὶν ἀρρώστια περιπεσὶν παραδόξῳ και παντελῶς ἀπιστουμένη· φλεγμονὴν γὰρ ἰσχυρὰν γενέσθαι περὶ τὸ ἦτρον αὐτῆς. Ἐπὶ πλέον δὲ οἰδήσαντος τοῦ τόπου, ἐπειτα τῶν πυρετῶν ⁵² μεγάλων συνεπιγενομένων ⁵³, καταδοξάσασκε τοὺς ἰατροὺς ἔλαωσιν γεγονέναι περὶ τὸν τράχηλον τῆς μήτρας. Χρωμένων δὲ αὐτῶν θεραπείαις αἰς ὕπελάμβανον καταστῆλιν τὰς φλεγμονὰς, ἑβδομαίας δ' ⁵⁴ οὐσης, ῥῆξιν ἐπιγενέσθαι τῆς ἐπιφανείας, και προπεσεῖν ⁵⁵ ἐκ τῶν τῆς Ἡραίδος γυναικείων αἰδοίων ἀνδρείων, ἔχον διδύμους προσκειμένους. Τὴν δὲ ῥῆξιν τούτων και τὸ πάθος γενέσθαι μήτε ἰατροῦ μήτ' ἄλλων τῶν ἐξωθεν ⁵⁶ παρόντων, πληθὴν μητρὸς και δύο θρακαίνιδων. Τότε μὲν οὖν ⁵⁷ ἀχναεῖς γενομένας ⁵⁸ διὰ τὸ παραδόξον, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι τῆς Ἡραίδος, και κατασσωπῆσαι τὸ γεγονός.

• VARIÆ LECTIONES.

⁴¹ και δ' om. A. ⁴² λζ' A. ⁴³ λη' ὁ λη' A. ⁴⁴ ἱστορεῖ — κοίλης] και τῶν B et rc. A : pr. enim om. ⁴⁵ βασιλευσάντων B. ⁴⁶ δὲ ante ὁ om. B. ⁴⁷ ἦν om. B. ⁴⁸ πρὸ A, πρὸς ζ. ⁴⁹ τὸν διμορφον pr. A, θίαν διμορφον B : τὴν θεὸν διμορφον ζ. cf. pr. 378 u 40. ⁵⁰ μὲν υἱὸν ζ. ⁵¹ σαμία A. ⁵² τῷ πυρετῷ ζ. ⁵³ συνεπιγενομένων ζ. ⁵⁴ δ' om. B. ⁵⁵ προπεσεῖν ζ. ⁵⁶ ἄλλου τῶν ἐξω ζ. ⁵⁷ οὖν add. B. ⁵⁸ γενομένας B : γινομένας ζ.

τὴν δὲ ἀπολυθείσαν τῆς νόσου τὴν ἐσθῆτα φορεῖν γυναικίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωγὴν ὀκροῦρον καὶ ὑπανδρὸν διαφυλάττειν⁶⁰. καταδοξάζεσθαι⁶¹ δὲ ὑπὸ τῶν συνεδόντων τὴν περιπέτειαν ἐρμαφρόδιτον εἶναι, καὶ κατὰ τὴν γεγεννημένην μετ' ἀνδρὸς συμβίωσιν, τῆς κατὰ φύσιν ἐπιπλοκῆς ἀντιπραττούσης, δοκεῖν αὐτὴν ταῖς ἀφ' ἐνικαῖς συμπεριφοραῖς καθωμίλησθαι. Λαυθανοῦσης δὲ τοὺς ἐκτός τῆς διαθέσεως ταύτης ἐπαυθεῖν τὸν Σαμιάδην καὶ (καθάπερ ἦν ἐπιβάλλον) τὴν γαμηθεῖσαν ἐπιζητεῖν, οὐ τολμώσης δ' ἐκείνης εἰς ὕψιν ἔλθειν διὰ τὴν αἰσχύνην, τὸν Σαμιάδην φασὶ⁶² βαρῶς ἐνεγκεῖν. Ἐπικειμένου δὲ συνεχέστερον καὶ ἀπαιτουμένου τὴν σύμβιον, καὶ τοῦ πατρὸς μὴ συγχωροῦντος· μὲν, αἰσχυνόμενου δὲ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, εἰς μέγα ἤδξετο ἡ διαφορά. Ἐπενεγκεῖν τε διὰ τοῦτο δικὴν τῷ πατρὶ περὶ τῆς ἰδίας γυναικὸς, τῆς τύχης ὡσπερ ἐν δράμασι⁶³ τὸ παράδοξον τῆς περιπέτειας ἀγούσης εἰς ἐγκλημα. Συνεδρουσάντων δὲ τῶν κριτῶν καὶ λόγων βῆθέντων συμπαραίνει μὲν τῇ χρίσει τὸ ἀμφισθητούμενον σῶμα, διαπορεῖν δὲ τοὺς δικαστὰς πότερον προσήκει τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς ἢ τὸν πατέρα τῆς θυγατρὸς κυριεύειν. Πέρας τῶν κριτῶν ὀνομάων δεῖν ἀκολουθεῖν τάνδρῳ τὴν γαμηθείσαν, τὴν ἀλήθειαν διασαφῆσαι τὸ τῆς φύσεως ἄρβρον, καὶ θυμῷ τετολμηκότι τὴν καθυποκρινόμενὴν ἐσθῆτα λύσαντα δεῖξαι πᾶσι, ῥήξαι τε φωνὴν δεινοπαθοῦσαν, εἰ τινες ἀναγκάζουσι συνοικεῖν ἀνδρὶ τὸν ἄνδρα. [1148 R.] Πάντων δὲ καταπλαγόντων καὶ φωνῇ θαυμαζούσῃ τὸ παράδοξον ἐπισημαινομένων, τὴν μὲν Ἡραῖδα φασὶν ἀποκαλυφθεῖσθαι τῆς αἰσχύνης μεταμφιάσασθαι τὸν γυναικίον κόσμον εἰς νεανίσκου διάθεσιν, τοὺς δὲ λατρούς ἐπιδειχθέντων [617 H.] αὐτοῖς τῶν φανέντων γυναικῶν ὅτι κατεκέκρυπτο⁶⁴ φύσιν ἄρβρον ἐν ψειδεῖ⁶⁵ τόπω φύσεως θηλείας, καὶ δέρματος περιεληφτός παρὰ τὸ σύνθησον τὴν φύσιν σύντησις ἐνεγέννητο⁶⁶, δι' ὧν ἐξωδεύοντο τὰ περιττώματα· διόπερ τὸν προσεσυριγγωμένον τόπον ἐκλώσαντας δεῖν κατασπῶσαι, τὴν δὲ ἀνδρὸς φύσιν εὐκωσμον ποιήσαντας σὺν ἐνδεχομένῃ δόξαι κεργῆσθαι⁶⁷ θεραπείᾳ. Τὴν δ' Ἡραῖδα μετονομασθεῖσαν Διόφαντον εἰς τοὺς ἵππεις καταλεχθῆναι, καὶ σὺν τῷ βασιλεῖ παραταξάμενον εἰς τὰς Ἄδας συναναχωρησάσθαι. Διὰ καὶ τὸν πρότερον ἀγνοούμενον χρῆσμον τότε γνωσθῆναι φανέντος τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς Ἄδασι, καθ' ὃν τόπον ὁ διμορφος ἐνεγέννητο⁶⁸. Τὸν δὲ Σαμιάδην λέγουσιν, ἔρωτι καὶ τῇ προγεγεννημένῃ συνθηθεῖσθαι ἐδουλωμένον, αἰσχύνῃ τε τοῦ παρὰ φύσιν γάμου συνεχόμενον, τῆς μὲν οὐσίας τὸν Διόφαντον ἀναδείξαι διαθήκῃ κληρονόμον, ἑαυτὸν δὲ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι, ὥστε τῆς μὲν γυναίκα γεγεννημένην ἀνδρὸς ἀναλαβεῖν δόξαν καὶ τόλμαν⁶⁹, τὸν δ' ἄνδρα γυναικείας ψυχῆς ἀσθενέστερον γενέσθαι.

Παραπλησία δὲ ταύτῃ τῇ διαθέσει συνετελέσθη Δ περιπέτεια τριάκοντα ἔτεσιν ὑστερον ἐν τῇ πόλει τῶν Ἐπιδαυρίων. Ἦν γὰρ τις Ἐπιδαυρία, κόρη μὲν εἶναι δοκούσα, γονέων δὲ ὀρφανή, Καλλίω⁷⁰ δ' ὄνομα. Αὕτη τὸν ἐπὶ τῆς φύσεως ἀποδεδειγμένον ταῖς γυναιξὶ πόρον ἄτρητον εἶχεν, παρὰ⁷¹ δὲ τὸν καλούμενον⁷² συριγγωθέντος⁷³ ἐκ γενετῆς τὰς περιττώσεις τῶν ὑγρῶν ἐξέκρινεν. Εἰς δὲ τὴν ἀκμὴν τῆς ηλικίας παραγενομένη συνφκίσθη τινὶ τῶν πολιτῶν. Διετῆ μὲν οὖν χρόνον συνεδίωσε τάνδρῳ, τὴν μὲν γυναικίαν ἐπιπλο-

A par est, super uxore rogata, quæ præ pudore non fuit ausa comparare. Quod acerbè ferens Samiades, institit amplius, et consortium cum uxore sua postulavit: patre vero renuente, et causam dicere erubescens, magna orta est contentio. Itaque pro uxore sua socero diem dicit, et ut sit in dramatis, prodigium fortuna in crimen convertit. Cum jam iudices consedisent, et causæ essent allatæ, adesse iubetur persona de qua contendatur. Jam vero dubitant iudices, utrum viro conjugem, aut filiam patri adjudicent; censent tandem id veritatem indicare, uxorem viro esse adjungendam. Ipsa mox audacter vestem sictam solvens, ostendit palam virum sese esse, lamentabilem tollens vocem, ad quid cogèrent virum cohabitare viro? Obstupescere omnes, et admirabili voce se perculosos testari. Tunc Herais 'remoto pudore, virilem habitum rejecto femineo memoratur assumpsisse. Medici autem his visis sic dixerunt: Eodem loco et femineum et virilem sexum legi, et pelliculam quæ testes teget, et novæ more perviam factam esse, quo retrimenta naturæ transirent; quare patenter illum locum obducere, et claudere, virilemque naturam promptam reddere coacti sunt, omnibus adhibitis medicamentis. Herais vero induto nomine Diophanti conscripta est inter equites, et militaris una cum rege Abas secessit. Tunc vero oraculum quod antea occultum fuit, verum fuisse apparuit. Nam Abas cum rex confugisset, ibidem etiam biformis Diophantus fuit. At Samiades quod amori primoque matrimonio serviisset, pudore, et contra naturam nuptiis initis afflictatus, Diophantum hæc edem bonorum suorum scripsit, et sibi ipsi vitium eripuit. Vide quomodo femina virilem animum et audaciam assumat, et vir femina fiat imbecillior. Simile priori triginta post annos in Epidaurò prodigium contigit. Kallo quædam fuit Epidauria parentibus orbata, quæ puella esse videbatur. Habebat enim ea quæ feminis natura concessit, verum non pervia juxta hunc locum, alia via a nativitate excrementa naturæ transmittēbant. Ad etatem nubilem ubi pervenisset, nupsit cuidam civi, duosque annos in matrimonio cum viro exegit. Sed conjunctionem feminis usitatam non admittens, inversam, et contra naturam sustinere debuit. Post autem

VARIÆ LECTIONES.

- ⁶⁰ ὑπ' ἄνδρα φυλάττειν A. ⁶¹ καταδοξάζεσθαι B, κατεδόξατο corr. A, κατεδοξάζεσθαι C. ⁶² φησὶ B. ⁶³ δράματι B. ⁶⁴ κατεκέκρυπτο B. ⁶⁵ ψειδεῖ] ὁμοιδεῖ A. fortasse ὠειδεῖ. ⁶⁶ σύντησις τις γεγέννητο B. ⁶⁷ κερῆσθαι δόξαι C. ⁶⁸ ἐνεγέννητο B. ⁶⁹ τόλμαν καὶ δόξαν B. ⁷⁰ καλλίω B. ⁷¹ παρὰ δὲ AB: παρ' αὐτῶν δὲ C. ⁷² καλούμενον A, καλούμενον κτίνα Stephanus, καλούμενον τόπον C. ⁷³ συριγγωθέντα B.

mukktis doloribus circa uterum ingens oritur tuber, A quod e multis medicis, qui eo confluerant, nemo sanare potuit. Pharmacopola vero quidam se curaturum promisit. Hic tumentem illum locum aperiens, virilia membra et testes, et virgulam non perviam inde eduxit. Rei novitate omnes obstupescunt. Pharmacopola tum reliquis partibus læsis medicatus est. Primo quidem summitatem pudendorum parum secans, perduxit usque ad initium vesicæ, et fistulam inseruit argenteam, qua excrementa pertransirent, locum vero ante patentem sanavit, et clausit; quare hoc loco sanato, duplicem mercedem poposcit, primo quia mulierem liberasset a morbo, et virum ex ea perfectum perfecisset. Kallo vero virili veste sumpta, et viri moribus rejectis radio textorio, et mulierum officio, una littera nomini adjuncta; scilicet *n*, Kallon vocitata est. Narrant quidam illam antequam in virilem formam mutaretur, Cereris sacra viris ipsis non adenda, vidisse, et ideo impietatis accusatam fuisse.

στοιχείου ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ *ν* προστεθέντος. Λέγεται δ' ἄνδρα μορφήν ἰέρεια τῆς Δήμητρος ἐγεγένητο, καὶ τὰ τοῖς ἄρρεσιν ἀόρατα ἰδοῦσα κρίσιν ἔσχεν ἀσεβείας.

Similia Neapoli, et aliis in locis plurima facta dicuntur prodigia, non quod masculinus et femininus sexus **379**^a in geminum locum collocatus sit, quod fieri non potest, verum quia natura aliqua membra corporis, in hominum stuporem, et fraudem falso describat. Quare nos hæc digna censuimus quæ litteris non oblectationis causa legentium, sed utilitatis mandarentur. Multi enim superstitiose putant hæc prodigia esse, nec solum rudes, sed etiam integræ gentes et urbes. Fama est initio belli Marsici, juxta Romam Italum quemdam Androgynum uxore ducta prioribus non absimilem, reum factum apud senatum fuisse, qui superstitiosus nimium, et a Tyrrenis aruspibus persuasus, hominem vivum jussit exuri. Verum senatus ignorans morbum, injuste hunc similis participantem quidem naturæ, non revera autem monstrum, damnavit. Non multo post Athenienses eadem de causa morbum ignorantes, quemdam vivum ait exussisse. Nugantur etiam quidam hyænas utriusque naturæ esse (56), et intra annum sibi invicem coire; sed res tota falsa. Nam utraque naturam simplicem, et non permistam habent, et male tradiderunt ii, qui temere observarunt. Muliebri sexui adjacet quiddam simile secundum naturam parti virili, et virili contrario modo quod referat speciem muliebris. Hæc quidem de omnibus animalibus non crescentibus, et ad perfectum incrementum pertingere non valentibus, quamvis multa et varia revera accidant prodigia, dicta sunt ad superstitionem tollendam.

VARIÆ LECTIONES.

⁷² πλείονες B. ⁷³ τύπον B : τόπον C. ⁷⁴ καὶ add. B. ⁷⁵ καὶ γὰρ καὶ τ. C. ⁷⁶ γὰρ add. B. ⁷⁷ ἐμφασίς B et corr. A : ἐμφάσεις C. ⁷⁸ ἰαλίην γινόμενων.

NOTÆ.

(56) Palladius de hyænis in Vita Macarii, et fortasse Busbeonius in *Legatione Byzantina*.

αὐτῆ συμβάσις περὶ τὸν κτένα καὶ δεινῶν ἀλληδόνων ἐπιγενομένων συνεκλήθη πλῆθος ἰατρῶν. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ὑπίσχετο θεραπεύειν, φαρμακοπώλης δὲ τις ἐπαγγελλόμενος ὑγιάσειν ἔτεμε τὸν ἐπηρμένον τόπον, ἐξ οὗπερ ἐξέπεσαν ἀνδρὸς αἰδοῖα, δίδυμοι καὶ καυλὸς ἀρτητος. Πάντων δὲ τὸ παράδοξον καταπλάγέντων, ὁ φαρμακοπώλης ἐδοθήθει τοῖς λεπτομένοις μέρεσι τῆς πηρώσεως. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον τὸ αἰδοῖον ἄκρον ἐπιτεμὼν συνέτηρσεν εἰς τὸν οὐρητήρα, καὶ καθεὶς ἀργυροῦν καυλίσκον ταύτῃ τὰ περιττώματα τῶν ὑγρῶν ἐξεκόμενε, τὸν δὲ σεσυριγγωμένον τόπον ἐλκώσας ἐπέφυσε. Καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὑποποιήσας διπλοῦν ἀπήτει τὸν μισθόν· ἔφη γὰρ αὐτὸν παρεληφέναι γυναῖκα νοσοῦσαν, καθεστακέναι δὲ νεανίσκον ὑγιαίνοντα. Ἡ δὲ Καλλῶ τὰς μὲν ἐκ τῶν ἰσθῶν καρχίδας καὶ τὴν ἄλλην τῶν γυναικῶν τάλασιουργίαν ἀπέθετο, μεταλαβοῦσα δὲ ἀνδρὸς ἐσθῆτα καὶ τὴν ἄλλην διάθεσιν μετωνομάσθη Κάλλων, ἐνὸς

ὑπὸ τιμῶν ὅτι πρὸ τοῦ μεταλαβεῖν [618 H.] τὴν εἰς ἀνδρῶν ἀόρατα ἰδοῦσα κρίσιν ἔσχεν ἀσεβείας.

Ὅμοιος δ' ἐν τῇ Νεαπόλει καὶ κατ' ἄλλους τόπους πλείονας ⁷² ἱστοροῦνται γεγονέναι τοιαῦτα περιπέτειαι, οὐκ ἄρρενος; καὶ θηλείας φύσεως εἰς διμορφον τύπον ⁷³ δημιουργηθείσης (ἀδύνατον γὰρ τοῦτο), ἀλλὰ τῆς φύσεως διὰ τῶν τοῦ σώματος μερῶν [1149 H.] ψευδογραφουσης εἰς ἐκπλήξιν καὶ ἀπίτην τῶν ἀνθρώπων. Διόπερ καὶ ⁷⁴ ἡμεῖς τὰς περιπετείας ταύτας ἀναγραφῆς ἤξιώσαμεν, οὐ ψυχαγωγίας ἀλλ' ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀναγινωσκόντων. Πολλοὶ γὰρ τέρατα τὰ τοιαῦτα νομίζοντες εἶναι δεσιδαιμονοῦσιν, οὐκ ἰδιῶται μόνον ἀλλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις. Κατ' ἀρχὰς γοῦν τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου πλησίον τῆς Ῥώμης οἰκοῦντά φασιν Ἰταλικόν, γεγαμηκότα παραπλήσιον τοῖς εἰρημένοις ἀνδρόγυνον, προσαγγεῖλαι τῇ συγκλήτῃ, τὴν δὲ δεσιδαιμονήσασαν καὶ τοῖς ἀπὸ Τυρρῆνας ἱεροσκόποις πεισθεῖσαν ζῶντα προστάξαι καύσαι. Τοῦτον μὲν οὖν ὁμοίως κεκοινωηκότα φύσεως, ἀλλ' οὐ πρὸς ἀλήθειαν τέρας γεγενημένον, φασὶν ἀγνοῖα τῆς νόσου παρὰ τὸ προσήκον ἀπεκλωλέναι. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ παρ' Ἀθηναίους τοῦ τοιοῦτου γενομένου διὰ τὴν ἀγνοίαν τοῦ πάθους ζῶντά φασιν ⁷⁵ κατακαῆναι. Καὶ γὰρ τὰς ⁷⁶ λεγομένας ὑαίνας τινὲς μυθολογοῦσιν ἄρρενας ἄμα καὶ θηλείας ὑπάρχειν, καὶ παρ' ἐνιαυτῶν ἀλλήλας ὀχεύειν, τῆς ἀληθείας οὐχ οὕτως ἐχούσης. Ἐκατέρου γὰρ τοῦ γένους ἀπλήν ἔχοντος καὶ ἀνεπίμικτον τὴν φύσιν, προσωρίσται τὸ ψευδογραφοῦν καὶ παραχρυσόμενον τοὺς εἰκῆ θεωροῦντας· τῇ μὲν γὰρ ⁷⁷ θηλεία πρόκειται τι κατὰ τὴν φύσιν παρεμπερές ἀξίον μορίῳ, τῷ δὲ ἄρρενι κατὰ τὸ ἐναντίον ἐμφασίς ⁷⁸ θηλείας τῶν δὲ ἄρρενων κατὰ τὸ ἐναντίον πολλῶν καὶ

παντοδαπῶν τεράτων, μὴ τριφομένων δὲ καὶ εἰς τελεῖαν αὐξήσιν ἔλθειν οὐ δυναμένων. Ταῦτα μὲν εἰρησθῶ πρὸς διόρθωσιν δευσιδαιμονίας.

Ὁ μὲν οὖν Διόδωρος πρὸς τῷ τέλει τοῦ λβ' λόγου **A** *Hæc Diodorus circa finem libri tricesimi secundæ Historiarum prosequitur, licet etiam alii, et plurimi de prodigiis scripserint (57).*

Ἐκ τοῦ λδ'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, φησὶν ⁸¹, ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μέχρι μὲν τινοῦ ἀντίστοχον, ἐξαναλωθέντων δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἀπάντων ἠναγκάσθησαν περὶ διαλύσεως διαπρεσβεύσασθαι. Οἱ δὲ πλείους αὐτῷ τῶν φίλων συνεβούλευον κατὰ κράτος αἰρῆσαι τὴν πόλιν καὶ τὸ γένος ἔρδην ἀνελεῖν τῶν Ἰουδαίων· μόνους γὰρ ἀπάντων ἐθνῶν ἀκοινωνήτους εἶναι τῆς πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐπιμιξίας καὶ πολέμους ὑπολαμβάνειν πάντας. Ἀπεδείκνυον δὲ καὶ τοὺς προγόνους αὐτῶν ὡς ἀσεβεῖς καὶ μισουμένους ὑπὸ τῶν ⁸² θεῶν ἐξ ἀπάσης τῆς Αἰγύπτου πεφυγαδευμένους. Τοὺς γὰρ ἀλφούς ἢ λέπρας ἔχοντας ἐν τοῖς σώμασι, καθαρμού χάριν ὡς ἐναγέεις συναθροισθέντας, [619 H.] ὑπερορίους ἐκβεβλήσθαι· τοὺς δὲ ἐξορισθέντας καταλαβέσθαι μὲν τοὺς περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπους, συστησασμένους δὲ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος παραδόσιμον ποιῆσαι τὸ μῖσος τὸ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ⁸³· διὰ τοῦτο δὲ ⁸⁴ καὶ νόμιμα παντελῶς ἐξηλλαγμένα καταδειξάμενοι, τὸ μηδενὶ ἄλλῳ ἔθνη τραπέζης κοινωνεῖν μηδ' εὐνοεῖν τὸ παράπαν ⁸⁵. Ἰπέμνησαν δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ προγενομένου ⁸⁶ μίσους τοῖς προγόνοις πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος. Ἀντίοχος γὰρ ὁ προσαγορευθεὶς Ἐπιφανῆς, καταπολεμήσας τοὺς Ἰουδαίους, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἄδυτον τοῦ Θεοῦ σηκόν, οὗ ⁸⁷ [1150 R.] νόμιμον εἰσεῖναι μόνον τὸν ἱερέα· **C** εὐρῶν δὲ ἐν αὐτῷ λίθινον ἀγαλμα ἀνδρὸς· βαθυπέγυνος, καθήμενον ἐπ' ὄνου, μετὰ χεῖρας ἔχων βίβλιν, τοῦτο μὲν ὑπέλαβε Μωϋσέως ⁸⁸ εἶναι τοῦ κτίσαντος τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ συστησασμένου τὸ ἔθνος, πρὸς δὲ τούτοις νομοθετήσαντος τὰ μισάνθρωπα καὶ ⁸⁹ παράνομα ἔθη τοῖς Ἰουδαίοις, αὐτὸς δὲ συγῆσας ⁹⁰ τὴν μισανθρωπίαν πάντων ἐθνῶν ἐφιλοτιμήθη καταλύσαι τὰ νόμιμα· διὸ τῷ ἀγάλματι τοῦ κτίστου καὶ τῷ ὑπαίθριω βωμῷ τοῦ Θεοῦ μεγάλην ὑνθύσας τό τε αἷμα προσέχεεν αὐτοῖς, καὶ τὰ κρέα σκευάσας προσέταξε τῷ [μὲν] ἀπὸ τούτων ζωμῷ τὰς ἱερὰς αὐτῶν ⁹¹ βίβλους καὶ περιεχοῦσας τὰ μισόξενα νόμιμα καταρῆναι, τὴν δὲ ἀθάνατον λεγόμενον παρ' αὐτοῖς λύχρον καὶ καιόμενον ⁹² ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ναῷ καταοδέσαι τῶν τε κρεῶν ἀναγκάσας ⁹³ προσενέγκασθαι **D** τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους. Ταῦτα δὲ διεξιόντες οἱ φίλοι τὸν Ἀντίοχον παρεκάλουν μάλιστα μὲν ἄρδην ἀνελεῖν τὸ ἔθνος, εἰ δὲ μὴ, καταλύσαι τὰ νόμιμα καὶ συναναγκάσαι τὰς ἀγωγὰς μεταθέσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς μεγαλόφυχος ὢν καὶ τὸ ἦθος ἡμερος, λαβὼν ὀμῆρους ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων τοὺς Ἰουδαίους, φόρους τε τοὺς ὀφειλομένους πραξάμενος, καὶ τὰ τελεῖα περιετῶν τῶν Ἱεροσολύμων.

Ταῦτα Διόδωρος περὶ τῶν Μωσαϊκῶν ἐθνῶν καὶ

Hæc Diodorus de Mosaicis institutis et legibus,

VARIE LECTIONES.

⁸¹ φησὶν om. B. ⁸² ὑπὸ τῶν A : παρὰ ζ. ⁸³ τὸ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους μῖσος B. ⁸⁴ δὲ om. B. ⁸⁵ τὸ παράπαν μηδ' εὐνοεῖν ζ. ⁸⁶ προγενομένου A : γενομένου ζ. ⁸⁷ οὗ] ἢ A malim οἱ ⁸⁸ μωϋσέως A, μωϋσέος B : Μωσέως ζ. ⁸⁹ καὶ add. A. ⁹⁰ συγῆσας;] libri συστήσας. ⁹¹ αὐτοῦ A. ⁹² καιόμενον B. ⁹³ ἀναγκάσας B.

NOTÆ.

[57] Julius Obsequens, T. Livius, Plutarchus, Dion et alii.

de conditore Hierosolymorum, de exitu ex Ægypto A mentitur. Et in reprehensione Judæorum **380** a in mendacio perseverans, ne sibi ipsi contradicere videatur, tanquam alios narrantes inducit, quibus Antiochi amicitiam adjungit. Hæc quoque de Judæis libro XL *Bibliotheca* habet.

Ex quadragesimo circa medium.

Scripturus bellum contra Judæos par esse existimavi principium prius et ortum hujus gentis et instituta recensere. Multi apud Ægyptios olim perniciosæ hujus calamitatis causam ad Deum referunt. Cum multi et varii peregrini Ægyptum incolerent, diversis sacrificandi utentes ritibus, factum est ut patrii erga deos cultus defluerent, quod incolæ, nisi alienigenas dimitterent, malorum indicium fore suspicati sunt. Statim itaque ex ejectis profugis præstantissimi efficacissimique (ut quidam nugantur) in Græciam, locaque vicina illapsi sunt, præstantes habentes ductores, quorum principes Danaus et Cadmus exstiterunt. Reliqua vero turba eam regionem, quæ nunc Judæa dicitur, non procul ab Ægypto distantem, et in illa usque tempora penitus desertam occupavit. Hanc porro coloniam Moses prudentia et robore cæteros excellens deduxit (58), qui hanc regionem invadens, multas urbes condidit, et unam, quæ nunc celeberrima est, appellatam Hierosolyma; maxime autem religionem et cultum eis colendum dedit, venerationes et sacrificia edocuit, et de eis qua ad rempublicam pertinent leges tulit et decreta. In duodecim tribus populum divisit, existimans hunc numerum esse perfectissimum, et anno duodecim mensibus completo persimilem. Imagines deorum omnino non sculpsit, quod putaret humana Deum non videri forma, sed cælum terram ambiens esse Deum, et omnia suo imperio gubernare. Sacrificia vitæque **380** rationes diversas prorsus ab aliis gentibus ordinavit. Nam quia externos urbe sua interdicerent, odiosam sane vitam, et aliis invisam induxit. Jussit insuper ut qui genti præsent, grati essent populo, et maxime auctoritate potentiores, quos sacerdotes esse voluit, et eos præcepit circa altaria Deique cultum et sacrificia exerceri, et ex his optimos judicio viros iudices constituit, quibus et legum institutisque custodiam attribuit. Non ordinavit Judæis regem, sed imperium populi ei censuit committendum, qui prudentia et virtute inter sacerdotes aliis præstare videretur; hunc summum pontificem appellant, quem velut pontifem sibi divinorum præceptorum esse ducunt, hunc edicta in populi congregationibus et conciliis, ait proferre, cui Judæi ita obtemperant, ut statim

νομίμων, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων κτίστον καταψευσάμενος καὶ αὐτῆς τῆς ἐξ Αἰγύπτου τῶν Ἰουδαίων ἐξόδου, καὶ πρὸς τὸν ἔλεγχον τοῦ ψεύδους ὡς περ ἑαυτῶ τὸ μὴ αὐτὸς ἀλῶναι διοικονομούμενος, ἑτέροις περιτίθησι προσώποις τὴν περὶ τῶν διεψευσιμένων ἀφήγησιν, τὴν Ἀντιόχου φίλιαν τοῦτοις προσεπισυνάπτων. Γράφει δὲ καὶ ἐν ⁹⁸ τῷ μ' λόγῳ τῆς αὐτῆς Βιβλιοθήκης περὶ Ἰουδαίων ταῦτα.

Ἐκ τοῦ μ' λόγου, περὶ τὸ μέσον.

Ἡμεῖς δὲ μέλλοντες ἀναγράφειν τὸν πρὸς Ἰουδαίους πόλεμον, οἰκεῖον εἶναι διαλαμβάνομεν προδιελθεῖν ἐν κεφαλαίοις τὴν τε ⁹⁹ τοῦ ἔθνους τούτου ἐξ ἀρχῆς κτίσιν καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς νόμιμα. Κατὰ τὴν Αἰγύπτου τὸ παλαιὸν [620 H.] λοιμικῆς περιστάσεως γενομένης ἀνέπεμπον οἱ πολλοὶ τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν ἐπὶ τὸ δαιμόνιον· πολλῶν γὰρ καὶ παντοδαπῶν κατοικούντων ξένων, καὶ διηλλαγμένοις ἔθεσι χρωμένων περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰς θυσίας, καταλειθῆσαι συνέβαινε παρ' αὐτοῖς τὰς πατρίους τῶν θεῶν τιμὰς. Ὅπερ οἱ τῆς χώρας ἔγγενεῖς ⁹⁹ ὑπέλαβον, ἐὰν μὴ τοὺς ἀλλοφύλους μεταστήσονται, κρίσιν οὐκ ἔσεσθαι τῶν κακῶν. Εὐθύς οὖν ξηνηλατούμενων τῶν ἀλλοθῆνῶν οἱ μὲν ἐπιφανέστατοι καὶ δραστηκίτατοι συστραφέντες ἐξεβρίφησαν (ὡς τινὲς φασιν) εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τινὰς ἑτέρους τόπους, ἔχοντες ⁹⁷ ἀξιολόγους ἡγεμόνας, ὧν ἠγούοντο Δαναὸς καὶ Κάδμος τῶν ἄλλων ἐπιφανέστατοι. Ὁ δὲ πολὺς λεῶς ἐξέπεσεν εἰς τὴν νῦν καλουμένην Ἰουδαίαν, οὐ πόρρω μὲν κειμένην τῆς Αἰγύπτου, παντελῶς δὲ ἔρημον οὖσαν κατ' ἔκρινους τοὺς χρόνους. Ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας δ ⁹⁸ προσαγορευόμενος Μωσῆς, προνήσει τε ⁹⁸ καὶ ἀνδρεία πολὺ ⁹⁹ διαφέρων. Οὗτος δὲ καταλαβόμενος τὴν χώραν ἄλλας τε πόλεις ἔκτισε καὶ τὴν νῦν οὖσαν ἐπιφανεστάτην ¹, ὀνομαζομένην Ἱεροσόλυμα. Ἰδρύσατο δὲ καὶ τὸ μάλιστα παρ' αὐτοῖς τιμώμενον ἱερὸν, καὶ τὰς τιμὰς καὶ ἀγιστείας ² τοῦ θεοῦ κατέδειξε, καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἐνομοθέτησέ τε καὶ διέταξε. Διείλε δὲ τὸ πλῆθος εἰς δώδεκα φυλὰς, διὰ τὸ τὸν ἀριθμὸν τούτου τελειότατον ³ νομίζεσθαι καὶ σύμφωνον εἶναι τῷ πλήθει τῶν μηνῶν τῶν τὸν ἐκταυτὸν συμπληρούντων. Ἄγαλα μὲν τῶν θεῶν τὸ σύνολον οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεόν, ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν οὐρανὸν μόνον εἶναι θεὸν καὶ τῶν ὄλων κύριον. Τὰς δὲ θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατὰ τὸν βίον ἀγωγὰς · [1155 R.] διὰ γὰρ τὴν ἰδίαν ξενιτσίαν ἀπάνθρωπὸν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. Ἐπιλέξας δὲ τῶν ἀνδρῶν τοὺς χαριεστάτους καὶ μάλιστα δυνασομένους τοῦ σύμπαντος ⁴ ἔθνους προῖστασθαι, τούτου; ἱερεῖς ἀπέδειξε· τὴν δὲ διατριβὴν ⁵ ἔταξεν αὐτῶν γίνεσθαι περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ τιμὰς τε καὶ θυσίας. Τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ δικαστὰς ἀπέδειξε τῶν μεγίστων

VARIAE LECTIONES.

⁹⁸ ἐν add. A. ⁹⁹ τε add. A. ⁹⁶ εὐγενεῖς A. ⁹⁷ ἔχοντας ζ. ⁹⁸ τε ing. libri δὲ quod addebatur πολλῆ. omisi cum A. ⁹⁹ πολὺ A : πλείστον ζ. ὄσαν ἐπιφανεστάτην om. B. ¹ ἀγιστείας ζ. ² τελειότατον ζ. ³ σύμπαντος B : συμπαρόντος ζ. ⁴ διατριβὴν A : τριβὴν ζ.

NOTÆ.

(58) Vide Strab. et Justin.

κρίσεων, καὶ τὴν τῶν νόμων καὶ τῶν ἰθῶν φυλακὴν ἄ
τούτοις ἐπέτρεψε· διὸ καὶ βασιλεῖα μὲν μηδέποτε τῶν
Ἰουδαίων, τὴν δὲ τοῦ πλήθους προστασίαν διδοσθαι
διὰ παντὸς τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ
ἀρετῇ προέχειν. Τοῦτον δὲ ἡ προσαγορεύουσιν ἀρ-
χιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτοῖς ἀγγελον γίνεσθαι τῶν
τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων. Τοῦτον δὲ κατὰ τὰς Ἐκ-
κλησίας καὶ τὰς ἄλλας συνόδους φησὶν ἐκφέρειν τὰ
παρρηγορευόμενα· καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος οὕτως
εὐπίθει· γίνεσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὥστε παραρηγίμα
πίπτοντας ἐπὶ τὴν γῆν προσκυνεῖν τὸν τούτοις ἐρ-
μηνεύοντα ἀρχιερέα. Προσγέγραπται [621 H.] δὲ καὶ
τοῖς νόμοις ἐπὶ τῆς ἡ τελευταίας ὅτι Μωσῆς ἀκούσας
τοῦ Θεοῦ τάδε λέγει τοῖς Ἰουδαίοις. Ἐποίησατο
δ' ὁ νομοθέτης τῶν τε πολεμικῶν ἔργων πολλὴν πρό-
νοιαν, καὶ τοὺς νέους ἠνάγκαζεν ἀσκεῖν ἀνδρείαν τε
καὶ καρτερίαν ἡ καὶ τὸ σύνολον ὑπομονὴν πάσης κα-
κοπαθείας. Ἐποιοῦτο δὲ καὶ στρατείας εἰς τὰ πλη-
σιχώρα τῶν ἰθῶν, καὶ πολλὴν κατακτησάμενος
χώραν κατεκλήρουσεν, τοῖς μὲν ἰδιώταις ἴσους ποιή-
σας κλήρους, τοῖς δὲ ἱερεῦσι μεζόνας, ἵνα λαμβά-
νοντες ἀξιολογώτερας προσόδους ἀπερίσπαστοι συνεχῶς
προσεδρεύωσι ἡ ταῖς τοῦ Θεοῦ τιμαῖς. Οὐκ
ἔβην δὲ ἡ τοῖς ἰδιώταις τῶν ἰδίου κλήρους πωλεῖν, ὅπως
μή τινες διὰ πλεονεξίαν ἀγοράζοντες τοὺς κλή-
ρους· ἐκθλίβωσι τοὺς ἀπορωτέρους καὶ κατασκευάζωσιν
ὀλιγανδρίαν. Τεκνοτροφεῖν τε ἠνάγκαζε τοὺς
ἐπὶ τῆς χώρας· καὶ δι' ὀλίγης δαπάνης ἐκτρεφομένων
τῶν βρεφῶν αἰεὶ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων
ὑπέρχε πολυάνθρωπον. Καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους δὲ καὶ
τὰς τῶν τελευταίων ταφὰς πολὺ τὸ παρη-
λαγμένον ἔχειν ἡ ἐποίησε νόμιμα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων
ἀνθρώπων. Κατὰ δὲ τὰς ὑστερον γενομένας ἡ
ἐπικρατείας ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμιξίας, ἐπὶ
τετάρτης ἡ τῶν Περσῶν ἡγεμονίας καὶ τῶν ταύτην
καταλυσάντων Μακεδόνων, πολλὰ τῶν πατρῶν τοῖς
Ἰουδαίοις νομίζων ἐκινήθη.

Οὕτω μὲν κἀναυθὰ φησι περὶ τῶν παρὰ Ἰου-
δαίους ἰθῶν ἡ τε καὶ νομίζων, καὶ αὐτῶν ἡ ἐκείνων
τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπαλλαγῆς, καὶ τοῦ θεοῦ Μωϋ-
σῆως, ψευδολογῶν τὰ κλειστά, καὶ διερχόμενος ἡ
πρὸς τοὺς ἐλίγους· ἅλιν ὦν κατεψεύσατο τῆς ἀληθείας,
ἀναχώρησιν ἑαυτῷ μεθοδευσάμενος, εἰς ἕτερον καὶ
νῦν ἀναφέρει τῶν εἰρημένων τὴν παριστορίαν· ἐπ-
άγει γὰρ· Περὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων Ἐκαταῖος ὁ
Μιλήσιος ταῦτα ἱστορήκεν.

Ἐκ τοῦ μῆ'.

Ὅτι δὲ λέγεται συνενεβῆναι αἰτιον θανάτου παρὰ
τιῶν Ἰουδαίων τῷ βασιλεῖ, τὸ κατακοιμηθῆναι ἐν
ὄσπρ νεωστὶ κεκοιμημένων, πυρὶ δὲ διὰ τὴν φύξιν
ὑποθερμαινομένων καὶ ἀτμούς ἀφιέντι τοὺς ἐκ τῆς
νεοτισμένης κονίας, τοῦτο ἐκόντα ὑπελθεῖν ἱστορεῖ
Διόδωρος Κάλτων ἡ κατὰ τοὺς πολλῶν παλαιότερους
χρόνους. Φησὶ γὰρ ἐν μῆ' λόγῳ πρὸς τῆ ἀρχῇ ὅτι οἱ
περὶ τὸν Κίνναν καὶ Μάριον συνεδρεύσαντες μετὰ
τῶν ἐπιφανιστάτων ἡγεμόνων ἐβουλεύοντο ὅπως
βεβαίως καταστήσωσι τὴν εἰρήνην· τέλος ἔδοξεν
αὐτοῖς τοὺς ἐπιφανιστάτους τῶν ἔχθρῶν καὶ δυνα-

A pontifice loquente caentes in terram adorient. Au-
ditum est in fine legis : *Hæc Moses loquitur Judæis,*
obediens Deo. Magnam etiam bellicarum institutio-
num curam adhibuit, juvenesque ad tolerantiam et
fortitudinem, et ad omnem malorum patientiam
exerceri voluit. Multa quoque contra varios populos
bella gessit, magnamque subigens sorte eam divi-
sit ; æquales populo portiones, sacerdotibus majores
assignavit : ut latiores terminos possidentes, con-
tinenter sine ulla molestia Dei sacrificiis occuparen-
tur. Nec etiam licitum erat pauperibus portiones
propriam dividere, ne aliqui per avaritiam coem-
entes inopes excludant, et in causa sint ut populus
minuatur. In regione pueros alii voluit, qui exiguo
sumptu alebantur, et ideo copiosa et secunda sem-
per Judæorum natio exstitit. Diversi quoque ab
aliis in nuptiis et sepulturis fuerunt. Sed propter
accessiones quæ postea e multis victoriis acciderunt,
monarchia quarta scilicet Persarum, et deinde Ma-
cedonum, nulla patriis Judæorum institutis decer-
serunt.

B
per Judæorum natio exstitit. Diversi quoque ab
aliis in nuptiis et sepulturis fuerunt. Sed propter
accessiones quæ postea e multis victoriis acciderunt,
monarchia quarta scilicet Persarum, et deinde Ma-
cedonum, nulla patriis Judæorum institutis decer-
serunt.

381 a Ita hic de moribus et legibus majorum,
et discessu eorum ex Ægypto, deque sacro Mose,
in multis mentitur, plurima etiam non attingens.
In accusationibus quas contra veritatem profert,
deflectit, ad alium dictorum narrationem referens.
Subdit enim statim : *Hæc de Judæis Hecataïus Mi-
lesius tradidit* (59).

E libro quadragesimo octavo.

Quæ Joviano imperatori ab aliquibus mortis causa
fuisse traditur, ut scilicet dormiens in domo re-
cens inalbata, et igne propter humorem excitato,
vaporibus e madida calce prodeuntibus extinctus
sit (60), hanc sponte Catulum subiisse longo ante
tempore narrat Diodorus ; nam in libro quadrage-
simo octavo, initio, hæc habet. Cinnami et Mariani
consilium inierunt cum præstantissimis ducibus, ut
firma in pace viverent, et tandem ita concluderunt,
ut inimicorum clarissimos quosque, et de imperio
contendere valentes interficerent, ut scilicet pura

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ad. A. ἡ εὐπίθει·ς. ἡ τῆς om. A. ἡ καρτερίαν τε καὶ ἀνδρείαν ἀσκεῖν·ς. πάσης ὑπομονὴν·ς.
ἡ προσεδρεύωσι B : προσεδρεύσωσι·ς. ἡ δὲ om. pr. A. ἡ ἔχειν om. B. ἡ γενομένας] ἐγνωσμένας B.
ἡ τετάρτης] ἡ μὴν τε τῆς. ἡ παρὰ Ἰουδαίους ἰθῶν B et corr. A, qui pr. παρὰ ἰθῶν : παρεθῶν·ς. ἡ αὐ-
τῶν] au. αὐτῆς? ἡ μῆ'] λη' Wesselingius post Rhodomannum. ἡ Κάλτων post χρόνους ponit·ς.

NOTÆ.

(59) Vide Josepham lib. *Adversus Apionem*.
(60) In *Epitoma Sexti Aurelii Victoris*. « Hic dum
a Perside hinc aspera mediæque Constantiopolim

accelerat, cruditate stomachi tectorio novi operæ
gravatus esset, repente interiit. »

factione eorum reddita, reliquo tempore, ut vellent, sine timore cum amicis suis rempublicam administrarent. Quare statim pactas condiciones et fidem neglexerunt, et cædes condemnatorum impune et ubique factæ sunt. Quintus vero Lutatus Catulus, qui clarissimum de Cimbris triumphum egerat, populo prius charissimus a quodam tribuno plebis apud populum reus mortis factus est: quare metuens periculum ex accusatione, speransque auxilium aliquod ad Marium se contulit: ipse autem antea amicus ejus, tunc elatus superbia, socius erga eum affectus est, nullumque aliud responsum dedit nisi, *Moriendum est*. Catulus vero desperata salute properans sine injuria vitam terminare, se ipsum vita privavit, idque novo et inusitato more, nam includens seipsum in domo recens dealbata, et vaporem e calce igne et fumo excitans, respirandi facultate impeditus extinctus est.

ἰδίῳ τινὶ καὶ παρηλλαγμένῳ τρόπῳ. Συγκλείσας ἑαυτὸν εἰς Ἰκον νεόχριστον, καὶ τὴν ἐκ τῆς κοιλίας ἀναφορὰν περὶ καὶ καπνῷ συναυξήσας, τῇ τῆς ἀναπνοῆς φθορᾷ περιπνιγῆς ²⁹ γινόμενος ἀπήλλαξεν.

Ex tricesimo primo.

Hæc dum geruntur, Romam **381** b venere legati Rhodiorum, ad diluenda quibus impediti fuerant crimina. Videbantur enim in bello, quod adversus Perseum gestum est, animis ad regem inclinasse, et quam cum Romanis habebant amicitiam, prodiisse. Cumque nihil legatione sua proficerent, desponsabant animos, et cum lacrymis colloquia habebant. Cum autem eos in senatum introduxisset unus tribunorum, nomine Antonius, primus orationem de legatione habuit Philophon, et secundum post eum, Astymedes. Hi cum multa suppliciter et deprecatorie dixissent, et ad extremum (ut est in proverbio) cygneam cantionem cecinissent, ægre responsa acceperunt, per quæ ab extremo quidem metu liberati sunt sed de criminibus acerbè objugati.

Quare licet apud Romanos videre præstantissimos quosque de gloria contendentes, per quos omnia pene maxima a populo perficiuntur. Sed in aliis urbibus sibi ipsis omnes invident, Romani vero invicem laudant, unde evenit optime et fortissime rem ut gerant, rempublicam amplificare studentes et alii injuste sentientes, et seipsos circumvenientes patriam perdant.

Perseum ultimum regem Macedonia, postquam is sæpe cum Romanis amicitiam inivit, sæpe item non contemnendo exercitu bellum gessit, tandem Æmilius debellatum cepit, et præclarum ob eam victoriam triumphum egit. Perseus vero tantis agitato calamitatibus ut similes esse videantur ejus casus fabulis rerum nunquam gestarum, ne discedere quidem e vita volebat. Priusquam enim senatus de eo pronuntiasset, quid faciendum esset urbano

Α μένους ἀμφισθητῆσαι πραγμάτων ²⁸ πάντα ἀποκτείναι, [1156 R.] ὅπως καθαρὰς γενομένης τῆς ἰδίας αἰρέσεως καὶ μερίδος ἀδεῶς τὸ λοιπὸν, καὶ ὡς ἀνβούλωνται, μετὰ τῶν φίλων διοικῶσι ²⁹ τὰ κατὰ τὴν ἡγεμονίαν. Εὐθύς οὖν τῶν μὲν γεγενημένων συνθέσεων καὶ πίστεων ἠμέλησαν, ὄσαγαλ δὲ τῶν καταψηφισθέντων αὐτοῖς ἀκριτοὶ καὶ πανταχοῦ ἐγίνοντο. Κρίντος [622 H.] δὲ Λουτάτιος ὁ Κάτλος, τεθριαμβευκῶς μὲν ἐπιστήμῳ ἀπὸ Κίμβρων, ἀγαπώμενος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν περιττότερον, ὑπὸ τινος δημάρχου κατηγορίας ἐτύχχανεν ἐν τῷ δήμῳ θανάτου. Φοβούμενος δὲ τὸν ἐκ τῆς συκοφαντίας κίνδυνον ἤκεν εἰς τὸν Μάρσιον, δεόμενος τυχεῖν βοηθείας. Ὁ δὲ τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἐγεγόναι φίλος, τότε δ' ἐκ τινος ὑποψίας ἀλλοτριῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀπεκρίθη, *Θανεῖν δεῖ*. Καὶ ὁ Κάτλος ἀπογνοῦς μὲν τὰς τῆς ³¹ σωτηρίας ἐλπίδας, σπεύδων δὲ χωρὶς ὕβρεως καταστρέψαι τὸν βίον, ἑαυτὸν τοῦ ζῆν μετέστησεν

Ἐκ του αα'.

Ἄμα δὲ τούτοις πραττομένοις εἰς Ῥώμην παρεγένοντο πρεσβευταὶ Ῥοδίων, τὰς γεγενημένας διαβολὰς κατ' αὐτῶν ἀπολύσασθαι· ἐδόκουν γὰρ ἐν τῷ πρὸς Περσέα πολέμῳ ταῖς εὐνοίαις ἀποκεκλικέναι πρὸς τὸν βασιλέα καὶ προδεδωκέναι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν. Μηδὲν δὲ ἀνύοντες ὧν ἐπρέσβευον εἰς ἀθυρίαν ἐνέπιπτον, καὶ μετὰ δακρύων ἐποιοῦντο τὰς ἐντεῦξεις. Εἰσαγαγόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν σύγκλητον ἐνὸς τῶν δημάρχων Ἀντωνίου πρῶτος μὲν ἐποιεῖτο τὸν ὑπὲρ τῆς πρεσβείας λόγον Φιλίφρων, μετὰ δὲ τοῦτον Ἀστυμήδης. Πολλὰ δὲ πρὸς δέησιν καὶ παραίτησιν εἰπόντας, καὶ τὸ τελευταῖον κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ κύκνειον ἔσαντες, μόλις ἔλαβον ἀποκρίσεις, δι' ὧν τοῦ μὲν ὀλοχηροῦς φόβου παρελύθησαν, περὶ δὲ τῶν ἐγκλημάτων πικρῶς ὤνειδίσθησαν.

Διόπερ ἰδεῖν ἐστὶ παρὰ Ῥωμαίους τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας ὑπὲρ δόξης ἀμιλλωμένους, δι' ὧν ἅπαντα σχεδὸν τὰ μέγιστα τῷ δήμῳ κατορθοῦνται. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις πολιτεύμασι ζηλοτυποῦσιν ἀλλήλους, Ῥωμαῖοι δὲ ἐπαινοῦσιν. Ἐξ οὗ συμβαίνει μάλιστα τοὺς μὲν πράσσειν τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων, ἀμιλλωμένους αὖθις τὸ κοινῇ ³² συμφέρον, τοὺς δ' ἄλλους ἀδικοδοξοῦντας καὶ τὰς ἀλλήλων ³³ ἐπιβολὰς ³⁴ λυμαινομένους βλάπτειν τὴν πατρίδα.

Ἅτι Περσέα τὸ τελευταῖον Μακεδονίας βασιλέα, πολλάκις Ῥωμαίους διὰ φιλίας ἰόντα, πολλάκις δὲ καὶ στρατιᾷ οὐκ ἀναξιολόγῳ πολεμήσαντα τέλος Αἰμίλιος καταπολεμήσας εἶλε, καὶ λαμπρὴν θρίαμβον ἐπὶ τῇ νίκῃ κατήγαγε. Περσεὺς δὲ τηλικαύταις περιπεσῶν συμφοραῖς ὥστε δοκεῖν ὁμοίᾳ μύθοις ἀγενήτοις εἶναι: τὰ πάθη τὰ περὶ αὐτὸν, οὐδ' ἀπολυθῆναι τοῦ ζῆν ἤθελε. Πρὶν γὰρ ἢ τὴν σύγκλητον ὑπὲρ αὐτοῦ διαλαθεῖν ὀχρῆ παθεῖν, τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν ³⁵ εἰς ἐνέβαλεν ³⁶

VARIAE LECTIONES.

²⁸ ἀμφ. περιπραγμάτων B ζ. ²⁹ διοικῶσι ζ. ³⁰ τῆς ἀδ. A. ³¹ περιπνιγῆς B et corr. H: περιπνιγῆς ζ. ³² κοινῇ B: κοινῶν ζ. ³³ ἀλλήλων B et corr. A: ἀλλήλους ζ, ³⁴ ἐπιβολὰς — βλάπτει ζ. ³⁵ τὸν — στρατηγῶν B. ³⁶ εἰσέβαλον B, ἐνέβαλλον ζ.

αὐτὸν εἰς τὸν ἐν Ἰαλίαις κάρκαρον [623 H.] μετὰ τῶν τέκνων. Ἔστι δὲ ὁ κάρκαρος ὄρυγμα κατάγειον βαθύ, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον ὀκτου μάλιστα πῶς ἐνεακλίνοιο, σκότου δὲ πλήρες καὶ δυσοσμίας διὰ τὸ πλῆθος τῶν παραδομένων εἰς τοῦτον τὸν τόπον ἀνδρῶν, τῶν ἐπὶ θανατικαῖς ἐγκλήμασι καταδικαζομένων [1157 R.] ὧν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις οἱ πλείους ἐνταῦθα καθεργγυνοῦντο· ἐν οὗτω γὰρ στενωπῷ συγκεκλιμένοι πολλῶν ἀνδρῶν ἀπεθροῦτο ἐκ τῶν ἀτυχῶν σώματα, τῶν τε πρὸς τροφήν καὶ τὴν ἄλλην πλῆθιν χρεῖαν ἀνηκόντων πάντων ἐν ταύτῃ πεφυρμένων τοσαύτην προσπίπτειν δυσωδίαν σπένδειν, ὥστε μηδένα τῶν προσόντων βραδίως δύνασθαι καρτερῆσαι. Ἐφ' ἡμέρας μὲν οὖν ἐπεὶ διετέλει ἐνταῦθα κακοχούμενος, ὥστε καὶ παρὰ τῶν ἐσχάτων καὶ ταχτὰ σιτουμένων ἐπικουρίας δεηθῆναι· συμπαθεῖς γὰρ οὗτοι γινόμενοι διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀκλήρωμάτων, ὧν μεταλαμβάνοντο, φίλα θρώπιας τούτων ἐκείνῳ μετεδίδοσαν θαυρούνας. Ἐβρίπτο δ' αὐτῷ καὶ ξίφος πρὸς ἀναίρεσιν καὶ κάλω· πρὸς ἀγγόνην, ἐξουσίας δεδομένης ὡς βούλοιο χρήσασθαι. Ἄλλ' οὐδὲν οὕτω γλυκὺ φαίνεται τοῖς ἡτυχηκόσιν ὡς τὸ ζῆν, καίπερ αὐτῶν ἄξια θανάτου πασχόντων. Καὶ πέρας ἐν ταύταις ἂν ταῖς ἀνάγκαις κατέστρεψε τὸν βίον, εἰ μὴ Μάρκος Αἰμίλιος προκαθήμενος τοῦ βουλευτηρίου, τῆρῶν τό τε περὶ αὐτῶν ἄξιωμα καὶ τὸ τῆς πατρίδος ἐπικεικλῆς, παρήλασε τῆς συγκλήτης σχετιάζων, εἰ μὴ τὸν ἀνθρώπινον φόβον εὐλαβοῦνται, τὴν γε τοὺς ὑπερηράκως ταῖς ἐξουσίαις χρωμένους μετερχομένην νέμειν αἰδέσθαι. Δύοτερ εἰς ἐπικεικστέρην δοθεὶς φυλακῆν, καὶ κεναις ἐπιπέτοι προσανέχων, ὁμοίαν τοῖς προηγουμένοις ἔσχε τὸ βίον τὴν καταστροφῆν. Διαιτῆ γὰρ χρόνον φιλοψυχῆσας, καὶ προσκόψας τοῖς φυλάττουσι βαρβάρους, κωλυόμενος ὑπ' ἐκείνων ἔκλυε τυχεῖν ἐτελεύτησεν.

Ὅτι λέγουσιν ἑαυτοὺς οἱ τῆς Καππαδοκίας βασιλεῖς εἰς Κύρον ἀναφέρειν τὸ γένος τὸν ἐν Πέρσαις, διαβεβαιούνται δὲ καὶ τῶν ἐπὶ Περσῶν τῶν τὸν μάγον ἐκνευρομένων ἐνδὸς ὑπάρχειν ἀπόγονοι. Καὶ τὴν μὲν ἀπὸ Κύρου συγγένειαν οὕτω καταριθμοῦνται. Καμύστου τοῦ Κύρου πατὴρ ἀδελφὴν ὑπάρξει γνησίαν Ἄτοσαν· ταύτης δὲ καὶ Φαράνκου τοῦ Καππαδοκίας βσιλέως γενέσθαι παῖδα Γάλλον, καὶ τούτου γενέσθαι Σμέρδην, οὗ Ἀρτάμην· τοῦ δὲ Ἀναφάν, ὃν καὶ διενεργεῖν μὲν ἀνδρεία καὶ τόλμη, γενέσθαι δ' ἕνα τῶν ἐπὶ Περσῶν. Τὴν μὲν οὖν εἰς Κύρον συγγένειαν οὕτω γενεαλογουσι καὶ τὴν εἰς Ἀναφάν, ὃν φασὶ δι' ἀνδρείαν συγχωρηθῆναι τὴν Καππαδοκίας δυναστείαν ὥστε μὴ τελεῖν φόρου Πέρσαις. Οὗ τελευτήσαντος ὁμώνυμος υἱὸς ἄρχει.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ ἔχον B et corr. A. ²¹ ἐνεακλίνοιο corr. A : ἐνεακλιτίου ζ. ²² σκότους B. ²³ πλήρες B et corr. A : κλήρες ζ. ²⁴ ταχτὰ τὰ κατὰ A, τὰ ἔχονα B. ²⁵ γινόμενοι. ²⁶ μετελαμβάνον ad A. ²⁷ ἐβρίπτο AB : ἐβρίπτου ζ. ²⁸ ὡς ἂν βούλοιο ζ. ²⁹ καίπερ αὐτῶν καὶ παρ' αὐτῶν A, καὶ παρὰ τῶν B. ³⁰ κεναις ζ. ³¹ φυλάττουσι B. ³² λέγουσιν (φασιν) ἑαυτοὺς ζ. ³³ ὑπάρξει γὰρ γνησίαν ζ. ³⁴ ἄτοσαν AB : ἄττοσαν ζ. ³⁵ σμέρδην B. ³⁶ κύρον A : Κύρου ζ.

NOTÆ.

(61) Αἱ παῖδα Γάλλον, *filium Gallum*.

prætori, coniecit eum in carcerem, qui est Ἰαλίαι, cum natis. Est autem carcer ille, antrum subterraneum profundum, magnitudine maxime, quantum est cœnaculum novem lectorum. Estque tenebrarum plenum ac fetoris, propter multitudinem hominum rei capitalis damnatorum, qui in eum locum traduntur, quorum maxima pars illis temporibus hinc claudatur. Conclusis enim in tam angusto loco tot hominibus, efferebantur miserorum corpora, et confusis inter sese omnibus, quæ vel ad victum, vel ad alios usus pertinent, tantus fetor exsistebat, ut nullus accedentium facile durare posset. Igitur ille per dies septem loco hoc miseriam pertulit, ut etiam extremæ conditionis hominum et statuum cibum accipientium ope indigeret. Hic enim ejus vicem propter infortuniorum magnitudinem dolentes, quæ ipsi accipiebant, hæc ei benigne lacrymanτες impertiebant. Igitur ei gladius ad occisionem, et restis ad strangulationem projectus est, data utriusvis optione. Verum nihil tam dulce miseris videtur quam vivere, etiamsi morte dignam miseriam patientur. Ac tandem in his necessitatibus vitam invenisset, nisi Marcus Æmilius curiæ præsidens, et suam dignitatem et patriæ æquitatem retinens, senatum cum gravi reprehensione commonefecisset, ut si humano metu non terretur, at Nemesim ultricem certe vererentur, quæ in eos animadvertere solet, qui potestatibus superbe utuntur. Itaque ille in mitiorem datus custodiam, et vana spes fovens, similem superioribus casibus exitum vitæ sortitus est. Postquam enim biennium vitæ cupidus duravit, cum custodes barbaros offendisset, prohibitus est ab illis summo frui, atque ita vitam finivit.

Dicunt sese (inquit) Cappadociæ reges ad Cyrum Persam referre genus suum, contenduntque prognatos esse se uno septem Persarum, qui magum occiderunt, et ductam quidem a Cyro cognationem sic enumerant. Cambyse Cyri patris sororem fuisse germanam Atossam. Ex hac et Pharnace Cappadociæ rege natum fuisse Pedagamum (61), et hujus filium fuisse Smerdim : cujus porro Artaminam, et hujus Anaphan, qui fortitudine et audacia excelluerit, et unus septem Persarum fuerit. Igitur suam ad Cyrum cognationem sic enumerant, et ad Anaphan, cui perhibent propter virtutem sic concessum fuisse Cappadociæ principatum, ut Persis tributa non penderet. Eo vita defuncto imperavit ejusdem nominis filius. Post cujus obitum superstitibus duobus

filii, Datama, **382^b** et Arimnæo, successisse imperio Datamani, virum et bello et aliis regni partibus laudatum, qui cum Persis prælio congressus et strenue præliatus, in eo occubuerit. Regnum accepit filius Ariamnes, cujus fuere filii Ariarathes et Olophernes. Is Ariamnes cum annos quinquaginta imperasset, nec ullum opus dignum memoria fecisset, obiit. Ejus in imperium successit natu grandior filius Ariarathes, qui supra modum amasse fratrem dicitur, et ad clarissimos ordines evesisse, utque idem cum Persis adversus Ægyptios missus, belli socius fuisse, et cum magnis honoribus revenisse, quos Persarum rex Ochus propter virtutem in eum conferbat, vitamque in patria reliquisset, superstitionibus filiis Ariaratha et Arysa; frater autem et Cappadociæ imperium habens (nec enim germanam prolem habebat), grandiozem fratris filium Ariarathem adoptavit. Per ea tempora Alexander Macedo Persas debellavit, deinde obiit. At Perdicas omnium tunc rerum gubernator, Eumeneum misit ducem Cappadociæ, ac debellato Ariaratha et in pugna interfecto, tam ipsa Cappadocia quam finitimæ regiones, in Macedonum potestatem venerunt. Ariarathes vero postremi regis filius in præsentia desperans, concessit cum paucis in Armeniam. Haud multo post tempore, Eumene et Perdica mortuis, et Antigono ac Seleuco subsecutis, ille acceptis ab Armeniorum rege Ardoata copiis, et Macedonum ducem Amyntam interfecit, et Macedones celeriter e finibus ejecit, domesticumque imperium recuperavit. Habuit hic tres filios, quorum natu maximus Ariamnes regnum accepit, qui affinitatem contraxit cum Antiocho cognomine Deo, ejus filiam Stratonicam Ariarathæ filiorum suorum natu maximo collocavit. Cumque esset filiorum supra modum amans, puero diadema imposuit, eum totius in regno imperii atque juris ex æquo secum socium fecit. Mortuo patre Ariarathes solus regnavit, et e vita discedens regnum filio suo admodum puero reliquit. Hic duxit in uxorem filiam Antiochi Magni, nomine Antiochidem, versutam admodum. **383^a** Hanc, cum liberos non gigneret, supposuisse ferunt sibi duos filios ignorante viro, videlicet Ariarathem et Olophernem. Aliquanto post tempore cum semen suscepisset, ipsam præter spem peperisse duas filias, et unum filium, nomine Mithridatem. At tunc virum de subditis consuluisse, et fecisse ut grandior cum mediocribus facultatibus Romam mitteretur, et junior in Ioniam, ne de regno cum germano filio contenderent. Hunc adultum Ariarathem aiunt cognominatum, et litteris Græcis imbutum, atque ob cæteras virtutes laudatum fuisse. Et pater quidem filio patris amanti studebat se vicissim amantem filii exhibere: atque eoque processit eorum mutua benevolentia, ut pater toto imperio cedere filio

Μετὰ δὲ τὴν τοῦτου τελευταίην ἀπολειφθέντων δυεῖν υἱῶν, Δατάμου καὶ Ἀριμναίου, διαδέξασθαι τὴν ἀρχὴν Δατάμην, ἄνδρα καὶ ⁴⁵ κατὰ πόλεμον καὶ κατ' ἄλλα μέρη τῆς βασιλείας [824 H.] ἐπαινούμενον, ὃς Πέρσαις διὰ μάχης ἐλθὼν καὶ λαμπρῶς κατὰ τὴν μάχην ἀγωνισάμενος ἐν αὐτῇ τελευτῆ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ἀριάμνης, οὗ γίνονται παῖδες Ἀριαράθης καὶ Ὀλοφέρνης· οὗτος δὲ ἔτη πεντήκοντα δυναστεύσας καὶ μηδὲν ἔργον ἔξιον μνήμης πράξας τελευτῆ. Τὴν δὲ ἀρχὴν διεδέξατο ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀριαράθης, ὃς φιλοστοργῆσαι διαφερόντως λέγεται τὸν ἀδελφόν, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὰς ἐπιφανεστάτας τάξεις· ὃν καὶ Πέρσαι; κατ' Αἰγυπτίων ἀποσταλάντα συμμαχῆσαι μετὰ ⁴⁶ μεγάλων τιμῶν ἐπανελθεῖν, ὃς Ὀχος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὑπὲρ ἀνδρείας ἐδίδου, καὶ τὸν βίον ἐν τῇ πατρὶδι λιπεῖν, υἱὸς ἐγκαταλιπόντα Ἀριαράθην καὶ Ἀρύσην. Ὁ δὲ ἀδελφὸς καὶ τῆς Καππαδοκίας ἔχων τὴν ἀρχὴν (οὗ γὰρ ἦν αὐτῷ γυνή ⁴⁷ γησία) [1460 R.] τὸν πρεσβύτερον τῶν παίδων τᾶδελοφου Ἀριαράθην υἱοποιεῖται. Κατὰ δὲ τοῦτους τοὺς χρόνους Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καταπολεμῆ μὲν Πέρσας, εἶτα καὶ τελευτῆ, καὶ Περδίκκας ⁴⁸ ὁ τῶν ὄλων τότε ἡγούμενος Εὐμένην πέμπει Καππαδοκίας στρατηγόν. Καὶ καταπολεμηθέντος Ἀριαράθου, πεσόντος τε ⁴⁹ ἐν τῇ μάχῃ, αὐτῆ τε ἡ Καππαδοκία καὶ τὰ πλησιόχωρα αὐτῆς ἔπεσεν ὑπὸ Μακεδόνας. Ἀριαράθης δὲ ὁ τοῦ προθεβασιλευκότος υἱὸς, ἀπελίπισα, κατὰ τὸ παρὸν, ἀποχωρεῖ μετ' ὀλίγων πρὸς τὴν Ἀρμενίαν. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον τῶν περὶ τὸν Εὐμένην καὶ Περδίκκην τελευτησάντων, Ἀντιγόνου δὲ καὶ Σελεύκου περισπωμένων, λαθῶν δυνάμιν παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀρμενίων Ἀρδοάτου τὸν μὲν τῶν Μακεδόνων στρατηγὸν Ἀμύνταν ἀπέκτεινε, ἐξέβαλε δὲ καὶ Μακεδόνας ⁵⁰ ταχέως τῆς χώρας, καὶ τὴν οἰκίαν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο. Τούτῳ ⁵¹ δὲ τριῶν παίδων γενεμένων παρέλαθε τὴν βασιλείαν ὁ πρεσβύτατος Ἀριάμνης· ὃς ἐπιγαμίαν πρὸς Ἀντίοχον ποιησάμενος τὸν ἐπνομασθέντα Θεόν, τὴν τοῦτου θυγατέρα Στρατονίκην συνήκισε τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν υἱῶν Ἀριαράθῃ. Ὑπάρχων δὲ φιλότεκνος διαφερόντως περιέθετο τῷ παιδὶ διάδημα, καὶ συνάρχειν πάντων τῶν τῆς ⁵² βασιλείας ⁵³ προτερημάτων ἐπ' Ἰση μεταδίδοσι. Τοῦ δὲ πατρὸς τελευτήσαντος Ἀριαράθης βασιλεύει καθ' ἑαυτὸν καὶ μεταλλάσων τὸν βίον κατέλιπε ⁵⁴ τὴν βασιλείαν Ἀριαράθῃ τῷ υἱῷ, νηπιῷ παντελῶς ὄντι τὴν ἡλικίαν. Οὗτος δὲ ἔγημε θυγατέρα τοῦ μεγάλου κληθέντος Ἀντίοχου, ὀνομαζομένην Ἀντιοχίδα, πανοῦργον μάλιστα. Ταύτην δὲ μὴ γινομένων ⁵⁵ τέκνων ὑποβάλλεσθαι ⁵⁶ δύο παῖδας ἀγνοούντος τοῦ ἀνδρός, Ἀριαράθην καὶ Ὀλοφέρνην. Μετὰ δὲ τινα χρόνον τῆς φύσεως ἐπιδεδξαμένης ἀνελίπιστω; τσεῖν αὐτὴν δύο μὲν θυγατέρας, υἱὸν δὲ ἓνα τὸν ὀνομασθέντα Μιθριδάτην ⁵⁷. Ἐξ οὗ τοὺς ὑποβολιμαίους ἀναδιδασχάμενην τάνδρῃ τὸν μὲν πρεσβύτερον μετὰ

VARIE LECTIONES.

⁴⁵ καὶ post ἄνδρα add. A. ⁴⁶ μετὰ] καὶ μετὰ B. ⁴⁷ γυνή B. ⁴⁸ περδίκκας B. ⁴⁹ πεσόντος τε! καὶ πεσόντος B. ⁵⁰ μακεδόνας ζ. ⁵¹ τούτου B. ⁵² τῆς οἰκ. A. ⁵³ βασιλείως B. ⁵⁴ κατέλειπε A. ⁵⁵ γενομένων ζ. ⁵⁶ libri ὑποβάλλεσθαι. ⁵⁷ Μιθριδάτης ζ.

συμμέτρου χρείας εἰς Ῥώμην ἀποσταλῆναι παρα- A
 σκευάσαι, τὸν δὲ νεώτερον εἰς τὴν Ἰωνίαν χάριν
 τοῦ μὴ διαμφισθεῖν ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶ γνη-
 οῦ. Τοῦτον δὲ ἀνδρωθέντα καὶ Ἀριαράθην φασὶν
 μετονομασθῆναι, παιδείας τε Ἑλληνικῆς [62^ε H.]
 μετασεῖν, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐπαινεῖσθαι ἀρετῆν.
 Καὶ ὁ μὲν πατήρ φιλοπάτορι ὄντι τῶ υἱῷ ἔσπευδεν
 ἀποδοῦναι τὴν τοῦ φιλοτέκνου σπουδὴν, καὶ ἐπὶ τοσού-
 τον αὐτοῖς προέβη τὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους; εὐνοίας,
 ὥστε ὁ μὲν πατήρ ἐξίστασθαι τῆς ἄλλης ἀρχῆς ἠγωνί-
 ζετο τῶ παιδί, ὁ δὲ ἀδύνατον εἶδειν⁶⁰ δέξασθαι αὐτὸν παρὰ γονέων ἔτι ζώντων τοιαύτην χάριτα.
 Οὗτος τὸν πατέρα τοῦ πεπρωμένου καταλαβόντος διεδέξατο τὴν βασιλείαν, τὴν τε ἄλλην ἀγωγὴν τοῦ
 βίου ἀξιολογώτερον ἐνδεικνύμενος καὶ φιλοσοφίᾳ προσανέχων, ἐξ οὗ καὶ ἡ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀγνοου-
 μένη πάλαι Καππαδοκία τότε τοῖς πεπαιδευμένοις ἐμβιωτέρον⁶¹ ὑπῆρχεν. Ἀνενώτατο δ' οὗτος καὶ τὴν
 πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν τε καὶ συμμαχίαν. Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῆς εἰς Κύρον ἀναφορᾶς τῶν μέχρι
 τούδε τῆς Καππαδοκίας βασιλευσάντων ἐν τούτοις.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

B

Ὅτι περὶ Λευκίου Αἰμιλίου, τοῦ Περσέα κατα-
 τοληφάσαντος, τῆς ταφῆς διερχόμενος, καὶ λαμπρὰν
 αὐτῆν ἐς τὰ μάλιστα γενέσθαι λέγων, ἐπάγει· Τῶν
 γὰρ Ῥωμαίων οἱ τὰς εὐγενεῖαις καὶ προγόνων δόξῃ
 διαφέροντες μετὰ τὴν τελευταίην εἰδωλοποιούνται
 κατὰ τε τὴν τοῦ χαρακτήρος ὁμοιότητα [1461 R.] καὶ
 κατὰ τὴν ἄλλην τοῦ σώματος περιγραφὴν, μιμητὰς
 ἔχοντες ἐκ παντὸς τοῦ βίου παρατετηρηκότας⁶² τὴν
 τε πορείαν καὶ τὰς κατὰ μέρος ιδιότητας τῆς ἐμφά-
 σεως. Παραπλησίως δὲ καὶ τῶν προγόνων ἕκαστος
 προηγείται τοιαύτην ἔχων διασκευὴν καὶ κόσμον,
 ὥστε τοὺς θεωμένους διὰ τῆς ἐκ τούτων ἐμφάσεως
 γινώσκειν ἐφ' ὅσον ἕκαστοι⁶³ τιμῆς προήχθησαν καὶ
 μετέσχον τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ καλῶν.

Ὅτι τοὺς Ἰθέρως καὶ Λυσιτανούς ὀνομάζει. Φησὶ
 γὰρ ὡς Μίμμιος ἐξαπέλευς⁶⁴ στρατηγὸς εἰς τὴν
 Ἰθέρϊαν ἐξαπέσταλτο μετὰ δυνάμεως, οἱ δὲ Λυσι-
 τανὸι συστραφέντες πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβόντες ἀπα-
 ράσκευον⁶⁵ ἐκ κατάπλου, μάχῃ τε ἐνίκησαν καὶ τὸ
 κλειστόν τοῦ στρατοῦ διέφθειραν. Περιδοῦναι δὲ
 γενομένης τῆς τῶν Ἰθέρων εὐημερίας οἱ μὲν Ἀρουα-
 κοὶ, νομίσαντες πολὺ κρείττους εἶναι τῶν Ἰθέρων,
 κατεφρόνησαν τῶν πολεμίων, καὶ τὸ πλῆθος τὸ κατὰ
 τὴν ἐκκλησίαν διὰ ταύτην μάλιστα ταύτην μάλιστα
 τὴν αἰτίαν εἴλετο τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον.

Ἐκ τοῦ Αβ'.

Ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Καρχηδονίων τῆς πόλεως φη-
 σιν ὕψος μὲν εἶναι πηχῶν τεσσαράκοντα, πλάτος δὲ
 εἰκοσιπέντε· ὁμοῦ καὶ⁶⁶ τοιούτων ὄντων αἱ Ῥωμαίων
 μηχαναὶ καὶ τὰ κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθήματα κρείτ-
 τως ὤφθησαν τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας, καὶ ἐάλω ἡ
 πᾶσις καὶ κατερειπώθη⁶⁷.

Ὅτι Μασινάσσης⁶⁸ ὁ Λιβύων βεβασιλευκῶς καὶ
 τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν τετηρηκῶς ἐνενήκοντα⁶⁹

Ex eodem.

De Lucii Æmilii, qui Persem debellavit, sepul-
 tura hæc habet, quam propter ista maxime dicit
 illustrem. Solent enim Romani qui nobilitate et
 majorum suorum gloria præstarent, mortuorum
 imagines ad similitudinem vitæ, totiusque corporis
 delineationem effingere, ut vitæ seriem servantes,
 et juxta imaginis cujusque propriam virtutem ha-
 berent quo; imitarentur (63). Eodem modo unus-
 quisque e parentibus ejusmodi statuas, et orna-
 menta habuit et præcessit, ut ex eorum picturis
 quisque intelligat, quantas **383b** in republica digni-
 tates singuli et honores gesserint.

C

Nomina Hispanos et Lusitanos. Addit enim quo-
 modo Memnius prætor ad urbem in bello in Hispan-
 nam cum copiis sit missus, et ut Lusitani cum eo
 congregientes, exscendentem imparatum occupant,
 pugnaque eum superant, magnamque exercitus par-
 tem cædunt, facta autem Hispanorum victoria jam
 celebri, Arevaci existimantes se Iberis fortiores
 adhuc esse, hostem contempserunt, et in concione
 populus, hac præsertim de causa, contra Romanos
 bellum movit (64).

Ex tricesimo secundo.

Licet Carthaginensium mœnia quadraginta cubi-
 tos altitudine, et latitudine viginti duos excederent,
 Romanorum tamen machinæ, et virtus fortior quam
 murus fuit, sic ut urbem ceperint, et solo æquave-
 rint (65).

Masinissa rex Africanorum, qui amicitiam cum
 Romanis tenuit, annos nonaginta in vigore vixit.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ εἶδειν B. ⁶¹ ἐμβιωτήριον Stephanus. ⁶² βίου τοὺς παρατετηρ. B. ⁶³ ἕκαστοι A : ἕκαστος C.
⁶⁴ ἐξαπέλευς] ἐξ οὗπέλευς A. ⁶⁵ ἀπαράσκευον Rhodomannus, ἐκ παρασκευῶν A, ἐκπαράσκευον C.
⁶⁶ καὶ] καίτοι A. ⁶⁷ κατεριπώθη A. ⁶⁸ μανασῆς A, μαναστῆς B. ⁶⁹ ἐννεήκοντα C.

NOTÆ.

(62) Vide Ciceronis Epistolas.
 (63) Vide Tacitum et Juvenalem.

(64) Eutropius, lib. iv. 9
 (65) Vide Ortelii Theatrum in Parergo.

filii decem morrens reliquit, quos Romanis in tutelam commisit. Erat et corporis firmitate præstans, et duritiei ac laboribus a pueritia assuetus. Etenim stans in vestigiis totum diem manebat immotus, et sedens non surgebat usque ad noctem, toto die labores meditans, et in equo continenter toto die et nocte sedens, et equitationibus utens non defatigabatur. Est ejus valetudinis vigorisque signum hoc maximum, quod fere jam nonagenarius, filium haberet quadrimum, corporis robore præstantem. In agrorum cultura usque adeo excelluit, ut singulis filiis reliquerit agrum decem millium jugerum omni instrumento ornatum. Regnavit præclare annos sexaginta.

τῶν υἱῶν ἀπολιπεῖν ἀγρὸν μυριάσπλεθρον, κεκοσμημένον πάσαις ταῖς κατασκευαῖς. Ἐβασίλευσε δ' ἐπιφανῶς ἔτη ἑξήκοντα.

Nicomedes patrem Prusiam persequens, ad aram Jovis confugientem interfecit, et nefanda cæde imperium invadens, Bithyniæ regnum adeptus est.

Lusitani primo parem ducem non habentes, facile superabantur, bellum cum Romanis gerentes. Postea Viriathum adepti multum Romanis incommodarunt. Erat is ea gente **384** Lusitanorum, qui Oceanum accolunt. Pastor fuit a teneris montanæ vitæ assuetus, adjuvante etiam corporis natura. Nam et robore et celeritate reliquarumque partium agilitate Hispanos longe antecellebat, cum cibo exiguo, et multis exercitationibus uti consuefecisset, et somno duntaxat quantum esset necesse. In summa ferrum continenter gestans, et cum bellis et latronibus manus conferens, vulgo celebris evasit, et ab illis dux electus, brevi latronum catervam se circum congregavit. Atque in bellis proficiens, non solum admirationi fuit propter robur corporis, verum etiam dux excellens visus est. Erat autem in dispertienda præda justus, et eos qui egregie pugnaverant, pro dignitate donis extollebat (66-67). Tandem cum jam non latronem sed principem sese exhibuisset, bellum gessit cum Romanis, multisque præliis superior evasit, adeo ut etiam ducem Romanorum Vitellium cum ipso exercitu profligaverit, captivumque ceperit, et gladio necaverit, et alia multa in bello feliciter gesserit, donec Fabius belli adversus illum dux creatus est. Inde non paulo inferior esse cœpit. Deinde creatus, et Fabio superior factus, cum in pacta descendere indigna Romanis coegit. Verum Scipio adversus Viriathum dux electus, quæ acta fecit irrita, et superatum sæpe Viriathum, ad extremam deinde cladem compulsus, adeo ut pacem spectaret, per domesticos dolo interfecit, et ejus imperii successorem Tautainum ejusque socios percussit, et ut pax arbi-

Α μὲν ἐβίω ἔτη ἐν δυνάμει, παῖδας δέκα ἐν τῷ ἀπαλάττεσθαι καταλιπὼν, οὓς καὶ Ῥωμαίοις ἐπιτροπεύεσθαι παρεκατέθετο ⁶⁶ [626 H.], ἦν δὲ καὶ κατὰ τὴν τοῦ σώματος εὐτονίαν διαφέρων καὶ καρτερὸς καὶ πόνοις συνήθης ἐκ παιδός· ὃς γε στάς ἐν τοῖς ἰχνησιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἀκίνητος ἔμενε, καθεζόμενος δὲ οὐκ ἠγείρετο μέχρι νυκτὸς ἐνημερεύων ταῖς τῶν πόνων μελέταις, ἐπὶ δὲ τὸν ἵππον ἐπιβαίνων ⁶⁹ συνεχῶς ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ταῖς ἵππασiais χρώμενος οὐκ ἐξελύετο ⁷⁰. Σημεῖον δὲ τῆς περὶ αὐτὸν εὐεξίας τε καὶ δυνάμειος μέγιστον· ἐνηνύκοντα γὰρ σχεδὸν ἔχων ἔτη υἱὸν εἶχε τετραετή, διαφέροντα τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ. Ἐν δὲ ταῖς τῶν ἀγρῶν ἐπιμελείαις τοσοῦτον διήνεγκεν, ὡς ἐκάστω

Β Ὅτι Νικομήδης Προυσίαν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταπολεμήσας, καὶ καταφυγόντα εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν ἀνελὼν, παρέλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Βιθυνίας, ἀσεβεστάτῳ φύσιν κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ὅτι Λυσίτανοι, φησί, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἔχοντες ἀξιοχρεῶν ἠγεμόνα εὐάλωτοι ⁷¹ καθίσταντο Ῥωμαίοις πολεμοῦντες, ὕστερον δὲ Ἰριάθου κυρήσαντες μεγάλη Ῥωμαίους ἐβλαψαν. Ἦν μὲν οὖν οὗτος τῶν παρὰ τὸν ὠκεανὸν οἰκούντων Λυσιτανῶν, ποιμαίνων ἐκ παιδός, ὀρεῖψ βίψ [κατέστη] ⁷² συνήθης, συνεργὸν ἔχων ⁷³ καὶ τὴν τοῦ σώματος φύσιν· καὶ γὰρ ῥώμῃ καὶ τάχει καὶ τῇ τῶν λοιπῶν μερῶν εὐκίνησίᾳ πολὺ διήνεγκε τῶν Ἰδηρῶν. Συνειβίας ⁷⁴ δὲ ⁷⁵ αὐτὸν ⁷⁶ τροφῇ μὲν ὀλίγη γυμνασίῳ δὲ πολλοῖς χρῆσθαι, καὶ ὕπνῳ ⁷⁷ μέχρι μόνου τοῦ ἀναγκαίου, καθόλου δὲ σιδηροφορῶν συνεχῶς καὶ θηρίοις καὶ λησταῖς εἰς ἀγῶνας καθιστάμενος, περιδότητος ἐγένετο ⁷⁸ παρὰ τὴν πλήθει, καὶ ἠγεμὼν αὐτοῖς ἤρεθη, καὶ ταχὺ σύστημα περὶ ἑαυτὸν ληστῶν ἤθροισε. [1164 H.] Καὶ προκόπτων ἐν τοῖς πολέμοις οὐ μόνον ἐθαυμαστάθῃ δι' ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ στρατηγεῖν ἔδοξε διαφερόντως. Ἦν δὲ καὶ δίκαιος ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν λαφύρων, καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς ἀνδραγαθήσαντας ἐξῆρε τοῖς δώροις. Προῖων δὲ οὐκέτι ληστὴν ἀλλὰ δυνάστην αὐτὸν ⁷⁹ ἀναδείξας ἐπολέμησε Ῥωμαίοις, καὶ πολλὰς ἐκράτησε μάχαις, ὡς καὶ στρατηγὸν Ῥωμαίων Οὐτέλλιον ⁸⁰ αὐτῷ καταπολεμήσαι στρατῷ καὶ αἰχμάλωτον λαβεῖν καὶ ξίφει ἀνελεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα εὐημερῆσαι κατὰ πόλεμον, ἕως Φάβιος στρατηγὸς τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου χειροτόνητο. Ἐκείθεν δ' ἐλαττοῦσθαι ἤρξατο ἐπ' οὐκ ὀλίγον. Εἶτα ἀναλαβὼν καὶ κατευδοκίμησας Φαβίου εἰς συνθήκας αὐτὸν ἐλθεῖν ἀναξίους Ῥωμαίων ἠνάγκασεν. Ἄλλ' ὅ γε Σκηπίων στρατηγεῖν καὶ Ἰριάθου ⁸¹ αἰρεθείς τάς τε συνθήκας ἠκώρωσε, καὶ πολλάκις Ἰριάθον ἐλαττώσας, εἶτα εἰς ἕσχατον ἤτητος συνελάσας ὥστε καὶ πρὸς σπονδὰς ὄρῃν, διὰ τῶν οικείων ἐδολοφόνησε.

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ παρακατέθετο ζ. ⁶⁹ τὸν ἵππον ἐπιβαίνων Β et corr. Α : τῶν ἵππων ἐπιμένων ζ. ⁷⁰ ἐξελυτο corr. Α. ⁷¹ εὐάλωτον ζ. ⁷² κατέστη om. Β. ⁷³ ἔχων om. pr. Α. ⁷⁴ συνειβίας Β, συνήθης Α : συνειβίας ζ. ⁷⁵ δὲ om. Α. ⁷⁶ αὐτὸν Β. ⁷⁷ ὕπνου Α. ⁷⁸ ἐγένετο add. Α. ⁷⁹ αὐτὸν Β. ⁸⁰ Οὐτέλλιον ζ. ⁸¹ κατ' Οὐριάθου ζ.

NOTÆ.

(66-67) Cicer. lib. 1 *De officiis*.

καὶ τὸν διαδεξάμενον αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν Γαύ- A trio suo fieret, effecit, atque illis agrum et urbem
 τμον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καταπληξάμενος, καὶ dedit ad habitandum.
 σκονδᾶς [627 H.] οἷας ἐβούλετο θέσθαι παρασκευασάμενος, ἔδωκε χώραν καὶ πόλιν εἰς κατοική-
 σιν⁸⁵.

Ἐκ τοῦ λδ'.

Ἵτι μετὰ τὴν Καρχηδονίαν κατάλυσιν ἐπὶ ἕτεσι
 τῶν Σικελῶν εὐροούντων⁸⁶ ἐν πᾶσιν, ὁ δουλικὸς αὐ-
 τοῖς ἐπανέστη πόλεμος ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Ἐπὶ πολὺ
 τοῖς βίοις ἀναδραμόντες καὶ μεγάλους περιποιησάμε-
 ναι πλοῦτους συνηγόραζον οἰκετῶν πληθος· οἷς ἐκ τῶν
 σωματοροφειῶν ἀγελήδων ἀπαχθεῖσιν εὐθὺς χαρα-
 κτήρα ἐπέβαλλον καὶ στιγμὰς τοῖς σώμασιν. Ἐχρῶντο
 δὲ αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις νομεῦσι, τοῖς δ' ἄλλοις, ὡς πη
 ἐκαστῷ ἡ χρεῖα ἐπέβαλλε. Βαρῶς δ' αὐτοῖς κατὰ τε
 τὰς ὑπηρεσίας ἐχρῶντο, καὶ ἐπιμελείας παντελῶς B
 ἀλλήτης ἤξιουν, ὅσα τε ἐντρέφασθαι καὶ ὅσα ἐνδύσασθαι.
 Ἐξ ὧν οἱ πλείους ἀπὸ ληστείας τὸ ζῆν ἐπορίζοντο,
 καὶ μετὰ⁸⁷ φόνων ἦν ἅπαντα, καθάπερ στρατευ-
 μάτων διεσπαρμένων τῶν ληστῶν. Οἱ δὲ στρατηγὸς
 καλοῦσιν μὲν ἐπεχείρουν, κολάζειν δὲ οὐ τολμῶντες
 διὰ τὴν ἰσχὴν καὶ τὸ βῆρος τῶν κυρίων, οἱ ἰδέσπο-
 ζον τῶν⁸⁸ ληστῶν, ἠγαγκάζοντο περιορῆν ληστευο-
 μένην τὴν ἐπαρχίαν· οἱ πλείστοι γὰρ τῶν κτητόρων
 ἑκατὶς ὄντες τῶν Ῥωμαίων, καὶ κριταὶ τοῖς ἀπὸ τῶν
 ἐπαρχιῶν κατηγορουμένοις στρατηγοῖς⁸⁹ γινόμενοι,
 φοβεροὶ τοῖς ἀρχουσιν ὑπήρχον. Πιεζόμενοι δὲ οἱ δοῦ-
 λοι ταῖς τάλαιπωρταῖς, καὶ πληγαῖς τὰ πολλὰ παρα-
 λόγως⁹⁰ ὑβριζόμενοι, οὐχ ὑπέμενον. Συνιόντες οὖν
 ἀλλήλοισι κατὰ τὰς εὐκαιρίας συναλάδουον περὶ ἀπο-
 στάσεως, ἕως εἰς ἔργον τὴν βουλὴν ἤγαγον. Ἦν δὲ
 τι; οὐκ ἔτης Σύρος Ἀντιγένους Ἐνναίου τὸ γένος,
 ἐκ τῆς Ἀπαμείας, ἀνθρώπος μάγος καὶ τερατουργὸς
 τῶν τρόπων. Οὗτος⁹¹ προσεποιεῖτο θεῶν ἐπιτάγμασι
 καὶ ὕπνον προλέγειν τὰ μέλλοντα, καὶ πολλοὺς διὰ
 τὴν εἰς τοῦτο τὸ μέρος⁹² εὐφύταν ἐξηπάτα. Ἐντεῦθεν
 προῦν οὐ μόνον ἐξ ὄναϊρων ἐμαντεύετο [1465 R.],
 ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορότως θεοὺς ὄρῳ ὑπεκρίνετο καὶ
 ἐξ αὐτῶν ἀκούειν τὰ μέλλοντα. Πολλῶν δ' ὕπ' αὐτοῦ
 σχεδιαζομένων, ἀπὸ τύχης ἕνα πρὸς ἀλήθειαν ἐξ-
 ἔβαινε· καὶ τῶν μὲν μὴ γινομένων ὕπ' οὐδενὸς
 ἐλεγχόμενων, τῶν δὲ συντελουμένων ἐπισημασίας
 τυγχανόντων, προκοπὴν ἐλάμβανεν ἡ περὶ αὐτὸν⁹³
 δόξα. Τελευταῖον διὰ τινος μηχανῆς πῦρ μετὰ τινος
 ἐκθουσιασμοῦ καὶ φλόγα διὰ τοῦ στόματος ἤφιει, καὶ
 οὕτως τὰ μέλλοντα ἀπεφοίβαζεν. Εἰς γὰρ κάρουον⁹⁴
 ἡ τι τοιοῦτο τετηρημένον ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐνετίθει
 καὶ τὴν συνέχειν αὐτὸ δυναμένην ὕλην· εἶτα ἐντιθεὶς
 τῷ στόματι καὶ προσπνέων ποτὲ μὲν σπινθηρα· ποτὲ
 δὲ φλόγα ἐξέκαεν. Οὗτος πρὸς τῆς ἀποστάσεως ἐλεγε
 τὴν Συρίαν θεὸν ἐπιφαινομένην αὐτῷ λέγειν ὅτι βα-
 σιλεύσει· καὶ τοῦτο οὐ πρὸς ἄλλους μόνον ἀλλὰ καὶ
 πρὸς αὐτὸν τὸν κύριον αὐτοῦ διετέλει λέγων. Εἰς δὲ
 γέλωτα τρεπομένου τοῦ πράγματος, ὁ μὲν⁹⁵ Ἀντι-
 γένης ψυχαγωγούμενος ἐπὶ τῇ τερατείᾳ [628 H.]

Ex libro tricesimo quarto.

Cum post deletos Carthaginenses, Siculorum res
 annis sexaginta in florentissima fortuna permansis-
 sent, tandem servile bellum apud eos hac de causa
 exortum est. Vitæ commoditatibus magnopere au-
 cti, ac divitias ingentes adepti, magnam servorum
 multitudinem emere soliti erant : quorum veluti
 greges quosdam, simulatque e locis in quibus nu-
 triebantur eduxerant, certis illos notis compunge-
 bant : et eos quidem qui juniores erant, pastores
 B constituiebant : aliorum autem opera ad alia mini-
 steria prout ejusque usus postulabat, utebantur.
 Verum præterquam quod erga eos asperos ac rigi-
 dos in imperandis ministeriis exhibebant, 3846
 etiam eorum victus ac vestitus vix ullam gerere
 curam dignabantur. Unde fiebat, ut eorum bona
 pars vitam rapto sustentaret, omniaque sanguine
 redundarent : utpote prædonibus, tanquam militum
 exercitiis, longe lateque grassantibus. Provincia-
 rum autem præfecti prohibere quidem conabantur,
 sed cum supplicium de iis sumere non auderent
 propter magam dominorum potentiam atque au-
 ctoritatem, suam quisque provinciam sinere impune
 diripi cogebatur. Nam cum plerique e dominis equi-
 tes Romani essent, et judices constituerentur accu-
 sationum quæ adversus præfectos e provinciis affe-
 rebantur, formidolosi ipsis præfectis erant. Jam
 vero cum ærumis premerentur servi, et cum aliis
 modis pessime acciperentur, tum vero plagis sub-
 inde præter rationem et injuriose contunderentur,
 patientiam abrumpere cœperunt. Itaque opportu-
 num tempus nacti, in unum convenientes, de
 defectu sermones inter se conferre solebant,
 donec tandem verba ad rem contulerunt. Erat enim
 servus quidam Syrus urbe Apamea natus (cujus
 dominus Antigene vocabatur, eratque Enna ortus)
 vir magicis incantationibus et circulatoriis captio-
 nibus ac præstigiis deditus. Hinc se futura prædi-
 cere instinctu afflatusque divino ipsi in somnis ap-
 parentium simulabat : multissime per eam qua ute-
 batur hac in parte solertiam ad dexteritatem im-
 ponebat. Ab his autem primordiis longius progressus,
 non solum ex somniorum visis futura pronuntiabat,
 sed et vigil cernere se deos, et ex iis res futuras
 audire fingebat. Cum autem in multis vaticinatio-
 nibus mendax comperiretur, interim tamen casu
 eventus quarundam rerum vere prædictionibus
 ejus responderent, et falsa quidem ejus vaticinia
 nemo coargueret, vera autem cum applausu dili-
 genter notarentur, hominum opinio de eo in dies

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁵ κατοικήσιν B. ⁸⁶ εὐροούντων B. ⁸⁷ μετὰ B : μετὰ ζ. ⁸⁸ τῶν add. A. ⁸⁹ στρατηγοῖς B : στρατη-
 γοῖ ζ. ⁹⁰ παραλόγως ; A : παρὰ λόγου ζ. ⁹¹ οὗτος B : αὐτὸς ζ. ⁹² μέρος A : γένος ζ. ⁹³ αὐτῶν A. ⁹⁴ κά-
 ρουον B. ⁹⁵ μὲν A : μὲν ὧν ζ.

augebatur. Postremo artificium excogitavit, quo A flammam ex ore cum quodam fanatico furore emittebat, et cum flamma simul vaticina verba Phœbadium in uorem fundebat. Ignem enim in nucem aut aliquid hujusmodi utrinque perforatum (68), simulque materiam quæ illum alere posset, imponebat, deinde ori indens et afflans, modo scintillas, modo flammam accendebat. Hic ante defectionem jactare consueverat, apparentem sibi in somnis Syriam deam dignitatem regiam polliceri (69). Et hoc non aliis solum, sed et suo ipsius domino assidue dictitabat. Cum autem risu res hæc exciperetur, Antigones ex hisce prodigiosis mendacis voluptatem capiens, in conviviis ad quæ invitatus erat, Eunum (ita enim hic præstigiator vocabatur) asseciam habebat, eumque super regno interrogabat, et quomodo erga unumquemque eorum, qui in cœtu illi erant, gerere se decrevisset. Cum autem ille ita iis responderet, ut in suis sermonibus minime vacillaret, pollicereturque fore, ut dominos suos leniter clementerque acciperet, mera denique monstra illis super aliis variis rebus narrare pergere 385^a omnibus convivis risum movebat. Ex quibus nonnulli ferulorum non pœnitendas portiones ablatas e mensa ei porrigebant, atque inter porrigendum hortabantur, ut regnum adeptus accepti ab ipsi beneficii memor esset. Sed enim quæ prodigiosa esse videbatur vaniloquentia, minime vanum nacta est tandem exitum, regni adoptionem.

Principium autem totius defectionis fuit hujus- B modi. Eunnensis quidam nomine Damophilus, vir elato ingenio præditus, indignis modis supra quam credi possit servos suos acceperat : ejusque uxore Megallide certatim eos suppliciis variis afflicente, et omnem erga eos sensum humanitatis exuente, exactionem et dominorum cædem inter se conjurant, Eunumque adeuntes interrogant, an suum ipsorum conceptum a diis concederetur. Hic autem illis assentiens a diis concedi respondet, verba cum solitis præstigiis fundens : simulque illis, ut primo quoque tempore illud aggrediantur, persuadet. Statim igitur coacta quadringentorum conservorum manu, et in eum quem pro tempore poterant armati modum, in urbem Eunnam irrumpunt, ducem habentes Eunum, suis in emittenda ex ore flamma præstigiis utentem. Domos autem ingressi, stragem magnam edunt, ne lactentibus quidem infantibus parcentes : sed eos ab ubere matris raptos solo affligentes. In mulieres autem quæ contumeliæ et petulantia genera exercuerint (idque in ipsorum maritorum conspectu), verbis exprimi nullis pro dignitate potest. Illis enim se magna servorum urbis multitudo adjuverat. Cæterum cum in dominos omnia exempla cruciatusque edidissent, ad cædem aliorum se converterunt. Eunus autem cum Damophilum in suburbanis hortis una cum uxore rusticari audisset, illuc quosdam e suis misit, qui ambos inde in urbem vincetos protraxerunt, variis in via contumeliis affectos. Soli autem ejus filia servi D prorsus pepercerunt et ne minima ovidem eam

παρήγε τὸν Εὐνούν εἰς τὰ σύνδειπνα (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ τερατίῳ) καὶ διηρώτα περὶ τῆς βασιλείας, καὶ πῶς ἐκάστῳ χρῆσεται τῶν παρόντων· τοῦ δὲ ἀτρέπτως πάντα ⁶⁶ διηγούμενου, καὶ ὡς μετρίως χρῆσεται τοῖς κυρτοῖς, καὶ τὸ σύνολον ποικίλως τεριτευομένου, γέλωντες ἐγίνοντο τοῖς παρακεκλημένοις, καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀξιολόγους μερίδας αἴροντες ἐδωροῦντο, ἐπιλέγοντες ὅπως, διὰ γέννηται βασιλεὺς, τῆς χάριτος μνημονεῖοι. Οὐ μὴν ἀλλ' ἡ τερατεία προῆλθεν εἰς ἀληθινὴν ἀποτέλεσμα βασιλείας, καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν τοῖς παρὰ ⁶⁷ τὰ δεῖπνα δεξιωσαμένοις ἐν γέλῳ οὐ χωρὶς σπουδῆς ἐποίησατο τῆς χάριτος.

Ἄρχῃ δὲ τῆς ὅλης ἀποστάσεως ἐγένετο τοιαύτη. Δαμόφιλος τις ἦν Ἐνναῖος, τὴν δ' οὐσίαν μεγαλόψυχος ⁶⁸, ὑπερήφανος δὲ τὸν τρόπον. Οὗτος κακῶς εἰς ὑπερβολὴν ἐκέχρητο τοῖς δούλοις, καὶ ἡ γυνὴ δὲ Μεγαλλίς ἀντεφιλονεῖκει τάνδρῳ πρὸς τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν ἀλλὴν ἀπανθρωπίαν τὴν περὶ τοὺς δούλους. Ἐξ ἂν ἀποθηρωθέντες οἱ προπηλακίζόμενοι συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀποστάσεως καὶ φόνου τῶν κυρίων. Καὶ πρὸς τὸν Εὐνούν ἐλθόντες ἡρώτων ⁶⁹ εἰ τυγχάνεται παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς τὸ βεβουλευμένον. Ὁ δὲ μετὰ τερατείας, ὡς εἰώθει, συνθέμενος ὅτι συγχωροῦσι, παραχρημα πείθει· ἐχέσθαι τῆς ἐγχειρήσεως. Εὐθὺς οὖν τετρακοσίους τῶν ὁμοδούλων συνήθροισαν, καὶ ὡς ἂν ὁ καιρὸς ἐδίδου, καθοπλισθέντες εἰς τὴν Ἐνναν τὴν πόλιν εἰσπίπτουσιν, ἀφηγουμένου αὐτῶν καὶ τοῦ πυρὸς τὰς φλόγας τερατευομένου τοῦτοσ τοῦ Εὐνού. Ταῖς δ' οἰκίας ἐπεισελθόντες ⁷⁰ πλείστον φόνον εἰργάζοντο, μὴδ' αὐτῶν τῶν ὑπομαζίων φειδόμενοι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῆς θηλῆς ἀποσπώντες προσήρασαν τῇ γῆ ⁷¹· εἰς δὲ τὰς γυναῖκας οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν (καὶ τότε ⁷² βλεπόντων τῶν ἀνδρῶν) ὅσα ἐνόδριζόν τε καὶ ἐνησέλγαινον, πολλοῦ αὐτοῖς πληθους τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως δούλων προστεθέντος ⁷³, οὐ καὶ κατὰ τῶν κυρίων πρότερον τὰ ἔσχατα ἐνδεικνύμενοι οὕτω πρὸς τὸν τῶν ἄλλων φόνον ἐτρέποντο. Οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐνούν πυθόμενοι τὸν Δαμόφιλον ὅτι κατὰ τὸν πλησίον τῆς πόλεως περικύπηον διατρέθει μετὰ τῆς γυναίκης, [1468 R.] ἔλκον ἐκείθεν διὰ τινῶν ἐξ αὐτῶν σταλέντων αὐτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα δεδεμένους ἐξαγκωνίσαντες, πολλὰς κατὰ τὴν ἑδὴν ὕβρεις ὑποσχόντας. Μόνης δὲ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ ἅπαντα ζ. ⁶⁷ παρὰ A : περὶ ζ. ⁶⁸ μεγαλόψυχος] aptius, quod est p. 386 b 57, et 387 b 29, et 389 a 7, μεγαλόπλουτος. ⁶⁹ ἡρώτων post βεβουλευμένον ponit B. ⁷⁰ ὑπεισελθόντες ζ. ⁷¹ καὶ τότε A : καίτοι ζ. ⁷² προστεθέντων B.

NOTÆ.

(68) Vide Flori *Epitomen*.

(69) Vide Lucianum et Athenagorum in *Apologetia*.

οὐδὲ οὐλοὶ ὤφθησαν εἰς παντα φεισάμενοι, διὰ τὸ φιλήνθρωπον αὐτῆς ἦθος καὶ περὶ τοῦ δουλοῦ συμπαθὲς καὶ βοθητικὸν κατὰ δύναμιν. Ἐξ ὧν ἐδείκνυτο τῶν δουλοῦν ὡμότης εἶναι φύσεως. τὰ γινόμενα εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τῶν προύπηργμένων εἰς αὐτοὺς ἐκκημάτων ἀνταπόδοσις. Τὸν δὲ Δαμόφιλον καὶ τὴν Μεγαλλίδα εἰς τὴν πόλιν οἱ ἀπεσταλμένοι ἐλκύσαντες, ὡς περ ἔφημεν, εἰς τὸ θέατρον εἰσήγαγον, συναληλυθότως ἔνταῦθα τοῦ πλήθους τῶν ἀποστατῶν. Καὶ τοῦ Δαμοφίλου τεχνάσασθαι [629 II.] τι πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐγχερήσαντος, καὶ πολλοὺς τοῦ πλήθους τοῖς λόγοις ἐπαγομένου, Ἐρμείας καὶ Ζεῦξις πικρῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενοι πλάνον τε ἀπεκάλουν, καὶ οὐκ ἀναμείναντες τὴν ἀκριθεῖ τοῦ δήμου κρίσιν ὁ μὲν διὰ τῶν πλευρῶν τὸ ξίφος ὤθει, ὁ δὲ πελέκει τὸν τράχηλον ἔκοψεν. Ἐκείθεν αἰρεῖται βασιλεὺς ὁ Εὖνος, οὔτε δι' ἀνδρείαν οὔτε διὰ στρατηγίαν, διὰ δὲ μόνην τερατείαν καὶ τὸ τῆς ἀποστάσεως ἄρξαι, ἕμα δὲ καὶ τῆς προσηγορίας οἰονεῖ τινα καλὸν οἰωνὸν ἐχούσης πρὸς τὴν τῶν ὑποταττομένων εὐνοίαν. Τῶν ἄλλων δὲ τοῖς ἀποστάταις καταστάς Κύριος, καὶ συναγαγὼν ἐκκλησίαν, ἀνέειλε μὲν τοὺς ἐζωγρημένους τῶν Ἐνναίων, ὅσοις οὐκ ἦν ἡ τέχνη ὄπλα ἐργάζεσθαι, ἐκείνους δὲ δεδεμένους τοῖς ἔργοις ὑπέβαλεν. Ἐδῶκε δὲ καὶ ταῖς θεραπαίναις τὴν Μεγαλλίδα χρησασθαι ὡς ἂν βούλοιντο καὶ αὐταὶ κατεκρημίσαν εἰκισάμεναι. Καὶ αὐτὸς δὲ τοὺς ἰδίους ἀνέειλε κυρίου Ἀντιγένη καὶ Πύθωνα. Περιθέμενος δὲ διάδημα καὶ πάντα τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὸν βασιλικῶς διακοσμήσας, τῆς τε συμβιωσάν αὐτῶ, Σύραν καὶ συμπολίτην οὐσαν, βασιλίσσαν ἀποδείξας, συνέδρους τε τοὺς συνέπει δοκοῦντας διαφέρειν ποιησάμενος, ὧν ἦν Ἀχαιὸς καὶ τοῦνομα καὶ τὸ γένος, ἀνήρ καὶ βουλή καὶ χειρὶ διαφέρων, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις πλείους τῶν ἐξασιχιλίων τὸν δυνατὸν καθοπλίσας τρόπον, καὶ ἑτέρους συνεπαγόμενος ἀξίνας καὶ πελέκεισι χρωμένους ἢ σφενδαίναις ἢ δρεπάνοις ἢ ξυλοῖς πεπωρακτωμένοις ἢ καὶ μαγαίρων ὀδελοῖς, ἐπήει πᾶσαν λεηλατῶν τὴν χώραν, καὶ πλῆθος ἀπειρον οἰκετῶν προσλαμβάνων ἐθάύρησε καὶ στρατηγούς Ῥωμαίων πολεμησάσαι, καὶ συμπλακέει τῷ πλήθει πολλάκις ἐκράτησεν, ἔχων ἤδη στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς μυρίους.

injuriam vel contumeliam affecerunt, ob humanos ejus mores, et animum ad commiserationem erga servos propensum, atque adeo iis auxiliandi cupidum. Quod quidem argumento erat servos non crudelitate naturæ talia perpetrare in alios, sed illatas sibi injurias ulciscentes. 285b Cæterum Damophilum cum sua Megallide cum in urbem protraxissent ii, quibus datum erat negotium, ut diximus, in theatrum eos producerunt, ubi defectorum universa congregata erat multitudo. Cumque Damophilus arte aliqua salutis suæ consulere conans, multorum ex illis voluntates ad se oratione sua inclinaret, Herineas et Zeuxis acerbo eum odio prosequentes, impostorem vocitabant: minimeque exspectantes dum populus certum de eo judicium pronuntiasset, alter ensem per latera ejus adigit, alter securi cervicem ejus abscindit. Hic vero Eunus rex creatur: non quod vir fortis esset ille quidem, vel bonus imperator, sed ob suam præstigiatoriam artem, quodque defectionis auctor fuisset. Quin etiam nominis ejus fuit habita, aliqua ratio, utpote quod velut augurium esset futuræ illius erga subditos benevolentia. Itaque defectores cum rerum summam ad eum detulissent, advocata concione, ex Ennensibus qui vivi capti erant, omnes eos interfecit, qui fabricationis armorum imperiti erant: peritos autem victos operi faciendo adlaxit. Megalidem præterea in servarum potestatem tradidit, ut pro suo arbitrio in eam animadvertent. Illæ autem eam primum cruciatibus affecerunt, deinde præcipitem dederunt. Ipse quoque proprios occidit dominos, Antigenem et Pythonem. Tandem vero imposito capiti diademate, rebusque suis omnibus regali splendore adornatis, sua item uxore (quæ et ipsa Syra erat ejusque civis) declarata regina, ex eorum numero qui prudentia cæteris antecellere videbantur, aliquot sibi consiliarios delegit. Ex quibus erat Achæus, non tantum nomine, sed et ratione Achæus, vir et consilio præstans et manu mirum in modum promptus. Hic trium dierum spatio cum sex hominum armasset millia, ut tempus dabat, cum his vero et alios haberet ascis et præstis, aut coquorum verubus instructos, tota

regione prædas ægens peragrabat. Simul vero multitudinem infinitam servorum asciscens Romanos etiam imperatores bello ausus est lacessere, consertisque manibus cum eis, militum numero potentiior, victoria sæpe potius est, utpote plusquam decem hominum millia ducens. Dum hæc aguntur, Cilix quidam cui Cleon nomen erat, auctor defectionis aliorum servorum fuit, et cum ad eam spem erecti omnium animi essent, fore ut orta seditione hi adversus illos arma caperent, atque ita sibi mutuum exitium afferentes, Siciliam tumultu liberarent, præter omnium expectationem coalitionem inter se fecerunt; quippe cum Cleon nudo Euni mandato se submitteret, ut sub illo, ut rege, imperatoris munia 386a obiret,

VARIÆ LECTIONES.

οὐκ B. συναληλυθότων B. αὐτὸν αὐτὸν αὐτοῦ B. τῆς τὸ τῆς A. μὲν add. A. δὲ add. B. ἰσθρι ὑπέβαλεν Ἀχαιὸς ἀρχαῖος B. στάσεως A: ἀποστάσεως C. ὅθ A: δεῖ C.

militum propiorum quinque millia habens. Hoc autem fait triginta fere a defectione diebus. Non multo post commissa pugna cum imperatore L. Hyposæo Roma veniente cum octo millibus Sicolorum militum, victoria potiti sunt, utpote qui viginti millia essent. Aliquando post autem eorum numerus usque ad centum millia crevit. Cumque adversus Romanos prælia subinde gererent, sæpe ex iis gloriam reportabant, raro autem clade accepta redibant. Cujus rei cum dissipatus esset rumor, jam servi centum quinquaginta Romæ conspiratione inter se facta ad defectionem incensi erant, in Attica autem plusquam mille; itidem vero Deli, multisque aliis in locis. Sed unoquoque in loco ii quorum curæ negotia publica demandata erant, subito rebus in discrimen adductis opitulati, cum gravia de illis supplicia sumpsissent, cæteros quibus jam et ipsis spes accensa defectionis erat, metu represserunt, et ad saniozem mentem revocarunt. At vero in Sicilia malum in dies ingravescebat, cum et urbes una cum ipsis civibus caperentur, et multi exercitus a defectoribus desererentur. Sed tandem Rutilius romanus imperator Tauromenium ipsis recuperavit, postquam vehementissime illud oppugnasset, et defectores qui in eo erant ad summam angustiam redegisset, atque ad tam acrem famem compulisset, ut cum primo liberorum suorum corporibus vesci cõpissent, mox, ad uxorum corpora se convertissent, postremo ne sibi quidem invicem parcerent, sed alii alios vorarent. Eodem tempore Comanum Cleonis fratrem ex urbe dum obsideretur, fugientem cepit, et ad extremum arce a Sarapione Syro prodita, quotquot in urbe fugitivi erant, in potestatem imperatoris venerunt, quos etiam cruciatibus affectos præcipitavit. Inde Ennam profectus similem ejus obsidionem aggreditur, defectores ad summam desperationem adigens. Cumque Cleonem imperatorem urbe egressum, ac heroica quadam fortitudine præliatum vulneribus mox confodisset, hanc quoque urbem cepit, idque proditione. Ita enim eam situs ipse munitam reddebat, ut vi expugnari nullo modo posset. Eunus autem assumptis sexcentis, ad loca quædam prærupta, ut erat ignavus, fuga se recepit. Sed qui cum eo erant, exitium sibi inevitabile impendere scientes (jam enim Rutilius imperator ad eos cursu contendebat), ut manus hostium prævenirent, sibi mutuo cervices absceidebant. At Eunus, præstigiator pariter et rex, cum præ timiditate in quasdam speluncas confugisset, una cum quatuor ex suis inde extractus est, coquo, pistore, 386^b et eo cujus manu in balneo fricabatur, quarto autem eo, qui inter epulas oblectamenta ei afferebat. Is extractus inde, et in carcerem conjectus, in magnam pediculatorum vim

A ἡμέραι δ' ἔγγυς ἦσαν ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως τριάκοντα. [1469 R.] Καί μετὰ βραχὺ ἐκ Ῥώμης ἤκοντι στρατηγῶ Λευκίῳ Ὑψαίῳ, ἔχοντι στρατιώτας ἐκ Σικελίας ὀκτακισχιλίους, εἰς πόλεμον καταστάσαντες οἱ ἀποστάται ἐνίκησαν, πλῆθος ὄντες δισμύριοι. Ματ' οὐ πολὺ δὲ ἀθροίζεται τὸ σύστημα αὐτῶν εἰς μυριάδας εἰκοσι· καὶ πολλοῖς τοῖς πρὸς Ῥωμαίους πολέμοις ἐνευδοκίμησαντος ἔλαττον αὐτοὶ ἔπειταιον. Οὐ διαθοθῆντος κατὰ τε Ῥώμην δούλων ἀπόστασις ἑκατὸν πεντήκοντα συνομοσάντων ἀνήπτετο, καὶ κατὰ τὴν Ἀττικὴν ὑπὲρ χιλίων, ἐν τε ¹¹ Δῆλῳ καὶ κατ' ἄλλους πολλοὺς τόπους· οὗς τάχει τε τῆς βοήθειάς καὶ [630 II.] τῇ σφοδρᾷ κολάσει τῆς τιμωρίας οἱ καθ' ἕκαστον ἐπιμελεῖται τῶν κοινῶν θάπτον ἠφάνισαν, σωφρονίσαντες καὶ τὸ ἄλλο, ὅσον ἦν ἐπὶ ἀποστάσει μετέπειρον. Κατὰ δὲ Σικελίαν ἠξήετο τὸ κακὸν, καὶ πόλεις ἠλίσκοντο αὐτανδροῖ, καὶ πολλὰ στρατόπεδα ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν κατακίπησαν, ἕως Ῥουτίλιος ¹² ὁ ¹³ Ῥωμαίων στρατηγὸς τὸ Ταυρομένιον ἀνεσώσατο Ῥωμαίοις ¹⁴, καρτερῶς μὲν αὐτὸ πολιορκήσας, καὶ εἰς ἀφατον ἀνάγκην καὶ λιμὸν τοὺς ἀποστάται· συγκλείσας, ὥστε ἀρξάμενους ἐκ παιδῶν βορᾶς καὶ διελθόντας διὰ γυναικῶν μηδὲ τῆς αὐτῶν ἀλληλοφρογίας μηδ' ὄλω; φείσασθαι· ὅτε ¹⁵ καὶ Κομανὸν ¹⁶ τὸν ἀδελφὸν Κλέωνος φεύγοντα τῆς πολιορκουμένης πόλεως εἶλε. Καὶ τὸ τελευταῖον, Σαραπίωνος Σύρου τὴν ἀκρὰν προδόντος, συμπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει δραπετῶν ὁ στρατηγὸς ἐκυρίευσεν· οὗς καὶ αἰκισάμενος κατακρήμνησεν. Ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἐνναν αἰκισάμενος κατακρήμνησεν. Ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἐνναν αἰκισάμενος κατακρήμνησεν. Ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἐνναν αἰκισάμενος κατακρήμνησεν.

B

C ἔλθῶν παραπλησίως ἐπολιόρκει, εἰς ἐσχάτην ἀνάγκην συγκλείων τὰς τῶν ἀποστατῶν ἐλιπίδας. Καὶ Κλέωνα τὸν στρατηγὸν, ἐξελθόντα τῆς πόλεως καὶ ἠρωϊκῶς ἀγωνισάμενον μετ' ὀλίγων ¹⁷ ὑπὸ τῶν τραυματίων δειξας νεκρὸν, εἶλε καὶ αὐτὴν προδοσίᾳ τὴν πάλιν, ἐπεὶ οὐδ' ¹⁸ ἦν ἀλώσιμος διὰ τὴν ὀχυρότητα βίᾳ χειρὸς. Ὁ δὲ ¹⁹ Εὐνούς ἀναλαβὼν τοὺς σωματοφύλακας, ὄντας χιλίους ²⁰, ἐφυγεν ²¹ ἀνάνδρως εἰς τινας παρακρήμνους τόπους. Ἄλλ' οἱ μὲν σὺν αὐτῷ ἀφυκτον τὸ περὶ αὐτοὺς δεῖνδρον ἐπιστάμενοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ στρατηγὸς Ῥουτίλιος ἐπ' αὐτοὺς ἤλαυνεν) ἀλλήλους τοῖς ξίφεσιν ἐσφαζον ²² ἀπαυχενίσαντας ²³· ὁ δὲ τερατίᾳ Εὐνούς καὶ βασιλεὺς, καταφυγὼν διὰ δειλίαν ἐν τισὶ κοιλάσιν, ἐξεκλύσθη ἅμα τετάρτων, μαγείρου καὶ ἀρτοποιοῦ καὶ τοῦ τρίτοντος αὐτῶν ἐν τῷ λουτρῷ ²⁴ καὶ τετάρτου τοῦ παρὰ τοὺς πότους εἰωθότος ψυχαγωγεῖν αὐτόν. Καὶ παραδοθεὶς εἰς φυλακὴν, καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ διαλυθέντος εἰς φθειρῶν πλῆθος, οἰκειῶς τῆς περὶ αὐτὸν βραδουργίας κατέστρεψε τὴν βίον ἐν τῇ Μοργαντινῇ. Ἐντεῦθεν Ῥουτίλιος ἐπιτρέπων ὄλην τὴν Σικελίαν ἅμα λογάσιν ὀλίγοις, θάπτον ἤπερ τις ἤλπισε παντὸς αὐτὴν ἠλευθέρωσε ληστηρίῳ. Ὅτι ὁ τῶν ἀποστατῶν βασιλεὺς Εὐνούς ἐαυτὸν μὲν Ἀντίοχον, Σύρου δὲ τῶν ἀποστατῶν τὸ πλῆθος ἐπανώμοσεν.

D

VARIE LECTIONES.

¹¹ τε add. A. ¹² ρουτίλιος A, Rhodomannus Ῥουτίλιος. ¹³ ὁ om. A. ¹⁴ Ῥωμαίοις ἀνεσώσατο B. ¹⁵ ὅτι Amstel.: ὅτι ζ. ¹⁶ κομανὸν A. ¹⁷ ὀλίγων A: ὀλίγων ζ. ¹⁸ οὐδ'] μηδ' A. ¹⁹ δὲ add. A. ²⁰ χιλίους AB: ἑξακοσίους ζ. ²¹ ἐφυγεν A. ²² ἐσφαζον] ἐσφαζον γρ. B. ²³ malim ἀπαυχενίσαντες. ²⁴ λουτρῷ B.

penierariis ausis nactus est vitæ exitum. Postea vero Rutilius, tota Sicilia cum parva eaque selecta manu celerius omnium spe peragrata, a prædonibus eam omnino liberavit.

Ἐκ τοῦ ΑΨ.

A

Ex libro xxxvii.

Ὅτι ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν Ῥώμῃ, καθ' οὓς Μάρκος μὲν τοὺς κατὰ Λιβύην βασιλεῖς Βόρχον καὶ Ίουγοῦρθαν κατεπολέμησε μεγάλη παρατάξει, καὶ πολλὰ μὲν τῶν Λιβύων μυριάδας ἀνείλεν, ὕστερον δὲ αὐτὸν Ἰουγοῦρθαν ²⁰ συλληφθέντα [1172 R.] ὑπὸ Βόρχου, ὥστε τυχεῖν συγγνώμης παρὰ Ῥωμαίων ὑπὲρ ὧν αὐτοῖς κατέστη πρὸς πόλεμον, λαβὼν ἐκείθεν αἰχμάλωτον εἶχε, μεγίστοις δὲ πταίσμασι τοῖς κατὰ Γαλατίαν τῶν Κίμβρων πολεμούντων Ῥωμαῖοι [651 H.] περιπεσόντες ἠθύμουν, κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἤχον τινες ἀπὸ Σικελίας ἀπόστασιν ἀγγέλλοντες εἰκετὸν εἰς πολλὰ ἀριθμουμένων μυριάδας. Οὗ προσαγγαλιέντος ἐν πολλῇ περιστάσει τὸ Ῥωμαϊκὸν ἅπαν συνεχόμενον διετέλει, ὡς ἂν στρατιωτῶν ἐπιλέκτων σχεδὸν ἑξακισμυρίων ἐν τῇ πρὸς Β

Κίμβρους κατὰ Γαλατίαν πολέμῳ διολωλῶτων, καὶ ἀπόρων ὄντων εἰς ἀποστολὴν στρατιωτῶν λογάδων.

Πρὸ δὲ τῆς κατὰ τὴν ²⁰ Σικελίαν τῶν δούλων ἐπαναστάσεως ἐγένοντο κατὰ τὴν Ἰταλίαν πλείους ἀποστάσεις ὀλιγοχρόνιοι καὶ μικροί, καθάπερ τοῦ δαιμονίου προσσημαίνοντο; τὸ μέγεθος τῆς ἐσομένης ²¹ κατὰ τὴν Σικελίαν ἐπαναστάσεως, πρώτη μὲν ἢ περὶ Νουκερίαν, τριάκοντα οἰκετῶν συνωμοσίαν ποιησαμένων καὶ ταχὺ κολασθέντων, δευτέρα ἢ περὶ τὴν Καπόρν, διακοσίων οἰκετῶν ἐπαναστάντων καὶ ταχὺ καταλυθέντων. Τρίτη δὲ παράδοξος γέγονε τις. Ἦν Τίτος Μενουτίος, ἱππεὺς μὲν Ῥωμαίων, μεγαλοπλοῦτος δὲ πατρὸς παῖς. Οὗτος ἠράσθη θεραπεινίδος ἄλλοτριας, κάλλιε διαφερούσης. Συμπλακίς C δ' αὐτῇ καὶ ²² εἰς ἔρωτα παράδοξον αὐτῆς ἐμπεισὼν ἐξηγόρασεν αὐτὴν, οὕτω τοῦ ²³ τε μανιώδους ἔρωτος βιαζομένου καὶ τοῦ κυρίου τῆς κόρης τὴν πρᾶσιν μάλιστα κατανεύσαντος, ταλάντων Ἀττικῶν ἑπτὰ, καὶ χρόνον ὥρισε καθ' ὃν ἀποτίσει τὸ χρέος ἔπιστευέτο δὲ εἰς τὴν πατρῴαν περιουσίαν. Ἐνοστάντος δὲ τοῦ ἐρπεθέντος, καὶ μὴ ἔχων ἀποδοῦναι, πάλιν ἔταξε ἑ ἡμερῶν προθεσμίαν. Ὡς δὲ καὶ ταύτης ἐπιστάσης οἱ μὲν ἀπήτουν, ὁ δὲ οὐδὲν πλέον εἶχεν ἀνύειν, ὁ δ' ἔρωτος ἔκμαζεν, ἐπεχείρησε πράξει παραλογωτάτη. Ἐπιβουλεύει μὲν γὰρ τοὺς ἀπειτοῦντας, αὐτῷ δὲ μοναρχικὴν ἐξουσίαν περιέθηκε. Συναγοράσας γὰρ πεντακοσίας πανοπλίας, καὶ χρόνον τῆς τιμῆς συντάξας, καὶ πιστευθεὶς, λάθρα πρὸς ἀγρόν τινα παρακομίσας; τοὺς ἰδίους ἀνέσεισε ²⁴ πρὸς ἀπόστασιν οἰκίστας, τετρακοσίους ὄντας. Εἶτα ἀναλαβὼν διάδημα καὶ περιβόλαιον πορφυροῦν καὶ ραβδόχους καὶ τὰ ἄλλα εὐσημα ²⁵ τῆς ἀρχῆς, καὶ βασιλεῖα αὐτὸν ²⁶ συναργεῖν τῶν δούλων ἀναδείξας, τοὺς μὲν ἀπειτοῦντας τὴν τιμὴν τῆς κόρης ραβδίσας ἐπελέκισεν, ἐξοκλίσας δὲ τοὺς οἰκέτας ἐπήρει τὰς συναργεῖας ἐπαύλεις, καὶ τοὺς μὲν προθύμως συναφισταμένους κτώμενους, τοὺς δ' ἀντιπράττοντας ἀνήρει. Ταχὺ

Eodem tempore quo Marius Africæ reges Bocchum et Jugurtham magno prælio debellaverat, et Afrorum infinita prope millia occiderat, ipsum deinde Jugurtham (a Boccho comprehensum, sibi susceptum adversus bellum condonari cupiente) captivum abduxerat, quo item Romani graves apud Galliam in Cimbrico bello clades non sine magno dolore acceperant: eodem, inquam, tempore Romam advenerunt quidam e Sicilia, plurima servorum millia defecisse nuntiantes. Quo accepto nuntio, summis in angustiis totus populus Romanus versari cœpit, utpote cui militum delectorum 60,000 in bello adversus Cimbrorum apud Galliam occubissent, nec de integro parem exercitum in expeditionem educere posset.

Cæterum ante hunc in Sicilia rebellantium servorum tumultum tales et in Italia excitati fuerant, sed parvi ac minime diuturni: velut numine, quam atrox futura esset in Sicilia rebellio, præsignificante. Primus autem apud Nuceriam exstitit, cum triginta servi conjurationem fecissent, et quamprimum pœnas dedissent. Secundus Capuæ, cum ducenti servi rebellassent, ac sine mora deleti fuissent. Tertius autem miro quodam exortus est modo. Erat quidam Titus Minutius eques Romanus, et prædivite natus patre, qui alienæ famulæ formosissimæ amore captus, ut in ejus amplexum veniret effecit. Tandem vero ita eam deperire cœpit, ut a domino illius septem talentis Atticis emeret, cum ad hanc emptionem cum amoris insaniam compelleret, quam ægre alioqui a domino **387a** illius impetrabat. Sed illa ubi advenit, isque solvendo non esset, ut sibi dies triginta prorogarentur obtinuit. Rursum et hoc spatio exacto, cum ille pactum pretium exigeret, hic nullam solvendi nominis rationem inire posset, interea vero amor invalesceret, novum et inauditum facinus aggressus est. Iis omnium qui debitum exigebant, insidias struere, et monarchicam quamdam potentiam sibi assumere instituit. Nam coemptis quingentis panopliis, tempus pretii persolutioni præfixit, fideque impetrata, eos clanculum in agrum quemdam deficiendas curavit. Deinde cum suos servos ad defectionem sollicitasset, numero quadringentos, sibi que diadema imposuisset, purpuram quoque cum aliis insignibus regiis assumpsisset, tandemque servorum auxilio regem se constituisset, primum quidem eos qui pactum pretium exigebant, virgibus cæcos securi percussit: postea vero cum sua illa servitia armasset, vicinas villas peragrare placuit, in quibus

VARIE LECTIONES.

²⁰ Ἰουγοῦρθαν] Ιουργάν A. ²¹ τὴν add. A. ²² ἐπομένης B. ²³ κα et ²⁴ τοῦ add. A. ²⁵ ἀνέσεισε A: ἀνίστησε C. ²⁶ τὰ ἄλλα τὰ εὐσ. A. ²⁷ αὐτὸν B.

eos qui se prompto et alacri animo socios defectionis adjugebant, armabat : quotquot autem repugnabant, eos interfecit. Cum igitur plures septingentis milites coegisset, cosque in centurias distribuisset, ac locum in quo erat vallo circumjecto clausisset, ad se eos qui deficiebant, recipiebat. Qua defectione Romam nuntiata, senatus de ea consilium prudens iniiit, felicemque ejus exitum habuit. Siquidem ex iis qui in Urbe erant imperatoribus uni L. Lucullo subigendorum fugitivorum negotium dedit. Hic autem eo ipso die cum Romæ sexcentos milites lectos conscripsisset, Capuam contendit, peditum millia quatuor, equites quadringentos collecturus. Minutius ubi Lucullum concitato cursu adventare intellexit, collem natura loci munitum occupavit cum universis suis copiis, quæ tria hominum millia et quingentos efficiebant, atque amplius. Et primo quidem conflictu stetit a fugitivis victoria quippe qui e superiore loco prælium inirent ; postea cum Apollonium imperatorem exercitus Vettii [Minutii] Lucullus largitionibus corrupisset, fidemque publicam dedisset prænam illi remissum iri, eum ad prodendos socios impulit. Quare illo Romanis operam suam navante, atque adeo ipsi Vettio [Minutio] manus inferente, hic supplicium sibi capto impendens veritus, mortem sibi conscivit. Simul vero defectionis participes cæsi fuerunt, præter eum qui illos prodiderat Apollonium. Et hæc quidem defectionem **387** quasi quæ ejus quoddam prælium essent. Ea autem hinc orta est.

In Marii adversus Cimbrorum expeditione senatus auxilia ex transmarinis nationibus accersendi potestatem Mario dederat. Marius igitur ad Nicomedem Bithyniæ regem de mittendis ad se auxiliaribus copiis scribit. Is responsum dat, bonam Bithynorum partem a vectigalium publicorum redemptoribus direptam servare servitutem per provincias. Cum autem senatus consultum esset, ne quis ex populi Romani sociis, qui quidem liber esset, in provincia ulla serviret, et ut imperatores curam eorum manumittendorum gererent, accidit ut imperator Licinius Nerva, qui tum forte in Sicilia erat, decretum senatus observans, multos ex servis judiciis constitutis manumitteret, adeo ut intra paucos dies plures centingentis in libertatem assererentur. Jamque erant animi omnium illius insulæ servorum in spem libertatis electi, cum graves auctoritate viri ipsi imperatorem conveniunt, eumque uno omnino ore, ut ab incepto desistat, rogant. Atque hic sive pecuniis expugnatus, sive gratiam ancipatus, judicium hac de re accuratius exercere desiit : et ad se venientibus ut libertate donarentur, ut ad suum quisque dominum reverterentur, imperare cœpit. Tum vero servi coalitione facta Syracusas relinquere, et ad Palicorum delubrum confugere, ibique inter se de defectione sermones conferre. Fama autem hu-

A δὲ συναγαγὼν στρατιῶτας πλείους τῶν ἑπτακοσίων, καὶ τοὺς εἰς ἑκατονταρχίας καταλέξας, ἐνεβάλετο ³⁸ χάρακα καὶ τοὺς ἀφισταμένους ὑπεδέχετο. Τῆς δ' ἀποστάσεως εἰς Ῥώμην ἀπαγγελλομένης, ἢ σύγκλητος ἐμφρόνως περὶ αὐτῆς ἐβουλευσατο καὶ κατῴρωσσε. Τῶν γὰρ κατὰ πόλιν στρατηγῶν ἀπέδειξεν ἓνα πρὸς τὴν τῶν δραπέτων σύλληψιν, Λεύκιον Λούκουλλον. Οὗτος δὲ αὐθημερὸν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπέλεξας στρατιώτας ἑξακοσίους, εἰς τὴν Καπύην ἦλθε συναθροίσας πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους, ἵππεις δὲ τετρακοσίους. Ὁ δὲ Οὐέτιος τὴν ὁρμὴν [652 H.] τοῦ Λουκούλλου πυθόμενος κατελάβετο λόφον καρτερὸν, ἔχων τοὺς πάντας πλέον τῶν γ', καὶ φ'. [1473 H.] Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμβολῆς ³⁹ γενομένης ἐπιλεονέκτησαν οἱ δραπέται, ἐκ τόπων ὑπερδεξιῶν μαχόμενοι· μετὰ δὲ ταῦτα τὸν μὲν στρατηγὸν τοῦ Οὐέτιου Ἀπολλώνιον διαφθείρας ὁ Λούκουλλος, καὶ τῇ δημοσίᾳ πίστει τὴν ἀφροσίν τῆς τιμωρίας βεβαιώσας, ἐπεισεν αὐτὸν προδότην γενέσθαι τῶν συναποστατῶν. Διὸ καὶ τοῦτο συνεργούσης τοῖς Ῥωμαίοις καὶ τὰς χεῖρας προσφύροντος τῷ Οὐέτιῳ, φοβηθεὶς τὴν ἐκ τῆς ἀλώσεως τιμωρίαν ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν, αὐτίκα συναπολωλότων καὶ τῶν τῆς ἀποστάσεως κεκοινωνηκότων, πλην τοῦ προδόντος Ἀπολλωνίου. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸ τῆς κατὰ Σικελίαν, ὡσπερ προοιμιαζόμενα ταύτῃ ⁴⁰, μεγίστης ἀποστάσεως· ἧτις ἀρχὴν ἔλαβε τοιαύτην.

B quidem anteverterunt maximam qui in Sicilia contigit defectionem **387** quasi quæ ejus quoddam prælium essent. Ea autem hinc orta est.

C Κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς Κίμβρους τοῦ Μαρίου στρατείαν ἔδωκεν ἢ σύγκλητος ἐξουσίαν τῷ Μαρίῳ ἐκ τῶν πέραν θαλάττης ⁴¹ ἐθῶν μεταπέμπεσθαι συμμαχίαν, ὁ μὲν οὖν ⁴² Μάριος ἐξέπεμψε πρὸς Νικομήδην τὸν τῆς Βιθυνίας βασιλέα περὶ βοήθειας· ὁ δὲ ἀπόκρισιν ἔδωκε τοὺς πλείους τῶν Βιθυνῶν ὑπὸ τῶν δημοσιωτῶν ⁴³ διαρπαγέντας δουλεύειν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, τῆς δὲ συγκλήτου ψηφισαμένης ὅπως μηδεὶς σύμμαχος· ἐλεύθερος ἐν ἐπαρχίᾳ δουλεύῃ ⁴⁴ καὶ τῆς τούτων ἐλευθέρωσε οἱ στρατηγοὶ πρόνοιαν ποιῶντι, τότε κατὰ τὴν Σικελίαν ὧν στρατηγὸς Λικίνιος Νερῶσα· ἀκολούθως τῷ δόγματι συχνοὺς τῶν δούλων ἠλευθέρωσε, κρίσεις προθεῖς, ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους τῶν ὀκτακοσίων τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας. Καὶ ἦσαν πάντες οἱ κατὰ τὴν νῆσον δουλεύοντες μετώροι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ δ' ἐν ἀξιώμασι ⁴⁵ συνδραμόντες παρεκάλουν τὸν στρατηγὸν ἀποστῆναι ταῦτες τῆς ἐπιβολῆς. Ὁ δ' εἶπε χρήμασι πεισθεὶς εἶπε χάρισι δουλεύσας τῆς μὲν τῶν κριτηρίων τούτων σπουδῆς ἀπέστη, καὶ τοὺς προσιόντας ἐπὶ τῷ ⁴⁶ τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας ἐπιπλήττων εἰς τοὺς ἰδίους κυρτοὺς προσέταπεν ἐπαναστρέφειν. Οἱ δὲ δούλοι συστραφέντες, καὶ τῶν Συρακουσῶν ἀπαλλαγέντες, καὶ καταφυγόντες εἰς τὸ τῶν Παλικῶν τέμενος, διελάουον πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀποστάσεως. Ἐκεῖθεν ἐν πολλοῖς τόποις τῆς τῶν οἰκετῶν ὄλμης ἐκδήλου γινομένης ⁴⁷

VARIE LECTIONES.

³⁸ ἐνεβάλετο B : ἐνεβάλλετο ζ. Scaliger ἐβάλλετο. ³⁹ συμβολῆς ζ. ⁴⁰ ταύτη mg. ταυτὶ corr. A : ταύτη ζ. ⁴¹ θαλάττης Scaliger : libri θαλατῶν. ⁴² ὁ μὲν οὖν B, ὁ μὲν A : ἔθεν ζ. ⁴³ δημοσιωτῶν A : δημοσιῶν ζ. ⁴⁴ δουλεύοι A. ⁴⁵ ἐν ἀξιώμασι A : ἀξιώματι ζ. ⁴⁶ τῷ B : τὸ ζ. ⁴⁷ γενομένης ζ.

πρώτοι τῆς ἐλευθερίας ἀνταποίησαντο κατὰ τὴν Ἀγυλλῶν χώραν ἀδελφῶν δυεῖν μεγαλοπλούτων οἰκέται τριάκοντα, ὧν ἤγειτο Ὀάριος ὄνομα· οἱ πρώτον μὲν νυκτὸς κοιμωμένους τοὺς ἰδίους δεσπότης ἀπέσφαξαν, εἶτα ἐπὶ τὰς γειννωσας ἐπαύλεις παρελθόντες παρεκάλουν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τοὺς δούλους· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ συνέδραμον κλείους τῶν ρα· Καὶ καταλαβόμενοι χωρίον φύσει ὄχυρον, τοῦτο μᾶλλον ἐπαχύρωσαν, προσδεξάμενοι καὶ ἑτέρους δούλους ὠπλισμένους π'. Ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς ἐπαρχίας Δικίνιος ⁴³ Νερούας κατὰ τάχος αὐτοῖς ἐπελθὼν καὶ πολιορκῶν ἀπρακτον ἔσχε τὴν σπουδὴν. Ἐπει δὲ βίβη ἀνάλωτον τὸ ⁴⁴ φρούριον ἑώρα, ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὄρῃ, καὶ σωτηρίας ὑποσχέσασι Γάιον Τίτινιον [653 H.] ἐπικαλούμενον Γαδαῖον ⁴⁵ ἀναπέσας (ἦν δ' οὗτος πρὸ δυεῖν ἐτῶν καταδικασθεὶς μὲν θανάτῳ, τὴν τιμωρίαν δ' ἐφυγῶν καὶ πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν χώραν ἐλευθέρων κατὰ ληστείαν ἀναιρῶν, οὐδένα δὲ τῶν οἰκετῶν παραλυπῶν), εἶχεν ὑπηρέτην τοῦ σκοποῦ. [1176 R.] Οὗτος ἔχων αὐτῷ ⁴⁶ πιστοὺς οἰκέτας ἱκανοὺς, πρόσεισι τῷ φρουρίῳ τῶν ⁴⁷ ἀποστατῶν, ὡς δὴ ⁴⁸ συμμαθέξων τοῦ κατὰ Ῥωμαίων πολέμου· εὐμενῶς δὲ καὶ φιλοφρόνως προσδεχθεὶς ἤρθε διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ στρατηγίαν, καὶ προὔδωκε τὸ φρούριον. Τῶν δ' ἀποστατῶν ⁴⁹ οἱ μὲν μαχόμενοι ⁵⁰ κατεκόπησαν, οἱ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως δεδιδότες τιμωρίαν ἑαυτοὺς κατεκρήμνισαν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη τῶν δραπέτων στάσις κατελύθη τὸν εἰρημένον τρόπον.

runi, alii vero pœnæ metu, quam se captos manere sciebant, se præcipites dederunt. Prima igitur fugi-

tionum seditio repressa hoc modo fuit. Τῶν δὲ στρατιωτῶν πρὸς τὰ οἰκεία ἤθη ἀπολυθέντων, ἤκον τινες ἀπαγγέλλοντες ὅτι Πόπλιον Κλόπιον, γενόμενον ἱππέα Ῥωμαῖον, ἐπαναστάντες οἱ δούλοι κατέσφαξαν ὀδοήκοντα ὄντας, καὶ ὅτι· πλήθος ἀγείρουσι. Καὶ ὁ μὲν στρατηγὸς ἑτέρων βουλαῖς παρακρουσθεὶς, ἤδη καὶ τῶν κλειστῶν στρατιωτῶν ἀπολελυμένων ⁵¹, καιρὸν παρεῖχε διὰ τῆς ἀναβολῆς τοῖς ἀποστάταις βέλτιον αὐτοὺς ἀσφαλίσασθαι. Προῆγε δὲ μετὰ τῶν ἐνότων στρατιωτῶν, καὶ διαβάς τὸν Ἄλβαν ποταμὸν, παρήλθε τοὺς ἀποστάτας διατρίβοντας ἐν ὄρει καλουμένῳ Καπριανῷ, καὶ κατήνησεν εἰς πόλιν Ἡράκλειαν. Ἐκ γὰρ ⁵² τοῦ μὴ προσβαλεῖν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν ἀτολμίαν αὐτοῦ διαφημίσαντες, συχνοὺς ἀνέσιον τῶν οἰκετῶν. Καὶ πολλῶν συβρίοντων καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον εἰς μάχην παρασκευασμένων, ἐν ἑπτὰ ταῖς πρώταις ἡμέραις καθωπλισθησαν κλείους τῶν ὀκτακοσίων, ἐπεξῆς δ' ἐγένοντο τῶν διαχιλίων οὐκ ἐλάττους. Πυθόμενος δ' ἐν Ἡρακλείᾳ τὴν ἀύξεισιν αὐτῶν ὁ στρατηγὸς ἡγεμόνα προχειρίσαστο Μάρκον Τίτινιον, δοὺς αὐτῷ στρατιώτας τοὺς ἐκ τῆς Ἐννης φρουροὺς ἑξακοσίους. Οὗτος δὲ μάχῃ προσβαλὼν τοῖς ἀποστάταις, ἐπὶ καὶ τῷ πλήθει καὶ ταῖς δυσχωρίαις ⁵³ ἐπλεονέκτους ἐκείνοι, ἐτρέπη σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, πολλῶν μὲν

jusee tam audacis servorum facinoris per Ancyliorum loca jam vulgata, primi se in libertatem vindicarunt triginta duorum ditissimorum fratrum servi: quorum dux erat quidam nomine Varius. Hi primum suos heros noctu dormientes jugularunt, deinde ad vicinas etiam progressi villas servorum animos ad libertatis studium accenderunt, adeo ut illa ipsa nocte concursus ad eos factus sit eorum centum et viginti atque amplius. Hi occupato loco natura munito, arte haud paulo munitiorem reddiderunt, assumptis et aliis octoginta servis, qui armati essent. Provinciæ autem imperator Licinius Nerva, cum repente superveniens eos obsidere cœpisset, nihil ullis conatibus promovere poterat. Quamobrem nullis viribus expugnabile præsidium illud esse cernens, ad proditionem animum convertit. Ejus autem ministrum habuit quemdam Titinium cognomento Gadæum, spe salutis adductum: fuerat enim hic Titinius ante duos annos [Romæ] capitibus condemnatus, sed pœnam effugerat, multosque ex hominibus ~~388~~ liberis ejus regionis prædabundus interficere solebat, servis contra ne minimum quidem negotii facessens. Unde cum multos ibi servos sibi fidos haberet, ad castellum, tanquam et ipse pro virili parte adversus Romanos præliaturus, accedit. Benevole autem comiterque receptus, etiam imperator fortitudinis ergo creatus fuit. Quam dignitatem adeptus, castellum prodidit. Tum vero ex defectoribus alii quidem in prælio concisi fue-

Verumenimvero militibus ad sedes suas dimissis, affertur a quibusdam nuntius, servos 80 conjuratione facta P. Cloniam qui equestris ordinis fuit, interfecisse, magnamque sibi manum adjungere. Quinetiam ipse imperator consiliis aliorum decipitur, jam bona suorum militum parte dimissa, defectoribus ad se melius muniendos tempus dabat. Tandem tamen cum qualicumque potuit manu ad eos contendit, trajectoque fluvio Alba, defectores in monte Capriano stationem agentes prætergressus est, et ad urbem Heracleam perrexit. Cum igitur de ignavia imperatoris rumore sparsissent, utpote illos prælio lacessere non ausi, multos ex servis ad defectionem animabant, adeo multis undique circumfluentibus, seque iis, quorum facultatem tempus locusque dabant, armis instruentibus, ut intra primos septem dies octingentis plures armati fuerint, postea vero usque ad duorum millium numerum creverint. Postquam autem imperator apud Heracleam de auctis eorum viribus certior factus fuit, ducem adversus eos Marcum Titinium creavit, eumque cum sexcentis ex Enna præsidariis militibus misit. Hic vero defectores adortus prælio (cum illi et numero superiores essent, et in eo quoque

VARIÆ LECTIONES.

⁴³ Δικίνιος Α. ⁴⁴ τὸ οἴκ. Α. ⁴⁵ Γαδαῖον Β. ⁴⁶ αὐτοῦ Β. ⁴⁷ τῶν] καὶ τῶν Β. ⁴⁸ ὡς δὴ— ⁴⁹ ἀποστατῶν οἴκ. Β. et pr. Α. ⁵⁰ μαχομένοις ζ. ⁵¹ στρατιωτῶν ἀπολελυμένων οἴκ. Α. ⁵² γὰρ] γοῦν Α, præstititit δ' οὖν. ⁵³ δυσχεραίας ζ.

meliore conditione forent, quod locis difficilem aditu præbentibus defenderentur), una cum iis qui illi astabant terga dedit, multisque interfectis, reliqui abjectis armis vix sibi fuga salutem quaesiverunt. Defectores igitur tot armaturis, simul etiam victoria subito potiti, in suo incepto audacius pergebant, et omnium servorum animi ad spem libertatis erigebantur. Cumque multi in dies deficerent, brevi tempore supra quam credi possit auctus eorum numerus fuit. Siquidem intra paucos dies plures sex milibus numerati fuerunt. Tum vero coacto concilio, et deliberatione de summa rerum proposita, ante omnia creantur regem Salvium quemdam, **388b** qui aruspicinæ peritus habebatur, et in mulierem corona cantu tiliarum, ad insaniam usque perstrepere solitus erat. Hic regnum adeptus, cum urbes desidia molliem fovere existimaret, eas sibi vitandas iudicavit. Quare defectoribus tres in partes divisit, totidemque ducibus unicuique parti attributis, effusis populationibus peragrarè regionem totam, omnesque certum ad locum, certoque tempore remeare imperavit. Illi cum aliorum animalium, tum vero equorum copiam suis excursionibus adepti, brevi peditem viginti millia, equitum duo effecerunt: idque hominum qui jam tirocinium non sine summa laude posuerant. Repente igitur ad urbem munitam Morgantinam magno impetu contendunt: eamque tum validis, tum assiduis impressionibus oppugnare occipiunt. Imperator autem cum eodem nocturnis itineribus pervenisset, tanquam ad ferendas urbi suppetias, ducens militum circiter decem millia, partim Italicorum, partim ex Sicilia, defectores circa obsidionem occupatos invenit. Cum ergo in eorum castra irruptionem fecisset, et exiguum illic præsidium reperisset, magnam autem captivarum multitudinem, magnam item alius prædæ omnis generis, nullo negotio castra illorum submovit, iisque direptis ad urbem Morgantinam iter convertit. At defectores repente in illam irruentes vicissim, cum e loco superiore pugnarent, violenta irruptione facta, secundam fortunam experiri, Romani imperatoris copiarum terga vertere cœperunt. Cæterum quia rex defectorum imperaverat edicto, ut omnibus arma abjicientibus parceretur, bona pars iis abjectis in fugam se dabat. Quo quidem stratagemate Salvius adversus hostes usus, castra sua recuperavit, victoriaque simul et magna multitudine armorum potitus est. Cæsi autem in hoc prælio fuerunt ex Italis et Siculis non plures sexcentis, propter edicti illius clementiam, sed capta fuerunt circiter quatuor millia. Porro cum ad Salvium, rebus ab illo bene gestis, multi confluerent, duplicato exercitu, atque aperto potius campo, Morgantinæ obsidionem redin-

A ἀνααιρεθέντων, τῶν δὲ λοιπῶν βιβάντων τὰ ὄπλα καὶ φυγῆ μάλιστα διασωθέντων. Καὶ οἱ ἀποστάται ὄπλων τε εὐπορήσαντες τοσοῦτων ἀθρόον καὶ νίκης, θρασύτερον εἶχοντο τῶν ἔργων, καὶ πάντες τῶν δούλων ἐμετεωρίζοντο πρὸς ἀπόστασιν. Καὶ πολλῶν καθ' ἡμέραν ἀρισταμένων σύντομον καὶ παράδοξον ἐλάμβανον αὐξήσιν, ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους γενέσθαι τῶν ἑξακισχιλίων, ὅτε δὴ καὶ εἰς ἔκκλησίαν συνελθόντες καὶ βουλῆς προτεθείσης πρῶτον μὲν εἴλαντο ⁵⁴ βασιλέα τὸν ὀνομαζόμενον Σαλοῦτον, δοκοῦντα τῆς ἱεροσκοπίας ἐμπειρον εἶναι καὶ ταῖς ⁵⁵ γυναικειαῖς θέαις αὐλομανοῦντα. Οὗτος βασιλεύσας τὰς μὲν πόλεις ἀργίας καὶ τρυφῆς νομιζῶν ἐξέκλινεν, εἰς τρία δὲ μερίσας τοὺς ἀποστάτας, καὶ ἴσους ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας ταῖς μερίσι, προσέταξεν ἐπιέναι ^B τὴν χώραν καὶ πρὸς ἕνα τόπον καὶ καιρὸν ἀπαντας ἀπαντᾶν. Διὸ πολλῶν ἐκ τῆς ἐπελασίας ἄλλων τε ζῶων καὶ ἵππων εὐπορήσαντες, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκευάσθησαν ἵππεις μὲν [634 H.] πλείους τῶν διςχιλίων, πεζοὶ δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν διςμυρίων, ἤδη καὶ γυμνασίαις πολεμικαῖς ἐνδιαπρέποντες. Προσπεσόντες οὖν ἄφνω πόλει ὄχυρᾷ Μοργαντίνῃ, προσβολὰς ἐνεργεῖς καὶ συνεχεῖς ἐποιοῦντο. Ὁ δὲ στρατηγὸς ὡς βοηθήσων ⁵⁶ τῇ πόλει ἐπελθὼν, νυκτοπορίᾳ ⁵⁷ χρῆσάμενος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ [1177 R.] Ἴταλιώτας τε καὶ ἐκ Σικελίας σχεδὸν στρατιώτας μυρίους, κατέλαβε ⁵⁸ τοὺς ἀποστάτας ἀσχολουμένους περὶ τὴν πολιορκίαν ⁵⁹, καὶ ἐπιθέμενος αὐτῶν τῇ παρεμβολῇ, καὶ εὐρὼν ὀλίγους μὲν τοὺς φυλάττοντας, πλῆθος δὲ γυναικῶν αἰχμαλώτων καὶ λελας ἄλλης παντοδαποῦς ⁶⁰, ῥάβδῳ ἐξέτελε τὴν στρατοπεδείαν. Καὶ ταύτην μὲν διήρπασεν, ἐπὶ δὲ τὴν Μοργαντίνην ἦγεν. Οἱ δ' ἀποστάται ἐξαίφνης ἀντεπιθέμενοι, καὶ ὑπερβέβηον τὴν τάξιν ⁶¹ ἔχοντες, βιαίως τε ἐπιρρῶξαντες ⁶², εὐθύς ἐπὶ ⁶³ προτερήματος ἦσαν. Οἱ δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἐτράπησαν πρὸς φυγὴν. Τοῦ δὲ βασιλέως τῶν ἀποστατῶν κήρυγμα ποιησαμένου μηδένα κτείνειν τῶν τὰ ὄπλα βίπτουστων, οἱ πλείστοι βίπτουστες ⁶⁴ ἔφευγον. Καὶ τοῦτ' ἐπὶ τῷ τρόπῳ καταστρατήγησας τοὺς πολεμίους ὁ Σαλοῦτος τὴν τε παρεμβολὴν ἀνεκτήσατο, καὶ περιβόητον νίκην ἀπενεγκάμενος πολλῶν ὄπλων ἐκυρίευσεν. Ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἴταλιωτῶν τε καὶ Σικελῶν οὐ πλείους ἑξακασίων διὰ τὴν τοῦ κηρύγματος φιλανθρωπίαν, ἐάλωσαν δὲ περὶ τετρακισχιλίους. Ὁ δὲ Σαλοῦτος, πολλῶν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος ⁶⁵ συμβέβηόντων, διπλασιάσας τὴν ἰδίαν δύναμιν, ἐκράτει τῶν ὑπαίθρων, καὶ πολιορκεῖν πάλιν ἐπεχειρεῖ τὴν Μοργαντίναν, κήρυγμα δοὺς τοῖς ἐν αὐτῇ δούλοις τὴν ἐλευθερίαν. Τῶν δὲ κυρίων ἀντιπροτεινόντων ⁶⁶ αὐτοῖς ταύτην, εἰ σφίσι συναγωνίσαιτο, εἴλοντο μᾶλλον τὴν ἀπὸ τῶν κυρίων, καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι ἀπατρίψαντο τὴν πολιορκίαν. Ὁ δὲ στρατηγὸς μετὰ ταῦτα

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁴ εἴλοντο ζ. ⁵⁵ ταῖς et 3 τὰς μὲν add. A. ⁵⁶ βοηθῶν ζ. ⁵⁷ νυκτοπορεία A. ⁵⁸ κατέλαβε om. A. ⁵⁹ πολιορκίαν] πολιορκίαν καταλαβῶν B. ⁶⁰ παντοδαπῆς ζ. ⁶¹ τάξιν] στάσιν A. ⁶² ἐπαρρῶξαντες B. ⁶³ ἐπὶ Scaliger: libri ὑπό. ⁶⁴ βίπτουστες A. ⁶⁵ τῶν κατορθωμάτων B. ⁶⁶ ἀντιπροτεινόντων B.

τὴν ἐλευθερίαν ἀνατρέψας, αὐτομολῆσαι τοὺς πλείους παρεσχέυασε τοῖς ἀποστάταις. A *tegravit, jussitque proclamari se iis libertatem, qui ibi essent, servis donatarum. Sed enim eorum dominis vicissim eam illis proponentibus, dummodo secum adversus hostes dimicarent, eam ab ipsis accipere maluerunt, tantaque animi pugnaverunt alacritate, ut obsidionem submoverent. Verumentim vero imperator postea 389^a denegans promissam illis libertatem, in causa fuit cur ad defectores pluri rimi transfugerent (70).*

Περὶ δὲ τὴν Αἰγυπτίων καὶ Λιβυαῖτων χώραν, εἶτι δὲ τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων, ἐνόσσει πρὸς ἀπόστασιν τὰ πλήθη τῶν οἰκετῶν. Γίνεται δὲ τούτων ἀρχηγὸς Ἀθηνίων ὄνομα, ἀνὴρ ἀνδρεία διαφέρων, Κίλιξ τὸ γένος. Οὗτος οἰκονόμος ὢν δυοῖν ⁶⁷ ἀδελφῶν μεγαλοπλούτων, καὶ τῆς ἀστρομαντικῆς πολλὴν ἔχων ἐμπειρίαν, ἔπεισε τῶν οἰκετῶν πρῶτον μὲν τοὺς ὕψ' ἑαυτὸν τεταγμένους, περὶ ⁶⁸ διακοσίου ὄντας, ἔπειτα τοὺς γεινιῶντας, ὥστε ἐν πάντεσι ἡμέραις συναχθῆναι πλείους τῶν χιλίων. Ὑπὸ δὲ τούτων αἰρεθείς βασιλεὺς καὶ διάδημα περιθέμενος, ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις ἄκασιν ἀποστάταις τὴν διάθεσιν ἐποιεῖτο. Οὐ γὰρ προσεδέχeto πάντας τοὺς ἀφισταμένους, ἀλλὰ τοὺς ἀρίστους ποιούμενος στρατιώτας, τοὺς ἄλλους ἠνάγκαζε μένοντας ἐπὶ τῶν προγεγενημένων ἐργασιῶν ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἰδίας ἑκαστον οἰκονομίας καὶ τάξεως, ἐξ ὧν καὶ τροφὰς ἀφθόνους τῶν στρατιωτῶν ἐχορηγεῖτο. Προσεποιεῖτο δὲ τοὺς θεοὺς αὐτῶν διὰ τῶν ἀστρῶν προσημαίνειν ὡς ἔσοιτο τῆς [635 H.] Σικελίας ⁶⁹ συμπάσης βασιλεὺς · διοδεῖν αὐτῆς τε τῆς χώρας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ζώων τε καὶ καρπῶν ὡς ἰδίων φρίδεσθαι. Τέλος ἀθροίσας ὑπὲρ τοὺς μυρίους ἐτόλμησε πόλιν ἀπόρθητον τὸ Λιβυαίων πολιορκεῖν. Μηδὲν δὲ ἀνύων μετανίστατο ⁷⁰ αὐτοῦ, εἰκῶν αὐτῶν τοὺς θεοὺς τοῦτο ἐπιτάττειν · ἐπιμένοντας γὰρ τῇ πολιορκίᾳ δυστυχήματος πειραθῆναι. Παρασκευαζομένου ⁷¹ δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναχώρησιν, κατέπλευσάν τινες ἐν ταῖς ναυσὶ κομίζοντες ἐπιλέκτους Μαυρουσίους, οἳ ἐπὶ βοήθειαν ἦσαν ἀπεσταλμένοι [1180 R.] τοῖς Λιβυαῖταις, ἔχοντες ἠγούμενον ὡς ὠνομάζετο Γόμων. Οὗτος σὺν τοῖς ἄμ' αὐτῶν κατὰ νύκτα καὶ ἀνεπίστως ἐπιθέμενος τοὺς περὶ Ἀθηνίωνα ὁδοποροῦντας, πολλοὺς καταβαλόντες, οὐκ ὀλίγους ⁷² δὲ τραυματίσαντες, εἰς τὴν πόλιν ἐπανήλθον. Διόπερ οἱ ἀποστάται τὴν ἐκ ⁷³ τῆς ἀστρομαντικῆς πρόβρῃσιν ἐθαύμαζον.

Ἔχει δὲ τὴν Σικελίαν πᾶσαν ⁷⁴ σύγχυσις καὶ κακῶν ἰλιγῶν. Οὐ γὰρ οἱ δούλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλευθέρων οἱ ἄποροι πᾶσαν ἀρπαγὴν καὶ παρανομίαν ἐργαζόμενοι, καὶ τοὺς περιτυγχάνοντας δούλους τε καὶ ἐλευθέρους, ὅπως μηδεὶς ἀπαγγέλοι ⁷⁵ τὴν περὶ αὐτοὺς ἀπόνοιαν, ἐφόνευον ἀναιδῶς. Διὸ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὰς πόλεις ὑπελάμβανον τὰ μὲν ἐντὸς τειχῶν μάλιστα εἶναι ἴβια, τὰ δ' ἐκτὸς ἀλλότρια καὶ δούλα τῆς

Jam vero et apud Ægyptios, pariterque Lilibæenses, ac finitimos illis populos, eadem defectio- nis cupiditas, cœu morbus quidam per servorum greges serpebat. Eorum autem dux constituitur Athenio quidam vir fortitudine præstans, ortus autem e Cilicia. Hic cum res domesticas duorum opu- lentissimorum fratrum dispensaret, et ejus quæ sit ex astris scientiæ peritissimus esset, servos in suam sententiam pertraxit : primum quidem eos, quos sub potestate habebat, numero circiter ducentos ; postea vero et vicinos, aden ut quinque dierum spatio mille et amplius congregarentur. Ab his autem rex creatus, impositoque capiti diademate, secus quam cæteri defectores suas rationes instituebat. Neque enim omnes quotquot deficiebant, recipiebat, sed ex iis strenuissimos quosque in suorum militum numero allegens, reliquos cogebat, repetitis pristinis officiiis, unumquemque eundem quem antea locum tenere, et quarum rerum dispensatio esset ejus officii, eam studiose suscipere. Qua ex re largum etiam comparabat suis commeatum. Porro fugebat deos per astra futurum se universæ Siciliæ regem præsignificare, ideoque oportere tam ipsi regioni, quam animalibus et fructibus, qui in ea essent tanquam propriis parcere. Tandem vero cum supra decem millia hominum coegisset, Lilybæum inexpugnabilem urbem obsidere est ausus ; sed se operam perdere animadvertens, obsidionem tanquam decorum imperio solvit, utpote aliqua non mediocri impendente calamitate obsidione non abstinentibus. Cum igitur ab urbe recedere pararet, appulerunt naves, quædam delectam Maurorum advehentes manum, auxilio Lilybæensibus missam : cui præerat quidam nomine Gomon. Hic cum suis noctu et improvise Athenionem suas copias ducentem adortus, cum multos iter facientes præstrasset, non paucos autem vulnerasset, ad urbem pedem retulit. Quare illa Athenionis ex castris vaticinatio in pretio et admiratione erat.

Inter ea autem valde confusus perturbatusque erat rerum Siciliæ status, verique malorum llias eam occupaverat. Neque enim servi duntaxat, sed etiam ex liberis hominibus ii qui egestate premebantur, omne latrocinii flagitiique genus exercebant. At ne quis banc perditam nequitiam nuntiare posset, obvium quemlibet, servum pariter et ingenuos trucidabant. Unde fiebat, ut qui in oppidis

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ δυοῖν B. ⁶⁸ περὶ om. B. ⁶⁹ σικελίας B et corr. A : βασιλείας ζ. ⁷⁰ ἀνίστατο B. ⁷¹ σκευαζομένου ζ. ⁷² ὀλίγους ζ. ⁷³ ἐκ A : ἀπὸ ζ. ⁷⁴ πᾶσαν ing. : libri πᾶσα. ⁷⁵ ἀπαγγέλλοι A.

NOTÆ.

(70) Cicero *In Verrem*.

389b erant, ea quæ intra muros essent, vix propria existimarent: quæ autem extra, aliena et domino exlegi violentæque potentie subdita. Multa denique alia contra fas et æquum perpetrare audebant in Sicilia.

Salvius autem qui Morgantinam obsidebat, factis in totam illam regionem incursionibus, ad Leontinum usque campum, totum exercitum ibi recollegit in quo numerabant triginta millia, et quidem selectorum. Tum vero Italii heroibus sacra fecit, unamque e purpureis vestibus dicavit, gratus ac memor beneficii, in quo illum victoriam dantes affecerant. Tandem vero cum regis nomen sibi ascivisset, pro Salvio Tryphon a defectoribus appellari cœpit. Habens autem in animo Triocala occupare, ibique regiam suam statuere, evocat etiam Athenionem, et quidem eum ut rex imperatorem œcersens. Hic vero cum omnes arbitrarentur fore ut Athenio primum et altissimum dignitatis gradum obtinere vellet, atque hinc orto inter defectorum principes dissidio, facile huic bello finem impositum iri, fortuna tanquam de industria copias fugitivorum augens, duces eorum in concordiam adduxit. Trypho enim magnis itineribus ad urbem Triocala cum universo suo exercitu pervenit. Eodem et Athenio magna celeritate contendit, ex suis tria duntaxat adducens millia, et Tryphoni ut imperator regi dicto audlens. Reliquum autem exercitum ad depopulandos longe lateque agros, servitiaque ad defectionem sollicitanda miserat. Verum postea Trypho suspicatus fore ut Athenio prima quoque occasione, adversus ipsam arma caperet, eum in carcerem conjecit. Cæterum præsidium illud alioqui munitissimum in dies magis ac magis muniebat, et magnifici structuris adornabat. Aiunt autem Triocala fuisse nominatam quod *τρία καλά* (id est tria pulchra) ei inessent. Primum quod scaturigines plurimæ aquarum in ea exstarent, quæ dulcedine magnopere commendarentur. Deinde quod adjacentes agri vineta simul et oliveta haberent, essent vero et culturæ mirum in modum idonei. Postremo, quod natura locus ita munitus foret, ut nihil supra posset, quippe qui magnam quamdam et inexpugnabilem haberet rupem: quam urbis ambitu, qui mille passus amplectitur, cum cinxisset, fossaque in summam altitudinem producta circumdedisset, pro regia sua habuit, omnium quæ humanæ vitæ usus postulet abundantia refertum. Constructit insuper basilicam: forum item numerosæ hominum turbæ capax. Præterea ex prædictis insigni prudentia viris delegit quot satis erant, eosque sibi consiliarios statuit, atque assessores in juris disceptationibus habere instituit. Jam vero et toga prætexta tunicaque lati clavis amictus jus reddebat, **390a** victoresque illi cum securibus præbant: quæ denique regiam dignitatem efficiunt, et quæ ornant, ea omnia consecantur.

Cæterum imperatorem adversus defectores senatus Romanus delegit L. Licinium Lucullum, habentem Romanorum quidem et Italorum militum quatuordecim millia, Bithynos autem, Thessalos Acarnanes 800.

A παρανόμου χειροκρασίας. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πολλοὶς ἄτοπα κατὰ τὴν Σικελίαν ἐτολμάτο.

Ὁ δὲ τὴν Μοργαντίνην πολιορκήσας Σαλούτιος, ἐπιδραμῶν τὴν χώραν μέχρι τοῦ Λεοντίνου πεδίου, ἤθροισεν αὐτοῦ τὸ σύμπαν στρατεύμα, ἐπιλέκτους ἄνδρας οὐκ ἐλάττους τῶν τρισμυρίων, καὶ θύσας τοῖς Ἰταλικοῖς ⁷⁶ ἤρρωσι τοῦτοις μὲν ἀνέθηκε μίαν τῶν ἀλουργῶν περιπορφύρων στολὴν χαριστήρια τῆς νίκης, αὐτὸς δ' ἀναγορεύσας ἑαυτὸν βασιλεῖα Τρύφων ⁷⁷ μὲν ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν προσηγορεύετο. Διανοούμενος δὲ τὰ Τριόκαλα ⁷⁸ καταλαβέσθαι καὶ κατασκευάσαι βασιλεία πέμπει καὶ πρὸς Ἀθηνίωνα, μεταπεμπόμενος αὐτὸν ὡς στρατηγὸν βασιλεῦς. Πάντες μὲν οὖν ὑπελάμβανον τὸν Ἀθηνίωνα τῶν πρωτείων ἀντιποιήσεσθαι ⁷⁹, καὶ διὰ τὴν στάσιν τῶν ἀποστατῶν βράβως καταλυθῆσεσθαι τὸν πόλεμον· ἢ δὲ τύχη καθάπερ ἐπίτηδες αὐξουσα τὰς τῶν δραπέτων δυνάμεις, ὁμονησῆσαι τοὺς τούτων ἡγεμόνας ἐποίησεν. Ἦκε μὲν γὰρ συντόμως μετὰ τῆς δυνάμειος ἐπὶ τὰ Τριόκαλα ὁ Τρύφων, ἦκε δὲ καὶ Ἀθηνίων μετὰ τρισχιλίων, ὑπακούων ὡς στρατηγὸς βασιλεῖ τῷ Τρύφωνι, τὴν ἀλλήν αὐτοῦ δύναμιν κατατρέχειν τὴν χώραν καὶ ἀνασεῖεν πρὸς ἀποστάσιν τοὺς οἰκέτας ἀπεσταλκῶς. Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπονοήσας ὁ Τρύφων τὸν Ἀθηνίωνα ἐπιθήσεσθαι ἐν καιρῷ παρέδωκεν εἰς φυλακὴν. Τὸ δὲ φρούριον ὀχυροτάτον ὃν κατεσκευάζε πολυτελεῖτι κατασκευαῖς καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὀχύρου. Τριόκαλα δὲ αὐτὸ φασιν ⁸⁰ ὀνομάσθαι διὰ τὸ τρία καλά ἔχειν, πρῶτον μὲν ναματιαίων ὑδάτων πλῆθος, διαφόρων τῇ γλυκύτητι, δεύτερον παρακειμένην χώραν ἀμπελόφυτον [636 H.] τε καὶ ἐλαιόφυτον καὶ γεωργεῖσθαι δυναμένην θαυμαστῶς ⁸¹, τρίτον ὑπερβάλλουσαν ὀχυρότητα, ὡς ἂν οὕσης μεγάλης πέτρας ἀναλώτου· ἦν καὶ περιβάλλω πόλεως σταδίων ὅστω προσπεριβαλὼν, καὶ ταφρεύσας βαθεῖα τάφρω, βασιλείοις ἐχρητο, πάσῃ ἀφθονίᾳ τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπάντων ⁸² πεπληρωμένην. Κατεσκευάσε δὲ καὶ βασιλικὴν οἰκίαν καὶ ἀγορὰν δυναμένην δέξασθαι ⁸³ πλῆθος ἀνθρώπων. Ἐξελέξατο δὲ καὶ τῶν φρονήσει διαφερόντων ἀνδρῶν τοὺς ἱκανοὺς, οὓς ἀποδείξας συμβούλους ἐχρητο συνέδροις αὐτοῖς· τῆθεννὰν τε περιπορφύρον περιεβάλλετο ⁸⁴, καὶ πλατύσημον ἔδυ χιτῶνα κατὰ τοὺς χρηματισμοὺς, καὶ [1181 R.] βᾶδούχους εἶχε μετὰ πελέκων τοὺς προηγούμενους, καὶ τᾶλλα πάντα ὅσα ποιοῦσι τε ⁸⁵ καὶ ἐπικοσμοῦσιν ἐπετήδευε βασιλείαν.

Προχειρίζεται δὲ κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἡ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων Λεύκιον Λικίνιον Λούκουλλον ⁸⁶, ἔχοντα στρατιώτας μυρίους μὲν καὶ τετρακισχιλίους Ῥωμαίους καὶ Ἰταλοὺς, Βιθυνοὺς δὲ καὶ Θετταλοὺς

VARIAE LECTIOES.

⁷⁶ Ἰταλικοῖς Wesselingius. ⁷⁷ Τρύφων — ὑπὸ ἀ — προσηγορεύετο] τρύφωνα — μετὰ — προηγάγετο A et (ἢ ἢ τρύφωνα habet) B. ⁷⁸ Τριόκαλα A. ⁷⁹ ἀντιποιήσασθαι A. ⁸⁰ φησιν B. ⁸¹ θαυμαστῶς om. B. ⁸² ἅπαντα ζ. ⁸³ δέχεσθαι ζ. ⁸⁴ περιεβάλλετο B. ⁸⁵ τε A: γε ζ. ⁸⁶ Λεύκουλλον ζ.

καὶ Ἀχαρνᾶνας⁸⁷ ὀκτακοσίους, ἐκ δὲ τῆς Λευκανίας A
 ἑξακοσίους, ὧν ἠγεῖτο Κλέπτιος, ἀνὴρ στρατηγικὸς
 καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ περιβόητος, εἷ δὲ καὶ ἑτέρους ἑξα-
 κοσίους, ὡς γενέσθαι σύμπαντας ἐπτακισχιλίους
 καὶ μυρίους, οὓς ἔχων κατέλαβε τὴν Σικελίαν. Ὁ δὲ
 Τρύφων ἀπολύσας Ἀθηνίωνα τῆς αἰτίας ἐβουλεύετο
 περὶ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου. Καὶ τῷ μὲν
 ἤρεσκεν ἐν τοῖς Τριοκάλοις ἀγωνίζεσθαι, Ἀθηνίων δὲ
 συνέβουλεψε μὴ συγκλείειν ἑαυτοῦς εἰς πολιορκίαν,
 ἀλλ' ἐν ὑπαίθρῳ διαγωνίζεσθαι. Κρατησάσης δὲ
 ταύτης⁸⁸ τῆς βουλῆς κατεστρατοπέδευσαν πλησίον
 Σκιρθαίας⁸⁹, ὄντες οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισμυ-
 ρίων· ἀπέειπε δ' αὐτῶν ἡ Ῥωμαίων παρεμβολὴ
 στάδια δυοκαίδεκα. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐγένοντο συν-
 γηαὶ ἀκροβολισμοὶ· εἶτα παραταξαμένον ἑκατέρων,
 καὶ τῆς μάχης ὧδε κάκεισε βεπούσης, καὶ πολλῶν B
 ἑκατέρωθεν πιπτόντων, ὁ μὲν Ἀθηνίων ἔχων⁹¹ συν-
 αγωνιζομένους διακοσίους ἵππεις ἐπιλέκτων, πάντα
 τὸν περὶ αὐτὸν τόπον νεκρῶν ἐπλήρωσε, τρωθεὶς
 δ' εἰς ἀμφοτέρα τὰ γόνατα καὶ τρίτην λαβῶν, ἀχρη-
 στος ἐγένετο πρὸς τὴν μάχην, ἐξ οὗ οἱ δραπέται ταῖς
 ψυχαῖς παύσαντες πρὸς φυγὴν ἐτρέπησαν. Ὁ δὲ Ἀθη-
 νίων ὡς νεκρὸς ὦν ἔλαβε, καὶ προσποιηθεὶς τετελευ-
 τηέναι τῆς νυκτὸς ἐπιλαθοῦσης διεσώθη. Ἐπεκρά-
 τησαν δὲ λαμπρῶς οἱ Ῥωμαῖοι, φυγόντων καὶ τῶν
 μετὰ Τρύφωνος καὶ αὐτοῦ ἐκείνου· καὶ πολλῶν κατὰ
 τὴν φυγὴν κοπέτων τέλος οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυ-
 ρίων ἀνηρέθησαν. Οἱ δὲ λοιποὶ τῆς νυκτὸς συνεργού-
 σης διέφυγον εἰς τὰ Τριοκάλα· καίτοι βῆον⁹² ἦν
 ἐπιδιώξαντι τῷ στρατηγῷ καὶ τούτους ἀνελεῖν. Ἐπὶ C
 ποσούτων δὲ τεταπεινωτὸ τὸ οἰκητικόν, ὥστε καὶ ἐβου-
 λέυσαντο ἐπὶ τοῦς κυρίους ἐπαναδραμεῖν καὶ σφᾶς
 αὐτοὶ ἐγχειρίσαι· πλὴν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη τῶν
 μέχρι τελευτῆς ὑποθεμένων ἀγωνίσασθαι καὶ μὴ
 τοὺς ἐχθροὺς ἑαυτοῦς καταπροδοῦναι. Μετὰ δ' ἐνάτην⁹³
 ἡμέραν ὁ στρατηγὸς ἤκε πολιορκήσαν τὰ [637 H.]
 Τριοκάλα. Καὶ τὰ μὲν ἀναιρῶν, τὰ δὲ⁹⁴ ἀναιρούμενος,
 ἔαυτον ἔχων ἀπηλλάγη, καὶ οἱ ἀποστάται αὐθις
 ἐφρονηματίζοντο. Ἦνυσεν δὲ τῶν δεόντων ὁ στρατηγός,
 εἰς διὰ βραχύνων εἰς διὰ δωροδοκίαν, οὐδὲν· ἀνθ'
 ὧν καὶ δίκην ὑστερον κριθεὶς Ῥωμαίοις ἔδωκε.

spiritus defectoribus rediit. 390b Nec vero ipse imperator ulla in parte (sive præ desidia, sive quod
 maneribus corruptus esset) officio suo satisfaciebat. Unde etiam postea in iudicium a Romanis vocatus,
 multatusque fuit.

Γάιος δὲ Σερούλιος καταπεμφθεὶς στρατηγὸς διά- D
 δοχος Λουκούλλου, οὐδ' αὐτὸς τι ἀξίον μνήμης ἐπραξε·
 οὐδ' καὶ ὁμοίως Λουκούλλῳ ὑστερον φυγῇ κατεδικά-
 σθη. Τελευτήσαντος δὲ Τρύφωνος διάδοχος τῆς ἀρ-
 χῆς ὁ Ἀθηνίων καθίσταται, καὶ τοῦτο μὲν πόλεις
 ἐπολιόρκει, τοῦτο δὲ πᾶσαν τὴν χώραν ἀδεῶς κατ-
 έίρησε, καὶ πολλῶν ἐκυρίευσεν, τοῦ Σερούλιου μηδέν⁹⁵
 ἀντιπράττοντος.

Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληθόντος ὑπατος ἐν Ῥώ-
 μῃ Γάιος Μάριος ἤρθε τὸ πέμπτον καὶ Γάιος Ἀκύλ-
 λιος· ὧν ὁ Ἀκύλλιος στρατηγὸς κατὰ τῶν ἀποστα-

ex Lucania vero 600, quibus præerat Cleptius impera-
 tor, rei militaris scientia et fortitudine celeberrimus.
 Alios præterea 600, adeo ut universi numerum se-
 ptemdecim millium efficerent. Cum his copiis Sici-
 liani occupat. Tryphon igitur culpam Athenioni
 condonans, ad deliberationem de bello in Romanos
 gerendo eum adhibuit. Et Tryphonis quidem consi-
 lium erat, ut Triocalis manentes, inde pugnam
 committerent : Athenio autem auctor erat, ne seip-
 sos obsidione intercludi paterentur, sed potius in
 aperto campo dimicarent. Cum igitur potior visa
 esset hæc sententia, juxta Scirthæam castrame-
 tati sunt, quadraginta millibus non pauciores. Ab-
 erant vero ab iis Romanorum castra passibus 1250.
 Primo igitur velitares pugnae subinde committe-
 bantur : sed cum tandem utrinque aciem instrux-
 isseut, diaque ancipiti Marte pugnatum es-
 set, ac multi ab utraque parte cecidissent, Athenio
 stipatus 200 selectis equitibus, strage omnia circum-
 quaque implevit : verum genu utroque vulneratus,
 postea et tertio vulnere in alia corporis parte ac-
 cepto, pugnae utilis esse desit. Quamobrem fugitivi
 animum despondentes, fugæ se dederunt. Athenio
 autem cum mortuus crederetur, latitavit, et simulata
 aliquantisper morte, cum primum tox advenit, fuga
 sibi salutem peperit. Præclaram vero adepti sunt
 Romani victoriam, Tryphonis comitibus et illo ipso
 in fugam conversis, multisque in fuga cæsis, tan-
 dem viginti millia cæsorum compererunt esse. At
 reliqui commoditate noctis usi, ad Triocala confu-
 gerant, quanquam et hos interficere facile erat im-
 peratori, si persecutus eos fuisset. Adeo autem ab-
 jecerant animos servi, ut etiam de redeundo ad
 dominos, seque eorum potestati committendo, delibe-
 ratio ab iis proposita fuerit. Eorum tamen vicit
 sententia, qui auctores erant ut ad extremum usque
 spiritum dimicarent, nec ipsi seipsos prodentes in
 manus hostium se traderent. Sexto post die impe-
 rator ad obsidenda Triocala venit, qui cum hostes
 cæderet, vicissimque ab illis cæderetur, tandem
 inferior discessit. Qua ex re multum fiduciae ac

At Caius Servilius missus imperatori Lucullio suc-
 cessor, ipse quoque nihil quidquam memorabile
 gessit : quare eodem quo Lucullus modo multatus
 exsilio fuit. Dum hæc geruntur, moritur rex Try-
 pho. Regno succedit Athenio. Illic urbes obsidendo,
 totamque regionem incursionibus pro libidine in-
 festando, præda ingenti, non obsistente Servilio
 potitus est.

Porro exacto annuo spatio Romæ quintum con-
 sul cum Caio Acilio [at. Aquileo] creatus fuit Caius
 Marius. Missus autem Acilius adversus defectores

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ καρνηνας Α. ⁸⁸ ταύτης] αὐτῆς Α. ⁸⁹ Σκιρθαίας Α. ⁹⁰ ἔχων om. Α. ⁹¹ ἐπιλέκτων] ἐπικρατῶν Β
 et corr. Α ⁹² βῆον] imo βῆδον. ⁹³ ἐνάτην] ἕκτην Β. ⁹⁴ δὲ] δὲ καὶ Β. ⁹⁵ μηδέν Α : δὲ μηδέν ζ. .

imperator, ita se fortiter gessit, ut defectores illustri praelio superaverit. Quinetiam cum ipsorum rege Athenione conserta manu heroicum praelium commisit; tandemque eum interfecit, accepto solo vulnere in capite, ex quo sanatus aliquanto post fuit. Moxque defectorum reliquias bello persecutus est decem millia hominum. Verum hi cum impetum ejus non sustinissent, sed ad loca munita confugissent; non tamen Acylius omnia tentare prius desiit, quam eos expugnatos in potestatem redegit. Cum autem superessent adhuc mille, quorum dux erat Satyrus, primum quidem conatus est armis eos subigere, postea vero cum legatis missis se dedissent, in præsens quidem pœnam remisit, sed Romam abductos cum bestiis commisit, ubi proditum est a quibusdam, eos maxima cum laude vitam finivisse. Nam certamen cum bestiis detrectasse, et ad publicas aras mutis vulneribus occubuisse, cumque ultimum ex iis ipse Satyrus interfecisset, cum post reliquos omnes, cum magno ac plane heroico animi robore, sibi manus intulisse. Bellum igitur servile in Sicilia, cum annos durasset propemodum quatuor, hunc fere tragicum exitum habuit.

Venit, inquit, e Pessinunte Phrygiæ sacerdos quidam magnæ deorum matris nomine Battaces, qui se jussu deæ asserens adesse, in senatu coram magistratibus dixit sacra deæ polluta esse, atque ideo Romæ publice expiari debere. Ferebat ad id vestem, aliaque corporis ornamenta **391a** nova et nunquam Romanis visa, coronamque auream magnitudine inusitata, et stolam floribus intextis et inauratam, regio sane splendore. Itaque e rostris ad populum verba faciens, ad superstitiosum cultum eos incitavit, et hospitium publicis et diversoriis exceptus a tribuno plebis A. Pompeio coronam ferre prohibitus est. Ab altero autem tribuno deductus in rostra, et de templi expiatione interrogatus superstitiosum sane responsum reddidit. Itaque a Pompeio seditiose tractatus, et cum injuria ad hospitium deductus, non amplius prodiit, non se modo, verum etiam deam injuriose habitam esse dicens. Pompeius vero ex tempore febris vehementi corripitur, unde paulo post mutus factus est, anginæque doloribus supra modum vexatus post diem tertium exspiravit, multique eo quod sacerdotem, ipsamque deam offendisset, divina quadam providentia extinctum suspicabantur. Superstitionibus enim mirum in modum dediti Romani sunt. Quare Battaces sacræ stolæ indutus ornamento, amplioribus a viris multis et feminis hospitium exceptus, Romæ discedens cum pompâ dimissus est. Solent Romani milites ducem, quando adversus hostes cum illis pugna contendens, supra sex mille ho-

των σταλείς [1184 R.] διὰ τῆς ἰδίας ἀνδρείας ἐπιφανεῖ μάχῃ τοὺς ἀποστάτας ἐνίκησε. Καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν βασιλεῖα τῶν ἀποστατῶν Ἀθηνίωνα συμβάλλον ἡρωϊκὸν ἀγῶνα συνεστήσατο. Καὶ τοῦτον μὲν ἀνεβλῆν, αὐτὸς δ' εἰς τὴν κεφαλὴν τρωθεὶς ἑθεραπεύθη. Καὶ στρατεύει ἐπὶ τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἀποστατῶν, ὄντας μυρίους. Οὐχ ὑπομεινάντων δὲ τὴν ἐφοδον, ἀλλ' εἰς τὰ ὄχυράματα καταφυγόντων, ὁμως Ἀκυλλίος οὐκ ἐνεβίδου πάντα πράττων, ἕως αὐτοὺς ἐκπολιάρχῃσας ⁹⁶ ἐχειρώσατο. Ἐτι δ' ὑπολειπομένων χιλίων, καὶ στρατηγὸν ἔχόντων τὸν Σάτυρον, τὸ μὲν πρῶτον ἐπέβάλετο ⁹⁷ διὰ τῶν ὄπλων αὐτοὺς χειρώσασθαι, μετὰ δὲ ταῦτα διαπρεσθευόντων καὶ παραδόντων ἑαυτοὺς τῆς μὲν παραυτικῆς τιμωρίας ἀπέλυσεν, ἀπαγαγὼν δὲ εἰς τὴν Ῥώμην θηριομάχας ⁹⁸ αὐτοὺς ἐποίησε. Τοὺς δὲ φασὶ τινες ἐπιφανεστάτην ποιήσασθαι τοῦ βίου καταστροφὴν · τῆς μὲν ⁹⁹ γὰρ πρὸς τὰ θηρία μάχης ἀποστῆναι, ἀλλήλους δὲ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν κατασφάζαι, καὶ τὸν τελευταῖον αὐτὸν Σάτυρον ἀνελόντα, τοῦτον δ' ἐπὶ πᾶσιν αὐτοχειρῆζ ἡρωϊκῶς καταστρέφαι. Ὁ μὲν οὖν κατὰ Σικελίαν τῶν οἰκετῶν πόλεμος, διαμεινὰς ἑτη σχεδὸν που τέταρα, τραγικὴν ἔσχε τὴν καταστροφὴν.

Ἵτι Βαττάκης τις ὄνομα ἦκε, φησὶν, ἐκ Πισινοῦντος ¹ τῆς Φρυγίας, ἱερεὺς ὑπάρχων τῆς μεγάλης τῶν θεῶν μητρός. Οὗτος κατὰ πρόσταγμα τῆς θεοῦ παρῆναι φήσας, τοὺς ἀρχουσιν ἐνέτυχε καὶ τῆ συγκλήτῃ, λέγων τὸ ἱερὸν τῆς θεοῦ μεμιάνθαι, καὶ δεῖν αὐτοὺς ² δημοσίᾳ καθαρμούς ἐπὶ τῆς Ῥώμης συντελεσθῆναι. Ἐφόρει δὲ ἐσθῆτα καὶ τὴν περὶ τὸ σῶμα ἄλλην κατασκευὴν ἐξηλλαγμένην καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐθῶν ³ οὐκ ἐπιχωρουμένην · χρυσοῦν τε γὰρ στέφανον εἶχεν ὑπερμεγέθη καὶ στολὴν ἀνθίνην διάχρυσον, βασιλικὴν ἄξιαν ἐπιφαίνουσαν. Ποιησάμενος δὲ λόγους ἐπὶ τῶν ἐμβόλων ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τὸ πλῆθος εἰς δεισιδαιμονίαν ἐμβαλὼν, καταλύματος μὲν δημοσίου καὶ ξενίων ἤξιώθη, τὸν δὲ στέφανον ἐκωλύθη φορεῖν ὑφ' ἐνὸς κῶν δημάρχων Αἰῶλου Πομπηίου. Διά τινος δ' ἐτέρου δημάρχου προαχθεὶς ἐπὶ [638 H.] τὰ ἔμβολα, καὶ περὶ τῆς εἰς ⁴ τὸ ἱερὸν ἀγνείας ἐπερωτώμενος, ἀποκρίσεις ἐποιεῖτο δεισιδαιμονίαν περιεχούσας. Καταστασιασθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ⁵ Πομπηίου, καὶ μεθ' ὕβρεως ἀπαλλαγείς ἐπὶ τὴν κατάλυσιν, οὐκέτι προεπορεύετο, λέγων μὴ μόνον ἑαυτὸν ἀσεβῶς προπεπηλακίσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν θεόν. Ὁ δὲ Πομπηῖος παραχρῆμα μὲν λάθρῳ ⁷ πυρετῶ συνεσχέθη, μετὰ δὲ ταῦτα ἀφρονος γενόμενος καὶ καταληφθεὶς κυναγικῶ πάθει τριτατὸς κατέστρεψε τὸν βίον, παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑποληφθεὶς θεῖα τινὶ προνοίᾳ, ἀνθ' ἧν εἰς τὸν ἱερεῖα καὶ τὴν θεὸν ἐπιλημμέλησεν, τοῦ ζῆν ἐστερηθῆσαι · σφόδρα γὰρ Ῥωμαῖοι δεισιδαιμονοῦσι. Διόπερ ὁ Βαττάκης λαβὼν τὴν συγχώρησιν τῆς κατὰ τὴν ἱερὰν στολὴν κατασκευῆς, καὶ τιμηθεὶς ἀξιολό-

VARIAE LECTIONES.

⁹⁶ ἐκπολιάρχῃσας] A : ἐκπολεμήσας C. ⁹⁷ ἐπέβάλετο C. ⁹⁸ θηριομάχους B. ⁹⁹ μὲν add. B. ¹ Πισινοῦντος; B. ² αὐτοὺς] αὐτῆ Wesselingius. ³ ἐθῶν Scaliger : libri ἔθων. ⁴ ἐπιχωρουμένη] libri ἐπιχωρημένην. ⁵ εἰς om. A. ⁶ τοῦ add. A. ⁷ λυρῶ C.

γος ξενίοις, ὅπῃ πολλῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν A stium profligasset, imperatorem, hoc est regem προεπέμφθη τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπάνοδον ποιοῦμενος. renuntiare (71).

Ἵτι ἔθος ἦν τοῖς Ῥωμαίων στρατιώταις, ἡνίκα ὁ στρατηγὸς αὐτῶν, σὺν αὐτοῖς μάχῃ πρὸς τινὰς τῶν πολεμίων συμπλακεῖς, ὑπὲρ τοῦς ἐξαχισηκίλους [156 R.] τῶν ἐχθρῶν ἐφαίνετο ἀνελῶν, ἱμπεράτορα * αὐτὸν ἀναγορεύειν καὶ ἀποκαλεῖν, ὃ ἐστὶ βασιλέα.

Ἐκ τοῦ λδ' καὶ η' καὶ τῶν ἐφεξῆς.

Ἵτι τὸν Μαρσικὸν ὀνομασθέντα πόλεμον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ¹⁰ ἡλικίας Διδώρορος μείζονα πάντων¹¹ τῶν προγεγονότων ἀποφαίνεται. Ἄνομάσθαι δὲ φησι¹² Μαρσικὸν ἐκ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως, ἐπεὶ σύμπαντές γε Ἴταλοι κατὰ Ῥωμαίων τοῦτον ἐξήνεγκαν τὸν πόλεμον. Αἰτίαν δὲ πρώτην γενέσθαι τοῦ πολέμου τὸ μεταπεσεῖν τοῦς Ῥωμαίους ἀπὸ τῆς εὐτάκτου καὶ λιτῆς ἀγωγῆς καὶ ἔγκρατοῦς, δι' ἧς ἐπὶ¹³ τοσοῦτον ηὔξηθησαν, εἰς ὀλέθριον ζῆλον εὐρυφῆς καὶ ἀκολασίας. Ἐκ γὰρ τῆς διαφορᾶς¹⁴ ταύτης στασιάσαντος τοῦ δημοτικοῦ πρὸς τὴν σύγκλητον, εἶτα ἐκείνης ἐπικαλεσαμένης τοῦς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐπικουρῆσαι, καὶ ὑποσχομένης τῆς πολυεράστου Ῥωμαϊκῆς πολιτείας μεταδοῦναι καὶ νόμῳ κυρῶσαι, ἐπεὶ οὐδὲν τῶν ὑπεσχημένων τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο, ὃ ἐξ αὐτῶν πόλεμος πρὸς Ῥωμαίους ἐξεκαύθη, ὑπατευόντων ἐν τῇ Ῥώμῃ Λευκίου Μάρκου¹⁵ Φιλίππου καὶ Σέξτου¹⁶ Ἰουλίου Ὀλυμπιάδ' ἡχθη¹⁷ πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. Ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ποικίλα καὶ πολύτροπα πάθη καὶ πόλεων ἀλώσεις ἐκατέρῳ μέρει τῶν διαπολεμησάντων συνέβη, ταλαντευομένης ὡσπερ ἐπιτήδεος παρὰ μέρος τῆς νίκης καὶ μηδετέροις ἐν βεβαίῳ διαμνουσῆς· ὁμοῦς ἀπέιρου πλήθους ἐκατέρωθεν πεσόντος, ὅψῃ καὶ μόλις Ῥωμαίους ἐξενίκησε βεβαιωθῆναι τὸ κράτος. Ἐπολέμου δὲ Ῥωμαίους Σαυνίται, Ἀσκολανοί¹⁸, Λευκανοί, Πικεντηνοί¹⁹, Νωλανοί καὶ ἕτεραι πόλεις καὶ ἔθνη· ἐν οἷς ἐπισημοτάτη καὶ μεγίστη καὶ κοινὴ πόλις ἄρτι συντετελεσμένη τοῖς Ἰταλιώταις τὸ Κορφίνιον ἦν, ἐν ἧ' τὰ τε ἄλλα, ὅσα μεγάλην πόλιν καὶ ἀρχὴν κρατῦνουνσι, συνεστήσαντο καὶ ἀγοράν εὐμεγέθη καὶ [659 H.] βουλευτήριον, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς πόλεμον ἀφθόνως ἅπαντα, καὶ χρημάτων πλήθος, καὶ τροφῆς δαψιλῆ χορηγίαν.

Συνεστήσαντο δὲ καὶ σύγκλητον κοινήν²⁰ πεντακοσίων ἀνδρῶν, ἐξ ὧν οἱ τε τῆς πατρίδος ἄρχαιν ἄξιοι προαχθῆσθαι ἔμελλον καὶ οἱ προβουλευέσθαι²¹ δυνάμενοι περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας. Καὶ τούτοις ἐπιτρέψαν²² τὰ κατὰ τὸν πόλεμον διοικεῖν, αὐτοκράτορας ποιήσαντες τοῦς συνέδρους. Οὗτοι δ' ἐνομοθέτησαν δύο μὲν ὑπάτους κατ' ἐνιαυτὸν ἀιρεῖσθαι, δώδεκα δὲ στρατηγούς. Καὶ κατεστάθησαν ὑπατοὶ μὲν Κόιντος Πομπηϊδίου Σίλων, Μάρκος μὲν τὸ γένος, πρωτεύων δὲ τῶν ὁμοθετῶν, καὶ δευτέρος ἐκ τοῦ Σαυνιτῶν γένους Γάϊος Ἀπώνιος Μότυλος, καὶ αὐτὸς δόξῃ καὶ πράξει τοῦ ἔθνους προέχων. Τὴν δ' ἄλλην Ἰταλίαν εἰς

Ex libro xxxvii et viii et aliis sequentibus.

At Diodorus bellum quod dicitur Marsicum, sua ætate cæteris antecedentibus majus esse : et ideo ab auctoribus rebellionis Marsicum [denominatum] esse. Siquidem Itali omnes Romanis bellum hoc intulerunt. Belli causa prima fuit, quia Romani compositis sobriisque et continentibus moribus, per quos tantopere creverant, ad perniciosum deliciarum et intemperantiæ studium desciverunt. Nam ob hanc corruptelam orta plebis adversus senatum seditione, cum deinde senatus Italorum opem implorasset, et eis optatam illud Romanæ civitatis jus pollicitus fuisset, idque se lege sanciturum promississet, cum promissorum nihil Italici præstaretur, exarsit ex illis bellum adversus Romanos, Romæ consulatum gerentibus Lucio Marcio Philippo, et Sexto Julio, Olympiade supra centesimam septuagesima secunda. In hoc bello diversi variique casus et urbium expugnationes utriusque bellantium parti contigerunt, nutante quasi data opera in utramque partem victoria, et neutris stabili permanente. Tamen postquam utrinque cecidit immensa hominum multitudo, sero et ægre Romani victoriam adepti, firmas vires obtinuerunt. Oppugnabant autem Romanos Samnites, Asculani, Lucani, Picentini, Nolani, et aliæ urbes atque gentes, in quibus erat illustrissima et maxima et communis urbs nuper ab Italis perfecta Corfinium, in qua cum cætera quæ magnam urbem et imperium confirmant, constituerunt, tum forum permagnum, et curiam, et cætera omnia ad bellum necessaria copiose, et pecuniæ multitudinem, et cibarium largum commeatum.

Constituerunt et senatum novum quingentorum virorum, ex quibus qui patriæ imperio digni essent, producerentur, et qui de communi salute consultare possent, iisque belli curam mandarunt, summa potestate consessoribus permessa. Hi leges tulerunt ut duo consules quotannis crearentur, et duodecim duces. Consules creati sunt Quintus Pompeius Silo, natione Marsus, et suæ gentis primarius. Alter ex Samnitum genere Caius Aponius Motulus, ipse quoque gloria rebusque gestis suæ gentis clarissimus. Et tota Italia in partes duas divisa, eas consulares præfecturas atque partes constituerunt. Et

VARIÆ LECTIONES.

* ἱμπεράτορα ζ. * βασιλέα om. pr. A : in quo post eam vocem vacui sunt versus 3 1/2. ¹⁰ αὐτῆς At. ¹¹ πάντων B : ἀπάντων ζ. ¹² φασὶ ζ. ¹³ ἧς μὲν ἐπὶ ζ. ¹⁴ διαφορᾶς ζ. ¹⁵ Μάρκου] Μαρτίου Scalliger. ¹⁶ Σέξτου ζ. ¹⁷ ἡχθη] ἡχθη ἢ β' Scalliger. ¹⁸ Ἀσκολανοί A. ¹⁹ Πικεντηνοί B : Πικεντινοί ζ. ²⁰ λιβι καινήν. ²¹ παραβουλευέσθαι B. ²² ἐπέτρεψαν] ἐπιτρέψαντες A.

NOTÆ.

(71) Vide P. Valterium, initio lib. ult. *De militia Romanorum*.

Pompædio quidem regionem assignarunt ab eo loco qui Cercola appellatur, usque ad Adriaticum mare, eos tractus qui ad occasum et septentriones vergunt, et duces ei sex attribuerunt. Reliquum Italiæ, videlicet eam partem, quæ spectat ad orientem et meridiem, assignarunt Caio Motulo, adjunctis ei itidem sex ducibus. Itaque postquam suum imperium et omnia scite, ei, ut summam dicam, ad imitationem Romani et antiqui ordinis composuerunt, deinceps vehementius futuro bello incumbebant, cum quidem Italiam communem urbem **392^a** nuncupassent, et ita bellum gessere cum Romanis, ut maxima ex parte fuerint superiores, donec Cneius Pompeius consul et belli dux electus, et Sulla dux sub altero consule Catone, nobilissimis præliis Italos non semel, sed sæpius vincendo, illorum res eo redegerunt, ut profligatæ fuerint. Igitur non amplius bellarunt, sed Caio Coscinio in Iapygiam duce misso, sæpe victi sunt, atque ita superati, et ex multis pauci relicti, communi sententia novam deserunt urbem Corfinium, quoniam Marsi et omnes finitimæ gentes desciverant ad Romanos. Consederunt autem in Æsernia Samnitum, creatis sibi quinque ducibus, quorum uni maxime Quinto Pompædio Siloni omnium imperium crediderunt, propter ejus imperandi virtutem atque gloriam. Is de communi ducum sententia magnum exercitum comparavit, adeo ut in universum, cum iis qui jam erant, fuerit circiter triginta millia. Præter hos congregavit etiam servos, a se libertate donatos, et ut tempus ferebat armatos non multo pauciores decem millibus, et equites mille. Ac prælio cum Romanis congressus, quorum dux erat Mamercus, Romanos paucos interfecit, et suorum supra sex millia amittit. Per idem tempus Metellus in Apulia Venusiam, urbem satis magnam, et milites multos habentem, expugnavit, et plusquam tria millia captivorum cepit. Jamque superantibus in dies magis magisque Romanis, mittunt Itali ad Mithridatem regem Ponti, pollentem tunc bellica manu atque apparatu, petentes ut in Italiam adversus Romanos adduceret copias, ita enim facile conjunctis copiis posse Romanorum vires deturbari. Mithridates responsum dat, ducturum se copias in Italiam, postquam Asiam subegerit, id enim agebat. Hanc ob rem prorsus rejecti rebellatores despondebant animos. Erant enim reliqui Samnitum pauci, et Sabelli Nolæ degentes, et præter hos Lamponius et Cleptius, habentes Lucanorum reliquias. Itaque Marsico bello jam fere exolescente, **392^b** superioris temporis seditiones civiles Romæ novos motus faciebant, multis illustribus viris belli imperium adversus Mithridatem ambientibus, propter præmiorum multitudinem. Nam et Caius Julius, et Caius Marius, is qui sexies consulatum gesserat, in-

δύο μέρη διελόντες ὑπατικὰς ἐπαρχίας ταύτας καὶ μερίδας ἀπέδειξαν, καὶ τῶ μὲν Πομπαιδίῳ προσώρισαν χώραν ἀπὸ τῶν Κερκωλῶν καλουμένων μέχρι τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, τὰ πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν ἀρκτον νεύοντα μέρη, καὶ στρατηγοὺς ἔταξαν αὐτῷ ἑξ ἑτὸ δὲ λοιπὸν τῆς Ἰταλίας, τὴν πρὸς ἑὼ καὶ μεσημβρίαν νεύουσαν, προσώρισαν Γαίῳ Μοτούλῳ, στρατηγὸς ὁμοίως συζεύξαντες ἑξ. Οὕτω πάντα δεξιῶς καὶ κατὰ μίμησιν, τὸ σύνολον φάναι, τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ ἐκ παλαιοῦ τάξεως τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν διαθέμενος, κατὰ τὸ σφοδρότερον λοιπὸν εἶχοντο καὶ τοῦ ἐφεξῆς πολέμου, τὴν κοινὴν πόλιν Ἰταλίαν ἱκονομάσαντες.²⁵ Καὶ διεπολέμησαν Ῥωμαῖοι τὰ πλείστα κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον. ἕως Γναίου Πομπηίου ὑπατος αἰρεθείς καὶ στρατηγὸς τοῦ πολέμου, καὶ Σύλλας²⁶ στρατηγὸς ὑπὸ τῷ ἑτέρῳ ὑπᾶτω Κάτωνι, ἐπιφανεστάταις²⁷ μάχαις τοὺς Ἰταλιώτας οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις νικήσαντες. [1188 R.] τὰ πράγματα αὐτῶν εἰς τὸ συντριβέσθαι περτέστησαν. Ἐπολέμησαν δ' οὖν καὶ²⁸ ἑτι· ἀλλὰ Γαίου Κοσκονίου²⁹ σταλέντος εἰς Ἰαπυγίαν στρατηγοῦ πολλάκις ἠττήθησαν. Ἐἶτα ἑλαττωθέντες καὶ³⁰ ἐκ πολλῶν ὀλίγοι καταλειφθέντες, κοινῇ γνώμῃ τὴν κοινὴν³¹ ἐκλείπουσι πόλιν, τὸ Κορφίνιον, διὰ τὸ τοὺς Μάρσουσ καὶ πάντα τὰ γειτνώνια τῶν ἐθνῶν προσεχωρηκέναι τοῖς Ῥωμαίοις. Εἰς δὲ τὴν ἐν Σαυνιταῖς Αἰσερνίαν καθιδρύθησαν³², πάντες στρατηγὸς αὐτοῖς ἐπιστήσαντες, ὧν ἐνὶ μάλιστα Κοίντω Πομπαιδίῳ Σίλωνι τὴν πάντων ἡγεμονίαν ἐπίστευσαν διὰ τὴν περὶ αὐτῶν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἀρετὴν τε καὶ δόξαν. Οὗτος δὲ μετὰ τῆς κοινῆς τῶν στρατηγῶν γνώμης κατεσκεύασε μεγάλην δύναμιν, ὡς τοὺς σύμπιντας μετὰ τῶν προὔπαρχόντων περὶ τρισημῖους γενέσθαι. Χωρὶς δὲ τούτων τοὺς δούλους ἐλευθερώσας καὶ (ὡς ὁ καιρὸς εἰδίδου) καθοπλίσας συνήγεν οὐ πολὺ λαίποντας τῶν δισημῶν³³, ἵππεις δὲ χιλίους. Συμβάλων δὲ Ῥωμαίοις Μαμέρκου στρατηγούντος αὐτῶν, Ῥωμαίους μὲν ἀναίρει ὀλίγους, τῶν δ' οἰκείων ὑπὲρ ἑξακισχιλίους ἀποβάλλει. Καὶ Μέτελλος κατὰ τὴν Ἀπουλίαν [640 H.] τὴν Οὐνεουσίαν πόλιν ἀξιολόγον οὔσαν³⁴ καὶ στρατιώτας πολλοὺς ἔχουσαν³⁵ ἐξεπολόρησε κατὰ καιρὸν τὸν αὐτῶν, καὶ πλείους τῶν τρισημῶν αἰχμαλώτους εἶλεν³⁶. Ἐπικρατούντων δ' ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον τῶν Ῥωμαίων πέμπουσιν οἱ Ἰταλοὶ πρὸς Μιθριδάτην τὸν βασιλεῖα Πόντου, ἀκμάζοντα τότε πολεμικῇ χεῖρι καὶ παρασκευῇ, ἀξιοῦντες ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν κατὰ Ῥωμαίων ἔγειν τὰς δυνάμεις· οὕτω γὰρ ῥάδιως³⁷ ἂν συναφθέντων τὸ Ῥωμαϊκὸν καταβληθῆσθεαι κράτος. Ὁ δὲ Μιθριδάτης ἀπόκρισιν δίδωσιν ἄξιν³⁸ τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴν αὐτῷ κατασῆθη τὴν Ἀσίαν· τοῦτο γὰρ καὶ ἔπραττε. Διὸ παντελῶς οἱ ἀποστάται τεταπεινωμένοι ἀπεγίνωσκον· λοιποὶ γὰρ ὑπῆρχον Σαυνιτῶν ὀλίγοι καὶ Σάβελλοι διατρίβοντες ἐν τῇ Νόλῳ καὶ πρὸς γε τοῦτοις οἱ περὶ Λαμπώντιον καὶ Κλεπίτιον, ἔχοντες λείψανα τῶν Λευκαίων. Διὸ καὶ³⁹ τοῦ Μαρσικοῦ πο-

VARIAE LECTIONES.

²⁵ ὀνομάσαντες ζ. ²⁶ Σύλλας Α. ²⁷ ἐπιφ. ταῖς μάχαις ζ. ²⁸ καὶ| οὐκ Α. ²⁹ κοσκινίου ζ. ³⁰ ἑλαττ. εἰ καὶ ζ. ³¹ κοινὴν ζ. ³² καθιδρύθησαν Β: καθιδρύσαν ζ. ³³ ὑπαρχόντων ζ. ³⁴ οὔσαν οστ. Α. ³⁵ ἔχουσαν Α: ἀνέχουσαν ζ. ³⁶ εἶλον ζ. ³⁷ ῥάδιον ζ. ³⁸ ἄξιν Α: ἔξιν ζ. ³⁹ καὶ add. Α

λέμου σχεδόν ἤδη διαλυομένου πάλιν αἱ προγεγεννη-
 μέναι στάσεις ἐμφύλιοι κατὰ τὴν Ῥώμην κινήσεις
 ἐλάμβανον, ἀντιποιοιμένων πολλῶν ἐνδόξων τὸ τυχεῖν
 τῆς κατὰ Μιθριδάτου στρατηγίας διὰ τὸ μέγεθος τῶν
 ἐπάθλων· Γάτις τε γὰρ Ἰούλιος καὶ Γάιος [Μάριος ὁ
 ἐξάκις ὑπατεύσας ἀντεφιλοκείνου, καὶ τὸ πλῆθος ἦν
 ἑκατέρους συμμαριζόμενον ταῖς γνώμασι. Συνέβησαν
 δὲ καὶ ἕτεραι ταραχαί. Ὁ μέντοι Σύλλας ὑπατος ὢν,
 χωρισθεὶς τῆς Ῥώμης, πρὸς τὰς περὶ Νύλαν ἡθροί-
 σμένας παρεγένετο δυνάμεις, καὶ πολλοὺς τῶν πλη-
 σιοχώρων³⁰ καταπληξάμενος ἠνάγκασε παραδοῦναι
 σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις. Τοῦ δὲ Σύλλα στρατεύ-
 σαντος μὲν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν κατὰ Μιθριδάτου, τῆς δὲ
 Ῥώμης μεγάλας ταραχαῖς καὶ φόνοις ἐμφυλίοις πε-
 ρισπωμένης, Μάρκος Ἀπόνιος καὶ Τιβέριος Κλεπί-
 τιος³¹, εἰ δὲ Πομπήιος³², οἱ τῶν ὑπολοίπων Ἰταλιω-
 τῶν στρατηγοὶ, διατρίβοντες ἐν τῇ Βρεττία, Ἰσίας³³
 μὲν πάλιν ὄχυράν ἐπὶ πολλῶν χρόνων πολιορχήσαντες,
 οὐκ³⁴ ἴσχυσαν ἐλεῖν, μέρος δ' ἐπὶ τῆς πολιορχίας τοῦ
 στρατεύματος καταλιπόντες³⁵ τῇ λοιπῇ τὸ Ῥήγιον
 ἰσχυρῶς ἐπολιόρχουν, ἐπιζήοντες, εἰ ταύτης κρατή-
 σαιεν, βράδῃς εἰς τὴν Σικελίαν διαβιβάσειν τὰς δυνά-
 μεις καὶ κρατήσαιεν τῆς εὐδαίμονεστάτης τῶν ὑπὸ τὸν
 ἥλιον νήσων. Ἄλλ' ὁ ταύτης στρατηγὸς Γάιος Ὀρβα-
 νός, πολλῇ δυνάμει καὶ παρασκευῇ καὶ προθυμίᾳ
 χρησάμενος, [1189 R.] καὶ καταπληξάμενος τοὺς
 τοὺς Ῥηγίους³⁶. Ἔπειτα τῆς περὶ Σύλλαν καὶ Μάριον
 μὲν Σύλλα, οἱ δὲ Μάριον συνεμάχησαν. Καὶ τὸ μὲν
 ἐκικρατήσαντι Σύλλα προσχώρησα. Καὶ οὕτω τέλειον τῇ
 ἐμφυλίᾳ συναπέσθη στάσει μέγιστος γαγονῶς καὶ
 ὁ Μαρσικὸς ἐκικληθεὶς πόλεμος.

Ὅτι μεγάλη στάσις ἐμφύλιος ἤδη διαλυομένου τοῦ
 Μαρσικοῦ γέγονε πολέμου, ἧς ἠγοῦντο Σύλλας καὶ
 Γάιος Μάριος, νῆος ὢν, ὁ Μάριου τοῦ πολλὰκις ὑπα-
 τεύκτος (ἐπτάκις γὰρ ὑπάτευσεν) παῖς. Ἐν δὲ τῇ
 στάσει [641 H.] πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ἀνηρῆ-
 θησαν. Ἐκράτησε δ' ὁ Σύλλας, καὶ δικτάτωρ γαγονῶς,
 Ἐπαφρόδιτόν τε ὀνομάσας ἑαυτὸν, οὐκ ἐψεύσθη τῆς
 ἀλαζονείας· κρατῶν γὰρ τοῖς πολέμοις ἰδίῳ ἀπέθλω
 θανάτῳ. Ὁ δὲ Μάριος μάχη τῇ πρὸς Σύλλαν γενναίως
 ἀγωνισάμενος, ὁμῶς ἠττηθεὶς κατέφυγεν εἰς Πραί-
 νεστον ἄμα μυρίοις πεντακισχιλίοις. Συγκλεισθεὶς δ'
 ἐν αὐτῇ καὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον πολιορχηθεὶς ἠναγκά-
 σθη, πάντων αὐτὸν ἐγκαταλιπόντων³⁷· καὶ μηδεμίαν
 σωτηρίας ὁδὸν καθορῶν, τὴν ἐνὸς οἰκέτου τῶν πιστῶν
 χεῖρα εἰς λύσιν τῶν δεινῶν παρακαλέσαι. Καὶ ὁ γε
 πεισθεὶς, καὶ μὴ πληγῇ τοῦ βίου τὸν δεσπότην ἀπαλ-
 λέξας, ἑαυτὸν ἐκικατέσφαξε. Καὶ παύεται μὲν αὐτῇ
 ἡ στάσις, λείψανον μόνον τοῦ πολέμου ὑπολειφθέντα
 τῆς Μαρίου μοίρας ἐπὶ χρόνον Σύλλα διεμαχέσαντο,
 ἕως καὶ αὐτὰ συνδιέφθορε τοῖς ἄλλοις. Μετὰ μόντοι
 τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν Πομπηίῳ τῷ ἐκικληθέντι
 Μάγνῳ διὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ κατώρθωσε Σύλλα τε
 πράττων καὶ καθ' ἑαυτὸν Ῥωμαίοις, τοῦτω δὲ καὶ
 Ἰουλῷ Καίσαρι ἕρις ἐκκαίσα εἰς ἐμφυλοὺς σφαγὰς
 τοὺς Ῥωμαίους πάλιν ἠνάγκασε συστραφῆναι. Πομ-

ter se cōpitendebant et plebis pars altera alteri
 suffragabatur. Exstiterunt et aliæ turbæ. Jam Sylla
 consul Roma profectus, ad congregatas apud Nolam
 copias venit, et multos finitimorum perterritos
 coegit, et seipsos et urbes dedere. Cum autem Sylla
 in Asiam adversus Mithriditatem profectus fuisset,
 et Roma magnis tumultibus et civilibus cædibus
 destinaretur, Marcus Aponius et Tiberius Cleptius,
 præterea Pompeius, reliquorum Italorum duces in
 Bretia [Brutia] degentes, Asiæ urbem validam cum
 diu obsedissent, non potuerunt cæpere, sed relicta
 in obsidione parte exercitus, reliqua parte Rhegium
 acriter obsidentes, sperantes, si hac potiti fuerint,
 facile in Siciliam transportaturos copias, et insula
 posituros omnium quæ sub sole essent beatissima.
 Verum ejus dux Caius Urbanus magno exercitu et
 apparatu et alacritate usus, percutit Italos appa-
 ratus magnitudine, atque Rhegienses ex periculo
 eripuit. Deinde cum exarsisset apud Romanos Syllæ
 et Marii civilis seditio, alii Syllæ, alii Marii partes
 secuti sunt, et eorum pars major bellis cecidit, re-
 liqua ad victorem Syllam descivit : atque ita tan-
 dem una cum seditione civili extinctum est bel-
 lum illud Marsicum appellatum, cum fuisset maxi-
 mum.

Ἰταλιώτας τῷ μεγέθει τῆς παρασκευῆς, ἐξήρπασε
 ἐμφυλίου στάσεως ἀναρρίπτισθῆσις Ῥωμαίοις οἱ
 πλέον αὐτῶν ἔπασσε τοῖς πολέμοις, τὸ δ' ὑπόλοιπον
 τῇ ἐμφυλίᾳ συναπέσθη στάσει μέγιστος γαγονῶς καὶ

Exstitit autem, exolescente jam bello Marsico
 ingens seditio civilis, cujus duces erant Sylla et
 Caius Marius, juvenis adhuc Caii Marii filius, ejus
 qui toties (septies enim) consulatum gessit. In ea
 seditione interfecta sunt hominum multa millia,
 ac superior factus Sylla, et dictator creatus Feli-
 cem seipsum nominavit, quæ eum arrogantia non
 fefellit. Armis enim superior propria morte occu-
 buit. Marius vero prælio cum Sylla congressus,
 quamvis genereose præliatus, 393a tamen victus
 Præneste confugit, una cum mille quingentis mi-
 litibus, et in ea urbe conclusus, nec parum diu
 obsessus, coactus est (ab omnibus derelictus, nec
 ullam salutis viam videns) unius fidelis famuli ma-
 num finiendis miseris invocare. Et ille obscutus,
 D uno ictu herum vita privavit, et seipsum insuper
 jugulavit. Et sedata est quidem seditio, verum
 reliquæ belli reliquæ factionis Marianæ Syllæ ali-
 quandiu repugnarunt, donec ipsæ quoque cum aliis
 profligatæ sunt. Verumtamen post horum finem,
 inter Pompeium (cui propter rerum gestarum ma-
 gnitudinem, quas Romanis partim Syllam juvando
 partium ipse suo Marte gessit, Magno cognomen
 fuit), inter hunc, inquam, et Julium Cæsarem ac-
 censa discordia ad civiles cædes Romanos iterum

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ πλησιοχώρων] πλησίον χώρων A. ³¹ Κλέπιτιος B. ³² Πομπηῖος] Πόντιος Wesselingius. ³³ Ἰσίας A, Ἀσίας C. Ἰσίας Wesselingius. ³⁴ οὐκ— ³⁵ καταλιπόντες om. C. ³⁶ Ῥηγίους C. ³⁷ ἐγκαταλειπόντων A.

sese convertere coegit. Pompeio deinde egregie A
omni ex parte superato, et ad Alexandriam inter-
fecto, imminuta est consulum potestas, et sub
unius Julii Cæsaris dominatum redacta, tandem-
que seditio sedata. Illo deinde interfecto, adversus
Brutum et Cassium ejus interfectores civile bellum
motum est, auctoribus Lepido et Antonio et Octa-
viano Augusto, consulatum gerentibus. Quod bel-
lum cum finem armis non tarde accepisset, et
Cassius atque Brutus victi occisique fuissent, non
multo post erupit in apertum occulta Antonii et
Augusti de primatu contentio, ac post fusum utrin-
que multum cognati sanguinis, stabilitæ sunt vires
Augusti, et ei summa potestas per omnem vitam
permansit, postquam consulare imperium, ordi-
nem, potentiamque suam in posterum amisit.

Illustrium ait dignitatem tertium a patriciis [ordi-
nem sustinere.

Ante Augusti monarchiam, hæc magistratum
nomina habebant Romani: Patricios, qui *consi-
lium* et *senatus* vocabantur; tribunos plebis, qui
populo præstant; censores, consules, quorum po-
testas omnes excedebat; dictatorem, qui et potesta-
tem, 393b sed majorem, quæque rationem reddere
non cogebatur, habebat (73); duces, tribunos, im-
peratores militares, proconsules, aliaque similia.
Proconsulis [forte consulis] quidem insignia hæc
sunt, secures duodecim, toga prætexta. Dictatoris
quidem secures, et cætera.

CCXLV.

E Plutarchi Parallelis excerpta.

Legimus e Plutarchi *Parallelis* diversos libros,
quorum compendiosa descriptio hæc selecta ma-
gnam utilitatem discentibus continet.

E Dionis Vita.

Timæus Philisti in tyrannos studium atque fidem,
occasionem sane reprehendendi non injustam arri-
piens, ad satiæ usque conviciis hominem
proscindit. Sane qui tum ab eo vivente injuria
affecti fuissent, ignosci iis poterat, quod iræ impo-
tentis essent. Eos autem qui posteriores tempore
historias scripserunt, nihil ejus factis læsos, ora-
tione autem etiam adjutos, commune hominum ju-
dicii debortari debuit, ne contumeliose aut scur-
riliter calamitates eis exprobarentur, quibus quo-
nimus injuria fortunæ etiam optimum quisque fer-
riatur, nihil obstat. Neque vero sanus Ephorus, qui
Philistum prædicans, quamvis fuerat callidissimus,

πῆλῶ δὲ λαμπρῶς τοῖς ὄλοις ἡττηθέντος καὶ κατὰ τὴν
Ἀλεξάνδρειαν ἀνααιρεθέντος, συστάλλεται μὲν ἡ τῶν
ὑπάτων ἀρχὴ εἰς μοναρχίαν Καίσαρι τῷ Ἰουλίῳ,
παύει 57 δὲ τέλειον καὶ ἡ στάσις. Ἐκείνου δὲ ἀνηρημέ-
νου, κατὰ Βρούτου καὶ Κασσίου τῶν ἀνελότων πόλε-
μος ἐμφύλιος κινεῖται, χειριζομένων 58 Λεπίδου τε
καὶ Ἀντωνίου 59 καὶ Ὀκταβιανοῦ τοῦ Αὐγούστου τὴν
ὑπατον ἀρχὴν ἔχόντων. Οὐ βραδέως δὲ τοῦ πολέμου
κρίσιν τοῖς ὄλοις λαθόντος, καὶ νικηθέντων καὶ ἀν-
αιρεθέντων τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βρούτου, μετ' οὐ
πολὺ βῆγγυται εἰς τὸ φανερόν ἡ ἐνδομυχοῦσα Αὐ-
γούστου καὶ Ἀντωνίου ὑπὲρ τῆς φιλοπρωτίας ἀμίλλα.
Καὶ πολλῶν συγγενῶν αἱμάτων ἑκατέρωθεν βύετων
τὸ κράτος Αὐγούστῳ βεβαιούται, καὶ τῶν ὄλων ἡ
ἐξουσία αὐτῷ παραμένει διὰ βίου, τῆς τῶν ὑπάτων
λοῖπὸν ἀρχῆς τὴν ἰδίαν τάξιν καὶ δυναστείαν ἀποθε-
βληκυίας.

Ἵτι τὸ τῶν ἰλλουστρίων 60 ἀξίωμα τρίτην ἀπὸ
τῶν πατρικίων τάξιν ἐπέχειν 61 οὕτως φησιν.

Ἵτι πρὸ τῆς τοῦ 62 Αὐγούστου μοναρχίας ταῦτα
ἐγίνωσκον Ῥωμαῖοι ἀρχικοῦ κράτους ὀνόματα, πα-
τρικίους, οἱ καὶ βουλή καὶ σύγκλητος ἐκαλοῦντο,
δημάρχους τοὺς προεστῶτας τοῦ δήμου, ἀγορανό-
μους, ὑπάτους τοὺς ἔχοντας ὑπεύθυνον 63 τὸ κατὰ
πάντων κράτος, δικτάτορα ἔχοντα καὶ αὐτὸν, ἀλλ'
ἀνυπεύθυνον καὶ μείζον τὸ κατὰ πάντων κράτος,
στρατηγούς, ὑπάρχους, αὐτοκράτορας στρατηγούς,
ἀνθυπάτους, καὶ ἕτερα τοιαῦτα. [1192 R.] Σύμβολα
μὲν οὖν τῆς τοῦ ἀνθυπάτου ἀρχῆς πελέκεις δώδεκα
καὶ τῆθεννα περιπόρφυρος, τοῦ δὲ δικτάτορος πε-
λέκεις μὲν 64....

ΣΜΕ'.

Τῶν Πλουτάρχου Παρᾶλληλων διάφοροι λόγοι.

[642 H.] Ἀνεγνώσθησαν ἐκ τῶν Πλουτάρχου
Παρᾶλληλων διάφοροι λόγοι, ὧν ἡ ἐκδοσις κατὰ
σύνοψιν ἐκλέγεται διάφορον χρηστομαθίαν 65.

Ἐκ τοῦ Δίωρος 66.

Ἀλλὰ 67 Τίμαιος οὐκ ἀδικὸν λαθὼν πρῶτα σιν τὴν
ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν καὶ πίστιν,
ἐμπίπλαται τῶν 68 κατ' αὐτοῦ βλασφημιῶν. Ὁ τοὺς
μὲν ἀδικηθέντας σύγγνωστόν ἐστιν ἴσως ἀχερὶ τῆς
εἰς ἀναίσθητον 69 ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι· τοὺς
δ' ὕστερον συγγράφοντας τὰ πεπραγμένα, καὶ τῷ
μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας αὐτοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμέ-
νους, ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μεθ' ὕβρεως μηδὲ μετὰ
βωμολοχίας ἐνειδέξιν τὰς συμφοράς, ὧν οὐδὲν ἐπ-
έχει καὶ τὸν ἄριστον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μετασχεῖν. Οὐ
μήν οὐδ' Ἐφορος ὀργαίνει τὸν Φιλίστον ἐγκωμιάζων·
δὲ καίπερ ὧν δεινότατος ἀδίκους πράγμασι καὶ πο-
νηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβάλλειν καὶ

VARIE LECTIONES.

57 παύει παύεται apographum Stephani. 58 χειριζομένων B, χειριζομένου A, χειμαζομένου C. 59 Ἀντωνίου A.
60 ὅτι τὸ τῶν ἰλλουστρίων] Illustrissimi dignitas vel illustrissimatus est posteriorum temporum, itaque
ridiculum putare hoc a Diodoro unquam proditum fuisse; itaque sine dubio hæc et que sequuntur sunt
sequioris et posterioris scriptoris. SCALIGER. 61 ἐπέχει A. 62 τοῦ om. B. 63 ἀνυπεύθυνον A, οὐκ ἀνυπεύ-
θυνον B. 64 post μὲν versus vacui in B 11 1/2, in C 6 1/2. 65 διαφόρῳ χρηστομαθία A. 66 Δίωρος re. A
(pr. enim titulum om.); βίου Δίωρος C. 67 ἀλλά] cap. 36. 68 ἐμπίπλαται τῶν A: ἐμπίπλαται C. ὁ A: ὡ
C. 69 ἀναίσθητος C.

NOTÆ.

(73) Hæc quoniam posterioris sunt ætatis, *Illustris* dicti Diodori esse non videntur.

λόγους ἔχοντας κόσμον⁶⁰ ἐξυραίν, αὐτὸς αὐτὸν οὐκ ἀδύνατος πάντα μηχανώμενος ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννότετος ἀνθρώπων γένοιτο καὶ μάλιστα πάντων αἱ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφήν καὶ δύναμιν καὶ πλοῦτον⁶¹ καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. Ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς πράξεις ἱπαιῶν μήτε τὰς τύχας οὐκ ἐπιβίων ἐμμελέστατος.

Ἐκ τοῦ Βρούτου.

Ἐν μὲν⁶² οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς τοιοῦτος ὁ Βρούτος· ἦδη δὲ τῶν μὲν ὡς· Καίσαρα τῶν δὲ ὡς Ἀντώνιον δισταμένων, ὧν δὲ τῶν στρατοπέδων ὡσπερ ὑπὸ κήρυκι προστιθεμένων τῷ πλείον ἰδόντι, παντάπασιν ἀπογνοῦς τῶν πραγμάτων ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν, καὶ περὶ διὰ Λευκανίας εἰς Βυβαλίαν ἐπὶ θάλασσαν ἦκεν⁶³. Ὅθεν ἡ Πορκία⁶⁴ μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποτρέπεσθαι, λανθάνει μὲν ἱπαιρῶτο περιπαθῶς ἔχουσα, γραφὴ δὲ τις ἐστὴν προῦδωκε, τὰλλα γενναίαν οὖσαν. Ἦν γὰρ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν διάθεσις Ἐκτωρ⁶⁵ ὑπὸ Ἀνδρομάχης προπεμπόμενος, κομιζομένης⁶⁶ παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον, ἐκεῖνη δὲ προσδλεπούσης. Ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἢ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα, καὶ πολλὰκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἐκλαίειν.

Ἐκ τοῦ Αἰμιλλίου⁶⁷.

Ἐν ᾧ⁶⁸ ποθῶν τε παντοδαπῶν καὶ νοσημάτων ἐνότων ἐπρώτευσεν⁶⁹ ἢ φιλαργυρία. (Περὶ δὲ⁷⁰ τοῦ Ηρακλέους τῶν Μακεδόνων βασιλέως⁷¹ ὁ Πλούταρχος λέγει.)

Ἐκ τοῦ Δημοσθένους.

Ὅτι⁷² τῶν πρέσβων ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς Φίλιππον παραγενομένων ἤκουσε μὲν⁷³ ἀπάντων ὁ Φίλιππος, ἀντίπερ δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας πρὸς τὸν Δημοσθένους λόγον. Οὐ μὴν ταῖς ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις ὅμοιον αὐτὸν τῷ Δημοσθένει παρῆγεν, ἀλλὰ καὶ προσήγετο τοὺς περὶ [643 Π.] Αἰσχίνην καὶ Φιλοκράτην μάλλον. [1193 R.] Ὅθεν ἐπαινοῦντων ἐκεῖνων τὸν Φίλιππον ὡς λέγειν δυνατώτατον καὶ κάλλιστον ὀφθῆναι καὶ νῆ Δία συμπεῖν ἰκανώτατον, ἠναγκάζετο βασιλείων ἐπισκώπτειν ὡς τὸ μὲν σοφιστοῦ, τὸ δὲ γυναικὸς, τὸ δὲ σπογγίως εἶη, βασιλέως⁷⁴ ἢ οὐδὲν ἰγνώμιον.

Ὅτι⁷⁵ τῆς θυγατρὸς τοῦ⁷⁶ Δημοσθένους ἀποθανούσης, γνοὺς αὐτὸς κρύφα τὴν τοῦ Φιλίππου τελευτήν, προσῆλθε⁷⁷ φαιδρὸς εἰς τὴν βουλήν, ἐπιθαρήρῶν τὸν τοῦ Ἀθηναίου πρὸς τὰ μέλλοντα, καὶ δυναρ ἐωρακέναι ἔλεγεν ἀφ' οὗ τι μέγα προσδοκῆν Ἀθηναίους⁷⁸ ἀγαθόν. Καὶ μετ' οὐ πολὺ παρήσαν⁷⁹ οἱ τὸν Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες, καὶ παρήλθεν⁸⁰ ὁ Δημοσθένης ἐστεφανωμένος, ἔχων καὶ λαμπρὸν

VARIAE LECTIONES.

⁶⁰ κόσμου ζ. ⁶¹ πλοῦτους ζ. ⁶² ἐν μὲν] c. 23. ⁶³ ἦκεν ζ. ⁶⁴ ἦκεν Α : ἐπανῆκεν ζ. ⁶⁵ Πορκία Α : πολιορκία ζ. ⁶⁶ Ἐκτωρ] ἐκ τῶν Β. ⁶⁷ κομιζομένη Β. ⁶⁸ Αἰμιλλίου] Βρούτου Α : Β enim titulum om. ⁶⁹ ἐν ᾧ] c. β. ⁷⁰ ἐπρώτευσεν ζ. ⁷¹ δὲ om. Α. ⁷² βασιλέως add. Β. ⁷³ ὅτι] c. 16. ⁷⁴ μὲν add. Α. ⁷⁵ βασιλέως δὲ Α : δὲ βασιλέως ζ. ⁷⁶ ὅτι] c. 22. ⁷⁷ τοῦ om. Β. ⁷⁸ προσῆλθε pr. Α. ⁷⁹ Ἀθηναίους D. ⁸⁰ παρήσαν post ἀπαγγέλλοντες ponit Α. ⁸¹ παρήλθεν ζ.

NOTÆ.

(74) Sic emendandum. Male enim hic πολιορκίαν legitur, pro Πορκίαν. Porcia, Brutii uxor.

malos mores et iniusta facta honestis in speciem præscriptionibus tegere, atque excusare crederetur, id tamen omni conatu atque opera crimen diluere non potuit, hominem fuisse eum tyrannorum studiosissimum, et qui maxime omnium luxum, potentiam, divitias nuptiasque tyrannorum suspiceret atque admiraretur. Tutissimum est neque laudare Philisti facta, neque fortunas exprobrare.

394a *Ex Bruto.*

Hujusmodi in primis epistolis fuit Brutus. Jam vero aliis ad Cæsarem, aliis ad Antonium discedentibus, et exercitibus velut sub præcone prostantibus, atque ei qui plus dedisset se adjuugentibus, desperatis plane rebus Italia excedere statuit, pedestrique itinere per Lucaniam ad mare Eleam venit. Inde Romam Porcia (74) reversura, cum conaretur occultare dolorem quem animo ob digressum mariti summum capiebat, victa est contemplatione picturæ cujusdam, generosa alias fortis que mulier. Erat autem picturæ Græcum argumentum, Andromacha Hectorem comitans, puerum ab eo redditum accipiens, inque maritum respiciens. Hanc picturam intuenti Porciæ, affectuum suorum objecta effugies lacrymas excussit, interdiuque sæpe eo accedens ploravit.

Ex Paulo Emilio.

In quo passionum variarum morborumque internum principatum duxit avaritia. De Perseo Macedonum rege ait Plutarchus.

Ex Demosthenis Vita.

Omnibus auditis legatis Atheniensium qui ad se venerant, Philippus accuratissime Demostheni respondit. Honore autem et humanitate eum, qua cæteros, non eadem est prosecutus, Æschinem et Philocratem magis amplexus. Quamobrem iis Philippum laudantibus, quod et facundissimus esset et formosissimus, et optimus potator, invidiæ succumbens ad irridendas eas laudes se contulit, nullam regiam laudem hic esse dicens, sed primum rhetori, alterum mulieri, tertium spongiæ convenire.

Mortua filia Demosthenes, cum de obitu occulte Philippi cognovisset, ut animos Atheniensium bonæ futurorum spe injecta præoccuparet, læto vultu in senatum prodit, somnium se vidisse ferens, quod magnam aliquam populo felicitatem protenderet. Paulo post adfuere, qui Philippum vita excessisse enuntiarent. Progressus est etiam in publicum Demosthenes splendide vestitus ac coronatus, septimo

a morte filiae suae die, quod Æschines exprobandi causa refert, inhumanitatem ei erga liberos obijciens : mollis ipse et degeneris animi, si luctum et ejulatum mansueti animi et suorum amantis signa censuit, sine doloris autem sensu et molliter casus hujusmodi ferre, in vitio posuit. Equidem Atheniensibus decorum fuisse, ob mortem regis, qui tam clementem victis se eis præbuerat coronas ferre, atque etiam sacrificare, nequaquam affirmo : nam præterquam quod invidiosum hoc est, indignum etiam ingenuis hominibus erat, quem viventem honoribus affecissent, ac civitate donassent, **394** ob ejus mortem exsultare gaudio, defunctoque insultare. Quod autem domesticam calamitatem defendendam mulieribus reliquit Demosthenes, ipse ea, quæ e republica esse crederet agenda suscipiens, id laudo, profectumque a forti animo civilique jūdicio, eujus officium est semper republicæ intentum esse, eique res casusque domesticos postponere, semperque dignitatem suam tueri, multo magis quam in scenis histriones faciunt regis aut tyranni personam agentes : quos ipsos videmus non ut ipsis libitum est vel ridere vel plorare, sed ut ratio propositi ad agendum argumenti requirit. Jam si contra officium est, ictum aliquem infortunio negligere, patique ut is omnis experti consolationis niteretur se suo conficiat, sed et levandus verbis ejus dolor est, et abducendus ad rerum lætiorum cogitationem animus, quomodo ex oculis laborantes a contuitu rerum splendidarum suoque fulgore eos ferientium, deflectere aspectum in virides et molles colores jubebimus, quod tandem patriæ lugenti melius consolandi genus adhibeat aliquis, quam si domesticas calamitates cum publicis temperarit, melioribus detiora obsenret?

Victus munere, inquit, Harpali Demosthenes, percalsusque perinde ac si præsidium sibi esset impositum, ejus partibus se adjunxit. Et convocata multitudine, quæ de Harpali rebus animadversura, contradixerat enim his qui servare cuperent et eum suscipere, antequam auro manum implexset : recte et bene collo lana et fasciis accurate involuto in concionem prodiit, jussusque ad dicendum surgere, vocem sibi intercidisse innuit. Urbaniores autem homines cavillabantur, non angina, sed argentangina nocte correptum oratorem dicentes.

Postquam in exsiliū propter accepta ab Harpalo (75) munera pulsus esset Demosthenes, adulescentes qui ad se conveniebant, et consuetudine ipsius utebantur, a republica debortabatur dicens,

VARIÆ LECTIONES.

⁸² ἡμέρου A. ⁸³ εὐτύχησε B. ⁸⁴ πταίσμασιν ζ. ⁸⁵ ἀπολιπὼν A : ἀποβαλὼν ζ. ⁸⁶ τυραννικῶν καὶ βασιλικῶν B. ⁸⁷ ἡδῶ πράγματα τρέπειν [ἴδιον πρᾶγμα μετατρέπειν A, [ἴδιον pr., reliqua cogg. ⁸⁸ ὀφθαλμιούοντας ζ. ⁸⁹ ἄν] οὖν ἄν B. ⁹⁰ ἐναφανίζουσαν A : ἐμφανίζουσας ζ. ⁹¹ ὅτι] c. 25. ⁹² Ἀρπάλου] Ἀρπίος A, ὁ γὰρ Ἀρπαλός B. ⁹³ ὡς περ οὐκ. B. ⁹⁴ δεδεγμένος A : δεδεμένος ζ. ⁹⁵ προσκεχωρήκει B. ⁹⁶ ἀντέλεγε B : ἀντέλεγον ζ. ⁹⁷ ὅτι] c. 26. ⁹⁸ διὰ add. A : Δημοσθένην διὰ B. ⁹⁹ Δημοσθένην A, οὐκ. B. ¹⁰⁰ θοῶν ζ.

NOTÆ.

(75) Vide an hæc non confundat Plutarch. Aliter enim Agellius lib. II, cap. 9, de Malesiorum legatis, non de Harpalo.

ἡμέριον, ἐβδόμην ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τεθνηκυίας, ὡς Αἰσχίνης φησὶ λοιδορῶν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ μισοτεκνίαν, αὐτὸς ὢν ἀγενῆς καὶ μαλακός, εἰ τὸ ταπεινὸν καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμέρου καὶ φιλοδόργου ψυχῆς ποιεῖται στήματα, τὸ δὲ ἀλύτως καὶ πρότως ταῦτα φέρειν ἀπεδοκίμαζεν. Ἐγὼ δὲ ὡς μὲν ἐπὶ θανάτῳ βασιλέως ἡμέρας ⁸² οὕτω καὶ φιλανθρώπως, ἐν οἷς ἡτύχησε ⁸³, χρησαμένου πταίσασιν ⁸⁴ αὐτοῖς στεφανηγορεῖν καλῶς εἶχε καὶ θύειν, οὐκ ἂν εἴποιμι· πρὸς γὰρ τῶν ναμωσῆτῶ καὶ ἀγενῆς ζῶντα μὲν τιμᾶν καὶ ποιῆσθαι πολιτὴν, πεσόντος δὲ ὑπ' ἑτέρου μὴ φέρειν τὴν χαρὰν μετρίως, ἀλλ' ἐπισκιρτᾶν τῶν νεκρῶ. Ὅτι μέντοι τὰς οἰκοὺς τύχας καὶ δάκρυα καὶ ὀδυρμοὺς ἀπολιπὼν ⁸⁵ τὰς γυναῖξιν ὁ Δημοσθένης, ἃ τῇ κλεισυμφέρειν ἔμετο, ταῦτα ἐπραττεν, ἐπαίνῳ, καὶ τῆσιν πολιτικῆς καὶ ἀνδρείου ψυχῆς, ἀεὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἐπιστάμενον καὶ τὰ οἴκια πράγματα καὶ πάθη τοῖς δημοσίοις ἐπανεχόντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς ὑποκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυραννικῶν ⁸⁶ προσώπων, οὓς ὀρώμεν οὕτε κλαίοντα οὕτε γελῶντα ἐν τοῖς θεάτροις ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ ἀγὼν ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Χωρὶς δὲ τούτων ἔδει τὸν ἀτυχῆσαντα μὴ περιωρᾶν ἀπαρηγόρητον ἐν τῷ πάσχειν κείμενον, ἀλλὰ καὶ λόγους χρῆσθαι κουφίζουσι καὶ πρὸς ἡδῶ πράγματα τρέπειν ⁸⁷ τὴν διάνοιαν, ὡς περ τοὺς ὀφθαλμιούοντας ⁸⁸ ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀντιτύπων ἐπὶ τὰ μαλακὰ καὶ χλωρὰ χρώματα τὴν ὄψιν ἀπάγειν κελεύοντας. Πόθεν ἂν ⁸⁹ τις ἐπάγοιτο βελτίω παρηγορίαν, ἢ πατρίδος εὐτυχοῦσης ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἴκια σύγκρασιν πορίζόμενος, [καὶ] τοῖς βελτίοισιν ἐναφανίζουσαν ⁹⁰ τὰ χεῖρα;

Ὅτι ⁹¹ Δημοσθένης, φησὶ, πληγείς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας Ἀρπάλου ⁹², ὡς περ ⁹³ δεδεγμένος ⁹⁴ φρουρᾶν, προσκεχωρήκει ⁹⁵ αὐτῷ. Καὶ ἀθροισθεὶς ἐκκλησίας ἢ ἔμελλε τὰ περὶ Ἀρπαλὸν ἐπισκέψασθαι (ἀντέλεγε ⁹⁶ [644 H.] γὰρ τοῖς βουλομένοις σώζειν αὐτὸν καὶ δέχεσθαι πρὸ τοῦ τὴν χεῖρα τῷ χρωστῶ ὑποσχεῖν), εὐ καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταῖναις κατὰ τοῦ τραχήλου καταλιξάμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσῆλθε, καὶ κελεύοντων ἀνίστασθαι καὶ λέγειν διένευεν ὡς ἀποκεκομμένης αὐτῷ τῆς φωνῆς. Οἱ δὲ εὐφραδίᾳ χλευάζοντες οὐκ ὅτε συνάγῃς ἔφραζον, ἀλλ' ἀργυράγῃς εἰληφθαί νύκτωρ τὸν δημαγωγόν.

[1196 H.] Ὅτι ⁹⁷ μετὰ τὸ φυγαδευθῆναι διὰ ⁹⁸ τὰ Ἀρπάλεια χρήματα Δημοσθένης ⁹⁹ τοὺς προσόντας αὐτῷ καὶ συνδιατρίβοντας νεανίσκους ἀπέτραψε τῆς πολιτείας, λέγων ὡς εἰ δεῖν ¹⁰⁰ αὐτῷ προκειμένων

ἐπ' ἀρχῆς ὁδῶν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκ-
κλισίαν, τῆς δὲ ἀντικρυς εἰς τὸν βλεθρον, ἐτύγγανεν
εἰδῶς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν κακὰ, φόβους καὶ
φθόνους καὶ διαβολὰς καὶ ἀγωνίας, ἐπὶ ταύτην ἄν
ὀρμηθεὶς τὴν εὐθὺ τοῦ θανάτου τείνουσαν.

Ἐκ τοῦ Κικέρωνος.

Ἵτι ὁ μικρὰ, φησὶν, ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι ὁ
βοπή προσῆν εἰς τὸ παθεῖν τῷ Κικέρωνι· καὶ τοὺς
τῶν μεγάλα βοῶν χρωμένους ῥήτορας ἐπισκώπτων
Ἐλεγε δὲ ἀσθένειαν ἐπὶ τὴν κραυγὴν ὡς περ τοὺς
χωλοῦς ἐφ' ἵππων ἠδῶν. Ἵτι ὁ μὲν πρὸς ἐχθροῦς
ἢ πρὸς ἀντιδίκους σκώμμασι χρῆσθαι πικροτέροις
δοκαί ῥητορικὸν εἶναι· τὸ δὲ οἷς ἔτυχε προσκρούειν
ἐνεκα τοῦ γελοίου πολὺ συνήγαγε μίσος τῷ Κικέρ-
ωνι, καὶ ἐκ τούτου πολλοῖς γέγονεν ἐπαχθής, καὶ οἱ
μετὰ Κλωδίου συνέστησαν ἐπ' αὐτὸν ἀρχὴν τοιαύτην
λαβόντες. Ἵτι ὁ τὸ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νόμισμα
κουαδράντην Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Ἵτι ὁ λέγεται,
φρσι, τὰς πρώτας ἡμέρας διαγωνισάμενος ὑπὲρ τοῦ
Κικέρωνος ὁ Καίσαρ ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ καὶ προέσθαι
τὸν φίλον. Τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν· ἔδει
Κικέρωνος μὲν ἐκστῆναι Καίσαρα, Παῦλον δὲ τάδελο-
φοῦ Λέπιδον, Λευκίον δὲ Καίσαρος· Ἀντώνιον, δ; ἦν
βασις αὐτῷ πρὸς μητρός. Οὕτως ἐξέπεσον ὑπὸ θυμοῦ
καὶ λύσεως τῶν ἠνθρωπίνων λογισμῶν, μάλλον δὲ
ἀπέδειξαν ὡς οὐδὲν θηρίον ἀνθρώπου ἐστὶν ἀγριώ-
τερον, ἐξουσίαν πάθει προσλαβόντος.

Ἐκ τοῦ Φωκίονος.

Ἵτι ὁ φησὶν, ὁ Φωκίων τραχὺς ἦν καὶ κατηφής·
διὸ καὶ Ἀριστογείτονος τοῦ συκοφάντου πολεμικοῦ
ἔντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ παροξύνοντος ἐπὶ τὰς
πράξεις τὸν δῆμον, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ προσελθόντος
ἐπὶ βακτηρίᾳ τῷ σκέλῃ ὡς καταδεδεμένῳ, πόρρωθεν
αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος ἰδὼν ὁ Φωκίων ἀνέκραγε·
Γράψε καὶ Ἀριστογείτονα χαλῶν καὶ ποτηρῶν.
Ἵστε θαυμάζειν ὅπως καὶ ὁπόθεν τραχὺς οὕτως
ἦν καὶ σκυθρωπὸς ἐπέστητο τὴν τοῦ χρηστοῦ
προσηγορίαν. Ἔστι δὲ, οἶμαι, χαλεπὸν, οὐ μὴν ἀδύ-
νατον, [645 H.] ὡς περ οἶνον, καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐ-
τὸν ἰδὼν ἅμα καὶ αὐστηρὸν εἶναι, καθάπερ ἕτεροι
πάλιν φαινόμενοι γλυκαῖς ἀγδέστατοι τοῖς χρωμένοις
εἰσι καὶ βλαβερώτατοι. Καὶ τοὶ φασὶν Ὑπερίδην
ποτὲ εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ
σκοπεῖτε μόνον εἰ πικρὸς εἰμι, ἀλλ' εἰ προῖκά
εἰμι πικρὸς. Φωκίων τοίνυν ἐχθρὰ μὲν τῶν πολιτῶν
κακῶς εὐδένα ἐποίησεν, οὐδὲ ἐνόμιζεν ἐχθρὸν· ἀλλ'
ἔσον ἔδει μόνῳ τῷ ἐπισταμένῳ οἷς ἐπραττεν ὑπὲρ τῆς
πατρίδος καταξαναστῆναι, τραχὺς τε ὡς καὶ δυσ-
εχθίαστος· καὶ ἀπαράιτητος, εἰς τὸν ἄλλον βίον
εὐμενῆ πᾶσι καὶ κοινὸν καὶ φιλόανθρωπον ταῦτὸν
παρεῖχεν, ὥστε καὶ παύσαι βοθηεῖν καὶ κινδυνεύ-
ουσι συνεξετάζεσθαι τοῖς διαφόροις.

Ἵτι ὁ Ἄντίπατρον τὸν Μακεδονίας στρατηγὸν
λέγεται εἰπεῖν ὡς δύοιν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν ἐν-

A se, si ab initio duæ propositæ fuissent viæ, altera
ad suggestum et concionem, altera ad certum exi-
tium ducens, ac si præcivisset mala quæ in repu-
blica versantibus incumbunt, terrores, invidias,
calumnias, contentiones, utique eam ingressurum
fuisse qua recta ad interitum isset.

395a E Cicerone.

Sane actio, inquit, Ciceroni haud leve momen-
tum ad persuadendum contulit : idemque magna
vociferatione utentes oratores irridens, ob imbecilli-
tatem ad clamorem, veluti claudos ad equos con-
fugere dicebat. Conviciis acerbioribus inimicos vel
adversarios dicteris insectari videtur oratorium,
proximum vero risus captandi causa offendens mul-
torum in se odia concitavit. Et ex hac dicaci-
tate multos paravit inimicos, Clodiusque cum
aliis hanc occasionem nactus conspiravit. Om-
nium minimum apud Romanos numisma æreum
est quadrans. Fertur, inquit, Cæsar cum primis
diebus pro Ciceronis salute certasset, tertia die
concessisse, ut amicus proscriberetur. Fuit autem
permutatio ita instituta, ut Cæsar Ciceronem, Lep-
idus Paulum fratrem, Lucium Cæsarem avun-
culum Antonius proscribi permitteret. Adeo ira
eis et rabies omnes humanas cogitationes excus-
sant : imo autem illi demonstrarunt, nullam esse
belluam homine, potestate ad exsequendum, quod
perturbato animo decrevit, armato, ferociorem.

Ex Phocione.

Fuit Phocion severus et tetricus. Cum exercitus
conscribendi causa pro tribunali sedens Aristogig-
tonem sycophantam, qui in concionibus ad bellum
excitare populum solitus fuerat, procul cum baculo
et crure obligato adire videret, exclamavit : *Scribe
Aristogitonem etiam claudum et nequam.* Ac mirari
quidem possit non nemo, quomodo ita severus et
durus nomen Boni invenerit. Sed arbitrator ut diffi-
cile esse, Ita tamen fieri posse, ut Idem homo,
sicut et vium, dulcis simul et austerus sit : quem-
admodum contra nonnulli cum suaves videantur,
acerbissimi sunt utentibus et plurimum nocent.
Ferunt sane Hyperidem etiam aliquando ad popu-
lum ita locutum : *Cogitate, Athenienses, non modo
an sim acerbus, sed etiam annon offensus talis sim.*
Equidem Phocion inimicitia causa nemini civium
malefecit, ac me inimicum quidem ullum putavit :
quantum res ipsa postulabat, ut adversariis suo-
rum, quæ ob utilitatem patriæ miisset, consilio-
rum resisteret, asperum se pervicacemque præ-
buit. **395b** Privatum communem omnibusque be-
nignum et mitem sese exhibuit, ita ut inimicis
quoque infortunium passis auxilium tulerit, et in
iudicio periclitantium salutem defenderit.

Ipsium Antipatrum Macedonum ducem dixisse
perhibent, se de duobus amicis, quos Athenis ha-

VARLÆ LECTIONES.

Ἵτι] c. 5. ὁ ἀποκρίνεσθαι ζ. ὁ ἐπὶ τὴν κραυγὴν δι' ἀσθένειαν ζ. ὁ ἵππων B: ἵππων ζ. ὁ δτι] c. 27. ὁ δτι] c. 29. ὁ δτι] c. 41. ὁ τῶν ἀδδ. A. ὁ προσλαβόντες ζ. ὁ δτι] c. 10. ὁ σκέλει A. ὁ τῶν οσμ. A. ὁ συνεξετάζεσθαι A. ὁ δτι] c. 30.

heret, Thocione et Demade, alteri ut acciperet per- A
suadere, alterum dando saturare nequivisse.

E Catone.

Cum se ad descendum Cato contulisset, tardus fuit ad percipiendum; quæ autem percipisset, ea firmiter memoria retinebat. Quomodo videmus qui bono sunt ingenio præditi, cito eos memoriæ mandare: qui autem non nisi cum magno labore discunt, eos memoriter quæ apprehenderunt tenere, eo quod singula quæ didicerunt, quasi inuruntur eorum animis.

Ex Alexandro.

Album ait Alexandrum fuisse, ruboremque in pectore præsertim et facie albedini admistum habuisse. Suavissimum odorem ab ore et universa ejus carne exhalasse, ita ut et tunicæ fragrantia repletæ B inde sint, ut multi tradiderunt. Causa fortasse fuit calidum et igneum corporis temperamentum. Bonus enim odor, Theophrasto si credimus, existit cum humores a calore coquantur: itaque siccæ et torridæ orbis terrarum partes plurima et optima gignunt aromata, quod sol humorem, qui in summis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. Et consentaneum est Alexandrum ob calorem corporis bibacem iracundumque fuisse.

Cum Bucephalum tredecim talentis venalem, ad ductum a Philonico Thessalo Philippus dimitteret, quod neque sessorem admitteret, neque vocem ullius eorum qui cum Philippo erant auscultaret, id ægre ferens Alexander, petiit a patre ut equum acciperet, et accipiens ab omnibus pro effero et indomito judicatum, freno correptum adversus solem obtortit, nimirum animadvertens equum umbræ, quæ agitata et tremens ei appropinquaret alias, conspectu perturbari; deinde cum paululum palpasset, manuque leviter ducta demulsisset, ut ira repletum vidit, sensim abjecta chlamyde sese in eum extulit, 396a tutoque consedit, et violenter equum impulit, et aliqui ex iis qui aderant, anxie taciteque spectabant, ne quod incommodum adolescenti accideret, aliqui manibus plaudentes jucunde, omnes vero similiter stupescabant, postquam exsultans gaudio salvus retro acto equo rediit, omnium acclamatione sublata: Philippus præ lætitia etiam illacrymasse commemoratur, caputque filii, cum ab equo descendisset, osculatus dixisse: *O nate, regnum tibi par quare, Macedonia enim te non capit.* Alexander, inquit, seipsum vincere quam hostes magis regium existimans esse, nec ullam filiarum Darii alioqui pulcherrimarum, neque ullam aliam ante nuptias attigit mulierem, Barsina excepta, quæ vidua fuit. Cum autem ovis agnum peperisset, qui in capite figuram et colorem tiaræ, et ex utraque ejus parte

των, Φωκίωνος και Δημάδου, τὸν μὲν λαβεῖν οὐ πέπεικε, τὸν δὲ διδοῦς οὐκ ἐμπέπληκεν.

[1197 R.] Ἐκ τοῦ Κάτωρος.

Ὡς ¹⁶ οὖν εἰς τὸ μανθάνειν ἦκεν ὁ Κάτων, κυθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν και βραδύς, ἀναλαβὼν δὲ κάτοχος και μνημονικός. Ὁ δὲ και πέφυκεν ἄλλως τοὺς μὲν εὐφροσύνους ἀναμνηστικούς μᾶλλον εἶναι, μνημονικούς δὲ τοὺς μετὰ πόνου και πραγματείας παραδεχομένους· γίνεται γὰρ ὅσον ἔκκαυμα τῆς ¹⁷ ψυχῆς τῶν παθημάτων ἕκαστον.

Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὅτι ¹⁸ φησὶ, λευκὸς ἦν ὁ Ἀλέξανδρος, ἡ δὲ λευκότης ἐπεφοίνισεν αὐτοῦ μάλιστα περὶ ¹⁹ τὸ στήθος και τὸ πρόσωπον. Ὅτι δὲ τοῦ χρωτὸς ἦδιστον ἀπέπνευ και τὸ στόμα κατεῖχεν εὐωδία και τὴν σάρκα πᾶσαν, ὥστε πληροῦσθαι ²⁰ τοὺς χιτωνίσκους, πολλοὶ γεγράφασιν. Αἰτία δὲ ἴσως ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις, πολὺ θερμὸς οὖσα και πυρώδης· ἡ γὰρ εὐωδία γίνεται πέφει ²¹ τῶν ὑγρῶν ὑπὸ θερμότητος, ὡς οὐεται θεόφραστος. Ὅθεν οἱ ξηροὶ και διάπυροι τόποι τῆς οἰκουμένης τὰ πλεῖστα και κάλλιστα τῶν ἀρωμάτων φέρουσιν· ἐξαιρεῖ γὰρ ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν ὡσπερ ὕλην σηπεδόνος ἐπιτολάζον τοὺς σώμασιν. Ἀλέξανδρον δὲ, ὡς ἔοικεν, ἡ θερμότης ²² και ποτικὸν και θυμοειδῆ παρεῖχεν.

Ὅτι ²³ τὸν Βουκέφαλον προσαχθέντα ὄνιον ταλάντων δέκα και τριῶν παρὰ Φιλονίκου τοῦ Θετταλοῦ ²⁴ ὁ μὲν Φίλιππος ἀπεπέμπετο ὡς ²⁵ τὸν ἀναβάτην οὐ δεχόμενον οὐδὲ φωνὴν τινος τῶν περὶ τὸν Φίλιππον ὑπομένοντα· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μεμφόμενος τὴν ἀποπομπὴν τοῦ ἵππου ἠτήσατο παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν αὐτὸν, και λαβὼν τὸν δοκοῦντα ἵππον ἄγριον εἶναι πρὸς πάντας, οἱ προσήεσαν αὐτῷ, και ἀκόλαστον, προσδραμῶν τῷ ἵππῳ και παραλαβὼν τὴν ἡνίαν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον, ὡς ἔοικεν, ἐνόησας ὅτι τὴν σκιάν προσπίπτουσαν και σαλευομένην ὀρών πρὸ ²⁶ αὐτοῦ [646 H.] διαταράττειτο. Μικρὰ δὲ οὕτω παρακαλπάσας και καταψήσας ὡς ἔώρα θυμοῦ πληροῦμενον ὁμοῦ και πνεύματος, ἀποβρίψας ἡσυχῇ τὴν χλαμύδα και μετεωρίσας; ἑαυτὸν ἀσφαλῶς περιέβη, και ἤλαυνεν ἀνά κράτος τὸν ἵππον. Και τοὺς μὲν ἔεος και ἀγὼν ἐνέπιπτε, μὴ τι τὸ μειράκιον πάθη, τοὺς δὲ κράτος ἦν χειρῶν και τερπνὴν θέαμα· πάντας δ' ὁμοίως εἶχεν ἐκπληξίς. Ὡς δὲ κάμψας ὑπέστρεψεν ὀρθῶς σοβαρῶς ²⁷⁻²⁸ και γεγηθῶς, ἅπαντες μὲν χαίροντες ἀνηλάσξαν, ὁ δὲ πατήρ και δακρῦσαι λέγεται πρὸς τὴν χαρὰν, καταβάντος δὲ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, Ὡ παῖ, φάναι, ζῆται σεαυτῷ βασιλείαν ἴσην· Μακεδονία γὰρ σε οὐ χωρεῖ. Ὅτι ²⁹ Ἀλέξανδρος, φησὶ, τοῦ νικᾶν τοῦ; πολεμίου τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγούμενος, οὕτε τινὸς τῶν Δαρσίου θυγατέρων, κάλλι διαπρεπεστάτων οὐσῶν, οὐδεμιᾶς ἐθίγην, οὔτε ἄλλην

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ ὡς] Cat. Min. c. 1. ¹⁷ τῆς om. A. ¹⁸ ὅτι] c. 4. ¹⁹ περὶ A : περ ζ. ²⁰ και τὴν — ὥστε πληροῦσθαι] ὡ; και τὴν — πληροῦσθαι και A. ²¹ πέφει] και πέφει A. ²² post θερμότης cum A omisi τοῦ σώματος. ²³ ὅτι] c. 6. ²⁴ Φιλονίκου τῷ Θεσσαλοῦ ζ. ²⁵ ὡς; ing., πρὸς ζ : B omi. ²⁶ πρὸ] πρὸς A. ²⁷⁻²⁸ σοβαρῶς B et corr. A · σοβαρῶς -. ²⁹ ὅτι] c. 21.

ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου πλὴν Βαρσίνης, ἀνδρὸς Ἀ
 ούσης καχηρωμένης ³¹. Ὅτι ³² προβάτου, φησί, τε-
 κόντος ἄρνα περι τὴν κεφαλὴν σχῆμα καὶ χρωμα
 ἔχοντα τιάρας καὶ διδύμους ἐκατέρωθεν αὐτοῦ, βδε-
 λυχεῖς τὸ σημεῖον ἐκαθάρθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαβυλων-
 νίων ὁ Ἀλέξανδρος, οὗς ἐξ ἔθους ἐπήγετο πρὸς τὰ
 τοιαῦτα, διειλέχθη δὲ πρὸς τοὺς φίλους ὡς οὐ δι' αὐ-
 τὸν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ταράττειτο, μὴ τὸ κράτος εἰς
 ἀγενεῖν καὶ ἀναλκιν ἀνθρωπον ἐκλιπόντος αὐτοῦ περι-
 στήσῃ ³³ τὸ δαιμόνιον. Οὐ μὴν ἀλλὰ βέλτιόν τι ση-
 μεῖον γενόμενον τὴν ἀθυμίαν ἔλυσε ³⁴. [1200 R.] Ὁ
 γὰρ ³⁵ ἐπὶ τῶν σωμάτων τεταγμένος ὄνομα Πρόξε-
 νος, χώραν ὀρύττων τῆ βασιλικῆ σκηπῆ ³⁶ παρὰ τὸν
 Ὄξον ποταμὸν, ἀπεκάλυψε πηγὴν ὕγρου λιπαροῦ
 καὶ πιμελώδους. Ἀπαντλούμενον ³⁷ δὲ τοῦ πρώτου,
 καθαρὸν ἀνέβλυζεν ἤδη καὶ διαυγὲς ἔλαιον, οὔτε **B**
 ὄσμῃ δοκοῦν οὔτε γεύσει ἔλαιου ³⁸ διαφέρειν, σπιλ-
 βότητι ³⁹ δὲ καὶ λιπαρότητι παντάπασιν ἀπαράλλα-
 κτον, καὶ ταῦτα τῆς χώρας μὴδὲ ἐλαίας φεροῦσης.
 Δέγεται μὲν οὖν καὶ τὸν Ὄξον αὐτὸν μαλακώτατον
 ἔσθαι, ὥστε τὸ δέρμα τοῦς λουομένου ἐπιλείπειν.
 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θαυμαστῶς ⁴⁰ Ἀλέξανδρος τῷ ση-
 μείῳ ἦσθη. Ὅτι ⁴¹ Ἀριδαίος μὲν γέγονε τῷ Φιλίππῳ
 ἐξ ἀδόξου γυναικὸς καὶ κοινῆς, Φιλίνης, ἀτελής δὲ τῷ
 σωφρονεῖν ⁴² διὰ σώματος ἐγεγόνει νόσον, οὐ μὴν
 φύσει, ἀλλὰ καὶ πάνυ φασὶν αὐτοῦ παιδὸς ὄντος διαφαίνεσθαι
 χαρλεν ἦθος καὶ οὐκ ἀγενεῖς, εἶτα μέντοι
 φαρμάκοις ὑπὸ Ὀλυμπιάδος κακωθέντα διαφθαρῆναι τὴν
 διάνοιαν.

Ἐκ τοῦ Καίσαρος.

Ὅτι ⁴³ Καίσαρ λέγεται, τῆ προτέρα νυκτὶ τῆς
 ἐπ' Ἀρίμινον ⁴⁴ διαβάσεως (πόλις δὲ ἐστὶν αὕτη τῆς
 Κελτικῆς ⁴⁵ μεγάλη, ἦν καὶ ἀθρόον ἀπέλιθον ἔσχεν),
 ὄναρ ἰδεῖν ἐκθεσμον· ἰδοκεῖ γὰρ αὐτὸς τῆ ἑαυτοῦ
 μητρὶ μίγνυσθαι τὴν ἀρρήτον μίξιν.

[647 H.] *Ἐκ τοῦ Εὐμένους.*

Τὸ μὲν ⁴⁶ εὐτυχεῖν καὶ τοὺς φύσει μικροὺς συν-
 επικουφίζει τοῖς φρονήμασιν, ὥστε φαίνεσθαι τι μέ-
 γεθος περὶ αὐτοὺς καὶ ὄγκον ἐκ πραγμάτων ὑπερ-
 γόντων ἀποβλεπομένους. Ὁ δὲ γε ἀληθῶς μεγάλω-
 φρων καὶ βέλαιος ἐν τοῖς σφάμασι μᾶλλον καὶ ταῖς
 θυσημερίαις ἀναφέρων γίνεται κατάδηλος, ὥσπερ ὁ
 Εὐμένης κακοπραγῆσας. Μᾶλλον γὰρ αὐτοῦ τῆς
 ψυχῆς τὸ γενναῖον ⁴⁷ διεφάνη καὶ ἐξέλαμψε καὶ τὸ
 ἀπτόητον τοῦ φρονήματος καὶ ταῖς συμφοραῖς ἀτα-
 κείνωτον. Ὅτι ⁴⁸ αἰσθόμενος, φησί, τοὺς ὑπ' αὐτὸν
 ἀλλήλων μὲν ⁴⁹ καταφρονούντας, αὐτὸν δὲ φοβουμέ-
 νους, καὶ παραφυλάττοντας ἀνελεῖν, εἰ γένοιτο και-
 ρός, ἐσκήψατο χρημάτων δεῖσθαι, καὶ συνεδαινεσατο
 τάλαντα πολλὰ ⁵⁰ παρὰ τῶν μάλιστα μισούντων, ἵνα
 καὶ πιστεύωσι ⁵¹ καὶ ἀπέχωνται περὶ τὸ δάνειον
 ἀγωνιῶντες. Ὅστε συνέδη τὸν ἀλλότριον πλοῦτον
 φύλακα τοῦ σώματος ἔχειν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ σω-
 τηρίᾳ δίδόντων μόνον ἐκ ⁵² τοῦ λαβεῖν κτήσασθαι
 τὴν ἀσφάλειαν. Ὅτι φιλοπόλεμος μὲν ἐστὶ, φησὶν,

testiculos haberet, abominatus id prodigium, a Ba-
 byloniis, quos ejus rei causa ex more quodam secum
 ducebat, expiatus, ad amicos etiam dixit, se non
 sui, verum ipsorum causa perturbatum esse, ne
 ipso defuncto summam rerum ad ignobilem et im-
 bellem aliquem hominem fatum devolveret. Sed
 hunc ejus moerorem aliud lætius ostentum susulit.
 Etenim Proxenus stratoribus regis præfectus, cum
 tentorio regis locum foderet juxta Oxum fluvium,
 fontem liquoris pinguis aperuit, cujus cum summum
 esset haustum, purum deinde et perlucidum oleum
 scaturiit, neque odore quidquam, neque gustu ab
 oleo, neque nitore etiam et pinguedine differens, et
 vero nullæ sunt in ista regione oleæ. Oxum autem
 mollissimam habet aquam, adeo ut lavantibus cutim
 pinguedine quadam inungat. Mirifice eo prodigio
 Alexander delectatus est. Fuit et Philippo filius
 Aridæus, ex ignobili scorto Philina prognatus, men-
 tis non plane compos, quod corporis morbo ei eve-
 niebat. Verum is morbus non naturæ vitio, quinimo
 in puero eo satis bona atque ingenua insoles appa-
 ruisse dicitur, sed postmodum venenis ab Olympiade
 corruptus, sanæ mentis jacturam fecisse.

Ex Cæsaris Vita.

Ferunt proxima, quam ^{396b} Ariminum perve-
 nisset (urbs ea est magna in Celta, quam subito
 impetu invadens occupavit) nocte obscenum Cæsari
 insomnium visum, nempe se cum matre sua corpus
 C miscere.

Ex Eumenis Vita.

Enimvero secundæ res etiam ingenio modico et
 submisso præditos attollunt, ut magni sibi videan-
 tur, cristasque erigant, cum excelso loco collocatos
 se vident. Vera animi magnitudo et constantia
 rebus adversis ferendis emendandisque casibus elu-
 cescit: cujus rei exemplum Eumenes præbuit. Magis
 enim illius nobilitas animæ apparuit et patuit, et
 alacritas ingenii omnibus calamitatibus longe supe-
 rioris. Eapropter sentiens eos sese mutuo contem-
 nere, ipsum metuere, et in hoc esse, ut capta occa-
 sione occidant, pecunia sibi opus esse simulavit,
 eoque sub prætextu, ab iis quibus maxime odio
 D erat, multa talenta mutuo accepit, ut si fidem ipsi
 haberent, et metu admittendi crediti ab insidiis
 desisterent. Ita evenit, ut alienam ille pecuniam
 corporis sui custodem habuerit, et aliis salutem
 suam data pecunia redimentibus, solus ipse acci-
 piendo tutum se præstitit. Philopolemus [id est,
 militiae amans] est, qui utilitatem securitati præsert;

VARIÆ LECTIONES.

³¹ καχειρωμένης B. ³² ὅτι] c. 57. ³³ περιστήσῃ c. ³⁴ ἔλυσε A : διέλυσε c. ³⁵ ὁ γὰρ A : ὅπερ c.
³⁶ σκηπῆ add. A. ³⁷ ἀπαντλούμενον B : ἀπαντλούμενον c. ³⁸ ἐλαίου γεύσει c. ³⁹ σπιλβότητα — λιπαρό-
 τητα A. ⁴⁰ θαυμαστόν A. ⁴¹ ὅτι] c. 77. ⁴² τῷ σωφρονεῖν] τὸ φρονεῖν B. ⁴³ ὅτι] c. 52. ⁴⁴ Ἀρίμινου c.
⁴⁵ τῆς Κελτικῆς om. B. ⁴⁶ τὸ μέγ] c. 4. ⁴⁷ τὸ γενναῖον τῆς ψυχῆς c. ⁴⁸ ὅτι] c. 13. ⁴⁹ μὲν add. A.
⁵⁰ τάλαντα τὰ πολλὰ c. ⁵¹ πιστεύωσι c. ⁵² μόνον εὐμένη] ἐκ B. ^{396b} ὅτι] comparat. c. 2.

polemicus [id est *militaris*] bello possidens securitatem.

E Sertorii Vita.

Agenti Sertorio in Hispania nautæ quidam ei occurrunt, qui nuper ex Atlanticis insulis redierant. Duæ sunt insulæ stricto admodum freto distinctæ, decem stadiorum millibus ab Africa remotæ: eademque insulæ Beatorum Fortunatæ, dicuntur. Imbribus modicis idque raro rigantur, plerumque lenibûs ac roscidis ventis perflatæ, non arationibus modo et plantationi fertilem terram præbent, sed et ultro fruges effundunt, quæ sua et copia et dulcedine sufficiant ad alendum otiosum, et nullis negotiis deditum populum. Aer innoxius est, annique tempestates mediocri mutatione iis in insulis variantur. Etenim qui versus eas partes a terra feruntur boreæ et subsolanæ, cum in vastum ob longitudinem distantiæ incidunt locum, dissipantur, et antequam eo perferantur, concidunt; Cauri autem et Zephyri qui ab alto circumflant **397**^a, pluvias a mari modicas rarasque infundunt, plerumque humectis serenitatibus refrigerant, incolasque placide alunt. Ita usque ad barbaros etiam constans et probata percrebuit opinio, esse illis in insulis Elysios istos campos, et beatorum, quam descripsit Homerus, habitationem. His de rebus ut auditu percepit Sertorius, mirabilis eum invasit amor eas insulas incolendi, tyrannideque et bellis evitatis in pace et quiete vivendi. Verum turbavit et dissipavit hunc amorem Cilicium adventus, et novorum bellorum administratio.

Sertorium memoriæ proditum est, neque voluptati, neque metui obnoxio ingenio fuisse: natura et imperterritum rebus adversis, et qui res secundas moderate ferret; neminem eo tempore duccem magis aperta prælia vitasse, callidissimum vero furtivis belli operibus, in occupandis locis natura munitis, et fluminibus trajiciendis, aliisque id genus rebus quæ celeritate, astutia, et mendacio conciliuntur, perliberalem in præmiis virtutum conferendis, in supplicii moderatum. Quanquam extremo vitæ cursu videtur id quod in obsides statuit, ostendisse animum ejus non vere mansuetum fuisse, sed crudelitatem ejus arte quadam necessitatis causa fuisse celatam. Mihi autem ut veram virtutem rationeque recta stabilitam, nunquam videtur fortunæ vis in contrarium posse convertere, ita consilia tamen alias recta bonasque naturas indigne gravibus calamitatibus afflictas, non absurdum puto credere una cum fortuna mutari. Id quod ego tum Sertorio accidisse puto, jam fortuna eum destituente, rebusque ipsis exasperatum injurias malorum atrocius ultum arbitror.

Α ὁ τῆς ἀσφαλείας τὴν πλεονεξίαν προτιμῶν, πολεμικὸς δὲ ὁ τῆς πολέμου κτώμενος τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐκ τοῦ Σερτωρίου.

Ὅτι ⁸⁴ διατρίβοντι, φησί, Σερτωρίῳ περὶ Ἰθρηλίαν ναῦται τινες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ ἐκ τῶν Ἀτλαντικῶν νήσων ἀναπεπλευκότες, αἱ δύο μὲν εἰσι λεπτῶ παντάσῃ πορθμῶ διαιρούμεναι, μυρίους δὲ ἀπέχουσι λιθῆς σταδίους, καὶ ὀνομάζονται Μακάρων. Ὅμβροισι δὲ χρώμεναι μετρίους σπανίως, τὰ πλείεστα πνεύμασι μαλακοῖς καὶ δροσοβόλοις καταπνέομεναι ⁸⁵, οὐ μόνον ἀροῦν καὶ ⁸⁶ φυτεύειν παρέχουσιν ἀγαθὴν καὶ πίονα χώραν, ἀλλὰ καὶ καρπὸν αὐτοφυῆ φέρουσιν, ἀποχρῶντα πλήθει καὶ γλυκύτητι βόσκειν ἀνευ πόνων καὶ πραγματείας σχολάζοντα δῆμον. Ἄηρ δὲ ἄλυτος ὥρων τε κράσει ⁸⁷ καὶ μεταβολῆς μετριότητι ⁸⁸ κατέχει τὰς νήσους. [1201 R.] Οἱ γὰρ ἐθνένδῃ τῆς γῆς ἀποπνέοντες ἔξω βορέαι καὶ Ἀπηνελιώται διὰ μῆκος ἐκπεσόντες εἰς τόπον ἀγανῆ διασπείρονται καὶ προαπολείπουσιν· πελάγιοι δὲ περιβρίοντες Ἀργεῖται καὶ Ζέφυροι βληχροῦς μὲν ⁸⁹ ὑετοῦς καὶ σποράδας ἐκ θαλάττης ἐπάγοντες, τὰ δὲ πολλὰ νοτεραίς αἰθρίαις ἐπιψύχοντες, ἡσυχῇ τρέφουσιν. Ὅστε μέχρι τῶν βαρβάρων διῆχθαι πίστιν ἰσχυράν αὐτόθι τὸ Ἠλύσιον εἶναι πεδῖον καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων οὐκείνην, ἦν Ὁμηρος ἔμνησε. Ταῦτα ὁ Σερτώριος ἀκούσας ἔρωτα θαυμαστοῦν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ, τυραννίδος ἀπαλλαγῆς καὶ πολέμων ἀπαύστων. Ἀλλὰ διεμάραναν αὐτοῦ καὶ περισπάσαν τὸν ἔρωτα ἦ τε κίνησις τῶν μετ' αὐτοῦ Κιλικίων ἐκταραχθεῖσα καὶ νεωτέρων φροντίς πολεμίων.

Ὅτι ⁹⁰ λέγεται (φησὶν) ⁹¹ ὁ Σερτώριος οὔτε ὑφ' ἡδονῆς οὔτε ὑπὸ δόου εὐδαιμόνως γενέσθαι, φύσει δὲ ⁹² ἀνέκπληκτος παρὰ ⁹³ τὰ δεινὰ καὶ [648 H.] μέτριος ⁹⁴ ἐνεργεῖν εὐτυχίαν· οὐδενὸς μέντοι οὐδὲ πρὸς εὐθυμαχίαν ἀτολμότερος τῶν καθ' αὐτὸν ἡγεμόνων, ὅσα δὲ κλοπείας ⁹⁵ ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας περὶ τόπους ὄχυροῦς καὶ διαβάσεις τάχους δεομένας, ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν ἐν δέοντι, σοφιστῆς δεινότητος. Ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων θαυμάλιος φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμετρίαζε τῶν ἀμαρτημάτων· καίτοι δοκεῖ περὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ βίον ὠμότητός τε ⁹⁶ καὶ βαρύτητος τὸ περὶ τοὺς ὀμήρους προαχθῆναι ⁹⁷ ἔργον ἐπιδείξει τὴν φύσιν οὐκ οὔσαν ἡμερον, ἀλλ' ἀπεχομένην ⁹⁸ λογισμῶ διὰ τὴν ἀνάγκην. Ἔμοι δ' ἀρετὴν μὲν εἰλικρινῆ καὶ κατὰ λόγον συνεστῶσαν οὐκ ἂν ποτε δοκεῖ τύχη τις ἐκστῆσαι πρὸς τούναντιον· ἄλλως δὲ προαιρέσεις καὶ φύσεις χρηστὰς ὑπὸ συμφορῶν μεγάλων παρ' ἄξιαν κακωθείσας οὐκ ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν τὸ ἦθος· ὁ καὶ Σερτώριον οἶμαι παθεῖν, ἥδη τῆς τύχης αὐτὸν ἐπιλειπούσης ⁹⁹ ἐκτραχυνόμενον ὑπὸ τῶν πραγμάτων καὶ γινόμενον πονηρὸν ¹⁰⁰ πρὸς τοὺς ἀδικούντας.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁴ δεῖ] c. 8. ⁸⁵ καταπνέομεναι add. B. ⁸⁶ ἀροῦν ἀλλὰ καὶ ζ. ⁸⁷ κρᾶσις ⁸⁸ μετριότης B. ⁸⁹ καὶ βληχροῦς ζ. ⁹⁰ ὅτι A : ὅτε ζ. ⁹¹ φησὶν] c. 10. ⁹² δέ A : τε ζ. ⁹³ παρὰ A : περὶ ζ. ⁹⁴ καὶ μέτριος A : μετρίως ζ. ⁹⁵ κλοπείας ζ. ⁹⁶ τε add. A. ⁹⁷ προαχθῆναι ζ. ⁹⁸ ἐπεχομένην B. ⁹⁹ ἐπιλειπούσης A. ¹⁰⁰ γινόμενον πονηρὸν B : γινόμενον πονηροῦ ζ.

Ἐκ τοῦ Δημητρίου.

Ἔτι⁷¹ Δημήτριος, φησι, μεγάθει μὲν ἦν τοῦ πατρὸς ἐλάττων, καίπερ ὢν μέγας, ἰδέα δὲ⁷² καὶ κάλει προσώπου θαύμαστὸς καὶ περιττὸς, ὥστε τῶν πλαττόνων καὶ γραφόντων μηδένα τῆς ὁμοιότητος ἐφικέσθαι. Τὸ γὰρ αὐτὸ χάριν καὶ βάρους καὶ φόβον καὶ ὤραν εἶχε, καὶ⁷³ συγκέκρατο⁷⁴ τῷ νεαρῷ καὶ ἰταμῷ δυσμίμητος ἠρωϊκῆ τις ἐπιφάνεια καὶ βασιλικῆ σεμνότης. Οὕτω δὲ πως καὶ τὸ ἦθος ἐπεφύκει πρὸς ἐκπληξιν ἀνθρώπων ἅμα καὶ χάριν.

Ἔτι⁷⁵ τὸ ὑπερφυέστατον ἐνθύμημα τοῦ Στρατοκλέους φησὶν· οὗτος γὰρ ἦν ὁ τῶν σοφῶν τούτων καὶ περιττῶν καινουργὸς ἀρεσκευμάτων. Ἐγραψεν ὅπως οἱ πεμπόμενοι κατὰ ψήφισμα δημοσίᾳ⁷⁶ πρὸς Ἀντιγονοῦ ἢ Δημήτριον ἀντὶ προσευτῶν θεωροὶ λέγοντο, καθάπερ οἱ Πυθοὶ καὶ Ὀλυμπίαζε τὰς πατρίους θυσίας ἀπάγοντες ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἑορταῖς. Οὕτω δὲ καταμακρώμενοι τοῦ Δημητρίου προσδιέφθειραν αὐτὸν οὐδὲ⁷⁷ ἄλλως ὀχλαίνοντα τὴν διάνοιαν. Ἔτι⁷⁸ Ἀθηναῖοι, πολιορκούτος αὐτοῦς Φιλίππου, γραμματοφόρους ἐλόντες τὰς μὲν ἄλλας ἀνεγνώσαν ἐπιστολάς, μόνην δὲ τὴν Ὀλυμπιάδος οἶκ ἔλυσαν, ἀλλ' ὡσπερ ἦν κατασσημασμένη⁷⁹, πρὸς ἐκείνον ἀπέλυσαν. [1204 R.] Ἔτι⁸⁰ οὐδὲν φησιν οὕτω βασιλεὶ προσήκειν ὡς τὸ τῆς δίκης ἔργον Ἄρης μὲν γὰρ τύραννος, ὡς φησι Τιμόθεος, νόμος δὲ πάντων βασιλεὺς κατὰ Πίνδαρόν ἐστιν. Ἔτι⁸¹ μέχρι Δημητρίου τοῦ Ἀντιγόνου παιδὸς, δὲ καὶ⁸² Πολιορκητῆς ἐπινομάζετο⁸³, οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων οὕτε παντεκαίδεξήρη ναῦν⁸⁴ πρότερον οὕτε ἑκκαίδεξήρη⁸⁵· ὑστερον δὲ καὶ⁸⁶ τεσσαρακονήρη Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐναυπηγήσατο, μήκος [619 H.] διακοσίων ὀγδοήκοντα πηγῶν, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου πενήκοντα, δισὶν δεδόντων, ναῦται δὲ χωρὶς ἑρετῶν ἐξηρτυμένην τετρακοσίοις, ἑρέταις δὲ τετρακισχίλοις, χωρὶς δὲ τούτων ὀπλίτας δεχομένην ἐπὶ τε τῶν παρόδων καὶ τοῦ καταστρώματος· ὀλίγω τρισχιλίων ἀποδέοντας. Ἀλλὰ (ναῦται ὕ', ἑρέται δ', ἐπίται παρὰ μικρὸν γ, ὀμοῦ ζυ) θέαν μόνην ἐκείνη παρέσχε, καὶ μικρὸν ὅσον διαφέρουσα τῶν μονίμων⁸⁷ οἰκοδομημάτων φανῆναι πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ χρεῖαν, ἐπισφαλῶς καὶ δυσέργως ἐκινήθη.

Ἐκ τοῦ Ἀντωνίου.

Ἔτι⁸⁸ Ἀντώνιος, φησὶν⁸⁹, ἠγνόει πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτῷ⁹⁰ γινόμενων, οὐχ οὕτω βάρθυμος ὢν ὡς δι' ἀπλότητα πιστεύων τοῖς περὶ αὐτὸν· ἐνήν γὰρ ἀπλότης τῷ ἦθει, καὶ βραδεία μὲν⁹¹ ἀσθησις, ἀισθανομένη δὲ τῶν ἀμαρτανομένων ἰσχυρὰ μετάνοια καὶ πρὸς αὐτοῦς ἐξομολόγησις τοὺς ἀγνωμονηθέντας, μέγεθος δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ περὶ τὰς τιμωρίας· μἰλλὸν γε μὴν ἰδοῖαι χαρίζομενος ἢ κολάζων ὑπερβίλλειν τὸ μέτριον. Ἡ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς σκιάφεις ὑβρις ἐν αὐτῇ⁹² τὸ φάρμακον εἶχεν·

A

Ex Demetrii Vita.

Demetrius statura patre fuit inferior, tametsi magnus; figura autem et pulchritudine faciei ita insigni et eximia, ut eam fingendo pingendoque assequi nemo potuerit. Nam una cum venustate et elegantia gravitas terrorque in vultu inerat, et herolca quaedam ac regia majestas juvenili alacritati admista. Sic ingenium quoque erat, et ad perterrendos homines, et ad conciliandam sibi eorum gratiam aptum.

B

Insolentissimum fuit Stratoclis **397b** (is enim scitarum istarum fuit et subillium, auctor blanditiarum) commentum, qui legem promulgavit, ut si qui publico edicto ad Antigonum vel Demetrium mitterentur, ii non legati, sed theori, id est consultores nominarentur: quod nomen eorum est, qui Pythiae aut Olympiae a majoribus tradita sacrificia pro civitatibus in solemnibus Graecorum conventu peragebant. His illi adulationibus Demetrium alioqui sana mente praeditum demulcentes corruperunt. Athenienses obsessi a Philippo tabellarios intercipientes, lectis reliquis epistolis, missam ab Olympiade non aperuerunt, sed obsignatam adhuc Philippo miserunt. Neque vero ulla regi convenientior actio est quam justitiae executio. Mars enim, ut Timotheus ait, tyrannus est, legem vero omnium regi Pindarus appellat (76). Usque ad Demetrium Antigoni, qui Poliorcetes appellabatur, nemo hominum viderat ante quindecimem aut sedecimem. Postea quidem temporis Ptolemæus Philopator quadragintarem construxit, longam 280, altam ab imo fundo usque ad summum puppis 48 cubitos, remigibus quater mille, et nautis praeterea quadringentis instruebatur, recipiebatque classiariorum in foris et tabulato prope tria millia (sed nautae 400, remiges 4000, et milites 3000; erant in summa 7400). Verum haec navis spectaculo magis et ostentationi quam usui fuit, quod difficulter neque sine periculo commoveri posset, parumque ab aedificiis fixis differret, οἰκοδομημάτων φανῆναι πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ χρεῖαν,

C

Ex Antonii Vita.

Multa Antonius ignoravit, non tam ob socordiam, quam simplicitatem, qua ductus facile suis credebatur. Erat enim simplici ingenio, et tarde sentiebat; cum autem sensisset se peccasse, gravi movebatur poenitentia, et apud eos ipsos quos offendisset, conuultebatur. Magna et supplicia et praemia irrogabat, modi tamen in gratificando, quam puniendo erat negligentior. Joci autem ejus nimisaeque dicacitati hoc aderat remedium, quod se vicissim morderi patiebatur, neque minori cum voluptate ridebatur, quam

VARIE LECTIONES.

⁷¹ ἔτι] c. II. ⁷² δὲ om. B. ⁷³ εἶχε] ἔχει A. ⁷⁴ συγκεκράτο A. ⁷⁵ ἔτι] c. XI. ⁷⁶ δημοσίῳ A. ⁷⁷ οὐδὲν ζ. ⁷⁸ ἔτι] c. XII. ⁷⁹ κατασσημασμένη A. ⁸⁰ ἔτι] c. XLII. ⁸¹ ἔτι] c. XLIII. ⁸² καὶ add. A. ⁸³ ἐπινομάζετο B: ἐπινομάζετο ζ. ⁸⁴ ναῦν ⁸⁵ ἑκκαίδεξήρη om. A. ⁸⁶ καὶ om. A. ⁸⁷ μονίμων A: νομίμων ζ. ⁸⁸ ἔτι] c. XXIX. ⁸⁹ φησὶν add. A. ⁹⁰ αὐτοῦ B. ⁹¹ μὲν A, τις B: δὲ ζ. ⁹² ἐαυτῇ ζ.

NOTÆ.

(76) Herodot. Thalia, et Orig. lib. Contra Celsum, v. 262, edit. August. Vind.

PATROL. GR. CIII.

46

ridebat, quæ res illi maximo fuit malo. Qui enim libere secum jocarentur, **398a** ab eis serio loquentibus nequaquam putabat sibi adulari: itaque laudando facile decipiebatur. Non enim intelligebat esse, qui adulationi libertatem veluti subausterum condimentum admiscerent, quo protervæ inter pocula loquacitati tædium et satietatem dimoveant, idque consequantur, ut assentantes et concedentes, quoties de re gravi sermo incidere, non gratiam captare, sed prudentia inferiores videantur.

Ex Pyrrhi Vita.

Fuit Pyrrhus vultu regio quidem, sed terribiliore quam venerabiliore. Non habuit multos dentes, sed supra erat unum os continuum, in quo dentium intervalla tenuibus veluti sulcis detinebantur. E liene laborantibus salutem afferre credebatur, si gallum album mactans, supinatis illis dextro pede leviter viscera premeret, neque fuit quisquam ita vel pauper vel vilis, cui rogatus eam medicinam facere dedignaretur; gallum ipse Pyrrhus accipiebat atque immolabat, iisque ei erat honor gratissimus. Et ferunt pedis ejus pollicem vim divinam habuisse, atque etiam cremato post mortem corpore, hunc illzsum intactumque ab igne fuisse repertum.

Ex Marii Vita.

Mario et temperantiæ ac tolerantia testimonio perhibentur; et hujus quidem indicium exstat. Varicibus enim magnis cum utrumque ejus crus laboraret, deformitatem ægre ferens, medicum accersivit, eique non ligatus crus alterum præbuit, ac nihil ipse motus, nullo edito gemitu, constanti vultu tacitus incredibiles secturæ dolores pertulit; ad alterum transeunte medico, non sustinuit, remedium hoc non dignum esse invidens, cujus causa tanti cruciatus tolerarentur.

Marius ex Africa cum exercitu transvectus et consulatum accepit, et triumphum duxit, Jugurtham captivum incredibile Romanis spectaculum exhibens, quo vive victoriam de hostibus nemo desperasset quidem: adeo ad omnem fortunam se accommodare callidus, astutiæ magnæ admistam ferociam habebat. In triumpho præterea illata narrant auri ter mille ac septem pondo, argenti non signati quinque millia 775, signati 287 millia denarium.

Solent milites laboriosos, qui quo taciti prompte **398b** imperata faciunt, *mulos Marianos* appellare (erat enim Marius indefatigabilis), quod sua ipsi facerent, et cum hac in re imitarentur. Quidam quia Marius olim sub Scipione militans curiose

Α αντισκῶψαι γὰρ ἐξῆν⁹⁸ καὶ ἀνθυβρίσαι, καὶ γελω-
μενος ἢ γελῶν ἔχαιρα. Καὶ τοῦτο διελυμῆνατο τὰ
πολλὰ τῶν πραγμάτων· τοὺς γὰρ ἐν τῷ παιζειν
παρῆρησιαζομένους οὐκ ἂν οἰηθείς σπουδάζοντας⁹⁹
κολακεύειν αὐτὸν, ἤλπισκετο ραδίως ὑπὸ τῶν ἐπαίων,
ἀγνοῶν ὅτι τὴν παρῆρησιαν τινὲς ὡς ὑποστύφον
ἡδυσμα τῇ κολακείᾳ παραμιγνύοντες ἀφήρουν τὸ
πλήσιμον, τῇ παρὰ τὴν κύλικα θρασύτητι καὶ λαλιᾷ
διαμηχανώμενοι τὴν τῶν πραγμάτων ὑφ᾽ εἶναι καὶ
συγκατάθεσιν, ὡς μὴ πρὸς χάριν ὀμιλεῖν, ἀλλὰ τῷ
φρονεῖν ἡττωμένων φαίνεσθαι.

Ἐκ τοῦ Πύρρου.

Ἵτι⁹⁸ Πύρρος, φησὶ, τῇ μὲν ἰδέᾳ τοῦ προσώπου
φοβερώτερον⁹⁹ ἢν ἔχων⁹⁹ ἡσειμνότερον καὶ βασιλικώ-
τερον,⁹⁹ πολλοὺς δὲ ὀδόντας οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἐν ὁστοῦν
B συνεχὲς ἦν, ἀνωθεν οἶον λεπταῖς ἀμυχαῖς τὰς δια-
φυὰς ὑπογεγραμμένον⁹⁹ τῶν ὀδόντων. Τοῖς δὲ σπλη-
νιώσιν ἐδόκει βοηθεῖν ἀλεκτροῦνα οὖων λευκῶν,
ὑπτιῶν τε κατακειμένων τῷ δεξιῷ ποδὶ πιέζων
ἀτρέμα τὸ σπλάγγνον. Οὐδεὶς δ' ἦν πένης οὔτε ἀδο-
ξος· οὕτως ὥστε μὴ τυχεῖν τῆς λατρίας δεηθείς.
Ἐλάμβανε δὲ καὶ τὸν ἀλεκτροῦνα θύσας, καὶ τὸ γέρας
τοῦτο ἤϊστον ἦν αὐτῷ. Λέγεται δὲ τοῦ ποδὸς ἐκείνου
τὸν μείζονα δάκτυλον ἔχειν δύναμιν¹ ἰδίαν, ὥστε
μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ λοιποῦ σώματος κατα-
καέντος ἀπαθῆ καὶ ἀθικτον² ὑπὸ τοῦ πυρὸς εὐρεθῆ-
ναι.

Ἐκ τοῦ Μαρίου.

Ἵτι³ τῷ Μαρίῳ (φησὶ) καὶ σωφροσύνην καὶ καρ-
C τερῖαν μαρτυροῦσιν, ἧς εἰδήμα [650 H.] καὶ τὸ περι-
τὴν [1205 R.] χειρουργίαν ἐστίν. Ἰζῶν γὰρ ἀνά-
πλευς ἀμφὸς τὰ σκέλη γεγονώς καὶ τὴν ἀμορφίαν
δυσχεραίνων ἔγνω παρασχέιν ἑαυτόν. Καὶ παρέτχεν
ἄστος θάτερον σκέλος οὐδὲ κινήθει, οὐδὲ στενάξας,
ἀλλὰ καθεστῶτι τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ σιωπῆς ὑπερ-
βολᾶς⁴ τινὰς ἀγληδόνων ἐπὶ ταῖς τομαῖς ἀνασχόμε-
νος. Τοῦ δὲ λατροῦ μετιόντος ἐπὶ θάτερον οὐκ ἐτί
παρέσχε, φήσας ὀρθῶν τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀγληδόνος
οὐκ ἔξιον.

Ἵτι⁵ Μάριος ἐκ Λιθύης μετὰ τοῦ⁶ στρατεύματος
ἀνακομισθεὶς τὴν τε ὑπατιαν ἀνέλαβε καὶ τὸν θρίμ-
βον εἰσῆλασεν, ἀπιστον ἐπιδειξάμενος θέαμα Ῥω-
μαίοις, Ἰουγούρθαν αἰχμάλωτον, οὗ ζῶντος οὐδ' ἂν
εἰς ἤλπισε πολεμίῳ κρατῆσειν· οὕτως⁷ ἦν περικλῶς
D ἀνὴρ τύχαις ὀμιλῆται, καὶ πανουργία πολλῇ μεμιγμέ-
νον ἔχων τὸ θυμοειδές. Ἐν δὲ τῷ θριάμβῳ κομισθῆ-
ναι λέγουσι χρυσοῦ⁸ μὲν ἑπτὰ καὶ τρισχιλίας λίτρας,
ἀργύρου δὲ ἀσῆμου εἴσοι⁸, νομισματα; δὲ δραχμᾶς⁹
ζ', ἐπὶ μυριάσιν ἢ καὶ κ'.

Ἵτι¹⁰ τοὺς φιλοπόνους καὶ σιωπῇ μετ' εὐκολίας
τὰ προστασόμενά πράττοντας (ἄρτυτος γὰρ ἦν ὁ
Μάριος; καὶ αὐτοῦργεῖν τὰ πολλά, καὶ μειεῖσθαι
διδάττειν αὐτὸν καὶ ἐξομοιοῦσθαι τοὺς στρατιώτας)
ἡμόνους Μαρῖανούς ὠνόμαζον. Οἱ δὲ, ὅτι¹¹ Μάριος,

VARIE LECTIONES.

⁹⁸ ἐξῆν A: ἐχρῆν ζ. ⁹⁹ σχολάζοντας B. ⁹⁹ ὅτι c. III. ⁹⁹ φοβερώτερος A. ⁹⁹ ἢ ἡθός AB: ⁹⁹ βασι-
λικόν B. ⁹⁹ ὑπογεγραμμένων ζ. ¹ δύναμιν ἔχειν ζ. ² ἀθικτον A: ἀλυπον ζ. ³ ὅτι c. VI. ⁴ ὑπερ-
βολᾶς τινὰς A: τινὸς ὑπερβολᾶς καὶ ζ. ⁵ ὅτι c. XII. ⁶ τοῦ οἰν. B. ⁷ οὕτως A. ⁸ χρυσοῦ A. ⁸ δραχμᾶς A.
διδραχμᾶς ζ. ¹⁰ ὅτι [c. XIII. ¹¹ ὅτι] c. XXI.

φῆσιν, ὅτι ἐκ Σικελίων¹² κάλαι στρατεύμενος, καὶ πολυπραγμονοῦντι παρὶ τε τῶν ὀπλῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων τῶν στρατιωτῶν προσήγαγεν ἴππων τε κάλλιστα τεθραμμένον καὶ ἤμιονον εὐεξία καὶ πρᾶσθητι καὶ βίῃ διαφέροντα πολὺ τῶν ἄλλων. Ἡσθέντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ τοῖς τοῦ Μαρίου θρέμμασι καὶ πολλάκις αὐτῶν μνησθέντος, οὕτως ἔρα τοὺς σκώπτοντας ἐν ἐπαίῳ τὸν ἐνδολεχῆ καὶ τλήμονα καὶ φιλόπουνον *Marianorum ἤμιονον* προσαγορεύειν.

Ἵτι Τεύτονα; Μαρίου καταπολεμήσαντος, μυριάδας δέκα, Μασσαλιῶται¹³ τοῖς ὀστέοις λέγονται περιθρηγῶσαι¹⁴ τοὺς ἀμπελώνας· τὴν δὲ γῆν, τῶν νεκρῶν κατακαλωθέντων ἐν αὐτῇ καὶ διὰ χειμῶνος θύβρων ἐπιπεσόντων, οὕτως ἐκλιπνομένη καὶ γενέσθαι διὰ βάρους ἀνάπλω¹⁵ τῆς σηπεδόνος ἐνδύσης, ὥστε καρπῶν ὑπερβάλλον εἰς ὥρας πλήθος ἐξενηκεῖν, καὶ μαρτυρησαὶ τῷ Ἀρχιλόχῳ λέγοντι παινεσθαι πρὸς τοῦ τοιοῦτου¹⁶ τὰς ἀρούρας. Ἐπεικῶς δὲ ταῖς μεγάλαις μάχαις ἐξαισίους ὑστὺς ἐπικαταβήγγυσθαι λέγουσιν, εἴτε δαιμονίου τιδὸς τοῖς καθαροῖς καὶ διηπετέσιν ἀγνίζοντος ὕδασι καὶ κατακλύζοντος, εἴτε τοῦ φόνου καὶ τῆς σηπεδόνος ἐξανείσης ὑγρὰν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν, ἣ τὸν ἀέρα συνέστησιν, εὐτρεπτον ὄντα καὶ βραδίως μεταβάλλειν ἐκ κλειστοῦ ἀπὸ σμικροτάτης ἀρχῆς. Ἵτι¹⁷ ἄξιον θαυμάσαι τοὺς Κουρνοῦτου θεράποντας. Πολλῶν γὰρ ἐν στασιαζούσῃ τῇ πόλει θανάτῳ καὶ τῶν ἀναιτίων καταβήγυσσάντων, καὶ μυρίων σφαγῶν καὶ ποικίλων προελθόντων, οὗτοι τὸν δεσπότην ἀποκρύψαντες, νεκρῶν δὲ τινα τῶν πολλῶν ἀναρτήσαντες· ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ περιθέντες αὐτῷ χρυσοῦν δακτύλιον ἐπιδείκνυον [651 H.] τοῖς Μαρίου δορυφόροις, καὶ κοσμήσαντες ὡς ἐκείνον αὐτὸν ἔοπατον. Ὑπενόησε δὲ οὐδέτις, ἀλλ' οὕτω λαθὼν ὁ Κουρνοῦτος ὑπὸ τῶν εἰκετῶν εἰς Γαλατίαν διεκομίσθη.

Ἐκ τοῦ Ἀράτου.

Ἵτι¹⁸ ὁ Ἄρατος, φησὶ, λαμπρῶς¹⁹ κατὰ Ἀριστέπου τοῦ τυράννου καὶ κατὰ τῶν σὺν αὐτῷ ἀριστέων, πεσόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ τυράννου ὑπὸ Κρητῆ τινος, Τραγίσκου²⁰ τὸ ὄνομα, καὶ τοῦ πλήθους [1208 ff.] τῶν Ἑλλήνων ὄντων ἀπ' τῶν ἀνααιρεθέντων, καὶ μηδένα τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀποβαλόντων, ὅμως οὐκ ἔλαθε τὸ Ἄρατος οὐδὲ ἠλευθέρωσε τοὺς ἐν αὐτῷ τῶν περὶ Ἄγιν καὶ τὸν νεώτερον Ἀριστόμαχον μετὰ δυνάμει βασιλικῆς παρεπισπεσόντων καὶ κατασχόντων τὰ πράγματα. Τὸ μὲν οὖν πολὺ τῆς διαβολῆς καὶ λόγως καὶ σκώμματα καὶ βωμολοχίας παρείλετο τῶν κολακευόντων τοὺς τυράννους, καὶ διεξίόντων, ἐκείνοις χαρίζομένων, ὡς τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐκταράττοιο μὲν ἡ κοιλία παρὰ τὰς²¹ μάχας, κάρως δὲ καὶ Πιγγος προσπίπτει²² ἅμα τῷ παραστῆναι τὸν σαλπικτῆν²³, ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν καὶ τὸ σύνθημα παρεγγυήσας, καὶ πυθόμενος τῶν ὑποστρατηγῶν μή τις αὐτοῦ χρεῖα παρόντος, βεβλήσθαι γὰρ τοὺς ἀστραγάλους, ἀπέρχοιτο, καρδοκίτων

VARIÆ LECTIONES.

¹² σικελίων A. ¹³ Μασσαλιῶται B, Μασσαλιῆται A, Μασσαλιῆται ζ. ¹⁴ περιθρηγῶσαι A : περιθρηγῶσαι ζ. ¹⁵ ἀνάπλων B. ¹⁶ τοῦ τοιοῦτου B et corr. A : τὸ τοιοῦτο ζ. ¹⁷ ὅτι] c. XII. ¹⁸ ὅτι] c. XXIX. ¹⁹ λαμπρῶς καὶ κατὰ ζ. ²⁰ Τραγίσκον ζ. ²¹ τὰς add. A. ²² προσπίπτει B : προσπίπτει ζ. ²³ σαλπικτῆν ζ.

arma et carros insipienti, adduxit bellicosum equum optime nutritum, et malum cæteris habiliorē et cicuritate et robore præstantem multo; cumque imperator Marii jumentis oblectaretur, et sæpe eorum recordaretur, inde ortum ut qui per cavillum ob laborum assiduitatem et tolerantiam laudaretur, *Marianus mulus* appellaretur.

Devictis centum milibus Teutonum a Mario, Massilienses serunt ossibus vineas seplisse: tellurem vero consumptis in ea cadaveribus, ac per hiemem imbribus delapsis, ita pinguem redditam, putredine in profundum penetrante repletam, ut legitimo tempore abunde fructuum protulerit, et quod Archilochus dixit, hoc modo agros pinguescere, id tum fuisse confirmatum. Neque abs re est, quod post magna prælia immodicæ pluvie decidant: sive deus aliquis terram puris et cælestibus aquis lustrat atque proluit, sive cadaveribus et pinguedine humidam gravemque emitentibus exhalationem, ita aer coit, alioquin facile etiam levissimis de causis mutationi obnoxius. Digni itaque admiratione Cornuti servi: multis enim bello civili morte sine causa condemnatis, variisque cadibus perpetratis, cum herum suum occultassent, aliud quoddam cadaver de mortuorum acervo arreptum collo trahentes, aureum anulum digito accommodantes, Marianis ita satellitibus ostenderunt, et ornato funere, quasi herile esset sepeliverunt: neque id quisquam sensit, eoque modo Cornutus clam opera servorum in Galliam evasit.

Ex Arati Vita.

Arato cum Aristippo et militibus acri pugna congreddente, et tyranno a Crete quodam nomine Tragicō necato, et 399 a missis ipsorum plusquam 1500 viris, et nemine suorum amissis, Argos tamen neque cepit neque liberavit. Agis enim et Aristomachus minor cum exercitu regio irruperant eo, et rerum potestatem occupaverant. Magnam quidem partem cavillorum, diceriorumque et scurrilium insectationem, quibus eum adulatōres tyrannorum traducebant, refutavit; qui in gratiam dominorum dictitare solebant, duci Achæorum tempore prælii alvum conturbari, vertiginem et gravem soporem oboriri simul atque tubæ sonitum exaudivisset. Itaque ut primum aciem instruxisset, et tesseram dedisset, percontari solitum centuriones, et quid sua præsentia opus foret, jacta jam alea; atque ita digredientem quam longissime, eventum pugne expectare. Hæc quidem ita obtinuit opinio, ut philosophi etiam in scholis disputent, tremorne cordis

et mutatio coloris, et alvi solutio præsentē periculo timidorum sit, an cujusque intemperie in corpore et frigiditatis; Aratum enim bonum semperducem habitum, cui tamen ea semper in obeundis periculis acciderint. Quia antiqua lex erat, ne quis intra muros sepeliretur, eamque legem magna comitabatur superstitio, Delphos miserunt ea de re sciscitatum Pythiam, quæ permisit. Et tum cæteri Achæi, tum vero Sicyonii gavisī sunt, mutatoque in festivitatem luctu, coronati albisque induti vestibus corpus ejus statim in urbem deportarunt, prænes choreis accinentes: ac loco delecto qui omnium conspectui pateret, tanquam conditorem servatoremque urbis sepeliverunt. Loco etiamnum est nomen Arateum. Mortuus est specie familiaritatis veneno et dolis, cæde a Taurione perpetrata, Philippo Peloponnesio tyranno edicente, ut impune illi quæ fecisset cederent.

νῦν Ἀράτειον. Ἡ δὲ τελευτὴ αὐτῷ ἐν φιλοφροσύνης μὲν τοῦ στρατηγῶ ὑπηρετησαμένου τῷ φόνῳ, ἀδειαν ἔχει πράττειν ἢ βούλοιο τῶν ἐκθέσμων, προστάξαντος.

Ex Artaxerxis.

Mater Artaxerxis fuit Parysatis, solers sane femina, et taxillos jacere non indocta. Metus tyranno stimulus ad cædem acerrimus.

399^b Ex Agide (76) [Ex Cleomene].

Antigonus Macedoniæ rex vocatus ad auxilium ab Achæis contra Cleomenem, pugna superavit et fugavit Cleomenem, et cum esset Lacedæmone positus, humaniter cives tractavit, dignitatemque Spartæ nullo modo conculcavit, aut ludibrio habuit, sed leges remque publicam Spartanis reddidit, et in Macedoniam tertio die discessit, quod eam hello ardere atque a barbaris vastari inaudivisset. Jam et morbus ipsum occupaverat, in plithisim vehementem vergens, defluxumque ex capite continēntem. Non tamen ei succubuit, sed ita in certamine pro regno suo perduravit, ut maxima parte victoria, ingentique barbarorum cæde peracta, majori cum gloria mortem obiret. Philarchus scribit eum in ipso proelio vociferatione corpus rupisse; quod vero non est dissimile. In confabulationibus hominum sciebatur, eum post proelium clamantem præ gaudio, *O pulchrum diem*, multum sanguinis exspuisse, acutaque febri decessisse.

Cum Cleomenes ab Antigono superatus in Ægyptum profugisset, initio a rege magno honore affectus est. Deinde haud longo post tempore sine injuria, propter iniquam suspicionem et malevolentiam accusatorum, deficiente erga eum affectu, conjectus est a rege in carcerem, ad mortem quæsitus. Ille vero cum aliis sexdecim sociis cum gladiis domo

Ἀ πόρρωθεν τὸ συμβησόμενον. Ταῦτα γὰρ οὕτως ἴσχυον, ὥστε καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐν ταῖς σχολαῖς ζητεῖν²⁶ εἰ, τὸ πάλλεσθαι τὴν καρδίαν καὶ τὸ χρῶμα τρέπεσθαι²⁷ καὶ τὴν κοιλίαν ἐξυγραίνεσθαι παρὰ τὰ φαινόμενα δεινὰ δειλιάς ἐστίν ἢ δυσκρασίας τινὸς περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχρότητος· τὸν γὰρ Ἀρατὸν αἰετὸν ἀγαθὸν ἠγεῖσθαι στρατηγὸν, αἰετὸν δὲ ταῦτα πάσχοντα παρὰ τοὺς ἀγῶνας. Ὅτι²⁸ νόμου (φησὶν) ἔντος ἀρχαίου μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντός, ἴσχυρά τε²⁹ τῷ νόμῳ δεισιδαιμονίας προσούσης, ἐπεμφαν³⁰ εἰς Δελφοὺς ὑπὲρ τούτων ἐρησόμενοι τὴν Πυθίαν ἢ δὲ ἐπέτρπε. Καὶ οἱ τε Ἀχαιοὶ ἅπαντες ἠσθησαν, καὶ διαφερόντως οἱ Σικυῶνιοι, μεταβαλόντες³¹ εἰς ἐροτὴν τὸ πένθος, εὐθύς ἐκ τοῦ Αἰγίου τὸν νεκρὸν Ἀράτου ἐστεφανωμένον καὶ λευχειμονούντες

ὑπὸ παιάνων καὶ χορῶν εἰς τὴν πόλιν ἀνήγον³², καὶ τόπον ἐξελέμενοι περίοπτον, ὥσπερ οἰκιστὴν καὶ σωτήρα τῆς πόλεως ἐκήδευσαν καὶ καλεῖται μέχρι σήμερι φαρμάκιον καὶ δόλιον γέγονε, Ταυρίωνος Φιλίππου δὲ τοῦ Πελοποννησίου τυράννου, ὡς

Ἐκ τοῦ Ἀρτοξέρξου³³.

Ὅτι³⁴ ἡ τοῦ Ἀρτοξέρξου μήτηρ Παρύσατις θυμώσσοφος ἦν γυνή, καὶ δεινὴ (φησὶ) κωθεύειν. Ὅτι³⁵ ἡ δειλία (φησὶ³⁶) φονικώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς τυραννίσιν.

Ἐκ τοῦ Ἀγηδος.

Ὅτι³⁷ Ἀντιγόνοσ (φησὶν) ὁ Μακεδονίας βασιλεὺς, ἐπικαλεσαμένωσ [652 H.] αὐτὸν ἐπὶ βοήθειαν κατὰ Κλεομένους Ἀχαιῶν, μάχῃ ἐνίκησε, καὶ ἐξ ἐφόδου φυγόντος Κλεομένους τὴν πόλιν παραλαβὼν, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις φιλανθρώπως χρησάμενος, καὶ εἰ ἀξίωμα τῆς Σπάρτης οὐ προσηλακίσας οὐδ' ἐνυβρίσας, ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείας ἀποδοῦς, ἀνεχώρησεν εἰς Μακεδονίαν ἡμέρα τρίτη, πολέμων αὐτῷ φόντων ἔκεισε καὶ παρῆναι βιαζόμενων. Ἡδὲ καὶ τὸ νόσημα κατεῖχεν αὐτὸν, εἰς φθίσιν ἐκδεθῆκε³⁸ ἴσχυράν καὶ κατάρρουν συντεῖνον. Οὐ μὴν ἀπέπειν, ἀλλ' ἀντήρκεσε πρὸς τοὺς οἰκειοὺς ἀγῶνας, ὅσων ἐπὶ νίκῃ μεγίστη καὶ φόνῳ πλείεσθαι τῶν βαρβάρων εὐκλεστερος ἀποθανεῖν, ὡς μὲν εἰκός ἐστι καὶ λέγουσιν οἱ περὶ Φύλαρχον, αὐτῇ τῇ περὶ τὸν ἀγῶνα κραυγῇ τὸ σῶμα προσαναβρήξας· ἐν δὲ ταῖς σχολαῖς ἦν ἀκούειν ὅτι βοῶν μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ χαρᾶς· Ὁ κατῆς ἡμέρας, πλήθος αἵματος ἀνήγαγε, καὶ πυρέξας³⁹ συντόνως ἐτελεύτησεν.

[1209 R.] Ὅτι⁴⁰ Κλεομένους Αἰγύπτῳ προσπεφυγὸς μετὰ τὴν ὑπ' Ἀντιγόνοσ ἦταν, τὰ μὲν πρῶτα ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐν τιμῇ καὶ δεξιῶσσι περιεῖπε τὸν ἀνδρα, μετ' οὐ πολὺ δὲ μῆδὲν ἀδικούντα, ἐξ ὑποψιῶν ἀλόγων καὶ συκοφαντιῶν⁴¹ κακούργων ὑπόβρῦτιζόμενος τῆς περὶ αὐτὸν διαθήσεως, ἐν φρουρᾷ κατεῖχεν ἀδέσμων, μελετῶν κατ' αὐτοῦ

VARIAE LECTIONES.

²⁶ ζητεῖν A: ζητοῦντας ζ. ²⁷ τρέπεσθαι A: φαίνεσθαι ἰλλοιωμένον ζ. ²⁸ ὅτι] c. LIII. ²⁹ τε om. A. ³⁰ ἐπεμφεν ζ. ³¹ μεταβαλόντες B: μεταβάλλοντες ζ. ³² τὸν A: τὸ ζ. ³³ ἀνήγον A: ἀνήρον ζ. ³⁴ Ἀρτοξέρξου ζ. ³⁵ ὅτι] c. XVII. ³⁶ ὅτι] c. XXV. ³⁷ φησὶ om. A. ³⁸ ὅτι] Ciceronem. c. XXX. ³⁹ ἐκδεθῆκε A: ἐμβεθῆκε ζ. ⁴⁰ πυρέξας] πῦρ ἐξίψας A. ⁴¹ ὅτι] c. XXXII. ⁴² συκοφαντιῶν ζ.

NOTE.

(76) Ex Agide Plutarchi nihil excerpit Photius. (Edit Rothomag.)

θάνατον. Ὁ δὲ μετὰ τινων ἑκατάδεκα τῶν αὐτοῦ Ἀ
 εταίρων ἐκπηδήσας μετὰ ξιφῶν τοῦ οἰκήματος ἔδει
 μὲν διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ἀλ-
 λους εἰς ἐλευθερίαν ἔκλειε· οἱ δὲ ἐπήρουν μὲν τὴν
 γνῶμην καὶ ἐθαύμαζον τὸ γενναίον, οὐδεὶς μὲντοι διὰ
 τὸν ἐκ τῆς τυραννίδος φόβον ἐτόλμα συναπιλαδέσθαι.
 Ἀνελόντες δ' οὖν τοὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντας ⁴¹ καὶ
 δύο τῶν ἰχθίστων, πολλοῦ συρρέοντος ἐκ' αὐτοὺς
 κλήθους, καὶ πολλοὺς ἀνελόντας, καὶ αὐτοὶ κατακό-
 πησαν, εἶτα ἀνεσταυρώθησαν ⁴². Ὀλίγαις ⁴³ δὲ
 ὑστερον ἡμέραις οἱ τὸ σῶμα τοῦ Κλειομένου ἀνεσταυ-
 ρωμένον παραφυλάττοντες εἶδον εὐμεγέθη δράκοντα
 τῆ κεφαλῇ περιπεπλεγμένον καὶ ἀποκρύπτοντα τὸ
 πρόσωπον, ὥστε μηδὲν ὄντων ἐφίετασθαι σαρκοφά-
 γον. Ἐκ δὲ τούτου δεισιδαιμονία προσέκειτο τῷ βα-
 σιλεὶ καὶ φόβος, ὡς ἀνδρὸς ἀνηρημένου θεοφιλοῦς καὶ
 κρείττονος τὴν φύσιν. Οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς καὶ προσ-
 ετέरणτο φοιτῶντες, ἤρωα τὸν Κλειομένην καὶ θεῶν
 παῖδα προσαγορεύοντες, ἀχρις οὐ κατέπαυσαν αὐτοὺς
 οἱ σοφώτεροι, δίδόντες λόγον ὡς μάλιστα μὲν βόας,
 σφήκας δὲ ἴπποι ἀποσαπέντες ἐξανθοῦσι, κάνθαροι
 δὲ τὸ αὐτὸ παθόντων ὄνων ⁴⁴ ζωογονοῦνται, τὰ δὲ ἀν-
 θρώπινα σῶματα περὶ τὸν μυελὸν ἰχώρων συρροῆν
 τινα καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς λαθόντων ὄφεις ἀναδίδωσι. Καὶ τοῦτο κατιδόντες οἱ παλαιοὶ μάλιστα τῶν
 ζῶων τὸν δράκοντα τοῖς ἤρωσι συναρκέωσαν.

[653 H.] Ἐκ τοῦ Τίτου.

Ἵσθμιῶν ἀγομῆνων πλῆθος μὲν ἀνθρώπων
 ἐν τῷ σταδίῳ καθῆστο τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα θεωμέ-
 νων, ἅτε διὰ χρόνων πεπαυμένης ⁴⁵ μὲν πολέμων
 τῆς Ἑλλάδος, ἐν ⁴⁶ ἐλευθερίᾳ δὲ σαφεὶ καὶ εἰρήνῃ
 πανηγυριζούσης· τῆ σάλπιγγι δὲ σωπῆς εἰς ⁴⁷ ἀπαν-
 τας διαδοθείσης προελθὼν εἰς μέσον ⁴⁸ ὁ κῆρυξ ἀν-
 εἶπεν ὅτι Ῥωμαίων ἡ σύγκλητος καὶ Τίτος Κόϊντος
 στρατηγὸς ὑπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φί-
 λιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφῆσαν ἀφρουρήτους καὶ
 ἐλευθέρους καὶ ἀφορολογήτους τοὺς Ἕλληνας, νόμοις
 χρωμένους τοῖς πατρίοις, Κορινθίους, Λακρούς, Εὐ-
 βοίας, Φωκίαις, Ἀχαιοῖς, Φθιώτας, Μάγνητας, Θητ-
 τάλους, Περγαίους. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐ πάντες
 οὐδὲ σαφῶς ἤκουσαν, ἀλλ' ἀνώμαλος καὶ θορυβώδης
 κίνησις ἦν ἐν τῷ σταδίῳ θαυμαζόντων καὶ διαπυθνα-
 νομένων καὶ πάλιν ἀνειπεῖν καλεούτων. Ὡς δ' ἀπαξ
 ἤσυχιας γενομένης ἀναγαγὼν ὁ κῆρυξ τὴν φωνὴν προ-
 θυμότερον εἰς ἀπαντας ἐγεγώνησε καὶ θιγῆθε τὸ κήρυ-
 γμα, κραυγὴ μὲν ἀπιστος τὸ μέγεθος διὰ χαρὰν ἐχώρει
 μέχρι θαλάσσης ⁴⁹, ὄρθον δὲ ἀνειστήκει τὸ θέατρον,
 οὐδεὶς δὲ λόγος ἦν τῶν ἀγωνιζομένων, ἔσπευδον δὲ ⁵¹
 πάντες ἀναπηδῆσαι καὶ δεξιόσασθαι καὶ προσεῖπεν ⁵²
 τὸν σωτήρα τῆς Ἑλλάδος καὶ πρόμαχον. Τὸ δὲ πολ-
 λιτικὸν λεγόμενον εἰς ὑπερβολὴν καὶ μέγεθος τῆς φω-
 νῆς· ὡφύθη τότε· [1212 R.] κόρακες γὰρ περιπετόμε-
 νοὶ κατὰ τύχην ἔπεσον εἰς τὸ στάδιον. Λιτῖα δ' ἡ τοῦ

Ex Titii Flaminini.

Cum Isthmia celebrarentur, ac multitudo homi-
 num in stadio consedisset spectandū gymnici certami-
 nis causa, eo magis, quod illo tempore Græcia a bellis vacabat, spemque libertatis propositam
 cernens, manifesta in pace diem festum agebat :
 postquam tuba silentium undique est factum, pro-
 gressus in medium præco ita pronuntiavit : Senatus
 Romanus et Titus Quinctius imperator consul, de-
 victo Philippo et Macedonibus, absque præsidii
 esse liberos, et immunes, suis legibus vivere jubet,
 Corinthios, Locros, Phocenses, Eubæenses, Achæos,
 Phthiotas, Magnetas, Thessalos, Perrhæbos. Pri-
 mum neque omnes plane, neque perfecte vocem
 præconis exaudierunt ; eratque promiscua et tu-
 multuaria in stadio commotio admirantium, et scisci-
 tantium, repetitque edictum poscentium. Ut vero ite-
 rum, facto silentio, altiori voce eadem præco procla-
 mavit, exaudiumque est ab omnibus edictum, tantus,
 quantum credible vix sit, clamor præ lætitia omnium
 exortus, ad mare usque pervasit. Quotquot in thea-
 tro erant, assurtexere omnes, neque jam quisquam
 certantium spectaculo tenebatur, prosilire omnes,
 amplecti et alloqui Græciæ servatorem atque propu-
 gnatorem properabant. Atque eo tempore id re ipsa
 apparuit, quod de immenso immodicoque clamore
 dici solet. Corvi enim quictum forte prætervolabant,

VARIE LECTIONES.

⁴¹ χεῖρας καὶ ἐλθόντας C. ⁴² εἶτα ἀνεσταυρώθησαν om A. ⁴³ Ὀλίγαις] c. 39. ⁴⁴ ὄνων A : τῶν ὄνων C.
⁴⁵ ὅτι] c. 10. ⁴⁶ πεπαυμένην pr. A. ⁴⁷ ἐν add. A. ⁴⁸ εἰς] πρὸς B. ⁴⁹ ὁ x. εἰς μ. C. ⁵⁰ θαλάττης B. ⁵¹ ἔκ
 om. A. ⁵² καὶ προσεῖπεν om. A.

NOTÆ.

[77] Vide Harapolinem, lib. II, cap. 44, et Origenum Contra Celsum, lib. IV.

in stadium deciderunt. Cujus rei quidem causa est aeris perruptio. Nam vox cum magna atque multa effertur, ea divulgatus aer, volantes non sustinet, factique ut aves ita atque si in vacuo sint loco, delabentur, nisi potius lotu tum quodam aeris aves veluti sagitta transfixæ, deturbentur atque decedant. Potest et ad aeris vorticem seu procellam transferri: cum maris ille instar, 400b ob clamoris magnitudinem involvatur, rursusque cum impetu sese explicet. Cæterum Quinctius, nisi celerrime dimissis ludis impetum et concursum populi declinasset, haud profecto saluum potuisse evadere crediderunt, tam multis simul undique ei circumfundentibus.

Plutarchus sicut in hæc Quinctii, et in aliis vitis compositis ait, Neronis [Trajani] erat temporibus.

CCXLVI.

Ex Aristidis Oratione Panathenica, quæ est Athenarum laudatio.

Legi Aristidis Panathenicam Orationem, verborum ac nominum explanationem comprehendentem et periodorum, etiam sensus potestate, et ornato præparate. Terra quidem ad omne fetus genus fuit instructa. Hæc autem beneficia cum a diis accepissent, ita cœperunt eorum auctores imitari, ut aliis ipsi loco deorum fuerint, et hac primum ratione dignos se donis istis esse comprobaverint, quod iis recte fuerint usi. Nec enim vel sub terram existimaverunt defodienda, vel alios sibi æquales evasuros esse timuerunt: sed ita demum se, quantum reliquis præstarent, posse ostendere putarunt, si essent erga omnes beneficii. Sed me oratio fluctus instar transversum rapuit, itaque ad id, unde digressus fueram, redeo. Divina igitur pompa commeatum in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem dimittunt. Maximum autem beneficium est illud, quod omnes undique afflictos susceperunt, ac foviverunt. Nulla namque Græciæ gens est, ut ita dicam, quæ hac civitate non sit usa. Quorum omnium meminisse primo factu sit difficile, et pares memoriæ sermones accommodare, quæ prima sunt et antiquissima exponam. Cum Hercules e vitis excessisset, urbs ei primum templa et aras consecravit.

[Subjecta phrasis per eclipsim, aliquid blandi habens, qua sæpe utitur.]

Et nunc civitatis stant beneficio Messenil. Etenim sola cum omnium fortuna perpetuo contendit urbs, omniumque clades in melius conata est convertere, vetusque dictum immutavit. Ostendit enim se amicos infelices nequaquam fugere, cum permultos etiam, a quibus antea dissidebat, post acceptas clades in amicitiam receperit. Nec quos felices

A ἀέρος ῥῆξις ἔταν γὰρ ἡ φωνὴ πολλὴ καὶ μεγάλη φέρεται, διασπώμενος ὑπ' αὐτῆς οὐκ ἀντερείδει τοῖς πετομένοις, ἀλλ' ὀλισθημα ποιεῖ καθάπερ κενεμβατοῦσιν, εἰ μὴ νῆ Δία πληγῆ τι·⁵³ μᾶλλον ὡς ὑπὸ βέλους διαλαυνόμενα πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. Δύναται δὲ καὶ περιδίνησις εἶναι τοῦ ἀέρος ὅταν ἐλιγμὸν ἐν πελάγει καὶ πάλιν ῥύμην διὰ μέγεθος λαβόντος. Ὁ δ' οὖν Τίτος· εἰ μὴ τάχιστα τῆς θέας διαλυθείσης ὑπειδόμενος τὴν φορὰν⁵⁴ τοῦ πλήθους καὶ τὸν δρόμον ἐξέκλινε, οὐκ ἂν ἐδόκει περιγενέσθαι τοσοῦτων αὐτῷ περιγεομένων.

Ἵτι Πλούταρχος, ὡς αὐτὸς κἀν τῷ παρόντι παραλήλυθ' καὶ ἐν ἄλλοις φησὶν, ἐπὶ⁵⁵ Νέρωνος ἦν.

B

ΣΜΓ'.

Αριστείδου ὁ Παναθηναϊκός.

Ἀνεγνώσθη Ἀριστείδου ὁ Παναθηναϊκός, ἐκλογὴν ὑπέχων βημάτων τε καὶ ὀνομάτων καὶ περιόδων, ἀλλὰ καὶ νοημάτων εἰς δεινότητα καὶ κάλλος διεσκευασμένων. Ἐρῶτω⁵⁶ μὲν ἡ γῆ πρὸς ἀπάσας γονάς. Λαβόντες⁵⁷ δὲ οὕτω τὰς παρὰ τῶν θεῶν δωρεάς, οὕτως εὐ τοὺς δόντας ἐμιμήσαντο, ὥστε αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τῶν θεῶν κατέστησαν. Καὶ πείραν ταύτην πρώτην ἔδοσαν τοῦ κατ' ἀξίαν τυχεῖν, τὸ⁵⁸ χρῆσασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς προσῆκεν. Οὐ γὰρ [654 H.] ἠξίωσαν αὐτὸ δὴ τοῦτο γῆ κρύψαντες ἐξαρκεῖν· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέσχον τοῦ φοβηθῆναι μὴ ἄρα τοὺς ἄλλους ἐξ Ἰσοῦ σφίσι ποιήσασιν, ὥστε οὐκ εἶναι κάλλιον ᾗθησαν ὅσοι τῶν ἄλλων προέχουσιν ἐνδείξασθαι, ἢ εἰ πάντας εὐ ποιῶντες ὀφθήσονται. Ἄλλ'⁵⁹ ὁ λόγος γὰρ ὡς περ βῆμα φέρων ὑπήνεγκε βία· ἀναχωρεῖν οὖν ἔθεν ἐξέσθην καιρός. Πέμπουσι δὴ θεῖα πομπῆ γῆν ἐπὶ πᾶσαν ἀφορμὰς τοῦ βίου, καθάπερ θεωρικῶς τινος διάδοσιν⁶⁰. Κύ γὰρ ποιοῦντες ἐφθάνον τὴν ἐπιθυμίαν τῶν εὐ παθεῖν δομένων. Οὐ γὰρ⁶¹ ἔστι γένος οὐδὲν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὃ τῆσδε τῆς πόλεως ἀπειρατόν ἐστιν. Ὡν ἀπάντων μὲν ἀμύχανον καὶ μνημονεῦσαι πρῶτον καὶ τῆς μνήμης τοὺς λόγους συμμέτρους ἀποδοῦναι. Ἄ δὲ ἔστι τῶν παλαιῶν ἐντιμώτατα καὶ ὡς περ ἀρχὴ τοῖς πολλοῖς διηγεῖσθαι· Ἡρακλέους ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος ἡ μὲν πόλις καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς ἰδρύεσθαι πρώτη.

D

[Κατὰ Ἐλλειψιν ἡ προκειμένη⁶² φράσις, ἔχουσα τὴν ἐπαγωγὴν· πολλαχοῦ δὲ αὐτῇ κέχρηται.]

Καὶ νῦν⁶³ εἰσι Μεσσηνιοὶ⁶⁴ διὰ τὴν πόλιν. Μόνη⁶⁵ γὰρ (ὡς εἰπεῖν) διαγέγονε πρὸς τὴν ἀπάντων τύχην διαμίλλωμένη⁶⁶, καὶ πειρωμένη περιτρέπειν πᾶσι τὰς συμφορὰς⁶⁷ ἐπὶ θάτερα. Καὶ τὴν παροιμίαν ἐνῆλλαξεν· οὐ γὰρ ἐκποδὸν εἶναι κατέδειξε φίλου κακῶς πράσσοντος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ τῶν πρόσθεν διαφόρων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι φίλους πεποιήται.

VARIÆ LECTIONES.

⁵³ ἐπὶ αἰδ. A. ⁵⁴ φορὰν ζ. ⁵⁵ ἐπὶ A, ἐκ τοῦ C: ἐπὶ τοῦ ζ. ⁵⁶ ἔρῶτω] p. Canter. 179. ⁵⁷ λαβόντες:] p. 180. ⁵⁸ τὸ τῷ B. ⁵⁹ ἀλλ'] p. 181. ⁶⁰ διάδοσιν] διδωσιν A. ⁶¹ οὐ γάρ] p. 187. ⁶² προκειμένη A. ⁶³ καὶ νῦν] p. 191. ⁶⁴ Μεσσηνιοὶ B: Μεσσηνιοὶ ζ. ⁶⁵ μόνη] p. 192. ⁶⁶ ἀμιλλωμένη B. ⁶⁷ πᾶσι τὰς συμφορὰς περιτρέπειν ζ.

Unde tunc omnia quasi fune rupto retrocesserunt, A dissoluto Amazonum et imperio, et excursu, et urbe, et sic communi subvenit naturæ, effecitque, ut jam dubium sit, an unquam exstiterint. At nunc cum par labor in quæstione omittendorum, et digna eorum, quæ clarissima videantur, explicatione sit ponendus, nec quisquam adhuc vel nuda narratione sit omnia complexus, quamvis alioqui plurima singuli, de hac una civitate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus, dixerint, non licet nobis accuratius tractare singula, et plurima sunt omittenda, ut maxima quæ sunt referamus, quandoquidem certe nemo sit, quin libenter ista in medium proferat. Nam cum Græci de summa rerum cum barbaris decertarent, parva terræ parte cum ingenti commissa, et pro virtute ac salute certamen esset, tum civitas utramque gentem præter omnem speu vicat, et alteram esse parvam sibi appendicem, alteram tanto deteriorem, quanto videbatur major, declaravit. Tum vero facta sunt a verbis, aliena videlicet a nostris, superata, cum plebiscitum omni tropæo præclarius, verbis pariter et re vicat, quandoquidem manibus statim fuit comprobatum, non modo sublatis, ut fieri solet, sed etiam præcones perdentibus. 402a De eo autem, qui litterarum fuerat interpres, populū quidem in suffragium miserunt, ut iudicii formam, quoniam Græcus erat, præter cæteros haberet : nihilominus tamen et ipsum interemerunt, quasi ne voce quidem sola barbaris esset inserviendum. Itaque id quo ille maxime nitebatur, eum sefellit, cum illi censerent hominem municipalem interpretis officio contra urbem, et Græcos pro hostibus fungi non debere. Tum in barathrum projecti sunt, sic ut alii responsa regi intulerint.

[Sublatus interpres Samius erat genere, non. ne vero Mys.]

Civitas autem pompani potius ducere, quam ad certamen se comparare videbatur. Tempia namque omnia aperuerat, sacerdotibus convocatis, ac diis antiquo more supplicationes faciebat. Ac primum quidem cursus eos omnes, qui ob coronæ præmium suscipi solent, longe superabant, æqualem præmiorum excellentiæ præstantes alacritatem ; in fine vero sese ipsi vincebant. Tanta vero fuit hujus apparatus et facti superbia, ut existimarent barbari se, si modo visi essent, tantum effecturos, ut omnes velut in ludis innox cederent, ultroque se dederent. Atque hæc prima inter homines publica virtutis cum divitiis, et prudentiæ Græcæ cum turba et apparatu barbarico exstitit controversia, quæ non sermonis eloquentia, sed factorum demonstratione temporisque opportunitate fuit dirempta. Nec enim

Ἐνευθεν^α δὲ, ὡς περ κάλου^β βαγίντος, ἐχώρησεν ὀπίσω· καὶ διελέλυτο Ἀμαζόνων ἢ τε ἀρχὴ καὶ ὁ δρόμος, καὶ ἡ πόλις^γ κἀναυῖθα ἐδοθήθησιν τῇ κοινῇ φύσει, καὶ νῦν εἰς ἀπιστον περιέστησεν εἰ ποτε ἐγένοντο. Νῦν^δ δ' ἐξ Ἰσου καθεστῶτος τοῦ τε^ε εὐρεῖν ἃ χρὴ παραλιπεῖν καὶ τοῦ πρὸς^ς ἀξίαν εἰπαῖν τὰ νικῆσαντα, καὶ οὐδενὸς μὲν οὐδ' ἐν ἀπλῇ διηγήσει πάντα^ζ πῶ διεξεληθόντος^η, κλειστα δὲ ὑπὲρ μίδης πόλεως ταύτης ἀπάντων εἰρηκότων, μάλλον δὲ ὑπὲρ μόνης πλείω σχεδὸν ἢ τῶν ἄλλων ἀπασῶν, [1216 R.] οὐκ ἐνδέχεται διεξιέναι καθ' ἕκαστον ἀκριδῶς, ἀλλ' ἀνάγκη τὰ πλείστα παραλιπεῖν, ἵνα δὴ τοῖς μεγίστοις χρησώμεθα. Ἐπει τὶς οὐκ ἂν ἄσμενος καὶ ταῦτα εἰς μέσον ἤνεγκαν ; Ὅτε γὰρ^θ τοῖς Ἕλλησι καὶ βαρβάρους τὰ πράγματα ἐκρίνετο, καὶ μικρὸν πρὸς πολὺ μέρος τῆς γῆς ἠγωνίζετο, ὁ δὲ ἀγὼν ἦν ὑπὲρ σωτηρίας ἅμα καὶ ἀρετῆς, τότε ἐνίκησεν ἡ πόλις ἄμφω τῷ γένει κάλλιον εὐχῆς, ὡς τὸ μὲν προσθήκησιν αὐτῆς μικρὰν^ι ἀποφανθῆναι, τὸ δὲ πλεόν^κ χεῖρον ἢ ὅσῳ πλείον^λ ἔδοκει. Ἐν^μ ἐκείνοις κλέοντο τοῖς καιροῖς ἔργα λόγων ἠττήθη, λέγω δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἔργα λόγων τῶν παρ' ἡμῖν· καὶ ψήφισμα τροπαίου κρεῖττον εἰς μνήμην ἐνίκησεν, ἅμα λόγῳ καὶ ἔργῳ νίκησαν. Εὐθύς γὰρ [656 H.] ἐν χερσὶν κύριον ἦν, οὐ τῇ χειροτονίᾳ μόνον ὡς νόμος, ἀλλὰ καὶ τῷ διαφθεῖραι τοὺς ἀγγέλους. Τῷ δὲ ἐρμηνεύσαντι τὰ γράμματα διαχειροτονίαν μὲν ἀπέδωσαν, ἵνα ἐπειδήπερ Ἕλλην ἦν, ἔχει πλεόν τὴν τῆς κρισεως εἰκόνα, ἀπέκτειναν δὲ καὶ τοῦτον ὡς οὐδ' ἄχρη φωνῆς διακονήσαι προσήκον τοῖς βαρβάρους, καὶ τὸ ἰσχυρὸν περιῆλθεν αὐτῷ. Τὸν γὰρ τῆς πόλεως ἀποικον οὐκ ἤξιον κατὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεῖα τῷ φύσει πολεμῆν γίνεσθαι. Καὶ οὕτω δὴ δέπτοισιν εἰς τὸ βάραθρον, ὥστε ἄλλους ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰς ἀποκρίσεις.

[Ὁ ἐρμηνεὺς ὁ ἀναιρεθεὶς Σίμιος ἦν τὸ^ν γένος, τὸνομα δὲ Μῦς.]

Ἡ δὲ^ρ πόλις πομπὴν ἀγούσῃ προσεῖπκε μάλλον ἢ πρὸς ἀγῶνα κοσμουμένη· ἱερὰ τε γὰρ πάντα ἀνέφυγε, καὶ τὰ τῶν ἱερέων γένη συνῆγε, καὶ διεπρασθεύετο πρὸς τοὺς θεοὺς τὸν ἀρχαῖον τρόπον. Καὶ πρῶτον^σ μὲν τοὺς ἐν τοῖς στεφανίταις δρόμοις ἀπέκρυψαν, ὅσῳ περὶ καλλιώνων τῶν^τ ἄθλων ἠγωνίζοντο, τοσοῦτ^υ ἠθυμαστοτέραν τὴν προθυμίαν ἐπιδειξάμενοι. Τοσαύτῃ δ' ἦν ὑπερηφανία^θ τῆς παρασκευῆς καὶ τῶν ποιουμένων, ὥστε ἐξαρκεῖν ἔδοκει τοῖς βαρβάρους ὀφθῆναι μόνον· φοντο γὰρ ὡς περ ἐν ἄθλοις ἅπαντας εὐθύς ἀπογνώσεσθαι καὶ δώσειν ἑαυτοὺς ἀκοντιῖ. Αὕτη πρώτη δημοτελής κρίσις ἐν τῷ μέσῳ κατ' ἀνθρώπους ἐγένετο ἀρετῆς πρὸς πλοῦτον καὶ φρονήματος Ἑλληνικοῦ πρὸς βαρβάρων^ι πλῆθος καὶ παρασκευῆν, οὐ λόγων εὐφημῆς κριθεῖσα, ἀλλ' ἔργων ἀποδείξει καὶ τῷ καλοῦντι τοῦ

VARIÆ LECTIONES.

^α ἐνευθεν] p. 204. ^β κάλου AB. ^γ καὶ ἡ πόλις om. AB : sed B post φύσει addit ἡ πόλις. ^δ νῦν] p. 207. ^ε τε om. A. ^ς πρὸς] ὡς A. ^ζ πάντα] πάντων A et pr. B. ^η διελεθόντος A. ^θ γὰρ om. B. ^ι αὐτῆς μικρὰν A : μικρὰν αὐτοῖς ζ. ^κ πλείον A : πλέον ζ. in alim πλείον. ^λ κλείον] κλειόνων A. ^μ ἐν] p. 211. ^ν τὸ om. A. ^ρ ἢ δέ] p. 213. ^σ καὶ πρῶτον] p. 214. ^τ τῶν om. A. ^υ τοσοῦτον θαυμαστότερον A. ^φ ἦν ἢ ὄπ. ζ. ^χ βάραθρον ζ.

καιρου. Ου γαρ εις φόβον την θεαν ετραψαν ¹⁰, ουδ' A
 εξεπλάγησαν των ορωμένων την αθηβαιαν ¹¹, αλλ'
 ησθησαν ορώντες οσαν κρείττους γενήσονται, και
 νομισαντες ωσπερ αφορμην ειληφέναι παρὰ της
 τύχης υπερβαλλεσθαι ¹² πάντας ανθρώπους ανδραγα-
 θία, και τουτ' είναι πλέον της τοσαύτης στρατιδος,
 εχθιν ωσπερ χρήμασιν αφθόως χρησασθαι, και δια-
 νοηθέντες οτι νυν ωσπερ εστιάσονται λαμπρως υπό
 των βαρβάρων και της αρετης αξίως της εαυτων.
 Καλ γαρ Ιπποι και βέλη και νηες και ψέλλια και
 στραπτοι ¹³ και κύνες και πάντα χρήματα δώρα της
 τύχης εστι προσειμενα τοις κρείττοις. Ταυτα και
 στρατηγοι προς εαυτους ειπόντες, και προς αυτους
 εκαστοι διαλεγθέντες, εκ θεων αρξάμενοι και του
 φιλου παιωνος ¹⁴ εχθουρον δρόμω, καθάπερ δια φιλου
 του παιδιου θεοντες, και τοις βαρβάροις ουκ εδωκαν
 ιθαίη ο τι εστι τα γινόμενα, αλλ' αμα τάξεις εβρώ-
 γασαν, και ανδρες εκτεινοντο, και Ιπποι συελαμβά-
 νοντο, και νηες ειλοντο, [1217 R.] και χρήματα ηγετο,
 και χορεία Πανός ην τα ποιούμενα. Ηθη ¹⁵ δέ τις
 τελευτήσας ειστήκει περιτοξευθεις υπό των βαρβά-
 ρων, φοβών τους λοιπους ωσπερ αθάνατος ών ¹⁶.
 Άλλα ¹⁷ τότε ως αληθώς οχλος οντες ¹⁸ ησθάνοντο,
 και μέγιστον εναντιωμα εαυτοις, και τοις πλειοσιν
 [657 H.] ηττους εγένοντο η δσοις εν τις εξ αρχης
 εθαύρησαν αντιστηναι. Οσοι ¹⁹ εικότως ειπειν είναι
 την μεν πόλιν τον ελευθέριον Δία τιμῶν επί τοις πρα-
 χθεισι ²⁰ προσήκειν, τοις δ' άλλοις "Ελλησι την πόλιν,
 και νομίζειν τον Αθηναίων δῆμον ωσπερ ελευθέ-
 ριον ²¹ τοις "Ελλησιν ²² είναι. Οσοι ²³ ει το μη εχειν C
 εξ Ισου γενεσθαι των ηττόνων εστιν, απαντας αν-
 θρώπους νενικηχασιν. Ο δέ ²⁴ πάντας βασιλίας παρ-
 ενεγκών ταίς επινοιαίς, και μηδεν καταλιπών αποπον
 νομίσαι, Ξέρξης ο Δαρειου, καταγνούς μεν του πα-
 τρος ως ενδεώς επιχειρήσαντος, υπεριδών δέ της
 πωλεως και των "Ελληνων ως ευδαμου φανησομένων,
 αγωνα διεκλουν αγωνίζεται, τον μεν υπερβαλέσθαι ²⁵,
 την δέ τιμωρήσασθαι μετα πολλου του κρείττονος.
 Δικαιε δέ μοι και προς τας διοσημειας τότε Ξέρξης
 ανθρωποις ανελπιστον, ωσπερ ενδειξασθαι βουλόμενος οτι αυτου βεβάζως εστιν η γῆ.

A isto spectaculo in metum, sed alacritatem illi con-
 versi sunt, nec insolentiam eorum, quæ cernebant,
 ostiuruerunt, sed cum viderent quot essent vincendi,
 lætati sunt, quoniam se istam occasionem a fortuna
 omnium fortiter superandorum nactos putabant,
 et hoc fore tanti exercitus commodum, quod abun-
 dantem sui usum esset præbiturus, ac se jamjam
 magnifico seque digno quasi convivio excipiendos
 putabant. Nam et equi, et tela, et naves, tum phal-
 lera, et torques, canes, omnesque opes, fortunæ
 dona, proponuntur fortioribus, et hæc omnia largi-
 tur victoria. Quæ cum apud se duces, et inter se
 milites expendissent, tum a diis, et amico orsi
 Apolline, curriculo tanquam patente campo proces-
 serunt, ^{402b} nec barbaris videndi quid ageretur,
 spatium dederunt. Verum pariter et acies rumpe-
 bantur, et homines occidebantur, et capiebantur
 equi, naves, opes, instar Panicæ ejusdem choreæ.
 Quid quod etiam mortuus quidam, cum barbaro-
 rum telis confossus esset, stetit erectus, ac tan-
 quam immortalis esset, reliquos porterruit. Sed
 tum revera turbam se esse, maximeque seipsum
 impedire cognoverunt, cum essent majore numero,
 quam cui aliquis initio sustinuisset resistere. Ut jure
 dicendum sit cum Jovem liberatorem ob res gestas
 urbs colat, Græcos urbem ac populum Atheniensem
 liberatoris loco habere debere. Quocirca si inæquali-
 tas inferiorum est, omnibus hi victoriam ademerunt.
 Filius Darli Xerxes, qui omnium regum cogitatio-
 nes superavit, et nihil mirandum non tentavit, cum
 et patris conatus inopia fuisse impeditos crederet,
 civitatemque et Græcos nusquam comparituros con-
 temneret, duplex instituit certamen, quo partim illi
 antecelleret, partim hanc egregie puniret. Quin-
 etiam cum effectis cælestibus, omnique tum visu,
 tum rumore insolito [non, cum patre duntaxat],
 videtur certasse, quasi qui suam esse terram voluis-
 set ostendere.

αμιλλήσασθαι, και προς απασαν εψιν τε και ακοην
 οτι αυτου βεβάζως εστιν η γῆ.

[Οτι Ισοκράτης ανθρωπτερον ειπεν, ουτω την
 πρδξιν απαγγελιας ε Καθάπερ προς τον Δία τα οντα
 διανεμιόμενος, και τῷ μεν Διι παραχωρησας του
 ουρανου, εαυτῷ δέ την γῆν.]

[Floridius hoc dixit Isocrates, sic rem emuntians,
 veluti cum Jove creati dividens, Jovi cœlum, sibi
 vero terram distribuens.]

Η ποιους ^{21,22} φόβους εγγείους η θαλαττους ουχι
 συνεισειλε τοις παρ' αυτου; οῦ τας απειλας πρώτον
 ουκ ην εστῶσι τοις ωσιν ακουσαι. Αλλ' απῆγον εις
 εσχατα γῆς, και προύλεγεν α μηδενός ην εῦρειν πλην
 εκείνου ²⁴. Ετι δέ Ατλαντικοῦ πελάγουσ κληρουχίας
 ατιμους ηπειλει, και γῆς ποιησιν εξω της οικουμέ-
 νης, ην αναγκασειν ηκρωτηριασμένους προσχοῦν
 εις το πέλαγος, ὕδωρ ²⁵ μεν αντλουντας, πέτρας δέ

Quos terrores terra marique suis non incussit ?
 cujus minas primum nemo poterat attentis auribus
 audire, cum ad ultimas terræ fines progredierentur,
 ea prædicentes, quæ ex ipsius tantum ingenio po-
 terant prodire. Atlantici denique maris colonias
 viles redditurum, et extra eam quæ habitatur ter-
 ram, conditurum : jamque ipsos coacturum mutila-
 tos in mare exaggerare, aqua exhausta, lapidibus

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ετραψεν Α. ¹¹ αθηβαιαν Α : αληθειαν ζ. ¹² υπερβαλλεσθαι Β : υπερβάλλεσθαι ζ. ¹³ στραπτοι Β. ¹⁴ παι-
 θων Β. ¹⁵ ηθη ¹⁶ ών ομι. Α. ¹⁷ αλλε] p. 216. τότε adid. Α. ¹⁸ οντες οχλος Β. ¹⁹ ωσοι] p. 217. ²⁰ πραχ-
 θεισι Β : προαχθεισι ζ. ²¹ ελευθερίων] ελευ pr. Α, ελευσίνια corr. ²² "Ελλησιν] άλλοις Α. ²³ ωσοι] p. 218.
²⁴ ο δέ] p. 220. ²⁵ τον μεν υπερβαλέσθαι ομι. Α, a correctore habet Β. υπερβαλέσθαι Β : υπερβάλλεσθαι ζ.
^{21,22} η ποιους] p. 221. η αυτο ποιους ομι. Α. ²⁴ εκείνου Α : εκείνου μόνου ζ ²⁵ ὕδωρ

effossis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus sufficeret. Nec vero cum ista tam insolita, omnique metu majora minatus esset, substitit, verum factis verba longe superavit, præterquam quod urbi nihil potuit nocere. Athos 403a ad rei memoriam relictius est. Cameli vero tam aurei quam argentei collucebant, longissimum occupantes spatium. Sin umbram desiderabat, præsto erat arbor aurea. quæ umbram faceret. Itaque et nocte auro atque argento diem, interdiu, cum suos jaculari juberet, noctem inducebat. Sed et Græcos ad commune certamen convocabat, quod erabesceret, ut arbitror, sola se barbaris Græca opponere, et apud Marathonem fecerat. Nec enim in aliis ipsa spem salutis suæ ponebat, verum alii, qui salute simul et libertate indigerent, in ipsa spem suam collocarant. Quæ autem unquam vel acritas præclarior, vel animi fortitudo evidentior in ullis hominibus exstitit? Cum hi terra cesserint, ne vel terra vel mari servirent, quod rerum suarum et conservationem in servitutis occasionem, et amissionem in novarum ærum subsidium, vertendam existimarent, ita ut aliorum fortunas, suarum jactura luerentur. Proinde, utrum malitis, eligite. Hæc ergo cum dixissent, utrum aliis verbis, quam quæ cum æquitate congruerent, nec essent in tali necessitate contemnenda, usi fuissent? Si tamen etiam communia fuissent omnia, nemine alterum superante, omnesque ex æquo contribuissent, ductibus insuper paribus, ut tanquam in collatione communi, pro rerum qualitate duces fuerint constituendi, nonne illi inter omnes ut sidera elucebant, omniumque consequentior suffragia? idque non modo scientiæ jure, quod illi minus existimabant, quanquam tamen in talibus negotiis summum esse solet. Alii quidem nomine gaudebant, alii officio ducum fungebantur, eoque majorem obtinuerunt dignitatem, quod ipsi imperatoribus imperabant. Nihil etenim, quod uni enidam Atheniensium improbaretur, rarum habebatur. Quapropter ut Lacedæmoniorum dux singularum navium imperabat ductibus, ita Atheniensis ducum duci. Et sui generis demonstrandi studium, sermoque alius ab alio tractus longius nos abduxit; quapropter quoniam de quibus volebam interim disserui, 403b ad rem ipsam redeo.

Quos ergo pulchriores his virtutis, vel cultores, vel demonstratores reperias? qui nec auro, nec argento, nec ferro, nec re denique ulla vinciri poterunt, sic ut hæc omnia non majorem regi usum afferrent, quam si etiam tum sub terra delituisent, cum illi paupertatem divitiis, securitati pericula, humanitati regis tantæ justitiam præponerent.

δρύττοντας³⁶, τσαζῦτα ἔχοντας τοῦ σώματος, ὅσα τοῖς ἔργοις ἀρκέσει. Καὶ οὐκ ἠπελπεῖ μὲν οὕτως ἀθήη καὶ ὑπερόρια καὶ φόβου μελιζω³⁷, ἐτελεύτησε δ' ἐνταῦθα· ἀλλ' ἀπέκρυψε τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλάς, ἄνευ τοῦ τι θυνηθῆναι λέγω δὴ χρῆσασθαι τῇ πόλει. Καὶ ὁ Ἄθως ἀντὶ στήλης τῷ ἔργῳ λέλειπται. Κάμηλοι δὲ χρυσοῦ καὶ ὄργυρου κατέλαμπον, ὅσον μήκιστον ἀνύσαι, τσοοῦτον ὑπέχουσαι. Εἰ δ' ἐπιθυμήσειε σιαῖς, δένδρον ἦν αὐτῷ χρυσοῦν ἡ σιαῖ. Ὅστε νύκτωρ μὲν ἤστραπτεν ἀργύρω καὶ χρυσοῦ³⁸, μεθ' ἡμέραν δὲ νύκτα ἐπῆγεν, ὅσα οὐκ τοξεύσαι κελεύσειεν. Ἄλλὰ³⁹ τοὺς τε⁴⁰ Ἕλληνας συνεκάλεσε πρὸς τὸν ἀγῶνα⁴¹ τὸν κοινόν, αἰσχυρομένη δοκεῖν μοι μόνη φανῆναι τῷ βαρβάρῳ καθάπερ πρότερον Μαραθῶνι. Οὐ γὰρ ἀθήη γε ἐν ἄλλοις εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ πάντες εἶχον ἐν αὐτῇ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν. Καίτοι⁴² τίς προθυμία λαμπροτέρα, τίς εὐψυχία φανερωτέρα τίνων Ἑλλήνων ἢ καθάπαξ εἰπεῖν ἀνθρώπων ἐξετάζοντι⁴³ φανήσεται; Ἡ⁴⁴ τῆς γῆς ἐξέστησαν ὑπὲρ τοῦ μήτε ἐν γῆ μήτε ἐν θαλάσῃ δουλεῦσαι, τὸ μὲν τηρεῖν τὰ ὑπάρχοντα δουλείας ἀρχὴν νομίσαντες εἶναι, τὴν δὲ τῶν ὄντων στέρησιν ἀφορμὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ποιησάμενοι, καὶ τοὺς ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν ἑσῶζον ἀφ' ὧν αὐτοὶ πρόνοιον⁴⁵ τὴν ἑαυτῶν. [Πρὸς⁴⁶ ταῦτα αἰρεῖσθε ὁπότερα⁴⁷] ἀρ' ἢ τῷ δικαίῳ λόγῳ οὐχὶ [1230 R.] συμβαίνοντας, ἢ ταῖς [658 H.] παρούσαις ἀνάγκαι· οἷους ἐγγωρεῖ παριδεῖν, εἰπον ἂν, εἰ τοῦτοις ἐχρῶντο; Ἄλλ' εἰ κοινὰ μὲν πάντα ἦν, μηδεὶς δὲ ὑπερείχε μηδεὶς, πάντες δ' ἐξ Ἰσοῦ συνετέλουν, οἱ δὲ⁴⁸ ναύαρχοι παραπλησίως εἶχον τὰς φύσεις ἀλλήλοισι⁴⁹, ἔρανος δ' ἦν, ἔδει δ' ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σκεψαμένους⁵⁰ τοὺς ἡγησομένους καταστήσαι, πῶς οὐκ ἐκεῖνοι διὰ πάντων ἐξέλαμπον ὥσπερ ἀστέρες; Οὐ μὴν ὥσπερ⁵¹ τοῖς ψηφίσμασιν καὶ τῷ κέρει τῆς παρατάξεως, οὕτω κἀν ταῖς πράξεσι τὴν ἡγεμονίαν ἑτέροις παρεῖσαν⁵² πᾶσιν; Ἄλλ' οἱ μὲν θυμῷ ἡγεμόνων αὐτοῖς τὸ σχῆμα καθίστατο, ὅσῳ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν εἶχον τὴν ἡγεμονίαν. Ὅτι γὰρ Ἀθηναίων μὴ δόξειεν ἐνὶ πάντεσσι⁵³ ἦν [τῶν ἄλλων Ἑλλήνων]· ἀκυρα, ὡσθ' ὁ μὲν Λακεδαιμονίων ναύαρχος τῶν ἀφ' ἐκάστου ἀρχόντων ἦρχεν, ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων ἀρχόντος ἀρχόντων. Ἄλλὰ⁵⁴ γὰρ ἢ περὶ τὰς ἀποδείξεις σπουδῆ καὶ λόγῳ λόγῳ παρατιδοῦς ἡμᾶς παρήνεγκε περαιτέρω⁵⁵. Εἴμι δὲ ἐπ' αὐτὰς πάλιν τὰς πράξεις, ἐπειδὴ περὶ ὧν ἐβουλόμην ἐν τῷ μέσῳ διέλαθον. Τίνες⁵⁶ οὖν ἀρετῆς ἀγωνισταὶ καλλίους; Ἡ τίνες τῶν πρόποτε διαρκέστερον⁵⁷ τὴν ἐπίδειξιν αὐτῆς ἐποίησαντο; Ὡς καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ σιδήρου καὶ⁵⁸ τοῖς πᾶσιν ἀήτητοι διεγίνοντο, καὶ πάντα ἀπέφηναν ὁμοίως ἀχρηστοῦ τῷ βασιλεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ ἐκρύπτετο ὑπὸ γῆς⁵⁹ ἔτι, πενίαν μὲν ἀντὶ πλοῦτου τιμήσαντες, κιν-

VARIAE LECTIONES.

³⁶ δρύττοντας om. A. ³⁷ μελιζωα A. ³⁸ καὶ ὁ] p. 223. ³⁹ χρυσοῦ A. ⁴⁰ ἀλλά] p. 225. ⁴¹ τε om. A. ⁴² τὸν ἀγῶνα om. AB. sed corr. B ἀγῶνα post κοινόν addit. δοκεῖ A. ⁴³ καίτοι om. A. locus est p. 234. ⁴⁴ ἐξετάζοντων B. ⁴⁵ οἱ] οἷον A. ⁴⁶ πρόνοιον] ἴμο προεῖντο. ⁴⁷ πρό:] p. 235. πρὸς ⁴⁸ ὁπότερα om. A. ⁴⁹ δὲ om. A. ⁵⁰ ἀλλήλοισι om. A. ⁵¹ σκεψαμένους ζ. ⁵² οὐ μὴ ὥσπερ A. ⁵³ οὐ μὴ ὥσπερ A. ⁵⁴ ἀκυρα, ὡσθ' ὁ — ἀρχόντος ἀρχόντων om. A. ⁵⁵ ἀντὶ] p. 239. ⁵⁶ περαιτέρω A. ⁵⁷ πηρῶντέρω ζ. ⁵⁸ τίνες] p. 251. ⁵⁹ διαρκέστερον] διαρκεστέρων: τῶν Ἀθηναίων διαρκέστερον ζ. ⁶⁰ καὶ αὐτὸς τοῖς add. A. ⁶¹ γῆν A.

δύνους δὲ ἀντ' ἀσφαλείας ἐλόμενοι, δικαιοσύνην δὲ ἀντὶ τῆς βασιλείας τοσαύτης φιλανθρωπίας. Ἄλλ' ὅτι ἵνα μὴ πλείον ἢ τῶν ἀναγκαίων παραιτούμενος αὐτῷ τούτῳ μηκύνω, πρὸς τοὺς ἐξῆς τῶν λόγων καὶ συνεχεὶ καὶ δὴ τρέφομαι. Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα μὲν ὡσπερ ἄνω ἐνέπασον, καὶ καθ' ὅδον τοῦ λόγου μᾶλλον ἠπειγόμενον.

[Τὸ καθ' ὅδον ἢ κατ' ἄξίαν λέγει, ὡσπερ ἔστιν εὐθεῖα ἢ ὁδὸς, ἢ ὡσπερ συμβαίνει ἐν ὁδῷ γενέσθαι· πολλάκις γὰρ τις ἀπερχόμενος τῆνδε τὴν ὁδὸν, ἄλλην ἑκκοντος αὐτὸν βαθίζει· φίλου.]

Ὁμοῦ δὲ πρὸς πᾶσαν τὴν τῶν Παροῶν ἀρχὴν διακινδυνεύοντες ἐν τῇ γῆ ἂντ' ἀριθμοῦ σωματίων ἰθῶν ἀριθμοὺς διαφθείροντες τε καὶ λαμβάνοντες. Ἡδὴ δὲ καὶ δύο τρόπαια εἰς μίαν ἡμέραν ἤλθε, καὶ ναυμαχία πεζομαχία παρισώθη. Μόνον γὰρ ἀνθρώπων τῶν εἰς κοινὸν πολιτευσαμένων τὴν μὲν οἰκίαν ὡσπερ ἄλλοτριαν ἐνόμισαν, τὴν δ' ἄλλοτριαν οὐχ αὐτῶν ἄλλοτριαν ἀλλὰ τῶν σὺν κακίᾳ νεμομένων. Φυλάκων δ' ἐβίωσαν βίον, οὐδὲ τούτων ἰδρυμένων, οὐδὲ γε ἐνὸς τόπου τινὸς περιπόλων. Ἀλλὰ τοῦ διὰ πάσης γῆς Ἑλληνικοῦ περιπόλους ἐκείνους χρῆ καλεῖν. Ἔως ἔγνω βασιλεὺς ἀναίρων τῇ πόλει παρακλήσειν ποιῶν, ὡσπερ ἂν εἰ πρὸς φλόγα πολλὴν ἐπιούσαν ὕλην ἐπιθρῆμένος ἠγωνίζετο. [659 H.] Οὐδὲν γὰρ ἦν δὲ οὐκ ἔπασχεν, ἀλλ' ἀνηλίσκετο αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὴν χώραν ἐπιτείχισμα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἔχων ἥσθετο.

[Τὴν ἰδίαν χώραν καθ' ἑαυτοῦ· ἐξ αὐτῆς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι, ἧτοι τῆς Ἀσίας, ὡς ἐξ ὀρμητηρίου ἀφορμῶντες ἔβλαπτον αὐτόν.]

Ἐίχε μὲν γε πρὸ τοῦ τὸν μέχρι Πηνειοῦ τόπον. Καίτοι τὸ θαυμαστόν ἀφελόν, ὡς ἦδη τι [1221 R.] θαυμαστόν λέγων. Εἶχε πάντα τὸν μέχρι τῆς Ἀττικῆς, ἔως ἐνέτυχε τοῖς ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐν τῇ θαλάττῃ· τοσοῦτον παρελήλυθε τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς τε καὶ τῆς Ἑλλάδος τοὺς Δελφούς. Ἐκ δὲ τῶν τῆς πόλεως ἀγώνων καὶ ἀποστόλων εἰς τοῦτο κατήλθεν, ὥστε ὠμολόγησε δυοῖν μὲν ὄρον εἰσω μηκέτι πλευσεῖσθαι, πρὸς μεσημβρίαν μὲν Χελιδονέας, πρὸς δὲ ἀρκτον Κυανέας θέμενος, θαλάσσης δ' ἀφέξειν Ἴσον πανταγῆ σταδίου πεντακοσίου· ὥστ' εἶναι τὸν κύκλον τοῦτον ἀντ' ἄλλου τινὸς στεφάνου τοῖς Ἑλλήσιν ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ τὴν φρουρὰν ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας τοῦ βασιλείως.

Καίτοι εἰ κάλλιον εἶποι τις εἰρήνης ἢ πολέμου κερφάλαιον, ἢ πρὸς Ἑλληνας ἢ πρὸς βαρβάρους, ᾧ δὲ κατακλείσει τότε τὰς πράξεις ἢ πόλεις; καὶ ταῦτα μέντοι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διήλθε σὺν πολλοῖς ὄμως ἐναντιώμασι τῶν Ἑλλήνων, καὶ πάντων ὡσπερ ἀνθελκόντων. Τὸ γὰρ ἐν πολέμῳ καὶ φιλονεικίᾳ τῶν

Sed ne quid aliunde adducam, huic uni inhæream, ad cæteram ac continuam orationis partem me convertam. Sed in hunc sermonem pene invitus cecidi, narrationis serie magis quam voluntate ductus, cum nequaquam huc tenderem.

ἢ προειδόμενος· οὐ γὰρ εἰς τοῦτο ὁρῶν [Narrationis serie, vel pro dignitate dicit, quemadmodum recta est via, vel, ut contingit in via esse, væpenuero enim a via aberrans. alio vadit ducente amico.]

Contra totum imperium Persarum discrimen in terra subirent, ac pro singulis hominibus gentes integras tum occiderent, tum caperent. Quid quod eodem die duo parta sunt tropæa, cum navale prælium terrestri fuisset adæquatam. Soli enim ex iis qui communem instituerunt rempublicam et suam regionem pro aliena habuerunt, et aliena quæ esset, non sibi alienam, sed his qui eam cum scelere incolerent, eustodum denique more vixerunt, non ut qui in præsiidiis collocati sunt, aut unum aliquem locum obeunt, sed ut Græcorum omnium per totam terram circitores nominare oportebat. Donec tandem cognovit rex, perinde se contra urbem bellum cepisse, ac si igni late grassanti oleum opposuisset. Nihil enim damni erat, quod non pateretur, sic ut ipse consumeretur a sese, ac regionis spatium salutis subsidium habere se intelligeret.

[Propriam regionem contra seipsum. Ex hac enim Athenienses, scilicet Asia velut ex arce illum eicerunt.]

Nam hactenus quidem usque ad Peneum imperabat, aut potius (magnam enim partem detraho, quantum multum dicere videor) usque ad Atticam. donec Atheniensibus in mari occurrit. Tanto jam spatio Delphos, terræ totius Græciæque umbilicum (78) transierat. Ac per urbis certamina, et marinas expeditiones usque eo redactus est, ut polliceretur se nec terminos duos, Chelidoneas ad meridiem, Cyaneas ad septentriones, navigio deinceps superaturum, et a mari ad quingenta undiquo stadia recessurum, adeo ut orbis ille pro corona capitis Græcis esset, et in ipso jam regio agro præsidia collocarent sua.

Quem autem pulchriorem vel pacis vel belli, tam contra Græcos quam contra Barbaros, exitium quis reperiat, quam quo res has urbs conclusit? Quauquam nec hæc ipsa, quæ tot tantæque sunt, sine multis Græcorum obstaculis peregit, omnibus eam quasi diripientibus. Etenim quod non Græci con-

VARIE LECTIONES.

ἄλλ' p. 257. ἢ πλείον A: πλείω ζ. ἐξῆς A: ἐφεξῆς ζ. ἀλλὰ p. 258 extr. λόγου τοῦτο μᾶλλον ζ. μᾶλλον om. A. οὐ — ἠπειγόμενον om. B. τοῦτο A: ταῦτα ζ. ὡσπερ] ὅπερ A. ὁμοῦ p. 263. ἐν τῇ γῆ om. A. μόνου] p. 265. ἄλλοτριων ζ. πάσης τῆς γῆς ζ. ἀφορμῶντες A: ἀφορῶντες ζ. εἶχε] p. 266. γε om. A. εἰς τοῦτο] τοσοῦτον A. δυοῖν ζ. Χελιδονέας B: Χελιδονίας ζ. καίτοι] p. 267. τὸ] τῷ A. est p. 268.

NOTÆ.

(78) Pind. Pyth. od. 8, et 11, Eurip. Medæa; Plato. lib. 4, De republ. Clem. Alex. Protrept. et alii.

tionem et bellum contra ipsam suscepissent, nihil tamen de Græcorum cura remisit : verum pro communi salute bellum cum rege terra marique gessit, quantæ est animi magnitudinis, præter quod in tot partes se divisit, atque omnia non secus atque singula curavit, et cum animi fortitudine, tum apparatus magnitudine admirandam se præbuit. Nam et contra Barbaros ita se gessit, quasi ab omnibus negotiis vacaret, nec interim Græcis, si qui erant infesti, occasionem gerendi, quæ vellent, præbuit : verum et his ita se obviam dedit, ut quinas vel etiam plures simul res ab ea gestas, velut ea quæ numerantur conjunctim, commemorare liceat. Vicerunt enim Peloponnesios navali prælio ad Cecryphaliam, et Æginetas ad Æginam, et rursus Peloponnesios. Deinde Megariensium moenia ad mare usque protenderunt, libertatem eorum simul cum regione defendentes. Tum Corinthios ante Megarenses primum superarant, et iterum urbem vicerunt post dies duodecim, cum injuste tropæum surripissent. Quæ tametsi magui momenti non sunt, dicentur a me tamen. licet festinem, quandoquidem appendix rem totam absolvet. Cum enim abessent urbis copiæ, partim ad Ægyptiorum subsidium, naves plures, quam tunc erant in tota Græcia, partim in Æginæ obsidione, aggressi sunt hostes **404b** Megara invadere, quod existimabant Atheniensium otium sibi in occasionem rei gerendæ cedere, aut saltem si urbs rursus vinceret, Æginæ obsidionem solutum iri : siquidem illi aliunde opem ferre non possent. Illi autem adeo hoc commentum riserunt, ut qui ad Æginam erant, non magis quam qui in Ægypto rem omnem ignorabant, loco se moverent.

Quinimo sola privato periculo communi utilitati studuit, et beneficiorum copia principatum sibi comparavit, more communi mutato. Non enim quod oppida subjugarat, sed quod libera fecerat, imperium est adepta : ita ut eodem tempore et Græcis libertas, et urbi fuerit imperium tributum. Huic enim soli ultro paruerunt reliqui, et hunc populum communi suffragio jusserunt imperare, adeo ut cum armis Barbaros coegisset, socios tamen nihil precatus fuerit, sed ipsorum precibus compulsus principatum acceperit, quo ad justitiæ, non injuriæ notam uteretur. Ut autem singulatim rem totam explicem, sola hæc civitas, Barbaris invitis, Græcis autem petentibus, imperium est adepta. Quis unquam digne vel expendat, vel admiretur ? Ut autem insignis illa clades accepta fuit (cur enim hoc taceam, cum et ipsorum ad urbis magnitudinem ostendendam pertineat ?) quæ ita sit ad reliquas res progressa, quasi totam cenisset Siciliam, nec copias

Ἑλλήνων πρὸς αὐτὴν καθεστηκότων τῆς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων προνοίας μηδὲν μᾶλλον ἀφείσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῆ συμπερόντων βασιλεὶ πολεμεῖν διὰ γῆς ἀπάσης καὶ θαλάττης, πόση τινὶ χρῆ⁶⁶ τῇ μεγαλοφυλίᾳ προσθεῖναι ; χωρὶς τοῦ πρὸς ⁶⁷ τοσαῦτα μερισθῆναι, καὶ πάντων ὡς μόνων ἐκάστων ἀφεισθῆναι ⁶⁸, τῆς μὲν γνώμης τὴν ἀνδρείαν, τῆς δὲ παρασκευῆς τὴν ὑπερβολὴν παρέχειν θαυμάσαι. Τὰ τε γὰρ πρὸς τοὺς βαρβάρους ὡς πᾶσαν ἄγουσα ⁶⁹ ἀπὸ πάντων σχολῆν, οὕτω διωκῆσατο, καὶ τοῖς ἐνοχλοῦσι τῶν Ἑλλήνων οὐδὲν μᾶλλον ὄπῃρχε χρῆσασθαι τῷ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ τοῦτοις οὕτως ἀπήντησεν, ὥστε σὺν πάντεσσι καὶ σὺν πλείω ταῦτ' ἔχειν ἀριθμεῖν ⁷⁰, ὥσπερ ἄλλα ἄλλα συλλήβδην ἀριθμοῦμενα. Ἐνίκων μὲν γε ναυμαχίᾳ Πελοποννησίους ἐπὶ Κεκρυφαλίᾳ, ἐνίκων δ' Αἰγινήτας πρὸς Αἰγίνῃ, καὶ Πελοποννησίους αὐθις. Μεγαρεῦσι δ' ἔστησαν τεῖχη ⁷¹ μέχρι θαλάσσης, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔμα καὶ τὴν ⁷² χώραν διεφύλαξαν. Ἐνίκων δὲ Κορινθίους πρὸς Μεγαρέων καὶ πρὶν δώδεκα ἐξῆκειν ἡμέρας ἐνίκων αὐθις ἑτέραν, οὐ καλῶς τὸ τρῶπαιον ὑφαρπάζοντας ⁷³. Καὶ οὕτω ταῦτα μεγάλα· ἀλλ' εἰρήσεται γὰρ, κὰν ἐπιγῶμαι· ἡ γὰρ προσθήκη δαίξει τὸ πᾶν. Ἀπῆσαν μὲν γὰρ αἱ θυμέμεις τῇ πόλει, ἡ μὲν κατὰ τὴν τῶν ⁷⁴ Αἰγυπτίων χρεῖαν, νῆες ⁷⁵ πλείους ἢ τότε ἦσαν ἐν τοῖς Ἑλλησιν αἰ σύμπασαι σχεδόν ⁷⁶, ἡ δ' Αἰγίνῃ προσεκάθητο. Ὅπερ καὶ τοὺς ἐναντίους μᾶλλον ἐπῆραν ὀρηκῆσαι πρὸς τὰ Μέγαρα· ὄνοντο γὰρ εἶναι σχολῆν Ἀθηναίων εἰς τὸ ἔργον αὐτοῖς. Εἰ δ' ἄρα καὶ τὰ δευτέρω νικῆν, ἀλλ' ἑτέραν πολιορκίαν [660 H.] λύσειν τῆς Αἰγίνης· οὐ γὰρ ἄλλοθεν γε λοιπὸν ἦξειν αὐτοῦς. Οἱ δὲ τοσοῦτον κατεγέλασαν τοῦ σοφίσματος, ὥστε οὐδὲν μᾶλλον οἱ πρὸς Αἰγίνῃ τότε ἐκινήθησαν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ μηδὲν πεπυσμένων.

Ἀλλὰ ⁷⁷ μὴν μόνῃ μὲν ἀπασιῶν πόλεων ἰδίῳσιν κινδύνοις κοινῆ ἀπαντὶ τῷ γένει τὴν ὠφέλειαν ἐπορίσατο, μόνῃ δὲ ἐκ τῶν κοινῶν εὐεργεσιῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐκτήσατο ⁷⁸, καὶ μετέθηκε τὸν θεσμόν· οὐ γὰρ ἐξ ὧν κατεδουλώσατο τὰς πόλεις ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐποίησεν ἐλευθέρους. Ὅστε συμθεῖναι τοὺς αὐτοῦς χρόνους τοῖς μὲν Ἑλλησιν τὸ τῆς ἐλευθερίας, τῇ δὲ πόλει τὸ τῆς ἀρχῆς κέρδος ἐνεγκεῖν. Μόνος γὰρ ἐκόντων ἦρξαν, καὶ μόνος οὗτος δῆμων ὥσπερ εἰς ἀρχῶν αἰρετὸς ἐξ ἀπάντων ἐνίκησε, τοὺς μὲν βαρβάρους τοῖς ὀπλοῖς βιασάμενος, [1224 R.] τοὺς δ' ὁμοφύλους οὐ πείσας, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ἀρχεῖν πεισθεῖς, σύμβολον ⁷⁹ δικαιοσύνης ἔχων τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' οὐκ ἀδικίας. Εἰ δὲ δεῖ διελόντα εἰπεῖν, μόνῃ πόλεων τῶν μὲν βαρβάρων ἀκόντων, τῶν δ' Ἑλλήνων δεηθέντων ⁸⁰ ἔσχε τὴν ἀρχὴν. Ποία ⁸¹ ταῦτ' ἐνεστι ⁸² ψυχῇ παραβαλεῖν ἀνθρωπίνῃ, καὶ τίνας οὐκ εὐτυχίας μᾶλλον θαυμάσαι ; γενομένου δὲ τοῦ μεγάλου πάθους· οὐ γὰρ ὦν σωπῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐστὶ

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ χρῆ om. AB, ante προσθεῖναι: ponit re. B. ⁶⁷ πρὸς om. ⁶⁸ ἀφεισθῆναι A. ⁶⁹ ἄγουσα A. ⁷⁰ ὥστε σὺν om. A. ⁷¹ ἀπαριθμεῖν ζ. ⁷² τεῖχος A. ⁷³ τὴν om. A. ⁷⁴ ὑφαρπάζοντας A. ⁷⁵ τὴν τῶν om. A. ⁷⁶ νῆες ⁷⁷ σχεδόν om. A. ⁷⁸ ἀλλὰ] p. 274. ⁷⁹ μόνῃ δὲ — ἐκτήσατο om. A. ⁸⁰ σύμβολον δὲ δικ. B. ⁸¹ δεηθέντων] ἐκόντων, idque re., AB. ⁸² ποία] p. 279. ⁸³ ἐστὶ A. παραβάλλειν A : περιλαβεῖν ζ.

μείζων¹ μοι δοκεῖ² δεικνύειν τὴν πόλιν. Ὀὕτω γὰρ τοῖς ὑπολοίποις προσηγήθη πράγμασιν, ὥσπερ ἂν εἰ πᾶσαν εἰλήφει τὴν Σικελίαν. Οὐ γὰρ ἐστὲρήμενη δυνάμειος ἐφίκει, ἀλλ' ἄρτι προσκεκτημένη. Καὶ τὴν μὲν τῶν τρόπων εὐκολίαν καὶ σωφροσύνην καὶ τάξιν³ διαίτης, ἣν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰσχρὸν συγχωρῆσαι προέλιοντο, οὐδ' ἂν εἰς ἀξίως εἴποι. Περιστάτων⁴ δ' αὐτοῦς τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων, καὶ τῶν μὲν ὑπαρχόντων πολεμίων τότε πρῶτον λαβόντων ἐλπίδας καὶ παροξυνθέντων ὑπὸ τῆς τύχης, ἐπειθόντων δὲ τῶν ἐκ Σικελίας, μεταστάσης δὲ τῆς συμμαχίας οὐλοῦντος δαίν ἀπάσης, καὶ νήσων καὶ ἡπείρου καὶ πάντων ὡς εἶπειν πολεμίων καταστάτων, καὶ πανταχόθεν κεκυκλωμένοι⁵, ἔτι δ' ἀγνωμοσύνης ἀπροσδοκῆτος συμβάσης ὥστε καὶ βασιλεία κληθῆναι κατὰ τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἀπ' ἐκείνου σωθέντων ταῖς ἀπὸ τῆς πόλεως πράξεις, προσγενομένου δὲ κάκεινου⁶ μάλᾳ ἀσμένους⁷, καὶ συμπολεμοῦντος καὶ σώμασι καὶ ναυσὶ καὶ χρυσῷ, καὶ τίνα γῆς ἢ θαλάττης⁸ [τόπον]⁹ οὐ παρέχοντος ἀφορμὴν¹⁰ τῷ πολέμῳ; ἦν μὲν οὖν οὐδεὶς ὄστις ὡς ἂν ἤλπισεν, ἐξωθεν οὐτωσὶ σκοπῶν, ἀναρπασθῆσθαι νῦν ἤδη τὴν πόλιν, οὕτω¹¹ κοινῷ πολέμῳ βαρβάρων τε καὶ Ἑλλήνων συνεχομένην¹². οἱ δὲ οὕτω μετέστησαν τὰ πράγματα, ὥσπερ ἀπάντων τούτων ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτῶν¹³ γινομένων, ἢ στρατηγούτων σφίσι τῶν πολεμίων. Διέλαβον¹⁴ δὲ τροπαίους τὸν Ἑλλησπόντον ἄλλους ἄλλοσε καταδιώκοντες, ὥσπερ μελέτας μᾶλλον ἐν σφίσι αὐτοῖς ἢ ναυμαχίας πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀεὶ ποιούμενοι. Εἰρήται τε, καὶ ἐνεθυμῆθη ὡς ἐτέρῳ προεῖρηται. Τέλος δ' ἐπὶ Κυζίκῳ συμπεσόντες [661 H.] ὁμοῦ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ νομισαὶ τὰς ναῦς παρὰ τοσοῦτον οὐ πάσας, παρ' ὅσας διέθθειραν. Ὡστε¹⁵ ἡ μὲν τοσοῦτον ὑπερβλήθησα ὑπὸ τῆς συστάσεως πόλις οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἐπ' ἐκείνων τῶν χρόνων ἐνενόησεν, οἱ δ' ἀπὸ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων πλεονεκτημάτων ὀρμώμενοι πληγέντες

ἔτι¹⁶ δὲ αὐτὴ μὲν πρὸς ἀπαντας ὁμοῦ πολεμεῖν ἠνάγκασται¹⁷ τοὺς ἐπιόντας ἢ κινούντας, τῶν δ' ἐναντίων οἱ πλεῖστοι πρὸς μέρος αὐτῆς ἀντήρκασι¹⁸, ἀθρόα; δὲ τῆς δυνάμειος ἢ τις ἢ οὐδεὶς ἐπειράθη. Ὡστε ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις νενίκηκε μὲν πολλὰ δὴ πολλάκις, αὐτὴ δ' ἴσα καὶ ἀήττητός ἐστι. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι αὐτῆς μὲν οὐδεὶς ἐκράτησεν (οὐδεὶς γὰρ αὐτῆς τὴν γνώμην παρεστήσατο, ἀλλὰ στρατιᾶς γέγονε πάντα τὰ τοιαῦτα¹⁹ ἀτυχήματα), αὐτὴ δὲ τὰς γνώμας τῶν ἐναντίων²⁰ ἅμα τοῖς ἔργοις διβούλωται, ἐβρέθη μὲν φεύγειν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ποιήσασα ἐν εὐχῆς μέρει, Λακεδαιμονίους δὲ ἀνακλίνας οὐχ ἤττον τοὺς ἀκούοντας ἢ τοὺς ἐν ταῖς μάχαις παρόντας καὶ πταίσαντας αὐτῶν.

[Εἰς τί ἀνέκλινεν; ἢ εἰς τὸ ἐπιθυμῆσαι εἰρήνης;]

Εἰρήνην²¹ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀπέψιλυσαν ποιήσασθαι πρὸς Θηβαίους, μόνῃ τῇ τῶν Ἀθηναίων πόλει νομίζοντες εἶκειν εὐπρεπῆ συμφορὰν εἶναι.

anissime, sed novas comparasse videretur. Ac morum quidem facilitatem, temperantiam, vitæque rationem ad fugam turpitudinis susceptam, nemò facile pro dignitate dixerit. Verum cum Græci omnes illos circumviserent, et antiqui hostes tum primum ex fortuna spem cepissent, novi autem e Sicilia accederent, omnibus vero sociis, omnium tam insularum quam regionum aliarum rebellione, in hostes mutatis, illud præterea flagitium præter opinionem commissum esset, ut regem contra urbem advocarent ii, quos ab eo urbs servaverat: ille vero libens advenisset, **405a** ac tum militibus, tum navibus, tum etiam pecunia opem illis ferret, omnibus terræ marisque locis in belli subsidium præstitis: non erat quisquam, qui non crederet prima fronte urbem jamjam direptum iri, quam Græci simul et barbari bello vexarent. At hi eam fecerunt rerum mutationem, quasi apparatus ille non datum ipsis potius quam auxilium attulisset, ipsique adeo hostes belli duces se præbuisent. Tropæis Hellespontum distinxerunt, aliis alio fugatis, ac velitationes potius quam prælia cum obviis committentes, quemadmodum tum a nobis, tum ab aliis antea dictum fuit. Denique ad Cyzicum simul cum Lacedæmoniis, Græcis, barbaris, et Pharnabazo congressi, naves omnes, præter eas quas depresserant, ceperunt. Itaque quæ tanta laborarat seditione civitas, hoc tempore ne mentionem quidem pacis fecit ullam, cum illi quibus tot initio suppeditarant cominola, clade accepta, mox ad pacem confugerent.

τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀσίας βαρβάρους καὶ Φαρναβάζῳ λαμβάσασθαι τὴν πόλιν. Ὡστε¹⁵ ἡ μὲν τοσοῦτον ὑπερβλήθησα ὑπὸ τῆς συστάσεως πόλις οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἐπ' ἐκείνων τῶν χρόνων ἐνενόησεν, οἱ δ' ἀπὸ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων πλεονεκτημάτων ὀρμώμενοι πληγέντες κατέφευγον εὐθὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην.

Cumque ipsa simul contra omnium impetus opponere se coacta sit, hostes plerique partem ejus aliquam infestarunt, universas copias nunquam sunt aggressi. Quapropter et civitatem hanc, et multos sæpe vicisse, et perpetuo invictam permanere merito dixerimus. Quid quod ipsa nemo unquam potuit est, nec ejus consilium mutavit, quandoquidem reliquæ clades ad exercitum referuntur, cum ipsa tam consilia hostium quam facta subjugarit, partim Xerxe ex voto egregie fugato, partim Lacedæmoniis, et absentibus, et præsentibus, atque victis repressis.

[Ad quid inclinavit, nisi ad cupiditatem pacis?]

Etenim Lacedæmonii cum nec pacem cum Thebanis facere dignarentur, solis Athenis honeste se cessuros rati, et cum aliis ex Peloponneso conjuncti

VARIE LECTIONES.

¹ μείζων A, μείζον B. ² δοκεῖ om. A. ³ τάξιν καὶ σωφροσύνην ζ. ⁴ καταστάτων add. A. ⁵ κεκυκλωμένοι ζ. ⁶ κάκεινου om. A. ⁷ ἀσμένους ζ. ⁸ θαλάττης ζ. ⁹ τόπον om. A. ¹⁰ ἀφορμὴν οὐ παρέχοντος ζ. ¹¹ οὕτω. ¹² συνεχομένην om. A. ¹³ ὑπὲρ αὐτῶν ἀλλ' οὐ κατ' αὐτῶν A: οὐ καὶ αὐτῶν ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν ζ. ¹⁴ διέλαβον] p. 280. ¹⁵ ὥστε] p. 281. ¹⁶ ἔτι p. 285. ¹⁷ πολεμεῖν ὁμοῦ ἠνάγκαστο ζ. ¹⁸ ἀντήρκασεν B ei corr. A. ¹⁹ τοιαῦτα add. A. ²⁰ τῶν ἐναντίων om. A, a correctore habet B. ²¹ εἰρήνην p. 286.

ejus salutem non tam afferre quam postulare possent, **405b** erant vero paulo plures quam quinquaginta, primi hujus consilii auctores, pariter contra Lacedæmonios, mari terraque imperantes, et eos qui in urbe erant, periculose objecerunt: quod existimarent sibi vel liberis vivendum, vel ignavis oppetendum esse, ne solem conscium intuerentur. Ut enim juxta communem hominum naturam ægrotauit, ita juxta suam fuit sanata, laudemque ex eo majorem, quam cladem percepit. Quod cum fecissent, tum deinde hostibus fortitudine, et amicis æquitate superatis, partim bellicis viribus, partim maturo post res gestas consilio, patriam recuperarunt. Quapropter si quis omnia non studeat complecti, is acceptam in bello cladem potest dissimulare, quandoquidem sequentes res eodem, quo priores, consilio sunt et eventu peractæ.

[Qua exsuperantia nunc evitendam esse urbem existimandum.]

Jam illud nihilo secius quam superiora, tum narrare tum admirari debemus, quod cum Lacedæmonii ea quæ triginta viris contra populum mutuaverant, postquam inter eos convenit, populus ex parte persolvit, quo firmitas fœderibus major accederet. Populus enim ibi collectus, aliis in adversis bene sperandi exemplum præhebat, simulque in manus, ac prope in sermonem convenerat, quasi pro se invicem dimicaturi, ut dici non possit, utrum detestanda magis esset adversariorum seditio, quam vero civitati hoc modo liberatæ optanda. Et cum pacis mentionem feci, parum quiddam de ea repetam.

Quapropter et sola Barbaros et prima vicit, cum aliisque conjuncta, ipsa non minus socios atque hostes superavit. Quemadmodum qui venari nesciunt, si quid insperantes ceperint, non dimittunt, nec nisi charissime vendunt, imbecillitate sua rei pretium metientes. Hæc autem cum se toto genere præstare cognosceret, nunquam sordidius se gessit, quoniam de absentibus non levius quam de præsentibus sperabat, **406a** ideoque citius omnia hostibus, quam illi sua peterent reddidit.

Comparationes istas ægre fero, quanquam et ipse quibusdam absurde facere videbor, qui in eum sermonem, quem vituperabam, inciderim, cumque ea de causa, propter quam fuerat omitteendus, habuerim. Quinimo hinc vel maxime perspicitur, nec magnam illos ab urbe gratiam inire,

Ἀναμιχθέντες δὲ τοῖς ἄλλοις πολεμοῖς ¹¹ [1225 R.] ὡς ἄλλων σώζειν ἑτέρους εἶχον, ἢ τῶν ἄλλων ἐδέοντο σώζειν σφᾶς. Οἱ γὰρ ²² ὀλίγων μὲν πλείους ὄντες ἢ πενήτην οἱ πῶτοι ²⁴ ταῦτα βουλευσάντες ὁμοῦ πρὸς τὴν Λακεδαιμονίαν ἀρχὴν γῆς καὶ θαλάττης ²⁵ οὔσαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κινδυνεύειν ὁπέστησαν, οἴμενοι δεῖν ἢ ζῆν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἢ μὴ προσορᾶν τὸν ἥλιον κακίας μάρτυρα ἑαυτοῖς ²⁶ γενόμενον. Ἐνόσησε μὲν γὰρ τῇ τῶν πάντων ἀνθρώπων φύσει, ἰάθη δὲ τῇ ἑαυτῆς, ὥστε καὶ τοῦτο ²⁷ ζῆλον αὐτῇ μάλλον ἐνήνοχεν ἢ συμφοράν. Κρατήσαντες δὲ εὐψυχίᾳ ²⁸ τοὺς ἔχθρους, ἐπεικέλιε τοὺς οἰκείους ἐνίκησαν. Χρησάμενοι δὲ ἀμφοτέροις, καὶ τῇ παρὰ τοὺς ἀγῶνας ἀνδρεία καὶ τῷ μετὰ τὰς πράξεις ἀδεῖ βουλευσασθαι, οὕτως ἀνεκτήσαντο τὴν πόλιν.

Ἄσπ' εἰ τις βούλοιοτο μὴ πάντα διηγείσθαι, ἐνεῖναι ²⁹ κλέψαι τὴν συμβᾶσαν ³¹ ἐπὶ τοῦ συμφοράν· οὕτως πολέμου ἀκολούθους ³² ταῖς ἀνω πράξεσι τὰς ἐφεξῆς καὶ προεἶλοντο καὶ κατώρθωσαν.

[Πόση τινὶ τῇ περιουσίᾳ χρὴ νομίζειν ταύτην ὑπεραίρειν ³³ ;]

Ὅ δὲ οὐδενὸς ἤττον τῶν ὑπ' ἐκείνων πραχθέντων ἄξιον εἰπεῖν τε καὶ τιμῆσαι· Λακεδαιμονίων γὰρ ἀ τοῖς τριάκοντα ἐδάνεισαν ἐπὶ τὸν δῆμον ἀπαιτούντων, ἐπειδὴ συνέβησαν, συνέτισεν ³⁴ ὁ δῆμος, Ἰν' ³⁵ ἔργῳ τὰς συνθήκας βεβαιώσῃται. Παράδειγμα ³⁶ δὲ ἀνθρώποις τῶν ἐν τοῖς δειναῖς ἐλπίδων ἐγένοντο. Ὁ [662 H.] δῆμος; ἦδη συνειλεγμένοι ³⁷ ἅμα τε εἰς χεῖρας παρήσαν καὶ σχεδὸν εἰς λόγους, ὥστε ὑπὲρ ἀλλήλων, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμήσαντες ἐκάτεροι· ὥστε μὴ εἶναι διαλέσθαι, πότερον τῶν ἐναντίων ἦν καταρᾶσθαι τὴν στάσιν, ἢ τῶν εὐνων συνεξασθαι τῇ πόλει τοῦτόν γε λυθεῖσαν ³⁸ τὸν τρόπον. Ἐπεὶ ³⁹ δὲ τῆς εἰρήνης ἐμήθηθη, πάλιν ἐνταῦθα ἐπανελθεῖν βούλομαι βραχύ τι.

Ἄσπερ ⁴¹ καὶ πρώτη τοὺς βαρβάρους καὶ μόνῃ ἐνίκησε ⁴²· καὶ σὺν ἄλλοις γενομένη οὐκ ἔλαττον τοὺς συμπαρόντας ἢ τοὺς ἀντιπάλους ἐνίκη. Ἄσπερ ⁴³ αἱ θηρᾶν ἀδύνατον τὸ ληφθῆν ἀπροσοχήτως οὐ μετιδῶσιν, οὐδ' ἂν ἀποδοῦναι τὴς ἀξιώσεως, τῆς ἀξίας τιμῆσιν· ἂν, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν προστιθέντες πλεονάζουσιν. Ἢ δὲ, οἶμαι, συνειδύα ἑαυτῇ κρείττων οὔσα τοῖς ὀλοῖς, οὐδὲ πώποτε ἐμικρολογήσατο, ἐξ Ἰσου τοῖς παροῦσι τὰ ἀπόντα ἐλπίζουσα. Διὸ πάντα βῆον τοῖς πολεμοῖς ἀπέδωκεν ἢ ἐκεῖνοι τὰ σφέτερα αὐτῶν ἀπῆτησαν.

Ἰσως ⁴⁴ μὲν οὖν καὶ γὰρ τισιν ἄστοπον ποιεῖν δοκῶ, μεμφόμενος μὲν (τοὺς συγκρίνοντας Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους), αὐτὸς δ' εἰς τοὺς ὁμοίους λόγους προελθλυθῶς ⁴⁵, καὶ δι' αὐτὰ γε ταῦτα εἰρηκῶς αὐτοῦς, δι' ἃ φημι δεῖν μὴ λέγειν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐξ αὐτῶν γε τούτων καὶ μάλιστα ἂν τις κατίδοι ὡς

VARIAE LECTIONES.

¹¹ πολεμοῖς] Πελοποννησίους corr. B. ²² οἱ γὰρ.—²⁴ πῶτοι om. A, addito δὲ post ταῦτα. est autem p. 287. ²⁵ θαλάσσης ζ. ²⁶ ἑαυτοῖς] ἐπ' αὐτοῖς A. ²⁷ ἐνόσησε p. 288. ²⁸ τοῦτον A. ²⁹ εὐψυχίᾳ ζ. ³⁰ ἐνεῖναι] ἐνίοι corr. A. ³¹ συμβᾶσαν B: σύμπασαν ζ. ³² ἀκολούθως ζ. ³³ πόση — ὑπεραίρειν om. A, leguntur autem p. 289. ³⁴ συνεξέτισεν ζ. ³⁵ Ἰν', corr. B, εἰ A. ³⁶ παράδειγμα] p. 287. ³⁷ ἐγίνοντο A. ³⁸ συνειλεγμένοι; ζ. ³⁹ λυθεῖσαν B, λυθησαν A: λυθείση ζ. ⁴⁰ ἐπεὶ] p. 293. ⁴¹ ὥστε] p. 294. ⁴² ἐνίκησε A: νίκησε ζ. ⁴³ ὥστε] οὐχ ὥστε B, p. 296. ⁴⁴ [σως] p. 297. ⁴⁵ προελθλυθῶς A: παρελθλυθῶς ζ.

οὕτε ἡ χάρις θαυμαστή, ἣν οἴονται τῇ πόλει κατατίθεσθαι, οὐτε ἐξεπίτηδες τὰ γε τοιαῦτα ἀγωνιστέον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πάρεργον ὡσπερ τῶν ἐγῶ. Ὅστε εἰ τις ἀξιοί καὶ ἡμῖν ἀρρήτα ταῦτα εἶναι, σκεδὸν τούτου χάριν εἰρήσει.

Καὶ Λακεδαιμόνιοι οἱ⁶⁶ τῶν Ἑλλήνων προέχοντες καὶ προκινδυνεύοντες ἐν ταῖς χρεαῖς⁶⁷ παῖδες τῇ πόλει παραβάλλειν εἰσίν. Ὅστε⁶⁸ ἐβουλόμην ἂν καὶ τὰ τρώπαια ἃ⁶⁹ μέλλω λέγειν ἀπ' ἄλλων ὑπάρχειν ἀνακαίμενα τῇ πόλει, καὶ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι προστιθῆναι τοῖς πολλοῖς ὅτι ἀπὸ Λακεδαιμονίων. [1328 R.] Νῦν δὲ αὐτὰ⁷⁰ τὰ πράγματα ταύτην ὄγει, ὥστε οὐ τοῦ παρεξέτασαι χάριν εἰρήσειται, ἀλλὰ τοῦ μὴ παντάπασιν τὰς πράξεις παρελθεῖν· καὶ γὰρ εἰσιν ἃς παρεξέλιπον. Δεῖ δὲ, ὡς εἶοικεν, οὐ τοῦ τυχόντος δρόμου. Καὶ οὐχ⁷¹ ἐν εἶδος εὐεργεσίας ἐπαδείξαντο, ἀλλ' οὐδὲν εἶδος εὐεργεσίας ἀπέλιπον. Περσίσταται⁷² δὲ με⁷³ πανδοξατὰ ὡσπερ ἐν συγγραφῇ τῶν αὐτῶν χρόνων, ἃ μὴ ὅτι πάντα διεξελθεῖν εὐπορον, ἀλλ' οὐδενὸς στρατηγού πάντα ἐξῆς. Ὅν τί παρεις τίως μνησθῶ; Ὁ δὲ⁷⁴ δεῖ⁷⁵ μάλιστα τῆς ἐκείνων φύσεως ἀγασθῆναι καὶ κρεῖττον ἢ κατὰ ἀνθρώπων ἡγήσασθαι· ἐξὸν γὰρ αὐτοῖς ἀκολουθοῦντας ἔχειν λακεδαιμονίους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἢ περιεῖδεν ἐπὶ κεφαλῇν ὡσθέντας⁷⁶, συμμαχῶν περιούκων οἰκετῶν ἀπάντων⁷⁷ ἐπανεστηκότων, ἐπὶ πάλαισι δέδεξαντο. Καὶ πορευομένης ὡσπερ φλογδς τῆς θρησκείας δυνάμεως ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου, μόνου καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων προστάτες ἐκώλυσαν. Ἐξ ὧν οὕτως ὑπὸ πάντων⁷⁸ ἐωρῶντο⁷⁹, ὥστε καταστήσεται τὴν πόλιν συνέδριον τῆς συμμαχίας ἀπάσης. Ἐτι⁸⁰ τοίνυν πότερον τῆς πόλεως ἢ [663 H.] τῶν⁸¹ συμβάντων κατηγοροῦσιν; εἰ μὲν γὰρ τῆς πόλεως⁸², οὐκ ἔστιν, ὡς εἶοικε, τῶν μεγίστων ἐπίστανται, ἀλλ' ἐκτέφουγεν αὐτοὺς ἀπ' ὧν ἡ πόλις γνωρίζεται. Εἰ δὲ τὰ συμβάντα μέμνηται, οὐχ ὅμοια τοῖς ἄλλοις, ὡς εἶοικεν, οἱ; προσέλετο⁸³ ἡ πόλις νομίζοντες, οὕτω μέμνηται ὥστε ἐξ ὧν τὸ πρᾶγμα κακίζουσι τὴν πόλιν ἐκρημαζούσιν. Τότε γὰρ κακία καὶ⁸⁴ πόλεως καὶ ἰδιώτου δείκνυται, ὅταν ἡ μὲνα⁸⁵ τῆ προσῆ τὰ πκαίτια⁸⁶, ἢ κλειῖα τὰ φαῦλα τῶν ἐπεικίων ἐλέγχη τις ἢ μείζω· προσκείσθω⁸⁷ γάρ. Ὅταν δ'⁸⁸ ἐξετάζων διὰ πάντων ἐνδὸς ἢ δεῖν λαμβάνη, λήληθας ἐπαυῶν οἷς ἀφίης. Ἄλλως τε⁸⁹ εἰ μὴδ' ἰδιώτου ποιῆ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ πόλεως, καὶ ταύτης⁹⁰ προσυτάτης τῶν Ἑλληνίδων καὶ ἢ κλειῖστα ὑπάρχει τὰ δέοντα συμβάντα. Ἄπαντα⁹¹ γὰρ δῆπουθεν ἀρχὴ τῶν κρείττωνων ἐστὶ καὶ παρ' αὐτῶν τὸν τῆς ἰσότητος νόμον. Εἰ δὲ μὴ, πῶς ἴσον ἢ πῶς δίκαιον ἢ φόρους ἐκλέγειν⁹² ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας, ἢ νόμους τιθεῖναι τοῖς οὐδὲν δεομένοις, ἢ κρίνειν τὰ κταίνων, ἢ προστάττειν⁹³, ἢ πολεμεῖν, ἢ κτάσθαι. τὰ μὴ προσήκοντα; ὅπως γὰρ οὐδὲν τούτων ἀπὸ τοῦ ἴσου

A nec hæc esse de Naustria tractanda. Sed per transennam quemadmodum nunc ego facio. Quapropter si quis a nobis etiam hæc velit præteriri, hætenus certe dicta sunt.

Et Lacedæmonii qui pro Græcis, ut principes opponere se solebant, priorum vicem verbis comparationes subeunt. Quid quod tam invitum in hunc sermonem incidi, ut etiam tropæa quæ recensebo, ab aliis esse urbi parta cupiam, ne plerisque Laconicum nomen esset inserendum. Quoniam vero res ipsæ nos huc adigunt, hæc non tam contentionis gratia dicemus, quam ne res omnes transeamus, ut in quibusdam fecimus, nec est leviter progrediendum. Nec tam unum ediderunt beneficii genus, quam nullum omiserunt. Multæ autem eorumdem temporum res velut in historia mihi occurrunt, quas adeo non possum facile cunctas explicare, ut me dæci quidem ulli queam sufficere. Earum vero quas, quibus omissis, recensebo? Jam illud maximam meretur admirationem, omnemque superat humanam naturam: cum possent Lacedæmonis terra marique præ famulis uti, vel calamitatî suæ relinquere, quos et socii, et finitimi, et æervi omnes oppugnabant: nihilominus æquo jure eos admisissent, et cum Thebani instâr Naumæ ad urbem Laconicam et reliquas Peloponnesi partes ferrentur, soli ex Græcis et barbaris restiterunt. Quas ob res eo loco sunt ab omnibus habiti, ut urbs totius societatis curia constitueretur. Præterea utram civitatem, an fœdera reprehendat? Si enim civitatem accusant, nihil de rebus maximis, 406 a quibus urbs celebratur, videntur cognoscere; si fœdera, utique aliis ea dissimilia judicant: itaque lit, ut quod in vituperium rei proferunt, eo laudent urbem. Nam et civitatis et hominis cujusvis vitium in deum cognoscitur, si mala in eo vel sola, vel bonis plura, aut majora (ut et hoc adjiciamus) cernuntur. Qui autem omnibus examinatis, unum aliquid, aut item alterum reprehendunt, si reliquis omitendis tacite laudant præsertim si non de homine, verum de civitate, eaque totius Græcæ antiquissimas, plurimisque rebus præclare gestis celeberrima judicium fiat. Omne enim imperium a potentioribus contra æquitatis legem exercetur. Quomodo alioqui aut æquum sit, aut justum, ut quis alienæ terræ tributum imponat, aut leges præter necessitatem ferat, aut jura illis vel jussa det, aut belligeretur, aut quæ sua non sunt occupet? quandoquidem ista præter æquitatem sunt. Quare si quis exactus juris naturæ velit perquirere, nec potius aliquid rerum naturæ concedere, quam sophistam agere, is jam protinus omnia imperia et magistratus abrogabit,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ οἱ εἰ καὶ. ⁶⁷ χρεαῖς; om. A. ⁶⁸ ὥστε] p. 299. ⁶⁹ ἃ A: ἃ μὴ γ. ⁷⁰ αὐτὰ] ταῦτα A. ⁷¹ καὶ οὐχ] p. 509 ext. ⁷² περσίσταται] p. 302. ⁷³ με] με τὰ A. ⁷⁴ ὁ δέ] p. 303. ⁷⁵ δεῖ] δέ A. ⁷⁶ ὡσθέντας] ὡφθέντας A. ⁷⁷ ἀπάντων οἰκ. A. ⁷⁸ πάντων] πάν B. ⁷⁹ ἐωρῶντο] ἐωρώντο οἱ Ἀθηναῖοι τῶν Πελοποννησίων A. ⁸⁰ ἐτι] p. 304. ⁸¹ τῶν. ⁸² πόλεως οἰκ. A. ⁸³ προσέλετο] προσέλητο A. ⁸⁴ καὶ ante πόλεως add. A. ⁸⁵ ἡ μὲνα οἰκ. A. ⁸⁶ ὑπαίτια A: ὑπάντια γ. ⁸⁷ προσκείσθω A. ⁸⁸ δ' om. A. ⁸⁹ τε add. A. ⁹⁰ καὶ ταύτης οἰκ. A. ⁹¹ ἀπαντα] p. 306. ⁹² ἐκλέγειν A: ἐκλογεῖν γ. ⁹³ προστάττειν] πράττειν A.

cum ea potentioribus serventur, atque etiam ad deos ipsos præ nimia sapientia procedet, eosque, quod non æquo jure cum hominibus agant, sed imperium sibi arrogent, calumniabitur. Sed hæc, ut arbitror, ab iis disputantur, qui in angulis educati, solem nunquam viderunt, a quo solent aliæ stellæ lumine privari. Sin hæc necessario cum omni imperio cohærent, estque hoc imperii jus, ut princeps potiori sit jure quam cæteri: ita demum cedam, si qua vel Græca, vel barbara potestas minus imperii jure, quam populus Atheniensis, usa demonstretur. Quemadmodum enim in præclaris consiliis optimi alicujus viri morem secutus est, ita in iis quæ calumnantur nonnulli, non secundum communem hominum naturam, sed imperii necessitate ductus peccavit. Cumque potentia sua imperium esset ab initio adeptus, per humanitatem ultro dimisit, ac ipse 407^a pene sibi criminum est auctor factus. Nam cum maxima erga omnes familiaritate atque moderatione usus esset, eosque magis in reipublicæ societatem quodammodo vocasset, quam principatus jure cohibisset, idem fere, quod solet benignis dominis accidere, passus est, ut non propter cæteram æquitatem gratus esset, sed cum quid postularet, aperte vim facere videretur. Quin siquidem in eos, qui pro civibus sese gerebant, hæc perpetravit, nihil volo quominus incusetur: sin vero quia partim defecerant, eumque præter dignitatem contumeliose acceperant, partim apertos se hostes profitebantur, dubium non relinquitur, quin ii qui necessitatem attulerunt, crimen omne sustineant. Nam et illi eo quasi pignore videntur eaque fiducia elati peccasse, non quod urbe perpetuo se potiri posse crederent, sed quod nec victos gravius quidquam esse passuros confiderent, cum Athenienses natura essent ad homines conservandos propensi. Quod enim de Mitylenensibus decretum revocarent, quæ potest civitas primis consiliis vincere? Ut enim quæ pridie statuerant, iudicii erant et injuriæ acceptæ: ita quæ postridie mutarant, solius erant urbis, cum quidem triremis una est alteram assecuta. Jam cum hominis cujusvis defensionem cum facto conjunctam omnes recipiant, miror eos urbis res gestas tot ac tantas, quibus illa se purgat, non considerare. An vero solem quidem ac lunam, non ob damna, quæ nobis dant, accusabimus, sed propter comoda at ipsi profecta mirabimur: de urbe non ex universa ejus natura, et cum omnibus consuetudine ac familiaritate, sed ex offensionibus aliquot judicabimus? Non puto: nisi quis etiam fulmina decorum, ac tonitrua, motusque terræ velit

γίνεται. Ὅτε' εἴ τις ἀκριβολογείται περὶ τῶν δικαίων, καὶ σοφιστὴς εἶναι μᾶλλον βούλεται ἢ τῆ τῶν πραγμάτων φύσει συγχωρεῖν, οὐκ ἂν φθάνοι διαγράφον πάσας ἀρχὰς καὶ δυνάμεις ἀπλῶς, ὡς ἄπαντά γε ταῦτά ἐστιν ἐν τῷ θεσμῷ τοῦ κρείττονος⁷⁶. Εἴτα ὑπὸ σοφίας ἀνεῖσι μέχρι τῶν θεῶν ἐλέγχων, καὶ λέγων ὡς οὐδὲ οὗτοι τοῖς ἀνθρώποις ἐξ Ἰσοῦ προσομιλοῦσιν, ἀλλ' ἤρηγται κρείττους εἶναι. Ἄλλ', οἶμαι, ταῦτ' ἐστὶ γωνίας ἀξίων ἀνθρώπων, καὶ τὸν ἥλιον οὐχ ἑωρακότων, δεσφαιρείται τοὺς ἄλλους ἀστέρας τὸ φαίνεσθαι. Εἰ δὲ ἀναγκαῖον τὸ πάση δυναστείᾳ⁷⁷ καὶ πάση περιουσίᾳ τὰ τοιαῦτα προσεῖναι, καὶ οὐδὲς ἐστὶν ἀρχῆς θεσμός, μὴ ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ πρὸς τοὺς ὑπηκόους κρῖνεσθαι, τότε νικῶν ἀπίτω⁷⁸ τις, ὅταν δεῖξη τῶν ἄλλων εἶτε Ἑλληνικῶν δυνάμεων εἶτε καὶ βαρβαρικῶν βασιλείων ἠντιναοῦν ἐλάττονι τῷ τῆς πλεονεξίας γιγνομένῳ χρησαμένην, ἢ τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον ἔστιν εὐρεῖν. Φανήσεται γὰρ, ἃ μὲν⁷⁹ διαφερόντως ἐβουλεύσατο, ἐνδὸς ἀνδρὸς ἦθει κεχρημένος τοῦ βελτίστου, ἃ δὲ ἐγκαλοῦσιν τινες, οὐ τῆ κοινῆ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐξαμαρτῶν, ἀλλὰ τῆ τῆς ἀρχῆς ἀκολουθήσας ἀνάγκῃ, [1229 R.] καὶ δυνάμει μὲν ἀρχῶν καταστάς τὸ ἐξ ἀρχῆς, φιλανθρωπία δὲ τὸ τῆς ἀρχῆς δεδοκός⁸⁰ ἐκὼν μεθεῖς, καὶ σχεδὸν τῶν ἐγκλημάτων αἰτιος αὐτῷ⁸¹ γαγονός. Πλείστον γὰρ τῷ κοινῷ καὶ μετρίῳ πρὸς ἅπαντα χρησάμενος, καὶ τρόπον τινα τῆς πολιτείας μᾶλλον κοινωνοὺς ποιησάμενος ἢ δυναστείας νόμῳ κατέχων, ταῦτιν τοῖς χρηστοῖς ἔπαθε τῶν δεσποτῶν· οὐ γὰρ διὰ τὴν ἄλλην ἐπιεικείαν χάριτος παρ' ἐνίων ἔτυχεν, ἀλλ' εἰ τι προσηνάγκασιν, ἐπιφανῶς ἔδοξε βιάζεσθαι. Καὶ μὲν⁸² εἰ μὲν ἔχοντας τὸ τῶν ὑπηκόων σχῆμα ταῦτα εἰργασμένος φαίνεται, δῶμεν τοῖς ἐθέλουσι βλασφημεῖν· εἰ δὲ τοὺς μὲν ἀποστάντας [ὕβη H.] καὶ παρ' ἀξίαν ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν, τοὺς δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ πολεμίουσιν ὄντας, ποτέροις ἄξιον ἐγκαλεῖν; Οἶμαι γε⁸³ τοῖς τὴν ἀνάγκην παρασχοῦσιν. Ἐπεὶ κάκεινοί⁸⁴ μοι δοκοῦσιν ὡσπερ ἐνέχυρον αὐτὸ τοῦτο ἔχοντες ἐπαρθῆναι, καὶ τούτῳ⁸⁵ μάλιστα πιστεύσαντας ἀμαρτεῖν, οὐ τῷ⁸⁶ διὰ τέλους κρατήσῃν⁸⁷ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ μηδ' ἂν ληφθῶσι μηδὲν δεῖνδον κείσεσθαι, ὡς Ἀθηναίους γε πεφυκότας σώζειν. Δῆλον δὲ· ἃ γὰρ περὶ Μιτυληναίων μετέγνωσαν, τίς ἔχει νικῆσαι πόλις· οἷς ἐξ ἀρχῆς ἐβουλεύσατο⁸⁸; ἐκεῖνοι γὰρ ἃ μὲν τῆ προτεραίᾳ διέγνωσαν, τῆς κρίσεως ἦν καὶ ὧν ἠδίκητο· ἃ δὲ τῆ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν, τῆς πόλεως ἦν μόνης. Καὶ ἡ τρίτης τὴν τρίτην κατεῖλε. Θαυμάζω δὲ εἰ τῶν μὲν⁸⁹ ἰδιωτῶν τὴν ἔργῳ πάντας ἀπολογία τινῶσι, τῆς πόλεως δὲ⁹⁰ οὐχ ὁρῶσιν οἱ σεμνοὶ τὰ ἔργα⁹¹ δι' οἶων καὶ ὄσων ἀπολελόγηται⁹² περὶ τούτων. Καὶ ἡλίου⁹³ μὲν καὶ σελήνης οὐχ ὅσα βλάπτουσι κατηγοροῦμεν, ἀλλ' ὅσων ἀγαθῶν αἰτίας γίνονται⁹⁴ θαυμάζομεν· τὴν πόλιν δ' ἐξ ὧν ἐνίοις

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ κρείττονος B, κηρύττοντος A. ⁷⁷ πάση δυναστείᾳ A: ἀπάση. ⁷⁸ ἀπίτω A. ⁷⁹ μὲν] μὲν γὰρ A. ⁸⁰ δεδοκός A: δεδωκός ζ. ⁸¹ αὐτῷ A: καὶ αὐτῷ ζ. ⁸² μὲν] τὴν A. ⁸³ γε om. A. ⁸⁴ κακεῖνοί A. ⁸⁵ κακεῖνό ζ. ⁸⁶ τούτῳ τοῦ A. ⁸⁷ οὐ τῷ] οὐτῶ A. ⁸⁸ κρατήσῃν A. ⁸⁹ ἐβουλεύσαντο A. ⁹⁰ μὲν om. B. ⁹¹ δὲ om. A. ⁹² τὰ ἔργα om. A. ante οἱ σεμνοὶ ponit corr. B. ⁹³ ἀπολογεῖται A. ⁹⁴ ἡλίου — σελήνης A.

προέκρουσεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ὧν ἄπασιν ὠμίλησεν οὐδ' ἄ
ἐκ τῆς διῆς φύσεως κρινόμεν⁹²; Οὐκ οἶομαι γε
ὡσπερ ἂν εἴ τις καὶ τῶν θεῶν⁹³ κατηγοροῖ τοὺς
σχηπτοὺς καὶ τὰς βροντὰς, κἂν εἴ τι σεισθῆ⁹⁴, τὰς
ὄλας καὶ κοινὰς αὐτῶν εὐεργεσίας ἀμελήσας⁹⁵ σκο-
πεῖν. Ἐχων⁹⁷ δὲ πολλὰ καὶ τῶν ὑστερον εἰπεῖν, καὶ
μάχας ἀτόπους καὶ τολμήματα θαυμαστά καὶ καρτερίας ὑπερφυεῖς, οὐκέθ' ὀρῶ τὸν καιρὸν ἀρκοῦντα.
Τοσοῦτον δ' ἔτι⁹⁸ προσθεῖς τοῖς περὶ τούτων λόγοις ἀπαλλάττομαι.

Ὡσπερ⁹⁹ γὰρ προειδῖα ἐξ ἀρχῆς ἡ φύσις περὶ
τῆς πόλεως, ὅσον τοῖς ἔργοις προέξει¹ τῶν ἄλλων,
κατεσκευάσατο αὐτῇ πρὸς ἀξίαν τοὺς λόγους, ἵνα
αὐτῇ τε κοσμοῖτο ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς ἀγαθῶν, κἂν τισι
τῶν ἄλλων δέη, καὶ τοῦτ' ἔχη μετὰ τῶν ἄλλων χα-
ρίζεσθαι. Πρῶτερον μὲν οὖν τοὺς καταφεύγοντας ἐφ'
ὑμᾶς τῶν Ἑλλήνων διεσώζετε²· νυνὶ δ' ἀτεχνῶς
πάντας ἀνθρώπους καὶ πάντα γένη τῆ καλλίστη τῶν
εὐεργεσιῶν ἀνέχετε, ἡγεμόνες παιδείας καὶ σοφίας
ἀπάσης γινόμενοι. Ἀλλὰ³ μὴν πέντε μὲν ἔστι μνη-
μη⁴ βασιλείων· μὴ γένοιτο δὲ πλειόνων. Τούτων
δ' ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσσυρίων τῆς πρᾶσδυτάτης αἱ πρῶ-
ται τῆς πόλεως εἰσι πράξεις, καὶ ἕσα τῶν θεῶν εἰς
τούτον ἐμπέπτει τὸν χρόνον· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας
ἤμετο ἡ πόλις· τὴν δὲ τρίτην διὰ τέλους ἐνίκησεν·
ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ μόνη μὲν ἀντίσχευ, ἀριστὰ δ' ἀπήλ-
λαξε τῶν ἄλλων· ἐπὶ δὲ τῆς πάντα ἀρίστης καὶ
μεγίστης, τῆς νυνὶ καθαστηκυίας, τὰ πρᾶσδεῖα
παντὸς ἔχει τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ πέπραχεν⁵ οὕτως
ὥστε μὴ βραδίως ἂν τινα αὐτῇ τὰ ἀρχαῖα ἀντὶ τῶν
παρόντων συνεύξασθαι. Ἰνοίη δ' ἂν τις ὅσον τῆ πόλις
περιεσιν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος, [1252 R.] εἰ τὰ
ὑπάρχοντα αὐτῇ, πάντα μὲν οὐκ ἴσως δυνατόν, μάλ-
λον δὲ σαφῶς ἀδύνατον, ἀλλ' ὅσα γε ἔχγουρεῖ, μερίσας,
ἄλλο⁶ ἄλλη πόλει καὶ χῆρα προσθεῖς, εἶτα ἀγῶνα
τῷ λόγῳ ποιήσασε⁷ καθάπερ ποιητῶν ἡ χορῶν⁸. Οὐ
γάρ μοι δοκεῖ τὴν νικῶσαν εὐρεῖν ἂν⁹ βραδίως. Οἶον
εἰ φιλοτιμοῖτο ἡ μὲν ὡς πρώτη [665 H.] τεκοῦσα
ἐκ τῶν ἀνθρώπων γένος, ἡ δὲ ὡς πρώτη δειξάσα
τοὺς καρπούς, ἡ δὲ ὡς πλειστοὶς μεταδοῦσα, ἡ δὲ
τις¹⁰ ὡς νόμους καταδείξασα, ἡ δὲ πανηγύρεις¹¹,
ἡ δὲ ὡς ἐν καλλίστοις κεῖται γῆς ἅμα καὶ θαλάτ-
της¹², ἡ δὲ τοῖς τῆς σοφίας ἀγαθοῖς ἀγάλλοιτο, ἡ
ὅτε τὰς ἐν τοῖς πολέμοις πράξεις καταλέγοι, ἄλλη δὲ
ἔσους¹³ ὑπεδέξατο τῶν Ἑλλήνων, ἡ δὲ τὰς ἀποι-
κίας ἄς ἀπέστειλεν, ἡ δὲ ὅ τι καὶ δοίη τις αὐτῇ τῶν
ὑπαρχόντων τῆ πόλει, φήμ' ἔγωγε μάλιστ' ἂν οὕτω
γενέσθαι καταφανὲς ὀπλοῖς τισὶ τοῖς κρείττοις ἢ
πόλις ἡμῖν¹⁴ τὰς ἄλλας παρελήλυθεν. Ἄ γὰρ ἐξα-
ρκεῖ νειμαμένη τῇ Ἑλλάδι, ταῦτα μόνη συλλήθῃ
ἔχει. Καὶ μὴν¹⁵ τῶν γε δωρεῶν ὡσαύτως¹⁶ τὴν
μεγίστην οὐ βραδίον εὐρεῖν, ἀμυλλάσθω δὲ καὶ περὶ
τούτων ἄλλη πρὸς ἄλλην πόλις, ἡ μὲν τοὺς Δήμητρος
καρπούς κομίζουσα, ἡ δὲ τοὺς¹⁷ τοῦ Διονύσου, καὶ
τοῦζους οὐ μόνον τοὺς ἀπὸ τῆς ἀμπελοῦ, ἀλλὰ καὶ

calumniari, neglectis communibus atque universis
beneficiis. Quamvis autem multa quoque posterio-
rum temporum bella, inusitata et inaudita constan-
tia, narrationi meæ reliqua sint, tempus tamen me
deficit. Quapropter unum si addidero, totam de hæ-
re sermonem concludam.

Natura quasi sciens fore ut rebus gestis alios
urbs longe vinceret, orationes ei et litteras pro
dignitate tribuit, quo et ipsa suis gauderet orna-
mentis, et aliis, si opus esset, **407b** una cum
reliquis impertiri posset. Cum ergo prius Græcos
ad vos confugiētes servaveritis, nunc omnes
homines gentesque cunctas pulcherrime excipitis,
xenio sapientiæ, et doctrinæ duces omnibus vos
præbentes, cunctosque purgantes. Jam cum quin-
que memorentur regna (nec vero plura nascantur),
in eorum antiquissimum Assyrium, primæ urbis
res gestæ, et quæ iis propitiis acta sunt, incide-
runt; in secundo crevit urbs; tertio ipsa vicis;
quarto cum sola restitit, tum optime omnium libe-
ravit: in hoc autem omnium optimo ac maximo,
totius Græciæ primas tenet, ita ut non debeat ei
quisquam antiquum statum loco præsentis exoptare.
Quanta vero fuerit urbis ab omni tempore præstan-
tis, facile admodum cognoscemus si ejus orna-
menta non quidem omnia (nam id omnino fieri non
potest), sed aliquot in varias urbes ac regiones
distribuentes, earum deinde comparationem quasi
poetarum aut chorearum instituiamus; non enim
mihi facile videtur, vincentem invenire: ut si aliæ,
verbi gratia, de prima hominis creatione glorientur,
quædam de frugibus vel primum inventis, vel
plurimum communicatis, nonnullæ de legibus aut
feriis solemnibus constitutis, aliæ de situ com-
modissimo; quædam de sapientia, vel rebus bellicis,
reliquæ denique de omni re quavis, quæ urbi conti-
gerit. Sic apertissime quanto reliquis intervallo
urbs superet, ostendemus, cum ipsa, quæcumque
toti Græciæ separatim sufficerent, sola complectatur.
Quia et donum quod sit maximum, non facile dis-
cernetur, verum si hic civitatum quoque fiat con-
tentio, ut alia Cereris fructus afferat, alia Bacchi,
nec solius vitis, sed et aliorum, quæ seruntur:
tertia vero Minervæ donum, idque duplex, multis
utique civitatibus gloriandi materiā, ceu de
præstantissimo munere singulis dabimus. **408a**
Atque hæc quidem hactenus. Magnitudo autem
urbis et reliquus apparatus, omnino fortunæ Athe-
nensium, et nominis amplitudini respondet, sive
ipsum civitatis ambitum, qui maximus est et pul-

VARIÆ LECTIONES.

⁹² κρινόμεν B. ⁹³ ἂν εἴ τις καὶ τῶν θεῶν] καὶ τῶν θεῶν εἴ τις ἂν. ⁹⁴ κἂν εἴ τι σεισθῆ om. A. ⁹⁵ ἀμε-
λήσας] ἀμελήσας A, ἀμελεῖ B. ⁹⁶ ἔχων] p. 314. ⁹⁷ δ' ἔτι A: δὲ τι ζ. ⁹⁸ ὡσπερ] p. 317. ¹ προέξει τοῖς
ἔργοις ζ. ² ἀλλὰ] p. 320. ³ εἰσι μνημαῖ ζ. ⁴ πέπραχεν A. ⁵ ἄλλο B: ἄλλος ζ. ⁶ ποιήσας A, ποιήσας B.
καθάπερ] ἔνθαπερ A. ⁷ χορῶν A. ⁸ ἂν om. A. ⁹ ἡ δὲ τις — πανηγύρεις om. A. ¹⁰ θαλάσσης A.
¹¹ δὲ αὐτὴ ὅσους om. A. ¹² ἡμῖν] ὑμῶν B. ¹³ καὶ μὴν] p. 322. ¹⁴ ὡσαύτως om. A. ¹⁵ τοῦς A: τῆς ζ.

cherrimus in tota Græcia, consideres, sive moenia ad mare quondam usque pertinentia, et itineris diurni longitudinem complexa, aliosque ad mare circulos urbanis oppositos. Quid quod vici quidam oppidis aliis splendidiore cernuntur, omnisque ornatus, tam qui a natura, quam qui ab arte petitur, æqualiter et urbi tributus est, et regioni. Ad naturam quidem pertinet aer tam eximius, et portus, qui singuli multorum instar esse possint. Tum arcis ipsius situs, et velut auræ gratia afflans undique. Jam illud in his notatu dignum, cum aliæ urbes cœli bonitate regioni suæ cedant, urbs tamen quem tota Attica bonum, eum habet optimum ac purissimum aerem, adeo ut vel eminens e cœlo superiore tanquam jubare cognoscatur. Atque hæc quidem e natura sunt, pauca de multis collecta. Quæ autem ad artem referuntur, eorum quid vel maximum vel primum ponam nescio. Sunt enim hic et templa maxima omnium atque pulcherrima, et simulacra, exceptis cœlestibus facile prima, tam venusta, quam nova, et bibliothecæ, qui proprius est Athenarum ornatus, et lavacra cultum delicata, istique diætæ convenientia, et curricula atque gymnasia. Quocirca si quis Erichthonios, Cecropes, fabulas, fruges, tropæa, terrenas res et marinas, litteras, viros, reliqua omnia quibus ætatem transiegit, urbi detrahatur, eaque ratione, qua reliquas civitates, quæ sese nunc venditant, consideret, **406b** victoriam nihilominus iis quæ adhuc in ipsa cernuntur, facile auferet.

πρῶτων εἰπεῖν ἢ μέγιστον θεῖναι³⁴; νεφέ τε γὰρ ἐνταῦθα³⁵ οἱ αὐτοὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι τῶν πανταχοῦ, καὶ ἀγάλματα, ἀνευ τῶν οὐρανίων, τῆς πρώτης τέχνης τὰ πρῶτα, καὶ παλαιὰ καὶ καινὰ. Πρὸς δὲ τοῦτοις β.θλιῶν ταμεία³⁶, οἷα οὐκ ἐτέρωθι γῆς φανερά, καὶ μάλα τῶν Ἀθηναίων κόσμος οἰκεῖος, καὶ οἷα δὴ τῆς παρουσίας ἐξουσίας καὶ³⁷ διαίτης, λουτρά τε σεμνότητι καὶ τρυφῇ νικῶντα [666 H.] καὶ δρόμοι καὶ γυμνάσια. Ὡς τε εἰ τις περιέλοι τῆς πόλεως τοὺς Ἐριχθονίους, τοὺς Κέκροπας, τὰ μυθώδη, τὰ τῶν καρπῶν, τὰ τρόπαια τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ τῇ³⁸ θαλάττῃ, τοὺς λόγους, τοὺς ἀνδρας, πάντα δι' ὧν τὸν αἰῶνα διεξήλθε³⁹, σκοποῖτο δ' αὐτὴν ὡς περ τὰς νῦν φρονούσας ἐφ' ἑαυταῖς, ἐξαρκεῖν αὐτὴν τοῦ ὀρωμένου νικῶν.

Verum sola inter omnes urbes, et vetera veteribus, et nova novis, aut potius et vetera novis, et nova veteribus superat. Quibus addo et alia ejusdem.

[Quia sæpe figurate loquitur. Sic et tu hunc locum illustrabis, sic disponens: *Vetera quidem veteribus vincit, nova vero veteribus.* Aut potius pro hoc, si vis: *Et adhuc vetera veteribus superat, nova vero novis.* Deinde quomodo dicit: *Sed et vetera novis et nova veteribus.* Melius vero quis dixerit, aut explicarit quis magis proprie, aut non aberraverit, et sæpe alias.]

Omnia denique, ut sic dicam, vel apud vos duntaxat exstant, vel a vobis orta sunt: et trium

τῶν ἄλλων ἡμέρων· ἢ δὲ τρίτη λεγέτω τὴν τῆς Ἀθηναῶν θωρακῆν, καὶ ταύτην διπλῆν. Ἄρ' οὐ πολλὰς πόλεις [μεριζόμενα ἐξαρκεῖ τὰ ἐκ τῶν θεῶν ἐκάστη φιλοτιμείσθαι ὡς, ἐχούση τὸ κάλλιστον;] Εἰς¹⁷. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιαῦτα¹⁸. Τὰ δ' αὖ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς τίς ἂν οὐκ ἄξια τῆς δολιχῆς εἴποι καὶ τοῦ μεγάλου τῶν Ἀθηναίων ὀνόματος; τοῦτο μὲν αὐτὸν τὸν κύκλον τοῦ ἄστεως¹⁹, μέγιστον μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, κάλλιστον δὲ τῶν πανταχοῦ. Καὶ²⁰ σιωπῶ τείχη καθήκοντά ποτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἡμερησίας²¹ ὁδοῦ μήκος τὰ σύμπαντα²², καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ κύκλους ἐτέρους ἀντιστροφους τῶν περὶ τὴν πόλιν. Ἀλλὰ τοὺς δῆμους²³ πάρεστι δῆπου θεωρεῖν, ὧν²⁴ ἐνιοὶ λαμπρότεροι²⁵ τῶν ἄλλαχού πόλεων εἰσι κατεσκευασμένοι²⁶, καὶ πάντα δὴ τὸν κόσμον καὶ τὸν παρὰ τῆς φύσεως καὶ τὸν παρὰ τῆς τέχνης ἐφάμιλλον κἂν τῇ πόλει κἂν τῇ χώρᾳ. Τῶν μὲν αὐτοφυῶν ἀήρ τε οὗτος ἐξαιρετός τοῦ πολλοῦ, καὶ λιμένες τοσοῦτοι, ὧν εἰς ἕκαστος ἀντάξιος πολλῶν, ἐτι δὲ αὐτῆς τῆς ἀκροπόλεως ἢ θέσις, καὶ τὸ ὡς περ αὐρας εὐχαρι προσβάλλον πανταχοῦ. Ὅ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῦτοις ἄξιον ἐπισημῆνασθαι· ταῖς μὲν γὰρ²⁷ ἄλλαις πόλεσιν, ὅπως ἂν ἔχωσι τοῦ οὐρανοῦ²⁸, τῆς γε αὐτῶν χώρας ἐπεικτικῶς ἠττάσθαι συμβέβηκε· τοῦ δὲ τῆς²⁹ πάσης Ἀττικῆς ἀέρος οὕτως ἔχοντος, ἄριστος καὶ καθαρώτατός ἐστιν ὁ τῆς πόλεως ὑπερέχων. Γνοίης³⁰ δ' ἂν αὐτὴν ἐπὶ τῇ πόρρωθεν ὡς περ αὐγῇ τῆς ὑπὲρ κεφαλῆς ἀέρι³¹. Καὶ τὰ μὲν παρὰ³² τῆς φύσεως τοιαῦτα, πολλὰ τῶν

δὲ νῦν ἀφελόντι· τῶν δ' αὖ τῆς τέχνης τί χρῆ³³ πρῶτων εἰπεῖν ἢ μέγιστον θεῖναι³⁴; νεφέ τε γὰρ ἐνταῦθα³⁵ οἱ αὐτοὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι τῶν πανταχοῦ, καὶ ἀγάλματα, ἀνευ τῶν οὐρανίων, τῆς πρώτης τέχνης τὰ πρῶτα, καὶ παλαιὰ καὶ καινὰ. Πρὸς δὲ τοῦτοις β.θλιῶν ταμεία³⁶, οἷα οὐκ ἐτέρωθι γῆς φανερά, καὶ μάλα τῶν Ἀθηναίων κόσμος οἰκεῖος, καὶ οἷα δὴ τῆς παρουσίας ἐξουσίας καὶ³⁷ διαίτης, λουτρά τε σεμνότητι καὶ τρυφῇ νικῶντα [666 H.] καὶ δρόμοι καὶ γυμνάσια. Ὡς τε εἰ τις περιέλοι τῆς πόλεως τοὺς Ἐριχθονίους, τοὺς Κέκροπας, τὰ μυθώδη, τὰ τῶν καρπῶν, τὰ τρόπαια τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ τῇ³⁸ θαλάττῃ, τοὺς λόγους, τοὺς ἀνδρας, πάντα δι' ὧν τὸν αἰῶνα διεξήλθε³⁹, σκοποῖτο δ' αὐτὴν ὡς περ τὰς νῦν φρονούσας ἐφ' ἑαυταῖς, ἐξαρκεῖν αὐτὴν τοῦ ὀρωμένου νικῶν.

[1233 R.] Ἄλλὰ μόνῃ δὴ⁴⁰ πόλεων τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ, τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς· εἰ δὲ βούλει, τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς καινοῖς, τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς, τοῖς ἑαυτῆς λέγω τὰ⁴¹ ἄλλων.

[Ὅτι⁴² πολλάκις σχηματίζεται, σχηματίζεσαι δ' ἂν τὸ χωρίον μεταλαμβάνων καὶ οὕτω· *Τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ, τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς.* Μᾶλλον δὲ ἀντὶ τοῦ εἰ βούλει καὶ ἐξῆς, καὶ ἐτι τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ, τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς. Εἶτα, πῶς εἶπον; ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιὰ τοῖς καινοῖς καὶ τὰ καινὰ τοῖς παλαιοῖς. Ἐτι δὲ εἶποι δ' ἂν τις ἀμεινον, ἢ διέλοι δ' ἂν τις οἰκειότερον λέγων⁴³, ἢ οὐκ ἂν διαμάρτοις, καὶ πολυλαχῶς ἄλλως.^{44,45}]

Ὡς⁴⁶ δ' εἰπεῖν⁴⁷, ἅπαντα ἢ παρ' ὁμῖν ἐστὶ μόνους⁴⁸ ἢ καὶ παρ' ὁμῶν. Καὶ τριῶν ἐν γέ τι συμβέβηκε·

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ εἰς. ¹⁸ τοιαῦτα om. A, leguntur p. 326. ¹⁹ ἄστεως B ζ. ²⁰ καὶ adit. A. ²¹ ἡμερησίας. — σύμπαντα om. A. ²² δῆμους A: δόμους ζ. ²³ ὧν] ὡς A. ²⁴ λαμπρότερον B: λαμπρότεροι ζ. ²⁵ κατεσκευασμένοι εἰσιν A. ²⁶ γὰρ om. A. ²⁷ οὐρανοῦ] ἀνθρώπου A ei pr. B. ²⁸ τῆς om. A. ²⁹ γνοίης. — ἀέρι om. A. ³⁰ παρὰ om. A. ³¹ χρῆ om. A. ³² θεῖναι] εἶναι A. ³³ ἐνταῦθα om. A. ³⁴ ταμεία ζ. ³⁵ ἐξουσίας τε καὶ ζ. ³⁶ καὶ τῇ] τὰ ἐν τῇ A. ³⁷ διεξήλθε B. ³⁸ ἀλλὰ μόνῃ δὴ] μόνῃ δὲ A supit, p. 328. ³⁹ τῶν A. ⁴⁰ ὅτι ἄλλως; om. B. ⁴¹ ἢ διέλοι λέγων om. A. ⁴² ἄλλως A. om. B. ⁴³ ἄλλους ζ. ⁴⁴ ὡς] p. 534. ⁴⁵ δ' ἂν εἰπεῖν ζ. ⁴⁶ ἐστὶ καὶ μόνους ζ.

τὰ μὲν γὰρ παρ' ὑμῶν ἤρξατο, τὰ δὲ ὡς κάλλιστα παρ' ὑμῖν ἐστὶ, τὰ δ' ὡς πλεῖστα. Εἰσὶ τοίνυν οἱ μὴ δὲν ἔχοντες φανερόν διζῆσαι μὴδὲ εἰπεῖν ἔργον ἑαυτῶν, μὴδὲ ἐφ' ὅτῃ ἂν δικαίως φρονοῖεν, ἐπὶ τοὺς Τρωϊκοὺς καταφεύγουσι χρόνους καὶ φιλοτιμίας ἀμφισθητοῦσιν, οὐδ' οὕτω λέγοντες οὐδὲν κοινὸν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἐνδὸς ἀνδρῶς δόξης ἐξαρτώμενοι, ὥσπερ τινὲς γεωπεῖναι δι' ἐνδὸς τῶν πλουσίων ἑαυτοὺς ποιούμενοι. Ἡ πόλις δὲ πρὸς τῷ μὴδὲν δεῖσθαι τοιαύτης καταφυγῆς⁶⁶, οὐδὲ τοῦτου στέρεται τοῦ ἡδύσματος, ἀλλ' ὁ κοινὸς τῶν Ἑλλήνων ποιητῆς ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν τε καὶ πόντων τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸν εἰς ἄκρον φησὶν⁶⁷ ἔλθειν κοσμηῆσαι ἱπποὺς τε καὶ ὄνους ἀσπιδιώτας.

Εἰς⁶⁸ Μενεσθέου Ἀλέξανδρον ἀποτινεται.

Εἰ γὰρ⁶⁹ δεῖ τῶν ἄλλων ἀποστάντα ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας μόνης⁷⁰ εἰπεῖν, φανήσονται τοῖς μὲν βουλήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις πολλῶν προπετέστεροι καὶ ὑβριστότεροι⁷¹ πάντες οἱ τοῦ σχήματος τοῦτου μετασχόντες, τῷ δ' ἀξιώματι καὶ τῇ λαμπρότητι μὴδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς πᾶσι γεγενημένοι. Καὶ μὴν ἐκείνῳ γε ἡ πόλις πρῶτη κατέδειξε, μὴ τίθεσθαι κλισίῳ μὴδὲ θαυμάζειν. Οὐτε γὰρ τοὺς ὑπερέχοντας ταῖς οὐσίαις οὐδεπώποτε ἐπῆρεν, ἀλλ' ὅσον μὴ ἀδικεῖσθαι διὰ τοῦτο, τοσοῦτον αὐτοῖς ἤξιον⁷² παρ' αὐτῆς ὀφείλεσθαι⁷³· οὐτε τοῖς ἀρετῇ μὲν ὑπερέφρουσι, χρήμασι δ' ἡττωμένοις⁷⁴ οὐδαμῶς πώποτε ἔλαττον⁷⁵ ἐνεῖμεν, αἰσχρὸν οἶμαι νομίζουσα τῶν μὲν οἰκετῶν οὐ τοὺς εὐπορωτάτους, ἀλλὰ τοὺς πιστοτάτους βελτίστους νομίζειν, τῶν δὲ ἐλευθέρων φασκόντων εἶναι τὴν ἀξίαν ὀρίσθαι χρήμασιν, ἀλλὰ μὴ ὀκλίς τις ἂν αὐτὸς⁷⁶ ἕκαστος ἦ, τοιοῦτον καὶ⁷⁷ νομίζεσθαι. Ἐμοὶ⁷⁸ μὲν οὐδὲ πένταθλοι δοκοῦσιν οἱ πάντα νικῶντες τοσοῦτον τοῖς πᾶσι κρατεῖν.

[667 II.] [Πράγματα⁷⁹· εἶπεν ἀντιπροσώπου· δέον γὰρ εἰπεῖν οἱ τοὺς πεντάθλους νικῶντες, ὁ δὲ εἶπεν οἱ πένταθλοι, ἀντι⁸⁰ τοῦ ἀθλοῦ ἔχων πέντε ἀγωνίσματα⁸¹· πάλιν, δρόμον, ἀκόντιον, δίσκον, παγκράτιον, ἢ ἀντι τοῦ οἱ ε' ἀγωνιζόμενοι, ἢ οἱ ἐν τοῖς πέντε ἀγωνίσμασι νικῶντες. Οὐχ ὅτι δὲ οἱ πένταθλοι πάντα νικῶσιν· ἀρετὴ γὰρ αὐτοῖς τρία τῶν πέντε πρὸς νίκην. Λέγεται δὲ Πηλεὺς, ὅτε ἦν μετὰ τῶν Ἀργιῶν αὐτῶν⁸², τοῦτον θεῖναι τὸν ἀγῶνα πρῶτος· τὰ δὲ πέντε ἀθλα ἦν ἢ προείρηται. Οἱ δὲ ἀντι τοῦ παγκρατίου τὸ δῶμα συναριθμοῦσι.]

Καὶ τίς δὴ μὴν αὐτοῦ⁸³ ὀξύτερος καὶ πραότερος; ἢ τίνας δημαγωγοὺς μᾶλλον ἀξιοὺς θαυμάσαι; [1236 R.] Ἀετὸν⁸⁴ τε ἐν νεφέλαις αὐτὴν ὁ θεὸς καλεῖ πρὸς τὰ ἄλλα πάλσιματα. Μόνη δ', ὡς εἶκοι, ταύτη πόλιον δ' οὐκ ἀναντία συμβέβηκε· πλεῖστα τε γὰρ καὶ κάλλιστα ἀνθρώποις⁸⁵ εἰρηται περὶ ταύτης, καὶ οὐκ ἔστιν ἥτις ἔλαττόνων τετύχηκε. Πρὸ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων θαυμάσεται, ἀξίον δ' αὐτῆς⁸⁶ οὐδὲν ἔχουσι.

A unum aliquod contigit, et partim a vobis ceperunt, vel partim apud vos vel optima vel plurima cernuntur. Multi quoque cum nihil rerum suarum, de quo jure gloriantur, proferre possint, ad Trojana confugiunt tempora, ac de gloria contendunt, quanquam nec sic aliquid, quod habeant commune, afferunt, cum ab unius alicujus viri fama pendeant, quales agricolae qui inopum more ad ditiores aliquem se referunt. Ac urbs quavis perflugio hoc non indigeat, nequaquam tamen caret illo condimento. Communis etenim Graecorum poeta, in urbium et navium numero Atheniensium ducein ait peritissimum fuisse: scutatos ornare viros, et corpora equorum (79).

Ad Menestheum Alexandrum Paridem pertinet.

B Ut enim reliquis omissis populi duntaxat potentiam spectemus: quicumque eodem republicae genere usi sunt, ii ut cupiditates suas ac libidines citius atque violentius exercuerunt, ita dignitate et splendore Atheniensibus longe cesserunt. Quin et prima divitias nec secuta est urbs, nec admirata, cum neque ditiores unquam extulerit, illud ipsis modo deberi, ut nihil ob eam rem paterentur incommodi, rata: neque eos qui virtute praestarent, licet opibus inferiores essent, minoris unquam fecerit. 409a Existimavit enim turpe fore, si servorum non opulentissimi, sed fidelissimi, quique caeteris meliores censerentur, liberorum hominum dignitas opibus, non qualitate cujusque aestinaretur. Sin erat viribus opus, nemo cum illis erat conferendus, qui pleniorum quovis pentathlo victoriam referrent.

[Item dicit pro persona: oportet enim dicere: vincentes Penthalos. Sed ipse dicit, penthali lucta, cursu, jaculo, disco, pancratio, vel pro his in quinque certantes, vel in quinque certaminibus vincentes. Non quod pentathli omnia vincerent, sufficiunt enim illis tria ad victoriam. Dicitur vero Peleus, cum esset cum Argonautis, primum certamen instituisse. Quinque vero certamina erant quae praedicta sunt: quidam vero pro pancratio numerant saltum.]

Quis populus hoc acutior reperitur, et mansuetior, aut qui celebriores oratores? Quid? quod D, aquilam in nubibus vocat eam deus, aliarum civitatum comparatione. Huic enim soli urbi duo contraria evenerunt. Quod cum plurima de ipsa et praeclarissima homines dixerint, minimas tamen omnium laudes fuit consecuta. Ut enim praeter caeteras admirationi fuit, ita nihil de se pro

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ καταφυγῆς] κατασκευῆς A. ⁶⁷ φησὶν] ἐφησεν A. ⁶⁸ εἰς — ἀποτινεται om. A. ⁶⁹ εἰ γὰρ] p. 358 exir. ⁷⁰ μόνης] μόνον B. ⁷¹ ὑβριστικώτεροι B. ⁷² ἤξιον παρ' αὐτῆς om. A. ⁷³ ὀφείλεσθαι A. ⁷⁴ ἡττωμένοις A. ⁷⁵ ἔλαττον] τὸ ἔλαττον. ⁷⁶ αὐτὸς A: αὐτῶν ζ. ⁷⁷ καὶ add. A. ⁷⁸ ἐμοὶ] p. 341. ⁷⁹ πράγματα — συναριθμοῦσιν om. B: πράγματα — πένταθλοι om. A. ⁸⁰ ἀντι — ἀγωνίσματα add. A. ⁸¹ Ἀργιῶν αὐτῶν A: ἀργείων αὐτῶν ζ. ⁸² αὐτοῦ B et corr. A: αὐτὸς ζ. ⁸³ αἰτόν] p. 342. ⁸⁴ ἀνθρώποις om. A. ⁸⁵ αὐτῆς om. A.

NOTÆ.

(79) Homer. *Iliad*.

dignitate dici audivit. Itaque cum mirarer audire A
nie sapientiæ curiam, et Græciæ iarem atque co-
lumen, et similia, quæ de urbe canebantur, nunc
mihi ea minora videntur omnia. Quin si civitas
ulla deorum ministra et cognata, vel humanæ
naturæ simulacrum vocari debet, hæc id nominis
jure obtinebit. Quas ob res, o Græci, nec invidere
debetis urbi, nec verecunde cedere po-
tius, quam eam certatim pro viribus extollere.
Nam si Athenienses fuerint superiores, erit vestra
victoria. Etenim cum omnes optimi esse ne-
queunt, tum ut ex ducis præstantia laudem cap-
it civitas, ita si princeps urbs honorem sortia-
tur se dignum, is ornatus ad omnes pertinet.
Quemadmodum igitur Athenienses ipsi non ægre
tulerint, si quis ipsorum arcem celebret.

[Pro, pulcherrimam et honoratissimam omnis At-
licæ, si quis dicat arcem.]

Ita vos quoque urbem pro arce quadam, vel
fastigio Græciæ ac sociorum habentes, verbis eam
et factis ornare, itaque laudem communicare, nec
ea vos privari existimare decet. Hæc igitur a
nobis oratio pepi instar ad ornatum pompæ Pan-
athenaicæ confecta sit, quæ ut gratiam mereatur,
efficiet eadem dea et cui oratio est et urbs
consecrata.

CCXLVII.

Ex ejusdem Aristidis IV Orationibus pro rheto-
rica adversus Platonis Gorgiam—Excerpta.

409b Lectæ sunt ejusdem *De rhetorica Orationes*
adversus Platonem, necessitatem eidem hujus
ostendentes.

Existimo equidem eum, qui vel recte dicturus,
vel æquum sit suffragium laturus, non id spectare
debere, nec invidere, si quem priorum ac
celebrium virorum, aliter eadem de re dixisse
contingat, sed cujus ubique maximam oportet
haberi rationem, huic quoque ab utraque parte
consistit veritas, inquirere, atque eo victoriam de-
ferre. Etenim foret absurdum, si in concionibus
et judiciis, non ei qui primum dixisset fides ha-
beretur, verum probe scirent omnes fore ut si hac
ratione disceptarentur ista, reorum nullus eva-
deret, quando quidem omnes post actorem dicunt
: in ipsis autem litteris, et quod de iis exer-
cetur, iudicio non ii qui sententiam suam com-
probarent, sed essent tempore priores, vincerent.
Est autem admodum iniquum eos qui corpus exer-
cent et colunt, adeo magnam et priorem habere
honestatis ac justitiæ speciem.

[Scilicet bona ordinatione, cum omne bene ordi-
natum secundum rationem sit, male vero ordi-
natum præter rationem.]

Πρότερον μὲν οὖν ἠγάμην ἀκούων ἡ τῆς σοφίας
πρυτανεῖον καὶ τὴν τῆς Ἑλλάδος ἐστίαν καὶ τὸ βρει-
σμα, καὶ ὅσα τοιαῦτα εἰς τὴν πόλιν ᾤδετο· νῦν δὲ
μοι δοκεῖ ταῦτα πάντα ἐσω πίπτειν. Ἄλλ' εἰ τινα
χρῆ πόλιν θεῶν ὑπαρῶν ἢ συγγενῆ προσεπιπεῖν, ἢ
τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπείας εἰκόνα καὶ ὄρον, ἢ δ' ἂν
μοι δοκεῖ ἴσ' ἀδικίᾳ κληθῆναι. Ἀνθ' ὧν, ὧ ἄνδρες
Ἕλληνας, οὔτε φθόνον εἰκὸς ἔχειν τῇ πόλει οὐθ' ὑπο-
χωροῦντας αἰσχύνεσθαι, ἀλλὰ συναυξεῖν ἐκ τῶν ἐνό-
των καὶ φιλοτιμείσθαι. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων νικῶντων
παρ' ὑμῖν ἴσ' ἐστὶ τὸ νικᾶν. Πάντας μὲν γὰρ πάντων
ἂν εἶναι ἀρίστους ἀδύνατον· ὡς περ δὲ ὅταν στρατη-
γὸς προέξη, μετέχει τῆς δόξης ἢ πόλις, οὕτω τῆς
ἡγουμένης πόλεως τὰ εἰκότα τιμωμένης ἅπασι με-
εστὶ τῆς φιλοτιμίας. Οἴμαι δ' οὐδ' αὐτοῖς Ἀθηναίους
φέρειν αἰσχύνην, ἂν τις αὐτοῖς πρεσβεύῃ τὴν ἀκρό-
πολιν.

[Ἀντ' ἡ τοῦ τιμωτέραν καὶ ἐνδοξότεραν τῆς πά-
σης Ἀττικῆς εἰ τις λέγοι ἡ τὴν ἀκρόπολιν.]

Χρῆ ἴσ' τοῖνον καὶ ἡμᾶς ὡς περ ἀκρόπολιν τινα ἢ
κορυφὴν νομίσαντας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ὁμοφύλων
τὴν πόλιν, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ κοσμεῖν, καὶ μετέχειν
τῆς δόξης, ἀλλ' οὐκ ἀποστареῖσθαι νομίζοντας. Εἰρ-
γασταὶ καὶ ἡμῖν ὁ λόγος ἀντ' τοῦ πέπλου κόσμος· Παν-
αθηναίων τῇ θεωρίᾳ· δοῦναι δὲ χάριν τῆς αὐτῆς
θεοῦ, ἥσπερ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ πόλις ἴσ'.

ΣΜΖ.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ρητορικῆς λό-
γος δ'.

Ἀνεγνώσθησαν τοῦ αὐτοῦ ἡ πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ
ρητορικῆς λόγοι τέσσαρες, τὴν αὐτὴν τῷ προειρη-
μένῳ παρεχόμενοι χρεῖαν.

Οἴμαι ἴσ' δεῖν, ὅστις μέλλει τὰ δέοντα εἶναι ἢ ψή-
φου κύριος ὀρθῶς εἶσεσθαι ἴσ', μὴ τοῦτο σκοπεῖν μὴδὲ
βασκαίνειν, εἰ τινα τῶν πρότερον καὶ δόξαν ἐχόντων
ἐτέρως εἰρησθαι περὶ τῶν αὐτῶν συμβέβηκεν, ἀλλ'
οὐ πανταχοῦ πλείστον εἰκὸς ἐστὶ λόγον εἶναι, τοῦτο
κἂν τῷ παρόντι ζητεῖν, ὅσοι τῶν ἀλλήλων, καὶ
τοῦτο συμβούλευσθαι ἴσ' νικᾶν. Ἄτοπον γὰρ ἐν μὲν
ταῖς ἐκκλησίαις μὴ τὸν πρῶτον εἰπόντα πιστεύεσθαι,
μὴδὲ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἀλλὰ τοῦτό γε εὐ εἰδῆναι
πάντας, ὅτι εἰ ταῦτα ταῦτα κριθήσεται, τῶν φευγόν-
των οὐδεὶς ἀποφεύξεται· πάντες γὰρ δήπου ἴσ' ὅσα-
ροι τοῦ διωκτοῦ λέγουσιν· [668 H.] ἐν δὲ τοῖς λό-
γοις αὐτοῖς καὶ τῇ περὶ τούτων κρίσει τοὺς τῷ χρόνῳ
προλαβόντας κρατεῖν, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἀποδείξοντας
περὶ ὧν ἀγωνίζονται. Καίτοι ἴσ' πῶς οὐκ ἀλογία
πολλὴ τοὺς μὲν, ἃ τῆς τοῦ σώματος τύχης ἔχεται,
μελετῶντας ἢ τιμῶντας οὕτω σφόδρα καὶ πρότερον
τὸ τοῦ λόγου καλὸν καὶ δίκαιον τιμητέον.

[Ἦτοι ἴσ' τῆς εὐταξίας, ἐπειδὴ πᾶν τὸ εὐτακτοῦ
κατὰ λόγον γίνεται, τὸ δὲ ἀτακτοῦ ἀλόγως ἴσ'.]

VARIE LECTIONES.

ἴσ' ἀκούων post πρυτανεῖον ponit A. ἴσ' ὑπάρχειν A. ἴσ' δοκεῖ corr. B. ἴσ' ἡμῖν γ. ἴσ' πρεσβεύοι A.
ἴσ' ἀντ'—ἀκρόπολιν om. B. ἴσ' λέγει γ. ἴσ'·ἴσ' χρῆ. ἴσ' πόλις om. A. ἴσ' Ἀνεγνώσθησαν τοῦ αὐτοῦ | ἀνεγνώσθη ἢ
τῶν Ἀριστείδου A. ἴσ' οἴμαι] p. 3. ἴσ' ὀρθῶς εἶσεσθαι om. A. ἴσ' συμβούλευσθαι B, συμβουλεύεσθαι A.
ἴσ' δήπουθεν A. ἴσ' καίτοι] p. 5. ἴσ'·ἴσ' ἴσ'—ἀλόγως om. A.

Τοὺς δ' ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀνεχόμενος, καὶ χωρὶς αὐτῶν ἐν ταύταις διατριβῆσι οὐδ' ἔν τῃν δεξιμένους [1257 R] οὕτως ἀργῶς. [ἀργῶς εἶπε, διὰ τοὺς μὴ ἀντιλέγοντας· ἀλλ' ἵσχυρος, διὰ τοὺς ἐπιτιμώμενους τοὺς ἀντιλέγοντας.] μᾶλλον δὲ ἀόκως ἔχειν, ὥστε ἐπὶ πιστῶν χρῆσθαι κατὰ πάντων²², ἢ τὴν φάσις γενόμενος, καὶ τὸ ὁμόμακον ἀντὶ τῆς ἀληθείας θαυμάζειν ἀπειθεῖν²³, ὡς περ νομίζουσι δέον, οὐχ εὐρεῖν τὸ βέλτερον, καὶ τοὺς μὲν νόμους αὐτοῦ, ἂν συμπερῆ, κινεῖν, τοὺς δὲ κατὰ τῶν ἀπὸ μανόντων τῆ φύσει λόγους ἐπὶ τοῖς πρώτοις μὴ δεχόμεναι, ἀλλ' ὡς περ ὄρους ἢ στήλας τοὺς προκατασχετικῶς προσθεῖναι, καὶ ταῦτα οὐ λίσιν ὡς περ ἐν τοῖς νόμοις τοὺς προτέρους διὰ τῶν ἐναντίων δέον, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς χώρας καὶ ἐτέρως ἀετοῦν αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ὄρους τοὺς κοινῶς προσπαράγραψαι ἐξείναι ἀναλεῖν καὶ προσθεῖναι ὅ τι ἂν σκοποῦμένους ὑστερον συνδοῦν, ὡς δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐκφρασεως ἀπὸ καὶ διὰ παντὸς ἐξετάζειν διὰ λόγους, τῶν παρελθόντων χρόνων μόνον προσθεῖναι, ὡς περ ἂν εἰ τις καὶ ὑγιαίνειν φάσκει²⁴ χρῆναι μόνον τοὺς πρώτους γενόμενος, καὶ μὴδὲ ἐκπέσειν ὄρῳ²⁵, ὅτι ἡ τοιαύτη κρίσις καὶ ὁ λογισμὸς ὁ τοιοῦτος αὐτοῖς πρώτους οὐς τιμῶντι οὐ λυσταλεῖ. Εἰ γὰρ τῶν χρόνων διὰ συγγραφεῖν καὶ τὴν ἀξίαν ἀπὸ τούτου μεταρεῖν, οὐκέτ' ἔχει τόπον ἢ νῦν²⁶ κατὰ πόντων εἰς ἐκείνους αἰδέας. Ἰσως γὰρ ἂν²⁷ οὕτω γε²⁸ νεώτερον περὶ λόγους, καὶ Κρίστας καὶ Κρότωνος²⁹ καὶ Φωρωνεύς³⁰, καὶ εἰ τις Ἀργαῖος ἐκ μύθου καὶ Δευκαλίων³¹ αἰτιῶν βεβημένων. Ἐάν οὕτω κρίνωμεν, ὡς οὐ Κρότων γε μετέπειτα τῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ ὄσως καὶ οὗς εἶπον συμβαλεῖν³² καὶ οὐχ³³ ἀργαῖος· καὶ κατὰ³⁴ μικρὸν οὕτω ζητήσομεν³⁵ εἰ τις ἔν πρὶν σελήνην εἶναι. Ὀμήρου δὲ καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν εἰς ἡμᾶς νεωτέρων, Πλάτωνος (εἰ βούλει) καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν ἄλλων³⁶ πρὸ τούτων οὐδ' εἰς πολλοῦτον χρόνον ἐλατὸς ὄρου ἐγγενέσθαι θέξαν, συμπρόσθετος³⁷ ἰσῶν τοῦ πρὸ αὐτῶν ἐκείνους ἀπὸ. Εἰ δὲ τούτω εὐδελον ἴσασιν, ὅτι καὶ οὐ τοὶ φύσει καὶ ὁμόμακον ἀνεχόμενος τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀπαρροφῶν, οὐδὲ τοὺς ὑστερον³⁸ παντάπασιν ἀπαντας ἀπαρροφῶν εἶναι, οὐδ' ἀπιστεῖν, εἰ τις καὶ τοῦ νῦν χρόνου μετασχητικῶς ἔχει³⁹ συμβαλεῖσθαι γνώμην κατὰ τῶν πρόκειται λόγους, ἀλλὰ⁴⁰ κατ' αὐτῶν, ὡς δοκεῖν, ὅν τιμῶμεν ὑπέρχον εἰδέσθαι τὸ προσεῖσθαι καὶ προσεῖσθαι θέξον διαφέρει⁴¹. Ἀπαντας μὲν οὖν ἰσῶς τοὺς παλαιούς αἰδέσθαι μὲν ἴσασιν, φρίττειν δ' οὐχ ἀξίον, εἴπερ μὴ⁴² τοὺς ἐπὶ τοῖς λόγοις ἰσοπαθεῖντας μᾶλλον ἢ τοὺς λόγους αὐτοῖς διὰ δοκεῖν τιμῶν. ὅτι⁴³ δ', εἰ πρὸς ἄλλων τιὰ, χρὴ γνώμης οὕτως ἔχειν καὶ πρὸς Πλάτωνα, οὐχ ἄλλου ἔομαι μάρτυρος, ἀλλὰ αὐτὸς ἐξαρεῖ, οὐ μόνον οὗς ἀπανταχοῦ βοᾷ καὶ παρακαλεῖται [669 H.] μὴδὲν πρότερον πειθεῖσθαι τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ τῶν παραδει-

Qui in litteris excellunt, et absque earum studio ac vitam quidem expectandam putant, eos tam ignavos [dixit ignavos propter non contradicentes; iniquos, propter reprehendentes eos qui contradicunt], aut potius iniquos esse, ut uno ad omnia utantur argumento, si quis exstiterit prior, ac pro veritate nomina admiretur, quasi non oportere quidquam reperiri melius existiment, ac leges quidem ipsas, si sit utile mutare; qui autem de iis, quorum est natura perpetua, trahant sermones, eos post primos non recipere, verum priores quasi terminos, aut columnas venerari, nec ea, quemadmodum in legibus priores per contrarias abrogantur, solvere, verum eodem loco etiam alios habere: et juramentis quidem publicis hoc ascribere licet, demere et addere, quidquid posterius consultantibus visum fuerit, quas autem eadem semper et ubique libertate decebat examinari litteras, eas superioribus dentaxat temporibus tribui, veluti si quis primos tantum homines sanos esse dicat oportere, nec hanc rationationem ipsis primam, quos honorant, inutilem esse animadvertere. Nam si temporis omnia sunt tribuenda, eoque metienda dignitas, non amplius is, qui nunc illis habetur ab omnibus honor, locum habebit. Hac enim ratione Jasus et Criasas, atque Crotopus et Phrooneus, ac si quis est in fabulis Argus et Deucalio, qui nunc celebrantur, palmam obtinebunt. Atque si ita iudicemus, ne Codrus quidem cur gloriatur habebit, qui cum istis quos dixi comparatas, puer sit nec antiquus: atque ita paulatim si quis ante Ionam exstiterit, inquiremus. Jam Homeri atque Hesiodi, atque eorum qui hactenus excelluerunt, Platonem si placet, et Demosthenis, et qui paulo ante vixerunt, ne ad longinimum quidem tempus similis est speranda gloria. Sed si id omnibus est manifestum hos, cum natura et industria praestitissent, majores suos superasse, neque posteriores erant omnes omnibus modis arcendi, neque rejiciendi, si quis hoc etiam tempore de re proposita sententiam quae sit ferre; verum ex ipsis quos colimus, aliud esse procedere, aliud praestare, cognoscendum est. Et antiquos quidem omnes venerari oportet, non horrere, nisi forte litteris insignes, majore quam ipsas litteras, honore censeamus afficiendos: quod autem si erga quempiam alium, erga Platonem certe sic esse debemus affecti, non alium requiro testem, cum sufficiat ipse, non tantum quoniam ubique clamat et edicit nihil esse veritati praefereendum, sed et exemplo non magno. Etiam si ille cum Homero, qui tanto ante ipsum tempore Morali, multis de causis incusaret, ratione non caruisset, qua

VARIÆ LECTIONES.

²² τῶν A: τὸ τῶν C, et B quoque ante τῶν habet nescio quid a τ incipiens. ²³ πόντων A. ²⁴ φάσκει A. ²⁵ ὄρῳ B. ²⁶ νῦν om. A. ²⁷ ἂν om. A. ²⁸ γε — κατὰ λόγους om. A. ²⁹ καὶ ὁ Κρότωνος C. ³⁰ καὶ Φωρωνεύς om. A. ³¹ καὶ Δευκαλίων αιτ. βεβ. om. A. pro αιτιῶν apud Aristotelem est ἀντὶ τῶν νῦν. ³² συμβαλεῖν C. ³³ οὐχ A: οὐ: C. ³⁴ κατὰ τα κατὰ A. ³⁵ ζητήσομεν C. ³⁶ ἄλλων C. ³⁷ προσεῖσθαι C. ³⁸ τοὺς ὑστε.] τούτους ὑστε. A et pr. B. ³⁹ ἔχει: B. ⁴⁰ ἀλλὰ — ἀπαρροφῶν om. A. ⁴¹ πρὸ om. A. ⁴² ὅτι — παραδειγματι om. A.

contra indignantes uteretur, licebit nimirum secundum Platonem ipsum, et eos qui illum laudant atque omni absolvunt crimine, si quis aliquid contra illum dicere cœperit, auditionem suscinere: **410b** nec prius id crimini vertere, quam ille rationibus ad propositum pertinentibus deficiatur. Indignum enim foret, cum ille, quam palam constituerat accusare, defensione sua quodammodo non privarit, verum duobus aut tribus defensionem forma dialogorum tribuerit: si nos, qui rem totam suscinere possumus et volumus, id non auderemus, quasi non esset amplius Platoni respondendum, quæ ipse sibi voluerit. Absurdum deinde mihi videbitur, si Plato rhetoricam, cujus et ipse partem fortasse consecutus aliquam erat, vituperare non est veritus: nos pro rhetorica, ne quis illius causa indignetur, dicere pudebit. Præterea, siquidem nihil oporteret contradicere, sed eam deserti vadimonii velut in curia damnari, idque dicendi magistram, alia quædam hæc esset ratio. Sin quemquam oporteat, nobis hoc propemodum conveniet, ut ex hac quoque re primum insiuiti nostri jus declaremus. Nec enim æquum est, ut a qua id accepimus, quo cæteris patrocinari possemus, ea suis destituatur bonis, nec potius vel talis, qualem Plato voluit, videatur, vel ut videri possit efficiatur. Nam quod vulgo dicitur silentium confirmare crimina, id unum ac simplex non est: verum simul et jure suo privabitur, et dignitatem totam amittet.

αἰτίας ἢ σιωπῆ βεβαίως· ἀλλ' ἅμα τῶν τε δικαίων οὐ λαγχταί. Δόξει γὰρ οὐχ οἷα τε εἶναι σώζειν τὰ δίκαια.

In his nulla prorsus inest demonstratio, nec argumentum necessarium, sed pro concessis sumuntur, de quibus erat prius disputandum, quasi ab auditoribus ea sibi dari petiisset. Atqui si ea de quibus quaeritur ridiculum est pro concessis ponere, quomodo vel æquum sit ea quæ ridiculum sit quaerere, initio ponere: vel non ridiculum, utrum ars dicendi et coquendi ejusdem sint naturæ, quaerere? At ipse hoc tantum **411a** concessum sumpsit. Licebit autem id cognoscere, si quis sublato rhetoricæ nomine, philosophiam in ejus locum substituat, atque ita iisdem utatur omnibus. Nec vero vel rusticum quisquam, vel frigidum hunc fore sermonem existimet. Primum enim cum duarum artium vel facultatum, eos qui alteram sectantur, si de alteris quidpiam secus dixerint, nihil inellegantiter agere dicturi sumus, alteris merito eandem concedemus defendendi rationem. Deinde non offensæ gratia, sed demonstrationis, quæ in his nusquam apparet, proferetur.

γυατι. Εἰ γὰρ ἐκεῖνος Ὀμήρω τῷ τοσοῦτον περὶ αὐτοῦ περὶ πολλῶν ¹⁶⁻¹⁶ ἐπιτιμῶν οὐκ ἀπεστέρηται λόγου, ἀλλ' ἔχει πρὸς τοὺς ἀγανακτοῦντας ὁ τι εἴπη ¹⁷, κατ' αὐτὸν, ὡς εἰπε, Πλάτων καὶ τοὺς ἐκείνων ἐπαινοῦντας καὶ πάσης αἰτίας ἀφιέντας ἔστι, καὶ ἄλλος τις ἐκεῖνῳ δοκῆ ¹⁸ τι λέγειν ὑπεναντίον, τολμῶν ἀκροῶσθαι ¹⁹ μήπω ²⁰ τοῦτο ἐγκλημα ποιουμένους, ἀλλ' ἐὰν τοῖς περὶ τῶν πραγμάτων λόγοις ἀπολειφθῆ. Καὶ γὰρ ²¹ ἂν εἴη δεῖνόν, εἰ ἐκεῖνος μὲν ὑποστὰς κατηγορεῖν ἐκ προφανοῦς οὐκ ἀπεστέρησε τρόπον γέ τινα αὐτῆν τῶν ὑπὲρ αὐτῆς λόγων, ἀλλ' ἀπέδωκε δυσὶ καὶ τρισὶν ἀντιπεῖν ὡς γοῦν ἐν σχήματι διαλόγων, ἡμεῖς δὲ οἱ τὸ δῖον βοηθεῖν ἔχοντες καὶ προρηρημένοι [1240 R.] μὴ τολμήσωμεν, ὡσπερ τοσαῦτ' ἀντιλέγειν Πλάτωνι δέον, ὅποσα ἂν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν βουληθεῖη. Ἄστοπον δὲ μοι φαίνεται ²², εἰ Πλάτων μὲν οὐκ ἠδέσθη ψέγων ῥητορικῆν, ἥς ἴσως τι ²³ καὶ αὐτῷ μετῆν, ἡμεῖς δ' αἰσχυρόμεθα ὑπὲρ ῥητορικῆς λέγοντες, μή τις δ' ἐκεῖνον ἀχθεσθεῖη. Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὲν μηδὲν ἀντιπεῖν δεῖ, ἀλλ' ἐρήμην ἐαλωκέναί καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ ταῦτα ²⁴ λόγων τέχνην οὔσαν, ἄλλο τι τοῦτ' ἂν εἴη τοὑπίταγμα. Εἰ δ' ἔστιν ὄντινα δεῖ, σχεδὸν ἡμῖν ἂν πρέποι ²⁵, ἵνα καὶ τὸ δίκαιον εὐθύς ἐν αὐτῷ τούτῳ πρώτῳ δεῖξωμεν, οὐ προσετήκαμεν· ὡς ἔστιν οὐ λόγον σώζον, παρ' ἧς τὸ τοῖς ἄλλοις συναγορεύειν ἔσται, ταύτη τῶν παρ' αὐτῆς μὴ μεταδοῦναι, ἀλλὰ δεῖν ἄτακτον, ἢ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖν αὐτῆν οἷον ²⁶ Πλάτων βεβούληται, ἢ τοιοῦτόν γ' ²⁷ εἶναι δοκεῖν ποιῆσαι. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐν τούτῳ ²⁸ ὁ πανταχοῦ, ὅτι τὰς τεύξεται, καὶ τὸ σεμνὸν αὐτῆς ἐπ' αὐτῆς ²⁹ ἐξελθή-

Ἐνταῦθα ³⁰ ἀπόδειξις μὲν οὐδ' ἦτισοῦν ἔνεστιν ³¹. οὐδ' ἔλεγχος ἀνάγκη προσηλυθῶς· ὑπόκειται δὲ ἀπλῶς ὡσπερ ἐξὸν, οὐ ³² πολὺς ἦν ³³ ἰδρῶς πρότερον, οὐδὲν διαφερόντως ³⁴ ἢ εἰ χάριν ἦται τοὺς ἀκούοντας ταῦτα συγχωρήσει. Καίτοι εἰ τὰ ζητούμενα ὡς ὁμολογούμενα ὑποτιθεσθαι γέλως, πῶς εἰκόδς, ἃ γὰρ ζητεῖν γέλως, ταῦτα ἐξ ἀρχῆς ὑποτιθεσθαι; πῶς γὰρ οὐ γέλως, εἰ τῆς αὐτῆς φύσεως ῥητορικῆ καὶ ὀφοποιητικῆ, ζητεῖν; ὁ δὲ ὡσπερ ὁμολογούμενον εἰληφεν αὐτό. Γνοῖη δ' ἂν τις ἐκεῖνω, εἰ τὸ τῆς ῥητορικῆς ὄνομα ἐξελὼν τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀντ' ἐκεῖνου ὄνομα μεταλάβοι ³⁵, καὶ ἐπὶ τούτῳ πᾶσι τοῖς αὐτοῖς χρήσαιτο. Καὶ μηδὲς μὴτ' ἀγορικῶν μήτε ψυχρότητα καταγνῶ τοῦ λόγου. Μάλιστα μὲν γὰρ οὐ δὴ που δυσὸν ἐπιστήμαιν ἢ δυνάμειν τοῖς μὲν τῆς ἐτέρας προϊσταμένοις ³⁶ οὐδ' ἂν ὀτιοῦν βλασφημῶσιν ³⁷ εἰς τοὺς ἐτέρους, οὐδὲν ἀγορικὸν ὑπάναί φησομεν, τοῖς δ' οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι δῶσομεν· ἔπειτ' οὐ τοῦ φορτικῶς χάριν εἰρήσεται, ἀλλὰ τῆς ἀποδείξεως, ἣν οὐδαμοῦ τούτοις εἶναι φαμεν.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶⁻¹⁶ περὶ πολλῶν σμ. B. ¹⁷ εἴποι ζ. ¹⁸ δοκῆ B : δοκεῖ ζ. ¹⁹ ἀκροῶσθαι A. ²⁰ μήπω A : μὴ πῶς ζ. ²¹ καὶ γὰρ] p. 8. ²² φαίνεται] δοκῆ A. ²³ τι] γε A. ²⁴ ταῦτ' ζ. ²⁵ ἂν πρέποι σπγ. B, ἀνατρέπειν A : ἂν πρέποι ζ. ²⁶ οἷον A. ²⁷ γ' add. B. ²⁸ ἐν τούτῳ] ἐν τούτῳ B. ²⁹ ἐπ' αὐτῆς add. A. ³⁰ ἐνταῦθα] p. 15. ³¹ ἔνεστιν] ἐστίν A. ³² οὐ] οὐ A. ³³ ἦν σμ. A, ποτὶ ἰδρῶς ποτὶ B. ³⁴ διαφερόντως B. ³⁵ μεταλάβοι B : μεταβάλοι ζ. ³⁶ τῆς ἐτέρας προϊσταμένοις B : τῆν ἐτέραν προϊστάμενος ζ. ³⁷ βλασφημοῦσιν A.

Πολλῶ μὲν ἂν πλέον ἐκείνων ἐλλείπομεν τοῦ Α σωφρονεῖν ⁸⁰. Οὐκοῦν παρὰ πάντων ὡς [670 H.] εἰπεῖν τῶν θεῶν μαρτυρία καὶ ψῆφος ἐπῆχται τοῦ μηδεὸς δέξιον εἶναι τὴν τοιοῦτον λόγον, ὅστις ἢ τὴν τέχνην ζητεῖ ἢ φαυλίζει τὸ μὴ σὺν ταύτῃ πανταχοῦ. Εἴτ' ⁸¹ οὖν, ὡ πρὸς Διὸς, ἐν μέτρῳ μὲν εἰπεῖν μουσοληκτούμενον ἄνευ τέχνης οὐ δεῖνδον, ἀλλὰ καὶ θεῖον κολλάκις (ὡσπερ οἱ ῥήτορες ⁸²), οὕτως αἰ εἰπεῖν τὰ βέλτεστα δεῖνδον, ἐὰν μὴ σὺν τέχνῃ; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὀρῶ τὴν ἀνάγκην. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ ὁ μὲν ποιητὴς ἄνευ τέχνης ποιῶν ὀρθῶς τὸν ῥήτορα μιμησεται καὶ τὰ βέλτεστα ἔραϊ ⁸³, ὁ ῥήτωρ δ' αὐτὸς οὐκ ἔραϊ τὰ βέλτεστα, ἐὰν μὴ σὺν ⁸⁴ τέχνῃ; Εἰ τοίνυν ⁸⁵, ὡ Ζεῦ καὶ θεοί, μανία τίς ἐστὶν ἀμείνων σωφροσύνης καὶ παρὰ θεῶν ἀνθρώποις γιγνομένη, πῶς δέξιοι πᾶν γε ⁸⁶ τὸ μὴ τέχνῃ γινόμενον ψέγειν, ἢ πῶς ῥητορικὴν ἀπλῶς ⁸⁷ αἰσχρὸν ἡγεῖσθαι; Ἄλλ' ἐστὶν ⁸⁸ οἷον καὶ λαμπρότερον καὶ θεοφιλέστερον εἶναι τὸ μὴ δουλεύειν τέχνῃ. Σαφῶς γὰρ οὕτως Πλάτων διορίζειται, τὸ μὴ δεῖν ἐπὶ τῶν μεγίστων τέχνην ζητεῖν ⁸⁹. Καὶ μὴν ⁹⁰ εἰ μὲν ἀξιόπιστος; Πλάτων, αὐτὸς ⁹¹ ἐστὶν ὁ μὴ διδοῦς τῇ τέχνῃ ⁹² τὰ πρεσβεῖα· εἰ δὲ [τὸ ἀξιόπιστον ἦν ἂν] οὐδὲ ⁹³ τοῦτό τις συγχωρεῖ ⁹⁴, πῶς ῥητορικὴ διὰ τοὺς ἐκείνου λόγους αἰσχρὸν; [1241 R.] Ἐγὼ δὲ ἀξιόπιστον μὲν τοὺς ὅλοις οὐδεὸς ἦττον τῶν ⁹⁵ Ἑλλήνων ⁹⁶ ἡγοῦμαι, ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς πρὸς ἐκείνου πότερ' ⁹⁷ αὐτῶ μᾶλλον πιστεύειν δέξιοι, ταῦτα ἢ καίνα ⁹⁸. Καὶ μὴν εἰ τὰ μάλιστα αεμνός ἐστι, φαίνεται μαρτυρῶν ἡμῖν, ὥστε ὑπὲρ ἡμῶν αεμνός ἐστὶν. Ὅταν γὰρ ἡμεῖς μὲν καὶ ἡμῖν ⁹⁹ αὐτοῖς ταῦτά λέγωμεν κάκεινον, ἐκαίνος δὲ μὴδ' αὐτῶ μὴδὲ ἡμῖν, οὐκ ἀντιλέγει μᾶλλον ¹⁰⁰ ἢ μαρτυρεῖ κατ' αὐτὸ τοῦτο μὴ τάληθῃ λέγειν. Περὶ ¹⁰¹ δὲ γε τούτου τοῦ μέρους οὐκέτ' ἐκ λόγου πρὸς Πλάτωνα ἀγωνιοῦμαι, ὡς ἄρα πολλοὶ διὰ θείας μοίρας ἐσώθησαν. Οὐδέ μοι νεμεσῆσει δῆπουθεν οὔτε Αἰσχίνης ὁ Λυσανίου οὔτε ἄλλος οὐδεὶς, εἰ φαίην αὐτὸς ἔχειν μαρτυρησῆαι μᾶλλον τοῖς ῥήμασιν ἢ τῆς παρ' ἐκείνου πρὸς δὴ ταῦτα προσδεῖσθαι ¹⁰² μαρτυρίας. Ἄλλ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ οἱ θεομάντιες οἱ τοῖς τῶν πραγμάτων ἐπωνομος τεταλεσμένοι, παρ' αὐτῶν τῶν θεῶν ἔχω τὸ μάθημα· ὅφ' ὦν ἂ μὴδεὶς λατρῶν μῆτε οἶδεν ὁ τι χρὴ προσπιπεῖν, μὴ ὁ τι ¹⁰³ λάσασθαι, μῆτε εἶδεν ἀνθρώπου φύσει συμβάντα, ἄλλοτε ἄλλαις παραμυθίαις τε καὶ συμπαρόντων ἐκ τοῦ θεοῦ διαφεύγω ¹⁰⁴ ζῶν παρὰ πᾶν τὸ ἐκ τῶν παρόντων εἰκός. Καίτοι ¹⁰⁵ τέχνης μὲν ἡμῶν οὐδ' ὅτι οὖν εἰς ταῦτα μέτεστιν οὐδενὶ δῆπουθεν [τῶν ἰωμένων], ἀλλὰ καὶ τοῦ κατα-

Atque magis multo videbimus, si rationem relinquamus. Quo sit, ut omnes propemodum dii suffragio suo testentur, contemnendam esse orationem eam quæ vel artem quærit, vel id quod cum ea non sit conjunctum, vituperat. Ergo si quis carmen sine arte fecerit, hoc non difficile, sed divinum sæpe judicabitur (quemadmodum rhetores sint) optime sine arte dixerit, magnum erit? Equidem cur id fiat non video. Absurdum enim foret, cum poeta sine arte oratorem possit imitari et optime dicere, si orator ipse sine arte optime dicere non possit. Quod si ergo, Jupiter ac dii omnes, furor est aliquis sana mente melior, quique divinitus homini donetur, cur id omne quod arte careat vituperemus, aut cur rhetoricam turpem temere duxerimus? Sed alicubi præclarius esse ac diis gratius esse arti non servire. Aperte enim jam Plato profitetur, non esse in rebus maximis artem quærendam. Atqui si fide dignus est Plato, hic est ipse, qui victoriam arti non tribuat. Si nec hoc quisquam concedat, cur propter ejus verba turpis habeatur rhetorica? Ego vero ut illum ubique fide dignum, si quemquam Græcorum alium, existimo, ita libenter ex ejus sectatoribus quæsierim, num hæc illi magis quam illa, sint credenda. Quin ut maxime sit vir gravis, nobis dat testimonium, adeoque nostro commodo gravis est. Nam cum nos quidem et nobiscum, et cum illo consentimus, **L I b** ille vero nec secum nec nobiscum, non tam contradicit hoc pacto nobis, quam non vera se dicere fatetur. De hac certe parte, quod multi sint auxilio divino sanati (80), non amplius ex verbis cum Platone disputabo, nec invidet mihi vel Æschines Lysaniæ filius (81), vel alius quisquam, si meipsum potius illorum dicta confirmare posse, quam illius indigere testimonio dixerō. Etenim revera, quemadmodum vates rerum cognominibus initiali, ab ipsis diis hoc didici, quorum opera ex iis quæ medicorum nullus nec quomodo appellaret sciebat, nedum quomodo sanaret, nec in humana natura existitisse cognoverat, variis dei consolationibus et consillis elapsus, præter omnem fidem vivo. Cum autem nihil in his artis habeat quisquam, ac potius artis contemptus ad deos fugere eos cogat, tamen nec dii, quod ipsorum pace dixerim, hanc sententiam nostram rejiciunt, nec multos ex iis qui divinum auxilium arti prætulērunt, poenituit. Nec velat quidquam quominus horreant etiam medici,

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ πολλῶ — σωφρονεῖν om. A. leguntur p. 24. ⁸¹ εἴτ' p. 25. ⁸² ὡσπερ οἱ ῥήτορες om. A. ⁸³ ἔραϊ — βέλτεστα om. A. ⁸⁴ σὺν αἰή. B. ⁸⁵ εἰ τοίνυν p. 26 extr. ⁸⁶ πᾶν γε] γε πᾶν A. ⁸⁷ ἀπλῶς om. A. ⁸⁸ ἀλλ' ἐστὶν (p. 27). ⁸⁹ τέχνην ζητεῖν] ὅτι—Πλάτων αὐτὴν οὐ τέχνην νομίζει· καίτοι αὐτὸς Πλάτων διορίζεται τὸ μὴ δεῖν ἐπὶ τῶν μεγίστων τέχνην ζητεῖν A. ⁹⁰ καὶ μὴν] p. 29. ⁹¹ αὐτὸς A: οὗτος αὐτὸς ζ. ⁹² τῇ τέχνῃ] αὐτῇ A. ⁹³ οὐδέ A: τὸ ἀξιόπιστον ἦν ἂν οὐδὲν ζ. ⁹⁴ συγχωρεῖ A. ⁹⁵ τῶν add. A. ⁹⁶ ἑλληνικῶν A. ⁹⁷ πότερον A. ⁹⁸ ἐκαίνα ζ. ⁹⁹ ἀντιλ. ἡμῖν μᾶλλον ζ. ¹⁰⁰ περὶ] p. 34. ¹⁰¹ δεῖσθαι B. ¹⁰² μὴ δεῖ A: οὐχ ὅπως ζ. ¹⁰³ διαφεύγω [ζῶν] φεύγω A, qui in ing. τῶν ἐπιλήπτων γὰρ ἦν ἂ Ἀριστείδης. ¹⁰⁴ καίτοι] p. 32.

NOTÆ.

(80) Æschines Lysaniæ filius Socraticus. Vide supra in Phrynicho et Lactium.

(81) Elapsorum erat de numero Aristides.

postquam intellexerunt pleraque. Utrum ergo somnia res humanas diis commendant, an quia dii homines curant, eos etiam servant per somnia? mihi quidem hoc placet. Quid erat ergo quod prohibeat? παρὰ τῶν θεῶν τύχην ἐλομένων ⁶⁵. Ὡστε ⁶⁶ καὶ τοὺς λατροὺς οὐδὲν κωλύει φρίττειν, ἐπειδὴν ἀκούσασαι πολλὰ τῶν ἔργων ⁶⁷. Πότερ' ⁶⁸ οὖν τὰ ὀνειράτα ποιεῖ θεοὶ ἀνακείσθαι τὰ ἀνθρώπινα; ἢ τὸ θεοὺς ἀνθρώπων κήδεσθαι ποιεῖ καὶ δι' ὀνειράτων ἀνθρώπους

Cratonicarum lingua longe maxima (82), inquit Cratinus. Etenim hæc Socratis ingenio tam propria et accommodata sunt habita, ut huic etiam opinio reperit sit locus. Opinor autem Socratem quoque ipsum, quamvis nulla ejus exstet scriptio, non minus quam vel gravis Plato, vel festivus Æschines, verum etiam pulchrius, ac vere palam nobis testimonium perhibere. Illud certe constat eum dixisse nihil se scire, idque omnes qui cum eo sunt versati præstentur. Constat autem et hoc, sapientissimum a Pythia fuisse Socratem judicatum. Quomodo igitur hæc se habent, cum eum qui ignoret omnia, sapientissimum esse judicatum, non sit fas de deo credere? Jam arti, ut apparet, negabat se studere, nec falso. **412a** Nam Anaxagoram quidem, cum quo versatus est, non magni videtur fecisse. Cum itaque nihil eorum quæ erant cognita necessaria ignorare possit is, cui prætor erat dæmonium, nihil tamen se scire dicebat ipse; nec id falso, quandoquidem nec deus eum sapientissimum esse falso dixerat. Quomodo ergo dicit se nihil scire? Arte, ni fallor. Jam si neutro modo sapientissimus fuisset, nec cum de se mentiretur, quoniam turpe est mentiri, nec cum vera diceret, nisi artis usus revera turpis esset: simul et Socrates utroque pacto, tum iis quæ negabat, tum quæ fatebatur, et per Socratem deus, qui illum sapientissimum judicavit, de utroque testatus est, ac duplex Socratis testimonium suo tertio confirmavit. χρῆσας ⁶⁹ ἐκείνον ⁷⁰ σοφώτατον εἶναι, ὥστε διπλῆν τῆ παρ' αὐτοῦ βεβαίωσιν.

[Hæc argumentatio cornuta est, talemque sensum ostendit: Dicit [inquit] Socrates nihil se scire. Si verum hunc concedimus dicere, Socrates non est sapiens: si falsum, iterum non sapiens est, et per utraque sapiens, quibus et se negat quid scire (nihil enim scivit arte, et verum dixit nihil se scire) et quibus constat dæmonium sibi dicere. Dupliciter enim testatur. Primo quia dæmonium sibi insinuare dicit, secundo cum nihil se scire affirmat, et utrumque testimonium obsignat ipse Apollo, sapientissimum hunc esse pronuntians, hoc est, neque falsum, neque turpe esse, nihil scire arte.]

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁵ αὐτοῖς] αὐτοῖς τοῖς θεοῖς B. ⁶⁶ ἐλομένων A: ἀνελομένων ζ. ⁶⁷ ὥστε] p. 33. ⁶⁸ τῶν θεῶν ἔργων ζ. ⁶⁹ πότερον A. ⁷⁰ Ἐλλήνων A. ⁷¹ ἀλλ'] p. 35. ⁷² ἔφη χῶραν om. A. ⁷³ μηθὲς ζ. ⁷⁴ ἐπίστατο ζ. ⁷⁵ εἶναι Σωκράτη τὴν Πυθίαν εἰρηκέναι] εἰρηκέναι τὴν Ἥβιαν Σωκράτη A. ⁷⁶ γάρ] γάρ ἂν A. ⁷⁷ οὐκ ἔφασκεν A: ἔφασκεν οὐκ ζ. ⁷⁸ οὐκ ἔκλεινον ζ. ⁷⁹ οὐκ οὖν μηδὲν μὲν] ἔτι δὲ εἰ μηδὲν A, εἰ μηδὲν pg. B μηδὲν corr. leguntur autem p. 36. ⁸⁰ ἢ γέ] ὡς A. ⁸¹ ἐπίστατο ζ. ⁸² τί ποτε ἐπίστασθαι om. A. ⁸³ μὴ εἰ om. A. ⁸⁴ αὐτοῦ A: ἐκτουῦ ζ. ⁸⁵ τὸ μὴ] τῷ μὴ B. ⁸⁶ τε om. A. ⁸⁷ ὀμολογεῖ B. ⁸⁸ μεμαρτύρηκε περὶ ἀμφοῖν A. ⁸⁹ χρῆσας] φήσας B. ⁹⁰ ἐκείνον σοφώτατον A, σοφώτατον ἐκείνον B, ἐκείνον σοφώτατον ζ. ⁹¹ αἰσχρὸν ⁹² οὐ σοφὸς add. A. ⁹³ ἠλήθευσε ζ. ⁹⁴ καὶ add. A. ⁹⁵ τὸ μὲν τέχνη om. B.

NOTÆ.

(82) Cratini dictum in Periclem, torquet in Platonem. Vide infr. in Orat. pro quatuor viris.

A φυγεῖν ἐπὶ τοὺς θεοὺς σχεδὸν ἀρχὴ τὸ τῆς τέχνης ὑπεριδεῖν ἐστίν. Ὅμως δὲ σὺν αὐτοῖς ⁶⁵ εἰπεῖν, οὐδ' οἱ θεοὶ τὸν τοιοῦτον ἡμῶν λογισμὸν ἀτιμάζουσιν, οὔτε πολλοὶ μετέγνωσαν τῶν πρὸ τῆς τέχνης τὴν πρὸ τῶν θεῶν τύχην ἐλομένων ⁶⁵. Ὡστε ⁶⁶ καὶ τοὺς λατροὺς οὐδὲν κωλύει φρίττειν, ἐπειδὴν ἀκούσασαι πολλὰ τῶν ἔργων ⁶⁷. Πότερ' ⁶⁸ οὖν τὰ ὀνειράτα ποιεῖ θεοὶ ἀνακείσθαι τὰ ἀνθρώπινα; ἢ τὸ θεοὺς ἀνθρώπων κήδεσθαι ποιεῖ καὶ δι' ὀνειράτων ἀνθρώπους

σώζεσθαι; Ἐγὼ μὲν οἶμαι [671 H.] τοῦτο. Τί οὖν, ὦ μετρίστη σὺ γλῶττα τῶν Ἑλληνίδων ⁶⁹, ἔφη Κρατίνος ποιῶν. Ἄλλ' ⁷⁰ οὕτω σφόδρα ταῦτ' οἰκεία τῷ Σωκράτους ἦξει καὶ προσήκοντα ἐκρίθη, ὥστε καὶ ταύτῃ τῇ δόξῃ γενέσθαι χῶραν ⁷¹. Δοκεῖ δὲ μοι καὶ Σωκράτης αὐτὸς, εἰ καὶ μηθὲς ⁷² λόγος αὐτοῦ γραφῆ σώζεται, οὐχ ἦττον οὐτε Πλάτωνος τοῦ σεμνοῦ οὔτε Αἰσχίνου τοῦ κομψοῦ μαρτυρεῖν, ἀλλ' ἔτι κάλλιον καὶ ὡς ἀληθῶς εἰς τὸ μέσον. Ὅμολογεῖται μὲν γάρ λέγειν αὐτὸν ὡς ἄρα οὐδὲν ἐπίστατο ⁷³, καὶ πάντες τοῦτο φασιν οἱ συγγενόμενοι· ὀμολογεῖται δὲ αὐτὸς καὶ τοῦτο, σοφώτατον εἶναι Σωκράτη τὴν Πυθίαν εἰρηκέναι ⁷⁴. Πῶ; οὖν ταῦτ' ἔχε; Οὐ γάρ ⁷⁵ τὸν γε τοῦ παντὸς ἐσφαλμένον ὡς ἀνεῖοι σοφώτατον ἀνθρώπων πιστεῦσαι θεμιτὸν περὶ τοῦ θεοῦ. Τέχνην δὲ, ὡς εἰσικεν, οὐκ ἔφασκεν ⁷⁶ ἀληθῆ λέγων· ἢ γοῦν συνεγένετο Αναξαγόρῃ, οὐ τὰ κείνου ⁷⁷ τιμήσας φαίνεται. Οὐκοῦν μηδὲν μὲν ⁷⁸ ἐπίστασθαι τῶν δεόντων ἀμήχανον, ἢ γε ⁷⁹ παρεκολουθεῖ τὸ δειμόνιον. Ὅτι δὲ οὐδὲν ἐπίστατο ⁸⁰, αὐτὸς ἔλεγε. Λέγων δὲ οὐκ ἐψέυδετο, εἴπερ γε μηδ' ὁ θεὸς σφώτατον αὐτὸν εἰρηκώς. Λοιπὸν οὖν τί ποτὲ ἐστὶ τὸ φάσκειν αὐτὸν οὐκ εἰδέναι; Ὅμαι γε τὸ μὴ τέχνη [τί ποτε ἐπίστασθαι] ⁸¹. Ἄλλὰ μὴν εἰ ⁸² μηδετέρως γ' ἂν σοφώτατος ἦν ἔτι, μήτε ψευδόμενος περὶ αὐτοῦ ⁸³, εἴπερ ἔν τι τῶν αἰσχρῶν τὸ ψεῦδεσθαι, μήτε ἀληθῆ λέγων, εἰ τὸ μὴ ⁸⁴ χρῆσθαι τέχνη τῶν ἀπλῶς αἰσχρῶν ἦθ', ἅμα Σωκράτης τε ⁸⁵ δι' ἀμφοτέρων μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ, καὶ ὧν ἕκαστος ἦν καὶ ὧν ὀμολογεῖ ⁸⁶, καὶ διὰ τοῦ Σωκράτους· ὁ θεὸς περὶ ἀμφοῖν μεμαρτύρηκε ⁸⁷, οὐσαν τὴν τοῦ Σωκράτους μαρτυρίαν ἐτέρῳ κυρίῳ

[1244 R.] [Τὸ μὲν παρὸν ἐπιχείρημα διλήμματόν ἐστι, νοῦν δὲ τοιοῦτον δηλοῖ· Εἶπε (φησὶν) ὁ Σωκράτης μηδὲν ἐπίστασθαι. Εἰ μὲν ἀληθῆ δώμεν λέγειν αὐτὸν, οὐ σοφὸς Σωκράτης, εἰ δὲ ψευδῆ, πάλιν οὐ σοφὸς· αἰσχρὸν ⁸⁸· γὰρ τὸ ψεῦδεσθαι. Εἰ τοῖνον κατ' ἀμφοτέρω οὐ σοφὸς ⁸⁹, καὶ κατ' ἀμφοτέρω σοφὸς, καὶ δι' ὧν ἀρνείται τι εἰδέναι (οὐ γὰρ ᾄδει τέχνη, καὶ ἠλήθευε ⁹⁰ λέγων μὴ εἰδέναι) καὶ δι' ὧν ὀμολογεῖ τὸ δειμόνιον αὐτῷ λέγειν. Καὶ ⁹¹ διπλῆ δὲ μαρτυρεῖ Σωκράτης, μὴ μὲν ὅτι τὸ δαιμόνιον αὐτῷ προλέγειν φάσκει, δευτέρω δὲ ὅτι λέγει μὴ εἰδέναι. Καὶ ἕκαστον μαρτυρίαν ἐπισφραγίζεται ὁ Ἀπόλλων, σοφώτατον αὐτὸν εἶναι λέγων, τοῦτ' ἐστὶ μήτε ψευδόμενον, μήτ' αἰσχρὸν εἶναι τὸ μὴ εἰδέναι τέχνη ⁹².]

Εἰ δὲ ὅτι καὶ ποιητῶν παρασχέσθαι μαρτυρίας, ἔστι μὲν ἔργων ἢ τὰς ἀπάντων ἢ τὰς τῶν προκριθέντων διὰ πάντων παρασχέσθαι, ὁμοίως δὲ, ὡς ἂν εἰς ἔξοι τῶν γνωριμωτάτων ἐκλέξας εἰπεῖν, βραχυμῆα παραλιπεῖν. Κοινῇ μὲν οὖν πάντες ποιηταὶ μάρτυροῦσι τὴν ἔργω μαρτυρίαν, εἴπερ εἰσὶ ποιηταὶ τῷ κρατοῦντι [τῷ ὑπὲρ τὴν τέχνην] λόγῳ τῆς τέχνης. Ἄλλ' οὐ ταύτης δέομαι τὰ νῦν (ἔστι γὰρ ἐν τοῖς εἰρημένοις), ἀλλὰ τῆς κατὰ ῥήμα.

Οὐδὲ τοῦτο πάρεργον προσθεῖς οὐδὲ εἰκὴ οὐδὲ ἐφ' ὀλιγον ἄλλως ἐπὶ τοῖς ἄνω, ἀλλ' ἐνδεικνύμενος καὶ πρὸς τὸν σημαινόμενος, ὅτι τοῦτο τὸ ἐν κόσμῳ καὶ λαμπρῶς οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ' ἐπιπνοία θεῶν παραγίνεται. Εὐρεῖν οὖν, φησὶν, ὧ Πλάτων, κρεῖττον ἢ μαθεῖν, καὶ τέχνη φύσει; δεύτερον, εἰκότως ὁ Ἡρόδοτος [072 H.] καὶ φρονῶν οὕτω καὶ λέγων, καὶ τῆς δάφνης οὐκ ἀμνημονῶν, ἦν ἅμα τῷ λαβεῖν ποιητῆς ἦν [γεγονώς] ἐκ ποιμένος· ἐπεὶ καὶ τὰς τέχνας αὐτὰς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα φύσει δῆπου διανεγχνόντες ἄνθρωποι καὶ κινήσαντες ἀνεῦρον τὸ ἐξ ἀρχῆς. Οὐ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις ἐποίησαν, ἀλλ' αἱ κράτισται φύσεις τὰς βελτίστας τῶν τεχνῶν εὔρον. Ὡστε καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ δυνάμει παρὰ τῇ φύσει τὰ πρεσβεῖα εἶναι. Εἰ δὲ δὴ μηδ' ἀπλῶς ἀνθρώποις τὴν εὐρεσιν προστιθεμεν τῶν τεχνῶν, ἀλλὰ θεοὺς ἠγήσασθαι φαίμεν αὐτοῖς; καὶ καταδεῖξαι, πῶς οὐκ εὐθὺλον ὅτι πολλῶν τινος εἶναι νικῶντος δεῖ προσθήκην τὴν τέχνην; Καὶ μὴν εἰ τῷτο δῆλον ἄπασαι, καὶ πάντες ἂν συμφαίεν μὴ θεοὺς παρ' ἀνθρώπων λαβεῖν τὰς ἐπιστήμας, ἀλλ' ἀνθρώπους παρὰ θεῶν, καὶ διδασκάλων μὲν ἐκείνους, μαθητῶν δ' ἡμᾶς τὰς τὰς τῶν κρεῖττων, ὡς ἰοικεν, εὐρεῖν ἢ μαθεῖν, ὅσην κρεῖττων ἀνθρώπου θεός. Οἱ μὲν γὰρ εὐρήκασιν ἅμα πάντα, ἡμεῖς δὲ, οἶμαι, λαβόντες χρώμεθα. Ὅρθως ἄρα καὶ δικαίως ὁ τοῦ Ἐλικῶνος πρῶσικος, καὶ ὡς εἰκὴς ἦν τὸν αὐτὸν ἐκ θεῶν ἐπιπνοίας λέγειν εἰληφότα, τὸν μὲν τοιοῦτον ἀνδρὰ ὡς θεὸν καὶ θεῶν ἑγγύς πρῶτον καὶ κράτιστον μὲν ἔθετο, ὃς αὐτὸς ἄνθρωπον ῥοῆσει, τὸν δ' ἀκούσαντα καὶ μαθόντα δεύτερον.

Εἰ γὰρ ἦν τὸ μαθεῖν ἀριστον καὶ πρῶτον, οὐδ' ἂν αὐτὸ πρῶτον τὸ μαθεῖν ἦν. Ἐχρῆν γὰρ εἴηπου μαθεῖν παρ' ἐτέρου, ὥστε οὐκ ἂν ἦν ὁ διδάσκων πρῶτος, εἰ τὸ μαθεῖν κρεῖττον καὶ πρῶτον ἦν. Παρὰ τοῦ γὰρ, ὧ καὶ σὺ τὴν Ποικίλην στοῖαν κοσμήσας, ἀκούση, τίσι πεισθῆ, εἰ κρεῖττων ὁ μαθὼν ἔστι τοῦ τὸ πρῶτον εὐρόντος, καὶ μὴ ἀνάγκη δεύτερος, εἴπερ τι μέλλοι μαθήσεσθαι; Πᾶς γὰρ ὁ μανθάνων ὠρίλογηκε δῆπουθεν εἶναι χειρῶν αὐτῷ γε τῷ δεῖσθαι μαθεῖν. Ὡς εἰ γε μὴ πείσειεν αὐτὸν δεῖσθαι πρῶτον, πῶς ἂν μάθοι; Ἡ πῶς ἄλλῃ γ' ἂν εἰπόντι [124K R.] πεισθεῖη; Οὐκοῦν

Quod si poetarum quoque sunt arcessenda testimonia, quanquam vel omnium, vel præcipuorum colligere dicta sit difficile, tamen quæ de nobilissimis selecta proferri possunt, ignavi foret omittere. Et communiter quidem poetæ omnes reipsa testimonium præbent, siquidem ea ratione quæ artem superat poetæ sunt effecti. Verum hoc testimonio jam non indigeo, quoniam supra relatam est, sed eo quod in verbis consistit.

Nec hoc frustra, vel quasi appendicem superiorum adjungens, sed hoc demonstrans et indicans, ornatum istum et splendorem, non tam ex arte, quam divino afflatu proficisci. Inventionem igitur, o Plato, disciplina meliorem censet Hesiodus, et artem posteriorem censet. Quidem ita sentiens atque dicens, nec immemor laureæ, quam ut acceperat, mox e pastore poeta fuerat redditus. Nam et artes ipsas atque officia, natura præstantes utique primum invenerunt homines: nec enim artes naturas condiderunt, verum naturæ præstantissimæ invenerunt artes. Quo fit ut et ordinis et facultatis ratione priores naturæ debeantur. Quod si nec hominibus prorsus artium concedimus inventionem, sed his deos eas demonstrasse dicimus, ad præstantem nimirum erant aliquem referendæ. Jam si hoc apud omnes erit manifestum, non deos ab hominibus, sed homines a diis artes accepisse; atque illos præceptores, nos esse discipulos, tanto videbitur disciplinæ præstare inventio, quanto melior est homine Deus. Ut enim illi invenerunt omnia, ita nos inventis utimur. Recte igitur ac merito, et ut eum qui deorum afflatu hæc ipse loquebatur, decebat, Helliconis accola, eum quidem sibi qui cuncta invenit ipse, primum ac præstantissimum, ceu deum ac diis propinquum posuit, auditorem vero ac discentem secundum.

Etenim si disciplina esset optima, non esset prima. Nam ab alio discendum foret. Itaque non esset prior doctor, si disciplina melior ac prima poneretur. Unde enim is, qui tuo quoque testimonio Variam (83) exornavit, quod sequeretur audivisset, si discipulus inventori præstaret, nec esset necessario secundus, si quid unquam discendum foret? Omnis enim discipulus, eo utique ipso quod indiget disciplina, deteriorem se profitetur. Itaque nisi sibi primum ipse se indigere persuadeat, quomodo vel discat, 413a vel alteri docenti obtemperet? Quocirca est absurdum eum, qui semetipsum dete-

VARIE LECTIONES.

ἢ εἰ δὲ] p. 57. ὡς A · 5αα ζ. τῷ ὑπὲρ τὴν τέχνην om. A. τῆς; τοῖς A. οὐδὲ] p. 30. ἄλλως — παραγίνεσαι om. A. εἰρεῖν] p. 45. λαβεῖν om. A. ἦν γεγονώς ἐκ ζ. οὐ — εἶναι om. A. δὴ om. A. τῶν τεχνῶν om. A. τὴν om. A et p. B. καὶ πάντες—ἀλλ' ἀνθρώπους om. A. adhibitis post θεῶν his: ἀνθρώπους λαβεῖν τὰς ἐπιστήμας. ἅπαντα ζ. καὶ ὡς—πρῶτον καὶ om. A. ἔθετο] ἐφα A. αὐτὸς A: καὶ αὐτὸς ζ. εἰ γάρ] p. 46. ἂν om. A. πρῶτον om. A. γὰρ δῆπου] μὲν γὰρ A. ἀκούσει A. πεισθεῖη A. τὸ om. A. ὡς—πεισθεῖη om. A.

NOTÆ.

(83) Porticus Athenis nomine Varia, Ποικίλη.

riorem fateatur, atque ob id ipsum laudetur, præstantiorem dicere. Alienum a ratione foret, si ne hoc quidem animadverteremus, non modo naturas initio artes constituisse, sed et in ipsis artibus eos, qui natura valerent, excelluisse. Nam artis quidem causa similes oportebat omnes esse, qui eadem didicissent, atque etiam posteriores prioribus semper deteriores, donec ad artis solutionem esset ventum (nec enim poterat quis ab alio accurate percipere omnia, quin aliquid semper effugeret), naturæ autem vi et excellentia gloriam sibi viri præclarissimi pepererunt. Nec quisquam vel Dædalum vel superiores præ Phidia miratur, verum contra artes ex parvis et vilibus initiis majores ac perfectiores sunt redditæ. Quod si est manifestum, licet nunc primum dictum sit, maximi artifices non quatenus artes cognoverunt, maximi exsistere, sed quatenus eas superarunt. His igitur artibus, ut par est, non æquum videtur artem naturæ præponi: non ergo ante hanc fuit, neque eo quo nunc modo, neque gloriata est.

Verum, ut puto, non artes sustulisse viros magnos, sed qui potentia primi essent honorabiles, artes fecisse, non manentes a quibus accepissent, verum inspecta verborum, alii rerum natura, pueros præ se majores fecerunt videri. Sed artes omnes, ut dixi, naturæ sunt inventum. Etenim si artes essent artes producturæ, nullum exstaret principium. Cum enim nondum essent artes, reperiri non potuerunt, quandoquidem quæ non erat, invenire nihil poterat. Quamobrem tum inventorum ratione, tum sequentium victoriam reportat natura. Hac igitur quoque ratione apparet naturam quidem principis, artem vero disciplina constantem, ministri ac melioris parentis, obtinere locum. Atque ea quidem, quæ pro rhetorica, etiamsi artem non esse eam posuerimus, 413b dici possent, multis omissis, hæc fere sunt ac talia. His autem ita demonstratis, existimabit forsitan aliquis pejorem nos deinceps partem sectari, si etiam artem esse voverimus docere. Ego vero nec de supradictis quidquam muto, nec Platoni concedo, nihil habere artis rhetoricam, sed quantum in ea artis est (ut ipsius utar Platonis verbis), tantumdem prosequar. An vero contraria non sunt, si et intendere eam veluti in scopum dixeris, et eadem de causa, ratione carere? Omnes enim qui collineant, ratione utique utentes, collineant; nec enim licet ratione non utentem collineare, siquidem ratio jaculationem efficiat. Nam collineare est rem attingere, ut qui aberrant, non bene collineant. Itaque non qui

A ἄτοπον τὸν γε αὐτὸν ὡμολογηκότα εἶναι χεῖρον, τοῦτον ἀμείνω καλεῖν ὡς, καὶ ταῦτα δι' αὐτὸ τοῦτ' ἐπινοούμενον, ὅτι ὡμολόγηκεν ὡς ἐξήγησε μαθεῖν χεῖρον εἶναι. Ἄτοπον δὲ καὶ μὴδ' ἔκλεινο ὄραν, ὅτι οὐ μόνον ἐξ ἀρχῆς αἱ φύσεις τὰς τέχνας συνεστήσαντο, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὰς τὰς τέχνας οἱ τῆ φύσει νικῆσαντες διενηνόχασιν. Ἔνεκα μὲν γὰρ τῆς τέχνης πάντας ἔδει παραπληθῆσους εἶναι τοὺς αὐτὰς μαθόντας, οἷμαι δὲ καὶ χεῖρους τοὺς δευτέρους αἰετῶν προτέρων, ἕως εἰς τὸ λυθῆναι τὴν τέχνην ἀφίκετο· οὐ γὰρ ἂν ἦν πάντα λαβεῖν ἀκριβῶς παρ' ἑτέρου λαμβάνοντα, ἀλλ' ἔδει διαφυγεῖν αἰετῶν. Ῥώμη δὲ, οἷμαι, φύσεως καὶ περιουσίας τὴν δόξαν οἱ κρατήσαντες εἰλήφασιν· καὶ οὐδεὶς τὸν Δαίδαλον οὐδὲ τοὺς ἄνω θαυμάζει παρὰ τὸν Φειδίαν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐκ μικρῶν καὶ φαύλων τὸ κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ μείζον καὶ τελειότερον αἱ τέχναι κατέστησαν. [673 II.] Αὐταῖς τὸινυν, ὡς ἔοικε, ταῖς τέχναις οὐ λυσιτελοῦν φαίνεται αἰετῶν τῆς φύσεως τιμηθῆσθαι. Οὐκοῦν προελθεῖν γ' ἂν αὐταῖς ἦν οὐδὲ τυχεῖν τοῦ νῦν σχήματος οὐδὲ σεμνύνεσθαι.

Ἄλλ' οἷμαι, οὐχ αἱ τέχναι τοὺς ἀνδρας ἦραν μεγάλους, ἀλλ' οἱ τῆ δυνάμει πρωτεύσαντες ἐντίμους τὰς τέχνας ἐποίησαν, οὐ μείναντες ἐφ' ὧν παρέλαθον. Εἰ δὲ τοῦτ' ἄπασιν εὐδὸλον, εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν γε εἰρημένον, οἱ μέγιστοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις οὐχ ὡς μετεσχήκασι τῆς τέχνης μέγιστοι γεγονάσιν, ἀλλ' ὡς τὴν τέχνην παρεληλύθασι. Ἄλλ' ἐνδιδόντες τῆ φύσει τῶν λόγων, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων, παῖδας τοὺς πρὸ αὐτῶν [δυνάμει φύσεως] ἀπέδειξαν. Ἄλλὰ πάσας τὰς τέχνας, ὅπερ εἶπον, ἡ φύσις εὐρεῖν. Εἰ γὰρ αἱ τέχναι τὰς τέχνας ἐμελλον εὐρῆσαι, οὐκ ἂν ἦν λαβεῖν τὴν ἀρχὴν. Οὐ γὰρ πῶς τεχνῶν οὐσῶν οὐκ ἂν ἦν τέχνην εὐρεῖν· τῆ γὰρ μὴ οὐση πῶς ἐνῆν εὐρεῖν; Οὐκοῦν καὶ κατὰ τοὺς εὐρόντας τὰς τέχνας ἐξ ἀρχῆς καὶ κατὰ τοὺς ὑπερέχοντας ἐν αὐταῖς ἡ φύσις νικᾷ. φαίνεται τὸινυν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ μὲν φύσις ἀρχοντος χώραν ἔχουσα, ἡ δὲ ἐκ τοῦ μαθεῖν τέχνην διακόνου καὶ πειθομένου τῷ κρείττονι. Ἄ μὲν οὖν, εἰ καὶ μὴ τέχνην εἶναι δόσημεν τὴν ρητορικὴν, ἔχοι τις ἂν λέγειν ὑπὲρ αὐτῆς, πολλὰ ἀφελόντι τῶν ἐπιόντων τοσαῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν. Ἴσως δὲ τις οἰήσεται, τοῦτων οὕτως ἀποδειγμένων, τὸ φαυλότερον σπεύδειν ἡμᾶς λοιπὸν, ἔαν ὅτι καὶ τέχνη διδάσκειν πειρώμεθα. Ἐγὼ δὲ οὐτε τῶν εἰρημένων οὐδὲν μετατιθεμαι, οὐτε Πλάτωνι συγχωρῶ τὸ μηδὲν μετεῖναι ρητορικῆ τέχνης, ἀλλ' ὅσον αὐτῆ τέχνης (χρήσομαι γὰρ τοῖς τοῦ Πλάτωνος αὐτοῦ ῥήμασιν), τοῦτ' ἐπέξειμι. Καίτοι πῶς οὐχ ὑπεναντίον φάσκειν μὲν στοχάζεσθαι τὴν ρητορι-

VARIAE LECTIONES.

ἢ γε αὐτὸν om. A. ὡς καὶ ταῦτα — 413, 16 R κρίνω] pro his in B paginae vacuae sunt quinque. ὡς ἐξήγησε μαθεῖν om. pr. C. ἄτοπον δὲ om. pr. C. legitur p. 51. καὶ om. A. συνέστησαν A. μαθόντας] μαθόντας εἶναι C. διαφυγεῖν AC: διαφύγειν C. τὸν adit. A. τελειότερον C. αὐταῖς] p. 52. οὐχ AC: καὶ C. εἰ δὲ παρεληλύθασι] hęc ante αὐταῖς τοῖνον (paulo supra) ponit C cum C. ἀλλ' ἐνδιδόντες τῆ φύσει τῶν λόγων εἰ μοχ τῶν πραγμάτων om. A. δυνάμει φύσεως om. pr. C. ἀλλὰ] p. 55. τῆ γὰρ — εὐρεῖν om. A. ἐν αὐταῖς om. pr. C. φαίνεται] p. 54. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον om. A. χώραν] λόγον A. ἂ μὲν] p. 57. ἔχει C. δὲ] δ' ἂν A. οὐτε οὐτε — μετατιθεμαι] οὐμαι A. αὐτῆ τέχνης] ἴμο αὐτῆς τέχνης. χρήσομαι — ῥήμασιν om. A. καίτοι] p. 58.

κῆν ⁶⁰, λέγειν δὲ ὡς οὐ χρῆται λόγῳ δι' αὐτὸ τοῦτο; πάντες γὰρ οἱ στοχαζόμενοι δὴ πονοῦν τῷ λόγῳ προσάγοντες ⁶¹ ἑαυτοὺς, οὕτω στοχάζονται. Οὐ γὰρ ἔστι μὴ λόγῳ χρώμενον στοχάζεσθαι, ἀλλ' ὁ ⁶² τοῦ πράγματος λόγος οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν στοχάζεσθαι. Ἔστι δὲ στοχάζεσθαι τὸ τυχεῖν τοῦ πράγματος, ὡς οἱ γε ἀποτυγχάνοντες· φερῆν οὐδὲ στοχάζονται. Οὐκοῦν οὐχ ᾧ ⁶³ στοχάζεσθαι ἀμαρτάνει τις, ἀλλ' ᾧ διήμαρτεν οὐκ ἔστοχάσατο. Εἰκότως· οὐδεὶς γὰρ ἀμαρτάνει λόγῳ χρώμενος, ἀλλ' ἅμα ἐσφάλη καὶ τὸν λόγον οὐ διεσώσατο. [Τὸ μέλλον ⁶⁴ ἐκάστω συνοίσειν ἐκλέγοντες ⁶⁵.] Καὶ ταῦτα, ᾧ Πλάτων, ταῖς σαῖς ἀδαμαντίταις ἀνάγκαις ἀποδείκνυται. [1248 R.] Τί δὲ ⁶⁶ περὶ ῥητορικῆς, εἰ στοχάζεται, θαυμάζεις ⁶⁷; φαίνεται γὰρ ⁶⁸ ῥητορικῆ ὁμοίως διακειμένη τῇ μαντικῇ, πλήν ὅσον μαντικῆ μὲν ἀπὸ πλάκταις στοχασαμένη ⁶⁹, ῥητορικῆ στοχάζεται μόνον τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ πράττει διὰ τὸν ὑπηρετῶν ἅτα ἂν εὐρήσκη βέλτεστα. Ὅστε καὶ τὸν τῆς μαντικῆς ἐπέχει λόγον καὶ τὸν τῆς στρατηγικῆς, ἦν μηδὲν προσήκει τῇ πολιτικῇ Πλάτων οὐκ ἐρεῖ. Πῶς οὖν ῥητορικῆ πολιτικῆς μορίου εἶδωλον, εἰ μὴ οὕτως; Ἀλλὰ ⁷⁰ μὴν οὕτω γε οὐκ [674 H.] εἶδωλον εἶεν.

[Κατ' εἰρωνείαν τὸ οὕτως ⁷¹ ὅλον εἰ μὴ κατὰ τὸ Β τοικεῖναι τῇ στρατηγικῇ, καὶ λοιπὸν ἐξ ἐπικρίσεως, ὅτι οὕτω κατὰ τοῦτο δύναται ἂν ⁷² εἶδωλον εἶναι.]

Ὅτι ⁷³ τοίνυν ὄλω ⁷⁴ ἐστὶ σόφισμα τὸ φάσκειν τὰ δοκοῦντα τοῖς πλείοσι, ταῦτα συμβουλεύειν τοὺς ῥητορας καὶ τοῦτου μόνου στοχάζεσθαι, εἰ καὶ μὴ καὶ ἐξελέγξειεν ⁷⁵, ἀλλ' ὅστις ⁷⁶ γε εὖ φρονεῖ. Ἐμοὶ μὲν γὰρ τοῦναντίον πᾶν φαίνεται, μήτε ἐν τῇ τῆς ῥητορικῆς φύσει κείον εἶναι μηδὲν ἢ τὸ μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς πλείοσι εὐθύς ⁷⁷ εἰς γίνεσθαι, μήτε τοῦ, ⁷⁸ ῥητορας ἐς ἄλλο τι μᾶλλον σκοπεῖν ⁷⁹ ἢ τὰ βέλτεστα, μήτε τοῦ; δῆμους αὐτοὺς τοῦτο γε ἐκρυφαί, ὡς οὐκ ἀμείνους σφῶν οἱ ῥήτορες λογισασθαι ⁸⁰ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ πᾶσαν ὄλω τὴν τοῦ βίου σχέσιν καὶ τὴν τύχην, καὶ τοῦτο ἐξ αὐτῶν τῶν τιμῶν εἶναι δῆλον ὦν αὐτοῖς ἀποπέμουςιν. Εἰ δὲ ⁸¹ αὐτοὺς ⁸² τοῖς πλείοσι ⁸³ ὑπείχειν φῆς καὶ ποιεῖν τὰ κελεύόμενα, ἀλλ' οὐ κελεύειν, τὴν θεράπειαν εὐθελῆς ἀντὶ τῆς δεσποίνης, καὶ τοῦς δημοσίους ψέγων δοκίς ⁸⁴ τοὺς ῥητορας. Ἀλλ' οὐδ' οἱ δημόσιοι μέγα φρονοῦσιν ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι δουλεύουσι τοῖς τῆς πόλεως βουλήμασι, καὶ τοῖς ῥήτορασι τοῦ φρονεῖν αὐτὸ τοῦτο αἰτίον ἐστὶ τὸ μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς δῆμοις λέγειν, ἀλλ' ἃ δοκοῦσιν αὐτοὶ βέλτεστα εἶναι. Εἰ δὲ ⁸⁵ ἦσαν διάκονοι τῆς τῶν πολλῶν ἐπιθυμίας καὶ τὰ δοκοῦντα τοῖς καθημένοις ἐδημηγόρουσιν, οὐδ' ἂν παρῆρησιάζασθαι ποτ' αὐτοῖς ἐξῆν, οὐκ ὄπωκ' ἔπερ τοὺς ἄλλους φρονεῖν ⁸⁶. Ἀλλ' οἶμαι συνοίσειν ἑαυτοῖς οὐ τὰς ἡδονὰς θεραπεύουσιν, ἀλλὰ τῶν δῆμων τὰς ἐπιθυμίας σωφρονίζουσιν· οὐδὲ ⁸⁷ ὄρωσιν εἰς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ πολλοὶ ὄρωσιν εἰς τοῦτους ⁸⁸· οὐδ' ἀρχομένοις ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἑαυτοῖς ⁸⁹, ἀλλ' ἄρχουσιν αὐτοῖς τῶν πολλῶν. Καὶ τὴν ἐπινομίαν διὰ τοῦτο εἰλήφαι παρ' αὐτῶν ἀντ' ἄλλου συμβό-

A collineat aberrat, sed qui aberravit non collineavit, et merito; siquidem natio dum ratione utitur, errat, verum simulatque rationem amittit, errat. [Id quod enimque profuturum est, deligentes.] Atque hæc quidem, Plato, adamantinis tuis demonstrantur necessitatibus. Cum rhetoricam conjicere miraris? Eodem enim modo atque divinatio videtur se habere, nisi quod cum divinatio post conjecturam desinat, rhetorica non tantum conjicit, sed et ea, quæ optima censuerit, per ministros perficit. Itaque divinationis occupat locum, et artis militaris, quam quidem ad civilem scientiam pertinere non negabit Plato. Quo igitur modo civilis scientiæ partis erat simulacrum rhetorica, si non isto? At ita simulacrum non erit.

Quæ per ironiam, nisi quatenus similis est arti militari, et reliqua, ex discretionem, quia neque secundum hos posset simulacrum esse.]

Jam quod ait, oratores ea quæ populo placeant, suadere, atque id solum spectare, id omnino sophisticum esse, si non puer, vir certe prudens ostenderit. Nam mihi quidem contra videtur, nec rhetoricam quidquam habere magis proprium, quam ut ea, quæ populo videntur, non statim fieri permittat, nec oratores quidquam potius, quam optima quæque **414a** spectare, nec vel ipse populus diffiteri, quin in rebus considerandis, ac toto vitæ habitu et conditione, præsentent ipsi oratores, idque ex honoribus, quos eis tribuit, manifestum fieri objicit. Sin eos populo dicis cedere, et facere imperata non imperare, famulam pro domina sumis, et cum plebicolis vituperes, putas tibi rem esse cum oratoribus. Verum nec plebicolæ magni se faciunt, quod civitati servant, et oratores hac ipsa de causa sibi placent, quod non quæ populo, sed quæ sibi videantur optima dicant. Quod si multitudinis obtemperarent libidini, et pro judicium arbitrio concionarentur, ne libere loqui quidem possent unquam, nedum aliis se proferre. At norunt se non voluptatibus servire, sed cupiditates moderari, nec vulgus spectare, vel ei parere, sed ab eo spectari, eique imperare, atque inde nomen acceperunt, in libertatis signum, ut demagogi vocarentur, non quod a populo ducuntur, o qui sursum omnia ac deorsum invertis, sed quod eum ducunt, quemadmodum et pædagogos, opinor, appellamus, non qui pueris servant, sed qui eos ducant. Quidquid enim horum dixeris, princeps, præfectus, præceptor, id oratori

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ κῆν ῥητορικῆν om. C. ⁶¹ προάγοντες γ. ⁶² ὁ AC: οὐ γ. ⁶³ οὐχ ᾧ] οὐ A. ⁶⁴ τὸ μέλλον—ἐκλέγοντες om. AC. ⁶⁵ leguntur p. 64. ⁶⁶ τί δὲ (p. 69)—θαυμάζεις om. A. ⁶⁷ γὰρ] δ' A. ⁶⁸ στοχασαμένη A: στοχάζομένης γ. ⁶⁹ ἀλλὰ—οὕτως om. A. ⁷⁰ ἂν om. A. ⁷¹ ὅτι] p. 70. ⁷² ὄλω om. A. ⁷³ εἰς γ. ⁷⁴ εὐθύς om. A. ⁷⁵ μήτε τοῦς. ⁷⁶ σκοπεῖν] μήθ' οἱ ῥήτορες ἄλλο σκοπεῖν A. ⁷⁷ λογισασθαι] βουλεύονται A. ⁷⁸ εἰ δὲ] p. 74. ⁷⁹ αὐτοῖς] τοῖς ῥήτορας A. ⁸⁰ δοκίς] ἀδικίς A. ⁸¹ εἰ δὲ—φρονεῖν om. A. ⁸² οὐδὲ. ⁸³ τοῦτους om. A. ⁸⁴ ἑαυτοῖς om. A.

conveniet, atque ejus erit nomen. Et omnes quidem principes natura subjectis suis præstant; si quis autem in potestate etiam gratificatur, et persuadet, non cogit, atque ultra officium suum, etiam suorum cupiditatem spectat, hic est vere politicus ille Poinerit.

μόττει τὸ τοιοῦτον ἀκούσαι⁸⁸ τῷ ῥήτορι, ἄρχων, προστάτης, διδάσκαλος. Πάντα ταῦτα⁸⁹ ἐστὶ τοῦ ῥήτορος τὰ ὀνόματα. Πάντες⁹¹ μὲν οὖν ἄρχοντες ἐν ἐκάστη πράξει κρείττους φύσει τῶν ὑφ' ἑαυτοῖς⁹². εἰ δέ τις μετ' ἐξουσίας καὶ χαρίζεται πείθων, οὐκ ἀναγκάζων, καὶ πρὸς τῷ⁹³ σώζειν τὴν αὐτοῦ⁹⁴ τάξιν στοχάζεται καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς τῶν ὑφ' ἑαυτῷ.

Ne igitur oratores per convicium gratificari dicas, sed bene dicendo gratiam quoque captare, atque ita meritam laudem rhetoricæ tribues, **414 b** eamque similibus remuneraberis officiis. Quomodo ergo aliquis tam variis populi sententiis serviet, aut quomodo cupiditatibus aliorum obsequetur? Postquam enim multis serviendum est, si autem non consentiant inter se, nec omnibus eadem ratione gratificari quisquam possit, quomodo poterit eorum libidini orator servire? simul enim et his gratificabitur, et illos offendet. Itaque non tam jucunda, quam molesta erit ejus oratio. Quocirca si persuasionis effectrix est rhetorica, et persuadere debent oratores, non adulantur, quandoquidem multitudini non serviunt, sed ei persuadent. Sin oratores populi sequuntur libidinem, non est persuasionis effectrix rhetorica, quandoquidem eos a multitudine persuaderi, non ipsos persuadere docet. Proinde ubi sit mendacium considera. Et enim Plato nobis Platonem refutat, et quod est maximum, non procul, verum in his ipsis sermonibus permiste. Nec inter alias artes, quas modo memorabam, sit recensenda; sed et plurimum rationis habeat. aut potius tota ratione constet, et maximum, primum, ac perfectissimum sit in rebus humanis, omnique voti, ut ita dicam, finis. Existimo igitur omnes id, quicumque possunt, assensuros esse, non eadem natura homines esse natos, sed e duabus partibus: alteram vim inferre, et aliena invadere solere, quam præstantiorem quis dixerit, non quidem virtute sed viribus: alteram vero vinci, et cum prohibere nequeat, invitam concedere, quæ est imbecilliorum. Hac ergo de causa homines, vel dii hominum gratia, tale quid invenerunt, quod et vim cohiberet, et æquitatis omnibus ac justitiæ pignus esset, idemque tam vulgo prodesset quam iis qui vim exercebant. Nam nec hi suarum erant injuriarum mercedem evasuri, quin imbecillioribus a se invicem primum paulatim interfectis, atque ita reliquis semper sublatis, se mutuo denique invaderent, quemadmodum de Spartis legitur, nisi forte hoc etiam indicat fabula.

πρώτων ἀναιρεθέντων ἄλλων ὅπ' ἄλλων κατὰ μικρὸν

λου⁸⁸ μαρτύριον τῆς ἐξουσίας, λέγω τὴν τῶν δημαγωγῶν, οὐκ ἐπειδὴ περ ὑπὸ τῶν δῆμων ἄγονται, ὡ πάντα ἀνω καὶ κάτω ποιῶν, ἀλλ' ὅτι τοὺς δῆμους ἄγουσιν, ὡσερ δὴ καὶ τοὺς παιδαγωγούς οἶμαι καλοῦμεν οὐκ ἐπειδὴ περ ὑποπετώκασι τοὺς παισίν, ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς ἡγούονται. Ὁ τι γὰρ ἂν φαίης, ἀρμόττει τὸ τοιοῦτον ἀκούσαι⁸⁸ τῷ ῥήτορι, ἄρχων, προστάτης, διδάσκαλος. Πάντα ταῦτα⁸⁹ ἐστὶ τοῦ ῥήτορος τὰ ὀνόματα. Πάντες⁹¹ μὲν οὖν ἄρχοντες ἐν ἐκάστη πράξει κρείττους φύσει τῶν ὑφ' ἑαυτοῖς⁹². εἰ δέ τις μετ' ἐξουσίας καὶ χαρίζεται πείθων, οὐκ ἀναγκάζων, καὶ πρὸς τῷ⁹³ σώζειν τὴν αὐτοῦ⁹⁴ τάξιν στοχάζεται καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς τῶν ὑφ' ἑαυτῷ. οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τῷ ὄντι πολιτικός.

Μὴ δὴ⁹⁵ τοῦτο λέγε ὡς θνεῖδος κατὰ τῶν ῥητόρων εἰ χαρίζονται, ἀλλ' εἰ μετὰ τοῦ βελτίστου καὶ τῆς χάριτος στοχάζονται. Καὶ κατὰ τοῦτο ἀπόδος τῆ ῥητορικῆ τὴν πρέπουσαν εὐφημίαν, ἵνα⁹⁶ τοῖς ὁμοίοις αὐτὴν ἀμειβόμενος φανεῖς⁹⁷. Πῶς δέ τις καὶ διακονῆσεται μυρίαὶ γνώμαις δῆμου καὶ ἀλλήλαις μαχομέναις ταῖς⁹⁸ ἐπιθυμίαις; Ὅταν γὰρ δὲ μὲν διακονεῖν πολλοῖς, οὗτοι δ' ὡς μὴ κατὰ ταῦτά γινώσκοντες, πᾶσι δὲ ἀμήχανον τοῖς τοιοῦτοις [675 H.] ἐκ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ⁹⁹ χαρίζεσθαι, [1249 R.] πῶς οὖν ὁ ῥήτωρ θεραπεύσει τὰς ἐπιθυμίας¹ αὐτῶν, ἅμα γὰρ χαριεῖται τοῖς ἐτέροις καὶ τοὺς ἐτέρους ἀνιάσει, ὥστε οὐ μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν ἢ πρὸς ἀηδίαν ἔρει. Οὐκοῦν² εἰ μὲν ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς δημιουργὸς καὶ τὸ πείθειν τῶν ῥητόρων, οὐ κατακεύουσι οἱ ῥήτορες· οὐ γὰρ διακονοῦσι τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ πειθουσιν. Εἰ δ' οἱ ῥήτορες τὰ δοκοῦντα λέγουσι τοῖς πολλοῖς, οὐ δημιουργὸς ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς· πειθόμενους γὰρ τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐ πειθοντας παρέχεται. Πρὸς ταῦτα ἐλοῦ ὀποτέρωθι τὸ ψεῦδος. Πλάτων γὰρ ἡμῖν ἐλέγχει Πλάτωνα, καὶ τὸ κάλλιστον, οὐ πόρρωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτῶν³ καὶ τοῖς αὐτοῖς λόγοις λόγους ἀναμίξῃ. Οὐδὲ μεθ' ὧν ἀρετίως διεξῆν τεχνῶν εἶναι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ⁴ [ὅτι τοίνυν] πλείστον λόγου μετέχον ἡ ῥητορικὴ, μᾶλλον δ' ἅπαν⁵ ἐν λόγοις, καὶ μέγιστον καὶ πρῶτον τῶν ἐν ἀνθρώποις καὶ τελευτάτον καὶ πέρας, εἰ οἷόν τ' εἴπειν, εὐχῆς, ἀξίον δεῖξαι. Οἶμαι⁷ τοίνυν ἅπαντας ἂν⁸, οἷς ἐυνατόν, συμψησάμενοι τὸ μὴ κατ' αὐτὰ φῦναι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ δυοῖν⁹ μερίδων, τὴν μὲν οἷαν βιάζεσθαι καὶ πλεονεκτεῖν εἶναι¹⁰, ἣν τῶν κρειττόνων τις ἂν εἴποι, λέγω δ' οὐκ ἀρετῆ βελτιόνων, ἀλλ' ἰσχυροτέρων¹¹, τὴν δὲ οἷαν ἐλαττοῦσθαι καὶ παρὰ¹² γνώμην συγχωρεῖν ἀπειρία τοῦ κωλύειν, ἣν τῶν ἀσθενεστέρων¹³ αὖσαν γινώσκωμεν¹⁴. Τοῦτο οὖν εἶναι¹⁵ αἴτιον τὸ ποιῆσαν εὐρεῖν τι τοιοῦτον ἀνθρώπους¹⁶ ὅπερ αὐτῶν ἡ θεοῦ· γε ὑπὲρ¹⁷ ἀνθρώπων, ὃ τὴν μὲν ἰσχὴν ἐπισχῆσαι, τοῦ δὲ [σοῦ] καὶ δικαίου πᾶσιν ὡσερ ἐνέχυρον γενήσεται, ταῦτόν τοις τε πολλοῖς συμπερον καὶ τοῖς πρὸς τὸ βιάζεσθαι πεφυκόσιν αὐτοῖς. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνοι ἐμελλον ἐκφευγεσθαι τῶν ἀδίκων καὶ κακῶν ἔργων τάπχειρα, ἀλλὰ τῶν ἀσθενεστατῶν οὕτως ἀεὶ τῶν λοιπῶν ὑπεξαιρουμένων ἐμελλε τε-

VARIAE LECTIOES.

⁸⁸ συμβούλου ζ. ⁸⁹ ἀκούσαι om. A. ⁹¹ ταῦτα om. A. ⁹² πάντες] p. 76. ⁹³ ἑαυτῆς ζ. ⁹⁴ τῷ τὸ A. ⁹⁵ ἑαυτοῦ ζ. ⁹⁶ μὴ δὴ] p. 79. ⁹⁷ ἵνα—φανεῖς om. A. ⁹⁸ ταῖς—πᾶσι δὲ om. A. ¹ θεραπεῖ. τὰς ἐπιθ. χαριεῖται ταῖς ἐπιθυμίαις A. ² οὐκοῦν] p. 80. ³ αὐτῶν] αὐτῶν λόγων A. ⁴ οὐδὲ μεθ' (p. 81)—ἀλλὰ καὶ om. A. ⁵ ἅπαν] αὐ πᾶν A. ⁷ οἶμαι] p. 81. ⁸ ἂν] τὰς ἀνθρώπων A. ⁹ δυεῖν ζ. ¹⁰ καὶ πλεονεκτεῖν. ¹¹ ἰσχυροτέρων om. A. ¹² καὶ παρὰ—γινώσκωμεν om. A. ¹³ εἶναι] ἦν A. ¹⁴ ἀνθρώπους αἷτε εὐρεῖν possit A. ¹⁵ τῶν om. A.

λευτώντας αὐτοὺς ὑπ' ἑαυτοῦς ἔλθειν, ὡσπερ φασι τοὺς σπαρτοὺς, εἰ ἄρα καὶ ὁ μῦθος τοῦτο αἰνιτταται.

Ἔδει δὴ ¹⁷ κοινόν τι φάρμακον εὐρεθῆναι τῷ **A** γίνεαι, ταῦτ' ἐπάσαι συμφέρον, τοῖς ἰσχυροῖς, τοῖς ἥττοσι, τοῖς ἐπιεικέσιν, ὡς τοὺς μὲν ἢ ¹⁸ κωλύσαι πρὸ τῶν ἀδικημάτων ἢ παρ' αὐτὰ τιμωρήσασθαι, τοῖς δὲ ἔδειαν τοῦ βίου παρασκευάσαι, τοῖς δὲ χάριν τὴν πρέπουσαν, ὅσοι τὸ δίκαιον ἐτίμων ἐκόντες. Εὐρέθη τοίνυν ἐκ τούτων ῥητορικὴ, καὶ παρῆλθε φυλακτῆριον δικαιοσύνης καὶ σύνδεσμος τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις, ὅπως μὴ ταῖς χερσὶ, μηδὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ τῷ προλαβεῖν, μηδὲ πλήθει καὶ μεγέθει ¹⁹ μηδ' ἄλλω τῶν ἀνίσων μηδενὶ ²⁰ κρίνοιτο τὰ πράγματα, ἀλλ' ὁ λόγος τὸ δίκαιον ἐφ' ἡσυχίας διαιροῖ. Ἀρχὴ μὲν οὖν ²¹ αὕτη καὶ φύσις ῥητορικῆς, καὶ βούλημα τοῦτο, σῶσαι πάντας ἀνθρώπους καὶ τὴν βίαν διὰ τῆς πειθοῦς ἀπώσασθαι. Φαίνεται ²² τοίνυν ἡ ῥητορικὴ τῇ ²³ νομοθετικῇ τῆς αὐτῆς μεταληγουσα φύσεως, εἴπερ ²⁴ τὸ γὰ ἀκριβὲς ἐπ' ἀμφοτέρων δεῖ θεωρεῖν ²⁵· μᾶλλον δὲ μέρος οὖσα τῆς ῥητορικῆς ἢ νομοθετικῆς, καὶ τοῖς πᾶσι δευτέρα. Πῶς; Πρῶτον μὲν δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἶδει τῶν νόμων λόγου [676H.] τοῦ πείθοντος. Εἰ γὰρ ²⁶ ἐστὶν εὐδηλον δεῖ οἱ νόμοι μὲν ὑπὲρ τοῦ πάντας τὸ προσῆκον ἔχειν ἐμῆλλον τεθῆσθαι, τοῦτο δὲ οἱ τῇ χειρὶ κρείττους ἐμῆλλον συμβουλήσασθαι, πῶς οὐκ ἀναγκαίως εἶδει λόγου τοῦ πείθοντος ἤδη ²⁷; οὐ γὰρ βιάσασθαι γέ ²⁸ ἐντὴν τοὺς πρὸς αὐτὸ πεφυκότας ²⁹, οὐδ' ἦν αὕτη νόμων ἀρχὴ· ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τοῦ μὴ βιάζεσθαι τοὺς νόμους εἶδει θέσθαι. Οὐκ οὖν ἦν τιθέναί βιασάμενον, [1252 R.] ἀλλὰ τοῦτ' ἦν πρῶτον παρὰ τοὺς νόμους. Φαίνεται ³⁰ τοίνυν κἀναυθὰ ³¹ ἡ ῥητορικὴ βουλομένη μὲν ταῦτ' αὐτὰ τῇ δικαστικῇ, τοσοῦτον δὲ νικῶσα ὅσον ἀμφοτέρας [τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικὴν] ³² συνέχει μόνη βεβαίως. Βουλομένη γὰρ ἡ δικαστικὴ καθάπερ ἐν μάχῃ τῇ νομοθετικῇ βοηθῆσαι, ταῦτ' ἐπαθεν αὕτη ³³ τῇ νομοθετικῇ. Ἐκείνη τε γὰρ ῥητορικῆς πρότερον ³⁴ ἐδέχθη, ὡστε ταύτη ³⁵ ἔχειν πάροδον τοὺς νόμους, ἦ τε δικαστικὴ σχῆμα ἐπικουροῦ λαβοῦσα τοῖς νόμοις, αὕτη πρότερον προσεδέθη ³⁶ τῆς παρὰ τῆς ῥητορικῆς βοηθείας. Ἔδει γὰρ δυναθῆναι βοηθῆσαι, τοῦτο δ' οὐκ ἦν ἀνευ ῥητορικῆς. Πρότερον ³⁷ οὖν πολιτικῆς μορίου εἰδῶλον ἢ ῥητορικῆς, ἢ τὰ τῆς πολιτικῆς, ὡς οὐ φησὶ μόρια ὑπὸ τῆς ῥητορικῆς συνέχεται; ἔμοι ³⁸ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς οὐ ῥητορικὴν ἐν τούτοις κακίειν φαίνεται, οὐδὲ πολιτικῆς μορίου εἰδῶλον δεικνύναι, ἀλλ' οὕτως ὡσπερ εἰδῶλον ῥητορικῆς ἀπειληγῶς ³⁹ οἱ Στρησίχου Τρωῆς, οἱ τὸ

.... Τῆς Ἑλένης εἰδῶλον ἔχοντες

ὡς αὐτῆν. Διαφέρει δ' ἂν τοσοῦτον, ὅτι οὐδὲν ὅμοιον τῇ ῥητορικῇ τὸ εἰδῶλον ⁴⁰. Οὐκοῦν ⁴¹ ὅποτε μῆτ' ἀδικεῖν

Commune quoddam toti generi fuit **415a** inveniendum remedium, quod omnibus esset utile: fortibus, imbecillibus, justis, ita ut illi vel iniuste agere vetarentur, vel cum injuria puniretur, hi vero secure viverent, postremi autem quotquot ultro justitiam colebant, mercedem decentem consequerentur. Inventa est igitur rhetorica, prodiitque justitiæ custodia, et humanæ vitæ copula, ne vel manibus, vel armis, vel occupatione, vel multitudine ac magnitudine, vel alia re aliqua inæquali res discernerentur, potius quam ratio suam cuique tranquille tribueret. Hæc igitur est origo rhetoriæ et naturæ, hoc ejus propositum, ut omnes homines conservet, et vim persuasionem repellat. Quapropter eandem rhetoricam quam ars legum ferendarum est **B** naturam sortita, si quidem utramque diligenter velimus inspicere, atque adeo pars est rhetoriæ ars legum, atque in omnibus inferior. Quomodo? Primum enim ipsis etiam legibus oratione erat opus ad persuadendum. Etenim si leges ea de causa, ut suum cuique concederetur, erant ferendæ, id autem fortissimis quibusque placitum non erat, omnino fuit adhibere orationem necessarium. Nam vim quidem non licebat iis inferre, qui liberi nati essent, nec hæc erat legum origo, quæ contra vim ferri debebant. Itaque per vim ferri non poterant, cum id primum contra leges futurum fuerit. Quapropter et hic rhetorica spectat idem quod judicialis: hoc vero superat, quod utramque [legis facticiam et judicialem] sola complectitur. Etenim cum vellet judicialis arti legum ferendarum, quasi in prælio, opem ferre, idem ipsi quod illi contigit. Nam et illi rhetorica primum, ut per eam legibus aditus pateret, opus fuit, et judicialis cum auxiliantis habitum sumpsisset, ipsa prius rhetoriæ desideravit auxilium. Quoniam enim facultatem juvandi requirebat, eam sine rhetorica consequi non poterat. Utrum ergo civilis partis simulacrum est rhetorica, an partes scientiæ civilis, quas dicis, **415b** sub rhetorica continentur? Nam mihi quidem ut [vere non rhetorica] in istis videtur suggillare, nec civilis partis eam simulacrum esse ostendere, verum quasi rhetoriæ simulacrum aliquod sumpsisset, in eo studium omne ponere, nec ipsam **D** attingere, velut Stesichori Trojani

ἐπὶ τούτῳ σπουδάζειν, αὐτῆς δὲ οὐδ' ἀπτεσθαι, ὡσπερ

.... Helenæ simulacra tenentes,

quasi ipsam haberent. Tantum tamen erit discriminis, quod est rhetoriæ dissimile simulacrum.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ὅθ' A: δὲ ζ. ¹⁸ ἢ om. A. ¹⁹ μηδὲ [τῷ — μεγέθει om. A. ²⁰ τῶν ἀνίσων μηδενὶ] τινὲ τῶν ἀνίσων A. ²¹ οὖν om. A. ²² φαίνεται] p. 85. ²³ τῇ om. A. ²⁴⁻²⁵ εἴπερ—θεωρεῖν om. A. ²⁶⁻²⁷ εἰ γὰρ—ἤδη om. A. ²⁸ γέ om. A. ²⁹ πρὸς αὐτὸ τοῦτο πεφυκότας] τὴν ἐκείνων ἰσότητά μὴ αἰρουμένους A. ³⁰ φαίνεται] p. 87. ³¹ κἀναυθὰ om. A. ³² τὴν νομοθ. καὶ δικαστ. om. A. ³³ αὕτη om. A. ³⁴ πρότερον ῥητορικῆς A. ³⁵ τὰς τιν ζ. ³⁶ ἐδέθη A. ³⁷ πρότερον] p. 91. ³⁸ ἐμοὶ A: ἐμὸν ζ. ³⁹ ἀπολαθῶν ῥητορικῆς A. ⁴⁰ τὸ εἰδῶλον τῇ ῥητορικῇ A. ⁴¹ οὐκοῦν] p. 103.

Itaque cum neutrum se malle dicit, acceptam quoque A injuriam in malo se pouere ostendit, sic ut præstat quidem injuriam pati quam facere, non tamen quam nec pati nec facere, ac recte quidem, ut arbitror, et sentiens et diceus. Quapropter si rhetorico pati quidem injuriam prohiberet, verum inferre cogeret, ne sic quidem prorsus esset mala, cum id quod est malum, injuriam pati, prohiberet, pejor tamen meliore, quandoquidem accipere injuriam quam inferre præstat. Sin et hoc prohibet; nec ad illud cogit, hujus quidem ratione nec bona censebitur, nec mala, ut id nunc concedamus, illius vero prorsus bona. Præterea qui statuit injuriam non inferre, non simul et ipse a malefaciendo abstinebit, et injuriam a nemine patietur. Illud enim ipsum est injuriam facere, cum quis ei cui non oportebat, malefacit. Itaque donec erit inter homines malitia, injuriam exspectabit. Qui autem ne lædatur cavet, is etiam ne quis lædat prohibet. Etenim quemadmodum simul et læditur ipse et lædit alios, ita qui ne lædatur cavere potest, is etiam ne quis lædat potest prohibere. Quamobrem si non affici injuria rhetoricæ tribuit, non afficere, philosophiæ, tanto quam philosophia deterior rhetorica est, quanto afficere injuria quam affici. Cum autem illi hoc, quando quis nec patitur injuriam nec facit, præfert, rursum præfertur philosophiæ rhetorica, quandoquidem simul cum injuria acceptione etiam factionem tollit. Nam ut leges vetant quemquam lædi, simul etiam lædere profecto vetant.

[Hæc apposite magis quam necessario dicit Aristides; quæ enim de non ferenda injuria et rhetorica arguatur, iis ostendit meliorem philosophia esse rhetoricam. 416a Hæc de non facienda injuria, et philosophia indifferenter ponens philosophiam meliorem rhetorica quis demonstret.]

Quod si rhetoricam ad justitiam omnino juvandam probamus esse inventam, et eodem quo leges esse loco, non tantum injuriæ acceptionem evadet orator, ut videtur, et factionem confirmabit, verum nihil magis quam factionem prohibebit. Nec enim suis tantum rebus consulat, sed ne alii damnum faciant prohibebit, siquidem eadem de causa rhetoricam qua et leges constabit inventam esse. Jam qui alios ad recte agendum cogit, ipse multo prius ad id se præparavit. Nec enim potest et justitiæ opem ferre, et eam primus ipse violare. Verum D tametsi hoc nititur Plato, non magnum esse rhetoricæ usum probare, quod non tam vitiosum sit injuriam pati quam facere, cur non etiam leges omnes hac ratione abrogat?

Sed quasi collegium esset condemnatum, una cum

ἡ μὴ ἀδικεῖσθαι φησι ἢ βούλεσθαι, ἕηλον ὅτι καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι κακὸν ἡγοούμενος ἢ οὐ φησι ἢ βούλεσθαι, ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀδικεῖν ἀμεινον τὸ ἀδικεῖσθαι, ἢ οὐ μὴν ἐκείνου γε ἢ τοῦ μὴτ' ἀδικεῖν μὴτ' ἀδικεῖσθαι, ὀρθῶς ἢ οἴμαι καὶ γενώσκων καὶ λέγων. Εἰ μὲν ἢ τοίνυν ἢ ῥητορικῆ ἀδικεῖσθαι μὲν ἐκώλυεν, ἀδικεῖν δὲ προηγάχαζεν, οὐδ' οὕτω μὲν ἴσως ἂν ἢ καθάπαξ πονηρὸν ἦν, πονηρὸν γε ἢν καλύουσα τὴ ἀδικεῖσθαι, χεῖρον δ' ἂν ἴσως βελτιότερος, ὅπερ ἢ ἀδικεῖσθαι κρείττων ἢ ἀδικεῖν. ἢ Εἰ δ' οὐτ' ἐκεῖνος ἐπιαναγκάζει καὶ τοῦτο κωλύει, κατ' ἐκεῖνο μὲν οὐτε ἀγαθὸν οὐτε κακὸν πῶ (δῶμεν γὰρ ὡς ἐν τῷ παρόντι), κατὰ τοῦτο δὲ κυρίως ἀγαθόν. Καὶ μὴν ἢ ὁ μὲν μὴ ἀδικεῖν ἐγνωκώς οὐχ ἅμα αὐτός τε τοῦ κακούργεῖν ἀπέχεταί καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι ἢ πέφυγεν αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν ἀδικεῖν, τὸ κακῶ, ἢν οὐ προσῆκε ποιεῖν. ἢ Ὄσθ' ἴως ἂν ἐν ἀνθρώποις ἦ τὸ κακούργεῖν, ἀδικῆσται. ἢ Ὁ δὲ τὴν τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι φυλακὴν ἔχων ἅμα καὶ τὸ ἀδικεῖν πῶ κωλύει. ἢ Ὄσπερ γὰρ ἅμα ἡδίκηται καὶ ἡδίκηκεν ὁ ἕτερος, οὕτως ὁ τὴν τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι δύναμιν ἔχων τὴν αὐτὴν τοῦ μὴ ἐξῆν ἀδικεῖν ἔχει. ἢ Ὄστε εἰ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι τῆς ῥητορικῆς τίθησι, τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν τῆς φιλοσοφίας, τοσοῦτον χεῖρων φιλοσοφίας ῥητορικῆς, ὅσων τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἢ ἀδικεῖν. ἢ Ὅποτε δ' αὐτὸ τοῦτο τίθησι τὸ μὴτε ἀδικεῖν μὴτε ἀδικεῖσθαι, τοῦτον βελτιῶν αὐτὸ ἢ γίνεται ῥητορικῆ φιλοσοφίας, ἐπειδὴ γε ἢ ὁμοῦ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν ἀναιρεῖ, ἐπεὶ καὶ οἱ νόμοι κωλύοντες ἀδικεῖσθαι ἅμα τὸ ἢ ἀδικεῖν δὴ πῶ κωλύουσιν.

[677 H.] Ταῦτα πιθανῶς μᾶλλον ἢ ἀναγκαιῶς λέγει Ἀριστείδης. ἢ Ἄ γὰρ περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ τῆς ῥητορικῆς στωμυλεῖται, κρείττω δεικνύναι φιλοσοφίας φιλοτιμούμενος τὴν ῥητορικὴν, ταῦτα περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀπαρράλληλως μεταλαβὼν τὴν φιλοσοφίαν ἀμείνω τῆς ῥητορικῆς ἐπιδείξειέ τις.

Εἰ δὲ ἢ δὴ καὶ ὄλιγος βοηθείας ἕνεκα τῷ δικαίῳ τὴν ῥητορικὴν δεικνυμένον εὐρεθεῖσαν, ἢ καὶ τὴν [1253 R.] αὐτὴν καθαρῶς τάξιν ἔχουσαν ἢ τοῖς νόμοις, ὡς δέδεικται, ἔχει τὴν αὐτὴν οὐ μόνον (ὡς εἰκεν) ὁ ῥήτωρ οὐ τὸ ἢ μὲν ἀδικεῖσθαι φεῦξεται, τὸ δ' ἀδικεῖν κωλύσει. Οὐ γὰρ μόνον τῶν εἰς αὐτὸν σχήσει πρόνοιαν, ἀλλ' ὅπως μὴδ' ἄλλος πείσεται κακῶς, εἴπερ ἢν τοὺς νόμους χάρων, τούτων καὶ τὴν ῥητορικὴν ἢ εὐρέσθαι ἢ νεύκηνεν. ἢ Ἄλλα μὴν ὁ γε ἕτερος; τὰ δίκαια πράττειν ἐπαναγκάζων πολὺ πῶ πρότερον αὐτός γε ἢ παρασκευάζεται ἢ. Οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ βοηθεῖν μὲν τῷ δικαίῳ, τοῦ δὲ καταλύειν τὸ δίκαιον αὐτὸν πῶτον ὑπάρχειν. Οὐ μὴν ἢ ἀλλ' εἰ τοῦτο Πλάτων ἰσχυρίζεται, ἢ ὡς οὐ πολλὴν τινα ἢ οὐδ' ἀξίαν σπουδῆς οὐδ' ἐ λόγου χρεῖαν ἢ ῥητορικῆ παρέχεται, δεῖ οὐ τληικουτόν ἐστι τὸ ἀδικεῖσθαι

VARIE LECTIONES.

ἢ μὴτ' ἀδικεῖν μὴτ' ἀδικεῖσθαι A : οὐδέτερον μὴτ' ἀδικεῖν ζ. ἢ φησι] φησι A. ἢ καὶ τὸ om. A. ἢ ἡγοούμενο:] ἡγεῖται A. ἢ οὐ φησι — ἀδικεῖν om. A. ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι] δ' ὁμοῦ τοῦ δ' ἀδικεῖν A. ἢ ἐκείνου γε om. A. ἢ ὀρθῶς — λέγων om. A. ἢ μὲν ποιεῖ εἰ om. A. ἢ ἴσως ἂν om. A. ἢ ὅπερ — ἀδικεῖν om. A. pro ὅπερ lege ὅσπερ. ἢ καὶ μὴν] p. 104. ἢ ἡδίκηται καὶ ἡδίκηκεν ὁ ἕτερος] ἡδίκηκεν καὶ ἡδίκηται ἕτερος A. ἢ τοῦ A : πῶ ζ. ἢ τὸ om. A. ἢ αὐ] ἂν A. ἢ γε om. A. ἢ τὸ] τε A, καὶ ζ. ἢ εἰ δὲ] p. 105. ἢ δὴ εὐρεθεῖσαν om. A. ἢ αὐτὴν καθαρῶς τάξιν ἔχουσαν] τάξιν ἢ ῥητορικῆ A. ἢ οὐ τὸ] οὕτω A. ἢ τῆς ῥητορικῆς A. ἢ εὐρέσθαι] imo εὐρέσθαι. ἢ γε om. A. ἢ παρασκευάζεται A : παρασκευάσθαι ζ. fortasse leg. παρασκευάσεται. ἢ οὐ μὴν (p. 106) om. A. ἢ δὴ ἰσχυρίζεται A. ἢ τιγὰ — χρεῖαν] τὴν ἀχρεῖαν A.

κακὸν ἤλικον τὸ ἀδικεῖν, τί κωλύει καὶ τοὺς νόμους Ἀ αὐτὸν ὅτι ἀπαντας τοὺς αὐτοὺς τούτοις διαγράφειν λόγους; Ἄλλ' ὡς περ ἐταιρείας καταγωνοσθείσης, μετὰ καὶ τῶν ταῦτα συμβουλομένων νόμων ἐξελαθήσεται ὅτι. Καὶ τότε ρητορικὴν ἐκπέμψομεν καὶ προκλαυσιόμεν, ὅταν καὶ τοὺς νόμους [συνεκπέμψαι ὅτι καλῶς ἡμῖν ἔχη] ἐκβάλλωμεν τῆς πόλεως καὶ τοῦ βίου. Ἄλλ', ὡ δαιμόνιε καὶ πάντα σὺ θαυμαστά εὐρίσκων, εἰ μὴδὲν ἔστι ὅτι πρῶτον τὸ ἀδικεῖσθαι, μὴδ' ἢ τοῦτο κωλύουσα δύναμις μὴδενδὸς ἄξια λόγου, μὴδ' ὅποσα ἔστι καὶ γίνεται μὴ δι' αὐτῆς μὴδὲν χρηστὸν, ἀλλ' οὕτως ἄτιμον καὶ ἀνελευθερον ὡς εἶναι μόνον κολακείας καὶ σκιδῶς ὅτι, τοῦ χάριν ταυτην οὐκίτων τὴν ἐν τῇ βίβλῳ πόλιν καθίστησθαι αὐτῆς πολιτείαν, ἀπ' ἧς μὴδ' ὅτι οὐκίτων πείσεται, καὶ τὸ μάχιμον χωρὶς τῶν ἄλλων ἰδρῦσθαι κελεύεις, τιμὴν τὴν πρῶτην ἀποδοῦς, ἵνα μὴ τι πάθῃ μὴδ' ὅτι ὑπὸ τινων ἀδικηθῆναι πολεμίων; Εἰ γὰρ ἐξήρκει ὅτι μὴ ἀδικεῖν, τί εὐδοικας, εἰ πρὸς τοῦτό τ' αὐτὴν παρεσκεύασας ὅτι; εἰ δὲ δὴ ὅτι καὶ χεῖρον τοὺς ἀδικούσιν, ὅταν μὴ διδῶσι δίκην, καὶ χρῆ δὴ κατὰ ὅτι σὲ καὶ αὐτὸν ὅτι ἑαυτοῦ κατηγόρον, ὅταν ἀδικῆσθαι, γίνεσθαι καὶ παιδῶν ὅτι κατὰ αὐτοῦ, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἐξῆν, τί οὐ συνέυχη τοὺς πολεμίοις ἐπελθεῖν καὶ λαβεῖν τὴν πόλιν, καὶ νῆδρα τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατακόψαι, καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς βρωμοὺς, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐξανδραποδίσασθαι πέρα ὅτι, εἰ βούλει, Γαδειρών, τὰ δὲ ἱερὰ σὺλῆσαντας κατασκάψαι πάντα, μὴ λιπεῖν δὲ μὴδὲ τοὺς τάφους ἀθώους τῆς ἑαυτῶν πλεονεξίας ὅτι, ἐν' ἀδικῆσαντες τὰ μέγιστα ἐν τοῖς μεγίστοις δὴ κακοῖς ὄντες, μὴ δόντες δίκην. Ἄλλὰ τοσοῦτον ἀπέχεις τοῦ ὅτι ταῦτα συμπράττειν, ὡς κωλύεις καὶ βίον ἐν τοῖς ἐπλοῖς εὐρηκας, ἵνα μὴ τι τοιοῦτον ὅτι γένοιτο· κἂν τις ἐγγένηται προδότης, τοῦτον οὐ στεφανοῦν κελεύεις οὐδὲ κηρύττειν ὅτι, ἀλλὰ ταῦτα τοῖς ἄλλοις νομοθέταις περὶ πούτῳ νομίζεις. Εἰπέ ὅτι, [678 H.] πρὸς εἶναι, ὡ γυνναίε· νόμους δὲ δὴ τοῦ χάριν ἡμῖν ἐτίθης ὅτι; Εἰ γὰρ, ὡ τάν, τὸ δίκην λαμβάνειν καὶ τὸ μὴ ἐξῆν ἀδικεῖν οὐχ ἐν τῶν σπουδαίων ἦν, τοῦ χάριν ταῦτα πραγματεύῃ ὅτι, καὶ σκοπεῖς ὅπως μὴδαίς [που ὅτι τῶν ἐν τῇ πόλει] ἀδικήσεται;

Καὶ μὴ ὅτι ἐν μὲν οἷς ἡμεῖς λέγομεν, καὶ τοῖς ἄλλοις συνδοκοῦν ἔστι καὶ τῷ Πλάτῳ πρόσσειν· ἂ δ' οὕτως ἐνταῦθα εἴρηκεν, οὐ μόνον τοῖς τῶν ὅτι πραγματῶν λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῦ Πλάτωνος ἐξελέγχεται καὶ λόγοις καὶ βουλήμασιν. Ἐκείνων μὲν ὀρθῶς ἔχειν συγχωρουμένων, καὶ ἢ παρὰ τῶν ἄλλων μαρτυρεῖ δόξα καὶ ψῆφος ὀρθῆ. Ταῦτα δὲ εἰ δολῆμεν κρατεῖν, ἄπεισι τὸ δεῖν συνδοκεῖν τῶν ἄλλων. [1256 R.] Ἰσχυρότερον δὲ τὸ καὶ ἄπεισι καὶ Πλάτωνι τοῦ μὴδὲν καὶ μὴδὲ Πλάτωνι συνδοκεῖν, ὡς ὅτι οὕτως ἀλλαχοῦ. Οὐκοῦν οὐ τὴν παρὰ τοῦτου μαρ-

legibus quæ idem sentiunt, expelletur, ac tum re-
toricam emittemus ac traducemus, cum leges simul
honeste poterunt emititi. O vir præclare et omnium
inventor mirabilium rerum, si nullius est momenti
injuriæ acceptio, quæque eam prohibet facultas,
nullius est ponderis, nec quidquam boni efficit, sed
adeo ignobilis est et illiberalis ut adulationis at-
que umbræ sit particula: cur, obsecro, tu libra-
riam istam constituens urbem, talem ei tribuis
republicam quæ nihil illi noceat, ac militarem tribu-
m seorsum collocari jubes primo loco, ne quid
patiat, nec ab hostibus injuriam accipiat? Nam si
hoc sufficiebat iustitiam non facere, quid erat ti-
mendum postquam ad id eam præpararas? Quod si
etiam nocet injuriam inferentibus, si pœnas non de-
derint, ac debet quisque secundum tuam sententiam
etiam seipsum cum injuriam fecit, accusare, et libe-
ros et parentes ipsos, omissis inimicis: quin optas
ut hostes 416^b urbem aggressi capiant (83), ac
viros quidem omnes ad aras trucident, mulieres
autem cum liberis captivas ultra Gades, si videtur,
divendant, templis vero spoliatis omnia diruant, nec
vel sepulcra suæ petulantia relinquant expertia; ut
postquam maximas fecerint injurias, in maximis
sint malis, dum pœnas non luunt? Verumtamen
tantum abest ut ista studeas, ut prohibeas, et
impedias, vitamque militarem, ne quid fieret tale,
institueris: ac si quis exstiterit proditor, eum non
jubes coronari nec prædicari, sed idem de ipso
quod alii statuis. Dic, per Jovem prodigiosum, quid
nobis de hisce est existimandum? Jam age, o bone
vir, leges qua de causa tanto numero seorsim nobis
fers? Etenim nisi magnum quiddam est pœnas su-
mere et injurias prohibere, cur ista narras, et ut
nemo in urbe lædatur, caves?

Διὸς τεραστίου, τί χρῆ περὶ τούτων ἡμᾶς νομίζεις ὅτι; Εἰ γὰρ, ὡ τάν, τὸ δίκην λαμβάνειν καὶ τὸ μὴ ἐξῆν ἀδικεῖν οὐχ ἐν τῶν σπουδαίων ἦν, τοῦ χάριν ταῦτα πραγματεύῃ ὅτι, καὶ σκοπεῖς ὅπως μὴδαίς [που ὅτι τῶν ἐν τῇ πόλει] ἀδικήσεται;

Atqui, quæ nos dicimus, ea simul et aliis et
Platoni videntur; quæ vero hic ait, non rebus tan-
tum, sed et ipsius Platonis verbis et consiliis repu-
gnant. Ac si illa quidem recte se habere concedan-
tur, aliorum quoque sententia et suffragium acce-
det, sin his assentiamur, deest aliorum omnium
D calculus. Est autem fortius, quod et omnibus et
Platoni videtur, quam quod nec cuiquam nec Pla-
toni. Quapropter non tam hujus testimonium pro-
pter aliorum suffragium fugiemus, quam aliorum
testimonio hujus adjiciemus suffragium. Atque hæc

VARIE LECTIONES.

ἄντων] αὐτῶν A. ὅτι ἄλλ' (p. 107)—ἐξελαθήσεται om. A. ὅτι συνεκπέμψαι—ἔχη om. A. ὅτι ἔστι om. A. ὅτι μὴδὲνδὸς—σκιδῶς om. A. ὅτι μὴδ' ὑπὸ τινων ἀδικηθῆναι om. A. ὅτι ἐξάρκει A. ὅτι εἰ—παρασκεύασας; om. A. ὅτι δὴ αὐδ. A. ὅτι χρῆ δὴ κατὰ] γρήματα A. ὅτι αὐτὸν ἑαυτοῦ] αὐτοῦ A. ὅτι παιδῶν A: παιδιῶν ζ. ὅτι πέρα—πλεονεξίας] καὶ ἱερὰ πάντα καὶ τάφους σὺλῆσαι καὶ κατασκάψαι A. ὅτι τοῦ om. A. ὅτι μὴ τοιοῦ-
τόν τι A. ὅτι οὐδὲ κηρύττειν om. A. ὅτι εἰπέ] p. 109. ὅτι νομίζεις—ἐτίθης om. A. ὅτι ταῦτα πραγματεύῃ] νόμους εἰσφέρεις A. ὅτι που] σου A. ὅτι καὶ μὴν] p. 110. ὅτι τῶν om. A. ὅτι οὕτως,

NOTÆ.

(83) Direpta urbis facies. Propertius an Catulus?
Quid faciant hostes capti crudelius urbe?

quidem etiam facti testimonium continere crediderim. Nam qui verbis cum altero disceptans, verbis aliis adversarium sibi serio testimonium dare confirmat, is facti producit testimonium. Verumtamen etiam ulterius volo progredi, ut quoniam unius et ejusdem, cum quo disputatur suffragium probat, et verbis eum et factis necum sentire ostendam. Tu quidem hospitis Syracusani communis patriæ hostis causa non semel, sed iterum ac ter **417a** in mare senex navigabas. Nec tyranni consuetudinem fugiebas, quasi moræ prætextus te consolaretur, quo videlicet Dio domi maneret, ac rebus suis frueretur. Si quis autem in sua patria ne cives sui, parentes, ac fratres patiantur injuriam, caveat, et sese atque illos servet, atque adeo tyrannum futurum et Dionysio similem possit reprimere, verbisque facta coercere, et legibus partam securitatem apud omnem confirmare, nihil eum facere magni dicemus, nec laudabimus talem, sive sit, sive non sit, ars dicenda? An quia sola injuriæ factio magnum erat malum, nullum autem acceptio? Ego etenim nec ipse hoc Platoni crimini verto, si de causa quavis in Siciliam proficisci voluit, nec si quis id aliis objecerit, sanum crediderim, nec omnino quidquam præter ea quæ ad rem pertinent curiose sector, quandoquidem nullum tanti sit victoriæ præmium. Sed ea quæ fecit ipse, et qua de causa fecerit clare dixit, pro rhetorica facere affirmo. Quinimo quantum fortitudini prudentia, tantum rhetorica bellicæ præstat alacritati. Ut enim summatim dicamus, nihil est aliud rhetorica quam prudentia cum facultate dicendi conjuncta; ut non ipse tantum quis optima quæque facere, sed etiam aliis persuadere possit. Atque hæc quidem etiam satis arbitror esse confirmata, vel etiam nimis fortasse. Nunc autem ad ipsum colophonem, ut quis dixerit, verborum Platonis contendo. Nec enim solum ex iis per quæ refutatur, idem eum testari ostendam, sed et quasi eorum voce sua testimonium daret. Quapropter cum vel lædere cogat, vel lædi permittat, et ut ex præcedentibus est effectum, nec lædere nec lædi quemquam permittat: siquidem eadem est etiam philosphiæ definitio, philosphiæ quoddam genus erit rhetorica; si philosophia sufficit ut neminem lædat, perfectior est rhetorica.

417b Quis enim nescit rhetoricam a tyrannide tantum distare quantum a vi persuasionem? at hæc nemo contraria dicere verebitur. Etenim qui fieri potest ut oratores pariter et adulentur, et inter

τυραννίαν διὰ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων φευξόμεθα, ἀλλὰ τῆ τῶν ἄλλων τὴν παρὰ τούτου προσθήσομαι⁹⁹. Ἠγοῦμαι μὲν τοίνυν κἀν τούτοις τὴν ἐργὴν μαρτυρίαν παρέχεσθαι· τὸ γὰρ¹⁰⁰ δὴ λόγοις πρὸς λόγους ἀγωνιζόμενον λόγοις ἐτέροις σπουδαίους μαρτυροῦντα ἀποφαίνειν τὸν ἀντίπαλον τὴν ἐργὴν παρέχεσθαι μαρτυρίαν ἐστίν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι καὶ προσωτέρω προσελθεῖν βούλομαι, ἵνα, ἐπειδὴ τιμᾶ τὸ ἕνα ἐπισηφίζειν καὶ αὐτὸν πρὸς ὃν ἂν οἱ λόγοι γίνωνται, καὶ λόγῳ καὶ ἐργῳ σύμφηρον ὄντα αὐτὸν μοι δείξω. Σὺ¹⁰¹ μὲν ξένου χάριν Συρακουσίου, κοινοῦ τῆς πατριδος ἐχθροῦ, ἐπλεῖς οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ δις καὶ τρις, ἐν γῆρα, πέλταγος τοσοῦτον, καὶ τῷ τυράνῳ συνείναι¹⁰² δοκεῖν οὐκ ἐφυγες, ὡς ἔχων παραμυθίαν τὸ σχῆμα τῆς διατριβῆς, ὃ Δίωνα¹⁰³ μένειν οἴχοι καὶ τῆς¹⁰⁴ οὐσίας κρατεῖν ἦν. Τὴν δ' αὐτοῦ τις οἰκῶν καὶ τοῖς αὐτοῦ πολλταῖς καὶ γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς εἰ τὴν ὅπως μὴ ἀδικήσονται φυλακὴν ἔχοι, καὶ αἰῶσι καὶ τούτους καὶ ἑαυτὸν, καὶ νῆ Δία γε εἰ τοῦτ' αὐτὸ τυράννον ἐσεσθαι τινα μέλλοντα καὶ Διονυσίῳ προσόμοιον οἴδω; τε εἴη καλυῖσαι, καὶ παρελθεῖν λόγῳ τὰς πράξεις, καὶ τὴν ἐκ τῶν νόμων ἀδειαν ἄπασι¹⁰⁵ βεβαιώσαι, ἔπειτ' οὐδὲν σπουδαῖον τοῦτ' εἶναι φήσομεν, οὐδ' ἐπακνεῖν χρῆτὴν τοιαύτην εἶτε τέχνην εἶτε μὴδὲ τέχνην εἰπεῖν¹⁰⁶ δεῖ; Ὅτι νῆ Δία ἐν μέγα τοῦτ' ἦν¹⁰⁷ κακόν, τὸ ἀδικεῖν, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι πρᾶγμα οὐδέν. Ἐγὼ¹⁰⁸ γὰρ οὐτ' αὐτὸς ἐπέγκλημα δὴ που¹⁰⁹ τοῦτο ποιῶμαι, εἰ ποι καὶ ὅπως οὐκ ᾤθηθ' εἶναι εἰς Σικελίαν Πλάτων ἔλθειν ἡστυνοσοῦν ἕνεκα αἰτίας, οὐθ' ὅστις ἄλλος προφέρει τι τοιοῦτον εὖ φρονεῖν ἡγοῦμαι, οὐθ' ὅπως ἔξω τῶν εἰς τὸν λόγον ἡκότων οὐδὲν περιεργάζομαι· μὴ τοσοῦτου¹¹⁰ μὴδὲν ἀξίον ἔστω¹¹¹ νικητήριον. Ἀλλ' ἂν αὐτὸς ἐπραξε καὶ ἂν τίνων ἐπραξε χάριν αὐτὸς καθαρῶς εἴρηκε, ταῦτα συμβαίνειν φημι τοῖς ὑπὲρ τῆς ρητορικῆς λόγοις. Καὶ¹¹² μὴν ὅσῳ¹¹³ κάλλιον¹¹⁴ φρόνησις ἀνδρείας, τοσοῦτῳ¹¹⁵ ρητορικῆς τῆς κατὰ πόλεμον εὐψυχίας. Εἰ γὰρ δεῖ συνέλθοντα εἰπεῖν, οὐδὲν ἐστὶν ἄλλο ρητορικῆς ἢ φρόνησις λόγων δύναμιν προσειληφύτα, ὡς¹¹⁶ μὴ μόνον [679 H.] αὐτὸς ἔρδειν τὰ βέλτεστα, ἀλλὰ καὶ ἐτέρους πείθειν ἔχοι¹¹⁷. Ἠγοῦμαι μὲν τοίνυν¹¹⁸ καὶ ταῦτα πίστεις ἱκανὰς ἔχειν τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ καὶ πλείους ἄρα τῶν ἱκανῶν· εἴμι δ' ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν καλοφῶνα τοῦ¹¹⁹ Πλάτωνος, ὡς ἂν τις εἴποι, ῥημάτων¹²⁰. Οὐ γὰρ μόνον ἐξ ὧν ἐλέγχεται

βούλομαι φανῆναι μαρτυροῦντα αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς περ ἂν εἰ καὶ παραστὰς αὐτὸς ἐμαρτύρει τῆ ἑαυτοῦ φωνῆ. Οὐκοῦν¹²¹ ὅτ' αὐτὸς ἀδικεῖν μὲν οὐκ ἐπηγάχαζεν, ἀδικεῖσθαι δ' οὐκ ἐξ, ὡς δ' ἐκ τοῦ λόγου συνάβαιεν, οὐδέτερον τούτων ἐξ, οὐτ' ἀδικεῖν οὐτ' ἀδικεῖσθαι¹²², εἰ μὲν καὶ τῆς φιλοσοφίας ὁ αὐτὸς ἐστὶν ὄρος, φιλοσοφία τις οὕσα ἢ ρητορικῆ φαίνεται· εἰ δὲ ἐξαρκεῖ τῆ φιλοσοφία μῆδ' αὐτὸς ἀδικεῖν, ἢ ρητορικῆς τελευτώτερον.

Τίς¹²³ γὰρ¹²⁴ οὐκ οἶδεν ὅτι ρητορικῆ καὶ τυραννίς τοσοῦτον ἀλλήλων καχώρισται, ὅσον τοῦ πείθειν τὸ βιάζεσθαι; Ἀλλὰ¹²⁵ μὴν ταυτὰ γε οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἂν τὴν ἐναντίαν φύσιν εἰπὼν ἔχειν αἰσχυρθεῖη¹²⁶. Πῶς

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁹ προσθήσομαι om. A. ¹ γὰρ om. A. ² σύ] p. 111. ³ συνείναι A: τὸ συνείναι ζ. ⁴ Δίωνα ζ. ⁵ τῆς om. A. ⁶ πᾶσι A. ⁷ εἰπεῖν om. A. ⁸ τοῦτ' ἦν om. A. ⁹ ἐγὼ] p. 118. ¹⁰ δῆπου om. A. ¹¹ τοσοῦτου] τοσοῦτον οὐ A. ¹² ἔστω] ἐς τὸ A. ¹³ καὶ μὴν] p. 122. ¹⁴ ὅσῳ A: ὅσα ζ. ¹⁵ καλλίων A. ¹⁶ τοσοῦτον A. ¹⁷ ὡς—ἔχοι om. A. ¹⁸ τοίνυν] οὐν A. ¹⁹ τοῦ om. A. ²⁰ ῥήματι A. ²¹ οὐκοῦν] p. 124. ²² ὅτ'—ἀδικεῖσθαι om. A. ²³ μῆδ' add. A. ²⁴ τίς] p. 125. ²⁵ γὰρ] δ' A. ²⁶ ἀλλὰ—αἰσχυρθεῖη om. A.

γάρ²⁰ ὁμοῦ μὲν²¹ κολακεύουσιν οἱ ῥήτορες, ὁμοῦ δ' ἄ A
 ἐν τοῖς δυνάταις εἰσίν; Οἱ δ' αὖ τυράννοι ἀπέχουσι
 τοσοῦτον²² τοῦ κολακεύειν ὥστε βίᾳ πάντας ὠθοῦσι,
 καὶ οὐδενὸς ἐστὶ παρ' αὐτῶν τυχεῖν οὐδὲ τῶν μετρίων,
 [1257 R.] μὴ τί γε δὴ τῆς ὑπὲρ τὸ προσήκον θερα-
 πείας· ὡσθ' ὡς²³ ὁ τύραννος μικροῦ δεῖν καὶ τὸ τοῦ δε-
 σπότητος μέτρον παρελήλυθε²⁴. Καὶ κολακος μὲν [γάρ²⁵]
 οὐδὲν ἐστὶ δὴ που ταπεινότερον, οὐδ' ὅ τι μάλλον ἤρη-
 σθαι δουλεύειν²⁶. τυράννου δὲ οὐδὲν ἂν εἰποις ἀγριώ-
 τερον, οὐδ' ὅ τι μάλλον πρὸς τῷ δεσπότητι θέλειν
 ἐστίν. Ὡστε εἰ μὲν²⁷ κολακαία ἡ ῥητορικὴ, τὰ τῶν
 τυράννων ἐγκλήματα οὐ πρὸς αὐτῆς²⁸ ἐστίν. Εἰ δ'
 ὁμοῦ τῆ τυραννίδι τὴν κολακαίαν μεγάλους τοῖς ὀρλοῖς
 παρελήλυθεν, οὐκοῦν τὰ γε ἕτερα πάντως²⁹ ἦδη
 ψευδῆ. Τοσοῦτον³⁰ γάρ³¹ ἡ ῥητορικὴ κεχώριται
 δυναστείας ὅσον, εἰ καὶ τοῦτ' εἰπεῖν δεῖ, Πλάτων Διο-
 νυσίου. Φανήσεται³² γάρ οὐθ' ὅπου ῥητορικὴ σώζε-
 ται³³ τύραννος ἐγγινόμενος³⁴, μέχρις³⁵ ἂν σώζεται
 λόγῳ³⁶, οὐτ' αὖ ἐνθα³⁷ τυραννὶς κραταί ῥητορικῆ
 περιούσα· ἀλλ' ὅ τε ῥήτωρ πάντα πράττων ὅπως³⁸
 μηδεὶς τύραννος ἐγγίγνηται, τὸ τε³⁹ αὐτοῦ καὶ τὸ
 κοινὸν ὁμοῦ προορῶν, ὅπως μηδεὶς αὐτὸν τῷ λόγῳ
 παῖθαι παρελόμενος αὐτὸς ἀγῆ κατ' ἀρχὴν τὰ πρά-
 γματα⁴⁰, οἱ τε τυράννοι σκοποῦντες καὶ φοβούμενοι
 τῶν πάντων οὐδὲν μάλλον ἦ⁴¹ μὴ τις ἐγγίγνηται λέ-
 γειν καὶ παῖθαι δυνατὸς, ὅστις συναγαγῶν τὰ πλήθη
 καὶ σύμβουλος καὶ μνηστής τοῦ προσήκοντος γινόμε-
 νος ὁμοῦ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἀκύρους αὐτοὺς
 καταστήσῃ. Διότι τὴν ἐχθρὰν ἀναγκαίως ἀλλήλοις
 ἔχουσιν· ἡ γὰρ τῶν ἐτέρων σωτηρία καὶ δύναμις μὴ
 εἶναι τοῖς ἐτέροις ἐστὶ τὴν ἀρχήν. Πῶς⁴² οὖν τάν-
 αντιᾶ, φησὶν, ἀλλήλοις οἱ ῥήτορες λέγουσιν; Ἔστι
 μὲν οὐκίτι⁴³ τοῦτ' ἐν εἰρημένους ὑπὸ Πλάτωνος·
 ὁμοῦ δὲ ὑπὲρ τοῦ πανταχῆ διακαθάραι τὸν λόγον
 μηδὲ⁴⁴ τοῦθ' ἡμῖν ἀνεξέταστον ἀφείσθω. Καὶ τοῦτ'⁴⁵
 οὖν ἰσχυρότατον πάντων ὄν σχεδὸν⁴⁶ ὡς ἐν ψεύδεσιν,
 ὧν ἐκαίνο εἰρηκεν⁴⁷, ἐτι οἶμαι⁴⁸ ὅτι ἡμῖν αὐτοῖς
 ἀπαντῶμεν [680 H.] ἐν τῷ λόγῳ, αὐτὸ τοῦτο κάγω
 ἔνω πεποίηκα⁴⁹. Ἄλλ' οὐδὲν μάλλον ὅ γε ἐξ ἀρχῆς
 λόγος διαφθείρεται, ἐπεὶ καὶ οἱ φιλοσοφεῖν οὕτω λε-
 γόμενοι οὐ τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἀπαντες δὴ που χρω-
 νται, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐναντιωτάτοις⁵⁰ ἀλλήλοις· ἀλλ'
 οὐδὲν κωλύει κατὰ τοὺς τυγχάνοντας τῆς ἀληθείας
 φιλοσοφίαν εἶναι καλὴν. Οὐ δὴ που διπλοῦν ἐστὶν οὐδ'
 ἐναντίον αὐτὸ⁵¹ ἑαυτῷ. Πῶς οὖν, ἂν φαίη τις, ἡ φι-
 λосоφείν ἀμφοτέρους φήσομεν τάναντιᾶ λέγοντας, ἢ
 τὸ φιλοσοφεῖν εἶναι καλόν; οὕτως⁵² ὡς ἐρην. Ἴδοις
 δ' ἂν καὶ κυβερνήτας ἐναντία ἀλλήλοις⁵³ ναυμαχοῦν-
 τες· ἀλλ' ὁμοῦ τῆς κυβερνητικῆς ἐστὶ σώζειν τὴν
 ναῦν. Οὕτω τοίνυν καὶ ὅταν οἱ ῥήτορες ἀλλήλοις ἐναντία,
 ὡς ἂν τις φαίη, λέγωσιν, οὐ κωλύεται τὸ ἐξ
 ἀρχῆς κεφάλαιον τῆς ῥητορικῆς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον τῷ λόγῳ
 χρῆ σκοπεῖν, μεμνημένους ὧν ἐνεκα εὐρέ-
 θη. [Εὐρέθη δὲ τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν δικαίων.] Ὁ μὲν οὖν⁵⁴
 ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγος οὕτος.

A satrapas sint? Tyranni vero tantum ad adulatione
 absumt, ut omnes vi cogant, nec ab iis vel aequi
 quidquam possit quisquam consequi, nedum præter
 officium cuiquam inserviant, adeo ut tyrannus heri
 quoque mensuram propemodum transeat. Nam adu-
 latore quidem nihil est humilium, nec quod ad ser-
 vitudinem sit propensius: tyranno autem nihil est
 ferocius, nec quod imperium amet magis. Quare si
 adulatio fuerit rhetorica, nihil ad eam tyrannorum
 pertinent crimina: sin una cum tyrannide magis
 adulationem terminis superavit, manifestum est in
 alteris mendacium. Tantum enim a tyrannide distat
 rhetorica, quantum a Dionysio Plato, si et hoc dic-
 endum est. Etenim neque ubi valebit rhetorica,
 tyrannis oriatur, donec ea valebit: neque ubi re-
 gnabit tyrannis, valebit rhetorica: sed et orator
 nihil non agit ne quis oriatur tyrannus, tam sibi
 quam reipublicæ providendo, ne quis ipsi verborum
 persuasione intercepta res ipse administret: et ty-
 ranni nihil curant, nec metuunt magis, quam ne
 quis dicendi persuadendique peritus oriatur, qui
 collecta multitudine, eoque quod fieri debeat per-
 suaso ac patefacto, imperio simul ipsos et potestate
 privet. Itaque necessaria inter utrosque constat
 inimicitia: cum alterorum salus ac potestas in eo
 consistat, ut alteri omnino non sint. Cur ergo sibi
 invicem contradicunt oratores? quanquam enim hoc
 a Platone dictum non est, tamen ut undique deci-
 datur controversia, nec hoc non discussum relinque-
 mus, cum præsertim sit omnium, 418a quæ ille
 protulit, ut in mendaciis firmissimum. Nempe quia
 nobis ipsi quoque in sermone contradicimus, ut ego
 jam nunc feci. Neque tamen ideo priora non man-
 ent. Nam et qui philosophari dicuntur, non iisdem
 omnes profecto utuntur rationibus, verum maxime
 contrariis. Nihil tamen vetat, quominus philosophia
 secundum eos qui veritatem assequuntur, præclara
 sit res, nec duplex, neque sibi ipsi contraria. Quid
 ergo dicemus? An utrosque philosophari cum dicunt
 contraria, aut philosophiam ita, ut dixi, esse præ-
 claram? Quin etiam gubernatores videas contra se
 invicem ex navibus decertare, cum tamen ars gu-
 bernandi navem servet. Similiter et oratores cum
 sibi invicem contradicunt, ut aliquis dixerit, non
 tollitur ultimum rhetoricæ fundamentum, sed quid
 rationi sit consentaneum spectare debemus, cujus-
 que rei causa sit inventa meminisse (inventæ est
 autem ars dicendi a justis). Quamobrem de rheto-
 rica hæc sit oratio.

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ γάρ] δ' A. ²¹ μὲν add. A. ²² οἱ δ' αὖ τύρ. ἀπ. τος.] καίτοι τοσοῦτον ἀπέχουσι οἱ τυράννοι: A.
²³ ὡσθ' ²⁴ παρελήλυθε om. A. ²⁵ γάρ om. A. ²⁶ οὐδ'—δουλεύειν om. A. ²⁷ μὲν om. A. ²⁸ αὐτῆς] αὐτῆ
 οὐδ' ὁμοῦ A. ²⁹ πάντως ἦδη om. A. ³⁰ τοσοῦτον] p. 127. ³¹ γάρ] δ' A. ³² φανήσεται (p. 128) ³³ σώζεται]
 φαίνεται δ' ὅπου ῥητορικῆ σώζεται οὐδαμῶς A. ³⁴ ἐγγινόμενος: A. ³⁵ μέχρις. ³⁶ λόγῳ om. A. ³⁷ αὖ ἐνθα]
 ἂν ἐν οἷς A. ³⁸ ὅπως] ὡστε A. ³⁹ τὸ τε. ⁴⁰ πράγματα om. A. ⁴¹ ἢ om. A. ⁴² πῶς] p. 129. ⁴³ οὐκίτι:
⁴⁴ μηδὲ addidi ex Aristotele. ⁴⁵ καὶ τοῦτ' om. A. ⁴⁶ ὄν σχεδὸν om. A. ⁴⁷ εἰρηκεν δ' πλάτων A.
⁴⁸ ἐτι οἶμαι. ⁴⁹ πεποίηκα om. A. ⁵⁰ ἐναντίοις: A. ⁵¹ αὐτὸ ἑαυτῷ] αὐτῷ ἐπ' αὐτῷ A. ⁵² οὕτως add. A.
⁵³ ἀλλήλοις ἐναντία A. ⁵⁴ ὁ μὲν οὖν.

[Prima nec oratio solum de rhetorica, cætera de A rhetorica et rhetoribus.]

Ex Aristidis contra Platonem pro rhetorica (84). — Proœmium secundæ orationis.

Quoniam vero Miltiadem quoque ac Themistoclem, et Cimodem atque Periclem attigit, nec eos omnium optime rempublicam ait administrasse, nihil fortasse nunc de iis opus est contendere. Nam hi quidem, si vere eos accusavit Plato, merito mali censeantur, nec tamen rhetorica, etiamsi pessimi fuerint, in quoquam refutatur. Itaque quanvis hoc concedamus, nihil tamen injuriæ fiet rhetoriæ. Verumtamen si de his quoque non satis candidè locutus fuisse convincatur, omnino contentiosus esse deprehendetur. Quamobrem de his quoque dicere sit operæ pretium.

Exemplum ipsi aliis patientiæ in periculis et necessitatibus exhibendæ nosmet præbendo, nostramque, si dicere permittis, virtutem demonstrando fuimus. Cur ergo nobis adulationem et ministerium objicis? Cur cum eos, qui privatim nutricatus præmia non solverent, improbos sis judicaturus, ipse non magnam nobis communis Græcorum salutis ac nutrimenti, quod opera nostra partim tu, partim alii in libertate estis consecuti, gratiam 418b rependis? hæc si dicerent illi quosiam evolvens sapientiæ labyrinthos, aut quid omnino dicens, respondere posset? Quinimo citius ad hæc quivis, quam Plato, responderet. Quid ita? Quoniam in iis ipsis, quæ ad Dionis amicos scripsit, et in quibus C mortuus ab ipso Dio loquens, tanquam vivus introducitur, hæc continentur.

Est autem omnium absurdissimum, quod cum his utatur, quando rhetoricam docet esse adulationem, quasi hi fuerint oratores, rursus eos ipse adulatione liberat, quandoquidem hac eos usos non ait, cum de calamitatibus ipsorum loquitur. Quapropter et hic in alterutro cernitur mendacium. Nam si adlatio est rhetorica, adlatores omnino hi fuerunt, quoniam oratores, ut ait; sin hi nihil habent adulationis, quomodo propter eos adlatio dicitur rhetorica, aut quid his erat opus exemplis. Jam nec non æquum videtur, omissis illorum consiliis, calamitates in quas inciderunt, prætexere. Nec enim, si res ipsis e sententiâ non successit, improbi exstiterunt, verum si non optimis suâ usi consiliis. Ut enim illud est fortunam accusare, ita hoc sententiam refutare.

Quomodo vero ferri hoc queat, cum Alcibiadem quidem et Critiam (85) Socratis sodales, qui tot ac tantis criminibus et apud populum et apud

[Ὁ μὲν α' λόγος ὑπὲρ ρητορικῆς μόνον ἦν· οὗτος δὲ καὶ ὑπὲρ ρητορικῆς καὶ ὑπὲρ ῥητόρων 64.]

Ἐκ τῶν Ἀρισταίδου πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ῥητορικῆς. — Τὸ Προόμιον τοῦ δευτέρου λόγου.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους καθήφατο καὶ Κίμωνος καὶ Περικλέους, οὐ πρὸς τὸ βέλτιστον φάσκων προστεῖναι τῆς πόλεως, ἔστι μὲν οὖν ἴσως οὐδὲν κατεπιγόνον περὶ τούτων νῦν διαφέρεισθαι. Οὗτοι μὲν γάρ, εἰ δίκαια Πλάτων αὐτῶν κατηγορήσῃ, δικαίως ἂν φαῦλοι νομίζοντο 65· ῥητορικὴ δὲ, εἰ καὶ πάντων 67 μοθηροτάτους τούτους θείημεν, ὡδὲν μᾶλλον ἐλέγχεται. Συγχωρούντων μὲν οὖν ἡμῶν [1260 K.] ὁ γὰρ ὑπὲρ ῥητορικῆς οὐκ ἀπόλωλε λόγος. Εἰ δὲ δὴ καὶ περὶ τούτων ἐλέγχοντο οὐ παντάπασιν εὐγνωμόνως τῷ λόγῳ κεχρημένοι, πανταχῇ δειχθήσεται φιλονεικῶν. Τοῦτ' ἔστι προῦργου τὸ καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν.

Αὐτοὶ 68 παράδειγμα τοῖς ἄλλοις γινόμενοι τοῦ πῶς δεῖ καρτερεῖν, ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ ταῖς ἀχμαῖς τῶν κινδύνων τῶν ἡμετέρων αὐτῶν, εἰ συγχωρεῖς εἰπεῖν, ἀρετὴν ἐπιδεικνύμενοι. Τί οὖν ἡμῖν προσφέρεται 69 κολακείαν καὶ διακονίαν, καὶ τοὺς ἰδίᾳ τροφεῖα μὴ ἐκτίνοντας φαύλους ἂν εἶναι συμφήσας αὐτοῖς ἡμῖν οὐ καλὴν χάριν ἐκτινεῖς τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας καὶ τροφῆς, ἣν σύ τε καὶ οἱ ἄλλοι δι' ἡμᾶς ἐν ἐλευθερίᾳ τέτραφε. Εἰ ταῦτα λέγοιεν οἱ ἄδρες, ποίους λαβουρίθους σοφίας ἀνελλίτων ἢ τί λέγων τῶν πάντων οἶός τε γένοιτο ἂν ἀντειπεῖν; Πᾶσι τοίνυν προτέροις ἔστι λόγος πρὸς ταῦτα 70 ἢ Πλάτωνι. Διὰ τί; ὅτι 71 ἐν αὐτοῖς τούτοις ἃ πρὸς τοὺς Δίωκος γέγραπεν ἐταίρους, καὶ ἐν οἷς ὁ Δίων αὐτῶν τετελευτηκῶς ὑπόκειται λέγων ὡς ἐμπνους, ἐνεσσι ταυτί.

Τὸ δὲ 72 πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι χρίται μὲν τούτοις ἐν ἐλέγχῳ τοῦ κολακείαν εἶναι τὴν ῥητορικὴν, ὡς δὴ τούτους ὄντας ῥήτορας, πάλιν δ' αὐτοὺς αὐτοὺς ἀφίησιν τῆς κολακείας, οὐκ οὖν φησὶ γὰρ αὐτοὺς ταῦτη χρῆσθαι, ἐν [681 H.] οἷς περὶ ὧν ἔπαθον λέγει 73. Κἂν τούτοις οὖν ἀνάγκη θάτερα ἐψεῦσθαι. Εἰ μὲν γὰρ ἡ ῥητορικὴ κολακεία, πάντως δεῖ κολακῆς τούτους εἶναι, ῥητορὰς γὰρ ὄντας, ὡς φησιν· εἰ δὲ οὐδὲν οὕτοι κολακείᾳ προσήκουσι 74, ποῦ ῥητορικὴ κολακείᾳ προσήκει 75 διὰ τούτους, ἢ τί τούτων ἔδει τῶν παραδειγμάτων; Ὁμῶν δὲ οὐδὲ τούτο τῶν δικαίων εἶναι, τὰ; προαιρέσεις τὰς ἐκείνων ἐξετάζοντας 76 τὰς συμφορὰς αἷς ἐχρίσαντο ὑπολογίζεσθαι. Οὐ γὰρ εἰ μὴ κατὰ νοῦν ἀπφλάσαν, φαῦλοι γεγόνασιν, ἀλλ' εἰ μὴ τὰ βέλτιστα ἐβουλεύοντο 77 τοῖς πράγμασιν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἔστι τῆς τύχης κατηγορεῖν, τοῦτο δὲ τὴν γνώμην ἐλέγχειν.

Ἐνθυμούμαι 78 δὲ ἔγωγε πῶς ἀνέχεσθαι χρῆ, δ' αὖν Ἀλκιβιάδην μὲν καὶ Κριτίαν Σωκράτει συγγενομένους, οἱ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας αἰτίας ἐσχῆκασιν καὶ ὑπὸ 79

VARIÆ LECTIONES.

64 ῥητόρων οἰ. Α. 65 νομίζονται Α. 67 πάντων μοθηροτάτους Α: πάντων μοθηροτάτων ζ. 68 αὐτοῖ] p. 132. 69 προσφέρεται Α. 70 πρὸς ταῦτα οἰ. Α. 71 ὅτι] διότι Α. 72 τὸ δὲ] p. 156. 73 λέγειν Α. 74 προσήκουσι. 75 προσήκει οἰ. Α. 76 ἐξετάζοντα ζ. 77 ἐβουλεύσαντο Α. 78 ἐνθυμούμαι] p. 139. 79 καὶ ὑπὸ.

NOTÆ.

(84) Excerpta e secundâ oratione Aristidis, Platonica pro rhetorica. Quanquam Photius duas hic orationes constituit, una tamen atque eadem est

in Aristide.

(85) Critias unus erat e triginta tyrannis Athenis.

sermonis rejecti, quæ si posuisset in initio, non potuisset, credo, reliqua deducere.

δυνατὸν μάλιστα, καὶ εἰ τις εὐρῶν χροῖτο, μὴδ' αὐτὸς δοκῆ παρελθεῖν, ἀλλ' ἐνεῖη · οὕτω μέσην τινα εὐρετάζειν, καὶ ἄμα πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου τοῦ παντός. ἃ θεὸς ἐν ἀρχῇ τοῖς ἐφετῆς οὐκ ἔμελλεν εἶξιν²⁹, οἶμαι, χρῆσθαι.

419b Nec enim id quærebatur, ntrum facilius esset existere vel non existere verum oratorem. Nam hoc quidem et nos testamur, ac, si Stentoris haberemus vocem proclamarem, et Nilus si ostiis septem loqui posset, ut apud Homerum Scamander. Sed utrum fieri per naturam posset, an minus, hoc erat in quæstione positum. Nec enim simpliciter modo, neque ut nunc ostendimus, ipsum sibi contradixisse, sed et dum illos reprehendit hunc Aristidem, quem laudavit, laudare non posse, aut si hunc recte laudat, illos eadem de causa reprehendere non posse declarabimus. Etenim hoc malæ ipsorum administrationis signum ponit, quod ab Atheniensibus male sint tractati, quasi qui fuerant ab ipsis optimi redditi, non debuissent in eos peccare, per quos etiam ab aliis lædendis abstinere didicerant. Quæ cum ita posuisset, et aurigas ac similia huc adduxisset, Aristidem tamen non modo non reprehendit, sed et inter cæteros erimum iudicavit. Atqui si ab Atheniensibus male multari, malæ ipsorum gubernationis erat signum, ne Aristides quidem recte eos rexit, quandoquidem nec ipse impune evasit, quin excederet: idque non in curia, sicut Pericles et Miltiades, nec per eos quos populi causa offenderat, verum ab ipso testularum suffragio condemnatus (86). Sed gubernator omnia novit; et ipsum quidem plures ultra mille servare, oratorem vero non Ægyptiis navibus, nec etiam classe tota salutem definire, sed et portus ipsos et urbes, non tantum decem hominum millium capaces, pro navibus decem millium pondo, verum etiam non facile sub mensuram cadentes suo regere imperio. Ac gubernator quidem postquam appulit, arte non amplius utitur, oratori vero nullus est vacuus locus. Verum ne sermo sermoni succedat, cum sufficiant ea quæ sunt potiora, omittam in præsentia longiore hac de re **420a** disputationem. Rhetoricam per omnes virtutum partes penetrare, cum per prudentiam sit inventa pro justitia, temperantiaque et fortitudine conservetur. Item et in his licet animadvertere. Etenim cum sit hoc concionari, ea quibus opus est invenire ac disponere, ac decorum cum ornatu et potestate observare, inventio quidem prudentiæ debetur, cum nequeat is qui prudentia careat, utile quidquam invenire, temperantia vero administrationi præest, et imponau-

προφάσεως¹⁷] οὐκ ἀσκέπτως ἐμοὶ δοκεῖν οὐδὲ φαύλων¹⁸, οὐδ' ὡς ἐξέπεσον, ἀλλ' ὅπως συγχρωφθεῖτε ὡς δυνατὸν μάλιστα, καὶ εἰ τις εὐρῶν χροῖτο, μὴδ' αὐτὸς δοκῆ παρελθεῖν, ἀλλ' ἐνεῖη¹⁹ · οὕτω μέσην τινα εὐρετάζειν, καὶ ἄμα πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου τοῦ παντός. ἃ θεὸς ἐν ἀρχῇ τοῖς ἐφετῆς οὐκ ἔμελλεν εἶξιν²⁹, οἶμαι, χρῆσθαι.

Οὐ γὰρ εἰ³¹ ῥάδιον ἢ μὴ τῷ ὄντι γενέσθαι ῥήτορα προδουκεῖτο σκοπεῖν, ἐπεὶ τοῦτο γε καὶ ἡμεῖς, εἰ βούλει, μαρτυροῦμεν. κἂν εἰ τὴν Στέντορος φωνὴν κτησαίμεθα, φεθγαίμεθ' ἄν, ὡς οὐ ῥάδιον, κἂν ὁ Νεῖλος, ὡ μακάριε, τοῖς ἐπτά στόμασιν εἰ λάβοι φωνήν, ὡςπερ ὁ Σκάμανδρος καθ' Ὀμηρον. Ἄλλ' εἰ δυνατόν ἢ μὴ, καὶ φύσιν ἔστ' ἔχον συμβῆναι, τοῦτ' ἦν ἐκ τοῦ λόγου. Φανήσεται³² γὰρ³³ οὐχ ἀπλῶς, οὐδ' ὡς νῦν μόνον δείκνυμεν³⁴, εἰς τοὺς ἐναντίους ἐληλυθὼς αὐτὸς ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἐκείνους ἠτίεται [τούτων]³⁵.
B Ἀριστείδην δὲ ἐπήνεσον ἐπαινεῖν οὐκ ἔχων, ἢ ἐπερ ὀρθῶς ἐπαινεῖ τοῦτον, διὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο οὐδ' ἔκείνους ἔχων αἰτιάσασθαι. Πῶς; ὅτι σύμβολον³⁷, οἶμαι, ποιεῖται τοῦ κακῶς Ἀθηναίων ἐκείνους προστήναι τὸ παθεῖν αὐτοὺς ὅπ' Ἀθηναίων κακῶς, ὡς οὐκ ἂν τοὺς γε³⁸ βελτέους ὅπ' αὐτῶν γενομένους ἀμαρτόντας εἰς τοὺτους, ὅφ' ὧν μὴδ' εἰς τοὺς ἄλλους ἀμαρτάνειν ἐπαιδεύθησαν. Ταῦτα δὲ οὕτω θεὸς, καὶ ἡνίοχους³⁹ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπειταγαγῶν ἐνταυθοῖ, τὸν γε⁴⁰ Ἀριστείδην οὐ μόνον οὐδὲν φαῦλον εἴρηκεν, ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐξαιρετόν τῶν ἄλλων ποιεῖται⁴¹. Καίτοι εἰ τὸ παθεῖν κακῶς ὅπ' Ἀθηναίων ἦν τι δαίγμα τοῦ μὴ καλῶς Ἀθηναίων προστήναι, οὐδ' Ἀριστείδην προὔστη καλῶς⁴² · οὐδὲ γὰρ ὅτος ἀδῶς δὴ που διέφυγεν, ἀλλ' ἐξέπασε. Προσθήσας δὲ ὅτι οὗτός γε οὐδὲν δικαστηρίῳ δυστυχῆσας ὡςπερ Μιλτιάδης καὶ Περικλῆς, οὐδ' ὑπὸ τούτων οἷς προσέκρουσεν ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐξοστρακισθεὶς ὅπ' αὐτοῦ τοῦ δήμου. Ἔστι⁴³ δὲ καὶ κυβερνήτῃ καὶ παντὶ συνιδεῖν ὅτι κυβερνήτης μὲν ὅστις πλείστους ἀθρόους⁴⁴ ἔσωσεν ὑπὲρ⁴⁵ χιλοῦς, τὸ δὲ τοῦ ῥήτορος πληρωμα ὁ σώζει οὐ κατὰ ναῦν ἔστιν Αἰγυπτίαν, οὐδέ γε [1284 R.] ὅλως μετρεῖται στόλιμ, ἀλλὰ καὶ λιμένας αὐτοὶ⁴⁶ καὶ πόλεις οὐ μυριάδων μόνον ἀντὶ τῶν μυριοφόρων, ἀλλὰ καὶ μετρησάι χαλεπαί, τῇ τῆς ῥητορικῆς ὑποπίπτουσι τύχη τε καὶ προστασίῃ. Καὶ ὁ μὲν γε⁴⁷ κυβερνήτης κατάρας οὐκέτι ἔχει εἰ χρήσεται τῇ τέχνῃ · τοῦ δὲ ῥήτορος οὐδὲν ἔστι χροῖον ἐξαιρετόν. Ἄλλ' ἴνα⁴⁸ μὴ λόγος ἡμῖν λόγον ἐκδέχεται, ἀγαπητὸν δὲ εἰ καὶ τοῖς ἐπικαίροις ἐφαρξάσαιμεν, ἐὼ τὸ νῦν εἶναι τὴν ὑπὲρ τούτου διαφορὰν. [683 H.] Ὅτι ἡ⁴⁹ ῥητορικὴ διὰ πάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων διήκει, φρονήσει μὲν εὐραθείσα, εὐραθείσα δὲ ὑπὲρ δικαιοσύνης, σωφροσύνη δὲ καὶ ἀνδρεία φυλατταμένη⁵⁰. Τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τούτους τοὺς λόγους [οὗς μέλλω⁵¹ εἰπεῖν αὐτῆς] ἰδεῖν ἔστιν.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ χωρὶς τίνος προφάσεως om. A. ¹⁸ οὐδὲ φαύλους om. A. ¹⁹ ἀλλ' ἐνεῖη om. A. ²⁰ τοῖς — εἶξιν A : τῆς — εἶξει ζ. ²¹ οὐ γὰρ εἰ (p. 14) ἡμῖν δ' οὐ A. ²² φανήσεται] p. 150. ²³ γὰρ] δ' A. ²⁴ δείκνυμεν om. A. ²⁵ τοῦτον om. A. ²⁶ οὐδ' A : οὐδὲν ζ. ²⁷ σύμβολον — ποιεῖ A. ²⁸ γε om. A. ²⁹ καὶ ἡνίοχους om. A. ³⁰ γε om. A. ³¹ ποιεῖται A. ³² ἔστι δὲ] p. 155. ³³ ἀθρόως A. ³⁴ ὑπὲρ om. A. ³⁵ αὐτοὶ om. A. ³⁶ γε om. A. ³⁷ ἀλλ' ἴνα] p. 157. ³⁸ ὅτι ἢ] p. 160. ³⁹ φυλατταμένη ζ. ⁴⁰ οὗς μέλλω εἰπεῖν αὐτῆς om. A.

NOTÆ.

(86) Vide Plutarchum et Probum, seu Corn. Nepotem.

Ἔστι μὲν γὰρ δὴ που⁴¹ ῥητοραεὺς τὰ τὰ δέοντα ἄ
 ἐξυρεῖν⁴² καὶ τάξαι καὶ τὰ πρόποντα ἀποδοῦναι
 μετὰ κόσμου καὶ δυνάμεως. Φαίνεται δὲ ἡ μὲν εὐρε-
 σις κατὰ τὴν φρόνησιν ἔχουσα, εἴπερ⁴³ ἀμήχανον
 φρονήσεως ἀκαλειπόμενον τῶν χρησίμων εὐρεῖν
 ἔτιοῦν⁴⁴, ἡ δὲ σωφροσύνη κατὰ τὴν διαχείρισιν⁴⁵
 οὐσα καὶ τὴν τῶν ἡγουμένων τε καὶ εἰκότων συμ-
 φωνίαν· ἀντὶ⁴⁶ δ' αὐτῆς⁴⁷ δικαιοσύνης τὸ πρόπον
 τίθει. Τοῦτο δὲ ἐστὶν ὅποια⁴⁸ ἅπτα καὶ ὅποια προσ-
 ῆκει ἐκάστῳ εὖσαι τῷ πράγματι. Ἄλλα μὴν ἀνδρείας
 ἐκ τοῦ εὐθείου οὐδὲ οὕτω^{49,50} μετέχειν ὡς ὁ λόγος
 βούλεται· τὸ γὰρ ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς οὐδὲν οὕτως,
 ὡς ὁ λόγος, ἐξορίζει καὶ ὑπερφρονεῖ· εἴεν⁵¹. Οὗτος
 ὁ κωθετῶν ἀνύτει. Οὗτος ὁ κατηγορῶν πιστεύεται⁵².
 Καὶ μὴν δοσις⁵³ γε ἂ προσῆκει λέγειν οἶδεν, οἶδεν⁵⁴
 ἂ πράττειν προσῆκει· οὐδεὶς γὰρ ἐστὶν δοσις, ἂ προσ-
 ῆκει πράττειν εἰπεῖν εἰδῶς, ἂ προσῆκει πράττειν
 ἀγνοεῖ, οὐδ' ὅστις ἀγνοῶν ἂ προσῆκει πράττειν,
 εἰπεῖν ἔχει. Ὅσῳ⁵⁵ γὰρ⁵⁶ ἄρχειν βέλτιον ἢ διακο-
 νεῖν, τοσούτω λέγειν τὰ δέοντα βέλτιον ἢ πράττειν.
 Ὅ μὲν γὰρ, οἶμαι, πολλοὺς σύμβουλος γίνεται, ὁ
 δὲ ἀνθ' ἐνὸς ἄλλου τινὸς γίνεται. Ὅσπερ οὖν τοὺς
 ἀρχιτέκτονας τῶν τεκτόνων ἀνάγκη πρόχειν, ὄν-
 τας⁵⁷ ὁμῶς περὶ ταυτὰ ἂ καὶ⁵⁸ τῆς τῶν τεκτόνων
 ἐστὶν ἐμπειρίας, οὕτω καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
 καὶ τοῖς λόγοις προέχοντας τῶν τούτοις ὑπηρετούν-
 των βελτίους ὁ ποιητὴς ἔθηκε καὶ προσεῖπεν ἀρι-
 πρεπεῖς μάλα ὀρθῶς προσειπῶν. Εἰ δὲ⁵⁹ δεῖ καὶ
 μῦθον λέγειν, δέδοικα μὲν ἐγὼ μὴ καὶ ταῖς γραυ-
 σὶν ἡμᾶς ἐξούλης ὀφλεῖν ἐπισκώπτων φῆ τις ἀνήρ
 κωμικός, ἐρῶ δὲ οὐ μῦθον ἄλλως αὐτὸν εἰς ταυτὸν
 τελευτῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἢ παρὰ τῶν πραγμά-
 των προσέται⁶⁰ κρίσις. Ὅ μὲν⁶¹ οὖν Προμηθεὺς
 καθ' ἕκαστον ἐπ' ἴσης⁶² ἄπασι τὰς τε αἰσθήσεις καὶ
 τὰ μέλη τοῦ σώματος συμπλεκτικῶς⁶³ ἦν πρότερον⁶⁴.
 τὴν δὲ Ἑρμῆν οὐχ ἰούτως ἐκέλευσεν ὁ Ζεὺς ὥσπερ
 θεωρικῶς διδῶσιν διελθῆναι, ἵνα πάντες ῥητορικῆς
 ἐφεξῆς μετέχοιεν ὥσπερ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν καὶ
 ποδῶν, ἀλλ' ἐπιτεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ γενναιο-
 τάτους καὶ τὰς φύσεις ἐβρωμενεστάτους, τούτοις
 ἐγγεῖρσαι τὸ δῶρον, ἵνα ὁμοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ
 τοὺς ἄλλους οὖσειν ἔχοιεν. Ἀφικομένης δὲ ῥητορι-
 κῆς ἐκ θεῶν οὕτως ἐς ἀνθρώπους, ἠδυνήθησαν μὲν⁶⁵
 ἀνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων διαίταν χαλεπὴν
 ἐκφυγεῖν, ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλή-
 λους ἐν κύκλῳ, κοινωνίας δὲ εὖρον ἀρχήν. Καταβάντες
 δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν ἄλλοι κατ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης
 ἐπλησιάσαντο γὰ πρῶτον θπαιροί, μετὰ δὲ τοῦτο
 ἦδη λόγῳ νικήσαντος πῶλιν τε κατεσκευάσαντο καὶ
 διεκρίθησαν⁶⁶ οὐχ ὥσπερ πρότερον, ὡς ἔτυχεν⁶⁷,
 [καὶ] εἰς τὸ νῦν σχῆμα καὶ ἀξίωμα χρόνῳ τε καὶ κατὰ

lium ac parentium concordia. Nam pro iustitia de-
 corum ponatur, quod in eo consistit, ut quanta et
 qualia singulis rebus conveniant, observetur. For-
 titudinem autem nihil adeo requirit, ut oratio. Ni-
 hil enim exterminat longius ac respicit neque igno-
 bilitatem quam oratio. Quae cum ita se habeant,
 haec admonendo proficit, et accusando fidem facit.
 Nam qui quid dicendum sit novit, quid faciendum
 sit non ignorat : et nemo potest agenda praecipere,
 qui quid agendum sit ignorat. Nam quanto melius
 est imperare quam ministrare, tanto praestat quae
 oportet dicere quam facere. Ut enim ille multis
 consilium imperuit, ita hic instar alterius est cu-
 jusvis. Quare sicut architecti fabris necessario
 praestant, quamvis in eodem versentur opera, sic
 eos qui in foro et dicendo praecollunt, horum mi-
 nistris poeta meliores posuit, et illustres appella-
 vit, idque admodum recte. Quod si fabula quoque
 narranda est, vereor equidem, ne quis aniculas
 nobiscum *unde vi* posse agere dicat per jocum comi-
 cas. Proferam tamen fabulam, non temere in seipsa
 desinentem, sed et cum rerum fide conjunctam. Et
 quoniam Prometheus (87) sigillatim omnibus, ses-
 sus et alia corporis membra formarat, non ita Mer-
 curio praecipit Jupiter, quasi theatralem pecuniam
 420 distribueret, ut omnes ex ordine rhetori-
 cam, quasi oculos, manus, aut pedes consequerentur,
 sed optimos quosque et nobilissimos, ac na-
 tura validissima praeditos seligeret, quibus hoc do-
 num impertiret, quo sese pariter et alios servare
 possent. Jam cum ad homines a diis esset delata
 rhetorica, tum et belliarum terrorem potuerunt
 effugere, et inimicitias undique deposuerant, ac so-
 cietatis invenerunt initium. De montibus itaque
 descendentes, alii ad alia loca sibi invicem appropin-
 quarant, ac primum quidem sub dio, postea
 vero invalescente jam sermone, urbem construxe-
 runt, ac divisionem sui instituerunt non fortuitam,
 ut olim, sed in formam dignitatemque collegiorum
 paulatim redactam. Atque huic quidem habeat fi-
 nem fabula, capite quoque, ni fallor, non inepto
 praedita. Verumtamen non esse fabulam hanc, nec
 rem fictam sed veram, atque ipsarum rerum ratio-
 nem, ex ipsis patet. Quapropter si etiam propius
 sermonem deduxero, mirum nisi delicias in demon-
 strationibus facere videbimur, nec ullum poterit
 argumentum fortius, a quoquam vel serfari, nedum
 inveniri. Neque enim ipse tantum Plato, ut saepe
 ante, sed et in his ipsis sermonibus, mirabili vide-
 licet opere palam faletur rhetoricam optima quae-
 que agere. Haec de oblectatione et utilitate, ut saepius,

VARIE LECTIONES.

⁴¹ δὴ που om. A. ⁴² εὐρεῖν A. ⁴³ εἴπερ⁴⁴ ὄτιοῦν om. A. ⁴⁵ διαχείρισιν A : διαχείρισιν ζ. ⁴⁶ ἀντὶ —
 τίθει om. A. ⁴⁷ αὐτῆς] malim αὐτῆς. ⁴⁸ ὅποια -- καὶ] ποῖα — ἢ A. ^{49,50} οὐδὲ οὕτω om. A. ⁵¹ εἴεν.
⁵² πιστεύεται om. A. ⁵³ οὕτος;] p. 162. ⁵⁴ οἶδεν ἂ -- εἰδῶς add. A. ⁵⁵ ὅσῳ] p. 163. ⁵⁶ γὰρ] δ' A.
⁵⁷ ὄντας] ὄντας A. ⁵⁸ καὶ post ἂ om. A. ⁵⁹ εἰ δὲ] p. 167. ⁶⁰ προσέται A. ⁶¹ ὁ μὲν] p. 168. ⁶² ἐπ' ἴσης,
 o. n. A. ⁶³ πεκτικῶς A. ⁶⁴ πρότερον om. A. ⁶⁵ μὲν om. A. ⁶⁶ καὶ διεκρίθησαν. ⁶⁷ ἔτυχεν om. A.

NOTE.

(87) Hesiod. 1 Έ; ων.

dicta sunt. Hæc duo vero maxime rhetoricam di- A
tunt, et cum utilitate, gratiam mirabilem habent,
ut cum ad arma homines descendunt, utrinque
missos legatos suscipiunt, animadvertentesque mit-
tunt oratores, suscipientes orationis naturam, pu-
dore affecti, quia non ab initio pro salute, utilita-
teque communi generis venerunt. Quod si quis ob-
ijciat Platonem non eam quam nos defendimus
rhetoricam criminari, sed e duabus alteram, primum
non ideo minus ea quæ sunt a nobis dicta constant,
421^a sed hac ipsa de causa recte omnia deceu-
terque prolata vincitur. Nam quemadmodum ille
malam recte suggillat, ita nos cum contrariam lau-
damus, recte, ni fallor, facimus. Deinde non tollit hæc
excusatio nostram probationem potius, quam eum
sic quoque sibi ipsi contradixisse declarat, qui cum
duplicem voluisset esse rhetoricam, deinde tanquam
unius et simplicis accusationem instituit. Etenim si
verum hoc est alteram reprehendere, alteram seor-
sim laudare conveniebat, sicut in sermonibus de
amore habitis fecit, et honestum quidem majoribus
laudibus quam alterum conviciis est prosecutus.

ἔτι οὐ ταύτην κακῶς εἴρηκε τὴν ῥητορικὴν ὅτι ὑπὲρ ἧς νῦν ἡμεῖς τοὺς λόγους ποιοῦμεθα, ἀλλὰ δύο οὐσῶν τὴν ἑτέραν κακίζει, πρῶτον μὲν οὐδὲν μᾶλλον τὰ γε ἡμῖν εἰρημένα φαύλως ἔχοντα ἐλέγχονται, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τοῦτο καλῶς καὶ προσηκόντως ἅπαντα ταῦτα ἠνύσθαι μαρτυρεῖ ὡς περ γὰρ ἐκεῖνος τὴν φαῦλην δικαίως ψέγει, τί κωλύει τὴν γε ἐναντίαν ἡμᾶς ἐπαινοῦντας ὀρθῶς ποιεῖν; Ἐπειτα οὐκ ἀναίρει τοῦς παρ' ἡμῶν ἐλέγχους ἢ παραίτησις αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐναντία φαίνεται ἂν εἰρηκῶς αὐτὸς ἐαυτῷ, εἰ διετήν εἶναι τὴν ῥητορικὴν ἀξιῶν εἶθ' ὡς μίς καὶ ἀπλῆς τινοσ οὐσης τὴν κατηγορίαν πεποίηται. Δῆλον γὰρ ὅτι εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, τὴν μὲν φαυλίζει τὴν δ' ἐπαινεῖν προσήκον αὐτῷ διελομένῳ, ὡς περ ἐν τοῖς περὶ ἔρωτος λόγοις φαίνεται πεποικῶς καὶ πολὺ γε μείζονων εὐφημιῶν τὸν χρηστὸν ἡξιοκῶς ἢ οἷων τὸν ἕτερον βλασφημιῶν.

Item porro de tota quoque philosophia dici po- C
terit, ac de virtutis partibus, si quis eas dividens,
primum duas ponat prudentias, alteram qua optima
quæque intelligimus, alteram qua dolosa agimus;
deinde temperantiam duplicem, alteram expeten-
dam et civilem, alteram supinorum et stupidorum,
tum justitiam rectam et humilem alteram; deni-
que fortitudinem duplicem, unam cum prudentia
conjunctam, alteram insaniam et furorem. Verum
hoc est, opinor, confundere nomina, ac separatæ
sunt a se sapientia et astutia, temperantia, et stu-
piditas, justitia et simplicitas, fortitudo et audacia.
Neutrum vero vel honestum est, vel difficile, nec
vitiis virtutis titulo blandiri, nec virtutes additis
unicuique vitiis suis, calumniari, in tantum hæc
inter se distinguuntur. Si enim prorsus sic existimat
Plato, ut quidem negare nolim, et veram excepit
rhetoricam, æquum est cavere, ne decipiantur, et
hoc ipsum ignorent plerique, ac citius, quam con-
ducat de rebus tantis, quasi puro suffragio statuant.

μικρὸν ἀνήχθησαν. Καὶ ὁ μῦθος μὲν ἡμῖν ταύτην ἐχέτω τὴν τελευταίαν, οἶμαι κεφαλὴν οὐδὲν ἄτιμον εἰληφώς. [1265 R.] Ὅτι δὲ οὐκ ἄλλως μῦθος ταῦτα [684 H.] οὐδ' ὄναρ, ἀλλ' ὑπαρ καὶ ὁ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐστὶ λόγος, δῆλον ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν τοίνυν ἔτι τούτων ἐγγυτέρω προσαγάγω τὸν λόγον, ἢ που κρυφῆ τις ἂν εἴη τῆς ἀποδείξεως, καὶ οὔτε ἔνοιαν οὔτε ἐπιδὸν ἐλέγχων ἰσχυροτέρων οὐδ' εἰς ἔτι δὴ που λάθοι. Οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς Πλάτων, ὡς πολλακίς ἐδείξαμεν πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς λόγοις τῷ παραδόξῳ δὴ συγγράμματι διαδρόδην ὁμολογεῖ τῇ ῥητορικῇ τὰ κάλλιστα εἶναι πράττειν. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἢ ψυχαγωγίαν ἢ χρεῖαν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰπεῖν ἔχει, μόνον δὲ τὸ τῆς ῥητορικῆς μάλιστ' ἀμφω πληροῖ, καὶ μετὰ τῶν ὠφελειῶν τὴν χάριν θαυμαστὴν ἔχει, ὥστε καὶ ὅταν εἰς πολέμους ἀλλήλοις ἔλθωσιν ἄνθρωποι, τοὺς παρὰ τῶν αὐτοχείρων πρέσβεις ἀφικνουμένους δέχονται καὶ ἀποπέμπουσιν, ἐνθυμούμενοι τὸ τῶν ῥητόρων φύλον, ὑπεξαίρουμένοι τὴν τοῦ λόγου φύσιν, αἰδοῦμενοι ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ κοινῇ χρεῖᾳ τοῦ γένους εἰσηλθόν. Εἰ δέ τις ἡμῖν περὶ Πλάτωνος ὑπολάβῃ ὅτι οὐδὲν αὐτὸς λόγος καὶ περὶ πάσης φιλοσοφίας καὶ περὶ γε τῶν τῆς ἀρετῆς, εἰ τις βούλοιο διαιρούμενος πρῶτον μὲν σοφίας δύο προσαγορεύειν, τὴν μὲν ἢ τὰ βέλτιστα συνίμεν, τὴν δ' ἑτέραν ἢ κακουργοῖσιν, ἔπειτα σωφροσύνην διπλῆν, τὴν μὲν σπουδῆς ἀξίαν καὶ πολιτικὴν, τὴν δὲ νοθρᾶν τε καὶ ὑπτιαν, ἔτι αὐτὴν δικαιοσύνην ὀρθὴν καὶ ἑτέραν ταπεινὴν, καὶ διπλῆν ἀνδρίαν. Τὴν μὲν σὺν νῷ καὶ φρεσίν, τὴν δὲ ἀπόνοϊαν καὶ μανίαν οὖσαν. Ἄλλ' οἶμαι, πάντα ταῦτα τῶν φυρόντων ἐστὶ τὰ ὀνόματα, καὶ διήρηται σοφία καὶ κακουργία, σωφροσύνη καὶ βλακεία, δικαιοσύνη τε καὶ εὐθθεια, ἀνδρεία καὶ θρασυτης· ὁ δέτερον δὲ γε οὔτε καλὸν χαλεπὸν οὔτε προσήκον. Πολλῷ γὰρ τούτα ἀπ' ἀλλήλων διήρηται, καὶ οὐδεὶς τὰς κακίας ὑποχορίζεσθαι τῷ τῆς ἀρετῆς ὀνόματι, οὔτε τὰς ἀρετὰς φαυλίζειν τὰ τῆς κακίας ἐκάστη παρατιθέντα. Εἰ γὰρ ὅτι μάλιστ' οὕτω Πλάτων διενόητο, ὡς περ ἐγωγε οὐκ ἀντιλέγω, ἀλλ' ὑπεξήρηται τὴν καθαρὰν καὶ τῷ ὄντι ῥητορικὴν, ἀξίον μὴ παρακρουσθῆναι, μηδ' ἀγνωστῶς:

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ καὶ ὁ] p. 170. ⁶⁷ οὐδὲ A. ⁶⁸ μῦθος ταῦτα] μῦθον A. ⁶⁹ ἐὰν] p. 185 ⁷⁰ ἢ A: εἰς. ⁷¹ τῆς A: τὸς. ⁷² ἐλέγχων ἰσχυροτέρων οὐδ' om. A. ⁷³ τούτοις om. A. ⁷⁴ τῇ ῥητορικῇ om. A. ⁷⁵ τὰ add. A. ⁷⁶ τὰ μὲν] p. 178. ⁷⁷ εἰ δὲ] p. 186. ⁷⁸ τὴν ῥητορικὴν om. A. ⁷⁹ ἀλλὰ. ⁸⁰ μαρτυρεῖ om. A. ⁸¹ λόγοις om. A. ⁸² τὸν χρ. A: τὸ χρ. ζ. ⁸³ ὁ δ' οὖν] p. 188. ⁸⁴ αὐτὸς om. A. ⁸⁵ ἰληρὶ προσαγορεύει. ⁸⁶ νοθρῶν—ὀπτίων A. ⁸⁷ ἔτι δ' αὐ] καὶ A. ⁸⁸ ὀρθὴν—ταπεινὴν om. A. ⁸⁹ καὶ διπλῆν ἀνδρίαν] διπλῆν καὶ ἀνδρίαν ὁμοίως A. ⁹⁰ ταῦτα πάντα ζ. ⁹¹ καὶ διήρηται. ⁹² προσήκον om. A. ⁹³ δει add. A. ⁹⁴ τοῖς ὀνόμασιν A. ⁹⁵ οὐδὲ A. ⁹⁶ παρατιθέντας A. ⁹⁷ εἰ γὰρ] p. 189. ⁹⁸ μὴ] μὲν A.

τοῦτο αὐτὸ⁸ τοὺς πολλοὺς. [685 H.] μὴδ' ὡς ψήφω⁹ Α καθαρθῆ προσέχοντας θάπτον ἢ συμφέρει βουλευσασθαι
 περὶ τῶν¹⁰ ἡλικούτων. Πανταχῆ¹¹ δὲ καὶ διὰ πάντων¹²
 ἐκπίπτουσιν ἡμῖν αἱ ψήφοι. Πρῶτος δὲ Πλάτων αὐτὸς
 ψηφίζεται καὶ μέσος, φασί¹³, καὶ τελευταῖος. Καὶ
 κινδυνεύω δοκῶν ἀντιλέγειν Πλάτωνι παντὸς μᾶλλον
 συναγορεύειν. Εἰ δὲ δαί τι καὶ παίζει, δοκῶ μοι
 [1268 R.] τοὺς κωμικοποιούς ὡσπερ ἀποδιδράσκοντα αὐτὸν
 ἔλξειν εἰς τοὺς ῥήτορας, ὅτι μαθὼν καλλωπι-
 ζεται¹⁴.

Ἀρισταίδου ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου λόγου Πλα-
 τωνικὸς τρίτος πρὸς Καλίτωνα. — Τὸ Προῤῥοι-
 μιον.

Νῦν σε¹⁵ καὶ μᾶλλον φιλοῦμεν, οὕτως ἐρωτικῶς
 τοῦ Πλάτωνος ἔχοντα, ὃν ἐγὼ φαίην ἂν τιμῶν¹⁶ καθ'
 Ὀμηρον,

¹⁷ Ἴσον ἐμῇ κεφαλῇ.

Εἰ γὰρ τοι¹⁸ καὶ πάντες φαῦλοι πρὸς ἐκείνον, ἀλλ' Β
 ἕκαστος τιμώτατος αὐτὸς ἑαυτῷ, φασί. Καίτοι τί
 λέγω; Οὐκ οἶδα μὲν γὰρ εἰ πιστεύεις, ἀληθὲς δ' ἐρῶ.
 Εἰ δὲ μὴ ἐγγὺς ἐκείνον ἐφησας ἡμῶν εἶναι, οὐκ ἂν
 οὕτω με εὐφρανα;¹⁹ ὡς ὅτι προκατελήψαι δειξας·
 οὕτως ἐμοὶ φίλος ἀνήρ καὶ φίλων ἐπέκεινα. Συνέδη²⁰
 δὲ μοι καὶ περὶ Δημοσθένην τοιοῦτον ἕτερον· φράσω
 δὲ καὶ πρὸς σέ²¹. Ἀνήρ τῶν ἐκ τῆς γερουσίας τῆς
 Ῥωμαίων, Αἰδύς τὰ ἀρχαῖα, Μάξιμος τοῦνομα, ἄξιος
 οὗτος βούλει (φασί²² δὲ οἱ ταῦτα δεῖναι καὶ ῥήτορα
 αὐτὸν ἐν πρώτοις εἶναι Ῥωμαίων), οὕτος²³ τοῖς τε
 Ἀθηναίοις λόγους προσέκειτο ὑπερφυῶς, καὶ οὐκ
 οὐδ' ὄντινα τρόπον καὶ²⁴ τοῖς ἡμετέροις ἐάλω τοῦ-
 τοις. Ἔτυχε γὰρ μοι λόγος τις πεπονημένος ἐκ τρι-
 τῶν πρὸς Λεπτίνην, ἐξ ἀρχῆς τοιαύδε²⁵. Εἶχον μὲν²⁶
 γὰρ ἐν χερσὶ τὸν λόγον τὸν τοῦ Δημοσθένους²⁷, καὶ C
 ὡς ἐγεγόνην ἐπὶ τῶν κεφαλαίων ἃ τοῦ Λεπτίνου μέ-
 λλοντος ἔρεῖν ὑποτέμνεται, ἀποστῆσας ἑμαυτὸν τοῦ
 Δημοσθένους ὑπ' ἑμαυτοῦ τι συνεώρων. Ὡς δὲ εὔρον
 καὶ δύο καὶ τρία τῶν χρησίμων, ἐνταῦθα πάλιν αὖ
 ἐπ' ἄλλο τι ἐχώρουν. Καὶ μοι πειρωμένῃ τὸ αὐτὸ
 αἰεὶ συνέβαινε. Καὶ οὕτω δὴ ἀπὸ τοῦ κραστίδου θοιμά-
 τιον, εἰ δὲ βούλει, τὸν λέοντα ἀπὸ τοῦ ὄνυχου; ἀπειρ-
 γασάμην. Τοῦτον αὐτῷ τὸν λόγον δεῖξαι²⁸ ἐπεχεί-
 ρησα· καὶ μέλλων δεῖξαι²⁹, προσέειπον ὅτι πρὸς Λε-
 πτίνην ἐφευρημένος σὺν τῷ πρὸς Λεπτίνην ἐφευρή-
 σει³⁰. Ἄρα μὴ ἀδικῶ σε; ἔφην ἐγὼ³¹. Καὶ ὅς μὲ
 Δία εὐγενῶς τε καὶ ὡς ἂν πᾶς ἠράσθη τε καὶ ἠγάσθη
 ὅστις φιλολόγος, Οἶσθα, ἔφη, ὅτι κάθημαι πρὸς τοῦ³²
 Δημοσθένους; Κἀγὼ, τὸν αὐτὸν ἄρα, ἔφην, ἐμοὶ³³
 βουκολεῖς, ὥστε εἰ νικήσῃ μ', οὐκ ἐχθρὸς ὁ στεφανού-
 μενος, ἀλλ' ὅς σύ γε κἀγὼ συσπεύδομεν. Ὡς δὲ ἐκέ-
 λευε³⁴ τὰ βιβλία ἐν μέρει δεῖκνύναι καὶ τὸ πρᾶγμα³⁵
 πανταχῇ σπουδῆ ἦν, οὕτως αἰ τοι, ἔφην ἐγὼ, σοὶ ταυτὰ
 γινώσκω περὶ Δημοσθένους, καὶ ἠγοῦμαι ταυτὸν

Omnino autem et ubique nobis excidunt calculi,
 primusque suffragium fert ipse Plato, et medius,
 ut aiunt, atque postremus. Ac videor. cum Platonē
 eontradico, maxime cum ipso sentire, et, ut hoc
 joci causa addam, 421b eum secundum comicos
 ad oratores quasi aufugientem retracturus, qui
 postquam didicerit, se jactet.

αὐτὸν ἔλξειν εἰς τοὺς ῥήτορας, ὅτι μαθὼν καλλωπι-
 ζεται.

Oratio tertia Aristidis inscripta Platonicæ ad Gopi-
 ionem. — Proæmium.

Nunc te magis etiam amamus, cum Platonem
 tanto studio prosequeris, quem ego dixerim colere
 me, secundum Homerum :

Non secus atque meum caput (88).

Etenim quamvis omnes illius comparatione nihil
 sunt, sibi tamen quisque, ut aiunt, est charis-
 simus. Sed quid aio? Equidem nescio an sis cre-
 diturus, dicam tamen quod est verum. Nam si eum
 nobiscum ne comparandum quidem esse dixisses,
 non ita lætatus essem, ac postquam te præoccupat-
 um ostendisti. Adeo mihi amicus est vir, et amicis
 omnibus potior. Simile autem circa Demosthenem,
 quoque mihi quiddam contigit, quod jam narrabo.
 Senator quidam Romanus, ex Africa oriundus,
 Maximus nomine, vir gravis, et orator inter Ro-
 manos primus, ut aiunt quibus hæc sunt curæ, is
 Demosthenis orationibus mirifice erat addictus, et
 nostris quoque istis nescio quo pacto capiebatur.
 Tertiam ad Leptinem orationem forte conscripse-
 ram ex tali occasione. Cum in manibus haberem
 Demosthenis orationem, postquam ad capita veni,
 quæ a Leptine dicenda, ipse interceptabat. Deposito
 libro mecum eorum quoddam consideravi. Post-
 quam autem duo vel tria, quæ ad rem pertinebant,
 inveneram, ad alia deinde perrexi, atque ita tentanti
 semper idem contigit, donec a sumbria tunicam
 tandem, aut si mavis ab ungue leonem absolvi.
 Hanc igitur orationem cum ei vellem recitare, præ-
 dixi futurum, ut ad Leptinem adinventam, cum ora-
 tione ad Leptinem inveniret. Num, inquam injuriam,
 facio? Tum ille generose, et ut quivis se gessisset
 philologus: An ignoras, inquit, a Demosthene me
 stare? Et ego: Eumdem igitur, inquam, quem ego
 colis, ita ut, si me vicerit, non sit inimicus coro-
 nandus, sed is cui simul uterque libamus. Ut autem
 422a libellos recitari jussit, et seria res agi cœ-
 pit, ita fere dixi: Equidem, ni fallor, idem de De-
 mosthene quod tu existimo, difficulter eum superari
 posse. Illis auditis ille lætatus est, quemadmodum

VARIE LECTIONES.

⁸ αὐτὸ om. A. ⁹ τῶν om. A. ¹⁰ πανταχῆ] p. 191. ¹¹ δὲ καὶ διὰ πάντων] δὴ καὶ ἀπάντων A. ¹² φασί om. A. ¹³ καλλωπίζεται A: καὶ καλλωπίζεται C. ¹⁴ νῦν σε] p. 525. ¹⁵ ἂν τιμῶν om. A. ¹⁶ τοι om. A. ¹⁷ ἠεφρανα A. ¹⁸ συνέδη¹⁹ πρὸς: σέ om. A. ²⁰ φασί — οὕτος om. A. ²¹ καί] add. A. ²² γάρ] δὲ A. ²³ ἐξ ἀρχῆς τοιαύδε om. A. ²⁴ εἶχον μὲν] εἶχομεν A. ²⁵ τὸν τοῦ δημοσθένους λόγον A. ²⁶ δεῖξαι om. A. ²⁷ μέλλων δεῖξαι om. A. ὅτι. ²⁸ ἐφευρήσει om. A. ²⁹ σε ἔφην ἐγὼ] γε A. ³⁰ τοῦ] τοὺς A. ³¹ ἔφην μοι A. ³² ἐκίλευσεν A. ³³ τὸ πρᾶγμα om. A.

NOTÆ.

(88) Iliad. vi, 82.

ego lætatus eram, cum enim Demostheni esse additum cognovissem, et orationis recitandæ copiam fecit. Qualiter autem deinde fuerit affectus, ipse norit : et tu, si quando in eum incidere memineris. Quinimo nos etiam ad Platonem pertinemus, si non quantum philosophi, at quatenus eum amare possimus. Age vero videamus apertius, quid te in iis offenderit : quæ ad ipsum a nobis prolata quidam aiebant. Equidem conabar demonstrare ipsum ubique nobis suffragari. Nam sive quod ineptivimus, nihil est opus Stesichori palinodia, medebitur spongia : sive etiam melius aliquid diximus, quam quod tale mereatur præmium, tu nihilominus ne lauda, si nolis, verum saltem ignoscere dignare. Dicebas autem, ut aaudio, ægre te ferre, quod Siculæ peregrinationis memineras, atque ita Platonis vitam carpere videbar, cum hæc seorsum a disputatione poni debuerit, atque hanc non amantis tantum, verum etiam in dicendo temperantis esse accusationem. Sed vide ne me inculpatum culpes. Nec enim ego de Platone tanquam in iudicio male loquebar, nec ejus peregrinationes accusabam, quo deterior haberetur. Sed per has eum quoque mihi et rhetoricæ testimonium perhibere affirmabam [sed nondum de his]. Verum quid me, obsecro, facere oportebat ? Utrum prorsus omittere Siculam peregrinationem, tanquam arcanum quiddam ? At nec decreti conscius eram, quod vetaret, et causam conducebat, atque etiam verum erat (etenim non semel navigavit, ut Dio jus suum consequeretur). An vero Platonis amicis hoc dolet ? Alius hic est sermo non ad me, sed quemvis alium prolatus. Num etiam hæc in re injuriam feci, **422b** quod ex ejus legis quædam descripsi ? At vide ut, quoniam indignantur, hoc etiam ostendant, non ipsum sibi, cum quid ait, contradicere : *his autem qui beate vivunt, nihil primum suppletare debet, ut nec alios officiantur injuria, nec ab aliis ipsi afficiantur*, etc. Verum hæc recte et necessario sunt in medium prolata, an hoc quoque si non adoramus, ut cistam mysteriis plenam, inique facimus ? At ego non putabam hoc esse mysteria proferre, et alia. Quocirca jubebam usque ad finem auscultare, quisquis controversiam totam cogniturus, et rectum suffragium laturus esset.

ηγάγομεν εἰς μέσον ταῦτα, καὶ οὐ προσκυνούμεν τοῦτο ὄμνη εἶναι³³ τὸ τὰ ἀπόρρητα ἐκφέρειν [καὶ διὰ τέλους, ὅστις μέλλει τὸ ἀγώνισμα πᾶν ὄψεσθαι

[Quia Aristides prædictorum anacephalæosin reditum dicit : Dicis vel collectionem, epilogum, compendium, commemorationem, vel prædicta con-

Α ὅπερ σὺ, μὴ ῥάβδον εἶναι³⁴ τὸν ἄνδρα ἐκείνον παρελθεῖν³⁵. Καὶ ὁς³⁶ ἤσθη τε ἀκούσας, ὥσπερ ἐγὼ ἐκείνου ἀκούσας ἤσθην ὅτι τῷ Δημοσθένει συνεστήκοι, καὶ ἔδωκεν³⁷ ὄθειαν [686 H.] δείξαι τὸν λόγον. Ὡς δ' ὁ λόγος ἐδείχθη, καὶ ὅπως ἤδη³⁸ διετέθη τὰ ἐπὶ τοῦτοις, αὐτὸς ἂν εἶδῃ. Πάρεσι³⁹ δὲ σοὶ γυνῶναι ὅτι⁴⁰ καὶ ἡμῖν τι προσήκει Πλάτωνος, εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον ὅσον τοῖς σοφοῖς, ἀλλ' ὅσον ἐπίστασθαι χαίρειν τῷ ἀνδρὶ. Φέρε δὴ σαφέστερον⁴¹ κατείδωμεν, τί ποτε ἦν ὁ σοὶ πρόσθη τῶν λόγων, ὁὗς δὴ πρὸς αὐτὸν ἡμῖν φασὶ τινες πεποιθῆσθαι. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἐπειρώμην αὐτὸν πανταχοῦ σύμφηρον ὄντα⁴² ἑμαυτῷ δεικνύναι. Ἐἴτε γὰρ τι ἡμῖν⁴³ λελήρηται, οὐδὲν δεῖ τῆς Σησιχόρου παλινωδίας, ἀλλὰ σπογγιὰ λάσεται, εἴτε τι καὶ κρείττον ἐν τοῖς λόγοις ἐνεστὶν ἢ ὡς τοῦτο τὸ ἄθλον πρέπειν αὐτοῖς. Σὺ δὲ ἐπαινῶν μὲν, εἰ σοὶ μὴ δοκεῖ, μηδὲν μᾶλλον, συγγίνωσκε δὲ ὁμῶς : εἰ καὶ μὴ τιμῆς ἀξίους, ἀλλὰ τοῦτου γε ἂν ἀξίους. Ἐφησθα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δυσχεραίνεις⁴⁴ ὅτι ἦν ἐν τοῖς λόγοις μνήμη τῆς εἰς Σικελίαν ἀποδημίας αὐτοῦ. [1269 R.] καὶ ὅτι δὴ τοῦ βίου τοῦ Πλάτωνος ἐν τούτοις ἐδοκοῦμεν καθάπτεσθαι : ἐχρῆν δὲ ἄρα τοῦτο μὲν χωρὶς ποιεῖναι, τὸν λόγον δὲ ἐλέγχειν⁴⁵. Καὶ ταῦτα γε⁴⁶ οὐκ ἔραστοῦ μόνον ὄντα ἐγκλήματα, ἀλλὰ καὶ σωφρονούντος περὶ λόγου. Ἄλλ' ὄρα⁴⁷ μὴ ἀναστῆναι με αἰτιῶ. Ἐγὼ γὰρ οὐκ ἔλεγον δὴ ποῦ⁴⁸ Πλάτωνα κακῶς, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ τινὲ κρίνων, οὐδ' ἄν ἠτιώμην τὰς ἀποδημίας, ἵνα χεῖρων νομιζοίτο, ἀλλὰ κτὲν τοῦτοις μαρτυρεῖν ἔφασκον ἑμαυτῷ τε καὶ ῥητορικῇ. Ἄλλὰ μὴ πῶς περὶ τούτων⁴⁹. Ἄλλὰ τί με χρῆν⁵⁰ ὡς πρὸς Διὸς ποιεῖν ; Πότερον μὴ μνησθῆναι τὸ παράπαν τῆς εἰς Σικελίαν ἀποδημίας⁵¹, ὥσπερ τι τῶν ἀπορρήτων μέλλοντα εἶρῃν ; Ἄλλ' οὔτε ψήφισμα συγχεῖν ἀπαγορεύον καὶ τῷ λόγῳ συνέφερε, καὶ ἄρα ἀληθὲς ἦν : καὶ γὰρ ἐπλευσεν οὐχ ἀπαξ καὶ ὑπὲρ τοῦ Διωνι γενέσθαι τὰ δίκαια. Ἄλλὰ νῆ Δία ἀνιερὸν τοῦτο τοῖς Πλάτωνος ἑταίροις. Ἐτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ πρὸς ὄντιναδῆποτε. Ἡ καὶ τοῦτο ἀδικῶ, ὅτι τὰ ἐκ τῶν νόμων αὐτοῦ παρεγραψάμην ; Καὶ ὅπως γε κάκεινο⁵² ἐπιδείξουσιν, ἐπεὶ καὶ δυσχεραίνουσιν, ὡς οὐ τοῖς αὐτὸς αὐτοῦ⁵³ περιπίπτει λόγοις, ἐπειδὴν τι φάσκη⁵⁴. Τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον τὸ μὴ ἀδικεῖν ἄλλους, μήτε αὐτοῖς ὅψ' ἐτέρων ἀδικεῖσθαι, καὶ ἐξῆς. Ἡ

καὶ τοῦτο⁵⁵ ἀδικούμεν καὶ περιεργαζόμεθα, ὅτι προσώσπερ εἰς τὴν ἀπόρρητα κρύπτουσαν⁵⁶ ; Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλα ἅττα τοιαῦτα⁵⁷. Διὰ⁵⁸ ταῦτα ἡξίουν ἀκροῦσθαι καὶ ψῆφον ὀρθὴν καὶ δίκαιαν ἐποιεῖν⁵⁹.

[Ὅτι ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προετημένων ἐπ' ἀνοδῶν φησιν. Ἐρεῖς δ' ἂν καὶ συγχεφαλαίωσιν καὶ ἐπιλογον καὶ σύνοψιν καὶ ἀνάμνησιν, καὶ

VARIÆ LECTIONES.

³³ ταῦτὸν ὅπερ σὺ μὴ ῥάβδον εἶναι] μηδὲν εἶναι ὁ ῥάβδον A. ³⁴ παρελθεῖν τὸν ἄνδρα ἐκείνον A. ³⁵ ὁς A : ὡς G. ³⁶ καὶ ἔδωκεν — λόγον οὐκ. A. ³⁷ καὶ εἰ ἤδη οὐκ. A. ³⁸ πάρεσι] p. 528. ³⁹ ὅτι οὐκ. A. ⁴⁰ σαφέστερον οὐκ. A. ⁴¹ ὄντα οὐκ. A. ⁴² τι ἡμῖν A : ἡμῖν τι G. ⁴³ δυσχεραίνεις post ἔφησθα ponit A. ⁴⁴ τὸ λόγον διελέγχειν G. ⁴⁵ γε οὐκ. A. ⁴⁶ ἀλλ' ὄρα] ὄρα δὲ A. ⁴⁷ ποῦ οὐκ. A. ⁴⁸ οὐδ' A : οὔτε G. ⁴⁹ ἀλλὰ μὴ πῶς περὶ τούτων (p. 532) οὐκ. A. ⁵⁰ μ' ἐχρῆν A. ⁵¹ Σικελίαν ἀποδημίας] σικελίας A. ⁵² κάκεινο ἐπιδείξουσιν] ἐπιδείξουσιν A. ⁵³ ἑαυτοῦ G. ⁵⁴ φάσκη A : λέγη G. ⁵⁵ ἢ καὶ τοῦτο (p. 534)] τούτῳ A. ⁵⁶ κρύπτουσαν] φέρουσαν A. ⁵⁷ τοῦτο ὄμνη εἶναι] τὸ ὄμνη A. ⁵⁸ καὶ ἄλλα ἅττα τοιαῦτα οὐκ. A. ⁵⁹ εἰ] p. 535. ⁶⁰ ἐπαινεῖν A : ἐπόησεν G.

συλλογισασθαι τὰ εἰρημίνα, ὡς ὁ Δημοσθένης, καὶ συναγαγεῖν, καὶ συντόμιμος εἰπεῖν καὶ ἀριθμῆσαι καὶ ἀριθμῆσασθαι, καὶ ἄλλ' ἅτα τοιαῦτα, καὶ ἐπαναλαβεῖν καὶ ἀνακεφαλαιώσαι.]

A enumerare, enumerare, rennumerare, [et si quæ sunt similia] de integro incipere, vel receptionem facere.]

Οὕτω⁶⁶ πῶσαν αἰδῶ⁶⁷ καὶ τιμῆν ἀπεδώκαμεν αὐτῷ, ὥστε εἰ αὐτὸς πρὸς ἐαυτὸν ἐμῶν ἀντερῶν, οὐκ ἂν μοι δοκοῖη⁶⁸ μᾶλλον ἐαυτοῦ φέισασθαι. Ἄτάρ⁶⁹, [687 H.] ὁ ἄριστος Καπίτων, ἐνεθυμήθη καὶ τοῦτο μεταξὺ τῶν λόγων, ὅτι πάντα εἰδωλὰ ἐστὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ τοῦτο μὲν οἱ ποιητὰι μιμητὰι εἰδῶλων ἀρετῆς, τοῦτο δὲ ἡ ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἰδῶλον⁷⁰.

Adeo enim omni reverentia ac honore sumus eum prosecuti, ut si ipse contra nos dicturus fuisset, non potuerit sibi [magis, credo, parcere. Verum hoc quoque, optime Capito, aliud agens consideravi, nihil aliud hominem, quam simulacra in ore habere, ac tum poetas simulacrorum virtutis imitatores esse, tum rhetoricam civilis partis simulacrum.

Εἰδῶλων δὲ πλεον πρόθυρον.

Aula simulacris scætet (90).....

φαῖν ἂν εἰς αὐτὸν Ὅμηρος⁷¹. Πότερον ταῦτα θρασυτέρα καὶ προκεκρίστερα ἢ τὰμὰ; Ἐν οἷς φημι Πλάτωνα ἀποδημήσαι ὑπὲρ αὐτῶν⁷², καὶ φημι ταῦτα λέγειν οὐ τὴν ἀποδημίαν καλεῖων, ἀλλὰ τῇ ἀποδημίᾳ⁷³ ἄνδρὸν λόγον πιστεύμενος. Ναί, ἀλλ' ἀπιστοτέρηκαμεν αὐτὸν δόξης φιλοσοφίας, ὥσπερ ἐκαίνος τοῖς μὲν τῆς τραγωδίας ποιητῆς οὐδὲ ἐν ἄλλῳ τίθησιν, Ὅμηρον δὲ τραγωδοῦν προσειρηκεν οὐ τοῦτον τοῦτω κωμῶν, ἀλλὰ τοῦτους μὲν διὰ τούτων καλοῦσιν, τοῦτον δὲ ὅτι τιμῆ καθαιρῶν. Οὐκοῦν δευτὸν, εἰ οὗτος μὲν⁷⁴ καὶ τραγωδοποιὸς καὶ κωμωδοποιὸς καὶ πόλιν καὶ πολιτείαν⁷⁵ καὶ νόμους⁷⁶ ἐαυτῷ καθίστησιν, ἡμῖν δὲ μὴδὲ λόγου τινός⁷⁷ ἐξίσταται πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητήσαι⁷⁸, καὶ ταῦτα οὐ μύρῳ ἐκαλείφουσιν αὐτὸν, ἀλλὰ λόγους τοῖς εὐφημοτάτους καὶ ὧν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤξιωσε μαίζους ἀποιεῖν ὑπὲρ ἐαυτοῦ.

diceret' ad ipsum Homerus. Non hæc audaciora sunt ac magis temeraria, quam nostra cum Platone peregrinatium esse diximus, idque non peregrinationem suggillantem, sed ea causam nostram confirmantes. An vero philosophiæ privavimus eum opinione, quemadmodum ipse tragicos quidem nihili facit. Homerum autem tragicum vocavit, non tam honoris gratis quam ut et illos per hunc mutilaret, et hunc, dum honorat, deprimeret. Indignum erit igitur, si tragicos ipse et comicos et civitatem sibi et rempublicam atque leges componet: nobis autem ne de dicto quidem aliquo licebit tum ipso

[1272 R.] Ἄνεγκώσθη⁷⁹ τοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπολογίας, τὸν ὄριον διὰ τῆς ἐκλογῆς ποιηθησάμενος τρόπον.

Lectæ sunt ejusdem orationes communi defensione similem tractantes questionem.

ΣΜΒ.

CCXLVIII.

Ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ τῶν τωσάφρων.—[ὑπὲρ Περικλέους⁸⁰].—Τὸ Προόμιον.

Ex Aristidis Platonica pro quatuor viris. — De Pericle. — Proæmium.

Παρατελεῖσθαι⁸¹ μὲν οὐκ οὐδ' ὅτι δεῖ περὶ τῶν αἰσῶν κολλάσας, ἔλλασθαι καὶ οὐ πρὸς ἀνδρας μάλιστα⁸² ἔπειν μᾶλλον ἢ ὑπὲρ ἀνδρῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τοῦτων οὐκ ἄλλῳ, οὐδὲ ἕττον καλιῶν ἢ Πλάτωνος, ὅτι μὴ καὶ πρεσβυτέρων ἐκείνου, εἰ τῷ καὶ τοῦτο αἰδοῦς ἔξῃον εἶναι δοκεῖ. Ὅσα⁸³ ὅταν ἐμαλόγητο καὶ συγκαχώρητο ὑπὲρ οὗ πᾶς ἦν οὗτο ὁ λόγος καὶ πρὸς ὁ πάντα ταῦτ' εἶχε τὴν ἀναφορὰν, τίς ἦν ζήτημα⁸⁴ τῶν ἀνδρῶν μὴ προσκαθίπασθαι; Νῦν δ' ὥσπερ ὠδίνων, καὶ περιβαλλόμενος κύκλῳ τὴν ἐκ' ἐκείνουσ ὄδον, οὕτως ἐπιβουλῆς ἐλθὼν ἐπὶ τοῖς [κατ' ἐκείνων τοῖς⁸⁵] λόγοις φαίνεται. Καὶ μὴν τὸ μὲν διαφέρον οὐχὲ μικρόν· ἐκείνο μὲν γὰρ ἦν ὑπὲρ αἰσῆς τῆς ἀληθείας ἀγωνιζέσθαι, τοῦτο δὲ ἐγὼ μὲν οὐδέποτε ἂν φέσομαι, ἄλλως δ' ἂν τις εἶπον διαβάλλων ὡς πύβρω κακοφθείας εἶναι. Περικλῆς⁸⁶ τοίνυν τὰ καὶ ἄλλα τῶν βίων τῶν ἀριστῶν, καὶ οὐδὲ γελῶν πάντοτε

Sæpius iisdem de rebus petere non existimo necesse, præsertim cum non ad viros ullos dicturissimos, quam pro viris optimis, nec paucis, neque Platone junioribus potius quam antiquioribus, si quis hoc quoque forte reverentia dignum censet. Quapropter cum id, quo tenebatur oratio, concessum esset, qui potuerat necesse, si viros intactos reliquisset? At nunc quasi parturiret, undique communita ad ipsos vis, sic insidiosè sermonem aggreditur. Neque vero parvum est discrimen. Nam illud quidem erat pro veritate ipsa decertare, hoc autem non ego quidem unquam, sed alius quis per calumniam non procul a malignitate abesse dixerit. Pericles igitur tam severe vixit, quippe ne ridere quidem sit unquam visus. Quisimo quod ad reipublicæ curam et æqualitatis amorem pertinerebat, nemini cedebat animi magnitudinæ, quod

VARIE LECTIOES.

⁶⁶ οὕτω p. 536. ⁶⁷ αἰδῶ καὶ οὐκ. A. ⁶⁸ δοκοῖη] δοκεῖν A. ⁶⁹ ἀτάρ] p. 549. ⁷⁰ εἰδῶλων ⁷¹ Ὅμηρος; οὐκ. A. ⁷² ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ. A. ⁷³ μὲν οὐκ. A. ⁷⁴ πᾶσι καὶ πόλιν A. ⁷⁵ καὶ νόμους οὐκ. A. ⁷⁶ τινός; οὐκ. A. ⁷⁷ ἀμφισβ.] ἀλλ' ἀμφισβ. A. ⁷⁸ ἀνεγκώσθη ⁷⁹ Περικλέους; οὐκ. A. ⁸⁰ παρατελεῖσθαι] p. 125. ⁸¹ μάλιστα A. ⁸² ὥστε] p. 125. ⁸³ ζήτημα ζ. ⁸⁴ κατ' ἐκείνων τοῖς οὐκ. A. ⁸⁵ Περικλῆς;] p. 127.

NOTÆ.

(30) Odys. v. 215.

non eadem quæ vulgus spectaret, paucos habebat A similes. Quoi autem Socrati inter sophistas, hoc illi inter oratores a natura præcipue datum fuit, ut elatum populum ac superbientem facillime comprimeret : desperantem rursus, et abjectum dicendo revocaret, ac spe repletet, quemadmodum ille cum adolescentibus agere solebat. Denique urbis dignitas erat Pericles, ut qui nec multitudinis cupiditatis obtemperaret, sed ipse populo imperaret, nec quod illis videbatur, diceret, sed quod 423b sibi videretur id illos facere cogeret : nec adulatoris fungeretur officio, sed omnem adulatoribus, quantum in se erat, intercluderet aditum : cum, quatenus probus erat et æquus, patris vicem populo præstaret, quatenus autem omnes coercebat, et in sua potestate habebat omnia, plusquam tyrannus esset. Unde licet evidenter perspicere Periclem, si quem alium, sponte justum fuisse. Nec enim usquam iniquitati potius quam justitiæ studuit, nec ut majorem obtineret locum curavit, cum id quovis Pisistrato facilius posset : verum quasi arcem ad leges servandas et omnes communiter juvandos occupasset, ita se gerebat.

μων ἡγάπησεν, οὐδ' ὅπως ἔσται μειζων τῆς τάξεως του· ἀλλ' ἦν παραπλήσιος κατέχοντι τὴν ἀκρόπολιν ἐκ μέσου [τοῦ δημοσίου 84].

[Sic forte : quod in medio jacet, æquale est, si dicas omnes, velut in orbem fertur, vel quia arx media jacet in urbe.]

At postquam ille mortuus est, jam et Siciliam somniabant, et Italiam affectabant, et Carthaginem atque Africam appetebant, atque omnia circumspiciebant, nec ipsis quicquam sufficiebat, et longiorem belli fecerunt appendicem. Hæc autem, o Plato, et Socrates, suadebat vester non socius, sed sodalis, ut tu dixeris an potius dixisti. Quocirca quis ea vel juste Pericli, vel non necessario tribuat Alcibiadi? Qui civitatem, quam acceperat consiliis obtemperare valentem, in talem furorē egit? Quocirca cum nulli esset lucro deditus, justitiæ manifestum dabat specimen, ut et temperantiæ, dum vitam modestam voluptati præferbat : fortitudinis etiam, cum non ad gratiam nec submisisset, sed liberrime cum populo agebat. Denique cum solus et futura præscire, et presentibus uti potuerit, merito prudentiæ laudem, si quis res humanas consideret, consequatur. Ergo quem de cunctis virtutis partibus, licet fortem, justum, prudentem, temperantem vocare, eum inter adulatōres Plato posuit? Nam loquaces, inquit, otiosos, 424a ignavos, et avaros, postquam stipendia jussit facere, Athenienses reddidit. Ac de loquacibus, otiosis et ignavis, Plato, in-

φρον, Ἀθηναίους ἐποίησε καὶ ἀργούς καὶ δειλοὺς καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν καταστήσας. Περὶ μὲν δὴ λάλων, ὧ Πλάτων, καὶ ἀργῶν καὶ δειλῶν αὐτόθεν κατάβαλε,

ὅπο τινος ὠφθη. Καὶ τῇ μὲν τῆς πολιτείας φυλακῇ, καὶ τῷ τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις ἔχων ἀνέχεσθαι, κοινῶς, εἴπερ τις ἀνθρώπων, ἐσπούδαζεν εἶναι, τῷ δὲ ἀξιώματι τῆς γνώμης καὶ τῷ μὴ τῶν αὐτῶν ἠττάσθαι τοῖς πολλοῖς ὀλίγοις καταλαπεῖν ἐγγὺς ἐλθεῖν ἑαυτοῦ. Ὁ δὲ 76 φασιν ὑπάρχει Σωκράτει σοφιστῶν 77 διαφερόντως, τοῦτ' ἐκείνῳ δημαγωγῶν ἐπαρθένα μὲν γὰρ τὸν δῆμον καὶ μέγιστα φρονήσαντα δεινότατον εἶναι συστειλαὶ καὶ καθελεῖν, ἀθυμήσαντα δὲ [688 H.] καὶ ταπεινωθέντα ἀναγαγεῖν αὐ τοῖς λόγοις καὶ μιστὸν ἐλπιδῶν ποιήσει, ὡς περ 78 ἐκεῖνος εἰώθει περὶ τοὺς νέους ποιεῖν. Συνελόντι δ' εἶπειν, σχῆμα τῆς πόλεως ἦν Περικλῆς, οὐ δουλεύοντα ταῖς τῶν πολλῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλ' αὐτὸς ἄρχων τῶν πολλῶν, οὐδ' ὅ τι δόξειεν ἐκεῖνοις τοῦτο λέγειν ἀξίων, ἀλλ' ὅ τι δόξειεν B αὐτῷ τοῦτ' ἐκείνους πράττειν ἐπαναγκάζων, οὐδ' 79 ἐν κίλακος μοῖρα προσκειμένος, ἀλλ' οὐδαμοῦ τοῖς κόλαξι πάροδον τὸ καθ' αὐτὸν διδοῦς 80, τῇ μὲν χρηστότητι καὶ ταῖς ἐπιεικείαις 81 ἐν πατρὸς ὧν τάξει τῷ δῆμῳ, τῷ δὲ κατεργεῖν ἅπαντας καὶ πάνθ' ὑφ' αὐτὸν ἔχειν πλεον ἢ τύραννος. Ἐξ ὧν, ὡς εἴποιεν, ἔξεστι σαφῶς ἰδεῖν ὅτι, εἰ τις ἄλλος, καὶ Περικλῆς ἐκῶν δίκαιος. Οὐδαμοῦ γὰρ τὴν πλεονεξίαν ἀντὶ τῶν νό- προνοήθη, παρὼν αὐτῷ μᾶλλον παντὸς Πεισιστράτ' ἐπὶ τῷ σώζειν τοὺς νόμους καὶ τῷ πάντας εὖ ποιεῖν

[Ὁ ἴον ἴσως· τὸ γὰρ ἐκ μέσου φερόμενον ἴσον ἐπὶ πάντας ὡς περ ἐπὶ κύκλου φέρεται· ἢ ὅτι ἡ ἀκρόπολις μέση κείττι τῆς πόλεως.]

Ἐπειδὴ 82 δὲ ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, ὤνειροπόλου μὲν Σικελίαν, ἐφίετο δὲ Ἰταλίαν, ὠρέγοντο δὲ Καρχηδόνας καὶ Λιβύης, πάντας δ' ἀνθρώπους περιεσκόπου, ἤρκει δὲ αὐτοῖς οὐδὲν, μακροτέραν 83 δὲ τοῦ πολέμου τὴν παρενθήκη ἐποίησαντο 84. Ὁ δὲ ταῦτα κείθων ἦν, ὧ Πλάτων τε καὶ Σώκρατες, ὁ ἡμέτερος κοινωνὸς μὲν οὐκ ἔστιν εἶπειν, ἑταῖρος δὲ καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, μᾶλλον δ' εἴρηκας. Πῶς οὖν ἂν τις ταῦτα δικαίως κατηγοροῖ Περικλέους, ἢ πῶς οὐκ ἀναγκαίως Ἀλκιβιάδου, ὅστις παραλαβὼν [1273 R.] τὴν πόλιν εἰδυῖαν ἀκούειν συμβούλων, εἶθ' οὕτως ἐξέμη- νεν; Οὐκοῦν 85 τῷ μὲν ἅπαντος 86 κέρδους κρείττω παρέχειν ἑαυτὸν δικαιόσυνην ἀσκῶν δῆλος ἦν, τῷ δὲ τὸν ἐν τάξει βίον ἀντὶ 87 τοῦ πρὸς ἡδονὴν προηρηθῆσαι σωφροσύνης πίστιν παρείχετο ἐμφανῆ. Καὶ μὴν ἀνδρείας γε ἐν εἰς οὐ πρὸς χάριν οὐδ' ὑποπεπτωκῶς, ἀλλ' ὡς οἶόν τε μάλιστα ἐλευθέρως ὠμίλει τῷ δῆμῳ. D Μόνος τοίνυν καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προειδὼς καὶ τοῖς παροῦσι χρῆσασθαι 88 δυναθεὶς πῶς οὐκ ἂν σοφίας δικαίως δόξαν φέροιο τῆς γέ που χρησιμωτέ- της, εἰ τις ἀνθρωπίνως θέλοι λογίζεσθαι; Εἶθ' ὅν ἐξ ἀπάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ὑπάρχει προσειπεῖν ἀνδρείον, δίκαιον, φρόνιμον, σώφρονα, τοῦτον Πλάτων μετὰ τῶν κολάκων ἠρίθμησε· Λάλους 89 γὰρ,

VARIAE LECTIONES.

76 ὁ δὲ] p. 198. 77 σοφιστῶν σωκράτει A. 78 ὡς περ] ὅπερ A. 79 οὐδ' ἐν 80 διδοῦς om. A. 81 τῆς ἐπιεικειῆς] ἐπιεικείῃ A. 82 τοῦ δημοσίου om. A. 83 ἐπειδὴ] p. 207. 84 μακροτέραν 85 ἐποίησαντι om. A. 86 οὐκοῦν] p. 209. 87 ἅπαντος] ἅπαν τοῦ A. 88 ἀντὶ τοῦ πρὸς ἡδ. προηρηθῆσαι] προηρηθῆσαι τοῦ πρὸς ἡδ. A. 89 χρῆσθαι A. 90 λάλους] 244 a 1. καταστήσας om. A.

Μὴ κοί τις καὶ Τρώας ἀγείρησι ⁹¹ θεὸς ἄλλος. **A**
Κατάβαλε ⁹², κατὰθου, πέπαισο, σίγα.

Σὺ δὲ ⁹³ Μαντινικὴν μὲν ⁹⁴ ἔξην καὶ Μιλησίαν ἐπί-
στασαι κοσμεῖν, καὶ οὐστίας ἂν σοι δοκῇ, πάνυ βρ-
δίως μεγάλων ἡξίωσας· τῶν δὲ Ἑλλήνων τοὺς ἄκρους
καὶ παρὰ πᾶσι βεδομημένους [689 H.] ἐν φαύλῳ καθ-
αιρεῖς. Αἴτιον δ' οὐ τὸ ἀγνοεῖν τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ πῶς
ἂν εἴποιμι εὐπρεπῶς; σφόδρα τῶν λόγων ⁹⁵ γίνῃ.

[Ἀντὶ τοῦ λέσχης γίνῃ καὶ οὐ τῆς τῶν πραγμάτων
ἀληθείας.]

Πῶς ἂν ⁹⁶ εἴη διεφθαρκῶς ⁹⁷ Ἀθηναίους ἢ πῶς λά-
λους πεποιτικῶς, ὅς γε κἀν τοῖς λόγοις αὐτοῖς τὸ
μῆδεν φαύλως μῆδ' εἰκῆ τιμήσας φαίνεται; τοῦναν-
τίον γὰρ ἔμοιγε πᾶν αὐτοὺς ἐθῆσαι δοκεῖ, μῆτε λέ-
γειν ὅπως ἔτυχε μῆδεν μῆτε ποιεῖν ἀπὸ τοῦ πρώτου
παραστάτος. Ἔτι δ' ⁹⁸ ἄλλου μὲν τινος πράγματος
σκήπτεσθαι μάρτυρι κωμωδίας ⁹⁹ διδασκάλῳ τάχα
ἂν οὐκ ἴσχυον ἦν· εἰς δὲ λόγων χρίσιν μὴ ποτε οὕτω
σεμνὸς γενοίμην ὡσθ' ὑπεριδεῖν τῶν ἀνδρῶν τούτων
ὡς οὐδένας ἀξίω. Ὁ μὲν ¹ τῶν Ἑλληνικῶν μεγίστην
ὁ Κρατῖνος τὴν ἐκείνου γλώτταν εἴρηκε ², λέγων
μὲν ἴσον τι καὶ φωνὴν, ἀναμίξας δὲ τι τῆς παρὰ τῆς
τέλῃς πικρίας τοῖς ἀπὸ τῆς ἀληθείας. Ὅμως δ' ³
οὐκ ἐξέφυγε τὸ μὴ οὐ τὰ πρώτα δοῦναι τῷ ἀνδρὶ μῆδ'
ἐνδείξασθαι τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν περὶ τοὺς λό-
γους αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ⁴ ἀστράπτειν καὶ
βροντεῖν αὐτὸν καὶ μυκᾶν φησι δημηγοροῦντα. Μῆ
γὰρ μοι τοῦτο, εἴ τι μέμφεται αὐτοῦ· ἀλλ' ὅσον εἰς
τὸν παρόντα προσήκει λόγον τῆς μαρτυρίας λάθωμεν.
Ἄλλ' ⁵ οὐ πολλῇ τινι τῇ περισούξῃ χρώμενος οὕτω
διεγίνετο, πόρρω μὲν αὐτὸς ὦν τοῦ ληρεῖν, πλεῖ-
στον δὲ τοὺς ἄλλους ἐθίζειν ἀπέχων. Πῶς ⁶ οὖν ὁ τσα-
ούτων ὑπερέχων καὶ μόνος πᾶσι τοῖς κριταῖς νικῶν
τὴν τοῦ φλυαρεῖν εἰκῆ ⁷ καὶ παρὰ καιρὸν Ἀθηναίους
ἀνεῖναι φέροιτ' ἂν δόξαν; Ἐγὼ μὲν γὰρ τοῦναντίον
ἡγοῦμαι, σωπῆς αἴτιον αὐτὸν πλείονος ἢ προπετείας
καταστῆναι. Ἴσμεν γοῦν ὅτι κἀν ταῖς ἄλλαις δὴ πευ
δυνάμεσιν, οὐ μὲν πολλοὶ παραπλήσιοι καὶ ἐφάμιλλοι
πρὸς ἀλλήλους. πολλὰ τὰ πράγματα καὶ πλείων ἢ
ἔρις, ἐπειδὴν δὲ τις εἰς ⁸ ὑπεραγῆ ⁹ λαμπρῶς, ἀπαν-
τες ἦδη συγκεχωρήκασιν. Οὕτω δὲ καὶ λέγειν ἐπει-
δὴν τις ¹⁰ ἄκρος ἐγγένηται, στέργειν ἀνάγκη τοῦς
πλείους καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' ὡς οἶόν τε
μάλιστα εὐλαβεῖς καὶ κοσμίου εἶναι περὶ τοὺς λό-
γους. Οὐ γὰρ ἂν ᾗ γέ τις ἐστὶ βέλτιστος, τοῦτ' χεί-
ρους ἀπεργάζοιτο. ἄλλως τε καὶ πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἃ
βέλτιστος ἐστιν. [276 R.] Ἀλλὰ ¹¹ μὴν ὡς αὐτὸ γε
οὐκ αἰτιμον τὸ δύνασθαι λέγειν, οὐδ' εἰς ὄνειδος φέ-
ρον, οὐδὲ κατηγορίας ἄξιον οὐδέ γε συγγνώμης,
ἀλλὰ ¹² τινος κρείττονος, αἰσχυνοίμην ἂν τοὺς λο-
γίους θεοὺς εἰ ζητοῖην ἀποδεικνύναι. Πλὴν γε τσα-

*Ne quis forte deus Trojanos excitet usquam,
Supputa, depono, quiesce, tace.*

At tu Mantinensem quidem hospitam, et Mile-
siam novisti laudare, ac quoscunque libet, facile
prædicas: Græcorum autem principes, ubique cele-
bres, temere deprimis. Id autem eo facis, quod
dignitatem eorum non cognoscas, sed ut honeste
dicam, nimium sermoni indulges.

[γίνῃ pro garrulitate, non pro rei veritate.]

Quomodo potuit Athenienses corrumpere, vel lo-
quaces reddere [Pericles], qui etiam in vestris
libris ipsis, ne quid esset temere prolatum, caverit.
Quinimo contra mihi videtur eos assuefecisse, ne
quid temere dicerent vel facerent. Deinde in alia
B quidem re non esset fortasse magni momenti co-
micum testimonium: at in eloquentiæ iudicio, ut
illos quasi viles contempnam, nunquam tam super-
bus ero. Cratinus quidem Græcanicarum maximam
vocavit ejus linguam (90), cum diceret idem quod
sentiebat, nonnihil tamen veritati ex arte acerbi-
tatis aspergeret, verumtamen facere non potuit,
quin primas ei tribueret, ejusque in dicendo de-
clararet excellentiam. Aristophanes fulgurare eum ac
tonare ac miscere dixit inter concionandum. Nihil
enim curo si quid in eo reprehendit, sed quantum
ad hanc rem attinet, ejus ntor testimonio. Sed
nondum hæc omnia; verumtamen illud confessus
est, perfectum evasisse oratorem. Cur ergo qui
tantum præstitit, ac solus omnium suffragia tulit,
C Athenienses ad ineptam garrulitatem credatur inci-
tasse? Nam ego quidem contra magis eum silentii
quam temeritatis causam fuisse existimari. In aliis
certe facultatibus videmus, ubi multi sunt inter se
similes, multa negotia, majoremque contentionem ex-
sistere: postquam autem unus aliquis excelluerit,
424b reliquos cedere. Similiter in dicendo, cum
quis princeps existit, acquiescunt plerique, nec
sibi negotium facessunt, veram quam possunt cau-
tissime dicunt et modestissime. Nec enim eo quo
quis excellit, alios deteriores reddit, et in iis præ-
sertim in quibus excellit. At non esse inhonestam,
nec ignominiosam, nec etiam accusatione vel venia,
sed aliquo majore præmio dignam ipsam dicendi
D vim, si demonstrare vellem, puderet me deorum
eloquentium. Tamen hoc saltem dicam (quod si
quis moleste fert alius, in me totum avertat, nec
ego de fortuna conquerar) vim dicendi cum proba
et modesta vita, qualis in hominem maxima posset
cadere, conjunctam me inalle, quam decies millies
Darium Hystaspis filium fieri, et ejus respectu jam

VARIÆ LECTIONES.

⁹¹ ἀγείρησι γ. ⁹² κατὰβα A. ⁹³ σὺ δὲ] p. 212. ⁹⁴ μὲν A: καὶ γ. ⁹⁵ λόγων A: λογίων γ. ⁹⁶ πῶς ἂν] p. 213. ⁹⁷ διεφθ. — πεποιτικῶς] λάλους πεποιτικῶς ἀθηναίους περικλῆς A. ⁹⁸ ἔτι δ' (p. 214) om. A. ⁹⁹ κωμωδίας διδασκάλῳ] κωμωδία τχάλεω A. ¹ ὁ μὲν ² εἴρηκε] μεγίστην ὁ μὲν τὴν αὐτοῦ γλώτταν εἶπεν A. ³ δ' adid. A. ⁴ Ἀριστοφάνης om. A. ⁵ ἀλλ' (p. 216) ἀρ' A. ⁶ πῶς] p. 213. ⁷ εἰκῆ] εἰ μὴ A. ⁸ εἰς om. A. ⁹ ὑπεραγῆ γ. ¹⁰ ἐπειδὴν δὲ τις εἰς γ. ¹¹ ἀλλὰ] p. 224. ¹² γε om. A.

NOIÆ.

(90) Cratinus, de Pericle supr. in *Orat. pro rhetor.* contra Platon.

omnia mihi videri sortere. Quin nec Platonem fere aliud habere quidquam præter verba, scio, eique dictionem gratulor, et quanvis per jocum se dicat istud minime curare, non temere credam, sed id admodum standere intelligam, ac tum maxime, cum videtur quasi ludens loqui. Itaque domesticum proderemus thesaurum, si ista carperemus.

Πλάτωνος πράγματα, εἰ μὴ τετυφώμεθα, οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ὄντα ἢ λόγους, καὶ συγκαίρως τῆς λέξεως αὐτῶ· κἄν με προσπαίζων οὕτως περὶ μὴ πάνυ τούτου φροντίζεις, οὐ πάνυ πείσομαι, ἀλλ' εἰσομαι [690 H.] σφόδρα σπουδάζοντα, καὶ τηνικαῦτα μέλιστα, ἦνικα ἂν ὡς παίζων λέγῃ. Ὅστε τὸν οἶκον θεσσαυοὺν διαβάλλομεν ἂν, εἰ ταῦτα διασύρομεν.

[Proverbium de iis qui domestica criminantur.]

Verum de his ne dicendum quidem est, ac tanto minus, quanto major est vis dicendi. Ergo cum ego, qui tam acer vigil, ac propemodum alatus fuit, vel ipsum otiosum fuisse, vel alium reddidisse credam? Nihil equidem scire viderer, cum ille non Atheniensis modo, sed ne hostes quidem otiani permiserit. Talem enim movendi suis necessitatem attulit, ut ipsi quoque mores suos mutare cogerentur. Idque juste fiebat, inquit Demosthenes. Verum tamen cum Plato otiosos ac ignavos ait fecisse: *Cretensis mare*, dicat aliquis.

[Proverbium in eos qui simulant ignorare. Sunt enim Cretenses periti navigationis, et dicitur iusulanus mare ignorare, et Siculus mare.]

Verum quamvis **425a** in hoc gravius quam cæteri, premeretur, quod illi quidem rebus presentibus dolebant, ipse autem civis ita videbat affectos, ut ad rem gerendam essent inutiles, nec hostibus modo cederent, sed et ipsi tanquam fortunæ presentis auctori irascerentur: ac præter duo fortunæ mala (bellum et morbum), duo hæc eos sibi videret conscivisse, dolorem et indignationem, et in mediis hæreret periculis, undique, ut ita dicam, desertus: nihil tamen timuit, nec remisit, neque sententiam quasi colorem mutavit, cum pariter cum civibus et hostibus pugnaret, sed quasi artem eos aliquam doceret, eodem utebatur quo prius tenore, nec periculorum gratia decreta sua abolevit, neque in securitate duntaxat philosophatus est: verum quem admodum si de numeris et mensuris fuisset interrogatus, idem et olim respondisset et postea, ita quoque tunc idem de summa rei statuebat, nec vel pericula fugere, vel seipsum castigare, et ipsorum causa, qui cum temporibus mutati essent, ruborem suscipere dignabatur. Quocirca non hoc erat dicendum, copias cum non eduxisset, sed id cum esset faciendum, et pugnandum, omisisset, considerandum. Nam et Lacedæmonios aiunt, cum eos aliquando premerent Thebani, ut vel ad pugnam exire, vel

οὐτ' ἂν εἰπομε· ἴεμοι γὰρ εἴη, εἰ τις ἄλλος δυσχεραίνει, καὶ τρέπει τὸ ἅπαν εἰς ἐμέ· καὶ οὐ μέμφομαι τῶ· δαίμονι· ὡς ἐγὼ δεξαίμην ἂν δύνασθαι λέγειν μετὰ χρηστοῦ βίου καὶ σώφρονος, εἰς ὅσον οἶόν τε κάλλιστα ἀνθρώπων μάλλον ἢ μυριάκις δαρείος ὁ Ἰστασπου γενέσθαι καὶ μικρὰ μοι πάνθ' ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῦτο ἤδη φαίνεται¹⁴. Οἶδα δὲ καὶ τὰ

[Παροιμία. Τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν τὰ οἶκον διαβάλλοντων.]

Ἄλλ' ὑπὲρ μὲν¹⁵ τούτων οὐδὲ λέγειν ἄξιον, ἀλλὰ τοσοῦτω ἦτον, ὡσπερ ἂν ἢ κρείττον τὸ δύνασθαι λέγειν. Εἶεν¹⁶. Εἶτα τὸν οὕτως ὀξὺν καὶ ἀργυρῶνον καὶ ἡδιστα ἂν εἶπον ὑπόπτερον, τοῦτον ἢ ἀργεῖν αὐτὸν ἢ ἐτέρους ἐθίζειν ἐγὼ¹⁷ πεισθῶ; Οὐκ ἄρα ἐπίστασθαι δόξω τῶν πραγμάτων οὐδέν· ὅστις γὰρ μὴ οἶτι Ἀθηναίους ἀλλ' οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἀργεῖν ἐπέτρεπεν, ἀλλὰ κἀκείνους ἐποίησε μεταβαλεῖν τοὺς τρόπους· τοσαύτας ἀνάγκας αὐτοὺς περιέστη¹⁸ τοῦ κινεῖσθαι. Καὶ τὸ δικαίως οἷς ἐποίει· προσῆν, ἔφη Δημοσθένης¹⁹. Ἄλλ' ὅμως Πλάτων ἠτιάσατο αὐτὸν ἀργαῖος καὶ δειλοὺς πεποικημένοι. Ὁ Κρής²⁰ δὲ²¹ τὸν λόγον, φήσει τις.

[Παροιμία ἐπὶ τῶν προσποιουμένων τὸ ἀγνοεῖν οἱ γὰρ Κρήτες²² ἐμπειροβάλασσοι. Λέγεται δὲ καὶ ὁ ἠσιώτης ἀγνοεῖν τὴν θάλασσαν, καὶ ὁ²³ Σικελὸς τὴν θάλασσαν.]

Ὅσθ' ἂν μὲν ἄλλοι τοῖς παροῦσι τούτοις ἠθύμουν, ἃ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτὸ προσεὶληφει μίξων, τὸ τοὺς πολίτας οὕτως ἔχοντας ὁρᾶν ὥστε ἀπόρους εἶναι χρῆσθαι, καὶ ταῦτα οὐχ ὅσον τοῖς πολεμίοις ὑποπεπεισμένοι ἀλλὰ κἀκείνῳ δυσμεναίνειν ὡς τῶν παρόντων πραγμάτων αἰτίῳ. Πρὸς δυοῖν τοῖν ἀπὸ τῆς τύχης²⁴ (τῶ²⁵ πολέμῳ καὶ τῇ νήσῳ) δύο ταῦτα προσεὶληφάσας ὁρῶν αὐτοὺς, λύπην καὶ παροξυσμὸν εἰς αὐτὸν, ἐν μέσοις τοῖς δεινοῖς ἐμδεθηκῶς καὶ πανταχόθεν μεμονωμένος, ὡς εἰπεῖν, οὐκ εἶδειεν, οὐδ' ὑπεχώρησεν, οὐδ' ὥσπερ χροῖάν τὴν γνώμην μετέβαλε²⁶, τοῖς τε πολίταις καὶ τοῖς πολεμίοις ὁμοῦ ἀντιτεταγμένος· ἀλλ' ὥσπερ ἂν²⁷ ἄλλο τι μάθημα διδάσκων αὐτοὺς, κατὰ ταυτὰ ἃ καὶ πρότερον διεξῆει, καὶ οὐ διεφθείρε τὰ δόγματα ἐπὶ τῶν κινδύνων, οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ἐπιλοσώφησε μόνον, ἀλλ' ὡς περὶ²⁸ ἀριθμῶν ἢ μέτρων ἐρωτηθεὶς ταυτὴν ἀπακρίνατο ἂν καὶ ὕστερον καὶ πρότερον, οὕτω καὶ τότε τὰς αὐτὰς ἠφείε φωνὰς ὑπὲρ τῶν ὄλων πραγμάτων, οὕτε τοῖς δεινοῖς εἴκειν ἀξίων οὔτε ἑαυτῷ μέμφεσθαι, ἀισχύνεσθαι τε ὑπὲρ αὐτῶν ἅμα²⁹ τοῖς καιροῖς ἐτέρων γεγονότων. Μὴ δὲ³⁰ τοῦτο λέγωμεν, ὡς οὐκ ἐξῆγεν· ἀλλ' εἰ προσῆκον ἐξάγειν καὶ μάχεσθαι παρεῶρα, τοῦτο σκοπούμεν, ἵνα καὶ Λακεδαιμονίους ἀκούομεν δὴ που προσκειμένους αὐτοῖς ποτε θεβαίον, καὶ κελευόντων ἐξίναί τε καὶ μά-

VARIÆ LECTIONES.

¹³ τοσοῦτον ζ. ἐμοι¹⁴ φαίνεται om. A. ¹⁵ μὲν om. A. ¹⁶ εἶεν om. A. εἶτα] p.] 226. ¹⁷ ἐγὼ om. A. ¹⁸ περιέστη ¹⁹ Δημοσθένης] περιεστᾶς. καίτοι δίκαιος καὶ πρὸς ἦν, ἔφη δημοσθένης A. ²⁰ ὁ Κρής] p. 229. ²¹ δὲ om. A. ²² τὸ om. A. ²³ cf. Snid. v. ὁ Κρής. ²⁴ ὁ add. A. ²⁵ ὡσθ'] p. 230. ²⁶ ψυχῆς A. ²⁷ τῶ — νήσῳ om. A. ²⁸ μετέβαλλε A. ²⁹ ἂν add. A. ³⁰ περὶ — μέτρων] περ — μέτρον A. ³¹ ἅμα] ἅμα καὶ A. ³² μὴ δὲ] p. 233.

χεσθαι ἢ χειροῦς ὁμολογεῖν εἶναι σφῶν, ἀποκρίνα-
σθαι [1277 R.] περὶ μὲν τοῦ πότεροι βελτίους τὰς
πράξεις κρίνειν τὰς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐκατέρους
παπραγμένους, μαχεῖσθαι δὲ οὐκ ἐν τῷ τῶν πολεμίων
καιρῷ οὐδ' ὅτε ἐκείνοι κελεύουσιν, ἀλλ' ἤνικα ἂν
αὐτοῖς δοκῆ³², καὶ οὐ χρήσασθαι³³ περὶ τούτου συμ-
βούλοις Θηβαίοις. Ἐγὼ³⁴ μὲν οὖν ὅπερ λέγω περὶ
τούτων, οὕτω καὶ χαίρων τῇ μεγαλοπρεπείᾳ παντὸς
μᾶλλον, ὥς γε ἑμαυτὸν πείθω. Ὅρῳ δὲ ὅτι πολλὰ
τῶν πόλεων ἐστὶν ὡσπερ ἐφόλκια³⁵, οἷς ἀνάγκη
συγχωρεῖν ὡσπερ ἐν σώματι. Καὶ γὰρ τὰ σώματα,
καὶ τὰ χεῖριστα καὶ τὰ κάλλιστα, [691 H.] ἀκούω ἐκ
τῶν αὐτῶν κεκρᾶσθαι· τῷ δὲ ἢ πλείονος ἢ ἐλάττω-
νος· τούτων ἐκάστου³⁷ μετέχειν, τούτῳ³⁸ κρίνεσθαι
τό τε χεῖρον καὶ τὸ³⁹ βέλτιον. Οὕτω δὴ καὶ τὰς πόλεις
ἀνάγκη τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπείας ἀπολαύειν, κἂν
ἢ βέλτεστα οἰκείσθαι δοκῶσιν. Ἐπαί κἂν τῷδε τῷ
παντὶ τοσοῦτον καλῶν καὶ τοσαύτης ἀγαθῆς⁴⁰ τύχης
μετελιφῶσι καὶ οὐδὲν ἐξω δῆπουθεν αὐτοῦ λελοιπόσι
τῶν καλῶν πολλὰ ἂν εὔροις, οἷς ἤκιστα ἂν ἴσθαις.
'Ἄλλ' οὐ κατηγορεῖς διὰ ταῦτα τοῦ παντὸς οὐδὲ τοῦ
ποιήσαντος, οὐδὲ νομίζεις ἄλλον τινὰ δὴ που βελτίω⁴¹
γενέσθαι ποτ' ἂν αὖτις Δημιουργῶν τῶν ὄλων· ἀλλὰ
διδῶς τῇ φύσει ταῦτα ἐφεικύνθαι, καὶ οὐ πολυπρα-
γμονεῖς. Τί δὴ θαυμαστόν, εἰ καὶ Ἀθήνησιν εἰ τῶν
πάντων οὕτως ἔσχεν ὡσπερ ἰσως ἂν ποῦ⁴² καὶ ἄλλοι,
καὶ συνεχώρησαν οἱ προσοπτώτες ἅμα μὲν τὴν τῶν
πολλῶν πενίαν καὶ χρεῖαν ἐπανορθούμενοι, δι' ἣν οὐκ
ἐλάττωστα τῶν ἀμαρτημάτων συμβαίνει, ἀ κωλύειν
μᾶλλον οὕτως ἡγοῦντο, ἅμα δὲ⁴³ εὐλαβούμενοι μὴ τι
καὶ χεῖρον ἐξεργάσασιν τῷ κατεργεῖν παντελῶς
αὐτοῦς⁴⁴. Τί γὰρ οὐκ ἦν προσδοκῆσαι ποιήσιν ἀν-
θρώπους τοσοῦτον τὸ πλῆθος καὶ οὕτως ὄξεις, καὶ
χρημάτων τοσοῦτον παρόντων, εἰ μηδεὶς αὐτοῖς
μετεδίδου τὰ μέτρια; ἄρ' οὐ πάντ' ἂν αὐτοῖς ἐπιχει-
ρῆσαι λαβεῖν; οὐκ ἐστὶ⁴⁵ ταῦτα, ὡ Πλάτων, ἀλλὰ
δυοῖν θάτερον· ἢ οὐκ ἦσαν Ἀθηναῖοι τοιοῦτοι οἶκος
εἰς κατηγιάσω, ἢ πάντες μᾶλλον ἢ Περικλῆς αἴτιος,
ἀσφαεῖς τινες ἢ κιβδήλους ἢ σκολιάς παρῆιχε τὰς γραμμάς.

Ἐκ τῶν περὶ Κίμωνος⁴⁶.

[Ὅτι ὁ Κίμων Μιλτιάδου μὲν ἴψου πατὴρ, εὐήθης
δὲ τὰ πρῶτα δόξας ὑστερον ἐν πολλοῖς καὶ στρατη-
γῶν εὐδοκίμησεν. Ἐξοστρακισθεὶς δὲ κατήλθε, καὶ
στρατηγῆσας ἐνίκησεν ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Τέθνηκε δὲ τὸ Κίτιον
τῆς Κύπρου πολιτορχῶν.]

Ἐβουλόμην⁴⁷ δ' ἂν καὶ πρὸς ἄλλον τινὰ μοι τὸν
ἀγῶνα τυγχάνειν ὄντα καὶ μὴ πρὸς Πλάτωνα, καὶ
περὶ τούτου λέγω⁴⁸ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἵνα πᾶσιν
οἷς εἶχον ἐχρώμην θαρβρόντως, καὶ μὴ συνδραίνῃ μοι
παραπλήσιον ὡσπερ ἂν εἰ πλέων, καὶ παρὸν ἐξ οὐ-
ρίας κομίζεσθαι, εἴτα ὑπέμην⁴⁹ ὑπὸ δειλίας⁵⁰, ἢ
καὶ ἵπποις ἀγωνιζόμενος, ἐξὶν καὶ ταχὺ καὶ τοσοῦτον
ἄσον βούλομαι παρενεγκεῖν, εἴτ' ἀνεῖχον ἐξεπίτηδες

deteriores esse consisteri iuberent, ita respondiisse.
utri quidem essent meliores vel ab utrisque pro
Græcia res gestas testari, cæterum non ad hostium
occasionem vel præceptum se pugnaturos esse, sed
cum sibi visum foret, nec in ea re Thebanorum uti
velle consilio. Atque ego quidem sicq̄ loquor, sic
etiam plurimum delector magnificentia, quemadmo-
dum mihi persuadeo. Civitatum autem multas esse
video quasi [peccata dicit] appendices, quibus ne-
cessario sit tanquam in corpore concedendum. Nam
et corpora pulcherrima quam turpissima, ex iisdem
esse rebus composita, quatenus autem de singulis
plus vel minus fuerint adepta, hactenus deteriora
vel meliora censerī. Similiter etiam civitates, quam-
vis optime videantur constitutæ, naturam tamen
humanam necessario sequuntur. Nam et in hoc
universo, quod ita est 425b rerum omnium bona-
rum particeps, ut ei nihil deesse videatur, multa
quæ displiceant reperias; nec tamen ideo universum
ipsum accusas, aut ejus auctorem, nec alium ali-
quando meliorem opinem exstiturum credis: sed
hæc a natura sinis attrahi, nec tibi negotium faces-
sis. Quid ergo mirum, si quid Athenis etiam tale
fuit, quemadmodum et alibi fortasse, quod conce-
serint præfecti, quo simul et vulgi inopix mede-
rentur, ex qua non minima oriuntur delicta, sic
quæ videbantur posse tolli, et caverent ne quid
etiam pejus efficerent, si eos omnino coercerent.
Quid enim non expectandum fuerat a tot homini-
bus, ac tam acribus, quique tantas opes haberent,
nisi quis partem cum iis aliquam communicasset?
Nonne fore ut omnia conarentur sumere? Ne hæc
amplius, o Plato! verum aut non erant Athenienses
tales quales dicis, aut quisvis potius quam Pericles
ejus rei causam præbuit. Quandoquidem ille nec
viles edebat linctas, nec obscuras, vel adulterinas,
vel obliquas ducebat lineas.

ἄσπερ γε μήτε φαύλως ἐδείκνυ τὰ παλαίσματα, μήτε

Ex iis quæ de Cimone.

[Cimon natus patre Miltiade, stupidus visus ini-
tio, postea rebus multis hellicis commendatus est.
Ejectus ostracismo rediit, vicique apud Euryme-
dontem, fluvium terra marique, obsidensque Citiium
Cypri urbem, exstinctus est.]

Vellem autem cum alio mihi, quam cum Platone
institutam esse contentionem, tam de hoc quam de
reliquis, ut omnibus, quibus possem argumentis
audacter uterer, neque quasi vector, cum secundo
liceret vento ferri, præ timore vela constringerem:
aut quasi equestri contendens certamine, cum liceret
celerrime progredi, sponte me inlhiberem, quo præ-
cedenti parcerem. Adeo multo diligentius observo-

VARIÆ ILECTIONES.

³² δοκῆς. ³³ χρῆσθαι. ³⁴ ἐγὼ] p. 259. ³⁵ ἐφόλκια νῦν τὰ ἀμαρτήματα λέγει mg. A. ³⁷ ἐκάστου
om. A. ³⁸ τοῦτο A. ³⁹ τό — τῷ — τῷ A. ⁴⁰ ἀγαθῆς om. A. ⁴¹ βελτίω om. A. ⁴² ἂν ποῦ om. A. ⁴³ δὲ
add. A. ⁴⁴ αὐτοῦς om. A. ⁴⁵ οὐκ ἐστὶ] p. 246. ⁴⁶ Ἐκ τῶν περὶ K.] περικλῆς ἐκ τῶν περὶ τοῦ x. A.
⁴⁷ ἐβουλόμην] p. 251. ⁴⁸ πομπῆ λέγων? ⁴⁹ ὑπέμην] ὑπέμην ἀντι τοῦ ὑπείχον καὶ ὑπέιχον ἑμαυτὸν, ἀπὸ
μεταφορᾶς τῶν χαλιόντων τὰ ἱστία wg. A. ⁵⁰ δειλίαν. ⁵¹ δειλίαν. ⁵² δειλίαν. ⁵³ δειλίαν.

ne quid in Platonem dicam gravius, et quasi ferocire videar, quam ut illorum unumquemque suis ornem laudibus; nam **426a** non minoris est mihi lujus et gratia. Verumtamen si utrumque consequemur, ut et illorum dissolvamus crimina, et Platoni omnem tribuamus honorem ac reverentiam, atque in utroque juste nos geramus, mediocriter nobiscum agetur. Nam si contraria contrariis definiemus, quo pacto sua singulis constabit natura? Si enim imperium in servitute ponatur, vix aliud quidquam servitutem effugerit, et si imperium esse servitutem ponimus, quid prohibet quominus eadem ratione servitutem esse imperium ponamus, atque ita res circumagatur, nec unquam eodem maneat loco: verum imperium prius ad servitutem redactum, per eam rursus fiat imperium: servitus autem prius ad imperium redacta, per illud ipsum rursus existat servitus. Itaque vagentur ac transmutentur hæc nomina, quæ sunt rerum contrariarum, aut potius rebus ipsis contraria.

[Rebus dicit graviter cum unum esse et idem imperium et servitutem confirmet.]

Tales, o Plato, Græciæ præbebat adjutores: itaque donec vivebat Cimon, peribant Barbari metu Græcorum.

[Demosthenicum hoc schema; ait enim metu legatos mortuos, timore vero Græcos, pro, timore Græcorum, vel quia sic terruerunt Græcos, ut prope mortui fuerint.]

At eum ostracismo expulerunt, ne vocem ejus per decem annos audirent. Certe; sed eum ante annos decem exactos revocarunt, ut ejus audirent vocem. Ita eum desiderabant. Verum tu quem condemnarint, dicis; quam sententiam mutarint, non cogitas; quæque vel non recte decreverunt, utrisque exprobras; quæ recte, consulerunt nec illis veniam putas, nec huic maximum præbere virtutis testimonium. Cumque ii qui eum condemnarunt, ipsi sententiam mutarint, nec antiquum servarint decretum, tu id quasi ratum semper fuisset objicis, nec Athenienses hac in re vis imitari, ut a crimine virum absolvas: verum si quid acerbius ipsi fecerunt, hoc imitaris, omittis reliqua, Quid? quo multo majus est et gloriosius **426b** ejectum redire, quam prorsus non ejici. Nam ut hoc etiam cuilibet contingit, ita illud non erat omnium. Atque ut hoc fortunæ quis potuisset tribuere, ita nisi reliquis præstantior habitus fuisset, illud ei non contigisset. Ut enim quis ejiciatur aut exsulet invidia facit, vel aliud simile; ut ante tempus revocetur, nihil præter virtutem efficit, propter quam illum et absentem

A φειδοὶ τοῦ προειληφότος· οὕτω πολὺ πλείω⁵⁰ ποιῶμαι λόγον⁵¹ μῆδὲν ἀπηχῆς εἰς Πλάτωνα τυχεῖν εἰπῶν μῆδ' ὡσπερὲ θρασύνεσθαι δοκεῖν, ἢ⁵² ἐκείνων ἑκαστον ἐπαινεῖσαι, εἰκότως· οὐδὲ γὰρ ἐλάττονος ἀξία χάριτος μοι τὰ πρὸς τοῦτον. Οὐ μὴν ἀλλ' εἴγε ἀμφω συμβήσεται καὶ τὰς κατ' ἐκείνων αἰτίας ἀπολύσασθαι καὶ Πλάτωνι πᾶν ὅσον αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἐξέσσι· σεσωκέναι, καὶ προσέσται τὸ δίκαιον ἀμφοτέροις, μετρίως ἂν ἔχοι τὸ δίκαιον πανταχῆ. [1280 R.] Πι γὰρ⁵³ τάναντία τοῖς ἐναντίοις ὀριοῦμεθα, πῶς ἑκαστον εἶ⁵⁴ ἡμῖν σώσει τὴν ἑαυτοῦ φύσιν; εἰ γὰρ ἡ ἀρχὴ δουλεία, σχολῆ γ' ἂν ἄλλο τι δουλείαν [692 H.] ἐκφύγοι. Κἂν εἰ γε τὴν ἀρχὴν δουλείαν εἶναι τιθεῖμεν, τί κωλύει καὶ τὴν δουλείαν ἀρχὴν τοῖς αὐτοῖς; τοῖτοις τιθέναι λόγοις; καὶ τούτου περὶ εἰσιν ἡμῖν ἡ θέσις καὶ οὐδέ ποτε ἐν τῷ αὐτῷ μένει, ἀλλ' ἡ μὲν ἀρχὴ δουλεία πρότερον γενομένη δι' ἐκείνης; πάλιν ἀρχὴ γίνεται, ἡ δ' αὖ δουλεία πρότερον ἀρχὴ νομισθεῖσα ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ἐπάνεισι δουλεία πάλιν εἶναι. Καὶ οὕτω πλανήσεται⁵⁵ καὶ μεταχωρήσει τὰ ὀνόματα ταῦτα, τῶν ἐναντίων πραγμάτων ὄντα, εἰ δὲ βούλει, τὰ ἐναντία τοῦ πράγματος.

[Τοῦ πράγματος⁵⁶ εἶπε, δεινῶς, ἐπειδὴ ἐν καὶ ταυτὸν εἶναι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δουλείαν κατεσυλλογίσαστο.]

Τοιούτους⁵⁷ ἐπικούρους, ὧ Πλάτων, τοῖς Ἑλλήσι παρέσχετο, ὥστε ἕως ἐξῆ Κίμων, τεθνάναι περιῖν τοῖς Βαρβάροις τῷ φόβῳ τοῦ Ἑλληνας.

[Δημοσθενικὸν τὸ σχῆμα· ἔφη γὰρ, *Τεθναῖσι τῷ δέει τοὺς ἀποστόλους*. Τῷ δὲ φόβῳ τοῦ Ἑλληνας ἀντὶ τοῦ φόβου τῶν Ἑλλήνων, ἢ ὅτι κατέπειξαν τοὺς Ἑλληνας οὕτως ὡς ἐγγὺς τοῦ τεθνάναι γενέσθαι.]

Νῆ⁵⁸ Δία ἀλλ' ἐξωστράκισαν αὐτὸν, ὅπως αὐτοῦ δέκα⁵⁹ ἐτῶν τῆς φωνῆς μὴ ἀκούσειαν. Καὶ πάλιν γε κατήγαγον, πρὶν τὰ δέκα ἐξῆκειν ἔτη, ἵνα αὐτοῦ τῆς φωνῆς⁶⁰ ἀκούσειαν. Οὕτως ἐπόθησαν. Σὺ δὲ ὡς μὲν κατέγνωσαν, λέγεις, ὡς δὲ μετέγνωσαν, οὐκ ἐνθυμῆ. Καὶ ἂ μὲν οὐ δικαίως ἐψηφίσαντο⁶¹ κατ' ἀμφοτέρων, λέγεις⁶², ἂ δὲ ὀρθῶς ἐβουλεύσαντο, οὐκ ἠγῆ τοῖς μὲν προαχθεῖσι παραίτησιν τῷ, δὲ ἀφθεῖντι μεγίστην⁶³ πίστιν τῆς ἀρετῆς ἔχειν. Καὶ ὡς εἰκεν, οἱ μὲν καταγνόντες αὐτοὶ μετέγνωσαν καὶ οὐκ ἔμειναν ἐφ' ὧν ἔγνωσαν ἐξ ἀρχῆς, σὺ δὲ ὡσπερ τι κύριον ἐγκέκληκας, καὶ οὐκ ἠξίωσας ταύτη μιμησασθαι τοὺς Ἀθηναίους, ἀφείς τὸν ἄνδρα τῆς αἰτίας, ἀλλ' ὁ μὲν ἦν χαλεπώτερον αὐτῶν ἐμιμήσω, τὸ δὲ λοιπὸν εἰλασας. Καὶ μὴν⁶⁴ πολὺ μείζον καὶ κάλλιον εἰς ἀρετῆς λόγον ἐκπεσόντα κατελθεῖν ἢ μὴ φυγεῖν ὄλως. Τὸ μὲν γὰρ καὶ τοῖς τυχοῦσιν ὑπάρχει δὴ που, τοῦτο δὲ οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἄνδρας ἦν· κάκεινο μὲν ἂν τῇ τύχῃ τις εἴχε λογίζεσθαι⁶⁵, τοῦτο δὲ τῷ κρείττονα ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὄντα γιγνώσκεσθαι. Τοῦ μὲν γὰρ ἐκπεσεῖν καὶ φεύγειν φθόνος αἴτιος καὶ τάχα ἂν τι καὶ ἄλλο τοιοῦτο⁶⁶ φανεῖν, τῆς δὲ πρὸ τοῦ χρὸ-

VARIE LECTIONES.

⁵⁰ πλείων A. ⁵¹ λόγον om. A. ⁵² ἢ om. A. ⁵³ εἰ γὰρ] p. 254. ⁵⁴ καὶ οὕτω πλανήσεται om. A. ⁵⁵ τοῦ πράγματος — κατεσυλλογίσαστο in mg. ponit A. ⁵⁶ τοιούτους] p. 261. ⁵⁷ νῆ Δία (p. 265) om. A. ⁵⁸ δέκα ἐτῶν om. A. ⁵⁹ τὴν φωνὴν A. ⁶⁰ κατεψηφίσαντο ζ. ⁶¹ λέγεις] λουδοβιγί A. ⁶² μεγάλην A. ⁶³ καὶ μὴν] p. 264. ⁶⁴ λογίσασθαι ζ. ⁶⁵ τοιοῦτο om. A.

νου κλήσεως· καὶ παρακλήσεως οὐδὲν ἐστ' ἕτερον ἄ
πλὴν τῆς ἀρετῆς αἰτιᾶσθαι, δι' ἣν καὶ ἀπόντα ἠσχύ-
νοντο καὶ παρῆναι⁶⁶ λυσitteλεῖν αὐτοῖς ὑπελάμβαν-
ον, καὶ τὸ μέγιστον, σφῶν αὐτῶν καταγινώσκειν
μᾶλλον ἤξιον ἢ ἐκεῖνου. Ὅστε εἰ μὲν αὐτὸν ἐφ' ἑαυ-
τοῦ δεῖ σκοπεῖν, τί δεῖ λέγειν, εἴ τις εἰς ἐκεῖνον ἐξ-
ήμαρτεν; εἰ δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν δεῖ θεωρῆσαι,
διαφερόντως οὗτος⁶⁷ τιμηθεὶς φαίνεται. Ἀλλὰ⁶⁸ μὴ
τω ταῦτα· αὐτίκα γὰρ μᾶλλον ἴσως ἀρμόσει.

[Ἦγουν ἐν τῇ κοινῇ ἀπολογία.]

[693 H.] Ὑπὲρ Μιλτιάδου⁶⁹. — Τὸ Προόμιον.

Περιήκει⁷⁰ δ' ἡμῖν ὁ λόγος εἰς αὐτὸν τὸν Μιλτιά-
δην, ὃν ἐγὼ μᾶλλον αἰσχυνομένην ἐπαινῶν ἢ φέγων'
οὕτω μοι δοκῶ πάντα ἂν ἔλαττον εἰπεῖν ἢ βούλομαι.
Μιλτιάδης⁷¹ δὲ πάλα [1281 R.] πεπεικῶς ἦν Ἀθη-
ναίους μηδένα δεσπότην πλὴν τῶν νόμων ἠγεῖσθαι,
μηδὲ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου μηδένα κρείττω νομῆσαι
φῶν, μηδ' οὕτως ἀνάγκην ἰσχυρὰν δι' ἣν προσ-
ήκειν⁷² γενέσθαι χείροισι. Διὰ ταῦτα εἶχεν ὁ τι
χρῆστο αὐτοῖς. Ἀλλ' ὥσπερ οἱ γεωργοὶ πολλοστῶ
μηνὶ τῶν σπερμάτων τὴν ἐπικαρπία κομιζόνται,
καὶ οὐχ ἅμα τῶ καταβαλεῖν, οὕτω καὶ ἐκεῖνος
Μιλτιάδης παλαιαῖς ὁμολογίαις κατειληφῶς εἶχεν ἐν
καιρῶ χρήσιμους, οὐκ ἐπὶ τῆς χρείας λαμβάνοντας
τὰ μαθήματα (αἰσχυρῶς⁷³ γὰρ ἂν οὕτω γε χορὸς
ἠγωνίσαστο αὐτῶ⁷⁴), ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν
χρείαν ἠσκημένους. Οἷου⁷⁵ τοίνυν καὶ Μιλτιάδου
προεστῶτος τοὺς μὲν ὡς πλείστον τῆς ἐκεῖνου
δυνάμει· ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ μέσως· κἂν τῶ
μέσῳ τὸ παραλλάξ αὐτὸ τίθει. Γένοιτο δ' ἂν τις ἐν
κλήθει καὶ περὶ ὧτα ἀτυχεστέρος· οὐ τοι πάντας
οὐδ' ὁ ἥλιος οἶός τέ ἐστι θερμαίνειν, ἀλλ' ἤδη τις
ἐν καθαρῶ τῆς μεσημβρίας ἐβρίγῃωσε, τῆς κατα-
βολῆς ἐπελθούσης. Ἀλλ' ἐκεῖνος⁷⁶ ὁ καιρὸς ὥσ-
περ κήρυξ ἐκάλει τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδρείτατον
καὶ τὸν ἐκ πλείστου τοῖς ἀρίστοις λογισμοῖς ὠμι-
ληκότα, καὶ ὅστις οἶδεν ὅπως δεῖ σώζειν τε καὶ σώ-
ζεσθαι. Εἰ δ' ἂν⁷⁷ αὐτῶν⁷⁸ τῶν κηρύκων ἀρξάμενοι
καὶ τῆς ἀποκρίσεως προηγόρευον Ἀθηναῖοις ὅτι δεῖ
μελεῖσθαι τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας
ἀγῶνα καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τοῦ φρονήματος τάξιν καὶ
οὐ τὰ⁷⁹ ὅπλα βίβαντας οὐδὲ τοῖς φόβοις εἰξάντας,
ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τῶν φόβων κρείττους
γενομένους, μᾶλλον δὲ ἕνα τοῦτον φόβον καὶ δαιμόν
καὶ ἀφόρητον νομίσαντας, εἴξει τοῖς χείροισι καὶ
D παραχωρήσει τοῦ πατρίου σχήματος, εἰ ταῦτα λέ-
γοῦντας καὶ οὕτω παρεσκευασμένους ἤξιον ἀπαντᾶν
ἐπὶ τὴν κρίσιν τὴν περὶ τῶν ὀλων καὶ δεχέσθαι⁸⁰ τὸ
ἐκβεησόμενον ὡς ἐπ' ἀμφοτέρα ὁμοίως κερδανούντας,
οὐχ ὁρῶ τίνα ταῦτ' ἔχει διακονίαν ἀγεννή, ἢ πῶς
ἔοικε τοῖς τοῦ κυβερνήτου λογισμοῖς. Ὅρα⁸¹ ὅσῳ
τὸν κυβερνήτην παρελήλυθε. Καὶ γὰρ τοῖς ὅσοι μὲν
τοῦτ' ἐπίσθησαν αὐτῶ, σεμνοὶ σεμνῶς κέλνται, κάλ-
λιστα δὲ πάντων Ἑλλήνων καταλύσαντας τὸν αἰῶνα,

sunt reveriti, et, ut adesset, e re sua fore existima-
runt, quodque est omnium maximum, seipsos potius
quam illum condemnare maluerunt. Quare sive per
se vir est considerandus, cur, si quid in eum quis
peccavit, recensemus? sive ex aliis, maximos in
eum honores collatos videmus. Sed nondum hæc;
mox enim magis erunt forte congrua.

[Scilicet in communi defensione.]

De Miltiade. — Proæmium.

Nunc autem ad Miltiadem nobis redit oratio. quem
ego laudare potius erubesco quam reprehendere: ita
videor omnia minora quam cupiam dicturus esse.
Miltiades autem jampridem docuerat Athenienses
nullum præter leges agnoscere dominum, nec justo
et injusto potiozem habere quemquam metum, nec
tam valentem necessitatem propter quam deteriores
fierent. Per justum vero et injustum illis uti poterat.
Sed quemadmodum agricolæ aliquot post mensibus,
non mox post sementem, messem faciunt, et simul
omnia non faciunt, ita Miltiades illo quoque anti-
quis pactis suos cum fecisset, habebat iu tempore
paratos, qui non in necessitate operam disciplinis
darent (turpiter enim hic se gessisset chorus), sed
per otium se ad necessitatem comparassent. Qua-
propter etiam sub Miltiade pone alios plurimum ex
illius facultate percepisse, alios mediocriter, atque
in hoc vicissitudinem colloca: nam et in populo
quispiam aures habet surdiores. Quid? quod nec
sol quidem omnes potest calefacere, atque aliquis
meridie serena sub accessionem febris aliquando
rigit. Verum hæc res instar præconis fortissimos
quosque Græcorum evocabat, et qui dudum optimis
consiliis ante 427 a valuissent, ac quomodo ser-
vare servarique deberent, scirent. Sin ab ipsis præ-
conibus ac responso exorsi injunxerunt Athenien-
sibus ut certamen pro Græcorum libertate medita-
rentur, nec gloriam suam projicerent, neque abjectis
armis metui cederent. verum lis resumptis metum
abjicerent, atque hoc potius gravissime metuerent,
ne deterioribus nec avitæ dignitati cederent; si hoc
eos modo ad commune de summa rerum certamen
occurrere voluerunt, et eventum exspectare, quasi
in utramque partem felices æque essent futuri, non
video quid in hac re fuerit villis ministerii, aut
quomodo hæc gubernatoris sint consilio similia?
Vides igitur quanto superet gubernatorem intervallo.
Atque ii quidem quotquot huic paruerunt, magna-
nimi magnifice mortui sunt, et omnium Græcorum
præclarissimam mortem obierunt, sepulcrum pro
virtutis monumento consecuti; et cum sub terra
jacent, ipsam conservant terram, nec ab ea ser-
vantur, ad Hesiodi appellationem proxime acceden-

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ παρῆναι] παρόντα corr. A. ⁶⁷ οὕτως A. ⁶⁸ Ἀλλὰ εἰ μοx ἀπολογία οἶν. A. ⁶⁹ ὑπὲρ Μιλτιάδου] μιλ-
τιάδης A. ⁷⁰ Περιήκει] p. 266. ⁷¹ Μιλτιάδης] p. 270. ⁷² προσήκει γ. ⁷³ αἰσχυρῶς; ⁷⁴ αὐτῶ οἶν. A. ⁷⁵ οἷου-
p. 274. ⁷⁶ ἀλλ' ἐκεῖνος] p. 280. ⁷⁷ εἰ δ'] p. 281. ⁷⁸ ἀπ' αὐτῶν] ἀπάντων A. ⁷⁹ οὐ τὰ A: αὐτὰ γ. ⁸⁰ δε-
ξασθαι γ. ⁸¹ ὄρα] p. 284.

tes, quam ille ad finem aurei generis usurpavit his verbis :

αὐτῆς ἐχόμενοι, τῆς Ἡσιόδου προσθήσεως ἐγγύτατα αὐτῆς τελευταίην ἐποίησαν, εἰπών·

*Divi sub terris sacrique bonique vocantur,
Custodes hominum, depulsoresque malorum* (92).

Nam et illos si non divos sed divinos appellaveris, merito possis subterraneos quosdam custodes et conservatores Græcorum, malorum depulsores, et undique optimos dicere : ac regionem non minus tutam præstare, quam in Colono situm Œdipum, aut si cujus alibi sepulcrum vivis prodesse creditur (93). Quid quod artificem esse direndi Panem Mercurii filium Platonis est dictum. Jam et hoc modestiæ illum signum considera, quodque si vel aureum habuisset animum, non eum potuisset explorare diligentius. Quid? quod existimo Miltiadem etiam, si deorum subiret judicium, omnium calculis absolutum iri, nec, ut Orestes, alteram duntaxat partem consecuturum, nec injuria. Nam ut ille matrem juste occidit, ita hic Græciam juste servavit, nec patriæ modo sed et communi gentis Græcæ naturæ pulcherrime omnium nutrimenti præmia rependit. Cumque singulæ civitates suos habebant generis auctores, hunc merito communem Græci generis auctorem quis dixerit. Quinetiam crimen existimo, quod postea sustinuit, si quid de eo etiam dicendum est, maximum jam esse illius præstantiæ signum. Cunctos enim censebant ipsius virtute superari, nec ubi Miltiades adesset, quidquam vinci, aut capi non posse. Et eum ego qui tam fortis, tam prudens, tam modestus fuit, ac virtutem per totam vitam coluit, adulationis partem sectatum credam? Quique cum reus ageretur, non vulnera iudicibus ostenderit, cum haberet Cimonem : non liberus sustulerit, cum haberet Cimonem ; hunc ego adulatorum appellem, atque adulationem fuisse illius deimstrationis ac vitæ scopum dicam? Merito vero non ipsos quis adulari diceret, ac serviliter non ingenue nos gerere, qui, dum alterius aucupemur gratiam, sponte veritatem opprimamus.

Miltiades pro Themistocle. — Exordium.

Restat igitur Themistocles, quem quidem minime decebat e secundis primas ferre, quanquam hoc illi maxime soli contigit. Quin potius quis ab eo sit secundus, difficile, credo, sit inventu. Tanto enim Marathonium illum, aut quocunque eum voles appellare nomine, intervallo superavit omnibus in se cadentibus rebus, quanto Darii Xerxes omni vi-

Α μνημεῖον τῆς ἀρετῆς τὸν τάφον κεκτημένοι, καὶ ὑπὸ τῆς ὄψεως τὴν γῆν φυλάττοντες αὐτὴν, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ὄψεως μετέχειν, ἣν ἐκεῖνος εἰς τὴν τοῦ χρυσοῦ γέ- λους

Οἱ μὲν δαίμονες ἀγροὶ ὑποχθόνιοι καλοῦνται, Ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων. [694 H.] Κάκεινους πλὴν ὅσον οὐ δαίμονα; ἀλλὰ δαιμονίους καλῶν, θαρβούντως ἂν ἐχρῖς λέγειν ὕποχθόνιους τινας φύλακας καὶ σωτῆρας τῶν ἑλλήνων ἀλεξίκακους καὶ πάντα ἀγαθοῦς, καὶ ρύεσθαι γε τὴν χώραν οὐ χεῖρον ἢ τὸν ἐν Κολωνῷ κείμενον Οἰδίπουν, ἢ εἰ τις ἄλλοθι ποῦ τῆς χώρας ἐν καιρῷ τοῖς ζῶσι κείσθαι πεπίστευται. Καὶ μὴν ἡ τεχνικὸν γε εἶναι περὶ λόγους Πάνα τὸν Ἑρμοῦ Πλάτωνος ἡ φωνή. Σκέψαι δὴ καὶ τοῦτο, ὅπωςον τι τῆς ἐκεῖνου σωφροσύνης τεκμήριον, καὶ ὅτι, εἰ χρυσὴν ἐτύγχανεν ἔχων τὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν αὐτῇ καλλῶ βάσανον προσήνεγκεν. Οἶμαι δὲ καὶ ἐν θεῶν δικαστηρίῳ κρινόμενον Μιλτιάδην ἀπάσας ἀποφυγεῖν, οὐχ ὡςπερ τὸν Ὀρέστην φασὶ τὰς ἡμισίας μεταλαβόντα. Εἰκότως ὁ μὲν γὰρ τὴν μητέρα ἀπέκτεινε δικαίως, ὁ δὲ τὴν Ἑλλάδα ἴσωσε δικαίως, καὶ τὰ τροφεῖα κάλλιστα ἀνθρώπων ἐξέτισεν οὐ μόνον τῇ πατρίδι: [1284 R.] ἀλλὰ καὶ τῇ κοινῇ φύσει τοῦ γένους τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ γὰρ τοὶ κατὰ πόλεις μὲν ἄλλους ἄλλοι νομίζουσιν ἀρχηγέτας, κοινὸν δὲ τῆς Ἑλλάδος ἀρχηγέτην ἐκεῖνον δικαίως ἂν τις ἠγοῖτο. Νομίζω δ' ἔγωγε καὶ τὴν αἰτίαν, ἣν ὑστερον ἔσχεν, εἰ δεῖ τι καὶ περὶ ταύτης εἰπεῖν, ἦδη μέγιστον σύμβολον εἶναι τοῦ πολὺ τινε τῶν ἄλλων ἐκεῖνον διενεγκεῖν ἅπαντας γὰρ ἡσίουν ἠτεῖσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκεῖνου, καὶ μηδὲν ἀήτητον εἶναι μὴδ' ἀνάλωτον ὅπου Μιλτιάδης παρῆι. Ἐἴτ' ἔγω τὸν οὕτως ἀνδρείον καὶ φρόνιμον καὶ σώφρονα, τὸν διὰ βίου μελετήσαντα ἀρετῆν, τοῦτον κολακείας μορίῳ σχολάσαι δοκῶ; τὸν οὐδ' ὅτε ἐκρίνετο, οὐδὲν πλέον τοῖς δικασταῖς δέξαντα τοῦ τραύματος, οὐ δακρύσαντα, οὐ παιδία ἀναδιδασάμενον, ὄντος αὐτῷ Κίμωνος, τοῦτον ἐγὼ κόλακα οὕτως προσεῖπω μεγαλοπρεπῶς; καὶ τοῦτ' ἦν τὸ κεφάλαιον τῶν ἐκεῖνον πεπολιτευμένων καὶ βεβιωμένων, κολακεία; καὶ πῶς οὐ δικαίως ἂν τις ἡμᾶς αἰεῖτο αὐτοῦς κολακεύειν, καὶ διακόνων ἔργον οὐκ ἐλευθέρων ποιεῖν, εἰ τὴν ἐτέρου χάριν διώκοντες ἀληθῆς ἐκόντες διαφθειρομεν;

ὑπὲρ Θεμιστοκλέους 92. — *Τὸ Προοίμιον.*

Λοιπὸς τοίνυν Θεμιστοκλῆς, ἥμιστα δὲ πάντων ἄξιος ἐκ δευτέρων τὰ πρωτεία εἶναι, εἰ τὰ μάλιστα καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐκεῖνον μόνον τῶν πάντων ὑπάρξειν φαίνεται· ἀλλὰ μάλλον ὅστις ἐκεῖνου δεύτερος, τοῦτο ἴσως ἔργον εὐρεῖν. Τοσοῦτω γὰρ ἡμῖν τὸν Μαραθῶνα, τὸν πάντων, τὸν ὡς βούλει λέγε, τοσοῦτω δ' ὄν ἐκεῖνον ὑπερεβάλετο πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν ἐλθοῦσι πᾶς

VARIE LECTIONES.

92 ἔχοις λέγειν] ἔχειν Α. 93 καὶ μὴν] p. 285. 94 σκέψαι] p. 288. 95 οἶμαι] p. 291. 96 καὶ γὰρ τοὶ ἠγοῖτο οἱ. Α. 97 ἅπαντας Α : ἅπαντες Σ. 98 αὐτοῦ Α. 99 οὕτως οἱ. Α. 100 μεγαλοπρεπῶς. 101 κολακεία οἱ. Α. 102 ὑπὲρ Θεμιστοκλέους] μιλτιάδης θεμιστοκλῆς Α : Μιλτιάδης ὑπὲρ Θεμιστοκλέους Σ. 103 λοιπὸς] p. 293.

NOTE.

(92) Hesiodus, lib. 1.

(93) Vide Sophoclis Tragediam.

ἐν εἰποιμὲ ἠμολογουμένως, ὅσην Ἐξέρξης Δαρείων
 ταῖς παρασκευαῖς ἔπαισι δῆλός ἐστιν ὑπερβαλλόμε-
 νος. Καὶ μὴν ὁ μὲν τοῖς ὑπάρχουσιν τοῦ βασιλέως, ὁ
 δὲ αὐτὸν ἐνίκα βασιλεία. Καὶ μετὰ μὲν γε [695 H.]
 τὴν Μαραθῶνι μάχην αὐθις ἔπιστράτευσε, μετὰ
 δὲ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν φεύγων ὤχρητο. Πρὸς
 μὲν γὰρ ἐκείνην τὴν ἤτταν παρωξύνθη, πρὸς δὲ
 ταύτην ἀπαίτην, ὡς ἰκανὸν κέρδος ἠγάειτο, ἀν-
 τιστῆναι ἦδει γὰρ τότε μὲν πολλοστὸν μέρος τῆς πάσης
 ἰλθὸν θυόμενος, νῦν δὲ σχεδὸν μετὰ πάντων ἀνθρώ-
 πων ἠετιόμενος. Μιλτιάδης μὲν οὖν εἰς ἐν κεφάλαιον
 ἢ τῆς ἀνδραγαθίας ἀπόδειξις ἦκεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα
 ἐχρήτη αὐτῇ περὶ πᾶσαν τὴν πολιτείαν. Θεμιστο-
 κλέα δὲ αἰεὶ τὰ δευτέρα τῶν προτέρων μείζονα ἐξ-
 ετάχθητο, καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτῷ περιειστέθει· τὸ
 μὲν γὰρ ἔλεγον αὐτὸν πῦμα, τὸ δὲ ἐγκατελάμβανεν,
 ὡς διεξήλθε διὰ τῶν τρικυμῶν νικῶν. Τί οὖν κω-
 λυθεῖ δεῖξαι διὰ βραχέων ἐν πολεμικοῖς πράγμασι
 ποῖός τις ἦν ὁ Θεμιστοκλέης; Καίτοι τοῦτο γε οὐδὲν
 ἴσως προῦργου. Ἄ γὰρ οὐκ ἐστὶν ἐνδείξασθαι τῷ
 λόγῳ, πῶς ἐν τῶν ἐκ τούτων ἐκείνων θεωρήσει; πλὴν
 εἰ τοῦτο γε αὐτὸ ἐνθυμηθεῖς, ὅτι ὑπὲρ ὧν οὐδ' εἰπεῖν
 ὡς βούλεται τις ἐγγυρεῖ, ταῦτ' ἐκείνους μεταχειρί-
 σεν ὡς ἐβούλετο. Δέκα μὲν γὰρ ἐξῆς ἑτη ἔδωκεν
 ἔπαισι ἠπειρος, φιλονεικούντας ἄπαντας ἀνθρώπων
 δίκην τῆς Μαραθῶνι μάχης λαθεῖν ἠγορεύετο δὲ
 ἐκ πάσης γῆς καὶ θαλάττης πάντα. Αἰγύπτου δὲ
 ἀποστάσης ἐν τῷ θιά μέρου βασιλεὺς οὐδὲν σπου-
 δάσας αὐθις ἦν ἐν τοῖς αὐτοῖς· οὕτω βραδίως ἐκείνην
 παρεστῆκατο. Δεκάτη δὲ ἔπει συνέληθον ἰσχυρὰ
 πᾶσι καὶ γένη πάντα, [1285 R.] ὡς περ μετανιστα-
 μίνης; ἔπειρωσε τῆς οἰκουμένης, καὶ βασιλεὺς ἀπῆλθε
 δευτικῶς μὴ οὐ δεῖξαιτο τὸ πλῆθος ἢ Ἑλλάδος, ὡς περ
 ἀρχὴ γῆς πάσης τοῦ στρατοπέδου γιγνόμενος,
 καθὼ βούλοιο, αἰεὶ. Καὶ οὐ τοσοῦτόν γ' ἀν' αὐτοῦ
 ἢ τοῦ ἡλίου συμβόσα ἐκλειψίς ἐξέπληξεν, ὅσην ἢ τῆς
 γῆς καὶ θαλάττης ἐκλειψίς γιγνόμενη πρὸς τὴν τοῦ
 βασιλέως, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπιθυμίαν μᾶλλον ἢ χρεῖαν.
 Πρὸς δὲ τούτοις τελεῖν μὲν ἐκδομεῖτο, ὅπως ἀρι-
 θμοῖα κατὰ μυριάδας, ὁ δὲ ἡλιος συνεκρύπτετο τοῖς
 τοξεύμασιν, ἦν δὲ πλήρης ἢ μὲν θάλαττα νεῶν, ἢ
 δὲ γῆ πεζῶν, ὁ δὲ ἀπὸ βελῶν. Παρεῖναι δὲ καὶ μὲν
 λαῖν ἰσχυρὰ ἦν, ὡς περ ἔχειναι πάντας· πάντα δὲ ὡς περ
 τοῦ Ποσειδῶνος κατιόντος ἐσάειτο. Πάντα δὲ τὰ
 ἐπιόντα Θεμιστοκλέης εἰς αὐτὸν ἀναδείξασθαι, καὶ
 τὴν αὐτοῦ γνώμην ὑποθεῖς ἀντ' ἄλλου του φυλακτη-
 ρίου, καὶ μόνος ὄρθοις τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀντισχεῖν
 ἄπαισι καὶ τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς ἐπιούσι πράγμασι,
 καὶ οὐκ ἀποστραφεῖς ὡς περ οἱ πρὸς τὸν ἡλιον
 βλέποντες, ὁ πᾶσι μικροῦ δεῖν συνέδη τοῖς τότε, οὐκ
 ἀν εἰποιμὲ ὡς οὐκ ἐβουεσε τῆς ἐλπίδος τοῦς Ἑλλη-
 νας, ἀλλὰ καὶ πολὺν προσδοκίαν ἐνῆλλαξεν αὐτοῖς;
 οὐδὲν γὰρ τῶν ἐσχετῶν ὁ οὐ οὐ κείσασθαι τῶν
 κολλῶν νομιζόντων, καὶ βλέπόντων εἰς ἀισχράς

cisse apparatus creditur. Atque ille quidem regis
 praefectos, hic ipsam vicit regem, qui post Mara-
 thoniam pugnam alteram adduxit exercitum, post
 Salaminam in fugam se dedit. Nam ut illa clade
 excitatus, ita hac ad desperationem fuit redactus,
 sic ut salutem in lucro poneret. Sciebat enim tum
 quidem eximiam copiarum suarum advenisse par-
 tem: nunc autem se cum omnibus prope hominibus
 esse devictum. Ac Miltiades quidem fortitudo in
 unum incidit negotium, licet ea in omni uteretur
 administratione; Themistocle vero posteriora sem-
 per prioribus excipiebant maiora, et, ut est in prover-
 bio, alius cum relinquebat fluctus, alios
 comprehendebat, donec per undas decumanas victor
 evasit. Quid ergo vetat quominus breviter ostenda-
 mus qualibus in rebus qualem se Themistocles exhib-
 uerit? At hoc nihil ad rem fortassis faciet. Nam
 quae nemo verbis posset complecti quomodo quis
 illum ex his cornat? Nisi si hoc cogitabit quae nemo
 posset pro arbitrio dicere, haec eum pro arbitrio
 gessisse. Etenim decem annis tota parturiebat
 continens, cum singuli homines Marathoniam pu-
 gniam studerent ulcisci, omnisque apparatus ex
 omni terra marique cogebatur. Cum autem Aegy-
 ptium interea defecisset, rex ea facile ad deditio-
 nem coacta, rursus ad eadem redibat. Decimo
 demum anno regiones ac gentes omnes convene-
 rant, quasi in alium locum terra migraret, ac me-
 tuebat rex, ne non caperet omnes Graecia, et quan-
 tumque volebat castrorum partem, quasi toti impe-
 raret orbi, occupabat. Nec eos tantum solis perter-
 ruit, quantum maris ac terrae defectus, ad cupidita-
 tem potius, ut arbitror, quam usum regis procuratus.
 Deinde muri exstruebantur, ut simul decies mille
 numeraret viros; sol autem telis obtegebatur, ac
 mare navibus, terra militibus, aer jaculis erat plu-
 nus. Praesentia quoque et futura eodem habebantur
 loco, sic ut omnes tenerentur, omniaque languam
 Neptuno descendente commoverentur. Themistocles
 eum in se suscepisset omnia, suumque consilium
 propugnaculi instar constituisset, et solus rectis
 oculis, tum praesentibus omnibus, tum futuris rebus
 observasset, nec ut il qui solem aspiciant, se aver-
 tisset, quod omnibus propemodum acciderat, non
 modo Graecorum spem non fecerit, sed et exspe-
 ctationem magnopere mutavit. Nam cum plerique
 nihil non extremum se perpessuros crederent, et
 ad turpes rationes ac difficilia perfugia se confer-
 rent, tantam seculi rerum mutationem, ut si quis eos
 discessum Barbarorum interrogasset, num nec illos
 bellum intulisse, nec se res eaggessisse, eaque di-
 crimina subiisse vellent, mortem sibi omnia
 potius, quam ut ista non peregissent, optaturi
 fuissent.

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ὅσην ὡς ὁ Α. ἡ γε οὐμ. Α. ἡ αὐθις] οὐδεις Α. ἡ τὴν ἤτταν om. Α. ἡ ὡς] ὡς Α. ἡ Μιλτιάδης] ἡ Μιλτιάδης Α. ἡ ἐπὶ οὖν] p. 296. ἡ τοῦτο om. Α. ἡ μεταχειρίζετο Α. ἡ δέκα — ἑτη] δεκάτω — ἑτε Α. ἡ ἀποστάσης] ἀπάσης Α. ἡ πάσης om. Α. ἡ καὶ οὐ] p. 297. ἡ γ' ἀν om. Α. ἡ δὲ ad. Α. ἡ πάντα δὲ] p. 299. ἡ καὶ ante οὐκ om. Α. ἡ κείσασθαι] κείσονται Α. ἡ καὶ βλέπόντων.

μηχανάς καὶ ἀπόρους καταφυγὰς ¹⁵, τοσοῦτον μετέστης τὰ πράγματα ὅστε, εἰ τις ὑστερον αὐτοῦ ἀπαλθόντων τῶν βαρβάρων ἤρατο εἰ ἐβούλοντο ¹⁶ ἂν μὴτ' ἐκείνους ἐπιστρατεύσαι μῆτε σφίσι ταῦτα πεπραχθαι μῆτε τοὺς κινδύνους σφίσι μῆδ' ¹⁷ τὰς πράξεις [696 H.] γεγενῆσθαι, τεθνῶναι πάντας ἂν εἰπαῖν ἐθέλειν ¹⁸ μᾶλλον ἢ ταῦτα ἀπρακτα αὐτοῖς εἶναι.

[Parum abesse, fere, propemodum, proprius factum est nihil, non procul erat, non procul dixerō, ut ita dicam, ut dictum videatur, ut id dictum dicam, parum abesse, parum abest quā dicam, tantum non.]

Usque eo non spem tantum, etiam qui longissime speraverunt, sed et votum fere omnium superavit. Dic enim per deos (aut alius sermōni succedat!) quid facere tum Themistoclem oportuerit, in eo rerum statu? Utrum convocatis Atheniensibus, de ideis disserere, ac quid esset ipsum justum, et ipsum honestum docere, quidque semper esset, nec ullum haberet ortum? Ac cito eos et ortua, ac natura et omnia defecissent? An id unde primum fortitudo sit et ignavia dicta, quaerere, et utrum fluerent an non omnia: an male res suas fluere comperissent? Verum quid omnino dicendum aut faciendum erat? Haec enim tertia jam interrogatio, quasi tessera, profertur. Unde vero Themistoclem exanimabimus, utrum revera consiliarius, praefectus ac dux fuerit, an aliud mereatur nomen? Atqui est alterutrum necesse, ut vel res ab eo gestas quis reprehendat, vel quid quod faciendum fuerat omiserit, praelata honestati voluptate ac facilitate, ostendat. Et quanquam prudentiam res gestas subsequenter, et in otio factas reprehensiones, non esse magni momenti tradunt; tamen etiam hoc concedam, ac si quis vel factum melius, vel sermones praestantiores, vel consilium justius adhiberi potuisse ostenderit, vel omnibus utilius per quod ipse instituitur, ipse crimen in me suscipiam.

ἢ τοῖς πᾶσι βελτίω δείξῃ τότε ἐγχωροῦσαν, παρ' ἣν ἔρονομεῖν.

[Vel sic dicis: Non esse magni momenti dicunt. C. Multa enim quae studio ac meditatione bene consuepta apparuerunt, suo tempore malorum causae fuisse visae sunt. Vel etiam sic: Multa enim in consiliis iudicatu recta esse, exsequendo damna attulerunt: similiaque non plura alia, sed talia nunquam, eaque manifeste malefacta, neque consueta accusatis, non magnam praebent licentiam loquendi. Vel sic: Accusati non satis consuecte facere videantur, si hic 429a pro se causam dicant. Etenim quomodo consentient cum gestis non recte praecedentibus tanquam bene. In his enim inerat necessitas unde processit enthyemata, in illis vero necessitas nulla, et epicherematis substantiam constituit.]

Ipsc qui seiebat futurum, si summum jus quaerent, et de principatu contendere, ut pessum irent omnia, nec quid agerent scire possent: ipse, inquam, Atheniensibus persuaserit, ut sese submitterent, ac Lacedaemoniis in praesentia principatum concederent, eandem seipsis a volentibus Graecis

A [Μικροῦ δεῖν, παρ' ὀλίγον, σχεδόν, ἐγγύς ἦκεν, ὁ πόρθω ἦν, οὐ πόρρω εἰπαῖν, ὡς εἰπαῖν, ὡς ἔπος φάναι, ὡς τὸ ἔπος φάναι, ὀλίγου δεῖν, ὀλίγου δέω φάναι, μόνον οὐχι.]

ὄντως οὐ μόνον τὰς ἐλπιδάς, ὅσοι γε καὶ ¹⁹ τὰ μέγιστα ἤλπισαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν κλειστων ὑπερβάλλετο. Εἰπέ ²⁰ γάρ, Ὡς πρὸς τῶν θεῶν! Εἰ δὲ μὴ, ἄλλος τις κληρονομεῖτω τοῦ λόγου, λεγέτω, δεικνύτω, τί χρῆν πράττειν τὸν θεμιστοκλέα τότε καὶ πῶς χρήσασθαι τοῖς παροῦσι; Ἐξέταρον εἰς τὴν Πνύκα συλλέξαντα Ἀθηναίους περὶ τῶν ἰσθμῶν αὐταῖς διαλέγεσθαι, καὶ δαδάσκειν τί αὐτοδικαίον καὶ τί αὐτοκαλὸν, καὶ τί τὸ ὄν μὲν αἰεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; ταχέως μὲντ' ἂν αὐτοῦ καὶ γένεσις καὶ τὸ εἶναι καὶ πάντα ἐπέλιπεν. Ἄλλ' ὅθεν ἀνδρείαα τὸ πρῶτον ²¹ ἐκλήθη καὶ ὀθεν δεῖλα, ζητεῖν, καὶ πότερον βεῖ τὰ πάντα ἢ οὐ; Ἐγνώσαν μὲντ' ἂν κωκυθόροντα τὰ πάντα αὐτοῖς. Ἄλλὰ τί μὴν ὄλιως ἔδει λέγειν ἢ ποιεῖν; τρίτον γάρ ἦδη αὐτὸ τὸ ἐρώτημα ὡσπερ σύνθημα περιήκει. Πόθεν ἐξετάσομεν τὸν θεμιστοκλέα; πότε ²² σύμβουλος τῷ ὄντι καὶ προστατῆς καὶ ἡγεμῶν ἦν, ἢ τί καὶ ἄλλο πρέπον ἀκούσαι ²³; καὶ μὴν δεῖ ²⁴ γε δεῖν ²⁵ θάτερον, ἢ τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ μίμψασθαι εἶνα ἔχει, ἢ δεῖξαι τί δέον πράξει παρέλιπε, τὸ βέρον καὶ ὄθιον ²⁶ ἀντι τοῦ καλοῦ προσέδμενος. Καίτοι τὴν γε ὑστερον τῶν πραγμάτων σοφίαν καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀδείας ἐλλέγγους οὐδὲν ἔχειν λαμπρόν φασιν οὐδ' ὑπερήφανον. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ τοῦτο συγχωρῶ, κἄν τις ἀμείνω τινὰ πράξιν ἢ λόγους βελτίους ἢ προαίρεσιν δικαιοτέρων ἐκείνους ἐναστήσατο, ἔτοιμος αὐτὸς τῆς αἰτίας κλε-

[1288 R.] [Ἡ οὕτως ἐρεῖς: Οὐδὲν φασὶ λαμπρόν οὐδ' ὑπερήφανον· πολλὰ γὰρ ἂ κατὰ μελέτην ἔδοξεν ἄριστα βεβουλεύσθαι, ἐπὶ τῶν καιρῶν ἰδεῖσθαι τῶν ἀτυχημάτων αἰτία φανέντα. Ἡ καὶ οὕτω. Πολλὰ γὰρ ἐν ταῖς βουλαῖς τὴν κρίσιν τοῦ νικᾶν λαβόντα, ἐπὶ τῆς χρείας τὴν αἰτίαν ἀπηνέγκατο τῆς ἀτυχίας, καὶ οὐκ ὀλίγα ἄλλα τοιαῦτα. Ἄλλὰ μὴ ποτε τὰ ²⁷ τοιαῦτα καὶ τὰ περιφανῶς οὐκ εὐπεπραγμένα οὐδὲ βεβουλευμένα τοῖς αἰτιωμένοις οὐ πολλὴν παρέχου τὴν παρρησίαν. Ἡ οὕτω· Τοῖς αἰτιωμένοις δόξειεν ἂν εἰς οὐκ εὐλογον ποιεῖν ἀποδιδέπειν αἰτιολογίαν· ἀλλὰ γὰρ πῶς ἀπαντήσαι ταῦτα τοῖς μὴ ὀρθῶς προσεβουῦσιν, ὡσπερ τοῖς οὐ φαύλοις. Ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐνὶ τὸ δέον, ἐξ οὐ προήγετο τὸ ἐνθύμημα· ἐν τοῖς δὲ τὸ μὴ δέον προφανόμενον καὶ αὐτὴν ἐπέχει τὴν γένεσιν τοῦ ἐπιχειρήματος.]

Συνιδῶν ²⁸ ἐκεῖνος ὁ πάντα ἔριστο; ὡς εἰ τὸ δικαίον ἀκριβῶς ἐξετάζοι καὶ στάσις ἐγγένετο ²⁹ ὅπερ τῆς ἡγεμονίας, ἅπαντα ἀπολείται κακῶς; καὶ οὐχ ἔξουσιν ὁ τι χρῆσονται, πείθει τοὺς Ἀθηναίους ὑφιέσθαι καὶ συγχωρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ τότε τὴν ἡγεμονίαν ³⁰, ὁποσχόμενος παρ' ἐκόντων

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ καταφυγὰ, οἰν. A. ¹⁶ ἐβούλοντο βούλονται A. ¹⁷ μῆδ' A: μῆτε ζ. ¹⁸ ἐθέλειν] ἂν A. ¹⁹ καὶ οἰν. A. ²⁰ εἰπέ] p. 300. ²¹ τὸ πρῶτον οἰν. A. ²² πότε. ²³ ἀκούσαι οἰν. A. ²⁴ δεῖ οἰν. A. ²⁵ δεῖν γε A. ²⁶ καὶ ὄθιον] ἴδιον A. ²⁷ τὰ add. A. ²⁸ συνιδῶν] p. 310. ²⁹ ἐγγένετο A. ³⁰ ἐν τῷ τότε τὴν ἡγεμονίαν οἰν. A.

αὐτοῖς τῶν Ἑλλήνων αὐτὴν ³¹ ἀνακτήσασθαι· καὶ ἄ
 οὐκ ἐφέυσατο. Σχεδὸν [697 H.] δέ τι καὶ τοῦνομα τῆς
 ἡγεμονίας, ἀλλ' οὐκ αὐτὴν ἐπέισε παρῆναι, ἐπεὶ τό
 γε ἀληθὲς εἶπεν, αὐτοῖς μὲν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκείνοις
 δὲ τὴν ἐπινομήν ἀνέθεσαν, καὶ περιεγένετο αὐτοῖς,
 ἄνευ τῆς σωτηρίας τῆς κοινῆς καὶ τοῦ ³² τῶν μὲν
 πολεμίων ἀνδρείῳ τῶν δὲ συμμάχων πραότητι κρα-
 τήσαι, καὶ τὸ σχῆμα τῷ παντὶ κάλλιον καὶ σεμνό-
 τερον ἡγεμόνων γὰρ ἡγεμόνες κατέστησαν. Τοῦτο ³³
 τὸ ψήφισμα οὐ κόλαξ (ἐμοὶ δοκεῖν) ἄνθρωπος, οὐδὲ
 κάτω βλέπων, οὐδ' ὑποπεπτωκώς τὸς ἀκούουσιν,
 ἀλλὰ θεῶν τις διὰ τῆς Θεμιστοκλέους γλώσσης; ἐφθέγγε-
 ξατο. Ὅστε ἄρῶν μὲν αὐτοὺς θαυρόντας, ἀκούων
 δὲ παῖθων καὶ γυναικῶν ποτινωμένων, ἔτι δὲ ὑπο-
 λειπομένων τινῶν ἀναγκαίως, παραπλησίῳ δὲ μά-
 λιστα πως ὄντος ὥσπερ ἂν εἰ ἐαλωκυίας τῆς πόλεως
 κατὰ κράτος, εἰκότως (τὸ μὲν γὰρ μέλλον ἦν ἔπασιν
 ἐν ἀφανεί, λεπτήν καὶ ἀπιστον ἔχον τὴν ἐλπίδα,
 τὰ δὲ παρόντα στέρησις πόλεως καὶ κτημάτων καὶ
 θιαιότης; ἀπάσης; τῆς πρότερον), παραλαβῶν αὐτοὺς
 ὥσπερ παῖδας ³⁴, ἀτρεμιζούση τούτους ἐξῆγε τῆ ψυχῇ

οὐκοῦν ³⁵ δεινὸν, ὧ γῆ καὶ θεοὶ καὶ λόγων καὶ
 ἔργων ἡγεμόνες! (ἐξάγομαι γὰρ εἶπεν) Σωκράτη
 μὲν καὶ τῆς φυγῆς ἐπαινεῖν, καὶ φάσκειν ἐκείνων
 ἀναλωρεῖν κάλλιον Λάχηςτος, Θεμιστοκλέα δὲ, ὅς ³⁶
 δεικνῶν, οὐ φεύγων τούς πολεμίους τὴν ἀνδρείαν
 ἐπέδεικνυτο, καὶ οὐ τῆς ἀρετῆς ἀπέλαυσεν ³⁷ ἔπασα
 ἢ Ἑλλάς, ἀ τῆς δουλίας καὶ τῆς ἀνανδρίας ἐστὶν
 ἐνόματα, τούτοις καλοῦντο μὴ φροντίζεις; Ὅς καὶ
 ὅτ' ἀπ' Εὐβοίας ἀνέχωρει νενικηκώς, τοιαῦτα τὰν ³⁸
 μέσῳ διεπράττετο, ὅσα ἂν οὐδεὶς πω τῶν ἐπειγομέ-
 νων ὄπωσθον ³⁹ ἀπελθεῖν. Εἶτα λέγεις ὡς οὐ πολλοῦ
 τινοῦ ἢ σωτηρία ἄξιον. Τί οὖν κωλύει καὶ τοῖς
 σωτηρίου θεοῖς, οἱ καὶ καθ' ἓνα ἡμᾶς σώζουσι καὶ τότε
 ἐκεῖνα κατεργάσασθαι τοῖς Ἑλλήσι παρῆσχον. Ἀλλ'
 ἐγὼ μὲν ἐάσω τὸ βλάσφημον· ὑπονοεῖν δὲ ἐστὶ τό γε
 ἐκ τοῦ λόγου συμβαῖνον. Ἡ ποῦ ⁴⁰ σφόδρα ἂν τι δό-
 ξαι λέγειν.

[1289 R.] Ἄνετ τοῦ οὐδαμῶς μὲν παραλαμβάνεται
 τὸ ἢ ποῦ· ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἀρτεστιδης ἀνετ τοῦ πολλῶ
 πλέον ἔλαβεν. Εἰρωνικῶς δὲ τὸ πολλῶ πλέον εἶ-
 πον, οἷον οὐδ' ὄλω. Καὶ παλλάκις οὕτω τῷ ἢ ποῦ
 ἀνετ τοῦ πολλῶ πλέον χρῆται, μᾶλλον δὲ σχεδὸν
 ἀεί.

Καὶ μὴν ⁴¹ οὐχ ὁμοῖον ἐν μέσῳ τῆ θαλάσσης ⁴² περὶ
 τῶν ἐν τῷ πλοίῳ λέγειν καὶ τὴν εὐψυχίαν τὴν ⁴³
 αὐτοῦ δεικνύναι, [καὶ καθήμενον ἐξω τῆς ζάλης ὑπὸ
 τῷ ⁴⁴ τειγίῳ· ἀ ⁴⁵ Πλάτων παντὸς μᾶλλον καλῶς
 εἰδῶς ἐκὼν ὑπερβαίνει, καὶ κατηγορεῖ Θεμιστο-
 κλέους ἐμβιδάσαντος Ἀθηναίους εἰς τὰς τριή-
 ρεις.

Παροιμία· εἴττεται δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνετ ἄλλων
 ποιούντων ἢ ἐωμένων. Παρῆχται δὲ ἀπὸ τοῦ τὸν
 Πρίαμον καὶ τὴν Ἑλένην ἐκ τοῦ τείχους θεω-
 ρούντας ⁴⁶ τοὺς Ἑλληνας περὶ αὐτῶν διαλέγε-
 σθαι ⁴⁷.

A recuperaturum pollicetur. Nec vero fidem fefellit,
 ac nomen potius fere principatus, quam ipsum jus-
 sit imperium concedere. Nam si rem spectemus
 ipsam, sibi imperium, illis nomen detulerunt, ac
 prætor communem salutem, et cum hostes fortitu-
 dina, tum socios mansuetudine superatos, dignita-
 tem quoque præclarissimam sænt et augustissimam
 consecuti, quandoquidem ducum duces erant red-
 diti. Hoc edictum non adulator, quantum judico,
 nec qui oculos demitteret, aut auditoribus se sub-
 mitteret, sed deorum aliquis per Themistoclem os
 protulit. Cum videret ipsos lacrymantes, audiret li-
 beros ac mulieres quiritantes, aliquot necessario re-
 linqueret, ac videretur urbs propemodum vi ⁴⁸captis,
 merito (nam et futura erant omnibus incerta, par-
 vaque spe atque infida subnixæ, et præsens rerum
 status, amissionem urbis, honorum vitæque totius
 prioris continebat.) Mosque tanquam pueros firmo
 animo et cogitationibus, non oculis tantum stanti-
 bus deducebat.

καὶ τοῖς λογισμοῖς ἐστῶσιν, οὐ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς.
 Nonne ergo indignum est, o terra, ac dit, dicto-
 rum factorumque duces (nec enim cohibere me
 possum) Socratem fugientem laudare, eumque La-
 chele honestius discessisse dicere; Themistoclem
 autem, qui fugandis hostibus, non fugiendis fortitu-
 dinem proclam declarabat, ejusque virtutis fructum
 tota percepit Græcia ignavia ac mollietati nomina
 tam facile donare? Qui etiam ex Eubœa victor in-
 tercedebat, ea gessit interea, quæ nemo unquam
 aliorum ad fugam festinantium. Et ais non esse
⁴⁹magis admodum prælii salutem. Quin ergo
 dijs etiam servatoribus, qui et singularim nos
 conservant, et earum rerum ferendarum Græcis
 tunc auctores fuerunt. Verum omittam malelictio-
 nem: quid autem consequatur, difficilium est con-
 jicere ex oratione, quam explicare.

[Ἡ ποῦ pro οὐδαμῶς capitur, hic autem Aristides
 pro πολλῇ πλέον accepit. Ironice vero dixit πολλῶ
 πλέον, velut non prorsus. Et sic sæpe ἦπον pro
 πολλῶ πλέον utitur, quin fore semper.]

D Jam aliud est in mari medio de re nautica disse-
 rere, suamque ostendere fortitudinem, aliud extra
 tempestatem ad parietem sedentem. Quæ cum Plato
 probe sciat, sponte negligit, et Themistoclem ac-
 cusat, qui Athenienses in triremes compul-
 sit.

[Proverbium: Dicitur in eos qui aliud pro alio
 faciunt aut permittunt. Ortum a Priamo et He-
 lenæ, qui e muris Græcos de se disserentes vide-
 bant.]

VARIE LECTIONES.

³¹ αὐτὴν ταύτην. ³² καὶ τοῦ A: τὸς. ³³ εὐτοῖ] p. 317. ³⁴ καὶ παραλαβῶν αὐτοὺς ὥσπερ παῖδας om. A. ³⁵ οὐκοῦν] p. 324. ³⁶ ὅς A: ὡς. ³⁷ ἀπέλαυσεν. ³⁸ τὰν A: ἐν. ³⁹ ὄπωσθον om. A. ⁴⁰ ἢ ποῦ] p. 326. ⁴¹ καὶ μὴν] p. 335. ⁴² θαλάττῃ A. ⁴³ τὴν αὐτὴν om. A. ⁴⁴ τῷ om. A. ⁴⁵ ἀ. ⁴⁶ libet θεωρῶντας. ⁴⁷ διαλέγεσθαι om. A, proverbii explicatione infra post Ἑλένην v. 39 posita.

Ego vero, siquidem vincere quis posset, ut non A se servaret prius, aliquid a te dici putarem; cum autem vel navali prælio vincendum, vel terrestri pereundum fuerit, quæ hæc fuisset philosophia, cum liceat magnificentissime servari, temere mori? Ac prorsus equidem non intelligo, cur terrestri victoria pulchra sit, turpis marina, vel cassis atque corium magni sint pretii rudentes ac remi nullius.

[Deest δὲ νομίζειν. Κρανίαν, pro galea dicit; βύρσαν vero pro armis, quod corio legerentur; νήϊα, funes, κώπας vero, ligna necessaria ad remos.]

Sin tota erat occupata terra, exercitus instar maris inundabat, omnia diripiebantur, nec vel respicere licebat. Verum in angustia non Peloponesi modo, sed etiam spei sedebant, nec usque vel terrarum vel maris futuri credebantur, cur ita de Achivis ex turre iudicamus.

[Proverbium: ut Priamus et Helena ex muris.]

Solus porro vel inter paucos admodum videtur hoc dictum Themistocles comprobasse, 430a quod cum Alcæus poeta protulisset olim, multi postea usurparunt: non lapides, non ligna, nec fabricorum artem civitates efficere: sed ubi viri sunt, qui se ipsos servare norint, ibidem et urbes esse et mœnia. Ita si suo duntaxat consilio his in rebus usus esset Themistocles, cur quis diceret ab illo fuisse accusatum? Cum autem deus quoque idem jussisset, quid consequatur, ut equidem vereor dicere: ita quivis facile intelligit. Themistocles certe prorsus absolvitur. Hunc enim si solverint nodum, Donec tribuant honores Apollini, juxta Delphicum tripodem, quem de Barbaris dedicarunt Græci, stante. Ac deus quidem divinam vocavit Salaminem, quippe ad quam majora quam pro viribus humanis erant facta peragenda. Plato autem horum auctorem; quique Salaminem illos deduxit, Græcis nocuisse dicit, nec iis qui voluptati plebis subservirent, meliorem prorsus exstitisse. Quare cum post navale prælium essent omnes in Isthmum collecti, et ex arca Neptuni de principatu sententiam ferrent, quamvis in ea liceat aliquam ingrati animi turpitudinem Græcorum accusare, possumus tamen de cætero gratum animum laudare, ac pro Themistocle suscipere. Cum enim seipsum quisque primo posuisset loco, secundum omnes pronuntiarunt Themistoclem. Ergo de principatu sententia, ex eo quod est omnibus in natura situm ut neminem quis magis quam se diligat, præveniebat, ideoque nec

Ἐγὼ δ', εἰ μὲν ἦν ἕτερον τρόπον νικῆσαι ἢ καὶ σωθῆναι τὸ πρῶτον, τάχα ἂν τι [698 H.] τοῦτους ἔμην τοὺς λόγους εἶναι. Ὅτε δ' ἦν αἰρεσις ἢ ναυμαχοῦντας κρατεῖν ἢ κατὰ γῆν ἀπολωλέναι, πῶς ἦν ἴσον ἢ τίς ἡ θαυμαστὴ φιλοσοφία θεθνᾶναι μάτην, ἐξόν μετὰ τῆς μεγίστης εὐδοξίας σωθῆναι; ἀρχὴν δ' ἔγωγε οὐκ ἐπινοῶ τοῦ διακέκριται κατὰ γῆν μὲν νικῆσαι καλὸν εἶναι, ἐν θαλάττῃ δ' αἰσχρὸν, ἢ τὴν μὲν κρανίαν καὶ τὴν βύρσαν πολλοῦ τινοῦ ἀξίαν εἶναι, τὰ δὲ νήϊα καὶ τοὺς κώπας τοῦ μηδενός.

Λέπει τὸ δὲ νομίζειν. Κρανίαν τὴν περικεραλαίαν λέγει, βύρσαν δὲ τὸ δῆλον παρὰ τὸ ἔχειν βύρσαν περὶ αὐτὸ, νήϊα δὲ τὰ σχοινία, κώπας δὲ τὰ ξύλα τὰ πρὸς κώπας ἐπιτήθεια.

B Εἰ δ' ἅπαντα μὲν ἢ γῆ κατείληπτο, ἐπέβρει δὲ ὡσπερ θαλάττης ἐπὶ κλυσις ἡ στρατιά, πάντα δὲ ἔρδην ἀνηρπάζετο, ἀναβλέπειν δὲ οὐκ ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς στενοῖς οὐ τῆς Πελοποννήσου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλπίδων ἐκάθηντο, ἀπέκειτο δὲ μήτε γῆς μήτε θαλάττης εἶναι μηδαμοῦ, τί ταῦτα τοὺς Ἀχαιοὺς ἀπὸ τοῦ πύργου κρίνομεν;

C Παροιμία· ὡσπερ ὁ Πρίαμος ἐκ τοῦ τείχους; καὶ Ἑλένη.

Mόνος δὲ μοι δοκεῖ πάντων ἀνθρώπων ἡ κομιδὴ γε ἔν ὀλίγοις δεῖξαι Θεμιστοκλῆς ἀληθῆ τὸν λόγον ὄντα, ὃν πάλοι μὲν Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς εἶπεν, ὑστερον δὲ οἱ πολλοὶ παραλαβόντες ἐχρήσαντο, ὡ; ἄρα οὐ λθοῖο οὐδὲ ξύλα οὐδὲ τέχνη τεκτόνων αἰ πόλεις εἶεν, ἀλλ' ὅπου ποτ' ἂν ὦσιν ἄνδρες αὐτοὺς σώζειν εἰδότες, ἐνταῦθα καὶ τείχη καὶ πόλεις. Εἰ μὲν οὖν αὐτοῦ γνώμη μόνον περὶ τούτων ἐκίχρητο Θεμιστοκλῆς, ἐκείνου τις ἂν εἶπεν αὐτὸν τὴν κατηγορίαν πεποιῆσθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ θεὸς ταῦτα ἀνελὼν φαίνεται, ἐγὼ μὲν ὀκνῶ λέγειν, πᾶς δ' ἂν τις συνίῃ τὸ λοιπὸν· ὁ δ' οὖν Θεμιστοκλῆς λαμπρῶς ἀποφεύγει τὴν αἰτίαν. Τοῦτ' ἔν μοι τῆς ἀπορίας διαλύσαντες σταθήτωσαν παρὰ τὴν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς· Ἔως ἔχέτωσαν τιμὰς τὰς αὐτὰς τῷ Ἀπόλλωνι. Ὅν οἱ Ἕλληνας ἀπὸ τῶν Βαρβάρων ἀνέστησαν. Ἔως ἔκ τοῦ τοὺς Βαρβάρους καταπολεμῆσαι καὶ τὰ ἐκείνων λαβεῖν. Ὅ μὲν τοίνυν θεὸς θείαν προσέειπεν τὴν Σαλαμίνα, ὡς ἐν βαυτῇ μελλόντων ἔργων ἔσεσθαι κρείττωνον ἢ κατὰ πάντα τὰνθρώπων· Πλάτων δὲ τὸν ταῦτα κατεργασμένον καὶ τὸν κομισάντα αὐτοὺς εἰς τὴν Σαλαμίνα λυμήνασθαι φησι τοῖς πράγμασι καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν ὑπερτερούντων οὐδὲν γενέσθαι βελτίω. Καὶ γὰρ τοι μετὰ τὴν ναυμαχίαν συλλεγέντων εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀπάντων, καὶ φερόντων τὴν ψῆφον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Πρωσιδῆνος περὶ τῶν ἀριστείων, [1292 R.] ἔξεστι μὲν τι καὶ ἄγνωμον ἐνταῦθα κατηγορηῆσαι τῶν Ἑλλήνων, ἔξεστι δὲ τὸ λοιπὸν τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπαινέσαι καὶ λαβεῖν ὑπὲρ Θεμιστο-

VARIE LECTIONES.

ἂν τὸ A. ἂν εἰ δ' p. 357. ἂν μόνος] p. 359. ἂν γε om. A. ἂν vid. Kuster. ad Suid. v. Ἀρήϊος. ἂν καὶ ante τείχη add. A. ἂν εἰ μὲν] p. 345. ἂν μόνον om. A. ἂν συνίει A. ἂν τοῦτ' p. 348. ἂν ἐν μοι] ἐμοὶ A. ἂν ἔως — Ἀπόλλωνι om. A, post διαλύσαντες v. 10 ponit γ. ἔως autem case videtur illud ἔως sic ἔγουν. de quo Bastius ap. Breikov. epp. Paris. ἔως — λαβεῖν om. A, post Ἕλληνας v. 13 ponit γ. ἂν ὁ μὲν] p. 350. ἂν βελτίω] βελτίω. ἂν τὸν πύργον Ἀριστείδης καλεῖ A. ἂν καὶ] p. 358. ἂν περὶ τῶν ἀριστείων om. A. ἂν ἐνταῦθα om. A. ἂν δὲ om. A.

κλήουζ. Ἐκαστος γὰρ αὐτὸν πρῶτον φέρων, δευτέρον συνεξέπιπτον· ἅπαντες φέροντες Θεμιστοκλέα. Ἡ μὲν οὖν τοῦ πρωτείου ψήφος, οἶμαι, τοῦ πᾶσι φύσει συμβεβηκότος ἀνθρώποις ἦν· τοῦτο δὲ ἐστὶ μὴδὲνα αὐτοῦ μᾶλλον φιλεῖν· ὥστε οὔτε ἰσχυρὸν εἶχεν [609 H.] οὐδὲν οὔτε συγγνώμης ἀπήλλακτο. Ἡ δὲ ὑπὲρ τῶν δευτέρων σαφῶς ἤδη σύμβολον ἦν τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι οὐκ εἶχον ἐτέρως θέσθαι. Ὡστε εἰ προσεῖρητο ἐξ ἀρχῆς μὴδὲνα αὐτὸν φέρειν ἀλλ' ἕτερον, Θεμιστοκλέα πάντες οἴσειν ἐμελλον, ὃν γε καὶ παντὸς ἄλλου⁶⁰ πᾶς τις προὔκρινεν αὐτῶν, καὶ ὁμοίως· ἂν⁶¹ πρῶτος ἐγγίνετο ὥσπερ τότε δευτέρος. Οὕτω καὶ νῦν δευτέρον εἶναι ψηφισάμενοι προσόμοιον ἐποίησαν· ὥσπερ ἂν εἰ πρῶτον ἐψηφίσαντο. Οὐ μὴν οὐδ' οὕτως· ἔλαττον ἔχων ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐνίκησε. Τὰ μὲν γὰρ πρῶτα καὶ παρὰ τῆς ἀληθείας καὶ παρ' αὐτοῦ λαθῶν εἶχε (τὸ γὰρ αὐτὸ τοῖς ἄλλοις ἐποίησε μόνος τῶν ἄλλων δικαίως), τὰ δὲ δευτέρα ἤδη συνεχώρητο⁶², ὥστε ἐξ ἀπάντων πρῶτος ἦν. Ἐχων⁶³ δὲ λέγειν πολλὰ καὶ περὶ τῶν ὕστερον αὐτοῦ συμφορῶν, καὶ ὅπως ἂν ἅπαν τὸ πρᾶγμα συνεσκευάσθη, καὶ ὁποῖόν τινα κἂν τούτοις παρέρχεν ἑαυτὸν, ἐβουλόμην ἂν ἐν τούτῳ χρεῖας εἶναι τὸν λόγον ὥστε καὶ περὶ τούτων ἐπαίγειν εἶναι διελεθεῖν· οἶμαι γὰρ οὐδὲ⁶⁴ φαυλότερα⁶⁵ οὐδ' ἐλάττω τῶν εἰρημάνων ἤδη εἶπαι ἂν περὶ αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἅμα τε ἔξω τῆς ὑποθέσεώς ἐστι καὶ μῆκος ἐπισείρεται τοῖς λόγοις, παραλείψω ταῦτα, τοσοῦτον ἐπιφθεγγάμενος καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους, ὅτι ἐπειδὴ⁶⁶ εἶδε στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προὔκρινε τελευτᾶν, ἔργῳ μὲν λύσας πᾶσαν αἰτίαν, δείξας δὲ ὅπως τιμᾶται⁶⁷ τὰ πρότερον πράξεις καὶ τὰ πολιτεύματα, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἐκὼν εἶναι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ προσήκοντος οὐδὲν πρότερον ποιήσεται, οὐ πλοῦτον⁶⁸, οὐ παῖδας, οὐκ ἐλπιδας, οὐ τὴν σωτηρίαν αὐτὴν. Ἐγὼ⁶⁹ μὲν οἶμαι καὶ ἱερέας καὶ ἱερέας, καὶ ὅστις ἄλλος Ἀθήνησιν εὐχεταὶ δημοσίᾳ, τοῦτ' ἂν εἰκότως καθ' ἕκαστον ἔτος⁷⁰ πρὸς ἅπασιν τοῖς ἄλλοις προσεύχεσθαι, κατὰ γούν ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ ἔως ἐξῆν, φύναί τινα αὐτοῖς ἄνδρα ὅμοιον Θεμιστοκλεῖ, καὶ μετὰ τῆς ἄλλης καὶ τοῦτ' ἐνεγκεῖν τὴν γῆν τάγαθόν. Οὐκ οὖν⁷¹ ἐλάττω γ' ἂν ὄνασθαι μοι δοκοῦσιν ἢ εἰ πάντα εἰς ἐκπῆν καὶ ἐτι πλείω τῆς χώρας αὐτῆς ἐξενεγκούσης⁷². Ἄλλως μὲν τοῖσιν ἡσυχνόμην ἔγωγε ἐπὶ τοσοῦτοις καὶ τοιοῦτοις τοῖς εἰρημένοις μάρτυσι προσχρῶμενος. Ἔστι δὲ τι προὔργου μίᾳ μαρτυρίας, ἣν δεῖ παρασχέσθαι. Σκεψώμεθα δὴ⁷³ ποῖα ἅττα λέγει περὶ Θεμιστοκλέους ἡμῖν Διοχίνης⁷⁴ ὁ Σωκράτους μὲν ἑταῖρος, Πλάτωνος δὲ συμφοιτητής. Ἐπειδὴ τοῖσιν τοῦ Θεμιστοκλέους βίον ἐπιλαμβάνουσαν ἐτόλμησας, σκέψαι αὖ ἀνδρὶ ἐπιτιμῶν ἡξίωσας· ἐνθουμῆσθαι γάρ⁷⁵ ὁπόθεν ὁ ἥμιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται⁷⁶. Ἄλλ' οὐδὲν, ἔφη, χαλεπὸν⁷⁷, ὃ Σωκράτης, τὰ τοιαῦτα εἰδέναι.

Καὶ μετὰ πολλὰ ἄλλα ἐγκώμια ἐπάγει καὶ ταῦτα·

A momentum habebat ultimum, nec erat venia indigna : verum quam de secundis forebant partibus, ea veritatis erat illustre testimonium, nec eos aliter censere posse ostendebat. Quapropter si praedictum fuisset initio, ne quis sibi palmam tribueret, omnes erant Themistoclem pronuntiaturo, quem quidem omnibus aliis praeferebant singuli : nec aliter primus, ac tum secundus fuisset. Similiter et nunc, postquam eum secundo posuerunt loco, perinde fecerunt, ac si primo posuissent. Verumtamen ne sic quidem inferiores tulit potius, quam 430b utroque vicit. Nam prima quidem erat a veritate, et a seipso consecutus, quandoquidem idem quod alii, solus juste fecerat ; secunda vero jam ei concessa fuerant sic ut omni ratione primus esset. Et quoniam posteriores quoque clades ejus recensere possem, ac quomodo totum negotium fuerit confectum, qualemque in his iste se praebuerit, declarare : vellem equidem eam nobis ab oratione afferri necessitatem, ut etiam de his esset dicendum. Nam ea nec leviora, ni fallor, vel minora forent iis quae jam relata sunt. Verum quoniam et argumentum superant, et nimium crescit oratio, omittam ea, et hoc tantum hac etiam de re addam, eum postquam contra Graeciam fuit militandum, mori maluisse, qua quidem re cum crimen omne dissoluit, tum ostendit manifeste quanti priores gestas res et reipublicae administrationem faceret, nec unquam scientem quidquam virtute et officio prius habiturum, non divitias, non liberos, non spem, non ipsam salutem. Atque existimo equidem et sacerdotes, et quisquis alius Athenis preces faciebat, merito tum quidem publice quotannis hoc fuisse inter alia oraturos, ut aliquis apud ipsos Themistocli similis nasceretur, et inter caeterum proventum hoc etiam bonum terra produceret. Nec enim minorem videntur mihi fructum fuisse percepturi, quam si omnia cum centesimo, vel etiam majore senore regio protulisset. Ac puderet me propemodum, cum tot ac talia dixerim, testes insuper adhibere, nisi unius esset aliquid momentum testimonii, quod proforemum censeo. Videamus ergo quid Aeschines Socratis sodalis, Platonis autem condiscipulus, dixerit : *Quoniam igitur Themistocles ausus es vitam carpere, vide qualem adoriaris virum. Itaque cogita unde sol oriatur, atque ubi occidat. Non est, inquit, hoc difficile, Socrates, cognoscere.*

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ ἄλλου οἰμ. Α. ⁶¹ ἂν ἂν τότε Α. ⁶² συνεχώρητο ζ. ⁶³ ἔχων] p. 364. ⁶⁴ οὐδὲν Α. ⁶⁵ φαυλότερα οἰμ Α. ⁶⁶ ἐπεὶ Α. ⁶⁷ οὐ πλοῦτον οἰμ Α. ⁶⁸ ἐγὼ] p. 362. ⁶⁹ καθ' ἕκαστον ἔτος post προσεύχεσθαι οἰμ Α. ⁷⁰ οὐκ οὖν. ⁷¹ ἐξενεγκούσης οἰμ Α. ⁷² δὴ Α : δὲ ζ. ⁷³ Διοχίνης οἰμ Α. ⁷⁴ γάρ] δὴ Α. ⁷⁵ καὶ ἵπου δύεται οἰμ Α. ⁷⁶ χαλεπὸν οἰμ Α.

Tantum hic illi prudentia præstabat. Quare cum aliquando esset ex urbe expulsus, 431a gratias ei ceu conservatori suo retulit, et cum alia multa dona, tum Magnesiæ totius imperium dedit, sic ut exsul esset meliore, quam Athenis civis plerique, qui probe videbantur conditione. Quis igitur illo tempore potentissimus fuisse dicatur alius quam Themistocles, qui regem ab ortu ad occasum solis imperantem, Græcorum dux devicerit. Hoc igitur, inquebam, cogita, Alcibiade, illi, qui talis esset, scientiam talem non suffecisse, ne ejiceretur, et a suis ignominia notaretur. Atque ut Æschinem cum Platone nolim comparare, nec ea de re contendere, verum hoc iudicium sophistis ineptis malim relinquere, ita quo major est ac doctior Plato, hoc magis illa pro Themistocle credi, alio debere. Nam hic quidem quæ audivit, vel his certe proxima videtur tradere: ille autem ingenio utitur suo, quemadmodum et alia multa sub nomine Socratis tractat, de quibus nihil eum fatetur disputasse. Ac recte quidem et juste facit, dum præceptorem studet ornare, nisi quod nec alios, qui non merebantur, insuper dedecorare velle debebat.

ἐκείνων ὃ δὲ τῆς φύσεως οἶμαι κέρηται τῇ περιουσίᾳ, ὡσπερ καὶ ἄλλα δὴ περὶ μυρία διεξέρχεται ἐπὶ τῷ Σωκράτους ὀνόματι, περὶ ὧν ὁμολογῆται μὴδὲν ἐκείνων πραγματεύεσθαι ὁ δίκαια μὲν οἶμαι, ποιῶν κατ' αὐτὸ γὰρ τοῦτο, καὶ ἀνδρὸς ἀρίστου τὸ τὸν διδάσκαλον ἀξιῶν κοσμεῖν πλὴν γὰρ ὅτι καὶ τὸ μὴδ' ἄλλους τῶν οὐκ ἀξίων κατασχύνειν θέλει προσεῖναι προσήκει.

Ex communi defensione. — Exordium.

Atque hæc quidem fere sunt, quæ de viris erant dicenda, sic ut nec ea quæ dici oportebat, omitteremus, nec omnia sigillatim putarem esse referenda, ne cui ineptire videremur. Sed offensivibus populi nititur, quasi ipsi, quoniam nonnulli minus recte de illis statuerint, pejores habendi sint, aut cum alii quidam in eos peccaverint, nec nos a convitiis abstinere debeamus. Quinimo cum etiam ipsis qui peccaverint merito venia tribuatur, mirum erit si illis qui eos ad optima quæque duxerant, et quibus, cum peccarent, non obtemperaverant, negabitur. Jam Plato 431b nihil eorum quæ ex illorum consilio recte gesserunt, considerari permittit: quæ autem in illos ipsos peccaverant, in iis tantum ab illorum voluntate recesserunt, ut ea culpentur, et fructus quidem eos, quos ex illorum institutione perciperant, transiit: quæ autem non tam ex institutione profluerant, quam ex humana natura superfluerant, hæc illis tribuit, qui ne quid hi peccarent, omnem lapidem moverant: velut si quis litteratores, qui pueros litteras docent, et quantum possunt scribere, in causa fuisse diceret, si quid minus recte postea per se scriberent. Quod si non cunctos do-

Τοσοῦτον^α αὐτοῦ ἐκεῖνος τῷ φρονεῖν περιεγέ-
τετο^β. Τοιγάρτοι συγῆδι ποτὲ αὐτῷ τῆς πόλεως
γενομένῳ ὡς σεσωσμένος^γ ὑπ' αὐτοῦ χάριν
ἀπέδωκε, καὶ ἄλλα τε δῶρα πολλὰ ἐδωρήσατο
καὶ Μαγνησίας ὅλην ἀρχὴν^δ ἔδωκεν, [1293 R.]
ὥστε καὶ φερόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα μείζων
ἦν ἢ πολλῶν Ἀθηναίων, καὶ [700 H.] καλῶν καὶ
ἀγαθῶν εἶναι δοκούντων, οἴκοι μόνοντων. Τίς
δὲ^ε οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δικαίως ἀναιτίως
ἔχει μείζον^ς εὐνάσθαι ἄλλος ἢ Θεμιστοκλῆς,
ὃς τὸν τῶν^ς ἀπ' ἡλλοῦ ἀνίσχοτος μέχρι^ς ἡλλοῦ
δυομένου βασιλεύοντα, στρατηγῆσας τῶν Ἑλ-
λήνων, καταστρέψατο· ἐθουμοῦ οὐδ', ἔφην ἔγω,
ὦ Ἀλκιβιάδη, οὐκ ἐκείνῳ τοιοῦτόν ἐστι οὐχ ἰσότη
ἢ ἐπιστήμη τοσαύτη οὕσα ἐγένετο ὥστε φυλάξαι
σθαίμη ἐκπεσεῖν μὴδὲ ἀτίμῳ ὑπὸ τῆς πόλεως γενέ-
σθαι, ἀλλ' ἐνεδέθησεν. Καὶ μὴν^ς ἐξ ἰσοῦ μὲν^ς ἔγωγε
οὐδὲ ποτ' ἀν θείην Ἀσχηνην Πλάτωνι, μὴ ποτε οὕτω
φιλονεικήσαιμι, ἀλλ' ἀπέσθω τοῖς ἀτόποις^ς τῶν
σοφιστῶν ἢ κρίσις αὕτη. Φημι δὲ ὅσῳ μείζων καὶ
τελειώτερος Πλάτων εἰς λόγους, τοσοῦτῳ μᾶλλον ὑπὲρ
γὰρ Θεμιστοκλέους ἐκείνα προσήκει δέχεσθαι. Τὸν
μὲν γὰρ ἂ ἤκουσεν εἰκὸς λέγειν, ἢ ὅτι ἐγγυτάτω
ἐκείνων ὁ δὲ τῆς φύσεως οἶμαι κέρηται τῇ περιουσίᾳ, ὡσπερ καὶ ἄλλα δὴ περὶ μυρία διεξέρχεται ἐπὶ τῷ Σωκράτους ὀνόματι, περὶ ὧν ὁμολογῆται μὴδὲν ἐκείνων πραγματεύεσθαι ὁ δίκαια μὲν οἶμαι, ποιῶν κατ' αὐτὸ γὰρ τοῦτο, καὶ ἀνδρὸς ἀρίστου τὸ τὸν διδάσκαλον ἀξιῶν κοσμεῖν πλὴν γὰρ ὅτι καὶ τὸ μὴδ' ἄλλους τῶν οὐκ ἀξίων κατασχύνειν θέλει προσεῖναι προσήκει.

Ἐκ τῆς^ς κοινῆς ἀπολογίας. — Τὸ Προόμιον.

Ἄ μὲν^ς τοίνυν^ς περὶ τῶν ἀνδρῶν εἰπεῖν εἰκὸς
ἦν ἢ μῆτε τῶν ἀναγκαίων εἰρησθαι μὴδὲν παριέντας,
μῆτε πάντα ἐφεξῆς οἰομένους δεῖν λέγειν, ὡς ἀν μὴ
τῷ^ς δοκοῦντων^ς ἀπειροκάλως ἔχειν, ταῦτά ἐστιν.
Ἰσχυρίζεται δ' οἷς προσέπειτασαν πρὸς τὸ δημόσιον,
ὡσπερ εἰ τινες χεῖρον ἔγνωσαν περὶ αὐτῶν, αὐτοὺς ἂ
χεῖρους ἡγεῖσθαι προσήκον, ἢ τῷ καὶ ἄλλους τινὰς
εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτεῖν οὐδ' ἡμᾶς τοῦ προπηλακίζειν
ἀπέχεσθαι δεόν. Ἄλλὰ μὴν^ς ὅπου γὰρ καὶ τοῖς ἀμαρ-
τάνουσιν αὐτοὺς ὁ εἰκὸς εἶναι συγγνώμην, ἢ ποτε τοῖς
γὰρ ἄγουσιν αὐτοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον^ς, καὶ οἷς ὅθ'
ἡμάρτανον οὐκ ἐπειθοντο, δεῖνδν εἰ μὴ φήσομεν.
Πλάτων τοίνυν ὡς μὲν ἐκεῖνοι χρώμενοι κατάρθουν,
οὐδὲν ἂ ἐξ σκοπεῖν· ἂ δ' εἰς αὐτοὺς ἐκείνους ἐξ-
ἡμαρτον, τοσοῦτον ἀπειχον τοῦ δοκοῦντά γὰρ ἐκεῖνοις
ποιεῖν, ὡς ταῦτα κατηγορεῖν. Καὶ ἂ μὲν τίς παι-
δείας αὐτῶν ἀπέλαυσαν ὁ ὑπερβαίνει· ἂ δὲ οὐχ ὧν
ἐπαιδεύθησαν ἦν, ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἐμ-
μενηνχότα, ταῦτ' ἐπ' ἐκείνους ἀγει τοὺς ὅπως
μὴδὲν ἀμαρτήσονται πᾶν ὅσον ἦν ἐν αὐτοῖς πράτ-
τοντας, ὡσπερ ἀν εἰ τις τοὺς γραμματιστάς, τοὺς
παραδείξαντας τοῖς παισὶ τὰ γράμματα καὶ δείξαν-
τας γράφειν ἐκ τῶν δυνατῶν, αἰτίους εἶναι φάσκει

VARIAE LECTIONES.

^α τοσοῦτον (p. 365). ^β περιεγέμετο om. A. ^γ σεσωσμένος ζ. ^δ malim ἄρχειν. ^ε ἀν εἰ ἐν om. A.
^ς μεγίστην ζ. ^ς τῶν om. A. ^ς μέχρις ζ. ^ς καὶ μὴν] p. 367. ^ς μὲν om. A. ^ς ἀτόποις A: τόποις ζ.
^ς πραγματεύεσθαι A, δίκαια. ^ς π. οἴηται om. A. ^ς ἐκ τῆς — προόμιον] cmz Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ
Ἀριστείδου ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπολογίας τὴν ὁμοίον διὰ τῆς ἐκλογῆς περιηγησιζόμενος τρόπον. ^ς ἂ μὴν] p. 368.
^ς τοίνυν] οὐν A. ^ς εἰκὸς ἦν εἰπεῖν A. ^ς τῷ A: πῶ ζ. ^ς δοκοῦντων A. ^ς αὐτοὺς om. A. ^ς ἀλλὰ μὴν] p. 369.
^ς αὐτοῖς om. A. ^ς βέλτιστον A. ^ς οὐδὲν] οὐκ A. ^ς ἀπέλαυσαν A.

των περὶ ταῦτα ¹⁰ ἀμαρτημάτων, εἰ τι μὴ καλῶς ὑπερῶν μὴδὲ ὡς χρῆ γράφοιεν ἐφ' αὐτῶν ¹¹. Εἰ δὲ ¹² μὴ πάντας ἐπαίδευσαν, μὴδὲ ὡς οἶόν τε ἀκριτέστατα, [1206 R.] μὴδ' ὡς μάλιστα ἐβουλήθησαν ¹³, τί τό γε ἐκπερευθὸς τῆς ἐκείνων προστασίας ἂν τις τιθεῖται; οὐ γὰρ τῆς ἐκείνων ἐμίλλας τοῦτο ἀπάναντο, ἀλλ' οὐκ ἀπάναντο ἐκείνων εἴ τι τοῦτό γε. Οὐκ οὖν ἐξ ὧν προσεῖχον αὐτοῖς, ἐκ τούτων ἤμαρτον, ἀλλ' ἐξ ὧν οὐ προσεῖχον, ἐπλημμέλησαν. Οὕτως ἄ γε ἐπειθοντο σαφῶς ἄρ' οἱ παῖθοντες ἐπαῖθον καλῶς. Τὴν δὲ ¹⁴ πολιτικὴν εἰ μὴ πάντας ἐπαίδευσαν Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς καὶ Μιλτιάδης καὶ Κίμων, μὴδ' ἅπαντας ἑφεξῆς βελτίους ἐποίησαν κατὰ φυλάς καὶ κατ' ἀνδρά ὡς περ θεωρικὸν τὴν ἐπιστήμην διαπέμνους, εἰδ' ὑπερφύς τι φήσομεν κατ' αὐτῶν εὐρηκῆναι, ὡς οὐδ' αὐτοὶ βελτίους ἦσαν οὐδενὸς εἰς ταῦτα; [701 H.] καὶ οὐκ ἀγαπᾶς τὸ ¹⁵ τοῦ σοῦ Πρωταγόρου ¹⁶, εἰ καὶ ¹⁷ καθ' ὅσον οὖν προῦβίβασαν τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ βέλτιον, ἀλλ' εἰ μὴ πάντα ὁ δῆμος ἀνεγκλήτως καὶ ὡς περ εἰς ἀνὴρ μεταχειρίσει, τοῦτ' ἤδη κατὰ τῶν προστατῶν ἐστὶ σοί. Τί οὖν ¹⁸ θαυμάστον, εἰ κάκεινοι πολλὰ καὶ χρηστὰ συμβουλεύσαντες Ἀθηναίους, καὶ πολλὰ τῶν δυσχερῶν κωλύσαντες, μὴ διὰ τέλους αὐτοὺς ἠδυνήθησαν κατασχεῖν μὴδ' ἀθάνατα ἴδασαντο, ἀλλ' ἠτήθησαν τῆς δῆμου φύσεως, εἴτε καὶ τῆς κοινῆς ἀνθρώπων ¹⁹ δεῖ λέγειν, καὶ μὴ ἠδυνήθησαν ²⁰ καθάπαξ ἐκ τῆς πόλεως ἐξελεῖν ἀδικίαν, ὡς περ γεωργοὶ τὰ λυμαινόμενα τῇ χώρῃ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκκόπτουσιν, εἴτ' οὐκ ἐφικνούμενοι διὰ παντὸς τοῦ [λυμαιομένου τὴν χώραν ²¹] στέρματος. Εἰ τοῦτον τὸν τρόπον κάκεινοις ἐθέλοντας καθαίρειν ²² τὴν πόλιν ἐξέφυγε καὶ ἐνέμεινε στέρμα ἀναγκαῖον ἀδικίας καὶ ἀγνωμοσύνης, καὶ οὐ πάντα ²³ ὑπέκρουσεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐστὶν ἄ καὶ καθ' αὐτὸν ὁ δῆμος ἐβουλεύσατο, τίνα τοῦτο τοῖς ἀνδράσιν ἔχει φανλόγητα; ἢ τί δεῖ τὰ ἐκείνων ἐτέροις λογιζέσθαι, ὡς περ ἂν ²⁴ εἰ καὶ στάσεως οὐσης ἐν τῇ πόλει, καὶ τούτων τῆς ἐτέρας ἠγουμένων τῆς τῶν ἐπαικῶν, εἴτα τὰ τῶν ἐτέρων ἀμαρτήματα καὶ τῶν εἰς τούτους πλημμελούντων αὐτοῖς τούτοις τις προσετίθη ²⁵. Καὶ τίνα ἔχει φύσιν ²⁶ οὐ μῆτε ἔδρων ταῦτα καὶ προσεῖ τι κωλύειν ἤξιον; Ἀλλὰ μὴν ²⁷ εἰ γε μὴδὲ κακῶς ἀποῦσαι καλῶς ἔχειν οἰήσεται τις ταῖς αἰταῖς χρῆσασθαι λαβαῖς, καὶ ταύταις μὴ ἐπὶ ²⁸ τῷ κακῶς ἀνεπιεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ διὰ τῶν ἐκείνου τὰ ἑαυτῶν ἀπολύσασθαι, πῶς εἰρηκῆναι γ' ²⁹ αὐτὸν πρότερον κακῶς, ἢ μηδεὶς ἐπηνάγαζε καὶ δι' ὧν χεῖρων ἦτο ἐκείνων ἀποφῆναι, δεξιὸν τι νομίζειν καλεύσαι ³⁰; Ἐλελήθεις ³¹ ἕρα σαυτὸν ἀπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος, εἰς πῦρ φαίνων καὶ λίθον θῆνων καὶ σκεῖρων τὰς πέτρας. Τί γὰρ τῶν σῶν νοθεσιῶν καὶ λόγων ἀπῆλαυσαν ἐκείνοι; τί τῶν θεῶν ἢ τῶν ἀνθρωπίνων ἄμεινον μεταχειρίσαντο Διονύσιος ἢ Δίων μετ'

cuorunt, nec accuratissime, neque ut volebant maxime, cur id quod effugit, ad ipsorum quis magistros referat? Nec enim hunc fructum ex illorum consuetudine perciperant potius, quam non jam id illis poterant acceptum ferre. Quocirca non quia illos attendebant, peccabant, sed quia non attendebant, usque eo illa quæ persuadebantur recte illis suadebant. Civilem vero scientiam nisi Athenienses omnes docuerint, Themistocles, Pericles, Miltiades et Cimón, atque cunctos ex ordine tributim ac virtutim meliores reddiderant, scientia quasi theatriali pecunia distributa, ne ipsos quidem ea in re excelluisse dicemus. Nec illud Protagoræ tui tibi sufficit, si vulgus vel ex parte aliqua ad virtutem perduxerunt; verum nisi omnia quam rectissime populus, et quasi vir unus administravit, id jam præfectis imputas. Num ergo mirum erit, si nec illi, cum multa bona docuissent Athenienses ac noxas multas impediissent, semper eos cohíbere potuerunt, neque morbos immortales curarunt, sed a populi natura, sive potius communi hominum sunt victi, nec iniquitatem prorsus e civitate potuerunt extirpare: quemadmodum cum agricolæ quotannis agri detrimenta excindunt, nec per totum semen penetrant. Hoc modo si et illos, cum civitatem purgare vellent, **432a** necessarium injustitiæ atque ingrati animi semen effugit, et remansit, nec ipsis obtemperarunt omnia, quin etiam per se populus nonnulla statueret, cur hæc improbitatem viris afferant, aut ipsis imputentur aliena? Quasi quis exorta seditione, et his meliori parti præpositis, tum aliorum in hos peccata his ipsis tribueret. Quomodo autem sit æquum, qui nec ea fecerint, et insuper prohibere voluerint. Quod si nec eos quorum est fama læsa iisdem putabit ansis uti debere, idque non ad maledicendum vicissim sed ut se per alios absolvant, quomodo eum probabit qui prior nulla coactus necessitate maledixit, ut per quæ illos peiores videri curabat dextrum quid putare jusserit. Enimvero nesciebas te his proverbis teneri, *ignem verberare, lapidem coquere, saxa seminare*. Quod enim illi ex admonitionibus tuis ac sermonibus lucrati sunt, quam rem vel divinam vel humanam post eum diem quo tibi aures præbuerat Dionysius, vel Dio, rectius administrarunt! Tanto nostros nos, o Plato, quam tu tuos, meliores effecimus. Quod si horum indolem dices meliorem fuisse, hac quoque in re nostram declaras prudentiam, qui spem in his aliquam posuerimus, cum tu toto erraveris coelo, quando cum illis utiliter te disputaturum credidisti. Deinde sicut ea in quibus alios vicerunt indoli tribuis, sic etiam si quid tibi satis temere videntur egisse, hoc eidem indoli imputa; neque cum quæ

VARIE LECTONES.

¹⁰ ταῦτα] αὐτὰ A. ¹¹ ἐφ' A : ἀφ' C. ¹² εἰ δὲ] p. 371. ¹³ ἐβουλήθησαν C. ¹⁴ τὴν δὲ] p. 372. ¹⁵ τὸ add. A. ¹⁶ Πρωταγόρα A. ¹⁷ καὶ οὐν. A. ¹⁸ τί οὖν] p. 373. ¹⁹ ἀνθρώπων] τῶν ἀνθρώπων A. ²⁰ ἠδυνήθησαν C. ²¹ λυμ. τὴν χώραν om. A. ²² καθαίρειν A : καθαριεῖν C. ²³ πάντα A : πάντη C. ²⁴ ἂν om. A. ²⁵ προσετίθη A. ²⁶ φύσιν] φύσιν ταῦτα A. ²⁷ ἀλλὰ μὴν]. ²⁸ ἐπὶ om. A. ²⁹ γ' om. A. ³⁰ κλεῦσαι A. ³¹ ἐλελήθεις] p. 377.

ὄσων ὄβριτος καὶ ἀσελγίας ἀπέλιπε. Καὶ σὺ μὲν ἄ
 οὐδὲν ὄβρισθης ἴσως · ὁ δὲ οὗς ἤγειτο ὄβριζαῖν, πλείω
 ταῦτα ἐκρατεῖν ἢ [703 H.] δι' ὧν ἔδει τιμῆσων.
 Ἄλλ', ὧ ⁶⁶ πάντων ⁶⁶ θαυμάσιε Ἑλλάντων, μὴ δι' ἀμ-
 φοῖν ἔδει, καὶ ταῦτα οὐ διὰ τῶν φίλων ἐνός καὶ τῶν
 ἐχθρῶν ⁶⁶, ἀλλὰ διὰ σαυτοῦ τε ⁶⁶ καὶ ἰούτων, οὗς
 μᾶλλον φίλους ἦν εἰκός ἤγεισθαι. Εἰ δὲ μὴ, σκόπει
 μὴ ὁ τι ἐγκαλέσεις ⁶⁶, ἀλλ' ὁ τι ἀπολογησῆς πρότερον
 τοσαυτά ἐστι καὶ τὰ σά. Εἰ δ' ⁶⁷ αὐτὴν ἐφ' ἐσπῆς
 εἰς τὴν προαίρεσιν ἐξετάξῃν, ἀναστῆναι μὲν τὸ σὺν
 εἰκότως, ἀναστῆναι δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ ἡμέτερον.
 Καὶ πρόσσεσι καὶ τὸ κρατῆσαι τῶν πραγμάτων, καὶ
 τὸ μείζω ταῦτα εἶναι τῶν τε ὀπὸ σοῦ σπουδαζομέ-
 νων ὧν τε αὐτοὶ προσεκρούσαμεν. Σὺ μὲν τοίνυν ⁶⁸
 ἐλέγχεις ἡμᾶς ἀξίων καὶ κατὰ σαυτοῦ λέγεις, ἡμεῖς
 δὲ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν λέγοντες καὶ ⁶⁹ τὸ σὺν θερα-
 πείσομεν. Μᾶλλον δὲ τῆς μὲν σῆς ἀπολογίας καὶ
 ἡμεῖς μετέχομεν, σοὶ δ' οὐχ ὅσον ἡμῖν ὑπάρχει.
 Ὅσα εἰ μὲν ἡμῶν τις φέρεται, ἀδελφὸν εἰ καὶ σοῦ ·
 εἰ δὲ σοῦ τις καταγνοίη, τάχα ἂν ἡμῖν γε συγγνοίη · εἰ δ' αὖ μηδ' ⁷⁰ ἡμῶν φέρεται ⁷¹ σχολῆ γε ⁷² σοῦ.
 Οὕτω τὸ νικῆν ἡμᾶς ὑπὲρ σοῦ γίνεται. Πρὸς ταῦτα σκόπει μὴ τοῦμὸν ἀλλὰ καὶ τὸ σὺν, Τεύκρος ἐφη
 τινί·

Τῷ Ἀγαμέμνονι ἐπιειδίσατε τὸ γένος οἷ τιόνον,

καὶ μὴ βούλου πάντα ἀκριβῶς ἐξετάξῃν, μηδὲ τριῶν
 ὄντων εἰς ἅ τις ἂν ⁷³ βλέψῃς, τῆς γνώμης, τῶν ἔργων,
 τῆς τύχης, ἀφελὲς τῷ ὄντι τοῦ τρίτου λαμβάνου θ'
 ταῦτα καὶ τοῦ τούτου πλείστου μέρους μεθ' ἡμῶν
 ὄντος. Εἰ γὰρ ἡμᾶς ἔδει ταῦτα προειδῶτας ἐξ ἀρχῆς
 ἐξεπίτηδες ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπιδοῦ-
 ναι, οὐκ ἂν ὠκνήσαμεν, οὐδ' ἠτήθημεν τοῦ Κί-
 θρονου τοσοῦτον · καὶ σὺ γ' ἂν οἶμαι ταῦτα συνεβού-
 λευσας. [1300 R.] Ἐπεὶ, φέρε πρὸς φίλου, πότρε
 ἂν ⁷⁴ μᾶλλον ἐβουλήθης, μή τις τὰ πραχθέντα δι' ἡμῶν
 πεπράχθαι τῇ πόλει, μή τις εἰς ἡμᾶς μηδένα τῶν πο-
 λιτῶν ἐξαμαρτῆν; οὐκοῦν ἕτεροι καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς
 ἐκείνους ἐμελλον· ἢ ἐκείνων γε ἕνεκα ὥστε πραχθῆναι,
 καὶ ταῦτα εἰ δέοι συμβῆναι; Ἐγὼ μὲν οἶμαι ταῦτα.
 Οὐκοῦν οὐτ' ἀμφοτέρω ἂν ⁷⁵ φαίης ἐθέλειν μᾶλλον ἢ
 μηδέτερα, ὁμολογεῖς καὶ τοῖς πεπολιτευμένοις ἡμῖν
 ἅπαντα ἃ προσήκει προσεῖναι, καὶ μειζόνως τὰ πρὸς
 εὐδοξίαν ⁷⁶ τῇ πόλει τῆς αἰτίας εἶναι. Πῶς οὖν οὐ
 δίκαιος ἦσθα μᾶλλον ἐπαίνειν ἢ ψέγειν; Ὡς δ' ἀπλῶς
 εἰπεῖν ⁷⁷, τοῦ δίκαιον μόνους ἀπειτεῖν εὐθύνας τοῖς
 οὐ μόνους τῶν πραγμάτων αἰτίους; οὐκοῦν τοὺς γε
 ἡνιόχους αἰτιώμεθα τοὺς ⁷⁸ ἐξ ἀρχῆς, ἂν ἕτερος τοὺς
 αὐτοὺς ἱπποὺς παραλαβὼν κακίους ἀποδείξῃ · ἀλλὰ
 καὶ ἡνιόχοι καὶ πωλοδάμναι καὶ διδάσκαλοι μειζόνως
 εὐδοκιμοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν ἕτεροι κύριοι καθεστῶ-
 τες μὴ τῶν ἴσων ἀξιοὶ γίνωνται, καὶ νῆ Δι' ἂν ⁷⁹ γε καὶ
 κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. Φέρε δὲ ⁸⁰ καὶ περὶ τῶν
 συμβεβηκότων αὐτῶν τοῖς ἀνδράσι σεσιφώμεθα καὶ

gere, idque alterum amicum, **433^a** hostem alte-
 rum? Verum teipsum et hos pete, quos potius de-
 bebamus pro amicis habere. Alioqui non tam quid
 accuses, quam quid prius excuses videndum tibi
 fuerit, siquidem tua quoque tanta sunt. Sin ipsum
 per se considerandum est consilium, nec tuum cul-
 pari jure potest, nec etiam eadem de causa nostrum,
 quo accellit ut voti compotes facti simus, et hæc
 tum tuis studiis, tum nostris offensis sunt majora.
 Quare eum tu nos redarguere studes, teipsum quo-
 que refellis: nos, dum nobis suppeltias ferimus, tuam
 quoque rem agimus. Quinimo tua defensio nobis
 quoque convenit, verum tibi non tot, quot nobis
 sunt adjumenta. Itaque ut nobis quis parcat, incer-
 tum sit an et tibi; sin te condemnet, nobis fortasse
 veniam dabit. Quod si nec nobis parcat, nihil erit
 ibi sperandum: usque eo victoria nostra cedit in
 tuum commodum. Quapropter etiam tua require, non
 mea. Inquit ad quemdam Teucer (93-95).

Agamemnoni exprobranti genus tanquam spu-
 [rium,
 nec omnia conare studiosè scrutari, neque cum tria
 sint consideranda, animus, facta, fortunæ, duobus
 ommissis, arripere tertium, cujus item pars maxima
 nobiscum facit. Etiam si his initio relictis, pro
 Græcia nos devovere debuissæmus, non eramus re-
 vocaturi, neque Cædreo tantum cessuri: atque ad id
 tu, credo, adhortatus esses. Age vero utrum hoc
 maluissæ, ut nihil a nobis gestum unquam fuisset,
 nec in nos civium quisquam peccasset (itaque tam
 la nos quam in illos, erant alii peccaturi) an ut
 hæc quoque, si fuerat opus, quo fierent illa, contig-
 issent. Hæc, arbitrator, males. Ergo cum utrumque
 te quam neutrum velle dicis, cum omnia quæ re-
 quirebantur in administrationem nostram incidisse
 constiteris, tum plura urbi, de quibus gloriætur, quam
 ob quæ reprehendatur, suppetere. Quin ergo laudas
 potius quam vituperas. Denique cur ab his rationes
 repetimus solis, qui soli rerum auctores non fue-
 runt. Nam nec primos reprehendimus aurigas, si
 quis eosdem equos alius deteriores **433^b** reddi-
 derit. Verum et aurigæ equorumque domitores,
 magistri sunt plaris, cum alii eandem potestatem
 nacti, non eodem modo se gerunt, idque eodem
 tempore. Age vero, quæ viris hi acciderint, etiam
 percurramus. Neque enim omnes eodem modo po-
 pulus condemnavit, neque id illi communi decr. to
 sunt passi, neque etiam præteris omnes. Verum
 Themistocles quidem et Cimon ostracismo sunt

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ ἀλλ' ὧ] p. 387. ⁶⁶ πάντων om. A. ⁶⁶ καὶ τῶν ἐχθρῶν om. A. ⁶⁶ τε om. A. ⁶⁶ ἐγκαλέσης A. ⁶⁷ εἰ
 δ'] p. 389. ⁶⁸ τοίνυν om. A. ⁶⁸ καὶ om. A. ἡμῶν αὐτῶν] αὐτοῦ A. ⁷⁰ αὐ γε μηδ' ζ'. ⁷¹ φέρεται om.
 A. ⁷² γε] γ' ἂν A. v. libri post τοίνυν v. 9 ponunt. ⁷³ ἂν] καὶ A. ⁷⁴ πότρε om. A. ⁷⁵ ἂν add. A. ⁷⁶ τὰ
 πρὸς εὐδοξίαν om. A. ⁷⁷ ὡς δ' ἀπλῶς εἰπεῖν (p. 394) om. A. δίκαιον] δὲ δίκαιον καὶ A. ⁷⁸ τοῖς A : οὗς ζ.
⁷⁹ ἂν om. A. ⁸⁰ φέρε δὲ] p. 398.

NOTÆ.

(93-95) Quendam, Agamemnonem Ajæce Sophoclis.

expulsi. Id autem non erat odii, nec quia alienus erat ab illis plebis animus, sed legem hac de re conscriptam habebant, quæ ut olim se habuit (id enim omittam, nisi quis eam valde voluerit laudare), illorum tamen delictum non carebat excusatione, cum haberet aliquem decorem, quandoquidem ex lege proflicisceretur. Lex autem sic erat, ut eos qui cæteris antecellerent in annos decem ablegarent. Nec aliud deerat crimen, neque quasi convicta res esset ira. Indignum sit ergo, si eos, quos nec ipsi poterant qui ejecerunt reprehendere, nos istorum causa reprehendamus, ut qui certî nihil sciamus, sed rumorem quemdam, eumque obscurum accusemus. Sed ut huc redeam, quod ad gloriam comprimentam hoc exsiliî genus introduxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clarissime. Quæcirca ne nimis elati fierent, hac sola de causa illos ablegarunt. Itaque non contra ipsos hoc dixisti, sed insciens pro ipsis. Egregie tu quidem potes, quæ dicuntur observare, et alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Pisistratarum incurrerant, considerassent, videntur neminem voluisse cæteris præferri, sed omnes æqua vigere potestate. Rectene igitur Cimodem atque Themistoclem ejecerunt? Equidem non dico, non tamen prorsus impudenter, sed ut et ipsi defensionem haberent, et illi non inhonestam paterentur injuriam. Pericli vero, donec in pace vigeat civitas, nullum nec magnum nec parvum crimen est impositum, verum deorum instar colebatur, et quamvis prius etiam Athenienses non paucos contra fœdifragos in prælium eduxerat, non tamen inculpatus modo, sed et facile primus fuerat. Postquam vero simul et agro carere cogebatur, et pestis cuncta vastans incumberebat; nec erat malorum ulla requies, tum demum calamitatibus succumbentes in illum sunt exacerbati. Atque hic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pennis potius quam curribus tuis capietis. Sed non potuit Nestoris equus parere vulneratus, non illo tantum, sed et reliquis equis hoc casu turbatis. Quid? Quod nec frenum in hoc tumultu facile poterat demere, verum tanquam in æneo vehiculo stabat manens, nisi quod commovere se poterat. Domi male habebant [pro i felicitet.]

Νέστωρ) ὅτι χρῆσαιτο, μὴ ὅτι ἐκείνῳ τῷ τὴν πληγὴν λαβόντι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ἵπποις τεταραγμένους ὑπὸ τοῦ πάθους. Ἄλλ' οὐδ' ἀπολύσαι τὸν ρυτήρα ἐν τῷ θορύβῳ φηδῶς ἐδύνατο, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ χαλκοῦ ζεύγους εἰστήκει μένων, ὅσα μὴ ἐπῆν τό γε ἀτυχῶς).

Aurigarum excusserunt. Quemadmodum excusserant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati, ut et factum suum cognoverint, et sententiam mutarint, eumque denuo se regere, et quocumque

διέλθωμεν. Οὐ γὰρ ἀπάντων ὁ ἄσπιλος οὐδὲσσι κατεψηφίσαστο, οὐκ ἂν ἀπὸ κοινοῦ ὄγκματος ταῦτα ἔπαθον, ἀρχὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα πάντες ᾤοντο; ἀλλὰ Θεμιστοκλῆς μὲν καὶ Κίμων ἐξωστρακίσθησαν. [704 H.] τοῦτο δ' ἦν οὐ μίσος οὐτ' ἀλλοτριώσεως τοῦ δήμου πρὸς αὐτοὺς, ἀλλ' ἦν νόμος αὐτοῖς περὶ ταῦτα, ἔχον μὲν ὁπωσδήποτε (ἐὼ γὰρ, εἰ μὴ σφόδρα ἂν τις ἐπαινεῖσαι τὸν νόμον), τὸ δ' οὖν ἀμαρτήματα οὐκ ἀπαραιτήτων αὐτῶν, ἀλλ' ἔχον ὡς ἐν τοιούτοις εὐπρέπειαν νόμῳ γὰρ, ὥσπερ εἶπον, ἐγένετο. Ἦν δὲ οὗτος ὁ νόμος ἐκδύλον ὅτις ὑπερέχοντας μεθιστάντας ἔτι δέκα, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐγκλημα προσῆν, οὐδ' ὡς ἐπὶ ἐλέγχῳ πραγμάτων ὀργή. Καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, εἰ οὐδ' αὐτοὶ οἱ μεθιστάντας εἶχον αἰτιάσασθαι, τοῦτους αἰτιασόμεθα ἡμεῖς διὰ τοὺς μεταστήσαντας; ὥσπερ οἱ βέβαιον μὲν οὐδ' ὅτι οὖν ἐπιστάμενοι, ἀκοὴν δὲ τινα κατηγοροῦντες, καὶ ταῦτ' οὐδ' αὐτῆν σαφῆ τὴν ἀκοήν. Ἄλλ' ἐκείσε ἐπῆνευμε, ὅτι ὑπὲρ τοῦ τὰ φρονήματα ἐπαγεῖν τοῦτο τὸ εἶδος τῆς φυγῆς ἀνόμιον. Οὐκοῦν τοῦτω μεγίστην δὴλὸν ἔστιν ἔσον κολακείας οἱ ἄνθρωποι ἀπέχον, οὐδὲ γε ὅπως ὑφαίντο τοῦ φρονήματος διὰ τοῦτο μεθιστάσαν, οὐδὲν δὲ ἄλλου τὸν πάντων ἐνεκα. Ὅσοι τοῦτο γε οὐ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν ἔλαθεσ εἰρηκῶς, ὡς δεινὸς σὺ τηρεῖν τὰ λεγόμενα καὶ τοὺς ἄλλοις ἐλέγχειν. Δοκοῦσι γὰρ μοι τὰς συμφορὰς ἐνθυμούμενοι τὰς ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν γενομένας ἑαυτοῖς μηδένα βούλεσθαι μείζον ἐξ τῶν πολλῶν φρονεῖν, ἀλλ' ἐξ Ἰσοῦ εἰς δύναμιν εἶναι. Δίκαια ἄρα ἐποιοῦν ἐλαύνοντες Κίμωνα καὶ Θεμιστοκλέα; οὐ λέγω ταῦτα, ἀλλ' οὐδ' ἀνασχυντά γε παντελῶς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ἔχοντα παραίτησιν κάκεινοις οὐκ ἀσχήμονα τὴν συμφορὰν. Περικλῆς δὲ ἕως μὲν εἰρήνην ἢ πόλις ἦγεν, οὐδεμίαν οὔτε μείζω οὔτε ἐλάττω παρ' αὐτοῖς αἰτίαν ἔσχεν, ἀλλ' ἐξ Ἰσοῦ τοῖς θεοῖς ἐθαυμάζετο. Καὶ ἐτι πρότερον στρατιᾶς πολλὰς ἐξαγαγὼν Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς οὐκ ἐθέλοντας τοὺς δικαίους ἐμμένειν, οὐκ ἀμεμπτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῶν τινι πρώτος ἦν. Ἐπει δ' ἔμα τῆς τε χώρας ἠνεγκάζετο στέρεσθαι, καὶ ὁ λοιμὸς ἅπαντα φθειρῶν ἐπέκειτο, καὶ κακῶν ἀνάπαυσις οὐκ ἦν, οὕτω δὲ τῶν συμφορῶν ἠττηθέντες ἐτραχύνθησαν πρὸς αὐτόν. [1301 R.] Καὶ μοι τοῦ παραδείγματος ἐνταῦθ' ἀναμνήσθητι τοῦ τῶν ἠνιόχων τάχα ἂν γὰρ ἀλοῆς τοῖς ἔρμασι τοῖς σκετοῦ καὶ οὐ τοῖς πετεροῖς. Ἄλλ' οὐδ' εἶχεν (οὐθ' ὁ

Ἀπεσεῖσαντο μὲν τὸν ἠνιόχον, ἀποσεισάμενοι δὲ οὕτως εὐ καὶ καλῶς [705 H.] ἤχθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὸν ἄνω χρόνον, ὥστε ἐγνωστὸν τε ὁ ἔδρασαν, καὶ μετέγνωσαν, καὶ ὑποκύψαντας ἐξ ἀρχῆς παρείσαν

VARIAE LECTIONES.

οὐκ Α : οὐδ' ζ. ὁ ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ Α. οὐτ' ἀλλοτριώσεως om. Α. ἐκδύλον Α. οὐδ'. ὀργή om. Α. εἰδ' αὐτοῖς] δι' αὐτοῖς Α. ὥσπερ. ὅτι om. Α. τοῦ] δὲ Α. τοῦ Α : ἄλλου τοῦ ζ. ἐνθυμούμενοι post γενομένας ponit Α. ἑαυτοῖς om. Α. Περικλῆς] p. 402. καὶ ἐτι — 434 α 2 πρώτος ἦν om. Α. ἂν γὰρ Α : γὰρ ἂν ζ. πετεροῖς] πετεροῖς. παρῳδῆσε τὴν παρομιλίαν ἔρμασι εἰπών Α. ἀλλ' οὐδ' p. 403 οὐθ' ὁ Νέστωρ om. Α. ὁ αἰκοῖ] p. 404.

ἀρχὴν καὶ ἄγειν ὅποι βούλοιο ἑαυτούς. Ἀλλὰ ὁ μὴν ἄ
 ἴτε καὶ τὸν ἐμπροσθεν χρόνον εὐδοκίμει πολλά ἐξῆς
 ἔτη ὁ, καὶ μετὰ τὴν καταδίκην μέγιστος πάλιν ἦν
 τῶν πολιτῶν, πῶς οὐκ ἀμφοτέρων ἕνεκα ζηλωτός
 ἔπει, καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους; Ὅθ γὰρ τὸ
 προσκρούσαι τοῖς ἐμπροσθεν ἐπεσκότησεν, ἀλλὰ τὸ
 τιμᾶσθαι μετὰ τοῦτο πᾶσαν παρεγράφατο τὴν συμ-
 φορᾶν. Ὅθ γὰρ τὸ μέσον κύριόν ἐστιν ἑκατέρων τῶν
 παρῶν, ἀλλὰ κρατεῖ τὸ συναμφοτέρον ὁ τοῦ μέσου.
 ἔπει γὰρ τοῖς πρώτοις δεῖ διδόναι τὴν ψῆφον, ἐπι-
 μάτο ἀπ' ὁ ἀρχῆς ἔπει τοῖς ὕστερον, οὐκ ἐν οἷς
 κατέγνωσαν ἔστησαν, ἀλλὰ προσεῖχον πάλιν ὡς ἀ-
 τῶν βελτίων. Καὶ μὴν οὐχ ὅσον δύο ἀνθ' ἑνὸς ἐστιν,
 ὅλλ' ὅτι καὶ τὸ πλεῖθος ἐκείνου χρόνου οὐκ ἴσον
 οὐδὲ ἔγγυς. Καὶ μὴν ὁὐδὲ τοὺς λαχόντας ἅπαντας
 αἰεσθαι ὁ χρῆ καταγινῶναι τὴν γραφὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ
 εἶναι τινὰς οἱ καὶ τῶν Περικλέει καλῶς ποιοῦντες
 ἔθεντο ὁ. Οὐκοῦν τοῦτους γε ὁ βελτίους τε καὶ βελ-
 τίστους ἦν πεποιηκώς. Καίτοι τί ὁ φήσομεν, ὡ τῶν
 Ἑλλήνων ἄριστε, πότερον δικαίως εἰς σὲ τότε ἐκεί-
 νους ταῦτα τολμήν, ἢ σὲ τῆς ἐκείνων μανίας ὑπεύ-
 θυνον εἶναι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέτερον ἀν φαίην. Καὶ
 μὴν ἔχοι γ' ἂν τις τοὺς σοὺς λόγους ἀμυνόμενος διεκλι-
 σσάμεν κατὰ σοῦ καὶ κατὰ Σωκράτους, ὡς εἰ καὶ ὁ
 τὰ μάλιστα ἀδίκως ὕμιν ταῦτα συνέβαινε, τρόπον γέ
 τινα τὰ προσήκοντα ἐπάσχετε, εἰ πέρ γε τοιούτους
 ἀπαθείνυτε οὐς ἐπαθεύετε. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὰ τῶν
 ὁμιλητῶν ἀμαρτήματα τῶν προσεστηκότων ἐστὶ κατ-
 ηγορήματα, σαυτοῦ καὶ τοῦ ἑτέρου μᾶλλον κατηγό-
 ρηκας ἢ Περικλέους τε ὁ καὶ ἂν οἶσι. Καὶ νῆ Δ',
 εἰ βούλει, τὸ μᾶλλον ἐφίημι σοὶ ὁ. ὅτι δὲ οὐχ
 ἔττον, ἀραεῖ. Εἰ ὁ ὕμεις ὁ ἀθῶοι, κάκεινους ἐκ
 τῶν αὐτῶν εἰκός ἐστιν εἶναι, εἰ πέρ γε ὁ τοῦ Ἰσού
 μέμνησαι καὶ μὴ ὑπερβαίνει τὴν γεωμετρίαν ἐκῶν.
 ἔθ' ἂν ὁ αὐτὸς ἀφήκας ὁ ἂν ὁ τῆς αἰτίας, τοῦτον
 διαβάλλεις ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας. Καὶ πῶς
 οὐκ ἄποπον ἄλλω μὲν ἀν λέγονται μὴ πιστεῦσιν, ἀ-
 τῶν δὲ κατηγορεῖν; Καὶ δι' ὁ τὰν λέγοντα ἡγοῦ χεῖρω,
 διὰ ταῦτα Περικλέα ἀξιοῦν φαῦλον νομίζεσθαι; Καὶ
 τοὺς καταψηφισαμένους αἰτιώμενον ὁ ἡμᾶς πείθειν
 συγκαταγινώσκειν, ὡσπερ χρηστοῦ τινὸς πράγματος
 μεθέξειν μᾶλλοντας, ἀλλ' οὐχ ὁ μὴδ' ἐκείνοις καλῶς
 εἶχε ποιῆσαι; κάκεινοι μὲν αὐτοὶ τὴν ἑαυτῶν κατα-
 δίκην οὐχ ὑπαλογίσαντο, ἀλλ' ἐτίμων πάλιν ὡς χρη-
 στὸν καὶ δίκαιον ὁ ἡμεῖς δὲ οὐ μὴδὲν ἄλλο κατηγο-
 ρεῖν ἔχομεν, τοῦτον ἀειμάσομεν διὰ τὴν δίκην ὁ;
 καὶ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν ὁ μὲν ἡμαρτον, ἰσχυρὸν
 ποιησόμεθα, ὁ δὲ εὐ φρονούντες ἐπαρττον, ἐν οὐδε-
 νικς μοίρα θήσομεν, καὶ ταῦτα ὁμολογούντες ὡς
 ἡμαρτον, [1304 H.] μᾶλλον δὲ κατηγορῶντες ὁ; καὶ
 τίνα ταῦτ' ὁ εἶχε ὁ λόγον; ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπινοῶ.
 Πλάτων ὁ δὲ τὴν συμφορὰν ὡς [708 H.] ἀδίκημα

VARIAE LECTIONES.

ὁ ἀλλὰ μὴν] p. 405. ὁ ἔτη] ἔτι A. ὁ συναμφοτέρον] συμφορῶν A. ὁ ἀπ' A : ἐξ ζ. ὁ καὶ μὴν] p. 406.
 ὁ αἰεσθαι] χρῆ πάντας ζ. ὁ ἔθεντο] ἐψηφίσαντο A. ὁ γε om. A ὁ καίτοι] p. 411. ὁ εἰ καὶ A : καὶ
 εἰ ζ. ὁ τε om. A. ὁ σοι om. A. ὁ ἡμεῖς ζ. ὁ γε om. A. ὁ εἰθ' ὁ] p. 413. ὁ ἀφήκας; A. ὁ ἂν
 om. A. ὁ αἰτιώμενον] ἐώμενον (orig. A : αἰτιώμενος ζ. ὁ δίκην A : καταδίκην ζ. ὁ κατηγόρουν A.
 ὁ τοῦτ' A. ὁ εἶχεν A : ἔχει ζ. ὁ Πλάτων] p. 415.

NOTE.

(96) Dii majores duodecim : quæ apud Apuleium
 Euphrius sic recenset : Juno, Vesta, Minerva, Ceres,

Diana, Venus, Mars, Mercurius, Jovis, Neptunus,
 Vulcanus, Apollo.

a vituperandis reſis, eredo, abatinuiſſet. Cæterum A ſi viros utroque modo volet Plato reprehendere, quaſi acutum quiddam arripuerit, quid vetat quominus aliquis par pari reddens, utroque ruſum modo ſic diſſolvat? Si eos recte et juſte condemnarunt Athenienſes, non erant ab illis corrupti: nam cum recte agebant, non eos illi corrupuerant. Quare ſi merito ſunt condemnati, non hic pejores erunt, **435a** ſin eos injuſte condemnarunt, injuriam paſſi ſunt viri, non intulerunt: tales autem adjuvandi ſunt, non accuſandi, aut ſi iuvari nequeunt, ſaltem accuſari non debent. Ego vero elegantioribus hæc relinquo. Ipſe autem quid affirmo? aut quam rationem ſequor? Non poſſunt utrique ſimul accuſari, et vulgus et viri, niſi alios manifeſte calumniari volumus. Etenim ſi recte ſint condemnati, ipſi quidem fuerint improbi; populus officio ſuo functus eſt. Itaque non debet ob hanc rem quidem culpari, an ergo cum eum cum ferocientibus beſtiis comparamus, recte nos facere dicemus? Sin peccavit populus, una cum ipſius, peccato virorum probrum diluitur. In hoc enim ipſo Athenienſes deliquiſſe dicimus, quod illos exſilio, pecunia, vel alia re quacun- que multarunt. Quid autem hæc aſſert ratio? nihil eos horum meritos eſſe. Atqui ſi male fecerant, meriti erant; quoniam autem meriti non erant, liquido colligitur male nihil feciſſe. Jam qui probis maledicunt, et calumnias ingerunt, non utique probe faciunt. Nos igitur pro accuſatione utrorumque juſtam utrorumque deſenſionem proferemus, ac nec populi totius hanc eſſe culpam, nec illos ſicubi offenderunt, pejores haberi debere dicemus. Nec enim ut athleticis ſolet, ſic et poetis præſtantioribus ſemper defertur victoria, verum et hic Pindaricum illud locum habet, veriſſimæ enim cecinit ille:

ἀμφοτέρων ὑπὲρ ἀμφοτέρων τὰ πρόπροντα ἀπολογούμεθα, οὔτε τοῦ δήμου [τῆν αἰτίαν παντός] εἶναι φάσκοντες, οὔτε ἐκείνους προσήμεν, εἰ δὲ προσιπταίσαν, χείρους νομίζεσθαι. Καὶ οὐκ εἰ ἐπὶ μὲν τῶν ἀθλητῶν οὕτω συμβαίνει, τὰ δὲ τῆς μουσικῆς ἐσθηκυῖαν ἔχει τὴν νίκην τοῖς κρείττοιςιν, ἀλλὰ κἀνταῦθα τὸ τοῦ Πινδάρου κρατεῖ· πᾶν γὰρ μετ' ἀληθείας τοῦτ' ἐκείνους βρυησεν.

[In circo autem fortuna, non robur, vincit.

Itaque conſpicatus Eumelum Achilles, cadentem e curru miſertus dixit:

Optimus extremo vir equos agit ordine fortes.

Atqui abſurdum erat hæc ita deinceps conjungere, atque eundem optimum et extremum dicere. Verum tamen ita ſer, inquit, humanæ ſeruat. Hoc enim videntur niſi verba velle, eundem eſſe et optimum et extremum, quod olim Orontem Perſam de digito diſſe ſerunt, eundem ſitu alio nunc decem millia, nunc unum duntaxat oſtendere. Quare ad Platoniſ exemplum mihi certe videtur **435b** Eumelus in cæ-

κατηγόρηκε, τὴν μὲν τύχην ἀντὶ γνώμης ἐξετάζων, τὴν δ' ἐτέρων ἀμαρτίαν ὡς ἐκείνων οὔσαν τιθεῖς. Εἰ δὲ τοὺς καταφθιζομένους καὶ τοὺς ἱπποὺς ἀπεικάζων τοὺς λακτιζοῦσιν ἰσχυρόν τι λέγειν καθ' ὧν ἡ ψῆφος ολεταί; τὰχὺ γ' ἂν εἰ τοὺς δώδεκα θεοὺς ἔσχεν εἰκάσαι τοὺς καταγρόντας, ἀπέσχετ' ἂν τῶν ἀλόγων τὸ μὴ οὐ κακῶς εἰπεῖν. Εἰ δ' ²⁰ ἐπ' ἀμφοτέρα Πλάτων αἰτιάσεται τοὺς ἀνδράς, ὡς περ σοφοῦ τινὸς εἰλημμένους ²¹, τί κωλύει τινὰ τὰς ἁμοίας ἀναποδιδόντα ἐπ' ἀμφοτέρα αὐ ²² φιλονεικῶς ὑπολαμβάνοντα, διαλύειν ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι εἰ καλῶς καὶ τὰ δίκαια αὐτῶν Ἀθηναῖοι κατέγνωσαν, οὐκ ἦσαν ὅπ' αὐτῶν διεφθαρμένοι· τὰ γὰρ δίκαια ἐποιουν. Οὐκοῦν οὐδ' ἐκείνοι διεφθάρκασαν· ὥστε εἰ δικαίως ἐάλωσαν, οὐδὲν ταύτῃ γε χείρους ἦσαν. Εἰ δὲ ἀδίκως αὐτῶν ἐκείνοι καταφθίσαντο, ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀνδράσιν περιεσθιν, ἀδικεῖν δὲ ²³ οὐδαμῶς· τοὺς δ' ἀδικηθεῖσι βοηθεῖν, οὐκ ἐγκαλεῖν εἰκὸς ἐσθιν. Εἰ δὲ τοι καὶ μὴ δυνατὸν βοηθεῖν, ἀλλ' οὐχὶ καλὸν δίκαιον ἐγκαλεῖν. Ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν τοὺς κομφοτέροις παρημι· αὐτὸς δὲ εἰ φημι καὶ πῶς δέχομαι τὸν λόγον; Οὐκ ἐσθι δίκαιον ἅμα ἀμφοῖν κατηγορεῖν, καὶ τοῦ δήμου χἀκείνων· ἡ σαφῶς τοὺς ἐτέρους συκοφαντήσομεν. Εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐκείνα κατεγνώσθη, ἠδίκουν μὲν (ὡς εἰκεν) ἐκείνοι, τῷ δὲ μὲν δ' ἂν προσήκει πέπρακται, ὥστε οὐχὶ δὴ πῶ ταῦτά γε δίκαιον κατηγορεῖν αὐτοῦ. Πῶς ²⁴ οὖν τοὺς ἀγρίανοῦσι τῶν ζώων αὐτὸν ἀπεικάζοντες ὀρθῶς φησοῦμεν ποιεῖν ²⁵; εἰ δ' ἡμαρτεν ὁ δῆμος, ἅμα τε ἐκείνῳ ἡμάρτηται καὶ τοὺς ἀνδράσι τοῦνειδος ²⁶ λέλυται. Αὐτὸ ²⁷ γὰρ τοῦτο φημεν δῆκουθεν ἀμαρτεῖν Ἀθηναίους, τιμήσαντας ἐκείνους φυγῆς ἢ ὀτουδήποτέ ἐτίμησαν ἐκάστω. Οὗτος δὲ ὁ λόγος τί λέγει; Μηδενὸς τοῦτων ἐκείνους ἀξίους εἶναι. Καὶ μὴν εἰ γε ἠδίκουν, ἀξιοὶ τούτων ἦσαν· ὅτε δὲ οὐ τούτων ἀξιοὶ, σαφῶς οὐκ ἠδίκουν. Τοὺς δ' οὐκ ἀδικούντας κακῶς λέγειν καὶ συκοφαντεῖν οὐχὶ δίκαια ποιεῖν ²⁸ ἐσθιν. Ἡμεῖς τοίνυν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν

Ἐν ἔργουσι νικᾷ τύχα ²⁹, οὐ σθένος.

Ἵσπε ³⁰ ἰδὼν τὸν Εὐμηλον Ἀχιλλεὺς τοῦ ἄρματος ἐκπεσόντα φκτερεῖ τε καὶ λέγει

D Λοῖσθος ἀνὴρ ἄριστος ἐλάσσει μώνυχας ἱππους.

Ἄρ' οὖν οὐ παράδοξον ἐξῆς οὕτωσὶ θεῖναι παράλληλα, καὶ τὸν αὐτὸν λοῖσθόν τε καὶ ἄριστον προσεπειν; Ἄλλ' ὁμῶς τοιαῦτα, φησὶ, τὰ ἀνθρώπεια (τοῦτο γὰρ μοι δοκεῖ τῶν ῥημάτων τὸ βούλημα εἶναι)· ὁ αὐτὸς ἀνὴρ [707 H.] ἄριστός τε καὶ ἔσχατος. Ὅπερ ³¹ περὶ τοῦ δακτύλου φασὶ ποτ' εἰπεῖν Ὀρόντην ³² τὸν Πέρσην, ὡς ὁ ³³ αὐτὸς ὦν τῆ θέσει ποτὲ μὲν τὰ μυρία σημαίνει, ποτὲ δ' οὐ πλεόν ἢ ἔν. Ὅστ'

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ εἰ δ' p. 416. ²¹ ἐπελημμένους A. ²² αὖ om. A. ²³ δὲ A : γε ζ. ²⁴ πῶς οὖν. ²⁵ ποιεῖν om. A. ²⁶ τοῦνειδος A : τὸνειδος ζ. ²⁷ αὐτὸ ²⁸ ποιεῖν ἐσθι om. A. ²⁹ πάντως A. ³⁰ καὶ οὐχ p. 422. ³¹ τύχα τὰχα A. ³² ὥστε p. 423. ³³ ὅπερ] ὡς περ A. ³⁴ Ὀρόντην] cf. Suidas v. Ἀρβαξάκιος. ³⁵ ὁ om. A.

ἐπὶ μὲν ἀντικρυς εἰ; τὸ ἰσχυρὸς παράδειγμα ὁ
 ἑβραῖος τείνειν δοκεῖ, κατὰ τὰ ἄλλα, καὶ οὐχ ὅσον
 τῆς νίκης ἐστέρηθη.

Ἄλλα καὶ ἀγκυρῶς τε περιεδρόφθη στόμα τε
 βινῶς τε.]

ὕπὸ τῶν Ἰσπανίων τῶν ἀρίστων καὶ ὕφ' ἃν οὐδὲ πά-
 ποτε ἰσφάλη.

[1505 R.] Ἵρωντης ὁ Πέρσης ἐκπεσὼν τῆς ἀρ-
 χῆς καὶ ὁ δάκτυλος, ἐφη, ποτὲ μὲν ἐν, ποτὲ δὲ μυ-
 ρία σημαίνει.

Εἰ φίλοις ἰσχύεις, εἰ χρήμασιν, εἰ δόξαν ἔχεις
 ἐν τῇ πόλει, μηδὲν τούτων ἐπαρθῆς, μηδὲ μείζον
 φρονήσεις τῆς ἐξουσίας. Εἰ πάντων κρατήσεις,
 ἠττήσῃ τῆς τύχης. Ταῦτ' ἐστὶν ὁ ἀγὼν οὗτος, ταῦθ'
 Ὅμηρος λέγει. Οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀσφαλὲς
 οὐδ' ὀμαλὸν οὐδ' αὐταρκές, ἀλλ' ἠττήσεται μὲν ὁ
 ἰσχυρὸς τοῦ ἀσθενοῦς, ὅταν καιρὸς ἦ τοῦτου,
 ἀλώσεται δὲ Βαβυλῶν αὐτοῖς ταίχῃσι, πάλιν δὲ τοὺς
 Πέρσας πορθήσουσιν ἕτεροι· πάντα ταῦτα ἐναλλάξ
 περιέρχεται. Εἰ δὲ ἰσχυρὸν μὲν οἱ κυβερνῆται πάν-
 τες ἀπαντας τοὺς ἐμπλέοντας, ἰσχυρὸν δ' οἱ ἱατροὶ
 πάντες ἀπαντας τοὺς κάμνοντας, ἐνίκων δὲ οἱ
 κρείττους, ἐνίκων δὲ οἱ μείζονες, τὸ δ' αἰεὶ τοῦτοις
 πᾶσι προσῆν, μηδεὶς δ' ἐσφάλλετο τῶν ἀρξασμένων
 κατορθοῦν, εὐχὴ δὲ καὶ δύναμις μηδὲν διέφερον,
 ἀθάνατα πάντ' ἦν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα,
 καὶ οὐδὲν ἂν ἴσως εὐχῆς προσέδει, οὐδ' ἂν κατέκλυζεν
 ἡμᾶς τῶν πῖθων ἄταρος ὅσπερ νῦν. Μὴ τοίνυν
 θαυμάσης, εἰ Περικλῆς ἔχων ἐπιστήμην καὶ τέχνην
 τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τύχης ἠττάτο· μὴδ' ἀμνημονεῖ τῶν
 καιρῶν, οὓς αὐτὸς φῆς οὐκ ὀλίγον δύνασθαι, οἷς οὐ
 πρασιότατος ἐκεῖνος τότε χρῆσάμενος φαίνεται. Πολλὰ
 καὶ παράδοξα κατ' ἀνθρώπους καὶ γέγονε καὶ γενή-
 σεται· ὧν ἐστὶ καὶ τὰ τοῦτοις τοῖς ἀνδράσι συμ-
 θάντα. Τίς δ' οὐκ ἂν φαίη; Ἄλλ' οὐπω ταῦτά ἐστιν
 ἔλεγχος κατ' αὐτῶν ὡς οὔτε ἠπίσταντο χρῆσθόν οὐ-
 δὲν, οὔτε ἐδύναντο βελτίους ποιεῖν· ἀλλ' ἐξῆν
 αὐτοῖς τὴν γε τέχνην δηπουθεν ἔχειν καὶ τὸ χρηστοῦς
 εἶναι, εἰ καὶ τῶν μείζονων ἐπιχειροῦν ἔν γε τῷ
 τότε ἐστέρηντο. Ἠδέως δ' ἂν ἐροίμην, ὅστις βού-
 λεται ἰδέσθαι τὸ ἐρώτημα ὑπὲρ Πλάτωνος, ἀ-
 τῶς δὲ ὅτι τὴν μάθων ἡμῖν ὁ Πλάτων οὐκ ἐπολιτεύ-
 σατο; ἤρ' ἄλλο τι φήσειεν ἂν ὅστις οὐκ ἦ τὸ αὐτὸ
 τούτου, ὅπερ καὶ Σωκράτης λέγων ἐκεῖνος φαίνεται;
 εἰ μὴν ἕτερον; Εἶθ' ἂν φοβηθεὶς μὴ πάθος οὐκ
 ἔδημηγόρει, ταῦτ' εἰ τις ἐκεῖνων κέπονθεν, ὡς οὐ
 τὰ βέλτεστα συνεβούλευεν ἰσχυρίζῃ; καὶ μὴν εἰ μὲν
 οὐδεὶς ἐπὶν κίνδυνος, τοῦ χάριν οὐδὲν ὤνησας τὴν
 πατρίδα; εἰ δ' ἔτοιμον ἦν ἀπολωλέναι, τί θαυμάσεις
 εἰ τις ἐκεῖνων ἐχρήσατο συμφορᾶ, καὶ τῷ τὰ βέλτε-
 στα λέγειν τιθεὶς αὐτὸς ἐπισθαί τὸ κινδυνεύειν, ἐκε-
 λίνους ἐξ ὧν ἠτύχησαν ἀποστειρεῖς τοῦ λέγειν τὰ
 βέλτεστα; Οὐκοῦν δὲ ἐκείνοι φαίνονται μηδὲν τῶν

teris spectare, cum non victoria tantum privatus
 est, sed

Et cubitos atque est nares laceratus et ora

equis optimis. et a quibus nunquam fuerat dojectus.

[Orontes Persa excidens imperio : *Digitus, in-
 quit, nunc unum, nunc millia ostendit.*]

Quocirca sive amicis, sive opibus vales, sive
 gloriam inter cives es consecutus, noli te extollere,
 nec plus tibi quam liceat, tribuere. Ut omnia sibi
 suppetant, a fortuna vinceris. Hæc sibi vult certa-
 men istud; hæc Homerus dicit. Nihil est in rebns
 humanis securum, nihil æquabile, nihil sibi suffi-
 cians : verum, cum tempus feret, fortem vincet
 imbecillior, Babylon una cum mœnibus capietur,
 Persas rursum populabuntur alii. Hæc enim omnia
 in orbem feruntur. Quod si gubernatores omnes
 cunctos vectores salvos præstarent, ac medici
 omnes cunctos sanarent ægrotos, et majores ac
 potiores vincerent, atque hi omnes semper flore-
 rent, nec quisquam eorum qui recte cœpisset agere,
 erraret, neque votum a facultate quidquam differ-
 ret, immortales forent res omnes humanæ, nec
 precibus fortassis opus esset, neque nos, ut nunc,
 dolium alterum perfudisset. Ne mireris igitur, si
 Pericles, cum scientiam et artem habebat, a Deo
 et fortuna vincebatur, neque temporum obliviscere,
 quibus ipse non parum tribuis, et ille non optimis,
 ut apparet, tunc usus fuit. Multa inter homines
 facta sunt et sient miranda, inter quæ sunt etiam
 quæ his viris contigerunt, ut nemo negat. Verum
 ea nondum convincunt, illos nec boni quidquam
 scivisse, nec meliorem quemquam reddere po-
 tuisse, siquidem poterant et artem tenere et
 probi esse, quanquam eo quidem tempore ma-
 joribus carebant adjumentis. Libenter autem quæ-
 sierim si quis pro Platone velit respondere, cum
 ipse Plato rempublicam non administravit, nunquid
 causæ dicit quisquam, præter id, quod apud ipsum
 dicit Socrates? Quid enim aliud? Ergo si in ea
 quorum tu metu publica non curabas, illorum ali-
 quis incidit, eum non optima quæque suasisse con-
 tendis? Atqui si nihil erat periculi, cur patriam
 nullam in re juvisti? Sin erat paratus interi-
 tus, cur miraris illorum quemquam in cladem in-
 cidisse, et cum optima consilia ipse cum periculis
 conjungas, illos postquam offenderunt optimi fuisse
 consilii negas. Cum igitur illi nullam sænturam
 cladem justitiæ prætexuerunt, verum largiter ac
 simpliciter communi bono impenderunt; Socratis

VARIE LECTIONES.

ἰς τὸ Πλάτωνος παράδειγμα omī. A. ἰσχύεις om. A. εἰ φίλοις ἰσχύεις (p. 426) add. A. τούτων
 μείζον ἐπαρθῆς A. τῆ ἐξουσία A. ἀνθρωπείων A. ὅταν ὁ καιρὸς εἰ. εἰ δὲ] p. 427. πάν-
 τας ἀπαντας A. μὴδὲν] οὐδὲν A. πάντ' ἦν A : ἦν ἀπαντα εἰ. μὴ] p. 431. ποιεῖν om. A.
 ἰδέω] p. 435. βούλοιο A. δὲ om. A. ἄρ' ἄρ' οὐν A. ἂν om. A. φοβηθεὶς μὴ A : μὴ
 φοβηθεὶς εἰ. ὤνησας καὶ τὴν εἰ. τοῦ] τὸ A. οὐκοῦν] p. 436.

sermoni obtemperarunt. Itaque vel eos nec justis nec bonis rebus ostende studuisse, vel probos fuisse concede, quidquid consecutum sit, atque eo magis quo minus rei difficultatem reformidarunt: *Essent enim secundum rationem tuam temerarii* (97). Deinde tantum abfuit, ut illorum gloriam diminueret cogentur, quo major ipse videretur, ut suam administrationem ad illos retulerit. Deinde nec hostes erant iidem, verum contra acres et acinctos viros Demosthenem opponere, eosque Atheniensibus vicinos et finitimos, et caduceo pariter ac ferro utentes, et pleraque furtim auferentes. τὴν ἐκείνων ἀνεγήνοχεν. Ἐπειθ' ὅτι οὐδὲ τὰ τῶν δαιμόνων ἦν τὸν Δημοσθένην παρατάττεσθαι, καὶ συγκεκροτημένους, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ὁμόρους καὶ προσοικοῦνται; καὶ ἅμα τῷ κηρυκτικῷ καὶ τῷ σιδηρῷ χρωμένους, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων ἐξ ἀφαιρουμένων.

[Philippus prodicione multa valuit, velut bonum adventitium adducens, et de Pericle eos monuit et aliis.]

Sed quod volebam dicere, uter erit humanior, et in dicendo dexterior hoc loco censendus, is qui nulla cogente necessitate male de viris loqui studuit, an qui nec alterius stimulis est excitatus, neque ut seipsum laudaret, alios vituperare voluit? Mane, obsecro, potestne quisquam sibi ipse magis contrarius deprehendi? qui tum quos adulatores esse contemderat, negat adulatoria usos fuisse, tum ea de quibus eos absolverat, reprehendit. Itaque quibus eos argumentis conabatur convincere, iidem coactus est absolvere: quibus autem absolvit quos adulationis insinularat, iis rhetoricam vult adulationem esse convincere. Quinimo 436b ut ad firmissima veniamus, si eos adultores quodammodo per crimina fuerat effecturus, atque ita sermonem absoluturus, quanvis etiam ficta protulisset crimina, aliquid tamen dixisse visus fuisset: cum autem omnibus quæcunque putaret contra eos dici posse prolatum, postea tunc iudex, qui alterum audivit loquentem, eos absolvit, quis est usus verborum, aut quomodo omnia sint pariter et frustra dicta? Illic autem quid ait? *Etenim præfectus urbis nunquam quisquam injus:is pereat per eum rempublicam cui præfectus est.* Quomodo, per deos immortales, hæc ejusdem dicamus esse sententiæ, aut eadem spectare, ut simul et quia justitiam tuetur, necesse habeat per eam rempublicam cui præfectus est, perire; et si pereat, nunquam id iniuste ab ea cui præest republica patiat. Quæ est in his verbis similitudo? quæ consensio? Verum et illud considero, si rhetorica sit adlatio, omnes hanc adulationem exercuisse, quandoquidem oratores erant. Cur igitur hos absolvit, vel

μειλλόντων αὐτοῖς ἔσσεσθαι δυσχερῶν ὑπολογισάμενοι πρὸς τὸ δίκαιον, ἀλλ' ἀφαιδῶς καὶ ἀπλῶς δύντας αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινῆ [708 H.] βελτίστου, τῷ Σωκράτους κέρχρηται λόγῳ. Ὄστε ἢ δεικτικόν ἐστὶν ὡς οὐτε δίκαια οὐτε ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἦν ἔργα ἀπροελλόντο καὶ οὐκ ἐνεκέρθησαν, ἢ συγχωρητέον χρηστῶς εἶναι τοὺς ἀνδρας, εἰ καὶ ὅτιοῦν ἀπήνητης, καὶ τοσοῦτῳ ἢ μᾶλλον καὶ μείζονωσι, ὅσῳ τὴν δυσκοιλίαν τοῦ πράγματος οὐκ ἔδεισαν. Φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε Σωκράτους λόγῳ εἴεν. Ἐπειτα τοσοῦτου ἐδέησε τῆς ὑπαρχούσης δόξης ἐκείνοις ἀφελεῖν ἐπιχειρεῖν, ἵνα δὴ μείζων αὐτὸς φανεῖται, ὥστε τὴν αὐτοῦ πολιτείαν εἰς ἀντιπάλων παραπλήσια, ἀλλὰ πρὸς ἀνδρας ὀφείλει καὶ συγκεκροτημένους, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ὁμόρους καὶ προσοικοῦνται; καὶ ἅμα τῷ κηρυκτικῷ καὶ τῷ σιδηρῷ χρωμένους, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων ἐξ ἀφαιρουμένων.

B [4308 R.] [Διὰ γὰρ τῶν προδοτῶν τὰ πολλὰ Φιλίππο; ἴσχυεν. Ὄσπερ ἐπαισθῶδιον χρηστῶν ἐπιεισήγαγε, καὶ τοῦ τε Περικλέους αὐτοὺς ὑπεμνήμησε καὶ ἄλλων.]

Πότερος καὶ τὴν ἑλὴν γνώμην φιλανθρωπότερος, καὶ περὶ αὐτοῦ τοὺς λόγους δεξιότερος κατὰ τοῦτο τὸ μέρος; πότερ' ὅστις, αὐτῷ μηδεμιᾶς ἀνάγκης ὑπαρχούσης, κακῶς λέγειν εἴλετο τοὺς ἀνδρας, ἢ ὅστις, ὄντος μὲν τοῦ παροξύνοντος, οὐ προήχθη οὐδ' ἠξίωσεν ἑαυτὸν σεμνύνειν ἐν οἷς ἑτέρους ἐμελλε κακῶς εἶρεῖν; Ἐχε δὴ πρὸς θεῶν. Πῶς ἂν τις μᾶλλον ἀλοίη τάναντία λέγων αὐτὸς ἑαυτῷ; ὅστις λέγων μὲν ὡς ἦσαν κολακίαι, καὶ τοῦτ' ἀγωνιζόμενος, εἶτ' αὐτὸς αὐ φησὶν ὡς οὐκ ἐχρῶντο τῇ κολακικῇ· πάλιν δὲ ὡν ἀφήκεν αὐτοὺς, ταῦτα κατηγορεῖ.

C Καὶ δι' ὧν μὲν ἐλέγχειν προθύμμετο, διὰ τούτων ἀφείναι ἠναγκάσθη· διὰ δ' ὧν ἀφῆκεν οὐκ ἠτιάσατο τῆς κολακίαις, διὰ τούτων ρητορικῆν ὡς κολακίαν ἐλέγξειν ἀξίον. Καὶ μὴν εἰ μὲν ἐμελλε (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἤδη τὸ ἰσχυρότατον) κολακίας τρόπον τινὰ αὐτοὺς ἐκ τῶν αἰτιῶν δόξειν ἀποφαίνειν, κἀναυθα στήσεσθαι τοῦ λόγου, τάχ' ἂν, εἰ καὶ μὴ τὰ ὄντα [μὴ ὄντα] κατηγόρησεν, ἀλλ' οὖν ἐδόκει γ' ἂν τι προύργου τῶν λόγων εἶναι. Ὄστε δὲ εἰπῶν ἅπανθ' ὅσα ἔχειν ἠγάτο κατ' αὐτῶν, εἶτα ὡσπερ δικαστῆς ἑτέρου λέγοντος ἀκηκῶς ἀφῆκε τῆς αἰτίας αὐτοῦς, τίς ἐστ' ἢ χρεῖα τῶν λόγων; ἢ πῶς οὐκ ἔμα τε ψευδῆ καὶ μάτην ἅπαντα εἴρηται; Φέρε δὴ τί αὐ φησὶν ἐναυθα; Προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἀρεῖς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιο ὅπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἦς προστάτεις. Ταῦτ', ὃ πρὸς Διὸς, πῶς τις εἶναι φῆ τῆς αὐτῆς γνώμης ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ τελευτᾷ; ἔμα μὲν τὸν τῷ δίκαιῳ βοηθοῦντα ἀναγκαίως ἔχειν ἀπολέσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως ἦς προστάτεις, ἔμα δ' ἂν ἀπόληται, οὐκ ἂν ποτε τοῦτ' ἀδίκως παθεῖν ὑπὸ τῆς πόλεως ἦς προστάτεις. Ποῦ ταῦτ' ἐστὶν ἐοικῶτα, ἢ πῶς εἰς ταῦτ' ἐτελεῖ; Σκοπῶ δὲ κἀκεῖνο, ὡς εἰ

VARIÆ LECTIONES.

ὅστις οὐδὲ ὄντα A. ἔιναι τοὺς ὄντα A. τοσοῦτον A. ὅσων A. ἔπειτα] p. 439. ἔπειθ'] p. 440. οὐδὲ ὄντα A. πότερος] p. 453. καὶ ὄντα A. ἔχε] p. 446. ταῦτα ὄντα A. διὰ δ' ὧν A: δι' ὧν τοῦ ἐκπεσεῖν δ' ἔ. καὶ μὴν] p. 447. μὴ τὰ] τὰ μὴ A. ὅσα ἔχειν ἠγάτο] ὅσον εἶχεν A. ἔσθ' ἢ] ἔσσεσθαι A. εἴρηται] εἴρηται. προύργου νῦν ἀντὶ τοῦ ὄφελος A. φέρε] p. 445. ποτε ὄντα A. ἀπόλοιο A. τελεῖ A: λήγει ἔ. σκοπῶ] p. 454.

NOTÆ.

(97) Plato in *Apologia*.

μὲν ἔστιν ἡ ῥητορικὴ κολακεία, καθάπαξ δὲ [709 H.] A
 τῆ κολακείᾳ χρωμένους αὐτοὺς φαίνεσθαι, ἐπειδὴ γε
 ἦσαν ῥήτορες. Ὥστε πῶς ἡ ἐκείνους ἀπολύει τῆς αἰ-
 τίας, ἡ ῥητορικὴν προσείρηκέ τινα ἀληθινήν; Εἰ
 δ' αὖ χρηστὸν ἡ σπουδαῖον ἡ ῥητορικὴ, δεῖ τοῦ βελ-
 τίστου δοκεῖν μέλειν ⁵⁵ αὐτοῖς· ὥστε πῶς ἡ ἐκείνους
 μὴ πρὸς τὸ βέλτιστον λέγειν αἰτιέται, ἡ τὴν ῥητο-
 ρικὴν κολακείαν καλεῖ; Εἰ δ' αὖ διπλοῦν τι ⁵⁶ τῆς
 ῥητορικῆς ἔστι, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ κολακεία τε καὶ
 αἰσχρὰ δημηγορία, τὸ δ' ἕτερον προστασία τοῦ δι-
 καίου, ἀναγκαῖον ἐκείνοις τοῦ γ' ⁵⁷ ἕτερου μεταίνα-
 σσῶς γε εὐτασί. Πῶς οὖν ἀμφοτέρων ἀποστέρεις
 αὐτοὺς; καὶ μὴν εἰ γε καὶ δικαίως ἀποστέρεις ἀμ-
 φοτέρων, τρίτη τις ἂν εἴη παρ' ἀμφοτέρας ταύτας
 ῥητορικὴ πάλιν. Ὥστε οὕτε διπλοῦν εἶ τι τοῦτ' ἐφ'
 λόγῳ τὸ τῆς ῥητορικῆς· οὐδὲ ἴδειξε δὴ που Πλάτων
 ἦτις ⁵⁸ ἔστιν ἡ τρίτη. Εἰ μὲν ⁵⁹ γὰρ ἄλλως ταῦτ' ἔστι
 λόγου χάρις τε ⁶⁰ καὶ ἡδονῆ, τί τῆς ῥητορικῆς ταῦτα
 κατηγορεῖ; καὶ τί τῶν κολάκων εἰς γίνεται, λέγων
 τὰ ἡδῶν πρὸ τῶν θυτῶν, καὶ ταῦτα μηδεμίαν ἀνάγκης
 ἐποῦσης; εἰ δὲ ἐφ' ἅπασιν δικαίως καὶ μετὰ τῆς
 ἀληθείας ⁶¹ εἴρηται, τίνα χρὴ μέλιον λύσαι τὰ
 τῆς ⁶² βλαστημίας; ἢ τίνα καλλίως ποιήσασθαι μάρ-
 τυρα ⁶³ αὐτοῦ Πλάτωνος, ὅταν ἐνταῦθα μὲν καὶ
 παραχρῆμα ἀπίεις φαίνεται τῆς αἰτίας αὐτοῦς.
 ἐτέρωθεν δὲ καὶ καθάπαξ ἐγκωμιάζων, καὶ τὸν Σπησίχορον
 μιμούμενος τῆ παλινοιδίᾳ; Ἄλλὰ γὰρ ⁶⁴ ὡς
 μὲν οὐκ ἀριστος τῶν Ἑλλήνων Πλάτων, κάκιστος δὲ ἂν ⁶⁵
 εἴη καὶ Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων ὅστις οὐκ
 ἐθέλει λέγειν. [1309 R.] Ἔοικε δὲ τι καὶ τῆς φύσεως
 ἀπολαύειν, ὥσπερ οἱ βασιλεῖς τῆς ἐξουσίας, οἷον ⁶⁶
 καὶ περὶ αὐτὴν τὴν λέξιν ἔστιν οὐ φανήσεται ποιῶν,
 ἀδείᾳ λόγων κλεῖον χριόμενος, καὶ περὶ γε αὐτάς
 τὰς ⁶⁷ ὑποθέσεις.

[Ὅτι ὀνοματοποιεῖ, καὶ ὅτι καὶ ἀποθεβιωκότας ὡς
 εἶ παρόντας εἰσάγει τοῖς ἐπαύσουσι διαλεγομένοις.] C

Οὐδὲ ⁶⁸ γε Εὐριπίδου φησόμεν τὸ λαμβεῖον εἶναι τὸ,
 Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσία.

οὐδ' εἰ τι; οὕτω τῶν σοφῶν εἴρηκεν ⁶⁹. ἔστι γὰρ
 ἐξ Αἰαντος Σοφοκίδους, Αἰαντος τοῦ Δοκροῦ.
 Ἄλλ' ἔστι ταῦτα ἀπὸ τῆς τῶν διαλόγων ἐξουσίας καὶ
 συνηθείας ὠρμημένα. Τῷ γὰρ ἅπαντας αὐτοὺς εἶναι
 ἐπιεικῶς πλάσματα, καὶ πλέκειν ἐξείναι δι' ὧν ἂν
 τις βούληται, ἐνεσὶ τι κἀν τοῖς λόγοις αὐτοῖς οὐ
 σφόδρα τηροῦν τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἅμα μοι ⁷⁰ δοκεῖν
 ἐφελκεταί τι ⁷¹ τῆς ἐλευθερίας; καὶ τῆς μεγαλοπρε-
 πείας, καὶ οὐ παντάπασιν ἀκριβολογεῖται, ἀλλ'
 ὥσπερ ἐφην, συγχωρεῖ τῆ φύσει. Ἐπειτα ταῦθ'
 ἡμεῖς ἀπλῶς οὕτω παραδεξόμεθα; Οὐκ ἄρα εἰδέναι
 τὰ ἐκείνου δόξομεν.

[Τὸ ἀμλεῖ. Ἀριστείδης πολλάκις ὡς παρέλκων
 λαμβάνει.]

Ὅσοι ⁷² φιλαθηναῖοι γέ ἐστι τὴν Ἀκαδημίαν
 μόνην θαυμάζειν τῆς Ἀττικῆς, τὴν δ' ἄλλην ἅπασαν
 ὥσπερ ἐχθρὰν κρίνειν καὶ πολεμίαν. Οὐδὲ γὰρ
 [710 H.] καταγαλάστου, ἐποφηναντα τοὺς ἄλλους
 ἅπαντας, οὕτω καὶ ποτε χρὴ Πλάτωνι θαυμάζειν
 ἀναμείνας. Τεθρο γὰρ οὐ Πλάτωνος ἂν ⁷³ εἴη τιμή,

A quamdam dixit esse veram rhetoricam? Sin bona
 res est, et expetenda rhetorica, nimirum hi opti-
 marum rerum curam gesserunt. Cur igitur vel hos
 optime dixisse negat, vel rhetoricam vocat adula-
 tionem? Quod si duplex est rhetoricæ genus, quo-
 rum alterum sit adulatio, turpisque concio, alte-
 rum justitiæ cura, alterutrum in his manifeste
 cerni oportet. Cur igitur aufers utrumque? Sin
 utrumque recte aufers, tertia quædam præter
 utramque erit rhetoricæ species. Itaque non jam
 duplex erit rhetorica, neque tamen Plato quæ esset
 tertia ostendit. Quod si ad gratiam sunt et volupta-
 tem omnino conficta, et ex adulatoribus unum se
 facit, dum jucunda pro veris refert, nulla præser-
 tim necessitate impulsus, sin juste sunt et vere
 dicta, quæ requiritur major criminum solutio, aut
 quis commodior ipso Platone testis, qui hic quidem
 eos continuo absolvat, alibi vero **437a** prorsus
 laudet etiam, et Stesichori palinodiam imitetur. At
 qui eum neget esse Græcorum optimum, is quidem
 pessimus sit et Græcorum et Barbarorum. Verum-
 tamen nonnihil etiam ingenio utitur, quemadmo-
 dum potestate reges, sicut et in ipsa dictione facit
 aliquando, dum libertatem usurpat loquendi, atque
 etiam in argumentis ipsis:

Fingit hic et inducit mortuos, quasi præsentēs ac
 disserentes.

Nec Euripidis iambicum illud esse dicemus:

Sapientium commercio princeps sapit,

quamvis id sapientum quidam dixerit, cum sit ex
 Ajace Sophoclis, qui *Locrus* inscribitur, sumptum.
 Sed hæc licentiæ dialogorum et consuetudini tri-
 buuntur. Etenim cum sint omnes signata, et quo-
 cunque quis velit modo possit uectere, fit ut nec
 ipsa verba sint admodum veritati consona. Simul et
 libertatem videtur atque magnificentiam nonnihil
 seculari, nec ad exactam rationem referre cuncta;
 verum, quod jam dixi, ingenio concedit. Et hæc
 nos ita temere recipimus? Non igitur eum cogno-
 scere videbimur.

D

Ἄμλεῖ sæpe punit Aristides quasi redundans.

Nemo certe, qui solam admiretur Academiam re-
 liquam Atticam hostilem et inimicam habeat, Athe-
 nienses amare dicatur: neque cum reliquos omnes
 videndos præposuerimus, tum fore sperandum est,
 ut Platoni quisquam admiretur. Id enim non in
 honorem Platonis, sed aliorum potius omnium

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ libri μέλειν. ⁵⁶ τι add. A. ⁵⁷ γ' om. A. ⁵⁸ εἰ τις A. ⁵⁹ εἰ μὲν] p. 466. ⁶⁰ τε om. A. ⁶¹ τῆς ἀλη-
 θείας] τῶν ἀληθῶν A. ⁶² τὰ τῆς om. A. ⁶³ μαρτυρίαν A. ⁶⁴ ἀλλὰ γὰρ] p. 474. ⁶⁵ ἂν A: δ' ἂν ε.
⁶⁶ οἷον] cf. pr. A. ⁶⁷ curr. ⁶⁸ τὰς add. A. ⁶⁹ οὐδὲ] p. 477. ⁷⁰ οὐδ' εἴρηκεν om. A. ⁷¹ ἐμοὶ A. ⁷² τι om. A.
⁷³ οὐτα] p. 485. ⁷⁴ τοι φιλαθηναῖοι A: τι φιλαθηναῖον ε. ⁷⁵ ἂν om. A.

ignominiam, atque adeo Platonis ipsius cederet. **A** δὲ αὐτῷ Πλάτωνος. Τὸ γὰρ ἡγεῖσθαι χρηστοῦ τινος; ἄλλου κερθίντος μὴ εἶναι τοῦτ' ἐπιβουλεύοντος ἀξίως δέξαι, πῶς οὐ τοιοῦτόν ἐστιν; Οὐ δεῖ τὴν πρὸς τοὺς ἑτέρους ἀπέχθειαν νομίζειν ἀφορμὴν τῆς πρὸς τοὺς ἑτέρους πίστεως εἶναι. Εἰ γὰρ τοῦ Πλάτωνα κακὸν τι λέγειν ἀφιέμενοι τοῖς ἀνδράσι τὰ πρόποντα ἀπεδώκαμεν, οὐκ ἀδικούμεν, οἶμαι· ταῦτα γὰρ καὶ πολιτικά¹¹ καὶ ἀνθρώπινα καὶ θεοὺς ἀρέσκοντα ἐκ τοῦ παντός χρόνου. Ἄλλ' εἰ τοί γε φαῦλόν γε ἡ τραγωδία καὶ φαῦλον ἀνθρώπων, πῶς σε φῶμεν τραγωδίαν ποιεῖν; οὐ γὰρ τό γε ὅπως αἰσχρὸν οὐδαμῶς ἐνὶ δῆ που ποιῆσαι καλῶς. Καὶ λέγεις μὲν ὡς οὐ χρὴ μιμῆσθαι τοὺς φαῦλους οὐδ' ἀφομοιοῦν τοῖς χείροσιν¹⁴, αὐτὸς δ' οὐ πᾶν χρῆ τοῦτ' ἐλάττω, ἀλλὰ μιμῆ σοφιστὰς, μιμῆ συκοφάντας, μιμῆ [ἀναίσχυντον¹⁵ πᾶν τοῦτόν φασιν] θρασύμαχον τὸν οὐδεπώποτε¹⁶ ἐρυθρίσαντα, θυρωροῦς, παιδία, μυρίους¹⁷. Ἄλλ' οἶμαι τὸ τῆς φύσεως Ἑλληνικὸν καὶ εὐκολον καὶ εὐχαρι καὶ ποικίλον καὶ θεῖον, ἐφ' ἅπαντα ταῦτα ἄγον σε, ποιεῖ μαρτυρεῖν σε καὶ τοῦτων ἐκάστου χρηστὸς ἐστὶ καιρὸν ἔχουσα καὶ χάριν ἐμμελῆ. Εἶτα λέγεις σε πάντες οὗτοι τοῦ πρὸς ἡδονὴν ἐξήρτηνται. Πότερ¹⁸ οὖν σε φῶμεν ἐλάττω τοῦ δέοντος λέγειν ἢ πλεόν; ὅτι μὲν γὰρ καὶ τοῦ πρὸς ἡδονὴν φροντίζουσιν εἰ ποιεῖται, ὁμολογεῖται· ὡσθ' ὅσον προσθεῖναι προσήκεν¹⁹, τοῦτ' ἀφελὼν ἐλάττω παρὰ τοῦτ' εἰρηκας. Ὅτι δὲ αὐτοῖς κολακείαν ἐπενηνόχεις ἐκ τοῦτου²⁰, πῶς οὐκ ἔξω τοῦ δέοντος εἰρηκας, ἢ πῶς οὐ ταύτη πλεόν αὐ τοῦ δέοντος ἐστὶν ἔχων ὁ λόγος; Ἐξῆν²² γὰρ, ὡ γενναῖε, καὶ τοὺς νέους δικαίους εἶναι προτρέπειν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τὰ πρόποντα ἀποδοῦναι. Καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν εἰχόμεν ἐπαινεῖν αὐτούς, ἀλλ' ἐξῆν γε δήπου σωπῆ παρελθεῖν, καὶ οὐκ ἐμμελες ὀφλήσειν [1512 R.] ἀλογίου. Ἄλλὰ γὰρ οὐχ ὅτι Πλάτων ὁ τῶν Ἑλλήνων τοσοῦτον ὑπερφέρων καὶ δικαίως μέγιστον ἐφ' ἑαυτῷ φρονῶν κατηγορεῖται τινῶν ἡξίωσε μεγέθει τι καὶ ἔξουσία φύσεως, τοῦτο καὶ μάλιστα²³ ἂν τις ἀνακατήσειεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν κομιδῆ τινες οὐδενὸς ἀξίων²⁴ ἀφορμῆ ταύτῃ χρώμενοι μελέτην ἤδη τὸ πρᾶγμα πεποίηται, καὶ τολμῶσι καὶ περὶ Δημοσθένους (ὃν ἐγὼ φαῖν ἂν Ἐρμοῦ τινὸς λογιῶν τύπον εἰς ἀνθρώπους καταθεῖν) ὃ τι ἂν τύχῃ βλασφημῆεν. Καίτοι εἰς ἂν εἰς ζῶντας τελευτῶν τούτων ἀνάσχοιτο; οἱ πλείω μὲν σοιοικίζουσιν ἢ φθέγγονται, ὑπερρωσοὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσον αὐτοῖς ὑπερορᾶσθαι προσήκει. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἐξετάζουσιν, αὐτοῦ δὲ οὐ πώποτε ἡξίωσαν²⁵. Καὶ σεμνύνουσι μὲν τὴν ἀρετὴν, ἀσχοῦσι δ' οὐ, περιέρχονται δὲ ἄλλως

VARIE LECTIONES.

⁶ δὲ τι] ὅ ἐτι ζ. ⁷ γὰρ om. A. ⁸ οὐ δεῖ] p. 486. ⁹ τοὺς om. A. ¹⁰ τοῦ A : τὸν ζ. ¹¹ καὶ πολιτικὰ om. A. ¹² ἀλλ'] p. 489. ¹³ οὐδ'. ¹⁴ χείροσιν om. A. ¹⁵ ἀναίσχ. π. τ. φασιν om. A. ¹⁶ οὐδέποτε A. ¹⁷ μυρίους, παιδία ζ. ¹⁸ εἶτα] p. 491. ¹⁹ τοῦ om. A. ²⁰ πότερον A. ²¹ προσήκεν] πρὸς A. ²² τοῦτου τοῦ A. ²³ ἐξῆν] p. 510. ²⁴ οὐχ ὅτι] οὐχ' A. ²⁵ ἂν om. A. ²⁶ ἀξίων οὐδενὸς ζ. ²⁷ καὶ τοὺς. ²⁸ ἡξίωσαν om. A.

NOTÆ.

(98) Audaces ad ostia ponimus, ut fideles custodes.
(99-1) Oportebat enim adijcere sectantibus.

(2-3) Mercurius alter proverbii specie supr. Phot
(4) Hom. Iliad. φ.

βροτῶν εἶδωλα καμόντων, Ἡσιόδου κηφῆνας, Ἀρχιλόγου πίθηκοι, δύο μορφάς ἔχοντες ἀντὶ τριῶν τῆς τραγικῆς βροδός. Οἱ τοῦ μὲν Διὸς [711 H.] οὐδὲν χείρους φασι εἶναι, τοῦ δὲ ὀβολοῦ τοσοῦτον ἤττωνται· ὀνειδίζουσι δὲ τοῖς ἄλλοις²⁹, οὐ τῶν πραγμάτων κατεργακότες, ἀλλὰ φθονοῦντες ὅτι αὐτοὶ ταῦτα πράττειν³⁰ οὐ δύναται. Εἰ δέ τις αὐτῶν περὶ τῆς ἔγκρατειᾶς διαλεγόμενων ἀπαντικρὺ σταλῆ ἔχων ἐνθροῦπα καὶ στρεπτοὺς, ἐκβάλλουσι τὴν γλῶτταν ὡςπερ ὁ Μενέλαιος τὸ ξίφος. Αὐτὴν μὲν γὰρ ἐάν ὄσσει τὴν Ἑλένην, Ἑλένην λέγω! θεράπειαν μὲν οὖν ὁποιαν ἐποίησε Μένανδρος τὴν Φρυγίαν, τῷ ἐντι παιδιᾷ ἀποφαίνουσι τοὺς Σατύρους τοῦ Σοφοκλέους. Οἱ³¹ τῷ μὲν ἀποστερεῖν κοινωνεῖν ὄνομα εἶθενται, τῷ δὲ φθονεῖν φιλοσοφεῖν, τῷ δ' ἀποστερεῖν ὑπερορῆν χρημάτων. Ἐπαγγελλόμενοι δὲ φιλανθρωπῶν ἀνησαν μὲν οὐδένα πώποτε, ἐπιηράζουσι δὲ τοῖς χρωμάτοις. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐδ' ἀπαντῶντας ὀρώσι, τῶν δὲ πλουσιῶν ἕνεκα εἰς τὴν ὑπερορῆν ἀπαίρουσιν, ὡςπερ οἱ Φρύγες οἱ τῶν ἐλαίων ἕνεκα τῆς συλλογῆς, οἱ καὶ³² προσιδιωνευθῆς ὡσφροντο³³. Οὗτοι³⁴ γὰρ³⁵ εἰσιν οἱ τὴν μὲν ἀναισχυνητιαν ἐλευθερίαν νομίζοντες, τὸ δ' ἀπεχθάνεσθαι παρῆρησιάζεσθαι, τὸ δὲ λαμβάνειν φιλανθρωπεύεσθαι. Εἰς τοῦθ' ³⁶ ἤκουσι τῆς ³⁷ σοφίας, ὥστε ἀργύριον μὲν ³⁸ οὐ πράττονται, ἀργυρίου ³⁹ δ' ἄξιως λαμβάνειν ἐπίστανται. Κἂν μὲν γε τύχη τις ἐλαττον πέμψας, ἐνέμεναι τῷ δόγματι· ἂν δὲ ἀδρότερον τὸ ⁴⁰ σακκίον αὐτοῖς ⁴¹ φανῆ, Γοργόνα Περσεὺς ἐχειρῶσατο. Τοῖς ⁴² ἐν Παλαιστίνῃ δυσσεβείσι παραπλήσια τοὺς τρόπους. Καὶ γὰρ ἐκαίνους τοῦτ' ἐστὶ σύμβολον τῆς δυσσεβείας, ὅτι τοὺς κρείττους οὐ νομίζουσι· καὶ οὗτοι τρόπον τιὰ ἀφαστάσι τῶν Ἑλλήνων, μέλλον δὲ καὶ πάντων τῶν κρείττωνων⁴³, τὰ μὲν ἄλλα ἀφωνότεροι τῆς σκιδῆς τῆς ἐαυτῶν, ἐπειδὴν δὲ τινὰς εἰπεῖν⁴⁴ κακῶς δέη καὶ διαβαλεῖν⁴⁵, τῷ Δωδωναίῳ μὲν οὐκ ἂν εἰκάσαις αὐτοὺς χαλκεῖν· μὴ γὰρ, ὦ Ζεῦ! ταῖς δὲ ἐμπόισι ταῖς ἐν τῷ σκότῳ βομβοῦσαις. Συγκαταπράξει μὲν τι τῶν δεόντων ἀπάντων ⁴⁶ ἀχρηστότατοι, διορύξει δὲ οἰκίαν καὶ ταράξει, καὶ συγκρούσαι τοὺς ἔθνον πρὸς ἀλλήλους, καὶ φῆσαι πάντ' αὐτοὺς διοικήσειν, πάντων δεινότεροι. Καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χρηματοὺς ἐκαὶ τὰ θαυμαστά σοφίζονται, σκιδεῖνι λόγοις ἀνασπῶντες, ἔφη οἱ ⁴⁷ Σοφοκλῆς, τὸν ἀνδρῆρικα θερίζοντες, τὸ ⁴⁸ ἐκ τῆς ἀμμου σχοινίον πλέκοντες, οὐκ οἶδ' ὅντινα ἰστέον ἀναλύοντες· ὅσον γὰρ ἂν προκέρψασι τῆς σοφίας, τοσοῦτον ἀναφαίρουσι, μεγάλα⁴⁹ φρονούντες, ἐάν ῥητορικὴν εἴπωσι κακῶς, [1315 R.] ὡςπερ οὖν καὶ τοὺς δούλους τοῖς δεσπόταις ὑπ' ὀδόντα ⁵⁰ πολλὰκις καταρωμένους, καὶ μάλιστα τοὺς μαστιγίας αὐτῶν. Ἡδὴ δέ τις καὶ

A ipsas condemnarint, sed quia cum paria facere non possint, invident. Quod si ^{438a} quis ipsis de continentia disputantibus oppositus placentas (5) ostendat et monilia, linguam demittunt, ut ensem Menelaus (6). Nam si Helenam videant ipsam, Helenam autem! si vel ancillam qualem sinit Menander Phrygiam, Sophoclis satyros revera pro ludicro curant haberi. Qui privationem vocant communionem (7); invidiam autem philosophiam, et inopiam pecuniæ contemptum. Cum autem humanitatem profiteantur, neminem juverunt unquam, et qui voluit ipsis uti, eos infestant. Et alios quidem vix occurrentes aspiciunt, divitum autem gratia ad fines regionis occurrunt, quemadmodum Phryges propter oleas. Etenim hi sunt, qui impudentiam et offensam putant esse libertatem, humanitatem in accipiendo ponunt. Quid? quod ad eam sapientiam pervenerunt ut pecuniam non exigant, quod autem pecuniam valet, accipere norint, in sententia perseverent: sin turgidior sit effectus sacculus Gorgonem ceperit Perseus. Non alieni ab impiorum Palæstinorum moribus. Nam et illi hoc habent impietatis signum, quod deos esse non putent, atque hi a Græcis, atque adeo bonis omnibus quodammodo dissentiunt, in reliquis quidem rebus umbra sua magis muti: cum autem aliquis criminandus et calumniandus est, vix æri Dodonæo, verum culicibus potius in tenebris perstreptentibus conferendi, ad rem maxime necessariam peragendam maxime inutiles, ad ædes perforandas, et perturbandos atque inter se committendos domesticos, omnemque administrationem sibi arrogandam, omnium aptissimi. Sed in latibula submersi miranda quædam commiscuntur, ad umbram nescio quam verba eructantes, inquit Sophocles, anthericum metentes, funiculum in arena necientes, telam nescio quam retexentes. Quantum enim in sapientia proficiunt, tantumdem amittunt (8), magnopere sibi placentes, cum rhetoricæ maledixerint, quasi non etiam famuli ^{438b} sæpe, ac præsertim magistræ, dominos intra dentes exsecuntur. Quinetiam satyrus (9) quidam scenicus olim est Herculi imprecatus, ad cujus adventum confestim succubuit. Nec immerito videntur mihi eunctis maledicere, quandoquidem hac re plurimum valent, qui ut nullius hominis mentionem faciunt, male tamen dicunt omnia, ita quod habent in medium conferunt. Atque etiam pulcherrimum philosophiæ nomen sibi tribuunt, quasi locum in thæatro præoccupasent. Atque equidem, et Platoni debitum honorem tribui, et virorum dignitati opem tuli non ignaviter.

VARIE LECTIONES.

²⁹ τοῖς κακοῖς ἄλλοις ζ. ³⁰ ταῦτα πράττειν οὐ Α: πράττειν ταῦτα ζ. ³¹ οἱ] οὔτοι Α. ³² οἱ καὶ. ³³ ὡσφροντο om. Α. ³⁴ οὔτοι] p. 513. ³⁵ γὰρ om. Α. ³⁶ τοῦθ' Α: τοῦτο δ' ζ. ³⁷ τῆς om. Α. ³⁸ μὲν. ³⁹ ἀργυρίου om. Α. ⁴⁰ δ'] οὐδ' Α. ⁴¹ τὸ Α: τῷ ζ. ⁴² αὐτοῖς om. Α: ⁴³ τοῖς (p. 514) ⁴⁴ κρείττωνων om. Α: ⁴⁵ ἐπεὶ Α. ⁴⁶ διαβάλλειν Α. ⁴⁷ ἀπάντων om. Α. ⁴⁸ ὁ om. Α. ⁴⁹ θερ. καὶ τὸ ζ. ⁵⁰ μέγα ζ. ⁵¹ ὑπ' ὀδόντα om. Α.

NOTÆ.

(5) Utinamque species placentæ.

(6) Andromache. apud Euripid.

(7) Hoc reprehendendo Platonem dicit.

(8) Per malam ipsorum sententiam.

(9) Satyrus quidam, non enim genium dicit Bacchi.

Quod si quis hæc refutare potest, si id eadem servata mihi benevolentia, qua Platonem ego sum prosecutus, fecerit, eum ego nunc et in posterum amicum non hostem judicabo.

Ἄ Σάτυρος τῶν ἐπὶ σκηπῆς καθράσατο τῷ Ἡρακλεῖ, εἰτά γ' ἔκυψε προσιόντος κάτω⁵⁵ εἰκότως δέ μοι δοκοῦσι⁵⁶ κακῶς ἄπαντας λέγειν⁵⁷. πολὺ γὰρ αὐτοῖς τοῦ πράγματος περιεστίν, οἱ γε κλῆν μηδεὸς ἀνθρώπων μεμνήσονται, λέγουσι δ' ἂ λέγουσι κακῶς ὥστε ἀφ' ὧν ἔχουσι χαρίζονται. Εἶτα τὸ κάλλιστον τῶν ὀνομάτων αὐτοῖς τέθεινται, φιλοσοφίαν, ὥσπερ θείαν προκατειληφότες. Ἐγὼ⁵⁸ μὲν οὖν [712 H.] καὶ Πλάτωνι τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἀπένευμα, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ πρόποντα ἐδοήθησα, καὶ οὐχὶ προσηκάμην. Εἰ δέ τις⁵⁹ ἀντειπεῖν ἔχει τούτοις, φυλάττων ἔμολι τὴν Ἰσθμὴν εὐφημίαν ὁσησπερ ἐγὼ Πλάτωνι, τοῦτον, ἐγὼ καὶ νῦν καὶ ὕστερον φίλον, οὐκ ἐχθρὸν κρίνω⁶⁰.

CCXLIX.

*Excerpta e Vita Pythagoræ.**Legimus et Vitam Pythagoræ.*

Excepit, inquit, docendi munere Pythagoram Plato nonus successor, Archytæ senioris discipulus, decimus Aristoteles. Pythagoræ autem discipuli, qui contemplationi dediti erant, Sebastici [id est pii] vocati sunt; qui circa humana versarentur, Politici; qui mathesin, geometriam, astronomiam amarent, Mathematici; qui familiares ei essent, Pythagorici: horumque discipuli Pythagorei; quique aliter extrinsecus eum imitarentur, Pythagoristæ. Omnes hi animalibus abstinentes, certo tempore e victimis solis gustabant. Centum et quatuor vixisse annis fertur Pythagoras, et Mnesarchus etiamnum juvenis unus filiorum obiisse; successit huic Telauges, Saraque et Myia illius filia, ipsaque Theano, non discipula modo, verum et filia fuisse memorantur. Differant, ut aiunt Pythagorei, unitas et unum: unitas quidem in rebus quæ sub intellectum cadunt, ab iis collocatur; unum vero in ipsis numeris, et eodem modo duo in numeratis dualitatem infinitam perhibent. Unitas quidem secundum æqualitatem et medium sumitur: dualitas autem secundum exsuperantiam, id quod minus est. Itaque medium et modus non possunt plus aut minus fieri, sed excessus^{439a} et defectus, cum in infinitum procedant, atque ideo asseruerunt dualitatem infinitam. Et licet omnia e monade et dualitate in numeros referant, omniaque quæ existant numerum appellent, decimo tamen numerus completur. Decimus vero fit a quatuor nobis ordine numerantibus numeris. Idcirco omnem numerum quaternarium appellat. Tribus quoque asserebant modis seipso hominem meliorem fieri. Primo cum diis colloquendo: accedentem enim ad eos tunc potissimum ab omni se maleficio abstinere necesse est, et quoad ejus fieri potest Deo assimilari. Deinde bene de aliis merendo: Dei enim hoc proprium est in eoque Deum imitatur. Tertio denique moriendo: si enim animus, qui in vita ipsa est vitæ causa,

ΣΜΘ.

*Πυθαγόρου βίος.**Ἀνεγνώσθη Πυθαγόρου βίος.*

Ὅτι ἔνατος⁶¹ ἀπὸ Πυθαγόρου διάδοχος γέγονε, φησί, Πλάτων, Ἀρχύτου τοῦ πρεσβυτέρου μαθητῆς γενόμενος, δέκατος δὲ Ἀριστοτέλης. Τῶν δὲ Πυθαγόρου οἱ μὲν ἦσαν περὶ τὴν θεωρίαν καταγινόμενοι, οἵπερ ἔκαλοῦντο Σεβαστικοί, οἱ δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα, οἵπερ ἔκαλοῦντο Πολιτικοί, οἱ δὲ περὶ τὰ μαθήματα, γεωμετρικά καὶ ἀστρονομικά, οἵπερ ἔκαλοῦντο Μαθηματικοί. Καὶ οἱ μὲν⁶² αὐτῷ τῷ Πυθαγόρῃ συγγενόμενοι⁶³ ἔκαλοῦντο Πυθαγορικοί, οἱ δὲ τούτων μαθηταὶ Πυθαγόρειοι, οἱ δὲ ἄλλως ἐξωθεν ζηλωταὶ Πυθαγορισταί. Ἀπειχόντο δὲ ἐμφύχων καὶ κατὰ καιρὸν [μόνον⁶⁴ θυσίων ἐγεύοντο. Ὅτι ἕκατὸν καὶ τεσσαράων λέγεται ἐτῶν⁶⁵ ἐζηκέναι τὸν Πυθαγόραν. Καὶ ὁ μὲν Μνήσαρχος εἰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ λέγεται νεώτερος τελευτήσαι, Τηλαυγῆς δὲ ὁ ἕτερος διεδέξατο, καὶ Αἰσάρα⁶⁶ καὶ Μυῖα αἱ θυγατέρες. Καὶ ἡ Θεανὸς δὲ λέγεται οὐ μαθήτρια μόνον ἀλλὰ καὶ μία τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εἶναι. Ὅτι διαφέρειν ἔλεγον οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου μονάδα καὶ ἓν. Μονὰς μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐνομιζέτο ἢ ἐν τοῖς νοητοῖς οὐσα, ἐν δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ὁμοίως δὲ καὶ δύο τὸ ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς. Ἐλεγον δὲ τὴν δυάδα⁶⁷ ἀόριστον, ὅτι ἢ μὲν μονὰς κατὰ τὴν ἰσότητά καὶ τὸ μέτρον λαμβάνεται, ἢ δὲ δυὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἑλλειψίν. Μεσότης μὲν οὖν καὶ μέτρον οὐ δύναται μᾶλλον καὶ ἥττον γενέσθαι ἢ δὲ ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψίς ἐπιδηῖ ἐπ' ἀπειρον προχωρεῖ, διὰ τοῦτο ἀόριστον αὐτὴν ἔλεγον δυάδα. Καὶ ἐπειδὴ πάντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνήγοντο ἕκ τε τῆς μονάδος καὶ τῆς δυάδος, καὶ τὰ ἕντα πάντα ἀριθμοὺς⁶⁸ προσηγόρευον, ὁ δὲ ἀριθμὸς συμπληροῦται τοῖς δέκα, ὁ δὲ δέκα σύνθεσις τῶν τεσσαράων κατὰ τὸ ἐξῆς ἀριθμούντων ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀριθμὸν πάντα τετρακτὺν ἔλεγον. Ἐλεγον δὲ τὸν ἀνθρωπὸν αὐτὸν ἑαυτοῦ βελτίω κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεσθαι, πρῶτον μὲν τῇ ὁμιλίᾳ⁶⁹ τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς (ἀνάγκη γὰρ προσιόντας⁷⁰ αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ χωρίζεσθαι αὐτοὺς πάσης κακίας, εἰς δύναμιν ὁμοιοῦντας⁷¹ ἑαυτοὺς τῷ θεῷ), δεύτερον ἐν

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ κάτω] κάτω. σάτυρος δ' ὅστις οὐ γὰρ τὸν δαίμονα λέγει τοῦ διονυσίου Α. ⁵⁶ μοι δοκοῦσι om. Α. ⁵⁷ λέγειν] λέγουσι Α. ⁵⁸ ἐγὼ] p. 524. ⁵⁹ τις Α : τι ζ. ⁶⁰ quæ post κρίνω ζ addit, ἀλλαντοπώλης ὁ πωλῶν τὰ λεγόμενα ἰδιωτικῶς λουκανικά, om. AC. ⁶¹ ἔνατος ζ. ⁶² οἱ μὲν ap. L. Holstenium (Porphyg. de vita Pythag. ed. Kuster. p. 56). ⁶³ συγγινόμενοι Suidas v. Πυθαγόρα (vol. 5. p. 233, 13), γενόμενοι ap. Holsten. ⁶⁴ μόνων ζ. ⁶⁵ ἐτῶν λέγεται ζ. ⁶⁶ Αἰσάρα Bentleius respous. ad Boyl. p. 215 Leunep.; libri σάρα. ⁶⁷ δυάδα Α. μονάδα ζ. ⁶⁸ ἀριθμὸν Suidas v. Ἀριθμῶ, ἀριθμὸν τετρακτὺν idem. Τετρακτὺς. ⁶⁹ μὲν ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς θεὸν Suidas v. Ἀνθρώπος αὐτὸς. ⁷⁰ προσιόντας. ⁷¹ ὁμοιοῦντας corr. Α : τὸν προσιόντα — ὁμοιοῦντα Suidas et, omisso τὸν ζ.

τῷ εὖ ποιεῖν (Θεοῦ γὰρ τοῦτο καὶ θείας μιμήσεως), ἅ τριῖτον ἐν τῷ ἀποδνήσκειν· εἰ γὰρ κατὰ ποσὸν τι ἢ ψυχῆ τοῦ σώματος ἐν τῷ ζῆν τὸ ζῶον, [1316 R.] χωριζομένη βελτίων γίνεται ἑαυτῆς, ἐν τε τοῖς ὕπνοι; κατὰ τοὺς ὄνειρους καὶ ἐν ταῖς ἐκστάσει τῶν νόσων μαντικὴ γίνεται, πολλῶ [715 H.] μᾶλλον βελτιοῦται, ὅταν τέλεον χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος. Ὅτι τὴν μονάδα πάντων ἀρχὴν ἔλεγον Πυθαγόρειοι, ἕπει τὸ μὲν σημεῖον ἀρχὴν ἔλεγον γραμμῆς, τὴν δὲ ἐπιπέδου, τὸ δὲ τοῦ τριῆχθ διαστατοῦ ἦτοι σώματος. Τοῦ δὲ σημείου προεπινοεῖται ἡ μονάς, ὥστε ὅτι ἀρχὴ τῶν σωμάτων ἡ μονάς· ὥστε τὰ σώματα πάντα ἐκ τῆς μονάδος γεγέννηται. Ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι τῶν ἐμφύχων ἀπέχοντο, τὴν μετεμφύχωσιν ἀφρόνως ὡς ἀληθῆ ὑπολαμβάνοντες, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν βρωμάτων παχύνει τὸν νοῦν, τροφιμώτερα ὄντα καὶ πολλὴν ἀνάδοσιν ποιοῦντα. Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ κυάμου ἀπέχοντο, ὅτι φυσώδης καὶ τροφιμώτατος. Καὶ ἄλλας δὲ τινὰς αἰτίας πλείους ἀποδιόδοσαν, αἱ αὐτοὺς ἐνήγον ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων. Ὅτι τὸν Πυθαγόραν πολλὰ φασὶ ὅτι προεπιπεῖν, καὶ πάντα ἐκθῆναι. Ὅτι τὴν μὲν θεωρητικὴν καὶ φυσικὴν Πλάτωνά φασὶ παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων ἐκμαθεῖν, τὴν δὲ ἠθικὴν μάλιστα παρὰ Σωκράτους. Τῆς δὲ λογικῆς δὴν τὸς Ἐλεάτας· καὶ οὗτοι δὲ τῆς Πυθαγορείου ἦσαν διατριβῆς.

Ὅτι ἡ ὄψις, κατὰ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην, τῶν δώδεκα χρωμάτων ἐστὶ κριτικὴ, λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ τῶν μεταξὺ, ξανθοῦ, φαιού, ὄχρου, ἐρυθροῦ, κυανοῦ, ἀλουργοῦ, λαμπροῦ, ὀρφνοῦ ἠ. Ἡ δὲ ἀκοὴ κριτικὴ ἐστὶν ὀξείας καὶ βαρέως φθόγγου. Ἡ δὲ ὄσφρησις κριτικὴ εὐωδῶν καὶ δυσωδῶν ὁσμῶν καὶ τῶν μεταξὺ ἐκ τῶν σηπομένων τε καὶ βρεχομένων ἢ τηχομένων ἢ θυμιαζομένων ἠ. Ἡ δὲ γεῦσις κριτικὴ ἐστὶ γλυκῶν τε καὶ πικρῶν χυμῶν καὶ τῶν μεταξὺ πέντε· ἐπεὶ γὰρ εἰσὶν οἱ χυμοὶ πάντες, γλυκῆς, πικρῆς, ὀξείας, δριμύς, σμφῆς ἠ. Ἡ δὲ ἀφῆ πλείωνων ἐστὶ κριτικὴ, ὅσον βαρέων καὶ κούφων καὶ τῶν μεταξὺ, θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν καὶ τῶν μεταξὺ, τραχέων καὶ λείων καὶ τῶν μεταξὺ, ξηρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ τῶν μεταξὺ. Καὶ αἱ μὲν δ' αἰσθήσεις ἐν τε τῇ κεφαλῇ εἰσι καὶ ἰδιάζουσι περικλιόνται ὀργάνοις· ἡ δὲ ἀφῆ καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος κερύρηκε, καὶ ἐστὶ κοινὴ αἰσθήσεως, μᾶλλον δὲ κατὰ τὰς χεῖρας δηλοτέραν παρέχεται τὴν κρίσιν.

Ὅτι δώδεκα τάξεις φησὶν εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ, πρῶτην καὶ ἐξωτάτην τὴν ἀπλανῆ σφαιραν, ἐν ἣ ἐστὶν ὁ τε πρῶτος θεὸς καὶ οἱ νοητοὶ θεοὶ, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ, κατὰ δὲ Πλάτωνα αἱ ἰδέαι μετὰ δὲ

Paululum a corpore separatus, seipso readitur melior: siquidem in somnis per insomnia, et in extasibus morborum, divinator fit, multo sane tunc præstantior seipso fit, cum jam postremo e corpore migravit. Apud eosdem exordium rerum omnium est unitas, deinde punctum initium lineæ, linea superficie, et superficies triplicis in quantitate dimensionis, vel, ut vocant, corporis. Verum ante punctum cognoscimus monadem. Quare corporum initium est unitas, sicut omnia corpora e monade componuntur. Adhæc, propter transmigrationem animarum, quam stulto sane consilio veram putant, ab animatis abstinent; deinde quia ingenium gravant, ob nimium nutrimentum et digestionem. Quin et fabas non edunt, nimium secundum eos inflationi obnoxias, et nimis alentes, aliisque de causis, quæ fabarum esum prohibeant (10). Plurima Pythagoras prædixisse fertur, et omnia accidisse. Platonem a Pythagoreis in Italia speculativam et physicam aiunt, et a Socrate ethicam didicisse; apud Zenonem vero, et Parmenidem Eleatas fundamenta logices jecisse, qui omnes e Pythagoræ schola profecti sunt.

σπέρματα καταβαλεῖν αὐτῷ Ζήνωνα καὶ Παρμενίδην ἦσαν διατριβῆς.

Juxta Pythagoræ, Platonis, et Aristotelis opinionem, duodecim coloribus 439^b oculus judicat, de albo, et nigro, et de cæteris interjectis, flavo, fusco, pallido, rubro, cæruleo, purpureo, rutilo, et luteo. De acuta et gravi voce judicium fert auris. Odoratus bonos et malos sentit odores, et alios putridos, humidos, liquidos, vaporatos. Gustui dulcia sapiunt et amara, et alia quinque media. In universum autem septem sunt sapes, dulcis, amarus, asper, acidus, mollis salsus, austerus. Plurimorum censor est tactus. Tangit enim gravia et levia, et quæ inter hæc sunt; calida item et frigida, et quæ interjacent; dura et mollia, et horum media; sicca, et humida, et quæ intersunt. Reliqui quidem quatuor sensus in solo capite stationem habent, et propria occupant organa. Sed per caput, et totum corpus habitat tactus, aliisque sensibus communis est: in manibus autem præsertim vis illius emicat.

Asserant insuper duodecim orbes in cælo esse, et primum quidem et remotissimum firmamentum, ubi et summus Deus, cæterique intelligentia præditi dii, ut vocat Aristoteles, aut secundum Plato-

VARIÆ LECTIONES.

ὅτι ὡστε μονάς om. B. ὅτι φησι A. ἠ παραμενίδην A. ὀρφνοῦ Suidas v. ὄψις. ἠ ἐκ B et corr. A: ἠξς. om. Suidas. ἠ θυμιαζομένων Suidas. ἠ ἐστὶ et οἱ et πάντες om. Suidas. ἠ σμφῆς] στυφῆς σμφῆς Suidas. ἠ καὶ ἀπὸ κούφων sumpsit a Suida., qui om. ὅσον et θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν καὶ τῶν μεταξὺ. ἠ τραχέων καὶ λ. καὶ τῶν μ. om. A. ἠ καὶ τῶν μεταξὺ om. Suidas. ἠ τε om. Suidas. ἠ περικλ.] καὶ περικλ. Suidas. ἠ ὅλου om. Suidas. ἠ δηλοτέραν A: ἐπιδηλοτέραν γ. ἠ ἐν τῷ οὐρανῷ φησὶν εἶναι καὶ πρῶτην γ. ἠ ἐξωτάτην γ.

NOTÆ.

(10) Ab animatis et fabis cur abstineant, vide Porphyrium et Agellium lib. 17, cap. 11.

nem, idæx. Deinde septem planetæ sequuntur, A την ἀπλανήν ὁ τοῦ Κρόνου τέτακται ἀστὴρ καὶ οἱ ἐφεξῆς πλάνηται⁸⁸ ἔξ, ὁ τοῦ Διὸς φημι, ὁ τοῦ Ἄραρος, ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ τοῦ Ἑρμεῦ, ὁ τοῦ ἡλίου, ὁ τῆς σελήνης, εἶτα ἡ τοῦ πυρὸς σφαῖρα, ἔξῃς ἡ τοῦ ἀέρος, μετ' αὐτὸν ἡ τοῦ ὕδατος. Λοιπὴ καὶ ἐπὶ πάσιν ἡ γῆ. Δώδεκα δὲ τάξεων οὐσῶν ἐν τῇ ἀπλανεὶ τὸ πρῶτον αἰτιόν ἐστι· [714 H.] καὶ ὅτι ἂν ἡ ἔγγυς αὐτοῦ, τοῦτο⁸⁹ φασὶ τετάχθαι βεβαίως καὶ ἀρίστως, τὰ δὲ πόρρωθεν ἦττον· τὴν δὲ τάξιν μέχρι σελήνης σῶζεσθαι, τὰ δὲ ὑπὸ σελήνην οὐκ εἶ ὁμοίως. Ἐξ ἀνάγκης δὲ ἐστὶ καὶ ἡ κακία εἰς τὸν περὶ γῆν τόπον ἅτε δὴ πυθμένος λόγον ἐπεκουσῆς τῆς γῆς πρὸς πάντα τὸν κόσμον, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὑποστειθμένης οὐσῆς ἐπιτηθείας. Καὶ πάντα μὲν τὰ ἄλλα μέρη κατὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν βεβαίαν τάξιν, [1317 R.] καὶ τὴν εἰμαρμένην τοῦ Θεοῦ ἐπομένην αὐτῷ φασὶ διοικεῖσθαι, τὰ δὲ μετὰ τὴν σελήνην⁹⁰ τέσσαρσιν⁹¹ αἰτίαις, κατὰ θεὸν, καθ' εἰμαρμένην, κατὰ προαίρεσιν ἡμετέραν, κατὰ τύχην· οἷον τὸ μὲν εἰσελθεῖν εἰς τὴν⁹² ναῦν ἢ μὴ εἰσελθεῖν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ, τὸ μέντοι ἐν εὐδία χειμῶνα καὶ ζέλην, ἐξαίφνης ἐπιγενέσθαι⁹³ ἐκ τύχης, τὸ μέντοι βαπτίζομένην τὴν ναῦν παρ' ἐπιβία σωθῆναι προνοίας Θεοῦ. Τῆς δ' εἰμαρμένης πολλοὶ εἰσι τρόποι καὶ διαφοραὶ, διαφέρει δὲ τῆς τύχης, ὅτι ἡ μὲν εἰρμὸν ἔχει καὶ τάξιν καὶ ἀκολουθίαν, ἡ δὲ τύχη τὸ αὐτόματον καὶ τὸ ὡς ἔτυχεν· οἷον τὸ ἐκ παιδὸς⁹⁴ εἰς μεῖράκιον ἔλθειν καὶ τὰς καθ' ἑξῆς ἡλικίας οἰκείως⁹⁵ διελθεῖν, τοῦτο ἐνὸς τρόπου τῆς εἰμαρμένης. Ὅτι ὁ ζωδιακὸς λοξῶς κινεῖται, ὡς ζητήσας εὐρεῖν ἔδοξεν Ἀριστοτέλης, ἕνεκεν τῆς γενέσεως τῶν περὶ γῆν τόπων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ παντός. Εἰ γὰρ καταπαρὰλλήλως ἐκινεῖτο, ἀεὶ ἂν μία ὥρα ἦν τοῦ ἔτους, ἦτοι θέρος ἢ χειμῶν ἢ ἄλλη τις. Νῦν δὲ ἐκ τοῦ τὸν ἡλίον καὶ τοὺς ἄλλους πλάνητας μεταβαίνειν ἀπὸ ζωδίου ἐπὶ ζώδιον γίνονται αἱ μεταβολαὶ τῶν ὥρῶν τέσσαρες, καὶ ἐκ τῆς τούτων εἰς ἄλληλα⁹⁶ μεταβολῆς οἱ τε καρποὶ φύονται καὶ αἱ⁹⁷ ἄλλαι γενέσεις τῶν ζώων γίνονται. Ὅτι ὁ μὲν ἡλίος, ὡς οὗτος οἰκείαν ἀποφαίνεται δόξαν, ἦν καὶ ἀληθῆ λέγει, ἕκατονταπλασίῳ ἐστὶ τῆς γῆς. Οἱ δὲ πολλοὶ οὐκ ἐλάττονα τοῦ τριακονταπλασίονα αὐτῆς φασιν. Ὅτι μέγαν ἑνιαυτὸν καὶ τὴν τοῦ Κρόνου περιόδον φασιν, ὅτι⁹⁸ τῶν λοιπῶν ἔξ πλανωμένων⁹⁹ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ οὗτος ἐν¹⁰⁰ τριάκοντα τὸν οἰκείον δρόμον ἀπαρτίζει. Καὶ γὰρ¹⁰¹ ὁ μὲν τοῦ Διὸς ἐν ἰβ' ἔτεσι τὸν ἴδιον διαπεραίνει κύκλον, ἐν δυοὶ δὲ ὁ Ἄρης, ὁ δὲ ἡλῖος ἑνιαυτῷ· Ἑρμῆς δὲ καὶ Ἀφροδίτη¹⁰² ἰσοταχεῖς¹⁰³ τῷ ἡλίῳ· σελήνη δὲ προσγειοτάτη καὶ ἐλάχιστον κύκλον περιουσα ἐν μηνί. Ὅτι πρῶτος Πυθαγόρας τὸν οὐρανὸν κόσμον προσηγόρευσε διὰ τὸ τέλειον εἶναι καὶ πᾶσι κεκοσμηθεῖσθαι¹⁰⁴ τοῖς τε ζώοις καὶ τοῖς¹⁰⁵ καλοῖς. Ὅτι καὶ¹⁰⁶ Πλάτων, φησὶ, καὶ Ἀριστοτέλης ἀθάνατον ὁμοίως

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ πλάνηται ζ. ⁸⁹ τοῦτο B. ⁹⁰ δὲ post σελ. ponit A. ⁹¹ τέσσαρσιν A. cum Suida v. Εἰμαρμένη τὰ : τέσσαρσιν ζ. Suidas v. 35 legisse videtur διακείσθαι. ⁹² εἰς τὴν A et Suidas : αὐτὸν ζ. ⁹³ ἐπιγίνεσθαι κατὰ τύχην Suidas. ⁹⁴ ἐκ τοῦ παιδὸς ζ. ⁹⁵ οἰκείως om. B. ⁹⁶ εἰς ἄλληλα om. A. uisigne leg. εἰς ἄλληλας. ⁹⁷ αἱ add. A. ⁹⁸ ὅτι ὡς B et corr. A. ⁹⁹ πλανωμένων ἐν πλείονι B. ¹⁰⁰ οὗτος ἐν γὰρ A. ¹⁰¹ καὶ γὰρ add. A. ¹⁰² Ἀφροδίτη ὅτι A. ¹⁰³ ἰσοταχῆς B. ¹⁰⁴ κατακεκοσμηθεῖσθαι B. ¹⁰⁵ τοῖς ante καλοῖς om. A. ¹⁰⁶ καὶ post ὅτι add. A.

λέγουσι τὴν φύσιν, κἄν τις εἰς τὸν Ἀριστοτέλους νοῦν οὐκ ἐμβαδύοντες ἠθησῆν αὐτὴν νομίζουσιν αὐτὸν λέγειν. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος λέγεται οὐκ ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων σύγκειται (τοῦτο γὰρ καὶ ἕκαστον τῶν ζώων καὶ τῶν εὐτελεστέων), ἀλλ' ὅτι [715 H.] πάσας ἔχει τὰς τοῦ κόσμου δυνάμεις. Ἐν γὰρ τῷ κόσμῳ εἰσι θεοί, ἔστι καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεία, ἔστι καὶ τὰ ἄλογα ζῷα, ἔστι καὶ φυτὰ· πάσας δὲ ταύτας τὰς δυνάμεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Ἐχει γὰρ θεῖαν μὲν δύναμιν τὴν λογικὴν, ἔχει τὴν τῶν στοιχείων φύσιν, τὴν θεραπευτικὴν καὶ αὐξητικὴν καὶ τοῦ ὁμοίου γεννητικὴν. Ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτων λείπεται, καὶ ὥσπερ ὁ πένταθλος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις τῶν ἀθλημάτων¹⁰ ἐν ἑκάστῃ ἤττων ἔστι τοῦ ἐν τῷ ἐπιτηδεύοντι, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις ἐν ἑκάστῃ λείπεται. Ἥττων μὲν γὰρ ἔχομεν τὴν λογικὴν δύναμιν ἢ περὶ θεοί, καὶ τὰ τῶν στοιχείων ὁμοίως ἤττων ἢ θεοῖς, καὶ τὸν θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν ἐνδεέστερα τῶν ἐν τοῖς ἄλογοις, καὶ τὴν θεραπευτικὴν καὶ αὐξητικὴν δύναμιν ἐλαττωμένους τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς. Ὅθεν ἐκ ποικίλων δυνάμεων συνεστῶτες δύσχηστον τὸν βίον ἔχομεν. Ἐκαστον γὰρ τῶν ἄλλων ὑπὸ μίαις φύσεως οἰκίζεσθαι, ἡμεῖς δὲ ὑπὸ τῶν διαφόρων δυνάμεων [1320R.] ἀντισπώμεθα, ὅσον ποτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀναγόμεθα ἐπὶ τὰ κρείττω, ποτὲ δὲ τοῦ θηριώδους ἐπικρατήσαντος ἐπὶ τὰ χείρω· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων. Ἐάν οὖν τις θεραπεύσῃ τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον, ὥσπερ ἠνίοχον ἐργηγορότα καὶ ἐπιστήμονα ἐπιστήσας, δυνήσεται ἑκάστη τῶν ἄλλων δυνάμεων εἰς δέον χρῆσασθαι, τῇ τε κράσει φημι τῶν στοιχείων καὶ τῷ θυμῷ καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ ὀρέξει. Τὸ γούν γινώθι σαυτὸν, δοκοῦν βῆστον εἶναι, πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον· ὃ καὶ φασὶ τοῦ Πυθίου εἶναι Ἀπολλωνος, εἰ καὶ εἰς Χίλωνα τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν ἕνα τὸ ἀπόφθεγμα ἀναφέρουσι. Παραίνει δ' ἡμῖν γινῶναι τὴν σαυτῶν δύναμιν. Τὸ δὲ γινῶναι σαυτὸν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου φύσιν γινῶναι. Τοῦτο δὲ ἀδύνατον ἄνευ τοῦ φιλοσοφεῖν περὶ ἡμῖν ὁ θεὸς παραίνει. Ὅτι γνώσις ὅκτω φασιν ὄργανα, αἰσθησίν, φαντασίαν, τέχνην, δόξαν, φρόνησιν, ἐπιστήμην, σοφίαν, νοῦν. Τούτων κοινὰ μὲν ἐστὶν ἡμῖν πρὸς τὰ θεῖα τέχνη καὶ φρόνησις καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς, πρὸς δὲ τὰ ἄλογα αἰσθησις καὶ φαντασία· ἴδιον δὲ ἡμῶν μόνον ἢ δόξα. Ἔστι δὲ αἰσθησις μὲν γνώσις ψευδῆς διὰ σώματος, φαντασία δὲ κίνησις ἐν ψυχῇ, τέχνη δὲ ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου (τὸ δὲ μετὰ λόγου πρόκειται, ὅτι καὶ ὁ ἀράχνης ποιῆ, ἀλλ' οὐ μετὰ λόγου), φρόνησις δὲ ἕξις πρακτικῆς ἐν τοῖς πρακτοῖς ὀρθότητος, ἐπιστήμη δὲ ἕξις τῶν αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων, σοφία δὲ ἐπιστήμη τῶν πρώτων αἰτίων, νοῦς δὲ ἀρχὴ καὶ πηγὴ πάντων τῶν καλῶν. Ὅτι τρία μέρη αἰμαθίας, ἀγχίνουα, μνήμη, δέξυτης. Μνήμη μὲν οὖν

inest. Nam sunt in mundo dii, quatuor elementa, bruta, plantæ. Has omnes potentias possidet homo, habet rationem pro divina virtute, habet pro natura elementorum movendi vim, **440 b** crescendi, sive similem productricem : singulis his inferior est. Ac quænamadmodum pentathlus omnes habens virtutes, in singulis tamen minor est eo, qui unum aliquod certamen callet : ita et homo omnes habens virtutes, in singulis sigillatim superatur. Minorem enim rationis usum habemus quam ipsi dii, et minus de elementis quam ipsa elementa. Cupiditas et iracundia nostra minor quam brutorum : a plantis nutriendi et accrescendi qualitate vincimur. Quare ut e variis compositi rebus, vitam quæ ægre traducatur habemus. Alia enim omnia ab una tantum natura reguntur, nos vero homines variis qualitibus distrahimur, ut, nunc a deo trahimur ad meliora, nunc vincente vi animali ad deteriora ; sic et in cæteris potentiis. Si quis igitur coluerit quod in nobis ipsis divinum est, instar aurigæ vigilis ac periti, poterit singulis virtutibus, permistione, inquam, elementorum, ira, cupiditate, habituque rationis experte, quoad par est uti. Difficillimum est seipsum nosse, quamvis facile videatur : quod Pythii Apollinis esse dicunt, licet ad Chilonem unum et septem sapientibus referant. Nos autem hortamur, ut quisque, quid possit, cognoscat. Sed nihil est aliud, nosse se ipsum, quam totius mundi naturam nosse, quod sine philosophia fieri non potest, quodque Deus nos monet. Cognitionis octo sunt organa : sensus, imaginatio, ars, opinio, prudentia, scientia, sapientia, mens. Artem, prudentiam, scientiam, mentem, communem cum diis habemus. Sensum et imaginationem cum bestiis. Nobis autem solummodo propria est opinio. Sensus est fallax cognitio per corpus. Imaginatio motus quidam in animo. Ars est habitus cum ratione laborans ; additur hoc, cum ratione, quia etiam araneæ operatur, verumtamen sine ratione. Prudentia est habitus, qui in rebus recte peragendis continetur. Scientia est habitus eorum quæ semper et similiter eadem fuerunt. Sapientia plurimarum causarum cognitio. Mens initium et fons omnis boni. Tres sunt docilitatis partes : solertia, memoria et ingenii vis. Memoria **441 a** custodit ea quæ quondam quis didicit. Vis ingenii est intelligendi velocitas. Solertia est ex iis, quæ quis didicit, ea investigare quæ non didicit. Tria sunt quæ cæli nomine dicuntur : primo firmamentum ; secundo distantia illa quæ est a firmamento usque ad lunam ; tertio universus mundus, cælum, inquam, et terra. Optima et pessima vata sunt, inquit, ad semper operandum, Deus scilicet et plantæ. Deus enim, et quæ illa proxima sunt, mente et ratione semper operantur ; itemque ger-

VARIE LECTIONES.

⁶ ἐμβαδ.] ἐμβαδύοντες A. ⁷ αὐτὴν add. A. ⁸ οὐκ ὅτι A : οὐκ ἄρα ζ. apud Holstenium οὐκ ἄρα ὅτι. ⁹ τῶν add. A. ¹⁰ τὰ ante ἄλογα deest Holstenio. ¹¹ τραπευτικὴν ζ. ¹² τῶν ἀθλημάτων post ἐπιτηδεύοντος nouit ζ. ¹³ ἤττω ζ. ¹⁴ τὰ εἰ μοx ἐπὶ add A. ¹⁵ τὴν om. A. ¹⁶ τὸ δὲ μετὰ λόγου om. A.

mina : nam nocte et die nutriuntur. Non semper autem homo in opere, neque bruta animantia, sed medio pene tempore dormiunt, et quiescunt. Græcos ait moribus barbaros semper superasse, ob temperiem aeris quo vivunt; Scythas vero et Æthiopes, illos frigore scilicet vexatos, hos vero cute æstu exustos et ingentem inter calorem et humorem alentes, quia male temperatum cælum sortiti sunt, violentos et audaces semper exstitisse. Sic vicissim eos qui mediæ zonæ et montibus vicini sunt, de temperie loci illius, cui subsunt, participare. Ideoque ait Plato, Græcos disciplinas quas a Barbaris acceperint, eas melius proferre, et maxime Athenienses. Quapropter rei bellicæ et picturæ primi inventores exsistere, et omnis artis mechanicæ et militaris, oratoricæ, et disciplinarum. Non igitur, ut dixi, adventitiæ Athenis sunt scientiæ, sed ibidem natura insitæ, idque ex aere tenui et puro, ut non solum terram attenuet (quam ob causam etiam sterilis est Attica), sed et ingenia hominum subtilia reddet. Inde contingit tenuem quidem aera terræ nocere, ingeniis vero prodesse. Etesisæ venti ardentissimo æstatis tempore flant, hac de causa : sol jam sublimis, et a locis meridionalibus ad septentrionem conversus, solvit humida ad boream, quæ soluta aerem, deinde ventos gignunt : e quorum numero et etesisæ sunt, e spiritu scilicet, qui ex humidis solutis ad septentrionem **441** oritur. Ad oppositas vero plagas meridionales feruntur, eoque delata in altissimos Æthiopiæ montes decidunt. Cum autem condensati et frequentes fuerint, pluvias creant, e quibus æstivo tempore Nilus (11) auctus exundat, ex australibus locis, et aridis profluens, idemque Aristoteles investigando comperit. Ipse enim ingenii præstantia hoc deprehendit, cum æquum putasset Alexandrum Macedonem ad ea loca mittere, ut oculis causam incrementi Nili fluminis cognosceret. Propterea æserit hoc non amplius dubium esse. Clare enim patet e pluviis augeri. Et sane mirum quod in locis Æthiopiæ maxime siccis, ubi nunquam hiems est neque pluvia, tempore æstatis densissimi oriuntur imbres.

πνευμάτων τῶν ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν ἀρκτικῶν ὕγρῶν γινομένων. Φέρονται γοῦν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τόπους, τοὺς μεσημβρινούς. Ἐκεῖ δὴ ταῦτα ἐκφερόμενα προσπίπτει τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ πολλὰ καὶ ἀθρόα γινόμενα ἀπεργάζεται ὑετοῦς· καὶ ἐκ τῶν ὑετῶν τούτων ὁ Νεῖλος πλημμυρεῖ τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ξηρῶν τόπων ῥέων. Καὶ τοῦτο Ἀριστοτέλης ἐπραγματεύσατο· αὐτὸς γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἔργῳ κατενόησεν, ἀξιώσας πέμψαι τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους καὶ ὄψει τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Νεῖλου αὐξήσεως παραλαβεῖν. Διὸ φησιν ὡς τοῦτο οὐκ ἐτι πρόσβλημά ἐστιν· ὠφθη γὰρ φανερώς ὅτι ἐξ ὑετῶν [717 H.] αὖξει, καὶ τὸ παράδοξον, ὅτι ἐν αἰετῶν ξηροτάτοις τόποις τῆς Αἰθιοπίας, ἐν οἷς οὔτε χειμῶν οὔτε ὕδωρ ἐστὶ, ξυμβαίνει τοῦ θέρους πλείστους ὑετοῦς γίνεσθαι.

VARIE LECTIONES.

¹⁷ δὲ. ¹⁸ θρηνηύων rectius Suidas v. Ἀγγίνους et Μνήμη : δὲ τὸ ἐξ ὧν ἐμαθε θηρευεῖν καὶ ἂ μὴ ἐμαθεν. Holstenius δὲ τὸ ἐξ ἂ μὴ ἐμ. θηρευεῖν. ¹⁹ αὐτῆς. ²⁰ ἡμισυς. ²¹ οἱ Α. : ἡς. ²² λεπτόγως ἐστὶν ἡς. ²³ ἐτήσιοι Α. ²⁴ τῶν ante ἀπὸ om. Α. ²⁵ ὅτι om. Α.

NOTÆ.

(11) Vide Theophylactum Simocattam, *De vita Mauritiū imp.*, lin. 7, extremo, Herodotum, *Melam et ἀνώσυμον*.

Ἄ ἐστὶ τήρησις ὧν ἐμαθὲ τις, δξύτης δὲ ἢ ταχύτης τῆς διανοίας, ἀγγίνοια δὲ, ἐξ ὧν ἐμαθὲ τις, ἂ μὴ ἐμαθε θηρευῶν.¹⁸ Ὅτι οὐρανὸς τριχῶς λέγεται, ἐν μὲν αὐτῇ ἢ ἀπλανῆς σφαῖρα, δεύτερον [716 H.] τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαῖρας μέχρι τῆς σελήνης διάστημα, τρίτον ὁ σύμπας κόσμος, ὁ οὐρανὸς φημι καὶ ἡ γῆ ἅμα. Ὅτι πέφυκε φησι τὰ τελεώτατα καὶ τὰ χεῖριστα αἰετὲν ἐνεργεῖν. Ταῦτα δὲ ἐστὶ θεὸς καὶ φυτά. Ὅ τε γὰρ θεὸς κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον αἰετὲν ἐνεργεῖ, καὶ τὰ πλησίον αὐτοῦ ὄντα, καὶ πάλιν τὰ φυτὰ αἰετὲν ἐνεργεῖ· τρέφεται γὰρ νόκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. Ὁ δὲ ἀνθρώπος οὐκ αἰετὲν ἐνεργεῖ, οὔτε τὰ ἀλογαζῶα, ἀλλὰ σχεδὸν τὸν ἡμισυ²⁰ χρόνον καθυέδει τε καὶ ἡσυχάζει. Ὅτι οἱ Ἕλληνας αἰετὲν ἀμείνουσι τὰ ἥθη τῶν βαρβάρων, ὡς τὴν εὐκρατον οἰκοῦντες. Σκύθαι δὲ καὶ Αἰθίοπες, οἱ μὲν ὑπὸ κρύους ἐνοχλούμενοι, οἱ δὲ ὑπὸ θάλπους πικνουμένης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, καὶ ἀπολαμβανομένου ἐντὸς τοῦ θερμοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ ὕγρου, τὸ δύσκρατον ἐκλῖρωσαντο· συμβαίνει οὖν ἰτητικούς καὶ θρασεῖς εἶναι τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις. Ἀναλόγως δὲ καὶ οἱ²¹ τοῦ μέσου καὶ τῶν ἄκρων ἐγγυτέρω ὄντες τῆς κρᾶσεως τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μετέχουσι. Διὸ καὶ, ὡς ὁ Πλάτων φησιν, ὅ τι ἂν καὶ παρὰ Βαρβάρων μάθημα λάθωσιν οἱ Ἕλληνας, τοῦτο ἀμεινον ἐκφέρουσι, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων Ἕλλήνων οἱ Ἀθηναῖοι. Διόπερ καὶ στρατηγικοὶ γεγένηται ἀρχῆθεν καὶ γραφικῆς εὐρετικοὶ καὶ πάσης τέχνης βαναύσου τε καὶ πολεμικῆς, ἐτι δὲ καὶ λόγων καὶ μαθημάτων. Διὸ καὶ οὐδ' ἐπίσασκός ἐστιν, ὡς εἰπεῖν, ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ φύσεως ὑπάρχουσα, τοῦ τοιοῦτου ἀέρος ἰσχυροτάτου ὄντος καὶ καθαρωτάτου, ὡς μὴ μόνην τὴν γῆν λεπτύνειν (δι' ἣν αἰτίαν καὶ λεπτόγως²² ἢ Ἀττικῆ), [1321 R.] ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· συμβαίνει γὰρ τὸν λεπτὸν ἀέρα τὴν μὲν γῆν βλάπτειν, τὰς δὲ ψυχὰς ὠφελεῖν. Ὅτι οἱ ἐτήσιοι²³ πνεύουσι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀκμαιοτάτου θέρους δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ὁ ἥλιος μετεωρότερος καὶ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ἀρκτικώτερος γινόμενος λύει τὰ ὕγρα τὰ ἐν ταῖς ἄρκτοις· λυόμενα δὲ ταῦτα ἐξασροῦνται, ἐξασρομένα δὲ πνευματοῦται, καὶ ἐκ τούτων γίνονται οἱ ἐτήσιοι ἀνεμοὶ, ἐκ τῶν

ORDO REBUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

PHOTIUS PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS.

Epistola D. Hoeschelii nuncupatoria.	9
Epistola alia And. Schotti nuncupatoria.	11
Eruditorum aliquot de Photio judicium.	14
Carmina in Photii Bibliothecæ interpretationem.	18
ΠΡΟΛΟΓΟΝ.	19
Index alphabeticus auctorum Bibliothecæ Photianæ.	31
Index codicum Mss.	42
BIBLIOTHECA sive MYRIOBIBLON.	42
Epistola Photii ad Tarasium nuncupatoria.	42
Codex primus. — Theodorus presbyter, de scriptis S. Dionysii Areopagitæ.	45
II. — Adriani Isagoge S. Scripturæ.	46
III. — Nonnosii Historia legationum.	46
IV. — Theodori Antiocheni pro sancto Basilio adversus Eunomium libri xxxv.	51
V. — Sophronii de eadem re liber.	51
VI. — Gregorii Nysseni ejusdem argumenti opera duo.	51
VII. — Ejusdem, de eodem.	51
VIII. — Origenis de Principiis libri iv.	51
IX-XIII. — Eusebii Cæsariensis episcopi scripta pleraque.	54
XIV. — Apollinarius Hierapolita De pietate et veritate, adversus gentes.	55
XV. — Gelasius synodi primæ scriptor.	55
XVI. — Synodus tertia.	55
XVII. — Synodus quarta.	55
XVIII. — Synodus quinta.	58
XIX. — Synodus sexta.	58
XX. — Synodus septima.	58
XXI. — Joannes Philoponus De resurrectione.	58
XXII. — Theodosius monachus contra Philoponum.	59
XXIII. — Cononis, Eugenii, et Themistii in Philoponum invectiones.	59
XXIV. — Acta disputationis hæreticorum coram Joanne patriarcha CP.	59
XXV. — S. Joannis Chrysostomi in mortem et ascensionem Christi, itemque in Pentecosten orationes.	59
XXVI. — Synesii Cyrenæ scripta.	62
XXVII. — Eusebii Pamphili Ecclesiasticæ Historiæ libri x.	62
XXVIII. — Socratis Ecclesiasticæ Historiæ libri vii.	62
XXIX. — Evagrii Scholastici Ecclesiasticæ Historiæ libri vii.	65
XXX. — Hermiani Socomeni Historiæ Ecclesiasticæ libri ix.	65
XXXI. — Theodoretii Historiæ Ecclesiasticæ libri v.	65
XXXII. — S. Athanasii Epistolæ.	65
XXXIII. — Justi Tiberienensis Judæorum regum Chronicon.	66
XXXIV. — Julii Africani historia, et alia.	66
XXXV. — Philippi Sidetæ Christianæ Historiæ libri xiv.	67
XXXVI. — Christianorum liber, Octateuchi expositio libri xii.	67
XXXVII. — De Republica libri vi.	70
XXXVIII. — Theodori Antiocheni interpretatio Geneleos.	70
XXXIX. — Eusebius contra Hieroclem.	71
XL. — Philostorgii Ecclesiasticæ Historiæ libri xii.	71
XLI. — Joannis presbyteri Ægeate Ecclesiasticæ Historiæ libri v.	74
XLII. — Basilii Cilicis Ecclesiasticæ Historiæ libri iii.	75
XLIII. — Joan. Philoponus in Hexæmeron.	75
XLIV. — Philostrati Tyrii de vita Apollonii Tyanei libri viii.	78
XLV. — Andronicianus contra Eunomianos.	79
XLVI. — Theodoretii contra hæreticos libri xxvii; Eranistæ libri iii.	79
XLVII. — Josephi Judæi de libro Judæico libri vii.	82
XLVIII. — Josephus vel Caius presbyter, De universo.	85

XLIX. — S. Cyrilli Alexandrini Contra Nestorium libri v.	86
L. — Nicias monachus contra Philoponum, Severum, ac gentes.	86
LI. — Hesychii presbyteri Constantini, in æneum serpentem libri iv.	87
LII. — Synodus Sidetana, aliæque contra Messalia nos.	87
LIII. — Synodus Carthaginensis et scripta quedam contra Pelagium et Cœlestinum.	91
LIV. — Exemplar Aetorum ab Occidentis episcopis contra Nestorianos et Pelagianos.	94
LV. — Joannes Philoponus et Joannes Ægeatus contra quartam synodum.	98
LVI. — Theodoretii contra hæreses libri v.	98
LVII. — Appiani Alexandrini Historiæ Romanæ libri xxiv.	99
LVIII. — Arriani Parthica Bithynica et alia.	105
LIX. — Synodus ad Quercum illegitima, contra B. Joannem Chrysostomum.	106
LX. — Herodoti Halicarnassæi Historiarum libri ix.	114
LXI. — Æschini orationes iii, et epistolæ ix.	114
LXII. — Praxagoræ Atheniensis de rebus Constantini Magni libri ii.	118
LXIII. — Procopii rhetoris Historiarum libri viii.	122
LXIV. — Theophrasti Byzantii Historiarum libri x.	135
LXV. — Theophylacti Simocatte Historiarum libri viii.	139
LXVI. — S. Nicephori patriarchæ Constant. historica Epitome.	165
LXVII. — Sergii Confessoris Historia.	165
LXVIII. — Cephalæonis Musæ, sive Historiæ epitomes libri ix.	165
LXIX. — Hesychii illustris Milesii Historiæ omnigenæ, atque Romanæ libri vi, et res a Justino Seniore imperatore gestæ.	166
LXX. — Diodori Siculi Historiarum libri xl.	167
LXXI. — Dionis Cassii Historiarum libri lxxx.	170
LXXII. — Ctesias Cnidii Persicarum rerum libri xxiii.	171
LXXIII. — Heliodori Æthiopicæ libri x.	251
LXXIV. — Themistii Orationes civiles xxxvi.	258
LXXV. — J. Philoponi Libellus contra Joannem patriarcham CP., cognom. Scholasticum.	259
LXXVI. — Flaviani Josephi Antiquitatum Judaicarum libri xx.	259
LXXVII. — Eunopii Chronicorum post Dexippum libri xiv.	246
LXXVIII. — Malchi Sophistæ Byzantiæ Historiæ libri vii.	247
LXXIX. — Candidi Historiarum libri iii.	250
LXXX. — Olympiodori Historiarum libri xii.	255
LXXXI. — Theodori Mopsuestiæ de Persarum Magia libri iii.	262
LXXXII. — Dexippi de rebus post Alexandrum gestis libri iv; Epitome historica usque ad Claudii imperium et Scythica.	262
LXXXIII. — Dionysii Halicarnassæi Historiarum libri x.	266
LXXXIV. — Ejusdem Historiarum Synopses libri v.	266
LXXXV. — Heracliani episcopi Chalcædonis contra Manichæos libri xx.	267
LXXXVI. — S. Joannis Chrysostomi Epistolæ quas re-legatus scripsit.	290
LXXXVII. — Achilles Tatius de rebus Leucippes et Clitophontis libri viii.	290
LXXXVIII. — Gelasii Cyziceni Cæsareæ Palmest. episc. Historiæ ecclesiasticæ libri iii.	290
LXXXIX. — Gelasii Cæsareæ Palmestini episcopi Proæmium in additamentum ad Historiam ecclesiasticam Eusebii Pamphili.	294
XC. — Libanii Sophistæ Orationes et Epistolæ.	295
XCI. — Arriani de Alexandri Magni rebus gestis libri vi.	295

- XCII. — Eiusdem Arriani de Rebus post Alexandrum gestis libri x. 502
 XCIII. — Eiusdem Arriani Bithynica. 522
 XCIV. — Jamblichi de rebus Rhodanis et Sinonidis libri xvi. 525
 XCV. — Joannis Scythopolitæ contra Eutychianos libri xii. 539
 XCVI. — Georgius Alexandrinus episcopus, De vita B. Chrysostomi. 543
 XCVII. — Phlegontis Tralliani Olympiorum et Chronicorum collectio. 539
 XCVIII. — Zosimi comitis Historiarum libri vi. 565
 XCIX. — Herodiani Historiarum libri viii. 566
 C. — Adriani Declamationes. 570
 Cl. — Victorini lampadii filii Orationes consulares. 570
 CII. — Gelasii Cæsares Palæstinæ episcopi, liber contra Anomæos, et Diodori Tarsemsis de Spiritu sancto argumenta. 570
 CIII. — Philonis Judæi legum sacrarum Allegoria, et de viri civilis vita. 571
 CIV. — Eiusdem Essænorum et Therapeutarum vivendi ratio. 571
 CV. — Eiusdem Catus reprehensus, et Flaccus reprehensus. 571
 CVI. — Theognesti Alexandrini Hypotyposes libri vii. 574
 CVII. — Basilii Cilicis contra Jeannem Scythopolitam, libri xvi. 575
 CVIII. — Theodori monachi Alexandrini adversus Theophrastum liber. Theophrasti Apologia pro sancto, Theophrasto. 582
 CIX. — Clementis Alexandrini presbyteri scripta. 582
 CX. — Eiusdem Pædagogii libri iii. 583
 CXI. — Eiusdem Stromateon libri viii. 586
 CXII, CXIII. — Clementis Romani pontificis Constitutiones apostolorum, Recognitiones et alia. 586
 CXIV. — Lucii Charini Periodi apostolorum. 590
 CXV. — Liber anonymus contra Judæos et Quartadecimanos, itemque Metrodori Calceutes Paschalis. 590
 CXVI. — Auctoris incerti de sacra Paschæ festo, volumen ii. 591
 CXVII. — Apologia de Origene, et ejus dogmatibus, libri v. 594
 CXVIII. — Pamphili martyris, simul et Eusebii, Apologia pro Origene, libri iv. 595
 CXIX. — Pieris presbyteri scriptorum libri xii. 599
 CXX. — Irenæi adversus hæreses, libri iv. 402
 CXXI. — Hippolyti libellus contra hæreses. 403
 CXXII. — Sancti Epiphani Panariorum libri vi. 405
 CXXIII. Eiusdem ancoratus. 405
 CXXIV. — Eiusdem de mensuris et ponderibus, liber. 406
 CXXV. — Justinii martyris Apologia pro Christianis, Questiones et alia. 436
 CXXVI. — Clementis Epistolæ ad Corinthios H, et S. Polycarpi Epistola ad Philippenses. 406
 CXXVII. — Eusebii Pamphili De vita Constantini Magni, libri iv. 407
 CXXVIII. — Luciani Opera varia. 411
 CXXIX. Lucii Patrensis Metamorphoses. 411
 CXXX. Damascii Incredibiltium libri iv. 414
 CXXXI. — Amyntianus in Alexandrum Magnum, et alia. 414
 CXXXII-CXXXV. — Palladii, Aphthonii, Eusebii, et Maximi Declamationes. 415
 CXXXVI. — Cyrilli Thesauri. 415
 CXXXVIII. — Eunomii hæretici libellus. 415
 CXXXVIII. — Eiusdem Eunomii Refutationis B. Basilii Magni libri iii. Item Epistolæ xi. 415
 CXXXIX. — B. Athanasii in Ecclesiasten et Cantica sacrorum Commentarius. 419
 CXL. — Eiusdem contra Ariam, libri v. 419
 CXLI. — Basilii Magni in Hexæmeron. 419
 CXLII. — Eiusdem Orationes ethice. 422
 CXLIII. — Eiusdem Epistolæ. 422
 CXLIV. — Eiusdem Ascetica. 422
 CXLV. — Helladii Lexicon. 422
 CXLVI. — Lexicon puræ idæ. 422
 CXLVII. — Lexicon gravis styli. 425
 CXLVIII. — Lexicon sermonis politici. 425
 CXLIX. — Pollionis Lexicon. 423
 Cl. — Juliani, Philostrati Tyrii, et Diodori Lexicon e decem oratoribus. 425
 CLI. — Timæi Lexicon vocum Platonicarum. 425
 CLII. — Alibi Dionysii Halicarnasæsi Dictionum Atticarum libri x. 426
 CLIII. — Pausaniæ Lexicon. 426
 CLIV. — Boethii vocum Platonicarum Collectio. 426
 CLV. — Eiusdem Opusculum de dubiis apud Platonem vocibus. 426
 CLVI. — Dorothei de vocibus externorum more usurpatis libellus. 427
 CLVII. Mœridis Atticista. 427
 CLVIII. — Phryniachi Arabi Apparatus oratorii, libri xxxvi. 427
 CLIX. — Isocratis Orationes xxi et Epistolæ ix. 434
 CLX. — Choricis sophista Declamationes varias, et Procopii Gazæi Homericorum versuum Metamorphoses. 442
 CLXI. — Sopatri Excerptorum variorum libri xii. 443
 CLXII. — Eusebii episcopi Thessalonice contra Andream quendam, libri x. 451
 CLXIII. — Vindanii Anatothi Beryti Collectaneorum de agriculturæ disciplina, libri xii. 458
 CLXIV. — Galenus, De sectis medicorum. 459
 CLXV. — Himerii sophiste Declamationes. 459
 CLXVI. — Antonii Diogenis Incredibiltium de Thule insula, libri xxiv. 466
 CLXVII. — Joannis Stobæi Eclogarum, Apophthegmatum et Præceptionum vitæ, libri iv. 478
 CLXVIII. — Beati Basilii Seleucis episcopi Orationes xv. 491
 CLXIX. — Beati Cyrilli contra Nestoris blasphemias, libri v. Epistolæ varias, et Scholion de incarnatione Uirgeniti. 494
 CLXX. — Anonymi Testimoniorum de Christo e gentium scriptis, libri xv. 495
 CLXXI. — Eustratii Magnæ ecclesiæ presbyteri, De vita sanctorum animis tractatus, ss. — Chryssippi Hierosolymorum presbyteri Historia de Gamalielle et Nicodemo. 499
 CLXXII-CLXXIV. — B. Joannis Chrysostomi Homiliarum in Genesim, volumina iii. 502
 CLXXV. — Pamphili Historiæ Miscellæ, libri viii. 506
 CLXXVI. — Theopompi Historiarum, libri lvi. 507
 CLXXVII. — Theodori Antiocheni contra asserentes peccare homines natura, non voluntate, libri v. 514
 CLXXVIII. — Dioscoridis De materia medica, libri vii. 519
 CLXXIX. — Agapii, libri xxiii. 522
 CLXXX. — Joannis Laurentii Philadelphensis Lydi tractatus tres. 526
 CLXXXI. — Damascii Damasceni liber, De Isidori philosophi vita. 527
 CLXXXII. — B. Eulogii archiepiscopi Alexandrini contra Navatam, libri vi. 531
 CLXXXIII. — Eudockæ Augustæ Metaphrasis metrica in Octateuchum. 535
 CLXXXIV. — Eiusdem Eudockæ Metaphrasis metrica in Zachariam et Danieleum prophetas, et in B. Cyprianum martyrem, libri iii. 538
 CLXXXV. — Dionysii Ægei Dictyca. 542
 CLXXXVI. — Cononis Narrationes L. et Apollodori Grammatici Bibliotheca. 546
 CLXXXVII. — Nicomachi Geraseni Arithmeticoorum theologicorum, libri ii. 591
 CLXXXVIII. — Alexandri collectio admirabilium, et Protogoræ Geometriæ universi orbis, libri vi. 603
 CLXXXIX. — Sotion de fluminibus, fontibus et lacubus. — Nicolai Damasceni Morum incredibiltium Collectanea. — Acæstoridæ Mythologicæ politica, libri iv. 605
 CXC. — Ptolemæi Hephestionis Novæ ad variam eruditionem Historiæ, libri vii. 607
 CXCI. — S. Basilii Magni Ascetica. 654
 CXCII. — B. Maximi monachi et confessoris Questionum e sacra Scriptura solutiones cxxix. 638
 CXCII bis. — Eiusdem B. Maximi Epistola xvii. 646
 CXCIII. — Eiusdem B. Maximi Liber asceticus et centuria de dilectione. 650
 CXCIV. — Eiusdem B. Maximi Epistola ad Georgium oparchum. — Theologicorum moraliumque capitum centurie, sive libri ii, epistolæ v. 650
 CXCV. — Eiusdem B. Maximi Epistola ad Marianum, et Dialogus cum Phyrro, de duobus in Christo voluntatibus et operationibus. 655
 CXCVI. — Ephraim Homiliæ xii. 658
 CXCVII. — Cassiani monachi libri ascetici tres. 662
 CXCVIII. — Sanctiorum virorum liber, seu Vitæ sanctorum qui Magni Antonii tempore floruerunt. 663
 CXCIX. — Joannis Moschi Pratum, sive Hortulus novus. 666
 CC. — Marci monachi Asceticorum libri viii, et adversus Melchisedectas, liber i. 667
 CCI. — Diadochi Phiticæ veteris Epri episcopi definitiones x et capitæ c. — Nili monachi De oratione, capitæ clvii. — Joannis Carpatii consolatorius. 670

CCII. — B. Hippolyti episcopi et martyris Interpretatio Danielis, et Homilia de Christo et Antichristo.	674
CCIII. — Theodoretii Cyrensis episcopi Interpretatio Danielis.	674
CCIV. — Ejusdem Octateuchi expositio, et in libros Regum et Paralipomenon.	675
CCV. — Idem in XII prophetas.	675
CCVI. — Procopii sophistæ Scholæ commentariorum in Octateuchum, et in libros Regum ac Paralipomena.	675
CCVII. — Idem in Isaiam prophetam.	678
CCVIII. — Eulogii Alexandrini archiepiscopi, Contra Novatianos, libri v.	678
CCIX. — Dionisii Chrysostomi Orationes LXXX.	678
CCX. — Cæsarii Capita ecclesiastica.	689
CCXI. — Dionysii Ægei Diptyacorum, capita c.	689
CCXII. — Ænesidii De Pyrrhonis, libri viii.	694
CCXIII. — Agatharchidæ Historica.	698
CCXIV. — Hierocelis De Providentia et fato, libri viii.	702
CCXV. — Joannes Philoponus, Contra Jamblichii opus, <i>De simulacris</i> .	707
CCXVI. — Orbisasil medici Opera.	707
CCXVII. — Ejusdem Medicinalium collectorum libri LXX.	710
CCXVIII. — Ejusdem Compendii ad Eustathium filium libri x.	711
CCXIX. — Ejusdem ad Eunaptum, libri iv.	718
CCXX. — Theonis archiatri <i>Homo</i> .	719
CCXXI. — Ætiii Amideni Operis medici libri xvi.	719
CCXXII. — Jobii moachi Commentarii libri ix.	735
CCXXIII. — Diodorus Tarsensis episcopus Contra fatum.	850
CCXXIV. — Memnonis Historiarum libri.	878
Caput primum. — Summa historiæ de Heraclea Pontica.	878
Cap. ii. — Clearchi tyranni i eruditio et crudelitas.	878
Cap. iii. — Satyri tyranni ii immanitas.	879
Cap. iv. — Timotheus filius Clearchi princeps iii. Ejus merita in rempublicam et privatos. Ejus heroica in bellis virtus. Mors immatura. Habitus ei a fratre honor post mortem.	882
Cap. v. — Dionysius princeps iv, rex fortunatissimus imperii augendi occasiones non negligit. Adversam fortunam studio et fato superat. Lætitia ambitiosæ excessus, etc.	883
Cap. vi. — Clearchus princeps v. Ejus virtus bellica. Fortuna mutabilis. Degeneratio. Parricidium et ejus ultio.	887
Cap. vii. — Lysimachus vi, dominus externus, benignus.	887
Cap. viii. — Heraclitus tyrannus vii. Muliebris impotentia.	888
Cap. ix. — De Lysimachi parricidio in filium Agathoclem, consilio novæ, ejusque interitus.	890
Cap. x. — Heraclienses expulso tyranno, se in libertatem asserant.	890
Cap. xi. — Zipætus Bithynus Heracl. infestat.	890
Cap. xii. — Seleuci ab Heracl. alienatio. Exsulum reditus et reipublicæ instauratio.	891
Cap. xiii. — Seleucus in expeditione Macedon. a Ptol. Cerauno trucidatur.	891
Cap. xiv. — Antigonii expeditio in Ceraunum, Heracl. auxilio instructum. Antigonii fuga.	894
Cap. xv. — Cerauni flagitia et interitus. Antigonii in regno Macedoniæ successio.	894
Cap. xvi. — Patrocles Antiochi præfectus, a Bithynis cum exercitu caditur.	894
Cap. xvii. — Heracliensium cum Nicomede societas et urbium recuperatio.	895
Cap. xviii. — Heracliensium cum Zipæta bellum, clades et victoria.	895
Cap. xix. — Antiochi cum Antigono et Nicomede bellum, et Heracliensium auxilia.	895
Cap. xx. — Gallorum in Asiam transmigratio, et sedes distincta.	895
Cap. xxi. — De Astaco et Nicomedia urbibus, Bithyniæ principum sedibus.	898
Cap. xxii. — Byzantium bellum cum Calatianis Heracleotarum colonia.	899
Cap. xxiii. — Testamentum Nicomedis, et Zeilæ excludi bellum cum Bithynis, ope Galatarum.	899
Cap. xxiv. — Heracleotarum pacificatio inter Antiochum et Byzantinos.	899
Cap. xxv. — Heraclienses Mithridati auxiliantur contra Gallos.	902

Cap. xxvi. — Ptolemæi liberalitas in Heraclienses	902
Cap. xxvii. — Summa narrationum de Romæ initis, et incrementis, regno, consulibus, imperatoribus, ocellis cum Pyrrho, Annibale, Perseo, Antiocho.	902
Cap. xxviii. — Heracliensium legati a Romanis in Asia ducibus humaniter accepti.	903
Cap. xxix. — Heraclienses a Prusia in angustias coacti; hujusque clades.	903
Cap. xxx. — Heracleæ obsidum a Galatis.	906
Cap. xxxi. — Heracleotæ Romanis auxiliantur. Marrucini populi.	906
Cap. xxxii. — Bellum Mithridatis cum Romanis, et causæ.	906
Cap. xxxiii. — Mithridatis victoria de Nicomede, et strages civium Romanorum in Asia.	907
Cap. xxxiv. — Syllæ victoriæ de Taxile et Archelao Mithridatis ducibus.	907
Cap. xxxv. — Heraclienses Chios a Dorylæo in servitutum redactos vindicant.	910
Cap. xxxvi. — Valerius Flaccus successor Syllæ trucidatur a Fimbria, hujusque successus.	910
Cap. xxxvii. — Syllæ pax cum Mithridate.	911
Cap. xxxviii. — Murena bellum adversus Mithridatem renovat. Heraclienses neutri optulantur.	911
Cap. xxxix. — Luculli et Cottæ in Mithridatem expeditio.	914
Cap. xl. — Heraclienses Mithridati se adjungunt, et publicanos Romanos interficiunt.	914
Cap. xli. — Pugna ad Chalcedonem cum Mithridate Romanis funesta.	915
Cap. xlii. — Mithridates ad Cyzicum Marte Luculli et naufragiis domitus.	915
Cap. xliii. — Triarii res gestæ contra Mithridatem. Prusa urbs. Fabula de Nicæa et Baccho.	918
Cap. xliv. — Mithridates cedit Cottæ et Triario, et astu Heracleam occupat.	919
Cap. xlv. — Pugnæ Romanorum cum Mithridate secundæ.	919
Cap. xlvi. — Fuga Mithridatis periculosa.	922
Cap. xlvii. — Lucullus Eupatoriam et Amisum capit.	922
Cap. xlviii. — Mithridates ad Tigranem profugit, et frustra exposcitur.	925
Cap. xlix. — Cotta Heracleam obsidet.	925
Cap. l. — Triarius reliquam Mithridatis classem subigit.	926
Cap. li. — Cotta ad obsidendam Heracleam Triarium asciscit.	926
Cap. lii. — Triarii victoria navalis de Heracliensibus, et gravissima urbis fames et pestis.	927
Cap. liii. — Heracleæ proditio, direptio, et dissidium Romanorum.	927
Cap. liiv. — Cotta Heracleam exspoliatam incendit, et in reditu magnam prædæ partem naufragis amittit.	930
Cap. liv. — Cleocharis, Leonippi et Seleuci præfectorum Sinopæ dissidium, tyrannis et perfidia.	931
Cap. lvi. — Lucullus Macharen præfectam Mithridatis in amicitiam recipit. Tyranni fugiunt. Sinope capitur.	934
Cap. lvii. — Mithridates ægre tandem a Tigrae auxilia impetrat.	934
Cap. lviii. — Lucullus Armeniam populatur, et thesauri Tigranis vix servantur.	934
Cap. lix. — Luculli victoria de Tigrae ad Tigranocertam, et urbis deditio.	935
Cap. lx. — Tigranis cum Mithridate acta et Legatio ad regem Parthum.	935
Cap. lxi. — Odium Romæ in Cottam et actio, accusante Thrasimede Heracliensi.	935
Cap. lxii. — Trasmedis et Brithagoræ studium circa instauracionem Heracleæ et libertatem.	938
Codex CCXXV. — Eulogii episcopi Alexandrini Liber contra Severum et Timotheum hæreticos.	939
CCXXVI. — Ejusdem Eulogii Liber contra Theodosium et Severum.	950
CCXXVII. — Ejusdem Eulogii Oratio in vectiva.	954
CCXXVIII. — S. Ephræm Theopolitani patriarchæ Orationes variæ.	958
CCXXIX. — Ephræmi ejusdem Liber alius.	970
CCXXX. — B. Eulogii archiepiscopi Alexandriæ Orationes XI.	1025
CCXXXI. — Sophronii Hierosolymitæ synodica epistola.	1090
CCXXXII. — Stephani Gohari Tritheitæ Liber.	1091

CCXXXIII. — Germani patriarchas CP. liber apologeticus pro Gregorio Nysseno.	1106	CCXI. — Joannes Philoponus in Hexameron.	1207
CCXXXIV. — Excerpta ex Oratione S. Methodii de Resurrectione.	1110	CCXLI. — Apollonii Tyanei Vita e Philostrato.	1214
Compendiosa expositio dictorum quorundam apostolorum ex eodem S. Methodii Libro.	1114	CCXLII. — Ex Isidori philosophi Vita Damascio auctore.	1250
CCXXXV. — Ex Libro sancti Methodii de creatis excerpta.	1158	CCXLIII. — Himerii sophistae Declamationes.	1306
CCXXXVI. — Ejusdem De libero arbitrio.	1147	CCXLIV. — E Diodoro Siculo Excerpta.	1382
CCXXXVII. — Excerpta e Libro sancti Methodii De castitate.	1159	CCXLV. — E Plutarchi <i>Parallelis</i> Excerpta.	1455
CCXXXVIII. — Flavii Josephi Antiquitatum Judaicarum Libri.	1179	CCXLVI. — Ex Aristidis Oratione Panathenica.	1459
CCXXXIX. — Procli Christomathia, seu Laudabilia de re poetica.	1195	CCXLVII. — Ex ejusdem Aristidis iv Orationibus pro rhetorica adversus Platonis Gorgiam, Excerpta.	1487
		CCXLVIII. — Ex Aristidis Platonica pro quatuor viris.	1530
		CCXLIX. — Excerpta e Vita Pythagorae.	1579

FINIS TOMI CENTESIMI TERTII.

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>